English-Persian Dictionary

فرهنگ انگلیسی-پارسی

Farhang e Engelisi-Pársi

Persian in Phonetic Alphabet

By
Jami Shakibi Gilani

First edition 2017
2nd edition 2022, U.S.A.

English-Persian Dictionary

فرهنگ انگلیسی-پارسی

Farhang e Engelisi-Pársi

Persian in Phonetic Alphabet

by

Jami Shakibi Gilani

1st edition 2017

2nd edition 2022, U.S.A.

Title: English-Persian Dictionary
Author: Jami Shakibi Gilani
All rights reserved for the author
1st edition 2017
2nd edition 2022, U.S.A.

Piwkew be Ordibehewt yá awá vehiwtá ewq va rásti

Piwkew be hame ye jándáráni ke ján e
xod rá baráye va/yá be dast e mardom
az dast dáde yá midahand.

JGS

Dedicated to Asha Vehishta or
the observance of love and truth.

Dedicated to all the living beings
who have lost or who lose their lives
and habitat by the hands of man.

Jami Shakibi Gilani

References and Abbreviations

Ráhnamá ye ábewxorhá va kelidhá

Note: Persian language is written in "Italics". English language is written in normal characters.

1- EDPL, wenásnáme ye váźegán e Pársi, viráste va nevewte ye Jami Wakibi
Etymologic dictionary of the Persian Lanuage, by Jami G. Shakibi

2- ZBP, Zarbiz e Pársi, viráste va nevewte ye Jami Wakibi.
Zarbiz e Parsi: A Persian-English Lexicon, by Jami G. Shakibi

3- Ánce váźe az guyewhá yád kardeam az kárhá ye xodam dar zamine ye guyewhá-st ke har guyewi be nám e xod námeyi jodá dárad. In dast kárhá zir e nám e "A comparative Probe in The Iranian Dialects and Semilanguages" *gerdávari wode ast.*

*4- Baráye guyew e Gilaki az ketáb e **"Guyew e Gil va Deylam"** nevewte ye Mahmud e Páyande ye Langarudi cáp e Amir Kabir; 1366 niz bahre gerefteam.*

*5- Baráye guyewhá ye Kordi niz az **"Váźenáme ye Fársi-Kordi"** nevewte ye Doktor Mohammad Taqi ye Ebráhimpur cáp e sál e...?, cápxáne ye....?; niz bahre josteam.*

6- Farhang e Fársi-Engelisi ye Doktor Abbás e Áriyánpur e Káwáni va Doktor Manucehr e Áriyánpur e Káwáni rá niz negariste va gahgáh az án bahre josteam.

7- PAF, Dictionary of Persian Proverbs and Aphorisms (Proverb and Aphorism Finder) *yá Farhang e Pand o Dastán e Pársi (Pand o Dastányáb), bázviráste ye Jami Wakibi Gilání, Doktor Alimohammad Haqwenás e Lári va Doktor Bahrám e Moezzi ye Qájár, cáp e Naqw e Jahan*

8- Niz az "Farhang e Mo'áser", English-Persian Dictionary *viráste ye Mohammad-Rezá Báteni, Cáp e Farhang e Mo'áser, Tehrán, 1993 Bahre gerefteam.*

Fehrest e digar ábewxorhá ke dar ZBP yá dar EDPL az ánhá yád wode:

AT: *Asrárot-touhid fi maqámát e Weyx Abusayid Mohammad ebn elmonavvar. Viráste ye Safá. Cáp e panjom. 1361, cápxáne ye Sepehr, Tehrán.*

BF: *Farhang e Pahlavi- Bahrám e Faravawi. cáp e sevvom. Tehrán. cáp e dánewgáh e Tehrán. 1358*

BQM: *Borhán e Qáte', Mohammad Hossein ebn e Xalaf e Tabrizi, 1062, viráste ye Mohammad e Moyin, cáp e Amir Kabir, Tehrán, 1357, 1362*

DA: *Dánewnáme ye Aláyi. Abu Ali Siná. Viráste ye Ahmad e Xorásáni. Cáp e Markazi, Tehrán.1315.*

DB: *Dástánhá ye Bidpáy. Tarjome ye Mohammad ebn e Abdolláh e Elboxári. Viráste ye Parviz e Nátel e Xánlari va Mohammad e Rouwan. Cáp e Xárazmi.*

DTH: *Dástán e Torktázán e Hend. Fadáyi. Cáp e sangi. Henustán. 1307 e Tázi*

FEB: *Fársnáme ye Ebn e Balxi. Viráste ye Listeránj va Alen Nikolson Cáp e dovvom. Cápxáne ye Donyá ye ketáb. Tehrán. 1363.*

FH: *Farhang e Hayim. Cáp e Boruxim. Tehrán 1954.*

FM: *Farhang e Fársi ye Moyin. Mohammad e Moyin. Cáp e Amir Kabir. Tehrán. 1360.*

GS: *Golestán e Sa'di. Viráste ye Mohammad Ali ye Foruqi. Cáp e Amir Kabir. 1357.*

HM: *Hedáyat almote-allemin fet-teb. Abubakr Rabi-ebn e Ahmad Alxoveyni Alboxári. Viráste ye Jalál e Matini. Cáp e Dánewgáh e Mawhad. 1344.*

KK: *Kárvand e Kasravi. Viráste ye Yahyá Zoká. Ketábhá ye Jibi. 2536.*

MK: *Farhang e Pahlavi.* D. N. McKenzie. *Cáp e Dánewgáh e* Oxford London. 1971.

NKZZF: *Nevewtehá ye Kasravi dar zamine ye zabán e Fársi. Viráste ye Hoseyn e Yazdániyán. Cáp e Sepehr. 1337.*

QB: *Qábusnáme. Onsorolma-áli Keikávus ebn e Eskandar ebn e Vowmgir ebn e Ziyár. Viráste ye Qolámhosein e Yusefi. Cáp e Entewárát e Elmi va Farhangi. Cáp e Panjom. 1368.*

SF: *Wáhnáme ye Ferdousi. Matn e Enteqádi. Viráste ye Nuwin. Mosko. Cáp e Wouravi.*

SN: *Safarnáme ye Náser Xosro. Náser Xosro Qobádi ye Marvzi. Viráste ye Dabir Siyáqi. Cáp e Zavvár. 2536.*

SR: *Sirat e Rasulolláh:Tarjome ye Rafi'oddin Esháq ebn e Mohammad e Hamdáni (Qázi ye Abarqu) viráste ye Asqar e Mahdavi. Cáp e sevvom. Cáp e Xárazmi. 1361.*

TB: *Tárix e Bal-ami. Bu Ali Mohammad ebne Mohammad ebne Bal-ami. Tarjome ye Tárix e Tabari. Abu Ja'far Mohammad ebne Jarir e Tabari. Viráste ye Mohammad Taqi ye Bahár, Mohammad- Parvin e Gonábádi. Cáp e dovvom, cáp e Tábew. 1353.*

TBH: *Tárix e Beyhaqqi. Abolfazl Mohammad ebn e Hossein e Beyhaqqi. Viráste ye Akbar e Feyz. Cáp e dovvom. Cáp e Dánewgáh e Mawhad. 2536.*

THA: *Tárix e heżdah sále ye Ázarbáyján, Ahmad e Kasravi. Cáp e Amir Kabir, cáp e nohom. Cáp e sepehr. 2537.*

TT: *At-Tafhim le-Aváyel e Saná'at e Tanjim. Abu Reyhán Mohammad ebn e Ahmad e Biruni ye Xárazmi. Viráste ye Jalál e Homáyi. Cáp e Bábak. Tehrán. 1362.*

TTT: *Tarjome ye Tafsir e Tabari. Viráste ye Habib e Yaqmáyi. Cáp e dovvom. Tus.*

VR: *Vis-o-Rámin: Faxreddin As'ad e Gorgáni/Jorjáni/Faxr e Jorjáni. cáp e Bánk e Melli. 2535.*

ZVY: *Zand e Vohuman Yasn. Sádeq e Hedáyat. Cáp e Amir Kabir. Tehrán 1344.*

ZX: *Zaxire ye Xárazmwáhi. Seyed Esmáyil e Jorjáni. Viráste ye Sayidi ye Sirjáni. Bonyád e Farhangi ye Irán. Mohammad-Ali ye Elmi. 2535.*

Acknowledgments:
I wish to thank Mrs. Farkhonde Zandi Shakibi, my friend and wife, whose understanding and invaluable assistance made this work possible.

Preface

The users of this dictionary have to be familiar with the Persian Language. Using this dictionary to replace words of an Ajami (Modern Farsi) text and to expect a Persian text would be a mistake and the result would be an Ajami text with Persian words. It is highly recommended that if one is interested in this language to study these books and other writings and not assume that one knows Persian because they know Farsi. Words alone do not make Persian out of Farsi.

Following is a list of books and authors of Persian writings that would be helpful to familiarize one with the proper Persian Language

Az Ajam tá Pársi (**from Lingua Ambigua to the Persian Language**). This is a good introdution to the Persian Language through instructions and comparison with Modern Farsi.
Kárname ye A. Kasravi

Persian Phonetic Alphabet

The Arabic Alphabet, is totally unsuitable for writing the Persian language. Discussion of this problem is out of the scope of this work.
The following phonetic alphabet, proposed by A. Kasravi, is modified to be used for correct pronunciation of the modern Persian language.

^{h} superscript *“h”* written but not pronouned
Read “*a*” as “a” in “and”, or *“a”* in *“**a**sb”* (horse)
Read “*á*” as “a” in “bar”, or *“á”* in *“**á**b”* (water)
Read “*b*” as “b” in “boy”, or *“b”* in *“**b**oz”* (goat)
Read “*c*” as “ch” in “chair”, or *“c”* in *“**c**ewm”* (eye)
Read “*d*” as “d” in “door”, or *“d”* in *“**d**ast”* (hand)
Read *“d́”* as “th” in the English word “**th**at”
Read “*e*” as “e” in “end”, or *“e”* in *“d**e**l”* (heart)
Read “*ə”* pronounce like soft *e*, don’t read it, for example *jəvu* = *jvu* (microbe*)
Read “*f*” as “f” in “far”, or *“f”* in *“**f**an”* (technique)
Read “*g*” as “g” in “go”, or *“g”* in *“**g**ol”* (flower)
Read “*h*” as “h” in “hand” or *“h”* in *“**h**asti”* (existence)
Read “*i*” as “ee” in “bee”, or *“i”* in *“t**i**z”* (sharp)
Read “*j*” as “j” in “jack”, or *“j”* in *“**j**ang”* (war)
Read “*k*” as “k” in “book”, or *“k”* in *“**k**alam”* (cabbage)
Read “*l*” as “l” in “like”, or *“l”* in *“**l**ab”* (lip)
Read “*m*” as “m” in “man”, or *“m”* in *“**m**iz”* (table)
Read “*n*” as “n” in “no”, or *“n”* in *“**n**oh”* (nine)
Read *“o”* as “oo” in “door”, or *“o”* in *“**o**rdak”* (duck)
Read “*p*” as “p” in “top”, or *“p”* in *“**p**edar”* (father)
Read “*q*” as “r” in French “rose” or *“q”* in *“**q**ár”* (cave)
Read “*r*” as “r” in Spanish “burro” or *“r”* in *“**r**áz”* (secret)
Read “*s*” as “s” in “seed”, or *“s”* in *“**s**ib”* (apple”
Read “*t*” as “t” in “tap”, or *“t”* in *“**t**ab”* (fever)
Read *“t́”* as "th" in English word "**th**ree
Read “*u*” as “oo” in “looting”, or *“u”* in *“r**u**z”* (day)
Read “*v*” as “v” in “very”, or *“v”* in *“**v**ám”* (loan)
Read *“v́”* as "w" in the English word “**w**all”.
Read “*w*” as “sh” in “shoe”, or *“w”* in *“**w**ab”* (night)
Read “*x*” as “ch” in German “Buch” or *“x”* in *“**x**ar”* (donkey)
Read “*y*” as “y” in “yellow”, or *“y”* in *“**y**ek”* (one)
Read “*z*” as “z” in “zero”, or *“z”* in *“**z**ard”* (yellow)
Read “*ź*” as “j” in French “jolie” or *“ź”* in *“a**ź**dahá”* (dragon)

Two vowels following each other are pronounced as a diphtong.

Read *“ay”* (ai) as “ei” in German “Eimer” or in *“m**ay**-ázár”, “m**ai**-ázár”* (don’t harm)
Read *“áy”* (ái) as “ie” in “lie” or in *“sár**áy**”, “sar**ái**”* (house)
Read *“ey”* (ei) as “ai” in “rain” or in *“m**ey**”, “m**ei**”* (alcoholic drink)
Read *“iy”* not used as diphthong

Read *“oy”* (oi) as in “oy” “boy” or in *“Tor**oy**”* (Troy, mythical city)
Read *“uy”* (ui) in “uee” in “queen” or in *“g**uy**”, “g**ui**”* (globe)
Read *“ya”* (ia) as “ya” in “yank” or in *“**ya**x”, “**ia**x”* (ice)
Read *“yá”* (iá) as “ya” in yard” or in *“**yá**r”, “**iá**r”* (friend)
Read *“ye”* (ie) as “ye” in “yes” or in *“**ye**k”, “**ie**k”* (one)
Read *“yi”* (ii) as “yea” in “yeast” or in *“sará**yi**”* (a house)
Read *“yo”* (io) as “yo” in “York” or in *“**yo**rtme”, “**io**rtme”* (trot)
Read *“yu”* (iu) as “yu” in “yule” or in *“**yu**q”, “**iu**q”* (yoke)
Read *“ou”* as “ow” in “row” or in *“m**ou**z”* (banana)

Pay attention:
Two vowels separated by a hyphen are pronounced separately, ie not like a diphtong.
An apostrophe (’) after any letter means a guttural pause. Thus compare *“nazd”*, with *“na’l”*.
"nazd" rhymes with English "nagged", whereas *"na’l"* has no equivalent to rhyme in English. It is an Arabic sound, pronounced in Persian as a short pause, thus it is read as *"na’l"*.
Words tagged with an asterisk (*) are either coined or proposed by the author.
In this work Persian language is written in Italics.

Parvá konid:
Do vát e váki rá ke powt e sar e ham nevewte wode báwad beham casbide bexánid.
Do vát e váki rá ke bá tirak (-) az ham jodá wode báwad jodá az ham bexánid.
Newán e sambud (’) rá pas az har váźe con yek dam e xámuwi bexánid, mánand e “Sa’di”.
Newán e //.....// rá baráye nemune ye kárbord e váźe be kár mibarim.
Ánce ke dárá ye newán e setáre (*) hast, yá barsáxte va yá piwnehádi ye man ast. In váźehá rá yá bar páye ye zabán e Sanskrit, Avestáyi yá Pahlavi sáxteam.
In newán (<) newángar e án ast ke váźe ye piw rá az in zabán yá guyew wekáfteam.
Womárehá ye ramzi ke pas az páreyi váźehá ámade hamán womáreháyi ast ke dar ábewxorhá ye bálá ávardeam. Baráye nemune (ZBP, L3437, SF) be in maini [meaning] *ast ke in soxan dar Zarbiz e Pársi zir e womáre ye L3437 ámade va SF = Wáhnáme ye Ferdousi ast. Baráye in ramzhá báyad be xod e ábewxorhá ye bálá bázgawt.*

دبیره ی آوایی پارسی

برای درست خواندن واژه ها از دبیره ی آوایی زیر پیشنهادی کسروی کمک گرفته شده است.

a as "a" in "and.//. "چون " ا " در " اسب
á as "a" in "are".// .چون " آ " در " آب"
b as "b" in "bed".// .چون " ب " در " بز".
c as "ch" in "cheese".// .چون " چ " در " چشم".
d as "d" in "door".//."چون " د " در " دست
d́ as "th" in the English word "**th**at"
e as "e" in "end".//."چون " ا " در " امروز
f as "f" in "far".//."چون " ف " در " فرزند
g as "g" in "go".//."چون " گ " در " گل
h as "h" in "head".//."چون " ه " در " همه
i as "ee" in "see".//."چون " ی " در " تیغ
j as "j" in "jar".//."چون " ج " در " جنگ
k as "k" in "kill".//."چون " ک" در " کلم
l as "l" in "lip".//."چون " ل " در " لب
m as "m" in "man".//."چون " م " در " من
n as "n" in "name".// ."چون " ن " در " نام
o as "o" in "door".// ."چون " ا " در " اردک
p as "p" in "pie".// ."چون " پ " در " پدر
q as "r" in French "rose".// ."چون " غ " در " غبار
r as "r" in Spanish "burro".// ."چون " ر " در " روز
s as "s" in "sit".//."چون " س " در " سیم
t as "t" in "tea".// ." چون " ت " در "تب
t́ as "th" in the English word "**th**ree"
u as "oo" in "hood".//."چون " و" در " توت
v as "v" in "very".// ."چون " و " در " آوند
v́ as "w" in the english word "**w**all".
w as "sh" in "shoe".// .چون " ش " در " شب
x as "ch" in German "Buch".//."چون " خ " در " خواب
y as "y" in "yellow".//."چون " ی " درآغاز واژه ی " یک
z as "z" in "zebra".//."چون " ز " در " زور
ź as "j" in French "jolie".//."چون " ژ " در " آژند

هرگاه دو واکی (vowel) پشت سر هم آیند باید آن دو واکی را چسبیده بهم خواند، نه تک تک جدا از هم، چون دوواکی (diphthong) های زیر:

Read *"ay"* (ai) as "آی" in "مَیازار", *"m**ai**-ázár"*, *"m**ay**-ázár"* (don't harm)
Read *"áy"* (ái) as "ای" in "سرای", *"sár**áy**"*, *"sar**ái**"* (house)
Read *"ey"* (ei) as "اِی" in "مِی", *"**mey**"*, *"**mei**"* (alcoholic drink)
Read *"iy"* not used as diphthong
Read *"oy"* (oi) as "وی" in "تُروی", *"Tor**oy**, "Tor**oi**"* (Troy, mythical city)
Read *"uy"* (ui) as "وی" in "گوی", *"**guy**"*, *"**gui**"* (globe)
Read *"ya"* (ia) as "یَ" in "یخ", *"**ya**x"*, *"**ia**x"* (ice)

Read *"yá"* (iá) as	"یا" in "یار", *"**yá**r", "**iá**r"* (friend)
Read *"ye"* (*ie*) as	"یِ" in "یک", *"**ye**k", "**ie**k"* (one)
Read *"yi"* (*ii*, not used in diphthong)	"یی" in "سرای", *"sará**yi**"* (a house)
Read *"yo"* (*io*) as	"یو" in "یورتمه", *"**yo**rtme", "**io**rtme"* (trot)
Read *"yu"* (*iu*) as	"یو" in "یوغ", *"**yu**q", "**iu**q"* (yoke)
Read *"ou"* as	"و" in "موز", *"m**ou**z"* (banana)

Fehrest e vážehá ye kutáh wode

abbrev = abbreviation
adj = adjective
adv = adverb
art = article
aux = auxiliary
cf = *bázgardid be*
comb form = combining form
comp = comparative form
conj = conjunction
def = definite
derog = derogatory
emph = emphatic
esp = especial/especially
euph = euphemistic
fem/f = feminine
fig = figurative
fml = formal
idm = idiom
indef = indefinite
infin = infinitive
infml = informal
interj = interjection
interrog = interrogative
joc = jocular
masc/m = masculine
n = noun
neg = negative
npl = noun plural
ns = noun singular
part = particle As in adv part *(xorde-band e kárváże)*
phr v = phrasal verb
pl = plural
possess = possessive
pl = plural
past p = past participle
pred = predicative
pref = prefix
prep = preposition
pres p = present participle
pres t = present tense
pron = pronoun
propr = proprietary
reflex = reflexive
rel = relative
rhet = rhetorical
sb = somebody
sing = singular
sl = slang
sth = something
suff = suffix
superl = superlative
symb = symbol
US = United States
usu = usually
v = verb
!! = forbidden/taboo word

Fehrest e váźehá ye dasturi

accusative	*rixt e/ruye ye (wavande ye) ráyi*
active voice	*rixt e/ruye ye wenáxte*
adjective	*setáy*
adverb	*band e kárváźe*
adverb	*setáy e kárváźe*
adverbial particle	*páreband e kárváźe; xorde-band e kárváźe*
auxiliary verb	*kárváźe ye miyánji*
clause	*band; vacan; vákiyáme/ vákiyámak; párevákiyám*
comparative adjective	*setáy e bartar*
complete sentence	*vákiyám e bavande*
compound adjective	*setáy e serewte*
conditional clause	*band e gerou/geroyi*
conjugate	*bastan*
conjunction	*peivandváźe*
consonant	*viyanjan*
continuous tense	*zamán e peivaste/hamáregi*
dative	*rixt e/ruye ye báyi*
definite article	*newán e wenáxte*
demonstrative adjective	*setáy* ye newángar*
demonstrative pronoun	*harvenám e newáne/newángar*
descriptive	*setut*
determinant	*womár*
determiner	*aviźegar*
direct object	*wavande ye ráyi*
emphatic pronoun	*harvenám e bázgawti/bázgará*
exclamation	*bángváźe*
finite	*rixt e/ruye ye baste wode*
future tense	*zamán e áyande*
genitive	*rixt e/ruye ye azáni**
gerund	*nám az kárváźe*
imperative	*rixt e/ruye ye farmáyew*
imperfect past tense	*gozawte ye nadide*
indefinite	*rixt e/ruye ye náwenáxte*
indefinite article	*newán e náwenáxte*
indefinite determinant	*harvenám e anávari*
indefinite pronoun	*harvenám e náwenáxte (náviźe)/ anávari**
independent clause	*band e jodásar*
indicative	*rixt e/ruye ye gozárewi*
indirect object	*rixt e/ruye ye (wavande ye) báyi/*
infinitive	*kárváźe ye xám*
interjection	*wegeftváźe*
interogative pronoun	*harvenám e porsewi*

intransitive verb (vi) — *kárváźe ye nágozará*
irregular verb — *kárváźe ye násámánmand/bisámán*
letter — *vát*
main clause — *mahband*
modal verb — *kárváźe ye komaki*
negative — *ma**
neuter — *xanzak*
nominative — *rixt e/ruye ye nimáyi; nimá*
non-finite — *rixt e/ruye ye nábaste*
noun — *nám*
number — *womár*
object — *wavande*
objective case — *rixt e/ruye ye wavande*
participial adjective — *setáy az kárváźe*
particle — *xordeband; xordeváźe*
partitive — *bage**
passive voice — *rixt e/ruye ye náwenáxte*
past participle — *setáy e kárváźe*
past perfect tense — *zamán e gozawte ye gozawte*
past tense — *zamán e gozawte*
personal pronoun — *harvenám e tan*
phone — *takváj*
phoneme — *váj*
phrase — *band; vacan; vákiyáme/ vákiyámak; párevákiyám*
plural — *rixt e/ruye ye candgáni*
positive — *sáde (baráye setáy yá band e kárváźe)*
pluperfect — *zamán e gozawte ye gozawte*
possessive case — *rixt e/ruye ye dáwtári**
possessive determinant — *harvenám e azáni*
possessive pronoun — *harvenám e dáwtári*/azáni*
pronoun — *harvenám*
predicate — *gozáre*
predicative — *bá miyánji; gozárewni**
predicative adjective — *setáy* bá miyánji*
predicative adjective — *setáy* ye gozárewni**
preposition — *bandváźe*
prepositional object — *wavande ye bandváźeyi*
prepositional phrase — *nám va bandváźe ye án*
prescriptive — *kárbordi*
present participle — *setáy e kárváźe*
present perfect tense — *zamán e gozawte ye nadide*
present progressive tense — *zamán e aknun e hamáregi*
present tense — *zamán e aknum*
preterite, (US) preterit — *gozawte ye sáde/gozawte*
progressive tense — *zamán e hamáregi*
pronomial — *harvenám*

proper noun	*nám e neźáde*
reciprocal pronoun	*harvenám e dosar*
reflexive	*bázgará*
reflexive pronoun	*harvenám e bázgawti/bázgará*
regular	*sámánmand*
relative	*peivandi*
relative clause	*band/vacan e peivandi*
relative phrase	*band/vacan e peivandi*
relative pronoun	*harvenám e peivandi*
sentence	*vákiyám*
singular	*rixt e/ruye ye yekáni; yekáni; tanhákas* (adj)*; vartal* (n)
spelling	*vájvi*
subject	*konande/nahád*
subjunctive	*rixt e/ruye ye geroyi/káwki*
subordinate clause	*kehband*
superlative	*rixt e/ruye ye bartarin/barin*
superlative adjective	*setáy e bartarin/barin*
syllable	*voj*
syntax	*vákgozári*
tense	*zamán*
transitive verb (vt)	*kárváźe ye gozará*
verb	*kárváźe*
vowel	*váki*

Fehrest e váźehá ye viźe

-át	*Pasvand e "-át" Iráni ast, Tázi nist. Mánand e piwnahádát. Bázgardid be pasvand e "-át" dar EDPL*
áváwenási	phonetics
anáyin	informal
beáyin	formal
cehrwenási	physics
dastán	proverb
dád	law
dánew e womár	mathematics
dátikán	law
dastán	proverb
engárew	mathematics
farzán	philosophy
-iyat	*In pasvand riwe ye Avestáyi dárad va Tázik nist.*
márád	computer
pand	aphorism
Parvá konid	Pay attention!, Note!, Beware!
pendárin	figurative
riwxand	sarcastic, mocking
soxan e kuce	slang
soxanvari	eloquence
tasu	hour, o'clock
va mánandegán e án	etc
xárdári	pejorative; derogatory
zabán e kuce	slang

Aa

A, a[1] **1** *noxostin vát* [letter] *az dabire* [alphabet] *ye Engelisi: "Alborz" bá vát* [letter] *e "A" áqáz miwavad.* **2** *(dar musiqi) not e "sol" dar gám e "Do ye bozorg".* **3** *yek-e-yek; xeili xub; dareje ye yek: mánand e nomre ye bist; bist. dar zist-wenási nomre ye bist gereftan.* **4** *káqaz e andáze ye "A"*

a[2] indef article. **1** *yek; -i; yeki: doxtari; yek doxtari; mehmánsaráyi; yeki; yek toxm e morq; toxm e morqi; yeki az dustán e mádaraw; gáloni 2 dolár; pondi 40 sent.* **2** *har yeki; har...: har gálon 2 dolár;*

a prefix **1** *bi-; ná-; an-; a-; bedun e: xodánawnás/ bixodá* [atheist]. **2** *dar...; hamiwe...; dar hál e...: hamiwe bidár* (sleep apnea)*; kutáhwode baráye* (**a**) *ámper.* (**b**) *pásox* [answer)]

AA abbr **1** *(dar Ámriká) Anjoman e meybáregán* (Alcoholics Anonymous). **2** *(dar Engelestán) Anjoman Máwin/ Rádedárán*: Hamvand e Anjoman e Máwin/ Rádedárán.*

AAA abbr **1** *(dar Engelestán) Anjoman e varzewkárán e kámegar*.* **2** (*dar Ámriká) Anjoman e Máwindárán/ Rádedárán* e Ámriká*

AB abbr **1** *(dar Engelestán) Jáwu ye tandorost.* **2** *(dar Ámriká) Vidyár** [Bachelor of Arts]

aback adv *pas; pas- (oftádan va mánand e án)*

abacus n (pl **abacuses**) *corteke*

abaft adv, prep. *powt e kawti; pas e kawti; dar powt e kawti; dar pas e kawti: powt e wáh-dakal*

abandon v **1** (**a**) *cizi, kasi yá jáyi rá rahá kardan; vel kardan; hewtan. az... dast dáwtan. "Co dánesti ke ma'budi to rá hast -- Bedár az jostoju ye cun o ce dast." (Nezámi; Xosro-Wirin). bacce ye sar-e-ráhi; bacceyi ke mádaraw u rá vel karde ast. yek xáne ye/ sará ye hewte/ bisáheb; yek máwin e/ ráde* ye hewte/ bisáheb; yek dehkade ye váhewte; yek deź e váhewte; farmán be rahá kardan/ váhewtan e kawti (ye wekaste) dádan.* (**b**) **abandon sth/ sb (to sth)**: *rahá kardan; vel kardan; baráye kasi gozáwtan*. **2** *(be páyán naresánde) rahá kardan; vel kardan; váhewtan.* **3** **abandon oneself to sth**: *dastxow e (sahewi/ ehsási) gawtan; xod rá be dast e... sepordan; del bar...nehádan. Dastxow e noumidi gawt. Xod rá bedast e noumidi sepord. Del bar noumidi nehád.*

abandon/ abandonment *ázádi; raháyi; biqami; sarwádi*

abandoned adj *rahá; vel; bi-bandobár; gomráh; manew-gawte*

abandonment n **1** *vel kardan; dast az... bardáwtan; az... dast dáwtan [be* "abandon" *bázgardid].* **2** = **abandon** (n)

abase v, **abase sb/oneself**. *be xári tan dardádan; kasi rá xár kardan.*

abasement n *be xári/ forumáyegi tan dardádan va kári rá ke nemibáyast kardan kardan; be xári/ forumáyegi kewándan/ kewidan va kasi rá be kári ke nemibáyast bekonad vádáwtan .*

abashed adj *dastpáce; houl; warmande*

abate v *foruxábidan/ foruxábándan; forunewastan/ forunewándan.*

abatement n *foruxábidan/ foruxábándan; forunewastan/ forunewándan.*

abatoir n *kowtárgáh*

abbess n *abarmádar e káźe* [abbey]*; káźebed; sar e xáneqáh; mádar*

abbey n **1** *ábe; áve; ávaj (Mohammad Moqaddam); káźe; xáneqáh.* **2** *káźe-newinán.* **3** *kelisá yá saráyi ke dar gozawte ávaj/ káźe bude.*

abbot n *pedar; abarpedar e káźe; káźebed; sar e xáneqáh; ávebed; ávajbed.*

abbr (also **abbrev**) *kutáh-wode; kutáh kardan*

abbreviate v *kutáh kardan/ gardánidan; kástan; darz gereftan*

abbreviation n **1** *kutáh kardan; kástan; darz gereftan; kutáh wodan.* **2** *kutáh-wode.*

ABC n [sing] **1** *dabire; alefbá.* **2** *alef-be; alefbá; bonyád; bon.* **3** *ásán con áb xordan*

ABC abbr **1** *ABC Bongáh e Soxanparákani ye Ámriká: ABC rá seyl/ seyr/ tamáwá kardan.* **2** *Anjoman Soxanparákani ye Ostráliyá,*

abdicate v **1** *rahá kardan; kenáregiri kardan; kenáre gereftan/ jostan.* **2** *kenáregiri kardan*

abdication n *kenáregiri*

abdomen n **1** *wekam; ewkam.* **2** *wekam (e xarfastarán/ hawarát va saxt-pustán)*

abdominal adj. *wekami*

abdominally adv. *wekam; bá wekam*

abduct v *ádam dozdidan; ádam-, bacce-, zan- dozdi/ robáyi*

abduction n *ádamrobáyi; ádamdozdi*

abductor n *bacce-robá; bacce-dozd; ádamdozd; ádamrobá*

abeam adv *guniyá (bar derázá ye kawti yá havápeimá)*

aberrant adj *biráh; gom; gomráh; biráhi; gomráhi*

aberration n **1** *biráhi; gomráhi; bixiwtani; bixodi; farámuwi ye zudgozar.* **2** *ák; eyb*

abet v **1** (**a**) *dar bezehkári komak e kasi budan; bezehkári rá dáman zadan; kasi rá be bezehkári vádáwtan.* (**b**) *dáman zadan; parvardan.* **2** *dar bezehkári kasi rá yári dádan.*

abetor n *barangizánande; vádár konande.*

abetter n *barangizánande; vádár konande.*

abeyance n *andarváy budan; pá dar havá budan; andarváy/ pá dar havá gawtan*

abhor v (**-rr-**) *bizár budan; bizári nomudan.*

abhorrence n *bizári*

abhorrent adj *máye ye bizári; delafgár*

abide v (**abided**/ **abode**). **1** *bartáftan.* **2** **abide by sth**: *sar e soxan e xod istádan; soxan e mard yekist; sar e... istádan.* **3** *mándan*

abiding adj *páyá; máná*

ability n **1** *taván; tavánáyi; hang. "Ke andar zamáne ma rá kudaki-st -- Ke bázár e u bar delam xár nist. Beguyi magar wahriyár e jahán -- Ma rá wád gardánad andar jahán. Ke u rá sepárad be farhangiyán -- ke dárad sar e máye o* ***hang*** *e án." (SF); ámadan.* **2** (**a**) *huw; tavánáyi; hang " Ke u rá sepárad be farhangiyán -- ke dárad sar e máye o* ***hang*** *e án." (SF).* (**b**) *hang; tavánáyi; huw*

abject adj **1** *zár; paźom.* **2** *xár; past; forumáye*

abjectly adv *be xári; xár; paźom.*

abjure v *bá sougand yá nazd e hamegán váhewtan/ dast bardáwtan, rahá kardan; kenár gozáwtan*

abjuration n. *bá sougand yá nazd e hamegán váhewtan/ dast bardáwtan, rahá kardan; kenár gozáwtan*

ablative n. *ru ye/ rixt e abzári (dar dastur e zabán)*

ablative (adj) = **instrumental**. *(be ruye/ rixt e) abzári*

ablaut n. *(dar dastur e zabán) varvák**

ablaze adj. **1** *suzán; bdar átaw; afruxte. cizi rá suzándan/ átaw zadan; afruxtan.* **2** **ablaze (with sth)** (fig). *rouwan; daraxwán; nurbárán; wid; barafruxte.*

able[1] (adj) *tavánestan; wáyestan. (In) bacce hanuz nemitavánad benevisad. Mitaváni biyáyi? Mitavánid biyáyid? Womá behtar az man mitavánid ánrá bekonid. Womá behtar az man án kár rá wáyid. Womá behtar az man az pas e án barmiáyid.*

able[2] (adj). **abler/ ablest**. *tavánă; wáyá; kárgari tavánă/ wáyá. tavánátarin/ wáyátarin/ wáyántarin/ wáyandetarin dánewámuz/ dánewju dar kelás/ yáne*.*

able-bodied (adj) *tandorost o nirumand; tandorost o tavánă;* an able-bodied seaman: *jáwu ye tavánă/ varzide/ tandorost*

-able; **-ible** (suff). **1** *pasvand e sázande ye setáy az námváźe: be áyin e ruz; be ásá; ásude.* **2** *pasvand e sázande ye setáy az kárváźe: kárváźe ye xám+ i. xordani; pardáxtani; kástani. wodani; darxor; degargun wodani; degargunipazir; farsávand; nábudwodani*

-ability; **-ibility** *pasvand e sázand e ye námhá ye náwomordani; sudresáni; sudresánandegi/ bázgawtpaziri; vágardidani*

ably (adv) *bá tavánáyi; bá wáyandegi. Kár e xod rá bá tavánáyi/ wáyandegi ye besyár be anjám resándeand.*

-ably, **-ibly** *pasvand e sázande ye band e kárváże: (be wiveyi) cawmgir; (be wiveyi) bávarnakardani*
ablution (n) *(beáyin yá riwxand) pádyábi; pádyávi; (xod rá/ cizi rá) wostan/ áb kewidan*
ABM = antiballistic missile. *kutáh-wode baráye: muwak e zedde muwak; muwak e muwak-wekan; muwak e muwakafkan; muwak e muwakandáz*
abnegation (n) **1** *vádang (kardan); rahá kardan; váhewtan (e yek andiwe, ravew yá kerdár).* **2** **self-abnegation**: *az xodgozawtegi.*
abnormal (adj). *náhanjár; nájur. nemunehá ye náhanjár. áb o havá ye náhanjár/ nájur. raftár/ kerdár e náhanjár/ nájur. náhanjári ye tanáni = karpik*/ raváni ; náhanjár az didgáh e tan = karp/ raváni. náhanjár budan*
abnormality (n). *náhanjári*
abnormally (adv). *náhanjár páhá ye bozorg o náhanjár; pháyi náhanjár bozorg.*
Abo (n) (plural **Abos**). *(Engelisi ye Ostráliáyi, zabán e kuce, zewt) bengarid be* "Aboriginal" *Bumi ye Ostráliyá*
aboard (adv part, prep). *savár e (kawti, havápeimá, kárván dudi/ ráh áhan, otobus/ masráde*). Savár wodim. be... (havápeimá/ kawti va mánand e án) xow ámadid! Hame savár wavid (havápeimá, kawti, ráh-áhan, kárvá dudi yá masráde*/ otobus) ámáde ye raftan ast. (U) az piw savár e kawti wode bud.*
abode[1] (n) [sing] *xáne;mán; káwáne; áwiyáne; wiman (MM). Be kolbe ye má xow ámadid! bi xánomán; sargardán*
abode[2] *(zamán e gozawte, yá setá ye kárváże. be* "abide" *bázgardid.)*
abolish (v) *barandáxtan; az miyán bardáwtan; zodudan. Áyá margarzáni rá báyad az miyán bardáwt?; Áyá marqazani rá báyad barandáxt?; Áyá báyad dád e/ qánun e pádafre* [punishment] *ye kowtan e bezehkár rá az miyán bardáwt?*
abolition (n) *az miyán bardáwtan; barafkandan; zodudan; zodáyew; az miyán bardáwtan e bardedári; barafkandan e dár zadan (e gonahlkárán)*
abolitionist (n) *zedd e / peikárgar bá (margarzáni/ marqazani/ kowtan e gonahkárán)*
A-bomb (n) *bomb e atomi*
abominable (adj) **1** *máye ye bizári; cendewávar. Raftár e womá baráye man cendewávar ast/ máye ye bizári ye man ast.* **2** *xeili bad. áb-o-havá ye/ xorák e/ musiqi ye xeili bad/ bizár konande.*
abominably (adv) *xeili bad; máye ye bizári; cendewávar*
aboriginal (adj) *bumi (ye yek sarzamin); bumiyán; giyáhán e bumi*
aboriginal (n) **1** *bumi.* **2** *yá* **Aboriginal** *bumi ye Ostráliyá*
aborigines (n) *bumiyán; (beviże) bumiyán e Ostráliyá*
abort (v) **1** (medical) (**a**) *afkandan, andáxtan (bacce ye kasi rá). bacce ye zan e ábestani rá afkandan/ andáxtan.* (**b**) *bacce afkandan/ andáxtan. cármáhe bacceaw rá andáxt.* **2** *andáxtan; afkandan; náfarjám gozáwtan. yek parváz e espáwik** [space travel] *rá nimekáre rahá kardan/ afkandan. yek barnáme ye márádik** (computer) *rá nimekáre/ náfarjám rahá kardan/ afkandan.*
aborted (adj) **1** *nabálide; náparvarde.* **2** *(zistwenási) javáne ye nabálide/ náparvarde/ afkande; cuze* [<Kordi]. Xár/ tiq/ cuze*. javáne ye nabálide ye wáxe ye bute yá deraxt ast.*
abortion (n) **1** *bacce afkandan; bacce andáxtan; afgáne, "Andar aláj e zani ki bacce ye tamám náparvarde az vey biyoftad va in rá be Tázi esqát guyand va be Pársi afgáne guyand..." (ZBP, L5576 ZX); tupeze (ZBP, C2627, <Lori). Besyári mardom zedd e bace andáxtan/ afkandan/ afgáne/ tupeze-and..* (**b**) *(kárd-pezewki) bacce ye kasi rá andáxtan/ afkandan/ afgáne kardan. Pezewk bacceaw rá andáxt. Nazd e pezewk raft o bacceaw rá andáxt/ afkand. Be* "Miscarriage" *bázgardid.* **2** *barnáme yá kári ke bá wekast ruberu wode; náfarjámi*
abortionist (n) *kasi ke bacce ye zanán rá (penháni, va bidád) afkanad.; afgánegar; tupezegar*; vewudár* (ZBP C4263 MK, BF) (ZBP C3995 MK)*
abortive (adj) *nimekáre; náparvarde; náfarjám; xám. kuwewi náfarjám; kudetáyi náfarjám; awtagiyi* [mission] *ye náfarjám (ZBP, C2929 BF). barnámehá yá naqweháyi ke náfarjám az áb darámadand.*
abortively (adv) *náfarjám; xám*
abound (v) **1** *faráván budan; ágande budan; por budan; az saraw... dar-raftan; báridan; rixtan. Injá sar tá sar e sál portoqál faráván ast.* **2** **abound in sth/ with sth**. *faráván dáwtan; ágande budan az. Án rudxáne faráván máhi dárad. Án rudxáne por az máhi ast. Án rudxáne máhi-bárán ast.*

about[1] (adv) **1** **around**: *nazdik e...; dour-o-bar e...; kamábiw...; Nazdik e dah dolár miarzad. Kamábiw hambawn e/ hambálá ye / hamqadd e to ast. Nazdik e/ dourobar e / kamábiw 10 mil ránd. Nazdik e/ dour-o-bar e yek tasu*/ sá'at biyusidand. Kamábiw yek tasu biyusán gawtand/ cewm-be-ráh mándand.* **2** *digar; dige; digar nazdik ast ke.... Digar ámádeam. ámadam; ámadam dige.* **3** *bas budan. Basam ast.; Basam bud. U rá mibáyast az dirbáz barmikewidand. Be u páye ye bálátari dádand, dir ham wode bud. Az hengámaw ham gozawte bud, ke be u páye ye bálátari dádand/ ke u rá barkewidand.*

about[2] (adv) **1** (**a**) *in su va án su; in var o án var. Baccehá in su va án su midavidand. In su va án su/ in var o án var/ hamejá pesar-baccehá az taxte-sanghá bálá miraftand.* (**b**) *parákande, hame já. Námehá/ ketábhá hame já kaf e otáq parákande bud. Mardom hamejá ru ye sabzehá newaste budand.* **2** *dar gardew; dar jonbew.; sarpá; sar e pá; xeilihá; invar; ánvar. Hickas invarhá nabud. Hic jonbandeyi nabud. Xeilihá sarmá xordeand. Sarmáxordegi hame rá gerefte. Bezudi xub wode sarpá xáhad gawt/ wod.* **3** *hamin nazdikihá; hamin dourobar. Hamin nazdikihá-st. Haminjáhá-st. Hamin dourobarhá-st.* **4** *vágardidan; vágawtan; várune; sarotah. Kawti rá sar-o-tah kardan. Invari nist, Várune ast.*

About turn!, *(farmán con dar ártew) aqab-gard!; vápas gard!*

about-turn/ (**about-face**) (n) **1** *aqab gard; vápasgard.* **2** *pák rang gardándan; pák az inru be ánru gawtan/ wodan. In gámhá ye novin newángar e degarguni ye bonyádin/ az in ru be án ru wodan/ gawtan e ravew e sar-rewtedárán/ sardamdárán e kewvar ast.*

about[3] *niz bengarid be* "around". **1** (**a**) *in var o án var; in su va án su. dar wahr* <u>*parse*</u> *zadan. Gerd e jahán gawtan. Dour-o-barat rá negáh kon/bengar!* (**b**) *injá o ánjá; in var o án var. gole-be-gole; parákande. káqazhá dar otáq velou/ parákande bud.* **2** *nazdik e; na dur az...; nazdikihá. (Dar) hamin nazdikihá-st./ (Dar) hamin dour-o-barhá-st. (Daste) kelid(há) rá yek jáyi hamin nazdikihá andáxtam.* **3** *darbáre ye; az...; ketábi/ námeyi darbáre ye gol(há). Darbáre ye án be man begu. Az-aw be man begu. Az ce ruy conin juw ávarde? Az ce ruy/ cerá candán xawmgin/ átewi ast/ wode/ gawte? Be sar o ruye xod nemiresad.* **4** *sargarm e... budan; be... pardáxtan. Va hengámi ke womá sargarm e án hastid....* **5** *nazdik e; nazdikihá ye; dour-o-bar e...; Nazdikihá ye/ dour-o-bar e tasu* (hour) *ye dah resid.* **6** **be about to do sth**: *haminke xástan. Hamin ke xástam beguyam womá tu ye soxanam davidid.... Dárim ráh miyoftim. Dárim miyáqázim. Nemixáham/ Áhang e án nadáram ke beguyam wekast xordeam. Bar án nistam ke be wekast (e xod) xastu wavam.*

how/ what about...? (**a**) *dar báre ye... ce?/ dar báre ye... ce midáni?;.... ce wod? Xob, wáyande ye in kár hast? Xob, pas kárdániyaw ce?* (**b**) *Xob, cetor ast ke.../ cetor e ke.... Xob, cetor ast ke/ cetor e ke baráye ruzhá ye bikári be Faránse beravim?*

above[1] (adv) **1** *bálá. Otáq e xáb e man/ xábgáh e man dorost bálá ye injá-st. Biskuyithá rá ru ye raf e/ áwkub e bálá bene! Az bálá kewtzárhá namá ye hendesi dárad. Bángi/ ávázi az bálá má rá faráxánd.* **2** *(dar náme/ ketáb yá goftár va mánand e án) dar bálá; bálátar; piwtar. Hamánjur ke piwtar/ bálátar yád wod. Be bálátar/ piwtar sát e 97 bengarid.* **3** *(soxanvari) dar ásemán; ásemán; xodáyi; kár e xodá. afzuni ye xodádád; ermagán e xodádád. be ásemán rafte; nazd e xodá rafte*

above[2] (prep) **1** (**a**) *bálá ye; bar; bar-,; Xor/ xorwid az ásu*[=*horizon, <Kordi ye Hourámi]/ karán e ásmán/ carx* ***bar****ámad. Bálá ye abrhá parváz mikardim. (Besanjid bá: Bálá ye/ az ru ye sahrá parváz mikardim.)* (**b**) *bálátar/ bartar. (páygáh e/ zine ye) sarván dar niru ye daryáyi bartar/ bálátar az sarván dar niruye zamini ast. Az (xánevádе ye) xodaw bálátar wouhar kard.* **2** *biwtar; biw az; gerántar az...; ...-tar az. Tázegihá dareje ye garmá bálátar/ biwtar az miyángin (e hamiwegi) bude ast. Dar in maqáze cizi gerántar/ bálátar az yek dolár yáft nemiwavad. Gerántar az dah ton ast. Biw az 10 ton sangini dárad. Xástárán/ darxástkonandegán báyad biw az 18 sál dáwte báwand.* **3** *biw az. Áyá sarbáz báyad ázarm* (honor) *rá bartar az ján e xod bedánad?* **4** *bartar; farásu ye. Be u nemitaván badgomán bud./ Farásu ye badgománi-st. Raftáraw nemune bud.* **5** *bartar; xeili xub. U farásu ye feribkári/ nirangbázi ast. Garce sarparast ast ammá xodaw rá candán (dast e) bálá nemigirad ke az kármandánaw/ zirdastánaw ráhnamáyi naporsad.* **6** *bálá; báládast; bálátar az ábwár e bálátar az pol; ábwár e báládast e pol.* **7** **above all**, *bálátar az hame; beviźe; biw az har ciz. Saxt/ biw az har ciz árezumand ast ke xánevádeaw rá bebinad.* **above oneself** *bád dar sar dáwtan; bád dar damáq dáwtan; bádsar; xiresar*

abracadabra (n). *ajji, majji, látarajji. Jádugar ajji majji látarajji gofte xarguw rá az koláh birun kewid.*

abrade v *xaráwidan; woxáyidan; woxálidan; woxudan; woxulidan; riwidan/ riw kardan; násur kardan, " ... va tadbir e án sázand ki án muze' rá riw konand..." (ZBP, L5441 ZX)*

abrasion n **1** *xaráw; xaw; woxulew; woxáyew.* **2** *riw; xaráw; násuri; woxudegi; xaráwidegi*

abrasive (adj) **1** *xaráwá; xaráwán; xaráwande; woxulá; woxulán; woxulande; woxáyá/ woxáyán / woxáyande; ru ye xaráwande; ru ye dorowt/ woxulande; cizhá ye/ máddehá ye xarásande/ woxulande/ woxáyande; riw konande; riwá; riwán; riwande, "Sefat e dáruyi ki riw konad..." (ZBP, L544 ZX).* **2** *dorowt; riw konande; nexaráwide; nataráwide. yek ádam e dorowt-manew; xám-manew/ bestáx; dorowt-manewi; xám-manewi; bestáxi; gostáxi; ávázi/ bángi dorowt; ávázi nexaráwide. Yek ádam e nexaráwide-nataráwide.*

abrasive (n) *sombáde; sonbáde; sán; son; sáv (ZBP, C3713, C3714 FM)*

abreast (adv) **1** **abreast (of sb/ sth)**. *wáne be wáne; duwáduw; [kostákost/ kost be kost]; pahlu-be-pahlu. Do tan carxsavár duwáduw. Qáyeqi pahlu-be-pahlu ye/ kostákost e má ámad va newáne dád* (signaled) *ke bázistim.* **2** **be/ keep abreast of sth.** *beruz budan/ mándan; bá dánew e ruz piwraftan. Womá báyad ruznámehá rá bexánid tá dástánhá va piwámadhá ye ruz rá bedánid. Baráye in ke beruz* (up to date) *báwid báyad ruznámehá rá bexánid.*

abridge (v) *kutáh kardan; boridan; darz gereftan; cekide nevewtan. Yek cekide ye/ viráyew e kutáh wode az náme ye/ ketáb e "Restáxiz" kár e Leo Tolstoy.*

abridgement (also **abridgement**) (n). *náme/ ketáb e kutáh wode; cekide*

abroad (adv) **1** *dar/ be kewvari digar; bigánebum; dur az mihan. dar bigánebum budan; be kewvari digar raftan; be bigánebum raftan; dar bigánebum zistan; dur az mihan zistan; az mihan e xiw birun raftan, ráhi ye bigánebum gawtan. Didárkonandegán yá bázdid konandegáni ke az kewvarhá ye bigáne ámadeand.* **2** *parákande; hame já; sarásar; guyand ke...; dar dahán e mardom oftáde ke...; ávázeyi dar... picide ke...; cou oftáde ke....* **3** *(bástáni; soxanvari) birun (az xáne). Emruz pá az xáne birun nahádeyi?*

abrogate (v) *váxándan; wekastan; pas gereftan. dádi rá váxándan; áyini rá wekastan. peimáni rá váxándan/ pasgereftan*

abrogation n *bengarid be* "abrogate"

abrupt (adj) **1** *nágahán; tond; nábiyuside; yek hou; ráhi bá por az pichá ye/ camhá ye tond; hezár-cam. nágahán/ nábiyuside be páyán residan; nágahán degargun gawtan yá rang e digar gereftan; nágahán/ nábiyuside/ yek-hou raftan.* **2** (**a**) *(dar soxan yá goftár) boride-boride; javide-javide; náraván; dorowt; náhamvár; vákiyámhá** (sentence) *ye kutáh va boride-boride yá tond. wive ye negárew e tond; boride-boride va náraván.* (**b**) *(raftár yá kerdári) dorowt, tond. Mardi dorowt/ tond raftár ast.* **3** *tond; porwib; partgáhi*

abruptly (adv) *be* "abrupt" *bengarid.*

abruptness (n) *be* "abrupt" *bengarid.*

abscess (n) *domal (ZBP, L5584 ZX); pile (ZBP, C251 FM); bonávar (ZBP, C174 FM). pile, pile ye dandán [Dar Pársi "pile" be tanháyi xod newángar e domal e dandán yá náxon ast. con, "Dandánaw pile karde."]*

abscond (v) **1** **abscond (from)**. *dak wodan; jim wodan; dar-raftan. Az kewvar dar-raft/ dak wod.* **2** **abscond with sth**. *jim wodan/ dak wodan va kew raftan. Az kárfarmáyaw 8000 pond kew rafte jim wod.*

absail (v) *(dar kuhnavardi) bá rismán e do lá az partgáh yá saráwibi ye tond forud ámadan*

absail (n) *bá tanáb yá rismán e do lá az partgáh yá saráwibi ye tond forud ámadan*

absence (n) **1** **absence (from...)** (**a**) *nabudan; nabud; nayámadan; nábáwi; nábáwáni; návadi* [<Baluci]. Nayámadan e/ nábáwi ye/ návadi* ye payápei ye (u az dabestán/ dabirestán) máye ye negaráni/ delvápasi ast. Hengámi ke nabudi roxdáx/ piwámad/ ruy dád. Hengámi ke sarparst nist/ návadi*-st man kárhá rá migardánam. Hengám e nábáwi/ nábáwáni ye sarparast man kárhá rá migardánam. Hengámi ke dar Ámriká bud/ Hengámi ke injá nabud o be Ámriká rafte bud.* (**b**) *nabudan; nábáwi; nábáwáni; návadi*. bárhá be dabestán nayámadan; bárhá návadá az dabestán/ dabirestán. sarásar e návadi* ye/ nábáwi* ye derázáhangaw; sarásar e zamán e derázi ke nabud.... pas az se máh ke nabud; pas az se máh návadi*; pas az se máh návadi*yaw/ nábáwániyaw....* **2** *nabud; nabudan; návadi*[<Baluci]. dar dast nabudan e ávandi* [reason] *bi cun-o-cerá; nabud e / návadi ye ávandi bi cun-o-cerá.* **3** **absence of mind**. *pariwáni; farviw; pariwi; farámuwkári*

absent[1] (adj) **1** (**a**) **absent (from sth)** *nabudan; nábáwi; nábáwán; návadi*(<Baluci). dar dabestán/ didár/ newast/, sar e kár nayámade. nábáwi/ návadi az dabestán/ newast/ kár. dustáni ke aknun injá nistand. Dustán e návadi*/ nábáwá/ nábáwán*. (**b**) *nabud; nist. Az kudaki ru ye ewq rá nadide bud. Zendegiyaw az kudaki tohi az ewq bud.* **2** *bixiwtan. roxsári bixiwtan; negáhi bixiwtan*

absent[2] (v) *sar e.../ be...nayámadan/ nabudan; az ... návadi* (<Baluci) budan. Dast-dasti/ dáneste be newast nayámad. Dáneste az newast návadi* gawt.*

absentee (n) *návadi* (<Baluci); nábáwá; nábáwán*

absentee ballot. *ráy/ sáfe* (vote) *ye návadi*; ráy/ sáfe az piw (az ráy dahandegáni ke be hengám e gozinew dar já ye xod naxáhand bud.*

absenteeism (n) *payápey (va bedun e cem* (reason) *e dorost) sar e kár yá dabestán nayámadan/ naraftan; nábáwigari; návadigari* (<Baluci)*

absentee-landlord *xodávand e zamin yá saráy e keráyeyi ke sar e zamin e xod nist. Xodávand e nábáwán/ návadi**

absent-minded (adj) *farámuwkár; bixiwtan. sálxorde va farámuwkár gawtan.*

absent-mindedly (adv) *farámuwkár; bixiwtan*

absent-mindedness (n) *farámuwkári; bixiwtani*

absinthe/ **absinth** (n) *nuwábe ye alkoli ye afsantin*

absolute (adj) **1** (**a**) *bi cun o cerá; qáw; pák; páv (ZBP, C4651 FM, BF, MK, BQM) (ZBP, L7441, SR); ávari; bigomán; náb; be kasi pák/ bi cun-o-cerá/ ávari bávar dáwtan. ávari rást goftan./ kánáyi ye/ nádáni ye ávari/ qáw. Pák kánáyi!; Pák nádáni!.* (**b**) *ávandi* [reason] *ávari (dar dast) dáwtan. Yek bonest* (principle, fact) *e bi cun-o-cerá; yek bonest e ávari [rástin].* **2** *bimarz; bikarán; bi andáze. taván e/ niru ye bi andáze/ bikarán.* **3** *xodkám; xodkáme, "Bexánam be áváz Bahrám rá -- Sepahdár e badnám e xodkám rá." (ZBP, L3177, SF); sástár (ZBP, C4975 FM, MK, BF).* **4** *ávari; xodistá. Baráye sanjew e zibáyi ostá ye ávari dar kár nist.[ostá =* standard *(ZBP, C1497 FM)]*

the absolute (n) *(dar jahánbini/ falsafe) ávari (ZBP, C3298 BF); táwt (ZBP, C6207)*

absolute alcohol *alkol e náb*

absolute majority *bartari ye ávari; mahinegi ye ávari*

absolute zero *sefr e ávari; sefr e táwt*

absolutely (adv) **1** *pák; az hic ruy; be hic ruy; berásti nawodani; táwt nawodani.* **2** *bi cun o cerá; az hic ruy. Az hic ruy nemipaziram. U rá bávar e ávari bar án ast ke...; U rá táwt bávar bar án ast ke...; bi cun-o-cerá bávar dárad ke....* **3** *náb; ávari; bi-cun-o-cerá. In váže/ band rá be maini ye ávari ye án be kár bordeand.* **4** *be rásti. Rásti con/ mánand e lule ye áftábe mibárad. Rásti gor-gor mibárad. Berásti hic kár(i) nakard.* **5** *bigomán!; ári!; ávari!; cawm!. "Bávar nadári?" "Cerá, bigomán áre!"*

absolution (n) *(dar kelisá ye tarsáyán) ámorzew; (gonáhán e kasi rá) ámorzidan*

absolutism (n) *xodkámegi; farmánraváyi bá xodkámegi*

absolutist (n) *xodkáme*

absolve (v) **absolve sb (from/ of sth)** **1** *baxwudan; az (sar e)... dargozawtan. Dádgáh az sar e pasmár* [defence] *dargozawt (va u rá az hargune pásoxguy* (responsibility) *dar barábar e marg e vey bigonáh dánest.* **2** *kasi rá ámorzidan. Gonahkárán/ gonáhkárán e pawimán rá ámorzidan/ baxwudan.*

absorb (v) **1** (**a**) *kewidan; "Áb e daryá rá agar natván kewid -- Ham be qadr e tewnegi báyad cewid." (Moulavi); darkewidan; mazidan (dar pezewki); foruxordan, "... va ánjá beyistád va zamin áb foruxord va kawti bar sar e kuh e jad-y be zamin ámad mad..." (ZBP, L126, TTT); robudan (ZBP, L772 FM); be xiwtan. Kewidan (ZBP, 5153ZX, L5123 ZX, L5029 ZX); Mazidan, "...va jegar be-din raghá ánce latiftar ast az kilus be xiwtan mikewad va mimazad.", andarxordan (ZBP, L5404 ZX), darkewidan "Co án aždahá borz e u rá bedid -- Be dam su ye xiwaw hami-darkewid." (ZBP, L6879 SF); xisidan (ZBP, C5279 FM); xordan (ZBP, C5373 FM, MK, BF); gereftan (ZBP, C7621 FM, MK, BF). garmá rá bexod kewidan; garmá rá darkewidan. Giyáhán oksyżen rá be xod mikewand/ darmikewand. Wen e/ máse ye xowk-áb rá bexod mikewad/ darmikewad. Tan e mardom/ ádam Áspirin rá tond/ be tondi mimazad. Baccehá ye zirak bá ásáni dánew rá farámigirand.* (**b**) *dar bar gereftan; forugereftan; bá (cizi/ kasi) yeki gawtan/ wodan. Bongáh e bozorgtar bongáh e kucektar rá darkewid/ dar bargereft/ forugereft. Dehát e pirámun e wahr, dar wahr forugerefte wodand. Wahr bozorgtar gawte va dehát e pirámun e xod rá dar bargereft/ forugereft.* **2** *(kusti* (blow)*, gereftári, dowvári yá saxtiyi rá) dar xod kewidan; foruxordan. Separhá/ wáhfanrhá biwtar e takán/ kust rá darmikewand/ forumixorand.* **3** *gereftan; be xod dáwtan; foruraftan dar; wifte ye... gawtan; Káraw saxt u rá be xod dáwte.*

absorbed (adj) *forurafte dar; bexod dáwte; wifte. Pák dar námeaw/ ketábaw forurafte.*

absorbent (n, adj) *-kaw; -kawwán; -(dar)kewande; -maz; -mazán. panbe ye ábkaw/ ábmaz/ ábxowkkon*

absorbing (adj) *girande; girá; wivá; wiván; wivande. filmi/ celpardi* girá/ wivá*

absorption (n) *be bálátar bázgardid.* **absorption (by/ in sth)**. *be* "absorb" *niz bázgardid. darkewidan; kewidan; mazidan; mazew; darkewew; wiftegi. Pák wifte ye varzew gawte va az káraw forumánd/ darmánd.*

abstain (v), **abstain(from sth)** <u>**1**</u> *xoddári kardan; az... wekiftan/ wekibidan "Har máh Homáy pesar rá piw e xod xásti va az ánjá ke mehr e mádari bud az u nawkifti..." (ZBP, L89 TB); foru-istádan, "Pas az in majles Busahl albatte foru na-istád az kár..." (ZBP, L464 TB); az...barásudan, "Noxostin conin goft k-az gonáh -- barásud, wod imen az kinexáh." (ZBP, L3311, SF); az... ruy gardánidan, "ruy az mohaddasát u gardándidan morovvat nadánestam.(ZBP, L3499 GS); az... wekibidan, "Ján key wekibad ze joft e ján -- Beviźe ke báwad ze toxm e kiyán." (ZBP, L6254 SF), "Gar ámizew koni bá mard yek bár -- Be ján e man ke nawkibi az in kár." (ZBP, L7730, VR); parhizidan; parhiz kardan.* <u>**2**</u> *az ráy dádan xoddári kardan. Dar gozinew e piwin/ vápasin az ráy dádan xoddári kard.*

abstainer (n) *wekibá; xiwtandár; xoddár; kasi ke az mey parhizad/ wekibad; meywekib; meyparhiz*

abstemious (adj) *xiwtandár; wekibá; kamxár; adndakxár; miyánerou; yek ádam e xiwtandár/ wekibá/ kamxár/ adndakxár/ miyánerou; xoráki andak; kamxári; adndakxári; xiwtandári; andak xordan*

abstemiously adv *bengarid be* "abstemious"

abstemiousness n *xiwtandári; kamxári; andak xári; kam xordan, "Ferewtxuy wavad ádami be kamxordan..." (ZBP, L3824 GS); "(Akbar Wáh) az xordan e guwt parhiz mikard conánce dar áyin e Pársián va Hendován ast va wáyad sáli cahár máhaw rá bedin gune migozaránid. In rá ham páreyi gofteand baráye án bud ke be* ***kamxordan*** *xuy pazirad." (ZBP, L7547 DTH)*

abstention n **abstention (from sth)**. <u>**1**</u> *(az ráy dádan) xoddári kardan.* <u>**2**</u> *wekiftári; panj ráy <u>hamdástán</u> e piwnahád, se ráy <u>hambasán</u> va do <u>wekiftár</u>.*

abstinence n. **abstinence (from sth)** *wekiftan; wekibidan; xiwtandári (beviźe az xorák va mey). Be* "abstain" *bengarid. wekibáyi; wekibáyi/ wekiftári ye ávari; pák lab be mey nazadan*

abstinent adj *xiwtandár; wekiftár; wekibá*

abstract[1] adj <u>**1**</u> *maini; mainavi. Az cizhá ye zibá mitaván soxan goft, ammá zibáyi mainavi ast. Dar sar <u>andiwe ye gongi</u> dárad va mixáhad jahán rá degargun sázad/ begardánad.* <u>**2**</u> *(baráye kárhá ye honari) mainavi. yek negár e/ naqqáwi ye mainavi; yek negárgar e/ naqqáw e mainavi. bá* "concrete" *besanjid.*
abstract noun *námváźe ye maini/ mainavi con "xubi" va "ázádi".*

abstract[2] n <u>**1**</u> *(andiwe yá cuni ye) mainavi; maini.* <u>**2**</u> *kár e honari ye mainavi. yek negárgar e/ naqqáw e kárhá ye mainavi.* <u>**3**</u> *cekide ye soxanráni.* <u>**4**</u> (idm) **in the abstract.** *dar maini. porsemáni/ dástáni rá be rixt e mainaviyaw barresi kardan*

abstract[3] v <u>**1**</u> **abstract sth (from sth)** *áhixtan; birun kewidan; jodá kardan; savá kardan. áhan/ yuwost*/ ayoxwost rá az sang e káni birun kewidan/ áhixtan.* <u>**2**</u> *cekide az (námeyi/ ketábi/ dástáni) faráham kardan*

abstracted adj *andiwnák; bixiwtan; dar xiwtan forurafte*

abstractedly adv *andiwnák; bixiwtan; dar xiwtan forurafte*; *bixiwtan; andiwnák*

abstraction (n) <u>**1**</u> **abstraction of sth (from sth)** *az... birun kewidan; az...jodá/ savá kardan; áhixtan.* <u>**2**</u> *farámuwkári; bixiwtani; sar-be-haváyi; bihavási; bitimári; farviw. dar andiwehá ye bixod foruraftan yá xod rá báxtan.* <u>**3**</u> *farámuwkári; farviw; sarbehaváyi; pariwáni*

abstruse (adj) diffuclt to understand: *picide; saxt yá dowvár baráye fahmidan/ daryáftan; darnayáftani*

abstrusely adv, **abstruseness** (n) *bengarid be* "abstruse"

absurd (adj) <u>**1**</u> *carand; yáve; basbás (ZBP, C5357 FM); powtlang (ZBP, C4733 FM); xala,"Har madh o áfarin ke na andar saná ye to-st -- nazdik e aql báwad afsáne o xala." (ZBP, L7933, Faxri, FM). Ce piwnahád e carandi! Conin piwnahádi az su ye womá nábexradáne ast. Conin piwnahádi az nábexradi ye womá-st.* <u>**2**</u> *xande-ávar. Án jáme ye kár be tanewán xande-ávar ast.*

absurdity (n) *carandi; basbási; yávegi; xalagi;*

absurdly (adv) *carand; yáve; basbás*

abundance (n) *faráváni; feráxi; afzuni, "Be farr e wah ke ruzi-riz e wáx ast. -- Karam gar tang wod ruzi feráx ast. "(Xosro-Wirin, Nezámi); "Feráxi bád az eqbálaw jahán rá -- Ze catraw sar bolandi ásmán rá. "(Xosro-Wirin, Nezámi); fozuni, "Ma rá dád piruzi yo farrahi -- Fozuni yo deihim e wáhanwahi." (ZBP, L365 SF). Dar mehmáni xorákhá ye xub fariván bud.*

abundant (adj) <u>**1**</u> *fariván; fozun; feráx; basi; sarwár; vaqiw, "Ma'zuram dárand, ke anduh vaqiw ast -- anduh e vaqiw e man az án ja'd e vaqiw ast." (ZBP, C2588, FM, Rudaki); fereh (ZBP, C3235 FM, BF);*

vaxw, "Átaw guyad ku na vaxwam va áv [áb] guyad ke na tacom [= ke natázam]" (ZBP, L7825, ZVY), mive ye faráván; Basi ávand [reason] *bar gonáhkáriyaw dar dast dárim.* **2** **abundant in sth** *faráván; sarwár; sarzamini sarwár az máddehá ye káni; sarzamini dárá ye máddehá ye káni ye faráván*

abundantly adv *faráván; fozun; feráx; basi; sarwár. mive faráván dar dastras dáwtan. didgáhhá ye xod rá bexubi rouwan karde ast. Bávarhá ye xod rá xub rouwan gardánide.*

abuse[1] (v) **1** *bad be kár bastan; bad-,; doź-,; az mehrabáni ye kasi biw az andáze bahrebardári kardan; já xow kardan; "dar e dizi báz-e, hayá ye gorbe kojá-st?". be kasi nárou/ [náravá] zadan.* **2** *bad-raftári kardan; doźraftári kardan bá...; feriftan; az kasi bahre kewidan. zani/ hamsari ke besyár tusari xorde. Be* "misuse" *bengarid.* **3** *downám dádan; (harze) daráyidan; źáź xáyidan*

abuse[2] (n) **1** (**a**) *bad bekár bastan; doź-,; kárbord e nádorost e dáruhá; be kár bordan e dáruhá ye xeradpuw* (narcotics)*; bá kudakán doźraftári kardan; kudak rá kotak zadan.* (**b**) **abuse of sth** *kárbord e bad/ nádorost e cizi; nárou; nawáyestan; náwáyandegi newán dádan; dast e zur bar sar e mardom zadan; "Mazan bar sar e nátaván dast e.zur..."(Glestán e Sa'di); harze-dasti kardan.* **2** *setamgari; setampiwegi; sástári; doź-áyini; wahriyári sástár rá az miyán bardáwtan; sardamdári setam-piwe rá barafkandan.* **3** *downám; násezá; kasi rá be bád e downám gereftan; bar kasi harze daráyidan; Váźe ye "nápákzád" biwtar be rixt e downám be kár miravad. "salám o zahr e már" be kasi goftan*

abusive (adj) *násezá; náwáyest; downám; (soxan e) násezá; náwáyest; downám; dorowtguyi; źáźxáyi; soxanán e dorowt/ zewt. Downám dádan gereft. Násezá goftan gereft. Harzedaráyidan gereft.*

abut (v) **abut on/ against sth**: *ham-marz budan; hamsáye budan; hamsámán budan (ZBP, 3913, MK, BF); bar e...budan; Zaminaw dar hamsáyegi ye/ hamsámán e wáhráh ast. Zaminaw bar e wáhráh ast. Hamsáye ye má hastand. Saráyewán dar hamsáyegi ye/ hamsámán e má-st.*

abutment n *(dar mohandesi) xarpá; páye (ye pol yá táq)*

abysmal adj **1** (infml) extremely bad. *xeili bad; źarf*; *ruzgári saxt bad dáwtan; dar nahádi xeili bad zistan; zendegi ye sag dáwtan; con sag zistan. gorgmanew ast; saxt badraftár ast.* **2** *źarf; bimgin; sahmgin; saxt nádán budan; nádáni ye bimgin/ sahmgin; lor budan; Lor-e-Lor budan; az bix Arab budan; herr rá az berr nadánestan*

abysmally adv *xeili bad; źarf; bimgin; sahmgin*

abyss (n) *cáh e Veyl; meq; maq; maqák; źarfná; maqák e/ źarfná ye nádáni, noumidi, tanháyi va mánand e án*

AC (= **ac**) *(gardew* (change) *e) barq e pastámand* (alternate)*. be* "DC" *bengarid*

a/c *(dar bázargáni) tanxáh e gardán; be páy e/ be hamár* [account] *e tanxáh e gardán e 429033 nevisid.* a/c *[ru ye cek nevisand] tanhá bá cek*

acacia (n) *wabxosb (MM); kikar (ZBP, C1726 FM)*

academic (adj) **1** *ámuzewi; dabestáni; dabirestáni; farhixti*; sál e farhixti; ázádi dar ámuzew/ farhixt.* **2** *dánewi; farhixti; adabi yá bástáni; na fanni yá konewi; zaminehá ye farhixti; zaminehá ye fanni/ dánewik/ adabi.* **3** *engári*; engárik* (EDPL); yek zamine/ jostár e engárik.; In yek porsemán e pák engárik ast bá in hame wegeftangiz ast.*

academic (n) *ostád e dánewgáh; ahl e adab/ dánew; dánewmand*

academically (adv) *az didgáh e dánewik*; *az didgáh e dánewi/ ámuzewi/ farhixti; farhixtik**

academician (n) *hamvand/ andám e yek farhangestán; farhangestáni*

academy (n) **1** *dánewkade; honarkade; ámuzewgáh; honarkade/ dánewkade/ ámuzewgáh e musiqi.* **2** (usually **Academy**) *farhangestán; Farhangestán e Wáhanwáhi (ye Honarhá)*

Academy Award *Pádáwt e/ pádáw e/ baram e/ jáyeze ye sáliyáne ye anjoman e/ farhangestán e honarhá va dánewhá ye sinemáyi ye/ celpardik* e Ámriká. Pádáwt/ jáyeze/ baram e farhangestáni. niz be* "oscar" *bengarid.*

accede (v) **accede (to sth)** **1**..*wodan; ...gawtan; be...residan; be páyeyi residan*; *be páygáh e sarparsti ye dánewgáh residan. noxostvazir wodan; be noxostvaziri residan. wáh wodan; be taxt (wáhi) newastan. Wahrbánu Viktoria dar 1837 be taxt e wáhi newast.* **2** *(darxást yá piwnahádi rá) paziroftan*

accelerando (adv, adj) (n) (pl **-dos** or **-di**) *(musiqi) "acelerándo"; wetábgirán; tondigirán; tondi gereftan, "Saboksár wod asp o tondi gereft -- pasaw Biźan e giv kondi gereft." (ZBP, L6049 SF), wetáb gereftan, "Co pásox conin yáft Afrásiyáb -- Gereft andar án kine jostan wetáb." (ZBP, L6220 SF)*

accelerando (n) (plural **accelerandos**) *(navá ye) "acelerándo"; wetábgirán, tondigirán; Niz bengarid be"* Rallentando", *Kondi-girán*

accelerate (v) **1** *tondtar kardan; zudtar kardan; tajá* [speed] *ye bálidan rá afzudan; tondtar bálánidan.* **2** *tondi gereftan; wetáb gereftan; tondtar raftan; zudtar rox dádan. Án máwin/ ráde*/ máwin hengám e piwi gereftan/ piwi jostan bar man wetáb gereft. Niz bengarid be* "decelerate"

acceleration (n) **1** *tondtar wodan /kardan; wetáb; tondi; tizgámi, "Vali con kard heyrat tizgámi -- Enáyat báng barzad kei Nezámi!" (Xosro-Wirin). afzáyew (dar) wetáb e bálew e hirbánik** (economic)*; tizgámi dar bálew e hirbánik*. **2** (máwini/ rádeyi*) bá wetáb e xub/ wetábgirán*

accelerator (n) **1** *(páyak* (pedal) *e) gáz (e máwin/ ráde*).* **2** *(dar cehrwenási/ fizik* (physics)*) zi-kár* [<zi, (tond/ zud)* Gonuyi dialect*].* **3** *(dar wimi/ ximi) zi-kár* [zi (tond/ zud)* Gonuyi dialect*]*

accent (n) **1** *fewár; govewt*; guwáy** [<Hourami, Kurdish]. *Dar váźe ye* "terrible" *fewár/ guwáy* ru ye váźebaxw* (syllable) *e noxost ast.* **2** *(newán e) fewár/ guwáy* [" ' " yá " ˆ " yá "↑"].* **3** *guyew. Engelisi rá bá guyew e bigáne soxan goftan. Guyew e Engelisi ye Ámrikáyi dáwtan. bedun e newáni az guyew e bigáne; kucaktarin newáni az guyew e bigáne nadáwtan. Besanjid bá* "brogue; dialect". **4** *fewár. //Dar hame ye farávardeháyemán fewár ru ye cuni ye kár ast.//*

accent (v) **1** *(váźe yá váźebaxwi* (syllable) *rá) bá fewár xándan; ru ye ... fewár ávardan/ gozáwtan.* **2** *ru ye... guwáy* nehádan; newán e fewár gozáwtan.* **3** *cewmgir kardan; barjaste kardan; birun ávardan*

accentuate (v) *cewmgirtar kardan; barjaste kardan; birun ávardan; fewár ávardan. Nimtane ye tangi ke puwide bud wekam e gondeaw/ farbehaw rá cewmgirtar/ farbetar kard/ gardánid.*

accentuation (n) *cewmgirtar kardan; barjaste kardan; birun ávardan; fewár ávardan*

accept (v) **1** *paziroftan; pazroftan; farásetándan, "va xánandegán magar ma'zur dárand va ozr e man bepazirand va az man be geráni farásetánand... "(ZBP, L377 TBH); darpaziroftan, "...va be mazellat e nafs mawqul wavad, hame ranjhá darpazirad.." (ZBP, L2472 AT); piwkew, pand yá puzewi rá paziroftan/ pazroftan/ darpaziroftan. Xást u rá beresánad, u ham paziroft. Az u xástegári kard o u ham paziroft. Az u xást zanaw wavad va u ham paziroft. Cek mipazirid/ migirid? In máwin tanhá sekke ye panj Tomani migirad. Dánewkadeyi ke be án darxást dáde budam ma rá paziroft.* **2** *paziroftan; darpaziroftan; gardan nehádan; peiváz kardan, "Be ommid raftam be dargáh e u -- Omid e ma rá jomle peiváz kard." (ZBP, C4398 FM, Bahrámi). Vacar* [verdict] *e dávar rá paziroftan. Degargunihá ye piwnahádi rá mipaziram/ gardan mineham.* **3** *be gardan gereftan; paziroftan. //Mipazirad ke gonáh e in egnest*/ gazand be gardan u-st. Gonáh e in egnest*/ gazand rá be gardan gerefte. Bar womást ke payámadhá ye kár e xod rá bepazirid. Womá báyad payámadhá ye kár e xod rá be gardan girid/ begirid.//.* **4** **accept sth (as sth)** *gereftan; paziroftan. //Nemitavánam bepaziram ke u gonáhkár ast/ ke gonáh e ust. Soxan e/ gozárew e womá rá nemipazirim. Áyá mitaván gozárew e u rá rást pendáwt va paziroft? In yek bonest* (principle) *e pazirofte/ wenáxte ast.//.* **5** *paziroftan; pazirá wodan; dust dáwtan. //Berásti hargez hamwágerdiyánaw u rá napaziroftand.//*

acceptable adj **1** **acceptable (to sb)** *paziroftani. Áyá in/ án piwnahád baráye womá paziroftani ast?; Áyá in/ án piwnahád rá mipazirid? delpazir; xowáyand. Yek fenján cáy xeili delpazir ast.* **2** *ravá; paziroftani; bartáftani; yek bim* (risk) *e paziroftani; kári ke be bimaw miyarzad. Yek jánfewáni/ az xod-gozawtegi ye paziroftani.*

acceptability (n) *paziroftani budan*

acceptably (adv) *paziroftani*

acceptance (n) **1** *pazirew; peyváz; paziroftári; Az ruzi ke/ zamáni ke bargehá ye nevid/ mehmáni rá ferestádim panj tan pazirofte va yeki napazirofteand. Az ruzi ke nevidbarghá* [invitation card] *rá ferestádeyim panj peyváz va yek vásarang* [refusal] *dáwteyim.* **2** *pazirew; peyváz; paziroftári. Dádhá ye novin bá paziroftári ye/ peyváz e hamegán ruberu gawt.* **3** *(bázargáni) (pardáxt e hamári) rá paziroftan. barát e pazirofte wode.*

acceptor (n) *(dar cehrwenási/ fizik (*physics*) atom/ molekul e pazirande/ pazirá ye elektron*

access (n) **1** **access (to sth)**. *ráh ; jádde; gozar; dastras. Tanhá ráh e residan be xáne ye rustáyi gozar az kewtmandhá/ kewtzárhást. Residan/ dastrasi be in deh ásán/ dowvár ast.* **2** **access (to sth/sb)**. *dastras; dastrasi, "Jamálat rá javáni ham-nafas bád -- Hamiwe bar morádat dastras bád." (Nezámi; Xosro-Wirin). Be ágáhi(há ye) nehofte/ rázmand dastrasi yáftan. //Dánewámuzán/ dánewjuyán báyad be deź e nepewt e/ ketábxáne ye xub dastrasi dáwte báwand. Tanhá dasturán/ divánsálárán e boland-páye be u dastrasi dárand.//*

access (v) *(márád*/ kámpiyuter) ágáhi ye novin dar parvande ye márád* nehádan yá az án gereftan/ birun kewidan. Baráye yáftan e ágáhi ye dorost se parvande rá (az márád*) birun kewid/ váresi kard/ váresid. Parvandehá rá har ruz/ ruzáne váresi mikardand/ vámiresidand tá táze/ beruz* (up to date) *báwand.*

access road **1** *ráh e residan be ráh delxáh.* **2** *ráh; gozar*

access time *(márád*/ kámpiyuter) zamáni ke baráye be dast ávardan e yek ágáhi az yek márád* báyad gozáwt. Zamán e dastyábi*

accessible (adj) **accessible (to be)**: *(dar) dastras; residani; karáneyi ke tanhá az daryá be án taván resid. nevewtehávi/ cakháyi* [document] *ke dar dastras e mardom/ hamegán nist.*

accessibility (n) *dastrasi*

accession (n), **accession (to sth)**. **1** *be páygáhi residan; ... wodan/ gawtan; be taxt e wáhi newastan; wáh wodan; be taxt newastan e wahrbánu rá jawn gereftan.* **2** (**a**)*(dar ganjhá yá deź e nepewt/ ketábxáne) nou-reside; nou-yáfte; táze-reside. recent accessions to the art gallery. Kárhá ye honari ye táze yá nouyi ke be negárxáne/ honarsará reside.* (**b**) *afzude wodan; pazirew; peivastan e/ afzude wodan e/ pazirew e hamvandán e nou be kumal* (hezb)*

accession (v) *darnevewtan; nám va fehrest e qalamhá ye novini ke be deź e nepewt yá ganjine ye honari afzude gawte.[be váźe ye piwin bázgardid]*

accessory (n) **1** *peivast; yadaki; vawgar*; yadakihá/ vawgar*há ye docarxe.* **2** *(baráye puwák e zanáne) vawgar* [<vaw, <Hourami/ Kordi,"vaw kardan"; dorost kardan; xowgel kardan; az kár dar-ávardan.].* **3** **accessory**/ **accessory (to sth)** *(dátikán/ dád) pá; pá ye kár; hamdast; hamgonáh (ZBP.C7748 BF). U rá ham pá ye ádamkowi dánestand.; gonáh e hamdasti dar ádamkowi rá be u bastand. Dar kowtár u rá hamdast/ hamgonáh dánesteand.* **4** **accessory before/ after the fact**. *(dátikán; dád) páy e gonáh; hamdast; bezehyár**

accessory (adj) *yadaki; peivast; vawgar* [baráye riwe be bálátar bengarid.]*

accident (n) **1** *ruydád; roxdád; gazand [proposed by JGS]; egnest* [<Táti semilanguage", to fall".]. dar egnest* e (ráh) kowte wodan. Dar egnest* e kucaki dar xáne cinihá rá wekastam. Ma rá dar xáne gazandi/ egnesti* resid/ oftád va cinihá rá wekastam. Cinihá rá dar xáne baxtaki wekastam. Ma rá piwámadi dar xáne oftád va cinihá rá wekastam. Xeili dir karde, omidváram cizi baráyaw piw nayámade báwad. Xeili dir karde, omidváram u rá egnesti*/ gazandi nareside/ nayoftáde báwad.* **2** *bime ye egnest*;bime ye gazand*.* **3** *baxt; sarnevewt. Ruye piwániyaw nevewte wode bud ke dar jáyi záde wavad ke wahrvand e Ámriká báwad. Xodá xáste bud ke dar Ámriká záde wavad va wahrvand e Ámriká báwad.* **4** (idm) **accidents will happen** *(dastán) Owtori dar marqzári raft, raft.; Agar emruz naborde fardá bebare. Áw e torw/ kawk e xálat-e bexori pát-e, naxori pát-e.*

by accident *baxtaki; naxáste; náxáste; nadáneste; nádáneste. Baxtaki peidáyaw kardam. Baxtaki yáftamaw.*

without accident *bi án ke muyi az saraw kam wavad; bi ánke áb az áb takán bexorad; bi án ke áb dar delaw takán bexorad; bi gazand.*

accidental (adj) *baxtaki; nábiyuside; nábiyusán. marg e nábiyuside/ nágaháni. didári baxtaki bá dusti; didári nábiyuside bá dusti*

accidentally (adv) *baxtaki; nábiyuside; nábiyusá; nábiyusán*

accident-prone (adj) *gazandpazir; dastxow e gazand; ásibpazir; pátál; (dastán) sang mixore be páy e lang.*

acclaim (v) *niyáyidan; bá wur o qouqá sotudan yá áfarin goftan/ áfarin xándan; kaf zadan. Baráye barande ye hamávardi* (competition) *kaf zadan/ bá wur o qouqá áfarin xándan.*

acclamation (n). **1** bá *kaf zadan yá wur o qouqá paziroftan yá ostovár dáwtan. bá kafzadan/ wur o faryád e hamegán (bedun e ráygiri) bargozide/ bargozide wode.* **2** *bá faryád e wádi pazirá gawtan/ bá wur o qouqá sotudan va áfarin goftan; kaf zadan. kaf-zadanhá va wur o qouqá ye mardom*

acclimatize, **-ise** (v) *xu kardan,"va bá harárat va áb e garm xu konad..." (ZBP, L5237 ZX); xu dádan; já oftádan. Máhhá mikewad tá kasi/ mardom/ ádam be zendegi dar áb-o-havá ye garmsiri xu konad.*

acclimatization, **acclimatisation** *be váźe ye piwin bengarid.*

acclivity n *sarbáláyi; afráz; abráz; farázi; farwib*. Be* "declivity" *bengarid.*

accolade (n) **1** *setáyew; áfarin. Baráye biwtar e pahlevánán namáyande ye mihan e xod gawtan bálátarin setáyew ast.* **2** *áyin e wahsavári; wahsavár gardánidan*

accommodate (v) **1** *já dádan; otáq dádan; sarpanáh dádan. In mehmánsará baráye 500 mehmán já dárad.* **2** **accommodate sth to sth** *jur kardan; hamsáz kardan; hamáhang kardan, sáxtan, "Conin ast rasm e jahán e jahán -- Hami ráz xiw az to dárad nehán,* ***nasázad*** *to nácár bá u* ***besáz****, ke ruzi newib ast o ruzi faráz." (ZBP, L5822 SF). Barnáme (ye kárháyam) rá bá kár e womá jur/ hamáhang mikonam. Barnáme ye karam rá bá barnáme ye kár e to misázam/ jur mikonam.* **3** (fml) (**a**) **accommodate sb with sth** *(cizi) be kasi dádan. Bánk be womá vám xáhad dád. [Bánk bá womá sáxte/ hamkári karde, vám xáhad dád.].* (**b**) *darbáre ye/ baráye kasi az... forugozár nakardan. Hargáh ke báwad darbáre ye womá forugozár naxáham kard.* **4** *dar cewm dáwtan; pás dáwtan; faráham kardan. Niázhá ye viže ye kehdádán** [minority groups] *rá dar cewm dáwtan/ pás dáwtan.*

accommodating (adj) *sázgár; kasi ke bá u ásán kenár taván ámad; mehrabán*

accommodation (n) **1** (**a**) *otáq; já. Já ye darxor/ faráxor, candgáhe, hamiwegi va mánand e án yáftan. Já otáq (dar) mehmánsaráhá kamyáb ast. (ágahi ye niyázmandihá) Be otáq/ já baráye yek zan o wu ye javán niyáz ast. Yek zan o wouhar e javán niyáz be otáq/ já dárand.* (**b**) **accommodation**. *(Ámrikáyi) otáq; já; otáq va xorák.* **2** **accommodation (of sth to sth)** *jur kardan; hamsáz kardan; hamáhang kardan; sáxtan, "Conin ast rasm e jahán e jahán -- Hami ráz xiw az to dárad nehán,* ***nasázad*** *to nácár bá u* ***besáz*** *-- ke ruzi newib ast o ruzi faráz." (ZBP, L5822 SF). hamáhangi ye/ hamsáz kardan e barnámehá ye man bá womá.* **3** *sázew; báham kenár ámadan; sáxtan; sázew kardan. Do su ye goftoguhá natavánestand dar hame ye bandhá/ bárehá hamdástán gardand, ammá (saranjám) bá ham sáxtand/ sázew kardand/ kenár ámadand.*

accommodation address *newáni ye cand-gáhe (na hamiwegi).*

accommodation ladder *nardebán e kawti (ke az pahlu ávizand)*

accompaniment (n) **1** *hamráh. Nabid e sepid hamráh e xorák/ cáwt saxt niku bud.* **2** *(musiqi yá áváz) hamráhi; zamine-navázi; hamnavázi (ZBP, C7613 FM). Áváz bá hamráhi ye piyáno;áváz bá zamine-navázi ye piáno.*

accompanist (n) *hamnaváz; zamine-naváz; bá hamráhi/ hamnavázi*

accompany (v) (pt, pp **accompanied**) **1** *hamráhi kardan; hamráh e... raftan/ budan. Báyad az womá xáhew konam ke ma rá tá kalántari hamráhi konid. Hamsaraw/ zanaw dar viyand** (expedition) *hamráhaw bud. Návhá ye jangi/ razmnávhá kárván rá hamráhi xáhand kard.* **2** **accompany sth (by/with sth**). (**a**) *bá...hamráh budan. tab hamráh e hazyán/ yán/ soxan e bihowáne. tondbád* (gust) *hamráh e ragbár*. (**b**) *hamráh budan/ kardan. Har darxástnáme báyad bá yek pákat e tambrdár bá newáni hamráh báwad.* **3** **accompany sb (at/ on sth).** *(musiqi)(baráye kasi) hamnavázi/ zaminenavázi kardan. Xáhar e xánande baráyaw bá piyáno hamnavázi/ zaminenavázi kard.*

accomplice (n) *hamgonáh (ZBP, C7748, BF); páy e/ hamdast e (gonáh/ bezeh); daxwár* [< guyew e Gilaki]. Pásbán/ kalántar(i) u va do hamgonáhaw/ hamdastaw/ daxwáraw* rá dastgir kard*

accomplish (v) **1** *be anjám resánidan; anjám dádan; kári sáxtan, "Xejel án kas ke kár nasáxt. (ZBP, L358 GS). rást gardánidan, "Co in rást gardad be hengám e to -- Nevisand bar tájhá nám e to." (ZBP, L3291 SF); bejáy ávardan, "Kas natavánad ke bejáy ávarad." (ZBP, L3568 GS); pardáxtan; resánidan; sáxtan va pardáxtan; residan. Be ármán e xod residan; kár yá ármán e xod rá sáxtan va pardáxtan; kár e xod rá be anjám resándan. Kasi ke/ mardi ke hic kár rá be anjám naresánad.* **2** **an accomplished fact**.*kári az dast wode; kári pardáxte; kári anjám yáfte; cizi bázgawtnápazir; kár az kár gozawte*

accomplished (adj) *zebardast; ciredast.* **1** **accomplished (in sth)** *zebardast; ciredast; ábdast, "Qalamzan cáboki suratgari cost -- ke bi kelk az xiyálaw naqw mirost, Conán dar lotf budaw* ***ábdasti*** *-- ke bar áb az letáfat naqw basti." (Nezámi, Xosro-Wirin). Yek raqsande ye/ vawti* (dancer) *ye/ páykub-o-dastafwán e/ áwpaz e/ cámezan* (poet) *e ábdast/ zebardast/ ciredast. Dar musiqi ciredast/ ábdast budan.* **2** *ciredast, tavánά, honarmand; bánuyi javán va honarmand*

accomplishment (n) **1** *be anjám resándan; kár sáxtan; pardáxtan; rást gardánidan; sáxtan o pardáxtan. Residan be ámájhá ye xiw rá jawn gereftan.* **2** *kári ke be anjám resánde va pardáxte wode báwad.* **3** *honar. Az har angowtaw honari mibárid ham miraqsid o ham áváz mixánd.*

accord (n) **1** *peimán; peimán e áwti; peimáni miyán e kewvarhá; peimáni bá kewvari digar.* **2** **in accord (with sth/sb)** *hamáhang; hamsáz; hamráh; hamdast. Conin kári bá áyin e/ áyin-náme ye má sázgári nadárad/ hamsáz nist. Hamdam o damsáz e yekdigar-and.*

of one's own accord *be xást e xod; xod-xáste. Be xást e xod be ártew peivast.*

with one accord *yekdel o yekzabán; hamdástán, "Konun kehtar e wáh e Hendustán -- bebáwi., nabáwim hamdástán." (ZBP, L3045 SF). Hamegi hamdástán/ yekdel-o-yekzabán barxáste qariv e wádi kewidand/ barávardand.*

accord (v) **1** **accord with sth** *sázgár budan; xándan; xordan; jur budan; hamáhang budan. Raftár/ kerdár va manewaw báham nemixorad/ nemixánad/ hamáhang nist/ jur nist. Ánce (ke) miguyi bá newánehá/ yáftehá/ ávandhá* [reason] *ye piwin jur darnemiáyad.* **2** **accord sth to sb**. *(be-áyin) (cizi rá be kasi) baxwudan/ arzáni dáwtan. Kasi rá dasturi* [permission] *dádan. U saxt darxor e/ sezávár e bozorgdáwti/ setáyewi bud ke az u kardand.*

accordance (n) **in accordance with sth** *barábar e...; bar...; ánhur ke...; barábar e xást e kasi; bar xást e kasi; ánjur ke kasi bexáhad. barábar e áyin e kohan kári kardan; barábar e áyin/ áyin-náme raftár kardan; barábar e dád (qánun) raftár kardan/ bardád budan.*

according **1** (**a**) **according to** *be gofte ye...; az ru ye...; Be gofte ye/ az ru ye gofte ye Xosro hafte ye piw womá dar Espahán budid. Az ru ye parvandehá ye/ báygánihá ye má womá wew bár dar zendán budeyid.* (**b**) *barábar e; barpáye ye; az ru ye; bar áyin e, "<u>Bar áyin e</u> wáhán e piwin ravim -- Hamán az pas e farrah o din ravim. "(ZBP, L4871 SF). barábar e/ bar/ bar áyin e bonesthá* (principle) *ye xiw raftár/ kár kardan. Hame ciz bar/ barábar e/ bar áyin e barnáme piwraft/ anjám wod. Kár bar/ barábar e/ bar páye ye bar áyin e dasturát* e u anjám wod. [**Suffix *"-át"* making plural is of Indoeuropean origin. *Pasvand e "-át" az riwe ye Hend-o-orupáyi ast. (EDPL)].* (**c**) *barábar e; bar áyin e; be andáze ye; bar páye ye; az ruy e. Dastmozd bar páye ye/ be andáze ye kárdáni va kárázmudegi. Cizhá rá az ruy e andáze-ewán cidan va be namáyew nehádan.* **2** **according as** (conj) *darxor e...; harcand ke; candán ke; faráxor e…; Har kas darxor e tavánáyi ye xiw komaki mikonad.*

accordingly (adv) **1** *barábar e; bar páye ye; bar...; az ruy e; bar áyin e. Man nahew e kár rá be to bázgofteam, va to báyad bar áyin e án/ barábar e án raftár koni.* **2** *az in ru*

accordion (n) (**piano accordion**) *ákordeon; [arqanun e dasti*]*

accost (v) *xer e kasi rá gereftan, dast zadan va.... gereftan, "Pire zani rá setami dargereft -- Dast zad o dáman e Sanjar gereft." (Nezámi). Bigáneyi xeraw rá gereft. Bigáneyi dast zade va dámanaw rá gereft.*

account (n) **1** *(kutáh wode ye* **a/c**) *hesáb; tanxáh; womár; ávár (ZBP, C8 FM, BQM); amár; hamár (ZBP C6652 MK, BF, FM); bijak (ZBP C 5438 FM). ruye ye womár/ ruye ye hamár/ surat e hesáb / bijak ferestádan; darámad o dar-raft rá yád-dáwt kardan; hamár/ womár/ negahdáwtan. Hamárhá/ womárhá sudi barábar e 7000 dolár newán midahad.* **2** *(kutáh wode ye* **a/c**) *(dar bánk, bongáh yá maqáze yi) hamár/ womár/ hesáb dáwtan. dar bánki/ ganji, hamár/ womár/ hesáb dáwtan. womár/ hamár/ hesáb báz kardan/ yá án rá bastan. az womári/ hamári/ hesábi pul bardáwtan/ yá be womári/ hamári/ hesábi pul rixtan/ várixtan/ váriz kardan. Dar hamáram/ womáram/ hesábam 400 dolár dáram. (dar maqáze yá sofrexáne) Dastádast* (cash) *mipardázid yá páyetán benevisam?* **3** *gozárew; womár, "Ma rá dar del ze Xosro sad qobár ast -- Ze wáhi bogzar <u>án digar womár ast.</u>".(Nezámi- Xosro-Wirin). Gozárew e bavandeyi* (complete)*/ sir-tá-piyáz az ruydád be kalántari dád. Gozárew e ruznámehá rá (dar báre ye ánce ruy dáde) bávar nakon. Az kárhá ye ruzáne ye xod gozárew negah dárid/ faráham ávarid.* **4** **by/ from all accounts.** *conán ke az hame ye gozárewhá barmiáyad. Man hargez be ánjá sar nazadeam, ammá az hame ye womárhá/gozárewhá barmiáyad ke jáyi delangiz ast.*

by one's own account. *be gofte ye xodaw; be womár e xodaw; be hesáb e xodaw.*

call sb to account *az kasi bázxást kardan*.

give a good, poor, etc account of oneself *gol káwtan; xaráb kardan; tabáh kardan; zeh zadan ; ter zadan (beviże dar hamávardhá* (competition)*). Goruh e varzewi ye má gol káwt va dar ávard* (competition) *barande gawt.*

leave sth out of account/ consideration *be... nagereftan; be... nawmordan; be... arj nanehádan; be... womár nayávardan; parvá nakardan; be womár negereftan/ nakardan (ZBP, L2753 FM)*.

of great, small, no, some etc account *bá arj, arjmand, kamarj, bi-arj, kam-arzew va mánand e án*; *mardi bi arj; dáxel e ádam nist.*

on account (**a**) *piwpardáxt. Bist dolár be womá piw/ piwaki mipardázam.* (**b**) *pasádast* (on credit). *cizi rá pasádast xaridan.*

on account of sth; on this/ that acccount. *az in ru/ az án ru; vasnád e...; "Emruz be eqbál e to ey mir e Xorásán -- Ham ne'mat o ham ru ye neku dáram, vasnád." (Rudaki) (ZBP, C7925, BF) (ZBP L7874, BF, BQM); az ruy e; váse ye; bose ye (zabán e kuce); az in ru; baráye in; váse ye in; bose ye in; vasnád e in; az án ru; baráye án; váse ye án; bose ye án; vasnád e án si ye cizi yá kasi; si ye cizi yá kasi; si ye in; si ye*

un/ án (ZBP, C7984, JGS). Vasnád e/ az ru ye/ baráye/ váse ye/ bose ye badi ye havá dirtar ráh oftádim. Con havá bad bud dar raftan derang kardim/ derangidim.

on no account; not on any account *az hic ruy; be hic ruy. Az hic ruy zendáni rá bi pásdár/ zendánbán rahá nakon/ nakonid.*

on one's own account. (**a**) *be pá ye xod; gardan e xod; Páy e xodaw ast/ Gardan e xodaw ast.* (**b**) *baráye xiw/ xiwtan/ xod; Baráye xodam wuride/ delvápas/ negarán budam na to.*

on sb's account *baráye kasi; vase ye kasi; bose ye kasi; vasnád e kasi. Barnámehá ye xodat rá baráye man behamnariz/ degargun nakon/ nagardán.*

put/ turn sth to good account *xub kári kardan ke...; dar ráh e xub va sudmand be kár bordan. Tavánáyi ye honari dáwt o xub kári kard ke tandisgar gawt.*

take account of sth; take sth into account *be... gereftan; be womár gereftan; be womár ávardan; be... arj nehádan; parvá kardan; be... womordan. Dar sanjew e káráyiyaw, sen-o-sálaw rá be womár nayávar.*

account v **1** *dánestan; be womár ávardan; ...gereftan; Dar dád/ dátikán e Engelestán tá gonáh e kasi ostovár dáwte nawode báwad, án kas bigonáh womorde/ dáneste miwavad.* **2 account (to sb) for sth** *hesáb pas dádan; hamár/ womár pas dádan; fehrest e darámad va dar-raft nevewtan. Báyad be kárfarmáyemán hengámi ke má rá pe ye kári miferestad tá wáhi ye áxar/ tá vápasin wáhi hesáb/ womár pas dahim.* **3 there's no accounting for taste** *(dastán,* proverb*) Alaf be dahán e bozi xow ast. Áweq wodam be Gabri - Gabri ke din nadáre - In kár kár e ewq-e - Rabti be din nadáre.* **4 account for sth** *bar... dástáni zadan, "Conin bud tá bud carx e boland -- Be andoh ce dári delat rá neźand? Ce guyi, ce juyi, ce wáyad bodan? Bar in dástáni nawáyad zadan." (ZBP, L5874 SF). In váźe harjá juri tarjome miwavad, con: fahmidan; newángar e... budan; az...áb xordan va mánand e án. //Nayámadanaw/ námadanaw baráye bimári-st. Návadiyaw** [absence] *dástán bar bimáriyaw mizanad. Nabudanaw/ návadiyaw*/ nayámadanaw baráye in ast ke bimár ast. Áre daryáftam/ fahmidam az kojá áb mixore! Xáhewmandam beguyid raftár e nápasand e/ zewt e womá az ce ruy ast/ az kojá áb mixorad?//*

account for sth/ sb *az pá darávardan/ andáxtan; tabáh kardan; nábud kardan; kowtan. Tuphá ye zedd e havápeimá ye má panj havápeimá ye tup/ bomb-afkan e dowman rá nábud kard/ andáxt.*

accountable (adj) **accountable (to sb) (for sth)** *pásoxgu ye... budan. Dar in sázemán womá be ke/ be ki pásoxgu hastid? U bimár e raváni-st va pásoxgu ye kerdár e xiw natavánad bud. Bimár e raváni-st va u rá pásoxgu ye kerdáraw natavân dánest.*

accountant (n) *hamárgar; amárgar (ZBP 1898 MK, FM); hamárdár/ mardár (ZBP, C7292, BF)*

accountancy (n) *hamárgari; amárgari (ZBP, C1898 MK, FM)*

accoutrements/ accouterments (n) *barg [besanjid bá sáz-o-barg]; sáz-o-barg;*

accredit (v) **1 accredit sth to sb/sth with sth**. *be... barnehádan, "Co pásox biyábi konun z-anjoman -- be bidánewi barnehi in soxan." (ZBP, L7105, L6362 SF); be... bázdádan, "Safiháne qoum bargomáwtand tá seyyed alleyhessalám be soxan hamiranjánidand va u rá be doruq bázmidádand..." (ZBP, L3728 MK, BF, FM); váxándan (ZBP, C4029 FM); nehádan (ZBP C7619 FM, MK, BF); andarávardan; Kasi ke baráye noxostin bár in váźe rá be zabán andarávard u bud. Andarávardan e in váźe rá be zabán baráye noxostin bár be u bázdádeand/ váxándeand.* **2 accredit sb to/ at...**; **sb/to sb** (fml). *be...ferestáde/ fereste gawtan; be páduspáni/ bayaspáni..../* [ambassador] *raftan. Be Páris fereste/ ferestáde/ pádusbán/ bayaspán gawt. Nazd e Pádewáh e Faránse be ferestegi/ ferestádegi/ pádusbáni/ bayaspáni raft.* **3** *be...wenáxte/ pazirofte/ pasandide gawtan.*

accredited (adj) **1** *be-áyin; namáyande ye be-áyin e má; namáyande ye wenáxte wode ye má.* **2** *wenáxte; pazirofte; pasandide; engárehá ye (teorihá ye) wenáxte wode/ pazirofte.* **3** *áyinmand.*

accretion (n) **1** *ruyew; ruyidan va beham peivastan.* **2** *ruyew; afzáyew.* **3** *anbáwt; anbáwtegi; lule-boxári yi ke bá anbáwt e/ anbáwte gawtan e dude/ bá dude ye anbáwte band ámade báwad.*

accrue (v) **accrue (to sb) (from sth)** *residan; anbáwte wodan; gerd ámadan; zur va xásteyi ke be wáhpur/ wáhzáde resid. Agar pulat rá dar womár e pasandáz negahdári, bahreaw miresad.*

accrual (n). *anbáwte; anbáwtegi*

accumulate (v) **1** *anduxtan; anbáwtan; anbárdan; falanjidan (ZBP, C2693 FM); waxudan/ woxudan; gerd kardan; gerd ávardan, "Taván gartar án-ku deli rád dáwt -- Deram gerd kardan be del bád dáwt." (ZBP, L8576 SF); faráz-ávardan, "Ei pesar xiwtan rá az faráz ávardan e mál qáfel madár va láken az bahr ciz moxátere makon va jahd kon tá harce farázávari az nikutarin bovad..." (ZBP, L6762 QN); náme/ ketáb/ ketábxáne/ deź e nepewt gerd ávardan/ anduxtan; gováh e basande gerdávardan candán ke betaván*

gonákári ye u rá ostovár dáwt. Bá sarmáyegozári ye xeradmandáne xáste ye/ mál e cewmgiri anduxt/ farázávard. Pasandáz e man bahre miyanduzad/ gerdmiávarad. **2** *anbáwtan; anbárdan; anbáwte wodan; gerd ámadan, "...va manfe'at e in xelt án bovad ke peivandhá rá jonbán dárad va agar biwtar gerd áyad..." (ZBP, L6976, HM). Agar saráyi/ xáneyi rá (peivaste) pák nakonand/ naruband bezudi gard-o-qobár va áwqál (dar án) gerd miáyad.*

accumulation (n) *mál/ pul-anduzi; dánew-anduzi; kárázmudegi anduxtan; tal e zobále; tal e áwqál. be* "accumulate" *bázgardid*

accumulative (adj). *anbáwte; ruzafzun; fazáyande; saranjám e/ hude ye fazáyande ye porxori/ wekambáregi; bahre ye fazáyande*

accumulator (n) **1** *anbárak; bátri*. **2** *gerou ye fazáyande/ anbáwte.* **3** *(dar márád*/ kámpiyuter) womáranbár**

accuracy (n) *xordewenási (ZBP, L2252 FM); bárikbini; názoki; dorosti; bári; vári*; Niz be* "accurate" *bengarid. Cizi rá bá xordewenási/ bárikbini/ bári* piwbini kardan.; cizi rá conán piwbini kardan ke mu láy e darzaw naravad; cizi rá bá báriki/ bárik/ bári/ vári* ye faráván piwbini kardan. Be dorosti nemitaván goft ke cand tan gereftár ámadeand/ gawteand. Bári berásti natatván goft ke cand tan docár gawteand. [Parvá konid: Bári/ vári* = bárik, bastegi be "bári", be maini ye "be har ruy" nadárad.]*

accurate (adj) **1** *bári; vári* (ZBP C5504, FM, MK) (be* "accuracy" *bengarid); dorost; rást, "...va to ke mehtar e xabbázáni emruz hamconáni va rást be u máni..." (ZBP, L1777, DB); "...va daqiq be pársi bárik báwad, (ZBP, L5191 ZX); mu nazadan; mu láy e darz e... naraftan; yek sá'at e/ pangán e dorost/ bári/ bárik; yek naqwe ye dorost/ bárik/ bári/ yek qappán e dorost/ bárik/ bári/ vári*. ámár e bárik/ dorost; andázehá ye bárik/ dorost/ bári/ vári*/ hamár yá womár e dorost/ bári/ vári / ke mu láy e darzaw naravad. Zand/ gozárew e u dorost/ bárik/ bári/ vári* bud. Mu láy e darz e gozárewaw nemiraft.* **2** *mu nazadan; dorost; bárik; bárik ámáj gereftan /newáne raftan. Ruznámenegárán hamiwe dorost/ bárik neminevisand. Ruznámenegárán hamiwe dar nevewtehá ye xod bárikbin nistand.*

accurately (adv) *bárik; bári; vári* (be* "accurate" *bázgardid); dorost*

accursed (adj) **1** *nefrin wode; nafride; gojaste (ZBP, C7416, FM, MK, BF) (ZBP, C3411 MK, BF), (ZBP, C1680 FM). In hamsáyehá ye nefrin wode ye má. In havá ye nafride/ gojaste.* **2** *nefrin wode; nafride; gojaste (be bálátar bengarid); benafrin, "Be Marv andar womá rá báwad áyin -- Conin náxub o rosvá o benafrin." (ZBP, L7689, VR)*

accusation (n) **1** *palme; palmas (ZBP, C5642 FM) [Hardo ye inhá wekáfte az "pasmár" ast. Be páyintar bengarid.]; pasmári [digar rixthá ye in váže: pasimáli; pasimári; pasmári] [Niz be* "plaintiff," "claimant" *bengarid.] [Baráye "piwmár" va "pasmár" be Farhang Riwe-wenási ye Pársi bengarid.* (A Concise Etymologic Dictionary of the Persian Language) *EDPL]*; *//az piwmári ye (ádam e) bigonáhi jelou-giri kardan.//.* **2** *gonáhi/ laqzewi/ bezehi be kasi bastan; piwmár kardan; piwmárdan*; erjidan; palme kardan. //Be u gonáh e tabahkári basteand. U rá be tabahkári piwmár/ palme kardeand./ U rá be tabahkári erjideand/ piwmárdeand*./ Zir e palme ye tabahkári-st.* [*sepazgi* = false accusation *(Avestá; Yawthá, Ordibehewt Yawt. PourDávud.)*]

accusative (n) *(dastur e zabán) rixt e ráyi* (direct object)

accusative (adj) *Rixt e ráyi* (direct object) *ye harvenámhá* (pronoun) *ye* "I", "we", "she",// "me", "us" *va* "her" *ast.*

accuse (v), **accuse sb (of sth)** *be kasi (gonáh e) ... bastan; kasi rá palme kardan/ palmas kardan; kasi rá piwmárdan*/ pasmárdan/ piwmár kardan; [be* "accusation" *niz bengarid.]; kasi rá be koláhbardári/ bozdeli/ dozdi piwmárdan*; gonáh e koláhbardári/ bozdeli/ dozdi be kasi bastan*

accusatory (adj) *piwmáráne; sepazgáne*; soxanán e/ guwehá ye piwmáráne/ sepazgáne; negáhhá ye piwmáráne, sepazgi, sepazgáne. [be* "accusation" *bengarid.]*

accused (n), **the accused** (n) (pl **the accused**) *pasmár*, Pasmár/ pasmárán az gonáhi ke be u/ be ánán baste budand bigonáh wenáxte wod/ wodand/ baxwude wod/ baxwude wodand. [be* "accusation" *niz bengarid.]*

accuser (n) *piwmár*

accusingly (adv) *piwmáráne.; sepazgáne; be kasi piwmáráne/ sepazgáne negaristan; kasi rá piwmáráne/ sepazgáne newán dádan.*

accustom (v), **accustom oneself/ sb/ sth to sth**. *xu kardan; ámuxte wodan; xu dádan; ámuxtan. Bezudi xod rá be in wive ye novin e zendegi xu dád/ ámuxt/ ámuxte gardánid.*

accustomed (adj) **1** *hamiwegi; Dar jáye hamiwegi ye xod nazdik e átaw newast.* **2** **accustomed to sth** *xu karde; ámuxte; xu gerefte; Bezudi be wivehá ye wegeftaw xu kardam/ ámuxte gawtam. Bezudi be xorák e bumi xu gereft/ ámuxte wod. Cewmánam kam-kam/ áheste áheste be táriki xu kard/ xu gereft/ ámuxte gawt. In wiveyi nist ke hamiwe bá man raftár miwod.*

ace (n) **1** *tak-xál; xál e yek; taklu; takxál e golábi*.* **2** *tak; takxál; dareje ye yek; bimánand; Ye xalabán e/ futbálbáz e/ tirandáz e tak / dareje ye yek/ bimánand/ takxál.* **3** *(dar tenis) takxál.* **4** **(have) an ace up one's sleeve;/ (have) an ace in the hole,** *baráye ruz e mabádá negahdáwtan; barg e barande dar dast dáwtan.*

play one's ace, *takxál e xod rá ru kardan/ be zamin zadan.*

within an ace of sth/ doing sth, *dam e... budan; nazdik bud...; kam mánde bud..; cizi namánde bud...; harjá juri tarjome miwavad. Marg az bix e guwaw gozawt. Kam mánde bud/ nazdik bud/ cizi namánde bud ke kowte wavad.*

acerbic (adj) *talx; tond; torw; dorowt; zahrágin; yek soxan e/ yek navá ye talx, tond, dorowt*

acerbity (n) *talxi; tondi; torwi; dorowti; torwruyi; warang*

acetate (n) **1** *(wimi) asetát.* **2** **acetate/ acetate silk**, *abriwam/ abriwom e sáxtegi*

acetic (adj) *asetik; serke; sek*

acetic acid *asid asetik; jouhar e serke*

acetone (n) *aseton*

acetylene (n) *gáz e asetilen*

ache (n) *dard; morde-dard; powt-dard; kamardard; guwdard; sardard; wekamdard; deldard; dandándard; Tanam xord bud; tanam kufte bud; sarásar e tanam dard mikard; Sineaw dard mikonad; sinedard dárad.*

ache (v) **1** *dard kardan; dard ámadan; Saram dard mikonad.; Sardard dáram. Sarásar e tanam dard mikonad.; Xordam; Kufteam. Az ranj kewidanaw del-afgáram.* **2** **ache for sb/ sth** *sar e kasi baráye cizi dard kardan; xeili xáhán e... budan; saxt árezumand e... budan. Saxt delaw mixást be xáne beravad. Dáwt ján midád ke be xáne/ mihan bázgardad.*

achy (adj) *dardnák; dardmand*

achieve (v) **1** *residan; daryáftan, "...va jahd kon....va sa'ádat daryábi." (ZBP.L2677, AT); bejáy ávardan, "...kas natavánad ke bejáy ávarad..." (ZBP, L3568 GS); dast yáftan; piruz wodan; be piruzi residan/ dast yáftan; be ármánhá ye válá ye xod residan/ dast yáftan; be námvari residan; be árámew e raván yá manew residan/ dast yáftan; árámew e raván daryáftan/ be jáyi residan.* **2** *sáxtan; pardáxtan, "pas az án ke kár e yáqiyán rá pardáxtand be wahr e xod raftand." (ZBP, L3115, TMK); bejáy ávardan (be bálátar bengarid); kardan; be anjám resándan. Tanhá nimi az ánce rá ke mixástam be anjám resándam/ be jáy ávardam.*

achievable (adj) *dast-yáftani; residani; wodani*

achievement (n) **1** *residan; daryáftan; wodan; bejáy ávardan; sáxtan; pardáxtan; kardan; be anjám resándan. (be bálátar bengarid); residan/ dastyábi be ámájhá ye xod rá jawn gereftan.* **2** *kár; kár e bozorg; dastávard; bozorgtarin dastávard e dánewik e (in) dahe/ dahsále [ye gozawte]*

Achilles (n), **an/ one's Achilles' heel**. *cam; "cam e kasi rá be dast ávardan (ZBP, C4195 FM); zir e wekam; tak e wekam; tak e xik; sostgáh; sesyá* [<Táti dialect]; Cam e/ sostgáh e/ sesyá* ye u barmanewiyaw* [pride] *ast. Sar e por bádaw tak e xikaw ast.; Cam e u barmanewi-st.*

Achilles' tendon *pei/ zardpei ye páwne; [con: "asbi rá pei zadan."]*

achy *be* "ache" *bengarid.*

acid (n) **1** *(wimi/ ximi) asid; jouhar; gouhar; Serke jouhar e serke/ asid asetik dárad. Barxi asidhá/ jouharhá cub rá suzánde suráx mikonand.* **2** *torwi; har ciz e torw.* **3** *(zabán e kuce) asid/ jouhar/ torwi/ LSD.* **4** **the acid test** *(sang e) ázmune; mahak. Ázmune ye/ mahak e (rástine) yek ránande ye xub án ast ke dar tangná árámew e xod rá az dast nadahd.*

acidic (adj) *asidi; suzánande; jouharnák; tewnák* [<tew, Kordi/ Hourámi]*

acidosis (n) *tizi ye xun, "... xun az bini gowáde wavad, marg nazdik báwad. Az bahr e án ke in xun gowádan newán e tizi ye xun báwad, ki raghá ye demáq gowádan rá besuzánad..." (ZBP, L5214 ZX); tewvuni** [*<tew* + *<vun* Hourami Kurdish].

acid rain. *bárán e asidi; bárán e jouharnák; bárán e suzánande; bárán e tewnák**

acid (adj). **1** *torw; limu/ limu-torw (yek mive ye) torw ast. Serke torw/ torw-maze ast. talx; tond; niwdár; tiz; yek soxan e niwdár; "Az kerámát e weyx e má ce ajab, wire rá xord o goft wirin ast!" (dastán).* **2** *Soxanánaw talx/ niwdár/ tiz bud.* **3** *(wimi/ ximi) tewnák* [<tew Kordi/Hourámi]*

acidify (v) (pt, pp **acidified**) *torw/asidi/tewnák* kardan/ gardánidan. be bálátar bengarid.*
acidity (n) *tizi; torwi; torw budan; tewnáki* [<Kordi/Hourámi]. docár e torwi ye/ tewnáki* ye kom* (stomach) *budan.*
acidly (adv) *talx; bá talxi; tond; bá tondi; tiz; riwxand*
acidulous (adj) *(dar maze/ kerdár/ raftár) (andaki) torw/ talx/ tiz/ tond*
acidulated (adj) *(andaki) torw/ talx/ tiz/ tond*
acknowledge (v) **1** *hastu/ hostu/ xastu/ xostu wodan; "Be hastiw báyad ke xastu wavi -- Ze goftár e bikár yeksu wavi." (SF); paziroftan; wenáxtan; xastuyidan (ZBP, L3469, TMK), "...va conán ke didim bárhá in kár rá kard o báyad xastuyid ke har bár natije ye niki gereft." niyáz be bázsázi rá xastu wodan. bonesti* [principle] *ke hamegán bedán xostovánand/ xastovánand. Be dorosti/ rásti ye án xastu gawt. Be wekast/ báxt e xod xastu nawodand. Wekast/ báxt e xod rá napaziroftand.* **2** *gozárew e resid yá daryáft e cizi rá dádan. resid e námeyi rá gozárew dádan.* **3** *sepásgozári kardan. Az komak (e kasi) sepásgozári kardan. Az kárhá ye niki ke baráye kewvar(aw) anjám dád hargez beáyin sepásgozári nawod.* **4** *paziroftan; wenáxtan; bejá ávardan. Joftaw/ baqalaw/ nazdikaw istáde budam, ammá ma rá nawnáxt/ bejá nayávard.* **5** (**a**) **acknowledge sb(as sth)** *kasi rá be...wenáxtan, yá paziroftan. Sám va Pari rá morde-rigxár e xod wenáxt. Hamegán u rá az behtarin cámesoráyán e/ cámezanháye/ wá'erán e kewvar miwenánáxtand.* (**b**) *wenáxtan; paziroftan. Mardom dáv* (claim) *e u rá bar taxt e wáhi paziraftand.*
acknowledgement (= **acknowledgment**) (n) **1** *baráye maini be* "acknowledge" *bázgardid. Andaki pul be newán e sepásmandi ye xod az komak e arzewmand e womá miferestim.* **2** (**a**) *resid; daryáft (e náme...). Darxást/ darxástnáme ferestádam, ammá residi daryáft nakardam.* (**b**) *piwkew; newán e sepásmandi. In golhá newán e kucaki az sepásmandi ye má dar barábar e mehrabáni ye biw az andáze ye womást.* **3** *sepás; sepásnáme. Engáre/* [theory] *ye u rá vágoftand* [quote]*, hamáná yádi az xodaw nakardand/ ammá u rá sepás nagoftand.*
acme (n) *tárek; qolle; ouj; cakád; be tárek e/ ouj e/ cakád e piruzi dast yáftan.*
acne (n) *(pezewki) juw e bornáyi*. Besyári az noujavánán juw e bornáyi* mizanand/ dárand.*
acolyte (n) **1** *wammás; ráspi [EDPL].* **2** *wágerd; peirou*
aconite (n) **1** *biw (ZBP, C5348 FM, MK, BF).* **2** *biw/ áqunitun*
acorn (n) **1** *fandoq e; (mive ye) balut/ pálut.* **2** **big, etc oaks from little acorns grow** *"Átaw agar andak ast haqir nabáyad dáwt." (Sa'di); "Az rouzaneyi dawti peidást." (PAF); "Adu rá be kucak nabáyad womord -- Ke kuh e kalán didam az sang e xord." (Sa'di) (PAF); Felfel nabin ce riz-e, bewkan bebin ce tiz-e.*
acoustic (adj) **1** (**a**) *ává; áváyi; wenaváyi; zenáváyi* [<Hourami Kurdish].* (**b**) *zenáváyi* [<Hourami Kurdish].* **2** *abzár e musiqi/ sázhá ye na-barqi zenáváyi* [<Hourami Kurdish]. yek gitár e zenáváyi*/ dasti na barqi*
acoustic (n) *bengarid be* "acoustics". *Tálári bá zenáváyi* [<Hourami Kurdish] ye xub.*
acoustically (adv) *(az didgáh e) zenáváyi* [<Hourami Kurdish]. In/ Án tálár az didgáh e zenáváyi* [<Hourami Kurdish] besyár xub ast/ taráz e noxost ast.*
acoustics (= **acoustic**) (n) **1** *zenáváyi* [<Hourami Kurdish]. Zenáváyi* ye in tálár e musiqi besyár xub ast.* **2** *(dánew e/ rewte ye) zenáváyi* [<Hourami Kurdish]*
acquaint (v), **acquaint sb/ oneself with sth**, *kasi rá/ xod rá bá... áwná kardan. Xáhewmandam ma rá bá cam o xam e kár áwná sázid. Dávar xod rá bá rizekárihá ye dád-o-setad e gomárdár* [customer] *e xod áwná kard.*
acquaintance (n) **1** **acquaintance with sth/ sb** *áwnáyi (ye andak) bá kasi yá cizi; wenáxt (e andak). Andaki zabán e Źáponi midánad. Bá zabán e Źáponi andaki áwnáyi dárad.* **2** *áwná; wenás. Bá xeilihá áwná/ wenás ast. Az áwnáyán e kohan e man ast. Az dir-báz miwenásamaw.* **3** (idm) **have a nodding acquaintance with sb**, *bá kasi andaki áwná budan; bá kasi "salám-aleiki" dáwtan; az cizi wenáxt e kami dáwtan; bá cizi andaki áwná budan.*
make sb's acquaintance/ make the acquaintance of sb, *bá kasi áwná wodan; kasi rá didan. Dar mehmáni bá u áwná wodam/ wenáxtamaw.*
on (further) acquaintance, *bá áwnáyi ye/ wenáxt e biwtar. Dar áqáz raftáraw nápasand minomud ammá bá áwnáyi ye biwtar behtar gawt.*
acquainted (adj) **1** **acquainted with sth**, *áwná bá; wenás bá. Áyá bá kárhá ye Wekespir áwnáyid? Womá be zudi bá wivehá ye/ ravand e kár áwná xáhid gawt.* **2** *wenáxtan; wenás budan. //In/ án bánu rá*

nemiwenásam. Bá án bánu wenás nistam. Áwnáyim; Áwná gawtim./ Behel/ bogzár behtar áwna wavim/ gardim.//*

acquiesce (v). **acquiesce (in sth)** *paziroftan; tan dardádan; gardan nehádan; gardan dádan, "Abá án ke az marg xod cáre nist- Rah e xáhew o porsew o yáre nist. Ze mádar hame marg rá zádeyim -- be nákám* ***gardan bed-u dádeyim."*** *(ZBP, L6161, SF). Pedar o mádaraw/ zádáránaw* [parents] *hargez be conin zanáwuyi ye náwáyesti gardan naxáhand dád/ gardan neminehand/ tan darnemidahand.*

acquiescence (n) *paziroftan; tan dardádan; gardan nehádan; gardan dádan, "Abá án ke az marg xod cáre nist- Rah e xáhew o porsew o yáre nist, Ze mádar hame marg rá zádeyim- be nákám gardan bed-u dádeyim". (ZBP, L6161, SF)*

acquiescent adj. *narmxu; con barre; hálu. Besyár narmxu-st.*

acquire (v) **1** (**a**) *be dast ávardan, "Báwad ki jáyi, ábádáni yá ábi yá xáne ye sahrá-newinán be dast áram.... agar be dast áram..." (ZBP, L2370 AT); gereftan, "Xodá ye azza va jal báznamud ke fazl ne be ebádat girand, ke be elm girand..." (ZBP, L1979 TB); anduxtan; be mowt ámadan/ ávardan, "Ke az bahr e wáhi pedar rá bekowt -- V'az án kowtan Iránw ámad be mowt." (ZBP, L3253 SF). Wenáxt e/ dánew e xubi az (zabán e) Engelisi be dast ávardan/ anduxtan. Yek parde (naqqáwi) ye kohan be mowt ávardan. kasi rá kam-kam az araq xordan xow ámadan.; kamkam az meixáregi kasi rá xow ámadan. be bi-ázarmi* [dishonesty] *námvar / námbordár gawtan.* (**b**) *be dast ávardan; gir ávardan; be...residan. Xáharam natavánest miz e nevewtan rá be xáne ye nou-aw bebarad va az inru án miz be man resid./ Táze (be xáne-emán) sag ávardim.* **2 an acquired taste**, *kamkam kasi rá az cizi xow ámadan. //Ádam az honarhá ye mainavi* [spiritual] *kamkam xowaw miáyad.//*

acquired (pp, adj) *dar-reside; biruni; birunin ,"pas jesmiyaw andar xodist na arazi va biruni" (ZBP, L1524 DA). birunin, "Conán ke siyáhi lázem mar Habawi rá va conán con wekli lázem, va lázem budan dalil e án nabovad ke birunin va arazi nabovad..." (ZBP, L1579 DA); guwosrud (dar barábar e* "constitutional" *yá* "innate"*)* = acquired *con "dánew e guwosrud"* = "acquired knowledge" *dar barábar e* "intuitive knowledge".

acquisition (n) **1** *Be "*acquire" *niz bengarid. anduxtan; anduzew; -anduzi; yábew (ZBP, C1901 BF); vendew (ZBP C3997 BF, MK). anduxtan e kárhá ye honari ye bástán; anduxtan e dánew; dánewanduzi; mál-anduzi; anduxtan e mál/ dárák.* **2** *nou-anduxte; yábegi (ZBP, C1900, BF); […-vand*]. nou-anduxtehá ye// yábegi*há ye novin e ketábxáne/ deż e nepewt. Áqá ye Borzu az nou-vand*há ye arzewmand e dabirestán/ dabestán/ ámuzewgáh ast.*

acquisitive (adj) *...-anduz; málanduz; ázvar. anduxtári ázvar/ ázmand*

acquisitively (adv) *...-anduzáne; anduxtáráne; ázmandáne*

acquisitiveness (n) *...-anduzi; anduxtári; ázvari*

acquit (v) (**acquitted**), **1 acquit sb (of sth)** *bigonáh wenáxtan/ dánestan. Dádvarzád* [judge] *(ZBP, NKZZF L4200); dádgán* [judge] *(ZBP, C4329 BF) u rá dar dástán e/ pasmári* [accusation] *ye ádamkowi bigonáh dánest.* **2 acquit oneself well,badly, etc,** *xub, bad....-áne raftár kardan; rusefid yá... darámadan*

acquital (n) *farmán/ vacar* [verdict] *e bigonáhi; vacar e rusefidi; vacar e huvari* [hu-vari: hu-, (nik, xub), √var* (to believe, have faith). *niz dożvari* < doż-, (bad, dorowt)* = dys-,+ √*var* (= conviction)]. *[rusefidi = huvari**≠ (antonym of) *rusiyáhi = dożvari*]. Emruz dádgáh se dożvar* va do huvar* dáwt. Emruz dar dádgáh se dożvari* va do huvari* dáwtim.* **2** *huvari*. Nabud e gováh máye ye rusefidi ye ánán gawt. Nabud e/ návadi** [absence] *ye gováh máye ye huvari* ye/ bigonáh wenáxte wodan e ánán gardid.*

acre (n) **1** *jerib; gari, "Kewthá ye qalle-bum, az yek gari zamin, xaráj yek deram sim noqre..." (ZBP, L789 FEB). se gari/ jerib jangal/ zamin e jangali.* **2** *yek párce zamin; sarzamin. kewtmandhá ye/ kewtzárhá ye pahnávar.*

acreage (n) area of land measured in acres. *gari; jerib; cand gari/ jerib zamin; In kewtzár cand gari /jerib ast?*

acrid (adj) **1** *tond; zanande; tiz; talx (bu yá maze). dud e zanande ye lástik e suxte. Serke bu ye tondi dárad.* **2** *talx; tiz; tond; torw; dorowt; zanande; setizi bas talx*

acridity (n) *talxi; tizi; tondi; torwi; dorowti; zanandegi*

acrimony (n) *torwruyi; talxzabáni; parxáw; Setize bi parxáw rást gawt "rást gawtan", "Hami bud tá kár e u gawt rást -- Xodávand rá z-án sepas bande xást." (ZBP, L4692 SF). Setize bi parxáw páyán gereft.*

acrimonious (adj) *(setizi) talx/ tond; didári talx; goftoguyi/ begu-maguyi talx; nahewi talx/ parxáwjuyáne/ parxáwgaráne*

acrimoniously (adv) *talx; bá tondi; bá talxi; bá torwruyi/ bá dorowti; parxáwjuyáne; parxáwgaráne*
acrobat (n) *dárbáz (ZBP, L962, FM); andarváybázi (ZBP, C3294, BF, FM)*
acrobatic (adj) *dárbázi; andarváybázi; wirinkári; wirinkárihá ye dárbáz*
acrobatically (adv) *con dár bázán*
acrobatics (n) **1** *wirinkári; dárbázi; wirinkári yá dárbázi kardan. Mardom dárbázi ye u rá bá kaf zadan va faryád e wádi sotudand/ áfarin goftand.* **2** *dárbázi. Yádgereftan/ farágereftan e dárbázi zamáni deráz mixáhad.*
acronym (n) *námsár**
acropolis (n) *ark Yunáni; Besyári az jahángardán az Akropolis/ Ark Yunán dar Áten didár mikonand.*
across[1] (adv) **1** *az yek su be su ye digar; az yek var be var e digar. Mitaváni az in su be án su/ az in var be án var wená koni? Mitaváni páru zade ma rá az in su be án su beresáni? Án mard e nábiná rá be su ye digar resándandam. Emruz pasin yek sari be daftar e man biyá/ bezan.* **2** on the other side. *ánvar; ánsu; Az Páris sá'at e/ tasu ye 10 ráh oftáde báyad nime wab ánvar e áb dar Irland báwim.* **3** *pahná; az in var be án var; Pahná ye in rud yek mil ast. Az in su be án su ye in rud yek mil ast.*
across from *(beviże dar Ámriká) ru-be-ru ye; Dorost ru-be-ru ye sará ye/ xáne ye má dabestáni hast.*
across[2] (prep). **1** *az yek su be su ye digar...; az yek var be var e digar...; tará-,; az xiyábán gozawtan; az yek su be su ye digar e xiyábán raftan. bá karji ye páruyi kasi rá az yek var be var e digar e daryáceyi resándan.* **2** *án var; án su; farásu; parun (ZBP, C5743FM, MK, BF); tarest [<Pahlavi (ZBP, C5959 MK, BF)]. Bezudi az án su ye xalij sar dar miyávarim. Az án su ye otáq/ xáne be man dád zad. Sará ye/ xáne ye man dorost án var e/ tarest e xiyábán ast.* **3** *ru ye...; poli ru ye rud/ rudxáne. Ru ye barg (e káqaz) xat kewidan.* **4** *boridan; az ru ye ham gozawtan; tarest e cizi; Dast be sine newaste bud. Dast bar/ dar kaw* [armpit/ axilla] *newaste bud.*
acrostic n *vájsár* (cámeyi yá cistáni ke vát e áqáz har bandaw yek váże misázad.)*
acrylic adj *akrilik; (párce ye/ nax e...) sáxtegi*
acrylic n *rewte/ tár/ nax e akrilik/ sáxtegi*
act[1] (n) **1** (**a**) *kár; Kuri/ nábináyi rá az yek su be su ye digar e xiyábán resándan kár e niki ast. Conin ádamkowi ye/ kowtár e harásangizi bigomán kár e diváneyi tavánad bud.* (**b**) **Acts (of the heros** *sargozawt e/ zendegináme ye gordán.* **2** *baxw; dar; parde (dar namáyew yá operá); Namáyewi dar 5 baxw/ dar; Qahremán dar baxw e 4, parde ye 3 mimirad.* **3** *namáyew e kutáh; miyánparde; yek namáyew e kutáh/ miyánparde dar sirk. yek namáyew e kutáh/ miyánparde bá raqs/ vawt va áváz.* **4** *vacar* [verdict]*; dád [law]; dád yá vacari ke mahestán* [senate]*/ kahestán segálewgáh* [parliament] *birun dáde báwad; Segálewgáh/ kahestán/ mahestán dádi/ vacari gozaránde ast ke bar páye ye án conin varzewháyi adádmand wenáxte miwavand.* **5** *vánamud (kardan); vánamudan; adá (ye...rá darávardan); Bávarew nakon, hame-aw adá-st/ bázi-ye! Bávarew nakon hame-aw namáyew e. Jeddiw nagir vánamud mikone. Vánamud mikonad, rásti/ rástaki nist.* **6** **an act of God** *(dátikán)* [law] *gazandhá/ balá ye ásemáni. (Dátikán) dar barábar e har gune ásibi az án miyán gazandhá ye /baláhá ye ásemáni bime kardan.* **be/ get in on the act** *dast bekár wodan; harjá juri tarjome miwavad. Az káraw/ dád-o-setadaw sud e kalán borde va aknun xiwávandánaw niz mixáhand dast bekár wavand. ástinhá rá bálá bezanand/ tu ye goud beravand.* **catch sb in the act** *moc e kasi rá gereftan. Hengámi ke dáwt námehá ye ma rá mixánd mocaw rá gereftam. Hengám e xamwodan sor xord o powtaw/ kamaraw ásib did.*
act[2] (v) **1** (**a**) *kári kardan; kardan; Zamán e goftogu/ gab zadan/ soxan goftan be páyán reside va báyad biderang be kár pardázim/ ástinhá rá bálá bezanim. Dast be kár wodan e biderang e pezewkán ján e doxtarak rá xarid. Ce kár e xubi/ xeradmandáneyi kardi ke conin pand e/ ráhnamáyi ye badi rá nádide gerefti.* (**b**) *kári kardan; dast-be-kár wodan. Kalántari bedun e dáwtan e gováh e biwtar az dast be kár wodan xoddári kard.* **2** (**a**) *dar namáyew bázi kardan; (dar...) bázi kardan. Áyá hargez dar namáyew bázi kardeyi? Xub bázi mikonad.; Honarpiwe ye xubi ast.* (**b**) *já ye...bázi kardan; dar naqw e...bázi kardan. Ki já ye Háfez bázi mikonad?; Ki naqw e Háfez rá bázi mikonad?.* (**c**) *adá/ adá ye...darávardan; Berásti xawmgin nist, hamáná adá ye yek pedar e saxtgir rá darmiyávarad.* **4** **act as sb/ sth** *já ye... kár kardan; //Zabánewán rá nemidánam/ zabánewán saram nemiwavad va to báyad bejá ye tarjomán kár koni/ tarjomán báwi.//.* **act for/ on behalf of sb**. *namáyande ye... wodan/ budan; jánewin e...wodan/ budan; piwkár e... . wodan/ budan; //Hengám e bimáriyaw dádyáraw* [solicitor] *já ye u kárháyaw rá migardánad.//.* **act on sth** (**a**) *peiro ye...kári kardan; //Peiro ye daryáft e ágáhi pásbánán be báwgáh táxtand.* (**b**) *kárgar oftádan; kár kardan; kári budan ru ye...; Báde/ Alkol ru ye maqz kár mikonad.//.* **act**

sth out *namáyew/ bázi/ adá ye... rá darávardan va deq e del xod rá xáli/ tohi kardan; //U adá ye/ bázi ye deldáde ye ferifteyi* [deceived] *rá darávard tá u rá warmsár gardánad.//.* **act up** *adá darávardan; bad kár kardan; ázár dádan.; joftak andáxtan; //Sarásar e in hafte moc e páyam ke rag-be-rag wode bud ázáram midád. Máwin/ ráde* báz dárad bad-qeleqi mikonad/ bázi/ adá darmiyávarad.//*

acting (n) *honarpiwegi; honar e/ piwe ye honarpiwegi; Hengámi ke be dánewkade miraft dar xeili namáyewhá bázi kard.; Hengámi ke dar dánewkade bud xeili honarpiwegi kard.*

acting (adj) *jánewin; piwkár; jánewin e sarparast; jánewin bánu ye sarparast e dabestán va mánandegán e án*

actinism (n) *ránáyi*; partouhá ye ráná*/ ránáyi** [actinic rays] < ráná (Pashtu semilanguage)

action (n) **1** (**a**) *konew; kár; Man tanhá filmháyi rá dust dáram ke dar án xeili jonb-o-juw/ konew/ bezan-bezan báwad. Zamán e konew faráreside. Báyad raft tu ye goud.; Báyad ástinhá rá bálázad. mard e kár; mard e konew. ahl e kár/ konew.* (**b**) *kár; Bá zud dast-be-kár wodanaw ján e u rá xarid. Mardom rá az ru ye konewewán báyad sanjid/ dávari kard na az ru ye soxanewán.* **2** *dástán; Dástán dar Faránse rox midahad.* **3** [sing] **action on sth**, *kár/ kárkard e cizi ru ye ciz e digar. Namak yax rá áb mikonad. Kár e namak ru ye yax án ast ke máye ye áb wodan e án migardad.* **4** *kárzár; dar kárzár kowte (wode). Virániyi ke dar kárzár bá dowman padid ámad. U dar kárzár e abáxtar e Áfriqá jangid/ dast-andarkár bud.* **5** *dádxást; be dádgáh kewándan; piwmári (ZBP, C1992 BF). Az u dád xást. U rá be dádgáh kewánd.U rá piwmárd** [accuse]. **6** (**a**) *kár (e páreyi az tan). kár e jegar rá barresi kardan.* (**b**) *wive ye jonbew yá konew. Bouling-bázi ke wive ye jonbew e xubi/ zibáyi dárad.* (**c**) *wive ye kár.* **7** **actions speak louder than words**. *(dastán) Do-sad gofte con nim e kerdár nist. (bozorgi sarásar begoftár nist --...) (PAF). Az halvá-halvá goftan dahán wirin nemiwavad. Be polo-polo goftan wekam sir nemiwavad. (PAF); ravand e kár.*

in action *hengám e kár, konew, bázi va mánand e án; wanideam (ke) bázigar e zebardasti ast ammá hargez u rá hengám e bázi nadideam.*

into action *bekár bastan; dast-bekár wodan; barnámeyi rá be kár bastan. (Be) hengám e gorgomiw/ be wabgir sepáhiyán dast be kár gawtand/ be kárzár pardáxtand.*

out of action *xaráb; az-kár-oftáde. In gardun/ carxowt/ máwin xaráb ast/ az kár oftáde. Tuphá ye dowman besyári az tánkhá ye/ zerehpuwhá ye má rá az kár andáxt. Páyam wekast o cand hafte az kár oftádam.*

a piece/ slice of action *bahre ;sud; bahremandi. Tanhá agar sudi ham be man beresad dar in kár sarmáye migozáram.*

take action *dast bekár wodan; bekár pardáxtan. Baráye jelogiri az gostarew e átaw(-suzi) báyad dardam/ zud dast be kár wod.*

where the action is *hengáme; por jonb-o-juw. Zendegi dar rustá yeknaváxt tavánad bud, (ammá) Landan hengáme ast*

actionable (adj) *piwmárdani*.; Beppá ce miguyi tá páyat be dádgáh nakewad. Beppá ce miguyi, con soxanánat mitavánad piwmárdani* báwad/ peigard e qánuni dar pei dáwte báwad.*

action group *daste-bandi; zad-o-bandciyán*

action painting *(negárgari/ naqqáwi ye) peźgen* [<Hourami Kurdish]*

action replay *ruydádi rá dobáre dar celpard*/ (sinemáyi) áheste/ gám-be-gám newán dádan.*

action stations *kamin; kamingáh*

(fig) Action Stations! *(pendárin) "Noxod be noxod, har ki bere xune ye xod!"; "Sedá ye pá ye áqá miyád, harki beravad sar e jáyaw!"*

activate (v) **1** *bekár andáxtan; koná sáxtan/ kardan/ gardánidan; dar-raftan. [dastgáh e] Áźir e dozdgir qalati/ belaqzew/ baxtaki bekár oftád/ dar rafte va áźir kewid.* **2** *(cehrwenási/ fizik* [physics]*) partoumand sáxtan; gawavidan* (riwe ye zamán e aknun: "gawav-," <Sanandaji Kurdish).* **3** *(wimi /kimiyá) vákonewi rá tondtar gardánidan; vákonewi rá wetáb baxwidan*

activation (n) *bekár andáxtan; koná sáxtan/ kardan/ gardánidan;*

active (adj) **1** (**a**) *por-jonb-o-juw; kuwá; kári. Garce sálxorde ast, bá inhame xeili por-jonb-o-juw ast. zendegi ye por-jonb-o-juwi dáwtan. Dar band-o-basthá ye xawáyáyi** [political] *ye/ siyási* [political] *ye ku ye/ visik e/ yágeyi* [local] *xiw saxt mikuwad.* (**b**) *rouwandel budan; sarzende/ bidár/ ágáh budan.* **2** *rouwan; yek átewfewán e rouwan.* **3** *konewmand; konewvar; koná; áxwijhá ye koná/ konewmand; táb/ táv/ páydári ye koná/ konewmand.* **4** *gawavá* [<Kordi, be* "radioactive" *bázgardid]; wab-ceráq.* **5**. *(dastur e zabán) newán e wenáxte, con "U máwin/ ráde rá mIránd.", "Baccehá nán e wirini rá xordand". bengarid be* "passive"

active n, **active voice** *(dastur e zabán) rixt e/ ruye ye "wenáxte". Dar vákiyám* [sentence] *e" U máwin/ ráde* rá roft/ pák kard.", kárváźe be rixt e/ be ruye ye wenáxte ast. bengarid be* "passive"

actively (adv) *dast andar kár e; dar dast e; zir e; saxt dast andar kár e barnáme. Piwnahád e womá (saxt) dar dast e barresi ast.*

activeness (n) *konáyi; konáni; konandegi*

active service; **active duty**, *zir e parcam budan; dar sarbázi budan; zir e darafw budan.*

active voice *bengarid be* "active"

activist (n) *kasi ke kalleaw bu ye qorme-sabzi midahad; kasi ke saraw baráye... dard mikonad; sardamdár; kuwmand**

activity (n) (**1**) *kuwá; por-jonb-o-juw yá sarzende budan; konewvari; takápu; tak-o-dou; kuwew; kár, jonbew; "va mard ángáh mard bovad ke u rá jonbew bovad tá..." (ZBP, L2067 TB). In xáne/ saráy sarásar e ruz/ yeksar por -jonb-o-juw bude.* **2** *kár; kár/ kárhá ye birun az xáne; sargarmi; varzew; kárhá ye yánegi** [home] *[<Kordi ye Hourámi; "yáne"]. Káraw bázi ye tenis va naqqáwi/ negárgari ast. Kári ke xeili dust dáram/ az án xowam miáyad rándan e qáyeq e bádbáni ast.*

actor (n) *honarpiwe; setáre (ye narine)*

actress (n) *honarpiwe; setáre (ye mádine)*

actual (adj) *rástin; hast (ZBP, L1495 DA); dorosti (ZBP, L1552 DA); berásti; rásti-rá. Ánce ke goft berásti ce bud?; Berásti xodaw ce goft? Hazine berásti xeili biw az án ciz bud ke má cewm midáwtim. Bahá ye/ hazine ye rástin xeili biw az án ciz bud ke má cewm midáwtim. Xeili az zanaw javántar minomáyad ammá berásti xeili pirtar ast.*

actually (adv) **1** *rásti; berásti; rásti rá; Rásti ce goft? Berásti aknun kár dáram-miwavad (dirtar) be womá zang bezanam?/ Kumali** [party] *ke aknun kárhá rá dar dast dárad.* **2** *wegeftá; Wegeftá, engár cewm midáwt/ mixást pul e pateaw [*ticket] *rá ham man bepardázam. Wegeftá na tanhá dar hamávard* [competition] *ráh peidá kard, barande ham wod!*

actuality (n) **1** *hasti; rásti; bovew.* **2** **actualities** [pl] *nahád e kár/ kárhá; bonesthá* [principle]*; rásti ke...;*

actuary (n) *ámárgir/ hamárgir e bime*

actuarial (adj) *(vábaste be) ámárgir/ hamárgir e bime*

actuate (v) **1** *bekár andáxtan; ber ráh andáxtan.* **2** *angixtan; angize dádan; Tanhá angize ye u áz bud.*

acuity (n) *tizi ye (sahewhá)*

acumen (n) *tizhuwi; tizviri; tizviri dar dádosetad/ bázargáni; dar band o basthá ye kewvardári/ xawáyáyi** [politician] *tizvir budan/ az xod tizviri newán dádan.*

acupuncture (n) *pezewki ye suzani; suzan-darmáni*

acupuncturist (n) *ostád yá viżekár e pezewki ye suzani/ suzan-darmáni; suzan-pezewk**

acute (adj) (acuter; acutest) **1** *tond; tiz; saxt; saxt dar ranj budan; saxt ranj kewidan; Áb saxt kam ast.* **2** (**a**) *tond; tiz; saxt; saxt dard kewidan; dard e tizi dáwtan; saxt warmande gawtan/ saxt pawimán gawtan. Sag sahew e buyáyi ye tizi dárad./ Sag saxt tiz-buyá-st.* (**b**) *tiz-...; tizhuw; Saxt tizbin ast. Dar dávari saxt tizbin ast.* **3** *garm (ZBP, L5562 ZX); tiz (ZBP, L5422 ZX; L7072 HM); zudrou (ZBP, C5299 FM); tiz-áhang*; ámás e tiz-áhang e rude ye kermi/ ápándis; bimári ke bimári ye tizáhangi dárad.*

acute accent *newán e fewár e tiz; (newán e) guwáy* [accent] *e tiz; tizguwáy* con "*é" *dar* "café*"

acute angle *guwe ye tond (ZBP, L25, FM)*

acutely (adv) *saxt; tond; tiz; Saxt az gereftáriyi ke be án docárim ágáham. Az dowváriyi ke bá án ruberu hastim saxt ágáham.*

acuteness (n) *saxt; tizi; tondi*

AD *az (zabán e Látin* **anno domini**, *be maini ye "pas az zádruz e Masih/ Mehr" [M. Moqaddam].* AD 500 = *dar sál e 500 pas az zádruz e Masih/ Mehr.*

ad (n) *bengarid be* "advertisement". *ágahi; dar ruzname ye visik* [local] *ágahi dádan*

adage (n) *dastán; pand*

adagio (adj, adv) *"*adagio*"/ (ádájo); kond; áheste; xarámán*

adagio n (pl **adagios**) *navá yá áhangi "*adagio*" ádájo/ kond/ áheste/ xarámán*

Adam (n) **1** *ádam ; mawi; mawá (ZBP, C1953 BF); mawiyá (ZBP, L7899, ZVY, JGS); mahlá; mahre (ZBP, C7814 BF); Kiyumars (ádam e noxostin) (ZBP, C924MK, JGS)*

Adam's apple *bandeme; bandime; bandine; gouzak; jouzak*

adamant (adj) *yekdande; sarsaxt; kasi ke morqew yek pá dárad; yekdande ru gardándan/ xod-dári kardan; Yekdande goft ke nemiáyad. Dar in báre man sarsaxt/ yekdandeam (va az soxan e xod báznemigardam.)*
adamantly (adv) *sarsaxtáne; yekdande*
adapt (v) **1** (**a**) **adapt sth (for sth)** *sáxtan; sázvár kardan/ gardánidan; jur kardan; In máwin/ gardun/ carxowt rá viże ye kár e zir e áb sáxteand. In sabkhá rá mitaván darxor e pasand e mardom sáxt/ sázvár kard.* (**b**) **adapt sth (for sth) (from sth)** *jur kardan; sáxtan; pardáxtan; virástan; In dástán rá az nebewte ye rástin e Rusi baráye rádiyo sáxteand/ sázvár/ jur kardeand/ virásteand.* **2** **adapt (oneself) (to sth)** *xu kardan; xu gereftan; sáxtan; Cewmánemán áheste/ be áhestegi be táriki xu kard. Zud be áb o havá ye táze xu gereft/ xu kard.*
adaptable (adj) **1** *sáxtan bá; xu kardan be; xupazir; sázvár; sázewgar; Be ásáni xu nemikonad/ xu nemigirad. Be ásáni tan be sázew nemidahad. Ádam e sázvári nist.*
adaptability (n) *sázvári; sázewpaziri; xupaziri*
adaptation (n) **adaptation (of sth) (for/ to sth)** **1** *(beviże dar zist-wenási) sázew; sázvári (bá/ be/ baráye)....;* **2** *virâyew; vánevewt; Virâyew/ vánevewt e yek dástán e Tolstoy baráye kudakán.*
adaptor (n) **1** *gi* [<guyew e Táti, √yuq].* **2** *kulaben* (baráye barq resándan be cand abzár va mánand e án) [<guyew e Gonuyi/ Náyini].* **3** = **adapter** *sázande; vásáz; vásázgar; virástár*
ADC abbr. *kutáhwode ye "* aide-de-camp"
add (v) **1** **add sth (to sth)** *afzudan; Toxm e morqhá rá bezan va sepas árd biyafzá. (darxást-náme rá) dastine nehád. Agar cáy xeili por-rang ast kami (biwtar) áb be án biyafzá. Be in cáp e farhang váżehá ye farávâni afzude wode. In gereftári be gereftárihá ye piwin afzude gawt. In ham quz e bálá quz wod.* **2** **add 3 to 2**; **add 2 and 3 (together)** *afzudan; Agar 5 rá be 5 biyafzáyi 10 be dast miáyad. Be faráyand* [sum] *3 biyafzá.* **3** **add sth (to sth)** *afzudan; Cizi nadáram (ke) be gofte ye piwin e xod biyafzáyam. (sepas) afzud/ goft: "Dir nakoni!". Pas az páyán e náme afzud ke dustaw dárad.* **4** **add fuel to the flames** *cizi rá dáman zadan; átaw rá bád zadan; be zaxm e kasi namak páwidan.; " Be bád átaw e tiz badtar wavad..." (PAF, Sa'di).* **add insult to injury** *(Pas az fut kardan/ bád kardan) yek mowt e dar-e-kuni ham zadan.* **5** **add sth in** *afzudan; barafzudan.* **add sth on (to sth)** *barafzudan; afzudan; 10 dar sad (baráye) pádáw afzudan.* **add to sth** *afzudan; biwtar kardan; Havá ye bad gereftárihá ye má rá biwtar kard.; Havá ye bad gereftárihá ye má rá afzud. Sál-be-sál/ gahgáh baxwhá ye/ otáqhá ye biwtari be in sará/ xáne afzudeand.*
add up *dorost darámadan; jur darámadan; Dástáni ye ke miguyad dorost darnemiáyad,/ jur darnemiáyad, bigomán doruq miguyad.*
add (sth) up *afzudan; jam* kardan; Piwxedmat/ parastár womárhá rá nemitavánad beham biyafzáyad.; Piwxedmat/ parastár jam* kardan nemidánad. [Parvá konid* (Pay attention!, Note!)*: "jam' (Tázi) = jam az riwe ye Iráni ast.* EDPL; *Niz maini ye rástin e* "Waiter" *"parastár" ast.]. Hame ye pulháyi rá ke be to bedehkáram beham biyafzá*/ jam* kon; jam* bezan.*
add up to sth (**a**) *residan (be...); In womárhá ruyeham be sad miresad.* (**b**) *barábar.e... budan; newángar e... budan; In sar-e-naxhá/ yáftehá berásti ráh be jáyi nemibarad, yá bejáyi nemiresad.*
addendum (n) (pl **adenda**). **1** *donbále; peivast; dastine (ZBP, C4485 FM).* **2** **addenda** [sing or pl v] *peivast; donbále.*
adder (n) *aź; aźi; áź (ZBP, C3342, BF); az (ZBP, C123 MK); garze; garzane (ZBP, L5670, ZX, C509 FM); hafi (ZBP, C2134, BF)*
addict n **1** *xugar (be dáruhá ye xeradpuw/* narcotics*), "Del e Háfez ke be didár e to xugar wode bud -- Náz-parvarde ye vasl ast, maju ázáraw." (ZBP, L7261 Háfez; L2208 FM); ...-i; ...-báre; heroin-báre; heroyini; xugar be heroyin.* **2** *diváne ye...; moruside (ZBP, C641 FM). diváne ye/ delbáxte ye/ moruside ye watrang/ jam-jám** [television]*/ futbál.*
addicted (adj), **addicted (to sth)** **1** *xugar. be "*addict" *bázgardid. be dáruhá ye xerpuw xugar gawtan/ wodan; meibáre wodan; sigári/ dudi gawtan; [taryáki, carsi, bangi... wodan]; be dáruhá ye xeradpuw/ alkol/ mei yá tanbáku morusidan/ xugar gawtan.* **2** *diváne ye... budan; delbáxte ye... budan; dar band e... budan. Delbáxte ye/ diváne ye namáyewhá ye xále-zanakáne ye televiziyoni/ jam-jámi budan.*
addiction (n) **addiction (to sth)** *xugari; ...-báregi; ámuxtegári; morusew* (ZBP, C641 FM). be bálátar bázgardid. xugari/ morusew be heroyin; heroyin-báregi. bar meybáregi ye xiw cire wodan/ gawtan.*
addictive (adj) *ámuxtegár; morusidár*; dáruhá ye xeradpuw/ ámuxtegár/ morusidár*; Qahve andaki máye ye xugari migardad. Qahve andaki/ tá andázeyi ámuxtegár/ morusidár ast.*

addition (n) **1** *afzudan; afzáyew.* **2** *afzude. niz gáh tarjome nemiwavad. Conin raxti/ jámeyi ru ye/ fozun bar hame ye raxthá ye digaram sudmand xáhad bud. Tázegi yek nánxor e digar be xánevádeyewán afzude gawte. Peivastan e Wirin be goruh e má sudmand ast. Wirin hamvand e sudmandi baráye goruh e má xáhad bud.* **3 in addition (to sth)** *fozun bar; afzun bar; Fozun bar námhá ye fehrest wew darxást konande ye digar niz hast.*

additional (adj) *fozuni; biwtar; hazinehá ye/ darrafthá ye fozuni/ biwtar; námzadhá ye digar; tuwe ye biwtar/ fozuni*

addionally (adv) *fozun bar; niz*

additive (n) *cáwni; cáwni (há ye wimiyáyi/ ximik ke be xorákihá zanand)*

additive (adj) *afzáyew; afzáyewi*

addle (v) **1** *áwoftan; qáti kardan; Qáti kardeam.* **2** (**a**) *(baráye toxm e morq) gandidan.* (**b**) *(baráye toxm e morq) gandándan; gandidan; toxm e morqhá ye gandide/ (gandánde.)*

address[1] (n) **1** *newáni, newán, "Bed-u goft Bahman ke gar wahriyár -- bexáhad newán e conin nábekár." (ZBP, L4736 SF); hanjár, "Nehofte bázmiporsid jáyaw -- be dast ávard hanjár e saráyaw." (Nezámi, Xosro-Wirin). Agar newániyat rá gardándi, be man begu. Newáni ye sará ye/ xáne ye man/ já ye káram "*812 Cobble Cove" *ast.* **2** *soxanráni; soxan.* **3** *(márád*/ kámpiyuter) newáni; newán; hanjár*

address[2] (v) **1** *newáni (ye...) nevewtan; Newáni ye sará ye/ xáne ye piwin e má rá qalati powt e barge nevewte budand.* **2** *(beáyin) soxanráni kardan/ soxan rándan. Kanárang* [president] *aknun baráye báwandegán* [audience] *soxan miránad.* **3 address sth to sb/ sth** *ferestádan; Hame ye gelehá ye/ náxownudihá ye xod rá nazd e sarparast/ sarkár ferestid.* **4 address sb as sth** *námidan; xándan; kasi rá...námidan; Ma rá "sarhang" naxánid; man sargordi biw nistam.* **5 address oneself to sth** *be... pardáxtan; Aknun zamán e án faráreside ke be band e bonyádin/ boneste* [principle] *dar dastur e newast pardázim.* **6** *(dar bázi ye cougán-camani* [golf] *be tup newáne raftan.* **7** *(márád*/ kámpiyuter) bá newáni dádan dádeyi rá anbár kardan yá bázyáftan.*

addressee (n) *girande (ye náme va mánand e án)*

adduce (v) *nemune ávardan; gováh ávardan; ávand ávardan, "Gar ávand xáhi be tiqam negar." (SF). Baráye raftár e wegeftaw/ náhanjáraw cand cem/ gováh/ ávand* [reason] *tavánam ávard/ tavánam yád kard/ tavánam barwomord.*

-ade (suff) *nuwábe ye ...-i.* lemonade: *nuwábe ye limuyi/ portoqáli*

-ade: past participle of verbs: blockade, *baste*

-ade: *farávarde ye; sáxte wode az: pomád* [pommade/ pomade (made of apple) *con piwtar az sib misáxtand*]; *rouqan e...*

-ade: *-sepáhi; sepáh; sepáh, con sepáh e dánew*

-ade: *nuwábe ye....* (vide supra) *be bálatar bengarid*

adenoids (n) *(kálbodwenási) louze ye sevvom; vámi* [<Kordi ye Hourámi]; vámi*/ louze ye sevvom e kasi rá darávardan/ váboridan. Ámás e vámi*/ louze ye sevvom dárad.*

adenoidal (adj) *vábaste be louze ye sevvom; vámi*; vámik*; ává ye/ sedá ye vámik*; bacceyi ke roxsár e vámik* dárad; bacce ye vámik*-roxsár*

adept (adj), **adept (in sth)**; **adept (at/ in doing sth)** *ostád; zebardast; Dar parvarew e gol e sorx ostád ast.*

adept n, **adept (at/ in sth)** person who is skilful (in sth); *ostád; zebardast. Ostád e dorudgari ast. Dar dorudgari zebardast/ ostád ast*

adequate (adj). **adequate (to/ for sth)** *bas; basande; xub; xub páyidan; ostovárkári kardan; piwbini ye basande dar kárhá kardan. Já kam dárim; Jáyemán kam ast.; Besaxti jáyemán bas ast. Darámadewán (baráye niyázháyewán) bas ast. Kárat xub ast ammá bigomán mitavánad behtar báwad. Máyehá ye ostovári baráye foruhewtan* [divorce] *e wu ye xiw dárad. Cem e basande baráye foruhewtan e wu ye xiw dárad.*

adequacy (n) *basandegi; bas budan; xub budan.*

adequately (adv) *bas; basande; xub; Bime ye xub dárid?; Xub bime wodeyid?*

adhere (v) **1 adhere(to sth)** *casbidan be; casbándan be; Baráye casbándan e yek dim* [side] *be dim e digar casb/ seriwom bekár miravad.; Baráye casbándan e yek ruye cizi be ruy e digar casb/ seriwom bekár miravad.* **2 stick to sth** (**a**) *be cizi casbidan; vel nakardan; nahewtan; dast barnadáwtan. be bávarhá ye xod casbidan; az bávarhá ye xod dast barnadáwtan; az soxan e xod barnagawtan. sar e soxan e xod*

*istádan; be kumal** [party] *e xod casbidan; kumal* e xod rá nahewtan/ rahá nakardan.* (**b**) *be... casbidan; ...rá donbál kardan; Bonesthá* [principles] *ye xod rá casbidan/ rahá nakardan; peimáni rá rahá nakardan/ nahewtan; barnáme ye (zamánbandi) rá donbál/ peirovi kardan; áyinháyi/ sámánháyi rá casbidan/ donbál kardan*

adherence (n) *peirovi; casbidan be; donbál kardan*

adherent (n) *peiro ye/ haváxáh e (ye kumal** [party] *yá andiwe); In jonbew ruzberuz peirován e/ haváxáhán e biwtari miyábad.*

adherent (adj) *casbnák; casbande; casbán; nuc.* **adherent (to sth)** **1** *casbide be...; ru ye/ dim* [side/ surface] *e casbnák/ nuc e cizi.* **2** *peirovi ye seft o saxt az dinewán; saxt be dinewán casbidan*

adhesion (n), **1** **adhesion (to sth)** *casbidan be cizi.* **2** **adhesion (to sth)** *peirovi; haváxáhi; casbidan be (barnámeyi, ármáni, kumali** [party] *yá mánand e án).* **3** *(pezewki) casbandegi (ye báfthá); casbandegihá ye dardnák az zaxmi ke dir juw mixorad.*

adhesive (adj) *casbi; casbnák; casbande; nuc; //ru ye casbande ye/ casbi ye/casbdár e tamr. navár casb; andá* [tape] *ye casbi//*

adhesive (n) *casb; seriw; seriwom; casbhá ye zud xowk-wavande*

ad hoc (adj, adv) (Latin) **1** *viźe; aviźe; karád e viźeyi baráye (sar o) sámán dádan be kári gomáwtan.* **2** *bedun e barnámerizi ye piwin; anáyin; bandhá/ gereftárihá/ porsemánhá rá anáyin bázgowudan; bá gereftárihá bar páye ye harce ámad xow ámad ruberu gawtan.Bandhá ye áyin-náme rá harjur niyáz báwad/ harjur piwáyad minevisand.*

adieu (interj, n) (pl **adieus** or **adieux**). **1** *(bástáni yá be áyin) pedrud; Ánán rá pedrud gofte jodá gawtim/ ráh oftádim.* **2** **make one's adieus**: *pedrud goftan*

ad infinitum (adv) (Latin). *bikarán; baráye hamiwe; Nemixáham injá tá ruz e restáxiz/ baráye hamiwe kár konam.*

adipose *pih; carbi; pih e jánevarán; vaz (ZBP, C731 FM). yek láye báft e carbi/ pih zir e pust.*

adiposity (n) *pihmandi; carbu*

Adj (n) *kutáhwode ye* "Adjutant"

adjacency (n) *hamsáyegi*

adjacent (adj) **adjacent (to sth)** *hamsáye; nazdik (beham); casbide beham; Má dar do otáq e casbide beham/ hamsáye kár mikonim. Otáq e man casbide be otáq e u-st. Otáq e man hamsáye ye otáq u-st.; Otáq e man dar hamsáyegi ye otáq e u-st.*

adjacent angles *(hendese) guwehá ye/ konjhá ye hamsáye/ casbide beham/ hamvasti**

adjacently (adv) *dar hamsáyegi ye...*

adjective (n) *(dastur e zabán) setáy*; con kohan, gandide, bigáne. //Dar saráyi kohan; sibhá ye gandide; námhá ye bigáne.//*

adjectival (adj) *vábaste be yá con setáy*; setáy-mánand; setáyik*; yek band e setáyik*; yek vacan** [phrase] *e setáyik**

adjectivally (adv) *az didgáh e setáyi**

adjoin (v) *hamsáye ... budan; divár-be-divár e ... budan; //Az otáq e baqali/ hamsáye ává ye/ áváz e / sedá ye xande wanidim. Meydán e bázi hamsáye ye/ baqal e/ divár-be-divár e dabestán ast.//*

adjourn (v) **1** (**a**) *be dirtar andáxtan; mándan; Dádrasi rá be hafte ye digar andáxtan/ mándand.; Dádrasi rá be yek hafte dirtar andáxtand.* (**b**) *az kár bázistádan; Dádgáh baráye nāhár xordan az kár bá miyistad. (Bogzár) kár rá be fardá mánim.; Kár rá be fardá bogzárim.* **2** **adjourn to...** *be já ye digar raftan; //Pas az wám hame/ hamegi be yalegáh/ otáq e newiman raftim.//*

adjournment (n) *ásáyew; yale; Dávar be má ásáyew e kutáhi dád. Dávar má rá andaki yale kard.*

adjudge (v) **1** (= **adjudicate**) *vacar dádan; Dádgáh vacar dád ke u gonáhkár ast.; Dádgáh vacar be gonáhkári ye u dád.* **2** **adjudge sth to sb** *dádan be...; arzáni kardan. Dádgáh pádáw e ziyánhá ye dádsetáni rá be u dád/ be u arzáni kard.*

adjudicate (v) **1** (**a**) *be dávari newastan; dávari kardan; Miwavad az womá xáhew konim dávari konid ki báyad jáyeze rá begirad?.* (**b**) *dávari kardan va vacar dádan. Dáv* [claim] *e ziyán e kasi rá dávari kardan, va bar án vacar dádan.* **2** *bengarid be* "adjudge 1"

adjudication (n) *bengarid be* "adjudicate"

adjudicator (n) *dávar (beviźe dar hamávardhá/* contest*)*

adjunct (n) **1 adjunct (to/ of sth)** *peivast.* **2** *(dastur e zabán) band e kárváźe*

adjure (v) *sougand dádan; be áyin xástan; To rá sougand midaham/ Az to be áyin mixáham ke piw e in dádgáh rást beguyi.*

adjuration (n) *sougand dádan; be áyin xástan*

adjust (v) **1** (**a**) *árástan; besámán kardan. Piw az birun raftan sar-o-ru ye /raxt o mu ye xod rá xub árást.* (**b**) *tarázidan; taráz kardan; áyne ye powti rá tarázidan; golxan* [focal point] *e durbin e peikarebardári rá tarázidan; cewm e/ durbin e tofang rá tarázidan/ taráz kardan. Tormozhá rá báyad taráz kard/ tarázid. Dastgáh rá xodetán natarázid/ taráz nakonid/ dast nazanid.* **2** *sáxtan; sázew yáftan; Sarbázán e piwin ke dobáre bá zendegi ye wahri sázew natavánand kard./ natavánand sáxt./ ke dar sáxtan bá zendegi ye wahri gereftári dárand. Tan e mardom/ ádam betondi bá degarguni ye damá misázad.* **3** *andáze ye bázpardáxt e dáv e bime* [insurance claim] *rá (bar ásibhá va ziyánhá yáftan/ nehádan)*

adjustable (adj) *tarázidani; andáze kardani; sengáti** [< Sanandaj Kurdish]; *kamarband e imeni ye kucak o bozorg-wo; kamarband e imeni ye sengáti**

adjustment (n) *áráyew; taráz (kardan); tarázidan; besámán kardan; Andaki áráyew e sandalihá rá degargun kardeam. Źále*/ vinok** [lens] *rá andaki báyad tarázid/ taráz kard.*

adjutant (n) *yávar; hámarz (ZBP, C4590 BF)*

Adjutant General *qolyávar*; saryávar*; yávarbed* [Dar "yávarqoli" "qoli" nám nist, va az riwe ye "gerán" ast.]*

adjutant bird/ **[adjutant stork]** *guneyi lak-lak e bozorg e Hendi.yá Áfriqáyi*

ad lib **1** *zudandáz; bedun e ámádegi ye piwin; bi barnáme; yek namáyew e zudandáz; Farámuw karde budam/ farámuwide budam/ farámowtam yád-dáwtháyam rá biyávaram, nágozir zudandáz soxan rándam/ soxráni kardam.* **2** *bedelxáh; ázád; sarexod; Be má goftand be delxáh e xodemán/ har jur ke bexáhim xorák bekewim/ bexorim.*

ad lib (v) **(ad libbed)** *zudandáxtan; Án doxtar e honarpiwe/ án honarpiwehe dar biwtar e jáhá kár e/ naqw e xod rá farámuw mikard ammá dar zudandázi besyár zebardast bud.*

Adm abbr. Admiral: *Daryásálár; Daryásálár Xosro Beyg.*

adman (n) (pl **admen**). *ágahinevis; ágahinegár*

adnass (n) *mardomán e dahánbin; mardom e zudbávar; mardomi ke zud xar miwavand.*

administer (v) **1** (**a**) **administer sth (to sb)** *beáyin cizi rá be kasi dádan; arzáni dáwtan. guwmál/ pádafre dádan; árámew dádan.; dád varzidan; dád dádan*; [*"Gar wáh do wew xást, do yek zaxm oftád; Tá zann nabari ke ka-,batein* <u>*dád nadád*</u>*; Án tás ke kard ráye wáhanwah yád -- bar dargah e wáh ruy bar xák nehád."]. be dowyári-zadegán/ xowksálizadegán [komak resándan. be kasi (be áyin) sougand dádan.* (**b**) *raván gardánidan; bekár bastan; dád varzidan; dád gostardan; dád rá raván gardánidan.* **2** *gardándan; kárgozári kardan. komakhá ye nikukáráne rá sarparasti kardan; bonyád e nikukári rá gardándan; sarmáye ye sepordeyi rá sar-rewte dári kardan; dáráyi ye (kasi) rá gardándan yá sarparsti kardan.kewvari rá gardándan*

administration (n) **1 administration (of sth)** *dádan; bekár ávardan; bekár bastan. pásoxguyi ye dád dádan/ dád varzidan rá be gardan dáwtan; pásoxgu ye bekár bastan e dád budan; pásoxgu ye resándan e komakhá ye nikukáráne/ awudád budan; sougand dádan e kasi rá be gardan dáwtan; pásoxgu ye anjám e kárhá ye darmáni budan yá dáru dádan rá be gardan dáwtan.* **2** *kár rándan; sarparsi kardan; kárgozári; U dar daftar e sarparasti/ sar-rewtedári ye bimárestán kár mikonad. Sar-ámuzegárán dar kárhá ye diváni/ divánik* [administrative] *biwtar dargirand tá dar kárhá ye ámuzewi.* **3** (*biwtar e bárehá* **the administration**) *(Dar Ámriká) farmánraváyi; kár-ráni; sar-rewtedári; kárgozári; kár rándan "Agar xodávand Soltán dar in veláyat Bákálijár rá bedárad ke be ruzgár e Manucehr kár hame u miránd, tartibi bejá báwad..." (ZBP L531, TBH); ...va Soxrá kár hamiránd va Qobád dád o adl begostard va jahán ábádán kard.) (ZBP L172 TB); "bá.... sáxte bud, u rá zahr dádand va in kudak náreside bud tá pádewáhi ye Bákálijár begirad." (ZBP L1264, TBH); //Be ruzegár e farmánraváyi ye/ kár-ráni ye/ kár rándan e/ sar-rewtedári ye Anuwirván. Dar Ámriká cand doure sar-rewtedári/ farmánraváyi yeki pas az digari natavánesteand gereftárihá ye hirbánik* [economic] *e kewvar rá az miyán bardáran/ bázgowáyand.//*

administrative (adj). *kárgozári; sar-rewtedári; diváni; páygáh e/ kár e diváni; kárgozári; yek porsemán e/ gir e/ gereftári ye diváni/ divánik; //Kárháyi ke u be gardan dárad sarásar kárhá ye diváni/ divánik/ sar-rewtedári-st.//*

administratively (adv) *az didgáh e diváni/ divánik/ sar-rewtedári; az didgáh e kárgozári/ diváni/ divánik/ sar-rewtedári picide/ dowvár ast.*

administrator (n) **1** (**a**) *sar-rewtedár; kárgozár; kár-rán; kárdár, "Hamiwe gozár e savárán bovad -- ze diván o az kárdárán bovad. (ZBP, L5961, SF); piwkár.* (**b**) *kárdán; Besyár kárdán ast.; kárdáni besyár xub ast.* **2** *(dád/ dátikán) sar-rewtedár; piwkár; sar-rewtedár yá piwkári ke az su ye dádgáh gomáwte/ bargozide wode báwad.*

admirable (adj) *sotudani; xonide; namáyewi sotudani/ darxor e setáyew/ xonide/ áli; Barxord e u bá in gereftári/ nahew darxor e setáyew/ sotudani/ xonide bud.*

admirably (adv) *sotudani; xonide*

admiral (n) **1** *daryásálár; Daryásálar kawtihá ye zir e farmándehi ye xiw rá bá helikopter/ carxe bázdid mikonad.* rear-admiral: *daryádár.* vice-admiral: *daryábán.* **2** **Admiral** *daryásálár (-yár)*

Admiralty/ the Admiralty *dar gozawte, dar Engelestán, Diván e Niru ye Daryáyi*

Admiral of the Fleet; commander-in-chief of the Navy. *Daryásálár*

admiration (n) **1** *áfarin; áfarin goftan; Conán az pas e girodár xub barámad ke dar del be u áfarin goftam. Deliri ye u rá az tah e del misetáyam.; Deliri ye u rá saxt áfarin miguyam. Dar del be parde/ naqqáwi áfarin migoftand/ mixándand.* **2** *gol e sarsabad; Gol e sar-sabad e hame ye xáneváde bud.*

admire (v) **1** **admire sb/ sth (for sth)** *áfarin goftan/ xándan; sotudan; Az báq e má xeili xowewán ámad. Az inke kár-o-báraw xub gerefte u rá misetáyam.* **2** **express admiration**, *áfarin goftan; sotudan; Az koláh e nou-am xowat miáyad? Pas yek cizi begu!; Baráye koláh e nouyi ke xaridam hic (ciz) nemiguyi?*

admirer (n) **1** *kowte; morde; delxaste; Xeili (ham) kowte ye/ morde ye káraw nistam.* **2** *kowte; morde; delxaste; Xeyli delxaste dádard. Xeilihá kowte-aw hastand. Xeylihá baráyaw mimirand*

admiring (adj) *áfarinbár; setáyán; Be kasi negáh-há ye áfarinbár/ setáyán kardan. Haváxáhán áfaringuyán be u xowámad goftand. Bá xowámadguyi ye haváxáhán e áfarinxán/ setáyán ruberu gawt.*

admiringly (adv) *áfarinxán; áfaringuyán; setáyá; setáyán;setáyande*

admissible (adj) **1** *(dád/ dátikán) paziroftani; ravá; yek gováh e paziroftani/ ravá.* **2** *paziroftani; wáyeste; wáyán; //Conin raftári (dar) miyán e kármandán e má wáyeste/ paziroftani nist.//*

admissibility (n) *paziroftani/ ravá budan*

admissably (adv) *paziroftani/ ravá*

admission (n) **1** **admission(to/into sth)** *pazirew; Tanhá hamvandán mitavánand be in báwgáh beravand. Pazirew dar in báwgáh tanhá viże ye hamvandán ast. Pazirew dar dánewgáh dar gero ye/ vábaste be hude ye ázmunhást. Yek hafte pas as pazirew dar ártew/ sarbázi bimár gawt. Tu raftan/ pazirew puli ast?; Baráye tu raftan/ pazirew pul migirand? Cegune mitaván saráce* [apartment] *ye doulati gereft? Cegune mitaván dar sarácehá ye doulati pazirofte wod?.* **2** *pul baráye andar-wodan be jáyi*; *pule pazirew dar jáyi tuwoi* [<guyew e Gonuyi/ Náyini]; 2 dolár tuwoi** [admission fee] *báyad bepardázid.* **3** **admission (of sth); admission (that...)** *xostu/ xastu wodan; xostuyi/ xastuyi; "Be hastiw báyad ke xastu wavi -- Ze goftár e bihude yeksu wavi.) (SF). //Xastuyi be doruqguyi ye xiw; be dorqguyi ye xod xastu wodan; Kenáregiriyaw az kár newángar e án ast ke bar wekast e xiw xastu gawte.//.* **4** **by/ on one's own admission** *be gofte ye xiw/ xod; //Be gofte ye xodaw tarsu/ bozdel ast. Bar bozdeli ye xiw xastu/ xostován ast.//*

admit (v) (**admitted**) **1** (**a**) **admit sb/ sth(into/ to sth)** *andarhewtan; kasi rá hewtan/ gozáwtan ke andar wavad/ tu biyáyad. Nagozárid tu biyáyad. Án mard rá nabáyad andarhewt. Bá har pate* [ticket] *do tan mitavánand be mehmáni/ sur biyáyand. Az in rouzan/ panjere ye kucak andaki biw rouwanáyi tu nemiáyad.* (**b**) *paziroftan; (dar bimárestán) paziroftan/ xábándan; Harsále/ sáliyáne in dabestán wast pesar o doxtar e táze mipazirad. U rá bá cand suxtegi ye kucak dar bimárestán xábándand.* **2** *já dáwtan; já dádan; já gereftan; gonjáyew... dáwtan. In namáyewxáne tanhá gonjáyew e 250 tan rá dárad. In namáyewxáne tanhá já ye 250 tan rá dárad. In namáyewxáne tanhá já ye 250 tan já migirad.* **3** **admit to sth/ doing sth** *xostu/ xastu wodan, "Be hastiw báyad ke xastu wavi -- Ze goftár e bihude yeksu wavi.) (SF). Jamwid hargez be laqzew e xod xastu nemiwavad. Zendáni be gonáh e xiw xastu gawt. Be laqzew e xod xastuyam. Xastuyam/ xostovánam ke laqzidam. Xastuyam ke to rást miguyi. Xastovánam ke haq/ awá bá to-st. Xastuyid /xastu gawt ke ráde*/ máwin rá dozdide. Aknun hamegán rá bávar bar in ast/ hamegán xastuyand/ xostovánand ke in laqzewi biw nabude (ast).* **4** **admit of sth** *jáyi baráye... gozáwtan; hewtan; Raftáraw já ye hic baháne yi rá nemigozárad. In barnáme/ naqwe jáyi baráye behsázi/ behtar kardan nadárad/ nemigozárad.* **5** **be admitted to sb's presence** *bár yáftan.*

admitted (adj) *wenáxte; námvar; benám; námi; námvar be nárásti; wenáxte be doruqguyi;*

admittedly (adv). *guyá; engár; berásti; rásti rá; Guyá ángáh/ dar án zamán nemidánest. Berásti hargez ánjá rá nadideam; Berásti hargez ánjá nabudeam.*

admittance (n) *pazirew; tu raftan; tuwoi* [<guyew e Gonuyi/ Náyini]. Tu nayáyid!; Andar nawavid! Nagozáwtand be án xáne beravam. Ma rá be án xáne ráh nadádand. Nahewtan/ nagozáwtand be án saráy andar wavam.*

admixture (n) (**1**) *gal* [<guyew e Vajguni];* (**2**) *ámixtan; qáti kardan*

admonish (v) **1** **admonish sb (for/ against sth)** *nekuhidan; Ámuzgár pesarán rá baráye tanbali nekuhid/ sarzanew kard.* **2** *áźiridan; áźirdan; pand dádan; Má rá áźird/ be má pand dád ke az mard e kárdáni komak begirim.*

admonishment, **admonition** (n/ ns) *nekuhew; andarz; áźir; áźirdan; pand (dádan);*

admonitory (adj) *nekuhewámiz; yek náme ye nekuhewámiz; bá áváyi/ ávázi/ sedáyi nekuhewámiz*

ad nauseam (Latin) *tá ánjá ke máye ye delbehamxordegi gardad. hamán cahár safhe/ valg* [record] *rá candán naváxtan ke máye ye delbehamxordegi gardad.*

ado (n) *dard e sar; gereftári; sar-o-sedá; jár-o-janjál; kaźraftári; Bedun e hayáhu ye/ sar-o-sedá ye biwtar raván wodim/ ráh oftádim. jár-o-janjál e bixodi; hayáhu ye faráván baráye hic-o-puc.*

adobe (n) **1** *xewt; xewt e xám; xánehá ye xewti/ geli.* **2** *gel; gel e xewtzani; xák e ros*

adolescence (n) *bornáyi, "bar sálhá ye omr e mardom: bornáyi va residan, mardi va miyane ye omr, javáni, kohulat, piri (ZBP, L7246, TT p 381); noujaváni; nouresidegi; mehtari; rasiki (ZBP, C4918 BF); nourasi; behengám e/ be ruzegár e.bornáyi/ noujaváni/ nourasi*

adolescent (adj) *borná; noujaván; mehtar; nouras, nou reside, pesarán e borná/ noujaván/ noureside; gir-o-dár e bornáyi/ noujaváni; jahánbini ye/ wive ye andiwe ye noujavánán/ nouresidegán/ bornáyán*

adolescent (n) *noujaván ;nouras; borná; mehtar; noureside; "Conin goft k-in noureside naván --- Yeki zan gozin kard o wod kadxodáy." (SF)*

adopt (v) **1** **adopt sb (as sth)** *be bacce-xándegi/ farzandi paziroftan. Con az xod farzandi nadáwtand bar án wodand ke kudak e bi pedar va mádari rá be baccexándegi/ farzandi bepazirand. Mádar e Parviz con nemitavánest az u negahdári va parastári konad u rá be baccexándegi be digari sepord. U pesar-xánde ye ánán ast.* **2** **adopt sb as sth** *kasi rá be namáyandegi.... paziroftan. U rá be namáyandegi ye kumal** [political party] *e kár/ kárgar az wahr e Wiráz bargozidand.* **3** *paziroftan, bargozidan., bargereftan; námi (baráye xod) bargozidan; áyini/ rasmi rá paziroftan; andiweyi/ ármáni rá paziroftan/ bargozidan; ásáyi* [style] *rá paziroftan/ bargozidan; Darbarábar e xuniyán/ harásgarán** [terrorist] *saxt istádan. Bá xuniyán/ harásgarán* saxt gereftan. mihan e dovvomaw; mihan-xándeaw.* **4** *ostovár dáwtan. Segálestán* ravewhá ye novin rá ostovár dáwte ast.*

adoption (n) *be* "adopt" *bázgardid. Kudaki rá baráye farzandxándegi nehádan/ sepordan. Bargozide wodan e u be namáyandegi ye kumal** [political party] *e Kár/ Kárgar az Espahán. mihan e dovvomiyaw; mihan-xánde ye u. In náme/ ketáb rá dar besyári kewvarhá baráye ketáb e ámuzewi pazirofteand.*

adoptive (adj) *vábaste be* "adoption", *be in váźe bázgardid. pedar o mádar-xándeaw; zádár-xándegánaw.*

adorable (adj) *wirin, bánamak, namakin; Ce bacce ye wirini!; Raxtat/ jámeat ce zibást. Jánam, ce wirini!*

adorably (adv) *wirin, bánamak, namakin*

adoration (n) *weidáyi ;sar-az-pá nawnáxtan; weidá wodan/ gawtan; Dar piwgáh e xodáyánewán sar-az-pá nawnáxte zánu zadand.*

adore (v) **1** (**a**) *parastidan Zan o farzandánaw rá miparastad.* (**b**) *xodá rá parastidan/ yawtan.* **2** *saxt dust dáwtan; morde ye... budan; morde ye bastani budan; Páris rá saxt dust dáwtan; morde ye eski budan. Kowte ye/ morde ye án pirhanam!*

adoring (adj) *weidá; delbáxte; mádarbozorg e delbáxte-aw. kasi rá con weidáyán negaristan*

adoringly (adv) *weidá; delbáxte*

adorn (v) **adorn sth/ sb/ oneself (with sth)** *cizi/ kasi/ xod rá bá... árástan; ámudan; ámáyidan; ázin bastan; afrandidan; pirástan [dar pirástan, bá kástan e cizi án rá zibátar gardánidan, con kástan e mu]; pardehá/ negárháyi ke divárhá rá árásteand sotudan. Páykubi/ raqsande rá bá gol/ be gol áráste budand.*

adornment (n) **1** *áráyew; be* "adorn" *bázgardid.* **2** *áráye; taráz; máhu, "V-ar ze cap andar áyadat áhu --- Xubru rá ce hájat e máhu?" (ZBP, C6706 FM, Tusi). Bar/ ru ye divárhá ye farxár* [temple]*/ nobahár/ parastewgáh áráyehá ye farávání kande budand/ kande wode bud.*

adrenal (adj) *(kálbodwenási) qonde/ qoddehá ye ru ye/.nazdik e gorde(há)/ kolyehá*

adrenal gland *qonde ye/ qodde ye ru ye gordehá/ kolyehá*

adrenlin (n) *ádrenálin; epinefrin*

adrift (adj) **1** (**a**) *(be viźe baráye karji) wenávar va sargardán; wenávar va rahá; wenávar va vel; bandhá va langar e kawti yá karjiyi rá boridan va án rá vel kardan. Kawtiwekastegán wew ruz bar taxte-páreyi wenávar va sargardán budand.* (**b**) *vel; sargardán; javánán e vel/ sargardán dar wahrhá ye bozorg e má. kasi rá bipanáh vel kardan/ váhewtan.* **2** (**a**) *(anáyin) vel; rahá; ázád; wol; harz; Páreyi az separ e ráde/ máwin pák vel/ wol wode bud.*(**b**) *qalat; nádorost; bar áb wodan; harz; Barnámehá ye má hame naqw e bar áb gawt/ qalat az áb darámad.*

adroit (adj) **adroit (at/ in sth)** *zerang; tardast; zebardast. Vazir bá zerangi/ tardasti bá gir-o-dár ruberu gawt. Diri napáyid ke/ xeili zud dar karji-ráni zebardast gawt.*

adroitly (adv) *bá zerangi; bá tardasti; bá zebardasti.*

adroitness (n) *zerangi; tardasti; zebardasti.*

adsorb (v) *casbidan; be xod gereftan; Áhan oksyźen rá micasbad/ be xod migirad.*

adsorbent (adj) *casbande; bexod girande.*

adsorption (n) *casbandegi; bexod girandegi; casbidan; be xod gereftan.*

adulation (n) *setáyew e biw az andáze; cáplusi; láv; láve (ZBP, C1223 FM). Setáyew e biw az andáze ye/ láve ye mardom/ haváxáhán/ setáregán e sáz o áváz e delxáh e xod*

adulatory (adj) *setáyew e biw az andáze; cáplusi; láv; láve (ZBP, C1223 FM)*

adult (adj) **1** (**a**) *mard/ zan e bozorgsál; bozorg; gonde; borná; mahyár*; reside; dar-reside, "... va do doxtar bud Amir Yusef rá yeki bozorg wode va dar-reside va yeki xord o darnáreside. Amir Mahmud án reside rá be Amir Mohammad dád..." (ZBP, L505, TBH), "va do doxtar bud Wo'eyb rá reside va wuy-nákarde (ZBP, L2054 TB), "Reside ma rá hic farzand nist -- Hamán az dar e táj peivand nist." (ZBP ,L3228 SF); dádmah (ZBP, C4324 BQM, FM, MK); meymunhá ye bozorgsál ,reside, dar-reside.* (**b**) *poxte; reside; darreside; Raftáraw xeili poxte nist.; Raftáraw be bozorgsálán/ dar-residegán/ dádmahán nemimánad.* **2** *(dátikán) bozorgsál; reside; darreside (conán ke ráy tavánad dád yá zanáwuyi tavánad kard.)*

adult (n) *bozorgsál; bozorg; dádmah; dar-reside; mahyár*; In filmhá/ namáyewhá tanhá baráye bozorgsálán/ dádmahán/ mahyárán wáyeste ast. ámuzew e bozorgsálán/ dádmahán/ mahyárán. Xerse pák bozorgsál va dar-reside bud.*

adulterate (v) *áb dar... kardan; bá...ámixtan; nák kardan; nákidan*; wiri ke dar án áb karde báwand; wir e nákide**

adulteration (n) *áb dar... kardan; bá...ámixtan; nák kardan; nákidan**

adultery (n) *marzemán; marzew; qot; qotfare; qotfar (ZBP, C3876 FM). qotfare/ marzidan; marzemán kardan*

adulterer (fem **adulteress**) (n) *marzidár; qot; qotfar; qotfare (ZBP, C3876 FM); kaxard; kaxarď; (<Avestáyi kaxv́areďa (Yawthá, Purdávud, Ordibehewt Yawt,; Há 9); bá kasi peivand e/ peivandhá ye marzemáni/ qotfare/ kaxard dáwtan.*

adulthood (n) *mehtari; bornáyi; residegi; dar-residegi; dádmahi; bozorgsáli; be váźe ye* "adult" *bázgardid.*

adumbrate (v) **1** *sáye (ye) (cizi rá) andáxtan.* **2** *az piw ágahi dádan; piwágahi, "Ma rá z-án soxan bud piw-ágahi- Ke pirán del az kin naxáhad tohi.) (ZBP, L6380 SF)*

adumbration (n) *bengarid be* "adumbrate".

advance (n) **1** *piwravi; Jelo ye piwravi ye dowman rá gereftand; Dowman rá az piwravi bázdáwtand.* **2** (**a**) *piwraft; piwravi; Piwraft e peyvaste ye wahrigari.* (**b**) **advance (in sth)** *piwraft; behtari; piwrafthá ye novin dar dánew e pezewki.* **3** **advance (on sth)** *afzáyew e bahá yá candi* [quantity]*; Harájgar/ foruxtár dád zad, "Hic kas bálátar az 20 dolár nist/ nemixáhad?". Bahá ye bahrhá* [share] *emruz afzáyew e cewmgiri newán dád/ dáwt.* **4** *piwpardáxt; vám; Bánk be u 500 dolár vám dád/ piw-pardáxt.Darxást (kard) az dastmozdaw cizi be u piw-pardázand/ piwpardáxt konand.* **5** **advances** [pl] **advances (to sb)** *dom jonbándan; xod-wirini kardan; dar e báq e sabz newán dádan. Bá u garm gereft. Be dom jonbándanhá ye án javán parváyi nakard.* **6** (idm) **in advance (of sth)** *az piw; jeloutar. Keráye rá báyad piwtar/ az piw pardáxt. Báretán rá az piw/ jelo-jelo beferestid. Nawodani ast az piw bedánim ce rox xáhad dád/ ce xáhad oftád. Andiwehá ye Galileo saxt az zamáni/ ruzegári ke dar án mizist piwtar/ jelotar bud.*

advance (adj) **1** *piwro; piwgám; piwtáz.* **2** *az piw; piwaki; be kasi az piw cizi rá ágáhi dádan; kasi rá piwaki/ az piw bim* [warning] *dádan; az piw já gereftan/ nám nevewtan; pácin* [copy] *yá runevewti az námeyi/ ketábi ke hanuz cáp nawode; pácin/ runevewt e piwaki az ketábi piw az cáp e án*

advance (v) **1** (**a**) **advance (on/ towards sb/ sth)** *piw/ jelo raftan; piw/ jelo ámadan; Anbuh e mardom be su ye má piw ámade faryád mizadand. Sepáhiyán e má do mil piw-raftand.* (**b**) *piwraftan; piwraft kardan. dar kár e/ piwe ye xod piwraft kardan. //Dar in sade/ dar sade ye gozawte wahrigari piwrafte/ piwraft karde ast?.//.* **2** *piw bordan; piwrándan; jeloubordan/ rándan; //Sarhang wabáne lawgariyán e xod rá piwránd. (dar bázi ye watrang) vaziraw rá jelo ránd tá wáh e hambas* [opponent] *e xod rá kiw dahad.//.* **3** *piwraft dádan; behtar kardan; Conin raftári besaxti be sud e womá tavánad bud.* **4** *piwnehádan; piw-kewidan; piw-ávardan; //Dánewmandán engáreyi* [theory] *novin baráye rouwan gardánidan e/ peidá kardan in padide piwnehádeand/ piwnahád kardeand.//.* **5** **advance sth (to sb)** *az piw pardáxtan; piwtar/ jelotar pardáxtan; vám dádan. //Bánk 3000 dolár be man vám dád. Az kárfarmáyaw darxást (kard) yek máh dastmozdaw rá az piw/ piw-á-piw be u bepardázand.//.* **6** *jelo andáxtan/ kewidan; piw kewidan; Tárix e newast/ didár rá az dahom be sevvom e* June *andáxtand/ piw kewidand/ jelo andáxtand.* **7** (**a**) *(bahá ye... rá) afzudan/ bálá bordan.* (**b**) *afzáyew yáftan; bálá raftan. //Bahá ye zamin va sáxtemán ruz-be-ruz bálá(tar) miravad.//*

advanced (adj) **1** *piwrafte; sálxorde; piw; jelo; bálá. sálxorde budan; Dar sálxordegi mord. Xeili pir wod o dargozawt.* **2** *piwrafte; ámuzew(há) ye piwrafte.* **3** *jelotar az zamán e xod; piwrafte tar az ruzgár e xod. Andiwehá ye jelotar/ piwtar az zamán e xod dáwtan.*

advanced credit/ **advanced standing** *(dar Ámriká) yekkánhá ye ámuzewi ye dánewkade ye digari rá ke kasi gerefte paziroftan.*

Advanced level/ **A level** *dareje ye A; zine ye piwrafte*

advancement (n) **1** *piwraft dádan; farnámew (ZBP, C2005 BF); jelo bordan; piwbordan; piwraft dádan e/ farnámew e dánew/ ámuzew.* **2** *barkewidan e páye yá páygáh e kasi rá), "... ke in qoum rá hic xow mi-nayáyad ke má mardomi rá barkewim tá hamiwe niyázmand e iwán báwim va iwán hic kár nakonand va dar barkewidan e to besyár ezteráb kardeand..." (ZBP, L577 TBH); "Ke rá barkewidi to, afkande nist- Joz az to jahándár dárande nist.) (ZBP, L6398 SF). In kár/ un káre áyande ye xubi dárad/ dáre.*

advantage (n) **1** (**a**) **advantage (over sb)** *bartari, piwi (kardan/jostan); piwdasti (kardan),"Be porsew yeki piwdasti konam -- Az án beh ke dar jang sosti konam." (ZBP ,L3187, SF); piwi kardan, "Bed u goft Bahrám piwi to kon -- kojá pei to afkandeyi in soxon." (ZBP, L3187 SF); "Makon piwdasti to dar jang e má -- konand in delirán xod áhang e má." (ZBP, L6099 SF). bar hambasán* [opponent] *e xod bartari yáftan; bar hambasán e xod piwi jostan/ piwdasti kardan. //Inaw xub ast ke kár e hamiwegi dárad. Con be wive ye Faránsaviyán bárámade dar yáne*/ kelás bar digar hamwágerdánaw bartari/ piwi dárad.//.* (**b**) *sud; hude; bahre; //Agar xándan nemidáni, az xarid e farhang sudi/ bahreyi nataváni bord.//.* **2** *(dar bázi ye tenis) (pas az joft-40) yeki be sud e...; //Parviz piw az báxt cand bár barábar va yeki be sud e xiw kard.//.* **3** **have the advantage of sb** *dast e bálá bar kasi dáwtan; bar kasi dast e piw dáwtan/ gereftan; Engár womá bar man dast e piw dárid/ gerefteyid, womá rá bejá nemiyávaram.*

take advantage of sth/ sb **1** *bahrevari; xub az...bahrebardári kardan. Az hame ciz e mehmánsará tá ánjá ke miwod bahrevar gawtand.* **2** *bahrekewi kardan; sudjuyi kardan; sud jostan; //Az rádi/ rádmanewi* [generosity] *ye man sud jost/ sudjuyi kard/ bahrekewi kard. Javának bá namak e/ afsungari ye xod mikuwad doxtare rá befaribad.//*

to advantage *jelve; behtarin rixt yá ravew. In negár/ peikare/ hengámi xub jelve mikonad ke ru ye divári sáde báwad.*

to sb's advantage *be sud e...; In peimán be sud e má-st.*

turn sth to one's (own) advantage *az cizi be sud e xiw bahrebardári kardan; biwtarin sud rá az cizi bordan.*

advantage (v) *(baráye kasi) sudmand budan; sud resándan be*

advantageous (adj) **advantageous (to sb)** *sudmand (baráye kasi)*

advantageously (adv) *be wiveyi sudmand*

advent (n) **1** **the advent of sth/ sb** *ámadan; residan; Bá residan e kanárang* [president] *e/ sálár e nou, kár e dálá** [company] *rounaq gereft/ behtar wod. [dálá* <Pawtu].* **2** Advent (**a**) *yek máh yá cahár yekwanbe piw az zádruz e Masih.; andargáh e tarsáyán.* Advent hymns: *sorudháye andargáh e tarsáyyán.* (Bible) the coming of Christ. (**b**) *(Enjil) padid ámadan e Masih*

adventist (n) *advantist; peirován e kiw e tarsá ke bávarewán bar án ast ke Masih bezudi bázxáhad gawt. Peirován e Suwiyáns* [bázgawt e Masih] *e Tarsáyi.*

adventitious (adj) *bibarnáme; xodbexodi; nábejá; piwbini nawode; varám; be varám;, "Atá ye u bevarám ast záyeránaw rá -- Gomán mabar ke joz u kas atá dahad be<u>varám</u>." (ZBP, C4063, Farroxi)* [*"varám" e dovvomi be maini ye* "adventitious" *ast.]*

adventure (n) **<u>1</u>** *kári wurangiz; kári bimgin; kári wurangiz/ bimgin kardan; del be daryá zadan; Kárhá ye wurangize u dar Áfriqá.* **<u>2</u>** *wur; wurangiz; wur.e... dar sar dáwtan; sar e natars dáwtan. sargozawti/ zendegiyi sarásar wurangiz. dástánhá ye wurangiz*

adventurer/ **adventuress** (n) **<u>1</u>** *kasi ke sar e natars dárad. kasi ke kárhá ye bibákáne mikonad; kasi ke del be daryá mizanad.* **<u>2</u>** *bikalle*

adventurous (adj) **<u>1</u>** *natars; bibák; baccehá ye natars/ bibák.* **<u>2</u>** *porwur; wurangiz; bimgin. estári** [holiday]*/ yek ruz e bikári ye saxt wurangiz.*

adventurously (adv) *porwur; wurangiz; bimgin*

adventure playground *zamin e bázi ye baccehá*

adverb (n). *band e kárváźe. Dar "bá delsuzi soxan goftan", "saxt źarf", "dorost behengám", "xeili tond", váźehá ye "bá delsuzi", "saxt", "dorost" va "xeili" hamegi band e kárváźe-and.*

adverbial (adj) *(vábaste be yá mánand e) band e kárváźe; "berásti xeili tond" yek vacan** [phrase] *e band e kárváźeyi ast.*

adverbially (adv) *as didgáh e band e kárváźe*

adversary (n) *hamimál; hamestár (ZBP, C4628, MK, BF.); dowman; dáv* [rival]*; Hamimál e/ dowman e dirin e xiw rá wekast dád.; Dáv e dirin e xod rá wekast dád.*

adverse (adj) **<u>1</u>** (**<u>a</u>**) *bad; násázgár; násázvár; patyár; tang; siyáh; várun; avárun, "Az án taxt e wáháne bogzáwtam -- Ke az baxt e várun sotuh ámadam." (ZBP, C3430 FM); váźgun; báźgun. bádhá ye násázgár; havá ye bad/ násázgár; baxt e várun; nahád e avárun; baxt e siyáh; ruzgár e tang; tangi; tangná.* (**<u>b</u>**) *dowmanáne; xasmáne ["xasm" besanjid bá "xawm", "himsá" (Sanskrit)]. xordegiri ye dowmanáne; vákonew e dowmanáne be piwnahádát. [parvá konid* [pay attention] *"-át" Pársi ast. Be EDPL bázgardid.]. kárkardhá ye ziyánbár e dáruhá.*

adversely (adv) *bengarid be* "adverse". *Áb o havá (ye ánjá) bimáraw kard.; Áb o havá (ye ánjá) ru ye tandorostiyaw kárkard e badi dáwt.*

adversity (n) **<u>1</u>** *tangi,"Amir goft: "Xasmán garce jam' wodeand dánam ke iwán rá ham in tangi hast." (ZBP, L1399 TBH); wur; talxi, "Hame kár e yazdán pasandideam -- Hamán wur o talxi basi dideam." (ZBP, L4841 SF); ranj; talxkámi. dar tangruzi/ tangi/ ranj/ wur o talxi gowáderu budan/ wádi ye xod rá az dast nadádan. bá tangruzi/ tangi/ ranj/ wur-o-talxi bá deliri ruberu gawtan.* **<u>2</u>** *talxkámi. Basi talxkámihá rá cire gawt.*

advertise (v) **<u>1</u>** *ágáhi / ágahi dádan; be hame wenásándan; be ágáhi ye mardom resándan; jár zadan; Imentar ast agar budan e xodat rá dar injá be ágáhi ye hamegán naresáni.* **<u>2</u>** *ágahi dádan (e bázargáni); Dar jam-jám/ jám-e-jam* [television]*, ruznáme ágahi dádan. baráye sábuni, sará ye xod ágahi dádan. baráye kári ke kasi tavánad kard ágahi dádan.* **<u>3</u>** **advertise for sb/ sth** *ágahi dádan dar ruznáme va mánand e án va cizi/ kasi rá xástan. //Baráye yáftan e yek menewtá* [<guyew e zartowtiyán e Ardakán]/ monwi ye nou (dar ruznáme) ágahi bedaham.//*

advertisement (n) **<u>1</u>** *ágahi dádan/ kardan; barg e ágahihá.* **<u>2</u>** (**advert, ad**), **advertisement (for sb/ sth)** *ágahi; //Agar mixáhi nimkat e kohneat rá beforuwi cerá dar ruznáme ye kuy e xod ágahi nemidahi?//*

advertiser (n) *ágahi dahande*

advertising (n) **<u>1</u>** *ágahi; ágáhi dádan; jár (zadan); yek peikár baráye ágáhi ye hame ye mardom.* **<u>2</u>** *ágahi (dádan); U dar kár e ágahi (dádan) kár mikonad. Jelo ye ágahi ye sigár rá báyad gereft. Ágahi ye sigár rá báyad qadeqan kard. darámadi ke az ágahihá be dast áyad.*

advice (n). **<u>1</u>** *pand; ráy; pand e kasi rá be kár bastan. Womá báyad bá dávari ráyzani konid. Pand e man be to in ast ke bebiyusi* [wait]*/ dast negahdári. Agar az man miwnavi/ agar pand e ma rá mipaziri behtar ast ke nazd e pezewk beravi. (bogzár) pand (i be to bedahm).* **<u>2</u>** *(bázargáni) gozárew(i beáyin); //Gozárewi daryáft kardim ke káláhá rá ferestádand.//*

advisable (adj) *xeradmandáne, ráh didan, "Yeki án ke peimán wekastan ze wáh -- Bozorgán e piwin nadidand ráh." (ZBP, L6560 SF); ruy budan, "Kiyán wáh rá goft k-ey rástguy -- Conin ráz goftan konun*

nist ruy."(ZBP, L6898 SF). Gomán mikoni xeradmandáne ast dast negah dárim/ bebiyusim [wait]/ *bemánim?; Áyá dast negahdáwtan/ biyusew rá ráh mibini/ ruy hast?*

advise (v) **1** **advise (sb) against sth/ doing sth; advise sb (on sth)** *pand dádan; andarzidan; andarz dádan; sefárew kardan/ sepordan. //Pezewk be man sefárew kard saxt biyásáyam. Be u/ be án doxtar andarz dádand/ sefárew kardand zud wouhar nakonad. U ráyzan e kárhá ye hirbánik* [economic] *e kewvardárán ast. Be ánán/ behewán sepordim/ sefárew kardim zud dast-be-kár gardand. (Man) ráh e digari rá wáyeste midánam. Behtar ast dar xáne bemánid. Mitaváni be man beguyi pas az in ce konam?//.* **2** **advise sb (of sth)** *be kasi gozárew dádan; //Xáhewmand-im ferestádan e kálá rá be má gozárew dahid.//*

advisedly (adv) *bá/ pas az andiwe ye faráván; dáneste; In soxanán rá pas az andiwe ye faráván miguyam.*

adviser/ **advisor** (n) **adviser (to sb) (on sth)** *ráyzan, "...ke harkodám ráyzani ke pádewáh e xod rá bar jang o kárzár haris gardánad..." (ZBP, L1732 DB); "Seyom kaw Kelilast o Demne vazir -- Con u ráyzan kas nadárad dabir." (ZBP, L3174 SF); hampors (ZBP, C3915, MK, BF); dastur. dastur/ ráyzan e viźe ye farbod** [president] *budan*

advisory (adj) *ráyzani; pandguyi; karád e ráyzani; goruh e ráyzan/ ráyzani/ pandgu; kár yá naqw e ráyzani*

advocacy (n) **1** **advocacy (of sth)** *powtibáni; haváxáhi; sardamdári; Hame u rá be haváxáhi az dád e zanán miwenásan. Be sardamdári ye dád e zanán námvar ast.* **2** *(dád/ dátikán) (kár yá piwe ye) dádyári*

advocate (v) *be haváxáhi ye... soxan goftan; sefárew kardan; powtibáni kardan; sardamdári kardan; Man haváxáh e/ powtibán e yek barnáme ye bázsázi ye áheste-am. Áyá powtibán e jelogiri az ámad-o-wod e máwin/ ráde dar náf* [center] *e wahr hastid?*

advocate (n) **1** **advocate (of sth)** *haváxáh; powtibán; sardamdár; hame ye ruzgáraw powtibán e/ sardamdár e jonbew e názinávandi* [disarmáment] *bude ast.* **2** *dádyár*

advt *kutáh wode ye* "advertisement"

adze/ **adz** (n) *tiwe; taw (ZBP, C6056 FM); pawank (ZBP, C4726 FM); beweng (ZBP, C5456 FM)*

aegis (n) **under the aegis of sb/ sth** *dar parto ye; zir e bál e...; zir e par-o-bál e...; Komakhá ye pezewki dar parto ye Calipá ye Sorx bá havápeimá be... resánde miwavad.*

aeon/ **eon** (n) *zamán e bikarán; nákarán* [*< anaqra, Avestáyi]. Zamin dar gozawte ye bikarán /nákarán padid ámade.*

aerate (v) **1** *dar ábguneyi bá fewár gáz e dioksid e karbon kardan; havásánidan. (ZBP, C7755, BF); áb e havásánide*.* **3** expose (sth) to the chemical action of air. *havásánidan (ZBP, C7755, BF). bá kandan e xák án rá havásánidan.*

aeration (n) *havásánidan; havásánew. (ZBP, C7755, BF)*

aerial/ **antenna** (n) *wáxak*

aerial (adj) **1** *haváyi; az havá; az havápeimá; bombárán e haváyi; peikarebardári ye haváyi; wenásáyi e haváyi/ bá parváz; parváz e wenásáyi.* **2** *haváyi; andarvá; andarváy; ráh-áhan e haváyi/ andarvá.* **3** *(bástáni) con havá; vábaste be havá; haváyi; havágun*

aerie *bengarid be*:"eyrie"

aero-, *dar váźehá ye serewte: havá; haváyi; havápeimáyi; aerodinámik/ tajváy*; espáwik* [space]

aerobatics (n) **1** *wirinkári bá havápeimá.; [wirinkári dar havá]. Behtarin baxw e namáyew wirinkárihá ye havápeimáyi bud.* **2** *(honar e) wirinkári bá havápeimá. Wirinkári bá havápeimá varzewi bimgin* [risky] *ast.*

aerobatic (adj) *wirinkári*

aerobics (n) *varzew e sangin*

aerodrome (n) *(kohne wode, dar Engelestán) parvázgáh yá forudgáh e kucak; bádris* [*besanjid bá "aspris"]*

aerodynamic (adj) *aerodynámik; tajváyi**

aerodynamics (n) [pl *bá* sing, v] *aerodynámik; tajvá*; tajváy**

aeronautic, **aeronautical** (adj) *parváz; havánavardi; havápeimáyi; honar/ kárdáni/ fannávari/ mohandesi ye parváz*

aeronautics (n) [pl, *bá* sing, v] *parváz; havánavardi; havápeimáyi*

aeroplane/ **airplane** (n) *havápeimá*

aerosol (n) **1** *pawanjak*. quti ye/ kivut e pawanjak*.* **2** *pawanjak*; Dáruhá ye buzodá ham be rixt e pawanjak* va ham málidani/ qaltaki*/ mátiki* dar dast ast.*

aerospace (n) **1** *havá va espáw* [space]*; váyu-spáw* [váyu/* air*]*. **2** *espáwnavardi*; váyu-spáwnavardi*. sátvun*/* [industry] *e espáwnavardi; sátvun* e váyuspáw**

aesthete/ **esthete** (n) *honarwenás; zibwenás; zibáyiwenás; (be riwxand) "sáleh e gohwenás"*

aesthetic/ **esthetic** (adj) **1** (**a**) *zibáwenási; zibáyiwenási; sanjehá* (criteria) *ye zibáwenási; zibáwenási ye sanjewi; sahew e zibáwenási/ zibáyiwenási.* (**b**) *zibáwenási; zibáyiwenási.* **2** *zibá; delpasand; delcasb; negári/.gardeyi* [scheme] *zibá/ delpasand; Kácál* [furniture] *e ánán biwtar be kár e zibáyi miáyad tá zendegi. Kácál e ánán biwtar baráye zibáyi bud va be dard e kár nemixord.*

aesthetically/ **esthetically** (adv) *az didgáh e zibáyi (wenási). delcasb az didgáh e zibáyi (wenási)*

aestheticism/ **estheticism** (n) *falsafe ye/ jahánbini ye/ farzán e zibá(yi)wenási*

aesthetics/ **esthetics** (n) [sing v] *be* "aestheticism" *bengarid*.

aetiology/ **etiology** (n) **1** *cemwenási.* **2** *(pezewki) máye ye bimári; xástgáh; cem [*cause*, dalil]; cemwenási. cem e/ máye ye bimári ye máláriyá; cemwenási ye máláriyá*

afar (adv) **1** *dar án durhá; durádur. rouwanihá/ rouwaniháyi (dar) durádur.* **2** **from afar** *az ráh e dur; durádur; ágáhiháyi az ráh e dur/ durádur.*

affability (n) *xowruyi; xowbarxordi; garmi; xungarmi*

affable (adj) **1** *mehrabán; xowru; xungarm. mehrabán/ xowru bá hame; pásoxi dustáne/ narm.* **2** *xowru; xowbarxord; garm; xungarm; Javának pedar o mádar e doxtare rá xow-barxord yáft.*

affably (adv) *bá xowbarxordi; bá xowruyi; bá xungarmi; garm; begarmi; bágarmi*

affair (n) **1** *kár. Ma rá bá án kári nist. Be man ce!; kár e man nist.* **2** **affairs** [pl]. (**a**) *kár ; kár-o-bár. kár-o-bár e xod rá sámán dádan.* (**b**) *kár-o-bár e mardom/ kewvar. kárhá ye ruz; kárhá ye ruzáne ye kewvar; kárhá ye borunmarzi; kárhá ye jaháni; kárhá ye kewvari.* **3** **affair** (**a**) *ruydád; roxdád. Báyad bekuwim (tá) in ruydád e qamangiz rá farámuw konim. Ruznámehá dar in báre/ darbáre ye in ruydád saxt ráh e gazáfe peimudand.* (**b**) *ruydád(há); dástán. Dástán e/ Ruydádhá ye ábráh* [canal] *e Pánámá.* (**c**) *kár. Jawn e bayugáni/ arusi kári saxt bozorg bud.* **4** *(anáyin) (pas as setáy). Koláhaw/ koláh e xánume cizi wegeftangiz pardáxte az navár o par bud.* **5** *sar o serr; ruyehamrixtan; sarokár e mardi bá zani sar-o-kári nápasandide dáwt va zan rá wuy bud...." (ZBP, L 1680, DB). (Doxtare/ un zane) bá áqáw/ kárfarmáyaw sar-o-kár/ sar-o-serri dárad.; (Doxtare/ un zane) bá kárfarmáyaw ruyeham rixte.*

affect[1] (v) **1** *kárgar oftádan; bad budan baráye; bar... kár kardan. "...goft: "Har ke xun e man be xun e vey resad átaw e duzax bar vey kár nakonad..." (ZBP, L7388, SR). Afzáyew e báj bar hame ye má kárgar oftáde/baráye hame ye má bad bude ast. Degarguni ye áb-o-havá mitavánad baráyat bad báwad. Bávar e ánán bar áhang* [decision] *e man kári nist.* **2** *(baráye bimárihá) docár gawtan/ kardan; dast andáxtan; dastandázi kardan. Wowháyaw be cangár* [cancer] *docár gawte.; Cangár be wowháyaw dastandáxte.* **3** *wuride gawtan; wuridan; afsorde wodan; fosordan. Az wanidan e ágáhi ye margaw (marg e án doxtar/ zan) saxt wuride gawtim/ wuridim/ fosordim.*

affect[2] (v) **1** *(biwtar baráye xár kardan be kár miravad) xodnamáyi kardan; vánamudan; vánamud kardan; adá ye... rá darávardan; Álepalangi puwidan; Kenáráb [be já ye "kerávát" yá "pápiyon"] zadan. Az zabán baráye xodnamáyi bahrebardi mikonad. Zabán rá abzár e xodnamáyi karde ast. (Áxundi az baqqáli porsid: "Rob' dári?" Baqqál) "Goft: **Rob** dárim ammá na be in qalizi."; "Goft, In hatab e morattab e monazzam rá be cand mobáye'e mikoni?". Xarakci goft, "Hizom mixáhi mani hafsannár", Mixáhi Arabi balqur koni boro masjed".* **2** (**a**) *vánamud kardan; vánamudan.; xod rá be... zadan; adá ye...rá darávardan. xod rá be kuce ye Alicap zadan; xod rá be nadánestan zadan; xod rá be nádáni zadan. Vánamud kard ke bigáne ast va con bigánegán soxan goft.; Vánamud ke bigáne ast va guyew e bigánegán dárad.; Adá ye bigánegán rá (dar soxan goftan) darávard.* (**b**) *vánamud kardan; vánamudan; xod rá be... zadan. Vánamud mikonad bi-dast-o-pá-st. Vánamud mikonad zani nátaván ast. Adá ye zanán e bi-dast-o-pá rá darmiyávarad.*

affectation (n) **1** *cam; náz. Názhá ye xaraki ye/ xordecamhá ye javának doxtare rá be ján ávard/ be xawm ávard/ ranjánd. Az náz bizár-am. Az raftár e sáxtegi bizár-am. Ma rá cam/ náz/ camidan xow nemiáyad.* **2** **affectation (of sth)** *vánamud; raftár e sáxtegi/ doruqin*

affected (adj) *sáxtegi; doruqin. //nik-kerdári ye sáxtegi; wádi ye sáxtegi/ doruqin. wive ye negárewi saxt sáxtegi. Bekuw raftárat candán sáxtegi nabáwad. vánamud be xowámadan az cizi kardan; vánamud kardan be in ke bud o nabud e cizi baráye kasi yeksán ast.//*

affecting (adj) *wurangiz; qamangiz. darxásti wurangiz/ qamangiz baráye komak.*

affectingly (adv) *wurangiz; qamangiz*

affection (n) **1 affection (for/ towards sb/ sth)** *mehr; gerámi (dáwtan); dusti. "...va dar farzandán e mádar va pedar e man az man gerámitar kasi nabud bá dustiyi ke ma rá dar del e iwán bud, iwán rá be án dáwt ke ma rá be ostádi sepordand..." (ZBP, L1688 DB). Be xáharaw saxt mehr mivarzid. Xáharaw rá saxt gerámi midáwt. Wáh e sálxorde rá mardom saxt dust midáwtand/ gerámi midáwtand. Kuwidam delaw rá be dast ávarm. Kuwidam dusti ye u rá bexaram.* **2** *bimári; dard. galudard; bimári ye galu*

affectionate (adj), **affection (towards sb)** *mehrabán; az sar e mehr; narm. bacceyi mehrabán/ pormehr. buseháyi az sar e mehr; soxanáni az sar e mehr/ mehrámiz; labxandi az sar e mehr. Bá farzandánaw saxt mehrabán/ narm ast.*

affectionately (adv) *bá mehrabáni; az sar e mehr. Bá mehrabáni saraw/ sar e doxtarak rá navázew kard/ naváxt. (dar páyán e yek náme ye dustáne) Dustár e womá.*

affiance (v) **affiance sb (to sb)** *námzad kardan. Námzad e wáhzáde Xánum ast.*

affidavit (n) *sougand-náme. sougand dádan va sougand náme nevewtan; sougand náme gereftan; sougand náme rá dastine nehádan.*

affiliate (v) **affiliate sb/ sth(to/ with sb/ sth)** *(kasi yá cizi rá bá kasi yá cizi) vábaste kardan; hambastan. Má bá goruh e/ sázemán e kewvari vábastey-im/hambastey-im. In dabirestán bá dánewgáh vábaste/ hambaste ast.*

affiliate (n) *hamvan, hambaste, vábaste. hamvand; andámhá ye vábaste; hamvand; hamvandán*

affiliation (n) **1** *hambastegi; vábastegi; hamvandi.* **2** *hambastegi; vábastegi; hamvandi. In anjoman hamvandiháyi/ hambastegiháyi/ vábastegiháyi dar sarásar e kewvar dárad.*

affiliation order *(dátikán) vacar* [verdict] *e hamxuni (va pardáxt e hazine)*

affinity (n) **1 affinity (with sb/ sth); affinity (between A and B)** *peivand. Peivand e nazdiki miyán e zabán e Itáliyáyi va Espániyáyi hast. Mardom e noxostin bá buzine/ meimun barxi peivandhá dárad.* **2 affinity (to/ for sb/ sth)**; **affinity (between A and B)** *kewew; wiftegi. Beham kewew e viźeyi dárand. Kárhá ye Mozart rá xeili dust dárad. Wifte ye kárhá ye Mozart ast.* **3 affinity (with sb)** *(dátikán) xiwi; xiwávandi (beviźe az ráh e zanáwuyi). Gováh e nalángiri* [<Kordi ye Hourámi]/ náhaváxáhi (bitarafi) [JGS]/ bi-yek-suyi [Kasravi] nabud zirá bá pasmár* [accuser] *xiwávandi dáwt.* **4 affinity (for sth)** *(wimi; ximi*] serewtád* [<serewtan + pasvand e "-ád"]. serewtád e namak bá áb.; namak áb mikewad.*

affirm (v) **1 affirm sth (to sb)** *rást dáwtan; berást dáwtan; ávarestan*; ostovár dáwtan. //Rást dáwt ke bigonáh ast.; Bigonáhi ye xiw rá ávarest*. rást dáwt ke xod pásoxgu (ye án) bude ast.//.* **2** *(dád/ dátikán) rást dáwtan; ávarestan**

affirmation (n) *rást dáwtan; ávarestan*; ávarmán*. "Ewqat resad be faryád- Var xod besán e Háfez, Qor'án zebar bexáni- bá cárdah raváyat."; In cáme niruye ewq rá bewiveyi wádibaxw rást/ ostovár midárad. In cáme ávarmán e wádibaxwi az niruye ewq ast.* (**b**) *(dád/ dátikán) rást dáwtan; ostovár dáwtan; ávarestan*; ávaremán**

affirmative (adj) *ávari; ári. yek pásox e ávari /ári ; jonbándan e sar be newán e ári/ ávari; yek vákonew e newángar e ári/ ávari*

affirmative (n) **1** *(soxan yá goftár e) ávari; ári.* **2 in the affirmative** *(beáyin) ávari; ári. Be ávari pásox dád;. Pásox dád "ávari"/ "ári".*

affirmatively (adv) *ávari; ári*

affix (v), **affix sth (to/ on sth) 1** *casbándan; nehádan; zadan. tamr/ tambr bar pákat casbándan/ zad. caki rá mohr zadan/ mohri bar cak nahádan/ zadan.* **2** *afzudan. bar/ ru ye peimán-náme dastine nehádan.*

affix (n) *vand(há) yá pasvand yá piwvand. Baráye nemune "ná-, dar "námehrabán" va "noumid = ná-omid" va, "-á" con "zibá" az vandhá hastand.*

afflict (v) **afflict sb/ sth(with sth)** *gereftár kardan, gereftár ámadan. "...qadr e áfiyat kasi dánad ke be mosibati gereftár áyad; docár wodan/ kardan. ázordan; ranj dádan; ázár dádan; dard ávardan. Be ámás e bandhá* [arthritis] *gereftár ámade/ docár gawte. Xowksáli/ tangábi rustáhá rá saxt gereftár karde ast.*

affliction (n) **1** *dard; ranj; ázár; gereftári. mardom rá dar gereftárihá yári dádan; be mardom e baládide komak kardan.* **2** *gereftári; ranj; dard; ázár. Kuri dardi sahmgin tavánad bud.*

affluence (n) *afzuni; fozuni. "Xodávand e baxwande ye dád o rást -- Fozuni kasi rá dahd kaw sezá-st." (ZBP, L5748 SF). feráxi; tavángari; náz. dar feráxi/ afzuni/ náz zistan. tavángar/ puldár gawt.*

affluent (adj) *tavángar; puldár; wokufá; feráx. tavángari; feráxi; afzuni; ruzgár e feráx. dar náz zistan. Pedar o mádaraw/ zádáránaw saxt tavángar/ puldár budand. mardom e feráx-ruzi; tavángarán; gorbe-*

cáqhá [fat-cats make no sense here, [as a matter of fact this word was used by people referring to "Gorbácof" the USSR president, who was a symboll of autocracy and afflence!!]; *xarpulhá (xárdári)*

afford (v) **1** *tavánestan; bá...táb dáwtan. "Ze kas má najostim joz báź o sáv -- Har án kas ke u dáwt bá báź táv." (ZBP, L4829 SF); kasi rá sáz budan. "... va farmud tá har ke rá sáz bud xáne ye vey ziyárat konad va ánán rá ke sáz nadárand nafarmud..." (ZBP, L6718, QN). yárastan. //Piyáde raftand con pul nadáwtand táksi begirand. Az dast e womá barnemiáyad ke 100 lire hazine konid.; Womá bá 90 pond táv nadárid. Womá táv e 100 pond rá nadárid. Xeili dust dáram be gardew beravam, ammá saram rá nemitavánam bexáránam. Delemán mixást agar já dáwtim nemunehá ye biwtari miyávardim.//.* **2** *tavánestan; táv e...rá dáwtan; yárastan. //Nabáyad kárfarmáyam/ sáhebáram rá beranjánam zirá táb e/ táv e az dast dádan e káram rá nadáram./ Con yárá ye az dast dádan e káram rá nadáram nabáyad kárfarmáyam rá biyázáram. Womá ke xod conin raftár e náwáyesti dárid, nemitavánid/ nawáyad az digarán xorde girid.//.* **3** **afford sth (to sb)** *dádan. //Deraxte be má sáye ye xubi dád. Jam-jám/ jám e jam/ televiziyon máye ye rámew* [pleasure] *e/ delxowi ye besyári az mardom ast.//*

afforest (v) *jangalkári kardan*

afforestation (n) *jangalkári*

affray (n) *áwubgari. Án mardán rá be áwubgari pasmárdand* [charge].

affront (n) **affront (to sb /sth)** *downám, násezá, feráx-soxani. "BuNasr goft: Xáje miguyad bande hadd e adab negáh midárad. dar in feráx-soxani ammá cáre nist va tá dar miyáne ye kár ast be meqdár e dánew e xiw ánce midánad miguyad..." (ZBP, L605, TBH). Soxanán e u baráye hame ye hamvandán e nik e/ áberumand e anjoman downámi biw nabud.*

affront (v) *downám dádan; násezá goftan; ricár/ licár goftan; gezástan (riwe ye zamán e aknun gezáy-) (ZBP, C7937, BF)*

affronted (adj) **affronted (at/ by sth)** *ranjide; delxor az; barxorde be kasi. (án marde) az gostáxi ye u (zane/ doxtare) saxt ranjid/ behew barxord gezáste gawt.*

Afghan (n) **1** (**a**) *Afqáni.* (**b**) *(zabán e) Afqáni.* **2** **afghan** *pustin e Afqáni.*

Afghan hound *sag e tázi ye Afqáni; kaźkuye* [JGS]*

afficionado (n) (pl **afficionados**) *wifte; diváne; haváxáh; xore. wifte ye/ diváne ye/ xore ye gávbázi*

afield (adv) **far/ farther/ further afield** *dur (az xáne); duroftáde; dur az... . Barxi (az) rustáyiyán hargez az wahr e hamsáye durtar narafteand. [Baráye yáftan e cem* [reason] *e gereftári/ porsemán] niyázi nist ráh e dur beravim, be hamin baxw e xod bengarim (bas ast.)*

aflame (adj) **1** *sorx; godáxte; suzán. Diri napáyid ke/ bezudi sarásar e sáxtemán dastxow e zabánehá ye átaw gawt. Guneháyaw sorx/ suzán/ godáxte bud. Jangalhá páyiz qermez gawte engár dar átaw misuxtand.* **2** *wuride; suzán. dar ewq e suzán; dar átaw e havas e suzán.*

AFL-CIO (abbr) (US) American Federation of Labor and Congress of Industrial Organizations. *(Kutáh wode) Hámdás** [federation]*/ Kár(garán) Amrikáyi, va Segálestán e Sázemánhá ye San'ati.*

afloat (adj) **1** *wenávar; vel; ázád. Qáyeq dar karáne ye weni gir kard, ammá bezudi án rá báz wenávar sáxtim/ ázád kardim. Kawti saxt kaj wode bud ammá hanuz wenávar bud.* **2** *ruye daryá; dar kawti. zendegi ru ye daryá/ dar kawti rá dust dáwtan.* **3** *ásude; bi vám va gereftári; sarpá. Bongáhe /án bongáh tavánest har jur wode dar ruzgár e kesádi sarpá bemánad.* **4** *be kár andáxtan; be ráh andáxtan. kár e/ kár-o-bár e tázeyi rá ráh andáxtan/ sarpá kardan.* **5** *sar e zabánhá budan/ oftádan; dar dahán e mardom budan/ oftádan. Miguyand/ sar e zabánhá oftáde ke mixáhad az kár kenáre girad/ kenáregiri konad.*

afoot (adj) *poxtan; bu ye... ámadan. Bu ye tabahkári miáyad. Engár dárand áwi mipazand. Buyaw miáyad ke (mixáhand) wáhráhi az miyán e gardewgáh e jangali bekwand/ bekanand.*

aforementioned (**aforesaid**, **said**) (adj). *piwgofte; námborde dar bálá. Námborde/ námbordegán raftári gománbarangiz dáwt/ dáwtand.*

afortiori (adv) (Latin) *pas báyad; pas bigomán báyad. Agar mitavánad qáyeq e por-zarq-o-barqi bexarad, pas bigomán báyad betavánad vámhá ye xod rá bepardázad.*

afraid (adj) **1** (**a**) **afraid (of sb/ sth)**; **afraid (of doing sth/ to do sth)** *tarsidan; tarside. Natars!. Tars nadáre/ nadárad. Az már mitarsi?. Az tanháyi (be) wab birun raftan mitarsad. Agar niyáz be komak dáwti, natars, begu!.* (**b**) **afraid of doing sth/ afraid that...** *tarsidan; negarán budan. (Cizi) Nagoftam zirá/ con mitarsidam xawmgin/ wuride gardad. Mitarsad ke xaridáránaw rá az dast dahad.* (**c**) **afraid for sth/ sb** *negarán; tarsán. Pedarán o mádaráni ke /zádárání* ke negarán e (imeni ye/ tandorosti ye) farzandán e*

xod hastand. **2** **be afraid of one's own shadow** *xeili bozdel/ bad-del budan; xeili tarsu budan; az sáye ye xod tarsidan; wál e (woqál e) guz-tars budan*

I'm afraid (that...) *Bebaxwid...; Engár...; Badbaxtáne... . Bebaxwid./ Engár/.Badbaxtáne nemitavánim biyáyim. Bebaxwid./ Engár/.Badbaxtáne nemitavánam be womá komak konam. "Az kárván (dudi/ barqi) já mándim?, Bebaxwid./ Engár/.Badbaxtáne áre!/ haminjur-e!". "Wir dárid? Bebaxwid./ Engár/.Badbaxtáne na."*

afresh (adv) *dobáre; az sar; az sar e nou; báz; padisár* [again]. *//Bogzár dobáre biyáqázim.; Bogzár báz az sar girim.; Behel padisár áqázim. In kár/ án kár/ un káre rá báyad padisár gereft/ dobáre anjám dád.//*

African (adj) *(mardom/ zabán e) Áfriqáyi; Zangestáni; zangi; siyáhán*

African (n) *Áfriqáyi; zangi; káká; siyáh; káká-siyáh*

African violet *banafwe ye Áfriqáyi*

Afrikaans (n) *zabán e Áfrikans (ke az zabán e Holandi wekáfte va dar Áfriqá ye Nimruzin bekár miravad.)*

Afrikaner (n) *sefid pust e Holandi tabár e Áfriqá ye Nimruzin*

Afro (adj) *(mu ye) vezvez/ ferferi*

Afro-, *Áfriqáyi; zangi; siyáh*

Afro-Asian *Áfriqáyi-Ásiyáyi*

Afro-American (adj) *(vábaste be/ zabán e/ farhang e) siyáhpustán e Ámrikáyi*

Afro-American (n) *Siyáhpust e Ámrikáyi*

aft (adv) **1** *(dar, nazdik be, besu ye), dom (e kawti yá havápeimá). powt e/ nzdik e dom e kawti.* **2** **fore and aft** *piw o pas*

after (adv) **1** *dirtar; sepas; sepastar; pas; pei. Fardá ye án ruz puzew xást/ puzid. Xeili dirtar/ xeili zud pas az án dobáre padidár gawt. Va pas az án sálhá ye sál be xubi va xowi zistand.* **2** *pas e; powt e; pei ye. (doxtare) pei ye/ pas az án raft.*

after[2] (prep) **1** (**a**) *pas; pei. pas az náhár raftan; kami pas az (tasu* [o'clock] *ye) 6 raftan; pasfardá raftan; hafte ye pas az hafte ye áyande/ do hafte ye digar raftan. tasu ye haft o nim e bámdád.* (**b**) **sth after sth**.*be ...; ...pas e...; ...pey e... . ruz be ruz; hafte be hafte; sál be sál; bárábár. tir pas e tir andáxt. Payápey átaw kard.* **2** *powt e; powt e sar e. Hengámi ke birun miravi dar rá powt e sar e (xod)-at beband.* **3** *pas e; pey e;donbál e. C dar dabire pas az/ pey e B miáyad. Nám e womá dar fehrest pey e/ pas az nám e man miáyad. Pas az ketáb e/ náme ye man, ketábi/ námeyi ke u dar in báre nevewte az hame behtar/ behtarin ast. avval to/ womá; noxost womá; pas az womá; womá befarmáyid.* **4** *az pey e; pas az. Dar pey e ánce ke bá xánedán e man kard, az u bizáram. Bá án raftári ke bár e piw kardi, áyá cewmdári báz to rá mehmán konand/ nevid* [invite] *dahand?.* **5** *az pey e; donbál e. Donbál e dozde davidim. Pásbán donbálaw kard.; Pásbán az pe ye u david. Donbál e kári dar cápxáne ast/ migardad.* **6** *darbáre ye... . Darbáre ye (hál e) to miporsidand. Soráqat rá migereftan.* **7** *bá...; pas. Bá in hame ke baráyaw kardam, báz ham ma rá nádide migirad/ be man parvá nemikonad.* **8** *be wive ye; be sabk e...; be rixte...; be parhibe... . pardeyi/ negári be wive ye* Picasso. *manwuri be wive ye/ be parhib* [form/ shape] *e Ámrikáyi nevewtan/ pei afkandan. Nouzád rá be nám e womá kardim/ xándim.* **9** **after all** (**a**) x*ob ke...!. Xob ke báz ámadi!. Xob ke ce?; Xob ke ci?.* (**b**) *rouwan ast ke... . Xeili pul dárad, rouwan ast ke mibáyast pá piw begozárad va pul bedahad.*

after[3] (conj) *pas.Pas az raftan e u residam. Pas az inke womá raftid má miresim.*

after[4] (adj) **1** *sepastar. sáliyán (e deráz) sepastar.* **2** *(nazdik e) dom (e kawti). (dar kawti) otáqakhá ye nazdik e dom e kawti*

afterbirth (n) *joft o pardehá*

after-care (n) *parastári/ negahdári pas az bimárestán yá zendán. (kárhá ye) parastári va negahdári pas az bimárestán yá zendán.*

after-damp (n) *pasdame*; gázhá ye zahrnák e kán*

after-effect (n) *kárkard e dir/ dirpá/ diráy /derangi ye yek dáru; pádkár*. docár e kárkard e bad e diráy e/ derangi ye dáruyi gawtan. be hicgune kárkard e bad e diráy e/ derangi ye dáruyi docár nagawtan*

afterglow (n) *áftábqermezi; áftáb qorub*

after-image (n) *peikare yá sahewi ke pas az angizew bejáy mánad; pádengár*; peyengár**

afterlife (n) *tanpasin; zendegi ye dobáre pas az marg. Áyá be tanpasin/ zendegi ye dobáre pas az marg bávar dári?*

aftermath (n) *payámad; pas az...; //bázsázi pas az jang; kárhá ye sáxtemáni/ sáxt-o-sáz e pas az jang.//*

aftermost (adj) *(dar kawti) pas-e-pas; az hame nazdiktar be dom e kawti.*

afternoon (n) *pasin, cáwtgáh e feráx, "...digar ruz con bogsast xáli kard bá vazir va BuNasr tá cáwgáh e feráx..." (ZBP, L553 TBH); garmgáh, "Be tan zard o guw o dahánaw siyáh -- Nadidi kas u rá magar garmgáh." (ZBP, L4679, SF). emruz/ diruz/ fardá pasin. har pasin; har ruz pasin. //Yekwanbe pasin. Pasin e 12 e máh e Xordád. yek ruz pasin hafte ye piw. Hafteyi do(ruz) pasin ánjá miravad. xáb e pasin; namáyew e pasin; kárván e pasin. cáy e pasin//*

afteroons (adv). *Pasinhá. Pasinhá dar xáne(aw) kár mikonad.*

afters (n). *dandánmaz. Dandmaz ce dárim?. Dandánmaz sálád e mive dárim.*

aftershave (n) *hubu* [perfume] *ye pas az riwtaráwi.*

after-taste (n) **1** *mazeyi ke pas az xordan yá nuwidan e cizi dar dahán bemánad; peimaz*. Meyi/ nabidi ke (dar dahán) maze ye/ peimaz* e náxowáyandi bejá gozárad.* **2** *pádengár* [impression]*; del e kasi az cizi pák nawodan*

afterthought (n) *andiwe yá cizi ke dir yá pas az cizi padid áyad. saranjám; dast e áxari. Saranjám, rásti cerá az Hormoz naxáhim?. Noxost film/ celpard* rá sáxtand va dast e áxar/ saranjám musiqi rá be án afzudand. Maryam tah-tá(he)qári bud, barádarán o xáharánaw hame xeili az u bozorgtarand.*

afterwards/ **afterward** (adv). *sepas. Avval/ noxost be namáyew beravim va sepas (wám) bexorim.*

again (adv) **1** *báz; dobáre; digar; vá-,. Dobáre bekon/ biyázmá!. Xáhewmandam dobáre beguyid!. Báz Jamwid ámad mast e mast. Bigomán báz sar bezan/ zang bezan!. Digar conin kári nakoni!; Dobáre conin nakoni!. Conin cizi digar/ báz nabáyad ruy dahad/ piw áyad.* **2** *báz/ dobáre con gozawte. Az bázgawt be xáne/ mihan wád bud. Be hamin zudi bázgawti?. Án pul rá hargez báz naxáhi yáft.; Ru ye un pula ro hargez naxáhi did. Dobáre/ báz zud/ bezudi xub xáhi gawt/ wod. Xeili wád-am ke dobáre hálaw já ámade/ be xiwtan bázgawte (ast).* **3** (**a**) *hamconin; fozun bar in. Fozun bar in báyad cemhá* [causes] *ye dátikáni* rá niz dar cewm dáwte báwim/ be dide girim.* (**b**) *guyá; wáyad; az su ye digar. wáyad/ guyá bekonam (yá kárváźe ye digar)/ az su ye digar/ wáyad/ guyá ham nakonam (yá kárváźe ye digar).* **4** *fozun bar... . Do candán/ dobarábar e in rá mixáham. báz yek nim candán e/ barábar e in.* **5** **again and again** *bárábár; bárhá; payápei; hey...; hami... . Bárhá/ bárábár/ hey be to goftam ke (conin) nakoni. Hey behet goftam mabádá in kár rá bekoni. Hami to rá goftam ke digar dast be án kár nazani.*

against (prep) **1** *be várune ye...; zedd e... . Várune ye/ Zedd e tajand** [flow]*/ ravand e/ ravew e áb páru mizadim. [*tajand< taca-ete, Avestan]. Áyá biwtar e mardom zedd e/ hambasán e in piwnahád-and?. In bidád ast. In zedd e dád/ dátikán ast. Várune ye xást e xiw be xáne ye wouhar raft. Sennaw bálá-st/ kam ast va in be sudaw nist. Sennaw dar in kár be sudaw nist.* **2** *be; bar. Piyáno rá ánjá bene (juri ke) powtaw be/ bar divár báwad. Bar/ be deraxti lam dáde bud. Bárán be/ bar wiwe ye jelo ye máwin/ ráde mixord.* **3** *bar; ru ye (zamine ye/ bum e); powt be. powt be ásmán. Jáme ye sorx e eskibáz ru ye zamine ye barf saxt be cewm mizad/ saxt xodnamáyi mikard. (pendárin) Dastmozdhá injá dar sanjew bá jáhá ye digar kamtar ast.* **4** *az; zedd e; dar barábar e. giyáhán rá az yax zadan/ dar barábar e yax zadan negahdáwtan. Zedd e/ az átawsuzi piwgiri kardan. máye ye zedd e hári/ bimári ye sag e diváne.* **5** *barábar; hamcand; ham-arz. pul e tujibi rá barábar e/ hamcand e darámad kástan.* **6** *dar barábar e. //Nerx e barábari ye dolár cand ast?. Pate* [ticket] *rá tanhá dar barábar e pardáxt e hame ye bahá ye án midahand.//*

agape (adj) **agape (with sth)** *báz; háj-o-váj. Háj-o-váj istád/ mánd.*

agate (n) *(sang e) aqiq. gol e sine ye aqiq. angowtar e aqiq*

age[1] (n) **1** *sál; dád; sále. "Ma rá sál bogzawt bar wast o panj -- Na niku bovad gar biyázam be ganj." (ZBP, L4671 SF). //Cand sál dárad?; Cand-sále ast?. Wew sál dárad. Wew sále ast. Do va dah sále-and. Do va dah sál dárand. Cand sálegi báznewaste wod?. Dabirestán rá dar 18 sálegi rahá kardam/ be páyán resándam. Hengámi ke hamsál e to budam... . Pesari hamsál e womá dárim. Kohansál gawt. Sálxorde wod. Zaminwenásán sál e zamin rá barwomordeand. Hame mitavánand dar in hamávard* [contest] *hanbázi* [participate] *konand. In hamávard sálmarzi* [age limit] *nadárad.//* **2** *sálxordegi; piri; kohansáli; gozar e sál; kanáne, " Be ruzegár e to nou wod ze sar jahán e kohan -- Kanáne gar wavad án ham be ruzegár e to bád. (ZBP, C5209, FM,* poet unknown*); kalte, "Be wáh e dadán kalte rubah goft -- Ke dáná zad in dástan dar nehoft." (ZBP, C5006 FM, Abu Wakur e Balxi); zamán [piri] //Xeradi ke bá sálxordegi be dast miáyad./ Roxsáraw corukide va gozar e sálhá rá newán midád. Roxsáraw coruk o newángar e zarmán bud. Mey e xub bá gozar e sálhá/ sálxordegi behtar migardad.//.* **3** *ruzgár; zamán; dirand. Dirand e/ ruzgár e Anuwirván. dirand e/ ruzgár e/ zamáne ye novin/ konuni nist.; dirand e/ zamán e/ ruzgár e hasteyi; dirand e/ zamán e/ ruzgár e báwtinak*.* **4** *ruzgár e deráz; //sálhá; ruzhá; máh-há; do sá'at; sad sál... . Sálhá cewm*

be ráh mándam. Sad sál váysádam (vá-istádam). Baráye in ke yek já máwin/ ráde rá bogzárim xeili gawtim.//

become of age *residan; be bozorgsáli/ mehtari residan; borná gawtan. (anáyin*) *(be rixt e farmáyew) dast o pát o arre kon!; Nini xerse!*

look one's age *be.kasi ámadan ke...-sále budan; be sálaw xordan. Hic be (sen o) sálew nemiáyad; hic behew nemiáyad ke...-sále báwad. Az sálaw xeili javántar minamáyad.*

(be) of an age *be sáli residan ke...; be sál e... residan. Be (sen o)sáli reside ke digar báyad yek já sámán begirad.; Be sáli reside ke digar báyad piyázaw kune konad.*

of an age with sb *hamsál e... budan*

over age *pir; pátál; xeili pir; bozorg; bozorgsál*

under age *xordsál. Be noujavánán e xordsál/ xordsálán nabáyad sigár beforuwid.*

age-group/ **age-bracket** (n) *goruh e hamsál; goruh e senni ye..; ...-sále; ...-sálegán. Bá hamsálán e xod ámixtan/ qáti wodan. Tanhá ánán ke 20-30 sále hastand báyad darxást konand.*

agelong (adj) *dirand; dirande; derázáhang. kuwew e/ peikár e dirand e/ dirande ye mardom baráye ázádi.*

age of consent *mahdád*; mahyári**

age-old *kohan; dirin; dirine. áyinhá/ jawnhá ye kohan/ dirin/ dirine va mánand e án*

age[2] (v) (pres p **ageing** or **aging**, pp **aged**) **1** (**a**) *pir wodan/ gawtan. Tázegi/ tázegihá xeili pir wode. Qawang dárad yaváw-yaváw pir miwavad.* (**b**) *pir kardan. Az pariwáni/ negaráni zud pir gawt. Negaráni zud piraw kard. Xeili pir wode.* **2** (**a**) *residan. Mey/ nabid rá hewtan ke kohne/ reside/ pir gardad.* (**b**) *resándan; poxtan; hewtan/ gozáwtan ke cizi bepazad yá beresad.*

-age (suff) **1** *(pasvand bá námvážehá va kárvážehá námváže padid miyávarad.) ...-i; ..-gi. bandegi.* **2** *goruh; daste, harjá juri tarjome miwavad.* luggage: *bár; bár o bone.* **3** *newángar e konew yá hude ye kár.* brokerage: *dalláli; miyángi.* **4** portage: *bahá ye; hazine ye. bahá ye/ hazine ye ferestádan bá peik. hazine ye bárbari.* **5** postage, *já; gáh; xáne. langargáh* [anchorage]./ *yatimxáne* [orphanage]*; wirxárgáh.* **6** mileage: *candi; andáze ye. duri be mil/ kilometr. (andáze ye) xorák e dáru* [dosage]

aged (adj) **1** *sále. Pesare dah sále bud.* **2** *pir; piru; sálxorde; kohansál. mardi sálxorde*

the aged (n) *pirán; sálxordegán; sálmandán. parastári/ negahdári az bimárán va sálxordegán/ sálmandán.*

ageing, **aging** (n) **1** *piri; pir wodan/ gawtan; pá be sen gozáwtan.* **2** *piri; sálxordegi; kohnegi*

ageism, **agism** (n) *xob xar ham bozorg-e!; wotor ham bozorg-e!*

ageless (adj) **1** *azarmán; ázarmi. Zibáyiyaw ázarmi-st. ["ázarmi" rá bá "ázarm" dar "Ázarmidoxt" besanjid, va án doxtarist ke hargez zarmán yá piri napazirad.]. Ráz e ázarmi ye/ azarmán e giti.*

agency (n) **1** (**a**) *namáyandegi; bongáh. bongáh e/ namáyandegi ye káryábi, jahángardi, ágahi, dabiri va mánand e án. Dálá** [company] *ye má dar sarásar e jahán namáyandegi dárad.* (**b**) *(be viže dar Ámriká) diván; daftar. //*CIA/ Central Intelligence Agency, *Diván e Midi** [central] *ye Káragáhi//.* **2** **by/ through the agency of sth/ sb** *be dast e...; be komak e...; sangha ye/ bardhá* [rock] *ye ábsud/ ábsude* [worn smooth by water]*; Bá komak e/ bá miyánjigari ye dustánaw káraw rá yáft/ peidá kard.*

agenda (n) *dastur (e newast.). Qalam e digar dar dastur (e newast) cist?. Dastur e newast conin ast...*

agent (n) **1** *namáyande, piwkár (ZBP, C1291 FM); kárdár, "Agar kárdárán bar iwán setam kardand va cizi setadand..." (ZBP, L270 TB), kárdán, "...va sepáh az Qeysar xást tá molk e Yaman begirand va Qeysar rá xaráj dahad va kárdán va báwad ánjá..." (ZBP, L303, TB); gavir (ZBP, C1291 FM); gazir (ABP.C1414 FM); gomáwte, "...az hargune cizhá ye xoráki ke orduyi rá bedán niyáz oftad hamcon gandom va berenj va mánand e ánhá be lawgargáh e Mahmud ferestád gomáwtegán e xod rá niz raváne namáyand..." (ZBP, L7469, DTH); "...va wahr.e....rá az dast e gomáwtegán e Ráje...dar robud..." (ZBP, L7478 Cármaqále ye Aruzi ye Samarqandi); vawkarde, "...con Ferdousi Wáhnáme rá tamám kard nassáx e u Ali ye Deylam bud va rávi Abu dolaf va vawkarde ye Hayy e Qotaybe..." (ZBP, C2569, FM), kadxodá, "...va in sepáhsálár rá do kadxodá ye wáyeste ye dabirpiwe ye garm o sard cewide..." (ZBP, C5035 TBH). //namáyande ye bime; kárgozár e bime. namáyande ye bongáh e jahángardi. namáyande ye má dar xávar/ xoráyán/ xorásgán e miyáne.//.* **2** (**a**) *máye. U xod máye ye nábudi ye xiw gardid/ ast.* (**b**) *máye; báhu (ZBP, C3254 FM). máyehá ye/ báhuhá ye pák-konande/ zodáyande/ oksid konande. //máye-xamir/ xamir-torw máye yi/ báhuyi ast ke nán rá varmiyávarad.//.* **3** *kárágáh; kárágáh e dowman*

agent provocateur (pl **agents provocateurs**) (French) *Kárágáh e dámgostar*

agglomerate (v) *beham juw dádan; beham juw xordan*

agglpmerate (n) *sang e juw; sang e átawfewáni.*

agglomerate (adj) *tude (yi juwxorde)*
agglomeration (n) **1** *juw dádan/ xordan.* **2** *tudeyi beham juwxorde va birixt; yek dast sáxtemán e nousáz e behamtapide ye birixt*
agglutinate (v) *casbándan; casbidan; serewtan*
agglutination (n) *casbándan; casbidan; serewtan; seriwmán*
agglutinative (adj) *serewtani; seriwtani. dar zabánhá ye serewtani váźehá ye sáde rá beham serewte váźehá ye serewteyi padid miyávarand bedun e in ke rixt yá maini ye ánán degargun gardad.*
aggrandize, **-ise** (v) *bozorg gardánidan/ kardan; afzudan e arj, páygáh, pul (e kasi yá kewvari); mahánidan*
aggrandizement, **aggrandisement** (n) *Joz manam-manam ciz e digari saraw nemiwavad.; Man ánam ke Rostam bovad pahlaván!; Kafwaw jeloutar az xodaw miravad.; tanhá ámáj e zendegiyaw bozorg gardánidan/ mahánidan e xiw ast. Niz be* "aggrandize" *bázgardid.*
aggravate (v) **1** *badtar kardan; dáman zadan, (ZBP, L2195 FM..); ázárdan; ázordan; áwoftan; táftan, "...va dasturi xást tá ke bá in Xáled be molk e Wám harb konad Anuwerván táfte wod va náme kard be Molk e Rum ke..." (ZBP, L319, TB), "Tanur e wekam dam-be-dam táftan -- mosibat bovad ruz e náyáftan." (Sa'di). Zudtar az ánce ke mibáyast az bimárestán raft va be bimári ye xiw dáman zad.* **2** *(anáyin) táftan, [be #1 bálátar bázgardid]; xawmgin kardan; be xawm ávardan; ranándan. //Tanhá negáh-háyaw máye ye xawm e u (án doxtar/ zan) miwavad.; Tanhá az negáh-háyaw táfte miwavad.//*
aggravating (adj) *Hengámi ke dárid kár mikonid agar kasi yá cizi peivaste rewte ye kár e womá rá páre konad/ begosalad xeili ázárdahande/ ranjávar ast.*
aggravation (n) **1** *badtar gardánidan; áwoftan; ázordan; ázárdan; dáman zadan; táftan; táfte gawtan/ gardánidan; áwoftan; be xawm ávardan; ranj dádan; xawmgin kardan; afzáyew.* **2** *máye ye xawm/ ranj/ ázár; ázárhá ye kucak, "(con) magas e xalá "*
aggregate (v) **1** **aggregate sb (to sth)** be formed or bring sb into an assembled group or amount. *anduxtan; anbáwtan; anduxte wodan; anbáwte wodan. pul anduxtan/ anbáwtan/ gerd kardan. kasi rá be kumali** [politcal party] *ávardan; kasi rá hamvand e kumali* kardan.* **2** *residan be... . Womár e binandegán e jam-jám/ jám e jam/ televiziyon be 30 milion resid.*
aggregation (n) *anduxtan; anduzew; anbáwtan; anbáwtegi; anduxte wodan; anbáwte wodan*
aggregate[2] (n) **1** *tude; anbáwte; ruyeham; ruyehamrafte. ruyehamrafte ye womár e bikárán/ mardomán e bikár.* **2** *(zamin wenási) sang e juw.* **3** *áźand; malát.* **4** **in the aggregate** *ruyeham; ruyehamrafte. Ruyehamrafte afzáyew e bájhá* [tax] *máye ye saxti ye bi-andáze ye zendegi miwavad.*
on aggregate *ruyeham; ruyehamrafte. Ruyeham goruh e má biw az hame darvázehá rá gowud.*
aggregate (adj) *ruyeham; ruyehamrafte*
aggression (n) **1** *táxt-o-táz; áfand; táxt-o-táz/ áfand e kewvari be kewvari digar. áfand/ táxt-o-táz e áwkár e kewvari be kewvari digar.* **2** *xawm; parxáw; most. Hengámi ke bacce bud/ be ruzgár e kudaki hamiwe xawmgin/ ágande az xawm bud.*
aggressive (adj) **1** (**a**) *jangju; mostagar; parxáwju; parxáwgar; áfandi; peikárju. sagháyi ke mostgar/ jangju/ peikári/ áfandi/ begir bárávarde wodeand. (Kewvarháyi bá) mardomán e/ parxáwju árámew e jahán rá dar bim miyafkanand.* (**b**) *jangafzárhá ye/ zinabzárhá* [weapon] *ye áfandi.* **2** *nirumand; sar-o-zabándár; kasi ke morqew yek pá dár-e. Foruwand e ye xub kasi ast ke sar-o-zabán dáwte báwad tá dar káraw sarámad* [successful/ succeed] *gardad.*
aggressively (adv) *jangjuyáne; mostagaráne; parxáwjujuyáne;*
aggressiveness (n) *jangjuyi; mostagari; parxáwjuyi; parxáwgari; áfandi; peikárjuyi*
aggressor (n) *mostgar; mostabarmand (ZBP, C1906, MK); parxáwgar; parxáwju. mostgarán e/ mostabarmandán e zinávand* [armed]./ *Kewvar e/ mardomán e mostgar/ mostabarmand.*
aggrieved (adj), **aggrieved (at/ over sth)** *ázorde; xawmgin; delxor. saxt az bikár gawtan/ az dast dádan e kár e xod ázorde/ xawmgin budan. Az in ke didam kasi mesvák e ma rá zade saxt xunam be juw ámad/ delxor wodam. (dád/ dátikán) su ye mostmand. [dar barábar e su ye abar-mostmand]*
aggro (n) *parxáw; parxáwjuyi. Dast az parxáwjuyi bardár vagarna pásbán sedá mikonam/ miyávaram.*
aghast (adj), **aghast (at sth)** *háj; háź; háj-o-váj; mát; sib; wib; wibán; sib-o-tib; wib-o-tib (ZBP ,C3582 FM, MK). //Az didan e án cewmandáz e harásangiz mátew bord/ háj-o-váj mánd/ wib-o-tib gawt.//*

agile (adj) *zebr-o-zerang; zerang; cálák; zebel; bikiyár (ZBP, L2818, FA.); tiz; arvand (ZBP, C2353, BF) .vawkarde (ZBP, C2569, FM); vawkal (ZBP, C2578, FM); bawul/ bewul/ bowul; ferz; sis; sizán (ZBP, C3574, FM.); cábok; cálák; bawkul/ bewkul; tawák; tulak (ZBP, C6133, FM); [áźir]. cábok/ cálák/ zebr-o-zerang con meymun. wahm,: "...mardi bud fázel va wahm va kári..." (ZBP, C4588, TB); zirak; bawkul; maqzi wahm*

agilely (adv) *zebr-o-zerang; zerang; cálák; zebel;*

agility (n) *zebr-o-zerangi; zerangi; cáláki; zebeli;*

aging *bázgardid be* "age".

agitate (v) **1** *áwoftan; áwubidan; wuridan; wuride gardánidan. Az peidá wodan e sar o kalle ye án marde dar mehmáni saxt baráwoft/ wuride gawt.* **2** **agitate for/ against sth** *baráqálánidan; wurándan; (bar)angixtan; rastxiz angixtan. mardom rá baráye degargun kardan e dád e (*law) *báj baráqálánidan/ wurándan. mardom rá bar jangabzárhá ye/ zinabzárhá ye hasteyi baráqálánidan/ barangixtan/ wurándan.* **3** *takán(-takán) dádan; hamzadan. Ávite* [*<Hourami Kurdish*]/ ámize* (mixturre) *rá takán dádan/ hamzadan tá gard áb wavad/ gardad.*

agitated (adj) *wuride; áwofte; barangixte; pariwán. Pariwán nawo!; Baráwofte nawo!; Mawur!; Barnayáwub!*

agitation (n) **1** *wuridegi; áwub; pariwáni; áwoftegi; tab; tab-o-táb; tap, tapák (ZBP, C6014, FM). Saxt wuride/ pariwán/ áwofte/ dar tab-o-táb bud.* **2** (**a**) *soxanráni baráye...; jonbew; jonbidan, "...va digar ke duw náme reside ast az Xáje Ahmad Abdolsamad e kadxodáw ke....va xafce mijonbad." (ZBP, L1305, TBH). Zanáni ke jonbew e barábari (ye dád) rá rahbari mikonand.* (**b**) *wurew; áwub; tab; tab-o-táb; tap; tapák;*

agitator (n). **1** *áwubgar; baráqálande.* **2** *hamzan*

agitprop (n) *rasánád* (propaganda) *e Komunisti ye Rusi beviźe dar zamine ye adab, musiqi yá honar.*

aglow (adv, adj) *tábán; rouwan; (bar)-afruxte. Deraxtán e Krismas bá ceráqhá ye rangi ye tábán/ raxwande. kudakán e wád bá roxsáregán e barafruxte.*

agnail (n) *bengarid be* "hangnail"

agnostic (n) *bawm (ZBP, C178, FM); xodánawnás*

agnostic (adj) *bawm ; xodánawnás*

agnosticism (n) *bawmi (ZBP, C178, FM); xodánawnási;*

ago (adv) *piw. dah sál e piw. candi piw; na xeili piw az inhá; Cand daqiqe/ pál* piw ruydád/ roxdád. Vápasin bár key u rá didi?; Candgáh piw u rá didi? Barádaram haft sál e piw mord. Haft sál e piw (bud ke) barádaram dargozawt.*

agog (adj) *barangixte; wuride; táfte. bá wur e konjkávi; tab e konjkávi; baráye wanidan e ágáhi(há) delwure dáwtan. //Az ágáhi ye wegeftangiz saxt wuride/ táfte gawt.//*

agonize, agonise (v) **agonize (about/ over sth)** *baráye... saxt negarán budan; be xod picidan; ranj kewidan; ján kandan; wekanje wodan. //Sá'athá baráye inke kodám káqaz e divári rá bexarim ján kandim/ wekanje wodim.//*

agonized, agonised (adj) *jánkáh; dardnák. negáhi dardnák/ jánkáh/ delxaráw; faryádi jegarxaráw/ jánkáh*

agonizing, **agonising** (adj) *dardnák; margbár; jánkáh. dardi, derangi, áhangi margbár/ jánkáh*

agonizingly; **agonisingly** (adv) *jánkáh; dardnák*

agony (n) **1** *dard, ranj, wekanje, ján kandan; ján kanew (ZBP, L2121, FM); váy, "Co bázáyad nabinad ganj bar jáy -- bemánad jávdán bá hasrat o váy." (ZBP, C4136, FM, Manucehri.). //Mard e zaxmi (dáwt) ján mikand. Az didan e suxtan va mordan e/ ján kandan e u saxt wekanje wodand. Az dodeli saxt dar ranj/ wekanje bud. Az pawimáni dard e/ ranj e jánkáh mikewid.//*

agony aunt. *(dar Engelestán, anáyin, be wuxi) Sang e Sabur; Hosein/ Fátme qossexor*

agony column **1** *sotun e xánandegán.* **2** *sotun e viźe ye gereftárihá ye zendegi ye xánandegán.*

agoraphobia (n) *tars/ tarsidan az (budan dar) jáhá ye sarbáz.*

agoraphobic (n, adj) *kasi ke az (budan dar) jáhá ye sarbáz betarsad.*

agrarian (adj) *zamin; zamindári; kewávarzi. dád/ dátikán*/ qánun e zamindári; porsemánhá ye (vábaste be) zamindári; vátáw* e dád/ dátikán* /qánun e zamindári*

agree (v), **1** **agree (to sth)** *(cizi rá) paziroftan; (be...) gardan nehádan; peimán kardan. //Darxást e afzáyew e dastmozd kardam va u paziroft. Gomán mikonid piwnahádát e má rá bepazirad?; Ma rá hewt* [let] *zudtar*

be xáne beravam.; Paziroft begozárad/ behelad zudtar be xáne beravam.//. **2** (**a**) **agree (with sb) (about/ on sth); agree (with sth)** *yek-soxan budan, "...in pust bázkarde bedán goftam tá xábi dide nayáyad in mehtarán ke newasteand be man dar in yek-soxanand..." (ZBP, L515 TBH); nehádan, "...va moqaddamán goruhi-and ke har ce iwán goftand va nehádand, agar dobár hezár-hezár deram dar wahr va naváhi ye án báwad án rá farmánbordár báwand..." (ZBP, L1187 TBH), hamdástán budan , "...harkodám qavitar va wokufe ábdártar va barumandtar ke be hic hál xod faránasetánad va hamdástán nabáwad..." (ZBP, L1216 TBH); bá kasi nehádan, "... va án e divsár Nuwtagin conán ke bá vey neháde budand be Harát resid..." (ZBP, L1286 TBH), sáxtan, "Newastim o goftim bá ráyzan -- hame pahlavánán wodand anjoman -- Ze hargune goftim o andáxtim -- saranjám yeksar abar in sáxtim." (ZBP, L4915 SF), soxan bar án nehádan, "...va soxan bar án nehádand ke fardá. wab tábuthá rá beferestad va be wab be wárstán áyad..." (ZBP, L185 TB); hamdástán wodan, (ZBP, L3033 TMK); nehádan (ZBP, L4099, TMK); hamdástáni kardan (ZBP, L4222 TMK). bar... barnehádan, "Bar-in barnehádand o barxástand -- hami wahriyári degar xástand." (ZBP, L5916 SF), dorost wodan e ráy. "...az án pas bar án ráyewán wod dorost -- ke yeksar be xun dast báyast wost." (ZBP, L6152 SF), hamdástán budan, "Niyam man bedin kár hamdástán -- mazan niz piwam conin dástán." (ZBP, L6366 SF), darnehádan, "...va mehtarán e Qoreyw con conán didand darnehádand ke har kas ke mosalmán miwod u rá migereftand va..." (ZBP, L7334 SR). Cun conán, //hengámi ke u conán/ conin goft, cáreyi joz hamdástán wodan nadáwtam. Áyá womá dar in báre ke niyáz be dabestánhá ye biwtari dárim hamdástánid/ hamsoxanid?. Natavánestim darbáre ye tárix e didár bá ham kenár biyáyim. Bá bardáwt e u az nahád e kár hamdástánam. Bar án nehádim/ conin nehádim/ ke zud biyáqázim. Áyá hame hamdástán-im/ hamdástán-and/ hamsoxan-and ke in piwnahád e xubi-st?.//.* (**b**) *hamdástán gawtan. be* (**a**) *bázgardid. Mitavánim ru ye bahá (bá ham) kenár biyáyim?. Be gáh e/ be hengám e naháde didár kardand.* **3** *be...bávar dáwtan; ostovár dáwtan. Bázras e báj* [tax] *womárhá rá ostovár dáwt/ paziroft. Budje ye sál e áyande ostovár dáwte wod.; Budje ye sál e áyande rá ostovár dáwtand.* **4** **agree (with sth)** *xordan; jur darámadan; sázgár budan. //Do womár/ do gozárew bá ham jur darnemiáyand/ jur nistand. Gozárew e womá az (án) dástán bá án e man jur dar nemiáyad.//.* **5** **agree (together)** be happy together; enjoy each other's company. *bá ham sáxtan; báham sázgár budan; sáxtan bá... "Nasázad, to nácár bá u besáz -- Ke ruzi newib ast o ruzi faráz."(ZBP, L5822 SF). Engár barádarán o xáharaán hargez báham nemisázand/ kenár nemiáyand.* **6** **agree (with sth)** *(dastur e zabán) jur budan; hamsáz budan. Kárváźe bá konande ye kár az didgáh e womár va tan báyad jur/ hamsáz báwad.* **7** **agree to differ** *Dar in báre har kasi si ye xodaw!; har kasi si ye xod budan, rá paziroftan. Báyad dar in báre har kasi si ye xod báwad!.* **be agreed (on/ about sth)**; **be agreed (that...) (with ...)** *hamdástán budan... . Áyá hamegi ye má darbáre ye behtarin ravew e barxord yá behtarin ravew e kár hamdástán-im?. Conin nahádand ke newasti digar báyad bar pá gardad/ ke newasti digar darbáyast as.* **couldn't agree (with sb) more** *Áy qorbán e dahánat!; saxt bá... hamdel o hamzabán budan. "In barnáme taqqaw darmiáyad.", "In kár telengaw darmiravad.", "In barnáme gandew darmiyád!", "In kár bejáyi nemiresad!", "Áy qorbun e dahanet!".* **8** **agree with sb** *be (kasi) sáxtan. Áb o havá ye namnák behew/ be u nasáxt. Qárc dust dáram ammá badbaxtáne be man nemisázad.*

agreeable (adj) **1** *sázvár; delpazir. "...va nabát e u xowtar va sázvártar báwad..." (ZBP, L4988 ZX). áb-o-havá ye sázvár. yár e sázvár. U rá mardi saxt sázvár/ sázegár yáftam.* **2** **agreeable (to sth)** *hamdástán budan; pazirá budan; fáridan (fár-,) be del e kasi newastan/ foru ámadan, "... goft har ce be del foruáyad dar dide neku namáyad..." (ZBP, L3811, GS). Agar bá piwnahád e má hamdástán báwid dast bekár wavim. Agar piwnahád e má be del e womá foruáyad dar bekár wavim. Agar piwnahád e má rá pazirá báwid dast bekár xáhim gawt. Agar pazirá báwid u rá ham mehmán xáham kard/ u rá niz fará-xáham xánd.; Agar fárid u rá niz mehmán xáham kard.*

agreeably (adv) *delpazir; xowáyand; xub; beh; zouqzade*

agreement (n) **1** *hamdástáni, "ettefáq" dar Fársi "hamdástáni" va "soxan bar kári nehádan" ast." (ZBP, L2423, NKZZF) (be* "agree" *bázgardid.); peimán; peimán náme. Xáhewmand-am peimán(-náme) rá dastine nehid. Saranjám bá kárfarmáyán be hamdástáni/ peimáni residand/ dast yáftand. Ánán peimán/ nahew e miyán e má rá wekastand/ zir e pá nehádand.* **2** *yekdeli; hamávázi; sázew. //Do su natavánestand be hamdástáni resand/ hamdástán gardand. Do su natavánestand yekdel gardand. Darbáre ye barnáme yá ravew e kár e má hamdástáni/ hamdeli/ yekdeli ye/ sázew e candáni dar kár nist. Áyá bahá rá hamegi mipazirim?//.* **3** *(dastur e zabán) hamsázi. hamsázi miyán e konande ye kár va kárváźe*

agriculture (n) *kewávarzi, kewt o varz, "...ke ánjá kewt-o-varz nabudi ke panbe tavánesti kewtan va jáme kardan..." (ZBP, L74 TB); kewt o drud, "Az Irán parákande wod her ke bud -- namánd andar án bum kewt*

o drud." (ZBP, L5893 SF); varz (ZBP, C3963, MK, BF, FM); barze; barz; varz (ZBP, C4661 FM); bawkári (ZBP, C5443 FM)

agricultural (adj) *be* "agriculture" *bengarid. kewávarzi; kewt-o-drud. zamin e kewávarzi; kewávarzán; vastaryuwán (ZBP, C4111 FM)/ barzegarán. máwinhá ye / gardunhá ye kewávarzi*

agriculturally (adv) *az didgáh e kewávarz/ kewt-o-drud*

agriculturist (n) *kewávarz; barzegar; vastaryuw (ZBP, C4111.BF.)*

agr(o)-, *xák-; kewávarzi, niz bengarid be "*agronomy". *va* **acre**, *jerib; geri*

agronomist (n) *xákwenás va kewávarz ;bawkár; barzegar.*

agronomy (n) *xákwenási va kewávarzi; bawkári (ZBP,C5443 FM); barz; barze (ZBP, C4661, FM.)*

aground (adv, adj) *be gel newaste (con kawti). Kawti (ye naftkew) be gel newast.*

ah (interj) *áh. Áh toyi!; Áh, injáyi!. Áh, ce xub, otobus/ masráde* ámad!. Áh, ce bacce ye názi/ xowgeli!. Eh, velew kon!; Eh, ce bák!*

aha (interj) *áhá; xob; áháy. Áhá, pas injá pulaw rá penhán mikonad!*

ahead (adv) **ahead (of sb/ sth)** *piw az...; fará; jelo(tar). Piw david. Fará-ráh deraxtán wekaste va ráh baste bud. Zamán e ásáyew hengámi-st ke/ hengámi farámiresad ke dar káremán piw/ jelo báwim.*

ahead of (prep). **__1__** *piw; jelo. Dorost jelo ye/ piw e ru ye má darbár e wáhanwáhi ast. Landan nazdik e 5 tasu/ sá'at az Niyo York jelotar ast. Dah ruz ámuzew e/ kárvarzi ye saxt dar piw dáwtim.* **__2__** *piw/ piwtar; jelo/ jelotar. Hamiwe xeili az hamwágerdánaw jelotar/ piwtar bud. Andiwehá ye u saxt az ruzgáraw/ zamánaw piwtar bud.*

ahem (interj) *áhán; hey; xob. Áhán, miwavad man ham cizi beguyam?; Hey, miwe manam cizi begam?*

ahoy (interj) *Áháy! (wegeft váże viże ye daryánavardán). Áháy bábá!. Áháy xowki!; Áháy kawti!*

AI *(kutáh-wode) (márád*/* computer) *Huw e sáxtegi* [artificial intelligence]

aid (n) **__1__** *komak; yári; dastgiri. be/ bá komak e dusti. bá komak e dádyár* [prosecutor]*/ dávar. Zud be yáriyaw wetáft; Zud be dádaw resid.* **__2__** *komak; dastyár; yávar; yármand, "Co báwid bá man bed in yármand -- Namánam be kas nám o taxt e boland." (ZBP, L5801 SF); piwkár, "...va kárhá forubemánad tá javáni rá ke Mo'tamed bud piwkár e amir kard be xeláfat e xod..." (ZBP, C5948 TBH). beźnâv* (<Hourami Kurdish, "wanidan")* [a hearing aid]. *ámuzyár* [teaching aid]. *vinyár* [<Vajguni dialect, vin]* (visual aids, such as pictures, films). **__3__** *komak; dastgiri. Ámriká be digar kewvarhá cand komak mikonad/ midahad?. barnámehá ye komakhá ye pezewki.* **__4__ in aid of sth/ sb** *baráye komak be...; baráye awudád* [charity]*/ nikukári pul gerd ávardan. Inhá baráye ci-st?. In hame dád o faryád baráye ci-st?*

aid (v) **__1__ aid sb (in/ with sth)** (fml) 1 *komak kardan; yáridan; ayáridan; yári dádan.* **__2__ aid and abet** *dar bezehkári kasi rá yári dádan/ yáridan/komak kardan.; bezehyár budan*

aide (n) **__1__** *bengarid be* "aide-de-caml". *yávar.* **__2__** *yár; yávar; komak; dastyár; yármand, "Co báwid bá man bedin yármand -- Namánam be kas nám o taxt e boland." (ZBP, L5801 SF). sar-yávarán/ sar-piwkárán e/ dastyárán e bozorg e farbod** (president).

aide-de-camp/ **aide** (n) (pl **aides-de-camp**) *yávar*

aide-mémoire (n) (pl **aides-mémoire**) *(barge; daftarce ye; daftar e) yád-dáwt*

AIDS (also **Aids**) *kutáh wode baráye* "Acquired Immune Deficiency Syndrome" *(pezewki). az pá-oftádegi (dar reside)* (acquire) *ye dastgáh e imeni ye tan; (bimári ye) Eidz =Mus*. [<guyew e Gilaki]. barxi ye/ qorbáni ye bimári ye Mus*/ Eidz/* Aids. *Mus*/ (bimári ye) Eidz bimári ye kowandeyi/ margbári ast.*

ail (v) *ázár dádan. Ce marget-e?; To rá ce ázár midahad?; Zanam náxow ast. Hirbáni (*economy) *ye bimár.*

aileron (n) *wahpar**

ailment (n) *náxowi; bimári ye sabok. Xeili zud náxow miwavad. Zud docár e bimárihá ye sabok migardad.*

aim (v) **__1__** (**__a__**) **aim (sth) (at sth/ sb)** *newáne raftan/ gereftan; be... rást kardan,"Bepicid Humán e jangi enán -- Sepahbed bedu rást karde senán." (ZBP, L6094 SF). Rást/ dorost newáne nemiravi/ nemigiri. (Bá tofangaw) be ámáj newáne raft, átaw kard, ammá kaj raft/ nazad/be ámáj naxord. Mowt rá be sar e/ kalle ye hamávard/ hambasán* [opponent] *e xod newáne raft.* (**__b__**) **aim (at/ for sth)** *sijidan; baráye... basijidan; be... yázidan, "Ma rá sál bogzawt bar wast-o-panj -- Na niku bovad gar biyázam be ganj." (ZBP, L4671 SF); baráye... kuwidan. Hamiwe bolandparváz bude. Mikuwad komak-hazine ye ámuzewi begirad/ gir biyávarad.* (**__c__**) **aim sth at sb** *ruy be... dáwtan/ kardan. Ru ye soxanam be to nabud. Bá to nabudam.* **__2__ aim at doing sth** *baráye... basijidan; baráye...kuwidan; áhang e... kardan. Báyad afzáyew e foruw e*

borunmarzi [foreign] *(ye farávardehá) rá basijim.; Báyad baráye afzáyew e foruw e borunmarzi (ye farávardehá) bekuwim.*

aim (n) **1** *newáne (raftan/ gereftan); newáne giri. Newánegiriyam/ newáne-raftanam mu nemizad. Piw az átaw kardan dorost/ xub newáne begir. Be ámáj nazad.; Tiraw be ámáj naxord.* **2** *ármán; xást; káme. Ármánhá ye mardomi va kerdári ye in anjoman ci-st?. Dar zendegi tanhá yek ármán dárad va án tavángar/ puldár wodan ast.*

aimless (adj) *sargardán; vel; bi ármán; yáve, "Xáste táráj karde, sar neháde bar zabán -- Lawkarat hamváre yáve, con rame rafte wabán." (ZBP, C1859, FM, Rudaki). sargardáni; parse zadan; vel gawtan. yáve zistan.*

aimlessly (adv) *yáve; vel; sargardán; bi-ármán. az kári be kári yáve/ vel/ bi-ármán gawtan; con kaláq sar e har wáx qárri zadan.*

aimlessness (n) *yávegi; sargardáni; veli; bi-ármáni*

ain't, **1** *(soxan e kuce* (slang)*; yá be wuxi) be maini ye:* am/ is/ are not. **2** *rixt e kutáh wode bejá ye:* has/ have not.

air (n) **1** *havá; vá; váy; váyu. Beravim birun kami havá bexorim.* **2** (**a**) *havá; vá; váy; váyu. parandegán e havá. dar havá ye ázád budan.* (**b**) *havá; az ráh e havá; ráh e haváyi; bá havápeimá; haváyi. kálá rá (az ráh e) haváyi ferestán/ gosilidan. bá havápeimá raftan; haváyi raftan. Bá havápeimá/ az havá/ haváyi já ye deże bástáni bexubi áwkár ast. ráh e/ mosáferat e haváyi; tarábari ye haváyi; ámad-o-wod e haváyi; bárbari ye haváyi.* **3** *cam; ravew; -mand; -mandáne. piruzmandáne labxand zadan; labxandi piruzmandáne. kárhá rá/ kári rá bá ostovári anjám dádan. //Injá rang o buyi/ haváyi rázmand/ aparxide* [mysterious] *dárad.* **4** "Air" = "Aria" *áhang; navá; reng; dastán [Vážehá ye fanni ye musiqi rá be "Itáliyáyi" be kár mibarim.]. Yek Aria az Báx dar ráh e kelid e G.* **5** *nasim.* **6** **airs and graces**.*cosán-fesán; ki mire in hame rá(h) ro!*

give oneself/ put on airs *bád dar qabqab andáxtan; bád dar ástin andáxtan*

in the air (**a**) *bu ye... ámadan. bu ye náárámi miáyad.* (**b**) *andarvá; pádarhavá. barnámehá ye/ naqwehá ye má hanuz andarváy-and/ pádarhavá y-and.*

on/ off the air *(dar rádiyo yá jamjám* (television)*) paxw kardan/ wodan; paxw nakardan/ nawodan. (barnámehá ye) in istgáh har ruz bámdád tasu ye / sá'at e 7 paxw miwavad. Barnámehá ye má dar tábestán bázistáde va dobáre páyiz yek dast barnáme ye nou paxwmiwavad.*

take the air *be hávaxori raftan*

air (v) **1** (**a**) *dar havá xowk kardan; havásánidan.* (**b**) *havá dádan va xonak va táze kardan.* **2** *áwkárá goftan; del e xod rá xáli kardan; dahan e xod rá báz kardan va... goftan. didgáhhá/ bávarhá/ gelehá ye xod rá áwkárá goftan/ be zabán ávardan; gelehá ye xod rá sar dádan. Xeili delaw mixáhad/ dust dárad dánew e xod rá be namáyew begozárad/ namáyew dahad.*

airbase (n) *páygáh e haváyi*

air-bed (n) *towak e bádi*

air-bladder (n) *bádkonak; korbili* [<guyew e Gilaki/ Másule/ Rawt)]*

airborne (adj) **1** *havábord. toxmhá ye havábord; toxmháyi ke bád yá havá borde yá ávarde báwad.* **2** *havábord; parváz. Tá zamáni ke havápeimá havábord nawode/ be parváz nareside dud kardan/ sigár kewidan nawáyad.* **3** *havábord. lawkar e havábord.*

air-brake (n) *tormoz e bádi*

airbrush (n) *korang e bádi; pawanje ye bádi*

air bus *otobus e haváyi; havápeimáyi ke miyán e wahrhá ye nazdik beham parváz mikonad.*

air-conditioning (n *Vásij**; vásijidan* [<váyuh* (Sanskrit)*; váyu* (Avestan)*,+ sacaite* (Avestan)*,< √sak (sáxtan; sijidan; sáz kardan)]*

air-conditioned (adj) *vásijide**. daftar e kár e vásijide*. (Áyá) in sará/ xáne vásijide* ast/ vásij* dárad?*

air-conditioner (n) *vásij*

air-cooled (adj) *har ciz ke bá gardew e havá xonak gardad. Garduni/ motori ke bá gardew e havá/ bá bád xonak migardad.*

aircraft (n) *havápeimá*

aircraft-carrier (n) *náv e havápeimábar*

aircraftsman (n) (pl **aircraftsmen**) *páyintarin dareje yá páye dar niru ye haváyi ye Engelestán*

aircraftwoman (n) (pl **aircraftwomen**) *páyintarin dareje yá páye dar niru ye havàyi ye Engelestán (baráye zanán)*
air-crew (n) *jáwován e/ jáwuhá ye havápeimá/ havàyi*
air-cushion (n) **1** *towakce ye/ bálew e bádi.* **2** *(yek) láye ye havá*
airfield (n) *forudgáh/ parvázgáh e ártewi*
air force *niru ye havàyi.* [attrib] airforce officers. *páyvarán e niru ye havàyi*
airgun (n) (also **air rifle**) *tofang e bádi*
air hostess *mehmándár e havápeimá (zan yá doxtar)*
airily (adv) *bá sabokbári; bá saboksári; sarsari. Sarsari/ bá sabokbári goft: "Be man ce!"; "Ma rá ce!"*
airing (n) *bád dádan; havá dádan; havásánidan. patu rá xub bád dádan/ havádádan. didgáhhá ye xod rá baráye digarán bázgoftan.*
airing cupboard *ganje ye garm baráye maláfe, wamad, bawgir/ houle va mánandegán e án*
airless (adj) **1** *bihavá; xafe; gerefte. otáq e xafe.* **2** *bihavá; xafe; gerefte. xafe; xámuw; bi nasim. Wabi bud garm o xafe.*
air letter (n) *náme ye havàyi*
airlift (n) *blocked. parváz yá tarábari ye havàyi (beviże hengám e biderangihá ke digar ráhhá baste ast.). biderang bá parváz/ az ráh e havàyi be sarzaminhá ye dowyári*-zade xoráki resándan.*
airlift (v) *tarábari ye havàyi (ye biderang). Mardom e bedám-oftáde dar wahr e forugerefte wode rá az ráh e havàyi biderang be já ye imeni parváz dádan.*
airline (n) *(bongáh e) havápemiáyi; ráh e havàyi. náxodá/ xalabán e (bongáh e) havápeimáyi.*
airliner (n) *havápeimáyi ye bozorg baráye ráhiyán e/ mosáferbari*
airlock (n) **1** *girkardan e havá dar lule/ tolombe.* **2** *kipxán**
airmail (n) *peik e havàyi. námeyi rá bá peik e havàyi ferestádan. pákat e (peik e) havàyi. cáp e viże (ru ye káqaz e sabok) baráye peik e havàyi.*
airmail (v) *bá peik e havàyi gosil/ gosi dáwtan; bá peik e havàyi ferestádan.*
airman (n) (pl **airmen**). **1** *náxodá/ xalabán/ jáwu/ kármand e havápeimá(yi).* **2** *darejedár e Niru ye Havàyi ye Engelestán*
airplane (n) *bengarid be* "aeroplane"
air pocket *cáh e havàyi*
airport (n) *forudgáh; parvázgáh*
air pump *tolombe ye havá*
air raid *bombárán; táxt-o-táz/ áfand e havàyi. Besyári (az) wahrvandán dar áfandhá ye/ táxt-o-tázhá ye havàyi ye Landan kowte wodand. áźir e áfand e havàyi; panáhgáh e áfand e havàyi*
air rifle *bengarid be* "airgun".
air-sea rescue *(sázmán e) raháyi ye kawti-wekastegán az daryá be komak e havápeimá.*
airship (n) *kawti ye havàyi; bálun*
air sick (adj) *havápeimágerefte; parváz gerefte; ráhgerefte*
airsickness (n) *havápeimágereftegi; ráh gereftegi*
airspace (n) *marz e havàyi. wekaste wodan e marz e havàyi ye Irán be dast e havápeimá ye bigáne.*
airspeed *tajá** [speed] *ye havàyi; besanjid bá "tajá* ye zamini"*
airstrip/ **landing-field/ landing strip** (n) *ráh e forud va parváz; rágá** (<Hourami Kurdish)
air terminal *sáxtemán e forudgáh; páyáne ye forudgáh*
airtight (adj) *kip*
air-to-air (adj) *havá be havá; az yek havápeimá be havápeimá ye digar dar parváz. muwak e havá be havá*
air traffic control *daftar e pásbáni ye parváz; sázmán e sámándehi ye parváz*
air traffic controller *pásbán e parváz; sámándahande ye parváz*
air waves (n) *mouj(há) ye rádiyoyi*
airway (n) **1** *havákew (con dar kán).* **2** *ráh e havàyi.* **3** *ráh e dam zadan, "...tá ásántar va zudtar forud ravad tá bá ráh e dam zadan mozáhemat nakonad..." (ZBP, L5092 ZX)*
air woman (n) (pl **air-women**). *náxodá/ xalabán/ jáwu yá kármand e havápeimá*

airworthy (adj) *wáyán e parváz*

airworthiness (n) *wáyestegi ye parváz*

airy (adj) (**-ier, -iest**) **1** *xow-havá. Daftar e kár rouwan va xow-havá bud.* **2** (**a**) *sabok; pari. jándári sabok; budaki parisán.* (**b**) *bimáye; tuxáli; miyántohi; ábduq-xiyári; puk; puc. soxani/ gofteyi/ qouli miyántohi/puc/ ábduqxiyári.* (**c**) *sabok; saboksár. saboki; saboksári; sarsari. dád/ dátikán*/ qánun rá bá saboksari negaristan/ sarsari gereftan*

airy-fairy (adj) *puwáli. andiwehá ye puwáli. Gománam in barnáme/ naqwe tá andázeyi puwáli ast.*

aisle (n) **1** *ráhro, gozar (dar kelisá).* **2** *ráhro, gozar (dar kelisá, namáyewxáne, otáq e ráh-áhan va mánand e án*

aitch (n) *vát* (letter, *harf*) *e* "H"

aitchbone (n) **1** *ostoxán e lagan e (jánevarán).* **2** *guwt e kafal yá bálá ye rán (e gáv va mánandegán e án).*

ajar *(dar e) nime-báz; nim-báz; kami báz. Dar nime-báz bud.; Dar (cártáq) báz bud. dar rá piw kardan.; dar rá nimebáz/ kami báz gozáwtan*

aka abbr (esp US) also known as: Antonio Fratelli, or aka "Big Tony". *niz; niz námvar be... . Wabán e Ja'fari" niz námvar be " Wabun Bimox*"

akimbo (adv), **with arms akimbo**. *dasthá rá be (par e) kamar zadan*

akin (adj), **akin (to sth)** *mánand; hamánand; con. Engár delaw suxt.; Sahewi/ (*feeling) *con delsuzi be u/ behew dast dád. (sahew e)(*feeling) *Delsuzi va ewq/ mehr/ mehrabáni xeili hamánand-and/ beham mimánand.*

-al (suff) **1** *pasvand* ***i*** *(sázande ye setáy az námváże) newángar e vábastegi con:* magical: *jáduyi*; verbal: *zabáni; goftani.* **2** *(bá kárváże námváże misázad) ravand yá nahaád con:* recital: *az barxándan/ az barxáni;* survival: *zende mándan*

alabaster (n) *guneyi sang e marmar e gaci; roxám e gaci*

alabaster (adj) **1** *marmar; marmari; rixám; roxámi. goldán e marmar/ roxám.* **2** *marmari; sepid yá narm o hamvár con marmar/ roxám. roxsár e marmariyaw (besanjid bá "sine marmari")*

à la carte *alakárt (váże ye Faránsavi); cáwti ke páreháyaw rá jodá-jodá az ham az ru ye fehrest e xorákhá dastur yá sefárew dahand, na án xoráki ke hameaw rá be yek bahá bedahand. (Dar in restorán) tanhá xorákhá rá* "à la carte menu." *alakárt/ tak-tak/ jodá-jodá az ham mitaván sefárew/ dastur dád.*

alacrity (n) *bá ján o del. Piwnahád e u rá bá ján o del paziroft.*

à la mode **1** *be-ásá; alamod.* **2** *(dar Ámriká) (xorák) hamráh e bastani. koluce ye sib hamráh e bastani.*

alarm (n) **1** *áźir; zang; sut. áźir kewidan; zang/ sut e bim zadan. Áźir/ zang e átawsuzi kojást?.* **2** *wekuh; tars; harás. In ágáhi powtam rá milarzánad./ ma rá be harás miyafkanad. Az tars az já parid. tars nadárad.*

alarm (v) *tarsándan; harásánidan. Nemixáham to rá betarsánam ammá (bedán ke) bigáneyi dar báqat ast. Parandegán/ morqán az sar-o-sedá tarside parkewidand.*

alarm clock (/**alarm**) *pangán** (clock) *e zangdár; pangán* e áźirkaw; áźirpangán*. Bogzár pangán* (clock) *tasu ye/ sá'at e 6 zang bezanad.; Áźirpangán rá bogzár tasu ye 6 zang bezanad.*

alarmed (adj), **alarmed (at/ by sth)**. *negarán; delvápas; wuride; wokuhide. Az wanidan e in ke mixáhid az in dálá** [company] *beravid negarán/ wuride gawtam/ wekuhidam.*

alarming (adj) *máye ye tars/ negaráni; wekuhande; máye ye wuridegi. afzáyew e harásangiz e womár e dozdihá; afzáyew e dozdi máye ye negaráni/ tars/ harás ast. In gozárew saxt wekuhande/ harásangiz ast.*

alarmingly (adv) *harásangiz. Bahá ye káláhá be wiveyi negarán konande/ wekuhande/ harásangiz afzáyew yáfte.*

alarmist (n) *cupán e doruqgu*

alarmist (adj) *doruqi. doruqi mardom rá tarsándan; piwguyihá ye bimgin va harásangiz kardan; con cupán e doruqgu kasi rá tarsándan. Nabáyad con cupán e doruqgu báwim. Nabáyad mardom rá bihude be harás afkanim.*

alas (interj) *afsus!; deriqá!. Afsus bánu/ xánum, hameaw foruw rafte.*

albatross (n) *Guneyi morq e daryáyi ye bozorg e sepid az xáneváde ye* Diomedeidae *ke dar abardaryá ye* (ocean) *Árám yá abarzeráhhá* (oceans) *ye/ daryáhá ye bozorg e nimruz* [south] *yáft miwavad.*

albeit (conj) *(kohne yá beáyin) garce; agarce. Kuwidam be u dast yábam garce bejáyi naresid/ naresidam.*

albino (n) (pl **albinos**) *zál*

albinism (n) *záli. yek xarguw e zál; in bacce zál ast.*

album (n) **1** *daftar, náme yá álbom baráye negahdári ye peikare, dast-nebewte, tamr e peik va mánand e án.* **2** *yek dast naqme yá áváz az yek xánande yá navázande. In naqme/ áváz az vápasin dast naqmehá ye/ ávázhá ye u-st.*

albumen (n) **1** *sepide/ sefide (ye toxm e morq).* **2** *(giyáhwenási) mádde ye sepideyi (be viźe dar dánehá ye giyáhi)*

albumin (n) *mádde ye sepideyi; sepide; sefide*

alchemist (n) *kimiyágar*

alchemy (n) *kimiyá; kimiyágari*

alcohol (n) **1** *alkol.* **2** *mey; báde; nabid; nuwábehá ye alkoli yá meymand. Az foruw e nuwábehá ye meymand/ nabid jelogiri kardan. Hargez be nuwábehá ye meymand/ alkoli lab nemizanam.*

alcoholic (adj) **1** *meymand; alkol; alkoli; alkoldár. Báde ye xánegi mitavánad alkol e biw az andáze dáwte báwad.* **2** *meybáre (ZBP, C5468, FM); meigosár, "Ke iwán hame meygosár-and o mast -- Wab o rurz bá jám e por mey be dast." (ZBP, L6052, SF); meyparast, "Bexordand mey cand o mastán wodand -- parastandegán meyparastán wodand." (ZBP, L5819, SF). con meyparastán/ meybáregán dar xáb budan. meybáre; meyparast; meygosár. be váźe ye piw bázgardid.*

alcoholism (n) *meybáre; meygosár; meiparast. be váźe ye bálátar bázgardid.*

alcove (n) *wádorván; wáhnewin. Taxt xub/ be xubbi dar wádorván já migirad.*

alder (n) *tuse; tuská; deraxti az gune ye* Alnus

alderman (n) (pl **aldermen**) **1** *fernás; kadxodá.* **2** *(dar Ámriká) hamvand e anjoman e wahr va namáyande ye barzan*

aldermanic (adj) *bázgardi be* "alderman"

ale (n) **1** (**a**) *(guneyi) ábejo/ fugán. Engelisi ye saxt meymand. Candin gune ábejou miforuwim.* (**b**) *yek liván fugán. Do tá liván ábejo ye sabok xáhew mikonam bedahid.* **2** *(kohne wode yá dar guyewhá) ábejou; fugán. yek jám e ábejou*

alehouse (n) (pl **alehouses**) *(bástáni) meyxáne; "Hadis e madrese o xáneqah maguy ke báz -- Fetáde bar sar Háfez havá ye meyxáne." (Háfez)*

alert (adj), **alert (to sth)** *bidár, howyár, "...ammá agar asb xari howyár báw tá bar to qalat naravad..." (ZBP, L6778 QN); rouwanámáde; qebráq; gobrá; gobrák (ZBP, C7439 FM). Ámáde budan baráye/ howyár budan be bimháyi ke dar ráh ast. Wenavande ye howyár mitavánest laqzew rá daryábad. Garce biw az hawtád sál dárad ammá hanuz saxt qebráq/ gobrá/ huwyár ast.*

alert (n) **1** *(zamán e) ámádebáw. Lawkariyán rá sarásar ámádebáw dádand.* **2** *ámádebáw budan; guwidan, (kárváźe ye nágozará* (intransitiv verb)*),"Beguwid con man bejonbam ze jáy -- Womá barfarázid sanj o daráy!" (ZBP, C1320 SF); áźiridan/ [áźirdan] (kárváźe ye gozará)* [transitive verb] *ámádebáw dádan. guwidan; áźiridan; ámádebáw dádan/ budan.* **3 on the alert (against/ for sth)** *guwidan (be womáre ye 2 bálátar bengarid); ámáde budan; beguw budan; guw bazang budan; páyidan; bedast budan, "Garat ze dast baráyad morád e xáter e má -- Be dast báw ke xeyri bejá ye xiwtan ast." (ZBP, L2702 ,FA, Hafez). Kalántari/ pásbáni be mardom howyár dád ke xuniyán e begomán/ harásgarán* [suspected terrorists] *e begomán rá bepáyand/ bedast báwand/ beguwand.[be alert]*

alert (v) **1** *ámádebáw dádan; áźiridan/ áźirdan. Cerá pásbánán rá ámádebáw nadádand/ nayáźirdand?.* **2** **alert sb to sth** *kasi rá az cizi ágáh kardan/ ágáhánidan. kármandán rá az girodári ke dálá*/* (company) *bá án ruberu-st ágáhánidan/ ágáh kardan.*

alertly (adv) *ágáháne; áźir*

alertness (n) *ágáhi; áźiri; ámádegi*

A level (infml) = Advanced level. *zine* [level] *ye/ páygáh e piwrafte (dar ravew e ámuzewi y e Engelestán). Key zine ye piwrafteat/ A-levelat rá xáhi gereft?. Cand A-level gerefteyi?; cand dars e zine ye piwrafte gerefteyi?*

alfalfa (n) *bengarid be* "lucerne". *aspest; sepest; yonje*

alfresco (adj, adv) *dar havá ye ázád; birun. náhár dar havá ye ázád. dar havá ye ázád náhár xordan.*

algae (n) (plural) (sing **alga**). *jolbak; caqzváre; caqzpáre; jolvazaq; xaze*

ALGOL (also **Algol**) abbr. (computing) algorithmic oriented language, a high-level programming language. *guneyi zabán e márád* bá wive ye Xárazmi; zabán e piwrafteyi dar (márád*; ámárád*); barnámerizi be wive ye Xárazmi; zabán e Xárazmi*

algorithm (n) *(beviże dar márád*/* computing*) Xárazmi*

alias (n) *nám e sepanji; nám e doruqin. Bezehkár/ jáni* Kal Mammad *candin nám e sepanji/ doruqin dárad/ bekár mibarad.*

alias (adv) *yá be nám e sepanji ye/ doruqin e. Kal Esmál*, *benám e sepanji ye Gol Mammad, rá wahrbáni baráye bázporsi mixáhad.*

alibi (n) **1** *gováh/ gováhi yá gováh e baráyin/ beáyin e ostovár newángar e án ke kasi be hengám e ruydád e jenáyat yá bezehi dar já ye digari bude ast. Hame ye gonahkárán e begomán* [suspected] *gováh e ostovári dáwtand ke dar ruz e dozdi dar já ye digari budeand.* **2** *baháne. Báz dir ámadi/ kardi Bábak? In bár digar ce baháneyi dári?*

alien (n) **1** *(beáyin, yá dátikán/* law*) bigáne; na bumi; pari; anude (ZBP, C3485, MK, BF)*

alien (adj) **1** (**a**) *bigáne. sarzamini/ bumi bigáne/ ná-áwná; bigáne-bum.* (**b**) *ná-áwná;bigáne. áyinháyi ná-áwná/ bigáne.* **2** **alien to sth/ sb** *zed; várune; nászázgár. Conin bonesteháyi/ (*principles) *bá din e má nászázgár ast.; Conin bonesteháyi várune ye din e má-st. Sangdeli pák bá ximaw/ nahádaw* (nature) *sázgár nabud.*

alienate (v) **1** **alienate sb (from sb/ sth)** *dowman taráwidan; bigáne gardánidan/ sáxtan; bizár kardan. Ravew e noxost vazir besyári az peirovánaw rá bizár/ ruy-gardán sáxt. Besyári az honarmandán az mardom-bedur migardand./ az mardom bedur-and.* **2** *(dád; dátikán*/* law*) dáráki/ dáráyiyi rá be kas e digari vágozárdan/ vágozár kardan.*

alienation (n), **alienation (from sb/sth)** *bigánegi; bizári; ruygardáni; dowmantaráwi; dowman taráwidan; bigáne gardánidan/ gawtan; bizár/ ruygardán gawtan/ kardan/ sáxtan. Bezehkáriháyaw/ jenáyatkáriháyaw máye ye án gawt ke pák az xánevádeaw ránde wavad/ xánevádeaw az u pák bigáne gardad. Bimári ye raváni mitavánad máye ye bigánegi bá jahán e rástin gardad.*

alight[1] (adj) *rouwan; afruxte; átaw; gor. Yek sigár alaf e xowk rá barafruxt/ be átaw kewid. Pirhanaw dar átaw e gáz átaw gereft/ gor gereft. (pendárin) Roxsárewán az wádi barafruxte bud.*

alight[2] (v) **1** *piyáde wodan. Ráhiyán/ mosáferán hargez nabáyad az masráde*/ otobus hengám e jonbew piyáde wavand.* **2** **alight (on sth)** *newastan/ forud ámadan (ru ye..., con parande). Gonjewge ru ye wáxeyi án nazdikihá newast.*

alight on sth *oftádan e cawm be...; be... barxordan; baxtaki cizi rá yáftan. Cewmam baxtaki be náme ye/ ketáb e gard-gerefteyi powt e raf oftád.*

align (v) **1** (**a**) **align sth (with sth)** *rást nahádan; dar yek rástá nahádan; hamrástá ye... nahádan; árástan. Raji* [line] *az deraxtán rástárást/ hamrástá ye kenár e ráh /jádde.* (**b**) *rást kardan.(con carx e ráde*/ máwin). carxhá ye máwin/ ráde* rá rást kardan/ hamrástá kardan.* **2** **align oneself with sb** *be... peivastan; az... haváxáhi kardan; bá... hamdast gawtan. Kumal*/* (political party) *e Mazdaki/ Komunisti bá Sosiyálisthá hamdast/ hampeimán gawte.*

alignment (n) **1** *rást nahádan; rást kardan/ gardánidan; dar yek rástá nahádan; hamrástá budan/ kardan. Magasak e tofang báyad hamrástá ye ámáj báwad. peivastan; hamdasti; hampeimáni. Hamdasti ye Źápon bá Xorvarán* [west]. **2** **out of alignment** *nátaráz; taráz nabudan*

alike (adj) *mánand; hamánand; hamgen; yeksán; yekjur; máná. In do peikare xeili hamánand-and. In do peikare engár yeksán-and. In doqoluhá hic beham nemiánand. Baráye u hamejur musiqi yeksán ast.*

alike (adv) *yek jur; yeksán. hame rá bá yek cub rándan; bá hame dorost yeksán/ yekjur raftár kardan. Áb o havá ye injá hamiwe garm ast tábestán va zemestán nadárad. Áb o havá ye injá hamiwe garm ast tábestán o zemestánaw yekjur ast*

alimentary (adj) *vábaste be xorák va govárew*

alimentary canal *ráh e govárew*

alimony (n) *hazine ye zendegi (ke wouhar báyad be dastur e dádgáh be zan e xiw piw yá pas az hewtegi* [divorce] *va jodáyi be u bepardázad)*

alive (adj) **1** *zende; jándár; jánmand; huwyár; uwtánmand; ziyá, "...goft: ziyá ye guyá; ziyá ye guyá ye mira, ziyá ye mirá..." (ZBP, L6761 QN). Hengámi ke be bimárestán residam hanuz zende bud. Besyári (az) mardom hanuz pas az zaminlarze zende zir e xák-and/ zir e ávár-and.* **2** *sarzende; sar e hál; wád. Emruz xeili sarehál-i/ sarzende-yi.* **3** *zende; páyá. Gozárew e ruznámehá dástán rá zende negahdáwt.* **4** **alive and**

kicking *zende; sarehál. Bigomán wád miwavi ke bedáni Borzu hanuz zende va damáqaw cáq ast./ ...ke hanuz zende va sarehál ast.*

(be) alive to sth *az... xub ágáh budan; howyár budan. Az bim* [risk] *e kár bexubi ágáh ast.*

(be) alive with sth *por az/ ágande az. Daryáce/ daryácehe por az/ ágande az máhi bud. Daryáce az máhi lul mizad.*

be alive *wetáftan; zud budan. bejonb/ zudbáw/ bewetáb! Otobus/ Masráde* mire.; Be otobus/ masráde* nemiresi*

alkali (n) *qalyá; kelyá; tabáwir*

alkaline (adj) *qalyá; kelyá; qalyáyi; kelyáyi. xák e qalyá(yi)/ kelyá(yi)*

alkalinity (n) *qalyáyi; qalyáyi budan; qalyáyiyat; kelyáyi; kelyáyi budan; kelyáyiyat*

all[1] (indef det) **1** *hame "Ei hame hasti ze to peidá wode..." (Nezámi); //har (bá womárehá). (hame ye) asbán jánevar-and/ az jándárán-and, hamáná na hame ye jándáran/ jánevarán asb-and. Asbán hamegi jánevar-and, ammá hame ye jándárán asb nistand. Hame ye kasáni rá ke mehmán kardi/ nevid dádi* [invite]/ *miáyand. Hame ye giyáhánam xowkidand. Har panj tanewán saxt káriy-and/ kuwá-yand.//.* **2** *hame ye... . //Heme cubhá (xowk wode) áb-miravad/ áb miravand. Hame ye xowihá rá to kardi va kár e saxt be/ baráye man mánd. Hame ye in námehá rá báyad pásox dád.//.* **3** *sarásar; hame. //Sarásar e sál/ máh/ hafte/ ruz saxt kár karde. Sarásar e tábestán az kewvar birun bud. Sarásar e in ruzegár/ zamán bikár budim. Sarásar e/ hame ye zendegiyaw/ ruzgáraw dar Landan bude/ ziste.//.* **4** *bá... harce biwtar. //bá tajá* [speed] *ye harce biwtar.; bá wetáb e harce biwtar; bá káráyi ye harce biwtar; berásti; rástaw rá bexáhi;/ rok;/ biparde;/ bá del o ján; bá ján o del.//.* **5** *har; hargune; hicgune; hic ciz. //Bigomán degarguniháyi dar piw ast. Goft darbáre ye in bezeh/ jenáyat hic ciz nemidánad.//.* **6 and all that (jazz, rubbish, etc)** *(anáyin) va hamánand e án/ hamánandegán e án; //va in jur cizhá/ áwqálhá/ jafangiyát. Az harce tárix, sál va jang o injur cizhá delam beham xorde.//*

not all that good, well, etc *na xeili xub; ánjur xub ham na...; be án xubi ham... na; xeili...e... ham na; ánjur... ham na; be án...-i ham na...; Be án xubi ham naxánd. ánjur xub ham nemixánad. Xeili xub e xub ham nemixánad.*

not as bad(ly), etc as all that *ánjur... ham na; be án...i ham na; na be án wuri... . Ánjur puldár ham nistand. Be án puldári ham nistand.*

All Fools' Day = April fool's day (april)

all-night (adj) *hame wab; "Diwab hame wab camce zadi ku halvá?". yek mihmáni ke hame ye wab bederázá mikewad. Yek qahvexáne ke hame ye wab báz ast.; bidárxábi; hameye wab pás dádan; se pás e wab bidár budan; hame wab kewik dádan.*

All Saints' Day (also **All Hallows' Day**) *yekkom e Novámbr, ruz e pársáyán*

All Souls' Day *ruz e 2 Novámbr; [Ruz e Faravaharhá]*

all-time (adj) *bimánand; ruzgár; ruzgárán. yeki az behtarin/ bozorgtarin tenis-bázán e ruzegár. behtarin bázi ye ruzegárán; behtarin bázi ke tá konun hamánand nadáwte; rekordi ke wekaste nawode. Sud(há) be kamtarin marz e ruzegár/ ruzegárán reside/ káhew yáfte.*

all[2] (indef pron) *(harvenáme nâviże)* **1** *hame.* (**a**) **all (of sb/ sth)** *hame. //Cand tá botri ábejo/ fugán dáwtim, ammá hame-ewán nápadid/ nist wodand. Panj xáharam rá mehmán kardam/ faráxándam/ nevid dádam* [invite] *ammá hamewán/ har panj táwán nemitavánand biyáyand. Andi/ andaki/ páreyi az xorák xorde wode bud, ammá na hame-aw.//.* (**b**) **all of sb/sth** *hame; hamegi; hamegán, "(Wápur) ...va áqáz be jahád e Arab xáham kard ki be má nazdiktarand va fesád e iwán biwtar ast va hamegán bar vey saná goftand va áfarin kardand...." (ZBP, L7888, FEB). //Hame ye sugvárán jáme ye siyáh be tan dáwtand/ Sugvárán hamegi siyáhpuw budand. Hame ye bázicehá wekaste bud. Hame wekaste bud/ budand. Hame ye mey/ báde/ nabid rá bebar/ Hame-aw rá bebar. Hame ye in az án e to-st. /Hameaw az án e to-st./ Hameaw mál e to-st.//.* **2** *tanhá cizi ke...; har ce. //Tanhá cizi ke mixáham árámew ast. Harce bud bord.; Harce dáwtam gereft/ bord.//.* **3 all in all** *ruyeham; ruyehamrafte. //Ruyehamrafte xub bargozár wod/ xub bud/ xub az áb darámad.//*

all or nothing *vápasin tir dar celle ye kamán budan/ dáwtan. //In vápasin tir dar celle ye kamán ast, agar ham aknun nazanim hamávard* [competition]/ *bázi rá báxteyim.//*

and all *niz; hame ciz; fozun bar. Bád hame ciz rá az ru ye miz bord, sofre va hame ciz rá.*

(not) at all *az hic ruy; be hic ruy, "... va na iwán rá be hic ruy biyázardandi..." (ZBP, L103, TB). //Hic xowam nayámad; az hic ruy xowam nayámad/ dust nadáwtam. Hic ciz baráye xordan nabud/ bejá namánde bud. Hic az in piwguyi negaránid?//*
in all *ruyeham. Wám ruyeham davázdah tan budim. Ruyeham 15 dolár ast.*
not at all *(dar pásox e sepásgozári) xáhew mikonam, warmandeam nakonid. Arzew e womá rá nadárad.*
one's all *dár-o-nadár; ján; zendegi. Dáronadár e xod rá/ ján e xod rá dar jang az dast dádand.*
all[3] (indef adv). **1** *xeili; pák. //Az sar tá pá sefid-puw bud. Pák sefidpuw bud/ sefid puwide bud. Qahve pák ru ye walváram rixt.//.* **2** *(anáyin) xeili; pák. Xeili/ pák/ saxt wuride bud. //Vel kon bábá!; Saxt nagir!; Nagzár xunet juw biyád!//.* **3** *xeili biw az andáze ye delxáh. //Estár** [holiday]*/ ruzhá ye bikári tá amadim befahmim be páyán resid.; Ruzhá ye bikári xeili zud be páyán resid.//.* **4** *(dar varzew va bázihá) joft.... . //Har do su cáhár budand. Joft cáhár bud.//.* **5** **all along** *az áqáz; az avval. //Daryáftam/ fahmidam ke az áqáz/ avval tu/ dar jibam bude.//*
all but *nazdik be; engár. //Hengámi ke residim mehmáni dáwt be páyán miresid. Engár hic jur/ digar nemiwod dobáre savár e karji wod.//*
all in *mánde; bestuh. //Dar páyán e ávard xod rá saxt mánde yáft.//*
all of sth *engár biw az...; ...e carb. //Engár biw az do mil tá kenár e daryá ráh bud. Engár tá kenár e daryá do mil e carb ráh bud.//*
all one *yekpárce; sareham. //Náhárxori ye/ náhárxáne ye jodá nadárim, mehmánxáne va náhárxori sareham/ yekpárce ast.//*
all over (**a**) *sarásar; hamejá. //Hamejá rá pey e angowtar gawtim. Sarásar e/ hamejá ye tanam pas az ávard/ hamávard dard mikonad.//.* (**b**) *báz ham/ dorost/ xodewe dige/ ce miwavad kard/ ce mitaván cewm dáwt; ...ast digar. //Xáharam hamin e/ xodewe, biw az in nemitaván az u cewm dáwt. Xáharam hamin e, ce miwavad kard!//*
all right/ (**alright**) (**a**) *xub. Qahve/ qahvehe xub-e?. //Kár e tázeat xub ast?; Kár-o-bár e tázeat xub-e?//.* (**b**) *xub, dorost, tandorst. //Omidvár-am ke baccehá tandorost báwand.//.* (**c**) *xub. //In kár xube/bad nist ammá behtar az ibn ham mitavánesti(bekoni).//.* (**d**) *xob; áre. "In rá baráyam be peik miandázi?, "Xob, áre."* (**e**) *bigomán; dorost. //In dorost hamán yáruyi ast ke tu máwin/ ráde* didam. In xodew-e. Con do tan az kármandán bimár-and va sar e kár nayámadeand báyad harce biwtar bekuwim/ harce saxt-tar kár konim.//*
all there *behuw; howyár. //Gáhi/ gahgáhi raftári saxt wegeftangiz dárad, gomán nemikonam xeradaw/ aqlaw sar e já báwad.//*
be all about sb/ sth *dástán e ruz budan; noql e anjomanhá budan; sar e zabánhá budan. //Vápasin didár e sarán e kewvarhá sar e zabán e hame ast.//*
be all for sth/ doing sth *saxt bávar dáwtan be...; //U saxt xáhán e án ast ke kudakestánhá ye biwtari sáxte wavad.//*
be all one to sb *baráye kasi yeksán budan. //Baráye man pák yeksán ast ke aknun (nahár, wám...) bexorim yá dirtar.//*
be all over (...) *parákande wodan; dahán be dahán gawtan. //Áni/ Dar dam hame ye dabestan fahmidand ke ruz e bikári/ ta'tili dar piw ast.//*
be all over sb *az sar o guw e kasi bálá raftan. //Mibini ke wifteaw ast- dar mehmáni az sar-o-guw e doxtare bálá miraft.//*
be all up (with sb) *ruzegár e kasi be páyán reside budan; dour e kasi tamám wode budan; kár e kasi sáxte budan. //Engár ruzegár e má be páyán reside. Egár kár e má sáxte ast.//*
all clear (n), **the all-clear** *Ásude-báw!*
all-in (adj) *sarásar; ruyeham; ruyehamrafte. bahá ruyehamrafte.*
all-in wrestling *kowti ye ázád*
all out *beján zadan; saxt kuwidan. //Goruh e varzewi baráye qahremáni/ qahremán wodan beján mizanad. Baráye residan/ baráye resándan e xod behengám saxt kuwidan/ beján zadan.//*
all-purpose (adj) *hamekáre. kárgáh e hamekáre*
all-round (adj) **1** *hamegáni. yek ámuzew e/ farhixt e hamegáni ye xub.*
all-rounder (n) *hamekáre; hamefanharif.*
all-star (adj) *honarpiwegán e sarwenás. bázikonán; cand honarpiwe ye sarwenás*
all- (pref) **1** *hame; sarásar; vesf; vesp; harvesf. //yek áwpazxáne ye sarásar barqi. yek namáyew e sarásar Ámrikáyi.//.* **2** *xeili; bálátarin; saxt; vesp. saxt arjdár. vesptaván* [omnipotent]; *tavána be har ciz yá harkár. baxwande; harvesfbaxw/ vespobaxw** [all-merciful]

Allah (n) *Alláh (nám e xodá nazd e mosalmánán va Tázikán)*

allay (v) *sabok gardánidan; kástan. gereftári/ dardesar rá sabok kardan/ kástan; tars yá ranj rá sabok gardánidan; dodeli/ badgománi rá kástan/ zodudan.*

allegation (n) **1** *(doruq) bastan be...; (...) bastan b...; "... va hadis e doruq ke bar Áyewe bastand ham dar in qazv bud..." (ZBP, L708 SR).* **2** *soxan e bipá; soxan e puc; láf. Inhá soxanáni bipá, puc va sahmgin ast. In doruqi bas bozorg ast. In láfi bozorg/ sahmgin ast.*

allege (v) *láf zadan; soxan e bipá/ puc goftan; doruq goftan; be...(doruq yá...) bastan. //Zendáni bedoruq miguyad ke wab e bezeh/ jenáyat (dar) xáne bude. Doruq goft/ láf zad/ láfid ke con bimár bude nayámade ast/ návadi** [absent] *bude. Bemá (be doruq) bastand ke kálá ye qácáq be kewvar ávardeyim.//*

alleged (adj) *(mi)guyand ke.... Kasi ke (mi)guyand gonahkár ast.*

allegedly (adv) *(mi)guyand ke; engár. (mi)Guyand ke in dástán rá kámpiyuter/ márád* nevewte.*

allegiance (n) **allegiance (to sb/sth)**. *hampeimáni; hamdasti bá...; haváxáhi. haváxáhi az dastgáh e farmánraváyi, yek farmánravá, yek ármán, va mánand e án. //Be sar-sepordegi ye/ hampeimáni ye xod bá kewvar e xod sougand xordan.//*

allegorical (adj) *namádin; be kenáye*

allegorically (adv) *be rixt e namádin; be kenáye*

allegory (n) *namádin; kenáye*

allegretto (adj, adv) *Allegretto* [we give all musical and chemical terms in latin]*; andaki tond va wád*

allegretto (n) (pl **allegrettos**) *naqme ye "allegretto"; naqmeyi andaki tond va wád*

allegro (adj, adv) *(musiqi) allegro; tond; tond va wád*

allegro (n) (pl **allegros**) *yek (naqme ye) allegro; yek naqme ye tond va wád*

alleluia, **hallelujah** (n) (interj) *Alleluyá!; Ahuramazdá yazamaide!; Alláhoakbar!*

allergic (adj), **1** **allergic (to sth)** *násázgár; násázvár; násázgári dáwtan be cizi. //Gorbe(há) rá dust dáram ammá badbaxtáne be án(há) násázvár-am/ álerźi dáram.//.* **2** *násázvári. paruw* [rash; eruption] *e násázvári; //birun rixtan e pust az álerźi.//.* **3** **allergic to sth** *(anáyin, bewuxi) be kasi nasáxtan. //Kár e saxt be man nemisázad!; Be kár e saxt álerźi dáram.//*

allergy (n) *álerźi; násázgári; násázvári. be barxi farávarderhá ye wir álerźi/ násázgári dáwtan*

alleviate (v) *sabok kardan; kástan; káhidan; newándan, "...yá andar cawm bar sar va cawm dáruhá ki dardhá benewánad barnehand..." (ZBP L5301, ZX). "...waráb e sib...tewnegi benewánad...." (ZBP, L5678 ZX). //Pezewk be u dáruyi zad ke dard rá benewánad. Áváz mixándand tá deltangi ye cewm-beráhi rá bezodáyand.; Bár e (gerán e) deltangi ye cewmberáhi rá bá áváz xándan kástan.; Az cewmberáhi deltang gawtand áváz xándand tá delewán báz wavad.//*

alleviation (n) *sabok kardan; kástan; káhidan; newándan; káhew*

alley (n), **1** **alley-way** *kuce; kuy.* **2** *gozar.* **3** *ráh; báze*

alliance (n) **1** *hambastegi. //Ostánhá* [states]*/ kewvarhá mikuwand (tá) bá hambastegi nirumandtar gardand.//.* **2** *peivand; peimán e hambastegi. //Bá ostán e/ kewvar e hamsáye hampeimán gawtan/ peimán bastan/ peimán e hambastegi nehádan. Bá ostáne/ kewvar e hamsáye peimán (e hambastegi) rá wekastan.//.* **3** **in alliance (with sb/ sth)** *hamdast; hampeimán; hambaste; báham. //Bá hambázán e/ warikhá ye bigáneyemán kár/ hamkári mikonim.//*

allied *bázgardid be* "ally". *hamband; hambaste; hampeimán*

alligator (n) **1** *susmár; nahang (ZBP, L707, C6761 FM).* **2** *pust/ carm e nahang/ susmár. kif e pust e susmár/ nahang.*

alliteration (n) *ámadan e yek vát* (letter) *yá ává dar áqáz e do yá cand váźe ye payápei. pevá-gurání* [*<Hourami Kurdish *pevá+gurání] con* "sing a song of sixpence" *yá "kowtam wepew e wepewpew e wew pá rá."*

alliterative (adj) *pevá-gurání**

alliteratively (adv) *be wive ye pevá-gurání**

allocate (v), **allocate sth (to sb/ sth)** *kenár nahádan baráye ...; gomáwtan.pul baráye vásáj* [repair] *kenár gozáwtan. Har kodám e má rá be kári gomáwt.*

allocation (n) **1** *kenár nahádan; gomáwtan.* **2** *bahr; pul, //já va digar cizhá ke baráye kár e viźeyi kenár gozáwte wode báwad. Hame ye bahr e emsálemán rá hazine kardeyim.//*

allot v, (**allotted**), **allot sth(to sb/ sth)** *baxwidan; baxw kardan; dádan. //(Be har tan) cand dastádast dádand/ baxw kardand/ baxwidand?. Dar zamán e naháde* [appointed]*/ dar zamáni ke naháde wode bud/ dar zamáni ke be má dáde wode bud kár rá be anjám resándim. Kárhá ye ásán(tar) rá be ki midahad?//*

allotment (n) **1** *baxw kardan; baxwidan; dádan.* **2** *bahr, baxw*

allow (v) **1** (**a**) *dasturi dádan; gozáwtan; hewtan, "...xáhew kard ke behel tá emwab bar... báwam. Sarhang rá az án zan xow ámad." (ZBP, L175, TB). //Rayisam/ kárfarmáyam dasturi nemidahad/ nemigozárad/ nemihelad ke telefon/ zang bezanam. Ráhiyán rá nemigozárand/ nemiheland dud konand/ sigár bekewand. Ráhiyán rá dasturi ye dud kardan/ sigár kewidan nemidahand. Xod rá be (dast e) andiwehá separd.//.* (**b**) *hewtan, gozáwtan, wáyestan, ravá budan, "...va conán báyad ke con zan rá taláq dahi u háyez nabáwad va con bá u gerd ámade báwi ravá nabáwad u rá taláq dádan tá pák gardad..." (ZBP, L123, TTT); "Dávud u rá bed-in wart be zani kard va Dávud rá sad zan rást wod va andar wari'at e Tourát har cand ke zan konand ravá báwad, con nafaqe bar iwán rást dárad be tamámi..." (ZBP, L1924, TB). //Dar in namáyewxáne peikarebardári nawáyad. Dar sará ye má dud kardan nawáyad.;Nemigozárim kasi dar xáne ye má sigár bekewad/dud konad.//.* (**c**) *kasi/ cizi rá hewtan/ gozáwtan ke tu ravad/ andar wavad. Sag tu nayávarid. Sag tu ávardan nawáyad.* **2** **allow sth to sb** *dádan; ravá dáwtan.[baráye nemune be bálátar bázgardi.]. //Dar in (wive) parhiz (az xorák) yek jám e mey dar ruz ravá-st. Sáli cand ruz bikári/ tatili dári/ be to midahand?. Nemigozárand/ nemiheland kasi be didáram áyad. Máwin e/ ráde* ye kohneam rá 500 pond bardáwt. Pendárbáf ast. Pendárbáfi mikonad.//.* **3** **allow sth(for sb/ sth)** *nehádan; hewtan; gozáwtan; gereftan. //Baráye har tan cáhár bazmávard/ sándvic gozáwtan/ nehádan/ gereftan. Baráye pirhan e ástin boland báyad se metr (párce) begiri. Baráye residan be Landan báyad yek tasu /sá'at (zamán/ gáh) begozáram.//.* **4** (**a**) *(dád) paziroftan; ostovár dáwtan; dorost dánestan. //Dávar xást/ dáv e ma rá ostovár dáwt./ Paziroft ke ma rá paźuhew xástan* [to appeal] *wáyad./ Paziroft ke haq dáram darxást e paźuhew daham.//.* (**b**) *paziroftan; xastu wodan* [admit]*; bar in/ án bávar budan ke...;* Even if we allow that the poet was mad...: *Hamáná/ to guyi/ agar bepazirim ke wá'er/ cámezan diváne bude...; girim wá'er diváne bude.../ Besyári bar in bávarand ke u dar rewte ye xiw barjesteytarin honarmand ast.//*

allow for sb/ sth *be... gereftan; womordan; be womár ávardan; be dide gereftan; dar cewm dáwtan. //Agar ráhbandánhá rá ham (be dide) begirim/ be womár ávarim, nim tasu/ sá'at tá istgáh (e teren) ráh dári.//*

allow sb in, out, up, etc *gozáwtan/ hewtan tu ámadan/ birun raftan/ barxástan va mánand e án. //Tá baccehá kafwewán rá pák nakonand, nemigozárad/ nemihelad ke tu ye xáne áyand/ biyáyand/ andarwavand. Pas az dah ruz (bastari budan) bimár rá gozáwtand/hewtand (ke) boland wavad/az bester birun áyad.//*

allow of sth *já ye ... gozáwtan. //Bá dar cawm dáwtan e hame ye xam-o-camhá tanhá yek ráh mimánad. Bá in bonestehá* [facts] *tanhá yek ráh mimánad.//*

allowable (adj) *ravák; ravá, "...va conán báyad ke con zan rá taláq dahi u háyez nabáwad va con bá u gerd ámade báwi ravá nabáwad u rá taláq dádan tá pák gardad..." (ZBP, L123, TTT). "Dávud u rá bed-in wart be zani kard va Dávud rá sad zan rást wod va andar wari'at e Tourát har cand ke zan konand ravá báwad con nafaqe bar iwán rást dárad be tamámi..." (ZBP, L1924, TB). hazinehá ye ravá.*

allowance (n) **1** *(pul e /jire ye) ruzáne/ haftegi/ máháne; pul e tujibi. //pul e (tujibi ye) ruzáne 25 dolár. pul e puwák/ raxt/ zendegi ye boxor-o-namir/ hazine ye ráh (dádan, gereftan)./ Az pedaram hic pul e tujibi (haftegi/ máháne, va mánand e án) nemigereftam. bár yá boneyi ke har ráhi/ mosáfer bá xod ráyegán tavánad bord.//.* **2** *(baráye kálá ye kohne...) bardáwtan. //máwin/ ráde** [automobile]*/ yaxcál/ ojáq e kohneat rá ham (... tumán) barmidárand. baxwi az darámad ke be án báj* [tax] *baste nemiwavad.//.* **3** **make (an) allowance for sth** *gereftan; dar cewm dáwtan; be womár ávardan.* **make allowances for sb** *jodá kardan; kár e kasi rá az digarán jodá gereftan/ kardan/ dánestan. //Kár e u rá báyad az digarán jodá begiri zirá cand gáhi bimár bude.//*

alloy[1] (n) **1** *hamband. Berenj hamband e mes va ruy ast. pulád e hambandi.* **2** *bár* [inferior metal mixed with one of a greater value, esp gold or silver]

alloy[2] (v) **1** *hambastan.* **2** *tabáh kardan; xaráb kardan; sost kardan; //az arzew e... kástan. conán wádiyi ke hic tarsi ánrá natavánest kást/ tabáh gardánad.//*

allspice (n) (also **pimento**) *buafzári* [spice] *ke az dáne ye xowk e giyáhi be nám e dánewik e* <u>Pimenta dioica</u> *be dast áyad. ; guneyi felfel farangi ye wirin.*

allude (v), **allude to sb/ sth** *(be kasi yá cizi) guwe/ kenáye zadan. //Dar goftárat/ soxanrániyat guweyi zadi ke barxi degargunihá yá piwraftháyi dar kár ast, berásti ce dar sar dáwti?//*

allure (v) *(beáyin, yá soxanvari) feriftan; del e kasi rá bordan/ robudan; be... kewándan; dar e báq e sabz newán dádan. //Be kucandegán dar e báq e sabz newán dáde goftand ganj e biranj bedast miávarand.; Besyári az kucandegán rá pul e bádávarde be ánjá kewánd.; Besyári az kucandegán ferifte ye ganj e biranj gawtand.//*

allure (n) *delrobáyi; kewew; delferibi. Faribandegi ye/ delferibi ye zendegi dar wahr e…/ wahri bozorg.*

allurement (n) *delrobáyi; kewew; faribandegi; delfaribi*

alluring (adj) *delfarib; delrobá; faribande. yek labxand e delrobá/ delfarib; (yek) áyande ye delfarib/ delkaw; soxani /zabándádani delfarib.*

allusion (n) **allusion (to sb/ sth)** *guwe zadan; guwe; kenáye. //Cámeháyaw/ we'rháyaw/ sorudeháyaw ágande az guwehá ye tárik/ dowvár e adabi-st. Hic kas haq nadárad/ nemitavánad cewm e cap be sar e bimuyaw biyandázad. Saxt bizár ast/ hic xowaw nemiáyad ke kasi guweyi be daqsariyaw/ tási ye kalleaw/ sar e bimuyaw bezanad.//*

allusive (adj) *dárá ye guwe /goriz/ kenáye. //Sabk e/ wive ye soxan e darparde ye u rá be ásáni nemitaván daryáft.; Sabk e por az guwe/ kenáye/ goriz e u rá be saxti taván daryáft.//*

alluvial (adj) *láy; láymand; láynák; ábroft. láy; xák e tahnewasti* [sedimentary]*/ láymand; dawthá ye ábrofti*

ally (v) (pt, pp **allied**) **ally (sb/ oneself) with/ to sb/ sth** *peivastan; peimán. bastan; hamdast gawtan. //Engelestán bá niruhá ye xorvaráni* [western] *ye digar baráye bázargáni va padáfand peivaste/ hamdast gawte.//*

allied (adj), **allied (to sth)** *peivaste; hambaste; hamánand; hamdast. raste ye bázargánihá ye hambaste/ hampeimán. //Afzáyew e ágrefthá/* [crimes] *bá afzáyew e bikári bastegi dárad.//*

ally (n) <u>**1**</u> *hamdast, yávar, yár, hampeimán.* <u>**2**</u> **the Allies** *kewvarhá ye hampeimán bá Engelestán dar jang e jaháni ye noxost va dovvom.*

-ally *(band e kárváźe/* adverb) *misázad, con:* sensationally: *wurangiz*

Alma Mater <u>**1**</u> *dánewkade; dánewgáh; dánewsará (ánjáyi ke kasi dánew ámuxte).* <u>**2**</u> *sorud e dabirestán yá dánewkade.*

Almanac; **almanack** (n). *sálnáme, daftar e sál "...andar daftar e sál ce bud? In daftar e sál bar máh va sál e Pársi hamiáyad az bahr e ásáni va xubi ye taqdir..." (ZBP, L7213 TT); gáhnamá*

almighty (adj). <u>**1**</u> *taváná; vesptaván.* God Almighty/ Almighty God.*Xodá ye taváná/ vesptaván.* <u>**2**</u> *bozorg; saxt bozorg; mah. darb-o-dáqun; xarmagas; sarexar; hamám e zanáne*

(the) Almighty (n) *Xodá; Ahura Mazdá*

almond (n) <u>**1**</u> *deraxt e bádám, louz, be nám e dánewik e* <u>Prunus amygdalus</u>. <u>**2**</u> *bádám; maqz e bádám; louz.* almond essence. *rouqan e bádám.*

almond-eyed *cewm bádámi*

almond-paste *xamir e bádám; louzine*

almoner (n) <u>**1**</u> *(dar gozawte) kasi ke káraw baxw kardan e awudád* [alms] *miyán e tohidastán bud; awudádsálár*.* <u>**2**</u> (= **medical social worker**) *yávar (e komakhá ye mardomi) vábaste be/ dar bimárestán; mardomyár; marsyár* (= martýár)*

almost (adv) <u>**1**</u> *nazdik e; kamábiw. Inán kamábiw hamiwe conin laqzewi mikonand. //Kamábiw hengám e raftan ast. Nazdik e raftan ast. Wám kamábiw ámáde ast. Sor xord /laqzid/ liz xord va nazdik bud biyoftad/ zamin bexorad. Nazdik e/ kamábiw 180 sántimetr qadaw/ borz o báláyaw ast. Harcizi báwad kársáz ast.//.* <u>**2**</u> **almost no**/ **nobody**/ **none**/ **nothing**/ **never** *(kamábiw) hic; (gáh niz tarjome nemiwavad); kamábiw. //(Kamábiw) Hickas soxanaw rá bávar nakard. Hic kas be u nageravid. Soxanrán (kamábiw) hic ciz e bedardxor/ arzewmand nagoft.//*

alms (n) *awudád* [alms] *[án ciz va pul ke be tohidastán dahand]; dáwan/ dáwn; hudahew; karfe "...awudád va pádáw az ru ye dád nehand va baxwew nakonand va awudád nadahand..." (ZBP, L7808 ZVY); dandánmozd, "...xat va barát bestán va boro be salámat ke in zar be dandánmozd be to dádam va man az bahr e to bogzaram, va Nasr bed-in sabab az mosádere berast..." (ZBP, L6756 QN). //Be gedáyán e kuy/ xiyábán awudád dád.Baráye sir kardan e wekam e farzandánewán mibáyast gedáyi ye awudád konand.//*

almshouse (n) *(dar Engelestán) gedáxáne; xastexáne*

aloe (n) <u>**1**</u> *[Dar zabán e Engelisi* Aloe *be se giyáh gofte miwavad.* (<u>**a**</u>) **Aquilaria agallocha** *va in deraxti ast xowbuy az xáneváde ye* **Mezereon** *.In deraxt dar Hendustán miruyad.* (<u>**b**</u>) *giyáh e digari az gune ye*

[Genus] **Aloe** *ke dar Áfriqá miruyad va az xáneváde ye* **Lily** *ast.* (**c**) *Giyáh e Ámrikáyi az gune ye* **Furcraea** *az xáneváde ye* **amaryllis**. *Dar Pársi giyáh e noxostin rá* ***dárbuy*** *guyand. va in hamán ast ke Tázikán "Ud" guyand. "Tá sabr rá nabáwad wirini ye wekar -- Tá bid buy nadahad bar sán e dárbuy." (Rudaki; az Xorde Avestá, PurDávud, sát e 139); "Farwháye zarbaft,yá párceháye abriwomin ,jámeháye abriwomin piráhanhá ye biwomár az katán, wekar, zanjebil, dárbuy fozun va faráván..." (ZBP, L6656, Hormozdnáme, PurDávud, sát 26). Dar Pársi cand nám e zir rá niz baráye* Aloe *dárim: hawtdahán (ZBP, L4307 FM), alvá, álvá (ZBP, C3600 FM), wabyár yá wapyár (ZBP, C7900 FM). Wáyad wáyeste báwad tanhá "dárbuy" rá baráye giyáh e noxostin negáh dárim, va in se váže ye diagr rá baráye digar gunehá ye* Aloe *be kár barim.]*. **2** **aloes** (also **bitter aloes**) [sing v] juice of the plant used in medicine. *Tabarzad (ZBP, C6106 BF)*

aloft (adv), **1** **up in the air; overhead.** *bálá dar havá. //darafwhá/ parcamhá bálá dar havá takán takán mixordand. Bádkonakhá/ bálunhá (az piw) bálá/ dar havá budand.//.* **2** *bálá ye/ válád e kawti. //Bálá ye/ be válád e kawti raft tá bádbánhá rá bebinad/ bázrasi konad.//*

alone (adj, adv) **1** (**a**) *tanhá; tanháyi; tak; yegáne. //Dust nadáram wab tanhá(yi) birun beravam. Tanhá/ tanháyi/ tak o tanhá dar án sará ye bozorg miziyad/ zendegi mikonad. (Dar) miyán e tandisgarán e novin/ emruzi tak ast.//.* (**b**) *yek tan; yek tane; tanhá; tanháyi. //Yektane saxt ast. Baráye yek tan dowvár ast. Tanháyi/ yektane/ dast-tanhá bár e xáneváde rá be duw kewid/ bacceháyaw rá bozorg kard. Dust-tar dáram tanháyi ru ye án kár konam.//.* **2** *tanhá. //Tanhá kafwhá/ betanháyi 80 dolár wod/ darámad. Tanhá án náme/ ketáb yád e u rá zende negah xáhad dáwt.//.* Time alone will tell. *(Dastán) Tanhá áyande newán xáhad dád. "In hanuz avval e nouruz e jahán-afruz ast -- Báw tá xeime zanad doulat neysán o ayár." (PAF #2419, Sa'di); Co fardá wavad fekr e Fardá konim.; Be giti ke dánad bejoz kerdegár -- ke fardá ce bázi konad ruzegár." (PAF, SF); "Nawáwide, wab deráz ast.".//Tanhá to mitaváni be man komak koni.//*

go it alone *Yekke/ tak-o-tanhá/ dast-tanhá dast be kár e dowvári zadan. Bar án wod yektane/ dast-tanhá kár o bár e xodaw rá ráh biyandázad/ barpá konad.*

leave/ let sb/ sth alone *Az dom e kasi bázwodan/ báznawodan, "...yeki án ke Mahmudiyán az dom e in mard mibáznawodand va hilat va ... mikardand va del e Amir az bas ke wanid por wod..." (ZBP, L411 TBH); kasi rá be xiwtan gozáwtan, "Goft ey Sa'di ma rá be xiwtan bogzár ke soltán ma rá ham az pedariyán midánad..." (ZBP, L1311 TBH). kasi rá be xod gozáwtan,"... va yek sá'at balke yek nafas má rá be má nagozárand..." (ZBP, L1370 TBH); gozáwtan, "... va ma rá goft án mard rá bogzár vagarna to rá halák gardánam." (ZBP, L2735 AT), dast az... dáwtan, "Sar benahádam va wotorbán rá goftam dast az man bedár." (ZBP, L3743 GS); //dast az sar e kasi bardáwtan.; vel kardan; hewtan. Xáhew kard u rá vel konand/ dast az saraw bardárand/ dast az u bedárand/ u rá be xod gozárand ammá ruznámenevishá/ gozárewgarán peivaset mu ye damáqaw miwodand/ dast az saraw barnemidáwtand/ az dom e u báz nemiwodand. Piwtar/ yekbár be womá goftam dast be cizhá ye man nazanid/ dast az sar e cizhá ye man bardárid/ cizhá ye ma rá vel konid/ bogzárid/ dast az cizhá ye man bedárid!//*

let alone *tá ce resad be..:. //Baráye xodemán já nist, (tá) ce resad be wew sag va yek gorbe. Hanuz nemidánam ce xoráki dastur bedaham/ begozinam, ce resad be in ke pulaw rá dáde báwam.//*

not be alone in doing sth *dar andiwe, sahew yá kári tanhá nabudan. //Bávar dárad ke in máye ye jang tavánad wod va u dar in zamine tanhá nist (/va digarán niz bar in bávar-and.)//*

along (prep) **1** *sartásar; sarásar; dar rástá ye...; //Sar-tá-sar e kuce gám zadan/ ráh raftan. Sar-tá-sar e ráhro ráh raftan.//.* **2** *(dar) kenár e; dar rástá ye; sarásar e; kenár e; hambar e...; //Hambar e/ kenáre ye divár gol ruyide. Mitaváni kenár e rudxáne jol-o-plásat rá pahn koni/ sizdebedar koni/ picnic koni.//*

along (adv) **1** *piw. //Pásbán be mardom goft beravand/ ráhewán rá bekewand va beravand. Zudbáw ráh biyoft (vagarna) diremán miwavad.//.* **2** *bá; be; hamráh e. //Be mehmáni ámadan va cand tan az dustán rá niz bá xod ávardan.; Be mehmáni ámadan va Are o Ure o Wamsikure rá niz yenge ávardan. Sagaw rá bá xodaw sar e kár bord. Dáram miáyam. Cand pál* e/ daqiqe ye digar be womá mipeivandam.//.* **3** **along with sth** *fozun bar; bá; hamráh e. //Dar besyári kewvarhá hamráh e/ fozun bar nuwábehá ye meymand be tanbáku niz báj* [tax] *mibandand.//*

alongside (adv) *hambar e; hamvar e; pahlu ye; kenár e... . Qáyeqi dar án kenár baste wode bud. kenár e...; hambar e... . Máwine/ án ráde* kenár e/ hambar e jadval istád.*

aloof (adj), **aloof (from sb/ sth)** **1** *sard; nacasb; nagad; con kuh e yax. Saxt nagad ast.; //Doxtare sard va nacasb ast.; Doxtare be kuh e yax mimune. Sarásar e goftogu xámuw o sard bud.//.* **2** **keep/ hold/ stand aloof from sb/ sth** *az... kenáre gereftan; sardi newán dádan. Az (tude ye/ anbuh e) mardom kenáre gereft.*

aloofness (n) *sardi; sarsangini; yax; nagadi; nacasb*

aloud (adv) **1** *boland; borz; be áváz e boland; bá ává ye/ sedá ye boland. //Náme ye xáharaw rá boland(-boland) xánd.//.* **2** *boland; borz; boland-boland. //Boland-boland/ bá faryád/ be áváz e borz darxást e komak kard.//*

alp (n) **1** *kuh e boland (be viźe dar Suyis va kewvarhá ye hamsáye).* **2** **the Alps** *kuhhá ye Álp; rewte kuh e Álp.* **3** *carágáhhá ye kuhestáni dar Suyis.*

alpaca (n) *Álpáká guneyi wotor e bikuhán e pawmálu dar Ámriká ye nimruzin. pawm e/ párce ye pawmi ye Álpáká/ wotor e bikuhán. nimtane ye Álpáká/ pawm e wotor e bikuhán*

alpenstock (n) *báhu/ báze/ cubdast/ gerav (e nouk-áhani baráye kuhnavardi)*

alpha (n) **1** α, A, *álfá noxostin vát dar dabire ye Yunáni.* **2** **Alpha and Omega** *sar tá tah; sar-o-tah; áqáz tá páyán*

alpha particle *zarre ye álfá*

alpha radiation *parto ye álfá*

alpha ray *parto ye álfá*

alphabet (n) *dabire. //Dabire ye Engelisi 26 vát* [letter] *dárad.//*

alphabetical (adj) *dabiregáni; be sámán e dabireyi. In váźehá rá dabiregáni/ be rixt e dabire biyáráy!*

alphabetically (adv) *dabiregáni/ be rixt e dabire; (be wive ye) dabiregáni. Inhá rá/ ánhá rá be wive ye dabiregáni biyáráy!*

alpine (adj) *(vábaste be) kuhhá ye boland, beviźe Álp. golhá ye kuhi; golhá ye (kuh-há ye) Álp*

alpine (n) *giyáh e kuhestáni; giyáh e kuhi*

already (adv) **1** *piwtar; jeloutar. //Án film/ celpard* rá piwtar/ jeloutar dideam az inru dust-tar dáram yek ciz e digar bebinam. Hengámi ke residam ostád piwtar (az man) dar yáne/ otáq bud. Hengámi ke zang zadam/ telefonidam (u piwtar az án) rafte bud.//.* **2** *be hamin zudi!. //Be hamin zudi bacceháyat dabestán-rou wodeand?. Behamin zudi sá'at e/ tasu ye 10 wod?. Be hamin zudi dári miri/ miravi? (va) má rá tanhá migozári? Nemiwe!//*

alright (adv) *bengarid be* "all right"

Alsatian (n) German Shepherd. *sag-gorgi*

also (adv) *niz; fozun bar; ham. //Faránse va Álmáni va kami niz/ ham Rusi midánad/ soxan miguyad. Javán va xowgel ast, fozun bar in puldár ham hast. Ham javán ast ham xowgel va ham puldár. Panj ruz dar hafte va niz har wab (be wágerdán) miyámuzam. Na tanhá xub (sáz) minavázad, musiqi/ áhang niz minevisad.//*

also-ran (n) **1** *(dar asb yá sag-daváni) siyáhi-lawkar.* **2** *siyáhi-lawkar; noxodi; hickáre. Kávus gohi./ ádam e hesábi nemiwavd.*

altar (n) **1** *(dar kelisá) miz; mayazd; mehráb; ádaryán (M. Moqaddm).* **2** *miz; mayaz; mehráb; ádaryán (M. Moqaddm)*

altar-piece (n) *peikare yá tandisi ke powt e mehráb yá mayazd nahand.*

alter (v) **1** *degargun kardan/ gawtam/ wodan; digargun kardan/ gawtam/ wodan; jur e digar kardan/ gawtan/ wodan; avaz kardan/ gawtam/ wodan; gardándan; gardidan; gawtan, "... goftand má to rá be wahr andar nahelim va to rá be maleki napasandim ke to din* ***begardánidi*** *va az botparasti dast bardáwti..." (ZBP ,L190 TB); "...va digar án ke dánestam qazá ye xodá ye ta'álá rá kas natavánad* ***gardánidan****..." (ZBP, L281 TB); "...agar ráy e áli binad hickas rá zahre va tamkin e án nabáwad ke yek qá'ede az án* ***begardánad*** *ke qá'ede ye hame kárhá begardad..." (ZBP, L1292 TBH); "Cun nik va bad be xelqat ast dar mo'ámelat soxan goftan mahál bovad va hickas natavánad ke in xelqat e asli begardánad..." (ZBP, L1775 DB). //Candán digargun gawte bud/ gawte/ gardide/ avaz wode bud ke hic nawnáxtamaw. Mibáyast raxtháyaw rá kucak konad zirá láqar wode bud. Havápeimá ráhaw rá gardánd. In hame ciz rá migardánad/ degargun mikonad/ beham mizanad. In nahád e kár rá digargun mikonad.//.* **2** *(soxan dar parde, beviźe dar Ámriká) axte kardan.*

alterable (adj) *gardándani; degargunipazir*

alteration (n) **1** *gardándan/ gardidan/ gawtan; degargun kardan/ gawtan; gardew; degarguni. Tá ce andáze báyad degargun kard/ sáxt?; Tá ce andáze báyad gardánd/ gardánid?.* **2** *gardew; degarguni; gardidan/ gardándan. //Dárim xáne rá andaki dastkári mikonim. Cand já ye saráy rá dárim migardánim/ degargun mikonim.//*

altercation (n) *setize; begumagu*

alterego (pl **alteregos**) (Latin) *dust e jánjáni; con do nime ye yek sib. //Dust e jánjáni ye man ast. Hamejá báham-im.//*

alternate (adj) **1** *yeki-dar-miyán; powtesareham; payápei. //negár e/ naqw e dáyere/ parhun va cárguw yeki darmiyán. piruzi va wekast/ noumidi ye payápei/ powte-e-sar-e ham.//.* **2** *yek dar miyán. yek ruz dar miyán.* **3** *(barg ru ye sáqe) yek dar miyán; yeki dar miyán.*

alternate angles *(dánew e womár/* mathematics*) guwe(há) ye yek darmiyán*

alternate (v) **1** *powt e sar e ham/ yekidarmiyán. //powt e sar e ham/ yekidarmiyán árástan. Besyári (az) kewávarzán be wive ye gardewi/ pastámand/ pastáyi/ yeki-dar-miyán ciz mikárand. Payápei mehrabáni va sangdeli minamud/ mikard. Pesarán va doxtarán rá yeki dar miyán powt e miz newánd.//.* **2** **alternate with sth** *pastáyi piw ámadan; yekidarmiyán ámadan*

alternately (adv) *yek dar miyán; yeki dar miyán.*

alternating current (abbr AC) *barq e pastámand*

alternation (n) *yeki darmiyán budan/ ámadan; pastáyi budan.*

alternative (adj) **1** *digar. //Ráhhá ye digari baráye tarábari yáftan. Piwnahád e digari dárid?. Ketáb e/ náme ye digari ke baráye ázmun mitaván xánd "Restáxiz" ast.//.* **2** **the alternative society** *az má behtarán; az má behtarun; //kesáni ke xunewán az digarán rangintar ast//*

alternative (n) **1** *gozir; cáre. //Yeki az do gozir rá dárid, yá zanáwuyi konid/ zan begirid yá bizan bemánid. Mocaw rá gereftand, goziri/ cáreyi nadáwt joz in ke xastu* [admit] *wavad.//.* **2** *gozir; cáre; ráh. //Yeki az gozirháyi ke dári kenáregiri (az kár) ast.//*

alternatively (adv) *yá be já ye...; //Mitavánim/ mitavánestim bá kárván dudi/ qatár beravim yá be já ye án bá máwin/ ráde* beravim.//*

alternator (n) *motor e barq e pastámand; dinám; hezu*[<hiz, Kordi ye Hourami]*

although/ **altho** (conj) **1** *bá án ke; bá in ke; agarce. //Bá án ke dar hamávard* [competition] *be wuxi nám nevewte bud baram e/ jáyeze ye noxost rá ham bord.//.* **2** *hamáná; ammá. //Goft bá ham zan o wouhar-and, hamáná man bigomán midánam ke nistand/ conin nist.//*

altimeter (n) *borzásanj*

altitude (n) **1** *borá/ borzád/ bolandi bál ye ru ye áb. //Borzá ye/ bolandi ye in dehkade (az ru ye daryá) cist?. Dárim dar borzá ye 6000 metri parváz mikonim.//.* **2** **altitude sickness** *borzágereftegi; az bolandi bimár wodan. Dar in borzá/ bolandi dam zadan dowvar ast.* **3** *(setárewenári; axtarmári) borzá/ borzád e yek setáre*

alto (n) (pl **altos**) (music) **1** *bamtarin áváz e zanáne yá zirtarin áváz e mardáne yá xánandeyi bá in áváz e mardáne yá zanáne; álto; bamest*.* **2** Contralto *kontrálto.* **3** ***álto****: (musiqiyi ke baráye in áváz yá xánande nevewte báwand.).* **4** ***sáz e álto****: sázi ke dar rade ye xod dovvomin zirtarin ává rá dáwte báwad. yek sáksofon e álto*

altogether (adv) **1** *ruyeham; ruyehamrafte; dar vákiyám*há* [sentence] *ye ma* [negative] *"az hic ruy". Az hic ruy az áhangi ke wode xownud nistam.* **2** *ruyeham; ruyehamrafte. Ruyeham 150 dolár be man bedehkári.* **3** *ruyehamrafte. //Havá bad va xorák badtar /xeili bad bud, va ruyehamrafte in estár** [vacation] *pák noumid konande bud.//*

altogether (n), **in the altogether** *berehne; loxt; loxt-o-pati*

altruism (n) *azxodgozawtegi; mardomdusti*

altruist (n) *az xodgozawte; mardomdust*

altruistic (adj) *az xodgozawte; mardomdust*

altruistically (adv) *bá az xodgozawte; mardomdustáne*

alum (n) *záj; zág; záq; zák, "Conánk siyáh áyaď az zák va mázu va dah áyaď az cahár va wew." (ZBP, C7062, FM) (ZBP, L1467 DA); "Zák e siyáh, zák e kafwgarán ast az hame anvá' e zák in qábeztar ast..." (ZBP, L5650 ZX); daháne (ZBP, L1138 FM); zamaj (ZBP, C349 BQM); kát (ZBP, C3164.FM); balxac, záj e siyáh (ZBP, C5493 FM.)*

aluminium; aluminum (n) *álminiyom. barg e álminiyomi; patar* [foil]*; patar e álminiyomi (EDPL)*

alumna (n) (pl **alumnae)** *duwize yá bánu/ xánum e dánewámuz yá dánewju ye piwin e yek dabirestán, dánewsará, dánewkade yá dánewgáh*

alumnus (n) (pl **alumni**) *dánewámuz yá dánewjuy e (pesar yá mard) e piwin e yek dabirestán, dánewsará, dánewkade yá dánewgáh*

alveolar (adj, n) **1** **Alveolus** *cáh, cáhak, -xáne;* dental alveolus: *dandánxáne, "wekastegi ye dandánxáne biwtar su ye zandarun bovad" (ZBP, L5631 ZX)].* **2** (phonetics) *(áváwenási) vát e (váthá ye) dandánxáneyi.*

always (adv) **1** *hami; hamváre; hamár; hamáre; hamiwe, hazmán, "Nabudi be giti conin kehtaram -- ke hazmán [har zamán] bedu div o pil ewkaram. "(ZBP, L6252 SF). peivaste, "...va peivaste in ma'ni ke weix be lafz e iwán xiwtan rá xáste ast,...) (ZBP, L2402 AT). //Hamiwe/har zamán bá án pirhan be yádaw hastam. Kamábiw hamiwe/ hamváre pápiyon/ ko-er* e parváneyi mizanad. Hamváre/ hamiwe báqbáni/ golkári rá dust dáwte.//.* **2** *payápei/ hamiwe. //Peik hamiwe tasu ye/ sá'at e haft o nim miáyad. Kamábiw har yek wanbe/ yekwanbehá dar kelisá hastim/ be kelisá miravim.//.* **3** *peivaste; bárábár; bárhá; payápei. Peivaste/ harzamán pul mixást. Cerá peivaste náxonat rá mijavi?.* **4** *hamváre; hamiwe; harzamán; hazmán (bengarid be bálátar, (ZBP, L6252 SF). //Hamváre mitaváni az farhang komak begiri. Agar (be) pul e biwtar(i) niyáz dárand hamiwe mitavánand be bánk beravand.//*

always supposing (that)... *agar...; be peimán ke... . Agar ázmunháyam rá xub bedaham/ bogzaránam (hamiwe) mitavánam be dánewgáh beravam.*

as always *con hamiwe. Con hamiwe dir ámad/ kard va nágozir wod bedavad tá be otobus/ masráde* beresad.*

am *be* "Be" *bengarid*

AM abbr **1** (radio) amplitude modulation *(baráye rádiyo) gardándan e/ gardew e dámane.* **2** Master of Arts: *vidbar**

am/ **AM** (Latin ante meridien). *(Kutáhwode az Látin* ante meridien*) piwin; bámdád; piw az nimruz. (tasu* ye/ sá'at e) 10 piwin/ bámdád. besanjid bá* pm/ PM.

amalgam (n) **1** *hambaste ye jive; malqame. //Dandánpezewk baráye por kardan e dandánam hambaste ye jive/ malqame bekár bord.//.* **2** *barhame/ barhamak.* a subtle amalgam of spices: *barhame ye ostádáneyi az buafzár/ cáwnihá*

amalgamate (v), **amalgamate (sb/ sth) (with sb/ sth)** *peivastan; hambastan; serewtan; yeki kardan/ gawtan. //Ábejo-sázi ye ku ye má be kárxáne ye digari peivaste. Dabestánhá/ dabirestánhá/ ámuzewgáhhá ye pesaráne va doxtaráne rá yeki kardeand tá dabestán e/ dabirestán e/ ámuzewgáh e farágirande ye novini padid ávarand.//*

amalgamation n **1** *peivastan; hambastan; yeki kardan; yeki gawtan. //Peivastan/ yeki wodan bá... tanhá ráh e goriz/ cáre ye jelogiri az varwekastegi bud.//.* **2** *peivand; peivastan; hambastegi. //Dar in hafte do peivand (miyán e bongáhhá/ werkathá) rá dideyim.//*

amanuensis (pl **amanuenses**) *(kohne yá beáyin) dabir; runeviskonande.*

amass (v) *gerd ávardan; anbárdan; anbáwtan; falanjidan, "In terázu ke ánce barsanjad -- joz hame sud e xiw naflanjad." (ZBP, C2693 FM, Moxtári). mál/ dáráyi/ dárák/ pul e hengoft gerdávardan. Gováh e basande gerd ávarde u rá dar wew báre doźvardand** [convict].

amateur (n) **1** *varzewkár yá honarmand e kámegar (Parvizan e Pársi, Az Ajam tá Pársi). //In ávard/ hamávard* [competition] *be ru ye varzewkárán e kámegar va niz piwemand* [profesional] *báz ast. Garce kámegari biw nist ammá/ hamáná naválzandeyi/ bázigari taráz e noxost ast. yek peikarebardár/ cougánbáz/ mowtzan e kámegar./ namáyew/ namáyewnáme ye kámegaráne/ kowti ye kámegaráne* [amateur dramatics, wrestling], etc.//. **2** *náwi. //Yek mowt náwiy-and va bekár nemiáyand.//*

amateurish (adj) *náwi*

amateurishly (adv) *náwiyáne*

amatory (adj) *varanik*; ewqi; áweqáne. adabiyát e varanik*/ ewqi/ áweqáne. sargozawthá ye/ dástánhá ye varanik*/ ewqi/ áweqáne.*

amaurosis; amblyopia *kuri az pey e bináyi, bedune newáneyi az sáxtemán e cew; andos, [<Avestáyi "andos" (Yawthá, PurDávud, Ábányawt, hát e 90-93, pp273-275)]*

amaze (v) *háź; háj (o váj) kardan; sib-o-tib; wib-o-tib kardan; háźuyidan; hárunidan; dar wegeft kardan. //Ázmun e ránanadegi rá bexubi gozaránd va hame rá mát kard./ Hamegi az degarguni ye rixtaw dar wegeft wodim. Rixtaw candán degargun gawte bud ke hame mát mándim./ Doxtare az in ke u hanuz zende bud háj-o-váj/ wib-o-tib gawt.//*

amazement (n) *//Wegeftzade be man negarist. Háj-o-váj be man negarist/ negáh kard. Bá wegefti wanidam ke...//*

amazing (adj) *wegeft; wegeftangiz. //yek tajá ye* [speed] *wegeft(angiz); yek bázigar e wegeft(angiz); yek wáhkár e wegeft(angiz). Wegeft(angiz) ast ke wená nemidáni.//*

amazingly (adv) *Wegeft. tardasti ye/ zerangi ye u máye ye wegeft ast/ wegeftangiz ast.*

amazon (n) **1** *mácequl; naruk; Fátme-arre*

Amazon *dar afsánehá ye Yunáni: Ámázon, zan e jangju/ jangávar*

amazonian (adj) *naru; jangávar*

ambassador (n) **1** *bayaspán (ZBP, C5423, MK); ferestáde, "Ferestáde ámad bar e wáh e nou -- Gozawte wabi tire az máh e nou." (ZBP, L3153 SF); "Bedán tá beguyad ke az nazd e wáh -- ferestáde ámad bedin bárgáh." (ZBP, L4695 SF). Ferestáde ye/ bayaspán e Faránse be Yaman.* **2** *ferestáde; namáyande*

ambassador-at-large (n) (pl **ambassadors-at-large**) *bayaspán e/ ferestáde ye viźe*

ambassadorial (adj) *ferestáde; bayaspán*

ambassadress (n) **1** *(zan e) bayaspán, ferestáde.* → ambassador. **2** *zan yá hamsar e bayaspán/ ferestáde*

amber (n) **1** (**a**) *kahrobá, bijáde, "Wod án taxt e wáhi yo án dastgáh -- zamáne robudaw co bijáde, káh." (ZBP, L6499 SF). gardanband e/ bijáde/ kahrobá.* (**b**) *kahrobáyi (rang) be rang e bijáde.* **2** *(ceráq e ráhnamáyi) zard/ kahrobáyi*

ambergris (n) *wáhbuy, "Biqeymat ast wekar az án do labán e uy -- kásed wod az do zolfaw bázár e wáhbuy. "(Rudaki) (Xorde-Avestá, Purdávud, p 139); ambar; anbar (ZBP C4606 MK, BF, FM)*

ambi-, *(dar váźehá ye serewte) do; hardo; dotáyi.* ambidexterous: *kasi ke bá har do dast betavánad benevisad yá kár konad.* ambivalent: *dodeli; damdami*

ambidexterous (adj) *dodast; kasi ke bá har do dast betavánad benevisad yá kár konad.*

ambience (**ambiance**) (n) *bum; áb-o-havá; rang-o-bu. //Kuwideyim dar injá rang-o-bu ye yek xorák-o-nuwábeforuwi ye Itáliyáyi rá padid ávarim.//*

ambient (adj) *pirámun; bum; (havá yá harciz e digar ke) farágir (báwad); az hame su. garmá ye bum/ zistbum* [ambient temperature]

ambiguity (n) *dopahlu(yi); gongi. Besyári az wuxihá ye/ soxanhá ye xandenák e Espániyáyi be dopahlu budan e soxan/ váźe bastegi dárad. Tond/ zud cizhá ye gong/ dopahlu rá dar án goftár daryáft.*

ambiguous (adj) **1** *dopahlu; gong. "Mard goft bezan ", in dopahlust zirá nemidánim "mard zani rá goft", yá "mard goft kotak bezan.".* **2** *gong; dopahlu. labxandi, negáhi, cewmaki yá adáyi gong/ dopahlu*

ambiguously (adv) *dopahlu; gong*

ambiguousness (n) *dopahluyi; gongi*

ambit (n) *dast; gostare; pahne; dámane (ye niru, taván, dasturi)*

ambition (n) **ambition (to be/ to do sth) 1** (**a**) *árezu ye residan e be... rá dáwtan; biwi, "Kasi rá kojá por ze áhu bovad -- Ravánaw ze biwi be niru bovad." (ZBP, L5907 SF); bolandi jostan, bolandijuyi, "Be yek ruy jostan bolandi sezást -- agar dar miyán e dam e aźdahást." (ZBP L6333, SF); afzunmanewi, "Kasi k-u bovad bar xerad pádewá -- raván rá nadárad be ráh e havá. Soxon nawno az mard e afzun-manew -- Ke bá ján e rouwan bovad bá konew." (ZBP, L3395 SF); afzunijuyi, "Pas án ke bicáre gawt na afzunijuyande va na az had dargozarande -- nist bezeh bar u..." (ZBP, L6702 TTT); borzmanewi; jáhjuyi. saxt árezumand e nám/ áváze/ pul/ taván va mánand e án budan, námjuyi; puljuyi; zurjuyi.* (**b**) *árezu; bolandijuyi. Árezuhá ye dur-o-deráz dar sar dáwtan; bolandi jostan.* **2**.*árezu; bolandijuyi. be bálátar bengarid. Be árezu ye xod dast yáftan/ residan; árezuhá ye xod rá jáme ye konew puwándan.*

ambitious (adj) **1** **ambitious (to be/ do sth); ambitious (for sth)**. *afzunmanew; jáhju; bolandijuy; afzunijuyande; borzmanew; baráye nemunehá ye kohan be "ambition" báz gardid. modiri/ sálári javán va bolandijuy/ afzunmanew/ borzmanew. dar zendegi bolandijuy/ afzunijuy budan. baráye farzandán e xiw bolandijuy/ afzunijuy budan.* **2** *afzunmanewáne; borzmanewáne. Barnámehá ye borzmanewáne/ afzunmanewáne baráye be farjám/ be anjám resándan e kár piw az/ zudtar az zamán e naháde (dáwtan).*

ambitiously (adv) *afzunmanewáne; jáhjuyáne; bolandijuyáne; borzmanewáne; afzunmanewáne*

ambivalence (n) *dodeli ;dohaváyi; damdami budan; sahew e* [feeling] *dogáne dáwtan*

ambivalent (adj) *dodel;dohavá; damdami. dar barábar e zan e behtarin dust e xiw do havá budan/ sahewi* [feeling] *dogáne dáwtan.*

ambivalently (adv) *bá dodeli; bá dohaváyi*

amble (v) **1** *xarámidan; narm-narmak ráh raftan. //Xarámán (ráh) miraft. Xarámán xarámán cand mil raftim. Narm narmak cand mil xarámidim.//.* **2** *yorqe raftan (baráye asb).*

amble (n) *xarámidan; xarámew; narm-narmak ráh raftan*
amblyopia; **amaurosis** *kuri bedun e bimári ye áwkár; andos, [<Avestáyi "andos" (Yawthá, PurDávud, Ábányawt, hát e 90-93, pp 273-275)]*
ambrosia (n) **1** *(dar afsánehá ye Yunáni) nuw (xorák e xodáyán).* **2** *nuw; angabin; minuxv́ál/ minuxál* [M. Moqaddam, <Avestáyi; Tárix e Wáhanwáhi ye Haxámanewi]*
ambulance (n) *ámboláns; bimárkaw; xastekaw; [pawgahan = ámboláns e mordekew/ tábutkew (Xordád Yawt, hát 2, Yawthá, Purdávud, sát 153); nesákew (mordekew)]*
ambush (n) **1** *nehál; nehále; naxiz; dar naxiz newastan, "Bebinid piri ke ján e ma rá -- newasta-st con wir andar naxiz." (ZBP, C6869, Salmán); kamin, "Nabáyad ke imen wavid az kamin -- Sepah báwad andar dar-o-dawt e kin." (ZBP, L5851 SF). kamin kardan; dar naxiz newastan; dar nahálegáh newastan.* **2** (**a**) *wabixun (zadan); ruzxun (zadan). //Be gawti ye dowman wabixun zadand.//.* (**b**) *wabixun zanande; ruzxunzanande.* (**c**) *kamingáh; naxiz; nehálegáh; nehále já (baráye nemune be bálátar bázgardid)*
ambush (v) *wabixun/ ruzxun zadan. be gawti ye dowman wabixun/ ruzxun zadan.*
ameba; **amoeba** *ámib*
ameliorate (v) *behtar wodan/ kardan/ gardánidan; vaw kardan; vawkaridan. nahád/ nahew e kárhá rá behtar gardánidan/ vawkardan; cegunegi ye kárhá rá behtar kardan/ vawkardan; zine ye zist/ zendegi ye mardom rá behtar kardan/ vawkardan/ vawkaridan.*
amelioration (n) *behtar wodan/ kardan; vawkardan; behtari; vawi*
amen (interj, n) *Idunbád, Iduntaraj bád!. Goruh e ávázexánhá "Idunbád" rá xeili zibá xánd. Idun bád!; Iduntaraj bád!; Iwállá!*
amenable (adj) **1 amenable to sth** *dastxow e...; ...-pazir. dastxow e mehrabáni, pand, xerad; mehrpazir, pandpazir, xeradpazir. //Gománam bá u mitaván bá goftogu kenár ámad.//.* **2 amenable to sth** (**a**) *ziredast e…; dastxow e…; …-pazir. dádpazir; qánunpazir; zir e dád…;* (**b**) *…-pazir;…-wodani. //Áyinhá ye hanjár* [normal] *rá dar in báre nataván be kár gereft. In kár/ báre áyinpazir nist.//*
amend (v) **1** *pardáxtan; dorost kardan; dastkári kardan; daryáftan; vawkardan* [<Kordi ye Hourámi]. bijaki/ sanadi, piwnahádi, dádi/ qánuni rá vawkardan*/ daryáftan.* **2** *behtar kardan/ wodan; vawkardan* (kárváže ye gozará/* vt*); vawkaridan* (kárbváže ye nágozará/* vi*), daryáftan "…va ánjá bebáwim do sál tá án gáh ke in xelalhá daryáfte áyad…." (ZBP, L643 TBH) "harcand cewm-zaxmi conin oftád be sar-sabzi va eqbál e xodávand hame dartaván-yáft…" (ZBP, L643 TBH). Báyad raftárat rá daryábi/ behtar koni/ vawkoni**
amendment **1 amendment (to sth)** *dastkári; pardáxt; vawkard*; daryábew.*
[The following sentence is a good example for students of the "Persian" language, showing the method to put Persian language in its eminent level.] *[In vákiyám** [sentence] *namád e* [symbol] *bavandeyi** [complete] *baráye kár e páláyew e zabán e Ajami tavánad bud, con hame ye párehá ye án baráye farhang e Iráni ná-áwná-st. Parvá konid ke dar in báre va digar bárehá páláyew e zabán báyad zineyi yá pelle-pelle báwad. Má az tarjome ye "Ajami" áqázide kár rá be Pársi miresánim.]*

*"**Majles** cand **elháqiye ye esláhi** ye **láyehe ye qánuni** rá **moured e bahs qarár dád.**"*

Dar in vákiyám e Ajami tanhá "cand", "rá", "e", va "dád" Pársi ast!!*

*1- **Majles** cand **elháqiye ye esláhi** ye **láyehe ye qánuni** rá segálid.*

*2- **Kahestán*** cand **elháqiye ye esláhi** ye **láyehe ye qánuni** rá segálid.*

Kahestán az ru ye parhib** [model] *e mahestán (ke dar Íránzamin piwine dárad sáxte wode.)*

*3- **láyehe ye** qánuni:piwdád, piwnahádi ke hanuz dád /qánun nagawte.*

*4- **moured e bahs qarár dádan**: segálidan*

Kahestán cand elháqiye ye esláhi ye piwdád rá segálid.

5- elháqiye ye esláhi: vawkard [az Kordi ye Hourámi]

*va saranjám: **Kahestán* cand vawkard* e piwdád* rá segálid.***

[Dar in báre va digar bárehá ye hamánand e án kár e páláyew e zabán báyad bá ámuzew e bonyádi va gám be gám anjám wavad.].

2- *dastkári; pardáxt; vawkard*. bedun e vawkard* ostovárdáwte wod.* [passed without amendment.]

amends (n)[pl] **make amendments (to sb) (for sth)** *bázpardáxtan; daryáftan, "…va ánjá bebáwim do sál tá án gáh ke in xelalhá daryáfte áyad…." (ZBP, L643 TBH). "harcand cewm-zaxmi conin oftád be sar-sabzi va eqbál e xodávand hame dartaván-yáft…". (ZBP, L643 TBH); jobrán kardan; vawkardan*; az del e kasi cizi rá darávardan. //Mehmániyewán rá xaráb kardam/ bazmewán rá behamrixtam, cegune mitavánam az delewán darbiyávaram/ jobránaw konam?. Bazmewán rá tabáh kardam/ kástam cun ázordegiyewán rá tavánam daryáft?//*

amenity (n) **1** [often plural] *abzár e ásáyew; ásáye*. Mardomi ke pas az báznewastegi baráye zendegi be rustá miravand dar biwtar e bárehá az nabud e ásáyehá ye wahri/ abzár e ásáyew e zendegi ye wahri dar ranjand. Budan e garmábe ye boxár/.soná dar yek mehmánsará ásáye* ye sudmandi-st.* **2** *delpaziri. //Zud be delpaziri ye (zist-)bum e novin e xiw pei bord.//*

amenorrhea (n) abnormal absence or suppression of the menstrual discharge. *dawtán-bastegi (ZBP, L5317 ZX]*

American (adj) **1** *Ámrikáyi; yengedonyáyi; vábaste be Ámriká abáxtari* [North] *yá nimruzi* [south]. *bumi ye Ámriká.* **2** *Ámrikáyi; wahrvand e Ámriká.* **3** *(zabán e Engelisi ye) Ámrikáyi*

American football *futbál e Ámrikáyi;Tapká* ye Ámrikáyi bá tup e xarbozeyi, bedun e dast-be-dast kardan e tup.*

American Indian/ **Amerindian** *Sorxpust e Ámrikáyi; sorxpustán e bumi ye Ámriká*

Americanism (n) *váźe ye viźe ye zabán e Engelisi ye Ámrikáyi,*

Americanize, **-ise** (v) *Ámrikáyi kardan/ gardándan*

amid *miyáne...*

amidship/ amidships (adv) *miyán e kawti; nimeráh miyán e damáq va tah e kawti. //Otáqak e womá dar miyán e/ nimeráh miyán e damáq va tah e kawti ast.//*

aminoacid *asid e ámini*

amir/**emir** *sálár; amir*

amiss (adj, adv) **1** *(kohne wode) qalat; harz; xaráb. Yek pá ye kár lang e/ yek já ye kár xaráb e, az dast e man kári barmiáyad?.* **2** **(not) come/ go amiss** *xub budan; sudmand budan; be kár ámadan. //Yek joft kafw e nou hamiwe be kár tavánad ámad.//*

take sth amiss *ranjidan; kasi rá bad ámdan; be kasi barxordan. Agar piwnahád e komak konam badaw nemiáyad/ nemiranjad/ behew barnemixorad?*

amity (n) *dusti, peivand(há ye dustáne). bá hamsáyegán e xiw dustáne zistan.*

ammeter (n) *ámpersanj*

ammonia (n) **1** *gáz e ámonyák.* **2** (**liquid ammonia**) *áb e ámonyák*

ammonite (n) *sangváre ye guneyi lise/ lisak/ ráb az ráste ye* Ammonidea *(az sarpáyán* Cephalopod) *ke aknun pák az miyán rafte ast.*

ammunition (n) **1** *sáz-o-barg; sáz," Ke candin sepah rá bar in dawt e jang -- alaf báyad o sáz o jáy e derang." (ZBP, L6441 SF). Bá andak sáz o bargi mibáyast bá áfand e/ táxt e (dowman) ruberu wavand.* **2** *gazlik, gazak (zabán e kuce). Bá in náme gazlik/ gazak be dastaw oftád.*

amnesia (n) *farámuwi, "...va Lisarqas be loqat e Yunán farámuwi rá guyand va be Tázi nesyán guyand..." (ZBP, L5429 ZX)*

amnesty (n) *baxwudegi/ ámorzidegi ye hamegáni. Baxwudegi ye hamegáni dádeand. Wurewiyán pas az/ bá baxwudegi ye hamegáni be xáne/ mihan bázgawtand.*

amoeba; **ameba** (n) (pl **amoebas/ amebas** or **amoebae**): *ámib*

amoebic (adj) *ámibi.* amoebic dysentery: *delpice ye/ wekamravew e xuni ye ámibi*

amok (**amuck**) (adv), **run amok** *divánevár davidan. Babr e az báq e jánevarán gorixt va tasuhá/ sá'athá divánevár in su va án su david.*

among (**amongst**) (prep) **1** *miyán, dar miyán "Man dar miyán e jam'o delam já ye digar ast." (Háfez). //(dar) miyán e tohidastán, bimárán, pirán/ sálxordegán va hamánandegán e ánán kár kardan. (Dar) miyán e kumeyi/ tudeyi az námehá ye/ ketábhá ye kohne án rá yáft/ yáftaw/ peidáyaw kard.//.* **2** *dar miyán e. //Man dar miyán e vápasin kasáni budam ke raftand. Naxostvasir va wuyaw miyán e báwandegán budand. U tanhá yek tan/ yeki az kasáni bud ke komak mixástand.; U tanhá yeki az xástárán e komak bud.//.* **3** *miyán e...; //Náme/ ketáb miyán e dánewámuzán/ dánewjuyán baxw kardan/ paxwidan.//.* **4** *miyán e. //Sar-rewtedárán/* [politicians] *hamiwe báham dar caxewand./ Sar-rewtedárán hamiwe miyán e xod dar*

jang-o-setiz/ begumagu/ caxew-and.; Sar-rewtedárán hamiwe miyán e xodewán begu-magu dárand./ (saying) There is honour among thieves. *(dastán)* [proverb] *Moqol ham yásá dárad., "Yád e Cangiz e Moqol xeyr ke yásáyi dáwt." (Mas'ud e Alipur);"Sag ham dast e sáhábewo gáz nemigire.", "Jende ham wám e qaribun kos nemide."*

amoral (adj) *vadak; palid*

amorous (adj) *áweqáne; duwármin. wekane [negáh e áweqáne]. námehá ye, cámehá ye, sargozawthá ye áwegáne/ duwármin. Dar bazm e kármandán saxt del báxt/ delbáxte gawt. Áweqáne/ duwármin/ delbáxte dar cewmánaw xire gawt.*

amorousness (n) *kámráni; áweqpiwegi. be kámráni/ áweqpiwegi námvar budan/ wenáxte wode budan.*

amorphous (adj) *biparhib; birixt; nájur; nábesámán. qoppehá yelakkehá ye biparhib/ birixt e rang. cand dast pirhan va juráb e nájur*

amortization, amortisation (n).   *(dátikán) vámi rá xorde-xorde pardáxtan; vápardáxt*

amortize, -ise (v) *(dátikán)* [law] *vámi rá xorde-xorde pardáxtan; vápardáxtan*

amount (v), **amount to sth** **<u>1</u>** *residan be. Baháyaw/ hazine be 90 dolár resid. Ágáhi ye má be jáyi nemiresad/ náciz ast.* **<u>2</u>** *barábar budan bá...; hamcand e...budan. //Dast e kami az xarkári nadárad. Ánce ke to miguyi piwmárdan* [accusation] *ast. Ánce ke to miguyi dast e kami az piwmári ye rástárást* [direct accusation] *nadárad.; Bá ánce ke to miguyi dast e kami az gonahkár dánestan (e u) nadárad.//*

amount (n), **amount (of sth)** **<u>1</u>** *andáze; bahá; and; candán; candin. bijak* [bill] *e ruyehamrafte* [full amount]. *//Berásti mitaváni in andáze bepardázi?; Rásti in andáze dári?; Berásti/ rásti rá candán taváni pardáxt?//.* **<u>2</u>** *candi; andáze; daryá; xarvár. yek daryá/ xarvár kár. //yek daryá/ xarvár pul. yek xarvár kácál* [furnitture]. *Hame andáze xorák faráham kardand. Candán/ harcand ham (ke) wirew kardand, naparid.//.* **<u>3</u>** **any amount of sth,** a large quantity of sth: *yek daryá, yek xarvár, xeili; xar-,. //Xeili komak mitavánad begirad.; Har cand komak bexáhi mitavánad begirad.//*

amour (n) *(be wuxi yá soxanvari) mul; mul kardan. Mul (kardan) e táze-aw rá wanidi?*

amour propre (French) *[In váže harjá juri tarjome miwavad. Tanhá dar vákiyám* [sentence] *tarjome mikonim.]. //Beppá be par e koláhaw barnaxorad.; Beppá be teriw e qabáyaw barnaxorad.; Forumáye* [no self respect] *ast. Barmanew ast.//*

amp (n) *bázgardid be* "Ámpere"

Ampere (= **amp**) (n) (*kutáh wode* **A**). *Ámper [yekkán e gardew e barq]*

amperage (n) *ámperá ;ámperád (besanjid bá pahná, tangná; derázá)*

ampersand (n) *"&"; newán e "&" = va, o. Newán e "&". va rá biwtar dar nám e dáláhá** [company] *bekár mibarand. Baráye nemune "*Borzu, Bahrám &/ *va* Wirin."

amphetamine (n) *Ámfetámine/ dáru ye sáxtegi ye barangizánande ye dastgáh e pei.. [gouhar/ jouhar e hum (<haoma, Avestáyi]*

amphi-, **<u>1</u>** *do; har do; har dojur.* amphibian *dozist; quk; quksán.* **<u>2</u>** *gerdágerd.* amphitheatre: *goud; tálár*

amphibian (n) **<u>1</u>** *do-zist; quk; quksán. Vazaq va varalmáhi* [newt] *har do az dozistán-and/ az quksánán-and.* **<u>2</u>** *(havápeymá ye) zemávi* [<zemin , va áb] (havápeimáyi ke betavánad ru ye áb va xowki parváz karde yá forud áyad.).* **<u>3</u>** *máwin/ ráde*/ garduni ke betavánad ru ye xowki va áb beravad.; ráde*/ máwin/ gardun e zemávi**

amphitheatre (**amphitheater**) (n) **<u>1</u>** *goud. //Rumihá candin goud e benám/ námi/ bolandáváze sáxtand. Cand goud e námi be dast Rumihá sáxte wod.//.* **<u>2</u>** *tálár.* **<u>3</u>** *goud; goudál*

ample (adj) **<u>1</u>** *bas; basande; vas. //Zamán e basande baráye residan be istgáh. Yek tekke ye kucak kák/ nán e wirini bas ast, sepás. Panj dolár baráye niyáz e man bas e bas ast.//.* **<u>2</u>** *fareván; por; kalán. //mardi nirumand/ porzur/ zurmand/ tavánmand. Sarparast/ sálár e dálá** [company] *dastmozd e kaláni migirad.//.* **<u>3</u>** *bozorg; feráx. //sineyi feráx/ bozorg. Baráye baccehá dar sandali ye/ newim e powt já ye feráx hast. Dástán/ ravand e gozinew rá dar jamjám** [TV] *gowáde newán dádand.//*

amply (adv) *xub, bas, faráván. parvári; farbeh; porkácál; por; faráván; mawt. pádáw e kalán*

amplify (v) **<u>1</u>** *afzudan; bozorg kardan; mahánidan*/ masánidan*. áváyi/ gardew e barq/ newáneyi rá afzudan/ mahánidan/ masánidan.* **<u>2</u>** *gowáde(tar) goftan; wáx-o-barg dádan; (be dástáni) áb-o-táb dádan; bá áb-o-táb goftan; bá sir-dáq-piyázdáq goftan. //Báyad az womá bexáhim soxan e xod rá gowádetar bázguyid/ bázgowáyid.//*

amplification (n) *afzáyew; afzudan; bozorg(tar) kardan; mahánidan*; masánidan*; mahánew*; masánew**

amplifier (n) *maháne*; masáne**

amplitude (n) *dámane; pahne; pahná; feráxi; feráxá; masá; mahá. //Moujhá ye/ kuhehá ye sedá/ ává rá az ru ye dámane-ewán/ masáwán andáze migirand.//*

ampoule/ **ampule** (n) *ámpul; bokal* (<guyew e Lári)*

amputate (v) *váboridan; az tan jodá kardan, "…va bedán hájat áyad ki án (ozv e morde va puside) rá az tan jodá konand…" (ZBP, L5624 ZX); bedar kardan, "Darviwi….gelimi az xáne ye yári bedozdid. Hákem farmud dastaw bedarkonand…" (ZBP, L3741, GS). //Bázuyaw candán tabáh gawte ke báyad án rá váborand/ beborand/ az tanaw jodá konand / bedarkonand.//*

amputation (n) *bázgardid be* "amputate".

amuck *bázgardid be* "amok"

amulet (n) *heykal (ZBP, C1893 FM); cawmáruy "Co az to kas nayábad xawwi yo kám -- ce ru ye to ce cawmáruy bar bám." (ZBP, L7721 VR); "nazar-qorbuni".*

amuse (v) **1** *xandándan; be labxand yá xande andáxtan. //Hamegi az dástán e sage be xande oftádand. Naqqáwihá ye/ negárhá ye xandeávar e/ xandenák e man baccehá rá be xande vádáwt. Az… xande-emán gereft/ bexande oftádim.//.* **2** *sargarm kardan; bázidádan. //In bázicehá bacce rá sargarm mikonad. Bá negaristan e/ seyl kardan e peikarehá ye kohan xod rá sargarm kardand.//*

amusement (n) **1** *sargarmi; huniyá; xonyá. //Az bázi ye ganjafe/* [cards] *baráye sargarmi hic xowam nemiáyad. In mehmánsará baráye mihmánánaw hame jur/ hame dast sargarmi/ huniyá/ xonyá dárad.//.* **2** *xande (oftádan); bázi; sargarmi. //Natavánest jelo ye xande ye xodaw rá az laqzew u begirad. Riw e doruqiyaw oftád va az xande rudebor wodam. In tanhá baráye sargarm-ist. Wuxi-ye bábá.//*

amusement (n) *wuxi; xande; sargarmi*

amusement park *báq e bázi va sargarmi*

amusing (adj) *xande-ávar; sargarm konande; máye ye xande; xandenák, "Án rá (ádam e qamnák) noxost be wenavánidan e ozrhá va soxanhá ye xub va hekáyathá ye xandenák .... aláj konad..." (ZBP, L5350 ZX). dástáni sargarm-konande; dástánsoráyi xowsoxan. //Estár** [holiday] *bárhá be namáyewxáne raftim va xeili casbid.//*

an *bengarid be* "a"

-an *bengarid be* "-ian"

-ana *bengarid be* "-iana"

anachronism (n) **1** *laqzew e tárixi (az didgáh e zamáni). //Agar beguyim wahrbánu Viktoriyá jam-jám/ televizion negáh mikarde/ seyl mikarde yek laqzew e tárixi ast.//.* **2** *laqzew e tárixi. //Agar dar namáyewhá ye Wekespir bázikonán raxt e/ jáme ye emruzi bepuwand yek laqzew tárixi xáhad bud.//.* **3** *(ádam, áyin yá andiwe ye) kohan/ kohne/ morde. //Barxi mardom e emruzi/ tude ye emruzi pádewáhi rá áyini kohne/ morde midánand.; Nazd e barxi mardom e emruzi pádewáhi áyini kohne/ morde ast.//*

anachronistic (adj) *kohan/ kohne/ morde*

anaconda (n) *Guneyi már, be nám e dánewik* <u>Eunectes murinus</u>. *In már az goruh e Boa dar Ámriká ye rapivin/ nimruzin* [south] *ziste wekár e xod rá bá celándan va xord kardan mikowad.*

anaemia/ **anemia** (n) *kamxuni; bixuni, "Be yek máh yek bár ámixtan -- Gar afzun bovad xun bovad rixtan...., Co afzun koni káhew afzun konad -- Ze sosti tan e mard bixun konad." (ZBP, L5945 SF)*

anaemic/ **anemic** (adj) **1** *kamxun; bixun. Be bávar e man/ gománam kamxun/ bixun ast.* **2** *sost; bimaze; bihál; xonak. Yek namáyew e bimaze/ bihál/ xonak.*

anaesthesia/ **anesthesia** (n) *bihuwi* [general anesthesia]; *huwbari* [general anesthesia]; *"Befarmud tá dáru ye huwbar -- parastande ámixt bá nuw bar." (ZBP, L6282 SF)*; *kerexi; kerexti* (local anesthesia), *"A'sáb e kerex wode ye vey dar jostoju ye táziyáne ast." (ZBP, C3056 FM, "Dawti"); serr, serri, serr wodan/ kardan* (local anesthesia)

anaesthetic/ **anesthetic** (n) *[Baráye* "general anesthesia" *in vážehá rá bekár barid: huwbar; bihuw konande; bihowáne, "Man dáyeyi dáwtam va u ma rá nasihat karde bud ke cun dar miyán e mardán mibáwi báyad ke bihowáne peivaste bá xod midári, ma rá angowtari dar angowt bud va bihowáne dar zir e negin bud." (ZBP, C7964, SA). [Va baráye* "local anesthetic" *dáru ye serr konande yá kerex/ kerext konande rá bekár barid.].*

zir e bihuwi/ kerexi/ serri budan. kasi rá bihuw kardan; kasi rá bihowáne dádan. serri; serr kardan; kerexi/ kerex kardan con baráye kewidan e dandán.
[Hamánjur ke dar bálátar yád wod dar Pársi niyázi be tarjome ye "local" *va* "general" *nist. Váźe ye "serr" va "kerex" hamán* "local" *rá miresánad, va "bihuwi" va "huwbari" hamán maini ye* [= meaning], *"*general" *rá dar bar dárad.]*

anaesthesiologist/ **anesthesiologist** (n) *pezewk e huwbari*

anaesthetist/ **anesthetist** (n) *hutoxw* [technician] *e huwbari*

anaesthetization; **-isation**/ **anesthetization** (n) *be váźe ye piw bázgardid.*

anaesthetize, **-ise**/ **anesthetize** *az huw bordan; bihuw kardan; bihowáne dádan (har se baráye* general anesthesia*); kerex/ serr kardan (har do baráye* "local anesthesia*)*

anagram (n) *varnám* (<Sanskrit "varnaman") conán ke "riw" varnám e "wir" ast. //In cistán e váźegán (e hambor/* cross-word puzzle*) por az varnám* ast.//*

anal (adj) *(vábaste be) kun; pize; pizi; pend; newin. be* "anus" *bengarid. pend(gáh); newin; pize(gáh)*

anal (adj) *suráx e kun; pend [<Guyew e Espaháni]; pize; pizi; sule; káf; morz; anjir*

analgesia (n) *bidardi; dard rá darnayáftan*

analgesic (adj, n) *dardnewán; dardnewánande; dardgosár*; newánande ye dard "...va se-digar gune án bovad ke mosakken bovad va mosakken án bovad ke dardnewánande bovad..." (ZBP, L7060 HM). Áspirin yek dardnewán e sabok ast. Aspirin yek dáru ye dard newánande ye sabok ast.*

analogous (adj), **analogous (to/ with sth)** *hamánand; máná; mánand; mánande; tá; hamtá; hávand. In do ravand hamánand nistand. Gir-o-dár* [crisis] *e konuni be nahew* [situation] *e kami piw az jang mimánad.; Gir-o-dár e konuni hamánand e nahew kami piw az jang ast.*

analogously (adv) *hamánand; mánand*

analogue; **analog** (n) *hamánand; mánand; mánande[h]; hávand; tá; hamtá; máná. Giáhxárán máddehá ye sepideyi/ proteyinhá rá na az guwt*, *hamáná az hamánandegán e/ mánandegán e guwt migirand/ bedast miávarand.*

analogous computer *márád* e hávandi [kámpiyuteri ke candihá ye cehrik* [physical quantities] *rá, con voltáź, geráni* [weight]*, derázá rá* [length] *be rixt e womár newán dahad.].* A slide-rule is a simple analogue computer. *Xatkew e hamár* [slide-rule] *guneye sáde yi az márád* e hávandi-st. besabjid bá:* digital computer.

analogy (n) **1** **analogy (between sth and sth** *hamánandegi; mánestan; mánáyi; hávandi. hamánandegihá ye do ruydád rá newán dádan. Ámuzegár hamánandegihá ye del e mardom/ ádam rá bá tolonbe newán dád.* **2** **analogy (with sth)** process of reasoning based on such similarity. *hamánandegi; hávandi (rá bonyád e kár va ostovár dáwtan e engáreyi* [theory] *dánestan). Engáre ye* [theory] *man darbáre ye to va hamánandegán e to ast. Engáre ye man darbáre ye to ast va bar páye ye hávandi/ va dar sanjew, hamánandegán e to rá niz darbarmigirad.* **3** *(degarguni ye rixt e váźehá bar páye ye) hamánandi*

analyse, **analyze** (v) **1** *wekáftan; az ham forugowádan, "...va gáhi [maqz] surati tamám rá ki dide báwad az ham forugowáyad va án rá tahlil konad con sari bitan va tani bisar va mánand e án..." (ZBP, L5166 ZX); váwekáftan. nemune rá (vá)wekáftan va váwenáxtan. //Bá wekáftan/ váwekáftan/ az ham forugowádan e párehá ye vákiyám** [sentence] *dastur e zabán e Engelisi rá miámuzim/ farámigirim.//.* **2** *barresi kardan va bázgowudan; wekáftan; váwekáftan; kávidan; vasti kardan, "Vasti hamsang e masti án ce be tázi warh, va tafsir va tarjome va tajziye guyand., Agar dánad vagarna man beguyam con delam dárad ketáb -- Náz rá hargez ke karde dar jahán vasti?" (ZBP, L7642, DTH).* We must try to analyse the causes of the strike: *Báyad cem e bastnewini* [strike] *rá váwekáfim/ bekávim/ vasti konim.* **3** psychoanalysis: *ravánkávi*

analysis (n) (pl **analyses**) **1** *káftan, "Bedán gune zad na're ye kuhkáf -- ke simorq larzid dar kuh e Qáf." (ZBP, L1088 , Asadi). vákáftan; wekáftan; váwekáftan; az ham forugwádan (Baráye nemune be váźe ye* "analyse" *bázgardid.). //Bá váwekáftan e nask* [text] *dánestim ke nevisande ye án Tolstoy ast. Bá kávow/ azham forugowádan/ váwekáftan e womár/ hamár e foruw dide miwavad ke har baxwi az kewvar yek jur e digar ast.//.* **2** *kávow; váwekáft. //váwekáft e mu-be-muyi az nahew e kár* [situation] *rá be dast dádan/ faráham ávardan.//.* **3** *ravánkávi.* **4** **in the last-final analysis** *saranjám. //Saranjám gománam má haváxáh e zan e qahremán/ gordbánu ye namáyewim.//*

analyst (n) **1** *(vá)wekáftár; (vá)káftár; ...-káv (beviźe dar ximiyá; wimi).* **2** *ravánkáv*

analytic (adj) *váwekáftik; kávowik; (vá)káftik*

analytical (adj) *(vá)káftik; (vá)wekáfti*
analytically (adv) *az didgáh e váwekáftik; kávowik; (vá)káftik*
anapaest, **anapest** (n) *(dar cámesoráyi pá̲yi ke dárá ye do páre ye kutáh va sepas yek pare ye boland yá deráz báwad, yá do páre ye bifewár va sepas yek pare ye báfewár báwad.). pá̲ ye do be yek.*
anapaestic, **anapestic** (adj) "Like the leaves of the forest summer is green" has an anapaestic rhythm. *In band e cáme,* "Like the leaves of the forest summer is green", *áhang e/ pá ye do be yek dárad. con "Har ke ámad emárati nou sáxt…"*
anaphora (n) *(dastur e zabán) váźe ye jánewin. baráye nemune, dar in vákiyám** [sentence], *"Agar man naxáham beravam, to sar mizani?*." *váźe ye "sar zadan" jánewin e "raftan" ast.*
anaphoric (adj) *jánewin*
anarchic, **anarchical** (adj) *bisámán; nábesámán; áwofte*
anarchism (n) *Áwubgari; harj-o-marj juyi; belbewugari*
anarchist (n) *áwubgar; harj-o-marj-ju; belbewugar*
anarchy (n) **1̲** *bidád; harj-o-marj; bisámáni; belbewu. //Forurixtan e/ barandázi ye in dam-o-dastgáh/ sar-rewtedári candgáhi harj-o-marj/ bidád dar pei dáwt.//* **2̲** *bisámáni; nábesámáni; áwoftegi. //Ámuzegárewán nabud va wágerdán nábesámán budand.; Ámuzegárewán nabud va wágerdán be sar-o-kul e ham mizadand. Dar návadi** [absence] *ye ámuzegár, yáne** [class] *áwofte bud.//*
anasarca (n) *xiz e sarásar e tan; yámán* (<Gilaki)]*
anathema (n) **1̲** *nefrin wode; benafrin; bizár-konande. //Az neźád-parasti/ piwdávari ye neźádparastáne bizáram.; Neźád-parasti/ piwdávari ye neźádparastáne nazd e man benafrin ast.//.* **2̲** *(az su ye kelisá ye Tarsáyán) nefridan; nefrin kardan; nefrin-wode/ benafrin dánestan; káfer dánestan; ahrimani dánestan*
anathematize; **-ise** (v) *nefridan; nefrin kardan.*
anatomical (adj) *kálbodwenási*
anatomically (adv) *az didgáh e kálbodwenási*
anatomist (n) *kálbodwenás*
anatomy (n) **1̲** *kálbodwenási (ye ádam). Doure ye digar kálbodwenási dárim.* **2̲** *kálbodwenási (ye jánevarán va giyáhán). //Kálbodwenási ye vazaq/ qurbáqe.//* **3̲** *(bewuxi) tan; ján; jun. //Junew birun bud.; Cand já ye junew/ tanew birun bud va xub dide miwod.//*
-ance, **-ence** (suff) *pasvand e sázande ye námváźe az kárváźe.* assistance (*yári; komak*). resemblance (*hamánandegi; mánáyi).* confidence *(powtgarmi)*
ancestor (n) **1̲** (fem **ancestress**) *niyá; niyák; niyákán, "To áni ke piw e niyákán e man -- Bozorgán o farxonde pákán e man." (ZBP, C6747, FM, BF); piwiniyán, "Nikbaxtán be hekáyat va amsál e piwiniyán pand girand az án piw ke pasiniyán be váqe'e ye iwán mesál zanand." (ZBP, L3135; L3071, NKZZF). Niyákánaw (gorixte) be Engelestán panáhande wodand.* **2̲** *niyá; piwtáz. //Niyá ye/ piwtáz e docarxe ye emruzi rá dar Engelstán "* penny farthing*" minámidand.//*
ancestral (adj) *(vábaste be) niyákán; niyáki. //sará ye niyákánaw/ xáne ye niyáyiyaw; xáne ye niyákiyaw//*
ancestry (n) *niyákán; piwiniyán. niyákán e farxonde/ sarwenás/ niknám*
anchor (n) **1̲** *Langar; nattári (langar e kucak). //Karji rá be bandar ávarde langar andáxtand.//.* **2̲** *(pendárin) máye ye delgarmi; powt-o-panáh; vazne*
at anchor *langar andáxte. //Birun e bandar langar andáxte mándim.//*
bring (a ship)/ come to anchor *langar andáxtan*
anchor (v) *langar andáxtan; bastan. //nazdik e karáne (ye daryá) langar andáxtim.//*
anchorage (n) **1̲** *bandar; bandar-gáh; langargáh.* **2̲** *hazine yá keráye ye langarandázi dar bandar*
anchorite (n) *guwenewin (e pársá); kohbod; kuhbod; kahbad*
anchorman/ anchorwoman/ anchorperson **1̲** *kárgozár yá barnámeriz e goftoguhá ye rádioyi/ jamjámi/ [televiziyoni].* **2̲** *cewm o ceráq e...; gol e...; wahbáz e... . //Dar goruhhá ye varzewi ye rewteyi* [relay sports]*/ dar do ye rewteyi wahbáz pas az hame/ áxartar az hame midavad.//*
anchovy (n) *(máhi ye) kuli, az xáneváde ye* Engraulidae.
anchovy paste. *xamir e (máhi ye) kuli.*
ancient (adj) **1̲** *párin; párine, "Cand xerámi yo takabbor koni? -- Doulat e párine tasavvor koni?" (ZBP, L3827 GS); dirine, dirin, "Yár e dirine ye ma rá gu -- be zabán toube made." (ZBP, L3828 GS), "Konun dástánhá ye dirine guy -- Soxonhá ye Bahrám e Cubine guy!" (ZBP, L4666 SF); bástán; pir; kohan;*

kohne. since ancient times…; *tá bude; tá bude ast…, "Conin bude ast ke dáná bar del e nádán va saxi bar del e baxil, va saboksár bar del e bordbár gerán bovad." (ZBP, L1742 DB) (JGS). wahrigarihá ye* [civilizations] *bástáni.* **2** *pir; xeili pir. //Az/ bá didan e raftár e javánán e emruzi xod rá saxt pir/ kohne miyábam//*

ancient history *tárix e (Yunán va Rum e) bástán*

ancient monument *sáxtemán e yádbud e bástáni*

the ancients (n) *piwiniyán; mardomán e noxostin; mardomán e (ruzegár e) bástán; mardom (e Yunán va Rum) e bástán*

ancillary (adj), **ancillary (to sth)** *komaki; yávar; yadaki. kármandán e komaki; kárhá ye/ xiwkárihá ye xordepáw; ráhhá ye komaki; sátvunhá** [industries] *ye kucak/ komaki*

-ancy, **-ency** (suff) *(pasvand há ye sázande ye námváźe az námváźe, setáy, yá kárváźe.) In pasvandhá newángar e cuni yá nahew va hamcand e pasvand e "-i" dar Pársi hastand.*

complacency: *narmi; narmxuyi*

irrelevancy: *part; parti; part-o-paláyi; partguyi; partbudegi*

presidency: *farbodi*

and (conj) *va; o (peivand-váźe: in váźe yek váźe az páreyi soxan* [part of speech], *vacan* [phrase] *yá band* [clause] *rá be páre ye digar mipeivandad.).* **1** *va; o; niz. nán o kare. áheste va nik/ beźarfi/ báparvá. xándan va nevewtan dánestan/ tavánestan. Yek zan, do mard va se kudak. //Darhá rá bastan va panjerehá rá gowudan/ báz kardan.//.* **2** *va; o; fozun bar. //5 va/ o 5 miwavad/ mikonad 10.//.* **3** *va; sepas. //Ámad tu va newast. Máwe rá kewidam va tir dar-raft.//.* **4** *...tá. //Saxt bekuw tá ázmunháyat rá bogzaráni. Yek bár e digar dir biyá tá birunat konand.//.* **5** *...há; ...va...; payápei; bárábár; hey... = hami...; //Milhá ráh raftim/ sepordim. Sá'athá/ tasuhá gab zadand/ soxan goftand; tasuhá vájidand. Kárat dárad behtar o behtar miwavad.; Kárat hami behtar gardad.; Káret dáre hey behtar miwe. Kuwid o kuwid ammá bejáyi naresid.; Hey kuwid ammá bejáyi naresid.; Hamikuwid hamáná be jáyi nayanjámid.//.* **6** *tá. Negarán nabáw dastur/ áyin dárim tá dastur/ áyin.*

and/or *va/ yá; yá... yá...; yá hardo. //Mey va wokolát biyávar; Yá mey biyávar yá wokolát yá hardo//*

andante (adj, adv) *(dar musiqi) ándánte; xarámán; kond*

andante (n) *Navá yá áhang e ándánte/ kond/ xarámán.*

andiron; **fire dog** (n) *sepáye; máhruy*

androgynous (adj) *dojensi; piyáźen* (<Kordi ye Hourámi). //Setáregán e musiqi ye jáz/ páp ke raxt e dojensi/ piyáźen* mipuwand.//.* **2** *(giyáh-wenási) narmá* (<Kordi ye Hourámi); giyáhi ke dar golaw ham parcam va ham mádegi báwad.*

anecdotal (adj) *xande-ávar; cirukvár*. Yáddáwthá ye kutáh va xande-ávar/ cirukvár**

anecdote (n) *dástáni kutáh, girá yá xande-ávar darbáre ye ruydádi yá dástáni rástin; ciruk* (<Hordi ye abáxtar)*

anemia, **anemic** *bázgardid be* "anaemia, anaemic"

anemometer (**wind-guage**) (n) *bádsanj*

anemone (n) *álále, giyáhi az gune ye Anemone.*

aneroid barometer (n) *fewársanj e haváyi*

anesthesia, **anesthetic** *bázgardid be* "anaesthesia, anaesthetic"

anew (adv) *(biwtar dar soxanvari) az sar; az nou; az sar e nou; dobáre; báz; vá-; padisár. Báyad padisár kuwim/ báyad az sar/ az sar e nou bekuwim/ báyad az nou kuwidan girim.*

angel (n) **1** *ferewte; izad. Ferewtegán rá (dar) biwtar (e bárehá) dar jáme ye sepid va báldár newán midahand.* **2** *ferewte; ádam e zibá, mehrabán yá bigonáh. Se farzand e Maryam con/ mánand e baccehá ye man nistand, ferewte-and. Agar yek cáy be man bedahi/ baráyam dorost koni jáyat/ ját piw e xodá-st. Áváz e ásemáni dárad/ ávázaw con ferewtegán ast.* **3** **a ministering angel** *bengarid be* "minister".

angel cake *nán e wirini ye esfanji; pofak*

angel-fish (n) *máhi ye pardár, guneyi az xáneváde ye* Chaetodontidea *az goruh e* Teleost*-há ke dar ábhá ye garm miziyad.*

angelic (adj) *(con) ferewte. labxandi/ ávázi/ roxsári con labxand e/ áváz e/ roxsár e ferewtegán.*

angelica (n) **1** *In giyáh az gune ye* angelica *va az xánevάde ye havij ast. Beviźe nemune ye* angelica archangelica *ye án kárbord e pezewki va xoráki dárad, va az riwe va miveaw rouqan e xowbu va xowmazeyi be dast miáyad.* **2** *ricár/ morabbá ye sáqe ye* angelica.

angelically (adv) *Raftár e baccehá con ferewte/ ferewtegán bud.*

angelus (n) [sing] (= **Angelus**) **1** *(dar kelisá ye Kátolik e Rumi) namázi ke bar awu* [saint] *Maryam xánand. Namáz e awu Maryam.* **2** *zang e kelisá (ke bámdád va nimruz va hengám e ivár yá foruraftan e áftáb naváxte wode mardom rá be xándan e in namáz faráxánad.; Zang e namáz e awu Maryam.*

anger (n) **1** *xawm; vorut; qars; qarw; qaráw; tuf; tondi, "Bedin tondi az man mayázár biw -- ke del baste budam be bázár e xiw." (ZBP, L6317 SF). //az in ke be u nirang zade budand saxt be xawm ámad/ xawm gereft. Bá xawm darbáre ye gereftári ye tohidastán soxan goftan.//.* **2** **more in sorrow than in anger** *bengarid be* "sorrow"

anger (v) *be xawm ávardan; xawmgin kardan/ gardánidan; táftan. //Az xodpasandi ye digarán be xawm ámad/ táfte gawt/ tondi gereft.//*

angina pectoris/ **angina** (n) *dard e jelo ye sine az bimári ye del; gewdard*

angle (n) **1** *guwe. yek guwe ye 45° rucan*/ suw/ dareje.* **2** *guwe; kenár; konj; didgáh; did. //Agar peikare rá az in guwe/ kenár/ konj bengarid zane labxand mizanad. Bekuw (ke) be in dástán az didgáh e digari bengari. [1- tond-guwe (parvá konid ke dar Pársi tond-guwe be guwe ye kamtar az 45 dareje guyand va "kond-guwe" guweyi-st ke az 45 dareje biwtar va az 90 dareje kamtar báwad. Ammá dar konew má emruze "tond-guwe" rá baráye har guweyi ke az 90 dareje kamtar báwad bekár mibarim. 2-báz-guwe 3-guwehá ye hamsáye yá hamvasti* [< vasti Sanskrit]; 4-rástguwe].//.* **3** *kenár; konj; guwe. //Zánuyaw rá be kenár e/ konj e taxt zad.//.* **4** **at an angle** *kaj. //Borj e námi ye Pisá yek-vari-st/ kaj ast.//*

angle[1] (v) **1** *kaj kardan; kaj nahádan; kaj ráh bordan; kaj dáwtan. //Durbin e (peikarebardári) rá kaj dár/ kaj kon/ kaj negahdár tá peikare ye cewmgirtari be dast áyad.//.* **2** **angle sth (at/ to/ towards sb)** *az didgáh e viźeyi namáyew dádan/ newán dádan; baráye... newán dádan. //In barnáme baráye binandegán e javán ast/ In barnáme baráye binandegán e javán namáyew dáde miwavad.//*

angle[2] (v) **1** **go angling** *Bá qolláb/ ákaj máhi gereftan. Bá qolláb/ ákaj máhi ye qezel-álá gereftan.* **2** **angle for sth** *ang andáxtan; bá nirang be dast ávardan. //Baráye setude wodan/ setáyew wodan be hezár nirang dast zadan.; baráye mehmán wodan be jáyi yá faráxánde wodan be jáyi ang andáxtan/ nirang/ tarfand zadan; baráye be dast ávardan e yek pate ye ráyegán ang andáxtan.//*

angler (n) *máhigir(i ke bá qolláb/ ákaj máhi migirad.)*

Anglican (n, adj) *(hamvand e) Kelisá ye Engelestán. Niyáyew-náme ye Kelisá ye Engelestán.*

anglicism (n) *(váźe yá soxan e) Engelisivár; Engelisivari. Zabán e Faránse xeili váźehá ye Engelisivári dárad, con "*le weekend*".*

anglicize, -ise (v) *Engelisi/ Engelisi-má-áb kardan/ gardánidan. Guyew e Engelisi-má-áb.*

angling (n) *máhigiri (bá ákaj/ qolláb). Máhigiri sargarmi ye bozorg e u-st.*

Anglo-, *(dar váźehá ye serewte) Engelisi. Ámrikáyi ye Engelisi-tabár. tars az Engelisihá*

Anglo-American (n) *Ámrikáyi ye Engelisi-tabár.*

Anglo-American (adj) *Engelisi-Ámrikáyi. Peimán e Engelisi-Ámrikáyi*

Anglo-Catholic (n, adj) *(yek hamvand e) Kátolik e Engelisi*

Anglo-French (adj) *Engelisi-Faránsavi. yek barnáme ye Engelisi-Faránsavi.*

Anglo-Indian (n, adj) **1** *ádam e do-rage ye Engelisi va Hendi.* **2** *Hendi ye Engelisi-tabár.*

Anglophile (n) *Dustár e Engelestán yá cizhá ye Engelisi.*

Anglophobe (n) *bizár az Engelestán va cizhá ye Engelisi.; Kasi ke az Engelestán va cizhá ye Engelisi betarsad yá bizár báwad.*

Anglophobia (n) *tars yá bizári az Engelestán yá cizhá ye Engelisi.*

anglophone (n, adj) *Engelisi-zabán*

anglo-Saxon (n) **1** *Ánglo-sákson; Engleisi-tabár.* **2** *(Ádam e) Engelisi (piw az piruzi ye normanhá).* **3** (**old English**) *Zabán e Engelisi ye kohan*

Anglo-Saxon (adj) *Ánglosákson; Engelisi ye kohan*

angora (n) **1** *gorbe ye boráq/ ánqore; qaźmálu* (<Gonuyi/ Náyini); boz e ánqore; qaźboz [besanjid bá qaźqáv]; xarguw e ánqore; kaźxoram* (<Kordi ye abáxtar).* **2** *nax, kámvá yá párce ye moher, ke az pawm e xarguw yá boz e anqore sáxte wode báwad; //kámvá yá párce ye sáxte wode az qaźboz yá kaźxoram*.//*

angostura (n) **1** *pust e talx e deraxt e* Cusparia trifoliata *az xáneváde ye sudáb ke baráye káhew e tab va nirubaxwi be kár miravad.* **2** **Angostura** (**Angostura Bitters**) *nuwábe ye talx e nirubaxwi ke az pust e in deraxt sázand.*

angrily (adv) *damán; niz be bálátar bengarid.*

angry (adj) (**-ier**, **-iest**) **1** **angry** (**with sb**) (**at/ about sth**) *xawmgin, táfte, "Pas Isá Maryam rá conán táfte did goft ce bude ast?" (ZBP, L1, TB); "Dehqán táfte gawt Isá con dehqán rá conán táfte did…" (ZBP, L3, TB); arqande, "Zereh dar bar o bar saraw bud targ -- Del arqande o tan neháde be marg." (ZBP, L6674, SF); tond, "Con did ke Omar tond ast va wamwir hamáyel karde ast porsid ke…" (ZBP, L7340 SR); beham-barámade, "Rafiq in soxan bewnid va beham barámad." (ZBP, L3679 GS); "Beham barámad o ruy az u darham kewid." (ZBP, L3565 GS). //az derang/ dir kardan/ dir wodan xawmgin/ táfte/ beham-barámade. Az in ke conin laqzew e nábexradáneyi kardam bar/ bá xod xawm gereftam. Ásemán saxt gerefte.; Ásemán tufáni ast. Daryá kuláki ast.//.* **2** *(baráye zaxm) dardnák; ámáside.* **3** (of a wound) painful; inflamed. **4** **an angry young man** *kasi yá mard e javáni ke kalleaw bu ye qorme-sabzi midahad.*

angst (n) (German) *negaráni; wuridegi; delwure; timár*

anguish (n) *wuridegi; ázordegi; delwure; dard; timár, "Xaráwid Maryam do roxsár e xiw -- Ze timár e joft e jahándár e xiw." (ZBP, L4655, SF). //Tá inke dánestam zende ast ján dádam/ mordam/ az delwure mordam.//*

anguished (adj) *ázorde; wuride; picán. del e wuride/ dardmand. nálehá ye/ faryádhá ye dardmand*

angular (adj) **1** *tiz; kaj; noxále.* **2** (of people) thin and bony. **3** *xowk; seft; six. xowk o seft/ six istádan; //xowk ráh raftan; xowk o seft gám bardáwtan; con ádam e cubi istádan/ ráh raftan.//.* **4** *suwik* (suw = dareje). duri be derje; duri ye suwik**

angularity (n) *be rixt e guwe budan*

aniline (n) *Ánilin rouqani ke az qatrán be dast ámade dar sáxtan e dáruhá va ranghá be kár miravad.*

animadvert (v) *(az kasi yá cizi) xorde gereftan*

animadversion (n) *xorde gereftan; xordegiri*

animal (n) **1** *jánevar; jándár. Ádam/ mardom, sag, morq/ parande, magas, máhi va már hamegi jánevarand.* **2** *jánevar; jándár.* **3** *cárpá; hyun; com.* **4** *jánevar; dad, "Be wahr andaraw xáb o árám nist -- newastaw bejoz bá dad o dám nist." (ZBP, L5713 SF)*

animal (adj) *jánevari/ jánmand; jánmandáne; jánevar; jánevaráne; con jánevarán; niyázhá ye jánevaráne/ jánmandáne. árezuhá yá xáhewhá ye jánevaráne; varan** [lust]

animal husbandry (n) *dámdári; dámparvari*

animal magnetism (n) **1** *(kohan) vusnáy* [<Kordi ye Hourámi].* **2** *kewew e tanáni/ cehrik nazd e jánevarán.*

animal spirits *xowihá ye ximik* [natural] *e zendegi*

animalcule (n) *jánevar e rizbini; jvu* [<Kordi ye Sanandaji]*

animate (adj) **1** *zende; jánmand; jándár. Sage candán árám/ bijonbew xábide bud ke be saxti miwod gomán bord/ kard zende/ jándár ast. //Labxandi roxsáraw rá wekoft/ zende kard. Labxandi be roxsáraw ján dád.//.* **2** **animate (sb (to/ with sth)** *ján baxwidan be…; vádáwtan be…; uwtánidan* (ZBP, C3799, MK, BF). kasi rá be kuwew e biwtari vádáwtan; kasi rá be omid e piruzi ján baxwidan. //Bá omidi táze ján gerefte báz-áqázid/ báz kuwidan gereft/ padisár* [again] *áqázid.//.* **3** *kártun e jonbande sáxtan; uwtánidan*; uwtán* kardan; uwtánkári**

animated (adj) **1** *dáq; garm; sarzende; sarwád. goftoguyi/ jostári* [discussion] *dáq. //Kamtar u rá conin sarwád dide budam.//.* **2** *uwtánide* (ZBP, C3799, MK, BF). ján gereftan, "Be nazaram ámad ke dar in sá'at hame ye sáyehá ye qal'e ru ye kuh ján gerefte budand./ naqw e ru ye parde ye golduzi ke jelo ye dar ávizánbud dar moqábele cewmam ján migereft, (S. Hedáyat, Buf e Kur). naqqáwihá ye/ negárhá ye/ naqwhá ye uwtánide* (ZBP, C3799, MK, BF); ján-gerefte*

animatedly (adv), **animated cartoon** *ástunak* e uwtánamand*/ kártun e/ negárhá ye uwtánide* (ZBP, C3799, MK, BF)/ ján-gerefte*

animation (n) **1** *sarzendegi; sarwádi; barafruxtegi. //Az barafruxtegi ye roxsáraw mitavánestim befahmim tá ce andáze be wur ámade.//.* **2** *fann e sáxtan kártun/ negárhá ye jonbande; fann sáxtan e uwtáni* (ZBP, C3799, MK, BF)*

animator (n) *kasi ke kártun/ negárhá ye jonbande misázad; uwtánkerdár* (ZBP, C3799, MK, BF)*

animism (n) *uwtángari*; uwtánbávari* (ZBP, C3799, MK, BF)*

animosity (n), **animosity (against/ towards/ sb/ sth)**, **animosity (between A and B)** *dowmani; kine; kin, "Hami ráh juyad ke dirine kin -- beborrad ze Rum o ze Iránzamin; Conin yáft pásox ze Irániyán -- ke hargez na-barxást kin az miyán". (ZBP, L3292 SF). //Az kasáni ke be xordegiri az u barxástand kini be del nagereft. Kine ye miyán e án do tan rá mitavánestam daryábam/ befahmam/ hes konam.//*

animus (n) **1** *xawm; bizári; kin; kine.* **2** *(ravánwenási) uwtán* (baxw e narine ye manew e zanán)*

anise (n) *giyáhi be nám e bádiyán; bádiyáne; vádiyán, be nám e dánewik e* Pimpinella anisum

aniseed (n) *dáne yá toxm e bádiyáne ke baráye xowbu va xowmaze kardan e nuwábehá va ábnabát be kár miravad.*

ankle **1** *moc; moc e pá; quzak; gouzak; paźul; pejul.* **2** *páce; sáq. juráb e saq-kutáh; patak*

anklet (n) *páyávaranjan; mocband; Pahang*

annalist (n) *tárixnevis; tárixnegár; sálnámenevis; kárnámenegár*

annals (n) *kárnáme; sálnáme; sálnáme ye tárixi; nám e tárixi; //námi ke dar tárixhá nevewte xáhad wod. kárnáme ye/ tárixce ye anjoman.//*

anneal (v) *áb dádan; ábdide kardan (felez/ yoxwowst* yá (wiwe rá); nawkan kardan*

annex (v) *(sarzamini yá mánand e án rá) (be sarzamin e xod) afzudan; peivastan, "….va Láhur bargowud va Páyipet rá niz biyafzud. Mohammad lawkari ferestáde u rá be kuhestán gorizánd…" (ZBP, L7508, DTH); ostán e/ kewvar e hamsáye rá (be kewvar e xod) (bar-) afzudan.* **2** **annex sth (to sth)** *(bar-)afzudan; peivastan. //Barváre ye novini be sáxtemán e bimárestán afzudeand.//*

annexation (n) **1** *barafzudan; peivastan.* **2** *peivast*

annexe/ **annex** (n). **annex (to sth)** **1** *barváre; abarváre (ZBP, C7644, BF). //Mehmánsará por bud va má nácár dar barváre/ sáxtemán e peivast xábidim.//.* **2** *peivast; barafzude*

annihilate (v) *(pák) az miyán bardáwtan/ nábud kardan/ barkandan; riwekan kardan; toxm e…rá az (ru ye) zamin bardáwtan, "Gorbe ye meskin agar par dáwti -- Toxm e gonjewk az zamin bardáwti" (Sa'di); //Dowman rá pák az miyán bardáwtand./ dowman rá nábud kardand./ dowman rá barkandand./ barafkandand.//*

annihilation (n) *nábudi; viráni; riwekani; barandázi. //yek jang e hasteyi ye dorost/ rástin/sarásari toxm e ádam/ mardom rá mitavánad az zamin bardárad/ barafkanad.//*

anniversary (n) *sálgard; jawn e sálgard. //yádbud e sadomin sálgard e marg e nevisande ye musiqi. jawn e sálgard e zanáwuyi ye má. (mihmáni ye) wám baráye sálgard e…//*

annotate (v) *yád-dáwt nevewtan bar….; nevisande yád-dáwtháyi bar án nevewte.*

annotation (n) **1** *yád-dáwt(nevisi/ nevewtan bar…).* **2** *yád-dáwt; zand; gozárew. yád-dáwtháyi dar kenár e/ labe ye barg(há)*

announce (v) **1** *jár zadan (bá áváz e boland be ágáhi ye hamegán resándan); soruwidan* (<sraowa, Avestá). //Námzadiyewán rá be xáneváde ye xod soruwidand*. Noxost vazir soruwid* ke az kár kenáre xáhad jost/ kenáregiri mikonad. Áyá soruwideand* ke hamávard/ ávard* [competition] *e dou/ davidan kei áqáz xáhad wod?.//.* **2** *cávowi kardan/ cávowidan*; soruwidan*. //Xáhewmand-am mihmánán ke miáyand námewán rá (be)soruwid*. womá cávowi ye mehmánhá báwid.//.* **3** *(Xánande, guyande v mánande án rá) dar rádiyo/ televiziyon/ jamjám* soruwidan/ cávowidan/ wenásándan.*

announcement (n) *soruw. //Záde wodan e wáhzáde rá be hame já/ hame ye mardom. soruwidand/ cávowidand/ parákandand. Soruw e zádorudhá* [births]*, zanáwuyihá va ágáhi ye marg-o-mirhá dar barxi ruznámehá cáp miwavad.//*

announcer (n) *soruw; járzan (soruwi ke bá áváz e boland besoruwand.); cávow/ cávowi*

annoy (v) **1** *ázordan; waxudan/ woxudan; delgir kardan; delxor kardan; del-ázorde kardan; ranj namudan, "...va goft sabr kon bá qoum e xiw har cand torá biyázárand va ranj namáyand va ze iwán jodá mawo conán ke Yunes..." (ZBP, L32 TB). //Fen-fen e/ fes-fes e peivaste ye u ma rá miázárad. Az in ke (gáh) mardom farámuw mikonand sepásgozári konand ázorde/ delxor/ delgir miwavam. Az soxanán e xowk e u [ke engár kaykew nagazide] ázorde/ del-ázorde/ delgir gawtam.//.* **2** *kasi rá ranj namudan (be bálátar bázgardid); kasi rá ázordan; ázár dádan. //Mádarat rá nayázár. Mádarat rá ranj manamá. Pawehá candán ma rá ázár dádand/ ázordand ke natavánestam bexábam.//*

annoyance (n) **1** *ázordegi; ranjidegi; ranjew;delxori; delgiri; delázordegi; ázár. "...va goft bedrud báw ey dust e nik ke be ruzegár e deráz yekjá budeyim va az yekdigar ázár nadárim." (ZBP, L1167 TBH). //negáhi*

az ru ye ázordegi/ ranjidegi. xeili/ saxt ázorde/ ranjide/ delxor/ delgir gawtim ke...//. **2** *dard e sar; gereftári; ázár; sar e xar; mu ye damáq. //Yeki az dardesarhá ye/ gereftárihá ye kár kardan dar injá án ast ke yáftan e jáyi nazdik e daftar baráye negahdáwtan e máwin/ ráde* saxt ast.//*

annoyed (adj), **annoyed (with sb) (at/ about sth)**; **annoyed (that.../ to do sth**) *ázorde, ranjide, delxor, delgir, ranje, delázorde, "...nemixáham ke delázorde gardad..." (ZBP, L3816, GS). //Az biparváyi ye man xeili/ saxt ázorde/ delázorde/ ranje gawt. Az in ke hamiwe dar daftar be man zol/ ber mizanad/ xire miwavad saxt delxoram/ ázordeam/ ranjeam. Az in ke farámuw kardi/ farámuwidi/ farámowti zang bezani delxor/ ázorde miwavad?. Az in ke ma rá gozáwte raftand delgir wodam. Az in ke ma rá já gozáwte/ qál gozáwte raftand ázorde/ ranjide gawtam/ wodam.//*

annoying (adj) *máye ye ázár/ ranjidegi/ delxori/ delázordegi/ ázárá [<ázordan→ázárá/ ázárán/ ázárande, con: boridan→borrá/ borrán/ borrande; wanidan/ wenavá/ wenaván/ wenavande]. //In báz-istádan (e kár)/ bázistándan (e kár) saxt ázárá/ máye ye delxori ast. Ce bad kif e pulam rá (dar) xáne já gozáwtam.//*

annual (adj) **1** *sáliyáne; sálane; sálvár; harsál; harsále. ruydád/ newast/ gozárew/ namáyew/ didár e sáliyáne/ sálane.* **2** *sálane; sáliyáne. (andáze ye) darámad e/ bárán e/ farávarde ye/ sálane.* **3** *sáliyáne. //Madár e sáliyáne ye xorwid.//*

annual (n) **1** *giyáh e sáliyáne/ sálvár yá gáhvár.* **2** *sálnáme*

annually (adv) *sáliyáne; sálane. In namáyewgáh sáli yek bár/ sáliyáne (yek bár) bargozár migardad.*

annuitant (n). *sálváre-begir*

annuity (n) **1** *sálváre. Sálváre ye andaki daryáft kardan.* **2** *bime ye sálváre.*

annul (v) (**annulled**) *váxándan; wekastan; gosastan. peimáni rá wekastan; peimán-náameyi rá váxándan; dádi/ qánuni rá wekastan/ az miyán bardáwtan; peivand e zanáwuyiyi rá gosastan/ wekastan/ váhewtan.*

annular (adj) *gerd; parhunvár; dáyerevár. //Newánehá ye parhunvár/ dáyereyi/ gerd-gerd dar deraxtán newángar e sál e ánhást.//*

annular eclipse *xorwidgereftegi ye parhunvár/ angowtarvár*

annulment (n) *váxándan; wekastan; gosastan; váhewtan*

annunciation n, **the Annunciation** *(din) (jawn e ruz e 25 e Márs baráye yádbud e) (payám e) soruw be Maryam ke mádar e Masih xáhad gawt.*

anode (n) **1** *faráz.* **2** *faráz (dar bátri)*

anodyne (n, adj) **1** *(dáru ye) newánande ye dard.* **2** *árámbaxw*

anoint (v) **1** **anoint sb (with sth)** *(dar kiwhá) carb kardan; rouqan málidan. Kewiw áyin e rouqanmáli be piwáni ye nouzád rá anjám dád.* **2** *bá bejá ávardan e áyin e rouqanmáli kasi rá be páygáh e váláyi resándan. //Kewiw e bozorg áyin e málidan e rouqan rá bejá ávarde u rá wáh gardánd/ gardánid.//*

anomalous (adj) *náhanjár; nájur. //Con dar in bongáh tanhá kármand e nimegáh ast nahew e nájuri/ náhanjári dárad.//*

anomalously (adv) *náhanjár; nájur*

anomaly (n) *náhanjári; nájuri. //náhanjárihá ye faráván dar dastgáh e báj(-bandi/-setáni)//*

anon (adv) **1** soon, *zud. be ommid e didár(i zud).* **2** **over and anon** *bázgardid be* "ever"

anon *(kutáhwode) nevisande ye binám/ gomnám; áwoq*

anonimity (n) *binámi; gomnámi; áwoq/ áwoqi*

anonymous (adj) **1** *binám, "Be yek máh zán ru ye daryá ye Cin -- ke binám bud án zamán o zamin." (ZBP, L6642 SF); gomnám. //yek dahande ye/ baxwande ye/ xaridár e/ nikukár e binám/ gomnám. Nevisande mixáhad gomnám bemánad/ báwad.; Nevisande mixáhad námaw borde nawavad.//.* **2** *binám; bi nám o newán; náwenáxte. yek náme ye/ payám e/ piwkew e binám/ binám-o-newán.*

anonymously (adv) *binám; bi nám o newán; náwenáxte*

anopheles (n) *"ánofeles" paweyi ke máye ye parákandegi ye máláriá migardad; pawe ye máláriá*

anorak (n) *cuxá* (<Gilaki); báwloq; nimtane ye/ bádwekan e báráni ye bá xud/ bá koláh*

anorexia (n) **1** *(pezewki) gorosnegi; nadbudan e árezu ye xorák; nabudan e gorosnegi.* **2** (**anorexia nervosa**) *gorosnegi ye gáv, "...(va in gorosnegi)...alju-olbaqari xánanad ya'ni gorosnegi ye gáv... va in gorosnegi hame ye andámhá báwad bi gororsnegi ye me'de va in conán báwad ki andámhá be qazá hájatmand bovad va me'de án rá naxáhad." (ZBP, L5530, ZX)*

anorexic (= **anorectic**) (n, adj) *(kasi ke docár e) gorosnegi ye gáv (báwad).*

anosmia (n) *nábuyáyi, "....va az nábináyi va nábuyáyi in noqsán nabáwad..." (ZBP, L5087 ZX); xawam, "...va bimáriyi bovad ki buy [bu ye xow] va gand nadánad va in rá xawam guyand." (ZBP, L7080 HM)*

anosmic (adj) *docár e nábuyáyi/ xawam; nábuyá; xawam*

another (indef det) **1** *digar; báz ham. //Yek (fenján) cáy e digar mixáhi?; Báz (ham) cáy/ cáyi mixáhi?. Yek bacce ye digar mizáyad./ Báz (ham) dárad baccedár miwavad./ Báz (ham) bárdár ast. Do hafte digar be páyán miresad.//.* **2** *digar; digari. //Mitavánim bár e digar in kár rá bekonim. Yek dust e digar gerefte. In dástánaw (pák) jodá-st.; In dástáni digar ast. In qalam kár nemikonad. Mitavánid yeki digar be man bedahid?//.* **3** *digar; yek... e digar. //Áyá u* Einstein/ *Áynwtáyn e digari tavánad bud?//*

another (indef pron) *yeki digar. //Miwavad yeki digar be man bedahid?; Miwavad yeki digar bardáram?. na digar!; Digar na!; digar nemiwavad. Nágahán námehá ámadan/ residan gereft, yeki digar az ánhá emruz resid.//.* **2** *yeki digar. //In otáq rá dust nadáram/ nemixáham, bogzár/ begzár yeki digar bexáhim/ begirim.//.* **3** *yeki digar. //Wekespir bozorgtarin nevisande ye Engelis ast, Áyá hargez yeki digar con u xáhad ámad/ bud?//*

ans *kutáhwode ye "*answer" *(pásox)*

answer (n), **answer (to sb/ sth)** **1** *pásox. //Pásox e u/ pásoxi ke dád saxt wegeftangiz bud. Pásox e námeat ámad?; Be námeat pásox dádand?. Zang zadam ammá kasi dar rá nagowud/báz nakard.//.* **2** *gowudan; gowáyew; pásox. //In mitavánad pásox e hame ye gereftárihá ye má báwad.; Gowáyew e hame ye gereftárihá ye má (dar) in tavánad bud. Piw az pásox dádan xub/ żarf biyandiw. be porsew/ be ámuzegár pásox dádan.; faráxáni (be mehmáni) rá pásox dádan. dar rá gowudan/ báz kardan. guwi rá bardáwtan.; telefon/ vákubar* rá pásox dádan. Niyáyewhá ye man be dargáh e xodá pazirofte wod. Hickas be darxást e komak e man pásox nadád. Pásox dád (ke) dust-tar dárad tanhá(yi) (wám/ náhár/ xorák) bexorad.//.* **3** *pásox dádan; darxor budan; barávardan. xást e kasi rá barávardan; baráye niyázhá ye kasi darxor budan; darxásthá ye kasi rá barávardan.*

answer to the description (of sb/sth) *be...xordan; bá... jur darámadan. //In peikare bá zand e mardi ke donbálaw hastand/ migardand jur darmiáyad.//*

answer to the name of sth *(anáyin) yá be wuxi) nám dáwtan. //Sagam rá agar "Yuri" beguyi miáyad.//.*

answer back (**a**) *pásox dádan; petváz/ patváz kardan/ goftan; peyváz kardan; patváze kardan/ goftan;* (**b**) *peiváxtan* (riwe ye zamán e aknun: peiváj-,). //Ruznámehá kár e dorosti nemikonand ke goftárháyi (rá) cáp mikonand va dar án be wahrbánu mitázand, bá in ke dáneste ast u nemitavánad ánhá rá petváz/ peiváz konad/ guyad/ peivájad*.//*

answer (sb) back *zabánderázi kardan. //Pesarak e por-ruyi/ gostáxi ast va hamiwe be mádaraw zabán-derázi mikonad/ bá mádaraw yeke be do mikonad.//*

answer for sb/ sth (**a**) *pásoxgu ye... budan. //Pásoxgu ye xeili cizhá-st. Ruzi báyad pásoxgu ye bezeh-háyat/ jenáyatháyat báwi.//.* (**b**) *Pásoxgu ye (kár e) digarán budan. //Mipaziram ammá pásoxgu ye (kár e) hamkárán nemitavánam báwam. U rá xeili xub miwenásam va bigomán mitavánam beguyam va páyaw ham beyistam, ke zan e/ doxtar e dorosti/ ázarmiki* [honorable] *ast.//*

answer to sb (for sth) *be... pásoxgu budan. //Sar e káretán be ke/ ki pásoxgu hastid?/ Sar e káretán báládast e womá ki-st?/ Agar be máwin/ ráde* ásibi beresad xodat (beman) pásoxgu hasti/ xodat báyad páyaw beyisti.//*

answer to sth *be... pásox dádan. //Havápeimá bi dard e sar/ be xubi be farmánhá ye borj pásox dád.//*

answerable (adj) **1** *pásox dádani; ánce ke betaván be án pásox dád; peiváxtani.* **2** **answer to sb(for sth)** *be... pásoxgu budan. //Baráye kár kardan bá in dastgáh man be dálá** [company] *pásoxgu hastam.//*

answerphone (n) *telefon e peiqámgir; vákubar* e peiqámgir*

ant (n) **1** *mur; murce; murak.* **2** **have ants in one's pants** *kak/ kayk be tonbán dáwtan; kak be tonbán e kasi oftádan.*

ant-eater (n) *murcexár; murcexor*

anthill (n) *muráb*,.murábe* (besanjid bá "guráb", "mehráb"); hamumak (e murce)*

-ant, -ent (suff) **1** *pasvand e sázand e ye setáy* [adjective] *az kárváże, ke newángar e konande ye kári ast. [In pasvand dar pársi se tá mibáwad "-á"; "-án"; va "-ande" con az raftan: "ravá"; "raván"; "ravande"].* significant: *cewmgir; arjdár.* different: *jodá; jur e digar.* **2** *sázande ye námváże bá kárváże, newángar e kas yá cizi ke...;* inhabitant: *báwande.* Detterent: *dur-ránande; bázdárande*

antacid (n) *zedd e torwi; torwiwekan; zedd e asid. Baráye darmán e dowgovárew* [indigestion] *niyáz be torwiwekan/ zedd e torwi dáram.*

antagonism (n), **antagonism (against/ for/ to/ toward sb/ sth)** *dowmani, kine hamestári (ZBP, C4628 BF), dowmanánegi; "...va miyán e Abdus va Busahl dowmanánegi ye jáni bud va goft ke Busahl in doulat e bozorg rá be bád xáhad dád." (ZBP, L502, TBH). //Hanuz be dowman e dirine ye xod saxt kine mivarzid. Dowmani/ kine/ hamestári ye miyán e án do rá mitavánestim (be ásáni) daryábim.//*

antagonist (n) *dowman; hamestár (ZBP, C4628 BF)*

antagonistic (adj), **antagonistic (to/ towards sb/ sth)** *dowman; hamestár (ZBP, C4628 BF). Hamiwe bá nouávarihá hamestár ast./ Hamiwe hamestár e nouávarihá-st.; Hamiwe bá andiwehá ye nou dowmani mivarzad.//*

antagonistically (adv) *dowmanáne; kinetuzáne; hamestáráne (ZBP, C4628 BF)*

antagonize, -ise (v) *dowmani yá kine... rá barangixtan; ázordan. Dowmani ye/ kine ye u rá barangixtan (kári) bimgin ast.*

Antarctic (adj) *nimruzgán; rapivingán [<Avestáyi]; raftungán*; raftunsir* [<Zartowti ye Ardakáni]*

The Antarctic (n) *Nimruzgán; Rapivingán [<Avestáyi]; Raftungán*; Raftunsir* [<Zartowti ye Ardakáni]*

the Antarctic Circle *parhun e Nimruzgán/ Raftungán**

ante (n) *gerou/ gerouyi (dar bázihá/ mengiyá/ qomár). gerouyi rá afzudan*

ante (v) **1** *gerouyi dádan (dar bázihá/ mengiyá/ qomár).* **2** **ante up** *pardáxtan; gerouyi pardáxtan*

ante- (pref) *piwvand bá námvážehá, setáyhá/* [adjectives] *va kárvážehá: piw-; jelou-;* ante-room/ antenatal/ antedate: *sarsará / zamán e bárdári; piw az záyemán; piwtar budan*

antecedence (n) *piwi; bartari; piwdasti*

antecedent (n) **1** *(beáyin) piwine.* **2** *(dastur e zabán) piwine. Agar beguyim, "Ke haq bá man-ast" rouwan nist, in haq ci-st tá "piwine ye **ke**" dáneste wavad.*

antecedent (adj), **antecedent (to sb/ sth)** *piw az; jelotar az; piwi*

antecedents (n) *piwiniyán; piwine*

antechamber (n) *bázgardid be* "ante-room"

antedate; **pre-date** (v) **1** *tárix e piwtari/ jeloutari bar... nevewan. ceki ke bar án tárixi piwtar/ jeloutar az tárix e ruz nevewte báwand.* **2** *piwtar yá jeloutar budan. //In ruydád cand sade piwtar az yáftan e Ámriká rox dáde ast.//*

antediluvian (adj) **1** *piw az láxiz* [flood] *e Nuh.* **2** *saxt kohne; mál e sane ye daqyánus. //Andiweháyaw bigomán az sálhá ye daqyánus ast.; Andiweháyaw bigomán az ruzegár e Pádewá Vezvezak ast.//*

antenatal (adj) *(vábaste be) zamán e bárdári/ piw az záde wodan. //Bimárihá ye/ picidegihá ye zamán e bárdári mitavánad be bimári ye nouzád anjámad.//.* (**b**) *baráye zanán e bárdár. darmángáh e zanán e bárdár*

antenatal (n) *ázmáyew e pezewki ye zanán e bárdár*

antenna (n) **1** (pl **antennae**) *wáxak.* **2** (pl **antennas**) (US) *wáxak; soru*

antepenultimate (adj) *sevvomi az tah. Dar váže ye* "os.ten.**ta.**tious" *fewár e bozorg ru ye baxw e sevvomi az tah miyoftad.*

anterior (adj) *piw; piwin; piwi; jeloyi*

ante-room *sarsará; kafwkan; raxt-kan*

anthem (n) *sorud (e dini)*

anther (n) *pasák*

anthologist (n) *gerdávarande ye jong*

anthology (n) *jong; golcin. jong e/ golcin e qazal/ cámehá ye ewqi/ deldádegi*

anthracite (n) *ántrásit, guneyi zoqál-sang e saxt va kam dud.*

anthrax (n) *siyáh-zaxm.*

antrop(o)-, *(váže ye serewtani be maini ye) ádam; ádamvár; mard; mardom; mart́ = mars [con dar "kayumars"]*

anthropoid (adj) *rixt e ádam; ádamvár; mardomvár; mardomsán; mardomsár. piwiniyán/ piwtázán/ niyákán e mardomsár/ ádam e konuni/ mard e konuni*

anthropoid (n) *meimunhá ye mardomsár con baháne* (=gorilla) *va buzine* (chimpanzee)

anthropological (adj). *mardomwenási; mart́-wenási* = marswenási**

anthropologist (n). *mardomwenás; mart́wenás* = marswenás**

anthropology (n) *mardomwenási; mart́-wenási* = marswenási**

anthropomorphic adj *be váźe zir bázgardid.*

anthropomorphism (n) *bávar bar in ke xodáyán, jánevarán va digar cizhá con ádamand va rixt o manew e mardomi dárand.*

anti (prep) *zed; jod; várune. Pák zedd e piwnahádát e novinand.*

anti-, (*niz* **ant-,**) (pref) **<u>1</u>** *zed; pád; pat; pei-,; ná-,; aná-,; -zan; -kow; jodá; jod-,; -gosár. zedd e havápeimá; havápeimázan. sarbáz-zan; sarbázkow; ádamzan; marsaqan*.* **<u>2</u>** *pád-,; dowman; zed; jod-,. pádgord; pád-qahremán. máye ye delsardi.* **<u>3</u>** *-zodá; zed-, -wekan. gandzodá; palawtbar* [antiseptic]. *zedd e yax. zedd e asid/ torwiwekan; zedd e torwi; torwigosár*

anti-aircraft (adj) *havápeimázan. tup e/ muwak e havápeimázan va mánandegán e án.*

anti-ballistic missile *muwak e muwakzan*

antibiotic (n, adj) *ántibiotik; cerk-xowkkon*

antibody (n) *pádzahr. Tan e má dar barábar e bimárihá pádzahr/ pázahr misázad.*

antic (n) *(biwtar* "antics" *bekár miravad) dalqakbázi. be dalqakbázihá ye dalqak xandidan.*

anticipate (v) **<u>1</u>** *piwbini kardan. //Piwbini mikonid be gereftári docár wavid?; Piwbini mikonid gereftári(yi) piwáyad?; Piwbini mikonim ke darxást ru be afzáyew gozárad.//.* **<u>2</u>** *piwbini kardan. //Hame ye niyázhá ye mádaraw rá piwbini mikonad. Con piwbini mikardand (havá) zud tárik wavad, hame (bá xod) ceráq (qovve) bordand. Yek sarhang e xub mitavánad kárhá ye dowman rá piwbini konad.//.* **<u>3</u>** *bar... piwdasti kardan. //Hengámi ke* Scott *be mex e raftun/ rapivin/ nimruz* [south pole] *resid daryáft/ did ke* Amundsen *bar u piwdasti karde/ bar u piwi joste. Guyá puyandegán* [explorer] *e digari (piwtar) bar* Columubus *dar peidá kardan e Ámriká pidasti kardeand/ piwi joste báwand. Midánestim piwmár* [complain] *xáhand kard/ midánestim migarzand* [complain], *az in ru piwdasti karde gozárew e bavandeyi* [complete] *nevewtim.//.* **<u>4</u>** *az piw kári kardan; piw-á-piw kári kardan. "Ei ke dastat miresad kári bekon -- Piw az án k-az to nayáyad hic kár." (Sa'di)*

anticipation (n) *piwbini (kardan); piwdasti (kardan); piyus, "Omr e aziz miravad andar sar e piyus." (ZBP, C5760, FM. Ebn e Yamin). Tenis-báz (bázi rá) //xub piwbini karde tond jonbide be já ye dorost miravad. Piwbini mikardand havá bad báwad az in ru puwák e garm e faráván (bá xod) bordand.//*

anticipatory (adj) *durandiwi*

anticlimactic (adj) *farjám e noumid konande/ delsard konande*

anticlimax (n) *farjám e noumid konande/ delsard konande. //Farjám e ánhame barnámerizi ye wurangiz baráye estár** [holiday] *náomid konande bud.//*

anticlockwise; **counterclockwise** (adv, adj) *várune ye gardew e náre* [hands] *ye sá'at/ pangán; gardew e be cap. //Kelid rá be várune ye gardew e náre ye pangán becarxán.//*

anticyclone (n) *pádvoy* [pád + voy <guyew e Abyánaki]*

antidepressant (n, adj). *zedd e afsordegi; anduhkow, "Roxi az áftáb anduhkowtar -- wekar-xandidani az sobh xowtar." (Xosro-Wirin, Nezámi). //Az zamáni ke bacceaw mord/ morde dáruhá ye anduhkow mixorad.//*

antidote (n), **antidote (against/ for/ to sth)** **<u>1</u>** *nuw; anuw; nuwdáru; anuwdáru; jodbew; pádzahr; taryák; taryáq, "Ke in áwti jostan az bahr e ci-st? -- Negah kon ke taryák e in zahr ci-st?" (ZBP, L6626 SF). pádzahr e zahr e már, pibew*.* **<u>2</u>** *pádzahr; nuwdáru. //Estár** [holiday] *pádzahr e/ nuwdáru ye wegefti baráye fewár e kárhá ye daftari/ diváni bud.//*

antifreeze (n) *yaxgosár; zedd e yax*

antigen (n) *(pezewki) pádgen* (dar barábar e pádzahr)* [<*gennáyan,* Abyanaki dialect]

antihero (n) (pl **antiheroes**) *kasi ke dar namáyewhá dowman e qahremán e dástán ast.; pádgord; pádqahremán*

antihistamine (n) *(pezewki) dáruhá ye zedd e histámin; pádhistámin**

antiknock (n) *Máddeyi ke be rouqan e motor miafzáyand tá az taq-taq e motor jelogiri karde yá án rá bekáhad.*

antilogarithm; **antilog** (n) *pádlogáritm; zedd e logáritm [1000 pádlogáritm e 3 ast; 10 pádlogáritm e 1 ast]*

antimony (n) *(wimi/ ximi) Antimonium*

antipathetic (adj) *bizár*

antipathy (n) *bizári; áriq. //Az zanán e javántar bizári neminamud. Az bigánegán saxt bizári minamud.//*

antipersonnel (adj) *ádamzan; sarbáz-zan; marsaqan* [<Avestan, mart́aqan, Besanjid bá "Bahrám", "Kayumart́", EDPL]*

antiperspirant (n) *garmále (ZBP, C1620 FM)*

antipodes (n) **1** *yengi/ yenge-donyá; jáyi ru ye gu ye zamin ke dorost dar barábar va ru-be-ru ye ham báwand; páyáge** [<Abyanaki and Ardakani Zoroastrian dialects]. **2 the Antipodes** *páyágán*, Ostráliyá va Ásiyá dar barábar e Orupá*

antiquarian (adj) *kohne/ kohan; bástáni (beviże náme/ ketáb); párine. foruwande ye námehá ye/ ketábhá ye bástáni/ kohan/ párine.*

antiquarian (n) = **antiquary**

antiquary; **antiquarian** (n) *kasi ke cizhá ye bástáni yá kohan rá barrasi karde, wenáxte, gerdávari karde yá miforuwad; párinewenás; párineforuw*

antiquated (adj) **1** *mál e sál e daqyánus; kohan; kohne; párine "Boro xáje zan kon to har noubahár -- Ke taqvim e párine náyad bekár" [Sa'di]!!; ur; urár-; urársál** [*<Gilaki dialect.]. **2** *kohne; párine*

antique (adj) **1** (**a**) *párin; párine; antiqe, "Boro xáje zan kon to har noubahár -- Ke taqvim e párine náyad bekár!! [Sa'di] kohan; kohne; bástán; bástáni.* (**b**) *párine, bástani.* **2** *bástáni*

antique (n) *ciz, kálá yá kár e honari ye bástáni/ kohan. maqáze ye (foruw e) kálâhá ye kohan/ bástáni*

antiquity (n) **1** *párine; bástáni. gordán e bástán/ qahremánhá ye bástáni.* **2** *kohan; bástáni. Áten wahri saxt kohan/ bástáni ast.* **3** *(káláhá ye/ cizhá ye) bástáni. //Ganjineyi por az/ ágande az newánehá ye bástáni ye Yunán va Rum.//*

antirhinum (**snap-dragon**) (n) *Gol e meimun az gune ye* antirhinum

anti-Semite (n) *dowman e Yahudiyán; dowman e/ zedd e Yahud; dowman e/ zed e Sámi*

anti-Semitic (adj), **anti-Semitism** (n) *dowman e Yahudiyán; dowman e/ zedd e Yahud; dowman e/ zedd e Sámi*

antiseptic (n) **1** *gandzodá; palawtbar; palawtzodá.* **2** *pák; gandzodude. navár e zaxmbandi ye pák/ gandzodude*

antisocial (adj) **1** *námardomi. //Áwqál e/ zobále ye xod rá dar jáhá ye hamegáni rixtan (kári) námardomi ast.//.* **2** *az mardom-be-dur; mardom-goriz. raftári az mardom-be-dur; mardomgorizi. //Nayámadan e to be mehmáni newáne ye mardomgorizi ye to tavánad bud.//*

antitank (adj) *zedd e tánk; tánkzan. Muwakhá ye tánkzan/ zedd e tánk*

antithesis (n) (pl **antitheses**) **1** (**a**) **antithesis (of/ to sth/ sb)** *jodáyi; joz-uyi; pák jodá az..., "...va dánestan ke besyári yá be womár bovad yá be jens yá be nou' yá be araz yá be nesbat va az báb e besyári ast "jodáyi" va "joz-uyi" ke be Tázi qeyriyat xánand va "xaláf" va "taqábol" va aqsám e xaláf va taqábol...." (ZBP, L1540 DA). //Bardegi/ bardedári pák jodá az/ pák zedd e ázádi ast.//.* (**b**) **antithesis (of sth to sth); antithesis (between A and B)** *jodáyi; jozuyi. //Wive ye soxanráni ye u dorost/ pák jodá az man bud.//.* **2** *"con áb o átaw", "con átaw o panbe", "con áb-o-rouqan", "con sang-o-wiwe", "con sang-o-ábgine" (Dar Pársi báyad hengám e tarjome yeki az inhá rá hamcand e* "antithesis" *be kár bord.)*

antithetic; antithetical (adj), **antithetically** (adv). *bázgardid be* "antithesis"

antitoxin (n) *pádzahr; jodbew; jodviw*

antiutopia (n) **dystopia** *nákojá; nákojá-ábád [Be bávar e man in váże "nákjá" va "nákjá-ábád" ast va niyázi ham be pasvand e "ábád" nadárad. Az do páre ye "nák" be maini ye "bad" va "já" sáxte wode. Hamánand e nákas (nák+kas); nák-toxme; nák-manew va mánand e án.]*

antler (n) *wáx e gavazn va hamánand e án. //wáx e gavazni zibá//*

antlered (adj) *wáxdár; dárá ye wáx e gavazni*

antonym (n) *jodnám*. //Váże ye* "old" *do jodnám* tavánad dáwt "javán" va"nou".//*

anus (n) (pl **anuses**) *(kálbodwenási) surâx e kun; pend (< Guyew e Espaháni); pize; pizi; sule; káf; morz; anjir*

anvil n **1** *sendán.* **2** *(kálbodwenási) ostoxán e sendáni (dar guw)*

anxiety (n) **1** *negaráni; pariwáni; parákandegi ye del "... Weyx goft:"Parákandegi ye del az dusti ye donyá bovad." (ZBP, L2951 AT); garm-o-godáz, "Ke rawk ávarad áz o garm-o-godáz -- Dożágáh divi bovad dirsáz." (ZBP, L3312 SF); áwub; wekuh; bák; tap; tapák; timár; táse; talváse, "...va hargáh ke bá safrá ámixte báwad manew-gawtan* [nausea] *va karb árad va be Pársi "karb" rá táse yá talváse" guyand..."*

(ZBP, L5290 ZX); bixiwtani, "...az sar e bixiwtani va tars goft, "Weyx salám resánid....." (ZBP, L2551 AT). //Andarváy biyusán e/ cewm-be-ráh e ágáhihá/ ágáhi gawtim./ Bá negaráni ye fazáyande cewm-be-ráh e xabar gawtim. Tanháyi ráhhá ye dur-o-derázi bá docarxe miraft va in máye ye negaráni ye/ parákandegi ye del e/ pariwáni ye pedar-o-mádaraw/ zádáránaw migawt.//. **__2__** *//Az timár e hafte ye piw pák bituw gawt.; Timár e hafte ye piw u rá sotuhid.; Az pariwánihá ye/ negaránihá ye hafte ye piw az hál raft. Gozárew e pezewk timár az delewán/ del e ánán bargereft./ negaránihá ye ánán rá az miyán bardáwt/ zodud/ gosárd.//.* **__3__ anxiety for sth/ to do sth** *baráye maini be womáre ye 1 bálátar bázgardid. baráye wád kardan e digari, xod rá be timárdáwtan.*

anxious adj, **__1__ anxious (about/ for sb/ sth)** *negarán; pariwán; del-parákande; parákande del, "Weyx goft: "Har del ki dar dusti ye donyá bovad, án del parákande bovad..." (ZBP, L2950 AT); por-timár; por-ze-timár, "Delaw z-án soxon por ze timár wod -- Hame parniyán bar tanaw xár wod." (ZBP, L6215 SF); andarvá; darvá. mádari pariwán/ andarvá/ darvá/ parákande-del. //Baráye tandorosti ye pesaram saxt pariwánam/ parákande-del-am/ be timár-am/ negaránam. Xánevádeaw be birun az kewvar rafte va u saxt pariwán/ negarán e ánán bud/ va u saxt timár e ánán rá dáwt.//.* **__2__** *máye ye pariwáni/ negaráni/ timár. //Piw az in ke havápeimá dorost be zamin benewinad cand gáhi pariwán/ del-andarvá/ dar talváse budim.//.* **__3__ anxious for sth/ (for sb) to do sth/ that...** *saxt xáhán e/ árezumand e... budan; saxt baráye... be timár budan. //Saxt xáhán e didár e womá budan; saxt baráye didár e womá be timár budan. Saxt xáhán e/ árezumand e án budan ke barádaraw womá rá bebinad. (Saxt) be timár budand/ negarán budand ke komakhá zud ferestáde wavad. Timár e án dáwtand ke komakhá zud (fará) resad.//*

anxiously (adv) *bázgardid be* "anxious"

any[1] (indef det) **__1__** *har; hargune.* (**__a__**) *hic; hiw; har...; Hic guwt naxordam. Hic (zabán e) Faránse/ Faránsavi midáni? Hic ásudegi/ zamán e ázád/ bikári dar kár nabud. Bedun e hic dowvári kár rá anjám dádim. Baráye jelogiri az (har gune) derang, xáhewmand-am/ zang zade/ telefoni/ bá vákubar* sefárew dahid. Engár tá jádde hic ráh e duri nabud.* (**__b__**) *hic; har(gune). Hic námeyi/ ketábi az Tolstoy naxándeam. Tu ye/ dar án kewo hic tamr/ tambr hast?. Áqá ye Bahrám dar/ tu (ye) báqaw hic gol e sorx dárad?. Bi kafw nemitaváni/ nawáyad birun beravi. Baráye jelogiri az hargune dozdi yek sag xaridand/ ávardand.* **__2__** (**__a__**) *har. Har(kodám) ketáb rá (ke) dust dári bardár. Yek qalam be man bede, hargune/ harjur qalami xub-e. Har ruz (ke delat xást) hafte ye áyande be man zang bezan.* (**__b__**) *hic. Hic dom nadárad?. Tu ye/ dar in otáq/ yáne* hic dar/ dari nemibinam.* **__3__** *har...; hame; hamiwe. Har nádáni/ kányi mitavánad pásox e to rá bedahad. Har xari mitavánad beguyad/ midánad. Ruzhá hamiwe injá hastam. Ruzhá hargáh bexáhi injáy-am. Hame ye kárván dudihá/ har kárván dudi ke az in sakku miravad dar Gorgán miyistad/ istgáh dárad. Har ce/ har cand pul ke betaváni bedahi mixáhand.* **__4__** *har; con har; na har...; "Na harke cehre barafruxt delbari dánad..." (Sa'di)". In (con) har taxtexábi/ bestar e kohani nist, in az án e Gándi ast. Agar mánand e har rang e digari bud mibáyast do lá mizadi. Agar con har rang e(hanjár e) digari bud mibáyast do ástar mizadi. U har zani nist/ U con har zan e digari nist, wahrbánu ast.U na har zani-st, Wahrbánu ast.*

any time *hargáh (delat bexáhad...). //Hargáh delat bexáhad biyá. Hargáh mixáhi biyá.//*

any[2] (indef pron) **__1__** *hic; hic ciz. //Hic be to natavánam dád. Hic ciz be to nemitavánam bedaham. Hic (cizi) dári?. Hic/ hic ciz az án pul/ az un pul e hazine/ xarj nakard. Va gáh "yek kodám", "hic kodám" tarjome miwavad. Agar yek kodám az án ketábhá rá xánde bud pásox rá midánest. Bedun e hic kodámewán be xáne bázgawt.//.* **__2__** *harkodám; yeki. //Agar yeki az/har kodám az mardomán e tuye (in)peikare rá miwenási be má begu.//.* **__3__ sb isn't having any** *yek kasi delaw nemixáhad; //yek kasi xowaw nemiáyad/ yek kasi hamdástán nist.; del e kasi naxástan; tan dar nadádan. Xástam vádáraw konam darbáre ye jodá wodan az wuyaw cizi beguyad ammá delaw naxást/ tan darnadád.; Kuwidam vádáramaw darbáre ye foruhewtegi* [divorce] *ye xiw soxan guyad, ammá tan darnadád.//*

any[3] (indef adv) *digar; hic; yek kam. //Digar tondtar (az in) natavánam david/ nemitavánam bedavam. (Hál e) Pedarat hic behtar ast?/ Agar yek kam durtar mibud nemitavánestim (behaw/ behew) beresim. Digar biw az in/ biwtar az in nemitavánam pul e xord-o-xorák bedaham. Raftár e baccehá hic xub nabud.//*

anybody (also **anyone**) (indef pron) **__1__** *kasi; ...kas. //(Áyá) kasi to rá did?; Hic kas to rá did?. Hickas/ hickasi nayámad.; Kasi nayámad. Harkas/ harkasi ke ruydád/ egnest* rá dide báyad be kalántari zang bezanad. Bi ánke be kasi cizi beguyad raft.//.* **__2__** *har kas; har kasi. //Har kasi/ harki mitavánad be to beguyad istgáh e otobus/ masráde* kojá-st. Az har kasi/ harki mixáhi dar kelásat/ yáne*at bepors.* **__3__** *kas; kasi. Piw az án ke sar e án kár beravad/ tá sar e án kár narafte bud , kasi nabud/ kasi bewomár nemiámad.//*

anyhow (indef adv) **1** *parákande; bisámán. //Ketábhá/ námehá parákande/ bisámán ru ye raf budand. Harjá delaw mixást ru ye barge yád-dáwt mikard. Yáddáwtháyi parákande ru ye barge nevewt.//.* **2 anyhow**/ **anyway** *behar ruy; dast e kam. //Behar ruy/ digar/ dast e kam digar xeili dir wode. Behar ruy/ dast e kam mitaváni ázmáyewi bekoni/ dast-be-kár wavi.//*

any more; **anymore** *digar. Digar injá zendegi nemikonad/ nemiziyad.*

anyone *be* "anybody" *bázgardid.*

any place *be* "anywhere" *bázgardid.*

anything (indef pron) **1** *Ciz. //Ciz e wáyáni be to goft?. Hargez dar jamjám*/* TV *ciz e didani/ bedardxor newán nemidahand. Agar cizi yádat ámad be má begu.//.* **2** *cizi arzewmand. //Dar in áväzehá* [rumors] *cizi ham hast/ rástiyi nehofte ast?.//.* **3** *har cizi. //Saxt gorosne-am. Har cizi báwad mixoram. Har cizi báwad mitaván ruyaw xábid.//.* **4 anything but** *hic; az hic ruy. //Mehmánsará hic/ az hic ruy xub nabud.//*

anything like sb/ sth *az hic ruy hamánand e kasi yá cizi. //Az hic ruy be rayis e/ kárfarmá ye piwinam nemimánad.; Hic mánand e rayis e piwinam nist. Hic be xubi ye film/ celpard* e "Barbád rafte" nabud.//*

like anything *saxt/ xeili tond/ boland/ piruzmandáne va mánand e án. //Dozde hamin ke áźir rá wanid mesl e ci darraft/ do pá dáwt do tá digar ham qarz kard/ wetábán gorixt.//*

... or anything *Baráye tarjome ye in dar Pársi noxost námváźe rá bekár borde sepas vát* [letter] *e noxost e án rá bardáwte jáyaw "m" yá "p" migozárim, con "pul mul", "sang mang" ,"henzer penzer" va mánand e án.*

Agar <u>newast mewasti</u> [meeting] *barpá kardi yádáwti beferest/ ágahi bede.*

Agar <u>ájil-májil</u> xaridi be má ham kami bede.

Agar <u>pul/ mul</u> dáwt injuri zendegi nemikard.

anywhere; **any place** (indef adv) **1** *harjá; har kojá. //Hic já peidáw nist. Hic já nemibinamaw. Agar har kojá xásti beravi be man begu.//.* **2** *harjá; har-kojá. //Kivut*/ quti rá harkojá delat mixáhad bene/ bogzár. Harjá/ harkojá delat bexáhad miravim/ mitavánim beravim. Hic já/ kojá nadáram ke betavánam ánjá bemánam. (hic) Jáyi miwenási ke betavánam (az ánjá) yek máwin e táyp/ nusiyák* bexaram? [nusiyák <Kordi ye Hourámi].//*

aorta (n) *haftandám; wáhrag; sorxrag e Áortá*

apace (adv) *tond; bewetáb. Kár betondi/ bá wetáb piw miravad.*

apart (adv) **1** *dur az ham; jodá az ham. (//Án) Do sará/ xáne 500 metr jodá az ham (neháde) budand. Kárfarmáyán va raste ye kárgari hanuz farsanghá az ham dur-and.//* **2** *jodá; dur az ham. //In ruzhá hicgáh ándo rá jodá az ham nemibini. Istáde va páháyaw rá xeili gowád/ dur az ham nehåde bud.; Xeili gowád istáde bud. In barghá beham casbideand nemitavánam (az ham) jodáyewán/ saváyewán konam.* **3** *xord. Bebaxwid fenján dar dastam xord wod.//*

put/ set sb/ sth apart (from sb/ sth) *kasi rá jodá, bartar, jodábáfte dánestan. //Wive ye kárbord u dar zamine ye zabán u rá dar jáygáh e jodágáneyi az digar nevisandegán e ruz minehad./ Bá wive ye kárbord e viźeyi ke az zabán dárad káraw az digar nevisandegán e ruz jodá-st.//*

take sb/ sth apart *saxt az... xorde gereftan; kasi rá saxt be bád e xordegiri gereftan. //Az goftár e man saxt xorde gereft/ goftár e ma rá be bád e xordegiri gereft, bá in hame muwekáfi ye u baráyam sudmand bud.//*

take sth apart *piyáde kardan. //Jamwid az piyáde kardan e pangánhá ye*/ sá'athá ye kohan xeili xowaw miáyad.//*

tell/ know A and B apart *A rá az B wenáxtan/ váwenáxtan/ bázwenáxtan*

apart from/ **aside from** (prep) **1** *joz; bejoz; jodá az; savá ye...; gozawte az...; //Joz damáqaw mard e xeili xowgeli ast.//.* **2** *fozun bar; joz; savá ye. //Joz ásib be dast o ruyaw, har do páyaw ham wekast.//*

apartheid (n) *(dar Áfriqá ye nimruzin) (áyin e) neźádparasti; bartari ye neźád e Orupáyi*

apartment (n) *saráce. ; wabestán. //Hame ye káx rá mitavánid bebinid/ didár konid joz wabestánhá rá.//*

apartment block/ **apartment house** *sarácegán*

apathetic (adj) *biramaq; bihál; sost; biná; bijun*

apathetically (adv) *biramaq; bihál; sost; biná; bijun*

apathy (n) **apathy (towards sb/ sth)** *biháli; biramaqi; yeksáni; biparváyi; sosti; ná nadáwtan. //Tangdasti/ tohidasti ye biw az andáze (raván e) ánán rá sost gardánde bud/ biramaqewán karde bud.//*

ape (n) **1** *Meymun [piwnahád mikonam "kapi", na "gopi", baráye* "Orangutan"*, "buzine", baráye* "chimpanzee"*, "baháne" baráye* "gorilla" *bekár ravad.].* **2** **go ape** *(zabán e kuce) meymunbázi darávardan; divánegi kardan; xolbázi darávardan*

ape (v) *meymunbázi darávardan; adá ye kasi rá darávardan*

ape-man (n) *meymun e ádamsán/ mardomsán; ádam-namá/ mardom-namá*

aperient (n) laxative: *kárkon*

aperitif (n) *piwpáre* [hors d'oeuvre] *yá piwdandán e alkoli; dáruye alkoli ke árezu ye xorák rá barangizad.; ewtehá-ávar e alkoli*

aperture (n) **1** *rouzan; rouzane; rouzana; suráx; cák; suláx; sule; dahán.* **2** *ruźan; daháne. [con dar peikare-bardári] Ce ruźani bekár mibari?; Daháne ye ce andázeyi be kár mibari?*

apex (n) (pl **apexes** or **apices**) *tárek; ouj; oug; kalle; qolle; cakád, "Biyámad daván didebán az cakád -- ke ámad az Irán savári co bád." (ZBP, L7680 SF). tárek/ cakád e yek sebar.* (fig) *Dar 41-sálegi be ouj e/ oug e/ qolle ye kár va zendegiyaw resid.*

aphasia (n) *(pezewki) láli; band ámadan e zabán; soxan natavánestan goftan*

aphasic (n, adj) *lál; kasi rá zabán band ámade budan; zabánbaste; zabán baste/ zabánband gawtan*

aphid (n) *wete; wate*

aphis/ **aphid** n (pl **aphides**) *wete; wate*

aphorism (n) *pand, soxanhá ye kutáh, "Soxonhá ye kutáh o maini basi -- ke án yád girad del e har kasi." (ZBP, L3271 SF) [pand: soxanán e kutáh e bozorgán va cámesoráyán ke dar án yek zamine ye bonyádi yád wode ast.]*

aphoristic (adj) *con pand/ soxanhá ye kutáh*

aphrodisiac (n, adj) *árezu (bar)angiz; varanangiz*; varani*; varanik* (ZBP, C1918; C1919 BF)*

Aphrodite (n) *dar afsánehá ye Yunán, xodá ye ewq va zibáyi*; *Anáhid; Náhid [M. M]*

apiarist (n) *kandudár; parvarande ye magas e angabin; angparvar**

apiary (n) *áláne; kandugáh; kandustán*

apiece (adv) *har yek; har kodám; har dáne; //dáneyi. har yek/ harkodám se kák/ nán e wirini. dáneyi 60 riyál. Ánrá báham nevewtim harkodám/ haryek yek barg.//*

apish (adj) **1** *antar; buzine; koudan.* **2** *meymunvár raftár kardan; antar; buzine adá darávardan; raftár e kurkuráne. //Haváxáhi ye/ sar-sepordegi ye kurkuráneaw/ meymunváraw u rá be xawm ávard/ ranjánd.//*

aplasia *káhew va nabudan yá nápadid gawtan e yek sáxtemán e tan; káhew va nabud e...; kasviw*.*
renal aplasia: *nabud e gorde; kasviw* e gorde.*
acquired tricuspid atresiá: *káhew va nabud e darice ye selatti.; kasviw* e darice ye selatti.*
[kasviw < k-a-s-v-i-w Avestan.* The meaning of this Avestan word is not known, however based on etymology, I have taken it as *"kas/ kaw"* and compared it with *"kaw"*.
For the following Avestan words, "*kawa; kasvin; kawvin, meaning* "cas-pian sea" ie sth having big notches/ defects/ missing parts, thus "a gulf". also compare with "Qazvin".
Therefore for sb who has a missing part or organ of the body, it may be a good choice, and I have chosen it for "atresia", and "aplasia".[For the Avestan words given above, see *"Yawthá, Purdávud; Ábányawt; pp273-275, hát 90-93]*

aplomb (n) *ostovár-manewi. //Kárhá ye/ xiwkárihá ye yek wáhzádexánum rá bá xiwtandári/ ostovármanewi ye besyár anjám midahad.//*

apnea (n) **1** *dam-gosastegi. "Co yek sá'at zabánaw bud baste -- del andar bar wekaste dam-gosaste." (ZBP, L7713, VR)*

apneic (adj) *dam-gosaste; "Co yek sá'at zabánaw bud baste -- del andar bar wekaste dam-gosaste" (ZBP, L7713, VR)]*

apocalypse (n) **1** *Vaxw/ vahy/ piwguyi (beviźe darbáre ye áyande ye jahán); restáxiz.* **2** **the Apocalypse** *"Vaxw e/ piwguyi ye Yuhanná"* [St John] *darbáre ye ruz e restáxiz yá "Restáxiznáme" ke dar vápasin baxw e Enjil ámade.* **3** *Restáxiz, ruzegári bas dowvár: "Ebn e Abdollah feribaw xorde ast -- Restxizi bar Arab ávarde ast." (Eqbál e Láhuri)*

apocalyptic (adj) *vaxw/ piwguyi ye ruydádhá ye sahmgin con ruz e Restáxiz.*

apocaliptically (adv) *sahmgin con Restáxiz*

Apocrypha (n) *Páreháyi az baxw e noxost e Enjil e tarsáyán ke yahudiyánán rá dorost nadáneste/ be doruq dáwte va páreyi az ketáb e ásemáni ye yahud nemidánand. Nevewteháyi ke dar dorosti ye án wak/ badgománi hast; nevewtehá ye doruqin yá barsáxte; doruqnáme**

apocryphal (adj) *barsáxte; sáxtegi; nádorost; nárást; doruq; doruqin; dástán e Nane Qamar. //Guyá biwtar e dástánháyi darbáre ye zendegiyaw barsáxte/ doruq/ doruqin báwad/ dástán e Nane Qamar báwad.//*

apogee (n) **1** *ouj; oug; bolandi; tárek, "...pas in noqte rá be Hendovi "ouj" xánand ay bolandi va hamconán be Yunáni Afijiyun xánand va án durtarin duri...." (ZBP, L7178 TT).* **2** *ouj; oug; tárek; qolle; bartarin páygáh*

apolitical (adj) *bi band-o-bast; bi zad-o-band*

apologetic (adj), **apologetic (about/ for sth)** *puzew, "Degar án ke gofti ke puzew beguy -- konun toube kon ráh e yazdán bejuy!" (ZBP, L4839 SF); pawimáni; puzewxáháne; puzewgaráne. //námeyi puzewxáháne; puzewnáme. ávázi newángar e pawimáni; ávázi puzewxáháne. Az inke dir ámade bud saxt puzew xást.//*

apologetically (adv) *puzewxáháne; puzewgaráne*

apologetics (n) *padáfand e bexradáne (beviźe az bávarhá ye tarsáyi)*

apologist (n) *kasi ke az bávarhá va wive ye andiweyi, //bexradáne/ bá xerad va cemguyi* [logically] *padáfand mikonad.//*

apologize; **apologise** (v), **apologize (to sb) (for sth)** *puzew xástan; pawimáni namudan; puzidan; puzew goftan, "Degar án ke gofti ke puzew beguy -- konun toube kon ráh e yazdán bejuy." (ZBP, L4839 SF). //Az in ke natavánestam womá rá didár konam/ bebinam puzew mixáham/ miguyam. Az xáharat puzew bexáh/ bepuz/ puzew begu!//*

apology (n) **1** **apology (to sb) (for sth)** *puzew; puzew xástan/ goftan; "Degar án ke gofti ke puzew beguy-konun toube kon ráh e yazdán bejuy." (ZBP, L4839 SF). puzew goftan/ xástan; puzidan; pawimáni namudan; puzewi rá paziroftan.* I made apologies (to my host) and left early. *Az mihmándár/ xodávand e xáne/ xánexá (ye xod) puzew xáste zudtar raftam.* **2** *cemguyi* [explanation] *(va padáfand az bávarhá).* **3** (idm). **an apology for sth** *jánewin e qollábi/ jánewin e forumáye/ past/ qollábi / toxmi/ kawki/ básmeyi/ Dar Pársi baráye tarjome ye in báyad az nemunehá ye gunáguni mánand e ánce ke dar zir yád wode komak gereft. Dar har jáyi yek jur tarjome miwavad: ceráq e nafti já ye wam' e káfuri; be já ye mah newinad aqrab e/ kaźdom e kur; zan-pedar mádar nemiwe; sag newinad bejá ye gipáyi; setárekure máh nemiwe -- wázde kacal wáh nemiwe; mádarzan, zan nemiwe; vaqti ke mádar nabáwad bá zan-pedar báyad sáxt.* Please excuse this wretched apology for a meal. *Puzew ma rá baráye in xorew e kawkin bepazirid.*

apophthegm (also **apothegm**) (n) *dastán; soxan e kutáh; soxanán e kutáh, "Soxonhá ye kutáh o ma'ni/ maini basi -- ke án yád girad del e har kasi." (ZBP, L3277 SF)*

apoplectic (adj) **1** *(docár e) hawi*/ sanyás* [be váźe ye piwtar bázgardid].* **2** *xawmgin; barafruxte; táfte*

apoplexy (n) *sanyás* (<"Sanyásah" Sanskrit); hawi* (<Avestáyi, "hawi" (Xordád-yawt, Yawthá; Hát 2 va 3; sát 153; Purdávud)*

apostasy (n) *áwmuqi; zandiqi; zandiki*

apostate (n) *áwmuq; zandik; zandiq*

a posteriori ***"Con... pas..."****; pei bordan az hude be cem yá máye ye cizi, baráye nemune "Pesarán xeili mándeand/ xaste-and pas báyad ráh e derázi rafte báwand." Dar in nemune az ru ye hude "mándegi/ xastegi" be "cem" yá "máye" ye án pei bordeand.; Zemestán ast pas havá báyad sard báwad." = "**Con** zemestán ast **pas** havá báyad sard báwad."*

apostle (n) **1** (also **Apostle**) *hávest; hávewt, //wágerd yá feresteyi ke Masih baráye parákandan e din e xod be jáhá ye gunágun ferestád.//.* **2** *piwvá; rahbar*.

apostolic (adj) **1** *(vábaste be) hávewtán.* **2** *(vábaste be) Páp*

apostolic succession *piwváyi va jánewini ye piwváyi yá rahbari ye dini az su ye hávewtán va páphá*

apostrophe[1] (n) *newán e ('): sambud** [<*sambodhanan* (Sanskrit)] *" ' " in newáne rá dar zabán e Engelisi dar cand já bekár mibarand. Yek ánjá ke yek vát* rá andáxte báwand con* "can't" *bejá ye* "cannot" *yá* "I'm" *bejáye* "I am". *Dovvom ánjá ke bexáhand newán dahand cizi az án e kasi ast con* "boy's" *az án e pesar, va* "boys' " *az án e pesarán va saranjám baráye newándádan e rixt e candgáni ye váthá ye dabire, baráye nemune* "-l's" = *cand* "l", *váźe ye* bell *do* "l" *dárad*. (two "-l's")

apostrophe[2] (n) *(dar soxanráni, cáme va mánand e án), goriz zadan yá yád kardan az kasi (morde yá kasi ke ánjá nist) yá cizi (ke engár con mardom ast.)*

apothecary (n) *pilevar; dárugar; dárusáz; dáruforuw*

apothecaries' weight *dastgáh e viźe ye sanghá ye dárusázi ye kohan; yekánhá ye sangini/ vazn nazd e pilevarán e kohan*

apothegm *bengarid be* "apopthegm"

apotheosis (n) (pl **-ses**) **1** *xodá yá piwvá ye bozorg e dini gardánidan/ kardan; be páygáh e xodáyi resándan. //Emperátur e Rum rá xodá xándan yá piwvá ye bozorg e dini gardánidan.//.* **2** *ármán e wokumand; armán; amarq; bálátarin marz e...; //Afsánehá ye Rostam namáyángar e/ newángar e xodáygunegi ye wahsavári* [chivalry] *ast.//*

appal; **appall** v, (**apalled**) *harásándan; be harás afkandan; saxt takán dádan. //Gozárew e ruznámehá darbáre ye kudakáni ke az gorosnegi mimirand ma rá be harás afkand/ takán dád. Az in ke guyá/ wáyad natavánim be estár** [holiday] *ravim be harás oftádim/ takán xordim.//*

appalling (adj) *harásangiz; takán-dahande; zewt; anar. //Raftári conin zewt/ anar/ harásangiz nadideam./ Biwtar e váládgari* [architecture] *ye novin dar cawm e man saxt zewt/ anar ast/ minamáyad.//*

appallingly (adv) *saxt láqar; biw az andáze va bewiveyi zewt názok/ láqar.*

apparatus (n) (pl **apparatuses**) **1** (**a**) *abzár; afzár. abzár e ázmáyewgáhi.* (**b**) *dastgáh. Xarak dastgáhi ast ke ostádi dar bázi ye án dowvár ast. //Átawnewánán baráye raftan be darun e/ andarwodan be xáneyi ke átaw gerefte bud niyáz be. dastgáh e damzadan dáwtand.//.* **2** *dastgáh; dam-o-dastgáh. dam-o-dastgáh e sar-rewtedári* [government]. **3** *dastgáhhá ye tan. dastgáh e dam zadan*

apparel (n) *jáme. //áqáyán/ sarvarán va bánován dar jámehá ye geránbahá.//*

apparent (adj) **1** *hoveidá; vidá; áwkár; rouwan; padidár. //Barxi gereftárihá/ porsemánhá az áqáz e kár áwkár/ rouwan/ hoveidá bud. Rouwan/ áwkár gawt ke dárad mimirad/ xáhad mord. Conán ke bezudi áwkár/ rouwan/ hoveidá xáhad gawt/ miwavad ke angize ye ánán saxt xod-pasandáne ast.//.* **2** *borune; birun; vidá; be ruy e ...; //Be ruye ye kár/ dar borune conán vánamud mikard ke bud o nabud u baráyaw yeksán ast, va in dástán u rá (án mardak rá) saxt wuride migardánd. Borune-ewán tavángar minamáyad ammá berásti conin nist./ Birunewán puldár ast ammá darunewán conin nist./ Birunewán mardom rá misuzánad, tuyewán xodewán rá.//*

apparently (adv) *engár; guyá. //Guyá/ engár bá páre dádan be yek pásdár/ negahbán gorixte bud. Guyand dárand az yekdigar jodá miwavand. Guyá dárand hamdigar rá forumiheland.//*

apparition (n) **1** *parhib. //Parhibi wegeftangiz dar jámeyi zibá.//.* **2** *jen; pari. //Engár jenni wodeyi.; Engár to rá jen zade.; Engár jen o pari dideyi.//*

appeal (v) **1** **appeal to sb (for sth); appeal for sth** *xástan; darxástan; xáhew kardan. //Az su ye dowyári** [famine]- *zadegán darxást/ xáhew mikonam. Pásbánán az anbuh e mardom xástand ke árám girand/ talváse* [panic] *nakonand.//.* **2** **appeal (to sb)** *gereftan; kasi rá xow ámadan; sahidan. ..Ordu raftan hargez ma rá nagerefte.; Az ordu raftan hargez xowam nayámade; Ordu raftan hargez ma rá nasahide. Wuxmanewi ye án doxtar u rá saxt gerefte/ xow ámade/ sahide. In negárhá/ naqqáwihá/ pardehá torá gerefte?; Az in negárhá/ naqqáwihá/ pardehá xowat miáyad?/ In negárhá to rá sahad?...* **3** **appleal (to sth) (against sth)** *paźuhidan; paźuhew xástan, "Bedin giti andar nekuhew bovad -- Hamán piw e yazdán paźuhew bovad." (ZBP, L6950 SF). Bar-án-am. //Bar án wodeam ke paźuhew naxáham. Baráye vacari/* [sentence] *ke dáde wode az dádgáh e bálátar paźuhew xást/ darxást e paźuhew kard.//.* **4** **appeal (to sb) (for/ against sth)** *(dar bázi ye kriket) //az dávar xástan ke bázigari rá birun konad yá ráy e xod rá begardánad. Hame ye bázikonán e yeksu xástand ke "gerefte"/ "bol" bewomárad. kápiten/ sarparast e goruh e varzewi az dávar xást ráy dahad ke rouwanáyi bad ast va bázi nemitaván kard.//*

appeal (n) **1** (**a**) **appeal (to sb) (for sth)** *darxást; darxástan; xástan; xáhew. //darxást e komak, xoráki, kármand e biwtar/ komaki; komak/ xoráki/ kármand e biwtar (dar)xástan. darxást e komakhá ye nikukáráne/ awudád* [charity]*.//.* (**b**) *darxást e komak; hamdardi xástan. //Az cewmánaw darxást e komak xánde miwod.//* **2** *giráyi; kasi rá xow ámadan; dust dáwtan. //Musiqi ye jáz rá hic dust dári?; Az musiqi ye jáz hic xowat miáyad?; Musiqi ye jáz hic baráye to giráyi dárad?. In rixt e nou/ mod e nou zud giráyiyaw rá az dast dád.//.* **3** *paźuhew(xáhi). paźuhew xástan; darxást e paźuhew dádan. haqq e paźuhew (xástan) dáwtan; haqq e paźuhewxáhi dáwtan; kasi rá awá ye paźuhewxáhi* [right of appeal] *budan. dádgáh e paźuhew.* **4** *(dar bázi ye Kriket) az dávar darxást ráy kardan.*

appealing (adj) **1** *girá; delrobá; delangiz; delcasb. //Az pesar-baccehá xeili xowam nemiáyad.; Pesarbaccehá baráyam candán girá/ delcasb nistand. Inke baráye estár** [holiday] *be birun az kewvar ravim, bigomán (andiweyi) delcasb ast.; Estár* (dar) birun az kewvar bigomán (andiweyi) delangiz ast.//.* **2** *máye ye delsuzi/ hamdardi. //negáhi kutáh xáhán e delsuzi/ hamdardi//*

appealingly (adv) *girá; delrobá; delangiz; delcasb*

appear (v) **1** (**a**) *birun ámadan, "...ke az gáh e birun ámadan e ádam..." (ZBP, L1965 TB); peidá ámadan, "...yek sá'at bud Hasanak peidá ámad bi band..." (ZBP, L367 TBH); farázámadan, "Con dar xáb wodam hamán ádam faráz ámad..." (ZBP, L2594 AT), padid ámadan; peidá gawtan. //Kawtiyi dar ásu* [horizon] *padid ámad. Nuri/ rouwanáyiyi dar tah e áhun* [tunnel] *peidá wod/ gawt/ ámad. Nuri tah e áhun padid ámad. Tanaw birun rixte.; Tanaw paruw* [rash] *zade.//.* (**b**) *peidá gawtan; residan. //Goft/ zabán dád sá'at e/ tasu ye cahár injá báwad ammá/ hamáná tá wew peidáyaw nawod/ nagawt.//.* **2** (**a**) *namáyán gawtan; ámadan; namáyew dádan; faráz ámadan. //Tenor/ (tak-ávázxán e zirtarin áváz e mard), nemitavánad emwab farázáyad/ biyáyad/ barnáme/ namáyew anjám dahad con bimár ast. Be man basteand ke dar masti mirándam/ ránandegi mikardam, az inru báyad be dádgáh biyáyam/ farázáyam.//.* (**b**) *baráye ráyzani* [counseling] *be dádgáh ámadan/ raftan. Baráye komak be piwmár* [defendant] *be dádgáh ámadan. Baráye peigard* [prosecution] *be dádgáh ámadan.* **3** *cáp va paxw wodan/ birun ámadan (con náme/ ketáb yá goftári). //Náme ye/ ketáb e novinaw ba hár cáp o paxw miwavad/ birun miáyad. (Án) ágáhi fardá ye án ruz dar barg e noxost/ avval cáp o paxw wod/ gawt.//.* **4** *guyá/ engár...; namudan, "...va menár e boland bar dáman e kuh e Alborz past namáyad." (ZBP, L3526 GS). //Engár hame az xiyábánhá gorixte budand. Conán minamud ke mardom az kucehá va xiyábánhá gorixte budand. Kári nakon ke xár gardad/ namáyad.; Kári nakon ke bixerad namáyad/ newándáde wavad. Guyá dustán e faráváni dárad.; Conin minamáyad ke dustán e besyári dárad. Guyá/ engár laqzewi wode/ dar kár bude ast. Engár/ guyá laqzewi kardeyi/ laqzideyi. "(Áyá) u rá gonáhkár dánesteand?", "Guyá ári/ Engár ári./ Conin minamáyad."; "Guyá na/ Engár na/ Conin neminamáyad."//*

appearance (n) **1** *birun ámadan; peidáwodan/ ámadan/ gawtan; farázámadan. //Hamin ke/ Con nágahán pásbáni peidá wod/ ámad/ farázámad dozde gorixt/ dar-raft. Saranjám tasu/ (sa'at) ye11/30 sar-o-kalle-ewán peidá wod/ padid ámadand/ az dar darámadand.//.* **2** *namáyew; bázi. //Noxostin namáyew e u(ru ye faxan/* stage*) dar se sálegi bud.//.* **3** *didár, "Ruzi án kaláq bar wáx e deraxt newaste bud, did ke dámdári miyámad náxowdidár, źende-ruzgár, xaráwide-del..." (ZBP, L1772 DB); birun, "...va soxan e iwán bewnavam va bedánam hál va sirat va darun va birun e iwán..." (ZBP, L660 TBH); didár, "...va in qolámi bud ke az miyán e hezár qolám con u birun nayáyad be didár va qad va rang va zeráfat va liyáqat..." (ZBP, L483 TBH); "...pas con Siyámak rá be-din gune bozorg kardand mardi ámad be didár va honar hame con Kiyumars/ Kayumars..." (ZBP, L1987 TB); namáyew, "Jahán rá namáyew co kerdár nist -- Sepordan bedu del sezávár nist." (ZBP, L6372, SF); didár, "Be bálá co sarv o be didár máh -- Jahángir o názán bedu táj o gáh." (ZBP, L6118, SF); cehr; nohur. //Jáme ye/ puwák e geránbahá didár e/ cehr e u rá docandán zibátar mikard. Be didár saxt tavángar minamud./ Az sar-o-ruyaw barmiyámad ke xeili puldár báwad. Be didár nabáyad be dávari newast, con didár/ borune gomráh-konande tavánad bud.Án sáxtemán be didár /az birun con zendán bud/ minamud.//.* **4** **keep up appearances.** *vánamudan/ vánamud kardan; ruyekári kardan; bá sili surat/ ruy e xod rá sorx negahdáwtan. //Niyázi nist bá sili ruyemán rá sorx negahdárim, dar jáyi ke/ con hame midánand má pá ye varwekastegi hastim.//*

put in an appearance *xodi newán dádan; áftábi wodan. //Nemixáham be án mehmáni beravam, ammá behtar ast yek xodi newán daham.//*

to all appearances *tá ánjá ke peidá bud/ ast; //tá ánjá ke mitaván did/ goft; Tá ánjá ke peidá bud (u) morde bud.//*

appease (v) *páyin ámadan va.... (kasi rá) forunewándan; wonumidan; wonuyidan; wonumestan (<Pahlavi: riwe ye zamán e aknun "wonuy-"). xawm e/ gorosnegi ye/ konjkávi ye kasi rá forunewándan/ wonuyidan**

appeasement (n) *(páyin ámadan va xást yá....e..kasi rá) forunewándan; wonumidan*; wonumán* [<Pahlavi, be váźe ye piwtar bázgardid.]*

appellant (adj) *(vábaste be) paźuhew (xáhi dar dádgáh); piwmár*

appellant (n) *paźuhewxáh; piwmár*

appellation (n) *nám; námgozári*

append (v), **append sth (to sth)** *(dar nevewtan) cizi rá afzudan yá bastan; barafzudan. dastine ye xod rá be cak yá nebewteyi (bar)afzudan/ barnehádan. band* [clause] *e digari be peimán(náme) (bar)afzudan.*

appendage (n) *dom; donb; domb; donbálce; wáx; wáxe; guwak; peivast; donbále; ziyádatak, "...va az allazi lá esma laha do ziyádatak birun dáwt be andáze ye án do maqák..." (ZBP, L5091 ZX). //Lonj* [trunk] *e pil yeki azgunehá ye kamyáb/ bimánand e donbálce ast./*

appendectomy (**appendicectomy**) (n) *bedar kardan/ váboridan e rude ye kermi*

appendicitis (n) *bád/ ámás e rude ye kermi*

appendix (n) **1** (pl **appendices**) *peivast (dar náme/ ketáb yá cak); abarváre; barváre. //In farhang cand peivast/ abarváre dárad ke yeki az ánhá darbáre ye kárváźehá ye násámán ast.//.* **2** (pl, **appendixes**) (**vermiform appendix**) *rude ye kermi*

appertain (v), **appertain to sb/ sth** *vábaste budan be...; //kárhá/ xiwkárihá va afzunihá ye viźe ye vábaste be páygáh e diváni ye boland e kasi; "har ke bámaw biwtar, barfaw biwtar", harke páygáh e diváni ye bolandi dárad, kár e biwtari be gardan dárad, va sud e biwtari ham mibarad.//*

appetite (n) **1** *ewtehá/ árezu (ye xorák), "Makon dar xorew xiw rá cársuy -- Conán xor ke nizat konad árezuy." (ZBP, L3381 SF); "...árezu ye ta'ám fozun az gováridan báwad." (ZBP, L5018 ZX); árezu (kardan e xorák), "Me'de ye sard: tewnegi andak báwad va cizhá ye tar árezu konad." (ZBP, L5019 ZX). //Hengámi ke bimár budam pák árezu ye xorák/ ewtehá nadáwtam. Piw az cáwt wirini naxor va árezu ye xorákat rá nakow/ va ewteháyat rá kur nakon.; Piw az cáwt wirini naxor ewteháyat kur miwavad. U rá hic árezu ye jang/ setiz nabud.; Hic delaw nemixást besetizad/ bejangad.//.* **2** *ewtehá; árezu (ye xorák). //Pas az ráhpeimáyi ye deráz ewteháyam báz wod/ xeili delam mixáhad bexoram. Saxt xarkár ast.; Az xarkári xowaw miáyad.; Az kár/ kuwew sir nemiwavad. kasi/ ádam e zewt-varan*/ doźvaran*//*

appetizer, **appetiser** (n) *piwdandán; piwpár; piwpáre; piwávard; macal. //Biskuyit e kucak e xowmaze piwpáre ye xubi/ sádeyi ast.//*

appetizing, **appetising** (adj) *ewtehá-ávar; árezubarangiz; barangizánande ye árezu ye xorák. bu ye ewtehá-ávar e/ árezubarangiz e áwpazxáne. //Fehrest e/ nám e cizháyi ke dar sáxtan e/ poxtan e án bekár miravad xod ewtehá-ávar/ árezubarangiz ast.; Nám e galhá ye* [ingredients] *án xod ewtehá-ávar ast.//*

appetizingly, **appetisingly** (adv) *barangizánande ye árezu ye xorák; ewtehá-ávar*

applaud (v) **1** *dast zadan; kaf zadan. //Mardom (baráyaw/ baráye namáyew) 5 pál/ daqiqe (ázegár) dast/ kaf (mi)zadand.* **2** *sotudan; áfarin xándan. Be kári ke bar-áni áfarin mixánam. Az ánce dar sar dári/ bar sar e áni to rá misetáyam. Kári ke mixáhi bekoni misetáyam./ Áhang* [decision] *e to rá misetáyam/ áfarin mixánam.//*

applause (n) **1** *dast zadan; kaf zadan. //Miyán e kaf-zadanhá ye guwkarkon e hamegán ámad va newast.//.* **2** *áfarin. //Varandázán* [reviewers] *dástán e novin e u rá sarmastáne sotude, áfarin xándand.//*

apple (n) **1** (**a**) *sib. koluce ye sib.; áb e sib; cáwni ye sib.* (**b**) (= **apple tree**) *deraxt e sib.* **2** **an/ the apple of discord** *toxm e do-tiregi; máye ye setiz*

in apple-pie order *(xeili xub) áráste; woste-rofte*

the apple of sb's eye *toxm e cewm e kasi; nur e dide ye kasi; jegarguwe ye kasi. (doxtare) toxm e cewm e pedaraw ast.*

apple cart (n), **upset the/ sb's apple cart** *káse-kuze ye kasi rá beham-rixtan.*

applejack (n) *nabid/ araq e sib e do-átewe*

appliance (n) **1** *abzár; dastgáh; xanur (abzár e áwpazxáne).* **2** *cilán; wilán (abzár e áhanin) [besanjid bá calan/ calangar]. //áwpazxáneyi por az dastgáhhá ye/ xanur e barqi//*

applicable adj, **applicable (to sb/ sth)** *baráye... budan; darxor e... budan. //In baxw az barge/ porsewnáme baráye dánewjuyán e bigáne nist.//*

applicability (n) *darxor e... budan; darxori; sezávári*

applicant (n), **applicant (for sth)** *xáhán; darxástgar; darxást konande. //Con dastmozd kam/ páyin bud in kár candán xáháni nadáwt. Con dastmozd e in kár kam bud womár e darxást-konandegán andak bud.//*

application (n) **1** **application (to sb) (for sth)** *darxást. //Bá darxást az sarparast mitaván kelid gereft. Baráye in kár 400 darxást daryáft kardim. barg e darxást; darxástnáme.//.* **2** (**a**) **application (of sth) (to sth)** *bekár bordan; kárbord; málidan. wuwt* [lotion] *e málidani; wuwt baráye kárbord e biruni (na xordani). //Ruzi se bár be kár bordan/ málidan.//* (**b**) *(ciz e/ dáru ye) málidani. //dáru ye málidani baráye zodudan e dard e máhice.//.* **3** *be kár dáwtan, "Har án kas ke án rouqan be kár dáwti u molkat rá wáyeste gawti." (ZBP, L6812 TTT); be kár bastan, "ke miyán e má yáfte hami wavand xáliyand az nemudan e ráh e be kár bastan e án." (ZBP, L7248 TT); kár bastan, "...va niknámi dar do jahán va mabádá del e to az kár*

bastan bázmánad..." (ZBP, L6663, QN). The strict application of the law: *saxt dád /qánun rá bekár bastan/ bekár dáwtan.* **4** concentrated effort:*kuwew; toxwáyi; saxtkuwi. //*Success as a writer demands great application: *Baráye nevisande ye xub/ sarwenás gawtan báyad saxt kuwid.; Nevisande ye sarwenás yá xubi wodan dar gero ye saxtkuwi/ toxwáyi ast.//.* **5 application (to sth)** *kárbord, bekár bastan; bekár dáwtan, baráye nemune be womáre ye 3 bázgardid. Noupardáziyi/ noupardáxti* [invention] *ke kárbordaw dar sátvun** [industry] *[<guyew e zartowti ye Ardakán] xáhad bud. //Noupardáxti ke kárbordhá ye gunáguni dar sátvun* xáhad dáwt.//*

applicator (n) *mále; málak; kabce; gavis. //Bá máleyi/ kabceyi ke dáde wode casb rá bemálid.//*

applied past tense of "apply"

appliqué (n) *celtikke/ cehel-tekke; tekkeduzi*

appliqué (v) (pt, pp **appliquéd**) *tekkeduzi*

apply (v) (pt, pp **applied**) **1 apply (to sb) (for sth)** *xástan; darxástan; darxást kardan. //Womá báyad harce zudtar/ biderang yá bá náme yá be tan e xiw* [in person] *darxást konid/ darxáhid./ Az paxwidárárán* [publisher] *darxást e dasturi* [permission] *kardan va cekide ye goftári rá dobáre cáp kardan. darxást e kár/ páygáh* [post]*/ gozarnáme/ ravádid kardan.//.* **2 apply sth (to sth)** *áláyidan; baráláyidan, "Giyáhi ke guyamt bá wir o mowk -- bekub o bekon har se dar sáye xowk; Besáv o baráláy bar xastegiw -- Bebini hamán ruz peivastegiw." (ZBP, L6542 SF); barnehádan, "...va andar cewm bar sar va cewm dáruhá ki dard benewánad barnehand..." (ZBP, L5301 ZX); nehádan, "...va be marhami ruyánande álude konand va nehand tá duwizegi mo'ávedat nakonad." (ZBP, L5572 ZX); málidan; gozárdan; zadan. //andaki rouqan rá málidan/ barnehádan./ be har do ru casb zadan; har do ru rá casb málidan; har do ru rá be casb áláyidan./ Hargez nám e "xándani" bar/ ru ye hic kodám az ketábháyaw/ kárháyaw nanehádeam/ nemineham./ Hic kodám az ketábháyaw rá xándani nayáftam.//.* **3** *raván gardánidan, "Má án rá be in ma'ni raván gardánidim. (ZBP, L4400 NKZZF); kár bastan, "...az án áqel bewnavid va kár bandid..." (ZBP, L2351 AT).; bekár dáwtan "Har án kasi ke án rouqan be kár dáwti u molkat rá wáyeste gawti." (ZBP, L6812, TTT), "...tá ommatán e to án rá bekár dárand va farmán barand..." (ZBP, L6864 TTT). //dádi/ (qánuni)/ áyini/ sámáni* [rule]*/ bonesti* [precept] *rá raván gardánidan/ bekár bastan/ bekár dáwtan. bá wivehá ye hirbánik** [economic sanctions] *kewvari rá be zánu darávardan yá be zur be kári vádáwtan.//.* **4** [I, Ipr] **apply (to sb/ sth) be relevant (to sb/ sth); have an effect.** *afkandan, "...va joz vey án bovad ki be yek ma'ni nawáyad ki joz yek ciz rá bovad va nataváni ki be hamán ma'ni vará bar cizi digar afkandan." (ZBP, L1513, DA); bekár baste wodan. //In dasturhá/ dasturát/ áyinhá hamiwe be kár baste nemiwavad. Ánce (rá) ke goftam tanhá darbáre ye barxi az womá be kár baste miwavad. Ánce ke goftam tanhá be barxi az womá taván afkand.//.* **5 apply sth (to sth)** *bekár bordan; bekár bastan;bekár dáwan (be nemune ye zir womáre ye 3 bázgardid.); kardan; gomárdan, "...har hengám be cewm e del dar nádán negari va besárat e aql bar vey gomári..." (ZBP, L6733, QN). zur, fewár, //garmá va mánand e án (rá) bekár bordan./ bekár dáwtan/ bekár bastan; zur/ fewár/ garmá (bekár) gomárdan. seft tormoz kardan/ bekár bastan/ bekár dáwtan.//.* **6 apply oneself/ sth (to sth/ doing sth)** *tan dar kár dádan "....va be hic ruzegár nadidand ke u tan conin dar kár dád..." (ZBP, L1393 TBH); del dar kári nehádan; be... casbidan; bekár andáxtan/ gereftan; be kár gomárdan. //Agar berásti be kárat becasbi/ tan dar dahi dar ázmunhá pazirofte miwavi./ Baráye yáftan e ráhi báyad maqz e/ kalle ye xod rá bekár andázim/ girim/ gomárim.//.* **7 apply sth (to sth)** *bekár dáwtan; bekár bastan;bekár bordan. Baráye nemune be womárehá ye piw bázgardid. //Hudehá ye in pażuhew rá mitaván baráye piwrafthá ye novin be kár bord/ bekár dáwt/ bekár bast/ bekár gomárd.//*

applied (adj) *dar konew; konewik; kárbordi. //dánew e womár dar konew; dánew e womár e kárbordi. zabánwenási dar konew/ zabánwenási konewik/ kárbordi//*

appogiature (n) *apojáture; piwá* (ZBP, C5841 FM)*

appoint (v) **1 appoint sb (to sth)** *kasi rá be kári farádáwtan; kasi rá be kári farákardan, "...con roq'at ... bexánd nácár del u negáh báyast dáwt ke rást nayámadi vaziri farákardan va dar hafteyi bar vey conin mazallati resad bar án rezá dádan,pádewáháne siyásati namud" (ZBP, L1233 TBH); kasi rá sar e kári newástan/ newándan; kasi rá be kári gomárdan/ gomáwtan, "...ke do tan rá man e bande puwide gomáwte budam bekowt..." (ZBP, L586 TBH); kasi rá be kári námidan/ námzad kardan. //Susan rá be kár gomáwteand. Sarparast e novini rá bekár gomwteand. Já ye kár e tohi rá be u dádand. Kári ke saraw kasi nabud be u dádand. Ki/ ke rá be kanárangi/ sálári/ vaspori* [chaiperson] *begomárim/ benewánim/ farákonim?. Báyad kasi rá be dabiri gomárim/ farákonim/ farádárim/ newánim.//.* **2** *farádáwtan;*

gomáwtan; farákardan. //Báyad karád [committee] *e/ goruh e gozini* [committee] *rá farádárim/ farákonim/ begomárim.//.* **3** **appoint sth (for sth)** *farázgereftan, námidan, nahádan. tárixi baráye didár nahádan.; baráye didár gáh nahádan/ dádan. //Zamán e/ gáh e nahádе baráye didár 10:30 (dah-o-nim) bud.//*

appointee (n) *gomárde; gomáwte*

appointment (n) **1** (**a**) **appointment (to sth)** *kasi rá be kári farádáwtan/ farákardan; kasi rá sar e kári newástan/ newándan; kasi rá be kári gomáwtan. Baráye nemune be* "appoint" *bázgardid. //U rá barkewide* [promotion] *va be sarparasti* [manager] *gomárdand va hamegi in gozinew rá pasandidand.//.* (**b**) *kár. //Pei ye/ donbál e yek kár hamiwegi/ peivaste migardam.//.* **2** **appointment (with sb)** *didár; gáh baráye didár; gáh/ zamán e nahádе baráye didár. baráye didár bá kasi gáh/ tárix/ zamán nahádan/ dádan. be hengám/ be gáh baráye didár ámadan. //Tárix e/ gáh e didár rá beham zad. Tasu ye/ sá'at e 3 báyad nazd e dandánpezewk beravam/ báwam. Didár va goftogu* [Interview] *tanhá bá gáh e nahádе anjámpazir ast.//.* **3** **appointments** *kácál; dastgáh*

apportion (v), **apportion sth (among/ to sb)** *baxwidan; baxw kardan; (bahr) dádan. //Nemixáham gonáh e in kár rá be gardan e womá/ hickodám az womá biyandázam. Be har yek az andámhá ye/ hamvandán e goruh kár e xod rá dád.//*

apportionment (n) *bengarid be* "apportion".

apposite (adj), **apposite (to sth)** *bejá; darxor; wáyeste. soxani bejá; peikareyi bejá/ darxor; nemuneyi bejá/ darxor/ wáyeste. //Soxanráni ye u rá saxt darxor e/ wáyeste ye segálew e/ jostár e konuni yáftam.; Soxanrániyaw dar sanjew bá jostár e konuni besyár bejá bud.//*

appositely (adv) *bejá; darxor; wáyeste*

appositenessn (n) *bejá/ darxor/ wáyeste budan*

apposition (n) **1** *(dastur e zabán) sekna* (<guyew e Neiwáburi), váźe yá vacani** [phrase] *ke pas az yek váźe ámade tá ánrá rouwantar gardánad. //Áqá ye Einwtain, pedar e fizik [cehrwenási] e quántom. [dar injá "pedar e fizik e quántom." sekna* ast baráye "Áqá ye Einwtain".//.* **2** *nazdiki; peivand; joft e ham.].*

appraisal (n) *arzyábi; peimudan; peimáyew; saxtan; bahá kardan; barandáz; barandáxtan. be* "appraise" *bázgardid.*

appraise (v) *saxtan, peimudan, "Qobád pedar e Anuwerván xást ke in rasm bargirad va adl o dád benahad ke in bidádi bud va rasm án bud ke har sáli zamin masáhat konand va bepeimáyand va..." (ZBP, L325 TBH); cizi rá dar bahá afkandan, "tá dah hezár gusfand az án e man ke be dast e vey ast miw va barre dar sá'at ke in náme bexánad dar bahá afkanad va be nerx e ruz beforuwad..." (ZBP, L554 TBH); barandáxtan, "cerá deliri bar soxani ke na bar andáze va páygáh e man bud va cerá cun bexástam goftan avval andiwe nakardam va barnayandáxtam va anjám e u rá nanegaridam" (ZBP, L1798 DB) arzyábi kardan. //kár e dánewjuyi rá saxtan/ sanjidan/ arzyábi kardan. varandáz (kardan). Nábexradáne ast saráy/ xáne rá piw az bahá kardan/ arzyábi kardan xaridan.//*

appreciable (adj) *cewmgir. //Káhew e cewmgir dar dareje ye garmá (ye havá)./ Afzáyew e dastmozdhá cewmgir ast/ xáhad bud.//*

appreciably (adv) *//Xeili/ be wiveyi cewmgir láqar(tar) gawte/ wode ast.//*

appreciate (v) **1** *arzew e...rá daryáftan; arzew e... rá be xubi wenáxtan; arj e...rá wenáxtan/ dánestan; sepás dáwtan, "Hic ciz záye'tar az dusti namudan be kasi ke sepás nadárad..." (ZBP, L1739 DB). //Arzew e adabiyát e soxanhá ye bigáne rá az (ru ye) tarjome ye ánhá/ án kárhá bexubi nemitaván daryáft. Agar yek fenján cáy e xub be man dahid saxt sepásgozár miwavam. Komak e womá rá saxt sepás dáwtand.; Az komak e womá saxt sepásgozárim/ sepámandim.//.* **2** *daryáftan wenáxtan; fahmidan. //Gereftári ye womá rá darmiyábam/ mifahmam ammá gomán nemikonam betavánam be womá komaki konam. Mifahmam ke guyá az piw be digarán zabán dádeyid* [promise].*; Mifahmam ke guyá az piw bá digarán peimán basteyid/ xod rá dargir kardeyid. Gomán nemikonam betavánid daryábid/ befahmid ke tá ce andáze kár dáram/ gereftáram.//.* **3** *afzáyew e bahá; afzáyew yáftan e bahá. //Bahá ye zamin va saráy/ xáne dar injá az zamáni ke wáhráh dar nazdiki ye án sáxte wod bálá rafte/ afzáyew yáfte (ast).//*

appreciation (n) **1** *daryáft va xow ámadan; fahmidan; sar e kasi wodan. //Pák/ hic musiqi ye xub saraw nemiwavad.//.* **2** *sepás; sepásgozári; sepásdári; sepás-wenási; sepásmandi; husepási; namakwenási; nikiwenási. Bengarid be* "Appreciative". *//Xáhewmand-im in piwkew rá be newáne yi az sepásgozári/ sepásmandi ye má az ánce ke baráye má kardeyid bepazirid.//.* **3** *dástán; sargozawt; gozárew; zand*. //zandi/ gozárewi darbáre ye kár e cámesorá/ cámezan/ wá'er.//.* **4** *afzáyew e bahá/ arzew. //Afzáyew e*

nágaháni ye arzew e/ bahá ye dolár máye ye gereftárihâyi baráye birun-ferestandegán e kálá migardad/ gereftárihâyi baráye birun ferestádandegán e kálá padid miyávarad.//

appreciative (adj), **appreciative (of sth)** *arjwenás; sepásdár; sepásgozár; sepáswenás; sepásmand; husepás; namakwenás; nikiwenás, "Be dádár goft az to dáram sepás -- To dádi ma rá pur e nikiwenás" (ZBP, L6352 SF); "To rá báwad ar bázjuyi sepás -- bebáwam be pádáw nikiwenás." (ZBP, L6589 SF); daryábande; fahmande. //Náme ye sepásgozári; wenavandegán e sepásmand/ sepásdár/ husepás; negáhi sepásmandáne/ sepásgozárâne. Az rádi /dast-o-delbázi/ baxwandegi ye womá saxt sepásgozár-am/ sepásmand-am.//*

appreciatively adv *arjwenásáne; sepásdáráne; sepásgozáráne*

apprehend (v) **1** *gereftan; dastgir kardan; gereftár kardan. //Dozde hengáme dozdidan ráde*/ máwin gereftár gawt. Pásbán dozd rá hengám e dozdidan e ráde*/ máwin gereft/ dastgir kard; Pásbán moc e dozde rá hengám e máwindozdi gereft.//.* **2** d*aryáftan; fahmidan. //Soxanat rá dorost darmiyábam/ mifahmam?; Rást miguyi?//*

apprehension (n) **1** *wekuh; negaráni; tars (az áyande); delandarváyi. //az áyande tarsnák/ wekuhmand/ delandarvá budan. Az goftogu va didári ke fardá dar piw dáram negaránam/ mitarsam/ tarsánam/ delandarváyam.//.* **2** *yábegi; daryáft; fahmidan.* **3** *dastgiri; gereftan; gereftár kardan. //dastgiri ye dozdán/ zendániyán e gorixte//*

apprehensive (adj), **apprehensive (about/ of sth); apprehensive (that.../ for sb/ sth)** *tarsán; wekuhande; ná-árám; negarán; delandarvá; andarvá. //negarán/ delandarvá baráye hude ye/ pásox e ázmunhá. Negarán/ delandarvá/ tarsán az in ke mabádá kotak bexorad* [beaten]/ *wekast bexorad. Baráye imeniye/ tandorosti ye kasi negarán/ delandarvá budan.//*

apprehensively (adv) *náárám; negarán; delandarvá; andarvá*

apprentice (n) **1** *wágerd; kárámuz. //wágerd e lulekew; kárámuz e lulekewi.//.* **2** *wágerd; kárámuz; noupá; pasxiz; virá; miláv*

apprentice (v), **apprentice sb (to sb)** *kasi rá be wágerdi nazd e kasi gozáwtan/ sepordan.*

apprenticeship (n) *(doure ye) wágerdi, kárámuzi, viráyi, milávi, pasxizi. //nazd e dorudgari wágerdi kardan; nazd e dorudgari kárámuzi kardan//*

apprise (v), **apprise sb of sth** *(beáyin) ágáhánidan; be kasi gozárew dádan/ goftan. //Tasmim e komite: Tasmim e karád (Kasravi)/ goruh e gozin* [committee] *rá be man gozárew dádand. Ma rá az áhang e karád ágáhánidand.; Ma rá az ánce (ke) goruh e gozin dar sar dárad/ bar sar e án ast/ bar án ast ágáhánidand.//*

approach (v) **1** *nazdik ámadan; nazdik gawtan/ wodan; residan; faráresidan; dar-residan... "Howyár báwid va guw be man dárid ke con Tusiyán tang dar-resand man pazire xáham wod..." (ZBP, L593 TBH); farázámadan, "...bar dar e xáneqáh áváz dád, pir e Bolfazl farázámad..." (ZBP, L2434 AT) ; farápiwámadan, "...bornáyi farápiwámad va salám goft." (ZBP, L2682 AT). //Gáh e/ zamán e án faráreside ke be andiwe ye xarid xáneyi/ sarâyi nou báwim. Haminjur/ hamin ke be wahr nazdik miwavi/ miresi noxostin sáxtemáni ke mibini yek kelisá ast.//.* **2** *be(pá ye)... residan; hamtá ye... budan. //Kamtar nevisandeyi ber pá ye Tolstoy mirasad.//.* **3** *(baráye dádan e cizi yá darxást e komaki) nazd e kasi raftan; kenár ámadan. //baráye gereftan e vám nazd e sarparast e bánk e xod raftan.Bá u kenár ámadan saxt ast.; Nemiwe behew nazdik wod. baráye páre dádan* [bribe] *be gováhi* [witness] *nazdik wodan/ nazd e gováhi raftan.//.* **4** *dast zadan be (kári yá cizi). //Piw az gowudan e cistán/ gereh bogzár bebinim behtarin ráh e dast zadan be án ci-st.//*

approach (n) **1** *nazdik ámadan/ wodan/ gawtan. //Ává ye gámhá ye sangin/ gerán ágahi/ xabar az nazdik wodan e/ farázámadan e/ ámadan e ostád midád. Hamin ke nazdik wod/ farázámad/ ámad/ resid baccehá dar-raftand/ gorixtand.//.* **2** **approach to sth** *hamtá; mánand; hamánandegi; con... budan; ...gune. //Hargez biw az labxand-guneyi nemizanad.//.* **3** *ráh. //Sepáhiyán hame ye ráhháyi ke be káx miresid mipáyidand. Pásebánán dar ráhhá ye bozorgi ke be varzewgáh/ meydán e varzewi miravad gawt mizanand.//.* **4** *ráh/ wive ye barxord bá kasi/ cizi. Ráh e/ wive ye novini baráye ámuzew e zabán.* **5** *baráye dusti yá kenár ámadan yá peimán kardan be kasi nazdik wodan/ pá piw nahádan. //Báwgáh be yek bongáh e bázargáni ye kuy nazdik wode tá án bongáh rá be komak e puli/ hamvandi vádárad. Án doxtar az pá-piwnahádanhá ye javának/ mardeke bizár bud/ xeili badaw miyámad.; (dar soxan e kuce) "mus-mus"]; Doxtare az musmus (kardan)e mardeke bizár bud.//.* **6** *forudámadan (e havápeimá). forudámadan va nazdik wodan/ residan e havápeimá be forud-ráh* (tarmac/ runway) *(piw az newastan).* **7** *(dar bázi ye golf/ cougán camani/ cougán e piyáde) vápasin kust tá suráx/ cále.* **8** **easy/ difficult of approach** *kenár ámadan*

bá/ nazdik wodan be kasi ásán/ dowvár budan.; narmxu/ xowxu/ xowru budan; doźxu/ torwru/ dorowtxu budan

approachability (n) *xowxuyi; narmxuyi; xowruyi*

approachable (adj) **1** *dastras/ residani (budan). //Be in/ be án xáne/ xánehe/ sará tanhá az su ye nimruz mitaván resid/ dastrasi yáft.//.* **2** *xowxu; narmxu; xowru*

approbation (n) *ostovár dáwtan; pazirew; pazroftári; paziroftári; xorsandi (dádan). biyusán* [awaiting] *e pazirew e/ pazroftári ye dádgáh*

appropriate[1] (adj), **appropriate (for/ to sth)** *darxor; wáyeste; farzám, "Makon ey ruy-neku dorowti bá áweq e xiw -- k-az nekuruyán zewti nabovad farzámá." (ZBP, C3245, FM, Daqiqi); sezávár; nikudide, "Hamegán goftand saxt saváb va nikudide ámade ast..." (ZBP, L1191 TBH); ravá dáwtan, "...ke agar ravá dárand..." (ZBP, L3527 GS); ravá budan, "...yeki az vazirán goftaw pás e xáter e malek rá ravá báwad ke cand ruzi be wahr andaráyi..." (ZBP, L3645 GS). //(puwidan e) raxt e/ puwák e/ jáme ye varzewi baráye/ dar yek (jawn e)/ áyin e arusi/ bayugáni ye be-áyin/ rasmi wáyeste nist. Wive ye soxan-goftan e be-áyin e/* [fromal] *u bejá bud. Behengám rizekárihá rá be womá gozárew xáhand dád.//*

appropriate[2] (v) **1** *cizi rá setándan/ gereftan/ robudan/ dozdidan/ xiwánidan; az án e xod kardan/ gardánidan. //Be u basteand ke dáráyi ye báwgáh rá robude/ dozdide/ az án e xiw gardánde/ xiwánide.//.* **2** **appropriate sth for sth** *puli baráye.... kenár nahádan/ gozáwtan. //6000 dolár baráye barnáme ye kárvarzi* [training] *ye novini kenár nahádeand/ gozáwteand.//*

appropriately (adv), *darxor; wáyester; farzám*

appropriateness (n) *darxori; wáyestegi; farzámi*

appropriation (n) **1** *cizi rá setándan, gereftan, robudan, dozdidan, xiwánidan.* **2** *pul yá cizi ke baráye kár e viźeyi kenár gozáwte báwand; bahr; baxw; baw* [be páyin bengarid]. //Baráye (báz)pardáxt e vámhá bist hezár dolár kenár gozáwtan./* The US Senate Appropriation Committee, ie dealing with funds for defence, welfare, etc. *Goruh e Gozin* [Committee] *e Mahestán e Ámriká* [The US Senate] *baráye baw* nahádan. [baw<Kordi ye Hourámi)]; Bawkarád* (komision e budje)* [Appropriation Committee]//

approval (n) **1** *paziroftan; pasandidan; pasand ámadan, "Ángáh har do rá tarjome kard be Pársi va Tázi be majles e soltán har do bexánd pasand ámad." (ZBP, L500 TBH); pasand; pazirew. pasand ámadan; pasandidan.*[approve]. *//Áyá barnámehá rá pasandidid/ mipasandid?. sar (e xod) rá be newán e pasand/ pazirew takán dádan.//* **2** **on approval** *be peimán ke pasand konand.; //be wart e cáqu; ázmudan va pasandidan. agar napasandidand pas bedahand.//*

approve (v), **1** **approve (of sb/ sth)** *pasandidan; paziroftan; pasand kardan; pasand ámadan, "Ángáh har do rá tarjome kard be Pársi va Tázi be majles e soltán har do bexánd pasand ámad." (ZBP, L500 TBH). //(Doxtare) nemixáhad dustaw (pesare) rá be xáne bebarad az tars e inke mabádá/ nakonad pedar va mádaraw u rá (pesare rá) napasandand. Mipaziram ke womá báyad puli be dast ávarid/ anduzid ammá xáhewmandam dars e/ ámuzew e xod rá sarsari nagirid.//.* **2** *ravádáwtan, "Án jonbew az vey ast va az in qabl rá xerad ravá dárad ke..." (ZBP, L1546 DA). be rást dáwtan, "... va yá irádi miyandiwand benevisand ke agar má be rást dáwtim be án ham dar miyán e goftehá já dahim..." (ZBP, L3911, NKZZF); "in ast pákdelán be vey geravidand va gofteháyaw rá be rást dáwtand...." (ZBP, L4334, NKZZF); dorost dáwtan, "...ke má rá nabáyad ke Wápur-wáh -- Nasibeyn girad biyárad sepáh, Ke din e Masihá nadárad dorost -- hamaw kiw e Zardowt o zand ast o ost." (ZBP, L5898 SF); "Be xodávand e xáne ye Ka'be imán ávarid va peiqámbar e vey rá be rást dárid va kofrán va... piw magirid..." (ZBP, L7206 SR); farásetándan,, "..va iwán niku farásetándand va.... wanide án rá bávar dárad va..." (ZBP, L1405 TBH); paziroftan.; dorost wodan, "Co bar kowtan e mehtarán wod dorost -- sepahbad raván rá ze andoh bewost." (ZBP, L6080 SF); ostovár ámadan, "Javánán rá tadbir e pir ostovár ámad..." (ZBP, L3714 GS); "ostovár dáwtan, "...va zanán rá be didár va nazdiki ye hic mard ostovár madár agarce mard pir va zewt...." (ZBP, L6783 QN). //Piwnevis e vápasin newast ostovár dáwte wod. Bázresán womár/ hamár e dálá** [company] *rá ostovár dáwtand/ be rást dáwtand/ farásetándand/ dorost dáwtand.//*

approved school/ penitentiary *pawimánxáne*; pawimánsará*

approving (adj) *ravádár. //Xeilihá ravádáráne be u negaristand.//*

approvingly (adv) *ravádáráne*

approx. abbr. approximate; approximately. *(rixt e kutáh wode) nazdik be...; kamábiw*

approximate[1] (adj) *nazdik be...; kamábiw; nazdi; nazdest. bahá ye nazdi/ nazdest; womár e nazdi/ nazdest; candi ye nazdi/ nazdest, va mánand e án. //Andáze ye in otáq/ yáne* kamábiw cand (metr) ast?; Andáze ye nazdi ye/ nazdest e in otáq ci-st?//*

approximate[2] (v), **approximate to sth** *kamábiw... budan; kamábiw con... budan; kamábiw nazdik e....budan. //Dástáni ke womá miguyid kamábiw mánand e hamán cizháyi/ ruydádháyi ast ke az piw midánestim.//*

approximately (adv) *nazdik; kamábiw. //Xub/ dorost be yád nemiyávaram/ yádam nemiáyad, kamábiw 400 dolár darámad/ tamám wod/ hazine bardáwt.//*

approximation (n) **1***nazdik be; kamábiw. //Sáliyáne nazdik be/ kamábiw 2000 dánewámuz/ dánewju.//.* **2** *be...nazdik wodan/ budan; kamábiw... budan/ wodan*

appurtenance (n) **1** *(dád/ dátikán) xorde dáráyi; xorde dárák. Awá ye/ hoquq e vábaste be dáráyi/ xodávandegári ye cizi. //Xáne, zamin va hame ye cizhá ye vábaste be án be morderig be u resid.//*

Apr *kutáhwode baráye máh e Ápril/ Ávril*

après-ski (n) *(Faránsavi) ásáyew va zamán e ásáyew pas az yek ruz eski-bázi. //Az ásáyew e pas az eski biw az xod e eski xowam ámad. jáme ye pas az eski; kárhá/ bázihá/ sargarmihá ye pas az eski//*

apricot (n) **1** (**a**) *zardálu, be nám e dánewik e Prunus aremicaca. digar námhá ye zardálu: halik; axkuk; axkuw (zardálu ye sabz va náras). morabbá ye/ ricár e zardálu.* (**b**) *deraxt e zardálu/ helik.* **2** *rang e zardáluyi; zard e zardáluyi; zard e heliki*

April (n) (abbr **Apr**) *Caháromin máh e sál pas az Márc/ Márs dar gáhnamá ye farangi, hamzamán bá páyán e Farvardin va áqáz e Ordibehewt e Iráni. //Dar máh e Ávril/ Ordibehewt záde wod. Kei záde wodi? ruz e yekkom e/ ruz e noxost e Ávril?. Ávril e pársál/ Ávril e piyár/ piyársál be Źápon raftim. báránhá ye bahári//*

April Fool *Kasi ke ruz e noxost e Ávril nirang xorde va bázice ye dast e dustán wode báwad.*

April Fool's Day (also **All Fools' Day**) 1 April. *Ruz e noxost e Ávril ke dar án ruz farangihá hamdigar rá dast miyandázand. Nirang e ruz e noxost e Ávril.*

a priori *az cem be hude yá az máye be kárkard peibordan., con guyim: "Yek ruz ázegár ráh peimudand pas báyad gorosne báwand."*

apron (n) **1** *piwband; long; mawkize (piwband e carmi); wámák; wámáki; wámáx.* **2** *bárandáz dar forudgáh/ parvázgáh, baráye por kardan havápeimá.* **3** (also **apron stage**) *baxwi az faxan* [stage], *jelo ye parde/ piwparde; piwfaxan*.* **4** **tied to one's mother's, wife's, etc apron strings** *hanuz az wir nagereftandaw/ nagerefteandaw; //bacce-nane ast. qolám e halqe-beguw e zan e xod budan; bi dasturi ye mádar e/ zan e xod yá... angowt dar damáq e xod nakardan; hanuz band e náfaw rá naborideand; domaw be dom e zanaw/ mádaraw/ ...band-e.//*

apropos (adv, adj) *darxor e; wáyeste ye; darbáre ye. //Vápasin hát* [paragraph] *dorost darbáre ye hamin dástán ast.; Vápasin hát xeili bejást/ darxor e hamin ast.//*

apropos of *darbáre ye. //darbáre ye ánce ke dáwti migofti...//*

apse (n) *táqce (ye nimdáyere yá cand-pahlu dárá ye bám e gonbadi beviźe dar guwe ye xoráyánik e kelisá.*

apt (adj) (**-er**, **est**) **1** *bejá;darxor; wáyeste; wáyán. váguye yi bejá/ darxor.* **2** **apt (at doing sth)** *tizvir. //U yeki az tizvirtarin dánewámuzán e man ast. dar barnámerizi ye márád*/ kámpiyuter saxt tizvir budan.//.* **3** [pred] **apt to do sth** *dastxow e.../ ámáde ye...; zud be... oftádan/ ámadan. dastxow e farámuwkári budan; dastxow e farviw* [negligence] *budan; dastxow e tondxuyi budan; zud be xawm ámadan/ juw ávardan. //Qalamxodnevisam cekke mikonad/ zud be cekke mioftad.//*

apt *(kutáhwode).* apartment: *saráce*

aptitude (n), **aptitude (for sth/ doing sth**) *tavánáyi; wáyandegi. //(Áyá án doxtar/ doxtare) Hic baráye bázi(há ye varzewi) wáyandegi dárad/ newán midahad?. Badbaxtáne tavánáyi ye/ wáyandegi ye viźeyi baráye goftan e soxan e nábejá dárad.//*

aptitude test *ázmun e wáyandegi; wázmun**

aptly (adv) *bejá; darxor; sezávár; wáyeste; wáyán. wáyán e/ darxor e doźkerdárihá ye xiw guwmál gawtan/ wodan.*

aptness (n) *darxori; wáyestegi; sezávári*

Aqualung (n) *(nám e bázargáni) Ábwow (dastgáh e damzadan baráye zir e áb)*

aquamarine (n) **1** *guneyi yákand/ yáqut e ábi/ ábi ye sabzfám/ sabz.* **2** *be rang e yákand/ yáqut e ábi/ ábi ye sabzfám/ sabz*

aquaplane (n) *laxwak*; áblaxwak* [besanjid bá "yaxlaxw"= eski]*

aquaplane (v) **1** *laxwidan*; áblaxwidan [besanjid bá "*ski*"].* **2** *(baráye máwin/ ráde*) sor-xordan; liz-xordan (ru ye zamin e xis)*

Aquarian (n, adj) *dar e badare**

aquarium (n) (pl **aquariums** or **aquaria**) *daryáváre**

Aquarius (n) **1** *dar e badare* [dar = borj; badare < guyew e Gilaki, satl* [pail]*; dar e zark* [< zark , Northern Kurdish,* = pail]. **2** *kasi ke dar dar e badare*/ zark* záde wode báwad.*

aquatic (adj) **1** *(giyáh/ jánevar e) ábi; ábzi. Besyári az jándárán va giyáhán e ábi/ ábzi dar tálábhá/ estaxrhá miziyand/ zendegi mikonand.* **2** *(varzewhá ye) ábi; ...áb. //Wená va eski ye ru ye áb/ áblaxwak* har do az varzewhá ye ábi-yand.//*

aquatint (n) **1** *siyáh-qalam (ru ye mes).* **2** *peikare yá naqw e siyáh qalam (ru ye mes)*

aqueduct (n) *náv; náve; ábráh*

aqueous (adj) *ábi; ábaki; udan* (<udan (Sanskrit) e ábi, áb). máddehá ye wimiyáyi ke dar udan* karde báwand/ ábaki*

aqueous humor/ body (n) *sepide-karp* (bá nemune ye zir besanjid: "...va andar piw e jalidiye rotubati digar ast mánande ye* <u>*sepide ye xáye ye morq*</u> *va bedin sabab ánrá rotubat e beyze guyand..." (ZBP, L5141, ZX)*

aquifer (n) *ábzeh; ábxiz (Farhang e Nezám); jiláb* ["jil" besanjid bá "qol", bázgardid be "gerán" (EDPL); niz besanjid bá "jiláb" (nám e rustáyi miyán e Espahán va Wahr e Kord").]*

aquiline (adj) *dál...; dáli. dál-bini; biniy e dáli*

Arab (n) *Tázi; Tázik. Kewvarhá ye Tázi; Tázikestán*

arabesque (n) **1** *(dar kárhá ye honari) gol-o-botte; naqwhá ye darhampicide az wáx-o-barg va mánand e án.* **2** *(dar raqs e/ vawt e Bále) cicilás* [<guyew e Gilaki]/ sanjáqak* [JGS]*

Arabian (adj) *Tázi; Tázik. Daryá ye Táz/ Tázik*

Arabian (n) *(kohnewode)* **Arab** *Tázi; Tázik*

Arabic (adj) *(zabán va soxan e) Tázi/ Tázik*

Arabic (n) *zabán e Tázi/ Tázik*

arabic numerals (also **arabic figures**) the symbols 0, 1, 2, 3, 4, etc.
[Note that "**arabic numerals**" is wrong. What is known under this term in Europe and west, is Sanskrit. The following scheme shows the derivation of the European and Avestan numerals from Sanskrit 0 to 9.]
Womárhá ye Sanskrit be já ye "Arabi" [Womárhá ye Sánskrit*, parvá konid ke in námgozári "womárhá ye Tázik" nádorost ast, va womárháyi ke be nám e Tázi dar Orupá wenáxte wode dar bon az Sanskrit ast. Dar zir parvá konid ke womárhá ye 0 tá 9 e Farangi va Avestáyi cegune az womárhá ye Sanskrit be dast tavánad ámad.]*

Womárhá ye Sanskrit (rede ye báláyi) womárhá ye Pársi (rade ye miyáni)
womárhá ye Farangi (rade ye payini)

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
०	१	२	३	४	५	६	७	८	९

[Womárhá ye Avestáyi, na Tázik, ٠, ١, ٢, ٣, ٤, ٥, ٦, ٧, ٨, ٩, *rá niz bá ravew e bálá mitaván az womárhá ye Sanskrit wekáft.]. bengarid be* "Roman Numerals" (Roman)

Arabist (n) *Táziwenás; Ostád e zabán va farhang e Tázik.*
arable (n, adj) *(zamin e) kewávarzi; ...kewtmand; kewtani*
arachnid (n) *bandpáyán, con tártanak*
arbiter (n) **arbiter of (sth)** *dávar. //dávarán e mod /hand/ ásá (ye ruz)//*
arbitrarily (adv) *delxáh; delbexáh; allábaxataki*
arbitrariness (n) *delbexáhi; allábaxataki; xodkámegi*
arbitrary (adj) **1** *delxáh; delbexáh. //Engár gozinew e bázikonán e goruh pák delbexáhi-st/ allábaxtaki-st.//.* **2** *(wahriyár e/ farmánravá ye) xodkáme. xodkámegi*
arbitrate v, **arbitrate (sth) (between A and B)**. *dávari kardan; be dávari newastan; miyánjigari kardan. //Az u xástand/ xáste wod ke dar setiz e saxt e miyán e kárfarmá va rastehá ye kárgari be dávari newinad.//*
arbitration (n) **1** *dávari; miyánjigari. kár/ dástán rá be dávari/ miyánjigari gozáwtan.* **2** **go to arbitration** *be dávari gozáwtan; az kasi xástan ke be dávari newinad. //Raste ye kárgarán saranjám xorsandi dád ke baráye páyán dádan e bast-newini kár be dávari gozáwte wavad.//*
arbitrator; **arbiter** (n) *dávar*
arboreal (adj) *(vábaste be) dár; deraxt; bon; deraxti; dárzi. //Sanjáb jánevari deraxti/ dárzi ast.//*
arboreous (adj) *(vábaste be) dár; deraxt; bon; deraxti; dárzi. S//anjáb jánevari deraxti/ dárzi ast.//*
arboretum (n) (pl **arboretums** or **arboreta**) *báq e kewávarzi; korce*
arbour; **arbor** (n) *áláciq; deraxtestán; káźe, "Co ámad biyábán, yeki káźe did -- raván áb o morqi xow/ xaw o táze did." (ZBP, C3148, FM, Garwáspnáme)*
arc (n) **1** *kamán; drun; drune (ZBP, C4803 FM, BF).* **2** *kamán; drun. kamán; rangin-kamán; kamán e Rostam.* **3** *kamán e barqi; drun/ drune ye barqi; pol e barqi*
arc welding *juw dádan bá/ be komak e kamán e/ pol e/ drun e barqi*
arcade[1] (n) *káyesará*; (<guyew e Gonuyi/ Náyini) bázisará; sará ye bázi*
arcade[2] (n) *bázár e sarpuwide; sobát [<guyew e Abyánaki]; dálán; farkávan (ZBP, C7721 BF). bázár e sarpuwide.*
arcane (adj) *penháni; puwide; rázmand; nehán;aparxide. yazewhá ye/ niranghá ye* [rituals] *penháni/ puwide/ neháni/ aparxide; jawnhá ye penháni/ puwide/ rázmand; áyinhá ye penháni/ aparxide va mánandegán e án.*
arch (n) **1** *táq; drune; áhang; taxw. poli bá se táq/ drune/ áhang/ taxw.* **2** (= **archway**) *sobát (<guyew e Abyánaki); xáze = xv́áze. //Az xv́áze gozawte (donbál e) ráh rá begir o boro. Xv́áze ye marmar/ marmari yeki az sáxtemánhá ye námvar e/ benám e Landan ast.//.* **3** *táq/ drune/ áhang e kaf e pá*
arch (v) **1** *kamáni kardan; be rixt e kamán darávardan; xam kardan; xv́áze zadan/ sáxtan. //Gorbehe hamin ke sage rá did powtaw rá kamáni kard.//.* **2** **arch across/ over sth** *xam wodan ru ye...; ru ye... pol zadan; táq zadan. //Deraxtán sar be ásemán kewide (az do su) ru ye rudxáne xamide budand/ pol zadand/ táq zade budand.//*
arch (adj) *báziguw; wux; náqolá. //labxandi báziguwáne /náqoláyáne; negáhi dozdaki/ náqoláyáne/ báziguwáne//*
arch-, **1** *(dar váźehá ye serewte) sar...; abar...; bozorg...; meh-...; soruw e amewáspand* [archangel]. *abarsekubá; sekubá ye bozorg* [archbishop]. **2** *saxt; dirine; bad; viźe. dowman e dirine; viźe-dowman, "Hame dustán, viźe-dowman wavand -- Bed-in dude badguy o badtan wavand." (ZBP, L4825 SF)*
archaeological (adj) *bástánwenási. yáftehá ye bástánwenási*
archaeologist (n) *bástánwenás.*
archaeology (n) *bástán-wenási*
archaic (adj) *bástáni; bástán; dirin; dirine; kohan; kohne*
archaism (n) **1** *váźe ye/ soxan e kohan/ bástáni.* **2** *(dar zabán yá honar) kárbord e zabán e bástáni/ kohan yá hamánandsázi be kárhá ye bástáni*
archangel (n) *soruw, "Soruw ávaridaw hamáná xabar -- ke cunán negáridaw án bum o bar." (ZBP, L6645 SF); "Soruw e xojaste wabi nágahán -- bekard áwkárá be man-bar nehán." (ZBP, L6470 SF); amewáspand*
archbishop (n) *abarsekubá; bozorg-sekubá; mahin-sekubá; sekubá ye bozorg*
archbishopric (n) **1** *abarsekubáyi; páygáh e mahin/ bozorgsekubáyi.* **2** *ku ye zir e dast e yek abarsekubá*

archdeacon (n) *abarhirbed*
archdeaconry (n) *páygáh yá sará ye abarhirbed; abarhirbedi*
archdiocese (n) *ku ye abarsekubáyi [bengarid be "*bishop"*]; mahin/ bozorgsekubáyi*
archduke (n), **archducess** (n,f) *duk e bozorg; abarduk; mahin duk; pesar e emperátur e Otriw.*
arch-enemy (n) **1** *dowman e dirine; viźe-dowman, "Hame dustán, viźe-dowman wavand -- Bed-in dude badguy o badtan wavand." (ZBP, L4825 SF)* **2** **the Arch-enemy** *Ahriman; Div; Hormás/ Harmás; Weitán*
archer (n) *kamángir, kamánkew, "va in harekat ki va-rá riyázat xánand tanhá bovad bi yár con ráh raftan be wetáb va davidan va sang bargereftan va kamán kewidan va guy zadan..." (ZBP, L7062 HM); kamánvar, "Be Turán nist hamcon u kamánvar -- be farmánaw ravande morq bá par." (ZBP, L7718 VR);*
archery (n) *kamánkewi; kamánvari. baráye nemune be* "archer" *bázgardid.*
archetypal (adj) *nemune ye viźe*
archetype (n) **1** *olgu yá nemune (ye noxostin yá ármánik).* **2** *nemune ye viźe*
archipelago (n) (pl **archipelagos** or **archipelages**) *gangbár; ábxustgán; ádákán*
architect (n) *mohandes e sáxtemán; bonyádgar; váládgar, "Yeki jáy xáham ke farzand e man -- hamán tá do sad sál peivand e man; Newinad bed-u dar, nagardad xaráb -- ze bárán va-z barf va-z áftáb; Mohandes bepazroft eiván e wáh -- bedu goft man dáram in dastgáh." (ZBP, L4786 SF); ráz, "Be yeki tir hami fáw konad ráz e hesár -- var bar-u karde bovad qir bejáy e gel, ráz." (ZBP, C4871, FM, Asjodi).* [Note *"Ráz"* is not Arabic, it is derived from Avestan, "ráji". Also *"ráz kirruk" [rázgar]*, *Pahlavi (ZBP, C4871 BF)]; (pendárin) bonyángozár. //Naqwehá ye ráz/ mohandes baráye (sáxtemán e) namáyewxáne ye novin. U yeki az bonyángozárán e bozorg e farvard* [revolution] *bud.//*
architectural (adj) *(vábaste be) mohandesi ye sáxtemán/ rázgari/ váládgari. yek piruzi ye cewmgir dar zamine ye rázgari.*
architecturally (adv) *//In sará/ xáne/ sáxtemán az didgáh e váládgari/ rázgari/ mohandesi arzew e candáni/ candán arzewi nadárad.; In sará/ xáne/ sáxtemán az didgáh e váládgari/ rázgari/ mohandesi candán cewmgir nist.//*
architecture (n) **1** *mohandesi ye sáxtemán; bonyádgari; rázgari* (be* "architect" *bázgardid.).* **2** *wive ye váládgari/ mohandesi/ rázgari. //wive ye/ sabk e rázgari/ váládgari/ mohandesi ye sade ye hejdahom. Wive ye/ sabk e rázgari/ váládgari/ mohandesi ye novin ma rá miyafsorad/ afsorde migardánad.//*
archives (n) [pl] **1** *diván; báygáni. //In naqwe ye kohan rá dar diván e xánevádegi yáftam.//.* **2** *diván; divánsará; báygáni*
archivist (n) *báygán*
archway (n) *bengarid be* "Arch"
Arctic (adj) **1** *(vábaste be) sarzaminhá ye gerdágerd e mex e abáxtar/ abáxtargán* [north pole]. **2** **arctic** (**a**) *saxt sard (con mex e abáxtargán* [north pole]. *áb-o-havá ye xeili sard con mex e abáxtar./* [north pole]. *//Hame ciz con mex e Abáxtar* [north pole] *yax/ xeili sard bud.//.* (**b**) *darxor e mex e abáxtar* [north pole]. *puwák e darxor e mex e abáxtar* [north pole]*; puwák e abáxtargáni* [north pole]
the Arctic (n) *abáxtargán; abáxtargáh** [north pole] *[besanjid bá "raftungáh" =* Antarctic*]; Abáxtarsir**
the Arctic Circle *parhun e abáxtargán** [north pole], *xatti dar pahná ye joqráfiyáyi ye* 66◦ *dareje* 30' *lipi ye abáxtar* [north].
-ard (suff) *(pasvand e sázande ye námváźe az setáy) In pasvand newángar e dárá budan e yek viźegi yá cuni ye bad ast. Dar Pársi harjá juri tarjome miwavad.).* drunkard *(meibáre);* dullard *(bol; dabang; dang; dangal*
ardent (adj) *suzán; dáq; por juw-o-xoruw; táfte. //haváxáh e átawin e/ por-juw-o-xoruw e goruh e futbál e/ pátapká* ye ku ye xiw. Doxtarak setáyewgar e suzán e/ sine-cák e/ táfte ye án honarmand ast.//*
ardently (adv) *suzán; dáq; por juw-o-xoruw; táfte*
ardour; **ardor** (n), **ardour (for sb/ sth)** *átaw; taft; tab; taf. //Átaw e darun/ tab-o-táb e u baráye án ármán peirovánaw rá barangixt/ dardamid.//*
arduous (adj) *saxt; dowvár; gerán, "Conin goft Bahrám bá mehtarán -- ke kári-st in ham sabok ham gerán." (ZBP, L3249 SF). kári gerán. //In kár gerán/ saxt/ dowvár va derázáhang ast.//*
arduously (adv) *saxt; dowvár; gerán*
are[1] *bengarid be* "Be"
are[2] (n) *ár = yek sad metr e cárbar*

area (n) **1** *ruy; ruye. Daftari be ruye ye 42 metr e cárbar.; //Ruye ye daftar 42 metr e cárbar ast. Áwpazxáne ruyeyi barábar e 20 metr e cárbar dárad. Ruye ye in do sebar rá bá ham besanjid.//.* **2** (**a**) *zamin; já; jáygáh; baxwi az zamin/ já/ jáygáhi. (zamin/ já ye) gerdágerd e ojáq rá pák kardan.* (**b**) *baxw; kuy; barzan. //baxwhá ye/ sarzaminhá ye kuhestáni (ye jahán); baxwhá ye/ sarzaminhá ye tohi az mardom/ bi báwande; sarzaminhá ye kaviri (ye jahán). Ku ye xod rá dust dárid?; Kuyi ke/ barzani ke dar án miziyid dust dárid?//.* (**c**) *zamin; já; jáygáh;..., -gáh (e viże). //Já ye tuwi/ picnic; tuwigáh; paziregáh.//.* **3** *zamine. //zamine ye sarmáye(gozári); zamine ye ámuzewi yá kárvarzi; zamine ye bálew/ bálandegi/ parvarew. Dar in didár/ newast candin zamine ye náhamgeni/ násázgári áwkár gawt.//.* **4** *eyván (e jelo ye zirzamin). //ru ye pellehá ye eyván newaste (budan)//*

area code *womáre ye ramz e telefoni; jigámar* [<jigá (guyew e Táti + mar, womáre]*

areca (n) *deraxt e xormá ye garmsiri ye Ásiyáyi az gune ye* <u>Areca</u> *beviże* <u>Areca catechu</u>*. deraxt e fufal/ fufel*

arena (n) **1** *meydán; pahne.* **2** *(pendárin) ávardgáh, meidán, pahne. ávardgáh e/ pahne ye siyásat/ kewvardári*

aren't **1** *rixt e kutáhwode ye* "are not"*. //Injá nistand.//.* **2** *dar porsewhá be maini* [meaning] *ye "áyá man nistam?" ast. con, "zerang nistam?"*

arête (n) *setiq (e kuh beviże dar Suyis)*

argon (n) *(wimi/ ximi) gáz e Árgon*

argot (n) *zabán e ramz (e dozdán); zabán e viże (ye goruhi az mardom); hozvárew*

arguable (adj) **1** *gováźidani. //Gováźidani ast ke (áyá) bá womár e kármandán e kamtari betavánim be hamán andáze káráyi dáwte báwim.//.* **2** *gománbarangiz; porsewbarangiz; porsewnik; gománik. //Dar in dástán xeili soxanhá ye/ goftehá ye porsewnik/ gománik/ gománbarangiz/ porsewbarangiz hast/ yáft miwavad.//*

arguably (adv) *mitaván gováźid ke...; já ye goftogu-st ke...; já ye gováźidan ast ke...; //Dorost ast ke Jamwid xeili xub áváz mixánad ammá já ye goftogu-st ke/ mitaván gováźid ke Parviz honarpiwe ye behtari-st.//*

argue (v) **1** **argue (with sb) (about/ over sth)** *ewtalam kardan, "...va amir bar asar e iwán con rasulán bed-án maqrurán residand va peiqámhá bogzárdand besyár ewtalam kardand va goftand: Amir dar bozorg qalat ast ke pendáwte ast....." (ZBP, L1278 TBH); caxidan, "caxidan ya'ni mojádele kardan va be dalil gardan nagozárdan." (ZBP, L4443, NKZZF); "Konun tá yeki wahriyári padid -- nayári fozun z-in nabáyad caxid." (ZBP, L4808 SF); goftáre kardan. "Goft peyqambar aleyhessalám ma rá farmude ast ke bá to lejáj nabaram va hic goftáre nakonam. (ZBP, L7430 SR); yekke-be-do kardan; doyidan; ["yeke/ yekke bedo" va "doyidan" besanjid bá váże ye Pahlavi "doyidan, (ZBP, C7712 BF)]; setizidan; kávidan; kábidan; begumagu kardan. //Zan-o-wouhar e hamsáye (ye má) peivaste (báham) micaxand/ misetizand/ mikávand. Bá mádarat nacax/ masetiz/ setize nakon./ yeke-bedo nakon/ makáv. Bá piwxedmat darbáre ye bahá ye xorák caxidim.//.* **2** **argue (for/ against sth)** *gováźidan. //Dorost migováźad./ Baráye haqq e/ awá ye bastnewini gováźidan. Gováźidam ke be daftar e bozorgtari niyáz dárim.* **3** *gováźidan; goftogu kardan; be goftogu newastan. Dávarán báre rá tasuhá* [for hours] *gováźidand. Dávarán cand sá'at/ tasu be goftogu newastand/ gováźidand.//.* **4** **argue the toss** *jer zadan; dabbe darávardan; napaziroftan. //Behtar ast jer nazanim/ dabbe darnayávarim-Báyad soxan/ gozir (e u/ iwán....) rá bepazirim.//.* **5** **argue sb into/out of doing sth** *dar guw e kasi foruxándan (va u rá be kári vádáwtan/ va u rá az kári bázdáwtan). //Dar guwaw foruxándand wekáyat e/ garze ye xod rá pasbegirad.//*

argument (n) **1** **argument (with sb) (about/ over sth)**. *goftáre, "...goft peiqambar aleyhessalám ma rá farmude ast ke bá to lejáj nabaram va hic goftáre nakonam...." (ZBP, L7430 SR); yeke-be-do/ yeki-be-do (kardan) (be* "argue" *bázgardid); peiqáre; peikár, "Be hastiw báyad ke xastu wavi -- ze peikár e bihude yeksu wavi." (ZBP, L2977 SF); goftáre,* "*...va miyán e Xáled-ebn e Valid va Abdorrahmán... goftáre beraft az bahr e án ke..." (ZBP, L7416 SR); setize; parxáw [parvá konid ke "peiqáre" yá "peikáre" va "peikár" hamán ast ke Ajamiyán "mo'áreze" guyand.]. //Bá dávar sar e ráy* [decision] *e u setize gereftan/ peiqáre/ peikár kardan.//* **2** *gováźe; goftáre; peikár; peiqáre (be womáre ye 1 bázgardid). //Bedun e gováźe/ goftáre/ peiqáre ye biwtari hamdástán gawtim.//.* **3** **argument (for/ against sth)**; **argument (that...)** *ávand, cem; ávand, "Gar ávand xáhi be tiqam negar!" (SF). //Ávandhá ye/ cemhá ye setorgi* [strong] *be sud va beziyán e kowtan e kowandegán/ bezehkárán hast/ mitaván ávard. Ávand e sar-rewtedárán/* [government] *in ast ke noxost báyad jelo ye bád kardan* [inflation] *e/ kam arzew wodan e pul rá gereft.//.* **4** *cekide ye dástán; máye; ján e soxan. //Ján e soxan e yek náme/ ketáb//*

argumentation (n) *goftáre, gováźe, gováźidan, caxew (baráye nemune be* "argue" *va* "argument" *bázgardid.)*
argumentative (adj) *az dande ye cap boland wodan; sar e jang/ setiz/ caxew dáwtan.; xorus e jangi budan*
argumentatively (adv) *Be "*Arguement" *bázgardid*.
argy-bargy (n) *begumagu; jár-o-janjál; dád-o-bidád; dád-o-faryád. //Inhame begumagu/ jár-o-janjál/ dád-o-bidád/ dád-o-faryád sar e ci-ye?//*
aria (n) *Áriá, taráne/ áváz (baráye yek xánande) dar "operá" yá "operátorio"*
-arian (suff) *pasvand e sázande ye námváźe va setáy* [adjective]. *Harjá juri tarjome miwavad.*
librarian: *ketábxánedár; hamvand e deź e nepewt*
Presbytarian: *kasi ke peiro ye áyin e "Presbyteri" ast.*
agrarian: *vábaste be xák e va kewávarzi.*
arid (adj) **1** *(zamin yá áb-o-havá ye) xowk; xowksir*; barahut. //Biyábánhá ye xowk/ barahut e Áfriqá; kavirhá ye xowksir* e Áfriqá. Hic ciz dar in barahut/ xowsir nemiruyad/ darnemiáyad; Hic ciz dar in nahew e barahut nemiruyad.//.* **2** *xowk. //Jostárhá ye/ goftoguhá ye deráz o xowk darbáre ye dástánhá ye/ cemhá ye/ máyehá ye kamarj.//*
aridity (n) *xowki*
aridly (adv) *xowk*
aridness (n) *xowki*
Aries (n) **1** *dar e barre; barre/ bare; "Ze máhi be jám andarun tá bare -- Negáride peikar hame yeksare." (ZBP, L6297, SF).* "*dar e varán"; dar e miw.* **2** *Kasi ke dar dar e barre/ miw/ varán záde wode báwad.*
aright (adv) *(bástáni yá soxanvari) rásti rá. //Áyá soxan e to rá dorost darmiyábam; Rásti rá to rá darmiyábam/ mifahmam?//*
arise (v) (past tense **arose**, past participle **arisen**) **1** *áwkár wodan/ gawtan; padid ámadan; (bar)xástan; áqázidan; ....gereftan; rostan, "Va andar ragháyi ke az del rostast..." (ZBP, L5020 ZX). //Gereftári ye digari/ tázeyi padid ámade. Agar niyázi padid áyad/ peidá wod/ in pul rá hazine kon. Wabángáh tufán wod/ gereft/ barxást.//.* **2** **arise out of/ from sth** *az... barxástan; az... sarcewme gereftan; az... rostan. //Gereftárihá yi ke az nadáwtan e sávew/ ke az báham dar miyán nagozáwtan e porsemánhá barmixizad/ sarcewme migirad. Áyá az piwnevis e newast e piw máddeyi/ cizi be dast ámade/ barxáste?//.* **3** *barxástan*
aristocracy (n) **1** *aviźegán. aviźegán; az-má-behtarun; kasi ke xunaw az digarán rangintar ast.* **2** (**a**) *aviźegánsálári.* (**b**) *(kewvar e) aviźegánsálári.* **3** *gozin; gozidegán; aviźe; aviźegán; arvand; xordád; xordádiyán*. Aviźegán-arvand* [talent]*; gozin; gozidegán e arvand; arvandán e gozin/ gozide/ aviźe; aviźegán-xordád*; gozin yá gozidegán-xordád; xordádiyán e gozin/ gozide/ aviźe*
aristocrat (n) *aviźe; aviźegán; az-má-behtarun; kasi ke xunaw az digarán rangintar ast*
aristocratic (adj) *aviźe. xánedán e aviźe; raftár e aviźegán; zendegi ye aviźegán*
arithmetic (n) **1** *(dánew e) womár; womár gereftan, " va vazir án pir rá bebord va mo'allemi biyávard va goft benewin va in rá womár gereftan biyámuz..." (ZBP, L68, TB); "...va nám e digar pesar Jawnes bud womár dánest va dabiri...." (ZBP, L213 TB); "To xodkáme rá gar nadáni womár -- Bar u cársad bár bewmor hezár." (ZBP, L320 SF); "Womár ci-st? Bekár bordan e adad ast va xásiyathá ye u andar birun ávardan e cizhá..." (ZBP, L7141 TT).* **2** *ayár/ dánew e ayár "Az án gozawte námehá ye besyár dar dánew e ayár va mánandegán e án az zabán e bástán e Hend be zabán e Pársi darávardand..." (ZBP, L7548 DTH)*
arithmetic, **arithmetical** (adj) *(vábaste be) (dánew e) womár/ ayár; ayáre*
arithmetic progression; **arithmetical progression** *káhew yá afzáyew e womárik; ravand e womárik (fazáyane/ káhande har bár be yek andáze) con* 1, 2, 3, *yá* 8, 6, 4.
arithmetically (adv) *az didgáh e dánew e womár/ ayár*
arithmetician (n) *womárwenás; ayárwenás*
ark (n) *kawti ye Nuh (ZBP C3253 MK, BF); kivut; kivud; kiput* [see below]
The Ark of the Covenant *kivud*/ kivut*/ kiput*/ quti ye cubin (ke dar án dád e yahudiyán negahdáwte miwod) (ZBP, C3253. MK, BF)*
arm (n) **1** *bázu; báhu; kat; andám e báláyi; bál; bále; bálak; kang; baqal; áquw; kaw, "Zirá ke co giramat bewádi dar kaw -- dar pirhan e cub e to oftad átaw." (ZBP, C3249, Sanáyi); "Mey bezir e kaw o sajjáde ye rendam bar duw -- áh agar xalq wavand ágah az intazviram." (ZBP, C3249, Háfez). //Kudak rá dar bázován e xiw negahdáwt.; Kudak rá baqal kard/ gereft. Hengám e gozar az ráh, án mard/ marde bázuyaw*

rá be án zan/ zane dád (ke negah dárad/ begirad.). Yek ketáb/ ketábi/ námeyi zir e baqalaw bud/ dáwt/ mibord.; Yek ketáb dar kaw dáwt. Xod rá dar áquwaw/ baqalaw/ kawaw andáxt.//. **2** *ástin. //Ástin e nimtaneam páre ast/ jer xorde.//.* **3** *daste; wáxe; wax. daste ye sandal. wáxábe (az daryá be darun e xák). wáxe ye bozorg e deraxt. daste ye/ bázu ye germáfon.* **4** **arm in arm** *bázu be bázu; bázu dar bázu. bázu-dar-bázu wádán va xarámán.*

the (long) arm of the law *dast e (nirumand e) dád/ qánun. Az dast e (nirumand e) dád/ qánun be Berezil gorixt.*

at arm's length *bá bázu ye gowáde; bázu ye xod rá báz/ dur az tan negahdáwtan/ áhixtan. bá dast e báz va bázu ye áhixte.*

keep sb at arm's length *be kasi ru ye xow newán nadádan.; az kasi duri kardan*

with arms akimbo *dast be kamar; dasthá be kamar*

arm[2] (n) *ártew; niru. //Sepáhiyáni ke az powtibáni ye niru ye haváyi barxordár budand/ hastand.//*

arm[3] (v) **1** **arm oneself/ sb (with sth)** *xod rá zinávand sáxtan/ kardan; xod rá be zinabzár/ senáh/ seni/ jangabzár árástan; zin o barg kardan/ sáxtan; jang rá basijidan. //Dowman xod rá be zinabzár miáráyad. Dowman jang rá mibasijad. Án goruh e mardom xod rá be cub o sang zinávand sáxtand. Kalántari/ wahrbáni/ polis miguyad án mard zinávand va bimgin ast. Návhá ye jangi áráste be zinabzár e hasteyi.; razmnávhá ye hasteyi. Bá sáz-o-barg e fehresthá ye ámári baráye didár va goftogu ámad.//.* **2** *cáwni ye bomb va mánand e án rá kewidan.* **3** **armed to the teeth** *sarápá áráste be zinabzár; tá cang-o-dandán be zinabzár áráste budan.*

the armed forces, the armed services *ártew/ gond/ sepáh/ niruhá ye zinávand e/ razmi ye kewvar*

armada (n) **1** *návgán e bozorg*

armadillo (n) (pl **armadillos**) *guneyi gurkan az xáneváde ye* Dasypodidae

Armagedon (n) **1** *(peikár e miyán e niki va badi be ruz e) restáxiz.* **2** *peikár e sahmgin; restáxiz*

armament (n) **1** *zinabzár, jangabzár; tup; senáh; seni, "Zamin con seni bini yo áb e rud -- begirad faráz o nayáyad forud." (Abu Wakur e Balxi, EDPL); beviże tup e ru ye tánk/ zerehpuw yá havápeimá. //sátvun** [industry] *e zinabzár/ seni/ senáh.//.* **2** *niruhá ye artewi basijide/ ámáde/ ámádebáw.* **3** *zinávand gardánidan/ kardan ártew rá, baráye jang basijidan/ ámáde sáxtan.*

armature (n) *simpic (darun e dinám va mánand e án)*

arm-band; **armlet** (n) *bázuband. Besyári az kasáni ke be áyin e xáksepári ámadand bázuband e siyáh dáwtand.*

armchair (n) *sandali ye dastedár*

armchair (adj) *nákárázmude.*

armchair critics *birun e goud neweste, mige lengew kon!*

armchair traveler *jahángard e dar pendár.*

armchair theater *namáyew e rádiyoyi yá dar jamjám*/* TV

armful (n) *yek baqal; baq-baqal. baqal baqal gol. Baqal-baqal ketáb/ náme bordan.*

armhole (n) *ástin; baqalgáh, "va dar raft va mádar rá dar kenár gereft va pedrud kard va mádaraw zereh bar u rást mikard va baqalgáh miduxt." (ZBP, L380 TBH)*

armistice (n) *átaw-bas*

Armistic Day in the USA **Veterans' Day** *Ruz e 11 Novámr, sálgard e átawbas, ruzi ke Jang e Jaháni ye Noxost páyán yáft.*

armlet (n) *bengarid be* "arm-band".

armorial (adj) *(vábaste be) newán; newán e...; newánhá (ye ártewi)*

armour; **armor** (n) **1** *zereh; jouwan; xengal. yek dast jáme ye zereh; jouwan; xengal.* **2** *zereh; separ; lák [con baráye náv e jangi).* **3** *zerehpuwán; separhá; lákán. tak e/ áfand e sarbázán/ piyáde va zerehpuwán/ lákán*

armoured; **armored** (adj) **1** *zerehpuw; dárá ye zereh/ separ/ lák. yek máwin e/ ráde* ye zerehpuw. Án //kawti saxt zerehpuw bud.//.* **2** *dárá ye zerehpuw. yek juxe ye, lawkar e zerehpuw, va mánand e án*

armourer; **armorer** (n) **1** *senigar*; zingar; zerehgar; zerehsáz.* **2** *pásdár/ negahdárande.ye/ negahbán e yek zinestán* (EDPL: 57.1115)*

armour-plate; **armor-plate** (n) *separ; zereh; lák*

armoury; **armory** (n) *zarrádxáne; zinestán* (EDPL: 57.1115)*

armpit (n) *kaw; kaw e dast, "va baxw e dovvom be su ye kaw dast ámade ast..." (ZBP, L5132 ZX); "Mei bezir e kaw o sajjáde ye rendam bar duw -- áh agar xalq wavand ágah az in tazviram." (ZBP, C3249, Háfez); zir-e-baqal; lar (ZBP C577 FM); baqalgáh, "va dar raft va mádar rá dar kenár gereft va pedrud kard va mádaraw zereh bar u rást mikard va baqalgáh miduxt." (ZBP, L380 TBH)*

arms (n) *zin; zinabzár; jangabzár; seni, "Zamin con seni bini yo áb e rud -- Begirad faráz o nayáyad forud." (Abu Wakur e Balxi, EDPL); senáh (ZBP, C4600 MK, BF); gadar (ZBP, C1675 FM).* [*"zin-o-barg",* This word ie *"zin-o-barg"* is the exact translation of "arms and ammunitions"]. *//Pásbánáni ke sar e kár e viźeyi hastand/ miravand mitavánand seni/ zinabzár/ jangabzár bá xod dáwte báwand. anbár e seni/ senáh/ zinabzár/ jangabzár; zinanbár*//*

take up arms (against sb) *jangidan gereftan; ámáde ye jang/ nebard wodan; sar e jang dáwtan; bá... jang/ nebard rá áqázidan.*

under arms *ámáde-báw; basijide. //niru ye sisadhezár tane ámádebáw/ basijide.//*

(be) up in arms (about/ over sth) *bar... wuridan. //Hame ye mardom e deh wurideand va nemixáhand forudgáhi/ parvázgáhi dar án nazdiki sáxte wavad.; Hame ye mardom e deh bar piwnahád e sáxtan e parvázgáhi/ forudgáhi dar án nazdiki wurideand.//*

arms race *hamávard e zinávandi/ zinmandi.*

army (n) **1** (**a**) *niru ye zamini; (ártew; gond; sepáh). //Niru ye zamini ye do kewvar/ do sepáh baráye bedast gereftan e pol jangidand.//.* (**b**) **the army** *(piwe ye) ártewi; sepáhigari; sarbázi. //be ártew raftan; sepáhi wodan; dar ártew budan; ártewi budan; sepáhi budan; be ártew peivastan; sarbáz wodan; ártewi wodan/ az ártew birun ámadan; sepáhigari yá zendegi ye ártewi; sarbázi rá rahá kardan/ váhewtan/ vel kardan. zendegi ye ártewi/ sarbázi; sepáhigari.//.* **2** *rame; lawkar; hang, bor; anbuh. //yek lawgar kárgar; yek lawgar divánsálárán; anbuh e murce.* **3** *sepáh; goruh. sepáh e dávtalabán.//*
the Salvation Army: *Sepáh e savang*/ savan* [savang*; savan** See *"sud" in EDPL]*

aroma (n) *bu ye xow (e viźe); atr [besanjid bá "aťra, Avestáyi]. //Bu ye xow e/ atr e qahve/ sigár e barg/ wáhbalut e dáq/ budáde.//*

aromatic (adj) *dárá ye bu ye xow/ atr e viźe; xowbu; buyá, "Biyámad bar án korsi ye zar newast -- por az xawm buyá toranji be dast." (ZBP, L6953 SF). buafzár; buafzárhá ye xowbu/ buyá*

arose past tense of "arise"

around[1] (adv) **1** *pirámun; gerd; gerdágerd; dour (o bar); sarásar. //sarásar/ hame já xande be guw miresid.//.* **2** *nazdik e/ be; kamábiw; dam-damá ye...; //nazdik e/ kamábiw 100 tan. nazdik e tasu* [O'clock] *ye 5.//.* **3** *be pirámun e....; //deraxti kohan be pirámun e 180 sántimetr//*

around[2] (adv) **1** (**a**) *in su va án su; in var o ánvar. //in su va án su/ in var o ánvar davidan/ rándan/ raftan/ negaristan. baccehá in su va án su/ in var o ánvar ru ye wen bázi mikardand/ mikonand. wew hafte dar Orupá in su va án su raftan/ safar kardan.//.* (**b**) *injá va ánjá; parákande; gole-be-gole; //jábejá. Já-be-já cand (tan) doxtar newaste va náwekib minamudand/ damaq budand. Ketábhá/ námehá parákande kaf e otáq.//.* **2** *dar dastras; dar dastras e mardom; dar dast e mardom; harjá juri tarjome miwavad. //Án ruzhá xeili pul dar dastras/ dar dast/ tu dast-o-bál e mardom bud. Bezudi maqázehá sibzamini ye táze miyávarand. Jam-jám e/ televiziyon e simi candgáhi ast ke be bázár ámade.//.* **3** (**a**) *in dour-o-barhá; in nazdikihá. //In dour-o-barhá hickas nist/ hic kas rá nemibinam. Be omid e didár, omidváram dobáre in dour-o-barhá bázgardam.//.* (**b**) *sarásar e jáyi; hamejá. //Kasi rá hamráh e womá miferestam hamejá rá be womá newán dahad. 15 pál* [minutes] *gáh dári/ yáre dári ke gardew karde hamejá rá bebini.//.* **4** *180 dareje; nim gawt. //Bargard; nimgawti bezan!//.* **5** **be around** *sar e pá/ sarpá budan; sar e kár budan, gáh be wive ye viźeyi tarjome miwavad. //Gord e tenisbázi novin ke tá cand sál e digar sar e pá tavánad bud. Az sálhá ye dahe ye 1960 tá konun (dar kár e) rahbar e (rahbari ye) filmbardári bude.//*

have been around *kárázmude budan; kárkowte budan, beviźe dar kámráni va xoftoxiz. Dar xoft-o-xiz kárázmude budan. //Conin vánamud mikonad/ váminamáyad ke xeili kárázmude ast, ammá berásti saxt napoxte ast. Nemituni xarew koni/ gulew bezani, xodet miduni doxtar e kárkowteyi-st/ sard-o-garm cewideyi-st.//*

around[3] (prep) **1** (**a**) *injá va ánjá; insu va ánsu; invar o ánvar; gerd e...; gerdágerd e...; //dar zamin e bázi in su va án su davidan. gerd e jahán gawtan.//.* (**b**) *parákande; gole-be-gole. //Sandalihá dar otáq parákande bud. lakkehá ye rang gole-be-gole ru ye parde parákande bud.//.* **2** *hamin nazdikihá; nazdik; dar in nazdikihá; haminjá(há). //Haminjáhá-st/ hamin nazdikihá-st. Emruz bámdád haminjáhá/ nazdikihá*

didamaw.//. **3** (**a**) *gerd e...; gerdágerd e...; //Bázovánaw rá gerd e wáne ye án doxtar andáxt. gerd e xánehá davidan. Zamin gerd e xorwid migardad.//.* (**b**) *dour zadan; gawtan; carxidan. //sar e pic (bá tajá** [speed] *ye) 80 mil dar tasu/ sá'at rándan.//.* **4** *nazdik e (yek zamán yá já); dam-damá ye...; //Didár bá womá nazdik e* 7.30. *Nazdik e Krismas be páyán xáhad resid. nazdik e áqáz e in sade beásá/ mod bud. Nazdik e 10 sál e piw rox dád.//*

arousal (n) *barangixtan*

arouse (v) **1** **arouse sb (from sth)** *bidár kardan; vácortándan. //Az zang e dar vácortid. Zang e dar vácortándaw.//.* **2** *barangixtan; máye ye... gawtan. //Raftár e wegerf e u badgománi ye má rá barangixt/ máye ye badgománi ye/ wak e má gawt. Tavánest (sahew e/* (feeling) *hamdardi ye mardom e kewvar rá barangizad.//.* **3** (**a**) **arouse sb (from/ out of sth)** *az... birun kewidan/ ávardan; be kár vádáwtan.* **arouse sb from apathy, inactivity, etc***; kasi rá az bihsomething/ biramaqi birun ávardan/ barkewidan. //Kasi rá az bikári/ bikonewi darávardan.//.* (**b**) *sahew e varanik*/ visanik** [sexual feeling] *e kasi rá barangixtan. kasi rá sar e hál ávardan.; varan* e kasi rá barangixtan.*

arpeggio (n) (pl **arpeggios**) **1** *árpejjo; árpeź; kanári*.* **2** *árpejjo/ árpeź/ kanári* naváxtan/ xándan.*

arr abbr. **1** (music) arranged (by): *(kutáh wode) pardáxte ye...; sáxte ye...; //taráne ye bumi ye Majár sáxte ye/ pardáxte ye...//;* **2** abbr. arrival; arrive(s); arrived; arriving/ *(kutáh wode) residan; reside*

arrack (n) *araq; araq-sagi*

arraign (v) **1** **arraign sb (for sth)** *piwmárdan; be dádgáh kewidan/ faráxándan. kasi rá be gonáh e/ bezeh e kowtan e kasi piwmárdan/ be dádgáh kewidan. //Be dozdi piwmárde gawt.; Baráye gonáh e/ Be gonáh e dozdi káraw be dádgáh kewid.//.* **2** *saxt az... xorde gereftan.*

arraignment (n) *piwmárdan; be dádgáh kewidan/ faráxándan*

arrange (v) **1** *cidan; be sámán kardan; áráyidan/ árástan; pirástan. //Ketábhá/ námehá rá ru ye rafhá cidan. Goli cand (rá) dar goldán cidan. Hame ye kárhá ye/ bede-bestánhá ye xod rá piw az raftan be estár** [holiday] *besámán kard.//.* **2** (**a**) *barnáme rixtan. //baráye jawn e sálgardewán barnáme ye mehmáni va wám rixtan. barnáme rixtan; barnáme ye zamánbandi nahádan; barnáme ye ráh/ safar rixtan/ cidan. Doxtarewán rá wouhar dádand. Pedar-o-mádaraw u rá wouhar dádand.//.* (**b**) **arrange for sb/ sth (to do sth)** *az piw cidan/ ámáde kardan; hamáhang kardan. //Az piw ámáde kardeam/ barnáme cideam/ hamáhang kardeam ke máwini/ ráde* ye to rá az forudgáh/ parvázgáh bardárad. Conán barnáme mirizam/ hamáhang mikonam ke hengámi ke to zang mizani dar (saráy/ yá....) báwam.//.* **3** **arrange with sb about sth/ arrange (with sb) to do sth** *bá kasi rást kardan, "wab e cahárwanbe nimewab bá yek cáker e mo'tamed az xáne beraft... va be xáne ye Bu Sayid e Sahli forudámad ke bá vey rást karde bud..." (ZBP, L1040, TBH); bá kasi nahádan, "...va án divsavár Nuwtagin conán ke bá vey nahade budand be Harát resid..." (ZBP, L1281 TBH); bá kasi (cizi/ kári rá) hamáhang kardan. //Bá hamsáyehá rást kardeam/ nahádeam/ hamáhang kardeam ke har ruz yeki be gorbehá xorák dahad. Behel/ bogzár ke gáh/ zamán va jáyi baráye didár e áyande nahim. Bá pedar o mádaram/ zádáránam conán nahádam/ rást kardam/ hamáhang kardam ke betavánim ráde* ye/ máwin e ánán rá be vám girim. Conin nahádand/ rást kardand ke tasu ye/sá'at e 7 didár konand.//.* **4** **arrange sth (for sth)** *árástan/ virástan (musiqi rá baráye sáz yá ává ye viźe, va mánand e án). //Besyári az taránehá ye bumi ye kohan rá baráye (naváxtan ru ye) piáno árást/ virást.//*

arrangement (n) **1** (**a**) *árástan; áráyew; cidan. //Miwavad/ cidan e/ áráyew e mizhá rá be to bespáram?//.* (**b**) *áráyew; sámán.// naqweyi/ barnámeyi baráye cidan e /áráyew e sandalihá. Goláráyi ye u baram* [prize] *e noxost rá bord.//.* **2** **arrangement (about/ for sth)** *barnámerizi; hamáhangi/ hamáhang kardan; basij. //U pásoxgu ye hame ye barnámerizi ye ráh/ safar ast.; U pásoxgu ye basij e ráh ast. Basij e ráh/ barnámerizi ye ráh/ safar be gardan e u-st. Xáhewmandam xodetán baráye gereftan e já/ otáq/ mehmánsará barnámerizi konid/ hamáhang konid/ basijid. Kasi rá be didár e womá dar forudgáh/ parvázgáh* miferestam.//.* **3** **arrangement (with sb) to do sth; arrangement (with sb) (about/ over sth)** *bá kasi nahádan; bá kasi rást kardan;bá kasi hamáhang kardan; sázew kardan; kenár ámadan. baráye nemunehá be* "arrange" *bázgardid. //Didár(há) rá bá menewtá* ye/ monwi ye man nahid/ hamáhang konid. Didár bá hamáhangi az piw. Mitavánim darbáre ye bahá (ye kálá) sázew konim/ kenár biyáyim. Bá bánk e womá conin nahádeam/ rást kardeam/ hamáhang kardeam ke cekhá rá injá dáde dastádast* [cash] *konam.//.* **4** *áráyew; viráyew (e musiqi). //Viráyewi/ áráyewi novin az yek navá ye vawt/ raqs e mardompasand.//*

arrant (adj) *badtarin; zewttarin. Harjá juri tarjome miwavad. /con bá piwvand e "xar-,", yá pasvand e "-u", yá ... bozorg; anar. xar e bozorg; hálu; hazák; doru ye bozorg; doruqgu ye bozorg/ anar. cart-o-part mige; kos-o-wer mige; yáve misoráyad.*

array (v) **1** *árástan; áráyew e jangi dádan; ámádan. //Sarbázánaw kenár e rud áráyew e jangi yáftand.//.* **2** *pirástan. //piráste be jámehá ye jawn//*

array (n) **1** *yek dast.... cewmgir/ namáyewi cewmgir az...; áráyewi cewmgir; //namáyew e cewmgiri az awáhá* [facts]*, bonesthá* [facts]*/ ágáhihá/ ámár va mánand e án./ yek dast botri be rixthá va andázehá ye gunágun.//.* **2** (fml) clothes; clothings: *jáme; raxt. //Wáh va wahrbánu dar jámeyi wokuhmand padid ámadand/ padidár gawtand/ birun ámadand.//.* **3** *(márád*/* computer*) áráyew e dádehá (conán ke betaván án rá bá komak e barnáme ye viźeyi birun kewid.); barnáme ye márádik** [computer]

arrears (n) [pl] **1** *vám yá pul e pas-oftáde/ váxást wode. //Dastmozd e/ dastmozdhá ye pasoftáde. keráye(xáne) ye pasoftáde.//.* **2** *kár e/ kárhá ye pasoftáde. //námeháyi ke báyad pásox dáde wavad, va hanuz bázmánde.//.* **3** **be in/ fall into arrears (with sth)** (**a**) *pas oftádan; váxást wodan. //Keráyeháyam pasoftáde/ váxást wode. Pardáxt (e dastmozd) pas az anjám e kár.//.* (**b**) *pas oftádan (dar kári ke báyad kard). //Dar kárhá ye xáneam pasoftádeam.//*

arrest (v) **1** *dastgir kardan, "...zanandegán rá dastgir namud va be har yeki guwmáli dád." (ZBP, L4459 THA); "Hame piw e man dastgir ávarid -- nabáyad ke xaste be tir ávarid." (ZBP, L6111 SF); gereftan, bázdáwt kardan; bázdáwtan, "...ke u rá bázdáwtand bed-in tohmat, na ma rá...." (ZBP, L361 TBH); forugereftan, "pas u rá guyam ke man to rá ráhi namáyam su ye u be biyábáni ke bar u wabixun koni va bi-ágáhi u rá forugiri..." (ZBP, L219 TB); "...va dar wab amir rá bar án ávarde budand ke nácár Áltuntáw rá foru báyad gereft." (ZBP L1304 TBH). //Pas az hamávard se javán rá dastgir kardand/ gereftand/ bázdáwtand/ bázdáwt kardand.//.* **2** *bázdáwtan; jelogiri kardan; jelo ye... rá gereftan; bázistándan. //Dárand mikuwand jelo ye gostarew e bimári rá begirand. Baráye bázdáwtan/ jelogiri (kardan) az gostarew e bimári kuwewháyi miwavad.//.* **3** *bexod dáwtan; gereftan. //Yek parde/ naqqáwi ye wegerf cewm e u rá gereft/ u rá gereft/ u rá be xod dáwt.//*

arrest (n) **1** *dastgir kardan; bázdáwt kardan; bázdáwt; bázdáwtan; forugereftan. Baráye nemune be bálátar zir e "***arrest** (v)" *bázgardid. //Kalántari/ pásbánán cand tan rá dastgir/ bázdáwt kardand.//.* **2** *ist; bázistádan; az kár oftádan; bázmándan. //Bimár pas az bázistádan e delaw/ gewaw dargozawt. Bimár bá ist e del dargozawt.//.* **3** **be/ place sb/ put sb under arrest**:*bázdáwt kardan; bázdáwt budan. //Womá rá baráye dast zadan/ dast yázidan be dozdi bázdáwt mikonam. Womá bázdáwt-id.//*

arresting (adj) *girá; cewmgir; delangiz. //labxandi girá/ delangiz.//*

arrival (n) **1** *residan; ámadan. //Mardom ámadan e/ residan e Wahrbánu rá bá faryádhá ye wádi dorud goftand. Pas az in ke/ hengámi ke be mehmánsará residid, xáhew mikonam cewm be-ráh e dasturát e biwtar bemánid.; baráye bastehá, námehá va mánand e án ke bá peik miresad, tá girande be tan e xiw* [personally present] *nayámade yá nareside, negahdárid.//.* **2** *kasi/ cizi ke miáyad/ miresad.; //kasáni/ cizháyi ke miáyand/ miresand. Ánán ke dir miresand báyad dar sarsará bebiyusand/ cewm-beráh bemánand. Má biyusán e/ cewm beráh e nouzádi dar xáneváde(yemán) hastim.//*

arrive (v) **1** **arrive (at/ in...)** *residan, ámadan, faráz residan, "....Wápur goft injá áb naxáham va naxoram va beyistád tá sepáh faráz-resid..." (ZBP, L70 TB); dar-residan, "Kárván dar-reside bud va berafte va man dar xáb mánde..." (ZBP, L2343 AT); "Ahmad rá bewostand va dar kafan picidand tá weix dar-resad..." (ZBP, L2599 AT); "...ke fardá co peik e ajal dar-resid..." (ZBP, L3579 GS); peivaste gardidan, "...va námehá peivaste gawt az Rey..." (ZBP, L563 TBH); darámadan, "Savári az dar darámad..." (ZBP, L3671, GS); farázámadan, "Hamze farázámad, án zar bargereft..." (ZBP, L2755, AT). be xáne residan. //Key residi/ ámadi?. Be istgáh 5 pál* [minutes] *dir residim. Nimruz/ rapivin*/ raftungáh be Niyu York miresand.//.* **2** *faráresidan; darámadan. //Ruz e bozorg faráreside. Nouzád saranjám andaki pas az nime wab/ pási az nime wab gozawte záde wod/ darámad.//.* **3** *sarwenás gawtan; sari tu ye sarhá ávardan. //Hengámi ke az to xáste wavad dar jamjám*/ televizion padidár gardi, báyad bedáni ke digar sarwenás wodeyi/ sari tu ye sarhá ávardeyi.//.* **4** **arrive at sth** *be... residan; dast yáftan; hamdástán gawtan; (saranjám) bar án wodan; be hudeyi residan*

arrogance (n) *abartani; barmanewi; bestári; besáxi; porruyi*

arrogant (adj) *abartan; barmanew, "Vagar zirdasti bovad barmanew -- Be wamwir yábad ze man sarzanew." (ZBP, L3357 SF); bestáx; gostáx; tond-o-tiz. áváyi gostáxáne. //In porruyi-st ke/ in barmanewi ye to rá miresánad ke gomán mikoni har bár barande miwavi.//*

arrogantly (adv) *abartanáne; barmanewáne; bestáráne; besáxáne; bá porruyi*

arrogate (v) **1** **arrogate sth to oneself** *baráye xod setándan/ bardáwtan; az án e xod kardan; be xod bastan; manam-manam kardan. //manam-manam mikonad; hame ye (cizhá ye xub) áberu/ powtváne hame ciz rá be xod mibandad.//.* **2** **arrogate sth to sb** *bad be digari bastan. //be hamál e xod bastan ke angizehá ye bad dárad.//*

arrow (n) **1** *tir; gaz, "Hezár delwode dar har gazi biyandázad -- Kasi naxást co án sarv dar gaz andázi." (ZBP, C1425 FM, Seifi); taxw; tigr.* **2** *(dar nevewtan) tirak yá peikán con "→" baráye newán dádan e su yá nahew /já/ va mánand e án. //Ru ye naqwe donbál e tirakhá rá begir/ tirakhá rá donbál kon.//*

arrowhead (n) *peikán; cong; ceng; qadáre [?]; feylak/ faylak; fiyál*

arrowroot (n) *Giyáh e garmsiri ye ámrikáyi be nám e dánewik e* Maranta arundinacea *ke dárá ye riwe ye por newáste ast. Niz newáste ye xoráki ke az riwe ye án be dast áyad.*

arse (n) (sl) **1**(US **ass**) *(zabán e kuce) kun; suráx e kun.* **2** *ádam; kas. va gáh har já juri tarjome miwavad. //Ey oláq!; Ey korre xar!//*

arse (v), **arse about/ around** *(zabán e kuce) kos-mawang bázi darávardan; lusbázi kardan. //Lusbázi darnayár/ rá bogzár kenár, kafwháyam rá bede!//*

arse-hole (US **ass-hole**) (n) *(zabán e kuce; downám) kune xar; guz; cosene; cosone*

arse-licker (n) *(zabán e kuce; zewt) xáyedastmálkon; bádemjun-doure-qábcin; xáyemál; áqábaleci; bale-bale qorbán; dasmál e abriwomi-bedast*

arsenal (n) **1** *qurxáne; zarrádxáne.* **2** *qurxáne; anbár e zinabzár/ jangabzár/ seni. (pendárin) //Soxanrán harce dar cante dáwt az downám va parxáw be kár bord.; Soxanrán tá tavánest tupid.//*

arsenic (n) **1** *Ársenik (yeki az áxwijhá be rang e xákestari ye puládin); zarnix.* **2** *zarnix; zarnik*

arson (n) *átawkewi; átawzani, //dasti az ru ye badxáhi yá baráye gereftan e pul e bime/ sudjuyi jáyi rá be átaw kewidan.//*

arsenist (n) *átaw-kew; átawzan; //kasi ke dasti az ru ye badxáhi yá baráye gereftan e pul e bime/ sudjuyi jáyi rá be átaw kewad.//*

art (n) **1** (**a**) *honar, "Honar behtar az gouhar e námdár -- Honarmand báyad tan e wahriyár." (ZBP, L3219 SF). [Be yád dáwte báwim ke "honar", con dar in band az Ferdousi, be maini ye "honarhá ye jangi va pahlaváni bude" kárbord e án baráye naqqáwi, tandisgari va mánand e án novin ast.]; "...vagarna honar ámuz! va az ámuxtan va wanidan e soxan nang madár tá az nang raste báwi." (ZBP, L6732 QN). Honar e ruzgár e "Ronesáns"* [Renaissance]. *kárhá ye honari baráye kudakán. honarwenás/ honarsanj; kasi ke tárix e honarhá rá miwenásad; tárixdán e honari; honardust.* (**b**) *honar; honarmandi; //honarnamáyi. Xeili xub honarnamáyi kard. In parde* [painting] *yek kár e honari-st.//.* **art gallery** *negárestán; negárxáne, "Negárestán hamcon negárxáne ast ke já ye gozáwtan e negárhá-st." (ZBP, L7635, DTH).* **2** **the arts** *dánew e soxan/ adab, tárix.* **3** **arts** [pl] *dareje ye vidyári*, vidbari*.* an arts degree with honours in sociology: *dareje ye vid*/ vidyári*/ vidbari* bá sad áfarin* [honors] *dar rewte ye marẃwenási** [sociology]. **4** *honar; lem. //honar e ostovár/ árám va bexod powtgarm budan/ nemudan hengám e didárhá va goftoguhá ye ru-dar-ru. Suzan nax kardan xod honari-st/ xod lemmi dárad. Honar e náme-nevisi bá wetábi fazáyande ru be nábudi-st/ be nábudi miravad.//.* **5** (**a**) *nirang; tazvir; honar. //dar honar e be dám andáxtan/ turzadan kárázmude/ kárkowte budan.//*

arts and crafts *kárhá ye (honari ye) dasti; honarhá ye dasti*

art (v) (thou art). *(bástáni) (to) hasti. "Ei gol to bimári!/ bimár hasti!"*

artefact; **artifact** (n) *abzár, zinabzár yá jangabzár sáxt e dast e mardom e bástán; kárdasti ye bástáni. //Kárdastihá ye bástáni ke az ostoxán yá sofál sáxte wode; kárdastihá ye ostoxáni va sofáli//*

arterial (adj) *sorxragi; wáhragi; lálragi; (vábaste be) sorxrag/ wáhrag/ lálrag. wáhráhhá*

arteriosclerosis (n) *bimári ye saxt wodan e divár e sorxraghá; ragban*; ragbew* [be "-osis" bázgardid.]*

artery (n) **1** *wáhrag; sorxrag; lálrag; rag e jahande "...va báz surat e raghá padid áyad, raghá ye jahande a'ni waráyin va báz surat e raghá ye nájahande va báz surat e a'sáb...." (ZBP, L6969 HM).* **2** *wáhráh*

artesian well *cáh e ártesiyan; cáh e ábfewán*

art-form (n) *(guneyi) kár e honari. //Filmsázi/ celpardsázi* aknun yeki az gunehá ye kárhá ye honari wenáxte wode.//*

artful (adj) **1** *nirangbáz; hoqqebáz. Ahrimani/ weitáni nirangbáz ast.* **2** *ostádáne; zirakáne. //feribi/ nirangi zirakáne/ ostádáne./ abzári kucak va ostádáne baráye bázkardan e qutihá ye/ kivut*há ye halabi//*

artfully (adv) *nirangbázáne; hoqqebázáne*
artfulness (n) *nirangbázi; hoqqebázi*
arthritis (n) *bandsám**
arthritic (adj) *bandsámi*; bandsámik*. dastán e bandsámik*; dard e bandsámik*;*
arthritic (n) *(bimár e) bandsámi*/ bandsámik**
arthrosis (n) **1** *band; bandgáh; darz.* **2** *[band-ban*; bandbew*. be pasvand e* "-osis" *bázgardid. Niz " bawi". In váže ye Avestáyi rá piwnahád mikonam bejá ye* "arthrosis" *va* "degenerative joint disease" *bekár barim. Niz bázgardid be "Xordád Yawt, dar Hát e 2 va 3. Yawthá, Purdávud, cáp e sevvom, Dánewgáh e Tehrán."]*
artichoke (n) **1** (**globe artichoke**) *kangar farangi; anganár, be nám e dánewik* Cynara Scolymus. **2** **Jerusalem artichoke** *guneyi áftábgardán e hamiwe sabz e Ámrikáyi be nám e dánewik e* Helianthus tuberosus *ke riwehá ye qoddeyi ye án rá baráye xorák e mardom va niz xorák e dám va baráye faráham ávardan e* levulose *be kár mibarand.*
article (n) **1** *ciz, páre, baxw, qalam, va gáh bá pasvandhá tarjome miwavad. puwák; puwáki; cizhá ye puwidani; qalamhá ye puwák. cizhá ye áráyewi va behdáwti. //Az ru ye cizháyi ke dar máwin/ ráde* bedast ámad kárágáhán tavánestand nesá* [dead, body] *rá wenásáyi konand.//.* **2** *goftár, "goftár" bejá ye váže ye Tázi "maqále" (ZBP, L3064, NKZZF). //goftári cewmgir darbáre ye ámuzew/ farhixt.//.* **3** *(dád/ qánun) band. //bandhá ye peimán-náme ye wágerdi/ kárámuzi.//.* **4** *(dastur e zabán) newán e wenáxte* [definite article] *con dar Pársi (-e) yá (-he) [sage, gorgehe] hamcand e* "the", *va newán e náwenáxte* [indefinite article] *con "-i" [sagi; gorbeyi" hamcand e* "a" *yá* "an".
article (v), **article sb/ (to sb)** *be wágerdi yá kárámuzi (be kár) gomárdan. //kárámuz e peimáni ye monwigari/ menewtáyi*. nazd e dádyári bá peimán kárámuz/ wágerd budan.//*
article of faith **1** *bon e din (e kasi).* **2** *bávar (e ostovár); manewte* [belief]
articulate (adj) **1** *sar-zabándár; soxanávar; xub be zabán ávardan; dorost soxan goftan tavánestan; womorde soxan goftan tavánestan. //Baráye yek doxtar e dah-sále xeili sarzabándár ast.; Bá inke biw az dah sál nadárad ammá saxt zabánávar ast.//.* **2** *(soxan) womorde, //rouwan va dorost gofte/ be zabán ávarde.//.* **3** *dárá ye peivandgáh/ band/ bandgáh; bandmand**
articulatedness (n) *soxanvari*
articulately (adv) *soxanvaráne*
articulate (v) **1** *womorde soxan goftan; rouwan va xub goftan/ soxan goftan/ be zabán ávardan; vátan; vájidan. //Guwam kami sangin ast xáhewmandam womorde soxan guyid.//.* **2** **articulate (sth) with sth** *bá cizi band budan/ peivastan. //Ostoxánháyi ke bá digar ostoxánhá band/ bandgáh/ peivandgáh misázand./ Ostoxánháyi ke bá digar ostoxánhá (dar) bandand.//*
articulate vehicle, articulated lorry; tractor-trailer *kámiyon e/ (ráde* ye) bárkew e bandmand*/ kermi/ kamarwekan*
articulation (n) **1** *goftan; soxan goftan; váxtan = vátan = vájidan (riwe ye zamán e aknun "váj-,"); govewt, "...be konew va be manew va be govewt..." (ZBP, C1319, Tárix e Sistán, Sagzi); be zabán ávardan. //Candán ke (biwtar) mey nuwid soxan goftanaw/ govewtaw badtar gawt.//.* **2** *peivand; band; bandgáh*
artifact = artefact
artifice (n) *gul; kalak; dastán; farib; nirang. //Qaw kardanaw kalak/ kalaki bud.; Qaw (kardanaw) (tanhá yek) kalak bud.//*
artificer (n) *hutoxw* [mechanic]*/ afzármand (beviže dar ártew yá niru ye daryáyi)*
artificial (adj) **1** *sáxtegi (dar barábar e "ximi"); dawtak (<guyew e Lori); dastkarde, harjá juri tarjome miwavad. //gol e káqazi; nur e sáxtegi; andám e/ dast e/ pá ye sáxtegi/ cubi/ áhani/ felezi; morvárid e sáxtegi/ parvarewi.//.* **2** *sáxtegi; doruqin. //Wádi ye sáxtegiyaw/ doruqinaw anduh e daruniyaw rá penhán mikard.//*
artifical insemination *(bedun e joftgiri beviže nazd e dám) gownidan e dasti/ dawtaki/ dastkard(e)*
artificial intelligence (*kutáh wode* **AI**) *huw e sáxtegi/ máwini/ dawtaki/ dastkard(e)*
artificial respiration *damzadan e/ dam e/ damew e dasti/ máwini/ dawtaki/ dastkard(e)*
artificiality (n) *sáxtegi/ doruqin budan*
artificially (adv) *sáxtegi; doruqin*

artillery (n) **1** *tup (e sangin e carxdár yá ru ye arrábe). hang e tupxáne/ tupmand.* **2** *(yekkán e) tupxáne. //sarván e (yekkán e) tupxáne//*

artisan (n) *hutoxw, "Cahárom ke xánand [hutuxawi] -- hamán dastvarzán abá sarkawi." (ZBP, L6493 SF);piwevar; dastvarz, "Ke gar man wavam kowte bar dast e uy -- Be Irán namánad yeki jangjuy. Na mard e kewávarz o na piwevar -- na xák o na kewvar, na bum o na bar." (ZBP, L6227 SF). carmkár; //hutoxw e/ dastvarz e/ piwevar e carmkár//*

artist (n) **1** *honarmand; honarávand; honarvar. //U honarmand e Itáliyáyi ye bozorgi bud.//.* **2** *honarmand; honarávand. //Dorudgar in ganje rá saxt zibá sáxte, U berásti honarmand ast.//*

artiste (n) *honarpiwe. //Emwab dar miyán e honarpiwegáni ke ru ye parde xánd ámad....//*

artistic (adj) **1** (**a**) *honarmand; honarvar.* (**b**) *honar-wenás; honari. //Az xánevádeyi saxt honari/ honarwenás ast.//.* **2** *(vábaste be) honar; honari; honarmandáne. //Ázinbandi/ áráyew e ánjá xod yek kár e honari-st/ saxt honarmandáne ast.//.* **3** *(vábaste be) honar va honarmandán. //xim o xu ye honarmándán/ honarmandáne//*

artistically (adv) *honarmandáne*

artistry (n) *honar; honarvari; honarmandi. //Honar e naqqáw/ negárgar rá dar kárbord e ranghá sotudan.//*

artless (adj) *sáde biáláyew; //sáde con yek kudak e panj sále./ Soxan e sáde/ biáláyew e ma rá be gostáxi gereftand.//*

artwork (n) *kárhá ye honari, //naqqáwi va peikare dar ketáb va ruzname.//*

arty (adj) *(anáyin; xárdári) makow-margemá; honeri [bejá ye "honari"]. //Raxt e/ jáme ye makow-margemá ye u hic be kár dar in daftar nemixorad.//*

arty-crafty (adj) *(anáyin, be wuxi yá xárdári) (baráye kácál e xáne) zarqi-barqi; namáyewi*

arum lily *giyáhi az xáneváde ye* Araceae, *az gune ye susan e parvarewi bá golhá ye qifi ye sefid va deráz.*

-ary (suff). *pasvand ke bá námváźehá setáy* [adjective] *va námváźe misázad. Dar Pársi harjá juri tarjome miwavad.* Planetary: *axtari; (vábaste be setáregán e ravande/* planet*);* reactionary *(sástár(i)*; commentary *(gozárew);* budgetary *(vábaste be bahr/ baxw)*

Aryan (adj) **1** *Ári; Áriyáyi, (vábaste be) zabánhá ye Áriyáyi yá Hendo-orupáyi.* **2** *Áriyáyi; vábaste be mardomi ke be zabánhá ye Hendo-orupáyi soxan miguyand.; Áriyáyi-zabán; Ári; Ir., "Be har hál váźe ye "Áriyan" qalat ast va bejá ye án "Ári" yá "Ir" dorost ast. "Áriyán" ham agar maqsud jam' báwad dorost vagarna án niz qalat ast. (ZBP, L7587, NKZZF).* **2** *"Áriyan", Álmáni na az neźád e yahud (dar Álmán e Názi).*

as (prep) **1** *con, mánand e; bekerdár e, "Sepáhi be kerdár e kuh e raván -- hamiránd gostáx tá Nahraván." (ZBP, L3170, SF); mánande "Qobád wád wod va u rá piw xást mánande ye Qobád bud..." (ZBP, L171, TB); //dar jámeyi con/ mánand e/ mánande ye pásbánán. Be kerdár e/ con zamin-pák-konhá be darun e sáxtemán raftand.//.* **2** *bá "...-e" tarjome miwavad. //benám e...; bejá ye...//; co; con, "Con áftáb darámad zud be ráh oftid..." (ZBP, L4570, NKZZF); ...-áne. //piwe ye/ kár e bastebandikonhá; piwe yá kár e bastebandikoni. kár e peik kardan. Man be nám e kárfarmá ye to bá to soxan miguyam. Bá man con dustat raftár kon.; Bá man dustáne raftár kon. kasi rá con/ hamcand e xod dánestan/ gereftan/ paziroftan. Be nám e yek nevisande va yek mard be u arj minaham.//.* **3** (**a**) *con... ast. //Con menewtá ye*/ monwi ye viźe ye u-st be hame ye námehá ye u dastrasi dárad.//.* (**b**) *hengámi ke; be ruzegár e. //Be ruzegár e kudaki/ hengámi ke kudak bud be wew dabestán e jur-vá-jur ferestáde wod.//*

as (adv) **1** (**a**) **as ... as** *con; hamcand e; cand e..., "va Omar Mosated rá owtori dokuhán ferestáde, cand e pili bozorg..." (ZBP, L2258 FM); do candán e; be andáze ye...; barábar e...; //cand e pedaraw; be boland-báláyi ye pedaraw; be bálá ye pedaraw; be andáze ye/ be qadd e pedaraw. In pirhan docandán e án yeki bahá dárad. Xáharaw do candán e u behtar/ xubtar minavázad.; Dar naváxtan e (sáz) angowt kuceke ye xáharaw ham nemiwavad. Be andáze ye to u rá nemiwenásam.; Cand e to u rá nemiwenásam. Engár/ to guyi xáhad bárid.//.* (**b**) *cand e...; be hamán andáze ke...; candán ke...; tá ánjá ke...; //Be hamán andáze ke áváyaw powt e telefon/ vákubar* bimár bud, xodaw ham niz be hamán andáze bimár ast.; Cand e áváyaw/ ávázaw powt e vákubar*/ telefon bimár ast. Cewmánaw candán ke dar film ábi ast, ábi nist.; Cewmánaw candán ke dar film minamáyad, ábi nist. Tá (ánjá ke) mitaváni tond bedo. Candán ke/ tá ánjá ke yádaw miámad cáme rá az bar xánd. Be hamán andáze ke honarpiwe ye xubi-st, ávázexán e xubi ham hast.//.* **2** *con; hamcon; co. Con gozawte kaykaw* [flea] *ham nagazid* [unmoved]. *"h" xámuw ast va xánde nemiwavad, con "h" dar váźe ye* "hour".

as (conj) **1** *hengámi ke; hamin ke, "hamin ke dour e jánfewáni separi wod..." (ZBP, L2422 NKZZF). //Hamin ke/ hengámi ke muyaw rá wáne mikard be u minegaristam. Hamin ke pirtar wod/ candán ke pirtar miwod/ pá be sen ke gozáwt del az hame ciz borid joz báqbáni.//.* **2** *con, "Con áftáb darámad zud be ráh oftád..." (ZBP, L4570 NKZZF). //Con bimár bude guyá be komak niyáz dárad. Con (ánjá) nabudi baráyat peiqám gozáwtam/ nahádam.//.* **3** *bá inke; garce; harcand. //Bá inke/ garce javán-am az ham aknun midánam ce piweyi rá donbál xáham kard/ cekáre xáham gawt. Harcand/ garce arvand* [talented] *ast, ammá hanuz ámádegi nadárad ke (dar in kár) ostád gardad. Bá inke/ garce xeili dustat dáram, bázham nemitavánam bá to zendegi konam/ beziyam. Bá in ke/ harcand ke/ candán ke (saxt) kuwid natavánest dar rá báz konad/ begowáyad.//.* **4** *haminke; harjur ke; haminjur ke; hamánjur ke. //Harce miguyam bekon va benewin/ betamarg. Miz rá haminjur ke hast bogzár/ behel; va dastaw nazan. Cerá hamán jur ke be to/ behet goftam savár e vápasin otobus/ masráde* nawodi?//.* **5** *hamánjur ke; hamin jur ke. //Hamánjur ke midáni Qebres jazireyi/ ádáki dar daryá ye Mediteráne ast. Haminjur ke/ hamánjur ke besyári az womá ke porsáltar-id/ sáletán bálátar ast/ sennetán bálátar ast be yád miávarid Bitelhá az Liverpul budand.//.* **6** *mánand e; con...; //Mánand e/ con pedar o mádaraw/ zádáránaw xeili bolandbálá ast. Zanaw ham piw az án ke baccedár wavad con xodaw pezewk bud.//.* **7** **as against sth** *be várune ye...; //Be várune ye kár e piwinaw ke har wanbe-yekwanbe darmiyán mibáyast kár konad dar in kár e tázeaw ruzhá ye wanbe bikári dárad. Be várune ye piwbini ye havávenási ke peivaste bárán mibárad, diruz 12 tasu/ sá'at havá áftábi bud/ áftáb bud.//*

as and when (**a**) *agar; agar-agar...; //Agar/ agar-agar baráye hamávard* [competition] *pazirofte wavim/ wodim bázikonán e goruh e xod rá barmigozinim/ barxáhim gozid.//.* (**b**) *agar bewavad; saranjám. //Agar bewavad/ harce zudtar baráyat (dar in báre) biwtar xáham goft.//*

as for sb/ sth *[in rá dar biwtar e bárehá tarjome nemikonim, yá bá "...rá miguyi", yá "...ke..." tarjome mikonim.]. //Mehmánxánehe ke xeili bad va az daryá cand mil dur bud.; Mehmánsará rá miguyi, xeili bad va az daryá cand mil dur bud. To ke báyad az xodat nang dáwte báwi./ warmsár/ sarafkande báwi.//*

as from; **as of** *az...; //Az dowanbe ye áyande mitaváni dar daftar e man benewini/ kár koni. Az 22 e máh e Ut newáni ye novini dárim/ xáhim dáwt.//*

as if; as though *engár; to guyi; guyi; to gofti; guyá. //Conán raftár mikard/ kard ke engár/ to guyi hic (ciz) rox nadáde. To guyi/ to gofti/ guyi/ engár/ guyá nemidánest kojá-st, derangi kard va be pirámun e xod negarist. Engár az xáb e derázi barxáste, cewmánaw rá málid va xamyázeyi kewid.//*

as it is *(hamáná) dar nahew e konuni; //ammá injur ke peidá-st; injur ke buyaw miáyad. Omidvár budim hafte ye áyande betavánim estári** [holiday] *dáwte báwim, ammá injur ke peidá-st/ buyaw miáyad/ engár nemitavánim darberavim. Gomán mikardam ma rá sar e kár e digari beferestand/ begozárand/ migozárand, ammá injur ke peidá-st/ injur ke buyaw miáyad báyad pe ye kár e digari báwam.//*

as it were *engár. //Xeili ásude bud- engár dar nahád e ximi ye xodaw* [her natural setting] *bud/ dar já ye rástin e xodaw bude báwad.; [Xeili ásude bud- engár xune ye xálaw bud.]. Do tasu* ye/ sá'at e ázegár áb rá minegarist ke bálá miámad- engár baráye sarnevewt e xiw ámáde migawt- tá saranjám komak resid.//*

as to sth; **as regards sth**; **with regard to sth**; **regarding sth**: *...rá miguyi. //Dorost kardan e/ qalatgiri ye kárhá ye wab/ xáne rá miguyi, ámuzegár án rá hamiwe be gardan e xodemán migozárad/ be dast e xodemán misepárad. Puwáki rá ke báyad puwid miguyi, áyin e viźeyi nadárad.//*

so you were *(dar ártew) Ázád!/ Be Já ye Xod!*

ASA abbr. **1** Advertising Standards Authority. *(kutáh wode baráye) daftar e sarparasti ye ostá ye ágahiparákani.* **2** (also **ASA/BS**) (of a scale of film speeds) American Standards Association (/British Standard). *anjoman e ostá yá olgu ye Ámriká (zinebandi baráye tajá* ye film) (ostá yá olgu ye Engelisi).* ASA/BS 100. *film e* ASA/BS 100

asap *kutáh wode* "as soon as possible". *harce zudtar*

asbestos (n) *ázarwost (ZBP, C3375 FM); panbe ye nasuz*

asbestosis (n) *bimári ye wow az ázarwost/ panbe ye nasuz; ázarwostáxt*; ázarwostban*; ázarwosbew**

ascend (v) *bálá raftan; bálá ámadan az...; barraftan; barwodan. "...ke Isá án wab az ásemán forud ámad báz án wab be ásemán barwod..." (ZBP, L120 TB); "Qobád rá del besuxt va bar sar e kuh barwod tá sepáh farázámad..." (ZBP, L184 TB); "...va piyádegán bedán qovvat be borj bar-raftan gereftand be kemánhá..." (ZBP, L1276 TBH). //Az injá ráh tond barmiraft/ sarbáláyi miraft. Meh rá ke az darre ye páyini barmiraft/ bálá miraft minegaristim. Nothávi/ esvar*há yi ke dar parde bálá va páyin miraftand/ barwode va forumiwodand. (pendárin) be taxt (e wáhi) newastan.//*

ascendancy; **ascendency** (n), **ascendancy (over sb/ sth)** *dast e bálá/ piwi dáwtan bar kasi/ cizi; bartari. //Bar hame ye hamálán* [rival] *e bozorg e xod piwigerefte/ bartari joste.//*

ascendant; **ascendent** (n), **in the ascendant** *fazáyande; báláravande; barwavande; fazáyande; ru be fozuni; ru be afzáyew; ru be piwraft. //Bá in ke hanuz javán ast, setáre ye baxtaw dar sar-rewtedári/* [politics] *az ham aknun daraxwidan gerefte.//*

ascension (n) *bálá raftan; barwodan; bar-raftan; bázgardid. be* "ascend" *bázgardid.*

Ascension Day *ruz e Piwán, ruz e yádbud e piwán e Masih (be ásemán raftan e Masih) ke panj-wanbe cehellomin ruz pas az* Easter *ast.*

the Ascension *(dar Enjil) piwán (be ásemán raftan) e Masih.*

ascent (n) **1** *bálá raftan; barwodan; bar-raftan, baráye nemune be* "ascend" *bázgardid. bálá raftan/ barwodan az (kuh e) Everest. //Noxostin kasi ke bá bádkonak/ bálun be havá raft/ bálá raft ke/ ki bud?//.* **2** *farwib*; sarbáláyi; farázi [dar barábar e "newib"]*

ascertain (v) *be dorosti dánestan; ostovár dáwtan; ázmudan, "...va har ke ma rá farmán konad u rá pádáw e niku konam va har ke kasi ke u farmánbordár nist án kas ke xabari dahad napaziram va be soxan e u in rá oqubat nakonam tá biyázmáyam...." (ZBP, K2069 TB). Bonesthá ye* [facts] *rástin rá ázmudan. dorosti ye gozárewi rá ázmudan/ ostovár dáwtan. ázmudan/ ostovár dáwtan ke kiyán/ ce kasáni be newast xáhand ámad. //Pásbánán/ pásbáni/ kalántari dárad mikuwad/ dárand mikuwand tá bexubi bedánand berásti ce rox dáde. Wahrbáni dar kuwew ast biyázmáyand ke berásti ce rox dáde.//*

ascertainable (adj) *be* "ascertain" bázgardid.

ascertainment (n) *be* "ascertain" bázgardid.

ascetic (adj) *saxtikew, "Saxtikew ya'ni riyázatkew." (ZBP, L1422, NKZZF); parhizkár; kámkow. //zendegi ye pársáyáne ye/ kámkowáne ye wamanhá* [monks] *va kohbedán* [hermits].//

ascetic (n) *kámkow; saxtikew; pársá; parhizkár*

ascetically (adv) *kámkowáne; saxtikewáne; pársáyáne; parhizkáráne*

asceticism (n) *saxtikewi; pársáyi; parhizkári; parhiz, "Hamán dánew o din o parhiz o ráy -- hamán rahnamuni be digar saráy." (ZBP, L7016 SF)*

ascites (n) *gerd ámadan e áb dar wekam; yámán* (<guyew e Gilaki)]*

ascorbic acid *asidom askorbikom; asid askorbik; vitámin e se.*

ascribable (adj), **ascribable to sb/ sth** *vábaste be. //Piruzi ye u tanhá vábaste be/ dar sáye ye saxtkuwi ast.//*

ascribe (v), **ascribe sth to sb/ sth** *cizi rá be kasi váxándan/ bastan; cizi rá be gardan e/ be nám e... nahádan; az... dánestan; be... bastan. //Va gáh har já juri tarjome miwavad. Wekast e xod rá az baxt e bad dánest/ be baxt e bad váxánd. In namáyewnáme rá dar biwtar e bárehá kár e S.Hedáyat midánand. Womá nemitavánid yek maini rá be har do váže bebandid.//*

ascription (n), **ascription (to sb/ sth)** *be... bastan; vábastan; váxándan. bengarid be* "ascribe"

ASEAN *kutáwode ye* Association of South-East Asian Nations/ *Anjoman e Mardom e/ kewvarhá ye nimruz e xoráyáni ye Ásiyá.*

asepsis (n) *pávi* (ZBP, C4651, FM, BQM, MK, BF)*

aseptic (adj) *páv*; pávi* (ZBP, C4651, FM, BQM, MK, BF)*

asexual (adj) **1** *ávisank* [<visan (Avestáyi) EDPL 47.1575]. záyew e avisanik*.* **2** *avaranik* (EDPL, <varan (Pahlavi)). peivand e/ dusti ye avaranik**

asexuality (n) *návisani*; návisanik*; avisani*; avarani**

ash[1] (n) **1** *deraxt e zabán-gonjewk; van; bane, deraxti az gune ye Fraxinus.* **2** *cub e zabángonewk/ van*

ash[2] (n) *xákestar; xák; xol; fol (ZBP, C5317 FM); var (ZBP, C7920 BF). xák e sigár. xákestar e átawfewáni.* "Coke" *suxt e arzáni ast ammá xeili xákestar dárad. Bengarid be* "ashes"

ashamed (adj) **1** **ashamed (of sth/ sb/oneself); ashamed (that...)** *warmande; warmsár; sarafkande. Warmsár/ warmande az raftár e xiw dar bazm. //Az conin doruqháyi ke gofti báyad warmsár/ sarafkande báwi. Az in ke candán kam kár karde bud warmsár bud. Az in ke az dirbáz náme nanevewteam warmsár-am/ warmande-am.//.* **2** **ashamed to do sth** *az... warmsár/ warmande budan; kasi rá ru nawodan...; //Ruyam nemiwavad beguyam/ warmandeam (ke) beguyam se sál ast sari be dandánpezewk nazadeam. Hic ruyaw nemiwod komak bexáhad. Ruyam nemiwavad naqqáwiháyam rá be to newán daham/ begozáram bebini.//*

ash blonde **1** *bur e xákestari-fám; simin.* **2** *zan yá doxtar e mu xákestari/ simin mu.*

ashen (adj) *xákestari; paride-rang; rangparide. //Ágáhi ye margbár rá bá roxsári rangparide niyuwid/ guw dád.//*

ashes (n) **1** *(tal e) xákestar. //Pas az átawsuzi az námeháyaw/ ketábháyaw tal e xákestari biw báznamánd. Wabáne saráy/ xáne suxt va xákestar gawt/ wod.//.* **2** *xákestar (pas az suzándan e nesá). //Xákestaraw rá joft e zanaw be xák sepordand.//.* **3** **the Ashes** *Barami* [prize] *ke dar hamávardhá ye ázmáyewi ye bázi ye* Cricket *miyán e Engelestán va Otriw be barande midahand. In yek baram e namádik* [symbolic] *ast.*

ashore (adv) *be/ dar karáne; be xák; dar xák; be xowki; dar xowki. //Hengámi ke qáyeq be bandar resid be xowki raftim. Kulák e/ havá ye bad kawti rá be xák newánd/ be su ye kerána/ xowki nand.//*

ashpan (n) *xákestrdán*

ash plant (n) *Cubdasti ke az sáqehá ye táze ye zabángonewk/ van sáxte báwand.*

ashtray (n) *zirsigári*

Ash Wednesday *noxostin ruz e* [Lent] *jawn e pák be yádbud e resáxiz e Masih*

ashy (adj) *xákestari; xákestarpuw. Roxsáraw (be rang e) xákestari bud.*

Asian (n) *Ásiyáyi*

Asian (adj) *Ásiyá; Ásiyáyi*

Asiatic (adj) *Ásiyá; Ásiyáyi. dawthá ye Ásiyá*

Asiatic (n) *(xárdári; downám) (ádam e) Ásiyáyi; pasmánde; barbar*

aside (adv) **1** *kenár; yek kenár; dar karán. parde rá kenár kewidan. //Kenár beyist va begozár/ bogzár/ behel mardom begozarand. Ma rá be kenári kewid tá darbáre ye bimári ye hamsaraw be man beguyad. Emsál báyad andiwe ye estár** [Holiday] *rá az sar bedar koni.//.* **2** *kenár (gozáwtan). //Candi/ kami pul baráye ruzgár e báznewastegi ye xod kenár nahádan/ gozáwtan. Xáhew mikonam in pirhan rá baráye man negahdár/ kenár bogzár.//*
In váźe dar Pársi ye kohan "darkardan" niz tarjome miwavad. Baráye nemune, "Pas con mardán e Bani Qorayze be qatl ávardand Seyyed Aleyhessalám (peiqambar e Eslám) befarmud tá zan va farzand e iwán qárat kardand va be bandegi farágereftand va málhá ye iwánd dar miyán e mosalmánán qesmat kardand... va Seyyed Aleyhessalám xoms e xod xás ***az án be dar kard*** *[kenár gozáwt, yá be soxan e Ajamiyán "rezerv" kard.] va bargereft va.... az jomle zanán e Bani Qorayze Seyyed Aleyhessalám Reyháne... bargereft va xás e xod va dar xáne ye Seyyed Aleyhessalám mibud va Seyyed Aleyhessalám u rá gofti mosalmán wo tá torá ázád konam va be nekáh e xod darávarm...." (ZBP, L7404 SR)*

aside (n) **1** *(dar namáyew) soxan be mardom/ bá mardom; ru be mardom.* **2** *haminjuri cizi goftan; baxtaki cizi parándan. //In rá haminjuri goftam.//*

aside from (prep) *joz; bejoz*

asinine (adj) *xaráne; xariyyat [pasvand e "-iyyat" riwe ye Avestáyi dárad va Tázik nist. be EDPL bázgardid.]; harak; láde; cel. //Ce soxan e haraki!; Ce xariyyati!//*

ask (v) **1** **ask (sb) (about sb/ sth); ask sth of sb** *porsidan; juyá wodan; jostan. //Az u darbáre ye angowtari ke gom kardeyi bepors/ juyá wo - báwad ke u ánrá yáfte báwad. Az porsidan natars/ tars nadáwte báw. Baháyaw rá porsidi?. (beáyin) Hic porsewi az má nawod.; Az má hic(ciz) naporsidand. Hic kas be má nagoft xaret becand. Porsid (áyá) mitavánam berának/ ránandegi konam?; Porsid ránandegi midánam?. Námewán rá porsid. Mibáyast az ámuzegár beporsam sepas ce báyad bekonam/ kard.//.* **2** **ask (sb) for sth**; **ask sth (of sb)** *xástan; juyá wodan; darxástan, "Con goft báz cáh rasi az kárvániyán darxáh tá baráye to yek ruz moqám konand..." (ZBP, L2757 AT); darxást kardan, "Pedaram az Weyx darxást kard ki agar áb xori az dast e Abolqásem xor..." (ZBP, L2365 AT). //Az sarparastat/ rayisat darxást e afzáyew e dastmozd kardi?. ráy e/ manewte ye/ didgáh e kasi rá porsidan/ juyá wodan. Agar mixáhi dar in kewtzár/ kewtmand cádor bezani báyad az kewávarz dasturi bexáhi. Áyá miwavad az womá darxásti/ darxást e komaki konam?. Fozunxáhi ast ke hame ye xáneváde ye xod rá injá (nazd e womá) negahdáram./ In yek xáhew e biw az andáze ast ke az womá bexáham begozárid hame ye xánevádeam rá negahdáram/ hame ye xánevádeam (niz) bemánad. Az man xást/ darxást kard agar miwavad u rá be xáneaw beresánam. Az Kiyán xástam kami nán bexarad.//.* **3** *xástan; porsidan; dasturi xástan. //baráye rándan e máwine/ ráde* ye kasi dasturi xástan. (powt e vákubar*/ telefon) xástan bá kasi soxan goftan. Az pezewk porsidam (ke áyá) mitavánam barxizam?. Báyad az womá bexáham ma rá bebaxwid (ke nemitavánam biyáyam yá....)//.*

4 *xándan; faráxándan; mehmán kardan; xástan; bázxándan, "Co ruz e behi bar kasi bogzarad -- Agar bázxánad nadárad xerad." (ZBP, L4849 SF). //ánán rá be wám xándan/ mehmán kardan. Tá konun cand bár az man xáste bá u/ báháw birun beravam/ be gardew beravam. Hamsáyehá rá ham beguyim/ bexánim biyáyand (xáne ye má)?; Hamsáyeháyemán rá ham mehmán konim?. Az u/ azaw xáste (ke) be mehmáni biyáyad.//.* **5** **ask sth (for sth) request sth as a price** *(pul baráye cizi) xástan. va harjá mitavánad juri tarjome wavad. //Xeili gerán miguyi. Dandunet xeili gerd e.; Bahá ye xun e pedarat rá mixáhi. Baráye saráyewán/ xáneyewán cand mixáhand?. Baráye án saráce* [aparrtment] *máhi 80 dolár keráye mixáhad.//.* **6** **ask for trouble/ it** *pey ye/ donbál e dardesar gawtan.; tan e kasi xáridan. //Mast powt e farmán newastan/ mey-zade ránandegi kardan/ rándan donbál e dardesar gawtan ast.//.* **for the asking** *agar lab tar koni....; //Agar lab tar koni káre (án kár) rá be to midahand/ az án e to-st.//.* **I ask you** *(anáyin) to rá bexodá; torobexodá. //Miguyand be ketábhá ye darsi/ ámuzáknáme ham mixáhand báj bebandand. -torobexodá- engár fardá báyad baráye raftan e tu ye raxtexáb ham báyad báj bedahim!//.* **If you ask me** *agar az man miporsi; agar já ye to budam. //Agar az man miporsi áftábew lab e bum-e/ yek páyaw lab e gur-e/ ruzgáraw womorde ast.//.* **7** **ask after sb** *hál e kasi rá porsidan; az kasi porsidan/ juyá ye kasi wodan. //Dar námeháyaw hamiwe hál e to rá miporsad/ az to miporsad/ juyá ye hálat miwavad.//.* **ask for sb/ sth***..rá xástan; pey e... ámadan; soráq e... rá gereftan. //sarparst rá xástan/ soráq e sarparast rá gereftan; pey e patehá* [ticket] *ámadan/ soráq e patehá rá gereftan. soráq e meyxáne rá gereftan.//.*

asking price *bahá (ye nahádе wode/ darxást wode). //Baráye xarid e yek saráy/ xáne hargez piwnahád e pardáxt e baháyi biw az ánce ke ruyaw nahádeand nakon.//*

askance (adv) **look askance (at sb/ sth)** *be...kaj/ kaj-kaj/ kaź/ kaźkaź/ cap/ cap-cap negaristan; cewm-qorre raftan. //be bahá ye... kaj-kaj/ cap-cap negaristan. Hengámi ke az u/ doxtare xástam berehne wená konim be man kaj-kaj/ cap-cap negarist/ be man cewm-qorre raft.//*

askew (adj) *kaj; kaź, "Na har ke tarf e kolah kaj nahád o tond newest -- Koláhdári yo áyin e sarvari dánad." (Sa'di). //Peikare kaj ávizán ast. Koláhaw rá kaj/ yekvari gozáwte/ nahádе. Xatte pák kaj kewide wode.//*

aslant (adv, prep) y*ekvari; orib. //Partou ye xorwid/ áftáb e ivár* [evening] *orib/ yekvari be darun e panjere mitábid. Kárván dudi ye wekaste yekvari/ orib ru ye ráh-áhan oftáde/ nahádе bud.//*

asleep (adj, prep) **1** *xáb; xofte; xospide. //Bidáraw nakon saxt xáb ast/ dar xábi źarf ast. Hengám e pandámuzi/ [niyáyew]* [sermon] *xábaw bord.//.* **2** *kerex; kerext; xábrafte. //Combátme zade budam/ ru ye páyam newaste budam, (aknun) páyam xábrafte/ kerex/ kerext gawte.//*

A/S level *Dar dastgáh e ámuzewi ye Engelestán zineyi ast miyán e GCSE va zine ye piwrafte (*Advanced level)*, ke dar án dánewámuzán mitavánand ámuzákhá ye piwraftetari az zine ye* "Advanced" *bardárand.*

asp (n) *Guneyi kafce-már. (ZBP, C7243 MI) In már zahrnák ast. Barxi án rá az goruh e* Cerastes dáneste *va barxi digar ánrá az goruh e* Najahaje *midánand.*

asparagus (n) *márcube, giyáhi be nám e dánewik e* Asparagus officinalis. *náhár (xorew e) márcube dáwtan. //márcubebá; sup e márcube//*

aspect (n) **1** *ruy, "va ánjá haft ruz bebud va yek bár waráb xord ke del-mawqul mibud be cand ruy..." (ZBP, L589, TBH); dar, "...va dovvom án ke dar kárhá bar yek* dar *beyistad, va* dar*há ye digar nabinad va con benamáyandaw qabul nakonad..." (ZBP, L1823 DB); //be har ruye/ dar e/ rixt e dástán/ porsemán negaristan.//.* **2** *ru; ruy; rox; roxsár. //mardi qultawan bá roxsári harásangiz.//.* **3** *(baráye sáxtemán) ru be...; namá (ye....). //in sará/ xáne ru be nimruz/ rapivin*/ raftungáh ast.; In sará/ xáne namá ye nimruzi/ rapivin* dárad.//.* **4** *setárewenási: dar [con "dar e barre"; "dar e wir", "dar e badare", va "dar e máhi", conánke guyand "Máh dar dar e każdom báwad."].* **5** *(dastur e zabán) rixt e/ ru ye dasturi , con* have + *setáy e kárváże* [past participle], *yá* be + *setáy e kárváże ye aknun.*

aspectual (adj) *(dar dastur e zabán) rixt yá ruye ye dasturi. //Az didgáh e rixt e/ ruye ye dasturi jodáyi hast miyán e* "She crossed the valley." *va* "She was crossing the valley."//

aspen (n) *deraxtháyi az gune ye* Populus *sepidár va Pad ke guneħá ye faráván dárad. Farávántar az hame* Populus grandidentata, Populus tremuloides *va* Populus tremula *ast ke bargh※yaw bá kamtarin bád milarzad. Niz az in rade ast* Populus alba *va* Populus hybrida.

asperity (n) **1** *dorowti, "Rig e Ámu yo dorowti ráh e u -- zir e páyam parniyán áyad hami." (Onsori). //bá dorowti pásox dádan.//.* **2** *sarmá ye saxt va havá ye bad; suz o sarmá. //Nazdik e mex e abáxtargán* [north pole] *az suz o sarmá ye saxt e zemestáni ranj kewidan.//*

aspersions (n) *soxanhá ye dorowt; downám. //Az conin soxanhá ye dorowt/ downámhá ye bijá saxt bizáram.//*

asphalt (n) *ásfált*
asphalt (v) *ásfáltidan; ásfált kardan.*
asphyxia (n) *xafegi*
asphyxiate (v) *xafe kardan; tásánidan. az dud va boxár e/ dame ye zahrnák xafe wode*
asphyxiation (n) *xafegi*
aspic (n) *seriwom, "zarde ye xáye ye nimberewt náfe' ast va seriwom e máhi náfe' ast..." (ZBP, L5517 ZX); seriwom (e máhi yá guwt); larzának (e máhi yá guwt). //(guwt e) juje bá seriwom/ larzának (e guwt)//*
aspidistra (n) *giyáh e Ásiyáyi be nám e dánewik e* <u>Aspidistra lurida</u> *ke biwtar dar xáne miruyánand.*
aspirant (n), **aspirant (to/ after/ for sth)** *árezumand (e boland-ávázegi/ piwraft va mánand e án); havá ye... dar sar dáwtan; makáme*, va gáh bá pasvand e "...-ju" tarjome miwavad, con námju; jáhju. havá ye farbodi** [presidency] *dar sar dáwtan; árezumand e farbodi* budan; mahkáme* ye farbodi*; farbodiju**
aspirate (n) *mahápráne* [<mahápránena (Sanskrit)] ává ye "h" yá viyanjan* e dárá ye ává ye "h". Váźe ye* "hour" *rá bedun e "h" ye áqázi/ yá bedune mahápráne* báyad xánd*
aspirate (v) *bá ává ye "h" xándan; bá mahápráne* xándan. "h" dar áqáz e váźe ye* "hour" *bá mahápráne* xánde nemiwavad. "h" dar áqáz e váźe ye* "horse" *bá mahápráne* xánde miwavad.*
aspiration (n) **<u>1</u> aspiration (for/ after sth); aspiration (to do sth)** *árezu; áz; mahkámegi*; ...-juyi. //Sari porwur va ágande az árezu ye piruzi dar zendegi dáwt. Ágande az mahkámegi* bud. Saxt dar sar-rewtedári/* [politics] *bolandparvázi mikonad.; Dar zamine ye sar-rewtedári saxt bolandparvázi karde árezumand e kári dar in rewte ast.//.* **<u>2</u>** aspirating. *ává ye "h" rá xándan; mahápráne* be bálátar bázgardid.*
aspire (v), **aspire after/ to sth** *árezu kardan; havá ye... rá dar sar/ del dáwtan; havá ye... rá dar sar/ del parvarándan; ...juyi; ...jostan. saxt árezumand e dánew budan.; dánewjuyi; dánew jostan. //havá ye/ árezu ye nevisande wodan (rá) dar del/ sar parvarándan/ dáwtan. Námjuyán dar rewte ye musiqi/ kasáni ke árezu ye musiqidán wodan rá dar sar miparvaránand báyad tasuhá*/ sá'athá har ruz kár konand/ bevarzand.//*
aspirin (n) **<u>1</u>** *Áspirin. (Hic) Áspirin dári/ dárid?.* **<u>2</u>** *gerde ye/ qors e Áspirin.*
Take two aspirins for your headache. *Baráye sardardat do tá Áspirin bexor.*
ass[1] (n) **<u>1</u>** (= **donkey**) *xar; oláq; láwe (ZBP, C1255 FM); ganj (xar e dom-boride) (ZBP, C1349 FM).* **<u>2</u>** *xar; oláq; nádán; koudan. //Xar nabáw!//.* **<u>3</u> make an ass of oneself** *xarbázi darávardan; xariyyat kardan; áberurizi kardan. //Áberurizi kardam/ xarbázi darávardam/ ce xariyyati kardam (zirá) barxástam ammá porsewam rá farámowtam/ farámuw kardam.//*
ass[2] (n) **<u>1</u>** = arse *(be zabán e kuce dar Ámriká) bázgardid be* "arse"*; xar; koudan.* **<u>2</u>** *gádan; gáyidan; kardan; nazdiki; xoftoxiz; marzemán**
assail (v), **assail sb (with sth)** *be kasi táxtan; bar... oftádan; ...-bárán kardan. //be kasi saxt tusari zadan; be kasi táxtan va kusthá ye sahmgin be sar e u zadan. kasi rá porsew-bárán/ downám-bárán kardan. delwure bar kasi oftádan; dodeli/ wak/ tars dar del e kasi oftádan//*
assailant (n) *táxtár. //Dar táriki natavánest táxtár e xiw rá bewnásad.//*
assassin (n) *kowande/ tabáh konande, //ye ádami námdár/ arjdár baráye pul yá cemhá ye xawáyáyi*/* [political]//
assassination (n) *kowtan/ tabáh kardan (ádami námdár/ arjdár rá)*
assault (n), **assault (on sth)** *kaft; kaftan; táxt; táxtan; tak; takidan; //tak ávardan bar kasi/ cizi. be rajhá ye dowman táxtan/ kaftan. Qorrew e raft-o-ámad e rádehá*/ máwinhá dar wahr, peivaste bar raván e mardom mitázad. afzáyew e harásangizi dar womár e kafthá ye zewt* [indecent assault] *con marzemán* [coitus] *e bezur.//*
assault (v) *kaftan (bar kasi), "...va Omar... ham dar jáheliyyat va ham dar eslám salábati va mahábati azim dáwti conán ke Qoreyw az vey tarsidandi va kas bá vey nayárasti kaftan." (ZBP, L7341 SR); táxtan; peikaftan; //dast dar... zadan; be... dastderázi kardan; dast dar zani/ doxtari zadan. "...dar in miyánhá mardi foqáyi Hájeb e Bagtaqdi rafte bud tá laxti yax va barf árad. Dar án karán e án biwehá dihi bud, dast dar doxtari duwize zad tá u rá rosvá konad. pedar va barádaránaw nagozáwtand..." (ZBP, L598 TBH)]; //Con be yek páyvar e wahrbáni/ pásebán kafte/ táxte/ peikafte bud do sál zendáni baráyaw boridand. Tázegihá dar in nazdikihá be wew zan dastderázi kardeand/ wew zan rá bezur marzideand.//*
assault and battery *(dád) kat zadan; bar kasi táxtan/ kaftan va kotak zadan; kaft o kust.*

assault craft karji/ qáyeq e motori ye kaftik*; //karji/ qáyeq e motori ye dozdán e daryáyi//

assay (n) árvin; ervin; sanjidan; sanjew; ázmudan; ázmáyew; ayargiri* [besanjid bá amár; ayár]. //sang e //káni rá ervin zadan / ázmudan /ayár gereftan

assay (v) **1** test the quality of (a metal); analyse (eg an ore). sanjidan, ázmudan, ervin zadan, ayár gereftan (con as sang e káni). **2** (arch) attempt (esp sth difficult). (bástani, kohan) dast be kár e saxti zadan; kár e saxti rá ázmudan

assegai (n) asegái, neyze ye sabok e dárá ye peikán e áhani ke mardom e Áfriqá ye nimruzin/ rapivin bekár mibarand.

assemblage (n) **1** anjoman wodan, "Wodand anjoman div besyár mar -- ke pardaxte mánand az u táj o far." (ZBP, L7922 SF); gerd ámadan, "Iwán hame bar án dorudgar gerd ámadand...." (ZBP, L34, TB); anjomanidan; anjoman wodan. **2** anjoman, goruh, anbáwte; tal. tali/ anbáwteyi wegerf az kácál [furniture] e wekaste.

assemble (v) **1** anjoman wodan/ kardan, "Wodand anjoman div besyár mar -- ke pardaxte mánand az u táj o far." (ZBP, L7922 SF); kári rá gerd wodan, "Má kári rá gerd wodeyim con az in fáreq wavim..." (ZBP, L363 TBH); beham ámadan, "vaqti conán oftád ke morqán beham ámadand va goftand..." (ZBP, L1802 DB); gerd ámadan, "Iwán hame bar án dorudgar gerd ámadand..." (ZBP, L34 TB); gerd ávardan; faráham ávardan/ ámadan. //Hame (ye wágerdán e) dabestán dar tálár e bozorg gerd ámadand. gováh gerd ávardan/ faráham ávardan; máye faráham ávardan/ basijidan/ sáz-o-barg faráham ávardan; yek dast ciz gerd ávardan/ faráham ávardan.//. **2** savár kardan. //párehá ye yek pangán e/ sá'at e moci rá savár kardan. In jáketábi/ jáketábiye rá be ásáni mitaván bá yek ácár/ picguwti savár kard.//

assembly (n) **1** (**a**) gerdehamáyi; anjoman. //Gerdehamáyi ye bámdád dar tálár e dabestán xáhad bud. jelo ye gerdehamáyi ye/ anjoman wodan e kasi/ kasáni rá gereftan. otáqhá ye gerdehamáyi.//. (**b**) anjoman. //Piwnahád rá be anjoman dádand/ sepordand. Anjoman e mardomi baráye barresi/ goftogu darbáre ye girodár gerd e ham ámade. anjomanhá ye dádárástári [legislative assembly] ye Ámriká.//. **2** (**a**) savár kardan. //Máwinhá/ rádehá* rá biwtar bá máwin/ dastgáh savár mikonand. Har páre/ tekke/ baxw rá piw az savár kardan źarf bázrasi mikonand. baxw e savár kardan párehá dar yek kárxáne [assembly plant].; gi-kárgáh* [<gi (guyew e Táti].//. (**b**) baxwi/ páreyi kucak (az cizi bozorgtar ke ánrá sareham savár karde báwand.). dom e (sareham karde ye/ savár wode ye) yek havápeimá. **3** weipur/ kus e gerdehamáyi ye sarbázán; capire

assembly line gizre* [<gi (guyew e Táti) + zre (guyew e Hourámi-Kordi]. //Dar gizre* ye kárxáne ye máwin/ ráde*sázi ye kuy (e xod) kár mikonad.//

assent (n), **assent (to sth)** pazroftári; paziroftan; pazirew; xorsandi dádan be...; //be piwnahádi xorsandi dádan; piwnahádi rá paziroftan. bá pazirew e/ pazroftári ye/ xorsandi ye hamegán. Dád e novini ke az kahestán* [parliament] gozawt niz pazirew e wáháne yáft.//

assent (v), **assent (to sth)** xorsandi dádan; paziroftan. //Hargez nemitavánam conin darxásti rá bepaziram/ be conin darxásti xorsandi dahm.//

assert (v) **1** (**a**) newán dádan ke...; ostovár kardan; soxan e xod rá be korsi newándan. dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. //newán dádan ke xar e kasi miravad./ newán dádan ke soxan e kasi dar-rou dárad/ koláh e kasi pawm dárad. Zud newán dád ke xaraw miravad/ soxanaw dar-rou dárad. Koláhaw pawm nadárad. newán dádan ke zir e bár e kasi naraftan yá be kasi gardan nanehádan; haqq e xod rá gereftan; zir e bár e zur naraftan.//. (**b**) **assert oneself** newán dádan ke... morqew yek pá dárad. //To xeili bozdeli/ tarsuyi báyad juri raftár koni/ newán dahi ke (hame befahmand) koláhat pawm dárad/ xaret mire/ soxanat dar-rou dárad.//. **2** (ostovár) goftan; newán dádan; dávidan; dáv zadan. //Newán dád/ ostovár goft/ dávid/ dáv zad ke bigonáh ast.//

assertion (n) **1** (ostovár) goftan; newán dádan; dávidan; dáv zadan. harjá juri tarjome miwavad. //newán dádan ke xar e kasi miravad/ soxan e kasi dar-rou dárad; newán dádan ke koláh e kasi pawm dárad. newán dádan ke morq e kasi yek pá dárad. dáv e... zadan; dávidan; bá ostovári goftan; newán dádan ke...; goftan ke/ newán dádan ke... biboro-bargard/ bicun-o-cerá...//. **2** dáv. //Dar cewm e man/ baráye man candi/ besyári az dávhá ye womá saxt porsewbarangiz ast.//

assertive (adj) dávdár; dávande (ZBP, L4491, NKZZF); dávzan (ZBP, L2187 FM); láfzan; serteq (colloquial). //manewtehá [opinion] ye xod rá bá áhangi dávdáráne bázgoftan./ az manewtehá ye xod láf zadan//

assertively (adv) dávdáráne

assertiveness (n) *dávzani; láf; láfzani*

assess (v) **1 assess sth (at sth)** *saxtan; sanjidan; peimudan; arzyábi kardan; peimán e zadan/ kardan. "Duw didam ke maláyek dar e meixáne zadand -- gel e ádam beserewtand o be peimáne zadand." (Háfez). Báj* [tax]*/ darámad e kasi rá saxtan/ arzyábi kardan/ peimáne zadan. //Ásib rá (dar máye ye) 500 dolár arzyábi kardan/ saxtan.* **2** *arzyábi kardan. az arzyábi xástan ke saráyi/ xáneyi rá arzyábi konad.//.* **3 assess sth (as sth)** *cuni ye cizi rá arzyábi kardan/saxtan. Arzyábi ye/ saxtan e kárkard e soxanráni ye farbod** [President] *dowvár ast. Cewmam hic áb nemixorad ke kárat be jáyi beresad.; Cewmam az kárat hic áb nemixorad.//*

assessment (n) **1** (**a**) *arzyábi; saxtan; sanjew; sanjidan; peimudan; peimáyew. //Kár e hame ye dánewjuyán peivaste arzyábi miwavad.//.* (**b**) *arzyábi; bardáwt. //Arzyábi ye/ bardáwt e womá az nahew* [situation] *e konuni ye kár ci-st?//.* **2** *...e boride. báji* [tax] *(ke baráye....) boride wode.*

assessor (n) **1** *arzyáb; saxtár*.* **2** *(dar dádgáh) arzyáb; ráyzan e fanni*

asset (n) **1 asset (to sb/ sth)** (**a**) *sarmáye; xáste, "xástehá va xazáyen va gouharhá bed-u sepord va lawkar kewid suy e Kermán va Párs." (ZBP, L79, TB). //Tandorosti sarmáye ye bozorgi ast.//.* (**b**) *sarmáye. //Budan e u baráye goruh (e varzewi) sarmáye ye besyár bozorgi-st.//.* **2** *sarmáye, xáste; mál; dáráyi; dárák. //Sarmáye ye/ xáste ye/ mál e/ dáráyi ye/ dárák e u cand bahr dar dálá*/* [company] *va saráyi/ xáneyi dar Páris bud.//*

asset-stripping (n) *(dar bázargáni) mordexori*

asseverate (v) *ostovár goftan; bázgoftan. //bigonáhi ye xod rá ostovár (báz) goftan.//*

asseveration (n) *ostovár goftan; bázgoftan*

assiduity (n) *kuwáyi; toxwáyi. //Dar hame ye kárhá ye xod saxtkuw/ saxt kuwá/ saxt toxwá-st.; Dar hame ye kárhá ye xiw saxt kuwáyi/ toxwáyi newán midahad.//*

assiduous (adj) *kuwá; toxwá. //Dar kárhá ye/ xiwkárihá ye xod kuwá /toxwá budan. In náme/ ketáb hude ye dah sál e ázegár pażuhew va kuwáyi/ toxwáyi ast.//*

assiduously (adv) *bá kuwáyi/ toxwáyi*

assign (v) **1 assign sth to sb** *be... bázgozárdan; gomáwtan; bargomáwtan, "...va con Seyyed Aleyhessalám (peiqambar e Eslám) befarmud tá vey rá bekowtand, goft yá Mohammad ayál va farzandán e man be ki vámigozári? Seyyed Aleyhessalám javáb dád ke be átaw e duzax." (ZBP, L7369 SR); "ke do tan rá man e bande puwide gomáwte budam bekowt...." (ZBP, L1586 TBH); "Yeki rá be tajassos bargomáwtand." (ZBP, L3773 GS); "...va hamconin bargomárid barxi setamkárán rá be barxi, bedánce budand va mikardand..." (ZBP, L6851 TTT); "...va axtarán rá bar mesál e átawpárehá bargomáwt tá hargáh ke div qasd e ásemán konad daráyand va bar iwán zanand va iwán rá besuzánand." (ZBP, L7312, SR). //Ámuzegár har yek az má rá baráye ruzhá ye estár** [holiday] *be kári (bar)gomáwte. Ámuzegár be har yek az má baráye ruzhá ye estár* kári dáde/ seporde/ vágozár karde (ast). Do yáne** [classrooms] *ye bozorg rá be má bázgozárdand./ be má dádand/ be má vágozár kardand.//.* **2 assign sb to sth** *námidan; gomáwtan; farákardan, "...con roq'at... bexánd nácár del e u negáh báyast dáwt ke rást nayámadi vaziri* <u>*farákardan*</u> *va dar hafteyi bar vey conin mazallati resad..." (ZBP, L1233 TBH). //Ánán behtarinewán rá/ behtarin kármandewán/ kárgarewán rá be in kár bargomáwtand/ farákardand. Yeki az hamvandán* [member] *rá baráye/ be yád-dáwt bardáwtan gomáwtand.//.* **3** *nahádan; gozáwtan; farákardan; dánestan; dádan, "Sepah rá az andáze páye daham -- Be har kárewán niz máye daham." (ZBP, L4630 SF). //(Áyá) xub ast panjwanbehá rá baráye didárhá ye haftegi nahim/ begozárim/ farákonim?. Nemitaván/ nawodani ast betaván tárix e dorosti bar in sáxtemán nahád/ tárix e dorosti be in sáxtemán dád. Áyá mitaván rawk rá angize ye in bezeh dánest?//.* **4 assign sth to sb** *(dád) be... vágozár kardan/ bázgozárdan. "...va con Seyyed Aleyhessalám (peiqambar e Eslám) befarmud tá vey rá bekowtand, goft yá Mohammad ayál va farzandán e man be ki vámigozári? Seyyed Aleyhessalám javáb dád ke be átaw e duzax." (ZBP, L7369 SR)*

assignable (adj) *vágozárdani; bázgozárdani; gomáwtani.*

assignation (n) *(bá....) didár e zirjoli* [secretly] *nahádan/ kardan. bá deldár/ mul* [lover] *e xod zirjoli didár kardan/ nahádan*

assignment (n) **1** *kár; páymár* [<Pahlavi (ZBP, C5731 MK)]. //Sepastar kár e/ páymár* e womá yáftan e in gomwodegán ast./ U rá pey e kár e/ páymár* e dowvári be birun az kewvar ferestádand.* **2** *vágozári. caknáme* [deed] *ye vágozári.//*

assimilate (v) **1** (**a**) *be tan mánande kardan/ gardánidan, "...va kár e qazá be se ciz tamám wavad yeki be ziyádat va digar mánande gardánidan bedán andám ke qazá bexáhadaw kardan..." (ZBP, L7051 HM); be tan forukewidan, be tan mánand(e) gawtan/ wodan, "...(xorák) do gune báwad yá án báwad ki be tan*

peivaste nagardad va mánande nawavad ammá ánce be tan, u peivaste gardad va mánande wavad," (ZBP, L5261 ZX); be gouhar e xiw ávardan; "....va jegar u rá bepazánad va xun gardánad va be gouhar e xiw árad..." (ZBP, L6973 HM). //Barxi xorákhá ásántar az digarán/ digar xorákhá be tan mánande migardand.//. (**b**) *be xod forukewidan; //jozv e goruhi digar az mardom gawtan. Ámriká mardom e besyári kewvarhá ye gunágun rá bexod forukewide.//.* **2** *farágereftan. //Az kudakán e dabestáni xáste miwavad/ cewm dárim (ke) ánce rá ke be ánán miámuzand farágirand.//.* **3** **assimilate sth to sth** *cizi rá be ciz e digar mánande gardánidan/ be rixt e... darávardan//*

assimilation (n) **1** *(be tan) mánande gardánidan/ kardan; (be tan) mánande gawtan/ wodan; forukewidan.* **2** *(áváwenási* [phonetics]) *mánande gawtan (e do vát e payápey)*

assist (v) **1** **assist (sb) in/ with sth; assist with sth; assist (sb) in doing sth** *komak kardan; yári dádan. //Jánewin e/ dastyár e sarámuzegár dar xeili kárhá be u komak mikonad. Do tan be kalántari/ wahrbáni/ pásbánán dar jostojuyewán baráye dastigir ye bezehkárán komak mikonand/ yári midahand. Az womá xáste xáhad wod/ womá báyad be Bánu Sardáriyán dar ámáde kardan e gozárew komak konid/ yári dahid.//.* **2** **assist at/ in sth** *komak kardan; dastyári kardan; hanbázi kardan. //dar bargozári ye áyin e jawn komak kardan/ hanbázi kardan//*

assistance (n) *komak; yári. //Agar niyáz be komak dárid beguyid/ áváz dahid. Mitavánam komaki (be womá) bekonam?; Az dast e man komaki barmiáyad?. Kasi be faryádaw naresid. [parvá konid/* Note!, Pay attention! *"faryád" xod "bá áváz e boland komak xástan" ast.]. Bi komak nemitavánam in piyáno rá já-be-já konam/ bejonbánam.//*

assistance (n) **1** *komak; yávar; yár, "seyom yár báyad be hengám e kár -- ze nik o ze bad bargereftan womár." (ZBP, L3374 SF); yármand; "To budi bed-in jangewán yármand -- koláhat barámad be abr e boland." (ZBP, L3212 SF); "Co báwid bá man bed-in yármand -- Namánam be kas nám o taxt e boland." (ZBP, L5801 SF); dastgir, "Bed-u goft barxiz o Irán begir -- Noxostin man áyam to rá dastgir." (ZBP, L4796 SF); páymard, "Ke báyad ke báwad ma rá páymard -- az in sarfarázán, ruz e nebard." (ZBP, L5993 SF); dastyár. //Dastyár e man, dastgáh e paxw e navár rá xáhad gardánd/ bekár xáhad andáxt.//.* **2** *wágerd; dastyár; komak*

assistance (adj) *dastyár; pádyár; komak; komaki. dastyár e sarparast. bozorgsáláryár*; sálár-mahyár* (dar dabestán yá dabirestán)*

assize (n) *(dar gozawte) dádsará ye baxw yá barzan*

Assoc; **assoc** *kutáh wode ye* "associate; associated; association" *ast*.

associate[1] (adj) **1** *dastyár; -yár. yek dávaryár; dádyár. //dastyár e filmsáz/ sázande ye film.//.* **2** *hamvandyár* [dar barábar e hamvand*]. //Hamvandyárán haq e ráy (dádan) nadárand. Hamvandyárán rá awáye ráy dádan nist.//*

associate (n) **1** *hanbáz; anbáz; hambáz, "...goft ma rá yek hambáz be Bolqár ast." (ZBP L2567AT); hamdast; yár; hamnewin, "Ze del dur kon wahriyárá to kin -- Makon div rá bá xerad hamnewin!" (ZBP, L7013 SF);yárán e kár; hamkárán. //Dar bezeh/ jenáyat hamdastand. hamvandyár*//*

associate[2] (v) **1** **associate sb/ sth(with sb/ sth)** *peivastan; váxándan; beham bastan; beham peivastan. //In do nevisande rá nemitaván báham bast/ peivast/ sanjid zirá sabk e nevewtár án do pák az ham jodá-st. Nám e Jám e báde dar biwtar e bárehá bá Omar e Xayyám peivaste ast. Hamiwe dar andiwe ye man nám e u bá máwinhá ye/ rádehá* ye tiztak peivaste ast.//* **2** **associate with sb** *bá kasi newastan, "Xáje Bunasr bá vey besyár newast va gofti..." (ZBP, L653 TBH); "Co bá mard e dánát báwad newast -- zebardast gardad sar e zirdast." (ZBP, L3375 SF). ámixtan, "...va 12 sabt budand ke hic bá yekdigar nayámixtandi..." (ZBP, L6692 TTT). barámixtan, "To bá xubruyán barámixti -- be bazm andar az razm bogrixti." (ZBP, L6629 SF). darámixtan, "Mard án bovad ki dar miyán e xalq benewinad va barxizad va bexosbad va bá xalq dád-o-setad konad va bá xalq darámizad...." (ZBP, L2783 AT). //Dust nadáram (ke) bá conin mardomi darámizi/ newast-o-barxást koni.//*

associate oneself with sth *be... kári dáwtan; bá... hamdástán budan. //Hargez bá tonravihá ye xawáyáyi*/ siyási (sar o) kári nadáwteam.//*

association (n) **1** (**a**) **association (with sb/ sth)** *hambázi; hanbázi; anbázi, "...pas hambázi ye iwán bed-án jozv ast ke hamnám e panj ast..." (ZBP, L7137 TT); hamdasti; hamnewasti, "Ze xod bargawtan ast izadparasti -- nadárad ruz o wab báham newasti." (Nezámi-Xosro va Wirin); newast, "Be wahr andaraw xáb o árám nist -- Newastaw bejoz bá dad o dám nist." (Nezámi-Xosro va Wirin); "Tan e Mantażáv e jafápiwe xást -- Nakard ic yád az nežád o newast." (ZBP, L5713 SF); newast-o-barxást; ámizew; peivand;*

*hamnewini; damxori; peivastegi; peivand; yármandi. //Az (rahgozar e) hamnewini/ hamnewasti/ newast-o-barxást bá Engelisihá zabán e Engelisiyaw xeili xub wod. Az bas ke bá Engelisihá newast (o barxást) zabán e Engelisiyaw xeili xub wod. In do dabestán hamiwe báham peivandhá ye nazdik dáwteand. Bá cand dálá** [company] *ye bumi dast andar kárim/ hamdast gawteyim tá baráye bixánománhá puli gerd ávarim.//.* (**b**) *hambázi; hamnewini; ámizew. be* [**a**] *bázgardid. //Az (rahgozar e) hamnewini/ hamnewasti/ ámizewbá cand wá'er/ cámesorá námvar gawt.//.* **2** *yád; peivand e/ hambastegi ye raváni. //Daryá ce cizhá be yádat miyávarad/ miandázad?//.* **3** *anjoman; sázemán. //Áyá womá hamvand e hic anjoman e piweyi hastid?; Áyá womá bá hic anjoman yá sázemán e piweyi hambastegi/ hamkári/ peivand dárid?//*

Association football; **football**, **soccer** *futbál/ pátapká**

assonance (n) *hamáváyi yá hamánandegi ye áváyi miyán e vákihá** [vowels] *yá viyanjanhá** [consonants] *ye do váže yá do baxw az váže con* sharper *va* barter *yá* filled *va* fold; *pevá-guráni* [<Kordi ye Hourámi]*

assorted (adj) *jurájur; jurvájur; jurbejur; (az) hamejur; (az) hamedast; gunágun. //yek quti/ kivut biskuyit e jurvájur/ gunágun//*

assortment (n) *jurájur; jurbejur; gunágun; ámize. //piwkewhá ye gunágun/ jurbejur/ hamejur. raxthá ye nájur/ náhamgen be tan dáwtan//*

Asst; **asst** *kutáh-wode ye* "assistant"

Asst Sec: *dastyár e vazir*

assuage (v) *forunewándan ; foruxábándan; gosárdan; kástan. //gorosnegi ye xod rá forunewándan/ gosárdan; wekam e xod rá sir kardan; (átaw e) tewnegi ye xod rá forunewándan/ gosárdan; qam/ anduh e xod rá gosárdan; tab-o-táb/ xáhew e xod rá forunewándan/ gosárdan//*

assume (v) **1** *(dorost) pendáwtan; gereftan; engáwtan, va gáh harjá juri tarjome miwavad. //Dar in báre/ dástán hic ciz rá nemitavánim dorost pendárim. Giram nahew* [situation] *e konuni páydár báwad. Báyad u rá bigonáh pendárim/ engárim/ bedánim tá in ke gonáhkár wenáxte wavad. Ágar digarán dir nayáyand, mitavánim hame báham beravim.//.* **2** *xod rá be... zadan; vánamudan; vánamud kardan; be xod gereftan; xod rá be nádáni/ kuce ye Alicap zadan; biparváyi namudan; vánamud be timárxári kardan. //Conán xodaw rá be bigonáhi zade bud ke hame gul xordim/ xar wodim.//.* **3** *áqázidan; be gardan gereftan; be dast gereftan; kár e... rá áqázidan; va gáh harjá juri tarjome miwavad. //kár e... rá áqáz kardan; be kár pardáxtan. Máh e áyande/ digar kár e novin e xod rá miáqázad/ be gardan migirad. Kár dárad bix peidá mikonad. In gereftári dárad saxt bozorg miwavad.//*

assumed (adj) *Doruqin. bá nám e doruqin zistan*

assumption (n) **1** *engáwt; engárew; engárdan; pendár; pendáwt; pendáwtan. //In engáre* [theory] *bar páye ye yek dast engárhá ye/ engáwthá ye nádorost sáxte wode/ bonyád naháde wode. Girim ke/ engár (ke) nerx e bád kardan e pul sál e áyande afzáyew nayábad.//.* **2** **assumption of sth** *vánamud; ...zadan. //Conin vánamud mikardand ke savár e kár-and/ be xiwtan saxt ostovár-and ammá hickas xar nawod/ gul naxord/ farifte nagawt.//.* **3** **assumption of sth** *be dast gereftan. //sar e rewte ye hame ye kárhá rá be dast gereft; be taxt newest.//*

assumption (n) **1** *Piwán/ be ásemán raftan e kálbod/ [me'ráj] e awu Maryam.* **2** *//Jawn e yádbud e Piwán e Awu Maryam be ruz e 15 máh e ut.//*

assurance (n) **1** (= **self-assurance**) *be xiwtan ostovár budan; ostovári be xiwtan. bá ostovái raftár kardan; ostovári newán dádan/ namudan be xiwtan; ostovár budan. //Bá in ke sáli nadárad/ javán ast/ sáli bar u nagozawte hengám e namáyew/ ru ye faxan* [stage] *saxt be xiwtan ostovár ast.//.* **2** *zabán dádan. //Zabán dád (ke) tá ádine ámáde xáhad bud./ ast. Bá inke bárhá zabán dád/ dáde bud ammá puli rá ke bedehkár bud (báz)napardáxt/ pas nadád.//.* **3** *bime; bime ye zendegi. bimenáme ye zendegi; peimán e bime ye zendegi; zivbime**

assure (v) **1** (**a**) *goftan ke bigomán...; bigomán... ke; delgarm kardan. //Bigomán bedánid ke bá má/ nazd e má pák imen-and. Be iwán goftand ke bigomán har ce betaván kard mikonand. Iwán rá delgarm kardand ke harce az dastewán baráyad dárand mikonand.//.* (**b**) **assure sb/ oneself (of sth)** *bigomán sáxtan; kasi rá delgarm kardan; xod rá/ kasi rá be bávari dáwtan. //Kuwidand u rá delgarm sázand ke saxt xáhán e kár kardand. Be xod ostovár dáwt ke cizi az kifaw kew narafteand.//.* **2** *bigomán sáxtan/ budan; //já ye wakki/ gománi nist ke./ Aknun jáy e gománi/ wakki nist ke honarpiweyi námávar miwavad. Digar/ aknun bigomán honarpiweyi sarwenás miwavad.//.* **3** *bime (ye zendegi) kardan; //darbarábar e marg (e xiw) bime kardan. Cand bime wode?; In bime hengám e/ dar barábar e marg cand mipardázad?//*

assured; **self-assured** (adj) *(be xiwtan) ostovár. //Hengám e soxanráni jelo ye/ nazd e mardom hanuz bexubi be xod ostovár nist.//*

assuredly (adv) *(kohan) bigomán; ári; ávari*

the assured (n) (pl **the assured**). *(kasi ke) bime (ye zendegi) wode.; bimegozár*

AST abbr. (in Canada) Atlantic Standard Time. *Zamán e Ostá ye Atlas*

astatine (n) *(wimi/ ximiyá) astátin (mádde ye partoumand e namakzá ke az bombárán bismut bá haste ye helium be dast miáyad.)*

aster (n) *(gol e) miná; (gol e) xorram. golháyi az gune ye* Aster *mánand e* Aster atticus.

asterisk (n) *newán e setáre (*) dar nevewtár yá cáp. //Porsewháyi rá ke dárá ye newán e setáre (*) hastand mitaván afkand.//*

astern (adv) **1** *dar/ be su ye dom e kawti yá havápeimá.* **2** *(dar kawti) pas; dom. //Tiz pas!.; Tond pas ro!//*

astern of (prep) *(daryánavardi) pe ye/ dar pe ye/ pas e/ donbál e kawti ye digar. //(Kawti ye ánán) donbál e má oftád.//*

asteroid (n) *estárak* [<estár, Baluci]*

asthenia (n) *tandi (ZBP, C6284 MK, BF); bituwi; biramaqi*

asthenic (adj) *tand (ZBP, C6284 MK, BF); bituw; biramaq*

asthma (n) *bimári ye ásm; buji* [<Avestáyi. bázgardid be Xordád Yawt, Hát 2, 3, sát 152, 153, Yawthá. Purdávud, cáp e sevvom, Dánewgáh e Tehrán.]*

asthmatic (adj) *docár e bimári ye ásm/ buji*. dowvári ye/ tangi ye damzadan e ásmi/ bujik*. yek bacce ye ásmi/ bujik**

asthmatic (n) *bimár e ásmi/ bujik**

astigmatic (adj) *daq, "Mesl e in bud ke surat e dáyeam ruy e yek áyne ye daq mona'kes wode báwad. Ánqadr kewide va láqar be nazaram jelve kard be wekl e bávarnakardani ye mozheki darámade bud." (Buf e Kur, Sádeq e Hedáyat)*

astigmatism (n) *daqi. be páyintar bengarid*

Astigmatisam is due to a disorder of the eye lens. *Daqi az bimári ye źále ye cewm padid miáyad.*

astir (adv, adj) **1** *dar jonb-o-juw. Ágáhi ye didár e noxost vazir hame ye (mardom e)wahr rá be jonb-o-juw ávard. Hicgáh piw az (tasu ye/ sá'at e) dah az xáb bidár nemiwavad/ az bestar birun nemiáyad.*

astonish (v) *dar wegeft kardan; wegeftidan; mát kardan; háźuyidan; afdidan; jáxordan* (vi). *wib-o-tib gardánidan. //In ágáhi hame rá mát kard/ háźuyid/ wegeftid/ wib-o-tib gardánid/ wegeftzade kard.; Hame az in ágáhi mátewán bord/ jáxordand.Dar wegeftam ke hickas piwtar/ piw az in be in andiwe nayoftáde (ast/ bud). Mátaw zad/ mátaw bord ke bábá/ yáru án kár rá gerefte/ ke án kár rá be u dádeand.//*

astonished (adj) *xire; xir; ásivan; wib-o-tib; háź; háj; hájováj; mát; dar wegeft. //Hengámi ke án ágáhi rá wanid mátaw zad/ jáxord.//*

astonishing (adj) *wegeftangiz; máye ye wegeft. //Baráyam wegeftangiz ast/ máye ye wegeft ast ke hic yek az womá namáyew e/án namáyew rá napasandidid/ dust nadáwtid. Womár e darxástkonandegán e/ xáhandegán e án kár wegeftangiz bud.//*

astonishingly (adv) *máye ye wegeft*

astonishment (n) *wegeft; háj-o-váji. //Xowkam zad hengámi ke didam Puriyá ámad tu. Nemidáni hengámi ke didam Puriá ámad tu ce háj-o-váj mándam/ mátam zad/ tá ce andáze já xordam. Wegeftá ke pák nápadid gawt!; Wegeftá, engár áb wod o dar zamin foruraft!. Mát be man negarist.; Wegeftzade be man xire gawt.//*

astound (v) *já xordan; dar wegeft kardan/ wodan; kasi rá mát zadan/ bordan/ háj-o-váj kardan/ mándan. //Az xándan e náme-etán mátemán zad/ já xordim/ saxt dar wegeft gawtim/ háj-o-váj mándim.//*

astounding (adj) *máye ye wegeft; wegeftangiz. //Womárháyi/ ámárháyi ke dar gozárew ru wod máye ye wegeft ast.//*

astrakhan (n) **1** *(pust e barre ye) astarxán/ qaragol.* **2** *párce yá pust e qaragol e sáxtegi. koláh e pust e astarxán/ qaragol*

astral (adj) *(vábaste be) setáre; setáreyi; axtari. setáre; axtar. parto ye setáre/ setáregán/ axtari*

astray (adv) **1** *gomráh; biráh; az ráh picidan, "Bed-u goft har kas ke picad ze ráh -- wavad ruz e rouwan bar u bar siyáh." (ZBP, L4710 SF); az ráh yáve gawtan, "Be azm e xedmatat bardáwtam páy -- Gar az rah yáve gawtam ráh benmáy." (Nezámi, Xosro-Wirin). //Newáne ye nádorost/ harak ma rá gomráh kard. Az*

newáne ye harak az ráh yáve gawtam. Dustán e bad gomráhaw/ biráhaw kardand.; Dustán e bad biráhaw kardand.//. **2** **go astray** *gomráh/ gom/ biráh wodan/ gawtan. //Ketáb e/ náme ye ma rá dideyi? Engár gom wode.//*

astride (adv) **1** *dowáx*/ yek pá invar yek pá ánvar; dopáyi savár e...;* Ladies ride horses by sitting astride or side-saddle.: *Bánován asb rá yá dowáx*/ dopáyi savár* [astride] *miwavand yá yekvari/ yekpahlu* [side-saddle]. **2** *bá páhá ye gowád-gowád; yek leng invar yek leng ánvar*

astride (prep) *dowáx* savár e...; yek pá invar yek pá ánvar savár e...; dowáx*/ dopáyi savár e (bar) asb/ dar/ darváze/ zánu ye kasi (wodan/ budan).*

astringency (n) *wakuki; gasi; zofti*

astringent (n) *wakuk "andar wenáxtan e qazáhá ye sard, har ce torw ast va har ce wakuk ast hame sard báwad va wakuk rá be Tázi afs guyand." (ZBP, L5269 ZX); gas; zoft.*

astringent adj **1** *wakuk [be váže ye piwtar bázgardid]; gas; zoft.* **2** *dorowt; niwdár. xordegiri ye niwdár*

astro-, *váže ye peivandi be maini* [meaning] *ye: setáre; axtar; espáw. espáwnavard*. axtarwenási/ setárewenási*

astrolabe (n) *setáreyáb, "In (ostorláb) álati ast Yunániyán námaw astarlábiyon ay áyine ye nojum va Hamze ye Espaháni u rá Pársi birun ávard ke námaw "setáreyáb" ast." (ZBP, L7217 TT)*

astrologer (n) *kondá; axtarwenás; axtarmár; axtarwomár*

astrological (adj) v*ábaste be axtarwenási; kondáyi; axtarmári; axtarwomári*

astrology (n) *kondáyi*, *"Na wamwir e kondávarán kond bud -- ke kinávari z-axtar e tond bud." (ZBP, C5161 Sa'di); axtarwenási, "Conin goft k-az wab gozawte se pás -- biyábid goftár e axtar- wenás" (ZBP, L6097 SF); axtarwomári; axtarmári**

astronaut *espáwnavard*. muwaki bá/ be sarnewini ye espáwnavardán e (kár)ázmude/ varzide*

astronautics (n) *espáwnavardi*; espáwtázi**

astronomer (n) *setárewenás, "Ma rá gofte bud in setárewenás -- ke emruz tá wab gozawte se pás." (ZBP, L4812; 6097 SF)*

astronomical (adj) **1** *(vábaste be) setárewenási.* **2** *kalán; qulásá. //Dastmozd e kaláni be u piwnahád wode.//*

astronomy (n) *setárewenási, "Ma rá gofte bud in setárewenás -- ke emruz tá wab gozawte se pás." (ZBP, L4812; 6097 SF)*

asrophysics (n) *axtarcehrwenási*/ estárcehrwenási* [estár < guyew e Baluci ye Xáw+ cehrwenási <Pahlavi]*

astute (adj) *zerang; zirak; tizvir, "Naxáham ke in ráz dánad dabir -- to báwi nevisande ye tizvir." (ZBP, L3290 SF); ariw/ aris (ZBP, C2356 FM); bári; bárik; mulá (ZBP, C6682 FM); didári, "Xáje goft mardi didári va niku va káfi ast ammá yek eyb dárad ke baste-kár ast..." (ZBP, L453 TBH)*
an astute lawyer, businessman, judge of character, etc.: *dávari tizvir/ ariw; bázargáni zerang/ zirak; mardomwenási zirak/ tizvir.*
It was an astute move to sell just before prices went down. *Foruw dorost piw az páyin/ foru-oftádan e bahá (ye káláhá) wegerdi zirakáneyi bud.*

astutely (adv) *zirakáne*

astutemess (n) *ziraki; tizviri*

asunder (adv) *(kohne yá beáyin) tekke-páre; azham gosixte; tekke-tekke; cákcák. //xánevádeháyi ke dar pey e/ peiro ye farvard** [revolution] *azham gosixtand. Tarkew xáne rá tekepáre/ teke-tek/ páre-páre kard.//*

asylum (n) **1** (**a**) *gorizgáh, "Jeyhun e bozorg dar piw ast va gorizgáh e Xárazm dur ast..." (ZBP, L527 TBH); panáh; bast (= panáhgáh), panáhgáh, zenhár, "Be zenhár bar má konun ár nist -- sepáh ast besyár o sálár nist." (ZBP, L6432 SF).* (**b**) *zinhár; zinhári wodan/ dádan (be páyintar bengarid). zenhár xástan; zenhári wodan/ zenhár dádan; zinhár dádan; darxást e panáhandegi ye xawáyáyi*/ siyási kardan; panáhandegi ye siyási/ xawáyáyi* xástan. [Parvá konid/* Note!, pay attention *ke dar váže ye "zenhár dádan", va "zenhár xástan" maini* [meaning] *ye siyási yá xawáyáyi* xod nehofte ast. besanjid bá: "Be Bahrám goft ar dahi zinhár -- beguyam to rá harce porsi ze kár." (ZBP, L6044 SF) [Niz bázgardid be "zinhár" EDPL].* **2** *ásáyewgáh.*

asymmetric (also **asymmetrical**) (adj) *náhamtá. //Do nime ye roxsár e biwtar e mardom náhamtá-st. Pestán e zanán hamiwe náhamtá-st.//*

at (prep) **1** (**a**) *dar; (pasvand) ...-án; be... (kohan ast) gáh tarjome nemiwavad va gáh harjá juri tarjome miwavad. //dar páyán e ráh e zamini ye havápeimá/ forudráh* [runway]./ *sar e kuce./ az dar e pahluyi turaftan./ Dar istgáh e panjom páyin ámade xatt e digar rá savár wavid/ wodan. be forudgáh/ parvázgáh* residan. Be falake ke residi dar-ro ye* [exit] *sevvom rá begir. Sarásar e piwin dar sará/ xáne hastam.//.* (**b**) *dar; be (kohan). //dar (be) namáyewxáne ast.; be namáyewxáne rafte.; dar (be) sinemá-st; be sinemá rafte. Dar (be) bimárestán kár mikonad. Dar Gerand Hotel ast.//.* (**c**) *dar...; dar soxanráni; dar hamávard.* (**d**) *xáne ye/ sará ye...; nazd e....; pahlu ye...; va gáh tarjome nemiwavad. //Xáne ye/ dar sará ye Kiyumars hastand. Nazd e/ pahlu ye Kiyumars hastand. Nazd e/ xáne ye/ dar sará ye/ pahlu ye pedaram budam. Nánváyi nán nadáwt.//.* (**e**) *dar (sar e kár). //Biw az har kas e digar dar in bánk kár karde. Dar daftar e markazi/ mahdaftar* kár mikonam. Se sál dar Áksford bude (Ámuzew midide, yá ostád bude.//.* **2** (**a**) *dar...; be...; hengámi ke.../ va dar Pársi gáh tarjome nemiwavad va gáh harjá juri tarjome miwavad. //tasu ye/ sá'at e 2 áqázidan/ áqáz kardan; didár kardan; raftan/ ráhi gawtan. (dar/ be) tasu ye/sá'at e 3 o 15 pál*/ daqiqe, yá se o yekcahárom. Be wabgir báyad tirbárán gardad./ be/ bá tir bekowandaw. Nemidánestam hengámi ke dáwtam soxan migoftam/ mirándam morde. Hengámi ke (womá) zang zadid (man) dar anbári ye tu ye báq budam.//.* (**b**) *...-án; ...-gáh; behengám e...; ...-áne, va gáh tarjome nemiwavad. //Wab/ wabángáh/ behengám e wab/ wabhá mitaváni setárehá rá bebini. Páyán e hafte ce mikoni?. (behengám e) Krismas... va mánand e án cand ruzi estár** [holiday] *gereftan.//.* (**c**) *dar...; sar e...; be....; //Sar e/ be 55-sálegi wouhar kard. Dar/ sar e 60 sálegi mitaváni báznewaste wavi. Sar e/ dar/ be 16 sálegi dabestán rá/ ámuzew/ dars rá kenár gozáwt/ váhewt.//.* **3** (**a**) *besu ye...; be....; va gáhi tarjome nemiwavad. //bá tup suráx rá newáne raftan/ gereftan. ágahi ye xod rá be mardom e biwtari resándan. be kasi labxand zadan/ niwxand zadan/ xire wodan. be kasi dast takán dádan. Mardi tofang be-dast be mardom tir mizad/ miandáxt. Sage domaw rá jonbánde besu ye man wetáft/ táxt. Be man dád zad ammá natavánestam bewnavam. Be quti halabi dar áb sang andáxtan/ zadan.//.* (**b**) *(be kári dast zadan ammá natavánestan yá ánrá nimekáre rahá kardan) harjá juri tarjome miwavad. //cang be rismán/ tanáb andáxtan. maini* [meaning] *ye.... rá gomán zadan. Bazmávard/ sándvic rá gázgáz zad.//.* **4** *az...; fará...; //Mitaváni az 50 metri womáre ye máwini/ rádeyi* rá bexáni?. cizi rá dam e/ fará dast dáwtan.//.* **5** *be... va gáh harjá juri tarjome miwavad. //bá hamsáyegán e xiw jang dáwtan. ázád/ ásude istádan. kasi rá dar bim afkandan. baccehá sargarm e bázi (hastand). Dar báqce sargarm e/ garm e kár ast.//.* **6** (**a**) *dar; har; be; harjá juri tarjome miwavad. //Bahá ye xáne/ saráy tondtar az nerx e bád kardan e pul (dárad) bálá miravad. In nimtane/ kot rá be nime bahá xaridam/ be 50 dar sad bahá káste xaridam.//.* **7** *//mil dar tasu/ sá'at rándan.//.* (**b**) *(newángar e pastá yá basámad/* frequency*) har....; //noxostin bár; bár e noxost. har do daqiqe/ do pál* yek bár.//.* **7** *be...; dar pásox e...; //be/ dar pey e faráxán e/ da'vat e rayis/ farwin be mehmáni ye wám ámadan. be farmán e wáh.//*

atavism (n) *dobáre padid ámadan e yek rixt, manew yá roxsár dar bacceyi az niyákán e dur-dast e xiw; vagardisi* (< guyew e Gilaki vagardəsən + dis)*

atavistic adj *vagardisáne*. angizeyi* [urge] *vagardisáne**

ate *zaman e gozawte ye* "eat"

-ate (suff) **1** *pasvand: dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. //*delicate/ *názok.* passionate/ *porwur.* Iranate/ *Iránisán; Iráninamá.//.* **2** *Dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. //*protectorate: *dar panáh e.* demonstrate/ *newán dádan.//.* (**b**) (chemistry) *(wimi/ ximi) ...-át; ...átum. //*acetate/ *asetát; asetátum;* phosphate/ *fosfát; fosfáttum.//.* (**3**) *harjá juri tarjome miwavad. //*sedate/ *árám gardánidan.* chlorinate/ *klordár kardan; klormand kardan; klormandidan*//*

atelier (n) *kárgáh; "Dar kárgah e kuzegari budam duw -- Didam dohezár kuze guyá o xamuw."* (Omar Khayyam)

-ately *band e kávážе misázad. //*desperately/ *noumidáne.* moderately/ *tá andázeyi//*

atheism (n) *bixodáyi; xodánawnási. (be páyintar bengarid.)*

atheist (n) *bixodá; xodánawnás [Dar farhanghá vážehá ye zir rá niz hamcand e* "atheist" *ávardeand. ammá in vážehá hamegi maini* [meaning] *ye digari dárand va tanhá be wive ye pendárin mitaván ánhá rá be maini ye "bixodá"* "atheist" *gereft.: <u>bawm</u>; <u>dorvand</u>; <u>dożvand</u>, (ZBP, C178 FM) (ZBP, C5459); <u>balqandar</u> (ZBP, L970, L2819 FM, BF) (ZBP, L7813 ZVY); <u>áwmuy</u>; <u>áwmuq</u>; <u>gabr</u>, "...pas áwmuqi con bahre va pádáw xáhad va baráye badi va áwmuqi u rá nadahand va áwmuq az ráh e kin dastras be án kuh e Damávand yábad...." (ZBP, ZVY); <u>bidin</u>, "Ke bidin jahán beh ke bi pádewá -- Xeradmand báwad bar in bar gová." (ZBP, L3406 SF)*

athlete (n) *pahlaván, "Ma rá káw in xerad nisti -- xod andiwe ye nik o bad nisti.; Ke tá man wodam Pahlaván az miyán -- Conin tire wod baxt e Sásániyán." (SF). //Biwtar e futbálbázán e dareje ye yek pahlaván e xodá-dád(eh) hastand.//*

athlete's foot *(bimári ye) kacali ye pá; qárczadegi ye/ kapak e pá*

athletic (adj) **1** *pahleván; pahleváni; varzewi. //báwgáh e varzewi. varzewhá ye pahleváni.//.* **2** *pahleváni; andámi pahleváni. //(doxtare/ án bánu) andámi pahlaváni dárad.//*

athletics (n) *varzewhá ye pahlaváni beviże dou va parew. //didár e varzewi//*

at-home (n) *mehmáni ye xodemáni*

athwart (adv, prep) *(beviże dar daryánavardi) orib az in su be ánsu; orib az invar be ánvar; dar pahná ye...; dar miyán e...; miyán e...; //Kawti dar pahná ye/ orib dar miyán e daháne ye bandar langar andáxte bud.//*

atishoo (interj) *(ává ye awnuse) apc!; apce!*

-ative (suff) *in pasvand dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. //*native/ *bumi.* superlative/ *bartarin.* talkative/ *ververu; verráj//*

-atively *harjá juri tarjome miwavad. //*negatively/ *na.* secretively/ *penháni.* qualitatively/ *az didgáh e candi//*

atlas (n) *atlas; naqwenáme; ketáb e naqwe; negárnáme**

atmosphere (n) **1** (**a**) **the atmosphere** *mehrak (ZBP, C7829, BF).* (**b**) *mehrak (ZBP, C7829, BF); váyu (EDP, 5.1535) (váyu < vayu (Avestáyi). //mehrak e/ váyu ye máh. Mehraki/ váyuyi ke jándárán/ zistárán dar án tavánand zist.//.* **2** *havá. //Havá ye injá xeili xafe ast, miwavad panjere rá bázkonim?//.* **3** *sahew; hál-o-havá. //Hame tanide budand.; Otáq por tanew bud. Hamin ke u/ án doxtar tu ámad hál-o-havá pák degargun gawt. Sar e/ hengám e wám hál-o-havá garm va dustáne bud.//*

atmospheric (adj) **1** *(vábaste be) mehrak; váyu. //*Abnormal atmospheric condtion: *[Az Ajami tá Pársi gám be gám piw miravim: "Vaz' e javvi ye qeyre áddi"; "nahew e váyuyi ye qeyr e áddi"; "nahew e váyuyi ye náhanjár/ wegerf"].//.* **2** *(padid ávardan e) hál-o havá. //rouwanáyi ye viże (baráye hál-o-haváyi viże)//*

atmospheric pressure *fewár e mehra/ váyu/ havá. //*two atmospheres = *do mehrak//*

atmospherics (n) (**a**) *náhanjári ye barqi ye havá; peruske* (<Kordi ye Sanandaji)*

atoll (n) *gang (divár e marjáni gerdágerd e yek ábgir)*

atom (n) **1** (**a**) *atom; parmánu* [<paramánuh (Sanskrit)]. //Do atom/ parmánu* hidrożen bá yek atom/ parmánu* oksiżen serewte gawete yek molekul/ anu* [<anuh (Sanskrit) =* molecule*] áb misázad/ padid miávarad.//.* (**b**) *niru ye atom/ parmánu*.// yek dánewmand e atomi/ parmánuyi*.//.* **2** *riz; riz-riz; rize; xorde; yek jou. //Niru ye tarkew borj rá rizriz/ tekke-páre kard. Dar in áváze yek jou rásti nist.//*

atom bomb/ **atomic bomb** *bomb e atom/ parmánu**

atomic (adj) *atomi; parmánu*; parmánuyi*. //fizik e atomi; cehrwenási ye parmánuyi*. jang e atomi/ parmánuyi*//*

atomic bomb; **A-bomb**, **atom bomb** *bomb e atomi/ parmánuyi**

atomic energy *ama* [<ama, (Avestáyi)] ye atomi; ama* ye parmánuyi**

atomic number *mar e atomi; mar e parmánuyi**

atomic pile; **early type of nuclear reactor**.*kure ye atomi/ parmánuyi**

atomic weight/ **relative atomic mass** *vazn e/ geráni ye / sang e atomi/ parmánuyi*; tude ye atomi/ parmánuyi* ye sanjewi*

atomize, **-ise** (v) *pawanjidan; pawang zadan (riwe ye zamán e aknun: ewpanj-,); ewpixtan*

anatomizer, **-iser** (n) *pawanje; ewpanje*

atonal (adj) *(musiqi) bikelid*

atonality (n) *(musiqi) bikelidi*

atone (v) **atone (for sth)** *tuxtan; tuzidan; vátuxtan*. //baráye jenáyati/ bezehi/ gonáhi/ laqzew e xod/ raftár e zewt e xod tuxtan/ vátuxtan*./ Bá womá bad raftár(i) kardeam, cegune (mi)tavánam án rá vátuxt/ tuxt?/ vátuzam/ vátizam./ vátuxtan, vátuzam, vátuzew//*

atonement (n) *tuzew/ vátuzew, "Agar kasi sag e ábi rá ke nazd e Iránián jánevar e sudmand va biázár ast va kowtanaw ravá nist kowt az baráye tuzew (kaffáre, jobrán) e in gonáh báyad be atarbánánán (piwvá ye dini) abzárháyi ke baráye setáyew va niyáyew bekár áyad bedahad con panám* [mask], *xarfastargan (hawarekow yá hawarezan), mayazd-dán, tawt e hum, barsam va joz inhá...". (ZBP, L6660, Zinabzár-*

Purdávud). //Baráye doźraftári ke (piwtar) karde bud baráye u (án doxtar/ zan) be tuzew daste goli ferestád.//

the Atonement *Tuzew e Masih (baráye gonáhán e mardom)*

atonic (adj) **1** characterized by atony. *tand (ZBP, C6284, MK, BF); wol; laxt.* **2** (*dar xánew e váźe/* pronunciation) *bifewár*

atony (n) lack of physiological tone, esp of a contractile organ. *tandi; woli; laxti*

atop (prep) *sar e...; nouk e...; bar...; //yek morq e daryá sar e/ nouk e/ bar dagal newast.//*

atresia (n) **1** absence or closure of a natural passage of body. **2** absence or disappearance of an anatomical structure by degeneration. *Bengarid be* "aplasia".
1- nabudan yá baste wodan yek ráh e hanjár e tan; nabud; kasviw 2- káhew va nabudan yá nápadid gawtan e yek sáxtemán e tan; káhew va nabud e..; káhew va kasviw* e....*

-ator (suff) *pasvand e sázande ye nám e konande ye kár az kárváźe, "-á", "-án", "-ande" con az "raftan", "ravá", "raván", "ravande". Dar Pársi harjá juri tarjome tavánad wod. //*actor: *bázigar./* cooler: *xonak konande./* nuclear reactor: *kure e atomi//*

atrocious (adj) **1** *setamgaráne; doźxuyáne. //bezehhá ye/ ásibhá ye/.doźraftárihá ye setamgaráne/ doźxuyáne.//.* **2** *zewt; xeili bad. //(Zabán e) Engelisi rá (bá guyew e) xeili bad soxan goftan. Havá gandew o darávorde, mage na?; Havá xeili bad ast, injur nist?//*

atrociously (adv) *setamgaráne; doźxuyáne*

atrociousness (n) *setamgari; doźxuyi*

atrocity (n) **1** *zewti; badi; sangdeli; setamgari; doźxuyi. //Az zewti ye bezehhá ye/ jenáyathá ye in mard takán xordam/ cendewam wod.//.* **2** *setam; doźxuyi, "Conin peidá-st ke dar Irán dar áqáz e peidáyew e dudkewi doźxuyiháyi (mánand e doxźxuyihá ye kewvar e Osmáni) az pádewáhán yá molláyán sar nazade..." (ZBP, L7573 KK). //Dar zamán e jang setamhá ye/ doźxuyihá ye faráván bar mardom e bigonáh miravad/ ravádáwte miwavad.//*

atrophy (n) *nahár; godázew, "...va az godázew e tan namak e áb [wáw/ mize] begardad va rang e án ozv girad ki migodázad." (ZBP, L5015 ZX); godáxtan, "va kasi ki az ranj yá az qam pih e u godáxte wavad..." (ZBP, L1601 ZX); káhew, "va bedán sabab mardom ta'ám va waráb ki u rá tamám báwad natavánand xord... va ellat e dabul be Pársi godázew guyand va káhew niz guyand..." (ZBP, L5171 ZX); randew, "...va in randew e andámhá ye asli báwad." (ZBP, L5224 ZX); paźmordan, "...va ángáh aláj konad (bavásir rá)... yá be dáq yá be dáru ye tiz conán ke paźmorde gardad..." (ZBP, L7087, HM). //*(fig) *Tá nevisandegán va honarmandán e biwtari sar barnayávarand zendegi ye farhangi ye mardom/ kewvar be kásti migaráyad/ mipaźmorad.//*

atrophy (v) (pt, pp **-ied**) *godázew; godáxtan; kástan; nahár gereftan. //Baráye nemunehá be váźehá ye bálátar bázgardid. andámhá ye/ máhicehá ye godáxte/ káste/ nahár (gerefte)//*

attach (v) **1** **attach sth (to sth)** *peivastan, casbándan, zadan, band kardan, "Borun ámad az piw e Xosro navand -- be bázu mar án náme rá band kard." (ZBP, L4798 SF). //Saráyi/ xáneyi bá yek gáráź e/ jáy e ráde* ye/ máwin e peivaste. be har camedán/ jámedán barcasbi casbándan/ zadan/ band kardan. caki/ gateyi* [a document] *be peivast e námeyi; caki/ gateyi bá suzan/ sanjáq be námeyi peivaste...; Be peivast (e in náme)... ferestáde wode.//.* **2** (**a**) **attach oneself to sb/ sth** *xod rá be kasi casbándan/ peivastan/ band kardan. //Dar mehmáni javáni/ javánaki xod/ xodaw rá be man casbánd/ be man band kard va natavánestam xod rá az dast e u rahá sázam. Xod rá be goruhi jahángard ke be darun e ganjine/ muze miraftand casbándam./ peivastam.//.* (**b**) **attach sb to sb/ sth** *Kasi rá be... peivastan; bá... kár kardan. //Tá páyán e sál bá/ dar in baxw kár mikonid.//.* **3** (**a**) **attach sth to sth** *casbándan; duxtan, "Án taxtehá bá yekdigar bá mix beduz va az án kawti kon.... va u taxtehá rá beduxt bar yekdigar..." (ZBP, L1999, TBH); barbastan, "To in náme barband bar dast e rást -- Gar idunk bestánad az to ravást." (ZBP, L4798 SF); band kardan, "Borun ámad az piw e Xosro navand -- Be bázu mar án náme rá band kard." (ZBP, L4798 SF); dádan. va gáh harjá juri tarome miwavad. //(Áyá) be ánce goft hic arji minahi, migozári?//.* (**b**) **attach to sb** *be kasi casbándan. //Dar in kár nangi bar to nist.//.* **4** *(dád) dáráyi/ dárák e kasi rá bá komak e dád setándan/ gereftan.*

attaché (n) *vábaste (dar bayaspáni)/ (ferestádgáh)/ [konsulgari] va mánand e án. vábaste ye niru ye daryáyi/ ártewi/ niru ye havávi/ gozárewgari (ruznáme)*

attaché case, small rectangular case for carrying documents, etc.; *kif; kif e dasti*

attached (adj), **attached (to sb/ sth)** *páyband, "Agar donyá nabáwad dardmandim -- vagar báwad be mehraw páybandim." (ZBP, L3722 GS); delbaste;del dar cizi bastan, "Ahmaq mardá ke del dar in jahán bandad..." (ZBP, L360 TBH). //Hargez do tan rá nadideam ke candán beham delbaste/ vábaste báwand. Má saxt be in saráy/ xáne delbaste-yim/ páyband-im, va az jábejá wodan bizár-(im).//*

attachment (n) **1** *peivastan; peivast; casbidan; casbándan; band kardan/ wodan; bastan; barbastan. //Candgáhe dar vezáratxáne ye padáfand kár mikonad.//.* **2** *peivast; peivand. //yek parmáh [matte] e barqi bá sarhá ye gunágun.//.* **3** **attachment (to/ for sb/ sth)** *páybandi; delbastegi. //saxt xánevádedust/ peivand-dust budan; saxt be xáneváde ye xiw páyband/ delbaste budan.//.* **4** *(dád/ dátikán) (bá dast e dád/ qánun dáráyi ye/ dárák e kasi rá) setándan/ gereftan.*

attack (n) **1** **attack (on sb/ sth)** *táxt; kaft; razm, "Razm" táxtan e yek su be digari-st, "hamle". (ZBP, L4158, NKZZF); bar... áhang kardan, "Va án wirsagán e áhanin cang -- kardand noxost bar vey áhang." (Nezámi. Leyli va Majnun); sotune.* Make an attack on the enemy, bridge, town.: *be dowman táxtan/ kaftan; be poli/ be wahri áhang kardan/ táxtan/ kaftan./ Barxi* [victim] *ye kaft e xuniyán/ harásgarán. Sepáhiyán e má aknun dar (hál) e tak/ táxt/ kaft-and. Az har/ hame su be gawti táxtand/ kaftand/ tak ávardand./* (Saying) Attack is the best form of defence.: *(dastán) "To piruzi ar piwdasti koni -- Sarat past gardad co sosti koni." (PAF, #9035, SF).* **2** **attack (on sb/ sth)** *táxtan bar...; xorde gereftan. //Bar ravewhá ye doulat/ sar-rewtedári táxtan/ saxt xorde gereftan.//.* **3** **attack (on sth)** *peikár; áfand; tag. //peikár e hamesuye bá tohidasti/ nádári, bikári/ dudkewi/ dudkardan/ sigár(kewi).//.* **4** *tuf; heni (yek bimári) [<Pahlavi (ZBP, C4658 BF, MK)]. //(yek) tuf e/ heni ye ásm/ buji*, sarmáxordegi/ cáyemán, sekseke/ golije, raváni./* [heart attack] *tuf e gew; gewtuf*; heni ye gew; gewtag; tag e del; zaxme ye del; gewzaxme./ (pendárin/* figarative*) pekki/ peqqi zadan zir e xande* [giggles]*.//.* **5** *tag, "To rá bar tag e Raxw mehmán konam- sarat rá be kupál darmán konam." (ZBP, L6962 SF). //In páre az musiqi rá báyad bá tag e/ zaxme ye sangintari áqázid/ naváxt.//.* **6** *(dar varzewhá) tag, be womáre ye 5 bázgardid. //Tag e futbál e/ kriket e Engelestán dar pey e ásib(didegi) e cand bázigar e xub/ kelidi sost/ bipá gawte. Báyad womár e bázikonán e biwtari rá dar tag ávarim.//*

attack (v) **1** *táxtan (bar...). "Wavad kewvar ásude az táxtan -- be har guweyi kinehá sáxtan." (ZBP, L4757 SF); "Ke benwin az in qárat o táxtan -- ze hargune báyad barandáxtan." [naqwe kewidan/* to plan*] (ZBP, L5967 SF). "Conán ke dar jáheliyyat cun xástami bar qoumi táxtan bordami va iwán rá qárat kardami..." (ZBP, L7431 SR); wabixun zadan; ruzxun zadan; kaftan, "va Omar ham dar jáheliyyat va ham dar Eslám salábati va mahábati azim dáwti conán ke Qoreiw az vey tarsidandi va kasi bá vey nayárasti kaftan. (ZBP, L7341 SR). //Áhang e wabixun kardand.; Bar án wodand ke wabixun zanand. bar/ be kewvar e hamsáye kaftan/ táxtan. Goruhi javán e velgard be zani/ bar zani táxte/ kafte/ oftáde pulaw/ dárákaw rá robudand.//.* **2** *táxtan bar...; saxt az... xorde gereftan. //goftári dar ruzname saxt be noxost vazir táxte.//.* **3** *bar... táxtan; bar... áhang kardan, "Va án wir-sagán e áhanin cang -- kardand noxost bar vey áhang." (Nezámi- Leyli va Majnun); áhang e... kardan; peikár kardan; dast bekár wodan; pardáxtan be...; //Doulat/ Sarrewtedári hic dar pey e peykár bá bikári nist. (Áyá) be kár e wostowu pardázim?; Baráye wostowu dast bekár wavim?; Dastbekár e wostowu wavim?. Bá wur áhang e xorákihá kardand. Bá wur be xorákihá kaftand/ táxtand. [Be ján e xorákihá oftádand.].//.* **4** *tufidan; táxtan; xordan; dast andáxtan; hani kardan; ásib resándan. //Bimáriyi ke be maqz dastandázi mikonad/ ásib miresánad/ mitufad/ dast miandázad.Zang/ muriyáne áhan/ felez/ yuwost* rá mixorad.//*

attacker (n) *takávar; táxtár; tázande; kaftár; razmju*

attain (v) **1** *residan; dast yáftan; pardáxtan; yáftan. zurmand gawtan; be páygáh e nirumandi residan/ dast yáftan. bá ámáj, ármán, afzun-manewi ye xod residan/ dast yáftan. //be ámáj e 40000 dolári ye xod dast yáftan/ residan.//.* **2** **attain to sth** *bá/ bá saxti be... residan/ dast yáftan. //Besaxti tá 25 sálegi resid va zud zan gereft. 25 sálaw táze tamám wode bud ke zan gereft.//*

attainable (adj) *dastyáftani; yábewi; residani. //Bigomán be in ármánhá taván dast yáft.//*

attainment (n) **1** *dastyábi; yáftan; residan. //Dastyábi/ residan be bolandparváziháyaw/ afzunmanewiháyaw xábi/ yubeyi biw nabud.//.* **2** *yábe, dar Pársi harjá juri tarjome miwavad, va az "yábe" bahre nemigirand. //dánewmandi ke (dar dánew) be bartarin páyehá dast yáfte.//*

attar (n) *atr [besanjid bá "át́ra, va xv́á t́ra, Avestáyi = buy e xow, (EDPL 1.2320)].* attar of roses: *atr e gol e sorx*

attempt (v) *kuwidan; ázmudan; dast áxtan/ zadan/ yázidan. //Zendániyán/ bandiyán kuwidand begorizand ammá natavánestand. Be (ciz e) nawodani dast nayáz/ nazan. Ciz e nawodani rá mayázmáy. Be u bastand*

ke dast be dozdi zade/ áxte/ yázide. Hame ye námzadán báyad (bekuwand) porsewhá ye 1 tá 5 rá pásox dahand. Mikuwand porwibtarin baxw e kuh rá darnavardand. Mikuwad rekord e/ abarpáye ye jaháni rá bewkanad.//

attempt (n) **1** **attempt (to do sth/ at doing sth)** *kuwew; ázmáyew; dastyázi e....; //Hic(gune) kuwewi baráye goriz nakardand. Kuwewhá ye áqázin e man baráye ámuxtan e/ yád gereftan e ránandegi bá wekast ruberu gawt. Har ce kuwidand az án kuh bálá ravand wekast xordand.//.* **2** **attempt (at sth)** *dastávard; kuwew. //Naxostin nán e wirini ye wokoláti ke poxtam saxt badmaze bud.; Noxostin dastávard e man dar poxtan e nán e wirini ye wokoláti saxt badmaze bud.//.* **3** **attempt(on sth)** *kuwew (baráye behtar kardan yá páyán dádan e cizi); áhang e... kardan; bar... áhang kardan. //vápasin áhang/ kuwew/ dastyázi baráye wekastan e rekord e/ abarpáye ye biwtarin tajá ye/ tizi ye* [speed] *zamini. Áhang e ján e Páp (rá) kardand.//*

attend (v) **1** **attend (to sb/ sth)** *pardáxtan be; negaristan; negáh kardan; niyuwidan; páyidan; didan; parvá kardan. //Cerá hengámi ke hame ciz rá bázgowudam/ bázgoftam parvá nakardi?/ guw nadádi?. Be kárat pardáz/ bepardáz va soxan nagu/ naváj!//.* **2** **attend to sb/ sth** *parastári kardan; be cizi yá kasi residan/ pardáxtan; be niyázhá ye kasi residan; negahdári kardan. //Parastári be (niyázhá ye) u miresad.; Parastári az u negahdári mikonad. (dar maqáze/ foruwande az xaridár miporsad) Kasi be womá reside?. Áyá mitaváni zud be in (kár) beresi?//.* **3** *parastári kardan; az… negahdári kardan; timár kardan. //Pezewk/ doktor* Smith *az u dar bimárestán negahdári kard/ be u resid.//.* **4** *raftan be...; budan dar...; sar e... budan; ámadan be...; //be dabestán, kelisá va mánand e án raftan. Bayugáni ye/ arusi ye árámi dáwtand; tanhá cand tan az dustán (be án) ámadand. Xeilihá be án newast ámadand.//.* **5** *hamráhi kardan; hamráh e... budan. //Hamdamhá ye wahrbánu hamráhaw budand/ u rá hamráhi (mi)kardand. Dast e xodá be hamráhat!; Baxt e xow yárat bád!//*

attendance (n) **1** *ámadan be; raftan be; budan dar; vadi* budan [vadi <Baluchi ye Xáw]. //Ámadan be/ budan dar/ vadi* budan dar namáz(há) e wab zuri nist/ báyaste nist. Dar in se máhe/ wewmáhe cand bár návadi** [absent] *budeyi.//.* **2** *báwandegán. //Guyand xeili/ besyári (mardom) be in newast xáhand ámad. Az zamáni ke bahá ye pate* [ticket] *rá kástim womár e báwandegán afzun gawt.//.* **in attendance (on sb)** *parastári kardan ; hamráh va parastár e kasi budan; hamráhi kardan. //Parastári peivaste hamráh(aw) bud. Farbod** [president] *rá hamiwe wew tanpás** [bodyguard] *tangátang hamráhi mikonand.//.* **attendance allowance** *(dar Engelestán) dastmozd e parastári az xiwávand e az kár oftáde.* **attendance centre** *(dar Engelestán) patetxáne* [<patet (Pahlavi) (EDPL, 33.1090)]*

attendant (n) **1** *negahbán; pás; //kármand. pás/ negahbán e raxtkani/ estaxr e wená/ ganj* [museum] *va mánand e án.//.* **2** *parastár; noukar; kolfat; hamdam. //Parastárán e/ hamdamán e Wahrbánu.//*

attendant (adj) *hamráh. parastár e hamráh. //ánce ke dar zamán va já ye viźeyi (hamzamán) migozarad. doźyári** [famine] *va bimárihá ye hamráh e án//*

attender (n) *kasi ke peivaste be jáyi miravad; pá ye... budan. //pá ye (peivaste ye/ hamiwegi ye) kelásh á ye wabáne ast.//*

attention (n) **1** *parvá kardan; dar... bárik wodan/ gawtan/ gardidan, "Hengámi ke dar gozárewhá ye kutáh e Avestá bárik gardim, ta'ajjob mikonim ke..." (ZBP, L7869, MK); be... guw sepordan, "Be pádafre ye bigonáhán makuw -- be goftár e badguy maspár guw." (ZBP, L3407 SF); parvásidan, pardáxtan, "va har kasi rá án ruz candáni az xod báwad ke be hic kas napardázad..." (ZBP, L156, TTT); parvá ye... rá dáwtan; be... guw gowádan, "Fereidun bed-u pahn bogwád guw -- co bewnid maqzaw barámad bejuw." (ZBP, L6504 SF); guw dáwtan; negaristan. //az kasi xástan ke be cizi parvá konad/ dar cizi bárik gardad/ be cizi guw seporad. Xáhew mikonam be ánce miguyam parvá konid/ parváyid/ guw seporid/ guw konid. Be porsemán e novini pardáxt. Sarásar e soxanráni ye derázaw/ deráz-áhangaw be u guw sepordim/ gowádim. Be in kári ke dári mikoni báyad xub parvá koni.; Báyad źarf dar ánce mikoni bengari. Mikuwam kári konam piwxedmat be má negarad. ma rá ágáhánideand ke...; be man ágáhi dádeand ke...//.* **2** *dar band e... budan; dar pey e... budan. [Gáh niz tarjome nemiwavad va gáh báwad ke pák jur e digari dar Pársi tarjome wavad.]. //Saxt dar band e máwin e/ ráde* ye xiw ast. In náme baráye sarparast ast. Sarparast báyad in náme rá bexánad/ bebinad/ bengarad/ negáh konad. Be bám e sará/ xáne báyad dasti kewid.; Be bám e sará báyad resid.//.* **3** *parvá. //Delvápas e mádar e bimáraw bud va be har ciz e kucaki parvá minemud.//.* **4** *nahew e xabardár; beguw!. (dar nahew e) xabardár istádan; Be guw istádan.; Be guw mándan/ istádan; dar nahew e xabardár istádan.; vegrád istádan/ mándan (ZBP, C3994, MK).* Attention!: *Vegrád!/ Xabardár!/ Beguw!*

attention! (interjection) **1** *(Bánován, Áqáyán) (xáhewmand-am) Parvá konid!/ Guw farádahid!/ Guw dárid! //Ototbus/ Masráde* dah pál**[minute] *e digar miravad!. Hame ye kawtiránán/ máwinsavárán/ motorsavárán/ bánován e xánedár... parvá konid/ guw dárid!//.* **2** *Beguw!; Xabardár!; Vegrád!*

attentive (adj), **attentive (to sb/ sth)** *niyuwá, "Be niki be har kár kuwá bovad -- Hamiwe be dánew niyuwá bovad." (ZBP, L3416 SF). niyuwá be...; niyuwá ye...; //Wenavandegáni/ báwandegáni niyuwá. Yek (bánu ye) mizbán e xub hamiwe bi niyáz e mihmánán xiw guw midárad/ niyuwá-st.//*

attentively (adv) *áźir; vegrád (ZBP, C3994, MK); be źarfi, "Be źarfi bed-in xáb e man guw dár -- gozárew kon o ye-be-yek huw dár!" (ZBP, L5715 SF).* Listening attentively to the speaker.: *Be źarfi/ áźir/ vegrád be soxanrán guw (fará)dádan/ guw dáwtan/ huw dáwtan.*

attenuate v, make (sth/ sb) thin or slender: *láqar kardan; názok kardan; kástan.*

attenuated limbs *andámhá ye/ dast o páy e láqar.* **2** (esp law) reduce the force or value of (sth); weaken. *sost kardan; //kam arj gardánidan; kástan e arj yá niru ye...//*

attenuating circumstances, ie facts that weaken the strength of an argument. *//Nahewhá ye sostkonande/ káhande ye arj yá niru ye soxani.//*

attenuation n *kástan/ káhew e niru ye/ arj e cizi; sost gardánidan*

attest (v) **1** **attest to sth** *gováhi dádan be... "...ke folán be fesád e man gováhi dáde ast..." (ZBP, L3724 GS); gováh budan bar...; //Ánjur ke/ wiveyi ke bá gir-o-dár ruberu gawt gováh e/ gováh bar setorgi ye manew e u-st. Zud/ diri napáyid ke be páye ye bartari kewide wod va in gováh bar tavánáyi ye bimánand e u-st. In nevewtehá gováhi be in rásti midahad ke...//.* **2** *dorosti/ rásti ye cizi rá gováhi kardan; gováhi dádan be dorosti ye cizi. dorosti/ rásti ye dastineyi rá gováhi kardan*

attestation (n) *dorosti/ rásti ye cizi rá gováhi kardan; gováhi dádan be dorosti ye cizi*

attested (adj) *(dar Engelestán) dárá ye gováhi (ye tandorosti beviźe baráye selli nabudan). gáv/ wir e dárá ye gováhi ye behdáwti (nadáwtan e sel)*

attic (n) *tábuk; godáre; (otáqak e) zir e wirváni. //kácáli rá ke dar tábuk/ zir e wirváni anbár kardeand. otáq e xáb/ xábgáh e zir e wirváni//*

attire (n) *jáme. //dar jáme ye beáyin; jáme ye be-áyin be tan dáwtan//*

attire (v) *jáme ye... puwándan/ puwidan. //dar jámehá ye abriwomin va xaz//*

attitude (n) **1** **attitude (to/ towards sb/ sth)** *manewte; dar cewm e...; //Manewte ye womá darbáre ye afgáne/ bacce afkandan/ andáxtan ci-st?. Káraw dar cewmaw xeili bá arj ast.; Manewte ye ávari/ rástin be káraw dárad. Ey javán be man conin nangar/ injur negáh nakon!//.* **2** *nahew; hál; rixt. //Peikarebardár u rá dar hál e/ nahew e namáz bordan/ zánuzade gerefte.//*

attitudinize, -ise (v) *be.... vánamudan/ vánamud kardan; adá ye... rá darávardan*

attn (abbr) *(kutáh wode, dar bázargáni) be dast e... beresad.; ...bázbin konad. //Baxw e ágahihá, be dast e áqá ye Xosravi beresad.//*

attorney (n) **1** *patimár; dastur. patimárnáme; dasturnáme.* **2.***dádvar (baráye padáfand dar dádgáh). dádsetán e/ dádvar e baxw yá barzan*

Attorney-General (n) (abbr **Atty-Gen**) *mahdasturán*; bozorg-dádsetán*

attract (v) **1** *robudan. Áhanrobá fulád rá mirobáyad.* **2** (**a**) *vákewidan, "Qonce wou dar guweyi, wáyad negáhi vákewi -- Dar kamin e cewm e garm-ásud e sayyádán mabáw. (ZBP, L1650, FM); bexod kewidan; pasandidan. niz be* "attraction" *bengarid. //Nur/ rowanáyi pawe ye faráváni/ xarfastar e faráváni (rá) be xod (vá)kewid. Sage be su ye bu ye guwt kewide wod. Kudakán be ranghá ye darxwán/ rouwan (vá)kewide miwavand. Hic yek az in negárhá* (designs) *rá mipasandi?; Az hic kodám e in negárhá xowat miáyad?. Xeili az-aw xowam miáyad; Xeili ma-rá be xod dáwte/ kewide/ vákewide.//.* (**b**) *barangixtan; máye ye... wodan. Harjá juri tarjome miwavad. //kasi rá be xod dáwtan; kasi rá az... xow ámadan. Namáyew e/ namáyewnáme ye novin máye ye xordegiri ye faráván gawte/ xordegiri ye farávání rá barangixte.//*

attraction (n) **1** *vákewidan, "Qonce wou dar guweyi, wáyad negáhi vákewi -- Dar kamin e cewm e garm-ásud e sayyádán mabáw. (ZBP, L1650, FM); kewew, "kewew beh az kuwew, tákewew nabovad kuwew nabovad, va tá kuwew nabovad binew nabovad..." (ZBP, L2928 AT); giráyi; Dar biwtar e jáhá jur e digari tarjome miwavad. //Nemifahmam hame ruz kenár e daryá newastan ce kewewi/ delkewi dárad?. Dar zamán wifte ye u gawt/ be u del báxt. Az jamjám/* TV*candán xowam nemiáyad./ Candán wifte ye jamjám nistam.//.* **2** *ciz e girá/ cewmgir/ delrobá, va báwad harjá juri tarjome wavad. //Cewmgirtarin ciz e in kár dastmozd e bálá ye án ast. Zendegi ye wahri baráye man candán giráyi nadárad./ candán cewmgir/ delangiz nist.//*

attractive (adj) *delrobá; delangiz; cewmgir; girá; hengáme; angáme; wang. //Dar cewm e man hic delrobá/ delangiz nist. Piwnahád e womá xeili girá/ delangiz/ hengáme ast. káláhá ye foruwi be baháyi hengáme//*

attractively (adv) *áráste be wiveyi delangiz; //be wiveyi delangiz be namáyew gozáwte wode; be wiveyi girá/ delangiz piwnahád wode.//*

attractiveness (n) *delrobáyi; delangizi; cewmgiri*

attributable (adj); **attributable to sb/ sth** *az án e...; kár e...; //In negár kár e* Michelangelo *tavánad bud?//*

attribute (v), **attribute sth to sb/ sth** *váxándan, barnehádan, "Co pásox biyábi konun z-anjoman -- be bidánewi barnehi in soxan." (ZBP, L7105 SF); be... bázdádan, "Safihán e qoum bargomáwtand tá Seyyed Aleyhessalám (peiqambar e Eslám) be soxan hamiranjánidand va u rá be doruq* <u>*bázmidádand.*</u>*" (ZBP, L7328 SR). //In namáyewnáme rá dar biwtar e bárehá be Tolstoy vámixánand/ barminehand/ bázmidahand. Piruzi ye xod rá dar gerou ye saxtkuwi va andaki xowbaxti midánad./ Piruzi ye/ kámyábi ye xod rá be saxtkuwi va andaki xowbaxti vámixánad/ barmibandad/ barminehad.//*

attribute (n) **<u>1</u>** *setá/ setáy [sefat]. "Na imentar ze xorsandi jaháni-st -- Na beh zásudegi, nozhat, setá nist." (Nezámi, Xosro-Wirin). cuni; viźegi. //Bozorgtarin/ mahin setáy e/ viźegi ye u mehrabániyaw bud. Bordbári/ wekibáyi yeki az setáhá ye/ viźegihá ye/ cunihá ye arjdár e yek ámuzegár ast.* **<u>2</u>** *namád. Gorze* [scpter/ sceptre] *namád e pádewáhi-st.//*

attribution (n) **<u>1</u>***váxándan; barnehádan; bázgardid be* "attribute". **<u>2</u>** *kár e...*

attributive (adj) *(dastur e zabán) (baráye setáy yá námváźe) rástárást; bi miyánji (piw az yek námváźe)*

attributively (adv) *rástárást; bi miyánji*

attrition (n) **<u>1</u>** *farsáyew (e tuw o taván). jang e farsáyewi.* **<u>2</u>** *farsáyew; málew; sáyew*

attune (v), **attune sth/ sb to sth** *áwná kardan bá; hamáhang kardan bá; xu kardan bá/ be...; //Dárim be sar-o-sedá ye/ qár-o-qur e kárxáne ye nou dar hamsáyegiyemán xu mikonim.;Guwháyemán dárad be xár-o-xur e kárxáne ye nou dar hamsáyegiyemán xu mikonad.//*

Atty-Gen (abbr) Attorney-General. *mahdasturán*; bozorg-dádsetán*

atypical (adj) *nájur; náhamgen ; náhamáhang; //jánevari ke bá digar jánevarán e gune ye xod nájur/ náhamgen ast.//*

atypically (adv) *nájur; náhamgen ;náhamáhang*

aubergine; **egg-plant** (n) **<u>1</u>** *bádemján; bádenján.* **<u>2</u>** *bute ye bádemján/ bádenján be nám e dánewik e* <u>*Solanum melogena.*</u>

aubriettia (n).*giyáh e kucak e hamiwe bahár ke dar bahár gol dáde va biwtar ru ye divárhá ye sangi va báqhá ye sangi miruyad.*

auburn (adj) *kahar; sorx e-qahveyifám*

auction (n) **<u>1</u>** *haráj; haráji [besanjid bá "hrot", "hrow" az guyew e Zartowtiyán e Ardakán = "foruw"]. //Án saráy/ án xáne/ xánehe rá be haráj gozáwteand. Báyad dar haráji be 50000 dolár foruw ravad.//.* **<u>2</u>** **auction sale** *haráj; haráji. //be hame ye harájihá ye barzan raftan/ sar zadan.//*

auction (v) **<u>1</u>** *be haráj gozáwtan; haráj kardan.* **<u>2</u>** **auction sth off** *be haráj gozáwtan (va hame rá foruxtan)*. *//Ártew candi káláhá ye kohne rá be haráj gozáwte.//*

auction bridge *guneyi bázi ye Brij (bá barg/ ganjafe/ varaq) ke dar án bázikonán xál e barande rá bahá naháde nám mibarand.*

auctioneer (n) *haráji; harájgar; harjci*

audacious (adj) **<u>1</u>** *bibák; natars; kasi ke del be daryá mizanad. gostáxáne; bestáxáne; bá por ruyi. //soxani gostáxáne.//*

audaciously (adv) *gostáxáne; bestáxáne; bá por-ruyi; biwarmáne; bibákáne; bá sari natars*

audacity (n) *gostáxi; bestáxi; por-ruyi; biwarmi; bibáki; natars. //Ruyaw wod be man beguyad ke farbeh-am.; Candán por-ru/ gostáx bud ke be man goft cáq-am.//*

audibility (n) *wanide wodani*

audible (adj) *wanide wodan; be guw residan; rouwan budan. //Áváyaw/ áválzaw be saxti az farsu ye zuze ye bád wanide miwod.//*

audibly (adv) *be wiveyi wanide wodani; //ánjur ke bexubi wanide wavad/ be guw resad.//*

audience (n) **<u>1</u>** *wenavandegán; guwvarán (ZBP, L1604. FM); báwandegán, "...va yeki az báwandegán Áqá ye....ast." (ZBP, L4217.TMK; L4429. NKZZF). //Wab e noxost e/ noxostin wab e namáyew báwandegán*

saxt por-wur budand. U dar sarásar e kewvar baráye mardom/ báwandegán soxan ránde/ soxanráni karde ast.//. **2** *guwvarán; báwandegán; wenavandegán; mardom. //Cand korur* [million] *mardom/ wenavande bayugáni ye/ arusiye wáháne rá dar jamjám* [TV] *negaristand. Námeaw/ ketábaw rá be rixt e namáyew e jamjám darávardand va bed-in ruy be womári saxt gostardetar az mardom resid.//.* **3** *bár yáftan, "Ze rah con be dargáh wod, bár yáft -- Del e tájvar por ze timár yáft." (ZBP, L4728 SF). //az Wahrbánu bár xástan. be ferestáde ye/ bayaspán** [ambassador] *e bigáne bár e viże* [private audience] *dádan.//*

audio-, *váże ye peivandi be maini* [meaning] *ye: wenaváyi; wanidan; ává; áváz. ammá dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. be váżehá ye payin bázgardid*

audio frequency *basámadi* [frequency] *az moujhá ye/ kuhehá ye rádiyoyi ke bá guw wanide tavánad wod.; basámad e wonumáni**

audiogenic (adj) *sorudád*. safyán* e sorudád** [audiogenic epilepsy]

audiogram (n) *sorunegáwt**

audiograph (n) *sorunegár**

audiolingual (adj) *(wive ye) goft-o-wonudi (dar farágiri ye zabán)]*

audiology (n) *soruwenási**

audiologist (n) *soruwenás**

audiological (adj) *soruwenásik**

audiometer (n) *sorusanj**

audiometric (adj) *sorusanjik**

audiometry (n) *sorusanji**

audiophilic (n) *sorubáre**

audiotape (n) *sorunavár**

audiotypist (n) *sorunevis**

audiovisual (adj) (abbr **AV**) *źenávini* (<Kordi ye Hourámi). //komakhá ye źenávini* baráye ámuzew dar yáne*/ kelás.//*

audit (n) *bázrasi/ báznegari ye (sáliyáne ye) womárhá/ amárhá/ hamárhá*

audit (v) *residegi kardan; bázresi/ báznegari ye (sáliyáne ye) womárhá/ amárhá/ hamárhá. sar e darsi/ ámuzáki/ kelási con wenavande ye ázád ámadan.*

audition (n) **1** *namáyew e ázmáyewi (baráye arzyábi ye tavánáyi ye namáyewgar, xánande, bázigar yá xonyágar/* entertainer*). //Dáram be namáyew e ázmáyewi miravam ammá gomán nemikonam (ke) be man ham naqwi bedahand.//.* **2** *(taván e/ sahew*[sense] *e) wenaváyi.* **3** *[xub guw dádan/ niyuwidan va barresi kardan.; źenáváyi* [<Kordi ye Hourami]*

audition (v) **1** take part in an audition: *dar namáyew e ázmáyewi bázi kardan/ xándan/ zadan/ naváxtan. //Ce baxwi az namáyew rá bázi mikoni?//.* **2** *(dar namáyewi ázmáyewi) honar e kasi rá ázmudan. //Hickodám/ hicyek az honarpiwehá(yi) (ye doxtar/ zan) rá ke báziyewán rá ázmudim wáyeste nayáftim.//*

auditor (n) *bázras [e hamárgar] e (womárhá/ hamárhá/ amárhá)*

auditorium (n) *(Jáygáh e wenavandegán dar) tálár*

auditory (adj) (*vábaste be) wenaváyi*

the auditory canal *ráh, "...va pák dáwtan az wux tá ráh e wenaváyi baste nadárad. (ZBP, L5488 ZX)*

the auditory nerve *pei ye wenaváyi*

au fait (adj) (French) **au fait (with sth**) *ahl e...; ahl e kár (budan); xub áwná. //In noxostin hafteyi ast ke injá-yam va az inru bá dastgáh/ kár xub áwná nistam.//*

au fond (adv) (French) *dar bon; az páye; az bix. //Gereftári in ast ke u az bix xeili tanbal/ tanásán ast.//*

Aug *(kutáh wode ye)* "August" *Águst/ máh e ut [Fránsavi]*

auger (n) *parmáh/ anjire/ suráxkon e dasti*

aught (pron) *(bástáni) hic (ciz); har (ciz)*

augment (v) *afzudan; bozorgtar kardan; biwtar kardan. //Bá nevewtan e goftárháyi darámad e xod rá afzudan.//*

augmentation (n) **1** *afzudan; bozorgtar kardan/ wodan; biwtar wodan/ kardan.* **2** *(bar) afzude*

au gratin (adv). (French) *xoráki ke ruyaw xorde nán e berewte yá panir e rande wode rixte va poxte báwand.; tahdigi. //gol kalam bá nán yá panir e rande wode ye berewte/ tahdigi.//*

augur (n) *(dar Rum e bástán) morvábin*/ morqvábin* (Kasi ke az ruy e raftár va áváz e morqán áyande rá piwguyi mikard. morvá (wogun e nik) va morqvá (wogun e bad) az áváz e morqán ast.)*

augur (v) **1** *morvá budan; morqvá budan; newáne ye... budan; oqor budan; piwguyi kardan; morvá zadan; morqvá zadan. //Áyá in baráye goruh e (varzewi ye) má bad-oqor ast?; Áyá in baráye goruh e (varzewi ye) má newáne ye badi ast? Áyá in baráye goruh e (varzewi ye) má bad-wogun ast?; Áyá in baráye goruh e (varzewi ye) má morqváyi tavánad bud?//.* **2** **augur well/ ill for sb/ sth** *(beáyin) baráye kasi morvá/ xow-oqor/ morqvá/ bad-oqor budan; baráye kasi xow wogun/ bad wogun budan.; baráye kasi newáne ye xub/ xow-oqor/ newáne ye bad/ bad-oqor budan. //Cuni ye kár e to newáne ye xubi baráye ázmunhá ye máh e áyande ast.; Injur ke to kár mikoni baráye ázmunhá ye máh e áyande xow-wogun ast/ oqor dárad.//*

augury (n) *wogun; wogum; oqor; newáne; morvá; morqvá*

august (adj). *borz; borzu; kámgar; kámkár; borznák (ZBP C5273, BF, MK, BQM). Borz goruhi az jahándárán/ doulatmardán e kohansál.*

August (n) (abbr **Aug**)*Máh e Águst/* Août*, hawtomin máh dar sálmári/ gáhwomári ye farangiyán va tarsáyán.*

Augustan (adj) **1** *Águsti/ vábaste be ruzegár e pádewáhi ye* Augustus Caesar *(Sezár/ Tezár/ Qeysar* <*Xosro), dar in ruzgár soxan e Látin saxt wokufá gardid.* **2** *(vábaste be soxan/ adab va nevewtár e) bástáni/ Águsti. //Az soxanvarán e bástáni/ Águsti ye zabán e Engelisi báyad* Swift *rá námbord.//*

auk (n) *az morqán e daryáyi ye gardan-kutáh ke dar áb wirje miravand, be rang e siyáh va sefid az xáneváde ye* Alcidae *hastand. Inán dar jáhá ye sard e nimkore ye abáxtari* (north) *toxm migozárand.*

auld lang syne *(Eskátlandi) (nám e taráneyi mardomi* [folk song] *az Eskátland ke be viźe dar áqáz e sál e nou mixándand va newángar sahewhá ye* [feelings] *dusti baráye) ruzhá ye xow e gozawte (bud). [con "Javáni kojáyi ke yádat bexeyr!"]*

aunt **1** (**a**) *xále/ xomer/ xámer; amme/ xobder; dáyize (guyew e Espaháni) (Farhang e Nezám); zan dáyi; zan-amu. //Xámer/ xále Maryam, xáhar e mádaram ast. U tanhá xámer e/ xále ye/ amme ye/ xobder e man ast.//.* (**b**) *xále; xomer; xámer; amme; xobder.* **2** *xále, "xále..." in váźe rá beviźe kudakán jelo ye nám e bánováni ke az dustán e nazdik e pedar o mádarewán hastand be kár mibarand, conán ke guyand "Xále Susan", "Xále Torkán".*

auntie (**aunty**) (n) *(anáyin) xomer/ xámer; amme/ xobder*

Aunt Sally **1** *xále-xerse (báziceyi baráye partáb).* **2** *(baráye xárdári) xále xerse. //Ruznámehá az har ádam e sarwenási mitavánand xále xerse besázand.//*

au pair *mehmán e az kewvar e bigáne ke be kárgari miáyad. //Yek mehmán e kárgar baráye wew máh az Yunán dárim./ nazd e má miáyad. Yek doxtar e mehmán e kárgar; Yek mehmán e kárgar e doxtar.; Yek kolfat e bigáne ye mehmán//*

aura (n) *xarman, (besanjid bá "xarman e máh"), "Kanizán o qolámán gerd e xargáh -- Sorayyávár gerd e xarman e máh." (Xosro-Wirin, Nezámi). //Engár hamiwe xarman e wádi dárad.//*

aural (adj) *(vábaste be) guw/ wenaváyi; guwi; wenaváyi. //salyán** [surgeon] *e/ kárdpezewk e guw. ázmun e daryáft e/ fahm e guwi//*

aurally (adv) *guwi*

aureola (**aureole**) (n) (pl **aureolas**) *bengarid be* "halo" *va* "corona"

au revoir (French) *be omid e didár. //Be omid e didár tá sál e áyande.//*

auricle (n) **1** *lále ye guw; tabuk (ZBP, C255 FM); láleká (ZBP, C558 FM).* **2** atrial appendage: *guwak (e dehliz e del)*

auricular (adj) *(vábaste be, yá mánand e) guw; guwi; dar e guwi. //xastuyi* [confession] *ye dar-e-guwi (con be kewiw)//*

auriferous (adj) *(vábaste be sang e káni) zardár; zarmand; zarvar*

aurora (n) **1** aurora borealis (also **the northern lights**) *niwe* <*Niwak, newag (Pahlavi) (ZBP, V6805, MK, BF); niwe* ye abáxtargán*.* **2** aurura australis: *niwe* ye raftungán/ rapvingán*/ nimruzgán*

auspices (n) [pl] **under the auspices of sb/ sth** *zir e sáye ye; dar sáye ye...; zir e bál e...; bá powtibáni ye; bá komak e...; //kári rá zir e/ dar sáye ye/ bá powtibáni ye barnáme ye komak doulat páye gozáwtan/ bonyád nahádan.//*

under favourable, unfavourable, etc auspices *zir e sáye ye; dar sáye ye; bá powtibáni ye. //karád* [committee] *kár e xod rá bá morqvá/ wogun e bad áqáz kard/ áqázid.//*

auspicious (adj) *xojaste; farxonde; homáyun, "Gar in raftan e man homáyun bovad -- negah kon ke farjám e man cun bovad." (ZBP, L3274 SF); "Má án rá (xojaste rá) tanhá be ma'ni ye "mobárak" gereftim." (ZBP, L4030, NKZZF). //Xeili wád-am ke doure ye novin rá bá conin xojastegi/ farxondegi áqáz kardid/ áqázidid.//*

Aussie (n, adj) *Ostráliyáyi/ bumi yá báwande ye Ostráliyá*

austere (adj) **1** *bi tanásáni; saxtgir (dar manew va kerdár); kámkow; bixáhew. //Wamanháyi* [monk] *ke sáde va saxt miziyand.; Wamanháyi ke kámkowi mikonand.; Wamanháyi ke bi tanásáni/ váraste miziyand.//.* **2** *(baráye sáxtemán yá já) xeili sáde, bi zivar; bi zarq-o-barq; bi áráyew. //Sará/ xáne kácáli saxt sáde dáwt.//*

austerely (adv) *bi tanásáni; saxtgiráne; kámkowáne; bixáhew*

austerity (n) **1** *saxti; dorowti; kámkowi. //Saxti ye gámhá ye/ kárhá ye hirbánik** [economic] *e sar-rewtedári* [government]. *Bedonbál e/ dar pei ye jang sálhá ye dorowti/ ruzegár e dorowti/ tangi faráresid.//.* **2** *tangi (ye zendegi), "Pas con haft sál feráxi begozawt, va sálhá ye tangi andarámad..." (ZBP, L2027 TB), "Co piruz az án ruz e tangi berast -- bar árám bar taxt e wáhi newast." (ZBP, L3316 SF); ruzegár e dorowt, "Be dowman har ánkas ke benmud powt -- wavad z-án sepas ruzegáraw dorowt." (ZBP, L5850 SF); "Co piw ámad in ruzegár e dorowt -- To rá ruy binand behtar ze powt." (ZBP, L6067 SF); tangi, "Ke idar sepah wod ze tangi tabáh -- Sezad gar beránim az in razmgáh." (ZBP, L6037 SF). //Az tangihá ye zamán e/ ruzegár e jang jirebandi ye xorákihá va kambud e suxt rá mitaván barwomord.//*

Australian (n, adj) *(bumi yá báwande ye) Ostráliyá; Ostráliyáyi*

Austro-, *(váźe ye serewtani be maini ye vábaste be yá az) Otriw; Otriwi. wahriyári Otriw va Majár*

authentic (adj) **1** *rástin. //yek nebewte ye/ cak rástin; yek dastine ye rástin; yek negár e/ naqqáwi ye rástin.//.* **2** *rást; rástin. //soxani rást/ rástin//*

authentically (adv) *rásti rá; berásti; rástaki*

authenticatation (n) *ostovár dáwtan; newán dádan ke cizi sare ast.*

authenticate (v) *ostovár dáwtan; newán dádan ke cizi sare ast. //Dávi* [claim] *rá ostovár dáwtan. Ostádán/ ostádkárán ostovár dáwteand ke in nevewte/ goftár (berásti) az xod e Tolstoy ast.//*

authenticity (n) *rástini; rástin budan; sare (budan); saregi. //In nevewte/ nebewte/ goftár bigomán rástin/ sare ast.//*

author (n) **1** *nevisande; soráyande; pardázande, "Wáhnáme va Kelile va Ddemne ke pardázandegánewán har kodám wive ye digari midáwtand..." (ZBP, L4408, NKZZF). //*Thoreau *nevisande ye delxáh e man ast.//.* **2** *nevisande, pedar, áfaridegár, dádár, pardázande. //Con man xod pardázande ye in barnáme-am nemitavánam (darbáre ye án) cizi beguyam.//*

authoress (n) *zan e soráyande/ pardázande/ nevisande*

authoritarian (adj) *haváxáh e xodkámegi; xodkáme; sarexod. jahándári/ kewvardári* [government] *ye xodkáme. wahriyári ye xodkáme. //bávar e/ manewte ye/ dabestán e xodkámegi. In dabestán/ ámuzewgáh be wive ye xodkámegi gardánde miwavad.//*

authoritarian (n) *xodkáme. //Pedaram saxt xodkáme bud.//*

authoritarianism (n) *xodkámegi; xodkámgari*

authoritative (adj) **1** *rástguy, "Goft: Ey Demne má rá ahvál e to az moxberán e rástguy dorost gawte ast." (ZBP, L1778 DB). //ágáhi az yek sar-cewme ye ágáhi ye rástguy.//.* **2** (*beáyin*). *ámuzewhá ye/ dasturhá ye, farmánhá ye beáyin.* **3** *xodkáme. ávázi/ áhangi/ áváyi xodkáme*

authoritatively (adv) *xodkáme*

authority (n) **1** (**a**) *xar e kasi raftan; soxan e kasi dar-rou dáwtan; koláh e kasi pawm dáwtan; abardasti; soxan e kasi dar... raván budan; "...va be mawreq va maqreb soxan e man raván ast...." (ZBP, L1220 TBH); rou dáwtan; kasi rá bar... dast budan, "Bar án wahrhá táziyán rá-st dast -- ke na wáh mánad, na yazdánparast." (ZBP, L4635 SF). //Rahbar báyad kasi báwad ke xaraw beravad/ soxanaw dar-rou dáwte báwad/ koláhaw pawm dáwte báwad. Áknun kasáni ke/ mardomi ke dar gozawte be u dastur midádand zir-e-dastaw hastand. Aknun u rá bar kasáni ke (dar gozawte) be u dastur midádand, dast ast. Aknun kárhá dast e ki-st?. Man be dastur e u/ zir e dast e u kár mikonam./ dastvari* [authority] *ye pedaráne.//.* (**b**) **authority (to do sth)** *kasi rá bar... dast budan; dast e... budan. //Dastine nahádan bar cekhá tanhá dast xazánedár/ ganjvar ast. Xazánedár/ ganjvar rá tanhá bar dastine nahádan e cekhá dast ast. Dast e má-st ke/ dastur bá má-st ke in sáxtemán rá begardim.//.* **2** *sálár; sálárán; dastur. //U aknun dar dast e sálárán e*

kuy/ barzan ast. Sarparstán e behdári/ Behsálárán dárand in dástán rá bar-rasi mikonand. Man báyad in rá be sálárán/ dasturán gozárew daham.//.* **3** (**a**) *ostád. //(U) ostád e áváwenási ast.//.* (**b**) *páye; bon; ábewxor. //In rá/ ánce rá ke miguyid bar ce páye ast?/ Ábewxor e gofte ye womá ci-st/ kodám ast?. Hamiwe nám e ábewxorhá rá bedahid; Hamiwe ábewxorhá rá yád konid.; Hamiwe beguyid páye ye/ bon e soxan e/ kár e womá ci-st.//*

authorization; authorisation (n) **1** *gomáwtan; dastur e... dádan; parváne ye.... dádan; ravá sáxtan/ dánestan.* **2 authorization (for sth/ to do sth)** (**a**) *gováhi (baráye cizi dádan); gováhi (baráye anjám e kári dádan); dastur; parváne.* (**b**) *gováhináme; parváne; parvánce. //Áyá mitavánid parváne ye/ gováhi ye xod rá baráye in be man newán dahid?; Áyá mitavánam gováhináme ye/ parváne ye womá rá bebinam?//*

the Authorized Version (abbr **AV**) *Tarjome ye gováhi wode ye Enjil (tarjome ye Engelisi ye Enjil ke be sál e 1611 cáp va paxw wod va be dastur e Wáh James e Noxost, xándan e án dar kelisáhá ravá dáneste wod/ raván gardid.)*

authorize, **-ise** (v) **1** *gomáwtan. //Hengámi ke nistam/ dar ráham u rá be já ye xod gomáwteam.//.* **2** *dastur... dádan; parváne/ parvánce ye... dádan; ravá sáxtan/ dánestan; gováhi dádan/ kardan. //parváne ye/ dastur e pardáxt rá dádan; pardáxt rá ravá sáxtan/ gováhi kardan. Áyá dasturi baráye in didár dáde wode?; Áyá in didár ravá dáneste wode/ gováhi wode?//*

authorship (n) **1** *nevisande, soráyande, xástgáh e yek ketáb/ came. //Soráyande ye in cáme wenáxte nist.//.* **2** *nevisandegi; soráyandegi; pardázandegi; nepigi**

autism (n) *(ravánwenási) divkoluci (ZBP, L1155, FM); [dáldegi* <guyew e Gilaki]*

autistic (adj) *divkoluci (ZBP, L1155, FM); dálde* [<guyew e Gilaki]*

auto (n) (pl **autos**) *máwin; ráde**

auto-, **1** *(váže ye serewtani); xod; xiwtan, va gáh harjá juri tarjome miwavad. //dastine ye xod e. kasi....; dastine (ye yádegári). Zendegináme/ sargozawt (e xod nevewte/ xiwtan).//.* **2** *xod...; xodkámegi; xodrou (máwin, ráde*)*

autobahn (n) *wáhráh/ bozorgráh (dar Álmán; Otriw yá Suyis)*

autobiographic, autobiographical *(vábaste be) sargozawt/ zendegináme (ye xod-nevewte). //Dástánháyi ke minevisad biwtar bar páye ye sargozawt e xodaw ast.//*

autobiography (n) **1** *sargozawt/ zendegimáme (ye xodnevewte). //Tázegi sargozawt e/ zendegináme ye xod rá nevewte.//.* **2** *sargozawt yá zendegináme ye xod rá nevewtan*

autocracy (n) **1** *xodkámegi; "Bexánam be áváz Bahrám rá -- sepahdár e badnám e xodkám rá.: (ZBP, L3177 SF).* **2** *(kewvar yá wahriyári ye) xodkáme*

autocrat (n) **1** *xodkám; xodkáme [bázgardid be "*autocracy*"]. "Be har pádewáhi va xodkámeyi -- nevewtand bar Pahlavi námeyi." (ZBP, L4709 SF).* **2** *xodkáme*

autocratic (adj) *xodkám; xodkáme*

autocratically (adv) *be wive ye xodkámegán*

autocross (n) *hamávard* [competition] *e máwinráni/ rádeáráni* ye sarásari/ sarásar e kewvari*

autocue (n) *xopec* (nevewte ye jelo ye durbin, ke xánande hengám e soxangoftan án rá mixánad)*

autograph (n) *dastine (ye yádegári). //Az xeili futbálbázán e sarwenás/ námvar dastine ye yádegári dáram. daftar e dastinehá ye yádegári; dastine-náme//*

autograph (v) *dastine (ye yádegári bar... nahádan). //yek pácin* [copy]*/ runevewt e dárá ye dastine (ye xod e nevisande)//*

automat (n) *xorákforuwi ye xodkár/ barqi*

automate (v) *be rixt e xodkár darávardan. //In baxw az ravand e savár kardan e kár aknun pák be rixt e xodkár darávarde wode (ast).//*

automatic (adj) **1** *xodkár; bi sarnewin. //máwin e/ gardun e raxtwuyi ye xodkár. dande ye xodkár. tirbár e/ tofang e xodkár.//.* **2** *bi andiwe; náxodágáh; xodkár. //Baráye biwtar e má/ mardom damzadan kári náxodágáh ast.//.* **3** *bi cun-o-cerá. //In laqzew/ gonáh bi cun-o-cerá táván dárad.//*

automatic (n) **1** *xodkár.* **2** *máwin e/ ráde* ye bá dande ye xodkár*

automatic pilot *návtázi/ parváz e xodkár/ bi dast*

automatic teller/ cash dispenser *ás-pise* [bengarid be "*Cash*"]*

automatic transmission *(ráde*/ máwin bá) dande ye xodkár*

automatically (adv) *(be wive ye) xodkár*

automation (n) *máwini kardan. //Máwini kardan e (kárhá ye) in kárxáne kár e xeilihá rá az dastewán migirad/ xeilihá rá bikár mikonad.//*

automaton (n) (pl **automatons** or **automata**) **1** *Ádamak e barqi.* **2** *(con) motor/ máwin; con ádamak e barqi*

automobile (n) *ráde*/ máwin*

autonomous (adj) *xodsar, "Bohlul bar Junpur ke az 80 sál piw az án xodsar wode bud dast yáft va án kewvar rá bar Dehli biyafzud." (ZBP, L7511 DTH); sarxod; jodásar (ZBP, L4209 TMK) be sarexod, "In darxor e enkár nist ke ádamiyán be sar e xod rastegár nemigardand...." (ZBP, L4326, NKZZF). ázád; ázádkám (ZBP, C7665 BF). //hamdasti ye/ peivand e kewvarhá ye ázád/ jodásar/ xodsar.//*

autonomy (n) *xodsari; jodásari; ázádi; ázádkámi. //Sarparastán e har baxw/ wáxe dar baxw e xod pák ázád-and/ ázádkám-and.//*

autopsy (n) *kálbod wekáfi; nesáswekáfi* [<nesá (Pahlavi)]. gozárew e kálbodwekáfi/ nesáwekáfi**

autostrada *(Italiyáyi) wáhráh/ bozorgráh (dar Itáliyá)*

autosuggestion (n) *(ravánwenási) xodforuxáni*

autumn; **fall** (n) *páyiz; pádiz; payiz; páziz, "Dar sane ye... be fasl e páziz qasd e Baqdád kard...", (ZBP, C2799, FM, Rávandi); xazán; tawtar; tiwtar; tewtar; tir (ZBP, C889 FM, C2714, FM, MK, BF). //Páyiz/ xazán barghá qahveyi migardand. páyiz e (sál e) 1995. áqáz e/ páyán e páyiz. In yeki az sardtarin páyizhá dar cand sál e gozawte bud. ranghá ye/ havá ye/ handhá ye = modhá ye/* [fashions] *páyizi. (pendárin) dar xazán e zendegi; dar áftáb-zardi ye ruzgár e xiw; dar páyiz e zendegi; sar e piri//*

autumnal (adj) *páyizi. //Havá (dar) máh e Tir pák páyizi wode bud.//*

auxiliary (adj) *yár; "tá bá joft e haftom (e pey ye demáqi) yár báwad, andar jonbándan e zabán." (ZBP, L5121 ZX); yávar; miyánji; komaki, "bar u gerd ámadand, sepáh e komaki rá be baxwewhá ye fareván xowdel sáxte..." (ZBP, L7530 DTH). sepáh e/ sepáhiyán e komaki. parastár e komaki. //yek motor e barq e komaki, baráye zamáni ke barq nist/ miravad.//*

auxiliary (n) **1** *yár; yávar; komak; miyánji. //yávarán e pezewki; pezewkyár; behyár; behdár; parastár va mánand e án.//.* **2** **auxiliaries** *(hengám e jang) sepáhiyán e (bigáne ye) komaki.* **3** = **auxiliary verb** *kárváže ye miyánji (ZBP, L2636, NKZZF)*

AV *kutáh-wode ye* "audiovisual", *be in váže bázgardid.* **2** *kutáh-wode ye* "Authorized Version (of the Bible)", *be "*Bible" *bázgardid.*

avail (v) **1** **avail oneself of sth** *be kár bordan; be sud e xod be kár bordan; xod rá bahremand sáxtan. //Az har yáreyi/* [opportunity] *ke be dast áyad/ be dastat oftad báyad xod rá bahremand sáxte/ báyad bahre juyi va Engelisi soxan guyi/ beguyi.//.* **2** *ruy dáwtan, "Ammá moluk har ce xáhand guyand va bá iwán hojjat goftan <u>ruy nadárad</u> be hic hál..." (ZBP, L490, TBH); arzew dáwtan; sud dáwtan; sudmand budan; komak kardan. //(Dar) barábar e tufán ce ciz ruy tavánad dáwt?; Dar barábar e tufán ce ciz komak tavánad kard?//.* **3** *bihude budan; sudi nadáwtan; bisud budan.*

avail (n), **of little/ no avail**: not very/ not at all helpful or effective: *bihude budan; sudi nadáwtan; be kári nayámadan. //Pandi ke be má dádand bihude bud/ sudi nadáwt./ bekár nayámad.//*

to little/ no avail; without avail *bihude; bisud. //Pezewkán bihude (hame jur) kuwidand u rá zende negahdárand.//*

availability (n) *...-yábi/ yábew budan; dar dastras budan; harjá juri tarjome miwavad.*

available (adj) **1** *yáftan; yáftani; bedast ávardan. Harjá juri tarjome tavánad wod. //Pate* [ticket] *rá mitaván az pate-foruwi xarid/ gereft/ be dast ávard. Hengámi ke in ketáb beresad/ dar dastras báwad/ biyáyad be womá ágáhi midahim. Tanhá in otáq/ xáne ázád/ dar dastras bud.; Tanhá hamin otáq rá dáwtim.//.* **2** *ázád; dar dastras; harjá juri tarjome miwavad. //Pasin ázád-am va mitaváni ma rá bebini./ bá man goftogu koni, va mánand e án. Noxostvazir nabud/ noxost vazir dar dastras nabud tá az u beporsand.//*

avalanche (n) *bahman. //Diruz bahman/bahman yek goruh e eskibáz rá kowte cand/ candin deraxt rá wekast/ riwekan kard. (pendárin) kuh. Dar pásox e ágahiyi ke dádim yek kuh náme be má resid.//*

avant-garde (adj). *piwáni; piwrou; piwtáz (dar honar va nevisandegi). //nevisandegán e/ honarmandán e va... piwrou/ piwtáz/ piwáni. jonbew e piwro/ piwtáz/ piwáni//*

avant-garde (n) *piwrován; piwtázán; piwáni. //yeki az hamvandán e piwáni/ piwrován/ piwtázán//*

avarice (n) *áz; ázkámegi; ázkámi; alcaxt (ZBP, C3259 FM). //Áz máye ye án migardad ke tavángarán/ puldárhá bexáhand bázham tavángartar/ puldártar gardand.; (dastán) Az naxorde begir bede be xorde ke xordedunew páras [páre ast].//*

avaricious (adj) *ázkáme; ázvar*

avariciously (adv) *bá áz; ázmandáne*

avdp *kutáhwode ye* "avoirdupois"

Ave *kutáhwode ye* "Avenue". //*káwi ye womáre ye 5 xiyábán e* Gorgán.//

avenge (v) **1** *kin tuxtan; kin.e.... xástan, "Bed-u goft kin e barádar bexáh -- Nabini ke ámad ze Irán sepáh?" (ZBP, L5897 SF); kin... ávardan, "Agar bá to yek pawwe kin ávarad -- ze taxtat be ruy e zamin ávarad." (ZBP, L3210 SF); az... dád setánidan, "...va lawkar e Arab az Ajam dád e xod setánidand." (ZBP, L231 TB). //Kin e kowte wodan e pedaraw rá xást/ gereft/ tuxt/ setánd.//.* **2** **avenge oneself on sb/ sth** *az kasi kin xástan/ tuxtan/ gereftan; az kasi dád e xod setándan/ setánidan. //Kin e xod rá az kowandegán e pedaraw gereft/ tuxt.; Dád e xod rá az az kowandegán e pedaraw setánid.//*

avenger (n) *kinxáh; kinexáh; kinávar*

avenue (n) **1** *xiyábán.* **2** (*kutáh wode* **Ave**) *xiyábán.* **3** *ráh; hand; hanjár. //ráh/ hand/ hanjár e piruzi, námvari...; Cand ráh (piw e pá) dárim. Hame ye ráhhá/ handhá/hanjárhá rá ázmudeyim.//*

aver (v) (**averred, etc**) *ávari goftan; ostovár newán dádan ke...; dávidan*

average (n) **1** *miyángin. //Miyángin e 4, 5 va 9, 6 ast.//.* **2** *miyángin. //In nomrehá/ womárhá xeili bálá ye/páyin e miyángin ast.//*

on (the) average *miyángin. //Miyángin sáliyáne yek wágerd/ dánewámuz/ dánewju rá rad mikonim/ miyafkanim.//*

average (adj) **1** *miyángin. //Miyángin e sál e/ senn e dánewámuzán 19 (sál) ast.; Dánewámuzán miyángin 19-sál dárand. Miyángin e garmá ye Káwán máh e piw 28° C dareje ye sántigrád bud.//.* **2** *miyáne; miyángin. //Baccehá ye dárá ye huw e miyángin/ baccehá ye miyáne-huw. Baráye in gáh e sál, bárandegi miyángin e harsále ast.//*

average (v) **1** *miyángin gereftan. //Baráye residan be/ dast yáftan be in womárhá miyángin gerefteam.* **2** *(miyángin + kárváže). In ráde*/ máwin baráye har litr miyángin 10 kilometr miravad. Miyángin e bárandegi ye sáliyáne 12 sántimetr miwavad.//.* **3** **average out (at sth)** *miyángin... darámadan, va gáh harjá juri tarjome miwavad. //Cáwt/ xorák, miyángin tani 8 dolár miwavad/ darmiáyad. Gáh man mipardázam, va gáh u (mipardázad) ruyehamrafte dar páyán e kár/ saranjám engár sar-be-sar/ yer-be-yer darmiáyad.//.* **average sth out (at sth)** *miyángin gereftan. //Hamárgarán* [tax authority] *e báj/ bájgirán e sar-rewtedári*/* [government] *sud u rá baráye 5 sál, sáli 5000 dolár miyángin gereftand.//*

averse (adj), **averse to sth** *az... ruygardán budan; az... ruy gardándan; kasi rá bad ámadan. //Az kár e sangin/ saxt ruygardán ast. Az andaki/ kami viski / yek kami viski pas az wám ruygardán nistam/ badam nemiáyad.//*

aversion (n) **1** **aversion (to sb/ sth)** *ruygardán budan; ruygardáni; bizári; áriq. //Hamiwe az bámdád zud barxástan/ be wabgir az xáb barxástan bizár/ ruygardán budeam. Az hamán áqáz e kár az sarparast e novin bizári namud/ bizár wod.//.* **2** *máye ye bizári/ áriq. //Az sigár kewidan saxt bizár-am.; Dudkewi/ dud kardan yeki az áriqhá ye viže ye man ast.//*

avert (v) **1** **avert sth (from sth)** *az... gardándan; az... dur kardan; az... ruy bargáwtan; az... anáftan* [<Pahlavi] (riwe ye aknun "anáb-," (ZBP, C2222, MK); //Az cawmandáz e harásangiz/ zewt ruy bargáwtan/ ruy bargardándan/ anáftan*.//.* **2** *duri kardan; parhiz kardan; parhixtan; jelogiri kardan. //Bá konewi biderang az barxord e beham/ zadan beham/ girodári/ patyári* [disaster], *va mánand e án jelogiri kardan. Harjur wode tavánest az inke máye ye badgománi (ye mardom) wavad beparhizad.//*

aviary (n) *áláne; láne ye bozorg (baráye parandegán)*

aviation (n) **1** *havánavardi; parváz.* **2** *barnámerizi va sáxt e havápeimá; havápeimásázi. kár/ dád-o-setad/ bázargáni/ sátvun** [industry] *e havánavardi/ parváz/ havápeimáyi.*

aviator (n) *sarnewin e havápeimá; parvázgar*

avid (adj), **avid (for sth)** *ázkáme; ázvar; porwur; wuride; árezumand. //gerdávarande ye/ anduxtár e/ ázkáme ye sekkehá ye kohan. árezumand e/ wuride ye be dast ávardan e ágáhi az pesaraw.//*

avidity (n) *árezumandi; áz; ázkámegi; ázvari; wur; wuridegi*

avidly (adv) *árezumandáne; por áz; bá ázkámegi; ázvaráne; wuride; bá wuridegi. //Bá sari porwur mixánad.; Xánandeyi (con ketábxáni) porwur ast.//*

avionics (n) *dánew e barq vábaste be parváz; hurfer-barq* [hurfer <Kordi ye Hourámi, "hurferiáy"]*

avocado (n). (pl **avocados**) *ávokádo az Espániyáyi "*aguacate*" az zabán e Nahuatel, "ahuacatel" be maini ye"xáye", guneyi golábi ye sabz yá zerewki az deraxtán e garmsiri ye Ámriká, az gune ye "*Persea*", az xáneváde ye* Laurel *niz be námhá ye "*alligator pear*", yá* "avocado pear" *xánde miwavad.; ábxuj* [<guyew e Gilaki, áb + xuj]*

avoid (v) **1** (**a**) *parhixtan; parhizidan; parhiz kardan; ruy az ... gardándan, "con in masal bar del e xiw bexándam ruy az pazroftan e tahqiq be taqlid bargardánidam..." (ZBP, L1679 DB); az ... dáman negahdáwtan, "Bed-u goft dáman ze Iránián- negahdár o magwáy band az miyán." (ZBP, L3308 SF); ruy táftan az ... "goftam in ... ruy az mosáhebat e meskinán táftan va ... deriq dáwtan ..." (ZBP, L3691 GS); kenáre gereftan, "... ke dar kenáraw giram, kenáre gereftam va goftam..." (ZBP, L3830 GS); kibidan (ZBP, C1717 FM); duri kardan; xod-dári kardan; ruy gardándan, "Nist xodáy magar u, ruy begardán az anbázgirán." (ZBP, L6850 TTT); gorixtan. //az ránandegi dar miyán e/ náf e wahr parhixtan/ parhiz kardan./ Gománam az man duri mikonad/ miparhizad/ ruygardán ast/ kenáre migirad.//.* (**b**) *jelogiri kardan az; piwgiri kardan az. //kuwidan az zadan e behamdigar/ tasádofhá jelogiri/ piwgiri kardan./ Besaxti az zir kardan e gorbehe jelogiri kardam.//.* **2 avoid sb/ sth like the plague** *mánand e jenn o besmelláh budan. //Pas az begu-maguyi ke wod bá man mánand e jenn o besmelláh wode.//*

avoidable (adj) *parhixtani; parhizidani; //ánce rá ke betaván az án parhixt/ parhiz kard/ duri kard.//*

avoidance (n) *parhixtan; parhiz; duri jostan. //az báj pardáxtan parhixtan/ duri kardan/ kibidan//*

avoirdupois (n) (*kutáh-wode* **avdp**) *dastgáh e andázegiri ye vazn "Ávuárdupuá"*

avow (v) *xastu wodan; áwkárá goftan; peimán kardan. //imán e/ manewte ye/ bávar e xod rá xastu wodan/ áwkárá goftan. xod rá haváxáh e sosiyálism/ áyin e Mazdak wenásándan. In doulat peimán karde ke ámájaw páyin ávardan e/ kástan e bájhá-st.//*

avowal (n) *xastuyi; áwkárá goftan; rok o biparde goftan/ bázgoftan. //mehr e/ ewq e xod rá áwkárá goftan; xastuyi be áweq budan//*

avowedly (adv) *áwkárá; biparde; rok. //áwkárá pásoxgu ye laqzewi budan.//*

avuncular (adj) *mánand e/ con dáyi/ yá amu. dar Pársi inrá* ***"pedaráne"*** *tarjome mikonim. //Hengámi ke mixáhad be hamkárán e zirdast e xod pand dahad pedaráne soxan miguad.//*

AWACS (abbr), airborne warning and control system/ *(kutáh wode)* AWACS *dastgáh e áźir/ áźirew e havábord. Havápeimáhá ye dárá ye* AWACS *yá dastgáh e áźir e havábord.*

await (v) **1** *biyusán e... budan; ....rá cewm dáwtan, "va womá rá cawm hamidáwtam tá key birun áyid." (ZBP, L41, TB); cewm be ráh e... budan; guw bazang e... budan. //Biyusán e/ cewm beráh e dasturát*// [*parvá konid/* Note! *"-át" Pársi ast. Tázik nist. (EDPL]. hudehá, pásoxi budan.* **2** *ámáde ye... budan; biyusán e... budan; cewm be ráh e... budan, va báwad ke har já juri tarjome wavad. //Az hame ye xaridárán e má garm paziráyi miwavad. Hamin ke residim saxt dar wegeft wodim/ mándim.//*

awake (v) (pt **awoke**; pp **awoken**) **1** *bidár kardan; bidár wodan. //Hengámi ke parastár be darun e yáne*/ otáq ámad bidár wod. Bacce ye xáb rá bidár kard.; Bacce xáb bud, bidáraw kard.//.* **2** *barangixtan; bidár kardan; barangixte gawtan; bidár gawtan. //Án náme/ námehe tarshá ye kohan rá barangixt.//.* **3 awake to sth** *bidár wodan; ágáh wodan az...; //az bim e kár ágáh gawtan; bol gereftan;/ az pirámun e/ zistbum e/ nahew e xod ágáh gawtan.//*

awake (adj) **1** *bidár. Hanuz bidár nawodeand. //(Áyá) baccehá hanuz bidár-and?. Bidár e bidár-and.; Pák bidár-and.//.* **2 awake to sth** *ágáh budan. //Áyá az bim e kárat ágáhi?; Áyá midáni/.ágáhi dar ce bimi hasti?//*

awaken (v) **1***bidár kardan/ wodan. //Bidár gawtim didim hame rafteand. Ává ye/ áváz e/ sedá ye zang e kelisá ma rá bidár kard./ Az ává ye/ sedá ye zang e kelisá bidár wodam. Az hayáhuyewán morde ham bidár miwod/ morde ham tu ye guraw mijonbid.//.* **2** *bidár kardan; barangixtan. //Dástán e u má rá barangixt.; Dástánaw má rá be xod dáwt.//.* **3 awaken sb to sth** *bidár kardan; ágáh sáxtan/ kardan. //Mardom rá az bim e dáruhá ye xeradpuw/ ravángardán/* [narcotic] *ágáhánidan/ ágáh kardan.//*

awakening (n) *bidári; ágáhi; angizew. //Pas az in ke daryáft wouharaw bá digari ruyeham rixte/ be u nárou zade saxt takán xord/ engár az xáb bidár gawt.//*

award (v), **award sth (to sb)** *cizi rá (be nám e) pádáw/ pádáwt/ pádáwn be kasi dádan; pádafre/ pádafráh... dádan. //Dávarán be har do tan ke be páye/ páyán e bázi residand nomre ye/ womáre ye yeksán*

dádand. Dádgáh baráye ziyáháyi ke dide bud be u 50000 lire pádáw dád. Be u newán e deliri/ delávari dádand.//

award (n) **1** *...dádan; pádáw/ pádáwt/ pádáwn/ pádafre dádan. //pádáw e komak hazine ye ámuzewi dádan.//.* **2** *baram* [<guyew e Gilaki]; pádáw. //Baramháyi* ke dar varzewhá ye pahlaváni/ hamávardhá borde bud be má newán dád. Áyin e dádan e pádáw/ pádáwn/ baram*.; jawn e dádan e pádáw/ baram*.//.* **3** *(dar Engelestán) komak hazine ye ámuzewi/ dánewgáhi. //Be Maryam komak hazine ye dánewgáhi nemidahand./ Maryam rá komak hazine ye dánewgáhi nawáyad.//*

aware (adj) **1** **aware of sb/ sth**; **aware that...** *ágáh; dánestan, va gáh har já juri tarjome miwavad. "In mosávát in mo'áxát A'jami-st -- xub <u>midánam</u> ke Salmán mazdaki-st" (Eqbál e Láhuri). //ágáh az bim e ásib/ bim/ tars az..., va mánand e án. Midáni ce gáh ast?. Bi/ bedune ágáhi ye man rox dád/ Bi án ke bedánam rox/ ruy dád. Xub midánam/ ágáham ke kár xeili kam ast/ kam peidá/ kam yáft miwavad. Fahmid/ dánest ke (yek) cizi dárad misuzad. Gomán nemikonam bedánid (ke) in tá ce andáze baráye man arzew dárad.//.* **2** *ágáh. //Hamiwe az didgáh e xawáyáyi*/ siyási (ádami) ágáh bude ast.//*

awareness (n) *ágáhi; dánestan*

awash (adj) *puwide az áb e daryá; dastxow e mouj e/ kuhe ye daryá; zir e án (e daryá). //Hengámi ke áb e daryá bálá miáyad in sanghá zir e áb miravand. Hengám e tufán arwe ye kawti zir e áb raft/ az áb puwide gawt. (pendárin) Dastwuyi labriz az áb wod/ sar-raft va kaf e áwpazxáne rá áb gereft.//*

away (adv), **away (from sb/ sth)** *baráye kárbord e viże ye in vážehá bá kárvážehá be xod e kárvážehá bázgardid.* **1** *dur; dur az...; az...; tá; va gáh harjá juri tarjome miwavad. //Daryá az mehmánsará do mil dur ast. Az injá tá maqázehá cand pál*/ daqiqe ráh ast. Tá Krismas hameaw yek hafte mánde. Baráye do hafte be estár* rafteand. Naro/ az injá naro. Námeháyat/ Ketábháyat rá az ruy e miz barcidi?. Nur/ rouwanáyi candán ziyád bud ke ruyaw rá bargardánd.//.* **2** *peivaste. //Hanuz dáwt tond-tond minevewt ke zang zade wod/ ke zang xord. Baráye in ke be páyánaw resánand do ruz peivaste/ ázegár kár kardand. Panj pál/ daqiqe nagozawte bud ke con do dust e kohan báham peivaste soxan migoftand/ gabmizadand.//.* **3** *harjá juri tarjome miwavad. //Áb candán juwid ke xowk wod/ tah kewid. Án peikare kamkam rangaw raft/ nápadid gawt. Án kolbe rá áb bord/ láxiz/ seyl wost o bord. (pendárin) Hame ye wab raqsidand/ páy kuftand/ páykubi kardand/ dast afwándand/ vawtidand/ vawtand.//.* **4** *(baráye goruhhá ye varzewi con futbál va mánand e án) //dar zamin e dowman/ hamestár. Fardá dar zamin e/ xák e dowman/ hamestár bázi mikonand. Hame ye hamávardháyi rá ke dar xák e/ zamin e dowman/ hamestár kardim báxtim.//.* **5** **away with sb/ sth**! *(wegeftváže/* exclamation*) cizi yá kasi rá az miyán bardáwtan/ rándan va dur kardan. gom wodan. //Nábud bád/ gom wavand in bandhá ye dast-o-págir! xár va náciz.//*

awe (n) w*okuh, "In mard e dini bar in sang newast va sang dar ábgine ye kár e má andáxt va wokuh e má az del e xaláyeq begereft." (ZBP, C1578, FM,Marzbánnáme); ásá (ZBP, C119 FM); afd; afdidan, "Ardaván va asubárán faráz residand va az conán zanew be án áyine afdid porsid ke in zanew ke kard?" (ZBP, L7827, ZVY); tars; nehib; nehiv; wokuhidan, "nágáh negáh kard mardi rá did ánjá istáde va Maryam az u bewokuhid va beharásid va goft: Bázdáwt xáham be xodáy az to agar parhizgári." (ZBP, L6819 TTT). //Noxostin bár ke heram(há ye segáne) rá did afdid/ wokuhid. Tá pánzdah sálegi az pedaram mitarsidam/ miafdidam/ miwokuhidam. Tá pánzdah sálegi az pedaram wekuhi dar del dáwtam. Barádaram az man xeili zerangtar va sálmandtar bud va az inru hamiwe az u mitarsidam/ miafdidam/ miwekuhidam.//*

awe (v), **awe sb (into sth)** *Be* "awe (n)" *váže ye bálátar bázgardid. Dar Pársi bá kárváže ye nágozará con wokuhidan, afdidan va tarsidan tarjome miwavad. //Az wokuh e ánjá/ án nahád afdid/ tarsid/ tars baraw dáwt/ tars varaw dáwt. Az saxti ye/ dorowti ye ávázaw/ sedáyaw tarside/ wokuhide/ tars varewán dáwte xámuw gawtand/ zabánewán band ámad.//*

aweigh (adv) *(daryánavardi) (baráye langar) jaxt kewide (langari ke ávixte yá kewide báwand conán ke nazdik e kaf e daryá báwad.).* Anchors aweigh!: *Langarhá jaxt kewide!*

awe-inspiring (adj) *afdest; afdangiz; wokuhmand. //cewmandázi afdest/ afdangiz/ wokuhmand//*

awesome (adj) *afd; afdangiz; tarsávar; wekuhangiz; wekuhmand; afdest. //Niruyaw/ zuraw afdangiz/ wekuhmand/ afdest bud.//*

awestricken, **awestruck** (adj) *bengarid be* "awe"

awful (adj) **1** *saxt zewt; saxt bad; harásangiz. //ruydádi, kári/ sargozawti/ ázmáyewi/ takáni saxt bad/ zewt/ harásangiz. Badbaxti ye gorosnegán candán harásangiz ast ke besaxti mitaván be án andiwid.//.* **2** *xeili bad. Ce havá ye badi!. Hálam xeili bad ast. Saxt mu ye damáq ast!; Saxt máye ye dard e sar ast.; Dardesar*

e/ gereftári ye badi ast!. Filme/ celparde xeili bad bud.//.* **3** *(anáyin) saxt; biw az andáze. //In puli saxt kalán ast. Saxt dar wetáb-am ke be bánk beresam.//*

awfully (adv) *xeili; saxt; besyár; biw az andáze. //saxt dáq/ garm. saxt pawimán; saxt afsorde. In newán e mehrabáni ye biw az andáze ye womá-st. Engár xeili dir kardeam. Az piwkewi ye womá besyár sepásgozáram.//*

awhile (adv) *andaki; candi. Candi/ andaki bemán. //Candi xáhim mánd./ Hanuz nemiravim./ Tá raftanemán candi/ andaki mánde.//*

awkward (adj) **1** *badrixt; birixt; biqaváre; badqaváre. //Daste ye in quri xeili birixt/ badrixt ast. Dar e badrixti ast, baráye in ke az án tu beravid báyad dollá wavid.//.* **2** *máye ye dard e sar/ gereftári. //Camhá* [bends] *ye/ xamhá ye faráván e ráh máye ye dard e sar ast. To saxt máye ye dard e sar e man wodeyi. To ma rá saxt gereftár kardeyi. Xáhewmand-am didár e/ newast e áyande rá (dar) zamáni behtar nahid. Xáhewmand-am didár e/ newast e áyande rá zamáni nahid ke kamtar máye ye dardesar/ gereftári báwad. Agar fardá (jozv e goruh) bázi nakoni xeili máye ye dard e sar/ gereftári miwavad/ miwavi. Candán bad/ máye ye dardesar nabáw!.* **3** *paxme; colofte; dast-o-pá colofti. //Qu dar xowki saxt colofte/ dast-o-pácolofti ast. Man hamiwe dar raqs/ vawt (dast-o-pá) colofte budeam.//.* **4** *warmsár; warmande. //Daryáftam ke mixástand bá ham tanhá báwand az inru saxt warmsár gawtam/ wodam.//.* **the awkward age** (idm) *(ruzgár e) noujaváni.* **awkward customer** *ádam yá jánevar e camuw/ ná-ahl*

awkwardly (adv) *badrixt; birixt; biqaváre; badqaváre*

awkwardness (n) *badrixt; birixt; biqaváre; badqaváre; warmsári; warmandegi*

awl (n) *darafw; doruw; xale, "Ádamiyán rá soxani bas bovad -- Gáv bovad kaw xale dar pas bovad." (Náser-Xosro)*

awning (n) *sáyebán; catr; cádor*

awoke *zamán e gozawte ye* "awake"

AWOL *(kutáhwode ye).* absent without leave/ *nayámade/ návadi* bidasturi*

awry (adv) **1** *kaź; kaj; nábejá.* **2** *bad; qalat; nádorost; harz; harak. //Naqwehá ye/ barnámehá ye má bar áb wod/ qalat/ harak az áb darámad.//*

awry (adj) *kaj-o-koule. //Raxtaw/ jámeaw hame kaj-o-koule bud.//*

axe; ax (n) **1** *tabar; tabarzin; tabarce; kolang. //(pendárin) Bá tabar be ján e hazinehá ye doulati ye ostánhá oftádan. Az wáx-o-barg e hazinehá ye doulati ye ostánhá zadan.//.* **get the axe** *az kár bikár wodan; birun wodan; járu wodan; gofte wodan ke jol o palás e xod rá barcidan. //Be besyári az kasáni ke dar kawtisázi kár mikonand xáhand goft jol o palás e xod rá barcide beravand.//.* **have an axe to grind** *káseyi zir e nimkáse dáwtan. Káseyi zir e nimkáseaw nist- tanhá az ruy e/ az sar e mehrabáni dárad conin kári mikonad.*

axe; ax (v). **1** *az kár bikár kardan; az kár birun kardan; az miyán bardáwtan; kasi rá járu kardan; kasi rá emwi kardan. //Az kár birunaw kardand. Bikáraw kardand. Káraw rá az miyán bardáwtand. Jol o palásaw rá barcidand.//.* **2** *(bahá, kár yá ciz e digari rá) saxt kástan. //Sál e digar komak hazinehá ye ámuzewi rá saxt xáhand kást.//*

axiom (n) *boneste (ZBP, C2025, MK, BF)*

axiomatic (adj) *boneste (ZBP, C2025, MK, BF). //In yek boneste ast ke yek ciz e doroste hamiwe az páreháyaw bozorgtar ast.//*

axis (n) (pl **axes**) **1** *mix; áse; mehvar [in váźe Pársi ast, meh-var/ mex-var/ mix-var]; tir. //Áse/ mehvar e zamin xatti ast ke miyán e mexhá ye abáxtar va rapivin naháde ast. Do mehvar e/ áse ye zamin az miyán e do mex e abáxtar va rapivin migozarad.//.* **2** *mehvar; mexvar. //Mehvar e/ áse ye yek parhun/ dáyere abarzeh* [diameter] *e án ast.//.* **3** *nabw; mehvar; mexvar; áse. //nabwhá ye/ mehvarhá ye/ ásehá ye ásuyi* [horizontal] *va sahi/ sahik* [vertical].*//.* **4** *hamdasti/ hampeimáni (ye do yá biwtar e kewvar)*

the Axis *hamdasti ye/ hampeimáni ye Álmán, Itáliyá va Źápon dar Jang e Jaháni ye Dovvom.*

axle (n) **1** *mehvar; mexvar; áse; mix; vardane.* **2** *mehvar; áse; vardane; vardáne. //Vardáne ye powti wekaste.//*

ayatollah (n) *áyatolláh*

aye; ay (interj) *(kohan yá dar guyewhá) ári; áre; cawm!. (dar pásox be dastur afsar e niru ye daryáyi) cawm sarkár!*

aye (also **ay**) n **1** (usu pl) vote in support of a motion at a meeting: *ráy e ári.* **2** **the ayes have it** *biwtar e mardom baráye/ be... ráy dádand.*

azalea (n) *Azáliyá giyáháni az gune ye Azlea az xáneváde ye* Rhododendron *ke baráye áráyew va zibáyi káwte miwavand.*

azimuth (n) **1** *(setárewenási) su; samt.* **2** *(zamin-peimáyi) su; samt*

azur (n) *ábi ye ásemáni; nili; láźvard; láźvardi; nilgun; miná; mináyi. //daryáceyi be rang e ábi ye ásmáni/ láźvardin/ mináyi/ nili ke rang e ásmán rá bázmitábánad. pirhani abriwomi be rang e ábi ye ásemáni/ láźvardin/ nili/ mináyi/ nilgun; pirhan e abriwomin e nilgun.//*

Bb

B, b (n) (plural **B's, b's**) **1** *Dovvomin vát* [letter] *e dabire ye Engelisi. //Dar váźe ye* "baby" *do (vát e) "b" hast.//.* **2** "b" *ya'* "si" *(dar musiqi, haftomin ává dar parde ye* C *ye bozorg).* **3** *nomre ye "B". //Dar zabán e Engelisi nomre ye B gereft/ ávardan.//*

B (pencil) (abbr) *(baráye maqz e medád) medád e B (siyáh va narm). //medád e B/ BB/ 2B.//*

B-road *(dar Engelestán) ráh e dareje ye* B *yá do (dar barábar e* A *yá wáhráh).*

BA (US) **AB** = Bachelor of Arts. *vidyár* (< √vid Sanskrit). //dárá ye dareje ye vidyári* dar ximiyá*/ vidyár* e ximiyá* budan./ Bábak e Xosravi vidyár//*

baa (n) *ba-ba (áváz e gusfand yá barre)*

baa (v) (pres **baa + ing,** pt **baa + ed** or **baa'd**) *baba kardan*

babble (v) **1** (**a**) *menmen kardan; verver zadan; zerzer kardan/ zadan. //Zerzer nakon/ menmen nakon va womorde soxan begu!./ Jahángardáni ke be zabán e bigáne verver mizadand.//.* (**b**) *ver zadan; zer zadan; daráyidan. //Ci ver mizane?; Darbáre ye ce ver mizanad?//.* **2** *qolqol kardan; worwor kardan. //juybári ke qolqol/ wor-wor mikonad.//*

babble (n) **1** (**a**) *menmen (kardan); verver (zadan); zerzer (kardan/ zadan). //Ává ye/ sedá ye xeilihá rá miwanidam.//.* **2** *qolqol/ worwor (e gardew e áb dar juybár va mánand e án)*

babbler (n) *ververu; yávegu; harzedará; xowksar (ZBP, L2308 FM)*

babe (n) **1** *(kohan) kudak; bacce; nouzád.* **2** babe *(ámrikáyi- zabán e kuce) jigar; tikke.* **3** baby in arms (**a**) *bacce qondáqi.* (**b**) *kasi ke (hanuz) dahanaw buy e wir midahad; papu*

babel (n) *hammám e zanán; hammám e zanáne; sagsará. //Dar bázári woluq/ por hayáhu con hammám e zanáne; sagsará//*

baboon (n) *meimun e áfriqáyi yá tázi; pahnáne*

baby (n) **1** (**a**) *nouzád; kudak; bacce; záq; zák; záy; tule. //Mádar va bacce/ nouzád aw har do xáband. yek nouzád e doxtar./ pesar e doruze. juje ye/ bacce bolbol/ hezárdastán, bástarak* [thrush]*/ bástarak-záy; bacce áhu, bacce meimun, bacce susmár.//.* (**b**) *tah-táqári; fingili. //(U) fingili ye án goruh e novin ast.//.* (**c**) *bacce; bacce-tarsu. //Bacce ye nádun naba'w o zer nazan/gerye nakon.//.* **2** (**a**) *(zabán e kuce, beviźe Ámrikáyi) zan e javán, jigar, tikke.* **3** *...kuculu; ...-ak. docarxe-kuculu.* **4** *záde ye kasi budan; dast-parvarde ye kasi budan. //Xodaw záyide, báyad bozorgew konad.//*

throw the baby with the bath water *gelim rá bá kak/ kayk suzándan.*

baby (v) (pt, pp **babied**) *lus kardan. //Lusew nakon.//*

baby carriage (US) *káleske/ dorowke ye bacce*

baby-faced (adj) *dárá ye roxsár e kudakáne; baccesár; kudaksár*

babyhood (n) **1** *kudaki; nouzádi.* **2** *(zamán yá ruzegár e) kudaki*

babyish (adj) *kudakáne; baccegáne. //Aknun ke Susan xándan yád gerefte, ketábhá ye por-peikare ye áqáz e káraw rá saxt baccegáne/ kudakáne miyábad.//*

baby-minder; bibysitter (n). *dáye; pázác; bacce-pá; bacce-beppá*

baby-sit (v) (**-tt-,** pt, **-sat**) *kudak páyidan; kudakbáni kardan/ dáyegi kardan; bacce-pá budan; kudakbán budan. //U peivaste baráye má dáyegi mikonad./ bacce(há) ye má rá mipáyad/ kudakbáni mikonad.//*

baby-sitter; baby-siter *dáye; bacce-pá; kudakbán*

baby-sitting (n) *dáyegi; bacce-páyi; kudakbáni*

baby-snatcher (n) *(zan e) bacce-dozd; (zan e) kudak-dozd*

baby-talk (n) *zabán e baccegáne; zabán e kudakáne*

baby tooth (n) *dandán e wiri*

baccalaureate (n) *ázmun e páyáni/ farjámin e doure ye dabirestán dar Faránse va besyári dabirestánhá ye jahán; ázmun e páyáni ye dabirestán. ázmun e páyáni ye dabirestán rá dádan; //ázmun e páyáni ye dabirestán rá gozarándan; dar ázmun e páyáni ye dabirestán pazirofte wodan/ rad wodan/ oftádan//*

baccarat (n) *bákárát/ guneyi mengiyá/ qomár/ bá ganjafe/ varaq*

bacchanal (n) (pl **bacchanals**; or **bacchanalia**) *wádxári*

bacchanalian (adj) *wádxári; wádxáráne*

baccy (n) *(dar Engelestán; anáyin) tanbáku*

bachelor (n) **1** (**a**) *bizan; bijoft; bihamsar. //Hame ye ruzgáraw bizan mánd//. kasi ke áhang e án karde ast ke hargez zan nabarad/ nagirad./ wuy nákarde; biwuy, "doxtar e Báfasl e Bosti va az Hasan bemánde be margaw va har cand besyár mohtawamán u rá bexáste budand, u wuy nákarde,…" (ZBP, L413, TBH).* (**b**) *(vábaste be yá az án e) mard yá zan e bi hamsar. //saráceyi darxor e mardán yá zanán e bizan/ biwouhar/ bihamsar.//* **2** *źányár** = B.S. *(<Kordi ye Hourámi); vidyár** = B.A. *(<vid < Sanskrit.),* A bachelor of Arts. *vidyár** BA *(be bálá bázgardid.).* Bachelor of Science, *źányár** (BS) *(be bálá bázgardid.)*

bacillus (n) (pl **bacilli**) *Básilus*

back[1] (n) **1** *powt; pas; tah. //Bá áyne mitaváni powt e sarat rá bebini. Fehrest tah e ketáb ast. Bacce powt e (sar e) ránande newast./ Powt e/ tah e/ pas e sinemá newaste budam va nemitavánestam xub bebinam./ Newániyat rá powt e án (cek) benevis./ Otáqi (dar) powt e xáne. Saráyi ke báqi powtaw ast./ Xáneyi ke báqi pas e án ast./ Bá powt e kárd nemitaváni bebori. powt e dast.//.* **2** (**a**) *powt; kul; gorde; basal. //Be powt xábide be ásmán minegarist. Siyán xofte be ásmán minegarist. Dar kuhnavardi oftád o powtaw wekast.//.* (**b**) *powt (e jánevarán). //Zin rá powt e asb beband.//.* **3** *powt(e jáme).* **4** *powt e/ powti ye sandali.* **5** *(dar futbál va mánand e án) bázikon e powt e meydán (nazdik e darváze).* **6** (idm) **at the back of one's/ sb's mind** *dar bon e andiwe; //engár dar bon e andiwe mipendáwt ke u rá dar gozawte dide ast./ engár u rá dide bud.//*

the back of beyond *powt e kuh; nák já; nák já ábád [Parvá konid ke be bávar e man in váźe ke aknun bar zabánhá raván ast "nákojá-ábád" nabáyad báwad, va hamánjur ke nevewam "nák já" ast. "nák" ham betanháyi va ham dar váźehá ye serewte be maini* [menaing] *ye "bad" va "nágovár" ast. Bá nákravew; náktoxme, nákmanew besanjid. Niz hamánand e in "nákas" báyad "nák+kas" báwad ke yek "k" ye án oftáde; na "ná+kas" agar conin bud "nákas" be maini ye "hickas" miwod.] (JGS). //Powtekuh zendegi mikonand. Dar nákjá(ábád) zendegi mikonand.//*

back to back *powt be powt; powt be ham. Powt be powt. //powt beham beyistid tá bebinim kodám yek boland(bálá)tar-id.//*

back to front *powt-oru [= powtáru]; powt-beru; váru; várune. //Pirhan e pawmiyat rá powtoru [powtáru]/ powt-beru puwideyi.//*

be glad, etc to see the back of sb/ sth *az raftan e cizi yá kasi wád wodan. az nadidan e kasi/ cizi wád gawtan.*

behind sb's back *powt e sar e kasi; bedun e in ke kasi bedánad. //Powt e saraw bad miguyand. Az u dowyád/ dożyád mikonand.//*

be on sb's back *kasi rá ázordan/ ranj dádan/ be sotuh ávardan*

break one's back (to do sth) *kár e kamarwekan kardan; kamarwekan kár kardan; kun e xod rá páre kardan; ján kandan*

break the back of sth *kamar e… (kári) rá wekastan*

get/ put sb's back up *án ru ye kasi rá bálá ávardan/ kasi rá xawmgin kardan. //Raftár e bi-andiwe ye u, án ruy e ma rá bálá ávard/ ru ye sag e ma rá darávard.//*

get off sb's back *dast az sar e kasi bardáwtan; kasi rá vel kardan. //*Get off my back! *Dast az saram bardár!; Velam kon!//*

have one's back to the wall *kasi rá goziri* [option] *namándan/ ráh e goriz nadáwtan/ dar tangná gir oftádan.*

put one's back into sth *saxt be kári kuwidan; bá del o ján be kári pardáxtan*

turn one's back on sb/ sth *az kasi yá cizi ruy bargáwtan/ bargardándan; powt bargáwtan, "Sepáhaw hame powt bargáwtand -- Jahánjuy rá xár bogzáwtand." (ZBP, L3228, SF)*; *powt kardan be…; ruy gardándan az…; //Pas az in ke námvar gawt be xánevádeaw powt kard./ az xánevádeaw ruy bargáwt/ az xánevádeaw ruy gardánd.//*

back[2] (adj) **1** *pas; powt; powti.// báq e powt e xáne. dar e powti; orosi. dandánhá ye powti/ Korsi. pas-kuce; kuce-paskuce.//.* **2** (**a**) *piwin. //womárehá ye piwin e yek máhnáme.//.* (**b**) *pas-oftáde. //pardáxt e pasoftáde; báj* [tax] *e pasoftáde; keráye ye e pasoftáde.//.* **3** *(áváwenási) (baráye váthá ye váki/* vowels*) ke az powt e dahán áyad.* **4** **put sth on the back burner** *kenár gozáwtan; be fardá andáxtan/ afkandan.* **by/ through the back door** *az dar e powt; dozdaki. //Az dustán e sarwenás e xodaw komak gereft va az dar e powt/ dozdaki kár (e doulati) gereft.//*

back[3] (adv) **1** (**a**) *pas; powt; piw. //Powt beyist/ pas beyist tá daste/ bogzarad/ mardom bogzarand./ Xub powt tu ye sandaliyat benewin. Muyat/ muháyat rá be powt wáne kardi./ Xáne/ Saráy az ráh/ jáde dur (neháde) ast./ Yek mil piwtar az yek sácgáh** [car repair shop] *gozawtim.//.* (**b**) *jelogiri (kardan); jelo ye… rá gereftan. //Digar natavánest jelo ye awkaw rá begirad. Ráhbandánhá natavánest jelo ye (piwraft e) mardom rá begirad.//.* **2** (**a**) *sar e já ye noxostin; sare já ye avval; pas…; bar…; vá…; báz…; //Ketáb/ náme rá ru ye raf sar e já ye noxostinaw/ avvalaw bogzár/ bene./ Xáhew mikonam tuppam rá (be man) pasbede./ Xobder/ xomer/ xámer/ amme/ xále -am táze az Páris bázgawte./ Tá ánjá beravam va bázgardam yek tasu/ sá'at mikewad./ Tá tasu ye/ sá'at e wew bázmigardim/ mi-áyim xáne./ In kumal** [party] *cewm-dárad/ mibiyusad* [waits] *ke pas az gozinew(há) báz ru ye kár áyad.//* (**b**) *gozawte; piw; párine; pár. //Sálhá piw dar sadehá ye/ ruzgár e miyáne./ Án cand sál e piw bud.//.* **3** *dar pásox e; pád…; pei-…; //Agar ma rá lagad bezanad man ham dar pásox lagadaw mizanam./ Agar ma rá lagad bezanad man ham lagadaw mizanam./ Agar ma rá lagad bezanad man ham u rá lagad mizanam./ Maryam náme ye derázi be u/ behew nevewt, ammá/ hamáná u hargez pásox nadád./ Doxtare behew labxand zad, va u ham dar pásox labxandi zad.//.* **4** **back and forth** *pas-o-piw. //kawtihá ye bárkew ke miyán e Estámbol va Bodrum pas o piw miravand/ miáyand o miravand.//.* **(in) back of sth** *(Ámrikáyi- anáyin) powt e cizi. //xánehá ye/saráhá ye powt e kelisá.//*

back[4] (v) **1** *pas raftan/ rándan; pas-pasaki raftan/ rándan/ bordan. //bá dande ye pas raftan/ rándan; ráde** [automobile] *rá bá dande ye pas az istgáh birun bordan; ráde* rá pas-pasaki/ bá dand e ye pas rándan/ bordan va be ráh residan; paspasaki rándan/ raftan va be deraxt xordan.//.* **2** **back (on, onto) sth** *powt be… dáwtan/ budan; az powt be… báz wodan/ xordan. //Sará ye/ xáne ye má az powt be rud(xáne) mixorad.//.* **3** (**a**) *yári kardan; yáridan; powti kardan (az kasi). //U námzadi ast ke kumal** [party] *e kár/ kumal e kárgar az u powti mikonad.//.* (**b**) *be… komak e puli kardan/ dádan. //Ke/ ki be in film/ celpard* komak e puli midahad?//.* **4** *gerou bastan (e puli dar asbdaváni, sagdaváni va mánand e án); ru ye… gerou bastan; //Ruy e cahár asb gerou bastam ammá hic(kodám rá) nabordam./ Hic kas ru ye asb e/ sag e barande gerou baste bud?/ Ruy e án asbe/ sage ke hame dustaw dáwtand xeilihá gerou bastand.//.* **5** **back (with sth)** *ástar kardan/ dádan; //powt e cizi rá bá… puwándan; ástar e cizi budan./Powt e peikare rá bá moqavvá puwánde budand.//.* **6** *powt e ruye ye womári* [bill]*/ yáddáwti rá dastine nehádan; powtnevisi kardan.* **7** *(baráye bád) kamkam várune wodan va az cap be rást vazidan.* **8** **back the wrong horse** *dar hamávardi az (asb e) bázande powti kardan; haváxáh e bázande budan; ru ye bázande gerou bastan.* **9** **back away (from sb/ sth)** *(az tars yá bizári) pas-pas raftan; pas-pasaki raftan. //Kudak az tars e sag e bozorg pas-pas raft.//.* **back down**/ **back off** *vel kardan; rahá kardan; báz-pas-newastan; váhewtan. //Ostovár dáwt/ newán dád ke rást miguyad/ ke awá/ haq bá u-st va az inru dowmanánaw/ xordegirán ráhi joz bázpas-newastan/ váhewtan nadáwtand.//.* **back out (of sth)** *jer zadan; (soxan e xod) rá pasgereftan; birun kewidan. //Aknun digar baráye pasgereftan e soxan e xod xeili dir ast./ Aknun digar baráye birun kewidan/ pá paskewidan az peimán xeili dir ast.//.* **back up** *Hanuz mitaváni do metr e digar pasberavi.*
back sb up *delgarm kardan; yári dádan; powti kardan az. //Agar be pásbán beguyam ke án ruz bá to budam az soxan e man powti mikoni?//.* **back sth up** *(márád*/ kámpiyuter) (az parvande, barnáme yá hamánand e án) pácin** [copy] *e powtváne gereftan/ faráham kardan. //pácini baráye ruz e mabádá faráham kardan/ gereftan.//*

back ache(n) *powt-dard; kamardard*

back-bench (n) *(dar Engelstán) namáyande ye kahestán* [lower parliament] *ke páygáh e arjdári nadáwte báwad; namáyande ye birun e goud/ xordepá. namáyande ye xordepá/ birun e goud (budan)*

backbencher (n) *(dar Engelestán) namáyande ye xordepá/ birun e goud.*

backbite (v) (pt, pp **backbitten**) *dowyád/ dożyád kardan; coqoli kardan; źáź xáyidan*

backbiter (n) *dożyádgar; dowyádgar; coqolikon; źáźxá, "Be ruzgár e soltán Mahmud be farmán e vey dar báb e xáje źáź mixáyidam ke hame xatá bud. (ZBP, L364, TBH)*

backbiting (n) *dożyád; dowyád; coqoli; źáźxáyi*

backbone (n) **1** *sotun emohre/ mohreyi.* **2** *sotun; máye ye ostovári. //Conin mardomi sotun e/ máye ye ostovári ye kewvar-and.//.* **3** *niru; taván; pei; toxm. toxm nadárad; sost-pei ast.* **4** **to the backbone** *sarásar; pák; tá bix-o-bon*

backbreaking (adj) *kamarwekan; sotuhande; tavánfarsá. //kár/ kuwew e kamarwekan/ sotuhande/ tavánfarsá//*

backchat, **backtalk** (n) *zabánderázi. //Zabánderázi nakon!/ base!//*

backcloth (n) *parde(yi ke powt e faxan** [stage] *baráye cewmandáz e nemáyew miávizand.)*

backcomb (**tease**) (v) *mu ra' várune ye xábaw wáne zadan; mu rá puw dádan.*

backdate (v) *Tárix e piwtari rá be cizi zadan yá dádan va án rá arjdár dánestan; az tárix e piwtari be womár gereftan. //Afzáyew e dastmozd dar máh e xordád dáde wod ammá az esfand e piw be womár gerefte wod.//*

backdrop (n) *parde(yi ke powt e faxan** [stage] *baráye cewmandáz e nemáyew miávizand.)*

backer (n) **1** *yáridahande; kasi ke komak e puli midahad; powt; yávar; yár.* **2** *gerou-gozár/ wartband (ruy e asb va mánand e án)*

backfire (v) **1** *zud(tar az hengám) rouwan wodan/ tarekidan/ kár kardan/ átaw kardan; nátaráz kár kardan; lagad zadan. //Ráde*/ motor nátaráz kár karde/ lagad zade saxt sar-o-sedá mikard.//.* **2** **backfire (on sb)** *(pendárin) con tof e sarbálá budan; hude ye várune dádan; be ziyán e kasi ke baráye sud e xod kár mikonad darámadan/ tamám wodan. //Bomb zudtar (az hengám) tarekid va xod e harásgar* [terrorist] *rá docár sáxt/ kowt!//*

backfire (n) *(baráye motor) zudtar az hengám rouwan wodan yá átaw kardan; nátaráz kár kardan; lagad zadan (be viźe baráye motorhá ye daruntarkew/ darun-suz/ mensuc** [internal combustion]

back-formation (n) *barsáxtan e riweyi baráye vážeyi (deráztar) con barsáxtan e* <u>televise</u> *az* <u>television</u> *yá* "<u>to lase</u>" *az* "<u>laser</u>".

backgammon (n) *taxte; nard; taxte-nard; nivardawir*

background (n) **1** *zamine; bum, "Biyárást án rá [derafw e káviyán rá] be dibá ye Rum -- ze gouhar bar u peikar o zarw bum." (ZBP, L7512, SF).* **2** [sing] (**a**) *áftábi nawodan; //nagozáwtan ke… áftábi wavad/ dide wavad.//.* (**b**) *kamrang; nácewmgir; zamine; siyáhi e lawgar. //musiqi ye/ navá ye zamine.//.* **3** (**a**) *zamine; piwine. //In ruydádhá ye xawáyáyi/ siyási rá báyad dar ru ye zamine ye tanew e fazáyande ye (miyán e) xoráyán va xorbarán* [east and west] *did/ bar-resi kard./ ágáhi ye zamineyi/ bonyádi.//.* (**b**) *zamine; piwine; xáneváde. //Az yek xáneváde ye kárgari barxáste/ miáyad.//* (**c**) *zamine; ágáhi; piwine. //Áyá mitavánid darbáre ye nahew* [situation] *e hirbánik* [economical] *e dálá** [company] *be man ágáhi ye/ piwine ye biwtari bedahid?//*

backhand (n) *(dar tenis) (kust e)* [stroke] *powt-e dasti; kust e váru. //Kust e powt e dasti xub mizanad. Váru xub mizanad.//*

backhanded (adj) *bá kust e* [stroke] *powt e dasti.* **2** *váru; várune*

a backhanded compliment *dast e nanat dard nakone…; dast e nanam dard nakone...!; dast e womá dard nakone...!*

backhander (n) *(zabán e kuce) sebil e kasi rá carb kardan; páre* [bribe] *(dádan)*

backing (n) **1** (**a**) *komak; yári; powti.* (**b**) *powtibánán; haváxáhán. //Rahbar e novin powtibánán e/ haváxáhán e faráváni dárad.//.* **2** *powti; ástari. powti yá ástari ye párceyi, lástiki, moqavváyi.* **3** *zamine; hamnavázi. zamine bá áváz; zamine bá sáz. //zamine-navázán; zamine-xánán; goruh e navázande yá xánande ye zamine//*

backlash (n) *vákonew e saxt/ sahmgin. //Forupáwi ye xodkámegi ye fáwisthá vákonewi saxt az su ye dast-e-capihá dar pei dáwt.//*

backless (adj) *(baráye pirhan) bipowt; powt-báz*

backlist (n) *fehrest e ketábháyi ke hanuz zir e cáp ast.*

backlog (n) *(kár e) anbáwte yá bázmánde; tal/ kuh/ anbár e kár e bázmánde. //talli/ kuhi az námehá ye pásox dáde nawode. Pas az bast newastan* [strike] *e kármandán e peik anbári/ talli/ kuhi az námehá anbáwte wod ke mibáyast be dast e mardom resánde wavad.//*

back number *womáre ye piwin (e máhnnáme yá mánand e án)*

backpack (n), **tucksack** *kule; kulepowti*

back-pedal (v) (**pedalled-**; US **pedaled**) **1** *(ru ye) docarxe yá ciz e digar várune pá zadan.* **2 backpedal (on sth)** *(soxan e xod rá) pas gereftan yá várune kardan; kár/ ravew e piwin e xod rá várune kardan. //Sar-rewtedárán/ kewvardárán dárand ánce ke hengám e gozinew zabán dáde budan/ gofte budand pas migirand.//*

backrest (n) *powt; powti; já ye lam dádan*

back road *bengarid be* "by-road". *biráhe; biráh, "Be biráh lawkar hami ránadand -- Soxonhá ye wáhán hamixánadand." (ZBP, L4658 SF)*

back room (n) **1** *otáqaki powt e sáxtemán; pastu; sagduni*. **2 back-room boys** *(beviźe dar Engelestán; anáyin) dánewmandán va paźuhandegán e powt e parde*

backscratcher (n) *powt-xár; cangál*

back seat **1** seat at the back of a car, etc. *newim e/ sandali ye powt/ powti (dar ráde* va mánand e án)*

back-seat driver *(riwxand) birun e goud; ránande ye birun e goud.*

take a back seat *birun e goud istádan/ mándan*

backside (n) *(anáyin) kun; tah; áq dáyi (áqá-dáyi). //Kunet-o/ áqdáyit-o bejonbun o kári bekon/ yek kam kár kon!//*

backslide (v) (pt, pp **backslid**) *sar e xáne ye noxostin e xod báz gawtan; be kár/ be jáy e bad e noxostin e xod bázgawtan. //U yek tabahkár/ bezehkár e behbud yáfte/ patet ast ammá hanuz mitavánad sar e xáne ye avvali ye xod/ sar e já ye noxostin e xod bázgardad.//*

backsliding (n) *sar e xáne ye noxostin e xod báz gawtan; be kár/ be jáy e bad e noxostin e xod bázgawtan.*

backspace (v) *hengám e kár bá nusiyák*/ máwin e táyp yek/ do/ cand dande/ espáw** [space] *pas raftan.*

backstage (adv) **1** *powt e parde. //Ma rá bordand powt e parde (tá) bázikonán rá bebinam.//.* **2** *(pendárin) powt e parde. //Xeili delam mixáhad bedánam powt e parde dar dastgáh e sar-rewtedári/ doulat ce migozarad.//*

backstroke (n) *wená az powt; wená ye siyán*

backtalk *bázgardid be* "backchat"

backtrack (v) **1** *ráh e rafte rá bázgawtan.* **2** *az ravew/ soxan e xiw bázgawtan; soxan e xod rá pasgereftan.*

back-up (n) **1** *powti; yári; powtibáni. //Pásbánán az su ye ártew powtibáni miwodand. (kárhá ye/ komakhá ye) powtibáni./ goruh e powtibáni ye ránandegán e yek hamávard e ráde*/ máwin-ráni.//.* **2** *(márád*) pácini* [copy] *(az barnáme yá parvandeyi) baráye ruz e mabádá gereftan; pácin* [copy]*; gerde ye/* [disk] *powtváne; gerde ye pácin* [copy]

backward (adj) **1** *(besu ye) pas, powt, yá áqáz; váru. bázpas negaristan; negáh be powt e sar. powtak-váru* [somersault]. **2** *kond; powlang; pasmánde. //baxwi besyár pasmánde/ powlang az kewvar bedun e ráh e xub va barq./ Bábak be rásti dar kudaki pasmánde/ powlang bud va tá se sálegi ráh nayoftád.//* **3 backward (in sth)** *kamru; dodel. //Wilá berásti doxtar e zerangi/ báhuwi ast ammá dar goftan e/ áwkár kardan e andiwehá ye xod kamru-st.//*

backwards; **backward** (adv) **1** *(besu ye) powt; pas; pas-pasaki; bázpas…, "vey xedmati kard va beraft va be* <u>*pas bázmiraft*</u> *tá nazaraw az Weix monqate' gawt…" (ZBP, L2676, AT). //Bázpas negarist.//.* **2** *paspasaki; paspas; várune. //Várune/ pas-pasaki davidan ásán nist./ (Váźe ye)* "*riw*" *rá agar várune koni* "*wir*" *miwavad.//.* **3** *bázpas…; pasraft. //Bogzár dar zamán bázpas ravim./ Bogzár be zamánhá ye gozawte bázgardim./ Káram be já ye in ke piw ravad/ piwraft konad dárad pas miravad/ pasraft mikonad.//.* **4 backward(s) and forward(s)** *pasopiw; //pas boro piw biyá; con áb e emále./ Miyán e Landan va Páris pas o piw raftan/ peivaste raftan va ámadan. yek jonbew e pas o piw; pas boro piw biyá//*

bend/ lean over backwards (to do sth) *saxttar kuwidan; pedar e xod rá darávardan; kun e xod rá páre kardan. //Garce saxt kuwidim/ pedar e xodemán rá darávardim/ kun e xod rá páre kardim ke mahest e/ sarparast e novin e xod rá xownud sázim, báz ham az kár e má saxt xorde gereft.//*

backwash (n) **1** *paskuhe*; pasxiz* [kuheyi az áb ke powt e kawit be su ye án bázmigardad].* **2** *(pendárin) hude ye/ vákonew e (nágovár) e yek kár/ ravew/ ruydád; pádafre* [punishment]. *//Hude ye nágovár e cand sál jang.; Pádafre ye cand sál jang.//*

backwater (n) **1** *áb e istáde; mordáb; pasáb.* **2** *jáy e pas-mánde va dur-oftáde; powt e kuh; nákjá* [be* **the back of beyond** *bázgardid.]. //In wahr powt e kuh ast. In wahr nákjá-ábád ast/ dur-oftáde va psmánde ast.//*

backwoods (n) **1** *zamin e jangali.* **2** *powt e kuh; já ye pasmánde; nákjá-[ábád].* [be* **the back of beyond** *bázgardid.]*

backwoodsman (n) (pl: **-men**) *powtekuhi; biyábáni*

backyard (n) (also **yard**) **1** (**a**) *(dar Engelestán) andaruni.* (**b**) *(Ámriká) báqce ye powt e xáne/ saráy; parvast.* **2** *dam e dast; vardast. dam e dast; vardast*

bacon (n) **1** *powt-mázu ye namaksud yá dudi ye xuk. yek borew powt-mázu ye namaksud yá dudi ye xuk.*

bacteria (n) (sing **-ium**) *bákteriom; bákteriyá [Wive ye piwnahádi án ast ke baráye námhá ye mikrobwenási con nám e dánewik e jánevarán va giyáhán váźe ye nou nasázim.]*

bacterial (adj) *bákteriyáyi. ázmáyew e bákteriyáyi*

bacteriology (n) *bákteriyáwenási*

bacteriologist (n) *bákteriyáwenás*

bad (adj) (**worse, worst**) **1** (**a**) *bad, past; náxub, "Sabok Zád Farrox zabán bargowád -- Hame kard goftár e náxub yád." (ZBP, L4805 SF); dow-; doź-; tar-; xár; wur; siyáh; siyah; nák. //yek soxanráni ye bad/ náxub; yek bardáwt e/ xarman e bad. xánew/ govewt* [pronunciation] *e bad; bináyi ye bad/ náxub; kamsuyi ye cawm; doźdid. Agar rouwanáyi/ nur bad báwad/ xub nabáwad nemitaváni peikare bardári/ begiri.//.* (**b**) *náwi. //yek ámuzgár e, salmáni ye, cámesorá ye náwi/ nákárázmude va mánand e án. yek cupán e doruqgu; yek wenavande ye bad/ náxub. yek bázande ye nátaván; badbáz.//.* **2** *nápasand; zewt; bad; siyáh; gast, "Ce áweq báwad andar ewq, ce mast -- Kojá bar cawm e u niku bovad gast." (ZBP, L7710, VR). //Zendegiyaw mánand e sag bud./ Zendegi ye badi/ zewti/ gasti* [wicked] *dáwt. Siyahruz bud.//.* **3** *bad; gand; nágovár; saxt. //Be ruzegár e tangruzi/ tangdasti bongáh e má ruzgár e saxti rá gozaránd. Ce havá ye badi!. Ágáhi ye nágovári be u/behew resid: pedaraw nágahán mord/ dargozawt./ In mouzhá ye gandide bu ye gand/ bad midahad/ midahand.//.* **4** *bad, bozorg, siyáh, zewt, saxt, qara-*, [*parvá konid in "qara-" piwvand e Iráni ast va bá siyáh e Torki peivandi nadárad va riwe ye án bá "gerán" va niz piwvand e "qol-" con "qolcomáq" yeki ast. Bázgardid be EDPL] (JGS). //yek laqzew e bad/ bozorg; egnesti* [accident] *bad/ saxt; yek wekastegi ye bad/ saxt, yek sardard e saxt/ bad/ siyáh//.* **5** *tabáh, gandide, xaráb. //toxme morq/ guwt e gandide/ tabáh/ xaráb. Agar máhi ra' dar yaxcál nagozári/ nanehi migandad/ xaráb/ tabáh miwavad.//.* **6** *tabáh; xaráb; puside; bimár; //kamardard* [a bad back]; *dandán e/ dandánhá ye kermxorde/ puside.//.* **7** **bad for sb/ sth** *bad baráye…; ziyánbár baráye…; //Dud kardan/ sigár kewidan baráye womá/ tandorosti ye womá bad/ ziyánbár ast.//.* **8** **bad (for sth/ to do sth)** *náxub; náhengám; xub/ darxor/ faráxor e… nabudan. //zamáni bad/ náxub baráye xarid e saráy/ xáne./ In karáne ye daryá baráye wená xub ast, ammá baráye mouj-savári xub nist.//.* **9** **go from bad to worse** *badtar wodan; ru be badi gozáwtan; //sál e digar Qotbedin Heydar wavi./ Sál be sál rahmat be pársál./ Omidvár budim kárhá behtar gardad ammá badtar wod.//*

(be/ get) in bad (with sb) *az cawm e kasi oftádan. //Váy be/ ruzat/ ruzgárat agar az cewm e áqá/ rayis biyofti./ Agar az cewm e mahest** [boss] *biyofti docár e dard e sar miwavi/ gereftár miwavi.//*

not bad *eh/ ey badak nist/ nabud va mánand e án. //Baráye bár e noxost/ avval badak nabud. "Cuni?", "Eh, badak nistam!"//*

too bad **1** *ey váy, já ye afsus ast ke…; máye ye afsus ast ke…; //Já ye afsus ast ke nemitaváni be mehmáni biyáyi.//.* **2** *(anáyin) hamini ke hast…; hamin ast ke hast…, xáhi…xáhi…; //"Be man xeili kam resid." "Hamin-e ke hast/ hamin ast ke hast./ Biwtar az in behet nemiresad."/ "Xáhi begir xáhi nagir, biw az in behet nemiresad."//*

bad (adv), **badly**. *saxt; bad. //In (hamán) cizi ast ke mixáham, xeili ham saxt mixáhamaw./ Saxt/ bad ásib/ gazand didi?//*

bad (n), **the bad** **1** *bad; badi.* **2** **go to the bad** *bad wodan; manew o kerdár e nik rá az dast dádan; biráh wodan; tarmanew gawtan; nákravew gawtan*

take the bad with the good *harce bádá bád; harce áyad xow áyad*

to the bad *bedehkár; kam dáwtan. //Pánsad dolár bedehkár-am/ kam dáram.//*

baddy (n) *(anáyin) tabahkár (dar dástán, namáyew va mánand e án). //Dar zendegi ye rástin ásán nist/ ásán nataván mardom rá be ferewtegán va tabahlárán baxw kard.//*

be badly off for sth *saxt niyázmand e cizi budan.; saxt… kam dáwtan. //Panáhandegán saxt niyázmand e patu va az án badtar (saxt niyázmand e) xoráki/ ázuqe hastand.//*

bad debt *bedehiyi ke án rá nataván bázpardáxt.*

bad lands (n) *sarzamin(há ye)/ bum(há ye) barahut/xowk/ bibar/ lut*

bad language *downám; soxan e zewt*

badly (adv) (**worse, worst**) **1** *bad; náxub; xaráb. bad bázi kardan/ kár kardan/ xándan. badsáxt; badpuw. //Engár goruh e varzewi ye má dárad xaráb mikonad.//.* **2** *(hamráh e vákiyámháyi* [sentence] *ke niyáz rá newán dahad) saxt; bad; xeili bad. saxt niyázmand e bázsázi/ vásác*/ vawkard* (<Kordi ye Hourámi). saxt zaxmi/ xaste./ saxt dar bázi ye futbál/ pátapká* wekast xorde. //Saxt xáhán e didár e vey-and.//.* **3** **badly off** *tohidast; biciz; dar tangná. //(Má) nabáyad az tohidasti/ bicizi gelemand báwim besyári xánevádehá saxt az má biciztar-and/ tohidasttar-and.//*

bad-mouth (v) *dowyád (kardan); doźyád (kardan)*

badness (n) *badi*

bad-tempered (adj) *badxu; doźxu; kaźxu*

bade *bázgardid be* "bid"

badge (n) **1** *newán.* **2** *newán; namád. //Zanjir newán/ namád e bardegi ast.//*

badger (n) *gurkan; rudak: jánevari pestándár az gune ye* Meles *va* Taxidea *va az xáneváde ye* Mustelidae.

badger (v), **badger sb (with/ for sth)**; **badger sb (into doing sth)** *(be ján e kasi) neq zadan; neq-neq zadan; kasi rá be ján ávardan; kasi rá ázár dádan va be sotuh ávardan; kasi rá bá neq zadan be tang ávardan; bá neq zadan yá ázár pedar e kasi rá darávardan. //Porsew bas ast, pedarat rá be sotuh ávardi/ be tang ávardi!. Candán (be jánam) neq zad tá ánce mixást kardam/ anjám dádam. Tahmures be ján e afdaraw/ amuyaw peivaste neqneq mizanad ke yek durbin e peikarebardári baráyaw bexarad.//*

badinage (n) *(Fáránsavi) bázi va ázár dádan; sar-be-sar gozáwtan; dast andáxtan*

badminton (n) *bázi ye Badminton/ paltapká* [<tapká (Mázandaráni)+ pal (= par)] (JGS)*

baffle (v) **1** *gij kardan; sardargom kardan. //Yeki az porsewhá ye ázmun pák ma rá gij/ sardargom kard./ Kalántari/ pásbánhá darbáre ye kiyi* ye/ ciwi** [identity] *ye kowande pák sardargomand/ gijand.//* **2** *kasi rá az… bázdáwtan; az anjám e kári jelogiri kardan; naqw e bar áb kardan. //Hame ye kuwewhá ye má rá baráye yáftan e u naqw e bar áb kard.//*

baffle (n) *bargardán (ává-bargardán; nur-bargardán; áb-bargardán va mánand e án); váwám (baráye bázgardándan e áb, nur yá ává)*

bafflement (n) *giji; sardargomi*

baffling (adj) *Bezehi/ jenáyati gij-konande.*

BAFTA (abbr) British Academy of Film and Television Arts. *(kutáhwode) farhangestán e celpard*/ film va jam-jám/* TV *e Engelestán.*

bag[1](n) **1** (**a**) *kise (ye párceyi, káqazi, carmi); caqal (kise ye carmi baráye ábkewi); guni; gál; qál; gale (kise ye bozorg beviźe baráye powt e cárpáyán); kif; mawk; táce; anbán; hanbán; anbune; hanbune, anbánce "mohqana álat e hoqne kardan ast… va in álat anbánceyi báwad latif náyzeyi az sim yá az mes... bar vey sáxteand…" (ZBP, ZX L 5348); dabbe (kise ye carmi); parvande (kise ye abzár); peyvase* [<Pahlavi (ZBP, C4809 MK)] (kif e baqali; kif e carmi); xi; xik, xig, xim (ZBP, C5243, FM); xorjin; tubre; ganj; nehanj; gavál, javál: "Bed-u goft káh ár o aspew [aspew = aspest = jou] bemál -- Co gáh e jou áyad bekon dar javál." (ZBP, L5959, SF) kif/ anbán baráye xarid yá kálá. kif; //kif e dasti/ parvande; kif; kise ye abzár. anbán/ tubre ye peik.//.* (**b**) *yek kise/ guni/ anbán va mánand e án. //do kise/ gále/ táce zoqál/ angewt.* (**c**) *cante* [small bag carried on a belt]*.//.* **2** *kise; anbánce; xikce. anbánce/ xikce zir e cewm/ cewmán.* **3** *wekár. //Emruz xub/ xeili wekár kardim.//.* **4** *(anáyin, downám) patyáre; salite; pire sag. //Pire sagi-st. Pir e zan e patyáreyi ast.//.* **5** **bag and baggage** *(anáyin, downám) harjá juri tarjome miwavad.: //áw bá jáw; bá jol o palás./ Keráyedár e u/ kasi ke az u xáneaw rá keráye karde bud bedun e pardáxt e keráye jol o palásaw rá barcid o gorixt/ raft/ dar-raft.//*

a bag of bones *láqaru; mordani; riqu; xáwekun [<Guilaki; pust-o-ostoxán]. //Be gorbehe cand hafte xorák nadádeand, láqar o mordani/ riqu wode. Gorbehe cand hafte ast cizi naxorde xáwekun [Gilaki]/ ostoxáni/ pust-o-ostoxán wode.//*

be in the bag *(anáyin) ruy e wáx e... budan; bigomán budan. //Bigomán dobáre bargozide xáhad wod. Namáyandgiyaw/ bargozinew e dobáre ye u ru ye wáxaw ast.//*

bag[2] (v) (**bagged**) **1** **bag sth (up)** *dar kise/ guni/ táce nehádan/ kardan; kise kise kardan. //gandom rá dar kise/ guni kardan. gandom rá kise-kise kardan. wekár kardan; gereftan/ kowtan (wekár rá); wekardan./ Joz do xarguw cizi wekár nakardand.//* **3** *gereftan, bardáwtan, bi dasturi (ammá na be rixt e dozdi); cizi rá bardáwtan. //Ki kebrit e ma rá bardáwte? Ásudetarin/ behtarin sandali rá baráye xodaw bardáwt. Bekuw yek miz e xáli begiri/ gir biyávari. Kuwidan yek miz e xáli gir ávardan.//.* **4** *ávizán wodan yá budan; káse*

wodan (con sar e zánu ye walvár). //walvári ke sar e zánuyaw káse/ káseyi gawte.//. **5** bags: *xástan; //mixáham ke…; bogzár man…; /Bogzár man noxost/ avval beravam.* [Bags I go first.].//

bagatelle n **1** *tilká* [<til + ká, "til" besanjid bá "tile" va "ká" (bázi), besanjid bá "káya" (guyew e Gonuyi) "bázi"; besanjid bá "tapká", bázgardid be* "baseball"*.] (JGS).* **2** *ciz e xár; xord; náciz; bi-arzew. be rásti náciz/ bi-arzew.* **3** *taráne*

bagel *alange* (nán e seft e alangu-mánand)*

baggage n **1** *bár; bár o bone.* **2** *bon, bone (ye sepáh); sáz o barg.* **3** *(kohan; anáyin yá be wuxi) doxtar e wux yá sarzende va weytán; doxtar e átew-páre; doxtar e wux-o-wang. //Biyá injá átewpáre ye kuculu.//*

baggily adv *ávizán, wol, gowád, duqi*

bagginess n *ávizán/ wol/ gowád/ duqi budan*

baggy adj (**baggier, baggiest**) *ávizán, wol, gowád, duqi. Harjá juri tarjome miwavad. //walvár e duqi//*

bagpipes; **pipes** n *náyanbán; xiknáy. náyanbán/ xiknáy e Eskátlandi*

bags[1] n *walvár; tonbán. walvár e/ tonbán e Áksfordi*

bags[2] n [pl] **bags (of sth)** *faráván; biwomár; xeili. //Já faráván ast./ Baráye/ darbáre ye pul negarán nabáw, xeili dáram.//*

bah interj *ah; tof; tafu, "Tafu bar to ey carx e gardun!, tafu!"* (SF)

bail n **1** *gerou; páyandán.* **2** *páyandidan; bá gerou/ páyandán ázád kardan; bábizan e kasi wodan. //Dádras u rá bá gerou/ páyandán ázád kard./ Dádras nagozáwt bá gerou/ páyandán ázád wavad.//.* **3** **go/ stand bail (for sb)** *kasi rá bá páyandán/ gerou ázád kardan. kasi rá páyandidan. //bábizan e. kasi wodan.//.* **(out) on bail** *bá gerou/ páyandán ázád kardan/ wodan. //Pasmár* [the accused] *rá (bá 500 dolár) gerou/ páyandán tá dádrasi ázád kardand.//*

bail[1] v, **bail sb out** *bá gerou/ páyandán ázád kardan/ wodan*

bail[2] v, **bale, bail (out)/ sth (out)** *káse-káse/ bá káse yá bá satl az karji/ qáyeq áb birun rixtan. //áb e qáyeq/ karji rá satl-satl birun rixtan. qáyeq/ karji rá satl-satl az áb pák kardan/ tohi kardan./ Qáyeq/ karji forumiravad/ mixenikad/ qarq miwavad magar in ke satl-satl áb rá az án birun rizim.//*

bail[3] *dolak (dar bázi ye tapkáye*/ (in cricket)*

bailey n **1** *báru; divár e biruni ye deź.* **2** *meidán (e darun e deź); parvast*

Bailey bridge *pol e ártewi (ye piwsáxte ye jonbewni* [portable]*); pol e jonbewni*

bailiff n **1** *dastyár e kalántar; farráw.* **2** *(dar Engelestán) piwkár.* **3** *(dar Ámriká) (dar dádgáh) farráw yá pádou (kasi ke mardom rá dar dádgáh sar e jáyewán newánde va ámadan e dávar rá be ágáhi ye hamegán miresánad)*

bailsman n *bábizan; bábizán (ZBP, C26 BQM); páyandán; páyandán dahande* (JGS)

bairn n *(Eskátlandi) bacce; kudak*

bait n *xarxawe; cine; cáwte; cáwtá; cewte; cawte. //Máhi cewte rá gáz zad./ Máhi be su ye cewte ámad. Máhi cewte rá bord/ xord.//. cewte ye zende (kerm, máhi)*

bait v **1** **bait sth (with sth)** *xarxawe/ cine/ cáwte/ cewte nehádan (baráye wekár). dar dám cine/ cáwte/ xarxawe nehádan. sar e qolláb (e máhigiri)/ mikál* rá bá kerm/ cewte/ cáwte zadan/ nehádan.* **2** (**a**) *jánevari rá dar zanjir kardan va sepas bá táxt ávardan va kiw dádan e sagán (baráye sargarmi ye xod yá mardom) án rá ázár dádan. //xers rá dar zanjir kardan va sagán rá bar u táxt ávardan va baráye xande ázár dádan.* [bear-baiting].//. (**b**) *kasi rá bá soxanán e zewt yá doźximán e wekanje/ ázár dádan.*

baize n *(párce ye) máhut*

bake v **1** **bake sth (for sb)** *poxtan. nán poxtan, kák poxtan. //Nán dárad mipazad. Nán rá dárand mipazand. Dáram baráye zádruz e Eskandar kák mipazam. sib zamini ye poxte. lubiyá poxte.//.* **2** *berewtan, dáq o xowk kardan/ wodan; táftan; poxtan. //Áftáb zamin/ xák rá táft/ poxt o saxt o xowk gardánid. Ájor dárad dar kure/ dáw mipazad.//.* **3** *(pendárin, anáyin) poxtan, xeili dáq yá garm budan/ wodan. //Emruz dárim mipazim!; Emruz havá xeili garm-e!. Dárim tu ye/ dar áftáb mipazim.//*

bakelite n *guneyi pelástik*

baker n *nánvá. //az nánváyi cand tá nán xaridan.//.* **a baker's dozen** *kami az yek dojin biwtar; sizdah tá; andaki biw az ánce wáyad.*

bakery n *nánváyi*

baking-hot adj *dáq; tanuri. (yek) ruz e xeili dáq*

baking-powder n *gard e xamir-máye*

baksheesh n *awudád; pádáw; baxwew*

balaclava n, **balaclava**, helmet, *koláhxud*

balalaika *Báláláiká (guneyi mándolin e se-guw, dárá ye se tár viže ye kewvarhá ye Sláv.)*

balance n **1** *terázu.* **2** (**a**) *taráz; tarázmandi. //Savárkárán báyad sahew e tarázmandi ye xubi dáwte báwand.//.* (**b**) *tarázmandi; (raván)dorosti. //Marg e nágaháni ye/ varparew* [sudden death] *e hamsaraw/ zanaw tarázmandi ye raván e u rá darhamkuft.//.* **3** (**a**) **balance (in sth/ between A and B)** *tarázmandi; hamcandi; barábari, "Ma rá daxl o xarj ar barábar bodi -- Zamáne ma rá con barádar bodi." (ZBP, L4895, SF). //Bekuwid miyán e kár va bázi tarázmandi/ barábari/ hamcandi ye behtari be dast ávarid/ padid ávarid. In ruznáme miyán e manewtehá ye* [opinions] *gunáguni rá ke be cáp miresánad tarázmandi rá xub negahmidárad.//.* (**b**) *taráz; tarázmandi. //Hame ye baxwhá ye in sáxtemán tarázmandi ye bavandeyi* [perfect] *dárad. Dar in naqqáwi/ negár taráz e/ tarázmandi ye rixthá va ranghá (saxt) delpazir ast. Dar in naqqáwi/ negár rixthá va ranghá xub be ham miáyad/ xub beham mixorad.//.* **4** *[baráye pul] mánde; taráz; siyáhe; ávarje; ávarce; avár. //Báyad mánde ye/ taráz e womáram/ hamáram/ hesábam rá dar bánk bebinam.//.* **5** (**a**) *mánde (ye bedehi). //Mánde (ye womár/ bedehi) pas az yek hafte pardáxt miwavad.//* (**b**) *mánde; bázmánde. //Hengámi ke kálá ye nou be dastemán beresad/ bázmánde ye dastur e womá rá miferestim. Mánde ye/ bázmánde ye estár** [leave] *e sáliyáneat rá kei migiri/ xáhi gereft?//.* **6** **(be/ hang) in the balance** *andarvá budan; dáneste nabudan; wenáxte nabudan; pá-dar-havá budan; (yek) leng dar havá budan. //Áyande ye in barnáme dáneste nist/ wenáxte nist/ pá-dar-havá-st.//.* **keep/ lose one's balance** *tarázmandi ye xod rá negahdáwtan, tarázmandi ye xod rá az dast dádan. //Ruy e zamin e yax(zade) besaxti mitaván tarázmandi ye xod rá negahdáwt. Sar e pic xeili tond dour zad, taráz e/ tarázmandi ye xod rá az dast dáde (foru)oftád/ zamin xord. Sar e pic xeili tond dour zad, telengew dar-raft.//.* **(catch/ throw sb) off balance** *taráz e/ tarázmandi ye xod rá az dast dádan; teleng e kasi dar-raftan; tarázmandi ye kasi rá beham zadan/ barham zadan. //Tondbád* [gust] *tarázmandi ye ma rá beham zad va nazdik bud biyoftam/ foru-oftam. Nazdik bud az tondbád telengam darbere/ darberavad.//.* **on balance** *ru-ye-ham-rafte. //Bongáh e má garce dar barxi bárehá bá wekast ruberu wode/ dar barxi bárehá kástihá dáwte ammá ruyehamrafte sál e xubi rá powt e sar gozáwte.//*

balance of payments *taráznáme (ye kewvar). //taráznáme ye (kewvari ye) xub/ dorost.//*

balance of power **1** *hamzuri ye kewvarhá/ dahyu*há* (states). **2** *(xawáyá/ [*politics*]) báze (ye niru; cub e tarázmandi). //Con do kumal* [party] *e bozorg har yek be yek andáze já/ newim (dar kahestán) be dast ávardand, kumal e kehin báze (ye niru) rá dar dast dárad.//*

balance of trade *taráznáme ye bázargáni. kásti yá pasoft dar tarázmáme ye bázargáni (ye kewvar)*

balance v **1** (**a**) *tarázidan; taráz kardan/ negahdáwtan. //dalqaki ke cubdasti rá ru ye bini ye xiw taráz negahmidárad.//* (**b**) *taráz istádan/ budan/ nehádan. //Dar taráz e nápáydári/ ná-ostovári ruy e labe ye bárik e panjere istád/ istáde bud. Cand gáh mitaváni ru ye yek pá taráz beyisti?//.* **2** (**a**) *hazine va darámad rá taráz kardan/ tarázidan/ baráber kardan, "Ma rá daxl o xarj ar barábar bodi -- Zamáne ma rá con barádar bodi." (ZBP, L4895, SF); tugi kardan (ZBP C7909, BF). darámad va darraft rá barábar kardan/ taráz kardan/ tarázidan/ tugi kardan.* (**b**) *taráz budan (e hamárhá/* accounts*). //Áyá womárhá ye/ hamárhá ye bongáh taráz ast?//* (**c**) *barábar budan; hamcand budan; (pendárin) jobrán kardan. //Sud e emsál bá ziyán e gozawte ye má hamcand ast. Sud e emsál ziyánhá ye gozawte rá jobrán mikonad. (pendárin) Garce kárázmude nist ammá con saxt tewne ye yádgiri-st in ákaw rá/ in kásti ye u rá jobrán mikonad.//.* **3** **balance A against B** *sanjidan; hambar kardan; sabok-sangin kardan. //Angize ye delpazir e dastmozd e bálá rá bá kár e derázáhang sanjid/ sabok-sangin kard.//.* **4**.*be yek andáze arj nehádan; barábar kardan; barábar negahdáwtan; taráz negahdáwtan; taráz padid ávardan. //In dabestán/ ámuzewgáh mikuwad zamáni rá ke dánewámuz/ dánewju be kárhá ye honari mipardázad bá cemhá* [subjects] *ye dánewik taráz/ barábar negahdárad. Bekuwid dar xorák e xod tarázi/ tarázmandi padid ávarde biwtar mive va kamtar mádde ye sepideyi bexorid.//*

balance beam n *báze*

balanced adj *taráz; ostovár; bavande, "bavande bá hasti va heybat va sáheb e naxvat, mard e áheste va bá tamkin." (ZBP, L7936, Mohammad Moqaddam). bavandegi; az didgáh e raváni tarázmand/ taráz budan. áhangi bavande/ ostovár. xoráki bavande/ tarázmand.*

balance sheet *taráznáme; ávarce; ávárce; siyáhe; avár*

balcony n *bahu; rouwan; báláxáne*

bald adj **1** (**a**) *tás; dáqsar; daqsar; casang; xawang; xawan (con dar xawansár, sarsepid); korak; kacal; daq; tavil; dak; taz; kal, "K-az ceyi kal bá kalán ámixti -- to magar az wiwe rouqan rixti?" (ZBP, C1946, C2994, Moulavi).* (**b**) *daq; dak; lak; bi-puwew va har já juri tarjome miwavad. //Ru ye pá ye sag e má yek gole muyaw rixte. Ruy e pá ye sag e má yek lakke gar wode. táyer/ lástik e sáyide/ bi-áj/ farsude. sarzamin e barahut/ lut.//.* **2** *sáde; xowk. bonesthá ye* [facts] *sáde/ xowk. //bonesthá* [facts] *rá xowk/ sáde barwomordan.//.* **3** **(as) bald as a coot**; *bimu con kaf e dast; bimu/ daq con sar e kir.*

baldachin (pl **baldachins**; or **baldachinos**) **1** *parand e zarbaft.* **2** *sáyebán (M Moqaddam).* **3** *sáyebáni*

bald eagle *wáhin e/ áloh e xawansár; wáhin e pangán; wáhin e bankám. In wáhin be nám e dánewik e* Haliaetus leucocephalus *ast. Bumi ye Ámriká ye abáxtari* [north] *ast. Dar javáni sarásar qahveyi-st ammá be hengám e bozorgsáli parhá ye sar va gardan va dom e án sepid migardad. In parande newán e viźe ye Ámriká ye abáxtari* [northern] *ast. [Parvá konid "Xawansár" be maini* [meaning] *ye "sar-sepid" ast va tanhá "morqábi" nist. "xawan" va "xawang" rá zir e váźe ye* "bald" *bengarid.]*

balderdash n *(kohan; anáyin) źáź; carand; carand o parand. //carand/ carand o parand miguyad/ mibáfad; źáź mixáyad.//*

balding adj *tás/ daqsar/ bimu/ kal/ kacal wodan. //Dar 25 sálegi daqsar/ tás/ kal gawt.//*

baldly adv *rok; biparde; pust-kande. //Rok/ pust-kande behet begam/ biparde be womá beguyam…//*

baldness n *tási; bimuyi; kali; kacali; maźang*

bale[1] n *tang; band; tá; táce; táyce; hále; "Qadar va táleb hamco do hále ye raxt e mosáfer ast bar powt e cárpáy, agar az án do yeki gerántar va digari saboktar oftad raxt bar zamin áyad…" (ZBP, C2475, Tarjome ye náme ye Tansar). tang/ band/ tá ye alaf e xowk. //Párce/ párcehá rá tang-tang/ hále-hále/ tá-tá baste budand. Cand tang e/ hále ye/ tá ye/ táyce ye tanbáku foruw raft?//*

bale[1] v, **bale sth (up)** *be rixt e tang/ hále/ band/ táce/ táyce bastan. alaf e xowk rá dar tang/ band/ táce bastan.*

bale[2] v **1** *bengarid be* "bail[2]". **2** **bale out (of sth)** *bá catr (az havápeimá ye ásibdide birun) paridan*

baleful (adj) *tarsávar; sahmgin; ahrimani. //negáhi/ didári/ parhibi tarsávar; kárkardi* [influence] *sahmgin/ ahrimani//*

balefully adv *tarsávar; sahmgin; ahrimani*

balk[1]; **baulk** n *tir e cubi*

balk[2]; **baulk** v **1** **balk (at sth)** *az zir e cizi dar-raftan; az… wáne xáli kardan; ram kardan. //Asbe az ráhband* [hedge] *e boland ram kard. Pedar o mádaraw/ zádáránaw* az xarid e gitári ke u xáste bud wáne xáli kardand/ sar-báz-zadand zirá xeili gerán bud.//.* **2** (**a**) *cub lá ye carx e… gozáwtan; jelo ye… rá gereftan. //jelo ye barnámehá ye kasi rá gereftan.//.* (**b**) **balk sb of sth** *nagozáwtan/ nahewtan ke kasi be cizi dast yábad; jelogiri kardan az. //Nagozáwtand/ nahewtand be wekárewán dast yáband.//*

ball[1] n **1** (**a**) *tup; golule; guy, "Ke bá guy o cougán be meydán wavim -- zamáni betázim o xandán wavim." (ZBP L6633, SF). tup e futbál/ pátapká*; tup e tenis; tup e kriket* (a cricket-ball)*/ tapkáye*.* (**b**) *tup; golule; guy. //Newáni az se guy bar sardar e maqázehá ye semsári ávixte ast.//.* **2** (**a**) *(dar bázi ye Kriket/ tapkáye*) (har bár) zadan e tup (rá guyand).* (**b**)*(dar beisbál/ tapká*) (har bár) zadan e tup. bad tup zadan* [a foul ball]. (**c**) *(dar futbál/ pátapká*, xáki va mánand e án) zadan e tup. tup rá haváyi zadan/ resándan.* **3** *golule (az cizhá ye gunágun); kufte; gonde; gondak (golule ye xamir yá guwt); goruhe; gorohe, "Har qanimati ke miyoftad az andak va biw az gorohe ye rismáni yá páreyi pawm…" (ZBP, C1386 FM); gorohe (golule ye nax, rismán yá pawm); harrá (golule ye sim yá zar), "Ze hadd e Bisotun tá Táq e Kasrá -- Joneibathá raván bá touq or harrá." (ZBP, C2446, Nezámi); áqonde (golule ye panbe); gond (golule ye xamir yá guwt); nife; life (golule ye abriwom ke con dar jouhar afkanand); qonde (golule ye xamir yá panbe yá mánand e án); cune (golule ye xamir); kolombe; kolonbe; kolonbi; kolomi (guneyi koluce ye guy-mánand ke biwtar dar Kermán pazand); báqonde;báqond; páqond; páqonde; mohre; mohrak; dukji (golule ye nax); gere(h). //Kufte* [a meat ball]. *golule ye/ gulle barf* [a snowball]./ *gorohe; áqonde; dukji (be bálátar bázgardid)* [a ball of wool]//. **4** *bálewtak. har já juri tarjome miwavad. //bálewtak e wast e dast. bálewtak e (wast e) pá.* 5 *xáye; gond; toxm.//.* **5** **the ball is in one's/ sb's court** *aknun pastá ye… ast*

a ball of fire *átawpáre; átewpáre; golule ye átaw*

have the ball at one's feet *ru ye wáx/ sar e wáx e… budan; baxt dar e xáne ye kasi rá zadan*

keep/ start the ball rolling *(kár yá soxani rá) pey gereftan/ báznayistádan; de + kárváźe, con "de begu", "de boxor", "de bezan"; hey+ kárváźe, con "hey xordan", "hey goftan", va mánand e án.*

(be) on the ball *az ravand e ruz ágáh budan; beásá budan* [aware]*; áźir budan. //Mahest/ sarparast e ágáhi resáni* [publicity manager] *ye novin be rásti az ravand e ruz ágáh ast.//*

play ball *hamkári kardan. Hamkári nemikonand./ nemixáhand hamkári konand.*

ball v *golule kardan; gulle kardan; qolonbe kardan; gere kardan. //mowt e xod rá gere kardan//*

ball[2] n **1** *mehmáni ye raqs; vawt-bazm.* **2** (idm) **have oneself a ball** *xow gozarándan; raqsi rá miyáne dáwtan, "Yek dast jám e báde o yek dast zolf e yár -- raqsi conin miyáne ke midáram árezu-st." (Xay-yám)*

ballad n *came; cakme; cagme*

ballade n **1** *cekáme; qaside; cámeyi ke dárá ye yek yá cand karde* [verses] *ke har kardeyi dárá ye 7, 8 yá 10 band báwad va dar páyán be yek karde ye kutáh páyán girad.* **2** *taráne.*

ballast n **1** *tahband* (e kawti).* **2** *tahband*; kuneband* (e bálun).* **3** *pey (dar ráh-áhan).* **4**.*tálá* [<Pawtu] [tarázneqahdárande ye gardew e barq]*. **5** (idm) **in ballast** *(baráye kawti) bi bár*

ballast v, **ballast sth (with sth)** *dar cizi wen kardan; (tah e) cizi rá bá wen por kardan; tahband* kardan; kuneband* kardan*

ball-bearing n **1** *guy-bálew*; gunehâli* (barsáxte az "gu/ guy"+ "neháli").* **2** *guyce; sácme*

ballboy, **ballgirl** n *tup-varcin*

ballcock n *guyband**

ballerina n *doxtar yá zani ke bále miraqsad.*

ballet n **1** (**a**) **the ballet** *(vawt e/ raqs e) bále. //az bále ye kohan kasi rá xow ámadan; bále ye kohan rá dust dáwtan. musiqi ye bále; musiqi baráye bále.//.* (**b**) *bále; //dástáni ke be rixt e bále namáyew dáde wavad. //In bále rá piwtar dide budi?//.* **2** *goruh e bále. //andámhá ye/ hamvandán e bále ye Bálwoy [dar Rusiye]//*

ballet-dancer n *raqsande ye bále*

ball game **1** *tup-bázi.* **2** *kár; kár-o-bár; zamine. //Má pák dar zamine ye novini gám nehádeyim.//* **3** *(Ámrikáyi) bázi ye beysbál/ tapká*.* **4** *(zabán e kuce) meidán; zamin; zamine* [area; range] *va har já juri tarjome miwavad. //(dar gomán e xod) pák part budan. sarangowti; yek arzyábi ye sarangowti//*

ballistics n *muwakwenási*. muwak-wenás; ostád e muwak-wenási*

ballistic missile *muwak e xodforud**

ballocks; **bollocks** n **1** *(anáyin/ zewt) toxm, xáye.* **2** *carand; carand o parand; yáve; jafang. Ce carandi!; Zehi yáve!*

ballocks interj *(anáyin/zewt) carand migi!; ridi!; zer-umadi!*

balloon n **1** *bádkonak.* **2** (**hot-air balloon**) *bálun (baráye savári raftan).* **3** *mawkize* [dar kártoonhá, hobábceyi ke soxanán rá dar án nevisand].* **4** **when the balloon goes up** *hengámi ke gand e cizi darmiáyad. //Hengámi ke gandaw darmiáyad nemixáham in dour-o-barhá/ injá báwam.//*

balloon v **1** *bád kardan; pof kardan. //Bád zir e dámanaw oftád o bád kard.//* **2** **go ballooning** *bálunsavári kardan. //Páyán e haftehá miravand bálunsavári/ bálunsavári mikonand.//*

balloonist n *bálunsavár*

ballot n **1** (**a**) (also **ballot-paper**) *barge ye ráy ye penháni/ puwide.* (**b**) *ráy-giri ye penháni/ puwide.* (**c**) *ráygiri ye penháni/ puwide. //az hamvandán/ andámhá ráy e penháni gereftan./ Dar in báre báyad ráy e penháni/ puwide begirim.//* **2** *womár e/ womárew e ráyháyi ke bá ráy e penáni gerdávari wode.*

ballot (v) **1** **ballot (for sb/ sth)** *bá ráy e penháni bargozidan; penháni/ puwide ráy dádan.* **2** **ballot sb (about/ on sth)** *kasi rá vádáwtan ke baráye cizi ráy e penháni/ puwide dahad. //Raste (ye kárgari) az hamvandán e xod baráye degargunihá ye piwnehádi ráy e penháni gereft.//*

ballot-box n *quti ye/ sanduq e (bargehá ye) ráy (e penháni)*

ball-point n (also **ball-point pen**) *xodkár; (xodkár, qalam e) gutok* (besanjid bá "biro")*

ballroom n *tálár e raqs; vawtgáh*; vawtxáne; vawtsaráy**

balroom dancing *raqs/ vawt e beáyin*

balls (infomal/ derog) **1** *gand; gand zadan; gand e cizi rá darávardan. //Ce gandi zadi!; Gandaw rá darávardi!; Ridi!//.* **2** *carand; carand-o-parand; yáve; ridan. //Harce goft carand/ yáve bud.//*

balls interj (infml/ derog) *carand!; ridi!. Ridi!; Zer ámadi/ umadi!* [Absolute balls!]

balls v, **balls sth up**; **ball sth up** (derog/ infml). *be… ridan; be… ter zadan; …rá tabáh/ xaráb kardan; beham rixtan. //Bá dirkardanaw/ dir ámadanaw be hame ye barnámehá ye man rid/ ter zad. Bá dirkardanaw hame ye barnámehá ye ma rá xaráb kard/ beham rixt.//*

balls-up; ball-up n *ridan; ter zadan; terekmán (terekmun); ridemán/ ridemun; xarábkári. //Dar án ázmun pák ter zadam/ xarábkári kardam.//*

bally adj, adv *nafride* [damned; bloody]. *//Nafride dard-e-sari-st!//*

ballyhoo n **1** *hayáhu; qouqá.* **2** *jár-o-janjál; hayáhu; qouqá*

balm; balsam n **1** *marham; malham* (EDPL)*; rouqan; gavaj (ZBP, C1342 FM); nuwdáru; nuwgiyá.* **2** *malham; marham; nuwdáru; nuwgiyá. //Navá ye árám(e musiqi) con marhami/ nuwgiyá bar guwaw bud.//*

balminess n *xowbuyi; árámbaxwi*

balmy adj (**balmier**, **balmiest**) **1** *(havá ye) garm o delpazir.* **2** *xowbu va árámbaxw, con nuwgiyá*

balmy; **barmy** adv *xowbu va árámbaxw*

baloney; **boloney**

balsa n **1** *balsá (cubi sabok ke baráye sáxtan e balam yá parhibhá va mánand án bekár miravad.).* **2** *deraxt e balsá, deraxti garmsiri dar Ámriká be nám e dánewik e* Ochroma lagopus *dárá ye cub e besyár saxt ke beviźe baráye sáxtan e balam bekár miravad.*

balsam n **1** *źad.* **2** *balsán (deraxti ke az án źad girand.).* **3** *gol e balsán*

baluster n *cub/ tirak/ sotun e narde; páye ye narde*

balustrade n *narde; paluk; pakuk (ZBP, C5635 FM)*

bamboo n *xeyzarán. //Xeyzaránháyi ke kenár e rud roste/ rosteand. xáne ye xeyzaráni. sandali ye xeyzarán//*

bamboozle v **1** *gij kardan. To pák mará gij kardi.* **2** **bamboozle sb into (doing) sth** *feriftan; nirang zadan; ourandidan. //Ma rá ferift/ ourandid conán ke gomán kardam/ gománidam hame ye pul e xod rá gom karde (ast).//*

bamboozle sb out of sth *sar e kasi koláh gozáwtan.*

ban v (**banned; banning**) **1** *be áyin jelo ye cizi rá gereftan; qadeqan kardan; iráxtan* (riwe ye zamán e aknun "iráz-*" bázgardid be* "Censure"*.). Iráxtár* //in namáyew rá iráxt*/ qadeqan kard.; Jelo ye in namáyew rá gereftand.; In namáyew rá iráxtand*./ Warvin*/ Sarrewtedári* [government] *kárbord e zinabzárhá ye wimiyáyi rá iráxt*/ qadeqan kard./ Ráhpeymáyi ye mardom baráye qadeqan kardan e jang e/ bomb e hasteyi.//.* **2** **ban sb (from sth/ from doing sth)** *be áyin jelo ye kasi rá gereftan. Kasi rá iráxtan* (riwe ye zamán e aknun "iranj-*" yá "iráz-*". bázgarid be* "censor" *). //U rá be newast ráh nadádand. Az ámadan e u be newast jelougiri kardand. ámadan u rá be newast qadeqan kardand. ámadan e/ hanbázi ye u rá dar newast iráxtand*. U rá baráye wew máh az ránandegi iráxtand*/ qadeqan kardand.//*

ban n, **ban (on sth/ sb)** *farmán e jelougiri; farmán e qadeqan kardan; iráxt* bázgardid be* "censor". *//Ávardan e nuwábehá ye alkoli/ masti-ávar rá be kewvar iráxtan*/ qadeqan kardan.//*

banal adj *piwepá-oftáde; xár; xármáye; náciz; forumáye. //soxanán e piwepá-oftáde; andiwehá ye/ sahewhá ye xármáye/ piwepá-oftáde/ forumanewáne.//*

banality n **1** *piwepá-oftádegi; xári; xármáyegi.* **2** *soxani xármáye/ forumanewáne. //yek soxanráni ye xármáye//*

banana n **1** *(mive) mouz; deraxt e mouz, deraxt yá buteyi az gune ye* Musa *xáneváde ye* Musaceae *ke dar sarzaminhá ye garmsiri va nime-garmsiri miruyad.* **2** **go bananas** *(zabán e kuce) xawmgin wodan; juw ávardan; átiwi/ átawi wodan; kár e kánáyáne kardan; goh xordan*

banana republic *(xárdári) [Dar tarjome ye in be Pársi noxost nám e kewvar yá mardom rá ávarde sepas pasvand e "-están" rá be kár mibarim, con "Peru-están", "Pánámá-están", niz in pasvand rá baráye xárdári bá váźehá ye digar mitaván be kár bord: "Iránestán", "Sagestán", "Xarestán", "Kawkestán".] (JGS)*

banana skin *pust e xarbuze zir e pá ye kasi (andáxtan/ budan/ wodan). //Piwnahád e degarguni ye bájhá baráye warvin*/ doulat/ sarrewtedári dard e sar/ gereftári xáhad wod. Dástán e degarguni ye bájhá pust e xarbozeyi zir e pá ye warvin*/ doulat/ sarrewtedári ast.//*

band n **1** (**a**) *band; navár; tasme; tang. navárhá ye/ tanghá ye áhani gerd e bowke. baste ye káqaz ke bá kew baste wode báwad. kamarband e (pirhan).* (**b**) *navár. bowqáb e sefid bá navár e ábi gerdágerd e labe ye án.* **2** *daste; goruh; borr. yek daste dozd, yek goruh/ yek borr panáhande; yek goruh páykub o dastafwán.* **3** (**a**) *goruh e/ daste ye navázande ye sázhá ye bádi/ berenji* [brass]. (**b**) *goruh e/ daste ye navázandegán (e taránehá ye mardompasand, baráye raqs/ vawt). goruh e navázande ye musiqi ye raqs/ vawt. //goruh e navázande ye jáz.//.* **4** **band; wave-band** *bord. //ruy e bord e 19-metr//*

band v **1** *bá band/ navár/ tasme/ tang va mánand e án bastan.* **2** **band together** *dast-be-yeki wodan; hamdast wodan. bá ham dast-be-yeki wodan va peiqáre/ peikár kardan. //(dar) barábar e dowman e hamegáni dast-be-yeki wodan/ hamdast wodan.//*

bandage n *xaste-band* "Del e Xosro az dard e iwán bexast -- Tan e xaste ye zendegán rá bebast." (ZBP, L4645, SF); zaxmband; mariwom (ZBP, C640 FM)*

bandage v **bandage sth/ sb (up)** *bastan; zaxm rá bá… bastan (be bálátar bázgardid.). zaxm/ xastegi rá bastan. dasti ke bá xasteband*/ mariwom baste wode báwad.*

band-aid n *navár (e xasteband); zaxmband*

bandana *dastmál e gardan e goldár*

B and B; **b and b**: *(anáyin; dar Engelestán) kutáh wode baráye* "bed and breakfast" = *bestar/ jáy e xáb va náwtáyi*

bandbox n *quti/ kivut e moqavváyi ye sabok baráye koláh va mánand e án*

bandeau n (pl **bandeaux**) *gisband*

bandit n *ráhzan, "ahl e deh hame ráhzan budand…" (ZBP, L2742 AT); wang; kuc; tuni; ráhgir; rahgir, "Jahán ásude gawt az dozd o tarrár -- Ze Kord o Lor, v-az rahgir o ayyár." (ZBP, C6524 VR); mowtang; dozd; ráhdár; żakur. //Ráhzanhá otobusháyi rá ke az kuhestábhá migozawtand zadand.//*

banditry n *dozdi; capávol; ráhzani*

band master n *rahbar e goruh (e navázande ye sázhá ye bádi va con án)*

bandoleer; **bandolier** n *hamyán; hamáyel; koft-band**

band saw n *arre ye tasmeyi*

bandsman n (pl **bandsmen**) *navázande*

bandstand n *jáygáh/ eyván/ sáyebán (baráye goruh e navázande dar havá ye ázád.)*

bandwagon n **climb/ jump on the bandwagon** *káse gereftan va donbál e áw davidan*

bandy[1] v (pt, pp **bandied**) **1** **bandy words (with sb)** *begu-magu kardan; yeki-be-do kardan. //Ey javán, bá man begu-magu nakon/ sar-be-sar nagzár!//.* **2** **bandy sth about** *dahan-be dahan gawtan; dar dahanhá oftádan. //In dástánhá ke dahan-be-dahan migardad pák bipáye-and/ doruq-and/ doruq ast.Nám e u dahan-be-dahan migardad/ dar dahanhá oftáde ke farwin** [chairperson] *e áyande xáhad bud.//*

bandy[2] adj (**bandier, bandiest**) *Baráye zánu ánce darpezewki* **genu valgum** = "bandy" *[zánuhá az ham dur be in rixt e* "**( )**" *dar barábar e* **genu varum** *(zánuhá beham casbide be in rixt e "**)(**"]; gác* (< guyew e Gilaki)*

bandy-legged adj *gác* bengarid be* "bandy"

bane n, **the bane of sb's existence/ life** *máye ye ázár, ázárew/ marg/ nefrin/ tabáhi/ viráni. //In hamsáyegán e por hayáhu máye ye ázár e man-and. Meygosári/ meybáregi máye ye tabáhi/ nefrin e zendegi ye u bud.//*

baneful adj *margbár; máye ye ázár; máye ye ázárew/ tabáhi/ viráni; tabáh konande; virángar; nafride. yek kár e/ kárkard* [influence] *e margbár/ nafride/ tabáh konande/ virángar*

banefully adv *ázárande; margbár; tabáh konande*

bang[1] v **1** (**a**) *kuftan; kustan; kubidan; zadan; bá mowt be dar kuftan. //Dar rá beham zadam/ dar rá kuftam./ Bá mowtaw ru ye miz kuft. Quti/ kivut* rá ru ye/ be zamin kuftam/ zadam.//.* (**b**) **bang (sth) (down, to, etc)** *bá sedá baste wodan; darq o darq; tarák tarák; dar-darq bastan; darqi bastan; tarák-tarák bastan; taráki bastan. //Yek jáyi dari dar-darq//tará-tarák báz-o-baste miwod. Dar rá darq-darq naband!;/Dar rá dar-darq beham nakub! dar (e dig va mánand e án)/rá darqi bast.//.* **2** (**a**) *zadan; kuftan. //Sor xord/ sekandari raft va zánuyaw rá be miz kuft.//.* (**b**) **bang into sb/ sth** *(darqi) be… xordan; (taráki) be… zadan; az… kust yáftan. //Sar e pic david va rást xord be tir e ceráq-barq. Sar e pic david va darqi/ taráki xord be tir e ceráq-barq.//.* **3** *darq-darq kardan; tarák-tarák kardan; taraq-o-turuq kardan. //Taraqqehá xeili taraq-o-turuq kardand.//.* **4** **bang about/ around** *jonbidan o darq-darq kardan/ táláppo-tulup kardan. //Miwanidim ke baccehá bálá bázi karde tálápp-o-tulup mikardand.//*

bang away (**a**) *darq-o-durq máwin kardan; saxt kár kardan (be viże bá máwin e táyp) va darq-darq/ taraqq-o-turuq kardan.* (**b**) *(zabán e kuce) tá tah kardan/ gáyidan; daste rá dar hávan kubidan; tá daste tu kardan.* (**c**) *(anáyin) peivaste átaw kardan; átaw báridan. darq o darq kardan; tarák tarák kardan. //Be dowman peivaste átaw báridim. Dowman rá peivaste zir e átaw gereftim. Yek ruz ázgár tuphá/ tofanghá darq o darq/ tarák-tarák/ taraq-turuq mikard.//*

bang[2] n **1** *kust; kus. // Oftád/ zamin xord o saraw saxt be zamin xord. Oftád va saraw saxt az zamin kust yáft.//.* **2** *darq; taraq; tarák. //Hamiwe dar rá daraqqi mibandad/ hamiwe dar rá taraq beham mikubad. Taraqqe tarekid va darqi/ taráki kard.//.* **3** *(zabán e kuce) kardan; gádan; gáyidan; gá dádan; tondi kardan/ gáyidan; gonjiwki kardan/ gáyidan.* **4** **go(off) with a bang**; **go over with a bang** *(anáyin) (darbáre ye namáyew, musiqi va mánand e án) xeili sar-o-sedá be pá kardan; hengáme (barpá) kardan.*

bang[3] adv **1** *nágahán; tond; saxt; por sar-o-sedá. //laqzidam/ sekandari raftam/ sekandari xordam va saxt be zamin xordam/ táláppi be zamin xordam.//.* **2** (**a**) *dorost; dorost sar e…; //dorost miyán e namáyew/ barnáme./ Dorost gomán zadi. Dorost zadi be ámáj.//* (**b**) *pák; xeili. //In film xeili nou ast. Az in film digar báb-e-ruztar peidá nemiwavad.//.* **3** **bang goes sth** *be bád raftan; bar áb wodan. //Hame ye árezuháyaw baráye gereftan e dareje ye/ páye ye bálátar bar bád raft.//*

be bang on *(zabán e kuce) dorost; bi cuno-o-cerá dorost; //Har bár hame ye xordegiriháyaw saxt dorost/ bi cuno-o-cerá dorost bud. Barnáme ye/ womár e dar-raft o darámad e womá baráye emsál saxt/ bi cuno-o-cerá dorost bud.//*

go bang *(anáyin) tarekidan; darqi/ taráki tarekidan*

bang (n) *darq-darq; daq; tarák. //Pesar bacce dád zad "Darq!Darq! To kowte wodi!"//*

banger n **1** sausage. *(guwt) áganj (sosis).* **2** *taraqqe; xompáre.* **3** *máwine e mawdi/ mawti mamdali*

bangle n *ávaranjan; baranjan; ábaranjan; páy ávaranjan; dast ávaranjan; (bázuband e/ mocband e áráyewi)*

banian; **banyan**; **banyan-tree**: n *deraxt e bániyán yá anjir e Bengáli. In deraxt bumiye xoráyán e* [east] *Hendustán ast. Be nám e dánewik e* Ficus bengalensis,*az xáneváde ye Tutiyán (tut) ast. Wáxehá ye án az bálá be zamin reside dobáre riwe davánde sáqe ye novin misázad.*

banish v **1** **banish sb (from) sth** *az deh, wahr yá kewvar dur kardan/ birun kardan/ birun rándan/ bedar kardan/ rándan. dur kardan, "Man xál e xiw Banduy rá bekowtam va ahl e beyt e iwán náciz kardam va az mamlekat e xod dur kardam." (ZBP, L239, TB), "Xodá ye ta'álá Ebráhim rá mobtalá kard be hejrat va u rá az xáne va wahr e xiw birun kard va be qorbat andáxt…" (ZBP, L2011 TB); "Farmud tá jáme az u barkanand va az deh bedar konand,…" (ZBP, L3799 GS); "Boro farmuw kon deh-rándeyi rá -- Rahá kon dar dehi vámándeyi rá" (Nezámi; Xosro va Wirin); birunidan (ZBP, C5411, BF); uzdehidan (ZBP, C3801 MK). //U rá baráye hamiwe az mihan e xod bedar kardand/ dur rándand/ birun kardand/ birunidand/ uzdehidand/ rándand.//.* **2** **banish sth (from sth)** *az sar bedar kardan. tars rá az sar/ del bedar kardan. //(Hargune) andiwe ye yek estár e** [holiday] *porásáyew/ ásáyewmand rá az sar bedar kard.//*

banished adj *ránde; deh-ránde, "Boro farmuw kon <u>dehrándeyi</u> rá -- Rahá kon dar dehi vámándeyi rá. (Xosro va Wirin; Nezámi)*

banishment n *bengarid be* "Banish". *Baráye hame ye ruzgár/ hamiwe (az kewvar e xod) ránde wodan/ ránde wode budan.*

banister n *narde; pakuk; palauk. //Baccehá/ kudakán (az) ru ye narde/ palauk be páyin sor mixorand.//*

banjo n (pl **banjos**) *bánjo*

bank[1] n **1** *rudbár; karáne ye rud; danb (ZBP, C5159 BF). //Mitaváni be án su ye rud bejahi/ beppari? Sará ye man dar karáne ye nimruzin/ rapivin/ raftun* [sout] *e rudxáne (neháde) ast.//.* **2** *kart; kard; kardu. //Karthá ye/ kardhá ye past/ kutáh miyán e wálizárhá/ bijárhá. golháyi ke ruy e karthá ye kure-ráhhá ye deh rosteand.//.* **3** *powte (ye abr, barf va mánand e án). //Xorwid powt e powteyi abr (foru) raft.//*

bank[2] v **1** *yekvari raftan; kajaki raftan. //Havápeimá saxt be cap yekvari parváz kard/ raft.//.* **2** **bank up** *anbáwte wodan; gure sáxtan; tarásáxtan. //Barf jelo ye anbári anbáwte wode.//.* **bank sth up** (**a**) *anbáwtan.* (**b**) *jelo ye áb rá bá gure anbáwtan; jelo ye áb rá bá xák o gel bastan. rudi/ nahri rá bá gure anbáwtan; rudi/ nahri rá bá xák o gel bastan.* (**c**) *anbáwtan e xáke zoqál va mánand e án (jelo ye átaw dar boxári yá kure) conán ke átaw kam-kam án rá bexorad; puwándan e átaw bá xáke zoqál*

bank[3] n **1** *ganj; "Sar e xord kudak biyárástand -- Pas az ganj dorr o gohar xástand." (ZBP, L5847 SF); bank. pul dar ganj/ bánk dáwtan. sarparast e bánk; gahbed; gáhbed (ZBP, C7400 FM). //womár e bánki; womár e ganjik*. vám e bánki; vám e ganjik*.//.* **2** *(dar mengiyá/ qomár) ganj; bánk.* **3** *ganj; ganjine [ye dánew va mánand e án]. ganjineyi az newánihá, ábewxorhá ye/ ágáhihá ye sudmand padid ávardan. //ganj e xun; ganjine ye xun; bánk e xun//. ganjine ye dádehá.//.* **4** **break the bank** (**a**) *(dar mengiyá/ qomár) varwekast kardan; hame ye ganj rá bordan.* (**b**) *(anáyin) gedá wodan. //Ey bábá! Yek wab agar be namáyew beravi/ beravim gedá nemiwavi/ nemiwavim.//*

bank[4] v **1** *(pul) dar ganj/ bánk nehádan; be ganj/ bánk sepordan. anduxte ye/ pasandáz/ dastmozd e xod rá dar ganj*/ bánk nehádan/ be ganj/ bánk sepordan.* **2 bank (with sb/ sth)** *dar ganji/ bánki womár/ pul dáwtan. //Puletán rá be kodám ganj/ bánk misepárid? Bá kodám ganj/ bánk womár/ hesáb dárid?//.* **3** (phr v) **bank on sb/ sth** *be omid e kasi budan; be kasi powtgarm/ delgarm budan. //Be omid e womá hastam ke be man komak konid. Be omid e in bud ke kárván dudi/ barqi behengám/ be gáh biyáyad.//*

bank[5] n *radif; raj. //yek raj ceráq, kelid va mánand e án. yek raj ostováne dar yek motor. yek raj páru.//*

bank balance *puli ke kasi dar ganj/ bánk dárad; tanxáh*

bank-book (also **passbook**) n, *daftarce ye (womár e) ganjik*/ bánki*

bank-card = cheque card (cheque) *barge ye ganjik*/ ganjbarg**

bank draft *barát; softe; cek e/ parváne ye/ parvánce ye bánki/ ganjik**

banker n **1** *gahbed/ gáhbed (ZBP, C7400 FM).* **2** *(dar mengiyá/ qomár) gahbed; gáhbed*

bank holiday **1** (*dar Engelestán) ruzi joz wanbe va yek-wanbe ke ganjhá/ bánkhá basteand.* **2** *(dar Ámriká) ruzi ke be dastur e warvin*/ doulat ganjhá/ bánkhá baste ast.*

banking n *gahbedi; gáhbedi; bánkdári. //be kár e gahbed/ gáhbedi pardáxtan. Gahbed/ gáhbed wode.//*

banknote; note *eskenás; wahravá; pul e káqazi*

bank rate *nerx e bahre ye ganjik*/ bánki*

bankrupt n *varwekaste*

bankrupt adj **1** *varwekaste. varwekaste wodan/ budan.* **2 bankrupt (of sth)** *varwekaste; tohi. varwekaste dar manew, andiwe, kerdár. //mardomi/ mardománi ke az didgáh e kerdár varwekaste-and.//*

bankrupt v *(kasi rá) varwekaste kardan; kasi rá varwekastan*

bankruptcy n **1** *varwekaste. dar dádgáh e varwekastegán.* **2** *varwekastegi. //Sál e piw dar in wahr dah varwekastegi ruy dád (va dar divánhá nevewte wod.)//*

bank statement *taráznáme ye ganjik*/ bánki*

banner n **1** *baram (ZBP, C5543 FM); peikar, "Degar rah kár e jang e dowmanán sáxt -- Degar rah peikar e kine barafráwt; Hamángah náy e ruyin dardamidand -- Sar o peikar be dopeikar* kewidand." (ZBP, C5950 VR) [dopikar* = Gemini]. //Ráhpeimáyán baramháyi/ peikarháyi bá nevewtehá ye dorowt "Jangafzárhá ye Hasteyi Na" bá xod mibordand.//.* **2** *derafw; darafw, "…tá vaqt e Yazdgerd e wahriyár, áxar moluk e ajam án rá derafw e káviyán xándandi…" (ZBP, L1996 TB); homáy "Har ánkas ke az wahr e Baqdád bud -- abá neyze o tiq o pulád bud; Hame bargozawtand zir e homáy -- sepahbed hamidáwt bar pil jáy." (ZBP, C802 SF). baram; peikar (be bálátar bázgardid.); banduk, "Derafw e bádi va banduk e iwán sepid báwad…" (ZBP, L7811, ZVY); parcam* (According to PurDavud this word means "cow's tail". *(ZBP, C3945, PD)* [However regardless of this unproven claim, as the root is unknown, a word accepted by the people and in common use for "flag", "streamer", "standard" ought to be recorded as such.] *(Be gofte ye Purdávud in váźe bimaini* [meaningless] *ast, va be maini ye "dom e gáv" ast. (ZBP, C3945, PD) [Bá in hame, con riwe ye in váźe dáneste nist, va gofte ye PurDávud ostovár dáwte nawode, con mardom án rá pazirofte va hamejá be maini ye "baram", va "peikar" be kár miravad, án rá báyad be in maini* [meaning] *paziroft.] (JGS). Darafw e ázádi.* **3** *bimánand; besyár xub. //Sál e besyár xubi baráye birun ferestádan va foruw e kálá(há).//.* **4 under the banner (of sth)** *zir e nám e…; be nám e…; be havá ye...; //Zir e nám e hamawáyi*/ barábari ye awá/ barábari ye hoquq dar gozinew peikár kard.//*

banner headline; **streamer**: *baram; sarxat (e dorowt e ruznáme)*

banns n [pl] *piwágahi ye zanáwuyi (dar kelisá). //Piwágahihá ye zanáwuyi rá xándan/ cáp kardan. Baráye zanáwuyi ye xod ágahi dádan/ piwágahi cáp kardan.//*

banquet n *sur; bazm; mehmáni; mayazd, "Gah xoruwán co dar nebard e to náy -- Gáh nálán co dar mayazd e to cang." (ZBP, C6375, Sanáyi, FM). sur e/ bazm e/ mehmáni ye bayugáni/ arusi*

banquet v **1** *sur dádan.* **2** *be suri/ mehmániyi raftan*

banshee n *faravahari mádine va nálán yá muyegar ke piwágahi az marg dar saráyi midahad (in váźe beviźe dar Irland be kár miravad.); soruw e jánwakar**

bantam n *xorus yá morq yá har parande ye xánegi ye kucak; xorusak; xorusce; morqak; morqce*

bantam adj **1** *(con) xorus e jangi.* **2** *…-ak; …-ce; kucak*

banter n *wuxi; sar be sar gozáwtan; //bázikonani ke sarwád bá mardom sar-be-sar migozárand/ mogozáwtand/ wuxi mikardand.//*

banter v *sar-be-sar gozáwtan; wuxi kardan. ávázi/ sedáyi newángar e wuxi/ sar-be-sar gozáwtan*

Bantu n, **the Bantu** (also **the Bantus**) *Bántu, tire ye Bántu. mardomán e zangi/ siyáhpust e Áfriqá ye nimruzin va miyáni.*

Bantu adj *vábaste be mardom yá tire ye Bántu(há)*

Banyan *bengarid be* "banian"

baobab n *deraxti tanumand dar Ásiyá az xánevváde ye deraxt e abriwom bá miveyi kadu mánand ke torw va xordani ast. Az pust e án káqaz va párce va rismán mibáfand. Nám e dánewik e in deraxt* Adasonia digitata *ast.*

baptism n **1** (**a**) *(be áyin e tarsáyán) wostan; wostan va nám dádan., "Mar Isa-bn e Maryam rá be juy e Ordon ta'mid kardi, ay bewost va Yahyá digar mardomán rá ta'mid hamikardi az bahr e gonáhán…. yá kasi be Rum az Mosalmáni mortad xáhad wodan yá az digar mellati [= dini] be-dán áb bewuyandaw bá warth//áyi ke bá án ast pas tarsá wavad…." (ZBP, L7208 TT).* (**b**) *(be áyin e Tarsáyán) wostowu (va nám) dádan. //Hafte ye piw dar in kelisá wew áyin e wostowu anjám wod.//* **2** (idm) **a baptism of fire** (**a**) *(baráye noxostin bár) átaw didan/ jang didan; maze ye jang yá átaw rá cewidan. bá wáx e gáv áwná wodan/ gawtan.* (**b**) *(baráye noxostin bár) mazze ye nágovár e… rá cewidan; bá wáx e gáv áwná wodan. //ámuzgár e javáni ke baráye noxostin bár mazze ye nágovár e káraw rá micewad/ ke baráye noxostin bár bá wáx e gáv áwná miwavad.//*

baptismal adj *(vábaste be) wostowu (be áyin e tarsáyán). námi ke be kasi hengám e wostosu (be áyin e Tarsáyán dahand). nám e dini (besanjid bá nám e dini nazd e Irániyán); lagan/ houzce baráye wostowu (be áyin e tarsáyán). áb e wostowu/ ábi ke baráye wostowu (be áyin e tarsáyán bekár ravad.)*

Baptist n, adj *Baptist. In goruh az tarsáyán rá bávar bar in ast ke hengámi kudak rá báyad wost o tarsá gardánid ke candán bozorg wode báwad ke betavánad maini* [meaning] *ye án rá daryábad.)*

baptize, **-ise** v **1** *bázgardid (be áyin e tarsáyán) wostan va nám dádan.* **"Baptism"**. *//U rá woste be áyin e tarsáyán Maryam námidand.//.* **2** *bá wostowu be yeki az kiwhá ye din e tarsáyi geravándan. //Ma rá wostowu dáde be áyin e/ kiw e kátoliki geravándand.//*

bar[1] n **1** (**a**) *mil; mile; cub; wemw; wafw; wafwe; wiw; wuwe; qáleb; káleb. yek mile ye áhani ye deráz. yek qáleb wokolát/ sábun.* (**b**) *mile; narde; darband; kolun; kalandar; kalandare. //Powt e panjereháyewán rá mile ye/narde ye áhani zadand/ kár gozáwtand tá dozd natavánad tu beravad. Dar e/ án dar kolun e/ kalandar e kolofti dárad. Powt e án dar kolun e/ kalandar e kolofti hast.//.* **2** *navár. //Hengám e forunewastan e áftáb navár e qermez rangi dar ásemán e xorvarán* [west] *padidár gawt.//.* **3** *navár e felezi, wiw (ke bar newán e ártewiyán zanand tá rade ye kár án dáneste wavad va yá newángar e dobáre newán gereftan báwad.).* **4** (**a**) *(dar musiqi) band.* (**b**) *(musiqi) band. //Cand band e darámad e naváyi rá ke dust dári zir e lab bexán.//.* **5** (**a**) *band (e weni). //Kawti be band e weni barxorde gir kard. Kawti dar band (e weni) newast.//.* (**b**) *jelougir; band. //Bimári mitavánad jelo ye piwraft dar zendegi rá begirad. Náxowi jelougir e piwraft dar zendegi tavánad bud.//.* **6** *(dar dádgáh) narde. //Zendáni powt e narde. (pendárin) dádgáh; dávari; (pendárin) Mardom darbáre ye u dávari xáhand kard/ be dávari xáhand newast.//.* **7** (**a**) *(dar Engelestán) narde.* (**b**) *(dar Ámriká) (dar Mahestán, kahestán yá anjoman e dádárástárán e ostán) narde.* **8** **the bar** (**a**) *(dar Engelestán) dádgáh; dádvar; dastur. //Baráye dádvar/ dastur wodan ámuzew mibinad./ dádvar/ dastur gawtan/ wodan.//.* (**b**) *(darÁmriká) piwe ye dádvari/ dasturi; dádvarán/ dasturán.* **9** (**a**) *piwxán e meixáne; xomestán; xomkade; meikade. //Ru ye cárpáye powt e piwxán e meykade/ xomkade newastan.//.* (**b**) *meixáne; meikade; xomestán; xomkade. //Be meixáne/ meikade raftand/ wodand.//.* **10** (**a**) *…xáne; …kade; piwxán. //sándvicxáne; bazmávardxáne; xáne ye bazmávard; bazmávardkade; qahvexáne; meixáne; meikade; xomxáne; xomkade.//.* (**b**) *…-gari. //kafwgari; muzegari; kafwduzi; pineduzi.//.* **11** behind **bars** *(anáyin) dar band; dar zendán; tu ye holoftuni. //Xuni/ kowande/ ádamkow aknun jáyaw seft tu ye zendán ast. Xuni tu ye holoftuni ye.//*

bar[2] v (**barred**) **1** *bá kolun, kalandar yá mile dar/ darváze va mánand e án rá bastan.* **2** *ráh rá bastan; ráh e… rá bastan; jelougiri kardan; jelo ye… rá gereftan. //Sarbázán ráhbandán kardand va má nágozir bázgawtim. (pendárin) Tohidasti az piwraft jelougiri mikonad.; Tohidasti jelo ye piwraft rá migirad.//.* **3** **bar sb from sth/ doing sth** *jelo ye kasi rá gereftan; kasi rá az… bázdáwtan; kasi rá nagozáwtan/ nahewtan ke… konad. //Baráye sálaw/ sennaw nahewtand/ nagozáwtand dar hamávard hanbázi konad/ be hamávard ravad.//.* **bar sth (with sth**) *ráh-ráh kardan/ wodan. //Ásemán bá abr ráh-ráh wode (bud).//.* **bar sb in (sth)/ out of (sth)** *jelo ye kasi rá gereftan; ráh e kasi rá bastan; kasi rá nagozáwtan/ nahewtan ke birun yá andar wavad; zendáni kardan. //Xod rá dar saráy zendáni kard.//*

bar[3] prep **1** *joz; bejoz; jodá az. //Hame ye wágerdán injáy-and joz do tan ke bimár-and/ náxow-and.//.* **2 bar none** *hame; sarásar; bi cuno-o-cerá; bi-radxor; gewtágewt. //Bi-radxor/ bi cuno-o-cerá in behtarin xoráki bud ke dar sarásar e ruzgáram xordam.//*

bar[4] *bár (yekkán e sanjew e fewár e havá)*

barb n **1** *xár; xár e xamide, con dar qolláb e máhigiri; mikál [<guyew e Gilaki].* **2** *zaxm e zabán. riwxand e sangdeláne* [cruel barbs]

barbarian n, adj *(biwtar baráye xárdári) biyábáni; anirán; dad; dade; dádá; dádu; dádak; barbar. dad; dade. tirehá ye biyábáni/ anirán/ barbar. //Haváxáhán e pátapká*/ futbál ke raftári biyábáni/ dadmanewáne/ con dadán dáwtand/ dárand.//*

barbarian n **1** *aniri; dadmanewi; biyábánigari; barbari.* **2** *zewt; nápasand; ná-áwná. //be dánewámuzán ámuxtan (tá/ ke) nevewtehá ye xod rá az soxanán e/ vážehá ye zewt/ nápasand/ bigáne bezodáyand//*

barbaric adj *dad; dade; dadmanew; biyábáni; anirán; aniráni; barbar. wokuh e aniráni; setamgai/ sangdeli ye dadmanewáne; dadmanewi*

barbarically adv *dadmanewáne; barbari*

barbarity n **1** *dadmanewi; aniri; biyábánigari. Dadmanewi ye/ anirihá ye janghá ye novin.* **2** *dadmanewi; aniri; biyábánigari*

barbarize; **barbarise** v *dadmanew gardánidan; aniráni gardándan; biyábáni gardánidan*

barbarous adj (derog) **1** *dad; dadmanewáne; anir; aniráni; biyábáni; dorowt; nataráwide naxaráwide; barbari. //Ávázhá ye/ sedáhá ye dadáne; ávázháye dorowt/ nataráwide naxaráwide.//.* **2** *dad; dadmanew; aniráni; biyábáni; barbar.// sangdeli ye dadmanewáne; raftár e aniráni/ biyábáni. sarbázán e dadmanew/ aniráni/ biyábáni/ barbar//*

barbarously adv *dadmanewáne*

barbarousness n *dadmanewi; barbari*

barbecue n **1** *qáb e turi ye kabábgari/ beryáni.* **2** *mehmáni ye kabábxori; mehmáni ye beryánixori.* **3** *kabáb; beryáni*

barbecue v *berewtan; beryán kardan; kabáb kardan. //juje-kabáb; juje ye beryán/ beryáni//*

barbed adj *xárdár. qolláb e/ mikál e xárdár. zaxm e zabán; soxanán e niwdár*

barbed wire *sim e xárdár. //Sim e xárdár gerdágerd e zamin/ meidán (va mánand e án) nemigozáwt kasi be ánjá pá gozárad.//*

barber n *salmáni, "muy-setor salmáni ast." (ZBP, L4600 NKZZF); muysotor, "Con Weix dar hammám wod muysotor ánjá bud,istád…" (ZBP, L2592 AT); garrá, "Wiwe ye porxun ke garrá mimakad…" (ZBP, C1668 Moulavi, FM); tangu; tungu; tavángu (ZBP, C6115 FM). //Dáram miravam salmáni/ nazd e muy-sotor muyam rá bezanam.//*

barber pole *newán e sorx o sepid e márpici dar e dokkán e salmáni dar Ámriká va Engelestán.*

barber-shop n *(dokkán e) salmáni/ muysotor*

barber-shop adj *(Ámriká) guneyi musiqi baráye áváz e goruhi ye cártane ye mardán.*

bar billiards *guneyi cougán e rumizi ke dar án bejá ye tup tirak rá be darun e suráx andázand.*

barbiturate n *bárbiturát; bárbiturátum; dáru ye xábávar va árámbaxw. //Biw az andáze bárbiturát xord o mord; az bewzadegi** [poisoning] *ye bárbituráti mord./ bewzadegi* ye bárbituráti* [poisoning]//

barcarole n *guneyi navá ye wádibaxw yá reng ke be viże baráye piyáno nevisand. In musiqi dar áqáz az "Veniz" barxáste va qáyeqránán e Veniz án rá bá sang e 6/8 yá 12/8 xánde be áhang e páruzadan, mirándand.*

bar chart; **histogram** *nemudár e wafwi*/ wafwik**

bar code *wuw-ramz*; wiw-ramz**

bard n **1** *(beviże dar kewvarhá ye* "Celt"*) xonyágar; ávázexán; dástángu; dástánsorá; navázande.* **2** *(kohan) cámezan; wá'er. //cámezan e Avon yá Wekespir//*

bardic *vábaste be xonyágar; ávázexán; dástángu; dástánsorá; navázande*

bare adj (**barer**, **barest**) **1** (**a**) *berehne, "Berehne sepahbed, berehne sepáh -- be nazd e ke xáhi hami dastgáh?" (Ferdousi); loxt; pati; loxt-o-pati. pá berehne; pá pati. tá kamar loxt; berehne tá kamar.* (**b**) *bi… puw; bi puwew; lut; bi…; tohi. bi farw; bi kafpuw. tappehá ye lut/ loxt/ barahut. deraxtán e bibarg/ rut/ rute. sar-berehne; malang (ZBP, C6447 FM). bá dast e tohi/ dastán e tohi.* **2 bare (of sth)** *tohi; xáli; loxt; sáde; bi…; puk; puc. //xáne ye/ otáq e bikácál/ loxt. anbár e tohi az xorák. rafhá ye tohi.//.* **3** *sáde;*

kamine; andak; harjá juri tarjome miwavad. //niyázhá ye sáde ye zendegi; kamine [minimum] *ye niyázhá ye zendegi. bá biwinegi* [majority] *ye andak; bá andak biwinegi. bonesthá ye* [facts] *sáde/ bi-wáx-o-barg.//.* **4 the bare bones(of sth)** *oss; bon e…; lobb e…;* **lay sth bare** *áwkár gardánidan; parde az ruy e… bardáwtan; birun andáxtan; rásti rá áwkár gardánidan; daval e / feribkári ye kasi rá áwkár gardánidan; dámgostari ye/ zadoband e/ zaminecini ye kasi rá áwkár gardándian.*

bare[2] v **1** *loxt kardan; berehne kardan; newán dádan. //sine ye xod rá loxt kardan/ berehne kardan/ newán dádan. Hengámi ke goruh e sugvárán migozawtand koláhaw rá bardáwt. sar e sim rá loxt kardan.//.* **2** (idm) **bare its teeth** *dandán newán dádan.* **bare one's heart/ soul (to sb**) *sahewhá* [feelings] *ye daruni ye xod rá áwkár kardan. sofre ye del e xod rá (jelo ye kasi) pahn kardan; dard e del kardan.*

barely adv **1** *besaxti; bezur; andaki. //Besaxti (ast) ke betavánim be kárván dudi/ barqi beresim. Besaxti mitavánad benevisad yá bexánad. Andaki xándan va nevewtan midánad.//.* **2** *andaki. //In xáne/ otáq andaki kácál dáwt.//*

bareback (adj, adv) on a horse without a saddle. *asb savári bi zin; savárkári ye asb e loxt*

bareback *loxt. asbsavári/ savárkári ke asb e loxt yá bizin savár waved. asb e bizin/ loxt savár wodan.*

barefaced adj *gostáx*

bearheaded (adj, adv) *sar berehne; malang; quwt (be viźe bimu va sar-taráwide)*

barelegged (adj, adv) *pápati; pá-berehne; pácevarmálide*

bareness n *berehnegi; loxti; luti; laqi ;láji; rati; roti; lutegi; sádegi*

bargain n **1** *dád-o-setad; peimán. //Agar womá káláhá ye má rá farnábid/ ágahi konid má niz dar dád-o-setad e xiw bá womá az bahá ye káláyemán saxt xáhim kást/ má niz peimán mikonim ke az bahá ye káláyemán baráye womá saxt bekáhim. Bá kárfarmá ye xod saranjám conin peimán kardand/ kenár ámadand ke dáv* [claim] *e xiw rá baráye afzáyew e dastmozd bekáhand, ammá bejá ye án har hafte andaki kamtar kár konand./ Barádari jáy e xodaew, bozqále yeki hafsannár [haftsad dinár]; hesáb-hesáb káká barádar; dorost-peimán budan//; "agar rafiq e wafiqi dorost-peimán báw." (PAF, Hafez).* **2** *arzán. //xeili arzun-e/ arzán ast; moft-e/ moft ast.//.* **2** *arzán; moft.* **3 a bad bargain** (**a**) *Sar e kasi koláh raftan.* (**b**) *koláh sar e kasi raftan; "arzán xaridan, anbán xaridan".* **a good bargain** (**a**) *moft xaridan; moft budan. //moft xaridi.//* (**b**) *moft/ arzán (xaridan).* **into the bargaing**; **in the bargain** *(anáyin) fozun bar in/ án. //U dánewmandi sarwenás va fozun bar in negárgari/ naqqáwi tavánáNo bud.* [a gifted painter into the bargain]//. **bargain counter** *piwxán e káláhá ye arzán/ haráji.* **bargain-hunter** *mordexor; mordexár; kasi ke donbál e káláhá ye arzán migardad.*

bargain[2] v **1 bargain (with sb) (about/ over/ for sth)** *cáne zadan. //Hargez ráde*yi/ máwini rá be baháyi ke ágahi kardeand naxar, hamiwe cáne bezan. Soudágarán/ bázargánán/ miyánjihá bá kewávarzán sar e bahá ye qahve cáne mizanand. Rastehá ye kárgari (bá kárfarmáyán) sar e kam kardan e/ kástan e tasu ye/ sá-at e kár cáne zadand.//.* **2** *foruxtan; arzán foruxtan; moft foruxtan. //Rahbarán (e kewvar) ázádi ye mardom rá foruxtand.//.* **bargain for sth; bargain on sth** *cewm dáwtan; gomán kardan. //Ázmun saxt tar/ dowvártar az án bud ke cewm midáwtam/ gomán mikardam. Tahmures cewm nemidáwt/ gomán nemikard zanaw be in zudi bázgardad. Án xawáyágar*/* [politician] *paziroft ke porsewhá rá dar jam-jám*/ televiziyon pásox dahad ammá porsewhá rá saxt-tar az ánce cewm midáwt yáft. Xawáyágare*/ siyásatmadáre gardan gereft dar jam-jám*/ televiziyon be porsewhá pásox bedahad ammá xáb az saraw parid/ ammá barq az kunew parid.//*

bargain counter *piwxán e foruw e káláhá ye arzán/ haráji*

bargaining n *cáne; cáne zadan. //Pas az cáne zadan e faráván be peimán residim.//*

bargaining power *vazne, sang dar peimán/ dád-o-setad/ xarid va mánand e án. //Con zamin az án e má-st sangemán/ pársangemán sangitar ast.//*

bargaining position *kappe be sud yá ziyán e kasi budan. //Kappe aknun be ziyán e má-st.//*

barge[1] n **1** *bárje; nob*/ nou* (qáyeq e tah-pahn e bozorg] (<guyew e Gilaki).* **2** *nob*; nou* [qáyeq e páruyi ye áráste, baráye jawn va mánand e án) (<guyew e Gilaki)*

barge[2] v **1** *tane zadan; hol dádan; zadan va raftan. (be mardom) tane nazan!; //(mardom rá) hol nade!. Dar rade/ saf istáde budam ke (u) be man tane zad o az pahluyam gozawt.//.* **2 barge about** *lang langán in var o án var raftan.* **barge in/ into sth** *sar-zade tu raftan; tu ye… paridan; dast-o-pá nawoste tu ye… davidan; //Kuwidam jeloyaw rá begiram ammá u tane zad o ámad tu/ hol dád o parid tu. Tu soxanemán nappar!//*

bargee; **barge-man** n **1** *bárjerán; bárjebán; nobrán*; nou-bán* (<guyew e Gilaki).* **2** *jáwu ye bárje/ nob*/ nou**

barge-pole n **1** *auru* (<guyew e Gilaki)*
baritone n (music) **1** *báriton; jeg** (derived from Pashtu) *(ává/ áváz e mardáne ye miyán e bam va tenor).* **2** *báriton; jeg*; jegxán* (ávázxáni ke áváyaw miyán e bam va tenor báwad.). yek taráne baráye báriton/ jegxán**
barium n *báriom*
barium meal *wir e báriom*
bark[1] n *xowkbáze (ZBP, L2306 FM); tuz; tuze; tuź (ZBP, C6038 FM); pust (e deraxt)*
bark v **1** *pust e/ tuz e/ tuźe ye daraxt rá (bar)kandan.* **2** *pust e… rá kandan/ xaráwidan; pust e jáyi…raftan; qelefti pust-kan wodan/ kardan. //Ru ye pelle ye/ pellehá ye sangi zamin xord o pust e sáq e páyaw raft/ pust e sáq e páyaw qelefti kande wod.//*
bark[2] n **1** (**a**) *párs; ou-ou; nuf (ZBP, C7325 FM).* (**b**) *(pendárin) harjá juri tarjome miwavad. //darq-darq kardan; sorfidan; sorfe kardan; nufidan; oho-oho kardan.//.* **2** **sb's bark is worse than his bite** *(tanhá) párs mikonad, ammá nemigirad; láf mizanad.*
bark v **1** (**a**) **bark (at sb/ sth)** *be… párs kardan. //Sagemán hamiwe be bigánegán párs mikonad.//* (**b**) *har já juri tarjome miwavad. darq darq kardan; sorfidan; sorfe kardan; nufidan.* **2** **bark (at sb); bark sth (out)** *parxáw kardan; paridan; bá parxáw goftan. //Hengámi ke xawmgin ast be baccehá miparad/ parxáw mikonad. Ostovár bá parxáw goft/ dastur dád.//.* **3** **bark up the wrong tree**.*pák laqzidan; pák gomráh budan; "In rah ke to miravi be Torkestán ast."; //Agar conin miyandiwi, in rah ke to miravi be Torkestán ast.//*
bark[3] n *karji; gámi* (<guyew e Gilaki)*
barker n *járci; járzan (dar bázár)*
barley n *jou; wi*; uwe* be nám e dánewik e* Hordeum vulgare *(ZBP, C2901, BF)*
barley corn n *dáne ye jou; jou-dáne*
barley sugar *nabát*
barley water *(dar Engelestán) nuwábe ye bi alkol e jovin; áb e wi*. áb e wi* bá limu; áb e wi* ye limuyi/ limudár; kawkáv bá limu*
barmaid n *sáqi, "Sáqi biyá ke hátef e qeibam be moźde goft -- Bá dard sabr kon ke daváá miferestamat." (Háfez); meigosár, "Biyámad paricehre ye meigosár -- Yeki jám bar kaf bar e wahriyár." (ZBP, L483, SF)*
barman n (plural **barmen**) *Be váźe ye piwin bázgardid. sáqi; meigosár*
barmitzvah **1** *barmitsvah (pesar e yahudi ke be 13 sálegi reside va báyad be áyin e Yahud daráyad.); borná ye yahudi.* **2** *áyin e barmitsvah*
barmy; **balmy** adj (**-ier, -iest**) *diváne; káliv; koudan*
barn n **1** *ráź; ráw (ZBP, C4894 FM); jáw; jáwdán (ZBP, C7120 FM); ágande (ZBP, C79 FM).* **2** *(pendárin; riwxand) soturxáne. //Tu ye un soturxáne ye bozorg zendegi mikonand.//.* **3** (**a**) *gávestán; asbestán; soturxáne; soturgáh.* (**b**) *áwiyáneh (baráye máwinhá ye/ ráde*há ye bárkew, otobus/ masráde* va mánand e án.)*
barnacle n **1** *guneyi qáz e orupáyi be nám e dánewik e* Branta leucopsis. **2** *saxt pusti daryáyi az gune ye* Cirripedia. *Guneyi daryáguwi** [shellfish] *(<guyew e Guilaki) ke be sanghá va digar cizhá ye zir e áb yá be tah e kawtihá saxt micasbad. (Pendárin) zálu; kane; angal; bewtálam; bewtám (ZBP C128, FM). //Mánand e zálu/ kane be mádaraw casbide (ast).//*
barn dance **1** *raqs e ráź; ráź-vawt.* **2** *mehmáni ye xodemáni bá raqs e ráź/ ráź-vawt*
barn-owl n *guneyi buf be nám e dánewik e* Tyto alba. *In buf be rang e xáldár e qahveyi va xákestari dar ru va sefid dar zir, biwtar dar anbár e dánehá va ráźhá ziste, va javandegáni con muw rá wekár mikonad.*
barnyard n *ráźparvast*; jáwparvast; kewtzár e pirámun e anbár*
barnstorm v *Con tondbád az rustáyi be rustáyi raftan va soxanráni ye xawáyáyi* [political] *kardan yá namáyew dádan. Doure-gardi kardan (va dástánsoráyi kardan, soxanráni kardan yá namáyew dádan.)*
barnstormer n *dástánsorá, soxanrán, namáyewgar e douregard*
barometer n **1** *(dastgáh e) fewársanj e havá. //Fewár e havá/ fewársanj dárad páyin miáyad.//.* **2** *(pendárin) sanje; newángar. //Newángar e xub e/ rástin e sahew/ xást* [feeling] *e mardom.//*
barometric adj *(vábaste be) fewár e havá. fewár e havá*
baron n **1** *báron; borzmard*.* **2** *borzu*; borzmard*. //borzmard e/ borzu ye ruznámenegári. borzuyán e/ borzmardán e nafti//*

baroness n **1** *bárones; borzbánu*.* **2** *borzbánu; hamsar e borzmard*

baronet n (abbr **Bart, Bt**) *báronet; borzakmard*. Áqá ye Dávud e Xosravi./ báronet/ borzakmard**

baronetcy n *(páygáh yá farnám e) báronet; báronet budan; borzbánuyi**

baronial adj *(vábaste be/ darxor e/ faráxor e) báron yá borzmard/ borzbánu. borzmardáne; borzuyáne*

baroque adj, n *(wive ye honari ye) porkár yá rizekár (dar sadehá ye 17 va 18 dar Orupá beviże dar váládgari va bannáyi va sáxtemángari)*

barque n *gami* (<guyew e Gilaki); barke** [compare with"Баркас" "bárkás" (Russian); also see "barge"] (JGS).

barrack v *hou kardan. //Con bázi kond o bihál bud, mardom bázikonán rá hou kardand.//*

barrack- *(dar váżehá ye serrewte) sarbázxáne parvast* [yard] *e/ meidán e sarbázxáne*

barracking n *hou kardan; hou; houcibázi. //Mardom xawáyágar e* [politician] *mehmán rá xub hou kardand.//*

barracks n **1** *ásáyewgáh e sarbázán; sarbázxáne. //Sarbázán rá guwmál dáde dar ásáyewgáh zendáni/ bázdáwt kardand. Dar gozawte dar in wahr sarbázxáneyi bud.//.* **2** *(pendárin) sará ye birixt bozorg va biqaváre; soturxáne. //Xáneyewán/ saráyewán con/ mánand e soturxáne bud.//*

barracuda n *guneyi kuse (máhi) az xáneváde ye* Sphyraedidae*, va az gune ye* Sphyraena *ke dar ábhá ye daryá ye Káráyib miziyad.*

barrageb n **1** *band; darband (ZBP, C7523 FM); bandruq.* **2** (**a**) *átawbári; golulebárán; tirbárán; ragbár. bá átawbárán/ átawbári ráh e dowman rá bastan.* (**b**) *…bárán; ragbár e…; yeki pas az digari. //bá ragbári az gelehá ye/ gelegozárihá ye xawmin ru-be-ru gawtan//*

barrel n **1** (**a**) *celik; bowke ye cubi; bowtak/ bawtak/ bawtok (ZBP, C5441 FM); calak* (Gilaki). (**b**) *yek celik; yek bowke.* **2** *lule (ye tofang).* **(get/ have sb) over a barrel** *kasi rá tuye dast/ mowt e xod dáwtan; ru ye sebil e kasi náqáre zadan*

barrel v (**barrelled**; US, **barreled**) *dar celik yá bowke kardan/ andáxtan*

barrel-organ n *arqanun e kucak*

barren adj **1** *(zamin e) bibar, "V-az-án dawt e bibar barangixt asp -- hamitáxt tá piw e Ázargowasp." (ZBP, L3310 SF); nábarumand; xowk; biyábán; lut; daq; dak.* **2** *(giáhán e) bibar; nábarumand; narak.* **3** *(kohan yá beáyin) setarvan; názá; nábarumand.* **4** *(pendárin) bibar; xowk; bihude; biarzew; bádram; bádrom. //jostári/ goftoguyi bibar/ bihude/ bádram.//*

barrenness n *bibari; nábarumandi; naraki; setarvani; názáyi*

barricade n *ráhbandán/ darband (e zudandáz). //Sarbázán bar ráhbandánháyi/ darbandháyi ke wurewiyán wetábán/ zudandáz barpá karde budand táxte ánhá rá az miyán bardáwtand.//*

barricade v, **barricade sb (in sth)/ out (of sth)** *dar rá ru ye xod bastan; dar rá ruy e cizi bastan. //ánán xod rá (dar otáqháyewán) zendáni kardand.//.* **barricade sth off** *ráhbandán sáxtan; ráh rá bastan. //Pásbánán ráhhá ye (dastrasi be) meidán rá bastand.//*

barrier n **1** (**a**) *dar; band; geráte. //Kavir e Sahrá geráte ye ximik/ ximi* [natural] *miyán e abáxtar* [north] *va náf e Áfriqá-st /Áfriqá ye Abáxtari va Áfriqá ye Miyáne* [central] *ast. Jelo ye dar/ dam e dar/ sar e band pate-at* [ticket] *rá newán bede.//.* (**b**) *(pendárin) jelougir; ágiw; páyágiw. //Bimári jelo ye piwraft rá tavánad gereft. Bimári/ náxowi ráh e piruzi rá tavánad bast./ Bimári/ náxowi páyágiwi dar barábar e piruzi/ piwraft tavánad bud.//* **2** *band; tará (ZBP, C6046 FM); jodáyi. //Bandhá ye/ taráhá ye/ jodáyihá ye neżádi va dini. band e/ tará ye/ jodáyi ye zabán.//*

barrier cream *rouqan e negahdárande ye pust dar barábar e ásib/ yá tafnu; rouqan e pusbán**

barrier reef *ábxu; setiq e marjáni ye nazdik e karáne* [coral reef separated from land by a channel]

barring *(bandváże) bedun e…; agar… + kárváże ye "ma-,". //Agar cizi piw nayáyad báyad/ begáh/ behengám berasim.//*

barrister n *(Dar Engelestán) dádvar.*

barrow n *forqun; arrábe ye dasti ye docarxe; pawang; zanbe/ zanbar e carxdár.*

barrow[2] n *guráb; ábe; áve; ávaj.*

barrow boy *Dastforuw (e douregard)*

Bart *kutáh wode ye* Baronet

bartender n *Be váże ye* "barman" *bázgardid*

barter v **1** (**a**) **barter sth (for sth)**; **barter sth (away)**. *dád-o-setad kardan; páyápáy dád-o-setad kardan; táq zadan (bá…); dádan o setadan. Goránidan (ZBP, L4143, Kasravi) ["Goránidan az guyewhá ye Xuzestán ast. Kasravi az án yád karde. In váźe rá bá "guhritan" Pahlavi besanjid] (JGS). //Gandom dádan va máwinabzár setadan. Gandom rá bá Máwinabzár goránidan/ páyápáy dád-o-setad kardan/ táqzadan. Harcedáwt-o-nadáwt/ dár-o-nadár e xod rá dád va yek asb gereft. Dár-o-nadár e xod rá bá yek asb goránid/ táq zad.//*. (**b**) *(pendárin) foruxtan. //Awá ye xod rá/ haqqe xod rá foruxtan. ázarm e/ áberu ye xod rá foruxtan; ázádi ye xod rá foruxtan.//*. **2** **barter (with sb) (for sth)** *Sar e… bá kasi dád-o-setad kardan; sar e… bá kasi dád-o-setad e páyápáy kardan/ táq zadan. //Zendániyán kuwidand sar e ázádi ye xod bá zendánbánán/ pásdárán táq zanand/ dád-o-setad e páyápáy konand.//*

barter n *dád-o-setad e páyápáy; goránidan/ goránew; táq zadan. //Dar in ádáhá/ jazirehá/ ádehá xarid-o-foruw e páyápáy anjám miwavad.//*

basalt n *siyáh sang; sang e bázált*

base[1] n **1** (**a**) *pá; páye; bon; lád; váde (ZBP, C755 FM); páxire (ZBP, C2816 FM); dak "Gar be yazdán eqtedá kardast soltán vájeb ast -- Wáh válá bar nehad con haqq neku kardast dak." (ZBP,C4498 FM,Anvari); páye ye sotun. páxire, páye ye sotun va mánand e án.* (**b**) *(hendese) bon. "Sotun e rást kodám ast? ...va tir e sotun kutáhtarin xatti ast miyán e do markaz e sar va bon…" (ZBP, L7129, TT). bon e sebar; bon e suci** [pyramid]. (**c**) *bon; páye; bonyád; wálude; zamine; páygáh. //U bonyád e dástán e xod rá bar sargozawt e xánevádegi ye xiw nehád. Dáv* [arguments] *e/ soxan e u bar páye ye/ bonyád e hirbánik* [economic] *e dorosti bud.//*. **2** *(ximi/ wimi) kelyá(yi); qalyá(yi).* **3** *bon; dar biwtar e bárehá tarjome nemiwavad, yá bá pasvand e "-i" ámade, va yá harjá juri tarjome miwavad: //nuwábe ye araq e neiwekar(i). Barxi ranghá rouqan**i** hastand. Piw az in ke bazak koni/ golqune bemáli ziraw yek láye namvar bemál/ bezan.//*. **4** *páygáh; lawkargáh, "Be lawkargahaw yár, Banduy bud -- Ke Banduy xál e jahánjuy bud." (ZBP, L3309 SF). páygáh e (niru ye) daryáyi. páygáh e (niru ye) haváyi. bongáh. "Beraftand z-án pas be bongáh e xiw -- Be xeime wod in-án be xargáh e xiw.) (ZBP, L6375 SF); farkan (ZBP, C6886). bongáh nehádan/ barpá kardan; farkan nehádan.* **5** *(dánew e womár) bon; dak (ZBP, C4498 FM).* **6** *(dar tapká* [baseball]*) yeki az 4 xáne.* **off base** (**a**) *(Ámriká-anáyin) dar laqzew; qalat; part. //Injá yek kami dar laqzewi/ parti//.* (**b**) *nágahán; nágahángir; dastpáce. Pásoxaw u rá nágahángir kard/ dastpáce kard.*

base[2] v **1** **base sth on sth** *bar …páye nehádan; bar…bonyád nehádan; bar wálude ye… nehádan; káwtan; gozárdan; dak kardan; "Gar be yazdán eqtedá kardast soltán vájeb ast -- Wáh válá barnehad con haq neku kardast dak." (ZBP, C4498, FM, Anvari). //Omidvári ye man bar páye ye ágáhi ye xubi-st ke diruz wanidim. In dástán bar páye ye bonesthá* [principle] *ye tárixi ast.//.* Direct taxation is usually based on income: *Báj e rástárást/ bimiyánji dar biwtar e bárehá bar páye ye darámad (e mardom) ast.* **2** **base sb in/ at** *kasi rá dar jáyi gozárdan/ nehádan/ mándan.; be kasi dar jáyi páygáh dádan. //Páygáh e womá aknun kojást? Biwtar e kármandán e má dar Qáhere páygáh dárand.//*

base[3] adj **(baser; basest)** **1** *xár; past; zewt; bad; paw (ZBP, C4743 FM); sabksár, "Be goftár e Suri wodi su ye jang -- Saboksár xánad to rá mard e sang." (ZBP, L4911, SF); bimanew, "Be man bar konad wáh e Cini fosus -- Ma rá bimanew xánad o cáplus." (ZBP, L4910, SF); láw; lák; laftare (ZBP, C1160, FM). //kerdári az ruy e bimanewi/ saboksári.//.* **2** *nápák; násare. sekke ye násare.* **3** *kam arzew; xármáye. //ayoxwost/ yuwost/ felez/ áhan e kamarzew/ xármáye//*

baseball n *beisbál/ tapká* (<Mázandaráni). partáb kardan e tup darbeisbál/ tapká* (pitch)

base hit *(dar tapká/* baseball*); takust*/ tak-kust (az tak + kust)*

baseless *bipáye; bibon; bi bonyád; bixod; bixodi. //tars e bipáye/ bixodi; ávázehá ye bipáye/ bi bonyád; badgománi ye/ wakk e bixod/ bixodi/ bibon/ bipáye//*

baseline n *(dar varzew) marz*

basely adv *az ru ye saboksári; badkerdári. Bázgardid be* "base[3]"

basement n *zirzamin; daxme*

baseness n *xári; pasti; zewti; badi; pawi (ZBP, C4743 FM); saboksári; bimanewi; láwi; laftaregi.*

base rate (finance) interest rate used by individual banks as a basis for fixing their interest rates for borrowers and investgers. *(hirbáni* [finance]*; sarmáyegozári) nerx e bahre ye páye*

bash n **1** *zadan; kuftan; uzadan; uźanidan. bá comáq/ gorz bar sar e kasi kuftan. Sar e kasi rá bá gorz uzadan.* **2** **bash (sth) against/ into sb/ sth** *zadan; kuftan. //Páyaw dar-raf/ sekandari raft* [he tripped] *va saraw rá saxt be narde zad/ kuft.//*. **3** **bash ahead/ away/on (with sth)** *de bekub; de bezan; de+ kárváźe*

con de biyá; de boxor; de bezan, va mánand e án. **bash sth in/ down** *qor kardan; forukuftan; uzadan; uźanidan. dar e ja'be/ quti rá qor kardan/ forukuftan/ uzadan. //Dar rá forukuftand/ uzadand/ uźanidand.//.* **bash sb up** *(anáyin) kasi rá kotak zadan/ málidan. //Dar meidán e bázi cand tan pesar e bozorgtar málidandaw/ kotakaw zadand.//*

bash n **1** *kust; kuftan. bini ye kasi rá kuftan/ kust zadan.* **2 have a bash (at sth)** *cewidan; ázmudan; yek dasti be… zadan; dast e carb e xod rá sar e… málidan. //(man) Hargerz eski ye ru ye ábi nakardeam ammá dust dáram yek dasti be án bezanam.//*

bashful adj *kamru; cewm piw*

bashfully adv *kamruyáne*

bashfulness n *kamruyi*

bashing n *málew; guwmál; málidan. málidan/ guwmál dádan e rastehá ye kárgari. kasi rá málidan*

basic adj **1 basic (to sth)** *báyast, "Ostorláb be avval do gune ast, yeki womáli va án, án ast ke sefat kardim sáde bi afzuni bar* ***báyast****." (ZBP, L7223 TT); páye; páyeyi; áqázin; bonyádi; bonyádin; bon; bondád; wálude; pei. //Jostár rá az bonest/ bonesthá ye bonyádin* [basic principles] *áqázidan/ áqáz kardan. váźegán e báyast/ bonyádin e yek zabán. In bonesthá baráye daryáft e/ fahmidan e in báre/* [case] *darbáyast ast.//.* **2** *báyast (be womáre ye* ***1*** *bálátar bázgardid.), páye; páyeyi; áqázin; bonyádin. //dastmozd e báyast/ páye. Váyehá ye/ báyehá ye* [requirements] *bonyádin e/ páyeyi ye má. Dánew e man az cehrwenási* [physics] *xeili páyeyi/ áqázin ast.//*

basically adv *dar bon; az bon, "Va digar kaw az bon nabáwad xerad -- xerdadmandaw az mardomán nawmorad." (ZBP, L5989 SF); az tah e del. //Bá hame ye xordegiriháyaw báz ham az tah e del womá rá dust dárad. Az bon/ dar bon bá piwnahádát e womá hamdástánam ammá cand nokte hast ke mixáham darbáre ye án bá womá goftogu konam.//*

basics n *bonyádhá; bon e kár. //Gap zadan bas ast/ Bogzár az gap zadan báz-istim va be bon e kár pardázim.//*

basic slag *kud e sangi*; kud e ási**

BASIC (also **Basic**) abbr *(márád*) bonik*; zabán e bonik* e márád*.* (a simple programming language.)

basil n *giyáháni az xáneváde ye Labiatae con* **sweet basil** *yá bádruj; bádrug; vanjak;* **royal basil** *yá wáhesparam, wáh esparqam, wáhsefram, va* **speckled basil** *yá palang mowk; palanj mowk; faranj mowk; afranj mowk. In giyáhán gunehá ye jurájur dáwte va az xáneváde ye separqamiyán/ na-ná-yiyán/ ná-ná-yiyán hastand.*

basilica n *bárgáh; gonbad-bárgáh. //(Gonbad) bárgáh e awu* Peter *dar Rom.//*

basilic vein n, a vein in the arm. *siyáhrag e qifál. (ZBP, L 5128 ZX)*

basilisk n **1** *karbáwe, Mármulaki dárá ye táj dar Ámriká ye garmsiri az gune ye Basiliscus. In mármulakhá mitavánand ru ye do páye pasin bedavand.* **2** *karbonak* (xazandeyi afsáneyi ke bá dam va negáh e xod mitavánad máye ye marg gardad. (ZBP, C5145, MK, BF)*

basin n **1** *tawt, lagan, taqár, bádiye.* **2** hollow place where water collects (eg a stone structure at the base of a fountain). *cále; cále houz.* **3** *bandar e tang; kaw; źarf-kaw* (besanjid bá "vourukawa", Avestáyi). lákume-kaw** [a yacht basin]. **4** *maq; meq; darre ye gerd. //Dehkade dar maqi/ darreyi gerd va árám dar miyán e tappehá jáy dáwt.//.* **5** *sarcewme. //Sarcewme ye rud e Gángá.//*

basinful n *yek tawt; yek taqár; yek lagan; yek bádiye. //do tawt/ lagan áb.//*

basis n (pl **bases**) **1** *bon; wálude; pei; zamine; páye; bonyád; bondád; bonlád; bonest; bonewt. bonyád e/ bonest e kerdár; bonyád e/ bonest e/ wálude ye dusti. //goftátreháyi/ peiqáreháyi* [arguments] *ke bar páyeyi/ bonyádi ostovár neháde (wode) ast. Nerx e (dastmozd e) kár rá bar páye ye haftegi/ hafteyi miwomárand//.* **2** *bonest; bonewt; zamine; páye. //Hanuz baráye goftoguhá be zamineyi/ bonewti dast nayáfteand. In dastur (e newast) páye ye/ bonewt e/ wálude ye didár e áyande ye má xáhad bud/ má-st.//*

bask v, **bask (in sth)** *dar garmá ye cizi áramidan/ rámidan/ qanudan (newastan/ xábidan/ deráz kewidan.). dar áftáb, kenár e átaw, //kenár e daryá áramidan/ qanudan. nur-e-cewmi ye kasi budan; qáp e kasi rá dozdide budan//*

basket n **1** *sabad; sabat; zanbil; taft (sabad e cubi); tabangu; nupán (sabad e neyi); kabár; kabáre; gováre (sabad baráye zoqál); heliv (sabad e bozorg e neyi); garzin; dámvaz (sabad e bozorg). sabad baráye xarid. sabad e raxt/ jáme. sabad e áwqál.* **2** *yek sabad/ yek zanbil (por az...). //Se sabad sib cidand.//*

basketball n *basketbál; sáli-tapká* [<sáli (Gilaki) (guneyi tur e máhigiri ye yek-tane ye sabad-mánand) + tapká (Mázandaráni; be "*baseball*" *bázgardid.] (JGS)*

basketful *yek sabad/ yek zanbil (por az...)*

basketwork n **1** *sabadbáfi.* **2** *sabad, zanbil va mánand e án. yek sabad e qawang.*

bas-relief n **1** *sangtaráwi/ tandisgari (bá naqw e) barjeste.* **2** *sangtaráwi/ tandisgari/ kandekári (bá naqw e) barjeste*

bass[1] n (pl **bass** or **basses**) *máhihá ye xár-dár e áb e wirin yá wur az xáneváde ye* serranidae *va* Centrarchidae. *yek daste máhi ye xárdár. //Se máhi ye xárdár gereftand/ wekár kardand.//*

bass[2] n **1** (**a**) *(bamtarin ává ye) bam (e mardáne). //(U) ávázexán e Bass/ bam ast yá Baritone/ jag?//.* (**b**) *Bass/ bam; bamxán; //Baritone/ jagxán. Bass e/ Bam e/ Bamxán e besyár xubist.//.* **2** *bam (baráye áváz yá sáz); bamtarin baxw. //Bass/ Bam mixánad.//.* **3** (**bass guitar**) *gitár e barqi ye bam*

bass adj *bam. ává ye bass/ bam. //Kelárinet e bass/ bam. bass clef/ kelid e bam; rástkuk//*

basset; **basset-hound** n *páckuye* (<pác (Gilaki) + kuye < Gonuyi/ Náyini)*

bassinet n *heliv*; sabad e bacce*

bassoon n *básun/ biney* (<bi-, (Avestáyi) = do + ney)*

bast n, fibre from the inner bark of (esp lime) trees, used for tying and weaving baskets, mats, etc. *(rewtehá ye pust e deraxt e limu ke az án sabad va hasir báfand) pawand; piwand; sázu*

bastard n **1** *nápákzád; nápákzádeh, "Yeki án ke bá bák xun e pedar -- narizad ze tan pákzádeh pesar." (ZBP, L4819 SF); bi pedar,"Bed u goft Bahrám, Key bipedar! -- Be xun e barádar ce bandi kamar?" (ZBP. L4649 SF); ruspizáde, "Az in pas conin goft bá sarkewán -- ke in ruspizáde ye bad newán." (ZBP, L3182 SF); "zohre (delálat konad bar) warifán va tavángarán va zanán e moluk va ruspiyán va ruspibáregán va ruspizádegán...." (ZBP, L7247 TT); (bacce ye) mul; xawuk; send; sendáre (ZBP, C639 FM). mul; bacce ye mul/ nápákzád/ nápákzáde; doxtar yá pesar e nápákzád/ bipedar/ xawuk/ mul.* **2** (**a**) *nápákzáde; ruspizáde; bipedar. //Ey nápákzáde/ bipedar/ ruspizáde! Berásti ke nápákzáde/ ruspizáde/ bipedar ast, zanaw rá haminjuri rahá karde/ vel karde va rafte.//.* (**b**) *bipedar. //Bipedar gereftári ye bozorgi-ye. In sardard e bipedar e man!//.* **3** (**a**) *(zabán e kuce) nákes/ nákas. //Siyávaw, to nákes rá hic gomán nemikardam injá bebinam!//.* (**b**) *(zabán e kuce) bicáre; heyvuni; heyvunak. //Bicáre! táze káraw rá az dast dáde!; Bicáre táze/ tázegi bikár wode!//.* **4** *násare; daqá. wive ye daqá/ násare. zabán e násare.*

bastardization; bastardisation (n) *daqáyidan*; daqá kardan; násare kardan; be rixt e násare darávardan*

bastardize; bastardise v *daqá gardánidan; daqá kardan; násare kardan; daqáyidan*. //rixt e/ táwe ye násareyi az zabán e Engelisi.//*

bastardy n *(dád/ dátikán) sendere/ sendáre/ mul/ bacce-mul budan; zul [<Lori (ZBP, C2127)] budan; nápákzádegi; muli; zuli; senderegi*

baste[1] v *kuk zadan; walál zadan*

baste[2] v *(guwt va mánand e án rá) rouqan-máli kardan/ rouqan yá cáwni andudan (conán ke hengám e kabáb kardan xowk nawavad.)*

bastinado n (pl **bastinados**) *(rixti az guwmál) falake; cub-o-falake*

bastinado v *falake kardan; cub-o-falak kardan*

bastion n **1** *kalá; kalát; kaláte; andaxsváre; abnáxun; parbál; parvár; parbále; parbár; parbáre.* **2** *deź.* **3** *(pendárin) deź. deź e mardomsálári; deź e ázádi. //Soxangu goft, "Vápasin deźhá ye nurecewmi-bázi* [privilege] *forumirizand."//*

bat[1] n **1** *wabkur; wabpare; wavá; wavák; xarpiváz; biváz; piváz, "Dar jahán ruh kei gonjad dar badan -- Kei wavad piváz ham farr e homáy?" (ZBP, C4397, Moulavi, FM).* **2** **have bats in the belfry** *xol budan; kosxol budan.* **like a bat out of hell** *con bád; con tiri ke az celle ye kamán rahá waved. //engár sar ávarde. Con bád/ tir az dar birun david. Az dar birun david, engár sar mibord.//*

bat[2] n **1** *ráket; kodang, "Be dár e cub e to sar barneham, kodang bezan -- Ze ewq e ruy e to bizáram ar beguyam, áh!" (ZBP, C3071, FM, Suzani); lat; laxt; kodin; cougán; caq (ZBP, C1007 FM); kolutak; jováz; gováz; gováze (ZBP, C7085 FM).* **2** **bat; batsman** *cougánzan; kodangzan. //Cougánzan e xubi-st.//* **3** **off one's own bat** *xod...; dast tanhá; tanháyi; sarexodi. //Xodaw be tanháyi/ sarexodi in piwnahádát* rá kard.//. [Pasvand e "-át" Iráni ast, Tázi nist. Bázgardid be pasvand e "-át" dar EDPL](JGS)*

bat v (**batted; batting**) **1** (**a**) *ráket; kodang zadan; cougán zadan. //Xub cougán/ kodang mizanad.//.* (**b**) *kodang/ cougán zadan. //Garwásáp do tasu kodang zad.//.* **2** *(bá) kodang/ cougán zadan. tup rá bá cougán/ kodang invar, ánvar zadan*

bat[3] n, **at a rare, surprising, terrific, etc bat** *xeili tiz; xeili tond; con bád*

bat[1] v (**-tt-**) **not bat an eyelid** *kasi rá kak/ kaik nagazidan. //(Mard e) Gojaste/ dádbáxte* [condemned] *farmán e xod rá wanid ammá kakew/ kaikaw nagazid.//*

batch n **1** *poxt; (dar digar bárehá con kárhá ye fanni) paj* (<guyew e Mázandaráni.). //bist tá- bist tá poxt mikonand./ poxt e bistáyi.//.* **2** *paj*. //Yek paj e táze-sarbáz* [recruits]. *Yek paj* náme ke báyad pásox dáde wavad.* **3** *(márád*) paj*; yek paj*; yek paj kár.//.* **batch processing** *(márád*) pajpardázi**

bated adj, **with bated breath** *dam nazadan; jik nazadan. //Tá inke nám e barande rá beguyand jik nazadim/ dam nazadim. Tá soruw e/ soruwidan e (nám e) barande dam nazadim/ dam dar sine bázdáwtim/ jik nazadim.//*

bath n (pl **baths**) **1** *garmábe; wostowu; xod rá wostan; garmáve; garmábán; garmáván. "Be garmábe wod bá tan e dardmand -- ze zanjir farsude o mostmand." (ZBP L6910 SF); garmábe. zadan,"Garmábe zad o lebás puwid -- árám gereft o báde nuwid."(Nezámi.Leili va Majnun). //Báyad garmábe rafte/ zade va (sepas) bexábam. Har ruz bámdád xod rá bá áb e sard miwuyad.//.* **2** (**a**) **bath; bat-tub; tub** *ábzan; ábwang.* (**b**) *ábzan; ábwang. //Xáhew mikonam yek ábwang rá baráyam por kon. Ábwang e to/ womá ámáde ast.//.* **3**.*-wang*; wang; lagan; tawt. //Houzce ye rouqan (con baráye máwin/ ráde*) vazwang* [<vaz (Pahlavi) + wang (já; jáygáh; xáne]. rang-wang e qermez;* [a bath of red dye] *gunwang** [<gun <*gaona* (Avestan) dye + *"wang"*].//. **4** **baths** (**a**) *estaxr e sarpuwide ye hamegáni.* (**b**) *garmábe. //garmábe ye Torki; táváne* [Turkish baths]//

bath v **1** *cizi yá kasi rá wostan/ wostowu dádan. //bacce rá wostan.//.* **2** *garmábe raftan; xod rá wostan; garmábe zadan. "Garmábe zad o lebás puwid -- árám gereft o báde nuwid." (Nezámi. Leili va Majnun). //Har wab garmábe miravam/ mizanam.//*

bath chair *sandali ye carxdár bá sáyebán*

bathe v **1** *wostowuwu dádan; dar áb xisándan. //Pezewk be u goft ruzi do bár cewmánaw rá wostowu dahad. Parastár zaxm rá wostowu dád.//.* **2** *(Dar Engelestán) wená kardan; be wená rafan. //Biwtar e ruzhá ye garm/ ruzháyi ke havá garm ast baráye wená be rudxáne miravim.//*

bathe n *wená. //Havá áftábi-ye/ áftábi-st, Beravim wená (konim).//*

bathed, **bathe in/ with sth** *xis e...; az ...xis budan; puwide az...; báridan bar va mánand e án. gáh har já juri tarjome miwavad. //Roxsáraw xis e awk bud. Pas az ávard xis e xi* [sweat]*/ xai budam. Paz az ávard hame ye tanam xis e xi/ xai bud. Áftábi daraxwán bar dehkade mitábid.//*

bather n *ábtanikon; wostowu konande; wenágar*

bathing n *wená; garmábe raftan. //Saxt wená dust dárad. Morde ye wená-st. Injá wená nawáyad!//*

bathing-cap n *koláh e wená*

bathing-costume (n) *raxt e wená. bengarid be* "bathing-suit"

bathing suit *raxt e wená. bengarid be* "bath robe"

bath-mat *zirpáyi dar garmábe; páyandáz; páy-ábcin**

bathos n, anticlimax: *gambir* (<Sanskrit* गांभीर्यं *gambhiryam)*

bath robe; **robe** n **1** *long; pižáme yá jáme ye houleyi*

bathroom n **1** *garmábe bá dastwuyi; dastwuyi. //Boro dastháyat rá dar dastwuyi bewuy.//.* **2** *ábrizgáh; ábrizgáh va dastwuyi. //(Wáw dáram) Báyad be ábrizgáh beravam.//*

bath-tub n *bázgardid be* "bath"

bathy sphere n *zarespul* [<zar-, <zra-, (Avestan)* (sea) + *spul (Pahlavi)* (sphere)*]; //guyi ke dar daryá afkanand va dar án pažuhew konand.//*

batik n **1** *bátik; naqw e mum* (Wiveyi az rangámizi va negáwtan bar párce ke dar án jáháyi rá ke nemixáhand rang begirad mum-andud mikonand.)* **2** *(párce ye) bátik/ naqw e mum*. //Yek pirhan (az párce ye) bátik/ naqwe mum*//*

batiste n *pátis (párce)*

batman n (pl **batmen**) *(dar ártew e Engelestân) gomáwte*

baton n **1** *cub; cubdast; gováz; jováz; kiváze. cubdast/ gováz e espahbedán/ espahbedi* (Field-Marshal). **2** *gováz (cubast e kucak, conánke dar hamávard e dou dast-be dast dahand).* **3** *gováz e áráyewi*

bats adj *(anáyin) xol; diváne; kosxol*

batsman n (pl **batsmen**) *kodangzan; cougánzan. //Kodangzan/ cougánzan e xubi-st ammá partábgar* [bowler] *e xubi nist.//*

battalion n (abbr **Bn**) *gordán*

batten[1] n **1** *pálane* (<guyew e Gilaki: páláne; pálune) (taxteyi ke taxtehá ye digar rá darjá negahdárad).* **2** *páláne* (taxteyi ke baráye puwándan e suráxhá va darhá dar kawti bekár ravad)*

batten v, **batten sth (down)** *(beviże dar kawti) pálánekub kardan; páláne kubidan. bá páláne bastan/ ostovár kardan/ seft kardan. //dar kawti (hengám e tufán) rouzanehá ye bárxáne rá bá páláne bastan.//*

batten[2] v, **batten on sb/ sth** *az kise ye xalife baxwidan yá hazinekardan. //Kár nemikonad va az kise ye xalife (xiwávandán e puldáraw) mibaxwad.//*

batter n *kodangzan; cougánzan*

batter[1] v **1** **batter at/ on sth** *kubidan; kuftan; kustan; zadan. //Powt e sar e ham/ hei = hami dar mizad. Kudakán/ zanán e kust-xorde/ kust-yáfte/ kotakxorde//.* **2** **batter sth down** *leh kardan; forukuftan. //Bogzár dar rá darhamkubim/ forukubim.//.* **batter sth to sth** *kuftan va... kardan; ba kuftan be cizi rá rixt dádan. //Kuhehá ye/ moujhá ye bozorg kawti ye wekaste rá dar hamkubidand/ kufte xord kardand. Roxsár e barxi* [victim] *kufte va áblambu wode bud.//*

batter[2] n *(dar áwpazi) máye (ye zade wode az árd, toxm e morq, wir va mánand e án). máhi ye sorx-wode dar máye. máye ye kák/ táv-kák*/ pankeyk* [pancake]

batter[3] (n) *xarpowte (M. Moqaddam); gorde-máhi* (a receding upward slope of the outer face of a structure)

battered adj *zevár-darrafte; pokide; takide (baráye mardom va roxsár). //yek koláh e kohne ye pokide. Máwin e/ ráde* ye to (engár) zevárew dar-rafte. Ráde* ye/ máwin e to máwin e mawdi mamdali* wode. (*Mohammad-Ali)//*

batter farm *morqdári*

battering-ram n *kawkanjir [Kawk-anjir: kawk = kuwk; anjir/ anjirdan = suráx kardan]*

battery n **1** *bátri; amávand* [<ama (Avestáyi) + "-vand"]. amávand e/ bátri ye ráde*/ máwin. amávand e ceráq-qovve/ ceráq e dasti. //In wormárgar* [calculator] *e jibi do amávand niyáz dárad/ mixorad.//.* **2** (**a**) *tupxáne.* (**b**) *(ártew) yekkán e (gordán e/ hang e...) tupxáne.* **3** (**c**) *rewte, daste, mowt. yek rewte ceráq. //(pendárin) Bá yek mowt/ bá yek rewte porsew ruberu gawt.//.* **4** *lán; láne; qafas; parvár (baráye parvár kardan morq). toxm e morq e paravarewi/ lánegi/ parvári.* **5** *(dád; dátikán) zadan; kotak zadan; dast be garibán wodan/ dast be yaxe wodan; darávixtan; ágaft (MM)*

battery farming *morqdári*

battle n **1** *jang, "be hamán ma'ni ye wenáxte wode ye xodaw ast ke do goruh yá do tan dar barábar e ham istand va bá jangáchá be kowtan e yekdigar bekuwand." (ZBP, L4158 NKZZF); razm; nebard; ávard; ávizew, "...va har do lawgar mawqul wodand va ávizewi bud ke Xárazmwáh goft dar moddat e omr conin yád nadárad." (ZBP, L521 TBH). //jangi saxt. Jang e Rostam o Esfandiyár be jang raftan. dar jang kowte wodan/ oftádan/ afkande wodan*. [die in battle]//. **die in battle** *Afkande, "Az Irániyán har ke afkande bud -- Agar kowte budand gar zende bud.; Az án xák e ávard bardáwtand -- Tan e dowmanán xár bogzáwtand." (ZBP L6495 SF). //qouqá ye jang.//.* **2** *jang; nebard; peikár. //jang e zabáni. sar-be-sar gozáwtan* [a battle of wits]*./ Zendegiyewán sarásar peikár bá tohidasti/ binaváyi bud.//.* **3** **do battle (with sb) (about sth)** *sar e... bá ham saxt jangidan "Do nafar dozd xari dozdidand -- Sar e taqsim be ham jangidand...".* **give battle** *(kohne wode) sar e jang dáwtan; ámáde ye jang budan.* **half the battle** *kamar e kár rá wekastan; nim e kár. //Hengám e bimári tanhá xást/ xástan ke ádam dobáre tandorost wavad nime kár ast. Behengám e bimári tanhá angize ye behbudi nim e kár ast.//*

battle v, **battle (with/ against sb/ sth) (for sth)**; **batlle on**: *Jangidan; peikárdan; kuwidan; áfandidan; nebardidan. //bá náxowi/ bimári jangidan/ dast-o-panje narm kardan. Bá bád o kuhehá/ moujhá jangidand. Bá kárfarmáyánam sar e afzáyew e dastmozdam jang dáram/ dar peikár-am. Gar ce piwraft áheste ast ammá az peikár/ jang dast barnemidárim.//*

battle axe n **1** *tabarzin; naja; nacak (ZBP, C6496 FM).* **2** *lakkáte; (zan e) tabartaráw; Fátme arre*

battle-cruiser n *razm-náv*

battle-cry n *rajaz-xáni; xoruw; wul*/ wulá zadan (<Gilaki, besanjid bá "wlokah श्लोकः Sanskrit)*

battledress n, soldier's uniform of bloiuse and trousers. *jáme ye razm; raxt e jang*
batty adj (**-ier, -iest**) *xol; dádul* (<Gilaki); kosxol*
bauble n *zivar (e kam arzew); alang-o-dulang*
baulk *bengarid be* "balk"
bauxite n *sang e áluminum; boksit; sang e hidroksid e áluminiyum va hidroksidhá ye áhandár*
bawdily adv *zewt; harze; palid; lacar; hiz; past*
bawdiness n *zewti; harzegi; palidi; lacari; hizi; pasti*
bawdy adj (**bawdier; bawdiest**) *zewt; harze; palid; lacar; hiz; past*
bawdy n *soxan yá dástán e lacar/ zewt*
bawl v **1 bawl (sth) (out)** *muyidan; zer zadan; ar zadan; garistan; dád zadan; faryád zadan. //In bacce cand tasu/ sá'at ast migeryad/ gerye mikonad/ zer mizanad. Az án var e/ án su ye xiyábán be man dád zad. Faryád kewidim (va komak xástim*) ammá kasi ává ye/ sedá ye má rá nawnid.// [*Parvá konid váže ye "faryád" xod "bá áváz e boland darxást e komak kardan" ast va az inru mitaván "komak xástan" rá afkand.] (JGS). //Ostovár dád zade (be sarbázán) dastur dád.//.* **2 bawl sb out** *(dar Ámriká/ anáyin) saxt nekuhidan; sarzanew kardan; sarkuft zadan*
bay[1]; **bay-tree** n **1** *qár; deraxt e qár (deraxti Orupáyi be nám e dánewik e* Laurus nobilis*; barg e bu (bute yá deraxtáni az gune ye* Myrica, Magnolia *va Gordonia).* **2** *pusá (táji az barg e qár ke be newán e sarafrázi yá piruzi midádand.)*
bay[2] n *wáxábe; kaw; xalij [bázgardid be* "xazar" *dar EDPL]. //kaw/ xalij e Bengál. Wáxábe/ kaw e Párs//*
bay[3] n **1** (**a**) *...gáh; jáygáh; anbár; anbári; ...wim* [besanjid bá "newim", va "newiman"], -wang; -wan* [besanjid bá "ábwang", "golwan"]. jáygáh e máwin/ ráde*; rádewim*; //Abzár/ afzár rá dar jáygáh e/ wim*e womáre ye 3 bene/ bogzár.//.* (**b**) *anbár e...; ...gáh; ...xán; ...xáne; ...wim*; ...wang; ...wan; [já ye anbár kardan e bomb dar havápeimá ye jangi] anbár e bomb; bombxán; bombxáne; bombgáh; bombwim*; bombwang*; bombwan*.* the sick-bay, ie part of a ship, building, school, etc set aside for the care of the sick or the injured. *[jáy e bimárán dar kawti, dabestán, kárxáne va mánand e án] bimárgáh; bimárwim*; bimárxán; bimárxáne; bimárwan*; bimárwang*.* **2 bay window** *panjere ye wáhnewin*
bay[4] **1** *ou-ou; párs (e saghá ye wekári).* **2** *deliri nemudan dar tangná/ dar nágoziri/ be tang ámadegi" [Vaqt e zarurat co namánad goriz -- dast begirad sar e wamwir e tiz." (Sa'di,Golestán)].* **bring sb/ sth to bay** *be tang ámadan, "Be tang ámad wabi az tanghámli -- Ke bud án wab bar u mánand e sáli. Be xedmat xánd o kardaw xás e dargáh -- ze tanháyi magar tang áyad án máh." (Xosro-Wirin; Nezámi); dar tangná gir andáxtan; dar tangná gozáwtan.* **hold/ keep sb at bay** *az xod bázdáwtan; dur negahdáwtan. //Mikuwam kasáni rá ke be ánán vám dáram/ bestánkárán rá (az xod) bázdáram/ dur negahdáram.//*
bay v *ou-ou kardan; párs kardan; zuze kewidan; Zuze ye gorg*
bay[5] adj *(baráye asb) bur; bursár; kahar; samand. (mádiyán) asb e kahar/ bursár/ samand e bozorgi savár budan/ wodan.*
bay-leaf n (pl **bay-leaves**) *barg e bu; barg e qár*
bayonet n *sarneyze*
bayonet v *bá sarneyze zadan/ kowtan. Bá sarneyze kowte wode.* [bayoneted to death]
bayou n *wáxábe; mordábrud**
bazaar n **1** *bázár; bázárgáh; "Yeki wárstán piwaw ámad be ráh -- Por az barzan o kuy o bázárgáh." (ZBP, L5952 SF).* **2** *bázár. bázár e kelisá*
bazooka n *muwakandáz (e ruduwi/ duwbar*); bázuká*
BBC *Kutáh wode ye* British Broadcasting Corporation. *Dádkarp* e soxanparákani ye Engelestán. //be* BBC *guw dádan./ zabán e Engelisi (be wive ye)* BBC*//*
BC abbr "Before Christ" *(piw az padidámadan e Masih).* in (the year) 2000 BC. *(dar (sál e) 2000 piw az Masih)*
be v **1** (**a**) *hastan; budan; báwidan; dar kár budan [parvákonid:* "there is" *hast;* "there is not" *= nist = na hast]. //(áyá) xodáyi dar kár ast?/ áyá xodáyi hast? Baráye in ke zendegi/ zist báwad báyad áb o havá báwad. Pásox e ásáni dar kár nist. Pásox e ásáni na hast/ nist/ dar dast nist. Az in dast/ jur mardom faráván-and. Yeki bud yeki nabud wáhzáde/ wázde xánumi bud...; Az ruzegár e pedar-bozorgam dar in kewtzár/ kewtmand gáv bude ast.* [There have been cows in …]//. (**b**) *budan; hastan. //Hamin nazdiki istgáh e otobus hast. Ketábi ruy e raf./ táqce nabud. Dar in namáyewgáh peikarehá ye qawangi/ xubi*

hast.//. **2** *(bá band e kárváźe yá vacanhá ye* [phrase] *newángar e zamán yá jáygáh).* (**a**) *budan. //Ceráq ru ye miz ast. Soturxáne yek mil durtar ast. Maryam/ Mary bálá-st.* [upstairs]. *Jamwid birun dar báq ast. Baráye estár** [are on holiday] *be* [in] *Milán rafteand.//.* (**b**) *budan. //Mehmáni/ sur pas az kár ast. Gozinew ruz e dowanbe bud. Konsert dar tálár e dabirestán ast/ xáhad bud/ barpá miwavad. Newasthá sewanbehá va panjwanbehá dar tálár e bozorg ast/ bar pá miwavad.//.* (**c**) *budan; mándan. //Cand tasu/ sá'at ast ke dar/ tu ye otáqaw ast. Tá Krismas injáy-and/ injá hastand/ injá xáhand bud/ injá mimánand.//.* (**d**) *budan. //Diruz dar kelisá budid?/ Diruz kelisá budi? Be mehmáni xáham ámad/ miáyam/ Dar mehmáni xáham bud. Bezudi ráh xáham oftád* (on my way). *Itáliyáyi ast. Ahl e Itáliyá-st. Az Itáliyá-st.//.* **4** *(tanhá dar zamán e gozawte ye nadide va gozawte ye gozawte) budan; didan, raftan. //Hargez Espániyá rá nadideam. Hargez be Espániyá narafteam. Bárhá/ candin bár be birun az kewvar rafte ast./ safar karde ast. (áyá) Lulekew ámad/ ámade?//.* **5** *(newángar e cuni yá nahew ast.). //Zamáne setamgar ast.* [Life is unfair.]. *Jahán gerd ast. (U) dah-sále ast/ dah sál dárad. Man miyán-báláy-am. Man miyán-bawn-am. Man na kutáh-am/ kutule-am, na bolandbálá.* [average height]. *Tond báw!/ Zud báw! Xeyli xowgel-e/ náz-e. "Cuni?" "Sepás xeili xub-am." Az didan e má yekke xordand! Áwpazit hengám-as!/ Áwpaziyat hengáme ast! Filme/ un celpard/ án film hengáme bud!//.* **6** *(newángar e nám, piwe yá sargarmi). //Emruz dowanbe ast. To hamán kasi hasti ke man mixáham. To mard e delxáh e man-i. "Ki-ye?/ Un ki-ye?/ Ki-st?" "Peik-e/ Postci-ye/ námebar-e." Susan pezewk ast. Piter hengám e bikári futbálbáz e/ pátapkábáz* e xubi-ye. Mixáhad hengámi ke bozorg wavad kármand e átawnewáni/ átawnewán wavad.//.* **7** *(newángar e dárandegi ye rástin yá pendárin yá dar maynew** [in abstract]). *//Án pul/ pule az án e to nist, az án e Bábak ast. In baste az án e to-st/ az to-st.//.* **8** *(newángar e hamcandi* [equivalence] *dar arzew, womár va mánand e án).* (**a**) *bahá. //"Án pirhan cand ast?/ un pirhane cande?" "60 dolár".//.* (**b**) *wodan; residan; kardan. //Do do tá cahár tá. Do tá do tá mikonad cahár tá. Do do tá miwavad cahár tá. Se va/ o se miwavad/ mikonad wew. Cahár se tá davázdah tá; cár se tá miwava/ mikonad 12 tá.//.* (**c**) *wodan; budan. //*(Saying) Two is company; three is a crowd: *(dastán) Sag mixore sili, gorbe tapánce.* Paris is not France. *Ei bábá Páris ke Faránse nist.//.* (**d**) *gereftan. //Girim x faráyand e a va b báwad.* [Let x be the sum of a and b]//. (**e**) *arj dáwtan; baráye... cizi budan. //Baráye man arji nadárad. Dar cewm e man arji nadárad. Baráye man cizi nist.* [It's nothing to me.]. *Yek hezár dolár baráye yek ádam e puldár cizi nist.//.* **10** **the be-all and end-all (of sth)** *arjdártarin baxw e/ ján e cizi yá kasi budan. //Dust e pesaraw ast o jánaw. Hast-o-nistaw án dust e pesaraw ast.//.* **(he, etc has) been and done sth** *(newángar e peiqáre va wegeft) harjá juri tarjome miwavad. //Yeki ámade áw e ma rá xorde!//.* **be oneself,** act naturally. *ádam budan; har já juri tarjome miwavad. //*Don't try to act sophisticated- just be yourself: *Adá darnayár!; ádam báw! Vánamud nakon ke xeili jahán-dide-yi, xodet báw!//.* **be that as it may** *bá in ke; garce; bá inhame. //Mipaziram ke pir o sost ast bá inhame hanuz xawáyágar* e/ siyásatmadár e xubi-st.// "Garce pir-am, to wabi tang dar áquwam gir -- tá sahargah ze kenár e to javán barxizam." (Háfez)*

...that was..., *...ke námaw... bud. //ke námaw (piw az wouhar kardan) duwize Kiyáni bud.//*

-to-be *(dar váźehá ye serewte); ...áyande; ...pas az in. //bayu ye/ arus e áyande-aw* [his bride-to-be]. *mádarán e áyande/ zanán e bárdár//*

beach n *daryábár; daryákenár; kenár daryá; karáne; kenáre. //Estárgaráni* ke/ kasáni ke ruzhá ye bikári ye xod rá (dar) daryákenár/ kenár e daryá dar áftáb xábideand.//*

beach v *be xowki kewidan; kenáre gereftan (bá kawti)*

beach-ball *zartup* [<Avestáyi Zrayah, = daryá]*

beach buggy *zartakar* [<zrayah, Avestáyi (daryá) + takara <Kordi (motor)]*

beach comber n **1** *zarjur* [<zrayah (Avestáyi) + jur <jostan].* **2** *deilkuhe*; deráz-kuhe; deráz-mouj; deil-mouj**

beachhead *zarpiwáni [<zrayah (Avestáyi) daryá]*

beachwear n *raxt e wená; zarjáme* [<zrayah (Avestáyi) daryá]*

beacon n **1** *orźir* [or <ur (Pashtu) + źir (besanjid bá "áźir" va niz "źir" Kordi)]; áyerźir* [áyer <Kordi/ Hourámi + "źir"].* **2** (**a**) *fánus e daryáyi; orźir*; áyerźir*.* (**b**) *(baráye ráhnamáyi ye xalabán dar meydán e forudgáh) orźir*; áyerźir*.* **3** *fánus e daryáyi; orźir*; áyerźir*.* **4** *(istgáh e rádiyoyi baráye ráhnamáyi ye kawti va havápeimá) orźir*; áyerźir**

bead n **1** (**a**) *mohre, polźi; polci; zavále (mohre ye geli); máre; dán; dáne; dának; mohrak; monjuq.* (**b**) **beads** *gardanband e mohreyi; murxe* [<wál-murxe (Gilaki) = tasbih e doruqin].* **2** *cekke (ye áb va*

mánand e án). //cekkehá ye xai/ xi/ xv́i [sweat] *bar piwániyaw.//.* **3** rosary; *murxe; tasbih; be bálátar bengarid.*

beading n *zevár e cubi yá sangi bá naqw o negár e mohreyi yá gerd-gerd*

beadle n **1** *(dar Engelestán) dastyár e kelisá yá dánewgáh.* **2** *farráw e kelisá ye barzan*

beady adj *(cewmán e) bolboli; cewm e bolboli/ mohreyi/ mohresán; cewm e wáhin. //Cewmán e ámuzegár e má con cewmán e wáhin ast, hic ciz az cewmánaw dur nemimánad.//*

beagle n *sag e tázi ye pác/ pákutáh; pác-tázi*(pác <pác/ páce- qad <Gilaki,= kutáh]*

beagling n *bá pác-tázi*, piyáde be wekár (e rubáh) raftan.*

beak[1] n **1** *nok; nouk; tok; patfuz; batfuz; padváz; ceng; cong; wand; kalaft.* **2** *har ciz e mánand e nouk e parande; beviźe bini; nouk; wand; kalaft. nouk-deráz*

beak[2] n *(zabán e kuce) dádras; dávar. e dávar borde wodan/ wode*

beaked adj *nouk; noukdár*

beaker n **1** *jámule* [<Kordi].* **2** *ábxori; liván. //yek liván qahve az máwin e nuwábe-foruwi//*

beam n **1** *pásár (ZBP, L2878 FM).* **2** (**a**) *(dar kawti) pahlu (ZBP, C5736) pahluyi (M. Moqaddam).* (**b**) *pahlu.* **3** *báze; wáhin (mile ye terázu ke kappehá be án ávizand).* **4** *par; partou; pato. parto ye ceráq qovve; parto ye nurafkan. //Án ráde*/ máwin/ máwine ceráqhá ye báláyaw rá zade bud/ rouwan karde bud.//.* **5** *partou; daraxwew; parto ye wádi.* **6** *druwe* [<Hourámi] (newánehá ye rádár baráye ráhnamáyi ye kawti yá havápeimá).* **off (the) beam** *kaź; nádorost; harjá juri tarjome miwavad. kur xándi/ kur xundi* (Your calculation is way off beam.). **on the beam** *dorost; xub; rást; ru ye wáx budan; (anáyin) ru wáxe*

beam v **1** (**a**) *tábidan; daraxwidan (con xorwid).* (**b**) **beam (at sb)** *daraxwidan; wád; wádáb; wádán labxand zadan. //Cehre ye barande az xownudi midaraxwid.//.* **2** **beam sth (to...) (from...)** *barnámeyi/ payámi be... ferestádan/ paxw kardan. //Hamávard e Farjámin e baram* e jaháni* [world cup] *rá zende az Engelestán be źápon paxw kardand.//*

beam-ends n *(baráye kawti) be pahlu xábidan; yekvari (wodan).* **on one's beam-ends** *ás o pás budan; tohidast; biciz; bipul budan...*

bean n **1** (**a**) *lubiyá. báqelá; báqáli* (broad beans). *lubiyá qermez* [kidney beans]. *naxod/ noxod e soya [in dáne biwtar be noxod mimánad tá lubiyá]; soyxod*. lubiyá sabz* [haricot beans]. (**b**) *(bute ye) lubiyá/ báqelá/ noxod.* (**c**) *kove; puw* [<Gilaki: puw]* [pod containing such seeds]. *lubiyá bá riwe ye xazande.* [runner beans]. **2** *dáne (ye qahve, káká-u va mánand e án)*

not have a bean *ás o pás budan; áh nadáwtan ke bá nále soudá kardan*

bean feast; **beano** n *(kohne/ anáyin/ dar Engelestán) arusi ye boz*

beano n (pl **beanos**) *bázgardid be* "bean feast"

beanpole n *láqar va deráz o mordani; nardebán e dozdhá; kerduxále* [<Gilaki]*

bean sprouts *javáne ye lubiyá*

bear[1] n **1** *xers. xers e mexik** [polar bear]*; bamb* [<Baluchi/ Xáwi]. xers e xákestari* [grizzly bear]. **2** *xers; xar; wotor (ádam e dorost ammá doźxu).* **3** *(hirbáni* [finances]*) soudágar e bahr* [stocks, shares] *yá bargehá ye bahádár.* **a bear market** *goubare* [<Gilaki]; bázár e goubare*].* **4** **a bear garden** *xarsará; xar-bázár; soturxáne; tavile; (pendárin) zurxáne.* **like a bear with a sore head** (infml) *con sag; mánand e sag e harze-maraz; con sag e tirxorde; con wotor. //Az xáb ke bidár/ boland miwe be sag mimune.//*

bear[2] v (pt **bore**, pp **borne**) **1** *dáwtan; newán dádan; har já juri tarjome miwavad. //Án nebewte/ gata/ cak dastine ye u rá dáwt. Ruy e án angowtar cizi nebewteand/ kandeand. Án gardun/ káles ke newán e wáhanwáhi dárad. Sang e guri didam ke tárix e 1602 dáwt. Dar jang saxt zaxmi gawt va hanuz dáq e án rá (bar tan) dárad/ newán midahad. Xeili kam be mádaraw mimánad. Be mádaraw nemimánad. Farnám* [title] *e goftár candán bastegi bá darune ye/ máye ye án nadáwt.//.* **2** *dáwtan. Harjá juri tarjome miwavad. //Xánevádeyi námbordár/ námi. Xánevádeyi ke nám e kohan va ázarmik* [honorable, dignified] *dáwt. Yek zan e wuymand biwtar/ dar biwtar e bárehá nám e xánevádegi ye wuyaw/ wouharaw rá dárad.//.* **3** *kohan yá be-áyin) bordan. //bár e geráni/ sangini rá bordan. Se wáh/ se moq ke piwkewháyi mibarand. Nasá ye [kálbod e morde] u rá be gurestán/ árámgáh bordand. Áb qáyeq rá bord.//.* **4** (**a**) *istádan; bartáftan; negahdáwtan; kewidan. Harjá juri tarjome miwavad. //Án yax/ Yaxe xeili názok ast va nemitavánad to rá negahdárad/ vazn e to rá bartábad/ bekewad.//.* (**b**) *be gardan gereftan. //Pedar o mádar e/ zádárán* e bayu/ bayug/ arus báyad hazine ye bayugáni/ arusi rá be gardan girand/ begirand? Bar farbod** [president] *ast ke gonáh rá be gardan girad. Farbod* báyad gonáh rá be gardan girad. Ádam e*

bibandobári-st va pásoxguyi ye xod rá sabok miwomárad/ migirad.//. **5** (**a**) *(hamráh e* can/ could*, anáyin) yáridan; bartáftan; táb e kasi be sar ámadan. "...va án bozorg-heybat ... va tábaw be sar barámad..." (ZBP, L304 TB) va harjá juri tarjome miwavad. //Dard biw az án bud ke betavánad bekewad/ bartábad. Anduh e xiw rá bi gele bartáft. Gorbe rá dar xáne nemitavánam bartábam. Cegune mitaváni ánrá bexori? Táb e in ke kasi be u bexandad rá nadárad. Táb e in rá nadárad ke kasi be u bexandad.//.* (**b**) *(dar vákiyámhá* ye ma** [negative sentences], *beviźe agar wavá ye ráyi** [accusative] *ánjur ke newán dáde wode) darxor budan; wáyeste budan. //Negárhá ye/ naqqáwihá ye novin/ emruzi rá táb e/ yárá ye sanjew bá kár e ostádán e kohan nist. In barnáme/ naqwe rá táb e bar-resi ye źarf nist. Wuxiyaw wáyeste ye bázgoftan nist. Wuxi ye u rá nawáyad bázgoft. Kasi rá yárá ye andiwidan darbáre ye dardhá ye/ ranjhá ye u nist. Kasi rá táb e andiwidan darbáre ye dardhá ye/ ranjhá ye u nist.//.* **6 bear sth (against)/ towards sb)** *dar del dáwtan. Harjá juri tarjome miwavad. //Az kasi kine dar del dáwtan. Az iwán xawmi/ bizári dar del nadárad. Badxáh e u nist. Az u kineyi be del nadárad.//.* **7 bear oneself well, etc** *con... ráh raftan/ raftár kardan; raftár e...-áne dáwtan. //Mánand e sarbázán ráh miravad. Raftár e sarbázáne dárad. Be ruzegár e saxti/ dar ruzegár e saxt/ dowvár raftári bolandmanewáne/ borzmanewáne/ ázarmik dáwt.//.* **8** *zádan; záyidan; ávardan; bár barnehádan, "Con wew máh e digar barámad bár barnehád pesari biyávard..." (ZBP L86, TB); bacce zádan/ záyidan. //Baráyaw/ baráye wouharaw wew pesar záyid/ záyide.//.* **9** *zádan; ávardan; dádan; bar dádan, va harjá juri tarjome miwavad. //deraxtáni ke wokufe ye goli (rang) dárand/ midahand. zamin e bibar; zamini ke bar/ bár nemidahad. (pendárin) kuwewháyaw bibahre/ bihude mánd. kuwewháyaw hudeyi be bár nayávard.//.* **10 bear (to the) north, left, etc** *be su ye abáxtar* [north], *cap va mánand e án raftan/ gawtan/ carxidan. //Án ráh/ in ráh/ jádde be suy e xorvarán/ xorbarán* [west] *miravad/ migardad. Be doráhi ke residi dast e rást boro. Hengámi ke be doráhi residi dast e rást bepic.//.* **11 bear arms** *(kohan) sarbáz budan; sarbázi kardan; jangidan.* **bear fruit**, *bar dádan. //Kuwewhá ye u saranjám bar dád va parváne (rá)* [permission] *be u dádand.//.* **bear hard, heavily, severely, etc on sb** *kasi rá (saxt) zir e fewár gozáwtan. //Báj hame ye má rá saxt zir e fewár gozáwte.//* **bear/ keep sb/ sth in mind; bear in mind (that)...** *be yád dáwtan/ sepordan. //Piwnahád e womá rá be yád xáham dáwt/ sepord. Agar mixáhi mitaváni dar sar-sará bemáni ammá be yád dáwte báw ke namáyew do pál** [minute] *e digar áqáz miwavad.//.* **bear the brunt of sth** *(bár e... rá) kewidan, va harjá juri tarjome miwavad. //hame ye bár e tak/ táxt-o-táz rá kewidan/ bartáftan.* [bear the full brunt]. *Menewtá* ye u/ menewtáyaw** [secretary] *báyad bár e doźxuyi ye u rá bekewad* [bear the brunt of]*.//.* **bear witness (to sth)** *gováhi dádan; bar... gováh budan. //Soxan e u gováh bar dorosti ye gofte ye/ dáve* [testimony] *man bud. In sará ye/ saráhá ye nousáz gováh bar kuwew e* [bears witness to the energy of] + *anjoman (e wahr) ast.//.* **be borne in sb** *wast e kasi az... xabardár/ ágáh wodan; bar kasi ostovár gawtan. //Táze douzáriw (do-hezáriyaw) oftád ke kár tá ce andáze vaxim ast. Táze wastaw xabardár wod ke havá candi pas ast.* [realize]. *Kamkam bar má ostovár gawt/ ágáh gawtim/ ke wekast nágozir/ goriznápazir ast. Táze douzárimun oftád ke havá past ast o bigomán wekast mixorim.//.* **bring sth to bear (on sb/ sth)** *bekár bastan; pardáxtan be. //Báyad hame ye kuwew/ niru/ ama ye xod rá be kár bandim. Be má fewár ávardand ke kár rá begáh/ behengám be páyán rasánim.//.* **12** (phr v) **bear sth/ sb away/ off** *be cang ávardan; bordan; kat-baste bordan. //Cand tan rá/ tani cand rá dastgir karde bordand. Bandiyán rá kat-baste bordand. Baram** [prize] *e noxost rá be cang ávard/ bord.//.* **bear down sb/sth** *dowman rá wekastan/ wekast dádan; hame ye táv rá darham wekastan.* **bear down on sb/sth** *bar...táxtan; bar sar e... táxtan; bar... táxt ávardan. //Kewávarz e xawmin/ xawmgin bar má táxt.//.* **bear on sth** *vábaste budan be; ru ye... kári budan/ oftádan. //Máyehá/ cemhá/ cizháyi hast ke ruy e behzivi* [welfare] *ye mardom kári oftad.//.* **bear sb/sth out** *ostovár dáwtan. //Gováhán soxanán e mará ostovár midárand.//* **bear up(against/under sth)** *táb ávardan; dast o panje narm kardan. //Bá hame ye badbaxtiháyaw/ bad-biyáriháyaw xub dast o panje narm mikonad.//.* **bear with sb/sth** *bá kasi sar kardan; ... rá bartáftan; bá kasi sáxtan. //Dar in ruzegár e saxt/ dowvár báyad bá u sar konim/ bá u besázim. Xáhew mikonam yek kami biwtar bá man besáz/ be soxanam guw bede/ mará bartáb...//*

bearable adj *bartáftani; kewidani. //In áb-o-havá bartáftani ast. In áb-o-havá rá mitaván kewid/ bartáft.//*

beard n **1** *riw; lif; balme (riw e anbuh); rewk (riw e anbuh); kork (riw e noujavánán); kolk. //riwi ke yek hafte taráwide nawode báwad. Riw e nataráwide ye yek hafteyi.* (a week's growth of beard.)*./ Án mard e riwu ki-st?; Án riwu ki-st?;Un riwu ki-ye? Riw dárad. Riw gozáwte.* [grow a beard]//. **2** *riw (jánevarán va giyáhán). riw e boz*

beard[2] v **1** *bá dom e wir bázi kardan; ru-dar-ru istádan; barábari kardan; delávari kardan/ newán dádan.* **2 beard the lion in his den** *bá dom e wir bázi kardan*

bearded adj *riwu; riwdár; balme-u (dárá ye riw e anbuh); rewku (dárá ye riw e anbuh)*

beardless adj *kuse; biriw. yek javán e biriw*

bearer n **1** *peik; navand. moźde ávardam. moźde midaham.* **2** (**a**) *bárbar; bordár. //Hengám e gardew va wekár dar Áfriqá yek goruh e bárbar e Áfriqáyi hamráh e má bud/ budand.//.* (**b**) *...kew; ...kawgáhuk-kaw* [coffin]*; taxt-e-raván-kaw; taxt-e-raván-bar* [stretcher]. **3** *barande/ dárande/ ávarande ye cek. //In cek be barande/ dárande/ ávarande ye án pardáxtani ast/ pardáxt miwavad.//*

bear-hug *tang dar áquw (kewidan/ gereftan) "Garce pir-am to wabi tang dar-áquwam gir -- tá sahargah ze kenár e to javán barxizam." (Háfez)*

bearing n **1** (**a**) *raftár; ...-má-áb; ...kerdár. //mardi bá raftár e sarbázán; sarbáz-má-áb; sarbázkerdár.//.* (**b**) *raftár. //raftár e ázarmik* [dignified] *e u dar sarásar e dádrasi//.* **2** **bearing on sth** *hambastegi; peivand; bastegi. //Ánce goft candán bastegi/ peivandi bá porsemán nadáwt.//.* **3** **bearings** *su; samt. //Báyad in porsemán rá az hame su/ ru bar-resi konim.//.* **4** *su; samt. //(bá komak e pargár/ mexpargár*) bá/ az fánus e daryáyi su/ samt gereftan.//.* **5** *bálew; bálewtak; neháli. guy-bálew*; guy-neháli*; gunehâli** [ball-bearings]. **6** *newán.* **7** **get/ take one's bearings** *ráh e xod rá yáftan; rad gereftan; newáne-yábi kardan.* **past (all) bearing** *birun az andáze; az andáze gozawte*

bearish adj **1** *dorowt; sagmanew; con sag; wotormanew.* **2** *goubare* [<Gilaki]. bengarid be* "bear[1]"

bear skin n **1** *pust e xers. farw e pust e xers.* **2** *koláh e xersak (viźe ye pásdárán e Engelisi)*

beast n **1** *jánevar; jánmand; sotur; ostur; com; závar; mál; heyván; dad. hame ye soturán/ jánevarán e jahán. //Wir wáh e jánevarán ast. Wir rá wáh e dadán xánand/ námand.//.* **2** (**a**) *dad, "Be wahr andaraw xáb o árám nist -- Newastaw bejoz bá dad o dám nist." (ZBP, L5713, SF); jánevar; cárpá. //Be hengám e masti con dadán miwavad. Hengám e masti jánevari-st. Be hengám e masti jánevari-st darrande. Mey/ meygosári dadmanewi ye u rá áwkár misázad.//.* (**b**) *jánevar; junevar; xar. //Junevar, mano qelqelak nade! Xar nabáw!//.* **beast of burden** *mál; závar; ostur; sotur; hyun; com; hyun e bárkew*

beastly adj **1** *dad; dadáne; con dadán; dadmanewáne.* **2** *(anáyin; beviźe dar Engelestán) bad. //Ce havá ye badi! Xeili kár e badi kard.//*

beastly adv *xeili. Birun havá xeili sard ast/ sard-e!*

beat[1] v (pt **beat** pp **beaten)** **1** *zadan; cub zadan. //Yek kasi dar rá mikuft. (yek) kasi dar mizad. Ki/ ke kus mizanad? Xák e qáli rá bá cub mizad/ mitakánd/ mikuft/ migereft.//.* **2** *zadan tá; kotak zadan tá. //Zendáni rá candán kotak zadand tá/ ke bihuw gawt.//.* **3** *kuftan; kustan; kubidan. sim e cakkowi; sim e kufte. //Zar rá kufte be rixt e rewtehá ye bárik darávardand. ayoxwost*/ yoxwost*/ yuwost*/ áhan/ felez rá kufte pahn gardánidan//.* **4** *zadan (e butehá va pájuwhá baráye birun ávardan e wekár).* **5** *(wáx-o-barghá rá kuftan va) ráh báz kardan. ráh e kufte; ráh e xub kubide. //Wekárciyán alafhá/ váwhá* rá kufte (kure) ráhi padid ávardand.//.* **6** **beat against/ on sth/ sb** *xordan (be). //Kuhehá/ moujhá be keráne ye daryá mixord.//.* **7** **beat sth (up)** *zadan; beham zadan; qáti kardan. //toxm e morq rá zadan tá kaf konad. wir o árd rá zadan//.* **8** (**a**) *(baráye gew/ del) zadan; tapidan. //Zende ast, hanuz delaw mizanad/ mitapad.//.* (**b**) *kubidan; kustan; kuftan; zadan. //Ává ye kushá rá miwanidim ke mikubidand/ mizadand.//.* (**c**) *zadan; tapidan. //Án parande/ parandehe saxt/ divánevár bál mizad/ par-par mizad. bál mizad; par-par mizad.//.* **9** (**a**) **beat sb (at sth)** *kasi rá dar... wekast dádan; zadan; bordan. //Goruh e varzewi ye má be ásáni wekast xord/ báxt. Ma rá dar watrang wekast dád. Ma rá dar xantapká** [squash] *wekast dád.//.* (**b**) *behtar budan az...; rudast e... budan/ zadan; peikár kardan; wekast dádan; wekastan. //Hic ciz behtar az xorák e xánegi nist. Hic ciz ru dast e puwák e Itáliáyi nist/ nemitavánad bezanad. Warvin*/* [government] *mikuwad az bád kardan e pul/ kam arzew wodan e pul jelogiri konad.* //beat the speed record, ie go faster than anyone before. *rudast e válin** [record] *e/ e tajá* [speed] *ye piwin ámadan/ zaden. Válin* e tajá ye piwin rá wekastan.//.* (**c**) *baráye... xeili dowvár budan; kasi rá gij kardan. Pust e kasi rá darávardan. //porsemáni ke pust e ostádán/ kárázmudegán rá niz darávarde. porsemáni ke ostádán/ kárázmudegán rá niz gij karde. Hic nemifahmam/ pák gijam ke cerá conin (kári) kard/ karde.//.* **10** **beat about the bush** *háwiye raftan. //Háwiye narou, begu ki bázi rá bord.//.* **beat sb at his own game** *ru ye kasi rá kam kardan.* **beat one's breast** *saxt az kár e xod pawimáni nemudan; qalat kardan; goh xordan ke...;* **beat the clock** *piw az zamán e nehâde kári rá be páyán resándan. Zudtar az hengám kári rá anjám dádan/ be páyán bordan.* **beat the drum (for sb/ sth)** *halim e Háj Abbás rá ham zadan; galu ye xod rá baráye... páre kardan.* **beat sb hollow** *pust e... rá kandan. pust az sar e kasi darávardan; mát kardan; daxl e kasi rá ávardan. //Daxl e goruh e (varzewi ye) má dar ámad.//.* **beat it** *(zabán e kuce) gom wodan; dur wodan; birun raftan; emwi. //Injá zamin e mardom e, gom wo/ emwi!//.* **beat a (hasty) retreat** *dar raftan; bázpas newastan; pasnewini kardan; yek pá*

dáwtan, do páye digar ham vám/ qarz gereftan. //Dozd e wekárci/ wekárci ye dozd tá/ hamin ke did pásbánán dárand miáyand yek pá dáwt do tá páye digar ham vám gereft.//. **beat the rap** *(zabán e kuce-dar Ámriká) ján bedar bordan; bi guwmál gorixtan; qeser dar-raftan.* **beat the time (to sth)** *reng gereftan. //Bá angowtán e xod reng gereft.//.* **Can you beat it** *Bávarat nemiwe! Bávar mikoni? Bávaret miwe? Xodá ye man!* **If you can't beat them join them** *(Dastán) Dasti ke be dandán natatván gazid báyad busid.* **off the beaten track** *powt e kuh;* ***nákjá*** *ábád [Parvá konid in váźe "nákojá" nist.* ***"nák-já"*** *dorost ast.] //Powt e kuh zendegi mikonad. Dar nákjá-ábád miziyand/ zendegi mikonand.//.* **a rod/ stick to beat sb with** *baháneyi/ gazaki (gazliki) (baráye nekuhew yá guwmáli) dast e kasi oftádan; comáq (e nekuhew/ bidini/ gonáh va mánand e án rá) boland kardan.* **11** **beat sth down** (**a**) *darham wekastan/ forukuftan va tu raftan. //Dozdán dar rá (darham) wekaste tu rafte budand.//.* (**b**) *kuftan va pahn kardan. (yá bá pasvand e) ...-xast. //Bárán (hame ye) gandomhá rá kufte pahn karde/ xábánde bud. Gandomhá hame bárán-xast wode bud.//.* **beat down (on sb/sth)** *kubidan/ zadan (baráye áftáb). //Áftáb (bar wenhá ye kavir) mikubid.//.* **beat sb/ sth down (to sth)** *cáne zadan va be... resándan. //900 dolár baráye án ráde*/ máwin/ máwine mixást ammá cáne zadam (va be 600 dolár resándam). Cáne zadam va páyinew ávardam (be 500 dolár.)//.* **beat sb into/ to sth** *kotak zadan va... (kardan). //Baccehá rá (candán) kotak zadand va be farmánbordári vádáwtand. Sage rá/ án sag rá candán zadand tá mord.//.* **beat sb/ sth off** *zadan va (dur) rándan. //Táxtár/ táxt rá bázpas rándand.//.* **beat sth out.** (**a**) *reng gereftan; zadan. //(Naváyi rá) Ruy e quti halabi reng gereft.//.* (**b**) *(átaw rá) xámuw kardan/ newándan/ kowtan. //Zabánehá ye átaw rá xámuw kardim.//.* (**c**) *kuftan va hamvár kardan; bá kuftan az miyán bardáwtan. //Qori ye dar e/ pahlu ye ráde*/ máwin rá kufte hamvár kardan.//.* **beat sb to...** *az kasi jelo zadan; zudtar az kasi be jáyi residan. //Man zudtar az to be sar e tappe miresam. Az injá tá sar e tappe az to jelou mizanam.//.* **beat sb to it** *zudtar az kasi digar dast yáftan/ residan/ gereftan; piwdasti kardan; piwi jostan; piwi gereftan; jelouzadan. //Xosro mixást noxostin kasi báwad ke be mex e nimruz/ rapivin*/ raftun** [south pole] *dast yábad ammá Bahrám bar u piwi jost/ piwdasti kard./ Nazdik bud vápasin kák* [cake] *rá bardáram ammá u bar man piwi jost.//.* **beat sb up** *kasi rá málidan/kotak zadan; kasi rá xub hál ávardan. //Yek daste velgard/ oubáw u rá saxt zadand/ málidand.//*

beat adj *mánde; bestuh; forumánde; xaste. //mánde/ bestuh/ forumánde/ xaste-am. bestuham; saxt mándeam/ xaste-am.//*

beat[2] n **1** *kust; zaxm; zaxme. //Kust e/ zaxme ye kusi/ tabli rá wanidim.//.* **2** *(dar cáme yá xonyá) kust. //In naqme kust e zibáyi dárad.//.* **3** *pás; kust* [besanjid bá "kust e Xorásáb", "pád-kustbán", va "páduspán" (dar Pahlavi)].* a policeman out on the/ his beat. *//Pásbáni ke sar e pás e/ kust e xod rafte (ast).//.* **4** **out of/ off one's beat** *ná-áwná; náwenáxte.*

beater n **1** *...-zan; ...-kub. qáli-zan; qáli-kub. toxm e morq-zan; toxm e morq-hamzan.* **2** *(dar wekár) butekub/ butezan (kasi ke butehá va pájuwhá rá mikubad va wekárhá rá be suy e wekárciyán miránad.)*

beatific adj *(beáyin) wádibaxw; delangiz; farxonde. labxandi wádibaxw/ delangiz*

beatifically adv *wádibaxw/ delangiz*

beatification n **1** *ámorzew.* **2** *ámorzidegi*

beatify v (pt, pp **beatified**) *(baráye Páp) ámorzidan; ámorzide xándan*

beating n **1** *zadan; kotak zadan; cub zadan. kasi rá xub kotak zadan; kotak e jánáne xordan.* **2** *wekast; báxt. //Goruh (e varzewi) e/ tim e má bad wekast xord/ bad báxt.//.* **3** **take a lot of/ some beating** *saxt betaván ru ye dast e... boland wodan. //Besaxti betaván ru dast e piwine ye/ baram** [record] *e daraxwán e u boland wod.//*

beatitude n **1** *farxondegi; xojastegi; nikfarjámi.* **2** **the Beatitudes** [pl] *(dar Enjil) ámorzewhá ye hawtgáne ye Isá.*

beatnik n *(kohne wode) Hippi; Bitnik*

beat-up adj *(anáyin, beviźe dar Ámriká) kufte; farsude; kohne; darbodáqun; qozmit. //Yek ráde* ye/ máwin e darbodáqun/ zevár-darrafte;.máwin e Mawti Mamdali//*

beau n (pl **beaux**) **1** *dust e pesar; deldár.* **2** *(kohne wode) wázde qawam-wam*

Beaufort scale *Zine ye Bofor* (Beaufort) *(zineyi baráye andázegiri ye tajá** [speed] *ye bád ke az sefr tá 12 (nasim tá tondbád va tufán) ast. //dareje ye 8 ru ye zine ye Bofor (newán dádan.)//*

Beaujolais n (pl unchanged) *Mei/ báde/ nabid e Bożole* (Beaujolais)

beaut n *(zabán e kuce Ámriká va Ostráliyá) xowgele; tikke; náz; (baráye cizhá) yek-e-yek; náz*

beauteous adj *(bástáni) zibá; kaw*

beautician n *bazak-gar; hucehrgar (ZBP C7769 BF)*

beautification n *ámudan; zibá kardan; zibáyidan; vaw kardan*

beautiful adj **1** *zibá; nik; niku; niku-didár, "Goft ke panj zan ast ke agar bahr e iwán qam xori, wáyad. Yeki ánke bozorg-lab va nikudidár bovad..." (ZBP, L1822 DB); qawang; gang; kaw; naqz; xow; xub; sahi, "Sahi-nám o sahi-bálá zan e wáh -- Tan az sim o lab az nuw o rox az máh." (ZBP, L7673 VR). zibáru; ruye zibá; nikruy; niku-didár. //kudaki zibá. goli zibá/ qawang. cewm-andázi zibá/ gang/ kaw. áváyi/ ávázi zibá/ delangiz/ delnewin.cámeyi naqz. buyi xow; bu ye xow. bámdádi zibá/ kaw. havá ye xub/ kaw. musiqi ye delkaw/ delnaváz. wokolát e xub/ naqz.//.* **2** *xeili xub; niku. //Ce bejá!; ce sar e bezangáh!; ce behengám!. Xub besámán. Sázmándehi (ye án) besyár xub bud.//*

beautifully adv **1** *xub; kaw; xow; delangiz. //Xow/ delangiz/ delkaw mixánad.//.* **2** *xub; xeili xub; besyár xub. //Án ráde*/ máwin xeili xub/ con ferfere kár mikonad.//*

beautify v (pt, pp **beautified**) *ámudan; zibá kardan; zibáyidan; vaw kardan; pardáxtan (ZBP, C23; C3588; C3888, FM)*

beauty n **1** *xubruyi, "va hamconin zanán be xubruyi va zewti nangarand be sohbat va nazdiki negáh konand..." (ZBP, L1712, DB); zibáyi; gawi, "Be náz o xande bázi yo xawwi -- Bed-u goft ey hame xubi yo gawwi." (ZBP, L7675 VR) náz; nác. //zibáyi/ gawi ye forunewastan e xor/ áftáb. delkawi ye ávázaw. zibáyi/ delnavázi ye cáme. zani bud saxt zibá/ gaw/ náz. ávard/ hamávard e zibáruyán; ávard/ hamávard e zibáyi.//.* **2** (**a**) *xubruy; zibá(ruy); tannáz; náz; nác (ZBP C7367 FM); peikar (ZBP, 5950 FM). //Be ruzegár e javáni/ dar javáni be zibáruyi námvar bud. In ráde* ye/ máwin e novin saxt zibá-st. In ráde* ye/ máwin e novin peikari saxt náb ast.//.* (**b**) *nemune ye zibá. //Be in parvánehá bengar/ negáh kon;/ bengar in yeki ce zibá-st. Án tup e vápasin ke darváze rá báz kard saxt zibá bud.//.* (**c**) *zibáyi; gawwi; xubi. //Hamiwe dar cámehá ye/ sorudehá ye Tolstoy zibáyihá ye/ gawwihá ye noyi miyábam. Zibáyi ye zendegi dar Káliforniyá án ast ke hayáyaw hamiwe/ xeili xub ast. Niyázi nist be in ás*/ carxowt/ máwin xeili resid, va in az zibáyihá ye/ xubihá ye án ast. Az xubihá ye in carxowt án ast ke niyázi nist xeili be án resid.//.* **3** **beauty is only skin deep** *"Basá halvá ye sábuni ke zahraw dar miyán báwad. (PAF, #3498); "Basá kasá ke na con manzar ast moxber e u." (PAF, #3499, Farroxi). "wáhdoxt", "názbánu*", "názdoxt*"* [beauty queen]

beauty salon; **beauty parlour** *sará ye zibáyi; gaw-sará**

beauty sleep *xáb e nuwin. //Wab xow, mará xáb e nuwin báyad.//*

beauty spot **1** *gawgawán*; kawkawán*; kawbum*; gawbum; xál [besanjid bá: "Be ráh e durew nemidam; be kawkawánew nemidam...".* [Compare with this saying, about a girl, whose parents wont agree to marry sb, who lives far away, or in a beauty spot.]. **2** *xál*

beaux pl of beau

beaver n **1** *vabar; babar; babrak; sagláv; sagláb (Yeki az do gune ye javandegán e nime-ábzi az gune ye* Castor *ke páye powti ye án parde-dár ast va dom e pahn va kolofti dárad. Bar ru ye rudhá band sáxte va zir e áb xáne mikonad. Dárá ye pust/ xaz va mowk e geránbahá-st.).* **2** *xaz/ pust e babar. //yek koláh e xaz/ pust e babar//*

beaver v, **beaver away (at sth)** *(anáyin, beviže dar Engelestán) saxt kár kardan; kuwidan; ján kandan. //Cand tasu/ sá'at ast ru ye in (kár) ján mikanam/ mikuwam.//*

bebop; **bop** n ***bibáp*** *guneyi musiqi ye jáz bá áhang va hamnaváyi ye picide.*

becalmed adj *(darbáre ye kawi ye bádbáni) (con bád navazad) az jonbew báz-istádan.*

became pt of become

because (conj) *baráye...; con; az bahr e... "va az bahr e án bud ke in xaráj bar xaráj e hame ostáni nám kardand..." (ZBP, L267 TB) zirá; azirá; zirák; azirák (ZBP, C6965); az run e...; be rune..., "Be cawm andaram did e az run e to-st -- Be jesm andaram jonbew az sun e to-st." (ZBP, C347 FM); az sare…; "Az sar e bixiwtani va tars goft: "Weix salám resánid." (ZBP, L2551 AT); vasnád e... "Emruz be eqbál e to ey mir e Xorásán -- ham ne'mat o ham ruy e nekudáram, vasnád." (ZBP, C7925, L7874, BQM, Sanáyi); váse ye... [in hamán "vasnád" ast, ke dar soxan kuce bekár ravad]. //Man kardam con/ az bahr e án ke/ váse ye in ke/ baráye in ke u be man goft bekon. Con/ az bahr e án ke/ váse ye inke gele nemikonam mardom gomán mikonand xownud-am.//*

because of *zirá; az bahr e... "...va án az bahr e án farmáyad kardan tá án mardomán ke taq/ dir e izad e ta'álá napazirand..." (ZBP, L1945 TB); (Niz be váže ye piw bázgardid baráye digar mainihá* [meaning].*). //Az bahr e má-st ke injáy-and. Baráye má-st ke injá ámadeand. Áheste ráh miraft zirá/ vasnád e in ke/ váse ye in ke/ con páyaw dard mikard. Con/ váse ye in ke/ vasnád e in ke/ con zanaw ánjá bud (darbáre ye án) cizi nagoftam.//*

beck[1] n *(Guyew Engelisi) juybár e kuhestáni.*

beck[2] n, **at one's/ sb's beck and call** *guw be farmán budan; dast be kaw budan; qolám e halqe be guw e kasi budan; zarxarid kasi budan; noukar e xánezád e kasi budan. //Wáh hamiwe noukaráni dast-be-kaw/ halqe beguw/ guw befarmán dáwt. Man ke zar-xarid e to nistam. Man ke qolám e halqe-beguw e to nistam.//*

beckon v **1 beckon to sb (to do sth)** *bá dast, bázu va yá sar be kasi fahmándan yá goftan ke kári rá bekonad/ nazdiktar biyáyad yá donbál e kasi beravad. faráxándan; bexod kewidan. //Bá dast/ sar newáne dád ke donbálaw beravam. (pendárin) Zendegi ye wahri besyári javánán e rustáyi rá be xod mikewad.//.* **2** **beckon sb in, on, over, etc** *bá dast bázu yá sar newáne dádan va ráhnamáyi kardan/ bordan/ nidan* [<Náyini]. //Pásbán/ pásbáne bá dast be má newáne dád ke beravim nazdik/ biyáyim. Pásbáne má rá nid*. Doxtari ke dar daháne ye qár istáde u rá be darun e qár ráhnamáyi kar/ nid*. Ma rá be darun e otáq/ xáne nidand*. Ma rá bá newáne ye dast/ sar/ bázu be darun e otáq/ xáne ráhnamáyi kardand.//*

become v (pt **became** pp **become**) **1** (**a**) *wodan, gereftan; gawtan, "Co xorwid gawtast z-u ásiyá -- Xorew nán e xowk o newastaw giyá." (ZBP, L4908 SF). //Zud xawm gereftand.; Zud xawgin gawtand/ wodand. Bá kárhá ye/ xiwkárihá* [duty] *ye novin e/ táze ye xiw xu karde/ xu gerefte (ast). Ru ye piwáni ye in kudak nevewte bud ke rahbari bozorg xáhad wod/ gawt. Saxt báham dust wodand/ gawtand. Pezewk wod/ gawt/ gardid. Digar áyin e má/ sámán e kár e má wode ke hegám e ásáyew/ cáyxordan miyán e kár áváz bexánim.//.* (**b**) *wodan; gawtan. //Kamkam (digar) tanhá(yi) wab/ be wab birun raftan kár e bimgini wode/ gawte. Sar-o-sedá ye/ xár-o-xur e ámad-o-wod e/ raft-o-ámad e rádehá*/ máwinhá máye ye negaráni gawte. In pesarán/ javánán dárand máye ye dard e sar/ ázár miwavand./ migardand.//.* **2** (fml) (**a**) *ámadan (be kasi); xordan; zibidan. //Koláh e no-aw behew miyád.//.* (**b**) *zibidan; wáyestan; wáyidan; "zibidan" (baráye raxt va koláh va in gune cizhá). "In raxt va koláh be womá nazibad." (ZBP, L4002, NKZZF). //Conin soxanáni bánuyi/ xánumi con womá rá nawáyad/ nazibad. Conin soxani wáyeste ye/ wáyán e/ darxor e bánuyi con womá nist. Be womá nemizibad/ nemixorad ke gele konid. Gelegozári womá rá nawáyad.//.* **3** **what becomes of sb/ sth** *sar e... ce ámadan; kasi yá cizi rá ce wodan. //Agar man bemiram sar e bacceam ce miáyad? Agar bemiram bacceam (rá) ce miwavad?; Nemidánam hamsáye ye má rá ce wod? Nemidánam sar e hamsáye ye má ce ámad. Xábhá ye javániyemán ce wod? Sar e xábhá ye javániyemán ce ámad?//*

becoming adj **1** *ámadan; barázande; zibande. //koláhi zibande; ááyew (e muyi) (i) zibande. Raxtetán xeili be womá miáyad. Raxt e womá xeili barázande ast.//.* **2** *darxor budan; wáyestan; barázidan; wáyá/ wáyán/ wáyande/ darxor/ barázande budan. //Raftár e forutanáne ye u wáyán/ darxor e kehpáyegi* [junior position] *ye u bud.//*

becomingly adv *wáyá/ wáyán/wáyande/ darxor/ barázande*

becquerel n *(Cehrwenási/* physics*) Bekerel (yekkán e andázegiri ye partou-afkani* [radioactivity]*/ partouparákani)*

bed[1] n **1** (**a**) *bestar; taxt; taxtexáb; raxtexáb; jáme;jáme ye xáb "Dar e saráy zanjir kard va dar jáme ye xáb wod." (ZBP, L2455 AT); "va har bámdád ke sar az jáme ye xáb bardáwti..." (ZBP, L7353 SR); "Be nárafte dar jáme geryán wodand -- Bar án átaw e dard beryán wodand." (ZBP, L6878 SF) nehál; neháli; nehálin, "Neháli biyafkand o masnad nehád -- Ze didár e u mizbán gawt wád." (ZBP, L5946 SF), "Neháli ma-rá xák e Turán bovad -- Saráy e kohan kám e wirán bovad." (ZBP, L6670 SF); "....va jáme ye xáb báz-kardand az bahr e mihmán va iwán dar xáne ye digar raftand..." (ZBP, L1768, DP). xábidan, be bestar raftan, //dar jáme ye xáb wodan, kapidan (xárdári). az xáb barxástan; az xáb bidár wodan; az bestar birun ámadan. xábidan; be bestar raftan; dar jáme ye xáb wodan; xábidan. ruy e taxt/ taxtexáb/ raxtexáb/ bestar newastan. Xábxábeyi/ Otáqi bá do bestar/ taxt e takki. Otáqi bá yek taxt do-tane. Taxt e/ bestar e án velgard nimkat e báq/ gardewgáh bud. Mitavánid emwab be man jáy e xáb/ yek taxtexáb/ já ye xábidan bedahid?//.* (**b**) *xáb; xáb budan; xábidan. //Baccehá rá xábándan. Baccehá rá xáb kardam. Piw az xáb yek fenján kákáo minuwad.//.* (**c**) *towak; neháli; bestar. //towak/ bestar e par/ pari. towak/ bestar e fanari.//.* (**d**) *(anáyin) marzidan; marzew; //hamxábe/ hambestar wodan; zir e patu raftan (bá kasi); xoft-o-xiz; gáyidan. Be hic ciz nemiandiwand joz zir e patu!//.* **2** (**c**) *kaf; tah; tak; bestar. //Bestar e/ kaf e daryá rá barresi kardan.//.* **3** *bestar; lá; láye; cine; dáv (ZBP, 321 FM). //yek láye gel; yek bestar e sang e áhak; yek láye/ bestar e weni//.* **4** (**a**) *bestar; pei; mátak (ZBP, C6625 FM). //án máwin/ ás* rá ru ye yek bestar e/ mátake sáruji (kár) nehádeand/ gozáwteand.//.* (**b**) *mátak (sang rig va mánand e án con bestar e ráh yá ráh-áhan).* **5** *báqce; bestar e gol; bestar e sabzikári. newágáh; xazáne; xazine. //báqce ye gol. báqce ye*

sabzi/ sabzihá ye xowbu.//. **6** (idm) as one makes one's bed, so one must lie on it. (saying) *(dastán) "Har ke xarboze mixorad páy e larzaw ham minewinad.", "Agar bad káwti bad beruyad." (PAF, Pouriyá ye Vali); "Az mokáfát e amal qáfel mawo -- gandom az gandom beruyad, jou ze jou." (PAF, Moulavi), (Dehqán e sálxorde ce xow goft bá pesar) K-ey nur e cewm e man bejoz az kewte nadravi." (PAF, Sa'di)*

bed and board *bestar va cáwt*

bed and breakfast (abbr **B and B, b and b**) *bestar va náwtáyi. //Bestar va náwtáyi/ cáwt wabi 15 dolár.//*

a bed of roses *par e qu; náz. //Zendegi hame-aw par e qu/ bestar e náz nist.//*

have got out of bed on the wrong side *az dande ye cap boland wodan; az dande ye sag boland wodan.*

go to bed with sb *bá kasi hambestar/ hamxábe wodan; marzidan; bá kasi xoft-o-xiz kardan; bá kasi gerd ámadan; bá kasi zir e patu raftan; gáyidan*

make the bed *taxtexáb dorost kardan; raxtexáb andáxtan/ pahn kardan; jáme ye xáb báz kardan, "va jáme ye xáb báz kardand az bahr e mehmán va iwán dar xáne ye digari raftand." (ZBP, L1768 DB); neháli afkandan, "Neháli biyafkand o masnad nehád -- Ze didár e u mizbán gawt wád." (ZBP, L5946 SF)*

take to one's bed *bastari wodan*

bed[2] v (**bedded**) **1** **bed sth (in sth)** *kár gozáwtan; dar... xábándan; dar já nehádan; ostovár sáxtan; dar...já dádan. //Ájorhá rá dar (bestari az) sáruj e weni/ beton kár gozáwteand/ xábándeand. Golule dar divár já gereft.//.* **2** *káwtan; xábándan. //Riwehá rá/ riwe rá dar kud káwtan/ xábándan.//.* **3** *xábándan; já ye xáb dádan. //Zaxmiyán/ xastegán rá dar xáne ye rustáyi xábándand.//.* **4** *//gahgáhi/ gáh-godári bá kasi hambester wodan/ xábidan/ xoft-o-xiz kardan. Be andáze ye muye saraw bá doxtarhá xábide.//.* **5** **bed down** *wab rá jáyi be sar ávardan/ xábidan. //Sarbázán dar jáw/ jáwdán/ soturxáne wab rá besar ávardand.//.*

bed sth down *baráye (jánevari) bestar az káh va mánand e án sáxtan*

bed sth out *newáhá rá jábejá kardan/ dar já ye digari káwtan. //nahálhá/ newáhá ye kalam va mánand e án rá dar jáy e digari káwtan/ jábejá kardan.//*

bedaub v, **bedaub sth/sb (with sth)** *áludan; áláyidan. //roxsár/ roxsáregán e/ ruyhá ye álude be rang e rouqani.//*

bedbug n *sás (xarfastari* [insect] *xunxár be nám e dánewik e* Cimex lectularius)

bedclothes n [pl] *raxt-e-xáb; bestar; jájol; jáme ye xáb bázgardid be* "bed[1]"

-bedded (forming compound adjs) *(dar váźeháye serewte) ...-taxte. //yek otáq e yektaxte/ yektaxte ye dotane/ dotaxte.//*

bedding n **1** *raxtexáb; jáme ye xáb; jájol, bázgardid be "*bed[1]". **2** *bestar e jánevarán; taxt-e-pehen*

bedding plant *giyáh yá gol e báqceyi; goli yá giyáhi ke dar báqce taván káwt.*

bedeck v **bedeck sb/ sth with (sth)** *árástan; áráyidan; ázin bastan. //xiyábánhá ye áráste be derafw; xiyábánhá rá bá derafw ázin bastand.//*

bedevil v (**bedevilled**; US **bedeviled**) *ázár dádan; ázordan; ranj dádan; gereftár kardan; docár kardan. //Sátvuni** [industry] *ke gereftár e bast-newini ye kárgarán gawte. Xánevádeyi ke badávarde/ gereftár e badbaxti ast/ bá badbaxti dast be geribán ast. Naqwehá ye má docár e badi ye áb-o-havá gawt. Naqwehá ye má bá badi ye havá barxord kard.//*

bedfellow n **1** *hamxáb; hamxábe; hambestar.* **2** *(pendárin) dust; yár; rafiq. //Pul e jang-ávarde yárán e wegerfi padid miyávarad.//*

bedlam n *hammám e zanáne; divánexáne; hayáhu; qouqá. //Dar án otáq ce wode/ ce migozarad?, Engár hammám e zanáne/ divánexáne ast.//*

bed-linen n *sefid; maláfe, wamad va rubálewi*

Bedouin; **Beduin** n *tázik/ tázi; biyábán-newin; sahrágard/ biyábángard; tireyi az táziyán e biyábángard.*

bedpan n *lagan; mizedán*

bedpost n *tirak e taxtexáb*

bedraggled; **draggled** adj *xis; geli; cerkin; ...álu; ...álud. //Didári = roxsári/ raxthá ye/ jáme ye/ muye xis/ cerkin/ geli. Pas az tufán cádorhá saxt gelálu/ gelálud gawtand.//*

bedridden adj *bestari/ bastari; zamingir*

bedrock n **1** *sang e zirin; bonsang; bonyád. //be bestar e sangin residan; be bonsang residan; be bonyád e/ riwe ye kár residan.//.* **2** *(pendárin) bonyád; bon; bix; riwe; bonest. bonyád e bávar e kasi; riwe/ bonest e manewte ye kasi.*

bedroll n *zirandáz*

bedroom n *xábxáne; otáq e xáb*

bedside n **1** *sar-taxti; kenár e taxt; bálin. miz e kucak e sar e taxti/ kenár e taxt.; miz e bálini.* **2 bedside manner** *bálini; raftár e bálini ye pezewk. //Pezewk Behruz raftár e bálini ye xubi/ delpaziri dárad.//*

bed-sitting-room; **bed-sitter**, **bed-sit** n *(dar Engelestán) otáq e xáb va newiman*

bedsore n *dováj-xast* [dováj <Guyew e Zartowti ye Ardakán + xast <xastan]*

bedspread n *rutaxt; taxtpuw; bestar-áhang (ZBP L2747 FM)*

bedstead n *taxt; cárc ub e taxtexáb*

bedtime n *xáb; gáh e xáb; xoftangáh; zamán e xábidan/ xoftan. //Tasu ye/ sá'at e hawt mixábad. Az (zamán e) xábat xeili gozawte. dástán e gáh e xáb/ xoftangáh.//*

bed-wetting n *dar bestar gomiz kardan, "va aláj e kasáni ke andar bestar gomiz konand..."; "andar selsel elboul va dar bestar gomiz kardan." (ZBP, L5559 ZX); xosmizew* (<xospidan + mizew <mixtan. besanjid bá "mize", "mize-ráh", "miznáy", "mizenáy", va "demewtan" (gilaki)* (to urinate)*]*

bee[1] n **1** *magas; magas e angabin; parmur; parmar; guźangabin; ang; kebt/ kabt; mong, "Xod e gol e áftábgardán az baráye mong e angabin yá zanbur e asal xorák e besyár xubist...", "wáyad dar moqábel e asal báwad ke mádde ye wirin... monj mo'arrab e mong zanbur e asal ast..." (Hormozname, PD).* **2 the bees knees** *gol; gol e sar-sabad; harjá juri tarjome miwavad. //Gomán mikonad wázde/ wáhzáde xánum ast. Gomán mikonad gol e sar-sabad ast. Be máh mige to darnayá ke man darámadam!//*

have a bee in one's bonnet (about sth) *be cizi pile kardan; peivaste dar andiwe ye cizi/ kasi budan. //Ámuzegár e má mollá noqati ast.//*

bee[2] n *newast/ didár/ gerde-hamáyi (hamsáyegán yá dustán baráye kár yá xowi). //gerdehamáyi ye zanán e hamsáye yá dustán baráye duxt-o-duz. Gerdehamáyi (ye dánewámuzán) baráye dorost (váźe) nevisi.//*

Beeb n, **the Beeb** the British Broadcasting Corporation (BBC). *bongáh e/ dádkarp* e soxanparákani ye Engelestán*

beech n (**beech tree**) *deraxt e ráw; áláw; aláw; álew; alaw; aluw; ráj [deraxtáni az gune ye* Fagus *az xáneváde ye* Fagaceae *dárá ye cub e saxt, pust e hamvár barghá ye daraxwán va dánehá ye kucak e se-guw e xordani.]*

beef n **1** (**a**) *guwt e gáv. gáv/ gáván e guwti.* (**b**) (pl **beeves**) *gáv e guwti.* **2** *zur; zur e bázu; máze. //Mázmand ast. Xarzur-e. Xarzur ast.//.* **3** (pl **beefs**) *qorqor (kardan); gele (kardan); neq-neq (zadan)*

beef v **1 beef (about sth/ sb)** *qorqor kardan; gele kardan; neq-neq zadan. //Aknun digar baráye ce qorqor mikoni?//.* **2 beef sth up** *nirumand sáxtan; porzur kardan; ján e tázeyi be... dádan; niru baxwidan. //In gováh e táze dávewán* [claim] *rá nirumandtar gardánid/ niru baxwid.//*

beefeater n *pásdár (e borj e Landan).* Yeoman of the Guard: *pásdár (dar Engelestán)*

beefburger n *hamberger; qázi [<guyew e Espaháni]*

beefiness n *mázmandi*

beefsteak n *(guwt e gáv e) beryáni*

beef tea *áb e máhice; juwánde ye máhice; sup e máhice*

beefy adj (**-ier, -iest**) *mázmand;máhiceyi;porguwt. //Tanumand/ dorowt-andám va mázmand ast.//*

beehive n *kandu*

bee-keeper *kasi ke magas e angabin miparvarad; mong-parvar*

bee-line n **make a bee-line for sth/ sb** *hurdud kewidan* [go directly to]*; yekrást soráq e ... raftan. //Hamin ke az dar resid/ be mehmáni ámad yekrást soráq e xomxáne/ xomestán raft.//*

been *setáy e kárváźe* [past participle] *con* "be"

beep n *jik; buq*

beep v *jik jik kardan; buq zadan; buq-buq kardan/ zadan. //Márád*/ ámárádá* [computer] *peivaste buq-buq mizanad/ jik-jik mizanad/ mikonad.//*

beer n **1** (**a**) *ábejou; fugán, "Guyi ke sargowádand fugán rá." (ZBP, C3199 Labibi); buze (Mohammad Moqaddam). //yek bowke/ botri/ liván ábejou/ fugán. Yek liván e ábejouxori/ buzexori.//.* (**b**) type of beer. *(guneyi) ábejou. //ábejo ye álmáni; ábejouyi ke dar Álmán andáxteand.//.* (**c**) *(yek liván) ábejou. //(Xáhew mikonam) do tá liván ábejou (bedahid).//.* **2** *Dar váźehá ye serewte: áb e...; waráb e...; nabid e...;* ginger-beer. *áb e zanjebil; waráb/ nabid e zanjebil.* **3 beer and skittles** *nuw; sarxowi; sarmasti; wekar. //Zendegi ye zanáwuyi sarásar máh e angabin/ xowi/ kámráni/ nuw nist.//*

beer-mat n *zir-e-liváni ye ábejou*

beery adj *ábejou; ábejouyi; dárá ye bu yá maze ye fugán/ ábejou. mardán e ábejoyi; //mardáni ke bu ye ábejou midahand.//*

beestings *bengarid be* "beastings"

beeswax n *mum; wamále*

beet n **1** *coqondar [giyáhi az gune ye* Beta *dárá ye barghá ye deráz, koloft va xordani va riweyi dorowt ke az án wekar girand yá baráye xorák e dám be kár ravad.]*

beetle[1] n *susk; xabazdu; xabazduk; gawtak; sapirak; kavazdak; kavazduk; kavazag; xar-cosone*

beetle v **beetle along, about, away, off, etc** *wetáftan. //Baccehá/ be suy e xáne wetáftand.//*

beetle[2] *xáyesk; potk*

beetling adj *barjeste; piw-ámade. taxte-sanghá ye barjeste*

beetroot; **beet** n *coqondar; labu*

beeves pl of beef[2]

befall v (pt **befell,** pp **befallen**) *(tanhá baráye sevvom tan bekár miravad) (bástáni) kasi rá cizi (dar) residan/ oftádan. baráye kasi cizi ruy dádan/ rox dádan/ piw-ámadan. //To rá harce oftad/ dar-resad, tanháyat nemigozárim. U rá badbaxti ye bozorgi dar resid/ oftád.//*

befit v (**-tt-**) *(tanhá baráye sevvom-tan bekár miravad.) (beáyin) baráye kasi darxor budan/ wáyeste budan; zibidan; barázidan. //Báyad juri/ guneyi raxt bepuwid ke barázande ye zani/ bánuyi dar páygáh e womá báwad. Barázande ye/ darxor e yek pristár/ kewiw nist ke raftári nikukáráne nadáwte báwad/ ke nikukár nabáwad.* [act uncharitably]*//*

befitting adj *darxor; faráxor; wáyeste; zibande/ barázande. raftári barázande va ázarmik* [with befitting modesty] *dáwtan; bá forutani ye zibande raftár kardan.*

befog v (**-gg-**) *áwoftan (cizi rá); gij kardan (kasi rá); gowoftan (EDPL); tár yá mehálu gardánidan. //Piri xeradaw rá gowofte/ áwofte. Pir wode aqlew o anew qáti wode.//*

before[1] adv *piwtar; zudtar; jeloutar. //Mibáyast piwtar/ zudtar be man migofti. Ruz e/ hafte ye piw/ piwtar havá xub bud. Xeili piwtar/ jeloutar wode bud/ roxdáde bud. Án celpard*/ film rá piwtar dide budam.//*

before[2] prep **1** *piw az; va gáh harjá juri tarjome miwavad. //piw az nahár. pariruz. Do ruz piw az Krismas. Piyár*/ pirársál/ piyársál newán e zar rá bord va pársál/ yár newán e sim rá. Piw az man ámad/ resid. Az piw az jang ánjá mizist/ zendegi mikard/ mikarde. Con pedaraw (ke Engelisi miámuxt) u niz (be wágerdán) Engelisi miámuxt. Mibáyast piw az in/ inhá kári mikardand/ mikardim/ karde budand/ miwod. Diri naxáhad páyid ke bedánim ce wode. Piw az in ke be sinemá beresi dast e cap bepic.//.* **2** (**a**) *(baráye já) jeloye; piw e; nazd e. Jelo ye /piw e taxt (e wáh) zánu zadim. Kári ke piw e ru dárim ásán nist.* (**b**) *(dar áráyew va pastá) piw az; jelotar az. //Dar Dabire* [alphabet] *B piw az/ jelotar az C miáyad. Nám e womá dar fehrest jelotar az man ast. Bánován/ xánomhá piw az/ jelotar az áqáyán. Be káraw biw az har ciz e digar (dar zendegi) arj minehad.//.* **3** *nazd e; piw e; jelo ye; dar. //U rá nazd e dávar ávardand/ bordand. Nazd e gováhán (án rá) goft. Nazd e/dar/ jelo ye (namáyandegán e) mahestán* soxan ránd.//.* **4** *bartar; behtar. //marg bartar az bi-áberuyi* [dishonor] *ast.//.* **5** *(beáyin) zir e fewár e...; dar barábar e...; //Lawkariyán e má dar barábar e/ zir e fewár e tak* [attack] *báznewastand. Kawti zir e fewár e bád be jelou ránd.//*

beforehand adv **1** *az piw; piwtar; jelotar; zudtar; jelo-jelo; piwápiw. //Az piw/ piwápiw/ jelo-jelo kárhá rá/ hame ciz rá ámáde karde budam. Ma rá az piw/ piwápiw áźiride* [warned] *bud ke ce dar piw ast. Az in gereftári/ porsemán piwápiw/ az piw ágáh budim.//.* **2** **beforehand (with sth)** *piwápiw; jelo-jelo; xeili jelotar/ piwtar/ zudtar; dast-e-piw gereftan. //Hamiwe piwápiw keráye rá mipardázad. Baráye pardáxt e keráye hamiwe dast-e-piw migirad.//*

befriend v *dusti nemudan; bá kasi mehrabáni kardan; bá... dust wodan. //Be án doxtar e javán dusti nemude be u xáne/ sarpanáh va xorák dádand. Sag e velgardi bá má dust wod/ dusti nemud.//*

befuddled adj *koudan; gij; áwofte; mang. //manew e áwofte ye u; xerad e gowofte ye u; aqlew-o-anew qáti wode. az báde-nuwi/ meygoxári gij/ mang gawte; az piri koudan gawte; az piri aqlew o anew qáti wode.//*

beg v (**begged**) **1** **beg (from sb); beg (for) sth (from sb)** *az... gedáyi kardan; bá gedáyi zendegi kardan; daryuzegi kardan; dak zadan; gad kardan; dast piw e kasi dáwtan, "Tan be bicáregi va gorosnegi bene va dast piw e sofle [forumáye] madár..." (ZBP, L3625 GS); dast piw e kasi deráz kardan. //Sadhá tan dar xiyábánhá gedáyi mikonand./ náme ye gedáyi [bá darxást e pul]./ Conán/ candán tohidast bud ke nágozir az rahgozarán pul gedáyi mikard/ ke nágozir dast piw e rahgozarán midáwt/ az rahgozarán dak mizad/*

gad mikard.//. **2** **beg sth (of sb)/ beg (sb) for sth** *xástan; darxástan. //Xáhew mikonam/ az womá (dar) mixáham u rá ázád konid!, Miwavad cizi az womá bexáham/ darxást konam? Miwavad cizi az to darxáham?, Az wáh darxást e baxwáyaw kard. Az u darxást e baxwew kard/ Az u puzew xást. Az u darxást az sar e gonáhaw beg(o)zarad. Pesare/ Pesarak xáhew kard begozárand bá má biyáyad. Xáhew mikonam dast be kári bimgin nazanid. Xáhew mikonam xod rá dar bim nayafkanid.//*. **3** **beg (for sth)** *//(baráye sag) ru ye do pá ye powti istádan va do pá ye jelo rá bálá negahdáwtan va cizi (xoráki) xástan. Be sag e xiw ámuxtan ke ru ye do pá ye powti istáde xoráki bexáhad.//*. **4** **beg leave to do sth** *dasturi xástan. //(Az womá) dasturi mixáham ke baráye anjoman* [council] *soxanráni konam.//*. **beg sb's pardon** *puzew xástan; puzidan.* **beg the question** *jáy e porsew báznehádan. //Piwnahád e womá já ye in porsew rá bázneháde/ in porsew rá piw mikewad ke áyá hic niyázi be degarguni hast yá na.//*. **I beg to differ** *napaziroftan; conin nist. Bebaxwidhá!. //"Nemipaziram!" /"Conin nist!"/ "Xeili bebaxwidhá!" "U áwkárá behtarin námzad ast."//*. **go begging** *náxáste budan; xaridár nadáwtan. //Agar án bazmávard/ sándvic xaridár nadárad* [If that sandwich is going begging] *man mixoramaw/ man baraw midáram.//*. **I beg your pardon** (**a**) *bebaxwid, puzew mixáham. //"Womá (dar) já ye man newasteyid.", "Áh xeili bebaxwid, puzew mixáham!". Bebaxwid: Nawnidam ce goftid, xáhew mikonam dobáre/ báz beguyid.//*. (**b**) *"Xeili bebaxwid!; Xeili bebaxwidá!/ bebaxwidhá!, Ci gofti?!/ Ci az dahant birun rixti?!. Xeili bebaxwid(há)!/ Ci gofti! //án bánuyi ke dári be u dorowt miguyi hamsar/ zan e man ast!//*. **5** **beg off** *puzew xástan. //Goft/ zabán dád ke be newast miáyad, ammá/ hamáná sepastar puzew xást (va nayámad)//*. **beg sb off** *baráye kasi darxást e baxwudegi kardan.*

began pt of begin

beget v (**begetted**, pt **begot** or in archaic use **begat**, pp **begotten**) *(bástáni) pedar e... budan; káwtan; barzidan* [<Pahlavi (ZBP, C3961)]. //Ebráhim pedar e Esháq bud. Ebráhim Esháq rá barzid*.* [Abraham begat Isaac.]//. **2** *(beáyin; kohan) máye ye... wodan; áfaridan; zádan; záyidan; padid ávardan. //Jang máye ye badbaxti va viráni migardad. Jang badbaxti va viráni miáfarinad/ mizáyad.//*

beggar n **1** *gedá; tohidast; langar; xáhande; vang; paźom.* **2** *ádam; nákas [nák-kas] harjá juri tarjome miwavad. //Nákes, xowbehálet!* [You lucky beggar!]. *Nákes e por-ru!* [The cheeky beggar!]//. **3** beggars can't be choosers (Infml saying) when you have no choice, you must be satisfied with what is available. *(dastán). Baste be in ke dar kojá va cegune bekár ravad, har já juri tarjome miwavad. //Dandán e asb e piwkewi rá nemiwomárand!; Ádam e gedá, in hame osul, in hame ada!?; Áw e torw e xálat e, bexori páte, naxori páte!; Gorbe az gownegi, gewniz mixore!; Dust-tar dáwtam ruy e taxtexáb/ taxt bexábam ammá, dandán e asb e piwkewi rá nemiwomárand, pas nácár ruy e nimkat xábidam.//*

beggar v **1** *xákestar-newin kardan; be ruz e gedáyi andáxtan/ newándan. //mardomi/ kewvari ke mardomaw az bájhá ye gerán be ruz e gedáyi newánde wodeand.//*. **2** **beggar description** *be zabán nayámadan; az marz e soráyew/ setáyew birun budan; zabán az setáyew e... kutáh budan, az dast o zabán e kasi barámadan, "Az dast o zabán e ke baráyad, k-az ohde ye wokraw bedaráyad" (Golestán- Sa'di). //Xornewini* [a sunset] *candán zibá ke/ forunewastan e áftáb candán zibá bud ke be zabán nemiámad./ ke az marz e soráyew birun bud/ ke zabán dar setáyew e án nátaván bud. Raftáraw conán/ candán bad/ zewt bud ke be zabán nemiáyad.//*

beggarly adj **1** *gedáyáne; biciz; gedá.* **2** *gedáyáne;dastmozdi gedáyáne*

beggary n *gedáyi; daryuzegi; bicizi; tohidasti. be ruz e gedáyi newastan/ darámadan. xákestarnewin wodan; be daryuzegi oftádan.*

begin v (**beginning**, pt **began**, pp **begun**) **1** (**a**) *áqázidan, "Co áqázi az jang pardáxtan -- bovad xáb rá bar to bartáxtan." (ZBP, L6413 SF); áqáz kardan; dar... pá nehádan; ...gereftan, "...báz málidan girand be zabán." (ZBP, L21 TB); gereftan, "Gorbeyi az dar e xáneqáh darámad va az kenár e dar gereft va yek-yek az án jam' mibuyid." (ZBP, L2969 AT); "zabán-derázi kardan gereft." (ZBP, L3984 GS); dargereftan, "Az sar e deraxt dargereftand va be derázá miboridand tá be maqz e sar e Zakariyá resid..." (ZBP, L2906 AT); dar...istádan, "...in begoft va dar geristan estád..." (ZBP, L2539 AT); be... ruy nehádan, "Hame námdárán be goftár e u -- be bazm o be xordan nehádand ruy." (ZBP, L6215 SF); Niz harjá juri tarjome tavánad wod. //kár rá áqázidan; newast rá áqáz kardan. (Kár e án) sáxtemán hanuz áqáz nawode (ast). (Dar) panj sálegi be dabestán raftam. Náme ye/ ketáb e tázeyi/ novini rá dast gerefte/ áqáz karde.//*. (**b**) *áqázidan; áqáz wodan; gereftan. //Kei konsert áqáz miwavad?, Án newast (be) tasu ye/ sá-at e 9 áqáz miwavad/ miyáqázad. (Kár e) sáxtemán pár/ pársál áqáz gawt/ áqázid.//*. **2** (**a**) *gawtan; dáwtan + kárváźe; gereftan (be bálátar bázgardid.). //(saraw) gij raft/ gereft/ xord/ oftád. Yaváw-yaváw dáram sar darmiyávaram/ mifahmam. Kam-kam dáre douzárim miyofte./ (Digar) dáwtam gomán mikardam hargez nemiyáyi/*

peidáyat nawavad.//. (**b**) *dáwtan + kárváźe; gereftan. //Káqaze dáwt az divár varmiámad* [peel off]. *Fewár/ fewársanj dáwt páyin miyámad/; Fewár/ fewársanj páyinámadan gereft. Áb juwidan migirad. Áb dárad mijuwad.//.* **3** *áqázidan; áqáz kardan. //Miwavad biyáqázam? Mitavánam áqáz konam?, Bogzár az sát* [page] *e 9 biyáqázim/ áqáz konim. Dástán e tázeyi/ novini rá áqázide/ áqáz karde (ast). Báyad noxost puzew bexáham. Báyad bá puzew soxanam rá biyáqázam.//.* **4** *áqáz wodan; áqáz kardan az...; //Ásiyá az kojá áqáz wode va Orupá (be) kojá páyán migirad?, Az máh e áyande (nerx e novin/ táze ye) keráye yek lire ast. Dabire* [alefbá] *ye Engelisi bá "A" áqáz wode va bá "Z" páyán migirad.//.* **5** *(anáyin) (dar vákiyámhá* [sentences] *ye "ma"* [negative]: *áqázidan; gereftan, va harjá juri tarjome miwavad. //Kárdárán hamáná ásibhá rá (hanuz) natavánesteand arzyábi konand. Nemidánam cegune az womá sepásgozári konam. (Hanuz) douzáriw nayoftáde!/ Hanuz nafahmide!//.* **to begin with** (**a**) *noxost; piwtar az hame; avval. //Man nemiáyam/ nemiravam, noxost ke pate* [ticket] *nadáram, dovvom in ke in namáyewnáme rá dust nadáram/ az in namáyewnáme xowam nemiáyad. Avval/ noxost pul nadáwt, ammá sepastar puldár wod. Noxost u rá xáste nabud hamáná sepastar tavángar gawt.//*

beginner n **1** *virá; wágerd; kárámuz; nouámuz.* **2** **beginner's luck** *"gáh báwad ke kudaki nádán, be qalat bar hadaf zanad tiri." (Sa'di)*

beginning n **1** (**a**) *áqáz; sar; darámad; noxost, "Sar e kin ze Garsivaz ámad, noxost -- ke dard e del o ranj e Irán bejost." (ZBP, L6165 SF). //Áqáz e film/ namáyew rá nadidam. Áqáz e kárat xub bude.//.* (**b**) *áqáz; sar; darámad. //Cáme rá az sar, dorost az áqázaw bexán. Án ketáb/ Ketábe rá az áqáz tá páyán xándeam/ az sar tá tah xándam.//.* **2** *sar; sarcewme; xástgáh; saráqáz. //Áyá xástgáh e mardom-sálári dar Áten bude?, Besyári az bongáh-há ye bozorg saráqázi kucak dáwteand.//.* **3** **the beginning of the end** *buy e Arrahmán e... ámadan.; noxostin newáne ye badfarjámi; xiyár e xub az do-barge-aw peidást.; Sáli ke neku-st az baháraw peidá-st.; Másti ke torw-e az taqáraw peidá-st. //Wekast dar in nebard e arjdár newáne ye badfarjámi ye má bud. Wekast dar in nebard e arjdár newángar e in bud ke buy e Arrahmán e má miáyad.//*

begone! *(bástáni) gom wodan; dur wodan; gom wo!; dur wo!*

begonia n *Begoniá, giyáhi az gune ye pahnávar* Begonia *az xáneváde ye* Begoniaceae, *buteyi garmsiri bá golhá va barghá ye náhamál* [uneqal] *e rangárang ke baráye zibáyi káwte miwavad.*

begorra inter (Irish) by God!. *(Irlandi) (wegeft-váźe) Bexodá!*

begot, begotten pt, pp of "beget". *Zamán e gozawte va setáye kárváźe az* "beget"

begrudge v **1** *deriq dáwtan yá goftan "Con "deriq dáwtan" yá "deriq goftan" dar ma'ni ye mozáyeqe wenáxtetar ast...." (ZBP, L3121 NKZZF); bizár budan. //Az dádan e yek wáhi ham benám e báj deriq dáram/ miguyam, Az yek wáhi ham ke baráye báj mipardázam/ bepardázam bizáram.//.* **2** *rawk bordan bar...; //Kasi bar piruzi ye to rawk nemibard.//*

begrudgingly *bá deriq; bá bizári; bá rawk*

beguile **1** (**a**) *(kohan yá beáyin) ourandidan; gerisidan; gul zadan; feriftan. //Zibáyi ye cewmandáz ráhiyán rá ourandid/ gerisid/ ferift.//.* (**b**) **beguile sb (with sth)** *sargarm kardan; bexod dáwtan; harjá juri tarjome miwavad. //Sar e má rá bá dástánhá ye wurangizaw garm kard/ wire málid.//.* (**c**) **beguile sth (with/ by sth)** *xowgozarándan (zamán rá). //Hame ye ráh gab zadim o zamán xow separi gawt. Hame ye ráh goft-o-gu ye porwuri kardim o nafahmidim zamán cegune gozawt.//.* **2** **beguile sb (into doing sth)** *gul zadan; feriftan. //Ánán rá feriftand o pul e kaláni az-awán setándand. Ánán rá ferift o pul e kaláni az-awán setánd.//*

beguilement n *ferib*

beguiling adj *feribá; feribán; feribande*

beguilingly adv *be wiveyi feribá/ feribande*

begum n *begom; beigom*

begun pp of "begin"

behalf n **on behalf of sb**/ **on sb's behalf**; *(dar Ámriká)* **in behalf of sb/ in sb's behalf** *bejá ye kasi, "Bejáy e kasi gar to niki koni -- mazan bar saraw tá delaw nawkani." (ZBP, L3313 SF); az su ye; baráye;* [Note that Firdowsi used "*Bejáy e"* in the sense of *"be"* ie "to/ towards", a sign of indirect object/ dative case.] (JGS). *//Bejá ye hamkáránam* [colleagues]*/ az su ye hamkáránam va xodam az womá sepásgozár-am. Kávus (injá) nist, az inru man baram rá bejá ye u mipaziram. Dastur e/ sarparast e/ negahdárande ye dádmand* [legal guardian] *báyad bejáy e* [on behalf of] *kudak dast bekár gardad/ án kár á anjám dahad* [act]. *Baráye man negarán/wuride* [uneasy] *nabáw.//*

behave v **1 behave well, badly etc (towards sb)** *raftár karddan; kardan; raftan, "Conán raft báyad ke áyad zaman -- Mawo tiz bá gardew e ásemán." (ZBP, L6142 SF). //Bá man (biwtar) con dust raftár mikonad tá mádar. Bá zanaw raftár e biwarmáneyi/ warmávari* [shamefully] *karde ast.//.* **2 behave (oneself)** *xub raftár kardan; bá-adab budan; xow/ nik-kerdár budan. //Baccehá xáhewmandam báadab báwid.//.* **3** *(baráye carxowthá* [máwinhá] *va mánand e án) xub kár kardan. //Máwin e / Ráde* ye nou-at xub kár mikonad?//*

behaved *(dar setáyhá ye serewte) -raftár; -kerdár. //baccehá ye/k udakán e/ nikraftár/ dożkerdár/ badraftár//*

behaviour; **behavior** n **1** *raftár. //Az raftár e (bad e) farzandánaw warmsár/ sarafkande bud. Raftárewán bá man newángar e án ast ke ma rá dust nadárand/ nemidárand.//.* **2** *kerdár, "Natarsad ze kerdár e carx e boland -- wavad zendegániw násudmand." (ZBP, L3154 SF). "va man xodáy rá sabr konam, sabri niku va sabr án bovad ke andar u hic jaza' nabovad, na be goftár va na be kerdár." (ZBP, L2028 TB). kerdár/ raftár e kudakán/ meimunhá; //magas e angabin rá bar-resi kardan/ pażuhidan.//*

behavioural; **behavioral** adj *raftári; kerdári*

behavioural science *raftárwenási; kerdárwenási; mardwenási, "va har cand ke man da'vi ye ziraki va mardwenási mikonam..." (ZBP, L1741 DB)*

behaviourism; **behaviorism** n [psychology] doctrine that all human actions, could if full knowledge were available, be explained by stimulus and response. *pádkerdárgari* [hame ye kerdárhá bar páye ye angixtan va vákonew ast]*

behaviourist; **behaviorist** *pádkerdárgar**

behead v *sar boridan. //U rá be sál e 1936 sar boridand.//*

beheld pt, pp of "behold"

behest n, **at sb's behest** *(kohan yá be áyin) be dastur e; be farmán e...; //be farmán e wáh//*

behind[1] prep **1** (**a**) *powt e; powt e sar e; pas e; gozawte; án suy e; ánvar e; //Doxtari ke powt e/ powt e sar e Rostam istáde ki-st?, Dar in anbuh e mardom tang/ tang-á-tang powt e sar e man báw. Meidán e golf/ cougán-camani powt e/ pas e saráy e mást. kuceyi tang powt e istgáh. Powt e saraw rá negarist. Negáhi (kutáh) be powt e sar(aw) andáxt. powt e piwxán kár kardan. Yádat naravad powt e sarat dar rá qofl koni. (pendárin) kár az kár gozawte/ kári ke nemibáyast bewavad wode, pas digar farámuwaw kon. Án ruydád rá digar powt e sar gozáwti, pas farámuwaw kon.//.* (**b**) *powt e; án su ye; ánvar e; powt e sar e (kasi yá cizi). //powt e deraxt penhán wodan. Powt e/ án su ye parde dari yáft. Xorwid/ xor powt e abrhá nápadid gawt.//.* **2** *pas (tar budan). //Az hame ye digar wágerdán dar xándan pas(tar) ast. Engelestán dar parvardan e fanhá ye novin az Źápon pas(tar) ast. dir budan/ dir kardan/ az barnáme ye zamánbandi pas oftádan.//.* **3** *powti kardan az; har já juri tarjome miwavad. //Árezu dáram pezewk wavam va xánevádeam dar in ráh az man powti mikonad/ powt e sar e man ast.* He's trying to win the election with only 30% of voters behind him. *Bá si dar sad e ráy dahandegán ke az u powti mikonand/ havároxáh e u hastand mixáhad/ mikuwad dar gozinew e namáyandegán piruz gardad.//.* **4** *máye ye; dar pas e..; //Andiweyi ke máye ye/ dar pas e in piwnahád bud. Mardi ke dar pas barnáme ye sáxtan e bimárestán e novin bud/ ast.//.* **5 be behind sth** *máye; cem; powt e parde. //Powt e parde ye/ cem e/ máye ye in raxt e qawang va labxand e garm ci-st?//*

behind[2] (adv) **1** *powt e sar e; donbál e; donbál sar e; pey e; dar pey e; pas e. //Bá docarxe rafte sage ham pey e man midavid. Digarán xeili pas-and. Ce já gozáwtim? Ce bejáy mándim?, Powt e sarat rá negáh nakon zamin mixori/ miyofti. Hengámi ke migorixt az powt e sar tir xord. Candán pas oftáde budim ke digar peigiri (ye kár) bihude bud. Pas az zang e vápasin mibáyast dar dabestán/ ámuzewgáh mimándam.//.* **2 behind (in/ with sth)** *dirkard; dir kardan (dar pardáxt e cizi/ dar kári behengám). //In máh dar pardáxt e keráye (xáne) xeili/ saxt dir kardeam. Kári ke mibáyast dar xáne mikard nadáde va dir karde ast.//*

behind[3] n *kun; newiman; kafal; boqcebandi; qonbol. //Be pesare ordangi zad. Ordang zad dar e kun e pesare.//*

behindhand adj **behindhand (with/ in sth)** *dirkarde/ dir kardan; dir; dirkard; harjá juri tarjome miwavad. //dar pardáxt e keráye dir kardan. Dar kár e xiw pas budan/ dir kardan* [get behindhand]. *dar pand dádan vánemimánad. Xeili delaw mixáhad pand bedahad. Hargez dar pand dádan pas nemimánad/ vánemimánad.//*

behold v (pt, pp **beheld**) **1** *(kohan-soxanvari) didan; negaristan; negáh kardan. //Negaristan e be in kudak varjin* [wonder; marvel] *bud/ máye ye wegeft bud. Wáh rá negáh!; Wáh-o besse!//.* **2 lo and behold** *bázgardid be* "Lo".

beholden adj [pred] **beholden to sb (for sth)** *sepásgozár e...; bedehkár e...; //Saxt sepásgozár e mehrabániha ye u budim.//*

beholder n *negarande*

behove; behoove v *(bá* **it** *bekár miravad na bá zamánhá ye peivaste). (kohan yá be áyin) barázidan; zibidan. //Barázande ye womá-st ke* [It behoves you]*/ báyad (ke) hamiwe nik-kerdár báwid. Barázande ye/ zibande ye Axtar nist* [It ill behoves ...] *ke darbáre ye kasi ke be u candán nikuyi karde conán soxan guyad.//*

beige (adj, n) *(rang e) qahveyi ye zardfám; rang e káhi. //yek qáli ye/ farw e káhi (rang)//*

being n **1** (**a**) *hasti, zendegi, harjá juri tarjome miwavad. //Tavángartarin/ puldártarin dálá** [company] *(yi ke emruz hast.). Ármán e/ ámáj* [purpose] *e hasti ye má ci-st?//.* (**b**) *bovew; bovewn. //Bá hame ye bovewam* [my whole being] *az xawm bizár-am.//.* **2** *jándár; zende; ciz; hastán, "Az hastán dar parastew án kas idun bartar báwad ke yazew e Urmazd biwtar konad." (ZBP, L4352 ZVY). mardom; ádamiyán. //jándári/ hastáni wegerf az setáreyi digar//.* **3 bring sth into being** *áfaridan; padid ávardan; peidá kardan.* **come into being** *áfaride wodan; padid ámadan; peidá wodan, "bogzárid andiwe peidá wavad va án womá rá be soxan goftan vádárad na inke womá az bahr e soxan goftan dar jostoju ye andiwe báwid..." (ZBP, L4273, NKZZF). //Jahán kei padid ámad/ áfaride wod/ peidá wod?//*

bejewelled; bejeweled adj, *...-newán; gouharnewán/ zarnewán va mánand e án; az... darnewánde, "...va kamari az hezár mesqál piruzehá darnewánde." (ZBP, L1225 TBH)*

belabour, **belabor** v, **belabour sb/ sth (with sth)** *(bástáni) saxt zadan; saxt bar... táxtan; be bád e... gereftan. //saxt/ sangdeláne xare rá zad. Saxt má rá be bád e downám gereftand* [belabour with insult]. *Saxt má rá downám dádand.//*

belated adj *dir; dir-ras. //puzewi dir-ras. Payám e wádbáwi dir-ras baráye zád-ruz e Masih/ Krismas/ Mehr*// [*bázgardid be "Mehr o Náhid" az M.Moqaddam.]*

belatedly adv *dir-ras*

belay v *(kuhnavardi, daryánavardi) rismán andáxtan bar (mix, mix e cubi, sang va mánande án)*

belay n *(kuhnavardi) rismán andáxtan bar (mix, mix e cubi, sang va mánande án)*

belch v **1** *ároq zadan; bád (e galu) birun dádan; ájol/ ájal zadan; roq zadan; racak zadan.* **2 belch sth (out/ forth)** *birun dádan; con ároq zadan. //Dudkewhá ye kárxáne con ároq dud (be ásemán) birun midád(and). (Kuh e) átawfewán dud o xákestar (az daháneaw) birun miparánd. Átawfewán (az daháneaw) con ároq dud o xákestar birun miparánd.//*

belch n *bád (e galu); ároq; ájol; ájal; roq; ruq; racak; vároq. //Ároq e/ Roq e bolandi/ bozorgi zad.//*

beleaguer v **1** *(kasi yá cizi rá) forugereftan. //yek pádegán e forugerefte (wode)//.* **2** *be sotuh ávardan; peixastan. //az dast e baccehá ye weitán be sotuh ámade/ peixaste.//*

belfry n **1** *borj e zang (e kelisá); borj e zangdár; [zangábe*/ zangáve*]*

belie v (pres p **belying**, pp **belied**) **1** *doruq newán dádan; doruq nemudan; darham picidan; doruq vánamud kardan; lou dádan. //Raftár e sarxowaw sahew* [feeling] *e rástin u rá lou midád ke doruq ast.//.* **2** *darham picidan; dorost (az áb) darnayámadan. //Dar konew in engáre* [theory] *dorost (az áb) dar nemiáyad. Ánce dar konew bedast ámade in engáre rá darham mipicad.//*

belief n **1 belief in sth/ sb** *bávar; imán. //Be ázarm e/ ázarmiki* [honesty] *ye u candán bávar nadáram. Be pezewk e xiw saxt bávar dárad. Bávar e/ imán e xod rá be xodá az dast dáde (ast.)//.* **2** (**a**) *bávar; manewte; kiw; áyin; din; áfráh; cáwte. //Bávar e man bar in ast ke.../ Be manewte ye man...; Az ru ye bávar e xiw (kár) kard.//.* (**b**) *din; kiw/ Kiw e/ din e/ áfráh e/ cáwte ye tarsáyi* [Christian beliefs].*//.* **3 beyond belief** *bávarnakardani. //Raftár e harak* [irresponsible] *e u baráyam bávarkardani nist/ bávarnakardani-st.//.* **In the belief that...** *be in bávar ke...; //Be in bávar ke (man) mitavánam be u/ behew komak konam/ komakaw konam nazd e man ámad.//*

believable adj *bávar-kardani; ostovár ámadan, "Ján rá tadbir e pir ostovár ámad..." (ZBP, L3714 GS)*

believably adv *bávar-kardani; ostovár ámadan*

believe v **1** *bávar dáwtan; bávar kardan; ostovár dáwtan, "va án soxan ostovár nadáwtand..." (ZBP, L234 TB), "Nadáni ke borhán nayáyad be kár? -- Nadárad kasi in soxon ostovár?" (ZBP, L5900 SF); be rást*

dáwtan, "...goftand má to rá berást nadárim tá alámati az in soxanhá ke miguyi má rá benamáyi" (ZBP, L7314 SR). //Ánce rá miguyad ostovár midáram/ bávar dáram. U rá be rást midáram.Man bigonáh-am, xáhew mikonam soxanam rá bávar konid/ ma rá ostovár dárid/ ma rá be rást dárid. Tá nabinam bávar nemikonam. Tá be cewm e xod nabinam ostováraw nemidáram/ be rástaw nemidáram. Wanideam/ miguyand ke dar zendán bude va in rá be ásáni mitavánam bávar konam/ be rást dáram.//. **2** *bávar e kasi bar...budan, bar án budan, "va jam'yi bar-án-and ke Weix... mazhab dáwte ast..." (ZBP, L2392 AT); "Jemá'ati bar-án-and ke beythá ke be zabán e weix rafte ast u gofte ast..." (ZBP, L2786 AT). ávari budan, "Kasi k-u be mahwar bovad ávari -- Nadárad be kas kine o dávari." (ZBP, L7871, SF, BQM); gomán kardan; gománidan. //Mardom rá bávar bar in bud ke/ mardom bar án budand ke/ mardom ávari budand ke/ gománidand ke zamin/ jahán hamvár ast. Hickas nemitavánad bávar konad ke tá ce andáze baráye má dowvár bude ast. bar in bávar-and ke/ bar án-and ke diváne ast. Bávar e man bar in ast (ke) laqzewi dar kár bude (ast). Gománam womá áqá ye Sotude hastid. "Miáyad?" "Gománam áre/ na."//*. **3** *imán dáwtan; bávar dáwtan. //Gománad/ gomán mikonad har ke rá imán ast/ harke imán dárad be behewt miravad.//*. **4** **believe in sb/ sth** *be hasti ye...xastu wodan; geravidan, "geráyidan" be ma'ni ye "meil kardan" va "ru ávardan" va "geravidan" be ma'ni ye "del bastan" va "imán ávardan"ast" (ZBP, L4333, NKZZF), "... va dovvom geravidan, conán begravi ki pari hast va mardom zir e farmán u-st...." (ZBP, L1938 DA); "Xerad gar bar in goftehá nagravad -- Magar nik maqzaw hami-nawnavad." (ZBP, L6251 SF); "Be hastiw báyad ke xastu wavi..." (SF); imán dáwtan; bávar dáwtan. //Bávar dáram xodá hast. Be hasti ye xodá xastuyam. Be hasti ye xodá geravideam. "Áyá bávar dári ke fravahar/ [ruh]* [ghost] *hast? Be hasti ye fravahar xastuyi?"//*. **believe in sb/ sth; believe in doing sth** *bávar/ imán dáwtan. //Be kerdár e nik/ manew e nik u bávar/ imán dáram. Áyá be foruhelew* [disarmament] *e zinabzárhá ye/ jangabzárhá ye hasteyi bávar dári?. U rá bávar bar in ast ke mardom/ ádam báyad xeili varzew konand/ konad.//*. **believe sth of sb** *cizi rá az kasi bávar dáwtan/ kardan/ bávar wodan. //Agar mocaw rá negerefte budam/ agar be cewm e xodam nemididamaw ke dárad in kár rá mikonad hargez bávaram nemiwod/ bávar nemikardam.//*. **5** **believe it or not** *Nemidáni...!; rásti (rá)...!; bávarat nemiwavad...!. //Bávarat nemiwe/ bávarat nemiwavad ke/ rásti rá do tasu/ sá'at zir e bárán cewm-beráhemán gozáwtand.//*

believe (you) me *In rá az man bepazir/ bepazirid/ bávar kon/ konid ke...; To rá bexodá...; //In rá az man bepazir/ bepazirid ke warvin*/* [government] *be (dastgáh e) báj(bandi) dast nemizanad/ angulak nemikonad.//*

make believe (that...) *vánamud kardan; bázi ye... rá darávardan; ...bázi kardan. //Pesarbaccehá vánamud mikardand ke espáwnavard-and* [astronauts]. *Pesarbaccehá adá ye espáwnavardán* [astronauts] *rá darmiávardand.*

not believe one's ears/ eyes *wáx darávardan*

seeing is believing (saying) *wanidan kei bovad mánand e didan?*

would you believe (it)? *(rásti) bávarat miwe?. //(Rásti) bávarat miwe/ miwavad, emruz (u) bá pirhane mehmáni ye wab sar e kár ámad!//*

believer n **1** *geravande; dindár; geravewiyán; barvewniyán.* **2** **be a (great/ firm) believer in sth** *(saxt be cizi) bávar dáwtan. //Bávar nadáram ke ádam/ ádami/ mardom báyad peivaste va bá barnáme varzew konad/ konand.//*

Belisha beacon; **beacon** *(dar Engelestán) ceráq e zard e/ nárenji ye cewmakzan ke bar sar e tiri savár kardeand va jáygáh e gozar e piyádegán rá newán midahad; ceráq e cewmak-zan e piyádegán.*

belittle v *xár dáwtan/ kardan/ womordan; dast e kam gereftan. //Xodat rá dast e kam nagir.//*

belittlement n *xár dáwtan/ kardan/ womordan; dast e kam gereftan*

belittling adj *máye ye xári; máye ye sarafkandegi. //Agar kasi xeili javántar az man, az man xorde begirad án-rá máye ye xári/ sarafkandegi ye xod midánam.//*

bell n **1** *zang. dará/ daráy (zang e bozorg); źangdán (zang e kucak). //zang e/ (zanghá ye) kelisá. zang e docarxe.//*. **2** *ává ye/ sedá ye zang (e pangán/ sá'at). //Zang e páyán e ámuzák rá zadand. In zang e páyán e ámuzák ast. Zang mowtzan rá (az kotak/ mowt xordan e biwtar) rahánid.//*. **3** *(har ciz e) zang-mánand*

belladonna n *mehr-giyáh, giyáh e zahr-ágin be nám e dánewik e* Atropa belladonna *az xáneváde ye tájrizi bá golhá ye qermezfám e zang-sán va dánehá ye siyáh va daraxwán. Az riwe va barg e án "*Atropin*" be dast miáyd.]*

bell-bottomed adj *páce-gowád*

bell-bottoms n *Walvár e páce-gowád*

bellboy n *pádou*
bell-buoy n *sandi* ye zangi; sandi* ye zangdár*
bell captain *sarkarde ye pádouhá ; sar- pádován;*
belle n *názbánu; zibátarin zan; xowgele. //Názbánu ye mihmáni ye raqs/ vawt. Názbánu ye New York.//*
belle-lettres n *adabiyyát; rewte ye adabiyyát/ soxan/ soxanvari/ soxandáni*
bellhop, bellman (pl **-men**) *pádou*
bellicose adj *jangju; jang-káme*; setorg. mardomi jangju/ jangkáme*; xim e jangjuyáne; jangkámegi**
bellicosity n *jangkámegi*; jangjuyi*
-bellied *bengarid be* "belly"
belligerence, **belligerency** ns *razmsázi; dargiri dar jang; jangjuyi; jang-kámegi*
belligerent adj **1** *razmsáz; dargir e jang. niruhá ye/ kewvarhá ye razmsáz/ dargir e jang.* **2** *jangju; jangkáme; setorg. jang-káme; xorus-jangi; raftár e jangjuyáne; soxani setorg/ jangjuyáne*
belligerent n *(kewvar, mardom yá ádam e) razmsáz/ dargir e jang/ jangju/ jamg-káme**
bellow v **1** *qorrew; żaqand. //Gáve/ án gáv qorrewi xawmágin barávard/ kard.//.* **2** **bellow (sth) (at sb) say (sth) loudly or angrily.** *Be kasi dád zadan va cizi goftan. //(Ává ye) musiqi candán boland/ borz bud ke baráye in ke soxan e hamdigar rá bewnavim mibáyast (be hamdigar) dád bezanim. Ostovár* [sergeant] *be rasad/ goruh/ juxe* [platoon] *dád zade dastur dád.//*
bellows n *dam, "Dam ávard o áhangarán sad hezár -- be farmán e piruzgar wahriyár; Xoruw e damande barámad ze kuh -- setáre wod az taff e átaw sotuh." (ZBP, L5766 SF); dame; puk (ZBP, C5852 FM); [baráye damidan dar átaw] dame; damine; dam; puk*
bell-pull n *daste ye/ rismán e zang*
bell-push n *wasti ye zang*
bell-ring n **bell-ringing** n *zangbán (e kelisá)*
bell-tent n *davár** [<Sanandaj, Kurdish]
belly n **1** (**a**) *wekam; wekambe; wekanbe; tarne.* (**b**) *wekam; ewkamb; wekambe.* (**c**) *kom* (stomach)*; wekam. bá wekam e gorosne/ tohi; náhár.* **2** *wekam; del. dar del/ wekam e kawti*
-bellied *(dar setáhá ye serewte* [compound adjs]*); ...wekam; wekam...;* big-bellied: *wekam-gonde.* pot-bellied: *tarne* [<Gilaki]*
belly v (pt, pp **bellied**) **belly (sth) out** *wekam dádan; bád kardan; barjeste wodan. //Bádbánhá bád kardand/ wekam dádand. Bád dar bádbánhá oftád. Bád bádbánhá rá bád kard.//*
bellyache n *wekamdard/ deldard*
bellyache v *neq-neq zadan; qor/ qor-qor kardan/ zadan. //Kamtar neq bezan!; Kamtar qor/ qor-qor bezan!//*
belly-button n *náf*
belly-dance n *raqs e wekam; ewkam-vawt**
belly-dancer n *zani ke raqs e wekam mikonad; ewkam-vawtán**
belly-flop n *wekam-náquw* [dive]*; náquw e wekami*
belly-laugh n *qáh-qáh (e xande); az xande rudebor wodan*
bellyful n, **have had a/ one's bellyful of sb/ sth** *sir wodan; del e kasi az cizi beham xordan. //Az geleháyat delam beham xorde. Az geleháyat sir wodeam.//*
belong v **1** (**a**) **belong to sb** *az án e kasi budan, "goft... in kudak az án e ki-st?" (ZBP, L2400 AT); "rustáyi da'vi mikard va migoft án e man-ast..." (ZBP, L2795 AT); "goft hic ruz nabáwad ke ma rá kerámati az án weix záher nagardad..." (ZBP, L2790 AT); kasi rá budan, "goft ei pedar farmán to-rá-st..." (ZBP, L3805 GS). //In námehá/ ketábhá az án e man ast/ ma rá-st. In az án e ki-st?//.* (**b**) **belong to sth** *az... budan; ahl e... budan; ...-i budan. //Man az Gilán-am. Man ahl e Gilán hastam. Man Gilaki hastam. Án dar az (án e) in xom/ xomre/ wiwe ast.//.* **2** **belong to sth** *hamvand/ andám e...budan; az...budan. //Hargez hamvand/ andám e rastehá ye piwevarán* [trade union] *nabude ast. Narges* [daffodil] *az gune ye "nargesiyán"* ["Narcissus"] *ast.//.* **3** (**a**) **belong (with sb/ sth)** *Jáy e... budan. //Jáy e in kojá-st?:* [Where does this belong?]. *Jáy e in cakkow dar anbár e/ anbári* [shed] *ye abzárhá-st. Jáy e in goldán ruy e raf/ táqce ast:* [The vase belongs on the shelf]. *Jáy e bacce bá mádaraw ast. Bacce báyad bá mádaraw beziyad/ zendegi konad.* The items don't belong under this heading, ie are wrongly classified.: *Jáy e in qalamhá/ cizhá*

[items] *zir e in farnám* [heading] *nist.//.* (**b**) *jáy e... budan/ az jáyi budan; mál e jáyi budan. //Gomán mikonad injá bigáne ast. Gomán mikonad injá jáy e u nist.//*

belongings n *án e kasi; dárák. //Pas az margaw xáharaw dárákaw* [belongings] rá *radebandi/ dastebandi kard. Jahángardán hame ye dárák e xod rá dar átaw-suzi ye mehmánsará az dast dádand.//*

beloved adj **1** [pred] **beloved (by/ of sb)**. *cawm-newin; nur e cewm; duwest; duwit; (ZBP, C7170 MK, BF); gerámi; delband; niyázi, "Delam xaste ye náz e to-st ei niyázi" (ZBP, C6745 FM, Moxtári). //Har kasi in mard rá miwenáxt u rá gerámi/ dust midáwt. In mard cawm-newin/ duwest/ nur e cewm e hame/ hamegán bud.//.* **2** *gerámi; delband; cewm-newin; nur e cewm. //Be yád e hamsar e/ wouhar e gerámiyam/ delbandam/ názeninam.//*

beloved n *cewm-newin; nur-e-cewm; názenin; delband; duwest; niyázi (be bálátar bázgardid.). //Baráye niyázi ye xiw/ názeninaw/ deldáraw gite*yi/ sonnet* [a sonnet to] *nevewt.//*

below prep *zir; azir; ir (ZBP, C3304); páyin; forud, "va Awram bini boride bud va biniyaw andar Yaman boride wode va peidá kardast qesse ye ru ye vey ke cegune boride wod va forudtar az in ketáb áyad." (ZBP, L296 TB). //Xáhewmand ast zir/ páyin/ forud e in xat cizi nanevisid. Dáman báyad zir e zánu báwad. Nasá* [dead body/ corpse] *zir e áb e daryáce dide miwod. Hame ye ruz/ sarásar e ruz dareje ye garmá zir e/ páyin e dareje ye yax zadan bud. Dar wahrbáni ostovár* [sergeant] *páyintar az bázres* [inspector] *ast. (Sanje ye)* [standard]*/ kár e u xeili páyintar az miyángin e hamkelásiháyaw/ hamsálánaw/ hamyánegiháyaw** [classmate] *ast. Andaki/ kami páyintar az/ forudtar az ábwár mitavánid az rud(xáne) begozarid.//*

below adv *zir; páyin; forud. //Ásmán dar bálá va daryá dar zir/ páyiin. dar taxt/ áwkub/ owkub e páyin/ zir/ zirin zistan/ zendegi kardan. Az (áwkub e) páyin (ává ye/ sedá ye) musiqi rá wanidan. Baráye fehrest e ábewxorhá/ fargánhá be páyintar/ forudtar bengarid/b ázgardid. Ráhiyán e daryágerefte páyin mándand.//*

belt n **1** *kamarband; kamar; band; kosti; kowti; zonnár; tang. nimtane bá kamarband. kamarband bá wamwir. //Agar kamarband basteyi niyáz be kew nadári!//.* **2** *tasme. //tasme (ye) parváne. tasme ye bárbar/ bárkew; gosi-tasme*.//.* **3** *navár; pahne. //navár e kewt e panbe; navár e/ pahne ye jangali; navár e sátvuni** [industrial] *ye yek kewvar. yek navár e/ pahne ye abr e báránzá/ havá ye báráni ke pahná ye kewvar rá darminavardad.//.* **4** *(zabán e kuce) tusari; kust e sahmgin.* **5** **(hit sb) below the belt** *az powt (e sar kasi rá) zadan; az powt e sar be kasi táxtan;nájavánmardáne kasi rá zadan.* **under one's belt** *(anáyin) dáwtan; tu ye ástin (e xod) dáwtan; zir e wál e kamar dáwtan. //Dareje ye/ Darejehá ye dánewik e/ dánewgáhi ye xubi dar dast dárad. Zir e wál e kamaraw dánewnámehá ye xubi dáre.//*

belt v **1** (**a**) *bá kamarband bastan. //Báráni-ye womá bá kamarband e baste qawangtar ast. Báráni-ye womá kamar-baste qawangtar ast.//.* (**b**) *bá tasme/ kamarband bastan. //Afsare/ án afsar wamwiraw rá bá kamarband bast.//.* **2** *(zabán e kuce) kotak zadan; málidan; leh-o-lavarde kardan. //Agar/ age xafe nawi/ nawavi mimálamet/ kotaket mizanam/ dahanet-o xurd mikonam.//.* **3** **belt along, up, down, etc** *(zabán e kuce) xeili tond raftan yá gozawtan. //Rádeyi*/ máwini tond ámad/ tázán gozawt. 120 kilometr dar tasu/* [hour] *miránd/ miraft.//.* **belt sth out** *(zabán e kuce) boland-boland xándan/ naváxtan; zerp-zerp zadan. //rádio zerp-zerp/ boland-boland musiqi ye páp mizad.//.* **belt up** (**a**) *(anáyin) kamarband(há ye imeni) rá bastan.* (**b**) *(zabán e kuce) xafe wodan; xámuw wodan. //Xafe wo/ xámuw báw nemitavánam bewnavam mádarat ce miguyad!//*

belting n *kotak zadan; kotak; málew; guwmáli. //pesare rá xub málidan/ kotak zadan//*

belt line *xat e kamarbandi*

bemoan v *nálidan; muyidan. az baxt e bad e xiw nálidan. az kambud e pul baráye paźuhew nálidan*

bemused adj *mast, gij. ává ye mastáne; ává ye mastán. //Az dastgáh e ámad o wod e wahr saxt gij gawt.//*

ben n *(dar Eskátland) ...cál; qolle ye kuh. Nevis-cál (nám e qolle ye kuh) [con "Tou-cál", Xerse-cál" va mánand e án.]*

bench n **1** (**a**) *nimkat. nimkati dar gardewgáh.* (**b**) *(dar Engelestán) (dar Kahestán) já/ jáygáh e goruh e viźeyi az namáyandegán. jáygáh e powt/ miyán/ jelou yá piw. //Qariv e wádi az jáygáh e Kumal** [party] *e Kár barxást.//.* **2** **the benches** (**a**) *dádgáh. //Dádgáh e wáhanwáhi//.* (**b**) *jáygáh e dastur/ dávar dar dádgáh.* (**c**) *dávarán; dasturán.* **3** *miz e kár (e dorudgarán, fanni, ázmáyewgáhi va mánand e án).* **4** **on the bench** *be dastur e dávar/ dádgáh*

bench-mark n **1** *newán; newáne (ye arzyábi).* **2** *(pendárin) sanje*

bench seat *sandali/ newim (e do yá se-tane dar ráde*/ máwin)*

bend v (pt, pp **bent**) **1** *xam kardan; tá kardan; xamide wodan; xmidan. //Xam kardan e yek mile ye áhani dowvár ast. Dakal/ dagal dar tufán xamide wod. Garmá ye átaw in gerdehá* [records/ disks] *rá xam karde/ táb dáde ast. Bedun e in ke zánu(há)yat xam wavad páyat rá dast bezan!; Bedun e in ke zánu(há)yat xam wavad dastat rá be nouk e angowtán e páyat beresán. Sim rá be bálá/ páyin/ jelo/ powt xam kon!//.* **2** (**a**) *xam gawtan; picidan. //Pas az cand metr ráh be rást mipicad.//.* (**b**) *xamidan; xam wodan. //Hengámi ke pesare/ pesarak az wáxe bálá raft wáxe xam gawt ammá nawkast.//.* (**c**) *xam wodan; xamidan, xam kardan, do-lá wodan. //Xam wod va án rá bardáwt/ bargereft. Xam wod/ do-lá wod tá be soxan e bacce-he/ án bacce guw dahad. Pesare/ án pesar xam wod/ do-lá wod tá cub/ kotak bexorad. Zir e miz combátme zade budand. Saraw ruy e ketáb xam wode bud. Saraw tu ketáb bud.//.* **3** *gardándan;kaj kardan. //Ráhemán rá be suy e xáne kaj kardim/ gardándim.//.* **4** **bend the rules** *be kám e xod raftár kardan; dád/ qánun rá be dast e xod gereftan; har kár ke del e kasi bexáhad kardan; be delxáh e xod raftár kardan.* **bend one's mind to sth** *be... pardáxtan. //Nemitavánest be (kár e) ámuzew e xiw/ be ámuzákhá ye xod pardázad.//.* **on bended knee(s)** *be kasi namáz bordan; jelo ye kasi be zánu oftádan.* **5** **bend (sb) to sth** *kasi rá be kári vádáwtan/ vádár kardan; gardan nehádan. //kasi rá vádáwtan ke be xást e xod (kas e digari) gardan nehad.//.* **be bent on sth/ on doing sth** *áhang e... kardan; bar án budan; bar sar e án budan, "Bar sar e án-am ke gar ze dast baráyad..." (Háfez); garáyidan; del bar... nehádan. be xowgozaráni garáyidan; be badkerdári garáyidan; del bar xowgozaráni nehádan; del bar badkerdári nehádan. //Bar sar e án ast ke/ bar án ast ke/ áhang e án karde ke harjur wode/ be har baháyi ke wode bebarad.//*

bend[2] n **1** *xam; cam. yek xam/ cam e sabok, narm, tond/ tiz, nágaháni va mánand e án.* **2** *gere (ye) daryánavardán.* **3** *kasi rá diváne kardan, be ján ávardan, be sotuh ávardan, diváne wodan, be sotuh ámadan; xol wodan. //Raftáraw dárad ma rá diváne mikonad/ be sotuh miávarad.//*

bender n *(zabán e kuce) meixári; meigosári; wádxári. //Se ruz be wádxári pardáxtan.//*

bends n [pl] **the bends** *naman* [< नमनं namanan (Sanskrit)* (bends)*]*

bendy adj **1** *(anáyin) por pic-o-xam; picápic;por xam-o-cam. ráhi/ yek ráh e por-cam/ picápic/ por pic-o-xam.* **2** *narm; xamew-pazir. yek mádde ye narm/ xamewpazir. //tarke ye/ yek wáxe ye narm//*

beneath prep (fml) **1** *zir [baráye Pársi bázgardid be* "below"*]. //Nasá [kálbod e morde] rá zir e tudeyi barg yáftand. Qáyeq zir e kuhehá/ moujhá foruraft/ uraft*.//.* **2** *na darxor e...; páyintar az...; na wáyán e...; //In kárhá rá wáyán e/ darxor e xod nemidánad. Ánán rá gomán bar in bud ke (u/ án doxtar) bá kasi páyintar az xod wohar karde ast.//*

beneath adv *zir; foru. //Conán xub bazak/ áráyew karde bud ke newánehá ye piri ye ziraw peidá nabud.//*

Benedictine n **1** *Waman* [monk] *(mard yá zan) e peiro ye kiw e awu* Benedict. **2** *Nabid e Benedikt ke in wamanhá misáxtand.*

benediction n *áfarin [Besanjid bá "nafrin", "Robáyad hami in az án, án az in -- Ze nafrin nadánand báz áfarin." (SF)]; niyáyew e piw az xorák. áfarin xándan; áfarinxáni; niyáyew e piw az xorák kardan* [pronounce/ say the benediction.]; *kasi rá áfarin xándan*

benefaction n (fml) **1** *karfe; karfekári; nikukári.* **2** *awudád. //Awudád e faráván dád.//*

benefactor n *karfegar; nikukár; nikigar (M. Moqaddam)*

benefactress n *(zan e) karfegar; nikukár; nikigar (M. Moqaddam)*

benefice n *dastmozd e neháde (vaqfi); páygáh yá darejeyi dar kelisá ke dárá ye dastmozd yá neháde (vaqf) ast.*

beneficed adj *dárá ye dastmozd e neháde (vaqfi). Pristári/ kewiwi ke dastmozd e neháde (vaqfi) migirad.*

beneficent adj *rád; ráyumand (in váže baráye xodá be kár miravad); baxwáyewgar; xv́ábar (ZBP, C4664 BF); hugar (ZBP, C4948 MK, BF); karfegar; behigar (M. Moqaddam); rád* (fml)

beneficence n *rádi; baxwáyewgari; karfe; behigari.*

beneficial adj, **beneficial (to sth/ sb)** *xub, sudmand. hudeyi xub/ sudmand; kárkardi xub/ sudmand/ xv́ábar. //Havá ye táze baráye tandorosti ye mardom/ ádam xub/ sudmand ast.//*

beneficiary n *inukin* (ZBP, C3306 MK, BF < Pahlavi); morde-rigxár; bahrebar; sudbar*

benefit n **1** (**a**) *bahr/ bahre gereftan, "Ma-rá bahre bargiram az pand e xiw -- barandiwam az marg e farzand e xiw." (ZBP, L4671, SF); bahre; sud; barxordan "Ke har ke pedar bekowad mirás e pedar bar vey harám wavad va agar begirad az án barnaxorad...." (ZBP, L275 TB), "Ke barxordi az ján v-az ganj e xiw -- Mabádat pawimáni az ranj e xiw." (ZBP, L6315 SF). //Con bimár gawt/ wod natavánest az mándanaw birun e kewvar bahreyi girad. Man az farhixti xub bahremand wodeam. Ma rá az farhixti xub*

bahre bude ast. Bá bahre gereftan/ bahrevari az fan e/ fannávari ye novin be dast ámade/ anjám wode. Áyinhá/ sámánhá ye novin baráye hame ye má besyár sudmand xáhad bud. Degarguni ye dád/ qánun be sud e hamegán xáhad bud.//. (**b**) *sud; bahre; bar. sudhá ye/ barhá ye/ bahrehá ye pezewki, dánew, abarfarhixt* [higher education]. **2** *afzuni, "va goft malek az xun e man to rá afzuni nabovad..." (ZBP, L200 TB); xábari/ xvábari* (ZBP, C4664, MK, BF <Pahlavi). xábari* ye pezewki/ bikári/ bimári.* **3** *nikukári. yek hamávard* [match]*/ yek namáyew/ yek konsert baráye nikukári.* **4** **for sb's benefit** *baráye...; baráye komak be...; bahr e kasi...; be sud e...; //Án ágahi (az bim) rá bahr e/ baráye (komak be) mardom dar ánjá nehádand. Garce nám e ma rá nabord, ammá daryáftam/ fahmidam ke ruy e soxanw bá man bud/ ke soxanánaw baráye/ be sud e man bud.//.* **give sb the benefit of the doubt** *tá gonáh ostovár nagawte/ nawode kasi rá bigonáh dánestan. //Dávar tá gonáh ostovár nagawte pasmár* [the accused] *rá bigonáh dáneste ázádaw kard.//. xowke* [without benefits] *(baráye nemune, "Dastmozdaw xowke sad Tumán ast."*

benefit v (pt, pp **benefited**; **benefitted**) **1** *barxordan, "Ke barxordi az ján v-az ganj e xiw -- Mabádat pawimáni az ranj e xiw." (ZBP, L6315 SF). bahre gereftan, "Ma-rá bahre giram az pand e xiw -- Barandiwam az marg e farzand e xiw." (ZBP, L4671 SF); bahremand wodan/ kardan; sud resándan. //Az in afzunihá* [facilities] *hame ye (mardom e) wahr bahremand gawtand.//.* **2** *bahre gereftan, bar xordan; bahremand wodan; sud bordan. //Ki/ ce kasi az dád e báj/ bájdád e novin biw az hame sud xáhad bord?. Az in baláyi ke saraw ámad bahreyi nabord/ pand nagereft.//*

benevolence n *nikukári; karfe; humani*

benevolent adj, **benevolent (to/ towards sb)** **1** *xub, nik, nikxáh, human, humani, kerdár e nik, raftár e nik. [humani = manew e nik* = benevolent air/ attitude; *kerdár/ raftár e nik* = benevolent manner*]. (yek) xodkámeyi nikxáh/ human/ humanew. xodkámegiye* [despotism]*; nikxáháne/ humanewáne.* **2** *nikukári; karfe. (yek) bonyád* [institution] *e nikukári/ karfe. (yek) anjoman* [society] *e nikukári/ karfe.* a benevolent fund: *pul e neháde/ vaqfi baráye nikukári/ karfe/ karfegari*

benevolently adv *nikukáráne; karfegaráne*

B Eng *kutáh wode ye* "Bachelor of Engineering" *źányár* e mohandesi. (dareje ye) źányári ye mohandesi dáwtan; źányár e mohandesi budan. //Bábak e Xosravi* B Eng.*/ źányár e mohandesi//*

benighted adj *(kohne wode) kurdel; tárikdel; kurmanew; kurandiw; nádán. barbarhá ye kurdel/ tárikdel*

benign adj **1** *(baráye mardom) nik; mehrabán; niv.* **2** *(baráye áb-o-havá) xub; delpazir.* **3** *(baráye qonde/ qodde/ pel) nikxim*

benignly adv *nikximáne*

bent[1] n **1** (usu sing) *xim; nahád; serewt; xun. //Musiqi dar xunaw/ nahádaw/ serewtaw ast. Kuwáyi dar xunaw/ ximaw ast. Xim e kuwáyi dárad.//.* **2** (idm) **follow one's bent** *bázgardid be* "follow"

bent[2] adj **1** *(zabán e kuce, beviże dar Engelestán) nádorost; kaź; kaźdast; tardáman; nárástkár.* a bent copper: *pásebán e bájgir/ párexár*

bent[3] *zamán e gozawte va setá ye kárváźe az* "bend[1]"

benumbed adj *kerex; bihes. angowtáni ke az sarmá kerex wode (and)*

Benzedrine n *Benzedrin, nám e viże baráye guneyi Ámefetamin.*

benzene n *banzen; benzin*

benzine n *benzin*

benzol n *banzol (banzen/ benzin e nápálude)*

bequeath v, **bequeath sth (to sb)** **1** *nehádan, "Ey be kas e xiw nazrade benháde -- v-án hame dáde be pur e xiw o vaqáye'," (ZBP, C6958 FM, Rudaki); be morde-rig báz-nehádan; dast bedáwtan az, "Agar mardi bemirad nist u rá farzand v-u rá-st xáhari, u rá-st nimi z-ánce dast bedáwt." (ZBP, L836 TTT); mándan, "va bedán ey pesar ke serewt e mardom conán ámad ke takápuy konad tá az donyá ce nasib ámade báwad gerámitar kas e xiw bemánad" (ZBP, C6841 Qabusnáme); baráye bázmándegán e xiw mándan/ bázpasnehádan/ be morderig nehádan. //Yek hezár lire baráye karfe/ kárháye nikukáráne nahád/ bázmánd/ mánd. Gouharhá ye xod rá baráye man (be morde-rig) nahád.//.* **2** *(pendárin) nehádan; báznehádan; sepordan be. //Yáftehá yi ke dánewmandán e sade ye piw baráye má (báz-pas) nahádand.//*

bequest n (fml) **1** *be morderig nehádan; dast bedáwtan az; mándan (be váże ye piw bázgardid.). //negárhá ye xiw rá (be morderig) baráye negárxáneyi nehádan/ vágozár kardan/ be morderig nehádan.//.* **2** *morderig; (dárák e) nehádе. //Baráye har yek az navehá ye xiw 3000 lire be morderig nahádan.//*

berate v *(be áyin) (kasi rá) saxt nekuhidan*

bereave v, **bereave sb (of sb)** *kasi rá az kasi gereftan; dáqdárgawtan/ kardan; dáqdide kardan. //ruydádi/ egnesti** [accident] *ke zan/ hamsaraw va farzandaw rá az u gereft. wouhar e dáqdide//*
the bereaved n *dáqdide; dáqdidegán. //Dáqdide/ dáqdidegán hanuz dar sug ast/ sugand.//*
bereavement n **1** *dáqdidegi. //Má hamegi dar qam e/ dáqdidegiye womá hamdard-im.//.* **2** *dáq; dáqdidegi. //Tázegi dáq dide az inru nayámade bud.//*
bereft adj (fml) **bereft (of sth)** *bibahre az...; harjá juri tarjome miwavad: //az soxan goftan/ zabán bibahre budan; lál budan. ná-omid/ noumid (budan). diváne/ bixerad (budan)//*
beret n *(koláh e) bere; kolah e namadi*
beriberi n *bimári ye Beriberi (kambud e vitámin e B)*
berk n (*zabán e kuce-dar Engelestán-downám) xar; gul; gágul*
berry n **1** *tut; lam.* black berry: *wáh-tut.* raspberry: *tamewk.* holly berries: *tut/ lam/ dáne ye ráj (ke baráye áráyew zamán e záyew e Masih/ Krismas be kár miravad.).* **2** (botany) *(giyáh-wenási) mivehá ye guwtálu ye haste-dár va pustdár.* **3** *toxm e máhi yá xarcang; ewbel (<Gilaki)*
berserk adj, **send sb/ go/ berserk** *kasi rá az kure dar kardan; xawmgin kardan; az kure dar-raftan; xawmgin wodan.*
berth n **1** *xábgáh/ taxtexáb (dar kawti/ kárvándudi).* **2** *langargáh; ja; panáhgáh (e kawti). panáhgáhi yáftan.* **3** *(já ye) kár e xub/ delpazir/ garm o narm*
berth v **1** *be kasi já ye xáb dádan; xábgáhi faráham kardan. //Wew (tan) ráhi mitavánand dar áwkub e/ taxt e zirin e kawti bexáband.; Áwkub e/ taxt e zirin e kawti jáy e xáb e wew tan rá dárad.//.* **2** (**a**) *kawti rá dar bandar yá panáhgáh bastan.* (**b**) *(baráye kawti) be bandar/ panáhgáh residan. //Nimruz náv be bandargáh/ langargáh resid.//*
beryl n *[beryl (Be3Al2Si6018), dárá ye silikát e beriliyum va áluminium ke be ranghá ye sabz, sabz e ábi-fám, zard, goli yá sepid va be rixt e wuwhá ye 6-pahlu yáft miwavad.*
beryllium n *Beryllium felezi ast ke baráye saxt-tar kardan e felezhá ye digar án rá bá digar felezhá miámizand.*
beseech v (pt, pp **besought** or **beseeched**) (fml) **1** **beseech sb (for sth)** *az kasi (baráye cizi) lábidan,l ábe/ láv; láve kardan. //Bá lábe xáhew mikonam az sar e u dargozar/ dast az saraw bardár. Zendáni lábide az dávar (dar)xást u rá bebaxwad/ az dávar darxást e baxwáyew kard.//.* **2** *lábide az kasi (cizi rá) xástan/ darxástan. xáhew kardan. //Lábide az u darxást e baxwáyew kard.//*
beseeching adj *(negáh e/ ává/ sedá ye) lábegaráne; lábe*
beseechingly adv *bá lábe*
beset v (**besetted**, pt, pp **beset**) *be sotuh ávardan; az hame su forugereftan; bá... dast be garibán budan; pariwidan; dastxow e... kardan. va gáh harjá juri tarjome miwavad. //dastxow e dodeli; bestuh az dodeli. ráhi/ safari bimgin/b imnák. Gereftárihá, dowvárihá, fewárhá, havá o havasháyi ke hamegi bá án dast be garibán-im.//*
besetting adj *pariwángar; sotuhande. gereftári ye/ tarsi/ bezehi pariwángar/ sotuhande.*
beside prep **1** *nazd e; nazdik e; pahlu ye; var e; dam e dast; vardast. Nazd e/ nazdik e/ var e/ pahlu ye xáharat benewin. //Hengámi ke ru ye jadval e vážegán hambor* [crossword puzzle] *kár mikonam yek farhang dam e dastam/ vardastam migozáram.//.* **2** *dar sanjew bá...; pahlu ye. //Dar sanjew bá/ pahlu ye kár e piwin (e womá) in kár e womá bad ast.//.* **beside oneself (with sth)** *az dast borun wodan; bixod gawtan; az kure dar-raftan; del raftan az dast e kasi, "Del miravad ze dastam, sáhebdelán xodá rá -- Dardá ke ráz e penhán xáhad wod áwkárá." (Háfez). //Hengámi ke be u/ behew goftam ce kardam (pák) az kure dar-raft.//*
besides prep **1** *birun e...; "va bá vey do hezár savár e Tork va Hendu (bud) birun e qolámán va xeyl e vey..." (ZBP, L1379, TBH) birun az, "birun az hawt azole ki yád karde wod nist..." (ZBP, L5102, ZX); Joz, [jodá az], "joz", "qeyr" yá "qeyr az..." ast." (ZBP, L4502, NKZZF); //na tanhá, Bejoz/ joz Áryá baráye wám panj tan-im. Namáyew na tanhá/ joz in ke bad anjám wod/ bázi wod, xeili ham deráz(áhang) bud.//.* **2** *joz; bejoz; birun az. //Bejoz yek xámer e/ xále ye pir xiwávandi/ peivandi/ kas-o-kári nadárad. Joz to kasi be man náme neminevisad.//*
besides adv *fozun bar; niz. //Vaqt nadáram án film/ filme rá bebinam/ Ma rá yáre ye didan e án celpard* nist, fozun bar in xeili az án bad gofteand/ az án bad yád kardeand. Puriyá kucaktarin/ javántarin/*

kehtarin farzand e/ bacce ye má-st va/ ammá se tá ye digar/ se bacce ye digar ham joz u/ fozun bar u dárim.//

besiege v **1** *(jáyi rá) forugereftan; gerde... rá forugereftan; (kasi yá jáyi rá) gerd andar ávardan, "Co divár gerd andar-árimewán -- co wir e źiyán dar bar árimewán." (ZBP, L6357, SF); gerd e cizi rá gereftan, "Nágahán gerd e iwán gerefte tofang va fewang az dastewán birun ávardim." (ZBP, L4054 THA). //Yunánián Troy rá forugereftand.//.* **2** (fig) (**a**) *gerde... rá forugereftan; kasi rá gerd andarávardan. //Gozárewgarán gerd e noxost vazir rá gereftand.//.* (**b**) **besiege sb with sth** *bá/ az... besotuh ávardan. //Dánewámuzán ámuzegár rá bá porsewháyewán be south ávardand.//*

besmear v, **besmear sth/ sb (with sth)** *áludan; áláyidan. //dastán e álude be rouqan; dastán e rouqan-álud.//*

besmirch; **smirch** v *badnám kardan; dowyád kardan. kasi rá badnám kardan; az kasi be badi yád kardan; dowyád kardan; kasi rá biáberu kardan*

besom n *járu ye roftegari; járu ye daste boland; farfare-járu* (<Gilaki)*

besotted adj, **besotted (by/ with sb/ sth)** *wifte; yek del na sad del-báxte ye... wodan; diváne ye... wodan. //Pesare pák diváne ye án doxtare ast.//*

besought pt, pp of "beseech"

bespangled adj, **bespangled (with sth)** *por zarq-o-barq; áynebandán; ceráqáni. ásemán e porsetáre*

bespattered adj, **bepattered (with sth)** *...álud; ...álu; ...puw; sarásar páwide. //Sarásar e jáme-aw gel páwide bud/ gelálud wode bud.//*

bespeak v (pt **bespoke**, pp **bespoke** or **bespoken**) *gováh e... budan; newángar e... budan. //Raftár e nik/ xub e u newángar e áqámanewiyaw bud.//*

bespectacled adj *áynaki; eynaki*

bespoke adj **1** *(baráye puwák) sefárewi; viże. yek dast raxt e sefárewi/ viże.* **2** *darzi ye/ darzigar e/ duzande ye sefárewiduz; duzande ye/ darzi ye viźeduz.* a bespoke tailor: *darzi ye/ darzigar e sefárewiduz.* **3** *(márád*/* computer*) (narm-afzár e) (barnáme ye (sefárewi/ viże)*

best[1] adj *setáy e bartarin as* "good[1]". **1** *behtarin; behest; gol e...; //Behtarin dust e man/ dustam. Behtarin wámi ke tá konun xordeam. Behtarin kári ke mitaván kard puzew xástan/ puzidan ast. Behtarin ciz e mehmáni xorákaw bud. U behtar az har kasi be dard e in kár mixorad. Baráye in kár behtarin kas ast. Behtarin ráh be ánjá/ baráye residan be ánjá kodám ast? Behtar az har ciz bá otobus/ masráde* raftan ast.//.* **2** **be on one's best behaviour** *xiwtandári kardan; jelo ye xod rá gereftan.* **one's best bet** *behtarin kári ke kasi tavánad kard...; //Behtarin kári ke mitaváni bekoni án ast ke fardá dobáre zang bezani/ sar bezani.//.* **one's best bib and tucker** *(kohan; wuxi) raxt e poloxori.* **make the best use of sth** *az... behtarin bahrebardári rá kardan;xeyli xub az.. bahrebardári kardan. //Bigomán az meidánháyi ke be dastaw oftáde xub bahrebardári karde (ast).//.* **put one's best foot forward** *con bád/ xeyli tond raftan.* **with the best will in the world** *bá hame ye nikxáhi, mehrabáni, nikandiwi*

best[2] *setáy e bartarin az* "well[2]". **1** (**a**) *(Biwtar dar váźehá ye serewte) xow...tarin; behtarin; behtar az hame; behtar. //xowpuwtarin xawáyágar* [politician]. *Behtarin báqce ye in xiyábán. Bámdádán/ bámdádhá behtar az har zamán e digari kár mikonad. In xarfastarhá/* [insects] *rá behtar az hame mitaván bá rizbin did. U behtarin kasi ast ke mitavánad bá in dast o panje narm konad. Harce ke gomán mikoni behtar ast bekon. To behtar midáni. Xodat behtar midáni.//.* (**b**) *...tarin; biw az hame; behtar az hame. //Námvartarin/ por-ávázetarin/ barávázetarin xawáyágar*/* [politician]. *Xawáyágari*/* [politician] *ke mardom biw az hame u rá dust dárand. Az noxostin dástáni ke nevewt biw az hame xowam miáyad. Xodaw behtar az hame midánad ke cerá dast be conin kári zad.//.* **2** **as best one can** *tá ánjá ke betaván. //(Garce) afzunihá* [facilities] *ármánik* [ideal] *nabud ammá tá ánjá ke mitavánestim kardim/ tá ánjá ke az dastemán baemiyámad kutáhi nakardim.//*

best[3] n **1** *behatarin; gol e...; gol e sar-sabad e...; behest;...; saretarin e...; //(U hamiwe) mixáhad behtarin e/ gol e hame ciz rá dáwte báwad. Hamiwe saretarin cizhá rá dar zendegi mixáhad. Agar (womá/ kasi) baráye yek wám/ náhár/ cáwt in andáze mipardázad mixáhid/ mixáhad/ cewm dárid/ cewm dárad ke behtarin xorák rá bexorid/ bexorad. Kári ke kard az ru ye behtarin angize(há) bud. Gol e sar-sabad e goruh ast. Má dust e jánjáni hastim.//.* **2** *behtarin ciz. //In behtarin cizi ast ke az dáwtan e yek ráde*/ máwin mitaván cewm dáwt. Behtarin cizi ke mitavánim árezu konim in ast ke hic kas kowte nawavad.//.* **3** **all the best** *dast xodá hamráhat/ behamráhat.* Goodbye, and all the best!: *Pedrud/ xodá negahdár va dast e xodá hamráhat!. //Baráye womá dar sál e nou behtarin árezuhá rá dárim.//.* **at best** *xeili xowb-in ham ke*

báwim/ báwand...; //Xeili xowbin ham ke báwim nemitavánim zudtar az ádine beresim.//. **at its/ one's best** *behtarin rixt e...; saretarin rixt e...; //saretarin/ behtarin rixt e valádgari* [architecture] *ye novin/ emruzi./* Charlie Chaplin was at his best playing the little tramp.: *Cárli Cáplin dar namáyew e/ film e "velgard e kuculu" behtarin bázi ye xod rá be namáyew gozáwt. Dar mehmáni hálam xow nabud* [feeling at my best] *az inru be man xow nagozawt.//.* **(even) at the best of times** *hamin juriw/ (juriyaw); vaqt e vaqtew ...; nazade miraqse ...; //Vaqt-e-vaqtew/ haminjuriw ádam e dowvári-st/ bad-qeleqi* [difficult] *ast, va garna ke hic (jur) nemitaván bá u/ bháw kenár ámad.//.* **be (all) for the best** *"Agarce ráh nápedrám báwad -- Bepedrámad co xow-farjám báwad." (Faxreddin As-ad e Jorjáni, Vis-o-Rámin); nik-farjám budan.* **the best of both worlds** *behtar az in digar nemiwavad. //Ham kármand ast/ kár mikonad, ham mádar ast, behtar az in digar nemiwavad.//.* **the best of British (luck) (to sb)** *cewm naxori!.*

(play) the best of three, etc *se, panj... dasti bázi kardan. //Panj-dasti xub bázi mikardim ammá pas az se-dast bad ávardim con Jamwid hame rá bord.//.* **bring out the best/work in sb** *máye ye án gawtan ke kasi nahád/ xim/ zát e xodaw rá newán dahad. //Án gir-o-dár e xánevádegi berásti máye ye án gawt ke u manew e nik e xiw rá xub newán dahad.//.* **do, try, etc one's (level/ very) best; do the best one can** *Ánce az dast e kasi barámadan kardan. //Ánce az dastam barmiyámad kardam tá u rá az in kár bázdáram. In ke bebari yá bebázi arji nadárad tanhá bekuw ánce az dastat barmiáyad bekoni.//.* **get/ have the best of it, the deal, etc** *bordan; bartari jostan.* **look one's/ its best** *behtarin...; zibátarin. //Bahár zibátarin zamán e in báq ast.//.* **make the best of it/ things/ a bad deal/ a bad job** *az wekast/ badbaxti/ gereftári va mánand e án behtarin bahrebardári rá kardan.* **make the best of oneself** *xod rá tá ánjá ke miwavad delferib/ delpazir/ girá/ xowgel newán dádan/ gardánidan/ kardan.* **to the best of one's ability** *tá ánjá ke betaván.* **to the best of one's belief/ knowledge** *tá ánjá ke... dánestan. //Tá ánjá ke midánam (u) hanuz ánjá-st/ ánjá miziyad/ zendegi mikonad.//. tá ánjá ke kasi rá yád áyad. //Tá ánjá ke yádam miáyad hamiwe riw dáwte/ migozáwt.//.* **with the best (of them)** *be xubi ye har kas e digari; bexubi ye digarán; hampá ye digarán. //Bá inke wast sál dárad be-xubi ye digarán tenis bázi mikonad.//*

best[4] v *kasi rá wekast dádan; kasi rá az ru bordan*

bestial adj *dadmanewáne; dadáne. ádam e dadmanew; yek kár e dadmanewáne. //mosti ye/ ázárew e/ ázordani/ ázári* [violence] *dadmanewáne/ dadáne. varani dadmanewán/ dadáne* [bestial lust]. *xawmi dadmanewáne/ dadáne//*

bestiality n **1** (**a**) *dadmanewi. kári/ raftári sahmgin va dadmanewáne.* (**b**) *...-marzi, [baráye har jánevari nám e án rá dar áqáz byávarid con, "sag-marzi", "xar-marzi" va mánand e án. (Besanjid bá "kunmarzi" (kunkoni)* (sodomy) *"jehmarzi" (bá jende xábidan)* (intercourse with prostitutes)*].* **2** brutal act, esp of a sexually perverted kind *kári dadmanewáne/ dadi. Bázgardid be* 1 (b)

bestially adv *dadmanewáne; dadáne; con dadán*

bestiary n *(yek dast) dástánhá ye sadehá ye miyáne darbáre ye jánevarán; afsánehá ye jánevarán*

bestir v (**bestirred**) *(beáyin yá be riwxand) jonbidan; kun e xod rá takán dádan. //Candán tanbal/ tanelaw bud ke bejonbad/ kunaw rá bejonbánad va be telefon/ vákubar* pásox dahad/ va telefon/ vákubar* rá bardárad.//*

bestman *sáqduw (e dámád)*

bestow v **bestow sth (on sb)** *dádan; baxwidan; arzáni dáwtan, "Má to rá digar kerámathá... kardim va digar martabathá arzáni dáwteyim..." (ZBP, L7324 SR). //sarafráziyi ke wáh be u arzáni dáwt.//*

bestowal n *dádan; baxwidan; arzáni dáwtan*

bestride v (pt **bestrode**, pp **bestridden**) *savár bar... wodan; yek pá invar/ in su va yek pá ánvar/ án su istádan yá newastan. savár bar asb wodan (yek pá invar/ in su va yek pá ánvar). //bar sandali savár wodan/ newastan (yek pá invar/ in su va yek pá ánvar). savár bar kanda/ kandag istádan; yek pá invar va yek pá ánvar e kandag istádan. savár e parcin wodan. bar parcin savár wodan.//*

best-seller *porforuwtarin (náme/ ketáb)*

best-selling adj *porforuw; mardom-pasand. porforuwtarin dástán; nevisandeyi ke kárháyaw xeili porforuw/ mardom-pasand ast.; yek dast... besyár porforuw.*

bet v (**-tt-,** pt, pp **bet** or **betted**) **1 bet (sth) (on sth)** *geroubandi kardan, "Án rá honari pendáwte va dar án báre bá ham geroubandi minemudeand." (ZBP, L4269, NKZZF); gerou bastan; gerou bordan; [gerou báxtan], "Ze gurán tak robudam dar davidan -- Gerou bordam ze morqán dar paridan." (Xosro Wirin, Nezámi). //Az geroubandi [ruy e asb] xowam nemiáyad. Hame ye pulaw rá hazine ye geroubandi ru ye asbdaváni mikonad. Bá man bist lire gerou baste ke man nemitavánam dud kardan/ sigár kewidan rá*

kenár begozáram/ vel konam/ váhelam.//. **2** **bet one's bottom dollar (on sth/ that...)** *//kucektarin gománi nadáram ke...; in xat o in newun ke...; námam rá migardánam agar...; pesar e/ bacce ye pedaram nistam agar...;/ Kucektarin gománi nadáram ke soráq e má rá nagerefte/ ke komaki be má bekonad.//.* **I bet (that)...** *bigomán. //Bigomán con hamiwe dir mikonad/ miáyad.//.* **you bet** *áre; ári; bigomán; sad dar sad. //"Be hamávard* [match] *miáyi?/ miravi?", "Áre/ bigomán/ sad dar sad!"//*

bet n **1** (**a**) *geroubastan; geroubandi. gerou bastan; geroubandi kardan. dar (hamávard e) asbdaváni geroubandi kardan. gerou bordan; gerou báxtan; dar geroubandi bordan/ báxtan.* (**b**) *gerou(bandi). Ru ye asbi gerou bastan.* **2** *manewte; piwbini; bávar; bigomán. //Bigomán dar ráhbandán gir kardeand.//*

beta n *beta dovvomin vát az dabire ye Yunáni.*

betel n *wekáfte az váźe ye Támil* vettilei. *Dar xoráyán* [east] *e Hendustán, yek dáne "betel" rá bá limu dar barg e Betel picide mijavand. Máye ye sarwádi migardad.*

betel n *deraxt e fufal yá xormá ye garmsiri ye Ásiá. Barg e in deraxt rá bá dáneaw mijavand. Be* "Areca" *be páyintar bázgardid.*

betel-nut *toxm e reside ye xowk e deraxt e* Areca catechu *ke xormá ye nimruz e* [south] *Ásiyá mibáwad, dar gozawte baráye kowtan e kerm e rude ye dám bekár miraft.*

bête noire (pl **bêtenoires**) *(pendárin) ádam e bad/ xuk/ goráz*

betide v, **woe betide sb** *bázgardid be* "woe"

betoken v *newán e... budan; newángar e... budan. //Havá ye delpazirtar/ behtar newángar e (fará)residan e bahár (ast).//*

betray v **1** **betray sb/ sth (to sb)** *kasi yá cizi rá (be kasi) lou dádan; áwkáránidan; áwkár kardan; parde ye... daridan. //Rázhá ye kewvar rá (be dowman) lou dádan/ áwkáránidan. Yudás Masih rá lou dád (dáde be sálárán/ sarkardegán sepord.)//.* **2** *lou dádan; foruxtan; kibidan, "Makibid o az rásti magzarid." (ZBP, C1717 SF); "Yá rab biyáfaridi ruye bed-in mesál -- Xod rahm kon bar ommat, az ráhewán makib." (ZBP. C1717 FM, Shahid e Balxi). Kewvar e xod rá foruxtan/ lou dádan; bonesthá ye* [principles] *xod rá foruxtan/ zir e pá nahádan. //Pul rá báz-nagardánd/ bápasnadád, va imán* [our trust] *e má rá be rástkerdári ye xod foruxt.//.* **3** (**a**) *áwkáránidan; áwkár kardan; nemudan; newán e... budan; lou dádan; rosvá kardan. //(Bá inke) goft ázorde/ delázorde/ pawimán ast ammá cewmánaw wádi ye daruniyaw rá lou dád. Guyewaw/ guwáyaw u rá lou dád/ newán dád ke bigáne ast.//.* (**b**) **betray oneself** *lou raftan; xod rá lou dádan; rosvá wodan/ kardan. //Xub varhame/ barhame* [disguise] *karde bud*, *ammá hamin ke dahán báz kard lou raft/ xodaw rá lou dád/ rosvá wod.//*

betrayal n **1** *lou dádan; rosvá kardan; parde-dari. lou dádan; rosvá kardan; parde-dari; kibidan.* **2** *lou dádan; rosvá kardan; parde-dari; foruxtan. //imán yá bávar e kasi rá foruxtan//*

betrayer n *lotre (ZBP, C1195 FM); feriftár; (ádam e) rosvá; kibidár*; kiftár* (<kibidan)*

betroth v, **betroth sb (to sb)** *(kohne; yá beáyin) námzad kardan (baráye zanáwuyi). //Námzad e (duk) wod. Án do sepas(tar) námzad wodand.//*

betrothal n *námzadi (baráye zanáwuyi)*

betrothed n *námzad (e zanáwuyi). námzadaw; námzad e u. yek zan o mard e/ yek doxtar o pesar e námzad.; námzadhá; námzadán*

better[1] adj *setáy e bartar az* "good[1]". **1** (**a**) *behtar;bartar. //yek kargar e/ kár e/ máwin e/ ráde* ye behtar. To az man (ádam e) behtari (hasti). Havá/ áb-o-havá az in behtar digar nemiwod. Án zamán zendegi dowvár bud/ ruzgár e dowvári bud, ammá bá gozawt e sálhá rafte-rafte behtar gawt. Emsál nawod sál e degar, In xar nawod xar e degar.* [Better luck next time.]*Áhang e án kard ke dar áyande zendegi ye behtari/ páktari piwe konad.//.* (**b**) *behtar; bartar; rouwantar va mánand e án. //Pas az goftogu bá gováhán aknun behtar mifahmam/ darmiyábam ce roxdáde. Gofti estárat** [holiday] *" eh xub" bud, váźe ye behtari bejá ye "eh xub" nadáwti?//.* **2** *behtar; behbudyáfte. //Bimár emruz xeili behtar ast. Moc e páyaw dárad behtar miwavad.//.* **3** (idm) **against one's better judgement** *paziroftan bá án ke wáyeste nadidan. //Paziroft bá án ke wáyeste nadid.//.* **be better than one's word** *be kerdár behtar az goftár budan.* **be no better than she should be** *(kohne; soxan e dar parde/ guwe-kenáye; baráye zanán) tak-paráni kardan.* **one's better feelings/ nature** *diná* [besanjid bá* "Conscience"*].* **one's better half** *(anáyin; be wuxi) zan; hamsar. [baráye mard yá wouhar* "**one's common half**" *bekár miravad.].* **better luck next time** (saying) *(dastán) Emsál nawod sál e degar, in xar nawod xar e digar.* **have seen better days** *tohidast budan/ wodan. be ruzegár e tohidasti/ deźami oftádan. Harjá juri tarjome miwavad: //Javáni ye/ ruzegár e javáni*

ye in nimtane separi gawte.//. **no better** *Harjá juri tarjome miwavad. //hamán; hamánjur; Az dozd dast e kami nadárad.//.* **prevention is better than cure**. *Piwgiri behtar az darmán/ cárejuyi ast.*

better[2] adv *band e kárváže ye bartar az* "well[2]". **1** *behtar; bartar. //Agar qalam e xubi dáwti behtar minevewti. Az man behtar (áváz) mixánad.//.* **2** *biwtar; behtar; ...-tar. //Az u/ án mard/ u rá/ án mard rá az u/ az án zan biwtar xowam miáyad. U/ án mard rá az án zan dust/ biwtar dust dáram/ dust-tar dáram. Hengámi ke behtar befahmiw biwtar dustaw xáhi dáwt./ biwtar az án xowat miáyad. Harce biwtar/ behtar miwenásamaw biwtar misetáyamaw/ biwtar setáyew e ma rá barmiangizad.//.* **3** *behtar ast (ke)…; //Pand u rá behtar ast ke nádide gereft/ engáwt. Agar ráh yaxbandán ast behtar ast ke dar raftan derang koni/ betar ast dirtar beravi.//.* **4** **be better off (doing sth)** *behtar ast ke...; //Behtar ast be kalántari gozárew dahad. Behtar ast baráye án be kalántari beravad.//.* **be better off without sb** *nabudan e..., behtar az budan e... budan. //Agar hamsáye ye má nabáwand behtar ast. Behtar ast hamsáye ye má nabáwand.//.* **better the devil you know (than the devil you don't)** (saying). *dowman e áwná beh az (dowman e) bigáne ast.* **better late than never** (saying) (**a**) *Dir wod ammá doruq nawod. Dir miwavad ammá doruq nemiwavad.* (**b**) *Raftan o newastan be az davidan o gosastan.* **better safe than sorry** (saying) *"Az qáyemkári kár eyb nemikonad." (PAF, #1529); "kár az mohkamkári eyb nemikonad." (Kewmewak) ásse (áheste) boro ásse (áheste) biyá ke gorbe wáxet nazane!"; "Be áqáz agar kár e xod nangari -- be farjám nácár keifar bari." (PAF. #2741, SF); "Agar xáhi be riw e to naxandand -- befarmá tá xarat mohkam bebandand." (PAF #3747).* **do better to do sth** *behtar ast ke...; //Aknun/ in ruzhá naxar, behtar ast dast negahdári tá haráj bewavad/ tá foruw e bozorg bewavad.//.* **go one better (than sb/ sth)** *ru ye dast e... ámadan/ zadan. //(man) yek qáyeq e kucak xaridam, ammá u ruy e dastam ámad/ zad va yek kawti xarid.//.* **had better/ best** *behtar ast ke, behtar bud ke. //Behtar ast (ke)/ in-rá bar zabán nayávari/ naguyi. Behtar nist ke/ behtar nabud catr bardárim/ barmidáwtim. Behtar nist ke/ behtar nabud catr bá xod bebarim/ mibordim?. Behtar ast noxost xod rá (be womá) bewnásánam.//.*

better[3] n **1** *ciz e behtar; ciz e bartar. //(Má) cizhá ye behtari cewm midáwtim. Behtar az inhá mixástim bewavad. Az u behtar az inhá cewm dáwtim. "Má ze yárán cewm e yári dáwtim, xod qalat bud ánce mipendáwtim."//.* **2** *riwsefidán; ánán ke yek pirhan biwtar páre kardeand. Riw-sefidhá rá báyad gerámitar bedári. Baráye ánán ke yek pirhan az to biwtar páre kardeand báyad biwtar arj nehi/ begozári.* **(feel) (all) the better for sth** *baráye kasi xub/ sudmand budan. Hál e kasi behtar budan. //Agar be estár** [holiday] *ravi baráyat xub ast/ hálat behtar miwavad.//.* **for better (or) for worse** *be ruzgár e wádi yá/ va qam.* **for better or worse** *kár az kár gozawte.; //(Aknun) kár az kár gozawte va digar kári az dastemán barnemiáyad/ nemitavánim kári konim/ ánrá bázgardánim.//.* **get the better of sb/ sth** *rudast e kasi zadan/ ámadan; az kasi bordan; kasi rá wekast dádan; bar... cire gawtan/ wodan. //Dar (bázi ye) watrang/ watranj hamiwe az man mibari. Warm bar u cire gawt. Kamruyi kard.//.* **get the better of sth** *bordan, piruz wodan. //Dar begu-maguhá ye má hamiwe u-st ke barande ast.//.* **the less/ least said (about sb/ sth) the better** (saying) *"Ce guyam ke nágoftanam behtar ast."; //"Goh rá hamnazadan behtar ast.", "Goh rá behtar ast hamnazani."//.* **so much the better/ worse (for sb/ sth)** *ce behtar. //Hude ye kár baráye má arzewi/ arji nadárad, ammá agar bebarim ce behtar.//*

better[4] v **1** (**a**) *behtar...; behtar kardan; har já juri tarjome miwavad: //Az in behtar nemitaván ávard. Az in behtar nemiwavad (kard).//.* (**b**) *behtar kardan. //Warvin*/* [government] *mixáhad (nahew e) zendegi ye) kárgarán rá behtar konad/ behbud baxwad.//.* **2** **better oneself** *sari tuy e sarhá ávardan.; ádam wodan; baráye xod ádami wodan.*

better[5] n [one who bets] *gerouband; baxt-ázmá*

betterment n *behtar kardan/ wodan; behtar gawtan/ gardándan; behtari*

betting-shop n *daftar e/ dokkán e (xarid-o-foruw e pate* [ticket] *ye) geroubandi; foruwgáh e pate ye baxtázmáyi*

between prep **1** (**a**) *miyán e. //Dar dabire* [alphabet] *ye Engelisi Q miyán e P va R miáyad. Yek já(yi) miyán e máwin/ ráde* va xáne kelidháyam rá gom kardam. Puyá miyán e Maryam va Źále newast. Suyis miyán e Faránse, Álmán, Otriw va Itáliyá (nehráde) ast. Bacce/ doxtar-bacce miyán e do páy e pedaraw xazid.* (fig) My job is somewhere between a typist and a personal assistant. *Kár e man (cizi) miyán e nusiyá** [typist] *va dastyár* [assistant] *e viźe* [personal] *ast.//.* (**b**) *miyán e...; //Miyán e (tasu ye* [o'clock]*) 6 e pasin va 8 e bámdád arzántar ast. Biwtar e ruzhá ye se-wanbe va panj-wanbe bikár-am. Kudakán báyad miyán e 5 va 16 sál/ sálegi be dabestán beravand. Miyán e do jang e jaháni xeili degargunihá piw ámad/ padidár gawt/ rox dád.//.* **2** *miyán e; nazdik e...; //Miyán e yek va do lire arzidan. Miyán e 9 va 10 kilo budan; geráni/ vazn dáwtan miyán e 9 va 10 kilo. Landan nazdik e 50-60 mil az Áksford dur ast. Sarásar e hafte garmá*

(ye havá) miyán e 25 va 30 dareje ye sántigrád bud/ mánd.//. **3** *(xatt e/ rástá ye) miyán e. //Divári miyán e báq e xodam va hamsáye ye sáxtan/ kewidan. xatti miyán e baxwhá ye A va B kewidan. marz e miyán e Sued va Norveź.//.* **4** *miyán e...; az... be...; //Ruzáne/ ruzi do bár miyán e Milán va Prág parváz kardan. miyán e Dover va Kále kawti (ye bádbáni) rándan. ráhi xub/ ráh e xubi miyán e Tehrán va Sáve.//.* **5** *peivand miyán e...; //peivandi* [link] *áwkár miyán e bikári* [unemployment] *va basámad* [frequency] *e ágreft*/* [crime]. *peivandi miyán e pesar-bacce va sagaw. Ánán setiz e/ jang e miyán e xod rá xábándand. mehr, dusti, ewq/ duwárm miyán e mardom.//.* **6** (**a**) *miyán e..; harjá juri tarjome miwavad: //Dotáyi/ dotane yek botri mey nuwidim. In miyán e xodemán báwad/ bemánad. Dotáyi tanhá yek kule-powti dáwtand/ bordand.//.* (**b**) *dotáyi; báham. harjá juri tarjome miwavad: //Dotáyi/ báham in náme/ ketáb rá nevewtand. Dotáyi 1500 lire gerd-ávardand/ faráham kardand. Dotáyi/ báham mitavánim yek saráy/ xáne bexarim.//*

between adv (also **in between**) **1** *miyán e…; //Yek wahr be páyán reside hamánjá wahr e digari áqáz migardad va ráhi miyán e án do hast/ va ráhi án do rá az ham jodá mikonad. Agar in yek dast saráce in miyán nabud injá cewmandáz e xubi az daryá midáwt/ midáwti.//.* **2** *miyán e. //Emruz bámdád do ámuzák/ dars dárim ammá miyán e án do niz kami zamán e ázád/ bikári dárim.//*

betwixt adv, prep **betwixt and between** *nimkew; miyánkew; miyáne. //Baráye baccehá ye dah-sále puwák/ raxt xaridan kár e dowvári ast (ce) dar in sen o sál (ánán) miyánkew-and.//*

bevel n **1** *pax; paxj; paxw; paxc (ZBP, C499 FM).* **2** *(abzár e) paxzani; paxzan*

bevel v (**bevelled**, US **beveled**) *pax zadan; paxcidan*. labehá ye pax/ paxc/ paxcide**

beverage n *(beáyin yá wuxi) nuwábe (joz áb); báde*

bevy n **1** *goruh; galle; borr. //yek borr doxtar e xowgel//.* **2** *yek goruh parande (beviźe karak)*

bewail v *nálidan; záridan; muyidan. //be javáni ye az dast-rafte (ye xiw) nálidan; be pákdámani* [innocence] *ye az dast rafte (ye xiw) záridan.//*

beware v, **beware (of sb/ sth)** *bim dádan; páyidan; páyestan; pádan; negaristan,* ***tá****; "Ze sáheb qaraz* ***tá*** *soxon nawnavi -- ke gar kár bandi pawimán wavi." (ZBP, C6042 FM, Sa'di); "****tá*** *to báwi ke digar conin nakoni!"; ellá (ZBP, C2373 FM); zenhár!, har já juri tarjome miwavad.: //Be má goft xodemán rá az jib-borhá bepáyim. Be má goft xodemán rá az sage bepáyim. Be má goft xodemán rá dar ráhhá ye yaxbandán bepáyim. Bepáyid rang xis ast!//*

bewilder n *ásivan gardánidan; káture kardan; xire kardan; wegeftidan; wibidan. //Bacce az sar-o-sedá va anbuh e mardom gij wod. Kelidhá ye in (cistán e) váźegán e hambor* [crossword puzzle] *pák mará gij karde.//*

bewildering adj *gij konande; sarsámávar; wibán. tajá* [speed] *ye gij-konande/ sarsám ávar; picidegi* [complexity] *ye gij-konande/ sarsám ávar/ wibán*

bewilderment n *wegeft; wegefti; háź; háźi; tib; tibi; káture; káturegi; wibi; mát; máti. mát/ xire negaristan; háj-o-váj/ háź guw farádádan; wibán niyuwidan. //háj-o-váj/ mátaw borde va dahánaw bázmánde.//*

bewitch v **1** *afsun kardan; afsunidan; afsáyidan; telesm kardan. //Pari ye badnahád/ doźmanew wáhzáde rá afsun karde/ afsude/ afsunide/ telesm karde u rá be rixt e qurbáqeyi darávard.//.* **2** *wiftan. //Wifte ye/ ferifte ye zibáyi ye u gawt.//*

bewitching adj *feribá; feribán; feribande; afsáyande; afsá; afsán. labxandi faribá/f aribande/ afsáyande.*

beyond prep **1** *fará; far-,; par; farásu ye; án su ye...; //In saráhá ye nousáz tá án suy e/tá farásuy e meidánhá ye bázi kewide wode. In ráh/ jáde az deh gozawte/ farásuy e deh rafte be tappehá miresad.//.* **2** *piw az; biw az; pas az. //Biw az nime wab naxáhad páyid/ kewid/ kewide naxáhad wod/ be derázá naxáhad kewid. Midánam (ke) se hafte ye áyande ce báyad bekonam ammá/ hamáná pas az án rá nemidánam/ nayandiwideam. U xeili pas az senne/ sál e báznewastegi kár e ámuzew rá pei gereft/ donbál kard.//.* **3** *kár az kár gozawte; fozun bar ; fozun az...; "Conán bod ke dar kuh e Cin án zamán -- Dad o dám budi fozun az gomán." (ZBP, L4678 SF), va har já juri tarjome miwavad.: //Kár e in docarxe az vásác*/ vawkard** [repair] *gozawte. Pas az (gozawt e) 25 sál miyán e wahr/ náf e wahr candán degargun gawte (bud) ke digar án rá nemiwod wenáxt. Baráye (xarid e) yek saráce ye kucak 90000 dolár mipardázand, in digar bávarkardani nist/ in digar fozun bar gomán ast!. Páyaw rá biw az gelimaw deráz mikonad. Hazineaw biw az darámadaw ast. Nohew gero ye hawtew-e. Zebardastiyaw dar navázandegi bávarnakardani ast/ fozun az gomán ast/ farásu ye setáyew ast.//.* **4** *joz; fozun bar; jodá. //Joz dastmozd e báznewastegi ke az warvin** [government] *migirad cizi nadárad. Joz guyew e/ guwáy** [accent] *e wegeftangizaw cizi nafahmidam/ darnayáftam.//.* **5** **be beyond sb** *wáx darávardan; sar darnayávardan. //Az inke mixáhad zan e Jávid*

*wavad wáx darávardam/ sar darnemiyávaram. Az inke cegune/ cejuri (mardom) in bázihá ye márádik** [computer] *rá dorost mikonand sar darnemiyávarm/ wáx darmiyáram.//*

beyond adv *án su;farásu; durtar; pas az. //Wahr e Damávand va kuhhá ye ánsutaraw/ farásuyaw (hame) puwide az barf bud. Baráye yáftan e newánehá ye degarguni báyad xeili durtarhá/ farásuy e inhá rá bengarim. Áyande ye nazdik rouwan/ xub ast, ammá/ hamáná pas az in ce xáhad wod Xodá midánad/ saxt betaván goft.//*

bezique n *Bezik (guneyi bázi bá ganjafe/ varaq baráye do tan ke bá do dast ganjafe bázi konand.)*

bi-, pref. *do; do tá; bi-, [In piwvand ar zabánhá ye Iráni bude ammá aknun az dast rafte tanhá dar cand váźe bejá-mánde ast: "Kai biyáraw", "Wáh xodávand e do asb e nar". Avestáyi" Kavi-byarwan" (EDPL) Avestáyi "bizangra ciṭra"* [pronounce *"ṫ"* as "th" in "thin"] *"bi-zang-cehr" dárá ye cehr (neźád, rixt) e do-pá; dopáyán e ádam-namá"] In piwvand dar Pársi harjá juri tarjome miwavad.:* biannual: *har do sál yekbár.* bicentenary:*do sad-sále; devist sále*

biannually adv *sáli do bár; do bár dar sál*

bias n **1** *piwdávari; ázarm (ZBP, C122 FM); haváxáhi, va gáh har já juri tarjome miwavad.: //Dar in dánewgáh biwtar ru ye dánewhá (ye páye) fewár miyávarand. Dar in dánewgáh dánewhá (ye páye) rá dast e kam migirand./ In karád/ goruh e gozin* [committe] *haváxáh e áyin-parasti ast. In karád áyinparast ast. In goruh e goxin/ karád rá ázarm e áyin e kohan ast. U haváxáh e hic su nist. U rá ázarm e kasi/ cizi nist.//.* **2** *orib; oriv; vorib. //In dáman borew e orib dárad.//.* **3** (**a**) *wat* (<guyew e Táti) pic xordan; kaj raftan (tup dar bázi ye* Bowling/ *wastapká*).* (**b**) *wat* (sangini yá geráni ye tup dar bázi ye* Bowling/ *wastapká*) ke máye ye kaj raftan yá pic xordan e tup gardad.)*

bias v (**-biased**; **biassed**) **bias sb** (**towards/ in favour of/ against sb/ sth**) *máye ye piwdávari ye kasi (darbáre ye kasi yá cizi gawtan); kasi rá be... badbin gardánidan. gozárewi kaź; gozárewi bá piwdávari; goruh e dávaráni ke piwdávari karde báwand. //In ruznáme/ u áwkárá haváxáh e warvin*/* [government] *doulat ast.//*

bias binding *wirázegiri ye orib.*

bib n **1** *(baráye kudakán) piwband; sineband; báźrang; bázrang.* **2** *sineband; wámák*

bible n **1 the Bible** *enjil. //se (daftar) Enjil.//.* **2** *ketáb e ásemáni. //ketáb e ásemáni ye gerd-ávarandegán e tambr/ tambr-anduzán/ áviwt*anduzán.//*

bible-bashing; **bible-punching** adj *(anáyin; be riwxand/ xárdári) bálá ye menbar raftan*

biblical adj *(vábaste be) Enjil; enjili.* a biblical theme, expression: *yek benháde* [theme] *ye enjili; yek ekát** [expression] *e enjili. ruzgár e/ zabán e Enjil*

biblio-, *(vábaste be) ketáb, náme*
bibliographical: *(vábaste be) fehrest e ábewxorhá; (vábaste be) ábewxorgán*

bibliographer n *fehrest-nevis*

bibliographical adj *(vábaste be) fehrest e ábewxorhá; (vábaste be) ábewxorgán; ábewxorgán; ketábwenási*

bibliography n **1** *(fehrest) ábewxorhá; ábewxorgán. //Dar páyán e har baxw fehrest e sudmandi az ábewxorhá hast.//.* **2** *ketábwenási; námewenási*

bibliophile n *ketábdust; námedust; xore ye ketáb*

bibulous adj *(be wuxi) kasi ke xeili dust dárad sari be xomre bezanad; meybáre*

bicameral adj *bikiye* [bi-, bázgardid be* **bi-,** *az Avestáyi = do+ "kiya/ kiye (<nim-zabán e Semnáni)* (house)*]. dastgáh e warvin*/ farmánraváyi/ kewvardári* [government] *e bikiye* dárá ye mahestán* [senate] *va kahestán* [parliament]

bicarb n *juw e wirin*

bicarbonate n *(wimi/ ximi)* sodium bicarbonatum: *juw e wirin*
bicarbonate of soda *juw e wirin*

bicentenary n *jawn e devistomin sál; (jawn e) devistomin sálgard. //(sál e) 1949 (jawn e) devistomin zádruz e Goethe bud.//. jawnhá ye devistomin sál; .jawnhá ye devistomin sálgard*

bicentennial adj *devistomin sál; har devist sál yek bár; jawn e devistomin sál/ sálgard*

bicentennial n *jawn e devistomin sál*

biceps n (pl **biceps**) *máhice ye dosar e bázu. //Máhicehá ye dosar e bázovánaw varzide va cewmgir-and/ast.//*

bicker v *setizidan (bá kasi darbáre ye cizi xord va náciz/ bi-azrzew. //Baccehá peivaste (báham baráye báziceháyewán) dar setizand.//*

bicycle n *docarxe; carx*

bicycle v *docarxe savár wodan; docarxe savári kardan; carx savári kardan*

bicycle-clip n *gire ye páce ye walvár baráye docarxe-savári.*

bicyclist n *docarxesavár; carxsavár*

bid[1] v (**-dd-,** pt, pp **bid**; in sense 3, pt usu **bade, bidden**) *(zamán e gozawte va setáy e kárváźe ye* **bid***; be maini ye womáre ye 3 zamán e gozawte* **bade** *va setáy e kárváźe* **bidden**). **bid (sth) (for sth)**; **bid (sth) (on sth)** **1** (**a**) *dar haráji baráye xarid e cizi piwnahád kardan/ piwnahádan. //(baráye xarid e in negár/ parde) cand báyad piwnahád konam?. //(baráye xarid in negár/ parde) 600 dolár piwnahád kard. Mixástim án sará/ xáne rá bexarim ammá yek zan o wouhar e digar peivaste bahá ye biwtari baráye xarid e án piwnahád kardand/ ruy e dast e má ámadand.//.* (**b**) *piwnahád e peimánkári kardan/ dádan. //Cand bongáh baráye sáxtan e tálár e/ sará ye Konsert piwnahád e peimánkári dádeand/ kardeand.//.* **2** *(dar bázi ye ganjafe/ varaq) xándan. //do del xándan//.* **3** *(bástáni yá beáyin)* (**a**) *farmudan; goftan. //Harce to rá farmudeand kon. Harce be to gofteand bekon. Ma rá farmud andar wo. Be man goft biyá tu.//.* (**b**) *be mehmáni faráxándan. //Mihmánáni ke be sur faráxánde wode budand.//.* (**c**) *[rixt e náwenáxte nadárad.] ...goftan, con "wádbáw" goftan. //be kasi bámwád goftan. be delbar e xod pedrud goft. Delbar e xod rá pedrud goft/ kard.//.* **4** **bid fair to do sth** *(bástáni yá soxanvari) guyá...wodan/ kardan, va mánand e án; harjá juri tarjome miwavad.: //Barnáme ye/ naqwe ye sáxtan e yek bimárestán e nou engár (dárad) pámigirad.//*

bid[2] n **1** *bahá ye piwnahádi baráye xarid e cizi (be viźe dar haráji). //Baráye xarid e yek parde sad lire piwnahád e xarid dádan. Digar kasi bahá ye biwtari baráye xarid piwnahád nemikonad?//.* **2** *be* "tender" *bengarid.* **3** *kuwew. //Dar kuwew e xod baráye residan be qolle ye/ tárek e kuh wekast xord. Kuwid be páygáh e zurmandi dast yábad. Kuwid haváxáhi ye mardom rá be dast ávarad.//.* **4** *(dar bázi ye ganjafe/ varaq) xándan. //"Aknun pastá* [turn] *ye to ast ke bexáni."; "Aknun to báyad bexáni."; "Hic nemixánam."//*

biddable adj *rám; sarberáh; farmánbordár.*

bidder n *xaridár; xaridárán. //Sará/ xáne rá be xaridári ke bálátarin bahá rá piwnahád karde bud dádand.//*

bidding n **1** *(beáyin) farmán; farmáyew; dastur. farmán e/ farmáyew e kasi rá anjám dádan. //Be dastur e/ farmán e pedaraw be dávaraw/ dasturaw (náme nevewt.)//.* **2** *piwnahád e bahá ye xarid dar haráji (dádan). //Bázár(aw) xeiligarm/ dáq bud.//.* **3** *(dar bázi ye ganjafe/ varaq) xándan. //Mitaváni be man yádávari koni ki ci xánde?/ ce/ ci xándeand?//*

bide v **1** *(soxan e bástáni)=* abide. **2** **bide one's time** *Biyusán e zamán e xub/ xiw budan. Biyusán budan tá hengámaw beresad.*

bidet n *lagan e warmwu/ warmwuyi; pizewuy; morzwuy; lagan pizewuyi/ morzwuyi*

biennial adj **1** *yeksál dar miyán; har do sál yekbár.* **2** *do-sále*

biennial n *giyáhi ke do sál ziste va sál e dovvom gol midahad*

biennially adv *do sáli yekbár*

bier n, frame on which a coffin or a dead body is carried or placed before burial. *gáhu* (< Pahlavi, gáhuk)*

biff n *mowt/ kust; bá mowt kuftan/ zadan.*

biff v *(bá mowt) zadan; kuftan. mowt zadan; kustan. (bá mowt) ruy e damáq e/ bini ye kasi kuftan/ zadan*

bifid adj *do-lappeyi; do-lati; do-wáxe*

bifocal adj *áynak e do-did; áynak e dur o nazdik; (áynak e, źále ye =* lens) *do-golxane*/ bi-golxane*. (be* "**bi-,**" *bázgardid.)*

bifocals n *áyank/ eynake bigolxan*/ do-golxane. yek áyank/ eynake bigolxan*/ do-golxane*

bifurcate v *do wáxe wodan/ dáwtan*

bifurcation n *dowáxe; dowáx; dowáxegi*

big adj (**bigger, biggest**) **1** *bozorg; kalán; por-; xar-; mah-; qara-; qará; "Vali báyad dánest ke "qará" dar zabán e Ázari be ma'ni ye bozorg bude, va xod taqyir-yáfte ye váźe ye kalán ast ke dar Fársi hanuz bekár miravad va az injá mitaván goft "qará" dar " qarácaman" va "qarárud" va besyár mánandhá ye án váźe ye Torki nist balke váźe ye Ázari va ma'ni ye án bozorg ast." (ZBP, L7590 KK) [Niz hamcandán e digar e "kalán" be rixt e jodá yá piwvand farávánand con "qol-; kal-; xar-; qoli-; qolipur; qolcomáq; qoldor;*

kalfattár; xarpul; xarguw; va mánand e án".]. //yek báq e bozorg; báqi bozorg; qarabáq/ qarábáq; mardi bozorg/ bozorgmard; biwtari ye cewmgir [majority]*; wekasti bozorg; tarkewi/ tarakidani bozorg; setizi bozorg.]./* big toe: *(angowt e) wast e pá./ "g" ye bozorg yá "G"./ puli kalán./ Harce bezeh/ ágreft bozorgtar, zendáni* (sentence) *deráztar./ U bozorgtarin doruqguyi/ doruqzani ast ke dideam. Xeili porxor ast. Pul tu ye dastaw band nemiwavad* (big spender)*.//.* **2** *bozorgtar. //xáhar e bozorg/ bozorgtar e man. (U aknun) candán bozorg wode ke betavánad bedun e zádáránaw*/ pedar o mádaraw birun beravad.//.* **3** *bozorg; arjdár(tarin). //ávard* [match] *e bozorg. áhangi* [decision] *bozorg. Bozorgtarin/ arjdártarin dam e/ zamán e zendegi ye man.//.* **4** *bozorg. //andiwehá ye/ barnámehá ye bozorg (dar sar) dáwtan.//.* **5** *(anáyin be viże dar Ámriká) bázár e dáq. //Emsál bázár e jámká*/ bázihá ye vidiyoyi xeili dáq ast.//.* **6 big on sth** *(anáyin beviże dar Ámriká) tab e dáq. //Tab e in bongáh dar ágahihá ye/ farnámewhá ye porhazine/ kalán xeili dáq ast.//.* **7 be/ get too big for one's boots** *bád dar sar dáwtan; bád dar damáq dáwtan; az damáq e fil oftádan; kafwaw az xodaw jelotar miravad.* **a big cheese** (*zabán e kuce; riwxand)wepewew Maniże xánum e. Be kunew mige donbálam nayá bu midi.; Efádehá tabq-tabaq- saghá be dourew vaq o vaq!.* **big deal!** *(anáyin, riwxand) Zeki!; Málidi!; Na bábá!. //Báj dar-narafte sáli 40 lire dastmozdemán rá bálá mibarand. Zeki!//.* **a big fish (in a little pond)** *sar e muw budan (beh az domb e wir).* **a big noise/ shot** *(anáyin) ádam e kalle gonde.* **the big stick** *tá nabáwad cub e tar...; comáq rá boland kardan.* **the big three/ four** *(sarán e) se yá cahár kewvar, dálá, ciz e... bozorg. //Newast e/ didár e sarán e panj kewvar e bozorg.//.* **the big time** *boro-boro; cel-celi.* **give sb/ get a big hand** *baráye kasi hurrá kewidan va kaf zadan. baráye kasi hobirov-wábáw goftan. //Begzár baráyaw hurrá kewide kaf bezanim. Bogzár baráyaw hobirovwábáw beguyim.//*

big adv (sl) **1** *bozorg; boland; harjá juri tarjome miwavad: //Bogzár dast e bálá begirim. Bezár sang e tamum bezárim. láf mizanad. cáxán mikonad. dust dárad az kalle-aw gondetar gab bezanad.//.* **2** *piruzmandáne; harjá juri tarjome miwavad. //goruh e navázande ye jázi **ke** dar sarásar e jahán haváxáhán e faráván dárad/ **ke...** xeili boro-boro dárad.//*

bigamist n *(kasi ke gonáhkár wenáxte wode be) do zane/ dowuye/ dohamsare (budan)*

bigamous adj *(gonáh e/ bezeh e) do zane/ dowuye/ dohamsare (budan). zanáwuyi ye dozanegi/ dowuyi/ do-hamsari*

bigamously adv *do zane/ dowuye/ dohamsare*

bigamy n *(gonáh e/ bezeh e) do zanegi/ do wuyegi/ do hamsari*

big bang *bigbang; mastarkew* (mas <Semnáni/Pahlavi + tarkew <tarekidan)*
[attrib] the big bang theory. *engáre ye* "bigbang"*/ mastarkew**

Big Brother *Áqá!; Áqábálásar!; Áqábozorg!; Kalle-gonde!*

big business *bázargáni ye kalán*

big dipper *(dar Engelestán) kárván dudi yá barqi ye kucaki ke dar namáyewgáh-há kár gozáwte dar ráh e án sarbáláyihá va sarázirihá ye tond ast.*

Big Dipper *bázardid be* "plough[2]"

big end *sar e bozorg e mile ye peivand e gerdágerd e mile-lang dar motor*

big game *wekár; wekár(há ye) bozorg; naxjir; naxcir*

big-head n *(anáyin) barmanew; az damáq e fil oftáde; kasi ke damáqaw bád dárad. //Kasi ke wepewaw Maniże xánum ast.//*

big-headed adj *(anáyin) barmanew; az damáq e fil oftáde; kasi ke damáqaw bád dárad. //Kasi ke wepewaw Maniże xánum ast.//*

big-hearted adj *xeili mehrabán; rád; dast-o-delbáz*

bight n **1** *kaw [boridegi ye bozorg] (besanjid bá , vouru-**kawa** (Avestáyi) dárá ye boridegihá ye feráx = daryá ye Xezer).* //The Great Australian Bight. *Kaw e Bozorg e Ostráliyá//.* **2** *gere (dar rismán)*

bigness n *bozorgi; gondegi; mahi; masá*

bigot n *xowk-andiw.; kurdel. xowk-andiwán e dini; xowk-andiwán e kiwi*

bigoted adj *xowk-andiw; kurdel. manewtehá* [opinion] *ye/ bávarhá ye xowk-andiwáne. //Candán/ conán xowkandiw ast ke goftogu bá u nawáyad/ nawodani ast/ naraván kard.//*

bigotry n *xowk-andiwi; kurdeli*

big top *cádor e bozorg (e sirk)*

big wheel *carx-e-falak*

bigwig n *(anáyin) (ádam e) kalle-gonde*

bijou n (pl **bijoux**) (French) *[váže ye faránse] gouhar; sang*

bijou adj *noqli; kucak o zibá; mánand e gouhar; mánand e yek daste-gol. yek xáne ye/ saráy e kucak o zibá/ noqli/ con daste-gol*

bike n (infml) **1** *docarxe.* **2** *motor/ motorsiklet/ docarxe (ye) dudi*

bike v *Docarxe yá docarxe dudi/ motor savár wodan. //Beravim docarxe-savári.//*

bikini n *Bikini; raxt e wená ye do-teke ye zanáne; melejil* [<mele & jil <*Hourami Kurdish*).* a bikini top, *[(bázgardid be **bi** <Avestáyi **bae-**) = do* (two; bi-)]. *pestánband e bikini; pestánband e raxt e wená ye zanáne; mamjil* [<mam + jil, jile* Hourami Kurdish*)*

bilabial n *(áváwenási) (vát e) do labi/ bá do lab; (vát e) bi-lab.* (bázgardid be **bi** <Avestáyi **bae-**). //Dar zabán e Engelisi (váthá ye) "b, p, m va w" bilabi/ do-labi hastand.//*

bilabial adj *do labi; bá do lab; bi-lab*

bilateral adj *do pahlu; dokost; bipahlu*; bikost* (bázgardid be **bi** <Avestáyi **bae-**, **+** kost = pahlu); dosuye. sázew e/ peimán e dosuye/ bikost**

bilateralism n *bikostgari*; bonest e dosuye (be viže dar bázargáni va hirbáni* [economy] *miyán e kewvarhá.)* [principle based on bilateral agreements between countries]

bilaterally adv *dosuye; bikost**

bilberry (also **blaeberry**, **whortleberry**) n **1** *[Giyáháni az gune ye* Vaccinium *yá qaraqát, barxi con* blueberries *tak-gol-and va barxi digar golhá ye xuweyi dárand. Niz mive ye ábi-rang e wirin e ánhá xoráki-st.].* **2** *(mive ye) qaraqát. bengarid be* "Blueberry"

bile n **1** *zahre; gaw; zardáb.* **2** *(pendárin) talxi; gaw "To rá didam ke cunin gaw nabudi -- conin tond o conin sarkaw nabudi." (ZBP, L7778 VR) "Kasi rá ke andiwe náxaw bovad -- Bed-án náxawi ráy e u gaw bovad." (ZBP, L6614 SF)*

bile-duct n *gozar e zahre; zahre-náy*

bilge n **1** *baxw e taxt/ hamvár e tah e kawti ce andarun ce birun.; kaf e kawti.* **2** (= **bilge-water**) *áb e álude ye tah e/ kaf e kawti.* **3** *(zabán e kuce) carand; yáve. //Carand nagu!; Yáve nasoráy!//*

bilharzia n *Bimári ye Bilárziyá; yá* "Schistosomiasis" *ke máye ye xunwáw migardad.*

bilingual adj **1** (**a**) *kasi ke do zabán rá xub midánad. //Do zabán e Espániyáyi va Faránsavi rá xub midánad.//.* (**b**) *be do zabán soxan goftan; do-zabáne. mardomi ke be do zabán soxan miguyand.* **2** *dozabáne; be do zabán; yek farhang e do-zabáne.*

bilingual n *kasi ke do zabán rá xub midánad.*

bilious adj **1** *vábaste be zardáb/ zahre; zardábi; zahreyi. yek qulenj e zahreyi; yek sardard e besyár saxt. //(Pas) Az wám e diwab engár náxow gawtam.//.* **2** *gaw, "Kasi rá ke andiwe náxaw bovad -- bed-án náxawi ráy e u gaw bovad." (ZBP, L6614 SF); "To rá didam ke cunin gaw nabudi -- Conin tond o conin sarkaw nabudi." (ZBP, L7778 VR); talx; torwru.* **3** *zard; zardanbu; zardábi rang.* **bilious green** *sabz e zardábi*

biliousness n *torwruyi; talxi*

bilk v, **bilk sb ((out) of sth)** *pul e kasi rá xordan; sar e kasi koláh gozáwtan; baráye kasi wotor sáxtan; bá nirang (cizi rá az dast e kasi darávardan); sar e kasi wire málidan. //Hame ye pulemán rá xord/ az dastemán darávard. Hame ye pulemán rá wotor sáxt.//*

bill[1] n **1** (US **check**) *bijak; bejak, "V-andar in yekwanbe álathá va afzárhá va jámehá nou konand va bejakhá va mo'ámelathá az vey bewomárand." (ZBP, L7209 TT). bijak e vákubar*/ telefon, gáz, garmá/ suxt. //yek bijak e/ eskenás e/ wahravá ye 5 lireyi. bijak rá pardáxti?//.* **2** *newán; newáne; ágahi; dab (EDPL). //*Stick no bills!:*Injá ágahi/ dab nacasbánid!//.* **3** *barnáme (ye namáyew) (dar namáyewxáne; sinemá; jamjám/* TV*). //barnáme ye do namáyew e harásangiz dar jamjám.//.* **4** *piwdád*; piwnevis e "dád". piwdádi* rá piwnahád kardan/ ostovár dáwtan/ afkandan. //Piwdád* e peivandhá ye sátvuni* [industries]**.//.* **5** *(dar Ámriká): wahravá; eskenás. //yek eskenás e/ wahravá ye dah dolári.//.* **fill/ fit the bill** *bas budan baráye...; //Agar xeili gorosne-yi do bowqáb espágetti basset-e/ to rá bas ast!//.* **head/ top the bill** *arjdártarin baxw e barnáme budan; táj e sar e... budan. //Dar namáyew e* Tehrán Theatre. *u/ án zan e honar-piwe táj e sar e hame bud.//*

bill v **1** **bill sb (for sth)** *baráye kasi bijak ferestádan. //Aknun nemitavánam pul e/ bahá ye námehá/ ketábhá rá bepardázam. Áyá miwavad baráyam bijak ferestid?//.* **2** *ágahi dádan; dar barnáme gozáwtan. //Gofteand ke u kár e/ naqw e* Leonardo *rá bázi xáhad kard.//*

bill of exchange *barát*
bill of fare *fehrest e xorák*
bill of lading *bárnáme (ye kawti); fehrest e/ siyáhe ye bár (e kawti)*
bill of rights *awá-vehiwtá* = ordibehewt* [Be bávar e man ánce az "awá vehiwtá" yá "ordibehewt" (behtarin haq) barmiáyad be zabán e emruz e má hamán "bill of rights" be maini* [meaning] *ye besyár farágir ast.]*
The Bill of Rights of the US Constitution. *Awávehiwtá*/ Ordibehewt* dar bondád** [Constitution] *e Ámriká.*
bill of sale *barge ye/ cek e foruw*
bill[2] n **1** *nok/ nouk; tok; wand; ceng; cong; gilánwáh.* **2** *damáqe ye bárik. //damáqe ye bárik e Portland.//*
bill v **1** *(baráye kabutarhá) be ham nouk zadan; cávidan.* **2** **bill and coo** *náz o bus kardan; bus o kenár kardan; dast dar gardan e yekdigar andáxtan.*
billabong n *(Dar Ostráliyá) wáxábe (ye rudxáne)*
billboard n *ágahi ye divári; dab (EDPL)*
billet[1] n **1** *xáne yá otáq baráye sarbázán yá bi-sarpanáhán beviże dar xáne ye mardom. //Sepáhiyán/ sarbázán hamegi dar xánehá ye mardom já gerefteand.//.* **2** *(kohan; anáyin) kár. yek kár e ásán* [cushy]*; xune ye xále; xáne ye xále.*
billet v, **billet sb (on/ with sb)** *(kasi/ sarbázi rá) dar xáne ye kasi já/ sar-panáh dádan. //Sarbázán rá dar xáne ye yek pirezan já dádand.//*
billet[2] n *konde*
billet-doux n (pl **billet-doux**) *(váże ye faránse) (be wuxi) náme ye fadáyat wavam/ áweqáne*
billfold n, **wallet** *kif e baqali; kawkif**
billhook n *dásak/ dásce (ye deráz daste, baráye pseudo piráyew e deraxtán)*
billiard-, *(vábaste be) cupag* yá cougán e rumizi. cub/ cubdast/ otáq/ miz e cupag*/ cougán e rumizi*
billiards n *cougán (ru)mizi*; cupag* [<cupagán (Pahlavi) (ZBP, C4334)]. Cupag*/ cougán e rumizi rá ham zanán bázi mikonand ham mardán. //yek dast cupag*/ cougán rumizi bázi kardan.//*
billion pron det **1** *dar Engelestán: 10^{12}/1,000,000,000,000; bilion; yek milion milion; korur-korur.* **2** *dar Ámriká 1000,000,000; bilion; yek hezár milion; hezár korur*
billion n (pl **billion** or **billions**) **1** *(dar Engelestán) 1,000,000,000,000; bilion; yek milion milion; korur-korur.* **2** *(beviże dar Ámriká) 1,000,000,000; bilion, yek hezár milion. hezár korur*
billow n **1** *varm; varmew* [Avestáyi, varemew (EDPL)].* **2** *varmi*/ varmewi* az dud yá meh. Tude ye bozorgi az dud yá meh.*
billow v *varmidan* [<Avestáyi varemew (EDPL)]; con varm* qaltidan/ barxástan; tanure kewidan. //Bád dar bádbánhá oftáde, bád karde. Bádbánhá dar bád varmide*. Dud az xáneh. áyi/ saráháyi ke átaw gerefte bud tanure mikewid/ mivarmid.//*
billowy adj *qaltán; tanure-kewán; varmsán** (Cf. billow)
billposter; **billsticker** n *ágahi-casbán; kasi ke be dar o divárhá ágahi/ dab micasbánad.*
billy; **billycan** *yaqlávi*
billygoat n *boz e nar; áqá boze*
billy-oh; **billy-o** n, **like billy-oh** *(kohne wode; anáyin) con ferfere; con bád. con ferfere/ con bád raftan/ kár kardan/ davidan.*
biltong n [*In váże dar Áfriqá ye nimruzin bekár miravad va hamcand e* **"charqui; jerked meat"** *dar Ámriká ast. = kenje (ZBP, C5226 FM); guwt e zel e namak-sud e haváside.]*
bimetallic adj **1** *do-felezzi; do áhani; bi-áhani* [bázgardid be "**bi-**"].* **2** *(vábaste be dastgáh e puli ye) sim-o-zar.*
bimetallism n *(dastgáh e puli) sim-o-zar. "Agar mádar e wáh bánu bodi -- Ma-rá sim-o-zar tá be zánu bodi.; Hamáná ke wah nánevá-záde bud -- bahá ye yeki nán be man dáde bud!" (?Ferdousi)*
bimonthly adj *yek máh dar miyán; har máh do bár; máhi do bár. Ye máhnámeyi ke yek máh dar miyán/ har do máh yek bár cáp miwavad. Ruydádi ke yek-máh dar miyán rox midahad. Ruydádi ke do bár dar máh rox midahad.*
bin n **1** *sabad; sabad e bozorg; pit. sabad e nán.* **2** dust bin *(Dar Engelestán) pit e áwqál*
binary adj *joft; jofti; dotáyi; bigi* [bázgardid be "**bi-**"]*

binary digit *womárhá ye sefr va yek (0 va 1) ke dar dastgáh e womár e dogáni/ jofti/ bigi* be kár miravad.; womár e dogáni/ jofti/ bigi**

binary notation system *dastgáh e womár e dogáni/ dotáyi/ bigi* (ke tanhá bar páye ye 0 va 1 kár mikonad va dar márád** [computer] *bekár miravad.)*

binary star *setáre ye doqolu*

bind v (pt, pp **bound**) **1 bind A (to B)**; **bind A and B (together)** (**a**) *bastan; be ham bastan. //Gerougánhá* [hostage] *rá kat baste dahánewán rá niz párce tapánde* [to gag] *budand. Do páyaw rá be ham bastand tá natavánad begorizad/ darberavad.//.* (**b**) *beham peivastan. //Sahewi/ sahewháyi* [feelings] *ke án do zan o mard rá be ham mipeivandad.//.* **2 bind sth (up)** *bá band bastan. Zaxmi rá/ xastegi rá bastan. mu ye/ gis e baste bá navár/ rubán.* **3 bind sth (in sth)** *wirázegiri kardan; wiráze gereftan. námeyi/ ketábi rá wiráze gereftan. //ketábi/ námeyi ke xub wirázegiri gawte. do dafter* [volume] *ke dar puwine ye carmi wirázegiri wode.//.* **4 bind sth (with sth)** *labe dádan; labeduzi kardan. labe ye cizi rá duxtan yá bastan. navár/ zevár/ yaráq dádan/ bastan/ duxtan. sar-ástin e nimtane rá yaráq e carmi dádan/ duxtan.* bind the edge of a carpet, ie to prevent fraying.: *riwe ye/ kenár* [edge] *e qáli/ farw rá zevár dádan (tá riw-riw nawavad.)* [fraying]. **5** *bastan; gereftan; band ávardan. //Be árd va carbi/ rouqan zarde ye toxm e morq bezan tá xodaw rá begirad/ baste waved* [to make it bind/ to bind the mixture.]/ *Yaxbandán; yaxbandán xák rá seft mikonad. (zamin seft va) yaxbandán wode* [frost-bound]. *Barxi xorákhá wekam rá band miávarad/ xowk mikonad.//. "Az qazá serkangabin garmi fozud -- rouqan e bádám **xowki minemud**." (Mouláná J. Rumi).* **6 bind sb/ oneself (to sth)** *bastan "...va dánest ke mard e naván rá joz bar zan nataván bastan." (ZBP, L2055, TB). kasi rá be negahdári ye rázi vádáwtan. pardáxt e vámi rá be gardan e kasi nehádan. kasi rá vádáwtan ke vámi rá bepardázad.* **7 bind sb over (to keep the peace)** *(dátikán) amán dádan. //Dádras yeksále be u amán dád.* [The magistrate bound him over (to keep peace) for a year.]//

bind n *(anáyin) mu ye damáq. //Gereftári ye/ dard e sar e bozorgi-st.//*

binder n **1** *wirázegir.* **2** *(dar kewávarzi) (ás e) zorrat-band/ zorrat-pic/ káhband/ káhpic va mánand e án.* **3** *puwine; parvande.* **4** *dusine*

bindery n *kárgáh e wirázegiri*

binding n **1** *puwine.* **2** *navár; zevár; yaráq*

binding adj, **bind (on/ upon sb)** *kasi rá dádmand páyband e... kardan. //In peimán har do su rá páyband mikonad.//*

binweed n *luk; niź; návic [guneyi giyáh e picande az gune va az xáneváde ye Nilufariyán]*

bine n *picak; sáqe ye picán/ picande ye giyáhán e báláravande.*

binge n **1** *wádxári; guri; wekamcaráni. //Baráye se ruz be wádxári/ guri/ wekamcaráni rafte.//.* **2** *gand e cizi rá darávardan; dar kári xarxari darávardan. "Az pey e radd o qabul e ámme xod rá xar makon -- con ke kár e mardomán báwad xari yá xar-xari..." (Náser Xosro). xarxari xarid kardan. gand e xari kardan rá darávardan/ bálá ávardan.* [a shopping binge/spree.]

bingo n *bázi ye bingo/ davolná/ vaseiná* [<vas, guyew e Táti)]. Tálár e (bázi ye) davolná/ bingo/ vaseiná**

binnacle n *(daryánavardi) pargárdán (e kawti)* [non-magnetic case for a ship's compass.]

binoculars n *durbin. az dur bá durbin negaristan.*

binomial n *donámi (M. Moqaddam); domar** [JGS]

bi(o)-, *(dar váźehá ye serewte be maini ye) zendegi; zist; zi-, ziv-,. zist-wenási*

biochemical adj *zivwimik*; zivximik*; zivkimiyáyi**

biochemist n *zivwimidán*; zivximidán*; zivkimiyágar**

biochemistry n *zivximi*; zivwimi*; zivkimiyá**

biodegradable adj *zivpudi*; zivpudani*; ánce rá ke mikrobhá betavánand bepusánand.*

biographer n *sargozawtnevis; sargozawtnámenevis; kárnámeneivs; zivnámenevis; ruznevis.*

biographic, **biographical** adj *(vábaste be) sargozawt; sargozawtnáme (MM)*

biography n **1** *sargozawt; sargozawtnáme (MM); kárnáme; kárnámak; zivnáme*; zendegi-náme; ruz. "Co ávardam in ruz e Xosro be bon -- Ze Wiruy o Wirin gowáyam soxon." (ZBP, C7595, SF).* **2** *kárnáme; kárnámak; sargozawt.* **3** *Kárnáme ye/ sargozawt e/ sargozawt-náme ye yek ciz, yek jánevar, yek sáxtemán. //Man sargozawtnámehá/ kárnámehá/ zivnámehá* rá biw az afsáne(há) dust dáram.//*

biological adj *zistwenási, be zistwenásik. yek ázmáyew e/ vákonew e zist-wenásik. biological soap-powders, gard e sábun e zist-wenásik/ mikrobkow*

biological control *peikár (bá áfathá, angalhá, xarfastarán/ hawarát) be wive ye zist-wenásik*
biological warfare: **germ warfare** *jang e zist-wenásik/ mikrobi*
biologically adv *az didgáh e zist-wenási*
biologist n *zist-wenás*
biology n *zist-wenási*
bionic adj *(mard/ zan e) ruyintan/ áhanin*
biopsy n *(pezewki) nemunebardári; báftbardári*
biorhythm n *ziváhang**
bioscope n *(dar Áfriqá ye nimruzin) sinemá; celpard**
biotechnology n *zist-fanwenási*
bipartisan adj *do kumal* [party]*; do kumale; bikumal*; bikumale* [be "bi-" bázgardid + kumal <Hourami Kurdish]*. a bipartisan policy: *Yek ravew e dokumale*/ bikumali*. goftoguhá ye dokumale*/ bikumali**
bipartite adj **1** *dopáre; dolaxti. "Dolaxti bud dar, yek laxt bastand -- Ze Kávus e do-par, yek par wekastand." (Nezámi; Xosro va Wirin); dopar "Be sar barnehádе koláh e dopar -- Be áyin e Torkán bebaste kamar." (ZBP, L6908 SF).* **2** *do goruhe; dokumale*; bikumale*; miyán e do goruh yá do kumal** [party]. *//hamdástáni/ peimán miyán e do goruh/ kumal*/ dokumale*/ bikumale*//*
biped n *(jánevar e) dopá/ bipá*; dolang/ bilang* [bázgardid be "bi-"]; dozang; bizang* [zang <Avestáyi) bizangra ci ŕra (az neźád e dopá)]*
biplane n *havápeimá ye cahár bále (do tá har su).*
birch n **1** *deraxt yá cub e qán [deraxtáni az gune ye* Betula *va xáneváde ye* Betulaceae. *In deraxtán yá butehá kam ziste cub e kamrang e saxti dárand.].* **2** *wáxe yá tarke yá daste tarke ye deraxt e qán ke baráye kotak zadan e kudakán va baccehá ye kaźraftár be kár miraft. [Dar Irán kudakán rá bá tarke yá cub e álbálu zade yá falak mikardand. Va band e cáme ye zir yádávar e án ast: "Dastá hame bádálu -- Páhá hame xunálu".]. //Áyá dobáre báyad baráye guwmáli dast be cub e qán/ álbálu/ cub o falak barim.//*
birch v *bá tarke ye qán/ álbálu (kotak) zadan.*
bird n **1** *parande; morq; kark; morv.* **2** *(zabán e kuce, be viźe dar Engelestán) zan e javán; tikke; delbar; jigar. //Tahnures yek delbar e táze dárad. Tahnures yek tikke ye dige peidá karde.//.* **3** *ádam; kas. //yek ádam e wegeft (angiz); yek ádam e/ kaláq e pir e xeradmand. yek ádam e xánenewin/ guwegir; kabutar e/ morq e xunegi./ Emruze/ in ruzhá kasi ke ham futbál báz e piwemand* [professional]*/ pátapkábáz e piwemand báwad va ham Kriket/ tapká* bázi konad kamyáb ast.//.* **4** **the bird has flown** *Yáru dar-raft. Yáru jim wod. Já tar-e o bacce nist.* **a bird in the hand is worth two in the bush** (saying) *(dastán) Sili ye naqd beh az halvá ye nesye ast.; Naqd rá nade nesye begir.; Az soudá ye naqd bu ye mowk miáyad.; Emruz naqd fardá nesye.* **the birds and the bees** (euph) *(soxan e dar parde) "dástán e wam o parváne.", "dástán e hávang o daste hávang."; "dástán e six o kabáb."; Menár e sar-berenji [Menár e sar-berenji -- Ye ciz migam naranji -- Kos e man daste mixád -- Mard e kamar-baste mixád."]. Baráye bacceyi dástán e "hávan/ hávang va daste hávan/ hávang" rá goftan. Baráye bacceyi dástán e "Wam-o-Parváne" rá goftan. Baráye bacceyi goftan ke bacce az kojá miáyad.* **a bird's eye view (of sth)** (**a**) *cewmandáz. //Az havápeimá cewmandáz e Landan rá didim.//.* (**b**) *cekide; kutáh-wode; kutáh soxan.* **birds of a feather (flock together)** (saying) *(dastán) Kabutar bá kabutar báz bá báz (Konad hamjens bá hamjens parváz.); Áb migardad goudál rá peidá mikonad. (PAF #4946); Kur kur rá peidá mikonad, áb goudál.* **give sb/ get the bird** *hou kardan/ wodan; riwxand kardan/ wodan. //Mardom/ tamáwáciyán/ báwandegán komediyan/ bázigar e xandenák rá hou kardand.//.* **like a bird** *con áb e xordan; bi dard e sar; ásán; hamvár; bigereftári. Harjá juri tarjome miwavad.: //Ráde* ye/ máwin e táze ye man con qáli ye Hazrat e Soleimán ast./ con taxt e raván miravad.//.* **(strictly) for the birds** *(anáyin; be riwxand) toxmi; bi arzew; bi arj*
bird-bath n *houzce; houzak [Lili houzak -- Gonjiwke umad áb boxore -- Oftád tu houzak.]; tawt e áb*
bird brained *(anáyin;xárdári) maqz-gonjiwki; kalle puk; (kasi ke) maqzaw gac ast.*
birdcage n *qafas*
birdie n **1** *morqak; morvak; juju.* **2** *(dar bázi ye cougán e camani) yek*
birdlime; **lime** n *kewmewak (ke ruy e wáxehá máland tá parandegán be án becasband)*
bird of paradise *morq e behewt: [parandegáni az xáneváde ye* Paradiseidae, *behewtiyán]*
bird of passage **1** *parande ye kucande.* **2** *(pendárin) ádami ke yek já band nemiwavad.*
bird of prey *wekare; parande ye wekári/ wekárgar*

bird sanctuary *panáhgáh e parandegán*
birdseed n *dáne; cine*
bird-song n *cahcahe (ye parandegán)*
bird-table n *sakku ye parandegán*
bird-watcher n *parandenegar*
bird-watching n *parandenegari*
biretta n *koláh e siyáh e cárguw viże ye pristárán/ kewiwán e kátolik e rumi.*
biro n (pl **biros**) *biro (guneyi qalam e xodkár)*
birth n **1** (**a**) *záyidan; záyew; zádan; cewm be jahán gowudan; záyemán. //Pedare hengám e záyemán ánjá bud. Pedare hengám e záyemán dar ánjá vadi** [present] *bud. Án nouzád hengám e záyew 3 kilo bud. Mádarzádi nábiná bude. Kur záyide wode. Nábiná cewm be jahán gowud.//.* (**b**) *záyemán; záyew; zádan. //Diruz dar in bimárestán se záyemán wod/ dáwtim.//.* **2** *padid ámadan; záyew. //*The birth of Capitalism, Socialism, a political party, an idea. *padid ámadan e/ záyew e sarmáyedári/ áyin Mazdak* [Socialism]*/ yek kumal* e xawáyáyi** [political party]*/ yek andiwe* [idea]*.//.* **3** *tabár; xáneváde; dudemán; gouhar. az yek dudemán e/ tabár e/ xáneváde ye aviże/ válágohar* [noble]. *//Englisi tabár ast/ dar Engelestán záde wode ammá zan e yek Faránsavi wode (va Faránsavi gawte.).//.* **4** **give birth (to sb/ sth)** *zádan; záyidan; padid ávardan. //Diwab (yek nouzád e tandorost) záyid. (pendárin) Andiwehá ye Marks Kommunizm rá padid ávard/ záyid.//*
birth canal n *ráh e zeh; ráh e zehew "Nayáyad be giti ze ráh e zehew -- be farmán e dádár e niki dahew." [(<zehidan → zehew) (ZBP, L6452 SF)]*
birth certificate *wenásnáme; záyce*
birth-control n *piwgiri az bárdári/ ábestani/ bárgereftan/ bacce-dár wodan. //Yeki az ráhhá ye piwgiri az bárdári xordan qors ast.//*
birthday n **1** *zádruz; jawn e zádruz.* Happy birthday!: *Zádruz (e womá) xojaste bád!. yek payám, mehmáni, piwkewi baráye zádruz (e kasi).* **2** **in one's birthday suit** *(anáyin, be wuxi) kun berehne; loxt-o-pati; loxt e mádarzád*
birth mark n *máhgereftegi; táw (ZBP, C268, FM) ["Táw" = tâche is a French word.]; tofse; tafse (ZBP, C276 FM)*
birth place n *zádgáh. //Zádgáh e Motzart (dar) Salzburg ast.//*
birth rate *barxe ye ze/ zehew/ (womár e nouzádán baráye har hezár tan dar sál)*
birthright n *zehdád*; zehawá*. //In dárák/ zamin va xáne az án e/ zehdád* e pesar e noxri ast.//. ["noxri" tanhá baráye "noxost-záde" be kár miravad.]. (pendárin) Ázádi zehdád*/ zehawá* ye ximi ye má-st.*
biscuit n **1** *kák, "...va ánjá kákpazi ast va kák pákize neháde va konjed va peste-maqz dar vey newánde..." (ZBP, C2989 AT); golice (ZBP, C1366 FM).* **2** *narm con kák.* **3** *rang e qahveyi ye rouwan.* **4** *(kuze/ káse ye) geli (bi miná).* **5** **take the biscuit/ cake** *(dar Engelestán) xeili... budan; gand e... rá darávardan. //Piwtar ham xeili kárhá ye kánáyáne/ xaráne karde ammá in bár digar gandaw rá darávarde.//*
bisect v *do nim sáxtan; dopáre kardan, "...va in xat rá be do nim kon va bar in miyáne va bar markaz e dáyere xatti rást bekew." (ZBP, L7154, TT)*
bisection n *do nim sáxtan; dopáre kardan,*
bisexual adj **1** *narmá-marz* [nar + má <Kordi Hourámi + marz <marzidan (Pahlavi)]. kasi ke ham bá mardán va ham zanán angize ye xoft-o-xiz dáwte báwad.* **2** *narmágin* (nar + má <Kordi Hourámi + gin <gaona Avestáyi); kasi ke ham andám e warm e narine va ham mádine dáwte báwad.*
bisexuality n *narmámarzi*; narmágini**
bishop n **1** *sekubá, "Sekubá bewostaw be rouwan goláb -- Parákand bar tanw káfur e náb." (ZBP, L5790 SF). Sekubá ye* Durham. **2** *(dar watrang) fil; pil*
bishopric n **1** *sekubáyi.* **2** *barzan e zir e dast yek sekubá; kuy e sekubá*
bismuth n *bismut*
bison n *(gunehá yi az) gávmiw [az gune ye* Bison *dárá ye yál e pormu, sar e bozorg, wáx e kutáh va páhá ye jeloyi setabr va kuháni bozorg]*
bistro n (pl **bistros**) *dokán/ maqáze ye xorák foruwi ye kucak; qahvexáne*
bit[1] n **1** (**a**) *andak; kami; xorde. Har já juri tarjome miwavad. //xorde nán; xorde panir; tekkeháye káqaz. yek pand; andaki komak; andaki xowbaxti/ baxt e xow; andaki ágáhi; yek sir: "Dele xow siri cand?".*

Báyad andaki/ kami xarid konam.//. (**b**) **a bit (of sth)** *(anáyin; be riwxand) kam na!; na kam!; yek kam!; yek kami!; xeili!. "Dar/ tu ye bánk cand pul dárad?", "Yek kami!/ Kam na!" (= xeili dárad.). //(Raftan e) az* Atlanta *tá* Washington DC *xeili be derázá mikewad./ kutáh nist. Xándan e in dástán yek kami vaqt mixáhad/ yek kam be derázá mikewad.//.* **2** (**a**) *(Dar Engelestán) ye (yek) pul e siyáh; Yek sekke ye/ pul e siyáh e se pensi ye kohan; sannár (sekke ye sad dinári); yek pawiz; da-wi (dah wáhi); yek weyi = yek wáhi.* (**b**) *(dar Ámriká) cahár sekke ye 25 senti = 1/4 dolár.* **3** *(zabán e kuce) raftár; kerdár; ravew. //Az hic-ruy kerdár/ raftár e bangiyán rá nemipasandad.//.* **4** **a bit** (**a**) *kami; andaki; yek kam. "Mándeyi/ xasteyi?", "Ári andaki.". //In náme/ ketáb (yek) kami gerán ast. In walvár andaki/ kami tang ast.//.* (**b**) *kami; andaki; yek kam. //Andaki/ yek kam bebiyus/ dast negahdár!. Yek kam bejonb!//.* **bit by bit** *kam-kam; andak-andak; xord-xord. //Andak andak/ xord-xord olgu ye havápeimá rá (sar e ham) savár kard. Andak-andak/ kam-kam/ xord-xord pul anduxt tá saranjám tavánest yek máwin/ ráde* bexarad.//.* **a bit much** *(anáyin) az andáze gozawte; borun az andáze; (digar) xeili budan; xeili-ye. //Sar-o-sedá ye/ qouqá ye in goruh/ mehmáni/ sur digar dárad az andáze migozarad. Tasu ye/sá'at e 3 e bámdád zang zadan be man va ma rá az xáb bidár kardan dige xeili-ye./ gandew o darávorde.//.* **a bit of a** *(anáyin) dar Pársi dar biwtar e jáhá tarjome nemiwavad yá juri digar tarjome miwvad.: (yek kam) qolcomáq-e.; tarsu-e; báláxunaw pársang mibare; ádam o xafe mikone = mes e magas e xalá mimune. Bast-newini ye kármandán e ráh-áhan dige gandew o darávorde.* **a bit of all right** *(zabán e kuce, dar Engelestán) jigar; náz; tikke; máh. //Dust e doxtar e Dávud jigar-e/ xeili náz-e/ tikkeyi-ye.//.* **a bit of crumpet/ fluff/ skirt/ stuff** *(dar Engelestán, varanik** [sexy]*) doxtar yá zan e xowgel/ tu-del-boro/ náz/ jigar; tikke.* **a bit thick** *(anáyin) cub tu ye kun e kasi kardan; tá daste tuy e kasi capándan; be kasi capándan. //Yek-wanbeh-há ham (az má xástan) kár kardan digar be má capándan ast. Az má xástan ke ruzhá ye yekwanbe ham kár konim engár cub tu kun e má kardan ast.//.* **bits and bobs; bits and pieces** *(anáyin) xordepáw; henzerpenzer; át-áwqál. //Hamiwe tuy e jibam yek mowt henzerpenzer/ át-áwqál dáram.//.* **do one's bit** *(anáyin) komak kardan; harkas kár e xod rá kardan. //Agar harkas/ harkasi kár e xodaw rá bekonad mitavánim in kár rá behengám be páyán beresánim.//.* **every bit as good, bad, etc(as sb/ sth)** *dorost con; dorost mánand e; mu be mu. //Rom dorost con Páris zibá-st. Án javán ham dorost mánand e án doxtare zerang-e.//.* **not a bit; not one (little) bit** *na, hic, az hic ruy, be hic ruy. //"Sardet-e?" "Na, hic". Gele kardan hic sudi nadárad. Hic in andiwe rá dust nadáram. Az in andiwe hic xowam nemiáyad.//.* **not a bit of it!** *(anáyin) hic; az hic-ruy; va gáh harjá juri tarjome miwavad.: //Ádam gomán mikonad pas az in ráh e deráz xaste/ mánde wode báwad, ammá kaykaw/ kakaw ham nagazide!//.* **to bits** *tekke-tekke; riz-riz; xord-xord; xor-o-páre. cizi rá tekke-tekke/ tekke-páre/ riz-riz/ xord-xord kardan.; tekke-tekke/ tekke-páre/ riz-riz/ xord-xord gawtan. //Káqaz e pust e áhu/ káqaz e pusti dar dastánam rizriz/ xord-xord wod.//.* **bit part** *siyáhi-lawkar*

bit[2] n **1** *dahane; dahani (baráye asb).* **2** *nouk; sar (nouk e parmáh [drill bit]; sar e parmáh).* **get/ take the bit between one's/ the teeth.** *be kári kamar bastan; bá... dast o panje narm kardan; dast bekár wodan.*

bit[3] n *(márád*/* computer*) parze (ZBP, C3622 FM)*

bit[4] *(zamán e gozawte ye* "bite[1]")

bitch n **1** *(sag, rubáh, gorg yá odre* [beaver] *ye) mádde/ máce/ láj/ lás/ láh/ láde. //yek sag e tázi ye mádde/ máce/ láde/ lás.//.* **2** (**a**) *(zabán e kuce) lakkáte; patyáre. //Ey lakkáte/ patyáre bá man injur/ injuri soxan nagu!//.* (**b**) *(zabán e kuce) gereftári; dard e sar*

bitch v, **bitch (about sb/ sth)** *qor zadan; qorqor zadan; qorrolond kardan. //Peivaste sar e kár darbáre ye mardom qor mizanad.//*

bitch adj *(zan yá doxtar e) badxu; torwru; dorowt*

bitchiness n *badxuyi; torwruyi; dorowti;*

bite[1] v **(bit,** pp **bitten)** **1** **bite (into sth)** *gazidan; gáz gereftan; gáz zadan; javidan. //Sagat mardom rá gáz migirad?. Sib rá gáz zad. Sage nazdik bud páyam rá gáz begirad. Án sag/ sage páyam rá gazid. Náxonháyat rá najo!//.* **2** *gazidan; niw zadan. saxt pawe-xorde; por az niw e pawe. //(be wuxi) Dar cádor magashá pedaremán rá darávardand. Dar ordugáh magashá candán má rá niw zadand ke ján-be-sar wodim.//.* **3** *(baráye máhi) cewte xordan. Harjá juri tarjome miwavad.: //Emruz máhihá cewte nemixorand/ soráq e cewte nemiáyand. (pendárin) Xástam/ kuwidam máwin e/ ráde* ye kohneam rá be u beforuwam ammá u ruy e xow newán nadád/ napaziroft/ xar nawod.//.* **4** *zadan (be páyin bengarid). //Angowtánaw rá sarmá zad. Angowtánaw sarmá-zade wod.//.* **5** *gir kardan; casbidan; dáwtan; seft negahdáwtan. //Carx(há) ruy e jáy e /zamin e sor/ liz gir nemikonad.//.* **6** *kári oftádan; máye ye gereftári wodan. //Bast-newini ye kángarán/ kárgarán e kán berásti dárad máye ye dardesar/ gereftári migardad.//.* **7** **be bitten by**

sth *kasi rá vir e cizi gereftan. //Jávid berásti virew gerefte tambr/ daj gerdávari mikonad.//.* **the biter bit** *Cáhkan tahe cáh e/ ast.* **bite the bullet** *xordan va dam barnayávardan.; Xordan va dam forubastan.* **bite the dust** (**a**) *(anáyin) oftádan va mordan; be xák oftádan.* (**b**) *(anáyin) bá wekast ruberu gawtan. //Yeki digar az andiwehá ye bozorg e man bá wekast ruberu gawt!//.* **bite the hand that feeds one** *pestán e mádaraw rá gáz gerefte. (PAF, #4344); Báde xordan va sang be jám andáxtan. (PAF, I 2535); Boxor áw, bewkan jáw! (PAF, #2992); dast dar káse o mowt bar piwáni. (PAF, #5519).* **bite sb's head off** *(anáyin) tonbán e kasi rá darávardan; xewtak e kasi rá saraw kewidan. //(Man) hame-aw panj pál*/* [minute] *dir kardam ammá u tonbán e ma rá darávard/ ammá u xewtakam rá saram kewid./ xewtakaw rá saraw kewid.//.* **bite off more than one can chew** *loqme ye gondetar az dahán e xod bardáwtan.* **bite one's lip** *dam forubastan; xun xordan o dam barnayávardan.* **bite one's tongue** *jelo ye xod rá gereftan va cizi nagoftan; dam forubastan; goh xordan; qalat kardan; az karde yá gofte ye xiw pawimán budan/ pawimáni nemudan.* **(have) sth to bite on** *máyeyi baráye kár dáwtan.* **what's biting him, you, etc?** *u rá/ to rá ce miwavad?; Ce margew-e/ margaw ast?; Ce marget-e/ margat ast?;Ciw miwe?/ ce-aw miwavad?; Cit miwe/ ce-at miwavad?.* **8 bite at sth** *cizi rá gáz gereftan. Sagháyi ke dom e hamdigar rá gáz migirand.* **bite sth off** *az... (yek) gáz gereftan; bá gáz kandan.; gáz zadan. yek gáz e bozorg az sib gereftan/ kandan.*

bite[2] n **1** (**a**) *gáz (gereftan); gazidan. cizi rá bá yek gáz xordan.; cizi rá loqme ye cap kardan. //Sage bázi bázi* [playful] *ma rá gáz gereft.//.* (**b**) *gáz; yek gáz. Yek kasi az bazmávard/ sándevic e man yek gáz xorde bud/ yek gáz kande bud.* **2** *xorák; gáh tarjome nemiwavad. //Sarásar e bámdád hic/ hic ciz naxordeam. Az bámdád/ az sob hic ciz naxordeam.//.* **3** *niw; gáz; zaxm e gáz; mevuk. niw e xarfastar* [insect]*, pawe, már.* **4** *(baráye máhi) (cewte rá) gáz zadan/ nok zadan. //máhigiráni ke cewm-be-ráh-and máhiyi cewte ye ánán rá lab bezanad/ gáz begirad.//.* **5** *tizi/ tondi/ gazandegi/ dorowti, harjá juri tarjome miwavad.: //Havá suz dárad. Soxanánaw kári nabud. Soxanánaw borrande nabud. In panir tond ast.//.* **6** *tizi. //In parmáh/ matte tiz nist* [no bite]*.//.* **7 have/ get two bites at the cherry**: *padisár/ dobáre be kári pardáxtan; yek bár e digar kuwidan./ dast be kári zadan/ kuwidan.*

bitten pt of "bite[1]"

bitter adj **1** *talx; taxl; debw (kami talx). //Qahve ye náb/ siyáh mazze ye talxi dar dahán bejá migozárad/ tah-mazze ye talxi dárad.//.* **2** *talx; wur o talxi; talxkámi. //az wur o talxihá ye/ talxkámihá ye zendegi (cizhá) yád gereftan/ pand gereftan. Nákámi* [failure] *dar ázmun máye ye talxkámi ye u gawt.//.* **3** *talx; saxt; dorowt; gaw, "To rá didam ke cunin gaw nabudi -- conin tond o conin sarkaw nabudi." (ZBP, L7778 VR); Niz harjá juri tarjome miwavad. Be nemunehá ye zir bengarid. //setizehá ye saxt; dowmanán e jáni/ xuni; soxanán e dorowt/ talx. barmidan; barme kardan; awk e dáq rixtan. Az hewtegi* [divorce] *ye xiw náxow/ talxkám ast.//.* **4** *tiz; sard; suznák harjá juri tarjome miwavad. //bád e sard va borande.//.* **5 a bitter pill (for sb) (to swallow)** *Áw e torw e xálat-e, boxori pát-e, naxori pát-e. jám e zahr/ warang. //Wekast dar gozinew baráye u con jám e zahr/ con warang bud.//.* **to the bitter end** *be ján zadan; tá dam e vápasin istádegi kardan; az hic ciz forugozár nakardan; //(dar jang) be ján zadan; tá dam e vápasin kuwidan.//*

bitter n *(dar Engelestán) ábejouyi ke bá afzudan e rázak* [hops] *ánrá talx va gazá kardeand.; fugán* [beer] *e rázaki. //Xáhew mikonam nim litr fugán e rázaki be man bedahid.//*

bitterly adj *saxt; xeili bad. saxt ná-omid gawtan. //awk e garm/ dáq rixt; barme kard; barmid. Saxt bá kárbord e jang-afzárhá ye hasteyi peikár mikonad.//*

bittern n *butimár; parandeyi be nám e dánewik e* Botaurus stellaris

bitterness n *talxi; gawi, "Hame kas rá hami xawwi namáyi -- Ma-rá bári cerá gawwi fazáyi?" (ZBP, L7778, VR)*

bitterness n *talxi; gawi, "Hame kas rá hami xawwi namáyi -- Ma-rá bári cerá gawwi fazáyi?" (ZBP, L7778, VR)*

bitters n *nuwábe ye (nuwábehá ye) talx e alkoli; buafzár e talx ke be bádehá/ nuwábehá ye meymand afzáyand. jin va buafzárhá ye talx./* a dash of bitters: *andaki/ yek niwgun (az) buafzárhá ye talx.*

bitter-sweet adj **1** *talx o wirin; wirin o talx; wirin bá tah-maze ye talx.* **2** *(pendárin) xow o bew (bew = talx; zahr); talx-o-wirin. sargozawthá ye talx-o-wirin; yádhá ye talx-o-wirin/ xow-o-bew.*

bitty adj *(xárdári) bi sar-o-tah; bá seriwom be ham casbándan. yek goftogu ye/ goft-o-wonud e bi sar-o-tah; yek film e/ celpard* e bi sar-o-tah. //Án namáyew bi sar-o-tah ast.//*

bitumen n *qir*

bituminous adj *dárá ye qir; qiri; qirmand. zoqál-sang e qiri/ qirmand*

bivalve n *(jánevar-wenási) sadaf e do-lappeyi/ do dariceyi; gome; gomesán./* a bivalve mollusc: *yek narmtan e gome-sán/ dolappeyi/ do-dariceyi.*
bivouac n *páygáh, ordugáh (e bi cádor yá sarpanáh, beviże baráye gozarándan e wab yá zamáni kutáh)*
bivouac v (**bivouack-ed/ -ing etc)** *páygáh yá ordu zadan (bi sarpanáh). //Dar dawt e báz bisarpanáh ordu zadim.//*
bizarre adj *wegeft; birixt; setorg*
bk abbr (**bks**) book. *kutáh wode baráye "náme", "ketáb".*
blab v (**blabbed**) **1** *lou dádan; pate rá be áb dádan. //In ráz puwide mimánad magar in ke kasi pate rá be áb dahad.//.* **2** = blabber
blabber; **blab** v *(anáyin) ver zadan; carand goftan; zer zadan; cáne laq kardan. //Ci ver/ zer mizane?//*
blabber n *(anáyin) ver; verver; zer; zerzer; carand; yáve*
blabber mouth n *ververu; cunelaq/ cánelaq; carandgu; yávesorá; yávegu*
black[1] adj **1** (**a**) *siyáh; "Be możgán e siyah kardi hezárán rexne dar delhá..." (Hafez). kabud; láżvard; lájevard, "Del e man por az xun wod o ruy zard -- zabán xowk o labhá wode láżvard" (ZBP, C1266 SF). //kafw e siyáh. qahve ye talx; qahve ye náb/ siyáh.//.* (**b**) *tár; tire; tárik; siyáh; nafám, "Tá bovad con ruy e Rumi, ruz tábán o sefid -- Tá bovad con ruy e zangi, wab deżamgun o nafám." (ZBP, C6785, FM, Farroxi). //wabi tárik/ siyáh/ nafám va bi setáre.//.* (**c**) *tár; tárik; tire; qár, "Kohaw por barf bád, dawt por már -- Nabát u kabast o áb e u qár." (ZBP, L7742 VR). //estaxri żarf va tár/ qár. Ásemán tire va tár ast.//.* **2** (**a**) *zangi, siyáh; siyáh-pust, záqsár, "Az in záqsárán e bi áb o rang -- Na huw o na dánew na nám o na nang." (ZBP, L4976 SF). //Dar dahe ye 1950 tá 1960 besyári az siyáhpustán/ siyáhán be Engelestán kucidand. Mardom e siyáhpust/ siyáhpustán e kehdád** [minority] *e Ámriká. Kehdádán* e siyáhpust e Engelestán.//.* (**b**) *(vábaste be) siyáhpustán; siyáhpustán; zangiyán; záqsár; záqsárán. farhang e siyáhán/ siyáhpustán.* **3** *siyáh; cerkin; álude; palawt. dastán e siyáh/ cerkin/ álude.* **4** *(pendárin) tárik; bad; ná-omid konande. har já juri tarjome miwavad.: //Áyande tárik ast. ágáhihá ye bad/ noumid-konande. náomidi ye saxt; tireruzi. yek ruz e siyáh, hafte ye siyáh//.* **5** *xawmgin; torw. harjá juri tarjome miwavad.: //negáhi/ roxsári xawmgin; saxt afsorde/ az dande ye sag barxáste.//.* **6** *bad; ziyánbár; zewt. kári bad/ zewt; doruqi ziyánbár/ zewt.* **7** *bámazze ammá talx o niwdár. harjá juri tarjome miwavad. //wuxi ye doźximáne; yek wuxi ye niwdár.//.* **8** *(dar báre ye kálá va hamánandegán e án) siyáh (cizi ke raste ye kárgarán dád o setad e án rá hengám e bast-newini ye kárgarán náravá/ dáneste qadeqan karde ast.). //Bast-newinán án kálá rá siyáh xándand/ dádosetad e án kálá rá qadeqan kardand.//.* **9** **(beat sb) black and blue** *tan e kasi rá bá kotak zadan kabud kardan.* **(as) black as ink/ pitch.** *siyáh con qir/ wab-e.* **not as black as it/ one is painted** *na be án badi ham ke miguyand; na be án wuri ye wur ham ke migoftand.* **the Black Country** *dudbum*; dudwahr (sarzamin e kárxáneyi ye pordud dar* West Midlands *Midland e xorvaránik dar Engelestán.* **the Black Death** *margámargi; margámargiye/ tá-un e xiyáraki(ye hamegir dar sade ye 14hom.)*
black[2] n **1** *(rang e)siyáh. //Rang e siyáh rá dust nadáram. Siyáh rang e delxáh e man nist.//.* **2** *(puwák e/ párce ye)siyáh. //Sugvárán siyáhpuw budand.//.* **3** (usu **Black**) *(dar gozawte baráye xárdári bekár miraft ammá emruze* **black** *váże ye bartar ast.) siyáhpust; siyáh; zangi; káká (do váże ye páyáni, xárkonande ast). //Hanuz dávari* [discrimmination] *bar siyáhán/ siyáhpustán faráván ast.//.* **4 be in the black** *(dar womár e xod) pul dáwtan.* **be in the red** *(dar womár e xod) pul nadáwtan/ bedehkár budan.* **black and white** *siyáh o sefid. //Jamjám** [TV] *e siyáh o sefidam rá dádam va yek dastgáh e rangi gereftam. Jam-jám* e siyáh o sefidam rá bá yek dastgáh e rangi goránidam* [exchange]*.//.* **in black and white** *nevewte; cáppi. //Peimán-náme rá nevewte mixáham (na haváyi/ na bá bád e havá).//.* **(in) black and white** *siyáh o sefid; xub yá bad; bi cun o cerá. //Porsemán* [issue] *rá siyáh o sefid didan. Siyáh o sefid e/ xub-o-bad e porsemán rá didan.//.* work like a black Trojan. *ján kandan; con xar kár kardan*
black[3] v **1** *siyáh kardan; pardáxtan; barq andáxtan (páyafzár va mánand e án rá).* **2** *(be kálá yá cizi) dast nazadan; náravá dánestan/ womordan; nárav ánidan*. //Bast-newinán án kámiyon/ ráde* ye bárkaw rá náravánide*, nagozáwtand báraw rá xáli konand/ báraw rá biyandázand.//.* **3** **black out** *kutáh bihuw wodan/ az huw raftan/ qaw kardan/ vir e xod rá az dast dádan. //Havápeimá nágahán náquw xord* [dived] *va xalabán bihuw gawt/ az huw raft/ qaw kard.//.* **black sth out** (**a**) *tárik kardan; xámuw kardan. //Saráyhá/ Xánehá rá hengám e áfand e haváyi tárik/ xámuw kardand.//.* (**b**) *siyáh kardan/ ru ye cizi rá xatt e siyáh kewidan conán ke xánde natavánad wod.*
blackamoor n *(kohan; baráye xárdári; downám) káká; káká-siyáh; zangi; barzangi; záqsar /záqsár*

black art *bázgardid be* "black magic"
blackball v *ráy e na dádan; mohre ye siyáh andáxtan. be námzadi ráy e na dádan.; bá andáxtan e mohre ye siyáh jeloy e peivastan e kasi rá be goruhi yá sázmáni gereftan.*
black-beetle n *susk e siyáh*
blackberry n **1** *tamewk az gune ye* Rubus *az xáneváde ye* *golesorxiyán*
blackberry v (pt, pp **-ried**) *tamewk cidan. be tamewk-cini/ cidan raftan*
blackbird n *Tuká Parandegáni az gune ye* Turdus *ke gune ye Engelisi ye án nar e siyáhrangi dárad. Nouk va pirámun e cewmánaw qermez va xow-áváz ast. Niz parandegán e Ámrikáyi az xáneváde ye* Icteridae *be in nám xánde miwavand.*
blackboard; **chalkboard** n *taxte-siyáh; var (ZBP, C4054 FM)*
blackbox *quti/ kivut* e siyáh e havápeimá*
black comedy *bázi ye/ namáyew e xande-ávar/ xandenák e talx.*
black currant n **1** *(guneyi) mimiz (gunehá ye gunágun az buteháyi ke mivehá ye torw dárand. Gune ye* Ribes *az xáneváde ye* Saxifrage*).* **2** *(dáne/ mive/ tut e) mimiz*
black economy *bázár e siyáh e kár; bázár e siyáh e kárfarmáyi. //Afzáyew e ruz-afzun e bázár e siyáh e kár, máye ye negaráni ye warvin** [government] *gawte ast.//*
blacken v **1** *siyáh/ tár/ tárik/ tire kardan/ gardánidan.* **2** *az kasi dowyád/ bad yád kardan; doźguyi kardan; doź goftan. az kasi dowyád kardan; kasi rá badnám kardan*
black eye *xunmordegi/ kabudi gerdágerd e cewm.*
Black Friar, Dominican monk. *Waman e Dominikiyáyi*
blackguard n *(beáyin) wayyád; koláhbardár; hawang; nájavánmard; nábekár, "...va in nábekár e Aráqik rá dast kutáh koni az Kord va Arab..." (ZBP, L657 TBH)*
blackguardly adj *wayyádáne; nábekáráne; nájavánmardáne. yek nirang e nábekáráne/ nájavánmardáne*
blackhead n *xálak**
black hole *Dafr* (ZBP, C4476 FM)*
black ice *yax e boluri ye názok/ yax e wiweyi beviźe ru ye ásfalt e ráhhá. //Kámiyon/ ráde ye bárkew* ruy e yax e wiweyi/ boluri ye názok liz xord.//*
blackjack n **1** *páypil* [comáq e carmpuwide bá dastgire] (ZBP, L4919 FM).* **2** = pontoon
blacklead n *maqz e medád; xaluz* [<xaluz (Kordi ye Suráni)/ geráfit (ke baráye sáxtan e medád yá pardáxt kardan be kár miravad.)]*
blacklead v *bá xaluz* pardáxtan/ barq andáxtan*
blackleg n *(xárdári) kárgari ke hengám e bast-newini ye hamkáránaw kár mikonad. (kárgar e) bast-wekan*
blackleg v (**-gg-**) *(xárdári)bast-wekani kardan*
blacklist n *fehrest e siyáh; fehrest e nám e kasáni ke báyad guwmál wavand yá nábekár hastand. //Kalántari fehresti az xuniyáni* [terrorist] *ke báyad dastgir gardand faráhamávard.//*
blacklist v *nám e kasi rá dar fehrest e siyáh nevewtan. //Con bávarhá ye do-átewe/ manewtehá ye bonyádgaráyáne dáwt* [extremist views] *námaw rá dar fehrest e siyáh nevewtand.//*
black magic *jádu; jádugari (bá niru ye Ahriman)*
blackmail n **1** *báj setáni; báj gereftan az kasi. be gonáh e bájsetáni wenáxte wodan.* **2** *tarsándan va be zur setándan; báj e sebil gereftan. "Yá biwtar kár konid yá káretán rá az dast midahid", "Be in miguyand báj-setáni/ báj e sebil gereftan!"*
blackmail v, **blackmail sb (into doing sth)** *kasi rá be zur be kári vádáwtan; kasi rá tarsánde be kári vádár kardan. //Yek kárgozár e/ áyawt* e dowman u rá tarsánde be zur vádáraw kard tá rázhá ye kewvar rá lou dahad. Bastnewinán/ kárgarán e bast-newin natarside az zuraki/ bezur sar e kár raftan sar báz-zadand.//*
blackmailer n *bájbegir; bájsetán; báj-e-sebil begir*
Black Maria *(anáyin) ráde*ye/ máwin e kalántari viźe ye bordan e zendiyán; ráde* ye bandiyán*
black mark *lakke; dáq. //Rosváyiyi ke bar saraw ámad lakke ye nangi baráye (kár o zendegiyaw) wod/ gawt.//*
black market *bázár e siyáh. dar bázár e siyáh foruxtan.; az bázár e siyáh xaridan. kálá(há) ye bázár e siyáh*

black marketeer *soudágar e bázár e siyáh*

black mass *Ahriman-parasti; weytán-parasti; yazew e ahriman/ weytán*

Black Muslim *Mosalmán e (bonyádgará ye/ xowkandiw e) siyáhpust e Ámrikáyi*

blackness n *siyáhi*

black-out n **1** (**a**) *xámuwi/ táriki (behengám e áźir e áfand e haváyi). //Hengám e (áźir e) xámuwi báyad pardehá rá kewid.//.* (**b**) *raftan e barq; bibarqi; xámuwi.* (**c**) *(dar namáyewxáne) xámuw kardan ceráqhá ye faxan* [scene] *(con hengám e páyán e parde).* **2** *bihuwi ye kutáh/ tabásidan/ tabásew; kuri ye kutáh; farámuwi ye kutáh.* **3** *jelougiri az paxw e/ parákanew e ágáhihá. //Warvin*/* [government] *hengám e gir-o-dár jelo ye paxw e/ parákandan e ágáhihá rá gereft.//*

black pepper *felfel (e siyáh)*

Black Power *Jonbew e Ordibehewt e/ Awá-vehiwtá ye siyáhpustán. ["Ordibehewt" yá "Awá-vehiwtá" = hoquq e bawar/ hoquq e hame ye jahán va jahániyán]*

black pudding *xunáganj; xunágand; [guneyi áganj/* sausage*/ ágand ke az xun e xowk, carbi ye pirámun e gorde va jou misázand.]*

Black Sash, women's anti-apartheid organization in South Africa. *Dar Áfriqá ye Nimruzin/ Rapivin, sázemán e zanán e peikárgar bá bartari ye neźádi*

black sheep *boz e gar.//Barádaram boz e gar e xáneváde ast.//*

blackshirt n *Siyahjáme (Hamvand e Sázemán e Fáwisti ye Siyahjámegán)*

blacksmith; **smith** n *áhangar; calangar*

black spot *ásibestán*/ gazandgáh/ já ye bimgin (beviźe dar ráh-há jáyi ke biwtar e ásibhá va egnesthá** [accidents] *ánjá rox midahad.). //ásibestáni*/ gazandgáhi sahmgin* [notorious]//.

black thorn n **1** *guneyi áluce ye tiqdár e Orupáyi bá cub e saxt va gol e sepid be nám e dánewik e* <u>Prunus spinosa</u>. **2** *guneháyi az* Hawthorn *e Ámrikáyi. Bengarid be* "Hawthorn"*]*

black tie **1** *pápiyon e/ parváne ye siyáh/ kerávát yá ko-er* e siyáh [ko-er* <koeres, Avestáyi (Mohammad e Moqaddam, Irán Kude, Sát e 30 jozve ye 3] ke bá jáme ye siyáh baráye wám puwand.* **2** *bá jáme ye beáyinWámi ke dar án báyad jáme ye beáyin puwid. Kári/ didári ke dar án báyad jáme ye beáyin puwid. Wám bá jáme ye beáyin.*

black-water fever *guneyi máláriá (ye besyár saxt bá xunwáw/ xunmize)*

black widow *guneyi jouláhak/ tártanak e zahrdár e Ámrikáyi [be nám e dánewik e* <u>Latroclectus mactans</u> *ke mádde ye án siyáh ast newáni qermez-rang zir e wekam dárad va nar e xod rá pas az joftgiri mixorad.]*

bladder n **1** *piwábdán; mizedán; corkedán (ZBP, C2101 FM).* **2** *piru, "Zar ze piru sabok borun ávard -- Dád darviw rá o xub ávard." (ZBP, C2100, FM, Bahrámi); tuyi (ye tup va mánand e án)*

blade n **1** (**a**) *tiqe; sar. yek cáqu-jibi bá panj tiqe.* (**b**) blade; razor-blade; razor: *tiq e riwtaráwi.* **2** *(kohan) tiq "Gar ávand xáhi be tiqam negar." (SF); wamwir; wafwir; wamwirzan; tiqzan.* **3** *parre (con dar carx, parváne, páru, bil, kodang va mánnd e án).* **4** (**a**) *barg e bárik o hamvár; (yek)par; giyáhize*

blaeberry n = bilberry

blah n *(anáyin) cáxán; carand; carand-o-parand; ver; ver-ver. Hame-aw cáxán-e/ carand-e. //Báz ham con hamiwe carand o parand goftan gereft. Báz ham con hamiwe verver zadan áqáz kard.//*

blame v **1** **blame sb (for sth)/ blame sth on sb** *nekuhidan; nekuhew kardan; sarzanew kardan; sar-kuft zadan. //To rá nekuhew nemikonam/ neminekuham/ sarzanew nemikonam, kár e dorosti kardi.//.* (saying) A bad workman blames his tools: *(dastán) Ádam e náwi sorná rá az sar e gowádaw migirad. Guz e nane, marg e bacce!; Agar dar ázmun nákám wavi tanhá báyad xodat rá nekuhew koni/ benekuhi. //(Gonáh e) nákámi/ badsaranjámi ye zendegi ye zanáwuyiyewán rá be gardan e u andáxt. U rá sarzanew kard/ nekuhid ke máye ye nákámi ye zendegi ye zanáwuyiyewán gawte (ast).//.* **2** **be to blame (for sth)** *darxor e/ sezávár e nekuhew budan; gonáhkár budan; gonáh dáwtan. //Kodám ránande gonáhkár bud ke máye ye in egnest** [accident] *gawt?. Hic gonáh nadáwt. Hic gonáhkár nabud.//*

blame n, **blame (for sth)** **1** *gonáh e... rá be gardan gereftan; gonáhkár budan; kutáhi kardan. //Gonáh e nákámi/ badfarjámi ye kár e má gardan e kist?//.* **2** *nekuhew; sarzanew. //Baráye sarsaxtiyaw/ kalle waqqiyaw saxt nekuhew wod.//.* **3** **lay/ put the blame (for sth) on sb** *kasi rá baráye cizi nekuhidan/ sarzanew kardan.*

blameless adj *bigonáh. zendegi ye sáde/ pák/ bigonáháne. //Dar in kár hic yek az má bigonáh nist.//*

blamelessly adv *bigonáháne*

blameworthy adj *darxor e nekuhew/ sarzanew*

blanch v **1** *dar áb e juw andáxtan; ábrut kardan. //Bádám(há) rá báyad ábrut koni tá pustaw varbiyáyad/ rá darávari.//.* **2 blanch (with sth) (at sth)** *rang báxtan; rang-paride wodan/ gawtan. //Az didan máre (az tars) rang az roxaw/ roxsáraw parid.//*

blanc mange n *[váźe ye Faránsavi] guneyi fereni/ larzának e wiri*

bland adj **(-er, -est)** **1** *narm; narmxuy.* **2** *(gáh be riwxand) (darbáre ye xorák) bimaze; sáde. //Con/ baráye in ke zaxm (e kom/ davázdahe) dárad tanhá xorákhá ye sáde mixorad. In panir bimaze ast.//.* **3** *balqami. //Roxsári balqami dárad. Roxsáraw balqami ast.//*

blandishment n *(beáyin) goftár yá kerdár e cáplusáne; goftár yá kerdár e barangizánande; carb-zabáni. //Dar barábar e carbzabániháyaw páydári kard.//*

blandly adv *narm; bimaze*

blandness n *narmi; bimazegi*

blank adj **(-er,-est)** **1** (**a**) *sepid; sefid; tohi; xáli. yek barg (káqaz) e sepid. //Yek ruy e barg (e káqaz) rá nevewte va ruy e digar rá nanevewte/ sefid sefid bogárid.//.* (**b**) *já ye tohi/ xáli/ sefid/ nanevewte/ pornakarde. yek barge ye xáli/ nanevewte/ sefid/ pornakarde.* (**c**) *loxt; tohi; xáli; sáde; xowk o xáli. yek divár e sáde/ xowk o xáli.* **2** *biramaq; bihál; mát; tohi. mát; roxsári mát/ xowzade; negáhi biramaq/ biforuq. //Engár mátaw borde bud. Porsewhá ye u bá negáhhá ye mát e báwandegán ruberu wod. Nágahán mátam bord/ xowkam zad/ az dast wodam.//.* **3** total; absolute: *yeksare; bicun-o-cerá; pák. vádangi* [denial/ refusal] *bi cun-o-cerá; pák/ yeksare sarbáz-zadan/ napaziroftan*

blank n **1** (**a**) *jáy e tohi/ xáli/ sepid dar yek barge (ke báyad án rá porkard). ru ye porsewnáme jáhá ye tohi/ xáli/ sepid rá por kardan. //Agar nemitavánid porsewi rá pásox dahid jáyaw rá tohi/ sefid begozárid.//.* (**b**) *barge; cak. //In barge/ cak rá qalat/ bad porkardam. Áyá mitavánid yek barge ye/ cak e sefid e digar be man bedahid?//.* **2** *(jáy e) xáli/ tohi/ sepid. harjá juri tarjome miwavad.: //Pák mát wodam/ pák maqzam/ viram az dast raft. Yek pásox ham be kalle-am nayámad.//.* **3 blank** = blank cartridge: *puke*

blank cartridge *puke fewang*

blank cheque/check (**a**) *cek e sefid.* (**b**) *(pendárin) afsár e... rá be dast e kasi dádan.; dast e kasi rá pák báz gozáwtan. //Dast e rázgar* [architect] *rá bázgozáwtand tá naqweyi baráye miyán e wahr bekewad. Dast e rázgar rá pák bázgozáwtand tá naqwi nou baráye miyán/ náf e wahr andázad. Be rázgar baráye naqwe rixtan e miyán e/ náf e wahr cek e sefid dádand.//*

blank verse *cáne* [prose], *came ye bi áhang va tahváźegán e násáz (darbarábar e "cáme"). //Biwtar e namáyewnámehá ye ruzegár e/ dourán e (Wahrbánu)* Elizabeth *be cáne nevewte wode.//*

blank v, **blank sth out** *pák kardan; zodudan*

blanket n **1** *patu; daváj; dováj; labáce. //(havá) sard ast- yek patu ye/ dováj e digar mixáham.//.* **2** *(pendárin) láye ye setabr. //láyeyi setabr az meh/ abr/ dud/ barf.//.* **3** *ruyehamrafte; farágir; sarásari. harjá juri tarjome miwavad.: //yek peimán e/ sázew* [agreement] *e farágir/ sarásari; yek váźe ye* [term] *farágirande; yek áyin/ dastur* [rule] *e farágir.//*

blanket v, **blanket sth (in/ with sth)** *xub/ pák puwándan; ...-puw wodan/ gawtan. //Rustáhá/ dehát [parvá konid* "-át" Pársi ast. Tázik nist. (EDPL] az barf/ meh puwide wode bud/ budand.//*

blankly adv *mát. be kasi/ cizi mát negaristan.*

blankness n *máti*

blare v **1 blare (out)** *qorridan; narridan, "yá masal e iwán con masal e bárán ast, ke az ásemán biyáyad va bárán narridan e ra'd va jastan e átaw bovad." (ZBP, C6856, FM, Tarjome ye Qessehá ye Qor'án). //Weipurhá narridand/ qorridand* [blare]. *Buq e rádehá*/ máwinhá qorrid.//.* **2 blare sth out** *narridan; qorridan. //Qorrew e musiqi ye Páp az radiyo miámad. Rádio bá musiqi ye páp miqorrid/ minarrid.//*

blare n *qorrew; narew/ narrew; narridan. //narew/ narrew/ qorrew e áźir e pásebánán/ weipurciyán/ goruh e weipur-navázán* [brass band].//

blarney n *(anáyin) carb-zabáni*

blasé adj, **blasé (about sth)** *bihál; del-beham xorde; bizár(wodan); sir; delzade; az hál rafte; biramaq.* a blasé attitude/ manner: *biháli; del-behamxordegi; bizári; siri; delzadegi; biramaqi.* be very blasé about sth: *del e kasi az cizi behamxordan. //(Candán mehmáni rafte ke) Delaw az mehmáni behamxorde//*

blaspheme v, **blaspheme (against sb/ sth)** *downám be xodá yá sepantáyán/ dahmán dádan.* blaspheme (against) the name of God: *nám e xodá rá be zewti bordan; be xodá downám dádan. //Hargáh mast mikonad bad-dahani karde va be xodá downám midahad.//*

blasphemer n *kasi ke be xodá yá sepantáyán/ dahmán downám dahad.*

blasphemous adj *downám be xodá/ sepantáyán/ dahmán; kofr; kofrámiz.* blasphemous curses/ language: *downám be xodá/ sepantáyán/ dahmán; kofr; soxanán e kofrámiz*

blasphemously *kofrámiz*

blasphemy n **1** *goftár yá kerdár e kofrámiz; kofr; downám yá xárdári e xodá, sepantáyán, yá dahmán. gonáh/ bezeh e downám be xodá/ kofrguyi.* **2** *downám be xodá; kofr; kofrguyi.* the blasphemies of the heretic: *downám be xodá az suy e zandikán/ áwmuqán; kofrguyi ye áwmuqán* [apostate, atheist]

blast[1] n **1** *tarakidan/ tarekidan; tarkew; kuhe, "Az kuhe ye qam wokuhe begreft -- con kuhe-gerefte, kuh begreft." (Leyli va Majnun; Nezámi) [Ánce mardom e Irán pas az jang e dahe ye 1980-1990 bá Aráq be nám e "mouji" xándeand va gofteand, "folán/ bahmán mouji wode" in ke tarkew e bomb u rá diváne yá xol gardánide dar in band e cáme az Nezámi "kuhe gerefte" ámade ast ke hamán kasi ast ke docár e "*blast concussion" *wode báwad.].* a bomb blast: *tarkew; kuhe; mouj e bomb. //Cand tan az rahgozarán* [passers-by] *az tarkew/ kuhe kowte wodand.//.* **2** *vazew; vazew e nágaháni va porzur e bád. //vazewhá ye nágaháni ye bád e sard con yax; suz. tanure ye/ gorm e/ horm e kure; vazew e bád e dáq az kure.//.* **3** *qorrew dar biwtar e jáhá dar Pársi tarjome nemiwavad. //Buq* [bugle], *weipur, sut zadan/ kewidan.//.* **4** *dam e dáq; fudáz**

blast[2] v **1** *bá tarekándan nábud kardan. //Bombhá ye dowman dehkade rá virán kard.//.* **2** *Zadan, dar Pársi harjá juri tarjome miwavad.: //Xarman* [crops] *e sarmá-zade; xarman e tufán/ tourune* zade* [<*Semnáni* = tornado]. *qoncehá ye/ javánehá ye sarmázade/ tufán zade/ tourune zade.* **3** *qorridan.* **4** *saxt xorde gereftan; saxt be bád e... gereftan.* The film was blasted by the critics. *Xordebinán* [critics] *án film/ celpard* rá saxt be bád e xordegiri gereftand.* **5** **blast sth away/ down/ in, etc** *tarekándan va... kardan/ gardánidan. //Án tarkew/ kuhe* [explosion] *dar rá báz kard. Án tarkew/ kuhe dar rá foruandáxt. Án tarkew/ kuhe dar rá wekaste be tu andáxt.//.* **blast off** *partáb (kardan), (baráye muwak, máhváre, va mánand e án). //Muwak be nimruz/ raftungáh/ rapivin* [south] *partáb wod.//*

blast *Ah!; Tof bar!; Nefrin bar...!; Tafu bar...! "Tafu bar to ey carx e gardun, tafu!" (?Ferdousi). //Ah!, nán rá suzándam.//*

blasted adj *(anáyin) kufti; nefrin wode; xák-bar-sar. //Ce dard e sar* [nuisance] *e kuftiyi/ nefrin wodeyi!//*

blast furnace n *kure ye godáz e áhan ke bá fudáz* kár mikonad.*

blasting n *xordegiri ye saxt.* give his work a terrific blasting.: *kár e u rá/ kasi rá saxt be bád e xordegiri gereftan* [give a blasting].

blast-off n *(zamán e) partáb (e muwak, máhváre va mánand e án.). //Tá partáb 30 vipál** [seconds] *e digar mánde.//*

blatancy n *biwarmi; áwkár; áwkáregi; bewarmi; biwarmánegi. bezehi biwarmáne; biwarmánegi ye zanande ye án bezeh*

blatant adj *áwkár; biwarmáne. //yek sarkawi ye/ náfarmáni ye/ biparváyi* [disrespect] *ye/ gostáxi* [insolence] *ye áwkár/ biwarmáne.//*

blatantly *biwarmáne; áwkárá*

blather; **blether** v *(beviźe dar Eskátland) carand goftan; yáve soráyidan*

blather; **blether** n *yáve; carand*

blaze[1] n **1** (**a**) *átaw; zabáne ye átaw. //Cub/ hizom e xowk xub gor migirad.//.* (**b**) *átaw-suzi. //Panj tan dar átawsuzi ján sepordand.//.* **2** [sing] a blaze of sth (**a**) *daraxwew; tábew. Harjá juri tarjome miwavad. //Golestán ágande az golhá ye rangárang ast* [a blaze of colour]. *Golestán qarq e (dar) gol(há ye rangárang) ast. Án xiyábán wabhá qarq e dar rouwanáyi (ye ceráqhá)* [a blaze of lights] *ast.//.* (**b**) *daraxwew; tábew; harjá juri tarjome miwavad. //wokuh e cewmgir* [a blaze of]*; cou oftádan; nágahán bar sar e zabánhá oftádan* [publicity]. *átaw e..; átaw e xawm; átaw e varan* [passion]*; átaw exawm yá doźxuyi* [temper]//

blaze[2] v **1** *suxtan; zabáne kewidan; alou gereftan. //Átaw e xubi dar boxári gor-gor misuxt. Hengámi ke kárgarán e átaw-newáni/ átaw-newánán (fará-) residand xáne dáwt gorgor misuxt/ xáne gor gerefte bud.//.* **2** *daraxwidan; táftan; tábidan; távidan; waxidan; vaxwidan. //Ceráqhá ye pornur sarásar e xiyábán*

mitábid/ midaraxwid [blazed]. *Xorwid bar kavir mitáft/ mitábid* [blazed].//. **3** **blaze (with sth)** *az xawm barafruxtan; táfte wodan/ gawtan, "Dehqán táfte gawt, Isá con dehqán rá conán táfte did..." (ZBP, L3, TB). Niz har já juri tarjome miwavad.: //Saxt xawmgin bud/ gawt. Saxt táfte bud/ gawt. Setizi/ jang o setizi* [row] *saxt/ sahmgin. Cewmánaw az xawm barafruxte gawt/ Az cewmánaw xawm mibárid.//.* **4** **blaze away** (**a**) *peivaste átaw kardan/ báridan. //Tupcihá ye má/ tupxáne ye má/ tuphá ye má (peivaste) dowman rá zir e bárán e átaw gereftand./ peivaste bar sar e dowman átaw báridand. Hamin ke (u) páráfin/ naft rixt átaw gor gereft/ zabáne kewid.//.* (**b**) *(pendárin) nágahán xawmgin gawtan; táfte wodan; az kure dar-raftan. //Nágahán az kure dar-raft.//*

blaze[3] n **1** *newáne yá lakke ye sepid bar ruy e/ bar rox e jánevarán.* **2** *Newáneyi ke bar pust e deraxtán kande báwand tá ráh rá newán dahad.; newáne ye ráh; ráhnamá*

blaze v **1** *bá kandan e páreyi az pust e deraxt bar án newáne zadan (va ráh rá newán dádan.).* **2** **blaze a trail** *piwro budan; piwáhang budan; piwtáz budan. //dar rewte ye jarráhi/ kárd-pezewki/ salyáni* bá parto ye* Laser *piwro/ piwáhang/ piwtáz budan.//*

blaze[4]; **blazon** v *paxw kardan; be ágáhi ye hamegán resándan; parákandan. //In ágáhi dar hame ye ruznámehá paxw wod. In ágáhi rá hame ye ruznámehá parákandand/ paxw kardand.//*

blazer n *nimtane (ye viźe ye yek báwgáh, dabirestán, goruh va mánand e án.)*

blazes n [pl] (sl) *(zabán e kuce) (beviźe hengám e xawm yá wegeft) dar Pársi harjá juri tarjome miwavad.* //Who/ what the blazes is that?: *Un ce gohi-ye?/ Un ce xari-ye?/ Un xar ki-ye?.* What the blazes are you doings?: *Ce gohi mixori?; Ce qalat kardi/ mikoni?.* Go to blazes!: *Boro be darak!/ Be jahannam!/ Gur e pedaret!.//.* **2** **like blazes** *con bád/ barq. con bád davidan; con barq kár kardan.*

blazon n *newán*

blazon v = emblazon[2] = blaze[4]

bldg abbr, building; *(kutáh wode baráye) sáxtemán*

bleach v *sepid kardan/ gardánidan, "Dáruhá ki dandán rá sepid konad..." (ZBP, L5653 ZX); rang báxtan; rang paride wodan/ kardan. //ostoxán e jánevarán ke dar kavir mánde sefid gardad. panbe, katán va mánand e án rá sepid kardan. muyi ke.az tábew e áftáb rang báxte báwad/ rang-paride wode báwad.//*

bleach n *rangzodá; rangzodáyi; sepidáb; sepidkon; sepidkoni; setarvaná*; setarvanáyi (<setarvanidan). //Pirhanhá rá dar sepidkon/sepidáb xisándan tá lakkeháyaw beravad/ zodude wavad.//*

bleachers n *(dar Ámriká) jáygáh e/ newim e/ sandali ye arzán va bi sáyebán dar varzewgáhhá*

bleaching-powder n *gard e sepidkon yá rangzodá con klorur e áhak*

bleak adj (**-er**; **-est**) **1** (**a**) *(baráye cewmandáz va sarzaminhá) barahut; loxt; xowk; bádrofte; bi-áb-o-alaf. //tappehá ye/ kuhhá ye/ biyábánhá ye barahut.//.* (**b**) *(baráye havá) sard o suznák. //Yek ruz e zemestáni ye sard va suznák.//.* **2** *bad; tárik; ná-omid konande. piwágahi ye/ áyande ye bad/ tárik. //Áyande ná-omidkonande minomáyad. Engár áyande tárik ast.//*

bleakly adv *xowk; loxt; noumidáne*

bleakness n *xowki; loxti; noumidi*

blearily adv *bá cewmán e xábálu/ xaste. bá cewmán e xaste/ xábálu be kasi negaristan*

bleary adj *(did e) tár; tár (didan); xábálu; xaste*

bleary-eyed adj *bá cewmán e tár/ xaste/ xábálu. //Bámdádán/ sobh e zud hamiwe cewmánaw xábálu/ xaste ast.//*

bleat n *ba-ba kardan (áváz e gusfand, barre yá gusále va mánand e án)*

bleat v **1** *ba-ba kardan.* **2** **bleat (sth) (out)** *men-men kardan; qor-qor kardan/ zadan; zir-e-labi goftan. //Az ci qorqor mizani? Baráye ci qor-o-lond mizani?. Bá menmen puzewi xást.//*

bleed v (pt, pp **bled**) **1** (**a**) *xun raftan, "...va az in jeráhathá ba'zi xun besyár ravad va ba'zi rá hic xun naravad..." (ZBP, L5603 ZX); "Wab o ruz budi be mahd andarun -- Ze biniw gah-gah hamiraft xun." (ZBP, L5913 SF); xunrizi kardan; xun az dast dádan.* //bleed to death: *candán xunrizi kardan tá mordan. //candán xunrizi kard tá mord. Candán az u xun raft tá mord.//.* (**b**) **bleed (for sth)** *(baráye ármáni ...) xun dádan. //Ánán ke baráye farvard** [revolution] *xun dádand.//.* **2** *rag zadan; xun gereftan az kasi. //Dar gozawte pezewkán hengámi ke mardom bimár miwodand az-awán xun migereftand. Dar gozawte pezewkán mardom rá hengám e bimári rag mizadand.//.* **3** **bleed sb (for sth)** *kasi rá tiq zadan/ duwidan; xun e kasi rá makidan. //Bájgirán/ bájbegirán* [blackmailer] *tá vápasin pul e siyáhaw rá duwidand.*

Bájbegirán hame ye dár-o-nadáraw rá tiq zadand.//. **4** *(baráye deraxt, giyáh va mánand e án) wire az dast dádan.* **bleed sb white** *xun e kasi rá makidan; kasi rá duwidan; kasi rá xákestarnewin gardánidan.*

bleeder n *(zabán e kuce dar Engelestán, be viże baráye xár dáwtan yá riwxand) ádam; bábá. Dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. //Ey kalle-xar!; To ádam e kallejar!//*

bleeding adj = bloody

bleep n *buq; buq-buq; sut; sut-sut. //Márád** [computer] *payápei buq mizad/ buq-buq mizad.//*

bleep v **1** *buq zadan; buq-buq zadan; sut zadan.* **2** *Bá dastgáh e pezewkyáb pezewki rá faráxándan. //Xáhewmandam pezewk e kewik rá harce zudtar bá dastgáhe pezewkyáb faráxánid.//*

bleeper n *buq-buqak; sut-sutak*

blemish n **1** *lak; lake. laki/ lakkeyi ru ye golábi/ qáli/ sofre. //Bálá ye cewm e rástaw lak dárad.//.* **2** *(pendárin) ák; kásti. //Manew e u bi ák ast. Piwineaw/ námaw bi ák ast.//*

blemish v *tabáh kardan; xaráb kardan; lakke-dár kardan. //yek holu ye lakke-dár. Án navázande ye piyáno bá bad naváxtan e cand parde kár rá xaráb/ tabáh kard.//*

blench v *(az tars az já) paridan; yekke xordan; já xordan.*

blend v **1** *(cand gune ye yek ciz rá báham) ámixtan; qáti kardan. viski/ cáy/ qahve/ tanbáku ye ámixte (az cand gune).* **2** (**a**) **blend with sth/ blend (together)** *bá cizi ámixtan/ qáti kardan. //Rouqan va áb báham nemiámizand.//.* (**b**) **blend A with B/ blend A and B (together)** *báham ámixtan/ qáti kardan. //Toxm e morq rá bá wir ámixtan. Toxm e morq va wir rá báham ámixtan. Toxm e morq va wir rá báham ámixtan.//.* **3** (**a**) **blend with sth (together)** *(be...) xordan/ ámadan. //Án kolbehá bá cewmandáz e dour-o-barewán xeili xub mixorand/ miáyand. Áváyewán/ ávázewán xub be ham mixorad va miámizad.//.* (**b**) **blend (into sth)** *báham yeki wodan; beham ámixtan. //Engár daryá va ásemán beham ámixte wodand/ báham yeki gawtand.//.* **4** **blend in (with sth)** *xordan; ámadan; jur budan. //In dast sáxtemán e diváni ye nou be pirámunaw nemixorad/ nemiáyad.//.* **blend sth in** *(dar áwpazi) zadan; ámixtan. //Kare rá áheste/ narm-narm garm karde sepas andaki árd biyámizid/ bezanid.//*

blend n **1** *ámize. //Ce/ ce gune ámizeyi az qahve rá dust dárid?//. (pendárin) //Manew e u ámizeyi az afsun/ afsungari va kerdár e nik ast. Mardi-st bá kerdár e nik va delpazir.//.* **2** = portmanteau word (portmanteau)

blender n = liquidizer (liquidize)

bless v (pt, pp **blessed**; in sense 5, pp **blest**) **1** *bar kasi áfarin kardan, "Va-z-in pas bar án kas konid áfarin -- ke az dád ábád dárad zamin." (ZBP, L5922, SF). áfarinande rá bar kasi yád kardan, "Sepahdár e Iránt xánam be dád -- Konam áfarinande rá bar to yád." (ZBP, L3189 SF); ámorzidan; niyáyidan. //Kudakán rá nazd e Isá ávardand va u bar ánán áfarin kard/ va u áfarinande rá bar ánán yád kard. Páp bar anbuh e mardom áfarin kard. Páp áfarinande rá bar anbuh e mardom áfarin kard. Páp áfarinande rá bar anbuh e mardom yád kard. Páp anbuh e mardom rá niyáyid. Pristár/ kewiw bardáwt/ deravide* [crop/ harvest] *rá niyáyid./ yawt (Be womáre ye 2 bázgardid.); Pristár bar deravide áfarin kard.//.* **2** *yazidan; yawtan [yawtan, riwe ye zamán e aknun yaz-, yazidan. Dar áyin e dini bar nán, áb, wir va mánand e án noxost namáz xándan va sepas damidan. Baráye nemune dar áyin e zartowti bar áb (zour, har ciz e ábgune) yá nán (drun, yá har ciz e xowk e xordani, na ábgune) yawtan va án rá sepantá gardánidan. Az inru zour yá drun noxost "náyawte" ast va pas az xándan e namáz bar án zour yá drun e "yawte" migardad." Be soxani digar* "Blessed" *migardad.]. //Pristár drun/ nán va nabid/ mey rá yazid/ yawt (piw az jawn e* "Lord's Supper", *"Wám e Xodá")//.* **3** *yazidan = yawtan; niyáyidan; niyáyew kardan; dorud dádan; setudan.* "We bless thy Holy Name." *"To rá miyazim/ niyáyew mikonim."; "Nám e sepantáyat rá miyazim/ misetáyim/ niyáyew mikonim.".* **4** *(beviże dar namázhá, niyáyewhá va yawthá) (beáyin) ámorzidan; az xodá tandorosti, wádi va piruzmandi xástan. //Parvardegárá/ xodáyá biyámorz hame ye gorosnegán, bikasán va bimárán rá.//.* **5** (pp **blast**) *(setáy az kárváże be in maini* [meaning] **blast** *ast.) (kohan; anáyin) (beviże hengám e wegeft) harjá juri tarjome miwavad. //*Bless me! *Váy bar man!; Xodáyá!; Xodáye man!.* Bless my soul! *Váy bar man!; Xodá be dádam beresad!.* Well, I'm blest! *Xodá ma rá biyámorzad!.* I'm blast if I know!, ie I don't know at all. *Bexodá agar bedánam! (Hic ciz nemidánam!)//.* **6** **be blessed with** *kasi rá be cizi arzáni dáwtan; riz bar kasi rixtan, "Rizi beriz bar del e Xáqáni az safá...." (ZBP, C4942 FM, Xáqáni); ermagán [armaqán]; fáridan. //Xodá ermagán/ armaqán e tandorosti be u arzáni dáwte. Xodá riz e tandorosti bar u rixte.; Xodá u rá be tandorosti fáride.//. (be wuxi yá riwxand) Pedarámorzide; niz harjá juri tarjome miwavad.: //Pedarámorzide, Bánu Faride 12 bacce dárad.//*

bless you *(wegeft-váże. Be hengám e sepásgozári va yá newán dádan e mehr o dusti guyand. Niz hengámi ke kasi awnuside* [sneeze] *báwad, in rá miguyand; Dar Pársi harjá juri tarjome miwavad.: (Baráye wegeft*

yá newán dádan e mehr yá dusti) Xodá pedarat rá biyámorzad!. (baráye awnuse) "Áfiyat báwe!", (baráye awnuse, agar be wuxi báwad.) "Xers tarekid!". //Baráye man piwkew xaridi? Dast e womá dard nakonad!//

blessed adj **1** *sepantá; sepand; espand; espantá.* The Blessed Virgin, ie the mother of Jesus [Virgin Mary]. *Awu Maryam; Anáhid; [Ánáhitá]; duwize ye sepantá; sepand doxt.* **2** *(dar zabán e dini va dinvarán) ámorzide; fáride; ...-boxt; farrox; hufravard (baráye mordegán). ámorzideand/ farroxand/ fárideand forutanán* [meek]. **3** *farrox; farxonde; delpazir. dami árámew e farrox/ delpazir; sepandármad.* **4** *(dar áyin e kelisá ye Kátolik e Rumi) (kasi ke) Páp bar u yawte/ niyáyide/ niyáyew karde/ yá bar u áfarinande rá yád karde báwad.* **5** *(anáyin, soxan e darparde) (baráye newán dádan e xawm, wegeft va mánand e án) Dar Pársi harjá juri tarjome miwavad.: nefride; kufti. //Bi eynak kuft ham nemibinam!//*

the blessed n *Behewtiyán; hufravardán; boxtegán*

the Blessed Sacrament = sacrament[2]

blessedly *delpazir; xub. //Injá ce xub/ delpazir árám ast.//*

blessedness n *delpaziri; xubi*

blessing n **1** (usu sing) (**a**) *ámorzew (e xodáyi). az xodá ámorzew xástan.* (**b**) *niyáyew/ namáz (va darxást) e ámorzew.* (**c**) *niyáyew piw va pas az xorák; niyáyew e cáwt. piw yá pas az xorák niyáyidan/ niyáyew kardan. cáwt niyáyew xándan.* **2** *baráye... árezu ye nik kardan.; pazirew; paziroftan; ári goftan. //Nemitavánam conin piwnahádi rá bepaziram.* [give my blessing]//. **3** *nikbaxti; farroxi; ermagán. //Ce nikbaxtiyi ke dar in egnest** [accident] *ásib nadidi! Xodáyi bud ke dar in egnest* gazandi be to naresid!//.* **4** **a blessing in disguise** *"Jám e zahrat nuw gardad, gar bexáhad kerdegár."; "Adu wavad sabab e xeyr gar xodá xáhad.". //Garce dar dánewgáh pazirofte nawodi, bad ham nist con gomán nemikonam ánjá wád mibudi, "Jám e zahrat nuw gardad, gar bexáhad kerdegár."//*

blew *zamán e gozawte az* blow

blight n **1** (**a**) *áfat/ angalzang (e giyáhán).* (**b**) *áfat; angal; qárc; kapak; xarfastar/ haware.* **2** **blight (on/ upon sb/ sth)** *patyár; balá; kasi yá cizi rá docár e patyár yá balá kardan.; rastxizi bar... ávardan, "In mosávát in mo'áxát a'jami-st -- Xub midánam ke Salmán mazdaki-st -- Ebn e Abdollah feribaw xorde-ast --* ***Rastxizi bar*** *Arab* ***ávarde-ast"*** *....."Ebn e Abdollah ze Salmán vám kard – Ba'd az án án nám rá Eslám kard." (Jávdán-náme; Eqbál e Láhuri). //Bikári patyári/ baláyi baráye mardom kuy e má-st.//.* **3** *halabi-ábád; hasir-ábád; baxw e záqe-newin e wahr. halabi-ábád/ hasir-ábád/ záqenewin e miyán e wahrhá ye bozorg*

blight v **1** *xowkándan; paźmorándan; docár e áfat/ zang/ angal kardan;.áfat ... zadan; zadan. //Deraxtán e sib rá sarmá zad.//.* **2** *tabáhidan; tabáh kardan.* A career blighted by ill health. *kár-o-bár e kasi ke az pei ye bimári tabáh gawte báwad.*

blighter **1** *(dar Engelástán; kohan; anáyin) ádam; mard; balá; nekbat harjá juri tarjome miwavad. //Ey balá ye xowbaxt!; Az kun wáns ávordi!//.* **2** *cosene/ cosone; xarcosone, dar Pársi harjá juri tarme miwavad. //Nekbat kifam rá dozdid!//*

Blighty n *(dar Engelestán; kohan; zabán e kuce, viźe ye sarbázáni ke birun az kewvar-and.) Engelestán; xáne; mihan*

blimey interj *(zabán e kuce dar Engelestán) (baráye newán dádan e wegeft yá ázordegi) Va!. //Vá, ce koláh e xandedári/ xande-ávari!//*

blimp n *bálun e kucak (bedun e dárbast) baráye parváz*

blimp n, **Colonel Blimp** *(dar Engelestán, gáh bejá ye án* Colonel Blimp *bekár miravad, anáyin, baráye riwxand/ xárdári) Natarbuq [in hamán "Náder Beyg" ast.]; Rawid-xán; Qázán-qurtak [In rixt e digar e "Qázán gord" ast. Qázán qurtak yá Qazan qurtak, rixt e viźe baráye riwxand e gord yá qahremán e qázán (yá xalij) ast.]*

blimpish adj *Natarbuqi; Rawid xáni; Qázán-qurtaki/ Qazanqurtaki*

blind adj **1** *kur; nábiná, "Hamco nábináyi ke wabi dar... oftáde bud va..." (ZBP, L3666, GS); "Hakimi dar án tárix az Sarandib ámade bud ke dide ye nábiná rouwan hamikard..." (ZBP, L3783, GS); bidide; "Az in kine bargawtan ommid nist -- Wab o ruz bididegán rá yeki-st.".(ZBP, L6390 SF). az yek cewm mádarzádi/ kur/ nábiná budan. (yek ádam e) kur/ nábiná/ bidide.* **2** *nábiná; kur; bidide. dabestán/ ámuzewgáh e nábináyán/ bididegán.* **3** **blind (to sth)** *kur budan be; kuri. //Man engar kur budam ke nafahmidam be ce bimi docár budim. Ákhá ye/ kástihá ye* [faults] *doxtare rá pák nemibinad. Engár pák cewmánaw kur ast o ákhá ye/ kástihá ye doxtare rá nemibinad.//.* **4** (**a**) *(pendárin) kurkuráne; kur; kurdeláne.* blind hatred/

obedience/ prejudice. *bizári* [hatred] *ye kur/ kurdeláne; farmánbordári ye kurkuráne/ con gusfandán; piwdávari* [prejudice] *ye kurkuráne.* love/ faith that is blind. *ewq e/ duwárm e kurkuráne; imán e/ bávar e kurkuráne.* (**b**) *legám-gosixte. harjá juri tarjome miwavad. //*the blind forces of nature/ destiny. *niru ye legámgosixte ye sepehr/ garde we gardun/ xim* [nature]*; dast e sarnevewt* [destiny]. *docár e xawm e kur budan; az xawm kur gawtan; jelo ye cewm e kasi rá xun gereftan;/ zard kardan va dast-o-páy e xod rá gom kardan;* [panic]*// docár e tufán e xawm gawtan.* blind haste/ speed. *wetáb e/ tajá ye* [speed] *kur/ kurkuráne.//.* **5** *penhán; kur, puwide, "Be xáwák karde sar e cáh kur -- ke mardom nadidi na cewm e sotur." (ZBP, L7018 SF). darwi* ye/ daráygáh** [entrance] *e penhán/ puwide/ kur/ nápeidá. //yek ráh e penhán/ puwide/ kur/ nápeidá. yek pic/ xam/ cam e kur/ bidid.//.* **6** *(baráye havápeimá) parváz, newastan va barxástan e kur/ bidid. //kur/ bidid forudámadan/ newastan; bá dastgáh, bidid forudámadan.//.* **7** **(as) blind as a bat**. *kur; kur-e-kur; bábáquri. //Bi eynak kur-e-kur e/ hic nemibinad. Bi eynak bábáquri-ye.//.* **turn a blind eye (to sth**) *nádide gereftan. cewmpuwi/ didepuwi kardan. //Sarparast dir ámadan e kármandánaw rá nádide migereft.//.* **the blind leading the blind**, *(dastán) Kuri asákew e kur e degar wavad/ bovad; "Kasi rá kojá kur bod rahnemun -- bemánad be ráh e deráz andarun." (PAF, #8266); "Har ánku záq báwad rahnamáyaw -- Be gurestán bovad peivaste jáyaw." (PAF #8635, Vis o Rámin)*

the blind *nábináyán; bididegán; kurán. dabestán/ ámuzewgáh e nábináyán/ bididegán*

blind adv **1** *kur; bidid. kur/ bidid ránandegi kardan/ parváz kardan.* **2** **blind drunk** *mast e mast; siyáh mast.* **blind-man's buff** *(bázi ye) kuram-kamewam/ gamewam; kurbázi; kurká* [kur + ká; ká = káye <Mázandaráni va Gonuyi/ Náyini <kádag (Pahlavi)]*

blind[2] v **1** *kur/ nábiná gardánidan/ kardan. barq/ varq/ rouwanáyi ye kurkonande. //(Nur e/ rouwanáyi ye) Áftáb kuraw kard. Sarbáz dar tarkew kur gawt.//.* **2** **blind sb (to sth)** *(pendárin) cewm e xerad e kasi rá kur kardan. //Ewq e án javán u rá pák kur karde/ cewm e xeradaw rá kur karde (va ákhá ye/ kástiháye u rá nemibinad.)//.* **3** **blind sb with science** *kasi rá bá dánew/ dánew e fanni ye xod gij kardan.*

blind[3] n **1** **(window-) shade** *parde ye lule-wo; powt e dari; parde ye kerkeryi. //Pardehá/ kerkerehá rá kewidan/ páyin kewidan/ bálá kewidan/ bálá zadan.//.* **2** *sarpuw; ru ye kár; baháne. //Kár e xawáyáyiyaw** [political] *sarpuwi baráye áyawti*/ jásusi bud. Be rásti áyawt*/* [spy] *bud ammá zir e sarpuw e xawáyáyi*/* [political] *kár mikard.//*

blind alley **1** *(kuce ye) bon-bast.* **2** *(pendárin) bonbast.*

blind date *didár e noxost/ noxostin didár (miyán e yek zan va mardi ke hamdigar rá nemiwenáxteand.)*

blinder n *(Dar Engelestán- zabán e kuce) meygosári; wádxári. be meygosári raftan; sari be xomre zadan.* **2** *gol káwtan; wáhkár zadan/ kardan. gol káwtan; wáhkár zadan. //Darváze rá ke vápasin bár báz kardand, berásti gol káwtand.//*

blindfold v *cewmán e kasi rá bastan. cewmán e gerougán/ zendáni rá bastan.*

blindfold n *cewmband*

blindfold adj, adv *(bá) cewm-baste. //Cewm-baste (ham) mitavánam án kár rá bekonam.//*

blindly adv *kurkurne*

blindness n *kuri; nábinyi*

blind spot **1** *lakkey ye kur; xál e kur; kurxál*.* **2** *(dar ránandegi) kurgáh; jáy e kur/ bidid. //Rádeyi*/ máwini ke dáwt az man jelo mizad nadidam, dar kurgáh e man bud/ az u did nadáwtam.//.* **3** *(xárdári) bilmaz budan; darbáre ye... az bix Arab budan; az... hic nadánestan. //Tárix yeki az cizháyi-st ke darbáreaw hic/ cizi nemidánad. Az/ dar tárix bilmaz ast. Dar tárix az bix Arab ast.//*

blink v **1** *cewmak zadan; pelk zadan; cew zadan. //Az rouwanáyi ye áftáb (peivaste) cewmak/ pelk mizad. Cand/ candgáh/ tá kei mitaváni bi cewmak zadan/ bi pelk zadan/ (bi cewm zadan) xire negáh koni/ xire bengari/ zol bezani?//.* **2** *cewmak zadan; su-su zadan. //Ceráqhá ye bandar dar ásu** [horizon] *cewmak/ susu mizad.//.* **3** **blink the fact (that...)** *az... cewm puwidan; nádide gereftan. //Nemitaván az tabáhi ye hirbáni** [economy] *ye kewvar cewm puwid.//.* **4** **blink sth away/ back** *foruxordan (awk e xod rá). //Bá inke/ garce áwkárá wuride bud ammá deliráne awk e xod rá foruxord.//*

blink n **1** *cewm zadan; cewmak zadan; pelk zadan.* **2** *susu zadan; daraxwew e nágaháni.* **3** **on the blink** *(baráye carxowthá/ máwinhá) pet-pet kardan; bad kár kardan; xaráb budan. //Carxowt e raxtwuyi pet-pet mikonad/ xaráb ast.//*

blinkered adj **1** *(baráye asb) dárá ye cewmband/ cewmpuw.* **2** *(pendárin) kurdel; kurandiw; bibinew. kurdeli; kurandiwi* [attitude]

blinkers; **blinders**: *cewmband/ cewmpuw (e asb)*

blinking *kufti; zahremári.* It's a blinking nuisance. *(anáyin) kufti; kufti dard e sar bozorgi-ye; zahremári; zahremári dard e sar bozorgi-ye*

blip n **1** *(ru ye parde ye rádár va mánand e án) su-su; truske* (<Hourami, Kurdish).* **2** *taq; darq; jereq*

bliss n *huram; hurám; huran?; rámew; yán; widá*; witáy* [<Pahlavi, ZBP, C4414, MK, BF)]. "Dar e xorrami bar saráyi beband -- Ke báng e zan áyad az ánjá boland!" (Sa'di). Yek zendegi ye xorram/ huram; hurami/ hurámi; xorrami* [a life of bliss]. *//Bá hamsar e xod huram/ hurám/ xorram zistan. Emruz nabáyad sar e kár beravam. Zehi baxt e xow/ xowbaxti/ xorrami!//*

blissful adj *huram; hurám; xorram; wád; wádán; wádáb. (riwxand) //Xowbaxt án ke korre-xar ámad, oláq raft.* [(ironic) blissful ignorance]//

blissfully adv *huram; hurám; xorram; wád; wádán; wádáb*

blister n **1** *áble; tával. //Quzakháyam az in kafw e/ muze ye tang áble karde/ zade.//.* **2** *áble; tával (con rang e dar, va mánand e án)*

blister v *tával zadan; áble kardan/ zadan. //Páyam zud tával mizanad/ áble miwavad/ mikonad. Rang zir e áftáb e dáq tával/ áble zad.//*

blistering adj **1** *suzán; saxt; tond; tiz. //Davandegán tiz davidan gereftand.//.* **2** *niwdár; talx. wuxi* [sarcasm] *ye nekuhewi* [scorn] *niwdár/ talx*

blisteringly *niwdár; talx*

blister pack *ja'be áyne.*

blithe adj *wád; wádáb; wádán; sarmast; xow-behál. sarmasti; xowbeháli* [lack of concern]. *(ádam e) wádán/ sarmast/ xowbehál* [a blithe spirit]

blithely adv *bá wádábi; sarmastáne. //Sarmast bud o nemidánest* [blithely unaware of] *ce dard e sari/ dard e sar e bozorgi padid ávarde.//*

blithering adj *náb; xár, harjá juri tarjome miwavad. //Ey káná ye badbaxt!//*

B Litt abbr *kutáhwode baráye* [Bachelor of Letters]. *vidyár*; vidyár* dar adabiyát/ soxan. Dar zabán e Engelisi dareje ye vidyári* dáwtan. Vidyár* dar zabán/ adabiyát e Engelisi budan* [B Litt in English]. *//Marján e Gorji vidyár*; vidyár* e adabiyát/ soxan.//*

Blitz n **1** *wabixun/ ruzxun (beviże havávi); áfand; táxt; tak e (havávi ye) barqásá. Bar páygáhhá ye/ ámájhá ye dowman wabixun/ ruzxun e havávi wabixun/ ruzxun e havávi zadan. Bar páygáhhá ye/ ámájhá ye dowman áfand e/ táxt e/ tak e havávi ye barqásá ávardan.* **2** **the Blitz** *wabixunhá ye/ ruzxunhá ye havávi ye barqásá ye Álmánhá be Engelestán dar sál e 1940.* **3** **blitz (on sth)** *(pendárin) (anáyin) bar... táxtan. //Emruz bar áwpazxáne táxtam va aknun ánjá pák-e-pák/ berásti pák ast.//*

blitz v *wabixun/ ruzxun zadan; barqásá bar cizi/ kasi táxtan/ tak ávardan/ ásib resándan. //Besyári wahrhá dar jang saxt ásib didand.//*

blizzard n *barf-kulák (M Moqaddam); kulák e barf; dame (ZBP, C4430, FM)*

bloated adj **1** *pofálu; pof karde; bádkarde. //Candán xordeam ke wekamam bád karde.//.* **2** *(pendárin) fisu; be xod bád kardan; bád dar damáq andáxtan*

bloater n *wáh-máhi ye dudi ye wur.*

blob n *táppe; qolonbe. yek táppe/ qolonbe rang/ mum/ xáme*

bloc n *goruh (goruhi az kewvarhá yá kumalhá** [parties] *ke ármáni yeksán dáwte báwand.). //goruh e kewvarhá ye xoráyánik*/ xorvaránik*//*

block n **1** (**a**) *xewt; taxte. yek xewt e sáruj; yek xewt sang e xárá, marmar va mánand e án.* (**b**) *konde; sendán. konde/ sendán baráye xord kardan e cub va digar cizhá. sendán e guwt-foruwán.* (**c**) **the block** *(dar gozawte[!!]) konde ye sar-bori; konde ye gardan-zani. baráye gardan zadan raftan/ ferestáde wodan.* **2** *(bázice) ájorak. yek dast ájorak e sáxtemáni baráye bázi ye baccehá.* **3** *borj; sáxtemán e bozorg e cand-áwkube; harjá juri tarjome miwavad. //sarácegán* [blocks of flats]. *divánsará* [an office block]. *ásemánxaráw; borj.//.* **4** *párce zamin; yek dast sáxtemán/ saráy/ xáne. //gerd e yek párce zamin/ yek dast sarácegán/ yek dast sáxtemán gawt/ gawti zadan.* [go for a walk round the block]//. (**b**) *kuce; xiyábán.* He lives three blocks away from here. *Saráyaw/ xáneaw se kuce/ xiyábán páyintar* [three blocks away] *(az injá)/ ast.***5** *yek dast; cekki (bá kárváźe). yek dast sandali/ newim dar namáyewxáne. yek dast bahr/ sahm. cekki sandali/ newim/ já gereftan.* **6** *yek xewt káqaz.* **7** *karp* (<"karp" Pahlavi < kehrp (Avestáyi))* [piece of wood or metal with designs engraved on it for printing]. **8** *band; gir; baźmak (ZBP, C112, FM). band/ gir/ baźmak dar lule/ návdán/ lule ye zeh-áb.* [sewer]. //(fig) the government's stubborn attitude was a

block to further talk. *(pendárin) sarsaxti ye/ wive ye sarsaxtáne ye warvin** [government] *jelo ye goftoguhá ye biwtar rá gereft. Sarsaxti ye warvin* ráh e goftogoguhá ye biwtar rá bast.//.* **have a block (about sth)** *gir e raváni dáwtan; az negaráni/ wuridegi cizi rá nafahmidan/ darnayáftan...; //baráye dánew e womár gir e raváni dárad. Sar e/ baráye dánew e womár maqzaw band miáyad.//.* **block and tackle** *qerqere va rismán.* **block diagram** *nemudár e xewtvár; xewtváre*.* **block letter**; **block capital** *mahvát*; vát e dorowt. dar bargeyi jáhá ye tohi rá bá váthá ye dorowt por kardan.* **block vote**; **card vote** *ráy e cekki; ráy e goruhi*

block[2] v **1** (**a**) **block sth (up)** *(gir kardan va) band ávardan; gereftan. //zeh-ábi* [sewer], *lule yá ráh e zehkewiyi ke gel/ barg e xowk dar án gir karde va band ámade báwad./ Gel/ barg e xowk va mánand e án zeh-áb rá gerefte./ Barf e sangini/ geráni hame ye ráhhá ye Qazvin rá dárad band miávarad. Anbuh e mardom ráhrohá va dar-rouhá* [exits] *rá band ávard. Damáqam/ biniyam kip gerefte.//.* (**b**) *jeloy e... rá gereftan; ráh e... rá bastan. Ráh e (piwravi ye) dowman/ hamestár rá gereftan/ bastan. //Egnest** [accident] *dar miyán e wahr máye ye ráhbandán gawt./ Ǻn egnest* dar miyán e wahr ráhhá rá band ávard. Sarsaxti* [intransigence] *ye warvin*/* [government] *jeloy e piwraft e goftoguhá rá gereft.//.* **2** *az bekár bordan yá hazine kardan e pul, sarmáye va mánand e án jelogiri kardan. //Pul yá sarmáyeyi rá bastan va nahewtan/ nagozáwtan ke be kár oftad./ lire ye baste; bastan e lire; jelo ye kárbord e/ kár bá lire rá gereftan/ bastan* [blocked Sterling].//. **3** *(dar tapkáye* =* cricket*) jelo ye tup rá bastan/ gereftan.* **4** **block sth in/ out** *naqwe ye cerknevis kewidan. //naqwe ye cerknevis e xáneyi/ saráyi rá kewidan/ rixtan.//.* **block sth off** *jáyi rá az já ye digar be komak e band yá divár yá ráhbandán jodá kardan/ bastan.; be... barávardan, "Aknun dar e in kahf barárid be gel va sang va ostovár konid tá bemirand." (ZBP, L43 TB). //Pásbánán pas az tarekidan/ tarkew (e bomb) án xiyábán rá bastand.//*

blockage n **1** *gir; darband; baźmak. gir/ baźmak dar yek sorxrag/ ráh e zeháb* [sewer]*/ ráh e gandáb.* **2** *band ámadan; gir kardan.*

blockade n **1** *(bandari yá jáyi rá) bastan; ráh e dastrasi be bandari yá jáyi rá bastan/ forugereftan.* **2** **break/ run a blockade** *(baráye kawti) darbandi rá wekastan; az ráhbandáni gozawtan.* **lift/ raise a blockade** *darbandi rá az miyán bardáwtan; ráhbandáni rá gowudan.*

blockade v *ráh e (wahri/ bandari va mánand e án rá) bastan; (wahr, bandar va mánand e án rá) forugereftan. //Kawtihá ye dowman ráh e bandar rá bastand. Kawtihá ye dowman bandar rá forugereftand.//*

block-buster n (infml) **1** *bomb/ tup e bozorg o porzur; bomb/ tup e xánexarábkon.* **2** *náme/ ketáb yá filmi/ celpardi* ke áväzeaw rá dar wahr afkande báwand; janjáli/ bolandáváze. ketáb yá filmi bolandáváze.* **3** *(dar bázár) mordexor*

block-busting n *(dar bázár) mordexori*

blockhead n *(anáyin) bol, "Man bol-am, xod rá agar zaxmi zadam bar xod zadam -- V-ar be tarrári robudam, raxt e tarrári ce wod?" (ZBP, C134 FM, Moulavi)*

blockhouse n **1** *sangar.* **2** *(dar Ǻmriká; dar gozawte) deź (cubin)*

bloke n *(dar Engelestán; anáyin) ádam; mard*

blond n, adj (also of a woman usu **blonde**) *bur; zardmuy. //Ǻn doxtar e muburi ke diwab bá to didam ki/ ke bud?//*

blood n **1** *xun. xun dádan. //Dar án egnest** [accident] *saxt xunrizi kard. Dar án jang xeili xunhá/ basi xun rixte wod.//.* **2** *(beáyin) xun; dude; tabár; neźád. //az xun e/ dude ye Wáhán e aviźe. az yek xun-and/ dude-and.//.* **3** *(kohan; dar Engelestán) źigul; susul.* **4** **bad blood (between A and B**) *bizári ye dosuye; áriq; dowmani. //Miyán e án do xáneváde dowmani dirine ast. In do xáneváde be xun e ham tewne-and.//.* **be after/ out for sb's blood** *Ǻhang e ján e kasi rá kardan. kasi rá xástan kowtan. pedar e kasi rá darávardan. Be xun e kasi tewne budan. //(be wuxi) Báz emruz dir sar e kár ámadam/ dir kardam. Ǻqám/ Xánum mixád man-o bekowe/ pedaram rá darbiyáre.//.* **be/ run in one's/ the blood** *tu ye xun e/ gouhar e/ xim e kasi budan. //Besyári az xiwán e man musiqidán-and/ navázande-and, musiqi dar xun e má-st.//.* **blood and thunder** *(anáyin) [con dástán; namáyew; celpard*/ film] jangi; bezan-bekow. Yek dástán e jangi/ bezan-bezan/ bezan-bekow.* **blood is thicker than water** (saying) *(dastán) Wamwir qaláf e xodaw rá nemiborrad. Agar kásni talx ast az bustán ast. (PAF).* **sb's blood is up** *xun e kasi juw ámadan. xun jeloy e cawm e kasi rá gereftan; kárd zadan va xun e kasi darnayámadan. //Pas az in downámhá ke xordam, rásti xunam juw ámade!; Pas az in downámhá ke xordam, agar kárdam bezani xunam dar nemiyád!//.* **(like getting/ trying to get) blood out of/ from a stone** *con cub e azgil budan; jun be ezráyil dádan ammá pul/*

yá.... be kasi nadádan. //Gereftan e afzáyew e dastmozd dar in bongáh az kandan e cub e azgil saxt-tar ast.//. **(have sb's) blood on one's hands** *dast e kasi be xun e kasi álude budan. //Xodkámeyi ke dastaw be xune besyári kasán álude/ áqewte ast.//.* **make sb's blood boil** *xun e kasi rá be juw ávardan. //Ánjur ke bá bacceháyaw/ farzandánaw raftár mikonad xun e ma rá be juw miávarad.//.* **make sb's blood run cold** *xun dar tan e kasi bázistádan; kasi rá xowk zadan. //Az didan e án morde xowkaw zad/ xun dar tanaw bázistád.//.* **new/ fresh blood** *hamvandán* [members] *e javán/ nou/ táze; xun e táze. //In dálá** [company] *saxt niyázmand e xun e táze/ hamvandán e javán ast.//.* **of the blood (royal)** *az dude/ dudemán e wáhi. wáhzádeyi az dude ye wáhán*

blood[2] v *(be sag-tule ye tázi baráye noxostin bár) xun cewándan.* **2** *(pendárin) baráye noxostin bár dast be kári zadan; baráye noxtin bár kasi rá be kári vádáwtan; bár e noxost e kasi budan. //In noxostin bári-st ke baráye kewvaraw be ávard miravad, hanuz mazze-aw rá nacewide.//*

blood bank *bánk e/ ganj e xun*

blood-bath n *kowtár. //Dar án jang juy e xun ráh oftád.//*

blood-brother n *bá xun e ham peivand e barádari nevewtan*

blood count *womárew e guycehá* [cell] *ye xun*

blood-curdling adj *sahmgin; jánxaráw; harjá juri tarjome miwavad.: faryádi/ jiqi jánxaráw; dástáni sahmgin/ delxaráw*

blood-donor n *dahande ye xun; xun dahande.*

blood-feud *kowt o kowtár; be xun e ham tewne budan.*

blood group; **blood type** *goruh e xuni. //Goruh e xuniye u A ast.//*

blood-heat n *garmá ye hanjár* [normal] *e xun/ tan e mardom (37C dareje ye sántigrá yá 98.4 dareje ye Farenheit.)*

blood hound n *sag e tázi; sag e wekári*

bloodily adv *bá xunrizi; xunxáráne*

bloodless adj **1** *sefid; bi xunrizi. yek kudetá ye/ barandázi ye sefid; yek farvard** [revolution] *e bi xunrizi/ sefid; yek piruzi ye bixunrizi.* **2** *kamxun; rang-paride. //Guneháyaw/ lopháyaw rang-paride ast.//.* (**a**) *(pendárin) bihál; biramaq; biján.* (**b**) *biján; biramaq; bihál*

blood-letter n *ragzan; xungir; tangu; tungu*

blood-letting n *xungiri; ragzani.* **2** (infml) (**a**) *(anáyin) xunrizi; kowtár.* (**b**) *setize ye saxt. //In jang o setiz dárad nám e kumal** [party] *rá be lajan mikewad/ tabáh mikonad.//*

blood-lust n *xunigari; xunxári*

blood-money n **1** *puli ke be kasi baráye kowtan kasi pardázand.* **2** *pul e xun; xun-bahá*

blood-orange *guneyi portoqál e tusorx/ xuni.*

blood-poisoning; **toxaemia** n *cerk kardan e xun*

blood pressure *fewár e xun. fewár e xun e kasi bálá yá páyin budan. (pendárin) fewár e xun e kasi rá bálá bordan; xawmgin kardan; xun e kasi rá be juw ávardan. //Xawáyágarán*/* [politicians] *hamiwe xunaw rá be juw miávarand.//*

blood-red adj *be rang e xun; xun-fám; xuni. //Náxonháyaw qermez e xuni/ be rang e xun/ xunfám bud. náxonhá ye qermez e xuni/ xunfám.//*

blood-relation *peivand e/ xiwávandi ye xuni.*

bloodshed n x*unrizi; kowtár. //Do su átawbas kardand tá az xunrizi/ kowtár e biwtar jelogiri gardad.//*

bloodshot adj *(cewm) con káse ye xun/ porxun. //Cewmánaw az bixábi mánand e do káse ye xun (wode) bud.//*

blood sports *wekár*

blood-stained adj **1** **stained with blood** *xunin; xuni; xunálu; xunálud. pirhani xuni.* **2** *(pendárin) xunxár; harjá juri tarjome miwavad. //námvar be xunxári; xunxár; dastgáh e farmánraváyi ye/ xawáyáyi* ye xunxár; yek sástár*/ yek farmánravá ye xod-káme ye xunxár.//*

bloodstock n *asbán e neźáde/ aviźe* [of good breed/ noble]

bloodstream n *gardew e xun; rag. dáru rá dar rag zadan*

bloodsucker n **1** *zálu; jánevar e xunáwám.* **2** *(pendárin- anáyin) zálu*

blood test *ázmáyew e xun*

blood thirstily adv *xunxáráne*

blood thirstiness n *xunxári*

blood thirsty adj **1** (**a**) *xunáwám; xuni. yek ádamkow e/ kowandeyi xunáwám; tireyi/ tabári xunáwám; jangávari/ jangjuyi/ razmávari* [warrior] *xuni/ xunáwám/ xunxár.* (**b**) *xunxár; xunáwám; tewne be xun. jangjuyi/ razmávari* [warrior] *xunxár/ xuni.* (**c**) *xunxár; xunáwám; tewne be xun. binandegáne/ tamáwáciyán e tewne bexun.* **2** *(baráye náme/ ketáb, namáyew, celpard*/ film va mánand e án) jang o xunrizi*

blood transfusion *xun zadan; xun dádan; xun-dahewn.*

blood-vessel n *rag; siyáhrag; sorxrag; muyrag. páre wodan/ tarekidan e yek rag*

bloody[1] adj (**bloodier**; **bloodiest**) **1** *xunálu (porxun); xunálud (álude be xun). //Raxtaw/ jámeaw páre va xunálud/ xunin bud./ kasi rá zadan va xundamáq kardan. [(Persian proverb) Bezanam xundamáq miwi; Nazanam qolcomáq miwi!";* If I hit you you'll get a bloody nose, If I don't hit you, you'll be a bully!*"].//.* **2** *bá xunrizi; bá kowtár e xunin. yek jang e xunin/ bá xunrizi ye faráván.* **3** *xunáwám; xunxár; xunin. yek kár e xunin/ xunxáráne; yek kowtár/ ádamkowi ye xunin; sástári*; xunxár/ xunáwám*

bloody v (pt, pp **bloodied**) *xuni/ xunin/ xunálud kardan; xunin o málin kardan; be xun áqewtan*

bloody[2] adj, adv **1** *(Dar Engelestán; anáyin) harjá juri tarjome miwavad. //pák; bi-cun-o-cerá; saxt; bozorg. pák carand/ yáve* [bloody nonsense]*./ In bast-newini ye kármandán e ráháhan dard e sar e bozorgi-st* [bloody nuisance]*./ Ce bihude/ ce bihudegi, hadar dádan zamán rá!* [a bloody waste of time!]. *Ce xoráki!; Ce xorák e xubi (bud)!//.* **2** *(baráye newán dádan e xawm yá ranjew) harjá juri tarjome miwavad. //Ce qalat mikoni?; Ce gohi dári mixori?* [What a bloody hell are you doing?]. *Be toxmam!; Be toxmam ham nist!; Be darak!* [I don't bloody care!]*.//.* **3** *(dar Engelestán; anáyin) (baráye farmán e xawmámiz) harjá juri tarjome miwavad.: "Man bá to nemiáyam/ Man báhát nemiyám!", "Qalat mikoni nemiyáy/ Goh mixori nemiyáy, sareto mizári já ye pát, xub ham miyáy!"* ["Yes you bloody well are!"]

bloody-minded adj *(Dar Engelestán- anáyin) kalle-xar; sarsaxt; dard-e-sar. //Hame kas in ráy/ áhang rá pazirofte. Cerá to báyad conin kalle-xar/ dard-e-sar báwi?* [Why must you be so bloody-minded?]//

bloody-mindedness n *kalle-xar/ dard-e-sar budan*

bloom n **1** *gol; wokufe. //In gol e sorxhá berásti golhá ye zibáyi dárand.//.* **2** *gol; yek-e-yek. Dar gol e javáni budan. //Gol e javáni ye xod rá az dast dáde budan.//.* **3** *porz (e ruy e mive yá barg e reside).* **4** **in (full) bloom** *gol kardan; porgol budan. //Hengámi ke gol e sorxhá gol mikonand báq saxt zibá-st. (Pendárin) Wáygari** [genius] *ye u saxt wokufá/ wokufán bud.//.* **take the bloom off sth** *gol e cizi rá cidan; xowkándan; paźmordan; paźmorándan. //In setizehá ye payápei gol e zendegi ye zanáwuyi ye ánán rá cid/ paźmord/ xoskánd/ paźmoránd.//*

bloom v **1** (**a**) *gol dádan; gol kardan; wokufe dádan; wekoftan; tandidan; tondidan. //Narges* [daffodil] *va korkom* [crocus] *bahár miwekofad/ gol midahad.//.* (**b**) *(pendárin) gol kardan; wokufá gawtan/ wodan. //Dustiyemán gol karde/ dárad wokufá miwavad.//.* **2** **bloom (with sth)** (**a**) *porgol budan; qarq e gol budan. //Báq por az/ qarq e wokufehá ye bahári-st.//.* (**b**) *wokufá budan; (tan)ábádán budan; táze budan; daraxwidan. //Gole tandorosti va wádemániyewán bud. Gol az golewán wekofte bud.//*

bloomer n *(dar Engelestán; anáyin) laqzew e bozorg/ loppi; ridemán/ ridemun. //Laqzew e loppi kard. Gand zad. Ridemun kard.//*

bloomers n *walvár kutáh e zanáne (ke sar e zánuháyaw hamkewide wode); walvár qadaki. yek walvár e qadaki*

blooper n *(beviźe dar Ámriká) laqzew e bozorg; xit káwtan; ridemán*

blossom n **1** *wokufe; gol; kubál; kupale; kupál; kupal.* **2** *wokufe; gol; kupal; kupale. wokufe ye/ kupale ye sib, gilás.* **3** *por wokufe. //Deraxtán e sib por wokufe-and.//.* **4** *bahár. //bahár e nárenj* [orange blossom]//

blossom v **1** *wekoftan; wokufe dádan; gol kardan. //Emsál deraxtán e gilás zud wekoftand/ wokufe dádand.//.* **2** **blossom (out) (into sth)** (fig) (**a**) *wokufá wodan; wekoftan. yek dusti ye wokufá. yek hanbázi* [partnershi] *ye wokufá. //Motsárt xeili zudras/ dar áqáz e javáni dar kár e nevewtan e musiqi wokufá gawt/ gol kard. Doxtarak wekofte zan javán e zibáyi gawt.//.* (**b**) *sarzendetar/ wádábtar wodan; Harjá juri tarjome miwavad. //Dar gozawte/ piwtarhá xeili kamru bud, ammá aknun kamkam ruyaw báz wode.//*

blot[1] n **1** *lak; lake. Bargi (az káqaz) por az lakkehá ye jouhar.* **2** **blot on sth** *(pendárin; xárdári) lakkedár gawtan. //Dargiriyaw* [involvement] *dar án rosváyi* [scandal] *námaw rá lakkedár kard.//.* **3** **a blot on sb's/ the escutcheon** *(wuxi; riwxand) kus e rosváyi; rosváyi; lakke ye nang.* **a blot on the landscape** *dast e xar. //Án kárxáne ye nousáz con yek dast e xar cewmandáz rá xaráb/ tabáh karde/ az rixt andáxte.//*

blot[2] v (**blotted**) **1** *lak kardan; lakke kardan. Daftar e varze/ mawq por az lakkehá ye jouhar.* **2** *bá (áb)xowk-kon xowk kardan. //jouhar e rixte rá bá xowk-kon xowk kardan; káqaz e xod rá bá (ábxowk-kon) xowk kardan.//.* **3** **blot one's copy-book** *piwine ye xod rá lakke-dár kardan. //Yek tasu* [hour] *sar e kár dir ámad va piwine ye xod rá lakke-dár/ xaráb kard.//.* **4** **blot sth out** (**a**) *siyáh kardan. //Dar án náme candin váźe rá (bá jouhar) siyáh karde budand.//.* (**b**) *pák puwándan; penhán kardan. //Abri setabr pák jelo ye did rá gereft.//.* (**c**) *(pendárin) zodudan (andiwe, yád, yádmánhá va mánand e án rá)*

blotch n *lak; lakke; lak-o-pis. Roxsáraw puwide az lakhá ye qermez e zewti bud.*

blotched, blotchy adj *lak-lak. pust e lak-lak.*

blotter n *(yek barg e bozorg káqaz e áb) xowk-kon*

blotto adj *mast-e-mast; siyáh-mast. //Diwab mast-e-mast budi.//*

blouse n **1** *yal; wabi; wavi. //Yal o dáman/ wabi va dáman be tan dáwt.//.* **2** *nimtane (ye sarbázán); xeftán*

blow[1] v (pt **blew,** pp **blown** or in sense 12 **blowed). 1** *vazidan (bád ámadan). //Tond-bád bud. Bád e saxti mivazid.//.* **2** *fut kardan; daftan; damidan; pofsidan; pof kardan. //Tond-bád bud. Bád e saxti mivazid.//.* **2** *fut kardan; daftan; damidan; pofsidan; pof kardan. //Xub/ saxt fut nemikoni/ nemidami!/ Xorák e xod rá fut kardan. Angowtán e xod rá damidan va garm kardan./ Pásbán az man xást ke dar yek kise ye pelástiki bedamam./ Poki be sigáraw zad o rewteyi dud birun damid.//.* **3** *az vazew e bád jonbidan. //Muháyi ke dar vazew e bád in su va án su miravad.//.* **4** *bá damidan be rixti viźe darávardan. sigár kewidan/ dud kardan va parhunhá ye dud birun damidan. //(dar áb e sábun damidan va) ábsavárán/ hobáb padid ávardan. wiwe damidan.//.* **5** *damidan (con bá dam). bá dam (e áhangari) damidan.* **6** (**a**) *zadan (con buq/ weipur); kewidan (con sut). buq/ weipur zadan. //Dávar sut zad/ kewid.//.* (**b**) *zadan/ kewidan (con sut, buq). //qorrew e weipurhá; weipurhá ke mizadand.//.* **7** *paridan; boridan ;suxtan. //Fiyuzi/ bandigi* parid/ borid/ suxt. Yek fiyuz/ bandig* rá suzándam.//.* **8** *tarekándan. //Dozdán gáv-sanduq rá tarekándand.//.* **9** *(zabán e kuce) pate ye kasi rá be áb dádan; pate ye kasi be áb oftádan; mowt e kasi báz wodan. //Mowt e án áyawt/ jásus báz wod. Pate ye án áyawt bar áb oftád.//.* **10** **blow sth (on sth)** *(anáyin) hazine ye hengoft kardan; be bád dádan. //Baráye yek cáwt/ xorák 150 dolár rá be bád dádan.//.* **11** *xaráb kardan; tabáh kardan; az dast dádan; ridan. //Xub ávarde bud ammá baráye didár va goft-o-gu dir resid/ dir kard va kár rá tabáh/ xaráb kard.//.* **12** (pp **blowed**) *(anáyin) (beviźe be rixt e farmáyew va newán dádan e xawm, wegeft va mánand e án bekár miravad) ah; nefrin bar...!; harjá juri tarjome miwavad. //Ah! otobus/ masráde* raft/ behew naresidim. Wegeftá!* [blow me!] *Hargez gomán nemikardam to rá dobáre bebinam. Nefrin bar man* [I'm blowed] *agar bogzáram bá to conán raftári konad!//.* **13** *(zabán e kuce; dar Ámriká) nágahán az jáyi raftan; jim wodan; dar-raftan.* **14** **blow the gaff** *pate rá be áb dádan; lou dádan.* **blow hot and cold (about sth)** *(anáyin) dodel budan; dodeli newán dádan. //Darbáre ye inke zan begirad yá na dodel ast.//.* **blow (sb) a kiss** *baráye kasi buse ye/ bus e (haváyi) ferestádan.* **blow one's/ sb's brains out** *bá zadan e tir dar kalle ye xod xodkowi kardan; bá zadan tir dar kalle ye kasi u rá kowtan.* **blow one's/ sb's mind** *(zabán e kuce) wáx darávardan; máye ye wáx darávardan e kasi gawtan/ wodan; boz rá ceráqpá kardan.* **blow one's nose clear** *(damáq e/ bini ye xod rá) fin kardan.* **blow one's own trumpet** *manam manam kardan; be xod bálidan; bád dar damáq e xod andáxtan. pawudan (riwe ye zamán e aknun "pawáy-").* **blow one's stack** *az já dar-raftan; az kure dar-raftan; átewi wodan.* **blow the whistle on sb/ sth** *moc e kasi rá gereftan; xer e kasi rá beviźe hengám e kár e badi gereftan.* **15** **blow (sb/ sth) down, off, over, etc** *bá vazew e bád/ bá fut bordan yá raftan. Harjá juri tarjome miwavad. //Bád koláham rá bord. Bád zad va dar rá báz kard. Tufán cand dudkew rá sarnegun kard/ xábánd* [blew down]. *Nazdik bud bád ma rá bebarad/ zamin bezanad. Bád kawti rá borde be sanghá zad/ kubid. Tarkew e bomb/ tup* [bomb blast] *do rahgozar rá zamin zad (/zade be án suy e xiyábán andáxt.). Gard-o-qobár e ru ye ketáb rá fut kard.//.* **blow in/ blow into sth** *sar residan; nágahán tu ámadan; sarzade ámadan. //Negáh kon/ bebin ki sar-resid!//*

blow out (**a**) *bá vazew e bád yá fut xámuw wodan. //Yek kasi dar rá báz kard o wam xámuw wod.//.* (**b**) *(az cáh e gáz yá naft) favváre zadan; paridan; jahidan.* **blow itself out** *(baráye tufán va mánand e án) xámuw wodan; forunewastan; foruxábidan; forukew kardan; forukewidan.* **blow sth out** *xámuw kardan; kowtan; newándan*

blow over *be xeyr gozawtan; bi án ke ásibi yá ziyáni zadan separi wodan/ gozawtan; bexubi separi wodan. //Wab tufán wod ammá be xeyr gozawt. In rosváyi bi án ke ziyáni beresánad bexubi/ zud separi xáhad wod.//*

blow up (**a**) *tarekidan. Tup/ bomb tarekid. //Yek pásbán ke dar ráde*aw/ máwinaw min/ tale-tup kár gozáwte budand* [booby-trapped car] *tarekid va mord.//.* (**b**) *nágahán áqáz wodan; gereftan. harjá juri tarjome miwavad. //Dárad tufán miwavad/ migirad* [is blowing up]. *(pendárin) Vápasin soxanráni ye*

*farbod** [president] *tufáni xawáyáyi**/ [political] *bar pá karde ast.//.* (**c**) *az já dar-raftan; az kure dar-raftan; átawi wodan. //Az womá puzew mixáham az kure dar-raftam be womá paridam.. Az in ke az já dar-raftam va be womá parxáw kardam puzew mixáham.//.* **blow sb up** *saxt nekuhidan/ nekuhew kardan. sar-kuft zadan. //Con dir karde bud, kárfarmáyaw u rá saxt nekuhid.//.* **blow sth up** (**a**) *cizi rá tarekándan/ dáqán kardan. //Xuniyán/ harásgarán* [terrorist] *pásgáh e kalántari rá tarekándand/ dáqán kardand.//.* (**b**) *bád kardan. //In carx* [tyre] *andaki kam-bád ast* [flat], *báyad bádaw kard.//.* (**c**) *(baráye peikare) bozorg kardan; masánidan*; mahánidan*. //Ce peikare ye zibáyi! Cerá nemidahi ánrá bozorg konand?//.* (**d**) *(anáyin) gazáf goftan; biw az andáze bozorg kardan; ráh e gazáfe peimudan; pawudan (riwe ye zamán e aknun: pawáy-, (ZBP, C4732 FM). //Ruznámehá ye mardompasand tavánáyi ye u rá dar fanne namáyew/ honarpiwegi biw az andáze bozorg kardeand. Ruznámehá ye mardompasand darbáre ye tavánáyi ye u dar fanne namáyew/ honarpiwegi ráh e gazáfe peimudeand. Sarásar e in dástán rá biw az andáze bozorg kardeand/ mahánideand*/ pawudeand.//*

blow[2] n **1** *damidan; damew; pofidan; pof; fut (kardan); fin kardan. damáq e/ bini ye xod rá xub fin kardan.* **2** **go for/ have a blow** *be haváxori raftan; be gardew raftan*

blow[3] n **1** *kust; mowt. //Kust e/ mowt e saxti/ sangini be saraw xord. Saraw saxt kust yáft.//.* **2** **blow (to sb/ sth)** *kust; wekast; negunbaxti. saxt xár gawtan; kusti sahmgin bar manew e kasi. //Marg e zanaw baráye u kusti/ negunbaxti ye sahmgin bud.//.* **3** **at one blow**; **at a (single) blow** *bá yek kust. //Bá yek kust se táxtár* [attacker] *(e xod) rá az páy darávard* [he felled].//. **a blow-by-blow account, description, etc (of sth)** *az sir tá piyáz; mu-be-mu; bá rizekári. //Ánce án wab rox dáde bud az sir tá piyáz baráyemán goft.//.* **come to blows (over sth)** *galáviz wodan; kár be zad-o-xord kewidan. //Sar e rang e qáli ye noyemán nazdik bud galáviz wavim.//.* **get a blow/ punch in** *kasi rá kotak zadan/ xub málidan*

blow-dry v (pt, pp **blow-dried**) *(mu ye sar rá) bá mu-xowk-kon e dasti rixt dádan; mu rá bá bád e garm xowk kardan/ havásánidan va rixt dádan.*

blow-dry n *(mu ye sar rá) bá mu-xowk-kon e dasti xowk kardan/ havásánidan, va be rixt e delxáh darávardan. //Az salmáni xástan ke muhá rá woste va bá muxowk-kon án rá rixt dahad.//*

blower n **1** *dam; dame.* **2** *(dar Engelestán) telefon; vákubar*. //Hamiwe mitaváni ma rá bá vákubar*/ telefon peidá koni/ biyábi.//*

blowfly n *mewang; mewanj (ZBP, C6570 FM); meźmeź/ maźmaź. [Magashá ye gunáguni az xáneváde ye* Calliphoridae *beviźe ánán ke dar guwt yá zaxm toxm migozárand, beviźe* Calliphora vicina.*]*

blow-hole n **1** *suráx e havákew [dar áhun* (tunnel)*].* **2** *suráx e havákew dar yax (ke udarhá* [seal] *az ánjá midamand.).* **3** *tanur e/ suráx e bini* [nostril] *(ye vál* [whale] *dar pas e sar u neháde ast.)*

blowing-up n *nekuhew; sarzanew. baráye cizi saxt nekuhew/ sarzanew wodan.*

blow-lamp; **torch, blow torch** n *átaw-parán*

blown *Setáy az kárváźe ye* "blow[1]"

blow-out n **1** *pancari; tarekidan e lástik. Dar wáhráh pancar wodan.* **2** *suxtan (e fiyuz/ bandig*).* **3** *jahew/ favváre zadan/ favarán (e gáz yá naft az cáh).* **4** *(zabán e kuce) xorák/ cáwt e jánáne.*

blow-up n *mahánidaná*/ mahánew*/ masánidan*/ masánew*/ bozorg kardan (e yek peikare). //In guwe ye wiwe/ film rá bozorg kon/ bemasán*/ bemahán*.//*

blowy adj *bádi. //yek ruz e bádi//*

blowzy *(baráye xár dáwtan, baráye zanán yá namá ye źulide ye ánán) źulide; fezze; Fátme pariwun*

blubber[1] n *pih e vál* [whales] *va digar jánevarán e daryáyi*

blubber[2] v *(biwtar baráye riwxand) zerzer kardan/ zadan. //Narre xar/ ninixerse zerzer nazan!//*

bludgeon n *gorz; gorze; laxt; lat; comáq*

bludgeon v **1** *bá gorz/ comáq zadan; lat zadan. //U rá bá gorz/ comáq zade kowte budand. U rá lat zade kowtand/ kowte budand.//.* **2** **bludgeon sb (into doing sth)** *kasi rá be zur vádár kardan be...; //Kuwidand ma rá vádár konand dobáre futbál/ pátapká* bázi konam, ammá man sar báz-zadam/ zir e bár naraftam.//*

blue[1] adj **1** *ábi; ábi ye ásemáni; kás; kásgin; kabud; nili; láźvard, "Del e man por az xun wod o ruy zard -- Dahán xowk o labhá wode láźvard." (SF). //cewmán e ábi/ kás. yek pirhan e ábi. roxaw/ roxsáraw/ roxánaw kabud (wode) bud. Dastánaw az sarmá kabud wode bud.//.* **2** *afsorde; anduhgin. //Bexand/ labxand bezan, candán afsorde/ damaq nabáw!//.* **3** *lacar; alfiye-walfiye; bokon-bokon. //yek film e/ namáyew e/ sinemá ye alfiye walfiye/ bokon-bokon; yek wuxi ye lacar//.* **sb's blue-eyed boy** *(beviźe dar Engelestán, anáyin; biwtar baráye riwxand yá xárdári) biriw; nur e-cewmi. //Biriw áqá-st. Nurecewm e*

áqá-st.//. **scream, etc blue murder** (infml) *jiq e banafw kewidan; dád o bidád kardan; dád o havár kardan; qewqere bepá kardan. //Raste ye kárgari hengámi ke yeki az hamvandánaw rá birun kardand saxt dád o bidád kard/ qewqere bepá kard.//.* **(do sth) till one is blue in the face**... *kardan tá ján e kasi bálá biyáyad; ...kardan candán ke kun e xod rá páre kardan; ...kardan candán ke ján az kun e kasi dar beravad. //Bogzár candán ke delaw mixáhad be man náme benevisad tá jánaw bálá biyáyad/ tá kunaw páre wavad/ tá ján az kunaw darberavad, man ke pásox nemidaham.//*

blue[2] n **1** (**a**) *(rang e) ábi; nili. ábi ye rouwan/ por-rang/ tire. mádde/ párceyi ke dar án rang e ábi faráván báwad.* (**b**) *(raxt e/ jáme ye) ábi. ábipuw.* **2** (**a**) *(dar Engelestán) newán e ábi rang ke be barande ye hamávard miyán e dánewgáh e* Oxford *yá* Cambridge *midahand. dar hamávard e tapkáye*/ kriket yá pá-tapká*/ futbál newán e ábi (barande) gereftan.* (**b**) *barande ye newán e ábi. barande ye newán e ábi dar bázi ye Xáki miyán e* Oxford *va* Cambridge. **3 the blue** *(kohan; anáyin) ásemán; daryá. //Kawti bádbán barkewide be daryá raft.//.* **4** (**a**) **the blues** *tam* (<tam (Kordi)); musiqi ye jáz bá áhang e áheste va qamangiz ke az miyán e siyáhán e nimruz e Ámriká barxáste.). yek xánande ye (navá ye) tam*; yek navá ye tam*.* (**b**) **blues** *yek áváz e tam*.* **5 the blues** *anduh; qam; afsordegi. docár e tuf* [attack] *e anduh gawtan.* **out of the blue** *nágahán; harjá juri tarjome miwavad. //Nágahán sar-resid. Engár muyaw rá átew zadand. Con jenne budáde sar-resid. Nágaháni/ nábiyuside az kár kenáre gereft.//*

blue[3] v *(anáyin) be bád dádan (con pul rá). //Pánsad dolár bord va sar e se ruz/ se ruze hameaw rá be bád dád* [blued the lot].//

blue baby *nouzád yá bacce ye kabud/ bádemjáni (ke docár e bimári ye mádarzádi ye gew/ del ast.)*

blue bell n **1** *yákand; gol e estekáni.* (**a**) *giyáhán e dárá ye gol e zanguleyi yá estekáni beviźe* Harebell. (**b**) *giyáhán e dárá ye golhá ye zanguleyi ye ábi rang mánand e **(a)*** Scilla nonscripta *yá* squill *e Orupáyi ke be nám e "sonbol e jangali" niz xánde miwavad. **(b)** guneyi bute dar Ámriká ye abáxtar e xoráyáni* [North-east] *dárá ye golhá ye ábi va qoncehá ye goli ke be náme* Virginia blue bells *niz xánde miwavad.*

blueberry n *qaraqát Buteyi va mive ye án be rang e ábi yá siyáh az giyáhán e gunágun e xáneváde ye* Vaccinium *ke dar Ámriká miruyad.*

blue blood *az má behtarun; kasi ke xunaw az digarán rangintar ast. kasi ke az kos e talá záyide wode.*

blue-blooded adj *az má behtarun/ behtarán; kasi ke az digarán xunaw rangintar ast; kasi ke az kos e talá záyide wode*

blue book *(dar Engelestán) gozárew e Kahestán*

blue bottle n *mewang; mewanj; magas e kásgin*

blue cheese *panir e nile*; paniri ke ragehá ye kapak e ábi (rang) dárad.*

blue-chip n, adj *(dar bázargáni) bahrhá ye sátvuni** [industrial]*; barge ye/ bahrhá ye sarmáyegozári ye imen/ bi-bim*

blue-collar adj *kárgari.* blue-collar workers, jobs: *kárgarán; kárgari.* a blue-collar union: *raste ye kárgari*

blue ensign *(dar Engelestán) darafw e diváni*

blue jacket n *daryánavard e niru ye daryáyi*

blueness n *ábi budan*

blue-pencil v *[sánsur kardan] qeici kardan; boridan; iráxtan (riwe ye zamán e aknun: iráz-,)*

Blue Peter *Návtáz* (Darafwi be rang e ábi bá cárguwi sepid dar miyánaw ke án rá hengám e ráh oftádan e kawti newán midahand.)*

blueprint n **1** *nile*; naqwe ye sáxtemániye ábi.* **2** *(pendárin) naqwe ye gostarde; barnáme bá rizekári. barnámeyi bá rizekári baráye piruzi. //Naqwehá be gám e páyáni va rizekárihá reside.//*

blue ribbon *baram* [be* "prize" *bázgardid.]*

blue stocking n *(gáhi baráye riwxand yá xárdári) zan e soxandán; "Qorratoleyn"*

blue tit *carx-risak e ábi [Gunehá ye jurájuri az parandegán e kucak e dár-zi/ deraxt-zi va pawexár az xáneváde ye* Paridae *va beviźe gune ye* Parus*. parandeyi kucak ke sar, dom va bál e án ábi va zir e tanaw zard ast.]*

blue whale *vál e xawi/ xawin/ xawine*

bluff[1] v **1** *cáxán kardan; láf zadan; xáli bastan; cosi ámadan. //Gomán nemikonam ánce ke má rá az án mitarsánad, bekonad, láf mizanad/ xáli-band-e/ cáxán mikonad.//.* **2 bluff sb into doing sth** *kasi rá ferifte be kári vádáwtan. kasi rá ferifte bávarándan; sar e kasi rá wire málidan. //Ánán rá ferifte be in bávar dáwtand ke má baráye (ruyáruyi bá) tak/ táxt ámáde nistim.//.* **bluff it out** *Sar e digarán rá wire málidan*

va az... ján bedar bordan. **bluff one's way out (of sth)** *xáli bastan/ sar e digarán rá wire málidan va az... ján bedar bordan.*

bluff n *láf; cáxán; xálibandi; cosi ámadan. //In ke dálá** [company] *kármandán rá tarsánde va gofte har kasi rá ke bast benewinad birun xáhad kard/ az kár bikár mikonad xálibandi/ láfi biw nist.//*

bluff[2] n *partgáh; wiw* [<Lori]*

bluff[3] adj **1** *partgáh; partgáhi; wiw*; wiw-mánand* [<Lori].* **2** *rok/ biparde/ tondxu ammá nikxim. //Bá inke raftáraw rok/ biparde ast ammá mehrabán va dustáne ast.//*

bluffness n *rokki; bipardegi; tondxuyi*

bluish adj *ábifám*

blunder n *laqzew e bozorg/ loppi*

blunder v **1** make a blunder. *laqzew e bozorg/ loppi kardan. //Pásbánán/ kalántari bá dastgir kardan e kasi digar ke bezehkár nabud, laqzew e bozorgi kardand/ kard.//.* **2 blunder about,a round, etc** *kurmál-kurmál ráh raftan. //Kurmál-kurmál (dar otáq ráh) rafte donbál e kelid e ceráq migawt.//.* **blunder into sth** *kurmál-kurmál raftan va be cizi (bar) xordan. //Dar táriki kurmál-kurmál rafte be miz (dar tálár/ sarsará) xord.//*

blunderbuss n *tofang e sácmeyi (dahán gowád bá bord e kutáh)*

blunderer n *kasi ke laqzewhá ye bozorg/ loppi mikonad.; kasi ke daste-gol áb midahad.*

blunt adj **(-er; -est) 1** *kond (na tiz). yek kárd/ tiq/ arre/ medád e kond.* **2** (*pendárin) rok; biparde. rok napaziroftan. //Bogzár pustkande/ rok/ biparde be to beguyam/ behet begam- kárat xeili bad ast.//*

blunt v *kond kardan. Kárdi ke sálhá kár karde va kond gawte. manewi/ maqzi naqz /tiz ke az deltangi kond gawte.*

bluntly adv *rok; pustkande; biparde. //Rok/ pustkande beguyam. To rá digar injá kári nist/ to rá birun kardeam/ kardeand!//*

bluntness n *roki; pustkandegi; bipardegi*

blur n *tár; tárán; tir; tire; tárik; gong. //Án wahr con lakke ye tári dar ásu** [horizon] *be cewm mixord. Hengámi ke einak nemizanam/ einakam rá barmidáram hame ciz tár ast/ miwavad. (pendárin)Ánce az kudaki be yád dáram/ yádam miáyad xeili gong ast.//*

blur v **(blurred-)** *tár/ tárán/ tir/ tire/ tárik/ gong wodan/ kardan. //Cewmánaw az awk tár gawt. yek peikare ye tár. nevewteyi tár. Meh/ miq did rá tir/ tár kard/ gardánd. (pendárin) Az bimári viraw* [memory] *gong gawte. Bimári viraw rá gong gardánide/ karde.//*

blurb n *Yek **cewme** (az ketáb, dástán va mánand e án), **zandi*** [explanation] ***kutáh** (az ketáb yá dástáni ke paxwidár nevewte va bar puwine yá powt e ketáb cáp konand.)*

blurt v, **blurt sth out** *parándan. //Piw az in ke betavánam jeloyaw rá begiram ágáhi ye bad rá paránd.//*

blush v **1 blush (with sth) (at sth)** *az... sorx wodan/ barafruxte gawtan. az warm/ dast-pácegi sorx/ barafruxte gawtan. //Bayu/ bayug/ arus ke az warm sorx gawte. Az (andiwe ye) laqzew e kánáyáne ye xiw sorx wod.//.* **2** *(pendárin) warmsár budan. //Warmsáram az in ke xastu wavam ke...//*

blush n *barafruxtegi/ sorx wodan (e cehre az warm, dastpácegi va mánand e án); banak (ZBP, C2858, FM). //Baráye in ke kasi nabinad sorx wode ruyaw rá bargardánd.//*

blusher n *válgune; válqune*

blushingly adv *bá roxsári sorx/ barafruxte*

bluster v **1** *tond vazidan; tufidan. //Hame ye wab havá saxt tufáni bud va bádhá ye tond vazid. Tufán bud va sarásar e wab tufid.//.* **2** *tup zadan; tupidan; comidan; firidan; xáli bastan.* **3 bluster one; s way out of sth** *bá tupidan/ comidan/ xáli bastan az... gorixtan. //Hamiwe mikuwad bá tup zadan/ bá tupidan/ bá xáli bastan xodaw rá az gereftárihá raháyi dahad.//*

bluster n **1** *tuf; tufew.* **2** *(pendárin) tup zadan; tupidan; xáli bandi. //Az ánce goft natarsidam, tup mizad/ mituppid/ xáliband bud.//*

blustery adj *tufáni. yek ruz e tufáni*

BMA *kutáh-wode baráye Anjoman e Pezewki ye Engelestán. hamvand e Anjoman e Pezewki ye Engelestán.*

B Mus abbr Bachelor of Music: *kutáh wode baráye Vidyár* e Musiqi. dareje ye vidyári* dar musiqi dáwtan; vidyár* dar musiqi budan. //Jávid Esfandiyári Vidyár* e Musiqi//*

BO (also **bo**) **body odor** *(anáyin) (beviźe dar Engelestán) bu ye tan; bu ye xi/ xv́i* [sweat]. have BO: *tan e kasi bu dádan/ buy e xi dádan. //tanaw bu ye xi/ xv́i midahad.//*

boa n **1** (**boa constrictor**) *már e bo-á; aźi* [viper] *ye bo-á [Már e bozorgi mánand e* "anaconda, boa constrictor" *yá* "Python" *ke wekár e xod rá xord mikonad.* "Boa constrictor" *yá* "Boa" *ye Ámrikáyi be nám e dánewik e* Constrictor constrictor *be rang e qahveyi ye rouwan bá ráh-ráh yá xálhá ye qahveyi ye tire ke gáh be derázá ye 3-4 metr miresad.* **2** *wál e gardan e (zanáne) xaz yá par. wál e gardan e pari (ye zanáne)*

boar n (pl **boar** or **boars**) **1** *In goráz Ásiyáyi ast va nám e dánewik e án* Sus scrofa. *"Dour e sepehr mesl e to hargez nayávarad -- Az haft powt pahl o wir-afkan o goráz" (Rawidi).* **2** *xuk e xánegi ye axte nawode.*

board[1] n **1** *taxte; alvár; lambe.* **2** *(be viże dar vážehá ye serewte) taxte (ye feworde); taxte ye nopán; taxte ye fibr.* "chipboard", *taxte ye nopán, "*hardboard", *taxte ye feworde; taxte ye fibr.* **3** *moqavvá ye koloft. námeyi/ ketábi bá puwine ye moqavváyi ye koloft.* **4** *(be viże dar vážehá ye serewte) taxte. taxte ye ágahihá. taxte ye otukewi. taxte ye wirje. taxte ye nánbori.* in engineering, computers, electric circuits. *Dar madárhá ye barqi va márád* va mánand e án "báwtin".* **5** *taxte. Watrang, duzbázi va ludo/ dávolná báziháyi hastand ke ru ye taxte bázi mikonand.* **6** **the boards** *(kohan yá wuxi) namáyew; piwe ye honarpiwegi; meymunbázi. //Áyá hanuz be kár e namáyew/ honarpiwegi/ meimunbázi sargarmi?//.* **7** *anjoman e sarparasti; báyján*; bádgán* [<pátakán <pátan (EDPL 3.2315 & 33.2115)]. Báyján*/ bádgán e zoqál sang/ gáz/ barq/ áb.*anjoman e sarparasti ye/ bádgán*/ báyján* e (dabestán/ dabirestán). //Dar báyján*/ báygán* e/ anjoman e sarparasti ye dálá** [company] *ye bozorgi newim** [seat] *dárad. (Andámhá ye/ hamvandán e) anjoman e sarparasti/ bádgán* az káhew e foruw náxownud-and./ newast e bádgán*/ anjoman e sarparasti.//.* **8** *(hazine ye) cáwt (dar otáq yá sará ye keráyeyi). //Hafteyi 80 dolár baráye cáwt va otáq mipardázad.//.* **9** **(be) above board** *(be viże dar dád o setad) pák; ru-rást; bi wile-pile. //In/ án dád-o-setad pák ru-rást; bi wile-pile bud./ dád-o-setadi* [deal] *rurást/ biwile-pile/ pák.//.* **across the board** (**a**) *sarásari; farágir (baráye yek dálá*, sátvun** [industry] *yá anjoman). //In bongáh rá báyad pák zir-o-ru kard. In bongáh niyáz be degarguni ye farágir dárad./ afzáyew e dastmozd e sarásari.//.* (**b**) *(dar Ámriká) (geroubandi) (hamiwe) barande.* **go by the board** *(baráye barnáme, naqwe va mánand e án) cewmpuwi wode budan. (baráye bonesthá* [principle]*) nádide gerefte wode budan. //Gománam az xarid e yek ráde* ye/ máwin e nou báyad cewm bepuwim, zirá pulaw rá nadárim.//.* **on board** *savár (e kawti yá havápeimá). //Áyá hame ye ráhiyán savár (e kawti/ havápeimá) wodeand?//.* **take sth on the board** *be gardan gereftan; zir e... bár e raftan. //In ruzhá xeili gereftár-am va nemitavánam in kár rá ham be gardan begiram/ zir bár e in kár niz beravam.//.* **10** *pahlu ye kawti; bálewe (<Gilaki)*

board[2] v **1** **board sth (up/ over)** *bá taxte/ alvár/ lambe puwándan. kaf (e otáq) e taxtepuw/ lambepuw. //Hame ye panjerehá rá bá taxte puwánde budand/ bá taxte barávarde budand.//.* **2** (**a**) **board (at.../ with sb)** *bá kasi hamxáne budan; bá kasi hamsofre budan; dar xáne ye kasi cáwt/ wám va nahár xordan (va zistan). //Tá saráce peidá nakarde bud bá man zendegi mikard. bá man hamxáne/ hamsofre ast.//.* (**b**) *be kasi cáwt va otáq dádan. //Biwtar hengámi ke dánewkade báz ast be dánewjuyán cáwt va otáq (keráye) midahad.//.* **3** *savár (e kawti, kárván-dudi/ ráháhan, havápeimá/ masráde*/ otobus) wodan. //Xáhewmand-am biderang/ harce zudtar savár e havápeimá wavid. Parváz e THY77 baráye/ ráhi ye Miami ham aknun dárad savár mikonad.//.* **4** **board out** *birun az xáne wám/ wám o nahár/ cáwt xordan.* **board sb out** *be kasi birun az já ye kár, dabirestán yá ámuzewgáhaw cáwt va xáne dádan. //Be besyári az dánewjuyán/ dánewámuzán báyad birun az dabirestán va dar wahr xáne/ já dád.//*

boarder n **1** *keráyenewin (dar xáne ye kasi).* **2** *(dánewju/ dánew-ámuz e) wabáneruzi. //In dabirestán 300 dánewámuz e wabáneruzi va 150 dánewámuz e ruzáne* [daypupils] *dárad.//.* **3** *dozd e daryáyi*

boarding n *(sáxtemán yá har ciz e) taxteyi/ cubi*

boarding card *barge ye savár wodan e kawti yá havápeimá.*

boarding-house n *otáq e keráye bá cáwt; wabáneruzi*

boarding-school n *(dabirestán/ ámuzewgáh e) wabáneruzi. //Pesaremán dar wabáneruzi-st va má tanhá u rá ruzhá ye estár** [holiday] *mibinim.//*

boardroom n *otáq e goruh e sarparasti; bádgánkade*; báyjánkade**

boardwalk n *piyádero ye alvárpuw e kenár e daryá; gozargáh e/ piyádero ye taxtepuw e kenár e daryá*

boast v **1** **boast (about/ of sth)** *láfidan; láf zadan; názidan; be cizi farázán budan, "V-az iwán be Hormozd yázántar-am -- Be ráy o be huwaw farázántar-am." (ZBP, L3420 SF). cosi ámadan. //Peivaste/ hamiwe az piwraft e farzandánaw dar dabestán láf mizanad. Hamiw be piwraft e farzandánaw dar dabestán minázad/ farázán ast. In cizi nist ke betaván be án názid. Az in ke behtarin bázigar e goruh/ tim bud be xod minázid/ farázán bud.//.* **2** *be...názidan. be... farázán budan. //In wahr be dáwtan e do tálár e honari ye námvar dar jahán minázad/ farázán ast.//*

boast n **1 boast (that...)** *(xárdári) láf; láf zadan; cosi (ámadan). //Láf zad ke/ Cosi ámad ke mitavánad 5 litr fugán/ ábejou bexorad, ammá kasi parvá nakard.//.* **2** *náz; názidan; názew, "Hamán námvar Rostam e piltan -- Sotun e kiyán, názew e anjoman." (ZBP, C4703 SF). //Xeili minázid ke hargez nawode ke az ruy e bimári sar e kár nayáyad. Xeili minázid ke hargez nawode ke bimár gardad va sar e kár nayáyad.//*

boaster n *láfzan; názande; názán; farázán (Be* "boast" *bázgardid baráye nemune.)*

boastful adj **1** *láfzan; názande; názán; farázán, "V-az iwán be Hormozd yázántar-am -- Be ráy o be huwaw farázántar-am." (ZBP, L3420, SF).* **2** *láf; názew; xodsetáy, "Hamán námvar Rostam e piltan -- sotun e kiyán, názew e anjoman." (ZBP, C4703 SF)*

boastfully adv *láfán; setáyán; názán*

boat n **1** (**a**) *karji; qáyeq. karji ye páruyi-bádbáni. karji ye bádbáni/ sal (ZBP, C6419, FM). karjihá ye dudi/ ási*; karjihá ye máhigiri/ málákarji (<Gilaki). Bá karji az rud (rudxáne) gozawtim. //Karji ye keráyeyi, tasuyi 7 dolár.//.* (**b**) *sava*-karji (ke dar kawtihá baráye raháyi ye sarnewinán migozárand.) [sava* < √sav-, Avestáyi].* **2** *kawti. //"Cejuri be Milán miravi?", "Bá kawti"//.* **3** *káse ye kawkuli*

boat v (**go boating**) *karji-savári/ qáyeq-savári raftan. //Páyán e haftehá dar daryáce karji/ qáyeq-savári miravim/ mikonim.//*

boater n *koláh e hasiri*

boat-hook *ávru* (<guilaki)*

boat-house n *áwiyáne ye karji/ qáyeq*

boat people *panáhandegán e daryáyi; karji-mánhá* (<nmána, Avestáyi); gájmáxus* (<Guilaki)*

boat race (**the Boat Race**) *ávard/ hamávard e karjiráni/ qáyeqráni (beviźe miyán e dánewgáhhá ye* Oxford *va Cambridge.)*

boatsman n (pl **-men**) *návkár (M. Moqaddam); karjibán; qáyeqrán*

boat-train *ráh áhan/ kárván dudi yi ke mardom rá be kawti ye mosáferbari borde yá az kawti miávarad; náv-kárván**

boatswain; **bo'sn; bos'n; bo'sun** n *sarjáwu; jáwubed*; malavánbed**

bob[1] v (**-bb-**) **1 bob (up and down)** *tond-tond bálá va páyin raftan (dar áb). Káyekarji*há tondtond ruy e moujhá/ kuhehá bálá va páyin miraftand. (káye <káya (Gonuyi/ Náyini dialect, bázgardid be* "cricket" + *karji).* **2 bob a curtsy (to sb) curtsy quickly (to sb)** *tond/ kutáh, jelo ye kasi zánu zadan yá zánu xam kardan va namáz bordan. //Doxtari ke bále miraqsid piw az inke az faxan* [scene] *beravad jelo ye báwandegán tondi zánu xam karde namáz bord.//.* **3 bob up** *sar-darávardan. //Dar áb wirje raft va cand vipál** [second] *e digar con cub-panbe sar (az áb) darávard. Peivaste con jenn e budáde peidáyaw miwavad (jáháyi sar darmiávarad ke gománaw rá ham nemitaván kard).//*

bob n **1** *jahew; takán; jonbew e nágaháni. sar takán dádan; takán e sar.* **2** *zánu xam kardan va namáz bordan.*

bob[2] v (**-bb-**) *Mu (ye zanán) rá carxi (tá bálá ye wáne) kutáh kardan/ zadan.*

bob n *(mu ye parhib/* style *e) carxi tá bálá ye wáne. //Muyaw rá (parhib e) carxi mizanad.//*

bob[3] n (pl **bob**) *sekke ye kohan e Englisi (wiling) ke sekke ye 5 pensi emruz já ye án ámade.*

bob[4] n, **bob's your uncle** *(baráye newán dádan e ásáni ye kár) con/ mánand e áb xordan; con ax-o-tof; áh áh!. //Baráye in ke in ojáq rá rouwan koni in tokme rá micarxuni, dorost mánand e áb e xordan!//*

bobbin n *qerqere; másure*

bobble n *mangule*

bobby n *(dar Engelestán- anáyin) áján; áźán*

bobby pin *sanjáq e mu/ sar*

bobcat *málu* (<Guyew e Gonuyi/ Náyini)*

bob-sleigh; **bob-sled** n *surtme (ye dotane, setane yá biwtar). yek surtme ye dotane/ cártane*

bob-sleigh v *surtme savári kardan; surtme savár wodan*

bob-tail n *(asb yá sag e) dom-kol*

bod n *(dar Engelestán, anáyin) ádam; kas*

bode v **1** *(beáyin yá kohne) newán e... budan. bad/ xow yomn budan. //In baráye má xow-yomn nist.//.* **2 bode well/ ill (for sb/ sth)** *bad/ xow yomn budan; morvá (= xow yomn budan); morqvá (bad-yomn*

*budan); newán e xub/ bad budan. //In káhew (e womár) e foruw baráye áyande ye dálá** [company] *newán e xubi nist. Foruw bad bude va baráye áyande ye dálá* morqvá mizanad/ morqvá ast.//*

bodice n **1** *bálá-tane ye pirhan e zanáne.* **2** *zirjáme/ zirpirhan e casbán e zanáne yá baccegáne.*

-bodied *(dar setáyhá ye serewte) tane...; ...tan. gonde; tane-gonde; piltan* [big-bodied]. *estahm; tahmtan* [able-bodied]. *tanumand* [full-bodied]

bodily adj *(vábaste be) tan; tanáni; karp* [kehrpa <Avestan, (EDPL 23.105)] ostoumand. niyázhá ye tan; niyázhá ye tanáni. andámhá ye tan/ karp. ásib e tan/ tanáni/ karpik**

bodily adv **1** *tan be tan; hamegi; sarásar; yekjá; hame sar-be-sar; harjá juri tarjome miwavad. //Báwandegán hamegi/ tan be tan e xiw barxáste baráye soxanrán kaf zadand. (Sáxtemán e) Yádemán rá yekjá bardáwte be já ye digari bordand.//.* **2** *bezur; bá niru ye tan; bá zur (e tan); dast be yaqe/ yaxe. //Zendániyán rá be zur dar ráde* ye kalántari afkandand.//*

bodkin n *gocavan* (<goucav́ani* <Hourami Kurdish)

body n **1** *tan; karp (<kehrpa (Avestan)). //Tan e kudakán peivaste miruyad/ bozorg migardad.//.* **2** dead body; corpse or carcass: *nasá (<nasá, Pahlavi); nasyanto, <nasu (Avestáyi); láw; láwe; mordár; kálbod, "Soxan yá goftár kálbod e andiwe va az bahr e báznemudan e án mibáwad." (ZBP, L4291 NKZZF). //Pásbánán nasáyi/ láweyi rá tah e daryáce yáftand. Nasá/ kálbod e u rá baráye xáksepári be Engelestán ávardand.//.* **3** *tane, "Tane ye máh gerd ast con guy va na rouwan va in rouwanáyi ke bar u dide áyad az áftáb bar vey hamioftad...." (ZBP, L7167 TT). //Tanumand ast/ tane ye nirumandi dárad, ammá páháyaw láqar ast/ ammá lengaw con ney ast. Ruyaw/ roxaw va tanaw suxt.//.* **4** **the body of sth** *tane, baxwe bozorg e/ bonyádine (máwin yá sáxtemán). tane ye yek havápeimá/ kawti/ ráde* yá máwin. Baxw e bonyádin e yek namáyewxáne/ tálár e konsert va mánand e án. //Baxw e bozorg e/ bonyádin e in náme/ ketáb darbáre ye kárhá ye xawáyáyi* [political] *ye nevisande ast.//.* **5** *boluk; goruh; daste. yek boluk/ daste/ goruh e sepáhi/ havázáhán/ mardom va mánand e án. boluk e/ goruh e dádárástári* [legislative]*; yek boluk e/ goruh e gozin* [elected body]. *//Boluki/ goruhi az warvin** [a government body] *dast andar kár e barresi ye in porsemán ast. Boluk e/ goruh e gardánande ye/ gardánandegán* [Governing Body] *e dabestán/ dabirestán/ ámuzewgáh negarán e kerdár e nik/ ostváni** [discipline] *ast/ hastand.//.* **6** **body of sth** *baxw e bozorgi az...; harjá juri tarjome miwavad. //baxw e bozorg e gováh, ágáhi va mánand e án; gováh e/ ágáhi ye faráván. baxwhá ye bozorgi/ cewmgiri az áb/ ábhá; daryáhá; daryácehá va mánand e án. Havázáhi ye faráváni* [large body] *az zodáyew/ foruhelew e zinabzárhá ye/ jangabzárhá ye hasteyi miwavad. Havázáhi ye faráváni az názinávandi ye hasteyi miwavad.//.* **7** distinct piece of matter; object. *karp*; ciz. karphá* ye ásemáni/ setáregán. //Karp* e bigáneyi dar cewmam rafte. Yek cizi rafte tu ye cewmam.//.* **8** *(beviże baráye nabid/ mey) xowmaze. bádeyi/ nabidi saxt xowmaze.* [a wine with plenty of body]. **9** *(kohne wode, anáyin dar Engelestán) ádam, kas, bábá, mard. piremardi/ bábáyi sarwád.* **10** **body and soul** *bá tan o ján; bá del o ján; har já juri tarjome miwavad. //Baráye mihan e xiw bá cang o dandán jangid.//.* **in a body** *hamegi; yekáyek; sarbesar; "Hame sar-be-sar tan be kowtan dahim -- Az án beh ke kewvar be dowman dahim." (SF). Peiqáregarán/ peikárgarán* [protestors] *hamegi/ sar-be-sar ru be tálár e wahrdári nehádand/ be su ye tálár e wahrdári raftand/ ráhpeimáyi kardand.* **keep body and soul together** *zende mándan. //Candán bipul ast ke be saxti mitavánad zende bemánad.//.* **the body politic** *kewvar; wahriyári*

body-blow n **1** *(dar mowtzani) mowt be tane/ tan (zadan).* **2** *(pendárin) mowt e dar e kuni; máye ye noumidi; kusti sahmgin.. //Marg e rahbar kusti sahmgin baráye kumal** [party] *bud. Marg e rahbar saxt máye ye noumidi ye kumal* gardid.//*

body-building n *parvarew e andám; varzew baráye zibáyi ye andám; tansázi*

body clock *pangán e tan. //Táze diruz be Landan residam ammá (pangán e) tanam hanuz zamán e* New York *rá dárad.//*

bodyguard n *tan-pás*. Tanpásán* e farbod* [president] *zinávand-and.*

body language *(bá) zabán e bizabáni*

body line n *(dar tapkáye*/* cricket*) tup rá be tan e kodangzan newáne raftan.*

body odour *bu ye tan; bu ye xi/ xv́i* [sweat]

body-snatcher n *nasádozd; dozd e kálbod e mordegán*

body stocking *zirpirhan va juráb e yek-párce ye zanáne; jurábwalvári (zanáne).*

bodywork n *tane ye máwin/ carxowt. tane ye yek máwin/ ráde* rá rang kardan, vásáxtan, ásib resándan.*

Boer n *(dar gozawte) Borhá yá áfriqáyihá ye Dánmárki-tabár. Jang Bor (Jang e miyán e Borhá va Engelisihá) (1899-1902)*

boffin n *(dar Engelestán; anáyin) (dánewmand e) paźuhewgar*

bog n **1** *bátláq; dozdgir (ZBP, L2119 FM). bátláq e raźu* [a peat bog]. **2** *(zabán e kuce; dar Engelestán) xalá; ábrizgáh.*

bog v (**-gg-**) **bog (sth) down** **1** *dar gel yá bátláq yá lajan gir kardan/ foruraftan. dar gel/ bátláq yá lajan gir andáxtan yá forubordan. //Tánk dar lajan/ gel gir kard.//.* **2** *(pendárin) gir kardan; gir andáxtan. //Goftoguhá ye má sar e rizekárihá ye/ xordekárihá ye part-o-palá gir kard va piwrafti nakard.//*

bogey[1] *bázgardid be* bogy

bogey[2] n **1** *(beviźe dar Engelestán) (dar cougán e camani) sárde* (<sárda <Baluchi ye Xáw) (womár e kustháyi ke yek bázigar e xub báyad bezanad tá tup rá be suráx beresánad.).* **2** (in golf) score of one over the standard for a hole. *sárde-o-pe [<sárde be bálá bázgardid. + pe <guyew e Ámoli (Mázandaráni)]; sárde-o-pe = yeki az sárde bálátar*

boggle v **1** **boggle (at sth)** *mát wodan; kasi rá mát bordan. //Az andiwe ye wená dar zemestán mátaw bord/ borde bud.//.* **2** **the mind/ imagination boggles (at sth)** *kalle ye kasi sut kewidan az...; wáx darávardan. //Hamsáye ye man bá raxt e/ puwák e (darun e) xáne sar e kár miáyad, ádam wáx darmiyáre/ miávarad.!//.* **boggle sb's/ the mind** *(dar Ámriká- anáyin) boz rá ceráq-pá kardan. //Boz rá ceráqpá mikonad!; Ádam wáx darmiyávarad!//*

boggy adj *bátláqi. zamin e bátláqi* [boggy ground]*; butezár e/ dawt e bátláqi* [moorland]

bogie n *(dar ráh áhan) carx e harzgard (ke be komak e án arráde ru ye rá-áhan dour mizanad.)*

bogus adj *qollábi; cáxáni; doruqin; sáxtegi. //yek gozarnáme ye qollábi/ doruqin. yek pezewk e qollábi/ doruqin. yek dáv* [claim] *e qollábi/ doruqin.//*

bogy; **bogey** n **1** (**a**) (**bogyman**) *lulu; lulu-xorxore.* (**b**) *lulu-xorxore; máye ye tras. //Bád kardan e pul lulu-xorxore ye/ máye ye tars e besyári az warvinhá** [governments] *mibáwad.//.* **2** *(zabán e kuce; kudakáne) andamáq*

bohemian n, adj *(baráye mardom va beviźe honarmandán) xáki*

boil[1] n *juw; kurak*

boil[2] v **1** (**a**) *juwidan. Hengámi ke áb mijuwad boxár migardad/ miwavad. Ketri (dárad) mijuwad. (Áyá) sibzaminihá poxtand/ poxt?//.* (**b**) **boil (away)** *peivaste juwidan. //(yek) máhitábe dárad ruy e ojáq hey-mijuwad. [hamijuwad].//.* **2** *juwándan. //yek kam áb baráye polo juwándan/ bejuwán.//.* **3** **boil sth (for sth)** *dar áb e juw poxtan; //áb-paz kardan. kalam e/ havij e/ sibzamini ye poxte/ ábpaz. Xáhew mikonam yek toxm e morq baráye man ábpaz kon/ bepaz.//.* **4** *con sir o serke juwidan; xeili negarán, wuride yá xawmgin budan. táfte budan. //Saxt juw ávarde bud. Saxt táfte bud.//.* **5** **boil dry** *juwidan o xowk wodan/ tah kewidan. juwándan o xowk kardan. //Nagozár tábe bejuwad o xowk wavad/ o ábaw tah bekewad.//.* **6** **boil (sth) away** *juwándan va xowk kardan; juwidan va xowk wodan/ tah kewidan. //Hame ye áb e (tu ye) ketri juwid o tah kewid.//.* **boil (sth) down** *juwidan va kam wodan.* **boil sth down (to sth)** *kutáh kardan. //Mitaváni án goftár rá dar 400 váźe kutáh koni?//.* **boil down to sth** *tavánestan cizi rá kutáh kardan; kutáh soxan án ke...; //Kutáh soxan hame ye dástán zad-o-xordi* [clash] *miyán e cap o rást ast.//*
boil over (**a**) *sar raftan. //Wir dárad sar-miravad.//.* (**b**) *saxt xawmgin/ táfte budan.* (**c**) *(baráye ye nahew, setiz, caxew) kár be (já ye bárik) ...kewidan/ residan. //Bim e án miravad ke in gir-o-dár* [crisis] *(káraw be já ye bárik bekewad/ káraw) be jang e xánegi/ daruni bekewad.//*

boil n **1** **act of boiling**. *juwidan; juw; juwew.* **2** **be on the boil** *juwidan.* **bring sth to the boil** *be jw ávardan. //Ámize rá be juw ávarde bogzárid dah pál** [minute] *bejuwad.//.* **come to the boil** *juw ámadan.* **off the boil** *az juw oftádan. //(pendárin) Áqáz e kár xeili xub bázi kard/ bázi ye darxwáni kard/ xeili xub naváxt, ammá dar dam e vápasin/ ammá dar pálhá** [minutes] *ye vápasin yekbáre oft kard/ engár az juw oftád.//*

boiled sweet *(guneyi) nabát*

boiler n **1** *dig e juw; lavid; lave; laviz, "...va án duzax hamconán mijuwad ke lavid juwad..." (Tafsir e Abolfotuh) (ZBP, C3756, FM).* **2** *dig; dig e juw.* **3** *pátil (baráye juwándan e raxt)*

boiler suit *rupuw e yek-tekke/ yek-párce; raxt e kár e yekpárce baráye kárhá ye saxt.*

boiling adj *dáq; juw. //Tu ye in nimtane ye pawmi ye bozorg/ koloft xar tab mikonad. Tuy e in nimtane ye pawmi ye bozorg báyad xeili garmat báwad.//*

boiling hot *(xeili) dáq; juw; juwán; garm. ruzi xeili dáq*

boiling-point n **1** *juwgáh.* **2** *wurangiztarin zamán; bezangáh. //Hamávard* [match] *be wurangiztarin gáhaw reside.//*

boisterous adj **1** *sarwád; wangul; sarzende va wád. arusi ye boz; yek mehmáni ye wád o woluq. //Baccehá emruz xeili sarwád-and/ wangul-and.//.* **2** *(baráye havá yá daryá) kulák; tufáni*

boisterously adv *sarwádáne; bá wanguli; bá sarzendegi*

boisterousness n *sarwádi; wanguli; sarzendegi va wádi*

bold adj **1** *delir ;kondá; kondágar; biparvá; bibák; nábák, "Co áváz bewnid nábák zan -- be xeftán e rumi bepuwid tan." (ZBP, L4726 SF). yek jangju ye delir; kondá. naqwehá ye deliráne/ nábákáne; wegerdhá ye deliráne. //Naqweyi deliráne baráye bázsázi ye náf e wahr.//.* **2** *(kohne) biwarm; gostáx; bestáx; xir; xire. //(án doxtar) baráye in ke biwarm/ gostáx nanamáyad/ jelve nakonad candán biyusid/ mánd/ dast negahdáwt tá án javán u rá be raqs/ vawt faráxánd.//.* **3** *áwkár; cewmgir; dorowt. Harjá juri tarjome miwavad. //Namá ye cewmgir e sáxtemán e bozorg* [monument] *(bar) ruy e ásemán. yek dast-nebewte ye dorowt va xáná* [legible]. *Bá qalam-mu xathá ye/ naqwhá ye dorowt va cewmgir mikewad.//.* **4** *(cáp/ nevewte) dorowt/ koloft va porrang. //Dar in farhang sarváźehá dorowt/ koloft va por-rang cáp wode.//.* **5** **(as) bold as brass** *gostáx; bestáx; buz; xire; ru ye kasi con sange-pá budan. //Ruyaw be sang e pá mimánad, rást ámad tu va az man sad dolár vám xást!//.* **be/ make so bold (as to do sth)** *yárastan/ yáridan. //Yeki az dánewjuyán candán xiregi namud ke* [made so bold] *bá ostád be setize yárast.//.* **put on, show, etc a bold front** *roxsár e xod rá bá sili sorx negahdáwtan.; be ruy e xod nayávardan.*

boldly adv *gostáxáne*

boldness n *gostáxi*

bole n *tane ye deraxt*

bolero n (pl **boleros**) **1** *Bolero(guneyi raqs/ vawt e Espániyáyi va musiqi ye án).* **2** *nimtane ye zanáne ye sinebáz/ jelo-báz/ sinenamá.*

boll n *quze (ye panbe yá katán); kotu (ZBP, C3853 FM); koluz (ZBP, C5121 FM)*

bollard n **1** *pilpá; pilpáye (baráye bastan tanáb e kawti).* **2** *tirak*

bollocks *bázgardid be* "ballocks".

boll-weevil n *wepewak e quze/ kotu [wepewaki be nám e dánewik e* Anthonomus grandis *be rang e xákestari ke ham kerm va ham angal e resideaw quze ye panbe/ kotu rá mixorad.]*

boloney *carand; yáve. //carand nagu! yáve nasorá(y).* [Don't talk boloney!]//

Bolshevik n **1** *Bolwevik (hamvand e kumal** [party] *e mardomsálári ke az wurew/ farvard** [revolution] *e Rusiye be sál e 1917 powtibáni mikard.***2** *(anáyin-xárdári) haváxáh e mardomsálári yá sosiyálizm e bonyádgará./ doátewe*

Bolshevism n *Bolwevism*

Bolshevist n *Bolwevist.*

bolshie adj (also **bolsh**) (**-ier**, **-iest**) *(dar Engelestán; anáyin; xárdári) darbáre ye cizi sarsaxti newán dádan; hamráhi/ hamkári nakardan; camuw; sar-saxt; yek-dande; az dande ye sag/ cap boland wode budan; (bá cizi yá kasi) cap-oftádan. az dande ye cap/ sag boland wode budan* [be in a bolshie mood]. *(darbáre ye cizi) be dande ye cap oftádan; bá cizi cap oftádan.* [be bolshie about sth]

bolster n *motakká; powti*

bolster v, **bolster sb/ sth (up)** *dáwtan; negahdáwtan; nirumandtar kardan. kasi rá az didgáh e raváni yári dádan; del dádan be kasi; kasi rá delgarm gardánidan; omid dádan. //án biwtar ma rá bar in bávar (ostovár) dáwt ke...; Warvin** [government] *pul vám gereft tá hirbáni* [economy] *rá nirumand sázad.//*

bolt[1] n **1** *kolun; bazang; baźang; ceft.* **2** *pic (o mohre).* **3** *peikán e kutáh va koloft; qara-peikán*; qol-peikán* [baráye piwvand e "qara-" va "qol-" bázgardid be "gerán", → EDPL].* **4** *barq; varq.* **5** *tup (párce).* **6** **a bolt from the blue** *(badbaxti ye) sarzade/ nágahán/ nábiyuside. //Ágáhi ye marg e u saxt nábiyuside bud.//*

bolt v **1** *kolun andáxtan; bá kolun bastan; bá bazang bastan; ceft kardan; bá paźávan/ paźávand bastan. //In dar/ darváze az tu/ darun kolun/ ceft miwavad. Yádat naravad hame ye darhá va panjerehá rá ceft kon./ koni/ bá kolun beband/ bebandi/ kolunaw rá biyandázi.//.* **2** **bolt sb in/ out** *kasi rá dar saráy/ xáne zendáni kardan; dar e saráy/ xáne rá beru ye kasi bastan.* **bolt A to B; bolt A and B (together)** *cizi rá bá ciz e digar bá pic (o mohre) bastan. //Gire* [vice] *bá pic o mohre* [bolted] *be miz e kár* [work-bench] *baste ast. Baxwhá ye gunágun e ráde*/ máwin bá pic-o-mohre be ham baste wode ast.//*

bolt[2] v **1** (**a**) *(baráye asb) ram kardan/ ramidan va bardáwtan; ram kardan/ ramidan va az já kandan. //Asbe az ává ye tir ramid/ ram kard o bardáwt.//.* (**b**) *gorixtan; dar-raftan. //Hengámi ke pásbánán*

residand dozdán gorixtand/ zadand be cák.//. **2** **bolt sth (down)** *najavide forudádan; forubordan, "Taván be halq forubordan ostoxán e dorowt -- Vali wekam bedarad con begirad andar náf." (Sa'di); ubárdan. //Xorák/ xorákat rá najavide forunade/ forumabar/ nayubár, rudel mikoni!//.* **3** *(baráye giyáhán) tond ruyidan va gol nadádan va toxm dádan./ toxmi wodan. //Káhuhá ye man (tond ruyide) toxmi wodeand.//*

bolt n **1** *goriz; dar-raftan; jim wodan; be cák (e jádde) zadan.* **2** **make a bolt/ dash/ run for it** *wetáftan; dar-raftan; gorixtan. //Hengámi ke pásebánán sar residand, ánán gorixtand/ be su ye dar wetáftand.//*

bolt[3] adv *rást; six. rást newastan; six/ sixaki newastan*

bolt-hole n *panáh; panáhgáh; gorizgáh.*

bomb n **1** *tup; bomb. //Havápeimá ye dowman ru ye wahr bomb rixt/ wahr rá be tup bast/ wahr rá bombárán kard. Xuniyán/ harásgarán** [terrorists] *yek bomb e si kiloyi dar istgáh e ráh áhan kár gozáwtand.//.* **2***(dar váżehá ye serewte) bomb e...; bomb dar...; bomb e námeyi; bomb dar náme. bomb dar baste; bomb dar ráde*/ máwin.* **3** **the bomb** *bomb e hasteyi/ atomi/ parmánuyi*; bomb e hidrożeni. //Sázmánhá ye peikár bá jangafzárhá ye/ zinabzárhá ye hasteyi mixáhand bomb e atomi/ parmánuyi* rá qadeqan konand./ irázand*/ az miyán bardárand/ barandázand.//.* **4** **a bomb** *pul e kalán. //Bálá ye án pirhan báyad yek xarvár pul dáde báwad!. Barxi dálábedán** [company directors] *pul e kaláni misázand/ darámad e kaláni dárand.//.* **5** **go like a bomb** (**a**) *mánand e/ con tir/ peikán/bád raftan. //Ráde* ye/ máwin e noyam con tir/ bád/ golule/ peikán miravad.//.* (**b**) *xeili xub/ xeili áberumandáne. Harjá juri tarjome miwavad.: //Mehmáni ye diwab xeili áberumandáne bargozár wod. Dástán e no ye man con tup tarekid.//*

bomb v **1** *bombárán kardan; bomb andáxtan; be tup bastan; bá tup zadan; tup andáxtan; bomb gozáwtan. //Dar jang e gozawte/ piwin Landan saxt bombárán gawt. //Xuniyán/ harásgarán* [terrorists] *cand kalántari/ pásgáh e pásebánán rá bomb gozáwtand.//.* **2** **bomb along, down, up, etc** *con tir/ bád/ golule raftan. //Con tir bá tajá** [speed] *ye navad mil dar tasu* [hour] *dar wáhráh raftan.//.* **bomb sb out** *xáne ye kasi rá be tup bastan. kasi rá be tup bastan va bixánomán gardánidan. //Sará ye/ xáne ye pedar-o-mádar e má/ zádárán* e má dar zamán e jang do bár bombárán wod/ virán gawt.//*

bombard v, **bombard sb/ sth (with sth)** **1** (**a**) *Piw az tak e piyádeháye má, jáygáhhá ye/ páygáhhá ye dowman rá bombárán kardand.* (**b**) *kasi rá ...-bárán kardan.; kasi rá ...-pic kardan. //Gozárewgarán/ ágáhinevisán farbod** [president] *rá dar báre ye barnáme ye hirbániyaw porsew-bárán/ porsew-pic kardand.//.* **2** *(cehrwenási/* physics*) bombárán kardan (e yek atom/ parmánu* yá mánand e án rá)*

bombardier n **1** *(dar Engelestán) darejedár e hang e tupxáne.* **2** *(dar Ámriká) tupci*

bombardment *bombárán*

bombast n *gazáfe; soxan e gazáf; cáxán. //Soxanrániyaw sarásar gazáfe bud.//*

bombastic adj *gazáf; cáxán;con kus e miyántohi*

bombastically adv *gazáf; cáxán;con kus e miyántohi*

bomb-bay n *bomb-xáne; anbár e bomb/ tup (dar havápeimá)*

bomb-disposal n *bom-zodáyi. //yek goruh* [squad]*/ afsar/ yekán* [unit] *e bombzodáyi.//*

bomber n **1** *havápeimá ye bombafkan.* **2** *(xuni yá harásgar/* terrorist *e) bomb-andáz; bombgozár*

bomb-proof adj *zedd e bomb; zedd e tup. panáhgáh e zedd e bomb/ tup*

bomb-sight *newánegir/ magasak baráye partáb e bomb/ tup [az havápeimá]*

bomb-site n *jáy e bombárán wode, va virán (dar wahr)*

bombshell n *(anáyin) ánce ke máye ye wegeft va máti gardad. án ce ke boz rá ceráqpá gardánad. máye ye wáx darávardan wodan; kasi rá mát bordan. //(Ágáhi ye) margaw hame kas rá mát kard. Az margaw hame wáx darávardand. Az marg e u hame mátemán bord.//*

bonafide adj *sare; dádmand; rást-o-dorost; bi wile-pile. Yek nahew/ hamdástáni ye rást-o-dorost/ bi-wile-pile; Yek peimán e dádmand/ rást-o-dorost. yek dád-o-setad e dádmand/ bi wile-pile.*

bona fides n *(dátikán) humat; manewn e nik.* establish one's bona fides. *(dátikán) humat/ manew e nik e xod rá ostovár dáwtan.*

bonanza n **1** *kán; ...-ganj; afzáyew e sud. //Emsál kár-o-bár e jahángardi xeili rounaq/ boro-boro dáwte. Emsál bázár e jahángardi xeili dáq bude.//.* **2** *(dar Ámriká) bázdeh e faráván az kán e zar, cáh e naft va mánand e án.*

bon-bon n *áb-nabát; qáqá; moculak*

bond n **1** (**a**) *pawn*; pawt* [<Pahlavi]. //Peimáni/ pawni** [solemn bond] *ostovár bastim. Be pawti* ostovár dast yáftim.//.* (**b**) *pawn*; pawt*; peimán-náme.* **2** *pawn*/ pawt* e vám; softe* [government bond]. *pawn*/ pawt* e pasandáz e kewvari* [National Savings bonds]. *warvin-pawn*; warvin-pawt** [government bonds]. **3** *peivand. peivandhá ye dusti/ mehr. //Peimán e bázargáni peivandhá ye miyán e do kewvar rá ostovártar kard/ nirumandtar sáxt.//.* **4** *band; har já juri tarjome miwavad. //In casb xub micasbánad/ migirad/ mibandad.//.* **5** **bonds** *band, "páy dar band nazd e dustán -- beh ke bá bigánegán dar bustán." (Sa'di); zálváne. Bandhá ye/ zálvánehá ye setam, bidád; bidádgari va hamánand e án.* **6** **in/ out of bond** *(bázargáni-darbáre ye káláháyi ke be kewvar miávarand) be/ dar/ az yek anbár e.(kálá ye) gomrok. káláhá rá dar anbár e gomrok nehádan/ az anbár e gomrok darávardan/ birun ávardan.*

bond v **1** *(kálá rá) dar anbár e gomrok nehádan. viski/ = áxsome ye/ sigár e gomroki va mánand e án.* **2** **bond A and B (together); bond A to B** *peivastan; bastan; casbándan e do ciz beham. //Baráye casbándan e cub be áhan/ yuwost*/ yoxwost*/ felez niyáz be casb e xeili porzuri dárid.//*

bonded warehouse *anbár e gomrok*

bondage n *(kohan yá beáyin) bandegi; páy darbandi. kasi rá dar bandegi/ páy darband negahdáwtan.*

bone n **1** *ostoxán; tiq (baráye máhi); osto; ostou. //In máhi xeili tiq dárad.Yek ostoxán e bázuyam wekast/ wekaste. Kálbodaw/.nasáyaw rá be xák sepordand.//.* **2** *(báft e) ostoxán. //Gáh/ gáhi tokme rá az ostoxán misázand.//.* **3** *haddak* [<haddak) Baluchi ye Xáw] [Felez yá pelástiki ke baráye seft wodan e estánband yá yaqe dar án gozárand].* **a bone of contention** *máye ye jang/ setiz; ostoxán láye zaxm. //In marz hamiwe miyán e in do kewvar máye ye jang/ setiz bude. In marz hamiwe miyán e in do kewvar con ostoxán láy e zaxm bude.//.* **close to/ near the bone** (infml) (**a**) *(soxan yá porsew e) gostáxáne; gazande/ niwdár. //Barxi (az) soxanán e u darbáre ye rixt e án zan/ doxtar gostáxáne/ gazande bud.//.* (**b**) *(wuxi, dástán) zewt; gazande. //Barxi pardehá ye namáyew zewt/ biwarmáne-and.//.* **cut, pare, etc sth to the bone** *sar o tah e... rá zadan; saxt az... kástan; pust-o-ostoxán kardan. //Barnáme ye raft-o-ámad e kárván dudi./ kárván barqi/ ráh áhan rá saxt kásteand. Sar o tah e tubre* [budget] *ye/ turag* e má rá zadeand. Turag** [budget] *e má rá boxor-o-namir gardánideand/ kardeand.//.* **have a bone to pick with sb** *bá kasi kár dáwtan; sar e cizi bá kasi begu-magu dáwtan. //Báhát kár dáram, puli ke hafte ye piw behet (vám) dádam kojá-st?//.* **make no bones about (doing) sth** *rok budan; biparde budan/ goftan; dodeli nakardan. //Darbáre ye didgáhhá ye dast e capi ye do-átewe ye xod xeili rok bud. Xeili rok/ biparde be wuyaw goft (ke) hewtegi mixáhad.//*

bone v **1** *ostoxán rá az guwt jodá kardan/ darávardan/ birun kewidan; loxm kardan; tiq e máhi rá gereftan. tiq e máhi rá gereftan; ostoxán e juje/ morq rá birun kewidan; guwt e gáv rá loxm kardan/ ostoxán rá az guwt e gáv birun kewidan.* **2** **bone up on (sth)** *xar-xáni/ xarxuni kardan [Piwvand e "xar-" dar in váže yá hamánandegán án con "xar-pul", "xar-guw" bá "oláq" peivandi nadárad. Riwe ye án "gerán" va "kalán" ast va piwvandhá ye "qara-" va "qol-" niz az án wekáfteand. be* "A Concise Etymologic Dictionary of the Persian Language" *bázgardid.]. //Báyad piw az án/ in ke be Páris beravim zabán e Faránse rá xub bexánam/ xarxáni konam.//*

bone china *cini ye názok e oxtoxáni*

-boned *...-ostoxán; ostoxán-...; dar Pársi har já juri tarjome miwavad. //rize [baráye nemune "In doxtar tandorost ast ammá rize ast."* [small-boned]*]. ostoxán-dorowt; kalán-ostoxán* [large-boned]//

bone-dry adj *xowk e xowk*

bone idle *(downám; xárdári) kun-gowád; give-gowád; tane-law; xeili tanbal.*

bone-meal n *gard e oxtoxán (e jánevarán ke baráye kud bekár miravad.); kud e gard e oxtoxán*

bone-shaker *(anáyin; be wuxi) máwin e mawdi-mamdali; docarxe ye lakantu/ lakanti*

bone head n *(anáyin; xárdári) kalle-xar; kalle-puk*

boner n *(Ámrikáyi; anáyin) laqzew e bozorg/ loppi; ridemun*

bonfire n *parváze; átew; átewbázi; cárwanbe-suri. //Az barghá ye xowk dar báq átaw e/ parváze ye bozorgi kardim/ sáxtim.//*

Bonfire Night *Cárwanbe Suri ye Engelisihá, Wabe panjom e Novámbr ke dar án wab Nákámi ye* Gunpowder Plot *rá bá átawbázi va taraqqe-bázi jawn migirand.*

bongo n (**-s,** or **-es**) *bángo; doholce*

bonhomie, **bonhommie** n *wádábi; xandánruyi*

bonkers adj *(zabán e kuce; dar Engelestán) xol; kosxol; diváne. Kosxol e hazyángu!; Diváne ye yávesoráy!*

bon mot n (pl **bons mots**) *tekke/ maze (andáxtan); wuxi; matalak*

bonnet n **1** *kolute; golute.* **2** *(dar Eskátland) wab-koláh; koláh-namadi.* **3** (US **hood**) *(ráde*/ máwin) káput*

bonny adj (**bonnier**, **bonniest**) *(pasandide beviże dar Eskátland) wádáb; zibá; delrobá; jigar; tikke*

bonus n (pl **bonuses**) **1** *pádáw; pádáwt. pádáw e porkári. //Kármandán e dálá** [company] *har yek baráye Krismas sad dolár pádáw/ pádáwt gereftand.//.* **2** *afzuni; kawkarzáy* [<Guilaki]; harjá juri tarjome miwavad. //Havá ye garm dar zemestán (e emsál) berásti xod yek afzuni/ máye ye xowbaxti bude (ast).//*

no-claims bonus *baram** [prize] *baráye ránandegi ye xub; puli ke az bime ye sáláne ye ránandeyi baráye jarime nawodan midahand.*

bony adj (**-ier;-iest**) **1** *ostoxáni.* **2** *por ostoxán; por-tiq (e máhi). //In máhi xeili tiq dárad.//.* **3** *láqar va ostoxáni; xáwgun* [<xáwekun (Gilaki)]. angowtán e láqar/ bárik va ostoxáni/ xáwgun*. //yek mard e deráz/ bolandbálá ye oxtoxáni; yek mard e deráz e xáwgun*.//*

boo interj, n **1** *hou (kardan). //Soxanráni ye noxost-vazir bá hou kardan va xariw* [jeers] *e mardom ruberu gawt/ wod.//.* **2** *hou!; pex!*

boo v **1** *hou kardan. //Ává ye/ áváz e/ sedá ye hou kardan e mardom rá mitaváni bewnavi. Ává ye/ áváz e/ sedá ye hou kardan e mardom be guw miresad.//.* **2** **boo sb off (sth)** *bá hou kardan kasi rá birun rándan/ kardan. //Bázikonán/ honarpiwegán rá hou karde az faxan* [stage] *birun rándand.//*

boob[1]; **booboo** n *laqzew e loppi/ bozorg; gand zadan; xit káwtan*

boob v *gand zadan; xit káwtan. //Ey bábá, báz ham gand zadam/ xit káwtam.//*

boob[2] *(zabán e kuce) pestun; mawk; mame*

booby n *(kohan; xárdári) qotfare; qot; gul; ádam e káná. //Qotfare ye/ qot e/ gul e bozorgi-st. Pák xar-e!//*

booby prize; **wooden spoon** *jáyeze ye/ baram e xardaváni.*

booby trap **1** *tale.* **2** *min; bomb/ tup e taleyi; tele-tup*. //Pásbánán be máwin e/ ráde* ye bi sarnewin/ rahá wode nazdik nawodand az tars e in ke dar án bomb/ taletup* kár gozáwte báwand.//. yek bomb e taleyi.*

booby-trap v (**-pp-**) *bomb/ tup e taleyi dar cizi kár gozáwtan. //Harásgarán*/ xuniyán* [terrorist] *dar máwin/ráde* yek bomb e/ tupe e taleyi/ tale-tup kár gozáwte budand.//*

boodle n *páre; pul e dozdi*

boogie; **boogie-woogie** n *(guneyi musiqi) tam* (bázgardid be* "the blues"). *tam* naváxtan. áhang e/ kust e tam**

book[1] n **1** (**a**) *daftar, "Har ánkas ke u daftar e wáh xánd -- Ze gitiw dáman bebáyad fewánd." (ZBP, L4793 SF), "Negar tá be wáhi nadári omid -- bexán ruz-o-wab daftar e Jamme-wid." (ZBP, L3172 SF); "Joz az razm e wáhán naránad hami -- Hame daftar e Demne xánad hami." (ZBP, L3172 SF). náme "Har án dar ke az náme barxánadi -- hame ruz bar del hami-ránadi." (ZBP, L3411 SF); ketáb. daftari/ námeyi bá puwine ye carmi. daftari/ námeyi bá puwan e carmi.* (**b**) *kár; kárnáme. //Kári/ kárnámeyi/ Náme yi darbáre ye Weikespir nevewtan/ xándan.//.* **2** *daftar; daftarce. //Goftár rá dar daftar e varz (mawq) e xod benevisid na ru ye káqaz e cerknevis.//.* **3** **books** *daftar e darámad o darraft/ womár. hamárgiri; womár kardan; womárhá rá nevewtan; darámad o dar-rafthá rá nevewtan. hamár kardan; womár kardan/ gereftan; womárhá rá nevewtan; darámad o darraft rá nevewtan. //Hamárhá ye dálá** [company] *rá harsále/ sáliyáne bázrasi mikonand.//.* **4** *daftar; daftarce; koráse. daftar e dáj** [stamps/ *modrá**]; *daftar e pate* [tickets]; *daftar e kebrit.* **5** *dar, "Har án dar ke az náme barxánadi -- hame ruz bar del hami ránadi." (ZBP, L3411 SF); baxw; karde; karte* [<Avestáyi]. darhá ye/ baxwhá ye/ kartehá ye Enjil.* **6** *daftarce (ye cáme ye musiqi yá áváz); libretto.* **7** *daftar e geroubandihá (con asb-daváni). geroubandihá ye ruy e cizi (con asb) rá dar daftar nevewtan.* **8** *daftar e ráhnamá ye vákubar*/ telfon. //Nám e/ womáre ye womá dar daftar e (ráhnamá ye) vákubar*/ telefon hast?//.* **9** **be in sb's good/ bad books** *az cewm e kasi oftádan; nur e cewm e kasi budan. Dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. //Agar biwtar/ saxt-tar kár nakoni/ nakuwi az cewm e áqá/ kárfarmá miyofti.//.* **bring sb to book (for sth)** *az kasi báz-xást/ báz-o-xást kardan.; az kasi bázjuyi kardan. az jániyi/ jenáyatkári/ rifteyi bázjuyi kardan.* **by the book** *beáyin; az ru ye áyin; mu-be-mu. //Mikuwad hamiwe kárhá rá mubemu/ barábar e áyin-náme/ beáyin anjám dahad.//.* **(be) on the books of sth** *Jozv e bázikonán e báwgáh e futbál/ pátapká* budan. //Az bázikonán e báwgáh e pátapká* ye/ futbál e Wiráz ast.//.* **throw the book at sb** *ráh o cáh e kári rá be kasi newán dádan (va guw e u rá kewidan)*

book[2] v **1** (**a**) **book sth (up)** *az piw xaridan; piwxarid kardan; (az piw já, otáq va mánand e án rá) gereftan. //Agar mixáhi bijá namáni xeili zud az piw já begir.//. Dar mehmánsará otáqi az piw gereftan. Dar havápeimá jáyi piwxarid kardan. //Se já/ sandali baráye konsert e emwab mixáham (az piw) begiram.*

Hame ye otáqhá ye in mehmánsará az piw gerefte wode. Hame ye sandalihá ye/ jáhá ye namáyew rá az piw xarideand.//. (**b**) **book sb on sth** *baráye kasi dar havápeimá yá cizi yá jáyi) já, pate va mánand e án gereftan yá piwxardi kardan. //Má dar parváz e digar/ pas az in, já dárim/ já gerefteyim.//.* (**c**) *Az piw kasi rá be kári gomáwtan/ gereftan. //Baráye mehmáni ye Krismasemán yek jádugar* [magician; conjuror] *az piw gerefteyim.//.* **2** *(anáyin) dar daftar nám e kasi rá newewtan (va az u dád xástan). //Pásbán nám e ma rá baráye tondráni newewt. Con áyin e bázi rá zir e pá gozáwt/ con badbázi kard dávar námaw rá newewt.//.* **3** **book in** *dar mehmánsará, parvázgáh/ forudgáh va mánand e án nám newewtan.* **book sb in** *baráye kasi dar mehmánsará va mánand e án já gereftan. //Baráye womá dar mehmánsará ye Hilton baráye do wab já gerefteyim.//*

bookable adj *piwxarid-kardani. //Hame ye jáhá/ sandalihá rá mitaván piwxarid kard.//*

bookbinder *wirázegir*

bookbinding *wirázegiri*

book case *jáketábi; jádaftari*

book club *báwgáh e ketábdustán/ daftardustán*

book-end n *[ciz e jelogir az oftádan e ketábhá ruy e raf.] udár* [<guyew e Táti]*

booking n *(beviźe dar Engelestán) az piw xaridan; piwxarid kardan; nám newewtan baráye; negahdáwtan. az piw baráye cand tan... xaridan; az piw baráye cand tan já negahdáwtan; goruhi piwxarid kardan* [a block-booking]. *//Digar nemitavánim piwforuw konim; Digar nemitavánim az piw já negahdárim. U kár e piwxaridhá/ piwforuwhá rá be gardan dárad.; Kár e piwxarid/ námnevisi/ piwforuw dast e u-st.//*

booking-clerk n *(beviźe dar Engelestán) pate-foruw.*

booking-office. n *(beviźe dar Engelestán) pate-foruwi; daftar e pate-foruwi*

bookish adj **1** *ketábxán; xarxun; ketábdust. //Az baccegi ketábxán/ xarxun bude.//.* **2** *ketábi; az ruy e ketáb; dánew ketábi na ázmudegi*

bookishness n *ketábi budan; dánew e ketábi (na ázmudegi) dáwtan*

book keeper; book keeping n *hamárgar; ámárgar; daftardár; mardár* [<Pahlavi (ZBP, C7292 BF)*

booklet n *daftar; daftarce; ketábce; korás; koráse*

bookmaker; **bookie**; **book making** *daftardár e geroubandi ru ye asbán; mardár* e geroubandi(há); daftadári ye geroubandi ruy e asbán; mardári* ye geroubandi*

bookmark; **bookmarker** n *newáne ye (náme/ daftar/ ketáb ke tá kojá xánde wode)*

book mobile n *deź e nepewt e gardán; deź e nepewt e raván*

book-plate n *barcasb e nám o newán (e kasi ke dar ketáb micasbánand tá newán dahand az án e ki-st.)*

book seller n *námeforuw; daftarforuw; ketábforuw*

bookshop; **bookstore** n *(maqáze ye/ kuwk/ kuwkak e) námeforuwi/ daftarforuwi/ ketábforuwi*

bookstall; **News-stand** n *kuwkak ketáb va ruznámeforuwi; náme kole*/ ketábkole*; kole*ye ketáb va ruznáme foruwi (<kola Loriye Kuháni)*

book token *girax (ZBP, C7992 BQM)/ softe/ barát (baráye xarid e náme/ ketáb). //Yek girax e/ softe ye/ barát e bist lireyi baráye xarid e daftar/ ketáb.//*

bookworm n **1** *qanj; kerm (e ketáb va káqaz xár).* **2** *xarxán; xarxun. //(Un doxtare) xarxun-e.//*

boom v **1** *qorridan; qoronbidan; qav/ qau/ qiv kardan; qorrew kardan. //Xizábhá ye/ kuhehá ye/ moujhá ye qorrán e keráne ye daryá./ Az dur qorrew e tuphá ye dowman rá mitavánestim bewnavim.//.* The headmaster's voice boomed (out) across the playground. *Áváye/ áváz e/ sedá ye qorrán e dabsár** [headmaster's] *dar zamin e bázi picid.* **2** **boom (sth) (out)** *qorridan (va goftan). //Qorrid o goft "Az jelo ye cewmam dur wo!/ Gom wo!"//*

boom n *qorrew; qau; qav; qiv; qoronbew; qoronb. //Qorrew e/ qau e tuphhá; qorrew e/ qiv e kuhehá/ xizábhá/ moujhá//*

boom[2] n *wokufáyi; fozuni ye nágaháni. //Bázár e naft saxt garm wode/ wokufá gawte./ sáli wokufá (baráye dád-o-setad; va foruw yá birun ferestádan e kálá va mánand e án)//*

boom v *(hirbáni* [economics]*) wekoftan; wokufáyi. //Károbár saxt sekke ast. Károbár saxt wokufá-st.//*

boom town *golwahr**

boom[3] n **1** *(dar karji ye bádbáni) dase-anj* [<guyew e Gilaki "dase-anj"].* **2** (also **derrick boom**) *báhugá [<báhug (Baluci ye Xáw)].* **3** (**a**) *zangjirband*; band e/ ráhbandán e zanjiri (baráye ráhbandán e kawtihá*

ye dowman dar bandar). (**b**) tirband* *[cand tir e behambaste, ke dar rud andázand tá tirhá rá áb nabarad.].* **4** *báhug* [daste ye deráz e/ bolandgu/ microfon]. bolandgu ye dárá ye báhug**

boomerang n **1** *bumerang (abzár e wekárciyán e bumi ye Ostráliyá, ke agar be wekár naxorad be su ye partáb konande bázmigardad.).* **2** *cáhkan tah e cáh ast; tof e sarbála; wáwidan ruy e já ye seft*

boomerang v *con cáhkan tah e cáh budan; con tof e sarbálá budan; já ye seft wáwidan. //In námzad mixást hamestár* e/ dávande* [opponent] *ye xod rá bi áberu konad ammá hengámi ke u rá be (gonáh e) sepazgi* [libel] *faráxándand engár daryáft ke cáhkan tah e cáh ast/ ke tof e sarbálá be ruy e xodaw bázmigardad.//*

boon[1] n **1** *(kohan) áyaft/ áyaft kardan (az kasi/ kasi rá*)* [request or favour] *"Násezá rá makon áyaft ke ábat bewavad -- Be sezávár kon áyaft ke arjat dárad. (ZBP, C3354, Daqiqi, FM). be kasi áyaft dádan.* [grant a boon]. **2** *áyaft; afzuni* [benefit]. *//Gardewgáhhá/ báqhá ye hamegáni dar wahrhá ye bozorg baráye mardom áyafti/ afzuni ye bozorg be womár miáyad. Yek pálto ye garm dar áb o havá ye sard áyafti/ afzuniyi bozorg ast.//*

boon[2] adj, **a boon companion** *(dust e) ham-piyále/ jánjáni/ bazmi. //Bábak va Borzu dustán e ham-piyále/ bazmi/ jánjáni hastand.//*

boor n *(downám) barbar; powte-kuhi; yábu; wotor; xar. //Mage az powt e kuh umadi?//*

boorish adj *barbar; powte-kuhi; con xar; con wotor; con yábu.* boorish youths, behaviour, remarks. *javáháni barbar/ con yábu; raftár e powte-kuhihá; soxanán* [remark] *e powtekuhi/ barbari*

boorishly adv *barbaráne; xaráne*

boorishness n *barbari; powte-kuhi; xariyat; con wotor; yábugari*

boost v *nirumandtar kardan; porzurtar gardánidan; arzew e cizi rá afzudan; komak kardan; delgarm kardan. Dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. //gardew e barq/ kahrobá rá porzurtar kardan; niru ye barq/ kahrobá rá afzudan. dád-o-setad va ávardan e kálá rá az birun be kewvar afzudan /rounaq dádan; bahá ye bahr/ bahrhá rá afzudan; arzew e barábari ye dolár rá afzudan. bázdeh* [production] *rá afzudan. Barandegi ye/ barande wodan e* [win] *nábiyuside bázikonán/ goruh rá delgarmtar gardánid.* [boost the morale].//

boost n *afzáyew; komak; delgarm kardan. Harjá juri tarjome miwavad. //afzáyew e foruw, dádosetad va birun ferestádan e kálá az kewvar. Hirbáni* [economy] *rá komak kardan/ nirumandtar gardánidan; arzew e barábari ye lire rá afzudan. kasi rá delgarm sáxtan* [confidence]*; kasi rá powtgarmi dádan//*

booster n **1** *har ciz ke máye ye nirumandtar wodan/ porzurtar wodan/ afzáyew e arzew/ komak/ delgarmi va mánand e án gardad. Dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. //máye ye delgarmi* [morale]. **2** *dastgáh e afzáyande ye niru yá voltáź e barq.//.* **3** (**booster rocket**) *muwak e partáb (konande).* **4** *dáru ye komaki; máyekubi ye yádávari*

boot[1] n **1** *muze; cakme. yek joft muze ye/ putin e pátapká*/ futbál.* tough boots for walking. *muze ye/ cakme ye setorg baráye ráhpeymáyi.* **2** *lagad; ordang; ordangi; tippá. //Be tup lagad e saxti zad.//.* **3** **boot/ trunk** *sanduq (e bár) (powt e máwin/ ráde*). //Bárhá rá dar sanduq e powt e ráde*/ máwin bogzár/ bene.//.* **the boot is on the foot** *kár várune wode.* **give sb/ get the boot** *(anáyin) be kasi ordangi zandan va u rá birun kardan; ordangi xordan va birun wodan; bá ordangi birun kardan/ wodan; kasi rá birun kardan. az kár birun wodan. //Agar yek bár e digar dir koni/ dir sar e kár biyáyi (bá ordangi) az kár birunat mikonand.//.* **put the boot in** *kasi rá saxt ordangi zadan; bá kasi saxt va bá sangdeli raftár kardan.*

boot v **1** *kasi yá cizi rá lagad zadan/ ordangi zadan/ tippá zadan. tup rá lagad zadan (va invar ánvar rándan)* [boot a ball about]. *kasi rá ordangi zadan.* **2** **boot (sth) (up)** *(dar márád*) vir rá bár kardan; vir rá por kardan; vir rá poxtan.* **3** **boot sb out (of sth)** *(anáyin) be zur birun kardan/ rándan; bá tippá/ ordangi birun kardan. //Pedaraw u rá (bá ordangi) az xáne birun kard.//. kasi rá az kár bikár kardan/ birun kardan; bá ordang kasi rá az kár birun kardan.*

boot[2] n *(bástáni yá be wuxi) niz; ham... ham...; //Ham delrobá-st ham puldár; Ham xowgel-e ham puldár.* [attractive, and wealthy to boot].

bootee n **1** *mucak* (ZBP, C6579FM, MK, BF); kafw e pawmi ye nouzád.* **2** *muze/ cakme (ye kutáh e ástardár e zanáne)*

booth n **1** *kola* [<kola (Lori ye Kuháni)]; kuwkak (MM); otáqak baráye foruw e kálá.* **2** *kola*; kuwkak; otáqak. kola* ye/ kuwkak e telefon/ vákubar*. kola* ye/ kuwkak e ráy-giri*

bootlace n *band e muze/ cakme; band e kafw*

bootleg v **(-gg-)** **1** *qácáq kardan (e nuwábehá ye alkoli/ meimand)*

bootleg adj *(nuwábehá ye meimand/ alkoli ye) qácáqi/ qácáq. yek navár/ valg* e (musiqi ye) qácáqi (porwode)*

bootlegger n *qácáqci (ye nuwábehá ye meimand/ alkoli)*

booty n *parva; haparu; kálá yá har ciz e qárat wode*

booze v *meigosári (kardan). //Dust dárad bá dustánaw be meigosári beravad.//*

booze n **1** *(anáyin) buze; nuwábe ye meimand.* **2 go/ be on the booze** *meigosári kardan; badmasti kardan. //Wuyaw/ woharaw báz be badmasti oftáde./ be meigosári pardáxte.//*

boozer n **1** *(anáyin) meigosár; meibáre; kasi ke sar be xomre mizanad. //Hamiwe sari be xomre mizanad.//.* **2** *(dar Engelestán) meixáne* [pub]

booze-up n *meigosári; wádxári. //Berásti wádxári ye bozorgi bud.//*

boozy adj (**-ier**, **iest**) *meigosár; meibáre; mast. //yek piremard e meibáre. bazm e meigosári; wádxári//*

bop n **1** *(anáyin) raqs/ vawt yá raqsidan/ vawtan be áhang e musiqi ye páp/ jáz. //Begzár jáz/ páp beraqsim/b evisim*.//*

bop v (**-pp-**) *(anáyin) jáz/ páp raqsidan/ vawtan. be raqs/ vawt e jáz/ páp raftan*

bopper n *Kasi ke jáz/ páp miraqsad/ mivisad**

boracic adj = boric

borage n *gáb-zabán [Giyáhi dárá ye barghá ye dorowt e tážak-dár bá golhá ye ábi be nám e dánewik e* Borago officinalis *az xáneváde ye gávzabániyán* Boraginaceae *ke kárbord e pezewki va xoráki dárad.]*

borax n *bur; bure; burak*

bordeaux n (pl unchanged) *Mei/ nabid/ waráb e Bordeaux/ Bordo ke sefid yá qermez ast va az Bordo dar nimruz e xorbaránik* [SW] *e Faránse parvarde miwavad.*

bordel, bordello n = brothel

border n **1** (**a**) *marz karán; karáne. //Harásgarán*/ xuniyán az marz gorixtand.//.* [attrib] a border town, guard, patrol. *yek wahr e marzi; yek pásdár e marzri* [guard]*; yek gawti* [patrol] *ye marzi. zad-o-xordhá ye marzi.* (**b**) **the Border** *navár e marzi (beviže miyán e Engelestán va Eskátland yá Ámriká va Mekzik).* **2** *navár; labe; zeh; zevár; fáráviz; sejáf e áráyewi. //fáráviz e yek negár/ peikare. yek dastmál, yek sofre bá fáráviz* [border] *e golduzi (wode)/ bá tatriz* [embroidered]*/ bá tárkári*.[embroidered]//. **3** *navár; ...dáman; ...dámane. //yek navár e golkári (wode); gol-dáman. yek navár e lále/ lálekári; lále-dáman.//*

border v **1** *(ham) marz... budan; dar marz e... budan; hamsáye ye... budan. //Báq e má az yek su ham-marz e rud (xáne) ast. Cand kewvar bá Suyis ham-marz-and/ hamsáye-and?//.* **2 border sth (with sth)** *be cizi/ bá cizi navár/ zeh/ labe/ fáráviz dádan/ duxtan. dastmáli ke fárávizi az tárkári dárad.* **3 border on sth** (**a**) *hamsáye ye... budan; ham-marz e... budan. //Zamin e in saráhá ye/ xánehá ye nousáz/ In xánehá ye nousáz ham-marz e/ hamsáye ye wáhráh ast/-and.//.* (**b**) *dast e kami az... nadáwtan; engár... budan; harjá juri tarjome miwavad.: //Pásox e pesarak be ámuzegáraw dast e kami az downám nadáwt. Kár e má/ Kári ke be gardan e má-st engár nawodani ast/ nawodani minamáyad.//*

borderer n *marznewin (beviže kasi ke dar marz e Engelestán va Eskátland miziyad.)*

borderland n **1** *navár e marzi.* **2** *miyán; miyánkew; marz. marz/ miyán/ miyánkew e xáb va bidári*

borderline n *marz; xatte marzi; miyánkew. //(pendárin) Marz e miyán e zabán e anáyin va zabán e kuce rá zandidan* [explain] *dowvár ast.//*

borderline adj *miyángin; karánik*; harjá juri tarjome miwavad. //yek báre ye karánik*/ miyángin/ miyánkew. yek námzad e miyánkew/ pá-dar-havá. (dar ázmuni/ examination/ test) bá nomre ye Nápeloni pazirofte wodan.; (dar ázmuni) bá nomre ye miyánkew/ nazdik e marz rad wodan.//*

bore[1] v **1** *softan; anjirdan; suráx kardan; (cáh yá áhun) kandan; softan; sonbidan, "Alámathá ye án (ámás e andrunehá) dard e xalande báwad va gáh-gáh conán pendárand ke án muze' hamisonband..." (ZBP, L5187 ZX). //In parmáh/ matte mitavánad sang rá sonbad/ suráx konad./ cub rá softan/ sonbidan/ suráx kardan. áhuni* [tunnel] *dar (del e) kuh kandan.//.* **2** *suráx kardan/ sonbidan va piw raftan. //Muw e kur zir e zamin rá suráx karde/ softe piwraft.//*

bore; **bore-hole** **1** *cáh (e áb yá naft).* **2** *(dar vážehá ye serewte) lok* [<guyew e Zartowti ye Ardakán] andáze ye darun e lule ye tup/ tofang. //yek tofang e lok* e 12. tofanghá ye/ tuphá ye kehlok*/ bá daháne ye kucak//*

bore[2] v **1** *kasi rá bitáb/ wuride gardánidan; del e kasi rá beham zadan; kasi rá náxow/ delzade kardan; kasi rá xaste/ deltang kardan. //Hame ye dástánháyaw rá piwtar wanideam, delam beham xorde. Wurideam/ deltang-am; beravim sinemá. Omidváram (az soxanán e man) xaste nawavi/ wuride nagardi/ delat beham naxorad/ deltang nawavi.//.* **2** **bore sb to death/ tears** *ján e kasi rá be lab resándan; del e kasi rá xun kardan. //Dástánhá ye deráz ján e ma rá/ ádam rá be lab miresánad.//*

bore n *mu ye damáq; dard e sar; gereftári. //Mu ye damáq nabáw!. Benzinemán tah kewid.Ce gereftáriyi/ dard e sari!//. deltangi; xastegi; náxowi*

bore[3] n, high tidal wave that moves along a narrow estuary from the sea. *owtorak [kuhe ye deráz bálá ámadan e áb dar daháne ye yek tangr]*

bore[4] pt of "bear"

boredom n *deltangi; xastegi; náxowi*

boric adj *boric (vábaste yá dárá ye) Boron*

boric acid; **boracic acid** *acid borik; jouhar e Boron, gand-zodá*

boring adj *delafgár; máye ye deltangi; deltangi-ávar; xaste konande; máye ye náxowi. goftoguyi/ kári/ daftari/k etábi/ bazmi delafgár*

born v **1** **be born** *záde/ záyide wodan; padid ámadan. //Dar/ be sál e 2016 záde wod./ cewm be jahán gowud. (pendárin) Jonbew e hambastegi ye piwevarán dar áqáz e in sade padid ámad. Ru ye piwániyaw (conin) nevewte wode bud ke nevisandeyi bozorg gardad.//.* **2** **(not) be born yesterday** *napoxte budan/ nabudan; xám budan/ nabudan; dahán e kasi bu ye wir dádan/ nadán. //Nemitaváni ma rá xar koni/ gul bezani/ beferibi. Dahánam ke bu ye wir nemidahad/ candán ham ke gomán mikoni xám/ hálu nistam/ az powt e kuh ke nayámadeam.//.* **born and bred** *dar jáyi záde wode va bozorg wode/ bár ámade. //Ahl e Páris ast. Dar Landan bozorg wode/ bár ámade. Kátolik bár ámade.//.* **born in the purple** *wáhzáde/ wázde budan; bozorgzáde budan; az aviźegán budan.* **born of sb/ sth** *az... záde wodan. //Álmáni-tabár ast. Álmáni-záde ast. Az pedar o mádari/ az zádáráni* Álmáni záde wode. Bávarhá ye/ manewte ye sosiyálisti ye/ Mazdaki ye u záde ye bizári az bidád/ bidádi/ bidádgari ast.//.* **Born on the wrong side of the blanket** *(soxan dar parde) nápákzád/ nápákzáde budan.* **born with a silver spoon in one's mouth** (saying) *(dastán) kos e mádar e kasi az zar/ talá/ zarrin budan.* **In all one's born days** *sarásar e ruzegár/ zendegi. //Hargez be ruzegáram conin carandi/ yáveyi nawnide budam!//.* **there's one born every minute** (saying) there are a lot of gullible people: *(dastán) xar farávun-e.*

born adj *xod-rost, "Be kár andarun náyźe sost bud -- To guyi ke az sost xod-rost bud." (SF); mádarzád(i); dar xun e kasi budan. Rahbari dar xun e kasi budan. Mádarzád bázande budan. //Dar nevisandegi xod-rost budan. Dar Pahlaváni xod-rost budan.//*

-born *(dar námhá va setáyhá ye serewte):-záde. Dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. noxri, "Az án do pesar har ke noxri bodi..." (SF); noxost záde; bacce ye noxost. bozorgzáde; aviźe; áriyá; áriyáyi; ázáde* [nobly-born]. *//Faránsavi-záde; Faránsavi-tabár.//*

borne pp of "bear[2]"

born-again adj *bázgeravide (beviźe be áyin e enjili/ tarsáyi). bázgeravide be áyin e tarsáyi*

boron n *(ximi/ wimi) áxwiji* [element] *anáhanin* [nonmetallic] *ke dar kárhá ye felezi/ yoxwostin/ yuwosti, va kurehá ye parmánuyi*/ atomi be kár miravad.*

borough n **1** (**a**) *(dar Engelestán) wahrestán; barzan; baxw.* (**b**) *baxw/ barzan (dar wahrdári ye Landan).* **2** (**a**) *(dar Ámriká) har yek az panj baxw/ barzan e diváni dar wahr e Niyu York.* (**b**) *(dar barxi kewvarhá) wahrestán (dárá ye dádkarp** [corporation]*)*

borrow v, **borrow (sth) (from sb/ sth)** **1** *vám gereftan; avámidan; vámestan* [<Pahlavi, (ZBP, C7642 BF)]; vám kardan, "...va be har zarurati ke to rá bovd vám makon, va ciz e xiw be gerou mane." (ZBP, L6766 QN). az bánk/ dusti (pul) vám gereftan/ vámestan. //Farámuwkardam qalamam rá biyávaram. Mitavánam qalam e womá rá (be) vám giram/ vám begiram?. az ketábxáne/ deź e nepewt ketábi/ námeyi/ daftari vám gereftan/ vámestan.//.* **2** (**a**) *vám gereftan; xuwecini kardan. //az digar nevisandegán ázádáne xuwecini* [plagiarize] *kardan/ vám gereftan. manewtehá ye/ wivehá ye digari rá (vám) gereftan. Handel az musiqi ye digar áhangnevisán vám gerefte ast.//.* (**b**) *(dar zabán) vám gereftan e váźe. //Ekát* e* [expression] *"nouveau riche"/ "nou-kise" az zabán e Faránse vám gerefte wode.//.* **(be living on) borrowed time** *qácáqi zende budan*

borrower n *vám-girande*

borrowing n *sepanj; sepanji, "Conin ast rasm e saráy e sepanj -- Yeki z-u tanásán o digar be ranj." (ZBP, C4219 SF). //In dálá** [company] *be zudi xáhad tavánest vámhá ye xod rá ke az bánk gerefte bázpardázad. Zabán e Engelisi besyári vážehá ye sepanji az Faránse dárad.//*

bortsal n *pawimánsará; pawimánxáne*. Be pawimánsar/ pawimánxáne* ferestáde wodan*

bortsch; **borsch** n *borw/ kalambá* [cabbage soup] *ye Rusi yá Lohestáni*

borzoi n *bárzoy/ sag e gorgi ye pawmálu ye Rusi*

bosh n *(wegeftváže) carand!; yáve!. //Carand miguyi!; Yáve misoráyi!//*

bosom n **1** *sine, pestán; bar; áquw. kasi rá dar áquw gereftan/ baqal kardan/ áquwidan. //Pestánhá ye bozorgi dárad. Pestánaw mawki ast.//.* **2** *sine (ye pirhan).* **3** **the bosom of sth** *áquw e garm. //dar áquw e garm e xáneváde ye xod zistan. be áquw e kelisá xow-ámadan.; dar áquw e kelisá pazirofte wodan.//*

bosom friend *dust e nazdik; dust e jánjáni*

bosomy adj *(anáyin) pestán gonde; pestán mawki*

boss[1] n *sar-; con sarkárgar/ sardaftar; saráwpaz...; ...-farmá; kárfarmá; sarparast; sálár "Co sálár wáyeste báwad be jang -- Natarsad sepáh az delávar nahang* [crocodile; lizard]*" (ZBP, L6347 SF); "Badán rá be har jáy sálár kard -- xeradmand rá sar negunsár kard." (ZBP, L4636, SF); mehtar; kixá** [<Baluchi]. *//Az kárfarmá ye xiw darxást e afzáyew e dastmozd kardan. Kárhá dar in xáne dast e ki-st? Dar in saráy sálár ki-st/ kijá ki-st?//*

boss v, **boss (about/ sround)** *ord dádan; xorde-farmáyew kardan. //Peivaste be zanaw ord midahad.//*

boss[2] n *qobbe; tokme; batu; bandame; bandime; bandine*

boss-eyed adj (infml) **1** *bábá-quri; yek cewmi.* **2** *luc; cewm-cap*

bossily adv *zurguyáne*

bossiness n *zurguyi*

boss-shot n *be káhdun zadan; be káhdán zadan. Harjá juri tarjome miwavad. //be káhdun zadan//*

bossy adj **(-ier; -iest)** *zurgu; mehtarfaw, "Birahm va setamkár va mehtarfaw... áyad" (ZBP, L7055 HM)*

botanical adj *(vábaste be) giyáh wenási; giyáhwenásik*

botanical gardens *báq e giyáhwenási; báq e kewávarzi*

botanist n *giyáh-wenás*

botanize, -ise v *giyáhán e xodru/ jangali/ biyábáni/ kuhi rá gerd ávardan va bar-rasi kardan.*

botany n *giyáh-wenási*

botch v, **botch sth (up)** *básmeyi sáxtan; sambal kardan; sarhambandi kardan. yek kár e básmeyi/ sambal/ sarhambandi. //Honarpiwe/ án honarpiwe/ honarpiwehe naqwaw rá/ báziyaw rá farámuw kard/ sambal kard/ sarhambandi kard/ ter zad.//* The mechanic tried to repair my car, but he really botched it up. *Án hutoxw/ afzármand e/ mekánik e xást ráde ye*/ máwin e ma rá dorost konad/ vaw konad* [repair] *ammá berásti sambal kard/ sambalkári kard/ ter zad.*

botch; **botch-up** n *sambal; sambalkári; básmekári; sarhambandi. sambal/ sambalkári/ básmekári/ sarhambandi kardan*

botcher n *sambalkár; básmegar*

both[1] adj **1** *hardo. //cizi rá bá/ dar har do dast negahdáwtan. In námehá/ daftarhá/ ketábhá har do gerán-and. Har do ye in námehá/ daftarhá/ ketábhá gerán-and. Az har do cewm nábiná-st/ kur ast. Dar har do su ye kuce maqáze hast. Har do bacce/ bacce-aw dánewgáhi hastand dánewgáh miravand.//.* **2** **have/ want it/ things both ways** *ham xare rá xástan ham xormá rá. //Nemitaváni ham xare rá dáwte báwi ham xormá rá.//*

both[2] pron **1** **both (of sb/ sth)** *har do; dotáyi hardován, "Má hardován barxástim." (ZBP, L2918 AT). //Do barádar dárad, hardo/ hardován dar Milán miziyand/ zendegi mikonand. Pedar o mádaraw/ zádáránaw* hardo/ har dován mordeand/ dargozawteand. Má hardo mixáhim be mehmáni beravim. In pirhanhá rá dust dáram. Har do rá/ hardován rá barmidáram.//.* **2** **both of sb/ sth** *har do. //Hardo ye má mixáhim be mehmáni beravim. Har do farzandaw cewmán e kásgin/ ábi dárand.//*

both[3] adv, **both... and...** *ham...(va) ham...; ham mánde/ xaste (va ham)/ ham gorosne budan. //Ham Fáránsavi (va) ham Engelisi soxan goft/ soxan migoft/ vájid. Ham barádaraw (va) ham xáharaw zanáwuyi kardeand. Ham navázande ye piyáno ye xubi bud (va) ham rahbari xub.//*

bother v **1** (**a**) **bother sb (about/ with sth)** *ázár dádan; ázordan; áwoftan; pariwidan; ranje dáwtan/ dádan; ranj dádan. //Bebaxwid máye ye ranj e womá miwavam/ bebaxwid womá rá ranje midáram,*

mitavánid beguyid ráh e istgáh kodám ast/ az kodám ráh mitaván be istgáh raft?. Dard e (já ye) salyáni/ ápang** [surgery] *xeili ázárat/ ranjat midahad?. (Áyá) sigár kewidan e/ dud kardan e man womá rá ázár midahad?. Aknun pedarat rá ranje nadár/ ázár nade/ nayáwub xeili mánde/ xaste ast. Peivaste ma rá ázár dáde az man (pul) vám mixáhad.//.* (**b**) *máye ye ranj/ ázár gawtan; pariwidan; ranjándan. //To rá ce miwavad?; Cet miwe?; Ce ciz to rá ázár/ ranj midahad?; Ce (ciz) to rá mipariwad?. Nagozár xordegiriháyaw to rá biyázárad/ beranjánad/ pariwad. In gereftári/ porsemán* haftehá-st (ke) ma rá pariwide/ be ranj dáwte/ máye ye ranje ye/ ázár e man gawte. Az in ke candán biparvá-st/ biparváyi mikonad dar ranj-am. Biparváyi ye u saxt ma rá miázárad/ mipariwad/ pariwán mikonad. Az in ke hic ciz be toxmaw ham nist. xodam xodam rá mixoram.//.* **2** (**a**) *//Xod rá baráye anjám e kári ranje dáwtan. Dar Pársi harjá juri tarjome miwavad.: "Bogzár ávandhá rá bewuyam." ,"Bogzár dar wostowu (ye ávandhá) be to komak konam.". "Na, xodat rá ranj nade/ ázár nade/ ranje madár! Xodam sepastar mikonam/ miwuyam.". Be xodaw ranje yek sepásgozári ye xowke rá ham nadád. Agar sepásgozári mikard zabunaw dard migereft!//.* (**b**) **bother about sb/ sth** *baráye kasi/ cizi juw zadan/ pariwán budan. //Baráye má juw nazan/ pariwán nabáw, sepastar be womá mipeivandim/ nazd e womá miáyim.//.* **3** *(be rixt e farmáyew baráye newán dádan e ranjew az cizi) nefrin wode!; nefride!; kufti!; zahre mári!./ In máwine/ ráde* ye nefride/ nefrin wode hamaw (hame-aw) telengew darmire!//.* **4** **bother oneself/ one's head about sth** *baráye cizi juw zadan/ xodxori kardan.* **can't be bothered (to do sth)** *hál e... (cizi rá) nadáwtan; dard e sar naxástan; be xod dard e sar dádan. //In caman rá báyad zad ammá emruz dard e sar nemixáham/ hálew rá nadáram. U mitavánad kár e xeili xub bepardázad, ammá be xodaw dard e sar/ ranj nemidahad.//*

bother n **1** *dard e sar; gereftári; ranj; ranje. //Yáftan e/ peidá kardan* e *án xáne xeili dard e sar/ gereftári/ ranj dáwt?//. máye ye dard e sar/ gereftári/ ranj. //"Az komak e womá sepásgozáram!", "Kári nabud!; Cizi nabud (ke máye ye ranj/ dard e sar báwad!". Az in ke in hame be womá dard e sar/ gereftári/ ranj dádam puzew mixáham."//.* **2** **a bother** *ciz e máye ye dard e sar/ ranj/gereftári; mu ye damáq. //Ce bad! Otobus/ masráde* raft/ be otobus/ masráde* naresidim//*

bother interj *(wegeftváźe; baráye newán dádan e ranjew yá ázárew) ah!; ax! nefride bád!. Ah/ Ax/ Áx! //Pulam rá dar xáne já gozáwtam.//*

botheration inter *Ce ázári/ ranji/ dard e sari/ gereftáriyi!*

bothersome adj *máye ye ázár/ ranj/ dard e sar/ gereftári. máye ye ázár/ ranj/ dard e sar/ gereftári*

bottle n **1** (**a**) *jám; wiwe; votri [váźe ye "botri" conán ke dar farhanghá gomán kardeand az zabán e Engelisi nawkáfte. Riwe ye in váźe "pá"* पा *az Sanskrit be maini ye "nuwidan" ast va váźe ye "potiti" ye Yunáni niz az in wekáfte. Baráye gozárew e biwtar be (EDPL 5.4055) bázgardid] (JGS). //jám e báde/ mey; ábgine. botri ye/ jám e/ wiwe ye wir. Wanbe be mehmáni ye man biyá, yádat naravad yek botri/ jám e mey/ báde/ nabid ham bá xodat biyávari.//.* (**b**) *yek wiwe/ jám/ botri. //Dotáyi yek botri/ jám/ wiwe/ ábgine mey/ báde/ nabid nuwidim.//.* **2** **the bottle** *(soxan e dar parde) xomre; mey; báde; nabid. //Ahl e mey ast. Sari be xomre mizanad.//.* **3** *wiwe/ botri ye wir (e xowk). //Bacceyi ke bá botri ye wir bozorg wode. Bacceyi ke bá wir e xowk bozorg wode.//.* **4** *(Dar Engelestán; zabán e kuce) toxm; jigar; ru. //Xeili toxm/ jigar dáre!; Xeili por-ru-e!//.* **5** **be on the bottle** *meibáre budan. //Panj sál e ázegár meybáre bud.//*

bottle v **1** (**a**) *dar botri/ wiwe/ jám/ ábgine kardan/ rixtan. ábejo ye/ buze ye wiweyi.* (**b**) *dar botri/ wiwe/ jám negahdáwtan. //Miveháyat rá dar wiwe/ jám/ ábgine negah midári yá miyafsori/ yax mizani/ yax-zade negah midári?//.* **2** **bottle sth up** *jelo ye sahewhá ye xod rá gereftan; xod-dári kardan; xiwtandári kardan; hame ciz rá tu ye del e xod rixtan; foruxordan. //Bejá ye inke darbáre ye gereftárihá ye xod goftogu konand/ be goftogu newinand, xawm o bizári ye xiw rá forumixorand/ jelo ye xawm o bizári ye xiw rá migirand.//*

bottle bank *pit e botri/ wiwe/ wiwe-pile/ jám/ ábgine*

bottle-feed v *be bacce/ nouzád bá botri wir dádan/ wir e xowk dádan. //Bacce budi wir e mádar behet dádand yá wir e xowk?; To rá bá wir e pestán bozorg kardand yá bá botri/ wir e xowk?//*

bottle-green adj *sabz e sir/ sabz e tire*

bottle-neck n **1** *(dar ráhhá) galugáh; tangná; tarfanj (ZBP, C5980 FM).* **2** *(dar kárxánehá harce ke bázdeh rá bekáhad) galugáh; tangná; tarfanj (ZBP, C5980 FM)*

bottle-opener n *dar-bázkon (dar-e-) botri-bázkon*

bottle-party n *mehmániyi ke dar án har kas jám/ botri ye mey e xod rá miávarad.*

bottom n **1** *tah; tak; kaf; bix; pá. pá ye tappe; pá ye kuh; tah e saráziri; newib; tah e darre. //Telefon/ vákubar* páy e pellehá/ ráh-pelle/ pellekán ast. Tah e fenján/ piyále ye cáy e man tofále ye cáy hast. Námeyi/ daftari/ ketábi ke mixáham (dorost) tah e in tude/ cine ast. Xáhew mikonam tah e/ pá ye barg/ barge rá dastine nehid.//.* **2** *kaf. //Nám e sázande/ kárxáne páyin e/ tah e barcasb (nevewte/ kande) ast.//.* **3** *kun; álar; álast; alast; sorein; sorun;lombar; newim; newast. //bá kun zamin xordan. dar e kun e bacceyi zadan; bacceyi rá dar e kuni zadan.//.* **4** *tah; páyin. //Tah e/ páyin e jádde/ ráh yek meixáne/ meyforuwi hast. Anbárak abzárhá/ kárgáh tah e báq ast.//.* **5** *(ádam yá goruh) páyintarin (rade); pas e...; //Hamiwe dar dánew e womár* [mathematics] *az hame ye hamwágerdihá ye xod pastar bud. Goruh e varzewi ye má dar hamávardhá ye piw az hame páyintar/ pastar darámad. Az páyin áqázid/ áqáz kard va kam-kam (bálá ámad) va sarparast e dálá*/* [company] *werkat wod /gawt.//.* **6** *kaf; tah; bestar; bon, "Yeki źarf daryá-st, bon nápadid -- Dar e ganj e rázaw nadárad kelid." (ZBP, L6334 SF). //Injá xeili goud/ źarf ast, nemitavánam be tah/ kaf (e daryá/ daryáce/ rudxáne va mánand e án) dast bezanam/ beresam./ nemitavánam kaf rá parmásam* [touch]. *Náv e* "Titanic*" be kaf/ bon/ tah e daryá newast.//.* **7** *tah/ kaf/ bon e kawti.* [hull; keel]. **8** *páyintane (ye jáme); walvár; dáman. //páyin-tane ye/ walvár e piźáme/ páyjáme. Walvár e dou.//.* **9** **in bottom** *dande ye sangin; dande ye yek. //az sarbáláyi ye tond/ az farwib e tond e tappe bá dande ye sangin/ dande ye yek bálá raftan.* [drive up.....in bottom]//. **10** **at bottom** *dar bon; berásti; rásti rá. //Be ruye (ye kár) bezan-bahádor* [agressive] *ast ammá dar bon/ berásti ádami mehrabán va nikmanew ast.//.* **beat the bottom of sth** *az...áb xordan.* Who is at the bottom of these rumours?. *Ki pas e in áväzehá-st* [rumour]*/ soxanparákanihá-st?; In áväzehá az kojá áb mixorad?.* **the bottom (of sth) falls out** *teleng e... dar-raftan; forurixtan; harjá juri tarjome miwavad.: Teleng e bázár darrafte. Bázár bi rounaq ast. Hengámi ke zanaw mord/ dargozawt engár jahán bar saraw xaráb wod/ forurixt.* **bottoms up!** *Nuw!; Nuw e ján konid!.* **from the bottom of one's heart** *az tah e del. az tah e del kasi rá dust dáwtan; az tah e del be kasi wádbáw goftan; az tah e del az cizi pawimán budan.* **get to the bottom of sth** *tah o tuy e cizi rá darávardan. //Báyad tah o tuy e in ráz rá darávarim.//*

bottom adj *páyin; páyintarin; forudin; foudtarin; nidom* [<netama (Old Persian) (EDPL 29.2235), Besanjid bá: "afdom"]. páyintarin raj (dar yek barg); raj e nidom*. páyintarin zine* [rung] *(ye yek nardebán); zine ye nidom*.* the bottom step (of a flight of stairs). *páyintarin pelle* [step] *(dar yek pellekán)* [flight of stairs]*; pelle ye nidom*. //Náme háyat/ daftarháyat/ ketábháyat rá ruy e páyintarin raf/ raf e nidom*/ nidomin* raf* [shelf] *bene/ bogzár. az tappeyi bá sangintarin dande/ páyintarin dande/ nidomin *dande/ dande ye nidom** [in bottom gear] *bálá raftan.//*

bottom v, **bottom out** *(bázargáni) be páyintarin marz e xod residan. //Hic newáni/ newáneyi dar dast nist ke newán dahad goubare** [recession] *be páyintarin marz e xod reside báwad.//*

bottom drawer; **hope chest** *vardak [jahiz/ jahiziye]*

bottomless adj **1** *źarf; bi bon; bikarán. yek cáh* [pit] *e źarf/ bi bon/ bi karán; yek darre* [gorge] *ye źarf/ bibon.* **2** *bikarán; bi karáne, "Zebar ci-st ei mehtar o zir ci-st? -- Hamán bikaráne ce o xár ki-st?" (ZBP, L5972 SF). //powtbáne ye/ anbárhá ye* [reserves] *bikarán e ama** [energy]//

bottom line *ján e soxan; bonest; boro-bargard nadáwtan. //Agar kárat sud-ávar nabáwad varwekaste miwavi. In bonest e kár ast/ in ján e soxan ast. Agar natavání sud bebari báyad kárat rá bogzári dar e kuze, in digar boro-bargard nadárad.//*

bottom most adj *nitak* (<Pahlavi (ZBP, C7294 BF); nidom* bázgardid be "*bottom". //*nitak* e daryá; źarfná ye nidom* e daryá//*

botulism n *botulism; asviw* [váźe ye barsáxte az "as" <√ad = xordan + viw =bew (zahr) baráye har do riwe bázgardid be "karkas" va "bew" EDPL]*

boudoir n *(beviźe dar gozawte) otáq e viźe ye zanán; wabestán*

bouffant adj *puw-dáde. piráyew e/ áráyew e mu ye puw/ puw-puwi*

bougainvillaea n *gol e káqazi; giyáhán e áráyewi ye pic e garmsiri va Ámrikáyi bá bargcehá ye arqaváni az xánevade ye* Bougainvillaea *mánand e* <u>Bougainvillaea spectabilis</u>

bough *wáxe (há ye bozorg e deraxt); wáx; wax. In digar váźehá niz dar Pársi be maini* [meaning] *ye wáxe ye deraxt ast: ázoq; áźoq; wafw; wiw; farháne; zaxáre; zaqák*

bought pt, pp of "buy"

bouillon n *sup, "Mehnat e sup o pakand e u ke az bixam bekand -- Tab'e mouzunam hami z-andiwe námouzun konad. (Anvari ye Abivardi); "Tá yeki nuwe bekardam, bexoruwid wegeft -- Bahr e xod sup o pakandaw begereft." (Jami Shakibi)*

boulder n *(sange sáyide bá áb yá havá) laxwak; gerdále*

boulevard n **1** *golpant* [<gol + pant <panti (Avestan) EDPL 33.0405].* **2** (US) broad main road: *gol-pant**

bounce v **1** *barjastan; varjastan, "Setánad ze to digari rá dahad -- Jahán xániyaw bigomán barjahad." (ZBP, L4883 SF); bázpas paridan/ jastan; bázpas-parándan/ jahándan; barjahándan. //Yek tuppe lástiki xub bázpasmiparad/ varmijahad/ barmijahad. Tup az ru ye divár bázpasparid/ varjast/ barjast* (bounced over). *Darvázebán dobár tup rá paránde/ bázpasparánde sepas án rá lagad zad. Tup rá be divár zade bázpasjahánd/ varjahánd* [bounced the ball against].*//.* **2** *varje-vurje kardan; bálá va páyin paridan/ jastan; varjastan; bálá va páyin parándan/ jahándan/ andáxtan. //Bacce/ baccehe ru ye taxt varje-vurje mikard/ varmijast/ barmijast. Bacceaw rá ruy e zánu ye xod bálá va páyin miandáxt.//.* **3** *(baráye bijak/ cek) bargawtan; bázgawtan; pas ferestáde wodan; bargawt xordan. //Omidváram in cekaw barnagardad/ bargawt naxorad.//.* **4** **bounce along, down,into, etc** *varje-vurje/ bejje-bejje ámadan/ raftan; oftán o xizán raftan/ ámadan. //Varj-varje/ bejje-bejje ámad tu ye otáq. Ráde*/ máwin dar ráh e kuhestáni/ sangeláx/ por dast-andáz oftán o xizán raft.//*

bounce back *be já ye noxostin e xod bázgawtan. jobrán kardan. //Bahá ye bahrhá emruz bámdád bálá rafte be já ye noxostin e xod bázgawt. Dar zendegi xeili badbaxtihá kewide/ bárhá bad ávarde ammá hamiwe jobránaw rá karde.//*

bounce n **1** *parew; jahew; bázpasparidan; bázpasjahidan; bázpasparándan; bázpasjahándan; varje; varjahew. //Tupi rá hengám e noxostin bázjahew/ bázparew/ varjahew/ gereftan.//.* **2** (**a**) *tavánáyi ye bázpasparidan/ jahidan/ varjastan/ barjastan/ parándan/ jahándadn/ barjahándan.* (**b**) *sarwádi; sarzendegi; wádábi; jonb-o-juw. //Doxtar e/ zan e besyár sarzendeyi-st/ wádábi-st* [lot of bounce]//

bouncer; **bumper** n **1** *(dar tapkáye*/ kriket) kamáne (kardan e tup). //baráye kasi tup rá conán saxt zadan ke kamáne konad.//.* **2** *Nafaskew. (kasi rá ke baráye birun andáxtan e oubáw az báwgáhhá, sofrexánehá va mánand e án be kár gomárand.)*

bouncing adj, **bouncing (with sth)** *sarwád; wádáb; sarzende; sarehál. har já juri tarjome miwavad. //yek bacce ye wádáb/ sarehál. damáqew cáq bud. xeili wangul/ sarehál bud.//*

bouncy adj (**bouncier; bounciest**) **1** *(baráye tup) (tupi ke) xub bázpasparad.* **2** *sarwád; wádáb; sarehál; por-jonb-o-juw; sarzende*

bound[1] v *marz e...rá sáxtan; marz e... budan; ham-marz budan. //Álmán dar xorbarán ham-marz e Faránse ast, va az nimruz ham-marz er Suyis ast Faránse az xorbarán marz e Álmán rá misázad va Suyis az nimruz marz e Álmán rá misázad. Gerdágerd e/ pirámun e in forudgáh/ parvázgáh* jangal ast. Jangal gerdágerd e in parvázgáh* rá gerefte.//*

bound[2] v *paridan; barjastan; jastan;jahidan, "Setánad ze to digari rá dahad -- Jahán xániyaw bigomán barjahad." (ZBP, L4883, SF)* [Folk etymology]*; oftán-o-xizán raftan; varje-varje; walang-taxte [az "táxtan"] kardan; bejje-bejje kardan. //Sage bejje-bejje/ varje-konán besu ye áqáyaw ámad. Walang-taxte-konán be darun e otáq ámad va goft dárad zan migirad. Be darun e otáq jaste/ varjaste goft dárad zan migirad.//*

bound n *xiz; barjastan; varje; jahew; walang-taxte. //Sage bá yek xiz/ jahew az ru ye dar parid/ gozawt.//*

bound[3] adj, **bound (for...)** *rahsepár e...; ráhi ye...; //Ráhi ye/ rahsepár e kojáy-id?. Ráhi ye/ rahsepár e saráy-im/ xáney-im. In kawti rahsepár e birun az kewvar ast/ rahsepár e kewvar e xiw ast.//*

-bound *(setáhá ye serewte misázad) rahsepár e..; ráhi ye...; //Ráhi ye Milán-im. Dar wáhráh egnesti** [accident] *rox dáde va rádeháyi*/ máwinháyi ke rahsepár e abáxtar-and* [north] *dir xáhand resid/ gir xáhand kard.//*

bound[4] pt, pp of "bind"

bound[5] adj, **bound to do sth** **1** *bigomán; bi boro-bargard. //Fardá havá bigomán/ biborobargard xub miwavad/ xáhad wod. Candán kár kardeyi ke qabuli ru wáxet-e. Candán kár kardeyi ke ázmun rá bigomán pazirofte xáhi wod.//.* **2** *Nágoziram /nágozir az ánam ke be womá beguyam ke xeili báde/mey minuwid. //Nágozir-am beguyam ke dar in báre bá womá hamdástán nistam.//.* **3** **bound up in sth** *sargarm e... budan; dar andiwe ye... budan. //Saxt sargarm e/ dar band e kár e xiw ast.//.* **bound up with sth** *tangátang dar gero ye... budan. //Amordád* e /*[welfare] *behzivi ye/ behi ye tak-tak e mardom tang-á-tang dar gero ye amordád* e/ behzivi ye/ behi ye tude/ arsan ast.//.* **I'll be bound** *(kohan; anáyin) bigomán; ma rá kowti...; //Man-o kowti/ bigomán in baccehá dárand weitáni mikonand!//*

-bound **1** *(setáhá ye serewte misázad) dar Pársi har já juri tarjome miwavad.: niz baste, "va har ke xod rá baste ye qorur kard joz gereftár e halák nagardad..." (ZBP, L3596 DB); páyband, "Man fetáde be dast e wágerdán -- Be safar páyband o sargardán." (ZBP, L3596 GS). //Dust nadáram hame ye ruz/ sarásar e ruz powte-miz-newin báwam. Bimári u rá pák xánegir/ xáne-newin/ zamingir karde.//.* **2** *band ámade bá...; dar Pársi harjá juri tarjome miwavad.: //forudgáh-há/ parvázgáh-há rá meh/ miq/ barf band-ávarde. ráhiyáni ke sarokárewán bá bast-newinán miyoftad páyán e in hafte saxt kárewán be derázá mikewad/ dir xáhand kard.//*

boundary n **1** *marz; dar, "Rov-á-ro conin tá be marz e Xezar [xezer] -- Ze Arminiye tá dar e báxtar [= abáxtar =* north*]." (ZBP, L4755, SF); karán, "...va sepáh bar karán newánde bud." (ZBP, L2064 TB), "... va dowman wekaste va karánhá ye mamlekat az dowman negáh dáwte..." (ZBP, L2064 TB); sámán; kaw, "Be án párehá kewvar nám nahádand zirá har yek rá kawi ast."* (PD, folk etymology) *[<karwivant, Avestan),* see *Kewvar* in *EDPL]. //In capar* [fence]*/ án capar/ capare marz/ karw* e miyán e zamin e man va ust. Yeki az bázikonán ke dorost tu ye marz/ karw* bud tup rá gereft. (pendárin) Dánewmandán peivaste marzhá ye dánew rá migostaránand.//.* **2** *(dar tapkáye*/ kriket) tup rá tá, yá farásu ye marz zadan va 4 yá 6 ávardan. //Hame ye tuphá rá tá marz zade 26 ávarde.//*

bounden adj, **one's bounden duty** *kári ke/ ánce ke az didgáh e dináyi/ vojdáni be gardan e kasi báwad.*

bounder n *(kohan; dar Engelestán, anáyin; baráye xárdári) doźkerdár; doźmanew; dorvand*

boundless adj *bimarz; bikarán; anaqr [besanjid bá "anaqra" (bi páyán) (Avestáyi) (ZBP, C3483 MK, BF)]. rádi* [generosity] *ye/ wur* [enthusiasm] *e bikarán/ anaqr.*

boundlessly adv *bikarán*

bounds n [pl] *marz, "Rováro conin tá be marz e Xezar [Xezer] -- Ze Arminiye tá dar e báxtar.* [north]*" (ZBP, L4755 SF).* Keep within/ go beyond the bounds of reason, sanity, decency, propriety, etc. *pá az marz e xerad/ bexradi* [reason]*, ravándorosti* [sanity]*, ázarm* [sanity]*, áyin* [propriety] *birun nagozáwtan/ birun gozáwtan. //nawodani nist ke...; Marzi baráye jáhjuyi ye/ borzmanewi ye u nist?; Borzmanewi ye u marzi nemiwenásad/ nadárad?. Hazinehá ye hamegáni rá báyad dar marzi bexradáne* [reasonable bounds] *negahdáwt.//.* **out of bounds (to sb); off limits** *az sámán e/ marz e...birun budan; nawáyad...; //Sarbázán rá nawáyad ke be meikadehá/ xomestánhá va meixánehá ye wahr sar bezanand. Dar e meikadehá/ va meixánehá ye wahr be ruy e sepáhiyán baste ast. Meikadehá/ xomestánhá va meixánehá ye wahr az sámán e sarbázán/ sepáhiyán birun ast.//*

bounteous adj **1** *rád; gowáde-dast; dast-o-delbáz* [generous]. **2** *ráyegán; fareván.* God's bounteous blessings. *Afzunihá* [blessings] *ye ráyegán e/ faráván e xodá/ parvardegár*

bounteously adv *ráyegán; faráván*

bounteousness n *ráyegáni; farávání*

bountiful adj **1** *baxwande; rád; gowáde-dast.* **2** *faráván. xoráki ye faráván; feráxi ye xorák*

bountifully *faráván*

bounty n **1** *(kohan) rádi; baxwáyandegi; dast-o-delbázi; gowáde-dasti; ázádexuyi; ázádegi, "Co besyár az in dástán bogzarad -- kasi su ye ázádegi nangarad." (ZBP, L4960 SF). //pádewáhi námvar be ázádegi/ baxwáyandegi.//.* **2** *(kohan) dahew; baxwew.* **3** *pádáw*

bouquet n **1** *daste gol. //yek daste gol e bayu/ arus. Be taknaváz* [soloist] *yek daste gol sorx e bozorg dádand.//.* **2** *(pendárin) setáyew.* **3** *bu ye viźe ye mey/ nabid/ báde. //In siki* [brandy] *bu ye viźe ye naqzi/ delpaziri dárad.//*

bouquet garni *buafzár*

bourbon n **1**. *Burbon [guneyi viski ke az zorrat girand] (guneyi áxsome yá pakani).* **2** *yek jám e Burbon/ áxsome/ pakani*

bourgeois adj **1** *xorde-sarmáye-dár.* **2** (**a**) *(riwxand) nadid-badid; táze be dourán reside; noukise. //Az zamáni ke zanáwuyi kardeand, xeili nadid-badid bázi darmiyávarand/ raftár e noukisegán yáfteand.//.* (**b**) *(vábaste be) áyinparasti*; (vábaste be) sarmáyedári. pasand* [tastes] *e sarmáyedárán/ áyinparastán*; manewtehá* [attitudes] *ye áyinparastán*; ármánhá ye áyinparastán*.* (**c**) *xukmanew* [unimaginative; philistine]. **3** *(dar ámuzewhá ye Marks) (vábaste be) sarmáyedári; sarmáyedár*

bourgeois n (pl unchanged) *(biwtar baráye riwxand) xorde sarmáyedár*

bourgeoisie n **1** *(biwtar baráye xárdári) xorde sarmáyedár(án). niru gereftan e/ sar barafráwtan e xorde-sarmáyedári dar sade ye 19.* **2** *(dar ámuzewhá ye Márks) sarmáyedáráni ke farmánraváyi karde kárgarán rá miduwand.*

bourse n *burs/ bázár e xarid o foruw e bahr dar Orupá beviźe dar Páris.*

bout n **1** (**a**) *Dar Pársi harjá juri tarjome miwavad.: doureyi kutáh; gáh-godári. dami/ gáh-godári meigosári. //Xarguwi kár mikonad. (zamáni kutáh saxt kár karde sepas zamáni deráz bikár ast.)//.* (**b**) *(baráye bimári) tuf*. cáyemán; tuf* e ámás e náyce/ náyce-sám*; tuf* e haft-andám* (a bout of flu, bronchitis, rheumatism). *//Payápey docár e tufhá* ye afsordegi migardad.//.* **2** *(yek dast) hamávard e mowtzani yá kowti*

boutique n *butik/ dokán/ maqáze ye kucak e foruw e jáme/ puwafzárhá ye mod e ruz*

bovine adj **1** *(beáyin) (vábaste be) gáv; gávi.* **2** *(xárdári) gáv; gávi; gávsán; con gáv. //Roxsári* [expression]*/ manewi* [character]*/ manewteyi* [character] *gávsán/ con gáv. nábexradi/ kánáyi con gáv/ gávsán//*

bow[1] n **1** *kamán; drun; drune, "Sar e sarv e sahi wod báwgune -- do-tá wod powt e u hamcon drune." (ZBP, L7797 MK) (ZBP, C7217 VR); xadang, "Xadangi ke peikánw yázad be xun --se-cube be xortum e pil andarun." (ZBP, L3444 SF). //bá tir o kamán wekár kardan/ naxcirdan.//.* **2** *(dar musiqi) kamán; kamánce.* **3** *gere ye parváneyi; gol e parváneyi (baráye mu, sine, pirhan; ko-er e parváneyi (be* "Tie" *bázgardid). //band e kafw/ muze rá gere ye parváneyi zadan. pirhani dárá ye/ áráste bá golhá ye parváneyi.//.* **4** **have two strings/ a second, etc string to one's bow** *do-/ se-káre budan; do yá se honar dáwtan. //Do honar dárad,* [she has two strings to her bow.] *ham nevisande/ dástán-nevis ast ham ostádyár e dánewgáh.//*

bow v *(baráye sázhá ye zehi) kamáne/ kamánce kewidan.*

bow[2] v **1** (**a**) **bow (down) (to/ before sb/ sth)** *do tá gawtan, "Do tá gawt o andar zamin bus dád -- bexandid z-u wáh o bargawt wád." (ZBP, L5951 SF); "Do tá miwodandi bar e taxt e u -- Az án barwode farrah o baxt e u." (ZBP, L6496 SF); xamidan; namidan (EDPL); namáz bordan.* The cast bowed as the audience applauded. *Bázikonán* [cast] *hengám e kaf zadan e* [applaud] *báwandegán/ tamáwáciyán namáz bordand/ dotá gawtand/ namidand. //Má hamegi bar e taxt e wahrbánu/ keibánu dotá gawtim/ namidim. Hamegi be wahrbánu namáz bordim.Pristár/ kewiw bar mehráb/ ádariyán namáz bord/ namid. Pristár/ kewiw jelo ye ádariyán/ mehráb do tá gawt.//.* (**b**) *namidan; namáz bordan; sar rá xam kardan. //Anjoman e namázgozárán* [congregation] *hengám e namáz sarháwán/ sarewán rá xam kardand/ namidand.//.* **2** *xamidan; guź gawtan; do tá wodan, "Sar e sarv e sahi wod báwgune -- Do tá wod powt e u hamcon drune." (ZBP, C7217, VR). //Powtaw az kohansáli xamide/ kamáni/ guź gawte bud. Wáxehá ye deraxtán zir e bár e barf xamide/ dotáwode budand.//.* **3** **bow and scrap** *(riwxand) xáye ye kasi rá dastmál kardan/ bá dastmál e abriwomi málidan; dastmál e abriwomi bardáwtan; xáyemáli kardan; dom-dom zadan; dollá-dollá ráh raftan; jelo ye kasi dollá o rást wodan. //Pristande** [waiter] *má rá sar e mizemán borde xeili dom-dom zad/ dom takán midád/ jelo ye má dolla-rást miwod* [much bowing and scraping].//. **4** **bow sb in/ out** *jelo ye pá ye kasi do tá gawtan/ namáz bordan; powte sar e kasi (ke az jáyi miravad) dotá gawtan/ namázbordan.* **bow out (of sth)** (**a**) *pá pas-kewidan az. //Man az in barnáme pá pas mikewam. Án rá nemipasandam/ ostovár nemidáram.//.* (**b**) *az páygáh e bolandi báznewaste wodan. //Pas az si sál kár e xawáyáyi*/* [political] *saranjám dárad báznewaste miwavad.//.* **bow to sth** *separ andáxtan; sar forud ávardan; paziroftan; gardan nahádan; tan dar dádan. ciz e nágozir rá paziroftan; be nágozir tan dar dádan. manewte* [opinion]*, xást* [wishes]*, ázmudegi* [experience] *ye biwtar e kasi rá gardan nehádan/ paziroftan, yá be án tan dardádan. //Az sar forudávardan nazd e/ piw e sálárán* [authority] *be sotuh ámadeyim/ bestuhim.//*

bow n **1** *do tá wodan; dollá wodan; namidan; namáz bordan. arj e kasi rá bá do tá wodan/ dollá wodan/ namidan/ namáz bordan wenáxtan. //Do tá wode/ namide/ namáz borde az otáq birun raft.//.* **2** **take a/ one's bow** *(baráye honarpiwegán) dar barábar e kaf zadan e mardom do tá wodan/ namidan/ namáz bordan.*

bow[3] n **1** *(baráye kawti) sine (M. Moqaddam); tamázi* (<guyew e Gilaki). //Qáyeq be sang (bar-)xord va tamaázi*-aw/ sineaw ásib did.//.* **2** *(hengám e páruzani) páruzan e tamázi**

bowdlerization;-isation *pák sáxtan; páksázi kardan; iráxtan*

bowdlerize, -ise v *pák sáxtan; páksázi kardan; iráxtan*

bowel n **1** *(berixt candgáni* [plural] *be kár miravad, joz dar pezezewki va hengámi ke be rixt e setáy bekár ravad) rude. dard e/ bimári ye rude. cangár e rude. ridan; kár kardan e wekam* (move one's bowels). **2** *del-o-rude; darune; darun; del; wekam. dar del e zamin*

bowel movement (**a**) *kár kardan e wekam; ridan; rinew/ riyyew.* (**b**) *goh; sergin; pixál; sende*

bower n **1** (**a**) *álácíq; korce.* (**b**) *tábestángáh; xáne ye tábestáni. (kohan) wabestán; otáq e xáb e zanán*

bower-bird n *parandegáni kucande az xáneváde ye Behewtiyán yá pardisiyán* "paradisaeidae" *ke dar Ostráliyá miziyand. Nar e in parande lánehá yá dálánháyi con sabát (ráhro ye sarpuwide) sáxte án rá bá wáx o barg va alaf va cizhá ye rangin mipuwánad. In ranghá morqán e mádde rá xow ámade ánánrá be su ye xod mikewad.*

bowing n *(dar sázhá ye zehi) wive ye kamánce/ kamáne-kewi. //Kamáncekewi ye/ wive ye kamáncekewi ye navázande ye* [cello] *saxt bárik/ tiz/ delangiz bud.//*

bowl n **1** (**a**) *(beviźe dar váźehá ye serewte) káse; bádiye; pangán; peimáne; piyále; tás; gonbade; ...-dán va gáh har já juri tarjome miwavad.: já ye qand; qandán. káse ye mive. lagan e wostowu.* (**b**) *(be andáze ye) yek káse; yek piyále; yek pangán. yek káse/ bádiye sup, bonu/* cereal/ *áw va mánand e án.* **2** *káse, kaláju. har já juri tarjome miwavad. //kaláju ye qáwoq. lagan e/ káse ye dastwuyi./ Káse ye copoqaw/ pipaw rá bá tanbáku por kard. Cilem* [bowl] *e copoqaw/ pipaw rá bá tanbáku por kard/ ágandid.//.* **3** *(be viźe dar Ámriká) goud; meidán (e namáyew).* the Hollywood Bowl. *goud/ meidán e (báziye) Holivud*

bowl[2] n **1** *tup (e bázi ye wastapká*/* bowling*); qondáske* [<Pawtu].* **2** *tup (e bázi ye mixtapká*); qondáske* [<Pawtu].* (skittles and ten-pin bowling). **3** **bowls** [sing v] *(bázi ye) guytapká* ke dar án har yek az do bázigar bá partáb e tup e cubin e sangini mikuwad tup e kucektare digari rá ru ye caman bezanad.* play bowls.: *guytapká* bázi kardan.*

bowl[3] v **1** *guytapká* yá wastapká* bázi kardan.* **2** *(dar bázi ye guytapká* yá wastapká*) tup yá qondáske rá andáxtan/ qaltándan.* **3** *(dar tapkáye*/* cricket*) partáb kardan e tup bedun e xam kardan árenj.* bowl fast/ slow: *tond/ áheste tup rá partáb kardan.* well bowled!: *xub (tup rá) zad! jánami!.* bowl a full toss.: *tup rá xub zadan/ partáb kardan.* Who is going to bowl the first over?: *Ki noxost tup rá mizanad/ partáb mikonad?.* **4** **bowl sb (out)** *kodangzani* (a batsman) *rá bá zadan e tup be sabad e powt e saraw az bázi birun rándan. //bá 120 mar* [scoring 120 runs] *az bázi birun wod.//.* **5** **bowl along, down, etc** *(baráye ráde*/ máwin va sarnewinán) tond raftan; con golule/ bád raftan. //Dáwtim 70 mil dar tasu/* [hour] *con golule dar wáhráh miraftim.//.* **bowl sb over** (**a**) *kasi rá zamin zadan; kasi rá foruqaltándan.* (**b**) *kasi rá dar wegeft kardan; já xordan; wáx darávardan. //Az (ágáhi ye/ wanidan e) wouhar kardanaw já xordim/ wáx darávardim.//*

bowleg n, genu varum: *[be in rixt "<>"]; zánu ye gác* [< guyew e Gilaki]; picide zánu (ZBP, L2117 FM); kamán páy, "va asb xal ham bud, páyaw kaź bud." (ZBP, L6781 QN)*

bow-legs n [pl] legs that curve outwards at the knees.[genu varus]. *(zánu ye) gác [< Gilaki gác = genu varum = bandy].* a bow-legged gait. *gác ráh raftan; gác gámidam*

bowler n **1** person who bowls in cricket. *partábgar (e tup); kodangzan. partábgari/ kodangzani tond, kond va mánand e án.* a left-arm spin bowler: *partábgari/ kodangzani cap-dast.* **2** person who plays bowls: *guytapká-báz**

bowler[2]; **bowlerhat**, (US) **derby** n *wápo; kamásu* [<kamás + pasvand e -u]; koláh e namadi mewki, gerd seft va labe-dár. //Besyári az bázargánán e Landan wápo/ kamásu* be sar migozárand.//*

bowline; **bowline knot** n *gere ye parváneyi (tah e tanáb)*

bowling n **1** *wastapká*, guytapká* va mánand e án [was = wast + guy + tapká <Ámoli/ Mázandaráni; besanjid bá* "baseball"*]. yek dast hamávard e wastapká** [a bowling match]. **2** *bázi ye wastapká*.* **3** *(dar tapkáye*/* [cricket]*) partáb kardan e tup be su ye kodangzan* [batsman]. *yek partáb e xub/ qwang e tup*

bowling-alley n **1** *báze.* **2** *tálár e (bázi ye) was-tapká**

bowling-green n, area of grass cut short for playing bowls on. *báze ye camani baráye (bázi ye) wastapká**

bowls *bázgardid be* "bowl[2] -**3**"

bowman n (pl **bowmen**) archer. *kamánvar; kamángir; kamánkew*

bow-sprit n, long pole projecting from the front of a ship, to which the ropes supporting the sails are fastened. *báhu* [<Sanandaj/ Kurdish]*

bowtie n *Ko-er e parváneyi [<ko-eres Avestáyi, (M. Moqaddam), Irán Kude Jozve ye 3, sát e 3]*

bow-window n *wáhnewin bá panjere ye guź*

bow-wow interj *(wegeft-váźe) váq-váq; vaq-vaq; háp-háp; ou-ou*

bow-wow n *(zabán e kudakán) hápu; háppu*

box n **1** (**a**) *ja'be; quti; sanduq; kivud*/ kiput* (ZBP, C3253 MK, BF); tabangu (quti ye abzár); mejri (ZBP, C7989 BQM); kuk; kive (EDPL). tabangu; quti/ ja'be/ kive ye abzár. ja'be ye/ kive ye/ sanduq e pul. quti ye/ kivud e kafw/ páyafzár. quti ye/ kivud* e/ kuk e sigár e barg. //Ketábháyaw/ daftarháyaw/ námeháyaw rá da quti ye/ kive* ye moqavváyi bast.//.* (**b**) *yek quti/ja'be/sanduq/ kive*/ kuk/ kivud*/ kiput...; kive*ye/ kivud* e/ quti ye wokolát, kebrit, sigár e barg va mánand e án.* **2** (**a**) *jáygáh. jáygáhi dar namáyewxáne az piw xaridan/ gereftan. Jáygáh e (viźe ye gováhán dar dádgáh)* [witness box]. *jáygáh e asb (dar ráde* ye/ máwin e asb-kewi).* (**b**) *kuwkak; otáqak; kola* [<Lori ye Kuháni]. otáqak e/ kola ye/ kuwkak e pásdári/ didebáni. kola* ye/ otáqak e suzanbáni* [a signal box]. *kola* ye/ otáqak e/ kuwkak e vákubar*/ telefon.* **3** *(dar tapkáye*)* [cricket] *gondespar* [<gond (guyew e Fársuni (= xáye) + espar (= separ)].* **4** **the box** *(dar Engelestán) (anáyin) jamjám* (TV). *//Dar jamjám emwab ce barnámeyi paxw mikonand?//*

box v **1** *(cizi rá) dar quti/ sanduq/ ja'be/ kivut*/ kive*/ kuk kardan/ nehádan. yek quti/ kive gerde* [records]*; yek dast gerde ke dar quti/ kive neháde wode báwad. yek dast gerde dar kive.* **2** **box sb/ sth in** *dar tangná gozáwtan/ gir andáxtan (con davande, asb, ráde*/ máwin va mánand e án, beviźe hengám e hamávard). //Yeki az davandegán dar vápasin cam* [final bend] *(dar tangná) gir kard.//.* **box sb/ sth in/ up** *zendáni kardan. //Zendegi dar án saráce ye kucak baráye u con zendán ast.Az inke hame ye ruz/ sarásar e ruz dar án daftar zendáni báwad bizár ast.//*

box[2] v **1** **box (with/ against sb)** *mowt zadan; mowzani (kardan). //Dar dabirestán mowtzani mikardi?//.* **2** **box sb's ears** *kasi rá sili/ cak/ tapánce/ tapance zadan. tu ye guw e kasi xábándan. //Xábund tu guw e pesare ye por-ru. Zad tu guw e pesare ye cewm-sefid. Pesare ye por-ru rá sili zad.//*

box[3] n **1** *wemwád, kiw* [<guyew e Gilaki, Kiw] [Guneyi bute yá deraxt e kutáh e hamiwe bahár az gune ye* Buxus *az xáneváde ye wemwádiyán/ kiwiyán* Buxaceae *In deraxt dárá ye mive ye puwineyi bude beviźe* <u>Buxus sempervirens</u> *rá baráye capar/* fence *divár va rixthá ye áráyewi dar báqhá mikárand.* **2** **box; boxwood** *cub e wemwád/ kiw**

boxcar n *ráde ye*/ máwin e bárkew e ráh-áhan*

boxful n *yek ja'be/ quti/ sanduq/ kivut/ kuk por az...; yek ja'be/ kive/ kivut por az ketáb/ náme/ raxt/ bázice*

boxing n *(varzew e) mowtzani*

Boxing Day *noxostin ruz e hafte pas az ruz e Krismas.*

boxing-glove n *dastkew e mowtzani*

boxing-match n *hamávard/ ávard e mowtzani*

box junction *(dar Engelestán) boridangáh e ráh-há (ke dar Engelestán) án rá bá navárhá ye zard e cárxáne rang karde va ru ye án hic ráde*yi/ máwini nabáyad beyistad.*

box-kite *bádbádak e kiveyi*/ kivuti**

box lunch *(dar Ámriká) dastmál-pic [<Guyew e Táleqáni]*

box-number *womáre ye ágahi (dar ruznáme)*

box-office n *kuwkak e/ kola* ye [<guyew e Lori] pate-foruwi/ foruw e pate* [ticket]. *//In film/ celpard* xeili foruw kard/ porforuw bud./ tamáwáci dáwt* [a box-office success].//

boy[1] n **1** *pesar (bacce); pesar (farzand). //Xáneváde ye Kiyumars do pesar va yek doxtar dárand. Pesar bozorgaw dánewgáhi-st/ dánewgáh miravad.//.* **2** *pesar; (pesar e) javán; pesarine; land; ridak Dar Pársi har já juri tarjome miwavad.: //Dar javáni dar Edinburg mizist. Yek goruh/ daste pesar dar xiyábán pátapká*/ futbál bázi mikardand. Dar yáne** [class] *ye womá dar dabestán/ ámuzewgáh/ dabirestán cand (tan) pesar hast?//.* **3** *pesar... (beviźe dar váźehá ye serewte) dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. //pesarak e ruzname-foruw* [the paper-boy]//. **4** **the boys** *bar-o-baccehá. yek wab (zendedári) bá bar-o-baccehá birun az xáne (gozarándan). //Wanbehá pasin bá bar-o-baccehá pá-tapká*/ futbál bázi mikonad. Delaw mixáhad (mánand e) yeki az bar-o-baccehá báwad.//.* **5** *(dar barxi kewvarhá) (xárdári yá downám) noukar; kárgar; fa'le; pahle* [<guyew Zartowtiyán e Ardakán, pahle]*

the boys in blue *(anáyin; dar Engelestán) pásbánán; afsarán e wahrbáni*

boys will be boys (saying) *(dastán) nini-xerse; pháyaw rá báyad arre konad/ kard.*

boy[2] *(wegeft váźe-anáyin beviźe dar Ámriká) (baráye newán dádan e wegeft, wádi, ásude wodan yá xár dáwtan) Dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. //Váy, nemiduni tá ce andáze az didanat wáda!* [Boy, am I glad…]//

boycott v **1** *náravá dánestan/ womordan; náravánidan*.* **2** *xarid o foruw yá kárbord e kályi rá náravá dánestan/ womordan/ náravánidan*. xarid/ ávardan/ dád-o-setad e kálháá ye bigáne rá náravá dánestan/ womordan/ náravánidan*. //Pahlevánán e candin kewvar bázihá ye Olampik rá náravá dánestand/ náravánidand*.//*

boycott n *náravá dánestan/ womordan; náraváyi. //cizi rá náravánidan*/ náravá dánestan.//*

boyhood n *zamán e/ dourán e/ ruzgár e baccegi/ xordsáli/ kudaki. ruzgár e kudaki/ xordsáli ye wád, anduhbár, bá tanháyi. dustán e zamán e/ ruzgár e kudaki/ baccegi/ xordsáli*

boyish adj *pesaráne; baccegáne. Jáhjuyihá* [ambitions] *ye/ árezuhá ye/ wur* [enthusiasm] *e baccegáne. //Xowgeli ye baccegáne dárad. Roxsár e baccegáne ye delpasandi dárad.//*

boy-friend n *dust (e pesar); mul [<Gilaki]. //Piw az in ke wouhar konad/ zanáwuyi konad candin/ xeili dust e pesar/ mul dáwt/ bá xeili pesarhá dust bud.//*

B Phil (abbr) Bachelor of Philosophy: *vidyár* dar farzánew/ falsafe.* have/ be a B Phil: *dárá ye dareje ye vidyári* dar farzánew; dareje ye vidyári* dar farzánew dáwtan. //Jamwid e Kiáni vidyár* (dar) farzánew.//*

Br abbr **1** British *kutáh wode baráye Engelisi.* **2** (religion) Brother: *(kutáh wode baráye) barádar(e dini).* //Br Dávud: *Barádar Dávud.//*

bra n *bázgardid be* "brassière".

brace n **1** *tang (con tang e dasti; tang e tasmeyi va mánand e án); bast.* **2** *baw; paw [baráye hamvár gardánidan e dandhánhá]. //Doxtaram báyad be dandánaw baw/ paw begozárad.//.* **3** **braces** pl; **suspenders** *band e walvár. yek band e* [a pair of] *walvár.* **4** *abru {...}*

brace and bit *parmáh e wotor-galu va nouk e án.*

brace[2] n (pl **brace**) *(dar wekár) yek joft (parande). do joft kabk* [two braces of partridge(s)]

brace[3] v **1** (**a**) *bá tang/ bast bastan/ darjá negahdáwtan. //Závar*há* [struts] *rá seft bá tang basteand* [firmly braced].//. (**b**) *porzurtar/ nirumandtar kardan; ostovártar gardánidan/ sáxtan.* **2** *bá dast yá pá zur dádan va dar barábar e fewár istádegi kardan. //Páyaw rá be divár zur dáde jast.//.* **3** **brace oneself (for sth)** *Kamarband e xod rá seft kardan; kun e xod rá hamkewidan; xod rá baráye cizi dowvár yá nágovár ámáde kardan. Dar Pársi har já juri tarjome miwavad.: //Xodemán rá baráye ye forud e portakán* [bumpy landing]/ *dast-andáz ámáde kardim.//.* **4** **brace up** *xod rá nabáxtan; noumid nawodan; pust-kolofti kardan*

bracelet n *alangu; dastband; dastvaranjan, "Dast darkewid va jofti dastvaranjan az dast bedar kard va piw e pesar nehád..." (ZBP, L2744 AT); yáre, "Abir o mowkaw andar gisován kard -- Ze gouhar yáre andar bázován kard." (ZBP, L7681 VR)*

bracing adj *(be viźe baráye áb o havá) jánbaxw; táze. //havá ye jánbaxw e/ táze ye daryá. yek ráhpeimáyi ye jánbaxw//*

bracken n **1** *(guneyi) saraxs (e bozorg beviźe saraxs e asbi be nám e dánewik e* Pteridium acquilinum*).* **2** *anbuh e saraxs (e asbi)*

bracket n **1** (**a**) *hube* (ZBP, C689 FM).* (**b**) *hube** [support on a wall for a lamp]. **2** ( ) (round brackets or parentheses), *do máhak/ do kamáne; náxonak./* [ ] (square brackets), *do cangak* [.]./ <.> (angle brackets)*; dál/ do dál* < >*;/* { } (braces); *abru/ do abru* { }*. //Bálá ye har barg nám e xod rá miyán e do náxonak benevisid.//.* **3** *daste; rade. //daste ye/ rade ye 20 tá 30 sálegán.//*

bracket v **1** *hube* zadan; bá hube* negahdáwtan.* **2** *(dar cáp yá nevewtár) (váźe, womáre va mánand e án rá) miyán e do máhak/ kamáne/ náxonak/ cangak/ abru/ do dál nevewtan.* **3** **bracket A and B (together); bracket A with B**:*A va B rá bá ham radebandi kardan; A va B rá dar yek daste/ rade nehádan. //(In) dorost nist ke u rá bá tondrouhá* [extremists] *ye kumalaw** [party] *dar yek rade/ daste bogzárim, zirá berásti u besyár miyánerou* [moderate] *ast/ u didgáhhá ye besyár miyáne-rouáne dárad.//*

brackish adj *(baráye áb) kami wur; aźdam (<az guyew e Gilaki)*

bract n *(dar giyáh-wenási) velbarg* (<vela (Semnáni) + barg); barg e rangi ke zir e gol darmiáyad. con dar* "poinsettia".

brad n *mix e pahn e bisar; mix e pahn e sar-sanjáqi*

bradawl n *darafw e eskeneyi*

brae n *(dar Eskátland) newib; saráwibi (ye tond); dámane (ye tond)*

brag v **(-gg-)** *láfidan; láf zadan; názidan; gazáfe goftan; cosi ámadan. //Láf nazan!. Be máwin e/ ráde* ye no-aw xeili minázad. Láf zad/ láfid/ cosi umad ke mitavánad az man tondtar bedavad.//*

brag n *láf; gazáfeguyi*

braggart n *láfzan; quce; gij, "Aźdahá yek loqme kard án gij rá -- Sahl báwad xunxori hajjij rá." (Moulavi) (ZBP, C3851, FM)*

brahmin; **brahman** n *barahman; barahmáyi.*

braid n **1** *qeytán; navár; golábatun(duzi); yaráq; malilie (duzi); setám (tanhá baráye zin e asb). //Jáme ye sarhang golábatun/ malileduzi wode bud.//.* **2** *(dar Ámriká) pice; pic-báfte (ZBP, C248 FM). //Muyaw rá pice mibáfad/ pice mikonad.//*

braid (v) **1** *golábatunduzi kardan; malile-duzi kardan; terme báftan. //Labe ye yaqe, dáman va sarástinhá rá yaráqduzi/ malile-duzi/ golábatun-duzi kard.//.* **2** *(dar Ámriká) (gis rá) báftan/ pice báftan/ kardan. //Har ruz bámdád gisaw rá mibáfad/ pice mibáfad/ mikonad.//*

braille n *dabire ye nábináyán; kurdabire*

brain n **1** *maqz; mazq. bimári ye maqz/ maqzi. //Maqz náf e dastgáh e pei ast. kárd-pezewki ye/ salyáni* ye maqz.//.* **2** *xerad; maqz; kalle. //bimaqz ast.//, "Yekáyek bedádand peiqám e wáh -- be Wiru ye bimaqz o bidastgáh." (ZBP, L4851 SF); //bixerad/ bikalle ast. nábexrad ast. Besyár bexrad/ bákalle ast. Kalleaw xeili xub kár mikonad. Baráye in ke ádam betavánad ostád e dánewgáh wavad, báyad xeili maqz dáwte báwad. Yeki az bexradtarin/ bákalletarin mardom e in dánewgáh ast.//.* **3** (**a**) *(ádam e) zirak/ bexrad/ báhuw.* (**b**) **the brains** *bákalletarin/ ziraktarin/ bexradtarin kas. //Bá-kalletarin kas e xáneváde ast. U bákalletarin/ ziraktarin kasi bud ke hame ye in barnáme rá cid, barpá kard.//.* **have sth on the brain** *peivaste dar andiwe ye... budan; peivaste dar sar dáwtan; peivaste bar sar e án budan ke...; //Hame ye ruz/ sarásar e ruz in áhang/ navá rá dar sar dáwteam ammá námaw rá be yád nemiávaram/ ammá nemitavánam námaw rá be yád ávaram.//*

brain v *maqz e/ kalle ye kasi yá jánevari rá dáqán kardan.*

brainchild n *naqwe, nouávari yá har ciz e záyide ye andiwe ye kasi. //In/ Án honarestán záyide ye andiwe ye yek bázargán e tavángar e/ puldár e kuy ast.//*

brain-drain n *(anáyin) az dast dádan e mardom e honarmand va farhixte; goriz e maqzhá*

brain fever *ámás e maqz; sarsám*

brainless adj *bimaqz, "Yekáyek bedádand peiqám e wáh -- be Wiru ye bimaqz o bidastgáh." (ZBP, L4581 SF). //Kári saxt nábexradáne bud.//*

brainstorm n **1** *wuridegi; sardargomi; divánegi ye nágaháni.* **2** *(dar Engelestán; anáyin) paridan e huw az sar e kasi. //Báyad huw az saram paride báwad, dar yek dam womáre ye vákubar*/ telefon e xodam rá az yád bordam.//*

brainstorming n *(beviźe dar Ámriká) ráhjuyi/ cárejuyi ye goruhi. newasti baráye ráhjuyi/ cárejuyi ye goruhi*

brains trust; **brain trust** *ostádán*

brain-teaser n *cistán; pardak (ZBP, C3621 FM)*

brainwash v, **brainwash sb (into doing sth)** *kasi rá wostowu ye maqzi dádan; foruxándan dar kasi. //(pendárin) (man) Nemigozáram ágahidahandegán ma rá wostowu ye maqzi dáde vádáram konand cizi bexaram ke be án niyáz nadáram.//*

brainwashing n *wostowu ye maqzi dádan; foruxándan dar kasi*

brainwave; **brainstorm** n *andiwe ye zirakáne va nágaháni. //Agar kasi zud andiweyi zirakáne nakonad, má hargez nemitavánim in porsemán rá bázgowáyim.//*

brainy adj (**-ier**, **-iest**) *bákalle; tizvir; zirak; huwmand. //Farzandánaw/ bacceháyaw hamegi saxt tizvir-and/ báhuw-and.//*

braise v *dam-poxtan; dampoxt kardan; árám va tang-áb poxtan. dampoxt e guwt e gusále o piyáz; guwt e gusále o piyáz e dam-poxte. guwt e gáv viźe ye dam-poxt*

brake[1] n **1** *tormoz; jelogir; jelo ye... rá gereftan. tormoz kardan; tormozidan** [persified Russian word]. *//Dar saráziri (ye tappe) tormozaw borid/ nagereft/ az kár oftád. (pendárin) Warvin** [government] *bar án ast ke jelo ye hazinehá ye hamegáni rá begirad. Nádáni jelogir e piwraft ast. Nádáni jelo ye piwraft rá migirad.//.* **2** *(páye ye/ daste ye) tormoz. //Páye ye/ páyak e tormoz miyán e (páye ye) dande/ kelác va gáz ast.//*

brake v *tormoz kardan. //Ránande hamin ke baccehe nágahán be miyán e ráh jeloyaw david saxt tormoz kard/ tormozid*.//*

brake[2] *biwe*

brake fluid *rouqan e tormoz*

brake-horsepower n *niru ye tormozi ye yek ás/ carxowt* [engine]. *niru ye ás (ke az ru ye niru ye tormoz andázegiri wavad.)*

brake light; **stoplight** n *ceráq e tormoz.*

brake-shoe n *loqme-tormoz*

bramble n *(bute ye) tamewk; giyáháni buteyi va tiqdár az gune ye* Rubus *az xáneváde ye gol e sorxiyán ke* blackberry *va* raspberry *niz az án gune-and.*

bran n *sapus; sapusak; sapuse; sabus; sabuse; puste*

branch n **1** *wáxe; wáx; wax; ázoq; áźoq; kang; wafw; wafwe; farháne; azg; aźg; azq; aźq; azag, "Pas u, Hurmazd xerad e vesp-ágáhi be u, Zartuwt nemud, vaw [va u rá] va yek bon [deraxt] padew [be u; behew] badid [bedád] ke cahár azag padew [be u/ bed-u/ behew] bud..." (ZBP, L7816 ZVY); barze; piw (wáxe ye xormá); tarke (wáxe ye boride va bárik); zaxáre; zaqák (wáxe ye mou/ raz); xowkbáze (wáxe ye boride ye xowk). //Az deraxt bálá raft va miyán e wáxehá penhán gawt.//.* **2** *wáxe; wáx, (ráh/ rud, va mánand e án), "va az in juy be har zamin wáxi bebarand." (ZBP, L5050 ZX). //Yek wáxe az rud e Gángá. yek wáxe az ráh-áhan (e bozorg baráye rustáhá)//.* **3** *wáxe, wáx [xáneváde/ dánew/ zabán va…] "Yeki elm e cegunegi ye waráye' dovvom cegunegi ye siyásat va noxostin asl ast va dovvom wáx va salife..." (ZBP, L1477 DA); "va birun e mosalmánán hame ye goruhán bar in ejmá' va ettefáq kardeand valikan dánewumandán andar wáxhá ye feqh, ruz az sepide damidan dárand." (ZBP, L7159 TT). //Wáxeyi xánevádegi ye amuyaw/ afdaraw/ mámuyaw* be Ostráliyá kucidand.* [*mámu* <mîmü (Hourami Kurdish)*]. *Rewte ye pezewki ye zanán yeki az rewtehá ye/ wáxehá ye pezewki ast.//.* **4** *wáxe; wáx daftar, bank, va mánand e án. //In bánk wáxeháyi dar hame ye baxwhá ye kewvar dárad. yek wáx e/ wáxe ye daftar e peik.//*

branch v **1** *wáxe dádan; wáxe-wáxe dádan; vewkidan (ZBP, C4045 FM).* **2** *(baráye ráh) do, se yá cand wáxe wodan; wáxe-wáxe wodan. //In ráh pas az boridangáh do/ cand wáxe miwavad.//.* **3** **branch off** *az ráh e bozorgtar carxide/ gawte be ráh e kucaktar/ kuce/ wáxe raftan/ jodá wodan/ vewkidan. Niz harjá juri tarjome miwavad. //Ráde* ye/ máwin e jelo ye má nágahán be cap gawte/ carxide tu ye ráh e wáxe ye cap raft. Ráhi ke be án rustá miravad az dast e rást jodá miwavad.//.* **branch out (into sth)** *az wáxi be wáx e digar paridan; vewkidan. //In dálá** [company] *noxost viźe ye rádio bud ammá aknun bar án wode az wáxi be wáx e digar paride/ vewkide be kár márád*/ kámpiyuter pardázad. Bar án ast ke/ bar án wode ke az in dálá** [company] *rafte xod be kár e noyi pardázad.//*

branching, branchy adj *wáx-dar-wáx, "Bed-in ommidhá ye wáx-dar-wáx -- Karamhá ye to má rá kard gostáx." (Xosro-Wirin, Nezámi)]*

brand n **1** (**a**) *sarde; sáxt e...; //Xamir dandán e sáxt e ce kárxáneyi rá dust dári?. Ce sarde xamirdandáni rá dust-tar dári?//. sarde; sarde-nám. xaridár e hamiwegiye... budan; sardexari*.* (**b**) *viźe; gune ye viźe. wuxmanewi ye viźe.* **2** *nimsuz; átawpáre.* **3** (**a**) *dáq (ke con bar dám/ gáv/ gusfand zanand).* (**b**) **brand; branding-iron** *dáq; abzár e dáq-zani*

brand v **1** **brand sth (on sth)** *dáq kardan; bá dáq newán zadan; dáq zadan. //Gávhá rá dar gávestánhá ye bozorg dáq mizanand. (pendárin) Ruzhá ye náxow e kudaki dáqi bar vir e u neháde. Dáq e ruzhá ye náxow e kudaki hargez farámuwaw nemiwavad.//.* **2** **brand sb (as sth)** *dáq bar piwáni ye kasi nehádan/ zadan; barcasb e... bar kasi zadan; nám e kasi rá lakke-dár kardan.; lakke ye badnámi (bar kasi nehádan). //In rosváyi tá zende ast dáqi bar piwániyaw ast. Con dar ráhpeimáyi/ dast dáwt/ hanbázi kard/ hanbáxt barcasb e áwubgar be u zadand.//*

brandish v, wave (sth) in a triumphant or threatening way; display.: *geráyidan, "Sar e bi-tanán o tan e bisarán -- geráyidan e gorzhá ye gerán." (ZBP, C1572 SF). geráyidan e tofang, kárd, tabarzin va mánand e án.* The demonstrators brandished banners and shouted slogans: *//Ráhpeimáyán/ peikárgarán peikarhá/ baramhá* [banners] *(rá) geráyide wul** [shout slogans] *há sardádand.//*

brand-new adj *no ye no; az lá ye zarvaraq/ zarbarg darámade/ bázwode; ákband*

brandy n **1** *siki [kutáh-wode ye se-yeki]; araq sagi [soxan e kuce; "sagi" = siki].* **2** *gune ye viźeyi az siki. //Konyák* [Cognac] *va Ármányák* [Armagnac] *az sikihá ye naqz/ xub-and.//.* **3** *(yek jám) siki. //Xáhew mikonam do (jám) siki va sodá (baráye má/ man) biyávarid.//*

brandy-snap n *nán e zanjebili (ye xámeyi)*

bran-tub n *tawt e sapus yá tawti por az xák e arre ke piwkewhá ye kucak rá dar án penhán konand.*

brash adj **1** *(xárdári) bestár; bestáx; gostáx; por-ru. //His brash answers annoyed the interviewers. Pásoxhá ye bestáxáneaw handemángarán** [interviewers]*/ porsojugarán rá ázorde sáxt.//.* **2** *(baráye jáme, rang va hamánandegán án) porzarqobarq; jelf; áleplalangi* [multicolored]. *//Ko-er** [necktie] *e porzarqobarqi/ jelfi/ álepalangiyi zade bud.//*

brashly adv *bestáráne; bestáxáne; gostáxáne*

brashness n *bestári; bestáxi; gostáxi;*

brass n **1** *ruy; berenj; bereng; perang; ruyine, "...va tajammol án kon ke namirad va kohan nawavad con javáher va simine va zarrine va berenjine va ruyine va ánce bed-in mánad..." (ZBP, L6765 QN). //qoppehá ye (dar)* [door knobs] *ruyine/ berenji/ berenjine; tokmehá ye perangi/ berenji/ berenjine/ ruyine. (kárgáh e) rixtegariy* [foundry] *e ruy/ berenj.//.* **2** (**a**) *(har ciz e) berenji, perangine, berenjine, ruyine (con wamdán, áráye). //berenjinehá/ ruyinehá rá wostan/ pák kardan/ pardáxtan.//.* (**b**) *harrá (áráye ye berenjine ye asb),"Ze hadd e Bisotun tá Táq e Kasrá -- Joneibathá raván bá touq o harrá." (ZBP, C2446, FM, Nezámi ye Ganjavi).* **3 the brass** *navázandegán e sázhá ye berenji; berenjine-navázán. //Berenjine-navázán xeili boland minavázand. Áwá ye sázhá ye berenji xeili boland ast.//.* **4** *(be viźe dar Engelestán) dab* [a plate]*; yádmán* [memorial] *e berenji/ berenjine (ke be kaf yá divár e kelisáhá casbánand.).* **5** *(zabán e kuce; dar Engelestán) pul; máye. //Xeili máye/ pul dáre.//.* **6** *(anáyin) gostáxi; bestáxi; por-ruyi. //Bá por-ruyi az rayisaw/ kárfarmáyaw bist dar sad afzáyew e dastmozd xást.//.* **get down to brass tacks** *be bon e kári/ rizekárihá pardáxtan.*

brass band *goruh e navázandegán e sázhá ye berenjine/ ruyin; parengine navázán; berenjine navázán*

brasserie n *guneyi sofrexáne ke dar án be viźe fugán/ ábejou bá xorák be mehmánán midahand.; fugánkade**

brass hat *(beviźe dar Engelestán) afsar e boland-páye; ádam e kalle gonde*

brassière; **bra** n *pestánband; sineband; wamáxce; wámáxce; barband; wámáx; wámák; wámáki*

brassily adv *jelf; sabok; porzarq-o-barq*

brassiness n *jelfi; saboki; porzarq-o-barqi*

brass plate *dab/ barg e berenjine ke powt e dar e xáne yá daftar, nám o newán rá darbar dárad; patar (ZBP, C2721 FM)*

brass-rubbing n **1** *az ru ye dab e yádemán* [memorial plate] *bá málidan e gac yá medád e mumi ruy e káqaz pácin* [copy] *bardáwtan (be* brass 4 *bázgardid.).* **2** *pácin e dab* [a plate] *e yádemán*

brassy adj **(-ier; -iest)** **1** *berenji; berenjin; ruyin.* **2** *con buq; con wáx; guwxaráw.* **3** *(beviźe baráye zanán) jelf; sabok; porzarq-o-barq*

brave adj **(-r**, **-st)** **1** *delir; pordel; delávar; mard; cir; estanbe; wirdel; jegarávar, "...va mádar e Hasanak zani bud saxt jegarávar..." (ZBP, L471 TBH). mardán o zanán e delir/ wirdel. //Delir báw. In ke bedarun e xáne ye/ sará ye átawgerefte raft az delávariyaw bud. Az salyáni*/ ápang** [surgery] *e xiw hic natarsid. Bá ápang* e/ salyáni* ye xod deliráne ruberu wod.//.* **2** *deliráne; delávaráne; mardáne; wirdeláne. //yek kár e, kerdár e, goftár e deliráne. peikári deliráne dar barábar e bimári.//.* **3** (**a**) **brave new world** *(biwtar baráye riwxand) naqw e nou!*

brave n **1** *sorxpust e razmávar e/ jangju ye Ámriká ye abáxtari* [north]. **2 the brave** [pl v] *delirán; delávarán; wirdelán; jegarávarán (be bálátar bázgardid). //deliráni ke dar jang ján báxtand.//*

brave v **1** *bibákáne/ deliráne bá... ruberu wodan/ bartáftan. bá bimhá deliráne ruberu wodan. bá xordegirán (e xiw) bibákáne/ deliráne ruberu gawtan. //Bar án wodim/ áhang e án kardim bá án ke havá bud birun beravim. Bá in ke havá bad bud del be daryá zade birun raftim.//.* **2 brave it out** *bá bibáki/ bibákáne/ bá biparváyi bá dowman, badgománi yá nekuhew ruberu wodan/ barxord kardan. //Kuwid bá bázjuyi ye kalántari/ pásbánán/ wahrbáni bibákáne/ deliráne ruberu wavad.//*

bravely adv *bibákáne; deliráne*

bravery n *deliri; delávari; wirdeli; bibáki; pordeli; mardi, "Az án mardi ye xod hami yád kard -- be yád e wahanwáh jámi bexard." (ZBP, L6951 SF); mardánegi, "án haftád o se mard [az Ansár] ke ce mardánegihá kardand va har yeki az iwán kojá wahid wodand va ce jánbázihá kardeand" (ZBP, L7352 SR); ciri; estanbegi; gardani kardan, "Zani k-in conin gardanihá konad -- Ferewte bar u áfarinhá konad." (ZBP, C1652 FM, Nezámi). newáni baráye deliri dar ávard(gáh)/ jang*

bravo interj, n (pl- **bravos**) *áfarin; zeh; zehi; fari, "Fariw án ruy dibá-rang e cini -- ke rawk árad bar u golbarg e tar bar." (Daqiqi). //Áfarin/ Zeh/ Fari! Xeili xub naváxt/ naváxti!//*

bravura n (in a musical performance) brilliant style or technique. *(dar naváxtan e musiqi) sabk e/ fann e daraxwán; "bravura". naváxtan bá sabk e/ fann e daraxwán/ "brávurá" [vážehá ye musiqi ye fanni va wimi rá be Látin yá Itáliyáyi midahim]*

brawl n *dád-o-bidád; jár-o-janjál; janjál. janjál e mastán dar meixáne*

brawl v *dád-o-bidád kardan; dád-o-faryád kardan; jár-o-janjál kardan. //yek borr/ daste javán ke dar xiyábán jár-o-janjál (bar pá) kardeand/ mikonand//*

brawler n *dád-o-bidádgar; dád-o-faryádgar; jár-o-janjálci*

brawn n **1** *zur e bázu; niru ye tan. kári ke niyáz be maqz/ xerad dárad na zur e bázu.* **2** **headcheese** *qorme (ye guwt e kalle ye xuk yá gáv)*

brawny adj **(-ier; -iest)** *mázmand; máhiceyi. bázován e mázmand*

bray n *ar-ar (e xar). ar-ar; áváz e guwxaráw*

bray v *ar-ar kardan. xandeyi con ar-ar e xar; xandeyi guwxaráw*

braxen adj **1** *(xárdári) biwarm; bestár; bestáx; gostáx; xir; xire; lur; por-ru. feráx-soxani; dorowti ye biwarmáne/ gostáxáne. ruspiyi/ zani yá doxtari harze va biwarm/ bestáx.* **2** (**a**) *berenjin; ruyin; perangin.* (**b**) *guwxaráw. //ává ye/ sedá ye guwxaráw e weipur//*

brazen v, **brazen it out** *xire; xiregi kardan; cewm-sefid budan; goxtáxi kardan*

brazenly adv *biwarmáne; xire; bestáráne; bestáxáne; gostáxáne; bá por-ruyi*

brazier n *manqal; átawdán; axgardán (M. Moqaddam)*

breach n **1** *wekastan; nádide gereftan; zir e pá nehádan (con dád, peimán va xiwkári rá) dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. //bivafáyi* [breach of loyalty]*; peimánwekani* [breach of trust]*; áyin-wekani* [protocol]. *pate ye kasi rá be áb dádan* [a breach of confidence]. *Kasi rá baráye peimán-wekani* [breach of contract] *be dádgáh kewidan. band rá be áb dádan* [breach of security].//. **2** *//peimán e dusti rá wekastan. wekastan e peivandhá ye xawáyáyi* [diplomatic relations] *miyán e do kewvar.//.* **3** *rexne; wekáf. //Kuhe ye/ mouj e qulásá wekáfi dar divár e daryáyi padid ávard.//*

breach v *rexne kardan; wekáftan; anjirdan [besanjid bá "kawkanjir"]. //Tánkhá ye má dar padáfand e dowman rexne kardand. Tánkhá ye má padáfand e dowman rá wekáftand/ anjirdand.//*

breach of promise *(dátikán; dád) (dar gozawte) peimán e námzadi va zanáwuyi rá wekastan.*

breach of the peace *(dátikán/ dád) árámew e mardom rá behamzadan.*

bread n **1** *nán (digar vážehá ye Pársi baráye nán joz sangak, táftun, laváw, barbari va sáj ke gunehá ye wenáxte ye nán-and: poftelengar (nán e bayát e dobáre dáq wode); laqn; wamad (nán e sefid e dareje ye yek); vanáne (nán e koloft); pa-pa (nán be zabán e baccehá); kák; kolu; koluc; koluj; koli; kolij (nán e bozorg e wirin; pakand; taku; takug; drun (nán dar áyin e dini ye Zartowtiyán ke bar sofre nehand agar bar án niyáyew karde namáz xánde va damide báwand "drun e yawte" nám dárad va agar hanuz bar án namáz naxánde va nadamide báwand "drun e náyawte" nám dárad.). yek vanáne* [a loaf]*/ yek borew nán* [slice]*/ yek tekke* [piece] *nán. nán e siyáh* [brown]*; nán e sefid; wamad (nán e sefid e besyár xub/ dareje ye yek).* **2** *(zabán e kuce) pul, máye.* **3** **bread and water** *xorák e sáde; nán o panir; nán o tare; nán o sabzi. //Be ruzegár e/ dar zamán e dánewjuyi mibáyast bá nán o tare zendegi konam.//.* **take the bread out of sb's mouth** *nán e/ ruzi ye kasi rá boridan*

bread and butter **1** *nán e kareyi; nán o kare.* **2** *(anáyin) zendegi; ruzi; ruziyáne; ruzine. //Az (ráh e) honarpiwegi zendegi mikonad. Az honarpiwegi ruziyaw rá dar mi yá- varad. Honarpiwegi ruziyáne ye u-st. Ruziyaw rá az kojá darmiyávarad?; Az kojá mixorad/ zendegi mikonad?. Kár, dastmozd e báznewastegi va xáne porsemánhá** [issue] *ye bonyádin e xawáyá** [politics] *y-and.//.* **3** **a bread-and-butter letter** *Náme ye sepásgozári az xánexá/* host *yá xánexázan/* hostess *baráye paziráyi va mehmán-navázi.*

bread bin n *jáwdán (ZBP, L2286 FM); karsán; kársán, "Be band e sál qaht e saxt darviw o tavángar rá -- ham az gandom tohi kanduk o ham xáli ze nán karsán." (ZBP, C5220 FM, Nezari ye Qahestáni)*

bread board n *taxte ye nánbori*

bread crumbs n *xorde nán; koluj; kalaxj; kondak. //máhi ye koluj/ kondakpuw/ máhi ye dárá ye puwew e xordenán (va sepas) sorx karde.//*

breaded adj *(baráye máhi, guwt va mánand e án) puwide az kondak/ xorde nán. kolujdár; kondakdár*

bread-fruit n *Miveyi gerd va dar biwtar e bárehá bedun e haste ke agar poxte wavad rang o báft e nán dárad. Niz deraxt e boland e garmsiri ke in mive rá midahad. In deraxt az xáneváde ye tutiyán ast va nám e dánewik e án Atrocarpus altilis ast.*

breadline n **1** *raji az mardom ke baráye daryáft e xorák e awudád yá guwt e qorbáni , yá áw yá xorák e niyázi/ nazri powteham istádeand/ biyusánand.; raj e/ saf e nazrixorán*/ niyázixorán*.* **2** **on the bread line** *tohidast; biciz. //Cand hafte saxt tohidast budim/ bá gedáyi zistim.//*

breadth n **1** *pahná; pahnád. báqi, otáqi, rudi be pahná ye/ pahnád e dah metr. tekkeháyi az párce bá pahnáhá ye gunágun.* **2** *gostare; dámane. //U saxt kárázmude ast/ Dámane ye kár-ázmudegiyaw conán ast ke baráye in kár námzad e ármánik ast/ ke be in kár mibarázad.//.* **3** *feráx-manewi; bozorgmanew. feráxmanewi newán dádan.*

bread-winner *nánávar. //Mámán nánávar e xánevháde ye má-st.//*

break v (pt **broke,** pp **broken**) **1** (**a**) **break (in/ into sth)** *wekastan; páre wodan/ kardan; tarekidan; gosastan; gosalidan; gosalánidan, "Agar zanjir báwad, bogsalánad...") (ZBP, L3810 GS); forugozáwtan, "Goft bar bám wavid va xáneqáh bar sar e iwán forugozárid..." (ZBP, C32, AT); kafánidan, "Har án sar ke dárad xiyál e goriz -- Bebáyad kafánidan az tiq e tiz." (ZBP, C2981 FM, Daqiqi); dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. //Nax gosast/ páre wod. Wiwe be ásáni/ ásán miwekanad. Kise/ pákat az zur e/ geráni ye kálá ye darunw páre wod/ tarekid. Bowqáb/ douri az dastaw oftád va xord wod/ do páre/ do tekke wod.//.* (**b**) **break sth (in/ into sth)** *wekastan; gosastan; gosalánidan; tarekándan; páre kardan. fenjáni, goldáni, wiwe ye panjereyi rá wekastan. //Az nardebán oftád/ foru-oftád va bázuyaw wekast. Agar saxt bekewi rismán migosalad/ páre miwavad. Wokolát rá wekast o do páre kard.//.* **2** *az kár oftádan/ andáxtan; tabáh wodan/ kardan; tabáhestan/ tabáhidan; xaráb wodan/ kardan; xarábidan*/ xarábándan*. //Pangán* [watch] *e mociyam az kár oftáde/ xaráb wode/ xarábide*.//.* **3** *xalidan; xastan; páre kardan/ xaráwidan va xun ávardan. //Sage ma rá gazid ammá pustam rá naxalid/ naxast.//.* **4** *wekastan (peimán, dád/ qánun va mánand e án rá), az peimán gawtan, "Co ámad sar e máh hengám e jang -- ze peimán begawtand o az nám o nang." (ZBP, L6063 SF); Peimán wekastan, "Gar idunk Xáqán gonahkár gawt -- Az ahd e jahándár bizár gawt; Be dastat gereftár wod bigomán -- co bewkast peimán e wáh e jahán." (ZBP, L5969 SF); az peimán gardidan, "Ze peimán begardand v-az rásti -- gerámi wavad kaźźiy o kásti" (SF, Jang e Rostam e Farroxzád); zir e pá gozáwtan. //dád rá zir e pá nehádan; áyin rá zir e pá gozáwtan/ wekastan. az dád/ áyin gawtan; bandhá ye peimán rá wekastan. nahewi* [agreement], *peimáni rá wekastan; zir e gofte ye xod zadan. be gáh e nahháde/ be hengám e nahháde* [appointment] *nayámadan./ Dáwt az tajá* ye nahháde/ dádmand* [speed limit] *tondtar miránd.//.* **5** **break (off)** *dast az... bardáwtan/ bázdáwtan; dam zadan. //Bogzár dam zade yek cáy benuwim/ bexorim. Bogzár dast az kár bázdáwte yek cáy benuwim/ bexorim.//.* **6** (**a**) *barhamzadan; kawoftan [gowoftan]; wekastan, "Qaráram con wekaste kárváni-st -- ravánam con kawofte/ [gowofte] dudmáni-st." (ZBP, L7761, VR). gosixtan; bázistándan. Harjá juri tarjome miwavad. //rewte ye andiwe ye kasi rá gosixtan* [concentration]*; andiwe ye źarf e kasi rá gowoftan. Dar ráh e/ safar be Delhi dar Tehrán istádim/ az ráh báz-istádim. xábi boride-boride; xábi áwofte. Natavánest tuppi rá ke hamálaw* [opponent's service] *zad bargardánad/ bázgardánad/ pásox dahad/ bázistánad.//.* (**b**) *boridan e madár e barq* [current (in a circuit)]. (**c**) *eybnák/ ákmand* [incomplete] *sáxtan. //yek dast ketáb/ náme/ daftar yá yek dast cini rá eybnák/ ákmand* [incomplete] *sáxtan.//.* (**d**) *be páyán resándan; wekastan. //Bá sorfidan/ bá sorfe ye xiw xámuwi rá wekast.//.* (**e**) *wekastan; be zur az miyán bardáwtan* [bring (sth) to an end]. //*Darband yá ráhbandáni* [blockade] *rá wekastan; Forugirewi* [siege] *rá wekastan. Kárfarmáyán bast-newini ye bárandázán rá* [the dockers' strike] *nawkasteand/ az miyán barnadáwteand.//.* **7** *(baráye havá) (nágahán) degargun gawtan. //Saranjám havá ye xub be sar resid. Saranjám nágahán taf e havá wekast.//.* **8** *báz wodan; gosixtan; parákandan* [disperse]. *//Ábrhá parákande wode va xorwid darámad. Havá báz wod va xorwid darámad.//.* **9** (**a**) *padid ámadan; padidár gawtan; wodan.* (**b**) *nágahán... wodan/ gawtan. //Nágahán tufán wod.//.* (**c**) *áwkár wodan; áftábi wodan. //Hengámi ke án rosváyi áwkár gawt* [scandal broke] *mardom dád o faqán sardádand.//.* **10** (**a**) *wekastan ; az páy darávardan. Harjá juri tarjome miwavad. //del e kasi rá xáli kardan; táv e/ páydári ye kasi rá wekastan; áhang e ostovár e kasi rá wekastan/ zir e pá ye kasi/ powt e kasi rá xáli kardan; del e kasi rá wekastan/ raván e kasi rá xord kardan/ kástan./ Warvin** [government] *bar án ast ke/ áhang e án karde ke niru ye rastehá ye bázargáni* [trade unions] *rá darhamwekanad. In rosváyi u rá az páy darávard.//.* (**b**) *sost wodan; gosixtan; táb nayávardan. //Dar sarásar e án "ruzgár e saxt-tar az marg"* [ordeal] *hargez xodaw rá nabáxt. Zir e bázporsi táb nayávarde saranjám hame ciz rá xastu gawt/ xastuyid.//.* (**c**) *darhamwekastan; pokidan; zert e kasi/ cizi qamsur wodan. //Marg e zanaw u rá pák az páy darávard/ u rá pák darhamwekast. Pas az marg e zanaw pák pokid.//.* **11** (**a**) *(baráye ává/ sedá) wekastan e ává/ áváz/ sedá dar galu. //Hengám e bázgoftan e ágáhi ye harásangiz ává/ sedá dar galuyaw wekast.//.* (**b**) *(baráye ává ye pesarán hengám e bornáyi) do-rage wodan. //Sizdah-sále ke wod/ bud áváyaw/ sedáyaw dorage gawt. Dar sizdah-sálegi áváyaw do-rage*

gawt.//. **12** *válini** [a record] *rá wekastan. //Válin* e do ye sad metr e Olampik rá wekastan.//.* **13** *(baráye tup dar tapkáye*/ kriket/* cricket*) kamáne kardan/ carxidan e tup pas az xordan be zamin.* **14** *wekastan e mouj/ kuhe (ye)/ nare (ye áb). //Ává ye/ sedá ye wekastan e kuhehá ye/ narehá ye/ moujhá ye áb bar karáne (ye daryá)./ Kuhehá ye/ narehá ye/ moujhá ye áb e daryá be kawti xorde miwekast.//.* **15** *wekastan (e ramz); bázgowudan. ramzi rá wekastan.* **16** **break away (from sb/ sth)** (**a**) *nágahán az (band) gorixtan. //Zendáni nágahán az dast e pásdárán/ pásbánán e xiw gorixt.//.* (**b**) *jodá wodan (az yek kumal* e xawáyáyi** [political party] *beviźe baráye padid ávardan e kumali* nou va mánand e án).; az... boridan. //Cand tan az hamvandán e segálestán/ kahestán* e Kár/ Kárgar az kumal** [party] *e xod jodá wode be kumal* e Sosiyál Demokráthá peivastand. Yeki az ostánhá* [province] *jodá wode baráye xod kewvar e novini padid ávarde.//.*

break down (**a**) *xaráb wodan; az kár oftádan; teleng e ... darraftan; forumándan. //Vákubarhá*/ telefonhá xaráb wode/ as kár oftáde. Ráde* ye/ máwin e má dar wáhráh xaráb wod/ az kár oftád.//.* (**b**) *wekast xordan; bá wekast ruberu wodan. //Goftoguhá miyán e do su bá wekast ruberu wod. Agar dád o sámán* [aw and order] *wekaste wavad/ forurizad, harjomarj* [anarchy] *bebár miáyad.//.* (**c**) *(saxt) bimár gawtan; az pá oftádan. //Az/ zir e fewár e kár bimár gawt/ az pá oftád.//.* (**d**) *az dast wodan; xiwtandári natavánestan kardan. //Hengámi ke án ágáhi rá wanid xiwtandári natavánest kard/ az dast wod va geristan gereft/ va gerye oftád.//.* **break (sth) down** *sarwekan kardan (baráye pul, hazine va mánand e án). //Hazine ye in barnáme conin sarwekan migardad: dastmozd 11 million lire, sáxtemán 5 million lire, kálá/ mádehá ye xám 3 million lire.//.* **break sth down** (**a**) *dáqán kardan; kubidan va xord kardan; foruwekastan. //Átawnewánán baráye dastyábi be mardomi ke be dám oftáde budand nágozir wodand dar rá bewkanand/ foruwekanand.//.* (**b**) *darhamwekastan; cire wodan; az miyán bardáwtan. táv e/ páydári* [resistance] *y e... rá darhamwekastan; hamestárán* [opposition] *rá darham wekastan. bar xiwtandári* [reserve] *ye/ bar kamruyi* [shyness] *ye kasi cire wodan. //Cegune mitaván/ mitavánim divárhá* [barriers] *ye tars va dowmani rá ke in do goruh e mardom rá az ham jodá mikonad darhamwekanim/ az miyán bardárim?//.* (**c**) *wekastan (e ximik). //Qand va newáste dar kom* [stomach] *miwekanad.//.* **break sth from sth** *boridan (az cizi). //Yek tekke az nán borid.//.*

break in *be zur tu raftan. Harjá juri tarjome miwavad. //Hengámi ke má az wahr birun va be estár** [holiday] *rafte budim xáne-emán rá dozd zad.//.* **break sb/ sth in** *ámuxtan; ámuzew dádan; ázmudan; ázmáyidan. //nou-sarbázán/ kármandán e nou* [new recruits] *rá ámuxtan/ ámuzew dádan/ ázmáyidan. Asb e javáni rá rám kardan/ ámuzew dádan/ ázmudan.//.* **break in (on sth)** *tu ye... davidan; ...rá boridan. Har já juri tarjome miwavad. //Xáhew mikonam tu ye soxan e má nadou!//.* **break into sth** (**a**) *bezur tu ámadan; zadan. //Hafte ye piw xáneaw rá zadand. Hafte ye piw dozd xáneaw rá zad.//.* (**b**) *zir e (xande, áváz va mánand e án) zadan; dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. //Hamin ke ráde* ye/ máwin e farbod** [President] *resid mardam be kaf zadan pardáxtand* [applause]*.//.* (**c**) *nágahán áhang e... rá kondtar/ tondtar kardan; pá be... gozáwtan/ nehádan. //Nágahán pá be yortme raftan* [trot]*/ áheste cahár-na'l raftan* [canter]*/ tond cahár na'l raftan* [gallop] *nehádan/ gozáwtan. Mardeke/ marde hengámi ke/ hamin ke pásbán rá did pá be goriz gozáwt/ pá be dou gozáwt.//.* (**d**) (of an activity) use up (time that would normally be spent doing sth else). *(baráye kári) zamán e kár e digari rá gereftan. //In hame kár e fozuni rá ke man dáram mikonam zamán e ásáyewam* [leisure time] *rá migirad.//.* (**e**) *(pul rá) xord kardan. //Nemitavánam yek dolári rá ke be to bedehkár-am bedun e xord kardan e yek eskenás e sad dolári bepardázam.//.* (**f**) *dast be... yázidan. //be tuwe ye ruz e mabádá dast yázidan.//.*

break off *az soxan (goftan) bázistádan; xámuw wodan; xafe wodan. //Miyán e vákiyám** [sentence] *az soxan (goftan) bázistád/ xámuw gawt.//.* **break (sth) off** *jodá wodan/ kardan; kande wodan; kandan; wekastan; boridan. //Daste ye dar wekaste/ jodá wode/ kande wode. Yek tekke wokolát (rá) boride/ wekaste be man dád.//.* **break sth off** *boridan; wekastan; barhamzadan; az... gawtan, "Co ámad sar e máh hengám e jang -- Ze peimán begawtand v-az nám o nang." (ZBP, L6063 SF). //Peivandhá ye xawáyáyi** [diplomatic relations] *rá (bá kewvari) boridan/ wekastan. az peimánhá ye xawáyáyi * bá kewvari gawtan. Námzadi ye xod rá/ námzadiyewán rá behamzadand; az peivand e námzadiyewán gawtand.//.*

break out *gereftan; dargereftan; áqáz wodan. //wabáne/ wab nágahán átaw gereft. Nágahán miyán e do goruh haváxáhán wurew/ áwub* [rioting] *dargereft. Dar sál e/ be sál e 1939 jang dargereft.//.* **break out (of sth)** *bá zur az jáyi gorixtan/ dar-raftan. //Cand tan az zendániyán bezur az zendán gorixtand.//.* **break out in sth** (**a**) *...zadan; ...kardan. Harjá juri tarjome miwavad.* His face broke out in a rash.: *Hame ye sar o ruyaw birun rixt* [rash]. *Roxaw/ roxsáraw paruw zad* [rash]. *//(Az tars) xi/ xv́i* [sweat] *kard. xi/ xv́i ye sard*

bar tanaw newast.//. (**b**) *...gereftan; dar Pársi harjá juri tarjome miwavad.: //Saxt xawm gereft* [rage]./ *Az kure dar-raft./ Az já dar-raft.//.*

break through *cizhá ye nou va arjdár yáftan; ráhgowáyi kardan* [make new discoveries]. *//Dánewmandán miguyand ke dar peikár* [in the fight against] *bá cangár cizhá ye nou va arjdári yáfteand.//.* **break through (sth)** (**a**) *rexne kardan; wekáftan. //Ráhpeimáyán/ peikárgarán [d*emonstrators*] dar zanjir pásbánán* [police cordon] *rexne kardand.//.* (**b**) *(baráye xorwid va máh) az powt e abr(há) padidár gawtan. //Saranjám pasin xorwid az powt e abrhá padidár gawt.//.* **break through sth** *cire wodan/ gawtan bar. //bar xiwtandári [*reserserve*]/ kamsoxani, kamruyi* [shyness] *(ye xiw) cire gawtan.//.*

break up (**a**) *parákandan; pargandan; az hampáwidan; pácidan; beham xordan. //Newast be tasu** [o'clock] *ye yázdah behamxord/ páyán gereft.//.* (**b**) *(dar Engelestán) (baráye dabestán, ámuzegárán yá wágerdán) estár** [holidays] *rá behengám e baste wodan e ámuzewgáh* [end of a term] *áqázidan. //(dabestán/ dabirestán/ ámuzewgáh e womá) kei baráye Krismas mibandad?//.* (**c**) *(zir e bár e...) xord wodan; forupáwidan. //Dáwt zir e fewár e raváni* [under the strain] *xord miwod.//. (beviźe baráye havá ye xub) be páyán residan; sarámadan. //Havá engár dárad bad/ xaráb miwavad. Engár havá ye xub sarámade.//.* **break (sth) up** (**a**) *xord wodan/ kardan; tekke-tekke wodan/ kardan; azhampáwidan; dáqán kardan/ wodan. //Kawti be sang xorde xord wod/ tekke-tekke wod/ azhampáwid/ dáqán gawt* [on the rocks]. *Kawti rá dáqán kardand va tekkehá ye áhan e án rá bardáwtand* [break up for scrap metal]*.//.* (**b**) *be páyán residan/ resándan; páyán gereftan/ dádan; gosastan. //Peivand e zanáwuyi ye ánán dárad migosalad. Bar án wodand/ áhang e án kardand ke hanbázi ye xod* [partnership] *rá begosaland/ páyán dahand.//.* **break sth up** (**a**) *parákandan; wekastan; darham-wekastan. harjá juri tarjome miwavad.* Police were called in to break up the meeting.: *Kalántari/ pásbánán rá faráxándand* [called in] *tá ráhpeimáyi/ án newast rá behamzanand.* (**b**) *wekastan; harjá juri tarjome miwavad. //Vákiámhá* [Sentences] *rá mitaván be cand band* [clauses] *wekast. Warvin** [government] *zaminhá ye bozorg e viźe* [large private estates] *rá wekaste be cand baxw karde ast.//.* **break up (with sb)** *az kasi boridan; bá kasi beham-zadan. //Tázegi/ táze bá dustaw/ dust e pesaraw beham-zade.//*

break with sb *az kasi boridan; bá kasi behamzadan. //bá dustaw/ dust e doxtar e xod behamzadan.//.* **break with sth** *rahá kardan; dast-bardáwtan; hewtan; váhewtan. //Áyini* [tradition]*, xuhá ye kohan* [old habits]*, gozawte* [the past] *rá rahá kardan/ hewtan.//*

break[2] n **1** **break (in sth)** (**a**) *wekáf, gosal, rexne, tarak, tarák. wekáfi/ gosali dar parcin,divár, lule ye áb.* (**b**) *wekáf, gosal. harjá juri tarjome miwavad. //báz wodan e havá; parákande wodan abrhá. piw az gozar e/ gozawtan az xiyábán biyusidan tá raft-o-ámad e máwinhá/ rádehá* dami báz-istad.//.* **2** (**a**) *dam zadan; zamán e ásáyew; zang e...; zang e rámew/ ásáyew (dar dabestán miyán e ámuzákhá) harjá juri tarjome miwavad.: //zang e rámew e pegáh,* morning break, eg between lessons lessons at school. *zang e náhár/ cáwt. baráye náhár yek tasu** [hour] *dáwtan; baráye náhár xordan yek tasu* gereftan/ dam zadan. bi/ bedun e dam zadan/ yek-band panj tasu** [hour] *kár kardan.; dar goft-o-wonud andaki dam zadan/ barásudan//.* (**b**) *estár** [holiday] *e kutáh; estárak*.* **3** **break (in sth); break(with sb/ sth)** (**a**) *gosal; gosixtegi; boridan. harjá juri tarjome miwavad. //gosali/ gosixtegiyi dar farhixt e yek kudak. xub wodan e havá. boridan az/ wekastan e áyinhá ye kohan dar honar, raftár, kerdár*[moral] *va mánand e án. gosastan/ boridan; barhamzadan/ wekastan yek peivand* [relationshionship]. *gosastan/ wekastan e peivandhá ye* [diplomatic] *xawáyáyi*. Az zamáni ke az dustaw/ dust e pesaraw boride/ bá dustaw/ dust e pesaraw behamzade afsorde/ damaq ast.//.* **4** *xub ávardan; harjá juri tarjome miwavad.:* a big lucky break: *ye wáns e xaraki; xub ávardan; bá kun tu ye morabbá oftádan. bad ávardan; boz ávardan.* [a bad break]. **give sb a break**, ie a chance to show his ability: *dast az sar e kasi bardáwtan, kasi rá be hál e xod gozáwtan.* **5** *(dar tapkáye*/ kriket) kamáne kardan e tup.* an off-leg break, *kamáne kardan e tup be rást, yá be cap.* **6** **break of service, service break** *(dar tenis/ celtapká*) hengámi ke tup dast e digari ast bordan va yek womáre báláraftan/ yá yek mar bordan. //Bá in ke tup dast e hamál/ su ye digar bud Áriyá tá konun dar in dast do mar borde.//.* break point, eg when the score is 30-40/ *(dar tenis/ cel-tapká*), mar e 30-40.* **7** *(dar cougán e rumizi*/ biliárd va mánandegán e án) powt e sar e ham zadan va bordan/ xub. ávardan.* a break of 52./ *powt e sar e ham zadan va 52 ávardan/ wodan.* **8** **break of a day,** dawn. *gorg-o-miw. hengám e gorg-o-miw.* **make a break (for it)** *az ....(band/ zendán) gorixtan/ dar-raftan*

breakable adj *wekastani*

breakables n *(cizháye) wekastani*

breakage n **1** *wekastan. //basteyi ke xub bastebandi wode tá az wekastan e (andarune ye) án jelogiri wavad.//.* **2** *(ciz e) wekaste.* **3** *Cizhá ye wekaste. //In mehmánsará sáli sisad dolár baráye xarid e cizhá ye wekaste midahad/ kenár migozárad.//*

breakaway n *az...boridan; az... jodá wodan; az... gosastan; jodáyi; gosaste. //az kumal** [party] *e* Tory *jodá wodan/ gosastan.; kasi ke az kumal* e* Tory *gosaste/ jodá wode.; goruhi jodá-wode/ gosaste az bál e cap e Kumal* e Kár/ Kárgar.//*

break-dancing n *guneyi raqx e wotori/ raqs e wotorvári*/ vawt e wotori; owtorvawt* (ke biwtar baráye hamávard yá namáyew anjám wode va nazd e siyáhpustán e Ámriká haváxáh e faráván dárad.)*

breakdown n **1** *xaráb wodan; az kár oftádan. //Máwinemán/ ráde*yemán dar ráh/ wáhráh xaráb wod/ az kár oftád.//.* **2** *beham xordan; wekast. //goftoguhá ye názinávandi** [disarmament] *bá wekast ruberu gawte/ behamxorde.//.* **3** *az pá oftádan; az pá darámadan; az kár-oftáde gawtan; bimár wodan. //Fewár e kár pák u rá az pá/ páy darávard.//. raván-káste wode/ gawte* [nervous breakdown]. **4** *bar-resi ye ámári; hamárgari. riz e womárhá/ hamárhá; bar-resi ye ámári ye/ hamárgari* [accounting] *ye hazinehá.*

breaker n **1** *xizáb; kuhe (ye áb); nare (ye áb); mouj; lahar.* **2** *(beviże dar vážehá ye serewte) -wekanande; -wekan. //náv-wekan. válin-wekan** [a record-breaker]. *dád-wekan; bidád* [a law-breaker]*//*

breakfast n **1** *náwtáyi; sahari; pas-wám (náwtáyi ye piw az barámadan e áftáb dar máh e ruze). //yek náwtáyi ye sabok/ sangin/ jánáne. náwtáyi guwt e xuk va toxm e morq xordan. Hengámi ke man residam dáwtand náwtáyi/ cáwt mixordand. Náwtáyi xeili nemixorad/ xeili náwtáyi nemixorad.//*

breakfast v, **breakfast (on sth)** *cáwt/ náwtáyi/ pas-wám/ sahari xordan. //Náwtáyi nán e berewte va qahve xordim.//*

break-in *bezur dar jáyi raftan; jáyi rá zadan/ dozdidan. //Kalántari sargarm e barresi ye dozdi/ dastbord be bánk ast.//*

break neck adj *xeili tond/ tiz; con bád; sarsámávar. bá tajá** [speed] *ye sarsám ávar/ xeili tond/ tiz/ con bád rándan/ savari kardan/ táxtan/ raftan/ safar kardan.*

break-out n *goriz (az zendán be zur). goriz e goruhi ye zendániyán (az zendán bezur)*

breakthrough n **1** *rexne kardan; padáfand e dowman rá darham-wekastan.* **2** *piwraft e/ yáfte ye novin va arjdár be viże dar rewtehá ye dánewik. //piwrafti novin va arjdár dar zamine ye pażuhew (ru ye) cangár. piwrafti novin va arjdár dar goftoguhá//*

break up n *páyán; behamxordan. harjá juri tarjome miwavad.: //Beham xordan e peivand e zanáwuyiyewán dustánewán rá saxt dar wegeft kard.//*

breakwater n *mouj-wekan; kuhe-wekan; lahar-wekan; xizáb-wekan*

bream; **sea-bream** n (pl bream) **1** *máhi ye sim; máhihá ye gunágun e áb e wirin az gune ye* Lepomis *va digar gunehá ye vábaste be án.* **2** *Máhi ye Orupáyi ye áb e wirin be nám e dánewik e* <u>Abramis brama</u> **3** *máhiyi az xáneváde ye* Sparidae.

breast n **1** *pestán; sine; mame; jiji (baccegáne). (bacce ye) wirxár/ pemxár. //Pestánhá be hengám e ábestani bád mikonand/ bozorg miwavand. cangár e pestán//.* **2** (**a**) *sine; áquw; bar. //kasi rá saxt dar áquw gereftan; kasi rá dar bar kewidan yá be sine ye xod casbándan.//.* (**b**) *sine (ye jáme/ pirhan). //Sarbázi ke newánháyi be sine ye xeftán e xod zade/ sanjáq karde (ast).//.* **3** *guwt e sine; sarsine. //(guwt e) sine ye morq. (guwt e) sarsine ye barre.//.* **4** *(kohan) del; sine. deltang;* (a troubled breast) *qamin; dardi dar sine dáwtan*

breast v **1** *bá sine be... zadan. //Davande bá sine be navár zad (án rá páre kard va hamávard rá bord.)//.* **2** *bá sine ruberu wodan va piw raftan. //bá sine be mouj zadan./ bá sine bá xizábhá ruberu wodan va piwraftan* (breasting the waves)*.//.* **2** *be tárek e/ qolle ye/ sar e... residan. be qolle ye tappe residan/ be bálá ye bolandi/ sarbáláyi* [a rise] *residan.*

breastbone (also **sternum**) n *jenáq (e sine)*

breast-feed v (pt, pp **breast-fed**) *be nouzád/ bacce wir e pestán dádan.* Were her children breast-fed or bottle-fed?: *Bac ceháyaw wir e pestán xordand yá wir e xowk* [breast-fed/ bottle-fed]*?*

breast-high adj, adv, *tá sine. //Sáqehá ye gandom tá sine (ye ádam) miresid.//*

breast plate n *sineband (M Moqaddam); barbán*, barván* [besanjid bá "barkostván"]*

breast pocket *jib e baqal; jib e kaw; kaw-jib**

breast-stroke n *wená ye qurbáqe. //wená ye qurbáqe kardan//*

breastwork n *sangar e candgáhe (na hamiwegi)*

breath n **1** (**a**) **puff** *dam (zadan); hu; hu barkewidan, "Jahán por mowk o anbar wod ze muyaw -- Havá por dud e ázar wod ze huyaw." (ZBP C799 FM, Vis-o-Rámin); "Co az del barkewidi ázarin hu -- Raván az sarbolandi anbarin mu." daft (ZBP, C3489, FM) váy; váyu; (ZBP C7917 BF). //Ruzhá ye sard dam e mardom rá mitaván did. Dahanaw* [breath] *bu ye sir midád.//.* (**b**) *dam forubordan; damidan; dam zadan; "Bewod tá be nazdik e Afrásiyáb -- Na dam zad be rah bar, na árám o xáb." (ZBP, L6395 SF). "Báb e noxostin andar wenáxtan e manfe'at e dam-zadan." (ZBP, L5203 ZX). źarf damidan; dam e źarf kewidan* [take a deep breath]. **2** **breath of sth** *nasim; bád e sabok/ narm. //Havá jonb nemixord. Na bádi bud na nasimi.//.* **3** **breath of sth** *bu. bu ye rosváyi* [a breath of scandal]. *bu ye bahár.* **4** **a breath of fresh air** (**a**) *haváxori; havá xordan.* (**b**) *delgowá. Harjá juri tarjome miwavad. //Labxandaw dar in daftar e qambár delgowá-st.//.* **the breath of life (to/ for sb)** *báyaste; darbáyast; máye ye zendegi. //Din báyaste ye/ máye ye zendegiyaw ast. Jánaw be din(aw) baste ast.//.* **get one's breath (again/ back)** *já ámadan e dam/ nafas/ hál. //Pas az davidan/ dou* [race] *candi/ cand pál** [minutes] *be derázá kewid tá damemán/ nafasemán/ hálemán já biyáyad.//.* **hold one's breath** *dam nazadan; dam e xod rá negah-dáwtan. //Cand gáh mitaváni dam nazani/ nadami/ dam e xod rá negahdári?. Hengámi ke dárbáz ruy e tanáb/ rismán ráh miraft báwandegán dam nazadand/ dam e xod rá dar sine negah-dáwtand.//.* **one's last/ dying breath** *hengám e marg; vápasin dam; guz e áxar.* **(be) out of/ short of breath** *hen-henzadan; henáse (ZBP, C2094 FM; <guyew e Lori) (bázgardid be* Hyperpnea*). dożaini* (bázgardid be* Polypnea*); dożasr*/ dożdaft* (bázgardid be* Dyspnea*). //Con bimári ye gew/ del dárad dożdaft/ dożasr ast.* (*bázgardid be* Dyspnea)//. **say sth, speak, under one's breath** *pec-pec kardan; zir-labi goftan.* **take sb's breath away** *kasi rá dar wegeft kardan/ mát kardan/ zahre-tarak kardan.*

breath test *ázmáyew e/ ázmun e dam/ daft (baráye andázegiri ye alkol e havá ye bázdam, va masti ye ránandegán); ázmun e masti*

breathalyser; **breathalyzer, drunkometer** n *masti-sanj; daftázmá**

breathe v **1** *damidan; dam zadan. //Ádam/ mardom hengám e xáb áhestetar dam mizanad. Hanuz (dárad) dam mizanad. Hanuz zende ast. Pas az inke david tá xodaw rá be kárván-dudi/ barqi/ teren beresánad be hen-hen/ henáse* oftád.//.* **2** **breathe in/ out; breathe sth (in/ out)** *damidan; dardamidan** (inhale)*; báz-damidan; vá-damidan** (exhale). *//Pezewk be man goft áheste dam o bázdam konam/ dardamide va sepas bázdam konam/ bázdamam/ vádamam. Havá ye táze ye dehkade/ rustá rá damidan behtar az (damidan e/ dam zadan) havá ye dudnák e wahr ast.//.* **3** *pec-pec kardan; zir-labi goftan; zir-guwi goftan. //Zir e guw e kasi soxanán e mehrámiz goftan* [breathe in sb's ear]. *zire labi cizi goftan va kasi rá tarsándan* [whisper; breathe].//. **4** exude.:*Dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. //Piw az ávard ostovári/ ostovármanewi az sar-o-ru ye án goruh (e varzewi)/ tim mibárid* [team exuded/ breathed confidence].//. **5** **(be able to) breathe (easily/ freely) again** *árám gereftan; dam zadan, "Bewod tá be nazdik e Afrásiyáb -- na dam zad be rah bar na árám o xáb." (ZBP, L6395 SF). //Aknun ke vámháyam rá (báz-)pardáxteam mitavánam dami bezanam/ árám begiram.//.* **breathe down sb's neck** *powt e sar e kasi gozáwtan/ budan; dar e kun e kasi casbidan; kasi rá páyidan. //Injur ke to powt e sar e man gozáwteyi/ dar e kun e man casbideyi/ ma rá mippáyi* [with you breathing down my neck] *nemitavánam virvir* konam/ kár konam/ bekár pardázam/ źarf biyandiwam [*"virvir kardan" < guyew e Lori ye Baxtiyári e Fársun. "Virvir kon!"* = Concentrate!; Think deeply!]. **(not) breathe a word (of/ about sth) (to sb)** *Zabán bede* [promise] *ke az in be hickas hic-ciz naguyi. //Zabán bede ke lám az kám báz nakoni.//.* **breathe one's last** *(soxan e dar parde) yek pá tu ye gur/ lab e gur dáwtan; lab e gur budan; damhá ye vápasin rá kewidan; guz e áxar rá dádan.* **6** **breathe sth into sb/ sth** *...dar kasi damidan; be guw e kasi xándan. //Sálár e/ sarparast e* [manager] *novin ján e tázeyi dar (kálbod) e dálá** [company] *damide.//*

breather n **1** *dam zadan, "Bewod tá be nazdik e Afrásiyáb -- Na dam zad be rah bar, na árám o xáb." (ZBP, L6395 SF).* **2** *haváxori. //Báyad tondi beravam birun haváxori.//*

breathing n *damidan; dam zadan, "Bewod tá be nazdik e Afrásiyáb -- Na dam zad be rah bar, ná árám o xáb." (ZBP L6395, SF); damew*. //dastgáh e dam zadan/ damew*//*

breathing-space n *dam; ásáyew. //Dar estár** [holiday] *e tábestáni xub dami zadim.//*

breathless adj **1** (**a**) *[In váźe az didgáh e pezewki va kárwenási ye tan cand maini dárad. Baráye xub wenáxtan e har yek be váźehá ye zir báz-gardid.* Dyspnea; polypnea; hyperpnea*]. hen-hen oftádan; henáse* [bázgardid be* Hyperpnea*]. dożdaft*; dożafr [bázgardid be* Dyspnea*]. Pas azbálá davidan az pellehá be henhen oftádan/ henásidan*/ henáse* zadan. Az pellehá bálá davidan va hen-hen oftádan/ henásidan*/ henáse kardan/ zadan. [Henáse* baráye riwe ye in váźe bázgardid be* Hyperpnea; *niz "aini" Avestáyi, wekáfte az riwe ye "an" Dam zadan baráye jánevarán e ahrimani niz "duź-aini", EDPL*

27.2800]. //Candán sigár kewide/ dud karde ke doźdaft/ doźafr* gawte.//.* (**b**) *henhen oftádan; be henáse* andáxtan. Harjá juri tarjome miwavad. //*breathless haste/ hurry/ pace/ speed. *wetábkári ye saxt; wetáb e sarsám-ávar; gám e/ áhang e tond; tajá* [speed] *ye sarsámávar.//.* **2** (**a**) holding one's breath(because of fear, excitement,etc)*harjá juri tarjome miwavad.* breathless with terror, wonder, amazement: *zahre tarak wodan/ az wegeft darjá xowk gawtan; kasi rá xowk zadan/ mát wodan.* (**b**) breathless: *sangin; bá-tanew; portanew. //Xámuwi ye sangini/ portanewi* [a breathless hush] *dar tálár e konsert/ sangitá* farmánravá bud.//.* **3** *xafe; gerefte; bibád; //bi gardew e havá. xámuwiy e xafe-konande* [a breathless calm]//

breathlessly adv *henhenkonán*

breathlessness n *tangi ye dam; doźdamew*

breath-taking adj *wurangiz; xirekonande; vaw; delangiz. .//yek cewmandáz e delangiz e/ xirekonande ye/ vaw e yek rewte kuh/ ábwár. Zibáyiyaw xirekonande bud.//*

breathtakingly adv *wurangiz; xirekonande; vaw; delangiz*

breathy adj (**-ier,-iest**) *(baráye ává ye kasi/ sedá ye kasi) báhenáse* (ZBP, C2094<* Lori dialect*)*

bred pt, pp of "breed"

breech n *xazáne ye tofang yá tup; tah/ kun e tofang/ tup. //tofang e tah-por; tofangi ke az tah por miwavad.* [a breech-loading gun]//

breech birth *záyide wodan bá tah/ kun/ pá; bá pá/ kun/ kafal be jahán ámadan.*

breech-block n, steel block that closes the breech of a gun. *galangadan* [Turkish loanword]

breech-buoy n *seno* ye walvári; seno* ye walváraki. (in seno*yi ast be rixt e walvárak ke bar ru ye áb wenávar mánde va bá rismán miyán e do kawti yá miyán e kawi va karáne ye daryá ávixte ast va baráye raháyi ye mardom be kár miravad.)*

breeches n **1** *walvár e se-cáraki; walvár e qadaki; walvár e kutáh tá zir e zánu. walvár e se-cáraki/ walvár e qadaki baráye savárkári.* **2** *(wuxi) tonbán*

breech presentation *(dar pesezwki) namá ye tah/ kafal/ kun/ pá*

breed v (pt, pp **bred**) **1** *záyidan; bacce kardan. //Wir sáli cand bár mizáyad?//.* **2** *(dám) parvardan. gáv, sag, asb parvardan.* **3** **breed sb (as sth)** *parvardan; bár ávardan; farhixtan. bacceyi/ kudaki ke xub parvarde wode/ bár ávarde wode. //Javánán e Espárt rá jangávar bár-miyávardand/ miparvardand.//.* **4** *máye ye... gawtan; padid ávardan; zádan. //Palawt/ nápáki máye ye bimári ast. Bikári máye ye áwub/ ná-árámi (ye mardom) migardad. Bikári wurew padid miyávarad.//*

breed n **1** *neźád e parvarewi; ...parvarewi. yek neźád e parvarewi az gáv, gusfand va mánand e án. //Sag e womá (az) ce neźád/ toxme ast?//.* **2** *gune. //gune ye novini az xawáyágarán** [politician]*; xawáyágari* az gune ye novin; xawáyágari* nou-padid.//*

breeder n *dámparvar; ...-parvar; parvarande ye...; sag-/ asb-/ gáv-parvar. //parvarande ye asbhá ye tiz-tak/ bádpá; bádpá-parvar//*

breeder reactor *kure ye atomi/ parmánuyi* ye záyá*

breeding n **1** *záyew; záyidan; zádan; bacce kardan. gáh e/ zamán e záyew/ záyidan/ bacce kardan.* **2** *(dám-...) parvari; parvardan. //asb-parvari; parvarew e asb.//.* **3** *farhang; nik-farhixte; farhixtegi. //yek mard e farhangi/ farhangmand; mardi nik-farhixte//*

breeding-ground n **1** *já ye joftgiri/ toxmgozári va záyew. //Barxi parandegán baráye yáftan e jáy e joft-giri va toxm-gozári be nimruz/ rapivin* parváz mikonand.//.* **2** *záqdán. //Xánehá ye nápák va namur/ namvar záqdán e bimári-yand.//*

breeze n **1** *nasim, "Nasimi k-az bon e án kákol áyo -- Ma-rá xowtar ze buy e sonbol áyo." (Bábá Táher]. nasim e daryá. //Nasimi árám mivazid. Emruz candán bádi/ nasimi nemiáyad/ nemivazad.//.* **2** *(anáyin, beviźe dar Ámriká) kár e ásán; mánand e áb xordan; mánand e qáwoq-sázi. //Barxi mardom gománand/ gomán mikonand yád gereftan e ránandegi kár ásáni-st/ mánand e qáwoq-sázi-st/ con áb xordan ast.//.* **3** *(dar Engelestán-anáyin) dád-o-faryád; jár-o-janjál; janjál*

breeze v (phr v) **breeze along, in, out, etc** *(anáyin) con wáx e wemwád ámadan; (con qazál) xarámidan. //Bebin ki con wáx e wemwád ámade (tu)!. Con qazál mixarámad va hargez dar zendegi (az cizi) negarán nemiwavad.//*

breezily adv *nasimvár*

breeziness *(con) nasim*

breezeway n *sobát* [<Guyew e Abyánaki)]*

breeze-block *sule [baráye sáxtemán]*

breezy adj **(-ier, -iest)** **1** **(a)** *xonak; nasimdár. havá ye xonak va nasimdár.* (**b**) *xonak va nasimdár. //yek guwe ye/ keráne ye (daryá ye)/ kuhpáye ye xonak va nasimdár.//.* **2** *(baráye ádam, raftár e mardom va mánand e án) sabok, wád, xarámán. Sabokbár. Harjá juri tarjome miwavad. //Emruz xeili sar e háli/ wanguli!//*

brethren n *(bástáni ast, joz darbáre ye kiwvarán) barádarán (e dini)*

breve n (music) *(dar musiqi) "*breve"/ *sefid*

breviary n *daftarce ye niyáyew e ruzáne ye pristárán e kátolik e Rumi.*

brevity n **1** *kutáhi. //Kutáhi ye ruzgár e Mozart.//.* **2** *kutáh; kutáh budan; kutáhi (dar goftár va nevewtár). //Be kutáhi ye soxan námvar ast.//*

brew v **1** (**a**) *(ábejou) andáxtan/ dorost kardan. //Xodaw ábejou ye xodaw rá dar xáne miyandázad/ dorost mikonad.//.* **brew sth (up)** *dam kardan (be viže cáy va mánand e án rá). //Yek quri cáy e xub dam kardim.//.* (**b**) *dam kewidan (cáy va mánand e án). //Yek quri cáy dar áwpazxáne dárad dam mikewad.//.* **2** *(pendárin) ámize, har já juri tarjome miwavad. //In film ámizeyi* [brew] *az wur/* [adventure]*, varan* [sex] *va xandestán* [comedy] *ast.//.* **3** (**a**) **brew sth (up)** *áw poxtan; bad áwi (baráye kasi) poxtan. //Án baccehá/ pesarhá dárand áwi mipazand/ kalaki savár mikonand./ bad áwi (baráye kasi) poxtan.//.* (**b**) *(ciz e badi) wodan; dar gereftan; ábestan e... budan; har já juri tarjome miwavad.: //Engár mixáhad tufán bewavad. Engár havá ábestan e tufán ast. Rastehá ye bázargáni* [trade unions] *ábestan e áwub-and* [trouble]. *Dar sál e 1938 Orupá ábestan e jang bud.//*

brew up *(anáyin) cáy dam kardan. //Orduyiyán birun e cádor e xiw cáy dam mikonand.//*

brew n **1** (**a**) *dar Pársi harjá juri tarjome miwavad.: //ábejou/ fugán e xánegi.* [home brew]. *Ce ábejouyi/ fugáni rá biwtar dust dári* [favorite brew]*?. Baráye bist tan báyad biw az yek bár cáy dam konim.//.* (**b**) *cuni ye cáy yá fugán: dar Pársi harjá juri tarjome miwavad.: //Ábejo ye/ fugán e jándár e xub rá dust dáram.//.* **2** *(pendárin) ámize. har já juri tarjome miwavad. //*The film is a rich brew of adventure, sex and comedy. *In celpard*/ film ámizeyi az wur* [adventure]*, varan* [sex] *va xandestán* [comedy] *ast//*

brewer n *ábejousáz; fugánsáz*

brewery n *(kárxáne ye) fugánsázi; ábejousázi*

brew-up n *(dar Engelestán/ anáyin) cáy dam kardan. //Hamiwe tasu* [o'clock] *ye yázdah cáy dam mikonim.//*

briar *bázgardid be* "brier"

bribable adj *páre-dádani; xaridani*

bribe n *páre; sáre; láj. páre; sáre; láj gereftan/ paziroftan/ xordan. //Be pásbáne wewsad lire páre piwnahád kardand/ dádand ke cizi naguyad/ jelo ye dahánaw rá bebandad.//*

bribe v **1** (**a**) **bribe sb (with sth)** *be kasi páre/ sáre/ láj dádan. //be dádgán*/ dádvarád** [jury] *piwnahád e páre dádan kardan./ dam e dádgán*/ dádvarád rá didan. Be yeki az gováhán páre dáde budand tá gováhi ye bedoruq dahad. Dam e yeki az gováhán rá dide budand tá gováhi ye bedoruq dahad.//.* (**b**) *páre/ sáre/ láj dádan; dam e kasi rá didan.* **2** **bribe one's way into/ out of sth, past sb, etc.***bá páre dádan az... gozawtan. //Bá páre dádan be pásdár gorixt. Dam e pásdáre rá dide gorixt.//.* **3** **bribe sb into doing sth** *be kasi páre dádan va u rá be kári vádáwtan; dam e kasi rá didan va u rá be kári vádáwtan*

bribery n *páre dádan; párexári/ páre xordan. be kasi gonáh e párexári bastan. kasi rá be párexári piwmárdan*/ doźvardan**

bric-à-brac n *henzer-penzer; xert-o-pert. //Henzer-penzer gerd-miávarad/ anbár mikonad.//*

brick n **1** *ájor; ágor; águr; xewt. //tudeyi/ kumeyi ájor. saráhá ye/ xánehá ye ájor bahmani/ xáneháyi ke bá ájor e qermez sáxte wode(and). divár e ájori.//.* **2** *(bázice) xewt; ájor; ájorak*.* **3** *(yek) qáleb...;* **4** *(Dar Engelestán) rád; dast-o-delbáz; ostovár. Harjá juri tarjome miwavad. //Mard-e-mardáne/ con sadd e Sekandar* [she was a real brick] *hengámi ke bimár budam az man parastári/ negahdári kard.//.* **make bricks without straw** *bá dast e tohi/ xáli kári rá kardan/ anjám dádan.*

brick v, **brick sth in/ up** *bá ájor por kardan; be/ bá ájor barávardan. //baráye jelogiri az vazew e bád* [draughts] *panjereyi/ dari/ boxári ye tu-divári* [fireplace] *rá bá ájor por kardan/ kur kardan./ bastan/ barávardan.//*

brickbat n **1** *páre-ájor; nime; kaluk; kolux, "kolux-andáz rá pádáw sang ast." [Dar in dastán váže ye dorost-tar bejá ye "pádáw" ,"pádafre" ast. Pas "Kolux-andáz rá **pádafre** sang ast.".Ce "pádáw" biwtar dar*

barábar e kár e nik ast ammá "pádafre" baráye kár e bad ast.]. **2** *(pendárin-anáyin) downám. //Soxanráni ye vazir rá bá downám pazirá gawtand./ wodand* [greeted with brickbats].//

bricklayer n *ládgar; váládgar.*

bricklaying n *ládgari; váládgari; ájorcini; kár bá ájor*

brickwork n **1** *ájorkári; seftkári. //Seftkári ye in saráy niyáz be vásác*/ vawkard** [repair] *dárad.//.* **2** *ládgari; váládgari; ájorcini; kár bá ájor. //Ládgari/ kár bá ájor midáni?//*

brickyard n *ájorpazi; ájorpazxáne*

bridal adj *bayugáni; arusi. //xáneváde va dustán e nazdik e bayu/ arus* [the bridal party]. *otáq e bayu/ arus va dámád dar mehmánsará; xábgáhe bayu/ arus va dámád.; hejle* [a bridal suite]//

bride n *bayu; bayug; bayuk; arus; vayu, "Dar u xorram vayugán o xosurán -- arusán doxtarán dámád-purán." (ZBP, L7960, VR)*

bridegroom; **groom** n *dámád; anuwah; nouwáh* (ZBP, C3690 FM); wáhdámád. //Nuw be tandorosti ye vayu/ bayu/ arus va dámád!//*

brides maid n *sáqduw e bayu/ vayu/ arus*

bridge n **1** *pol; pul, "Do kardi wuy o har do az to pedrud -- Ce iwán o ce puli, zán-suy e rud?" (ZBP, L7722, VR); cinvad; cinvat, "Gozawtan co bar cinvad pol bovad -- be zir pey andar hame gel bovad." (ZBP, C7687, FM,/ SF); "Siyah-ruy xizad ze warm e gonáh -- suy e cinvad pol nabáwadw ráh." (ZBP, C7687, FM/ Asadi). //poli bar/ ru ye rud. pol e ráh-áhan.//.* **2** *pol; peivand. //Bede-bestánhá ye/ dád-o-setadhá ye* [cultural exchanges]*/ peivandhá ye farhangi ráhi baráye/ con poli miyán e mardom e kewvarhá-st.//.* **3** *jáygáh e náxodá va farmándehi ye kawti; katalepiw* (<guyew e Gilaki).* **4** (**a**) *pol e bini/ damáq.* (**b**) *pol e eynak/ áynak.* **5** *xarak.* **6** *pol (e dandán e) sáxtegi*

bridge v **1** *pol zadan; polidan*.* bridge a river, canal, ravine, etc. *ru ye rud(xáne),/ gozar, kanál* [canal],*/ farkand, lurkand* [ravine] *va mánand e án pol zadan/ polidan*.* **2** **bridge a/ the gap** (**a**) *darz gereftan (dar soxan); por kardan; gereftan. har já juri tarjome miwavad. //soxan rá darz gereftan; já ye tohi dar soxan rá darz gereftan. Pasin yek qázi* [snack] *xordan/ yek cáwt kucak xordan tah e del ádam rá az náhár tá wám migirad/ por mikonad.//.* (**b**) *peivastan [e goruhhá ye náhamgen]. //Cegune mitavánim wekáf e miyán e tavángarán va tohidastán rá por konim?//*

bridge[2] n *brij (guneyi varaq-bázi/ bázi ye ganjafe)*

bridgehead n *pol-piwán*/ pol e piwáni* (beviże ru ye rudxáne); sangar e sar e pol dar xák e dowman*

bridging loan *vám e (bánki ye) miyánji [miyán e xarid o foruw]*

bridle n *legám; gám; afsár; caluk; mox (afsár e sangin baráye asb e ná-árám). "N-az (na-az) ruy e azizi-st ke cun markab e wáhán -- Ráyez benehad bar sar e xar-korre, hami mox." (ZBP, C6085 FM, Sanáyi)*

bridle v **1** *legám/ afsár bastan/ zadan (asb va mánand e án rá); mox nehádan bar... (Be "*bridle, n*" bázgardid.).* **2** *legám zadan; xiwtandári kardan; jelo ye xod rá gereftan; ...rá foruxordan. Jelo ye sahewhá* [feelings] *ye xod/ kám/ áz/ dożxuyi/ xawm e xod rá gereftan. //Sahewhá* [feelings] *ye xiw/ kám/ áz/ dożxuyi/ xawm e xod rá legám zadan. jelo ye dahan e xod rá gereftan; dahan e xod rá bastan; dam forubastan.//.* **3** **bridle (at sth)** *boráq wodan. //Az soxanán e dorowte u/ gostáxáne ye u boráq* [bridled (with anger) at] *gawt/ wod.//*

bridle-path; **bridle-way** n *(ráh e) málrou*

Brie n *bri (guneyi panir e Faránsavi ye narm.)*

brief adj (**briefer**, **briefest**) **1** (**a**) *kutáh; kuk. goftoguyi/ soxani, jostári* [discussion], *newasti, didári, derange* [delay] *kutáh. //Ruzgár/ zendegi ye Mozart kutáh bud./ Mozart xeili kutáh zist.//.* (**b**) *kutáh, cekide. //barwomárewi* [account] *kutáh. gozárewi kutáh/ cekide. barwomordani/ barwomárewi* [account], *gozárewi* [report], *bargoftani/ yádkardi* [description] *kutáh az egnest*/ ruydád va mánand e án./ Xáhew mikonam kutáh beguyid/ kutáh soxan beguyid.//.* **2** *(baráye jáme) kutáh; sabok; kucak. harjá juri tarjome miwavad. //yek bikini ye/ yek raxt e wená ye zanáne ye do tekke ye bárik/ sabok/ tan-namá.* [a brief bikini].//. **3** **in brief** *kutáh-soxan, "Kutáh-soxan in doure wahr dar árámew mibud." (ZBP, L2991 TMK). //Kutáh soxan kár e womá bad ast.//*

brief[2] n **1** (**a**) *kutáh wode ye/ cekide ye parvande ye dádbáre** [a legal case]. (**b**) *[parvand ye] dádbáre*. //Parvande ye in dádbáre* rá mipaziri?//.* **2** *kár; xiwkári* [duty]. *be kár e xod casbidan.* [stick to one's brief]*; tanhá ánce rá ke gofteand bekon/ kardan; be xiwkári ye xiw casbidan va tanhá án rá anjám dádan. //Ámuzew e kármandán e novin jozv e kár e/ xiwkári ye man nist.//.* **3** **hold no brief for (sb/ sth)** *kasi rá bá*

kasi yá cizi kári nabudan. //Ma rá bá kasáni ke az xawm/ himsá powtibáni mikonand kári nist. Ma rá bá kasáni ke xawm/ himsá* rá ostovár midárand kári nist.//*

brief v **1** *ágáhi dádan be. //(Án) dálá** [company] *be dávar e boland-páyeyi ágáhi dáde tá az án padáfand konad.//.* **2 brief sb (on sth)** *piwápiw/ az piw kasi rá (az cizi) ágáhánidan/ ágáh sáxtan. //Be noxost-vazir piw az newast ágáhi ye bavande* [complete] *dáde budand. Náxodá* [Air Commodore] *tupciyán rá az kár e bimgini ke dar piw dárand ágáh sáxt.//*

briefcase n *kif (e dasti)*

briefing n *dasturát [Pasvand e "-át" Iráni ast, Tázi nist. Mánand e piwnahád<u>át</u>. Bázgardid be pasvand e "-át" dar EDPL] va ágáhi ye bavande* [complete]*/ mu-be-mu (dar yek newast) beviźe piw az ápanghá* ye ártewi* [military operation] *dádan. dasturát e va ágáhi ye bavande/ mu-be-mu daryáft kardan. //newasti baráye gereftan yá dádan e dasturát va ágáhihá //*

briefly adv **1** *andaki; harjá juri tarjome miwavad.: //Piw az peigiri ye (soxan/ kár) andaki derangid/ derang kard.//.* **2** *kutáh soxan. //Kutáh soxan womá rá digar injá kári nist/ womá birun ránde wodeyid!//*

briefs n [pl] *toneke; walvár e kutáh (e casbán) tá sar e zánu. yek toneke ye nou*

brier; **briar** n **1** *bute ye tiq/ xár; xárbon.* **2** *xalang; Buteyi be nám e dánewik e* <u>Erica arborea</u> *ke dar nimruz/ rapivin* e Orupá ruyide va riwe ye án rá baráye sáxtan e copoq farangi/ pip be kár mibarand.* **3** *copoqi/ pipi ke az riwe ye xalang sáxte báwand.*

brig n **1** *sandal* [<guyew e Gilaki)] (kawti ye bádbáni ye do dagale bá bádbánhá ye cárguw.).* **2** *(dar Ámriká) zendán (dar razmnáv/ kawti ye jangi baráye kármandán e niru ye daryáyi.)*

brig abbr, Brigadier/ *(kutáh-wode baráye) sartip.* //Brig Rostam Sarvari/ *Sartip Rostam Sarvari//*

brigade n **1** *(dar ártew) tip.* **2** *goruh; daste; tip. juxe ye/ tip e átawnewáni* [The fire brigade]. *//(be wuxi) Jozv e wápoyihá* [bowler-hatted brigade] *wode tu-wahr kár mikonad.//*

brigadier n *sartip [niru ye zamini)*

brigand n (dated) *ráhzan; ráhdár*

brigantine n *sandalak* (<sandal (guyew e Gilaki) (kawti yi mánand e* "brig" *ammá bá bádbánhá ye kamtar.)*

bright adj (**-er, -est**) **1** *rouwan; daraxwán; ruw; row; "Farroxat bádá ruw -- xonide Garwásp huw." (ZBP, C4857, FM); bám, "Sahargáhán nasimi xow damidi -- pegáh e bám Rámin dar-residi." (ZBP, L7744, VR); wid, "va az pas u Jamwid bud. Conin guyand ke Jamwid barádar e Tahmures bud va hame ye ján e vey dáwt va saxt niku-ruy bud va ma'ni ye wid rouwanáyi bovad." (ZBP, L1982, TB); [Parvá konid maini ye "wid" "rouwanáyi"* (light) *nist. Hamáná "rouwan" va "daraxwán"* (bright; luminous) *ast. Conán ke "xorwid" be maini* [meaning] *ye "xor e daraxwán" ast va niz dar hamin máye ast "Mahwid", va "Jamwid"]. "Tá jáyi ke Fársiyán e bástán wid va tár rá az yazdán va ahreman midánestand..." (ZBP, L7609 DTH); raxwán; tábán; tábnák. -Xorwid [Xod e váźe ye "xorwid" az do páre ye "xor"* = (sun) *va "wid"* = (bright) *sáxte wode. Az inru xod betanháyi bas xáhad bud. Pas "xorwid e daraxwán/ raxwán/ tábán" dobáre-guyi ast.]; //xor e darawán/ tábnák. cewmán e daraxwán/ raxwán/ wid. Fardá havá abri va gahgáhi rouwan xáhad bud.//.* **2** *por-(rang); rouwan. //pirhani be rang e ábi ye rouwan. Barghá ye bahári/ barghá ye deraxtán dar bahár sabz e rouwan-and.//.* **3** *omidvárkonande, daraxwán, rouwan, omid-baxw. kudaki bá áyande ye daraxwán/ omidvárkonande. //Piw-ágahi ye sál e áyande daraxwán/ omid-baxw ast.//.* **4** *wád; wádáb; wádán. //Rouwand-del ast. Wád-manew ast. Wid-manew ast.* [bright personality]//. **5** *zerang; zirak; báhuw; huwmand; huwyár; tizvir. andiweyi/ piwnahádi zirakáne/ huwyáráne. //(U) ziraktarin/ zerangtarin/ tizvirtarin wágerd e yáne** [class] *ast.//.* **6 (be/ get up) bright and early** *pegáh e bám, "Sahargáhán nasimi xow damidi -- Pegáh e bám Rámin dar-residi." (ZBP, L7744, VR); sob* [morning] *he zud/ pegáh e bám az xáb barxástan. //Emruz zud az xáb barxásti/ boland wodi!; Emruz pegáh e bám barxásti!; Emruz sob he zud az xáb barxásti!//.* **(as) bright as a button** *tizvir* [very clever]. **the bright lights** *zarq-o-barq e zendegi ye wahri. //Dar rustá/ deh bozorg wod, ammá sepastar daryáft (ke) zendegi ye por-zarq-o-barq e wahr rá dust-tar dárad.//.* **a bright spark** *(anáyin; biwtar be riwxand) ádami aván va huwmand; "Qotbeddin Heydar". //Ye/ yek Qotbeddin Heydari wir e áb rá báz gozáwte va hame wab áb rafte.//.* **look on the bright side** *xowbin budan; ru ye xub e cizhá rá didan.*

bright adv *daraxwán; rouwan. Harjá juri tarjome miwavad. //Setáregán midaraxwidand.//*

brighten v, **brighten (sth) (up)** *rouwan kardan/ wodan; afruxtan; wád kardan/ gawtan. omidvártar/ omid-baxwtar kardan/ wodan; daraxwidan; daraxwándan; báz wodan (con havá yá cehre). //Havá dárad báz*

miwavad. Az wanidan e ágáhi ye xub/ xow/ możde gol az golaw wekáft/ wekaft/ cehre-aw báz wod/ wád gawt. Gol otáq/ xáne rá táze/ wád/ wádibaxw mikonad/ migardánad.//

brightly adv *Otáqi xeili rouwan. //pardehá ye rangárang/ rang-o-várang/ ál e palangi.//*

brightness n *rouwanáyi; rouwani; bám; foruq; varq; rowt; barázew; barázewn*

brill n *guneyi máhi ye pahn e Orupáyi be nám e dánewik e* Bothus rhombus *ke be goruh e Turbot vábaste ast.*

brilliant adj **1** *daraxwán; raxwán; tábán; tábnák; wid; porforuq. //áftáb e daraxwán/ tábán. yek almás e tábnák/ daraxwán. ásmán e ábi ye darxwán//.* **2** (**a**) *daraxwán; tábnák; báhuw; huwmand; zirak; tiz; tizvir; zebardast. //yek dánewmand e/ pardewenás e; musiqidán e/ pátapkábáz* e/ bázigar e futbál e daraxwán/ tábnák. Maqzi tábnák dárad. Saxt tizvir ast.//.* (**b**) *daraxwán; barjaste; cewmgir; wegerf. //dastávardi* [achievement]*/ piruziyi/ bahrebardáriyi* [exploit]*/ zendegiyi* [career]*/ namáyewi daraxwán/ wegerf. In namáyew* [play] *bá piruzi ye* [sucess] *daraxwáni ruberu gawt.//*

brilliance n *daraxwew; raxwáyi; tábnáki; wid; porforuqi*

brilliancy n *daraxwew; raxwáyi; tábnáki; wid; porforuqi*

brilliantly adv *daraxwán; raxwá; tábáb; widán; porforuq*

brim n **1** *lab; labe; xerxere; náq (= náy); por.* **2** *labe (ye koláh)*

brim v **(-mm-)** **1** **brim (with sth)** *tá lab/ labe/ xerxere/ náq por budan/ wodan. //yek fenján por/ labálab az qahve. cewmáni por awk. (pendárin) Bázikonán e goruh (e varzewi)/ tim piw az ávard/ hamávard saxt be xiwtan ostovár budand.//.* **2** **brim over (with sth)** *labriz budan/ gawtan; sarwár budan/ wodan az. yek liván labriz az áb. (pendárin) sarwár az wur, wádi, xowi va mánand e án.*

brimful; **brim-full** adj *por az...; labálab az...; labriz az...; sarwár az...; ágande az...; //Lagan labálab (az áb) bud.* (fig) Our new manager is brimful of energy.: *Sarparast e/ sálár e novin e má sarwár az ama* [energy] *ast. Sálár e novin e má yek golule átaw ast.//*

-brimmed *(setáyhá ye serewte misázad) (baráye koláh) labe...;* a broad-/ wide-/ floppy-brimmed hat.: *koláh e labe ferá*x [broad]*/ pahn* [wide]*/ wol* [floppy]

brimstone n (arch) Sulphur: *(bástáni) gugerd*

brindled adj *(be viże baráye gáv, sag, va gorbeh) qahveyi va... ráh-ráh; qahveyi bá ragehá ye...*

brine n **1** *áb-namak; wuráb; ażdam(áb) [<ażdam (Gilaki)]. wáh-máhi ye wur; wáh-máhi dar áb-namak/ wuráb; wáh-máhi ye namaksud.* **2** *áb e daryá*

briny adj *wur.* **the briny** [sing] *(kohan; be wuxi) daryá; áb-namak. tani be áb e* [take a dip in] *daryá zadan.*

bring v (pt, pp **brought**) **1** **bring sb/ sth (with one); bring sth (for sb)** *cizi (baráye kasi) ávardan; darávardan, "Bámdádán hame rá be qal'e darávardand va be zendán kardand..." (ZBP, L3702 GS). //Hamiwe hengámi ke be wám miáyad yek botri mey/ nabid bá xod/ xodaw miávarad. Dustaw/ dust e pesaraw rá (bá xodaw) be mehmáni ávard. Nusá** [secretary] *u rá be (darun e) otáq ávard. (pendárin) Rahbar e novin e goruh e varzewi/ tim dah sál ázmudegi bá xod ávarde. In quti/ kivud/ kive/ kuk e xáli/ tohi rá borde baráyam yeki por biyávar. Yek jám/ liván áb baráyam biyávar.//.* **2** (**a**) *ávardan; máye ye... wodan/ gawtan. Dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. //In qorshá/ gerdehá dard rá mizodáyad. Bahár áb o havá ye garm va gol (bá xod) miávarad. Farvard** [revolution] *máye ye degargunihá ye besyári gawt. In ágáhi ye qambár awkaw rá darávard/ awk be cewmánaw ávard.//.* (**b**) *(sud) ávardan; sáxtan. //Az nevewteháyaw sáli dah hezár dolár darmiávarad. Nevewteháyaw sáli dah hezár dolár baráyaw misázad/ miyávarad. Rig e/ pul e farávánaw baráyaw wádmáni/ xowbaxti (hamráh) nayávard.//.* **3** **bring sb/ sth to sth** *be... resándan/ kewándan. //Nátavániyaw (dar kárhá)* [incompetence] *dálá** [company] *rá be marz e varwekastegi kewánde.//.* **4** *máye ye... gawtan/ wodan. Harjá juri tarjome miwavad. //Bázigar e nazdik e darváze* [full-back] *u rá zamin zad/ paxw e zamin kard. Faryádháyaw hamsáyegán rá daván-daván nazd e u kewánd.//.* **5** **bring sth (against sb)** *piwmárdan*. kasi rá piwmárdan*.* **6** force or make (oneself) do sth: *xod rá vádár be... kardan. Dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. //Har kári kard natavánest án ágáhi ye qambár/ del-afgár rá be u beguyad.//.* **7** **bring to/ into** *máye ye... gawtan/ wodan. Harjá juri tarjome miwavad. //Newast be dast e u páyán gereft. Bá pá-darmiyáni ye u newast páyán gereft. Bá miyán ámadan e u newast be páyán resid. Havá ye na sard o na garm/ bahári máye ye wokufe dádan e deraxtán xáhad gawt.//.* **8** **bring sth about** (**a**) *(daryánavardi) (qáyeq e bádbáni rá) az suyi be su ye digar gardándan. //Lusmán*/ sokkándár ráh e má rá kaj kard/ gardánd.//.* (**b**) *áfaridan; záyidan; zádan; sáxtan; kardan; padid ávardan; máye ye... wodan; be bár ávardan./* bring about reforms, a war, sb's ruin.: *degargunihá*

[reforms], *yá jang padid ávardan; máye ye badbaxti/ siyah-ruzi ye* [ruin] *kasi gawtan./* The liberals wish to bring about changes in the electorl system.: *Ázádexuyán* [The liberals] *mixáhand dastgáh e gozinew* [electoral system] *rá degargun konand.* **bring sb/ sth back** (**a**) *bázgardándan, "Pas Hasan rá goft... dunán rá dar-vaqt bázgardán be nazdik e án pir báz-wavand..." (ZBP, L2655 AT); bázávardan, "Pedar berafti va vey rá bázávardi..." (ZBP, L2442,AT); "Hájeb e Bol-Qesmak beraft va peiqám bázávard..." (ZBP, L2495 AT); pas-dádan; pas-ávardan; báz-pas-ávardan. //Xáhewmand-am (án/ in) náme/ ketáb rá fardá bázgardánid. U ma rá bá ráde* ye/ máwin e xiw (be xáneam) bázgardánd.//.* **bring sth back** (**a**) *bázgardándan; bázávardan. //Namáyandegán bá ráy e xod az bázgardándan e/ bázávardan e marqazani* [death penalty] *jelogiri kardand.//.* (**b**) *be yád ávardan; yádi rá táze kardan. //Án peikare ye kohan xeili/ besyári yádhá rá táze kard/ gardánid.//.* **bring sb back sth** *bá xod (báz)ávardan. Harjá juri tarjome miwavad.: //Agar be xarid miravi mitaváni cand tá sigár ham baráye man bexari?//.* **bring sb back to sth** *be... bázgardándan. //Yek hafte kenár e daryá tandorosti rá be u bázgardánd.//.* **bring sb/ sth before sb** *dar miyán ámadan "Az har dari soxan peivastam tá hadis e zellat e yárán dar miyán ámad...." (ZBP L3519 GS); be miyán ávardan; piw e... ávardan; faráxándan. //In dástán rá piw e goruh e gozin/ karád* [commission] *xáhand ávard. U rá be dádgáh kewide/ faráxándand va gonáhkár dánestand.//.* **bring sb down** (**a**) *(dar pátapká*/ futbál) powt e pá zadan; zamin zadan* [cause sb to fall over by fouling him]. *//Dar wiyángáh** [penalty area] *powt-e-pá xord/ zamin xord.//.* (**b**) *(dar Rugby/ futbál e Ámrikáyi/ xartapká*) ráh e kasi rá boridan va tup rá az u robudan.* [tackle sb]. (**c**) *forud ávardan, "Yeki rá ze taxt wáhi forud ávarad va digari rá...." (ZBP L3863, GS). //In rosváyi guyá/ wáyad/ tavánad ke warvin** [government] *rá forudávarad.//.* **bring sth down** (**a**) *(havápeimá rá) zadan; sarnegun kardan. havápeimá ye jangi ye dowman rá zadan/ forudávardan/ sarnegun kardan.* (**b**) *(havápeimá rá) newándan; forudávardan. //Xalabán havápeimá ye xaráb (wode)/ ásib-dide ye xod rá dar yek kewtzár newánd/ forudávard.//.* (**c**) *(parande yá jánevari rá dar havá) zadan va andáxtan. //Newáne gereft/ raft, átaw kard va kal rá andáxt.//.* (**d**) *páyin ávardan; kástan. bahá ye... rá páyin ávardan; nerx e bád kardan pul rá kástan; bahá ye/ hazine ye zendegi rá kástan/ páyin ávardan.* (**e**) *(dar dánew e womár) womári rá be sotun e digar bordan.* **bring sth forth** *dádan; farávardan; bar dádan. Harjá juri tarjome miwavad. //Deraxtán bar/ mive midahand.//.* **bring sth forward** (**a**) *jelotar ávardan; jelou andáxtan; piw andáxtan. //Tárix e newast rá az dahom e Ábán be sevvom e Ábán piwandáxtand.//.* (**b**) *(dar hamárgari/* accounting*) (womár e ruyehamrafte ye yek sotun rá) be sotun e digar bordan. //Az womár e máh e Septámbr panjáh lire be taráz e bázmánde ye pulaw afzudand.//.* (**c**) *be miyán ávardan/ kewidan; dar miyán gozáwtan. //Xáhewmand-am in dástán rá dar newast e áyande dar miyán gozárid.//***bring sb in** (**a**) *kasi rá bázdáwt kardan/ bázdáwtan. //Do tan rá ke gomán miraft badkonew báwand bázdáwt kardand/ bázdáwtand.//.* (**b**) *faráxándan. //Kárázmudegán* [experts] *rá be ráyzani* [advise] *bá warvin** [government] *faráxándand.//.* **bring sth in** (**a**) *bardáwtan; bardáwt kardan; cidan, derou kardan; deravidan va mánand e án. xarman e xubi bardáwtan/ bardáwt kardan.* (**b**) *(dádárástári)* [introduce legislation] *piwnahád kardan; piwnahádan. piwdádi** [bring in a bill] *rá baráye imeni ye biwtar/ behtar e ráhhá piwnehádan/ piwnahád kardan.* (**c**) *ráy e... dádan; var* dádan* [pronounce (a verdict on an accused person)]. *//Dádgán** [jury] *ráy/ var** [verdict] *be gonahkári dád/ dádand.//.* **bring (sb) in sth** *sud yá darámadi barábar e... baráye kasi dáwtan. //Az kár e ázádaw* [freelance work] *sáli 5000 lire darámad dárad. Az kárhá ye gunágun/ az kárhá ye xordepáw* [odd jobs] *nazdik e hafteyi si lire darámad dárad.//.* **bring sb in (on sth)** *kasi rá gozáwtan/ hewtan ke dar cizi dast dáwte báwad; kasi rá bázi gereftan. //Báwandegán e bumik/ bum/ bumiyán* [local residents] *az in ke dar barnáme ye xánesázi ye novin* [new housing schedule] *báziyewán nagerefte budand* [not being brought in on] *xawmgin budand. Bumiyán az inke nagozáwtand dar barnáme ye xánesázi ye novin dasti dáwte báwand xawmgin budand.//.* **bring sb off** *kawti-wekasteyi rá raháyi dádan. //Bá sava-karji** [lifeboat] *ye* Dover *ráhiyán va kárkonán e kawti* [crew] *rá raháyi dádand.//.* **bring sth off** *(anáyin) áxar xarak e lang rá be jáyi resándan; be har jánkandani ke báwad kári rá anjám dádan. //Darvázebán be har ján kandani ke bud dar barábar e tupp e xeili xubi darváze rá negahdáwt* [brought off a superb serve]. *Kár e dowvári bud ammá behar jánkandani bud anjámaw dádim/ ammá áxar xarak e lang rá be jáyi resándim* [we brought it off.]//. **bring sb on** *parvardan; parvarew dádan; bá kasi kár kardan* [help sb to improve]. *//Rahbar e goruh dárad* [the coach is bringing on] *cand tan az javánán e xub rá baráye/ dar goruh e yadaki/ powtibáni* [in the reserve team] *parvarew midahad. Rahbar e goruh dárad bá cand tan az javánán e xub baráye/ dar goruh e yadaki/ powtibán kár mikonad.//.* **bring sth on** (**a**) *máye ye ...gawtan/ wodan. //Yek ruz ázegár zir e bárán bud va hamin máye ye sarmáxordegi ye badi wod/ gawt. tanew e raváni* [nervous tension] *ke az porkári/ kár e fozun bar andáze* [overwork] *sarcewme (mi)girad.//.* (**b**)

máye ye ruyew e tond gawtan. Harjá juri tarjome miwavad. //Áb o havá ye garm ru ye gandomhá [bringing the wheat on] *xeili xub kár karde.//.* **bring sth on oneself/ sb** *(baláyi) sar e xod yá digari ávardan. Harjá juri tarjome miwavad. //To máye ye warmsári/ sarafkandegi va bi-áberuyi* [shame and disgrace] *ye xod va xáneváde-at gawteyi/ wodeyi.//.* **bring sb out** (**a**) *máye ye bast-newastan gawtan; be bast-newastan vádáwtan. //Soxanguyán e raste ye kárgari* [The shop-stewards] *kángarán* [miners] *rá be bast newastan vádáwtand.//.* (**b**) *ru ye kasi rá báz kardan. Harjá juri tarjome miwavad.: //Doxtar e xubi-ye ammá xeili kamru-e/ kamru ast* [needs a lot of bringing out].//. **bring sth out** (**a**) *máye ye padidár gawtan yá báz wodan gawtan; darávardan. //Áftáb wokufehá rá báz mikonad/ darmiyávarad.//.* (**b**) *darávardan; birunávardan; dádan; be bázár ávardan. //Án/ in dálá** [company] *dárad yek máwin e/ ráde* ye wekári ye nou darmiyávarad/ be bázár miyávarad./ vápasin dástán e kasi* [latest novel] *rá darávardan/ birun dádan/ be bázár ávardan./ Haruze yek (jur) márád*/ kámpyuter e xánegi* [personal] *nou be bázár miáyad.//.* (**c**) *be rouwani newán dádan; áwkár kardan; birun ávardan. //Bá mahánew** [enlargement] *rizekárihá ye* [details] *in peikare rá mitaván birun ávard/ newán dád.//.* (**d**) *rouwan kardan; birun kewidan. //maini* [meaning] *ye cámeyi rá birun kewidan/ darávardan.//.* (**e**) *áwkár kardan; birun ávardan. //Dar gir-o-dárhá va saxtihá* [crisis] *xodaw rá xub newán midahad. Gir-o-dárhá va saxtihá behtarin viźegihá ye (manew) e u rá birun miyávarad.//.* **bring sb out in sth,** cause sb to be covered in sth. *máye ye puwide wodan e kasi az cizi gawtan. harjá juri tarjome miwavad. //Az garmá hame ye jánaw/ sarásar e tanaw juw zad.//.* **bring sb over(to)** *kasi rá az jáyi be jáyi digar/ az farásu ye daryá be jáyi ávardan. //Tábestán e áyande mixáhad/ omidvár ast ke xánevádeaw rá az Ámriká biyávarad.//.* **bring sb over (to sth)** *kasi rá be ráh ávardan. kasi rá be... kewándan. //kasi rá be ráh e xod/ be ármán e xod kewándan/ rahnenmun wodan* [bring sb over to one's cause]//. **bring sb round** *kasi rá (pas az qaw) be huw ávardan/ be hál ávardan. //Se zan az garmá qaw kardand/ garmá-zade gawtand ammá bezudi bá siki* [brandy] *be huwewán ávardand.//.* **bring sth round** *(daryánavardi) pasgard kardan; carx zadan; sar-o-tah kardan kawti rá; qáyeq rá vá gardándan/ vágawtan.* **bring sb round/ around (to...)** *kasi rá be xáne ye/ sará ye kasi ávardan. //Xeili dust dárim hamsaretán/ zanetán rá bebinim/ didár konim, u rá yek wab be xáne ye má biyávarid.//.* **bring sb round (to sth)** *kasi rá be bávar e xod bázávardan. //(dar áqáz e kár) Az in naqwe xeili/ candán xowaw nemiyámad ammá saranjám u rá be bávar e xod bázávardim.//.* **bring sth round to sth** *rewte ye soxan rá be... kewidan.; be miyán ávardan; be miyán kewidan. //Rewte ye soxan rá be pátapká*/ futbál kewid/ kewánd.//.* **bring sb through** *kasi rá rahánidan/ raháyi dádan. //Saxt/ xeili bimár bud ammá pezewkán u rá rahánidand.//.* **bring sb to** = bring sb round. **bring sth to** *(daryánavardi) (qáyeq yá kawti rá) bázistándan.* **bring A and B together** *áwti dádan; máye ye kenár ámadan e do tan bá ham gawtan. //Marg e pesarewán máye ye áwtiyewán gawt.//.* **bring sb under** *sarkub kardan.* **bring sth under sth** *zir e/ dar dasteyi nahádan/ baxw kardan. //Bandháyi rá ke báyad darbáreaw goftogu wavad mitaván be se goruh e bozorg baxw kard.//.* **bring sb up** (**a**) *bárávardan; parvardan; farhixtan; bozorg kardan. //Panj farzand bárávard/ parvard/ bozorg kard. Kudak bud ke pedar o mádaraw/ zádáránaw* mordand/ dargozawtand va xobderaw/ ammeaw yá xámeraw/ xáleaw u rá bozorg kard. (Az kudaki) u rá conin parvardand ke báládasthá rá arj nehad* [respect authority]. *bacce ye huparvarde; bacceye doźparvarde//.* (**b**) *(dátikán) be dádgáh faráxándan. //U rá be gonáh e ránandegi behengám e masti be dádgáh faráxándand.//.* (**c**) *bandávardan; bázistándan (soxan yá jonbew rá); //bandámadan e zabán; xowk wodan; xowk zadan dar já ye xiw. Soxanaw ma rá takán dáde zabánam band ámad.//.* **bring sb/ sth up** *(sarbázán, tuphá va mánand e án rá) be piw-razm* [front line] *faráxándan. //Báyad zerehpuwhá ye/ tánkhá ye biwtari rá be piw-razm faráxánim.//.* **bring sth up** (**a**) *bálá ávardan; vámidan. Náhár e xod rá bálá ávardan/ vámidan.* (**b**) *piw kewidan; be miyán ávardan. //Inhá dástánháyi ast/ máyeháyi ast ke mitavánid nazd e karád/ goruh e gozin* [committee] *piw kewid/ be miyán ávarid.//.* **bring sb up against sth** *ru-dar-ru kardan; ru-be-ru kardan; áwná kardan. //Kár dar záqenewinhá* [slums] *u rá bá ávari ye/ rásti ye* [the realities of] *tohidasti áwná gardánid/ kard.//.* **bring sb/ sth up to sth** *bálá kewidan; behtar kardan. //Kár e u rá dar dánew e womár báyad bálá kewid/ behtar kard va be marz e digarán resánd.//.* **bring-and-buy sale** *(dar Engelestán) awu-dád-o-setad. [be "awudád" zir e váźe ye* "charity" *bázgardid]; dád-o-setad baráye nikukári [con "Salvation Army" dar Ámriká]*

brink n **1** (**a**) *lab, labe, setiq, torre* [<torre (Guyew Semnáni]. setiq e/ torre* ye partgáh.* (**b**) *kenár; kenáre; karáne; var, "Co kawti az wekam var panj daryá -- Borun áyam be piwat xowk z-in var." (Mas'ud e Sa'd e Salmán) (ZBP, C4056 FM). //Larzán kenár e/ var e áb istáde mixást wirje bezanad/ biyusán e wirje raftan bud.//.* **2 the brink of sth** *dar ástáne ye; dar marz e; ru ye labe ye tiqe.:* on the brink of death, war, disaster, success. *dar ástáne ye marg/ jang/ patyár* [disaster]*/ piruzi. //Dánewmandán dar ástáne ye*

gowudan e ráhi (nou) baráye darmán e cangár-and. Nátavániyaw/ sost-peyiyaw má rá be marz e/ ástáne ye nábudi/ viráni kewánde.//

brinkmanship (n) *bá átaw bázi kardan; dar kám wir wodan.*

briny *bázgardid be* "brine"

brioche n *kolu; kák; nán e wirini (ZBP, C5130 FM)*

briquette; **briquet** n *golule/ tupe ye zoqálsang.*

brisk adj (**brisker; briskest**) **1** *tond; tiz; cábok; cálák; cost; garm; dáq. //ráhpeymáyi ye/ ráhnavardi ye tond; yek ráhpeymá ye/ rahnavard e cost/ cálák. bá áhangi tond; bá gámi tond/ tiz/ cost. raftári cábokáne va kárámad./ Kár-o-bár emruz xeili dáq ast. Bázár (e kár) emruz xeili garm/ dáq ast.//.* **2** *jánbaxw; jánfazá; táze (konande). nasimi jánbaxw.*

brisket n *sarsine; guwt e sine (ye beviże gáv)*

briskly adv *jánbaxw; jánfazá; táze*

briskness n *jánbaxwi; jánfazáyi; tázegi*

bristle n **1** *mel (muye zebr o six), "Mu ye najesaw conán deráz ast -- Guyi ke mel e dom e goráz ast.". (ZBP, C567, FM, Wojá' e Bahrámi).* a face covered with bristles.: *Roxsári puwide az mel/ tah-riw.* **2** *mel; mu. //Mel e/ mu ye mesvákam dárad mirizad.//*

bristle v **1** **bristle (up)** *boráq wodan; six wodan e mu (bar tan e jánevarán). //Sage bim rá daryáfte/ sahide muyaw six wod/ boráq wod.//.* **2** **bristle (with sth)** *áwkár sáxtan/ nemudan; boráq wodan va... nemudan. Harjá juri tarjome miwavad. //boráq wodan va náfarmáni* [defiance]*/ barmanewi* [pride] *nemudan.* She bristled (with rage) at his rude remarks.: *Az soxanán e dorowt e/ gostáxáne ye u xunaw bejuw ámad* [bristle with rage].//. **3** **bristle with sth** *ágande budan az/ bá...; ...-puw budan; ...-zár budan; ...-nák budan. harjá juri tarjome miwavad. //sangarhá ye ágande az tirbár./ In porsemán* [problem] *sarásar gereftári-st/ ágande az gereftárihá/ dowvárihá ast.//*

bristly adj *melnák; por az mu ye zebr (va six)*

Brit n *(beviże wuxi yá downám) (ádam e) Engelisi; (kasi ke) az Landan sorxorde.*

Britain n *bázgardid be* "Great Britain". *Engelestán; Britániyá ye Bozorg.*

Britannic adj, **Her/ His Britannic Majesty** (fml) *(be áyin) Wahrbánu ye/ Wáh e Engelestán/ Engelisi.*

British adj *Engelisi; (vábaste be) Engelis/ Engelestán. Yek gozarnáme ye Engelisi. Warvin* e Engelestán* [the British Government]. *//Dar Faránse záde wod ammá pedar o mádaraw/ zádáránaw* Engelisi hastand.//*

British English *zabán e Engelisi ye Engelestán/ Engelestáni*

the British n *mardom e Engelestán; Engelisiyán*

the British Isles *Engelestán; va Irland va ádáhá ye/ jazirehá ye nazdik e án.*

Britisher n *(dar Ámriká) Engelisi; báwande ye Engelestán*

Briton n *Engelisi; báwande ye Engelestán.*

brittle adj **1** (**a**) *wekanande; tord. wekanande con wiwe ye názok.* (**b**) *(pendárin) wekanande; ásib-pazir; harjá juri tarjome miwavad. //Zudranj ast. Zud az já darmiravad. Zud az kure darmiravad. Fewár e bi amán peivaste raván e má rá káste/ mixalad.//.* **2** *(ává ye/ sedá ye) xowk o tiz. //In/ án navázád*/ orkestr áváyi xowk o tiz dáwt.//.* **3** *(baráye mardom) xowk; xunsard o nacasb. zani xowk o nacasb.*

brittleness n *wekanandegi; xowki; tizi*

broach v **1** *(bowkeyi/ celiki rá) suráx kardan/ anjirdan (va ábgune ye darun e ánrá kewidan); (dar e botri va mánand e án rá) báz kardan (va ánce darun e án ast be kár bordan.). //Bogzár yek botri ye mey e digar báz konim.//.* **2** *(pendárin) be miyán kewidan. //(U) Dástán e darxást e vám rá bá sarparast e bánk piw kewid/ be miyán kewid.//*

broad adj (**-er**, **-est**) **1** *pahn; feráx; gowád. yek kuce, xiyábán, rud, gozar e pahn/ feráx. Cárwáne. //Boland-bálá, dorowt va mázmand* [muscular] *ast.//.* **2** *(pas az vacan*há ye* [phrase] *newángar e andáze) be pahná ye...; //rudi be pahná ye 20 metr.//.* **3** *(baráye zamin yá daryá) pahnávar; gostarde; hame-suye. ábi pahnávar. //Dawthá ye pahnávar e xorvarán e Ámriká. (pendárin) Hamesuye az ravewhá ye warvin** [government] *powtibáni miwavad. Az ravewhá ye warvin* powtibáni ye gostarde miwavad.//.* **4** *rouwan; áwkár. niwxandi/ labxandi rouwan/ áwkár. //Vazir áwkárá goft bar sar e án ast ke/ dar sar dárad ke bájhá rá biyafzáyad.//.* **5** *ruyehamrafte; sarásar; gostarde. vimand e* [outline] *sarásari ye naqwe, piwnahád va mánand e án./* The negotiators reached broad agreement on the main issues: *Goftogugarán* [negotiators]

darbáre ye porsemánhá ye bonyádin ruyehamrafte hamdástán gawtand./ Az did e/ didgáh e maini [meaning] *ye gostarde ye vážegáni u haváxáh e barábari ye zanán o mardán ast.//.* **6** *(baráye andiwe, manewte* [opinions] *va mánand e án) ravádár; rád; ázádexu, "Suy e xeime ye doxt e ázádexuy -- piyáde hami gám zad bárezuy." (ZBP, L6280 SF). mardi ravádár/ rád/ ázádexuy*. **7** *(baráye guyew, zabán) debw; náb. //guyew e náb/ debw e Kordi* [a broad Kurdish accent]//. **8** *zewt. yek wuxi ye zewt.* **9** **(in) broad day light** *(dar) ruz e rouwan/ jelo ye cewm e hame. //Ruz e rouwan, dar yek xiyábán e por raft-o-ámad/ por az mardom in dozdi ruy dád.//.* **broad in the beam** *(anáyin) kun-gonde.* **It's as broad as it's long** *(dar Engelestán- anáyin) Sar-o tah e yek karbás ast. Ce xáje Ali ce Ali xáje; Do lenge ye yek xarvár ast. "Man olum ikisi bir dur" (Dastán e Torki "Man bemiram/ ján e man har dotáw yekjur ast.")*

broad[2] n *(zabán e kuce-dar Ámriká) zaneke; zanike*

broad bean *báqáli; báqelá; kerkere; ful Giyáhi dárá ye dánehá ye xoráki be nám e dánewik e Vicia faba.*

broadcast v (pt, pp **broadcast**) **1** (**a**) *soxanparákani kardan (az rádio yá jam-jám*); paxw kardan; soruwánidan*. ágáhi, konsert, hamávard e pátapká*/ futbál rá paxw kardan/ soruwánidan*.* (**b**) *soxan parákani kardan; barnáme paxw kardan; barnáme soruwánidan*. //BBC be/ baráye sarásar e jahán soxanparákani mikonad./ barnáme paxw mikonad/ barnáme misoruwad*.//.* **2** *dar rádiyo yá jam-jám** [TV] *soxanráni kardan/ soxan-parákani kardan. //Dar rádiyo/ jam-jám* darbáre ye porsemánhá ye ruz soxráni/ soxanparákani mikonad.//.* **3** *parákandan e (ágáhi va mánand e án), "V-az án pas parágande wod ágahi -- ke bikár wod taxt e wáhanwahi." (ZBP L5861, SF). did e/ didgáhhá ye* [views] *xod rá parágandan./ darbáre ye didgáhhá ye xod soxan-parákani kardan.* **4** *toxm afwándan.*

broadcast n *barnáme ye rádiyoyi/ jamjám** [TV]. *//yek barnáme ye xawáyáyi** [political] *ye kumal** [party] *dar rádiyo yá jamjám*./ paxw e yek barnáme ye hamávard e pátapká*/ futbál dar rádiyo yá jam-jám*.//*

broadcaster n *guyande yá soxangu (dar rádiyo yá jamjám*/* TV*). //guyande ye/ soxangu ye sarwenás/ baráváze/ bolandáváze/ poráváze dar zaminehá ye xawáyi** [political]*/ dini.//*

broadcasting n *paxw e barnáme(há ye rádiyoyi yá jamjám*/* TV*). dar paxw e barnámehá ye rádiyoyi yá jam-jám* kár kardan; dar bongáh e soxanparákani kár kardan.* The British Broadcasting Corporation, ie BBC: *dádkarp** [corporation] *e soxanparákani ye Engelestán; BBC.*

broadcloth n *párce ye xub e panbeyi, pawmi yá abriwomi; máhut*

broaden v, **broaden (out) become or make (sth) broader** *pahntar/ feráxtar/ gowádtar kardan/ wodan; pahnidan; gostardan; gowádan; gowudan. Harjá juri tarjome miwavad.: //Miyán e 20 tá 30 sálegi tane gonde wod/ gawt. Pas az in pic/ cam* [bend] *ráh pahn/ feráx miwavad. Báyad biwtar safar konid tá ázmude wavid. Báyad bá jahángardi bar ázmudegi ye xiw biyafzáyid.//*

broad jump *bázgardid be* "long jump"

broad loom n, adj *qáli ye báfte wode ru ye dár e pahn; qáli ye yek-rang.*

broadly adv **1** *rouwan; áwkár.// rouwan/ áwkárá niwxand/ labxand zadan* [smile/ grin].//. **2** *ruyehamrafte. //Ruyehamrafte* [broadly speaking] *bá to/ womá hamdástán-am.//*

broad-minded adj *ravádár; ázáde; ázádmanew; ázádexuy, "Suy e xeyme ye doxt e ázádexuy -- Piyáde hami gám zad b-árezuy." (ZBP, L6280 SF)*

broad-mindedness n *ravádári; ázádmanewi; ázádegi; ázádxuyi*

broadness n *bázgardid be* "breadth"

broad sheet n **1** *ágahi/ ágáhi ye divári.* **2** *ruznáme ye divári.*

broadside n **1** (**a**) *wellik e hamzamán e tuphá ye yek var e kawti/ razmnáv.* fire a broadside: *tuphá ye yek var e kawi ye jangi/ razmnáv rá hamzamán wellik kardan/ darkardan.* (**b**) *(pendárin dar goftár yá nevewtár) saxt be kasi/ cizi táxtan. //Noxost-vazir xordegirán e xod rá saxt zir e átaw gereft* [deliver a broadside]*/ be xordegirán e xod saxt táxt.//.* **2** *(ánce az) pahlu ye kawti (birun az áb ast.).* **3** (idm) **broadside on(to sth)** *az yek pahlu; yek pahlu; yekvari. //Kawti az pahlu/ az yek pahlu be divár e bandar xord/ zad.//*

broadsword n *qaddáre*

brocade n *dibá. pardehá ye dibá*

brocade v *(párce rá) golduzi/ zarduzi kardan. pirhani az dibá/ bá golhá ye zarduzi.*

brochure n *daftarce/ koráse/ korráse (ZBP, C424 FM) ye ágáhi/ ágahi. //koráse ye safar/ ráh; koráse ye estár** [holiday/ vacation]//

brocolli n *gol-kalam e qonceyi (guneyi gol-kalam dárá ye golhá ye sabz yá banafw e xoráki)*

broderie anglaise n *tárkári*

brogue[1] n *cároq. yek joft cároq*

brogue[2] n *(guyew e) ...debw; ...náb (beviźe guyew e Irlandi)*

broil v **1** (**a**) *(be viźe dar Ámriká) kabáb kardan; berewtan. juje/yi/ morqi rá kabáb kardan.; berewtan.* (**b**) *(juje) kabáb wodan; (juje) berewtan.* **2** *berewtan; dáq/ suzán budan/ kardan. //dar áftáb newastan va berewtan/ kabáb wodan. yek ruz e xeili dáq.//*

broiler n *juje ye kabábi/ soxári.* a broiler house: *(sáxtemán e) juje-parvari*

broke[1] pt of "break"

broke[2] adj **1** *varwekaste; tohidast; bipul. //Mitaváni dah dolár be man vám dahi? Pák tohidast-am/ varwekaste-am!//.* **2** **flat/ stony broke** *pák varwekaste; ás-o-pás./* **go for broke** *(anáyin, beviźe dar Ámriká) del be daryá zadan; harce bádábád goftan.*

broken[1] pp of."break[1]"

broken[2] adj **1** *wekaste; boride; boride-boride; páre; latre. //xáb e boride-boride. gáh áftábi, gáh abri.//.* **2** *(baráye zabánhá ye bigáne) dast-o-pá-wekaste; áb-nakewide. //Engelisi rá dast-o-pá wekaste soxan goftan/ vájidan.//.* **3** *(zamin e) sangeláx; náhamvár; (ádam e) az pá oftáde. yek zamin e sangeláx va náhamvár. //Pas az wekast dar káraw/ varwekastegi az pá oftáde (wode.)//.* **5** **a broken reed** *nátaván; Dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. //mánand e Wáh Soltán Hosein; medád (Mánand e medád ast.); dast e xar (Mánand e dast e xar ast.); mánand e divár e wekaste.//*

broken-down adj *virán, "Be kawti ye virán gozawtan bar áb -- Beh áyad ke bar kár kardan wetáb." (ZBP, L3267 SF); "Jaháná wegefti ze kerdár e tost -- Ham az to wekaste, ham az to dorost." (ZBP, L6606 SF); farsude; bimár; tabáh; az-pá-oftáde. //yek máwin e/ ráde* ye kohne ye/ lakanti/ wekaste/ darb-o-dáqun; yek piremard e az-pá-oftáde/ zeperti/ pizuráti; yek asb e az kár-oftáde/ lakanti/ lakantu/ bimár//*

broken-hearted adj *del-wekaste; noumid; qamin. //Pas az marg e zanaw/ hamsaraw saxt delwekaste/ noumid bud.//*

broken home *xáne ye/ xáneváde ye darb-o-dáqun; xáneváde ye azhampáwide. //Dar xáneváde ye darb-o-dáquni/ az hampáwideyi bozorg wode/ bárámade.//*

broker n **1** *miyánji; kárgozár. kárgozár e bime; bimeci.* **2** *kárgozár e foruw e dárák e varwekastegán; mordexor*

brokerage n *mozd; dastmozd e kárgozár/ miyánji*

brolly n *(anáyin, beviźe dar Engelestán) catr*

bromide n **1** *bromur (dáru ye árámbaxw); bromidum.* **2** *(anáyin) andiwe yá soxan e kohne*

bromine n *(Ximiyá*; ximi; wimi) brom (áxwij e ábguneyi anáhanin* [nonmetallic] *ke serewtehá ye án dar pezewki va peikare-bardári bejár miravad.)*

bronchial adj (**bronchial tubes** or **bronchi**) *náyce; náyak*

bronchial asthma: *buji**

bronchiole n *náyźe; náyźak (ZBP, L1894 FM)*

bronchitic adj *docár e ámás e náyak/ náyak-sám*/ ámás e náyce/ náyce-sám*; náyak-sámi*/ náyce-sámi**

bronchitis n *ámás e náyak/ náyce; náyak-sám*; náyce-sám**

bronchopneumonia; bronchial pneumonia n *ámás e wow e pineyi*

bronchus n *náyak; náyce*

bronco n (pl **broncos**) *kahgir; (asb e) camuw*

brontosaurus n (pl **brontosauruses**) *brontosaurus; brontaźdahá**

Bronx cheer *bázgardid be* "raspberry 2"

bronze n **1** *berenj; parang. tandisi (rixte) az berenj.* **2** *rang e berenj; berenji. (áftáb-)suxte; parhude.* **3** (**a**) *kár e honari con tandisi sáxte az berenj. //ganjineyi zibá az tandishá ye berenjin/ parangin.//.* (**b**)*(newán e/ medál e) berenj/ parang*

bronze v *parhudan (riwe ye zamán e aknun "parháy-" (ZBP C7592 FM; C3980 FM); be rang e berenji yá parangin darávardan. //roxsári áftáb-suxte/ parhude//*

bronze adj *(sáxte wode az yá be rang e) berenj; berenji; berenjin; berenjine, "va tajammol án kon ke namirad va kohan nawavad con javáher va simine va zarrine va berenjine va mesine va ruyine va ánce*

bed-in mánad..." (ZBP, L6765 QN). //yek goldán [vase] *e, tandis e, káse ye , tabar e berenjin. barghá ye páyizi ye berenji/ berenjirang.//*

the Bronze Age *ruzgár e parang/ berenj [miyán e párine sangi va áhan].*

a bronze medal *newán e berenj/ parang/ dareje ye sevvom*

brooch n *gol e sine; sanjáq e sine*

brood n **1** *jujehá; jujegán; kote; tulehá; tulegán. yek morq o jujeháyaw.* **2** *(be wuxi) Are o ure o Wamsi-kure.; tulehá; korrehá; záq-o-zuq. Ináw!/ Inaháw! Wamsi xánum bá záq-o-zuqew!/ //Are o ure Wamsi kure dárand miravand gardew!//*

brood v **1** *korc wodan; ru ye toxm newastan/ xábidan; kap ámadan.* **2** **brood (on/ over sth**) *be... andiwidan; be andiwe ye... foruraftan. //Hengám e afsordegi tasuhá* [hours] *newaste/ qond zade be andiwe forumiravad. Newastan o be andiwe ye laqzewhá foruraftan sudi (baráyat) nadárad.//*

broodily adv *dar xod forurafte; afsorde; goh-morqi; damaq*

broodiness n *dar xod foruraftegi; afsordgi; damaqi*

brood-mare n *mádiyán e mádar (viźe ye korre-kewi)*

broody adj (**-ier**, **-iest**) **1** (**a**) *(baráye morq) korc.* (**b**) *(pendárin) (baráye zanán) kap ámade. (zani ke saxt xáhán e ábestani va bacce-dár wodan báwad.).* **2** *(pendárin) dar xod forurafte; afsorde; goh-morqi; damaq. //Cerá emruz goh-morqi hasti?/ tu xodet forurafti?/ damaqi?//*

brook[1] n *rudak; nál; ju; juy; jub; arqáv; arqáb; arqá; xán; xáni*

brook[2] v, tolerate (sth); allow. *hewtan; gozáwtan; paziroftan (be rixt e "ma-"* [negative] *be kár miravad.). //Ámuzegári saxtgir ke az wágerdánaw/ wágerdán e xiw yáve nemipazirad.* [brook no nonsense]*./ Hic kas rá nemihelam/ nemigozáram be kárhá ye man angulak konad.//*

broom[1] n *(giyáh e) járu/ járub/ dermane. Giyáháni buteyi beveviźe az gune ye* Cytisus genista *dárá ye wáxehá ye deráz, barghá ye riz va golhá ye zibá ye zard.*

broom[2] n *járu; járub; sáze*

broomstick n *daste járu*

Bros. (*dar bázargáni*) *kutáh wode ye* Brothers/ *barádarán. //Dálá** [Company] *ye Barádarán e Piruziyán, mohandesi va arzyábi: bá pásoxguyi ye keránmand*.//*

broth n *ábguwt; sup. bá; ...-bá; ...-vá, "Má o hamin duqvá va torob va tarine..." (ZBP, L2954 AT)*

brothel n *jendexáne; ruspixáne; lahar; lulixáne; zaqáru; źaqáru; jehkade**

brother n **1** *barádar; káku. //barádar e mehtaram/ kehtaram. barádar e bozorgtaram/ kucaktaram. Barádar xáhar dárad?. Barádarán e Esfandiyári rá be mehmáni faráxándeyi/ nevid dádeyi?. Baráye man con barádar (mehrabán) bud.//.* **2** *barádar; hamkár. //Má hamegi dar peikár bá bidád/ setam barádar-im. Pezewkán e/ afsarán e hamkáraw xeili be u arj minahádand/ arjaw rá midánestand.//.* **3** (pl) **brethren** *barádar (e dini). //Barádar Lavásáni namáz rá bejá xáhad ávard/ namáz rá xáhad xánd./ áyin e namáz rá bejá miyávarad. hamvandán e kiwhá ye tarsáyi; barádarán e dini. Barádarán e dini/ Hamvandán e dini panjwanbehá hamáyew e niyáyew/ namáz dárand.//.* **4** **brothers in arms** *(sarbázán e) hamrazmán*

brother *(wegeft-váźe, beviźe dar Ámriká baráye xawm yá wegeft) Xodáyá!; Xodá ye man!.* Oh, brother!: *Xodáyá!; Xodá ye man!*

brotherhood n **1** (**a**) *(peivand e) barádari. //peivand e/ peivandhá ye barádari* [the ties of brotherhood]*.//.* (**b**) *barádari; dusti. //dar áwti/ árámew va barádaráne zistan.//.* **2** *hamvand e anjoman (e barádari); barádarán e...*

brother-in-law (pl **brothers-in-law**) **1** *barádar-wouhar; barádarzan.* **2** *wouhar-xáhar.* **3** *wouhar e xáhar-wouhar. wouhar e xáharzan; bájenáq*

brotherliness n *barádari; barádaránegi*

brotherly adv *barádaráne; barádari. ewq e/ mehr e/ sahew e barádaráne/ barádari*

brougham n *(dar gozawte) deliján*

brought *zamán e gozawte va setáy-az-kárváźe ye* "bring".

brouhaha n *(anáyin) qouqá; alamwange.*

brow n **1** **brows** (**a**) *abrován* (**b**) *piwáni. piwáni ye xod rá pák kardan/ xowk kardan.* **2**-*sarbáláyi ye piw az setiq/ tárek e kuh. //Máwin e/ ráde* ye má dar sarbáláyi ye piw az setiq e tappe az jonbew vámánd.//*

browbeat v (pt **browbeat,** pp **browbeaten**); **browbeat sb (into doing sth**) *bá tup-o-tawar zadan yá bá cewm-qorre raftan kasi rá tarsándan va be kári vádáwtan. //Dávar be gováh tawar zad/ cewm-qorre raft/*

nehib zad. Nemitaváni bá tup-o-tawar/ cewmqorre raftan/ nehib zadan ma rá tarsánde vádári/ vádár koni piwnahádátat [parvá konid "-át" Pársi ast. Tázik nist. (EDPL)] rá bepaziram.//*

browbeaten adj *nehib-xorde; tarsán; zard-karde. yek mirzá-benevis e badbaxt e tarsán/ nehibxorde ye riqu* [little].

brown adj **(-er;-est)** **1** *qahveyi; (rang e) xormáyi. //cewmán e qahveyi/ xormáyi. cewmán e qahveyi/ xormáyi ye tire. kafw e qahveyi ye sir/ tire. barghá ye páyizi ye zard/ qahveyi.//.* **2** *(dárá ye pust e) parhude/ qahveyi/ áftáb-suxte. //Pas az (bázgawt az) estár** [holiday] *e tábestáni xeili parhude/ qahveyi/ áftábsuxte wode.//.* **3** **(as) brown as a berry** *suski; susk; susk e siyáh; siyáh-suxte; áftábsuxte.* **in a brown study** *andiwnák; xáb; xáb-o-bidár*

brown n **1** *(rang e) qahveyi. bargháyi dar máyehá ye gunágun e qahveyi.* **2** *(raxt e/ jáme ye) qahveyi. //Jáme ye/ raxt e qahveyi behet/ be to nemiáyad.//*

brown v **1** *qahveyi/ xormáyi wodan/ kardan; berewtan; sorx kardan/ wodan. //Kare rá dáq konid tá qahveyi gardad/ wavad.//. roxsári parhude/ áftáb suxte.* **2** **browned off** *(anáyin; beviże dar Engelestán) del-beham-xorde az; ján be lab e kasi residan az. //Delaw az káraw behamxorde. Az káraw bizár ast. Az káraw jánaw be labaw reside.//*

brown bread *nán e siyáh*

brownie n **1** *pari kuculu.* **2** **Brownie (Guide)** *doxtar e/ pesar e kehin e/ xordsál e piwáhang; doxtar e piwáhang e xordsál/ kehin.* **3** *(beviże dar Ámriká) kák e wokoláti dárá ye maqz e bádam fandoq va mánand e án.*

browning n *rangi ke be ábguwt zanand tá xowrang gardad.*

brownish, **browny** adj *qahveyi-fám; xormáyi*

brown paper *káqaz e káhi/ qahveyi/ bastebandi*

brownstone n *sang e qermez e qahveyi baráye namá ye sáxtemán*

brown sugar *wekar e sorx.*

browny adj *bázgardid be* "brownish"

browse v **1** (**a**) *sarsari námeyi/ ketábi/ ketábháyi rá xándan/ negaristan/ negáh kardan. //dar deź e nepewti/ ketábxáneyi/ ketábforuwiyi gawtan va sarsari námehá/ ketábhá rá negaristan.//.* (**b**) **browse through sth** *sarsari (ketábi rá) negaristan/ xándan.* **2** *(baráye gáv, boz va mánand e án) caridan. //gáváni ke dar kewtzár/ kewtmand/ marqzár micarand.//*

browse n *(dar deź e nepewti/ ketábxáneyi va mánand e án) gawtan, sarsari ketábi rá negaristan/ xándan. //Dar yek ketábforuwi gawtan va sarsari ketábhá rá negaristan.//*

bruise n *(baráye mive) lak; (baráye tan e mardom) kus; kust; kufte wodan, "Haft va hawt tan amir rá begereftand va berobudand va be kawti ye digar resánidand va nik kufte wod va páy e rást afgár wod..." (ZBP, L636 TBH); "yeki áfatháyi biruni ast con wekastan va kufte wodan va boridan..." (ZBP, L5234 ZX); xunmordegi; kuftegi; kabud wodan. //Az docarxe(aw) oftád va hame ye tanaw kufte/ kabud gawt/ wod.//*

bruise v **1** *kustan; kuftan; kubidan; kabud kardan; lak kardan. //Oftád va kufte wod/ va páyaw kufte/ kabud wod. Dar egnesti** [accident] *ke ruydád roxsáraw saxt kufte/ kabud wod.//.* **2** *kufte wodan; lak wodan; kabud wodan. niz harjá juri tarjome miwavad. //Holuhá rá nayandáz/ nayafkan, zud lak miwavand/ zud lak barmidárand. (pendárin) Delaw rá nasuzán/ u rá nayafgár/ nayázár, zud-ranj ast.//*

bruiser n *(anáyin) qolcomáq; natarbuq; qultawan. //Engár xeili qolcomáq-e.//*

bruit[1] v, **bruit sth abroad/ about** *(beáyin yá be wuxi) (áválzeyi yá gozárewi rá) parákandan; darz kardan (e ágáhi). miguyand ke...; ávardeand ke...; be birun darz karde ke...; cou oftáde ke...; //Áváze ye in zanáwuyi ke dar áyande ye nazdik be anjám miresad be birun darz karde/ dar dahán e hame oftáde.//*

bruit[2] n **1** (archaic) (**a**) *(kohan) qouqá.* (**b**) *ágáhi; gozárew; áváze.* **2** *(beviże dar pezewki) few-few; ses; sas* [<sas, (Táti Dialect)]*

brunch n *(anáyin, beviże dar Ámriká) náwtáyi ye dirgáh; náwár* [<náwtáyi + náhár]*

brunette n *(zan yá doxtar e) sabze*

brunt n *dáq (bardáwtan)*

brush[1] **1** *mahas* [<mahas (guyew e Kordi ye abáxtar)].* clothes-brush: *máhut-pák-kon.* tooth-brush: *mesvák.* paint-brush: *ferce ye rangrazi; qalam-mu.* hair brush: *mahas* e mu.* **2** **give sth a brush**: *mahas* zadan/ kewidan; mahasidan*.* give one's clothes/ shoes/ teeth/ hair a good brush: *raxt e/ jáme ye xod rá xub máhut-pák-kon kewidan/ mahasidan*; kafw e xod rá xub barq andáxtan/ mahasidan*; dandán e xod rá*

xub mesvák zadan/ kardan; mu ye sar e xod rá xub mahasidan.* **3** *gir kardan be; málidan be...; //Nimtaneaw/ bázuyaw be liván gir kard o án rá az ru ye miz andáxt.//.* **4** *dom e rubáh.* **5** *butezár; pájuw; bute. //átaw-suzi dar butezár.//.* **6** **a brush with sb** *dargiri; barxord; setize. //dargiri bá dád/ dátikán; dargiri bá pásbán/ kalántari./ Emruz bámdád bá mahest*/ mahestaw*/* [her boss] *dargiri ye/ barxord e badi dáwt.//*

brush[2] v **1** *mahasidan*; mahas* zadan/ kewidan; harjá juri tarjome miwavad.: //raxtat/ raxtháyat rá bemahas!/ máhut-pák-kon bezan!/ bá máhut-pák-kon pák kon!; kafwháyat rá bemahas*!; Muháyat rá bemahas*/ boros bezan!; Dandánháyat rá mesvák* kon!.//.* **2** put (sth) into a particular state with a brush. Brush one's teeth clean.: *Dandánháye xod rá mesvák zade pák/ pákize kardan.* **3** *hengáme ráh raftan be kasi yá cizi xordan/ málidan/ gir kardan. (hengáme ráh raftan) barghábyi ke be gune ye ádam mixorad/ mixorand. //Dastaw be dast e u xord/ málid.//.* **4** **brush against/ by/ past sb/ sth** *(bar)xordan be; málidan be...; gir kardan be...; gereftan be...; //Dar ráh narm be u tane zad va gozawt bedun e inke cizi beguyad. Dar táriki gorbeyi narm be páyaw xord/ málid.//.* **brush aside; brush sb/ sth aside** *be kenári zadan/ rándan/ hol dádan; parvá nakardan. //Dowman padáfand e/ padáfandhá ye má rá bekenár zad/ ránd. Peiqáre* [objections] *ye ma rá be naqwe ye xod be kenár zad. Be peiqáre ye man be naqweaw parváyi nakard.//.* **brush sth away/ off** *pák kardan bá...; pákidan bá...; zodudan; dur-rándan. //gel rá az walvár e xod bá máhut pák kon pák kardan/ zodudan/ mahasidan*. Magase rá (az ru ye xod) ránd/ kiw kard.//.* **brush oneself/ sth down** *xod rá/ cizi rá mahas*/ máhut pák-kon zadan/ kewidan, va xub pák kardan. //Nimtane-at rá/ kotat rá báyad xub máhut-pák-kon zade va pák koni. Por az gard-o-xák ast.//.* **brush off** *(bá mahas*) zodude/ pák wodan. //Gel agar xowk báwad be ásáni bá máhut pák kon/ mahas* pák miwavad.//.* **brush sb off** *(anáyin) nádide gerftan; parvá nakardan. //(Pesare) xeili az-aw xowaw miáyad ammá doxtare peivaste u rá pas miránad/ behew kun-mahali mikonad.//.* **brush sth up/ brush up on sth** *ruy e... kár kardan; bázámuxtan; bázámuzi kardan. //Báyad piw az in ke be Rom beravam ru ye zabán e Itáliyáyiam kár konam/ zabán e Itáliyáyiyam rá bázámuzam/ bázámuzi konam.//.*

brush-off n (pl **brush-offs**) *ru nadádan; kun-mahali kardan; tu ye zoqq e kasi zadan [Baráye riwe ye "zoqq" bázgardid be (EDPL, 39.2945)]; pas zadan; birun kardan/ rándan; damáq kasi rá suzándan. //Damáqaw rá suzánd. behew/ beh-aw kun-mahali kard.//*

brush-up n (pl **brush-ups**) **1** *xod rá pákize kardan; be sar-o-ru ye xod residan.* **2** *bázámuzi; bázámuxtan. //Zabán e Espániyáyi ye xod rá bázámuxtan/ bázámuzi kardan.//*

brushwood n **1** *hare* [<Guyew e Ámoli]; wáx-o-barg e wekaste ye deraxtán.* **2** = brush[1] (5).

brushwork n *qalam e…; wive ye qalamzani ye...; //Qalam e/ wive ye qalamzani ye* Picasso *saxt bárik ast.//*

brusque adj *tond; xowk; dorowt. raftári/ raftár e tond/ xowk. //Pásoxaw tond bud.//*

brusquely adv *tond; xowk; dorowt*

brusqueness n *tondi; xowki; dorowti*

Brussels adj *(az yá vábaste be) Bruksel (dar Belźik).* Brussels lace/ carpets: *tárkári ye/ qáli ye/ farw e Bruksel.*

brussels sprout; **sprout** **1** *kalam e fandoqi (be nám e dánewik e* Brassicca oleracea gemmifera*, az xáneváde ye Xardaliyán.].* **2** *(har yek az) javánehá ye kalam e fandoqi*

brutal adj *dadmanew; dożágáh, "Biyámad dożágáh o farmán gozid -- Wod án námdár az jahán nápadid." (ZBP, L5805 SF), dożxim, "Be dożxim farmud wáh Ardawir -- ke rou dowman e pádewá rá begir!" (ZBP, L5805); xunáwám.* a brutal tyrant: *yek sástar e/ xodkáme ye xuni/ xunáwám/ dadmanew/ dożágáh/ dożxim.* a brutal attack, murder, punishment: *yek kaft* e/ kafti dożximáne; kowtári dadmanewáne; guwmáli dożximáne/ dożágáháne.**

brutality n **1** *dadmanewi; dożágáhi; dożximi; xunáwámi.* **2** *dadmanewi; dożágáhi; dożximi; xunáwámi. dadmanewihá ye jang.*

brutalize, brutalise v *dadmanew/ dożxim/ dożágáh/ sangdel gardándan/ gardánidan. //jangi derázáhang sarbázán rá dadmanew/ dożxim/ dożágáh/ sangdel gardánide//*

brutally adv *dadmanewáne/ dożximáne/ dożágáháne/ sangdeláne*

brute n **1** *dad; gorg; darrande. //Án sag berásti dad ast/ con gorg darrande ast.//.* **2** *(gáh be wuxi) jánevar. //Pedaraw jánevari meybáre bud. Ey jánevar, báz(ham) zádruz e ma rá farámowti/ farámuw kardi!//.* **3** *saxt; dowvár; harjá juri tarjome miwavad.: //dard e sari bozorg; yek gereftáreyi* [problem] *sahmgin. In qofle/ kupale ye nefride/ nefrin-wode/ pedarsag magar báz miwavad?//*

brute adj *bixerad; nábexrad; bixerdáne. zur e/ niru ye bixeradáne*

brutish adj *dadmanewáne; doźágáháne; doźximáne. raftár e/ kerdár e dadmanewáne*
brutishly adv *dadmanewáne./ doźximáne/ doźágáháne/ sangdeláne*
BS abbr **1** (US) Bachelor of Science/ *(dar Ámriká) źányár** [<Hourámi Kurdish]. **2** (Brit) Bachelor of Surgery:*(Dar Engelestán) źányár* e kárdpezewki/ salyáni** [surgery]. *źányár* budan; dareje ye/ páygáh e źányári* dáwtan* [have/ be a BS.]
BSc (US **BS**) abbr Bachelor of Science *[(kutáh-wode) ye źányár* [<Hourámi].* have/ be a BSc/ BS in Botany. *[dareje ye/ páygáh e źányári* dar giyáh-wenási dáwtan; źányár* dar giyáhwenási budan.]*
bubble n **1** *ábsavár; tabal. ábsavár/ tabal e sábun* [soap bubbles]. *//Baccehá xeili dust dárand tabal e/ ábsavár e sábun fut konand/* [blowing bubbles].//. **2** *tirak; tabal; ábsavár; kaf. //Wámpány por az kaf/ tirak/ ábsavár/ tabal ast. Tabali dar kaf e/ páye ye in goldán e wiweyi* [glass vase] *hast.//*
bubble v **1** *juwidan; kaf kardan; tirak zadan. //xorew e juwán dar dig/ xorewi ke dar dig qolqol mikonad.//.* **2** *qolqol kardan; qolqolidan*. //rudi /rudaki/ favváreyi ke mixoruwad/ qolqol mikonad.//.* **3** **bubble (over) (with sth)** *por juw-o-xoruw budan; az... dar pust e xod nagonjidan; (az wádi) bál darávardan; qand dar del e kasi áb wodan. //Saxt be wur ámade dar pust e xod nemigonjid. Saxt be wur ámade az wádi bál/ par darávarde bud. Qand dar delaw áb miwod.//.* **4** **bubble along, out, over, up, etc** *juwidan; tirak zadan. //cewmeyi ke az del e zamin mijuwad./ Gázháyi ke/ gázhá ye źarfná ye zamin az tah e daryáce mijuwad.//.*
bubble and squeak *(xorák e) kalam va sib zamini sorx karde.*
bubble bath *garmábe ye kaf (ke sábun e gardi, ábaki yá bolurin be áb afzáyand tá kaf karde xowbu gardad.)*
bubble gum *ádáms e/ saqqez e/ vinji* (<Gilaki) ye bádkonaki*
bubbly adj (**-ier;-est**) **1** *juwán; kaf-dár; gázdár. yek limunád e kafdár/ gázdár/ juwán.* **2** *(pendárin) (beviźe baráye zanán) sar-zende; wádáb. (ádami/ zani) sarzende; wádáb.* champagne: *(anáyin) Wámpány. //(Yek kam) biwtar wámpány* [more bubbly] *benuw/ bexor!//*
bubo n *xiyárak; germán; báqre*
bubonic plague; **plague** *[margámargi = tá'un]; margámargi ye xiyáraki/ báqreyi*
buccaneer n **1** *dozd e daryáyi; ráhzan e daryáyi.* **2** *(ádam e) daqalbáz va bibák; ráhzan*
buck[1] n **1** (pl **buck** or **bucks**) *áhu ye nar; jorre = xarguw e nar.* **2** *(dar Ámriká zabán e kuce baráye xárdári) mard e sorxpust yá siyáhpust e javán; lend; lendehur*
buck[2] v **1** (**a**) *(baráye asb) bá cár pá yekjá az já jastan va powt rá kamáni kardan (con áhu, asb va mánand e án); álizidan; álizdan; [álixtan].* (**b**) **buck sb (off)** *bá álizidan/ álizdan/ [álixtan*] savár/ savárkár rá az powt e xod zamin zadan/ part kardan.* **2** *(anáyin; dar Ámriká) bá cizi yá kasi ru-dar-ru istádan yá ruyáruyi kardan; peikár kardan; peikárdan*; jangidan. //Bá dastgáh peikár nakon* [don't buck the system]/ *mapeikár/ najang.//.* **3** **buck one's ideas up** *xod rá páyidan.* **4** **buck up** *zud budan; wetáftan; wetáb kardan. //Bewetáb/ zudbáw!* [Buck up!] *(dárad) diremán miwavad.//.* **buck (sb) up** *(anáyin) wád wodan/ kardan; wád gawtan/ gardánidan. //In ágáhi ye xub hamegi ye má rá wád gardánd/ kard. Wád (báw)! Kárhá candán ham ke gomán mikoni/ gománi bad nist!//*
buck[3] n *(yek) dolár e Ámrikáyi*
buck[4] n **1** *Newán e (viźeyi ke dar gozawte dar bázi ye Poker jelo ye kasi ke mibáyast barg/ varaq bedahad minahádand.); vak* [<vak* (Ardakani-Zoroastrian dialect)]. **2** **the buck stops here** *(pand/ soxan e bozorgán) //Injá tah e xat ast. Injá nemitaváni az pásoxguyi wáne tohi koni; Harki xarbuze mixore, páy e larzew ham miwine!; Áw e torw e xálat-e, bexori pát-e, naxori pát-e!; In to bemiri az un to bemirihá nist!//*
bucked adj *wád; delwád; delgarm. //Pas az gozarándan e ázmun e ránandegi wád/ delgarm wod/ gawt.//*
bucket n **1** *dul; badare; badere [<badᵊrə (Guilaki dialect)]. //bá (komak e) dul/ badare va bil xáne ye/ káx e weni/ máseyi sáxtan.//.* **2** (= **bucketful**) *yek dul/ badare (por az...). do dul/ badare áb.* **3** *harjá juri tarjome miwavad: //yek bil/ badare/ dul va mánand e án.//.* **4** **buckets** [pl] *gorgor; worwor; harjá juri tarjome miwavad.: //Bárán wor-wor mibárid. Con/ mánand e abr e bahári migarist. Be pahná ye roxsáraw awk mirixt/ mibárid.//*
bucket v, **bucket (down)** *wor-wor/ gor-gor báridan; saxt báridan; gorrágor báridan. //Hame ye/ sarásar e pasin* [afternoon] *gor-gor/ gorrágor bárán bárid.//*
bucket seat *(dar máwin/ ráde* yá havápeimá) sandali/ newim e káseyi*
bucket-shop n *(anáyin-xárdári) dakke ye koláhbardári; kár bá koláhbardári; foruw e qácáqi ye pate* [ticket] *ye havávi ye arzán.*

buckeye n *bute yá deraxti az gune ye* Aesculus *az xáneváde ye wáh-balut. niz balut (mive ye in deraxt ke be rang e qermez e qahveyi-fám e daraxwán ast.)*

buckle n **1** *qolláb; sagak e áhanin yá pelástiki.* **2** *sagak yá qolláb e aráyewi (ru ye kafw)*

buckle v **1** **buckle (sth) (up)** *bá qolláb/ sagak bastan. //Kamarbandam wol ast, xub nabastamaw. Kamarbandam wol ast, sagakaw/ qollábaw rá xub/ seft nabastam. In kafw az kenár/ pahlu bá qolláb/ sagak/ baste miwavad.//.* **2** *xam wodan; táb bardáwtan; be zánu darámadan. //Yuwost*/ ayoxwost/ áhan/ felez dar garmá táb bardáwt. Jelo ye máwin e/ ráde* ye man dar egnest** [crash] *táb bardáwt. (pendárin) Dárad zir e bár e/ fewár e kár (kamaraw) xam miwavad/ be zánu dadrmiáyad.//.* **3** **buckle down to sth** *kamar bastan be...; áhang e... kardan. //Berásti be kár e nou-aw saxt casbide/ kamar baste.//.* **buckle sb in/ into sth** *kasi rá dar sandali/ newim bá kamarband bastan. //Catrbáz dar tang* [harnesss]*, kamar baste bud* [buckled in his harness]*.//.* **buckle (sth) on** *bá cangak/ qolláb baste yá ávizán budan/ bastan yá ávixtan.; band budan; band kardan. //wamwiri ke bá golláb/ sagak ávizán miwavad. (qolláb/ sagak e) kamarband e xod rá bastan* [buckle one's belt]*.//.* **buckle to** *(be viże baráye yek goruh)saxt kuwidan; bá dowvárihá dast o panje narm kardan. //Baccehá mibáyast hengámi ke mádarewán bastari bud bá dowvárihá dast o panje narm konand.//*

buckler n *separ e kucak; separak; kehsepar.*

buckram n *karbás (beviże baráye wirázegiri)*

buckshee adj, adv *(zabán e kuce, dar Engelestán) mofti, moftaki, ráyegán. pate* [ticket] *(há) ye mofti/ ráyegán. mofti/ moftaki/ ráyegán safar kardan.*

buckshot n *sácme ye dorowt; qara-sácme*

buckskin n *pust yá carm e áhu yá boz; timáj*

buck-tooth n (pl **-teeth**) *(dárá ye) dandán e gorázi*

buckwheat n *qaragandom* (giyáháni az gune ye* <u>Fagopyrum</u> *az xáneváde ye* <u>Polygonaceae</u> *yá candguwagán. xáneváde ye qaragandom* va dánehá ye se-guw beviże* <u>Fagopyrum</u> <u>tartaricum</u>; <u>Fagopyrum</u> <u>Esculentum</u> *ke dánehá ye xoráki dárand.*

buckwheat flour *árd e qaragandom**

bucolic adj *rustáyi; zendegi ye rustáyi*

bucolics n *cáme (há ye) zendegi ye rustáyi*

bud n **1** *qonce; javáne; teź; teże; taże; taze; tij; tiź; gonbade, "Gonbad e nilufari, gonbade ye gol wavad..." (ZBP, C1376 FM; Xáqáni). //Bahár deraxtán qonce/ javáne mizanand.//.* **2** *qonce; javáne; teź.* **3** (idm) **(be) in bud** *javáne zadan; qonce kardan/ dádan. //deraxtán/ gol e sorxhá javáne zadeand/ qonce dádeand/ kardeand.//*

nip it/sth in the bud *cizi rá dar notfe kowtan*

bud v (**-dd-**) *qonce kardan/ dádan; tandidan; tondidan; javáne zadan. //Emsál deraxtán zud javáne zadeand/ tandideand.//*

Buddhism n *pirovi az din e Budá/ Budáyigari*

Buddhist n, adj *Budáyi;* a devout Buddhist. *//Budáyi ye/ Yek Budáyi ye sar-seporde/ seft-o-sax* [devout]; *Budáyi ye barvawin [besanjid bá "Barvawniyán"]. wamanhá* [Buddhist monks]. *parastewgáh e/ farxár e Budáyi//*

budding adj *nouxiz, "Do pestán con do simin nár e nouxiz -- Bar án pestán gol e bostán deram-riz." (Nezámi, Xosro-Wirin); nouxáste; juje. //yek dástán-nevis e/ nevisande* [novelist] *ye/ honarpiwe ye/ varzewkár e nouxiz//*

buddy n *(anáyin, beviże dar Ámriká) dust; dádáw; yár. //Dorud dádáw!; Hey dádáw!* [Hi there, buddy!]./ *Dar dabestán báham xeili dust budim/ dust e jun-juni budim.//*

budge v **1** *(az já) jonbidan; jom/ jonb xordan; (az já) jonbándan; takán dádan. //Máwinam/ rádeam* dar gel girkarde va nemijonbad/ nemitavánam az já bejonbánamaw.//.* **2** *(az já) jonbándan/ jonbidan. //Hengámi ke áhang e kári konad, digar fil ham havádáraw nist/ digar nemitaván u rá az já jonbánd.//*

budgerigar n *Tutak* (guneyi babqá) yá tuti ye kucak e bumi ye Ostráliyá, be nám e dánewik e* <u>Melopsittacus undulatus</u>. *Gune ye jangali ye in tuti be rang e sabz e rouwan ast va xálhá ye mewki va zard dárad, ammá gunehá ye parvarewi ye án rangárang ast.]*

budget n **1** (**a**) *(barnáme ye) darámad va dar-raft; barnáme ye piwbini ye darmad va dar-raft; turag* [<guyew e Baluci ye Xáw]. //turag* e/ barnáme ye darámadhá va dar-rafthá ye hafte.//.* (**b**) *Turag* e*

*kewvar; barnáme ye darámad va dar-raft e (sáliyáne ye) kewvar. //Guyand/ guyá farbod** [chancellor] *e* Exchequer *dar turag* e/ barnáme ye darámadhá va dar-rafthá ye sáliyáne ye emsál az káhew e bájhá* [tax] *soxan guyad/ káhew e bájhá rá soruwad*.//.* **2** *pul e viże baráye...; turag* e...; andáze ye niyáz e puli baráye kári viże. //hazinehá ye xod rá dar turag* e ruzi dah lire negahdáwtan. bar páye ye dah lire turag* e ruzáne zistan.//.* **3 on a (tight) budget** *bá darámad/ turag* e kam/ náciz. //Xánevádeyi bá darámad e kam nemitavánad har ruz/ har-ruze guwt bexorad.//*

budget v **1 budget sth (for sth)** *puli viże ye... kenár nahádan. //Warvin** [governmment] *dah milion dolár baráye hazinehá ye farhixt kenár naháde.//.* **2 budget (for sth)** *puli viże ye... kenár nahádan; darámahá va dar-rafthá rá (xub) taráz kardan. //Agar darámad va dar-raftemán rá/ turag*emán rá xub taráz konim mitavánim yek máwin e/ ráde* ye nou bexarim. darámad va darraft e sál e áyande rá taráz kardan; darámad va darraft rá taráz kardan va puli baráye estári** [holiday] *birun az kewvar kenár nahádan; darámad va darraft rá baráye estári* birun az kewvar taráz kardan.; darámad va darraft rá baráye (zamán e/ ruzegár e) káhew e/ oft e foruw/ kesádi* [drop in sales] *taráz kardan.//*

budget adj *arzán. //xoráki/ cáwti arzán; gardewi arzán//*

budget account *turag-hamár*; turag-már*; //hamár* [account] *e bánki baráye pardáxt e hazinehá.//*

budgetary *turag* (be* "budget" *bázgardid). piwbini ye turag*/ darámad va darraft. piwbini/ barnámerizi ye turag**

budgie n (infml) budgerigar: *(anáyin) tutak*; guneyi babqá*

buff n **1** (**a**) *carm e zard,* (**b**) *rang e zard e carmi.* **2 in the buff** (*anáyin, beviże dar Engelestán) berehne; kun-loxti; kun berehne*

buff adj *zard e noxodi; zard e carmi; zard e káhi. //pákat e zard e káhi/ noxodi; jáme ye kár* [uniform] *be rang e zard e noxodi//*

buff[1] v *(bá kohne, párce ya ciz e narmi) pardáxtan/ barq andáxtan/ mowtan/ málidan. //kafw rá bá párce ye narm barq andáxtan/ pardáxtan//*

buff[2] (n) *...-dust; ...-wenás; ...-káre; ...-báre; haváxáh e...; //film-wenás; film-báre; haváxáh e film; operá-wenás/ haváxáh e operá; operábáre; tenis-wenás/ teniskáre/ tenisbáre//*

buffalo n (pl **buffalo** or **buffaloes)** *[guneh※yi az gávmiw con* water buffalo, *niz har yek az gunehá ye* Bison *beviże gávmiwhá ye dárá ye yál e pormu dar Ámriká ye abáxtari be nám e dánewik e* Buffalo bison *bá wáxhá ye kutáh va kuhán e bozorg e mázmand/ máhiceyi. Niz guneyi az máhi ye* Ichtiobus *ke be viże dar darrehá ye* Mississippi *yáft miwavad va "gávmáhi" yá* buffalofish *niz nám dárad.]. yek galle gávmiw*

buffer[1] n **1** *separ [dar ráh áhan].* **2** *(pendárin) separ; separ e balá. //Be ruzegár e saxti wux-manewiyaw con separ e balá bud.//.* **3** (**a**) *esparbum*; separbum** [a buffer state/ zone]. (**b**) *[espar*]*

buffer v *separ wodan; con separ kár kardan*

buffer[2] n, **old buffer** *(dar Engelestán-anáyin* **old buffer***) kahsale; kos-xol; pir e kos-xol; kahsaleyi kání*

buffet[1] n **1** *kuwkak* [kiosk, stand] *e xorákforuwi (beviże dar istgáh e rá-áhan yá dar kárvándudi).* **2** *(dar sofre-xáne/ resturán) cáwtgán*/ bufe; (xorák e) sarpáyi. //Wám (be rixt e) cáwtgán* e sard ast na wám e newaste (powt e miz). Wám sarpáyi va sard ast, na newaste (powt e miz)./ nahár yá wám e cáwtgáni*/ sarpáyi.//*

buffet car *(dar ráh-áhan/ kárván-dudi) ráce** [carriage] *ye sofrexáne/ xorákforuwi*

buffet[2] n *sili. (pendárin) az sarnevewti dardnák/ sangdel payápey sili xordan.*

buffet[2] v, **buffet sb/ sth (about)** *in su va án su hol dádan/ kubidan/ kustan; cap o rást sili zadan. //golháyi ke cap o rást az bád o bárán sili mixordand./ cap o rást bad ávardan; az baxt e bad cap o rást sili xordan. qáyeqi ke kuhehá ye/ narehá ye áb án rá cap o rást mikubad/ sili mizanad.//*

buffeting n :*sili (xordan). //Golhá az tufán/ tourune* (<guyew e Semnáni) cap-o-rást sili xordand.//*

buffoon n *loude; dalqak. loudegari kardan; dalqak-bázi darávardan* [play the buffoon]

buffoonery n *loudegari; loudebázi; dalqakbázi*

bug n **1** *sás.* **2** *(beviże dar Ámriká) jánevar; xarfastar.* **3** *jánevar; jvu*; bimáriyi ke az jvu* barxizad. Dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. //Bimáriyi ke az xarfastar barxizad yá be ján e ádami oftad. Gománam bimár wodeam/ gawteam.Gománam sarmá xordeam/ cáyideam.* [I think I've caught a bug.]. *Zemestán/ zemestánhá bimári/ jvu*/ áludegi ye bimárizá faráván ast.//.* **4 the bug** *vir; kasi rá vir e cizi yá kári gereftan; be... delbastegi peidá kardan. //Piwtar/ piwtarhá áwpazi dust nadáwt ammá aknun virew be áwpazi gerefte.* [he's been bitten by/ got the bug.]*.//.* **5** *(anáyin) (dar carxowthá* [machine] *beviże dar*

márád) ák; xarábi; gir. //Yek já ye dastgáh xaráb ast/ gir dárad.//.* **6** *(anáyin) guwi ye penháni (dar jáyi kár gozáwtan va dozdaki az dur soxanán e digarán rá guw dádan). //otáqi rá baráye yáftan e guwihá ye penháni jostoju kardan. dar bayaspáni*/ ferestádgáhi* [embassy] *guwiháye/ guwi ye penháni kár gozáwtan.//*

bug v **(-gg-)** **1** (**a**) *dar otáqi yá jáyi guwi ye/ vákubar* e penháni kár gozáwtan (baráye dozdaki niyuwidan e/ guw dádan be soxanán e digarán). //Dar in daftar guwi ye penháni kár gozáwteand. In daftar muw dárad, muw guw dárad!//.* (**b**) *bá guwiye penháni (be soxanán e digarán dozdaki) guw dádan. guwi ye penháni (baráye dozdaki niyuwidan e soxanán e digarán). //Beppá ce miguyi, injá divár muw dárad, muw ham guw dárad.; Beppá ce miguyi, injá guyá dozdaki soxanán e má rá bá guwi ye penháni guw midahand.//.* **2** *(anáyin) (beviże dar Ámriká) kasi rá be tang ávardan. ázár dádan; dast az sar e kasi barnadáwtan. //Ce-te?; Cet miwe?; To rá ce miwavad?; Ce ázárat midahad?. Án mardeke berásti ma rá be tang ávarde.//*

bugbear n *lulu; luluxorxore. //Bád kardan e pul/ biarzew wodan e pul baráye warvin** [government] *be luluxorxore mimánad/ saxt máye ye negaráni ast.//*

bug-eyed adj *cewm-vazaqi; bá cewmán e varqolonbide.*

bugger n **1** *(beviże dar Engelestán) (dád; dátikán) kunmarz; kunkon; pendmarz* [pend <guyew e Espaháni = kun) [Baráye digar vážehá ye Pársi be* "homosexual" *bázgardid.].* **2** *(anáyin) mu ye damáq; xarmagas; ádam e past; xák-bar-sar. //Xák-bar-sar e nafahm! Dáwti ma rá zirmikardi!/ nazdik bud ma rá zirkoni!* [run me over]*.//.* (**b**) *(baráye newán dádan e hamdardi yá mehrabáni) zabán-baste; heyvuni. //Zabun baste!* [poor bugger!] *Zanew hafte ye piw velew karde, raft.//.* **3** *(anáyin) dard e sar; gereftári. //Báz kardan e in dar berásti dardesar ast. In dar rá bá gereftári mitaván bázkard.//*

bugger v **1** *(dád; dátikán) kunmarzi kardan; kun-marzidan; kun kardan pendmarzi* (<pend* az guyew e Espaháni); pend-marzidan*.* **2** *(anáyin) (beviże be rixt e farmáyew, baráye newán dádan e xawm yá ranjew) nefrin wode!; nafride!; benefrin!; kufti!; zahremári!. //Nefrin-wode! Báz ham nán rá suzándam/ báz ham nán suxt!* [Bugger it!]. *Kufti* [bugger you!] *hamiwe dir miáyi/ dir mikoni!//.* **3** **bugger sth (up)** *(anáyin) cizi rá tabáh/ xaráb kardan.* **4** **bugger me** *(anáyin) (baráye newán dádan e wegeft yá háż) harjá juri tarjome miwavad. //Xodá ye man! Didiw/ Didi-aw?//.* **5** **bugger about/ around** *(anáyin) var-raftan; angulak kardan; bázi kardan. //Be kebrit angulak nakon/ bá kebrit bázi nakon, xáne rá be átaw mikewi!//.* **bugger sb about/ around** *(anáyin) sar-davándan; bad-raftári kardan. //Az in ke dálá** [company] *peivaste ma rá sarmidavánad delam behamxorde.//*

bugger off *(anáyin) (beviże be rixt e farmáyew) gom wodan; raftan. //Gom wo va dast az saram bardár!. (Man) Hame-aw/ Hamaw do pál** [minute] *dir kardam, ammá hame-ewán nápadid wode budand/ rafte budand!* [they'd all buggered off!]//

bugger *(wegeft-váże- anáyin) (baráye newán dádan e xawm yá ranjew). harjá juri tarjome miwavad. //Ah!* [Oh bugger!] *Kelidháyam rá dar xáne já gozáwtam.//*

bugger-all n *(zewt anáyin) kun e xar; guz e xar; hic ciz; kuft. //Injá hic kári nemitaván kard. Injá kuft/ kun e xar ham peidá nemiwavad.//*

buggered adj *mánde; morde; wal-o-pal; bestuh; besyár xaste. //Án dast bázi ye celtapká*/ tenis pák ma rá wal-o-pal kard. Pas az án dast bázi ye celtapká*/ tenis besyár mánde/ xaste wodam/ gawtam.//*

buggery n *(dád; dátikán) kunmarzi*; pendmarzi* (<pend, guyew e Espaháni)*

buggy n **1** *kolráde* (= kol <gerán →EDPL + ráde* bázgardid be "carx" <ratha (Avestáyi, EDPL 1.1850).* a beach buggy; [US, dune buggy]: *kolráde* ye wen-navard; kolráde* ye viże ye karáne ye daryá/ karán-navard.* **2** **baby buggy; pram.** *záy-rád* (<zák, guyew e Gilaki)+ rád <ratha (Avestáyi, EDPL 1.1850).* **3** (formerly) light carriage pulled by one horse, for one or two people. *kolráde**

bugle n *napur; nafir; wáx; buq*

bugler n *buqci; napurci*

build v (pt, pp **built**) **1** (**a**) **build sth (of/ from/ out of sth); build sth (for sth)** *sáxtan, "sáxtan" yek ciz rá ke nabude padid ávardan ast. Conán ke guyand "Xáneyi sáxt." yá guyand "Wahri sáxt" (ZBP, L4568 NKZZF). "pei afkandan", "Pei afkandam az nazm káxi boland -- ke az bád o bárán nayábad gazand." (Ferdousi); rást kardan, "...va be cand ruz pol nabud va mardomán dowvár az in jáneb va án jáneb bed-injá miámadand tá ángáh ke báz polhá rást kardand." (ZBP, L488, TBH). baná avkandan [= pei afkandan], "Abrahe az bahr e án ke malek az u xownud wavad be har wahri ke dar Yaman bud yek kelisá az bahr e malek baná avkand va bepardáxt." (ZBP, L165, TTT); kardan "Nezámol-molk xáneqáhi karde*

bud dar Sepáhán..." (ZBP, L2756, AT); barham zadan, "Befarmud tá yek zamán dam zadand -- be dosál tá taxt barham zadand." Co bar páy kardand taxt e boland -- daraxwande wod ruy e baxt e boland." (ZBP, L4778, SF); pardáxtan, "...va be har do taraf e án rudxáne yamin o yasár besyár báqhá va saráyhá pardáxte budand..." (ZBP, L7274 SR). saráyi, ráhi, ráh-áhani sáxtan. //saráyi sáxte/ karde az sang, ájor; sará ye sangi, ájori./ Parandegán láne ye xod rá az wáxehá ye kucak/ sarwáxeh misázand. Pedaraw baráyaw yek parhib [model] *e havápeimá sáxt.//.* (**b**) *xáne/ sará sáxtan; xánesázi/ saráysázi (kardan). //Anjoman e barzan* [local council] *mixáhad/ bar án ast ke dar injá xánesázi konad.//.* **2** *sáxtan; ráh andáxtan; pei afkandan. kár-o-bári ráh andáxtan/ barpá kardan. áyande ye behtari sáxtan.; kár e/ piwe ye novini sáxtan/ padid ávardan.* **3** **Rome was not built in a day** (saying). *(dastán) "Sálhá báyad ke tá az áftáb -- La'l yábad rang o raxwáni yo táb." (PAF, #8097, Moulavi); "Az foruq e máh o xor báyad hezárán sálhá -- Tá yeki gouhar be kán andar padid áyad magar." (PAF, #1524, Moezzi); "Sálhá báyad ke tá yek sang e asli záftáb -- La'l gardad dar Badaxwán, yá aqiq andar Yaman." (Sanáyi); "Har xasi az rang o goftári bed-in rah kei resad? -- Dard báyad mard-suz o mard báyad gámzan; Máhhá báyad ke tá yek panbedáne z-áb o xák -- Wáhedi rá holle gardad yá wahidi rá kafan; Ruzhá báyad ke tá yek mowt e pawm az powt e miw -- Záhedi rá xerqe gardad yá hemári rá rasan; Omrhá báyad ke tá yek kudaki az ruy e tab' -- álemi gardad neku yá wá'eri wirin-soxan; Qarnhá báyad ke tá az powt e ádam notfeyi -- Bolvafá ye Kord gardad yá Oveis andar Qaran." (PAF, #8098).* **4** **build sth in/ build sth into sth** (**a**) *tu ye/ dar... cizi sáxtan. tu ye divári/ dar divári ewkáf/ já-ketábi sáxtan. //Dárim (dar saráyemán/ xáneyemán) ewkáfhá ye (raxt e) nou mizanim/ misázim.//.* (**b**) *(pendárin) afzudan. yek band e digar be peimán(náme) afzudan.* **build sth into** *az...cizi sáxtan/ padid ávardan. //az sang divári setorg sáxtan. az áhanpáre(há)* [scraps of metal] *kár e honari padid ávardan/ sáxtan//.* **build sth on/ build sth onto sth** *afzudan. //Pársál in baxw e novin rá be (sáxtemán e) bimárestán afzudand.//.* **build on sth** *bar páye ye... sáxtan yá afzudan. //bar páye ye kárhá ye pardáxte ye piwin/ piruzihá ye piwin/ hudehá ye piwin... sáxtan//.* **build sth on sth** *be omid e... budan; cizi rá bar páyeyi... pei-nehádan; ru ye cizi womordan/ hesáb kardan. //be omid e nirumandi ye (páyehá ye) hirbáni* [economic] *ye kewvar budan. goftáreyi* [an argument] *ostovár bar páye ye xerad//.*

build up *bozorgtar gawtan; afzun wodan; afzudan; afzáyew yáftan; ru be afzáyew gozáwtan/ nehádan. //Raft-o-ámad/ ámad-o-wod dar ráhháyi ke be wahr miravand ru be afzáyew ast. Bá nazdiktar gawtan e gir-o-dár* [crisis] *tanew afzáyew yáft/ ru be afzáyew gozáwt.//.* **build oneself/ sb up** *xod rá/ kasi rá tandorost-tar yá nirumandtar sáxtan/ kardan. //Báyad xorákhá ye sefideyi* [protein] *biwtar bexori tá ján begiri.//.* **build sb/ sth up** *(cizi/ kasi rá biw az andáze) sotudan/ bozorg kardan. //In film/ celpard* rá biw az andáze sotudand ammá baráye man xeili noumid konande bud.//.* **build sth up** (**a**) *gerdávari kardan; faráham ávardan; anduxtan; kamkam padid ávardan. //deź e nepewt e/ ketábxáne ye bozorgi farhám ávardan. kamkam be niknámi poráváze/ bolandáváze gawtan; kamkam/ xorde/ xorde námávar gawtan; kamkam kár-o-bár e xubi padid ávardan/ behamzadan. pas az bimári kamkam behbudiyáftan/ ján gereftan.//.* (**b**) *xánesázi kardan; kamkam sáxtan va zamini rá porkardan. //Az zamáni ke man dar in dehkade mizistam hame jáyaw rá xánesázi karde por kardeand.//*

build (n) *heykal, karp, kálbod, dis, kerdár, "Yeki náme ye naqz-peikar nevewt -- be naqzi be kerdár e báq e behewt." (ZBP C5120, SF); "cun zani newaste bar taxti be kerdár e menbar..." (Attafhim). mardi bá heykal e/ karp e/ kálbod e pahlaváni, nirumand, láqar/ miyángin. //Má cand e ham-im. Má hamheykal-im/ hamkarp-im. Heykal/ karp/ kálbod e má hamánand e ham ast. Heykal/ karp/ kálbod e má beham mimánad.//*

builder n **1** *sáxtemángar (M. Moqaddam); divárgar, "Ze divárgar ham ze áhangarán -- Har án kas ke ostád bud andar án" (ZBP, L5764 SF); váládgar.* **2** *(dar vážehá ye serewte) ...-sáz; ...-gar; ...-kár; harjá juri tarjome tavánad wod.: //wahriyárigar* [an empire-builder]. *máye ye powtgarmi/ delgarmi//*

building n **1** *(honar, kár yá piwe ye) sáxtemán-sázi/ xánesázi. besáz-befruwi; piwe ye sáxtemánsázi/ sáxtemángari. sáxtemánsázi.* **2** (abbr **bldg**) *sáxtemán; xáne; saráy; kade; kadváde; deź. //Dabestán(há); dabirestán(há); ámuzewgáh(há), kelisá(há), saráy (há)/ xáne(há), va kárxáne(há) hamegi sáxtemán-and.//*

building materials *káráste*

building site *zamin e viźe ye sáxtemán.*

building society *anjoman e hamyári ye xánesázi/ saráysázi*

build-up n **1** (**a**) *afzáyew. afzáyew e peivaste ye ámad-o-wod/ raft-o-ámad. //Gozárew dádeand ke niruhá ye dowman afzáyew yáfte.//.* (**b**) **build-up (to sth)** *nazdik wodan be ouj; ámádegi ye áheste áheste baráye...; //Didár e/ ámadan e farbod kamkam nazdik miwavad.//.* **2** *baráye... buq-o-korná zadan; baráye...*

xeili sar-o-sedá (bepá) kardan. //Ruznámehá baráye in namáyew xeili buq-o-korná zadeand/ xeili sar-o-sedá (bepá) kardeand.//

built *dar váżeháye serewte: -sáxt; -báft; ...-dis; ...-andám; ...-heykal. //xub/ dorost sáxte wode. mardi xow-andám; mardi hudis*//*

built-in; **in-built** adj *tu-...; //Otáq e xábi/ xábxáneyi bá ewkáfhá ye tudivári. (pendárin) dastmozd bá páyandán e kár (e hamiwegi)//*

built-up adj *por az sáxtemán; sáxte; sáxtemán wode. baxwi por az sáxtemán*

bulb n **1** *piyáz.* **2** **bulb; light bulb** *afruzine (ZBP, L3113 FA); afruze*; ceráqbarq; lamp. //afruze* ye suxte/ ceráq e barq e suxte/ lámp rá nou gardánidan. yek afruze* ye/ lámp e/ ceráq-barq e 60 váti.//.* **3** *anbárak; anbánce, "Mohqane álat e hoqne kardan ast va in álat anbánceyi báwad latif náyżeyi az sim yá az mes... bar vey sáxteand." (ZBP, L5348 ZX)*

bulbous adj **1** *piyázdár.* **2** *piyázmánand; gerd-o-qolonbe. Har já juri tarjome miwavad. //damáq e/ bini ye kufteyi//*

bulge n **1** *gere; barjastegi; kufe; kuhe; qolonbe; qolonbidegi. //Án qolonbe tu ye jibat ci-st?//.* **2** *(anáyin) afzáyew e cand-gáhe/ nágaháni. afzáyew e nágaháni ye womár e mardom. //Pas az jang nerx e záyew nágahán/ candgáhe afzáyew yáft.//*

bulge v, **bulge (out) (with sth)** *bargestegi kardan; gere kardan/ wodan; uzidan (riwe ye aknun uz-), (ZBP, C3824 BF); qolonbe wodan; varqolonbidan; vaq zadan. //Sir-am/ Digar biwtar nemitavánam bexoram. Wekamam bád karde. Jibháyaw por az sib bud o bád karde bud/ qolonbe wode bud.//*

bulgy adj *barjeste; qolonbide*

bulk n **1** *andáze (ye setorg/ sotorg). //Ánce bordan e in kisehá rá dowvár mikonad geráni ye/ vazn e ánhá nist, hamáná andázeyewán/ andáze ye setorgewán ast. Tanhá andáze ye kárhá ye Mozart/ Motsárt setorg va wegerf/ borun az andáze ast.//.* **2** *tane-gonde; dafzak; pok-o-lok (ZBP, C5854 FM). //Tane ye gonde ye/ tane ye dafzak e/ pok-o-lok e xod rá az sandali takán dáde birun ávard.//.* **3** *waft [xorák e govárde nawodani ke tanhá máye ye kár e rude miwavad]. //Dar xoráketán báyad biwtar cizhá ye waft/ nágovárdani bexorid.//.* **4** [sing] **the bulk (of sth)** *baxw e kaláni az...; //Biwine ye/ baxw e kalán e kár tá konun anjám wode. Baxw e kaláni az dáráyi/ morderig be pesar e noxri/ pesar bozorge resid.//.* **5** **in bulk** (**a**) *bonak (várune ye "xorde"). (be rixt e) bonak xaridan; kollixari.* (**b**) *kálá ye falle; báz; baste-bandi nawode. //falle/ falleyi/ báz/ baste-bandi nawode ferestádan* [shipped in bulk]*/ gosi kardan/ gosilidan//*

bulk v **1** **bulk large** *bozorg budan; bá arj budan; barjaste budan. //Kasáni ke jangidand hanuz yád e án hastand va án rá ruydádi bozorg mipendárand.//.* **2** **bulk sth out** *koloft-tar kardan; gondetar/ setabrtar/ bozorgtar kardan. //bá afzudan e cand bargi biwtar ketábi rá/ námeyi rá setabrtar gardánidan. Baráye in ke ketábi/ námeyi setabrtar gardad can bargi biwtar be án afzudan.//.* **bulk buying** *bonakdári/ bonak xaridan*

bulkhead n *tiqe/ diváre (dar kawti yá havápeimá ke áb az án natavánad gozawt.)*

bulky adj (**-ier,-iest**) *gonde; kalán; estabr; setabr; setarb; koloft; dafzak; pok; pok-o-lok; setorg; tanumand. //Heykal e gonde ye bázres Sohráb. yek baste ye gonde; yek sanduq e bozorg; yek bár e kalán.//*

bull[1] n **1** *nar e hame jur gáv; gáv e nar; nargáv; narqáv. xar-gardan; gardan koloft.* **2** *...e nar; fil e nar; vál* [whale] *e nar; nar e har pestándár e bozorg.* **3** *soudágar (e bargehá ye bahádár yá bahr); (dar bázár e xarid o foruw e bahr va bargehá ye bahádár) (bázár e) dáq. bázár e dáq* [a bull market]. **4** *(dar Ámriká; zabán e kuce) pásbán; kárágáh.* **5** (idm) **a bull in a china shop** *kir e xar o kos e áhu.* **take the bull by the horns** *deliráne bá... ruberu wodan/ dast o panje narm kardan. //In to bemiri az un to bemirihá nist.//*

bull[2] n *bile (M. Moqaddam); farmán e soxan e Páp.* a papal bull: *bile ye Páp.*

bull[3] n **1** = **Irish bull** *carand; cart-o-part; yáve.* **2** (sl) = bullshit: That's a lot/ a load of bull!. *(zabán ekuce) yáve; carand; cart-o-part; //Sarásar/ sar-tá-pá yáve/ carand ast.//.* **3** *(zabán e kuce dar ártew e Engelestán) gájeme [<Guilaki, "gájeme kár kudan."]; kárhá ye hamiwegi ye xastekonande*

bulla n **1** *mohr e sorbi ye bile ye Páp (M. Moqaddam).* **2** *batu; bandime (barjestegi ye miyántohi ye gerd e ostoxáni bá divár e názok).* **3** *tával*

bulldog n *sag e gávi; buldág*

bulldog clip *gire; gire ye fanari.*

bulldoze v **1** *bá gardun e xákbardár/ buldozer az miyán bardáwtan yá hamvár kardan. //Án páre zamin rá gardun e xákbardár/ buldozer andáxte hamvár kardand tá ráh e tázeyi besázand.//.* **2** **bulldoze sb (into doing sth)** *bá daganak kasi rá be kári vádáwtan; bil zir e kun e kasi zadan va u rá be kár vádár kardan.*

//Bá daganak ma rá vádáwand/ be zur ma rá vádáwtand zir e peimán dastine neham.//. **3** *be zur... kardan; bezur... rándan/ raftan; hol dádan. //Be zur ámad tu. Bezur darun e otáq ámad. Be zur naqwehá ye xod rá az karád** [committee] *gozaránd.//*

bulldozer n *gardun e xákbardár(i); xákandáz e dudi; buldozer*

bullet n **1** *golule; tir; fewang. //Yek golule/ fewang/ tir be delaw/ gewaw xord o mord/ xord o kowte wod.//*

bullet-headed adj *kalle fewangi; fewangi*

bullet-proof adj *zedd e golule. yek pirhan e/ jeliqe ye/ xeftán e zedd e golule.*

bulletin n **1** *ágáhi ye divánik* [official] *e kutáh. gozárew e ágáhi ye kutáh.* **2** *koráse [daftarce] ye yek anjoman, goruh*

bulletin board *taxte ye ágáhihá*

bullfight n *gávbázi*

bullfighter n *gávbáz*

bullfighting n *gávbázi*

bullfinch n *parande ye bumi ye Orupá be nám e dánewik e* Pyrrhula pyrrhula *ke zir e tan e nar e án goli rang ast, sar, cáne, dom va bál e siyáh dárad.*

bull frog n *xarvazaq*; kalvazaq*; xarvak*; kalvak* [<kal, xar (bozorg) <kalán, gerán + vak; vak (Guyew e Zartowti, Ardakáni)]*

bull-headed adj *kalle-xar; kallewaq*

bullhorn n *buq; korná*

bullion n *wemw; wafw; wiw; wafwe; wuwe; gahle (ZBP, C1293 FM). //Dozdán wemw e zar rá dozdidand.//*

bullish adj *(dar bázár e xarid o foruw e bahr va bargehá ye bahádár) dáq*

bull-necked adj *xargardan*

bullock n *gáv e axte*

bullring n *meidán e gávbázi*

bullrush n *jagan; Guneyi az ney e dorowt ke dar bátláqhá miruyad. Dar Ámriká* Scirpus lacustris *va dar Engelestán* Typha latifolia *va* Typha angustifolia *rá "*bull rush" *xánand.*

bull's-eye n **1** (**a**) *taluk; xál; náf.* (**b**) *tiri ke be xál/ taluk bexorad. tiri ke be náf e ámáj bexorad. be taluk/ xál zadan.* **2** *qors e pune; ábnabát e puneyi ye dorowt seft va gerd.*

bullshit; **bull**[3] n *(wegeftváźe; zewt; zabán e kuce) carand; carand-o-parand; part-o-palá; yáve. yek mowt carand; carand-o-parand; faráván yáve. //Carand miguyad. Yáve misoráyad.//*

bull-terrier n *sagi dorage ke az neźád e* bulldog *va* terrier *padid ámade báwad.*

bullwark n **1** *xákriz; jánpanáh; jánbuz (ZBP, L2203 FM); tará; darband.* **2** *(pendárin) páye; sotun; separ; negahbán; sadd e Sekandar. //Mardomsálári/ demokrási páye ye/ sotun e ázádi ast.//.* **3** *(dar kawti) bar; pahlu*

bully[1] n *qoldor; gardan-koloft; zurgu; qortawan; qultawan; zurázmá, "...yeki az sáhebdelán zurázmáyi rá did..." (ZBP, L3597 GS); mostabarmand (ZBP, C7225, BF, MK). Niz harjá juri tarjome miwavad. //Ey qoldor/ gardan-koloft/ narrexar, dast az sar e án doxtarak bardár!//*

bully v (pt, pp **bullied**) **1** *gardankolofti/ qoldori/ zurguyi/ kir-waqqi kardan. //Dar dabestán pesar bozorghá baráyaw gardankolofti mikardand/ behew qoldori mikardand.//.* **2** **bully sb into doing sth** *kasi rá tarsándan va be kári vádáwtan. Bá gardankolofti/ qoldori/ kirwaqqi kasi be kári vádáwtan. //Sarparast/ sarkárgar/ sálár kuwid bá gardan-kolofti kármandán rá be kár e biwtar vádárad (va gofte bud ke) vagarna ánán rá birun xáhad kard.//*

bully[2], **bully beef** n *qorme ye guwt e gáv; guwt e gáv e namaksud.*

bully[3] v, **bully for sb** *(anáyin; be riwxand) Cewm naxori!. //Saranjám cistán rá (báz-)gowudi!, Cewm naxori!/ Nanat be qorbunet bere!* [bully for you!]*//*

bully[4] n *dar bázi ye Xáki: (dar gozawte) Piw az zadan e tup, va áqáz e bázi se bár cub-dasthá rá beham zadan.*

bully v (pt, pp **bullied**) (phr v) **bully off** *dar bázi ye Xáki: (dar gozawte) Piw az zadan e tup, va áqáz e bázi se bár cub-dasthá rá beham zadan.*

bully-boy n *qoldor/ gardan-koloft/ bezanbahádor e mozdur; qortawan/ qultawan/ most-abarmand e mozdur. bá qoldori/ gardankolofti/ zurguyi/ bezanbahádori/ qortawanbázi/ qultawanbázi/ most-abarmandi xást e xod rá anjám dádan.*

bum[1] n *(anáyin, beviże dar Engelestán) kun; newiman*

bum[2] n **1** *(anáyin beviże dar Ámriká) gedá ye velgard; velgard. Velgardáni ke loxt dar kuce/ xiyábánhá mixáband.* **2** *tanbal e bikáre; velgard; tanelaw; halapand, "Co u máh wekáfid, womá abr cerá-yid? Co u cost o zarif ast womá con halapand-id?" (ZBP, C816, Diván e Kabir, FM). //Tanbal e bikáreyi biw nisti!; Halapandi biw nisti!//*

bum adj *(anáyin) bad; bihude; bedard-naxor; goh; pehen. yek film e/ celpard** [film] *e, konsert e/ mehmáni ye goh/ bedardnaxor.*

bum v (**-mm**) **1** **bum sth (off sb)** *bá gedáyi cizi rá az kasi be dast ávardan yá gereftan; gedáyi kardan. az kasi gedáyi kardan ke u rá be jáyi bebarad/ beresánand. //Miwavad yek sigár az womá gedáyi konam.//.* **2** **bum around** *vel gawtan; parse zadan. //Piw az (raftan be) dánewgáh yek sál dar Orupá parse zadam/ vel gawtam.//*

bumble v, **bumble (on) (about sth)** **1** *verver zadan; vez-vez kardan/ zadan. //Ci zer/ zer-zer mizani?//.* **2** *sargardán budan; álále gawtan. //Ostád bihowáne álále migawt.//*

bumble-bee n *Magashá ye angabin e dorowt e pawmálu az gune ye* Bombus

bumbling adj *sargardán; vel; bikáre. //Ey koudan e bikáre!//*

bumf; **bumph** n *(zabán e kuce; dar Engelestán; be wuxi yá xárdári) áwqál; káqaz-páre. "Emruz peyk ce/ ci ávarde?". "Hic, yek mowt áwqál/ káqaz-páre az bime"*

bump v **1** **bump against/ into sb/ sth** *xordan be...; be cizi barxordan. //Dar táriki xordam be sandali. Máwin/ ráde* xord be jadval.//.* **2** **bump sth (against sth)** *be...xordan; be...zadan; kubidan. sar e/ kalle ye xod rá be saqf/ ásmáne zadan/ kubidan. //Ránande hengámi ke dáwt paspas/ paspasaki miraft xord be jadval/ be jadval xord.//.* **3** **bump along, down, etc** *oftán o xizán raftan. //Otobus e/ masráde* ye kohne kerr-o-ker ráh e kuhestáni rá peimud.//.* **bump into sb** *baxtaki be kasi barxordan. //Agar gofti emruzi baxtaki be ki barxordam?//.* **bump sb off** *(zabán e kuce) kasi rá kowtan/ tabáh/ halák kardan.* **bump sth up** *(anáyin) afzudan; bálá bordan; barkewidan. bahá ye káláhá rá/ dastmozdhá rá afzudan/ bálá bordan.*

bump n **1** *bámb; gorop; darq. //Do bacce gorpi/ bámbi xordand beham. Hengámi ke havápeimá be zamin newast/ forudámad ráhiyán/ mosáferán takán e saxti xordand.//.* **2** *bád; barjestegi, ámás, qolonbe. sarásar qolonbe-qolonbe bád karde va xunmordegi. qolonbe ye bádkarde ye zewti ru ye kalle (yáftan).* **3** *sangeláx; dastandáz; dorowti, "Rig e Ámu yo dorowti ráh e u -- Zir e páyam parniyán áyad hami." (Rudaki); pápáz (ZBP, C2829 FM). Ráhi por dastandáz; ráhi dorowt/ náhamvár/ past-o-boland*

bump adv *gorop; bámbi; táláppi; goroppi; nágaháni. //Az nardebán (foru) oftád va goroppi zamin xord.//*

bumper[1] n *separ*

bumper[2] adj *faráván; por; hengoft. bardáwt/ xarman e bozorg/ faráván. yek cáp e/ womáreyi ke besyár faráván be foruw rafte.*

bumper[3] n = bouncer 1

bumper-to-bumper adj, adv *do-powte; separ be separ. //Dar ráhbandán (e) separ-be-separ gir kardim.//. separ-be-separ rándan/ raftan*

bumph = bumf

bumpily adv *por-dastandáz/ dorowt*

bumpiness n *sangeláxi; dorowti*

bumpkin n *(biwtar baráye xárdári) deháti ye hálu/ sáde-del*

bumptious adj *(xárdári) fisu; barmanew. páyvarán* [officials] *e barmanew; raftári barmanewáne; fis*

bumptiously adv *bá fis; barmanewáne*

bumptiousness n *fis; barmanewi*

bumpy adj (**-ier**, **-iest**) **1** *sangeláx; náhamvár; por dastandáz; pápáz (ZBP, V2829 FM); dorowt, "Be piw andarun wahr o, daryá be powt.-- Deżi bar sar e kuh o ráhi dorowt." (ZBP, L5814 SF). yek ráh e por-dastandáz/ dorowt.* **2** *por takán; por-dastandáz. yek savári ye/ parváz e/ ránandegi ye portakán/ dorowt/ por-dastandáz*

bun n **1** *kák. kák e mivizi/ kewmewi* [currant bun]. **2** *(beviże baráye mu ye zanán) (parhib e) gouje-farangi; láq. mu ye xod rá be rixt e/ parhib e goujefarangi láq bastan/ darávardan.* **3** **have a bun in the oven** *(anáyin-bewuxi) ábestan budan; bárdár budan; nacosid naguzid, Amadi xiyár káwte!*

bunch n **1** *daste; baste; xuwe; láq (baste ye sabzi yá mu ye báfte); peptak (daste yá xuwe ye angur yá xormá); kuxak (xuwe ye angur); bariq (xuwe ye angur); basadk = bask (baste ye gandom yá jou); barsam*

(baste ye tarke beviże tarke ye anár). a yek xuwe mouz, angur va mánand e án. dastehá ye gol. yek daste kelid. **2** group of people; gang; mob: *goruh; daste; borr.* a bunch of thugs: *yek borr ádamkow/ xuni. //Az hic kodámewán xowam nemiáyad, ammá u tu ye ánhá u az hame behtar ast.//*

bunch v, **bunch (sth) (up)** *daste kardan; bastan; xuwe kardan; be rixt e daste darámadan; xuwe wodan; jam' wodan. yek wavi/ wabi* [blouse] *ke dour e kamar baste wode va cin mixorad/ jam' miwavad. //davandegán hame be ham nazdik wode goruhi midavidand.; davandegán hengám e davidan jam' wodand. Az xiyábán/ ráh/ jáde tak-tak begozarid- yekjá/ jam' nawavid.//*

bundle n **1** *daste; baste (niz be váżehá ye Pársi ye zir e*"bunch" *bázgardid.) amane (kule ye powti; baste ye hizom); bolqande; balqande; polqande (baste ye puwák); patir; kár; sáraq; sároq; sáruq; powte; powtváre; padarze; padme. amane; yek baste cub. bolqande; polqande; boqce ye raxt. //yek baste ruznáme. náméháyi/ ketábháyi ke bist tá bist tá/ bistgáni bastebandi wodeand; bastehá ye bistáyi ye ketáb.//.* **2** **a bundle of sth** *(anáyin) faráván; tude; koppe; ádam; bacce, dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. //Un bacce yek toxm e sag ast!. Xeili ham ádam e wux o wangi nist.//.* **3** *(anáyin) pul e kalán. //Án ráde*/ máwin báyad pul e kaláni xorde báwad.//.* **4** **a bundle of nerves** *larzán; tarsán; pariwán. //Javának e bicáre hengám e handemán** [interview] *del tu ye delaw nabud.//.* **go a bundle on sb/ sth** *(anáyin) xeili az... xow ámadan. //Az wuy e/ wouhar e tázeaw hic xowam nemiáyad, to ci?//*

bundle v **1** **bundle sth (up)** *baste/ boqce kardan. //Hizom rá boride daste-daste baste budand/ amane karde budand. Barxi az raxt kohneháyemán rá baráye haráji/ foruw bolqande; polqande boqce/ boqcebandi kardim.//.* **2** **bundle sth into sth** *capándan; tappe-cál kardan. //Raxtháyaw rá bedun e in ke tá konad dar kewo capánd.//.* **bundle (sb) out, off, into, etc** *kasi rá be wetáb raváne ye... kardan; wetáftan; casbidan. //Hamegi/ hamegiyemán dar máwin e/ ráde*ye kucak capidim. Ma rá dar máwin e/ ráde* ye kalántari capándand. Pesaraw rá wetábán raváne ye dabestán kard.//.* **bundle (sb) up** *kasi rá xub garm puwándan.*

bun-fight n *(anáyin) mehmáni ye cáy*

bung n *tuppi; saráqon [<saráqon, (guyew e Semnáni)]*

bung v **1** **bung sth (up) (with sth)** *saráqon*/ tuppi gozáwtan; bá saráqon*/ tuppi bastan. //Damáqam/ biniyam kip gerefte, engár sarmá xordeam. Barghá kahashá* [drains] *rá kip kardeand/ band ávardeand.//.* **2** *(anáyin) (dar Engelestán) part kardan; afkandan; andáxtan. //Ruznáme rá part kon injá.//*

bungalow n *bangale; kolbe; kome; kolbak*

bung-hole n *surá x e zehkewi yá por kardan e bowke.*

bungle v *sarhambandi kardan; básme-kári kardan; sambal kardan; sambalkári kardan; kári rá bá náwigari tabáh/ xaráb kardan. //Engár báz ham kár rá xaráb kardi. Engár báz sarhambandi kardi/ sambal kardi. Engár báz ter zadi. Nagozár do carxe-at rá dast bezanad/ dorost konad/ vásác* konad/ vásácad*/ vaw konad. Bigomán sarhambandi/ sambal/ sambalkári mikonad. In/ án goruh e tabahkár yek sál baráye in dozdi barnáme rixtand ammá saranjám bá náwigari kár rá tabáh kardand.//*

bungle n *sarhambandi; básmekári; sambal; sambalkári. //Sarásar yek sambalkári ye/ sarhambandi ye bozorg bud.//*

bungler n *colofti; dast-o-pá colofti; sambalkár. //Ey dast-o-pá colofti ye náwáyest!//*

bunion n *pine ye wast e pá*

bunk[1] n **1** *taxtexáb e divári (beviże dar kawti).* **2** **bunk; bunkbed** *taxtexáb e do-owkube*

bunk[2] n, **do a bunk** *(dar Engelestán- anáyin) gorixtan; jim wodan; dar-raftan; be cák zadan. //Sanduqdár bá pulháyi ke ruz gerefte gorixte/ jim wode/ be cák zade.//*

bunk[3]; **bunkum** n *carand; yáve. //Carand nagu!; Yáve nasorá!//*

bunker n **1** *anbár e suxt (beviże dar kawti yá birun e xáne).* **2** **bunker** US **sand trap**:*(beviże dar Ámriká) darre ye weni (dar zamin e bázi ye cougán-camani/ golf ke tup zadan az ánjá dowvár ast.).* **3** *sangar.*

bunker v **1** *(anbár e suxt e kawti rá) bá suxt por kardan/ ágandan.* **2** *(dar cougán camani/ golf) tup rá zadan va be darre ye weni ferestádan/ andáxtan.* He/ His ball is bunkered.: *Tupaw be darre ye weni oftáde/ rafte.*

bunkum; **bunk** n *(anáyin) carand; yáve. //Ánce rá ke miguyad bávar nakon, pák carand ast.//*

bunny n **1** *(zabán e kudakáne) xarguwi xarmanguwi.* **2** **bunny girl** *(biwtar dar soxan e varanik** [lustful] *be kár miravad) doxtar/ doxtarán e xarmanguwi (mehmándár e viże ye báwgáhhá ye wabáne. In doxtarán jáme ye xarguw-namá be tan mikonand.)*

bunsen burner n *ceráq gáz e Bunsen (viże ye ázmáyewgáh)*

bunting[1] n *zardpare; parandegáni xowáváz/ xowxán bá nouk e setabr az guney* Emberiza.

bunting[2] n **1** *darafw (baráye áráyew e xiyábánhá va sáxtemánhá).* **2** *párce ye wol-báfti ke baráye dorost kardan e darafw e rangi ye áráyewi bekár miravad.*

buoy n **1** *seno* [<seno (guyew e Táleqáni)].* **2** **buoy; lifebuoy** *jánbuz**

buoy v **1** **buoy sth (out)** *já ye cizi rá bá kár gozáwtan e seno* newán dádan.* buoy submerged rocks: *jáy e sanghá ye bozorg e zirábi rá bá gozáwtan e seno* newán dádan.* **2** **buoy sb/ sth up** (**a**) *wenávar negahdáwtan.* The raft was buoyed up by empty petrol cans.: *źále/ balam/ kalak/ kelek bá komak e bowkehá ye nafti ye tohi/ xáli wenávar negahdáwte wod.* (**b**) *(pendárin) bahá ye... rá bálá/ wenávar negahdáwtan.* Share prices were buoyed up by hopes of an end to the recession.: *Omid e inke tangruzi/ gubare* páyán girad bahá ye bahrhá rá bálá/ wenávar negahdáwt.*(**c**) *(pendárin) kasi rá delgarm kardan yá powtgarmi dádan. //Az wanidan ágáhi ye xub/ możde delgarm gawtim.//*

buoyancy n *wenávari*

buoyant adj **1** (**a**) *wenávar.* The raft would be more buoyant if it was less heavy.: *Balam/ źále/ kalak/ kelek agar saboktar báwad/ kamtar sangin báwad behtar wenávar mimánad.* **2** *(dar bázár e dád-o-setad e bahrhá) bálá raftan e bahá; ru be afzáyew budan. //Emruz bázár xeili dáq va bahá ye bahrhá bálá bud/ ru be afzáyew bud.//.* **3** *zende-del; wád; wádán; wádáb; sarwád; wangul. sarzendegi; wádábi; delwádi; zende-deli; sarwádi*

buoyantly adv *wenávar*

bur (also **burr**) n *lám; xasak; xárxasak. //(pendárin) Doxtare mixást dar mehmáni xodaw rá az dast e/ cang e u berahánad, ammá mardeke/ án marde mánand e/ con kane be u casbide bud.//*

burble v **1** *qár-qár/ qur-qur kardan; qálqál kardan; balqur kardan.* **2** **burble (on) (about sth)** *darbáre ye cizi qár o qur/ qálqál kardan. //(darbáre ye/ baráye) ci qár-o-qur mikonad?//*

burden n **1** *bár (e gerán). bár e geráni rá bar duw kewidan/ bartáftan/ bar duw kewidan.* **2** *bár; bár e gerán; fewár; ranj. //Fewár e/ bár e bájhá* [tax] *ye gerán/ sangin bar duw e bájpardázán ast.//. bár e qam/ pawimáni* [remorse]*; bár e gerán e pawimáni. //Pedar e zamingiraw bári/ ranji be duwaw gawte.//.* **3** **the burden of sth** *ján e soxan. //Ján e soxanaw in bud ke...//.* **4** *gonjáyew e bár (dar kawti)*

the burden of proof *(dád; dátikán) ávand, "Gar ávand xáhi be tiqam negar." (SF)*

burden v, **burden sb/ oneself (with sth)** *bár bar duw e kasi yá xod nehádan; kasi rá gerán báyastan, "Goft agar gerán nabáyadat ranj bardári va biyáyi be jáy e newast e pádewáhán tá xeradmandán va mehtarán nazd e to gerd áyand va ángáh be yek jáy segálew konid nikutar bovad...." (ZBP, L55, TB). //panáhandegán bár e gerán e dár o nadár e xod rá be duw kewide...//. (pendárin) ranj bardáwtan yá dádan; ranje kardan/ gardidan, //Nemixáham womá rá bá gereftárihá ye xod ranje konam. Sátvun** [industry] *ast ke bár e gerán e báj rá be duw mikewad.//*

burdensome adj *gerán; dowvár; saxt; sangin. xiwkárihá ye gerán/ dowvár. pásoxguyihá ye gerán/ dowvár.*

bureau n (pl **bureaux** or **bureaus**); **chest of drawers** *(dar Ámriká)* **1** *miz e kewodár baráye nevewtan.* **2** *(beviże dar Ámriká) divan (e warvini** [government]*).* Federal Bureau of Investigation (FBI): *Diván e Bázrasi ye Ostánsálári (FBI).* **4** *daftar. daftar e jahángardi. daftar e ágáhi*

bureaucracy n **1** (**a**) *(biwtar baráye xárdári) divánsálári; káqazbázi.* (**b**) *kewvari dárá ye dastgáh e divánsálári.* (**c**) *divánsálárán; káqazbázán.* **2** *káqazbázi; divánsálári*

bureaucrat n *(biwtar baráye xárdári) divánsálár; káqazbáz. divánsálárán e xowk e sarhambandigar* [insensitive, bungling bureaucrats]

bureaucratic adj, **of, like or relating to a bureaucracy or bureaucrats** *(vábaste be, mánand e) divánsálári yá divánsálárán. warvin* e/ farmánraváyi/ wahriyári ye divánsálári* [bureaucratic government]. *//In gozárew áwoftegi ye divánsáláráne ye bozorgi rá áwkár sáxt. Án gozárew newán dád ke áwoftegi ye bozorgi dar kárhá ye divánsálári dar kár (bude) ast.//*

bureaucratically adv *divánsáláráne; az didgáh e divánsálári*

burette n *(dar ximiyá*/ ximi*/ wimi*) buret; gule* [<gule (guyew e Gilaki)]*

burgeon v **1** *javáne zadan.* **2** *ruyidan; afzun gawtan. //tudeyi (az) mardom fazáyande/ ru be afzuni/ fazáyande* [a burgeoning population]. *hangi* [talent] *ruyá; hangi fazáyande//*

burger n (infml) = hamburger: *berger; qázi*

-burger *(námvážehá ye serewte misázad) -berger; qázi.* a steakburger: *qázi ye guwt e gáv*
cheeseburger: *qázi ye panir*
burgh n *(dar Eskátland) wahrestán; baxw* [borough]
burgher n *(bástáni yá be wuxi) wahrvand (e áberumand). //Jawnváre ye musiqi ye "Páp" wahrvandán e áberumand e* Canterbury *rá takán dád.//*
burglar n *dozd. //Dozde az panjere ye xábxáne/ otáq e xáb be darun e xáne raft/ ámad.//*
burglary n *dozdi. //Tázegihá/ tázegi dar in kuy/ barzan candin xáne rá doz zade/ candin bár dozdi wode. piwmárde* [accused of]*/ dożvarde** [convicted of] *be dozdi.//*
burglar-alarm n *(áżir e) dozdgir*
burglar-proof adj *dárá ye dozdgir*
burgle; **burglarize; burglarise** v *(az saráyi/ xáneyi va mánand e án) dozdidan. maqázeyi rá dozdidan. //Hengámi ke dar estár** [holiday] *budim (xáne) ye má rá dozd zad.//*
burgomaster n *wahrdár (dar Holand yá Flanders/ Fleming/ Nimruz e Álmán)*
burgundy n **1** *mey/ báde/ nabid e Bergándi (ke dar xoráyán e Faránse be dast miyáyad.).* **2** *qermez e zerewki-fám*
burial n *xáksepári. //Dar barxi kewvarhá bejá ye xáksepári biwtar e mordegán rá misuzánand.Ruz e ádine (áyin e) xáksepári anjám wod./ áyin e xáksepári.//*
burial-ground n *árámgáh; gurestán., "Náser e Xosro be ráhi migozawt-Did gurestán o mabraz ruberu; Báng barzad, goft "Ey Nozzáregán!; Ne'mat e donyá o nemat-xáre bin!- Inw ne'mat, ánw ne'matxáregán!". Yek gurestán e piw az tárix; yek gurestán e bástáni.*
burlesque n **1** *dożyád; riwxand; lásáyi* [<lásáyi (Kordi ye Hourámi)]. yek dástán e/ yek cáme ye riwxand/ lásáyi*.* **2** *(dar Ámriká) guneyi lásáyi*/ namáyew e xandenák beviże hamráh e ruti** [striptease]
burlesque adj *(vábaste be) dożyád, riwxand yá lásáyi* [<lásáyi (Kordi ye Hourámi)].* a burlesque actor: *yek honarpiweye lásáyi*.* burlesque acting: *namáyew e/ bázi ye lásáyi**
burlesque v *kasi yá cizi rá dast andáxtan; lásáyi* kardan; dożyád/ riwxand kardan*
burly adj (**-ier, -iest**) *tanumand; zomoxt; zurmand; qultawan. yek pásbán e tanumand/ zurmand*
burliness n *tanumandi; qultawani*
burn[1] n *(dar Eskátland) juy*
burn[2] v (pt, pp **burnt** or **burned**). **1** (**a**) *suzándan; átaw zadan; suxtan. barg e/ barghá ye xowk, káqaz e áwqáli, xákrube va mánand e án rá suxtan/ suzándan. //Án xáne/ saráy/ xánehe pák suxt/ suxt o bá xák yeksán gawt. Dár-o-nadáraw (dar átaw) suxt. Bebaxwid, nán rá suzándam. Áftáb ruyaw/ roxsáraw rá badjuri suzánd/ suzánde bud. Roxsáraw badjuri áftábsuxte wode bud. Án bá/ sup/ supe xeili dáq ast. Dahanat rá nasuzáni/ nasuzi!. Baccehe/ án bacce dáwt bá kebrit bázi mikard angowtánaw rá suzánd/ suxt.//.* (**b**) *suxtan. //Pustaw zud/ ásán misuzad. Bu ye suxtani miáyad. Bu ye yek ciz e suxte miáyad.//.* **2** *suzándan va... kardan; suxtan va... kardan. //Sigár qáli rá suzánd/ suxt o suráx kard.//.* **3** *suzándan. //Dar in boxári/ átaw ham zoqálsang misuzáni ham hizom/ cub?. samávar e/ dig e juw e (in) dastgáh e garmá ye nápik** [a central heating] *ham gáz misuzánad ham naft ham rażi* [coke]*.//.* **4** *suzándan o kowtan; dar átaw suzándan; dar átaw suxtan o mordan. //Dah tan dar átawsuzi ye mehmánsará suxte va mordand. Żándárk rá zende/ zende-zende be dár baste suzándand/ suxtand.//.* **5** (**a**) *suxtan; suzán; taft; táfte; tafte. //sáxtemáni ke dárad misuzad. Sáxtemáne/ Án sáxtemán tasuhá* [for hours] *misuxt tá tavánestand (zabánehá ye) átaw rá xámuw konand. Tá ámadand átaw rá xámuw konand/ bekowand án sáxtemán tasuhá misuxt. Átawi gorgor dar átawdán misuxt. Átaw dáwt xámuw miwod/ dáwt mimord. Dar án sará ye/ xáne ye tohi tanhá yek ceráq misuxt/ rouwan bud.//.* (**b**) *suxtan; átaw gereftan. //Káqaz be ásáni/ zud misuzad/ átaw migirad. Cub/ hizom e tar xub nemisuzad.//.* **6** *bá suxtan/ suzándan cizi sáxtan/ dorost kardan/ padid ávardan. //cub rá suzándan/suxtan va zoqál (dorost) kardan.//.* **7** *suxtan; dáq budan. //Piwániyat dárad misuzad/ xeili dáq ast. Tab dári?//.* **8** **burn with sth** *az...suxtan.* be burning with rage, desire, longing, etc.: *dar átaw e xawm suxtan.; dar átaw e árezuyi* [desire] *suxtan. dar átaw e páse/ táse/ talváse* [longing] *suxtan.* **9** **burn for sth** *dar átaw e ... suxtan. //Dar átaw e kin e xun e/ kin-tuxtan e* [avenge the death] *xun e pedaraw misuxt.//.* **10** **burn one's boats/ bridges** *Ráh e bargawt baráye xod nagozáwtan/ báz nagozáwtan. //Hame ye polhá ye powt e sar e xod rá wekastan/ xaráb kardan./ Piw az kenáregiri az kár xub biyandiw, agar in kár rá bekoni digar ráh e bázgawt nadári/ digar hame ye polhá ye powt e sarat rá wekasteyi.//.* **burn the candle at both ends** *pust e xod rá kandan; pust e xod rá darávardan; damár e xod rá kewidan/ darávardan; kun e xod rá*

páre kardan. **burn one's fingers/ get one's fingers burnt** *már gazide wodan; dast e kasi suxte budan; powt e dast e kasi dáq wodan; kasi(rá) dáq kardan. //Az bázi dar bázár e xarid-o-foruw e bahrhá dastaw suxte/ már-gazide wode. Bázi dar bázár e xarid-o-foruw e bahrhá/ soudágari ye bahrhá powt e dastaw rá dáq kard.//.* **burn the midnight oil** *dud e ceráq xordan [xeili xándan]. //Hafte ye digar ázmun dárad, az inru saxt dárad dud e ceráq mixorad.//.* **burn sth to a crisp** *(xoráki rá) suzándan/ jezqál/ jezqále kardan. //Hame ye/ sarásare ruz dar áftáb xábidam va jezqále gawtam/ wodam.//.* **11** **burn away** *suxtan; hami suxtan; hey suxtan. //Átaw dar átawdán misuxt/ hamisuxt.//.* **burn (sth) away** (**a**) *suxtan va az miyán raftan/ bordan. //Nimi az wam* suxte bud.//.* (**b**) *suxtan va varámadan; bá suxtan varámadan. //Biwtar e pust e roxsáraw suxte varámad.//.* **burn down** *ru be xámuwi nehádan; sard wodan. //Hamin jur ke átaw ru be xámuwi nahád otáq/ xáne sard wod.//.* **burn (sth) down** *suzándan/ suxtan va bá xák yeksán kardan. //Án xáne/ saráy dar nim tasu* [hour] *suxte bá xák yeksán gawt/ wod. Gáz rá beband/ báz nagozári vagarna xáne/ saráy átaw gerefte bá xák yeksán miwavad/ migardad.//.* **burn sth off** *bá suzándan/ suxtan zodudan. //Piw az dobáre rang kardan e dar, rang e kohne ye án rá suzándan va zodudan/ besuzán va bezodáy.//.*
burn (itself) out (**a**) *xámuw wodan; mordan. //Piw az residan e átaw-newánán átaw xámuw wod/ wode bud.//.* (**b**) *(baráye muwak) suxtan va xámuw wodan.* **burn (sth) out** *suxtan/ suzándan va az kár oftádan. //Kelác suxte. bandigi** [a fuse]*, ás* [motor]*, tráns* [transformer] *rá suzándan.//.* **burn oneself out** *xeili kár kardan va xod rá bimár kardan; por kár kardan va xod rá az páy andáxtan. Teleng e... dar raftan. ján kandan. //Agar az kár (kardan) e biw az andáze dast barnadárad, az pá miyoftad/ telengaw darmiravad.//.*
burn sb out *Sará ye/ xáne ye kasi rá suxtan/ suzándan va u rá nágozir az goriz kardan. //Saráyewán rá/ xáneyewán rá be átaw kewidand va ánán rá nágozir be rahá kardan e xán-o-mánewán kardand.//.* **burn sth out** *suxtan; suzándan va az miyán bardáwtan; bá xák yeksán kardan. //Án mehmánsará pák suxt va bá xák yeksán gawt. Án mehmánsará rá suxtand o bá xák yeksán kardand./ Láwe ye suxte ye yek ráde*/ máwin* [the burnt-out wreck]*.//.* **burn (sth) to sth** *suxtan va... wodan/ gawtan/ kardan. //Suxt o xákestar wod/ gawt. Nán rá suzándi va jezqále kardi* [burn sth to cinder]*.//.*
burn up (**a**) *vár zadan; xub suxtan; zabáne kewidan; vaxwidan*. //biwtar dar átaw hizom gozáwtan tá xubtar besuzad/ vár bezanad/ zabáne bekewad/ (be)vaxwad*.//.* (**b**) *(baráye cizi ke az birun bar zamin oftad) vár zadan va suxtan; zabáne kewidan va suxtan; vaxwidan* va suxtan.* **burn sb up** *(del e/ kun e) kasi rá suzándan; kasi rá saxt xawmgin kardan; kasi rá saxt átawi kardan.* **burn sth up** *(cizi rá) suxtan/ suzándan va az miyán bardáwtan. hame ye zobále ye/ áwqál e báq rá suzándan.*

burn n **1** s*uxtegi. //Az suxtegi (dar átawsuzi) mord.//.* **2** *//átaw kardan e muwak dar espáw-navard** [spacecraft] *baráye degargun kardan e ráh e án/ madár e án.//*

burner n **1** *axgargáh* [jáyi ke az ánjá átaw birun miáyad].* **2** *...suz; ...táb (con "tuntáb"). Dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. //zoqál-sáz; zoqálgar; angewtgar* [a charcoal-burner]//

burning adj *suzán; taft; harjá juri tarjome miwavad.: az tewnegi lah-lah zadan* [a burning thirst]. *dar átaw e árezu ye... suxtan.; dar árezu ye... talváse kardan/ tafsidan.* **2** *zang; źang (ZBP, C6989 FM); dáq.* [very important; urgent; crucial]. //one of the most burning issues of the day: *yeki az porsemánhá* ye dáq e/ źang e ruz.* [most burning issues]//

burnish v *pardáxtan; bid málidan; mowtan; málidan; barq andáxtan. mes e pardáxte/ bidmálide*

burnous n *bornos (guneyi abá ye Tázik)*

burnt adj *suxte; dáq wode; dáqdide; harjá juri tarjome miwavad. [Baráye nemune bengarid be* "burn"*]*

burnt offering *barxi ye beryán; niyázi ye beryán; ánce baráye xodáyán dahand.*

burn-up n *taxt-gáz raftan/ rándan*

burp n *ároq; roq; racak; ájal; váruq; vároq; ájol; bádegalu*

burp v **1** *ároq zadan; bád e galu birun dádan; racakidan; ájalidan.* **2** *pas az wir dádan be nouzád/ wirxárbe powt e u zadan tá ároq bezanad/ ájalad.*

burr[1] *bázgardid be* "bebur*"*

burr[2] n **1** *ferfer (con ává ye carxidan e carx); buq e ázád e telefon/ vákubar*.* **2** *"rrrr" vát e "R" rá xeili saxt qaltándan. Be Zabán e Engelisi ye* West Country *(ke dar án vát e "R" rá xeili narm mixánand) soxan goftan.*

burr v *ferfer kardan (baráye motor/ carxowt yá carx); buq e ázád zadan (telefon/ vákubar*); vát e "R" rá saxt qaltándan.*

burr[3] n **1** *parmáh; parmáhak/ matte ye kucak.* **2** *parmáh e dandánpezewki*

burrow n *sule, áláne, láne, áhon, áhun, naqm, kávák, kávak, kávuk, gereste; gerestak; une; una; unak; unán [<Pahlavi (ZBP, C7914 BF)], [Besanjid bá "unik" jánevar e qárnewin"]; sule, áláne, láne, áhon, áhun, naqm, kávák, kávak, kávuk, gereste; gerestak*

burrow v **1** (**a**) *kávidan; kandan; suráx kardan. //Xarguwhá dar camanzár e rudbár/ karáne ye rudxáne suráxháyi kande budand.//.* (**b**) dig a hole; tunnel.: *áhun/ áhen/ naqm kandan.* **2 burrow (one's way) into, through, under, etc** *áhun kandan; naqm kandan; jostoju kardan; kávidan; ziroru kardan. //Rubáhe az zir e capar áhun/ naqm kand tá be morqdáni/ be jujehá beresad. Zendániyán bá kandan e áhuni/ naqmi az zir e* [burrowing under] *divár gorixtand. Án bacce/ baccehe zir e wamad o patu o bálew milulid o mikávid* [burrowed under]. *Baráye yáftan e cakháyi/ gate*háyi* [documents] *ke mixástim nágozir wodim kuhi/ tude ye anbuhi az parvandehá rá bekávim/ jostoju konim/ ziro-ru konim* [burrow through a mass of files]//

bursar n **1** *ganjvar/ gáhbed/ gáhbod [e dabirestán yá dánewkade].* **2** *dánewjuyi ke komak hazine ye ámuzewi* [holding a scholarship] *migirad.; dánewju ye ganjvar*

bursary n **1** *daftar e ganjvari.* **2** *komakhazine ye dánewjuyi; ganjvari ye dánewjuyi*

burst[1] v (pt, pp **burst**) **1** *tarekidan; tarekándan; pokidan; pokándan; káftan; kaftan, "Joz ahsant az iwán nabod bahream -- bekaft andar ahsantewán zahream." (ZBP, L4632, SF), "Kafidaw del az qam co án kafte nár -- Kafide wavad sang e timárxár." (ZBP, C2986 FM, Rudaki); kafánidan, "Har án sar ke dárad xiyál e goriz -- Bebáyad kafánidan az tiq e tiz." (ZBP, C2981 FM, Daqiqi); "Gol e sorx e nou-kafte bar bár guyi -- Borun karde huri sar az sabz cádor." (ZBP, C2986, FM. Nasser Xosro); wekáftan wekaftan. //Agar dar án bádkonak biwtar bedami/ Agar án bádkonak rá biwtar bád koni mitarekad. Band/ bandruq* [dam] *zir e fewár e áb tarekid/ wekáft/ kafid. Luleh á ye áb biwtar dar sarmá/ havá ye sard mitarekad. (pendárin) Candán sir-am/ xordeam ke dáram mitarekam. Rud/ rudxáne xákrizháyaw/ karáneháyaw rá wekáfte* [burst its banks] *wahr rá zir e áb gereft* [flood]. *Candán juw nazan, saranjám rag e yek-jáyat mitarekad!; Juw nazan wiret xowk miwe!//.* **2 burst (with sth)** *az...tarekidan; kafidan; pokidan. //Báz ham fereni* [pudding] *mixáhi?", "Na sepás. Dáram mitarekam!". Miwavad/ mitavánam be ábrizgáh e womá beravam? Dáram az wáw mitarekam!"./ Kiseyi ke az kálháá ye xaridári dárad mitarekad. az wádi dar pust e xod nagonjidan; saxt be xod bád kardan/ fis kardan; az wur (e cizi) sar-az-pá nawnáxtan/ kafidan.//.* **3 be bursting at the seams** *(anáyin) xeili por budan; xeili tang budan; (az pori/ az tangi) tarekidan;//Candán xordeam/ sir-am ke dáram mitarekam* [I'm bursting at the seams].//. **be bursting to do sth** *saxt wur e cizi rá dar sar dáwtan; //Natavánest jelo ye xod rá begirad va be u możde nadahad.//.* **burst (sth) open** *nágahán báz wodan/báz kardan. //Pásebán/ pásebánán nágahán dar rá gowud/ gowudand* [burst the door open].//.

burst in *nágahán tu/ be darun... raftan. //Pásebánán nágahán (az dar) tu rafte án goruh (e tabahkár) rá bázdáwt kardand.//.* **burst in on sb/ sth** *sar residan; nágahán/ sarzade tu ámadan. sarzade be newasti ámadan; be newasti sar residan. //Ce gostáxi bálátar az in ke bedun e dar zadan sarzade tu ámadi/ miáyi!//.* **burst into sth** *nágahán docár e... wodan, gereftan; harjá juri tarjome miwavad. //Havápeimá xord wod o átaw gereft. zir e gerye/ áváz/ dád-o-bidád zadan. deraxtáni ke táze barg/ qonce/ wokufe/ gol dádeand/ kardeand.; deraxtán e nou-kafte.//.* **burst into, out of, through etc** *nágahán be... raftan/ zadan; nágahán az jáyi sar darávardan/ áwkár gawtan. //(Tudeyi) mardom e xawmgin zanjir e pásebánán* [burst through the lines of police] *rá wekaste/ kafánide be xiyábán rixtand. Xorwid az miyán e abrhá birun ámad. Naft az zamin birun jast/ juwid.//.* **burst on/ upon sb/ sth** *nágahán/ nábiyuside... be... ámadan. //nágahán daryáft...; wastaw xabardár wod ke...* [The truth burst upon him]. *Soxanvari taváná tázegi pá be meidán e soxan/ adabiyát nahádeand.//*

burst out (**a**) *nágahán goftan. nágahán goft: "Azat bizár-am!".* (**b**) *...gereftan; zir e... zadan; harjá juri tarjome miwavad. //zir e gerye/ xande/ áváz zadan; garistan/ xandidan/ áváz xándan gereftan.//*

burst[2] n **1** (**a**) *tarekidan; tarkew; wekáftan; pokidan. tarekidan e yek golule/ tup.* (**b**) *tarak; tarakidegi; wekáf; páregi; jerxordegi. //tarekidegi ye lule ye áb.//.* **2** *jahew; jahewi; juwew. Harjá juri tarjome miwavad. //jahewi az ama** [a burst of energy]*; afzáyew nágaháni ye tajá** [a burst of speed]. *jahewi/ xarguwi kár kardan.//.* **3** *harjá juri tarjome miwavad. //juw ávardan* [a burst of anger]*; az kure dar-raftan; kasi rá vir e cizi gereftan* [enthusiasm]*; qo/ qau /qouqá ye e kaf zadan; hurrá; hobirovwábáw* [a burst of applause]. **4** *tirbárán e kutáh; kaft; ragbári kutáh az yek tirbár//*

burton n, **go for a burton** *(dar Engelestán- anáyin) gom wodan; nábud wodan; kowte wodan; halák wodan; málidan. Har já juri tarjome miwavad. //*It's pouring with rain, so I'm afraid our picnic's gone for a burton.: *Saxt bárán mibárad. Gománam pik-nik e/ tuwi ye má málide.//*

bury v (pt, pp **buried**) **1** (**a**) *xák kardan; zir e xák kardan; cál kardan; be xák sepordan, "V-agar kowte áyad, sepárad be xák -- Sezad gar nadárad az án bim o bák." (ZBP, L5998, SF); xiwtan forubordan, "V-agarna bar sar e án báláy [tappe ye xák] xiwtan forubaram va tan be marg daham..." (ZBP, L2373 AT); nekandan, nekánidan. (ZBP, C679, BF, MK); negándan (ZBP, C6772 FM); varnam nehádan/ kardan (kowtan va penháni cál kardan); negandan, "bist o sevvom e in Máh Qarmati dar Makke raft va besyári az Mosalmánán bekowt va cáh e Zamzam rá az kowte por kard tá begandidand va se hezár kowte pirámun e Ka'be afkande bud. Con Qarámate iwán rá hamánjá benegandand..." (ZBP, C6772 FM). //Nazdik e hamsaraw be xák seporde wod. Xayyám rá kojá be xák sepordeand/ negandeand?. Sálhá-st morde o zir e xák rafte!//.* (**b**) *(soxan dar parde) ...sar e... rá xordan. //Haftád o panj sál dárad/ sálaw ast o (tá konun) sar e se wouhar rá xorde.//.* **2** *xák kardan; cál kardan; varnam kardan; nekandan; nekánidan; negánidan; nehánidan; negande (ZBP, C6772 FM), //ganj e cál wode/ zir e xák penhán wode.* [buried treasure]*; Sag e má ostoxánhá rá/ ostoxánháyaw rá dar báq zir e xák penhán/ cál mikonad. Án sará/ xáne zir e se metr barf foruraft/ negande gawt/ cál wod. Hengámi ke áhun* [tunnel] *forurixt kángarán/ kánkanhá/ kárgarán e kán zende/ zende-zende zir e xák raftand/ cál wodand/ negandidand.//.* **3** *penhánidan; penhán kardan; nehoftan; puwándan; tappe-cál kardan. //Námeat zir e talli/ tudeyi káqaz cál/ tappe cál wod. Roxsáraw rá miyán e do daswtaw/ dastánaw penhán karde/ puwánde garist.//.* **4** *be xák sepordan; pák az yád bordan/ zodudan; pák farámuw kardan. //Aknun zamán e án ast ke/ zamán e án faráreside ke nászgárihávemán rá farámowte/ farámuw karde/ az yád zodude/ az yád borde dobáre dust gardim.//.* **5** **bury sth (in sth)** *forubordan dar; forukardan dar. //Wire/ án wir dandánháyaw rá dar gardan e kal [gáv/ yá jánevar e bozorg e nar] forubord. Dastánaw rá dar jibháyaw foruborde áheste ráh miraft/ mixarámid. Hengámi ke u dáwt ciz mixánd, saraw tu ye ketáb bud.//.* **6** **bury the hatchet** *dast az dowmani/ caxew bardáwtan.* **7** **bury oneself in sth** (**a**) *be jáyi dur-oftáde raftan; az mardom gorixtan. //Be rustáyi dur oftáde rafte tá ketábi/ námeyi benevisad.; Baráye nevewtan e ketáb xodaw rá gomogur karde. Baráye in ke ketábi benevisad az mardom gorixte be rustá rafte.//.* (**b**) *dar... foruraftan; żarf andiwidan be; saxt dargir e... gawtan/ wodan. //Wabhá saxt dar ketábháyaw forumiravad/ Wabhá saxt xodaw rá dar ketábháyaw cál mikonad.//*

bus n (pl **buses**; US also **busses**) *otobus; masráde* [<mas (EDPL L27.0065)] + [ráde* EDPL 3.1530. <rata (Avestan)]. //Piyáde beravim yá bá otobus/ masráde*?/ ránande ye otobus/ masráde*. istgáh e otobus/ masráde**

bus v (pres p **busing**; also esp US **bussing**, pt, pp **bused**, also esp US **bussed**). **1** **bus**; **bus it** *bá masráde*/ otobus raftan. //Bámdádhá/ sobhá* [mornings] *biwtar bá masráde sar e kár miravam.//.* **2** (**a**) *Bá masráde*/ otobus ferestádan/ bordan.* (**b**) *(dar Ámriká) Kudakán e sefidpust/ siyáhpust rá bá masráde** [bus] *be dabestánhá ye kuy e siyáhpustán/ sefidpustán bordan va ánán rá nágozir be ámizew e bá ham kardan.*

bus lane *ráh e otobus/ masráde*; ráh e otobusrou/ masráderou**

busboy n *pádo (dar sofrexáne)*

busby n *koláh e pusti ye qazzáqi*

bush n **1** (**a**) *bute; botte; xárbon, "Xárbon bar sar e xákaw berost..." (ZBP, L375, GS).* (**b**) *(cizi hamánand e) botte; yek koppe (mu, pawm va mánand e án). Botte/ bute ye gol e sorx. bottehá ye angur farangi* [gooseberrry bushes]. **2** **the bushes** *butezár; butezár e jangali; biyábán; sarzamin e dastnaxorde; powtekuh*

bush telegraph *parákandan e ágáhihá va ávázehá dahán be dahán; divár muw dárad, muw guw dárad!; yek kaláq, cel kaláq!*

bush-baby n *Gálágo* (Galago)*: guneyi az pestándárán e dárzi/ deraxtzi ye kucak ke wabgard bude bumi ye Áfriqá hastand. Inán guwhá va domi deráz dáwte páhá ye pasin e derázi dárand va be cáláki mijahand. Nám e dánewik e in jánevar* Galago *ast.*

bushed adj *(dar Ámriká; anáyin) saxt mánde/ xaste; bestuh; zert e kasi qamsur wodan.*

bushel n *garzin yá sabad (baráye dánehá va mivehá)*

bushiness n *porpowti; pawmáluyi*

Bushman n (pl **-men**) *Buwman yá biyábángard nám e mardomán e biyábánzi va biyábángard e bumi ye nimruz e xoráyánik e Áfriqá ast. Inán zendegi ye xod rá bá wekár dar biyábánhá ye butezár e án saramin migozaránand.*

bushy adj (**-ier, -iest**) **1** *butezár; bottezár.* **2** *porpowt; pawmálu. sebili porpowt/ pawmálu. abrován e porpowt*

busier, **busiest**, **busily** *bázgardid be* "busy"

busily adv *sargarm e. saxt sargarm e barnáme ye novini (budan/ wodan/ gawtan)*

business n **1** *piwe, "Bunasr goft har can in na piwe ye man ast...." (ZBP, L556 TBH); varz; barz; biyávár; piyávár; fiyávár, "Mehr e iwán, bovad fiyáváram -- Qamewán man be mehr bogsáram." (ZBP, C5839 FM, Onsori); kár; ardam (ZBP, C1063 FM). //Mikuwad nagozárad/ nahelad káraw/ piweaw/ piyáváraw bá zendegi ye xánevádegiyaw dargir wavad/ biyámizad.//.* **2** (**a**) *bázargáni, bázárgáni, soudá; dádosetad. //Bá dáláhá** [company] *ye borunmarzi candán dádosetadi nadárim. Soudágar e naft ast. (U) dar kár e bázargáni ye naft ast. Ketábforuwi báz karde. Ketábforuw wode. Be kár e soudágari ye ketáb pardáxte. Mixáhad yá pezewk wavad yá be soudágari/ bázargáni pardázad. rahsepári/ safar baráye kár e bázargáni/ soudágari./ náhári baráye anjám e kárhá ye bázargáni/ soudágari* [business lunch]. *maqz e bázargáni/ dád-o-setad* [business sense].//. (**b**) *xaridoforuw; dádosetad; bázargáni. //Piw az Krismas hamiwe bázár (e xarid o foruw) garm/ dáq ast.//.* **3** *maqáze; dokkán; bongáh. Áqá ye kár e xod budan/ maqáze ye/ bongáh e xod rá dáwtan. //Maqáze ye xárbárforuwi ye porforuwi dárad. Tázegi/ tázegihá xeili xorde bázargánán/ soudágarán e xordepá varwekast/ varwekaste wodeand.//.* **4** *kár; piwe; xiwkári* [duty; task]. *//(In) Kár e kalántari/ pásbánán/ wahrbáni ast ke (zendegi ye) mardom rá imen negah dárand.; Xiwkári ye kalántari/ pásbánán/ wahrbáni imen negahdáwtan e mardom ast. Be gardan e man ke peidá konam ki in kár rá karde/ ki pásoxgu ast. Zendegi ye daruni ye man/ Kári ke dar xáne ye xod mikonam torá ce?/ be to ce?//.* **5** *kár, ciz harjá juri tarjome miwavad. //Kár e bozorg e/ bonyádin e/ bonest e/ dastur e ruz e in newast barresi ye (darxást e) mozd e má-st. Agar kár e digari nist mitavánim newast rá páyán dahim.//.* **6** *(biwtar baráye riwxand va xárdári) kár; dard e sar; harjá juri tarjome miwavad. //kári wegeft/ ranjávar/ del-afgár. Kácálkewi, va já-be-já wodan ce dard e sar e/ gereftári ye bozorgi-st!. Pák delam az in kár beham xorde!. Dáqán wodan e/ zamin xordan e án havápeimá cizi/ ruydádi sahmgin bud. Dorost ast ke wanidam/ In ci-st ke wanidam kárat rá az dast dádi?//.* **7** *(dar namáyew- baráye honarpiwegán) bá adá darávardan goftehá ye xod rá káritar newán dádan/ áb-o-táb dádan.* **8** (idm) business as usual (catch phrase): *In niz bogzarad. Hamun áw o hamun káse. Áw e torw e xálat-e, boxori pát-e, naxori pát-e!* **the business end (of sth)** *sar e kársáz; sar e tiz; harjá juri tarjome miwavad. //Hargez tofang rá az saraw/ sar e bárikaw* [by the business end] *nagir.//.* **business is business** (catchphrase) *(pand) hesáb-hesáb, káká barádar.; dar mo'ámele/ dádosetad bá xiw bigáne báw.* **get down to business** *be kár e xiw pardáxtan; sar e xiw gereftan; "Borou harce mibáyadat piw gir -- Sar e má nadári, sar e xiw gir.); To niz sar e xiw gir! (GS). //Xiyábánhá ágande/ por ast az mardománi ke pey e kár e ruzáne ye xiw miravand.//.* **go out of business** *varwekast/ varwekaste wodan.* **have no business to do sth/ doing sth** *kasi rá ce budan (To rá ce ke...?; Be to ce ke...! va mánand e án). //To rá ce ke injá báwi/ Injá ce mikoni? Injá az án e/ mál e mardom* [private property] *ast.//.* **like nobody's business** *(anáyin) saxt; xeili tond, xub va mánand e án.* My head hurts like nobody's business.: *Saram saxt/ xeili bad dard mikonad.* **on business** *baráye kár; sar e kár. //Hafte ye áyande (dar wahr/ xáne) nistam báyad beravam sar e/ pey e kár.//*

business address *newáni ye (já ye) kár*

business card *ardambarg**

business hours *gáh e kár; zamán e kár*

businesslike adj *xub; kári; kárámad; rasá; xordád. //Goftoguhá bexubi anjám gereft/ piwraft.//*

businessman, businesswoman ns **1** *soudágar; bázargán; bázárgán, "V-azán pas be bázárgánán e Cin -- Conin goft k-aknun be Iránzamin." (ZBP, L4973, SF).* **2** *soudágar; bázári, "Be zir e mahán, jáy e bázáriyán -- biyárástand hamekáriyán." (ZBP, L4791 SF). //Mibáyast in ráde*/ máwin rá arzántar mixaridam ammá soudágar e/ bázargán e/ bázári ye xubi nistam.//*

business studies *(dánew e) hirbáni* [economy] *va bázárwenási*

busk v *(anáyin) xonyágari kardan; bá namáyew va naváxtan e musiqi mardom rá sargarm kardan.*

busker n *xonyágar*

busking n *xonyágari*

busman n, **a busman's holiday** *ruz e ádine ham be dabestán/ sar e kár raftan; //Xar e dáwgar ádine ham be kurepazxáne miravad.//*

bus-shelter n *sarpanáh e/ jáygáh e ráhiyán e masráde*/ otobus*

bus-stop n *istgáh e masráde*/ otobus.; newán e istgáh e masráde*/ otobus.*

bust[1] n **1** *tandis e nimtane; bardis; sindis*; estandis* [besanjid bá "behistan" (Pahlavi, "dárá ye sinehá ye con beh + dis)].* **2** (**a**) *pestán; sine; mame.* (**b**) *andáze ye gerdágerd e/ dour e sine (ye zanán). //Bánu, andáze ye gerd e/ gerdágerd e/ dour e sine ye womá cand ast/ ci-st?//*

bust[2] v (pt, pp **bust** or **busted**) **1** *wekastan; xord kardan; dáqán kardan; darb-o-dáqán kardan. //Durbin e peikarebardáriyam az dastam oftád zamin/ rá andáxtam zamin wekast/ dáqán/ darb-o-dáqán wod.//.* **2** **bust sth/ sb (for sth)** *(baráye pásbánán va pásdárán) be sará ye/ xáne ye kasi táxtan yá kasi rá bázdáwt kardan. //Manucehr rá baráye dáwtan e dáruhá ye xeradpuw* ([narcotics] *dastgir kardand/ gereftand/ bázdáwt kardan/ bázdáwtand.//.* **3** *kasi rá be páygáh e/ dareje ye páyintar forukewidan. //Con bi dasturi sar e kár nabude/ návadi* bude u rá be dareje ye sarjuxegi* [corporal] *forukewidand.//.* **4** **bust up** *(anáyin) (beviże baráye zanán o wouharán) setizidan va az ham jodá gawtan. //Pas az panj sál zanáwuyi az ham jodá gawtand/ báham behamzadand.//.* **bust sth up** *be páyán resándan; barham zadan. //Meybáregiyaw/ meyxáregiyaw zendegi ye zanáwuyiyewán rá behamrixt. Meybáregi ye u máye ye barhamxordan/ forupáwidan e zanáwuyiyewán gawt.//*

bust n *táxt/ tak/ bázdáwt be dast e pásbánán/ kalántari/ pásdárán.*

bust adj **1** *(anáyin) xaráb; az kár-oftáde.* My watch is bust.: *Pangánam* xaráb wode/ az kár oftáde.* **2** *varwekast; varwekaste.* **3** *varwekast/ varwekaste wodan/ gawtan*

bustard n *miwmorq be nám e dánewik* Otistarda*; zangulebál, be nám e dánewik e* Otistetrak*; hubare be nám e dánewik e* Chlamydotis undulata *az xáneváde ye* Otididae *ke dar Ásiyá va Ostráliyá miziyad.]*

buster n *(dar Ámriká- anáyin, beviże baráye xárdári) (be mardán gofte miwavad) mardeke; jo-alnaq. Mardeke, gomwo!*

bustle[1] v **1** *saxt dar jonb-o-juw budan; dar takápu budan; saxt be jonb-o-juw ávardan; saxt be takápu vádáwtan. saxt dar áwpazxáne dar jonbojuw/ takápu budan. //Baccehá rá ráh andáxte/ be jonbojuw/ takápu vádáwte ánán rá ráhi ye dabestán kard.//.* **2** **bustle (with sth)** *qouqá; por az...; ágande az…; hayáhu. xiyábánhá ye por jonb-o-juw/ por qouqá/ por hayáhu. //Náf e wahr/ miyán e wahr saxt por jonb-o-juw bud.//*

bustle n *jonb-o-juw; takápu ye por sarosedá; porhayáhu; qouqá.* The (hustle and) bustle of city life.: *(wetáb va) takápu ye (por sarosedá ye) zendegiye wahri*

bustle[2] *(dar gozawte be kár miraft) [qáb va tuyi baráye pof dádan e dáman e zanán], golále (ZBP, C1396 FM)*

bust-up n **1** *bezanbezan; setiz; setize; caxew; jang e saxt.* **2** *jodá wodan; jodáyi; behamzadan (beviże baráye zanán o wouharán)*

busty adj *mawk-pestán; pestán -gonde; pestán-mawki*

busy adj (**-ier; -iest**) **1** **busy(at/ with sth); busy (doing sth)** *sargarm e kári budan; gereftár budan; kár dáwtan; dáwtan + kári kardan; xod rá bar kár kardan. "Kárvánsaráhá ye Newábur hame gowáde ast va wahr bi máleki monáze', tá gáván e Tus e xiwtan rá bar kár konand va bár konand o bázgardand..." (ZBP, L592, TBH); piw gereftan, "Boro harce mibáyadat piwgir -- Sar e má nadári sar e xiw gir." (ZBP, L3831 GS); dar kári budan, "Yek wab u rá guw dáram tá kojá miravad va dar ce kár ast." (ZBP, L2458 AT), "Abr o bád o mah o xorwid o falak darkár-and -- tá to náni..." (ZBP, L3578 GS); dar... garm wodan, "Con weyx dar soxan garm wod..." (ZBP, L2517 AT); dar band e... budan, "Xáje dar band e naqw e eiván ast." (ZBP, L385 GS); dast e kasi band budan. //Pezewkán peivaste dastewán band ast. Pezewkán mardomi porkár-and. Pezewkán garm e kár-and. Agar xeili gereftár nisiti/ agar dastat band nist miwavad/ mitavánam yek cizi behet beguyam/ mitavánam kami bá to soxan beguyam/ andaki bá to vájam?. Sargarm e nevewtan e/ anjám dádan e/ kár e dabestáni/ dabirestáni* [homework] *ye xiw ast. Xáhew mikonam boro/ dast az saram bardár, mibini ke gereftár-am/ kár dáram/ dastam band ast. Dárad náme minevisad. Sargarm e náme nevewtan ast.//.* **2** *woluq; porkár; por jonbojuw. ruzi porkár; zendegi ye porkár/ porjonbojuw; zamáni az sál ke woluq ast, yá ádam báyad saxt kár konad. //Mumbáy yeki az por jonbojuwtarin/ woluqtarin istgáhhá ye Hendustán ast. Maqázehá (hengám e) Krismas xeili woluq-and.//.* **3** (**b**) *dar kár budan. //Vákubar*/ telefon dar kár ast. Bá vákubar*/ telefon dárand gab mizanand va án rá aknun nemitaván be kár bord. Dastgáh e pácingar** [photocopy] *sarásar e bámdád dar kár bude/ dáwte kár mikarde.//.* **4** *(baráye peikare yá negár) por; woluq. //Naqw e in káqaz e divári baráye xábxáne/ otáq e xáb xeili por/ woluq ast.//.* **5** **(as) busy as a bee** *saxt sargarm e kár budan; dar kár budan, "Abr o bád o mah o xorwid o falak darkárand..." (ZBP, L3578, GS); por kár va wád budan; mánand e ferfere budan/ kár kardan. //Baccehá dárand mánand e ferfere kár mikonand va be mádarewán dar báq komak mikonand.//*

get busy *be kári pardáxtan, piw gereftan, "Boro har ce mibáyadat piw gir -- Sar e má nadári sar e xiw gir." (ZBP, L3831 GS); dar... garm wodan, "Con Weyx dar soxan germ wod..." (ZBP, L2517 AT); dast bekár*

wodan. //Hameaw yek tasu [hour] *gáh dárim, behtar ast dast bekár wavim. Má rá yek tasu yáre ast, behtar ast be kár pardázim.//*

busy v (pt, pp **busied**) **busy oneself (with sth)**; **busy oneself (in/ with) doing sth** *sar e xod rá bá... garm kardan; xod rá bar kár kardan, "Kárvánsaráhá ye Newábur hame gowáde ast o wahr bi máleki monáze', tá gáván e Tus e xiwtan rá bar kár konand va bár konand va bázgardand." (ZBP, L592 TBH); piw gereftan (baráye nemune be bálátar bázgardid.). sargarm e cizi wodan; be kári pardáxtan; dar band e... budan. sargarm e kár dar báq wodan/ xod rá dar báq sargarm kardan; be kár e xáne pardáxtan. //Be poxtan e wám pardáxt. Sargarm e poxtan e wám wod/ gawt.//*

busybody n *noxod e haráw; fozulbáwi. //Noxod e har áwi hast. Fozulbáwi-st!; Tu kár e hame angulak mikonad.!//*

but[1] adv **1** (esp dated or fml) only. *(beviźe kohan yá be áyin) tanhá; magar, "Bámdádán ke azm e safar mosammam wod magar kasi az kárvániyán gofte budaw..." (ZBP, L3075 NKZZF); nak, "Nak womá goruhi-yid setamkárán" (ZBP, C6766, FM, TTT); beh, "Ardován wegeft nomud va goft "engár ke asubár e dogáne rá dánim, beh, án bare/ barre (qorm) ce sezad budan? (ZBP, L7832, ZVY); Agar...; Káw...!.* He's but a boy!: *Magar/ Nak/ Beh/ Agar pesaraki/ pesar-bacceyi biw nist!. //Káw/ agar midánestam bimár ast, bigomán be didáraw miraftam. Gomán nemikonam piruz gardim. magar kuwim. Bá in hame mitavánim bekuwim.//.* **2** **one cannot/ could not but...** *(beáyin) bá inhame... na; kasi rá cáreyi nabudan magar/ joz...; kasi rá goziri nabudan joz/ magar...; //Kár e saboksaráneyi bud* [rash thing], *bá inhame nemitaván deliri ye u rá nasotud. Cáreyi/ goziri nadáwtam joz in ke xastu wavam ke u be rást/ be awá/ be haq va man dar laqzew/ gomráhi budam.//*

but[2] conj *(peivand-váźe) ammá; magar, "Bámdádán ke azm e safar mosammam wod, magar kasi az kárvániyán gofte budaw..." (ZBP, L3075 NKZZF).* **1** *bevárune; hamáná; ["magar", "beh", va "nak" be in maini kohne gawte-and va gáh tarjome nemiwavad]. //To pirhan e qalati rá xaridi, qermeze nabud ke man mixástam, ábiye rá mixástam. Biźan be mehmáni raft hamáná/ ammá/ [nak/ magar/ beh] barádaraw naraft. Xodaw musiqi dust nadárad, ammá/ hamáná [nak/ magar/ beh] zanaw dust dárad.//.* **2** (**a**) *bá inhame; ammá. //Bá in ke zánuyaw saxt borid (ammá/ hamáná) nagarist. Bá in ke xeili kár dáram (ammá/ hamáná) xeili delam mixáhad emwab be namáyew beravam. Bá inke in sofrexáne* [restaurant] *arzán ast, (ammá/ hamáná) xorákaw xeili xub ast. Bá inke saxtkuw ast, (ammá/ hamáná) xeili zerang/ huwmand nist.//.* (**b**) *bá inke; ammá; hamáná. //Pas az ráhpeimáyi ye deráz mánde/ xaste hamáná/ ammá wád bud. Bá inke pas az ráhpeimáyi ye deráz mánde/ xaste bud, hamáná/ ammá wád bud.//.* **3** *(kohan yá beáyin) (biwtar pas az rixt e "ma-," bekár miravad): na + kárváźe... ke/ va. //Nemiwavam az kenár e xáne ye kohanemán/ kohanam bogzaram va yád e sálhá ye xowi rá ke ánjá gozarándam nakonam. Hic kas nemitavánad candán sangdel báwad ke hic delaw nasuzad.//.* **4** *(baráye newándádan e náhamdástáni, násázgári yá wegeft) harjá juri tarjome miwavad. //"Dah dolár behet midaham dorostew koni/ Dah dolár baráye vawkard** [repair] *e ásib be womá midaham.", "Xob. dah dolár be kojá miresad?!). "Dáram zan migirm/ wouhar mikonam/ zanáwuyi mikonam.", "Na bábá, Ce xub!"//.* **5** *(baráye fewár ávardan ru ye váźe yi viźe) har já juri tarjome miwavad. //Agar sang ham az ásemán bebárad az bávaram barnemigardam. Hic ciz nemitavánad ráy e ma rá begardánad.//.* **6** **but me no buts** *Bá man sar-o-kalle nazan. Baráye man baháne nayávar!*

but that... (**a**) *(kohan yá be-áyin) agar... na...; vagarna...; //Agar ma rá dar áb nadide budi xafe wode budam/ xenik** miwodam*/ mixenikidam*. Xub wod ma rá dar áb didi vagarna xafe wode budam/ xenik* miwodam/ mixenikidam*. Pul nadáwt vagarna bá má/ hamráh e má miámad. Nemiguyam ke/ vádang nemikonam* [deny] *ke/ wakki nadáram ke/ zir e porsew nemibaram ke joz rást cizi nemiguyi.//.* (**b**) *joz in ke...; harjá juri tarjome miwavad. //Kasi ce midánad ánce ke miguyad rást ast yá doruq?/ Ki midánad ánce ke miguyad rást ast/ nist? Ávandi* [proof] *dar dast nadárim ke doruq fmiguyad.//*

but then *az su ye digar; fozun bar in. //Xub Faránse soxan miguyad, ammá/ hamáná/ az su ye digar báyad dánest ke se sál dar Páris bude/ ziste.//*

not only... but also *na tanhá... hamáná...; //Na tanhá gostáx ast xodpasand niz hast.//*

but[3] prep **1** *(Pas az váźehá ye "ma*" con* **nobody, none, nowhere, etc** *va porsew-váźehá con* **who, where, etc**, *va niz pas az* **all, every one, anyone, etc**, *bekár miravad) bejoz; savá ye; jodá az...; niz dar Pársi Harjá juri tarjome miwavad. //In porsemán hic ásán nist. Hic kas joz to nemitavánad candán xodpasand báwad. Az in barnáme/ naqwe cizi joz gereftári padid naxáhad ámad.//.* **2** *bejoz, joz, bedune, savá ye...; az... gozawte; agar baráye... na...; //Agar baráye bárán nabud estár** [holiday] *e xubi midáwtim. Az bárán gozawte estáremán* xub bud. Agar (baráye) kamarband e imeni nabud, emruz (man) zende nemibudam.//*

but[4] *(pas az váźehá ye ma*/* negative*) (kohan; yá be áyin) hic; harjá juri tarjome miwavad. //Hickas nist ke delaw baráye kudakán e gorosne nasuzad. Hickas miyán e má nist ke naxáhad be to komak konad.//*

butane n *(gáz e) bután*

butch adj (infml) **1** *(anáyin) (beviźe baráye xárdári ye zanán va doxtarán) naruk.* **2** *(biwtar baráye pasandidegi) (beviźe baráye mardán) toxmdár; jegardár; pordel; jegarávar*

butcher n **1** *kowtárgar; guwtforuw. az guwforuwi guw xaridan.* **2** *(baráye xárdári) ádamkow; kowtárgar. ádamkowi bixerad; kowtárgar e nábexrad e bigonáhán.*

butcher v **1** *kowtan; kowtár kardan (baráye guwt e xoráki).* **2** *(xárdári) kowtár kardan; xunrizi kardan. //Wurewiyán zanán va kudakán rá kowtár kardand. Wurewiyán xun e zanán va kudakán rá rixtand.//.* **3** *(pendárin) tabáh kardan; xaráb kardan; ridemán kardan; be... ter zadan. //Hicyek az bázikonán bázi (kardan) nemidánand. ánán namáyewnáme rá tabáh kardeand./ be namáyew ter zadand.//*

butchery n **1** *guwtforuwi; (piwe ye) kowtárgari.* **2** *kowtár; xunrizi*

butler n *sarde; ábdárbáwi; sarábdár*

butt[1] n **1** *xom e/ xomr ye/ xonb e mey yá fugán/ ábejou.* **2** *xomre ye bozorg (baráye gerdávari ye áb e bárán az bám)*

butt[2] n **1** *qondáq; páwne; kune (ye tofang yá abzár). qondáq e tofang.* **2** *tahe sigár. zirsigáriyi por az tahe sigár.* **3** *(anáyin beviźe dar Ámriká) kun; tah; áqdáyi/ áqádáyi. //Áqdáyit-o/ kunet-o/ kunat rá bejonbán o kami kár kon/ kári bekon!//*

butt[3] n **1** (**a**) *tappe/ tappece ye powt e ámáj dar meydán e tirandázi.* (**b**) **the butts** [pl] *meydán e tirandázi.* **2** *xers; máye ye xande; bázice ye dast e mardom. máye ye xande ye hamegán budan; bázice ye dast e hamegán budan; xers; "xers o be raqs ávordan*[d]*- domewo be dast ávordan*[d]*"*

butt[4] v **1** *bá kalle zadan/ hol dádan; wáx zadan. bá kalle tu ye wekam e kasi zadan/ raftan; be wekam e kasi wáx zadan.* **2** *Kalle ye xod rá be jáyi zadan/ kuftan. //Dáwt (ke) boland miwod/ dáwt barmixást ke kalleaw rá be raf zad/ kubid.//.* **3** **butt in (on sb/ sth)** *(anáyin) tu ye... davidan; ...rá boridan. //Hengámi ke dáram soxan miguyam (dast-o-pá nawoste) tuy e soxanam nado!. (Áyá) miwavd miyán e soxan e womá/ goftogu ye womá (davide) cizi beguyam?; (Áyá) miwavad goftogu ye womá rá boride cizi beguyam?//*

butter n **1** *kare. //Báz ham nán va kare mixáhi?. Baráye piyázdáq rouqan bezanam yá kare?//.* **2** *(dar váźehá ye serewte) rouqan e...; kare ye...;* peanut butter: *kare ye/ rouqan e peste ye wámi.* **3** **look as if/ as though) butter would not melt in one's mouth**: *"Boz e baste ye Mollá Nasreddin", "Boz e baste ye Mollá Nasreddin ast.", "Boz e baste ye Mollá Nasreddin budan".*

butter v **1** *kare málidan ru ye nán. //nán e dáq e kareyi. havij e (poxte ye) kareyi.//.* **2** **butter sb up** *carb-zabáni kardan; cáplusi kardan; xáye ye kasi rá dastmál e abriwomi málidan. //Dideam ke baráye áqá/ sálár cáplusi/ carbzabáni/ xáyemáli mikardi.//*

butter-bean n *báqáli; báqelá (ye xowk); (be nám e dánewik e* Phaseolus limensis *niz be nám e* Sieva bean *xánde miwavad.)*

buttercup *álále (giyáhán e gunáguni az gune ye* Ranunculus *az xáneváde ye Áláleyiyán*

butter-fingers n *(ádam e) dast-o-pá colofti; xále xamire*

butterfly n **1** *parváne; wáparak.* **2** *kasi ke kunaw yekjá band nemiwavad.; kasi ke con kaláq harjá yek qárri mizane. kasi ke har dam be yek kár mipardázad yá kunaw yekjá band nemiwavad.* **3** **butterfly stroke** *wená ye parváne. wená ye parváne kardan.* **4** *(piw az anjám e kári) saxt wuride/ negarán budan; delwure dáwtan; delhore dáwtan; ásime budan; talváse kardan*

butterfly stroke *wená ye parváne. wená ye parváne kardan.*

buttermilk n *duq; duqáb*

butterscotch n *(guneyi) ábnabát e kareyi (ye seft)*

buttery adj *kareyi; karedár; dárá ye kare; puwide az kare; karemál*

buttock n *(beviźe be rixt e candgáni bekár miravad) kun; kafal; kapal; powtgáh; álar; álast; alast; soreyn; sorun; wanj; lombar; morz; oste; pálán; powt; qenj/ qanj; tah; jofte; dom; donb; áqdáyi [= áqá dáyi]. kapal/ kafal/ lombar e rást/ cap. //dar e kuni (zadan)//*

button n **1** *tokme; dogme; dokme [in se váźe sepanji az Torki ast, <"dokumák" = duxtan] bandame; bandime; bandine; gu; guy; guyak; anguźane. //dogme ye/ bandime ye pálto, nimtane, pirhan, walvár. oftádan e dogme. yek dogme ye nou duxtan. dogme (há ye xod rá) andáxtan/ bastan; dogme kardan.//.* **2** *dogme, "Be dowvári boland wodam dogme ye ceráq rá picándam, rouwan wod." (Sádeq e Hedáyat); "Do*

dogme ye pestán e zan har qadr qodde dárad be womáre ye ánhá bacce peidá mikonad." (Sádeq e Hedáyat); wasti. //Baráye rouwan kardan e rádiyo kodám dogme rá báyad fewár daham/ befeworam?//
on the button *(Ámrikáyi- anáyin) dorost; bejá. //Dorost gereftiw!//*

button v **1** (**a**) **button sth (up)** *dogme ye... rá andáxtan/ bastan; dogme kardan. Dogme ye pálto, nimtane, pirhan e xod rá andáxtan.* (**b**) **button (up)** *dogme wodan; dogme dáwtan. //In pirhan az powt dogme miwavad.//.* **2** **button (up) one's lip** *(zabán e kuce- Ámrikáyi) xafe wodan; xafexun gereftan; dahán e xod rá bastan.* **3** **button sth up** *(be xubi) be anjám resándan/ páyán gereftan/ anjám yáftan. //Sar o tah e in dádosetad báyad tá fardá hamáyad. In dádosetad báyad tá fardá be anjám resad/ anjám yábad.//*
buttoned up *kamsoxan; kamru. //Hargez kasi tá in andáze kamsoxan/ kamru nadideam. Engár dahanaw rá káhgel gerefteand.//*

button-down n *Yaxe ye/ yaqe ye sawáwodani/ jodáwodani.*

buttonhole n **1** *jádogme; wiráze; máddegi; angol; angole, "Ei lo'bat e mowkin kolah - bogwáy guy az angole." (ZBP, C3692 FM, Sanáyi).* **2** *gol e yaxe/ yaqe. //xer e/ garibán e/ yaxe ye kasi rá casbidan/ gereftan va u rá vádár kardan be guw dádan e/ niyuwidan e soxan e xod kardan.//*

buttonhook n *qolláb/ cangak baráye já kardan e/ já-andázi ye dogme*

buttonmushroom n *qárc e noqli*

buttress n **1** *hube; fáne (ZBP, C689 FM); pádiz; páriz (ZBP, C2818 FM); nabárew (ZBP, C7364 FM); iskat* [<Gilaki].* **2** *powtibán; sotun. kewvari sotude be sotun e mardomsálári; kewvari ke sotude be sotun e mardom-sálári-st. //U dar kumal*/ báhamád* [party] *sotuni ostovár jelo ye/ jelogir e bonyádgaráyi bud.//*

buttress v **buttress sth (up)** *negahdáwtan; nirumand kardan; powtibáni kardan; hube/ pádir/ pázir/ fáne/ iskat* zadan; powtváne dádan. //(pendárin) baráye nirumand kardan e/ negahdári ye sátvun** [industry] *warvin** [government] *báyad biwtar hazine konad. Baráye powtváne dádan be gováźe ye/ peiqáre* [argument] *ye xod niyáz be ávandhá* [facts] *ye biwtari dári.//*

buxom adj *(beviźe baráye zanán be wuxi va pasandide) topol; topoli; xow bar o ru; mamegonde*

buy v (pt, pp **bought**) **1** **buy sth (for sb)** *xaridan; bázxardian, "Pedaram xerqehá be da'vati bázxarid." (ZBP, L2364 AT), "To án nisti ke pedar e man to rá az Farang bázxarid?" (ZBP, L3729 DS); xarid. //(Aknun) bahá ye saráyhá páyin ast/ ámade va (aknun) zamán e xubi baráye xarid ast. Án pálto/ kot/ nimtane rá az kojá xaridi?. In pangán** [watch] *rá az dusti be dah dolár xaridam. Máwinat/ ráde*at rá nou xaridi yá dast e dovvom?. Báyad baráye xodam yek pirhan e nou bexaram. Dárad baráye dustaw/ dust e pesaraw yek piwkewi mixarad.//.* **2** *xaridan. Harjá juri tarjome miwavad.: //Bá rixtan e pul behtarin farhixti ke mitavánest be farzandánaw dád. Xowbaxti rá bá pul nemitaván (báz)xarid. Arzew e yek Tumán emruze xeili kamtar az pársál ast. Arzew e/ taván e xarid e yek Tumán emruze az pársál xeili kamtar ast.//.* **3** *bá az xodgozawtegi cizi rá xaridan/ be dast ávardan/ bedast ámadan. //Námvari/ bolandávázegi rá be bahá ye (gazáf e) tandorosti va xowbaxti(yaw) xarid/ be dast ávard. In piruzi be bahá ye gazáfi be dast ámad/ xaride wod.//.* **4** *(anáyin) paziroftan; bávar dáwtan; xaridan. //In baháne rá hickas nemipazirad/ nemixarad. In baháne ye "Nane kunam wale" ast, kasi án rá nemipazirad.//.* **5** *páre dádan* [bribe] *be kasi; kasi rá (bá pul) xaridan. //U rá nemitaván xarid.//.* **6** **buy a pig in a poke** *nadid/ cewmbaste xaridan.* **buy time** *zamán xaridan; in dast án dast kardan; in pá án pá kardan; derangándan. //Rahbarán e raste(há ye kárgari) mikuwand bá kew dádan e goftoghuhá /in dast án dast konan/ zamán bexarand.//.* **7** **buy sth in** (**a**) *xaridan va anbár kardan. //zoqálsang xaridan va baráye zemestán anbár kardan.//.* (**b**) *(dar haráji) bázxaridan.* **buy sb off** *kasi rá xaridan. //Agar az piwmári*/ piwmárdan* dast barnadárad* [drop charges] *báyad bexarimaw.//.* **buy sb out** *bahr* [share] *e kasi rá bázxaridan. //Bahr e hame ye hanbázán e xod rá xarid va aknun betanháyi xodávand e dálá* ast.//.* **buy sb over** *be kasi páre dádan; kasi rá xaridan.* **buy sth up** *hame rá xaridan; tá ánjá ke miwavad az yek cizi xaridan. //Yek soudágar e/ bázargán e Niyu Yorki hame ye dálá* rá xarid.//*

buy n *xarid; xaridan. (yek xarid e) arzán, xub, arzewmand. //Xubtarin/ arzántarin/ behtarin cizháyi ke in hafte mitaván xarid havij va kalam ast, con ham faráván ast ham arzán.//*

buyer n **1** *xaridár. //Baráye xáneat/ saráyat xaridár yáfti?//.* **2** *kárpardáz; xardigar; //kasi ke baráye maqáze ye bozorgi xarid mikonad.//*
buyer's market *hengám e faráváni va arzáni ye kálá dar bázár*

buzz v **1** (**a**) *vez-vez kardan. //magashá ye angabin, magashá va monghá/ zanburhá gerd e káse ye ricár/ morabbá vezvez mikardand.//.* (**b**) *(baráye guw) vezvez kardan. //Guwháyam vezvez oftád/ vezvez kardan gereft/ vezvezidan gereft.//.* **2** **buzz (with sth)** *hamhame wodan; pecpec kardan; áváze ye... oftádan.*

*//Hengámi ke pasmár** [defendant] *rá bedarun ávardand tálár e dádgáh hamhame wod/ be pecepec oftád.; Hengámi ke pasmár* rá bedarun ávardand áváze dar tálár e dádgáh oftád. Az (ágáhi ye) didár e Wahrbánu wur-o-wádi dar rustá oftád. Saxt áváze/ cou dar miyán e kármandán e daftar oftáde.//.* **3** *(áváz e/ sedá ye) zang; zang zadan va kasi rá faráxándan. //Pezewk zang zade bimár e digar rá xást tu biyáyad/ faráxánd.//.* **4** *(anáyin) zang zadan be kasi; be kasi telefonidan. //Sar e kár be to/ behet zang mizanam.//.* **5** *az bix e guw e kasi parváz kardan/ gozawtan; xeili páyin parváz kardan va bim dádan/ tarsándan. //Do havápeimá ye jangi az bix e guw e kárváni/ sotuni ke be karáne ye daryá nazdik miwod gozawt.//.* **6 buzz about/ around sth** *saxt (sar)garm e... budan; garm e kári budan. //Saxt dar áwpazxáne garm e kár bud va baráye mehmáni ciz/ xorák mipoxt.//*

buzz off *(anáyin-dar Engelestán) (beviże be rixt er farmáyew) raftan; gom wodan. //Boro/ gomwo, dast az saram bardár!//*

buzz n **1** *vezvez (e magas, mong va mánand e án). vezvez e dorowt/ xawmágin e yek magas e angabin/ mong = zanbur.* **2** (**a**) *hamhame. hamhame dar otáqi woluq.* (**b**) *áváze; cou. //Áváze daroftáde/ cou oftáde ke sálár/ áqá az kár kenáre gerefte/ kenáregiri karde.//.* **3** *(áváz e/ ává ye) zang.* **4** *(anáyin, beviże dar Ámriká) wádi; wur. //Parváz berásti ma rá be wur miyávarad.* [Flying gives me a real buzz.]//. **5 give sb a buzz** *(anáyin) be kasi zang zadan/ telefonidan*

buzzard n **1** *(be viże dar Engelestán) sárgappe be nám e dánewik* Buteo *(ZBP, C5673 PI).* **2** *parandegán e bozorg e wekári az dast e/ goruh e Karkas, Haliw, Homáy*

buzzer n *zang (e barqi)*

buzz-word n *verd e zabán*

by[1] (adv, particle) **1** near: *án dour-o-barhá; nazdik e. //Hengámi ke hickas án dour-o-barhá nabud pul rá kewraft. Hamin nazdikihá/ dour-o-barhá miziyad/ zendegi mikonad.//.* **2** past: *az kenár e... gozawtan; harjá juri tarjome miwavad. //az kenár e... rándan/ raftan/ gozawtan/ ráh raftan. Bi ánke cizi beguyad/ be man beguyad wetábán az kenáram gozawt. Bebaxwid (womá sar e ráh-id) nemitavánam az injá bogzaram. Zamán con bád/ xeili tond/ con barq migozarad.//.* **3** aside; in reserve. *kenár gozáwtan; pas-oft kardan; cizi rá (baráye ruz e mabádá) kenár gozáwtan. //Hamiwe yek wiwe mey/ nabid kenár migozáram* [keep by] *tá agar dustán sarzade faráresand cizi dáwte báwam.//.* **4 by and by** *(kohne wode) bezudi. //Bezudi miyáyand/ xáhand ámad/ miresand.//*

by[2] prep **1** *nazdik e; kenár e; pahlu ye; dam e; var e; bar e. //saráyi/ xáneyi nazdik e kelisá, rudxáne, ráh-áhan. Vákubar*/ telefon dam e/ kenár e panjere ast. Biyá bar e/ pahlu ye/ kenár e/ nazd e man benewin. Yek ruz rá kenár e daryá gozarándim.//.* **2** *(baráye newán dádan e ráh) az; dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. //Az dar e powt/ powti tu ámad. Az/ az ráh e Tehrán va Gacsar be Cálus raftim. Az kure ráhhá/ az ráhhá ye rustáyi* [country roads] *ámadim na (az) wáhráh.//.* **3** *az kenár e...; //Bedun e in ke cizi beguyad az kenáram gozawt. Har ruz bámdád ke sar e kár miravam az kenár e kelisá migozaram.//.* **4** *tá; na dirtar az...; piw as...; //(Áyá) Mitaváni in kár rá tá tasu* [o'clock!!] *ye panj/ fardá/ dowanbe ye áyande be páyán beresáni?. Hafte ye áyande ingáh/ hamin ruz dar Niyu York hastim/ xáhim bud. Tá konun báyad reside báwad. Tá zamáni ke in náme be dast e womá beresad man az kewvar rafteam/ rafte xáham bud.//.* **5** *(biwtar e bárehá bedun e* <u>the</u>*) (baráye fewár ávardan bar ru ye nahew* [circumstance/ condition] *e anjám e kári) dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. //ruz/ be ruz ráh sepordan/ raftan/ safar kardan; wab/ wabáne ráh sepordan/ raftan. Ruz(há) xábide, wab(há) kár mikonad. In cewmandáz rá behtar az hame dar rouwanáyi ye ruz/ nur e ruz/ mahtáb mitaván did. Dar nur e/ rouwanáyi ye sáxtegi (ciz) xándan baráye cew bad ast.//.* **6** (**a**) *(biwtar pas az kárváże be rixt e náwenáxte) nevewte ye...; be dast e...; bar án, "va peiqámbarán az in jahán do ciz dust dáwtand yeki asb va digar soleyh az bahr e án ke tá dowmanán e xodá ye ta'álá rá bar án halák konand." (ZBP, L1913, TB); be miyánji ye... "...balke hast noxost mar jouhar rá hast va be miyánji ye jouhar mar kamiyat va keyfiyat va ezáfat rá va be miyánji ye iwán mar án báqi rá va hasti, siyáhi va sepidi." (ZBP, L1534 DA). //namáyewnámeyi nevewte ye/ az/ be miyánji ye Ferdousi. (sáxtemán e) kelisáyi ke naqweaw be dast e Yuhanná kewide wode. Naqwe ye kelisáyi az/ be miyánji ye Yuhanná. Be dast e/ Be miyánji ye pásbánán gereftár gawt/ bázdáwt wod. Be dast e/ be miyánji ye harásgari** [terrorist] *bá tirbár kowte/ zade wod. zir e otobus/ masráde* raftan. zirgerefte wode bá otobus/ masráde*. bá abranjak/ ázaraxw/ zaraxw zade wodan.//.* (**b**) *bá; be komak e; bar án; be miyánji ye (baráye nemune be bálátar bázgardid); niz har já juri tarjome miwavad. //Otáqe/ xánehe/ In otáq/ xáne/ bá gáz/ naft garm miwavad. Miwavad cek bedaham/ bá cek bepardázam?. Behet/ be to (náme) minevisam/ zang mizanam. Bá náme/ vákubar*/ telefon behet/ be to ágáhi midaham. Az ráh e/ be miyánji ye* [by] *nevisandegi zendegi mikonad. Bá nevisandegi miziyad. Hazine ye zendegiyaw rá bá/ az ráh e/ be miyánji*

ye nevisandegi darmiyávarad. Bá fewordan e in dogme/ wasti [button] *rádiyo rá rouwan mikoni/ mitaváni rouwan koni. Bá saxtkuwi* [by working hard] *zud be páye ye bálátar resid.//.* **7** *bá; baxtaki; az. //baxtaki* [by chance] *be kasi barxordan/ kasi rá didan. cizi rá bá ciredasti, áhang e ostovár* [by skill, determination] *be dast ávardan. be laqzew/ baxtaki qalatandáz* [by mistake/ accident] *kári kardan. Dádpezewk var dád* [coroner's verdict] *ke marg "az baxt e bad"* [by misadventure] *roxdáde.//.* **8** *bá. //Bogzár/ bogzárid az injá biyáqázam/ áqáz konam ke* [Let me begin by saying…]. *Bá kenáregiri ye* [by resigning] *xod az kár dálá** [company] *rá takán dád.//.* **9** *bá; (baráye newán dádan e ráh e tarábari) bá. //bá qáyeq/ otobus/ masráde*/ havápeimá rahsepár gawtan/ raftan. parváz kardan/ az ráh e havá/ havyi raftan; zamini raftan; daryáyi/ az ráh e daryá raftan/ rahsepár gawtan.//.* **10** *az...; "Pirezani rá setami dargereft -- Dast zad o dáman e Sanjar gereft." (Nezámi).// dast e kasi rá gereftan. mu ye/ gardan e/ yaqe ye/ yaxe ye* [collar, lapel] *kasi rá gereftan/ casbidan; dar muy e/ gardan e/ garibán e kasi darávixtan. pas e gardan e kasi rá gereftan/ casbidan* [grab sb by the scruff of the neck].//. **11** (**by the**) unit: *bá **the**) ...-áne; ...-gi;...-i, dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. //Máwini/ ráde*yi rá ruzáne/ haftegi/ máháne máhiyáne keráye kardan. toxm e morq/ xáye rá dojini foruxtan; párce rá metri foruxtan; zoqál-sang rá toni/ xarvári foruxtan. dastmozd e kasi rá ruzáne/ tasuyi/ sá'ati pardáxtan. Tábestán/ tábestánhá hezár-hezár bastani miforuwim.//.* **12** *...be...; ...-a-…; harjá juri tarjome miwavad. //kamábiw; durádur; ruzberuz, kamkam. rize-rize behtar wodan. baccehá dobedo tu ámadand.//.* **13** (**a**) *(baráye newán dádan e andázehá ye yek cárguw yá kive*/* [cube]*). //Án xáne/ otáq/ otáqe/ xánehe 4/5 dar 6 metr ast.//.* (**b**) *(dar baswomári* [multiplication]*; //6 dar 2 miwavad 12.; 6 baxw bar/ be 2 miwavad 3.//.* **14** to the extent of (sth): *az; besyár; be; dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. //Golule/ fewange az 5 sántimetriyaw/ se angowtiyaw gozawt. Án qáli/ qáliye (xeili/ be andáze ye) 90 sántimetr kutáh ast.* It would be better by far (ie much better) to...: *besyár behtar miwavad ke/ behtar ast ke...; besyár behtar xáhad bud agar/ agar ke.//.* **15** *az ru ye; be; bá; dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. //Az ruy e/ be/ bá pangán* e/ sá'at e man tasu* [o'clock] *ye 2 ast. Dávari az ru ye namá/ roxsár gomráhkonande tavánad bud. Az (ruy e) roxsáraw daryáftam ke cizi harásangiz ruydáde.//.* **16** *az ru ye; bá; dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. //Báziyi rá az ruy/ bar áyinaw bázi kardan. bá/ be dasturi ye kasi.//.* **17** *harjá juri tarjome miwavad. //Álmánitabár/ Álmánizáde* [by birth] *budan; dádyárpiwe budan/ piwe ye dádyári dáwtan* [solicitor by profession]*; dorudgar-piwe budan* [a joiner by trade]. *xiwkári ye xod/ xiw rá dar barábar e kasi anjám dádan* [do one's duty by sb]*; kári ke dar barábar e kasi be gardan dáwtan anjám dádan.//.* **18** *(dar sougandhá) be... sougand. //*By God!/ *BeXodá!/ Be Xodá sougand!. Be xodá ye tavánâ/ bozorg sougand...; be xodá ye harvesftavánâ* [I swear by Almighty God...]*; sougand....; sougand be gerámitarin cizam/ kasam ke…* [I swear by all that I hold dear..., etc].//. **19** **have/ keep sth by one** *cizi rá dam e dast e/ vardast e (xod) negahdáwtan/ dáwtan. //Hengámi ke ruy e jadval (e/ cistán e váźegán e hambor/* crossword puzzle*) kár mikonam yek farhang dam e dastam/ vardastam migozáram.//*

by; **bye-** pref **1** *(piwvand bá nám-váźehá va kárváźehá) kamarjtar; xal* (<xal, guyew e Gilaki); karán va karánji, "Miyán e soxonhá miyánji bavid -- Naxáhand cizi karánji bavid." (ZBP, L5985 SF). xalbár* (xal + bár); karán-bár*; farávarde ye karánji* [by-product]. *xaldád* (xal + dád); karándád*; dád e karánji* [by-law]. **2** *nazdik; nazd; dam; var; piw; harjá juri tarjome miwavad. ////*bystander:*karánji.* bypass: *miyánbor; karánpant* [karán + panthá (Avestáyi) = ráh]*

bye[1] n **1** (in cricket) run scored from a ball that passes the batsman without being hit by him.: *(dar varzew) (dar tapkáye*/ kriket) kuli*.* **2** situation in which a player having no opponent in one round of a tournament proceeds to the next round as if he had won.: *kul*; kuli raftan; kuli xordan.*

bye[2]; **bye-bye** *(anáyin) xodánegahdár!; pedrud!, "To pedrud báw o bi ázár báw -- Ze bahr e tan e wah be timár báw!" (SF; Jang e Rostam e Farroxzád bá Tázikán.). //Pedrud tá hafte ye áyande!; Xodá negahdár! Be omid e didár hafte ye áyadnde.//*

bye-bye n *(be viźe hengám e soxan goftan be kudakán) lálá. //Dige báyad beri lááfmahalle!//*

by-election n *gozinew e miyángáhe; xalgozinew* [<xal (guyew e Gilaki)]; gozinew e kěránji; kerángozinew* [be* **by-**, *bázgardid.]*

bygone adj *gozawte; kohan; kohne. ruzgár e gozawte/ kohan. dar ruzgár(án) e gozawte/ kohan.*

bygones n, **let bygones be bygones** (saying) *(dastán) gozawtehá gozawte*

by-law; **bye-law** n **1** *xaldád*; karándád*; dád e karánji (bázgardid be* **by-***).* **2** *(Dar Ámriká) áyin-náme (ye yek báwgáh yá dálá** [company]*)*

byline n *raj e nám; raj e nám e nevisande; raji ke dar áqáz yá páyán e yek goftár dar ruznáme va mánand e án, nám e nevisande rá nevisand.*

bypass n **1** *ráh e kamarbandi; karánpant* [pant, Avestáyi = ráh]. //Agar az ráh e kamarbandi/ karánpant*/ ráh e karánji beravim az náf e/ tu ye wahr nemigozarim.//.* **2** *(dar pezewki) mangol* [besanjid bá "mangol" va "ábmangol"].* bypass surgery:.*yek kárdpezewki ye mangol; yek ápang* e mangol**

bypass v **1** *baráye wahri va mánand e án ráh e kamarbandi/ karánpant* sáxtan. //naqwe ye ráh e kamarbandi/ karánpant* baráye (nagozawtan az) náf e wahr.//.* **2** *miyánbor zadan. //Az kuce-paskucehá rafte miyánbor zadim va az bázárgáh nagozawtim./ miyánbor zadan yá az baqal e/ kenár e gereftáriyi/ dowváriyi/ porsemáni* gozawtan.//.* **3** *nádide gereftan va sarexodi kári rá anjám dádan. //Hamkáránaw rá dar anjoman e sarparasti/ bádgán* nádide gerefte dádosetad rá anjám dád/ peimán rá bast/ kár rá be páyán resánd.//*

by-play n *(dar namáyew) bázi ye keránji. //Hengámi ke farwin** [chairman] *soxan mиránd/ soxanráni mikard do tan az hamvandán e karád/ goruh e gozin* [committee] *(dar) án var e miz/ sar e miz saxt sargarm e goftogu darbáre ye xordekárihá budand.//*

by-product n **1** *xalbár* (<xal, guyew e Gilaki + bár); karánbár*; farávarde ye/ bár e keránji. //Hengám e sáxtan e/ gereftan e/ farávardan e gáz (az) zoqálsang, ámonyák, qir va raźi** [coke] *niz jozv e xalbár*/ karánbár*/ farávardehá ye karánji be dast miáyad.//.* **2** *xalbár*; xalhude*; karánhude*; hude ye karánji. //Yeki az xalhude*há ye/ hudehá ye karánji ye bikári afzáyew e ágreft* [crime] *ast.//*

by-road; **back road** n *kure-ráh*

bystander n *binande; tamáwáci; negarande; tamáwágar; karánji/ keránji, "Miyán e soxanhá miyánji bovid -- Naxáhand cizi karánji bovid." (ZBP, L5985, SF). yek karánji ye/ tamáwáci ye/ tamáwágar e bigonáh. //Pas az egnest** [accident] *kalántari/ pásbánán bá cand tan az karánjiyán/ tamáwáciyán goftogu kardand.//*

byte n *(dar márew/* computing*) (dar váźegán e márád*/* computer terminology*) tek* (besanjid bá "tekke").*

byway n **1** = by-road. *wáhráhhá va xalráhhá*/ karánráhhá*/ karánpanthá*/ ráhhá ye karánji.* **2** **byways** *(pendárin) kure-ráhhá ye...; //(pendárin) kureráhhá ye adab e/ soxan e Álmáni.//*

byword n **1** **byword for sth** *nemune; hamcand. harjá juri tarjome miwavad. //Námaw hamcand e sangdeli/ setam/ setamgari gawte. (nám e) in bongáh namád e/ nemune ye bartari (dar kár) ast.//.* **2** *verd e zabán (e mardom); dastán*

byzantine adj **1** *(vábaste be wahriyári ye) Rum e Xoráyáni/ Xorásgáni* [Eastern]. **2** *(vábaste be) wive ye váládgari ye/ sáxtemángari ye Rum e Xoráyáni.* **3** *(be viźe baráye xárdári) "Con cáh e tárik o ráh e bárik" (PAF #4798). Sázmáni bá hezár cam o xam. Sázmáni con cáh e tárik va ráh e bárik.*

Cc

C, **c** (n) (pl **C's, c's**) **1** *sevvomin vát** [letter] *az dabire ye Engelisi. //Váźe ye* "Can" *bá (yek)* C *áqáz miwavad.//.* **2** *(dar musiqi) dar Mahparde* ye* C*, noxostin esvar** [note] "C" *yá "do".* **3** *(dar ravew e nomre/ womáre dádan dar dánewkadehá) sevvomin nomre az bálá. //dar "cehrwenási*/ gouharwenási/ fizik (womáre ye/ nomre ye)* C *ávardan/ gereftan.//*

C *(kutáh wode baráye)* **1** **"cape"** *damáqe. //*"C Cod" *damáqe ye "Cod" (dar naqwe)//.* **2** *(dareje ye)* "Celsius" *yá sántigrád/ sadgáni. //Áb dar sefr dareje ye Selsiyus/ sadgáni/ sántigrád yax mizanad/ mifosorad.//.* **3** *(*C *yá* c*) dar womárhá ye Rumi 100 = sad (az zabán e Látin* "centum"*).* **4** (C *yá namád e* ©) *(dar bázargáni) dád e cáp** (copyright) *az án e... ast.* //© Princeton University Press 2015: © *Dád e cáp az án e cápxáne ye dánewgáh e Priston ast. 2015//*

ca *niz* (**c**) *beviźe piw az tárixhá miáyad) dour-o-bar e; nazdik e. (az zabán e Látin* Circa*). //*c 1965 = *dour-o-bar e/ nazdik e 1965.//*

cab (n) **1** *táksi. //Piyáde beravim yá bá táksi?//.* **2** *otáqak e ránande (dar ráh áhan; ráde* ye bárkew/ kámiyon); rotáná*/ balanj (M Moqaddam).* **3** *dorowke; deliján*

cabal (n) *duz-o-kalak; duz-o-kalakciyán*

cabaret (n) *kábáre; xonyágari dar meyxáne yá sofrexáne. //(Hicgáh) be kábáre/ xonyágari dar meyxáne rafteyi?/ ávázexáni/ xánandeyi dar yek kábáre/ meyxáne//*

cabbage (n) **1** *kalam (giyáhi be nám e dánewik* Brassica oleracea capitata*); barg e kalam.* **2** *(pendárin) [baráye ádam e tanbal yá kamxerad yá angal] kadu; kadu-tanbal; xiyár-canbar; angal*

cabby = **cabbie** (n) *(anáyin) táksici; táksirán*

caber (n) *(varzewi dar Eskátland) tirparáni (bá dast); partáb e tir e cubin e gerán (bá dast)*

cabin (n) **1** *balanj (M. Moqaddam). az piw balanji dar kawti gereftan/ keráye kardan. balanj e xalabán.* **2** *otáqak e cubi; kolbe ye cubi*

cabin-boy (n) *pesarak e pádo ye kawti*

cabin class *otáq e/ balanj e dareje ye do dar kawti*

cabin cruiser *bengarid be* "cruiser (cruise)"

cabinet (n) **1** *wekáf; ewkáf; ganje. ewkáf e/ ganje ye báygáni. ewkáf e/ ganje ye dáru. ganje ye/ ewkáf e (ávandhá ye) cini.* **2** *ewkáf (e viźe ye rádiyo, jamjám* va mánand e án).* **3** = **the Cabinet** *vazirgán*/ [kábine]. //Andámhá ye/ hamvandán e vazirgán* rá noxost vazir barmigoziand.//. vaziri az vazirgán*; newast e vazirgán*; //bázsázmándahi ye vazirgán*//*

cabinet-maker (n) *dorudgar (e sázande ye miz, ewkáf, sandali)*

cable (n) **1** pál *(ZBP, C192 FM).* **2** *arvis* [<arvis (Pahlavi); niz besanjid bá "veresa" (Kordi ye Hourámi)]; kabál/ kabár (ZBP, C3090. FM).* **3** *arvis* (daryánavardi) (1/10 mil e daryáyi, barábar e 200 yard, yá 180 metr).* **4** *mars*/ maras* (ZBP, C645. FM) (káble zirdaryáyi baráye telegráf).* **5** (= **cablegram**). *parnus*; [= telegráf/ telegám]. parnus* be kasi ferestádan; parnusi* daryáf . bázgardid be* "telegram". **6** *pál [kábl e barq e haváyi]*

cable (v) **1** **cable (to sb) (from...)** *(az... be kasi) parnus* ferestádan/ parnusidan* (riwe ye zamán e aknun: parnus-,). //Xáhewmand-am náme nevewte yá parnusid*/ parnus* ferestid.//.* **2** *bá parnus* be kasi ágáhi dádan; parnusidan*. //Farámuw nakonid haminke residid parnus* beferestid/ parnusid*/ bá parnus* payám ferestid.//.* **3** *bá parnus* (pul, payám va mánand e á ferestádan); (pul, payám) parnusidan*. //Margaw rá bá parnus* be xiwávandánaw ágáhi dádand./ Margaw rá be xiwávandánaw parnusidand*.//*

cable-car (n) *kárván-simi (ye haváyi); pálráde* [ráde* <ráthá (Sanskrit); baráye pál bázgardid be "*cable"*]*

cable railway *kárván-simi (ye zamini); pálráde* (ye zamini)*

cable stitch *(dar báftan e kámvá) tiqmáhi*

cable-television/ **cablevision** *páljamjám*; jamjám* [TV] *e simi*

caboodle (n) *bengarid be* "whole"

caboose (n) **1** *áwpazxáne (ye kawti).* **2** *(dar Ámriká) deliján e pásgáh; deliján e pásdárán (be viže dar ráh áhan e bárkew/ kárvándudi ye bárkew)*

cab-rank (n) *táksici/ táksirán; dorowkeci*

cacao (n) (plural **cacaos**) **1** (= **cacao-bean**) *dáne ye kákáu.* **2** (= **cacao-tree**) *deraxt e kákáu, deraxti dar Ámriká ye nimruzi be nám e dánewik e* Theobroma cacao *az xáneváde ye* Sterculiaceae.

cache (v) *(dar nehángáh) nehoftan*

cachectic (adj) *godáxte; godáxte-tan; nezár*

cachet[1] (n) **1** *áberu; nám; áváze. //Dar bázargáni sari tu ye sarhá ávarde. Piruziyaw dar dád-o-setad baráyaw nazd e mardom áberuyi sáxte/ padid ávarde.//.* **2** *newán (e bartari); mohr (e áberumandi). //Negárhá ye Rámbránt newán e/ mohr e wáygari* (nobuq) dárad.//*

cachet[2] (n) *[káwe (ye dáru, in váže Faránsavi ast); várwák/ varwak/ varwtak (ZBP, C4072 FM)]*

cachexia (n) general physical wasting and malnutrition usu associated with chronic disease. *godázew e tan, "Bim báwad ki... godázew e tan tavallod konad." (ZBP, C5342 ZX); godázew va káhew, "va agar qovvat qavi báwad bim báwad ki godázew va káhew andar u padid áyad..." (ZBP, L5394 ZX); káhew "Conán bod ke ruzi biyámad pezewk -- ze káhew newán yáft andar serewk." (ZBP, L5733, SF); nezári*

cachou (n) *qors e pune*

cackle (n) **1** *(baráye morq) qod-qod kardan, karácidan (ZBP, C3066 FM). qod-qod e morqán; qár-qár e qázhá.* **2** *(baráye mardom) qáhqáh xandidan; boland-boland ver zadan; qát-qát kardan. //Án pirezan/ pirezane qáhqáh e bolandi sardád.//.* **3** *qátqát kardan; boland-boland ver zadan.* **4** **cut the cackle** *(anáyin) verzadan rá bas kardan; cart-o-part guyi rá bas kardan*

cackle (v) **1** *(baráye morq) qod-qod kardan; karácidan; (baráye mardom) qáhqáh xandidan; boland-boland verzadan; qát-qát kardan. //tasuhá* [hours] *verzadan/ qátqát kardan//*

cacophonous (adj) *por hamhame; por sar-o-sedá; por qil-o-qál; por hayáhu*

cacophony (n) *hamhame; sar-o-sedá; qil-o-qál; hayáhu*

cactus (n) (pl **cactuses**/ **cacti**) *xáktus; zabán e mádar-wouhar; (giyáháni az xáneváde ye* Cactaceae*)*

cad (n) *(kohne wode; xárdári) koláhbardár; qáltáq. //Áqá nist, koláhbardár ast.//*

cadaver (n) *(beviže dar pezewki); nasá (ZBP, C775 FM); rest [besanjid bá "rest-áxiz"]; law; láwe; láw*

cadaverous (adj) *nasáfaw; naságun; naságune; láwgun*

caddie (= **caddy**) (n). *pádo (yi ke gorzehá ye cougán-camani** [golf] *rá baráye bázikonán az jáyi be jáyi mibarad.)*

caddie (v) **caddie (for sb)** *pádoyi kardan (dar zamin e cougán-camani** [golf] *baráye kasi gorzeháyaw rá invar ánvar bordan). //Mixáhi (man) pádoyiyat rá bekonam?//*

caddish (adj) *koláhbardár. koláhbardári; qáltáqi*

caddy (n) *quti ye/ kivut e cáy*

cadence (n) **1** *tantan; tantaná.* **2** *tantan/ tantaná hengám e soxan goftan. //cámeyi rá bá tantaná ye zibáyi (az bar) xándan.//.* **3** *páyán e yek band e musiqi; tantan; tantaná*

cadenza (n) *(musiqi)* "**cadenza**" *reng e ewkane* [wáyeste ast vážehá ye fanni ye musiqi rá be zabán e Itáliyáyi be kár bord.]*

cadet (n) *dánewju ye dánewkade ye afsari yá wahrbáni. dánewjuyán e dánewkade ye niru ye zamini/ niru ye daryáyi/ niru ye haváyi/ homáfarán. dánewju ye dánewkade ye wahrbáni*

cadet corps *(dar barxi dabirestánhá ye Engelisi) sázmán e ámuzewhá ye ártewi dar dabirestánhá ye pesaráne.*

cadge (v) **cadge (sth)(from sb)** *(gáh baráye xárdári) (be zur) (az kasi) (cizi rá) gedáyi kardan; xáhew e bijá kardan. //Miwavad az to xáhew e bijáyi konam (ke) ma rá beresáni?. Hamiwe/ peivaste az dustánaw xoráki/ cáwt gedáyi mikonad/ talake mikonad.//*

cadger (n) *kasi ke gedáyi mikonad/ xáhew e bijá mikonad*

cadmium (n) *(Ximiyá; ximwenási) kadmiuym, áxwiji narm be rang e ábi ye sepidgun ke be arziz mimánad.*

cadre (n) *goruh e kucak e hamiwe ámáde az kárgarán e kárázmude sarbázán va mánand e án.; goruh e kustár; goruh e kustik* [attack group]/ *kustád*

Caesar (n) *tezár/ sezár/ qeysar: piwnám e xosrován e Wahriyári ye Rum.e bástán. [yádávari: Qeysar va* "Caesar", *"Tezár" har se az váźe ye "Xosro" wekáfteand. EDPL]*

Caesarean (n) (niz **Cesarian, Caesarian section**) *borew e zál*/ borew e Zál e dastán*/ káfew e Zál*/ káfew e Zál e dastán*. [Xub parvá konid ke borew e Zál bejá ye borew e sezárian nazd e Iránián bonyád e tárixi dárad. Con Zál e Dastán mibinad ke Rudábe nemitavánad az ráh e zeh* (vagina) *yá az ráh e zehew (<zehidan = záyidan) bezáyad az simorq az kuh e Alborz komak mixáhad va simorq wive ye borew yá káfew e wekam e mádar va birun ávardan e bacce rá be u miámuzad: "Nayáyad be giti ze ráh e zehew -- be farmán e dádár e niku dahew. Biyávar yeki xanjar e ábgun -- Yeki mard e binádel e por fosun. Noxostin be mey máh rá mast kon -- Ze del bim o andiwe rá past kon. Bekáfad tohigáh e sarv e sahi -- nabáwad mar u rá ze dard ágahi. Vazu bacce ye wir birun kewad -- Hame pahlu ye máh dar xun kewad. V-az-án pas beduz án-kojá kard cák -- Ze del dur kon tars o timár o bák!. Giyáhi ke guyamt bá wir o mowk -- bekub o bekon har se dar sáye xowk. Besáv o baráláy bar xastegiw -- bebini hamán ruz peivastegiw.". (ZBP, L6542 SF). //Záyemán e saxti/ dowvári bud mibáyast borew e/ káfew e Zál* wavad.//*

caesura (n) *derang; ist (dar miyán e yek band e cáme)*

café (n) *qahvexáne; cáyxáne; káfe*

cafeteria (n) *náhárxori (ye kárxáne yá dánewkade); kafeteriyá*

caffeine (n) *Káfeyin (dáru ye barangizánande/ vożulande ye maqz va dastgáh e pei ke dar barg e cáy va dáne ye qahve yáft miwavad.*

caftan; **kaftan** (n) **1** *xeftán (raxt e deráz va gowád e mardán dar xoráyán e nazdik,bá kamarband).* **2***xeftán (pirhan e zanáne ye deráz va gowád)*

cage (n) **1** *qafas, "Yá bekow yá dáne de, yá az qafas ázád kon!: (Dehxodá); panjar*.* **2** *balanj; qafas (báláravande) (dar kán)*

cage (v) **1** *dar qafas/ panjar kardan/ negahdáwtan/ gozáwtan.* **2 cage sb in** *engár dar qafas/ zendán budan/ kardan. //Dar án daftar engár dar qafas/ zendán budam.//*

cagey (adj) **(cagier, cagiest) cagey (about sth)** *rázdár; tudár; dast-be-asá. //Darbáre ye xáneváde ye xodaw xeili rázdár/ tudár ast.//*

cagily (adv) *rázdár/ tudár*

caginess (= **cageyness**) n *rázdári; tudári*

cagoule (n) *cuqá* [<cuqá, guyew e Ámoli]*

cahoots (n) (idm) **be in cahoots (with sb)** *bá kasi hamdast budan (biwtar dar kári bad). //Án do bezehkár (bá ham) hamdast budand.//*

caiman = cayman

cairn (n) *tal e sangi (yádemán yá newáne conán ke bar tárek e kuh sázand)*

caisson (n) **1** *balanj; otáqak e zir-e-ábi (baráye kár kardan zir e áb).* **2** *gávsanduq (e carxdár) baráye já-be-já kardan e sáz-o-barg e jangi/ zinabzár.*

cajole (v) **1 cajole sb (into/ out of sth); cajole sb (into/ out of doing sth)** *kasi rá gul zadan/ feriftan yá bá cáplusi be kári vádáwtan/ yá az kári bázdáwtan. //U rá bá cáplusi farifte vádár be pazirew e peimán e nou kard.//.* **2 cajole sth out of sb** *az kasi bá cáplusi yá farib cizi/ ágáhiyi darávardan. //Bá farib/ nirang tavánestand u rá xastu sázand.//*

cajolery (n) *be kári vádáwtan/ yá az kári bázdáwtan.*

cake (n) **1** *kák (M. Moqaddam). kák e esfanji; kák e wokoláti; kák e mive. yek tekke/ borew kák (e jawn e zádruz). yek dast kákhá ye delangiz e jur-ájur. //Báz ham kák bexorid/ bardárid!; Báz ham kák befarmáyid!//.* **2** *pakand. //pakand e máhi. pakand e sib-zamini.//.* **3** *qáleb; káleb. //yek qáleb/ káleb sábun.//.* **4 cakes and ale** *(pendárin) wekarpanir (cizhá ye delpazir e zendegi); qand-o-nabát. //Báyad bedáni ke zendegi hameaw wekarpanir nist.//.* **get, want, etc a slice/ share of the cake** *bahri az sud yá afzunihá rá xástan/ gereftan. bahr e xod rá az cizi xástan/ gereftan. //Kángarán*/ kárgarán e kán/ kánciyán* niz con/ mánand e digar kárgarán e sátvunhá** [industry] *ye sudávar bahr e biwtari az sud rá mixáhand.//.* **have one's cake and eat it** *Ham az tubre xordan ham az áxor; Ham xare rá xástan ham xormá rá. //Mixáhad darámad e peivasteyi dáwte báwad ammá (delaw) nemixáhad kár konad. (Ammá nemidánad ke) nemiwavad ham az tubre bexorad ham az áxor/ ham xare rá mixáhad ham xormá rá!.//*

cake (v) **1** *(beviźe be rixt e náwenáxte) ... daqqále bastan; xowk wodan. //Kafwháyaw az gel daqqále baste bud.//.* **2** *laxte wodan; bastan; dalame wodan. //Xuni ke az zaxm e/ xastegi ye ruyaw/ roxsáraw ámade bud laxte wode bud.; Xun e zaxm e/ xastegi ye roxsáraw/ ruyaw dalame wode bud.//*

CAL (also **Cal**) abb r *(kutáh-wode baráye) ámuzew bá komak e márád*/ kámpiyuter*

cal abbr, *kutáh-wode baráye* "calorie(s)"

calabash (n) **1** *kadu qalyáni (kaduyi ke pustaw rá kuze mikonand).* **2** *kadu ye deraxti ke dárá ye mive ye gerd, bozorg va seft ast. Dar Ámriká ye garmsiri miruyad va nám e dánewik e án* Crescentia cujete *ast.Az pust e mive ye án kuze va káse misázand.*

calamitous (adj) **(calamitous to sb/ sth)** *kástár; siyáh; patyár*

calamity (n) *patyár; patyáre, "Bebáyadw goftan k-az in cáre nist -- vará battar [badtar] az xawm patyáre nist." (ZBP, L3453 SF); "Co dáni ke az marg xod cáre nist -- ze piri batar niz patyáre nist." (ZBP, L5759 SF). haláluw, "Haláluw juyán e din bihowand -- to bihuw rá dar haláluw kon!" (ZBP, C5321 FM. Náser Xosro). siz; sij; siź (ZBP, C7885, BF). //Án zaminlarze/ bumcandak badtarin patyár/ ádarang/ siz dar tárix e in kewvar bud. (be wuxi) Rad wodan dar ázmun e ránandegi ke cizi nist. Az in badbaxtihá bozorgtar ham hast.//*

calcification (n) *áhaki wodan/ gawtan/ kardan. tah-newast e áhak*

calcify (v) (pt, pp **calcified**) *áhaki wodan/ gawtan/ kardan*

calcination (n) *(áhani/ felezzi/ yuwosti*/ ayoxwosti rá suzándan/ okside kardan va xákestar gardádan.*

calcine (v) *suxtan/ suzándan va xákestar wodan/ karda*

calcium (n) (chemistry) *(ximiyá; ximwenási) kalsiyom*

calcium carbide *kárbur e kalsiyom* [calcium carbidum] *(ke baráye sáxtan e gáz e asetylen bekár miravad.)*

calcium hydroxide [Calcium hydroxidum]*; áhak e kowte*

calculable (adj) *womordani; barwomordani*

calculate (v) **1** *womordan; barávard kardan; somár gereftan, "Vazir án pir rá bebord va mo'allemi biyávard va goft benwin va in rá womár gereftan biyámuz..." (ZBP, L68 TB). "vandar in jadval nahádim ánce Batlamyus (yáfte ast) az pas e dorost gereftan e womár..." (ZBP, L7182 TT). hazine ye cizi rá barávard kardan. //Dánewmandán womár gerefteand/ barávard kardeand ke womár e mardom tá páyán e (in) sade do barábar/ do-candán xáhad gawt. Piwbini miwavad ke nazdikihá ye tasu* [o'clock] *ye 3 ye pasin be Páris miresim.//.* **2** *(dar Ámriká- anáyin) gomán kardan/ gománidan; pendáwtan.* **3** **be calculated to do sth** *az piw pardáxtan; viźe ye... sáxtan/ kardan; conán sáxtan ke...; az piw barnáme rixtan/ cidan. //In ágahi rá conán (az piw) pardáxteand/ sáxteand ke baccehá rá xow áyad/ ke baccehá az án xowewán biyáyad. Soxanrániyaw rá conán sáxte va pardáxte bud ke mardom rá bewuránad/ barangizad.//.* **a calculated insult** *soxani dorowt o piwpardáxte; downámi piwandiwide.* **a calculated risk** *womorde dast be kári bimgin zadan; (Dastán) "má tavakkol barxodá kardim o bar daryá zadim.".* **4** **calculate on sth/ doing sth** *be powtgarmi ye... budan; be... powtgarm budan; be… omidvár budan. //Be xub budan e havá nemitavánim powtgarm báwim ke birun kabáb bepazim/ konim.//*

calculating (adj) *zirak; zebel; náqolá. //Ádamkowi/ yek jáni ye sangdel va zirak. soudágari womárgar/ zebel/ náqolá/ xuntalá*//*

calculation (n) **1** *womárgar; womár gereftan, "va andarin jadval nahádim án ce Batlamyus (yáfte ast) az pas e dorost womár gereftan..." (ZBP, L7182 TT); womárgari (Mohammad Moqaddam); womárew; andiwe. //Az womár e má/ womárgiri ye má conin barmiáyad ke pársál in bongáh yek milion dolár sud karde ast. Womárgari ye to dorost nist. Womárgiriyat nádorost ast.Pas az andiwe ye faráván án kár rá be u dádand/ piwnahád kardand.//.* **2** *barnámerizi; barnáme rixtan; andiwidan; andiwe kardan*

calculator (n) **1** *corteke ye barqi.* **2** *amárgar; hamárgar; womárgar, "Magar ke womárgar nazdik e yeki beyistad be morád e xiw." (ZBP, L7133 TT)*

calculus[1] (n) (pl **calculi** or **calculuses**) *womár (womár e urvis*/* differential *va womár e bástin*/* integral*)*

calculus[2] (n) *(pezewki) sang. sang e gorde/ kise ye zardáb*

caldron see "cauldron"

calendar (n) **1** (**a**) *sálmár; sálmar (ZBP, C7883 BF); ruzwomár; gáhnamá; sálnamá; sálmah (M. Moqaddam). //Sálmar e/ sálnamá ye sál e áyande rá dárid?//.* (**b**) *sálmár; sálmar; gáhnamá; ruzwomár; sálnamá; sálmah (be* **a** *bázgarid). yek sálmar e/ ruzwomár e rumizi.* **2** *sálmár; sálmar, //"Jám e Farjámin"*

ruydád e/ tárix e arjdári dar sálmár/ sálmar e varzewi ast.//. **3** *sálmári; sálmari; gáhwomári. sálmári/ sálmari/ gáhwomári ye Gregori/ Juliyan/ Mosalmáni = Eslámi*

calendar month *máh e xorwidi*

calendar year (also **year**) *yek sál e xorwidi*

calender (n) *out (dar kárxáne ye káqaz-sázi yá párcebáfi)*

calendula (n) *marjun (giyáháni az gune ye* Calendulá *bá golbarghá ye zard ke arzew e dáruyi dáwte va dar sarzaminhá ye na sard va na garm miruyad.]*

calf[1] (n) (pl **calves**) **1** (**a**) *gusále; goudar; goudare; guk.* (**b**) *bute; tável [bacce ye barxi jánevarán con sag e ábi va vál].* **2** **calf**; **calfskin** *pust e/ carm e gusále/ goudar/ goudare.* **3** **(be) in/ with calf (of a cow)** *(baráye gáv) ábestan (budan)*

calf[2] (n) (pl **calves**) *páce; máhice ye sáq e pá; piz [<piz (guyew e Lori)]; awbol [<awbul (guyew e Gilaki)]*

calibrate (v) *zinebandi kardan; váxándan; vákandan/ vásanjidan**

calibration (n) **1** *váxándan; váxán; vákan; vákandan; vásanjidan*; vásanjew*; zinebandi.* **2** *zine; dareje; zinebandi; darejebandi*

calibre; caliber (n) **1** *masá* [<maṫ (guyew e Zartowtiye Ardakán)]. masá* ye darun e yek lule yá daháne ye lule ye tofang.* **2** *dareje; tavánáyi; harjá juri tarjome miwavad: Káraw dareje ye yek ast. In bongáh niyáz be kármandán e biwtari bá tavánáyi ye womá dárad.*

calico (n) (pl **calicoes**/ **calicos**) **1** *celvár.* **2** *(beviże dar Ámriká) cit; párce ye qalamkár*

caliper *bengarid be* "calliper"

caliph (n) *xalife*

caliphate (n) *xalifegari; xeláfat*

calisthenics *bengarid be* "callisthenics"

calk *bengarid be* "caulk".

call[1] (n) **1** *faryád; báng; váng. faryád (baráye komak). //Man ke dád zadam/ faryád kewidam/ báng zadam ámadand.//.* **2** *áváz (e parande); cahcahe; xoruw (e parande); jik-jik; qárqár va mánand e án.* **3** *buq; áżir.* **4** *soráq; didár e kutáh; yek qári zadan; sar zadan be. //soráq e dusti raftan; be dusti sar zadan;be didár e dusti raftan./ Án pezewk emruz bámdád báyad az panj bimár didár konad.; Án pezewk emruz bámdád báyad be panj bimár sar bezanad. Báyad be didáraw rafte va didáraw rá pas bedahim/ pásox guyim.//.* **5** (call = **phone call, ring**) *zang zadan; telefonidan. be kasi zang zadan/ telefonidan; be kasi zang zade wodan/ telefon wodan/ telefonide wodan; pásox e kasi rá ke zang zade/ telefonide dádan. //Man ke birun budam/ raftam kasi zang zad/ telefonid?//.* **6** (**a**) *áváz dádan, "va ma rá benewánd va hájeb... rá áváz dád." (ZBP, L2492 AT); "Be Bahrám e gardankew áváz dád -- ke aknun ze mardi ce dári biyár." (ZBP, L4674 SF); "va con áváz dahand womá rá suy e namáz-begirand án rá be newát va bázi..." (ZBP, L6845 TTT). //Noxost-vazir biyusán e/ cewm beráh e áváz dáde wodan/ faráxánde wodan be darbár ast. Faráxán e yek honarpiwe be u miguyad (ke) key báyad ru ye faxan* beravad. In vápasin faráxán baráye ráhiyáni ast ke bá parváz e* THY 99 *be Estámbol miravand. U be faráxán e sarbázi guw farádáde dar niru ye zamini nám nevewt.//.* (**b**) [sing] **call (of sth)** *ává ye del; ává ye diná*; ává ye darun; soxan e del. soxan e del rá niyuwidan (va pristár*/* priest *wodan).* (**c**) [sing] **call of sth** *kewide wodan be su ye...; ává ye daryá, biyábán, nákjá-ábád; kewide wodan be su ye daryá, biyábán, jáhá ye durdast/ nákjá-ábád.* (**d**) **call for sth** *xástan; darxást (kardan); darxástan. //Farbod* az mardom xást dast be dast e ham bedahand./ Farbod* az mardom darxást e hambastegi kard. Kumalhá** [party] *ye hamestár** [rival] *az noxost vazir xástand az kár kenáregiri konad.//.* **7** **call for sth** *niyáz; já. //In ruzhá candán niyázi baráye in cizhá nist. Niyázi be conin gostáxi nabud.//.* **8** **call on sb/ sth** *cizi yá kasi rá xástan. Dar Pársi harjá juri tarjome miwavad.: Yek sar ast o hezár soudá.* **9** *(dar barg-bázi/ ganjafe) xándan. //Dádáw pastá* [turn] *ye to ast ke bexáni.//*

a call of nature *(soxand dar parde) wáw dáwtan; báyad be xalife/ ábrizgáh raftan*

be on call *(beviże baráye pezewkán) pás budan/ kewik budan. //Emwab pás e ki-st?/ Emwab ki pás/ kewik ast?//*

within call *nazdik; dam e dast*

call-box (n) *bengarid be* "telephone"

call-girl (n) *jeh/ jende/ ruspi/ ruspik (e telefoni/ váki*/ vákubari*); belábe "tá yek ruz pesar e malek bedán garmábe andarxást wodan ke bá zani belábe bebáwad." (ZBP, L42 TB)*

call[2] (v) **1** **call (out) to sb (for sth)**; **call (sth) (out)** *báng zadan; xoruwidan, "Hami ránadand án do tan narm-narm -- Xoruwid Xosri be ává ye garm." (ZBP, L3274 SF); faryád/ dád zadan/ kewidan; áváz dádan, "Hamin aknun ke in rá minegáram bacceyi dar kuce barádar e xod rá áváz dáde miguyad..." (ZBP, L4170 NKZZF); "...bar dar e xáneqáh áváz dád...." (ZBP, L2433 AT); xándan; bázxándan, "...bázaw xánd...." (ZBP, L3575 GS); "Ze Rey mardak e wum rá bázxán -- vará mard e badkiw o badsáz dán." (ZBP, L4745 SF). //Gománam/ engár kasi áváz dád. Cerá hengámi ke to rá áváz dádam/ námat rá xándam nayámadi?. Faryád kewide az pedaraw komak xást./ Pedaraw rá áváz dáde komak xást. Sarbázán e zaxmi/ xaste az dard faryád mikewidand/ mixoruwidand. Ámuzegár nám e baccehá rá (báz)xánd.//.* **2** *(baráye parandegán va jánevarán) harjá juri tarjome miwavad.: xándan; áváz xándan; báng zadan; jik-jik kardan; xoruwidan va mánand e án.* **3** *áváz dádan, "va con womá rá áváz dahand suy e namáz begirand án rá be newát va bázi..." (ZBP, L6845 SF); bázxándan, "Co ruz e behi bar kasi bogzarad -- agar bázxánad nadárad xerad." (ZBP, L4849 SF); gerd kardan, "...va yek ruz mehtarán... xiw rá hame gerd kard..." (ZBP, L44 TB); "har cahárewán gerd kard va benwánd be faráz ávardan e in náme ye wáhán..." (ZBP, L7663, FM; Wáhnáme ye Abu Mansuri); faráxándan; bázxándan, "Weix Butáher rá bázxánd..." (ZBP, L2514 AT); "Ze Rey mardak e wum rá bázxán-vará mard e badkiw o badsáz dán." (ZBP, L4745 SF); xástan. //átaw-newánán, pásbán/ kalántari, pezewk, bimárkaw*/ nasákaw*/ pawgahan* rá faráxándan/ xástan/ bázxándan. Baccehá rá begu biyáyand tu, báyad cáy bexorand/ benuwand. Baccehá rá áváz de[h] biyáyand tu, gáh e cáy (nuwidan) ast. Cand (tan az) námzad(án) rá baráye handemán*/ goft-o-wonud faráxándand/ bázxándand/ xástand.Án pezewk rá baráye yek bimár e/ báre* [case] *ye biderang xástand/ bázxándand. Bayaspán*/ ferestáde rá noxost-vazir be Landan bázxánd/ faráxánd. Tá bist pál** [minute] *e digar báyad dar forudgáh/ parvázgáh* báwam, xáhew mikonam yek táksi baráyam begu biyáyad/ faráxán!//.* **4** (**a**) **call (in/ round) (on sb/ at...) (for sb/ sth)** *be kasi sar zadan; az kasi didár kardan; soráq e kasi raftan. //Bogzár sari be Susan/ be xáne ye Susan bezanim. Bogzár beravim soráq e Susan. Hengámi ke raftam be u/ behew sar bezanam birun (rafte) bud. Tasu* [o'clock] *ye 7 miáyam mibaramat./ Tasu ye 7 miáyam barat midáram* [pick up]. *Miwavad yek sari be bázár zade/ yek tok e pá be bázár rafte toxm e morq va wir bexari?//.* (**b**) **call at... (of a train, etc)** *(baráye kárván dudi/ barqi) dar... istádan; istgáh dáwtan; dar... pázadan* [<guyew e Puye/ Miámi/ dehi nazdik e Neiwábur)]. //Kárván dudi ye/ barqi ye sakku ye womáre ye 3 be Tehrán miravad, va dar Espahán va Káwán (ham) miyistad/ istgáh dárad/ pá mizanad.//.* **5** *zang zadan; telefonidan; telefon kardan/ zadan. Dobáre/ sepastar/ dirtar be womá/ behet zang mizanam. Diwab barádaram az Miámi (be man/ behem) zang zad.//.* **6** *dastur e bargozári ye... rá dádan. //dastur e bargozári ye newasti, gozinewi, bast-newiniyi rá dádan.//.* **7** *kasi rá bidár kardan. //Xáhew mikonam fardá bámdád/ sob mará tasu ye 7 bidár kon.//.* **8** *goftan, "zani bude ast dar Neiwábur, u rá Iwi Nili goftandi..." (ZBP, L2497 AT); nám nahádan, "To k-az mehnat e digarán biqami -- Nawáyad ke námat nahand ádami." (ZBP, L3678 GS); nám kardan, "ki wáyad án kas rá ki ta'ámaw nagovárad "alef" nám koni, va án kas rá ki me'edeaw rá áfati reside báwad "b" nám koni..." (ZBP, L1490 DA); xándan; námidan. //Por ru, be man migi/ miguyi cáq/ farbe!. Námaw Leylá ast ammá má u rá Lili mixánim. Nám e sagat ci-st?. Hic (ciz) cáp nakarde ammá nám e xod rá nevisande naháde!//.* (**b**) *goftan; engáwtan; námidan. Harjá juri tarjome miwavad.: Dar cewm e man raftáraw joz forumanewi va xodxáhi nám e digari nadárad. Hargez nemitavánam zabán e Álmáni rá zabáni sáde engáram. Cegune mitaváni candán námehrabán báwi va báz xodat rá dust e man benámi/ bedáni/ bexáni?. 15. lire be man bedehkári, xob begzár beguyim/ begirim sar-rást 14 lire.* **9** *(dar bázi ye ganjafe/ barg-bázi) xándan. //Xándi?/ Xándeyi yá na?. Ki (xál e) del xánd?//.* **10** **be/ feel called to (do) sth** *kewide wodan be; be áváz e del guw (fará)dádan. //be dávar wodan/ be piwe ye dávari kewide wodan; be áváz e del guw farádádan va dávar gawtan. áváz e del rá niyuwidan va áturi/ pristár* [priest] *wodan; kewide wodan be áturigari/ pristári.//.* **call sb's bluff** *kasi rá wir kardan.* **call a halt (to sth)** *hewtan; bázistándan; wekastan; be páyán resándan; harjá juri tarjome miwavad. Bogzárid (newast rá) hewte fardá az sar girim/ dobáre áqázim/ padisár girim.* **call sth into being** *padid ávardan; áfaridan; dádan.* **call sth into play** *be kár gereftan; be bázi gereftan. //Watrang báziyi ast ke dar án hame ye niru ye andiwe ye źarf/ źarfandiwi ye ádam bekár gerefte miwavad.//.* **call sth in/ into question** *badgomán budan; zir e porsew bordan. //Hickas hargez be ázarmik* [honest] *budan e u badgomán nawode/ nabude ast.//.* **call it a day** *(anáyin) dast az... kewidan; kenáregiri kardan; báznewastan. //Pas az cehel sál kár e xawáyáyi* [politics] *gomán mikonad ke báyad báznewaste wavad/ dast az kár bekewad.//.* **call it quits** *áwti kardan (dar hamávard, setize va mánand e án); bá ham kenár ámadan; dast az (sar e) ham bardáwtan.* **call sb names** *riwxand kardan; downám dádan.* **call sth one's own** *az án e xiw dánestan. //Hic ciz nadárad ke az án e xodaw báwad./ Hic ciz az án e xiw nadárad.//.* **call the shots/ the tune** *zir e*

dast dáwtan; dar dast dáwtan; bar... savár budan. **call a spade a spade** *rok soxan goftan; bi parde soxan goftan; budurkevár* (goftan) (Torki).* **call sb to account (for/ over sth)** *az kasi bázxást kardan. //Sáláraw/ sarparastaw/ rayisaw u rá bázxást karde ke cerá behengám kár rá be páyán naresánde.//.* **call sb/ sth to order** *(dar soxanránihá/ newassthá va mánand e án) dastur e áràm gereftan va dast bekár wodan rá dádan.* **11** **call by** *(sar e ráh/ dar ráh) sari ham be... zadan. //Sar e ráhat be xáne (ke miravi) mitaváni sari (ham be man) bezani?//.* **call sb down** *kasi rá saxt sarzanew kardan; saxt nekuhidan.* **call sth down on sb** *kasi rá (benafrin) ... xándan/ nefridan/ nefrin kardan/ downám dádan.* **call for sth** *báyastan; báyad; darbáyast budan; báyaste budan. //Báyad zud dast bekár gawt. (nahád e/ nahew e) Kár juri-st ke báyad zud dast bekár wod. "Ma rá barkewideand/ be man páye ye bálátari dádeand", "Xob/ pas báyad sur bedahi!". Án soxan e zewt báyaste nabud!; Niyázi be án soxan e dorowt nabud!//.* **call sth forth** *máye ye... gawtan. //Soxanráni ye u máye ye vákonew e xawmnáki gawt./ Soxanrániyaw xawm e mardom rá barangixt.//.* **call sth in** *bázxándan. baráye nemune be bálátar bengarid. //Deże-nepewt/ ketábxáne hame ye ketábháyi rá ke (tárix e vámgiriyewán) sar-reside bud/ gozawte bud bázxánd. Kárxáne hame ye rádeháyi*/ máwinháyi rá ke ák e bozorgi dáwtand bázxánde (ast).//.* **call sb/ sth off** *Na!; jelo ye ... rá gereftan. Harjá juri tarjome miwavad.: Xáhew mikonam jelo ye sagat rá begir, baccehá rá mitarsánad.* **call sth off** *váxándan; behamzadan. xaridi/ dád-o-setadi/ safari/ raftan be jáyi/ tuwiyi/ bast-newastani rá váxándan. //Námzadiyewán rá váxándand/ behamzadand. Con havá bad bud hamávard rá váxándand.//.* **call on/ upon sb (to do sth)** (**a**) *az kasi xástan/ darxástan ke (kári konad). //Aknun az farwin** [president] *mixáham rewte ye soxan rá be dast girad.//.* (**b**) *az kasi xástan/ darxástan; az kasi darxást... kardan/ dáwtan. //Az womá mixáhim má rá yári dahid./ Az womá darxást e komak dárim. Bar xod midánam/ bar xod báyaste midánam/ be gardan e xiw mibinam ke womá rá bim daham/ biyágáhánam/ biyáżiram...//.* **call sb out** (**a**) *biderang be... faráxándan. átawnewáni, sepáh, negahbán, pásdár rá (biderang) faráxándan.* (**b**) *(kárgarán* ra) be bast newini/ newastan faráxándan. //Rahbarán e raste (ye kárgari) kárgarán rá be bast-newastan faráxándand.//.* **call sb/ sth up** (**a**) *(beviże dar Ámriká) be kasi zang zadan; telefonidan; telefon kardan.* (**b**) *be yád ávardan; kasi rá yád e... andáxtan. //Áváz e xande ye wád/ qahqahehá u rá yád e baccegiháyáyaw andáxt.//.* (**c**) *be sarbázi faráxándan; be sarbázi bordan/ gereftan; be zir e darafw/ parcam faráxándan*

caller (n) *mehmán e sarzade; kasi ke be kasi sari mizanad yá zangi mizanad*

calligraphy n *(honar e) xownevisi*

calligrapher n *xownevis*

calling n **1** *piwe; kár biyávár.* **2** *xiwkári; kewew e daruni be...; harjá juri tarjome miwavad.: Bávaraw bar in ast ke baráye pristár* [priest] *wodan sáxte wode.; Bávaraw bar in ast ke báyad pristár gardad.*

calling-card (n) visiting card: *kárte vizit; nám-barg**

calliper; **caliper** (n) **1***bast e felezi/ áhani baráye páye/ andám e sost yá ásib dide.*

callipers (pl) *pargár.* a pair of callipers/ calipers.= *(yek) pargár*

callisthenics; **calisthenics** (n) *varzew/ narmew (baráye tansázi/ parvarew e andám); varzew e Suedi*

callosity (n) *pine; caqar; wáx; pust e wáxi (wode)*

callous (adj) **1***sangdel; sard. (yek) ádam e sangdel/ sard; (yek) manewte ye sard; (yek) kár e sangdeláne.* **2** *pine-baste; caqar*

calloused (adj) *pine baste; pineyi; wáxi; wáxi wode. dastán e pine-baste*

callously (adv) *sangdeláne*

callousness (n) *sangdeli; raftár e sangdeláne*

callow (adj) *(xárdári); //dahánaw bu ye wir midahad//; náázmude; xám; juje ye páyizi; harjá juri tarjome miwavad.: javáni ke hanuz dahánaw bu ye wir midahad. andiweyi xám/ kál*

callowness (n) *xámi; náázmudegi; káli; puki*

call-up (n) (*dar Ámriká* **draft**) *sarbázgiri; be sarbázi faráxánde wodan. be sarbázi/ zir e darafw faráxánde wodan. //mardán e javán be sál e/ be senn e sarbázi//*

callus (n) **1** *pine; kabare; bahrak; wavá; wuq; wuqe; caqar; wáx.* **2** a mass of exudate and connective tissue that forms around a break in a bone and is converted into bone in the healing of the fracture.: *dożped; dowped, "(dar wekastegi) pas az harc[e] xun rá latif konad va mádde ye dożped rá tahlil konad parhiz báyad kardan..." (ZBP, L5620 ZX); "láken agar [andám e wekaste] az handám biyoftáde nabáwad omidvár bovad ki bar haváli ye án dowped baste wavad va án-rá mohkam forugirad..." (ZBP, L5627 ZX).* **3** *dożped*; dowped*; be váże ye bálátar bengarid.*

calm (adj) (**calmer, calmest**) **1** (**a**) *(baráye daryá) árám.* (**b**) *(baráye havá) árám; bibád. ruzi árám/ bibád va bi abr.* **2** *árám. Dar gir-o-dárhá báyad árám bud.; //Wáyeste án ast ke mardom dar gir-o-dárhá árám bude az já darnaravand. Pas az wurew e (wurewhá ye) diruz wahr emruz báz/ dobáre árám ast.//*
calm (n) **1** *árám; árámew; hál, "Ma rá diváne pendárand o bihál -- ke diváne con man báwad beharhál." (ZBP, L7750 VR). Árámew e/ hál e yek wab e tábestáni. //Pas az tufán havá árám gereft/ gawt.//.* **2 the calm before the storm** *árámew e piw az tufán; ábestan e ruydádhá*
calm (v) **1** *árám gereftan, "Árám nemigereft...." (ZBP, L3496 GS); árám kardan; árám wodan/ gawtan; xábidan; xábándan; newastan; newándan; hál ámadan; hál ávardan. //Yek dam/ jaxt árám begir!. Jámi bezan! Árámat mikonad!/ Hálat miyávarad!//*
calmly (adv) *árám; narm; áheste; yaváw. //Darun maqáze ámad va xeili árám/ bi dastpácegi yek joft dastkew dozdid/ kew raft.//*
calmness (n) *árámi; árámew; narmi*
calories (n) (abbr **cal**) **1** *kálori (yekán e andázegiri ye damá).* **2** *kálori (yekán e andázegiri ye ama* [energy] *ye xorákihá). //Si geram wekar nazdik e 100 kálori dárad. Parhiz xoráki dárad/ parhiz dárad va biw az wabáneruzi 1500 kálori nemixorad.//*
calorific (adj) *(vábaste be yá padidávarande ye) damá; damáyi; damázá; damázáyi. arzew e damáyi/ damázáyi*
calumniate (v) *biqáre/ palme zadan bar kasi; kasi rá lajanmál kardan*
calumnious (adj) *sepazg; palme; biqáre*
calumny (n) **1** *sepazgi; palmas; palme; biqáre, "Gahi guyi ke bá to bus Rámin -- Cerá bar man zani biqáre candin?" (ZBP, L7747 VR). barxi ye biqárehá ye badxáháne.* **2** *biqáre; sepazgi; palme; palmas. kasi rá be biqáre/ palme zadan* [slander]*/ piwmárdan** [accuse].
calve (v) *záyidan (con baráye gáv, pil, kargadan va hamánandegán e án). //Gávháyemán bezudi mizáyand.//*
calves *gusálegán; gusálehá*
Calvinism (n) *Kiw e/ ámuzewhá ye Źán Kálon protestán e Fаránsavi va peirován e u.*
calypso (n) (pl **calypsos**) *Kálipso (<u>taráne</u>háyi az sarzamin e* West Indies *dárá ye renghá ye gunágun va váźehá ye zud-andáz* [improvised] *darbáre ye dástánhá ye ruz.)*
calyx (n) (pl **calyxes** or **calyces**) *kalik (M. Moqaddam); koláhak; kulá; kuláfak (ZBP, C4805 FM, BF.); jám e gol (ke az kásbarghá =* **sepals**) *padid ámade va qonce rá dar barmigirad.)*
cam (n) *(dar gardun/ motor/ máwin) bádámak; wán* [besanjid bá "wáne"]; dand* [besanjid bá "dande"]*
cam shaft (n) *mil e lang*
camaraderie (n) *dusti; hamdeli; barádari*
camber (n) *(beviźe baráye ráh-há) gorde-máhi*
camber (v) *(beviźe baráye ráh-há) gorde-máhi dádan/ kardan. //Injá xiyábán nágahán gorde-máhi ye (porwib) dárad.//*
cambric (n) *(párce ye) malmal*
camcorder (n) *Kamkorder/ negárik* [dastgáh e filmbardári ye sinemáyi ye kucak]*
came *zamáne gozawte ye* "come"
camel (n) **1** *wotor; owtor; hyun; ambara [ambarag] (wotor e ábkaw); luk/ lok, "Rahrován e rah e haq bárkew e mast co luk." (ZBP, C3747, FM); bisorák (wotor e javán e cábok); boxti (wotor e báxtari ye do-kuháne); setáq; wetáq (wotor e wirdeh).* **2** *(rang e) zard e wotori*
camel-hair (also **camel's-hair**) (n) **1** *párce ye pawm e/ kork e wotor. pálto ye pawm e wotor.* **2** *kork e wotor (ke baráye sáxtan e qalm-mu ye negárgari be kár miravad.)*
camellia (n) *deraxt yá gol e Kámeliá, giyáhán yá deraxtceháyi az gune ye* Camellia*, az xáneváde ye cáyiyán/ cáybonán beviźe bute ye aráyewi ye golxáneyi be nám e* <u>C. japonica</u> *ke barghá ye hamiwe sabz e daraxwán va golhá ye zibá dárad.*
camembert (n) *kamámber (guneyi panir e xámeyi ye narm e Faránsavi)*
cameo (n) (pl **cameos**) **1** *sang bá negár/ naqw e barjeste ye do rang (beguneyi ke negár yek rang va bum e án be rang e digar báwad.). yek gol e sine ye sangi bá negár e barjeste.* **2** (**a**) *bázi/ naqw e barjeste (dar namáyew yá parde). bázi ye naqw e barjeste.* (**b**) *(dar soxan/ adab) goftári kutáh arzande va barjeste*
camera (n) **1** *dastgáh e peikarebardári; ka* [<ka (guyew e Táti)]. negárik*/ = "kamkorder".* **2** (idm) **in camera** *tanháyi; na jelo ye mardom; puwide; powt e darhá ye baste; be xáne, "va masti be xáne kon ke*

ánce zir e ásemáne taván kard zir e ásemán nataván kard." (ZBP, L6755, QN); niz "zir e ásemáne" = dar xáne. //Dávari powt e darhá ye baste anjám wod./ Dávari zir e ásemáne/ anjám wod (na zir e ásemán)//

cameraman (n) (pl **cameramen**) *peikarebardár; kaci* [<ka (guyew e Táti) + "ci"]*

camomile (= **chamomile**) (n) *bábune [Giyáháni az gune ye* Anthemis *beviźe* Anthemis nobilis *dárá ye barghá ye xowbu va golháyi ke dárá ye dáru ye talx bá kárbord e pezewki mibáwad. Niz guneha ye* Matricaria *beviźe* Matricaria chamomilla *vábaste be án ast.]*

camouflage (n) **1** *puwew-kári; penhángari; puwide, "...rá bá lawkari be jáy e xod gozáwte gozide ye sepáh e xod rá bardáwt va puwide ru be donbál e ordu ye Homáyun raván wod..." (ZBP, L7526 DTH); barhame. //Wáx o barg e deraxtán rá baráye nehángari/ puwewkári/ barhame be kár bordan.//.* **2** *puwewkári; penhángari; barhame. //Xaz e sepid e xers e mexik* yek barhame ye ximi/ ximik ast.//*

camouflage (v) *penhángari kardan; puwidan; barhame kardan. //Sarbázán bá wáx o barg e derxtán xod rá barhame kardand.//*

camp (n) **1** (**a**) *ordugáh; bone; kucgah, "Borun raft az án kucgah wahriyár -- sáváhel sáváhel be daryá kenár." (Warafnáme, Nezámi). ordugáh e/ baráye estár* [vacation]*; kucgáh. be ordugáh/ bone bázgawtan; az ordugáh/ bone raftan. //Nazdik e daryáceyi ordu zadim.//.* (**b**) *ordugáh e zendániyán/ panáhandegán. ordugáh e zendániyán e Názi. ordugáh e/ bone ye kucandegán. ordugáh e zendánián.* **2** *ordugáh e ártewi; gorang (= ordugáh e ártewi); lawgargáh, "Be Ámuy lawgargahi sáxtan -- Wab o ruz násudan az táxtan." (ZBP, L6336 SF); "va amir Mas'ud be Aliábád lawgargáh sáxt bar ráh e Qazvin" (ZBP, L1247 TBH). korang; lawgargáh; ordugáh e ártewi.* **3** *goruh; ordu; qomáw; dast. goruh e sosiyálisthá. //Az do qomáw e xawáyáyi** [political] *ye jodáyand.; Ánán vábaste be (do) goruh e/ goruh-há ye xawáyáyi* ye jodágáneyi hastand.//*

camp (v) **1** (**a**) *ordu zadan; cádor zadan. Emwab kojá ordu/ cádor bezanim/ mizanim?.* (**b**) **camp (out)** *dar cádor zistan. //Yek hafte dar jangal dar cádor zistand.//.* **2** (usu **go camping**) *be ordu raftan. //Pársál pesarán be Yunán rafte ordu zadand/ dar ordu zistand.//.* **3** *nazd e kasi yá dar jáyi cand-gáhe zistan. //Baráye do hafte nazd e dustam/ dar saráce ye dustam zendegi mikonam/ miziyam.//*

camp[2] (adj) **1** *(anáyin baráye mardán va raftár e ánán) eváxáhar; hiz (ZBP, C1892 FM); lavand; sabure (ZBP, C6527, FM); kuni; gáni (baráye váźegán e biwtar be* "homosexual" *bázgardid.)*

camp (v), **camp it up** **1** *(anáyin) eváxáhar-bázi darávardan; bá raftár e zanáne newán dádan ke kasi(mardi) kuni/ sabure/ gáni ast.* **2** *adá-atvár darávardan; xodnamáyi (ye jelf/ zanande) kardan*

campaign (n) **1** *(dar ártew) nabar/ nebard. //Dar jang e piwin dar nebard e abáxtar e Áfriqá /Zangbár jangid.//.* **2** *peikár. //peikár bá jangabzárhá ye/ zinabzárhá ye/ senáh*há ye hasteyi. peikár bá komak e ágahi dádan. peikár baráye faráham ávardan e pul baráye niyázmandán.//*

campaign (v), **campaign (for/ against sb/ sth)** *peikárdan*; peikár kardan bá. //Zendegi ye xod rá dar ráh e peikár baráye awáye/ haq e zanán separi kard/ sepord/ nahád./ Baráye guwmál/ guwmáli dádan e xawáyáyi*/ siyási/ artewi peikárdan/ peikár kardan.*

campaigner (n) *peikárgar. peikárgari kárkowte/ kohnekár*

campanile (n) *menár/ borj e zangdár*

campanologist (n) *daráywenás;/ zangwenás; daráynaváz;/ zangnaváz*

campanology (n) *daráywenási;/ zangwenási; daráynavázi; zangnavázi*

camper (n) *orduyi; kasi ke dar ordu/ cádor miziyad.*

camping (n) *baráye estár** [holiday] *be ordu raftan/ dar cádor zistan. //Dust dári (be) ordu beravi?/ sáz-o-barg/ barg-o-sáz e ordu//*

camp-bed (n) **camp cot** t*axtexáb e táwo/ safari*

camp-fire (n) *ojáq e dawti/ sahráyi/ biyábáni*

camp-follower (n) **1** *donbálero ye/ paspáyán e ordu/ lawgargáh/ korang (con ruspiyán va dastforuwáni ke az pey e ordu va orduyiyán miravand).* **2** *(biwtar baráye xárdári) angal*

camphor (n) *kápur; káfur; pálus = páluw (káfur e napálude).* [*deraxt e kápur/ káfur be nám e dánewik e* Cinnamomum camphora *ke dar kewvarhá ye garmsiri miruyad.]*

camphorated (adj) *káfurdár; kápuri; káfuri. rouqan e káfuri/ kápuri*

camp meeting *(dar Ámriká) gerdehamáyi/ hamáyew e dini dar havá ye ázád yá dar cádor*

campsite (**camping-site**) (n) *ordugáh; bone, lawgargáh (baráye nemune be* "camp" *bázgardid.)*

campus (n) (pl **campuses**) **<u>1</u>** *kuy e dánewgáh. //Dar kuy e dánewgáh miziyad/ zendegi mikonad.//.* **<u>2</u>** *(dar Ámriká) dánewgáh; dánewkade. zendegi ye dánewgáhi/ dánewjuyi*

camp walk **<u>1</u>** *ráh raftan con saburegán; con evá-xáharán ráh raftan; //áváyi con saburegán/ hizhá; yek jonbew e viźe con eváxáharán/ gániyán.//.* **<u>2</u>** *namáyewi; baráye xodnamáyi; xodnamáyáne. //Namáyew e/ kár e u pák baráye xodnamáyi bud.//*

cam shaft (n) *mil e lang*

can[1] (n) **<u>1</u>** *quti; kibr*; kivut* (e pelástiki yá áhani); pit. rouqandán. yek pit e naft. áb-páw.* **<u>2</u>** (**<u>a</u>**) *quti/ kive* (ye xoráki yá nuwábe)*; *//nuwábe yá xoráki dar kive**; *yek quti/ kive* ye fugán/ ábejou. qutibázkon; kivegowá*.//.* (**<u>b</u>**) *yek quti/ kive* (xoráki yá nuwábe). yek quti/ kive* holu. //Cahár quti/ kive* ábejo/ fugán nuwid/ xord.//.* **<u>3</u>** **the can** (**<u>a</u>**) *(zabán e kuce- dar Ámriká) holoftuni; holofduni.* (**<u>b</u>**) *xalá; ábrizgáh; xalife.* **<u>4</u>** (idm) **a can of worms** *kaláf e sar-dar-gom.* **(be) in the can** *(baráye film, navár e sinemáyi va mánand e án) (darnegáwte, viráste va) ámáde ye namáyew budan*

can (v) (**canned; canning**) *kivástan* (<kive/ kivá, be* "box" *bázgardid + "e-stan") (riwe ye zamán e aknun, "kivá-", kiváyam, kiváyi, kiváyad; zamán e gozawte,"kivástam"). mive ye kiváste*/ dar quti/ dar kive. kárxáne ye kivásgari**

can[2] (v) (neg **cannot**, **can't**; pt **could**; neg **could not**; **couldn't** **<u>1</u>** (**<u>a</u>**) *(kárváźe ye miyánji) (newángar e tavánáyi, tavánestan) //mitavánam tond/ tiz bedavam; tond/ tiz tavánam david. Mitaváni fardá sar bezani?. Natavánest be porsew pásox dahad. In goud/ goud e varzewi/ meidán e varzewi/ varzewgáh rá mitaván dar cahár pál** [minute] *az mardom tohi kard.//.* (**<u>b</u>**) *(newángar e tavánáyi dar dánew yá zebardasti ast) dánestan; tavánestan. //Mitavánand Faránse soxan guyand; Faránse (soxan goftan) midánand. Áwpazi midánad?; Mitavánad áwpazi konad?. Piw az inke dabestán rá be páyán resánam mitavánestam ráde** [car] *beránam/ ráde* mirándam/ ráde* rándan midánestam.//.* (**<u>c</u>**) *(hamráh e kárváźehá ye newángar e daryáft) harjá juri tarjome miwavad.: //Musiqi miwenavam.; Musiqi be guwam miresad. Engár bu ye suxtani miámad. Hanuz mazze ye sir e náhár dar/ tu ye dahanw bud.//.* **<u>2</u>** *(newángar e dasturi dáwtan) tavánestan; wodan. //Áyá mitavánam ruznámeat rá bexánam?/ Miwavad ruznámeat rá bexánam?. Miwavad to rá be xáne bebaram/ beresánam?. Agar mixáhi mitaváni/ miwavad ráde*/ máwin rá bebari. Sar e kár nemitavánim/ nemiwavad raxt e jin bepuwim/ puwid. Pesarán mitavánestand/ miwod futbál/ pátapká* bázi konand ammá doxtarán mibáyast be ketábxáne/ deź e nepewt beravand.//.* **<u>3</u>** *(newángar e darxást yá xáhew). //Mitaváni sar e in kive*/ sanduq rá bá man begiri?. Mitaváni be gorbe xorák dahi?//.* **<u>4</u>** (**<u>a</u>**) *(newángar e waváyi/ wodani budan e kári). //In/ Án nemitavánad Maryam báwad- u aknun dar bimárestán (bestari) ast. Dar/ bá (hame) án hayáhu/ hamhame/ sar-o-sedá nemitavánad xábaw borde báwad. Yeki powt e dar ast, ke/ ki mitavánad báwad?//.* (**<u>b</u>**) *(baráye newán dádan e wegeft yá nábávari). //Dar ce kár-and?; Ce kár mikonand?. Rást miguyad?/ Rást mige?/ Rásti miguyad?. Kojá mitavánad gozáwte báwadaw?; Rásti kojá gozáwtaw/ gozáwte-aw?; Kojá gozáwtatew?//.* **<u>5</u>** *(baráye gozárew e raftári yá nahádi viźe). //Gáh/ gáh báwad ke/ gáh mitavánad besyár biparvá báwad./ Gáh besyár gáh-nawnás ast. Gáh xeili farámuwkár ast/ miwavad. Gáhi sar e tappe/ sar e án tappe xeili bádi ast/ bád miáyad. Eskátland gáh/ gáhi xeili sard miwavad.//.* **<u>6</u>** *(baráye dádan e piwnahád). //Agar bexáhi/ delat bexáhad mitavánim dar sofrexáne wám/ náhár bexorim. Agar niyáz báwad/ wavad mitavánam ráde*/ máwin rá bebarm.//*

Canadian (n, adj) *bumi yá báwande ye Kánádá; Kánádáyi*

canal (n) **<u>1</u>** *kanál (M. Moqaddam); lar; káriz; mádi (ráh e ábyári ye bozorg); farkan; gozar; ábráh. //Kanál/ gozar/ ábráh e Suez daryá ye Mediteráne rá be daryá ye Sorx mipeivandad.//.* **<u>2</u>** *gozar, "va án gozar ki andarun e guw ast picide ast." (ZBP, L5039 ZX); "con mohrehá ye gardan xordtar ast va saboktar va gozar e noxá' ki andar vey ast feráxtar..." (ZBP, L5051 ZX); ráh. ráh e/ gozar e govárew.*

canal boat *qáyeq e/ karji ye kanáltáz**

canalization; canalisation (n) *kanál; káriz sáxtan*

canalize, -ise (v) **<u>1</u>** *dar jáyi kanál/ lar/ káriz/ gozari sáxtan/ kandan; kanálidan*.* **<u>2</u>** *Rudi rá be rixt e kanál darávardan.* **<u>3</u>** *be kári... bastan/ pardáxtan. taván e/ ama** [energy] *ye xod rá dar ráh e nikukári be kár bastan.*

canapé (n) *bamávard; maze (ke dar mehmánihá bá nuwábe xorand.)*

canard (n) *cou, "Conán ke dar miyán e mardom hamin gune cou oftád va rafte-rafte be Xosro Malek resid..." (ZBP, L7477 DTH); áväzeyi doruqin; gozárew e doruqin; cokácok; damdame, "va az vey jodá wodand va damdame dar jahán oftád ki Jamwid da'vi ye xodáyi mikonad va hamegán az vey nefur wodand..." (ZBP, L7882, FEB)*

canary (n) **1** *qanári (parandeyi xowxán be nám e dánewik e* Serinus canarius *az jazire ye Qanári, be rang e sabz yá zard).* **2** *Mei ye wirin e Jazire ye Qanári, mánand e"* Madeira". **3** *guneyi raqs/ vawt* e darbári ye wád e sade ye wánzdahom.* **4** *xabarci; xabarbar; xabarcin; guzci-xabarci*

canary yellow *rang e zard e qanári*

canasta (n) *kanasta (guneyi bázi bá ganjafe/ varaq/ bar, mánand e Rámi)*

Cancan (n) *raqs e/ vawt e kankan, mánand e walaxu (dar in gune páykubi zanán bá dámanhá ye boland walang taxte/ táxte, dámanafwáni mikonand.) kankan raqsidan/ vawtan*

cancel (v) (**cancelled-**; **canceled**) **1** *váxándan, barhamzadan; behamzadan; pasgereftan. //estári** [vacation]*, konserti, newasti rá váxándan/ barhamzadan. Con havá bad bud hamávard rá váxándand.//.* **2** *váxándan. //Hamdástániyi* [contract]*/ peimáni/ nusiye** [subscription] *yi rá váxándan/ pas gereftan. Dasturaw/ sefárewaw rá váxánd/ pasgereft.//.* **3** *(nevewteyi rá) afkandan; avkandan; sáde kardan; zadan. //Án vápasin vákiyám rá bezanid/ biyafkanid.//.* **4** *kewe/ kew zadan (con ru ye pate* [ticket] *yá modr*/ modrá* [stamp*] *rá).* **5** *(dar dánew e womár) afkandan; avkandan.* **cancel (sth) out** *váxándan; harjá juri tarjome miwavad.: In cemhá/ ávandhá yekdigar rá vámixánanand. Mánand e gáv e noh-man wir ast.; Mehrabáni va dast-o-delbáziyaw be xawm e nágahániyaw miarzad.*

cancellation (n) **1** *váxándan; barham zadan; pasgereftan. //váxándan e/ barhamzadan e safaraw/ raftanaw be Páris. váxándand e/ barhamzadan e hamávard baráye mehálu* budan e havá.// [parvá konid "mehálu" dorost ast, na "mehálud", con "meh", dar biwtar e bárehá ,"álude" nist.].* **2** *váxándan; pasgereftan. //Baráye namáyew e emwab kasi pateaw* [ticket] *rá pas dáde?; Kasi baráye namáyew e emwab ámadanaw rá váxánde?//.* **3** *kew/ kewe [newáni ke ruy e tamr e peik, pate yá mánand e án zanand, ke án tamr yá pate biarzew ast.]*

Cancer (n) **1** *(dar setáre-wenási) dar e xarcang; borj e xarcang; "Co barzad sar az borj e Xarcang wid -- Jahán gawt con ru ye Rumi sepid." (ZBP, L6095 SF); kawaf; kawou; kewou (ZBP, C2973 FM); borj e karzang (M. Moqaddam).* **2** *kasi ke dar dar e/ borj e xarcang/ karzang záde wode báwad.*

cancer (n) **1** (**a**) *cangár (ruyew e badxim). //Pezewkán nazd e u cangár e pestán yáftand. Cangár be kom*-aw* [stomach] *dastandázi karde (ast).//.* (**b**) *cangár. cangár e wow; cangár e jegar.* **2** *(pendárin) cangár. //Xawm/ himsá* con cangár ast.//*

cancerous (n) *(con) cangár; badxim. //(Áyá) án qodde/ ruyew nikxim ast yá cangár/ badxim ast?//*

candela (n) *wid*/ wim* (yekkán e andázegiri ye niru ye rouwanáyi)*

candelabrum (n) (pl **candelabra/ candelabras**) *jár; celceráq*

candid (adj) **1** *rurást; rok; biparde; pust-kande; pust báz karde, "In pust-bázkarde bedán goftam tá xábi dide nayáyad, in mehtarán ke newasteand bá man dar in yeksoxan-and...." (ZBP, L1403 TBH); ázád. //yek manewte ye biparde/ rok; yek soxan e rok o rást; yek ádam e ru-rást/ biparde/ rok-o-rást. Bogzár báhát/ bá to ru-rást báwam/ Bogázár biparde/ rok/ ru-rást/ pustkande beguyam, kárat be andázeyi ke báyad xub nist.//.* **2** **candid camera**: *bihavá; nágahán; ná-ágáháne (baráye peikare bardári conán ke mardomi ke az ánán peikare bardáwte miwavad, bihavá/ nágahán/ ná-ágáháne va bedun e ámádegi peikarebardári wavand.)*

candidate (n) **1** *námzad. //námzad e namáyandegi ye dar gozinew e kahestán** [parliament] *budan. xod rá baráye páygáhi námzad kardan.//.* **2** *dávtalab (e ázmun); ázmun-dahande. //Biwtar e ázmundahandegán/ dávtalabán dar dastur e zabán nomre ye xub gereftand/ pazirofte wodand.//.* **3** **candidate (for sth)** *námzad e/ wáyeste ye/ sezávár e... budan. //Dálá** [company] *dárad vádár be káhew e (womár e) kármandán migardad va mitarsam ke man ham az námzadán e bikár wodan báwam.//*

candidature; **candidacy** (n) *námzadi; námzad (e...) budan. //námzadi ye xod rá be ágáhi ye hamegán resándan; námzadi ye xod rá soruwidan//*

candidly (adv) *rurást; rok; biparde; pust-kande. //Dávud rok behet/ be to beguyam, (dári) nábexradi mikoni.//*

candidness (n) *rurásti; rokki; bipardegi; pust-kande;*

candied *bengarid be* "candy"

candle (n) **1** *wam*.* **2** **not hold a candle to sb/ sth** *áftábe-bar e kasi budan; be gard e pá ye kasi naresidan; angowt kucake ye kasi ham nabudan/ nawodan. //Dástánhá ye sargarm-konande ye xubi minevisad ammá angowt kucike ye nevisandegán e par-o-pá-qors/ bolandáváze ham nemiwavad.//*

candle-light (n) *rouwanáyi ye wam*. //zir e rouwanáyi ye wam* (ciz) xándan, kár kardan//*

candlepower(n) *wam* (yekán e andázegiri ye niru ye wid); wid* (yekán e rouwanáyi). //yek ceráq e dah wid*/ wam*//*

candlestick (n) *wamdán**

candlewick (n) **1** *fetile; petile; konne (ZBP, C5077 FM).* **2** *riwekári/ labeduzi (bá nax e panbeyi); párce ye riwekári/ labeduzi wode bá nax e panbe. //(yek) rutaxti ye dárá ye riwekári/ labeduzi (bá nax e panbe)//*

candour; **candor** (n) *rokki; rurásti; bipardegi; rok-guyi; áwkáránegi*

C and W *(kutáh wode) (dar musiqi) musiqi ye/ nava ye rustáyi/* "country" *va xorbaránik* (western).

candy (n) **1** *áb-nabát.* **2** (**a**) *(beviże dar Ámriká) ábnabát yá moculak; wokolát.* (**b**) *ábnabát yá moculak/ wokolát*

candy (v) (pt, pp candied) **1** *morabbá/ ricár kardan/ sáxtan/ poxtan; dar wekar rixtan. //ricár e/ morabbá ye álu. ricár e/ morabbá ye pust e limu yá portoqál//.* **2** *be rixt e nabát/ wáx e nabát wodan/ darámadan/ darávardan*

candy-floss (n) *pawmak*

candys (n) *sondos (M. Moqaddam)*

candy tuft (n) *giyáháni az gune ye* Iberis *az xáneváde ye* xardaliyán *ke baráye golhá ye sepid, goli yá zerewkiyewán parvarew dáde miwavand.*

cane (n) **1** *ney; náy; kelk, "Nevisande az kelk cun xáme kard -- ze Borzuy yek dar sar e náme kard." (ZBP, L3412 SF); "Nevisande az kelk cun xáme kard -- suy e mádar e Rouwanak náme kard." (ZBP, L5701 SF); gerav. //yek sandali ye neyin/ sáxte az kelk//.* **2** *sáqe ye názok e tamewk.* **3** (**a**) *tarke; cub; cubdast; báhu.* (**b**) **the cane** *tarke; cub (zadan) [dar barxi dabestánhá], "Tá nabáwad cub e tar -- farmán nabar-rad gáv o xar!". cub/ kotak xordan. //Besyári az ámuzegárán xástár e az miyán bardáwtan cub zadan e baccehá hastand. Dabsár** [headmaster] *pesarán rá baráye náfarmáni(yewán)/ sarpici(yewán) cub zad/ falak kard.//.* **2** *(anáyin, beviże dar Engelestán) tár-o-már kardan; az páy darávardan; saxt wekast dádan; darb-o-dáqán kardan; saxt málidan; málándan. //(Dar) dast e vápasin e hamávard berásti ánán rá az páy darávardim/ darb-o-dáqán kardim/ saxt málidim.//.* **3** *bá ney báftan/ sáxtan (con sandali va mánand e án)*

caning (n) *kasi rá xub málidan/ cub zadan*

cane-sugar (n) *neiwekar*

canine (adj) *(vábaste be yá mánand e) sag/ sagán; sagáne; espagáne*; sagsán; sagsár*

canine **1** *(be áyin) sag; espa; esba.* **2** **canine**/ **canine tooth** *(nazd e mardom/ ádam) dandán e niw, niwdandán, "va az in jomle cahár dandán e piwin ast... va nazdik e niw-dandán záviye ye hádde ast." (ZBP, L5045 ZX)*

canister (n) **1** *kive*; kivut*; quti (ye cáy, qahve va mánand e án); ...-dán (cáydán; qahvedán); anbárak.* **2** *nárenjak (e dasti yá tofangi, dárá ye sácme yá gáz e awkávar)*

canker (n) **1** *xore ye giyáhi.* **2** *xore ye jánevari.* **3** *(pendárin) xore; patyár. //Xugari be dáruhá ye xeradpuw xoreyi/ patyári* [canker] *bimgin be ján e mardom ast.//*

canker (v) *docár e xore kardan*

cankerous (adj) *(con, mánand e) xore; xoreyi*

cannabis (n) **1** *(giyáh e) wáhdáne [be nám e dánewik e* Cannabis indica*] bang; wan; wani.* **2** *cars; caras; hawiw; bang. //dastgir wode baráye dáwtan e/ dar dast dáwtan e cars/ hawiw/ bang.//*

canned music *(anáyin, beviże baráye xárdári) (baráye musiqi) welaxte/ walaxte; ruhouzi; ajaq-vajaq. //Dar resturánhá/ sofrexánehá biwtar musiqi ye welaxte/ ruhouzi/ ajaq-vajaq minavázand.//*

cannelloni (n) *kánelloni (guneyi xorák ke dar án xamir rá lule karde bá guwt va buafzár miáganand.* [stuffed spices/ seasoning]

cannery (n) *kárxáne ye konservsázi; (kárxáne ye) kivásgari*. bengarid be* "can"

cannibal (n) **1** *mardomxár, "Pas malek befarmud tá u rá (Jerjis) bar do cub barbastand va be arre do nim kardand va har nimi be haft páre kardand va u rá dar do xáne ye wirán e mardomxár bordand, dar har xáne haft wir." (ZBP, L100 TB). //yek il e/ tabár e mardomxár.//.*
2 *hamgunexár (jánevari ke hamgune ye xod rá xorad.)*

cannibalism (n) *mardomxári; hamgunexári; xordan e hamgune ye xiw rá.*

cannibalistic (adj) *(con, mánand e, vábaste be) mardomxár; hamgunexár*

cannibalization, **cannibalisation** (n) *lat-o-pár kardan*

cannibalize; **cannibalise** (v) *lat-o-pár kardan e yek máwin/ ráde va mánand e án rá baráye párehá ye yadaki*

cannily (adv) *zirakáne; rubahsán*

canniness (n) *ziraki; rubahsán budan*

cannon (n) **1** *tup; bádlij (Farhang e Nezám).* **2** *tirbár. //do tup e 20 milimetri//.* **3** *(dar cougán e rumizi/ biliyárd) yek tir do newán (kusti ke dar án tup e bázigar, noxost be yek tup va sepas be tup e dovvom barxorad.)*

cannon (v), **cannon against/ into sb/ sth** *saxt be kasi yá cizi xordan; kust zadan; kust yáftan.*

cannon-ball (n) *tup; golule; gulle*

cannon-fodder (n) *xorák e tup; xub baráye jelo ye tup; sarbázáni ke baráye jeloy e lule ye tup xub-and.*

cannonade (n) *be tup bastan; átawbári*

cannot: *bengarid be* "can"

canny (adj) (**ier**, **iest**) *zirak; rubahsán (veviże dar dád-o-setad)*

canoe (n) **1** *nouzák* [<nouzák (guyew e Gilaki)]; qáyeq e sabok va bárik.* **2** (idm) *bengarid be* "paddle"

canoe (v) (pt, pp **canoed**, pres p **canoeing**/ **go canoeing**) *nouzák* táxtan; nouzáktázi kardan; nouzák* rándan; qáyeqrándan; qáyeqsavári kardan/ raftan.*

canoeist (n) *nouzáktáz*; qáyeqrán*

canon[1] (n) **1** *áyin; dád. //In parde/ film/ celpard* hame ye/ sarásar e áyin e xowpasandi rá zir e pá migozárad.//.* **2** (**a**) *sepantánámegán*.* "the canon of Holy Scripture" = *Sepantánámegán* e/ ketáb e/ náme ye ásmáni.* (**b**) *nevewtehá ye rástin e yek nevisande; kár e xod e...; //kárhá ye xod e* the Tolstoy *;kárhá ye/ nevewtehá ye rástin e* the Tolstoy canon//

canon[2] (n) *már (ZBP, C6552 FM) (pristári* [priest] *ke dar kelisáhá ye bozorg kárhá ye viże be gardan dárad.). //Már e Gerámi Arthur Brown//*

canonical (adj) **1** *barábar e áyin (e din).* **2** *ánce dar sepantánámegán ámade yá nevewte wode.* **3** *ostá; pazirofte*

canonicals (n) *Jámeyi ke pristár* [priest] *hengám e anjám e áyin e dini mipuwad.*

canonization, canonisation (n) *már e/ mard e xodá xándan/ xánde wodan*

canonize, canonise (v) *Már/ Mard e xodá gawtan/ xándan/ xánde gawtan*

canon law *dátikán/ dád/ qánun e kelisá*

canopy (n) **1** *wádorván (M. Moqaddam).* **2** *cádor/ wádorván (e jáygáh e xalabán).* **3** *(pendárin) cádor; parde; wádorván. //wádorván e xákestari ye ásemán. (dar jangal) cádori/ pardeyi/ wádorváni az barg e deraxtán//*

cant[1] n **1** *doruyi; dozabáni, "áwoftegi va saboki va lahv-dusti va kam-cáregi va moxtalefkári va* <u>*doruye*</u> *va* <u>*do-zofáni*</u> *[= do-zabáni] va be jomle ye hadis..." (ZBP, L7240 TT); drujáni (ZBP, C7473. FM, MK, BF).* **2** *zabán e zargari; zabán e viże ye....; zabán e viże ye dozdán. ekát* e viże* [jargon]

cant[2] **1** *ruy/ ruye ye wibdár; wibmandi.* **2** *hol/ takán (conán ke cizi rá yekvari yá várune/ váźgun konad/ gardánad.*

cant (v), **cant (sth) (over)** *yekvari/ kaj/ várune/ váźgun kardan/ gawtan. //baráye dorost kardan e/ bázsázi ye/ vásác* e qáyeqi án rá yekvari/ kaj/ várune kardan.//*

can't *kutáh wode baráye* "cannot" *bázgardid be* "can[2]".

cantaloup (*niz* **cantaloupe**) (n) *guneyi tálebi yá garmak (giyáhi be nám e dánewik e* <u>Cucumis melo reticulatus</u>. *yek borew tálebi/ garmak.*

cantankerous (adj) *setizeju; doźxu; tondxu; badaxm.*

cantankerously (adv) *doźxuyáne; setizejuyáne; bá tondxuyi; bá doźxuyi; bá setizejuyi*

cantata (n) *kántátá;* Cantata*/ áváz (kári kutáh dar musiqi biwtar dar zamine ye dini ke yek tan án rá hamráh e yek goruh e ávázexán xánde va goruhi az navázandegán u rá hamráhi mikonand); vaf* [<vaf (Avestáyi) (Gátáhá, PurDávud, sát 217)]. //Kántátáhá ye/ Vafhá* ye Báx//*

canteen (n) **1** *Náhárxori (dar kárxáne, daftar, ámuzewgáh va mánand e án).* **2** *(dar Engelestán) quti/ kive*/ kivut* (e kárd, cangál va qáwoq).* **3** *qomqome (ye áb)*

canter (n) **1** *áheste cár-nal raftan/ táxtan. be asb-savári ye áheste-áheste/ narm-narmak raftan.* **2 at a canter** *bedun e kuwew; bedun e zur zadan; áheste-áheste; narm-narmak. //Be ásáni hamávardi rá bordan.//*

canter (v) *áheste táxtan; áheste cárnal raftan. //Cand tasu* [hour]*/ mil áheste táxtim.//*

canticle (n) *sorud (e dini bá váźegán e Enjil)*

cantilever (n) *hube* (ZBP, C689. FM)*

cantilever bridge *Hubepol**

canto (n) (pl **cantos**) *kánto/* canto*; (yeki az cand) baxw e bozorg (e yek cáme ye deráz); ufya* [<ufya (Avestáyi) Gathás, PurDávud, p 217)*

canton (n) *ostán (beviźe dar Suyis)*

Cantonese (n) *Guyew e Kántoni az zabán e Cini, viźe ye Hong-Kong va nimruz e Cin*

cantonment (n) **1** *ordugáh; pádegán; sarbázxáne.* **2** *ordugáh e hamiwegi ye ártewi (beviźe dar Henustán)*

cantor (n) *sarávázexán dar kelisá yá kenise*

canvas (n) **1** *karbás; rogu. yek kise ye karbás/ karbási.* **2** (**a**) *bum (e karbási baráye negárgari).* (**b**) *parde (ye rang-o-roqani). //Pardehá ye rang-o-rouqani/ rang-o-rouqanhá ye kár e Piásso.//.* **3 under canvas** (**a**) *dar cádor; zir e cádor. dar cádor/ zir e cádor xábidan.* (**b**) *bá bádbánhá ye afráwte*

canvass (v) **1 canvass (sb) (for sth)** *gawtan va az mardom... xástan; gawtan va az mardom (komak e xawáyáyi*/* political*) xástan. dour/ doure gawtan va az mardom (ráy) xástan. //Máh e digar/ áyande námzadhá ye kumal** [party] *e kár/ kárgar dour gawte az mardom darxást e powtibáni va ráy xáhand kard.//.* **2** *(piw az gozinew va ráygiri) kand-o-káv kardan (va manewte ye mardom rá porsidan/ juyá gawtan); sar-o-guw áb dádan ke mardom be ke/ ki/ ce kasi ráy xáhand dád.* **3** *(andiweyi/ dástáni/ porsemáni rá) baráye goft-o-gu piwnahádan/ piwnahád kardan; be goft-o-gu gozáwtan; dar miyán nehádan; piw kewidan. andiweyi/ gománi/ engáreyi rá piwnahádan/ piwnahád kardan/ be goft-o-gu gozáwtan/ piw kewidan*

canvass (n) *doure gawtan va... xástan; kand-o-káv kardan; sar-o-guw áb dádan; piwnahádan; piwnahád kardan; piw kewidan va be goft-o-gu gozáwtan*

canvasser (n) *kasi ke doure gawte va az mardom komak e xawáyáyi*/ siyási yá ráy bexáhad; kasi ke sar-o-guw áb dáde bexáhad bedánad mardom be ki ráy xáhand dád; kasi ke andiweyi yá cizi rá piw kewide be goft-o-gu gozárad.*

canyon (n) *kálár (ZBP, C3124 FM). //Abarkálár e* Provo *dar ostán e* Utah*.//*

cap (n) **1** *koláh e mardáne (yá pesaráne); koláh e kepi; wab-koláh. piremardi wab-koláh besar. //Pesar baccehá ye dabestáni/ dabirestáni gáh koláh (e kepi) (be sarewán) migozárand.//.* **2** *(dar váźehá ye serewte) koláh (e casbán); //koláh e wená; koláh e tapká** [baseball]*; koláh e parastári; koláhe garmábe.//.* **3** (**a**) *(dar varzewhá be viźe dar Engelestán) koláh e qahremáni (ye darun-marzi ke be kasi dáde miwavad tá baráye dabestán, barzan yá kewvaraw dar varzewháyi con tapkáye*/* cricket*, pátapká*/* football*, yá xartapká* = qoltapká*/* rugby *bázi konad.). //Tá konun se bár koláh e bázihá ye qahremáni ye Engelestán rá borde ast.//.* (**b**) *qahremán e/ bázigar e bázihá ye qahremáni (ye darunmarzi yá borunmarzi).* **4** *koláh e dánewgáhi. //Ruz e váfarhixtegi** [graduation] *koláh va jáme ye dánewgáhi puwidan.//.* **5** *sar; sarpuw; dar; darpuw; nehanban; nehanbán; tawtak (con sar e botri).* **6** *nehanban, puwew/ koláh; koláhak. //koláh e yaxi ye mex** [polar ice-cap]*.//.* **7** *taraqqe.* **8 cap in hand** *dast be sine; dollá-dollá; bá dastmál [baráye málidan e xáye ye kasi] nazd e kasi raftan]. //dast be sine/ dollá-dollá/ bá dasmált/ dast dar kaw nazd e kasi raftan va pul xástan.//.* **If the cap fits (wear it)** *agar páyaw byoftad/ agar jáyaw báwad... (derang nakardan). //Dideam ke barxi kármandán yek tasu** [hour] *dir sar e kár miáyand, aknun nám e kasi rá nemibaram, ammá agar páyaw biyoftad/ jáyaw báwad (derang naxáham kard).//.* **set one's cap at sb** *(kohne wode/ kohan)(baráye doxtarán yá zanán) mardi rá tur zadan/ be xod kewidan/ be dám kewidan.*

cap (v) (**capped**) **1** (**a**) *dar e cizi rá gozáwtan; sar e cizi rá puwándan. kuh-há ye puwide az barf/ meh.* **2** *báz ham yek kár e bozorgtar/ kucaktar/ ...-tar kardan va ru dast e... ámadan. //yek wuxi ye xande-dártar (e digar) kardan/ goftan; yek dástán e behtar yá wurangiztar goftan; ru-dast e yek wuxi yá dástán ámadan...//.* **3** *(dar varzew beviźe dar Engelestán) be qahremáni ye kewvar va bázi dar goruh e varzewi ye kewvar bargozidan. //26 bár be qahremáni az su ye Engelestán bargozide wod.//.* **4** *(dar dánewgáh-há ye Eskátland) (be kasi) dareje (ye dánewgáhi) dádan.* **5 to cap it all** *xub ávardan; baxt be kasi ruy kardan; bad ávardan; sepelewk ávardan. //Sepelewk ávarde, hafte ye piw ráde*-aw/ máwinaw rá dáqán kard, sepas bikár wod/ káraw rá az dast dád va aknun zanaw velaw karde!//*

capability (n) **1** **capability to do sth/ of doing sth; capability for sth** *tavánáyi; wáyáyi. //To anjám e in kár rá wáyáyi./ To tavánáyi ye in kár rá be xubi dári.//.* **2** **capabilities** *tavánáyi; honar; wáyáyi. //Tavánáyi ye cewmgiri dar nevisandegi dárad.//*

capable (adj) **1** *taváná, kári, "Ánjá lakari tamám ast va sálárán nik va Bu ahl e kári." (ZBP, L649 TBH). //Zani saxt/ besyár taváná/ kári/ kárámad.//.* **2** **capable of (doing) sth** (**a**) *tavánáyi/ wáyáyi... rá dáwtan. //To tavánáyi ye/ wáyáyi ye kári behtar az in rá dári. Newán bede bebinam tá ce andáze tavánáyi dári; Bebinim cand marde Halláji!. Mitavánad yek mil dar 4 pál** [minute] *bedavad.; Mitavánad 4 páli* yek mil bedavad. Tavánáyi ye davidan e yek mil dar cahár pál* rá dárad.//.* (**b**) *//Xub mitavánad doruq gofte va az gereftári darberavad.//.* **3** **capable of sth** *tavánestan; wáyestan; wodan. //Kár e má/ nahew e má mitavánad behtar gardad/ wavad.//*

capably (adv) *bá tavánáyi; az pas e... xub barámadan. //az pas e kári xub barámadan; kári rá bexubi/ bá tavánáyi gardandan.//*

capacious (adj) *taváná; kárámad. az pas e kári xub barámadan. bozorg; jádár; gowád; feráx. //jibhá ye feráx/ bozorg/ jádár. viri feráx; feráx-viri; viru; porvir//*

capaciousness (n) *gowádi; feráxi; bozorgi; tavánáyi*

capacity (n) **1** *gonjáyew; gonj; harjá juri tarjome miwavad.: sarsaráyi/ tálári bá gonjáyew e 2000 tan/ bá 2000 newim/ bá 2000 sandali. por; por-e-por; por tá xerxere; labálab. por-e-por az mardom; por tá marze gonjáyew e zamin e bázi va mánand e án. kárxánehäyi ke tá marz e gonjáyew kár mikonand.* **2** **capacity for sth** *taván; tavánáyi. //Saxt porkár ast.; Tavánáyi ye wegerfi baráye porkári dárad. Barxi mardom biw az digarán tavánáyi ye/ honar e wádemáni/ wád budan (rá) dárand. (Xándan e) in ketáb/ náme darxor e/ dar taván e xánandegán e javán ast.//.* **3** **in one's capacity as sth** *dar páygáh e; be nám e...; be nám e yek/ dar páygáh e yek afsar e kalántari/ wahrbáni kár kardan.*

caparison (n) *barkostván (e áráyewi/ por zarq-o-barq)*

caparison (v) *bar asbi barkostván (e áráyewi) puwándan.*

cape[1] (n) *ruduwi (M. Moqaddam)*

cape[2] (n) (abbr **C**) **1** *(joqráfiyá) damáqe.* //Cape Dacha: *Damáqe ye Dácá//.* **2** **the cape** *Damáqe ye* Good Hope *dar Áfriqá ye Nimruzin* [southern]

Cape Coloured *(dar Áfriqá ye Nimruzin) (ádam e) dorage*

caper[1] (v) **caper (about)** *álizidan; sekizidan, joftak andáxtan; varje-vurje/ varje-foruje kardan. //Barreháyi ke dar kewtzár varje-vurje/ varje-foruje mikonand.//*

caper (n) **1** *áliz; eskize; eskiz; sekiz; sekize; varje-vurje; varje-foruje; jofte; joftak.* **2** (**a**) *wuxi ye ahrimani.* (**b**) *barnáme ye/ naqwe ye ahrimani/d oźximáne/ weitáni. //Barnáme ye ahrimani ye to ci-st?; Ce barnáme ye ahrimani dar sar dári?//.* **3** **cut a caper** *joftak zadan/ andáxtan; az wádi varje-vurje/ varje-foruje kardan*

caper[2] (n) *giyáháni az gune ye* Capparis *az xáneváde ye* Capparidaceae. *Inhá buteháyi hastand kutáh va xárdár ke dar Mediteráne miruyand beviże* Capparidaceae spinosa *ye án ke baráye javáneaw kewt miwavad. Dánehá ye náras yá qonce ye sabz rang e in giyáh rá niz torwi andáxte va baráye cáwni ye xorákhá be kár mibarand.*

capercaillie, capercailzie (n) *guneyi siyáh-xorus e dorowt. [bozorgtarin gune ye* Capercaillie *siyáh xorus ke bumi ye Ásiyá ast va nám e dánewik e án* Tetrao urogallus *ast.]*

capillary (n) *muyrag; muyine rag*

capillary attraction *kewew e lulehá ye muyine*

capital[1] (n) **1** *páytaxt; newastgáh, newastangáh;"Newastangah án gah be Estaxr bud -- Kiyán rá bedán jáygah faxr bud." (ZBP, L6561 SF); taxtxáne (ZBP, L1045 FM); taxt. //Tehrán páitaxt e Irán ast. Landan, Páris va Rom páyetaxt-and.//.* **2** **capital letter** *kalvát* [kal <gerán]; vát e dorowt. //Dar in vákiáyam** [sentence] *váźe ye "BÁD" bá váthá ye dorowt/ kalvát* nevewte wode. Xáhewmand ast nám e xod rá be vát e dorowt/ kalvát* benevisid.//.* **3** *sar-sotun (M. Moqaddam).*

capital (adj) **1** *margarzán. gonáhi darxor e margarzáni. (*punishment*/ pádafre ye) margarzáni.* **2** *vát** [letter] *e dorowt yá bozorg; kalvát*. //Váźe ye "Landan" rá bá L e bozorg yá "L" e kalvát* minevisand.//.* **3** *bozorg; saxt, harjá juri tarjome miwavad.: laqzewi setorg/ loppi.* **4** *(dar Engelestán) (kohan; kohne) xub; besyár xub. //Ce andiwe ye xubi!//*

capital[2] (n) **1** *máye, "va agar xáhi ke bar máye ziyán nakoni az sudi ke áqebat e án sud ziyán báwad beparhiz." (ZBP, L6777 QN); "Tohidast rá máye dádi basi -- bed-u wád kardi del e har kasi" (ZBP, L5852 SF). "Jahándár z-in pir xownud bád -- Xerad máye bád o soxon sud bád." (ZBP, L5904 SF); "Beraft az pey e sud, máye bedád -- Hanuz az javániw nábud wád." (ZBP, L6423 SF); "Bebordam xiwtan rá áb o sáye -- co gom kardam ze bahr e sud máye." (ZBP, L7772 VR); sarmáye.* **2** *máye; sarmáye. //Kári/ kár-o-bári rá bá sarmáye ye 200000 dolár áqázidan/ áqáz kardan/ ráh andáxtan/pey afkandan.//.* **3** *máye; sarmáye.* **4** *sarmáyedári. //Máye va Kár. sarmáyedári va kárgari.//.* **5** **make capital (out) of sth** *be sud e xiw kári rá piw bordan; (be sud e xiw) bahrebardári kardan az...; //Kumalhá** [party] *ye hamestár** [rival] *az kewákewhá ye darun e vazirgán* (be sud e xod) bahrebardári (ye xawáyáyi*/ siyási) kardand. máyekári; sarmáye rá be kárhá ye sáxtemáni va xarid e abzár/ dastgáh zadan.//*

capital gain *sud, "Bebordam xiwtan rá áb o sáye -- co gom kardam ze bahr e sud, máye." (ZBP, L7772 VR); "Beraft az pey e sud, máye bedád -- hanuz az javániw ná bud wád." (ZBP, L6423 SF)*

capital gains tax *báj bar sud*

capital goods *dárák-máye**

capital intensive *(baráye kárhá ye sátvuni*/* industry*) barmáyevar* [besanjid bá "barkárvar*, baráye kárháyi ke niyáz be womár e faráváni kárgar dárad.)]*

capital sum *máye (yi ke yekbáre pardáxt wavad.)*

capital transfer *residan e máye/ sarmáye az kasi be kasi digar, con be morde-rig residan; vágozári ye sarmáye.*

capital tranfer tax *báj bar morde-rig; báj bar vágozári ye sarmáye.*

capitalism (n) *sarmáyedári*

capitalist (n) **1** *sarmáyedár; puldár; xarpul; mard e deram, "Ce darviw báwi ce mard e deram -- Ce afzun bovad zendegáni, ce kam." (ZBP, L4621 SF).* **2** *sarmáyedár; haváxáh e sarmáyedári*

capitalist (adj) *sarmáyedári. yek hirbáni** [economy] *ye kewvar e sarnáyedári*

capitalistic (adj) *sarmáyedári*

capitalization, **capitalisation** (n) *sud bordan; (be sud e xiw) bahrebardári kardan*

capitalize, **capitalise** (v) **1** *bá vát* e dorowt/ kalvát* nevewtan yá cáp kardan.* **2** *cizi rá be rixt e máye/ sarmáye darávardan; máye yá sarmáye dádan/ gozáwtan; cizi rá be rixt e máye/ sarmáye be kár bastan.* **3** **capitalize on sth** *sud bordan; (be sud e xiw) bahrebardári kardan. //az laqzewhá ye yek bongáh e hamál* [opponent] *be sud e xiw bahrebardári kardan.//*

capitation (n) *sargazit; báj; saráne; jire ye saráne*

Capitol (n) **the Capitol** *(sáxtemán e) Kapitol (sáxtemán e Kahestán* [Congress] *e Ámriká dar Wáwington)*

capitulate (v), **capitulate (to sb)** *separ andáxtan; gardan nehádan*

capitulation (n) *separandázi; separandáxtan; gardan nehádan*

capon (n) *xorus e axte*

cappuccino (n) (pl **cappuccinos**) *(váźe ye Itáliyáyi) kapucino (qahve ye dáq ámixte bá wir e xámedár va kafdár [gáh bá dárcin])*

capra (n) **1** *boz.* **2** *pázan.* Capra: *borj e Behi (M. Moqaddam) <vehig (Pahlavi)*

caprice (n) **1** (**a**) *havas; riz; riź; saboksári, "Be goftár e Suri wavi suye jang -- saboksár xánad to rá mard e sang." (ZBP, L4911, SF); ruzvardi; ruzgardi (ZBP, C4822, MK, BF, FM); zudsiri, "Falak zán dád bar raftan deliriw -- ke bud ágah ze wáh o zudsiriw. (Nezámi; Xosro-wirin).* (**b**) *bolhavasi; riz/ rizi; riź/ riźi; saboksári.* **2** (*musiqi)* **caprice**, *taráne*

capricious (adj) *bolhavas; riz; riź; saboksári, "Be goftár e Suri wavi suye jang -- saboksár xánad to rá mard e sang." (ZBP, L4911, SF); "Falak zán dád bar raftan deliriw -- ke bud ágah ze wáh o zudsiriw. (Nezámi; Xosro-wirin). Gordzanán/ zanán e qahremán e weidá dar biwtar e bárehá saboksár-and/ bolhavas-and/ riź-and. yek áb-o-havá ye ruzvard/ ruzgard/ piwbini-nápazir.*

capriciously (adv) *bolhavasáne; rizáne; riźáne; saboksáráne*

capriciousness (n) *bolhavasi; rizi; riźi; saboksári*

Capricorn (n) **1** *borj e boz; dar e boz; borj e behi (M. Moqaddam) [<vehig (Pahlavi)].* **2** *Kasi ke dar dar e boz/ borj e boz/ borj e behi záde wode báwad.*

capsicum (n) **1** *(giyáh yá dáne ye) felfel e sabz/ felfel e qermez/ felfel e dolmeyi; giyáhán va butehá ye garmsiri be nám e dánewik e* <u>Capsicum</u>. **2** *felfel e sabz/ qermez; felfel e dolmeyi*

capsize (v) *váźgun wodan/ kardan; negunsár wodan/ kardan; negunidan (vt/ vi). //Karji dar daryá ye kulák/ kuláki váźgun gawt/ negunid.//*

capstan (n) *carak (baráye rismán pici dar kawti con baráye bálá kewidan e langar) [carak <guyew e Gilaki]*

capsule (n) **1** *kova/ kove/ kovva; quze.* **2** *kova*; puwine; kapsul (e dáru).* **3** *puwine; kise, "tá bá kise dorost va tamám birun árand ce agar kise dar vey bemánad digar báre por wavad." (ZBP, L5591 ZX)*

Capt *kutáh-wode baráye* "captain" *náxodá; sargord.* Capt Cyrus Varjmand: *Náxodá/ Sargord "Cyrus Varjmand"*

captain (n) **1** *piwkár, "ba'd e se ruz ke bád benewast piwkár e kawti negáh kard va faryád barávard va zári kard..." (ZBP, C5947, Majma'ot-tavárix); náxodá, "Xodá kawti ánjá ke xáhad barad -- agar náxodá jáme bar tan darad." (Golestán e Sa'di); xalabán.* **2** (**a**) *(dar ártew e Engelestán) sarván.* (**b**) *(dar niru ye daryáyi ye Engelestán) náxodá yekkom.* **3** *farmánde; rahbar (e goruh). //Panj sál rahbar e goruh e pátapká* ye/ futbál bud.//.* **4** **a captain of industry** *kárxánedár; sarkarde ye/ sálár e yek dálá** [company] *ye bozorg e sátvuni.*

captain (v) *rahbar e/ farmánde ye (yek goruh e pátapká*/ futbál va mánand e án) budan. //Emruz ke/ ki rahbar e goru he (varzewi) ast?/ Emruz ke/ ki goruh rá rahbari mikonad?//*

captaincy (n) *náxodáyi/ xalabáni; náxodágari; piwkári; farmándehi; rahbari; sarkardegi. //náxodáyi/ xalabáni/ náxodágari/ piwkári/ farmándehi/ rahbari/ sarkardegi rá be dast gereftan./ Rahbari/ sarkardegi... be u mibarázad. dar ruzegári ke/ zamáni ke sarkarde/ piwkár/ farmánde bud; dar ruzegár e/ zamáne sarkardegiyaw/ piwkáriyaw/ farmándehiyaw/ farmándehi; rahbari; náxodáyi; náxodágari. farmándehi/ náxodágari ye xubi (az xod) newán dádan.//*

caption (n) **1** *sarnáme.* **2** *dástán/ zirnevis (e zir e yek peikare/ negár).* **3** *sarnáme; áqáz e dástán*

captious (adj) *xordegiri ye bijá; janjáli; houci*

captiously (adv) *xordegiri ye bijá; bá janjál; bá houcigari*

captiousness (n) *xordegiri ye bijá; janjál; houcigari*

captivate (v) *wiftan; robudan (e del yá huw rá); gereftan. //(yek del na sad del) wifte ye zibáyi ye u gawt.//*

captivating (adj) *delrobá; girá; wifte-konande; wibá; wibán; wibande. zani delrobá/ wibá. //Wifte ye u gawt.; U rá saxt delrobá yáft.//*

captivation (n) *delrobáyi; giráyi; wibáyi; wibandegi*

captive (adj) **1** *baste, "Agar baste, gar kowte u rá barat -- biyárim o ásude wod lawkarat." (ZBP, L3180 SF); "Sepahbed negahbán e zendán e u-st -- Kaz u dáwti biwtar maqz o pust -- abá wew hezár ázmude savár -- hami dárad án bastegán rá be zár." (ZBP, L4809 SF); "Ke asp ast saxt, to xaste neyyi -- taván wod, degarbár baste neyi." (ZBP, L6020 SF); páyzan (ZBP, L4933 FM); barde; bandi; dasgir, "Be lawkar conin goft Humán ke bas -- az in mehtarán mafkanid ic kas -- Hame piw e man dastgir ávarid -- nabáyad ke xaste be tir ávarid." (ZBP, L7368 SF). //parandeyi baste/ dar qafas.//.* **2** **hold/ take sb captive/ prisoner** *gereftan; dastgir kardan; zendáni kardan; das-o-pá bastan. //Tofangdárán e panámpuw* [masked]*/ panámdár/ padámpuw ánán rá dastgir/ zendáni kardand.//*

captive (n) *(ádam yá jánevar e) bandi, baste, dastgir. páyzan, bandi. //Se tan az bandiyán/ zendániyán kuwidand begorizand.//*

captive audience *wenavandegán/ tamáwáciyán/ binandegán/ báwandegán e bandi/ dast-o-pá baste (ke ráh e goriz nadárand). //Ágahi-dahandegán mitavánand az tamáwáciyán e dast-o-pá baste/ wifte/ bandi ye jamjám/* TV *bahrekewi konand.//*

captive balloon *bálun/ bádkonak e langardár; bálun/ bádkonak e baste (be zamin)*

captivity (n) *dar band budan; dast-o-pá baste budan; dastgiri; bardegi;bandi budan; zendáni budan. //Se sál dar band bud. Jánevarán e baste/ bandi/ darband xub nemizáyand/ xub zád-o-rud nemikonand.//*

captor (n) *dar band konande; girande; dastgir konande. //Darband-konandegán bá gerougánhá xub raftár kardand.//*

capture (v) **1** *(kasi yá cizi rá) forugereftan, "Pas u rá guyam ke man to rá ráhi namáyam suy e u be biyábáni ke bar u wabixun koni va bi-ágáhi u rá forugiri..." (ZBP, L219 TB); "...va dar wab amir rá bar án ávarde budand ke nácár Áltuntáw rá foru báyad gereft..." (ZBP, L1304 TBH); gereftan, "Soleimán... qazá kardan dust dáwti va har kojá maleki káfer yáfti suy e u wodi tá mosalmán kardi yá begerefti va bekowti..."; be mowt ávardan; dastgir kardan. //yek doźvarde** [convict] *ye gorixte/ farári rá gereftan/*

forugereftan/ dastgir kardan. //In ágahi cewm e binandegán/ tamáwáciyán e jamjám/ TV *rá xáhad gereft/ del e tamáwáciyán e jamjám rá xáhad bord/ robud.//.* **2** *forugereftan; gereftan; robudan; be mowt ávardan; be cang ávardan; wahri rá gereftan/ forugereftan; estadan. //(dar bázi ye watrang) vazir e hamestár* e/ hamál* [opponent] *e xiw rá gereftan/ robudan.//.* **3** *gereftan; be cang ávardan; be mowt ávardan; //labxand e kudaki rá dar peikare gereftan.//*

capture (n) **1** *forugereftan; forugiri; dastgiri. gereftan e/ dastgiri ye yek dozd. //Se ruz az dastgir wodan gorixt.//.* **2** *dastgir; gerefte; forugerefte; bandi; robude*

car (n) **1** = (**motor car** = **automobile**) *xodro; káleske ye dudi (ZBP, L4261 TMK); máwin,* ***ráde**** *[váźe ye "arrábe" va "arráde" baráye gardunhá ye asbi bude ke Iránián e bástán beviźe dar janghá bar án savár miwodand. In do váźe az riwehá ye zir wekáfteand: rata (Avestáyi); uratha (Pársi ye bástán) va rathah (Sanskrit). Váźehá ye* "rotor" *(dar Engelisi) va* "Rad" *(dar Álmáni) (carx) niz az in riwe wekáfte. Váźe ye "****ráde****" baráye* "car" *be har rixt e án piwnahád miwavad, va az án wekáftehá ye zir rá sáxteam: "****masráde****" (otobus yá har ráde* ye/ xodro ye bozorg);* ***kehráde**** *(har ráde ye kucak;* ***dud-ráde**** *(ráde ye benzini, gázoyili yá gázi ye dudzá), va* ***barqráde**** *(rádehá ye barqi). Digar váźehá niz bar in parhib/ model taván sáxt.]. //yek ráde* ye/ máwin e nou xaridan. Ce ráde*yi/ máwini dári?. Bá ráde*/ máwin (be Rom) miravim.//.* **2** *(dar váźehá ye serewte) gazáve (beviźe dar ráh-áhan). //gazáve ye náhárxori; gazáve ye xáb.//.* (**b**) *bengarid be* "carriage". (**c**) *gazáve (dar ráh áhan). gazáve ye bárbari/ bári/ bárkew.* **3** *gazáve (dar kawti ye espáwnavard*; bádkonak/ bálun, ráh áhan e barqi/ ráháhan e bálábar, va mánand e án)*

car-boot sale/ garage sale *foruw e káláhá ye náxáste ye xáne dar báqce yá gáráź powt e xáne*

carfare (n) *keráye (ye ráh)*

car-ferry (n) *ráde*kew/ rádebar*/ máwinkew (e daryáyi yá haváyi) (con bar Ábráh e Engelestán)*

car-park/ **parking-lot** (n) *[bejá ye "gáráź"; "párking"] istgáh e ráde*/ máwin; rádestán* [= ráde* + -están]. (yek) rádestán*/ istgáh e ráde* ye cand owkube*

car-port (n) *sáyebán (baráye ráde*); wádorván baráye ráde*; ráde-wádorván*

car-sick (adj) *ráde-gerefte*/ máwin-gerefte. //Máwin/ ráde* gereftatew; máwin-gereftegi/ ráde*-gereftegi dárad.//*

car-sickness (n) *máwingereftegi; ráde*-gereftegi*

carafe (n) **1** *qarrábe; bok (ZBP, C5381 FM)* **2** *yek qarrábe/ bok (áb, báde, mey). //Biw az nim qarrábe nemitavánam benuwam.//*

caramel (n) **1** *kárámel; mowát* [<guyew e Lári].* **2** *bormait** [<Lari dialect]. *//yek tekke bormait*.//.* **3** *(rang e) qahveyi ye rouwan*

caramelize, **caramelise** (v) *be rixt e mowát*/ kárámel darávardan; mowár*/ kárámel kardan*

carapace (n) *lák; separ; espar*

carat (n) *qirát (kutáh wode* **ct**) *(baráye sanghá ye bahádár).* **2** **karat** *(dar Ámriká* **karat**) *qirát/ ayár (baráye nábi ye zar) (zar e náb 24 qirát/ ayár ast). yek angowtar e zar e bist qiráti/ ayáyri.*

caravan (n) **1** = **trailer, camper; RV (recreation vehicle)** *deliján; deliján e dudi*.* **2** *deliján. yek deliján e koulihá.* **3** *kárván*

caravan (v) (**caravanned; caravanning**; **go caravanning**) *bá deliján (e dudi) be estár** [vacation]*/ gardew raftan. //Emsál tábestán bá deliján (e dudi) dar Espániyá be estár*/ be gardew miravim.//*

caravanserai (n) *kárvánsará*

caraway (n); **caraway seed** *zire [buteyi xowbu dárá ye golhá ye sefid be nám e dánewik e* Carum carvi *az xáneváde ye havijiyán. Dánehá ye án baráye bu-afzár be kár miravad.]; "Be harkáre con wirbá poxte wod -- Zan o mard zán kár pardaxte wod, Naháde bed-u káse ye wirbá -- Ce niku bodi, gar bodi zirbá" [= zirebá] (ZBP, L5964 SF)*

carbide (n) *(ximi/ ximiyá/ kimiyá) Kárbidum* = carbidum

carbine (n) *tirbár e sabok e lule-kutáh*

carbohydrate (n) **1** *karbohydrátum/* carbohydratum

carbohydrates *máddehá ye newásteyi yá qandi. //Womá xeili máddehá ye qandi/ newásteyi mixorid!//*

carbolic acid (= **phenol**) *Fenol yá* acidum carbolicum *(gouhar e/ jouhar e/ asid kárbolik ke baráye gandzodáyi va palawtbari be kár miravad.*

carbon **1** *(ximimyá/ ximi/ kimiyá) angewt.* **2** *álas.* **3** = carbon paper: *káqaz e pácin*.* **4** = carbon copy: *runevewt bá káqaz e zoqáli; pácin*

carbonated (adj) *juwán; gázi; gázdár. nuwábehá ye juwán/ gázdár*

carbon black *dude*

carbon copy **1** *pácin*. az yek cak/ nebewte pácin* gereftan/ bardáwtan.* **2** *pácin*; runevewt. //Runevewt e xáhaharaw ast.//*

carbon dating *(dar bástán wenási) bá komak e angewt e wabceráq*/ gawavá* (senn-o-) sál e cizi rá yáftan.*

carbon dioxide *gáz e angewt; dude, havá ye dudnák, "Hájatmand ast bedán ki havá ye suxte va dudnák gawte az xod be damzadan birun konad." (ZBP, L5383 ZX). acidum carbonicum/ asidum kárbonikum/ gouhar e/ jouhar e angewt*

carboniferous (adj) **1** *(zamin-wenási) dáráye zoqálsang; zoqálsangzá/ zoqálsangmand. sanghá ye zoqálsangmand/ zoqálsangzá.* **2** *vábaste be doure ye/ ruzgár e zaminwenási ke dar án láyehá ye zoqálsang padid ámad; bek-sangi**

carboniferous (n) *(ruzgár e/ doure ye) beksangi* [<bek (ZBP, C139 FM)]*

carbonization, carbonisation (n): *suzándan va zoqál/ zogál/ angewt gardánidan; be rixt e zoqál/ zogál/ angewt darávardan.*

carbonize, -ise (v) *suzándan va zoqál/ zogál/ angewt gardánidan; be rixt e zoqál/ zogál/ angewt darávardan.*

carbon monoxide *(gáz e monoksid e karbon); gáz e korsi*

carbon paper *káqaz e pácin**

Carborundum (n) *(nám e bázargáni)/ sang e sonbáde; sang e sombáde; sang e sáv*

caboy (n) *qarrábe (ye dárá ye puwine baráye tarábari ye ábgunehá ye bimgin); suva* [<suvá (Guyew e Gonuyi/ Náyini)]*

carbuncle (n) **1** *kafgirak; hezár-cewme.* **2** *nársang*

carburettor; **carburetor** (n) *kárburátor; suxtámá; sujmá* [<√soc, soc, soxta-, (Avestáyi) + mu-,/ má-, <√má (EDPL, 3.2535)]*

carcass (n) **1** *láw; láwe. karkasháyi ke láwe ye wiri rá nouk mizanand.* **2** *ostoxánhá ye morq e poxte. //Ru ye ostoxánhá ye (láwe ye) morq e poxte wáyad andaki guwt báwad/ biyábi.//.* **3** *(be wuxi yá baráye xárdári) kun; tane. //Kuneto bejonbun!; Tanato/ tan e laweto bejonbun!//*

carcinogen (n) *(pezewki) cangárzá*

carcinogenic (adj) *(pezewki) cangárzá*

carcinoma (n) (pl **carcinomas**/ **carcinomata** *(pezewki) cangár. [dar pezewki az ánjá ke váźe ye "*carcinoma*" bá digar váźehá peivand gawte váźehá ye novin padid miávarad má niz piwnahád mikonim baráye* "-oma" *hamcand e* "tumor" *pasvand e "-pel" yá "-pil" rá be kár barim va baráye ruyewhá ye cangári ye badxim con* "carcinoma" *va* "sarcoma" *váźe ye "doźpel" yá "doźpil" rá be kár barim. Az inru agar váźe ye máhice yá* "myo-" *dar Pársi "máz-," rá begirim, baráye* "myoma" *qodde yá tumor e nikxim e máhice, "mázpel", va baráye* "myosarcoma" *qodde yá tumor e badxim e máhice "mázdoźpel" bekár miravad. Baráye* "adenoma", *"qon-pel" va baráye* "adenocarcinoma" *"qon-doźpel" rá piwnahád mikonim, va mánand e án.]*

card[1] **1** *barge.* **2** *barg; barge, harjá juri tarjome miwavad.: wenásnáme; barge ye wenásáyi. barge ye piwine; barge ye báygáni. barge ye hamvandi.* **3** *barge ye wábáw, payám, va mánand e án. barge ye wádbáw e Krismas/ zádruz e masih/ zádruz e Mehr* (M. Moqaddam); barge ye wádbáw e zádruz e kasi. barge ye árezu ye behi/ tandorosti. //Dávud az Espániyá baráye má peikbargi*/ baridbargi* ferestád.//.* **4** **playing-card** *barg e bázi; ganjafe. yek dast ganjafe/ barg e bázi; barg baráye bázi.* **5** **cards** *ganjafe; ganjafe-bázi; barg e bázi. bázi/ barg-bázi/ varaqbázi/ ganjafebázi rá bordan/ báxtan. //(Bogzár) barg/ varaq/ ganjafe bázi konim.//.* **6** *barnáme.* **7** *(kohan, anáyin) ádam e wegeft yá xandedár. //Bahár ádam e wegefti-st/ xandedári-st.//.* **8** **(have) a card up one's sleeve** *baráye ruz e mabádá negahdáwtan.* **get one's cards/ give sb his cards** *(anáyin) az kár birun wodan; az kár bikár kardan/ birun kardan.* **hold/ keep one's cards close to one's chest** *rázdár budan; lám az kám báz nakardan.* **lay/ put one's cards on the table** *rurást budan; bi wile-pile budan. //Tanhá agar dasthâyemán rá ru konim/ tanhá agar bá ham rurást báwim mitavánim bá ham kenár biyáyim/ bá ham hamdástán gardim.//.* **make a card** *(dar bázi ye gajafe/ varaqbázi) (be kasi) barg zadan.* **on the cards** *(anáyin) wodani; wavá; harjá juri tarjome miwavad.: Báwad ke gozinew e hamegáni ye zudhengám/ zudtar az hengám anjám wavad.* **one's best/ strongest card**

barg e barande; takxál. **play one's cards well, right, etc** *barg e xod rá xub bázi kardan. //Agar bargat/ bargháyat rá xub bázi koni báwad ke ruzi be sarparasti ye/ sálári ye in dálá** [company] *beresi.//.* **card-carrying member** *hamvand e beáyin e (kumal** [party]*/ raste ye kárgari va mánand e án). //hamvand e beáyin e kumal* e komunisti/ Mazdaki//*

card[2] (n) *qáźe (be páyintar bázgardid)*

card (v) *qáźdan ;qáźidan (ZBP, C3818 FM)*

cardamon (n) *hel; hál; laci. Giyáhi xowbu dárá ye dáneha ye puwinedár/ kovedár az Hendustán e xoráyánik az xáneváde ye zanjebiliyán ke dánehayaw baráye wirinipazi va niz dar pezewki be kár miravad. Nám e dánewik e in giyáh* Elettaria cardamomum *ast.*

cardboard (n) **1** *moqavvá. yek quti ye/ kive* ye/ kivut* e moqavváyi.* **2** *káqazi, panbeyi, bi-arzew; harjá juri tarjome miwavad.: medád (ádami ke kári az u barnemiáyad.); xiyár/ kadu (ádami ke manew e bimáyeyi dárad); [qázánqurtak/ qazanqurtak (xodkámeyi káqazi; qázán yá qazanqurtak (rixt e riwxandnáki ast qázángord/ gord e qázán yá pahlaván e qázán/ xalij]*

card-game (n) *bázi ye bá barg; varaqbázi; bargbázi; ganjafe(bázi). //Brij, poker, va hvist* [whist] *guneháyi az ganjafebáziy-and/ varqbáziy-and.//*

cardiac (adj) *(vábaste be) del;gew, "Az dahán e vey o palidi ye u -- har ke didaw, bar u bewurad gew." (ZBP, C527, FM, Purbahá ye Jámi). máhice ye del; gewmáz* [be* "myo-," *bázgardid]. bimári ye del/ gew. //bimárán e del/ gew. ist e del; bázistádan e del/ gew az zadan/ tapidan//*

cardigan (n) *wavi/ wabi ye kewbáf (bi yaxe ke az jelo báz wode tokme dárad).*

cardinal[1] (adj) *bonest*; mahest. bezeh-há* [sins] *ye/ gonáhán* [errors]*, laqzewhá ye dahmhá* [virtues] *ye bonest*/ mahest*

cardinal (n) (**cardinal number**) *womárhá ye vaspor* [<váspuhr, Pahlavi]*

cardinal points *cárgáh e bonest*; cár mix e gáh* [north, south, east, west]

cardinal[2] (adj, n) *qermez e sir*

cardinal[3] (n) *mahpristár*/ Kárdinál (dar kelisá ye kátolik e Rumi, yeki az goruh e mahpristárán* rá guyand ke Páp rá barmigozinand.)*

cardinal[4] (n) *sehre ye qermez e kákoli [be nám e dánewik e* Richmondena cardinalis, *yá* Cardinalis cardinalis *ke bumi ye Ámriká ye xoráyánik* va Kánádá, nimruz e xorbaránik* e Ámriká va Mekziko ast. Saraw siyáh ast va nouk e setabr va qermezi dárad. Nar e in parande sarásar qermez ast.]*

cardi(o)- *[In váźe baráye sáxtan e váźehá ye serewte be kár miravad. Maini* [meaning] *ye án "del" ast. Ammá az ánjá ke cámezanán váźe ye "del" rá pák az já bedarkardeand va niz mardom az "del" maini ye " wekam" niz bardáwt mikonand, bejá ye in váźe dar váźehá ye serewte ye pezewki váźe ye* ***gew*** *rá ke pezewk Amir Jáhed piwnahád karde bekár mibarim. Nemune baráye* ***"gew"****, "Az dahán e vey o palidi ye u -- Har ke didaw bar u bewurad gew* [heart].*" (ZBP, C527, FM, Purbahá ye Jámi). Gew-pezewk*; gewnegár*;*

cardiologist (n) *gewpezewk**

cardiology (n) *gewpezewki**

card-sharp; **card-sharper** (n) *bargzan, kasi ke bá nirang dar gajafe/ varqbázi pul e zendegiyaw rá darmiyávarad.*

card-table (n) *miz (e tá-wo baráye bázi ye) ganjafe*

care[1] (n) **1 care (over sth/ in doing sth)** (**a**) *timár; parvá; háźidan; be źarfi negáh kardan/ negaristan; darnegaristan. "Be lawkar betarsán badandiw rá -- be źarfi negah kon pas o piw rá." (ZBP, L5869 SF). //Be áráyew e golhá saxt/ xub parvá karde bud/ be źarfi negáh karde bud. Dar áráyew e golhá bexubi háźide bud. Be kárat báyad biwtar parvá koni/ be źarfi bengari; Timár e kárat rá báyad biwtar dáwte báwi.//.* (**b**) *negáh; pádan (riwe ye zamán e aknun: pái-,); páyidan; páyestan; negaristan, "...va negarid tá zan e háyez faráz e cáh nawavad..." (ZBP, L2008 TB). //Hengám e gozar/ gozawtan az ráh báyad xub negarist/ negáh kard/ páyid. Wekastani (ast)- Bepáyid!//.* **2 care (for sb)** *timár dáwtan, "Va goft dar zendegáni ye má woql e tahárat e má to timár midáwti, dar vafát ham to rá timár báyad dáwt." (ZBP, L2956 AT); parastidan; parastári; peźordan; peźorew; pejordan; pejorew (riwe ye zamán e aknun: pejur-,). //timár/ timárdári/ qamxári/ parastári ye mádar az farzandánaw. Pirán rá peźordani/ timári/ parastári ye mehrámiz va parvá báyad.//.* **3** (**a**) *bák; negaráni; delwure. bibák; bi negaráni; "Bed-u goft Pirán ke harcand yár -- Biyáyad bar e Tus az Irán savár; Co Rostam nabáwad ma-rá bák nist -- Ze Garzin o Biźan delam cák nist." (ZBP, L6149 SF).* (**b**) *bák [be* **"a"** *bengarid]; máye ye negaráni/ timár/ delwure. //zir e bár e negaráni ye kári sangin/ gerán. bitimári; bibáki.//.* **4 care of sb** (*kugtáh wode* **c/o**) *...be dast*

e... beresánad/ beresánand. //Be u náme benevis , dádyáraw be dastaw beresánad.//. **have a care** *(kohan/ kohne wode) biwtar páyidan.* **in the care of sb** *zir e sarparasti ye...; zir e negáh e...; zir e dast e...; //zir e sarparasti ye/ zir e negáh e/ zir e dast e yek pezewk. Bacce rá be yeki az dustánewán/ be dustewán sepordand.//.* **take care (that.../ to do sth**) *páyidan. //Beppá xeili naxori/ nanuwi!. Pedrud, va xodá negahdár!//.* **take care of oneself/ sb/ sth** (**a**) *Xod rá yá kasi rá páyidan/ parastári kardan/ negahdári/ timár kardan. //Hengámi ke má nistim/ dar ráh-im xáharam az baccehá parastári/ negahdári mikonad. Candán bozorg wode ke betavánad az xodaw negahdári konad/ timár konad.//.* (**b**) *be gardan dáwtan. //Áqá ye Eskandar kárhá ye bázáryábi va ágahi rá be gardan dárad. Nusiyáyaw*/ monwiyaw (hame ye) barnámerizi ye kár va didárhá ye u rá be dast/ be gardan dárad.//.* **take sb into/ put sb in care** *(negahdári ye) (bacceyi rá) be... arakade* (parvarewgáh va mánand e án) sepordan. //Mardomyár*/ Marsyár** [social worker] *piwnahád kard bacce ye ara*yewán* [their handicapped] *rá be parvarewgáh/ arakade* besepárand/ sepárand.//*

care[2] (v) **1** **care (about sth)** *be ru ye xod nayávardan/ ávardan; bar xod peidá nakardan, "Con bedid ke tanhá-st va bá vey hic kasi nist del e vey qarár gereft ammá bar xod hic peidá nakard..." (ZBP, L1700 DB); kasi rá bák e... budan, "Vazir goft... ammá mard e xeradmand rá con kári piwáyad... az har mehnati ke bar vey resad bák nadárad...." (ZBP, L1797 DB); bák dáwtan/ nadáwtan, "Va con qabul oftád bák madár, badtarin be behtarin hamiforuw ke be vaqt e qabul bexarand..." (ZBP, L6803 QN); "Az anbuh e iwán madárid bák -- Ze daryá be abr andarárid xák." (ZBP, L6188 SF); parvá kardan. //Dar ázmun rad wod ammá kaykaw ham/ kakaw nagazid/ bar xod peidá nakard/ be ruy e xodaw nayávard/ bákaw nabud. Womá rá bák e áyande ye in kewvar nist?; Be áyande ye in kewvar (hic) parvá nemikonid/ mikonid?. Gomán nemikonam ke az ánce ke be sar e farzandánaw miáyad báki dáwte báwad. Tanhá cizi ke be án parvá mikonad kárhá ye birun e xáne(aw) ast.//.* **2** **care for sth** *(beviźe dar vákiyám*há* [sentence] *ye ma yá porsewi hamráh e* **would** *be kár miravad.) dar Pársi harjá juri tarjome miwavad.: Nuwábe dust dári/ mixáhi/ delat mixáhad?. Delat mixáhad gardew beravim?.* **3** **for all one/ sb cares** *kasi rá hic bák e... nabudan; be toxm e kasi ham nabudan. //Agar man bemiram ham be toxmew nist.; Agar bemiram ham bákaw nist/ kaykaw/ kakaw nemigzad.//.* **not care less** *(anáyin) be toxm e kasi ham nabudan; kasi rá bák e... nabudan.; yá kasi rá ce bák budan; kayk/ kak kasi rá nagazidan. //U rá ce bák ke ki bázi rá bebarad.; (be) toxmaw ham nist ki bázi rá bebarad.//.* **who cares?** *be toxm e...; kasi rá ce bák...; //"Gomán mikoni ki noxost vazir áyande wavad/ báwad?", "Kasi rá ce bák?"/ "(Noxost vazir) toxm e ki-ye?"//.* **4** **care for sb** (**a**) *kasi rá dust dáwtan yá parastidan. //Doxtare rá xeili dust dárad.; Doxtare rá miparastad.//.* (**b**) *peźordan; pejordan (riwe ye zamán e aknun: peźor-/ pejor-); timárxári kardan; parastári kardan; parastidan, "Hamáná ma'ni ye rástin in váźe "xedmat kardan" ast ke "parastár" be ma'ni ye "xádem" miáyad (ZBP, L4451 Kasravi); negahdári kardan; timár kardan; timár dáwtan,"; va goft dar zendegáni ye má woql e tahárat e má to timár midáwti dar vafát ham to rá timár báyad dáwt..." (ZBP, L2956 AT). bimárán rá peźordan/ parastári kardan. //Agar wuyaw bemirad, ki az u parastári/ negahdári mikonad?/ ki u r rá xáhad peźord?//.* **care for sth/ sb** *(dar vákiyámhá* ye ma* yá porsewi) dust dáwtan; kasi rá xow ámadan. Harjá juri tarjome miwavad.: Az in namáyew xeili xowam nemiáyad. U rá dust dáram ammá az barádaraw xowam nemiáyad.*

careen (v) **1** *(baráye kawti) yekvari kardan (kawti rá) (baráye pák kardan yá vásác*).* **2** *(baráye kawti) yekvari gawtan; cappe wodan.* **3** *(dar Ámriká) yekvari raftan. //Az dastaw dar-raft/ natavánest máwin/ ráde* rá negahdárad/ va ráde* yekvari az tappe páyin raft.//*

career (n) **1** *piwe; zendegi; piwevari; zendegi ye piweyi/ piwegáni. piwevari/ zendegáni ye piwegáni dar ruznámenevisi/ xawáyá*/ hamárgari*. //Zendegi ye dánewgáhi rá bargozid./ dasturi piwemand//.* **2** *//bálandegi ye yek kumal** [party] *e xawáyáyi** [political]*; piwraft (dar zendegi) va mánand e án. be zendegi ye piruzmandáneyi báz negaristan. con bád raftan; con barq jahidan. con barq/ be tondi ye bád/ barq/ wetábán raftan. jelo ye kasi/ cizi rá ke tond miravad gereftan/ kasi/ cizi rá bázistándan//*

career (v) *con barq/ bád raftan. bá docarxe con bád/ barq kuce rá peimudan. //Rádeaw/ máwinaw con barq az ráh picide dar kande/* ditch/ *kandag oftád.//*

careerist (n) *(biwtar baráye xárdári) Kasi ke baráye piwraft dar kár va zendegi ye piwegáni ye xod az hic kári ruygardán nabáwad; xáyemál.*

career woman/ girl *(beviźe baráye xárdári) naruk*

carefree (adj) *biqam; bitimár; xow; sabokbár. javán o biqam/ bitimár/ sabokbár*

careful (adj) **1 care (of/ about/ with sth)**; **care (in/ about) doing sth** *páyidan; páyestan; pádan; negáh kardan; negaristan, "...va negarid tá zan e háyez faráz e cáh nawavad..." (ZBP, L2008 TB); guw dáwtan, "abriwomi be suzan andar zir e án robát kewand be ehtiyát va bebandand va raghá guw dárand tá dar abriwom va band e u nabáwad...." (ZBP, L5503 ZX). //Beppá/ bengar tá/ guw dár tá u rá naranjáni; guw dár tá ravánaw rá naxali* [injure]./ *Bowqábhá rá beppá (nawkani). In sage rá beppá, gáhi mardom e bigáne rá gáz migirad/ migazad. Zabunet-o/ dahanet-o/ zabánat rá/ dahánat rá piw e u beppá. Az pol ke migozari beppá!; Az in var e pol ke be án var e pol miravi (xub) beppá!. Pulaw rá xub mipáyad./ Velxarji nemikonad.//.* **2** (**a**) *áźir; xordewenás; xordenegar*.* (**b**) *nik; nik negariste; be źarfi negariste; darnegariste; źarf. //kári saxt nik negariste/ darnegariste. barresi ye źarf e bonesthá*/ xam-o-camhá//*

carefully (adv) *be źarfi negaristan, "Be lawkar betarsán badandiw rá- be źarfi negah kon pas o piw rá." (ZBP, L5869 SF); beźarfi guw dáwtan, "Be źarfi bed-in xáb e man guw dár- gozárew kon o ye-be-yek huw dár." (ZBP, L5715 SF); guw dáwtan, "Abriwomi be suzan andar zir e án robát kewand be ehtiyát va bebandand va raghá guw dárand tá dar abriwom va band e u nabáwad..." (ZBP, L5503 ZX). báparvá. //Xáhew mikonam be źarfi guw dár/ xub guw kon/ huw dár!. Hamiwe dar táriki xeili áźirtar miránad.//*

carefulness (n) *źarfi; nik; beniki; xub; bexubi*

careless (adj) **1 careless (of sth/ about sth)** *nábák, "yeki án ke nábák xun e pedar -- narizad ze tan pákzádeh pesar." (ZBP, L4819 SF); kamandiwe, "va forud ámad az javáni va kamandiwegi va qazá [ye] ámade..." (ZBP, L1356 TBH); ostáx; bibák. kárgari, //ránandeyi javán va nábák/ kamandiwe. nábáki dar hazine kardan e pul, dar nevewtár/ didár/ sar-o-ru ye xiw.//.* **2** *az ru ye nábáki/ kamandiwegi/ ostáxi. //laqzewi az ru ye nábáki/ kamandiwegi; ostáx; bibák//*

carelessly (adv) *nábákáne, bá kamandiwegi; ostáxáne; bibákáne*

carelessness (n) *nábáki, kamandiwegi; ostáxi; bibáki*

caress (v) *náz kardan; navázew kardan; naváxtan; beskalidan. //Dastaw rá náz kard/ navázew kard/ naváxt//*

caret (n) *(newán e) abru* "^", *newángar e án ke cizi rá bejá ye án báyad pasáxt** [insert]

caretaker (n) = **janitor** *seráydár. //seráydár e dabirestán.//*

caretaker (adj) *candgáhe; miyángáhe; miyánji. //kewvardári ye/ Warvin* e candgáhe/ miyánji; sar-rewtedári ye/ kárgozári ye candgáhe/ miyánji/ miyángáhe; noxost vazir e candgáhe/ miyánji /miyángáhe//*

careworn (adj) *negarán; wuride; timárxorde*. //roxsári pir o negarán/ timárxorde*/ timárxár.//*

cargo (n) (pl **cargoes**; **cargos**) *bár; tang. //yek kawti ye bári/ bárkew//*

caribou (n) (pl **caribou** or **caribous**) *guneha ye bozorgi az gavazn e Ámriká ye báxtari/ abáxtari va Siberi ke nar va mádde ye án wáxhá ye deraxtfaw dárad. Nám e dánewik e án* Rangifer tarandus *ast. yek galle ye sadtáyi ye gavazn e báxtari.*

caricature (n) *negáre (ZBP, L4253, TMK); negárak. az bázargán e xarpuli negáreyi kewidan. //Az dustánaw negárehá ye xeili xande-ávari kewid.//.* (**b**) *negárekewi; negáregari*

caricature (v) *negáreyi az kasi/ cizi kewidan*

caricaturist (n) *negárekew; negáregar*

caries (n) *pusidegi ye dandán yá ostoxán.; kováki, "dáruhá ye kováki... zanjebil bá serke va angabin serewte..." (ZBP, L5652 ZX); "qatrán garm va xow ast be dareje ye cahárom va dard e dandán va kováki bázdárad...." (ZBP, L5652 ZX); kelur* [<kelur (guyew e Lori)]; kermxordegi (ye dandán); xordegi ye dandán; kováki (ye dandán)*

carillon (n) **1** *zangarak* [<guyew e Gilaki, "zangarak"].* **2** *zangarak*/ navá ye zang*

caring (adj) *timárxár. //mádar va pedari/ zádáráni* timárxár. Kudakán be xáneyi garm ke timárewán dárad niyázmand-and.//*

carious (adj) *(baráye dandán yá ostoxán) kovák; puside; kermxorde; kelur* [<kelur (guyew e Lori)]*

Carmelite (n, adj) (= nun or friar) *(xáhar yá barádar e dini) Kármeli (in kiw e saxtgir be sál e 1155 padid ámad.)*

carmine (adj, n) *(be rang e) qermez e sir.*

carnage (n) *kowtár; kowt-o-kowtár. meidán e kowt-o-kowtár; ávardgáh*

carnal (adj) *(vábaste be) tan; tanáni; tankáme; varankáme*. varankámegi ye biw az andáze*

carnally (adv) *tan; tanáni; tankámegáne; varankámegáne*

carnation (n) **1** (**a**) *gol e mixak (be nám e dánewik e* Dianthus caryophyllus. (**b**) *(yek gol e) mixak. //gol e mixak be jádogme ye kot e xod zadan.//.* **2** (**a**) *rang e goli; rang e guwt e tan e mardom/ ádam.* (**b**) *rang e xákestari-fám.* (**c**) *rang e goli; powt-goli*

carnival (n) **1** *jawn; jawn va wádemáni. //hál-o-havá ye jawn; jawn o sarwádi.//.* **2** *(jawnváre) (beviże bá ráh andáxtan e daste va namáyew e xiyábáni; jawn e xiyábáni. jawn e xiyábáni ye rangárang va por sarosedá/ porhayáhu*

carnivore (n) *guwtxár; mázxár**

carnivorous (adj) *guwtxár; mázxár**

carol (n) *sorud (beviże sorud e zamán e zádruz e masih./ Kristmas/ mehr*). sorud e zádruz e masih./ Kristmas/ mehr*. sorudxánán e douregard baráye Krismas/ Mehr**

carol (v) **(carolled; carolling/ caroled/ caroling)** **1** *sorud xándan.* **2** **go caroling/ carolling** *be sorudxáni ye douregardi pardáxtan/ raftan; douregardi kardan va sorud e/ taráne ye dini xándan. //Hengám e Krismas/ zádruz e mehr* biwtar be douregardi va sorudxáni miravim.//*

caroller n *sorudxán e douregard*

carotid (adj, n) *sorxrag e sobát (ZBP, C358, FM); rag e ján, "We'r e xunbár e man ey bád bar e yár bebar -- Ke ze możgán e siyah bar rag e ján niwam zad." (Hafez).*

carousal (n) *wádxári/ meygosári/ bádegosári*

carouse (v) (*goruhi) wádxári/ meygosári/ bádegosári (kardan)*

carousel; **carrousel** (n) **1** *dour-bargardán.* **2** *(beviże dar parvázgáhhá/ forudgáhhá): gardáná* (ZBP, C7407 BF, MK).* **3** *gardáná* (baráye andáxtan e peikare ru ye parde) (ZBP, C7407 BF, MK)*

carp[1](n) (pl carp) *Máhi ye kapur, guneháyi az máhi ye bozorg e jahán e kohan dárá ye bálehá ye narm ke dar áb e xow/ wirin ziste va nám e dánewik e ánhá* Cyprinus carpio *ast.*

carp[2] (v), **carp (at/ about sb/ sth)** *(baráye xárdári) neq-neq zadan; neq zadan; xordegiri kardan. neq-nequ budan. xordegiri va neqneq zadan. //Hamiwe be ján e bacceháyaw neq mizanad.//*

carpal (adj) *(kálbodwenási) (vábaste be) moc e dast. //Ostoxánhá ye moc e dast 8 tá hastand.//*

carpenter n *dorudgar. dorudgari ámuxtan/ yád gereftan. //Yek kár e cubi ye/ dorudgari ye zibá/ naqz.//*

carpet (n) **1** *qáli; farw; gostardani, "Sad owtor ze gostardanihá be bar -- sad owtor ze har gune dibá be zar." (ZBP, L5708 SF); bub, "Taxthá benahád o gostardand bub." (ZBP, C3266, FM, Rudaki); váreq (qáli ye past), "Wabángáhán e hamán ruz bud ke farmudadand emwab án wab ast ke* <u>*váreq*</u> *dar gardan andázim ..." (ZBP, C4020, FM, Anisoltálebin e Boxári); wálang (qáli bá pawm e kutáh); varake (qáli ye setabr/ koloft); parváz; fáviz; palás; zilu; jájim; jájem; namad; nax (guneyi qáli ye besyár názok) (ZBP, C7545, FM). Qáli andáxtan/ gostardan; qáli-farw kardan. //Xáneyemán rá qáli-farw kardeyim. Baráye otáq e xábemán/ xábxáneyemán yek qáli mixáhim/ niyáz dárim.//.* **2** *láye ye setabr. láyeyi setabr az barg/ xaze/ barf.* **3** **on the carpet** *kasi rá faráxándan va nekuhidan/ sarzanew kardan. //Sálár/ sarparst/ rayis ma rá faráxánde baráye hazineháyi ke karde va darxást e pardáxt e án rá kardebudam, nekuhid/ sarzanew kard/ máländ.//*

carpet (v) **1** *farw kardan; báqáli yá... farw kardan /puwándan. //Pellehál/ pellekán rá qáli-farw kardan. Camani puwide az barghá ye forurixte ye deraxtán.//.* **2** *nekuhew wodan; sarzanew wodan. //nekuhide wodan/ nekuhew/ sarzanew wodan be dast e zan e xiw.//*

carpet-bag (n) *xorjin*

carpet-bagger (n) *xawáyágar*/ siyásatmadár e daqalbáz*

carpet-slippers (n) *kafw e dampáyi/ sarpáyi ye (narm e pawmi yá párceyi baráye darun e saráy/ xáne)*

carpet-sweeper (n) *járu ye ferceyi ye qaltaki*

carpus (n) (Latin) *(kálbod wenási) moc e dast.*

carriage (n) = **1** **coach** *dorowke; arrábe; arráde; kaźáve; kajáve; deliján.* **2** = **coach**/ **car** *(dar ráh-áhan) deliján. //deliján e dareje ye yek/ do.//.* **3** *hazine ye tarábari ye kálá. //Hazine ye tarábari ye kálá rá girande báyad bepardázad. Tarábari ye kálá ráyegán; hazine ye tarábari ye kálá (az piw) pardáxte wode.//.* **4** *gazáve* (baxwi az yek máwin ke baxw e digar rá negahdáwte yá án rá mijonbánad).* a typewriter carriage: *gazáve* ye nusiyák*.* **5** *(kohan) ráh; raftár; adá. //xeyli six-six/ rást-rást ráh rftan.//*

carriageway (n) *ráh e ámad-o-wod e ráde*/ máwin. //ráh e abáxtari* [northern] *ye wáhráh//*

carrier (n) **1** *barande; bordár; (dar vážehá ye serewte) ...-bar.* **2** *barand e; navand*; bongáh e tarábari ye kálá yá mosáferbari. //Barande ye/ navand* e/ bongáh e mosáferbari ye womá dar in parváz bongáh e*

havápeymáyi ye Torkiye ast.//. **3** *tarkband. basteyi rá bá band be tarkband bastan. (dar pezewki) barande, bordár e bimári; mizbán (e angal/ virus/ mikrob). //Pawe barande ye/ bordár e/ mizbán e angal e máláriyá/ tab e noube ast.//*

carrier bag *kise (ye xarid dar bázár)*

carrier pigeon *kabutr e námebar*

carrion (n) *mordár, "...va botán rá miparastidim va mordár hamixordim va ertekáb e faváhew mikardim." (ZBP, L7339 SR); "ravá nadáwtim ki án mordár be halq e xalq resad,..." (ZBP, L2569 AT)*

carrion crow *kaláq e siyáh e mordárxár be nám e dánewik e* Corrus corone corone

carrot (n) **1** *havij, zardak, gazar; be nám e dánewik e* Daucus carotta *az xáneváde ye* umbelliferae. //*guwt e gáv e poxte/ áb-paz bá havij. Bázham/ biwtar havij bekewid/ bexorid/ bardárid. havij e randide/ rande wode.//.* **2** *(pendárin) pádáw; navid. //kasi rá bá navid e pádáw bekári vádáwtan.//.* **3** **the carrot and the stick** *bim o omid. wive ye (vádár kardan e mardom be kár e biwtar yá anjám e kári bá) bim o omid.; "Agar jádeyi báyadat mostaqim -- Rah e pársáyán omid ast o bim."(Sa'di)*

carroty (adj) *(mu ye) sorx/ nárenji/ hanáyi*

carrousel *bázgardid be* "carousel"

carry (v) (pt, pp **carried**) **1** (**a**) *bordan; kewidan; ávardan; resándan. //káláhá ye xaridári rá/ camedáni/ jámedáni rá/ kulepowtiyi rá bordan/ kewidan/ ávardan/ resándan. Kárván dudyi ke/ kárván barqiyi ke ráhiyán/ mardom rá sar e kár borde va bázmigardánad. Ráde*-aw/ máwinaw 200 kilometr u rá borde sepas az kár oftád. Farzandaw/ wirxáraw/ bacceaw rá baqal gerefte bud va mibord. Páyaw rá dar bázi/ hamávard wekast va u rá az meydán e bázi kewide bordand. Bád dánehá rá be jáhá ye durdast mibarad/ miresánad/ miparákanad. Zaxmiyán/ xastegán rá bá taxt-e-raván bordand. bá lule/ sim va mánand e án bordan/ resándan/ kewidan. lule ye naft(bar);sim e barq(resán). Siyáhraghá xun rá be del/ gew/ qalb miresánand.//.* **2** *(bá xod/ hamráh) dáwtan; bardáwtan. //Dar besyári (az) kewvarhá pásbánán haft-tir dárand. Hargez bá xodam pul e faráván barnemidáram. Tá zende ast ánce rá ke bar saraw ámad az yád nemibarad.//.* **3** *ábestan budan; bárdár budan; //Do qolu bárdár bud/ ábestan bud.//.* **4** *(baráye cizháyi ke nemijonband) negahdáwtan/ kewidan. //Hame ye bár (e gerán) e bám ru ye in sotunhá-st. Yek pol e máwinrou/ ráde-rou* báyad bár e ámad-o-wod e gerán e máwinhá*/ ráde*há rá bekewad. Bár e in baxw rá u be duw mikewad.//.* **5** (**a**) *dáwtan. //Áváyaw/ sedáyaw áhang e sarvaráne dárad.//.* (**b**) *hamráh dáwtan; be donbál dáwtan; dar pey dáwtan. //Be dast dáwtan e niru/ zur bár e sangin e pásoxguyi rá niz hamráh dárad/ dar pey dárad. (Bezehhá ye) himsá** [crimes of violence] *pádafre* [penalty] *ye sangin dar pey dárad.//.* **6** *kewidan; resándan. //Jang be sarzamin e dowman kewide wod. Bá tavánáyi ye xiw be ouj e/ oug e/ tárek e piwe ye xiw resid. Az kamruyi wuraw rá darávarde/ gandaw rá darávarde.//.* **7** *(dar hamárgari/* arithmetic *va afzudan e womárhá) yek womár rá az sotuni be sotun e digar bordan.* **8** *ostovár dáwtan. //Án piwdád* (bill)*/ piwnahád* (motion)*/ pei-áhang** (resolution) *bá 300 ráy dar barábar e 200 ráy oxtovár dáwte wod.//.* **9** *del e kasi rá be dast ávardan; rag e xáb e kasi rá be dast ávardan; powtibáni ye kasi rá be dast ávardan; hamdardi ye kasi rá barangixtan. //Soxanráni ye wurangizaw hamdardi ye báwandegán rá barangixt.//.* **10** *sar yá tan e xod rá jur e viźeyi negahdáwtan yá takán dádan; qer-o-qamze ámadan; náz dáwtan va mánand e án. //Xow-adá-st; Náz dárad; xow mixarámad.//.* **11** (**a**) *(baráye muwak va mánand e án) bord dáwtan. //Lagad e powtgir* [fullback] *tup rá tá panjáh metr be darun e tamáwáciyán/ mardom e tamáwáci bord/ partáb kard.//.* (**b**) *(baráye ává/ áváz/ sedá) bord dáwtan; az dur wanide wodan; rasá budan. //Kasi ke baráye mardom soxan miránad/ soxanráni mikonad báyad áváyi rasá dáwte báwad.//.* **12** *(baráye ruznáme yá barnáme ye rádiyoyi) cizi dáwtan/ darbar dáwtan/ cáp kardan; máye dáwtan. //Ruznámehá ye emruz gozárew e bavandeyi* [full; complete] *az didár e farbod** (president) *cáp kardeand.//.* **13** *(baráye maqáze/ dokkán) cizi rá baráye foruw dáwtan/ foruxtan. //Xeili bebaxwid in maqáze sigár nadárad/ nemiforuwad. Zire be Kermán bordan; Goláb be Qamsar bordan* (Carry coals to Newcastle)//. **14** *(bejá ye padáfand) be dowman táxtan/ jang rá be bum e/ sarzamin e/ xáne ye dowman kewidan; arjdár budan* [carry weight]. *//Manewte* [opinion] *ye u nazd e farwin** [chairman] *besyár ajdár ast. Farwin* be manewte ye u besyár arj minehad.//.* **15** *az xod bixod gawtan. //Az tamáwá ye kawti dar jamjám** [TV] *az xod-bixod migardad/ miwavad./ kasi rá be yád e... andáxtan./ Áváz e/ ává ye morqán e daryá u rá be yád baccegiháyaw kenár e daryá miandázad.//. (dar hamárgari) (ruyehamrafte ye/ koll e womárháyi rá dar sotuni yá bargi) be sotun e yá barg e digar bordan. //Biwtar e baramhá*ye* (prize) *wená rá bord/ robud/ járu kard./ Kár e dowvári rá xub anjám dádan; az pas e kár e dowvári xub barámadan./ Bá inke saxt wuride bud ammá soxanráni rá bexubi/ xub anjám dád.//.* **carry on** *(anáyin) begu-magu*

kardan; caxidan; bá ává ye borz/ boland gele kardan; raftári wegeftangiz az xod newán dádan; jár-o-janjál be pá kardan; qewqere/ qewqereq kardan. //Xeili micaxad!; Ce qewqereyi be pá mikonad!//. **carry on (with sth/ doing sth)** *pei gereftan; be... pardáxtan. //Hengámi ke man nistam/ miravam to be kárat bepardáz!Bá inke havá bad bud bar án wodand ke be ráhpeimáyi pardázand/ ráhpeimáyi rá pei girand.//.* **carry on with sb** *bá kasi sar o serri dáwtan; bá kasi sar o kári (nápasand) dáwtan; bá kasi jik-o-viki dáwtan. //Bá sáláraw/ sarparastaw/ rayisaw sar-o-serri dárad. Sálhá-st bá ham jik-o-viki dárand.//.* **carry sth on** (**a**) *be... pardáxtan. Be goftoguyi/ jostári* [discussion]*/ goft-o-wonudi* [dialogue] *pardáxtan.* (**b**) *anjám dádan; pardáxtan. be dád-o-setadi pardáxtan; be kári pardáxtan.* **carry sth out** (**a**) *cizi/ kári rá anjám dádan; rást kardan, "Befarmáyad sepahsálár rá tá rást konad."; "...va tarjomehá ye án rást karde..." (ZBP, L1170 TBH); "báyad ke malek be fazl e xiw án va'de ye xiw rást konad" (ZBP, L311, TB); rást wodan, "U rá goftam be woqli mohem miravam con án rást wod dar báb e to jahd konam." (ZBP, L1236 TBH), "Be Meyhane wodim va án mohem ke Weyx farmude bud rást wod." (ZBP, L2576, AT), be jáy ávardan, "Amir goft har farmáni ke hast be jáy báyad ávard." (ZBP, L1282 TBH).* "*yá farmude án-rá be jáy ávarim va harce wanide budim..." (ZBP L2320 AT); kár bastn, "az án áqel bewnavid va kár bandid." (ZBP, L2351 AT); "pas qoul e hokamá rá kár bastam" (ZBP, L3776 GS) varzidan, "Soxonhá ye man con wonudi, bevarz -- magar bázdáni ze ná-arz, arz." (ZBP, L5859, SF). be jáy ávardan, "Gar in rá ke gofti be jáy ávari -- Honar bar zabán rahnamáy ávari." (ZBP, L6912 SF). Ánce rá gofte budan anjám dádan/ bejáy ávardan; sar e soxan e xiw istádan; az soxan e xod báz nagawtan; zahr e cewm gereftan; barnámeyi rá be jáy ávardan/ rást kardan; dasturi rá anjám dádan/ bekár bastan.* (**b**) *ázmáyewi rá anjám dádan/ kardan;bázporsi kardan; bázjuyi kardan; barresi/ arzyábi kardan. //Ruy e bimár ázmáyewhá ye gostardeyi anjám dádeand/ kardeand.//.* **carry sth over** *cizi/ kári á be... afkandan/ mándan.* **carry sb through (sth)** *be dád e kasi rasidan; be kasi komak kardan tá ruzgár e dowvári rá be sar árad;. dast e kasi rá gereftan. //Áhang e ostováraw/ yekdandegiyaw be dádaw resid.//.* **carry through** *be páyán resándan; be anjám resándan. //Kár e dowvári-st ammá tanhá u az pasaw barmiáyad.//*

carry n **1** (**a**) *bord (e tofang, tup va mánand e án).* (**b**) *bord (tup con dar cougán-camani** [Golf]*).* **2** *be duw kewidan; bordan; baqal kardan. //Mixáhi man bacce rá baqal konam/ bebarm?//*

carry-cot (n) *sabad e bacce*

carryings-on (n) *dád-o-faryád; jár-o-janjál; dád-o-bidád; qewqere; qewqereq. //Diwab dád-o-faryád; qewqere ye hamsáye rá wanidi?//*

carry-on (n) fuss. *dád-o-faryád; jár-o-janjál; dád-o-bidád; qewqere; qewqereq. //Hargez conin jár-o-janjáli/ dád-o-bidádi/ qewqere yi nawnide budam!//*

cart (n) **1** (**a**) *gári; arrábe; arráde; gardun, "Armánus" Qeysar "dar zir e garduni ávixte bud va az xasmán penhán wod, qolám u rá daryáft..." (ZBP, C4366 FM, Saljuqnáme ye Vaziri). asb va gári.* (**b**) **cart/ hand-cart** *gári ye/ arrábe ye dasti; forqun.* **put the cart before the horse** *"Yeki bar sar e wáx bon miborid..." (Sa'di); "Niw/ niwtar be tah e xawxáw mizanad." (PAF); "Sorná rá az sar e gowádaw zadan" (PAF); suráx-e do'á rá gom kardan.*

cart (v) **1** *bá arrábe/ arráde/ gári bordan/ kewidan. //bá gári aspest/ yonje kewidan. xákrube/ áwqál rá bá gári/ arrábe bordan/ kewidan.//.* **2** *dar dast invar o ánvar bordan/ kewidan. //Hame ye ruz/ sarásar e ruz in kivehá*/ sanduqhá rá invar-ánvar kewideam.//*

carte blanche (n) (*Faránsavi) riw o qeici (rá dast e kasi dádan/ yá dast e kasi budan); afsár e kár (rá be dast e kasi dádan yá dast e kasi budan); sefidmohr (ZBP, L726 FM).* give/ sb/ have carte blanche: *riw o qeici rá dast e kasi dádan; riw o qeici rá dar dast dáwtan; afsár e kár rá dast e kasi dádan; afsár e kár rá dar dast dáwtan*

cartel (n) *hampeimánán (dar bázargáni); hambastegi ye bázargáni*

carter (n) *gárici; arrábeci; arráberán; tarábar*

cart-house (n) *yábu; anbore (asb e ábkew); pálád/ páláde (asb e bárkew)*

cartilage (n) **1** *qozruf/ korjan; karkarának; karuźne; jerande; carandu; qaźqar, "va haftom qaźrif a'ni qaźqarhá va hawtom robátát..." (ZBP, L6970 HM). //Qozruf/ korjan e e zánuyam ásib dide.//.* **2** *Báft e/ andám e korjani/ qaźqari/ qozrufi.*

cartilaginous (adj) *qozrufi; korjani*

cart-load (n) *yek gári/ arrábe (por az...)*

cartographer (n) *naqwekew; nemudárkew*

cartographic (adj) *vábaste be naqwekewi/ nemudárkewi*

cartography (n) *naqwekewi; nemudárkewi*

carton (n) *kive* (EDPL 35.0735). //yek kive* wir, xáme, mást. yek kive* ye dárá ye 200 sigár//*

cartoon (n) **1** (**a**) *negáre (ZBP, L4253 TMK); ástunak* [<Senáni dialect].* (**b**) sequence of these telling a story. *ástunag*.* **2** *ástunag* e uwtánmand.* [animated] *Yek ástunag* e uwtánmand e* Walt Disney. **3** *piwnegár*; piwnaqwe* (dar negárgari, qálibáfi, káwisázi va mánand e án)*

cartoonist (n) *ástunakgar*; ástunakkew**

cart-track (n) *ráh e málrou/ gárirou/ arráberou*

cartridge (n) **1** = **shell** *fewang; golule.* **2** *suzangir.* **3** *xawáb; maqzi*

cartridge-belt (n) *fánusqe; fewangband*

cartridge-paper *káqaz e fili*

cart-wheel (n) **1** *carx e gári.* **2** *powtak-váru (zadan)*

cart-wheel (v) *az pahlu powtak váru zadan*

carve (v) **1** (**a**) **carve in sth; carve sth** (out of/ from/ of/ in sth). *taráwidan; kandan; boridan. //Mikelánjelo az marmar wiri taráwid. Án tandis** [statue] *rá az sang taráwideand.//.* (**b**) **carve sth (into sth)** *taráwidan e cizi (az cub, sang va mánand e án).* **2** *kandan. nám e xod rá ru ye tane ye deraxt kandan.* **3** *(guwt e poxte rá) boridan/ borew dádan. //tekkeyi. tekke ye guwt e pilmorq/ buqalamun* (turkey)*/ rán e barre rá boridan/ borew dádan. //Xáhew mikonam yek borew e digar (guwt) baráye man beborid.//.* **4** **carve sth out (for oneself)** *be saxti baráye xod... dast-o-pá kardan/ jáyi báz kardan. //Baráye xodaw bá kuwew e faráván námi dar gozárewgari dast-o-pá karde.//.* **carve sth up** *tekke-páre kardan; lat-o-pár kardan; páre-páre kardan. //Niruhá ye robáyande/ zaminxár án sarzamin rá tekke-páre kardand.//*

carver (n) **1** *kandegar; taráwkár*

carving (n) *kandegari, "guyand ki hame ye surathá va kandegarihá az sang e xárá kardeand." (ZBP, L7883 FEB)*

carving knife *kárd e guwtbori*

caryatid (n) *dar váládgari* [architecture] *Káryátid (ke sotunhá va sar-sotunhá rá ru ye án misázand]; **páye ye sotun/ sarsotun** [in váźe Yunáni ast, va* "Karyátides" *zanán e pristár* [priest], Artemis *dar* Caryae *dar Yunán e bástán]*

cascade (n) **1** *ábwár e kucak; ábwárak.* **2** *(pendárin) har ce ke bá ábwár mánad. golábatun* [cascade of blonde hair]

cascade (v) *con ábwár rixtan;worwor rixtan. //Ábwárhá ye kucaki az kuhsár forumirixt. Muhá ye/ gis e zarrinaw con golábatun powtaw rixte bud.//*

cascara (n) *káskárá , pust e xowk e deraxt e* Buckthorn *az gune ye* Rhamnus *ke bumi ye Ámriká ye abáxtari* [northern] *ast va az án dáruyi baráye narm kardan e rude va kár andáxtan e wekam migirand.*

case[1] (n) **1** *báre, "Majuyid az in pas kas az man soxon -- k-az in báre-am pásox ámad be bon." (ZBP, L3459 SF); harjá juri tarjome miwavad.: In dálá** (company) *tanhá agar kármandán saxt doźraftári* [misconduct] *konand ánán rá birun mikonad. In yek/ (parvande ye) koláhbardári ye áwkár ast.* **2** **the case** *kár* (case, situation)*, "na ke be doruq dáwtand be rásti con ámad bediwán andar kári budand wuride...." (ZBP, L155 TTT); nahew; har já juri tarjome miwavad.: Rást-e ke/ rást ast ke foruw e dálá** (company) *(foru-)oftáde/ oft karde/ kam wode/ káste gawte?. Agar injur ast/ báwad báyad xeili biwtar kár koni.* **3** *báre, "Majuyid az in pas kas az man soxon -- k-az in báre-am pásox ámad be bon." (ZBP, L3459 SF). "yeki mouzu', dovvom mahmul, warti rá niz do báre bovad..." (ZBP, L1494 DA); "ammá qaziye ye eqteráni án bovad ki do qaziye gerd ávarand va har do rá andar yek báre anbázi bovad va be digar báre jodáyi..." (ZBP, L1502 DA); niz harjá juri tarjome miwavad.: Dar báre ye to/ baráye to ámáde-yim ke narm báwim/ ke saxt nagirim. Báre ye/ kár e to rá nemitavánam az digarán/ digar bárehá jodá naham.; Kár e to rá nemitavánam jodá-báfte* (exceptional) *be womár ávaram.* **4** *báre; bimár; bimári, harjá juri tarjome tavánad wod.: Yek báre ye* (case)*/ yek bimár e tab e rudeyi. Bárehá ye* (cases) *áble/ bimárán e ábleyi kamyáb gawte/ gawteand.* **5** *báre; bimár, harjá juri tarjome miwavad.: Dástán e/ kár e in pesar-bacce dástan e qamangizi ast/ qambári-st: (zirá) pedar o mádaraw az ham jodá gawteand/ hamdigar rá foruhewteand* (divorced) *va u xod niz saxt ara*/ az kár oftáde* (handicapped) *ast.* **6** *parvande; báre; kár. yek parvande ye ádamkowi/ jenáyat.* **7** (**a**) *dádbáre*; parvande (ye dádgáhi); jate* [<jatak (ZBP, C7151, MK, BF)]. //In dádbáre/ parvand e/ jata* rá hafte ye áyande bar-resi mikonand. Dádbáre* ye/ parvande ye/ jata* ye to rá kei be dádgáh miávarand?/ Key dádgáh dári?//.* (**b**) [the case for the defence/ prosecution] *jata** [lawsuit]. *Jata**

*(be sud e) pasmár** [defence]; *jata* (be sud e) piwmár* yá dádsetán* [prosecution]. *Jata* be sud e/ be ziyán e az miyán bardáwtan e pádafre ye margarzáni/ marqazani*.*[the case for/ against the abolition of the death penalty]. *//Jata* ye/ dádbáre* ye to* [your legal case] *saxt nirumand ast.//.* **8** *(dastur e zabán) ru; ruy; rixt (ZBP, L2644 JGS). "ru" ye/, "ruy"/ e/ "rixt" e candgáni ye az "medád", "medádhá" ast.* [the plural case of...]. *ruy e "nimáyi*" "medád"* [the nominative case]. *ruy e "ráyi*" "medád rá"* [the accusative case]. *//Námváże dar zabán e Látin ruy** [case], *womár* [number] *va gun** [gender] *dárad.//.* **9** *(ádam e) xol; mawang; kosxol/ kosmawang. //Berásti xol/ mawang/ kosxol/ kosmawang-e!* [a case!]//. **10** **a case in point** *dorost; bejá.* **as the case may be** *bastegi dárad ke...; baste be inke ce piw áyad...; //Inke fardá dar in báre soruwi** [announcement] *xáhand dád yá na baste be in ast ke ce piw áyad.//.* **(just) in case** *agar...; tá agar; mabádá...;."Wáyad bárán begirad, behtar ast ke catr bá xodat bardár/ bebari (tá agar bárán gereft xis nawavi.).* **in any case...** *be har ruy...;* **in case of sth** *agar...; tá agar...; //Agar átaw begirad/ átawsuzi wavad áźir rá bezan.//.* **in no case** *be hic ruy; az hic ruy; hargez.* **in that case** *pas cerá...; agar injur ast pas...; harjájuri tarjome miwavad.: "Kárat rá dust nadári?"/ "Az kárat xowat nemiáyad?" "pas cerá velew/ raháyaw nemikoni?.* **make out a case (for sth)** *kári/ cizi rá darbáyast qalamdád kardan. //In gozárew afzáyew e hazine rá baráye bimárestánhá darbáyast qalamdád karde (ast).//*

case[2] (n) **1** (**a**) *(beviże dar váżehá ye serewte); kuk; lák [besanjid bá "lák-powt"]; kif;* ***jabe****; sanduq. kif/ kuk e gouhar. kif/ kuk/ lák e medád. sanduq e kálá. //Cizhá ye namáyewi rá dar ganjinehá** [museum] *biwtar dar jabe-áyne migozárand.//.* (**b**) *yek kuk/ lák/ kif/ sanduq/ jabe por (az...). yek kuk/ lák/ kif/ sanduq/ jabe Wámpány.* **2** *jámedán; camedán. //Mitaváni camedán/ jámedán e ma rá biyávari?//*

case (v) **1** *cizi rá dar kif/ kuk// lák/ jabe/ nahádan.* **2** **case the joint** *(zabán e kuce) juridan (beviże piw az dozdi)*

case-book (n) *parvande (ye bimárán, piwmárán* va mánand e án)*

case grammar *(dar zabbánwenási) dánew e degarguni ye rixt e námváżehá va setáy*há* [adjectives] *baráye bar-resi ye sáxtemán e vákiyám** [sentence]; ***niband**** *[<nibandhah (Sanskrit)] (EDPL.)*

case-hardened (adj) *(saxti-kewide va) pust-koloft*

case history *piwine ye bimár; parvand e ye bimár*

casein (n) *káze-yin ; wat* [<wat (guyew e Semnáni)]*

case-law (n) *piwindád**

case-load (n) *womár e bimárán (e yek pezewk); bár e kár (yek pezewk yá marsyár** (social worker)*)*

casement (n); **casement window** *panjere (ye louládár); ruźan (ZBP, C2202 MK, FM, BF)*

case-study (n) *paźuhew; bar-resi (ye bálew*/ bálidan* (development) *yek tan yá goruhi az mardom dar zamáni womorde.)*

casework (n) *(barresi ye) marsyári*/ mardomyári** [social work]

caseworker; **socialworker** (n) *marsyár*/ mardomyár** [social worker]

cash (n) **1** (**a**) *pul; tanxáh; pise, "Kallepaz rá pise dádam, kalle deh u páce dád -- har ke bá kam-máye sodá mikonad pá mixorad." (Vahdi, ZBP, C5843 FM). pise dádan; pul dádan; pul e dastádast* [cash] *pardáxtan. //Pul dastádast hamráh nadáram, miwavad cek bedaham?. Hargez bá xodam xeili pul/ pul e dastádast nemibaram/ barnemidáram.//.* (**b**) *pul; xáste; tanxáh, "Mostoufiyán e womár e vey báznegaristand, hefdah bár hezár hezár deram bar vey hásel e mahz bud va u rá az xás e xod hezár deram tanxáh bud." (ZBP, L1265 TBH). //In ruzhá/ aknun dastam tang ast* [short of cash]//. **2** (idm) **cash down** *piwádast, "Setad-o-dád joz be piwádast -- dávari báwad o ziyán o wekast." (ZBP, L7858, Labibi) (PAF); dastádast (ZBP, L2100 FM).* **cash on delivery** *dastádast (pas az residan e kálá)*

cash v **1** **cash sth (for sb)** *cizi rá dádan va (án rá) tanxáh/ pul/ dastádast kardan/ gardándan. //ceki rá baráye kasi dastádast/ tanxáh kardan.//.* **2** **cash in (on sth)** *sud jostan. //Maqázehá/ dokkánhá az kambud(há ye) candgáhe/ kutáh-zamán/ kutahgáhe sud joste bahá ye káláhá rá afzudeand/ bálá bordeand.//*

cashable (adj) *tanxáh wodani/ gawtani*

cash and carry **1** *bexar-o-bebar; xarid e piwádast/ dastádast.* **2** *maqáze/ dokkán e xarid e dastádast. //Az maqáze ye xárbárforuwi ye bozorg e kuy e xod xarid e xoráki dastádast kardan.//*

cashbook (n) *ávarje; ávárce [daftarce ye womár e pul va hazine]*

cash crop *kewávarzi ye sudávar/ pulsáz*

cash desk *piwxán; piw-taxte*

cash dispenser; **cash point**; (US) **automatic teller** *xodpardáz; ás-pise* [bengarid be* "Cash"*]*
cash flow *gardew e sarmáye; tanxáh. barmáyegi*; //gardew e tanxáh e barmáye** [a healthy cash flow situation]//
cash register *piw-taxte; pisemár* [bengarid be* "cash" *va "már" = womordan]*
cashew (n) *Baládor, deraxt va dáne ye Baládor: deraxti garmsiri bumi ye Ámriká, be nám e dánewik e* Anacardium occidentale *az xáneváde ye somáqiyán ke baráye dáneaw parvarde miwavad. Niz az sáqe ye án źad* [resin] *gerefte va az miyán e do láye ye pust e án rouqani fenoli be dast miáyad.*
cashier[1] (n) *sanduqdár; piwtaxtedár*
cashier[2] (v) *(afsar e ártew rá) birun kardan/ birun rándan/ birunidan/ járu kardan/ rubidan*
cashmere (n) *(pawm e) Kewmir. yek kaźákand [boluz] e Kewmir*
casino (n) (pl **casinos**) *qomárxáne; megiyáxáne; mangakxáne*
cask (n) **1** *bowke (ZBP, C5441 FM); bowtak; bawtak; bawtok; dasin; dasine.* **2** *yek bowke por; yek dasin por*
casket (n) **1** *quti; kive*; gáhuk*; kivud* (viże ye negahdári ye náme, gouhar va cizhá ye bahádár).* **2** (US) *gáhuk (baráye morde); ábzan; ábwang (ZBP, C1505); paw*
casava (n) **1** *Kásává giyáháni az gune ye* Manihot *az xáneváde ye farfiyuniyán ke dar sarzaminhá ye garmsiri káwte miwavad va az riwe ye guwti ye án ke xoráki ast newáste migirand.* **2** *newáste yá árd e riwe ye Kásává ke az án tápiyoká misázand.*
casserole n **1** *gamaj* (<gamaj (guyew e Gilaki).* **2** *xorák e poxte wode dar gamaj*; gamajpoxt*. yek juje ye gamaj-poxt**
casserole (v) *dar gamaj* poxtan*
cassette (n) *xawáb; wáne.* a cassette-tape recorder: *navár-negáre ye xawábi/ wáneyi*
cassia (n) **1** *pust e dorowt e dárcin* Cinnamomum cassia. **2** any of a genus (Cassia) of leguminous herbs, shrubs, and trees of warm regions. *giyáháni az gune ye* Cassia*; kasilá (M. Moqaddam)*
cassock (n) *qabá; jobbe (ye pristárán* [priest] *va hamvandán e goruh e ávázexán e kelisá)*
cast[1] (v) (pt, pp **cast)** **1** *andáxtan; afkandan; part; partáb kardan. sang part/ partáb kardan/ andáxtan/ afkandan. //Máhigir atari* ye/ rewte ye máhigiri ye xiw rá dar áb afkand.//.* **2** *andáxtan; afkandan; oftádan. //Már pust miyandázad. Yek pasáhang e/ na'l e asbe oftád.//.* **3** *andáxtan; afkandan. //Negáhi dozdáne/ dozdaki* [furtive glance] *be u andáxt. Án deraxt/ deraxte sáye ye derázi ru ye caman andáxte bud. Án ruydád e qambár sáyeyi bar zendegiyewán afkand./ zendegiyewán rá siyáh gardánid/ tire o tár kard. Gováhi ye sardargom e u/ bi sar-o-tah e u máye ye án miwavad ke ruy e soxanaw nawmorand/ ke be soxanaw arj nagozárand/ ke u rá ádam e ostovári be womár nyávarand.//.* **4** (**a**) *(wemw) rixtan. //wemw e áhan/ yuwost*/ ayoxwost* rixtan; wemw e berenj/ parang* [bronze] *rixtan.//.* (**b**) *rixtan (cizi rá az áhan e godáxte/ yuwost** [metal] *e godáxte sáxtan). tandisi rixte az berej/ parang.* (**c**) *be rixt e... darávardan/ nevewtan. //In dástán rá be rixt e sargozawt e ruzáne neveweteand.//.* **5** (**a**) *baráye namáyewi/ celpardi** [film] *yá mánand e án honarpiwegán rá bargozidan. //Hafte ye áyande/ hafte ye digar honarpiwegán e án namáyew rá barmigozinim.//.* (**b**) **cast sb (as sb); cast sb (in sth)** *be kasi dar... kári/ naqwi dádan. //Be u (dar namáyew) kár/ naqw e Rostam rá dádand.//.* **6** **cast anchor** *langar andáxtan.* **cast aspersion (on sb/ sth)** *riwxand kardan; be bád e násezá gereftan. //Ce jur/ cegune ruyat miwavad zan e ma rá riwxand koni?//.* **cast an eye over sb/ sth** *negáhi kutáh bar... afkandan/ andáxtan; negáh e sarsari bar... afkandan. //Miwavad yek negáhi be in womárewhá bezani bebini dorostand yá na?//.* **cast one's bread upon the waters** *"To niki mikon o dar dajle andáz." (Sa'di).* **cast one's mind back (to sth)** *be gozawtehá andiwidan; yád e gozawtehá oftádan. //Be yád e ruz e arusiyaw/ biyugániyaw oftád.//.* **cast one's net wide** *be har dari zadan. //In dálá** [company] *dar jostoju ye yek foruwande ye zebardast be har dari mizanad/ be hic dari nist ke nazade báwad.//.* **cast pearls before swine** *(dastán) Sib e sorx dast e ádam e kur ast.; "Har zamán xarmohre rá bá dor barábar mikonand -- Áh az dast e sarráfán e gouhar-náwenás." (Háfez) (PAF); "Xar rá ce be wabcare?" (PAF); "Qadr e yaxni kojá wenásad xar?"; Qadr e louzine xar kojá dánad?" (PAF); "Qalye rá baráye xar dorost mikonad." (PAF); "Qeymat e za'ferán ce dánad xar?" (PAF).* **cast spell on sb/ sth** *jádu kardan; mantar kardan; telesm kardan; nirang zadan/ kardan.* **cast ones vote** *ráy e xod rá andáxtan; sáfidan (Kasravi).* **cast about/ around for sth** *xod rá be in dar va án dar zadan; xod rá be har dari kuftan. //Noumidáne be har dari mizad ke cizi beguyad.//.* **cast sb/ sth aside** *birun andáxtan, dur andáxtan; kenár gozáwtan/ nahádan. //Dustán e kohanaw rá kenár naháde. Pák*

*kamruyi rá kenár gozáwt. Pák bażkam** [inhibition] *rá kenár gozáwt.//.* **cast sb away** *kawti-wekaste wodan va dar jáyi gir kardan. //kawti wekaste wodan va dar ádáyi/ jazireyi biyábáni gir kardan.//.*
cast sb down *fosordan; afsordan; anduhgin kardan; az del-o-damáq andáxtan. //U rá be ásáni nataván fosord. U rá be ásáni nemitaván az del-o-damáq andáxt.//.* **cast (sth) off** (**a**) *band e qáyeq/ karji rá báz va án rá rahá kardan.; be áb andáxtan (karji rá).* (**b**) *(dar báfandegi) yek dáne rá andáxtan/ afkandan.*
cast sb/ sth off *kasi yá cizi rá rahá kardan/ vel kardan/ hewtan/ helidan. //Se dustaw rá dar yek máh/ yek máhe rahá karde/ vel karde/ hewte.//.* **cast (sth) on (in knitting)** *dar báfandegi raj e noxost e dánehá rá ru ye mil andáxtan.* **cast sb out** *kasi rá birun kardan/ rándan/ andáxtan*

cast[2] (n) **1** *partáb kardan; afkandan andáxtan. tás andáxtan/ rixtan. //partáb e/ andáxtan e atari*/ tur yá dám e máhigiri.//.* **2** (**a**) *qáleb; káleb.* (**b**) *hame ye honarpiwegán/ bázikonán e namáyewi. filmi/ celpardi* bá bázikonán e námi/ barzin. hezár/ hezárán honarpiwe/ bázigar. fehrest e(nám e) bázikonán.* **3** *gune; sarde. //manew* [cast of mind] *e viżeyi/ wegerfi dárad.//.* **4** *(kohne wode) luci. //Yek cewmaw kami luc ast.//*

castanets *(abzár e musiqi) qáwoqak*

castaway (n) *kawti-wekaste. "Kawti-wekastegánim ey bád e worte barxiz." (Háfez)*

caste (n) **1** *neżádegán (nazd e Hendován/ henduhá), "Bar tebq e gozárew e Ferdousi Xosro-Parviz bar páye ye taxt e táqdis sar naháde bud. Yeki páyintar bá tasvir e miw va án jáy e newastan e dehqánán ya'ni neżádegán e dareje ye sevvom bud." (ZBP, L7865 Jalál e Xáleqi ye Motlaq). forutarin/ páyintarin neżádegán.* **2** *neżádegán; rade ye/ dareje ye/ jáygáh e viże.* **3** *mardomi bá* ***farhang e neżádegáni*** *ye seft o saxt bar páye ye xánaváde, dáráyi va mánand e án*

castellated (adj) *deżsán; dárá ye borj o báru*

castigate (v) *saxt xorde gereftan; saxt nekuhidan/ sarzanew kardan/ guwmál dádan*

castigation (n) *saxt xorde gereftan; saxt nekuhidan/ sarzanew kardan/ guwmál dádan*

casting (n) **1** *rixtegari.* **2** *gozinew e honarpiwegán baráye namáyew. gozinewi wegerf az honarpiwegán baráye yek namáyew.*

casting vote *yek ráy e sarnevewtsáz*

cast iron (n) *codan*

cast-iron (adj) **1** *codan; codani.* **2** *(pendárin) puládin; áhanin. //Ruyin-tan ast. U gonáhkár darnemiáyad (con) padáfandi puládin dárad.//*

castle (n) **1** *deż; kalá; kolá; kalát; kaláte; kuwk. yek kaláte ye/ deż e sadehá ye miyáne. //Deże Qobád//.* **2** (also **rook**) *(dar bázi ye watrang) rox; mádiyár; máziyár; mazyár (ZBP, V6508 FM).* **3** **(build) castles in the air/ in Spain** *ásmán-rismán báftan; "Eláhi fál e Zeynab rást báwad." (PAF). "Dástán e kure ast o kuze ye rouqan."*

castle (v) *(dar bázi ye watrag) deż raftan*

cast-off (adj) *(beviże baráye raxt) kohne va durandáxtani; vel-wode; hewte. //Yek joft kafw e kohne (ye durandáxtani). deldádeyi hewte/ del gawte//*

cast-off (n) *raxt e kohne ye dur andáxte wode.; nimdár. //Raxthá ye nimdár e/ kohne ye barádaraw rá mipuwad.//*

castor; caster (n) **1** *carxak; qaltak; qerqere.* **2** *...-páw; con namakpáw; wekarpáw*

castor oil *rouqan e karcak ke az giyáh e karcak be dast miáyad. In giyáh garmsiri ye jahán e kohan ast va nám e dánewik e án* <u>Ricinus communis</u> *ast.*

castor sugar (**caster sugar**) *wekar e dáneriz; gard e qand*

castrate (v) *axte kardan; xáye kewidan; xáye kandan; baxte kardan; toxm kewidan; zehár axtan, "Be kerdár e gorgán be ruz e wekár -- bar án bádpáyán e axte zehár." (ZBP, L6400 SF).* "bullock" *yá gáv e nar e axte yek* "bull" *yá gáv e nar e axte-zehár rá guyand.*

castration (n) *be* "castrate" *bázgardid.*

casual (adj) **1** *baxtaki. yek barxord e/ didár e baxtaki.* **2** (**a**) *sarsari; nayandiwide; toxmi; hardambil; kawki. soxani sarsari/ nayandiwidide/ kawki. (xárdári) sarsari; biparvá. //Káraw rá sarsari migirad.//.* (**c**) *sarsari; toxmi; wekami; hardambil. //Yek bázresi ye sarsari/ toxmi/ kawki. Negáhi sarsari be námeyi/ ketábi (andáxtan). Negarandeyi, xánandeyi hardambil.//.* **3** *(baráye jáme) ázád, sáde, delbexáh; xodemáni.* **4** *gahgáh; nápeivaste; hardambili. //Zendegiyaw rá bá/ az ráh e kárhá ye hardambili migozaránad./ (dar xoft-o-xiz bá zanán) az har caman goli cidan; be har báqi sari zadan.//.* **5** *kam; sabok; na xeili nazdik; na xodemáni. //yek áwnáyi ye na xeili nazdik; bá kasi xodemáni nabudan; bá kasi "salámaleyki" dáwtan.//*

casually (adv) *baxtaki. kasi rá baxtaki didan. //jáme ye ázád/ sabok/ xodemáni be tan dáwtan. kár e hardambili/ baxtaki dáwtan.//*

casualness (n) *sarsari; toxmi; wekami; hardambili*

casuals (n) *jáme ye ázád/ sáde/ xodemáni, beviże kafw e sabok e biband e mardáne.*

casualty (n) **1** *zaxmi, zaxm xorde, "Bas ke dar xák tandorostán rá -- Dafn kardim o zaxm-xorde namord." (ZBP, L3740 GS); xaste, "Hame wab hami xaste bardáwtand -- co bigáne bod xár bogzáwtand." (ZBP L6100 SF); "Bar e xaste átaw hami suxtand -- gosaste bebastand o barduxtand." (ZBP, L6100); ásib-dide. //Gozárew dádeand ke dar án jang faráván zaxm xordeand./ ásib dideand. (pendárin) Noxostin kasi ke dar káhew e womár e kármandán e bongáh ásib did/ zaxm xord [az kár bikár gawt] áqá ye Jamwid bud.//.* **2** *ásib-dide; zaxm-xorde. //Yeki az ásibhá ye átawsuzi ye jangal án kolbe bud.//*

casualty; casualty ward; casualty department; Emergency (Room) *darmángáh e biderangi* (biderangihá ye pezewki); xastexáne*; fagárxáne**

casuist (n) *zabánbáz; tarzabán; tarzofán; mardomferib*

casuistic; **casuistical** (adj) *zabánbáz; tarzabán; tarzofán; mardomferib*

casuistically (adv) *bá zabánbázi; bá tarzabáni; tarzofánáne; mardomferibáne*

casuistry (n) *(beáyin- biwtar baráye xárdári) tarzabáni; zabánbázi; mardomferibi; sar e kasi/ mardom rá wire málidan*

casus belli (n) (Latin) *máye ye jang; jangafruz; jangbarangiz*

cat (n) **1** *gorbe; gorbak; powik; powak; puwak; piwi; meili (ZBP, C6606 FM)*; *//Se gorbe va yek sag dárim./ xorák e gorbe.//.* **2** *gorbesánán; málusánán* [<málu (Gonuyi/ Náyini dialect)]*. **3** *(xárdári) "Már e xow xat-o-xál; jeh* [prostitute] *e jádumanew* [<yátumaiti (Avestáyi)]*. **4** **be the cat's whiskers/ pyjamas** *az damáq e fil oftáde budan; kun e ásemun páre wode va az ásemun oftáde budan. //Engár az damáq e fil oftáde!//.* **a cat-and-dog life** *con sag o gorbe bá ham jangidan.* **a cat in hell's chance** *hic já ye omid(i) nabudan.* **let the cat out of the bag** *pate rá be áb dádan. //Nemixástam kasi az káremán bu bebarad, ammá xáharam pate rá e áb dád.//.* **like a cat on hot bricks** *xeili negarán budan; árám nadáwtan; con sir-o-serke juwidan; kak/ kayk be tonbán dáwtan. //Piw az ázmun e ránandegi con sir-o-serke mijuwid.//.* **play cat and mouse/ a cat-and-mouse game with sb** *kasi rá dast-be-sar kardan; bá kasi qáyem muwak bázi darávardan; kasi rá bázi dádan.* **put the cat among the pigeons** *fut tu ye láne ye zanbur kardan; áwub be pá kardan. //Án pristár*/ kewiw haváxáh e Marks ast va fut tuye láne ye zanbur mikonad.//*

cat[2] (n) = caterpillar tractor

cataclysm (n) *patyár; balá; kástár* (ZBP, C1466 MK, BF)*

cataclysmic (adj) *ruydádhá ye patyár e/ kástár* e sálhá ye 1939-1945.*

catacombs (n) [pl] *daxme, "Negahbán dar e daxme rá báz kard -- Zan e pársá muye áqáz kard." (ZBP, L4869 SF); "Ke jánaw be duzax gereftár bád -- sar e daxme ye u negunsár bád." (ZBP, L4873 SF). návus "...va návus e xiw befarmud be zamin e Tamiwe va Tabarestán..." (Majma-ot-Tavárix val Qesas) (ZBP, C2742 FM)*

catafalque (n) *peckam* (ZBP, C2742 FM) [peckam* sakkuyi ast por ázin ke tábut e ádami bozorg rá piw az xáksepári bar án nehand.]*

catalepsy (n) *fosordan, fosorew; "va jomud" "fosordan" báwad in ellat [bimári] rá bed-in námhá az bahr e án guyand ki nágáh hes va harekat e mardom forugerefte wavad, conán ke agar bar páy báwad yá newaste yá... andar kári báwad con in ellat padid áyad ham bar án wekl bemánad xowk." (ZBP, L5434, ZX)*

cataleptic (adj) *fosorde; fosorew; (vábaste be) fosordan/ fosorew*

cataleptic (n) *bimár e fosorde; docár e fosorew*; fosorewzade**

catalogue; catalog (n) **1** *fehrestnáme; ...-náme. //fehrestnáme ye deź e nepewt*/* [library]. *fehrestnáme ye namáyewgáh.//.* **2** *(pendárin) yek dast; yek rewte. //seperewg/ sepelew áyad o zan záyad o mehmán e gerámat beresad*. [a catalgue of disasters]//

catalogue (v) *fehrest kardan; fehrestnáme nevewtan/ sáxtan; be rixt e fehrestnáme darávardan*

catalysis (n) *tajew* (<tacat (Ávestáyi), √tac EDPL)*

catalyst (n) *taján* (<tacat (Avestáyi) √tac EDPL); máye.* **2** *(pedárin) máye. //Piwnahád e kár e táze be u dorost hamán máyeyi/ cizi bud ke u saxt niyázmandaw bud.//*

catalytic (adj) *taján* [baráye riwe be váźe ye piwin bázgardid]*

catamaran (n) **1** *karji ye doqolu; karji ye jumulu** [<*Wirázi* dialect]. **2** *(guneyi kalak/ kele (ke az bastan e do karji yá do tir e cubi pahlu be pahlu sázand); bikelek* [<bi- = do. besanjid bá "biyarwan" (do nar; do delir); keybiyáraw <kavibyarwan (Avestáyi)]*

catapult (n) **1** = **slingshot** *faláxan; balakan (ZBP C3014 FM).* **2** *kawkanjir; manjeniq.* **3** *balakan*; palakan* [besanjid bá "faláxan"; dastgáhi ke baráye parváz e havápeimá az ru ye kawti bekár miravad.]*

catapult (v) **1** *(bá faláxan/ balakan/ palakan) parándan/ cizi rá partáb kardan.* **2** *(con golule be jelo) partáb wodan/ kardan; paridan; parándan. //Peiro ye egnest** [accident; crash] *ránande (con golule) az wiwe ye jelo be birun partáb gawt/ wod.//*

cataract (n) **1** *ábwár (bozorg va tiz).* **2** (**a**) *áb e morvárid; tamr (ZBP, C281 FM); áb "...va alámat e tamám forud ámadan e áb án ast ki xodávand e ellat [bimár] rá andar áftáb newánand... va agar sepid báwad..." (ZBP, L5478 ZX).* (**b**) (area clouded in this way) *tamr; áb; áb e morvárid. //kárdpezewki/ ápang** [surgery/ operation] *baráye darávardan e/ bardáwtan e tamr/ áb e morvárid//*

catarrh (n) **1** *sarmáxordegi; ábrizew az bini va galu.* **2** *áb; ábrizew az bini va galu. //Sarmá ye badi xordeam az cewmam va damáqam/ biniyam wor-wor áb miáyad.; Sarmá ye badi xordeam va ábrizew e saxti dáram.//*

catastrophe (n) *patyár; patyáre, "Bebáyadw goftan k-az in cáre nist -- vará bat-tar az xawm patyáre nist." (ZBP, L3453 SF); kástár. //Zaminlarze patyári/ kástári sahmgin bud.//*

catastrophic (adj) *patyár; patyáre; sizmand; sijmand; nangin. //yek wekast e nangin/ patyár/ sizmand/ siyáh.//*

catastrophically (adv) *patyár; patyáre; sizmandáne; sijmandáne; nangin*

cat burglar *dozdi ke az divár yá lule ye boxári/ gandáb va mánande án tu ye xáne áyad*

catcall (n) *hou (kardan). //Soxanráni ye vazir bá hou/ xariw va hou (kardan e mardom) ruberu gawt.//*

catcall (v) *hou kardan*

catch[1] (v) (pt, pp **caught**) **1** (**a**) *gereftan; casbidan; qápidan. //Tupi be u/ be suyaw andáxtam va u gereftew. Sagemán dust dárad kák rá bá dahaw beqápad.//.* (**b**) **catch sb (out)** *(dar tapkáye*/* cricket) *bol gereftan.* **2** *gereftan; be dám andáxtan; casbidan; kasi rá andaryáftan, "...va lawgar e Ardaván hazimat wod va Ardawir sepáh bargereft va az pas e Ardaván wod tá Ardaván rá andaryáft." (ZBP, L52 TB). Gorbe muw migirad. Dozd/ dozdi rá gereftan. //Cand tá máhi gerefti?. Haminke dáwt az sáxtemán birun miraft gereftamaw/ xeraw rá gereftam./ az bázu ye/ galu ye/ mu ye pas e gardan e kasi gereftan/ casbidan; bázu ye/ galu ye/ xer e/mu ye pas e gardan e kasi rá gereftan/ casbidan.//.* **3** *nágahán gir kardan; moc e kasi rá gereftan. //Angowtaw/ dastaw tu ye quti ye kák/ biskuyit bud ke mocaw rá gereftam. Moc e pesarbacceyi rá ke dáwt az báq sib midozdid gereftam. Yekwanbehá hargez nemitaváni moc e ma rá sar e kár begiri!//.* **4** *be... residan. //be masráde*/ otobus, havápeimá, yá kárván-dudi residan.//.* **5** *residan. //Aknun/ isá bogzár náhár/ wám/ xorák bexorim wáyad sepastar betavánim be yek sinemá ham beresim.//.* **6** **catch sth (in/ on sth)** *gir kardan; gir andáxtan; gereftan. //qofl gir nemikonad/ nemigirad. Pirhanaw be mix gereft/ gir kard. Wast e dastaw lá ye dar gir kard. Páyaw be riwe ye deraxt gereft/ gir kard va sekandari raft/ be sar andarámad* [stmbled].//. **7** *(bimáriyi rá) gereftan; harjá juri tarjome miwavad.: sarmá xordan; sinepahlu kardan; náycesám*/ náycemás** [bronchitis] *kardan/ gereftan.* **8** *daryáfan; fahmidan; sar e kasi wodan. //Bebaxwid (xub) nafahmidam/ darnayáftam/ saram nawod ce goftid. Nemifahmam ce mixáhi/ ce dar sar dári. Saram nemiwavad ce mixáhi.//.* **9** *xordan (be). //Sange/ án sang be kenár e saraw/ kalleaw xord. Yek mowt/ kust be cáneaw zad.//.* **10** *(baráye átaw) gereftan. //In kondehá/ hizomhá tar ast, nemigirad.//.* **11** *xub darávardan/ gereftan. //Án honarmand labxand e án doxtar rá/ labxandaw rá xeili xub/ bimánand gerefte/ az kár darávarde.//.* **catch it** *(anáyin) guwmál wodan; sarzanew wodan; pedar e kasi rá darávardan. //Agar pedarat to rá injá biyábad/ peidá konad/ agar pedarat befahmad ke injá hasti pedarat rá darmiyávarad!* [you will really catch it]//. **catch sb's attention/ eye** *cewm e kasi rá gereftan; be xod dáwtan. //kuwidan ke án doxtar be má/ kasi negáh konad/ ruyaw rá be má konad/ be má bengarad. Xeili nazdik e boxári istáde bud pirhanaw átaw gereft.//.* **catch sb sleeping/ napping** *moc e kasi rá hengám e cort zadan/ xábidan gereftan. //Nagozár/ nagzár rayis/ mahest* mocat rá hengám e cort zadan begirad!//. kasi rá nágahángir* [unexpectedly] *kardan. moc e kasi rá gereftan; dozd e/ dozdi ye kasi rá gereftan*.[catch sb redhanded]. *baráye andak zamáni/ dami cizi rá didan/ cewm e kasi bar... oftádan/ negáh e kasi bar... oftádan* [catch a sight/ catch a glimpse of sb/ sth]*./ Án durhá cewmaw be ráde*yi/ máwini oftád. Piw az án ke án doxtar/ án zan/ doxtare/ zane dar anbuh e mardom nápadid gardad cewmaw bar u oftád. Powtat zaxm wode- rásti ke emruz xeili áftábsuxte wodi/ áftáb xordi* [catch the sun]*./ moc e kasi rá gereftan; kasi*

rá nágahán gereftan/ nágahángir kardan [catch sb with his pants down].//. **13** catch on (to sth) *daryáftan; fahmidan. //Xeili zud migirad/ tizvir ast. Douzáriw zud miyofte.; Xeili kondvir*-e. Douzáriw dir miyofte. Xeng-e.//. hamegir wodan/ be-ásá wodan/ mod wodan/ farágir wodan./ Dámanak/ dáman e kutáh e bálá ye zánu/ miniźup xeili zud be-ásá/ mod wod/ hamejágir/ hamegir wod.//.* **catch sb out** *kasi rá wekast dádan; kasi rá zamin zadan. //Harce delat mixáhad az man bepors, hame rá pásox midaham, nemitaváni ma rá zamin bezani/ wekast bedahi.//.* **catch up (with sb); catch sb up** *be kasi residan va az u jelo zadan; kasi rá andaryáftan. "va lawkar Ardaván hazimat wod va Ardawir sepáh bargereft va az pas e Ardaván wod tá Ardaván rá andaryáft." (ZBP, L2694 AT). //To jelo(tar) boro man be to/ behet miresam. Peiro ye bimári yek hengám** [term] *rá az dast dáde va mibáyast saxt kár konad tá xodaw rá be digarán beresánad.//.* **catch up on sth** (**a**) *be kári residan. //Xeili kár dáram ke báyad behew beresam. Xeili kár e bázmánde dáram ke báyad behew beresam.//.* (**b**) *dir fahmidan; dir az... ágáh gawtan/ ágáhi yáftan. //Biyá bá ham gabi bezanim tá az hál o ruz e ham ágáh wavim/ va xow-o-bewi bekonim.//.* **be caught up in sth** *dargir e... budan; gereftár e... budan; saxt sargarm e... budan. //Dargir e/ saxt sargarm e jonbew e zedd e jangafzárhá ye hasteyi bud.//*

catch[2] **1** *gereftan (beviźe tup rá); bol (gereftan). //yek bol e xeili saxt/ dowvár.//.* **2** *wekár; (án andáze ke az cizi) gerefte wode. faráván máhi ye wekár wode; yek wekár e máhi ye faráván. //Wekár e cáq-o-celleyi-st, báyad turew zad! (baráye wouhari xub-e!)//.* **3** *gire, qolláb, cangak; sagak; qofl. //gire/ sagak/ qofl e kif e dastiyam wekaste.//.* **4** *káseyi zir e nimkáse; gereftári; gir/ ák e (penháni/ nehofte). //Án saráy/ xáne / xánehe xeili arzán ast báyad káseyi zir e nimkáse báwad./ porsewi baráye girandáxtan e wenevande; cizi porsidan va káseyi zir e nimkáse dáwtan.//.* **5** *sorud/ taráne ye xandenák e se yá cand-tane.*

catch-22 *(zabán e kuce) "Áw e torw e xálat-e, bexori pát-e, naxori pát-e" (PAF); "Qalam e rafte rá gorizi nist" (Hame kár e jahán az xalq ráz ast); "Qazá rá dast bar mardom deráz ast." (Vis-o-Rámin) (PAF); arre be kun budan (ce az har su bekewand páre konad) (PAF)*

catch-all (n) **1** *sabad; ganje; hezárpiwe.* **2** *(váźe yá vacan** [phrase] *e) hezárpiwe*/ harkáre**

catch crop *miyánjuw* [giyáhi ke miyán e karthá ye kewt e bozorg, bekárand] [besanjid bá "pájuw"]*

catcher (n) *(dar tapká*/ beisbál) tupgir*

catching (adj) *(bimári ye) vágir*

catchment; **catchment area** *ábewxor (e yek dabestán, ámuzewgáh, bimárestán va mánand e án, ke az án wahrhá yá rustáhá mardom be ánjá miravand). //Ámuzewgáhi bá ábewxor e pahnávar.//*

catchment area; **catchment basin** *ábewxor (e yek rud, anbár va mánand e án). //Rudxáneyi ke ábewxoraw az kuh e Alborz ast.//*

catchpenny (adj) *pulsáz. yek dástán e/ nám e/ farnám e/ dastgáh e/ nirang e pulsáz.*

catchphrase (n) *pand/ soxan e bozorgán*

catchword (n) **1** *váźe yá vacab** [phrase] *e cewmgir.* **2** *sarváźe; tahváźe (conán ke dar farhanghá bálá ye sotunháyá páyin e án nevisand.)*

catchy (adj) (**catchier, catchiest**) *(darbáre ye navá yá taráne) delpazir va be yád mándani; girá*

catechism (n) **1** *xodámuz/ ketáb e porsew va pásox baráye ámuzew din/ dini.* **2** *wáyest-o-nawáyest [porsew baráye dasturát e dini] [parvá konid* "-át" Pársi ast. Tázik nist. (EDPL)].*

catechize; catechise (v) *be kasi wáyest o nawáyest ámuxtan; bá porsew va pásox (be viźe bonyád e dini rá) be kasi ámuxtan.*

categorical (adj) *rouwan; bi cun-o-cerá; vádangi* [denial] *bi cun-o-cerá; bi cun-o-cerá sar báz zadan*

categorically (adv) *bi cun-o-cerá*

categorise; categorize (v) *radebandi kardan*

category (n) *rade. (cizhá) rá radebandi kardan*

cater (v) **1** (**a**) **carter (for sb/ sth)** *ázuqe/ xorák faráham kardan; cáwtgari* kardan. //Baráye yek mehmáni/ sur xorák faráham kardan/ cáwtgari* kardan./ Panjáh tan rá (dar mehmáni) xorák dádan kári dowvár ast.; Be panjáh tan (dar mehmáni) xorák/ wám/ náhár resándan kár e dowvári-st.; Cáwtgari baráye panjáh tan xeili kár-e.//.* (**b**) *baráye mehmáni yá sur xoráki faráham kardan va digar niyázhá rá barávardan/ cáwtgari*.* **2** (**a**) **cater for sb/ sth** *niyáz e kasi/ cizi rá barávardan; xáhew e kasi rá barávardan; //Jamjám** [TV]*/ barnámehá ye jamjám*/ báyad mardom e bá xásthá ye gunáguni rá pasand oftad.//.* (**c**) **cater to sth** *xáhewi rá barávardan. //Ruznámeháyi ke dástánhá ye rosvá/ janjáli baráye*

mardom rosváyi-pasand/ janjál-pasand cáp mikonand. /Ruznámeháyi ke dástánháyi xorand e/ darxor e mardom e rosváyi-pasand cáp mikonand.//

caterer (n) **1** *cáwtgar*; sur-o-sátci.* **2** *xodávand yá gardánande ye yek mehmánsará/ sofrexáne va mánand e án.*

catering (n) *cáwtgari*; sur-o-sátcigari; sur-o-sát. //Ki sur-o-sátci ye dámádi ye pesarat bud?//*

caterpillar (n) **1** *kerm e/ lise ye yek parváne yá bid.* **2** (**a**) **Caterpillar track** *tasme ye zanjiri.* (**b**) **Caterpillar tractor; caterpillar**: *gardun e xákbardári/ gardun e xákandáz*

caterwaul (v) *jiq kewidan va áváz e gorbe darávardan; mernau-mernau kardan. //Baccehá jiq nakewid va áváz e gorbe dar nayávarid!//*

caterwaul (n) *jiq e gorbeyi*

catfish (n) *máhi ye sibili* [<esbele máhi (Guyew e Gilaki)], in máhi ye dorowti ast bá sari bozorg az rade ye* ostariophysi *bá sebilhá ye deráz.*

catgut (n) *(dar pezewki) zeh; (dar musiqi) zir, "Má be wádi hame guyim ke ey rud bemuy! -- má be pedrám hamiguyim ey zir benál!" (ZBP, C4386 FM, Farroxi)*

Cath *[kutáh wode ye "*Catholic*"]*

catharsis (n) (pl **catharses**) **1** *ravánwuyi*; xáli kardan e del; xáli wodan e del; sarázir wodan e awk; serewk báridan.* **2** *(dar pezewki) wuyande ye rude; rudewuy; wuyande, "yeki án báwad ki wuyande báwad va wirin con asal va anjir va xarboze va peste..." (ZBP, L5263 ZX)*

cathartic (adj) *wuyande; dáru ye wuyande ye rude; rudewuy**

cathedral (n) *maskelisá*/ mahkelisá [mas <masyah (Avestáyi)]. yek wahr e maskelisáyi*

Catherine wheel (n) *(átawbázi) carx e fewfeweyi*

catheter (n) *(pezewki) náyźe, "noxost náyźeyi sázand... az sim yá az mes... conán ke be majrá ye qazib foruwavad va sar va bon e u gowáde..." (ZBP, L5557 ZX); "va goruhi gofteand... saváb án ast ki [baráye áb dádan be bimárán] náyźeyi sázand conán ke yek sar e náyźe be halq e u darnehand.. va." (ZBP, L5647 ZX), "va agar náyźe... be guw andarnehand...." (ZBP, L5490 ZX). [baráye andámhá ye gunágun e váźehá ye digari niyáz ast, con* "cardiac catheter", *"náyźe ye gew/ gewkáv; besanjid bá "dandánkáv"]*

catheterization, **catheterisation** (n) *kávow e gew bá náyźe; gew-kávown bá náyźe*

catheterize; catheterise (v) *náyźe/ sim davándan (ZBP L7903 JGS); bá náyźe del e bimári rá ázmudan/ kávidan*

cathode (n) *forud; mamex* [ma =* negative, *mex =* pole*]*

cathode ray *parto ye elektroni; parto ye rucgáni*.* cathode ray tube *uw-jám*; jám e sabceráq; jám e wabnamá = [fluorescent tube] [(besanjid bá "jamjám = TV; uw <huw (Pahlavi) (ZBP, C2672 BF)]*

catholic (adj) *har; harvesf; harvesp; vesp. vesp-pasand* [tastes] *budan; delbastegihá* [interests] *ye harvesf dáwtan; didgáhhá* [views] *ye harvesp dáwtan.*

catholic (adj) **1** *Kátolik e Rumi. kelisáy e kátolik. yek pristár* [priest] *e/ dabestán e/ ámuzewgáh e kátolik.* **2** *(vábaste be yá az án e) hame ye tarsáyán yá kelisá ye tarsáyi*

Catholic (n) *(kutáhwode* **Cath***) hamvand e kelisá ye Kátolik e Rumi. //Kátolik ast yá Protestánt?//*

Catholicism (n) *Kátolik e Rumi*

catholicity (n) *[baráye delbastegihá] hamegáni; harvesfi; vespi; harvespi*

catkin (n) *(golázin e) dome-gorbeyi; máludom* [<málu (Gonuyi/ Náyini dialect) = gorbe + dom]*

catmint, **catnip** (n) *sonbol e hendi; sonboletib, giyáhi be nám e dánewik e* Nepeta cataria *dárá ye golhá ye paride-rang e kucak bá áráyewi con narges. In gol máddeyi dárad ke gorbe az án saxt xowaw miáyad*

catnap (n) *cort (zadan); pinaki (zadan)*

catnap (v) (pp catnapped) *cort zadan; pinaki zadan*

catnip *bázgardid be* "catmint"

cat-o'-nine-tails (n) *táziyáne*

cat's-cradle (n) *(bázi ye baccegáne bá nax); jánamáz e gorbe*

cat's eye (n) *málucew* (<guyew e Gonuyi = gorbe); wabceráq*

cat's-paw (n) *abzár e dast e kasi digar (wodan/ budan)*

catsuit (n) *jáme ye sarásari ye casbán; jáme ye walvári ye casbán*

cattily (adv) *badxáháne; badmanewáne*

cattiness (n) *badxáhi; badmanewi*

cattish; catty (adj) (**cattier, cattiest**) *badxáháne; badmanewáne. soxanán e badxáháne*

cattle (n) *gáv; qáv; duwidani cárpáy,"Mar u rá ze duwidani cárpáy -- ze har yek hezár ámadandi be jáy." (ZBP.L6497 SF). yek galle ye gáv. bist sar gáv. //Zendániyán rá gallevár bordand.* [herd like cattle]./ *gávdári; gáv-parvari//*

cattle-cake (n) *navále*

cattle-grid (n) *panjere ye áhani (baráye puwándan e goudál dar ráhhá ke ráde*/ máwin az ru ye án tavánad gozawt ammá na gáv o gusfand)*

cattle-sheds (n) *soturxáne; gávestán* [besanjid bá "aspestán"]*

catwalk (n) *piyáderou; ráhro ye bárik (con kenár e polhá, ruy e faxan** [stage] *va mánand e án)*

catty; cattish (adj) (**cattier; cattiest**) *badxáháne; badmanewáne. //soxanán e badxáháne//*

caucasian (also **caucasoid**) (adj) *sefid-pust*

caucasian (n) *(ádam e) sefidpust.*

caucus (n) **1** *capire [newast e yek goruh e namáyandegán e yek kumal*/* party*]*. **2** *capire baráye gozinew e námzadhá va ravew e kár e kumal*.* **3** *capire (ye kumal*/ karád e barzan baráye sázmándehi ye kárhá ye kumal*)*

caught (pt. pp of catch)

caul (n) **1** *(kálbodwenási) gavr-wáme [gavr =* fetus*]; wám; wáme yá pardehá ye puwánande ye gavr* yá dawtak* [embryo]. **2** *araqcin e nouzád* [tekkeyi az pardehá ye puwánande ye gavr, ke pas az záyemán bar sar e nouzád mánde báwad.]*

cauldron; **caldron** (n) *dig; pátil; godáz*

cauliflower (n) *gol e kalam be náme dánewik e* Brassica oleacea botrytis

cauliflower cheese *gol e kalam e poxte bá cáwni ye panir*

cauliflower ear *(dar mowtzani) (lále ye) guw e qonceyi/ kufte-xamiri*

caulk; **calk** (v) **1** *áb-bandi kardan (beviże qáyeq rá).* **2** *batune/ batáne kardan (wekáf e cub rá)*

causal (adj) **1** *vábaste be cem yá máye; cerávi.* **2** *(dastur e zabán) cerávi; váże ye* "because", "*baráye inke/ con/ zirá" yek peivandváże ye cerávi ast.*

causality; **causation** (n) **1** *cerávi, "Qiyás e borháni do gune ast yeki borháni ye haqiqi ast va u rá borhán e cerávi xánanad va be Tázi "lam" xánand." (ZBP, L1476 DA).* **2** *bonest** [principle] *e cerávi*

causation (n) *máye ye... gawtan/ wodan; sar e máye ye... budan/ wodan.*

causative (adj) **1** *máye ye; sar e máye ye ; cem e...; az pas e...;* **2** *(dastur e zabán) (baráye váżehá yá rixthá ye váżegáni) cemáni*.* "Whiten" *yek kárváże ye cemáni* ast va be maini* [meaning] *ye "máye ye sepid wodan e cizi gawtan" ast.*

cause (n) **1** *máye; wovend, "bi hic wovendi bá mordegán dowmani nemudan va doruq bastan..." (ZBP, L4984, Wi'igari, A. Kasravi); ávand, "Gar ávand xáhi be tiqam negar....) (SF). //Máye ye átawsuzi ce bud?/ Ce máye ye átawsuzi gawt?. Dud kardan/ sigár kewidan yeki az máyehá ye/ wovendhá ye bimárihá ye del/ gew ast. Pásbánán/ wahrbáni pey e máye ye tarkew* [explosion] *migardand/ migardad.//.* **2 cause (for sth)** *cem, máye, ruy, "Amir bed-in hálhá saxt motehayyer wod va majlesi kard bá vazir va Busahl va arkán e doulat va goftand "In kár rá ce ruy ast?". //Já ye negaráni nist; cemi/ máyeyi baráye negaráni nist. To rá ruy e geláye nist.; Já ye gele-gozári nadári.; Cemi baráye gele kardan/ garzidan nadári. Hargez bedun e cem e dorosti/ xubi az kár báznemimánad.//.* **3** *bonest*; ármán. //Yek bonest e/ ármán e xub/ pasandide. Dar jang e xánegi* [civil war] *baráye bonest* e jomhurixáhán* [republican cause] *jangid. Zendegiyaw rá dar ráh e bonest*/ ármán e dád* [the cause of justice] *nahád.//.* **4** *jate*/ jata* [porsemáni ke báyad dar dádgáh yeksare gardad) (ZBP, C715 BF). //Az jate* ye xiw dar dádgáh padáfandidan* [to defend]; *Az jate* ye xiw (dar dádgáh) padáfand kardan/ padáfandidan./ cem va hude* [cause and effect]//

cause (v), **cause sth (for sb)** *máye ye cizi wodan, "Má nágozorim ke kalemehá ye Arabi rá ke máye ye behamxordan e zabán e Fársi wodeand birun konim..." (ZBP, L4348 NKZZF); wovend e cizi gawtan, "vali be wovend e ásibi ke be zabán reside besyári az ánhá farámuw wode va barxi niz beham ámixte va nábesámán gardide bud." (ZBP, L4606 NKZZF); wovend e cizi budan; máye ye cizi budan, "Badi rá to andar jahán máyeyi -- ham az birahán bartarin páyeyi." (ZBP, L3213 SF); padid ávardan. //Dud kardan/ sigár kewidan mitavánad cangár* [cancer] *e wow padid ávarad./ mitavánad máye ye cangár e wow gardad. Ce (ciz) máye ye tarkew/ tarekidan gawt?. Sarmá máye ye xowk wodan e/ xowkidan e giyáhán gardid.*

Baráye pedar-o-mádaraw/ zádáránaw máye ye náwádi/ delwekastegi/ afsordegi ye farávån gawt. Hamiwe baráye mardom gereftári padid miyávarad.//*

cause and effect *cem va hude*

causeway (n) *gozar; gozargáh*

caustic (adj) **1** *suzán; suzávar; suzánande.* **2** *(pendárin) talx; tond; dorowt; niwdár; gazande. //soxanáni talx/ niwdár//*

caustic soda *bázgardid be* "sodium hydroxide"

cauterize; cauterise (v) *dáq kardan, suzándan, "Sevvom bon e mu ye fozuni rá dáq kardan." (ZBP, L5464 ZX), "...va sá'ati ki dárad bázistad [xunrizi ye sorxragi] agar báznayistad dáq konand..." (ZBP, L5337 ZX). //(já ye) márgazidegi rá dáq kardan//*

caution (n) **1** *áźir, áźir budan, durandiwi, "Con ke in kuwew e bifáyede sudi nadahad -- pas mayázár del e xod ze qam ey durandiw." (Háfez). //Áźir báw.; Bá áźir/ durandiwi kárkon/ piw boro. Hengám e ránandegi dar meh báyad saxt áźir báw/ durandiw báwi.//.* **2** *kasi rá bim dádan/ áźiridan/ áźir dádan. //Kasi rá áźiride/ áźir dáde/ bim dáde va hewtan/ rahá kardan.//.* **3** *(kohan/ anáyin) kasi ke boz rá ceráq-pá mikonad.* **4** **throw, fling caution to the winds** *harce bádábád goftan; del be daryázadan.*

caution (v) **1** (**a**) *áźiridan; bim dádan. //Be má goftand bepáyid va xeili tond naránid. Má rá áźir/ bim dáde goftand xeili tond naránim.//.* (**b**) **caution (sb) against sth** *áźir dádan; bim dádan //Bepáyid, xeili xowbin nabáwid.; Womá rá áźir midahim ke candán xowbin nabáwid.//.* **2** *kasi rá bim dádan; áźir dádan; áźiridan. //az su ye dávar bim dáde wodan/ áźiride/ áźide gawtan.//*

cautionary (adj) *áźir dahande. dástáni áźirdahande.*

cautious (adj), **cautious (about/ of sb/ sth)** *áźir; durandiw, "Con ke in kuwew e bifáyede sudi nadahad.-- Pas mayázár del e xod ze qam ey durandiw!" (Háfez). Yek ránande ye durandiw./ áźir. //áźir/ durandiw dar barábar e bigánegán. áźir/ durandiw dar hazine kardan e pul; darbáre ye pul dast-be-asá ráh raftan//*

cautiously (adv) *áźir; durandiwáne*

cautiousness (n) *áźiri; durandiwi*

cavalcade (n) *asvárán; kárván (e savárkárán, ráde*há/ máwinhá, ráde*há/ máwinhá va mánand e án)*

cavalier (n) **1** **cavalier** *wahsavár.* **2** *(be wuxi) mus-mus-kon; lás-zan*

cavalier (adj) *biparvá; biparváyáne; dorowt; sarsari; harjá juri tarjome miwavad.: Dar barábar e sahewhá ye* [feelings] *mardom biparváyi namudan* [cavalier attitude]. *Kasi rá sar-sari gereftan/ bá kasi sarsari raftár kardan* [treat sb in a cavalier attitude]

cavalry (n) *asvárán; asubárán; yekkán e asuvárán/ asubárán; yekkán e zerehi. //yek afsar e asvárán/ asubárán/ yekkán e zerehi; yek hang e asvárán/ zerehi* [a cavalry regiment]//

cave (n) *qár; ewkaft; wekaft; som, "Biyábán sarásar hame kande som -- hamán rouqan e gáv dar som be xom." (ZBP L7094 SF); beiqule; peiqule, "Be peiquleyi wod forud az jahán -- Por az dar benwast xaste raván" (ZBP, C5794 FM,/ SF); somj; somc; somce; dehár.*

cave (v) **1** *qárkávi; qár kávidan; gardew dar qár; qárgardi*

cave in *forurixtan; rizew kardan; ronbidan; tanbidan. //ásmáne ye* [roof]/ *bám e áhun* [tunnel] *forurixt. Ásmáne ye/ bám e áhun bar sar e kárgarán rombid/ tanbid. (pendárin) Hame ye hamestárán* [opposition] *e in barnáme az par-o-pá oftádand/ forurixtand.//*

caveat (n) **1** *daxw*; be daxw dáwtan** [to warn]*; bim kardan/ dádan. //In peimán* [deal] *rá mipasandam ammá án rá be daxw dárid*.//.* **2** *(dád/ dátikán) tá wanidan e soxanán e hamestárán* [opposition], *dádrasi* [proceeings] *rá gosastan/ be daxw dáwtan*.[suspend]

cave-dweller (n) *bázgardid be* "caveman"

cave-in (n) *ávár; rombew; tanbew; rizew (e bám va mánand e án)*

caveman (n) (pl **cavemen**) **1** *(mard e/ mardom e) qárnewin.* **2** *(anáyin) (ádam e/ mard e) doźágáh; biyábáni; qulbiyábáni*

cavern (n) *beiqule; peiqule, "Be peiquleyi wod forud az jahán -- Por az dar benwast xaste raván" (ZBP, C5794 FM,/ SF) maqák; somj; somc; som*

cavernous adj *mánand e/ con qár/ peiqule/ maqák; somsán. //źarfná ye peiqule/ maqák/ som/ somj. cewmán e goud rafte/ goud oftáde/ somsán*//*

caviare; **caviar** (n) **1** *xáviyár; awpel/ ewpel (<guyew e Gilaki); gerá (<guyew e Lori).* **2** **be caviare to the general** *(kohan yá be wuxi) wekam e gáv o barg e mou; xar ce dánad qeimat e noql o nabát*

cavil v, (**cavilled; caviled**) **cavil at sth** *(bihude) xorde gereftan; bihude gele kardan/ garzidan. //Az in ke az u xástand/ xáste wod náwtáyi ye xod rá xodaw ámáde konad/ dorost konad (bihude) gele kard.//*

cavitary adj *(vábaste be) kávák; kváki, "dáruhá ye kávák, zanjebil bá serke va angabin serewte, feluniyá ye Pársi, káfur..." (ZBP, L5652 ZX); "...va dard e dandán va kváki bázdárad..." (ZBP, L5652 ZX)*

cavity (n) *kávák, "...goft án deraxt rá miyán kávák kardeam." (ZBP, L1735 DB); cáhak, "vaz án cáhak ke andar ostoxán e zanax báwad..." (ZBP, L35 TB); maqák, "yeki án ast ki andar sar e yek ostoxán maqáki ast..." (ZBP, L5035 ZX); sokrá, "Yeki azole az kenár e sokrá ye cewm roste ast." (ZBP, L5083 ZX); beiqule, "va wáx e dahom [az wáxehá ye bozorg siyáhrag e zirin] andar beiqule ye rán andar ámadast az suy e birun..." (ZBP, L5131 ZX); tohi/ tohiyi, "andar wekam e mardom besyár gardad va be majrá ye boul birun nawavad va bázgardad va dar fazá ye wekam gerd áyad ya'ni dar tohi ye wekam..." (ZBP, L5538 ZX); "...va miyán e in jesm [maqz] se kváki ast va har kváki az in se be do qesm ast..." (ZBP, L6993 HM); berin; berine (ZBP, C213 FM); sule; láne; garisang; kat; káse; goudál; cál; cále; cáh; cáhak; suráx; suláx; maq; gavr (ZBP, V7410 BF, MK)*

dental cavity *pusidegi ye/ kerm-xordegi ye dandán; kelur (ZBP,C2071, guyew e Lori)*

cavity wall *divár e/diváre ye kváki; divár e do-lá/ do-láye*

cavort (v), (**cavort about/ around**) *walang táxtan; welang-taxte (zabán e kuce); varje/ foruje kardan; varje-vurje. //Welangtaxte/ varjevurje bas ast candi árám begir/ árám benwin/ betamarg!//*

caw (n) *qár-qár; káq, "Jámi az notq zabánbaste co nawnásad kas -- nokat e tuti ye wekkar-wekan az káq e kaláq." (ZBP, C3138, 3139, FM, Jámi)*

caw v *qárqár kardan; káqidan*

cayenne; **cayenne pepper** (n) *felfel e qermez*

cayman; **caiman** (n) *guneháyi az krokodil/ nahanghá ye ámrikáyi ye nápik** [central]*, va nimruzin* [south] *ke hamánand e susmár-and ammá be ruye* [superficially] *biwtar be nahang mimánand. [Parvá konid ance ke emruze mardom nahang mixánand*, [whale] *berásti krokodil yá susmár ast*, *va "*whale*" pestándár e bozorg e daryáyi dar Pársi "vál" ast ke az didgáh e áváwenási (phonetic) niz hamánand e "whale" Engelisi ast.]*

CB *kutáhwode ye* "citizens' band" *yá "bord e rádiyoyi ye viźe ye mardom e wahr". //Payámi rá ru ye rádiyo ye bord e viźe ye mardom e wahr paxw kardan.//*

CBC *kutáhwode az* "Canadian Broadcasting Corporation" *yá "Dádkarp e soxanparákani ye Kánádá/ Rádiyo va Televiziyon e Kánádá."*

CBI *kutáhwode az* "Confederation of British Industry", *yá "Hambastegi ye Sátvuni* ye Engelestán"*

CBS *kutáhwode az* "Columbia Broadcasting System", *dar Ámriká "Dastgáh e soxanparákani ye Kolombiyá". //Paxw e ágáhihá az* CBS. *Be* CBS *guw dádan.//*

cc *kutáhwode az* "Carbon Copy (to)"*/ dar bázargáni "pácin** [copy] *yá kopi be/ baráye...; //*Shiraz Steel Company, <u>cc</u> Mr Razi Khosravi: *Dálá ye Pulád e Wiráz, <u>pácin be</u> áqá ye Rázi Xosravi.//.* **<u>2</u>** abbr cubic centimeter/ centimetre/ *kutáh wode ye: Sántimetr e kivak*. //yek ás* [engine] *e 800cc/ yá* 800 *sántimetr e kivak*//*

Cdr, Cmdr *kutáhwode baráye* "Commander" *Farmánde. //*Cdr Rustam Farrokhzad/ *Farmánde Rostam e Farroxzád//*

cease v *bázistándan; bázistádan, "va conán ke jemá'atiyán e án masjed az jemá'at bázistádand.". (ZBP, L2479 AT); "miguyand Baxtiyáriyán va Armaniyán az badraftárihá báznayistádand..." (ZBP, L3048 TMK); "va zanán rá neqres nabáwad magar ki piw az hengám heyz bázistad..." (ZBP, L5179 ZX); bas wodan, bas kardan, "az án piw bas kon ke guyand bas..." (ZBP, L3529 GS). dast az... dáwtan, "Hanuz ewtehá báqi bud ke dast az ta'ám bedárand..." (ZBP, L3634 GS); dast az...; kewidan; gosastan, "va Zakariyá az xodá ye ta'álá farzand xást va u rá haftád sál bud va farzandaw nabud va zanaw pir wode bud va.heyz gosaste bud..." (ZBP, L11, TB); gosáridan, "va con tab gosáride wavad va... mezáj e asli be hál e xiw bázáyad..." (ZBP, L5236, ZX); fará-boridan, "...va digar án jost-o-juyhá faráborid..." (ZBP, L1284 TBH); mándan, hewtan, bastan, band ávardan, band ámadan, boridan, wodan, va báwad ke harjá juri tarjome wavad.: Dowmani/ jang miyán e do su (dar) nime-wab báz-istád. Afsar/ farmánde be zirdastánaw dastur e átaw-bas dád. Án baxw digar bejáy namánde* [cease to exist]. *Án kárxáne digar az docarxesázi bázistáde/ digar docarxe nemisázad.* [cease to make]

cease (n), **without cease** *yekband; peivaste; bi gosastegi, "...va hamiáyad andak andak ángah rouwanáyi hamifazáyad andak andak va bi gosastegi." (ZBP, L1569 DA)*

cease-fire (n) **1** *átawbas. dastur e átawbas dádan.* **2** *átawbas e kutáh. //baráye yek átawbas e kutáh goftogu kardan* [negotiate].//

ceaseless adj *yekband; hami-...; hamiwe; peivaste; hey... (hamán "hami" ast be zabán e kuce); "...va hamiáyad andak andak ángah rouwanáyi hamifazáyad andak andak va bi gosastegi." (ZBP, L1569 DA). //Verzadan* [chatter] *e yekband e u ma rá beján ávarde* [annoy].//

ceaselessly adv *yekband; peivaste*

cecum (n) *rude ye yek-cawm, "va in ... noxostin rudeyi-st án rá a'var guyand ya'ni yek-cawm." (ZBP, L5151 ZX); rude ye yek-cewme yá bukán, "va con az in digar bogzari yeki rudakáni áyad vey a'var a'ni yek-cewme... va az bahr e án bed-in nám xándeand ki vará gozáre nist... va ráy-e behtar án ast ki dar ma'á e a'var joz seql ravá nabovad ke beravad va nám e in rude be Pársi bukán bovad." (ZBP, L7000 HM); rude ye kur, (ZBP, C4827 MK, BF, FM)*

cedar (n) **1** *deraxt e sedr yá nuw guneyi deraxt az gune* [genus] *ye* Cedrus *az xáneváde ye kájiyán, dárá ye cubi saxt va xowbu.* **2** cedar; **cedarwood** *cub e sedr; cub e nuw. yek ganje* [chest] *ye cub e sedr/ nuw.*

cede (v), **cede sth (to sb**) *vágozárdan/ vágozár kardan e cizi rá be kasi; cewm puwidan az...; //sarzamini rá be kewvar e hamsáye vágozárdan/ vágozár kardan.//*

cedilla (n) *singar*; [dar barxi zabánhá con Faránsavi yá Portoqáli zir e vát* [letter] *e "C" yek newán e singar* (,) nahádan tá newán dahand ke in "ç" ává ye "s" midahad. con "façade" ke [fásád] xánde miwavad.]*

ceiling (n) **1** *ásmán, "Xarámán hamiraft Bahrám e Gur -- Yeki xáne did ásmánaw bolur." (ZBP, L5976 SF); ásmáne, "va masti be xáne kon ke ánce zir e ásmáne taván kard zir e ásemán/ ásmán nataván kard..." (ZBP, L6755 QN); áwkub; táq; saqf. //Beppá ásmáne/ táq/ saqf kutáh ast sarat rá be án nakubi!* [bump]//. **2** *abrpáye; các [<guyew e Táleqáni].* **3** *jaft; cefte (ZBP, C1004 FM) [bálátarin bolandi az zamin ke yek havápeimá betavánad parváz konad.]. //Havápeimáyi bá jaft e/ cefte ye bisthezár páyi.//.* **4** *áwkub. //Warvin** [government] *baráye dastmozdhá va bahá ye kálahá áwkub* [ceiling] *e dah dar sad naháde.//*

celandine **1** *giyáhi bá golhá ye zard be nám e dánewik e Xawxáwiyán.* **2** *giyáhi orupáyi be nám e dánewik e* Ranunculus ficaria *az xáneváde ye álálegiyán*

celebrant (n) *yawtár* (<yawtan)* [priest] *dar áyin e husepási** [the Eucharist].

celebrate v **1** (**a**) *jawn gereftan. //Zádruz e Masih/ Mehr (M. Moqaddam) rá jawn gereftan.; Zádruz e kasi rá jawn gereftan.; Sálgard e/ sálruz e* [anniversary] *bayugáni/ zanáwuyi/ arusi rá jawn gereftan. piruzi yi rá jawn gereftan.//.* (**b**) *jawn gereftan; xow gozarándan. //Zádruz e man ast bogzár jawn begirim !/ xow bogzaránim!//.* **2** *(dar kelisá, baráye kewiw/ yawtár*) yawtan (riwe ye zamán e aknun: yaz-,). //Áyin e Husepási* rá yawtan* [celebrate the Eucharist]. *Áyin e namáz e hamegáni rá be jáy ávardan.*[celebrate the Mass.]//. **3** *yawtan* [praise/ honor sb/ sth]; *sotudan; bozorg dáwtan. //Kárhá ye qahremáni ye/ qahremánáne ye* Odysseus *dar náme ye/ ketáb e "*Odyssey" *sotude wode/ yawte gawte/ bozorg dáwte wode.//*

celebrated adj, **celebrated (for sth)** *námi; námvar; námávar; bolandáváze. //yek honarpiwe ye, nevisande ye, piyáno-naváz e námi/ námávar./* Burgandy *rá be mey e besyár xubaw miwenásand./* Burgandy *baráye meyhá ye besyár xubaw bolandáváze ast.//*

celebration (n) *jawn; yawtan; yazew. //jawnhá ye zádruz. yek ruz e yazew; yek ruz e jawn o wádi//*

celebrity (n) **1** *(yek cehre ye) sarwenás. Cehrehá ye sarwenás e namáyew va sinemá/ celparde*.* **2** *sarwenás budan; sarwenási; námvari; námi budan; bolandávázegi*

celerity (n) *(bástáni) cáláki; costi*

celery (n) *karafs; karasb giyáhi orupáyi be nám e dánewik e* Apium graveolens *az xáneváde ye havijiyán.Sáqehá ye gune ye parvarewi ye án rá mardom xám yá poxte mixorand. Gune ye parvarewi ye án* Apium graveolens dulce *nám dárad. ye daste* [bunch]*/ sáqe*[stick]*/ dáne* [head] *karafs. karafsbá: sup e karafs*

celestial adj **1** *ásemáni. karphá* ye ásemáni; áskarpán*; rouwanán e ásemáni (con xorwid va setáregán).* **2** *minuyi/ mainuyi; ásemáni. zibáyi ye minuyi/ mainavi ye ávázaw*

celibacy (n) *brahmacari* [<brahmacarye (Sanskrit)]; bizan; biwuy;bixoft-o-xiz zistan be viże bárá ye ármánhá ye dini. //Pristárán e kátolik sougand* [take a vow of] *brahmacari* mixorand.//*

celibate adj **1** *brahmacari* [<brahmacarye (Sanskrit)]; bizan; biwuy; bixoft-o-xiz*

celibate (n) *brahmacari*; bixoft-o-xiz*

cell (n) **1** *xán, "va az pas e u andar hezár xáne bud az ábgine saxt niku va zanán rá andar án xánhá newándi" (ZBP, L1917 TB); xáne; zendán, tang zerndán, "Bexandid Xosro be áváz goft -- ke in ráy e to bá xerad nist joft; Gar u wahriyár ast pas man kiyam? -- dar in tang zendán ze bahr e ciyam?" (ZBP, L4822 SF); goric; gorij; gorijak "Ayyub goft ke be kojá xáhi wod? Goft bed án gorijak e xiw xáham wod." (ZBP, C1441, FM, Tafsir e Kambrij); daxme; xáne. [Parvá konid ke* "Cell" *yek xán/ xáne ye kucak ast, ke emruze nádorost be já ye án otáq guyand! xán/ xáne =* room*, az in ru "áwpazxáne, xábxáne" hanuz dorost bekár miravad., Hamáná kárbord e "xáne" baráye "house" nádorost ast va "saráy" báyad goft.].* **2** *xáne/ goric e magas e angabin* [compartment in a honeycomb]. **3** *goric ;bátri* [battery]. **4** *yáxte; Báft e tan e mardom az yáxte padid ámade. //Yáxtehá ye cangári/ badxim//.* **5** *haste; yek goruh e kucak [beviże wurewi]; goruhak. //Yek haste ye/ goruhak e xuniyán/ harásgari/ harásgarán* [terrorist].//

cellar (n) **1** *anbár e zirzamini; som; somc; somj; somce; sardábe, "Sardábeháyi sáxtand pákize va az cáwtgáh tá namáz e digar ánjá budi be xáb va digar be newát va waráb puwide xordan..." (ZBP, L1267 TBH). //yek somc e zoqálsang.//.* **2** *xomxáne* [wine-cellar]

cello (n) (pl cellos) *cello/ gacak*, "Ze har mu con gacak mikard faryád -- Del e asháb migawt az qam ázád." (Xárazmi)*

cellular adj **1** *dárá ye yáxte; yáxtedár; yáxtemand. //yek báft e yáxtemand//.* **2** *(baráye párce) wolbáf; wolbáft. //yek patu ye wolbábt//*

celluloid (n) **1** *selluloyid.* **2** *film e sinemáyi; wahr e farang. //Qahremánán e bázihá ye wahr e farang yádegár e zamán e kudaki.//*

cellulose (n) **1** *selluloz/ yáxsit* [be "-ose" bázgardid].* **2** *ánce ke az selluloz/ yáxsit* serewte va dar sáxt e rang yá lák be kár miravad.*

Celsius adj *Selsiyus; sántigrád; sadgáni. //Áb dar yek sad dareje ye sadgáni/ Selsiyus/ sántigrád be juw miáyad.//*

Celt n **1** *Selthá/ Kelthá (mardom e Orupá ye Xorvaránik** [western] *e bástán ke páreyi az ánán piw az ámadan e Rumiyán dar Engelestán newast gereftand.).* **2** *Selt-tabár; Kelt-tabár*

Celtic n, adj *zabán e Selti/ Kelti*

cement n *cáru (M. Moqaddam); sáru*

cement v **1** *bá cáru/ sáru puwándan; cáru/ sáru kardan.* **2** **cement sth and sth (together)** *bá cáru/ sáru cizi rá be cizi casbándan; dusidan; dusándan. //Ájorhá rá bá cáru/ sáru dusid/ casbánd/ kárgozáwt.//.* **3** *(pendárin) peivandi rá ostovár kardan. //peivand e dusti bastan; peivand e dustiyi rá ostovár kardan* [cement a friendship].//

cemetery n *gurestán, "Ba'zi goftand ke dar masjed báyad kardan va ba'zi goftand dar gurestán tá ba'd az án..." (ZBP, L7437 SR); marqazan; sotudán; [ostoudán: kuzeyi ke ostoxánhá ye morde rá dar án negahmidáwtad, nazd e zartowtiyán]; návus (gurestán e zirzamini), "Fereidun taxt va xábgáh va návus e xiw befarmud be zamin e Tamiwe va Tabarestán..." (ZBP, C6722, FM, Majma'ottavárix valqesas)*

cenotaph n *árámgáh e sarbáz(án) e gomnám; yádemán*

censer n *udsuz (M. Moqaddam); dárbuysuz (bázgardid be* Aloes*) (ZBP, C6473 FM); hubusuz*; parbál; parable (ZBP, C4673 FM)*

censor n **1** *iráxtár* [bázgardid be* "censor (v)"*].* **2** *(dar Rum e Bástán) [niz nazd e mosalmánán e wi'e] kas yá kasáni ke be bázrasi ye raftár va kerdár e mardom pardáxte fehresti az ánán faráham miávardand; ["Amr e be ma'ruf va nahy e az monkarcihá"]; iráxtár**

censor v *iráxtan* (riwe ye zamán e aknun "iráz-,") [<Pahlavi (riwe ye zamán e aknun "iranj-" (ZBP, C3309 MK, BF)]. Rixt e iráxte** [censored version] *ye yek film/ parde.*

censorship n *irang*; irangi* [be* "censor (v)" *bázgardid]. //Dar barxi kewvarhá baráye ketábhá, ruznámehá, pardehá/ filmhá va jawnhá saxt irang* be kár miravad.//*

censorious adj *xordegir*

censoriously adv *xordegiráne*

censoriousness n *xordegiri*

censure v, **censure sb (for sth)** *saxt az kasi xorde gereftan/ xordegiri kardan; kasi rá baráye cizi saxt nekuhidan. //Soxangu do tan az namáyandegán rá saxt nekuhid.//*

censure n *nekuhew; xordegiri. baráye nekuhew e kasi ráy gereftan. //Xod rá dar tir-ras* [risk] *e nekuhew e mardom/ hamegán* [public] *nahádan.; Xod rá be dast e nekuhew e mardom sepordan.//*

census n (pl **censuses**) *sarwomári; ...-womári; amárgari; ámárgiri; womárew*

cent n **1** *yek sent (yek sadom e dolár e Ámrikáyi yá digar yekkánhá ye pul e sadgáni).* **2** (*kutáh wode* **c**, **ct** *yek sekke ye yek senti)*

cent *kutáhwode ye* **century** *sade*

centaur n *(dar afsánehá ye Yunán) nimaspán (jándári afsáneyi dárá ye bálátane ye mard va páyintane ye asb)*

Centaurus *(dar axtarwenási) Nimasp*

centenarian n, adj *(mard yá zan e) sadsále*

centenary; **centennial** (n) *yádbud e/ jawn e sadsálegi; sálgard e sadomin sál; sadomin sálgard; (jawn e) sade. //In báwgáh sál e digar sade-aw rá jawn migirad./ In báwgáh sál e digar sadomin sálgardaw rá jawn migirad./ jawnhá ye sadomin sálgard; sade* [centennial celebrations]//

centennial n *bázgardid be* "centenary"

centennial adj **1** *har sad sál yekbár* **2** *(vábaste be) yádbud e/ jawn e sadsálegi; sade*

centennially adv *har sad sál yekbár*

center *bázgardid be* “centre”

-centesis *dar váźehá ye serewte: sonbidan; sonbew; -sonbi; "Alámathá ye án [ámás e andarunehá]* [visceral inflammations] *dard e xalande báwad va gáhgáh conán pendárand ki án muze’ hamisonband..." (ZBP, L5187 ZX)*

cent(i)-, *(dar váźehá ye serewte, námváźe misázad)* **1** *sad-;* centigrade*: sadgáni.* centipede: *hezárpá.* **2** *dar dastgáh e peimáyew e metrik* (metric system)*: yek-sadom.* centimeter/ centimetre*/ sántimetr/ yeksadom e metr*

centigrade; **Celsius** adj *(kutáhwode ye* **C**) *sántigrád; sadgáni. yek garmásanj e sadgáni; //yek garmásanje zinebandi wode be sántigrád//*

centigram; centigramme n *yeksadom e (1/100) geram*

centilitre; centiliter n (abbr **cl**) *yek sadom e litr*

centime n **1** *sántim; yeksadom e fránk e Faránsavi.* **2** *yek sekke ye yek sántimi/ yeksadom e fránk*

centimetre; **centimeter** n (abbr **Cm**) *sántimetr; yek sadom e metr*

centipede n *hezárpá; guwálang (ZBP, L1606 FM)*

CENTO; Cento abbr Central Treaty Organization: *sento, sázmán e peimán e nápik*; sázmán e peimán e medi**

central adj **1** (**a**) *nápik* [nábhi (Sanskrit); va naptya (Avestáyi) (EDPL, 29.0875]; medi* (<maiďuana (Avestáyi) (EDPL, 27.2270); náf; miyán), harjá juri tarjome miwavad.: Má dar náf e Páris miziyim/ zendegi mikonim. Sará ye/xáne ye má xeili nazdik e náf e/ miyán e wahr ast. Dawthá ye nápik* e Ámriká ye abáxtari* [northern]. (**b**) *dastras. //Namáyewxáneyi sar e ráh/ besyár dastras* [very central location]. *Bonest e yek peiqáre/ bonest e yek ávand/ soxan e arjdár e yek ávand* [the central point of argument]. *arjdártarin bázigar e/ bázigar e bonest e/ mahest e yek dástán* [the central character]. *Kástan e nerx e bád kardan e/ kam arzew wodan e pul ravew e/ barnáme ye/ camegi* ye bonest e* [central policy] *hirbáni* [economic] *ye Warvin** [government] *ast.* Reducing inflation is central to the government 's economic policy//. **3** *nápik*. //Warvin* e nápik** [central government]. *karád e nápik; goruh e gozin e nápik* [the central committee]//

central bank *ganj e gáv*; gávganj*; nápganj*; ganj e nápik**

central heating *(dastgáh e/ ravew e) garmáyew e nápik**

centralise; centralize v *zir e dast e niru ye nápik*/ nápi* budan/ ávardan. Be* “centralize” *bengarid*.

centralism n *nápgari*; ravew e / dastgáh e gerdávardan e... dar yekjá*

centralist n, adj *nápgar* ; kasi ke haváxáh e gerd ávardan e... dar yekjá ast.*

centralization; centralisation n *nápew*; nápidan*; dar yekjá gerd ámadan/ gerd ávardan. //dar yekjá gerdámadan e/ gerdávardan e niru; nápidan* e/ nápew e niru* [the centralization of power]//

centralize; **centralise** v *zir e yek darafw darámadan/ darávardan; dar yek já gerd ámadan/ gerd ávardan; nápidan* [bázgardid be* "centre/ center"*]. //Áyá Warvin** [government] *dárad biw az andáze nápide* migardad* [centralized]*?//*

centrally adv *nápik*/ nápi*; nápikáne*; nápgaráne*; medik*; gerd ávardan e... dar yekjá; gerd ámadan e... dar yekjá*

central nervous system *dastgáh e pei ye nápik**

central processor *dáde-pardáz e nápik*; (dáde) pardáxtár e nápik**

central reservation; (US) **median** *miyánráh*; medipant* [medi* <maidiana (Avestáyi); pant <pantha (Avestáyi)]*

Central Standard Time (abbr **CST**) *sá'at e ostánhá ye miyáni; medigáh**

centre; center n **1** (**a**) *náf, "Zirá án kewvar farάx oftáde ast and náf e kuhestán e hamáláyá va bolandiyaw biw az nime ye bolandi ye kuhe ye án ast." (ZBP, L7542 DTH); markaz, "Be kerdár e átaw ze neyze savár -- hamigawt bar markaz e kárzár." (ZBP, L6426 SF); del; miyángáh; medi* [<maidyana (Avestáyi)]. //náf e yek parhun; náf e yek pargál* [the center of a circle]. *náf e Páris. náf e wahr [downtown; town centre].//.* (**b**) *cewm-o-ceráq e...; náf e...; markaz e...; harjá juri tarjome miwavad.: Baccehá dust dárand cewm-o-ceráq e hamegán báwand/ hamegi be ánán parvá konand. Noxotvazir dar miyángáh e setizeyi-st ke bar sar e darz kardan e diván e vazirgán** [cabinet documents] *dar gerefte.* **2** *del; náf; miyángáh; haste, harjá juri tarjome miwavad.: nirugáh; haste ye nirugáh. Páris páyetaxt ast.; Páris páygáh e farmánraváyi ye* [government] *kewvar ast/ kewvardári-st. Páris náf e wahriyári ye kewvar ast.* **3** *haste; ...gáh; harjá juri tarjome miwavad.: haste ye/ markaz e sátvuni** [industrial], *bázargáni, dád-o-setad e pulád va mánand e án. bázárgáh; varzewgáh; gardewgáh; báwgáh.* **4** *miyánerou* [the center; moderate]*; harjá juri tarjome miwavad.: Dar in kewvar yek kumal** [party] *e miyánerou ye kári/ kárámad nist.; Ánce in kewvar nadárad yek kumal* e miyánerou ye kárámad ast. Biwtar capi ast yá rásti ?; Biwtar dast e capist yá dast e rásti?; Didgáhhá ye u biwtar geráyew be cap dárad yá rást?. yek kumal* e miyánerou* [a center party]. **5** (**a**) *(dar pátapká*/ futbál, xáki va mánand e án) miyángir e jelo* [center-forward]. (**b**) *(dar qoltapká*/ xartapká*/ kaltapká*)* [rugby/ American football] *yeki az do tan miyángir (dar rástá ye se-cahárom); miyángirhá ye qadaki*.* **6** *(dar pátapká*/ futbál, xáki va mánand e án) tupi ke az kenáre zade wode be su ye miyángáh áyad; pahlu**

centre; center (v) **1** *dar miyán/ náf/ markaz nahádan.* **2** *(dar pátapká*/ futbál, xáki va mánand e án) zadan e tup az pahlu (be su ye miyángáh).* **3** **centre (sth) on/ upon/ round sb/ sth** *(dar) pirámun e... gerd ámadan; harjá juri tarjome miwavad.: Haste ye zendegi ye mardom e in rustá báwgáh e varzewi ye án ast. Paźuhew e u darbáre ye kárkard e* [effect] *bikári* [unemployment] *ru ye zendegi ye mardom ast. Mardom hamegi be dastávardhá ye/ hudehá ye* [outcome] *gozinew e keránji ye* [by-election] *hafte ye áyande cewm duxteand.*

cenre-bit *sar e parmáh* [drill]*; nouk e parmáh*

centreboard n *wekam-bále/ bále ye wekami [dar kawti]*

centre-fold *miyánbarg; barg e miyáni; medi*-barg*

centre-forward (also **centre**) n *miyángir e jelo*; piwmiyángir*. miyángir e jelo*/ piwmiyángir* budan/ bázi kardan*

centre-half n *(dar pátapká*/ futbál, xáki va mánand e án) miyángir**

centre of gravity *geránigáh*

centre-piece n **1** *goldaste (miyán e miz, sofre va mánand e án); gol e miyán e...;* **2** *gol; gol e sarsabad; cewm-o-ceráq e...*

centre spread *medibarg*; barg e miyáni; miyánbarg dar ruznáme, haftenáme va mánand e án.*

centrifugal adj *miyángoriz*

centrifugal force *niru ye miyángoriz/ medigoriz**

centrifuge n *miyángoriz; medigoriz**

centripetal adj *miyángará; medigará**

centrism n *miyáneravi/ miyánerouyi*

centrist n *miyánerou*

centurion n *(dar Rum e bástán) yuzbáwi; mirsad*; farmánde ye yeksad sarbáz*

century n **1** (**a**) *sad sál, "va án zamin bá iwán bemánd sad sál az lab e Jeyhun tá...." (ZBP, L110 TB); sade, "dar fársi bejá ye (qarn) kaleme ye "sade" ast ke az harbáre behtar va dorost-tar az "qarn" mibáwad..." (ZBP, L3979 NKZZF).* (**b**) (abbr **C, Cent**) *sade/ sad sále ye piw yá pas az marg e Masih.* the 20th Century = AD 1900-1999/ *sade ye bistom. dar áqáz e sade ye....;* **2** *(dar tapkáye*/* cricket*) sad ávardan; sad wodan* [make/ score a century]. *do sad ávardan/ wodan*[a double century]

ceramic adj *sofál; káwi*

ceramics n **1** *sofálgari; káwisázi; kuzegari.* **2** *sofál; káwi; sofálin; sofáline*

cereal n **1** *(giyáh) bonu; bonwan.* **2** *(dáne) bonu; bonwn; xid/ xv́id [= bonu yá bonwan táze va sabz], "Co az xáb bidár wod piltan -- Bedu dawtbán goft key ahreman!; Cerá asb bar xv́id bogzáwti? -- bar e ranj e náborde bardáwti?" (ZBP, L6569 SF); karkan (bonu yá bonwan e budáde); dolmol; dormol (bonu yá bonwan e náres e budáde yá táze). farávardehá ye bonu/ bonwan.* **3** *xoráki ke az bonu bepazand. //bonu baráye náwtáyi* [breakfast cereals]. *yek káse/ piyále bonu//*

cerebellum n (plural **cerebella** *yá* **cerebellums**) *(kálbodwenási) moxce*

cerebral adj **1** *(vábaste be) maqz/ mazq/ maqz e sar, "demáq ki vará maqz e sar guyand jesmi ast morakkab az ourade va waráyin..." (ZBP, L6992 HM). xunrizi ye/ maqz/ maqzi.* **2** *pormaqz; andiwmandáne; maqzi. //Cámeháyaw xeili pormaqz/ andiwmandáne ast.//*

cerebral palsy *estanbegi* ye maqzi; estanbemaqzi* [<stanbhah (Sanskrit)]*

cerebration n *(be áyin yá dar soxanvari yá be wuxi) kár e maqzi; andiwe*

ceremonial adj *áyin; jawn; be áyin; harjá juri tarjome miwavad.: jáme ye jawn. (ruz yá...) e jawn; áyin e...*

ceremonial n *jawn; áyin. harjá juri tarjome miwavad.: áyinhá ye dini. bá anjám e áyin e viźe*

ceremonially adv *bá anjám e áyin e viźe*

ceremonious adj *beáyin; áyinmand; har já juri tarjome miwavad.: bá anjám e áyin e viźe* [elaborately performed; ceremonious]. *//Az peikare bá áyin e viźe parde bardáwt/ pardebardári kard.//*

ceremoniously adv *bá áyin e viźe; áyinmandáne*

ceremony n **1** *áyin; harjá juri tarjome miwavad. //áyin e gováhgirán/ zanáwuyi. raftár e beáyin; [ánce ke be Tázik "tárof"/ ta'árof guyand].//.* **2** *vále/ vále kardan, "Ávard sabok ta'ám dar piw -- halvá o kolije az adad biw; candán ke dar u namud vále -- zán sofre naxord yek navále." (Nezámi); mekes* [<guyew e Lori]. //Nazd e dustán niyázi be vále/ vále namudan/ vále kardan/ mekes*/ raftár e beáyin nist. Wahrbánu bá anjám e áyin e faráván/ vále ye faráván/ mekes* e faráván táj bar sar nahád/ tájgozári wod/ kard.//.* **3** **stand on ceremony** *vále namudan/ vále kardan; mekes* kardan; beáyin raftár kardan [ánce ke be Tázik "tárof/ ta'árof guyand]. //Xáhewmand-am bá man/ nazd e man vále nakonid/ mekes* nakonid.//*

cerise adj *(rang e) álbáluyi*

CERN, **Cern** (abbr) European Organization for Nuclear Research. *(kutáh wode baráye) Sázemán e Paźuhew e Hasteyi ye Orupá*

cert n *bi boro bargard; bigomán; bi cunn-o-cerá. //Án asb ke Bive ye Siyáh nám dárad, bigomán/ bi boro-bargard dar ávard e áyande barandegi ru wáxew-e* [cert for the next race].//

cert *kutáhwode baráye* "certified" *dárá ye dánewnáme/ parváne*

certain adj **1** **certain (that...)**; **certain (to do sth)** *bigomán, ávari, "Yeki goft má rá be xáligari/ xv́áligari -- bebáyad bar e wáh raft ávari"; "Kasi k-u be mahwar bovad ávari -- Nadárad be kas kine o dávari." (ZBP, L7871 SF). Bigomán mipazirad/ hamdástán xáhad gawt. //Yek ciz bigomán ast/ boro-bargard nadárad (va án in ast) ke digar injá nemiáyam.//.* **2** **certain (that...); certain (of/ about sth)** *dorost wodan, "Namrud goft man kasi rá oqubat nakonam tá dorost nawavad ke u in kard-ast." (ZBP, L2016 TB); be kasi dorost wodan, "andar án nebewte ke malek in doxtar e Awkániyán rá be man dád va ma rá dorost wod ke az malek bár dárad..." (ZBP, L49 TB); "Ardawir rá dorost wod ke in pesar e u-st..." (ZBP, L63 TB); bigomán dánestan ke... hic jáy e borobargard nabudan ke...; harjá juri tarjome miwavad.: Bigomán midánam ke ma rá did.; Bar man dorost wode ast ke ma rá did.; Hic borobargard nadárad ke ma rá did. Dorost nemidánam ce mixáhad.* **3** *ávari; bigomán; har áyene. //Darmán e rástini/ dorosti* [certain cure] *baráye in bimári nist. Agar emruz be dádewán naresand/ raháyiwán nadahand* [rescued] *bigomán xáhand mord* [face certain death]*/ haráyene xáhand mord.//.* **4** *-i; yek. //Be cem e viźeyi/ be cemi/ be yek cemi/ yek cemi dárad ke* [for certain reasons] *nemitavánam be án newast biyáyam. Xuniyán/ harásgarán** [terrorists] *tanhá bá peimán e viźeyi* [on certain conditions] *gerougánhá ye xod rá ázád/ rahá mikonand.//.* **5** *bistár; bástár; bisár; yek...-i; //Hengámi ke birun (rafte) budi yek kasi be nám e/ yek bistári be nám e/ bisár-kasi be nám e Áqá ye Ardawir zang zad/ telefonid.//.* **6** *kami; begi-nagi; kamaki; eh...; ey...; andaki...; harjá juri tarjome miwavad.: Raftáraw bá man kami/ andaki/ begi-nagi sard bud. Kami/ Eh delam nemixást/ kami dodel budam ke in ágáhi rá be u beguyam/ behew begam.* **7** **for certain** *bigomán; bi boro-bargard. //Dorost nemitavánestam beguyam kei miresad/ kei xáhad ámad.//.* **make certain (that...)** *porsidan. //Gománam yek kárván dudi tasu ye/ sá'at e hawt o bist pál*/* [minute] *miravad, ammá behtar ast beporsi.//.* **make certain of sth/ of doing sth** *kári rá kardan tá bigomán...; //Agar mixáhi bigomán begáh/ be hengám beresi behtar ast ham aknun beravi.//*

certain (pron), **certain of** *barxi; kasáni. //barxi az báwandegán* [those present] *xeili meigosári karde budand.//*

certainly adv **1** *bigomán; bi cun-o-cerá; har áyene. //Agar pezewk rá faránaxáni/ agar pezewk nayávari bigomán mimirad.//.* **2** *bigomán; ári; ávari. "Miwavad qalamat rá be man bedahi?", "Ári/ Bigomán/Ávari!", "Áyá xodat rá ádami/ mardi gostáx* [rude] *midáni?", "Bigomán na!"*

certainty n **1** *harjá juri tarjome miwavad.: Já ye boro-bargard nist/ cun-o-cerá nadárad ke Engelestán dar hamávard wekast mixorad* [lose the match]. *Án asb/ un asbe bord ru wáxew-e.* **2** *haráyenegi; bigomán; ávari; harjá juri tarjome miwavad.: Hic nemitavánam be dorosti beguyam hafte ye áyande kojá xáham bud. Hic nemiwavad goft ke mibarim/ piruz miwavim.*

certifiable *gowáhi wodani; zanjiri*. *//U divváne/ zanjiri ast.//*

certificate n *gowáhináme; gowáhi; parváne; parvánce.* birth certificate: *wenásnáme; záyce.* marriage certificate: *parváne ye/ gowáhi ye gowáhgirán/ zanáwuyi.* death certificate: *gowáhináme ye marg/ xáksepári.* an examination certificate: *kárnáme/ gowáhináme (ye paziroftegi dar ázmun)*

Certificate of Secondary Education *Kárnáme ye (páyán e) dabirestán.*

certificated adj *dárá ye gowáhináme/ parváne; parvánmand**

certification n *gowáhi kardan/ wodan; parváne dádan/ dáwtan; parvánmandi**

certified check; cheque *cek e páyandáni*/ cek e bá páyandán*

certify v (pt, pp **certified**) **1** **certify sb/ sth as sth** *dar... gowáhináme dádan be kasi; gowáhi kardan/ dádan; gowáhináme dádan; parváne/ parvánce dádan. wenásnáme; záyce. //Gowáhi kard/ dád ke án dast-nebewe ye/ dastnevewt e hamsaraw/ zanaw bud. Piwmár** [the accused] *diváne ye zanjiri bud.//.* **2** *be divánegi ye kasi gowáhi dádan; kasi rá diváne (ye zanjiri) wenáxtan. //U rá diváne (ye zanjiri) wenáxte* [he was certified] *be bimárestán e raváni ferestádand.//*

certitude n *bi cun-o-ceráyi; bigománi/bigomán budan; bi boro-bargard budan; haráyenegi; ávari*

cervical adj *(vábaste be) gardan; (vábaste be) gardan e zehdán. cangár e sibak/ gardan e zehdán* [cervical cancer]. *áláye** [smear] *az gardan e zehdán/ sibak*

cervix n (**cervices**/ **cervixes**) **1** *gardan; pas e gardan; gari; mol; mel (<guyew e Lori) besanjid bá "mol"); galu; hire (dibáce ye Borhán e Qáte' viráste ye Mo'in sát e 92).* **2** *galu ye/ gardan e zehdán; sibak; guyak*

Cesarian, cesarean *bázgardid be* "caesarean"

cessation n *banf. band ámadan/ ávardan; páyán (gereftan); bázistádan; ist. //Bombárán yekband* [without cessation] *dar kár bud./ Yek áwti ye candgáhe/ kutáh-zamán; átawbas e candgáhe//*

cession n **1** *vágozári; vágozár kardan.* **2** *zamin/ ciz/ har dárák e digar ke vágozár wode báwad/ vágozárde.*

cesspit; **cesspool** n **1** *párgin [anbár e puwide ye gandáb].* **2** *(pendárin) párgin; gandáb; manjeláb. párgin/ gandáb/ manjeláb e tabahkári/ tabáhi* [vice]

CET, abbr Central European Time./ *kutáh wode baráye Miyángáh e Orupá; zamán e nápik e Orupá*

cf (abbr), *Kutáh wode baráye váže ye Latin*e "Confer" (= compare) *be maini ye "besanjid (bá)"*

CFE (abbr), College of Further Education. *Dar Engelestán kutáhwode baráye "Ámuzewgáh e Piwrafte"/ "Abarámuzewgáh"*

ch, chap *Kutáhwode baráye* "Chapter" = *"karde". Enjil e Sant Ján karde ye 8 hát 3*

Chablis n *Wábli (guneyi nabid e sepid e doátewe farávarde ye xorásgán* [Eastern] *e Faránse)*

cha-cha; cha-cha-cha n *cá-cá guneyi raqs/ vawt bá páykubi va qer e sorein/ sorun.* dance/ do cha-cha.: *Cácá raqsidan/ vawtan.*

chafe v **1** **chafe (at/ under sth)** *(az cizi) náwakibá gawtan; be sotuh ámadan; sotuhidan; con sir-o-serke juwidan; bitábi kardan; bitáb gawtan. //Ráhiyán az derang e deráz sotuhidand/ be sotuh ámadand/ con sir-o-serke mijuwidand./ bitábi mikardand./ Az bimári be ján ámadan* [chafe under]//. **2** *násur wodan/ kardan. //Pustaw zud/ be ásáni násur miwavad. Yaxe ye/ yaqe ye pirhanaw gardanaw rá násur karde.//.* **3** *bá (dast) málidan va garm kardan. //páhá ye nouzádi/ kudaki rá bá málidan garm kardan.//*

chafe n *násur (con pust); pust e násur; ...e násur*

chaff[1] n **1** *sapus; sapusak; sapuse.* **2** *káh; vastar [<vástrá (Avestáyi)]*

chaff[2] v, **chaff sb (about sth)** *sar-be-sare kasi gozáwtan. //Darbáre ye zendegi ye ewqiyaw* [love-life] *sar-be-saraw gozáwtand.//*

chaff n *wuxi kardan; sar-be-sar gozáwtan*

chaffinich n *guneyi sehre ye Orupáyi be nám e dánewik e* <u>Fringilla coelebs</u> *ke nar e án sine-sorx va xowxán ast.*

chafing-dish n *kuli-bij [<guyew e Gilaki] (máhitábe bá garmkon e ziraw ke ru ye miz yá sofre betaván gozáwt)*

chagrin n *delxori; ázordegi; //Bá delxori ye farávan dar hamávard e* [race] *vápasin tan* [last] *gawt.//*

chagrin v *delxor kardan; ázordan; ázorde kardan. az cizi delxor/ ázorde wodan/ gawtan*

chain n **1** (**a**) *zanjir; caft; falj; wekil. //Sagi rá be zanjir bastan. zanjir rá kewidan./ Farámuw nakoni/ yádat naravad dar rá qofl karde zanjir/ caft rá powt e dar biyandázi./ yek tekke/ páre* [a length of] *zanjir.//.* (**b**) *zanjir e...; zanjir e docarxe. //Wahrdár* [mayor] *zanjir e wahrdári* [chain of office] *rá be gardan dáwt. Xefti-yi* [a locket] *ávixte be zanjiri simin be gardan dáwt* [wear]*.//.* **2** *zanjir; band; //band e/ zanjir e* [the chains of] *tangdasti//.* **3** *zanjir; yek rewte...; yek rewte kuh. //zanjiri/ rewteyi/ yek dast ruydádhá/ andiwehá* [ideas]*/ gir-o-dárhá* [circumstances]*//.* **4** *... zanjireyi. //bázárgáhhá ye zanjireyi//.* **5** *(dar gozawte) yekkán e sanjew e derázá (barábar e 198 sántimetr) baráye zamin-peimáyi.* **6** **in chains** (**a**) *dastbaste, pábaste; páy darband, "Páy dar band nazd e dustán -- Beh ke bá bigánegán dar bustán." (Sa'di).* (**b**) *bandi; darband; gereftár; zendáni; dastgir*

chain (v), **chain sb/ sth (to sb/ sth); chain sb/ sth (up)** *bá zanjir be... bastan; zanjir kardan. //Zendániyáni ke bá zanjir be divár baste wode budand.; Zendániyáni ke beham(digar) baste wode budand./ Wab/ wabhá sag rá zanjir kardan/ bastan./ (pendárin) Besyári zanán gomán mikonand dar áwpazxáne zendáni/ zendáni ye áwpazxáne hastand/ dar áwpazxáne páy dar band-and.//*

chain-gang *(dar Ámriká) zendániyáni ke bá zanjir beham baste wodeand; //zendániyáni ke páy dar zanjir be kárewán vádárand.//*

chain-letter *náme ye zanjireyi; námeyi ke be cand tan nevewte wavad va az har yek bexáhand án rá báz be cand tan e digar benevisand.*

chain-mail *zereh; jouwan*

chain-reaction **1** *vákonew e zanjireyi/ bahmanvár.* **2** *ruydádhá ye zanjireyi/ payápey. //Warvin** [government] *az án mitarsad/ bim dárad ke bastnewini* [strike] *vákonew e zanjireyi/ bahmanvár dar digar sátvunhá** [industries] *padid ávarad.//*

chain-saw n *arre ye zanjiri; dárbor**

chain-smoke v *yekband/ payápey sigár kewidan; átaw be átaw sigár kewidan/ dud kardan*

chain-smoker n *kasi ke átaw be átaw/ yekband dud mikonad.*

chain-stitch n **1** *(dar tárkári/ brodriduzi* [embroidery]*) zanjireduzi; kuk e zanjireyi.* **2** *kuk e zanjire(yi)*

chain-store n *dokkán/ maqáze ye zanjireyi*

chair n *sandali; newim. yek miz o cand sandal. //(Befarmáyid) benewinid* [take a chair]*//.* **2** **the chair** *sarparasti ye yek newest. //U sarparast e hame ye newasthá ye má-st*. [take the chair]. *Emruz sarparst e newast ki-st?/ Emruz sarparasti ye newast rá ke/ ki be gardan dárad?. Har gune soxani* [all remarks] *rá báyad be sarparast e newast goft* [address to the chair]*/ bá sarparast e newast dar miyán nahád.//.* **3** *newim e/ páygáh e ostádi; (dareje ye) ostádi. //Dar Dánewgáh e Mársey newim e/ páygáh e ostádi dar farzánew/ falsafe dárad.//*

the chair *(dar Ámriká) sandali ye barqi (baráye kowtan e bezehkárán)*

chair v **1** *sarparast e/ gardánande ye... budan.* **2** *(dar Engelestán) (barande ye hamávardi* [competition, race] *rá) ru ye duw bordan. //Goruh e varzdewiyi ke/ Timi ke barande wod sarparast e/ kápitán e xod rá ruy e duw naháde az meydán birun bordand* [chair off the field]*.//*

chair-lift *bálábar e bá sandali, ruy e sim e gardán; katal* [<guyew e Gilaki]*

chaise longue (pl **chaises longues**) (French) *nimkat*

chalet n *kolbe ye cubine kuhestáni; pawkam; packam*

chalice n *camáne; jám e báde ye bozorg, beviźe dar kelisá*

chalk n **1** *sang e gac. gacsárán/ gacsarhá ye nimruz e Engelestán.* **2** (**a**) *gac (baráye nevewtan). //peikareyi/ negári ke bá gac kewide wode báwad; peikare ye gaci. Ámuzgári bá nimtane ye gaci/ ke nimtaneaw gaci wode báwad. gard e / xák e gac* [dust]*//.* (**b**) *yek dáne gac baráye nevewtan* [chalk stick]. *yek quit/ kive* gac e rangi.*

chalk v **1** *bá gac nevewan/ newáne zadan.* **2** *cizi rá bá gac kewidan* [chalk sth out]. *//Pesarán já ye páyehá ye darváze* [goal post] *rá dar meidán e bázi gac kewidand.//.* **3** (**a**) chalk sth up: *bá gac nevewtan; bá gac*

ru ye taxte-siyáh nevewtan. (**b**) *bordan (con dar bázihá). //In goruh e varzewi/ tim panj bord e payápei dáwte/ panj dast powt e sar e ham borde.//.* **4 chalk sth up (to sb/ sth)** *hazine ye cizi rá páy e kasi nevewtan. //Sáqi/ ábdárbáwi/ piwxedmat xáhew mikonam in dast (mei/ cáy/ qahve) rá páy e man benevis*.[chalk this round up to me]//

chalkboard *taxte-siyáh*

chalkiness (n) *gaci budan; gacinegi*

chalky adj (**chakier**, **chalkiest**) *gaci; gac; gacine*

challenge[1] n **1 challenge (to sb) (to do sth)** *cálew kardan; cálidan; dáv talabidan; hamávardi namudan, "Kasáni bá má hamávardi minamáyand..." (ZBP, L3916 NKZZF); jang jostan, "Omar Sa'd e Vaqqás rá bá sepáh -- ferestád tá jang juyad ze wáh." (ZBP, L4886 SF). dáv jostan* [issue a challenge]. *dáv talabidan* [accept a challenge]. **2** *(baráye pásdár/ pásebán] ist dádan. //Negahbán/ pásdár ist dáde* [gave the challenge] *goft: "Ki-st?"//.* **3 challenge (to sth)** *be cálew kewidan. //Cálewi sahmgin dar barábar e abardasti ye* [authority] *noxost vazir.//.* **4** *cálew; kári dowvár. //Dust dárad káraw baráyaw cálew báwad. Kástan e jodáyi ye/ żarfná ye* [reducing the gap] *miyán e tavángarán va tohidastán yeki az cálewhá ye bozorgi-st ke Warvin** [government] *bá án ruberu-st.//.* **5** *peiqáre kardan/ cálew kardan (dar dádgáh, beviże bá yeki az dávarán yá hamvandán* [members] *e dádgán*/* jury*)*

challenge[2] v **1** *cálidan; be cálew xástan/ gereftan; dáv talabidan. //kasi rá be jang e tanbetan* [duel] *cálidan/ be cálew xástan/ gereftan. Kasi rá baráye yek dast bázi ye tenis/ celtapká* cálidan/ be cálew gereftan/ be dáv talabidan./ U án ruzname rá be cálew xáste/ gerefte tá dástáni rá ke nevewte ostovár dárad* [to prove].//. **2** *be kasi ist dádan. //Negahbán/ pásdár* [sentry] *bigáne rá dam e dar/ darváze ist dád.//.* **3** *zir e porsew bordan; be porsew gereftan; kábidan/ kávidan/ kábánidan, "Ne-yi kuhkan cand kábániyaw? -- Negahdár adab bá bozorgán makáb!" (ZBP, C3098 FM, Xojandi). abardasti** [authority] *ye kasi rá be porsew gereftan/ kábidan/ kávidan. //Haq e/ awá ye* [sb's right] *rá dar anjám e kári zir e porsew bordan/ kábidan. Dávi* [a claim/ assertion] *rá kávidan/ kábidan/ zir e porsew bordan/ be cálew gereftan/ cálidan* [challenge]. *Vari* [a verdict] *rá kávidan/ kábidan/ zir e porsew bordan/ be cálew gereftan./ In yáfte ye/ yáftár* [discovery] *e nou/ novin bávarhá ye párine* [traditional beliefs] *rá be cálew mikewad/ migirad.//.* **4** *barangixtan; cálew kardan. //Káraw be rásti baráye u cálewi be womár nemiáyad.//.* **5** *peiqáre kardan/ cálew kardan (dar dádgáh, beviże bá yeki az dávarán yá hamvandán* [members] *e dádgán** [jury]*)*

challenger n *cálewgar; dávdár, (ZBP, L2186 FM); razmxáh; jang-juyande, "Suy e Sa'd e Vaqqás e juyande jang -- Jahán karde bar xiwtan tár o tang." (ZBP, L4964 SF)*

challenging adj *cálewi; cálewik*. //piweyi cálewik*; ázmuni cálewik*/ cálewgaráne; kári* [job] *cálewi/ cálewik*//*

chamber n **1** *(dar gozawte) xáne; beviże xábxáne; otáq e xáb.* **2 chambers** (**a**) *otáq e dádras; otáq e dávar; otáq e dadrasi (na dádgáh).* (**b**) *(dar Engelestán) daftarháyi dar dádsará, baráye goftogu ye dávarán bá mardom.* **3** *tálár; sará. //Hamvandán* [members] *az tálár e anjoman* [council chamber] *raftand./ Mahestán* (Upper Chamber)*; Kahestán* (Lower Chamber)//. **4** (**a**) *xáne; ...-xáne, "va wáx e dovvom andaki be cewmxáne* [orbit] *andarwavad." (ZBP, L5042 ZX). harjá juri tarjome miwavad.: kávákhá ye gew/ del/* [cardiac chambers]. *átawxán/* [combustion chamber]. (**b**) *som; xandaq/ kandag "Biyábán sarásar hame kande som -- Hamán rouqan e gáv dar som be xom." (ZBP, L7094 SF). //Qárgardán* [cavers] *yek som e bozorg (e zirzamini) yáftand.//.* **5** *xazáne (ye tofang)*; *fewanglán**

chamber concert *Wádorván* Sangitá**

chamberlain n *(kohan) vazir e darbár; piwkár; káxdár (M. Moqaddam)*

chamber maid *kolfat; zan e kárgar beviże dar mehmánsaráhá*

chamber music *Wádorván* Sangitá**

chamber of commerce *otáq e bázargáni; anjoman e bázargánán/ soudágarán*

chamber of horrors *haráskade**

chamber orchestra *Wádorván* Sangitá**

chamber-pot n *mizedán; lagan e wáwdán (e sofáli)*

chameleon n **1** *áftábparast, Jánevari az goruh e* Rhiptoglossa *ke susmárháyi bá pust e dándán hastand. Dom e ánhá tavánáyi ye gereftan dárad va cewmán e ánhá har yek jodá az digari mijonbad. Pust e in jánevarán be ranghá ye besyár gunágun darmiáyad. Niz Áftábparastán e Ámrikáyi az gune ye* Anolis *rá be in nám mixánand.* **2** *(pendárin) kasi ke az har su bád biyáyad be hamán su bádaw dahad.; kasi ke be u powtgarm nataván bud.*

chamois n (plural unchanged) *guneyi wuká, jánevarán e kucak hamánand e boz ke dar Orupá va Qafqáz yáft wode va nám e dánewik e ánán* Rupicarpa rupicarpa *ast.*

chamois-leather; **shammy-leather**; **shammy** *jir; yek tekke jir. //Ráde*/ máwin rá bá tekkeyi jir pardáxtan/ pardáxt kardan.//*

chamomile *bázgardid be* "chamomile"

champ[1] v **1** *bá malac-muluc xordan (beviże baráye asbán); lof-lof xordan (asb va mánand e án).* **2** **champ (at/ on) sth** *náwakibáne cizi rá gáz gereftan (beviże asbán dahane rá). //Asbáni ke dahane* [bit] *rá náwakibáne gáz gerefte/ mijavidand//.* **3** **champ (at sth)** *ru ye pá ye xod band nabudan; bitábi kardan; xun-xun e kasi rá xordan; del tu ye del e kasi nabudan; con sir-o-serke juwidan. //Az derang (dar kár) xun-xunaw rá mixord. Pesarán/ pesarbaccehá baráye áqáz e kár (áqázidan) ru ye pá band nabudand.//.* **4** **champ at the bit** *baráye áqáz e kár ru ye pá band nabudan/ bitábi kardan*

champ[2] n = champion (2)

champagne n **1** *wámpány (guneyi nabid e sepid e juwán az xorásgán* [east] *e Faránse). //yek jám wámpány. wáx e wámpagne* [champagne cocktails]*//.* **2** *rang e káhi; zard e káhi; zardfám*

champion n **1** *qahremán; kahremán; gord; pahlaván e gozin, "Be Gudarz bar áfarin xánadand -- va-rá pahlaván e gozin xánadand." (ZBP, L6388 SF); ...e gozin; wáh e...; yal. qahremán e/ pahleván e/ gord e qozin e watrang. //Goruh e futbál e/ pátapká* ye Engelestán dar sál e/ be sál e 1966 qahremán e/ pahleván e/ goruh e gozin e jahán bud./ Qahremán/ pahleván e gozin e mowtzani ye sangin-vazn e jahán. Yek wenágar e qahremán; yek asb e qahremán/ yek wáh-asb//.* **2** *haváxáh e; powtibán e...; haváxáh e awá ye* [rights] *tohidastán/ zanán. az awá* [rights] *ye/ kunmarzán** [gay] *powtibáni kardan*.

championship n **1** *hamávard e* [contest] *qahremáni/ kahremáni/ gordi/ pahleváni/ pahleváni ye gozin. //hamávard* (race) *e qahremáni ye/ pahleváni ye gozin e jahán rá bordan./ newán* [medal] *e qahremáni/ pahleváni ye gozin//.* **2** *qahremáni/ kahremáni/ gordi/ pahleváni/ yali ye gozin budan. //Qahremáni ye/ pahleváni ye gozin az án e má-st.//.* **3** *powtibáni; haváxáhi. //haváxáhi ye/ powtibáni ye sarsaxtáne ye* [vigorous] *u az ármán e* [cause] *má.//*

chance n **1** *baxt, harjá juri tarjome miwavad.: //Dar biwtar e nardbázihá* [board games] *baxt besyár arjdár ast. Biwtar e nardbázihá baxtaki hastand.//. cizi rá be baxt bázgozáwtan/ sepordan* [trust to chance]. *hame ciz rá piwbini kardan va hic ciz rá be baxt báznagozáwtan/ báznanehádan* [leave to chance]. *yek bázi ye baxtaki* [game of chance]. *yek didár e, barxord e* [encounter] *piwámad e* [occurrence] *baxtaki.* **2** *yáre; baxt* [likelihood]. *//Hic yáreyi hast ke baráye namáyew e emwab pate* [ticket] *be dast ávarim/ gir biyávarim?. Hic yáreyi hast/ já ye omidi hast ke biyáyad?. bordan/ bord ru wáxew e.*[have a good chance to win]. *1-Hic omid e bord baráyaw nist. 2- Omidi nemiravad ke barande wavad.3- Omid e in ke barande wavad náciz ast.* [have no chance/ have a slim chance]. *Se vákiyám** [sentence] *e bálá rá niz mitaván bá "ruy" tarjome kard: 1-U rá ruy e barande wodan xub ast. 2- U rá hic ruy e barandegi nist. 3- U rá candán ruyi baráye barandegi nist. = U rá ruy e nácizi ast ke barande gardad. Ce omidi be barandegi ye/ piruzi ye má miravad?* [have a chance]. *Omidi nemiravad ke* [faint chance] *betaváni u rá dar xáne/ saráyaw gir biyávari.//.* **3** **chance (of doing sth/ to do sth)** *agar páyaw biyoftad. //Az dirbáz cewm beráh bud ke páyaw biyoftad. Digar páyaw nemioftad ke be ánjá beravi.* [get another chance]. *Bogzárid beguyam.* [give me a chance]. *Nábexradi agar/ xari* [you'd be a fool] *agar aknun ke páyaw oftáde velew/ velaw koni/ nacasbiw.* [to ignore a chance like that]. *Xarwáns ávordi!; Bá kun oftádi tu angabin/ asal!; Xeili xub ávardi!; Baxt behet ru karde!;* [big chance].*//.* **4** *bim kardan; del be daryá zadan; qomár. //In (án) ráhi nist ke mixáhim/ mixástim ammá behar ruy bimi ast ke báyad kard/ ammá be har ruy báyad del be daryá zad/ bezanim.//.* **5** *ruydád e xub e nábiyuside; harjá juri tarjome miwavad.: Az baxt e xow* [by a happy chance] *hengámi ke bar man kaftand/* [I was attacked] *pásbáni az ánjá migozawt. Baxt bá man yár bud/ baxtiyár budam ke hengámi ke be man táxtand pásbáni az ánjá migozawt.* **6** *xodá xáste/ baxtaki* [as chance would have it] *harjá juri tarjome miwavad.: //Az baxt e xow u ham dáwt miraft Páris va ma rá niz bá xodaw bord.//.* **by any chance** *harjá juri tarjome miwavad. va gáh tarjome nemiwavad.: Panj lireyi xord dári?.* **by chance** *baxtaki; náxáste; xodáxáste. //Baxtaki didamaw!//.* **chance would be a fine thing** *Ey káw/ káwki/ xeili delam mixáhad ke.* **the chances are that** *guyá...; báyad...; engár…; //Engár biyáyad/ guyá biyáyad/ báyad biyáyad. kasi rá (dami) gozáwtan/ hewtan ke...* [give sb/ sth half a chance]. *Sari porwur dárad/ xeili xáhán* [keen] *ast va agar dami begozárandaw piw mibarad./ hic omidi/ omid nemiravad/ hic jáy e omidvári nist ke* [no chance]*; hic ruy e nist ke....//.* **on the (off) chance** *haminjuri/ baxtaki. //Gomán nemikardam (dar)*

xáne báwi ammá haminjuri [on the (off) chance]/ *baxtaki zang zadam/ soráqat ámadam. Omid miravad ke* [stand a chance (of sth/ of doing sth)] *án ázmun rá begozaránad.//*

take chances *harce bádábád goftan; del be daryá zadan; kár e bimgin kardan. //Dar ránandegi hargez nabáyad del be daryá zad/ hargez hengám e ránandegi nabáyad beguyid har ce bádábád!//.* **take one's chance** *az baxt e xod bahre jostan; hengámi ke páyaw biyoftad az hic kári forugozár nakardan.*

chance[2] v **1** *baxtaki rox dádan/ piwámadan; harjá juri tarjome miwavad.: Xodá xáste bud (ke)* [she chanced to be in] *ke u zang zad, dar xáne bud.* **2** *del be daryá zadan; harce bádábád goftan va... kardan. "Bá xodat catr bebar!", "Na bábá, harce bádábád!". //Báyad del be daryá bezanim va omidvárbáwim be gawti ye dowman* [meet an enemy patrol] *barnaxorim.//.* **3** **chance one's arm** *del be daryá zadan; harce bádábád goftan.* **4** **chance on sb/ sth** *baxtaki be kasi barxordan/ kasi rá didan/ cizi rá yáftan*

chancel n *páy e mehráb; páy e menbar*

chancellery n **1** *wahriyári; páygáh; diván yá káx e wahriyári/ sarparasti ye dánewgáh.* **2** *kármandán e diván e wahriyári/ daftar e sarparasti ye dánewgáh.* **3** *diván e/ daftar e ferestádegán/ bayaspáni* [consulate]

chancellor n **1** *wahriyár (dar Álmán yá Otriw).* **2** *(dar Engelestán) sarparast/ mahsálár* e barxi dánewgáhhá.* **3** *namáyande ye kewvar yá dádsetáni; abardivánsálár; harjá juri tarjome miwavad.:* the Lord Chancellor *(dar Engelestán) dávar e bozorg va Farwin* e Mahestán** [chairman of the House of Lords]

Chancellor of the Exchequer, cabinet minister responsible for finance. *(dar Engelestán) Hamár-abar-divánsálár**

chancery n **1** *(dar Engelestán)* Lord Chancellor's division of the High Court of Justice. *(Dar Engelestán) abardivánsálári* (ke baxwi az Abardivándádestán*) ast.* **2** (US) court of equity. *(dar Ámriká) Abardiván-dádestán*.* **3** office where public records are kept. *Báygáni ye Kewvari*

chancily adv *baxtaki*

chancre n *wánkr [váźe ye Faránse]; valáne*; áble ye kuft; efrang (ZBP, L7254 FM)*

chancroid n *átewak*

chancy adj (**-ier; iest**) *bimgin con bázi bá átaw; qomár; piwbininápazir; baxtaki.* [a chancy business] *qomár; con bázi bá átaw; kári bimgin*

chandelier n *celceráq; qandil, "Zamin tirgun, kuh con nil wod -- Setáre be kerdár e qandil wod; To guyi ke wam' ast sisad hezár -- biyávixte z-ásmáne hezár." (ZBP, L5880 SF)*

chandler n **1** *wam'sáz; wam'foruw; sábunsáz; sábunforuw.* **2** **chandler** = **ship's chandler** *foruwande ye rismán va karbás va digar niyázhá ye kawti*

change v **1** *gawtan; gardidan, "...va Yazdgerd in kár avval be refq gereft con womá begawtid va bi-adabi kardid u niz begawt...." (ZBP, L210 TB); "án ke soxan e u yeki ast ke hargez nagawt va nagardad yeki ast. Malek goft án kist?" (ZBP, L1820 DB); "Bar in gune gardad jahán e jahán -- Hami ráz e xiw az to dárad nahán." (ZBP, L4860 SF); "Bo'd e har koukabi sábet az qotb e falakolboruj bar yek andáze ast va hargez nagardad." (ZBP, L7189 TT); "Be razm andarun piw e man kowte wod -- Conin axtar o ruz e man gawte wod." (ZBP, L6225 SF); gardánidan, "Goftand má to rá be wahr andar nahelim va to rá be maleki napasandim ke to din begardánidi..." (ZBP, L190 TB); "va digar án ke dánestam ke qazá ye xodá ye ta'álá rá kas natavánad gardánidan." (ZBP, L281 TB); "Ey qená'at tavángaram gardán..." (ZBP, L3464 GS), "gardánidan yek ciz rá az háli be háli andáxtan..." (ZBP, L4566 NKZZF); "agar mardom xáhad ki dam e xiw begardánad va deráztar va kutáhtar... konad." (ZBP, L5506 ZX); "pas amir barxást va be saráyce ye xásse raft va jáme begardánid." (ZBP, L626 TBH); "Nagardánam in álat e kárzár -- To niz án ke dári hamidun bedár." (ZBP, L6255 SF); digar wodan; digar gawtan; degargune gawtan; degargune gardánidan, "Soxan e rást va haq dorowt báwad va bovad dar ruzgár e piwin ke sotude miámad, aknun digar wode ast..." (ZBP, L584 TBH); "Ke án nezám ke bud begosast kárhá hame digar wod..." (ZBP,L1303 TBH); "Yeki az mozu'háyi ke... sálhá dar Irán goftogu wode digar gardánidan e alefbá-st." (ZBP, L4010, NKZZF); "daste daste be suy e xánehá ye xod miraftand ke abzár e jang forugozárand va raxt digargune namáyand." (ZBP, L4522 THA); "V-az án pas degar kard mix e deram -- Hamán mix e dinár o har biw o kam." (ZBP, L5832 SF); "Con xodewán ánhárá nemiwenáxtand be dastbord pardáxte [ánhá rá] digar gune namudeand. (ZBP, L4104 NKZZF); //Az bár e piw/ az vápasin bári ke didamat pák/ xeili degargun gawteyi. Barnámehá ye/ naqwehá ye má gawte/ degargun wode/ gawte./ Manewte ye* [attitude], *andiwehá*

ye, bávar e xod rá gardánidan/ degargun kardan. //Ruydádi ke ráh e/ ravand [course] *e tárix rá gardánd/ degargune gardánid.//.* **2** (**a**) **change (sb/ sth) (from sth) to/ into sth** *gawtan; gardidan; wodan; gardánidan; degargune gawtan/ gardánidan "Didam máhi be eźdehá gawte." (ZBP, P2); degardisi yáftan. //Kerm e deraxti* [caterpillar] *gardide/ degardisi yáfte parváne yá bit migardad.Jádugar wáhzáde rá vazaq gardánid.//.* (**b**) **change (sb/ sth) (from A) (to/ into B)** *gawtan; gardidan; wodan; gardánidan; kardan. //ceráq e ráhnamáyi az qermez sabz gawte/ az sabz qermez gawte va mánand e án. Dar sál e 1970 Engelestán dastgáh e puliyaw* [currency] *rá dahdahi* [metric system] *kard/ gardánid.//.* **3** **change sb/ sth (for sth)** *gardánidan, "pas amir barxást va be saráyce ye xásse raft va jáme begardánid..." (ZBP, L626 TBH) baráye nemunehá be womáre ye* (**a**) *bázgardid. //pezewk e xod rá gardánidan/ nazd e pezewk e digari raftan. kár e xod rá digar gardánidan. newáni ye xod rá digar gardánidan. afruzeyi*/ lámpi rá digar gardánidan. (dar rándan e ráde*/ máwin) dande rá gardánidan. Báyad walvár e xod rá begardánam/ báyad walvár e digari bepuwam, in rouqani wode/ gawte. Bar sar e án-am ke ráde* ye xod rá gardánde ráde* ye bozorgtari bexaram.//.* (**b**) *gawtan; gardidan; az ráh bargawtan; "...az bahr e kasi yá cizi az ráh barnagardad..." (ZBP, L4329 NKZZF). dar jang, goftáre* [debate] *va mánand e án az ráh bargawtan va su ye digar rá gereftan...; //Kawti ráh e xod ráh* [course] *e gardánid. Bád be su ye digar gawte.//.* (**c**) **change sth (with sb)** *cizi rá bá kasi goránidan ["goránidan" rá Kasravi bekár borde va riwe ye án dáneste nist.]; cizi rá dádan va... gereftan. //Miwavad man já ye womá va womá já ye man benewinid?; Miwavad jáyemán rá bá ham begoránim?; [Miwavad jáyemán rá bá ham begardánim?]//.* (**d**) **change (from sth to sth)** *yeki rá dádan va digari rá gereftan. //az otobus/ masráde*/ kárván dudi piyáde wodan va digari rá gereftan/ savár wodan./ Dar istgáh e Ábwár piyáde wode kárván dudi ye Karimxán rá savár wavid. Dar injá báyad az savári [*car*] piyáde wode otobus/ masráde savár wavim/ begirim.* All change!: *Tah e ráh e!/ Tah e xatt e! Hame báyad piyáde wavand [va otobus/ masráde ye digari begirand.!]//.* (**e**) *jáme gardánidan* [change], *be #1 bázgardid. //be nouzád kohne* [diaper] *ye nou puwándan; kohne ye nouzád* [diaper] *rá gardánidan. Wamadhá rá gardánidan. Ruye taxt wamad e nou/ pákize andáxtan.//.* **4** **change (out of sth) (into sth)** *jáme gardánidan, "Pas amir barxást va be saráyce ye xásse raft va jáme begardánid...." (ZBP, L626 TBH); raxt e digar puwidan. Bálá raftan* [go upstairs] *va jáme gardánidan. //Baráye wám jáme gardánidan/ jáme ye beáyin* [formal] *puwidan./ Boro in jáme ye xis rá gardánide/ az tan bedar kon va jáme ye xowk tan kon/ bepuw!//.* **5** **change sth (for/ into sth)** *pul rá xord kardan; ...dádan va... gereftan; ...rá gardánidan va... kardan. //Miwavd/ mitavánid wahravá* [paper money] *ye 200 Yuro rá xord konid* [change a 100 Euro note]*?. Báyad dolárháyam rá dáde Yuro gardánam/ begiram.//.* **6** **change hands** *dast be dast wodan/ gawtan. //Tázegihá/ tázegi in sará/ xáne cand bár dast be dast gawte.//.* **change one's/ sb's mind** *az ráh bargawtan, "az bahr e kasi yá cizi az ráh barnagardad." (ZBP, L4329 NKZZF); "Án ke soxan e u yeki ast ke hargez nagawt va nagardad yeki ast. Malek goft án ki-st" (ZBP, L1820 DB); ráy e xod rá gardándan. //Hic ciz nemitavánad ma rá az ráham bargardánad/ ráy e ma rá begardánad.//.* **change places (with sb)** *já ye xod rá bá digari gardánidan/ goránidan. //Bogzár já ye xod rá bá ham begardánim tá to nazdik e panjere báwi.//.* **change one's spots** *kuwidan kári rá várune ye xim e xod kardan. //Kuwidan xod rá várune ye xim e xod gardánidan//.* **change step** *áhang e ráh raftan e xod rá gardánidan; //ráh raftan e xod rá bá digari/ digarán hamáhang kardan.//.* **change the subject** *dástán e digari rá piw kewidan/ be miyán ávardan.* **change one's tune** *sáz e digari kuk kardan; rang gardánidan.* **change one's ways** *wive ye zendegi ye/ ráh o ravew e xod rá gardánidan.* **change down** *be dande ye sangintar zadan/ raftan.* **change over (from sth) (to sth)** *az... be... gawtan/ garáyidan. //In/ án kewvar az sepahsálári** [military rule] *be mardomsálári* [democratic rule] *garáyide.//.* **change up** *be dande ye saboktar zadan/ raftan.*

change[2] n **1** **change (in/ to sth)** *degarguni; gardew, "Na bas dir, wáhi be Xosro resad -- Ze wáhanwahi gardewi nou resad." (ZBP, L3283 SF); gardewn*. degarguni ye/ gardew e áb o havá. //barnáme degargun gawte. Warvin** [government] *bar sar e án ast ke degargunihá ye arjdári dar dastgáh e báj/ bájbandi* [tax system] *padid ávarad. Pezewkán miguyand hál e bimár degarguni nayáfte. Womá haváxáh* [for] *e degarguni hastid yá hamestár** [against] *e án?//.* **2** **change of sth** *gardew; degarguni; gardewn*. //gardew e/ degarguni ye/ gardewn* e kár/ piwe./ Xáhewmand-am be degarguni ye/ gardewn* e newáni ye man parvá konid. In/ án kumal** [party] *niyáz be degarguni ye/ gardewn** [a change] *e rahbari dárad. Dar (in) do sál/ dosále in sevvomin degarguni ye/ gardewn* e Warvin** [government] *ast ke in kewvar be xod dide (ast). Farámuw nakoni bá xodat yek dast raxt e wur-vá-wur/ yek dast jáme ye vágardán* [a change of clothes/ a second set of clothes] *bá xodat bebari.//.* **3** **change (from sth) (to sth)** (**a**) *//az yek ráde** [car]/ *masráde*/ otobus/ kárván dudi piyáde wodan va savár e [xatt e] digari wodan./ Mibáyast dar istgáh e*

Ábwár betondi/ zud piyáde wode va xatt e digari rá savárwavad.//. (**b**) *ravandi* [routine] *piweyi, yá bumi* [surroundings] *digar* [changed/ different]. *//Yek degarguni ye delpazir* [welcome] *az zendegi ye wahri* [town] *be zendegi ye rustáyi/ deháti* [country].//. **4** *pul e xord; xurde. //Mitaváni yek wahravá** [bill/ paper money] *ye 5 dolári xorde/ xurde be man bedahi?/ Pul e xord/ xurde baráye (wahravá ye) 5 dolári dári?//.* (**b**) *pul e siyáh; pul e xord; xorde/ xurde. //Pul e xord/ xurde* [small change] *nadáram./ pul e xord (e bázmánde pas az xarid)* [change]*./ Xorde ye/ bázmánd e ye puletán (pas az xarid)* [change] *rá farámuw nakonid! 25 sent pul e xord.//.* **a change for the better/ worse** *behtar wodan/ badtar wodan. //Havá candán pas ast ke har gune degarguni dar kárhá máye ye behtari xáhad bud.//.* **a change of air/ climate** *haváxori. //Kami haváxori baráyat xub ast.//.* **a change of heart** *dust wodan; áwti kardan; áwtijuyi.* **the change of life** = menopause *dawtángosastegi.* **for a change** *baráye jelogiri az yeknaváxti. //Biwtar* [usually] *tábestánhá be Faránse miravim, ammá emsál baráye jelogiri az yeknaváxti/ baráye in ke xeili yeknaváxt nawavad be Espániyá miravim.//.* **get no change out of sb** *az kasi be kasi cizi namásidan.*

changeable adj **1** *nápáydár; ná-ostovár; ruzvard; ruzgard; vardewni*/ vardewi*; damdami. //ádami damdami budan; xu ye damdami dáwtan. áb-o-havá ye nápáydár/ vardewni*/ ruzgard/ ruzvard//.* **2** *degargunipazir; vardewi*; vardewni**

changeless *yeksán; yeknaváxt; degarguninápazir*

changeling n *hamzád [bacce yá cizi ke penháni bejá ye nouzádi yá cizi gozárand]*

change-over n *degarguni* [revolution]*; gardew, "Na bas dir wáhi be Xosro resad.-- Ze wáhanwahi gardew e nou resad.". //degarguni* [revolution] *ye; gardew* [revolution] *e bi xunrizi* [a peaceful revolution], *degarguniyi/ gardewi bi xunrizi* [a peaceful revolution] *az xodkámegi be wahriyári ye wahriyán/ mardomsálári* [from despotism to democracy] [revolution]//

channel n **1** (**a**) *bestar e rud; kahas*.* (**b**) *ju; juy; ábráh; ábráhe; náve; wiyár.* **2** navigable part of a stretch of water, deeper than the parts on either side of it. *ábráh; ábráhe; kahas* (ZBP, L5100 MK, BF). //Kahas*/ ábráh rá bá seno** [buoy] *newáne zadeand.//.* **3** (**a**) stretch of water joining two seas: *kahas*; ábráhe.* (**b**) **the Channel** = The English Channel: *Kahas* e/ Ábráh e Engelis. //Gozar e az kahas* e Engelis besyár árám bud.//.* **4** *(pendárin) ráh. //Gele ye womá báyad az ráhaw/ ráh-há ye viže gozárew wavad. Az ráh-há ye penháni be u ágáhi miresad.//.* **5** *barnáme; istgáh; kat* (ZBP, C7799 BF) yá basámad* [frequency band] *e rádiyoyi/ jamjámi/ [televiziyoni]. //Kodám kat*/ barnáme/ istgáh (e jamjám) rá biwtar dust dári?//*

channel v (**channelled; channeled**) **1** *wiyár kandan; wiyáridan; wumizidan. //Dar sang/ taxtesang e narm wiyárhá ye żarfi kande wode bud.//.* **2** *rándan; gozarándan; harjá juri tarjome miwavad.: //Áb rá az yek dast* [a series] *wiyárhá ye viže ye ábyári* [irrigation] *migozaránand. (pendárin) Hame ye/ sarásar e ama** [energies] *ye xiw rá báyad dar ráh e barnáme ye novin* [scheme] *bekár bandim/ barim.//*

chant n **1** *(áyehá ye dini rá) xándan; sorudan ;uviyan* [<Avestáyi; (Yád-dáwthá ye Gáťáhá, PurDávud 43)].* **2** *dam gereftan; áváz e yeknaváxt. //Haváxáhán e án goruh e varzewi/ tim* [team] *dam gerefte áváz e piruzi sardádand.//*

chant v **1** *sorudan; uvyánidan [riwe ye zamán e aknun "uvyán-," <uvyani (Avestáyi), Yáddáwthá ye Gáťáhá, PurDávud 43]; váj gereftan*.* **2** *dam gereftan. //Haváxáhán e pátapká*/ futbál dam gereftand, "Má qahremán-im!"//*

chanty, chantey = Shanty

chaos n *áwub; calap; calab; jalab, "Co bogzawt zinsán se ruz o se wab -- Ze bas báng e aspán o jang o jalab." (ZBP, L6906 SF); xaliw; bordábord; gir-o-dár; pálápál. //Dozdán xáne/ sará rá áwofte rahá kardand. Áb-o-havá ye zemestáni raft-o-ámad/ ráhhá rá áwofte.//*

chaotic adj *áwofte; zir-o-zebar, "Co wod kár e dáná be zári separ -- hame kewvar az dard zir-o-zebar." (ZBP, L3432 SF). //Con kasi nabud ke kárhá rá besámán konad* [to keep order] *yáne** [classroom] *áwofte bud.//*

chaotically adv *áwofte; zir-o-zebar*

chap[1] v, (**chapped**) **1** *tarak xordan (e pust); qácqác wodan; cákcák wodan. //Pustam dar sarmá zud tarak mixorad.//.* **2** *tarak xordan; máye ye tarak xordan gawtan; havásánidan. labán e tarak xorde. //dastan va roxsár e/ roxsáregán e tarakxorde/ cákcák az sarmá//*

chap[1] n *tarak; qác; cák*

chap[2] *mard; mardak; rahi; litak, "Áxar in litak e ketábforuw -- beresánid kár e bande be ján." (ZBP, C3737 FM, Sanáyi). //Biyá pesar e xub báw va dar rá baráyam bázkon/ Pesar e xub/ javán dar rá baráyam bázkon.//*

chap *kutáh wode baráye* "Chapter" *karde, karte [<kareta (Avestáyi)]*

chapel n **1** *namázxáne; niyáyewgáh.* a college chapel: *namázxáne ye dánewkade.* **2** services in a chapel: (*áyin e niyáyew dar namázxáne). //Áyin e niyáyew dar namázxáne tasu ye 8* [8 o'clock] *anjám miwavad.//.* **3** *kelisá ye kucak va viźe.* a Lady chapel/ *kelisá ye kucak e awu Maryam.* **4** *kelisá ye kucak yá niyáyewgáh e kucak dar Engelestán baráye násázvárán** ("Nonconformists" *hamáná baráye kasáni ke hamvand e kelisá ye* Anglican *nistand.).* **5** *(hamvandán e)* [members] *wáxeyi az raste ye kárgari dar cápxáne yá ruzníme. //Raste ye kárgari ye cápxáne be bast-newastan ráy nadád.//.* **6** *(dar Ámriká) wáxe ye kucaki az yek báwgáh yá anjoman; anjoman e/ báwgáh e visik*/ yágeyi** [local]

chaperon n *xarmagas; sar e xar; lákupá* [<láku (guyew e Gilaki) + páyidan]*

chaperon v *xarmagas/ sar e xar budan; lákupá* budan/ wodan [be váźe ye bálátar bengarid]*

chaperonage n *xarmagas/ sar e xar budan; lákupáyi**

chaplain n *áxund e dabestán, zendán yá sarbázxáne*

chaplaincy n *páygáh yá ruzgár e/ doure ye yá xáne ye áxundi (dar dabirestán, zendán yá sarbázxáne)*

chaplet n **1** *pasák; táj (e barg gol yá gouhar).* **2** *tazbi* [<tazbi (guyew e Kordi)]; murxe* [<wálmurxe (guyew e Gilaki)].*

chapter n **1** (abbrs **ch**, **chap**) *karde; karte [<kareta (Avestáyi) (EDPL, 23.0910)]; dar, [váźe ye] "dar" bejá ye váźe ye Tázi "báb" va "fasl", "Newastim va az in dar va án dar soxan rándim." (ZBP, L3063 NKZZF) "Malek goft filsuf rá ke in <u>dar</u> ke yád kardi, dar án ma'ni ke xod rá az dowman cegune negáh báyad dáwt dánestim va ma'lum e má gawt, aknun mixáhim ke dari digar yád koni." (ZBP, L1793 DB); "Beguyam konun goftehá sarbesar- agar yád giri hame dar be dar." (ZBP, L3397 SF); "Co az gofte ye kerm pardáxtam- Dari digar az Ardawir áxtam." (ZBP, L5822 SF); karde, "...va dar kardehá ye Visparad niz bázgofte wode ast." (ZBP, L7907, Visparad, PurDávud). //Táze dar e/ karte ye 3 rá be páyán resándeam/ resándam.//.* **2** *ruzgár; zamán; ruzgár. Daraxwántarin* [glorious] *ruzgár dar tárix e kewvar e má.* **3** (**a**) *sepantánámgán* [<sepantá + nám]. //Newast e sepantánámgán*/ newast e hamvandán e* [members] *yek káźe* [monastery; convent]//. **4** **chapter and verse** *rizekári; sirdáq-piyázdáq. //Nemitavánam hame ye rizekárihá rá bázguyam/ bázgu konam, tanhá mitavánam bonestháyi** [main points] *rá ke nevisande ávarde barwomáram./ Bá sirdáq-piyázdáqew nemitavánam beguyam, tanhá ján e soxan e nevisande in ast.//.* **a chapter of accidents** *sepelewk; seperewk; "sepelewk áyad o zan záyad o mehmán e azizat beresad."*

char[1] v (**charred**) **1** *suxtan; suzándan; nimsuxtan; nimsuzándan. nimsuz* [charred wood]. **2** *zoqál kardan; nimsuz kardan. //Nimsuz e bázmánde* [charred remains] *ye átawbázi* [bonfire]//

char[2] n *kolfat*

char v (**charred**) *kolfati kardan*

char[3] n *cáy. //yek fenján cáy//*

charabanc n *(kohne; dar Engelestán) gazáv* [besanjid bá "gazáve", "kaźáve"].otobus e kohan*

character n **1** (**a**) *xim; serewt; gouhar; xu; xuy; manew, "Co Bahrám zán káx ámad borun -- To gofti bebárid az cewm xun.; Manew rá degar kard o pásox degar- To gofti be Parvin barávard sar." (ZBP, L3458 SF). //Az ru ye dast-nebewteaw ce mitaváni darbáre ye manewaw/ ximaw beguyi?; Manewaw az hamsaraw/ zanaw xeili jodá-st./ Manewaw az hamsaraw hic hamsán nist. Engelisihá rá biwtar e mardom xunsar* [phlegmatic] *midánand.//.* (**b**) *árang; viźegi; xim; serewt har já juri tarjome miwavad.: Xim/ serewt e yek cewmandáz e kaviri; árang e kaviri. Az vápasin bári ke injá budam árang/ serewt/ rixt e in dehkade pák degargun gawte ast. Hengámi ke kewiw* [vicar] *damáru/ damaru zamin xord* [fell flat on his face] *jawn e bayugáni/ arusi be rixt e bázi ye xandedári* [farce] *darámad.* **2** (**a**) *viźegi; árang. //Xánehá ye delgerefte bedun e viźegi, va yaknaváxt* [character].*; xánehá ye delgir va bi áb-o-rang.//.* (**b**) *manew o kerdár e* [character] *nirumand; jegar; del; toxm; jorboze, gorboz budan, jegarávar. "va mádar e Hasanak zani bud saxt jegarávar..." (ZBP, L471 TBH). //Goftan e/ be zabán ávardan e conin cizi xeili jegar/ toxm mixáhad. Barxi rá bávar bar án ast ke sarbázi mardom/ ádam rá delávar migardánad/ ke sarbázi ádam rá ostovár-manew migardánad* [character-building].//. **3** (**a**) *wegeftangiz; nacasb; nájur. //ádami gománbarangiz* [suspicious character] *ast//.* (**b**) *padide. //Padideyi-st!; Ádam e wegerfi-st!//.* **4** *(dar dástán, namáyewnáme va mánand e án) ádam; mard, harjá juri tarjome miwavad.* **5** *nám; áváze; námbordári; bolandávázegi; áberu. //kasi rá badnám kardan* [damage sb's character]; *nám e kasi rá lakkedár kardan; áberu ye kasi rá bordan//.* **6** *vát* [letter], *newán, newáne, nevise (M. Moqaddam); daxw* (ZBP, C7471 MK, BF). váthá ye/*

nevisehá ye cini, yunáni, rusi va mánand e án. **7** **in/ out of character** *harjá juri tarjome miwavad.: //Diwab engár xodaw nabud va raftári ke az u sarzad raftár e hamiwegiyaw nabud.//*

character actor, character actress *honarpiweyi ke naqwhá ye wegerf va náhanjár rá bázi mikonad; //kasi ke naqw e Omar/ áqá Mohammad Xán e Qájár rá bázi mikonad.//*

character reference *govéhi (náme ye) nik-kerdári* [testimonial]

characteristic adj *viźe; viźegi. //Bá wur e viźeyi* [characteristic enthusiasm] *soxan goft/ vájid/ váxt. In jur rokki/ biparde soxan goftan/ váxtan/ vájidan viźe ye u-st.//*

characteristic n *daxw* (ZBP, C869 MK, BF); mun; mune, "mun" va "mune" be ma'ni ye "xásiyat" yá "tabi'at" dar farhanghá be in ma'ni nevewteand." (ZBP, L4398 NKZZF); viźegi. //Ce daxwháyi*/ munehá yi/v iźegiháyi Ámrikáyiyán rá az Kánádáyiyán jodá mikonad?. Az viźegihá ye/ daxwhá* ye nápasand e u abartani* [arrogance]*/ barmanewi ast.//*

characteristically adv *viźe. //Conán ke/ hamánjur ke viźe ye xodaw ast* [characteristically] *án wuxi rá xub bartáft/ be del nagereft.//*

characterization, caracterisation n *sotudan (manew e kasi rá); daxwidan*; daxwew* [<daxw (ZBP, C7471 MK, BF). //Zebardasti ye nevisande dar setudan e manewhá/ daxwew*//*

characterize; characterise v **1** **characterize sb/ sth as sth** *(manew e kasi rá) sotudan; daxwidan* [<daxw* = characteristic*]. //Nevisande/ dástán-nevis zan e qahremán* [heroine] *e dástán e xod rá zani varanik** [capricious] *va saboksár/ havasbáz* [passionate] *daxwide** [characterize]*/ sotude (ast).//.* **2** *viźe ye... budan; viźegi ye... budan. //Marqzárhá ye past-o-boland e/ tappe-máhurhá ye sarsabz* [the colling downs] *ke viźe ye in baxw az Engelestán ast. Viźegi ye zarráfe/ wotor-gáv-palang gardan e derázaw ast.//*

characterless adj *(baráye xárdári) birang-o-bu; bimanew; forumanew; forumáye; bedun e viźegi ye cewmgir; hanjár; deltang konande; delgir. jáyi birang-o-bu* [a characterless place]

charade n **1** **charades** *(bázi ye) lálbázi.* **2** *namáyew e lálbázi.* **3** *(pendárin) bázi yá namáyew e yáve/ bimaini; vánamud (kardan) e bihude va áwkár*

charcoal n **1** *zoqál (e cub); angewt, "va án áb bar u báyad rixt be refq va pas e saraw saxt bebáyad bastan va pas bar angewt e afruxte báyad nehádan...." (ZBP L5680 ZX). yek tekke zoqál/ angewt. //yek birange/ garde* [sketch] *ye zoqáli//.* **2** **charcoal; charcoal gray** *(rang e) dudi; zoqáli; xákestari ye tire*

charcoal-burner n *angewtgar; zoqálsáz*

chard n (also **Swiss chard**) *guneyi coqondar e (Suyisi) be nám e dánewik e* <u>Beta vulgaris cicla</u> *dárá ye barghá ye pahn va sáqehá ye ábdár ke poxte ye án rá mánand e sabzi mixorand.*

charge[1] n **1** *piwmári*, piwmárdan* [<Pahlavi va Avestáyi bázgardid be EDPL 33.3035. In vážehá tanhá baráye dádgáh va dádsetáni ast); sepazgi* [<sepazga (Avestáyi) EDPL, 39.1355] gonáhi be kasi bastan. Dastgir gawte va piwmárde* be kowtan e kasi/ be ádamkowi* [murder]. *//Az inke ma rá be nátaváni dar káram/ be náwáyesti/ náwáyestegi* [incompetence] *sepazgi* midárand/ misepazgand** [charge] *bizáram* [resent].//. **2** *táxtan bar; táxt; kaft; kaftan; ...bar... táxtan/ kaftan; kafti/ táxti rá rahbari kardan.* **3** *bahá; dastmozd; harjá juri tarjome miwavad.: //Bahá ye pate* [ticket] *baráye tu raftan; hazine ye darwi** [admission/ entry charge] *Arzán/ xeili arzán migirad* [his charges]. *Hame ye káláhá rá bedun e hazine ye tarábary be dast xaridár miresánand* [deliver]. *Tarábari va resándan e kálá há [*delivery*] ráyegán ast.//.* **4** (**a**) *sepordan; sepárew; dáwtan; dáwtári*. //Kudaki rá be dusti sepordan* [leave... in a friend's charge]./ *Negahdári/ dáwtári* ye bongáh hengám e nabud e/ nabudan e/ návadi** [absence] *ye pedaraw be gardan gereft* [assume full charge of].//. (**b**) *be... seporde wodan; seporde ye kasi gawtan* [left in sb's care]. *//Pas az marg e pedar va mádaraw/ zádáránaw be amuyaw/ afdaraw seporde wod.//.* **5** *kár*; *kári be gardan e kasi; harjá juri tarjome miwavad.* **6** *bár (baráye átaw kardan yek tofang yá baráye tarekándan cizi).* **7** *bár e barqi ye* <u>*am*</u>*** [positive] *yá bár e barqi ye* <u>*ma*</u>*** [negative]*; bár e barqi ye yek bátri.* **8** *dastur e kár; farmáyew. dastur e dávar be dádgán** [judge's charge to the jury]. **9** **bring a charge (of sth) against sb** *kasi rá be.../ be gonáh e... piwmárdan.* **a charge on sb/ sth** *hazineyi bar (duw e) kasi yá cizi. //In fozun bar bahá ye kálá yi-st ke xarideyid.//.* **give sb in charge** *be dast e kalántari/ pásbán sepordan.* **have charge of sth** *pásoxguyi ye... rá be gardan dáwtan/ be dast dáwtan.* **in charge (of sb/ sth)** *...dast e kasi budan. //Injá kár dast e ki-st?; Injá kárdár* [in charge] *ki-st? (M. Moqaddam). Hengám e nabudan e/ návadi* ye sarparast* [manager] *gardándan e maqáze rá be dast e u sepordand.* [he was left in charge]//. **in/ under sb's charge** *zir e/ dar dast e... budan. //In bimárán dar dast e/ zir e dast e/ be dast e pezewk Garsivaz darmán miwavand.//.* **lay sth to sb's charge** *kasi rá be... piwmárdan*.* **take charge (of sth)** *kári rá be dast gereftan; kári rá foru gereftan, "va to dar kár e xod motehayyer gardi ke qoumi nou-áyin kár*

forugerefteand." (ZBP, L1159 TBH); //In/ án baxw saxt nábesámán/ áwofte bud tá inke u kárhá rá forugereft/ be dast gereft.//

charge[2] v **1** (**a**) **charge sb (with sth)**. *piwmárdan* (<Pahlavi, EDPL, 33.3035, MK, BF) [In váže tanhá baráye dádgáh va dádsetáni ast.)]; sepazgi dáwtan; sepazgidan* (cizi rá gonáh e kasi dánestan). //U rá br bezeh e ádamkowi piwmárdand*/ sepazgidand*/ sepazgi dáwtand. U ma rá be ásángiri dar káram* [neglecting my duty] *piwmárd*/ sepazgi dáwt/ sepazgid*.//.* (**b**) *dávidan** [to claim; assert]*; dáv e... zadan; goftan. //Gofteand ke/ dávideand* ke piwmár** [the accused] *dar bistom e Oktobr...//.* **2** (**a**) **charge (at) sb/ sth** *bar...táxtan/ kaftan/ oftádan/ paridan. //Sepáhiyán/ lawkariyán bar marzhá ye* [lines] *dowman táxtand/ kaftand/ oftádand. Yeki az padáfandiyán* [defender] *saxt bar yeki az tupzanhá* [striker] *ye má kaft/ oftád.//.* (**b**) **charge down, in, up** *be páyin/ darun/ bálá va mánand e án táxtan. //Baccehá az bálá ye pellehá be páyin táxtand.//.* **3** **charge (sb/ sth) for sth; charge (sb) sth (for sth)** *xástan; gereftan; baráye cizi az kasi pul/ bahá/ hazineyi xástan/ gereftan. Harjá juri tarjome miwavad.: Baráye vásác** [repair] *e/ duxtan e/ dorost kardan e/ vaw kardan e* [repair] *kafw cand migiri/ mixáhi?. Agar pul e xarid rá piwápiw/ az piw bepardázid baráye resándan (e án) (be xáne ye) womá puli nemigirim. Digar/ dobáre ánjá nemiravam- baráye yek feján qahve 5 dolár az man gereftand* [charge]*!.* **4** (**a**) *tofang rá porkardan/ licánidan* [<licán (Kordi ye Hourámi)]* [charge/ load]. (**b**) to fill (a glass): *jám/ feján rá por kardan. Xáhewmand-am jámhá ye xod rá por karde* [charge] *<u>be tandorosti ye</u> bayu/ arus va dámád <u>nuw e ján konid</u>/ benuwid* [drink a toast]*!.* **5** (**a**) *por kardan; ámudan; licánidan* [<licán (Kordi ye Hourámi)]. Bátriyi/ amávandi* rá por kardan/ ámudan/ licánidan*.*[charge a battery]. (**b**) **charge sth (with sth)** *ágandan; harjá juri tarjome miwavad.: Áváyi/ ávázi* [voice] *portanew/ tanide/ ágande az tanew* [excitement]. *Háli/ hál-o-haváyi* [atmosphere] *porwur* [excitement]. **6** **command; instruct; give (sb) a responsibility** *dastur/ farmán dádan; farmudan; sepordan/ sefárew kardan. //Be to/ woma dastur midaham/ sefárew mikonam ánce rá ke be to/ womá goftam farámuw nakoni/ nakonid. Dávar /dádras [*judge*] be dádgeán* [*jury*] dastur dád/ farmud/ sepord/ sefárew kard...//.* **7** **charge sth (up) to sb; charge sth up** *páy e kasi nevewtan. //Xáhewmand-am (bahá ye) in káláhá rá páy e man benevisid.//.* **charge sb/ oneself with sth** *gomáwtan; be gardan gereftan; harjá juri tarjome miwavad.: Kár e arjdári be u sepordand/ be gardanaw gozáwtand.; U rá be kár e arjdári gomáwtand.*

chargeable adj **1** *piwmárdani*. //Agar dozdi koni/ cizi bedozdi, piwmárdani*/ piwmárde* be dozdi xáhi gawt./ gonáhi/ bezehi piwmárdani*; xosiri*//.* **2** **chargeable to sb** *páy e kasi nevewtan. //Har hazineyi ke bekoni/ ke bálá biyávari páy e dálá** [company] *minevisand.//*

chargé d'affaires n (pl **chargés d'affaires**) *kárdár*

charger n *(bástáni) asb e jangi; báre; báregi; raxw*

charge-sheet n *piwmárnáme** [record of charges]

charily adv *bá deriq*

chariot n *arrábe; arráde; gardun*

charioteer n *arráberán; arrábeci; arrádeci; ratiwtar* [<raťa (Avestáyi) + wtar (Avestáyi) (EDPL. 3.1530)]*

charisma n (pl **charismas** or **charismata**) *farrah; xorre. //xawáyágari*/ xawáyámardi** [politician] *farahmand* [charismatic]*; xawáyámardi* ke mohre ye már dárad//.* **2** *(dar din) farrah/ xorre ye xodádád*

charismatic adj **1** *farahmand; xorre/ xorra. ádami/ mardi* [figure]*/ rahbari/ xawáyágari*/ xawáyámardi** [politician] *farahmand/ xorre.* **2** *(dar din) farahmand/ xorre (ke mitavánad bimárán rá behbud baxwad)*

charismatically adv *farahmandáne; bá xorre/ xorra*

charitable adj, **charitablt (to/ toward sb)** **1** *rád; baxwande; karfegar.* **2** *(vábaste be) awudád; karfe; nikukári. yek bonyád e* [institution]*, sázmán e, goruh* [body] *e karfe/ karfegari/ nikukári. nikukári; hudahew (ZBP, C7770 BF).* **3** *xub; nik; mehrabán. //Án soxani nik* [charitable] *nabud.//*

charity n **1** *karfe; nikukári.* **2** *delnarmi; ravádári* [leniency]. *//dávari darbáre ye digarán/ mardom bá delnarmi/ ravádári//.* **3** *karfe; rádi; awudád, "va pádáw az ruy e dád nadahand va baxwew nakonand va awudád nadahand..." (ZBP, L7808 ZVY); dáwn; dáwan; dandánmozd, "xat va barát bestán va boro be salámat ke in zar be dandánmozd be to dádam va man az bahr e to bogzáram..." (ZBP, L6756 QN). nikukári. //az ru ye nikukári* [charity] *kári kardan/ karfekári kardan/ nikukári kardan. baráye awudád/ karfe pul gerd ávardan/ faráham ávardan.*[raise money]. *yek mehmáni ye raqs/ vawt e* [ball]*, sangitá* ye* [concert]*, foruw e kálághá ye dast e dovvom* [jumble sale] *baráye karfe/ awudád/ nikukári. az/ bá awudád zistan/ zendegi kardan* [live off charity]*//.* **4** *yek anjoman e/ sázmán e karfe/ karfegari/ nikukári. //Besyári*

az anjomanhá ye/ sázmánhá ye karfegari/ nikukári [many charities] *baráye komak be barxiyán* [victims] *e dowyári* [famine] *komak e puli/ pul ferestádand.//.* **5** **charity begins at home** *(dastán) ceráqi ke be xáne ravá-st be masjed ravá nist/ harám/ náravá-st.*

charlady *bázgardid be* "charwoman"

charlatan (n) *nábekár, "Amir goft man Táher rá wenáxte budam dar... va nábekári." (ZBP, L565 TBH); ...e doruqin con "pezewk e doruqin"*

charlatanism n *nábekári, bázgardid be* "charlatan"

Charleston n *vawt/ raqs e Cárlston ke áhangi tond dárad va az 1920 tá 1930 mardom-pasand bud, va dar án zánuhá rá be darun carxánde az pahlu welang mitáxtand.*

charlie n *kosxol; bábá wamal. //Bá án koláh mánand e bábá wamal wode. Bá án koláh be kosxolhá mimánad.//*

charm[1] n **1** (**a**) *afsun; afsungari; delrobáyi; faribáyi; giráyi. zani saxt delrobá/ fribá. //U mardi-st saxt girá./ delrobáyi ye rustá dar bahár/ bahárán//.* (**b**) *giráyi; delrobáyi. delrobáyi ye yek zan.* **2** (**a**) *heykal; //yek dastband e heykal [ke án-rá baráye duri az cewm e bad, yá baráye nikbaxti be dast yá gardan ávizand]//.* **3** *márik* (ZBP, C7280 MK, BF); afsun.* **4** **work like a charm** *con áb e ru ye átaw budan; engár bá márik*/ afsun be piruzi dast yáftan. //Án qorshá/ gerdehá ye tázeyi ke be man dádi con áb e ru ye átaw dar man kári oftád. Án dáru con afsun ma rá xub kard.//*

charm[2] v **1** *afsudan; afsáyidan; wiftan; del robudan; gereftan. //Mohre ye már dárad, harkas bebinadaw afsun(aw) miwavad/ harke rá bebinad afsun mikonad. Wifte ye sarzendegi* [vivacity] *va wádábi* [high spirits] *ye u gawt.//.* **2** *farrah; farrah e Izadi. //Dast e Xodá hamráhaw ast, engár farrah e Izadi dárad.//.* **3** **charm sth from/ out of sb/ sth** *bá afsun/ afsudan cizi rá be dast ávardan/ cizi rá az kasi gereftan. //Parandegán rá (niz) mitavánad bá afsun az deraxt páyin bekewad/ biyávarad.//*

charmer n *delrobá; afsungar; faribá; yusofvaw. //yek mard e yusofvaw/ yusofsán; yek dehkade ye delkaw; naqmeyi* [song] *sorudi delangiz/ delnewin/ guwnaváz/ delnaváz//*

charmingly adv *bá delrobá; afsungaráne; faribáyáne*

charnel-house n *daxme (baráye negahdáwtan e nesá* [kálbod e morde]); ostoudán (baráye negahdáwtan e ostoxán)*

chart (n) **1** (**a**) *naqwe ye gostarde (ye daryáyi yá daryánavardi).* (**b**) *naqwe ye gostarde ye havánavardi.* **2** *naqwe, cehrak** [diagram], *artang** [graph] *yá jadval* [table] *darbáre ye cizi ke bá zamán degargun miwavad. = nemudár. nemudár e áb-o-havá. nemudár e dareje ye garmá ye tan e mardom. nemudár e foruw yek dálá** [company]. **3** **the charts** *nemudár. nemudár e haftegi ye behtarin/ porforuwtarin* [best-selling] *navár* [tape]*/ valg* [disk/ record] *musiqi ye mardompasand* [pop].

chart v **1** *baráye/ az cizi nemudár yá naqwe kewidan.* **2** *negáwtan/ donbál kardan/ kewidan e cizi ru ye nemudár. //Dánewmandán piwraft* [progress] *e kawti ye espáwnavard** [spaceship/ spacecraft] *rá be źarfi donbál mikonand.//*

charter n **1** (**a**) *manwur/ farmán. abarmándháyi** [privileges] *ke bá farmán e wáháne arzáni wode.* [granted]. (**b**) *manwur (e yek sázmán, bonyád), "Be ábád o virán deraxti namánd -- ke manwur e taxt e ma-rá barnaxánd." (ZBP, L6475 SF).* **2** *darbast/ keráye ye darbasti. //yek havápeimá ye darbasti/ darbast (e keráyeyi)//*

charter v **1** *farmán dádan; manwur dádan, "Sepinud rá dád manwur e Hand [Hend] -- nevewte xati Hendovi bar parand." (ZBP, L5984 SF).* **2** *darbasti keráye kardan. //yek havápeimá ye (keráyeyi ye) darbast* [chartered]*//*

chartered adj *dárá ye parváne/ javáz/ gováz. //yek mohandes e, yek deźenepewt e*/ ketábxáne ye, yek arzyáb e* [surveyor] *e dárá ye parváne/ javáz/ gováz//*

chartered accountant (Brit); **certified public accountant** (US) *yek hamárgar e dárá ye parváne/ javáz/ gováz*

charter-party *(dar bázargáni) peimán e keráye ye darbast (e yek kawti)*

chartreuse n *wártroz náme bázargáni ye nuwábeyi ke az giyáhán sáxte wode va sabz yá zardrang ast.*

charwoman; **charlady**; **char** *kolfat; kárgar e zan*

chary adj (**charier**, **chariest**): **chary (of sth)** **1** *negarán; pariwán; durandiw. //negarán/ delvápas az vám dádan//.* **2** sparing: *deriq konande; deriqdár. //az sotudan/ setáyew e digarán deriq kardan/ deriqidan//*

chase[1] v **1 chase (after) sb/ sth** *donbál kardan; donbál e kasi gozáwtan, az pas e kasi wodan, "Lawkar e Ardaván hazimat wod va Ardawir sepáh bargereft va az pas e Ardaván wod." (ZBP, L52 TB); dom e kasi gereftan, " va Telk sáxte va mostahzer bá mardom e besyá aqlab Hendu dom e Ahmad gereft." (ZBP, L590 TBH); az pas e... wodan, "Asá va ebriq e u bardár va az pas e u miwo." (ZBP, L2512 AT); pas e... rá gereftan, "Pas u gerefte gav e piltan -- ke hán care ye gur kon yá kafan" (ZBP, L6189 SF); az pas e... raftan, "Beraft az pas xuk con pil e mast -- yeki xanjar e ábdáde be dast." (ZBP, L6275 SF). //Sagam dust dárad xarguwhá rá donbál konad/ pey e xarguwhá rá begirad. Dozde rá donbál kard/ pas e dozde rá gereft/ pey e dozde gozáwt ammá natavánest begiradaw/ u rá begirad.//.* **2 chase (after) sb** *mus-mus kardan. //Hamiwe donbál e zanhá mus-mus mikonad.//.* **3** *donbál e... budan; pey e... budan. //Dar cáhár sál e gozawte goruh e varzewi* [team] *ye Kermán pey e sevvomin jám e piruzi* [third league title] *ye xod ast.//.* **chase about, around, etc** *invar-ánvar gawtan/ davidan/ parse zadan. //Emruz sarásar e/ hame ye bámdád dar wahr invar ánvar parse mizadam tá piwkewiyi baráye u biyábam.//.* **chase sb/ sth away, off, out, etc** *dur rándan, gorizándan, piwt kardan (gorbe rá), cexe goftan (sag rá), pazdánidan* [<Pahlavi, ZBP, C4665 MK, BF]. //Gorbe rá az áwpazxáne piwt kardan.//.* **chase sb up** *az pas e... raftan; pas e... rá gereftan; donbál kardan; donbál e kasi gozáwtan. //Donbál e xaridárán/ gomáwtárán** [clients] *e bedehkár gozáwtan.//.* **chase sth up** *wetábándan; tondtar kardan. //dasturi* [order] *rá ke ke dir wode* [delayed] *wetábándan.//*

chase[2] n **1** *donbál gereftan; az pey e kasi wodan; dom e kasi rá gereftan; pas e... rá gereftan baráye nemune be* "chase[1]" *bázgardid. //Bá máwin/ ráde* donbál e bezehkár gozáwte u rá dastgir kardand.//.* **2 give chase** *donbál e kasi gozáwtan. //Dar dam/d ar zamán pas az dozdi pásbánán/ kalántari pey e/ donbál e dozdán gozáwtand.//.* **give up chase** *az donbál kardan e kasi yá cizi dast bardáwtan/ bázistádan.*

chase[3] *qalamzani/ kandekári (ru ye áhan ayoxwost/ yuwost* [metal]*). //sim e qlamkár//*

chaser n, **steeplechase 1** *arqun [asbi ke dar sar e ráhaw ráhband gozáran va betavánad az ánhá beparad].* **2** *nuwánuw [<ánuw-hac <Avestáyi; yeki pas az digari; payápei; pei-dar-pei) (Yáddáwthá ye Gátáhá, sát e 20, Pur Dávud)]*

chasm n **1** *darre; maqák.* **2** *(pendárin) wekáf. //Wekáfi sahmgin miyán e tavángarán va tohidastán//*

chassis (pl **chassis**) *dálit* (<dálit, Kordi ye Hourámi)*

chaste adj **1** *(kohne gawte) duwize.* **2** *zani ke joz bá joft e xiw xoft-o-xiz nakonad.; páktan, "Negah kon bedin xáhar e páktan -- Ze giti bas u mar to-rá ráyzan (ZBP, L4707 SF); "Zan e páktan rá be áludegi -- barad nám o árad be bihudegi." (ZBP, L5962 SF); pákdáman, zan e pársá "Suy e gordi ye námeyi bod jodá -- ke ey pákdáman zan e pársá" (ZBP, L4714 SF).* **3** *pákize, "va pesaraw Mohammad... bornáyi saxt pákize dar-reside bud va bekárámade..." (ZBP, L632 TBH); pársá; awavan; parhizgár; ázarmik.* **4** *sáde; bi-áráye*

chastely adv *pák, páktan, pákdáman*

chasten v **1** *guwmál dádan; sar-be-ráh kardan.* **2** *be ráh ávardan; rám kardan. //ruydádi* [experience] *ke máye ye sarberáhi ye kasi gardad./ Az wekasti ke xord sarberáh gawt/ beráh ámad.//*

chastise v *cub zadan; kotak zadan; málidan; pirástan, "Hamidun dáye rá laxti bepiráy -- be pádafráh, bar hálaw mabaxwáy! (ZBP, C5762 VR)*

chastisement n *pirástan; málidan; málew; guwmál; pádafráh*

chastity n *duwizegi; páktani; pákdámani; pársáyi; parhizgári; awavani; ázarm; baráye nemunehá be* "chaste" *bázgardid.* vow of chastity: *sougand e brahmacarye* [<Sanskrit]*

chasuble n *woulá; labbáde (ye pristárán* [priests] *ke hengám e áyin husepási* [*the Eucharist*] *bar tan konand.)*

chat n *gab; gap; goftogu ye dustáne; dard e del; ver; verver; verver zadan; ver zadan. //(Darbáre ye káraw) báháw/ bá u xeili gap zadam. Goftogu ye dustáne ye derázi (darbáre ye káraw) bá u kardam. Gap zadan/v erzadan/v erver/ verver zadan bas ast, boro sar e kár!//*

chat v **(chatted) 1 chat away; cat (to/ with sb) (about sth)** *(darbáre ye cizi bá kasi) gap zadan/ goftogu kardan/ ver zadan/ verver zadan/ dard e del kardan. //Yek guwe istáde ver mizadand/ gab mizadand. Behew ci migofti?/ Darbáre ye ci báháw/ bá u gap mizadi?//.* **2 chat sb up** *del dádan qolve gereftan; del e kasi rá bá zabán bázi be dast ávardan. //Án doxtar e xowgel/ un xowgele ke diwab báháw del dáde qolve migerefti ki bud?//*

château n (pl **châteaux**) *kuwk; kuwe; dasgare*

chat show *goftogu bá mardom e sarwenás dar jamjám** [TV]

chatter v **1** **chatter (away/ on) (about sth)** *ver zadan; verver zadan; daráyidan; tond-tond/ peivaste gab zadan. //Man ke dáram (ciz) mixánam darbáre ye havá ver nazan!//.* **2** **chatter away** *(baráye parandegán) jik-jik kardan; (baráye meimunhá) jiq-o-viq kardan. //Gonjewkán dar deraxtán jik-jik mikonand.//.* **3** **chatter (together)** *taq-taq/ tirik-tirik be ham xordan (con dandánhá az sarmá yá tars)*

chatter n **1** *verver. //Az ververat xafe wodam/ delam behamxorde, verver bas ast!//.* **2** *jik-jik; jiq-o-viq. Jiq-o-viq e meimunhá.*

chatterbox n *bacce ye ververu; bacceyi ke kalle-gonjewk xorde.*

chattily adv *porcune*

chattiness n *porcunegi*

chatty adj (**chattier; chattiest**) **1** *ververu; porcáne/ porcune.* **2** *gab mánand; dustáne; xodemáni; anáyin* [informal]

chauffeur *ránande ye viźe. baráye kasi ránande ye viźe budan/ baráye kasi viźe ránandegi kardan.*

chauvinism n **1** *mihanparasti ye kurkuráne/ xowkandiwáne.* **2** **male chauvinism** *xodbini; xodbini ye mardsáláráne*

chauvinist n *mihanparast e xowkandiw; xodbin emardsálár; mardsálár*

chauvinistic adj *mard-sálár*

chauvinistically adv *be wiveyi mardsáláráne*

ChB (abbr Chirurgiae Baccalaureus; Bachelor of Surgery). *Dárá ye dareje ye źányári* dar salyáni*/ kárdpezewki*

cheap adj (**cheaper, cheapest**) **1** (**a**) *arzán; kam-bahá, "Be dinár aspi xarid u pasand -- yeki kambahá zin o digar kamand." (ZBP, L7032 SF). //Pate(há)* [tickets] *ye arzán/ kambahá. já/ newim/ sandali(há) ye arzán dar namáyewxáne. keráye ye ráh* [fares] *e arzán./ In ruzhá* [at the moment] *gol e kalam xeili arzán/ kambahá-st.//.* (**b**) *arzán; moft. //Yek náme/ ketáb bá puwine ye koloft* [hard back] *be 3 dolár moft ast.//.* **2** *kambahá; arzán. //yek salmáni, sofrexáne* [restaurant] *ye kambahá//.* **3** *paw; past; básmeyi; qollábi; bonjol; áwqáli; náarz, "Soxonhá ye man con wonudi bevarz -- Magar bázdáni ze ná-arz arz." (ZBP, L5859 SF). //kácál* [furniture] *e, gouharhá* [jewellery] *ye kafw e past/ paw/ áwqáli/ bonjol/ náarz. yek botr mey e past/ ná-arz va bad//.* **4** *lus, sabok, bimaqz, bimaini* ná-arz. //cáplusi ye lus/ bimaini** [meaningless]*/ náarz/ saboksaráne//.* **5** *bad, zewt, biarzew, biarj, past, náarz, harjá juri tarjome miwavad.: yek wuxi* [joke; gibe] *ye bimaze/ riwxandi* [remark] *harze/ harz/ forumanewáne; yek pásox* [retort] *e bad/ zewt. Nirang e zewti bud ke be u zadand. Koláhbardár* [crook] *e harzeyi ast; Koláhbardári forumanewi* [cheap] *biw nist. ánjuri ke bá u raftár kard, xáraw kard* [feel cheap]. **6** *zoft; kenes; náxonxowk. //Xeili kenes ast.//.* **7** *kambahá; kamarz; //mani haf-sannár [haft sad dinár]//.* **cheap at the price** *be gerániyaw arzidan. //In estár** [holiday] *gerán darmiáyad/ xeili áb mixorad ammá agar máye ye án gardad ke tandorosti ye xod rá bázyábi (be gerániyaw) miarzad.//.* **go cheap** *moft foruxtan; arzán kardan. //Maqáze ye sar e kuce/ maqáze ye sar e kuy cand rádiyo dárad ke moft miforuwad.//.* **hold sth cheap** *bi-arj dánestan/ womordan; xár gereftan.* **make oneself cheap** *xod rá dar cewm e mardom forukewidan/ kamarj kardan/ yek pul e siyáh kardan/ áberu ye xod rá bordan*

cheapen v **1** *hambahá/ arzán wodan/ kardan. hazine ye/ baháye cizi rá kástan.* **2** *arzew e xod rá kástan/ páyin ávardan; xod rá past/ xár kardan; áberu ye xod rá rixtan. //Bá conin raftári tanhá áberu ye/ áb e xodat rá mibri.//*

cheapjack n *áwqálforuw; bonjolforuw*

cheapjack adj *bonjol; áwqáli; áwqál; básmeyi; qollábi*

cheaply adv **1** *kam bahá; arzán; moft; mufti. //cizi rá arzán/ moft xaridan/ foruxtan/ be cang ávardan/ be dast ávardan./ Án otáq/ xáne á bá kácál e áwqáli/ bonjol/ kambahá porkarde budand.//*

cheapness n *kambaháyi; kamarji; arzáni; mofti*

cheapskate n *(beviźe dar Ámriká- anáyin) zoft; kenes; náxonxowk; pat*

cheat v **1** **cheat (at sth)** *daqali kardan; daqalbázi kardan; jer zadan; guw boridan; nirang zadan. //dar bargbázi/ ganjafe be kasi gonáh e daqalbázi bastan//.* **2** *gul zadan; feriftan; gomráh kardan. //Kármand e diván e báj* [taxman] *rá feriftan. (pendárin) sar e jánwekar [ezráyil] koláh gozáwtan; marg az bix e guw e kasi gozawtan; qácáqi zende budan/ mándan//.* **3** *(beviźe dar Ámriká) sar e zan, wouhar yá deldár e xod koláh gozáwtan va mul [dust e penháni] gereftan.* **4** **cheat sb (out) of sth** *sar e kasi koláh gozáwtan va... rá xordan. //Saraw koláh gozáwtand va morde rig e awá ye u* [his rightful inheritance] *rá xordand.//*

cheat n **1** *daqal; daqalbáz; jerzan.* **2** *daqá; daqalbázi; faribkári*

check[1] v **1** (**a**) **check (up)** *didan; bázdidan; bázresi kardan; váresi kardan; harjá juri tarjome miwavad.: Gománam yádam bud ke ojáq rá xámuw konam ammá báz ham behtar ast ke to ham váresi koni. Mitváni beravi bebini* [check] *bacce xáb ast yá na?.* **2** *váresi kardan; bázresi kardan; bázdidan; negáh kardan. //Bád e lástikhá/ carxhá* [car's tyres] *rá negáh kardan. tak-tak e qalamhá* [items] *rá bá fehrest barábar kardan* [check against] *(va didan ke áyá bá ham mixánad yá na)./ Báyad káraw rá xub várasi konad, por az/ sarásar laqzew ast.//.* **2** (**a**) *áheste wodan/ kardan; áhestetar kardan/ wodan; jelo ye... rá gereftan "vali agar jelo rá nagirim xáhid did ce dasthＫáyi dar án mibarand." (ZBP, L3921 NKZZF); bázdáwtan; pandámidan*. //Jelo ye piwraft e dowman rá gereftan./ Dowman rá pandámidan/ bázdáwtan. jelo ye xunravi az zaxmi rá gereftan; xunrizi az zaxmi rá bázdáwtan./ Warvin** [government] *áhang e án karde/ bar sar e án ast ke jelo ye afzáyew e hazinehá ye hamegáni* [public spending] *rá begirad/ afzáyew e hazinehá ye hamegáni rá pandámad.//.* (**b**) *jelo ye... rá gereftan; bázdáwtan; foruxordan. //jelo ye xande ye/ awk e/ xawm e xod rá gereftan; xawm e/ awk e/ xande ye xod rá foruxordan//.* **3** *bázistándan; bázdáwtan. //Cand metr/ candi piw raft, bázistád* [checked] *va bázgawt/ bargawt. (dar watrang/ watranj) kiw dádan//.* **5** (**a**) *(dar Ámriká) sepordan (e koláh va jáme va mánand e án).* (**b**) *sepordan (e camedán va mánand e án).* **6** **check in (at...); check into...** *dádan, harjá juri tarjome miwavad. //bár e/ camedánhá ye xod rá dádan/ sepordan.//.* (**b**) *(beviże dar Ámriká) sepordan.//Jáyi injá hast ke betavánim páltohá ye xod rá bespárim?//.* **check sth off** *kewe kewidan; kewe zadan.* **check (up) on sb** *piwine ye kasi rá bar-resi kardan. //Kalántari/ ágáhi sargarm e piwine ye u-st.//.* **check (up) on sth** *cizi rá váresi/ bar-resi/ bázresi/ negáh kardan.* **check out (of...)** *keráye rá pardáxtan va (az mehmánsará) raftan.* **check sth out** *bengarid be* "check up on sth"

check[2] n **1** **check (on sth)** (**a**) *bázdid; bázrasi; váresi; didan; harjá juri tarjome miwavad. //Mitaváni (bád e) carxhá* [tyres] *rá negá koni/ bázdid koni?. Má peivaste cuni* [quality] *ye farávardehá ye xod rá váresi/ bázresi mikonim.//.* (**b**) *wive ye bázresi yá ázmáyew e dorosti yá rásti ye cizi.* **2** **check (on sb)** *bázjuyi. //Kalántari/ ágáhi/ wahrbáni az hame ye dustán e barxi* [victim] *bázjuyi kard.//.* **3** (**a**) *káhew; ist; harjá juri tarjome miwavad. //káhew e tajá** [rate; speed] *ye bázdeh* [production].//. (**b**) **check (on sth)** *jelougir; bázdárande. //Budan e sepáh báyad jelo ye ná-árámi ye mardom rá begirad/ ná-árámi rá báz dárad* [act as a check].//. **4** *(dar watrang/ watranj) kiw. Kiw!; Kiwi!; kiw hasti!* [You are in check!]. **6** *//Az piwxedmat/ pristande* cek/ bijak* [check; bill] *rá mixáham bedahad.//.* **7** *bijak; peicak; peicak [resid e jáme, kif, camedán ke jáyi seporde báwand].* **8** **check** *bázgardid be* "Tick[1]". **9** **hold/ keep sth in check** *jelo ye... rá gerftan; az... jelogiri kardan; bázistándan; foruxordan. //Jelo ye xawm e xod rá gereftan; xawm e xod rá foruxordan./ Bá máyekubi ye sarásari/ gostarde* [widespread] *jelo ye hamegiri* [epidemic] *rá gereftand.//*

check! interj *(wegeft-váże) Kiw!*

check[3] n **1** *picázi; cárxáne; watrangi/ watranji. //Pirhan e no-at rá ráh-ráh* [stripe] *mixáhi yá picázi?//.* **2** *párce ye picázi. //yek dáman e/ nimtane* [jacket] *ye/ sofre ye picázi.//*

checkbook *bázgardid be* "cheque-book"

checked adj *picázi; cárxáne; watranji/ watrangi. párce ye picázi*

checker v *bázgardid be* "chequer"

checker n *bázras; bázbin; bijakgar; bijakgar*; peicakgar** [person who checks orders]

checkerboard n *bázgardid be* "draughtboard, draught"

checkers n *bázgardid be* "draughts"

check-in n **1** *(con dar forudgáh) piwxán; peicak*/ peicek*. zamán e peicak** [check-in time]. **2** *piwxán* [check-in counter]

checking account *bázgardid be* "current account"

checklist n *fehrest; yad-dáwt; //fehrest e cizháyi rá ke baráye estár** [holiday] *báyad bá xod bord.//*

checkmate; **mate** n **1** *(dar watrang) kiw-mát; wah-mát.* **2** *wekast e rosvá; nákámi*

checkmate v **1** *(dar watrang) mát kardan; wahmát kardan; kiwmát kardan.* **2** *kasi rá nákám kardan; pák barandáxtan/ wekast e rosvá dádan*

checkmate! interj *(wegeft váże) (dar watrang) Mát!; Wah-mát!*

check-out n **1** *vácak* [vá-, + cak].* **2** check-out counter: *piwxán; piwxán e vácak**

checkpoint n *pásgáh (e marzi); istgáh e bázresi*

checkroom n **1** *otáq e/ xáne ye sepordan e koláh va pálto (dar mehmánsará, namáyewxáne va mánand e án); sepordgáh.* **2** *sepordgáh/ sepordangáh e camedán yá bár*

check-up n *ázmáyew (e bálini ye) sarásari/ bavande* [complete]. *Baráye ázmáyew e bálini ye sarásari raftan; ázmáyew e bálini ye sarásari wodan*

cheddar n *guneyi panir e seft zard yá sepid*

cheek n **1** *gune; lop; roxán, "Co Xosro bedid án, delaw tang wod -- roxánaw ze andiwe birang wod." (ZBP, L3280, SF); roxsáregán, "Be roxsáregán con soheyl e yaman -- Banafwe gerefte do barg e saman." (ZBP, L6279, FM, SF?]; baj; boc (darun e lop); jul* [<Gilaki]. //lophá ye goli sarwár az tandorosti. lop-be-lop/ gune-be-gune casbánde raqsidan/ vawtan//.* **2** *(anáyin) kapal; kun; lonbar.* **3** *gostáxi; bestáxi; bestári; zabánderázi; por-ruyi. //Zabánderázi/ gostáxi bas ast!. Gostáxi rá be jáyi resánd ke az man xást káraw rá baráye u anjám daham.* [he had the cheek to]. *Zehi gostáxi!/ Ce gostáx!/ Ce por-ru!* [cheeky]//. **cheek by jowl (with sb/ sth)** *jul-be-jul* [<guyew e Gilaki]; xeili nazdik; tangátang; tang," Garce piram to wabi tang dar áquwam gir -- Tá sahargah ze kenár e to java͂n barxizam." (Háfez). tangá-tang/ xeili nazdik e kasi zistan; tang dar áquw gereftan* [lie cheek by jowl]*; tang e ham(digar) xábidan.* **turn the other cheek** *rox e digar rá baráye sili xordan ámáde kardan; dar barábar e xawm va setam vákonew e xawmágin newán nadádan, bi-ázári namudan* [behave nonviolently]

cheek v *(be kasi) zabánderázi/ gostáxi namudan*

cheek-bone *ostoxán e gune; bázgardid be* "zygomatic bone"

-cheeked *(dar setáyhá* ye serewte* [compound adjectives]*) -gune; -rox; -roxán. //Doxtarbacceyi gol-rox* [rosy-]//

cheekily adv *gostáxáne; bestáxáne; biwarmáne*

cheekiness n *gostáxi; bestáxi; biwarmi*

cheeky (adj) (**-ier**, **-iest**) *(baráye mardom va raftárewán) gostáx; gostáxáne; bestáx; bestáxáne; por-ru; wuxcawm; biwarm. yek pesar e por-ru/ gostáx; yek soxan e gostáxáne/ biwarmáne*

cheep n *jir-jir (kardan) (con jujegán)*

cheep v *jir-jir kardan (con jujegán)*

cheer[1] v **1** *qariv e/ faryád e wádi sardádan; hurrá kewidan; hobirov-wábáw goftan; dane; danidan; dast afwándan. //Hengámi ke wahrbánu* [queen] *ámad/ padidár gawt mardom faryád e wádi sardádand/ qariv e wádi kewidand/ danidand. Haváxáhán e goruh e varzewi* [team] *baráye bázikonán hurrá kewidand/ hobirovwábáw kewidand/ goftand* [cheer]//. **2** *deldári dádan; wád gardánidan/ delgarm sáxtan. //Án ágáhi u rá saxt delgarm sáxt.//.* **3** **cheer sb on** *baráye kasi hurrá kewidan va u rá delgarm sáxtan va be kuwew e biwtar vádáwtan. //Hengámi ke davandegán vápasin dour/ gawt* [last lap] *rá áqázidand mardom baráye ánán hurrá/ hobirovwábáw kewide (va ánán rá be tondtar davidan vádáwte (delgarm sáxtand.)//.* **cheer (sb/ sth) up** *wád kardan/ wodan; delwád/ xowdel gawtan/ kardan. //Wádbáw, zendegáni candán ham bad nist!. Engár afsorde-yi va to rá báyad delwád kard.* [need cheering up]. *Gol otáq/ xáne rá rouwan/ wád mikonad.* [cheer up]//

cheer[2] n **1** *qariv e wádi; báng e wádi; hurrá; dane; hobirovwábáw. qariv e wádi ye mardom. //Baráye bayu/ arus va dámád se bár hobirovwábáw beguyid/ bekewid/ se bár hurrá bekewid* [shout]//. **2** *(bástáni) danidan; wádi; delgarmi. //Zádruz e Masih/ Mehr (M. Moqaddam) báyad zamán e wádi va delgarmi báwad.* [time of great cheer]//

cheerful adj **1** (**a**) *wádmáne, "ágáhi dádand tá malake ye seyyede ye válede va digar bandegán wádmáne wavand..." (ZBP, L1211 TBH); wád; wádán; xorram; xow; xowdel; wangul. labxandi wádmánw. wanguli* [cheerful disposition]. *//Emruz xeili wanguli/ sar e háli/ wádábi!//.* (**b**) *máye ye wádemáni/ wádi; wádibaxw. //Engár ágáhi wádibaxw nist.//.* **2** *wád; rouwan* [bright; cheerful]. *//Ranghá ye wád; yek otáq e/ xáne ye wád va rouwan* [bright; cheerful]//. **3** *kárgari gowáderuy/ xowru*

cheerfully adv *wádmáne. wádmáne labxand zadan, sut zadan, kár kardan*

cheerfulness n *wádmáni; wádi*

cheerily *wádemáne; wádábáne, wád*

cheeriness (n) *wádi; garmi; wádábi*

cheering adj *wádibaxw. yek ágáhi ye wádibaxw. //Báng e wádi/ dane/ qariv e wádi* [the cheering] *az yek kilometr ánvartar* [away] *wanide miwod/ be guw miresid.//*

cheerio interj *(wegeft-váźe) [dar Engelestán] Pedrud!; xodá negahdár!*

cheer-leader *wirinkár* [<guyew e Gilaki]*

cheerless adj *delgerefte; qambár; gerefte; náwád; qamangiz. //ruzi sard va qamangiz. otáqi/ xáneyi namnák* [damp] *va delgerefte//*

cheerlessly adv *delgerefte; qambár; gerefte; náwád; qamangiz*

cheerlessness n *delgereftegi; qambári; gereftegi; náwádi; qamangizi*

cheers! (interj) *(beviże hengám e bádegosári) Nuw!; Nuw e ján!.* **2** *pedrud!; xodá negahdár!. //Xodánegahdár! Tá fardá wab ke dobáre to rá bebinam!//.* **3** *sepás!*

cheery adj (**cheerier**, **cheeriest**) *wádemáne; wádáb, wád; wádemán. //labxandi wádemáne; dorudi garm/ wádemáne* [greeting]*; dast-takán dádani/ dastafwániyi wádán* [wave]//

cheese n **1** (**a**) *panir. panir e fetá ye Yunáni. //yek golule* [lump]*/ tekke* [piece] *borew* [cut] *panir. bazmávard e/ sándevic e panir//.* (**b**) *panir e…; panir e fetá/ Fáránsavi...;* (**c**) *yek qáleb/ káleb/ baste ye panir. //do baste panir e xámeyi* [cream cheese]//. **2** *(guneyi) ricár* [thick jam]. lemon cheese *[ricár e limu];* damson cheese *[ricár e álu]*

cheese v, **cheese sb off** *kasi rá ázordan/ be sotuh ávardan; delzade kardan; delxor kardan. //Az káraw be sotuh ámade/ delaw beham xorde* [cheesed off with his job.]//

cheese-board n *taxte ye panirbori*

cheeseburger *hamberger e/ bazmávard e/ qázi ye nán-o-panir*

cheesecake n **1** *afruwe.* a cherry cheesecake: *afruwe ye gilás. //Báz ham afruwe bardárid/ bexorid!//* **2** *(anáyin) peikare ye zani/ doxtari zibá beviże ánán ke baráye ágahi bekár ravad; jigar; tikke; náz*

cheesecloth n *tanzib; malmal. yek pirhan e malmal*

cheese-paring n *(xárdári) zofti; náxon xowki; kenesi*

cheese-paring adj *(xárdári) zoft; náxon xowk; kenes*

cheesy adj (**cheesier, cheesiest**) *(bu/ maze/ rixt e...) paniri*

cheetah n *yuzpalang; yuz be nám e dánewik e* Acinonyx jubatus

chef n *xáligar/ xv́áligar, "Bedu goft agar wáh rá darxoram -- Yeki námvar pák xáligar-am." (ZBP, L6498 SF); saráwpaz*

chef-d'oeuvre (n) (pl **chefs d'oeuvre**) *(váże ye faránsavi) wáhkár*

chelate *yuwosti/ felezzi rá bá máddeyi digar serewt berixt e parhun/ halqe darávardan va be cang ávardan; yuwosti/ fellezi rá dar band kardan*

chemical adj **1** *ximiyáyi*; kimiyáyi. sátvun** [industry] *e ximiyáyi. //yek ázmáyew* [experiment] *e ximiyáyi*. yek vákonew* [reaction] *e ximiyáyi*//*

chemical n *mádde ye ximiyáyi*; mádde ye ximik**

chemical engineer *mohandes e ximi**

chemical engineering *mohandesi ye ximiyá/ ximi**

chemically adv *az didgáh e ximiyáyi**

chemical warfare *jang e ximiyáyi**

chemise n *wabi; wavi [pirhanzir yá pirhan e wol va gowád e zanáne]*

chemist; **druggist** **1** *dárugar; dárusáz; dáruforuw; pilevar. //Az dáruxáne ye* (the chemist's shop) *sar e kuce* [on the corner] *áspirin xaridan.//.* **2** *ximiyágar*; kimiyágar*

chemistry n **1** *ximiyá*; ximi*; wimi*; ximwenási*. //Dar dabirestán ximiyá*/ wimi* rá biw az har ámuzáki* [subject] *dust midáwt./ Dar dabirestán ximiyá*/ wimi* ámuzák* e delxáhaw* [favorite] *bud.//. yek ámuzák e*/ dars e ximi*. ximiyá*/ wimi//.* **2** *ximiyá*; ximi*; xim. //ximiyá ye/ xim e mes* [the chemistry of copper]//. **3** *farágardi* [process] *picide* [complex]*/ rázmand* [mysterious]. *//Farágard e wegeftangizi ke/ ráz e picideyi/ wegefti ke máye ye deldádegi ye do tan be ham migardad.* [to fall in love]//

chemotherapy n *wimidarmáni; zarxdarmáni* [zarx = talx (guyew e Gilaki)]*

chenille n **1** *naqde; malile.* **2** *párce ye naqde/ malileduzi*

cheque; **check** n *cak, [cek] "Nahál e mehr bas bád in ke kewtam -- Cak e bizári az xubán nevewtam." (ZBP, L7774, VR). //Caki baráye wast dolár nevewtan/ kewidan/ dastine nahádan. Dastádast* [cash] *mipardázi yá bá cak/ yá cak mikewi/ yá cak minevisi?//*

cheque-book; checkbook n *daste cek; daftarce ye cek*

cheque card *ganjbarg*/ barge ye ganjik/ ganjkárt*

chequer; checker n *watrangi; watranji; picázi; cárxáne*

chequer; checker v *cizi rá watrangi/ wantranji/ picázi/ cárxáne kardan. //Camani* [lawn] *ke sáye-rouwan e cárxáne-cárxáne ruyaw oftáde.//*

chequered; checkered adj *(pendárin) gahi zin be powt o gahi powt be zin; gáh xub o gáh bad; faráz o newib/ past-o-boland/ sard o garm e ruzegár. //kári por faráz o newib; gozawteyi/ piwineyi* [past]/ *tárixceyi* [history] *por faráz o newib.//*

cherish v **1** *gerámi dáwtan; bá ranj parvardan.* **2** *saxt dust dáwtan; del dar gero ye... dáwtan.* **3** *dar sar parvarándan; dar del dáwtan; xáb e xow... dar sar dáwtan/ didan. //árezu ye bordan e newán* [medal] *e Olampik rá dar sar parvardan* [cherish the hope]. *yád e (delpazir e)* [cherish the memory] *mádar e morde ye xiw rá dar del dáwtan. Yubeyi dar sar miparvaránad* [cherish the illusion] *ke u/ án doxtare dustaw dárad.//*

cheroot n *guneyi sigár e barg e do-sar cár-taxt/ do-sar báz*

cherry n **1** (**a**) *(mive va derxt e) álbálu/ gilás; deraxti az gune ye* Prunus *az xáneváde ye gol e sorxiyán be nám e dánewik e* Cerasus duracina. *yek deraxt e álbálu/ gilás e porwokufe. wokufe ye álbálu/ gilás.* (**b**) *cub e álbálu/ gilás.* **2** **cherry red** *(qermez e álbáluyi). labán e álbáluyi* [cherry lips]

cherub n **1** *karrub.* **2** (**a**) *(dar kárhá ye honari) bacce-ferewte; karrub.* (**b**) *bacce ye xowgel e topol e wirin e bigonáh/ ferewtevaw*

chrubic *(beviźe baráye bacce) dáráye roxsár e topol va bigonáh*

chervil n *giyáhi xowbu be nám e dánewik e* Anthriscus cerefolium *az xáneváde ye havijiyán ke bargháyaw baráye sup va sálád be kár miravad. "ja'fari ye farangi".*

chess n *watrang/ watranj*

chessboard n *taxte ye watrang/ watranj; taxte ye watraji*

chess-man n (pl **chessmen**) *kálá (ZBP, C3123 FM)*

chest n **1** *sanduq; ja'be. //ja'be ye cáy; yek ja'be ye dáru; sanduq e abzár//.* **2** *sine; bar. sine ye pawmálu* (hairy). *//gerd e/ gerdágerd e/ pirámun e sine ye womá can sántimetr ast?/ dard e sine; sine-pahlu* [chest cold]//. **3** **get sth off one's chest** *soxan e del e xod rá goftan; del e xod rá tohi/ xáli kardan. deq e deli/ deqq e del dar ávardan; dar e sanduqce ye del rá gowudan. //Áwkárá/ áwkár ast, negarán e cizi hasti cerá soxan e delat rá nemiguy?//*

chest of drawers; **bureau** *ewkáf e kewou-dár*

-chested *(dar setáyhá** [adjective] *ye... sine; sine....;* broad-chested: *faráx-sine.* bare-chested: *berehne-sine; sine-berehne.* She's flat-chested: *Sine-pax/ kahestan*/ kucak-pestán ast.*

chesterfield n *nimkat e dastedár e narm/ bálewtak dár.*

chestiness n *sarmáxordegi; sine-dard*

chestnut; **chestnut tree** n **1** (**a**) *deraxtán yá buteháyi az gune ye* Castanea*, az xáneváde ye ráw beviźe gune ye Ámrikáyi ye án be nám e dánewik e* Castanea dentata. (**b**) *(mive/ dáne ye) wáhbalut. //wáhbalut e budáde/ berewte* [roasted]. *ágane ye wáhbalut [ámize ye wáhbalut, sabzihá ye xowbu ke sáyide wode, darun e morq yá ciz e digari rá bá án porkonand.]* [stuffing]//. (**c**) *cub e balut. yek miz e (cub e) balut.* **2** *(rang e) baluti; korand [qermez o qahveyi ye tire]. mu ye baluti. (yek mádiyán e) korand.* **3** *(asb e) korand.* **4** *wuxi yá dástán e kohne va bimazze*

chesty adj *(dar Engelestán- anáyin) sarmáxorde; dárá ye sine-dard. //Havá ke namnák/ báráni miwavad xeili sarmá mixorad.//*

chevron n *vu-áte*: vu* [vu <zabán e Pawtu] = haft ۷; va áte* [<zabán e Pawtu] = hawt ۸; vu-áte* newán e ∨ va ∧ ke pásbánán yá sarbázán ru ye ástin yá sarduwi dárand va newángar e dareje ye ánán ast.*

chew v **1** **chew sth (up)** *javidan; xáyidan; liyidan, "Mas'ud e Sa'd cand liyi źáź?, ce fáyede az źáź liyidan?" (ZBP, C2266 FM). //Xorákat rá piw az ubárdan/ forubordan/ xub bejo!//.* **chew the cud (of sth)** *bázandiwidan; źarf andiwidan.* **chew the fat/ rag** *qorqor zadan; qor-o-lond kardan.* **2** **chew sth over** *(anáyin) darbáre ye porsemáni* [problem] *xub/ źarf andiwidan. //Tá fardá behet/ be to yáre* [limited time; opportunity] *midaham ke dar in báre xub/ źarf biyandiwi.//*

chew[2] n **1** *javidan; xáyidan; liyidan; javew; xáyew; liyew.* **2** *(ciz e) javidani*

chewing-gum; **gum** n *sakez; saqez; vinji* [<guyew e Gilaki]*

Chianti n *"Kiyánti" guneyi mey e/ nabid sepid yá qermez e nirumand az miyánbum e Itáliyá.*

chiaroscuro n (art) **1** *(dar negárgari) sáye-rouwan (zadan).* **2** *sáye-rouwan (dar soxan, musiqi va mánand e án)*

chic adj *wik; wikpuw; naqz(-puw). //Hamiwe/ xeili saxt wikpuw/ naqzpuw ast.//*

chicanery n **1** *farib; faribkári; daqalbázi. //Xawáyágari*/ xawáyámardi*/ xawáyázani** [politician] *rá be faribkári piwmárdan** [accuse]//. **2** *farib; faribkári; daqalbázi*

chick n **1** *juje; juźe; landuk (juje ye bipar).* **2** *(kohne wode; visanik** [= sexist]*) zan e javán; tikke/ tekke/ jigar/ jegar; náz*

chicken n **1** *juje; juźe.* **2** (**a**) *morq; morq-o-xorus. morq-o-xorus negahdáwtan* [keep]. (**b**) *guwt e juje/ morq; harise. //borewhá* [slices] *ye guwt e juje ye berewte* [roast]*/ tekkehá ye jujekabáb//.* **3** *(zabán e kuce) bozdel; tarsu; guztars; morqdel, "Goft ey Bolhasan to mardi morqdeli ser e dowmanán conin báyad..." (ZBP, L468 TBH).* **4** *(zabán e kuce) (bázi ye) gorgam o galle mibaram.* **5** **be no (spring) chicken** *(beviźe baráye zanán) pá be sen gozáwtan.*

chicken v, **chicken out (of sth)** *az tars az anjám e kári pawimán gawtan; bozdeli kardan; zard kardan; já zadan. //Mibáyast beravad nazd e dandánpezewk, ammá dar dam e vápasin zard kard/ já-zad (va naraft).//*

chicken adj *(zabán e kuce) bozdel; tarsu; guztars; morqdel, "goft ey Bolhasan to mardi mordeli , ser e dowmanán conin báyad..." (ZBP, L468 TBH)*

chicken-feed n **1** *xorák e morq yá parandegán.* **2** *(pendárin/ anáyin) cos-o-fes; yek wáhi sannár (sad dinár); cendereqáz. //Dastmozd e to dar barábar e ánce ke dar Ámriká mitaváni bedast ávari/ darbiyávari cendereqáz ast/ cendereqázi biw nist.//*

chicken-hearted adj *bozdel; tarsu; guztars; morqdel, "goft ey Bolhasan to mardi mordeli , ser e dowmanán conin báyad..." (ZBP, L468 TBH)*

chicken-pox n *áblemorqán. áblemorqán gereftan* [catch]

chicken-run n *morqdáni*

chicken wire *turi ye simi baráye morqdáni*

chick-pea n *noxod, giyáh e Ásiyáyi be nám e dánewik e* Cicer arietinum *ke baráye dáneaw kewt miwavad.*

chickweed n *váw* [<guyew e Gilaki]; gunehá ye gunáguni az váw*/ alaf e harze beviźe gunehá ye* Stellaria, Cerastium, Arenaria; "Stellaria media" *dar Ámriká faráván ast.*

chicle n *guneyi vanźad, [ke az deraxti garmsiri dar Ámriká bedast ámade va bon e saqqez (źad*, vinji*) [Ádáms/* chewing gum*] ast. źad = wire ye deraxt e* sapodilla

chicory; **endive** n *kásni ye farangi, be nám e dánewk e* Cichorum intybus, *giyáhi bá riwe ye setabr va gol e ábi ke beviźe barg e án rá mixorand. Riwe ye kásni ye farangi rá berewte va sáyide ánrá bá qahve yá bejá ye qahve minuwand.*

chide v (pt **chided** or **chid**, pp **chided**, **chid** or **chidden**) **chide sb (for sth)** *riwxand (kardan), "va dar barábar e goftárhá ye má be nekuhew va riwxand mipardáxtand..." (ZBP, L4123 NKZZF). nekuhidan, nekuhew kardan; sarkuft zadan. //U rá baráye tanbaliyaw nekuhid/ sarkuft zad.//*

chief n **1** *mahest (MM); kadxodá; bozorg (e deh yá il); mahbod; mehtar, "va Abdol Motalleb dar án vaqt mehtar va piwvá ye ahl e Makke bud...." (ZBP, L7290 SR); kixá* [<guyew e Baluci].* **2** *mahest; mehtar; sálár, "Badán rá behar jáy sálár kard -- xeradmand rá sar negunsár kard." (ZBP, L4636 SF); "Co sálár wáyeste báwad be jang -- natarsad sepah az delávar nahang." (ZBP, L6347 SF); sarvar, "va Najáwi qabul kard va 70 hezár savár tartib kard va bá vey ferestád va sarvar e lawkar amiri bud nám e án amir...." (ZBP, L7288 SR); sar...; kanárang. //sarpásbán/ mahest e wahrbáni/ kalántari//*

-in-chief *dar námváźehá ye serewte) sar...; mah...;* editor-in-chief: *sardabir.* commander-in-chief: *bozorg farmánde; sarfarmánde*

chief adj **1** *arjdártarin; mahest; bozorgtarin. bozorgtarin/ mahest rudhá ye Hendustán. //arjdártarin/ mahest cizi ke báyad be yád dáwt/ sepord...; Sigár kewidan/ dud(kardan) yeki az mahest/ bozorgtarin máyehá ye cangár e wow ast.//.* **2** *mahest; mah-;* the chief priest: *mahpristár**

Chief Constable *(dar Engelestán) dáruqe; kalántar; mahest; kixá*; kalántar e barzan*

chiefly adv **1** *biw az hame; noxost; bálátar az hame. //Warvin** [government] *biw az hame negarán e* [concerned] *jelougiri az bád kardan e pul ast//.* **2** *biwtar. //Havá biwtar/ biw az hame nitroźen dárad.//*

Chief of Staff *(dar ártew) sálár e setád e ártew; kanárang, "Kanárang yá pahlaván har ke hast -- hame dád juyand bá ziredast." (ZBP, C5144 SF)*

chieftain n *kadxodá; bozorg yá riwsefid e yek il/ tabár.* a Lorestán chieftain: *kadxodáye/ riwsefid e Lorestán*

chiffon n *wifon; (párce ye) turi; abriwomi. yek dastmál e gardan e turi (ye abriwomi)*

chignon n *(áráyew e mu ye zanán) parhib e/ rixt e gouje farangi*

Chihuahua *Civává, guneyi sag e xeili kucak, dárá ye mu ye narm ke bumi ye Mekziko bude ast.*

chigger *labne (ZBP C588 FM), guneyi wafire ye kane ye wew-pá ke xun e mohredárán rá xorde xárew e saxt midahad.*

chilblain n *sarmázadegi (beviźe dast yá pá)*

child n (pl **children**) **1** (**a**) *bacce, kudak, pesar, yá doxtar; báve [dar barábar e "noubáve"* (infant), *báve* (child)*]; kucakán. //yek kudak e 6 sále. yek kudak e honarpiwe//.* (**b**) *farzand; pesar; doxtar. //yeki-yekdáne; tanhá farzand.* (an only child)*./ Wuymand ast o se bacce (ham) dárad.//.* (**c**) *bacce; nouzád. //Wekam e noxostaw/ noxostinaw/ avvalaw ast.* [to expect]//. **2** (**a**) *bacce-manew; kudak-manew. //Ádam bávaraw nemiwavad ke yek mard e cehel-sále tá in andáze bacce/ bacce-manew báwad.//.* (**b**) *bacce; xám; ná-ázmude; garm-o-sard nacewide. //Dar zamine ye hirbáni** [financial] *pák bacce ast.//.* **3** *bacce ye...; nouce ye...; záde ye...; parvarde ye….; //Rásti ke/ berásti ke záde ye/ bacce ye/ parvarde ye sálhá ye 1960 ast.//.* **4** **be with child** *(bástáni) ábestan budan; bárdár budan; bár dáwtan; bár gereftan, "Pas mádar e Ebráhim... bár gereft va wekamaw bozorg wod." (ZBP, L2020 TB).* **the child is father of the man** *(dastán) [Bávegán mám o báb e fardáyand.].* **child's play** *xeili ásán; con áb e xordan; bacce-bázi; gerdubázi. //Kuh e saxti nist/ Án kuh saxt nist, baráye yek kuhnavard e kárázmude áb e xordane.//*

child-bearing n *baccezáyi; bacce ávardan. //Az baccedár wodanaw gozawte.//*

child benefit *komak hazine baráye farzand e xordsál (ke Warvin** [government] *mipardázad.)*

childbirth n *záyemán; zeh; bár nehádan, "Pas mádar e Ebráhim... bár gereft va wekamaw bozorg wod. Pedar u rá goft káwk in doxtar budi tá malek u-rá nakowti, pas con vaqt e bár nehádan bud..." (ZBP, L2020 TB). //Sar e zá raft.; Hengám e záyemán dargozawt.//*

childhood n **1** *kudak; baccegi; noubávegi. Wádmánihá ye (zamán e/ ruzgár e) kudaki. //Ruzgár e kudakiyaw qambár bud.* [unhappy]//. **2** **a/ one's second childhood** *(biwtar be wuxi) celceli; dobáre bacce wodan. Harjá juri tarjome miwavad.: Dárad bá kárván dudi ye nave-aw bázi mikonad, dobáre bacce wode/ báyad dast-o-páyaw rá arre kard.*

childish adj **1** *baccegáne; kudakáne. yek xande ye kudakáne.* **2** *(xárdári; baráye bozorgsáláni ke raftár e kudakáne dáwte báwand) kudakáne; kánáyáne. //Bacce nabáw!; Candán baccegi nakon!/ manewteyi* [attitude]*, tarsi, soxani* [remark] *baccegáne/ kudakáne.//*

childishly adv *baccegáne; kudakáne*

childishness n *baccegi; kudaki*

childless adj *apos [<Pahlavi, (ZBP, C3400 MK)]; bipur = apur*; kasi ke ojáqaw kur ast; mordesur [<mordesur (guyew e Gilaki]; //Yek zan o wouhari ke ojáewán kur ast.; Yek zanáwuyi ye mordesur*.//*

childlike adj *(be wive ye pasandide, na riwxan) baccegáne; pák; bigonáh; kudakáne; sáde. Harjá juri tarjome miwavad: wádi ye baccegáne; bávar e* [trust] *baccegáne; páki ye/ rurásti ye baccegáne.*

childminder n *bacce-pá; parastár e bacce*

child-proof adj *(abzár yá harcizi ke) bacce natavánad bázaw konad/ rouwanaw konad yá be káraw andázad.; harjá juri tarjome miwavad: In ruzhá dar biwtar e máwinhá/ ráde*há qoflháyi migozárand ke baccehá nemitavánand án-rá báz konand.*

chili *bázgardid be* "chilli"

chill n **1** *sarmá; ayáz (baráye havá); sarmá-sarmá (baráye tan); suz, "Bá del e sanginat áyá hic dargirad wabi -- áh e átawbár o suz e nále ye wabgir e má?" (Háfez). //Emruz bámdád havá ayáz/ suz dárad.* [chill in the air]*.//.* **2** *larz; tab-o-larz; cáyemán; faráwidan; faráwá; faráxe. cáyidan; larz kardan* [catch a chill]. **3** *afsordegi; anduh. //Án ágáhi ye bad anjoman/ anjomaniyán* [gathering] *rá afsord/ fosord* [cast a chill over]. *Án ágáhi ye bad larze bar andám e/ dar del e anjomaniyán andáxt.//*

chill v **1** *faráwidan; faráxidan; fosordan; wajánidan; yax zadan; sard kardan; larze bar andám e/ del e... andáxtan. //Suz e/ bád e sard e bahári/ Farvardin má rá yax zad/ fosord/ wajánid. Xatt-o-newán e badximáne-aw* [sinister threat] *larze bar andám e harkas ke án rá wanid andáxt./ Harkas ke xatt-o-newán e doźimáne ye u rá wanid/ wajid/ fosord/ mu bar tanaw six/ rást wod.//.* **2** (**a**) *(baráye xoráki va nuwábe) sard wodan; sard kardan; wajidan; wajánidan. //Bogzár larzának* [pudding/ jelly] *yek tasu* [hour]

bemánad va sard wavad. In mey rá báyad sard nuwid.//. (**b**) *(xoráki rá) dar sarmá negahdáwtan; yax zadan; wajánidan. //guwt e gusále ye yax zade/ wajánide//.* **3** *kástan; harjá juri tarjome miwavad.: Suz o sarmá wur e wená rá az sar e má andáxt.* **4 chill sb to the bone/ marrow** *yax zadan; yax kardan; másidan. //To ke másidi/ yax zadeyi, biyá dam e/ nazdik e átaw!//*

chill adj *bázgardid be* "chilly". *bádi sard/ yax; suz*

chilli; **chili** n (pl **chillies**; **chilis**) *cili, guneyi felfel e qermez. //Be kári* [curry] *[guneyi xorák e Hendi] candi/ ce andáze cili/ felfel e qermez zadi?//. gard e cili/ felfel e qermez*

chili/ chilli con carne *guwt o lubiyá ye felfeli; felfel-mosammá*

chilliness n *sardi; yaxi*

chilling adj *harásangiz; porsuz; porsuz-o-godáz. //Dástán e harásangiz e parhibán** [ghost story]//

chilly adj (**-ier; -iest**) *sard; yax. //yek ruz e/ bámdád e/ xáne ye/ otáq e yax/ sard. (kasi rá) murmur wodan/ sard budan; yax kardan* [feel chilly]//. **2** *(pendárin) sard; yax. //xowámad-guyiyi* [welcome] *sard/ yax. pazirewi/ pazire raftani* [reception] *sard/ yax. negáhi xire va sard* [stare]. *bá-adab va sard/ yax* [chilly politeness]//

chime n **1** *zangváre* [yek dast zang e kuk wode* [tuned]. **2** *(ává ye) zangváre*. //zangváre rá naváxtan* [ring the chimes]. *zangváre* ye kelisá; zangváre* ye pangán e divári* [clock]//

chime v **1** (**a**) *ává ye/ sedá ye zangváre dádan; zang zadan e zangváre*. //Zang e zangváre* ye maskelisá** [cathedral]//. (**b**) *naváxtan/ zadan e zangváre*.* **2** *zang e... rá zadan/ naváxtan. //Pangán** [clock] *e kelisá zang e nime-wab rá naváxt.//.* **chime in (with sth)** eg a conversation: *tu ye soxan e mardom davidan. //Peivaste tu ye soxan e mardom/ má davide sáz e xod rá mizad* [with his opinions]//. **chime (in) with sth** *be...xordan; jur darámadan; jur wodan. //Ce xub (wod ke) barnámehá ye to bá má jur darámad/ bá mál e má mixorad.//*

chimera (also **chimaera**) n **1** *bozmárwir (M. Moqaddam).* **2** *(pendárin) (andiweyi) wotor-gáv-palang, bisar-o-tah; nawodani; havávi; wekami*

chimerical adj *nawodani; bi-sar-o-tah; havávi; wekami. //andiweháyi* [ideas] *barnámeháyi* [schemes] *wekami/ ábduq-xiyári//*

chimney n **1** *dudkew; dudáhang/ [dudáhanj]; fakz, "Ze bas átaw e fetne be del barafrázi -- siyáh ruy o qalizi co fakz e átawdán." (ZBP, C3188 FM, Daqiqi]. dudkewi a band ámade* [blocked]. **2** *lule ye* [glass tube] *ceráq (nafti)* [oil-lamp]. **3** *(dar kuhnavardi) tange/ dálán e daháne ye qár*

chimney-breast *tanure ye dudkew*

chimney-pot n *lule ye/ koláhak e sar e dudkew/ dudáhanj*

chimney-stack n *candin dudkew tang e ham ru ye bám; fakzát* [fakz + -át] [-át <-ád (Sanskrit) (EDPL 3.0335)]*

chimney-sweep; sweep n *dudkewrub; dudkewpák-kon*

chimp n *buzine*

chimpanzee n *buzine*

chin n **1** *cáne; zanax; zanak; káce; kácak.* double chin: *ewkanj; wekanj.* **2 keep one's chin up** *(be ruzgár e dowvári) xod rá nabáxtan/ be ruy e xod nayávardan.*

china n **1** *forfuri; cini. //yek goldán e/ ávand e cini/ forfuri//.* **2** *ávandhá ye cini/ forfuri. //Behtarin ciniháyemán rá biyávaram?//*

china clay *xák e cini;* kaolin

china-cupboard n *yek ewkáf e cini/ forfuri*

chinaware n *ávandhá ye cini/ forfuri*

chinchilla n **1** *cincilá jánevar e javandeyi kucak be nám e dánewik e* <u>chinchilla laniger</u> *be andáze ye sanjáb, dárá ye xaz e narm, be rang e xákestari ye morváridi, ke bumi ye Peru va Chile ast va baráye xazaw parvarde miwavad.* **2** *pust e/ xaz e cincilá*

chine n **1** *sotun e mohre (ye jánevarán).* **2** *powtmázu*

chink[1] n **1** *darz; wekáf. //Áftáb az lá ye/ wekáf e pardehá be darun e xáne/ otáq mitábid. Az wekáf e parcin* [fence] *dozdáne (tu rá) negarist* [peep].//. **2 in chink in sb's armour** *jáyi ke cizi bád midahad; sesyá [bázgardid be* "Achilles"*]*

chink[2], **chink (of sth)** *(ává ye) jerang-jerang; jereng-jereng; az... jerang-jerang darávardan. //Jámhá rá jereng-jereng/ jerengi beham zade be tandorosti ye hamdigar nuwidim/ nuw e ján kardim.//*

chinless adj **1** *bicáne; cáne kucak; kehcáne; forumáye.* **2** **a chinless wonder**: *(dar Engelestán, baráye javánán e xánevádehá ye puldár) susul; fuful*

chin-strap n *cáneband; (baráye koláhxud) band e zir e cáne*

chintz n *(guneyi) cit (e pardeyi, ruye sandali, rutaxti, va mánand e án)*

chin-wag n *cáne laq (kardan).* have a chin-wag: *cáne laq kardan*

chip[1] n **1** *xorde; xordak; páre; tekke; taráwe; triwe.* **2** *lab- paridegi. //In fenján lab-paridegi dárad.//.* **3** **French fry** *sib-zamini ye sorxkarde. //Yek bowqáb sib-zamini ye sorxkarde. Máhi va sib-zamini ye sorxkarde//.* **4** *halmát* [<Kordi ye Hourámi], be viże dar qomár, sekkke ye pelástiki, bejá ye pul; żeton.* **5** **chipshot** *(beviże dar golf/ cougán camani* va futbál/ pátapká*) tup rá havâyi zadan.* **6** **a chip off the old block** *Tare be toxmew mire, Hasani be bábáw; sar-o-tah e yek karbás-and. "Be toxm e deraxt ar feti [= ofti] dar gomán -- negah kon baraw, toxm báwad hamán." (PAF, #2848, Asadi).* **have a chip on one's shoulder** *(anáyin) Morderig e pedar e xod rá az digarán xástan; az mardom talabkár/ bestánkár budan.; Xod rá az digarán bartar dánestan. //Con be dánewgáh narafte, engár morderig e pedaraw rá az mardom mixáhad.//.* **have had one's chips** *(dar Engelestán; zabán e kuce) zertaw qamsur ast; guz e áxar rá dáde; páyaw lab e gur ast.* **when the chips are down** *kárd ke be ostoxán resid...; //Kárd ke be ostoxán resid, deliri ye xod rá bázyáft.//*

chip[2] v **1** *lab-par kardan; parándan; xaráwidan. Harjá juri tarjome miwavad.* **2** (**a**) **chip sth from/ off sth; chip sth off** *lab-par kardan; parándan; taráwidan. //Hengáme já-be-jáyi az án sará be in sará/ hengám e kácálkewi* piyáno lab-par wod. Rang e kohne rá xorde-xorde az divát taráwidim.//.* (**b**) **chip off (sth)** *xorde-xorde varámadan/ rixtan. //Ánjáyi ke miz be divár casbide/ micasbad* [touch] *rang e divár xorde-xorde varámade/ rixte.//.* **3** *taráwidan (con bá tiwe, eskene, qalam va mánand e án).* **4** *sibzamini rá xord kardan; sib zamini ye xord karde* (chipped potatoes). **5** *(beviże dar golf/ cougán camani* va futbál/ pátapká*) tup rá havâyi zadan.* **6** **chip away at sth** *xord-xord taráwidan. //bá eskene* [chisel] *yek xewt e marmar* [block of marble] *rá xord-xord taráwidan./ (pendárin) candán xord-xord ru ye án porsemán* [problem] *kár kard tá saranjám án rá vágowud.//.* **chip in (with sth)** (**a**) *be goftoguyi peivastan; miyán e soxan e kasi/ kasáni davidan/ paridan.* She chipped in with some interesting remarks.: *Miyán e soxan e má david va cizhá ye xubi goft.* (**b**) contribute (money). *//Dárad az piw e má miravad. Agar hame pul ruyeham begozárim* [chip in] *mitavánim yek piwkewi/ cewmrouwani ye xubi baráyaw bexarim.//*

chipboard n *puwkále* [<puwkále, Guyew e Gilaki]; [noupán; em-di-ef]*

chipmunk n *sanjáb; sanjábhá ye Ámrikáyi ye kucak e ráh-ráh; nime-zaminzi, az gunehá ye* Eutamias, *va* Tamias.

chipolata n *(beviże dar Engelestán) guwt-áganj* [sausage] *e kucak*

Chippendale *Cipendeyl: guneyi parhib* [shape] *e kácál* [furniture] *e Engelisi dar sade ye heżdahom.*

chippings n *xorde...; xorde sang; sang rize; xorde; rize; taráwe; xaw. //Beppáyid! xorde-sang e parrán/ wol!//*

chiropdy; **podiatry** n *pápezewki*

chiropodist; **podiatrist** n *pápezewk*

chiropractice n *gordepezewki*; powtpezewki**

chiropractor n *gordepezewk*; powtpezewk**

chirp n *jirjir; jikjik. jikjik e gonjewk*

chirp v *jirjir/ jikjik kardan. //parandegáni ke wádmáne dar deraxtán jikjik mikonand.//*

chirpily adv *wádemáne. wádemáne sut zadan*

chirpiness n *wádi; wádmánegi*

chirpy adj (**-ier**, **-iest**) *(dar Engelestán; anáyin) wád; sarwád; wádán; wangul. //Emruz engár xeili wangul-i!//*

chirrup n *cahcah; jirjir; jikjik*

chirrup v (**-p-**) *cahcah zadan; jirjir kardan; jikjik kardan*

chisel n *eskene; qalam ágos*

chisel v (**-ll-**; US **-l-**) **1** (**a**) **chisel sth (into sth)** *bá eskene darávardan/ kandan/ boridan/ taráwidan. //Tandisgar* [sculptor] *az tude ye marmar* [lump of] *tandiseyi zibá taráwid./ (pendárin) zani (bá roxsári) xowtaráw* [finely chiselled features]//. (**b**) **chisel sth (out of sth)** *bá eskene/ qalam taráwidan. //Farxári*

[temple] *taráwide az sang e yekpárce* [solid rock]//. **2 chisel sb (out of sth)** *(zabán e kuce) sar e kasi koláh gozáwtan; kasi rá tiq zadan; koláhbardári kardan; be kasi duz-o-kalak zadan*

chiseller n (US, **chiseler**) *koláhbardár; guwbor*

chit[1] *bacce; zeh; zák; záy; noubáve.* **2** *(biwtar baráye xárdári) doxtar yá zan e saboksar/ yá láqar.* a mere chit of a girl: *yek alef doxtar*

chit[2] n **1** *yek tekke kucak káqaz va yáddáwt ru ye án.* **2** *bijak. //Miwavad bijak e nuwábeháyi ke dastur dádam dastine bogzáram* [sign]*?//*

chit-chat n *gab; gap*

chivalrous adj **1** *(beviźe dar sadehá ye miyáne) con wahsavárán javánmard/ rádmanew; wahsavár.* **2** *(baráye mardán) rádmanew; javánmard; zanfaráz*. //Áqáyi/ xájeyi zanfaráz*//*

chivalrously adv *wahsaváráne; rádmanewáne; javánmardáne; zanfarázáne**

chivalry n **1** (**a**) *(dar sadehá ye miyáne, javánmardi yá rádmanewi viźe ye wahsavárán* [knight]*; raftár e wahsavárán; gavi.* (**b**) *wahsavári; gavi. (ruzgár e/ ruzgárán e* [the age]*) wahsavári/ gavi.* **2** *(raftár e) zanfarázi**

chive n *(guneyi) Piyázce hamánand e piyáz, be nám e dánewik e* Allium schoenoprsum, *niz dom e xordwod ye án xoráki ast.*

chivvy, **chivy** v (pt, pp **chivvied, chivied**) **chivvy sb (into sth/ along)** (infml) *(anáyin) kasi rá peivaste six zadan; be ján e kasi peivaste neq/ neqneq zadan.*

chloride n *(ximiyá*; wimi)* chloridum: *kolorur.* sodium chloride: *Natrium chloridum*

chlorinate *be cizi con áb klor/ kolor zadan; kloridan*. //In/ Án estaxtr klor/ kolor dárad?/ Be áb e in estaxr kolor zadeand?//*

chlorination n *klor zadan; kloride*; kolorinew**

chlorine n *klor/ kolor; chlorinum*

chloroform n *kloroform*

chloroform v *bá kloroform bihuw kardan/ az huw bordan*

chlorophyll n *kolorofil; sabzine*

ChM *kutáhwode baráye* "Master of Surgery" "(Latin Chirurgiae Magister)" *(dáráye dareje ye) źánubar* dar Kárd-pezewki/ salyáni*. dareje ye źánubari* dar kárdpezewki/ salyáni* dáwtan; źánubar* dar kárdpezewki/ salyáni* budan. //Yahyá Xojaste ChM [źánubar* dar kárdpezewki/ salyáni*]//*

choc n *(anáyin, dar Engelestán) wokolát. yek quti/ kive* wokolát.*

choc-ice, **choc-bar** n *(dar Engelestán) bastani ye (cubi ye) wokoláti*

chock n *gove (baráye jelogiri az jonbew e carx, bowke, dar va mánand e án)*

chock v *(baráye jelogiri az jonbew e carx, bowke, dar va mánand e án ziraw) gove gozáwtan*

chock-a-block adj, **chock-a-block (with sth/ sb)** *por-e-por; por az; ágande az; por; texerme; por tá xerxere. //Náf e wahr por-e-por az ráde*/ máwin bud.//*

chock-full adj *por e por; por az; ágande az; por tá xerxere. //Pit e áwqál tá xerxere por ast/ por az áwqál ast.//*

chocolate n **1** *káká-u.* **2** *wokolát. yek xewt e wokolát (e wiri; sáde* [plain]*). Yek quti/ kive* wokolát. //Yek wokolát e digar bexorid.//.* **3** *nuwábe ye kákáuyi; //wir o kákáu; yek fenján* [mug] *kákáu ye dáq/ wir o kákáu ye dáq//.* **4** *(rang e) wokoláti/ qahveyi ye sir/ taryáki*

chocolate adj **1** *wokoláti; kákáuyi. //cáwni* [sauce] *ye wokoláti. kák* [biscuit] *e wokoláti.* **2** *(be rang e) wokoláti/ qahveyi ye sir; taryáki. //Yek qálice/ qáli ye wokoláti/ taryáki.//*

choice n **1 choice (between A and B)** *gozinew; gozidan; bargozidan; gozir, "Con be xáne wodim harce má rá az án gozir bud az piw e xod barmidáwtim." (ZBP, L2782 AT). yeki rá bargozidan/ bardáwtan* [make a choice]. *//Bá gozir e/ gozinew e dowvári ruberu hastim. Ce cizi biw az hame máye ye gozinew e kárat/ piweat gawt?; Ce cizi biw az hame máye ye in gawt ke in piwe rá bargozini?//.* **2** *gozir, "va in sarpuwidegán rá be man arzáni dárad va puwewi va quti ke az án gozir nist." (ZBP, L477 TBH); "Dar áweqi gozir nabáwad be sáz-o-suz -- estádeam co wam, matarsán az átawam." (ZBP, C2227, FM, Háfez); cáre,"Ma-rá cáre nist az tamám kardan e in ketáb tá nám e in bozorgán bedán zende mánad..." (ZBP, L1408 TBH); "Ma-rá yek cáre ye digar mánde ast." (ZBP, L2374 AT); "cáredári" tafviz, extiyár, áxwij e "nácári" be ma'ni ye "jabr".(ZBP, L4304 NKZZF); "...be ján ranjidi va az mojáverat e u cáre nadidi." (ZBP, L3870 GS). //Cáreyi/ goziri joz az kár kenáre jostan/ kenáre gereftan nadáwt. Az kenáregiri*

goziraw/ cáreaw nabud. Agar cáre dáwtam, dar si sálegi báznewaste miwodam.//. **3** *gozir; cáre; ráh e cáre. //Cand gozir piw e pá dári./ Cand ráh e cáre dári.//.* **4** *pasand; pasandidan. //Baráye noxost-vaziri nemipasandamaw/ pasand e man nist. (Gozinew e) dustánaw rá nemipasandam.* [his choice of friends]*//.* **5** *jurájuri; gunáguni; harjá juri tarjome miwavad.: Xeili cizhá ye jurvájuri dar maqázehá nist* [not much choice] *ke ádam/ ke kasi (betavánad) pasand kond. Baram** [prize] *e noxost e hamávard wámi/ nahári/ cáwti dar sofrexáneyi-st ke womá pasand konid.* **out of/ from choice** *dast; dasti-dasti; dáneste. Kári rá dáneste/ dasti-dast/ be xást e xod anjám dádan.*

choice adj (**-er**, **-est**) **1** *behgozin, "Be ranj az pey e behgozin ámadam -- Na az bahr e dibá ye Cin ámadam." (ZBP, L3388 SF); gozin, "Biyámad bedid án gozin jáygáh -- v-az án pas hami bud nazdik e wáh." (ZBP, L4759 SF); "Pedar bar pedar wáh e Irán to-yi -- Gozin e savárán o wirán to-yi." (ZBP, L6513 SF); naqz; pálude; sare; dareje ye yek.* **2** *gozin; gozide, "Kam guy o gozide guy con dor -- Tá z-andak e to jahán wavad por.". //Dar cand vacan** [phrase] *e gozide/ gozin/ naqz dástán e/ nahew e kár rá cekide bázgoft* [sum up]. *Cand soxan e jánáne/ ábdár goft!//*

choir n **1** *sarvád*; goruh e ávázexán. //Dar sarvád* e dabestán/ dabirestán/ ámuzewgáh áváz mixánad.//.* **2** *sarvádgáh* (dar kelisá va mánand e án).* choir stalls: *parvár e sarvád*; sarvádgáh**

choirboy n *pesar e sorudxán dar sarvád* e kelisá*

choir master n *sarvádbed**

choir school *dabestán e vábaste be kelisá yá dánewkade*

choke v **1** **choke (on sth)** *xafe wodan; xapidan. //Tiq e máhi (tu ye/ dar) galuyaw gir kard va dáwt xafe miwod/ va xafe wod.//.* **2** *xafe kardan; kasi rá xafe kardan (va kowtan). //Án dud/ dud-o-dame nazdik bud ma rá xafe konad.; Az dud-o-dame dáwtam xafe miwodam.//.* **3** **choke (with sth)** *zabán e kasi band ámadan/ xafe wodan/ xafe kardan. //Az wur* [emotion] *zabánaw band ámad. Az xawm zabánaw band ámad.//.* **4** **choke sth (up) (with sth)** *band ávardan; bastan; gir kardan va band ávardan; ágandan. //Barg e xowk lulehá (ye zehkewi)* [the drains] *rá band ávarde. Báq ágande az alaf/ wáw* ast.//.* **choke sth back** *xafe kardan; jelo ye... rá gereftan; ...rá foruxordan. Harjá juri tarjome miwavad.: jelo ye awk e xod rá gereftan.; xawm e xod rá foruxordan.; ranjew* [indignation] *e rá sarkub kardan/ foruxordan.* **choke sth down** *bezur forubordan/ forudádan/ ubárdan** [swallow]. **choke sb off** (**a**) *kasi rá xafe kardan; jeloy e dahan e kasi rá gereftan.* (**b**) *kasi rá saxt nekuhidan/ sarzanew kardan; baráye kári ke kasi karde be u tusari zadan*

choke n **1** *xafe kardan; xafe wodan; ává ye/ sedá ye xafegi.* **2** *sásád; sását. //Ráde*at/ máwinat rouwan nemiwavad? Sásátaw rá yek kami biwtar bekew!//*

choked adj, **choked (about sth)** *wuride; xawmgin. //Az inke az goruh e varzewi/ tim birunaw andáxtand/ afkandand saxt xawmgin bud.//*

choker n *xefti. yek xefti ye morvárid.*

chol-, chole-, cholo-, *(dar vážehá ye serewte) gaw; zahre; zardáb*

cholera n *vabá. vabá ámadan* [outbreak]. *hamegiri* [epidemic] *ye vabá*

choleric adj *talx; dożxu; gaw, "To rá didam ke cunin gaw nabudi -- conin tond o conin sarkaw nabudi." (ZBP, L7778 VR)*

cholesterol *kolesterol. //Bálá budan e zine* [level] *ye kolesterol dar xun mitavánad máye ye bimári ye gew/ del gardad.//*

choose v (pt **chose**, pp **chosen**) **1** **choose (between A and/ or B)**; **choose (A) (from B); choose sb/ sth as sth** *gozidan; bargozidan; gozin kardan, "Az áxor gozin kard asb e siyáh -- geránmáye xeftán o ruyin koláh." (ZBP, L4082 SF); bargereftan, "Pas con mardán e Bani-Qorayze be qatl ávardand va... Seyyed Aleihessalám xoms e xod xás az án bedarkard va bargereft..." (ZBP, L7407 SR); żarf/ bežarfi bargozidan. //Yá mibáyast káraw/ piweaw rá rahá kond* [choose between] *yá parastári baráy bacce-aw (be mozd) begirad. Womá mitavánid az barnámehá ye estár** [holiday] *ye gunáguni ke dárim/ piwnahád mikonim harkodám rá bexáhid bargozinid. Yek qáli, kári/ piweyi rá, farwin** [chairman] *bargozidan. Az miyán e panj tan námzad báyad yek sarparast e/ kárfarmá ye* [manager] *digar/ novin bargozinim. Ámrikáyiyán Áqá ye Obámá rá be farbodi** [president] *bargozidand.//.* **2** (**a**) *bargozidan; xástan; harjá juri tarjome miwavad.: Midáni baráye zádruzat (piwkewi/ cemrouwani) ce mixáhi?. Má xástim ke bá kárván dudi beravim.* (**b**) *xástan; del e kasi xástan; dust dáwtan; dust-tar dáwtan. //Harce delat bexáhad mitaváni bekoni. Harce bexáhi taváni kard. Nevisande mixáhad/ dust-tar dárad gomnám* [anonymous] *bemánad.//.* **3** **there is nothing, not much, little, etc to choose between A and B.** *Harjá baste be dástán juri tarjome*

miwavad.: Sar-o-tah e yek karbás-and. Har dotá yejur-and. "Ban olum ikisi bir dur." (Torki); Ce Ali xáje Ali o ce xáje Ali.; Yá biyá bá Yazid bey'at kon, yá boro Kangevar zeráat kon.

choosy; **choosey** adj (**-ier**, **-iest**) *saxtpasand; saxtgir dar gozinew. //Dar gozinew e mardáni ke báháwán dust miwavad xeili saxtgir/ saxtpasand ast.* [choosy about]//

chop[1] v (**-pp-**) **1 chop sth (up) (into sth)** *xord kardan; tekke tekke kardan; boridan; anjidan. Dar báq hizom xord kardan. //Kondehá* [logs] *rá xord karde hizom* [firewood] *gardánid. Guwt rá piw az sorx kardan qeime/ qeime-qeime kardan* [chop into cubes]./ *piyáz, havij, jafari ye xordkarde/ riz-riz karde/ anjide//.* **2** *zadan, kuftan.* **3** *(beviźe rixt e náwenáxte) (anáyin; dar Engelestán) wáx-o-barg e cizi rá zadan; saxt kástan; bázistándan; band ávardan; az miyán bardáwtan; zadan. //Az womár e otobusháyi/ masrádeháyi* ke dar in baxw kár mikonand xaxt kásteand/ Masrádehá* ye in xat rá xeili zadeand.//.* **4 chop at sth** *bá tabar, kárd va mánand e án be su ye kasi yá cizi newáne raftan; kárdi kardan; bá tabar cizi rá zaxm zadan.* **chop sth down** *zadan/ boridan va andáxtan. //Yek wáxe rá az deraxt borid/ zad/ andáxt. Wáh dastur dád saraw rá zadand/ boridand.//.* **chop a/ one's way through sth** *bá zadan e wáxehá va mánand e án ráh bázkardan.*

chop[2] v **1** (**a**) *boridan, zadan, andáxtan, xord kardan bá yek kust (con bá tabar va mánand e án.). //Nahál* [sapling] *rá bá yek kust andáxt/ zad.//.* **2** *(yek borew e guwt e) sarsine ye xuk* [pork]*/ barre/ gusfand* [mutton]. **3 the chop** *(beviźe dar Engelestán; zabán e kuce) birun lardan; kowtan; boridan; bastan, harjá juri tarjome miwavad.: Pas az dah sál e (ázegár) kár dar dálá** [company] *mástaw rá kise kardand/ jol-o-palásaw rá barcidand/ bá ordangi birunaw kardand* [she got the chop].

chop[3] v (**-pp-**) **1 chop and change***, barnámehá ye, andiwe ye xod rá degargun kardan; //con buqalamun rang gardándan//.* **2 chop about/ round** *(baráye bád) nágahán picidan/ bargawtan.*

chopper n **1** *sátur.* **2** *(anáyin) helikopter/ havápeimá ye sanjáqaki*/ carxe [Afqáni]*

choppiness (n) *kulák*

choppy (**-ier**, **-iest**) adj *(baráye daryá) ná-árám; kulák*

chop sticks n *pelácu* [pelá,* (cooked rice) + *cu* [stick; rod] *<Gilaki]*

chop-suey n *sabzi-polo ye cini*

choral adj *(vábaste be/ baráye/ xáne ye) sarvád*; sarvádik*.* a choral society: *anjoman e sarvádik*.* choral evensong: *sarvádá e ivár-niyáyew*.* Beethoven's choral symphony: *samatáne* ye sarvádik * Bethofen.*

chorale n **1** *gáte* [<gátá <Avestáyi].* **2** *(beviźe dar Ámriká) sarvád*/ goruh e ávázxán*

chord[1] n *(musiqi) kord; dangá* [<Kordi]*

chord[2] n **1** *(dánew e womár) zeh.* **2** *sim/ zeh e cang yá hargune sáz e zehi*

chore n **1** *kár; xordekár. xordekárhá ye xáne/ saráy. xordekárhá ye xáne/ saráy rá kardan.* **2** *dard e sar; gereftári. //Xarid* [shopping] *rá dard e sar/ gereftári midánad/ miwomárad.//*

choreograph v *áráyew e vaw/ raqs; vawt-áráyew**

choreographer n *vawtárá*; vawtárástár**

choreographic adj *vawtáráyi*; vawtárástári*; vawtárástárik**

choreography v *áráyew e vaw/ raqs; vawt-áráyi*; vawtárástári**

chorister n *sarvádgar*; sarvádxán**

chortle n *qáhqáh; qahqahe; xornásxande; xande bá xornás*

chortle v *qáhqáh xandidan; xornás-xande kardan. be wuxiyi qáhqáh xandidan*

chorus n **1** *sarvád*; goruh (bozorg e) ávázxánán. //*The Bath Festival Chorus: *Sarvád* e jawnváre ye* "Bath".//. **2** *Musiqi ye sarvád*.* **3** *savád*; dam gereftan. //Borzu Háthá rá mixánd va pas az har band hamegi bá u dam migereftand/ sarvá* rá mixándand.//.* **4** *...e goruhi; harjá juri tarjome miwavad.: Ho ye/ ho kardand e goruhi* [a chorus of boos]*; goruhi nuw e ján/ wád/ zeh goftan* [a chorus of cheers.]; *xande ye/ qáhqáh e goruhi* [chorus of laughter]. *Hamegi án piwnahád rá be áváz e boland pazirá gawtan* [chorus of approval]. **5** *goruh e áváz va raqs/ vawt dar yek namáyew e xandenák/ xandestán*. //rol e goruh e áváz va raqs/ vawt dar yek xandestán* [a chorus line]//. **6** *(dar namáyewhá ye Yunán e bástán) goruh e áváz va raqs/ vawt e dástánsoráy.* **7** *(beviźe dar namáyewhá ye ruzgár e Elizábet) honarpiweyi ke piwdarámad va peyámad rá mixánad.* **8 in chorus** *hame báham; hame bá ham kári kardan/ goftan/ pásox dádan*

chorus v *báham/ hame bá ham áváz xándan/ goftan/d am gereftan/ pásox dádan. //(Anbuh e) mardom hamává/ yeksedá paziroftand/ ostovár dáwtand.//*

chorus-girl n *doxtar yá zan e javváni ke dar sarvád** [chorus] *xánde yá miraqsad.*

chose, **chosen** *zamán e gozawte, setáy az kárváže ye* "choose"

chough n *Záq, do gune az parandegán e jahán e kohan be nám e dánewik e* Pyrrhocorax pyrrhocorax, *va* Pyrrhocorax graculus *ke hamánand e kaláq bude ammá pá ye qermez va par e siyáh e darxwán dárad.*

chow[1] n *cau, guneyi sag e pawmálu ke az Cin barxáste.*

chow[2] n *(zabán e kuce) xorák; cáwt*

chowder n *(dar Ámriká) guneyi bá/ sup yá xorew e máhi bá sabzi.* clam chowder: *sup e gome/ sadaf; gomebá*

chow mein n *caumein, (xorák e Cini dárá ye guwt va sabzi)*

Christ n **1** (**Jesus**, **Jesus Christ**) *Masih, Isá Masih/ Mehr (M. Moqaddam).* **2** *peikare ye Masih*

Christ!; **Jesus!**; **Jesus Christ!** *(wegeft-váže, newángar e xawm, ranjew, wegeft va mánand e án) Xodáyá!; Ey váy!. //Xodáya! Benzin dárad tah mikewad!//*

christen v **1** *bá páwidan e áb bar sar e kasi va dádan e nám be u kasi rá tarsá gardánidan.* **2** (**a**) *(beviže be ruy e náwenáxte) dar áyin tarságari námi bar kasi nahádan/ nám nahádan. //Án bacce rá dar áyin e tarságari "Mary"/ "Maryam" nám nahádand.//.* (**b**) *(Be kawtiyi baráye noxostin bár ke án rá be áb miafkanand) nám nahádan/ dádan.* **3** *(anáyin; pendárin) baráye noxostin bár cizi rá bekár bordan; báz gowudan; bázgowáyi kardan. //Biyáyid duwizegi ye jámhá ye mey e noyemán rá bardáwte dar ánhá mey benuwim!//*

Christendom n (fml) **1** *hame ye tarsáyán e jahán* **2** *(kohan/ dar gozawte) kewvarhá ye tarsá ye jahán*

christening; **baptism** n *áyin e tarsá gardánidan. áyin va niyáyew e tarsá gardánidan*

christian adj **1** *tarsá; tarsáyi. kelisá ye tarsáyi/ tarsáyán; kiw e/ din e tarsáyi. //parvarew e tarsáyi ye (bacce)//.* **2** *(vábaste be yá bávare be) din e tarsáyi. //Yek kewvar e tarsáyi//.* **3** *tarsáyán. //baxw e tarsáyi ye wahr; baxw e tarsánewin e wahr//.* **4** *tarságune; mehrabán va mardomi* [humane]. *//In raftár xeili/ candán mardomi va mehrabánáne nist* [christian way to behave]//

Christian n **1** *tarsá, "In hadisam ce xow ámad ke sahargah migoft -- bar dar e meykadeyi bá daf o ney tarsáyi." (Háfez).* **2** *(anáyin) ádami mehrabán va bá raftár e mardomi*

the Christian Era *ruzgár e tarsáyi (az zádruz e Masih tá konun)*

Christian name; **given name** *nám e kucak e kasi (dar barábar e nám e xánevádegi)*

Christian Science *dam e Isá; darmán e bimárihá bá kiw e Tarsáyi (bedun e darmán e pezewki)*

Christian Scientist *Kasi ke dam e Isá rá bávar dárad; kasi ke be darmán e bimárihá bá kiw e tarsáyi bávar dárad.*

christianity n **1** *tarsáyi; tarsáyigari. //Be áyin tarsáyi geravid/ geravánandaw.//.* **2** (**a**) *tarsá budan; tarsáyi. //Az áyin e tarsáyi ye xiw niru migirad.//. Vižegihá* [quality] *ye/ kerdár e* [character] *tarsáyi; mehrabáni va mardomi*

christlike adj *Masihvaw; Iságune. Forutani ye Masihvaw/ Iságune (az xod) newán dádan/ namudan.*

Christmas n **1** *Jawn e zádruz e Masih/ Mehr (M. Moqaddam); Krismas. //wám e/ piwkewhá ye/ cewm-rouwanihá ye jawn e zádruz e Masi/ Mehr//.* **2** **Christmas-time, Christmas-tide** *Krismas/ (cand ruz piw va pas az) jawn e zádruz e Masih/ Mehr) (M. Moqaddam). Estár** [holidays] *e Krismas/ Mehr (M. Moqaddam)*

Christmas box *(dar Engelestán) pádáw e Krismas (pádáwi ke sáliyáne be wirforuw, peik va mánand e án hengám e Krismas midahand).*

Christmas cake *kák e Krismas (Káki ast miveyi va bá mei, dárá ye wekarak)/ kák e Mehrik**

Christmas card *barg e wádbáw e Krismas*

Christmas Eve *wab e yaldá/ wab e (piw az) Krismas (24 desámbr)*

Christmas pudding *guneyi fereni yá wole(zard) e mivedár, ke zamán e Krismas mixorand./ wolle ye mehrik* [be* **Christ** *bázgardid, M. Moqaddam]*

Christmas tree *deraxt e Krismas/ Mehrdár* [be* **Christ** *bázgardid, M. Moqaddam]*

Christmassy adj *viže ye Krismas; hál-o-havá ye jawn o wádemáni*

chromatic adj **1** (**a**) *(vábaste be) rang; árang.* (**b**) *be ranghá ye rouwan.* **2** *(dar musiqi) nimkuk*

chromatic scale *(dar musiqi) kromatik/ nimkuk*

chrome n **1** *krom/ kromiyum; áb e krom; puwew e kromi; dárá ye áb e krom; varwou.* **2** *rang e zardi ke az serewteyi az kromiyum be dast ámade va dar rangrazi bekár miravad.*

chrome steel *hamband e [*alloy = *ályáż] Kromiyum va fulád*

chromium n *(ximiyá) kromiyum (felezzi/ yuwosti* ke dar sáxtan e hambandhá ye* [alloys] *felezzi mánand e fulád e zang-nazan bekár miravad niz án rá baráye ábdádan e digar felezhá/ yuwosthá* bekár mibarand). áb e krom; varwou* [chromium plating]

chromosome n *(zist-wenási); surkarp* [<sur <soxra (Avestáyi) + karp <kehrp (Avestáyi)]*

chronic adj **1** *(beviże dar bimárihá) derázáhang, "Bimárihá biwtar eshál va sakte va tabhá ye derázáhang báwad." (ZBP, L5251 ZX); "Derázáhang wod dar mehr káram -- ke to bar bád dádi ruzgáram." (ZBP, L7770 VR); deráz, "va mard hanuz qovvat e bázxástan va newastan dáwt va... bimári deráz nagawte bud." (ZBP, L5211 ZX); "dalil e án báwad ki bimári deráz gardad. (ZBP, L5216 ZX); kohan" va garmábe... farbeh konad va eshál e kohan bázdárad va..." (ZBP, L5260 ZX); "va solfehá ye kohan rá va tangi ye nafas rá ki az rotubat báwad sud dárad." (ZBP, L5279 ZX); dir-ravande, "va báz digarbáre be sar e aláj báz báyad gawtan ce in bimári dir-ravande ast va dowvár." (ZBP, L7058 HM); dir-rou, "va Jálinus... miguyad ki andar bimárihá ki dir-routar báwad poxtan e axlát rá entezár báyad kard..." (ZBP, L5298 ZX); dirpá (ZBP, L17439 MK, BF). //*chronic bronchitis, arthritis, etc: *ámás e dirpá ye náyżehá/ náyaksám*; ámás e dir-ravande ye bandhá/ bandsám* e derázáhang. porsemán e* [problem]*/ gereftári ye dirpá ye bikári dar kewvar.//.* **2** *dirpá; derázáhang; kohan; dirine. //yek meybáre ye dirine; yek azkároftáde* [invalid] *ye/ zamingir e kohan.//.* **3** *(dar Engelestán) (zabán e kuce) xeili bad; zewt. //Án celpard*/ filme xeili bad bud.//*

chronically adv *be* "chronic" *bázgardid.*

chronicle n *kárnáme/ tárixce. //Kárnáme ye án ruzegár rá váresi kard.//*

chronicle v *kárnáme/ tárixce nevewtan. //ruydádhá ye jang rá be rixt e kárnáme/ tárixce nevewtan//*

chronicler n *kárnámenevis; tárixcenevis*

chron(o)-, *(dar vážehá ye serewte); zamán; pagni (ZBP, C5867 FM); żám [<żáme (Armani)].* chronology: *sálmar (M. Moqaddam). //*chronometer: *zamánsanj/ gáhsanj/ żámsanj*//*

chronologer n *sálmargar (M. Moqaddam)*

chronological adj *kárnáme ye zamánbandi wode; tárixce; sálmar (M. Moqaddam). //*a chronological list of Mozart's compositions: *fehrest e/ kárnáme ye zamánbandi wode/ tárixce ye/ sálmar e áhanghá ye Motsárt//*

chronologically adv *az didgáh e tárixce*

chronology n **1** *tárixwenási; sálmar (M. Moqaddam).* **2** *tárixnevisi; tárix; kárnáme-nevisi; kárnáme; sálmar (M. Moqaddam).* a chronology of Galileo's life: *kárnáme ye (zendegi ye) Gálileo.; sálmar e zendegi ye Gálileo*

chronometer n *zamánsanj; gáhsanj; pagni (ZBP, C5867 FM)*

chrysalis n (pl **-es**) **1** *qanj (gámi az degarguni ye yek xarfastar* [insect] *az rixt e kermi be rixt e báldár).* **2** *pile*

chrysanthemum n *(gol va giyáh e) dávudi, giyáhán e gunáguni az gune ye* chrysanthemum *ke ham xodru va ham parvarewi va áráyewi dárad. In giyáhán niz farávardehá ye dáruyi ye arjdár dáwte va niz xarfastarkow/ hawarekow az ánhá be dast miáyad.*

chub n (pl **chub**) *Guneháyi az máhi ye áb e wirin, gunehá ye* "Gila, Hybopis, Nocomis". *In máhihá az* "Cyprini" *hastand.*

chubbiness n *kopoli; topoli*

chubby adj (**-ier**, **iest**) *kopol; kopoli; qak; qok; pakne; topol; topoli. //gunehá ye topol; yek bacce ye topol/ kopoli//*

chuck[1] v **1** *(anáyin) part kardan; andáxtan; dur andáxtan; dur rixtan. //Biyandázaw tu ye áwqáldán!. Raxthá ye kohne rá dur rixtan.* [chuck away/ out]. *//Agar ruzháme rá xándeyi, biyandázew/ partew kon be man* [chuck me over]//. **2** **chuck sb/ sth (in/ up)** *vel kardan, rahá kardan, hewtan. //Táze/ tázegi pesare rá/ dust e pesaraw rá vel karde/ hewte. Hafte ye piw káraw rá vel kard/ hewt.*[chucked in]//. **3** *(zabán e kuce) bas kardan!. //Áz riwxandhá ye to*[sarcastic remarks] *delam beham xorde, bas mikoni yá na?//.* **chuck sb under the chin** *be wuxi yá az sar e bázi zir e cáne ye kasi zadan.* **chuck sb out (of sth)** *(anáyin) bezur az jáyi birun rándan. //Con áwubgari karde bud* [be too rowdy] *be zur az meixáne* [pub] *birunaw rándand. Dar ázmunhá rad wod va az dánewgáh birunaw andáxtand.//*

chuck n **1** *be wuxi yá az sar e bázi zir e cáne ye kasi zadan.* **2** **give sb/ get the chuck** *bezur birun kardan/ rándan; bezur birun ránde wodan*

chuck[2] n *morqak, (baxwi az dastgáh e xarráti ke cub rá micasbad va negahmidárad.)*

chuck[3]; **chuck steak** *(guwt e) sarsine va sardast*

chucker-out n *pásdár (e meixáne va jáhá ye hamegáni)*

chuckle v *piw e xod/ bá xod/ zir e labi xandidan. //Ruznáme rá mixánd va bá xodaw mixandid. Ce wode ke piw e xodet mixandi?/ Be ce zir e labi mixandi?//*

chuckle n *piw e xod/ bá xod/ áheste/ zir e labi xandidan. //Az wádi piw e xod xandid.* [delight]//

chuffed adj, **chuffed (about/ at sth)** *wád, wangul, xowdel. wangul budan* [look/f eel chuffed]. *//Az inke dastmozdaw rá bálá bordand/ afzudand wangul bud.//*

chug v (**-gg-**) **1** *pet-pet kardan, con carxowt* [engine]. **2** **chug along, down, up, etc** *pet-pet kardan va raftan. //Án qáyeq pet-petkonán az kanál/ ábráh gozawt.//*

chug n *pet-pet*

chum n *(anáyin) dust e jánjáni; yár. //Yár e/ dust e jánjáni ye ruzgár e dabestán/ dabirestán.//*

chum v (**-mm-**); **chum up (with sb**) *bá kasi xeili dust wodan/ jánjánjáni wodan; yár gawtan*

chummily adv *jánjáni*

chumminess n *dusti ye jánjáni*

chummy adj *xeili dustáne; jánjáni*

chump n **1** *xar; káliv; kálive, "Wabi mast wod átawi baforuxt -- Negunbaxt kálive xarman besuxt." (Sa'di). //Xarnabáw!; Káliv nabáw!//.* **2** *konde (ye cub).* **3** *(dar Engelestán) (sar e koloft e) guwt e gordegáh e/ powtmázu ye (barre yá gusfand)*

chunk n **1** *cenje (M. Moqaddam); harjá juri tarjome miwavad.: yek cenje nán, guwt, yek tekke ye bozorg yax, yek konde cub, va mánand e án.* **2** *(anáyin) biwtar; baxw e bozorgi az...; //Baxw e bozorgi az/ biwtar e kár e goftáram* [article] *rá anjám dádeam.//*

chunkily *xepel; xepele. //Xepele ast.; Xersvaw ast.* [chunkily built]//

chunkiness *xeplegi; xersi*

chunky adj (**-ier**, **-iest**) **1** *xepel; xepele va farbeh. //Yek pátapkábáz* e/ futbálist e xepele//.* **2** *cenje; cenjeyi (M. Moqaddam).* chunky marmalade: *morabbá ye cenjeyi/ dárá ye qolonbe-qolonbe mive.* **3** *(baráye párce) koloft; xersak.* a chunky sweater: *yek kaźágand e koloft/ xersak*

church n **1** *kelisá; kelisiyá. //Án daste* [procession] *bedarun e kelisá raft.//.* a church steeple: *menáre ye kelisá. niyáyew e/ husepási dar kelisá* [a church service]. **2** *(áyin e) niyáyew/ parastew/ namáz e hamegáni. //(Áyin e) niyáyew/ parastew/ namáz e hamegáni tasu* [o'clock] *ye hawt áqáz miwavad. Har cand gáh yek bár be kelisá miravi va namáz migozári?. Sar e namáz (e hamegáni)-and; dar kelisáy-and va dárand namáz migozárand.//.* **3** **the Church** *tarsáyán e jahán; Kelisá. //Be gardan e/ bar Tarsáyán e jahán/ bar Kelisá ast ke himsa** [violence] *rá gajaste dárand* [condemn]//. **4** **Church** *kelisá; goruh e viźeyi az tarsáyán; kiwi az tarsáyi.* the Anglican church: *Kelisá ye Angelikan.* the Catholic church: *kiw e kátoliki/ kelisá ye kátoliki.* **5** **the Church** (**a**) *(beviźe tarsáyi) kelisá (dar barábar e Warvin** [government] *dinvarán. //kewákew/ caxew* [conflict] *miyán e dinvarán* [the Church] *va Warvin** [the State]//. (**b**) *kelisá; dinvari; dinvarán* [the clergy]. *//Be kelisá raftan, va pristár gawtan; piwe ye dinvari rá bargozidan.//*

churchgoer n *kelisárou; pá ye kelisá; pá ye namáz*

church warden *kelisábán; seráydár e kelisá*

churchyard n *gurestán e kelisá; marqazan*

churl n *(kohne wode) [ádam e] doźxu; torwru; dorowtxu*

churlish adj *doźxuyi; torwruyi; dorowtxuyi. //Napaziroftan e/ ruy gardándan e/ ruy bargáwtan* [refuse] *az conin piwnahád e rádmanewáneyi* [generous offer] *newángar e diźxuyi-st.//*

churlishly adv *doźxuyáne; torwruyáne; dorowtxuyáne*

churlishness n *doźxuyi; torwruyi; dorowtxuyi*

churn n **1** machine in which milk or cream is beaten to make butter. *gavis; gaviw; gaviwe; anin; ánin.* **2** *pátil*

churn v **1** (**a**) *wir rá zadan va kare gereftan.* (**b**) *kare gereftan.* **2** **chrun sth (up)** *beham zadan; áwoftan; harjá juri tarjome miwavad.: Qáyeqhá ye dudiyi ke áb e árám e kaw/ xalij rá beham-mizanand. Zamin rá carxhá ye teráktor/ xákandáz bargardánde bud. (pendárin) Án goftáre ye/ gováźe ye* [argument] *talx pák u rá wurid/ wuride gardánid/ ravánaw rá xalid.* (**b**) *(baráye ábgunehá) takán xordan; behamxordan; kulák kardan. Áb e áwofte ye gerdáb; gerdáb* [whirlpool]. *//Delaw áwub bud va mixást bálá biyávarad./ Delaw áwub bud va beham mixord.* [nausea]//. **3** **churn sth out** *zerp-o-zerp birun dádan; zert-zert birun dádan;*

terekmán/ terekmun zadan. Harjá juri tarjome miwavad.: [án nevisande] zerp-o-zerp dástánhá ye ewqi birun midahad.

chute n **1** *sorsore; sorsorak*; náve; návdának. náve ye áwqál.* **2** *(anáyin) catr (e sarbázán va mánand e án)*

chutney n *torwi ye mive.* green tomato chutney: *torwi ye gouje farangi ye sabz*

CIA *kutáh wode baráye* Central Intelligence Agency, *Si-Áy-E. Bozorg Cewmakán Diván*. Baráye Bozorg Cewmakán Diván* kár kardan.*

cicada n *sirsirak; zanjere, az xáneváde ye zangergán/ sir-sirakán* Cicadidae

cicatrice, **cicatrix** n (pl **-trices**) *dáq (e zaxm)*

CID (abbr), Criminal Investigation Department, *(dar Engelestán) Diván e Paźuhew e Ágreft.* an inspector from the CID. *Bázrasi az Diván e Paźuhew e Ágreft*

cidal *dar vážehá ye serewte/ setáy misázad:-kowi; -zani;-zodáyi.* homicidal *(vábaste be) ádamkowi/ mardomkowi*

-cide **1** *(dar vážehá ye serewte) (námváže misázad) -kowi; -zani; -zodáyi.* genocide: *neżádkowi/ zád-o-zeh-kowi.* patricde: *pedarkowi.* **2** *-kow; -zan; -zodá.* insecticide: *xarfastarzan/ xarfastarqan/ xarfastarkow/ hawarekow.* fungicide: *kapak-kow; qárckow; qárczodá*

cider; **cyder** n **1** *meym e sib.* sweet cider: *meym e sib e xow/ wirin.* dry cider: *meym e sib e do-átewe.* cider apples: *sib e meym/ meymi.* **2** (US) sweet cider: *(dar Ámriká) áb e sib.* **3** *yek liván/ botri va mánand e án meym e/ áb e sib. //Xáhew mikonam do tá (liván/ botri) meym/ áb e sib bedahid.//*

cider-press n *áb e sib-gir; carxowt e sib; áb e sibgiri*

cif *(kutáh wode:* cost, insurance, freight*) (dar bázargáni) bahá ye tamám wode ye bime va trábari (ke dar bahá ye cizi begonjánand.). //Siyáhe* [invoice] *50 dolár bud, parvastár** [including] *e bahá ye tamám wode bime va tarábari//*

cigar *sigár e barg. bu ye dud e sigár e barg*

cigarette; **cigaret** (n) *sigár*

cigarette-case (n) *quti ye / kive ye sigár; já-sigári*

cigarette-holder (n) *cub e sigár; mowtuk* (<Gilaki)*

cigrette-lighter; **lighter** n *fandak*

cigarette-paper (n) *káqaz e sigár-pici*

C-in-C abbr , Commander-in-Chief *(kutáhwode baráye) abarfarmadár; abarfarmánde; gondsálár**

cinch n **1** *(zabán e kuce) mánand e áb e xordan (xeili ásán). "Ázmun cejur/ cegune bud?", "Mánand e áb e xordan bud.".* **2** *bigomán; ru ye wáx e... budan; con ruz rouwan budan. //Barandegi ru wáxew-e. ;In ke dar hamávard* [race] *barande miwavad ru wáxew-e./ mánand e ruz rouwan ast.//*

cinch v *tang (be asb va mánand e án) bastan*

cinder n **1** *(cub yá zoqál e) nimsuz; axgar.* **2** *xákestar.* **3** **burn, etc sth to cinder** *jezqále kardan; suzándan. //kákhá* [cakes] *jezqále gawt/ wod.//*

cinder-track (n) *peyris** [running-track] *puwide az xáke-zoqál*

Cinderella n **1** *Sinderella, doxtar yá zani ke zibáyi yá honaraw náwenáxte mánde báwad; gouhar e násofte.* **2** *gouhar e násofte. //In baxw az dir-báz gouhar e násofte ye dálá** [company] *bude ast.//*

cine-, *dar vážehá ye serewte, sinemá; sinemáyi; cel-, [< पलू calu Sanskrit].* cine-projector: *celpardenamá*

cine-camera n *celke* [<cel bázgardid be* "cine-" + keh, *bázgardid be* "camera"]

cine-film n *film e sinemáyi; celpard* [<cel, bázgardid be* "cine" + *pard besanjid bá "parde"*]

cinema n **1** (US, **movie house**, **movie theatre**) *celparde* (<cel, bázgardid be "cine-" + parde); sinemá. be celparde*/ sinemá raftan.* **2** the cinema; **the movies,** *sinemá; celparde*. //Az sinemá/ celparde* xowaw miáyad. Dar sinemá/ celparde* kár mikonad.//*

cinematic adj *(vábaste be) celparde*/ celpardik**

cinematographer (n) *celpardgar**

cinematographic adj *(vábaste be) celpardgari*; celpardgarik**

cinematography (n) *celpard* sáxtan; celpardgari**

cine-projector (n) *celpardnamá**

cinnamon n **1** *Dárcin, wanvir, wangil, giyáhi az xáneváde ye barg-e-buyiyán az gune ye* cinnamomum *niz buafzári ke az pust e án be dast ávarand.* **2** *rang e dárcini; qahveyi ye dárcini*

cipher, **cypher** n **1** (**a**) *ramz; ramznevisi. payámi be ramz.* (**b**) *payám e ramz/ ramzi.* (**c**) *kelid e ramz.* **2** *sefr [0].* **3** *womár (az 1 tá 9); ság* [<ság (Pahlavi) (ZBP, V6469 MK, BF)]. **4** *(pendárin; xárdári) hic; sefr; bi arzew; pox; goh; biboxár. pox-e-pox* [a mere cipher]

cipher v *payám e ramz nevewtan; ramzi/ be ramz nevewtan*

circa *band váźe, kutáh wode* **c**, **ca** *váźe ye Látini, (hamráh e tárix miáyad) nazdik e; dour-o-bar e...*

circle n **1** *parhun; pargál; pargár, "Bedinsán ke goftár e Garsivaz ast -- ze pargár bahr e mará markaz ast." (ZBP, L6649 SF); "Firuzábád ki aknun hast baná kard va wekl e án modavvar ast conán ki dáyere ye pargár báwad va dar miyán e wahr ánjá ki masalan noqte ye pargár báwad dakkeyi anbáwte barávarde..." (ZBP, L7894 FEB); gerd, "Co peidá wod az ásmán gerd e máh -- wab e tire befwánd gard e siyáh." (ZBP, L4686 SF); //Bá pargár e xod yek parhun/ gerd/ pargál bekew.//.* **2** *(har ciz e) gerd, parhunvár; gerdená. //Yek gerdená deraxt.; yek parhun negarande/ tamáwáci; yek gerdená tappe. korand zadan* [stand/ standing in a circle]*; gerd/ gerdená/ parhunvár istádan//.* **3** **balcony** *(dar Ámriká) bálkon/ backam [<fra-skemba (Avestáyi)] (sandalihá ye namáyewxáne/ tálár e musiqi/ sinemá ke parhunvár dar bálkon/ backam cide wodeand). //Dar backam*/ bálkon já/ sandali gerefteyim.//.* **4** *jorge; anjoman, harjá juri tarjome miwavad.: Dar jorge ye/ anjoman e bázargánán/ bázáriyán, xawáyágarán** [politicians]*, namáyewgarán. bolandáváze/ námvar budan./ Goruh e bozorgi dust dárad/ Dustán e faráváni dárad.* [a large circle of friends]./ *Dar anjomanhá ye be-ásá raft-o-ámad dáwtan/ kardan* [move in fashionable circles]. **go round in circles** *mánand e asb e ábkew gerd e xod gawtan*

circle v **1** **go (about/ around/ round) (over sb/ sth)** *gerd e... gawtan/ parzadan; gerd e... carxidan/ dar parváz budan. //Karkasháyi ke gerd e mordári dar parváz-and/ micarxand/ parmizanand.//.* **2** (**a**) *gerd e... gawtan. //Havápeimá piw az forud ámadan gerd e parvázgáh/ forudgáh gawt. Máh har 28 ruz yek bár gerd e zamin migardad./ Wahri ke gerdágerdaw* [circled by] *tappe ast.; Wahri ke tappehá gerdágerdaw korand zadeand.//.* (**b**) *gerd e/ gerdágerd e... parhun/ pargál/ xat kewidan. //laqzewhá ye nevewtári ke gerdewán bá jouhar e qermez parhun/ xat kewidand.//*

circlet n *garzan; nimtáj*

circuit n **1** *gawt/ gerd e/gerdná ye...; harjá juri tarjome miwavad. //Gerdná ye divárhá ye wahr se mil ast.; Gawt e gerd e divárhá ye wahr se mil ast. Yek bár gawt e zamin gerd e xorwid yek sál (be derázá) mikewad. Cahár bár gerd e peyris** [track] *david.//.* **2** (**a**) *madár. //Yek já ye madár báyad boride/ wekaste (wode) báwad.//.* (**b**) *madár. //cehrak** [diagram] *e madár//.* **3** (**a**) *gawt; gardew (baráye anjám e kár yá residegi be dádgáh). gawt zadan* [go on circuit]. *//yek dávar e dar gawt/ dar gardew* [a circuit judge]//. (**b**) *gawt; gardew.* **4** *(dar varzew) yek dast e payápey hamávard; hamávardegán.* the American golf circuit: *Hamávardegán e cougán camani* ye Ámriká.* **5** *Cand kelisá ye Metodist ke dar barzani viźe yek yá cand tan pandámuz* [preacher] *dárand; Kelisáygán**

circuit-breaker n *bandig*/ fiyuz e xodkár*

circuitous adj *picápic; por pic o xam; picide; kaj; camcác. ráhi picápic/ por pic o xam/ porcam/ camcác*

circuitously adv *picápic; por pic o xam; picide; kaj; camcác*

circuit training *hamávardgán e ámuzewi*

circular adj **1** *gerd; parhunvár; pargárvár; pargálvár.* **2** *gawt gerdágerd e...;* **3** (of reasoning) *(dar cemguyi yá segálew): "Be rubáh goftand gováhat ku? goft: "Dombam!".* a circular argument: *"Be rubáh goftand gováhat ku? goft: "Dombam!".* **4** a circular letter: *baxwnáme.*

circular n *baxwnáme*

circularise; **circularize** v *(baráye kasi/ kasáni) baxwnáme ferestádan*

circular saw *arre ye gerd*

circulate v **1** (**a**) *peivaste gardidan/ gawtan/ gardándan/ carxidan/ carxándan. //Xun dar tan peivaste migardad/ dar gardew ast.//.* (**b**) *ázádáne gawtan/ gardidan; ázádáne be gardew darámadan.// Panjereyi rá gowdan tá havá ázád begardad/ be gardew daráyad.//*

circulate v **1** (**a**) *(peivaste) gardidan/ gawtan/ garándan/ carxidan. //Xun dar tan/ dar sarásar e tan (peivaste) migardad.//.* (**b**) *ázádáne gardidan/ gawtan; ázádáne be gardew darámadan. //Panjereyi rá báz kardan/ gowudan tá havá ázád begardad/ be gardew daráyad.//.* **2** *dahán be dahán gawtan; paxw wodan; gawtan; paxw kardan; parákandan; parákande wodan. //Ágáhi ye margaw tond dahán be dahán gawt/ paxw gawt/ parákande wod. Xánexá va xánexázan* [host/ hostess] *(miyán e mihmánán e xiw) migawtand./ Námeyi rá baxwnáme kardan//.* **3** *bá baxwnáme ágáhi dádan. //Baxwnáme ye rizekárihá ye soxanráni be womá resid?//*

circulation n **1** *gardew e xun. gardew e xun e xubi dáwtan. //docár e bimári ye gardew e xun budan//.* **2** (**a**) *paxw wodan; parákandan; harjá juri tarjome miwavad. //paxw e ágáhi; paxw e azdá* [information]*; cou oftádan.//.* (**b**) *dar gardew budan; dar dastras e mardom budan. Harjá juri tarjome miwavad.: //Wahrbáni miguyad (ke) candi/ yek mowt wahravá ye* [banknote] *doruqin dar dast mardom ast. Wahraváhá* [bill, note, *eskenás*] *ye yek lireyi rá az gardew birun kardeand* [withdraw from circulation]. *Bimár/ bastari bude ammá aknun dobáre sarpá gawte/ ráh oftáde* [be back in circulation].*//.* **3** *[womár e foruwrafte ye ruznáme va mánand e án] żemár [<żemára (Kordi ye Hourámi]. //Ruznámeyi bá żemár* e ruzáne biw az yek-hezár-hezár/ yek melyun.//*

circulatory n *gerdi; gerdágerdi*

circulatory adj *(vábaste be) gardew e xun. //bimárihá ye gardew e xun//*

circumcise; **circumcize** v **1** *xatne kardan; xoruse váboridan (U rá xoruse váboridand. Haft Namáyewnáme az* Jami Shakibi*).* **2** *sunat* kardan [Persified Arabic, <Kordi ye Sanandaj]; zalbori [<zal (Gilaki) + boridan]*

circumcision n *xoruse váboridan; xatne; sunat [<Kordi ye Sanandaj]; zalbori* [<Gilaki]*

circumference n *pirámun; gerdená. //Pirámun e/ gerdená ye zamin nazdik e 25000 mil ast.//*

circumflex; **circumflex accent** n **1** *dar barxi zabánhá con Faránse newán e kewidegi ye ává, be rixt e "hawt" ke ru ye "e" yá "o" gozárand, con "rôle" va "fête" tá dorost xánde wavad.* **2** **circumflex artery** one of the main branches of the left coronary artery: *wáxe ye gerdená ye sorxrag e táji ye cap*

circumlocution n *rudederázi*

circumlocutory adj *rudederázi*

circumnavigate v *piránavardidan; bá kawti gerd e jahán gawtan; piránavardi (M. Moqaddam).* //Magellan/ *Máżelán noxostin kasi bud ke bá kawti gerd e jahán gawt.//*

circumnavigation n *bá kawti gerd e jahán gawtan; piránavardi (M. Moqaddam)*

circumscribe v **1** *dar band kardan; forugereftan; gereftár kardan.* a life circumscribed by poverty: *zendegi bá tohidasti; zendegiyi gereftár e tohidasti.* **2** *(dar hendese) (pirámun e yek peikar e hendesi xatti conán kewidan ke hame ye guwehá ye án rá sude va ánrá) forugirad.* a circumscribed square: *cárguwi forugerefte*

circumscription n *forugereftan; forugiri*

circumspect adj *durandiw*

circumspection n *durandiwi; páyew. //bá durandiwi ye faráván dast be kár gawtan* [proceed].//

circumspectly adv *durandiwáne*

circumstance n **1** *cegunegi; cuni; sán; ruy, "Bedu goft Xosro ke in ast ruy -- ke gofti ze lawkar konun yár juy." (ZBP, L4650 SF); "Xárazmwáh ma-rá bexánd va xáli kard va goft: In kár qarár naxáhad gereft. Goftam: Hamconin ast. Goft: Pas ruy ci-st? Goftam: Háli Amir Mahmud az dast bewod va tarsam ke kár be wamwir oftad...." (ZBP, L1032 TBH); "Peidá kardan e án ke vájebolvojudi, taq'yir napazirad va be hame ruyhá vájeb bovad..." (ZBP, L1554 DA). //*What were the circumstances of/ surrounding her death?: *Marg e u rá ce ruy bud?; Sán e marg e u ce bud?; Cegunegi ye marg e u ce bud?.* He was found dead in suspicious circumstances.: *U rá be sán e/ be ruy egománbarangizi morde yáftand.* He was a victim of circumstances.: *Sarnevewtaw in bud./ Barxi ye sarnevewt gawt.* Circumstances forced us to change our plans.: *Sarnevewt má rá nágozir kard barnáme ye xod rá degargun sázim.; Ruy conin bud va má nágozir az degarguni ye barnámehá ye xod gawtim.//.* **2** **circumstances** [pl] *pulmul; kár-o-bár; harjá juri tarjome miwavad.:* What are his circumstances?: *Pulmul dárad?; Kár-o-báraw cun/ cegune ast?.* in easy/ poor circumstances, ie having much/ not enough money.: *pulmul dáwtan/ dast e kasi báz budan/ kár-o-bár e kasi xub budan. tohidast/ tangdast budan/ dar tangdasti zistan.* **3** **in/ under no circumstances** (in no case; never) *az hic ruy; be hic ruy; hargez. //Be hic ruy nabáyad puli be u vám dahi.//.* **in/ under the circumstances** (such being the state of affairs). *az in ruy; bá hame ye inhá; bá in hame. //*Under the circumstances, he felt unable to accept the job.: *Az in ruy natavánest án kár rá bepazirad.* She coped well in the circumstances, eg even though she was feeling ill.: *Bá in hame/ bá inke náxow bud xub az pas e kár barámad.//*

circumstantial adj **1** *bá rizekárihá; bá sirdáq piyázdáq.* **2** (of evidence) consisting of details that strongly suggest sth but do not prove it.: *(baráye gováh) esmár* [<smri (Sanskrit)].* You can't convict a man on circumstantial evidence.: *Nemitaván kasi rá tanhá bar páye ye gováh e esmár* dożvard*.*

circumvent v *az zir e... dar-raftan; az... gorixtan; bar... cire gawtan. az dád/ dátikán* [law], *áyin* [rule] *gorixtan; az zir e porsemáni** [problem], *gereftáriyi dar-raftan.*

circumvention n *az zir e... dar-raftan; az...gorixtan; bar... cire gawtan*

circus n **1** (**a**) *sirk; xonyágarán e douregard; xonyágarán e dar gardew; korang**. (**b**) **the circus** *sirk; korang*. be esirk/ korang* raftan.* **2** *(anáyin) namáyew e por jonb-o-juw/ porwur; juw o xoruw.* **3** *(dar Engelestán) (dar nám e jáhá) meidán.* Piccadily Circus: *meidán e Pikádili.* **4** *(dar Rum e Bástán) meidán; cále-meidán; goud (baráye bázi)*

cirrhosis n *jegar e mumi; haret* [<haret (Avestáyi) besanjid bá "harit" (Sanskrit (sabz; zard; sabz e zardfám) Baráye "haret" e Avestáyi bázgardid be Yawthá, Purdávud; Ábányawt, sát e 273 tá 275, hát e 9 tá 39]*

cirrus[1] n (pl **cirri**) *abr e xuweyi**

cirrus[2] *táź; táźak*

cissy *bázgardid be* "sissy"

Cistercian n, adj *Waman yá xáhar e dini (peiro ye kiw e* Cistercian *ke dar áyin e xod saxtgirtar az* Benedictine *há hastand.)*

cistern n *áb-anbár; anbárak*

citadel n *deź, kalát; kaláte*

cite v **1** (**a**) *vágoftan; váguye kardan; yád kardan, "Pánzdah tan az koffár Mortezá Ali kowt va báqi Hamze va digarán va jomle dar sirat yád karde ast ke az sahábe ki kowt az koffár..." (ZBP, L7377 SR). //Yek band* [verse] *az cáme ye Háfez yád kard.//.* (**b**) *yád kardan; nám bordan. //Az womár e mardomán e bikár yád karde án rá gováh* [evidence] *e wekast e ráh o ravew* [policy] *e Warvin** [government] *dánest/ womord.//.* **2** *(dar Ámriká) (beviźe bar sarbázi yá afsari) áfarin xándan* [cite/ officially commend]. *//Dar gozárewhá* [dispatches] *bar u áfarin xándand.//.* **3** *(dád/ dátikán*) (be dádgáh) faráxándan. //dar dádxáhi/ pasmári* ye hewtegi* [divorce] *be dádgáh faráxánde wodan.//*

citation n **1** (**a**) *yád kardan; váguye.* (**b**) *váguye. //Barxi farhang nevisán baráye newán dádan e maini ye váźegán az váguye komak migirand.//.* **2** (**a**) *(dar Ámriká: baráye deliri bar kasi yá beviźe bar sarbáz yá afsari) áfarin xándan.* (**b**) *gozárew (e viźe dar sepáh) baráye áfarin xándan bar (afsar yá sarbázi)*

citizen n **1** *wahrvand; bande, "To gar bandeyi xun e wáhán mariz -- ke nefrin bovad bar to tá rastxiz." (ZBP, L4905 SF); "Wavad bande ye bihonar wahriyár -- neźád o bozorgi nayáyad be kár." (SF). //Yek wahrvand Ámriká(yi). Záde ye Itáliyá ast ammá aknun wahrvand e Rusiye ast.//.* **2** *wahrnewin; ...-newin; báwande (ye jáyi). //Báwandegán e wahr e Estámbol.//*

citizenship n *wahrvandi; bandegi [be* "citizen" *bázgardid]. //Darxást e wahrvandi ye Norveź rá kardan. be kasi wahrvandi ye Norveź dáde wodan* [be granted]//

citizen's arrest *dastgir kardan e mardom be dast e wahrvandán (In kár dar barxi bárehá dar Vesfdád** [Common Law] *dar Engelestán pazirofte ast.*

citizen's band *bord e rádiyoyi ye viźe ye mardom; piyáras* [piyá = mardom + ras = ráh <Lori ye Baxtiyári)]*

citric acid *jouhar e/ gouhar e limu;* acid citricum

citron n *mive va deraxt e limu-wirin; yá limu-torw e dorowt be nám e dánewik e* Citrus medica

citrus n *bahár; bahár e Irán goruh e deraxtani con limu, portoqál, pátábi va mánand e án. [besanjid bá "bahár Ajam", bázgardid be "bahár" dar "Farhang e Nezám"].* citrus fruit: *bahár; bahár e Irán**

citrous adj *(vábaste be mive yá deraxt e) bahár/ bahár e Irán*

city n **1** *wahr; wár; wahrestán; wár(e)stán, "Az Ahváz tá Párs yek wárstán -- Bekard o barávard bimárstán." (ZBP, L3339 SF). //Bozorgtarin/ mehtarin wahr e jahán kodám ast?.* city centre; downtown: *náf e wahr; miyán e wahr; menwár*/ menewár* [<men/ mene (Lori ye Baxtiyári)* (middle; center) + *wár].* **2** (**a**) *(dar Engelestán) wahrestán.* the city of York: *wahrestán e York.* (**b**) *(dar Ámriká) wahrestán.* **3** *mardom e wahr; wahr. //Hame ye mardom e wahr/ hame ye wahr/ sarásar e mardom e wahr be piwváz e goruh e varzewi ye/ tim e piruzmand (e xiw) raftand/ wetáftand* [turned out to welcome]//. **4** **the City** *wahr; baxw e kohan e Landan; bázár. //Dar baxw e kohan e Landan kár mikonad. Bázár/ baxw e kohan e Landan be káhew e bahá ye naft vákonew e tondi* [reacted sharply] *newán dád.//*

city desk **1** *(dar Engelestán) (dar ruzname) bázár; baxw e puli; baxw e hirbánik** [financial]. **2** *(dar Ámriká) (dar ruzname) baxw e ágáhihá ye visik** [local news].

city-state *(dar gozawte) (con dar Yunán e bástán) wadhrxodáyi [M. Moqaddam]*

civet; **civet-cat** n **1** *wáx, guneyi az pestándárán e guwtxár az xáneváde ye* Viverridae, *beviźe wáx e pá-kutáh e deráz andám e Áfriqáyi be nám e dánewik e* Civettitis civetta, *niz guneháyi az rásu ye badbu ye xálxál az gune ye* Spilogale *ke bumi ye Ámriká ye abáxtari* [northern] *ast.* **2** *mowk e wáx, máddeyi ke az qoddehá ye án baráye sáxtan e hubu/ atr be dast miáyad.*

civic adj **1** *(vábaste be) wahr/ wahrestán/ wár/ wahrdári.* **2** *(vábaste be) wahrvandán. //sarafrázi be wahr e xiw* [civic pride]. *xiwkári(há) ye* [duties]*/ pásoxguyihá* [responsibilities] *ye wahrvandán//*

civic centre *(dar Engelestán) ark*

civics n *wahrdári*

civies = civvies

civil adj **1** *wahri, "Parákande wod wahri yo lawkari -- Hamijost harkas rah e mehtari." (ZBP, L5968 SF); vábaste be wahrvandán/ mardom; darunmarzi. //wurew e mardom(wahr)* [civil disorder]. *kewákew/ jang e darunmarzi; caxew; jang e mardom (e wahrhá) báham//.* **2** *kewvari (na lawkari yá ártewi). //farmánraváyi ye/ kewvardári ye/ Warvin** [government] *e kewvari/ wahriyán/ kewvariyán//.* **3** *nik-kerdár; human; humanew. //Ce nik-kerdár/ humanew!* [How very civil!]./ *Bad-dahan nabáw!; jelo ye dahánat rá begir!* [civil tongue]*; Be andáze ye dahant/ kalleat soxan begu!//.* **4** *dátikán** [law] *e wahri. //jatehá* ye/ dádbárehá* ye/ parvandehá ye wahri* [cases]. *dádgáh e wahri//*

civil defence *padáfand e wahri/ kewvari*

civil disobedience [**nonviolent disobedience**] *peikár bewive ye náfarmáni ye humanewáne; sátiyágráhá/ [In váźe az Sanskrit ast va be yád va bozorgdáwt e Gándhiji, dar injá bekár gerefteam.]*

civil editor (**a**) *(dar Engelestán) (dar ruzname) gozárewgar e bázáe; gozárewgar e hirbánik** [financial]. (**b**) *(dar Ámriká) (dar ruzname) gozárewgar e kuy [gozárewgar e visik*]*

civil engineer *mohandes e ráh o sáxtemán*

civil engineering *mohandesi ye ráh o sáxtemán*

civil law *marsdád* [<mareťa (Avestáyi) + dád]*

civil liberty *ázádihá ye tak-tak e mardom; ázádkámi (ye mardom)*

civil list *(dar Engelestán) turag** [budget] *e darbár e wáhanwáhi; puli ke Mahestán* [senate] *baráye hazine ye darbár midahad.*

civil marriage *bayu-wahri* [bayu <vadaťa (Avestáyi) (EDPL, 5.1430)]; zanáwuyi ye na dini*

civil rights *barábari ye mardom/ wahrvandán dar barábar e dád/ dátikán; mars-awá* [<mareťa (Avestáyi) + awá]*

civil rights movement *Jonbew e barábari ye wahrvandán/ mardom dar barábar e dád/ dátikán*; jonbew e marsawá**

civil servant *kármand e kewvari; kármand e wahri; wahri, "Parákande wod wahriyi lawkari -- Hami jost harkas rah e mehtari." (ZBP, L5968 SF)*

civil service (**a**) *diván e kewvar; vezárat e kewvar. //Dar diván e kewvari kár mikonad.//.* (**b**) *kármandán e kewvari; kármandán e diván e kewvar. //Kármandán e kewvari/ diván e kewvar bim* [warn] *dádeand/ patesteand ke bast xáhand newast.//*

civil war *jang e xánegi/ darunmarzie. //Jang e xánegi ye Hendustán.//*

civilian n *koláhi, "Ázádixáhán az tavángar va kamciz, az mollá va koláhi be takán ámadand" (ZBP, L3471 TMK); wahri, "Parákande wod wahri yo lawkari -- Hamijost har kas rah e mehtari." (ZBP, L5968 SF). //Dar tarkew e/ tarekidan e bomb* [explosion] *do sarbáz va yek wahri kowte wodand. Az sepáh/ ártew birun ámade be zendegi ye wahri* [civilian life] *bázgawt.//*

civility n *nik-kerdári; humani; humanewi. //Be mizbán e xod báyad biwtar humani namáyid.//*

civilization; **civilisation** n **1** *wahrigari, "Arabhá con Irán rá begowádand bá án ke Irániyán dar wahrigari biwi va piwi be ánán midáwtand..." (ZBP, L3993 NKZZF). //Hezárán sál be derázá kewid tá mardom be wahrigari dast yáband.//.* **2** (**a**) *wahrigari; farhang.* (**b**) *farhang. //Farhang e Qebt/ Mesr va Bábel e bástán//.* **3** *wahr va wahrigari. //Dur az wahr o wahrigari zistan./ Pas az do hafte zendegi/ zistan dar cádor, ce xub ast bázgawt be wahr/ wahrigari!//*

civilize; **civilise** v **1** *farhang ámuxtan; farhixtan. //Be ili/ tabári jangali farhang ámuxtan./ Ili jangali rá farhixtan//.* **2** *mardomi kardan; mardomi ámuxtan; farhixtan. //Zanaw ádamaw kard./ Zanaw u rá mardomi ámuxt./ Zanaw u rá farhixt.//*

civilized, **civilised** *mardom; ádam, farhangmand. Mardomán e farhangmand. Raftár e mardomi/ farhangi/ farhangmandáne.*

civilly adv *nik-kerdáráne; humanáne; humanewáne*

civvies; **civies** *(kohan) (zabán e kuce; dar Engelestán) raxt e/ puwák e mardom e wahri/ kewvari.; koláhi/ wahri*

Civvy Street *(kohne wode; zabán e kuce dar Engelestán) (zendegi ye) wahri (na ártewi)*

cl (abbr) (pl **cl** or **cls**) *yeksadom e litr.*

clack n *taq-taq; talaq-talaq. //(ává ye/ sedá ye) taq-taq e páwne ye kafw e páwneboland ru ye kaf e sangi* [stone floor]. *Taqtaq e (barxord e) milhá ye kámvábáfi beham.* [knitting needles]. *Taqtaq e nusiyák*/ táyp.//*

clack v *taqtaq kardan; talaq-talaq kardan; az cizi (ává ye) talaq-talaq darávardan. //Be harzedaráyi ye mardom parvá nakon!* [clacking tongues/ gossiping]//

clad adj **1** *(kohne yá be áyin) ...-puw; puwide; harjá juri tarjome miwavad.: garm-puwide* [warmly clad]*; loxti-poxti* [scantily clad]. *Motorsikletsavárán e carmpuw* [leather-clad; clad in leather]. **2** *(dar váźehá ye serewte) (beáyin) ...puw; puwide az...; //Borji picakpuw/ puwide az picak* [ivy-clad]. *Razmnávhá ye zerehpuw* [iron-clad]//

cladding n *puwew [e sáxtemán]*

claim[1] v **1** (**a**) *piwmárdan* "<u>piwmár va pasmár</u> (do taraf e da'vá), piwmár va pasmár (moddeyi va modde'yi alayh) az baráye esbát e haqqániyat e xod hic gune gováhi nadáwtand, be nácár be xodávand ruy ávarde az u xástár budand ke dorost rá az nádorost bewásánad." (ZBP, L7921, Visparad. PurDávud); "Piw az ánke arabhá be in sarzamin betázand va alfáz e dorowt va náhanjár e xod rá pálahang e gardan e Irániyán sázand, piwmár va pasmár az loqathá ye ráyej e in marz o bum bud va hic gomán nemiraft ke ruzi faráresad ke farzandán e in xák az alfáz e mádari ye xod beharásand va be aźdaháháyi con modde'yi va modde'i a'kayh docár áyand va pas az candi taryáq e bixásiyati con xáhán va xáhande rá be miyán ávarand." (ZBP, L7935, Hormozdnáme, Purdávud); dáv zadan; dávidan, xástan/ darxástan; harjá juri tarjome miwavad.: darxást e imeni ye cárkerdári* kardan* [diplomatic immunity]*; dáv e imeni ye cárkerdári* zadan; powtibáni ye dátikáni* darxástan* [the protection of law]*/ dáv e powtibáni ye dátikáni* zadan. Pas az marg e Duk pesar bozorgaw/ noxriyaw jáy e pedar rá gereft./ Pas az marg e Duk pesar bozorgaw/ noxriyaw farnám** [title] *e pedar rá dávid*/ piwmárd*. Dáv e xodávandi ye án zamin rá mizanad./ Piwmár e xodávandi ye án zamin gawte./* Claim an item of lost property: *Yeki az cizhá ye/ káláhá ye gom wode rá az án e xod dánestan/ Dáv e xodávandi ye yeki az káláhá ye gom wode rá zadan. (pendárin) Dar tábestán/ tábestánhá báqbáni xeili zamán e ma rá migirad* [claims/ takes up much of my time]. (**b**) **claim (for sth)** *xástan/ darxást kardan/ darxástan (e pul az bime). //(Hanuz) az bimeat darxást e pardáxt e táván kardeyi/ nakareyi?. Hamiwe mitaváni az bime darxást e táván koni.* [claim on the insurance]//*. baráye ásibhá darxást e táván kardan* [claim for damages]//. **2** *láfidan; láf zadan, "Dust án nabvad ke dar ne'mat zanad -- láf e yári yo barádarxándegi." (Sa'di). //láf e dánestan e cizi rá zadan/ láf e dánew darbáre ye cizi rá zadan./ Pas az jang* [battle] *har do su láf e piruzi zadand. Láf e xiwi/ xiwávandi bá wahrbánu* [queen] *rá mizanad.; Láf mizanad ke xiwávand e wahrbánu ast.//.* **3** *niyáz dáwtan be; wáyestan; wáyestegi ye... rá dáwtan. //dástánhá ye/ máyehá ye/ cemhá ye arjdári ke wáyán e andiweand/ ast; máyeháyi/ dástánháyi* [matters] *arjdár niyáz be parvá kardan dárand* [claim one's attention]//. **4** *máye ye marg yá ziyán va ásib gawtan; barxi gereftan* [claim victims]*; viráni be bár ávardan. //Án zaminlarze máye ye hezárán marg gawt./ Zaminlarze hezárán tan barxi gereft.//.* **5** **claim sth back** *bázpas xástan; bázpas gereftan; pasgereftan; //Agar kálá* [goods] *ásib dide báwad mitaváni pulat rá bázpasxáhi/ pas begiri/ bázpasgiri.//*

claim[2] n **1** (**a**) **claim (for sth)** *darxást dádan; xástan; darxástan; táván. //baráye ásibhá* [damages] *va gereftan e pul/ táván az bime darxást dádan. darxást e afzáyew e dastmozd dádan.//.* (**b**) *táván. //Táván e kaláni ast!//.* **2** **claim (to sth)**; **claim (on sb/ sth)** *piwmári; piwmárdan; xástan; wáyestan; harjá juri tarjome miwavad.: Piwmári ye u baráye xodávandi ye (án zamin yá mál va mánand e án) bipáye* [invalid] *ast. Piwmár e táj o taxt gawtan; piwmári ye táj o taxt. Hic delam baráyat nemisuzad. Hic jáy e delsuzi baráyat nemibinam. Az hic ruy wáyán e/ sezávár e delsuzi ye man nisti. Tanhá pari ke be koláh dárad* [claim to fame] *án ast ke yek bár Estálin rá didár karde ast.* **3** assertion; statement of sth as a fact: *piwmári; dáv; piw ávardan, "Ziyán e kasán az pey e sud e xiw -- bejuyand o din andarárand piw." (ZBP, L4959 SF). //Hickas dáv e/ piwmári* ye u rá bar bigonáhi bávar nadáwt/ nakard.//.* **4** thing claimed:

dávide; piwmárde; beviże zamin e dávide/ piwmárde.* **5** **lay claim to sth** (**a**) *dávidan*; piwmárdan; piwmár* e... gawtan. //Morderigi* [inheritance]*, zamini,dáráki* [property] *rá dávidan*. piwmárdan; piwmár e morderigi, zamini, dáráki gawtan.//.* (**b**) *(biwtarbe rixt e ma** [negative]*): láf e... zadan; láf az... zadan; "Láf az soxan e co dor taván zad -- Án xew bovad ke por taván zad." (Sa'di); láfidan; niz harjá juri tarjome miwavad.: Láf e án nemizanam ke hirbáni* kárázmudeam* [expert economist]*/ Láf e án rá nemizanam ke ostád e hirbáni-yam.*

claimant n (esp in law) *(beviże dar dád/ dátikán) dávande; piwmár; dávdár (ZBP, L4491, NKZZF)*

clairvoyance n *nehánbini*

clairvoyant n, adj *nehánbin*

clam n *gome; sadaf, "Sálhá del talab e jám e Jam az má mikard -- Ánce xod dáwt ze bigáne tamanná mikard; Gouhari kaz sadaf e [gome ye] koun o makán birun bud -- Talab az gom-wodegán e lab e daryá mikard." (Háfez)*

clam v (**-mm-**) **1** **go clamming** *(dar karáne ye daryá) wen rá kandan va pey e gome gawtan.* **2** **clam up** *(anáyin) lab bastan; dahán bastan; xámuw budan; xámuwi gozidan; dam forubastan; cizi nagoftan. //Hargáh cizi darbáre ye xánevádeaw az u miporsam dam forumibandad.//*

clambake n *gomebij* [<gome + bij <babiwtan* (to cook; roast) *Gilaki]; be gomebij* raftan*

clamber v *bezur/ besaxti/ be dowvári bálá raftan; cár dast-o-pá bálá raftan. //Baccehá cárdast-o-pá az taxtesanghá bálá raftand.//*

clamber n *bezur/ besaxti/ be dowvári bálá raftan*

clammily adv *namdár; xis*

clamminess n *xisi; nam*

clammy adj (**-ier**, **iest**) *namdár; xis. dastáni namdár. //roxsári xis e xi/ xv́i/ xinák* [clammy with sweat]. *havá ye damkarde/ namdár/ namur/ warji//*

clamour; **clamor** n **1** *qouqá; áżirák; angáme; hengáme; oxruw; xoruw; xarvile; qariv; qou/ qau/ calap, jalab, "Co bogzawt zin sán se ruz o se wab -- Ze bas báng e aspán o jang o jalab." (ZBP, L6906 SF); taláj; tabank; nuf; gál; káq; qolqol, "Sepáhi por az qolqol o goft-o-guy – suy e wáh Nouzar nahádand ruy." (ZBP, L6550 SF); xole, "Baráyad yeki bád bá zelzele -- Ze giti baráyad xoruw o xole." (ZBP, L6537 SF); golbám; golbáng.* **2** **clamour (for/ against sth)** *qariv/ qariv baráye...; qariv/ qariv e kin/ kinxáhi (barávardan); golbám/ golbáng baráye...; //golbám/ golbáng e kinxáhi//*

clamour v **1** *golbám/ golbáng zadan, "Bar ástán e jánán gar sar taván nahádan -- Golbáng e sarbolandi bar ásemán taván zad." (Háfez); qouqá kardan; qarividan; káqidam; xoruwidan; nufidan.* **2** **clamour for/ against sth** *qariv e... barávardan; golbáng e... zadan; báng barávardan/ sar dádan. //Mardom qariv barávarde xáhán e degarguni ye Warvin** [government] *gawteand. Bacce/ wirxár báng e gorosnegi gerye sar dáde wir mixáhad.* [clamour to be fed]//

clamourous; **clamorous** adj (fml) *darxást/ peikár e janjáli/ qouqáyi/ porxoruw; golbáng zadan.*

clamp, **cramp** n **1** *tang; bast, gáz, "Co ágáh wod zán soxanhá Goráz -- To guyi yeki del gereftaw be gáz." (ZBP, L4626 SF).* **2** *bast; band*

clamp v **1** *bá tang/ bast bastan/ negahdáwtan; be gáz/ bá gáz gereftan. //Copoq e farangiyaw/ pipaw/ copoqaw rá bá dandánháyaw/ be gáz gerefte bud.//.* **2** **clamp A and B (together); clamp A to B** *bá tang beham bastan. do páre taxte rá bá tang beham bastan.* **3** **clamp down on sb/ sth** *án ruy e xod rá (be kasi) newán dádan; bar kasi tang gereftan/ saxt gereftan; meidán rá bar... tang kardan; sarkub kardan. //Warvin** [government] *bar án ast/ bar sar e án ast ke meidán ra bar qoldorhá ye futbál/ pátapká** [soccer hooliganism] *tang konad.//*

clamp-down n *án ruy e xod rá be... newán daádan; saxt gereftan; guwmál dádan; meidán rá bar... tang kardan; sarkub kardan.; sarkubi*

clan n **1** *xánedán ; dude; toxm; toxme; dudemán. //Xánedán e/ toxm e/ toxme ye Kávus wáh.//.* **2** *(anáyin) xánedán.* **3** *jorge; dár-o-daste*

clandestine n *penháni; nehánravewi, "va Sásán wapán e Pápak bud va hamváre bá guspandán bud va az toxme ye Dárá ye Dáráyán bud va andar dowxodáyi [farmánraváyi ye bad] Aleskandar be goriz va nehánravewi bud va bá kord wapánán be sarmibord." (ZBP, L7826 ZVY). yek zanáwuyi ye/ gováhgirán e penháni*

clang n *jarang; darang; tabang; tarang. darang-darang e zang e dabestán*

clang v *tarangidan, "Ze bas nále ye buq bá korrenáy -- tarangidan e zang o hendi daráy." (ZBP, L5804 SF); jarangidan, "Be abr andarámad dam e korrenáy -- Jarangidan e gorz o hendi daráy." (ZBP, L5896 SF). //Darhá ye zendán jarangide/ tarangide baste wod.//*

clanger n *(dar Engelestán, anáyin) laqzew bad va áwkár; xit; xiti; xit káwtan*

clangorous adj *bá darang-darang; bá jarang-jarang; bá tarang-tarang*

clangour; **clangor** n *darang-darang; jarang-jarang; tarang-tarang*

clank n *carang; carangidan, "Ze áváz e aspán o báng e sarán -- Carangidan e gorzhá ye gerán.". (ZBP, L7040 SF)*

clank v *carangidan. //Hengám e báz wodan e pol e táwo* [drawbridge] *zanjirhá carangidand.//*

clannish adj *(biwtar baráye xárdári) dár-o-daste*

clannishly adv *bá dár-o-daste*

clannishness n *dár-o-dastebázi*

clansman n (pl **-men**) (fem **clanswoman, -women**). *az xánedán e...; az dudemán e...; az dár-o-daste ye....*

clap[1] v (**-pp-**) **1 clap sth (together)** *kaf zadan; dast zadan. Az wádi* [in delight] *kaf zad. //Hamáhang/ bá áhang e musiqi* [in time to music] *kaf mizadand.//.* **2** *kaf zadan/ dast zadan baráye...; //Wenavandegán/ báwandegán baráyaw/ baráye soxanrániyaw báwur* [enthusiastically] *kaf zadand.//.* **2 clap sb on sth** *(bá kaf e dast) zadan be...;* clap sb on the back: *(bá kaf e dast) be powt e kasi (dast) zadan.* **clap hold of sb/ sth** *casbidan; seft gereftan; dáwtan. //Biyá* [here!], *in rá seft becasb!//.* **clap sb in/ into jail/ prison, etc** *kasi rá dar holofduni/ holoftuni andáxtan.* **4 clap sth on (sth)** *bastan be...; afzudan; bár e... kardan. //Warvin** [government] *dah tumán e digar be har quti/ kive* sigár [báj] baste.//.* **(be) clapped out** *(dar Engelestán) (har ciz yá kas ke) zertew qamsur (wode báwad); lakantu; zeperti. //yek docarxe ye zeperti/ lakantu//*

clap n **1** *kaf zadan; dast zadan; tarak; tarák; darq; tarq. //Bogzár baráyaw yek kaf e boland* [big] *bezanim./ dustáne be powt e kasi zadan//.* **3** sudden loud noise: *paxnu; pex; qorrew; qou; qev; qav; tarák; tondar; qiv./* a clap of thunder: *qorrew e tondar*

clap[2]; **the clap** n *(zabáne kuce) bimári ye ámizew/ zohravi; suzák*

clapboard *bázgardid be* "weather-board"

clapper n **1** *zabáne (ye zang).* **2 like the clapper** *con ferfere; harjá juri tarjome miwavad.: mánand e barq raftan; con bád davidan; mánand e ferfere kár kardan* [go, run, work like clappers]

clapper-board n *arqowtak* [do páre cub ke beham lolá wode, hengám e áqáz e filmbardári, baráye hamzamán gawtan e ává/ sedá va peikar e ándo rá saxt beham mikuband]*

claptrap n *yáve; carand; qompoz*

claret n **1** *mey e "keláre" az meyhá ye qermez beviźe az Bordo ye Faránse mibáwad.* **2** *rang e qermez e báde ye "keláre"; qermez e sir*

claret adj *rang e qermez e báde ye "keláre"; qermez e sir*

clarification n *rouwan gardánidan/ gawtan. //Sarásar e in dástán/ porsemán* [issue] *niyáz be rouwan gardánidan dárad. In dástán báyad az sar pák rouwan wavad.//*

clarify v (pt, pp **-fied**) *rouwan gardánidan; pardáxtan; rouwan wodan/ gawtan. //soxani, gofteyi* [remark/ statement] *rá rouwan gardánidan/ pardáxtan./ Omidváram ánce ke miguyam kár rá* [the situation] *rouwan gardánad.//.* **2** *kare/ carbi rá páludan. kare ye pálude*

clarinet n *kelárinet (guneyi qaraney/ kornáy)*

clarinettist; clarinetist *navázande ye kelárinet*

clarion adj *(baráye ává/ áváz) boland va rouwan; báng; xoruw; golbám; golbáng. //Golbáng e kár barávardan; báng barávardan va be kár faráxándan; golbám e kár/ golbáng e konew* [a clarion call to action]//

clarity n *rouwani; áwkári. //rouwanguyi* [expression]*; rouwandeli* [thinking]*; rouwanbini* [vision]//

clash v **1 clash (sth and sth) (together)** *carangidan, "Ze áváz e aspán o báng e saran -- carangidan e gorzhá ye gerán." (ZBP, L7040 SF); carangándan, carang-carang beham zadan; tarangidan, "Ze bas nále ye buq bá korrenáy -- tarangidan e zang o hendi daráy." (ZBP, L5804 SF). //Wamwirháyewán carang-carang beham xord.; wamwirháyewán caragid. Sanj/ senj/ zil rá tarangid/ tarangide beham zad.//.* **clash (with sb)** *sarwáx wodan bá kasi; dargir wodan bá kasi; darávixtan. //Do lawgar báham dargir gawtand. Daxwidárán** [demonstrators]*/ ráhpeimáyán bá pásbánán darávixtand/ dargir wodand.//.* **2 clash (with sb) (on/ over sth)** *bá kasi darbáre ye cizi saxt setizidan/ násázgári kardan/ nasáxtan/ kenár nayámadan/*

*barxord kardan/ dargir wodan. //Warvin** [government] *bá hamestárán** [the Opposition] *darbáre ye (porsemán e)* [problem] *bikári saxt báham barxord kardand/ dargir gawtand.//.* **3 clash (with sth)** *hamzamán piw ámadan/ bargozár wodan; be... xordan. //Máye ye afsus ast ke án do sangitá** [concert] *hamzamán bargozár miwavand/ beham xordeand; mixástam be har do (tá) beravam. Mehmáni ye womá hamzamán e jawn e biyugáni* [clashes with wedding] *ke báyad be án beravam. Mehmáni ye womá be jawn e biyugániyi ke báyad be án beravam barxorde (ast).//.* **4 clash (with sth)** (of colours, designs, etc) *naxordan; nayámadan; nájur budan; násázgár budan. //(rang e) án káqaz e divári be (rang e) qáli nemiáyad.//*

clash[2] n **1** *jarang; carang; darang; tarang. //jarang(-jarang) e sanjhá/ zlhá/ wamwirhá//.* **2** (**a**) **clash (with sb/ sth); clash (between A and B)** *barxord, jang, dargiri, galávizi, ávizew. //dargiriyi/ ávizewi miyán e daxwidárán** [demonstrators]*/ ráhpeimáyán va pásbánán//.* (**b**) **clash (with sb/ sth) (on/ over sth); clash (between sth and sth) (on/ over sth)** *barxord/ jang/ setize/ násázgári. //Barxordi/ setizeyi miyán e noxost vazir va rahbar e hamestárán** [the Opposition leader] *darbáre ye hazinehá ye padáfand//.* (**c**) *násázgári; dargiri; setiz; barxord. //barxord/ násázgári ye xásthá/ sudhá* [interests], *manewhá* [personalities], *farhanghá* [cultures], *bávarhá/ manewtehá//.* **3 clash (between A and B)** *beham xordan; hamzamán budan/ piwámadan. //hamzamán budan e do kelás/ yáne*//.* **4** *beham naxordan; báham jur nabudan; beham nayámadan. //In ko-er** [necktie] *be in pirhan nemiáyad.//*

clasp[1] n **1** *sagak; gire. //Sagak e/ gire ye gol e sineam* [brooch] *wekaste.//.* **2** (**a**) *seft (bá dast) casbidan/ gereftan/ dáwta/ negahdáwtan. //Dast e (doxtare rá/ án zan rá) u rá saxt/ seft casbid(e bud).//.* (**b**) *dar áquw kewidan; dar bar gereftan; áquw gereftan; áquwidan*

clasp[2] v **1** (**a**) *seft bá dast casbidan/ gereftan/ negahdáwtan; harjá juri tarjome miwavad.: Kárdi rá seft dar das casbide bud. Piw az pedrud (goftan)* [saying goodbye] *dastán e ham rá andaki fewordand. Dastánaw rá be niyáyew/ be namáz beham casbánde bud.* (**b**) *áquwidan; dar áquw/ bar gereftan. //U rá dar áquw gerefte be sineaw feword* [clasp to one's chest]. *Hamdigar rá seft/ saxt dar áquw gerefte (istáde) budand* [They stood clasped]//. **2** *bá gire/ sagak negahdáwtan/ seft kardan/ bastan; bá gire/ sagak seft wodan/ baste wodan; band budan. //dastbandi/ dastvaranjani* [bracelet] *rá bá gire/ sagak be moc e xod bastan.* [clasp round sb's wrist]//

clasp-knife n *cáqu ye zámendár*

class n **1** (**a**) *rade; raste; goruh, rade/ raste. //goruh e kárgarán e miyáni/ bálá./ rade ye piwevarán* [professional]//. (**b**) *neźádegán, "...se taxt nah//áde bud yeki páyintar bá tasvir e miw va án jáy e newastan dehqánán ya'ni neźádegán e dare je ye sevvom bud. (ZBP, L7865 J. Xáleqi Motlaq). //jodáyi* [differences] *ye neźádgáni; fádoyi* [distinctions] *ye neźádgáni; baxwhá* [divisions] *ye neźádgáni//.* **2** (**a**) *yáne* [<Hourami; kelás]. //Dar dabestán hamkelás/ hamyáne budim. Ámuzew e yáne* ye/ kelás e 6 kár saxti ast.//.* (**b**) *Ámuzák* [lesson]. *//Tasu ye hawt* [eight o'clock] *ámuzák e (dánew e) womár dáram.//.* (**c**) *yáne*/ kelás. //Yáne* ye/ kelás e 1990//.* **3** *páye; páygáh; jáygáh; dareje. //Wirin az didgáh e honari/ honarpiwegi hampáye ye Susan nist./ yek pahlaván e dareje ye yek/ bolandpáye* [top-class].//. **4** *(anáyin) dareje ye yek; xeili xub; rade ye bálá. //(Doxtare) xeili az rade ye bálá-st* [She's got class]. *yek tenis-báz e/ celtapká*báz e dareje yek* [a class player]//. **5** *dareje [dar kárvándudi, havápeimá, mehmánsará]. //dareje ye yek; dareje ye 2 yá 3 dar jahángardi. (dar kárván dudi) ke* ye dareje ye 2* [2nd class compartment]//. **6** *(dar Engelestán) (beviźe dar váźehá ye serewte) (nomre dar ázmunhá ye dánewgáhi) nomre. //*a first-/ second-/ third-class (honour) degree: *nomre ye yek/ do/ se.//.* **7** *(dar zist-wenási) rade.* **8 in a class of one's/ its own; in a class by oneself/ itself** *bimánand; bitá. //Parviz futbálist e/ pátapká*-báz e bimánandi bud.//*

class v, **class sb/ sth (as sth)** *radebandi/ dastebandi/ gorhbandi/ darejebandi kardan. //Kárgarán e kucande rá dar rade ye bigánegán e báwande gozáwtand/ jozv e bigánegán e báwande* [resident aliens] *radebandi kardand.//*

class-conscious adj *haváxáh e radebandi ye mardom; fádobin [<fádo/ fádoyi + bin <didan]*

class-consciousness n *fádobini*

class-feeling n *dowmani ye neźádi/ neźádgáni*

classic[1] adj **1** *wáhkár; nemune. //yek wáhkár e dástán-nevisi; yek dástán e nemune; yek wáhkár e dánewik; yek dast (bázi ye) futbál e/ pátapká* ye wáhkár//.* **2** *nemune ye rástin; harjá juri tarjome miwavad.: newánehá ye rástin e sinepahlu/ wowmás*/ ámás e wow* [pneumonia]. *yek báre* [case] *ye rástin e/ yek bimár e rástin e doźxorál** [malnutrition]. **3** (**a**) *sáde; harjá juri tarjome miwavad: yek pirhan e zanáne ye sáde* [classic]. **4** *bástáni va benám. //yeki az ruydádhá ye bástáni va benám e tárix e varzew.//.*

classic[2] n **1** *wáhkár; bimánand. //Báwad ke in dástán yek wáhkár (e soxn) wenáxte wavad. Az xándan e wáhkárhá ye adabi/ soxanvari xowaw miáyad.//.* **2** *nemune; wáhkár; bimánand. //Án ávard e pátapká*/ futbál* [match] *wáhkár/ nemune bud.//.* **3** **classics** *zabán e Yunáni, va Rumi ye bástán/ Látini; soxan e/ adabiyát e Yunán va Rum e bástán; xándan/ barresi/ pażuhew e zabán yá soxan e/ adabiyát e Yunán va Rum e bástán. //Dar dánewgáh zabán va soxan e/ adabiyát e Yunán va Rum e bástán xánd.//.* **4** *yek raxt e sáde* [classic]

classical adj **1** *(vábaste be) honar yá soxan e Yunán va Rum e bástán. //yek dánewmand e zabán va soxan Yunáni ye bástáni va Látini. farhixt/ ámuzew e zabán va soxan va honar e Yunán e bástán va Rum e bástán* [a classical education]. *wive ye sáxtemángari/ váládgari/ rázgari* [architecture] *ye Yunán va Rum e bástán.//.* **2** (**a**) *musiqi ye bástáni. //musiq ye bástáni ye Hendustán/ hendi//.* (**b**) *musiqi ye bástáni (viże ye sálhá ye 1750- tá 1800). Rudsázán e* [composers] *bástáni con Motsárt va Háyden. //Sematáne ye bástáni* [the classical symphony].*//.* **3** *wive ye/ sabk e sáde ye bástáni. //kawi/ saregi ye sáde/ bástáni* [classical elegance]//

classically adv *bástáni*

classicism n **1** *[peirovi az] sabk va bonesthá* [style and principles] *ye honar va soxanvari ye/ adab e Yunán va Rum e bástán; bástángari* [Yunáni va Rumi].* **2** *sádegi (dar sabk yá rixt)*

classicist n **1** *peiro ye honar va adab e Yunán va Rum e bástán; bástángar**

classifiable adj *radebandi wodani; rázmand wenáxte wodan*

classification n **1** *radebandi.* **2** *goruh; rade.* **3** *(dar zistwenási) rade bandi.* **4** *(dar ketábxánehá/ deź e nepewt) radebandi*

classified adj **1** *rade bandi wode. //ráhnamá ye radebandi wode* [classified directory]//. **2** *nehofte; rázmand; sarbemohr, be bálátar bengarid. //Ágáhi ye nehofte/ rázmand/ sarbemohr//*

classified advertisements; classified ads; want ads *(ágahi ye) niyázmandihá (dar ruznáme)*

classify v (pt, pp **-fied**) **1** (**a**) *radebandi kardan. //Námehá ye/ ketábhá ye in ketábxáne/ deź e nepewt az ru ye cemewán/ dástánewán* [subject] *radebandi wodeand.//.* (**b**) **classify sb/ sth(as sth)** *radebandi kardan; womordan; harjá juri tarjome miwavad: //Dástánhá ye u rá az soxan e/ adabiyát e sangin/ geránmáye be womár miávarid yá tanhá baráye sargarmi midánid?//.* **2** *//ágáhi, cak* [document]*/ nebewte yá ciz e digari rá) nehofte/ rázmand/ sar-be-mohr dánestan/ womordan; dar rade ye cakhá ye/ nebewtehá ye nehofte/ rázmand* nahádan; jozv e cakhá ye/ nebewtehá ye sar-be-mohr nahádan//, "Tarsam ke awk dar qam e má pardedar wavad -- vin ráz e sar-be-mohr be álam samar wavad." (Háfez)*

classless adj **1** *az hic tabár, rade, neźád yá toxme. Harjá juri tarjome miwavad.: guwáyi** [accent] *ke az hic tabár yá radeyi az mardom nist. bineźádgán* [without social classes]*; bi fádoyi* [distinction] *ye neźádgáni; bineźádgán. yek mardom e bineźádgán.*

class-list n *(dar Engelestán) fehrest e nomre ye ázmun e vápasin e dánewjuyán e dánewgáhi.*

class-mate n *hamyán, [ham + yáne (Hourámi)]/ hamkelási. //Dar dabestán hamyáne*/ hamkelási budim.//*

class-room n *yáne* [<Hourámi]; kelás*

class struggle; **class war** *(beviże dar ámuzew e Márks) jang e (farsáyewi ye) neźádgáni miyán e sarmáyedárán e farmánravá va kárgarán*

classy adj (**-ier**, **-iest**) *(anáyin) bartar; válátar; harjá juri tarjome miwavad.: yek mehmánxáne ye/ mehmánsará ye rade ye bálá*

clatter *talaqtuluq; taqtaq;daqdaq; goropgorop, cakácak, "Be abr andarámad dam e korrenáy-- Jarangidan e gorz o hendi daráy. Dehádeh barámad ze har pahloyi [pahluyi] -- cakácák barxást az har soyi/ [suyi]" (ZBP, L5896 SF). cakácák/ talaqtuluq e kárd o cangálhá* [cutlery]. //*daqdaq/ taqtaq e som e asb. cakácák/ taqtaq e yek nusiyák** [typewriter]//

clatter v **1** *cakácák kardan; taqtaq kardan. //Kárd o cangálháyat rá cakácák/ taqtaq beham nazan!//.* **2** **clatter across, down, in, etc** *gorop-gorop kardan/ talaqtuluq kardan va raftan/ ámadan va....; //Baccehá goropgorp az pellehá páyin ámadand. Án arrábe/ arrábehe talaqtuluq (konán) ru ye sangfarw* [cobble-stones] *miraft.//*

claudication n *langidan; langi; kuli* [<kuli (Gilaki), niz besanjid bá "qáter-kule"]*

clause n *(dastur e zabán) band (páreyi az vákiyám* [sentence]*). //In vákiyám** [sentence]*, doband dárad, yeki mahband** [main clause] *va digari kehband** [subordinate clause]. "He often visits Italy: *[mahband],* because he likes the climate. *[kehband]*"//. **2** *(dar pandnáme, peimán-náme va mánand e án) band. //Bandi*

dar peimán-náme hast ke barpáye ye án jelo ye keráyenewin(án)/ keráyekonande(gán)/ kerágar(án) rá gerefte u rá/ ánán rá az vákeráye** [sublet] *dádan/ vákerá* dádan bázmidárad. Bandi dar peimán-náme hast ke vákerá* [báz keráye dádan] rá be dast keráygar* [keráye konande] mikahráyad [bázmidád/ jelogiri mikonad].//*

claustrophobia n *harás az tangná/ tangnáyi/ já ye tang; tangápak* [tang* + pak (Kordi ye Hourámi]. az tangná/ já ye tang harásidan; tangápak* dáwtan.* a claustrophobic little room: *(xánagaki/ otáqaki tang va harásangiz; otáqaki máye ye tangápak*)*

clavichord n *kelávikord (abzár e musiqi ye kohan bá áváyi narm va dárá ye angowti)*

clavicle n *(kálbodwenási) (ostoxán e) canbar, canbar e gardan, "Canbar e gardan rá be Tázi altarqova guyand va án do páre oxtoxán ast" (ZBP, L5061 ZX) [in gofte ye Seyed Esmáyil e Jorjáni dorost nist, yek páre ast na do páre]; áxorak, "vaz su ye piw az zir e galu do ostoxán bovad nám e vey be Pársi ostoxán e áxorak va be Tázi e'zám altarqova xánand..." (ZBP, L6984 HM)*

claw n **1** (**a**) *cang; cangál; panje. //Gorbe cang/ cangál/ panjul e tiz dárad.//.* (**b**) *cangál, panje, con pá ye cangáli ye parandegán. //Wáhin muwi rá dar cangál dáwt/ gereft.//.* **2** *cangál e xarcang.* **3** *cangál, abzári baráye bargereftan e cizhá.* **4** **get one's claws into sb** *be... cang forubbordan; be tur andáxtan, "Be xun e azizán foruborde cang..." (ZBP, L3503 GS); xod rá be... casbándan. //Rásti ke án zan/ zane u rá xub be tur andáxte//*

claw v **1** **claw (at) sb/ sth** *bá panje/ cangál/ náxon xaráwidan; panjul zadan/ kewidan; cang zadan; cang andáxtan. //Gorbehá be ham panjul zadand. Zendáni bá ná-omidi be dar e zendán/ goric* [cell door] *cang andáxt. Roxsáraw saxt xaráwide/ xaste/ xalide bud* [badly clawed]//. **2** **claw one's way across, up, through** *cárcanguli bálá raftan. //Cárcanguli az tonde* [cliff] *bálá raftand.//.* **3** **claw sth back** *(darbáre ye Warvin** [government] *bá bastan e báj puli rá az mardomi ke wáyán e komak e puli nabudeand) bázpas gereftan; bázsetándan.*

claw-back n *bázsetáni; bázpas gereftan*

claw-hammer n *cakkow e mixkew*

clay n **1** *gel, "Duw didam ke maláyek dar e meixáne zadand -- Gel e ádam beserewtand o be peimáne zadand." (Háfez); dus; ros; rost.* clay soil: *xák e kuzegari; xák e ros; gel e kuzegari.* clay tiles: *sofál; káwi*

cleyey adj *gelin; geli; dusin; dusgin; sofálin, "darbáre ye málixuliyá] conán ke ba'zi az bimárán elm e qeyb da'vi konand va guyand má peiqambarim va vahy be má miáyad va ba'zi guyand tan e má sofálin ast..." (ZBP, L7081 HM)*

claymore n *wamwir e dodame; aźidahák*

clay pigeon *bowqáb e sofálin ke dar havá part konand va be án tir andázand, káźak (ZBP, C2961 FM).* clay pigeon shooting: *tirandázi be káźak*

clay pipe *copoq/ pip e sofálin*

clean[1] adj (**-er**, **-est**) **1** (**a**) *pák; pákize; páv; anáhid; náhid. //dastán e pákize. havá ye pákize. yek zaxm e pák/ pákize. wostan va pákidan; málidan* [wipe] *va pák kardan; zodudan* [scrub] *máhut-pák-kon kewidan/ mahasidan** [brush] *va pákidan/ pák kardan//.* (**b**) *pákize; woste-rofte. yek pirhan/ houle/ ábcin/ bawgir/ kárd e pákize. //Har ruz (yek joft) juráb e pákize mipuwad./ Ru ye raxtexáb wamad e/ maláfe ye pákize andáxtan* [put]//.(**c**) *pákizexu; pákxu. //Gorbe jánevari pákxu-st.//.* **2** *sefid; sepid; bi lakke. //yek barg káqaz e sepid/ sefid.//.* **3** (**a**) *anáhid; náhid* [not obscene]. *//Zabánat rá anáhid dár! Wuxihá ye zewt* [dirty jokes] *nagu!/ ázarmik zistan* [lead a clean life].//. (**c**) *pák, //bedun e piwine ye bad* [record of offences]./ *yek parváne ye ránandegi ye pákize/ bedune piwine ye bad. Piwineaw xub ast.* [clean record]//. (**d**) *pákize, pák, rástin. //Yek dast bázi ye saxt ammá xub/ pákize;* [a hard-fought but clean match]. *Yek hamávard* [competition] *e pákize ye futbál/ pátapká*.* [a clean tackle,eg in a game of football]//. **4** *sáde ba delpazir; xowrixt. //yek ráde* ye/ máwin e xowrixt//.* **5** *pákize; hamvár; yekdast. //Yek kárd e tiz borewi pákize/ hamvár midahad.//.* **6** *(beviźe dar varzew) pákize. //yek zanew/ zadan* [hit] *e pákize; yek zaxm/ zaxme ye* [stroke] *pákize; yek kus/ kust* [blow] *e pákize//.* **7** *(anáyin) (baráye jangafzárhá ye hasteyi) pákize; //bá áláyew e náciz//.* **8** **(as) clean as a new pin** *woste-rofte; pákize va besámán; mánand e daste gol.* **(as) clean as a whistle** (**a**) *pák e pá; woste-rofte.* (**b**) *bácáboki; cálákáne; bá zebardasti. //Sage/ án sag az tu ye parhun* [hoop] *cábokáne parid.//.* **a clean bill of health** *gováhi ye tandorosti/ behboodi. //Pezewk be u gováhi ye tandorosti/ behboodi dád.//.* **a clean sheet/ slate** *piwine ye xub/ pák. //Az zendán birun ámade omid e án dáwt ke zendegi rá dobáre/ báz bedun e piwine ye bad áqáz konad.//.* **(make) a clean sweep (of sth)** (**a**) *járu kardan; roftan; rubidan. //Sarparast e/ rayis e nou án baxw rá járu kard/ roft/ rubid.//.* (**b**)

(dar varzew) hame ye bázihá/ hamávardhá rá yekjá bordan/ járu kardan/ rubidan. //Rushá hame ye newánhá/ medálhá rá dar dárbázi/ źimnástik járu kardand.//. **make a clean breast of sth** *xastu wodan; dar e sanduqce ye sine ye xod rá gowudan. //Dar kalántari be ágreft e* [crime] *xod xastu gawt.//*

clean adv **1** *pák; rást; xub, harjá juri tarjome miwavad.: Golule rást az wáneaw gozawt.* [went clean through]. *Dozde xub/ pákize gorixt* [got clean away]. *Pák farámuwaw kardam.* [I clean forgot]. *Kodangzan/ cougánzan* [the batsman] *pák az goud/ meidán birun ránde wod.* **2 come clean (with sb) (about sth)** *rástaw rá goftan; xastu wodan. //Báyad be to rástaw rá beguyam, man (budam ke) panjere rá wekastam.//*

clean[2] v **1** (**a**) *pák kardan; pák dáwtan, "va jáygáh e newast va... iwán pák midáwtam." (ZBP, L2466 AT); wostosu (kardan), "va bedánid ki má raftim va cahár ciz bar womá mirás gozáwtim, roftoruy, wostowuy, jostojuy, goftoguy." (ZBP, L2955 AT); pákidan; páludan; pálidan; páláyidan; zodudan. //kafwhá ye xod rá/ panjerehá rá/ dandánhá ye xod rá pákidan/ pák kardan./ Báyad in jáme rá bedahm bewuyand. Gorbehe newaste dáwt xodaw rá pák mikard.//.* (**b**) become clean: *pák wodan. //Kaf e in xáne/ otáq ásán pák miwavad.//.* **2 clean sth down** *roftan; rubidan; wostan o roftan; zodudan. //divárhá rá wostan.* [clean down]//. **clean sth from/ off sth** *pák kardan; wostan o roftan; zodudan; harjá juri tarjome miwavad. //Náxonhá ye xodaw rá pák kard./ áhid* [dirt] *az náxonhá ye xod zodud* [clean the dirt from].//. **clean sth out** *wostan o roftan; darun e cizi rá xub pákidan.* **clean sb out (of sth)** *hame ye pul e xod rá hazine kardan; hame ye pul e kasi rá hazine kardan; tah e kise ye kasi rá bálá ávardan; jib e kasi rá tohi kardan; hame ye dárák e kasi rá xaridan. //Yek wáhi/ pápási/ qáz ham nadáram. Baráye hame nuwábe xaridam tah e kiseam bálá ámad. Dozdán harce gouhar dáwt robudand/ dár-o-nadár e gouharháyaw rá bordand.//.* **clean (oneself) up** *(anáyin) xod rá wostan. //Dastánam álude/ cerk ast, behtar ast beravam (xodam rá) bewuyam.//.* **clean (sth) up** (**a**) *roftan; rubidan; wostan o raftan. //Kárgarán piw az roftan (áwqálhá rá/ náhárxori rá) wostand o raftand. Pas az mehmáni otáq rá (wostan va) roftan. Pul-muli/ pul e xubi be cang ávarde/ dast o pá karde.//.* **clean sth up** *zodudan; páludan; páksázi kardan. //Wahrdár bar sar e án ast ke wahr rá pák sázad. peikár* (campaign) *baráye páludan e/ páksázi ye [barnámehá ye] jamjám*/* TV//

clean-cut adj **1** *rouwan.* clean-cut features: *roxsári bá vimand** [features] *e rouwan va pákize/ xowtaráw.* **2** *xub va pákize; yek dánewámuz e/ dánewju ye xub va pákize.*

cleaner n **1** *(beviźe dar váźehá ye serewte) roftegar; pák-kon. //roftegar e daftar/ daftar e kár. zamin-pák-kon; kaf-pák-kon; lakkegir e kaf* [floor].//. **2 cleaners** *raxtwuyxáne; raxtwuyi; gázori. //jámeyi* [a suit] *rá be raxtwuyxáne/ raxtwuyi/ xowkwuyi/ gázori ferestádan.//.* **3 take sb to the cleaners** (**a**) *jib e kasi rá zadan; kasi rá tiq zadan; jib e kasi rá tohi/ xáli kardan.* (**b**) *kasi rá saxt nekuhidan; az kasi saxt xorde gereftan.*

cleaning woman *kolfat; (zan e) roftegar*

clean-limbed adj *(beviźe baráye javánán) (biwtar baráye pasandidan e kasi) tarkeyi* [slender]*, xowtaráw, xowandám.*

cleanliness n *pákizegi; páki; pávi*

cleanly[1] adv *pákize; ásán; xub; hamvár. harjá juri tarjome miwavad.: Yek qeici ye kond pákize/ hamvár nemiborrad. tuppi rá xub/ ásán/ bol gereftan.*

cleanly[2] adj (**-ier**, **iest**) *pákize. //Gorbe jánevari pákize(xuy) ast.//*

cleanse v, **cleans sb/ sth (of sth)** *zodudan roftan; xub pák kardan. //yek rouqan e zodáyande ye/ pák-konande ye (pust)* [cleansing cream]./ *Pas az in ke (nazd e pristár* [priest] *be gonáhán e xod/ xiw xastu gawt engár delaw pák gawt/ engár bári az ruy e wáneháyaw bardáwte wod.//*

cleanser n *zodáyande, "va agar [dáru] saxt zodáyande bovad án mádde rá raqiq va sayyál konad va mádde ye guwt rá nist konad." (ZBP, L5263 ZX)*

clean-shaven adj *(baráye mardán) bá riw e taráwide; bi riw o sebil*

clean-up n **1** *roft-o-rub;* **2** *páksázi; zodáyew/ páláyew*

clear[1] adj (**-er**, **-est**) **1** (**a**) *rouwan; sefid. //wiwe ye rouwan* [clear glass]. *áb e rouwan e daryáceyi kuhestáni.* (**b**) *(baráye havá) rouwan; báz. ásemán e báz/ rouwan; yek ruz e rouwan/ áftábi. havá ye rouwan/ báz/ áftábi/ bi abr/ bi meh//.* (**c**) *(baráye pust) pák; rouwan; páv. //pust e pák; roxsári rouwan/ páv//.* **2** (**a**) *rouwan, be ásáni dide wodan. //yek peikare ye rouwan. báztábi* [reflection] *rouwan dar áb. áváyi/ ávázi rouwan; soxanguyi rouwan//.* (**b**) *rouwan; hoveidá; áwkár; be ásáni fahmidani. //zandi rouwan* [explanation]*; goftári rouwan* [article]*; mainiyi touwan* [meaning]*./ Har ce be to goftand mikoni, xub rouwan wod?//.* **3 clear (about/ on sth)** *bigomán; ásán; harjá juri tarjome miwavad.: andiwmandi rouwanbin. daryáfti/ fahmi/ bardáwti rouwan az porsemánhá. Án tekke rá* [that point] *rouwan/ xub be yád*

nadáram. Xub fahmidi/ daryáfti ke in kár ci-st/ce dar bar dárad [the job involves]*?.* **4** **clear (to sb)** *hoveidá, áwkár, rouwan. yek koláhbardári* [cheating] *ye áwkár. bartari ye áwkár dáwtan (con dar hamávardi)./ Hoveidá-st/ áwkár ast/ rouwan ast ke nemiáyad.//.* **5** **clear (of sth)** (**a**) *báz; gowáde; gowude. Cewmandázi báz/ gowáde. //Bebiyus tá ráh báz wavad sepas boro án var. Hafte ye áyande rá mixáham báz negahdáram tá betavánam andaki be báqbáni pardázam.//.* (**b**) *pák; pardáxte; bi-,...; harjá juri tarjome miwavad.: diná ye* [conscience] *pák dáwtan.* (**c**) *bi ...; bi bedehi/ bi vám. //Aknun womá pák e pák-id, va hic gomán e badi be womá nemiravad.* [clear of all suspicion]//. **6** **clear (of sb/ sth)** *bálá ye; dur az; harjá juri tarjome miwavad.: Havápeimá candán bálá raft* [climb] *tá az abrhá gozawt* [clear the clouds]. *Ráde* ye/ máwin e xod rá bist sántimetr/ yek vajab dur tar az jadval* [kerb] *negahdár* [park]. **7** *bavande* [complete/ clear]./ *Residan e náme se ruz e bavande zamán niyáz dárad. Piwdád** [bill] *bá ráye biwtar e namáyandegán ostovár dáwwte wod. Piwdád bá mahinegi ye* [majority] *bavandeyi ostovár dáwte wod.//.* **8** **(as) clean as a bell** *náb; bi kamokást; hazine dar-rafte. sud e náb.* **9** **(as) clear as a bell** *rouwan (con ává, áváz; sedá).* **(as) clear as day** *áwkár; con ruz e rouwan.* **(as) clear as mud** *gong; darhambarham; picide.* **in the clear** *(anáyin) az bim jastan; //Cand ruzi saxt bimár bud ammá pezewkán miguyand az bim jaste ast.//.* **make oneself clear** *soxan e xod rá xub fahmándan/ xub rouwan gardánidan; xást e xod rá áwkárá goftan. //Xást e man xub rouwan ast?; Xub rouwan kardam?; Xub ma rá mifahmi?//.* **make sth clear/ plain (to sb)** *xub fahmándan; xub rouwan kardan; xarfahm kardan. //Behew/ be u xub fahmándam ke/ Xarfahmaw kardam ke piwnahádaw rá nemipaziram.//*

clear[2] adv **1** *rouwan; berouwani; xub. //Áváyat/ sedáyat rá boland o rouwan miwenavam.//.* **2** **clear (of sth)** *dur az...; harjá juri tarjome miwavad. //az dar(há) dur beyist!. Yek juri tavánest xodaw rá az rádeyi*/ máwini ke átaw gerefte bud jaste dur wavad.* [leap clear of]. *Az mile* [bar] *7-8 sántietre bálátar parid o gozawt.* [jump clear of]. *pák* [completely]. *Zendáni pák gorixt.//.* **3** **keep/ stay/ steer clear (of sb/ sth)** *az... duri kardan/ jostan; be...nazdik nawodan. //Bekuw xodat rá be dard e sar nayandázi/ xodat rá gereftár nakoni. Dust-tar dáram zamán e ráhbandán* [rush hour] *be wahr nazdik nawavam. (anáyin) Pezewk be u goft lab be mey nazanad/ az meixári duri juyad.//*

clear[3] v **1** (**a**) *rouwan wodan; báz wodan. //Áb e gelálu/ gelálud kamkam/ yaváw yaváw rouwang wod.//.* (**b**) *(baráye ásemán/ havá) báz wodan. //Pas az tufán havá báz wod.//.* (**c**) **clear away** *baráye dud, meh va mánand e án barxástan/ raftan. //Meh ke raft/ barxást havá ye xubi wod.//.* **2** (**a**) **clear away sth (of sth)/ clear away sth (from sth)** *barcidan, "va con xán barcidandi roxsataw dádandi va bázgawti." (ZBP, L514 TBH); pardáxtan, "Co Xosro biyámad be parde-saráy -- Ze bigáne mardom bepardaxt jáy" (ZBP, L 3225 SF); az... pardáxtan, "Co jáyi ze dowman bepardáxti -- Degar badkonew sar barafráxti." (ZBP, L5834 SF); pák kardan; zodudan; pákidan; roftan; rubidan. //miz/ xán (rá) barcidan. Galu ye xod rá pák kardan. Barf e xiyábánhá rá roftan/ rubidan./ Án zamin rá az deraxtán (be)pardáxtand./ (pendárin) badgománi rá az sar e xod bedur kardan; sar az badgománi pardáxtan//.* (**b**) *(vir* [memory] *e márád*/ kámpiyuter, yá womárgar e/ corteke ye barqi) zodudan/ pák kardan.* **3** **clear sb (of sth)** *kasi rá bigonáh dánestan; az... pardáxtan;* **clear one's name** *bigonáhi ye xod rá newán dádan. //Az hame ye gonáháni ke be u baste budand pardáxte gawt.//.* **4** *gozawtan az...; rad kardan az…; //Án asb/ báregi be ásáni az capar* [fence] *gozawt. Án ráde*/ máwin az bix e guw e sotun gozawt* [just cleared]. *Barande yek metr o hawtád sánt parid* [cleared] *va az mile* [bar] *gozawt.//.* **5** (**a**) *parváne ye gozar dádan yá gereftan (baráye kawti, havápeimá yá kálá; gozarándan; gozawtan. //Kálá rá az gomrok gozarándan. Be havápeimáyi parváne ye/ dasturi ye parváz* [take-off] *dádan//.* (**b**) *(baráye kálá) gozarándan az...; //Camedánhá ye má/ bár e má az gomrok gozawt.//.* **6** (**a**) *az... gozawtan; az Haft Xán (e Rostam) gozawtan. //Parvande ye u az diván e imeni* [Security]*/ az haft xán e Rostam gozawte.//.* (**b**) *parváne ye... dádan; paziroftan; //gováhi ye pazirew dádan. Be goftári* [an article] *parváne ye cáp dádan; goftári rá baráye cáp pazitroftan//.* **7** *Ceki rá váriz kardan; //ceki rá páyápáy kardan* [pass through a clearing-house]//. **8** *sud bordan; pul darávardan. //Dar dád-o-setadi* [a deal] *hezár dolár sud bordan. be andáze ye pardáxtan e hazinehá ye xod pul darávardan.//.* **9** *bázpardáxtan; behel kardan/ wodan (ZBP, C2773 FM). //Bedehihá ye xod rá/ vámi rá behel kardan/ bázpardáxtan/ pák kardan//.* **10** *(dar Pátapká*/ futbál, xáki va mánand e án) tup rá zadan va az nazdik e darváze dur kardan.; //kust* [blow] *yá zaxme ye bázdárande.//.* **11** **clear the air** *negaráni, badgománi yá tars rá zodudan; tars rá rixtan. //Yek goftowonud e biparde/ rok/ rouwan mitavánad negaráni/ badgománi/ tars rá bezodáyad.//.* **clear the decks** (infml) *barcidan; az... pardáxtan va ráh rá baráye barpáyi ye... gowudan.* **12** **clear (sth) away** *barcidan; jáy pardáxtan; az... pardáxtan [be womáre ye 2 bázgardid]; az miyán bardáwtan va já ye... bázkardan.*

clear off (infml) go or run away: *(anáyin; beviźe be rixt e farmáyew) becák zadan. //Injá ce (kár) mikoni?/ Baráye ce injá ámadeyi/ Nabáyad injá báwi/ Bezan becák!* [Clear off!]./ *Hamin ke did pásebán dárad miáyad zad be cák.//.* **clear sth off** *bázpardáxtan; behel kardan. vámi rá bápardáxtan/ behel kardan*

clear out (of…) *(anáyin) gorixtan; dar-raftan; jim wodan. //piw az (sar) residan e pásebánán jimwod./ dar-raft//.* **clear sth out** *darun e cizi rá pák/ tohi kardan; pardáxtan, "Co jáyi ze dowman bepardáxti -- vagar badkonew sar barafráxti." (ZBP, L5834 SF). tábuk [=* attic, *otáq e zir e wirváni] rá pák kardan.*

clear up (**a**) *(baráye havá) báz wodan; rouwan wodan. //Omidvár-am havá emruz pasin* [afternoon] *báz wavad.//.* (**b**) *xub wodan (baráye bimári)*

clearance n **1** clearance sale: *foruw e bozorg baráye páksázi ye anbár.* **2** *(dar futbál/ pátapká*, xáki va mánand e án) tup rá zadan va az darváze dur kardan; kust* [blow] *e/ zaxme ye bázdárande. //Kusti/ zaxmeyi bázdárande ye nik az su ye powtgir** [full-back].//. **3** *(fanni) já ye bázi; já ye takán xordan. //Tanhá wast sántimetr jáy e bázi. Zir e in pol baráye gozar e rádehá* ye/ máwinhá ye boland xeili já ye bázi/ já ye takán xordan nist.//.* **4** (**a**) *parváne (ye gozar e kawti, havápeimá va mánand e án az gomrok); javáz; gováz. //Baráye parváz parváne/ javáz/ gováz gereftan//.* (**b**) *parváne yá dasturi (ye diváni* [official] *baráye kár dar baxw e ágáhihá ye rázmand*/* secret*). //Be kasi parváne/ javáz/ gováz baráye kárhá ye diváni ye rázmand*/ sar-be-mohr* [secret] *dádan.//.* **5** *páyápáy/ váriz/ bázpardáxt e cek* [clearing of cheques at a clearing-house]

clear-cut adj *rouwan; vidá; hoveidá, "In hadis bar má gowáde gawt..." (ZBP, L2483 AT). naqwehá ye/ piwnahádát [parvá konid* "-át" Pársi ast. Tázik nist. (EDPL)] e/ fádoyihá ye [*distinctions *rouwan/ vidá/ hoveydá]*

clear-headed adj *rouwandel; bidárdel; pákmaqz, "valikan yeki dástán ast naqz -- agar bewnavad mardom e pákmaqz." (ZBP, L3255 SF)*

clear-headedly adv *rouwandeláne; bidárdeláne; pákmaqzáne*

clear-headedness n *rouwandeli; bidárdeli; pákmaqzi*

clearing n *lilam* (váźenáme ye tabari, Sádeq e Kiyá); já ye bideraxt e jangal*

clearly adv *rouwan; be rouwani; áwkárá. rouwan soxan goftan/ vájidan. //Xeili tárik ast, xub nemitaván did.//.* **2** *Áwkár ast ke in nemitavánad rást báwad.*

clearness n *rouwani; hoveidáyi; áwkári; vidáy. //rouwani ye havá* [atmosphere]. *bidárdeli; rouwanbini* [vision]//

clear-sighted adj *rouwanbin; rouwandel*

clearway n *(dar Engelestán) bozorgráh; wáhráh*

cleat n **1** *pesmári* [<Kordi ye Hourámi]; mile ye cubi yá áhani ke be cizi casbánde wode va tanábhá rá ru ye án mipicand.* **2** *dawkan* [<dawkanend (Gilaki)] lástik yá cub ke be kaf e kafw/ muze yá cakme bandand tá liz naxorand.* **3** *gove*

cleavage n **1** (**a**) *wekáf; káf; káfew. wekáfi źarf dar kumal* e wahriyár/ farmáravá* [ruling party]. (**b**) *wekáf; tarak; ráx.* **2** *ráh e behewt; wekáf e miyán e do pestán e zanán. //Bá án pirhan e nou xub ráh e behewt rá be namáyew gozáwte!//*

cleave v (pt **cleaved, clove** or **cleft**, pp **cleaved, cloven** or **cleft**) **1** *kawoftan, [gowoftan], kafidan, káftan, "Kafidaw del az qam co án kafte nár -- Kafide wavad sang e timár xár." (Rudaki); tarekidan; wekáftan. //In cub ásán mikáfad/ mitarekad/ mikafad.//.* **2** *wekáftan; káftan, "Agar dar soxan muy káfad hami -- be táriki andar bebáfad hami." (ZBP, L5905 SF); "Bar án lawgar az kin bebárid marg -- Hamikuft gorz o hami káft targ." (ZBP, C3134 FM, Asadi); wekávidan. taxte cubi rá káftan va do páre kardan. //bá wamwir kalle ye kasi rá káftan/ wekáftan//.* **3** **cleave through sth/ cleave sth (through sth)** *wekáftan; az miyán e cizi ráh báz kardan; táwidan; táwtan. //Tamázi*/ sine ye kawti kuhehá ye/ moujhá ye áb rá wekáft./ Az miyán e jangal ráhi wekáftan/ báz kardan/ boridan. (pendárin) az miyán e anbuh e mardom ráh e xod rá báz kardan/ wekáftan//.* **4** **be (caught) in a cleft** *dar tangná gir kardan.*

cleave[2] v (pt cleaved **or clave**, pp **cleaved**) *(kohne wode)* **cleave to sb/ sth** *be kasi, be dom e kasi casbidan; bi cun o cerá peiro ye kasi budan*

cleaver n *sátur*

clef n *(dar musiqi) kelid. //*treble/ bass/ alto clef: *kelid e jiru*./* treble*; kelid e bam./* bass; *kelid e bamest*/* alto//

cleft[1] n *wekáf; káf; tarak*

cleft[2] pt, pp of "cleave"

cleft lip *lab-wekari*

cleft palate *wekáf e kám*

clematis n *kolak [?] pic yá buteyi az gune ye* Clematis, Artagene *yá* viona *az xáneváde ye* *Áláleyiyán,dárá ye se bargce ru ye har barg va golhá ye sepid, qermez yá zerewki*

clemency n (fml) **1** *hamiwe bahár; na sard o na garm.* **2** *narmi; delsuzi; ásángiri*

clement adj **1** *(beviże baráye havá) delpazir, na sard o na garm; hamiwe bahár. "Na sard o na garm o hamiwe bahár" (SF).* **2** *mehrabán; ásángir; delsuz*

clementine n *guneyi portoqál e kucak*

clench v **1** *fewordan; gereftan, harjá juri tarjome miwavad.: mowt e xod rá gereh kardan* [fist]. *dandán qoruce kardan; dandánhá ye xod rá kelid kardan/ beham fewordan* [jaws/ teeth]. *dorud goftan o mowt (e gereh karde) afwándan* [clenched fist salute]. **2** **clench sb/ sth (in/ with sth)** *seft/ saxt casbidan/ gereftan. bá do dast/ dodasti poluk rá/ sar e nardehá rá casbidan. //pul rá seft dar mowt e xod negah dáwtan.//*

clergy n *dinávarán, "Setárewenásán o dinávarán -- savárán e jangi yo kinávarán." (ZBP, L6520 SF); áturiyán, "Goruhi ke áturiyán xániyaw -- be rasm e parastandegán dániyaw." (ZBP, C3163 SF); áxundhá. //Hame ye dinávarán e kuy/ visik* [local] *be án áyin e parastew ámadand. Piwnahádát [*parvá konid "-át" Pársi ast. Tázik nist. (EDPL)] e novin ham ruy e dinávarán/ áturiyán* [the clergy] *va ham ru ye mardom e kuce o bázár/ rame kári miyoftad* [affect]//

clergyman n (pl **-men**) *pristár; dinvar, "Yeki dinvari bud yazdánparast -- ke hargez nabordi be bad kár dast." (ZBP, L4907 SF); áturi; áxund*

cleric n *(kohan) pristár; dinvar; áturi; áxund. bázgardid be* "clergy"

clerical adj **1** *(vábaste be, baráye yá sáxte va pardáxte ye yek) hamárgar*; nusá*. [<nusiye (Hourámi)]; daftari; nusáyi*; hamárgari. kár e hamárgari/ nusáyi*; kár e daftari; daftardári. //yek laqzew e hamárgari/ nusáyi*/ dar runevisi/ daftari/ daftardári//.* **2** *(vábaste be yá baráye) dinávarán/ dinvarán/ áxund; áxundi. //Yaqe ye/ yaxe ye áxundi//*

clerihew n *cáme ye kutáh va xandenák; láże [<láża (Kordi ye abáxtar* = north*]*

clerk n **1** *nusá* [<nusiye (Hourámi)]; hamárgar; dabir; kármand e daftari; daftardár. //nusá* ye/ kármand e daftari ye bánk/ ganj. báygán; kármand e báygáni; nusá* ye báygáni//.* **2** *dabir; kárpardáz. //Dabir e anjoman (e wahr)* [the Town Clerk]*; Dabir e dádgáh* [the Clerk of the Court]*//. kárpardáz.* **3** (**a**) clerk; desk clerk: *(dar Ámriká) dastyár; vardast (dar mehmánsará).* (**b**) *dastyár/ vardast/ komak (dar maqáze).* **4** *(bástáni) (bázgardid be* "clergy"*) dinvar; áxund; áturi*

clerk v *Kár e daftari/ káre hamárgari/ nusáyi* kardan dar maqáze; vardast (dar maqázeyi) kár kardan*

clever adj (**-er**, **-est**) **1** (**a**) *zirak;huwmand; tizvir; zerang. tizvir dar (dánew) e womár* [arithmetic]. *//yek dánewámuz e zerang/ huwmand/ tizvir./ Áfarin doxtar e zerang/ zirak!//.* (**b**) *tardast; cábok; ferz; honarmand; zerang. harjá juri tarjome miwavad.: Kadxodámanewi; ostádi dar bázi bá pul* [be clever with money]. *Honarmand dar golduzi/ duzandegi* [be clever with a needle]. *Tardast/ zebardast/ ciredast* [be clever with one's hands]. Be clever at making excuses: *xub baháne ávardan; dar baháne ávardan ostád budan; Alibunegir (bahánegir) budan. Ce zerangi kardi há!.* **2** *zirakáne; huwmandáne; tizviráne. //Yek barnáme ye zirakáne* [scheme]. *Yek dastgáh e kucak e kársáz* [clever gadget]//. **3** *(anáyin, xárdári) náqolá; rend; qáltáq. //Mixáhi rendi koni?/ qáltáqbázi darávari?* [to be clever]. *Be má kalak zad.; Az u rudest xordim.* [He was too clever for us].*//*

clever-clever adj *(anáyin; xárdári) rendi kardan; qáltáqbázi darávardan; mard e rendi kardan*

clever Dick *naxunde mollá; Omaráqá; Omarbánu [kasi ke gomán mikonad hame ciz rá midánad va hargez laqzew nemikonad.]. //Ce Omarbánuyi-st ke un sarew nápeidá!; Ce naxunde molláyi ast ke bávaret nemiwe!//*

cleverly adv *zirakáne; huwmandáne; tizviráne; bá zerangi*

cleverness n *ziraki; huwmandi; tizviri; bá zerangi*

clew n **1** *(daryánavardi) canbar, halqeyi ke be guwe ye bádbán casbide.* **2** *canbar e na-nu halqeyi ke naxhá ye na-nu rá negahmidárad.*

clew v, **clew sth (up/ down)** *(daryánavardi) bádbán rá barkewidan/ afráxtan/ forukewidan*

cliché n **1** *soxan e bimaini/ bi arzew/ bimaze/ kohne/ lus/ xonak. //yek sabk e kohne va xonak/ kohne va bimaze.//.* **2** *soxanán e bimaini/ bi arzew/ kohne/ lus va xonak bekár bordan. //Dar ruznámenegári* [journalism] *kárbord e soxanán e kohne va lus/ xonak kár e badi-st/ náwáyest ast.//*

click[1] n *talak-talak; taq-taq; teleq-teleq; tlik. (ává ye) tele [telek/ tlik e kelid. //Páwneháyaw rá teleqi beham kubide dorud dád* [saluted]*//*

click[2] v **1** *telek (telek) kardan; tlik(tlik) kardan; teleq(teleq) kardan; taq(taq) kardan. (ává ya/ sedá ye) telek(telek)/ tlik(tlik)/ teleq(teleq) taq(taq) dádan; //Dar taqqi/ telekki baste wod. Án páre ye/ baxw e nou telekki/ taqqi já oftád./* [clicked into place]. *sedá ye tlik/ taq/ talq/ telek* [a clicking noise]. *bá zabán e xod/ páwne ye xod taq-taq kardan* [click one's heels]*; bá angowtán e xod taq-taq kardan/ bewkan zadan* [click one's fingers]//. **2** **click (with sb)** (**a**) *zud bá kasi dust wodan; zud xodemáni wodan. //Dar estár** [holiday] *hamdigar rá didim va zud dust e xodemáni wodim/ gawtim./ pasand e... oftádan* [become popular with]./ *Filme/ án film berásti (ke) pasand e javánán oftáde.//.* **3** *douzári ye kasi oftádan; wast e kasi xabardár wodan. //Tasuhá* [for hours] *pák gij budam ammá nágahán douzárim oftád* [it finally clicked].*//*

client n **1** *gomáwtár; gomárdár* (kasi ke digari rá con dávar, mohandes be kári gomárad).* **2** *xaridár*

clientele n **1** *xaridárán. //xaridárán az sarásar e jahán/ jaháni//.* **2** *gomáwtárán; gomárdárán; xaridárán*

cliff n *tonde [saráwibi ye tiz e sangi beviże kenár e daryá]; partgáh*

cliff-hanger n *dástán yá hamávardi* [contest] *delhore-angiz/ wurangiz*

cliff-hanging adj *delhoreangiz; wurangiz*

climacteric n *dawtán-gosastegi*; piri; sálxordegi*

climactic adj *ouj; oug*

climate n **1** (**a**) *áb-o-havá. //Áb-o-havá ye Engelestán delpazir/ na sard-o-na garm* [temperate] *ast.//.* (**b**) *jáyi bá áb-o-haváyi...; -sir (dar vážehá ye serewte) garmsir; sardsir. //Be jáyi garmsirtar raft/ kucid.//.* **2** *áb-o-havá; hál-o-havá; hál harjá juri tarjome miwavad.: nahewi/ hál-o-haváyi ágande az badgománi* [a climate of suspicion]. *bardáwt e hamegáni in ruzhá* [current climate of opinion]

climatic adj *vábaste be áb-o-havá*

climatically adv *az didgáh e áb-o-havá*

climatology n *áb-o-haváwenási; bumwenási**

climax n **1** (**a**) *ouj; oug; tárek, harjá juri tarjome miwavad.: Ouj e/ oug e zendegi ye xawáyáyiyaw* [political career]. *Porwurtarin zamán e jawn, átawbázi* [firework display] *bud.* (**b**) *ouj; oug. //Musiqi be oujaw/ ougaw resid. Bá pádarmiyáni ye* [intervention] *setize ye ánán be oujaw resid.//.* **2** orgasm: *xanj; xanje*

climax v **1** **climax (sth) (in/ with sth)** *be ouj/ oug residan/ resándan. //Bá gereftan e baram** [award] *e Oskár be ouj/ oug e/ tárek e zendegáni ye piwegániyaw/ káriyaw* [career] *resid.//.* **2** *xanjidan** [reach orgasm]

climb v **1** (**a**) *(cár dast o pá) bálá raftan. bar raftan, "va piyádegán bed-án qovvat be borj bar raftan gereftand be kamánhá" (ZBP, L1276 TBH), "Conán ke az nazar e darviwán qáyeb wod va be borji barraft." (ZBP, L3703 GS); barwodan "Qobád rá del besuxt va bar sar e kuh wod tá sepáh farázámadand. (ZBP, L184 TB); "va xod bá farzandán va xáste be kuh e Hará barwodand." (ZBP, L202 TB); farázwodan, "U faráz wod va dar xáne cubi naháde bud..." (ZBP, L2461 AT); "Con be miyán e daryá resid yeki az iwán be karáne ye kawti faráz wod..." (ZBP, L2890 AT). az divár, kuh, deraxt, tanáb, pellehá (cár dast-o-pá) bálá raftan./ barwodan/ barraftan/ faráz wodan. //Ráde*/ máwin áheste áheste az tappe bálá raft/ barwod.//.* (**b**) *(be saxti) (bálá/ páyin) raftan/ ámadan/ wodan. //az nardebán be saxti bálá/ páyin raftan; ruy e setiqi* [along a ridge] *be saxti raftan; be dowvári savár e ráde*/ máwin wodan* [into a car]*; be saxti az bastar páyin ámadan/ barxástan/ foruwan* [out of a bed]*; besaxti az darvázeyi/ az ru ye darvázeyi gozawtan/ bálá raftan/ páyin ámadan* [over a gate]*; besaxti az capari gozawtan* [through a hedge]. *jáme puwidan/ az tan darávardan/ bedar kardan/ kandan* [climb into/ out of one's clothes]./ *Injá jáyi-st ke sarbáláyi (raftan)* [climbing] *ye má áqáz miwavad. Az injá bálá miravim. Meimun xub bálá miravad.//.* **2** (**a**) *kuh navardidan; kuhnavardi kardan. //Páyán e hafte(há) dust dárad (be) kuhnavardi beravad.*[go climbing]//. (**b**) *(baráye havápeimá, xorwid va mánand e án) //havápeimá bisthezár pá bálá raft/ be bist hezár páyi resid/ barwod.//.* (**c**) *farwip*; sarbáláyi (raftan); wib (dáwtan). //Án ráh/ jádde cand mil farwib* e/ wib e/ sarbáláyi ye tondi dárad.//.* (**d**) *(baráye giyáhán) bálá raftan; casbidan va báláraftan; picidan va báláraftan; naxcizidan, "Dári ma-rá bedán ke farázáyam -- zir e do zolfánakat benaxcizam." (ZBP.C6872 FM). //yek gol e sorx e pic/ báláravande/ naxcizande.//.* **3** *baráye xod... dast o pá kardan!! bejá ye bálá/ bálá-bálá residan; sari tu ye sarhá ávardan.* **4** *(baráye pul, garmá va mánand e án) bálá raftan; afzáyew yáftan; ru be afzáyew budan. //Sarásar e hafte (nerx e) arzew e (barábari ye) dolár peivaste bálá raft/ ru be afzáyew bude.//.* **5** **climb down (over sth)** *az asb piyáde wodan; be laqzew e xod xastu gawtan; soxan e xod rá pas gereftan; kutáh ámadan; az... dast bardáwtan. //Haminjur ke/ kamkam*

ke xamocamhá/ bonesthá [facts] *dáneste wod Warvin** [government] *nágozir gawt be laqzew e xod dar barxord bá rosváyi ye jásusi xastu wavad/ gardad.//*

climb n **1** *bálá raftan; bar-raftan; faráz wodan; barwodan. báláraftani sotuhande* [exhausting]. *tond bálá raftan (e setáre ye baxt e kasi) va setáre wodan.* **2** *sarbáláyi (raftan). //Tá qolle ye/ tárek e kuh yek tasu* [hour] *sarbáláyi (ráh) ast.//*

climber n *kuhnavard.* **2** *(anáyin) noukise; táze be dourán-reside* [a social climber]. **3** *picak; veyre; har giyáh e bálá ravande (ZBP, C2463 FM)*

climb-down n *xastuyi; soxan e xod rá pas gereftan; az asb piyáde wodan; kutáh ámadan*

climbing-frame n *barwi* [<bar + wi (Gonuyi; Náyini)] (dárbasti baráye bázi ye baccehá ke az án bálá ravand]*

clime n (usu pl) *(kohan yá be wuxi) sarzamin; bum; ...-ábád; ...-sir (garmsir; sardsir); ...-están*

clinch v **1** *paec kardan (mix, mix e parc* [rivet] *va mánand e án rá).* **2** *(anáyin) bastan; boridan; ostovár dáwtan; be páyán resándan. //Peimán e dád-o-setadi* [deal] *rá bastan.; goftáreyi/ gováźeyi* [argument] *rá be páyán resándan; peimáni bastan/ peimán e xaridi* [bargain] *rá bastan//.* **3** *(beviźe baráye mowtzanán) ágiwidan, áquwidan, dar áquw gereftan/ kewidan. //Mowtzanán ágiwidand va dávar nágozir gawt ánán rá az ham jodá sázad. Namáyew bá daráquw kewidan e deldádegán hamdigar rá páyán gereft.//*

clinch n **1** *(dar mowtzani) ágiw; ágiwidan. ágiw gawtan; ágiwidan* [get into a clinch]. *vágiw*; vágiwidan* [break a clinch]. **2** (infml) embrace: *baqal kardan; dar áquw gereftan*

clincher n *(anáyin) gir (dar goftáre, peiqáre, gováźe* [argument] *va mánand e án ke bá az miyán bardáwtan e án dástán gowude wavad.)*

cline n *(zistwenási) kiyá* [<jiyá, Kordi ye Sanandaj]; degarguni ye áheste-áheste ye rixt yá kár e andámhá dar jánevarán yá giyáhán peiro ye degarguni ye áb o havá va zistbum*

cling v (pt, pp **clung**) **1** **cling (on)to sb/ sth; cling together** *be cizi yá kasi seft casbidan; cizi yá kasi rá seft dáwtan/ nagahdáwtan; be... darávixtan; hamdigar rá áquwidan/ baqal kardan, dar áquw gereftan/ casbidan. //bázmándegán e (kawti ye wekaste) be balam* [raft] *darávixte budand. Hengám e pedrud hamdigar rá saxt dar áquw gereftang. Seft becasb/ negahdár!* [cling on tight!]//. **2** **cling (on) to sth** *rahá nakardan; dast barnadáwtan; casbidan; az ru naraftan. az bávari, manewteyi* [opinion] *engáreyi* [theory] *dast barnadáwtan. be dárák e xod casbidan.; //Az omid e in ke u hanuz zende ast dast barnemidáwt* [cling to a hope]//. **3** **cling to sth** *casbidan; rahá nakardan; mándan. //Bu ye dud baráye zamáni deráz be raxt e/ jáme ye (ádam) mimánad. yek pirhan e (zanáne ye) casbán//.* **4** **cling to sb/ sth** *be... casbidan; dom e... rá rahá nakardan. //Án kawti nazdik e kenáre ye/ karáne ye daryá casbide miraft.* [clung to the coastline]. *Hengám e ránandegi be ... nacasb.//.* **5** **cling (to sb)** *be... casbidan; vábaste budan; band e náf e kasi boride nabudan; az dom e kasi vánawodan. //Baccehá ye kuculu be mádarewán micasband. Baccenanehá az dom e mádarewán vánemiwavand.//*

clinging adj **1** *(baráye jáme) casbán; tang.* **2** *(raváni) vábaste; darávixte. //Yek dust e pesar e kane/ yek dust e pesari ke dom e doxtare rá rahá nemikonad.//*

cling film *caspuw* [pelástik e casbande, con baráye xorákihá]*

clingy adj *(raváni) vábaste; darávixte. //(anáyin) yek bacce nane ye kamru* [shy]//

clinic n **1** *bimárestán (viźe/ puli). //Dar yek bimárestán e viźe zir e darmán ast.//.* **2** *darmángáh; darmánkade. //yek darmánkade ye/ darmángáh e dandánpezewki/ bimári ye qand/ wekastebandi./ Be darmánkade ye/ darmángáh e zanán e bárdár* [antenatal] *miravad.//.* **3** *(ámuzew e pezewki ye) bálini/ dar bálin e bimár*

clinical adj **1** *bálini; pezewki ye bálini* [clinical medicine]. //*ámuzew e/ kárvarzi ye bálini* [training]//. **2** *sard; xunsard; nacasb; kayk kasi rá nagazidan. //Xunsard ranj o badbaxti ye u rá negarist.; Ranj o badbaxti ye u rá negarist va kaykaw nagazid.* [with clinical detachment]//. **3** *(baráye otáq, xáne, sáxtemán va mánand e án) sáde, con mazget/ masjed. //barxi az váládgari* [architecture]*/ mohandesi (ye sáxtemán) e novin xeili sáde/ bi áráye ast.//*

clinically adv *az didgáh e bálini. //az didgáh e bálini morde.//*

clinical thermometer *damásanj e pezewki; tabsanj*

clink[1] n *jring; jiring(-jiring); jereng(-jereng). jiring-jiring e sekkehá, kelidhá, livánhá*

clink v *jiring-jiring/ jereng-jereng kardan; máye ye jiring-jiring/ jereng-jereng kardan wodan. //Sekkehá tu jibew jiring-jiring mikard. Jámháyewán rá jerengi beham zade be tandorosti ye yekdigar nuwidand.//*

clink[2] n *(zabán e kuce) holofduni; holoftuni; zendán. //dar holofduni budan/ oftádan//*
clinker n *tofále/ puste/ dude (ye zoqál sang)*
clinker-built adj *(baráye karji) (dárá ye taxtehá ye áhanin ke con) sofálpuw* (yeki ru ye digari oftad)*
clip[1] n **1** *(beviźe dar váźehá ye serewte) gire; sanjáq; paw, harjá juri tarjome miwavad.: gire ye káqaz; sanjáq e mu; gire ye (páce ye walvár baráye) docarxe(-savári).* **2** **clip, cartridge clip** *wáne (ye fewang).* **3** *gol e sine; sanjáq e sine. //yek gol e sine/ sanjáq e sine ye almás//*
clip v (**-pp-**) **clip (sth) (on) to sth; clip (sth) on; clip (A and B) together** *cizi rá be ciz e digar yá do ciz rá beham bá gire casbándan; gire zadan/ xordan. //(Án) guwvárháyat sanjáqi ast/ gire mixorad/ bá gire micasbad/ pawxor* ast?* [clip-on]. *Yek barg cek powt e náme bá gire casbánde wode bud./ nebewtehá/ diván/ cakhá* [documents] *rá beham gire kardan/ rá bá gire beham casbándan.//*
clip[2] v **1** *cidan; pirástan; taráwidan; zadan; farxidan [= farxv́idan] (riwe ye zamán e aknun, farxv́-). capari rá farxv́idan/ pirástan/ zadan* [clip a hedge]. *náxonhá ye xod rá cidan/ gereftan/ pirástan. pawm e gusfandi rá cidan/ taráwidan/ zadan. //Mu ye/ pawm e sage rá baráye namáyew zade kutáh kardand.* [clipped short]//. **2** *pate* [ticket] *ye masráde** [bus] *yá kárván dudi/ barqi va mánand e án rá soften/ suráx kardan.* **3** *hengám e soxan goftan/ vájidan barxi párehá ye váźe rá xordan/ afkandan. Guwáy** [accent] *-i ke dar án páreháyi az váźe rá biyafkanand yá bexorand; xordeguwáy** [clipped accent]. *//Hengám e soxan goftan/ vájidan párehá ye váźehá rá mixord.; javide-javide soxan goft.//.* **4** *(anáyin) saxt zadan. //Kasi rá saxt sili zadan; saxt tu ye guw e kasi xábándan/ zadan.//.* **5** **clip sb's wings** *par o bál e kasi rá cidan. //Aknun ke táze záyide/ baccedár gawte va báyad az bacce negahdári/ timár konad engár par o bálaw rá cideand.//.* **6** **clip sth out of sth** *cizi rá az… cidan/ qeici kardan (va darávardan)*
clip n **1** *cidan; pirástan; taráwidan; zadanfarxidan/ farxv́idan.* **2** *pawm (e cide wode az yek (galle ye) gusfand dar yek bár.* **3** *(anáyin) kus; kust* [blow]. *//Zad tu guwew; sili ye saxti xábánd bix e guwaw; siliyaw zad.//.* **4** *kutáhwode/ cekide (az yek celparde*/ film).* **5** **at a fair, good, etc clip** *(anáyin) tond, con bád. //Án ráde* ye/ máwin e kohne con bád miraft.//*
clipboard n *pawtaxte* [taxteyi ke ruyaw tekkehá ye káqaz bá gire/ paw becasbánand]*
clip-clop n *(ává ye) taqtaq e/ talaq-tuluq e (som e asb ru ye sangfarw)*
clip-joint n *(zabán e kuce) báwgáh e wabáne/ meixáneyi le mardom rá tiq mizanad.*
clip-on n, adj *(dar váźehá ye serewte) gireyi; sanjáqi; pawxor*. //yek ko-er* [cravat] *e sanjáqi/ gireyi/ pawxor*; yek ko-er e parváneyi/ pápiyon* [necktie] *e sanjáqi/ gireyi/ pawxor*//*
clipper n **1** **clippers** *náxongir; muzan/ mupirá; caparcin; harjá juri tarjome miwavad.: Yek náxongir* [a pair of clippers]. *náv e (bádbáni ye) tiztáz*
clipping n *harjá juri tarjome miwavad.: mu ye/ náxon e cide wode; capar* [hedge] *e cide wode.*
clique n *(gáh baráye xárdári) dár-o-daste; goruhak; yek mowt…; sardamdárán. //In báwgáh rá yek mowt rouwanfekr be dast gerefteand.; yek mowt rouwanfekr bar in báwgáh savár wodeand.//*
cliquy; **cliquey**; **cliquish** n, adj **1** *(xárdári) dár-o-dastebázi; sardamdári; goruhakbázi.* **2** *bá dár-o-dastebázi/ sardamdári/ goruhakbázi savár e kári wodan/ cizi rá zir e dast ávardan. //Dar baxw e má xeili dár-o-daste bázi miwavad.//*
clitoris n *cácul; cucul; cocul; cocule; xoruse; gandomak; boluc; joqd (ZBP L1610; C290; C1959; C3022; C4282 FM)*
cloaca n **1** *párgin* [sewer]. **2** *párgin* (páyán e rude ye bozorg dar parandegán, xazandegán, dozistán va besyári az máhihá ke sergin, piwáb va tarávow e dastgáh e zád-o-rud dar án tohi miwavad.)*
cloak n **1** *qabá; qavá; kabá; kapáh, kabáh; kaval; kabal; kevil; kavel; kavla; woulá; woule; pustin; gurdin; láyeni (qabá ye rangárang); bádáme.* **2** *(pendárin) puwew. //Zir e puwew e táriki raftand. //Kárhá ye áyawt* [spy] *zir e puwew e cárkerdári** [diplomacy] *anjám miwod.//*
cloak v, **cloak sth (in sth)** *(pendárin) puwándan; penhán kardan; nehoftan. //Goftoguhá* [negotiations] *sarbaste/ penháni bud/ xeili puwide* [cloaked in secrecy] *anjám gereft.//*
cloak-and-dagger adj *(baráye dástán, celparde** [film] *va mánand e án), powtehamandázi; (dástán e) dozd o pás.*
cloakroom n **1** *jámedári; raxtkan; raxtkani.* **2** *(dar Engelestán soxan e dar parde) ábriz; ábrizgáh. ábrizgáh e bánován.*
clobber[1]v **1** *kubidan; sarkub kardan; leh-o-lavarde kardan; az pá darávardan. //(pendárin) Wahrbáni bar sar e án ast ke ránandegán e mast rá sarkub konad. Bájdád** [tax law] *e novin/ dád e báj e novin*

*bázargánán e xordepá** [small business] *rá leh-o-lavarde mikonad/ az pá miandázad.//.* **2** *tár-o-már kardan; tál-o-mál kardan; az pá darávardan; wekast dádan; sarkub kardan;dar-o-dáqun kardan. //Goruh e varzewi ye/ tim e má wanbe darb-o-dáqun gawt.//.* **3** *saxt az cizi/ kasi xorde gereftan.*

clobber[2] n *(anáyin, dar Engelestán) xert-o-pert; henzerpenzer; joll-o-palás; ciz. //Báyad (biyáyi va) bebini hengámi ke (be) kuhnavardi miravad ce henzerpenzer/ ce cizháyi bár e xodaw mikonad!//*

cloche n **1** *kevil* [besanjid kevil, kaval (ZBP, C5082FM), puwew e wiweyi yá plástiki baráye gol o giyáh e birun e xáne].* **2** *koláh e (zanáne ye casbán e zangmánand)*

clock[1] n **1** *pangán*; gáhnamá; bangám; sarje (gáhnamá ye ábi).* **2** *...-sanj; ...-womár; ...-namá. //Yek ráde* ye/ máwin e dast e dovvom ke kilometr-womáraw se hezár kilometr dárad/ newán midahad.//.* **3** **around/ round the clock** *wabáruz; wab-o-ruz; wabáneruz(i). //Salyánhá*/ kárdpezewkán wabáneruz darkárand ke jánaw rá berahánand. Pezewkán báyad wabáruz/ wab-o-ruz ámáde ye kár báwand.//.* **put the clock back** *vápasgaráyidan; vápas bordan. //In irangdád** [censorship law] *e novin panjáh sál má rá/ cizhá rá vápasmibarad.//.* **put the clock/ clocks forward/ backward** *pangán*/ gáhnamá* rá piw/ jelo/ pas kewidan. //Yádat naravad/ báwad emwab pangánat* rá yek tasu* [hour] *pas bekewi.//.* **work against the clock** *tond-tond kár kardan tá behengám kár be páyán resad.*

clock[2] v **1** *zamán gereftan; zaman sanjidan/ saxtan.* **2** **clock sth (up)** *(kári rá) dar… be páyán resándan; kár kardan; harjá juri tarjome miwavad.*: *Sad metr rá dar yázdah vipál** [seconds] *david.; Dar dou ye sad metr yázdah vipál* ávard. Ráde* ye/ máwin e man cehel hezár kilometr dárad/ kár karde.* **3** **clock sb one** *(dar Engelestán) kotak zadan; sili zadan. //Agar yek bár e digar in kár rá bekoni sili mixori/ mizanam tu guwat.//.* **4** **clock (sb) in/ on; clock (sb) out/ off; punch in/ out** *sarje zadan*; sarjidan* [riwe ye zaman e aknun: sarj-]; nesarjidan* (zamán zadan va sar e kár ámadan.); vásarjidan* (zamán zadan va az kár raftan/ birun raftan). //Kárgarán biwtar e ruzhá tasu* [o’clock] *ye panj o nim sarjide* va miravan/ vámisarjand*. Dar daftar e womá kármandán kei báyad sar e kár biyáyand/ ce tasuyi nesarjand*, va ce tasuyi vásarjand*?//*

clock-face n *páreyi az pangán ke womárehá ru ye án ast; lápare* [<lápara Hourámi]*

clock golf *cougán (bázi) ye pargári**

clock tower *borj e pangán**

clock-watcher n *xar e vámánde; cewm be ráh e cow*

clock-watching adj *con xar e vámánde cewm be ráh e cow budan*

clockwise adv, adj *be rást; hamsu ye náre ye pangán** [clock hand]. *//Kelid rá be rást carxándan/ hamsu ye náre ye pangán* carxándan.//*

clockwork n **1** *kuki, con pangán*, ási*. //yek bázice ye kuki/ ási. be názoki ye/ be báriki ye* [absolute precision] *pangán e kuki. con pangán*//; begáh; sar e gáh; behengám* [punctual]. **2** **like clockwork** *raván; gám be gám áheste va raván. //Án kár/ ápang** [operation] *gám be gám áheste va raván piwraft/ anjám wod.//*

clod n *kolux; piyu*

clodhopper n **1** *(xárdári) dast-o-pá colofti.* **2** *(bewuxi) (biwtar be rixt e candgáni:* “clodhoppers”*) cároq; laxá*

clog[1] *katale [<(Gilaki), kafw e xubi]; gilár[<Gilaki]*

clog[2] v **(-gg-) clog (sth) (up) (with sth)** *band ámadan/ ávardan; gir kardan; por wodan/ kardan. //Lulehá dárand por wode va band miáyand* [clogging up]./ *ápaxw*/ welkak*/ lule ye zehkewi* [drain] *ke bá barg e xowk* [dead leaves] *por wode va band ámade. Rouzaneháyi ke* [pores] *bá áwqál/ gel* [dirt] *por wode band ámade./ Án rouqan e sangin carxowtgán** [machinery] *rá band miávarad/ az kár bázmiyistánad* [clog up]. *Kalleat/ virat* [memory] *rá bá áwqál/ cizhá ye bihude por nakon* [clog up]//

clog-dance n *katakevawt*; gilárvawt*; raqs/ páykubi va dastafwáni bá katale/ gilár / kafw e cubi*

cloister n **1** *sabát* [guyew e Abyánaki, kuce/ ráh e sarpuwide].* **2** (**a**) *káźe; káze* [monaster; convent]. (**b**) *guwenewini; guwegiri; káźenewini. //Árámew e guwenewini/ káźenewini.//*

cloister v, **cloister oneself/ sb (away)** *kasi rá/ xod rá káźenewin kardan; guwenewin/ káźenewin wodan; darhá rá be ru ye xod/ kasi bastan. //Ketábháyaw rá bardáwte va darhá rá be ru ye xod baste. Bá ketábháyaw guwenewin gawte.//*

cloistered adj *dar panáh; denj. guwegiri; guwenewini; káźenewini* [cloistered life]

clone n **1** *(dar zistwenási) pik* [<guyew e Baluci ye Xáw], jánevar, giyáh, yá har jándár ke az yek jándár yá yáxte bedun e joftgiri padid ámade, va runevewte án jándár báwad.* **2** *márád*/ kámpiyuteri ke mánand e kámpiyuteri geránbahá sáxte báwand, con yek Kámpiyuter e márád* e* IBM-*namá; …-namá* [IBM-clone]

clone v *pikidan*; pik zadan*; máye ye pik zadan gawtan [<pik, Baluchi ye Xáw]*

cloning n *pikemán* [pik + -mán →* clone*]*

close[1] adj **(-r**, **-st) 1 close (to sb/ sth); close (together)** *dar; dam; nazdik; baqal. //In istgáh dam e/ baqal e sará ye má-st. In istgáh be sará ye má az hame nazdiktar ast. Kelisá nazdik e/ dam e dabestán ast. In/ án do sáxtemán baqal e ham-and/ nazdik e ham-and. In/ án baccehá az didgáh e sál/ senni xeili beham nazdik-and. In baccehá az did e senni cand e ham-and. Zádruzewán xeili beham nazdik ast.//.* **2** (**a**) *nazdik (az did e xiwávandi). //yek xiwávand e nazdik//.* (**b**) **close (to sb)** *nazdik; jánjáni/ junjuni; ostáx. //yek dust e nazdik/ jánjáni./ Xeili bá pedaraw nazdik ast.//.* **3** *xeili. xeili nazdik e ham; joft e ham; baqal e ham; tangátang* [in close proximity]. *//Xeili be ham mimán-and.//.* **4** *estabr; tang; tangátang* [dense, compact], *harjá juri tarjome miwavad.: párce ye rizbáft/ rizbáf/ estabrbáft; estabrak** [close texture]. *Sarbázán bá áráyewi tangátang piwraftand.* [advance in close formation]. **5** *(dar hamávard, bázihá va mánand e án) tangátang. //yek hamázmáyi* (contest)*, yek ávard* (match)*, yek gozinew* (election) *e tangátang. Xeili nazdik e ham be páyán residan; tangátang e ham be páyán residan. Xod e bázi/ án bázi xeili tangátangtar az ánce rá ke womárehá* [the scores] *newán midahad bud//.* **6** *źarf. //Bá/ dar ázmáyew e źarftar ostovár gawt ke án negár/ parde doruqin bud* [a fake]./ *dar/ be cizi źarf negaristan. cemguyi* [reasoning] *ye źarf/ gám-be-gám. tarjomeyi mubemu* [close/ exact]. **7** *saxt; seftosaxt. //dar zendán e seft o saxt* [confinement]. *dar bázdáwt e seftosaxt* [under close arrest]. *cizi rá saxt penhán/ nehofte/ sarbemohr negahdáwtan.* [a close secret]//. **8** (**a**) *(baráye ábohavá) damkarde; gerefte; sangin; warji. //Emruz havá xeili damkarde/ xafe va tufáni ast* [close and thundery].//. (**b**) *(bar) (bar e xáne/ otáq) xafe; damkarde. //Yek panjere rá báz kon, havá xeili injá xafe/ damkarde ast.//.* **9** *(dar áváwenási) (baráye vákihá/* vowels*) kámik* (ánce ke az kám áyad). // "u" va "i" dar zabán e Engelisi az vákihá ye kámik-and.//.* **10** *rázdár; tudár. //darbáre ye cizi xeili rázdár/ tudár budand.//.* **11** *zoft; kenes; náxon-xowk. //Xeili zoft/ náxon xowk ast,; Mánand e cub e azgil ast.//.* **12** *az tah; xeili kutáh. //Yek tiq e nou xub az tah mitaráwad.//.* **13 a close call** *(anáyin) zir e damáq; bix e guw. //Be án ráde/ máwin nazadim ammá az bix e guwemán gozawt.* [but it was a close call].//. **a close shave** *az bix e guw e kasi gozawtan.* **at close quarters** *xeili nazdik e ham. galáviz wodan; darávizew* [fighting at close quarters.]. **keep a close eye/ watch on sb/ sth** *xub páyidan.* **keep/ lie close** *xod rá newán nadádan; ru newán nadádan; penhán wodan; áftábi nawodan. //Bar án wod ke candgáhi áftábi nawavad.//*

close[2] adv **1** *tang e ham; baqal e ham; joft; nazdik; //xeili nazdik e ham zendegi mikonand./ kasi rá tang dar áquw gereftan.//; "Garce pir-am to wabi tang dar áquwam gir -- Tá sahargah ze kenár e to javán barxizam. [Háfez]. donbál e/ pey e kasi rá gereftan. //domádom e kasi raftan; sáye be sáye ye kasi raftan; záq-siyá ye kasi rá cub zadan. Tang/ baqal e divár istád. be divár casbid* [stand close (up) against the wall.]//. **2 close by (sb/ sth)** *nazdik e…; dam e…;* **close on** *nazdik e...; //Nazdik e wast sál dárad. Nazdik e nime wab ast. Nazdik e del e wab ast.//. "Duw dar halqe ye má qesse ye gisu ye to bud -- Tá del e wab soxan az selsele ye mu ye to bud." (Háfez).* **close up (to sb/ sth)** *nazdik e…; tang e…; //Tang e baqal e marde tapid/ xodaw rá be u casbánd.* [snuggle close up to sb]//. **run sb/ sth close** *dast e kami az… nadáwtan; //Az didgáh e bahá va cuni ye kálá az hamálán e/ hamávardán e* [competitors] *xod dast e kami nadárim.//*

close[3] n **1** *(beviźe dar nám e xiyábánhá) Bonbast. //Bonbast e Kermáni//.* **2** *zamin/ meidán/ hayát e kelisá, ábe* [abbey] *va mánand e án.*

close[4] v **1** *bastan; band kardan; //Dar áheste/ árám baste wod. Dar e in quti/ kive* xub baste nemiwavad/ kip nemiwavad. dari rá bastan; panjereyi rá bastan; pardehá rá kewidan. Agar cewmánat rá bebandi, nemitaváni (hic ciz)/ (cizi) bebini.//.* **2 close sth (to sb/ sth)** *bastan. //Maqázehá (tasu ye) wew mibandand. Cárwanbehá maqázehá zud mibandand. Namáyewxánehá tábestán basteand. Ganjine/ nehandar* [museum] *yekwanbehá (ru be mardom) baste ast. In ráh (ru be rádehá*/ máwinhá) baste ast.//.* **3** *be páyán residan/ resándan; anjámidan; be anjám resándan; farázidan. //Vápasin ruz e* [the closing day/ date] *pazirew e darxástnáme(há) dovvom e esfand ast. Soxanrán newest rá bá sepásgozári az farwin** [chairman] *be páyán resánd. Az did e man kár páyán yáfte ast. Tá ánjá ke man midánam án dástán rá digar be miyán nemikewand. Emruz bahá ye bahr e (kárxáneját e) fulád pánzdah dolár baste wod.//.* **4** *kucaktar/ tangtar wodan/ kardan. Harjá juri tarjome miwavad.: (Án) do davande dárand be ham nazdik miwavand/ beham miresand.* [the gap is closing]. **5 a closed book** *bilmaz budan dar cizi; az bix Arab budan; cizi az… nadánestan. //Biwtar e má dar fizik [cehrwenási] e hasteyi bilmaz-im/ az bix Arab-im/ az*

fizik e hasteyi cizi nemidánim.//. **behind closed doors** *penháni; powt e darhá ye baste. //Án newest powt e darhá ye baste anjám wod.//.* **close a deal (with sb)** *bá kasi peimáni baráye dád-o-setadi bastan.* **close one's eyes to sth** *ziresebili dar kardan; nádide gereftan. //Engár Warvin** [government] *badbaxti ye bikárán rá nádide gerefte.//.* **close one's mind to sth** *darbáre ye cizi nayandiwidan.* **close (the/ one's ranks)** (**a**) *(baráye sarbázán) nazdik e ham dar rade/ saf istádan.* (**b**)*(baráye hamvandán e yek goruh) dast az násázgári bardáwtan.; dast-be-dast e ham dádan. //Dar gir-o-dárhá* [crisis] *hamvandán e kumal** [party members] *báyad dast be dast e ham bedahand.//.* **6 close around/ round/ over sb/ sth** *forugereftan; casbidan; qápidan. //Bá dastaw pul rá casbid/ forugereft. Bázovánaw rá ke u rá tang forugerefte bud/ casbide bud gerd e xiw sahid** [she felt].//. **close down** (**a**) *(baráye istgáh e rádiyo yá jamjám*/* TV*) barnáme rá be páyán resándan. //Nim-wab/ nime wab ast va aknun barnáme rá be páyán miresánim.//.* (**b**) *bastan; baste wodan; az kár oftádan/ andáxtan. //Gubare** [recession] *máye ye baste wodan e besyári az kár-o-bárhá gawte ast.//.* **close in** *kutáhtar wodan. //Bá áqáz e páyiz ruzhá dárad kutáh(tar) migardad.//.* **close in (on sb/ sth)** (**a**) *(gerd e cizi rá) forugereftan. //Dowman dárad má rá forumigirad.//.* (**b**) *puwándan; dar xod forugereftan. Harjá juri tarjome miwavad.: Táriki dáwt kamkam hame já rá dar xod forumigereft.* **close up (of a wound)** *(baráye zaxm) juw xordan; guwt/ pust ávardan. //Án boridegi xeili bederázá kewid tá juw xord.//.* **close (sth) up** (**a**) *gerd e ham ámadan. //Goruhbán yekkom* [sergeant-major] *dastur dád sarbázán gerd e ham áyand.//.* (**b**) *baráye… bastan. //Bebaxwid bánu dárim baráye náhár mibandim. Maqáze rá panj o nim mibandad.//.* **close with sth** (**a**) *(piwnahádi rá) paziroftan.* (**b**) *(kohne wode) (baráye sarbázán) gerd e ham ámadan va beham darávixtan/ dargir gawtan. //Bá dowman darávixtan/ dargir gawtan.//.* **close with sth** *piwnahádi rá* [an offer] *paziroftan*

close[5] n **1** *páyán; farjám; farźám. dar páyán e ruz. //nazdik e páyán e sade ye hefdahom. dar páyán e bázi//.* **2 bring sth/ come/ draw to a close** *be páyán resándan/ residan; anjámidan. //Bá xádan e sorud e kewvari/ mihani áyin rá be páyán resándand.//*

close-cropped; close-cut adj *xeili kutáh (taráwide/ boride)*

closed adj **1** (**a**) *baste; sarbaste. //yek anjoman e/ hanvar* [committee] *e baste. yek hirbáni** [economy] *ye baste//.* (**b**) *viźe. //hamvandi* [membership] *ye viźe. yek komak-hazine ye ámuzewi ye* [scholarship] *viźe//.* **2** *baste; xowk. //xowkmaqz ast; Xowkandiw ast./ Jamjám** [TV] *e madár-baste* [closed-circuit]//. **closed shop** *viźe ye hamvandán* [members]*; baste beru ye náhamvandán*

close-down n *cizi rá bastan*

close-fitting adj *(baráye puwák) tang; casbán*

close-grained adj *(baráye cub) saxt/ saxtbáft*

close-hauled adj *(daryánavardi) (baráye kawti ye bádbni) tang-faráz* [xeili nazdik be suyi ke bád miáyad.]*

close-knit adj *(mardom e) yekdast; yekpárce; yekjur; behampeivaste; goft. //mardom e / arsan e yekpárce ye yek rustá//*

closely adv *xub; beźarfi. //Xub guw kardan, beźarfi guw dáwtan. Gováźeyi/ peiqáreyi* [argument] *rá beźarfi donbál kardan. Gozinew va hamázmáyiyi tangátang.* [closely contested election]./ *Xeili be mádaraw mimánad.; Bá mádaraw engár sibi ast ke do nim karde báwand. //In do ruydád/ roxdád tangátang beham vábasteand.//*

closeness n *nazdiki*

close-run adj *(baráye dou, hamávard va mánand e án) xeili nazdik; tangátang. //Án gozinew saxt nazdik va tangátang bud.//*

close season; closed season *qoroq; wekár nawáyad*

close-set adj *joft e ham; nazdik beham; kip. //cewmán e nazdik beham; dandánhá ye casbide-beham/ kip e ham//*

closet n **1** *[beviźe dar Ámriká] ganje; pastu.* **2** (*kohan) nepast** [<nepast, Pahlavi, ZBP, C7844 BF]. *//otáqi/ xáneyi kucak baráye didárhá ye viźe//*

closet (adj) *penháni; neháni; puwide; zirjoli. //Hargez nemidánestam ke kuni/ kunmarz/ hamjensbáz* [closet queen/ male homosexual] *ast. Gománam (ke) zirjoli fáwist/ haváxáh e xodkámegi va bartari ye neźádi* [closet fascist] *ast.//*

closet v, **closet A with B; closet A and B (together)** *kasi rá (dar jáyi) baráye didári tanháyi zendáni kardan/ powt e darhá ye baste negahdáwtan. //Se tasu* [hour] *tanháyi báham powt e darhá ye baste goftogu kardand/ didár dáwtand. Bá sálár/ rayis powt e darhá ye baste didár dáwt.//*

close-up n *peikare yá parde/ filmi ke az nazdik bardáwte wode báwad; niyár* [<niyár, Táti]. //Niyári* az cewmán e yek ádam. Cewmandázi dar jamjám** [TV] *ke niyár* filmbardári wode báwad.//*

closing price *(beviże candgáni) bahá ye bahrhá dar páyán e ruz*

closing-time n *zaman e bastan*

closure n **1** *bastan; baste wodan/ budan. Harjá juri tarjome miwavad.: bastan e/ puwándan e kánhá (ye zoqál-sang). Tars e bastan e/ baste wodan e* [the threat of] *kárxáne ruy e raván e kárgarán kári oftád.* **2** **cloture** (*dar Ámriká, dar segálestán/* parliament)*, kahestán yá har anjoman e dádárástári** [legislative body] *bá ráy gereftan be páyán resándan.* move the closure: *(piwnahád kardan tá) bá ráy gereftan be páyán resándan./ bá ráy gereftan be goftoguyi páyán dádan.*

clot n **1** *laxte; dalame; anbast; anbaste; xun e baste, "va hargáh dar boul e xodávand e seporz párehá ye xun e baste báwad… (ZBP, L5226 ZX). laxtehá ye xun.* **2** *(dar Engelestán, be wuxi) hálu; lak; lade. //Ey háku ye bikalle* [You silly clot]*!//*

clot vt (**-tt-**) *laxte wodan/ kardan; dusidan; dusándan; násidan; másándan; bastan; boridan [con wir]; fosordan, "va… bed-án padid áyad ki xun rá az rag birun konand befosorad/ befsorad." (ZBP, L5027 ZX). //Xun e (yek) bimár e hemofilik/ xungosár* xub nemibandad/ laxte nemiwavad/ nemifosorad.//*

clotted cream *sarwir; xáme*

cloth n (pl **s**) **1** *párce; qomáw; báft; ábáft; ábaft (párce ye setabr); goft (párce ye setabr e rizbáf); kolc (párce ye pawmi); kurdi/ kurdin (párce ye pawmi); bayram (párce ye panbeyi ye názok); bagras (párceyi ke áb az án natarávad). yek qaváre párce baráye yek dast raxt. párce ye pawmi ye xub; barak. wirázegiri bá párce* [cloth binding]. *(dar vážehá ye serewte) kohne; párce, dastmál, harjá juri tarjome miwavad.: qáb-dasmál/ dastmál* [a dishcloth]*; kohne ye zamin-pák-koni* [a floorcloth]*; sofre; sároq/ sáruq; sáraq* [table-cloth]. **3** the cloth: *abá; qabá. //be pás e qabáyaw/ abáyaw* [the respect due to his cloth].//. *dinávar; áturi* [a man of cloth]

clothe v **1** *jáme, raxt, puwák, nári, puwew, "Pedar bá pesar kin e sim ávarad -- xorew kawk o puwew gelim ávardad." (SF); "Mar u rá deram dád o dinár dád -- hamán puwew o xord e besyár dád." (ZBP, L4699 SF); puwidani, "Ze puwidani yo ze gostardani -- Ze afkandani yo ze parákandani." (ZBP, L5710 SF). //jáme/ raxt/ puwák/ puwidani ye garm/ beásá* [fashionable]*/ geránbahá. raxt puwidan/ kandan.//*

clothes basket *zanbil/ sabad e raxt/ jáme*

clothes-brush n *máhut pák-kon*

clothes-hanger; **hanger** n *cubraxti; raxtáviz*

clothes-horse n *cubraxti*

clothes-line n *raze; raje; band atar*[<guyew e Gilaki]*

clothes-moth n *bázgardid be* "moth"

clothes-peg; **clothes-pin** n *gire ye raxt*

clothing n **1** *raxt, jáme, puwák, puwew, puwidani. (jáme ye) báráni; jáme ye nátarává* [waterproof]

cloture *bázgardid be* "closure"

cloud[1] n **1** *abr; miq, "Hamáná ke bárán nabárad ze miq -- fozun zán ke bárid bar sarw tiq." (ZBP, C6505 SF); //Abrhá ye tire/ siyáh ke az xorvarán* [west] *padid miáyand. Yek tekke abr ham dar ásemán nabud. Sar e kuh rá abr puwánde bud.//.* **2** (**a**) *har ciz e abr-mánand (con gard-o-qobár).* (**b**) *anbuh (e xarfastarán/* insects) *dar parváz). //Abri az malax/ anbuh e makax//.* **3** *lak; lakke.* **4** *(pendárin) sáye. //Badgománi* [a cloud of suspicion] *bar u sáye afkande. Bá ámadan e u sáyeyi az qam* [a cloud of gloom] *bar mehmáni/ mihmánán gostarde wod.//.* **5** **Every cloud has a silver lining**. Saying *[dastán] "Páyán e wab e siyah sefid ast."; "Dar noumidi basi omid ast."*

cloud nine *(anáyin) wangul; sarwád, "bá dom e xod peste wekastan.; qand tu ye del e kasi áb wodan; az wádi dar pust e xod nagondidan. //Pas az piruzi dar hamávard, bá domaw peste miwekast.//*

under a cloud *bá badnámi; bá nang; bá bi áberuyi*

cloud[2] v **1** *abri/ tire/ tár wodan/ kardan. //Cewmánaw az awk tire gawt. Awk jelo ye cewmánaw rá gereft. Áyne meh gereft. (pendárin) Piri/ sálxordegi xeradaw rá tire o tár sáxt./ Pir wode xereft wode. Áb rá gelálu/ gelálud nakon/ Kár rá bixodi saxt nagardán.//.* **2** **cloud (over) (of sb's face)** *(baráye roxsár) qam gereftan; qamin gawtan. //Bá wanidan e án ágáhi roxsáraw qam gereft.//.* **3** *tabáh kardan; tarsándan. Harjá juri tarjome miwavad.: //Xowi/ wádmáni ye kasi rá tabáh kardan. Omidváram in násázvári*

[disagreement] *máye ye tabáhi ye dusti ye má nagardad/ nawavad.//.* **4** **cloud over** *abri wodan/ gereftan (e ásemán)*

cloud-bank (n) *yek powte abr*

cloud chamber (physics) *(cehrwenási*) nazmkive* [<nazm Gonuyi + kive* <kivut (Pahlavi)]*

cloud-cuckoo-land n *(jahán e) haparut*

cloudiness n, adj *abri; tiregi*

cloudless adj *bi abr; rouwan*

cloudy adj **(-ier, -iest)** **1** *abri; tire; tár; tirgun; gerefte. ásmán e abri.* **2** *(baráye ábgunehá) tár*

clout n **1** *kust* [blow] *e gerán bá dast yá cizi saxt. pas e gardani xordan; pas e kalleyi xordan.* **2** *koláh e kasi pawm dáwtan; xar e kasi raftan; soxan e kasi darrou dáwtan. //Koláh e in raste ye kárgari* [workers' union] *nazd e Warvin** [government] *pawm nadárad./ Warvin* arji be in raste ye kárgari neminahad.//*

clout v *bá dast yá ciz e sangini zadan*

clove[1] pt of "cleave"

clove[2] n *(gard e) mixak; javáne ye báznawode ye xowk e deraxti az xáneváde ye murd, be name dánewik e* Eugenia aromatic *ke baráye buafzár bekár miravad.*

clove[3] n *(yek) par. yek par e sir* [a clove of garlic]

clove hitch *gere ye cap o rást**

cloven pp of "cleave[1]"

clover n **1** *wabdar, giyáháni az gune ye* Trifolium *dárá ye barg e se par va golhá ye tupor ke baráye xorák e dám be kár miravad. Niz gunehá ye* Melilotus*,* Lespedeza*, va* Medicago. four-leaved/ four-leaf clover: *wabdar e cahárpar (ke guyand xowbaxti miávarad.).* **2** **in clover** *(anáyin) dar náz (zistan); láy e par e qu (budan); dar náz zistan*

clover-leaf n (pl– **leafs** or **leaves**) *(dar wáhráh há) cárgol*; boridangáh e ráhhá berixt e cárgol/ wabdar e cár-barg.*

clown n **1** *dalqak (con dar sirkhá).* **2** *dalqak; loude*

clown v **clown (about; around)** *dalqakbázi darávardan; loudegari kardan; //Dalqakbázi bas ast!//*

clownish adj *dalqakmánand; con dalqakán*

cloy v **1** *(baráye wirini yá har ciz e xowáyand) del e kasi rá zadan; del e kasi zade wodan. //Xowi ye tanbali va bikári zud del e ádam rá mizanad.//.* **2** *(beviže be rixt e náwenáxte) del e kasi rá zadan. //delzade az xordan e xorák e carb o wirin/ carbocili* [rich food]//

cloying adj *(baráye xoráki va mánand e án) carbocili/ carb o wirin va zanande. (pendárin) labxandi, raftári ke máye ye delzadegi gardad.*

cloze test *Ázmun e porkardani; ázmuni ke dar án báyad jáhá ye tohi dar naski* [text] *rá por kard.*

club[1] n **1** (**a**) *anjoman; báwgáh. //báwgáh e tapkáye** [cricket]*/ pátapká** [football]*, qoltapká* yá xartapká* [rugby]. *báwgáh e javánán; báwgáh/ anjoman e kárgarán//.* (**b**) *báwgáh; anjoman. //Dar báwgáh e cougán camani* nuwábeyi nuwidan. ábdárxáne* [bar] *ye báwgá/ anjoman//.* **2** *báwgáh (e mardán); pátoq. //Báwgáh bar án ast ke nusiye** [subscription] *ye/ hazine ye hamvandi* [subscription] *rá biyafzáyad. Hamvand e candin báwgáh dar Páris ast.//.* **3** *anjoman e...; dustán e...; anjoman e dustárán e...; anjoman e dustárárn e ketáb.* **4** **in the club** *(dar Engelestán) ábestan; wekam e kasi bálá ámade budan*

club (v) **(-bb-)** **club together (to do sth)** *pul ru ye ham gozáwtan. //(Báham) pul ru ye ham gozáwtand ke baráye farwin** [chairman] *piwkewi/ cewmrouwani bexarand.//*

club[2] n **1** *gorz; gore; páde; pá ye pil; pulád; kupál.* **2** *(dar varzewhá) gat; gad; cougán*

club (v) **(-bb-)** *bá gorz/ kupál yá cizi gerán kuftan. //Sarbázán bá kune ye/ qondáq e tofangewán u rá candán kuftand tá mord/ ján dád.//*

club[3] n **1** **clubs** *dar bázi ye ganjafe/ varaq "xáj". //Xál e xáj bezur ast/ bezur-e/ barande ast.* [Clubs is/ are trumps]//. *takxál e xáj.* **2** *barg e/ varaq e xáj. //Xáj ru kardan/ andáxtan.//*

clubbable adj *darxor e hamvandi ye báwgáh/ (báwgáhi budan)*

club car *(dar Ámriká) (dar ráh-áhan) deliján e dareje ye yek*

clubfoot n *pácanbari*

clubfooted adj *pácanbari*

clubhouse n *báwgáh e varzewi (beviže cougán camani*)*

club-root n *gatriwe*, [bimári ye viże ye kalam va giyáhán e hamánand e án ke qárci be nám e* Diophora brassicae *máye ye án bude va riwehá ye kalam rá bád karde yá kaj mikonad.]*

club sandwich *(beviże dar Ámriká) bazmávard e do láye/ dotaxte**

cluck n *karác; qodqod (e morq)*

cluck v **1** *qodqod kardan; karácidan.* **2** *qorqor kardan; qor zadan*

clue n **1 cue (to sth)** *sar e nax, kelid, "Soxon con ze tangi be saxti resid -- Feráxiw rá zud bini kelid." (ZBP, L6530 SF); dar, "Bed-u goft Zál ey pesar guw dár -- Soxon con be yádávari huw dár. Hame kárhá ye jahán rá dar ast -- Magar marg kán rá dari digar ast." (ZBP, L7007 SF). //Tanhá kelid/ dar/ sar e nax baráye wenásáyi ye/ kiyi* [identity] *ye xuni* [murderer] *yek tah e sigár bud. Hic kelidi/ sar e naxi dar dast nadárim ke bedánim pas az in ke az saráy/ xáne birun raft kojá rafte.//.* **2** *kelid; sarenax; ráhnamá; dar, (baráye jadval e vážegán e hambor* [crossword puzzle]*)*

clue n (infml) **1 not have a clue** *hic ciz nadánestan. "Kárván dudi/ barqi kei miravad?", "Hic nemidánam.".* **2** *(baráye xárdári) herr rá az berr nadánestan; biq budan; az bix Arab budan; bilmaz budan. "Az u naxáh ke án kár rá baráyat anjám dahad., Herr rá az berr nemidánad/ biqebiq ast."*

clue v, **clue sb up (about/ on sth)** *(be rixt e náwenáxte) ágáh kardan; cewm o guw e kasi rá báz kardan; sar e nax be kasi dádan. //Az xawáyá*/ xawáyágari** [politics] *sar-rewte dárad/ xub ágáh ast; Xawáyá*/ xawáyágari* xub Saraw miwavad.//*

clueless adj *(anáyin; xárdári) biq; nádán; nátaván; gul. //pák biq/ gul ast.; Biq-e-biq-e.//*

clump[1] n *koppe; mowt; dast; xuwe harjá juri tarjome miwavad.: //Yek dast deraxt e balut/ pálut.//*

clump v, **clump sth (together)** *koppe/ kut kardan/ wodan. //Muze ye/ kafw e baccehá yek guwe koppe/ kut wode bud.//*

clump[2] v, **clump about, around, etc** *gorop gorop ráh raftan/ gám zadan. //Bá muzehá ye/ cakmehá ye/ páyafzárhá ye gerán/ sangin dar xáne/ otáq gorop-gorop gám zadan.//*

clump n *gorop-gorop (e pá yá gám zadan). //gorop-gorop e cakme(há)//*

clumsily adv *náwiyáne*

clumsiness n *náwigari*

clumsy adj (**-ier**, **-iest**) **1** *dastopá colofti; colofti; bi dast o pá "Mohayyákon e ruzi ye már o mur- Agar cand bidast o páyand o zur." (Sa'di); birixt. //Ei pape/ dast-o-pácolofti, in dovvomin liváni ast ke emruz wekasti!//.* **2** *(baráye abzár yá kácál) badrixt; badqaváre; biqaváre; náhandám*; yoqor. //Yek qeici ye/ miz e yoqor/ badrixt/ biqaváre/ náhandám*./ Bá in kafwhá ye yoqor/ badrixt/ biqaváre/ náhandám* ráh raftan ásán nist.//.* **3** *náwiyáne; náwi; xám;napoxte. //Yek puzew e/ pásox e/ soxan e/ soxanráni ye* [speech] *náwiyáne/ napoxte. Yek kár e sáxtegi ye náwiyáne* [a clumsy forgery]//

clung pt, pp of "cling"

clunk n *dang; dang-dang*

clunk v *dang-dang kardan*

cluster n **1** *xuwe; daste; peptak; koppe; beriq (baráye angur). //yek xuwe/ peptak tamewk* [berries]*; yek daste gol; yek dast mu ye feri* [curls]. *Picaki* [ivy] *ke koppe-koppe darámade/ roste//.* **2** *goruh; koppe; daste; dast; harjá juri tarjome miwavad.: //yek dast sará/ xáne; yek mowt tamáwáci; yek daste zanbur/ mong; yek daste/ yek mowt ádá/ jazire; yek koppe almás; yek goruh/ daste setáre. cand vát* e viyanjan* powt e sar e ham* [a consonant cluster] *con* "str" *dar "*astronomy"//

cluster v, **cluster/ be clustered (together) round sb/ sth** *gerd e kasi/ cizi rá gereftan; kasi/ cizi rá dour kardan. //gol e sorxháyi ke gerd e panjere rá gerefteand.* [cluster the window]. *rustáyi gerd e kelisá rá gerefte; gozárewgaráni ke noxost vazir rá dour kardeand.//*

clutch[1] v **1** *casbidan; gereftan; dáwtan; ágiwidan. //Rismáni rá ke besuyaw partáb kardim (saxt) casbid/ gereft.//.* **2** *seft negahdáwtan; ágiwidan; dar áquw gereftan; casbidan; baqal kardan. Wirxári rá dar bázován e xod casbidan/ seft baqal kardan. //Mahvaw arusak e xod rá seft be sineaw casbánde bud.* [clutching her doll to her chest].//. **2 clutch at sth** *kuwidan cizi rá gereftan. //Kuwid wáxe ye deraxt rá begirad ammá behew/ be án naresid/ ammá natavánest be án beresad.//.* **3 clutch at a straw** *Gorbe az nácári gewniz mixorad. "Az táb e lá aláji, be gorbe goftam xánbáji [xánum-báji]" (PAF, #3601); "kawti-wekaste be káhi darávizad"; Az nácári buse be kun e xar zanand." (PAF #1609)*

clutch n **1** (**a**) *gereftan; casbidan. Kuwidan cizi rá gereftan/ casbidan* [make a clutch at sth]. (**b**) *dáwtan; negahdáwtan; gereftan; casbidan.* **2 clutches** *dar mowt yá cangál e kasi budan.* [be in sb's clutches]. *//Dar*

cangál e kasi/ cizi gir oftádan. [fall into]. *Az cangál e ... gorixtan.* [escape sb's clutches]. *Kasi rá dar mowt e/ cangál e xiw dáwtan//.* **3** (**a**) *dar áshá/ carxowthá* [machines] *bawal/ pawal [kelác]. //Pawalidan/ dar dande gozáwtan; kelác gereftan* [Let in the clutch]. *Vápawalidan/ az dande darávardan/ kelác rá vel kardan* [Let out/ release the clutch]./ *Vápawalid*/ pawal rá rahá kard/ pá az ru ye pawal bardáwt va ráde*/ máwin jonbidan gereft/ ráh oftád.* [She released the clutch]//. (**b**) *bawal; pawal; páyak e bawal/ pawal/ kelác* [pedal that operates the clutch]. *//Pá ye xod rá az ru ye (páyak e) pawal/ bawal bardáwtan* [Take one's foot off the clutch]//

clutch[2] n **1** *vuk* [<vuk, Guyew e Zartowtiyán e Ardakán] (cand toxm e morq, ke morq e korc ru ye án newinad.).* **2** *curi* [<curi, Guyew e Zartowtiyán e Ardakán] (goruh e jujeháyi ke az toxm darámadeand)*

clutter n **1** *(xárdári) xert-o-pert; henzer-penzer. //Bá in hame xert-o-perti ke ru ye mizat hast, cegune mitaváni kár koni?//.* **2** *áwoftegi; darhambarhami; behamrixtegi; páwidegi. //Otáqaw/ xáneaw hamiwe behamrixte ast* [be in a clutter]//

clutter v **clutter sth (up)** *anbáwtan; áwoftan; beham rixtan; darham-barham kardan; guridan (darhambarham budan; áwofte budan). //Otáqi anbáwte az kácáli náxáste va áwofte; otáqi/ xáneyi guride./ Miz e ma rá behamnazan* [clutter up], *táze sámánaw dádam/ dorostaw kardam* [tidy up]. *(pendárin) Kalle ye xodaw rá bá áwqál por karde/ maqzi ágande va guride az dádehá ye bihude dárad.//*

cm *kutáh wode ye* "centimeter"

co- (pref) *In piwvand dar Pársi harjá juri tarjome miwavad.: Az án miyán: ham-; abá-; bá-; va ...-ád. //*co-produced: *bá hamkári ye yekdigar sáxte va pardáxte;* co-driver *ránandeyi ke bá digari ráde*yi/ máwini rá beránad.; komak-ránande; ránande ye dovvom;* co-star: *setáre/ honarpiwe ye hambázi.//*

CO *kutáh wode baráye* Commanding Officer/ *afsar e farmánde*

Co (abbr) Company **1** *beviźe dar bázargáni dálá** [company]*; hanbázán.* **2** *il o tabár; xánedán* (infml). *//Maryam o Farxonde o il o tabárewán/ xánedánewán be mehmáni ámade budand?//.* **2** *ostán, //Co Kermán//*

c/o *kutáh-wode baráye* "care of"*, ru ye námehá nevisand: be dast e… beresad/ beresánand.* //c/o Mr Áryá Xowdel/ *Be dast e Áryá Xowdel beresad.//*

coach[1] n **1** *masráde*/ otobus e durpeimá/ ráh e dur/ kewvarpeimá. //Bá masráde* ye/ otobus e wabpeimá be Kordestán raftan. istgáh e/ páyáne ye masrádehá* ye durpeimá/ kewvarpeimá* [a coach station]. *gardew e/ gawt-o-gozár e Otriw bá masráde* ye/ otobus e durpeimá.//.* **2** *deliján*

coach[2] n **1** *ostád (e varzew). ..ostád e tenis/ celtapká*/ futbál/ pátapká* yá wená...* **2** *ámuzegár e viźe/ sarexáne*

coach v, **1 coach sb (for/ in sth)** *kasi rá ámuzew e viźe dádan (baráye dánewámuzán, baráye ázmun; baráye varzewkárán, baráye hamávard). ..Wenágari rá baráye hamávard e Olampik ámuzew dádan* [coach]./ *Arvand ast* [talented] *ammá niyáz be ámuzew e viźe* [coaching] *dárad.//.* **2** *ámuzew e viźe dádan; ámuzegári ye viźe kardan* [work as a coach]. *//Sarásar e tábestán be ámuzegári ye viźe mipardázad* [coaching]*.//*

coachman n (pl **-men**) *gárici; arrábeci; arráberán; arráderán*

coachwork n *tane/ otáq (e ráde*/ máwin/ deliján va mánand e án)*

coagulate v *bastan "va dángi panirmáye… andar vey hal konand va benahand tá wir baste wavad." (ZBP, L5326 ZX); dusidan; dalame wodan/ kardan; laxte wodan/ kardan; másidan; fosordan, "va bedán padid áyad ki xun az rag birun konand befosorad." (ZBP, L5027 ZX); //Xun dar (barábar e) havá mibandad/ laxte miwavad. Havá xun rá mibandad/ laxte mikonad/ mifosorad. Havá máye ye laxte wodan e xun migardad.//*

coagulation n *Be* "coagulate" *bázgardid.*

coal n **1** (**a**) *zoqálsang. //Biwtar zoqálsang dar átaw beriz!/ átaw e zoqálsang. xáke ye zoqálsang* [coal dust]//. (**b**) *yek tekke zoqálsang e átaw/ suzán. //axgari az átaw/ átawdán birun oftád va qáli rá suzánd.//.* **2** **carry coals to Newcastle** *zire be Kermán bordan.*

coal v **1** *(kawti rá) zoqálsang zadan/ kawti rá bá zoqálsang bár kardan.* **2** *(baráye kawti) bá zoqálsang bár wode budan. //az zoqálsang por budan.//*

coal-black adj *zoqáli (rang); mewki. //cewmán e mewki//*

coalesce v *peivastan; behampeivastan; beham casbidan; yekpárce gawtan. //Didgáh-há ye* [views] *rahbarán e kumal** [party] *bá yekdigar peivaste gawte ráh-o-ravew* [policy] *e yekpárceyi* [coherent] *padid ávard.//*

coalescence n *behampeivastegi; yekpárcegi*

coal-face; **face** n *rage ye zoqálsang (ke dar kán az án bardáwt konand). //dar kán e zoqálsang kár kardan; az rage ye zoqálsang zoqál kandan* [work at the coal-face]//

coalfield *meidán e/ bum e zoqálsangxiz*

coalgas n *gáz e zoqálsang*

coal-hole n *zoqáldán; zoqáldáni*

coalition n **1** *bá kasi darsáxtan, "va qorur dar sar gereftan va qovvat e xod nawnáxtan… wart e xerad nist va har ke xod rá baste ye qorur kard joz gereftár e halák nagardad va xeradmand con zarurat oftad bá dowman* <u>*darsázad*</u> *va dusti záher gardánad con bejoz án cáre nadárad…" (ZBP, L1834 DB); bá kasi peivastan.* **2** *peivastan; darsáxtan; dast be dast e ham dádan. bá… darsáxtan; be… peivastan;* [form a coalition]. *//Peivand e/ darsáxtan e dastecapihá bá ham* [a left-wing coalition]. *Warvini** [government] *ke az peivand e/ darsáxtan e cand goruh padid áyad/ Warvin* e darsáxte* [coalition government]//

coal-mine; **pit** n *kán e zoqálsang*

coal-miner n *kángar e/ kárgar e zoqálsang*

coal oil; paraffin. *páráfin*

coal-scuttle; **scuttle** *pit e zoqál; sabad e zoqál; zoqáldán*

coal-seam n *rage ye zoqálsang (e zir e zamini)*

coal-tar n *qir*

coaming n *pare* (labe ye barjeste gerd e panjerehá ye kawti) [besanjid bá kulápare (Gilaki)]*

coarse adj (**-r**, **-st**) **1** (**a**) *dorowt. wen e dorowt; namak e dorowt.* (**b**) *zomoxt, zomok, dorowt-báft, koloft, setabr, dabz, pok. //kiseháyi ke az katán e* [linen] *zomoxt sáxte wode. roxsári* [complexion] *parqune/ dorowt/ zomoxt; pusti koloft/ zomoxt//.* **2** *(baráye xorákihá, nabid va mánand e án) past; bad.* **3** (**a**) *dorowt, bad, zewt, doź-; dow-; //doźraftári/ raftári dorowt; xandeyi* [laughter] *zewt; doźpasandi* [taste]. *wuxihá ye zewt; wuxkámi* ye zewt/ dorowt* [humour]*; badzabáni* [language]*.//*

coarsely adv *dorowt; dorowt-dorowt; //piyáz rá dorowt-dorowt/ lápár-lápár xord kardan* [chop]//

coarsen v *dorowt, setabr, zomoxt, bad, zewt wodan/ kardan; harjá juri tarjome miwavad. //Havá ye daryá pustaw rá zomoxt karde/ gardánde.//*

coarseness n *dorowti, setabri, zomoxti, badi, zewti*

coarse fish *(hargune) máhi ye áb e wirin (joz máhi ye ázád va qezelálá)*

coarse fishing *(varzew e) máhigiri (dar áb e wirin)*

coast[1] *karáne (ye) (daryá). //Án kawti dar karáne ye Xárk be gel newast/ wekast* [wrecked]*./ Ádáhá ye/gazirehá ye/ jazirehá ye nazdik e karáne ye Ábádán./ Yek ruz rá dar karáne ye daryá gozarándan/ Ruzi rá dar kenár e daryá separi kardan./ Dehkadeyi dar karáne ye nimruzin e/ rapivin* [south] *e Xárk./ Ráh e/ jádde ye kenáre (ye dary)* [a coast road]//. **2** **the coast is clear** (infml) *(anáyin) bimi dar kár nist; áb az áb takán nemixorad. //Candán biyusidand/ dast negahdáwtand tá áb az áb takán naxorad, ángáh káláhá ye dozdi rá dar ráde** [car] *ye bárkew/ kámiyon bár zadand.//*

coast[2] v **1** (**a**) *sor xordan bá dande ye ázád/ bi dande, bi pá zadan (docarxe); páyin raftan/ rándan. //Baráye anduxtan e benzin saráziri ye/ newib e tappe rá bá dande ye ázád* [neutral] *páyin raftan. Bi pázadan* [pedalling] *bá docarxe saráziri raftan.//.* (**b**) *(pendárin) bi kuwew/ mofti be cang ávardan/ be cizi dast yáftan/ piwraftan/ piruz gawtan/ bordan. //Mazdakiyán/ sosiyálisthá dárand dar gozinew mofti/ moftaki piwmiravand* [coasting]//. **2** *bá kawti ye bádbáni karáne peimudan/ navardidan.*

coastal adj *(vábaste be yá nazdik e) karáne (ye daryá); karánik*. //ábhá ye karánik/ nazdik e karáne. kawti ye bádbáni rá nazdik e karáne rándan* [coastal sailing]. *wahr e, bum e* [area] *nazdik e karáne ye daryá/ karánik*.//*

coaster **1** (**a**) *tál; zir-liváni; zir-nalbiki.* (**b**) *tál; sini ye kucak (baráye zir e botri, yá párc e áb/ nuwábe).* **2** *(kawti ye) karánenavard (M. Moqaddam); (kasti ye) karánepeimá*

coastguard n *karánpá*

coasting n *karáne-navardi (M. Moqaddam); karáne peimáyi*

coastline n *(rixt yá vimand** [outline] *e) karáne (ye daryá). //karáneyi dorowt va náhamvár* [rugged], *sangláxi* [rocky]*; karáneyi dandáne-dandáne/ boride-boride/ kawmand*/ kawnák*//*

coat n **1** *yumu* [<guyew e Gonuyi/ Náyini; EDPL 21.0320]. //yek yumu* ye nátarává* [a waterproof coat]*; yek yumu* ye xaz* [fur]*; yek yumu* ye carm/ carmi carmine//.* **2** *yumu* [ye zanáne]; //yek yumu* ye zanáne va dáman e barak* [tweed]*.//.* **3** *pust; xaz; mu. //yek sag e dárá ye mu ye hamvár* [smooth coat]*; yek sag e pawmálu/ muderáz/ gabbe* [shaggy coat]. *jánevaráni bá xaz e zemestáni* [in winter coat]*//.* **4** *ástar; lá; láye. //be cizi yek ástar e dovvom rang zadan/ málidan.//.* **cut one's coat according to one's cloth** *(dastán) Pá ye xod rá be andáze ye gelim e xod deráz kardan. //Mixástim sarávi bozorgtar az in bexarim, ammá nácár gawtim pá ye xodemán rá be andáze ye gelimemán deráz konim.//.* **turn one's coat** *rang gardándan; az har su/ var bád miáyad az hamán su/ var bád dádan.*

coat v, **coat sb/ sth (in/ with sth)** *andudan; puwándan; harjá juri tarjome miwavad.: //máhi rá bá máye* [batter] *andudan. kák e/ golice ye wokoláti/ cokolát-andud. kácál e puwide az qobár/ gard-o-xák. zabán e bárdár//*

coating n **1** *pust; puste; láye; abre; avre; afre [ruyi dar barábar e tuyi]; ástar; harjá juri tarjome miwavad.: //yek puste/ láye/ abre mum* [wax] *wokolát/ rang//.* **2** *pust, puste, láye, abre, avre; afre*

coat of arms; **arms** *darafw; newán e viże (ye xáneváde, wahr, dánewgáh)*

coat of mail *zereh; jouwan; vawine*

coat-tails n *trij; terij*

coax v **1** **coax sb (into/ out of (doing) sth** *kasi rá narm kardan; kasi rá kamkam/ narmnarm/ narmnarmak be kári vádáwtan/ az kári bázdáwtan. //Án doxtare rá narm kard o bá xodaw be sinemá/ celparde* bord.Kamkam doźxuyiyaw rá* [bad temper] *az saraw andáxt./ Bacceyi rá narmnarmak/ yaváwyaváw be xordan e dáruyaw vádáwtan. Átawi rá bá afzudan e naft afruxtan/ girándan//.* **2** **coax sth out of/ from sb** *bá carbzabáni cizi rá az kasi setándan/ bedast ávardan/ birun kewidan; náz e kasi rá kewidan va... kardan. //Nágozir bá carbzabáni án ágáhi rá az u bedast ávardam/ birun kewidan; zir e zabánaw rá kewidam. Candán náz e bacce rá kewid tá labxandi zad.//*

coaxing n *bá carbzabáni kasi rá be kári vádáwtan; qorom-qorom be guw e kasi xándan; náz e kasi rá kewidan va u rá be... vádáwtan. //Bá carbzabáni ye faráván saranjám xorsandi dád* [agree]. *(pendárin) bá candin bár kuwew/ bá kami kuwew (saranjám) máwin/ ás* [engine/ motor] *rouwan wod.//*

coaxingly adv *bá carbzabáni; bácarbzabáni soxan goftan*

cob n **1** *kotal (asb e porzur e pákutáh) (ZBP, C5224 FM).* **2** *qu ye nar.* **3** **cob**; **cob-nut** *guneyi fandoq.* **4** corn-cob, corn on the cob: *balál*

cobalt n **1** *(ximiyá) kobált.* **2** *láźvard; láźvardi; ábi ye láźvardi*

cobber n *(anáyin dar Ostráliyá) (beviźe hengámi ke mardán báham soxan miguyand) bábá; dáw; dádáw; dust*

cobble[1]; **cobblestone** n *Áźiyáne; qolvesang; sangfarw. //Gári talaq-tuluq* [clatter] *ruy e sangfarw/ áźiyáne miraft/ ráh mipeimud.//*

cobble[2] v *(biwtar be rixt e náwenáxte) sangfarw kardan. kucehá ye sangfarw.*

cobble[3] v **1** *pineduzi kardan; pine duxtan.* **2** **cobble together** *sambal kardan; sarhambandi kardan; básmeyi dorost kardan. //Án dánewju dar nim tasu* [hour] *goftári* [essay] *rá sambal karde nevewt* [cobbled together]//

cobbler n **1** *pineduz.* **2** *(beviźe dar Ámriká) koluce ye miveyi; kolombi ye mive. [<kolombi, guyew e Kermáni].* **3** *(beviźe dar Ámriká) qáre* (nuwábeyi meymand ke bá limu va wekar sázand.)*

cobblers n *(zabán e kuce; dar Engelestán) carand; áwqál. //Ce carand o parandi!; Ce carand!* [What a load of cobblers!]//

COBOL, **Cobol** *(kutáhwode baráye, márád** [computer]*: zabán e* "COBOL", *"*Common business-oriented language". *zabán e kári ye hamegáni*

cobra n *guneháyi az márhá ye zahrnák e Ásiá va Áfriqá; az gune ye* Naja *ke hengám e barangixtegi pust e gardan e xod rá bá bálá ávardan e dandehá ye jeloyi berixt e koláhaki darmiyávarad.; kafcemár*

cobweb n *tár e tártanak; taneste; kártonak; tár e tanandu*

coca n **1** *koká (butehávi) bumi ye Ámriká ye nimruzin/ rapivin** [southern] *az gune ye* Erythroxylon *az xáneváde ye* Erythroxylaceae *beviźe* E. coca *ke bargháyaw be barg e cáy mimánad, niz barg e xowk e koká ke az án kokáyin bedast miáyad.*

coca-cola; **coke** n **1** *kokákolá.* **2** *yek botri kokákolá*

cocaine n *kokáyin*

coccyx n (pl **-es**, or **coccyges**) *(kálbodwenási) (ostoxán e) donbálce*

cochinal n *ále subuj* (rang e qermezi ke az tan e xowkid ye/ xuwide ye xarfastari/ hawareyi be dast miáyad va dar rangáh ye zistwenásik baráye newáne be kár miravad.).* Cochineal insect: *yá ále subuj*. [ál + subuj (Gilaki), xarfastari kucak be rang e qermez e rouwan ke az xáktus xorde va mádde ye án baráye gereftan e rang be kár miravad. Nám e dánewik e in xarvastar/ haware* Dactylopius coccus *ast.]*

cochlea n (pl **-leae**) *rábeá [<ráb (Gilaki) + pasvand e -ak]*

cock[1] n **1** **rooster** *xorus; xoru; xoruh; xoruc.* **2** *(beviże dar vážehá ye serewte); ... e nar.* //cock pheasant: *torang/ tazarv e nar;* cock sparrow *gonjewk e nar;* cock robin: *sinesorx e nar.//.* **3** *(dar Engelestán; zabán e kuce) (miyán e mardán bekár miravad) dust; dáw; dádáw.* **4** **a cock and bull story** *doruq e wáxdár. //Yek doruq e wáxdár baráye má goft/ cand doruq e wáxdár baráye má sar e ham kard ke cegune hame ye pul rá gom karde ast.//.* **cock of the walk** *qoldor; gardan-koloft; sardaste*

cock[2] n **1** *wir (e áb, gáz va mánand e án).* **2** *caxmáq e tofang.* **3** *(zabán e kuce) kir.* **4** *(zabán e kuce) cartopart; kosower. //tábexáhi jafang* [a load of cock]//. **5** *caxmáq nimkewide/ kewide.* **go off at half cock** *(anáyin) bigodár be áb zadan.*

cock[3] v **1** **cock sth (up)** *rást kardan; tiz kardan; six kardan. //Asbe bá wanidan qouqá/ sar-o-sedá guwháyaw rá tiz kard. Sage páyaw (rá be su ye tir e ceráq-barq) havá kard/ rást kard/ boland kard.//.* **2** *kaj kardan; kaj nahádan; yekvari nahádan/ gozáwtan/ kardan* [tilt; slant]. *//Koláhaw rá kaj/ yekvari nahád ke newán dahad xeili xowpuw ast. Parandehe/ morqe saraw rá yekvari/ kaj kard.//.* **3** *caxmáq e (tofang) rá kewidan.* **4** **cock a snook at sb/ sth** (**a**) *be kasi dahankaji kardan; be kasi damáq-suxte newán dádan; be kasi weklak darávardan; be kasi biláx newán dádan. be dasturi dahankaji kardan* [at authority]. **5** **cock sth up** *(anáyin; dar Engelestán) be cizi gand zadan; cizi rá xaráb kardan; be cizi ter zadan. //Án namáyande ye bongáh e jahángardi be hame ye barnáme ye estár** [holiday] *e má gand zad; ter zad/ rid!. Bávar kon ke ter mizane/ mirine!* [trust him to...]//

cocked hat *koláhi ke labeaw az se su be bálá gardánde wode.*

cock[4] n *koppe ye/ xarman e káh, alaf/ urvar*

cock v *(káh yá alaf/ urvar rá) koppe/ kut/ xarman kardan*

cockade n *vele* [<vela (Semnáni)]* (knotted ribbon worn on a hat/ a badge)

cock-a-doodle-doo n **1** *ququliququ.* **2** *(be zabán e baccehá) juju; áqá xoruse*

cock-a-hoop adj *qand tu ye del e kasi áb wodan. //Qand tu ye delew áb miwe ke án kár rá gerefte.//*

cock-a-leekie n *(jujebá ye [sup e juje] Eskátlandi)*

cockatoo n (pl **-s**) *babqá/ tuti ye kákoli, gunehá ye jurájuri az tutiyán e Ostráliyá ke rangárang va porxoruwand, beviże gune ye* Kakatoe

cockchafer, **may-bug** n *xorusak (ZBP, C313, FM), susk e dorowt e Orupáyi be nám e dánewik e* Melolontha melolontha *ke xodaw giyáhán rá xorde va lise* [larva] *ye án riwe ye giyáhán rá mixorad.*

cock-crow *wabgir; gorgomiw; sepidedam. //sepidedam (az xáb) barxástan//*

cocker; **cocker spaniel** n *lápguw* (guneyi sag e kucak e guw-deráz, bá pawm e qahveyi ye zarrin).*

cockerel n *juje xorus*

cock-eyed adj (infml) **1** *kaj, kaź, yekvari. //Án qáb/ peikare ke be divár ast be cewm e man kaj ast/ kaj miáyad.//.* **2** *luc.* **3** *nawodani; carand, cart; kánáyáne. //yek barnáme* [scheme] *ye kánáyáne//*

cockfight n *jangandázi ye xorushá; bázi ye xorusjangi*

cockle n **1** (**a**) *guneyi sadaf e do dariceyi az xáneváde ye* Cariidae. *Sadaf e án guź ast va wiyárhá ye ráhráh dárad. Beviże gune ye xoráki y Orupáyi ye án be nám e dánewik* Cardium edule. (**b**) *guwmáhi.* **2** **cockle**; **cock-shell** *makuk (karji ye kucak e kamźarfá) (ZBP, C4696, FM)*

cockney n **1** *Landani (bumi ye Landan beviże karán xoráyánik* [east] *e án).* **2** *guyew e Landani (Engelisi ye viże ye bumiyán e Landan)*

cockney adj *(vábaste be) bumiyán e Landan, va guyew e Landani ye viże ye ánán. wuxkámi* [humour] *ye viże ye bumiyán e Landan; zabán e kuce ye viże ye bumiyán e Landan; yek wuxi ye viże ye náf e Landan*

cockpit n **1** *otáqak e xalabán (dar havápeimá yá espáwnavard).* **2** *yorte* [<yort (guyew e Gonuyi/ Náyini)] (newimangáh e ránande dar ráde* ye/ máwin e kursi.* **3** *yorte* [otáqak e malaván, dar qáyeq e kucak ke*

farmán dar ánjá-st]. **4** (**a**) *(dar gozawte) meidán/ cále/ goud (baráye bázi ye xorusjangi).* (**b**) *ávardgáh; goud; cále-meidán. //Belżik rá ávardgáh e/ goud e/ cálemeidán e janghá ye Orupá xándeand.//*

cockroach; **roach** (n) *susk*

cockscomb (n) *táj e xorus*

cocksure adj (infml) **cocksure (about/ of sth)** *(anáyin) kasi ke damáqaw xeili bád dárad; kasi ke tanhá soxan e xod rá dorost midánad. //Xeili damáqaw bád dárad- xeili delam mixád xit bewe!!//*

cocktail **1** *wáx (ZBP, C4528 FM). //*a cocktail party: *wáxbazm*; bazmi ke dar án báde ye wáx* [cocktail] *minuwand.//.* **2** *galanew* [<Guyew e Lári, galanew]. galanew* e meigu; galanew e mive.* **3** *galanew*, ámixteyi az cand ciz. Galanewi* az dáruhá ye margbár/ zahrnák*

cock-up n *(anáyin; dar Engelestán) be cizi gand zadan/ ter zadan/ ridan. //Be hame ye barnámehá gand zad!* [make a cock-up]/. *Ce terekmuni!//*

coco n (pl **-s**) *bázgardid be* "coconut"

cocoa n **1** *(gard e) kákáu; gard e wokolát.* **2** *(nuwábe ye) kákáu. //Yek fenján kákáu//*

coconut n **1** *Nárgil; anárgil; gerdakán e hendi; Bádenj, giyáhi garmsiri ke guyá az Ámriká barxáste be nám e dánewik e* Cocos nucifera *nárgil; (guwt e mive ye) nárgil.* Coconut icing: *golwekar* e nárgili*

coconut matting *kafw-pák-kon/ zirpáyi/ páyandáz e pawm e nárgil/ pawm e nárgili*

coconut palm; **coco**; **coco palm** *deraxt e nárgil, bázgardid be* "coconut"

coconut shy *bázi ye partáb e tup va zadan va andáxtan e nárgilhá*

cocoon n **1** *(baráye kerm e abriwom va mánand e án) pile; kovve/ kovva/ kova; bádáme.* **2** *puwew e narm; pile. //puwide/ picide dar patu con pile//*

cocoon v *pile bastan/ kardan; dar... picidan. //dar panáh va náz zistan* [cocooned in luxury]//

cod (pl **cod**); **cod fish** n *máhi ye dárá ye báleh á ye narm be nám e dánewik e* Gadus morrhua, *dar zeráh*/ oqyánus e Atlas e abáxtari* [north] *ziste va niz guwt e án. Niz* Gadus macrocephalus *ke dar zeráh* e Árám ziste xeili hamánand e gune ye zeráh*/ oqyánus e Atlas ast.*

COD (Brit) cash on delivery; (US) collect (payment) on delivery: *(dar Engelestán, va Ámriká) dastádast/ pardáxt e hazine hengám e daryáft e kálá*

coda n *dar musiqi* "coda"/ *payámad* [dar barábar e "piwdarámad"]*

coddle v **1** *náz o navázew kardan; parastári ye viże kardan; bá náz parvardan. //Pas az in bimári niyáz be názparvari/ parastári ye viże dárad.//.* **2** *(baráye toxm e morq) ábpaz kardan*

code n **1** (**a**) *(beviże dar vážehá ye serewte) ramz. námeyi be ramz. ramzi rá wekastan. (womáre ye) ramz e peik.* (**b**) *dastgáh e ramz baráye payám. ramz e Mors.* **2** *(márád*/ kámpiyuter) Xárazmi** [algorithm]. **3** (**a**) *áyinnáme. áyinnáme ye keifari* (penal code). *áyinnáme ye ránandegi dar wáhráhhá.* (**b**) *áyin; ráh o rasm. //áyin e/ ráh o rasm e raftár/ kerdár* [behaviour]. *áyin e ázarmi/ ázarmik* [honour]. *áyin/ ráh o rasm e piwegáni* [professional]//

code v *be ramz nevewtan. //payámhá ye ramzi* [coded]//

codeine n *kodeyin, dáruyi farávarde ye taryák*

codex n (pl **codices**) *náme ye/ ketáb e dast-nebewte ye kohan*

codger n *(anáyin) piremard e wegerf. //Piremard e wegerf e xandeávari-st* [funny]//

codicial n *(dád; dátikán) band (i ke dirtar be pandnáme afzáyand). //Dorost piw az marg/ margaw bandi be pandnáme ye xod afzud.//*

codification n *az ruy e womáre (ye ramz) sámán dádan/ árástan*

codify v (pt, pp **-ified**) *(dád/ dátikán; áyin va dasturát va mánand e án) az ru ye womáre (ye ramz) sámán dádan/ árástan.*

cod-liver oil n *rouqan e jegar e máhi ye* "cod"

codpiece n *(dar jámehá ye sadehá ye 15, va 16) gondpuw* [<gond* (testes; testicles) *(guyew e Baráhuyi va Lori ye Baxtiyári)]*

codswallop n *(dar Engelestán; anáyin) carand; yáve. (xeili) carand miguyad/ yáve misoráyad.* [talk a load of…]

coed n *(beviże dar Ámriká, anáyin) dánewju ye doxtar (dar yek dabirestán/ ámuzewgáh yá dánewkade ye pesaráne va doxtaráne)*

coed adj (infml) coeducational: *(pesaráne-doxtaráne); galanew* [<galanew/ Guyew e Lári]. Galanew*/ yek dabirestán e/ ámuzewgáh e pesaráne-doxtaráne.*

coeducation n *ámuzew e pesarán va doxtarán báham; ámuzew e galanew* [<galanew/ Guyew e Lári]*

coeducational adj *pesaráne-doxtaráne; galanew**

coefficient n **1** *(dánew e womár) mar, "Conin goft k-ey porxerad máyedár -- cehel mar deram, har mari sadhezár" (SF).* **2** *(dar cehrwenási/ fizik) mar. //mar e málew; mar e sáyew* [friction]*//*

coerce v, **coerce sb (into sth/ doing sth)** *(beáyin) kasi rá be zur yá bá tarsándan vádár be kári kardan; kasi rá be... ávardan, "va gofteand ke har ke be bimáriyi gereftár gardad kebe nácár u rá az yárán dur báyad mánd yá be qorbat oftad bar sefati ke hic jáye xáb va ásáyew va árám rá mahal nabáyad yá zarurat u rá bedán árad ke az nákasi u rá cizi báyad xást u rá zendegi marg ast va marg ráhat ast." (ZBP, L1763 DB).* **coerce sb into submission** *sarkub kardan; kasi rá be zur vádár be farmánbordári kardan. //Ánán rá be zur/ bá tars vádáwtand bar peimán náme dastine nehand.; Ánán rá be dastine nahádan bar peimán-náme ávardand.//*

coercion n *bezur yá tars vádáwtan/ vádár kardan; bezur yá tars vádár wodan be...; //Bezur/ az ruy e tars án pul rá pardáxt.//*

coercive adj *bezur; bá tars; zurguyáne; sarkubgaráne. //wivehá ye, gámhá* [measures] *ye, wegerdhá* [tactics] *ye zurguyáne/ sarkubgaráne//*

coeval adj **coeval (with sb/ sth)** *hamzamán; hamruzgár; hamsál*

coeval n *hamzamán; hamruzgár; hamsál*

coexist v, **coexist (with sb/ sth)** **1** *báhamzistan; hamzisti kardan; hambudan; anbudan.* **2** *bi jang o setiz bá ham zistan/ hamzisti kardan*

coexistence n *hamzisti; hambovew. hamzisti ye/ hambovew e áwtijuyáne*

coffee n **1** *gard e sáyide ye dánehá ye budáde ye deraxt e qahve/ kahve be nám e dánewik e* Coffea arabica; *//sad geram qahve/ kahve.//. //qahve ye biderang/ zudandáz** [instant coffee]. *kák e qahve/ qahveyi* [coffee cake].//. **2** (**a**) *qahve/ kahve; //yek fenján qahve/ kahve. kami/ andaki qahve/ kahve dorost kardan/ dam kardan//.* (**b**) *yek fenján qahve/ kahve.* black coffee: *qahve ye siyáh (bi wir).* white coffee: *qahve bá wir.* **3** *(rang e) qahveyi (ye rouwan). //yek qáli ye (be rang e) qahveyi (ye rouwan)//*

coffee bar *(dar Engelestán) qahvexáne*

coffee bean *dáne ye qahve*

coffee grinder *ásiyá ye qahve; qahvesáy/ sáb; kahvás* [kahve + ás]*

coffee-house n *qahvexáne (dar gozawte, beviźe qahvexánehá ye sade ye 18 dar Landan)*

coffee shop *(dar Ámriká) qahvexáne*

coffee-table *miz e piwdasti; miz e asali*

coffee-table book *ketábi bozorg va geránbahá dárá ye peikarehá ye naqz ke bar mizi nahádе va mardom yá bázdidkonandegán az án didan konand.*

coffee tree *bute ye garmsiri ye qahve/ kahve, be nám e dánewik e* "Coffea arabica"

coffer n **1** *gávsanduq.* **2** **coffers** (pl) *(candgáni) (be áyin) kise; tubre; turag*. //Kise ye in mardom/ kewvar tohi-st.; Kafgir e in mardom be tah e digewán xorde.//.* **3** *(dar rázgari/ váládgari/* architecture*). ásmáne/ các* [ceiling] *be rixt e cárxán/ cárxáne/ candbar [Bahram Youssefi].* **4** **coffer**; **coffer-dam** *bastáb [Áriyánpur Káwáni]; (otáqaki ke tah e áb borde, yá zir e áb sáxte, sepas áb e án rá tohi karde, va dar án kárgarán kár mikonand, con zir e páye ye pol va mánand e án)*

coffin (n) *paw*; pawgahan* (Xordád Yawt, Purdávud); gáhuk*

cog n **1** *dandáne (ye ru ye carx e dandánedár)*

a cog in the machine *noxodi; Felfel nabin ce riz-e, bewkan bebin ce tiz-e.*

cogency n *(dar gováźe,* [arguments] *cemguyi* [reasons] *va mánand e án) ostovári*

cogent adj *(dar goftárehá, gováźehá* [arguments], *cemguyi* [reason] *va mánand e án) ostovár; pormáye. //Baráye degargun kardan e ravew e kár* [policy] *cemhá ye ostovári ávard/ ru kard.* [produce]//

cogently adv *ostovár; bá ostovári. //Án jate** [case] *rá bá ostovári gováźidand* [argue]*./ Án jate rá saxt ostovár gováźidand.//*

cogitate v *(beáyin yá be wuxi) (darbáre ye cizi) źarf andiwidan*

cogitation n *(beáyin) be andiwe foruraftan; andiwe ye źarf. //Pas az andiwe ye faráván va źarf bar án wodam (ke az kár) kenáre giram.//*

cognac n **1** *Konyák (guneyi siki) (farávarde ye xorvarán* [west] *e Faránse).* **2** *yek jám konyák*

cognate adj, **cognate (with sth)** **1** *(dar zabánwenási) hamzád (M. Moqaddam). //Váźe ye* "Haus" *e Álmáni hamzád e váźe ye "*House*" e Engelisi ast. Álmáni va Holandi zabánhá ye hamzádand.//.* **2** *hamánand; hamzád. //Cehrwenási* [physics] *va setárewenási dánewháyi hamánand/ hamriwe/ hamzád-and.//*

cognate n *(dar zabánwenási) hamzád [M. Moqaddam]. Váźehá ye* "Haus" *va* "House" *hamzádand.*

cognition n *(raván wenási) wenáxt*

cognitive adj *wenáxt; wenáxtan; wenáxtik*. Bálew* [development] *e wenáxti/ wenáxtik* e kudak.*

cognizance n **1** *ágáhi; dánew; wenáxt. az cizi ágáhi/ dánew/ wenáxt dáwtan.* **2** *(beviźe dar dád/ dátikán*) ágáhi; wenáxt. //In dástánhá/ cemhá farásu ye wenáxt e in dádgáh ast.//.* **3** **take cognizance of sth** *(beviźe dar dátikán) wenáxtan; paziroftan. //Gováh e* [evidence] *novini rá paziroftan.//*

cognizant adj, **cognizant of sth** *ágáh; wenásande; dárá ye wenáxt az/ darbáre ye...*

cognoscente n (pl **cognoscenti**) *(váźe ye Itáliyáyi) ...-wenás; ágáh; wenásande. sofrexáneyi/ resturáni ke* <u>*xorákwenásán*</u> *án rá dust dárand/ mipasandand.*

cog-railway *bázgardid be* "rack-railway"

cog-wheel (n) *carx e dandánedár*

cohabit v, **cohabit (with sb)** *(be áyin) (baráye mardán va zanán yá doxtarán va pesaráni ke zan o wouhar nistand) bá ham zistan; báham xoft-o-xiz kardan; hamxáb budan/ gawtan. //Piw az zanáwuyi se sál báham mizistand/ xoft-o-xiz mikardand/ hamxáb va hamxáne budand.//*

cohabitation n *(baráye mardán va zanán yá doxtarán va pesaráni ke zan o wouhar nistand). bá ham zistan; báham xoft-o-xiz kardan; hamxáb budan/ gawtan*

cohere v **1** *beham casbidan/ peivastan/ dusidan.* **2** *(baráye andiwe, ármán, cemguyi* [reasoning]*) peivastegi dáwtan; bexradáne budan*

coherence; **coherency** n *peivastegi; rouwani; bexradi. //Powt e vákubar*/ telefon rouwan soxan nemiguyad.//*

coherent adj *(baráye andiwe, ármán, cemguyi* [reasoning]*) peivaste; bexradáne; rouwan. //Yek vákáfew e/ vákáftan e/ váwekáft* [analysis] *e rouwan/ bexradáne/ peivaste. yek ávand* [argument/ reason to prove] *e rouwan/ bexradáne. yek zand* [description] *e rouwan./ Warvin** [government] *ravewi bexradáne/ rouwan dar/ baráye hirbáni** [economy] *nadárad.//*

coherently adv *be rouwani. ármánhá/ andiwehá ye xod rá be rouwani/ rouwan va peivaste/ bexradáne. goftan/ báznemudan/ bázgoftan*

cohesion n **1** *hambastegi; peivastegi; peivand. peivand e xánevádegi. nabud e peivastegi/ hambastegi.* **2** *(dar cehrwenási*/* Physics*) hamdusew* (niruyi ke molekulhá rá beham micasbánad)*

cohesive adj **1** *peivaste; hambaste; yekpárce; yekdast; //yek dast mardom e yekpárce; yek yekán e hanvari** [a social unit] *ye yekpárce/ yekdast/ peivaste//.* **2** *hamdusá*/ peivaste. niruhá ye hamdusá* [cohesive forces]

cohesively adv *hamdusáne*; peivaste*

cohesiveness n *hamdusi; peivastegi*

cohort n **1** *(dar ártew e Rum e bástán) boluk.* **2** *goruh/ daste (ye mardom); boluk; peivand; mál [<guyew e Lori ye Celgerd]*

COI abbr (Brit) Central Office of Information: *Abar diván e ágáhi; Diván e ágáhi ye Nápik**

coif n *wabkoláh; araqcin; golute/ kolute*

coiffeur; **coiffeuse (fem)** *(váźe ye Faránsavi) salmáni; muypirá*

coil v, **coil (oneself/ sth) round sth/ up** *(gerd e cizi)picidan/ canbare zadan. //Án már/ máre gerd e wáxe (ye deraxt) picid/ canbare zad./ Rismán, sim e barq, rá picidan/ canbare kardan//*

coil n **1** *kaláf. yek kaláf sim e barq.* **2** *canbar; cambar; cambare; pic. //canbarehá ye setabr e yek garzemár* [python]*; yek pic e mu; simpic.//*

coin n **1** *sekke; deram, "Vaz án pas degar kard mix e deram -- Hamán mix e dinár o ham biw o kam.". (ZBP, L5832 SF). //do sekke ye/ deram e zar./ yek mowt sekke/ deram.//.* **2** *deram; sekke: //yek sekke ye/ deram e dah lireyi.//*

coin v **1** *sekke zadan.* **2** *váźe ye novini sáxtan/ pardáxtan. Baráye farávardehá ye novin váźegán e nou sáxtan/ pardáxtan.* **3** **coin it/ money** *(anáyin) pul e bádávarde be cang ávardan.* **to coin a phrase** (**a**) *vacani* nou sáxtan.* (**b**) *(be riwxand) noupardázi*

coinage n **1** (**a**) *sekkezani* (**b**) *sekke.* **2** *(dastgáh e) puli/ sekke (ye raván dar kewvar). dastgáh e puli ye dahdahi* (decimal coinage). **3** (**a**) *váźesázi* (**b**) *váźe ye nou; vacan* e nou (new phrase). //Án ekát** [expression] *rá hargez nawnideam, áyá nou-pardáxte ast?//*

coincide v, **coincide (with sth)** **1** *hamzamán budan/ ruy dádan; xordan; barxordan. //Ámadanaw hamzamán e raftan e má gawt. Ámadan e u be raftan e má xord. Estár* e má/ máhá beham nemixorad/ hamzamán nist.//.* **2** *(baráye do yá cand ciz) be yek andáze já/ espáw** [space] *gereftan; beham xordan.* **3** *beham xordan; jur budan; hamánand budan; báham xándan; hamgen budan. //Dástánháyewán be ham mixorad. U va wuyaw hardo yek jur musiqi rá mipasandand.* [their tastes coincide]//

coincidence n **1** *hamzamáni; beham xordan. "Hafte ye áyande dáram miravam Milán."; "Ce ruydád e hamzamán e wegerfi! Man ham dáram be Milán miravam.". //Ruydád e wegefti bud zirá har do hamzamán savár e yek kárván dudi/ barqi budim. Máye ye* [plot] *án dástán saxt bar án ostovár ast ke hame ye án ruydádhá hamzamán rox dáde va án dorost neminamáyad* [be realistic].//. **2** *hamgeni; beham xordan; bá ham jur budan; bá ham xándan*

coincident adj *(be áyin) baxtaki beham xordan/ hamzamán rox dádan*

coincidental *baxtaki. //In do goftár* [esssay] *candán beham mimánad ke nemitaván paziroft baxtaki báwad.; Hamánandegi ye in do goftár nemitavánad baxtaki báwad.//*

coir n *[rewtehá ye pust e nárgil ke az án zirpáyi báfand] veris* [<veris, Gilaki]*

coitus; **coition** n *[pezewki yá be áyin] gádan; gáyidan; gáyew; gáye; máyew, "Bimárihá ye máyewi/ marzewi/ ámizewi (ZBP, C6073 BF, MK, JGS); marzidan; áramew, "Ratq, zani ke madxal e álat e tanásoliyaw masdud bovad va máne' e* <u>*áramew*</u> *gardad..." (ZBP, L927, FM), Kadxodáyi, "Agar benágáh kadxodáyi váqe' wavad felhál qosl mikardeand va agar biparváyi konand be maraz gereftár miwodeand." (ZBP, L1044 FM); bá kasi gerd ámadan, "va man niz to rá xáhánam pas conán báyad ke emwab bá to gerd áyam..." (ZBP, L198 TB); "va in xáne rá az saqf tá be páye zamin surat kardand, surathá ye alfiye az anvá'e gerdámadan e mardán bá zanán hame berehne." (BP, L1279 TBH), kár. "Conin goft kin noureside be jáy -- Yeki zan gozin kard o wod kadxodáy. Be kár andarun náyźe sost bud -- delaw gofti az sost xod-rost bud." (ZBP, C1978 SF); nazdiki (kardan); xoft-oxiz, "Nayábad hami siri az xoft-o-xiz -- wab e tire z-u joft girad goriz."; "Tabah gardad az xoft-o-xiz e zanán -- bezudi wavad sost con parniyán."; "Konad dide tárik o roxsáre zard -- be tan sost gardad be lab láźvard." (ZBP, L5944 SF); marzemán* [niz besanjid bá "kunmarz"* [anal intercourse]*, va "dawtán marz"* [intercourse with menstruating woman] *(nazdiki bá zan e dawtánmand); jehmarz (nazdiki bá ruspiyán); gown dádan (baráye jánevarán be kár miravad.)*

coital adj *be* "coitus" *bázgardid, [niz dar váźehá ye serewte "-marzi", wekáfte az kárváźe ye" marzidan" (nazdiki kardan): kunmarzi* (anal coitus*) (nazdiki kardan az ráh e pend yá kun); jehmarzi (nazdiki kardan bá ruspiyán); dawtánmarzi (nazdiki kardan bá zani ke dawtán* [menstruating] *ast va xun e máhiyáne az u raván báwad); niz digar váźehá bá "-marz", va "-marzi" taván sáxt, con "xarmarzi", "sagmarzi", "morqmarzi", "dahánmarzi" va mánand e án]*

coke[1] n *raźi (farávarde yi az zoqálsang) [<Kordi ye abáxtar* [northern]*]*

coke v *zoqál sang rá raźi gardánidan; raźidan**

coke[2]; **Coke** n *(anáyin) Koká-kolá* [Coca-Cola]

coke[3] n *(zabán e kuce) kokáyin*

col n *garive; gardane*

Col (abbr), Colonel: *kutáh wode baráye sarhang.* //Col Zandi: *Sarhang Zandi//*

col abbr, *kutáh wode baráye "sotun" bázgardid be* "column (3)"

cola-nut; **kola-nut** n *dáne ye (deraxt e) "*cola"

colander; **cullender** n *ábkew; pálávan; páláván*

colao kola n **1** *Kolá deraxti Áfriqáyi az gune ye* Cola, beviźe <u>Cola nitida</u> *az xáneváde ye* Sterculiaceae *ke dar sarzaminhá ye garmsiri baráye dáneaw kewt miwavad.* **2** *Kolá (nuwábeyi juwán va námeymand ke az dáneh※áye "Kolá" misázand.)*

cold[1] adj (**-er, -est**) **1** *sard. kasi rá sard budan* [feel cold]. //*dastán e, páhá ye, guwhá ye kasi sard budan* [have cold hands...]. *yek wostosu/ garmábe ye bá áb e sard; áb-o-havá ye sard; yek ruz e sard; yek sará ye/*

xáne ye sard; bád e sard; zemestáni sard./ Havá dárad sardtar miwavad. áb o havá ye sar; áb e sard//. **2** *(baráye xoráki yá nuwábe) sard, yax. //Cáy mixáhi yá nuwábe ye sard?. Wám guwt e sard va sabzine/ sálád xordan/ dáwtan. Náhárat sard miwavad/ yax mikonad, bexorew!//.* **3** (**a**) *(baráye mardom, raftár e mardom va mánand e án) sard, yax, xonak. Harjá juri tarjome miwavad.: //negáhi, negáhi xire/ xire wodani* [stare], *xowámad-guyiyi, paziráyiyi* [reception] *sard/ yax/ xonak. xawm e foruxorde* [cold fury]//. (**b**) *(baráye mard yá zani ke be zan yá mard) sard; sardxim (báwad),* **4** *sard, biján, morde. //rang e xákesteri ye sard/ morde. ásmáni* [skies] *sard//.* **5** *(dar bázihá ye baccegáne, va mánand e án) kur xándan/ kur xundan.* **6** *sard, biján, bihuw. //*knock sb (out) cold: *kasi rá kufte va biján kardan; kasi rá leh o lavarde kardan.//.* **7** *morde.* **cold comfort** *del-xowkonak; bozi/ bozak namir bahár miyád, kombize bá xiyár miyád. //Pas az in ke káram rá az dast dádam, goftand dar látári/ pewk-andázi ye* [lottery/ raffle] *dálá** [company] *barande wodam, ce del-xowkonaki!//.* **a cold fish** *(baráye xárdári) ádam e yax/ sard/ codan/ gac.* **cold turkey** (**a**) *(zabán e kuce, beviże dar Ámriká) (baráye bimárán e xugar be dáruhá ye xeradpuw*/* narcotics*) be kasi áb e xonak dádan.* (**b**) *áb e páki rá ru ye dast e kasi rixtan; áb e yax ruy e sar e kasi rixtan./* Talk cold turkey to/ with sb.: *áb e páki rá ruy e dast e kasi rixt. an***get/ have cold feet** *Zard kardan; zeh zadan. //Dam e vápasin zard kard./ zeh zad.//.* **give sb/ get the cold shoulder** *be kasi biparváyi kardan/ kun-mahali kardan; bimehri didan; kunmahali wodan.* **in cold blood** *sangdeláne. kasi rá sangdeláne kowtan. Tir zadan va sangeláne kowtan.* **pour/ throw cold water on sth** *naqw e bar áb kardan; kasi rá az… delsard kardan; tu ye del e kasi rá tohi/ xáli kardan. barnámehá ye/ naqwehá ye/ ármánhá ye/ árezuhá ye kasi rá naqw e bar áb kardan*

cold[2] n **1** *sarmá; zem; zam. Az sarmá larzidan. //Garmá ye tábestán va sarmá ye zemestán. Birun dar/ tu ye sarmá nayist. Engár sarmá betanaw kárgar nist./ Engár samá rá nemisahad. cáyemán; cáyidan; sarmáxordegi. yek cáyemán e/ sarmáxordegi ye bad/ saxt/ sabok.//. az sar/ sine cáyidan. cáyidan; sarmá xordan.* **3** **(leave sb/ be) out in the cold** *sar e kasi rá bi koláh gozáwtan; sar e kasi bi koláh mándan. //Hengámi ke án goruhhá beham peivastand* [coalition] *mazdakiyán*/ komunisthá sarewán bi koláh mánd.//*

cold-blooded adj **1** *(zist-wenási) xunsard. //Xazandegán xunsard-and.//.* **2** *(xárdári) (baráye mardom yá konew e ánán) sangdel. Yek ádamkow* [murderer] *e sangel; ádamkowi sangdel; ádamkowi* [murder] *ye sangdeláne*

cold chisel *qalam e almási, (baráye boridan felez e/ yuwost e sard)*

cold cream *varakáme* [<var (Pahlavi) + káme ➔EDPL 5.0980]*

cold cuts *(beviże dar Ámriká) guwt e (poxte ye) sard va borewdáde*

cold frame *golxáne ye kucak; qáb e wiweyi*

cold-hearted adj *sard; yax; námehrabán*

coldly adv *be kasi sard xire gawtan/ negaristan*

coldness n *sardi; sarmá; zem/ zam. //sardi ye (raftáraw) dar barábar e án duwize/ doxtar(xánum)//*

cold-shoulder v *be kasi biparváyi nemudan; kunmahali kardan*

cole-slaw n *sabzine ye/ sálád e kalam*

cold snap *zam/ zem; sajám; sajd; wajd*

cold sore *tabxál*

cold storage *dar já ye sard anbár kardan; yax zadan; wajánidan; wajánidan. (pendárin) dar e naqweyi/ ármáni/ andiweyi rá gozáwtan*

cold sweat *xi/ xv́i ye sard (az tars yá bimári). az cizi be tan e kasi xi ye/ xv́i ye sard newastan*

cold war *jang e sard. Manewte* [attitude] *ye/ cárkerdári** [diplomacy] *ye, zabán ávari ye (viże) ye jang e sard.*

colic n *qulenj; kulank; kulánj; picák*

colicky adj *(vábaste be/ con/ mánand e/ dárá ye) qulenj; kulank; kulánj; picák*

colitis n *panjrudakmás*; ámás e rude ye bozorg/ panjrudak*

collaborate v **1** **collaborate (with sb) (on sth)** *bá kasi hamkári kardan. //Be xáharaw dar nevewtan e zendegináme ye* [biography] *pedarewán komak kard.//.* **2** (derog) **collaborate (with sb)** *(xárdári) be dowman (e kewvar e xiw) komak kardan.; //bá dowman (e kewvar e xiw) sáxtan; bá dowman (e kewvar e xiw) hamdast gawtan./ Gomán mikonand/ miravad/ be u badgománand ke bá dowman sáxte/ sáxtopáxt karde/ hamkári karde ast.//*

collaboration n **1** **collaboration (with sb) (on sth); collaboration (between A and B)** *hamkári; hamdasti; komak; hamyári. //Án náme/ ketáb rá bá hamkári ye xáharaw nevewt/ bá komak e xáharaw nevewt.//.* **2** **collaboration (with sb)** *komak; hamdasti. //hamdasti/ sáxt-o-páxt bá dowman ke kewvar rá forugerefte* [occupy]//

collaborator n *hamkár; komak; yár; hamdast bá dowman (e kewvar e xiw); sáxt-o-páxt.*

collage n *dusák*; tekke-casbáni [peikareyi ke bá casbándan e/ dusidan e tekkehá ye káqaz, párce va mánand e án besázand)*

collapse v **1** *forurixtan; forupáwidan; rombidan (riwe ye zamán e aknun: romb-,); tanbidan (riwe ye zamán e aknun tanb-,) niz harjá juri tarjome miwavad.: //Án sáxtemán/ sáxtemáne sarásar forurixt/ rombid. Bám zir e bár e barf forurixt/ rombid. Bád cádor rá foruxábánd/ rombid/ tanbid.//.* **2** *oftádan; qaw kardan; az hál raftan; del az jáy raftan, "Goft az baráye án ke barádarat Hamze mosle kardeand va wekam e vey wekáfteand va agar to u rá conán bini delat az jáy beravad va ángáh xod rá báznataváni gereft.") ZBP, L7392 SR). //Dar xiyábán az hál raft/ qaw kard/ oftád va dar ráh e bimárestán mord/ dargozawt.ru ye kaf e otáq váraftan/ qaw kardan va oftádan/ az hál raftan.* [collapse in a heap]//. **3** (**a**) *forupáwidan; az ham gosastan; harjá juri tarjome miwavad.: //Zir e fewár e kár tandorostiyaw az ham forupáwid. Con az án bongáh/ kár* [enterprise] *powtibáni nawod az ham forupáwid. Goftoguhá ye* [talks] *miyán e sarparasti/ kárfarmáyán* [management] *va rastehá* [labor unions] *ye kárgari gosast/ azham gosast.//.* (**b**) *forupáwidan; xord wodan; wekast xordan. Harjá juri tarjome miwavad.: //Hargune hamestári* [opposition]*/ hame ye hamestárán* e in barnáme* [scheme] *az ham forupáwide.//.* **4** *(baráye bahá ye kálá, pul va mánand e án) nágahán arzew e xod rá az dast dádan; foruoftádan. //Pas az (paxw e) ágáhi ye káhew e womár e dád-o-setad(há)* [poor trading figures]*/ bahá ye bahrhá* [share prices] *foruoftád.//.* **5** *tá-kardan; tá-wodan; xábidan; xábándan. //Yek sandali/ cárpáye ye táwo ke be ásáni mitaván án rá dar anbár/ anbári gozáwt* [store/ storage]//. **6** *(baráye wowhá yá raghá) foruxábándan; foruxábidan; tanbidan;*

collapse n **1** *forurixtan/ forurizew; forupáwidan; forupáwi; tanbidan; tanbew; rombidan; rombew. forurizew e/ forurixtan e/ rizew e/ rombew e sáxtemán, bám, pol.* **2** *wekast; az hamgosixtan; az ham gosixtegi; forupáwi. wekast e goftoguhá* [negotiations/ talks]*; forupáwi ye tandorosti (ye kasi); forupáwi ye dád va sámán* [law and order]. *//Hirbáni** [economy] *dar hál e (azham) forupáwi ast. Hirbáni* yeksare azham forumipáwad.//.* **3** *káhew e nágaháni ye bahá yá arzew; harjá juri tarjome miwavad.: //oft e/ káhew e nágaháni ye bahá ye bahr/ dolár; xábidan e nágaháni ye bázár//*

collapsible adj *táwo. //yek docarxe ye táwo; sandali/ cárpáye ye táwo//*

collar n **1** *garibán; yaqe; yaxe. //garibán e/ yaqe ye xod rá jelo ye/ dar barábar e bád bálá zadan/ bálá kewidan./ Andáze ye garibánat/ yaqeat/ yaxeat ci-st?/. yek yaqe ye/ yaxe ye/ garibán e seft* [stiff]*/ áhári* [starched]*/ jodáwodani* [detachable].//. **2** *gardanband; qalláde. //Nám e sagemán ru ye gardanbandaw (nevewte) ast.//*

collar v **1** *garibán e/ yaqe ye/ yaxe ye kasi rá gereftan/ casbidan. //Pásebán garibán e dozde rá casbid* [collared]. *Hamin ke dáwtam az sáxtemán birun miraftam yaxeam/ yaqeam rá casbid/ gereft.//.* **2** *(kohne wode; anáyin) kew raftan; bi dasturi/ bi porsew bardáwtan. //Ki qalam e ma rá bardáwte/ kew rafte* [collared]*?//*

collar-bone; **clavicle** n *áxorak; ostoxán e canbar/ canbari*

collar-stud n *dokme-jofti (baráye casbándan e yaxe ye jodáwodani az pirhan.)*

collate v **1** **collate A and B/ collate A with B** *barábar kardan e do nask* [text] *yá nebewte; váresidan. //Cáp e/ virávew e novini rá bá cáp e/ viráyew e piwtar barábar kardan/ sanjidan//.* **2** *virástan; sámán dádan*

collateral adj **1** *joft; hambar; pahlu be pahlu.* **2** *pahluyi;afzude; fozun;dast e dovvom; dareje ye dovvom; wáx; xal-*. //yek gováh* [evidence] *e dast e dovvom/ dareje ye do; xalgováh*. yek ámáj* [aim] *e pahluyi/ dast e dovvom/ dareje ye do//.* **3** *wáx; wáxe. wáxeyi az án xáneváde*

collateral; **collateral security** n *gerou. //Bánk bigomán baráye (dádan e) vámi be in kaláni/ andáze/ bozorgi* [of that size] *dar gereftan e gerou páfewári xáhad kard.//*

collation n *barábar kardan/ báham sanjidan (e do nask* [text] *báham;váresi,viráyew, sámándehi*

collation n (fml) *kámak*; cewte; cáwte. //yek kámak* e/ cewte ye sard//*

colleague n *hamkár, "Gofti az hamkárán e má hic kas bá womá budand?" (ZBP, L2930 AT). Hamkárán e noxost vazir dar vazirgán** [cabinet]. *//Dávud hamkár e man ast. Man va Dávud hamkár-im.//*

collect[1] v **1** **collect sth (up)** *faráhamávardan, "Man ke jou-jou be gedáyei faráhamávardeam..." (ZBP, L3626 GS); "Begur pedarat ce mánd? Xewti do faráhamávarde va mowti xák bar án páwide." (ZBP, L3821 GS); farázávardan, "Ei pesar xiwtan rá az farázávardan e mál qáfel madár, láken az bahr e ciz moxátere makon va jahd kon tá harce farázávari az nikutarin ruy bovad." (ZBP, L6762 QN); gerdávardan; gerdkardan, "kán negunbaxt gerdkard o naxord." (ZBP, L3641 GS); "Gowádand z-án pas dar e ganj báz -- kojá gerd kard u be ruz e deráz" (ZBP, L4765 SF); "Be piw e to áram hame harce hast -- ke man gerdkardam be niru ye dast." (ZBP, L6947 SF); niz harjá juri tarjome miwavad.: //Livánhá ye tohi/ xáli, bowqábhá ye cerkin/ álude/ káqazhá ye áwqáli rá barcidan* [collect up]*; Dárák/ bár o bone ye* [belongings] *xod rá gerkardan. Diván* [the collected works] *e Ferdousi.//.* **2** *gerdámadan; gerdehamámadan; anbáwtan. //Diri/ candi napáyid/ nagozawt ke anbuhi az mardom dar ruydádgáh gerdámadand./ Gard-o-qobár ru ye raf/ labe ye panjere//.* **3** *gerdávardan; farázávardan; faráhamávardan; faráhamidan. //Dárad baráye komak be dowyári-zadegán* [famine] *pul gerdmiyávarad.* IRS *gerdávari ye báj bar darámad rá be gardan dárad./ be dast dárad.//.* **4** *nemuneyi az cizi rá baráye sargarm yá barresi gerdávardan; gerdkardan; faráhamávardan; farázávardan. dáj** [stamp]*, sekke, quti/ kivut* e kebrit yá noxostin cáp yá sáxt e cizháyi rá gerdávardan.* **5** *barcidan, bordan, raftan va bordan, ámadan va bordan/ gereftan. Harjá juri tarjome miwavad.: //supurhá/ xákrubecihá hafteyi yek bár (ámade) áwqálhá rá barmicinand/ mibarand. ámadan/ raftan va bacce rá az dabestán bordan/ bardáwtan. ámadan/ raftan va az gázori/ raxtwuyxáne/ xowkwuyi raxti rá gereftan.//.* **6** *be xod ámadan/ xod rá sámán dádan; xiwtan rá bázgereftan. //Piw az handemáni* [interview] *andiwehá ye xod rá sámán dádan.//*

collect adj, adv *(dar Ámriká; baráye vákubar/ telefon) páy e digari. //yek telefon/ vákubar* be páy e digari (kardan). be kasi páy e xodaw zang zadan/ telefon kardan/ vákuyidan** [call sb collect]//

collect[2] n *(dar kelisá ye* Anglican *va Kátolik e Rumi) namáz, niyáyew e ruz e...*

collected adj *xiwtandár; árám; xunsard. //Dar gir-o-dárhá* [crisis] *hicgáh xunsardi ye xod rá az dast nemidahad* [stay collected]. *Dar gir-o-dárhá* [crisis] *hamiwe xunsard* [cool]*, árám*[calm] *va xiwtandár ast.//*

collected works *hame ye kárhá ye....*

collectedly adv *bá xiwtandári; árám; bá árámi; bá xunsardi; xunsardáne*

collection n **1** *gerdávari; gerdávardan; gerdkardan; faráhamávardan; farázávardan [baráye nemune be* "collect[1] (5)", *bázgardid]; niz harjá juri tarjome miwavad.: //Az in peik-kive*/ quti ye peik ruzi do bár námehá rá barmicinand/ mibarand. Anjoman (e wahrdári)* [the council] *pásoxgu ye gerdávari ye/ barcidane e/ bordan e áwqálhá-st.//.* **2** *ganj; ganjine; jong. //ganjineyi naqz az negárhá* [paintings]. *ganjine ye dáj* [stamp]*, sekke, valg** [record]. *diván e cáme; jong e cáme* [a collection of]*.//.* **3** *amváy* [<amváwtan]* (series of new clothes, etc by a fashion specialist or factory presented for sale). *//Az womá xáhew miwavad amváy* ye páyizi ye má rá didan konid.//.* **4** (**a**) *gerdávari; faráhamávardan (e pul/ komak/ awudád). //Pas az pandguyi* [sermon] *awudád migirand/ az mardom pul migirand./ Gerdávari ye pul baráye komak be dowyárizadegán* [famine]. *Puli ke baráye komak yá kári gerdávari wode báwad. Puli kalán gerdávarde/ anbáwte//.* **5** *tude; anbuh; tal; kut; kud; tappe; tal; koppe. //anbuhi mardom az hame dast/ anbuh e wegerfi az mardom* [an odd collection]. *Talli* [a hill] *az henzer-penzer/ jonk; talli az áwqál.//*

collective adj *goruhi; hamegáni; báham. //yek kár* [action] *e goruhi; yek kuwew* [effort] *e goruhi; yek gonáh* [guilt] *e/ pásoxguyi* [responsibility] *ye hamegáni/ goruhi; xerad e hamegáni; rahbari* [leadership/ government] *ye goruhi/ daste jammi*//*

collective n **1** (**a**) *hamyári*; [sázmán e] hamyári* ye kárgarán* (**b**) *hamyárán.* **2** collective noun: *námváźe ye hamegáni*

collective bargaining *cak-o-cáne zadan (e goruhi)/ miyán e rastehá ye kárgari va kárfarmá/ káfarmáyán (baráye dastmozd va nahew e kár)*

collective farm *kewtzár e anbáq; kewtmand e anbáq*

collective noun *vespnám*. //galle; rame, mardom, kácál vespnám*-and.//*

collective ownership *xodávandegári ye hamgáni/ anbáqi/ anbázi/ hanbázi*

collectively adv *goruhi; hamegáni*

collectivism n *anbáqgari;anbázgari; hambázgari*

collectivist n, adj *anbáqgar; hanbázgar; anbázgar*

collectivization; **collectivization** n *anbáqew*; hanbázew; anbázew*

collectivize; **collectivise** v *anbáqidan*; ahbázidan; hanbázidan*

collector n *anduxtár; gerdávarande; gerdgonande.* stamp collector: *anduxtár e dáj*; gerdávarande ye/ faráhmávarande ye dáj*.* tax-collector: *báj- anduxtár ;gerdávarande ye báj.* ticket-collector: *pate-anduxtár; pategir*

collector's item; **collector's piece** *cizi wáyán e anduxtan; anduxtani; anduxták**

colleen n *(Irlandi) kijá; láko;doxt; doxtar; zan e javán*

college n **1** *dánewkade; dánewsará; honarestán; ámuzewgáh e bozorgsálán.* The Royal College of Art: *Honarestán e/ Honarkade ye Wáhanwáhi; Dánewkade ye Wáhanwáhi ye Honarhá ye Zibá. //Doxtaremán páyiz be dánewkade miravad. Dánewkade miravad/ dánewkade-rou ast.//.* **2** (**a**) *(dar Engelestán) Dánewkade ye Áksford* [Oxford] *va Kambrij* [Cambridge]. (**b**) *(dar Ámriká) piwdánewgáh; dánewgáh; dánewkade.* **3** *(sáxtemán e) dánewkade, dánewgáh, dánewsará. //Dar (kuy e) dánewgáh zendegi mikoni/ miziyi?/ kelisá* [chapel] *ye dánewkade//.* **4** *kármandán* [staff] *va/ yá dánewjuyán (e dánewkade).* **5** *(dar Engelestán) (nám e) dánewkade. //Dánewkade ye Bristol.//.* **6** *anjoman. //Anjoman e Wáhanwáhi ye Kárdpezewkán/ Salyánán*. Ánjoman e Mahpristárán* [College of Cardinals]//

collegiate adj **1** *(vábaste be) dánewkade, dánewgáh yá dánewsará yá dánewjuyán; dánewjuyi; dánewgáhi; dánewkadeyi; dánewsaráyi.* **2** *darbardárande ye yá dárá ye dánewkade(há)/ dánewsará(há).* //Oxford *yek dánewgáh e dárá ye candin dánewkade ast.//*

collide v, **collide (with sb/ sth)** **1** *be… xordan, saxt be... xordan, saxt be hamdigar/ behamxordan; dar... darámadan, "Con be dar e masjed e jáme' residam páyam dar sang darámad..." (ZBP, L2506 AT). //Hamin ke masráde*/ otobus sar e pic picid be yek ráde* ye bárkew xord. Masráde*/ otobus va ráde* ye bárkew behamxordand/ zadand. Kawtihá dar meh beham zadand/ xordand.//.* **2** *(baráye mardom, ámájhá, bávarhá va mánand e án) bá yekdigar jur nabudan; báham dargir wodan; násázvár budan; násázgár budan. //Sud* [the interests] *e in do kewvar báham násázgári dáwt/ báham jur nabud/ dar yek ciz nabud.//*

collie n *sagháyi bozorg andám ke az Eskátland barxáste do gune pust dárand. Barxi rá mu ye narm va barxi digar rá mu ye zebr ast.*

collier n *(beviźe dar Engelestán)* **1** *kángar e zoqálsang; kárgar e kán e zoqál sang.* **2** *kawti ye zoqálkew*

colliery n *(beviźe dar Engelestán) kán e zoqálsang va sáxtemánhá ye án*

collision n, **collision (with sb/ sth); collision (between A and B)** **1** *saxt behamxordan; saxt behamzadan; barxord. barxord/ behamzadan e do ráde*/ máwin sar-be-sar/ damáq-be-damáq/ puz-be-puz. //Án kawti be yek kawti ye naftkew* [oil-tanker] *xord. Do kawti behamxordand/ behamzadand.//.* **2** *násázgári; násázvári; dargiri. //Kárhá ye xawáyáyiyaw** [political] *máye ye dargiriyaw bá dád*/ dátikán** [the law] *gawt.//*

collision course *nágozir az dargiri; nágozir az sarwáxi. //Warvin** [government] *va rastehá ye kárgari nágozir az dargiriy-and/ nágozir sarwáx xáhand wod.//*

collocate v, **collocate (with sth)** *(dar zabánwenási) (baráye váźehá) biwtar báham be kár raftan/ báham serewte gawtan/ biwtar báhamámadan. //váźe ye "kamrang"* [weak] *biwtar bá "cáy* [tea] *miáyad* [collocates]. *"kamrang"* [weak] *va "cáy"* [tea] *báham miáyand* [collocate]//

collocation n **1** *biwtar báham bekár raftan e váźehá.* **2** *serewtegi/ serewte gawtan e barxi váźehá báham. //Dar zabán e Engelisi "*strong tea*"/ "Cáy e porrang" va* "by accident"/ *"piwámad" az váźegán e serewte/* [collocations] *hastand.//*

colloid n **1** *esriw* [besanjid bá "seriwom"].* **2** *"kolloyid"/ esriw* [máddeyi ke rizehá ye án bá rizbin e/ mikroskop e hanjár* [normal] *e nuri dide nemiwavad va conán ke dar áb báwad, parto ye rouwanáyi rá miwekanad, tahnewast nemikonad, va az pardehá ye nimetarává nemigozarad.*

colloquial adj *soxan e mardom; goftogu ye anáyin; gotá* [<gota (Guyew e Lári)]; gotáyi**

colloquialism n *gotá* [<gota (Guyew e Lári)]. //Teleng e in vákubar/ tefon dar-raft.* [this phone is on the blink]*", in yek gotá ast.//*

colloquially adv *gotáyáne* [<gota (Guyew e Lári)]*

colloquy n *(be áyin) goftogu*

collude v, **collude (with sb)** *(baráye feriftan yá koláh sar e kasi gozáwtan) bá kasi sáxt-o-páxt kardan/ zad-o-band kardan*

collusion n, **collusion with sb**; **collusion (between sb and sb)** *sáxt-o-páxt/ zad-o-band. //Án do gováh bá ham sáxt-o-páxt/ zad-o-band karde budand. Bá (yek) gováh e digar sáxt-o-páxt/ zad-o-band karde bud.//*

collusive adj *sáxt-o-páxtci/ zad-o-bandci*

collywobbles n **1** *qorqor e wekam; deldard.* **2** *delwure; tars; negaráni. delwure gereftan/ dáwtan; kasi rá tars bardáwwtan*

cologne n = eau-de-Cologne

colon[1] n *rude ye bozorg; panjrude*, panjrudaki, "va in qulun rá be Pársi nám, panjrudaki ast va bedin qulun niz gardewhá-st." (ZBP, L7001 HM)*

colon[2] n *doxál*(:); (doxál* rá hengámi bekár barand ke bexáhand newán dahand ánce pas az doxál* miáyad nemune, fehrest yá kutáhwodeyi az máye ye piw az án ast va yá agar bexáhand cizi rá dar barábar va várune ye ánce dar piw gofte wode newán dahand án rá pas az doxál* minevisand.)*

colonel[1] n **1** *sarhang; saráhang, "va yek hezár savár mardán e ma'ruf hame esfahbedán va saráhangán va sarlawgar jodá kard va goft báyad ki womá har yek mardi rá az xiwán e xiw extiyár konid." (ZBP, L7887 FEB).* **2** *sarhang (e niru ye haváyi ye Ámriká)*

colonial adj *bahrekew*; báźjuy, "Magar wahr o doxtar bemánad beduy -- Nabáwadw bar sar yeki báźjuy." (ZBP, L6579 SF). //Dar gozawte Engelestán yeki az niruhá ye bahrekew* e/ báźju ye jahán bud. Keniyá sáliyán e deráz zir e dast bahrekewán*/ báźjuyán Engelisi bud.//.* **2** *(beviźe dar Ámriká) sabk e sáxtemángari/ váládgari* [architecture] *ye kucnewinán e Engelisi zir e dast. //Engelestán dar Ámriká ye abáxtari* [north] *dar sadehá ye 17 va 18; sabk e rázgari* [construction]*/ váládgari ye sadehá ye 17 va 18 (beviźe dar Ámriká). Saráhá ye/ xánehá ye sabk e sade ye 17 va 18 dar Niyu Engeland. Yek fawáfuye* ye* [ranch] *sabk e sade ye 17 va 18.//*

colonial n *kucnewin*

colonialism n *bahrekewi*; báźjuyi (be* "colonial" *bázgardid)*

colonialist n *(haváxáh e) bahrekewi/ báźjuyi; bahrekew*; báźjuy*

colonization; **colonisation** n *newim gereftan; kucnewin gawtan. //Newim gereftan e Engelisiyán va Faránsaviyán dar Ámriká ye abáxtari* [north]//

colonize; **colonise** v *kuchnewin barpá kardan/ sáxtan/ pey afkandan; newim gereftan. //Engelestán dar besyári az jáhá ye/ párehá ye Áfriqá kucnewin barpá kard. Rumiyán dar Engelestán newim gereftand.//*

colonnade n *celsotun; sotávand; satavan; estanvand; sotonvand; sotonávand*

colonnaded adj *celsotun; sotávand*

colony n **1** (**a**) *zirdast; kucnewin;kucgáh; kucgah, "Ke az kucgah har ke yábid xord -- vagar tiq dárand o mardán e gord." (ZBP, L3354 SF). //Yek kucgáh e piwin e Engelestán; yeki az kewvarháyi ke piwtar zirdast e Engelestán bude.//.* (**b**) *kucnewin.* **2** *kucnewin; kucnewinán. //Kucnewinán e Ámrikáyi dar Páris.//.* (**b**) *kuy e ...-án; bázár e ...-án. //kuy e honarmandán* [artists],*/ kuy e loxt-o-patiyán; kuy e kunloxtiyán* [nudist].//. **3** *(dar zistwenási) goruhi az jánevarán yá giyáhán ke dar yekjá ziste yá ruyide; kup, (EDPL, 23.3260). //yek kup e murcegán; yek kup e udar** [a seal colony]//

color *bázgardid be* "color"

coloratura n **1** *tekkeyi áváz por wáx-o-barg yá áráyewi* "coloratura"; *ráznáv* [<Hourámi].* **2** **coloratura; coloratura soprano** *zan e xánande ye ostádkár dar* "coloratura" *yá ráznáv**

colossal adj *hengoft; bozorg; gerán; setorg; qul; qulásá, harjá juri tarjome miwavad.: //sáxtemáni qulásá; mardi qulpeikar; baháyi hengoft; faráván/ kalán* [colossal amount]//

colossus n (pl **colossi; colosses**) **1** *goltandis*; qultandis*; abartandis* [gol <gerán besanjid bá "qoldor", "goldaste"].* **2** *barmáyun*; qul. //Motsárt quli dar miyán e taránesázán* [composers] *ast. Motsárt barmáyun* e taránesázán ast//*

colostrum n *áqoz; áquz; haras; pala (tanhá baráye jánevarán); forw; mák; źek (ZBP, C2032 FM); zehak; folla/ fole; kále; zaye [<Gilaki]*

colour; **color** n **1** (**a**) *rang; gune, "Bar u zad báng o goftá ce residat? --Ke huw o gune az tan barparidat? (ZBP, L7686 VR); guná, "Halqe ye zolf e kohan rang begardánad, lik -- xál rá rang hamán qáliye guná binand." (Xáqáni); fám. //Báq yekpárce/ sarásar rang bud/ rangárang bud* [a mass of color].*Dar in otáq báyad cizhá ye rangi ye biwtari be kár barid.//.* (**b**) *rang. //qermez, nárenji, sabz va zerewki hamegi rang-and/ rang ast/ az ranghá-yand. "Ásemán ce rang ast?" "Ábi ast.". Ásmáni xákestari/ be rang e sorb.//.* **2** (**a**) *rang. //áberang kár kardan* [paint in water-colours]. *Dar yek parde* [painting] *faráván ranghá ye rouwan/ wád* [bright] *be kár bordan./ Án film/ celparde* rangi ast yá siyáh-o-sefid?/ peikarebardári ye rangi; jamjám e/ televiziyon e rangi; cáp e rangi//..* **3** *rang e cehre; rang e ru; rang e roxsár; corde; sorxi ye/ golguni ye cehre/ lop/ gune. //Rang be roxsár nadárad.//. rangparide wodan; barafruxte gawtan; sorx*

wodan; zard wodan. birang wodan [lose color]. *sorxru/ sorx-corde ast* [complexion]./ *Dar havá ye táze loppaw gol andáxt.; Havá ye táze rang be roxsáraw ávard.//.* **4** *corde; rang e pust; neźád e rangi. //dávari/ piwdávari* [discrimination] *ye neźádi; dávari/ piwdávari az ru ye rang e pust* [colour prejudice]//. **5** **colours** //coloured badge, ribbon: *newán e rangi.//.* **6** **colours** *(dar Engelestán) newán (e varzewi dar dabestán yá dabirestán).* get/ win one's football colours: *Newán e goruh e futbál/ pátapká* ye dabestán/ dabirestán rá bordan.* **7** **colours** *darafw; parcam (e kawti/ hang/ sepáh). //be darafw/ parcam dorud dádan* [salute]//. **8** (**a**) *porwue; girá; bá rang o bu. //Zand e u* [description] *az án bum saxt girá ast.//.* (**b**) *(dar musiqi) wur; hál; rang-o-bu. //wur e/ hál e baharang*/ bahrangy** [orchestral]./ *Sáz naváxtan e u/ sázaw hál/ wur/ rang-o-bu nadárad.//.* **9** **give/ lend colour to sth** *ostovár dáwtan; berást dáwtan. //Dáqháyi* [scar] *dáq e zaxmháyi ke be tan dárad dáv u rá ke wekanjeaw dádeand ostovár midáwt.; Dáqháyi ke bar tanaw bud newán midád ke u rást gofte, wekanjeaw kardeand.//.* **off colour** *(anáyin) náxow; bimár. náxow budan.* **see the colour of sb's money** *máye ye kasi rá didan; berásti dánestan ke kasi pul dárad. //Tá nadidi ke máye dárad máwin/ ráde* rá be u nade/ dastaw nade/ naforuw.//*

colour[2]; **color** v **1** *rang kardan; razidan*. *peikareyi rá rangámizi kardan; rang kardan. //Divári rá rang e sabz zadan; divári rá sabz rang kardan/ sabz razidan.//.* **2** (**a**) *rangi wodan; rang gardándan; rangárang/ rang-o-várang wodan/ gawtan. //Páyiz ast o barghá dárand rang migardánand/ dárand rangárang migardand.//.* (**b**) **color (up) (at sth)** *barafruxtan; sorx wodan/ gawtan. //Az soxanán e u az warm* [embarrassment] *sorx wod.//.* **3** *newángar e… budan; gazáf goftan; harjá juri tarjome miwavad.: //Manewte** [attitude] *ye u darbáre ye visan*/ seks newángar e parvarew e seftosaxti ast ke dar kudaki dáwte/ newángar e parvarew e saxtgiráne ye ruzgár e kudakiyaw ast. Nagozár/ nahel ke delbastegiyat* [loyalty] *dar dávariyat kárgar oftad. Az safarhá ye/ gardewhá ye xod dástánháyi saxt bá ábotáb/ gazáf* [higly coloured/ exaggerated] *goft.//.* **4** **colour sth in fill** *rang kardan/ zadan. //Baccehe/ án bacce bá medád-wammi** [crayon] *hame ye peikarehá ye ru ye án barg rá rang kard.//*

colour-bar; **color line** n *dávari ye/ piwdávari ye neźádi*

colourblind; **colorblind** adj *rang-kur*

colourblindness; **colorblindness** n *rangkuri*

colour code n *ramz e rani; newán e rangi*

coloured; **colored** adj **1** *(biwtar dar váźehá ye serewte)…rangi; …rang; …fám; …gun. //gac e rangi; rang e xáme* [cream-colored]*; rang e guwt e tan.//. (dárad kohne miwavad) (baráye mardom) az neźád e rangi, (na sefid).* **2** **coloured/ colored** *(dar Áfriqá ye nimruzin/* southern*) dorage (siyáh o sefid)*

colour-fast; **color-fast** adj *rangnaro*

colourful; **colorful** adj **1** *rangárang; rang-o-várang; ál e palangi, harjá juri tarjome miwavad.: //Yek pirhan e rang-o-várangá/ ál e palangi. Yek cewmandáz e rangárang. Yek párce ye/ mádde* [material] *ye rangárang//.* **2** *girá; porwur; wurangiz. //manewi* [character] *girá; zendegiyi porwur; dástáni wurangiz; baxwi/ páreyi/ ruzgári saxt wurangiz/ porwur az tárix//*

colouring n **1** *rangámizi; rangrazi; rang kardan; rang zadan; rangrazi; razidan. //Baccehá az rangámizi xowewán miáyad. Yek daftarce ye negár baráye rangámizi.//.* **2** *wive ye/ sabk e rangámizi.* **3** *rang e pust; …pust; …corde. //Bur e bur ast; sepid corde ast; xeili sepid-pust ast.* [fair colouring]*; Mánand e wirberenj ast.//.* **4** *rangafzár (beviźe baráye xorák, besanijid bá "buyafzár", "wirafzár"). //In mást na buafzár dárad va na rangafzár e sáxtegi.//*

colourless; **colorless** adj **1** *birang; bi áb-o-rang; rang-o-ru rafte; rang-paride; rangbáxte. ábguneyi* [liquid] *birang. //gunehá ye rangparide; roxsáregán e birang/ zard/ zardambu//.* **2** *delafgár; delgir; tangdel; deltang. //manewi* [character]*, ádami delafgár; yek zendegi* [existence] *ye tangdeláne; yek sabk e/ wive ye delafgár/ tangdeláne/ bi áb-o-rang/ ran-o-ru báxte.//*

colour scheme n *áráyew e rangi (beviźe dar áráyew va kácál). //Áráyew e rangi ye otáq e mehmániyewán/ newimxáneyewán** [sitting-room] *rá nemipasandam.//*

colt n **1** *kor; korre asb (e nar); kore-nariyán.* **2** *javán yá bázigar yá varzewkár e ná-ázmude (javán/ xordsál). //Dar goruh e varzewi ye xordálán/ javánán bázi mikonad.//*

colter *bázgardid be* "coulter"

coltish adj *con korre asb; báziguw*

columbine n *axiliyá, gunehá ye gunáguni az giyáhán az gune ye* Aquilegia *az xáneváde ye Áláleyiyán dárá ye golhá ye zibá.*

column n **1** *sotun; ostun; oston. //Farxár* [temple] *rá sotunhá ye tanumandi/ setorgi negahmidárad. Sotun e Qábus yádemán* [monument] *e námiyi dar Irán ast.//.* **2** *sotun(mánand). Sotuni az dud. Sotun e mohre/ mohreyi; sotun e powt; kerk*.* **3** *sotun (dar cáp; kutáh wode* **col***). //Har sát* [page] *e án farhang do sotun dárad.//.* **4** *(dar ruznáme) sotun. //sotun e hand*/ mod; sotune rádegán*/ máwin; sotun e hirbánik** [financial] *va mánand e án./ Sotun e námehá ye xánandegán* [correspondence] *dar ruzname ye Ásiyá. Sotun e u rá dar ruzname ye kuy* [local] *hamiwe mixánam.//.* **5** (**a**) *kárván; sotun; zanjir.* (**b**) *sotun, kárván (sarbázán, zerehpuw va mánand e án).* **6** *(dar hamárgari;dánew e womár) sotun (e womárhá). //sotun e derázi az womárhá rá beham afzudan.//*

columnist n *ruznámenegár (i ke peivaste sotunháyi viźe minevisad); estun-nevis*

coma *setorti* [<Pahlavi, (ZBP, C7892 BF)]; bihuwi, bihowi, "va agar newánehá ye bad con bihowi va hazyán... va táse... padid áyad..." (ZBP, L5396 ZX); "Biyámad ze lawkar basi kowte did -- basi bihow az razm bargawte did." (ZBP,L6110,SF); masti ye marg, "Naguyand az goftári magar nazdik e u negáhbáni be jáy ámade va ámad masti ye marg be rást va haq." (ZBP, L148 TTT); anáźiri; náźiri [<Áźir, Guyew e Qáyen va birjand) (behuw, ágáh + piwvand e "a-", va "an-"]. bihuw wodan; az huw raftan; náźir; anáźir gawtan; setortan* [<Pahlavi, (ZBP, C7892 BF). //Bihuw/ setort*/ anáźir*/ náźir bud.; Cand hafte dar bihuwi/ setorti*/ anáźiri* bud.//*

comatose adj *bihuw; setort*; anáźir*; náźir*[baráye nemune va ábewxorhá be bálátar bázgardid.].* **2** *xábálu. //pas az cáwti bozorg xábálu budan; xábáluyi ye pas az porxori.//*

comb n **1** (**a**) *wáne (baráye mu).* (**b**) *wáne; gire ye wáneyi (baráye mu).* **2** *wáne zadan/ kardan. //Muyat rá báyad xub wáne koni.//.* **3** *(baráye pawm, panbe) wáne; dand; haf; kuf; baf; baftari; dafe; daftin; dafte.* **4** *táj (xorus); boluc; lálak; lálaká*

comb v **1** *wáne zadan/ kardan; wánidan; wándan (ZBP, C4540 FM). //Piw az birun raftan yádat naravad zud sarat/ muyat rá wáne koni!//.* **2** *haf/ baftari/ dafe zadan; wáne kardan; wándan;wánidan (baráye nemune va ábewxor be "*comb*" bázgardid.).* **3** **comb (through) sth (for sb/ sth)** *juyidan; juridan; jostan; vájostan; kávidan; zir-o-ru kardan. //Sarásar e parvandehá rá kávid/ zir-o-ru kard/ jurid tá gováhi* [evidence] *bar daqá/ daqalbázi* [fraud] *biyábad/ peidá konad. Pásbánán sarásar e jangal/ biwe rá pey e kudakán e gomwode dárand mijurand/ mikávand.//.* **4** **comb sth out** *wáne kardan/ zadan; wándan; wánidan.* **comb sth out (of sth)** (**a**) *wáne kardan/ zadan; wánidan; qawou kardan (baráye jánevarán). //Pawm e/ mu ye sage rá wáne karde/ qawou karde gel e án rá darávard/ zodud.//.* (**b**) *páksázi kardan*

combat n *jang; razm; áfand; peikár; ávizew, "va har do lawkar mawqul wodand va ávizewi bud ke Xárazmwáh goft dar moddat e omr conin yád nadárad." (ZBP, L521 TBH); kuwew, "Sepah rá ze kuwew soxan dargozawt -- ze tárek dam e áb bartar gozawt." (ZBP, L7042 SF); jang/ razm/ áfand e zinávand/ názinávand. //Sepáhiyán pas az máh-há jang saxt bestuh* [exhausted] *gawtand/ budand./ Yek nimtane ye* [jacket] *jangi/ razmi; awtegi** [mission] *ye razmi/ jangi;/ razmgáh/ meidán e jang* [zone]*//; "Se ráh ast zidar bedán wárstán -- ke Arjásp xánadw peikárstán." [SF?]*

combat v, **combat against/ with sb/ sth** **1** *jangidan; peikár kardan; nebardidan; áfandidan. bá dowman jangidan; peikár kardan; nebardidan.* **2** *peikár kardan; nebardidan. //Bá bimári, bád kardan e pul, harásgari** [terrorism] *peikár kardan//*

combatant n, adj *jangi; jangju; peikárgar; razmi; sarbáz; razmande. //Dar jangá ye emruzi/ novin ham razmiyán/ razmandegán/ sarbázán va ham wahriyán/ nárazmandegán kowte miwavand.//*

combative adj *jangi; jangju; parxáwju; setorg; xorusjangi. xorusjangi/ parxáwju; //az dande ye parxáwjuyi barxástan; az dande ye cap barxástan//*

combination n **1** *peivand; ámizew; serewtan; gerdámadan, "va hargáh conin qovvat e fe'li bá enfeá'li gerdáyad…" (ZBP, L1550 DA); hamráh; harjá juri tarjome miwavad.: //Vákáft* e xawáyáyi** [political analysis] *va soxanán e namakinaw* [wit] *máye ye án migardad ke goftárháyaw* [articles] *xeili xándani az áb daráyad. In/ án bongáh* [firm] *dárad hamráh e* [in combination with] *cand hanbáz e farámarzi** [overseas partner] *ruye yek farávarde ye novin kár mikonand.//.* **2** *serewte; ámize; ámixte. Harjá juri tarjome miwavad.: //Rang e goli ámizeyi az rang e qermez va sepid ast. Cand cem* [factor] *dast be dast e ham dáde va máye ye án gawt ke az kár kenáregiri konad/ kenáre girad. Wive ye/ sabk e váládgari* [architecture] *ye sáxtemánhá ye arg* [downtown/ city centre] *peivandi az wive ye váládgari ye kohan va novin ast ke besyár xub (ham) az kár darámade. Ce serewt e wegerfi az bu va mazehá (ye gunágun).//.* **3** *ramz (baráye báz kardan e qofl/ kupale (ye ramzi).* **4** *(dar Engelestán) docarxe dudi/ motorsiklet bá yadak-kew* [side-car]. **5** **combinations** *(dar gozawte) pirhan e zir/ zirpirhan e deráz; wabi*

combination lock *qofl e ramzi; kupale ye ramzi*

combine[1] v **1** **combine (with sth); combine A and B/ A with B** *serewtan; ámixtan. Harjá juri tarjome miwavad.: //Hidroźen va oksiźen bá yekdigar serewte gawte áb padid miáyad/ miyávarad. Hame ciz dast be dast e ham dád va barnáme ye estár** [holiday] *má rá behamrixt/ xaráb kard/ tabáh kard* [to ruin]. *Toxm e morqhá rá bá andaki árd ámixte án rá/ án ávite** [mixture] *rá narmnarm/ árám-árám garm konid. áwpazxáne va náhárxori/ cáwtxáne* sareham/ yekpárce* [combined]. *Piruzi hude ye kuwew va dast be dast e ham dádan e* [combined efforts] *hamegi ye goruh bud. Hamegi dar goruh dast be dast e ham dádand va kuwidand tá piruzi be dast ámad.//.* **2** **combine A and B/ A with B** *ámixtan, harjá juri tarjome miwavad.: //kár va rámew* [pleasure] *rá báham ámixtan. Dar raftár bá* [dealings with] *kármandán* [staff] *barmanewi* [arrogance] *va náwáyesti/ nátaváni* [incompetence] *har do rá bá ham dárad.//*

combine[2] n **1** *hanbázán; yárán; káryárán*.* **2** **combine**; **combine harvester** *deroudang* [<derou + dang: besanjid bá "pádang" Gilaki]*

combining form *(dar zabánwenási) váźeyi be rixt e/ ru ye serewtani; serewtani con* "Anglo-" *va* "-philia".

combustible adj **1** *suxtani; átawgir. //Benzin (saxt/ besyár) suxtani/ átawgir ast.//.* **2** *(baráye mardom) tondxu; tond; átawin; átawi. xu ye átawin; tondxuyi; xuy e tond; átawxim**

combustible (n) *átawgir; suxtani.*

combustion n **1** *suxt; suxtan; átaw gereftan.* **2** *(wimi/ ximi/ ximiyá) suxt*

internal combustion *darunsuz; mensuc* [<mene = darun, miyán (Lori ye Surávi) + suc <saoca (Avestáyi)]*

combustion chamber *sucyáne* [<suc <saoca (Avestáyi) + yána (Hourami/ Kordi)]*

come v (pt **came**, pp **come**) **1** (**a**) **come (to...), (from...)** *ámadan, farázámadan, "Bar dar e xáneqáh áváz dád, pir Abolfazl farázámad..." (ZBP, L2434 AT); "digari farázámad va..." (ZBP, L2683 AT). ásidan (riwe ye aknun "áy-," Zabán e Pahlavi har ku wenásad -- Xorásán án bovad kaz vey xor ásad. "Xorásad" Pahlavi báwad "xoráyad" --Aráq o Párs rá xor z-u baráyad." (ZBP, L7741 VR); "Xorásán rá bovad maini/ ma'ni xoráyán -- Kojá az vey xoráyad suy e Irán." (ZBP, L7650, L7741). "faráámadan, "va ruz e ádine zahmati azim báwad. Conán ke womá fará jenáze ye má natavánid ámad." (ZBP, L2961 AT); forudámadan, "Az kuh forud ámad va bar dar e án báq raft." (ZBP, L182 TB); "...va be xáneqáh estád... bud forudámad va estád..." (ZBP, L2385 AT); foruámadan, "Man az bám foruámadam... va be xáneqáh bázámadam." (ZBP, L2465 AT); bázámadan, "pas az moddati dargozari piw e Amir bázámad..." (ZBP, L7567 GS); bázgardidan, bázgawtan, "Con darviw soxan tamám kard aźdahá bázgardid." (ZBP, L2552 AT); "Torá be ka'be raftan hájat nist bázgard ke haj kardi..." (ZBP, L2607 AT); "Cun bázmigawt weyx kasi rá bá vey beferestád..." (ZBP, L2919 AT); "Bámdádán ke xáter e bázámadan bar ráy e newastan qáleb ámad..." (ZBP, L3531 GS). //Be darun e otáq/ xáne ámad va dar rá bast. Áheste az pellekán/ pellehá foruámad. In hame ráh az Wiráz ámade.* [all the way from...] *pey e/ donbál e kár. Bázham zud nazd e má biyáyid/ be má sarbezanid. Bá otobus/ masráde* sar e kár miáyad. Miyáyi birun gardewi konim?/ gawti bezanim?. Pesaremán baráye Krismas/ zádruz e Masih/ Mehr(M. Moqaddam) nazd e má miáyad/ be xáne bázmigardad. Biyá injá!/ Farázáy!//.* (**b**) **come (to...)** *residan be; wodan; farázámadan, "va u rá marg farázámad." (ZBP, L184 TB);"Con wir farázámad Bahrám dast deráz kard..." (ZBP, L205 TB) harjá juri tarjome miwavad.: //Be rudi residand. Tasu* [o'clock] *ye 8 residand/ farázámadand. Kei miresi/ miáyi?. Ámadeam ketábháyam rá bebaram/ bardáram* [collect]. *Baráye man náme ámade?. Saranjám komak resid. Dárad tufán miwavad. Emsál dir bahár wod. Zamán e dast bekár wodan* [to act] *faráreside.//.* (**c**) **come (to sth) (with sb)** *ámadan. //Hameaw yek tasu* [hour] *ast ke ámadeam. Táze yek tasu ast resideam.* [I've only come for an hour.]. *Emwab bá má (be sinemá/ celpard*) miáyi?. "Ádine ye áyande wám nazd e má miáyi?", "Ári xeili delam mixáhad."* [I'd love to.]. *Bá ki miáyi? Bá Kurow miáyam.//.* (**d**) *ámadan; ráh ámadan/ raftan; peimudan; ráh sepordan. //Cerá bá má emwab (be) yaxlaxwak* [ice-skating] *nemiáyi?//.* **2** *ráh peimudan. //Az piwin/ nimruz/ cáwtgáh tá konun panjáh mil ámadeyim/ (ráh) peimudeyim. In dálá** [company] *dar panj sál e gozawte xeili piwraft karde ast.//.* **3** *bá setáy e kárváźe bekár rafte, harjá juri tarjome miwavad.: //Hamin ke wanid bimár ast wetábán be didáraw ámad/ be didanaw wetáft. Kudakán daván-daván be didár e má ámadand. Geryán/ heqheq konán* [sobbing] *bedarun e otáq/ xáne ámad. (Nur e/ rouwanáyi ye) áftáb az panjere be darun e otáq/ xáne táft/ tábid* [come streaming].*//.* **4** *ámadan; wodan; harjá juri tarjome miwavad.: //Jawn e* Easter *emsál zud(tar) miáyad/ miwavad. Dar ázmun noxost wod.* [come first]. *Bálátarin ciz baráye u dar zendegi xánevádeaw ast. Baráye u xánevádeaw piw az har ciz e digar ast.* [come first]. *Máh e* May *miyán e* April *va* June *miáyad/ ast. Vát e A dar dabire piw az B miáyad.*

Margaw má rá takán e sahmgini dád. Kenáregiriyaw az kár má rá dar wegeft kard/ má rá wegeftzade kard. **5** *baráye kálá harjá juri tarjome miwavade.: //In pirhan dar se andáze dar dast ast. Az in pirhan se andáze dárim. Az in kafwhá siyáhaw rá dárid/ siyáhaw ham hast?/ Máwinhá ye/ ráde*há ye nou arzán darnemiáyad/ nist.//.* **6** *wodan; gawtan; harjá juri tarjome miwavad. //Band e kafwam bázwod.* [have come undone]. *Casb e in pákat/ pecná* bázwode* [come unstuck]. *Daste ye dar darámade.* [has come loose]. *Agar bonak* [in bulk] *bexari arzántar darmiáyad.* [come cheaper]. *Saranjám hame ciz jur miwavad/ dorost/ xub az áb darmiáyad.* [come right]//. **7** *residan be; daryáftan "magar in panjruze daryábi." [ZBP, L3587 GS]. //Aknun gereftári/ án porsemán** [problem] *rá az did e digari midid/ daryáft. Bá gozawt e zaman az u xowaw ámad/ mehraw rá be del gereft.* [come to love sb]. *Be in bávar resideam* [come to believe] *ke camegi* ye/ barnáme ye/ ráhoravew* [policy] *e hirbáni* [economic] *ye Warvin** [government] *gomráháne ast* [misguided].//. **8** *(dar porsewhá pas as* "how" *ámade, harjá juri tarjome miwavad.: //Cerá/ cejuri/ ce wod ke páyaw rá wekast?. Cerá candán dir kardi?//.* **9** **come sth (with sb)** *harjá juri tarjome miwavad: ...raftár kardan. //Bá man qoldorbázi darnayár!/ Bá man qolcomáqi nakon!* [come the bully with sb]. *Jelo ye/ piw e man muwmordebázi darávard./ xodaw rá be muwmordegi zad/ kuwid xodaw rá bigonáh jelve dahad.* [try to come the innocent with]//. **10** *(anáhin) (bá ekáthá* ye zaman* [expressions of time]*), harjá juri tarjome miwavad.: //In Krismas/ zádruz e Mehr* (M. Moqaddam) ke biyáyad do sál ast ke zanáwuyi kardeyim.* [come Christmas]. *Tá hafte ye digar ráyaw rá migardánad/ áhang e digari mikonad.* [come next week/ by next week]. *Tá hafte ye digar, báwad ke ráyaw rá begardánad.//.* **11** *(anáyin) áb e kasi ámadan; xanjidan** [have an orgasm]. **12** (*bá* "to*", yá* "into" *hamráh e námváźe dar besyári ekáthá** [expressions] *baráye newán dádan e in ke án námváźe reside ast bekár miravad. Dar Pársi harjá juri tarjome miwavad.: //Saranjám zemestán separi gawt. Deraxtán dárand sabz miwavand/ barg midahand.//.* **13** **be as clever, stupid, etc as they come** *(anáyin) zerangtar az in/ xartar az in yáft nemiwavad; xeili zerang/ xar budan.* **Come again?** *(anáyin) Na bábá!; To rá bexodá?; Ci gofti?. "Pawe-wenás/ hawarewenás/ xarfastarwenás ast" Nabábá!/ Ci gofti? Goftam: "Pawe-wenás ast/ Pawehá rá barresi mikonad!".* **come and go** *ámadan o raftan; gereftan o vel kardan; harjá juri tarjome miwavad.: //Páyam dard migirad va vel mikonad. Warvin*há* [governments] *miáyand o miravan ammá áyá berásti cizi degargun/ behtar migardad/ miwavad?//.* **come easily, naturally, etc to sb** *harjá juri tarjome miwavad. //Honarpiwegi* [acting] *tu ye xunaw/ gouharaw ast//.* **come over dizzy, faint, giddy, etc** *(anáyin) nágahán sargije gereftan, qaw kardan, gij/ mang wodan. //Nágahán hálam beham xord* [come over all queer/ funny] *va nágozir deráz kewidam* [lie down].//. **come to nothing; not come to anything** *bar bád wodan; bá wekast ruberu gawtan. //Hame ye barnámeháyaw barbád wod. Xeili máye ye afsus ast ke kuwewháyaw* [efforts] *náfarjám gawt/ bejáyi naresid.//.* **come to oneself** *bexod ámadan; daryáftan, "magar in panj ruze daryábi." (ZBP, L3587 GS). //Naxost takán xord va andaki/ dami dodel gawt* [hesitate] *ammá zud be xod ámad/ xod rá bázyáft.//.* **come to that; if it comes to that** *(anáyin) in bejá ye xodaw...; in bemánad...; fozun bar in...; //Be sagew immune* [look like]*, in bejá ye xodaw, zanaw ham be sage mimune/ mimánad!//.* **come what may** *harce piwáyad/ harce bádábád/ xub yá bad...; //Zabán dád* [promise] *ke harce piw áyad az u powtibáni konad/ mikonad//.* **how come (...)?** *cerá?; harjá juri tarjome miwavad. //Agar panj sál (dar) Milán bude cerá hic Itáliyáyi nemidánad/ cerá yek váźe ham Itáliyáyi nemidánad?. Emruz bámdád/ sob* yek tasu* [hour] *dir kardi, cerá?//.* **not come to much** *bejáyi naresidan/ nayanjámidan; cizi nawodan; harjá juri tarjome miwavad.: //Xeili tanbal-e, (hargez) gohi/ cizi nemiwavad/ hargez bejáyi nemiresad. Gomán nemikonam in ke mixást ruznámenevis* [journalist] *bewavad, hargez bejáyi resid/ reside báwad.//.* **to come** (after a noun) *pas az námváźehá: ...e áyande. (dar) sálhá ye áyande...; cangáhi dar áyande...* [for some time to come]. **when it comes to sth/ doing sth** *harjá juri tarjome miwavad //Dar áwpazi dast e kami as u nadáram, ammá be wirinipazi ke beresad na.//.* **come about** *(baráye qáyeq e bádbáni) ráh gardándan* [change direction]. **come about (that)** *ruydádan; rox dádan; piwámadan. //Mitaváni be man beguyi ke án egnest*/ ruydád* [accident] *cegune roxdád?. Ce wod ke/ az kojá fahmid* [come about] *má kojá-yim/ kojá budim?//.* **come across; come over** (**a**) *fahmide wodan; daryáfte wodan. //Candgáhi/ dirgáhi/ bederázá soxan ránd ammá berásti natavánest xást e xodaw rá* [his meaning] *rá befahmánad.//.* (**b**) *barxord e... dáwtan; harjá juri tarjome miwavad. //Dar handemánhá** [interviews] *barxord e xubi/ badi dárad. Engár ádam e delsuzi-st* [sympathetic]*/ U rá ádam e delsuzi yáftam.//.* **come across sb/ sth** *be... barxordan. //Emruz bámdád/ sob* dar xiyábán e Ferdousi be yek dust e kohan e dabestániyam barxordam. Dar kewoyi be cand peikare ye kohan barxord./ Dar kewoyi cand peikare ye kohan yáft.//.* **come across (with sth, money/ information, etc)** *(kohan; anáyin) dádan; pasdádan. //Sad dolár be man bedehkár ast ammá gomán nemikonam hargez án rá be man pasbedahad.//.*

come after sb *donbál kardan ; donbál e (kasi)... gozáwtan; pey e ...gozáwtan. //Kewávarz/ barzegar / rustáyi bá cub e gondeyi/ comáqi pey e/ donbál e mehmánán e náxánde* [intruders] *gozáwt.//.* **come along** (**a**) *faráresidan, fará-ámadan "...va ruz e ádine zahmati azim báwad conán ke womá fará jenáze ye má tatavánid ámad..." (ZBP, L296 AT); harjá juri tarjome miwavad.: //Zamánaw ke beresad/ faráresad* [the right opportunity], *miqápadaw; páyaw/ páw biyoftad, miqápadaw/ pasnemimánad. "Wuymand ast/ wouhar dárad?" "Na, miguyad biyusán e/ cewm beráh e mard e delxáhaw ast."//.* **come apart** *xord wodan; rizriz wodan. //Quri tu dastam xord wod.//.* **come at sb** *be kasi táxtan/ kaftan. //Bá comáqi be man táxt/ ruy be man nahád.//.* **come at sth** *be... dast yáftan; peidá kardan. //Dar biwtar e bárehá* [often] *dast yáftan be rásti dowvár ast.//.* **come away (from sth)** *varámadan. //Gac* [plaster] *dáwt az divár varmiyámad.//.* **come away with sth** *az jáyi raftan va bardáwt e/ sahew* [feeling] *e viźeyi dáwtan. //Az nazd e ánán/ az ánjá ke bázmigawtim gománi nadáwtim* [distinct impression] *ke zendegi ye zanáwuyiyewán/ zendegiyewán* [marriage]*/ miyánewán wekaráb ast* [not well].*//.* **come back** (**a**) *bázgawtan, "Torá be ka'be raftan hájat nist., bázgard ke haj kardi." (ZBP, L1607 AT). "Cun bázmigawt Weyx kasi rá bá vey beferestád." (ZBP, L2919 AT); bázámadan, "Bámdádán ke xáter e bázámadan bar ráy e newastan qáleb ámad" (ZBP, L2919 GS); "Piw e má bázámad va bar má salám kard." (ZBP, L2481 AT); bázgardidan, "Con darviw soxan tamám kard aźdahá bázgardid." (ZBP, L2552 AT). //Diwab xeili dir ámadi/ bázgawti. Rang dárad be roxsáraw* [cheeks] *bázmigardad.//.* (**b**) *báz/ dobáre pá gereftan/ hand* e ruz* [fashionable] *gawtan/ raváj yáftan* [popular]. *//Dámanak* [miniskirts] *báz dárad bázmigardad/ pá migirad/ hand* e ruz miwavad.//.* (**c**) *báz barpágawtan. //Barxi mardom mixáhand ke pádafre ye margarzáni* [death penalty] *báz barpá gardad.//.* **come back at sb** *bá tondi/ parxáw be kasi pásox dádan yá bá kasi soxan goftan. //Az soxanrán* [speaker] *bá tondi porsewhá ye tond o tizi kardan.//.* **come back (to sb)** *(be) yád e kasi ámadan. //Aknun hameaw báz dárad yádam miáyad. Zabán e Álmániyat zud yádat miáyad.//.* **come back to sb (on sth)** *dirtar pásox e kasi rá dádan. //Miwavad án yeki rá dirtar be to pásox daham?//.* **come before sb/ sth** (**a**) *be miyán ámadan; piw e… ávarde wodan (baráye dávari, barresi). //Án jate** [case]*/ báre hafte ye áyande piw e dádgáh miáyad/ ávarde miwavad.//.* (**b**) *piwi dáwtan bar…; piw az… ámadan. Harjá juri tarjome miwavad. //Peikár bá tohidasti va bikári rá báyad piw az har kár e xawáyáyi** [political] *ye digar dar cewm dáwt.//.* **come between sb and sb** *dou beham zadan; miyán e do tan rá beham zadan. //Miyán e zan o wouhari rá beham zadan kár e xubi nist. Xeili bizáram az in ke kasi miyán e má doubehamzani konad.//.* **come between sb and sth** *dar ráh e kasi istádan; jelo ye kasi rá gereftan. //Ágar ásemán be zamin biyáyad báyad áqáz e wab yek liván ábejoaw/ buzeaw rá benuwad/ bexorad.//.* **come by sth** (**a**) *be saxti be dast ávardan/ gir ávardan. //In ruzhá kár* [jobs] *saxt gir miáyad. Omidváram ke án pul az ráh e dorost/ ázarmik** [honorable] *be dast ámade báwad.//.* (**b**) *baxtaki gir ávardan/ be dast ávardan/ gereftan/ be cang ávardan. Harjá juri tarjome miwavad.: //Ce wod ke loppet xaráw bardáwt?//.* **come down** (**a**) *forurixtan; ávár gawtan. //Bám forurixt.//.* (**b**) *(baráye barf, bárán va mánand e án) báridan; ámadan. //Ragbár ámad.* [come down in torrents]//. (**c**) *(baráye havápeimá) newastan; forud ámadan; zamin xordan/ foru-oftádan. //Nágozir wodim dar kewtzári forudáyim/ benewinim. Do tá az havápeimáhá ye wekári ye/ jangi ye má powt e xatt e dowman* [inside enemy lines] *forudámadand/ zamin xordand.//. (baráye bahá, dareje ye garmá va mánand e án) páyin ámadan; forud ámadan; foruoftádan. //Bahá ye naft dárad páyin miáyad.//.* **come down (from...)** *(dar Engelestán) dánewgáh rá be páyán resándan; az dánewgáh birun ámadan. //Az dánewgáh e Áksford kei birun ámadi?//.* **come down (from...) (to...)** *az... be... ámadan; Az wahr be deh ámadan. //Omidvárim betavánim hafte ye áyande be Landan biyáyim. Tázegi az Landan ámadeand dar deh zendegi konand.//.* **come down on sb** (infml) (**a**) *(anáyin) kasi rá saxt nekuhidan; az kasi saxt xorde gereftan; kasi rá málidan/ xár kardan; dand e kasi rá narm kardan; damáq e kasi rá suzándan; dande ye kasi rá pahn kardan. //Damáqaw rá nasuzán./ Tu saraw nazan./ Xáraw nakon!//.* (**b**) *kasi rá guwmál dádan; kasi rá málidan. //Dádgáhhá bá javánán e xosirgar** [offender] *xeili saxt gerefteand./ Dádgáhhá javánán e xosirgar* rá saxt guwmál midahand.//.* **come down on sb for sth** *xer e kasi rá gereftan va... xástan; az kasi darxást e pardáxt/ pul kardan; be sar e kasi rixtan. //Bestánkárán* [creditors] *be saraw rixteand/ xeraw rá gerefte az u darxást e pardáxt e biderang e bedehiháyaw rá kardeand.//.* **come down to sb** *az... be... (be morderig) residan. //Dástánháyi ke az niyákánemán be má reside.//.* **come down to sth/ doing sth** *az zur e nácári be... oftádan/ be ruzegár e... oftádan; gorbe az gorosnegi gewniz mixorad. //Be gedáyi oftáde/ xákestarnewin gawte.//.* **come down to sth** (**a**) *tá... residan; be... residan. //Gisuyaw be kamaraw miresad.//.* (**b**) *be... anjámidan/ residan; kutáh soxan...; //Kutáh soxan do ráh/ cáre dárad* [choices] *yá kárat rá behtar mikoni yá (az injá) miravi. Kutáh soxan zurvarzi/ kewákewi* [power struggle] *miyán e sarparasti* [management] *va rastehá ye kárgari* [trade unions] *(dar kár) ast.//.* **come down with**

sth *docár e ... gawtan. Har já juri tarjome miwavad.: //Sarmá xordam va natavánestam sar e kár beravam.//.* **come forward** *piw ámadan va piwnahád e... kardan; piwgám wodan; farázámadan, "Robátván farázámad va dar bogwád." (ZBP, L2594 AT); "Con dar xáb wodam hamán waxs farázámad." (ZBP, L2594 AT). Baráye dádan e/ resándan e komak, ágáhi, pul piwgám wodan/ farázámadan. //Kalántari/ wahrbáni* [police] *az gováhán e án egnest** [accident] *xáste (ast) piw áyand/ farzáyand.//.* **come from...** *(be rixt e hamáregi bekár nemiravad.) záde ye... budan; az... budan/ ámadan, "Beporsad to rá k-az kojáyi maguy -- Beguyaw ke man kehtar e cárejuy." (ZBP, L4797 SF); az wahri budan, "Jahándide az wahr e wiráz bud -- sepahbed-del o gardanafráz bud." (ZBP, L3326 SF) ahl e... budan; (nám e já, wahr yá deh) + i budan [Gorgán-i budan]. //Párisi ast; Az Páris ast. Ahl e Páris ast. Az kojáyi?/ Ahl e kojáyi?/ Kojáyi hasti?//.* **come from.../ sth** *az... ámadan; az... be dast ámadan. //Biwtar e kareyi ke mardom dar Engelestán mixorand az Zelánd Nou miáyad.//.* **come from sth; come of sth** *az... budan; az xáneváde ye... budan; az tabár e... budan; az powt e ... budan; powt-dar powt ... budan. //Powt dar powt (mádaránaw) honarpiwe budeand.* [a long line of actresses]//. **come in** (**a**) *bálá ámadan (e avarkár** [tide]*). //Áb/ avarkár* tond bálá miyámad.//.* (**b**) *(dar hamávardi) ...wodan. //Kodám asb noxost/ avval wod?//.* (**c**) *(baráy e kodangzan** [batsman] *dar tapkáye*/* cricket*) ámadan; pastá* [turn] *ye kasi budan. //Pastá ye kist?//.* (**d**) *behand*/ beásá/ mod wodan. //Dar sálhá ye 1960- tá 1970 (bud ke) gisu ye/ mu ye deráz baráye mardán behand*/ beásá*/ mod gawt.//.* (**e**) *residan. //Tutfarangi ye Irán biwtar páyán e máh e Ávril miresad.//.* (**f**) *bargozide wodan; ...wodan. //Dar gozinew e piwin sosiyálisthá/ mazdakiyán* bargozide wodand.//.* (**g**) *az... darámad dáwtan. //Az sarmáyegozárih   áyaw máhi dohezár dolár darámad dárad.//.* (**h**) *káreyi budan; harjá juri tarjome miwavad.: //Naqwe rá xub mifahmam ammá nemidánam (da in miyán) man cekáream?//.* (**i**)*(baráye ágáhihá, gozárewhá) residan. //Ágáhi az Wiráz reside ke yek kárván dudi saxt dáqán gawte* [serious crash]//. (**j**) *be... peivastan. //(Áqá ye/ Bánu ye) Noxostvazir, áyá aknun* [at this point] *mixáhid be goftoguhá bepeivandid?//.* **come in for sth** *gereftár e... gawtan; bá... ruberu wodan. //Ráh o ravew e camegihá* ye hirbánik** [economic policies] *e Warvin** [government] *bá xordegirihá ye saxti az su ye ruznámehá ruberu gawte.//.* **come in on sth** *be... peivastan. //Agar mixáhi be in barnáme* [scheme] *bepeivandi aknun báyad áhang e án koni.//.* **come in with sb** *(anáyin) dar... be kasi peivastan.* **come into sth** *be kasi (be morderig) residan. //Pas az marg e afdaraw/ amuyaw pul o pale ye kaláni* [a fortune] *be u/ behew resid.//.* **come of sth/ doing sth; come from doing sth** *kári az dast e kasi ámadan; morád dádan; farjám e/ hude ye... budan; harjá juri tarjome miwavad.: //Zabán dád/ goft komak xáhad kard, ammá gomán nemikonam kári az dastaw biyáyad. Farjám e/ hude ye biw az andáze be xod powtgarm* [be over-confident] *budan in ast. Nawáwidi wab deráz e!. Azmudanaw ziyáni nadárad.; Sang moft gonjiwk moft.//.* **come off** (**a**) *darámadan; darámadani budan; (baráye rang) raftan/ pák wodan. //"In tokme/ qoppe* [knob] *darmiáyad?", "Na darjá kár gozáwte wode*. [fixed permanently]*". Mitarsam in lakkehá* [stains] *pák nawavad/ naravad.//.* (**b**) *(anáyin) ruy dádan; rox dádan; anjám wodan; sar gereftan. //In biyugáni/ arusi key sarmigirad?. Mixásti be Páris beravi, pá gereft?//.* (**c**) *(anáyin) (baráye barnámeyi, naqweyi va mánand e án) gereftan; bejáyi residan; be anjám residan; xub/ dorost az áb darámadan. //Kuwew e u baráye wekastan e válin** [record] *e/ jaháni nazdik bud begirad/ nazdik bud be jáyi beresad.* [nearly came off]. *Án celparde*/ filme xub az áb darnayámad/ nagereft.//.* (**d**) *(anáyin) (bá band e kárváže) bad/ xub ávardan; darámadan. //Dar janghá/ hamávardhá* [fights] *hamiwe bad miyávarad. Dar án segálew* [debate] *ki az hame behtar darámad?//.* **come off (sth)** (**a**) *az... oftádan/ part wodan. az docarxe ye xod, asb e xod oftádan/ part wodan.* (**b**) *jodá wodan; varámadan; oftádan. //Hamin ke ámadam kuze* [jug] *rá bardáram/ boland konam dasteaw varámad/ jodá wod/ dasteaw dar dastam mánde varámad. Já ye mátik/ golic* (biwtar) ruy e (labe ye) jám e mey mimánad* [lipstick comes off]. *Yek dogme ye nimtaneam oftáde.//.* **come off it** *(anáyin) (berixt e farmáyew va baráye jelogiri az goftan e cizhá ye nádorost be kár miravad.). //Dast bardár/ vel kon (bábá)/ baskon (bábá)/ darewo/ daraw rá bogzár! Az Engelestán hic bu ye piruzi dar án hamávard* [match] *nemiáyad!//.* **come off sth** *(az bahá ye cizi) kástan. //Wanideam/ miguyand benzin dárad gáloni yek dolár arzán miwavad.* [coming off one dollar...]//. **come on** (**a**) *(baráye honarpiwe) ruy e faxan* [stage] *ámadan.* (**b**) *(baráye varzewkárán) hengám e bázi já ye bázikon e digari be meidán ámadan. //Dah pál** [minute] *piw a páyán e bázi Jamwid be já ye Gudarz be meidán ámad.//.* (**c**) *(dar tapkáye** [cricket] *baráye partábgar* [bowler] *guy partáb kardan/ zadan rá áqázidan. //Bahrám pas az náhár áqáz be tup zadan kard/ tup partáb kardan rá áqázid.//.* (**d**) **come on/ come along** *xub wodan; xub bozorg wodan. //Báq e/ (án báq) dáre xub miwe. Bacceaw xub dárad bozorg miwavad. Zabán e Álmániyaw az zamáni ke be yáne* ye/ kelás e goft-o-wonud* [conversation] *rafte/ miravad xeili xub wode/ xeili piwraft karde.//.* (**e**) **come on; come along** *(be rixt e farmáyew bekár miravad baráye vádár kardan e kasi be*

kuwew e biwtar). harjá juri tarjome miwavad.: //Bewetáb/ zud báw diremán miwavad be namáyewxáne [theater] *nemiresim /dir miresim. Yállá/ zudbáwid yek kasi (az womá) báyad pásox rá bedánad!//.* (**f**) *áqázidan; áqáz kardan; gereftan. Harjá juri tarjome miwavad.: //Gománam sarmá xordeam. Bárán gereft./ Dárad bárán migirad. Havá dárad sard miwavad. zemestán ámade/ áqáz gawte.//.* (**g**) *(baráye celparde*/ film, namáyew va mánand e án) namáyew dádan, ruy e parde/ yá faxan** [stage] *ámadan. //Hafte ye áyande dar namáyewxánehá ye kuy e má* [local] *namáyew e novini ruy e parde miáyad.//.* **come on/ upon sb/ sth** *(be áyin) be...barxordan. //Be yek goruh/ borr bacce ke dar kuce dáwtand bázi mikardand barxordam.//.*

come out (**a**) *bast newastan; dast az kár kewidan. //Kángarán bast newasteand/ dast az kár kewideand.* [come out on strike]//. (**b**) *(baráye yek doxtar e javán) sari tu ye sarhá ávardan. //Farxondeh gáh e/ bahár e/ tábestán e... gozawte sari tu ye sarhá ávard./ vawt-bazmi*/ mehmáni ye raqsi baráye áwná kardan e doxtar e/ doxtarán e javán bá bozorgán/ bolandpáyegán.* [a coming-out ball]. *(baráye xor, máh yá setáregán) darámadan, áwkár gawtan; birun ámadan. //Bárán band ámad va xorwid darámad.//.* (**d**) *(baráye gol o giyáh) darámadan; sabz wodan; gol dádan; javáne zadan. //Con havá sard bud gol e sorxhá emsál dir sabz wodand.*[came out late]//. (**e**) *cáp wodan; az cáp birun ámadan; darámadan* [publish]. *//Matal e/ dástán e noyaw key az zir e cáp birun miáyad/ key darmiáyad?//.* (**f**) *áwkár wodan; az parde birun oftádan. //Sarásar e dástán hengám e dádrasi áwkár gawt/ áftábi wod. Áwkár wod ke dáwte doruq mibáfte.//.* (**g**) *(baráye peikar) (xub) darámadan. //Peikarehá ye estár** [holiday] *e má xub darnayámad.//.* (**h**) *rouwan wodan; rouwan dide wodan; xub darámadan; xub áwkár gawtan. //Bayu/ arus dar in peikarehá xeili xub darámade* [came out well]. *Dar har soxanrániyi ke mikonad barmanewiyaw/ abartaniyaw* [arrogance] *xub áwkár miwavad. Dar girodárhá ye saxt* [crisis] *ast ke xubiháyaw/ nikmanewiyaw* [best qualities] *áwkár miwavad. Maini ye*/ payám e án cáme dar gozárew e* [interpretation] *u xub rouwan nemiwavad/ darnemiáyad.//.* (**i**) *(baráye váže, soxan va mánand e án) darámadan. //Soxanam* [statement] *dorost conán ke mixástam beguyam dar nayámad.//.* (**j**) *(baráy e jam* kardan* [sum], *porsemánhá** [problems] *va mánand e án dorost darámadan. //In hamcand* [equation] *dorost darnemiáyad. Nemitavánam in hamcand rá bázgowáyam/ dorost darbiyávaram.//.* (**k**) *áftábi wodan va áwkárá goftan ke kasi pendmarz** [gay]*/ kuni/ lavand/ báránibáz/ dowmarz* ast. //Az zamáni ke áftábi wod va gofte ke lavand ast/ báránibáz/ dowmarz* ast xeili wádtar/ sareháltar ast.//.* (**l**) *dar ázmun yá... Á wodan/ darámadan. //Dar ázmun avval wod.//.* **come out (of sth)** (**a**) *oftádan; darámadan. //Doxtarak sib rá ke gáz zad* [bite into] *dandánaw oftád. Nemitavánam in pic rá az divár darbiyávaram.//.* (**b**) *zodude wodan; pák wodan; raftan. //In lakkehá ye jouhar* [ink stains] *(az pirhanam) nemiravad/ pák nemiwavad. In párce rangaw bá wostan miravad?/ Rang e in párce (bá wostan) miravad?//.* **come out against sth** *áwkárá dar barábar e... istádan;/ istádegi kardan.* **come out at sth** *be... residan; ...darámadan. //Ruyehamrafte hazine (ye án)* [total cost] *be wewsad dolár miresad/ wewsad dolár darmiáyad.//.* **come out in sth** *juw/ paruw, kurak va mánand e án zadan; *(tan e kasi) birun rixtan. //Dar áb o havá ye garm tanaw birun mirizad/ juw mizanad.//.* **come out with sth** *cizi goftan; parándan. //Harce mitavánest downám dád./ Harce az dahanaw darmiámad goft* [with a stream of abuses]. *Gáh/ gáhi cizhá ye saxt wegerf* [remarks] *miguyad/ miparánad.//.* **come over = come across; come over (to...) = come round to** come over (to...) (from...): *az já ye duri be jáyi ámadan. //Cerá baráye estár** [vacation] *be Itáliyá nemiáyi?. Niyákánaw/ pedarbozorg va mádarbozorgaw/ mahzádáránaw* behengám e dowyári** [during the famine] *az Irland (be Ámriká) ámadand.//.* **come over sb** *be kasi dast dádan; ... gereftan. //Nágahán be u/ behew sargije dast dád/ nágahán sargije gereft* [a fit of dizziness]. *Nemidánam cem/ ce-am wod/ be man ce dast dád ke* [what came over me] *conán raftári kardam.//.* **come over (to sth)** *be su ye digar peivastan; manewte ye* [opinion] *xod rá gardándan va bedigari peivastan; rang gardándan; var e... rá gereftan. //Hargez var e má rá rá nemigirad.//.* **come round** (**a**) *az biráhe ámadan. //Ráh basted bud* [blocked]*, nágozir gawtim az kenár e kewtzárhá/ va az biráhe biyáyim.//.* (**b**) *residan; wodan; (báz) ámadan; bázgawtan. //Engár harsál Krismas/ zádruz e Mehr* [M. Moqaddam] zudtar miáyad/ miresad.//.* (**c**) **come round; come to** *behuw ámadan; be xod ámadan. //Yek kam áb bepáw be ruyaw, zud behuw miáyad. Wouharat hanuz behuw nayámade/ hanuz az bihuwi darnayámade.//.* (**d**) *(anáyin) sar e hál ámadan; axmhá ye kasi báz wodan. //Pesare rá sarzanew nakon/ sarkuft nazan, yek kami digar sar e hál miáyad/ axmháyaw báz miwavad.//.* **come round (to...); come over (to)** *be... sar zadan; soráq e... raftan. //Cerá emwab be man sar nemizani/ nazd e man nemiyáyi?. Gáhi sari be má bezan!//.* **come round (to sth); come around (to sth)** *be... geravidan. //Hargez be ráh o ravew e/ andiwe ye má nemigeravad. /Hargez be má nemigeravad.//.* **come round to sth/ doing sth** *saranjám... kardan. //Pas az cand hafte saranjám námeaw rá pásox dádam.//.*

come through *(baráye ágáhi/ payám) residan. //Ham aknun yek payámi (dárad) miresad.//.* **come through (sth)** *xub wodan; xub darámadan; dorost wodan; ján az... bedar bordan. //Saxt bimár ast ammá pezewkán miguyand/ cewm dárand xub wavad/ ján bedarbarad. Bá conin gew e/ del e bimári ke dárad xeili baxtyár bud/ xeili baxtaw xub bud ke az zir e kárd/ ápang** [operation] *ján bedarbord. Dar án egnest** [accident] *yek xaráw ham barnadáwt* [a scratch] *va ján bedar bord. Az do jang e jaháni ján bedar borde.//.* **come to** (**a**) = come round. (**b**) *(baráye gáyeq) istádan; bázistádan. //Az lenj e gawti be má dád zadand ke beyistim.* [The polic launch hailed to us to come to]//. **come to sb (that...)** *be sar e kasi zadan; be kalle ye kasi residan. //Dar garmábe in andiwe be saraw zad. Nágahán be saraw zad/ be in andiwe resid ke az áqáz (va dar sarásar e in zamán) ráh e qalat/ nádorost peimude/ ke az áqáz dar laqzew bude.//.* **come to sth** (**a**) *be...residan; wodan. //Bejak be cehel dolár resid/ Bejak/ bijak cehel dolár wod.* [the bill came to...]. *Hargez gomán nemikardam ke án cand qalam in andáze (gerán) wavad/ daráyad.* [few items to come to so much]//. (**b**) *(beviźe bá "*this, that, what"*) kár be (jáyi yá...) residan/ kewidan. //Agar niyáz wavad (pezewkán) amal mikonand/ kárd barmidárand/ ápang*/ salyáni* xáhand kard ammá wáyad kár be ánjá nakewad.* [but it may not come to that.]. *"Báz harásgarán** [terrorist] *yek bomb gozáwtand.", "Rasti? Nemidánam ke kár e jahán be kojá xáhad resid/ kewid*.[coming to].". *Kár e dálá** [company] *be jáyi reside/ kewide ke mixáhad az kár kenáregir konad. Ki gomán mikard ke kár be injá bekewad/ beresad?//.* **come to sb (from sb)** *az kasi be kasi (be morderig) residan. //Pas az marg e pedaraw án kewtzár (be morderig) be u/ behew resid. Agar dáyiyaw/ amuyaw/ afdaraw bemirad pul e hengofti be u/ behew miresad.//.* **come under sth** (**a**) *az radeyi/ dasteyi budan. //In az kodám rad east?; In zir e kodám sotun/ rade* [heading] *miravad?//.* (**b**) *ámáj e... budan/ gawtan; zir e… gereftár ámadan. //Ámáj e átaw e sangin e dowman gawtim.//.* **come up** (**a**) *(baráye giyáhán) sar darávardan; sabz gawtan. //Golhá ye sorx táze dárand sabz miwavand/ miwavad.//.* (**b**) *(baráye xorwid) darámadan. //Xorwid rá ke dáwt darmiyámad negaristim//.* (**c**) *(baráye sarbázán, barg, sáz o barg va mánand e án) be piwrazm** [front line] *resándan.* (**d**) *peidáwodan; rox dádan; piw ámadan. //Agar jáyi tohi wavad/ agar já ye tohi peidá wavad be womá ágáhi xáhim dád/ womá rá ágáh xáhim kard. Kár e biderangi piw ámade, emwab nemitavánam to rá bebinam/ be to sar bezanam.//.* (**e**) *piwámadan; be miyán ámadan. //In dástán hengám e goft-o-wonud piw ámad/ be miyán ámad. In porsew bigomán dar newast piw miáyad./ be miyán miáyad.//.* (**f**) *be dádgáh ámadan/ kewidan. //Parvande ye/ jate** [case] *ye foruhewtegi* [divorce] *ye u máh e áyande be dádgáh miáyad.//.* (**g**) *(barande) darámadan/ wodan. //Womáre ye man barande darámad va devist dolár bordam.//.* **come up (to…)** *(dar Engelestán) (beviźe dar Áksford yá Kambrij) be ámuzew pardáxtan; be (dánewkadeyi) ámadan/ áqázidan.* **come up (to…) (from…)** *az jáy e kucak (be wahr e bozorgi con Landan yá az nimruz* [south] *be abáxtar* [north] *e Engelestán) ámadan; sarzadan be…; //Páyán e haftehá biwtar* [often] *be Landan miáyad/ sari mizanad. Cerá baráye cand ruz be Eskátland nemiáyi/ sari nemizani?//.* **come up against sb/ sth** *bá… ruberu wodan; be… docár gawtan. //Gomán mikonim/ gomán miravad ke in barnáme bá hamestári** [opposition] *ye faráváni ruberu waved.//.* **come up for sth** *námzad e… be womár ámadan. //Sál e áyand báz námzad e gozinew* [re-election] *xáhad bud.//.* **come up to sth** (**a**) *tá… residan. //Áb tá gardanam resid.//.* (**b**) *xub az áb darámadan. //Dar sanjew bá kárhá ye arzande* [high standard] *ye hamiwegiyaw* [usual], *namáyew e u xub az áb darnayámad. Estárewán** [holiday] *dar Itáliyá conán ke omid dáwtand/ omidvár budand xub az áb darnayámad.//.* **come up with sth** *(pásoxi/ ráhi) yáftan/ jostan. //Baráye afzáyew e foruw andiwe* [idea] *ye nouyi yáft/ jost.//.*

come *(wegeft-váźe) (baráye in ke kasi rá sar e xerad ávardan yá kami dom e kasi rá cidan bekár miravad.) Na bábá!; Dast bardár!; Bas ast!/ Bas kon!/ Bas e. !//Áh Bas kon!/ Dast bardár! conán ham ke to miguyi kárhá bad nist/ kár xaráb nist!. Źále, Xánum-xánumá, Bas kon! Beppá ce miguyi!/ Dahaneto beppá!//*

comeback n *be meidán bázgawtan. //setareyi az musiqi mixáhad be piráne sar* [aging] *be meidán bázgardad.//. (anáyin) be soxani niwdár pásox dádan. az kise ye… naraftan. //Agar bime nadáwte báwi va behet dozd bezane* [you get burgled] *az kseat rafte* [you have no comeback]//

comedian n **1** **comedienne** (f) **1** *xandestángar*; xonyágar.* **2** *xandestángar*.* **2** *dalqak*

comedo n (pl **-es**) *bázgardid be* "blackhead"

come-down (n) *(anáyin) sarwekastegi; nang. //Piwtar az xodaw kár-o-bári dáwte va án rá migardánde, ammá aknun nágozir ast báygán* [work as a ckerk] *báwad va in baráyaw sarwekastegi be womár miáyad.//*

comedy n **1** (**a**) *xandestán (M. Moqaddam).* (**b**) *(namáyew yá celparde*/ film) xandestán. //Xandestán* [comedy] *biw az barmestán** [tragedy] *mipasandam/ dust dáram.//.* **2** *xandedár budan; xandenáki, harjá juri tarjome miwavad.: //Douzáriw nayoftád (va) xandeaw nagereft.* [not appreciate/ understand the

comedy of the situation]. *bezan-bezan e filmhá ye xámuw xande-dár (ast); xandenáki* ye bezan-bezan e filmhá ye/ celpardehá* ye xámuw* [slapstick comedy]//

comedy of manners *xandestán* [M. Moqaddam] az zendegi ye ruzáne ye mardom.*

come-hither (n) *(kohan, anáyin) makow-marg e má; biyá ma rá bokon. //yek negáh/ yek labxand e makow-marg- e-má//*

comeliness (n) *xubruyi; namakin/ bánamak budan*

comely, (**comlier, comeliest**) *(beviźe baráye zanán) xubru; namakin; bánamak*

come-on n (usu sing) *ráh dádan (baráye zani be mardi); ceráq zadan; ceráq e sabz newán dádan*

comer n **1** *áyande; harkas ke biyáyad. //In takrobáyi* [race] *be ru ye harkas ke biyáyad báz ast./ Hame kas mitavánad be in takrobáyi biyáyad. Kasáni ke dir biyáyand* [late-comers] *nemigozárand tu beravand.//. (beviźe dar Ámriká) (anáyin) kasi ke piruzi ruy e wáxaw ast.*

comestibles (n) (*beáyin) xoráki; xordani; xárobár; ázuqe*

comet n *setáre ye donbáledár; setáre ye bá gisu, "va daraxw va sáeqe va kamán e Rostam va xarman va mánande ye án va be havá zebarin hami hádes waved az boxár e xowk va doxáni setáregán e bá donbál va gisu…" (ZBP, L7185 TT); setáreye gisumand*; gis-estár* [<gis/ gisu + estár* <estár (Baluci)]*

comeuppance (n) *(anáyin) sezá; mozd. //Be sezá ye xod residan/ mozd e xod rá gereftan//*

comfort n **1** *árámew; ásudegi; tanásáni, "Conin ast rasm e saráy e sepanj -- Yeki z-u tanásán o digar be ranj." (ZBP, L6587 SF); Bed-in giti-andar bezi wádemán --Tanásán o dur az bad e badgomán." (ZBP, L3215 SF); árám, "Az árám v-az kám o báyastegi --Hamán baxwew o xord o wáyestegi." (ZBP, L 3306 SF); ásáni, "Negah kard bar kár e carx e boland -- Ze ásáni yo sud o dard o gazand." (ZBP, L5836 SF); ásáyew; newest, "Ma-rá bord báyad bed-in kár dast -- Nawáyad to bá ranj o man bá newest." (ZBP, L6040 SF). dar tanásáni/ ásudegi,/ ásáyew zistan. //Harce az dastewán (bar)miyámad baráye ásáyew e má kardand.//.* **2** *komak; mehrabáni; hamdardi; árámew. //soxani cand árámbaxw/ yeki soxan e árámbaxw* [a few words…]./ *Án ágáhi máye ye árámew e hame ye má gawt.//.* **3** *máye ye árámew; máye ye ásáyew; árám. //Farzandánaw máye ye árámew e bozorgi baráyaw be womár miáyand. Az in ke wanidim tandorost/ dar amán* [safe] *ast árám gereftim/ ásude gawtim.Wanidan e in ke tandorost ast, máye ye árámew gawt.//.* **4** (*biwtar be rixt e candgáni) máye ye ásáyew. //In mehmánsará harce ke máye ye ásáyew e mehmánán báwad* [all/ every modern comforts] *dárad.//*

comfort v *kasi rá árám kardan/ deldári dádan/ naváxtan. kasi rá ke páyaw lab e gur ast* [a dying man] *deldári dádan. //Baccehe/ án bacce be su ye mádaraw david, tá mádaraw názaw konad/ u rá naváxt deldári dahad.//*

comfortable adj *ásude; tanásán, "Conin ast rasm e saráy e sepanj -- yeki z-u tanásán o digar be ranj." (ZBP, L6587 SF) harjá juri tarjome miwavad.: Niz bázgardid be "*comfort*". //yek bestar e/ taxtexáb e narm o garm/ garm o narm. yek kár e pordarámad/ nán e kasi dar rouqan budan* [position]./ *dar newim/ sandali ye bozorg newaste, já xow kard./ dar yek newim/ sandali ye bozorg lam dád/ lamid. Bimár pas az ápang** [operation] *árám ast/ árám gerefte/ ásude gawte.//.* **2** *ásude; tanásán;pedrám,"Agarce ráh nápedrám báwad- bepedrámad co xow-farjám báwad." (ZBP, L 4387 VR). //yek zendegi ye ásude/ pedrám; yek kár e ásude/ pedrám//.* **3** *(anáyin) xarpul; puldár. //Wáyad melyuner nabáwand ammá bigomán xarpul-and/ puldár-and.//.* **4** *biw az andáze; faráván, xub. //Xeili jelo/ piw bud va be ásáni bord* [win by a comfortable margin]//

comfortably adv *ásude; be ásáni; be ásudegi. //dar newim/ sandail ye bozorg e dastedári qanude* [ensconced].//. **2** *be ásudegi; be ásáni; xeili jelo. //Án asb e pasand e man/ delxáh e man xeili jelo bud va dar takrobáyi* [race] *barande wod.//.* **3** **comfortably off** *puldár (budan); dar náz zistan*

comforter n **1** *qamgosár; deldári dahande.* **2** *(dar Ámriká) = dováj* [quilt]. **3** **comforter**; **pacifier** (US) *pestának.* **4** *(dar Engelestán; kohan) wál e gardan*

comfortless adj *sáde; xowk o xáli, con masjed/ mazget*

comfort-station n *(dar Ámriká, soxan e darparde) ábrizgáh e hamegáni; xalife*

comfy adj (**-ier**, **-iest**) *(anáyin) pedrám; árám; ásán; tanásán; ásude*

comic adj *xandedár; xandeávar. yek naqme ye xandeávar; yek namáyew* [performance] *e xandeávar; //Án mehmáni xeili delgerefte/ delmorde* [dull] *bud ammá hamin ke u be welang e áb gir kard* [his accident with the hose] *hamegi be xande oftádand* [comic relief].//. **2** *xandenák "án rá [ádam e xawmnák rá] noxost be wenavánidan e ozrhá va soxanhá ye xub va hekáyathá ye xandenák aláj konand…" (ZBP, L5350 ZX);*

“conán ke hekáyat e homá youm rá be hekáyathá ye xandenák… delxow konand…” (ZBP, L5391 ZX); xandestáni (M. Moqaddam). //yek operá ye xandenák/ sangitani xandenák. yek honarpiwe ye xandenák/ xandestáni//*

comic n, comedian: *honarpiwe ye xandestáni/ xandenák. (dar Ámriká, máhnáme yá haftenáme ye) xandestáni; xandestán-náme*

comical adj *xandeávar; máye ye xande; xandedár. //Bá án koláh e kuculu* [tiny] *xeili xandedár wode bud.//*

comically adv *be wiveyi xandeávar/ xandedár. //jameyi/ raxti va xandeávar va saxt nábáb* [inappropriate]//

comic strip; **strip cartoon** *ástunakán* [<ástunaka (Semnáni) + -án]*

coming (n) **1** *faráresidan; ámadan; farázámadan, “…va u rá marg farázámad…” (ZBP, L184 TB); “con nazdik farázámad, kawti ye ahl e u bud…” (ZBP, L2908 AT). //faráresidan e/ farázámadan e ruzegár e espáw** [space age]//. **2** **comings and goings** *(anáyin) ámadowod; ámadoraft. //ámadowod e peivaste dar yek mehmánsará./ Bá in hame/ bá candán ámadowod hic natavánestam kár konam.//*

comma (n) *vákcin* [,] [<vákiya vicchedvihan (Sanskrit)]*

command[1] (v) **1** *farmudan; farmán dádan; dastur dádan; ord dádan. //Harjur be to farmán midaham/ farmáyam, kon!. (be áyin) Dádgáh dastur dáde (ast ke) hame ye pácinhá** [copies] *ye án ketáb rá (báyad) nábud konand. Án afsar* [commander] *be zir e dastánaw* [his men] *farmán e átaw kardan/ átawbári dád.//.* **2** *farmáyew; dastur(dehi); farmándehi, harjá juri tarjome miwavad.: //Harke sálxordetar* [seniority] *ast mitavánad be digarán dastur dahad?; Áyá sálmandi máye ye án miwavad ke ádam be digarán dastur dahad?; Áyá sálmandi be ádam in awá*/ haq* [give one the right] *rá midahad ke be digarán xorde-farmáyew konad?. Náxodá ye kawti be hame ye afsarán* [the officers] *va kármandán e kawti* [men] *farmán midahad./ Náxodá ye kawti farmándehi ye hame ye afsarán va kármandán e kawti rá be dast/ be gardan dárad.//.* **3** *dáwtan; dar dast dáwtan; harjá juri tarjome miwavad.: //pul dar dast dáwtan* [funds]*; zebardast budan* [skill]. *máye dáwtan/ dar zamine ye… máye dáwtan* [resources]. *xapul ast/ pul e kaláni dar dast dárad* [command great wealth]. *Yek vazir* [government minister] *cand páyvar* [official] *zir e dast dárad./ Cand páyvar* [official] *zir e dast yek vazir kár mikonand./ (pendárin) Án sará/ xáne cewmandáz e zibáyi/xubi* [a fine view] *dárad* [command]//. **4** *(be rixt e náwenáxte bekár nemiravad) wáyán e… budan; sezávár e... budan. //Bozorgmardán wáyán e án-and ke be iwán arj nehim.* [command our respect]. *Patyár** [plight] *e dowyári*/ dożyári* [famine] *ke garibán e mardom rá gerefte* [famine victims]*, máye ye delsuzi* [sympathy] *ast./ Mardomi ke docár e/ barxi* [victims] *ye patyár* [plight] *e dożyári/ dowyári** [famine] *gawteand sezávár* [command] *e hamdardi* [sympathy] *ye hamegánand.//.* **5** *(rixt e náwenáxte nadárad) bar... negarán budan/ bar… negará budan* [command; overlook]. *//Án deż/ kuwk* [castle] *bar darwi* ye/ daráygáh** [entrance] *e darre* [valley] *negará/ negarán ast.//*

command[2] **1** (**a**) *farmán; dastur; farmáyew. //Farmánháyaw tond/ biderang bekár baste wod./ Farmánháyaw rá zud garden nahádand. Bá áváyi boland/ rasá va ostovár* [confident] *farmán bede!//.* (**b**) *(dar márád*/ kámpiyuter) dastur (dádan be).* **2** *(beviże dar ártew) farmándehi; sarkardegei; sálári; sepahbedi. //Farmándehi ye yek hang rá* [regiment] *be dast dáwtan* [have]*/ be dast gereftan* [take]. *Farmándehi ye sepáhiyán* [troop] *rá nabáyad be u sepord* [be given]. *Injá afsár dast e ki-st?/ Injá ki farmándeh ast?/ Injá ki kárhá rá be dast dárad?* [in command/ in charge]. *Sarhang Zandi farmánde ye ártew/ sepáh* [army] *ast./ ártew/ sepáh zir e farmándehi ye Sarhang Zandi ast.//.* **3** *yekkán (e artew, niru ye havávi). Yekkán e xorvaránik** [western command]*; yekkán e bombárán/ bombafkan* [Bomber command]. **4** *tavánáyi; dast; ostádi, harjá juri tarjome miwavad.: //Zabán e faránse rá xub midánad.* [have a good command of…]. *Pul e kaláni dar dast dárad.* [have enormous funds at one’s command]. *Az dast e xodaw birun ast./ Nemitavánad jelo ye xodaw rá begirad.* [have no command over himself]//. **5** **at/ by sb’s command** *be farmán e kasi budan. //Be farmán e wáh injá-yam.//.* **be at sb’s command** *guw be farmán e… budan*

commandant (n) *farmándeh*

commandeer v *(rádehá*/ máwinhá, sáxtemánhá, va digar cizhá) rá bezur setándan, va baráye kárhá ye ártewi yá diváni* [official] *bekár bordan*

commander (n) **1** *farmánde; sepáhsálár; sepahsálár, “Co sálár wáyeste báwad be jang -- Natarsad sepáh az delávar nahang. “(ZBP, L6347 SF); sarvar, “va Najáwi qabul kard va haftád hezár savár tartib kard, va bá vey ferestád, va sarvar e lawkar amiri bud, nám e u Amir….” (ZBP, L7288 SR). Farmánde ye viyand** [expedition]. **2** (**a**) *(dar Engelestán) náxodá sevvom.* (**b**) *afsar e bolandpáye ye wahrbáni ye Landan; “yávar; sargord bejá ye* “commendant” *(Faránse) sáxte va piwtar “yávar” migoftand. Ce xub*

bud hamin loqat e kohansál va dorost e Fársi rá negáh midáwtand va be lafz e sáxtegi ye "sargord" nemipardáxtand." (ZBP, L7939, Pur Dávud, Hormozdnáme)

commander-in-chief n (pl **commanders-in-chief**) *gondsálár, abarfarmadár, sepahsálár, "Bed-án vaqt ke be Newábur bud dar sepáhsálári ye Sámániyán …" (ZBP, L371 TBH); sepahbod; espahbed. "Sepah rá bed u dá espahbedi -- To gofti nadánad hami joz badi." (ZBP, L6347 SF)*

commanding adj **1** *farmánde; negará; negarán, har á juri tarjome miwavad.: //Afsar e farmánde ye kasi//.* **2** *negará*. //Án deź dar jáyi negará naháde wode.; Án deź jáygáhi negará dárad. Yeki az goruhhá ye varzewi az hame piw oftáde./ tákonun bartari ye cewmgiri bedast ávarde.* [commanding lead]//. **3** *sáláráne; har já juri tarjome miwavad.: //áváyi/ sedáyi sáláráne* [voice]*; nawáyi/ áhangi sálááne/ sálárvaw* [tone]*; negáhi sarvaráne.//*

commandment (n) **1** *(beáyin) farmán; dastur; nebewte "Ey ánkashá ke begeravidid nebewte wod bar womá ruze conán ke nebewtand bar án kashá ye az piw e womá tá magar beparhizid…" (ZBP, L6703 TTT). //Farmánhá ye/ nebewtehá ye xodá rá garden nehádan//.* **2** *(dar Ejil) har yek az dah farmán/ dah nebewte ke az Xodá be Musá dáde wod.* Ten Commandments: *Dah Farmán/ Nebewte*

command module *farmágáh* [besanjid bá "sálárgáh", "Az án pas biyámad be sálárgáh -- ke dárad sepah rá ze dowman negáh." (ZBP, L6347 SF); sálárgáh*

commando (n) (pl **-s**, **-es**) *takávar*

command performance *namáyew e dasturi; naváxt e dasturi; naváxt e/ namáyew e farmáyewi, naváxt e musiqi/ namáyew (be farmán e wáh, farmándár yá farbod** [president]*)*

command post *farmándehi; sálárgáh, "Az án pas biyámad be sálárgáh -- ke dárad sepah rá ze dowman negáh." [ZBP, L6347 SF]; setád e farmándehi*

commemorate v **1** *be yádbud e… kardan; yád e… rá zende negahdáwtan; yád e... rá gerámi dáwtan. //Yád e bondahew* [founding] *e kewvar* [nation] *e xod rá bá yek ruz jawn e hamegáni zende negahmidárim/ gerámi midárim. Be yádbud e bondahew e kewvar e xod yek ruz jawn e hamegáni migirim/ barpá mikonim.//.* **2** *yádegár/ yádbud e… budan. //In yádegár* [this memorial commemorates] *e kowtewodegán/ oftádegán e jang ast. In yádbud e kowtewodegán e jang ast.//*

commemoration n *(jawn e) yádbud. (jawn e) yádbud. ///Tandisi* [statue] *be yádbud e qahremán e/ kahremán e gord* [hero] *e kewvar* [nation].//

commemorative adj *yádbud; dáj*; daj*, newán e yádbud va mánand e án*

commence v *(beáyin)* n *áqázidan, "Co áqázi az jang pardáxtan -- bovad xáb rá bar toba táxtan" (ZBP, L6413 SF); gereftan; áqáz kardan. //Áyin/ jawn rá biyáqázim/ áqáz konim?. Pas az namáz/ niyáyew* [say grace] *xordan gereftim/ be xordan áqázidim/ áqáz kardim.//*

commencement n **1** *áqáz; sar.* **2** *(beviźe dar Ámriká) jawn e váfarhixtegi** [graduation]

commend v **1** (**a**) **commend sb (on sth)** *sotudan; áfarin xándan bar; áfaridan. //Wive ye ámuzew e u/ dars dádanaw saxt sotude bud. Xáligar* [chef] *rá baráye xorák e besyár xubi ke poxte bud sotudam, sepas námeyi be kárfarmáyaw, xodávand e sofrexáne* [restaurant owner] *nevewte bar u áfarin xándam.//.* (**b**) **commend sb/ sth (to sb)** *(beáyin) sefárew kardan be. //Pand* [advice] *e xubi-st, va sefárew e man be to án ast ke ánrá bepaziri/ be to sefárew mikonam ánrá bepaziri* [I commend it to you]//. **2** **commend oneself/ itself to sb** *(beáyin) pasand e… budan/ oftádan. //(Áyá) in piwnahád e Warvin** [government's proposal] *rá mardom* [public] *mipazirand/ mipasandand?//.* **commend sth to sb** *cizi rá be kasi sepordan. (Faravahar* [soul] *e) xod rá (be/ bedast e) xodá sepordan.*

commendable (adj) *xub, ni, niv, sotudani*

commendably adv *bexubi; nik; xow*

commendation n *pádáw va setáyew(náme); setáyewnáme.* **commendation (for sth)** *setáyewnáme. setáyewnáme baráye delávari/ deliri. //Baráye negári ke kewide bud* [painting] *az ámuzegár setáyewnáme/ áfarin gereft.//*

commensurate adj, **commensurate (with/ to sth)** *barandáze "Agar zu barandáze yábam soxan -- Noáyin badiháw gardad kohan." (ZBP, L3188 SF); "Conin bud tá bud o in táze nist.-- Ke kár e zamáne bar andáze nist." (ZBP, L4903 SF); "Bedán ey pesar ke sepás e xodávand e ne'mat vájeb ast bar hame kas, bar andáze ye farmán be barandáze ye estehqáq." (ZBP, L6715 QN); az andáze. "Sepah rá az andáze páye daham -- Be har kárewán niz máye daham." (ZBP, L4630 SF); darxor;darxord", "darxord" motenáseb rá guyand…" (ZBP, L4469 NKZZF); andarxord; faráxor, //Dastmozd e nácizaw darxor e/ andarxor e/ darsord e/ faráxor e/ barandáze ye tavánáyiyaw* [abilities] *nist.//*

comment n, **comment (on sth)** **<u>1</u>** *soxan; eváz (ZBP, C3292 MK, BF)*. *//Soxani/ evázi* darbáre ye ánce ke be tázegi padid ámade* [recent developments] *dárid?//*. **<u>2</u> no comment** *ma rá soxani nist; soxani nadáram; Cizi baráye goftan nadáram. //Áqá ye /Bánu ye vazirÁyá az kár kenáre migirid? Soxani nadáram./ Cizi baráye goftan nadáram.//*

comment v, **comment on sth** *goftan. //Az noxost vazir darbáre ye tárix e gozinew porsidand, (va u) goft (ke) tákonun áhang e án nakarde(and).//*

commentary n **<u>1</u> commentary (on/ of sth)** *gozárew e zabáni/ zende. //gozárew e zabáni ye zende* (a broadcast commentary) *az yek hamávard e futbál/ pátaká*.//*. **commentary (on sth)** *zand; gozárew. //zandi/ gozárewi bar Enjil//*

commentate v, **commentate on sth** **<u>1</u>** *gozárew darbáre ye cizi dar rádiyo yá jamjám* [TV] *dádan. //Darbáre ye yek newest e/didár e varzewi gozárewi dar rádiyo yá jamjám** [TV] *dádan//*. **<u>2</u>** *kár e gozárewgari (dar rádiyo yá jamjám*) kardan/ dáwtan.; gozárewgari kardan.*

commentator n, **commentator (on sth)** **<u>1</u>** *gozárewgar.* **<u>2</u>** *gozárewgar; //yek gozárewgar e xawáyáyi** [political] *ye dáná/ ágáh/ áźir.* **<u>3</u>** *gozárewgar; gozárewnevis//*

commerce n *bázargáni, "…va az Wám miámad az bázargáni va ne'mat e faráván dáwt az án e xod va az án e Qoreyw, con be soub e Hejáz resid, lawgar e peiqambar aleyhessalám u rá begereftand va harce dáwt jomle az vey besetadand, va qad e kowtan e vey kardand va natavánestand …" (ZBP, L7373 SR); bázargáni/ bázárgáni (beviźe miyán e dow kewvar), xarid-o-foruxt. "Por az xord o dád o xarid o foruxt-To gofti zaman cewm e iwán beduxt." (ZBP, L5719 SF); xarid o foruw; dád-o-seta; soudágari. //Báyad bázargáni/ dádosetad bá kewvarhá ye hamsáyeyemán rá gostarew/ piwraft dahim* [promote].*//*

commercial adj **<u>1</u>** (**<u>a</u>**) *(vábaste be) dád-o-setad/ bázargáni. //dátikán e bázargáni* [commercial law]. *konewvari ye/ kuwew e bázargáni* [commercial activity]. *honarhá ye zibá dar zamine yedádosetad/ xardioforuw/ bázargáni* [commercial art]//. (**<u>b</u>**) *bázargáni. //Yek doure ye bázargáni dar dánewkade ye visik*/ yágey*yi* [local college] *didan//*. **<u>2</u>** (**<u>a</u>**) *sud-deh; sudávar (az didgáh e bázargáni). //Án namáyew xub darámade sudávar/ pulsáz bud./ namáyew e/ musiqi ye pulsáz/ sudávar./(Dar injá) candán naft hast ke az didgáh e hirbánik** [economic] *darávardan e án* [extraction] *pulsáz/ sudávar ast/ tavánad bud. Dástánháyaw* [novels] *ham xub nevewte wode, ham bázár e xubi dárad/ ham pulsáz* [commercial as well]//. **<u>3</u>** *(dar rádiyo va jamjám*/* TV*) ágahi ye bázargáni*

commercialism n *soudágari; bázárigari. //bázárigari/ soudágari ye biw az andáze* [excessive] *dar kár e namáyew* [theater]//

commercialize; commercialise v *(biwtar baráye xárdári) sudjuyi; bahrebardári; soudágari. //Tázegihá/ dar in sálhá ye vápasin varzew biwtar be rixt e soudágari darámade.//*

commercially *az didgáh e bázargáni/ sudávari. //Az didgáh e bázargáni/ sudávari án namáyew bá wekast ruberu gawt, grace xordebinán* [though the critics] *az án saxt xowewán ámad.//*

commercial traveler *(foruwande ye) douregard.*

commercial vehicle *(ráde* ye/ máwin e) bárkew (e keráyeyi)*

commiserate v, **commiserate (with) (with sb) (on/ over sth)** *(beáyin) hamdardi kardan/ nemudan. //Az in ke káraw rá az dast dáde* [on the loss of her job] *bá u hamdardi kardam.//*

commiseration n, **commiseration (on/ over sth)** *(beáyin yá be wuxi) az inke badávarde/ az badbaxtiyi ke be u ruy ávarde bá u hamdardi nemudam* [I expressed my commiseration]. *"Báz ham báxtam.", "Delam baráyat misuzad!"* [commiserations!]

commissar n *(dar gozawte dar Rusiye ye Wouravi) kalántar; //afsar e ártewi ke dasturát e xawáyáyi* [political instructions] *midád.//*

commission n **<u>1</u> commision sb to do sth** *kár; kasi rá be kári gomáwtan; bargomáwtan, "va hamconin bargomárim barxi setamkárán rá be barxibedánce budand va mikardand." (ZBP, L6581 TTT); niz harjá juri tarjome miwavad.: //Candin kár dar zamine ye negárdan e* [to design] *sáxtemánhá ye hamegáni* [public buildings] *be u dádeand.; U rá bárhá be kár e negárdan e sáxtemánhá ye bozorg e hamegáni bargomáwteand.//*. **<u>2</u>** *(biwtar* **Commissin**) (**<u>a</u>**) *goruhi ke baráye anjám e kári bargomáwte wode.* the Civil Servic e Commission: *anjoman yá goruh e bargomárande ye kewvair (na lawkari).* (**<u>b</u>**) **commission (on sth)** *negarád (ZBP, S10, Kasravi); Goruh e Bázresi.* Royal Commission on Betting and Gambling: *Negarád e/ Goruh e Bázresi ye Wáhanwáhi Baráye Geroubandi/ va Qomár.* **<u>3</u> commission (on sth)** *az kasi sar zadan; gonáhi kardan. //riftegi/ ágrefti az kasi sar zadan* [the commission of a crime:].*; bezehi dasti-dasti va xáste, na az kutáhdasti va náxáste; xodxáste gonáhi yá bezehi kardan, na az kutáhi kardan.* [a sin

of commission]; *kármozd e foruw (e kálá): Dah dar sad az harce befruwi kármozd migiri. Hezár dolár kármozd gereftan/ bedast ávardan (earn). Baráye má kármozdi kár mikonad* [on commission]//. **5** *(bargeyi bá destine ye wáh ke bar páye ye án be kasi) dareje ye afsari (dar ártew dáde wavad); farmán e dareje ye afsari ye ártew. //Az dareje ye afsari dar ártew kenáregiri karde* [resigned his commission] *be kár e wahri/ kewvari pardáxt* [take up a civilian job].//. **6** (idm) **in/ into commission** *(beviże baráye kawti) basij; basijide, harjá juri tarjome miwavad.: //Barxi razmnávhá/ barxi kawtihá ye zaman e jang hanuz basijidean/ bekárand.//*

out of commission (**a**) *(beviże baráye kawti) bikár budan/ mándan; vásijide budan; piyáde wode budan. //Con cand tá az havápeimáhá ye án havápeimáyi* [airline] *cand gáhi-st bikár-and/ vásijide*-and, án havápeimáyi dárad ziyán mikonad.//.* (**b**) *xábidan; sar e kár natavánestan raftan; az kár oftádan. //cáyidam/ sarmá xordam va yek hafte xábidam/ az kár oftádam/ bázmándam.//*

commission v **1** (**a**) *kasi rá be kári bargomáwtan. //Negárgari/ honarmandi rá be kár e negáwtan yek parde/ peikareyi* [to paint a picture] *bargomáwtan//.* (**b**) *kasi rá be kár e... gomáwtan; kasi rá be... dáwtan; dastur... dádan. //Dastur dáde tandisi az zanaw/ hamsaraw besázand.//.* **2** **commission sb as sth** *(berixt e náwenáxte bekár miravad) dareje ye afsari dar ártew be kasi dádan. //Dar sepáh e zanán/ bánován* [Women's Army Corps] *be u dareje ye setváni* [commissioned lieutent] *dádand/ dáde wod.//.* **3** *basijidan; bekár pardáxtan. //In/ án nirugáh e hasteyi ke aknun dar dast e sáxtemán ast guyá panj sál e digar bekár pardázad/ basij gardad.* [expected to be commissioned]//

commissionaire n *(beviże dar Engelestán) darbán (dar celpard*/ sinemá, namáyewxáne, mehmánxáne)*

commissioned officer *afsar e ártew*

commissioner n (usu **Commissioner**) **1** *hamvand e negarád; hamvand e (goruh e/ anjoman e) bázresi ye viże. Hamvandán e goruh e diván e báj/ bájgirán* [tax collection]. *[dar Engelestán] Hamvandán e negarád e/ goruh e bázresi ye viże ye vezárat e kewvar* [Civil Service]. **2** *páyvar yá afsar e* [public official] *bolandpáye ye (kewvari). //Afsar e/ páyvar e bolandpáyeyi sarparasti ye* [heads] *wahrbáni ye Landan rá be gardan dárad. Dar Hendustán zamáni ke Engelestán bar ánjá farmánraváyi mikard afsarán/ páyvarán e án sámán* [district commissioners] *dávari niz mikardan* [had judicial powers].//

Commissioner for Oaths *(dar Engelestán) (dar dádgáh) dádyár e viże ye sougand dádan (e mardom).*

commit v (**-tt-**) **1** *be... dast áxtan, "Valikan pedar con be xun áxt dast -- az Irán nakardam saráy e newast." (ZBP, L3155 SF); (gonáhi) kardan; az kasi... sarzadan; dast zadan. be ádamkowi* [murder]*, xodkowi, dozdi* [theft] *dast áxtan/ dast zadan; laqzewi bozorg/ loppi* [blunder] *kardan; laqzewi* [error] *nábaxwudani kardan/ az kasi sar zadan.* **2** **commit sb/ sth to sth** *sepordan; bezur xábándan, har já juri tarjome miwavad.: //kasi rá/ mardi rá be zendán sepordan. bimári rá bezur dar bimárestán e raváni/ timárestán xábándan. cizi rá nevewtan/ ru ye káqaz ávardan. Án nasá** [corpse/ dead body] *rá be átaw* [flames] *sepordand/ suzándand. Fehresti* [list] *rá az barkardan/ be yád/ be vir sepordan.//.* **3** **commit sb/ oneself (to sth/ doing sth)** *piwgereftan, "Pas Iwi [nám e zani ast] barxást va xerqe puwid va xedmat ein táyefe piwgereft, va harce dáwt báxt." (ZBP, L2501 AT); piwe kardan. Niz harjá juri tarjome miwavad.: //Yekwanbe nemitvánam biyáyam con kár dáram/ con az piw án ruz rá be kár e digari gomáwteam. kári rá piwe kardan; kári rá piwgereftan. Agar in barge* [form] *rá dastine nehi nágozir az xarid e án kálá hasti. Án dálá** [company] *puli rá viże ye* [commit funds] *ágahi dádan va piwbord e xásthábaw* [an advertising campaign] *kenár gozáwte. In hang* [regiment] *rá be kár e jang dar piwáni ye xorásgán/ xoráyánik* [the eastern front] *gomáwteand. Pardáxt e hazine ye zendegi* [support] *ye farzandán e barádaraw rá/ barádarzádegánaw rá be gardan gerefte.//.* **4** **commit oneself (on sth)** *manewte* [opinion] *ye xod rá áwkárá goftan juri ke bor-bargard nadáwte báwad; ...rá piwgereftan; dast e xod rá ru kardan. //Azaw/ az u porsidam ce miyandiwad, ammá u az in ke dast e xod rá ru kanad sarbázzad* [refuse to].//. **5** **commit sb (for sth)** *Parvande ye kasi rá baráye dávari be dádgáhi bálátar* [higher court] *ferestádan/ sepordan. //Dávarán e dádgáh e baxw/ koluhá* [the magistrates] *u rá baráye dávari be dádgáh e* Old Bailey *(ke bálátar ast) ferestádand/ sepordand.//*

commit n *dastur e zendáni kardan dádan; be zur kasi rá be bimárestán e raváni sepordan. Dar dádxást e/ dádxáhi baráye bezendán sepordan* [committal proceedings] *wahrbáni* [the police]. *//jate* ye ánán rá* [their case] *pasgereft* [withdraw].//

commited adj *(biwtar baráye pasandidan e ravewi bekár miravad) doátewe; seftosaxt, xar-...; harjá juri trjome miwavad.: //yek tarsá* [christian] *ye seft-o-sarsaxt/ sarseporde/ xarmazhab. yek pezewk e/ ámuzegár e delsuz va porkár/ xarkár. yek mazdaki ye/ komunist e doátewe/ sarseporde//*

commitment n **1** **commitment (to sth)** *be zendán/ timárestán sepordan. bimári rá be timárestán sepordan. puli rá/ turagi** [commitment of funds] *rá viźe ye kár e pezewki kenár gozáwtan./ viźe ye pezewki gardánidan.* **2** **commitment (to sth/ to do sth)** *piwe kardan; piw gereftan; be gardan gereftan; xod rá be kári gomárdan. //In ruzhá/ aknun xeili gereftár-am; xeili kárhá rá be gardan gerefteam. Pardáxt e devist dolár baráye nikukári* [charity] *rá begardan gereftan.//.* **3** *(biwtar baráye pasandidan e kári bekár miravad.) do-átewe; seft-o-saxt, harjá juri tarjome miwavad.: //Pey e/ donbál e kasi migardim/ kasi rá mijuyim ke be káraw becasbad/ delaw baráye káraw besuzad va án rá seft-o-saxt begirad* [sense of commitment]//

committee n *goruh e gozin; karád hamconin "komite" cand tani rá miguyand ke baráye anjám e kárháyi báham báwand. Mitaván az riwe ye "kardan" va az pasvand e "-ád" jost va "karád" námid." (ZBP, L4439 NKZZF). dar karádi/ goruh e gozini budan. //Án karád/ goruh e gozin bar án wode ast ke u rá birun konad/ ránad* [dismiss]./ *karád e tarábari* [transport]./ *In dar karád/ goruh e gozing barresi wod./ newast e/ hamvand* [member] *e/ áhang* [decision] *e yek karád/ goruh e gozin*

commode n **1** *cárpá ye negahdárande ye káse ye ábrizgáh e farangi ye jonbán* [portable] *baráye darun e xábxáne/ otáq e xáb; cámingáh* [<cámin (Guyew e Táti)].* **2** *ganje ye kewoudár.*

commodious adj *(beáyin) jádár. //yek sará ye/ xáne ye/ ewkáf e* [cupboard]*/ camedán e jádár//*

commodity n **1** *kálá; axriyán; ciz; kácál. kácál e [xáne/ saráy]. //(pendárin) Nemitavánam saram rá bexáránam, az in ru dami bikári* [spare time] *baráye man kimiyá-st/be kimiyá mimánad* [a precious commodity].//. **2** *(dar hirbáni*/* finance*) kálá (ke dar dád-o-setad e páyápáy* [exchange] *bekár ravad.). //Bázár e dád-o-setad (e páyápáy) e kálá* [commodity market] *dáq* [brisk] *bud.//*

commodore n **1** *(dar niru ye daryáyi ye Engelestán) náxodá.* **2** *farwin** [president] *e báwgáh e qáyeqráni* [yacht club]. **3** *náxodá ye bozorg* [senior captain] *e yek dálá* ye daryánavardi* [shipping line]. *//Náxodá ye bozorg e daryánavardi ye Xárk.//*

common[1] adj **1** *hamegáni; faráván; raválk; raváj; hamejá. //yek goli ke faráván yáft miwavad. cewmandázi* [sight] *ke hamejá yáft miwavad. ruydádi* [event] *faráván./ áyá (kárbord e) in váže raváj dárad/ áyá in váže faráván bekár miravad?. Dar injá* [this area] *dozdi faráván nist. Deraxt e káj dar sarásar e* [throughout] *jahán faráván ast.//.* **2** **common (to sb/ sth)** *anbázik*/ anbázi, "ammá qiyás e eqteráni án bovad ki do qaziye gerd ávarand har do rá andar yek báre anbázi bovad va be digar báre jodáyi" (ZBP, L1502 DA); hambázik*; hanbázik*; hamegáni; jam-...; harjá juri tarjome miwavad.: //dárák e hanázik*/ anbázik* [common property]. *dárandegi ye/ xodávandegári ye hanázik*/ anbázik* [common ownership]. *Hardo yek ármán dárim./ má dar yek ármán hanbázim.*[share/ purpose]. *Má/ u va man har do az yek ciz xowemán miáyad* [interest]*; hardo dáj** [stamp] *gerdávari mikonim. Án mard/ u faránsavi va án zan/ án digari álmáni-st, ammá har do engelisi ham midánand/ ammá hardo dar engelisi hamzabán-and. kárháyi be sud e hamegán (kardan)/ kárhá ye sudmand e hamegáni* [common good]. *Meyháyi/ bádeháyi ke az in angur migirand/ miyandázand* [made from] *hameyewán yek yek maze ye/ atr o bu ye/ yek atr-o-bu ye miveyi dárad* [a fruity quality].//. **3** *sáde; hanjár. //Afsar nist/ darejedár nist, yek sarbáz e sáde/ sefr ast/ Noqlali ast.//. mardom e sáde; amargán* [<amarkán (Pahlavi) (ZBP, C4605 MK,BF); páyram (ZBP, C5749 MK); naxiz/ naxiź (ZBP, C7837 BF); rame* [the common people]. *//namak/ namak e xoráki* [common salt].//. **4** *(anáyin- baráye xárdári) sáde; xonak; lus; piw-e-pá-oftáde; wuni* [wuni <Pahlavi (ZBP, C2407 BF)]; niz harjá juri tarjome miwavad. //raftár* [manners] *e wuni*/ lus; govewn** [accent] *e lus/ xonak/ bimaze; raxt e/ jáme ye birixt/ piw-e-pá-oftáde. Candán bisaropást* [common] *va bolandboland gab mizanad* [shouting] *ke hame ye hamsáyehá miwenavand!.//. (dar dánew e womár) hanbáz,* [belonging to two or more quantities] *"Pas hambázi ye/ [hanbázi] ye iwán bedán do jozv ast ke hamnám e panj ast." (ZBP, L7137 TT); anbáz, "ammá qiyás e eqteráni án bovad ki do qaziye gerdávarand har do rá andar yek báre anbázi bovad va be digar. bár e jodáyi* [difference] *(ZBP, L1502 DA); baxwik* e hanbáz* [a common denominator]*; //yek mar e hanbáz* [a common factor]*; barwomár e hanbáz* [a common multiple]//. **6** (idm) **(as) common as dirt/ muck** *(anáyin, xárdári) faráván; sáde; piwepá-oftáde; //cub tu sar e sag bezani mirine...//.* **common or garden variety** *hanjár; wuni* [<wuni (Pahlavi) (ZBP, C2407 BF)]. //Parande ye kamyábi nist, yek gonjewk e hanjár e/ wuni* ast ke hamejá yáft miwavad.//.* **make common cause (with sb)** *dast be yeki kardan; dast be dast e ham dádan. //Dastehá ye wurewi/ yáqiyán* [rebel] *dast be dast e ham dádand tá sardamdárán/ sar-rewtedárán* [regime] *rá barandázand* [overthrow].//. **the common touch** *xáki budan. //Yek xawáyámard*/ xawáyázan** [politician] *báyad xáki báwad.//*

common[2] n **1** *camanzár/ sabzezár/ marqzár e hamegáni (beviźe dar rustáhá). //Wanbe pasin* [afternoon] *tapkáye** [cricket] *dar camanzár e rustá.//.* **2** (idm) **have sth in common (with sb/ sth)** *dar cizi hanbáz/ anbáz/ hambáz/ hambáq budan; ham-... budan; harjá juri tarjome miwavad./* **not have sth in commom (with sb/ sth)** *áb e kasi bá kasi dar yek ju/ juy/ jub naraftan. //Man o Jeirán ábemán tu ye yek jub nemiravad/ dar hic ciz beham nemimánim.//*

in common *hamegáni; hambáq. //yek zamin e hamegáni/ hambáq; zamini ke báwandegán hamegi xodávand e/ dárande ye án hastand.//.* **in common with sb/ sth** *bá...; cun/ con...; //Con digarán u ham/ niz darxást e já ye kárámuzi kard*. [apply for a training place].//

commoner n *mardom e kuce-xiyábán; piyá* [<piyá, (Lori ye Baxtiyári)]; naxiz; naxiź; páyram; amarkán* [<amarakán (Pahlavi) (ZBP, C4605 MK, BF)]*

common decency *kerdár e nik; raftár e mardomi/ ádami; ádam budan. //Gomán mikoni candán ádam báwad ke baráye ánce ke gofte puzew bexáhad!//*

common ground *sázgári; ham-,; harjá juri tarjome miwavad.: //Án do kumal** [party] *e hamál* [rival] *hic ábewán tu ye yek jub/ juy nemiravad.//*

common land *zamin e hamegáni/ mardom; vesbum* [vesp/ vesf/ harvesf + bum]*

common law *vespdád*; vesfdád* [<vesp, vesf, harvesf <vispa (Avestáyi) + dád]*

common-law wife, **husband** *zan-o-wouhar e vespdád*/ vesfdád*/ dádmand/ qánuni*

commonly adv **1** *xeili; faráván, harjá juri tarjome miwavad.: //(In) xeili piwmiáyad. Tahmures námvar be* [commonly known as] *Tám.//.* **2** *(anáyin- xárdári) piwepá oftáde; sáde; xonak; lus*

Common Market (also the **European Economic Community**) *vespázár* [<vesp/ vesf <vispa (Avestáyi) + bázár]*

common noun *(dar dastur e zabán) vespnám* [<vesp/ vesf <vispa (Avestáyi) + nám]*

commonplace adj *(biwtar baráye xárdári) piwepá oftáde; lus; xonak; bimaze, harjá juri tarjome miwavad.: //Hic ádam e xowmazeyi/ báháli* [exciting] *ke nist hic, hamáná ádam e xonaki/ lusi ham hast.//*

commonplace n **1** *(soxan e) lus, xonak, bimaze, piwepá oftáde. //goftowonudi (sarásar) xonak/ lus/ piwepá oftáde. Soxani cand xonak/ lus/ piwepá oftáde* [utter a few commonplaces about...] *darbáre ye áwti* [peace] *va mardomsálári* [democracy] *goft/ ránd//.* **2** *piwepá oftáde; hanjár. //Emruze havápeimásavári* [air travel] *digar cizi hanjár/ piwepá oftáde ast.//*

common-room n *(dar dabestán/ dabirestán/ ámuzewgáh) jimáváy* [<jim + áváy = ábád]*

commons n **1** **the commons** *mardom e kuce xiyábán; páyram; piyád; naxiz; naxiź, niz be* "common" *bázgardid.* **2** **the Commons** (**a**) the house of commons: *Kahestán*.* (**b**) *hamvand e kahestán*/ kehvand*. hamvandán e mahestán* [the Lords]*, va kahestán** [the Commons]*; xávandán e Mahvandán* va kehvandán**

common sense *xerad e ásnide* [besanjid bá ásnitak (Pahlavi) <ásna (Avestáyi) (EDPL 3.1675)]. //Az xerad e ásnideaw va wive ye barxordaw* [approach] *bá gereftárihá ye ruzmarre ye zendegi va xowam miáyad.//*

common time *(dar musiqi) do yá cár-kusti/ zaxmi/ zaxmeyi*

commonwealth n **1** (**a**) *kewvar. Kárháyi* [measures] *be sud e kewvar.* (**b**) *kewvarhá ye hamsud.//Kewvar e hamsud e Kánádá/ Ostráliyá//.* **2** **the Commonwealth** *kewvarhá ye hamsud (e Engelestán va dastnewándehá ye piwin e án)*

commotion n *hengáme, sarosedá, woluqi, áwub. //Baccehá hengámeyi bepá kardeand* [to make a lot of commotion]. *Nágahán dar hamsáyegi* [next door] *áwubi barpá wod/ hengáme wod.//*

communal adj **1** (**a**) *hamegáni; baráye hamegán. //zamini/ yek párce zamin e hamegáni; ásáyáki*/ afzuniháyi baráye ásáyew e hamegán* [facilities].*/ Án saráce* [apartment/ flat] *cahár xábxáne /otáq e xáb va yek áwpazxáne ye hamegáni dárad.//.* (**b**) *goruhi; hamegáni; besud e hamegán; kougeyi* [<Guyew e Gilaki]. //zendegáni ye goruhi/ kougeyi*; kár e goruhi/ kougeyi*//.* **2** *kougeyi* [<Guyew e Gilaki]. //caxewhá ye kougeyi** [communal strife]*; áwubhá ye kougeyi** [communal disturbances]. *wurewhá ye* [riots] *kougeyi* miyán e kiwhá ye gunágun* [religious sects]*; wurewhá ye kiwi miyán e kouge*há//*

commune[1] v, **commune (with sb/ sth)**; **commune (together)** *del dádan qolve gereftan; xowobew kardan; dard e del kardan; yawtan (riwe ye aknun "yaz-"); ráz-o-niyáz kardan. //bá dustán e xod del dádan qolve gereftan/ xowobew kardan. Bá xodá (ye xod) dar namáz rázoniyáz kardan. Dar jangal ráh raftan va bá*

*dá** [nature] *rázoniyáz kardan/ Dar jangal ráh raftan va dá** [nature] *rá yawtan. Dustáni ke bá yekdigar dard e del mikonand/ rázoniyáz mikonand/ xowobew mikonand.//*

commune[2] n **1** *kouge* [<kouge, (guyew e Gilaki)] (goruhi az mardom, ke az yek xáneváde nistand, ammá báham ziste, va dáráyi va kárewán baráye hame ast.].* **2** *(dar Faránse, Belźik, Itáliyá va Espániyá) rustá/ deh (e xodistá/ jodásar)*

communicable adj *(bimári ye) vágir; (ciz e) fahmándani; rasándani; fahmidani; daryáftani. //Andiwehá ye* [idea] *picideyi ke baráye kasáni ke ostádkár* [expert] *nistand be ásáni fahmidani/ daryáftani nist./ Yek bimári ye vágir//*

communicant n **1** *namázgozár; páy e namáz (kasi ke peivaste be namáz e hamegáni miravad.).* **2** *(be áyin) xabarcin; xabarci; guzcixabarci*

communicate v **1** (**a**) **communicate sth (to sb/ sth)** *resándan; dádan. //In cáme* [poem] *noumidi ye cámesorá/ soráyande rá miresánad. Án afsar dasturát e xod rá bá komak e vákive*/ rádiyo be zirdastánaw* [to the men] *dád/ resánd.//.* (**b**) *bimáriyi rá be digari resándan/ dádan.* **2** (**a**) **communicate (with sb)** *be ham ágáhi resándan/ dádan; sávidan*. //Pásebánán be komak e vákive*/ rádiyo behamdigar ágáhi miresánand/ midahand.//.* (**b**) *xub resándan; xub fahmándan (andiwehá/ sahewhá* [feelings]*). //Yek xawáyágar*/ xawáyámard*/ xawáyázan** [politician] *báyad betavánad andiwehe ye xod rá xub be digarán beresánad/ befahmánad.//.* **3** **communicate (with sth)** *ráh dáwtan; be... dar dáwtan. //Báq e man bá báq e hamsáye bá yek dar ráh dárad/ Báq e man bá báq e hamsáye dar dárad. Báq e man bá báq e hamsáye bá yek dar mixorad./ otáqhá ye tudartu/ otáqháyi ke be ham dar/ ráh dárand* [communicating rooms]//

communication n **1** *(baráye bimári) vágiri; goft-o-wonud; rasánew. //Kari va láli máye ye án migardad ke goft-o-wonud/ rasándan e ágáhihá besyár dowvár gardad. Kari va láli rasánew/ sávew* rá saxt dowvár misázad.//.* **2** *(biwtar beáyin) payám; peiqám; náme; nebewte; nepewte. //yek payám e/ náme ye rázmand*/ sarbaste/ sarbemohr daryáft kardan//.* **3** **communication**; **communications** *rasánew*; rasáne; sávegán* [<sávidan]; sávew* [<sávidan]. //Rasánew/ sávew* e telefoni/ bá vákubar*/ vákubari* miyán e do wahr az sar gerefter wode/ báz bar págawte* [restore]. *Bárew e barf e sangini máye ye jelogiri az hargune sávewi*/ rasánewi bá jáhá ye sardsir/ kuhestáni* [highlands] *gawte./ yek máhváre ye rasáneyi; yek peivand* [link] *e rasáneyi. dám** [network] *e rasánehá ye jaháni//.* **4** **be in communication with sb** *bá kasi peivaste dar sávew* budan*

communication cord *[dar kárván-dudi] zeri*/ zre [<zre (Kordi ye Hourámi)]*

communicative adj *gapxow. //Parastu rá gapxow nayáftam.//*

communion; **Holy Communion** (n) **1** *(dar kelisáye tarsáyán) wámyawt*; namáz e wám. //be namáz e wám/ wámyawt* raftand//*

Communion wine **1** *Mey e/ báde ye namáz e wám/ wámyawt*; zour* [<zaoṫra (Avestáyi)].* **2** *kiw; hamkiwán. //Má hamegi/ má báham hamkiw-im* [belong to the same communion]//. **3** **communion (with sb/ sth)** *peivand; hamdeli. //soráyandegáni ke/ cámesoráyáni ke bá dá** [nature] *peivand dárand/ hamdel-and* [in communion with nature]//

communiqué n *payám (be áyin/ diváni* [official] *beviźe dar ruznámehá). //Payámi az Warvin** [government] *ke emruz bámdád cáp wode* [issued] *miguyad ke...//*

communism n **1** *komunism; mazdakigari*.* **2** **Communism** (**a**) *áyin yá jonbew e komunisti/ mazdaki*.* (**b**) *dastgáh e farmánraváyi ye komunisti/ momunism/ mazdaki*/ mazdakigari**

Communist n **1** *komunist; mazdaki*; havávxáh e komunizm/ mazdakigari*.* **2** **Communist** *hamvand e jonbew e komunisti/ mazdakigari*; komunist/ mazdaki**

communist adj *(vábaste be) komunism/ mazdakigari*; sorx. //ármánhá ye komunisti/ mazdaki*/ sorx dáwtan. Yek kewvar e komunisti/ mazdaki*; yek warvin** [government] *e komunisti/ mazdaki*; xawáyári** [regime] *ye komunisti/ mazdaki*//*

the Communist Party **1** *kumal e komunisti/ mazdaki*.* **2** *(dar kewvarhá ye komunisti) kumal* e komunist/ mazdaki* [ke kewvar rá migarddánad.]*

communistic adj *komunisti/ mazdaki**

community n **1** **the community** *mardom (e kuy, barzan, kewvar); arsan (Farhang e Nezám). Be sud e mardom kár kardan. //kárhá ye sudmand e hamegáni; arsankári** [community service].//. **2** *...-yán; ...-gán; ...-án, harjá juri tarmome miwavad.: //Pársiyán e Rom; Engelisiyán e Páris. wamanán* [the

community of monks]//. **3** *goruhi; hamegáni; ham-...-i; hamsudi/ hamármáni* [community of interests]. *//dárá ye manew e hamkári/ hamyári* [a community espirit]//

community centre *báwgáh*

community chest *sanduq e dastgiri/ nikukári*

community home *gavart*; saráy e javánán e tabahkár, ke dar ánjá ámuzew dide sepas ázád miwavand.*

community singing *áválzxáni ye goruhi/ hamegáni*

commutable adj, **commutable (for/ into sth)** *ánce ke betaván án rá jur e digari (báz)pardáxt. //Dar biwtar e bárehá mitaván dastmozd e báznewastegi* [pension] *rá yekjá* [lump sum] *gereft.//*

commutation n **1** *buxtan*; boxt; pádafreyi* [punishment] *rá saboktar gardánidan. //(Az dádgáh) farjám xáste darxást kard margarzániyaw** [death sentence] *rá buxte* u rá zendáni ye ázegár/ sarásar e ruzgár* [life imprisonment] *dahand.//.* **2** (**a**) *bázpardáxt e puli rá jur e digar kardan, //baráye nemune puli rá yekjá* [lump sum] *bázpardáxtan//.* (**b**) *bázpardáxt yekjá bejá ye máhiyáne; bázpardáxt be wiveyi digar*

commutation ticket; season ticket *(dar Ámriká) pate (ye máhiyáne/ hafteyi)*

commutator n *dastgáhi ke bá án su ye gardew e barq rá degargun mikonand.; cáj [besanjid bá "canc" (Sanskrit)* (to dangle about)]

commute v **1** *raftoámad kardan; ámadowod kardan; ámadan va raftan. //Har ruz az Lavásán be Tehrán miravad va bázmigardad. Dar Áksford zendegi mikonad/ miziyad va har ruz baráye kár be Landan ámadowod mikonad/ miáyad va bázmigardad.//.* **2** **commute sth (to sth)** *pádafre* [punishment] *ye kasi rá saboktar gardánidan; buxtan. //Margarzáni** [death sentence] *rá saboktar gardánidan/ buxtan (va án rá be zendán e sarásare ruzgár/ ázegár káhew dádan)./ Be u pádafre ye saboktar dádand* [a commuted sentence].//. **3** **commute sth (for/ into sth)** *degargun kardan (beviźe wive ye pardáxt e puli rá jur e digari kardan.). //wive ye pardáxt e dastmozd e báznewastegi* [pension] *rá jur e digari kardan./ Dar biwtar e bárehá mitaván dastmozd e báznewastegi* [pension] *rá yekjá* [lump sum] *gereft./ Sálváreyi* [annuity] *rá yekjá bázpardáxtan* [lump sum].//

commuter n *ráhiyi/ ádami/ mardomi ke har ruze az jáyi be jáyi digar rafte bázmigardad/ bázmigardand/ migardand. //Kárvándudi ye/barqi ye tasu* [o'clock] *ye hamiwe por az ráhiyáni ast ke har ruze be wahr ámade hamán ruz bázmigardand.//.* commuter belt: *baxwi az pirámun e wahr ke mardom az ánjá har-ruze baráye kár be wahr ámade va sepas be án bázmigardand; piráwahr**

compact adj **1** (**a**) *feworde; cegál, seft, ágande, "..va bahri andámhá ágandetar ast va guwt e án saxt-tar va bahri hast ki bedán saxti va ágandegi nist." (ZBP, L5013 ZX); anbast/ hanbast; hanbaste. //yek tude ye feworde ye/ cegál e wen./ Xák rá (lagad) kubidan va án rá feworde/ seft kardan/ cegálidan.//.* (**b**) *noqli; kucak. //Yek saráce* [apartment] *ye/ yek ráde* ye/ máwin e noqli; yek kive ye/ quti ye abzár* [kit] *e noqli/ kucak.; Án/ in márád** [computer] *kucak va konewik*/ kárá ast.//.* **2** *(baráye sabk e nevewtár) kutáh, feworde*

compact v *(beham) fewordan; tang e ham nehádan; ágandan; cegálidan. //barf e kubide/ behamfeworde ru ye piyáderou/ sangfarw/ ásfált yax zad.//*

compact[2] n *peimán-náme; peimán; pádwir. //Án do kewvar baráye peikár bá harásgari*/ xunigari** [terrorism] *peimán bastand.//*

compact[3] n **1** *álgunwan*/ álgunwang* [<álgun + wang; besanjid bá huwiti(Avestáyi) (EDPL 17.2150)].* **2** *(beviźe dar Ámriká) rádak*/ máwin e kucak; ráde* ye kucak; kehráde**

compact disc *cegálak*; bargak e cegálak**

compactly adv *(beham) feworde; tang e ham nehádе; ágande; cegálide*

compactness n *sefti; ágandegi; cegáli; fewordegi; geráni, "va bahri andámhá ágandetar ast va guwt e án saxt-tar va bahri hast ki bedán saxti va ágandegi nist." (ZBP, L5013 ZX)*

compactor, **compacter** n *cegálá*; cegálande; ágane*

companion n **1** (**a**) *hamdam, "Be dour e lále qadah gir o biriyá mibáw -- Be buy e gol nafasi hamdam e sabá mibáw." (Háfez); hamnewin (M. Moqaddam), "Hamnewinam beh bovad tá man az u behtar bovam."; damxor; anbáz; hambáy; hambáz, "Goft ma-rá yek hambáz be Bolqár ast. Migoft hambáz e digar az Marv dar-resid." (ZBP, L2567 AT). //hamdamán e man dar ráh; yárán e man dar ráh; Sag hamdam e/ hamnewin e ostovári/ delsuzi* [faithful] *ast.; (pendárin) Harás peivaste dámangir e gerougán* [hostage] *bud.//.* (**b**) *hamdam; yár; hamnewin; ham-; be* (**a**) *bázgardid. hamrazmán* [companion in arms]*; hamdardán* [misfortune]. (**c**) *yár e damxor; hamdam; //hamdam e/ hamnewin e/ yár e bimánandist./ damxor-and;*

hampiyále-and. Barádaraw hamdam e/ yár e/ hamnewin e xubi baráyaw nist.//. **2** *hamdam; hamnewin. //Kári berixt e hamdami bá dastmozd* [as a paid companion] *peidákardan/ yáftan/ gereftan// .***3** *joft; harjá juri tarjome miwavad: //Joft e án* [companion volume] *bezudi cáp miwavad.//.* **4** *(dar farnám e* [title] *ketábhá); ráhnamá ye...; //(ketáb e/ daftar e) ráhnamá ye báqbánán/ báqbáni//.* **5** *hamvand e anjoman e...; //Borzhamvand e/ Bozorg hamvand e...* [Companion of Honour]//

companionable adj *dustáne; garm; xungarm*

companionship n *dusti, hambázi, hamráhi, yári, hampáyi; hamnewini; hamdeli; hamdami. //Dusti ye/ yári ye/ hamdeli ye dustán e kohan. Baráye dusti/ hamnewini/ hamdami/ hamdeli beman ruy ávard.* [turn to]*//*

companion-way; **companion** n *pellekán kawti az válád* [deck] *be tálár yá otáqakhá* [saloon/ cabins]*; andarpáyá* [<Pashtu].*

company n **1** *hamdami; hamnewini, damxori. //Az hamnewini bá u xowam miáyad.; hamnewin e xubi, badi, yá… budan//.* **2** *goruh; mehmánán. //Be án goruh ke faráhamámade budand/ gerd e ham ámade budand, ánce ruydáde bud goft.; Hafte ye áyande/ digar mehmán dárim.//.* **3** (often **Company**) *dálá* [<Pawtu]. //Yek dálá* ye sázand e ye./ kálá//.* **4** *goruh; boluk, harjá juri tarjome miwavad.: //Yek goruh e honarpiwegán; yek boluk e bázigarán.; Yek goruh e namáyewgarán/ honarpiwegán.; Kárkonán e kawti/ jáwován/ jáwuhá//.* **5** *goruhán (dar ártew).* **6** **the company one keeps** *damxorán, hamdamán, hamnewinán, dustán. //Dastán: "Begu bá kisti, tá beguyam kisti. Begu bá ke newasti tá beguyam kisti"* [You may know a man by the company he keeps.]//. **for company** *baráye hamdami/ hamráhi/ hamnewini. //Aztanháhi/ tanhá birun/ gardew raftan bizár-am. Doxtaram rá hamráham mibaram.//.* **get into/ keep bad company** *bá badán newastan, "Pesar e Nuh bá badán benewast -- Xánedán e nabovvataw gom wod.".* **in company** *dar anjoman, nazd e hamegán, jelo ye hame, piw e hame. //Dar anjoman/ nazd e hamegán/ jelo ye hame dareguwi pecpec kardan bad/ zewt ast.//.* **in company with sb** *va/ bá/ hamráh e kasi. //Man va besyári digarán in áhang* [decision] *rá dorost nemidánim.//.* **in good company** *dar… tanhá nabudan. //"Bázham dir kardam!", "Xob tanhá nisti, áqá/ rayis ham hanuz nayámade!"//.* **keep sb company** *kasi rá tanhá nagozáwtan; nazd e kasi mándan; bá kasi hamdami kardan. //Haminjá nazdat mimánam va tanháyat nemozáram.* [keep you company]//. **two's company**, **three's a crowd** *biwtar baráye deldádegán bekár miravad; bisarexar, "Zamin bewkáft peidá wod sar e xar", "Bostán sar e xar yáft, halá bár be xar neh!"*

comparable adj, **comparable (to/ with sb/ sth)** *sanjidani, sanjewni, hambar/ barábar kardani. //dastávardhá ye/ kárhá ye bozorg* [achievements] *e yek pahlaván va yek nevisande sanjidani/ sanjewni*/ bá ham sanjidani nist.; Kár e u bá behtarin kárhá dar in zamine sanjidani/ sanjewni* ast.//*

comparative adj **1** *sanjewi; sanjidani. //zabánwenásiy e sanjewi; dinwenásiy e sanjewi; barresi ye dastgáh e hanvari* [social] *ye do kewvar báham.//.* **2** *dar sanjew bá (digarán); zinegáni*. //Dar sanjew bá digarán/ bá gozawte dar ásáyew/ ásude zistan./ Dáwtan e yek docarxe dar ye kewvar e biciz/ tohidast/ nádár (xod) newángar e tavángari ye zinegáni** [comparative wealth] *ast.//.* **3** (*dastur e zabán) setáy** [adjective] *e yá band e kárváže ye* [adverb] *bartar*

comparative n *(dastur e zabán) ruy e/ ruye ye/ rixt e bartar (setáy* yá band e kárváže). //behtar, ruy e/ ruye ye/ rixt e bartar (az setáy** [adjective] *e) "beh" ast.//*

comparatively adv *sanjewni*; dar sanjew bá…; //sanjewni*.puldár/ kucak/ xub/ pir; dar sanjew bá… puldár/ kucak/ xub/ pir//*

compare v **1** **compare (A to/ with B)** *(kutáhwode* **cf**/ **cp***) sanjidan; be sanjew gozárdan; sabok-sangin kardan. //Sabk e do came rá bá ham sanjidan/ besanjid.; Agar kárewán rá báham besanji mibini ke kár e án zan xeili behtar ast.//.* **2** *hamánand kardan/ dánestan; sanjidan, mánande kardan, "…va az injá-st ke pádewáh rá mánande kardeand be kuhi boland be andvá'e ne'mat va mivehá áráste…" (ZBP, L1705 DB); mánand kardan, "…pas mánand kardam donyá rá be cáhi, áfat rang-rang va baláhá ye gunágun…" (ZBP, L1709 DB); //Cámesoráyán xáb rá bá marg sanjideand/ hamánand dánesteand/ mánande kardeand. Negár e yek noupá/ tázekár* [a beginner's painting] *rá nemitaván bá yek ostád hamánand dánest/ sanjd/ hamánand kard/ sanjid/ mánande kard.//.* **3** **compare with sb/ sth** *sanjidan; darxor e sanjew budan; andáze gereftan, "Ke jánat wegeft ast o tan ham wegeft -- Noxost az andáz e báyad gereft." (ZBP, L6244 SF); be pá ye kasi residan; harjá juri tarjome miwavad.: //In rá hic bá án yeki nemitaván sanjid.; Hargez dar nevewtan e barmestán** [tragedy] *be páy e Wekespir nemiresad/ angowt e kucike ye Wekespirham nemiwavad.//.* **4** *(dastur e zabán) (az setáy** [adjective] *yá band e kárváže* [adverb]*) ruy e/ rixt e bartar/ bartarin sáxtan/ wekáftan.* **5** **compare notes (with sb)** *andiwe,/ bardáwtyá bávar e xod rá bá digari*

sanjidan. //Má án namáyew/ namáyewnáme rá jodá-jodá dide/ didim va sepas bardáwthá ye xod rá báham sanjidim.//

compare n (idm) **beyond compare** *(beáyin) bimánand, bitá, bihamál. //Saxt dust-dáwtani va bitá/bihamál ast.//*

comparison n **1** *sanjew, mánande kardan, "va az injást ke pádewáh rá mánannde kardeand be kuhi boland be anvá'e ne'mat va miveh á áráste.." (ZBP, L1705 DB); mánand kardan, "pas mánand kardam donyá rá be cáhi áfat rang-rang va baláhá ye gunágun…" (ZBP, L1709 DB); be sanjew gozárdan (ZBP, L4093 NKZZF); andáze gereftan, "Ke jánat wegeft ast o tan ham wegeft -- Noxost az xod andáze báyad gereft." (ZBP, L6244 SF); //Baráye sanjew, yek táyer e/ garag* [tyre] *e nou/ xub rá bá ye táyer e/ garag* [tyre] *e kohne/ farsude be má newán dád.//.* **2 comparison (A and/ to/ with B)**; **comparison (between A and B)** *baráye sanjew be nemune ye bálátar #1 bázgardid). //sanjew e del/ gew bá tolonbe.; Sanjidan/ sanjew/ mánande kardan/ sabok-sangin kardan e do ciz bá ham hamiwe sudmand ast.//.* **3 bear/ stand comparison with sb/ sth** *hampáye… budan/ nabudan; hamál e… budan/ nabudan; be… residan/ naresidan; be páy e… residan/ naresidan; harjá juri tarjome miwavad. //án farhang e xubi-st ammá be in yeki nemiresad/ be páy e in yeki nemiresad.//.* **by/ in comparison (with sb/ sth)** *dar sanjew bá…; //Bolandtarin sáxtemánhá ye Berlin piw e/ dar sanjew bá sáxtemánhá ye Niyu York kucak ast.//.* **comparisons are odious** *(dastán) U Qorewi man Habawi!.* **there's no comparison** *In kojá o án kojá!; az kojá tá be kojá, "Saláh e kár kojá o man e xaráb kojá -- Bebin tafávot e ráh az kojá-st tá be kojá!" (Háfez); niz harjá juri tarjome miwavad.: //Bexubi ye u watranj bázi mikonad?", "In kojá o án kojá!"//*

compartment n *(dar kárván dudi va mánand e án) xáne, "va morqán rá hame befarmudi tá bar sar e iwán be-estádandi va sáye kardandi va az pas e u andar hezár xáne bud az ábgine saxt niku va zanán rá andar án xánhá benewándi va Soleimán rá hezár zan bud sisad ázád va haftsad bande...." (ZBP, L1917 TB); ke* [<Táti]. //Ke** [compartments] *há ye dareje ye yek dar jelo ast/ hastand.// yek sanduq/ kuk bá xánehá* [compartment] *ye/ ke*há ye jodágáne baráye kafw/ muze/ gouharhá va mánand e án.//*

compartmentalise; **compartmentalize** v, **compartmentalize sth (into sth)** *xáne-xáne kardan/ radebandi kardan, harjá juri tarjome miwavad.: //Emruze zendegi do baxw/ páre gawte kár va áság yew* [leisure].//

compass[1] n **1** (**a**) *pargár; mexpargár*; suyáb*. //barhá ye/ varhá ye/ suháye mexpargár (conin-and: abáxtar* [north], *abáxtar e xoráyáni* [northeast], *xoráyán/ xorásgán* [east], *nimruz/ rapivin* [south], *nimruz e xoráyáni/ rapivin e xoráyáni* [southeast], *nimruz e xoráyáni/ rapivin exorbaráni; xorbarán* [west]; *abáxtar e xorbaráni* [northwest]//. (**b**) *hargune dastgáh e suyáb** [direction-determining device]. //*yek suyáb e rádiyoyi/ partovi* [a radio compass]//. **2 compass**; **compasses** *pargár/ pargál (baráye kewidan e parhun/ dáyere, yá andázegiri ye duri* [distance] *ye do noqte/ xál con ru ye naqwe. //yek pargár/ pargál* [a pair of compasses]//. **3** *andáze, meidán, bord. //farásu ye maqz e mardom, birun az marz e fahm e/ daryáft e mardom/ ádam.*[beyond the compass of the human mind]; *bord e ává ye yek ávázexán* [the compass of a singer's voice]//

compass[2] v *kohne wode , bengarid be* "encompass"

compassion n, **compassion (for sb)** *delsuzi; delsizegi, "Mehr e pedari va delsuzegi ye pedarán ma-rá nagozáwt ke xámuw báwam." (ZBP, L6664 QN); qamxári, "Beporsid zu Keyd o qamxáre wod -- Ze porsew suy e dánew o cáre wod." (ZBP, L5835, SF) deljuyi, "Delam beju ke qadat hamco sarv deljuy ast." (ZBP, L5835, SF); timárxári.*

compassion n, **compassion (for sb)** *delsuzi, delsuzegi, "Mehr e pedari va delsuzegi ye pedarán ma-rá nagozáwt ke xámuw báwam." (ZBP, L6664 QN); qamxári, "Beporsid zu Keyd o qamxáre wod -- Ze porsew suye dánew o care wod." (ZBP, L5835 SF); deljuyi, "Delam beju ke qadat hamco sarv deljuy ast." (Háfez); timárxári. saxt delsuzi/ qamxári kardan; del e kasi saxt suxtan. //zani saxt delsuz/ qamxár/ qamxáre/ delju/ timárxár.; Badbaxti ye/ negunbaxti ye* [plight] *panáhandegán* [refugees] *delsuzi ye má rá barmiyangizad/ máye ye delsuzi ye má migardad. Az ánjá ke saxt ranjdide bud* [suffering] *baráye deljuyi/ az ráhe delsuzi* [out of compassion] *u rá hewtand/ gozáwtand bemánad.; Delewán baráye baccehávaw suxt* [take compassion on] *va be ánán sarpanáhi/ xáneyi* [offer a home] *dádand.//*

compassionate adj *delsuz, qamxár, "Beporsid zu Keyd o qamxáre wod -- Ze porsew suy e dánew o care wod." (ZBP, L5835 SF); delju, "Delam beju ke qadat hamco sarv deljuy ast." (Háfez); timárxár*

compassionate leave *(dar Engelestán) (beviże dar ártew) hewtegi* ye deljuyáne. //Baráye áyin e xáksepári ye pedaraw* [funeral] *be u hewtegi* ye deljuyáne dádand.//*

compassionately adv *az ruy e delsuzi; delsuzáne; deljuyáne*

compatibility n, **compatibility (with sb/ sth)**; **compatibility (between A abd B)** *sázgári, "Án ast ki hokm koni be hasti ye in sázgári conánk kugyi agar áftáb baráyad ruz bovad." (ZBP, L1498 DA). sázgári " Nabáwad hál u rá páydári -- Na taba'w rá hamiwe sázgári." (ZBP, L7794 VR); sázvári; xordan; jurbudan; damsázi, "Gereftam ráy e damsázi nadári -- Be busi ham sar e bázi nadári." (Xosro-Wirin, Nezámi)*

compatible adv, **compatible (with sb/ sth)** **1** *(baráye mardom, andiwehá, goftárehá* [argument], *bonesthá** [principle]*) sázgár "...va behtarin zanán án bovad ke bá wuy sázgár bovad." (ZBP, L1719 DB); "Báyad dánest ke "hamdástán" bejá ye movâfeq dar kasán bekár miravad vali dar ebárat e "angabin bá mezáj e man movâfeq nist." báyad be jáy e án kaleme ye "sázgár" ávard." (ZBP, L2979 NKZZF); sázvár, "...va nabát u xowtar va sázvártar báwad ...." (ZBP, L4988 ZX); bá... joft budan, "Bexandid Xosro be áváz goft -- ke in ráy e to bá xerad nist joft." (ZBP, L4822 SF); damsáz. //Án zan o wouhar con báham sázgár/ damsáz nabudand az ham jodá gawtand.; Ráde*yi/ máwini rá bá tajá** [speed] *ye sázvár bá imeni rándan.//.* **2** *(baráye abzár va dastgáh) jur budan, xordan. //In cápgar* [printer] *be biwtar e márádhá*/ kámpiyuterhá mixorad.//*

compatibly adv *sázgáráne; sázváráne; damsázáne*

compatriot (n) *ham-mihan*

compeer n *(beáyin) hamtá; tá; hamál; hambáz; hanbáz; hampáye; hamsar. //(dar) miyán e hampáyegán/ hamtáyáyán/ hamálán e xiw saxt arjmand budan.//*

compel v **(-ll-)** **1** *(beáyin) kasi rá be... vádáwtan; vádár kardan; kasi rá bar... dáwtan, "Goft tá betaváni xodávand rá bar án dár ke xun Hasanak rixte nayáyad.." (ZBP, L463, TBH); kasi rá be...dáwtan, "va dar andarun e xáne ye Ka'be benhád va án rá miparastid va Arab rá bedán midáwt tá án rá miparastidand va ta'zim mikardand." (ZBP, L7300 SR); kasi rá be... ávardan "va gofteand ke harke be bimáriyi gereftár gardad ke be nácár u rá az yárán dar-robáyad mánd yá be qorbat oftad bar sefáti ke hic jáy e xáb va ásáyew va árám rá mahal nayábad, yá zarurat u rá bedán árad ke az nákasi u rá cizi báyad xást u rá zendegi marg ast va marg ráhat ast..." (ZBP, L1763 DB); nágozir kardan; nácár kardan; cáreyi nadáwtan joz..." (ZBP, L1763 DB). //Nemitavánim womá rá bar án/ be án kár dárim, ammá gomán mikonim womá báyad án kár rá bekonid/ behtar ast bekonid./ Cáreyi nadáwtam joz in ke/ nágozir budam az in ke be ostovári ye/ nirumandi* [strength/ force] *ye gováźe ye/ goftáre* [argument] *ye u xastu wavam* [acknowledge]. **2** (fml) (**a**) *(rixt e/ ruy e náwenáxte nadárad) (be áyin) bezur gereftan/ setándan/ bedast ávardan; bezur xaridan. //Bezur mitaván mardom rá be farmánbordári* [obedience] *vádáwt, ammá mehr/ dusti* [affection] *rá nemitaván bezur xarid.; Ruy e/sán e/ nahád e kárhá* [circumstances] *conán bud ke nágozir barnáme rá degargun sáxtim//.* (**b**) *(be rixt e hamáregi bekár nemiravad) (pendárin) barangixtan. //Ruy e/ sán e/ nahád e kárhá conán bud ke nágozir barnáme rá degargun sáxtim.; Deliriyaw/ delávariyaw áfarin e/ setáyew e hamegán rá barmiyangizad.//*

compelling adj **1** *girá, //matali* [novel]*/ gozárewi* [account]*/ dástáni girá.* **2** *bi cun-o-cerá, //Cemi* [reason] *bi cun-o-cerá; gováźeyi/ peiqáreyi* [argument] *borrande/ bi cun-o-cerá//*

compendious adj *(be áyin) cekide; kutáh o pormaqz. //Nevisandeyi ke kutáh o pormaqz nevisad; ketábce ye/ daftarce ye ráhnamá ye kutáh o pormaqz/ fehresti* [catalogue] *cekide/ farágir//*

compendium n (pl **compendias/ compendia**) **compendium (of sth)** *cekide. //In farhangestán* [encyclopedia] *berásti cekide ye dánew ast/ dánew e cekide ast.//.* **2** *(dar Engelestán) nardgán** [board games]

compensater v, **compensate (sb) (for sth)** *jobrán kardan taván dádan, daryáftan, "jáyi ke afv báyad kardan be qalat oqubat konad án az dast gozawt va niz andarnatavánad yáft va idun báyad ke..." (ZBP, L2008 TB). har já juri tarjome miwavad.: //Hic ciz já ye tandorosti rá nemigirad. Hic ciz nemitavánad az dast raftan e tandorosti rá daryábad/ andaryábad/ jobrán konad. Buyáyi ye nirumand e án jánevar badi ye bináyiyaw rá jobrán mikonad.; Garce bináyi ye án jánevar bad ast ammá buyáyi ye nirumandaw án rá jobrán mikonad.; Bime ásibháyi rá ke dide bud jobrán kard/ bázpardáxt.//*

compensation n, **compensation (for sth)** **1** *jobrán kardan; taván dádan; daryáftan. "jáyi ke afv báyad kardan be qalat oqubat konad án az dast gozawt va niz andarnatavánad yáft va idun báyad ke..." (ZBP, L2008 TB). //Taván e kárgarán e ásibdide baráye dálá** [company] *xeili gerán/ sangin darámad.//.* **2** *taván, pádáw. //Se hezár dolár baráye ásib/ gazand taván gereftan.; Káram dowvár ast ammá pádáw* [compensations] *ham dárad.//*

compensatory adj *jobráni, taváni, pádáwi. //pardáxthá/ dastmozdhá ye jobráni/ taváni//*

compère n *(Dar Engelestán) (dar barnámehá ye namáyewi ye rádiyoyi/ vákive* yá jamjám*/ televizioni) gardánande/ soxangu (ye namáyew)*

compère v *(Dar Engelestán) (dar barnámehá ye namáyewi ye rádiyoyi/ vákive* yá jamjám*/ televizioni) (namáyew rá) gardándan*

compete v, **compete (against/ with sb) (in sth) (for sth)** *hamávardi kardan; báham dar ávard budan; bar... piwi jostan; ávard jostan; bar kasi fozuni jostan, "Co kudak be zaxm andarávard guy -- fozuni hamijost har yek beduy." (ZBP, L5829 SF). //Cand dálá** [company] *baráye gereftan/ bedast/ becang/ be mowt ávardan e án kár e peimáni* [contract], *bar yekdigar fozuni mijuyand/ báham dar ávardand/ bar yekdigar piwi mijuyand.; asbi ke dar abarhamávard e kewvari* [Grand National] *cahár bár ávard joste (ast).; Pul e/ máye* [funds] *ye/ farávání nadárim az su ye digar candin tan dáv e hamávardi mizanand, az inru gozinew miyán e ánán kár e dowvári-st.//*

competence n **1** **competence (for/ as/ in sth)** *kárdáni, "Dar in miyán kárdáni va deliri ye porarji az... padidár wod." (ZBP, L4180, THA); wáyandegi; áźiri, "Bar e Zád-Farrox yeki pir bud -- Ke bar kárhá, kardan áźir bud." (ZBP, L4808 SF); tavánáyi; káráyi. //Dar káráyi/ wáyandegi/ kárdáni ye u dar ámuzegári hic gománi nist.*; *tavánáyi/ wáyandegi/ áźiri dar gowudan e porsemánhá* [problems]*; wáyandegi dar az miyán bardáwtan e gereftárihá//.* **2** **competence (to do sth)** *(baráye dádgáh, dávar va mánand e án) faráxt* (ZBP, C6897 BF). //máyeháyi/ cemháyi* [matters] *ke dar faráxt* e in dádgáh ast/ ke birun az/ farásuye faráxt* e in dádgáh ast.//*

competent adj **1** **competent (as/ at/ in sth)**; **competent (to do sth)** *kárdán; azdar, "Ferestád bar meimane sihezár -- gozide savár azdar e kárzár." (ZBP, C2358, SF, FM); bekárámade, "va pesaraw Mohamad ... bornáyi saxt pákize dar-reside bud bekárámade..." (ZBP, L632 TBH); kári; wáyande; bekár (ZBP, L4021, NKZZF); kári, "ánjá lawkari tamám ast va sálárán e nik va Busahl mardi kári." (ZBP, L649, TBH); tavánâ, áźir, "Bar e ZádFarrox yeki pir bud -- ke bar kárhá kardan áźir bud." (ZBP, L4808 SF). //ránandeyi saxt bekárámade/ wáyande/ bekár/ tavánâ; tavánâ dar kár e xod; Wáyandegi ye/ tavánáyi ye negahdári/ parastári ye baccehá ye kucak/ noubávegán rá nadárad.//.* **2** *xub, wáyán hammá na wáhkár. //kári xub/ wáyán/ arzande; án matal* [novel] *bá án ke porforuw ast, ammá wáhkár nist.//*

competently adv *kárámad; wáyande; bekár; tavánâ*

competition n **1** *hamávard; ávard. //hamávard e/ ávard e mowtzani/ watrang/ zibáyi. Dar ávard e cámesoráyi* [poetry] *noxost gawt.//.* **2** **competition (between/ with sb) (for sth)** *hamcewmi; ávard; harjá juri tarjome miwavad.: //Baráye (xarid e) in parde* [painting] *ye arzewmand hamcewmi ye saxti miyán e xaridárán dargerefte bud.*; *Baráye gereftan e/ bedast ávardan e án kár e peimáni* [contract] *bá cand dálá** [company] *ye digar saxt dar ávardim./ Baráye gereftan e in peimánkári dast faráván ast va bá cand dálá* ye digar dast o panje narm mikonim//.* **3** **the competition** *hamávardán; dávtalabán. //Piw az handemán** [interview] *dami dast dád tá/ ke betavánad* [have a chance] *ke betavánad digar dávtalabán* [competititors] *rá bebinad.//*

competitive adj **1** *hamávard; hamimáli; hamáli; harjá juri tarjome miwavad. //ázmunhá ye hamávardi* [competitive examinations] *baráye (be dast ávardan e) kárhá ye warvini*/ diváni* [government posts]*.; varzewhá ye hamávardi; dárá ye raván e hamávardi/ hamávarjuyi/ ávardjuyi* [competitive spirit].*//.* **2** **competitive (with sb/ sth)** *ávard jostan; hamávardjuyi. //Bongáh* [firm] *e má digar dar bázárhá ye jaháni ávard nemijuyad* [be competitive in...]. */Maqázeyi ke bahá ye káláháyaw hamimál e maqázehá ye digar ast* [offer competitive prices]//. **3** *(baráye mardom) hamávardju*/ ávardju*. //Emruze baráye in ke dar varzew piwraft konid* [to do well in...] *báyad saxt ávardju báwid/ bud* [highly competitive].*//*

competitively adv *hamávardjuyáne. //káláháyi* [goods] *ke baháyewán bá jáhá ye digar hamál ast* [competitively priced].*//*

competitor n *hamávar; hamávard, "Be ján o sar e wáh Kávus goft -- ke bá man to báwi hamávard o joft." (ZBP, L6635 SF); hamimál. //In/ án bongáh* [firm] *farávardehá ye behtari* [better products] *az hamimálán/ hamálán e xod dárad.//*

compile v **1** (**a**) **compile sth (for/ from sth)** *gerd ávardan. //Baráye gozárewi darbáre ye egnesthá* ye ámad-o-wod e ráde*há/ máwinhá* [traffic accidents] *ámár gerd ávardan.//.* (**b**) **compile sth (from sth)** *(ketábi/ fehresti va mánand e án rá) gerd ávardan/ gerdávari kardan. //Kalántari/ wahrbáni fehresti az delpisán** [suspects] *gerd ávarde ast.; daftar e ráhnamáyi/ ketábce ye ráhnamáyi* [guidebook] *ke az ábewxorhá ye gunágun faráham ávarde wode/ gerdávari wode//.* **2** *(dar márád*) be zabán e márád*/ kámpiyuter darávardan/ nevewtan; be zabán e Xárazmi nevewtan; xárazmidan** [= algorithm]

compilation n *ciz e gerdávari wode; gerdávari; faráhamávari. //Vápasin negárnáme*aw* [album] *gerdávariyi ast az behtarin negárhá ye takki ye u*[her best single albums]*//*

compiler n **1** *gerdávarande.* **2** *(dar márád*/ kámpiyuter) Xárazxmi/ xárazmik* (barnáme ye Xárazmi* [algorithm] *conán ke márád** [computer] *betavánad befahmad/ daryábad.)*

complacency; **complacence** n, **complacency (about sb/ sth)** *(biwtar baráye xárdári) ma-ma-ra qurbán! [man ma rá qorbán ravam) [<Gilaki, az xod-xorsandi]. //Jáyi baráye mammaraqurbán/ az xodxorsandi nist, báyad kuwid kár e xod rá behtar sázim.//*

complacent adj **complacent (about sb/ sth**) *az xod-xorsand(áne); xodpasand(áne); mammaraqurbán* [<Gilaki, az xod-xorsandi]; //labxandi az- xodxorsandáne/ xodpasandáne; ravew e mammaraqurbán/ raftári newángar e az xodxorsandi/ xodpasandi; Nabáyad az ánce kardeyim az xodxorsand báwim, hanuz xeili (kárhá bázmánde ast.//*

complacently (adv) *bá az xod-xorsandi/ ma-ma-ra qurbán [man ma rá qorbán ravam) [<Gilaki]/ xodpasandáne*

complain v **1** **complain (to sb) (about/ at sth)** *(biwtar baráye xárdári) qorqor kardan; londidan; qorrolondidan; mosti kardan, "Mosti nakon ke nawnavad u mosti -- zári makon ke nawnavad u zári." (Rudaki) (ZBP, C6673 FM); faryád kardan, "Riw e án bicáre gereft va piw e dávar bord con piw e qázi residand da'vi va hál e xod bázgoft va az dast e ablah faryád kard." (ZBP, L1734 DB); nálidan, "Bagtuzan betarsid va be amir e Xorásán benálid." (ZBP, L1355 TBH); qorr-o-lond kardan/ zadan; náxorsandi nemudan; gele kardan, "Piw e peiqambar ámad va gele kard..." (ZBP, L3631 GS); garzidan, "Bede dád e man z-án labánat vagarna -- Suy e xáje xáham wod az to be garzew." (ZBP, L7824 ZVY, Xosraváni); //To ke hamaw/ hameaw hamiwe qorrolond mizani/ milondi/ minháli/ migarzi!/ (anáyin) Be estár* e womá/ "Be hengám e estár e womá havá cejur/ cegune/ cun bud?", "Xub bud, já ye gele nabud.";"Az gostáxiyaw nazd e man gele kard/ nálid/ garzid/ mosti kard."; (Be paristande/ piwxedmat) gele kard ke xorákaw sard bud."//.* **2** *az... nálidan; garzidan; //Bimár az guwdard e tiz* [acute] *minálad/ migarzad.//*

complainant n *(dátikán) piwmár*

complainingly adv *bá áh o nále. //"Gele-ámiz/ garzán/ bá qorrolond/ bá áhonále porsid "Cerá man?"//*

complaint n **1** *gele, nále, garze, gelegozári; mosti, "Mosti nakon ke nawnavad u mosti -- zári makon ke nawnavad u zári." (Rudaki) (ZBP, C6673FM). //Mardom az kárhá ye sáxtemáni ye jádde/ ráhsázi xeili qorrolond kardand/ mosti kardand.; (To hic) já ye gele nadári/ jáy e gelegozári nadári.//.* **2** (**a**) **complaint (about/ of sth)**; **complaint (that...)** *gele;mosti. //Az otáqi ke dar mehmánxáne be man dádid/ dádeyid candin gele dáram.* (**b**) *gelegozári; mosti. //Az sar-o-sedá gelegozári kard/ mosti kard. //Be áyin va nebewte gelegozári kard/ mosti kard.* [lodge/ submit a formal complaint]; *Az kár e básmeyi/ qollábi* [bad/ poor] *be má gele ye/ gelegozári ye faráván kardeand.; Sarparasti* [management] *gelegozárihá ye má rá darbáre ye nárasáyihá ye dastgáh e wostowuy/ wostkade* [washing facilities] *nádide gereft.//. dádxáhi kardan/ piwmárdan* [follow the complaints procedures]. **3** *(gáh berixt e soxan e dar parde* [euphemism]) *bimári, dard, bád, sám. ázár, //bimári ye del/ gewbád*; bimárihá ye ruzgár e/ zaman e kudaki//*

complaisance n (*beáyin) xowxuyi; ásángiri; niyuwáyi; xodwirini; narmi; narmxuyi. //Yek wouhar e xowxu/ ásángir/ narm.*

complement n **1** **complement (to sth)** *báham xub xordan/ wodan; báham jur wodan, joft wodan; beham xordan/ ámadan; seporgar* [<spurgar (ZBP, C6355 MK, BF)]. //Berenj bá kári* [curry] *xeili xub miwavad//.* **2** *andázeyi ke báyad o wáyad. //Má emsál andázeyi ke báyad o wáyad kárámuz e nou* [trainee] *gerefteyim./ kármandán e kawti; sarnewinán e kawti* [the ship's complement]*//.* **3** *(dastur e zabán) seporgar* [<spurgar (ZBP, C6355 MK, BF)], beviźe setáyhá va námváźehá ke pas az* "be" *va"*become" *miáyand, va konande ye kár rá newán midahand. Baráye nemune dar vákiyám* [sentence] *e* " I am angry.", "*man xawmgin-am", váźe ye "xawmgin" seporgar* e "man" ast.*

complement v *báham xub wodan.; báham jur wodan/ budan; báham joft wodan; beham xordan; beham ámadan; darotaxte rá xub beham andáxtan. //Xodá najjár nist ammá daro taxte rá xub beham andáxte; U dar dád-o-setad zebardast ast va zanaw dar kár e negárgari/ nirang* [design] *tavánáyi ye xodádád* [flair for] *dárad.//*

complementary adj, **complementary (to sth)** *beham xordan; bá ham jur ámadan; seporgar* [<spurgar (ZBP, C6355 MK, BF)], //Manew e ánán xeili xub beham mixorad/ beham miáyad. /Xodá najjár nist ammá daro taxte rá xub beham andáxte.//.* **complementary angles** *guwehá ye seporgar*.* **complementary colours** *ranghá ye seporgar (ke con báham yeki wavand con ábi va zard, berang e sepid daráyand)*

complete[1] adj **1** *bavande, "Bá án kasha ke begeravidand va kardand nikihá be bavande , bedahadewán mozd e iwán va biyafzáyadewán az fazl e u." (ZBP, L6835 TTT); dorost, "Dorost az hame káraw ágáh kard -- ke mar wáh rá div biráh kard." (ZBP, L6899 SF); xordád. //yek dast e bavande/ dorost* [a complete set]*; yek dastgáh e/ dast e bavande* [collection]*; divan e bavande ye kárhá ye Tolstoy* [a complete edition of Tolstoy's works]; *Yek dastgáh e bavande ye rádiyo/ vákive* bá qutiyaw/ kive*aw//.* **2** *páyán yáfte, farjámide; anjámidan; sarávardan yá ámadan, "Sar ávardam in razm e Kámus niz -- deráz ast o kam nist zu yek pawiz." (ZBP, L6240SF). //Kár e sáxtemán/ sáxtemáni kei be páyán miresad/ sar miáyad?//.* **3** *pák "ke con iwán birun áyand harce be ru ye zamin ta'ám bud hame pák bexorand..." (ZBP, L20 TB); "mágáh dozdán e xafá bar kárván zadand va pák bebordand..." (ZBP, L3083 NKZZF); be yekbáre; be yekbár, "be yekbár rewte az ham gosixt..." (ZBP, L3003 THA); "va hawam az qala't forud ámade be jedtar piwgirad conán ke del be yekbáregi az kár e vey fáreq gardad..." (ZBP, L588 TBH); "moqarrartar gardánid tá bád e hásedán yekbáregi newaste ámad..." (ZBP, L459 TBH); "Ke xar wod ke xáhad ze gáván soruy -- be yekbáre gom kard guw o boruy [= abru]" (ZBP, L3220 SF); yeksare; rástin; niz harjá juri tarjome tavánad wod: //pák bigáne; yek káná ye rástin* [idiot]/ *cos, bimanew, nákas* [nonentity], *Baráye man pák/ be yekbár máye ye wegeft bud.//*

complete[2] v **1** (**a**) *bavande/ dorost/ xordád gardánidan/ sáxtan. //Tanhá yek daftar* [volume] *niyáz dáram ke ke yek dast matalháye* [set of novels] *Cárlz Dikenz e man bavande gardad.; Soxani cand setáyewámiz az u/ andaki soxan e setáyewámiz e u* [words of praise] *mitavánest wádmáni ye u rá pák bavande sázad/ u rá az wádmáni be arw resánad.*[complete his happiness].//. (**b**) *be páyán resándan; farjámidan; rást wodan, "Dávud u rá bedin wart be zani kard va Dávud rá sad zan rást wod..." (ZBP, L1924 TB); pardáxtab, "Abrahe az bahr e án ke malek az u xownud wavad be har wahri ke dar Yaman bud yek kelisá az bahr e baná avkand. va bepardáxt..." (ZBP, L165 TTT). sarávardan, "Sarávardam in razm e Kávus niz -- Deráz asty o kam nist zu yek pawiz." (ZBP, L6240 SF); anjámidan, "Co anjámide wod goftár e Rámin -- co bád az piw u bargawt Ázin." (ZBP, L7782 SF). //kár e sáxtemán e ráh-áhan key pardáxte miwavad/ key be páyán miresad/ key mianjámad/ key rást miwavd?//.* **2** *jáhá ye tohi rá dar bargeyi yá darxásti por kardan. //Darxástnámeyetán* [application] *rá bá jouhar* [in ink] *por konid.//*

completely adv *pák; yekbáre; be yekbár; yeksare. dorost, sarásar, be yekbáre, yeksare, harjá juri tarjome miwavad.: //pák bigonáh/ berásti wád/ yeksare piruzmand* [successful]//

compleatness n *be* "complete (adj)" *bázgardid*

completion n **1** (**a**) *rást wodan/ kardan; pardáxtan, sarávardan, sarámadan, anjámidan [baráye nemunehá be* "Complete[1,2]" *bázgardid]. //Pardáxtan e/ be páyán resándan e/ be anjám resándan e án kár e sáxtemáni* [building work] *biw az ánce gomán miraft (dárad) be derázá mikewad* [take longer]//. (**b**) *páyán(yáfte); farjám(yáfte); farźám, "Kaz nekuruyán zewti nabovad farźámá." (Daqiqi). (ZBP, V6906 BF). //Án film/ celpard* nazdik be páyán/ farjám ast.; tárix e páyán/ anjám/ farjám e án.//.* **2** *(dar bázargáni) (xarid o foruw) farzám*. //Pas az farzám* e xarid mitavánid be sará ye nou beravid.//*

complex[1] adj **1** *picide. //yek dastgáh* [system] *e/ dám*[network] *e picide; (dar dastur e zabán) yek vákiyám** [sentence] *e picide//.* **2** *(conánke daryáft e án dowvár báwad). dowvár, picide, "Ráy e dorost án mibinim ke suy e Newábur ravim tá be Rey nazdik báwim va hewmati oftad va án kárhá ke picide mibáwad gowáde gardad va Gorgániyán betarsand..." (ZBP, L1359 TBH); "Ma-rá goft in kár har ruz picidetar ast." (ZBP, L1359 TBH); picidan, "va wab darkewide bud ke ostádam bázámad va ma-rá bexánd tanhá ma-rá benewánd va har ke budan hame rá dur kard va ma-rá goft in kár bepicid va deráz wod conin ke mibini." (ZBP, L1386 TBH). //Yek gováźe* [argument] *ye, engáre* [theory] *ye,dástán e/ máye* [subject] *ye picide/ dowvár.//*

complex[2] n **1** *handád*; golhandád* [<handáta (Avestáyi)] (EDPL, 17.020]/ + gol hamcand e "qol", va "qara", besanjid bá "golbáng", va "goldaste" va "qoldor", va "qarabáq" (hamegi hamriwe ye "gerán") (EDPL, 15.1055)]. //Yek handád* e bozorg/ yek golhandád* e sátvuni** [industrial] [a big industrial complex]*; yek handád e*varzewi; ye handád e wádgáni** [leisure complex]//. **2** (**a**) *(dar ravánwenási) gereh e raváni; gereh e raváni ye ázármandi/ dardmandi* [persecution complex]; *gereh e raváni ye xodkambini/ forumáyegi* [inferiority complex] (**b**) *(anáyin) delwure ye vasvási. //Peivaste az vazn e xod delwure dárad.//*

complexion n **1** *rang; gune; ...gun; corde; roxsár. //behgun/ golgun* [good/ rosy]; *siyahcorde* [dark]*/; sepidgune* [fair]*; zardgune* [sallow]//. **2** *(beviźe be rixt e yekáni) rixt. //Bá (az kár) kenáregi ye u kárhá rixt e digari be xod gerefte./ Piruziyi ke rixt e jang rá degargune sáxt/ gardánd.//*

complexity (n) *picidegi*

compliance n, **compliance (with sth)** **1** *farmánbordári; gardan nehádan; niyuwáyi; peirovi; narmew. //Az hame ye hamvandán cewm dárand ke az áyin-náme* [rules] *peiravi konand/ be áyin-náme gardan nahand/ áyinnáme rá niyuwá báwand.; Be peyrovi az/ bá niyuwáyi az xást e womá* [your wishes] *piwnahád e xod rá váxándim/ pasgereftim* [withdraw]//. **2** *(biwtar baráye xárdári) gusfandvári; gusfandmanewi; dárá ye ravánwenási ye galleyi/ rameyi; ramevári; narmi ye biw az andáze.*

compliant adj, **compliant (with sb/ sth)** *(biwtar baráye xárdári) gusfandvár; ramevár; gusfandmanewáne; damsázi (M. Moqaddam). //Warvin** [government] *con hamiwe gusfandvár be xástehá ye ánán gardan nahád.* [give in to]//

complicate v *picidan, "va wab darkewide bud ke ostádam bázámad va ma-rá bexánd tanhá ma rá benewánd va har ke budan hame rá dur kard va ma-rá goft in kár bepicid va deráz wod conin ke mibini." (ZBP, L1386 TBH); "Tá huw o del bed-in mard bázáyad va kárhá ye xodávand napicad va niku piw ravad..." (ZBP, L628 TBH); dowvártar kardan; picidetar kardan/ sáxtan; gereh zadan (be kári); kári rá boqranj(tar) sáxtan. //Komak nakardan e u/ sarbáz-zadan e u az komak kardan/ dádan/ yári dádan dástán rá picidetar mikonad.* [refusal to help]//

complicated adj **1** *(biwtar baráye xárdári) picide; darham(barham); boqranj. //yek simkewi* [wiring] *ye darhambarham; yek carxowtgán** [machinery] *e picide/ boqranj. yek cehrak** [diagram] *e picide/ darhambarham.//.* **2** *boqranj, dowvár, picide, "Ma-rá goft in kár har ruz picidetar ast." (ZBP, L1359 TBH); sarbast (ZBP, L735 FM). //nahewi* [situation] *picide; ravandi/ farágardi* [process] *dowvár/ picide; peivandi* [relationship] *boqranj/ dowvár; zamineciniyi/ sáxt-o-páxti/ davangi* [plot] *picide/ boqranj/ dowvár./ Zan e u-st, ammá del dar gero ye barádar wouharaw dárad, va... eyváy xodá midánad, kár saxt picide/ boqranj ast!//*

complication n **1** *picidegi; dowvári, //Dar zendegi candán gereftári dáram ke digar be tar-o-xowk kardan* [look after]. *e jánevarán e dastámuz e* [pet] *bimár e to nemitavánam beresam.; Yek gereftári ye* [complication] *digar e sarbáz zadan* [refusal] *e Biźan az raftan* [travel] *bá havápeimá bud.//.* **2** *(dar pezewki) picidegi; //Picidegihá padid ámad o bimár mord.//*

compliment n **1** **compliment (on sth)** *setáyew; sotudan. //Ádam az in ke mardom sar o ruyaw rá/ baroruyaw* [appearance] *rá besetáyand* [hear compliments] *xowaw miáyad.; Pardehá ye/ negárhá ye* [paintings] *ma rá saxt naqz sotud* [pay charming compliments]; *(pendárin) In golhá ye zibá náz e wast e báqbán-and//.* **2** **compliments** *(beáyin) Dorud!. //Xáhewmand-am dorud e ma rá be hamsaretán beresánid; ... xojaste bád!; sál e nou xojaste bád!; Zádruz e Mehr/ Masih xojaste bád!; In golhá rá sarparsti* [management] *piwkew karde ast.//.* **3** **a left-handed compliment** *bengarid be* “left”.

compliment v, **compliment sb (on sth)** *kasi rá baráye... sotudan; áfarin xándan bar...; //Be namáyew e ostádáneaw* [skilful performance] *áfarin xándam/ Namáyew e ostádáneaw rá sotudam.//*

complimentary adj **1** *setáyew; áfarin; harjá juri tarjome miwavad.: soxani setáyewámiz* [remark]*/ áfarin; gozárewi* [review] *setáyewmand; be powt e kasi zadan va bar u áfarin xándan* [pat on the back]. //*Baráye naqqáwiháyam be man sad áfarin goft/ Pardehá ye/ negárhá ye ma rá saxt sotud.//.* **2** *ráyegán; piwkewi; mufti. //yektelmit*/ newim* [seat] *e ráyegán; yek pate ye* [ticket] *ráyegán/ piwkewi; yek pácin* [copy] *e ráyegán/ piwkewi az yek náme/ ketáb//*

compliment slip *barge ye kucaki ke baráye sepásgozári hamráh e piwkewi ferestand va ruyaw nevisand, "piwkewi az..."; "barg e sabzi az..."; "rahávardi az..."*

compline n *(dar Kelisá ye Kátolik e Rumi yá abarkelisá ye* Anglican*) namáz e wám.* attend compline: *be namáz e wám raftan*

comply v (pt, pp **complied**) **comply (with sth)** *guw be... dáwtan, "Hamconin námehá raft be nesá va bávard tá wahne va mardom e án naváhi guw be sepahsálár Ali... dárand" (ZBP, L547 TBH); guw dádan; tan dardádan, "goftand in cun tavánad bud ke AbuJahl soxan e Mohammad bewnavad va tan dardahad?" (ZBP, L7345 SR); paziroftan; peirovi kardan; niyuwidan; gardan ahádan. //Goftandaw táván* [fine] *bepardázad ammá (u) guw nadád/ tan darnadád.; Az áyinhá/ áyinnámehá* [rules] *báyad peirovi kard./ Be áyin-náme báyad guw dáwt.//*

component n *páre, báre, "Yeki mozu’ e dovvom mahmul, warti rá niz do báre bovad..."; "Hamconánk(e) hamli rá do báre bovad yeki mozu’ e dovvom e mahmul, warti rá niz do báre bovad..." (ZBP, L1494 DA); "ammá qaziye ye eqteráni án bovad ki do qaziye gerd ávarand va har do rá andar yek báre anbázi bovad va be digar báre jodáyi." (ZBP, L1502 DA) [Parvá konid ke ánce Abu Ali Siná nevewte ast, hame dorost*

ast ammá dar zamán e u con vát e "p" dar dabire ye Tázik nabud, ánce rá ke "báre" nevewte ast, hamán "páre" bude, va man dar nask [text] *dast nabordam, tá in dáneste wavad. ke dabire ye sepanji wáyán e zabán e Pársi nist. (JGS)]. //párehá ye/ bárehá ye yek ás* [engine], *yek ka** [camera]/ *durbin e peikarebardári va mánand e án; kárxáne ye yadaksázi ye ráde*/ máwin/ kárxáneyi ke párehá ye ráde*/ máwin misázad.; (pendárin) Páre ye bonyádin* [essential] *e barnáme ye* [plan] *man dar wegeft kardan e/ be wegeft ávardan e mardom ast.//*

component adj *pare. //váwekáftan e/ az hamgowudan e/ vákáftan* [analyze] *e páreháye yek vákiyám** [sentence]//

comport v (fml) **comport oneself with sth** *raftár kardan. //bá sangini* [dignity] *raftár kardan/ xub raftár kardan/ xowraftár budan//*

comportment n *(beáyin) raftár*

compose v **1** (**a**) *áhang sáxtan/ nevewtan; taráne sáxtan, "Con be havá ye qámatat zohre wavad taránesáz -- Hásedat az somá'e án hamdam e áh o nále bád.," (Háfez). //Dar noujaváni/ xordsáli be taránesázi pardáxt/ taráne sáxtan gereft/ áqázid//.* (**b**) *nevewtan, nebewtan, pardáxtan. //Dáram pásoxi beáyin be án náme minevisam.//.* **2** *(rixt e náwenáxte nadárad) (be zamánhá ye hamáregi* [continuous] *baste nemiwavad) (beáyin) serewtan, "Hame náreside botán e taráz -- ke besrewtewán izad az warm o náz." (ZBP, L6617 SF); hambudan; anbudan; sáxtan; kardan. //Pardehá ye* [scenes] *kutáhi ke namáyew rá hambáyand/ anbáyand/ misázand/ padid miyávarand* [compose].*//.* **3** *(rixt e náwenáxte nadárad) xod rá faráhamgereftan, "va xiwtan rá faráhamgereft va dast az waráb bekewid va con noumidi miyámad va miwod." (ZBP, L412 TBH), "va Amir Yusef waráb rá daryáfte bud va cewmaw bar vey bemánd va áweq wod va harcand kuwid va xiwtan rá faráham kard cewm az vey bar natavánest dáwt...." (ZBP, L484 TBH); xiwtan rá faráham gereftan/ kardan, "Kannásán* [people who clean toilets] *mabraz pák mikardand, va án nejásat be xik birun miyávardand ..., sufiyán ánjá residand, xiwtan faráham gereftand va migorixtand." (ZBP, L2914 AT); jelo ye xod rá gereftan; xiwtan rást kardan. "Ham ángah ke u xiwtan kard rást -- neźandi va kaźźi az in bahr e má-st." (ZBP, L3236 SF). //Candán wuride bud ke besaxti mitavánest (andiwe ye) xiwtan rá faráhamgirad* [compose his thoughts].*; Xod rá faráham girid/ jeloye xodetán rá begirid,* [compose yourself] *jáyi baráye xawm gereftan/ wuridegi nist.//.* **4** *(dar cáp) árástan*

composed adj **1** *az ...sáxte wodan; az... serewte wodan, "Hame náreside botán e taráz -- ke besrewtewán izad az warm o náz." (ZBP, L6617 SF); hambaste ye/ anbaste ye... budan; anbude gawtan; hanbude gawtan (ZBP, V3486 BF; 3976 MK, BF); padid ámadan az; sáxte wodan az. //Áb az hidroźen va oksiźen serewte wode/ sáxte wode./ Áb hambaste ye/ anbaste ye/ hanbude ye hidroźen va oksiźen ast.; Án karád/ goruh e gozin* [committee] *biwtar az ámuzegárán va zádárán*/ pedarán va mádarán sáxte wode bud/ anbude gawte bud.//.* **2** *árám, xunsard, sangin, xiwtan faráhamgerefte. //kasi/ ádami árám/ xunsard/ faráhamgerefte; raftári árám/ sangin; negáhi árám/ sangin/ faráham gerefte//*

composedly adv *be árámi/ bá xunsardi/ bá sangini (xiwtan) faráham gerefte. //Be árámi/ xiwtan faráhamgerefte* [composedly] *darbáre ye badbaxti ye bozorgi ke/ siji/ vari* [catastrophe] *harásangiz ke docáraw gawte bud* [ordeal] *bá gozárewgarán soxan goft.//*

composer n *áhangsáz; rudsáz, "Bejuyid dar báq tá in kojást -- hame báq o golwan cap o dast e rást, Dahán o baraw por ze gouhar konim -- bar in rudsázánw mehtar konim." (ZBP, L4784 SF); taránesáz, "Con behavá ye qámatat zohre wavad taránesáz -- hásedat az somá' e án hamdam e áh o nále bád." (Háfez)*

composite (n, adj) *serewte, anbude, hanbude*. //Án namáyew serewwteyi/ anbudeyi/ hanbudeyi* az ávari* [reality], *va afsáne ast.; máddeyi serewte/ anbude/ hanbude*; peikareyi serewte/ anbude/ hanbude*//*

composition n **1** *(con cáme, náme/ ketáb, yá musiqi/ xonyá) hambude*, hanbude*, serewte, sáxte, kár, gás*, gásán [<gás, gásán (Pahlavi) (ZBP, C7412 BF)]. //"Daryáce ye Qu" yeki az boland-ávázetarin/ barávázetarin kárhá ye/ gásánhá* ye Cáykofski ast.//.* **2** (**a**) *nevewtan, sáxtan, hambudan* (ZBP, C3976 BF). //Yek sonátá ye/ gáte* ye piyáno az hambudehá* ye/ kárhá ye (sáxte ye) xodaw rá naváxt.//.* (**b**) *honar e rudsázi; "Bejuyid dar báq tá in kojá-st -- hame báq o golwan cap o dast e rást -- Dahán o baraw por ze gouhar konim -- bar in rudsázánw mehtar konim." (ZBP, L4784 SF); taránesázi, "Con behavá ye qámatat zohre wavad taránesáz -- hásedat az somá' e án hamdam e áh o nále bád." (Háfez). //Dar honarestán e musiqi rudsázi* [composition] *ámuxtan.//.* **3** *goftári kutáh.* **4** *sáxtár; báft; serewt. //serewt e/ báft e/ sáxtár e xák. (pendárin) andak/ kami xol/ kosxol ast./ Maqzaw páresang mibarad//.* **5** *(dar negárgari, peikarebardári va mánand e án) serewt; báft. //Dar kewidan e negárhá/ niranghá* [drawing] *ammá báft/*

serewt e káraw bad ast.//. **6** *har ciz e serewte/ sáxtegi. //puwew e sáxtegi/ serewte ke baráye kafpuw be kár ravad. kafpuw e serewte/ sáxtegi//*

compositor n *cáp-árástár*

compos mentis; **compos** adj *(Látin-anáyin yá be wuxi) bexrad; xeradmand; dar Pársi harjá juri tarjome miwavad.: //Kosxol ast/ aqlaw kami páre sang mibarad.//*

compost n *kud; kut*

compost v **1** *be rixt e kud darávardan; kud kardan; kutidan*. //áwqál e áwpazxáne rá kud kardan/ be rixt e kud darávardan/ kutidan*//.* **2** *be... kud dádan. //báqcehá* [flower-beds] *rá kud dádan//*

composure n *árámi, xunsardi, xod/ xiwtan rá faráham gereftan; xiwtandári (baráye nemune be* "compose" *bázgardid. //xunsardi ye/ árámi ye xod rá az dast nadádan/ az dast dádan./ bázyáftan. Dar yek gereftári ye bozorg/ saxt az xod xiwtandári ye cewmgiri newán dád.//*

compound n **1** (**a**) *serewte, "Duwize" emruz sáde "basit" ast na serewte (morakkab) (ZBP, L2632 NKZZF); "sefat e dáru ye serewte" (ZBP, L5478 ZX).* (**b**) *serewte, peivaste "bedin sabab án andámhá rá yeksán [sáde] va in digar andámhá rá peivaste... guyand va... in rá morakkab guyand" (ZBP, L4993 ZX). //Namak e xoráki/ sofre serewte ye sodiom va klor ast.//.* **2** *(dar dastur e zabán) (námváźe yá setáy* e) serewte. //garm-o-sard-cewide; arráberán; musiyáh; ráhbán hamegi námváźe yá setáy* e serewte-and.//*

compound[2] v **1** (**a**) *serewtan, "Duw didam ke maláyek dar e meixáne zadand -- Gel e ádam beserewtand o be peimáne zadand." (Háfez); //xomreyi ke dar án dáruhá ye wimiyáyi/ ximiyáyi* rá seriwand/ serisand//.* (**b**) **compound sth (of/ from sth)** *serewtan, //dáruyi ke az serewtan e cand giyáh e dáruyi/ alaf/ urvar* sáxte wode.; Manewi* [character] *serewte az pasti* [meanness] *va rádi dárad.//.* **2** *badtar kardan; bad rá badtar kardan; gand e… rá darávardan; //Biparváyi/ farviw dar anjám dádan e naqwehá gand e laqzewhá ye áqázi ye barnámerizi rá darávard. Laqzewhá ye áqázi dar barnámerizi bá biparváyi badtar gawt.//.* **3** **compound (with sb) (for sth)** *(dar bázargáni) kenár ámadan. //Bá bestánkárán e xod kenár ámade tá vám e xod rá dirtar pardázad* [postpone]*.//.* **4** *(dád/ dátikán*) (bar ágrefti* [crime] *sarpuw nahádan/ gozáwtan* [not reveal.]. *//gonáhkár (wenáxte wode) be sarpuw nahádan bar venási** [felony]*//*

compound[3] n **1** *(dar zendán, ordugáh va mánand e án) meidán.* **2** *(dar Cin va Hendustán) zamin (e dárá ye divár yá capar* [hedge] *ke dar án kárxáne yá saráy báwad)*

compound fracture *wekastegi ye báz (ke pust ham páre wode báwad)*

compound interest *bahre bar bahre/ sud*

compound sentence *(dar dastur e zabán) vákiyám** [sentence] *e serewte (ke dar án "va", "ammá" va mánand e án bekár rafte báwad.)*

comprehend v **1** *daryáftan, "goft xámuw ki to ma'ni ye án darnayábi." (ZBP, L2407 AT); andar residan, "va kasi má rá báznamáyad va guyad ki "mardom jánevari-st guyá" báyad ki má noxost dáneste báwim ma'ni ye "guyá", va andar reside báwim..." (ZBP, L1509 DA); fahmidan, sar e kasi wodan, sar darávardan. //badximi ye kár/ nahew* [situation] *rá darnayáftan; sar e kasi nawodan ke kár tá kojá xaráb ast.; Hic sar darnemiyávaram/ nemifahmam ke xariyat* [stupidity] *[pasvand e "-i(y)yat" riwe ye Avestáyi dárad va Tázik nist.] e to tá bekojá-st./ ke to cegune candán káná* [stupid] *tavánesti bud.//.* **2** *(beáyin) darbar dáwtan; parvastan [riwe ye zamán e aknun "parvan-"]*

comprehensibility adv *andaryáftani; daryáftani budan; fahmidani budan; darxor e fahm budan*

comprehensible adj, **comprehensible (to sb)** *daryáftani, fahmidani, darxor e fahm. námeyi ke/ ketábi ke tanhá ostádkárán/ viźekárán* [specialist] *án rá tavánand fahmid/ az án sar darmiyávarand.*

comprehension n **1** *fahm; daryáftan, "Goft xámuw ki to ma'ni ye án darnayábi." (ZBP, L2407 AT). andarresidan, "va kasi má rá báznamáyad va guyad ki "mardom jánevari-st guyá" báyad ki má noxost dáneste báwim ma'ni ye "guyá", va andar reside báwim ..." (ZBP, L1509 DA); fahmidan; yábegi*. //porsemáni* farásu ye yábegi* ye/ fahm e/ daryáftan e kasi//.* **2** *varzew/ varzewn* (dar nevewtár yá goftár). //varzeweni* dar zabán Álmáni.; ázmun e varzewni* (dar zabán)* [a comprehension test]*//*

comprehensive adj **1** *farágir; bavande; parvastár* [<parvand (Pahlavi) (ZBP, C4763 MK, BF)]; harvesf-...; //báznamudani* [description], *gozárewi* [account/ report] *parvastár*/ farágir. Xeili xub saraw miwavad/ dar án máye xub sar-rewte dárad. tu ye dastaw mánand e mum ast. fut e fut ast/ xub midánad//.* **2** *(dar Engelestán) (dar ámuzew va parvarew) harvesf...; harvesp...*

comprehensive n *(dar Engelestán; anáyin) dabestán/ dabirestán/ ámuzewgáh e harvesf*

comprehensive insurance *bime ye parvastár*; vesfbime*; bime ye sarásari*

comprehensively adv *pák, yeksare, az hame su, harjá juri tarjome miwavad.: //Pák/ yeksare wekast xordim.//*

comprehensiveness n *pák, yeksare, az hame su*

comprehensive school *(dar Engelestán) dabirestán/ ámuzewgáh e harvesf* [baráye hame ye dánewámuzán az tavánáyi ye kam tá bálá]*

compress[1] v, **compress sth (into sth)** **1** *fewordan; afwordan. //havá ye feworde; káh rá fewordan va berixt e xewt darávardan baráye suxt/ suzándan//.* **2** *berixt e cekide darávardan; kutáh yá feworde kardan; fewordan. //gováźeyi* [argument] *rá dar cand vákiyám** [sentence] *feworde va kutáh kardan.; Án film/ celpard* dástán e candin sál rá dar nim tasu/ sá'at feworde/ kutáh karde//*

compress[2] n *qonqá (ZBP, C3362) [<guyew e Táleqáni]. //Qonqá ye sard/ dáq baráye káhew e tab/ xunrizi va mánand e án)//*

compression n *fewordan; fewordegi. //gáz rá fewordan; fewordan e gáz//*

compressor n *afwár*; ...-afwár; (baxwi az yek máwin/ carxowt ke havá yá gáz rá mifeworad.)*

comprise v **1** *(bezamánhá ye hamáregi* [continuous] *baste nemiwavad) darbardáwtan. //Goruh e gozini/ karádi* [committee] *darbardárande ye mardomi/ hamvandáni bá didgáhhá* [view] *ye besyár gunágun/ jurájur.//.* **2** *baxwi yá páreyi az cizi budan; har já juri tarjome miwavad.: //Án namáyewgar e/ xonyágar e xiyábáni/ douregard* [entertainer] *tanhá do pesar bacce va yek sag e tamáwáci dáwt./ Tanhá tamáwáciyán e án namáyewgar e douregard do pesar bacce va yek sag budand.//.*

Wive ye kárbord e váźe: be wive ye kárbord e "comprise" *parvá konid.* **1** *In váźe mitavánad be maini ye "darbar dáwtan" báwad.: Segálestán* [parliament] *e Engelestán darbardárande ye Kahestán** [House of Commons] *va Mahestán** [House of Lords] *ast.* **2** *In váźe mitavánad be maini** [meaning] *ye padid ávardan yá sáxtan báwad.: Sar, sine, wekam va andámhá tan e mardom rá misázad* [comprise/ compose/ constitute]. *In wive ye kárbord e dovvom candán faráván nist va soxansanján az kárbord e* "be comprised of" *be maini ye womáre ye "1" xoddári mikonand.*

comprise n **1** *sázew; sázew kardan; sáxtan, kenár ámadan, sázewkári. //Biwtar e dávhá ye afzáyew e dastmozd(há)* [wage claims] *bá sázewkári dorost miwavad* [settle].; *Be sázew dast yáftan/ peimáni sázewkáráne dorost kardan//.* **2** **compromise (between/ on sth)** *sázew. //Áyá do su (ye án peikár) mitavánand sázew konand/ bá ham kenár áyand* [reach a compromise]*?//*

compromise v **1** **compromise (on sth)** *kenár ámadan; sázew kardan; sázewkári kardan. //Man mixástam be Yunán beravam, ammá zanam mixást be Espániyá beravad, saranjám ruy e (raftan be) Itáliyá sázew kardim/ báham kenár ámadim.//.* **2** *dar bim afkandan; áberu ye kasi rá bordan, harjá juri tarjome miwavad.: //Bá paziroftan e páre/ pul az ánán xod rá conán be bim afkande ke digar ráh e pas o piw nadárad.* [irretrievably].; *Peikarehéyi az xoftoxiz e u bá ruspiyi bardáwteand ke pák áberuyaw rá borde/ mibard.//.* **3** *sázew kardan. //Az sázewkári dar bonesthéyi** [principles] *ke be án bávar dárad sar báz zad.//*

compulsion n, **compulsion (to do sth)** **1** *zur wodan/ kardan. //Bá zur kár nemikonam.* [refuse to act]; *Paziroftan e án zuri nist/ hic zuri dar kár nist ke án rá bepaziri//.* **2** *dast e xod/ kasi nabudan; divánegi kardan; divastegi* [besanjid bá "divamna", Avestáyi, az riwe ye √du (Avestáyi)/ bázgardid be (EDPL 57.1255)]; divzadegi. //divastegi* be nábud kardan/ xaráb kardan e cizhá; divánegi ye virángari; divzadegi ye virángari//*

compulsive adj **1** *saxt girá. //dástani/ matali saxt girá darbáre ye xawáyá** [politics]*.//.* **2** (**a**) *divaste* [besanjid bá "divamna" Avestáyi <du [EDPL 57.1255]. //qomárbázi/ mengiyágari divaste*; porxori ye divaste*//.* (**b**) *(ádam e) divaste*. //porxor e divaste*/ mengiyágari* [gambler] *divaste*/. kasi ke divaste* ye jamjám* [TV] *ast;/ doruqguyi dar nahádaw ast/ dast e xodaw nist/ doruqguyi divaste* ast.//*

compulsively adv *saxt girá. //Ketábi xándani va saxt girá//*

compulsorily adv *bezur; zuraki*

compulsory adj *zuraki; zuri; nácár; nágozir; báyaste. //Dar kewvar e womá sarbázi zuri/ zuraki/ báyaste ast?//*

compunction n, **compunction (about doing sth)** *pawimáni, afsus, warmsári (biwtar dar vákiyámhá* ye ma bekár miravad). //Bedun e kucaktarin (sahew* [feeling] *e) pawimáni/ warmsári má rá cewm beráh gozáwt/ káwt.; Agar mardom pásoxgu mibudand/ agar mardom rá pásoxgu miyáftam az goftan/ gozárew dádan e án be kalántari hic afsus nemixordam.//*

computation n **1** *womárew/ márew* (bázgardid be EDPL 51.1250). //Márewi*/ womárewi sarangowti* [quick] *newán dád ke (má) sudi naxáhim bord.; Áfzáyew/ afzudan va káhew/ kástan az rixthá* [forms] *ye márew* ast.; Dast e kam hezár dolár áb mixorad.//.* **2** *márew* (be komak e márád*/ kámpiyuter)*

computational adj *(vábaste be/ bá komak e) márád*/ márádik*/ kámpiyuter. //zabánwenási ye márádik*//*

compute v **1** **compute sth (at sth)** *márdan* (riwe ye zamán e aknun már-) [bázgardid be* "computation"]. *//Dánewmandán ráhi rá ke muwak tavánad gereft/ raft* [course] *márdeand*//.* **2** *(beáyin) márdan*; barávard kardan. //Ziyán e xod rá se hezár dolár barávard kard.//*

computer n *kámpiyuter; márád*; ámárád* [<smar (Sanskrit) bázgardid be EDPL.51.1250)]. //Áyá án ágáhi dar márád*/ be rixt e márád* dar dast ast?. Án hamárhá* [accounts] *bá (komak e) márád* anjám miwavad; yek márád e womárik*/ womáreyi* [digital]; *barnámeriz e márád** [computer programmer]//.

computerization; **computerisation** *márádi* kardan; márádidan*; kámpiyuteri kardan; márádew**

computerize; **computerise** v **1** *márádi*/ kámpiyuteri kardan; márádidan*. //Baxw e hamárgari* [accounts section] *rá pák márádi*/ kámiyuteri kardeand/ márádideand*.//.* **2** *márádi*/ kámpiyuteri kardan; márádidan*. //Án bongáh báygániyaw* [records] *rá márádi* karde ast/ kámiyuteri karde ast/ márádide* ast.//*

computing n *márew*. //yek doure/ doureyi* [course] *dar márew*//*

comrade n **1** *rafiq; barádar. //Rafiqán/ barádarán báyad baráye gereftan e awá ye*/ haq e xod bejangim!//.* **2** *(kohan) yár. //Má hamrazm budim; anjoman e hamrazmán//*

comrade-in-arms n (pl **comrades-in-arms**) *hamrazm; hamrazmán. //(pendárin) Az dir báz dar kumal* e kár* [labor party] *hamrazm budeand//*

comradely adj *barádaráne; dustáne. //candi pand e dustáne/ barádaráne//*

comradeship (n) *dusti; barádari; yári*

con[1] n *(zabán e kuce) kasi rá xám kardan; kalak; koláhbardári. //In/ ini ke migan arzun-e,* [bargain] *kalake/ koláhbardári-ye!; Rásti (ke) honarmandi qollábi/ kalak/ koláhbardár ast.*[con artist]//

con v (**-nn-**), **con sb (into doing sth/ out of sth)** *kasi rá xám kardan; koláh sar e kasi gozáwtan; gul zadan; feriftan; qáleb kardan; tiq zadan. //Nemituni koláh sar e man bogzári/ ma rá xám koni, rástaki bimár nisti!!; Yek máwin e mawdi mamdali/ yek ráde* ye azkároftáde* [useless] *be man qáleb kardand.*; *Hezár toman ma rá tiq zad* [conned sb out of 1000 T] *Mará xám karde 1000 toman azam gereft.//*

con[2] *(zabán e kuce) bázgardid be* "convict"

con[3] n (idm) the pros and cons, *bázgardid be* "pro[1]"

concatenation n, **concatenation (of sth)** *seperewk; sepelewk. //*a concatenation of mishaps: *Sepelewk áyad o zan záyad o mehmán e azizat beresad.//*

concave adj *káv [besanjid bá "kávák", "kávidan";* "cave", "cavern" *(EDPL. 23.2000)]*

concavity n **1** *kávi*; kási; kéváki.* **2** *yek ru ye/ talan* [surface] *e káv/ kás*

conceal v, **conceal sth/ sb(from sb/ sth)** *penhán kardan; penhánidan; nehán kardan; nehánidan; nehoftan; bar kasi puwide dáwtan; bar kasi puwidan, " Kojá báwad eiván e gouharforuw -- padidár kon ráh o bar má mapuw." (ZBP, L5942 SF); "va bá mardomán begoftam ki táqat e puwidan nadáwtam." (ZBP, L2971 AT); bar kasi nápadid kardan. "wekibáyi va xámowi bargozid -- bekard án soxon bar sepah nápadid." (ZBP, L6392 SF); nehonbidan; mástmáli kardan; nebahre,* [secret] *"(Masu'd e Qaznavi) forud e saráy xalvathá mikard va motrebán midáwt v azan ke iwán rá az ráhhá ye nebahre nazdik e vey bordandi." (ZBP, L6903, TBH); nehán kardan, "Nevisande ye náme rá xánd o goft - barávard xáham nehán az nehoft." (ZBP, L6376 SF). //Vákanbári** [(tape) recorder] *ke án rá dar kewoyi penhán karde báwand, vákanbári* ke dar kewoyi nehofte báwand. Dorost án var yek dar e penháni/ nebahre* [secret] *hast.; Bizári va biparváyiyaw be báwandegán* [audience] *xub nehofte nabud.//*

concealment n *penhán kardan/ budan; nehoftan; puwidan; puwide budan. //Tá bim az sar nagozawte penhán bemánid/ qáyem wavid.//*

concede v **1** **concede sth (to sb)** *ostovár dáwtan; xastu/ xostu wodan, paziroftan. //dar peiqáreyi/ peikáreyi/ govážeyi* [argument] *bá kasi cemi rá xastu gawtan/ paziroftan* [concede a point]; *separ andáxtan; be wekast e xod xastu gawtan/ wekast rá paziroftan* [concede defeat]. *Ma rá vádáwtand/ nágozir gawtam xastu wavam/ bepaziram* [forced to concede] *ke u rást miguyad/ ke awá*/ haq bá u-st* [to be right]*.; Rást miguyi, xeili bozorg ast./ soxanat rá mipaziram, berásti (ke) xeili bozorg ast.//.* **2** **concede sth (to sb)** *vágozár kardan. //Az sar e/ az (yek tekke) bum/ sarzamin* [territory] *e xod behic ruy nemitavánim*

bogzarim [concede]. *//Dar pál e noxost/ avval* [first minute] *Itáliyá yek bol*/ gol* [goal] *be dowman dád* [concede a goal to the opponent]*/ Dar hamán áqáz e kár Itáliyá yek gol xord.//*. **3** *wekast e xod rá paziroftan. //Watrangbáz/ watranjbáz hengámi ke did havá pas ast* [hopeless position] *báxt rá paziroft.* [concede the game]//

conceit n **1** *báláxáni (Farhang e Nezám), barmanewi, "Cáre hamán did ke dast az kowtan va zadan va barmanewi va xawm gereftan va dozdi... bázdáwtam." (ZBP, L1681 DB); "Co nazdik dárad mawo barmanew..." (ZBP, L3387 SF); bád dar sar dáwtan; piwáni, "Rastam man az xouf o rejá, ewq az kojá, warm az kojá? Ei xák bar warm o hayá -- hengám e piwáni-st in" (ZBP, C5919 FM, Moulavi); "Gar xodá rá bandeyi bogzár nám e xájegi -- piw e u cun sar nehádi báz piwáni ce sud?" (ZBP, C5919, FM, Moulavi); gevánsari; xodbini, xodpasandi, gazáfguyi, "Hasiri har cand mardi ast gazáfkár va azáfguy, pir ast va haqq e xedmat e qadim dárad va hamiwe bande va dustdár e yegáne bude ast xodávand rá..." (ZBP, L1242 TBH). //Ce barmanew!/ Barmanewi tá kojá! Kár e xodaw rá bá Pikasso misanjad/ barábar mikonad/ ki miravad in hame ráh rá, kár e xod rá bá Pikasso misanjad!//*. **2** *soxan dar parde va ostádáne.*

conceited adj *barmanew, gazáfkár [baráye nemunehá be* "Conceit" *bázgardid]. //engár az damáq e fil oftáde/ wepewew Maniźe xánum-e./ saxt barmanew//*

conceitedly adv *barmanewáne*

conceivable adj *andaryáftani; daryáftani; pendáwtani; fahmidani; bávarkardan. //Saxt betaván/ mitavánam bávarkard/ bávar konam ke conin kári az u sarzade báwad.; Be har ráhi ke betaváni bependári án rá ázmudim.//*

conceivably adv *bávar kardani; pendáwtani. //Nemitaván pendáwt/ bávarkardani nist ke ánce rá (ke) gofte berásti bávar dáwte/ menide* báwad.//*

conceive v **1** *ábestan wodan; bárdár wodan; bár gereftan, "...va Maryam xodáy rá az moti-án bud, pas Jebreyil bar del e Maryam xow kard, be Maryam andar damid be farmán e xodáy, Maryam az án bád e pák bár gereft" (ZBP, L13 TB); "Doxtar az u bár gereft bedán vaqt ke u rá marg nazdik ámade bud." (ZBP, L85 TB). //Behew goftand/ be u goftan nemitavánad ábestan wavad/ bárdár wavad/ bár girad.; (Hamán) wab e zanáwuyiyewán bárdár wod/ ábestan wod/ bár gereft.//*. **2** **conceive of sth/ conceive sth** *pendáwtan; daryáftan; fahmidan; dar xerad gonjidan; be andiwe ye... oftádan; andar residan, "va kasi má rá báznamáyad va guyad ki "mardom jánevari-st guyá", báyad ki má noxost dáneste báwim ma'ni ye "jánevar" va ma'ni ye "guyá" va andar-reside báwim." (ZBP, L1509 DA); "dánestan do gune ast yeki andar-residan ki be Tázi án rá tasavvor xánand conánk(e) agar kasi beguyad mardom yá pari yá ferewte va harc(e) bed-in mánad to fahm koni va andaryábi ki bedin ce mixáhad..." (ZBP, L1938 DA); andaryáftan, "va guw dád tá elm va hekmat benevewtand va del dád tá andaryáband." (ZBP, L1950TB); daryáftan, "ke mardom ma'ná ye án rá daryáfte az ruy e xást va árezu pá darnehádand." (ZBP, L4462 THA); dar xerad gonjidan, "Nagonjad to rá in soxon dar xerad -- na z-in bad ke gofti kasi barxorad. (ZBP, L4831, SF). //Ángáh bud ke be andiwe ye goriz oftádam* [conceive the notion of]; *Dar xeradam nemigonjad ke bexáhad be má gazandi resánad.* [harm]; *Nemitavánam befamam/ daryábam ke cerá gozáwti/ hewti bacce tanháyi beravad.; Piwiniyán (e má) zamin rá hamvár mipendáwtand.//*

concentrate v **1** (**a**) **concentrate (sth) (on sth)/ doing sth)** *źarf andiwidan darbáre ye...; ruy e/ be... andiwidan/ kár kardan; be... pardáxtan; hame ye... xod rá ruy e... gozáwtan; virvir kardan (Lori ye Baxtiyári/ Bahrám Eslámi). //Bá in hame sar-o-sedá/ hamhame/ woluqi (ke injá hast) nemitavánam be ámuzákam/ darsam bepardázam.; Báyad hame ye kuwew e xod rá ruy e behtar sáxtan e ámuzew va parvarew* [education] *begozárim.//*. (**b**) **concentrate on sth** *be...pardáxtan; be...kamar bastan; tanhá ruy e... kár kardan. //Con dar ázmun e Faránse rad wodam, áhang e án kardam/ bar án wodam ke hame ye kuwew e xod rá ruy e ámuzákhá ye/ darshá ye dánew* [science subjects] *begozáram. Bongáhi ke tanhá ruy e bázár e Orupá(yi) kár mikonad.//*. **2** *dar yek já gerd ámadan/ ávardan/ anbuh gawtan. //Harjá xoráki faráván ast parandegán ánjá anbuh miwavand/ gerdmiáyand/ Parandegán dar jáháyi ke xoráki faráván ast gerd miáyand. Sepáhiyán dar nimruz e rud/ rudxáne anbuh miwavand/ germiáyand.; Barnáme ye Warvin** [government] *án ast ke sátvunhá** [industry] *ye novin/ táze rá dar jáháyi ke bikári faráván ast gerdávarad.//*. **3** *mawt kardan; cegálidan; setabr kardan, "va qavám, <u>setabri</u> va tanoki ye áb [wáw/ mize/ rá guyand..." (ZBP, L5209 ZX).* **4** **concentrate one's mind/ the mind** *be źarf andiwidan vádáwtan; be andiwe vádáwtan; virvir kardan [be bálátar bengarid]. //Bim e varwekastegi besyár náxowáyand ast, ammá ádam/ mardom rá be andiwe vámidárad.//*

concentrate n *mawt [<mawt (Guyew e Lári)]; cegálide. //áb e portoqál e mawt*/ cegálide ke án rá bá áb ámixte tanok gardánand.//*

concentrated adj **1** *peigir, saxt, feworde, harjá juri tarjome miwavad.: //barresi ye feworde* [study]. *bizári ye riwedár; kuwew e peigir//.* **concentrated fire** *átawbári ye feworde/ mawt.* **2** *mawt*, cegálide, cekide, setabr, "va qavám , setabri va tanoki ye áb [wáw, mize] rá guyand..." (ZBP, L5209 ZX). Harjá juri tarjome miwavad.: yek udan* e mawt* [concentrated solution]; *xorák e mawt*/ cegálide*

concentration n **1 concentration (on sth)** *źarfandiwi; virvir (kardan) [be* "concentrate" *bázgardid]. //Vácamew*/ fewár e raváni* [mental stress] *va mándegi/ xastegi dar biwtar e bárehá máye ye nátaváni dar źarfandiwi/ virvir migardad.; Ketábi/ námeyi ke xándanaw niyáz be andiwe ye źarf/ virvir dárad. Bá conin sarosedáyi/ woluqi/ hamhame saxt betavánam źarf biyandiwam/ virvir konam.//.* **2 concentration (of sth)** *anbuh; hegmatán* (baráye sáxtemán yá cizhá) [<hagmatána (Pársi ye Bástán), bengarid EDPL 17.0145]; handád [bázgardid be "*Complex"*]. //anbuh e sepáhiyán e dowman; hegmatán* e sáxtemánhá ye sátvuni** [industrial]//

concentration camp *(beviźe dar Álmán e Názi) ordugáh e zendániyán (e jangi yá xawáyáyi** [political]*)*

concentric adj, **concentric (with sth)** *hamnáf; gerdná*. //parhunhá ye hamnáf/ gerdná* [concentric rings/ circles]

concept n, **concept (of sth/ that...)** *daryáft, "na tanhá kalemehá beham darámixte va bigáne va xodi yeki wode, daryáfthá niz kond gardide va az kár oftáde." (ZBP, L3891 NKZZF); bardáwt, "Bardáwt e hame ye goftehá bar in bud..." (ZBP, L4335 NKZZF); andar residan, "Dánestan do gune ast yeki andar residan ki be Tázi án rá tasavvor xánand conánk agar kasi beguyad "mardom" yá "pari" yá "ferewte" va harc bed-in mánad to fahm koni va andaryábi, ke bed-in ce mixáhad." (ZBP, L1938 DA), bonmárd*. //daryáft e/ bonmárd e ázádi; bonmárd* e maini** [meaning].; *Az fahmidan e daryáfthá ye/ bonmárdhá** [basic concepts] *ye dánew e womár* [mathematics] *nátaván ast. Engár bá in bonmárd*/ daryáft bigáne* [unfamiliar] *ast ke hamegán báyad az sámáni barábar barxordár* [equal opportunity] *báwand/ ke be hamegán báyad yeksán meidán dád.//*

conception n **1** *ábestan wodan/ budan; bárdár wodan/ budan (baráye nemunehá be* "Conceive" *bázgardid). //yek ábestani ye náxáste/ bi barnáme/ baxtaki//.* **2** (**a**) *andiwe, daryáft, bardáwt. //(garce) án naqwe dar andiwe daraxwán bud ammá con ámádegi* [preparation] *ye basande nabud báwekast ruberu gawt* [fail]*.//.* (**b**) **conception (of sb/ sth/ that...)** *andiwe, barnáme, harjá juri tarjome miwavad.: //Dar pas án namáyewnáme ye nou andiweyi daraxwán* [brilliant] *ast.; Hic nemifahmam/ nemidánam ce mixáhi/ xást e to ci-st* [you mean]*?//*

conceptual adj *(bar páye ye/ vábaste be) bardáwt, daryáft, daryáfti, bonmárdi**

concern[1] v **1** (**a**) *barxordan be; bastegi dáwtan be; kár e kasi budan; dargir e... budan; piwe ye kasi budan, "BuNasr goft har cand in piwe ye man ast..." (ZBP, L556 TBH). //Dar kári ke/ cizi ke be to bastegi nadárad/ be to barnemixorad/ piwe ye to nist angulak nakon/ angowt nakon* [interfere]*.; In tabáhi/ ziyán* [loss] *ruydád e qambári/ barmestáni** [tragedy] *baráye hame ye kasáni ast ke dargir e án-and* [affected by it]*; darbáre ye baccehá.../ dar zamineháyi ke/ kárháyi ke/ cizháyi ke be baccehá bastegi peidá mikonand; gowáhi miwavad ke...;//.* (**b**) **be about (sth)** *darbáre ye/ dar zamine ye... budan. //gozárewi darbáre ye doźkárbord e/ kárbord e nádorst e dáruhá ye xeradpuw* [drug abuse]*//.* **2 concern oneself with/ in/ about sth** *pardáxtan be...; dar band e... budan, "To ke dar band e xiwtan báwi -- Ewqbáz o doruqzan báwi." (ZBP, L3833 GS). //Niyázi nist be in dástán/ kár/ cem* [issue] *bepardázi, má xod dast andar kár e án-im/ má xod dar pey e án-im.* [to deal with]*//.* **3** *delvápas kardan; be delwure andáxtan; máye ye negaráni gawtan. //Ziyánhá ye má dárad ma rá delvápas mikonad/ dárad máye ye negaráni ye man miwavad.//.* **be concerned in sth** *dast dáwtan dar/ harjá juri tarjome miwavad.: //Dar án ágreft* [crime] *dast dáwt.//.* **be concerned to do sth** *kár e kasi budan; piwe ye... budan, "BuNasr goft harcand in piwe ye man ast..." (ZBP, L556 TBH);* **be concerned with sth** *darbáre ye... budan; dar zamine ye... budan. //Vápasin gate** [documentary] *ye u darbáre ye bikári ye javánán ast.//*

concern[2] n **1** (**a**) **concern(for/ about/ over sth/ sb); concern (that...)** *delvápasi, delwure, negaráni, wokuhidan; wokuxidan/ wekuxidan. //Já ye delvápasi nist.; Aknun baráye imeni* [safety] *ye ánán saxt já ye negaráni ast* [considerable concernfor];*.delvápasi ye/ negaráni ye mardom darbáre ye tarmanewi/ wokuhidan e/ wokuh e mardom az tarmanewi* [public concern about corruption]; *Negaráni ye/ delvápasi ye fazáyandeyi* [growing concern] *dar kár ast ke mabádá kowte wode báwand.//.* (**b**) *máye ye delvápasi/ delwure/ negaráni. //Bozorgtarin máye* [main concern] *ye delvápasi/ negaráni ye má án ast ke be ánán be*

andáze ye basande komak naresad.//. **2** *ánce rá ke arjdár ast; harjá juri tarjome miwavad.: //Womá be nám e yek nevisande ánce dar cewmetán biw az har ciz arjdár ast ci-st?; Be man ce/ ma rá ce?; Be to ce/ be womá ce?; To sar e piyáz-i yá tah e piyáz?//.* **3** *bongáh; kár* [business]*, dálá** [company] *harjá juri tarjome miwavad.: //yek bongáh e/ dálá* ye sátvuni** [industrial] *ye qulásá; Án maqáze ye kucak e sar e kuy e/ sar e kuce ye má* [corner shop] *digar sudávar/ sud-deh nist.//.* **4 concern (in sth)** *bahr. //Dar án kár* [business] *bahr dárad.//*

concerned adj, **concerned (about/ for sth/ that...**) *delvápas, negarán. //Pedarán va mádarán/ zádárán* e delvápas newasti barpá kardand.* [hold a meeting]; *Hamegi negarán e án hastim ke gazandi be u naresad* [safety]; *Delvápasam ke nakonad gom wode báwand.//*

concernedly adv *bá delvápasi; bá negaráni.* **concerning about (sb/ sth)** *darbáre ye; dar zamine ye. //Námeyi darbáre ye gele ye/ mosti ye womá//*

concert n **1** *sangitá* [<sangitan (Sanskrit)]. //yek sangitá* ye bahárang** [an orchestral concert]. *Baráye nikukári sangitá* dádan/ barpá kardan* [give a concert for charity]./ *Yek piáno-naváz e sangitá*; tálár e sangitá*; sangitá*navázi* [a concert performance]//. **2 at concert pitch** *sáxt e va pardáxt e; basijide.* **in concert** *naváxtan/ namáyew e zende, harjá juri tarjome miwavad.: //Xod e Qamar dar Tálár e Rudaki áváz mixánad.* [Qamar in concert at Rudaki Hall]//. **in concert (with sb/ sth)** *hamráh e; be hamráhi ye; bá; bá hamkári ye. //Bá hamkárán e xod kár kardan/ be hamráhi ye hamkárán e xod.//*

concerted adj *hamáhang; hamgám. //kuwewi, taki* [an attack], *peikári* [campaign] *hamáhang; dast bekár gawtan e hamáhang* [concerted action] *e cand niru ye wahrbáni* [several police forces]//

concert-goer *pá ye sangitá* [besanjid bá "pá ye qomár", "pá ye namáz"]*

concert grand *abarpiyáno*; barpiyáno*; mapiyáno**

concertina n *konsertiná/ arqanunce (ye dasti)*

concertina v (pt, pp **concertinaed**, pres p **concertinaing**) *mocále wodan; ruy e xod dotá wodan; con fánus tá wodan/ xábidan. //Kámiyon e/ án máwin e/ ráde* ye bárkew be deraxt sorde mocále gawt.*[contertinaed]

concert-master (US) *bázgardid be* "Leader"

concerto n (pl **concertos**) *koncerto/ sangitán* [<sangitan (Sanskrit)]. //yek sangitán* e piyáno; yek sangitán* baráye do violon.//*

concession n **1 concession (to sb/ sth)** (**a**) *dádan; vágozárdan. //(Mardom) mixáhand ke barxi awá*há/ haqhá vágozár wavad/ dáde wavad.* [concession of rights]//. (**b**) *ravá* [<Kordi] cizi/ awá*yi/ haqqi rá pas az goftogu/ peiqáre be kasi dádan, niz harjá juri tarjome miwavd.: //Kárfarmáyán dar goftoguhá* [negotiations] *be kárgarán barxi raváhá* dádand.; Con náázmude bud/ kárázmude nabud/ náwi bud* [inexperienced] *gozáwtand kasi komakaw konad./ ravá* dádand kasi komakaw konad.//.* **2** *bahá ye káste viże ye...; káhew e bahá ye viże; ...arzán, viże ye...; //Pate* [ticket] *ye arzán e otobus/ masráde* viże ye sálxordegán/ sálmandán//.* **3 concession (to do sth)** *vágozári/ vágozár kardan (bahrebardári...); ravá* dádan, foruxtan, (parváne) ye bahrebardári az...) dádan. //vágozári ye bahrebardári ye naft/ kán; parváne (ye bahrebardári) dádan; ravá* dádan baráye naft/ kán; vágozár kardan e ravá* baráye bahrebardári ye naft/ kán; parváne ye (bahre bardári) dádan; ravá* dádan baráye kandan e cáh e naft.//*

concessionarie n *parvánedár; ravámand* [<ravá Kordi]*

concessionary adj *(bahá ye) káste (ye viże); káhew e viże (ye nerx). //(be) nerx e káste ye viże; (be) bahá ye káste ye viże//*

concessive adj *(dastur e zabán) ravá*yi; yek band e raváyi** [concessive clause], *[ke bá* <u>as, although, even if</u> *áqáz gawte, va bá band e noxostin, jur nist]*

conch n **1** *wanx* [<wankha (Sanskrit)], gunehá ye gunáguni az wekampáyán e narmtan e daryázi con* Strombus, Cassis. **2** *puste ye wanx**

conchology n *wanxwenási* [be* "conch" *bázgardid]*

conciliate v **1** *deljuyi kardan az...; //az xaridárán e xawmgin* [outraged] *deljuyi kardan//.* **2 conciliate (between sb and sb)** *áwti dádan; miyánjigiri kardan. //Do su ye setizi/ kewákewi* [dispute] *rá áwti dádan/ miyán e do su ye kewákewi/ setizi miyánjigiri kardan//*

conciliation n *deljuyi, áwti, miyánjigiri kardan. //Yek mehmáni/ newast* [conciliation service] *baráye miyánjigiri/ áwti mitavánad be kewákew* [dispute] *e kárfarmáyán va kárgarán páyán dahad/ sámán dahad* [settle].*//*

conciliatory adj *áwtijuyáne; deljuyáne. //kári/ yek kár e newángar e deljuyi/ yek kár e áwtijuyáne/ yek labxand e/ soxani* [remark] *áwtijuyáne/ deljuyáne.//*

concise adj *feworde, kutáh va pormaqz (con soxan yá nevewtár). //kutáhwodeyi* [summary] *gozárewi* [account] *feworde//*

concisely (adv) *feworde; kutáh va pormaqz*

conciseness, **concision** n *fewordegi; kutáhi va pormaqzi*

conclave n *didári/ newasti dar parde* [private]*; powt e darhá ye baste. //powt e parde didár kardan; powt e darhá ye baste newasti barpá kardan/ anjoman kardan//*

conclude v **1** **conclude (sth) (with sth)** *be páyán resándan; be páyán residan; anjámidan; be anjám resándan/ residan; esparidan; separidan. //soxani cand dar páyán* [remark]*; án newast dar tasu* [o'clock] *ye hawt esparid/ separi gawt/ anjámid/ be páyán resid.; Án dástán bá marg e qahremán/ gord be páyán miresad.; Dar páyán e soxan conin goft...; saranjám conin goft...* [conclude by]*; Soxan e xod rá/ soxanrániyaw* [talk] *rá bá yek dástán e xandedár* [funny story] *be páyán resánd.//.* **2** **conclude sth from sth** *be hudeyi residan; bardáwt kardan; bar... rást wodan, "Soxnwán bar án rást wod kaz Yaman -- Be Irán xarámand bá anjoman." (ZBP, L5918 SF); be ráyi bázámadan, "Ze har gune yi dástánhá zadim -- Bar-án ráy e piwine bázámadim." (ZBP, L3284 SF). //Bonesthá** [facts] *conin-and, bardáwt e to az ánhá ci-st?/ to az ánhá ce bardáwt mikoni?; Dádgán*/ dádvarzád* [jury] *az ru ye gováhi* [evidence] *ke dar dast bud be in hude residand/ bed-in ráy báz ámadand/ barán rást wodand ke u gonáhkár (bude) ast.//.* **3** **conclude sth (with sb)** *peimán bastan; be peimáni yá... dast yáftan. //Engelestgán bá Cin yek peimán e bázargáni bast.* [a trade agreement]*; Hamin ke sar e bahá hamdástán gawtan, zud peimán baste wod,* [conclude a deal]//. **4** *(beviże dar Ámriká) beviże pas az goftogu be ráyi bázámadan/ áhang e... kardan/ soxan bar... rást wodan. //áhang e án kardim/ bedin ráy (báz)ámadim/ soxanemán bar in rást wod ke birun ravim.//*

conclusion n **1** *páyán, farjám, farźám. //dar páyán e soxanrániyaw...; Cizi rá bá wetáb be páyán resándan//.* **2** **conclusion (that...)** *bávari, ráyi yá hudeyi ke pas az andiw va goftogu* [reasoning] *bed-án resand. //Be in hude residam ke doruq migoft/ Bardáwt e man án bud ke doruq migoft. Az gováhi ke* [evidence] *wanidi be ce hudeyi miresi?/ bardáwt e to ci-st?//.* **3** *boridan, bastan (e peimán). //Bá bastan e peimán e áwti* [peace treaty] *jang páyán gereft.//.* **in conclusion** *saranjám. //Saranjám mixáham beguyam ke...//*

conclusive adj *bi cun o cerá; bi boro-bargard; bigomán. //Jáy e angowtánaw* [fingerprints] *ru ye haft-tir biborobargard newángar* [proof] *e án bud ke bezehkár/ gonahkár ast.//*

conclusively adv *bi cun o cerá; bi boro-bargard; bigomán*

concoct v **1** *(biwtar baráye xárdári) áw e wolle qalamkár sáxtan; qátipáti kardan. //Weri* [sherry] *va áblimu rá qátipáti kardan va nuwábeyi sáxtan//.* **2** *(xárdári) (doruq) báftan; ásemán-rismán báftan; az xod darávardan; sareham kardan; ráss-o-ris kardan. //Az xodaw darávard/ az xodaw dástáni bávarnakardani báft ke án kárván dudi nemiravad//*

concoction n **1** *qátipáti kardan; sareham kardan; báftan; ásemán-rismán báftan; ráss-o-ris kardan; az xod darávardan.* **2** *áw e wolle qalamkár. //Az man mixáhi ke in áw e wolle qalamkár rá bexoram?//*

concomitant adj, **concomitant (with sth)** *(beáyin) hamráh; hamzamán. //ruyhá ye/sánhá ye* [circumstances] *hamzamán; ruydádhá ye hamzamán; ráh/ safar va hame ye saxtihá* [discomforts] *ye hamráh e án//*

concomitant n, **concomitant (of sth)** *hamzamán, hamráh, bá...; //piri/ sálxordegi va nátavánihá* [infirmity] *ye hamráh e án//*

concord n **1** *(beáyin) áwti, hamáhangi, sázew, sázgári, "...án ast ki hokm koni be hasti ye in sázgári conánk guyi agar áftáb baráyad ruz bovad..." (ZBP, L1498 DA). //(bá kewvarhá ye hamsáye) dar áwti/ bá sázgári zistan//.* **2** *(dastur e zabán) sázgári (miyán e do váże az didgáh e jens, womár, va mánand e án)*

concordance n *váżenáme. //váżenáme ye Enjil; váżenáme ye kárhá ye Wekespir//*

concordant adj, **concordant with sth** *sázgár, "...án ast ki hokm koni be hasti ye in sázgári conánk guyi agar áftáb baráyad ruz bovad..." (ZBP, L1498 DA). //kár kardan/ raftár kardan* [practice] *conán ke bá bonesthá** [principles] *ye má sázgár/ jur báwad.//*

concordat n *peimán (beviże miyán e Warvin** [a state] *va kelisá darbáre ye gostare yekárhá ye kelisá)*

concourse n **1** *sarsará. //daftar e foruw e pate* [ticket] *powt e sarsará ye (sáxtemán e) istgáh ast.//.* **2** *(beáyin) gerdehamáyi, anjoman, anbuh. //gerdehamáyi ye bozorg e xákbusán* [pilgrims]*; anbuh e xákbusán//*

concrete[1] adj **1** *ostoumand [<astumand (Pahlavi) EDPL 31.0225]. //Dánew e cehrwenási** [physics] *bá cizhá ye ostoumand sarokár dárad.//.* **2** *ostovár. //piwnahádát e/ piwnahádhá ye ostovár* [proposal]; *gowáh e ostovár* [evidence]*; bonesthá ye ostovár* [fact]*;Wahrbáni/ kalántari hic gowáh e/sarenax e ostovári* [nothing concrete] *dar dast nadárad ke betavánad kár rá bar án bonyád nahad.//*

concrete[2] n *batu; batáb (BQM; FN); sáruj. //yek taxte* [slab] *sáruj; Sáxtemánhá ye novin rá az batu misázand.; Emruze sáxtemánhá rá az sáruj misázand.; yek ráh e/ jádde ye/ divár e sáruji/ batu/ batuyi//*

concrete v, **concrete sth (over)** *cizi rá bá sáruj/ batu puwándan. //ráhi/jáddeyi rá batupuw/ sárujpuw kardan/ batuyidan*//*

concretely adv *bewiveyi ostovár/ ostoumand*

concrete-mixer *batuhamzan/ batusáz; sárujhamzan*

concrete music *(musiqi ye) ceniyá* [<ceniyáy Kordi ye Hourámi] [naváyi ke az áválzhá ye ximik* [natural sounds] *ke ánhá rá darnegáwte va sepas boride, sareham savár karde báwand]*

concrete poetry *cáme ye ceniyá**

concretion n *(beáyin) bard [<bard Lori ye Surávi]; sangi ke az saxt wodan e gel o láy o giyáh padid áyad.*

concubine n *varxos* [<varxus, Gilaki]; hambestar; barxábe (ZBP, L2715 FM); hamxábe, "va xod legám e kárhá bedast gereft va bá án ke xáje bud mádar e Omar rá hamxábe ye xod sáxt." (ZBP, L7503 DTH). //Zanán e soltán va hamxábegánaw/ varxusánaww* dar wabestán* [harem] *miziyand.//*

concupiscence n *(beáyin, biwtar baráye xárdári) átaw e varan* [<vára (Avestáyi) (EDPL 47.0335); tankámegi (EDPL 41.0490); xárew*

concur v (**-rr-**) **1** **concur (with sb/ sth) (in sth)** *darbáre ye cizi bá ham hamdástán budan.* //*Hamestári** [opposition] *ye xiw rá bá án naqwe/ barnáme áwkár sáxt* [express] *va man niz (bá u) (dar in zamine) sad dar sad hamdástán-am.//.* **2** *(baráye ruydádhá) hamzamán rox dádan/ ruy dádan; dast be dast e ham dádan. harjá juri tarjome miwavad.//. Hame ciz dast be dast e ham dád va conán piw ámad/ jur wod ke máye ye piruzi gawt.* [succesful result]*//*

concurrence n **1** *hamsázi; hamdástán; hamánandegi. Harjá juri tarjome miwavad.: //Agar womá hamdástán báwid/ agar (womá) soxan bar in nahid peimán rá ostovár midáram/ miboram* [confirm]. *hamánandegi/ hamsázi. jur budan e andiwehá, didgáhhá//.* **2** *hamzamáni, hamzamán ruydádan; seperewk (hamzamáni ye cand ruydád e náfarxonde)*.

concurrent adj, **concurren (with sth)** *hamzamán; hamras; //ruydádháyi hamzamán/ hamras e in (ruydád)*

concurrently adv *hamzamán; báham; váham; fáham; rástun [<guyew e Sangesari]. //Rástun* barávaw do zendáni boridand/ baráyaw do zendáni hamzamán/ báham boridand.//*

concuss v *(beviźe be rixt e náwenáxte be kár miravad); (bá) kust* [blow]*/ bá takán (beviźe be maqz e kasi) ásib resándan.; kust yáftan. //Dar egnest** [collision/ accident]*/ beham xordan e do ráde*/ máwin maqzaw kust yáft/ takán xord.//*

concussion n **1** *kust e maqzi; kustyáftegi ye (maqzi), "Ze nágah beruy andaroftád Tus -- To gofti ze pil e źiyán yáft kust." (ZBP, L7251 SF); takánxordegi ye maqz; kuhe gereftegi, "Az kuhe ye qam wokuh begreft -- Con kuhe gerefte kuh begreft." (Leyli va Majnun, Nezámi). //Bimár saraw kus/ kust yáfte* [blow to the head] *va docár e takánxordegi ye maqzi ye saxti gawt.//.* **2** *kus, kust, takán, kuhe, tarkew. //larzewi* [tremor] *setorg* [strong] *va bedonbálaw/ sepas cand takán e/ kuhe ye kucak* [concussions]*//*

condemn v **1** **condemn sb/ sth (for/ as sth)** *nekuhidan; gajaste dáwtan. //Hamegi ye má setamgari* [cruelty] *be kudakán rá minekuhim/ gajaste midárim.; Ruznámehá dar zamán* [immediately] *baráye laqzewi ke az u sar zade bud be nekuhew barxástand.; Biwtar u rá nekuhide biparváyaw midánand.* [uncaring]*/ Biwtar u rá be farviw* [uncaring/ carelessness] *minekuhand.//.* **2** **condemn sth (as sth)** *dánestan, xándan, harjá juri tarjome miwavad.: //Án guwt rá baráye mardom náxordani dánestand.* [condemned as unfit]; *Sáxtemáni rá ke ánrá baráye zendegi wáyeste nemidánand.//.* **3** (**a**) **condemn sb (to sth/ to do sth)** *(dátikán*) gajaste dáwtan; gajastan (riwe ye aknun nadárad) (baráye marg) marqazan dánestan; marg-arzán dánestan; marqazan/ margarzán wenáxtan; kasi rá be pádafre ye marg gajastan*. //kasi rá marqazan/ margarzán wenáxtan; kasi rá be pádafre ye kár e sangin gajaste dáwtan. U rá gonahkár/ bezehkár dánest be tirbárán wodan* [to be shot] *gajaste dáwtan.//.* (**b**) *gajaste* namudan; gonáhkár jelve dádan. //Roxsár e pariwánaw u rá gajaste namud/ gonahkár jelve/ namáyew dád.//.* **4**

condemn sb/ to sth/ to do sth *be viźe be rixt e náwenáxte) nágozir sáxtan; nácár kardan. //Kárgar e badbaxti ke nácár be anjám e kári-st ke/ nágozir az anjám e kári-st ke az án bizár ast. Pirán nágozir az tanhá zistan-and/ Pirán rá (dar biwtar e bárehá) cáreyi az tanházivi nist.//*

condemnation n **1** *gajaste dáwtan/ budan.* **2** *gajastegi; nekuhidegi. //gajastegihá ye/ nekuhidegihá ye káraw/ ravewaw.//*

condemned cell *siyahcál; siyáhcál; band e jávedán, "Konun xáhi bekow, xáhi beránam -- vagar xáhi barávar didegánam, Vagar xáhi be band e jávdán dár* [life sentence] -- *vagar xáhi berehne kon be bázár." (ZBP, L7733 VR)*

condensation n **1** *cegálew*; cegálide; cekide. //cegálew e boxár (e áb) be áb.; Án gozárew cekide ye daraxwáni az cand sál kár ast.//.* **2** *miq. //áyne ye riwtaráwiyaw rá miq gereft.//*

condensational trail *bengarid be* "vapour trail"

condense v **1** **condense (sth) (into/ to sth)** (**a**) *cegálidan; mawt gawtan. //sup ke bejuwad mawt miwavad/ micegálad.; sup e cegálide/ mawt; wir e cegálide;* [condensed milk]//. (**b**) *cegálidan. //boxár ke be ruyeyi/ talani** [surface] *sard barxord konad/ besávad* [touch] *cegálide áb migardad/ miwavad.//.* **2** **condense sth (into sth)** *cekideyi* [brief summary] *az... nevewtan; kutáh kardan. //cekideyi az gozárewi deráz nevewtan//*

condenser n **1** *cegále* [besanjid bá "mále", "rande"].* **2** *anbárak (e barq); amávand*.* **3** *(áyne yá vinok* e/ źále* [lens] *ye) kugá* [<Kordi ye Hourámi]*

condescend v **1** *(biwtar baráye xárdári) xod rá páyin ávardan/ kucak kardan/ forutani kardan; xod rá sabok kardan. //Emruz ma rá dar kuce dide xodaw rá sabk kard/ páyin ávard va be man dorud dád!; (baráye riwxand) wáyad pedarat az asb piyáde wode* [condescen] *dar wostan e káse bowqábhá be má komak konad!//.* **2** **condescend (to sb)** *(xárdári) tan dardádan va xod rá kucak/ xár/ sabok kardan, "Goftand in cun tavánad budan ke AbuJahl soxan e Mohammad bewnavad va tan dardahad?" (ZBP, L7345 SR); "va besyár soxan raft dar ma'ni ye vezárat, tan darnemidád va goft..." (ZBP, L541 TBH); [Ali Mussarrezá] rá saxt keráhiyat ámad ke dánest án kár piw naravad ammá ham tan dardád, az án ke az hokm e Ma'mun cáre nadáwt." (ZBP, L1245 TBH). //Omidvár-am (ke) tan darnadahad va xodaw rá nazd e/ piw e kármandán e forupá ye ye baxw e xod kucak/ sabok nakonad.//*

condescending adj *xod rá kucak/ xár/ sabok kardan. //*a condescending person: *kasi ke con sag domdom mizanad/ kasi ke xod rá kucak/ xár/ sabok mikonad; xáyemál/ xáye-dasmál kon/ bádemjun-doure-qábcin. //xáyemáli/ xáye-dasmál koni/ bádemjun-doure-qábcini* [condescending behavior]. *Xeili xáyemáli mikone!; Xeili bádemjun dour e qábcin e!//*

condescendingly adv *bá xáyemáli; bá bádemjun dour e qábcini*

condescension n *xod rá kucak/ sabok/ xár kardan; forutani; tan dar dádan; xáyemáli; bádemjun dour e qábcini*

condign adj *(beáyin) (guwmáli) saxt va wáyán; wáyeste; nuw e ján!*

condiment n *abzár, "va xásse ki bá abzárhá báwad con zire va... pelpel va... dárcin" (ZBP, L5268 ZX)*

condition[1] n **1** *sán, "Zolf e Hendu ye to goftam ke degar rah nazanad -- Sálhá raft o bed-án sirat o sán ast ke bud." (Háfez); "Conin ast kár e donyá ye faribande ke hálhá bar yek sán nagozárad." (ZBP, L584 TBH); "Bandaw adl ast con be adl bebandiyaw -- ensi gardad hame degar wavadaw sán." (ZBP, L1354, TBH), "vali má dar har sán "áyá" rá bekár xáhim bord..." (ZBP, 3078 NKZZF); "sán" be ma'ni ye "hál" ast in niz dar Fársi emruzi bekár miravad." (ZBP, L3139, NKZZF), cun o can, "Boro tá sar e tiq e kuh e boland -- Bebin tá kiyand o ce o cun o cand!" (ZBP, L3139 NKZZF); sán mardomi/ ádami* [human condition]*; "sán e bandegi"* [condition of slavery]. **2** (**a**) *sán (be nemunehá ye zir e womáre ye* "1" *bázgardid); zamine, nahád, "Ke na har dusti bar yek qá'ede bemánad va na har dowmani bar yek nahád bepáyad." (ZBP, L1786 DB); "Bezád Áfaridun e farrox neźád -- Jahán rá yeki digar ámad nahád." (ZBP, L905 SF); zamine; ruy, "Bed-u goft má rá konun ci-st ruy? -- Co ámad sepáhi conin jangjuy." (ZBP, L6176 SF); dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. va gáh niz tarjome nemiwavad.: //xub, bad, xeili xub budan; Docarxe badjuri zangzade* [rusty condition]*; Án kawti juri nist ke/ dar sáni/ nahádi nist ke betavánad ráhi deráz bepeimáyad* [not sea-worth/ no condition/ long voyage]//. (**b**) *hál; sáz. //Baráye mardi be sen o sál e u hálaw xeili xub ast/ sáz e sáz ast. Sálhá-st (ke)/ az dirbáz varzew nakardeam, va berásti sáz nistam* [be out of condition/ be unfit]; *Hálaw xub nist va nemitavánad ráhi wavad.//.* **3** *cizi darbáyast; báyaste; be peimán ke...; //Yeki az báyastehá ye án kár in ast ke ránandegi bedáni.; Pedar o mádaraw/ zádáránaw* gozáwtandaw/ hewtandaw birun beravad ammá be peimán ke piw az nime wab be saráy/ xáne bázgardad. án rá mitaváni az man vám begiri* [borrow] *be peimán ke docarxeat rá be man be*

vám dahi [lend]. *bandhá va peimánhá ye keráye* [terms and conditions/ lease]//. **4** **conditions** *sán; nahád; nahew, havá [con "havá pas ast!"], harjá juri tarjome miwavad.: //dar sán e/ nahew e konuni; sán/ nahád/ nahew e kári ye bad* [poor working condition]; *dar nahew e/ sán e konumi* [under existing conditions]; *Kármandán e átawnewáni/ átawnewánáni ke báyad dar nahewi/ sáni dowvár kár konand.//.* **5** *bimári; bád. //bimári ye gew(del), jegar, va hamánand e án; Darmán e in bimári ci-st?/ cáre ye in dard cist?//.* **6** *(kohne wode) rade, dast, páye. //mardomi az har/ hame dast//.* **7** **on condition (that)...** *be peimán ke; tanhá agar...; //Tanhá agar pálto bepuwi mitaváni birun beravi//.* **on no condition** *(beáyin) az hic ruy; be hic ruy...; //Mabádá behew begi ci wode/ az hic ruy nabáyad be u beguyi ke ce rox dáde.//*

condition[2] v **1** *ruy e... kárkard* [effect] *e arjdári dáwtan. //Zistbum* [environment] *dar bálew va parvarew e jánevarán kárkard e arjdári dárad.//.* **2** **condition sb/ sth (to sth/ to do sth)** *sáxte va pardáxte ye... budan; ámuxtan; xu dádan/ kardan/ gereftan. //Má hamegi sáxte va pardáxte ye wive ye parvarew* [upbringing] *e xod hastim./ hame ye má ámuxte ye wive ye parvarew e xod hastim.; Dar andak zamáni/ diri napáyid be zistbum e nou* [new environment] *xukardand.; Jánevarán rá mitaván conán ámuxt ke dar zamán e viźeyi xorák bexorand/ bexáhand* [to expect].//. **3** *sáxtan, pardáxtan, parvardan. Harjá juri tarjome miwavad.: //carmi ke bá wive ye/ faráyand e viźeyi* [special process] *áw dáde wode* [conditioned].; *wuwti* [lotion] *ke pust rá misázad/ beh misázad* [condition]//

conditional adj, (**a**) **conditional (on/ upon)** *be peimán; gerouband*; dar gero ye...; //pasand kardan/ ostovár dáwtan* [approval] *be peimán; paziroftan* [acceptance] *be peimán/; pardáxt e pul dar gero ye/ gerouband* e resánidan* [deliver] *e kálá-st.//.* (**b**) *(beviźe dar dastur e zabán) gerou; gerouyi. //yek band e gerou/ geroyi* [conditional clause]//

conditionally adv *be peimán*

conditional reflex *peikonew*/ pádkonew*/ vákonew e geroumand**

conditioner n, *...-parvar (beviźe muparvar); parvarande ye/ parvarewgar e mu*

condole v, **condole with sb (on sth)** *anduh gosárdan, "Co ruzi barámad nabudaw zevár -- na xord o na puwew na andohgosár." (SF); anduhgosári kardan; qam gosárdan; hamdardi kardan*

condolence n *qamgosári; anduhgosári; hamdardi. //yek náme ye hamdardi/ anduhgosári; Xáhewmand-am hamdardi ye ma rá bepazirid.//*

condom (n) (in US, **prophylactic**) *káput, niyám; guniyám* [<gun* Hourami Kurdish + *niyám]*

condominium (n) *(kewvar e) hamWarvin*, bázgardid be* "government". **2** (US, condo) *(dar Ámriká) saráyak;* [*besanjid bá saráce** = apartment]

condone v *cewm puwidan (az laqzewi); cewmpuwi kardan; nádide gereftan. //himsá*/ ázár* [violence] *rá nádide gereftan/ baxwidan; marzemán** [adultery] *rá nádide gereftan/ baxwidan; daqalbázi* [fraud] *rá nádide gereftan/ baxwidan; Az guwmál nadádan* [punish] *e ánán conin bardáwt miwavad ke ágreft* [crime] *e iwán rá baxwideyim* [condone]//.

condonation n *cewm puwi; nádide gereftan*

condor n *Xarkarkas* [guneyi karkas e besyár bozorg/ xarkarkas* e Ámrikáyi be nám e dánewik e* <u>Vultur gryphus</u> *ke dar bolandihá ye kuhhá ye* Andes *ziste, sar va gardanaw bipar ast va parháyaw siyáh ast va lakkehá ye sepidi ru ye bálhá dárad. Gerd e gardan e án par e sefid e narmi dárad.]*

conduce v, **conduce to/ towards sth** *(beáyin) máye ye... gawtan; harjá juri tarjome miwavad.: //Xorák e xub máye ye tandorosti migardad.//*

conducive adj, **conducive to sth** *máye ye... gawtan; harjá juri tarjome miwavad.: //Bá conin sarosedáyi/ hamhameyi/ hayáhuyi berásti nemitaván be kár e źarf* [concentrated] *pardáxt.//*

conduct[1] n **1** *raftár; kerdár. //áyin e kerdár* [the rules of conduct] *[kerdár; áyin e kerdár; iri* [<Pahlavi, (ZBP, C3312 MK, BF)]. Án/ In zendáni/ zendániye con raftár va kerdáraw xub bud zudtar ázád gawt.*[released]//. **2** **conduct of sth** *ravew; rándan, "Xod be diván kam newasti va biwtar piw e amir budi va kárhá ye digar rándi." (ZBP, L1258 TBH); "Konun wáhi to rá zibad ke ráni -- ke ham noudoulati ham noujaváni, Ma-rá didi dar in wáhi faráván -- bar án áyin ke man rándam, to mirán." (ZBP, L7799 VR). //dar rándan e (kár e) jang az Warvin** [government] *ruzberuz biwtar xordegiri miwavad. Az ravew e barxord e Warvin* bá jang ruzberuz biwtar xorde migirand/ xordegiri miwavad//*

conduct[2] **1** *ráhnamáyi kardan; bordan; resándan. //Az pás/ negahbán* [attendant] *xástam u rá tá dar beresánad/ u rá birun bebarad.; Ráhnamáyi* [a guide] *bázdidkonandegán rá dar ganjine* [museum] *ráhnamáyi kard/ gardánd va hame jáyaw rá newán dád* [conduct around]; *Má rá bá ráhnamá* [conducted tour] *dar Maskelisá** [cathedral] *gardándand.//.* **2** (**a**) *gardándan, rándan, "Xod be diván kam newasti va*

biwtar piw e amir budi va kárhá ye digar rándi." (ZBP, L1258 TBH); "...va qarib e pánzdah sál in kárhá miránd..." (ZBP, L1264, TBH); "Konun wáhi to rá zibad ke ráni -- ke ham noudoulati ham noujaváni, Ma-rá didi dar in wáhi faráván -- bar án áyin ke man rándam, to mirán." (ZBP, L7799 VR). //Kár(obár) [business] *rá rándan/ gardándan; newasti rá rándan/ gardándan; goftoguháyi* [negotiations] *rá rándan; U rá be kár e rándan e peikár bá komak e ágahihá* [advertising campaign] *gomárdand/ dáwtand.* [appoint]*//.* (**b**) *rahbari kardan. //Sangitáyi*/* [*konserti*] *az Bahárang* e Navádusán** [Philharmonic Orchestra] *be rahbari ye Ágá ye McLean//.* **3 conduct onelf well, badly, etc** *raftár kardan; ravew e... dáwtan. //ázarmik* [dignified] *rafár kardan/ bá hang/ bá iri* raftár kardan; raftár e ázarmik/ áqámanewáne* [dignity/ gentlemanly] *dáwtan/ newán dádan; Án zendáni/ zendániye ce raftári kard/ ce vákonewi newán dád?//.* **4** *baráye máddehá, resándan/ rasánáyi (ye garmá/ barq.dáwtan). //Mes barq rá behtar az digar máddehá miresánad/ rasánáyi ye mes behtar az digar máddehá-st//.*

conduction n *rasánew e/ rasánáyi ye (garmá, barq)*

conductive adj *rasáná (baráye garmá, barq va mánand e án)*

conductivity n *rasánáyi (baráye garmá, barq va mánand e án)*

conductor n **1** *rahbar e bahárang** [orchestra]. **2** (**a**) *(dar Engelestán) komak ránande (dar masráde*/ otobus).* (**b**) *(dar Ámriká:* "conductor" *ránande ye kárván dudi/ qatár) (dar Engelestán bejáy e* "conductor" *váże ye* "Guard" *bekár miravad).* **3** *(mádde ye) rasáná/ resánande (ye garmá, yá barq); harjá juri tarjome miwavad: //*a lightning conductor: *ázaraxwgir; Cub rasáná ye badi ast/ cub rasáná ye xubi nist.//*

conductor rail *palauk*/ pakuk* (ZBP, C5635 FM) [reil e hamro ye reili ke qatár ru ye án ráh miravad, va be lokomotiv barq miresánad.]*

conductress n *(dar masráde*/ otobus) komakránande (ye zan)*

conduit n **1** *ráh-áb/ ráháb; kahas; tanbuwe.* **2** *lule (baráye sim e barq e rukewdár/ maras/ mars)*

cone n **1** *xuj (ZBP, L7856, JGS).* **2** *xuj*, qif, kalle qand, harjá juri tarjome miwavad.:* **3** *jouz/ gouz e kaláq*

cone v *newán e xujik* gozáwtan/ newán e kalleqandi gozáwtan. //Baxwi az wáhráh rá baráye vásác** [repair]*/ bázsázi xuj*/ newán e kalleqandi gozáwtan./ Barxi jáhá ye istádan e ráde*/ máwinhá rá xuj*/ newán e kalle qandi gozáwtan va bastan. tá kasi máwin e/ ráde* ye xod rá dar ánjá negah nadárad//*

coney = cony

confab n *(kohan; anáyin) gab; gap*

confabulate v **1 = chat**. **2** *goftogu kardan*

confabulation n *afsáne báftan; rah e afsáne zadan, "Jang e haftád o do mellat hame rá ozr beneh -- Con nadidand haqiqat, rah e afsáne zadand." (Háfez)*

confection n *(beáyin) wirini; wiriniját [Pasvand e "-át" Iráni ast, Tázi nist. Bázgardid be pasvand e "-át" dar EDPL] (JGS)*

confectioner n *wirinipaz; wiriniforuw. //Az wiriniforuw xaridamaw.//*

confectionery n **1** *wiriniját; wirini; ábnabát.* **2** *(maqáze ye) wiriniforuwi; (piwe ye) wiriniforuwi, yá wirinipazi*

confederacy n **1** *hampeimáni (beviże kevarhá).* **2 the (Southern) confederacy** *Ostánhá ye hampeimán/ hamdast (dar Ámriká) be* Confederate States *bázgardid.*

confederate[1] n **1** *hamdast, hamgonáh (ZBP, C7748, BF). //Hamdastán/ hamgonáhán e u dar ágreft* [crime]*//.* **2** *haváxáh e/ powtibán e hampeimáni ye Ostánhá [ye nimruzin* [southern] *dar Ámriká]*

confederate[2] v *hamdast wodan; hampeimán gawtan*

confederation n **1** *hampeimán/ hamdast kardan/ budan; hampeimáni, hamdasti.* **2** *sázmán e hampeimáni/ hamdasti. //*the Confederation of British Industry: *Sázmán e Hampeimáni ye Sátvuni* ye Engelestán.//*

confer v (**-rr-**) **1 confer (with sb) (on/ about sth)** *segálidan, ráy zdan, "Rustáyi bá zan dar amr e kadxodáyi ye do pesar e reside ráy mizad." (ZBP, L895; Amsál o Hekam e Dehxodá); anjoman kardan, "Yeki anjoman kard bá bexradán -- bozorgán o bidárdel mubadán." (ZBP, L4968 SF). //Piw az in ke beguyad ce mixáhad bekonad (az newast) bázpas kewide* [withdraw] *baráye ráyzani* [confer] *nazd e ráyzan* [adviser] *e xod raft.//.* **2** *baxwidan/ dádan/ baxtan (darejeyi be kasi). //Wáh be cand tan az mardán e wáyeste* [distinguished] *dareje ye wahsavári* [knighthood]*; (pendárin) conán raftár mikonad* [behave] *ke engár/ to guyi har ke bolandpáye ast/ bálábálá-st/ páygáhi valá dárad* [high rank] *digarán noukaraw hastand/ digarán báyad az u peirovi konand* [automatically obey]*//*

conference n *anjoman kardan [be "*confer*" bázgardid]; newast, ráyzani, segálew; harjá juri tarjome miwavad.: //Besyári az newasthá ye/ soxanránihá ye/ ráyzanihá ye jaháni dar Źenev barpá migardad.; Sarkarde* [Director] *aknun dar newast/ anjoman* [conference] *ast.//*

conferment (n) *dádan (e dareje, newán, va mánand e án)*

confess v **1** (**a**) **confess (to sth)**; **confess (sth) (to sb)** *hastu, hostu, xastu wodan, xastu/ xostu budan, "Be nádáni án kas ke xastu wavad -- ze nám e nekuhande yeksu wavad." (ZBP, L3371 SF), "Vali báyad xastu báwam ke "dáimarq" dorosttar ast." (ZBP, L4071 NKZZF); "To xastu wo án rá ke hast o yeki-st -- raván o xerad rá joz in ráh nist." (ZBP, L6242 SF); xastován/ xostován gardidan, "Wáerán ke joz dar pey e qáfiyebáfi nemibudeand va xod be in xostován gardideand bemánad …" (ZBP, L3999, NKZZF); "Be hastiw báyad ke xastu wavi -- Ze peikár e bihude yeksu wavi" (ZBP, L2977 SF). //Zendáni az xastu gawtan/ xastuyi (be ágreft** [crime] *e xiw) sar bázzad.; Saranjám xastu gawt (ke pul rá dozdide).; Xastu wod/ gawt ke u rá kowte (ast).//.* (**b**) *goftan, paziroftan, xastu wodan, (be) gardan gereftan. //Goft/ xastu wod/ paziroft/ bezur bar zabán ávard ke az tártanak/ jouláhak* [spider] *mitarsad.; Báyad beguyam ke náwekib, delmorde* [bored] *gawteam.; Goft/ xastu gawt ke pák az barnámehá ye ánán ná-ágáh (bude) ast.//.* **2** (**a**) **confess (sth) (to sb)** *(beviźe dar Kelisá ye Kátolik e Rumi) be gonáhán e xod xastu wodan. //(Nazd e pristár/* priest*) xastu gawt ke gonáhi karde ast* [to sin]//. (**b**) *(baráye pristár) be kasi ke be gonáhán e xiw xastu miwavad guw dádan.; //Pristár be xastuyi ye (gonáhán) e rifte* [criminal] *guw dád.//*

confessedly adv *be gofte ye xod/ xodaw*

confession n **1** *xastuyi, hastuyi. //be ágrefthá* [crime] *ye xiw pák/ yeksare* [a full confession] *xastu wodan.//.* **2** *(dar kelisá ye kátolik e Rumi) nazd e pristár* [priest] *be gonáhán e xiw xastu gardidan. //Án pristár xastuyihá rá be zabán e Engelisi va Faránsavi mipazirad.; Hamiwe ádinehá nazd e pristár be xastuyi miravam.//.* **3** *be dini, bávari, bonesti** [principle] *xastu gardidan; paziroftári, paziroftegári, geravew, geravidan. //geravew be dini//*

confesional n *xastustán*; xastuxáne*. //rázhá ye xastustán*; xastuxáne*//*

confessor n *kewiwi/ pristári ke be gonáhán e xastován guw midahad.*

confetti n *pulak; parváze (conán ke sar e bayu/ arus rizand)*

confidant n *hamráz, "Be har kári bed-u damsáz báwam -- be har serri bed-u damsáz báwam." (ZBP, L7688 VR); ostovár, "Conin goft Rumi ke gar wahriyár ferestad ma-rá bá yeki ostovár." (ZBP, L4788 SF); áwná, "ke harce kard bá man áwená kard."*

confide (v) **1** (**a**) **confide sth to sb** *(rázi rá be kasi) goftan; (rázi rá be kasi) ostovár dáwtan, "va Ardawir az u imen bud va zanán va xáste bed-u ostovár dáwti." (ZBP, L48, TB); ostovári kardan, "Ajuzán niz kardand ostovári -- Arusaw bekr bud andar a'mári." (Nezámi; Xosro-Wirin); //Gereftárihá ye xod rá be yeki az dustánaw goft.; Be man goft ke donbál e kári (dar) jáy e digar ast.//.* (**b**) **confide sb/ sth to sb/ sth** *sepordan; vágozárdan; bázgozárdan; "va yeki digar Oqbatebn e Abimoayt.bud az bahr e án ke con be vádi ye safrá residand seyyed aleyhessalám (Mohammad) farmud tá vey rá bekowtand va guyand ke ham Mortezá Ali... u rá bekowt va in Oqba xabisi bud az xabisán e ahl e werk va peivaste dar Makke seyyed aleyhessalám (mohammad) rá ranjánidi va dar haqq e mosalmánán xobshá kardi va con seyyed aleihessalám befarmud tá vey rá bekowtand goft: "Yá Mohammad ayál va farzandán e man be ki vámigozári? seyyed aleihessalám javáb dád ke be átaw e duzax." (ZBP, L7369 SR). //Mitavánam/ miwavad farzandánam rá be to bespáram/ báz-/ vágozáram?//.* **2** **confide in sb** *ráz e del e xod rá be kasi goftan. //Hic kas injá nist/ yáft nemiwavad ke betavánam ráz e delam rá be u beguyam.//*

confidence n **1** (**a**) **confidence (in sb/ sth)** *bávar (dáwtan be...); ostovári; ostovár dáwtan, "va zanán rá be didár va nazdiki ye hic mard ostovár madár agarce án mard pir va zewt…" (ZBP, L6783 QN). "va Ardawir az u imen bud va zanán va xáste bedu ostovár dáwti..." (ZBP, L48 TB). //be kasi bávar dáwtan; kasi rá ostovár dáwtan; be kasi bávar nadáwtan; kasi rá ostovár nadáwtan.; Be u candán bávar/ bávari nadáram; Ánce ke rá ke ruznámehá minevisand xeili bávar nakon/ xeili ostovár madár; Mardom be Warvin** [government] *bávar nadárand/ Mardom Warvin* rá ostovár nemidárand.//.* (**b**) *bávar; ostovármanewi; ostovári. //Porsewhá rá bá ostovári/ bá ostovármanewi pásox dád.; Xeili kamruyi* [shy] *báyad biwtar be xodat ostovár báwi.//.* **2** *ráz (e del); del dádan qolve gereftan. //Án do doxtar miyán e anbuh e mardom newaste ráz e del migoftand/ del dáde qolve migereftand//.* **3** **in (strict) confidence** *ráz e nahán; (saxt) sarpuwide. //In rá sarpuwide be to miguyam/ In ráz e naháni rá be to miguyam mabádá jik bezani!. mabádá lám az kám bázkoni!* [breathe a word of]//. take sb into one's confidence: *ráz (e del)e xod rá be kasi goftan/ sofre ye del e xod rá jelo ye kasi pahn kardan./* confidence trick: *áb e zir e káh budan; be kasi*

nárou zadan; pate ye kasi rá be áb dádan/ az powt (e sar) be kasi xanjar zadan./ confidence trickster: (also infml conman) *ábezirekáh; nákmanew*

confident adj, **confident (of sth/ that...)** *ostovármanew; ostovár;ostovármanewáne; rasá; harjá juri tarjome miwavad: //labxandi ostovármanewáne/ rasá; yek soxanráni ye (besyár) ostovár/ rasá; az piruzi ye/ bord e xod wakki nadáwtan* [feel confident of]./ *az piruzi ye xod wakki nadárad.//*

confidential adj **1** *sarbaste "Ráz e sarbaste ye má bin ke be dastán goftand -- Harzamán bá daf o nei bar sar e bázár e degar." (Háfez); sarbemohr; nahán; rázdár; rázbán. //ágáhi ye/ parvandehá ye/ námehá ye sarbaste/ rázmand/ naháni/ sarbemohr//.* **2** *rázdár; rázbán. //yek dabir e/ nusá* [secretary] *ye rázdár/ rázbán//.* **3** *ostovár. //bá áhangi ostovár soxan goftan* [in a confidential tone]*//*

confidentiality n *sarbastegi; sarbemohri; naháni*

confidentially adv *sarbaste; rázmandáne. //naháni be man goft ke dar sar dárad/ bar sar e án ast ke sál e digar az kár kenáre girad//*

confidently (adv) *bá ostovármanewi; bá ostovári; ostovármanewáne*

confiding adj *sádedel; xowbávar; zudbávar. //Zani koláhbardár* [swindler] *va kárázmude bud va az sádedeli/ xowbávari ye án piremard bahrejuyi kard* [take advantage]*//*

confidingly adv *bá sádedeli; bá xowbávari*

configuration n *rixt, qáleb, káleb, nahád, "va nám e manzel e dovvom batin (ast) va (án) se setáre(yi) ast xordxord bar nahád e mosallasi" (ZBP, L7174 TT). //rixt e/ nahád e ru ye zamin* [earth's surface]; *rixt e ráh e ává* [vocal tract]*; nahád/ rixt e dastgáh e xorwidi* [solar system]*//*

configure v *(beviże dar kár bá márád*/ kámpiyuter) bázárástan*

confine v **1** **confine sb (in/ to sth)** *be band kardan, "va kas ferestád tá u rá be band kardard." (ZBP, L318 TB); dar band kardan; tanxtband kardan; zendán kardan; harjá juri tarjome miwavad: //(Áyá) dar qafas kardan e parandegán setamkári* [cruel] *ast?. Pas az ápang** [operation] *yek hafte besari bud./ Az in ke sarásar e ruz (rá) dar daftar(dar) band/ zendáni báwam bizáram.//.* **2** **confine sb/ sth to sth** */cizi rá dar... negahdáwtan. niz harjá juri tarjome miwavad.: //Omidvár-am ke soxanrán goftár e xod rá tanhá dar hamin zamine negahdárad/ ke soxanrán be sahrá ye karbelá nazanad.; Tanhá az cizháyi xordegiri kon ke az án sardarmiyávari* [understand]*/ zabánat rá dar band kon va az cizháyi ke mifahmi/ sardarmiyávari xorde begir.//*

confined adj *tangná; zendán; baste, harjá juri tarjome miwavad.: //Dar conin tangnáyi xub/ rasá* [efficiently] *kár kardan dowvár bud. Xub kár kardan dar conin/ conán espáw** [space] *e tangi/ basteyi dowvár bud.//*

confinement (n) **1** *zendán; zendáni budan; dar band budan; gereftár budan. //dar band negahdáwte wode budan/ dar zendán yá bimárestán e raváni dar band wode budan* [be placed in confinement]*; baráye án zendáni se máh zendán e tanháyi/ takki boridand//.* **2** (**a**) *(zamán e) záyemán/ bár nehádan. //Pá bemáh bud* [her confinement was approaching]//. (**b**) *záyemán/ bár nehádan. //Án pezewk rá baráye záyemán be xáne ye zá-uyi faráxándeand.//*

confines n *(beáyin) marz; karán. //farámarz* e dánew e mardom/ ádam; farásu ye marzhá ye dánew e mardom/ ádam; //dar xáneváde/ dar marz e zendegi ye xánevádegi* [within the confines of]//

confirm v **1** *be rást dáwtan, "In ast pákdelán be vey geravidand va gofteháyaw rá berást dáwtand." (ZBP, L4334, NKZZF). //Áváze ye án táxtotáz/ táxt/ tak/ yurew sepastar be rást dáwte wod.; Án soruw** [announcement] *gomán* [suspicions] *e ma rá be rást dáwt.; Xáhewmand-am (námeyi) nevewte va jáyi rá ke bá vákubar*/ telefoni xástid baráyetán negahdárim be rást dárid.; Hengámi ke az u/ azaw porsidand be rást dáwt ke mixáhad az kár kenáregiri konad.//.* **2** **confirm sb (in sth)** *ostovár dáwtan; be rást dáwtan; harjá juri tarjome miwavad.:***2** **confirm sb (in sth)** *ostovár dáwtan; berást dáwtan; harjá juri tarjome miwavad.: //Án vazir e nou ostovárnámeaw rá* [be confirmed in office] *az wahrbánu xáhad gereft.; Pas az wew máh kár e ázmáyewi* [probationary period] *dar páygáh e xod ostovár dáwte wod.; Án ruydád/ roxdád/ ánce rox dád* [incident] *biw az piw u rá az saghá bizár* [his dislike] *sáxt.//.* **3** *be hamvandi ye bavande* [full membership] *ye kelisá ye tarsáyán paziroftan; kasi rá berást dáwtan. //Dar yekmáhegi u rá woste* [baptize] *va nám dádand va dar 13-sálegi (be hamvandi ye kelisá ye tarsáyán) berástaw dáwtand.//*

confirmation n *berást dáwte wodan; berást dáwtan; ostovár dáwtan. //(Má) cewm beráh e án-im ke jáháyi rá ke gerefteyim/ sefárew* [reservation/ bookings] *kardeyim berást dárand.; Án sekubá* [bishop] *hengám e áyin e husepási* [service] *cand tan rá niz (be hamvandi ye kelisá ye tarsáyán) berást dáwt/ candin tan rá niz be hamvandi ye bavande ye kelisá ye tarsáyán paziroft* [conduct a number of confirmations].*//*

confirmed adj *biborobargard; bicunocerá; hamiwegi; darmánnápazir. //mard e bizani ke biborobargard hamiwe bizan xáhad mánd.; yek ádam e peivaste mast; mengiyágari/ qomárbázi darmánnápazir//*

confiscate v *setándan; setadan; gereftan, pák setadan, "Pas az in jomle ye án qoum rá ke bed-u taqarrob karde budand farmud tá forugereftand va harce dáwtand pák bestadand va berándand..." (ZBP, L510 TBH); "va digar barádarán e qoumaw rá jomle forugereftand va harce dáwtand pák bestadand." (ZBP, L1296 TBH). //Dabsár* [headmaster] *tofang e noxodi/ sácmeyi* [pea-shooter] *ye Nouzar rá setánd/ gereft. Agar girat biyávarand ke qácáq* [caught smuggling] *be kewvar miyávari káláyat rá migirand/ misetánand.//*

confiscation n *be* "confiscate" *bázgardid*

conflagration (n) *átaw, átawsuzi ye (bozorg va virángar)*

conflate v *(biwtar be rixt e náwenáxte bekár miravad) serewtan; peivastan; ámixtan; yeki kardan. //Hudehá ye án do ázmáyew rá ruy e ham rixtand/ bá ham yeki kardand/ beham peivastand/ ámixtand; Áyá in do zand* [definition] *rá mitaván beham peivast/ báham yeki kard yá báyad az ham jodá negahdáwt?//*

conflation n *serewtan; peivastan; ámixtan; yeki kardan*

conflict n **1** (**a**) *nebard; návard; jang. //Sarbázáni ke dargir e nebardi/ jangi zinávand* [armed conflict] *gawteand* [involved]*//.* (**b**) *(pendárin) kewákew; kewmakew; caxew. //kewákewi/ caxewi/ kewmakewi derázáhang va talx miyán e kárfarmáyán* [employer] *va kárgarán* [worker]*//.* **2** *násázgári, násázvári, barxord, jur nabudan; harjá juri tarjome miwavad.: //Násázvári miyán e ánce rá ke bar kasi báyaste ast va ánce rá ke delaw mixáhad/ násázvári miyán e xiwkári* [duty] *va kám/ kám e del; barxord/ násázvári ye xásthá; Soxan* [statement] *e womá bá digar párehá ye/ bá bázmánde ye gováhihá ye* [rest of the evidence] *jur nist/ nemixánad.//*

conflict v, **A and B conflict/ A conflicts with B** *násázgár budan; nájur budan; naxordan; naxándan. //Soxanán e do gováh báham jur nist/ báham nemixánad; Goxárew e án ruydád bá gozárew e má jur nist/ nemixorad/ nemixánad.//*

confluence n **1** *ámizgáh, "va án wahri bud bar kenár e ámizgáh e rudhá ye Panjáb va áb e Send ..." (ZBP, L7476 DTH); "án ast ki besyári ye áble dalil e besyári ye mádde báwad, láken agar bá besyári andar yekdigar peivaste nabáwad..." (ZBP, L5412 ZX); hamrizgáh, (Abbás Áriyánpur). //Ámizgáh e/ peivandgáh* e Nil e Ábi va Nil e Sepid//.* **2** *(beáyin) gerdehamáyi*

confluent adj *(beáyin) peivastan; hamáyew*

conform v **1 conform (to sth)** *peirovi kardan; gardan nahádan. //Xoddári ye u az gardan nahádan/ gardan nanehádan e u be ráh o rasm e hanjár/ hanvari* [normal]. *Dar in/ án sáxtemán az áyinhá ye imeni/ bigazandi* [safety regulations] *peirovi nawode ast.//.* **2 conform with/ to sth** *xordan, jur budan, sázgár budan. //Andiwehá ye u* [idea] *vá man jur nist.//*

conformation n *rixt, sáxt*

conformist n *daruni; daruniyán (besanjid bá* "nonconformist"]. *//Az daruniyán ast va raxt e ajaq-vajaq/ kánáyáne* [silly] *betan nemikonad.//*

conformity n (fml) **1 conformity (to/ with sb)** *(dar raftár va kerdár) peirovi az áyin/ ráh o rasm.* **2 in conformity with sth** *peiro ye...; sázgár bá; az ruy e...; bá peirovi az...; //bá peiroyi az áyinhá, dád va mánand e án kári anjám dádan* [act]*./ Bá peiroyi az darxást* [request] *e womá, dasturhá ye* [instruction] *womá/ xást* [wish] *e womá/ kám e womá//*

confound v **1** *gij kardan; dar wegeft kardan. //Raftáraw u rá hájováj/ dar wegeft va gij/ mát kard.; Az wanidan e in ke... mát wodam/ gij gawtam//.* **2 confound sth (with sth)** *káloftan; pariwán kardan; pariwidan.* **3** (**a**) *(kohne yá beáyin) wekast dádan. //Dowmani rá/ hamáli rá/ xordebini yá xordegiri rá wekast dádan/ farih/ faryah kardan//.* (**b**) *jelogiri kardan; behamrixtan; náfarjám kardan; nákám kardan. //barnámeyi rá, kuwewi rá* [attempt] *náfarjám gardánidan//.* **4** *(anáyin) (berixt e wegeftváže baráye newán dádan e xawm bekár miravad.) nefrin bar!* [Confound it!]; */nefrin bar án bád!; Nefrin bar to!/ Nefride bád!]*

confounded adj (infml) *(anáyin) (biwtar baráye resándan e ázordegi va rawnjew bekár miravad). //Ey xarmagas e nefride/ benefrin/ nafride!* [Confounded nuisance]*//*

confoundedly adv *(anáyin) xeili, saxt. //xeili garm/ con jahannam//*

confront v **1 confront sb with sb/ sth** *ruberu kardan. //Zendáni rá bá piwmáránaw* [accusers] *ruberu kardand* [confront]*.; Con bá gováh e* [evidence] *gonáh e/ bezeh e xiw ruberu gawt xastu wod.//.* **2** (**a**) *docár wodan/ gawtan; dast begaribán gawtan; ruberu wodan. //Gereftárihá yi/ porsemánháyi* ke be án*

docár-im/ bá án ruberu hastim/ dast begaribán-im.; Pásbánán con bá mardom e xawmgin [angry crowd] *ruberu gawtand bázpasnewastand.* [retreat]//. (**b**) *ruyáruyi kardan; barábari kardan. //Sarbázán biwtar nágozirand bá bim ruyáruyi/ barábari konand* [confront danger]. */nágozirand bim rá be ján bexarand//*

confrontation n *ruyáruyi; dargiri; barxord. //ruyáruyi/ kewákew miyán e Warvin** [government] *va rastehá ye kárgari* [labor unions]//

Confucian (adj, n) *(peiro ye/ vábaste be) Konfusiyus e farzán* [philosopher] *va ámuzegár e Cini (záde be sále 551 va dargozawte be sále 479 piw az zádruz e Masih/ Mehr*)*

confuse v **1** *[biwtar be rixt e náwenáxte bekár miravad] gij kardan; gijidan; káloftan; wibotib gardánidan. //Candán az man porsew kardand ke gij gawtam/ ke ma rá gij kardand.//.* **2** *áwoftan; darhambarham kardan; behamrixtan; behamzadan. //Ámadan e/ sarresidan e nábiyuside ye vey hame ye barnámehá ye má rá behamrixt/ áwoft.//.* **3** **confuse A and/ with B** *bejá ye ham gereftan; qáti kardan. //In do xáhar candán beham mimánand ke hamiwe yeki rá jáy e digari migiram.; Otriw rá bá Ostráliyá qáti nakon. /Otriw rá jáy e Ostráliyá nagir!; In sáxtár* [construction] *rá bá rixt e náwenáste ye hanjár* [regular passive] *nabáyad qáti kard./ nabáyad ámixt.//.* **4** *sardargom kardan; darhambarham kardan;áwoftan. //gováźeyi sardargom/ áwofte* [a confused argument]*; Áb rá **gelálu** nakon/ dástán rá qáti nakon/ dástán rá nayáwub!* [confuse the issue]//

confused adj **1** *gij; gágul; áwofte; sargardán; ásime, "Degar xofte ásime barxástand -- be har jáy jangi biyárástand." (ZBP, L5883 SF). //Candán barnáme rá degargun kardi/ gardáni/ pasopiw kardi* [change] *ke man pák gij wodam/ gawtam.; Án pirezan/ án pirbánu be ásáni gij miwavad.//.* **2** *áwofte; darhambarham; behamrixte; bi sarotah. //Gozárewi bisarotah az ánce ke rox dáde.* [a confused account]//

confusedly adv *áwofte; darhambarham*

confusingly adv *áwofte; darhambarham*

confusion n **1** *giji, áwoftegi; sardargomi; wibotibi; sargardáni, "Ján fadá ye to ke ham jáni yo ham jánáni -- Har ke wod xák e darat, rast ze sargardáni." (Háfez); ásimegi, "Degar xofte ásime barxástand -- behar jáy jangi biyárástand." (ZBP, L5883 SF); wuridegi ye xerad, "Sevvom án ke xerad e bimár wuride wavad va soxan e parákande guyad." (ZBP, L5375 ZX); "va gáh báwad ki wuridegi ye aql bá gerye va xande ámixte báwad." (ZBP, L5426 ZX). //wibotib/ mát va xire* [gaze] *be vewmandáz e wegeft.* [strange sight]//. **2** *áwoftegi; darhambarhami* [disorder]. *//Ámadan e/ sar-residan e nábiyusideaw pák máye ye áwoftegi ye kár e má gawt.//.* **3** *behamámixtan; yeki rá já ye digari gereftan; qáti kardan. //Cand nám rá báham qáti kardeand/ já ye ham gerefteand/ ámixteand//.* **4** *girodár, "dar in girodár cahár tan az... be xák oftádand." (ZBP, L4179 THA); sargardáni; áwoftegi; pariwáni; pariwidegi; sardargomi. //In ke ce ravandi/ kári* [correct procedure] *dorost ast dáneste nist va dar in báre sardargomi dar kár ast.//*

confutation n *be* "confute" *bázgardid.*

confute v *nádorosti ye cisi rá ostovár dáwtan/ newán dádan; newán dádan ke cizi nádorost ast yá kasi awavan*/ barhaq nist.*

conga n *musiqi yá vawt e/ raqs e kongá; (rengi baráye) raqsi/ vawti wád ke dar án dastafwánán va páykubán dasthá ye yekdigar rá gerefte raji deráz padid ávarand.; rawbalak [<rawbalak Kordi]*

congeal (v) *másidan; másándan; bastan; laxte wodan/ kardan; fosordan; fosoránidan, "va báwad ki andar cizi ham zamini bovad va ham tari pas zamini vará garmi piw árad va ángáh tari vará befosoránad." (ZBP, C3210, FM, Dánewnáme ye Tabiyi). //Xun gerdágerd e boridegi ye zánuyaw baste bud/ laxte wode bud.; Bá áb e dáq carbihá ye máside ye bowqábhá rá áb bekew/ bewuy.//*

congenial adj **1** *hamxu; hamdel. //yek dust e hamdel//.* **2** **congenial (to sb)** *xowxu, xow, delpazir. harjá juri tarjome miwavad.: //yek ábohavá ye xow; yek (zist)bum* [environment] *e delpazir; yek sargarmi ye xub/ delpazir; In baxw az káram rá beviźe xeili xow dáram.//*

congeniality n *depaziri*

congenially adv *delpazir*

congenital adj **1** *mádarzád; mádarzádi; mádarzádegi, "Az bahr e án ki andar kudaki tari ye mádarzádegi fozun báwad." (ZBP, L5244 ZX). //náhanjárihá ye/ ákhá ye mádarzád/ mádarzádi; kuri ye mádarzád/ mádarzádi//.* **2** *mádarzád, "Cewm e bad dur kazin tafraqe xow bárávard -- tále' e námvar o doulat e mádarzádat." (Háfex). //yek káná* [idiot] *ye mádarzád; bimári ke docár e bimári ye ostoxáni ye mádarzád ast.//*

conger, **conger eel** n *xar-mármáhi [mármáhi ye bozorg e daryázi bi pulak be nám e dánewik* Conger oceanicus *ke biwtar baráye xorák e máhi ye parvarewi bekár miravad. Niz máhihá ye digar az hamin xáneváde ye* Congeridae*]*

congested adj **1** **(congested (with sth)** *por; anbáwte; ágande; gerefte; kip, har já juri tarjome miwavad.: //xiyábánhá ye por az ráde*/ máwin//.* **2** (**a**) *(baráye andámhá ye tan, con wow) porxun.* (**b**) *(baráye bini) gerefte; kip. //Sarmá xorde va damáqaw gerefte/ kip wode bud.//*

congestion n *pori, anbáwtegi, anbuh, ágandegi, gereftegi, porxuni, harjá juri tarjome miwavad.: //woluqi ye ráhhá/ xiyábánhá; anbuh e ráde*/ máwin/ porxuni ye wowhá//*

conglomerate n **1** *hamjuw*.* **2** *sang e juw.* **3** *(dar bázargáni) maskarp** [large corporation] [<mas = *mah, bozorg* + *karp* <kehrpa *(Avestáyi)* (body; corpus)]. *//yek maskarp* e kágari* [mining], *ximiyáyi** [chemical] *va mánand e án//*

conglomeration n **1** *(anáyin) tude, koppe, kut, kude, tal. //yek tal/ tude ye carxowtgán** [machinery] *e kohne ye zangzade.*[rusty]*//.* **2** *golule wodan; beham casbidan; beham juw xordan; hamjuwi*

congratulate v **1** **congratulate sb (on sth)** *wádbáw goftan; xojaste bád goftan; bejáy e "tabrik arz mikonam", dar ruzhá ye beh be hamdigar taván goft, "xojaste bád" (ZBP, L4467, NKZZF); farxonde bád goftan, "Bed-in wáh nouruz farxonde bád -- Del e badsegálán e u kande bád." (ZBP, L7035 SF); "Newast e keyi bar to farxonde bád -- sar e badsegálán e to kande bád." (ZBP, L7035 SF). //Be kasi baráye zanáwuyiyaw, kár e nou-aw, nomrehá ye xubaw dar ázmun wádbáw goftan//.* **2** **congratulate oneself (on/ upon (doing) sth)** *be xod sarafráz budan/ bálidan. //Az in ke kár e xubi anjám dádeyi/ ke án kár rá bexubi anjám dádeyi mitaváni be xod sarafráz báwi.//*

congratulation n **1** *wádbáw; farxondebád; xojastebád. //Yek soxanráni ye farxonde bád/ xojastebád baráye barande//.* **2** **congratulations** (**a**) *wádbáw; farxondebád; xojaste bád. //baráye piruzi* [success] *ye kasi be u wádbáw goftan/ farxondebád goftan/ xojastebád gooftan//.* (**b**) *(be rixt e wegeft-váźe) //Dar ázmun e ránandegi pazirofte wodi?/ Ázmun e ránandegi rá gozarándi? Xojaste bád/ farxonde bád!//*

congratulatory adj *baráye wádbáw/ farxonde bád/ xojaste bád. //wádbáw(guyi); farxondebád (guyi); yek náme ye wádbáw; yek parnus** [telegram] *e wádbáw.//*

congregate v *gerd e ham ámadan; anjoman wodan; gerd ámadan, "Iwán hame bar án dorudgar gerd ámdand," (ZBP, L34 TB); "Wodand anjoman div besyár mar -- ke pardaxte mánand az u táj o far." (ZBP, L7922 SF). //Zud/ bezudi anbuh e mardom (bar sar e án soxanrán) gerd ámadand.//*

congregation n **1** *hamyawtán* [ham + yawt]/ namázgozárán.* **2** *hamyawtán*/ hamgawtángáh (jáygáh e hamyawtán*). "Be suy e bámestán sobh e rouwan va máhe gardun be hamgawtángáh (gerdámadangáh) e baqáni va bá pedar e ahurmazd e baq ásud." (Jostári darbáre ye Náhid va Mehr, sát e 1, M. Moqaddam)*

congregational adj *(vábaste be) hamyawtán*; hamgawtán*.* **2** **congregational** *hamgawtán**

congress n **1** *hamáyew. //yek hamáyew e pezewki; yek hamáyew e jaháni va mánand e án. hamáyew kelisá//.* **2** **Congress** *segálestán (ZBP, L4402; L4437, NKZZF)*

congressional adj *(vábaste be) hamáyew; segálád*; segálewgáh; segálestán*; "kongere" goruhi rá miguyand ke baráye segálidan (wour kardan) dar yek zamineháyi gerd áyand va mitaván án rá "segálád" námid." (ZBP, L4437, Kasravi). //yek barresi yá bázjuyi ye segálád/ segálestán//*

congressman n (pl **congressmen**) **Congresswoman** (pl **congresswomen)** *namáyande ye/ hamvand e segálád/ segálestán e Ámriká* (US Congress)

congruent adj **1** *(dar hendese); hamál; hamcand, "Yeki motesáviyolazlá'yi rást pahlu va in án ast ke har se pahlu ye u mar yekdigar rá rást hamcand báwand." (ZBP, L7119 TT). //sebarhá ye hamcand/ hamál//.* **2** (= **congruous**) **congruent (with sth)** *(beáyin) darxor; darxord; faráxor. //kárháyi/ gámháyi darxor e/ faráxor e badximi ye nahew* [situation]//

congruity n *hamáli; hamcandi; darxori; darxordi; faráxori*

conic adj *(dar hendese) xuji*; xujik* (bázgardid be* "cone"*). borewhá ye xujik**

conical adj *xuji*; xujik* (bázgardid be* "cone"*). //yek koláh e buqi; yek guwmáhi* [shell] *ye/ sadaf e xuji*; yek tappe ye kalle-qandi//*

coniferous adj *(az deraxtán e) xáneváde ye kájiyán/ xujiyán**

conjecture v, **conjecture (about sth)** *(beáyin) gomán, "ke naferestád xodá ye azz va jal bedun e hic hojjati na motá'ebat konand magar gomán rá va ánce árezu konad tanháwán..." (ZBP, L127, TTT). //Dorost*

hamánjur bud ke gomán mikardam; darbáre ye hude ye kár [outcome]*/ farjám e kár gomán nazan!; Ce máye ye án gawt ke conán gomán koni?//*

conjecture n **1** *gomán. //gománam dorost bud/ dorost az áb darámad//.* **2** *gomán; gománik*. //Cem* [cause] *e rástin e án ce bud, kasi nemidánad, tanhá mitaván gomán zad.; Páye ye engáre** [theory/ hypothesis] *ye to pák bar áb (ostovár) ast/ Engáre ye to pák gománik* ast/ bar páye ye gomán ast.//*

conjectural adj *barpáye ye gomán; gománi; gománik**

conjoin v *peivastan (gozará va nágozara* [vi, vt]*); yeki kardan/ wodan*

conjoint adj *(beáyin) peivaste; yeki*

conjointly adv *báham; váham; fáham*

conjugal adj (fml) *vábaste be zanáwuyi. //zendegi ye zanáwuyi; huram* [bliss] *e zanáwuyi; awá** [rights] *ye zanáwuyi//*

conjugally adv *az didgáh e zanáwuyi*

conjugate v **1** *(dastur e zabán) bastan; baste wodan, "In rá mixáham ke az har kári (fe'l) az xod e án gozawte va aknun va áyande va mánand e án baste wavad." (ZBP, L4569 NKZZF); "Inhá dáwtan, budan va báyastan" besyár miáyad va hamcon digar kárhá zamán e gozawte va aknun az ánhá baste miwavad." (ZBP, L4571 NKZZF); gardándan.* **2** *(baráye kárváže) baste wodan. //Cegune in kárváže (be zamán e aknun/ gozawte, farmáyew va con án) baste miwavad?//*

conjugation n **1** *(wive ye) bastan (e kárváže). //yek kárváže ye (bá bastan e) nábesámán* [irregular conjugation]//. **2** *bastan; baste wodan (baráye kárvážehá). //kárvážehá ye Látin dogune/ jur baste miwavand.//*

conjunction n **1** *(dastur e zabán) peivand-váže con "va", "ammá", "yá".* **2** (**a**) *(beáyin) peivand; dast be dast e ham dádan. //Dast be dast e ham dádan e wegerfi az ruydádhá//.* (**b**) *//peivand e ostádkári* [workmanship] *va honarmandi* [artistry] *dar gouhargari* [jewellery]//. **3** (idm) **in conjunction with sb/ sth** *hamráh e; bá. //Hamráh e/ bá kalántari/ wahrbáni kár mikonim.//*

conjunctive adj *(dar dastur e zabán) peivandi. //band e kárváže ye peivandi* [conjunctive adverb]//

conjunctive n *peivand váže* [conjunction]

conjunctivitis (n) *vardnij, "ki ellat e vardnij ámás e damavi ast... ellat e vardnij ámás e tabaqe ye moltaheme ast va azimi ye ámás bedán had báwad ki sepide ye cewm conán boland wavad ki hadaqe rá bepuwánad va cewm barham natavánad nahád va az azimi ye ámás..." (ZBP, L5467 ZX); kamne* [allergic conjunctivitis], *"Kamne bádi qaliz báwad andar pelk va xodávand e in ellat hargáh ki az xáb bidár wavad pendárad ki dar cewm e u xák yá rig..." (ZBP, L5471 ZX)*

conjuncture n *(beáyin) dast be dast dádan e ruydádhá/ sánhá* [situation]*/ kárhá*

conjuration n *saxt/ jeddi/ xáhew kardan*

conjure[1] v **1** *cewmbandi kardan; jádugari kardan; tardasti kardan; wámurtibázi kardan. //cewmbandi (kardan) yád gereftan//.* **2** **conjure sth up** (**a**) *zende kardan; be yád ávardan. //naváyi ke yádhá ye delangiz rá zende mikonad.//.* (**b**) *fravaharán rá faráxándan. //Fravahrán/ fravahar e mordegán rá faráxándan//.* **conjure sth up; conjure sth (up) from/ out of sth** *bá tardasti faráham kardan yá con jádugarán sareham kardan. //Qalamam rá gom karde budam, ammá u yek qalam e digar baráyam bá tardasti faráham kard.; Bá tardasti az cand ciz e bi arzew* [unpromising/ worthless ingredients] *xoráki/ cáwti xowmaze sareham kard.//*

conjure[2] v *(beáyin) xáhew kardan. //Xáhew mikonam* [I conjure you] *beppá/ behuw báw* [be on your guard]. *Xáhew mikonam (báz) xub jáy e xodat rá bewnásí* [reconsider one's position]//

conjurer; **conjuror** (n) *cewmband; jádugar*

conjuring n *cewmbandi; jádugari; tardasti. //yek cewmbandi/ jádugari* [a conjuring trick]//

conk[1] (n) *(zabán e kuce dar Engelestán) bini, damáq, nos*

conk[2] v, **conk out** **1** *(anáyin) (baráye carxowthá/ máwinhá) bázistádan/ xámuw kardan/ wodan (máwin/ ráde *). //Máwin sar e cáhárráh bázistád/ xámuw kard/ xámuw wod.//.* **2** *(baráye mardom) az pá oftádan; qaw kardan; be xáb raftan. //Pedar bozorg pas az nahár yek tasu* [hour] *va andi/ nazdik e yek tasu cort mizanad/ mixábad/ bihuw miwavad.//*

conker n *(anáyin dar Engelestán) guneyi wáhbalut e dorowt/ qolbalut* [qol hamriwe ye "gerán" (EDPL 15.1055)]*

conman n (pl **conmen)** *koláhbardár; kalak; tiqzan. bázgardid be* "con"

connect v **1 connect (sth) (up) (to/ with sth)** *peivastan, resándan, residan, casbidan, casbándan, harjá juri tarjome miwavad.: //Simhá zir e kaf e otáq beham miresand/ beham reside mipeivandand/ beham peivasteand; Ojáq kojá be lule ye gáz micasbad/ miresad/ mipeivandad?;.Án do wahr bá ráháhan beham peivasteand/ mipeivandand.; Yek ráháhan Mawad rá be Tehrán mipeivandad; Yaxcál rá be barq zadan/ peivastan; ostoxán e rán be ostoxán e lagan casbide/ peivaste ast.; Án do otáq beham dar dárand/ tudartu hastand* [have a connecting door]*; yek dástán e boride-boride* [ill-connected]//. **2** (**a**) **connect sb (with sb/ sth)** *(biwtar be rixt e náwenáxte) vábaste be; hambaste. //Mardi ke/ kasi ke bá riftegán/ xuniyán benám/ wenáxte* [known criminals] *vábaste ast.; Án do mard báham az ráh e zanáwuyi hambaste-and/ xiwi dárand.; Az bozorgzádegán ast/ be xáneváde ye geránmáyeyi/ aviźeyi* [noble] *vábaste ast//.* (**b**) **connect sb/ sth (with sb/ sth)** *peivaste beham dánestan; beham peivaste womordan; harjá juri tarjome miwavad.: //Az wanidan e nám e án do báham dar wegeft wodam zirá hargez ánhá rá peivaste beham nemidánestam.; Nám e Viyen ke miáyad mardom váls va qahvexáne yádewán miyoftad. Nám e Vien bá váls va qahvexáneháyaw peivand e nágosastani dárad.//.* **3 connect (with sth)** *beham residan; behampeivastan; xordan; harjá juri tarjome miwavad.: //In do parváz beham mixorad/ mipeivandad.; Kárvándudi ye noh e bámdád e Tabriz powtband e kárván dudi ye do ye pasin* [afternoon] *e Tehrán ast.; Nimruz* [south] *yek parváz hast ke be in parváz mixorad/ ke powtband e in parváz ast.//.* **4 connect sb (with sb)** *(baráye telefonci) (do tan rá beham) peivastan. //Guwi rá negahdárid, ham aknun womá rá be duwize Maryam mipeivandam.//.* **5 connect (with sb/ sth)** *(anáyin) xordan be; gereftan be. //Mowti/ kusti sahmgin ke (be cáneaw) nagereft/ naxord* [fail to connect with his chin]*//*

connecting rod *mil e sonbe*

connection; **connexion** n **1** (**a**) *peivand; harjá juri tarjome miwavad.: //Candgáh be derázá mikewad tá injá yek xatt e telefon/ vákubar* bekewand* [install]*?//.* (**b**) **connection between sth and sth**; **connection with/ to sth** *peivand; band; peivastegi, "Ángáh ke bizári kardand.án kashá... va didand azáb beboridand miyán e iwán peivastegihá" (ZBP, L6701 TTT), harjá juri tarjome miwavad.: //Guyá dar kive ye bandik** [fuse-box] *yek doźbandi** [faulty connection] *dar kár ast; Peivastegi/ peivand miyán e in do andiwe/ ármán* [idea] *ci-st?; Áyá miyán e sigár kewidan/ dud kardan va cangár e wow peivastegiyi/ peivandi hast?/ dar kár ast?; In ke u rá az kár birun andáxtand* [dismiss/ dismissal] *peivastegiyi bá cuni ye káraw nadárad.//.* **2** *(parváz e, havápeimá ye, kárvándudi ye, va mánand e án) powtband, peivastár* [conánke mardom betavánand az yeki piyáde wode, digari rá savár wavand]. //Kárvándudi dir resid va man be kárvándudi ye powtband/ peivastár* naresidam.//.* **3** *áwná, wenás, áwná ye sarwenás. //Az yeki az áwnáyánam/ wenásháyam sar e kár* [business connections] *án rá fahmidam/ wanidam.//.* **4 connections** *peivand, "Be peimán ke hargez be farzand e man -- be wahr e man o xiw o peivand e man; nabáwi badandiw gar badsegál -- be kewvar naxáhi ma-rá joz hamál." (SF). //Engelisi ast ammá peivandháyi/ xiwávandáni ham dar Álmán dárad.//.* **5 in connection with sb/ sth** *darbáre ye...; //In náme ye man darbáre ye darxást e kár e womá ast.//.* **in this/ that connection** *dar in báre; dar án báre*

connective adj *hambandi, peivandi, hambasti. //báft e hambandi* [connective tissue]//

connective n *peivand váźe*

conning-tower *(dar kawtiye zir e daryáyi) Cewmábe* [ábe = gonbad]/ borj e pirábin* [borj e piwáni ye ziredaryáyi, ke az ánjá mitaván pirámun e kawti rá did]*

connivance n **connive (at/ in sth)** *cewm forugereftan az; cewm xábándan az; nádide gereftan; zire sebili darkardan. //Ágrefti* [crime] *ke bá cewm xábándan/ nádide gereftan az suy e wahrbáni* [the police] *anjám wode.//*

connive v, **connive at sth** *(xárdári) nádide gereftan; zir e sebili darkardan; cewm forugereftan, "ke agar cewm az gonáhi forugereftan sotude bude ast pas qesás dar xunhá va diyát dar jenáyathá... az miyán bardáwte ámadi." (ZBP, L1750 DB); cewm xábándan az...; "Sar e bordbárán nayáyad be xawm -- ze nábudanihá bexában cawm, Har ánkas ke u az gonahkár cawm -- bexábid o ásán forubord xawm." (ZBP, L5868 SF). //Peiqáre nakardan* [protest] *xod cewmxábándan az/ cewm forugereftan az/ nádide gereftan e nábudi ye zistbum* [environment] *ast//.*

conniving adj *tabahkár. //Ey nápákzád* [bastard] *e tabahkár!//*

connoisseur n *ostád; kárwenás; ...-wenás. //negárwenás* [painting expert], *ciniwenás; wenásande ye káláhá ye kohan/ bástáni [ántik/ atiqe-wenás]; meiwenás/ bádewenás*

connotation n *bu ye... dádan; bardáwt e... niz az... kardan. //Váźe ye* "hack" *[houci] be maini ye ruznámenevis" ast, ammá bu ye xár kardan niz az án miáyad/ ammá az án maini ye xár kardan niz bardáwt miwavad/ bardáwt mitaván kard.//*

connote v *newángar e... budan; maini** [meaning] *ye ... dáwtan. // vacani** [term]*/ váźeyi ke newángar e napasandidan e cizi ast* [disapprove/ disapproval].

connubial adj *(beáyin yá be wuxi) zanáwuyi. //zendegi ye zanáwuyi, haram e zanáwuyi* (connubial bliss)*//*

conoid, **conoidal** adj *xucdis* [xuc = pear; cone + dis, bázgardid be* "cone"*]*

conqer v **1** (**a**) *jáyi rá gereftan, "Bá hame ye tavánáyi ye xod be gereftan e wahr kuwidand." (ZBP, L4056 THA); forugereftan, "begorixt va má be ásáni ánjá rá forugereftim." (ZBP, L4056 THA); darpicidan, "...tá Qahandez rá darpicidand va be qahr va wamwir bestadand." (ZBP, L528 TBH); jáyi rá gowádan, "folán qal-e rá gowádim..." (ZBP, L3775 GS). //Tázikán 1300 sál e piw Irán rá gereftand/ gowádand.//.* (**b**) *(pendárin) ...rá robudan. //U bar án wod ke/ áhang e án kard ke jahán e soxan e/ adabi ye Irán rá berobáyad/ forugirad.; Del o din e besyári az mardán rá robude/ Besyári az mardán rá wifte ye xod sáxte.//.* **2** (**a**) *darpicidan; wekast dádan; bar... piruz/ cire wodan; cirestan, bar kasi kám rándan, "Bar iwán womá ránde báwid kám -- Be xorwid e tábán barávarde nám." (ZBP, L6381 SF). //Engelestán dar dour e noxost e hamávard* [competition] *bar hamálán e bozorg e xod* [rival] *piruz gawt/ cire wod/ cirest.//.* (**b**) *darham picidan; darpicidan, "...tá Qahandez rá darpicidand va be qahr va wamwir bestadand." (ZBP, L528 TBH) cire wodan, piruz gawtan. //Tá sál e hezár o nohsad o panjáh o se kasi/ hic kas bar qolle ye án kuh cire nawode bud.; Áble saranjám darpicide wod.; To báyad bar tars e xod az ránandegi cire wavi.//*

conqueror n *aparviz; gord; qahremán; kahremán; piruzgar; piruzmand. //Rostam pahlaván e aparviz//*

conquest n **1** *darpicidan; gowádan; forugereftan; wekast dádan; ciregi; cire wodan bar (baráye nemunehá be* "conquer" *bázgardid. //Ciregi ye Normanhá bar Engelestán; gowude wodan e Engelestán bedast e Normanhá.; ciregi/ piruz wodan bar cangár* [cancer]*//.* **2** (**a**) *sarzaminhá ye gowude wode [bázgardid be* "conquer"*]; ánce dar jang be dast áyad. //Sarzaminháyi ke Rumihá dar Áfriqá gowudand.//.* (**b**) *delbáxte; wifte. //U tanhá yeki az faráván delbáxtegán e/ wiftegán* [conquest] *e u-st.; Rásti (ke) delaw rá bordi!* [make a conquest]*//*

conquistador n (pl **conquistadors**/ **conquistadores**) *gord/ aparviz/ jangju(yán e) Espániyáyi ke Mekzik va Peru rá gowudand.*

Cons *(kutáh wode) (dar Engelestán) (xawáyágari*/* politics) *áyinparastán** [conservatives]*; Bahrám e Xáwi ye áyinparast**

consanguity n *hamxuni, "To rá nik dánad be nám o gohar -- ze hamxun vaz mohre ye yek pedar." (ZBP, L5991 SF); xodxuni; xodguwti, "ammá agar pesar rá zan hamidahi va agar doxtar rá be wuy dahi bá xiwávandán vaslat makon va zan az bigánegán xáh ke be aqrobát e xiw agar vaslat koni va agar nakoni iwán xodxun va xodguwt e to-and." (ZBP, L6787 QN); peivastegi ye xuni (ZBP, L889 FM); xiwi. //peivandhá ye nazdik* [close ties] *e hamxuni//*

conscience n **1** *diná (M. Moqaddam) [<da-ená (Avestáyi)]; del. //dináyi pák/ gonahkár dáwtan* [clear/ guilty]*; Pas az in ke án ágreft* [crime] *az u sar zad* [commit] *dináyaw ázorde bud* [troubled]*; Básarwádi* [cheerfully] *daqalbázi karde doruq miguyad* [cheat, lie] *engár pák diná nadárad.; Báyad beravam dináyam/ delam/ áwá ye darunam conin miguyad.; Zendániyán e dináyi (kasáni ke baráye hamkári nakardan bá dastgáhi zendáni wavand.)* [prisoners of conscience]*//.* **2** **have sth on one's conscience** *dináyi/ deli náásude/ ázorde dáwtan. //Bár e candin ádamkowi bar dináyaw sangini mikonad.//*

in all conscience *az hic ruy. //Az hic ruy án rá dastmozdi dádmand(áne)* [fair] *natav. án womord.//*

on one's conscience *dináyi náásude/ ázorde dáwtan; del e kasi árám nagereftan. //Hanuz dináyam náásude/ ázorde ast; hanuz delam árám nagerefte, mibáyast u rá behengám (az bim) ágáh mikardam* [warn].*//*

conscience money *awudád (EDPL, 1.2640)*

conscience-stricken *pawim; pawimán*

conscientious adj **1** *dinámand* [diná + mand, bázgardid be* "conscience"]. *//kárgari, dánewámuzi dinámand*; manewte*yi dinámand; dinámandi** [attitude]*//*

conscientiously adv *dinámandáne; bá del/ az del*

conscientiousness (n) *dinámandi; az tah e del*

conscientious objector *áwtimanew* e ruygardán az jang*

conscious adj **1** *Áźir [Bimár áźir ast.(Guyew Qáyen/ Birjand) Dr. Hesábi]; huwyár; bidár; behuw, ágáh, "Goft agar tamám xofte budi mard az zan hic ágáhi nadáwti va agar bidár budi zan rá parde nabáyasti kardan..." (ZBP, L1980 TB). //Cand/ candin ruz bihuw bud. ammá aknun báz/ dobáre pák áźir/ huwyár/ ágáh ast.; Behengám e áźiri bá má soxan goft./ Hengámi ke áźir/ behuw bud bá má soxan goft.//.* **2** **conscious of sth/ that** *...dánestan; ágáh budan, fahmidan. //Az dide wodan/ páyide wodan e xod* [being watched] *ágáh budan.; Hic midáni/ mifahmi* [be conscious] *ke mardom be conin raftári cegune minegarand* [regard]?//. **3** *xodágáh //angizehá* [motives] *ye xodágáh e mardom/ ádam dar biwtar e bárehá bá angizehá ye náxodágáh* [subconscious] *e ádam/ mardom yeki nist.; Mibáyast xodágáháne xod rá vádár konam* [make conscious effort] *ke bá u dorowti nakonam/ bá u dorowt nabáwam* [be rude to]//. **4** *ágáh; harjá juri tarjome miwavad.: //kuwidan tá kárgarán az didgáh e xawáyáyi** [politically] *ágáhtar gardand/ Kuwidan ke kárgarán rá az didgáh e xawáyáyi* ágáhtar sáxtan.; Noujavánán/ bornáyán* [teenagers] *besyár hand*-parastand/ modparastand* [fashion-conscious]//

consciously adv *áźir; huwyáráne; bidár; behuw*

consciousness n **1** (**a**) *ágáhi, "Goft agar tamám xofte budi mard az zan hic ágáhi nadáwti va agar bidár budi zan rá parde nabáyasti kardan..." (ZBP, L1980 TB); áźiri, huwyári, bidári, wáfidan, "va ádami be sabab e konjkávi va tamiz... mikonad va bar án dard miwáfad." (ZBP, C4522, FM, Maaref e Valad), huw yáftan, "Co bidár wod Biźan o huw yáft -- negár e saman-bar daráquw yáft." (ZBP, L6283 SF); behuw ámadan; bidár wodan; bexod ámadan. //Az án kust bihuw gawt.; Pas az egnest** [accident] *behuw ámad/ huw yáft/ bidár gawt/ bexod ámad.//.* (**b**) **consciousness (of sth/ that…)** *ágáhi, dánestan. //ágáhi ye man az niyázhá ye u; ágáhi ye neźádegán* [class consciousness]//. **2** *xodágáhi, manew. //Manewteháyi* [attitude] *ke dar manew e/ xodágáhi ye Engelisiyán riwe davánde* [ingrained].//

conscript v, **conscript sb (into sth)** *be sarbázi gereftan/ bordan; sarbázgiri kardan; zir e parcam bordan; be razm xánde wodan; be sarbázi faráxánde wodan; (pendárin) //behtarin bázigar ke ásib did* [injure] *ma rá be goruh (e varzewi* [team] *faráxándand.//*

conscript n [conscript soldiers/ army vs volunteers] *xándrazm* [nám e yeki az bimárán/ JGS]. sarbázán e/ sepáh e xándrazm*]*

conscription n *sarbázgiri (kardan); be razm xándan; basij (dádan/ kardan)*

consecrate v **1** *farnámidan [ZBP C2004]; námidan. //Sekubá* [bishop] *ye Yorkshire kelisá ye nou rá farnámid.*; Pársál be dareje ye.páygáh e abarsekubáyi** [Archbishop] *farnámide* gawt.//.* **2** **conscript sth/ sb to sth** *cizi rá dar ráh e… dádan/ gozáwtan/ nahádan. //zendegi ye xod rá dar ráh e parastew e xodá gozáwtan/ zendegi ye xod rá dar ráh e zodudan e dardhá va ranjhá (ye mardom)* [relief of suffering] *nahádan/ dádan.//*

consecration n *farnámidan; farnámew*. //áyin e farnámew* e yek sekubá* [bishop]//

consecutive adj *payápei; pei dar pei; powt e sar e ham, yeki pasa z digar, "va niz án rá adadhá ye motevái xánand yeki pasa z digar." (ZBP, L713 TT); se ruz powt e sar e ham/ payápei, dowanbe, se wanbe, cár wanbe.*

consecutively adv *payápei; pei dar pei; powt e sar e ham, yeki pasa az digar*

consensus n, **consensus (on sth/ that…)** *bávar e hamegáni; hamdástáni. //Do kumal** [party] *hamdástán gawtand* [reach a concensus]. *Biwtar e mardom e kewvar dar in báre hamdástán-and/ bar yek bávarand. Xawáyá* bar páye ye xást e/ xáhew e/ bávar e hamegán* [concensus politics]*; del e mardom rá xow kardan; az del e mardom soxan goftan*.//

consent v, **consent (to sth)** *xorsandi dádan/ nemudan; paziroftan; harjá juri tarjome miwavad.: //U piwnahád kard va man be ásáni (án rá) paziroftam. Xorsandi nemidahad/ nemipazirad ke (u) wabhá dir be xáne/ saráy biyáyad* [him stay out late]*.; Saranjám paziroftand/ xorsandi dádand ke hamráh e má beravand/ biyáyand.; marzemán* e/ xoft-o-xiz/ hamxábegi* [sex/ coitus] *miyán e bozorgsálán e pazroftár/ paziroftár* [consenting adults]//

consent n **1** **consent (to sth)** *sahi kardan; xorsandi dádan; paziroftan; pazirew; paziroftári //Pedar o mádaraw/ zádáránaw* be án zanáwuyi xorsandi nadádand.; Xorsandi dád/ sahi kard ke án barnáme anjám wavad.; Bá pazirew e hamegán/ bá paziroftári ye hamegán* [common consent] *be rahbari bargozide gawwt.; Xámuwi newáne* [imply] *ye xorsandi ast./ Xámuwi (rá) az xorsandi dán**//. **2** (idm) *with one consent (bástáni) yek del o yekzabán.*

consequence n **1** *payámad. //Án sarmáyegozáriyi ke kard payámadhá ye virángari* [disastrous consequences] *dáwt. dáronadáraw rá báxt.; Ámáde ye paziroftan e payámadhá ye kár e xod budan/ Har ke*

xarboze mixorad páy e larzaw ham minewinad; Degargunihá [developments] *ye táze ke mitavánad baráye hirbáni** [economy] *ye kewvar payámadhá ye źarfi* [far-reaching consequences] *dáwte báwad.//.* **2** *(beáyin) arj. //Arji nadárad* [no consequence]. *Dar kewvar e xodaw wáyad ádam e kalle-gondeyi báwad* [a man of consequence] *ammá injá kasi womorde nemiwvad/ ammá injá kasi behew nemiguyad xarat becand* [he's nobody]*.//.* **3** (idm) **in consequence (of sth)** *peiro; be pásox e..., "va be pásox e án ke az vey raft gereftár ámad." (ZBP, L1231 TBH); idun, "va johudán idun guyand ke hadis e Jebreyil andar miyán nabud ce xod e Yusef e dorudgar bud ke bá Maryam jemá' kard..." (ZBP, L14 TB); idun, "va idun guyand in din e maqi/ moqi u nahád iwán rá." (ZBP, L76 TB). //Gonáhkár wenáxte wod va idun/ va be pásox e án/ va peiro ye án káraw rá az dast dád.//*

consequent adj, **consequent (on/ upon sth)** *peiro; peiro ye; //Az kár kenáre gereftan e u va qarive hamegán* [public uproar] *peiro ye án; Badi ye kewt/ badi ye bardáwt* [failure of the crops]. *va afzáyew e bahá (ye hame ciz) peiro ye án.//*

consequential adj **1** *az pey e; dar pey e; peiro ye. //Ásib did* [injure] *va az pey e án/ peiro ye án darámadaw rá ham az dast dád* [consequential loss of]//. **2** (**a**) *arjdár, besyár bá arj.* (**b**) *(xárdári) (baráye mardom) az damáq e fil oftáde*

consequentially adv *az pey e; dar pey e; peiro ye*

consequently adv *az inru; az ánru; idun, "va johudán idun guyand ke hadis e Jebreyil andar miyán nabud ce xod e Yusef e dorudgar bud ke bá Maryam jemá' kard..." (ZBP, L14 TB); idun, "va idun guyand in din e maqi/ moqi u nahád iwán rá." (ZBP, L76 TB). //Ráde*am/ máwinam az kár oftád/ xaráb wod va az inru/ idun dir residam.//*

conservancy; **Conservancy** n **1** *(dar Engelestán) ...-báni; ...-dári. //Sepidrudbáni* [The Sepidrud Conservancy]; *Bumbáni* [Nature Conservancy]. **2** *diván e ...-báni: //Diván e jangalbáni/ rudbáni/ kuhbáni/ dawtbáni//*

conservation n **1** *negahdári; ...báni; ...dári; páyidan; páyandegi; harjá juri tarjome miwavad.: //Negahdári az jangalhá, xonsárán/ sarcewmehá ye áb* [water rersources]*/ sáxtemánhá ye kohan. negahdári az jánevarán e doźágáh* [wildlife]. *(cehrwenási/ fizik) páyandegi ye ama** [the principle of the conservation of energy]//. **2** *bumbáni*/ zistbumbáni*/ negahdári ye zistbum. //U saxt delbaste ye bumbáni* ast/ U saxt delbaste ye negahdári az zist bum ast.//*

conservation area *(dar Engelestán) fariwang* [fari-, <fri (Avestáyi) (EDPL 3.0420)] + wang [besanjid bá "haow-yangha" (Avestáyi) (EDPL 17.2150)]*

conservationist n *bumbán*/ zistbumbán*; hawáxáh e zistbumbáni**

conservatism n **1** *áyinparasti* [besanjid bá "jánparasti", dar "Kasi kandarin jang sosti konad -- bekuwad ke tá jánparasti konad." (ZBP, L7041 SF)]; áyinparasti ye záti/ ximi/ serewti ye mardom.* **2** *Bonesthá** [principles] *ye kumal* e Áyinparastán* [the Conservative Party] *dar xawáyá* ye Engelestán* [in British Politics]

conservative adj **1** *áyinparast [baráye riwe bázgardid be* "conservatism"]. *//Pirán biw az javánán áyinparastand.//.* **2** **Conservative** *(vábaste be kumal** [party] *e Áyinparastán* [Conservative Party] *dar Engelestán. //Bonesthá* ye áyinparasti* [Conservative principles], *námzadhá* [candidates] *ye áyinparastán;* [voters] *ráydahandegán e áyinparast//.* **3** *miyánerou; sangin; durandiwáne, harjá juri tarjome miwavad.: //Dast e kam hezár tan ánjá budand. Agar beguyam hezár tan ánjá budand gazáf nagofteam.* [at a conservative estimate]*; Xeili sangin raxt mipuwad* [conservative in dressing]*//*

conservative n **1** *(ádam e) áyinparast.* **2** **Conservative** *hamvand e kumal** [party] *e áyinparastán e Engelestán*

conservatively adv *áyinparastáne; kohneparasti; sangin; gerán; miyánerou; durandiwáne*

conservative Party *Kumal* e Áyinparastán*

conservatoire; **conservatoru** (n) *Bárbedestán;*; Honarestán e Honarhá ye Zibá*

conservatory n **1** *golxáne* **2** = **conservatoire**

conserve v *(neku) dáwtan; negahdáwtan; páyidan, harjá juri tarjome miwavad.: //Niru ye xod rá, tandorosti ye xod rá, máyehá* [resources] *ye xod rá negahdáwtan/ páyidan/ nekudáwtan. //Dádhá* ye/ dátikán* e novin baráye negahdáwt e/ nekudáwt e jánevarán e kuhi/ jangali/ biyábáni/ dawti/ doźágáh* [wildlife] *dar in sarzamin.//*

conserve n *ricár; morabbá*

consider v **1 consider sb/ sth (for/ as sth)** *darbáre ye cizi andiwidan, cizi rá bar-resi kardan; dar... negaristan; barnegaridan; be dide gereftan, "Dar e Sevvom con xást e goftogu az án kár nist to guyi án rá be dide nemigirand..." (ZBP, L4009 NKZZF); dar cewm dáwtan; be cewm gereftan, "va ádamiyán va zendegi ye iwán rá be cewm/ dide nemigirim." (ZBP, L4232, Kasravi); barandáxtan, "va az har ce wak báwad candán barandázad ke ánce saváb váwad be dast árad." (ZBP, L1807 DB); barandáz kardan; womordan, "Dowman nataván haqir o bicáre womord." (ZBP, L3763 GS); "Har ánku gozawt az rah e ádami -- ze diván womor mawmor az ádami." (ZBP, L6250 SF); "Ze toxm e giyáhán e kuhi xorad -- co má rá be mardom hami nawmorad." (ZBP, L5714 SF); dánestan; andiwidan; pendáwtan; engáwtan, "Ánruz bázgawt con digar ruz biyámad bá Hárun, hamconin u rá be diváne engáwtand." (ZBP, L2047 TB); goftan, gereftan, "wewsad hezár o bist hezár mard bud savár e harbi joz piyáde va pirán va kudakán va har ke bist sále bud yá forutar u rá az kudakán gereftand." (ZBP, L2044 TB); farágereftan "guyad man to rá xiyánat nakonam va kár e to sarsari faránagiram." (ZBP, L2948 AT), Niz harjá juri tarjome miwavad.: //Beźarfi/bexubi/nik darxást e womá rá barresi kardeyim/ be dide gerefteyim ammá nemitavánim án kár rá be womá bedahim.; kasi rá námzad e kári womordan.; Hic andiwideyi ke cegune báyad xodat rá be ánjá beresáni?; Dar andiwe ye raftan be Kánádá hastim.//.* **2 consider sb/ sth as sth** *dánestan; womordan; gereftan. //Womá rá (dar in báre) gonáhkár va darxor e nekuhew nemidánim.*[to blame]; *In rá xeili arjdár midánim/ miwomorim/ dar cewm e má in besyár arjdár ast.; Pádarmiyáni kardan (dar in dástán rá)* [interfere] *xeradmandáne midáni?; U rá rahbari sost-pei* [weak] *xáhand womord/ dánest.; yek parde/ negári ke dar gozawte bi arzewaw womordand ammá aknun kár e besyár bá arzewi az áb darámade.* [turn out]*; Hamegán u rá behtarin zirxán*/ tenor e kewvar midánand/ miwomorand.; (beáyin) dar in dálá** [company] *be u besyár arj minahand/ u rá ádam e bozorgi miwomorand.; Bedánid* [consider yourself] *ke womá bázdáwtid//.* **3** *womordan, "Har án ku gozawt az rah e mardomi -- Ze diván womor, mawmor az ádami" (ZBP, L6250 SF); kasi rá be... dáwtan, "Nadáram kasi rá ze mardán be mard -- Gar áyand piwam be ruz e nebard." (ZBP, L6867 SF); dar womár... nahádan, "Bi omr zende-am man v-azin bas ajab madár -- Ruz e faráq rá ke nahad dar womár e omr? (Háfez); gereftan, "Wewsad hezár va bist hezár mard bud harbi, joz piyáde va pirán va kudakán va har ke bist sále bud yá forutar u rá az kudakán gereftand." (ZBP, L2044 TB); dar cewm dáwtan; bedide gereftan; be womár ávardan. //Sahew* [feeling] *e digarán/ digar mardomán rá niz báyad dar cewm dáwte báwim/ be dide girim.; Dar dávari darbáre ye u báyad javániyaw/ kamsáliyaw rá niz be womár ávari/ be dide giri/ dar cewm dáwte báwi.//.* **4** *womár... niku bargereftan, "ammá bá xerad roju' kon va womár e xiw niku bargir tá bedáni ke rást miguyam va nasihat e pedaráne mikonam." (ZBP, L388 TBH); segálidan; barnegaristan; farágereftan, "Guyad man to rá xiyánat nakonam va kár e to sarsari faránagiram." (ZBP, L2948 AT); barandáz kardan, barandáxtan, "va az har ce wak báwad candán barandázad ke án ce saváb báwad be dast árad." (ZBP, L1807 DB). //Istáde dami can/cand pál** [minute] *án negár/ parde* [painting] *rá barnegarist/ barandáz kard.//.* **one's considered opinion** *bávar. //Bávar e man bar án ast ke báyad az kár kenregiri konid/ az kár kenáre giri.//*

considerable adj *kalán;gerán; bozorg; faráván; cewmgir; hengoft; gazáf. //faráván* [quantity; sum]/ *ráhi cewmgir dur* [distance]; *be bahá ye gazáf/ kalán xaridan//*

considerably adv *xeili, faráván, saxt. //Emruz bámdád (havá) xeili sardtar ast.//*

considerate adj, **considerate (towards sb) considerate (of sb) (to do sth)** *mardomi, bá mardomi. "zekr e kanizak be Pársi... warmgin va báxerad va bá mardomi va be nesbat az suy e pedar pák." (ZBP, L199 TB). //Ádami/ Mardi mardomi/ bá mardomi; kári mardomi; manewteyi* [attitude]*; mardomi; mardomi bá kármandán e/ zirdastán e xiw; Mardomi kardi hengámi ke man xáb budam/ xofte budam piyáno nanaváxti/ nazadi.//*

considerately (adv) *(bá) mardomi*

considerateness n *mardomi*

consideration n **1** *barresi; andiwidan; darcewmdáwtan; be dide gereftan; womordan; gereftan. baráye nemunehá be* "Consider" *bázgardid. //Xáhewmand-am be in dástán źarf biyandiwid/ in dástán rá źarf be dide girid.; Piwnahádát [*Pasvand e "-át" Iráni ast, Tázi nist. Bázgardid be pasvand e "-át" dar EDPL] hanuz dar dast e barresi ast.//.* **2 consideration (for sb/ sth)** *bák; parvá. //Hargez be niyázhá ye zanaw candán parváyi nakarde ast.; Ruznámehá parvá ye sugvári ye án xáneváde* [bereaved family] *rá karde án dástán rá cáp nakardan.//.* **3** *máye, dástán, cem, harjá juri tarjome miwavad.: //Zamán dar in báre cem e arjdári ast. Cand cem; Cemi cand* [several considerations] *dar áhang* [decision] *e kárgar oftáde* [influence]//. *(beáyin) pádáw; pardáxt; dastmozd. //In kár rá dar barábar e dastmozd e kami/ andaki/ kucaki (baráye bist dolár)* for a small consideration] *baráyat anjám midaham.//.* **5 in consideration of** *dar*

pásox e...; baráye...; dar barábar e...; //dastmoz e/ pardáxt e nácizi dar barábar e kár e kasi//. **take sth into consideration** *be dide gereftan; dar cewm dáwtan. //Hamiwe hengám e xarid e ráde*/ máwin andáze ye suxt e án rá dar cewm dáram/ bedide migiram/ bewomár miyávaram.//*

considering (prep, conj) *bá inke; bá ánke; garce. //Bá ánke sálmand ast ammá xeili kár mikonad.; Garce tázekár ast ammá xeili az án saraw miwavad.; Garce gereftári faráván bude* [adverse circumstances] *ammá xub az pas e kár barámadeyi* [do well].//

consign v **1** (**a**) *sepordan. //Bacceyi rá be dáyiyaw sepordan; xod rá be xodá sepordand* [consign one's soul]*; (pendárin) án nasá/ kálbod* [dead body] *rá be átaw sepordand//.* (**b**) **consign sth/ sb to sth** *nahádan; gozáwtan; (dur)andáxtan. //sandali ye kohneyi ke dar tábuk* [attic] *andáxte wode. //.* **2 consign sth (to sb)** *ferestádan. //kálá rá bá ráh áhan be womá baráye womá ferestádeand.//*

consignee n *girande (ye kálá)*

consigner; **consignor** (n) *ferestande (ye kálá)*

consignment n **1** *(kálá ye ferestáde wode) bár. //Bár e gandom ráhi ye* [bound for] *Wiráz.//.* **3** (idm) **on consignment** *pardáxt e (pul) xarid e kálá pas az foruw e án bedast e girande. //káláyi rá gereftan/ ferestádan/ (bá kawti yá havápeimá) ferestádan va pul e án rá pas az foruwaw bedast e girand daryáft kardan.* [take/ send/ ship goods on consignment]//

consignment note *bárnáme*

consist v, **consist of sth** **1** *az...; az... sáxte wode budan; dar bar dáwtan; az... padid ámade budan; dáwtan...; //Án goruh e gozin/ karád* [committee] *az dah hamvand* [member] *padid ámade/ Án goruh e gozin dah hamvand dárad.; Áviteyi** [mixture] *darbar dárande ye árd, va áb; ávite* ye árd va áb.//. Baráye wive ye kárbord e váže be* "comprise" *bázgardid.* **2 consist in sth** *dar... budan. //Zibáyi ye án naqwe* [plan] *dar sádegiyaw ast.//*

consistence n *be* "consistency" *bengarid.*

consistency n **1** = **consistence** *hangár* [<hangárt (Pahlavi) (ZBP, C4060, MK, BF)]; hamáhangi (ye peivaste); ostovári. //Manewte*háyaw* [view/ idea] *hangár*/ ostovár nist /az hamáhangi ye peivasteyi barxordár nist, ruzi áyin parast* [conservative] *va ruzi digar ázádexuy* [liberal] *ast/ Buqalamun-manew ast ruzi áyin parast va ruzi digar ázádexuy ast.//.* **2** *handám, "andar farq e miyán e áb e mardom [wáw/ mize] va miyán e cizháyi ke tabib rá bed-án ázmáyand ... va áb e káh rá... va án handám va harekat ki seql e boul rá báwad án rá nabáwad." (ZBP, L5208, ZX); setabri va tanoki, "va xun e tabiyi andar setabri va tanoki motadel báwad va sorx va wirin va xowbuy báwad." (ZBP, L5021 ZX); mawtá* [<mawt, Guyew e Lári], [besanjid bá "setabrá", "garmá", "sarmá", "tanoká", va mánand e án.]. //Árd va áb rá báham ámixte ve handám e/ setabrá* [consistency] *ye/ mawtá* ye dorost darávarid/ beresánid.; ávite*háyi* [mixture] *be mawtáhá ye*/ handámhá ye/ setabrihá* [consistency] *ye gunágun/ jurájur; Báyad be hangár* e/ handám e/ setabri* [consistency] *ye/ tanoki ye/ mawtá* ye/ mawti* ye supi/ ábguwti setabr/ mawt* báwad.//*

consistent adj **1** *hangár* [<hangárt, Pahlavi, (ZBP, C4060, MK, BF)]; hamáhang; sázgár; sázgári, "án ast ki hokm koni be hasti ye in sázgári conánk guyi agar áftáb baráyad ruz bovad." (ZBP, L1498 DA); //Hangár* nisti, noxost ma rá nekuhide, sepas ma rá misetáyi.//.* **2 consistent (with sth)** *bá...joft budan, "Bexandid Xosro be áváz goft -- ke in ráy e to bá xerad nist joft." (ZBP, L4822 SF); xordan; bá... sázgár budan; jur/ hamáhang budan. //Ánce rá ke aknun miguyi bá ánce rá ke hafte ye piw gofti jur nist/ sázgár nist/ nemixorad.; Rixt e* [pattern] *ásibhá be cáqukewi mixorad.; Zudtarini ke miwod bedun e in ke be kasi barbexorad* [consistent with politeness] *raftam.//*

consistently adv *hangár* [<hangárt, Pahlavi, (ZBP, C4060, MK, BF)]; hamáhang; sázgár*

consolable adj *deljuyidani; qamgosárdani*

consolation n **1** *deldári, deljuyi, "Agar nádán be vahwat saxt guyad, xeradmandaw be narmi del bejuyad." (ZBP, L3808 GS); qamgosári, "Bed-in marz e bi yár, yár e to-am.-- Be har nik o bad qamgosár e to-am. Bedáram to rá hamco peivand e xiw -- ce peivand bartar ze farzand e xiw?" (ZBP, L4669 SF). //deldári, deljuyi, qamgosári. Agar kárat rá dust nadáwte báwi, pul máye ye delxowi nist.//.* **2** *(máye ye) qamgosári, deldári; máye ye delxowi. //Hamnewini* [company] *bá to máye ye deldári/ delxowi ye man bude.; Hamin ke dast e kam ásib nadidi* [hurt] *máye ye delxowi ast/ báyad máye ye delxow báwad.//*

consolation prize *delxowkonak; //(pendárin) Farwin** [chairman] *nawod ammá baráye delxowkonak u rá jánewin e farwin*/ dastyár e farwin*/ farwinyár** [deputy chairman]*/ kardand/ sáxtand.//*

consolatory adj *baráye deljuyi/ deldári/ delgarmi/ delxowi; //yek náme ye deljuyi/ qamgosári; yek soxan e deljuyáne; baráye deljuyi* [remark]*//*

console v, **console sb (for/ on sth)** *deldári dádan; del juyidan, "Agar nádán be vahwat saxt guyad, xerdamandaw be narmi del bejuyad." (ZBP, L3808 GS); del... rá dast ávardan, "Con báz xáne rafti Xadije del e vey báz dast ávardi va taskin e hál e vey benamudi." (ZBP, L7322 SR). qamgosárdan, "Bedin marz biyár yár e to-am -- be har nik o bad qamgosár e to-am." (ZBP, L4669 SF). //Sagaw ke mord hic ciz nemitavánest qam e u rá begosárad.; Baráye ziyáni yá áfati ke bar kasi oftáde* [a loss] *u rá deldári dádan/ az u deljuyi kardan.; Bá in andiwe ke badtar az inhá mitavánest piw áyad xod rá deldári midád.//*

console[2] (n) **1** *taxt e farmán*.* **2** *ewkáf e rádiyo/ vákive*/ jamjám*/televiziyon.* **3** *taxt e farmán* e yek Org.* **4** *hube*/ zánuyi ke yek áwkub rá negahdárad.*

consolidate v **1** *ostovártar/ páybarjátar kardan; nirumandtar kardan. //Pas az cand sál gostarew e wetábán* [rapdi expansion] *aknun zamán e án faráreside ke án bongáh páyehá ye kár rá ostovártar gardánad* [to consolidate]; *Bá namáyewnáme ye novini ke nevewte ast jáy e xod rá* [position] *benám e behtarin namáyewnámenevis e* [leading dramatist] *kewvar ostovár karde ast.//.* **2 consolidate (sth) (into sth)** *(dar bázargáni) yek káse kardan/ wodan; yeki kardan/ wodan; beham peivastan. //Hame ye bedehihá rá yek káse kardeand/ yeki/ yekjá kardeand.; Án do dálá** [company] *baráye káráyi ye biwtar* [better efficiency] *báham yek-káse wodand/ yeki wodand/ beham peivastand; yekpárce wodand.//*

consolidated annuities *guneyi hubadr* (ke dar Engelestán Warvin** [government] *be mardom foruxte bahre ye kami midahad)*

the Consolidated Fund *(dar Engelestán) vespmáye**

consolidation n *ostovártar kardan/ wodan; nirumandtar kardan/ wodan; pábarjátar kardan/ wodan; yekjá kardan wodan/ yeki kardan/ wodan/ yek-káse kardan wodan/; yekpárcegi; peivand. //Án kumal** [party] *bálátarin já rá baráye xod nazd e mardom bedast ávarde* [opinion polls]//.

consols n *guneyi hubadr** [stock] *(ke dar Engelestán Warvin** [government] *be mardom foruxte bahre ye kami midahad)*

consommé (n) *bolmáj*

consonance n **1** *(beáyin) hamnaváyi; hamáváyi; hamxáni.* **2 consonance (with sth)** *(pendárin) hamáhangi, sázgári, "án ast ki hokm koni be hasti ye in sázgári conánk guyi agar áftáb baráyad ruz bovad." (ZBP, L1498 DA). //kárháyi ke/ kerdári ke* [actions] *bá goftáraw yeki/ hamáhang/ sázgár nabud.//*

consonant[1] (n) **1** *(áváwenási) viyanjan* [besanjid bá viyanjanan (Sanskrit)], [váže ye "hamxán" ke dar nevewtehá ye emruz bekár miravad be bávar e man bar bonyád e dorosti sáxte nawode va án rá az ru ye vážehá ye Faránsavi va Engelisi az do páre ye* "con", *va* "son" *tarjome karde pas "hamxán" rá sáxteand. Má dar kamtar jáyi in wive rá baráye vážesázi ye dánewik donbál mikonim.].* **2** *(yek vát e) viyanjan* con b, c, d, f*

consonant[2] adj, **consonant with sth** *sázgár, hamáhang, báb, hamgen, joft, wáyeste, wáyán. //Wáyán e páygáh e xod sangin* [dignity] *raftár kardan* [behave]/ *raftári sangin wáyán e páygáh e xiw//*

consort[1] n *zan e wáh/ rahbar, hamsar, hanbáz, "Vali con xabar e wouharaw rá bedádand saxt begarist, va zári kard o goft, "Hic marg con marg e hanbáz nist." (ZBP, L6827 TTT); suy; wouhar. //Wu ye wahrbánu* [prince consort]//

consort[2] v **1 consort with sb/ together** *(beviže xárdári) hamnewini kardan; hanbázi kardan; newast o barxást kardan; hamdam wodan; damxor wodan; hamnewin wodan. //Bá tabahkárán e/ riftegán* [criminals] *e* wenáxte wode/ námi newast o barxást mikonad/ damxor wode.//.* **2 consort with sth** *jur budan; hamáhang budan; sázgár budan; xordan. //kárháyi gománbarangiz ke bá soxanánaw nazd e mardom darbáre ye humani/ humanewi jur darnemiáyad.//*

conspicuous adj **1 conspicuous (for sth)** *peidá, "Yeki xáne didam co káxi bozorg -- bed-u andarun žende pili setorg, dar e xáne peidátar az káx bud -- ke piw andarun tang suráx bud." (ZBP, L5716 SF); áwkár, angowtnamá, barjaste, cewmgir, harjá juri tarjome miwavad.: //Agar wab/ be wab dar jáddeyi ráh miravi ke tárik ast/ ke xub rouwan nist* [badly-lit] *báyad raxt e rouwan* [conspicuous] *bepuwi; (be riwxand) Xeili komak kard, cewm naxorad!; Xod rá angowtnamá kardan.//.* **2 conspicuous by one's absence** *já ye kasi tohi budan; nápadid wodan; harjá juri tarjome miwavad.: //Kár ke be pák kardan/ pákizekári ke resid yekbáre pesarán nápadid gawtand //*

conspicuously adv *áwkárá; cewmgir; //já tar e o bacce nist.//*

conspicuousness n *peidáyi; áwkári, angowtnamáyi, barjastegi, cewmgiri*

conspiracy n, **conspiracy (to sth/ to do sth)** **1** *sáxt-o-páxt, báham sáxtan, "Agar qam lawkar angizad ke xun e áweqán rizad -- Man o sáqi beham sázim o bonyádaw barandázim." (Háfez); pápuw (dorost kardan); pargár. //Pasmár* [accused] *be sáxtopáxt dar kowtan e kasi* [murder]//. **2** *sáxt-o-páxt, pargár; //Sáxtopáxt (kardan e) pargár baráye barandáxtan e/ barandázi ye Warvin** [government]; *sáxtopáxt kardan va sarpuw nahádan bar* [conspiracy of silence]//

conspirator n *pápuwsáz; sáxtopáxtci*

conspiratorial adj *(con, mánand e.vábaste be) sáxtopáxt/ sáxtopáxtci. //Yáddáwt rá conán be man dád ke engár sáxtopáxti dar kár ast.//*

conspire v **1** **conspire (with sb) (against sb)** *bá...sáxt-o-páxt kardan; zir e pá ye kasi pust e xarboze gozáwtan; báham sáxtan, "Agar qam lawkar angizad ke xun e áweqán rizad -- Man o sáqi beham sázim o bonyádaw barandázim." (Háfez); //Bá digarán sáxtopáxt kardan/ sáxtan va baráye rahbar e xod pápuw dorost kardan; Báham sáxtand ke Warvin** [government] *rá bar- andázand.//*. **2** **conspire against sb/ sth** *dastbedast e ham dádan. //Engár hame ciz dast be dast e ham dáde bud* [conspire] *ke má nabarim/ piruz nawavim.; Ruydádháyi ke dast be dast e ham dáde* [conspire] *u rá sarnegun sáxt* [downfall].//

constable *bázgardid be* "Police". //Constable Javidi*: Sarkár Jávidi//*

constabulary n *Kalántari. //*the Royal Yazd Constabulary: *Kalántari ye Wáhanwáhi ye Yazd//*

constancy n **1** *ostovári, páyandegi, "ke pádewáhi kári bozorg ast va be dast e harkas nayoftad va páyandegi nadárad magar be ostovárkári va pádewáhi sabok-kári ast..." (ZBP, L1792 DB); páydári, "Nabáwad hál e u rá páydári -- Na taba'w rá hamiwe sázgári." (ZBP, L7794 VR). //ostovári dar áhang/ ostovári ye áhang* [purpose]//. **2** *vafádári; peimándári; mehr. //vafádári ye/ mehr e nágosastani ye yek wouhar//*

constant adj **1** *páyande, "dar vey dowmani mohkam bud va dusti momken nabud va peivand surat nabandad va agar báwad páyande nabovad." (ZBP, L1773 DB); páydár, payápei; dambedam; hamváre; hamáre; yekband; yekriz; peivaste, "Xorsandtar gawt va dar waráb xordan ámad va peivaste mixord..." (ZBP, L1321 TBH). // peivaste ver zadan/ verver zadan* [chatter]*; dam-be-dam gele kardan; dam-be-dam miyán e... davidan* [interruption]; *In dar hamiwe be kár ast* [constant use]*/ az in dar mardom, peivaste ámadowod mikonand, ráh rá band nayávar* [block]*//.* **2** *peivaste, yeksán. //yek tajá** [speed] *ye peivaste/ yeksán; yek bahá ye/ arzew e yeksán; Fewár e darun e án ávand* [container] *yeksán mimánad.//.* **3** *(biwtar baráye pasandidan va ostovár dáwtan) ostovár, vafádár, peimándár. //yek dust e/ yár e/ powtibán e ostovár/ pábarjá/ vafádár//*

constant n *(dar dánew e womár yá cehrwenási*/ fizik) mar**

constantly adv *peivaste, "Xorsandtar gawt va dar warábsordan ámad va peivaste mixord." (ZBP, L1321 TBH); yeksar, "ke yeksar be yazdán niyáyew konid -- setáyew vará dar fazáyew konid." (ZBP, L4972 SF); yekband; yekriz. //Yekband ma rá miyázárad.; Peivaste delwure dárad* [worry]*/ delaw wur mizanad.//*

constellation n **1** *borj, dar, "Va digar ke án pádewáhi ma-rá-st -- Dar e gáv tá powt e máhi ma-rá-st." (ZBP, L3356 SF); cewme, "Co barzad sar az cewme ye wir wid -- Jahán gawt con ruy e Rumi sepid." (ZBP, L3442 SF).* **2** *(pendárin) yek dast/ goruh. //Yek goruh az setáregán e arvand e Holyvud* [Hollywood talent]

consternation n *wegeft, boht (va negaráni); wuridegi. // wegeftzade* [filled with]./ *Hengámi ke az u/ azaw xást soxanráni konad mátaw zad/ xowkaw zad.//*

constipated adj *xowk, náraván, kunxowk [<kinxuwki, Gilaki]. //Agar xowki ávardeyi/ agar wekamat kár nemikonad/ náraván ast báyad biwtar xorákihá ye nágovárdani* [roughage] *bexori.//*

constipation n *náraváni ye wekam; kár nakardan e wekam; kunxowki [<kinxuwki, Gilaki]*

constituency n **1** *baxwdári; baxw e dárá ye namáyande dar kahestán** [lower parliament]*/ ráydahandegán.* **2** *haváxáhán; powtibánán. //Áqá ye Biźan dar miyán e kárgarán e fulád xodbexod* [natural] *haváxáhán e faráváni dárad.//*

constituent[1] n *báre, "Ammá qaziy ye qiyási ye eqteráni án bovad ki do qaziye gerd ávarand va har do andar yek báre anbázi bovad va be digar báre jodáyi…." (ZBP, L1502 DA); áxwij, máye, "va án wew ciz ast yeki máyehá ye cahárgáne ast ki tan e mardom az án faráz e ham ávarde wode ast." (ZBP, L4991 ZX).* //*vákiyámi** [sentence] *rá be báreháyaw/ áxwijháyaw (vá)wekáftan/ vákáftan* [analyze]*.; áxwijhá ye yek ávite**[mixture]*//*

constituent[2] n *ráy dahande; gozidár**

constituent assembly *bonárástárán* [besanjid bá "dádárástát" va "bondahew"]*

constitute v **1** *(be zamánhá ye hamáregi* [continuous tenses] *baste nemiwavad) sáxtan, padid ávardan, nehádan. //Davázdah máh yek sál (rá) misázad.; Án goruh e gozin** [committee] *az hamvandán e har se kumal** [party] *padid ámade; Nahádaw/ ximaw conán ast/ conán serewti dárad* [constituted] *ke xordegiri rá bedun xawm/ bi talxi* [resentment] *mipazirad//.* **2** *(be zamánháye hamáregi baste nemiwavad) budan; womordan; harjá juri tarjome miwavad.: //Áhang e ma rá/ ánce man bar sar e án-am* [decision] *nabáyad piwine/ piwinesáz* [precedent] *bewomár ávard.; Án wekast ziyán* [set-back] *e bozorgi baráye cárkerdári** [diplomacy] *ye má be womár miáyad.//.* **3** *bon dádan* [besanjid bá "bondahew], nahádan, "Xewt e avval gar nehad me'már kaj -- tá sorayyá miravad divár kaj.". //Bondahew e án karád/ goruh e gozin** [committee] *dorost nabud va az inru dárá ye niruye dátikáni**[legal power] *nabud.//***4** *(beáyin)kasi rá bar sar e kári nahádan/be kári gomárdan/ gomáwtan; be kasi manwur... dádan, "Sepinud rá dád manwur e Hend -- nevewte xati Hendovi bar parand." (ZBP, L5984 SF); qalamdád kardan. //Engár xodaw xodaw rá namáyande ye má qalamdád karde bud.//*

consitution (n) **1** *manwur, "Ham Irániyán rá ferestád ciz -- Nebewte be har wahr manwur niz." (ZBP, L3450 SF); "Siyah kard manwur e wáhanwahi -- az án pas nabáwad vará farrahi." (ZBP, L5857 SF); "Sepinud rá dád manwur e Hend -- nevewte xati Hendovi bar parand." (ZBP, L5984 SF); "Be ábád o virán deraxti namánd -- ke manwur e taxt e ma-rá barnaxánd." (ZBP, L6475 SF). //Engelestán manwur e nanevewte va Ámriká manwur e barnevewte* [written] *dárad.//.* **2** (**a**) (fml) *(beáyin) bondahew*, bon dádan*; bonyád nahádan. // bondahew e/ bonyád nahádan e/ serewt e yek goruh e ráyzani* [advisory group]//. (**b**) *serewt, sáxt, báft, sáz, "Begoft in o Bahrám e yal ján bedád -- Jahán rá conin ast sáz o nahád." (ZBP, L6079 SF), nahád, "va seyyom elm e hey'at va nahád e álam va hál e surat e jonbew e ásmánhá va setáregán." (ZBP, L1937 DA); "ke goftár e setam bá tab' e wir barábar áyad ke nahád va tab' e u setam ast." (ZBP, L1729 DB); //nahád e gostare ye xorwidi* [the constitution of the solar spectrum]//. **3** *bonye; cehr, qáleb, káleb, gouhar, serewt, xim. //xowbonye/ estahm* [robust]; *sost bonye/ riqu*[weak]*; Tanhá kasáni ke xow bonye-and báyad/ mitavánand kuhnavardi konand.//*

constitutional adj **1** *(vábaste be) manwur; manwurmand. //yek Warvin* e manwurmand** [constitutional government]*; degarguni/ degargun sáxtan e manwur* [constitutional reform]; *yek wahriyár e manwurmand** [constitutional ruler]; *Dávidand/ dáv e án zadand* [claim] *ke dád e novin manwurmand* nist.//.* **2** *(vábaste be) bonye, zamine, gouhar, serewt, xim, harjá juri tarjome miwavad.: //sosti ye bonye/ sost ximi/ riquyi* [constitutional weakness]; *xowbonyegi/ estahmi* [robustness]//

constitutional n *(kohan yá bewuxi) piyáderavi; haváxori. //be haváxori raftan; piyáderavi kardan//*

constitutionalism n *Warvin** [government] *e manwurmand*; manwurmandi*; wahriyári ye manwurmand*; haváxáhi az manwurmandi**

constitutionally adv *bengarid be* "constitutional"

constitutive adj *(beáyin) manwurvar*. yek karád e/ goruh e gozin* e manwurvar**

constrain v *(be áyin) (bezur kasi rá be kári) vádáwtan/ vádár kardan; nágozir/ nácár be... kardan/ budan. //Con honarmand ast xod rá con digar mardomán nágozir az peirovi ye áyin e raftár e hanvari* [social conduct] *nemidánad.; Nácár-am námeyi nevewte va be saxttarin wiveyi ke miwavad/ va bádorowttarin soxanán gele konam.//*

constrained adj *(baráye ává/ sedá, ravew, raftár va mánand e án) zuraki, sáxtegi*

constrainedly adv *zuraki, sáxtegi*

constraint n **1** *vádár; vádáwte be…; nágozir az; nácár.* **2** **constrained (on sth)** *hargune máyeyi/ cemi/ dástáni rá ke bexáhid mitavánid baráye goftár e xod bargozinid va cizi jelougir e womá nist/ cizi dast o pá ye womá rá nemibandad.* **3** *zuraki; sáxtegi. //Piw e man ke budand/ hengámi ke nazd e man budand bexubi mididam ke raftárewán tá andázeyi sáxtegi ast.//*

constrict v *tang kardan, fewordan, fareham fewordan, "sababhá ye sodde dah nou ast... wewom ánki dar pahlu ye manfazi ámási oftad va manfaz e u rá faráhamfewárad..." (ZBP, L5231 ZX). faráz e ham ávardan, "dovvom sine rá va andámhá ye dam zadan rá farázeham árad tá havá ye... rá birun konad va..." (ZBP, L5106 ZX); faráz e ham gereftan, "va bar daháne ye massáne yek azole ast va lifhá ye u az pahná gerd e in daháne andar ámade va u rá faráz e ham gerefte tá mardom boul bázmidárad." (ZBP, L5109 ZX); fosordan, "va manfe'at e in nahád án ast ki miyán e u feráxtar báwad va andámhá ki andar miyán e u-st harekat tavánad kard va fosorde nabáwad." (ZBP, L5058 ZX); hamkewidan. //Yaqe ye/yaxe ye tangi ke gardan rá mifewárad. dádan e dáruyi ke raghá (ye xuni) rá tang mikonad.; (pendárin) Aknun ke darámad e má candán káste/ kam wode zendegiyemán be tangi migozarad/ dar tangdasti zendegi mikonim.//*

constriction n **1** *tang kardan; fewordan, baráye nemune be* "constrict" *bázgardid.* **2** (**a**) *sahew e tangi kardan/ namudan. //dar sine sahew e tangi nemudan/ kardanll.//.* (**b**) *tang konande; feworande ; hamkewande. //kami ye darámad va tangdasti//*

construct v **1** *sáxtan, rást kardan, "va becand ruz pol nabud va mardomán dowvár az in jáneb va az án jáneb bedin miyámadand tá ángáh báz polhá rást kardand." (ZBP, L488 TBH); barham zadan, "Befarmud tá yek zamán dam zadand -- be do sál tá taxt barham zadand. Co barpáy kardand taxt e boland -- daraxwande wod ruy e baxt e boland." (ZBP, L4778 SF); afráwtan, "Ke tárix páyeyi benevisam va banáyi bozorg afráwte gardánam." (ZBP, L1298 TBH); disidan; pardáxtan. //kárxáneyi, havápeimáyi, parhibi* [model], *vákiyámi** [sentence], *engáreyi* [theory] *sáxtan/ pardáxtan/ rást kardan/ dorost kardan. //kolbeyi ke az wáx o barg e deraxtán sáxte wode; matali* [novel] *ke xub nevewte wode/ matali hukarde*//.* **2** *(dar hendese) (yek xat, peikare va mánand e án) (rá) conán kewidan/ andáxtan ke...*

construction n **1** *sáxtan, sáxt, sáxtár, sáxtemán; kerdár, "Vará dargar ámad ze Rum o ze Cin -- ze Mokrán o Baqdád o Iránzamin, hezár o sad o bist ostád bud -- ke kerdár e án taxtewán yád bud." (ZBP, L4777 SF). //sáxtan e ráhhá ye nou; ráháhan e nou hanuz dar dast e sáxtemán ast.; án divár xeili ostovár* [solid] *sáxte wode/ sáxtemáni saxt setorg ast.; ráh o sáxtemánsázi, kárárástári* [besanjid bá "kárárste" (ZBP, C2902 FM)* [construction industry]*./ kárárste ye sáxtemáni* [construction material]*.//.* **2** *sáxtemán, niz harjá juri tarjome miwavad.: //sáxtemáni picide* [complex] *az cub va wiwe.; Án panáhgáh/ áwiyáne* [shelter] *ájorine ast/ az ájor sáxte wode.//.* **3** *sáxtár, sáxtemán, harjá juri tarjome miwavad.: //In farhang maini ye váźehá rá dáde niz kárbord e ánán rá dar sáxtárhá ye gunágun newán midahad.//.* **4** *maini* [construction]. //*Maini* [meaning] *ye kárhá ye u ci-st?; Az án vákiyám** [sentence] *nemitaván conán mainiyi* [construction] *bardáwt kard/ fahmid.//*

constructive adj *sázande; sudmand; rahgowá. //xordegiri ye, piwnahádát* [proposal] *e, rahnamudhá ye* [remark] *sázande//*

constructively adv *be wiveyi sázande*

constructor n *sázande, divárgar, "Ze divárgar ham ze áhangarán -- har án kas ke ostád bud andar án" (ZBP, L5764 SF); ...-gar; ...-kár; ...-sáz; ostád; ...-kár. //naftkárán; sázandegán e cáh e naft; naftgarán//*

construe v **1** **construe sth (as sth)** *(beáyin) bardáwt kardan; bardáwtan. //Az ánce ke kard ce bardáwt mikoni?; Az soxanánaw* [remark] *bardáwt e nádorosti wod.; Az soxanaw* [statement] *conin bardáwtam/ bardáwt kardam ke nemixáhad* [refuse/ refusal]*//.* **2** (**a**) *(dastur e zabán) az hamforugowádan; váwekáftan; az didgáh e dasturi vákiyámi** [sentence] *rá váwekáftan.* (**b**) *(kohan) tarjome kardan (beviźe az yek nask* [text] *be zabán e Látin yá Yunáni]*

consul n **1** *fereste, "Be del por ze kin wod be rox por ze cin -- Fereste ferestád zi wáh e Cin." (ZBP, L6503 SF).* **2** *(dar Rum e bástán) Konsul (yeki az do dávar e bozorg/ masdávar** [magistrate] *e farmánravá ye Rum, piw az ánke wahriyári* [Empire] *gardad.).* **3** *konsul (har yek az se tan dávar e bozorg/ masdávar** [magistrate] *dar hagmatán* e Faránse* [French Republic])

consular adj *(vábaste be) fereste/ konsul*

Consulate n **1** *ferestekade*. //ferestekade* ye Cin dar Belźik//.* **2** **the Consulate** *ruzgár e Konsul-sálári dar Faránse*

consulship n **1** *ferestegi; konsuli. //be ferestegi gomáwtan/ gomáwte wodan; fereste gawtan/ wodan//.* **2** *(ruzgár e/ dourán e) ferestegi*

consult v **1** **consult sb/ sth(about sth)** *segálidan; nazd e... raftan; negáh kardan; bázgawtan, niz harjá juri tarjome miwavad.: //nazd e dastur* [lawyer] *e xod raftan va segálidan; be naqwe negaristan/ negáh kardan* [consult a map]*/ be farhang bázgawtan* [consult a dictionary]; *yek mohandes e ráyzan; baráye dardam/ dardháyam nazd e pezewk raftam.//.* **2** **consult with sb** *az kasi porsidan, segálidan, ráy zadan, "Rustáyi bá zan dar amr e kadxodáyi ye [zan dádan] do pesar e reside ráy mizad..." [ZBP, L895 Dehxodá]; "Hame mulew o ráy candin zadan -- bar in niwtar kám e wir áźdan." (ZBP, L3285, SF); "Mazan ráy joz bá xeradmand mard -- Az áyin e wáhán e piwin magard." (ZBP, L3285 SF). //bá hanbázán* [partner] *e xod ráy zadan.//.* **consulting room**; **[doctor's] office** *darmánkade* [jáyi ke dar án pezewk bimár rá mibinad]*

consultant n **1** **consult (on sth)** *ráyzan. //yek bongáh* [firm] *e ráyzanán e diváni* [management]*; Ráyzan e farwin** [president] *dar zaminehá ye hirbánik** [economy]*//.* **2** **consultant (in sth)** *(dar Engelestán) sarpezewk. //sarpezewk e mámáyi; sarpezewk e kárdpezewki/ sar-kárdpezewk/ sarsalyán** [chief surgeon]*//*

consultation n **1** (**a**) *segálew; rályzani; hamporsi; hamporsegi; harjá juri tarjome miwavad.: //bá segálew e bá kixá* [director]*; bá ráyzani bá sarparasti* [director]; *be farhang bázgawtan/ negáh kardan./ segálewhá ye/ ráyzanihá ye sarán e (namáyandegán) e Ámriká va Wouravi.//.* (**b**) *segálew (darbáre ye yek bimár)*

consultative adj *ráyzani, hamporsi, hamporse, hamporsegi. //yek goruh e gozin** [committee] *baráye ráyzani; yek cak/ nebewte* [document] *baráye ráyzani//*

consume v **1** (**a**) *xordan; gosárdan; suxtan; harjá juri tarjome miwavad.: //Máyehá* [resources] *rá xordan/ suxtan/ suzándan; zamán gereftan/ bordan; anduxtehá* [stores] *rá xordan; In/ Án ráde*/ máwin benzinxore dárad/ xeili suxt mibarad/ mixorad; Diri napáyid ke dáráyi* [fortune] *ye xod rá be bád dád.//.* (**b**) *suzándan, suxtan, nábud kardan; kástan; nahár gereftan; naháridan; godáxtan; farsudan; harjá juri tarjome miwavad.: //Átaw kolbe ye cubi rá tond suxt va nábud gardánid./ (pendárin) Az/ dar átaw e rawk* [envy], *bizári, va áz misuxt. (beáyin) nuwidan, xordan//*

consumer n *xordár*, gosárande; ...-gosár; xorande; barxordár*, harjá juri tarjome miwavad. //awá ye xordárán*/ barxordárán** [consumer rights]*; powtibáni/ haváxáhi az (bar)xordárán** [consumer protection]//

consumer goods *kálá; arus; axriyán*

consumerism n *(peikár baráye) powtibáni az (bar)xordárán**

consuming adj *...báxte; bi amán; tond o tiz; dáq; ...godáz; "Na Marv ast in ke bum e tangodáz ast -- Na wahr ast in ke cáh e wast báz ast." (ZBP, L7716, VR); harjá juri tarjome miwavad.: //Delbáxte* [consuming passion] *ye sáxtan e parhibhá (ye) kárván dudi-st* [model trains].*//*

consummate[1] adj *(beáyin) ostád; zebardast. //honarmandi zebardast; bá ostádi anjám dádan/ namáyew dádan/ namáyew dádan/ naváxtan/ xándan* [performance]; *kári ostádáne* [piece of work]; *bá án gereftári/ porsemán bá zebardasti ye ostádáneyi ruberu wod.* [deal/ consummate skill]; *(xárdári) ostád dar doruqpardázi* [consummate liar]//

consummate[2] v *(beáyin) táji barsar e... budan/ nahádan; harjá juri tarjome miwavad.: //In pádáwn** [award]*/ baram mive ye kár va zendegi ye man ast/ In pádáwn** [award]*/ baram táji bar sar e zendegi ye kári ye man ast.//.* **2** *kám e del gereftan (e bayu va dámád az ham)/ arusi kardan*

consummation n *be páyán/ be anjám resándan, pardáxtan, bavande* [complete] *sáxtan; harjá juri tarjome miwavad.: //Ouj e zendegi ye káriyaw/ ouj e jáhjuyihá* [ambition] *ye u; kám e del gereftan (e bayu va dámád az ham)/ arusi kardan*

consumption n **1** (**a**) *xordan, gosárdan, suxtan, harjá juri tarjome miwavad.: //Goftand* [declare] *án guwt baráye xordan e mardom xub nist.* [unfit]*/ Án guwt rá wáyán e xorák e mardom nadánestand.; Barxordári/ rixtopáw e cewmgir/ áwkárá* [conspicuous] *máye ye ranjew e* [affront to] *mardomán e kamdarámad* [low income] *ast.//.* (**b**) *gosárew; suxt; xord(oxorák), harjá juri tarjome miwavad.: //suxt e án ráde*/ máwin rá andáze gerefteyim/ saxteyim//.* **2** *(kohan) yámán*/ sel e wow.*

consumptive adj *(kohnewode) yámáni*; selli*

consumptive n *(bimár e) yámáni*/ selli*

cont *(kutáh wode)* **1** *bázgardid be* "contents". **2** **cont/ contd** *bázgardid be* "continued". *//donbále dar sát e 65//*

contact n **1** **contact (with sb/ sth)** (**a**) *basávidan, sávidan, "Pas Maryam goft "Cegune báwad ma-rá farzandi va hic ádami ma-rá nabesávid be dast va gerd e man nagardide va man niz nabudam baláve [ruspi]" (ZBP, L68212, TTT); "va ke conin ast peidá báwad ke noxostin cizi ke sáye az qamar besávad keráne ye mawreqi bovad." (ZBP, L7198 TT); sudan, basudan, "va con ankabut [páreyi az Ostorláb] rá begardáni hamiwe in mori mar hojre rá besávad..." (ZBP, L7219 TT).* (**b**) *dargir wodan; niz harjá juri tarjome miwavad.: //In do mádde hamdigar rá basude/ basávide va yek vákonew e ximiyáyi*/ wimiyáyi anjám migirad.; Dastaw be ruye ye/ talan** [surface] *e dáqi (bar)xord./ Dastaw ruye ye/ talan* e dáqi rá basud/ besávid/ sávid.; (In) barcasb* [label] *hamin ke besávad/ In casb hamin ke be cizi bexorad/ barxorad micasbad/ migirad.; (pendárin) Sepáhiyán bá dowman dargir wodand/ ávixtand/ darávixtand.; (pendárin) Wágerdán rá báyad bá andiwehá ye nou áwná kard* [bring into contact]//. (**c**) *basávew** [communication]. *//basávew* e rádioyi ye/ vákiveyi* ye/ telefoni ye/ vákubari* ye peivaste; dastyábi* [communication] *ye peivaste bá komak e rádiyo/ vákive*/ telefon/ vákubar*; az yek andáze ke durtar wavim digar bá páygáh sávewi* nadárim/ digar be páygáh* [headquarters] *dastrasi nadárim* [out of contact].*; Az pesaraw dur oftáde* [lose contact] *va ná-ágáh ast/ va az u ágáhi nadárad.; Do tan ke mikuwand cewmánewán/ negáhewán behamdigar biyoftad/ nayoftad* [eye contact]//. **2** *basávew; barxord; //Basávewhá ye gostarde*

[extensive] *bá bongáhhá* [firm] *ye borunmarzi//.* **3** *kas, harjá juri tarjome miwavad. //Yek kalle gonde rá dar Niyu York dáram./ Kasi rá dar Niyu York dáram/ miwenásam ke mitavánad komak konad.//.* **4** (**a**) *sávew*/ basávew* (e barqi). //Agar sávew*/ basácew* bad báwad máye ye án miwavad ke barq gahgáh beravad/ gahgáh barq miravad.* [fail/ power]//. (**b**) *basáve** [device for electrical connection]. //*Kelidhá basáve* rá baste madár rá yeksare misázand/ yekpárce mikonand* [complete the circuit.]//. **5** *(dar pezewki) basude*/ basudegán*; //bimár/ bimárán e dárá ye bimári ye vágir.//.* **6** **make contact (with sb/ sth)** *bá kasi basávidan; kasi rá sávidan/ basávidan; bá kasi soxan goftan yá didár kardan. //Bá rádiyo/ vákive* bá páygáh* [headquarters] *basávidand*/ soxan goftand.; Saranjám dar Páris u rá basávidam*/ be u dast yáftam.//.* **make/ break contact** *yek madár e barqi rá basávidan** [complete]*/ yek madár e barqi rá boridan/ wekastan*

contact v *kasi rá basávidan*; be kasi dast yáftan. //Fardá to rá kojá mitavánam gir biyávaram/ peidá konam/ besávam*?//*

contact lens *sávźále* [sáv <sudan, basudan, basávidan + źále =* lens*]; sávinok* [sáv <sudan, basudan, basávidan + vinok =* lens]

contact print *sávcáp* [sáv <sávidan, sudan, basávidan + cáp]*

contagion n **1** *vágir; budár.* **2** *bimári ye vágir; bimári ye budár. //Tars con yek bimári ye vágir bar hame ye mardom cire gawt/ mardom rá farágereft.//*

contagious adj **1** (**a**)*vágir. //Sorxak bimári ye saxt vágiri ast.* (**b**) *bimári ke docár e bimári ye vágir ast.* **2** (fig) *(pendárin) vágir. //yek xande ye vágir; yek jonbojuw* [enthusiasm] *e vágir. Xamyáze vágir ast/ vágir dárad.//*

contagiously (adv) *vágir*

contain v **1** (**a**) *(be zamánhá ye hamáregi* [continuous tenses] *baste nemiwavad.) dáwtan; darbar dáwtan; har já juri tarjome miwavad.: //In negárnáme* [atlas] *cehel naqwe dárad.; Viski/ marzbuze* darsad e báláyi alkol dárad.; Darsad e alkol e marzbuze* xeili bálá-st.; Dar án quti/ kive* ci-st?/ Án kive*/ quti ce dar bardárad?; Soxan e/ gofte* [statement] *ye u cand laqzew dáwt.//.* (**b**) *gonjáyew dáwtan; gereftan. //In celik 50 litr migirad/ gonjáyew dárad.//.* **2** (**a**) *xoddári kardan; jelo ye xod rá gereftan. //Candán xunam (be) juw ámad ke (digar) natavánestam jelo ye xod rá begiram.; Átawat xeili dáq ast, xáhew mikonam (yek) kami jelo ye xodat rá begir.* [contain/ enthusiasm]. *Candán be wur ámade* [excite] *bud ke be saxti mitavánest xiwtandári konad.//.* (**b**) *jelo ye... rá gereftan/ bastan; darband kardan. //Wurew* [revolt] *rá xábándand?//.* **3** *(dar hendese) parvastan, (riwe ye zamán e aknun "parvan-,") Guweyi ke (dar) miyán e do bar e yek sebar ast.* **4** *(dar dánew e womár) baxwpazir; baxwidár*. //12 be 2, 3, 4 va 6 baxwpazir ast./ 12 baxwidár* e 2, 3, 4 va 6 ast.//*

container n **1** *ávand, báhár, kapár; kapáre; kabár; kabáre; separ/ sopar; kaviw/ gaviw (ávand e má-st va mánandegán e án); gabbe (baráye negahdári ye xun; holak (baráye nahádan e sang con dar kawkanjir); -dán; //mádde ye gawává** [radioactive] *rá dar ávandi viže va pádpartou** [radiation-proof] *anbár mikonand/ negahmidárand.//.* **2** *kapár/ kapáre; kabár/ kabáre; kavár/ kaváre [ávand e bozorg e áhani baráye bordan e kálá- zamini, haváyi yá daryáyi]. //yek kárván dudi kapár/ kapáreyi; yek kawti ye kapáreyi/ kaváreyi; yek ráde* ye bárkew kapár/ kapáre/ kapáreyi. kapárestán*/ kavárestán** [container depot]//

containerization; **containerisation** n *kapárestan**

containerize; **containerise** v **1** *(kálá/ axiyán rá) dar kapár/ kapáre/ kabár/ kabáre/ kavár/ kaváre nahádan/ kardan* **2** *kawti, bárandáz va mánand e án rá juri kardan/ degargun sáxtan conánke betavánad kapár/ kapáre/ kavár/ kaváre girad; kapárestan**

containment n *bázdárande; bázdárandegi. //Tá zamáni ke candán niru faráham nayávarde budim* [build forces] *ke (betavánim) niruhá ye táxtotázgar* [invader] *rá pasránim/ birun ránim az yek ravew* [policy] *e bázdárande peirovi kardim* [pursue].//

contaminate v *áláyidan; áludan; tabáh kardan. //raxt e/ jáme ye álude; rudxáneyi/ rudi álude be mádehá ye ximiyáyi*/ wimiyáyi; magas xorákihá rá álude mikonad/ miáláyad.; (pendárin) (ánán) maqz e javánán e má rá bá conin ármánhá ye/ andiwehá* [idea] *ye wurewgaráne miáláyand/ tabáh mikonand.//*

contaminant n *-álá; -áláy; áláyande; álude konande; -nák; áhid* [besanjid bá "náhid", az "anáhita (Avestáyi) EDPL 29. 1000]*

contamination n *áludegi; ...-náki; áhid*. bázgardid be* [contaminant]; *áláyew. //áludegi ye/ áláyew e ábewxor* [water supply]*//*

contemplate v **1** (**a**) *źarf andiwidan; dar... foruraftan; be andiwe foruraftan; segálidan, "Man emwab segálideam táxtan -- sepah rá be ranj andarandáxtan." (ZBP, L7107 SF). //Istáde dar án negár/ parde forurafte bud.; Saxt be andiwe forurafte bud ke áyande(aw) bedun e farzandán cun/ cegune xáhad bud.//.* (**b**) *źarfandiwi (baráye niyáyew); yogá. //miyán e ruz/ nimruz cand pál* [minute]*/ dami cand newastan va źarf andiwidan baráye niyáyew/ yogá varzidan. (baráye niyáyew) be marg e/ dargozawt e Masih/ Mehr* (M.Moqaddam) źarf andiwidan.//.* **2** *segálidan. "Man emwab segálideam táxtan -- sepah rá be ranj andarandáxtan." (ZBP, L7107 SF); dar andiwe ye... budan; andiwidan; gománidan; gomán kardan. //Segálide sari be Páris bezanad/ Bar sar e án ast ke sari be Páris bezanad. Hanuz be báznewastegi nayandiwideam.; Gomán nemikonim ke dar barábar e barnáme ye má beyistad* [oppose]*/ gomán nemikonim bá barnáme ye má be hamestári barxizad* [oppose].*//*

contemplation n **1** *segálew; źarf andiwidan; źarfandiwi; yogá. //Padisár átawniyáyew gereft/ bázgawte be átaw cawm duxte be niyáyew va yogá varzidan pardáxt.//.* (**b**) *andiwe ye źarf; dar andiwe foruraftan; segálew. //Ánjá newaste saxt be andiwe foruraft.; Az inke tu/ tu ye nax e andiwe ye (źarf e) womá midavam* [interrupt] *puzew mixáham, ammá...//.* **2** *andiwe, áhang; bar sar e... budan. //Warvin** [government] *rá áhang bar án ast ke kárhá ye nouyi bekonad/ gámhá ye noyi bardárad/ naqwi nou darandázad.//*

contemplative adj **1** *tu ye xod forurafte; źarf; źarfandiw; andiwidár*. //ádami tu ye xod forurafte. /źarf; raftári* [manner]*/ roxsári andiwidár*/ źarf//.* **2** *niyáyewgar e dini/ źarfandiwi ye dini; //goruhi/ radeyi* [order] *az xáharán e dini* [nun] *ye andiwidár/ niyáyewgar.//*

contemplatively adv *źarf; źarfandiwáne*

contemporaneous adj, **contemporaneous (with sb/ sth)** *konuni; hamzamán, hamgáh, "va dar xownevisi sarámad e hamgáhán e honarvar e xod wod." (ZBP, L7490 DTH). //ruydádhá ye/ degargunihá ye konuni/ hamzamán/ hamgáh//*

contemporaneously adv *konun; hamzamán, hamgáh*

contemporary adj **1 contemporary (with sb/ sth)** *hamzamán; hamgáh "va dar xownevisi sarámad e hamgáhán e honarvar e xod wod." (ZBP, L7490 DTH); uvám* [<Pahlavi (ZBP, C7856, BF)]; harjá juri tarjome miwavad.: //Besyári az nevisandegán e hamgáh/ án zamán/ án ruzgár kárhá ye Wahriyár rá nekuhidand/ gajaste dáwtand/ náwáyest dánestand* [condemn]. *tárix e hamgáh; tárixce ye in/ án ruzegár/ hamgáh/ uvám*; Dehxodá hamgáh e/ hamzamán e/ uvám* e Wahriyár bud.//.* **2** *emruzi; ruz; nou; uvámi*. //ruydádhá ye novin/ emruzi/ uvámi*; hand* e/ mod e ruz* [fashions]*; kácál e* [furniture] *sabk e ruz/ sabk e emruzi//*

contemporary n *hamgáh; hamzamán; hamdoure; harjá juri tarjome miwavad.: //Man o u dar dánewkade hamdoure/ hamgáh budim.//*

contempt n **1** (**a**) **contempt (for sb/ sth)** *xár dáwtan/ womordan; past/ forumáye dánestan/ womordan; dar e kuze gozáwtan va ábaw rá xordan; be do jou naxaridan. //Kasáni rá ke bar kudakán setam mikonand/ setam ravá midárand* [treat creuly] *forumáye midánam/ be do jou nemixaram.; Sezávár ast ke án piwnahád* [suggestion] *rá xár bewmoram/ be do jou naxaram/ begozáram sar e kuze ábaw rá bexoram.//.* (**b**) *(beáyin) xár, past, palid, zewt, warmávar, paźum. //raftári ke* [behavior] *hamegán án rá zewt/ warmávar womorand* [hold in contempt].*//.* **2 contempt of/ for sth** *be... biparváyi kardan; bibáki namudan; bi arzew dánestan; be joyi foruxtan, "Pedaram rouze ye rezván be do gandom beforuxt -- Náxlaf báwam agar man be jouyi nafruwam." (Háfez). //Bibákáne piw david/ bibáki namude jelou david* [contempt of danger]; *soxanáni* [remarks] *newángar e* [betray] *biparváyi ye warmávari* [staggering contempt for] *be rásti ast.//.* **3 beneath contempt** *pák bi arj/ bi arzew; dar e kuze gozáwtan va ábaw rá xordan; be dáng e jouyi nayarzidan; be do jou nayarzidan. //Conin raftári* [conduct] *be dáng e jouyi nemiarzad/ be do jou nemiarzad.//*

contempt of court; **contempt** *sarpici kardan az farmán e dávar/ dádgáh; gardan nanehádan be farmán e dávar/ dádgáh. //Baráye sarpici az farmán e dádgáh be zendán oftád/ zendáni wod.//*

contemptible adj *past, xár, palid, paźum, zár, zewt, xármáye, harjá juri tarjome miwavad.: //tarsuyi ye/ bad-deli ye/ bozdeli ye* [cowardice] *cendewávar/ bizáriangiz//*

contemptuous adj, **contemptuous (of sth/ sb)** *xár/ past/ zewt womordan/ dánestan; harjá juri tarjome miwavad.: //abartan; manewteyi* [attitude] *newángar e abartani. //Bá abartani án rá dur andáxt/ Axopif karde án rá dur andáxt* [with a contemptuous gesture]; *Manewte ye/ bávar e mardom* [public opinion] *rá arj nanehádan/ xár womordan//*

contemptuously adv *bá abartani*

contend v **1** **contend with/ against sb/sth**; **contend for sth** *ávixtan, "joz ánce guyam ke oqalá ye moteqaddem gofteand ke bá har ke natavával ávixtan gorixtan beh..." (ZBP, L1754 DB); darávixtan bá...; dast-o-panje narm kardan; kávidan, "Iwán xod az má beharásand va bá má nakáv-and..." (ZBP, C3098, FM, Kawfolasrár); peikárdan; peikárt kardan, jangidan, kuwidan, dast be garibán budan/ wodan; az pas e... barámadan; bá... barámadan, " va bá qazá ye ezze zekre natavánest barámad..." (ZBP, L1185 TBH). //Cand goruh e varzewi baráye robudan e/ bordan e baram** [prize] *bá yekdigar dast o panje narm mikonand.; Bá gereftárihá ye faráváni dast be garibán bud. Mibáyast bá gereftárihá ye faráváni dast o panje narm konad.; Saran e goruhhá ye varzewi* [captains] *ke bá yekdigar dast o panje narm mikonand.//.* **2** *(be rixt e náwenáxte be kár nemiravad.) ostovár goftan; newán dádan. //Ostovár miguyam ke bikári badximtarin* [serious] *ák* [evil] *e tude ye má-st.//*

contender n *hamál; hamimál. //Do hamimál baráye farnám* [title] *e qahremáni ye sangin vazn/ geránsang//*

content[1] adj, **content (with sth)**; **content (to do sth)** *xorsand, "Co xorsand báwi tanásán wavi -- co áz ávari zu harásán wavi." (ZBP, L3373 SF). //Az dastmozd e konuniyat xorsandi. Be dastmozd e konuniyat xorsandi?; Aknun puzew xáste/ puzide, xorsand-am.; Xorsand ast (ke) dar hamin kári ke dárad bemánad/ bázmánad.; Xorsand ast hamánjá ke aknun hast bemánad.//*

content n *xorsandi, "Na imentar ze xorsandi jahánist -- na beh z-ásudegi nezhat setánist." (Nezámi, Xosro-Wirin) //Árámew e kudaki ke wekamw por ast o xorsand ast.//*

content v, **content oneself with sth** *be cizi xorsandi dádan; cizi rá paziroftan; //Con xáme nadárim báyad be qahve ye siyáh/ talx xorsandi dahim.//*

content[2] n **1** **contents** *áhang; atek* [<atek, guyew e Lári "atekejá"]. //atek* e yek otáq/ xáne; atek* e yek kive/ quti; atek* e yek yek botri; atek* e jib; Atek* e án kewo rá birun ávarde budand; Án náme rá naxánde va az inru az atek* e án ágáh nabud.; Dar áqáz e ketáb/ náme jadval e áhangi/ ateki* hast ke ánce rá ke dar ketáb/ náme ámade mubemu nevewte/ midahad.//.* **2** *áhang e/ atek* e/ ánce ke dar cizi gonjánde wode. //áhang e/atek* e yek ketáb, goftár* [article], *barnáme, soxanráni va mánand e án; Áhang e/ atek* e goftár e womá xub ast ammá xub parvarde nawode.//.* **3** *(piw az án yek námváže miáyad), va harjá juri tarjome miwavad.: //atek* e zari ke dar yek sekke hast* [siver content]/ *xoráki/ xorákiyi dárá ye carbi ye faráván/ xorákiyi bá atek* e carbi ye bálá//*

form and content *rixt va atek [<atek, guyew e Lári "atekejá"]*

contented adj *xorsand. //ádami xorsand* [contented]*; gorbeyi xorsand* [contented]*; labxandi az ruy e xorsandi* [contented]//

contentedly (adv) *xorsand; az ruy e xorsandi*

contention n **1** **contention (for sth/ to do sth)** *kuwew, peikár, dast o panje narm kardan. //do goruh e (varzewi)* [team] *ke baráye qahremáni* [the title] *bá yekdigar dast o panje narm mikonand//.* **2** **contention/ contending** *caxew, setize. //Aknun zamán e setize/ caxew nist.//.* **3** **contention (that...)** *goftan; newán dádan; soxan e kasi dar... budan*

contentious adj **1** *setizeju, janjáli. //ádami setizeju/ yekibedo kon/ xorus jangi/ janjáli//.* **2** *máye ye janjál; janjáli; janjál barangiz; setizangiz. //yek ketáb e/ náme ye janjálbarangiz; yek dád* [a law] *e setizangiz; yek soxanráni ye janjálbarangiz; yek band* [clause] *e janjálbarangiz/ setizangiz/ máye ye setiz dar yek peimán-náme* [treaty].*//*

contentment n *xorsandi. "Be xorsandi barávar sar ke rasti -- baláyi mohkam ámad sarparasti." (Nezámi); "Hamán záhed ke wod dar dáman e qár -- be xorsandi mosallam gawt az aqyár." (Nezámi); "Hamán kohbod ke nápeidást dar kuh -- be parváz e qená'at rast az anbuh." (Nezámi). //bá labxandi az ruy e xorsandi//*

contest v **1** *cizi rá nádorost dánestan va bá án be peikár/ nebard/ barxástan/ nebardidan/ návardidan.* **2** *(dar cizi hanbázi/ hambázi kardan va) kuwidan be bordan. //Án kumal** [party] *baráye peiqáre* [protest]/ *baráye newán dádan e peiqáre ye xod bar án (wode) ast ke dar in gozinew hanbázi/ hambázi nakonad* [not to contest this election].*; kuwidan bar gereftan e newimi* [contest a seat] *dar segálestán*/ kahestán* [parliament]*; Yek hamázmáyi ye besyár saxt va dáq* [a hotly contested game]//

contest n **1** *hamázmáyi (M. Moqaddam); hamávard; ávard; návard. //hamázmáyi ye mowtzani; hamázmáyi ye/ hamávard e kamánkewi* [archery], *raqs/ vawt*, zibáyi va hamánand e án.; (pendárin) Án hamázmáyi/ hamávard candán/ conán yeksuye/ nábarábar bud ke berásti nemiwod námaw rá hamázmáyi/ hamávard/*

ázmun gozáwt/ nahád.//. **2** **contest (for sth)** *nebard, návard. //Nebard/ návard baráye be dast ávardan e bálátarin páye/ páygáh* [top job] *dar yek raste ye kárgari* [union].*//*

contestant n, **contestant (for sth)** *hamázmá [<hamázmáyi (M. Moqaddam)]; hamávard; hamávar*

context n **1** *nask; bestar. //Nemitaváni maini* ye án váźe rá az ruy e nask gomán bezani?; soxanán e ma rá be tarzabáni* [quote out of context] *bekár mabar. Soxanán e ma rá bisarotah bekár nabar* [quote out of context] *va mardom rá gomráh nakon.//.* **2** *zamine; báft; já. //Dar zamine ye* [in the context of] *girodár e hirbánik** [economic crisis] *e konuni kástan e bájhá nábejá/ nábexradáne ast.; In degargunihá rá báyad dar zamine ye xodaw bebini/ barresi koni, ce/ zirá inhá páreyi az yek barnáme ye bozorgtar-and.//*

contextual adj *(vábaste be yá barábar e) nask. //Sarenaxháyi/ kelidháyi* [clues] *az ruy e nask mitavánad be yáftan e maini** [meaning] *komak konad.//*

contiguity n *nazdiki; hamsáyegi; hamsámáni*

contiguous adj, **contiguous(to/ with sth)** *(beáyin) hamsáye; nazdik; hamsámán (<Pahlavi ZBP, C3913, MK, BF). //ostán e abáxtari* [northern] *va baxwhá ye nazdik/ hamsámán e án. Báq hamsáye ye/ divár be divár e/ hamsámán e kewtzár ast.//*

continence n **1** *xiwtandári, "be hame ye ádáb e siyásat va fazl va adab va xerad va xiwtandári va kefáyat, tá bedán jáygáh ke vey rá dar..." (ZBP, L1401 TBH); maqi (ZBP, C7813 BF); [brahmacaryá* (Sanskrit)].* **2** *(pezewki) wáw va sergin/ goh e xod rá negahdáwtan; tavánáyi ye negahdáwtan e mize/ wáw yá sergin (e xod); miznácak*; ginácak* [mize; gi (Semnani) + nácak]; pácánácák* [<pácáye (goh va wáw) <Semnáni + nácak]*

continent[1] n **1** *kewvar; haft kewvar, "Ham az haft kewvar bar u bar newán -- ze dehqán vaz razm e gardankewán." (ZBP, L4781 SF); Zamin, haft kewvar sarásar torá-st. -- Jahán yeksar az dád e to gawt rást." (ZBP, L4781 SF); (ZBP, L5825 SF); "Be har haft kewvar toyi wahriyár -- Ze har bad to báwi be har wahriyár." (ZBP, L6265 SF); hámkewvar, [<Pahlavi, (ZBP, C7746 BF)].* **2** **the Continent** *(dar Engelestán) Orupá. //estár*/ gawt-o-gozár dar Orupá//*

continent[2] adj **1** *(beáyin) xiwtandár; maq; bramacarye* [<Sanskrit].* **2** *(pezewki) miznácak* [<mize + cakidan] (baráye rude) pácánácak* [<pácáye (= wáw va goh) (Semnáni + ná + cakidan)]*

continental adj **1** *(vábaste be) hámkewvar*. //ábohavá ye (viźe ye yek) hámkewvar*//.* **2** **Continental** *(dar Engelestán) (vábaste be) Orupá; orupáyi. //janghá ye Orupá; hambastegi* [aliances] *ye kewvarhá ye orupáyi.*

continental n *(dar Engelestán, biwtar baráye xárdári) báwande yá bumi ye Orupá (na Engelestán)*

Continental breakfast *náwtáyi ye sabok (qahve, nán va ricár/ morabbá)*

continental drift *Jonbew e párehá ye puste ye zamin; jonbew e hámkewvarhá**

continental quilt = Duvet

contingency n *ruydád; roxdád; piwámad. //baráye har ce piw áyad ámáde budan. barnámehá ye/ barnámerizihá ye/ basij baráye piwámadhá/ roxdádhá ye nábiyuside.//*

contingent[1] adj (fml) **1** **contingent on/ upon sth** *vábaste be; andarbaste budan, "yá hasti ye iwán hicgune be in máye mahsusát va be ámizew va jonbew andarbaste nabovad..." (ZBP, L1478, DA); peivand dáwtan, "Nawáyad ke vájebolvojud be xod peivand dárad be hic..." (ZBP. L1551 DA); dar gero... budan. //Piruzi ye má dar gero ye komak e peivaste ye womá-st.//.* **2** *baxtaki; gománik*; begomán, //yek bartari ye baxtaki; yek kárkard* [effect] *e gománik*/ baxtaki//*

contingent[2] n **1** *juxe. //Yek juxe ye kucak e Engelisi dar niru ye pásdár e áwti ye Sázmán e Jaháni ye Kewvarhá* [United Nations]*/ Niru ye sepandármaz* e Sázmán e Jaháni ye Kewvarhá//.* **2** *goruh. //Goruh e bozorgi az Źápon dar soxanráni bud.; Peiqárehá* [protests] *ye hamiwegi (az su ye) goruh e pádafgáne** [antiabortion contingent]*//*

continual adj *(biwtar baráye xárdári) yekband; peivaste, "va peivaste in ma'ni ke weix be lafz e iwán xiwtan rá xáste ast." (ZBP, L2402 AT); damádam, "Bidár wo ey dide ke imen natayán bud -- zin seil e damádam ke dar in manzel e xáb ast." (Háfez); "Be lawgargah ámad damádam sepáh -- Jahán wod ze gard e savárán siyáh." (ZBP, L6338, SF), payápei, dambedam; yekriz. //damádam/ dambedam/ yekband báridan/ bárán báridan; yekban ver zadan; dambedam miyán e...davidan* [interruptions]*/ dombor wodan. Cejuri/ cegune mitavánim jelo ye in xarábihá ye* [breakdown] *payápei rá begirim/ Cegune mitaván jelo ye in xarábwodanhá* [breakdown] *ye damádam rá gereft?/ Cegune mitavánim jelo ye in az károftánhá* [breakdown] *ye peivaste rá begirim?//*

continually adv *yekband, peivaste, damádam. //Yekband bá ham yekibedo mikonand/ Damádam bá ham micaxand.; Yekband/ damádam/ peivaste báyad pásoxguyiháyaw* [responsibilities] *rá yádávar wavam./ peivaste báyad kárháyi rá ke be gardan dárad be u guwzad konam/ yádávari konam* [remind].*//*

continuance *(beáyin) mándan; mánew. //Káw havá haminjur xub bemánad./ Mitavánim árezu konim havá haminjur xub bemánad* [continuance of fine weather]; *Digar nemitavánim az mánew e/ mándan e* [continuance in office] *in farbod** [president] *dar jáy e xiw powtibáni konim.//*

continuation n **1** (**a**) *peigir; donbál kardan. //Migoft* [argue for] *báyad jostoju rá peigiri kard.//.* (**b**) *padisár; az sar gereftan; báz...; báz + kárváže. //Pas az dami ke bázikonán baráye cáy xordan raftand bárán gereft va nawod bázi rá az sar girand/ nawod báz bázi konand/ bázi rá padisár girand.//.* **2** *donbále; powtband. //In ráh donbále ye wáhráh ast.//.* **3** *(dar Ámriká- dátikán*) (dar dádgáh) dam zadan; mánew*; //kár rá be ruz e digari mándan.//*

continue v **1** *donbál kardan; tá... raftan/ kewándan/ kewidan, harjá juri tarjome miwavad.: //In ráh tá kojá miravad?; Tá cewm kármikard biyábán* [desert] *bud.; Saváre/ savár bar asb donbál e ráh rá gerefte az kuh bálá raftim.; Candán páyin raftand/ kandand tá be anbárhá ye* [pockets] *gáz e xodádád/ ximik** [natural] *residand.; Bar ánand ke/ bar sar e ánand ke/ bar án wodeand ke án wáhráh rá tá keráne (ye daryá) beresánand/ bekewand.//.* **2** **continue (with sth)** *mándan; hamconán budan; hamconán + kárváže; harjá juri tarjome miwavad.: //Károbár* [circumstances] *hamconán xub ast.; Guyá tá cand ruz e digar havá hamconán báráni báwad/ bemánad.; Tá sál e digar hamconán xáhim pardáxt.; Harce kardam báz bacce yekband migarist/ gerye mikard; Bá in hame sarosedá cejur/ cegune mitaváni kárkoni/ donbál e kár rá begiri?//.* **3** *mándan. //Dar páygáh e sarparsti* [manager] *mimánad/ xáhad mánd; Dar dabirestán/ dánewkade mándan/ dar/ sar e kár e xod mándan//.* **4** (**a**) *padisár + kárváže + gereftan; donbál kardan; pei gereftan. //Dar womáre* [issue] *ye áyande ye haftenáme/ máhnáme* [magazine] *in dástán rá pei migirand/ Donbále ye in dástán dar womáre* [issue] *ye áyande ye máhnáme/ haftenáme* [magazine] *miáyad.; Pas az dami ásáyew* [break] *padisár sarvád gereftim* [rehearse the chorus].*; Pas az dami ásáyew* [break] *báz be kár e ámádegi ye sarvád pardáxtim.//.* (**b**) *bázgoftan; pei gereftan; donbál e soxan e xod rá gereftan. //Xáhew mikonam donbál e soxanat rá begir, nemixástam tu ye soxanat bedavam/ to rá az soxan goftan bázdáram* [interrupt].*; Donbál e soxan e xod rá gereft va goft/ bázgoft/ padisár goft: "Az hame badtar inke nemigozáwtand tu beravam!"//*

continued adj *peivaste; yekband; yekriz. //hamestári** [opposition] *ye, páydári/ istádegi* [resistance] *ye yekband/ peivaste.//*

continuity n **1** *powtband/ peivastegi, "va mibinim ke jesm e peivaste gosastegi hamipazirad va paziráyi ye gosastegi andar peivastegi nist. (ZBP, L1580 DA); "yeki peivaste ki be Táziaw mottasel xánand va yeki gosaste ki be Tázi monfasel xánand..." (ZBP, L1527 DA); niz harjá juri tarjome miwavad.: // Báyad kári konim ke peivaste suxt beresad* [fuel supply]//. **2** *peivastegi. //In jostár peivastegi nadárad, nevisande peivaste az wáxi* [subject] *be wáxi miparad.//.* **3** *(dar celparde** [movies] *yá jamjám** [TV]) *rewte ye kár. //Baráye inke rewte ye kár nagosalad/ az dast naravad hamán yek dast zaminehá/ bumhá* [props] *rá dar pardehá ye payápei bekár mibarand./ (duwize yá bánu ye) zaminepardáz*; bumpardáz*.//.* **4** *(dar soxanparákani az vákive*/ rádiyo) miyángoftár/ miyánguyande; miyánpardáz; soxangu ye miyán e barnámehá; soxangu ye miyánji*

continuous adj *yekband, yekriz, peivaste, payápei, yeksare, hamváre, hamáre. //In parváz yeksare ast yá jáyi ham miyistim* [stop off]*?; bonyádhá ye xawáyáyi** [political institution] *ye má peivaste dar farvard-and** [evolution]; *yek tasme* [belt] *ye peivaste/ yeksare/ yekpárce párehá* [component] *rá be carxowt* [machine] *miresánad.; Arzyábi ye peivaste (dar sarásar e sál yá doure* [course] *bejá ye tanhá ázmun)//*

continuously adv *yekband, yekriz, peivaste, payápei, yeksare, hamváre, hamáre*

continuous tense; **progressive tense** *(dastur e zabán) rixt e/ ruy e/ zamán e hamáregi, con "Dáram mikuwam, dárand áváz mixánand; dáwtand mixándand."*

continuum n (pl **continuums/ continua**) *peivastár (M. R. Bástáni); gostare*

contort v, **contort (with sth)** *picándan, picidan, tábidan, táb dádan, kaj/ kaź wodan/ kardan. //Roxsáraw az dard darhampicid; wáxehá ye darhampicide/ darhamtábide/ kajokoule; andámhá ye kajokoule/ picotáb xorde; (pendárin) picide; porpicoxam; pordastandáz; sardargom. yek zand* [explanation] *e picide (va dowvár)/ sardargom; yek baháne* [excuse] *ye sardargom/ bisarotah/ nanekunamwale//*

contortion n (**a**) *kajokoulegi; picotáb va az rixtoftádegi.* (**b**) *couparasti. //kárhá ye couparasti ye yek jukki//*

contortionist n *couparast*

contour n **1** *perein* [<perein (Guyew e Vajguni/ Náyini). //Perein* e hamvár* [smooth] *e yek tandis* [sculpture]//. **2** **contour**, **contour line**, *(dar naqwe, xatti ke noqteháyi ke be yek andáze az daryá bálá hastand beham micasbánad.) pazine [<guyew e Neiwáburi, pazine]*

contour v **1** *pazine* kewidan (ru ye naqwe). //(Ráhi/ jáddeyi) sáxtan conán ke perein* [contour] *e kuh yá tappeyi rá donbál konad.//*

contour map *naqwe ye pazine**

contra-, *(piwvand)* **1** (*vá kárváźe va námváźe) barábar; az ruberu; rudarru; pei-,; pád-,; váru; peź. harjá juri tarjome miwavad:* contradistinguish: *bázwenáxtan;* contra-indication: *nawáyest/ nawáyad;* contraflow: *nimráh.* **2** *(dar musiqi) (hamráh e námváźehá)* "Contra", *Kontrá: yek oktáv/ yek ártgán* bamtar az hanjár, [parvá konid váźehá ye musiqi rá be zabán e Látin yá Itáliyáyi bekár mibarim];* Contra-bassoon: *kontrabasun/ bambinei* [be* "bassoon" *bázgardid]*

contraband (n) *qácáq. //kálá(há) ye qácáq//*

contraception n *bázdáwtan e ábestani, "Andar bázdáwtan e ábestani: hargáh ki zani andak sál bovad... yá..." (ZBP, L5576 ZX)*

contraceptive n, adj *bázdárande ye ábestani, pádovár*; pádovári* [<pád + ovár (Guyew e Zartowti ye Ardakáni]. //naxu* ye/ qors* [pill] *e pádovári*; dastgáh* [device] *e pádovári**; *dáru* [drug] *ye pádovári*//*

contract[1] n **1** **contract (with sb) (for sth/ to do sth)** *peimán bastan; pawt; pawn, pawt nahádan. //Tá bandhá* [provisions] *rá xub/ źarf naxándeyi/ naxánde báwi peimán nabandi/ pawn nanehi; Bá Warvin**[government] *peimáni/ pawni dárim ke baráyewán ráde** [vehicles] *faráham ávarim* [supply].; *Pas az anjám e kárhá ye diváni va dátikáni* xaridár va foruwande/ foruxtár e saráy mitavánand bá yekdigar peimán bandand/ pawn nehand* [exchange contracts]*.; Darbáre ye dastmozdaw* [salary terms] *sázew karde* [agree] *va aknun ámáde ast peimánnáme* [contract] *ye novin rá dastine nehad.; Man kármand e hamiwegi ye* [permanent employee] *injá nistam, peimáni kár mikonam* [fixed-term contract].; *bahá ye peimáni/ nahádе; tárix e peimáni/ nahádе; kárgar e peimáni//.* **2** **be under contract (to sb)** *peimáni budan; peimáni kár kardan (baráye kasi)/ peimán dáwtan. //Yek goruh e navázande ye musiqi ye* Pop/ *bázári ke bá yeki az dálá*há ye negáwtár* [record company] *e bozorg peimán dárad/ peimáni kár mikonad* [under contract].//. **put sth out to contract** *peimánkári kardan. //Xodemán máye* [resources/ funds] *ye anjám e in kár rá nadárim, az inru báyad án rá peimánkári konim/ bedahim.//*

contract[2] v **1** (**a**) **contract with sb/ for sb** *bá/ baráye kasi peimán bastan. //bá bongáhi baráye suxt-resáni peimán bastan; Con bá ánán baráye vawkard*/ vásác** [repairs] *peimán basteyim digar aknun nemitavánim pápaskewim/ bázpasgirim* [withdraw]*.//.* (**b**) **contract sth (with sb)** *bá kasi baráye cizi peimán bastan. //wouhari saxt násázvár karde/ páyaw dar band e bad* [most unsuitable] *zanáwuyiyi gir karde.; bá yek kewvar e hamsáye peimán e hamdasti/ hambastegi nahádan/ bastan//.* **2** (**a**) *gereftan (yek bimári rá); xordan. //sorxak gereftan; sarmá xordan.* (**b**) *(beáyin) zir e bár e... raftan; ...gereftan; harjá juri tarjome miwavad.: //zir e bár e vám raftan; xuhá* [habits] *ye bad gereftan/ yáftan//.* **3** **contract out (of sth)** *(dar Engelestán) dar... hanbázi/ hambázi nakardan; dar/ zir e peimáni naraftan; az peimáni birun ámadan; pá pas kewidan. //Agar bexáhi mitaváni (dar barnáme ye báznewastegi) hanbázi nakoni//.* **contract sth out (to sb)** *(bá digari) peimánkári kardan*

contract[3] v, **1** **contract (sth) (to sth)** *bázbehamnewastan "va xáhad ki ozvi rá be suy e xiw árad azoleyi ki az bahr e harekat e án ozv ast tawannoj konad ya'ni be hambáznewaste va kutáh gardad." (ZBP, L5080 ZX); "barsán e án ke kerm gáhi xiwtan rá deráz konad va gáhi beham- báznewinad." (ZBP, L5138 ZX); xiwtan andarkewidan "va mar in azole rá qovvat e án ámade ast ke xiwtan andarkewad va kutáh konad be suy e asl e xiw tá vatar rá bekewad." (ZBP, L6979 HM); xiwtan kutáh kardan, "yá con azole xiwtan kutáh konad in vatar án ostoxán rá bekewad." (ZBP, L6989 HM); faráz e ham ámadan, "az bahr e án ki warayánhá az del rostast va bed-u peivaste ast va warayánhá be harekat e enqebázi ye del ya'ni be vaqt e faráz e ham ámadan e del faráz e hamáyand va baste wavand tá xun ...ki dar warayánhá ast be sabab e faráze ham ámadan warayánhá be del báznagardad." (ZBP, L5390 ZX); kutáh gardidan, "va ammá aláj e ánk jeráhat ruyad va robáti kutáh gardad dastkári ast." (ZBP, L5502 ZX); tanjidan (ham gozará va ham námgozará ast)* (vi/vt)*, harjá juri tarjome miwavad.: //Felez/ áhan/ yuwost*/ ayoxwost bá sarmá kutáh miwavad/ mitanjad.* "She will" *rá mitaván kutáh karde "*she'll" *nevewt."; (pendárin) Kár o bár e má tázegihá xeili kam wode/ kucak wode/ áb rafte.//.* **2** *bázbeham newastan, xiwtan andarkewidan, xiwtan kutáh kardan, faráz e ham ámadan, kutáh gardidan (baráye nemune be* 1 *bázgardid); tangtar kardan/*

gawtan/ gardidan; báriktar wodan/ kardan; tanjidan; hamkewidan. //harce páyintar beravi/ źarftar beravi án áhun [tunnel] *tangtar gawte be rixt e gozargáh* [passageway] *e tangi darmiáyad.//*

contract bridge *guneyi bázi ye brij e peimáni/ pawni*

contractible adj *kutáh wodani/ kardani; kutáhwo; tang wodani/ kardani; tanjidani; hamkewidani*

contractile adj *(beáyin) tanjá*; tanján*; tanjande*. //báft e tanjá*//*

contractility (n) *tanjáyi*; tanjandegi*

contraction n **1** *kutáh kardan/ wodan; faráz e hamámadan/ ávardan; behambáznewastan; xiwtan andarkewidan (baráye nemunehá be* "contract" *bázgardid); tanjidan; tanjew; hamkewidan. //kutáh wodan e/ beham báznewastan e/ hamkewidan e/ tanjew e máhice//.* **2** *cárdard; dard e záyemán; tanjew e zehdán.* **3** *rixt e kutáhwode ye yek váźe. //"*Hasn't*" rixt e kutáhwode ye* "has not" *ast.//*

contractor (n) *peimánkár. //peimánkár e sáxtemáni; bongáh e peimánkárán e padáfandi* [defence contractors]; *bongáh e peimánkárán e zinabzár/ zinabzárgar peimánkárán e wáhráh e nou ke budand?//*

contractual adj *(vábaste be) peimán-náme; peimáni; pawti; pawni. //pásoxguyi* [responsibility] *ye pawni/ peimáni; báyastegihá* [obligations] *ye pawni/ peimáni*

contracture n *kutáh gardidan, "va ammá aláj e ánk jeráhat ruyad va robáti kutáh gardad dastkári ast."; toranjew*

contradict v **1** *várune goftan, avárune goftan; pádgoftan*; pádvájidan*; peivájidan; peiváxtan. //In dorost ast va mabádá* [don't you dare] *várune ye man cizi beguyi/ mabádá pádguyi*/ peiváji*; Soxanrán gij wode (bud) va be váruneguyi/ va be peiváj*/ peivájidan* pardáxt//.* **2** *jur nabudan ; sázgár nabudan; zedd e yekdigar budan. //Án do soxan bá yekdigar jur nist/ jur darnemiáyad/ várune ye/ zedde yekdigar ast.; In/ án gozárew várune ye án cizi ast ke diruz wanidim//*

contradiction n **1** (**a**) **contradicting** *váruneguyi; várune; pádguyi*; pádváj*; peiváj*; //Nemigozárad kasi várune cizi beguyad/ já ye pádguyi/ pádváj/ peiváj baráye kasi nemigozárad; nemigozárad kasi pádguyad/ peivájad*//.* (**b**) *pádguyi*; pádváj*; peiváj*; zedguyi. //In dorost várune ye/ zedd e án cizi ast ke piwtar gofti/ In dorost peiváj* e cizi ast ke piwtar gofti//.* **2** **contradiction (between sth and sth)** (**a**) *jodáyi; várunegi. //Miyán e ánce (rá) ke áwkárá/ dar birun* [publicl] *miguyad va be án bávar dárad va ánce ke dar saráy/ xáne mikonad jodáyi/ náságári nemibinam.; Kárháyi ke dar xáne mikonad* [private] *pák várune ye án cizi ast ke dar birun miguyad.//.* (**b**) *dogánegi (dar manew, goftár, va kerdár) harjá juri tarjome miwavad.: //Dust dáwtan e jánevarán (az yek su) va puwidan e xaz, newángar e dogánegi ye manew ast/ dogánegi ye kerdár ast.//.* **3** **a contradiction in terms** *yek bám o do havá(yi); //sougandat rá bávar konam yá dom e xorusat rá?. Agar kasi begfuyad "kasi zoft rád ast "* [a stingy generous man/; a generous miser] *ast in newángar yek bám o do havá ast.//*

contradictory adj *yek bám o do havá; dogánegi; várunegi. //Soxanán e, goftehá ye dogáne/ yek bám o do havá; gozárewát [*Pasvand e "-át" Iráni ast, Tázi nist. Bázgardid be pasvand e "-át" dar EDPL] e dogáne/ várune.//*

contradistinction n, **in contradistinction to sth/ sb** *(beáyin) dar barábar e...; harjá juri tarjome miwavad.: //Ruy e soxanam beviźe bá báwandegán e hamáregi* [permanent residents] *ast, na didárgarán e candgáhe* [visitors]*//*

contraflow n *nimráh/ ráh rá dosuye kardan*

contrail (n) *miqkewán* [besanjid bá "kahkewán"]*

contra-indication n *(dar pezewki) nawáyast; nawáyestegi. //Fehrest e nawáyestegihá ye án qorshá/ naxu*há newángar e án bud ke u nemitavánest/ nemibáyast ánhá/ án dáru rá bexorad.//*

contralto; **alto** (pl **contraltos**) *Kontrálto (bamtarin áváz e zanáne); bamzenu* [bam + zenu, az guyew e <Lari]. //Kontrálto/ bamzenu* mixánad.//.* **2** *zani bá áváz e kontralto; naváyi/ musiqiyi Kontrálto; baxwi az yek operá ke báyad kontrálto/ bamzenu* xánde wavad.]. //Yek Kontrálto ye/ [bamzenu* ye] naván va taváná.//*

contraption n *(anáyin) másmásak. //yek másmásak e wegeftangiz baráye darávardan e haste ye portoqál.//*

contrapuntal (adj) *(dar musiqi) vábaste be* "counterpoint"; *namáyák**

contrarily adv *bevárune; nesyán*

contrariness *várunegi*

contrariwise adv **1** *bevárune; az su ye digar. //Án mard/ u hamiwe mihelad va bevárune án zan/ u hamiwe nemihelad* [permit]*/ sarbázmizanad* [refuse]. *"Ádam e xeili dorowt raftári* [rude] *nist?" "Bevárune/ na be*

bávar e man xeili ham hukerdár/ farhanje* [polite] *ast.//.* **2** *bevárune; várune ye...; //Man az cap be rást kár mikonam va u várune ye man (az rást be cap) (kár mikonad.)//.* **3** *baráye sarbesar gozáwtan, //Midánand (ke) nabáyad ánjá beyistand, ráde* ye/ máwin e xod rá ánjá negahdárand/ bemánand* [park] *ammá baráye sarbesar gozáwtan* [contrariwise] *hamiwe in kár rá mikonand.//*

contrary[1] adj *várune, váru, nesyán, "Man ángáh sougand e nesyán xoram -- kaz in wahr man raxt bartar baram." (ZBP, C6853 FM, BuWakur e Balxi); //bávarhá ye nesyán; ráde*háyi ke/ máwinháyi ke várune ye ham dar jonbewand/ ke ru dar ru ye ham miravand/ ke nesyán* e ham* [contrary directions] *miravand. "Dáq" va "sard" (do váźe ye/ do vacan** [term]*) várune ye ham-and/ nesyán e hamand.; Kawti dir resid/ derang dáwt zirá bád az ruberu mivazid/ zirá bád nesyán mivazid.//*

contrary[2] n **1 the contrary** *váru, várune, nesyán; pád-; //Várune ye/ váru ye/ nesyán e "tar", "xowk" ast.; Hargez bá án az dar e násázvári darnayámadam* [oppose], *hamáná bevárune az án powbáni niz kardeam.//.* **2** (idm) **by contraries** *nábiyuside. //Besyári az ruydádhá ye zendegi (ye má) nábiyuside ast.//*

on the contrary *na, hic, bevárune. //Zewt ke nist hic be bávar e man xeili ham zibá-st.//*

to the contrary *magar in ke... na + kárváźe. //Dowanbe miáyam, magar in ke benevisi nayáyam.* [write to the contrary]*; Hamconán bed-in bávar-am magar in ke ávandi* [to get proof to the contrary] *várune ye/ nesyán e án bedast ávaram.//*

contrary[3] adj *camuw, gardankew, sarexod, xodráy. //Bacce ye colofte* [awkward] *ye camuwi ast.//*

contrary to prep *várune, nesyán, "Man ángáh sougand e nesyán xoram -- kazin wahr man raxt bartar baram." (ZBP,C6853 FM, Abu Wakur e Balxi); pád-; pei; //várune ye/ nesyán e/ pád dád/ áyin va mánand e án budan./ Hudehá várune ye/ nesyán e ánce bud ke gomán miraft./ cewm midáwtim.; be várune ye/ nesyán e dastur e pezewk sar e kár rafte bud.//*

contrast[1] v **1 contrast A and/ with B** *sanjidan, hambar kardan (M. Moqaddam); dar barábar e ham nehádan, barábar kardan. //Sanjidan e (kár e) án do nevisande bá ham cewmgir ast.; Kár e án do tan rá bá ham sanjidan/ hambar kardan//.* **2 contrast (with sb/ sth)** *jur darnayámadan; joz... budan; yeki nabudan; yeksán nabudan. //Kerdáraw/ konew* [actions] *e u bá goftáraw* [promises] *jur darnemiáyad. /Kerdáraw saxt joz az/ jodá az goftáraw bud/ kerdár va goftáraw hic bá ham yeki nabud.//*

contrast[2] n, **contrast (to/ with sb/ sth)**; **contrast (between A and B)** **1** *sanjew; hambar kardan; barábar kardan; barábar e ham nehádan; harjá juri tarjome miwavad.: //Sanjew e źarf* [careful contrast] *e án do naqwe can jodáyi ye bozorg/ kelidi newán midahad.; Mu ye sepidaw dar barábar e pust e siyáhaw xeili tu cewm mixord/ cewmgir bud* [be in sharp contrast to]*.; Dar ázmun nomre nayávard/ nomre ye xeili bad ávard* [failed], *ammá xáharaw be várune ye u xeili xub nomre ávard/ gol káwt* [do very well].; *Dastgáh* [system] *e má dar barábar e/ dar sanjew e bá dastgáh e ánán xeili kohne* [old-fashioned] *ast//.* **2** *dar barábar e... nemud dáwtan; dar barábar e... jelve dáwtan/ kardan; hambari, harjá juri tarjome miwavad.: //Divárhá ye sepid dar barábar e án qáli ye siyáh/ cerktáb xeili nemud dárad* [make a contrast with]*.; Án do barádar bá ham mánand e wab va ruz-and/ Án do barádar bá ham az zamin tá ásemán farq dárand* [remarkable contrast].; *Kár e emruzat bá ánce (ke) hafte ye piw kardi az zamin tá ásemán farq dárad.; Dar peikarebardári hambari ye sáye va rouwan* [the contrast of light and shade] *besyár arjdár ast.//*

contravene v *zir e pá nahádan; nádide gereftan. //Womá dárid áyinnáme rá zir e pá migozárid/ nádide migirid.; Kerdár e u/ kárhá ye u zir e pá nahádan e áyinhá-st* [rules]*//.* **2** *jur nabudan/ darnayámadan; naxordan. //In gováh* [evidence] *bá engáre* [theory] *jur darnemiáyad//*

contravention n *wekastan; zir e pá nahádan; nádide gereftan. //Biwarmáne peimáni* [treaty] *rá nádide gereftan.; Rástárást* [act in direct contravention to] *xáhewhá ye/ xásthá ye ma rá nádide gereftan/ zir e pá nahádan.//*

contretemps n [pl, **contretemps** *(beáyin yá be wuxi) badbiyári; ruydád e nágovár.*

contribute v **1 contribute (sth) (to/ towards sth)** *(baráye yek ármán komak kardan; pul dádan/ resándan. //Baráye kise ye/ sanduq e nikukári* [charity] *20 dolár komak kardan.; Baráye/ be panáhandegán komak resándan* [contribute aid].; *Harkas darxor e/ faráxor e xod* [afford] *báyad komak konad./ harkas harcand mitavánad báyad komak konad.; Farwin** [chairman] *hame kas rá vádár mikonad* [encourage] *ke dar jostár* [discussion] *komak konad.//.* **2 contrtibute to sth** *afzudan. //Kár e u be dánew e/ be daryáft e má az in dástán e dowvár afzude ast.//.* **3 contribute to sth** *máye ye... wodan/ gawtan. //(Áyá) dudkardan/ sigár kewidan máye ye cangár* [cancer] *e wow migardad?//.* **4 contribute (sth) to sth** *baráye... goftár nevewtan. //(candin cáme) baráye máhnámehá ye adabi/ soxan-námehá nevewte (ast.)//*

contributor n *nevisande (ye goftár baráye máhnámehá/ haftenámehá); komak konande; pul dahande*

contribution n, **contribution (to/ towards sth)** **1** *komak (kardan); pul (dádan/ resándan). awudád*/ pul dádan baráye nikukári.* **2** *komak e puli va mánand e án. //komak e nácizi baráye sanduq e nikukári. Virástár* [editor] *baráye womáre ye máh e Bahman goftár kam dárad.* [short of contributions]*; (pendárin) Dastine nahádan bar conin peimán námeyi komak e bozorgi* [major contribution] *be áwti ye jaháni/ sepandármaz* ast.//*

contributory (adj) *máye, komak, komaki, kári, harjá juri tarjoe miwavad: //yek cem* [factor] *e konaki/ kári; yek máye ye* [cause] *komaki; farviw e* [negligence] *komaki; farviwi ke xod niz máye ye… gardad.//.* **2** *bá komak e puli ye…; bá komak e...; //yek barnáme ye (dastmozd e) báznewastegi ke bá komak e puli ye kárgar va kárfarmá padid áyad.//*

contrite adj *pawimán; pawim, bázgardide [= toubekár] "ke tarsad az Xodá ye azzavajal be neháni va biyárad deli bázgardide." (ZBP, L140, TTT); "didani be ebrat va pandi har bandiyi, rá bázgardide." (ZBP, L140, TTT). //puzewi az ru ye pawimáni, raftári newángar e pawimáni. Fardáye (án) ruzi ke az kure dar-raft* [angry outburst] *pawimán bud.//*

contritely adv *bá pawimáni*

contrition n *pawimi, pawimáni, bázgardidegi [toube], "ke tarsad az Xodá ye azzavajal be neháni va biyárad deli bázgardide." (ZBP, L140, TTT); "didani be ebrat va pandi har bandiyi, rá bázgardide." (ZBP, L153, TTT)*

contrivance n **1** **contrivance (for doing sth/ to do sth)** (**a**) *abzár e viże; dastgáh e viże; másmásak. //abzári viże/ másmásaki baráye boridan e táwthá ye/ rixthá ye dárá ye xam o váxam./ dastgáh e viżeyi/ másmásaki baráye anbáwtan e áb e bárán sáxt.//.* (**b**) *tarfand. //tarfandi baráye in ke u bedun e xándan e pawt/ pawn* [document] *án rá destine nahad.//.* **2** (**a**) *tavánáyi ye anjám e kári. //Barxi cizhá farásu ye tavánáyi ye mardom/ ádamiyán ast.//.* (**b**) *padid ávardan, sáxtan, kardan, rixtan. //wiveyi kári padid ávardan//*

contrive v **1** *rixtan, sáxtan, padid ávardan, tarfand zadan, harjá juri tarjome miwavad. //dastgáhi* [device] *sáxtan/ padid ávardan; ázmáyewi* [experiment] *kardan; ráhi* [a means] *baráye goriz jur kardan; baráye goriz az* [avoid] *pardáxtan e báj tarfandi zadan/ duzokalaki zadan/ jur kardan.; Xawm e nágahániyewán/ az já darraftanewán* [outburst] *rásti/ rástaki bud, nemiwod ke sáxtegi/ zargari/ jang e zargari bude báwad. //.* **2** *bá kuwew e faráván kári kardan; bá duzokalak kári (rá) kardan. //Bá ussá/ ustá beresun/ bá darámadi andak zendegi kardan; //(be wuxi yá guwe/ kenáye zadan) cewm naxorad, ámad kárhá rá dorost konad xarábtarew kard/ ámad xálew/ bezáre/ begozárad kuraw kard//*

contrived adj *(baráy xárdári) duzokalak, tarfand, sáxtegi, jang e zargari, harjá juri tarjome miwavad.: //ruydádi sáxtegi/ duzokalaki baráye gomráh sáxtan* [mislead] *e ruznámehá/ ruznámenevisán//.* **2** *matali* [plot] *besyár/ áwkárá sáxtegi.*

control[1] n **1** **control (of/ over sb/ sth)** *dast, "Be har kewvari dast o farmán mará-st -- tavánáyi yo dád o peimán mará-st." (ZBP, L3427 SF); Bar án wahrhá Táziyán rást dast -- ke na wáh mánad na yazdánparast." (ZBP, L4635 SF); Conán degargunihá ye żarfi padid ámad ke kárhá az dast e man birun gawt/ wod." (ZBP, L7561 JGS); legám "Yeki mubadi bud Ráduy nám -- be ján o xerad bar-nahádi legám." (ZBP, L4906 SF), ciregi "To con cire báwi bar in panj div -- padid áyadat ráh e keiván xadiv." (ZBP L3342, SF); sar e rewte/ sar-rewte "Dáni ke hesáb e kár cun ast. Sar-rewte ze dast e má borun ast." (Leyli yo Majnun, Nezámi); afsár; forugereftan e kár, "…va to dar kár e xod motehayyer gardi ke qoumi nou-áyin kár forugerefteand …" (ZBP, L1159 TBH), be dast gereftan, "Biyámad ne taxt e kiyán barnewast -- gereft in jahán* [world] *e jahán* [leaping/ revolutionary] *rá be dast." (ZBP, L4881 SF); foruxordan e xawm, "va án ke foruxorad xawm va án ke andargozárad* [forgive] *az mardomán va xodáy dust dárad nikukárán rá.(ZBP, L6823 TTT); xod rá bázgereftan, "Goft peiqmbar aleyhessalám mifarmáyad ke bázgardi. Goft cerá? goft: az baráye án ke barádarat Hamze mosle kardeand va agar to u rá conán bini delat az jáy beravad va ángáh xod rá báz nataváni gereftan." (ZBP, L7392 SR). //Bacceháyi ke pedar va mádarewán rá bar ánán dast nist/ Bacceháyi ke pedar va mádarewán bar ánán legám nanehádeand. Bar sahewhá ye/ wur e* [emotions] *xod cire nist/ cire natavánad gawt; Xod rá báz natavánad gereft. Dar vápasin gozinew kumal* e má sarrewte* [gain control] *ye anjoman* [council] *rá bedast gereft.; Harjuri bud* [manage] *farmán e ráde* ye/ máwin e xod rá ru ye yax az dast nadád.; Yek Warvin* e ártewi* [military government] *sarrewte (ye kárhá ye kewvar) rá bedast gereft/ Ártewiyán bar kewvar cire gawtand/ legám nahádand/ Ártewiyán kewvar rá foru gereftand. In/ Án wahr zir e dast niruhá ye dowman ast./ Án wahr rá niruhá ye dowman forugereftand.; Xalabán sarrewte ye kár rá az dast dád/ farmán e havápeimá rá az dast*

dád.; Az kure dar-raft/ saxt juw ávard/ saxt xunaw bejuw ámad/ Natavánest xawm e xiw rá foruxorad.; Con kár az dast e má birun ast nemitavánim injá benewinim/ forudáyim [land]//. **2** *sar-rewte ye/ sar e rewte ye… rá bedast gereftan; legám nahádan bar; sámán dádan be. //sámándehi ye ámadowod e ráde*há/ máwinhá/ ámadowod e ráde*há/ máwinhá rá sámán dádan.; Sar-rewte ye dádosetad e arz e borunmarzi* [foreign exchange] *rá be dast be dast gereftan/ Bar dádosetad e arzi ye borunmarzi legám nahádan.; U haváxáh e legám nahádan bar bavardát*/ bavardan* e kálá* [import control] *bud.; goftoguhá baráye legám nahádan bar (sáxtan/ gostarew e) zinabzár* [arms control]//. **3** **control (on sth)** *legám, afsár, ciri, zir e negin budan/ dáwtan, "Az la'l e to gar yábam angowtari ye zenhár -- sad molk e Soleimánam dar zir e negin báwad." (Háfez). //Ciri ye Warvin** [government] *bar bázargáni va sátvun** [industry]; *bázargáni va sátvun* be dast e Warvin* budan.; Dádosetad e zinabzár/ senáh* rá báyad saxt zir e legám/ negin dáwt.//*. **4** *(dar ázmáyewhá) (baráye) sanjew. //Yek goruh rá bá dáru ye novin va goruh e dovvom rá bá dáru ye kohan darmán karde va in dovvomi rá baráye sanjew bekárbordand.; goruh e sanjew* [control group]//. **5** *(biwtar be rixt e candgáni bekármiravad.) wáyák* [*<root: *kway; kwáyati (Sanskrit) (EDPL 51.1045)]; pic; tokme; ahrom. //wáyák* e yek havápeimá* [the controls of…]/ *Xalabán powt e wáyák* newaste.;tokme ye/ pic e bolandi ye ává ye rádiyo/ vákive*; kárgáhi* [studio] *bá yek dast* [an array] *wáyák* e barqi; wáyák-taxt* [panel] *e/ taxte ye* [board] *wáyák* ahrom e wáyák*//*. **6** *páygáh, istgáh e bázrasi; harjá juri tarjome miwavad. //Páygáh e awtagi** [control center] *dastur dád/ farmán dád (ke) espáwnavard* be zamin bázgardad.; dar forudgá az bázresi ye gozarnáme ke migozarim cakhá* [papers/ documents] *ye má rá barresi mikonand.//*.**7** *gardándan; ...-dári kardan; dar mowt dáwtan, "Conán dán ke in ganj e man powt e to-st -- zamáne konun pák dar mowt e to-st." (ZBP, L4832 SF); afsár e… dast e kasi budan; kár e… bedast e… budan; sar-rewte rá dar dast dáwtan; be farmán ávardan; "Be farmánw árim agarce gav ast -- vagar dástán rá hame xosrov ast." (ZBP, L3254 SF). //Garce pir ast ammá hanuz hame ciz rá dar mowt dárad.; Sar-rewte ye in barnáme (be) dast e ki-st?; Niruhá ye dowman bar wahr cire gawteand.//*. **be/ get out of control** *kár az dast wodan, "va kár bejáyi resid ke bim bud ke lawkar az bi alafi xoruj kardi va kár az dast bewodi va amir rá ágáh kardand ke kár az dast miwavad." (ZBP, L1397, TBH); "Ammá kár az dast e man wode ast ke Afwin duw dast e man begerefte ast va ahd kardeam." (ZBP, L1246, TBH); az dast raftan, "ke ángáh bim e án bud ke kár az dast beravad va tadárok e án dowxár gardad" (ZBP, L1812 DB); rewte ye… rá az dast dádan (ZBP, L2416 NKZZF); az dast birun kardan/ budan "Con seyyed aleyhessalám az qazv faráq wode bud dar Badr befarmud táharce qárat karde budand jomle jam kardand… con má hame xosumat va exteláf namudim dar án málhá haqq e ta'álá tavalli ye qesmat az án qanáyem benamud va hokm e án az dast e má birun kard va Sure ye Alenfál dar miyáne foruferestád va ba'd az án peiqambar aleyhessalám be moujeb e hokm e Qor'án qanimat miyán e sahábe qesmat kard va…" (ZBP, L7392 SR). //náfarmán gawtan/ budan, /Baccehá (pák) náfarmán gawteand/ az farmán birunand.; Geráni /bád kardan e pul/ bi arzew wodan e pul pák az dast wode ast.//*. **bring/ get sth/ be under control** *zir ávardan, "Xeradmand kárad havá rá be zir -- bovad dástánaw co wir e delir." (ZBP, L6306, SF); be farmán ávardan "Befarmánw árim agarce gav ast -- vagar dástán rá hame Xosrov ast." (ZBP, L3254, SF); cizi rá andaryáftan, "Az bahr e án ki… sabab e peivaste gawtan e eshál gardad va andar nataván yáft."; "hargáh ki dáru ye moshel xorad eshál bar vey deráz gardad va andaryáftan dowxár báwad." (ZBP, L5308 ZX); jelo ye… rá gereftan; bar… cire wodan, rewte ye… rá dar dast dáwtan/ be dast ávardan, afsár e… rá dar dast dáwtan. //Báyad jelo ye hazinehá* [spending] *ye xodat rá begiri.; Jelo ye átaw rá gereftand/ átaw rá newándand/ átaw rá be zir ávardand/ andaryáftand.; Negarán nabáw rewte ye hame ciz dar dast e má-st/ afsár e kár dast e má-st.//*

control[2] v (**controlled**) **1** *baráye nemunehá be* "control[1]" *bázgardid. sar-rewte ye… rá dar dast dáwtan; riw e… dast e kasi budan; afsár e… dast e kasi budan; zir e negin dáwtan; kár forugereftan; cire budan bar; dar mowt dáwtan; be dast gereftan; legám nehádan bar; cizi rá andar-yáftan; zirávardan; (xawm e xod rá) foruxordan; xod rá bázgereftan; kasi rá bar… dast budan; pádwáyi/ pádewáhi dáwtan bar…; "goft xodávand e man man pádwáyi dáram magar tan e xod rá va barádar e xod rá jodá makon miyán e má va miyán e goruh e tabáhkárán…" (ZBP, L6841 TTT); "begu ke miparastid az dun e xodáy ánce na páswáyi dárad womá rá gazandi van a sudi.." (ZBP, L6846 TTT); be farmán ávardan; niz harjá juri tarjome miwavad.: //Farmánravá ye xodkámeyi ke biw az panjáh sál kewvar rá zir e negin dáwt.". //Nemitaváni jelo ye án bacce rá begiri?/ Nemitaváni afsár e án bacce rá bekewi?/ Nemitaváni bar án bacce legám nahi?/ Nemitaváni afsár e án bacce rá be farmán ávari?; Havápeimáyi ke dar tajá** [high speed] *nataván be ásáni án rá be farmán ávard.; Conán átawi wodam/ az kure darraftam ke natavánestam jelo ye xod rá begiram/ xawm e xod rá foruxoram/ xod rá bázgiram va zadamaw/ va kotakaw zadam.//*. **2**

*sámán dádan; jelo ye… rá gereftan; harjá juri tarjome tavánad wod.: //ámad o wod e ráde*há/ máwinhá rá sámán dádan; jelo ye kucew/ kucandegán rá gereftan; kucew rá sámán dádan; bázár e… rá bedast gereftan* [control supplies]; *bahá ye káláhá rá sámán dádan/ jelo ye afzáyew e bahá ye káláhá rá gereftan* [control prices]*; in tokme ye (farmán e) bolandi ye ává ye vákive*/ rádiyo ast.; kuwew e Warvin** [government] *baráye jelogiri az/ baráye bezir ávardan e geráni* [inflation]//. **3** *bázresi kardan. //peivaste cuni ye kálá* [product quality]*/ kár rá bar resi kardan/ bázresi kardan* [inspection].*//*

controllable adj *be farmán ávardani, "Befarmánw árim agarce gav ast. -- vagar dástán rá hame xosrov ast." (ZBP L3254 SF). //Bá komak e dáruhá mitaván bimárán e xawmin/ xawmgin rá befarmán ávard.//*

controller n *bázres, sarparast, sar-rewtedár; xávand*. //sarparast e jamjám* e/* TV *ye Gilán; sarrewtedár e ámad o wod e/ newest o parváz e havápeimáhá//*

controlling interest *(dar hirbáni** [finance]*) xávandi* (candán bahr e dáláyi* rá xaridan, conán ke betaván, dar kárhá ye án dálá ráy dád); //dar dáláyi** [company] *xávandi* dáwtan.//*

control tower *borj e didebáni (ye forudgáh)*

controversial (adj) *máye ye dosoxani; máye ye begumagu; setizangiz. //ádami/ kasi; vacari/ áhangi* [decision]*, sázmáni/ ketábi/ námeyi setizangiz/ máye ye begumagu//*

controversialist (n) *kasi ke saraw baráye begumagu dard mikonad; setizmanew**

controversially adv *setizangiz/ máye ye begumagu*

controversy n, **controversy over/ about sth** *begumagu; setize; dosoxani ("dosoxani", "exteláf e nazar" ast) (ZBP, L4470, NKZZF). //Án sarparast/ xávand* rá ke táze sar e kár gozáwtand/ bekár gomáwtand* [appointment]*, máye* [arouse] *ye begumagu ye/ dosoxani ye/ setize ye/ járojanjál e faráván gawt.; Dosoxaniyi/ setizeyi/ járojanjáli saxt darbáre ye jáygáh e forudgáh e nou.//*

controvert v *(beáyin) bonesti** [fact] *ke nemitaván dar rásti ye án wak kard/ bá án be setize barxást.*

contumacious adj *sarsaxt o náfarmán; sarkew; gardankew*

contumaciously adv *bá sarsaxti o náfarmáni; sarkew; gardankewáne*

contumacy n *sarsaxti o náfarmáni; sarkewi; gardankewi*

contumely *(beáyin) (soxangoftan) bedorowti; dorowt*

contuse v *(pezewki) kuftan; kufte wodan, "kufte wodan: yeki áfathá ye biruni ast con wekastan, va kufte wodan va boridan…" (ZBP, L5234 ZX)*

contusion n *(pezewki) kuftegi; kufte wodan*

conundrum n **1** *cistán; pard, pardak.* **2** *cistán; máye ye sardargomi. //Porsemáni** [issue] *ke baráye kárkowtegán/ kárázmudegán* [expert] *niz cistáni gawte.//*

conurbation n *[In váźe dar Pársi bá pasvand e "-át" tarjome miwavad ke ánrá be nám e wahrhá yá dehát micasbánand, con "Wemiránát", "Lavásánát", "Estahbánát" va mánand e án. Parvá konid ke pasvand e "-át" ke newáne ye goruhi barsáxte va padid ámade az cand ciz e kucaktar ast Tázik nist. Baráye riwe ye in pasvand bázgardid be EDPL 3.0335]*

convalesce v *dorváx/ darváx kardan; tandorosti ye xod rá bázyáftan. //Pas az bestari wodan dar bimárestán baráye dorváx (kardan)/ bázyáftan e tandorosti ye xiw, be kenár e daryá raft.//*

convalescence n *dorváx; darváx*

convalescent n, adj *dorváx/ darváx; az bimári barxáste; "Náqeh be Pársi kasi rá guyand ki az bimári barxáste báwad, va hanuz be hál e tandorosti ye tamám… bázámade nabáwad." (ZBP, L5420 ZX)*

convection n *básuni* [<básun (Baráhuyi)]*

convector; **convector heater** (n) *básune* [<básuni (Baráhuyi)]*

convene v **1** *be gerdehamáyi/ hamáyew faráxándan; faráhamxándan; //hamvandán* [members] *rá be gerdehamáyi/ hamáyew faráxándan; karádi rá/ goruh e gozini* [committee] *rá be gerdehamáyi/ hamáyew faráxándan//.* **2** *behamámadan "vaqti conán oftád ke morqán beham ámadand va goftand ke má rá az mehtari nácár ast." (ZBP, L1802 DB); gerd ámadan, "Dar masjed e wáh gerdámade …" (ZBP, L4461 THA); anjoman wodan, "Co divan bedidand kerdár e u -- kewidand garden ze goftár e u, wodand anjoman div vasyár [= besyár] mar -- ke pardaxte mánand az u táj o far." (ZBP, L7922 SF); faráhamnewastan, "ruz e yázdahom e bahman Abbás Xán be didan e vey ámad va farhamnewste va goftoguháyi kard." (ZBP, L3006 TMK); "Dar natije ye piwámadhá dar Landan dar yekjá newaste va bárhá faráham minewinand." (ZBP, L3132 NKZZF); "be bázice faráhamnewastandi …" (ZBP, L3860 GS). //Dádgáh* [tribunal] *fardá faráhm-minewinad.//*

convener; **convenor** n **1** *faráxánande be newest; kasi ke mardom rá be hamáyew/ gerdehamáyi faráxánad.* **2** *(dar Engelestán) sarparast e raste ye kárgari*

convenience n **1** *ásudegi; tanásáni (...va zendegáni ye kutáh va andak dar xowi va tanásáni va imeni, behtar az omrhá ye deráz dar bim va náamni..." (ZBP, L1825 DB); "Be wahr e Xorásán tanásán bezi -- ke ásáni yo mehtari rá sezi." (ZBP, L3257 SF). //deź e nepewti/ ketábxáneyi ke (sáxtemánaw) juri sáxte/ rixte wode ast* [planned] *ke ketábxánán dar án ásude báwand. Ketábhá ye ábewxoram/ ábewxornámeháyam rá* [reference books] *baráye ásáni ye kár dam e dast/ nazdik e miz e káram negah midáram/ gozáwteam/ nahádeam.; In yek zanáwuyi az ruy e womár bud/ hesábwode bud,* [a marriage of convenience] *na az ruy e mehr/ ewq.//.* **2** (**a**) *//Dar hamsáyegi ye má pezewki bud, va in xeili máye ye ásáyew/ ásudegi bud.; In saráy/ xáne hame ye/ hamejur ásáyák* e novin* [modern conveniences] *rá dárad.//.* (**b**) *(dar Engelestán; soxan e darparde) ábrizgáh e hamegáni; Xalife [<guyew e Gilaki].* **3** **at one's convenience** *delxáh; be delxáh; harjá ke del e kasi bexáhad. //Agar kasi deliján e dudi* [recreation vehicle/ RV/ caravan] *dáwte báwad digar vábastegi be mehmánsará nadárad, va mitavánad harjá delaw bexáhad bemánad/ bexábad* [stop at one's convenience].*//*

convenience food *dasmálpic/ dastmálpic [<dasmálpic: Guyew e Táleqáni] [besanjid bá* "Sandwich"*]*

convenient adj, **convenient (for sb/ sth)** **1** *ásude, ásán, darxor, ráh e dast; harjá juri tarjome miwavad. //Áknun nemitavánam u rá bebinam, ráh e dastam nist/ zamánaw nist.; Ráh e dastat hast fardá kár rá áqáz koni/ biyáqázi?; Báyad zamán va jáy e darxori baráye án didár faráham konim.; Dar wahrhá ye woluq/ por ámadowod* [busy] *dáwtan e yek docarxe xeili az yek ráde*/ máwin ásántar/ bidardesartar ast.//.* **2** *dam e dast. //Xáneyi ke nazdik e maqázehá (naháde) ast.; Xeili xub ast ke yek bázárce* [supermarket] *dam e dast/ nazdik e xáne ye ádam báwad.//*

conveniently (adv) *be ásudegi; ráh e dast; darxor. harjá juri tarjome miwavad.: // Xáne ye man xeili nazdik e istgáh e otobus/ masráde* ast.//*

convent (n) *káźe; káze "Co ámad biyábán yeki káze did -- raván áb o morqi xow o táze did." (ZBP, C3148, FM, Garwásbnáme). //káźenewin gawtan* [enter]. */dabestái/ dabirestáni ke zanán e káźenewin án rá mikgardánand.//*

convention n **1** *gerdehamáyi; hamáyew. //gerdehamáyi ye/ hamáyew e ámuzegárán/ dandán pezewkán; hamáyew e kumal** [party] *e/ mardomsálári ye/ demokráthá ye Ámriká; gerd e ham ámadan/ hamáyew barpá kardan* [hold a convention]*//.* **2** (**a**) *áyin; rasm. //Rasm conin ast ke vazir* [minister] *dar conin nahádi/ sáni* [situation] *báyad az kár kenáregiri konad.; Áyin/ rasm bar in ast ke dastyár e rahbar (e namáyandegán)* [deputy leader] *hamiwe yek zan báwad.; Bá puwidan e raxthá ye nájur/ zewt* [outrageous] *áyin rá zir e pá nahádan/ gozáwtan* [defy convention]*; kasi ke (kurkuráne) bande ye rasmháye/ áyinhá ye kohan/ piwin ast* [slave to convention]*//.* (**b**) *áyin, rasm. //rasmhá ye viźe ye dádosetad* [dealing] *dar bázár e bahr* [stockmarket]*//.* **3** *pádwir [peimáni miyán e kewvarhá yá rahbarán ke xeili rasmi va ostovár nist]. //Pádwir e Źenev//*

conventional adj **1** (**a**) *(biwtar baráye xárdári) vápasgaráyáne; mardompasand; kohne; piwepá oftáde. //jáme ye, raftár e/ kerdár e kohneparastáne; bávarháyaw saxt kohneparastáne ast; Soxani cand piwepá oftáde darbáre ye áb o havá ránd/ goft.; Az dirbáz gofteand/ Rasm barin ast ke agar dastmozdhá bálá ravad pul bád mikonad/ geráni badtar miwavad.//.* (**b**) *(vábaste be) áyin/ rasm; áyinmand; kohan. //negári/ nirangi* [design] *kohan; wiveyi* [method] *áyinmand/ kohan//.* **2** *(beviźe baráye jangabzár) na hasteyi; hanjár. //muwakhá ye hanjár/ na hasteyi; jang e hanjár/ na hasteyi; yek nirugáh* [power station] *e hanjár/ na hasteyi//*

convention center *hamáyewsará**

conventionality n **1** *kohnegi; peirovi yá vábastegi be áyin yá rasmhá ye kohan; vápasgaráyi; //neranghá* ye/ niranghá ye/ negárhá ye* [design] *bozdeláne* [timid] *kohne/ vápasgaráyáne ye u.//.* **2** *soxan* [remark], *manewte/ kerdár* [attitude] *yá har cize digar e kohne/ vápasgaráyáne/ piwepá oftáde*

conventionalize (v) *(cizi yá kasi rá) bar páye ye áyinhá ye/ rasmhá ye kohan degargun sáxtan; vápasgaráyidan; vápasgaráyi kardan*

conventionally adv *barábar e áyin e kohan; barábar e rasm e kohan.* conventionally dressed, designed, etc: *jáme (puwide) be áyin e kohan; rixte be áyin e kohan*

converge v **1** **converge on (sb/sth)**; **converge (at sth)** *(baráye xathá, rástáhá, cizhá ye jonbande va mánand e án) behamresidan; sávidan, "pas monqasem waved va agar na conin bovad, ke miyángin mar har yeki rá be hamegi besávad conán ke yeki rá az digar báznadárad." (ZBP, L1574 DA). //Sepáhiyáni ke*

az jáhá ye gunágun ámade va) dar páyetaxt behamresand.; Xathá ye hamro [parallel lines] *dar bikarán beham miresand* [at infinity]*.; Haváxáhán* [enthusiast] *e rádetázi** [car race] *az sarásar e jahán baráye didan e/ tamáwá ye rádetázi* be Faránse miáyand.//.* **2** *(pendárin) hamánand gawtan; jurwodan; beham nazdik wodan. //Dar gozawte didhá ye* [views] *má pák az ham jodá/ várune/ zed bud* [opposed] *ammá aknun kamkam didháyemán dárad beham nazidik miwavad.; Barxi miguyand/ barán-and (ke) saranjám sarmáyedári va sosiyálism/ áyin e/ ravew e Mazdaki* beham miresand/ nazdik miwavand.//*

convergence n *hamrasi; hamgaráyi*

convergent adj *xathá ye/ manewtehá* [opinions] *ye hamgará; bávarhá ye hamgará.*

conversant adj, **conversant with sth** *áwná (be/ bá); ágáh az...; azdar e..., "Ferestád bar meimane si hezár -- gozide savár azdar e kárzár." (SF); //xub áwná be áyinhá/ dasturát//*

conversation n, **conversation (with sb) (about sth)** **1** *goftogu, soxan, gap, goftowanid, "Biyá ke bá to beguyam qam o malálat e del -- cerá ke bi to nadáram majál e goft o wanid." (Háfez). //bá dusti árám goft o wanidi kardan.; Yekriz/ yekban gab mizad./ Be kasi yáre* [opportunity] *ye/ pastá ye soxan goftan/ goftogu nemidád.* [monopolize conversation]//. **2** *goftogu; gab/ gap.; //saxt sargarm e goftogogu bá hamárgaraw/ hamárgar* [accountant] *e xiw bud.; Gáh dar mehmánihá sar e soxan rá bázkardan kár e besyár dowvári-st.//*

conversational adj **1** *(vábaste be) goftowanid/ goftowonud. //taván e náciz e/ andak e u dar goftowandi.//.* **2** *(vábaste be) goftogu; goftowonud. //Bá naváyi* [tone]*, bá wiveyi dar xor e goftowanid/ goftowonud//*

conversationalist n *zabánávar, soxangu, goftogugar; gapxow*

converse[1] v, **converse (with sb) (about sth)**; **converse (together)** *(beáyin) bá kasi goftogu kardan; be goftogu newastan bá...; //Bá farbod** [President] *be goftogu newast.//*

converse[2] n **1** *várune; báźgune. //Miguyad u (án zan) xorsand ast, ammá be bávar e man várune ye in dorost ast va u hic del e xowi nadárad/ pák delxor ast.//.* **2** *(dar cemgovági*/* logic*) váźgunidan; váźgune kardan. //Guyand "U wád ast ammá tavángar nist.", án rá váźgunide guyand, "U tavángar ast ammá wád nist."//*

converse adj *várun; várune. //Bávarhá ye/ manewtehá ye várune ye ham dárand.* [hold converse opinion]//

conversely adv *bevárune. //Mitaváni áb rá ru ye gard* [powder] *berizi yá bevárune gard rá be áb afzáyi.//*

conversion n, **conversion (from sth) (into/ to sth)** **1** *(be) ...gardánidan; gardánew*; házew* [<Pahlavi ZBP C4039 MK, BF)]; be rixt e ...darávardan. // yek anbár (e dáne/ gandom) rá saráy/ xáne gardánidan/ be rixt e xáne darávardan; Dolár dádan va Toman gereftan/ gardánidan.; Házew* e Ánglosáksonhá be dast e awtegarán* [missionary] *e Tarsá.; Agar (dastgáh e) garmáyew e xáne rá gázi koni/ gardáni xeili be sudat miwavad.* [save]. *jadval e gardánew e dahdahi//.* **2** *(dar pátapká*/ futbál) piyád* [<piyádan, Kordi]; harjá juri tarjome miwavad.: //Bongáh e sáxtemániyi ke viżekár e kubidan e xánehá ye kolangi ast yá xánehá ye bozorg rá be rixt e sarácehá* [apartments] *darmiyávard.; Yekbár bá* (penalty)/ *penálti/ wiyán* darváze rá bázkard. va do bár piyád** [conversion] *zad.; Dar gozawte haváxáh e hirbáni ye xapuli** [monetary economics] *bud ammá az hengámi ke did in cegune máye ye afzáyew e bikári miwavad xeili didaw/ manewteaw dagargun gawt/ wod..//*

convert[1] v **1** (**a**) **convert (sth) (from sth) (into/ to sth)** *rixt yá kárbordi rá be rixt yá kárbordi digar darávardan; gardánidan, "Ey qenáat tavángaram gardán." (ZBP, L3464, GS), "vali agar beguyim "masjed rá kelisá gardánid." ma'ni ye án in xáhad bud ke masjed rá bi ánke barandázad be hál e kelisá ávard." (ZBP, L4566 NKZZF); sáxtan; gawtan; gardidan, "Ze qeysar wanidi ke Xosro ze din- begardad co áyad be Iránzamin." (ZBP, L4662 SF); "Be yazdán konad puzew u az gonáh- geráyande gardad be áyin o ráh." (ZBP, L4817 SF); niz harjá juri tarjome miwavad.: //U wast sál e piw dastgáh e puli y e kewvar rá dahdahi gardánd* [convert to decimal currency]*./ kawti ye bárkew yá mosáferiyi ke dar zamán e jang án rá jangi sáxte baráye bordan va ávardan e sepáhiyán bekár bordand.; saráceyi** [apartment/ flat] *ke án rá az xáne ye bozorgi darávarde báwand. (párce ye) kohne* [rag] *rá káqaz gardánidan; áwpazxáneyi rá raxtwuyxáne* [laundry] *gardánidan; dolár rá yuro gardánidan//.* (**b**) **convert into/ to sth** *wodan; gawtan; gardidan; darámadan. //nimkati ke taxtexáb miwavad/ nimkat e taxtexáb-wo//.* **2** **convert (sb) (from sth) (to sth)** *háxtan* (riwe ye aknun: ház-*) [<Pahlavi ZBP, C4038, BF, MK)] geravándan; geravánidan; geráyande gardánidan, "Be yazdán konad puzew u az gonáh -- geráyande gardad be áyin o ráh." (ZBP, L4817 SF); az konew gardidan; "To bas kon be din e niyákán e xiw- xeradmand mardom nagardad ze kiw." (ZBP, L4663 SF); geravidan; "garáyidan" be ma'ni ye meyl kardan va ru ávardan va "geravidan" be ma'ni ye del bastan va imán ávardan ast." (ZBP, L4333, NKZZF); "Ze qeysar wanidi ke Xosro ze din-*

begardad co áyad be Iránzamin." (ZBP, L4662 SF); "be ... darámadan", "Ba'd az án ke Hamze ... be Eslám darámade bud va..." (ZBP, L7333 SR). //be kiw e Kátolik geravide/ darámade (ast.); U rá be kiw e Kátolik geravándeand; kasi rá az bixodáyi/ xodánawnási be Tarsáyigari [Christianity] *háxtan*/ geravándan/ darávardan.//.* **3** *(dar xartapká*/ futbál e Ámrikáyi) barmar* zadan [bar <abar + mar* (score) *(EDPL, 27.0445)]*//

convert[2] n, **convert (to sth)** *(baráye kiw, din, bávar va áyin) geravande, geravide, geráyande, "Be yazdán konad puzew u az gonáh- geráyande gardad be áyin o ráh." (ZBP, L4817 SF); "garáyidan" be ma'ni ye meyl kardan va ru ávardan va "geravidan" be ma'ni ye del bastan va imán ávardan ast." (ZBP, L4333, NKZZF); //geravande/ geráyande be sosiyálism/ áyin e mazdaki* [parvá konid ke barábar e nemune ye bálá dar Pársi jodáyi hast miyán e "geravande", va "geráyande".]. //diri napáyid ke mardom be án ruznáme geráyidand.//*

converter, **convertor** n **1** (**a**) *(dar cehrwenási*/ fizik)* ***gewtá**** *[<gewta, Guyew e Lári] (dastgáhi ke barq e/ kahrobá ye rástárást rá be kuheyi* [alternating/ sinusoidal] *migardánad.* (**b**) *gewtá*: dastgáhi ke <u>derázá ye mouj/ kuhe</u>* [wave-length] *ye newánehá ye rádiyoyi rá degargun misázad.* **2** *bute [pák konande ye yuwost** [metal] *e/ ábwode]*

convertibility n *digargun gawtan*

convertible n *wádorvánráde**

convertible adj, **convertible (into/ to sth)** *...-wo; ...-wodani; [digargungawtani]. //nimkat* [sofa] *e taxtexábwo; pulhá ye ...wodani [dolár-wodani/ lire wodani/ yuro wodani]*

convex adj *guź, //yek vinok e/ źále* [lens] *ye guź; yek áyne ye guá//*

convexity n *guźi, "va cahár sá'at qazá yábad va piw az án ke be guźi ye jegar áyad..." (ZBP, L6974 HM);."va barxi az moqantarát forusu bovad va guźiyewán suy e korsi..." (ZBP, L7224 TT)*

convey v **1** **convey sb/ sth (from ...) (to...)** *gosil kardan, "va námehá ke az Qazneyn reside bud be jomle gosil kard." (ZBP, L1208 TBH); gosilidan; gosi kardan; resándan; bordan. //Luleháyi ke áb e dáq rá az dig e juw* [boiler] *be wán** [radiator] *miresánad/ miresánand.; In kárván dudi/ barqi ham mardom/ ráhiyán va ham kálá* [goods] *mibarad.; payámi ke bá rádiyo/ vákive* ferestáde wavad/ payám e rádiyoyi/ vákivik*//.* **2** **convey sth (to sb)** *fahmándan; resándan; har já juri tarjome miwavad.: //Cámeyi ke bexubi sahewhá* [feelings] *ye cámesorá rá be xánande miresánad.; Wádi ye man bezabán nemiámad.; Xáhew mikonam dorud e/ behtarin árezuhá ye ma rá be mádaretán beresánid.; Manucehr? Na, in nám rá nemiwenásam/ hic bejá nemiyávaram.//.* **3** **convey sth (to sb)** *(dátikán*) vágozár kardan (e zamin, dárák* [property]*, va mánand e án) be kasi.*

conveyance n **1** *(beáyin) gosil; gosi, resánew, bordan, harjá juri tarjome miwavad.: //gosil* [conveyance] *e kálá bá ráháhan* [rail]*.//.* **2** *(beáyin) kajáve, gazáve, gardun, ráde*/ máwin, harjá juri tarjome miwavad.: //gardunhá ye/ kajávehá ye kohan; ráde*/ gardun/ máwin e mosáferbari.//.* **3** (**a**) *(dátikán*/* law*) vágozári. //kárázmude* [expert] *dar vágozári//.* (**b**) *gate ye/ cak* [document] *e vágozári; //gate ye/ cak e vágozári rá nevewtan* [draw up]*.//*

conveyancer n *gatenevis*; caknevis**

conveyancing (v) *vágozári (ye dárák, zamin/* property*)*

conveyor, **conveyer** (n) *-bar; -barande; -kew; -resán, harjá juri tarjome miwavad.: //Yeki az bozorgtarin mosáferbarihá//*

conveyor belt; conveyor *gosiband**

convict v, **convict sb (of sth)** *doźvarestan*; doźvardan [EDPL 5.2260]; (baráye dávar/ dádgáh: gonáhkár dánestan). //dobár be koláhbardári* [fraud] *doźvarde* gawte.; ádamkowi doźvarde*/ doźvarde* be ádamkowi.//*

convict; **con** n *doźvar*. //doźvari* ke gorixte//*

conviction n **1** **conviction (for sth)** (**a**) *doźvar*; doźvardegi*; doźvarew*; (wekáfte az) doźvardan* [<doź (EDPL 9.2485 + var (EDPL 5.2260]. //gonáhi/ xosiri* ke doźvar* e/ doźvardegi** [conviction] *ye án biw az panj sál zendáni nadárad.//.* (**b**) *doźvar*. //Wew doźvar** [conviction] *e dozdi dárad.//.* **2** **conviction (that...)** *bávar. //Bávar e man bar in ast ke az xod-xorsandi* [complacency] *bon e gereftárihá ye má-st.; Hamiwe barábar e/ bar páye ye bávarhá ye xod kár mikoni* [act]*?//.* **3** *bávar kardani; powtváne; máye. //Az in soxanhá piwtar ham gofte bud/ az in zabánhá piwtar ham dáde (bud)* [promise] *ammá bávarkardani nabud/ ammá bimáye bud/ ammá powtváne nadáwte.//*

convince v **1** **convince sb (of sth)** *dar kasi damidan, "va be Balx dar amir damid ke nácár Hasanak rá bar dár báyad kard." (ZBP, L461 TBH); dar sar e kasi nahádan, "Wanidam ke Busahl dar sar e soltán naháde bud ke Xárazmwáh Áltuntáw rást nist." (ZBP, L501 TBH); bávarándan; fahmándan; háxtan* [<Pahlavi, ZBP, C4038 MK, BF)] (riwe ye aknun: ház-,*) (dar Pársi be rixt e náwenáxte bekár miravad.); benazd e kasi dorost gawtan, "Mádaraw goft ke be nazdik e pádewáh e má dorost gawte ast ke to harce dar báb e Watrabe gofti doruq gofti." (ZBP, L1781, DB); kasi rá cizi dorost gawtan, "goft ey Demne má rá ahvál e to az moxberán e rástguy dorost gawte ast." (ZBP, L1778 DB); be kasi dorost wodan, "andar án nebewte ke malek in doxtar e Awkániyán rá be man dád va ma-rá dorost wod ke az malek bár dárad." (ZBP, L49 TB); kasi rá dorost wodam. "Ardawir rá dorost wod ke in pesar e ust." (ZBP, L63 TB); bekasi rást wodan, "con bogrixt Hormozd rá án tohmat rást wod." (ZBP, L288 TB); kasi rá cizi dorost budan, "Ma-rá in dorost ast o goftam be wáh -- ze gardande xorwid o tábande máh." (ZBP, L3410 SF); cizi kasi rá dorost budan, "Ma-rá in dorost ast kaz piltan -- be farjám geryán wavand anjoman" (ZBP, L6183 SF); kasi rá dorost budan, "Ma-rá in dorost ast kaz kerdegár -- to piruz báwi be ruz e nebard." (ZBP, L6379 SF). //Cegune mitavánam be to befahmánam/ bebávaránam/ to rá rást konam ke u zani ázarmik* [honest] *ast?/ Cegune tavánam to rá házam* ke u zani ázarmik ast?. Az cizi ke be man goft fahmidam/ daryáftam/ be man dorost wod/ ma rá dorost wod/ ma rá dorost gawt ke laqzideam/ ráh e nádorost rafteam.; Gománi nadáwtam ke to rá ánjá didam, ammá báyad kas e digari bude báwad.//.* **2** *(beviźe dar ámriká) dar sar e kasi nahádan (be womáre ye 1 bálá bázgardid); dar kasi damidan (be womáre ye 1 bálá bázgardid); háxtan* (riwe ye aknun ház-,). //Ki dar sarat nahád/ ki dar to damid/ ki to rá háxt* ke be ánán ráy dahi?//*

convinced adj *do átewe; xar-; //yek tarsá ye doátewe/ yek tarsá ye xardin.//*

convincible adj *niyuwá; háxtani**

convincing adj *ánce ke máye ye bávar gardad; házá*; házán*, házande* (az háxtan*, be* "convince" *bázgardid.); niz harjá juri tarjome miwavad.: //yek soxanrániyi ke be del e wenavandegán newinad/ yek soxanráni ye házande*; yek gováźe ye* [argument] *házande*/ dandánwekan; yek doruqgu ye delfarib.//*

convincingly adv *soxani ke bá ewtalam* [convincingly argued] *bar mardom dorost dáwte wode.*

convivial adj **1** *(beáyin) bazmi, //dustán* [companions] *e bazmi//.* **2** *bazmi, suri; surmand*. //wabi surmand*; ábohavá ye/ hál o ruz* [atmosphere] *e bazmi//*

conviviality n **1** *bazmi budan; sarwádi.* **2** *bazm, sur va wekamcaráni*

convivially adv *bazmi; suri*

convocation n **1** *anjoman/ hamáyew (beviźe baráye dádárástárán* [legislative body] *e kelisá ye Engelestán yá farhixtegán e barxi dánewgáhhá). //Hamáyew/ anjoman (e kelisá) pazirofte ast ke…; (beáyin) faráxáni; faráxáni be hamáyew//*

convoke v *be gerdehamáyi / hamáyew faráxándan*

convoluted adj **1** *picpic, "Vin wekam e bihonar e picpic -- sabr nadárad ke besázad be hic." (ZBP, L3806 GS); picápic; por picoxam; porwekanj. //Wekanhá* [folds] *ye picpic/ picápic e maqz//.* **2** *(pendárin); picide; dowvár; por picoxam. //gováźeyi* [argument], *zandi* [explanation] *picide/ dowvár/ porpicoxam//*

convolution n *(biwtar be rixt e candgáni bekár miravad) wekan, "va ammá wekanhá ki andar jerm e demáq peidá-st barsán e..." (ZBP, L5137 ZX). //kandekári* [carving] *rá bá picoxamhá ye faráván árástan.; (pendárin) picoxamhá ye wegeftangiz e davang/ dámgostari* [plot]//

convolvulus (n) (pl **convolvuluses**) *luk; návic; niź, giyáháni az gune ye* <u>Convolvulus</u> *rást, xazande yá barwavande/ báláravande va buteháyi az xáneváde ye nilufariyán.*

convoy[1] (n) **1** (**a**) *kárván. //kárván e bozorgi az bárkewhá ye* [trucks/ lorries] *zoqálsang.//.* (**b**) *kárván e (kawti yá ráde*/ máwin). //Ziredaryáyihá be án kárván e daryáyi/ kawtihá* [convoy] *táxtand.//.* **2** **in convoy** *kárváni; goruhi; kárvánvár. //kawtiháyi ke tuwe/ sázobarg* [supplies] *miávardand/ mibordand kárváni/ kárvánvár miraftand.//.* **under convoy** *behamráhi ye pásdárán. //Muwakhá rá be behamráhi ye pásdárán (az jáyi be já ye digar) bordand.//*

convoy[2] v *(beviźe baráye razmnávhá) kawtihá rá hamráhi va pásdári kardan/ bordan. //Kawtihá ye sepáhbar* [troop-ships] *rá be án su ye zeráh** [ocean] *e Atlas gosi dáwtand.; (pendárin) Tá zamáni ke án táxtár/ kaftár* [attacker] *ázád bud pedarán va mádarán baccehá (yewán rá) be pastá* [take turns] *be dabestán borde bázmigardándand.//*

convulse v *(pezewki) parkastan* [<parkastan; park-; miparkad; <parkat (Gilaki) niz besanjid bá "jándapark" (Gilaki); senidan* [besanjid bá "saeni" (Avestáyi)] takántakán xordan; larzidan; be larze darávardan- niz darPársi harjá juri tarjome miwavad.: //qáhqáh xandidan; az xawm larzid/ larzidan; az*

dandándar be xod pici/ picidan.; Kewvari ke zaminlarzehá ye payápey án rá ziroru karde; (pendárin) Wurew wahrhá rá be larze darávarde.//

convulsion n **1** *(dar pezewki) parkew* [<parkew (Gilaki); jándepark* [<Gilaki]; seni* [besanjid bá"saeni" (Avestáyi)] Xordád Yawt, Yawthá, Purdávud p 153]. //Án dáru be bacce nasáxt va (bacce) docár e parkaw*/ seni* gawt/ wod.//. **2** *áwub. //Kowte wodan e rahbar máye ye áwubhá ye xawáyáyi** [political] *gawt.//.* **3** **convulsions** *qahqahe; qáhqáh xandidan.*

convulsive adj **1** *dárá ye/ máye ye/ darbardárande ye) parkaw*, seni*. //Yek jonbew* [movement] *e seni*, yek girew** [spasm] *e seni*/ parkaw*.* **2** *áwub. //Áwub va wurew dar wahrhá* [upheaval; riot]

convulsively *bá parkaw*; bá seni**

cony; **coney** n (pl **conies**) **1** *pust e/ xaz e xarguw.* **2***(bástáni) xarguw*

coo[1] v (pt, pp **cooed**, pres p **cooing**) **1** *(baráye kabutar) baqbaqu kardan.* **2** (**a**) *con kabutar baqbaqu kardan; harjá juri tarjome miwavad.: //Nouzádi ke unq-unqa mikonad.//.* (**b**) *árám va narm zir e lab goftan. //árárm va zir e lab goft: "xub ast."//.* (**c**) **bill and coo** *bázgardid be* "bill".

coo[2] n *(dar Engelestán/ anáyin) (baráye newán dádan e wegeft) Eyváy!; Na bábá!; To ro xodá!*

cook v **1** (**a**) **cook sth (for sb)** *poxtan; áwpazi kardan. //Áwpazi (rá) kojá yádgerefti/ farágerefti?; In sibzaminihá (xub) napoxte/ poxte nawode!; yek náwtáyi ye garm/ poxte; Baráyam wám poxt.; Dust dáram baráye wouhar va bacceháyam/ zan o bacceam/ xánevádeam xorák e cini bepazam/ áwpazi ye cini bekonam.//.* (**b**) *poxte wodan; poxtan. //Án guwt áheste mipazad.; Sabzi dárad mipazad; poxte ye in sibhá xowxorák/ xowmaze ast.//.* **2** *(anáyin; xárdári) dar... dast bordan. //Baráye dast bordan dar daftarhá (ye puli)* [cook the books] *zendániyaw kardand.; dar hamárhá* [accounts]*/ ámárhá/ womárhá* [figures] *dast bordan//.* **3** *(be zamánhá ye hamáregi* [continuous tenses] *bekár miravad) (anáyin) áwi baráye kasi poxtan; káseyi zir e nimkáseyi budan; xabari budan. //Ce xabar ast?; Hickas cizi nemiguyad/ hame xeili tudár-and* [secretive], *báyad káseyi zir e nimkáseyi báwad.//.* **4** (idm) **cook sb's goose** *(anáyin) daxl e kasi rá ávardan; kár e kasi rá sáxtan; dom e kasi lá ye tale budan; har já juri tarjome miwavad.: //Hengámi ke ágáhi/ kalántari/ pásbánán já ye angowt e u rá yáft/ yáftand daryáft/ fahmid ke káraw sáxte ast/ domaw lá ye tale ast.//.* **cook the books** *(anáyin) dar daftarhá, hamárhá/ womárhá dast bordan* [cook the books]. **5** **cook sth up** *báftan; az xod darávardan; barsáxtan. //nane kunam wale; baháneyi/ dástáni báftan* [cook up an excuse]//

cook (n) **1** *áwpaz, xáligar, "Bedu goft agar wáh rá darxoram -- yeki námvar pák xáligar-am." [ZBP, L6498 SF]. //dar mehmánsaráyi áwpazi kardan/ be kár e xáligari dáwte wode budan.; áwpazi xub nemidánam/ áwpaz e xubi nistam.; To áwpaz budi/ to áwpazi kardi?//.* **2** **too many cooks spoil the broth** *(dastán) Áwpaz ke do tá wod áw wur miwavad. Mámá ke dotá wod sar e bacce kaj darmiáyad. //Bigomán mixástand (be má) komak konand ammá (badbaxtáne) mámá ke do tá wod sar e bacce kaj darmiád/ áwpaz ke do tá wod áw wur miwe.//*

cookbook n *ketáb e áwpazi*

cooker (n) *ojáq; kure. //ojáq e gázi/ gáz;; kure ye barqi//.* **2** *...e poxtani; ...-poloyi; ...-morabbáyi; ...-xorewi/ xorewti; ...harjá juri tarjome miwavad.: //Inhá sibhá ye xorewti ye xubi hastand.//*

cookery n *(honar/ fann e) áwpazi/ xáligari. //yek doure ye/ yek honarestán e áwpazi/ xáligari//*

cookery book; **cookbook** *ketáb e áwpazi*

cookhouse n *áwpazxáne (ye jodá az xáne/ dar ordugáh)*

cookie; **cooky** (n) (pl **cookies**) **1** *(dar Ámriká) biskuyit; kák.* **2** *(dar Ámriká) (anáyin) ádam. //ádam e saraxti ast.//*

cooking n *áwpazi; poxt; poxtopaz; poxtani, harjá juri tarjome miwavad.: //Hame ye poxtopazhá rá xodaw mikonad.; áwpazi ye/ xorák e cini; sib e poxtani; sib e xorewti; Weri (mey/ báde) viže ye poxtopaz, va mánand e án//*

cool[1] adj (**-er**, **-est**) **1** (**a**) *xonak, sard. //yek nasim e xonak; yek ruz e xonak; yek ruy e/ ruye ye/ talan** [surface] *e xonak.; havá ye páyizi ye xonak; Bogzár dar sáye newaste xonak wavim* [keep cool]*; Candán qahve xonak nist/ nawode ke betaván án rá nuwid/ xord.//.* (**b**) *xonak. //yek otáq e/ xáne ye/ pirhan e xonak; yek pirhan e panbeyi ye xonak//.* (**c**) *(baráye ranghá) xonak, sard. //Otáqi/ xáneyi ke bá ranghá ye sard e sabz va ábi rang(ámizi) wode.//.* **2** *xunsard, árám. //Árám/ xunsard báw!; Dar girodárhá* [crisis] *hamiwe xunsard va árám va xiwtandár ast; Xunsard* [cool head] *ast. Xodaw rá nemibázad* [agitated]*.//.* **3** **cool (about sth)**; **cool (towards sb)** *sard, xowk. //Be án piwnahád* [proposal] *parváyi nakard* [cool]*/ kunmahali kard* [cool]*/ dar barábar e án piwnahád pák sardi newán dád.; Noxostvazir rá be sardi pazirá*

wodand. [cool reception]//. **4** *gostáx, bestáx, porru. //Mibáyast mididi bá ce gostáxi/ por-ruyi* [cool way] *rádiyo ye/ vákive* ye ma rá bardáwt, bedun e in ke hic beporsad.//.* **5** *(anáyin) (beviże baráye pul, ráh, duri va mánand e án) mok, wirin, harjá juri tarjome miwavad.: //Án ráde*/ máwin mok/ wirin sihezár dolár* [a cool...] *darámad* [cost].*//.* **6** *(kohan, zabán e kuce, beviże dar Ámriká) //Dustaw berásti pesar e/ iaván e/ mard e* [guy] *xubi ast.//.* **7** **a cool customer** *(anáyin) bibák; porru; biwarm; gostáx, harjá juri tarjome miwavad.: //Tondi kifaw rá darávard va dastádast pánsad dolár pardáxt, ce xaridár e bibáki!//.* **(as) cool as a cucumber** *harjá juri tarjome miwavad con: //kayk kasi rá nagazidan; engár na engár ke...; birag; donyá ro áb borde, Hasani ro xáb borde. play it cool. (anáyin) xod rá nabáxtan//*

cool n **1** **the cool** *havá, bád yá já ye xonak; xonaká; xonaki. //Az áftáb be xonaká/ já ye xonak raftan. xonaki ye/ xonaká ye delpazir e wab/ ivár.//.* **2** **keep/ lose one's cool** *árámew e xod rá az dast nadádan; juw nayávardan; xunsardi ye xod rá az dast nadádan.*

cool[2] (v) **1** **cool (sb/ sth) (down/ off)** *sard wodan/ kardan; xonak wodan/ kardan; fosordan; fosoránidan, niz harjá juri tarjome miwavad.: //áhan/ ayoxwost*/ yuwost* e dáq hengámi ke sard miwavad mitanjad/ behambázminewinad./ kutáh miwavad* [contract]. *Koluce/ kolombi* [pie] *rá bogzár/ behel xonak wavad ángáh án rá bebor va bexor. Ruz e dáq nuwábe ye xonak xow ast/ maze dárad.; (pendárin) Bimahali ye u/ kun-mahaliyaw/ vákonew newán nadádanaw* [unresponsiveness] *az tabotáb e/ átaw e darunaw* [ardour/ ardor] *nakást.//.* **2** **cool it** *(zabán e kuce) árám budan. //Árám báw/ juw nayár/ nagzár xunet bejuw biyád!//.* **cool one's heels** *jáyi káwte wodan, somáq makidan, alaf zir e pá ye kasi sabz wodan. //Bogzár yek kam somáq bemikad/ bemakad/ bogzár zir e páyaw alaf sabz wavad tá digar biadab nabáwad!//.* **3** **cool (sb) down/ off** *árám wodan/ kardan. //Saxt xawmgin ast tá kami árám nawode cizi behew nagu!; Yek ruz dar zendán gozaránd árám wod/ gereft./ Separi kardan e yek ruz dar zendán árámaw kard.//*

coolant n *vácán* [<vácássan, Gilaki]*

cooler n **1** *cáyán* [<vácássan, Gilaki]; //cáyán* e mey/ nabid/ báde//.* **2** **the cooler** *(zabán e kuce) holoftuni. //do sál dar holoftuni/ holofduni.//*

cool-headed adj *xunsard; árám*

coolie n *(kohne wode; baráye xárdári/ downám) xar, hammál, xarhammál, amale (ye Ásiyáyi)*

cooling-off period *(dar peikárhá ye sátvuni*)* [industrial dispute] *velengári/ derang e zuraki (piw az bast newastan va xábándan e kár)*

cooling tower *borj e sarmáyew**

coolly adv *árám; bá xunsardi; be sardi. //Piwnahád e ma rá be sardi paziroft.//*

coolness n *xonaki, sardi. //Engár miyánewán wekaráb ast.//*

coon n **1** *(anáyin, beviże dar Ámriká) luás* [<luás, Gilaki] [jánevari kucak va wabro, be nám e dánewik e* Procyon lotor *ke biwtar be rang e xákestari ast va dom e án gerd gerd siyáh va xákestari-st. In jánevar dar Ámriká ye abáxtari* [northern] *yáft wode dárzi bude guwtxár, va hamecizxár ast.]. //yek koláh pust e luás*//.* **2** *(zabán e kuce, xárdári/ downám) zangi, barzangi, káká*

coop n *morqdáni; láne ye morq; qafas e morq; parvast* [<Pahlavi (ZBP, C5785 MK, BF)]*

coop v, **coop sb/ sth up (in sth)** *(biwtar be rixt e náwenáxte) zendán/ zendáni kardan; dar qafas kardan. //Sarásar e ruz dar otáq/ xáne dar qafas budeam.//*

Co-op n **1** *(anáyin) bongáh e/ anjoman e hamyári. //Bádeyi ke anjoman e hamyári ye deh/ barzan sáxte/ farávarde//.* **2** **the Co-op** *(dar Engelestán) maqáze ye zanjireyi. //Hame ye xaridháyaw rá dar án maqáze ye zanjireyi mikonad.//*

cooper n *celiksáz; bowkesáz; celaksáz; celakgar**

cooperate v **1** **cooperate (with sb) (in doing sth/ to do sth)** *hamkári kardan; hamdasti kardan. "Xod rá be Mázandarán kewide va dar ánjá bá hamdasti ye digarán jáygáh e xod rá ostovár namude bud." (ZBP, L3074, TMK). //bá dustán e xod baráye gerdávari ye pul hamkári/ hamdasti kardan.; Án do dabestán/ dabirestán dar anjám e án barnáme báham hamkári mikonand.//.* **2** *hamkári kardan. //Pásbán/ Pásbáne goft: "Agar hamkári koni migozárim/ mihelim beravi."//*

cooperation n **1** **cooperate (with sb) (in doing sth/ on sth)**; **cooperation (between A and B) (in doing sth/ on sth)** *hamkári/ hamdasti (kardan), "Xod rá be Mázandarán kewide va dar ánjá bá hamdasti ye digarán jáygáh e xod rá ostovár namude bud." (ZBP, L3074, TMK); peivand, "Paziroft sar tá besar pand e uy -- hamijost az án kár peivand e uy." (ZBP, L6414 SF). //Gozárewi ke bá hamkári ye Warvin** [government] *va sátvun* e ximiyáyi** [chemical industry]*/ sázandegán e mádehá ye wimiyáyi gerdávari wode/ faráham gardide.; Hamkári miyán e wahrbáni* [police] *va mardom baráye dastgiri ye rifte/ xuni*

[criminal]*//.* **2** *hamkári. //Bánován va áqáyán xáhewmand-am ráhro/ ráh pelle* [gangways] *rá bázkonid.*[clear].*az hamkári ye womá sepásgozáram.//*

cooperator n *hamkári konande; hamkár; hamdast*

cooperative adj **1** *hamdasti, hamkári, hamyári. //Yázewi* dast yázidan* [venture] *be kári bá hamdasti ye yekdigar; kuwewi* [attmept] *bá hamdasti ye yekdigar/ hamyáráne.//.* **2** *hamkári. //Án dabestán/ ámuzewgáh hengám e filmbardári/ celpard*-bardári az ánjá xeili hamkári kard.//.* **3** *(dar bázargáni) yek kewtmand/ kewtzár e hamyári.; //Jonbew e hamyári dar sade ye 19 dar Engelestán áqáz gawt (va) anjomanhá ye hamyári maqázehá ye (zanjireyi) hamyári baráye foruw e káláhá* [goods] *ye arzán be mardom e tohidast barpá kardand.//*

cooperative n *bongáh yá sázemán e hamyári. //bongáhhá/ sázemánhá ye hamyári ye kewávarzi dar Cin. Án kárxáne ye docarxesázi aknun yek (kárxáne ye) hamyári ye kárgarán (gawte) ast.; Sázemán e/ bongáh e hamyári ye xánesázi* [housing]*//*

cooperatively (adv) *bá hamkári ye yekdigar; bá hamyári ye/ hamdasti ye yekdigar*

co-opt v, **co-opt sb (onto sth)** *ráy dádan va kasi rá be hamvandi* [membership] *ye vábaste* [extra] *ye yek goruh e gozin/ karád* [committee] *paziroftan.*

co-ordinate[1], **coordinate** n **1** *hampáye (ZBP, L910 FH). //Hampáye(há) ye X va Y dar yek artang** [graph]*; hampáye(há) ye pan** [latitude] *va darg** [longitude]*; hendese ye hampáyegán** [coordinate geometry]*//.* **2** **coordinate clause** *(dar dastur e zab án) band e hampáye/ hamsáz (ke bá "va", yá "bá", va mánand e án beham casbideand)*

co-ordinate[2], **coordinate** v, **coordinate sth (with sth)** *hamsáz kardan (M. Moqaddam]. //Hengám e wená jonbewhá ye xod rá hamsáz/ hamáhang kardan.; Baráye komak be barxiyán e láxiz* [flood victims] *báyad báham hamkári konim/ báyad kuwewhá ye xod rá hamsáz/ hamáhang konim.; Án naqwe/ barnáme xeili xub hamsáz/ hamáhang nawode bud.//*

co-ordination; **coordination** n **1** **coordination (with sb/ sth)** *hamsáz kardan; hamsázi; hamkári; hamáhangi, niz har já juri tarjome miwavad.: //hamáhang/ hamsáz kardan e kár e candin tan.; hamáhangi ye/ hamsázi ye bavande* [perfect] *ye dast va cewm.; daftarceyi ke Warvin** [government] *bá hamkári ye/ hamáhangi ye anjoman varzewkárán* [Sports Council] *sáxte.//.* **2** *hamáhangi (dar jonbewhá). //hamáhangi ye xub/ bad* [poor] *dar jonbew e andámhá; dar tupbázi* [ball games] *báyad hamáhangi ye besyár xub dar (jonbew e) andámhá dáwt. Dar tup bázi hame jáy e tan báyad dar jonbew hamáhangi ye besyár xub dáwte báwad.//*

coordinator n *hamsázgar; hamáhang konande. //Án peikár* [campaign] *niyáz be yek hamsázgar e kárámad/ tavánâ* [effective] *dárad.//*

coot n **1** *cangar [guneh*á *ye jurájuri az parandegán e siyáhrang az gune ye* <u>Funica</u> *ke tá andázeyi hamánand e ordak bude va árváre ye báláyi ye ánán barjeste wode con wáxi separmán-and ru ye piwáni darmiáyad. (ZBP, C5686 PI)*

cop[1] n *(zabán e kuce) áján; áźán; pásebun*

cop[2] v **(-copped)** **1** *xordan, harjá juri tarjome miwavad.: //Saraw kust* [blow] *e saxti yáft/ kust e saxti be saraw xord.; Abáxtar* [north] *e kewvar hic nabárid ammá nimruz* [south] *hame ye bárán e seylásá rá xord* [cop a lot]*.//.* **2** (**a**) *moc e kasi rá gereftan. //Agar báz mocat rá begiram ke dári daqali mikoni* [to cheat] *váy be ruzegárat/ pustat rá mikanam.//.* (**b**) **cop sb (for sth)** *kasi rá gereftan; dastgir kardan. //Tond miraft* [to speed] *gereftandaw.//.* **3** **cop hold of sth** *casbidan, negahdáwtan, dáwtan. //Biyá man ke cakkow mizanam to ácár rá seft negahdár.//.* **cop it** *guwmál wodan; pedar e kasi rá darávardan. //Agar kasi rá ke mizaw rá wekast peidá konad/ biyábad pedaraw rá darmiyávarad//.* **4** **cop out (of sth)** *(xárdári) ter zadan; zeh zadan. //Avval/ áqáz e kár cosi miyámad* [boast] *ke xeili pordel-e/ delir-e ammá páyán e kár zeh zad.//*

cop n, **not much cop as a...** *na xeili xub/ badak nist/ cangi be del nemizane; harjá juri tarjome miwavad.: //Mowtzan e xeili xubi nist/ dar mowtzani cosi nist/ mowzaniw cangi be del nemizane.//*

cop out n *(zabán e kuce; xárdári) nane kunam wal-e!; //Án segálew* [debate] *dar jamjám*/* TV *nane kunam waleyi biw nabud, va hic yek az gerehá rá báz nakard/ az gereftárihá rá az miyán bar nadáwt.//*

co-partner n *anbáz; hanbáz; hambáz*

copartnership n **1** *anbázi, hanbázi, hambázi*. **2** *anbázán, hanbázán, hambázán*

cope[1], **cope (with sb/ sth)** *az pas e kasi barámadan; dastopanje narm kardan; bá kasi barámadan.* "*gofteand ke bá har ke nataváni ávixtan gorixtan beh va bá har ke barnayáyi kowti gereftan joz oftádan hic bari báznadahad." (ZBP, L1754 DB); "goftand ey qoum, má bá hojjat bá Mohammad barnayáyim,*

aknun biyáyid tá guw fará soxan e vey nakonim." (ZBP, L7336 SR) //Bá porsemánhá, [problem] *gereftárihá* [difficulty]*, badbaxtihá dast o panje narm kardan.; Wouharaw raháyaw karde/ u rá hewte va rafte va baccehá az dar o divár bálá miravand* [running wild] *digar já ye wegeft nist ke nemitavánad az pas e zendegi baráyad.* [cope]*; Candán kár faráván bud ke márád*/ kámpiyuter e má nemitavánest az pas e án baráyad.//*

cope[2] (n) *kaval [jáme ye deráz e kewiwán]*

copek; **kopeck** (n) *kopek, yekán e pul e Rusiye*

Copernican adj *vábaste be Copernicus, setárewenás e Lohestáni. U noxostin kasi bud ke goft setáregán e ravande/ esteráhá** [planets] *gerd e xorwid migardand.* the Copernican System: *dastgáh e Kopernikus/ Kopernikusi*

copier *pácingar*; rucpácingar*/ dastgáh e rucpácin** [photocopier]

co-pilot n *komak xalabán*

coping n *(dar váládgari) gilu [be* "Column" *bázgardid] (raj e báláyi ye ájor yá sang, con sar e divár)*

coping-stone n **1** *(beviże dar Engelestán) sang e gilu; sang e qarniz.* **2** *(pendárin, beáyin) tárek; oug; ouj. //Oug e/ ouj e án namáyew dar vápasin pardeaw ast.//*

copious adj **1** *faráván; besyár; harjá juri tarjome miwavad. //golbárán; awk con bárán e bahári; verver; Engárehá* [theory] *ye xod rá bá gováhhá* [evidence] *ye besyári/ faráváni newán midahad.* [illustrate]*.; Yáddáwthá* [notes] *ye faráváni/ besyári bardáwtam.//.* **2** *(yek nevisande ye) porkár. //nevisandeyi porkár* [prolific] *dar zamine ye dástánhá ye kárágáhi* [detective]//

copiously adv *aráván; besyár*

cop out *bázgardid be* "cop (n)"

copper n **1** *(ximiyágari*/ ximiyá*/ wimi) mes; mesine "va tajammol e án kon ke namirad va kohan nawavad con javáher va simine va zarrine va berenjine va mesine va ruyine va ánce bed-in mánad." (ZBP, L6765 QN). //kángari ye mes dar náf* [central] *e Áfriqá; Án lule mesi/ mesine ast yá sorbi/ sorbine?; yek lule ye sim e, hamband* [alloy] *e mesi.; mu ye mesfámaw/ mu ye sorx e mesi ye u//.* **2** *(beviże dar Engelestán) sekke; pul e xord. //Arzán ast.//.* **3** *(beviże dar Engelestán) dig (baráye juwándan e raxt)*

copper[2] n *(anáyin) pásebán*

copper breech *deraxt e ráw bá barghá ye mesi/ sorx*

copper-bottomed adj *(beviże dar Engelestán) seft o saxt; ...ke mu lá ye darzaw nemiravad. //páyandáni* [guarantee]*, zabándádani* [assurance]*, dádosetadi seft o saxt/ ke mu lá ye darzaw nemiravad.//*

copper-head n *guneyi aź [aźi be nám e dánewik e* Agkistrodon contortrix *ke dar Ámriká ye xoráyáni* [eastern] *va nápik** [central] *yáft wode sar e án be rang e sorx e mesi ast va tanaw negár e qahveyi ye sorxfám e dálbori dárad.*

copper-plate n *sini ye/ bowqáb e/ douri ye mesi ye qalamkár*

copperplate writing, **handwriting**; **copper-plate** *wekaste nevisi*

coppice n *be* "copse" *bengarid*

copra n *maqz e nárgil e xowk*

copro-, *goh, gi; gu; kak [<kak/ káka (Guyew e Gonuyi/ Náyini)]*

copse; **coppice** *biwe*

Copt n **1** *hamvand e kelisá ye Gebti.* **2** **coptic** *gebti; vábaste be "gebt"; gebti (Mesrihá ye bástán)*

Coptic adj *vábaste be "gebt" va "gebhá"; gebti (Mesrihá ye bástán). //zabán e Gebti; áyinhá ye Gebti//*

Coptic n *zabán e Gebti viże ye kelisá ye Gebti*

Coptic Church *kelisá ye gebti (va án kelisá ye tarsáyán e bástáni ye Gebt bude ast ke aknun hamvandáni dar Gebt va Etiyopi/ Habawe dárad.*

copula n *(dastur e zabán) juq* [<juq, Neiwáburi* dialect*]; guneyi kárváże ke benháde* [subject] *rá bá seporgar* [complement] *peivand dahad. [Dar "Jamwid bimár gawt" "gawt" juq* ast]*

copulate v, **copulate (with sb/ sth)** *(beáyin) (beviże nazd e jánevarán) joftgiri kardan; gown kardan; gown gereftan; joftan* (<Pahlavi, ZBP, C2399 BF). //Parande ye nar piw az joftgiri/ joftan bá mádde guneyi raqs e jofgiri/ gownvawt* anjám midahad.//*

copulation n *joftgiri; gown kardan; gown gereftan; gowngiri*

copulative adj **1** *(beáyin) joft kardan; peivastan.* **2** *(dar dastur e zabán) ji*[<ji, guyew e Lári]; jiváże*. //váże ye "va" yek jiváże* [copulative] *ast.//*

copy[1] n **1** *hamánand; runevewt; runevis; pácin* [<Pahlavi: páccin/ paccin; <Avestáyi: paiticayana, (EDPL. 33.1550)] //In negár/ parde* [drawing] *rástin* [original] *ast yá pácin*?; yek pácin* e bavande/ bi ák* [perfect]; *Az náméyi se pácin*/ runevewt bardáwtan.//. rucpácin** [photocopy]. *//Rucpácin* yeki/ har pácini* panj Tumán//.* **2** *pácin* [az ketáb/ ruznáme va mánand e án]. //Agar pul nadári va nemitaváni yek pácin* e nou az án ketáb bexari wáyad betaváni yek pácin* e dast e dovvom az án gir biyávari.; Pácin* e/ barg e ruyi ye resid rá womá gerefte va pácin e dovvomi/ ziri rá má negahmidárim.//.* **3** *gozárew, nevewte, dástán. harjá juri tarjome miwavad.: //Ruznámenevis gozárewaw/ nevewteaw* [his/ her copy] *rá dáde/ ferestáde.; Girodári* [crisis] *ke dar Warvin** [government] *padid ámade dástán e xubi* [good copy] *baráye ruznámehá miwavad.; Án nask* [text] *rá mitavánim be rixt e gerde* ye márád*/ kámpiyuter* [computer disk] *va yá berixt e pácin** [hard copy] *be womá bedahim.//*

copy[2] v (pt, pp **copied**) **1** (**a**) **copy sth (down/ out) (from sth) (in/ into sth)** *pácin* gereftan; pácinidan* [baráye riwe be* "copy[1]" *bázgardid]; runevis kardan; runevewt bardáwtan. //Náméyi rá sarásar runevis kardan/ Az sarásar e náméyi runevewt bardáwtan/ pácin* gereftan.; Ámuzegár faráyand* [the sum] *rá ru ye taxte nevewt va baccehá/ wágerdán ánhá rá dar daftarce ye varzewn* [exercise] *e xod nevewtand/ runevis kardand.; Yáddáwtháyi (az ketábi yá cizi) dar daftarce ye xod nevewtan/ pácinidan*//.* (**b**) *az cizi runevewt kardan/ bardáwtan/ pácin* bardáwtan/ gereftan/ pácinidan*. //Az cakhá/ gatehá/ nebewtehá* [documents] *bá (dastgáh e) rucpácin** [photocopier] *pácin*/ runevewt gereftan./ Cakhá/ gate*há/ nebewwtehá rá bá rucpácin* pácinidan*//.* **2** *gardebardári* [imitate] *kardan; donbáleravi kardan; peirovi kardan; negáh be dast e... kardan; mánand e... kardan/ ...-vár kardan; //Nevisande ye xubi-st, bekuwid az ravew* [style] *e u donbáleravi/ peirovi konid./ Nevisande ye xubi-st, bekuwid be dast e u negariste mánand e u benevisid.; Hamiwe az digarán peirovi/ donbáleravi nakonid* [copy] *ármánhá ye/ andiwehá ye xod rá bekár barid.//.* **3** **copy (from sb)** *(dar ázmunhá yá mánand e án) az ruy e dast e kasi nevewtan/ negáh kardan. //Con dar ázmun az ruy e dast e digari nevewte bud guwmál gawt/ wod.//*

copybook n **1** *daftar e/ daftarce ye varzewn* e xownevisi.* **2** *bimánand, wáhkár, harjá juri tarjome miwavad.: //Wahrbáni berásti wáhkár zad* [a copy-book operation]*, hame ye riftegán** [criminals] *rá bázdáwt karde va harce mál e/ dárák e dozdi* [stolen property] *bud zud bázyáftand* [recover]*.//.* **3** *(kohne wode) piwe-pá-oftáde. //soxanán* [maxims] *e / sahewhá* [sentiments] *ye piwepá oftáde//*

copy-cat (n) *(anáyin; xárdári) meymun*

copy desk *(dar Ámriká) miz e piw az cáp (ke ru ye án gozárewát e cáp wodani dar ruzname rá miviráyand/ viráyew mikonand* [edit].

copyist n **1** *pácinbardár* [baráye riwe be* "copy", "photocopy" *bázgardid].* **2** *gardebardár* [imitator]. //*In parde* [painting] *kár e yek gardebardár ast.//*

copyright n, **copyright (on sth)** *viżedád*; dád e viże [ye cáp, paxw, foruw, parákanew, namáyew, filmbardári/ celpard* bardári bá darnegáwtan e yek kár e noupardáxte yá páreyi az án]. //Viżedád*/ dád e viże ye cáp panjáh sál pas az marg e nevisande be páyán miresad.; Án cáme hanuz zir e viżedád* ast, az inru baráye vágoftan e/ váguye kardan e án báyad puli bepardázi/ pardáxt.; dádgáhi wodan/ be dádgáh kewide wodan* [sue] *baráye zirepá nahádan e viżedád*; Viżedád* e in sorud az án e kist?//*

copyright v *(baráye ketábi, kári yá mánand e án) viżedád* gereftan.*

copyright adj *zir e viżedád*. //In kár* [material] *zir e viżedád* ast.//*

copy-typist *nusiyá* [be* "typist" *bázgardid].*

copy-writer n *ágahinevis*

coquetry n **1** *kerewme; lavandi.* **2** *lavandi, kerewme, tan-názi*, kácul, "Az án jomle panjáh man bár kard -- co raqqás kácul e besyár kard." (Nezári); wuxowangi*

coquette (n) *(beáyin, xárdári) doxtar yá zan e lavand; názdár, tannáz*; wuxowang*

coquettish adj *lavand; bá kerewme; bánáz; názdár; wuxowang. //yek labxand e lavand/ bá kerewme//. (baráye raftár* [manner]) *náz, kerewme, lavandi*

coquettishly adv *bánáz; bá kerewme; bá lavandi*

cor n *bázgardid be* "heart"

coracle n *qáyeq e máhigiri (ye kucak, va saboki ke az jens e sabad sáxte wode va án rá bá párce ye nátarává* [waterproof] *puwándeand. In qáyeq viże ye máhigirán e* "Wales" *va* Irland *ast ke án rá dar rudxáne va daryácehá bekár mibarand.)*

coral n **1** *marján; káme; bossad/ bosad, vossad/ vosad, "Do cemaw co do narges e qirgun -- labánaw co bossad, roxánaw co xun." (ZBP, L6526 SF). //gardanbandi az káme/ marján/ bossad; yek gardanband e*

bossadin//. **2** *káme, marján, bosad, vosad [jánevari ke dar bestar e daryá káme/ marján padid miyávarad. Be nám e dánewik* corallium, *beviże gune ye qermez e geránbahá ye án be nám e* Corallium nobile.*]*

coral adj *(mánand e/ be rang e) káme/ marján; kámefám; goli; qermez; bossadin; co bossad. "Do cemaw co do narges e qirgun -- labánaw co bossad, roxánaw co xun." (ZBP, L6526 SF). //golic** [lipstick] *e kámefám/ bossadin/ marjáni*

coral island *jazire ye/ ádá ye marjáni; kámádá*/ kámádák* [<káme + ádá/ ádák]*

coral reef *ábxu ye kámeyi/ marjáni/ bossadin*

cor anglais (pl **cors anglais**) *(musiqi) korángle; korrenáy**

corbel (n) *(váládgari) bálak* [<bálek. Gilaki], [hube*/* bracket *yá sang e kárgozáwte dar divár baráye negah dáwtan e bár]*

cor bovinum *gávdel*; gávgew; gewgávi**

cord n **1** *rismán, nax, band. //basteháyi ke bá rismán baste báwand//.* **2** *zeh, niz harjá juri tarjome miwavad.: maqz e tire* [spinal cord]; *tárhá ye ává [dar neikanek* < neikaneká (Semnáni dialect) =* larynx*].* **3** (**a**) *(anáyin) maxmal e kebriti* [corduroy]. *//walvár e, dáman e maxmal kebriti//.* (**b**) **cords** *walvár e maxmal e kebriti. //mardi dar walvár e maxmal e kebriti/ mardi ke walvár e maxmal e kebriti be tan dárad.//*

cordage n *tanábhá ye kawti; atar* [<atar, Gilaki]*

cordial adj **1** *dustáne; garm. //yek labxand e garm/ labxandi garm; pazireraftani/ xowámadguyiyi garm* [welcome]*; dast fewordani dustáne//.* **2** *(baráye bizári) az tah e del; saxt, riwedár. //bizáriyi, áriqi, kineyi saxt/ riwedár//*

cordial[2] n *(dar Engelestán) nuwábe (ye mive); warbat (e mive). //warbat e/ nuwábe ye limu* [lime juice cordial]//

cordiality n **1** *dustáne budan; garmi.* **2** **cordialities** *(beáyin) porsoju az hál e hamdigar; cáq salámati. //Pas az cáqsalámati be gap zadan newastim/ be xowobew kardan pardáxtim.//*

cordially adv *dustáne; garm; az tah e del*

cordite n *guneyi fetile ye báruti ye bidud [(ke án rá az nitroglycerin, bárut e panbeyi va farávarde ye nafti ke bá aseton ámixte báwand va berixt e rewtehá tábide darávarand.)]*

cordon n **1** *zanjir (i az pásbánán, sarbázán va mánand e án). //Ráhpeimáyán* [demonstrators] *kuwidand zanjir e pásebánán rá bewkanand.//.* **2** *hamyán; yaráq.* **3** *vandak* [<Pahlavi, ZBP, C4107, MK, BF)] (deraxt e miveyi ke hame ye wáxeháyaw rá zade báwand va tanhá yek sáqe ye án ru ye divár yá diváre simi beruyad, va piw ravad)*

cordon v, **cordon sth off** *zanjirvár gerd e cizi rá gereftan. //Pásebánán tá bomb rá az kár nayandáxtand zanjirvár gerd e ánjá rá gereftand/ bastand.//*

cordon bleu adj *[áwpazi ye/ xáligari ye/ xorák e (Faránsavi ye)] dareje ye yek; yekeyek.* cordon-bleu cuisine: *áwpazi ye/ xáligari ye dareje ye yek*

corduroy n **1** *maxmal e kebriti. //yek nimtane ye maxmal e kebriti//.* **2** **curduroys** *walvár e maxmal e kebriti*

corduroy road *(beviże dar Ámriká) ráh e kebriti*/ alvári (ke az xábándan e alvár yá tane ye boride ye deraxtán pahlu ye ham dar bátláqhá sázand)*

core n **1** *haste, toxm (con sib yá golábi).* **2** (**a**) *maqz, miyán (e meqnátis yá simpic).* (**b**) *(dar zaminwenási) maqz, del (e zamin). //Zamin yek maqz/ del va yek puwew e biruni dárad.//.* (**c**) *haste ye meqnátisi ye kucak ke dar gozawte baráye vir** [memory] *e márád** [computer] *bekár miraft.* (**d**) *maqz e sim e barq; maqz e mars*/ pál* (sim e barq).* **3** *bon, maqz, bonyád. //Bogzár be bon e gováże/ peiqáre* [argument] *pardázim.; Zabán e Englisi yeki az ámuzákhá ye bonyádin ast.* [core curriculum]//. **4** **to the core** *tá náf, tá maqz, tá ostoxán. harjá juri tarjome miwavad.: //tá maqzaw gandide* [rotten]; *tá ostoxánaw yek ádam e Engelisi ast. //Nápaziroftáriyaw* [refusal] *saxt má rá takán dád.* [shock to the core]//

coreligionist (n) *hamkiw*

co-respondent n *(dátikán*) (dar gozawte) piwmárde* [accused of] *be qotfaregi/ kaxard*/ kaxardi** [adultery] *dar dádgáh baráye foruhewtan* [divorce case]. *//kasi rá be qotfaregi/ kaxardi* nám bordan/ faráxándan* [cite sb as co-respondent]//

corgi (n) *Korgi nám e guneyi sag e kucak bumi ye* Wales *e Engelestán.*

coriander n *gewniz (in giyáh az xánevâde ye havijiyán bude mive ye xowbuyi dárad va nám e dánewik e án* Coriandrum sativum *ast.)*

Corinthian adj **1** *(vábaste be)* Corinth/ *Korint dar yunán e bástán.* **2** *(dar váládgari/* architecture*) árástetarin rade az 5 rade ye váládgari ye Yunán e bástán. Dar in wive kandekári berixt e barg bekár miraft.; wive ye váládgari ye Korint (e Yunáni). //Yek sotun e Korint.//*

corinthian n *Korinti; ahl e/ az Korint*

cork n **1** *cub-panbe; ávtak* [<ávtak, Gilaki]. //Baráye áb-bandi* [insulation] *biwtar cub-panbe/ ávtak* bekár miravad.; xewt e cubpanbeyi/ ávtak*; zirdasti/ zirbowqábi ye cubpanbeyi/ ávtak*//.* **2** *cubpanbe/ ávtak* e sar e botri. //cubpanbe/ ávtak* e sar e/ dar e botri rá kewidan//*

cork v **1 cork sth (up)** *(anáyin) dar e ...rá gozáwtan; tu ye xod rixtan; ...rá foruxordan. //Xawmat rá forunaxor, beriz birun. Agar xawmgin hasti tu ye xodat nariz, xawmat rá newán bede.//*

corkage n *pul e dar e botri báz kardan yá cubpanbekewi/ kewidan (ke az mardom dar sofrexánehá girand, agar báde ye xod rá az já ye digari xaride báwand.)*

corked adj *(baráye báde) cubpanbe ye puside xorde va tabáh gawte*

corkscrew n *cubpanbekew; ávtak*-kew*

corm n *pimáz* [piyáz e barxi giyáhán] [<pimáz, guyew e Baráhuyi]*

cormorant n *qaraqáz (A. Ariyánpur Káwáni); [Gunehá ye juráiuri az parandegán e daryáyi ye tirerang, dárá ye páhá ye pardedár az xánevâde ye* Phalacrocoracidae *ke gardani deráz va domi sebar dáwte, nouk e ánán qolláb mánand ast. Inán tekkeyi pust zire dahán dárand ke par nadáwte rang e daraxwáni dárad va án rá bád karde bá án máhi migirand.*

corn n **1** (**a**) *(beviże dar Engelestán) dánehá ye giyáhi beviże gandom, jou va mánand e án; bonu* [bázgardid be* "cereal"]. *//bonu* rá sáyidan/ ásiyá kardan va árd gardánidan.; kewtzár e bonu*/ zorrat, gandom, jou va mánand e án; balálestán*; yek dast/ baste*[a sheaf of] *gandom, jou, bonu*.//.* (**b**) *(beviże dar Ámriká) zorrat; balál.* **2** *(anáyin, xárdári) (musiqi/ namáyew) ruhouzi; cáme ye band e tonbáni/ band e tonbuni. //yek* cáme/ cegáme [ballad] *ye áweqáne* [romantic] *ye bandetonbáni/ piwepá-oftáde.* [pure corn]//

corn on the cob *balál e áb-paz bá cubaw*

corn[2] n *mixce*

corn-cob n *cub e balál*

cornea n *nini; nináki* [<nináki, Gilaki]*

corneal adj *(vábaste be) nini, nináki*. peivand* [graft] *e nini/ nináki**

corned adj *(guwt e) namaksud/ [dudi]/ wur; guwt e gáv/ guwt e xuk e namaksud/ wur*

cornelian n *(guneyi) aqiq (e qermez, qermez e qahveyi yá sepid)*

corner[1] (n) **1** *guwe, guw, guwáne, konj, niz harjá juri tarjome miwavad.: //yek cárguw cahár-guwe va yek kive** [cube] *hawt guwe dárad.; sar e kuce* [corner of the street] *istádan/ istáde budan; yek sandali ye gonde ye kohneyi konj e/ guwe ye otáq bud; newáni ye u (dar) guwe ye bálá va (dast e) rást e náme (nevewte wode) ast.; Sar e kuce ke (residam va) picidam* [turn the corner] *nápadid wod/ wode bud.; zánuyaw rá be guwe ye miz zad/ kuft; dokkán e/ maqáze ye sarekuce* [corner shop/ shop at the corner]*//.* **2** (**a**) *guwemuwe; guwekenár, "Háfezá gar naravi az dar e u ham ruzi -- gozari bar sarat az guwekenári bekonad." (Háfez); //puli ke dar guwekenár/ guwemuweyi* [odd corner] *nahofte báwad.//.* (**b**) *konj, "Ze giti yeki konj má rá bas ast.-- ke taxt e mahi rá joz az man kas ast." (ZBP, L6886 SF). //dar guwe ye/ konj e denji az Gilán miziyad/ zendegi mikonad.//.* **3** *tangná. //Doruq goftam ke hanuz án pul rá dáram/ ke hanuz pul nazd e man ast ammá hengámi ke (az man) xástand án (pul) rá (pas)bedaham dartangná gir kardam.; Baráye in ke az án tangná birun áyad/ darberavad, baxt báyad ke yáriyaw dahad./ Bázpors/ handemángar** [interviewer] *u rá dar tangná gozáwt/ gir andáxt.* [drive into a corner]*//.* **4 corner (in sth)** *(biwtar be rixt e yekkáni) (dar bázargáni) bázár e... rá dardast dáwtan; anbárgari* kardan. //Dáláyi** [company] *ke bázár e sang e arziz, gandom va mánand e án rá be dast dárad.* [with a corner in tin ore, wheat...]*//.* **5 corner**; **corner-kick** *(dar pátapká*) guwáne* (lagad zadan be tup az guwe ye zamin) [ZBP, C534 FM).* **6** *(dar mowtzani yá kowti) guwe, konj e zamin/ meydán. //Xosro Parviz dar guwe ye/ konj e ábi//.* (**b**) *kenárgoud/ kenáregoudihá/ ráyzan/ ráhnamá. //Kenáregoudaw/ ráhnamá [behew/ be u goft kenáre begirad/ digar bázi nakonad* [retire]*//.* **7 cut corners**.(**a**) *sar e pic dour (e bozorg) bardáwtan.* (**b**) *miyánbor zadan. //Baráye in ke án kár e dowvár behengám ámáde báwad/ wavad, nágozir cand já miyánbor zadim.//*

cut (off) a corner *(beviźe dar Engelestán) az guwe ye cizi gozawtan; miyánbor zadan. //[guwe ye] Caman xaráb wode* [damage] *con mardom az ánjá miyánbor mizanand.//*

the four corners of the earth *haft kewvar e jahán; jáhá ye durádur. //Dánewjuyán e in dabestán/ ámuzewgáh/ dabirestán aknun dar haft kewvar e/ guwe ye jahán dar kár-and/ dárand kár mikonand.//*

out of the corner of one's eye *az kenár e cewm; az guwe ye cewm. // az kenár e/ guwe ye cewm didamaw.//*

(just) round the corner *hamin nazdikihá; dam e dast; nazdik. //Saráyaw/ xáneaw hamin nazdikihá-st.; Ruzegár e xow nazdik ast.//*

turn the corner *gereftári, //bimári ye saxt yá ciz e dowvár e digari rá powt e sar gozáwtan//*

corner[2] v **1** (**a**) *(jánevari yá kasi rá dar guweyi) girandáxtan. //Zendáni ye gorizpá/ farári* [escaped] *rá saranjám girandáxtand.; Asb e gorizpá* [runaway] *rá dar kewtzár/ kewtmandi girandáxtand.//.* (**b**) *gir andáxtan; dar tangná gozáwtan; ráh rá bar kasi bastan. //Handemángar** [interviewer] *xawáyámard*/ xawáyágar** [politician] *rá bá porsewhá ye zirakáne dar tangná gozáwt/ girandáxt//.* **2** *(baráye ráde*/ máwin yá ránande) pic zadan; picidan. //In ráde* (máwin) xub pic mizanad/ mipicad./ Tond pic nazan!/ Sar e pic tond naro!//.* **3** *(dar bázargáni) anbár(dári) kardan; bázár e... rá be dast gereftan. //Bázár e zar rá be dast gereftan/ Zar rá anbár kardan* [corner the market in gold]//

-cornered *(dar setáhá ye serewte)* **1** *...-konj; ...-guw; //yek koláh e seguw.* **2** *...-su ye; ...-var e. //(Án) gozinew jangi/ peikári sesu ye bud miyán e kumal** [party] *e áyinparastán* [Conservatives], *kumal* e kár* [Labor], *va mazdakiyán*/ komunisthá//*

corner-stone n **1** *sang e nabwi; noxostin sang e sáxtemán.; xewt e avval/ noxost, "Xewt e avval gar nahad memár kaj -- tá sorayyá miravad divár kaj" [dastán].* **2** *(pendárin) Kelid, bon, páye, bonyád. //Kelid e piruziyaw/ kámyábiyaw saxtkuwi/ xarkári-st.//*

cornet n **1** *kornet; weipurak*.* **2** (*dar Engelestán) qif (e bastani)*

corn-exchange n *bázár e bonu**

cornflakes n *pulaki ye gandom/ bonu*; pulaki ye balál; balál e pulaki*

cornflour; (US, **corn starch**) *árd (e zorrat yá berenj)*

cornflower n *gol e gandom,* [**1** **corncockle** *be nám e dánewik* <u>Agrostemma githago</u> *giyáh e harze/ xodru dárá ye golhá ye zerewki ke dar kewtzár e gandom va bonu miruyad.* **2** **Bachelor's button** *gol e gandom, be nám e dánewik* <u>Centaurea cyanus</u>]

cornice (n) **1** *(váládgari/* architecture*) qarniz; espar (ZBP, C2321 FM); gilu*.* **2** *hube* (barf yá sang, ke az divár e partgáh e kuh barjestegi konad.)*

Cornish adj *korniw; vábaste be* "Cornwall"

Cornish pastry *koluce ye guwt o sabzi (Korniw, viźe ye* Cornwall*)*

corn pone; (US, **pone**) *nán e zorrat/ balál*

corn starch (US) = **cornflour** *(dar Ámriká) árd e zorrat*

cornucopia n **1** **horn of plenty** *(wáx e bozi picide va ágande az mive, gandom va gol ke namád e afzuni ast. Án rá baráye áráyew e dar e xánehá bekár mibarand ke afzuni be án saráy ruy ávarad.); ord* [<ord guyew e Abyánaki, "Ord" xamiri ke be rixt e áráyewi darávarde bar sardar e xáne/ saráy casbánand tá afzuni be ánjá ruy ávarad.].* **2** *(pendárin) kán e...; sarcewme ye...; //Án náme/ ketáb kán e dánew ast.//*

corolla n *(giyáhwenási) jám e gol*

corollary n, **corollary (of/ to sth)** *(beáyin) payámad; hude, harjá juri tarjome miwavad.: //Az ánjá ke hic kodám e án do/ az án do tan án rá nemidánestand pas báyad* [the corollary of that is that] *kas e digari ráz rá áwkár sáxte báwad/ pas báyad kas e digari pate rá be áb dáde báwad.//*

corona n (pl **coronas**; **coronae**) (also **aureola**, **aureole**) *(setárewenási) xarman e máh; hále; láleká (ZBP, C558 FM)*

coronary adj *(kálbodwenási) (vábaste be) sorxraghá ye táji (ke xun rá be gew/ del miresánand)*

coronary arteries *sorxraghá ye táji*

coronary thrombosis; **coronary** **1** *laxte wodan/ baste wodan e xun dar sorxraghá ye táji; jerg* e (sorxraghá ye) táji.* **2** heart attack: *gewtuf**

coronation n *(áyin e/ jawn e) tájgozári; áyin e tájgozári ye Náderwáh; ruz e tájgozári; jáme ye/ jámehá* (robes) *ye tájgozári*

coroner n *dádpezewk* [<dáto-baewazo, (Avestáyi) (Yawthá, Ordibehewt Yawt, hát e 6, sát e 142, PurDávud)*

coroner's inquest *dádgáh e/ bázjuyi ye dádpezewki*
coronet n **1** *nimtáj.* **2** *táj e gol*
Corp; **Cpl** **1** *kutáh wode az* "Corporal" *sarjuxe. //*Corp *Bižan*: *Sarjuxe Bižan//.* **2** *dar Ámriká kutáhwode ye* "corporation": *dádkarp*. //*General Motors Corp *Dádkarp* e* General Motors
corporal[1] adj *(vábaste be) tan (e mardom); tani*
corporal[2] n *sarjuxe*
corporal punishment *pawutan* [pewotan <pewotanu (Avestáyi) (vandidád, hát 17, karde ye 4); kotak (zadan)*
corporate adj **1** *goruhi; hamegáni. //yek pásoxguyi ye/ kár* [action] *e goruhi/ hamegáni//.* **2** *(vábaste be) dádkarp*. //barnámerizi* [planning] *ye dádkarp*; ráho rasm e/ ráho ravew* [policy] *e dádkarp*; sar-rewtedárán e/ xávandán* e dádkarphá** [corporate executives] *dar biwtar e bárehá/ biwtar dastmozd* [salary] *e kalán migirand.//.* **3** *hamdast; yekpárce* [a corporate body]
corporation n **1** *(beviže dar Engelestán) anjoman e wahr/ wahrdári. //kárháyi ke be gardan e anjoman e war/ wahrdárist* [services]*; tarábari ye wahri, barcidan e áwqál/ zobále* [refuse/ garbage]*//.* **2** *(kutáh wode* **corp**). (**a**) *dádkarp* [dád <dáta (Pársi ye bástán) (EDPL 9.0845) + karp <kehrp (Avestáyi) EDPL 23.1015)]. //Dasurán e/ sar-rewtedárán e bongáhhá ye soxanparákani* [broadcasting authorities] *dar biwtar e bárehá dádkarphá* ye hamegáni/ mardomi* [public] *hastand.//.* (**b**) *(beviže dar Ámriká) bongáh e dádosetad; bongáh e bázargáni. //bongáhhá ye bázargáni ye bozorg e candkewvari* [multinational]*//.* **3** *(beviže dar Engelestán) (bewuxi) wekambe, tarne [<tarne, Gilaki]; xik*
corporation tax *báj e (sud e) dádkarp*há ye bázargáni*
corporeal adj **1** *(vábaste be) tan, tani, tanáni. //niyázhá ye tan/ tanáni//.* **2** *ostoumand [<Pahlavi, ZBP, C3530, MK, BF). //Besyár dini ast va jahán e ostoumand* dar cewmaw arji nadárad.//*
corps n **1** (**a**) *sepáh, lawkar. //lawkar e wewom e piyáde* [Army]*//.* (**b**) *yekkán e fanni (dar ártew). //Yekkán e Pezewki ye Niru ye Zamini ye Wáhanwáhi//.* **2** *sepáh; goruh. //cárkerdárán*, goruh e cárkerdár*, goruh e cárkerdári** [the Diplomatic Corps]; *goruh e ruznámenevisán* [press corps]*//*
corps de ballet *(faránsavi) (goruh e) Gilárvawtán*[vawt + gilár az, Gilaki]*
corpse n *nasá (M. Moqaddam) [<nasák (Pahlavi), naso (Avestáyi); √nas (Avestáyi) (EDPL 29.0390)]. rest [<restag (Pahlavi) (ZBP. C4892 MK, BF)]*
corpulence (n) *tanumandi; cáq- o-cellegi; farbehi, setanbegi*
corpulent (adj) *(beáyin, beviže soxan e dar parde) tanumand; cáq-o-celle; farbeh, setanbe "Yeki nám e u Bidarfw e bozorg -- gavi pir o jádu setanbe, setorg" (ZBP, L6891 SF)*
corpus n (pl **corpora**) *nevewtehá; diván. //diváni az guyewhá ye zende* [spoken] *rá váwekáftan* [analyze]; *diván e bavande ye/ darbardárande ye hame ye kárhá* [works] *ye Náser Xosro.//*
corpuscle n *karpak* [<kehrp (Avestáyi) (EDPL 23.1015)]; guyce (dar xun con guyce ye sorx va sepid)*
corral n *(beviže dar Ámriká)* **1** *asbestán, gávestán; gustán (ZBP, C7424, MK, BF).* **2** *sangar/ darband/ tará (yi ke az delijánhá va mánand e án padid ávarand.)*
corral v (**corralled**) **1** *(gáván, asbán va mánand e án rá) dar asbestán, gávestán kardan/ rándan.* **2** *bá deliján sangar bastan*
correct[1] adj **1** *dorost. //pásox e dorost; pangán*at* [watch] *zamán e/ gáh e dorost rá newán midahad?/ Pangánat* dorost ast/ dorost-e?;Án yádkard/ báznamudan/ zand* [description] *sarásar/ bá hame ye rizekárih____áyaw* [detail] *dorost ast.; Womá rá dorost bejá ávardam Áqá ye Bahrám nistid?/ Gomán mikonam womá áqá ye Bahrám báwid, dorost ast/ dorost miyandiwam/ miguyam.?"; "(Áyá) womá (bánu) Ferewte-yid?", "Ári dorost ast."//.* **2** *(baráye raftár, ravew, puwák va mánand e án) dorost, xub, naqz. //In pirhan e ázád e/ sáde ye xodemáni baráye já ye áyinmand/ beáyin* [formal] *dorost nist.; bánu ye javáni bá raftári naqz/ xánumxánumá/ xánomxánomá//*
correct[2] v **1** (**a**) *dorost kardan. //vájvi** [spelling] *rá dorost kardan; laqzewhá rá gereftan/ dorost kardan; dožfahmihá* [misconception] *rá dorost kardan. Pangánam** [watch] *rá bá zang e/ buq e gáh* [time signal] *dorost/ mizán kardam.; Xáhew mikonam govewt/ xánew* [pronunciation] *e ma rá agar dorost nabáwad dorost konid./ Xáhew mikonam dar xánew harjá biráh ravam dorost konid.; Áynak/ eynak did e ákmand* [faulty] *rá dorost mikonad.; Goft "(dar) Ávril bud" sepas xodaw soxan e xodaww rá dorost karde goft: "na dar máh e* "May*" bud.//.* (**b**) *laqzewhá (ye cizi) rá gereftan. //laqzewhá ye yek goftár* [essay]*, nerang** [test] *rá gereftan/ newáne zadan.//.* **2** *laqzewhá ye kasi rá newán dádan/ goftan/ gereftan. //"Agar laqzewi*

mikonam begu. In wotor e bikuhán [llama] *nist?". "Na, nist."; "Pas to ma rá/ soxan e ma rá dorost kardi."//.* **3** *rást kardan, taráz kardan. //Farmán rá be rást becarxán tá rást/ dorost/ taráz wavad.; Baráye in ke cáwni* [seasoning] *dorost wavad namak bezan//*

correction n **1** *dorost kardan; dorostgari (M. Moqaddam). //dorost kardan e/ dorostgari ye bargehá ye ázmuni.//.* **2** *newán e dorost (dar bargeyi). //varzewn** [exercise] *e nevewtaniyi ke laqzewháyaw rá bá jouhar e qermez gerefteand.//.* **3** *(beáyin) guwmál. //Guwmál e bezehkárán e javán. (bástáni) zendán//*

corrective adj *behgar*; dorostgari (M. Moqaddam); dorostgaráne; hoźir. //ámuzew* [training] *e dorostgari/ dorostgaráne/ behgar*. kárdpezewki/ salyáni** [surgery] *ye hoźir baráye baráye yek pá ye nábehandám/ páyi ke az rixt oftáde* [deformed]*.//*

corrective n, **corrective (to sth)** *dorostgar; behgar*. //In káredastihá ye bástáni* [artefact/ artifact] *dorostgar e didgáh e hamegán ast ke in mardom <u>na</u> az wahrigari pák bibahre budeand* [uncivilized]*.//*

correctly adv *xeili xub/ xeili dorost raftár kardan*

correctness n *dorosti, bejáyi*

correlate v, **correlate with sth**; **correlate A with B**; **correlate A and B** *hambastegi/ vábastegi dáwtan; niz harjá juri tarjome miwavad.: //Hudehá ye in ázmáyew bá hude ye ázmáyewhá ye piwin jur darnemiáyad. Paźuhandegán nemitavánand hambastegi ye in do dast womár* [sets of figures] *rá báham newán dahand. Paźuhandegán nemitavánand do dast womár rá beham bebandand/ beham bepeivandand.; Dar biwtar e bárehá mitaván hambastegi ye sálmandi/ sálxordegi/ piri rá bá basámad* [frequency] *bimárihá newán dád.//*

correlation n, **correlation (with sth)**; **correlation (between A and B)** *hambastegi. //hambastegi. miyán e bálá/ bolandbáláyi va vazn e kasi. /hambastegi miyán e bawn* [height] *va sang e kasi./ sangini ye kasi//*

correlative adj *hambandi. //váźehá ye* "either" *va* "or" *peivandváźehá ye hambandi* [correlative conjunctions] *hastand.//*

correspond v **1** **correspond (with sth)** *báham sáxtan, "biwtari ye az ánhá goftehá ye xod rá bá dalili ostovár nagardánideand. Do tan az iwán rá aqide yeki nemibáwad va gofteháyewán báham nemisázad." (ZBP, L7574 KK); báham jur budan/ darámadan.; báham barábar budan; báham xándan. //Gozárew e womá az án ruydád bá gozárew e u mixánad.; Gozárew e womá va u báham jur ast/ báham mixánad. Nebewte ye/ nevewte ye goftogu ye má bá ánce ke berásti gofte wod nemixánad. Námi ke powt e pákat pecná*/ (nevewte wode) ast bá námi ke ru ye náme ye darunaw nevewte wode (báham) mixánad/ báham yeki ast?//.* **2** **correspond (to sth)** *yeki budan, barábar budan, hamánand budan, mánidan, mánestan, hamcand budan. //Kongre ye Ámriká be "Párlemán e Engelestán" mimánad./ Kongre ye Ámriká hamcand e "Párlemán e Engelestán" ast.//.* **3** **correspond (with sb)** *báham be hamdigar náme nevewtan.; //Sálhá-st be hamdigar minevisim ammá rásti rá hargez u rá nadideam.//*

correspondence n **1** **correspondence (with sth/ between sth and sth)** *hamánandegi. //Hamánandegi ye xeili nazdik miyán e án do gozárew; na candán hamánandegi miyán e án do gozárew.//.* **2** **correspondence (with sth)** *náme, námenegári; be hamdigar náme nevewtan. //Xeili náme dárad ke báyad behewán beresad.* [deal with]; *Az in ke dar án báre be u náme benevisam (saxt) sar báz-zadam* [refuse]*.; Dar in/ án ámuzewgáh/ dabirestán námenegári ye bázargáni yád midahand/ miyámuzand?//*

correspondence course *ámuzew bá náme/ peik/ az ráh e dur*

correspondent n **1** *gozárewgar, //gozárewgar e má az Hong-Kong,/ az Xorásgán e Miyáne* [Middle East] *//Yek gozárewgar az/dar kewvar e bigáne; Yek gozárewgar (e ruydádhá ye) jangi; Yek gozárewgar e pátapká*/ futbál.//.* **2** *námenevis; námenegár, //Dar námenevisi zerang ast/ tanbal ast.//*

corresponding adj *hamán...; máná, hamál, hávand*, [<Pahlavi (ZBP, C4098, MK, BF)]. //Bavard** [imports] *dar se máhe ye noxost e emsál dar sanjew bá hamán semáhe ye sál e piw dah dar sad afzáyew yáfte.//*

correspondingly adv *behamán andáze. //Ázmun e novin/ táze deráztar va gozarándan e án be hamán andáze dowvártar ast.//*

corridor n **1** *dálán; ráhro; dehliz.* **2** *gozar, dálán.* **3** **the corridors of power** *(nazd e) sar-rewtedárán, //dástáni/ cemi/ porsemáni* [issue] *ke sarrewtedárán darbáreaw xeili goftogu mikonand//*

corridor train *kárvándudi ye dálándár*

corrigendum n (pl **corrigenda**) *(fehrest e) laqzew(há ye cápi); laqzewnáme*

corroborate (v) *ostovár dáwtan, //Ázmáyewhá piwbinihá ye u rá ostovár dáwte (ast).//*

corroboration (n) *ostovár dáwtan; gováh, //Dáwtan e tofang xod gováh e (digari) bar gonáhaw* [guilt] *ast.; Baráye ostovár dáwtan e dástán e xod yek náme bá dastine ye kárfarmáyaw* [employer] *darávard/ newán dád* [produce].//

corroborative adj *ostovár dárande, //gozárewhá ye ostovárdárande; gováh e ostovárdárande//*

corrode v, **corrode (sth) (away)** *xordan, xorde wodan, "Áhani rá ke muriyáne bexord..." (ZBP, L3728 GS); pusidan; pusándan; tabáh wodan/ gardánidan, //Án áhan rá zang xorde/ án áhan/ felez/ yuwost*/ ayoxwost zang zade va puside ast.; Jouhar/ asid áhan rá xorde.; (pendárin) Rawk* [envy] *e talxi/ riwedári ke dusti ye ánán rá (kamkam) tabáh gardánide.//*

corrosion n *xordegi, pusidegi, tabáhi, //Piw az rang zadan/ razidan/ rangrazi hame ye xordegihá/ pusidegihá rá xub pák konid.//*

corrosive n, adj *xorande, pusánande, "wewom dáruhá ye pusánande..." (ZBP, L5455 ZX); pusá; pusán, //Zang* [rust] *va jouharhá/ asidhá xorande-and.//*

corrugate v *cindár kardan; cin dádan/ xordan; kis kardan/ wodan; áźang bardáwtan; wiyár kardan/ wodan, //Az zur e andiwe abrovánaw poráźang gawt.; Ráhhá ye gerki ke carx e arrábe(há) án rá wiyárdár sáxte//*

corrugated adj *kis, wiyárdár; poráźang, //moqavvá ye cindár, baráye bastebandi* [packing] *ye cizhá ye wekastani; bám e/ wirváni ye cindár/ wiyárdár//*

corrugated iron *barg e áhan e cindár/ wiyárdár*

corrugation (n) *cin, kis, wiyár, áźang*

corrupt[1] adj **1** (**a**) *harze, tarmanew, biráh, "Ke hargez be nádán o biráh o xord -- soleyh e bozorgi nabáyad sepord." (ZSBP, L3203 SF). //biráh dar manew/ tarmanewi/ harzegi dar manew* [morals]*; biráhi/ harzegi dar kerdár* [behavior]. *Matali* [novel] *pák harze/ venste* ke javánán az xándan e án báyad bázdáwte wavand.//.* (**b**) *tarmanewi; párexár* [bribe]*; //Páyvarán* [officials] *e párexári ke tá páre nasetánand be womá parváne* [issue permit] *nemidahand. páredehi va párexári* [offer/ accept bribe]//. **2** *(dar zabán, naskhá* [text] *va mánand e án) gawte; káste, "va az u ozr xást va goft: Man in hadis ke kardam az ketábi kardam kohan wode va wáyad bovad johudán and án ketáb káste budand..." (ZBP, L1973 TB); //yek dastnevis* [manuscript] *e káste//.* **3** *(bástáni; kohan) nák, álude, //havá ye/ váyu ye álude; xun e álude/ nák//*

corrupt[2] v *biráh kardan; harze gardánidan; tarmanew gardánidan; [<vinaste (Pahlavi) (ZBP, C4170, MK, BF)] venáste* gardánidan; venástan*; az rásti pivcándan, "Bepicánad az rásti panj ciz -- ke dáná bar in panj nafzud ciz, kojá rawk o kin ast o xawm o niyáz -- be panjom ke gardad bar u cire áz." (ZBP, L3341 SF); kástan, //javánáni ke harze gawteand.; Alfiye va walfiye* [pornography] *rá guyand ke máye ye áláyew* [deprave] *va harzegi migardad* [corrupt].*; Páyvari* [official] *rá be párexári kewándan/ geráyándan//*

corruptibility (n) *dastxow e harzegi/ biráhi/ tarmanewi/ párexári gawtan*

corruptible adj *harze, biráh, tarmanew, venáste* [<vinaste (Pahlavi) (ZBP, C4170, MK, BF)], párexár/ káste wodani; dastxow e harzegi/ tarmanewi/ biráhi/ párexári/ kásti/ venás*. //Javánáni ke dastxow e harzegi tavánand gawt; páyvarán e Warvini** [government officials] *ke dastxow e párexári gardand.//*

corruption n **1** *harzegi, tarmanewi, biráhi, "Ke hargez be nádán o biráh o xord -- soleyh e bozorgi nabáyad sepord." (ZBP, L3203 SF). venást* [<vinaste (Pahlavi) (ZBP, C4170, MK, BF)]; párexári; az rásti picándan, "Bepicánad az rásti panj ciz -- ke dáná bar in panj nafzud ciz; kojá rawk o kin ast o xawm o niyáz -- be panjom ke gardad bar u cire áz." (ZBP, L3341 SF); az ráh bázgawwtan, "Bar án taxt e simin o án mehr e wáh -- sarat mast wod, bázgawti ze ráh." (ZBP, L3205 SF); kástegi; kásti, "Mabádá ma-rá piwe joz rásti -- ke bidádi árad hame kásti." (ZBP, L3158 SF); "Co zir andar ámad sar e rásti -- padid ámad az har suyi kásti." (ZBP, L4636 SF); "Be-dán gáh yád áyadat rásti -- ke virán wavad kewvar az kásti." (ZBP, L6623 SF); gawtegi, //Payvaráni* [officials] *ke párexári (piwe) konand* [open to corruption]. *//Dávidan** [claim]*/ dáv e án zadan ke namáyewhá ye varanik** [sex shows] *va xawmin*/ himsáyi** [violence] *dar jamjám*/* TV *máye ye harzegi/ tarmanewi ye javánán gawte* [lead to].//. **2** *(beáyin) puhew, puhidan, pusidan, //puhew e/ pusidan e nasá pas az marg.//*

corruptly adv *álude; káste*

corruptness n *áludegi; kástegi; náki*

corsage n *gol e sine; bargol* [bar pirhan e zanáne]*

corsair n *(tárixi) dozd e daryáyi yá kawti-dozdán e daryáyi (beviźe dar abáxtar* [north] *e Áfriqá ke be kawtihá ye Orupáyiyán mitáxtand.)*

corselet; **corslet** n *barkostván*

corset n *barkostván; kostván*

cortege; **cortège** (n) *(faránsavi) hamráhán; kárván (e xáksepárán)*

cortex n (pl **cortices**) *(pezewki) puste (ye maqz va digar andámhá); láye ye biruni. //puste ye maqz* [cerebral]*; láye ye biruni ye gorde* [renal]//. **2** *puste (ye deraxt va mánand e án)*

cortical adj *(vábaste be) puste/ láye ye biruni*

cortisone n *(nám e viże) kortizon [hormoni/ hánimu*yi ke az qoddehá ye/ qudehá ye ru ye gordehá tarávide án rá dar ázmáyewgáh sáxte va baráye darmán e bandsám** [arthritis] *va násázvárihá* [allergy] *bekár mibarand.]*

corundum n *gamast, jamast [máde ye káni baráye sáyidan]*

coruscate v *(beáyin) daraxwidan; tábidan; barq zadan; daraxwán/ tábán budan; (pendárin) saxt bánamak*

coruscation n *daraxwew; tábew*

corvette n **1** *razmnáv e kucak e tiztáz/ tiztak; sonbak* (ZBP, C6451 FM).* **2** *(dar gozawte) razmnáv e bádbáni dárá ye yek raj tup; sonbak**

cos[1], **cos lettuce** (n) *káhu; guneyi káhu (ye dárá ye barghá ye) deráz.*

cos[2] *kutáhwode baráye* "cosine" *(dar dánew e womár) [seguwegán*/* trigonometry*] kosinus/ jiyá* [<jiyá (Sanskrit)]*

cos[3]*;* **'cos** *(anáyin) (peivandváże) bázgardid be* "because"

cosec *kutáhwode baráye* "cosecant"; *bázgardid be* "cosecant"

cosecant (n) *kutáhwode* **cosec** *(dar dánew e womár) [dar seguwegán** = trigonometry*] dar yek sebar e rást-guwe barxe ye zeh be pahlu ye ruberu (pádgon*) [<pád + gon<gunah (Sanskrit]*

coset (n) *(dánew e womár) das* [<das, Hourámi]*

cosh n *(beviże dar Engelestán) awtar* [<awtra (Avestáyi)] lule ye sorbi, yá lule ye lástiki por az golule ye sorbi, baráye kotak zadan e mardom.*

cosh v *bá awtar* kotak zadan, be* "**cosh** (n)" *bázgardid. //Dozdán/ dozdán e kárván dudi negahbán/ pás rá bá awtar* zadand.//*

co-signatory n, **cosignatory (of/ to sth)** *kasi ke bá digari zir e cizi dastine nehad. //Ámriká va Wouravi har do (zir e) peimán rá dastine nahádand.//*

cosily adv *qond zade, //qond zade zir e patu//*

cosine n *(dar dánew e womár) [dar seguwegán*/* trigonometry*] jiyá* [jiyá (Sanskrit)]*

cosiness n *qond zadan; garmonarm; denj*

cosmetic n *rang-o-bu; harhaft; abzár e bazak/ áráyew; sorxáb-sefidáb, //golic** [lipstick] *va muparvar** [hair conditioner] *az harhaft/ rangobuhá/ abzár e bazak-and.//*

cosmetic adj **1** *bazak; harhaft; áráyew; sorxábsefidáb.* **2** *abzár e bazak; sorxábsefidáb.* **3** *(biwtar baráye xárdári) sorxábsefidáb. //In degarguniháyi* [reform] *ke u miguyad padid ávarde cizi joz sorxábsefidáb nist.//*

cosmetically adv *az didgáh e áráyew; sorxábsefidáb*

cosmetician n *bazakgar; hucehrgar* [<Pahlavi, (ZBP, C7769 BF)]*

cosmetic surgery *bazak-pezewki; bazak-kárdpezewki*/ bazaksalyáni**

cosmic adj *keyhán; keyháni.* //*(Dánew e) cehrwenási** [physics] *az dádhá*/ sámánhá* [laws] *ye keyháni peirovi mikonad.; (pendárin) badbaxtiyi saxt bozorg* [of cosmic proportions]*//*

cosmic dust *qobár e keiháni*

cosmic rays *parto(há) ye keiháni*

cosmogony; cosmology (n) *bondahew**

cosmologist n *keyhánwenás*

cosmology n **1** *keyhánwenási (M. Moqaddam).* **2** = cosmogony

cosmonaut n *keyhán-navard (e Rusiye ye Wouravi)*

cosmopolitan adj **1** (**a**) *jaháni, //yek wahre/ wahri/ báwgáhi ke dar án mardom az hame já ye jahán yáft miwavad.; gerdehamáyi dar Sázmán e Jaháni* [United nations] *ke dar án mardomán az hame ye kewvarhá ye jahán hastand.//.* (**b**) *(dar giyáh wenási va jánevarwenási) vesfbum*. //giyáhi vesfbum*//.* **2** *(dárá ye)*

andiwe ye báz; rouwanbin; rouwandel; boruger/ borujer [boru <vouru-, (Avestáyi) + gerd <kereta (Avestáyi) (EDPL 15.1090) (EDPL 53.04850)]. //Ádami bá andiwe ye báz/ did e báz/ borjerd/ borugerdi//*

cosmos n, **the cosmos** *keyhán*

cosset v *(baráye xárdári) lus kardan; názparvarde kardan; piw piw náznáz kardan. //Sátvuni** [industry] *ke bá bastan e báj bar bavardát*/* imports*] názparvarde gawte* [cosseted].*//*

cost[1] v (pt, pp **cost**) **1** *arzidan; darámadan; bahá dáwtan, //(bahá ye) in sandalihá har yek 50 dolár ast.; Cand ast?/ Cand darmiáyad?; Án rosváyi* [scandal] *be bahá ye káraw tamám wod.//.* **2** *máye ye...wodan/ gawtan; harjá juri tarjome miwavad.: //Raftár e saboksaráneaw* [irresponsible] *máye ye án gawt ke pedaraw besyári wabhá bixábi* [sleepless] *bekewad.; Gerdávari ye/ nevewtan* [compile] *e yek farhang dar gero* [cost] *ye gozáwtan e zamán va wakibáyi ye faráván ast.//.* **3** (pr, pp **costed**) *(hazine ye... rá) barávard kardan, //Hazine ye in kár* [project] *rá barávard kardeand* [costed]*?//.* **4** *xeili gerán budan/ darámadan, //Mitavánid án xowgele/ án parhib e naqz/ án naqzak** [de luxe model] *rá bardárid ammá baráyetán xeili gerán darmiáyad.//.* **5** (idm) **cost sb dear** *baráye kasi gerán darámdan/ gerán tamám wodan/ máye ye... gawtan, //Án laqzew baráyaw gerán tamám wodbázi rá báxt.//.* **cost sth out** *barávard kardan; arzyábi kardan, //Gomán mikardam betavánam án rá bexaram* [afford] *ammá pas az arzyábi/ barávard e dorost* [cost out properly] *didam/ daryáftam xeili gerán ast.//*

cost[2] n **1** *bahá, hazine, //hazine ye sangin e/ gerán e vásác** [repairs] *ráde*/ máwin; hazinehá ye ráhandázi/ áqáz* [start] *e yek kár (e bázargáni)* [business]; *án xáne/ saráy rá bi parvá be* [without regard] *hazineaw sáxt.; hazine ye zendegi* [living]*; náre* [index] *ye hazine ye zendegi//.* **2** *baháyi ke báyad baráye... pardáxt; bahá ye ...; be bahá ye... tamám wodan; bahá ye zamáni va kári* [the cost in...]; *//Piruzi dar án jang* [win a battle] *be bahá ye ján e besyári az mardom tamám wod.//.* **3 costs** *(dád/ dátikán*) hazine ye dádgáh, //śad dolár táván* [fine] *va cehel dolár hazine ye dádgáh* [costs] *pardáxtan//.* **4** (idm) **at all costs** *be har baháyi ke wode; harjur ke wode, //Be har baháyi ke wode/ Harjur ke wode nabáyad bogzárim az in naqwe bu bebarand* [find out]*//.* **at cost** *máyekári; be bahá ye tamám wode, //káláháyi* [goods] *rá máyekári* [cost price] *foruxtan//;* **at the cost of sth** *be bahá ye...; //U rá az xeniki*/ xafe wodan dar áb raháyi dád ammá be bahá ye ján e xodaw//.* **to one's cost** *az ruy e ázmudegi soxan godftan; //man/ to... midánam/ midáni ke...; man ke dardkewideam midánam ke...; bá pust o guwt e xod...; Man bá pust o guwt xod midánam ke niw e zanbur/ mong badxim* [serious] *ast/ Man ke dard kewideam midánam ke niw e zanbur/ mong ce saxt/ ce badxim ast.//*

cost accountant *kárpardáz*

co-star v (**co-starring**) *(celparde*/ film yá jamjám*/* TV*).* **1** *do setáre/ bázigar e hampáye dáwtan; do setáre dar... bázi kardan, //Dar án celpard*/ film do setáre ye sarwenás bázi mikonand.//.* **2 costar (with sb)** *bá kasi dar.... bázi kardan; dar.... bá kasi hambázi budan, //Háji Firuz dar án celpard* ast va Nane Qamar bá u bázi mikonad.//*

co-star n *(kohne wode- dar Engelestán) sabzi va miveforuw e douregard; dastforuw e sabzi va mive.//*

cost benefit *(dar hirbáni*/* economy/ finance*) suddehi; sudávari, //Kávow/ váwekáft* [analysis] *e sud-dehi/ sudávari (ye cizi)*

cost-effective (adj) *sudávar; sud-de(h), //Sáxtan e ráde*/ ráde*/ máwinsázi án ham angowt womár/ ánham be in womár e andak* [in small quantities] *sudávar nist.//*

cost-effectiveness n *sudávari; sud-dehi*

costing n *(bázargáni) hazine ye... rá barávard kardan/ arzyábi kardan, //Hazine ye kár rá barávard kardim* [do the costings] *didim/ daryáftim ke az didgáh e hirbánik** [be economical] *dast zadan be án kár e dorosti nist.; baxw* [department] *e barávard e hazine(há); baxw e arzyábi ye hazinehá; kárpardázi; kárpardáz* [costing clerk]*//*

costliness n *geráni*

costly adj (**-ier; -iest**) *gerán; gerán darámadan; geránbahá; ziyánbár, //vásáj* e/ vásác** [repair] *e án ráde*/ máwin xeili áb mixorad/ gerán darmiáyad.; laqzewi gerán/ ziyánbár//*

cost price *sudávar; sud-de(h)/ (bázargáni) máyekári; bahá ye tamám wode*

costume n **1** *jáme ye viźe; jáme ye...; jáme ye bumi, //Baráye án namáyew* [parade] *mardom jámehá ye tárixi be tan kardand/ dáwtand.; Án namáyewgar/ bázigar/ honarpiwe bá jáme ye bavande* [full; complete] *padidár gawt/ ru ye faxan* [stage] *ámad.; Mardán e Eskátlandi bá jáme ye bumi ye sarzaminhá ye sardsiri.* [kilt/ Highland costume]*; jáme ye eski/ yaxlaxwak; yek kár, bázi, namáyew bá jámehá ye tárix* [costume piece]*//.* **2** *(kohne wode) nimtane, //kotodáman e zanáne//*

costume jewellery *zarozivarhá ye sáxtegi/ arzán/ kambahá/ bonjol*

costumier n *jámeduz; jámeforuw; jámekeráyede(h) (baráye namáyewxánehá)*

cosy;cozy adj (**-ier;-iest**) **1** *garmonarm; denj, //yek otáq e/ sandali ye garmonarm; denji/ qanudegi* [cosy feeling]*; yek xáne ye/ saráy e kucak/ kuculu ye/ noqli/garmonarm/ denj.; Dar bestar/ raxtexáb qanude budam* [feel cosy]*; (pendárin; xárdári) Dar án kár xub já xow karde, báyad báháw/ bá u saxt-tar begirim.*[strict]*//.* **2** *dustáne; del dádan va qolve gereftan, //Kenár e átaw newastan va del dádan va qolve gereftan.//*

cosy n *(dastmál e) damkoni*

cot; crib n **1** *gahváre; taxt(exáb) e nouzád.* **2** *(dar Ámriká) taxtexcáb e sáde va bárik; taxt e safari; taxtexáb e do-owkube (dar kawti, sarbázxáne va mánand e án)*

cotangent n *kutáhwode* **"cot"**, *[dar seguwegán** [trigonometry] *peisáye* (pei ≡ pád (EDPL, 33.1560) + sáye, niz bengarid be* "cosine", "tangent"*]*

cot-death (n) *marg e nágaháni/ varparidan (e nouzád/ wirxár dar xáb yá qondáq)*

cote n *(dar vážehá ye serewte) áqol-...; -están; láne; lán; xán, niz harjá juri tarjome miwavad. //kabutarxán* [dove-cote]*; áqol e gusfand* [sheep-cote]*//*

cotenant (n) *hamkerá/ hamkeráyenewin*

coterie n *(biwtar baráye xárdári) goruhak; dárodaste; jorge, //yek goruhak e soxandánán/ soxanvari/ adabi//*

coterminous adj, **coterminous (with sth)** *(beáyin) hammarz; hamsáye*

cottage n *kome, kume, bangale, //kome ye/ kume ye kewávarzán/ barzegarán/ kárgarán* [labourer]*//*

cottage cheese *guneyi panir e narm e bi carbi*

cottage hospital *(dar Engelestán) bimárestán e kucak e rustáyi*

cottage industry *kár e dasti ye rustáyi (qálibáfi, gelimbáfi, kuzegari va mánand e án)*

cottage loaf *(dar Engelestán) nán e rustáyi; taku; takuk*

cottage pie *bázgardid be* "shepherd's pie"

cotter-pin *(mohandesi) mix e parc*

cotton n **1** (**a**) *panbe, pambe, gále (panbe ye zade); vaw (panbe ye pák nawode); luke (panbe ye pák wode ammá nazade); qáz = qáź (panbe ye zade); nestak (panbe ye zade); //gále, baste ye panbe; ponjak* [bales of cotton]*//.* (**b**) *giyáh e/ bute ye panbe [giyáh e sarzaminhá ye garmsiri az gune ye* Gossypium *az xáneváde ye panirakiyán]. //dar panbezár(há) kár kardan//.* **2** (**a**) *nax e panbe, //nax o suzan//.* (**b**) *párce ye panbeyi; malmal; bayram/ beyram, //yek pirhan e zanáne ye panbeyi//*

cotton[2] v, **cotton on (to sth)** *(dar Engelestán) douzári ye kasi oftádan/ daryáftan/ fahmidan, //Saranjám/ táze douzáriw oftád (o fahmid) ke ánhá ce dar sar dárand.//.* **cotton to sb** *(dar Ámriká) (anáyin) az kasi xow ámadan*

cotton candy; **candy-floss** *pawmak*

cotton gin *elbád (FM, FN, BQM)*

cotton seed oil *rouqan e panbedáne*

cottontail n *(guneyi) xarguw (e kucak e Ámriká ye abáxtari* [north] *az gune ye* Sylvilagus *be rang e qahveyi ke zir e domaw sepid va panbesán ast.)*

cotton wool *áqonde; qonde, báqonde (panbe ye pák wode va zade), //(pendárin) nabáyad bacceháyat rá juri bár ávari ke áb dar delewán takán naxorad* [wrap in cotton wool]//

cotyledon n **1** *lapak* [lobule] *e joft e pestándárán.* **2** *(giyáhwenási) javáne; lape*

couch[1] n *nimkat, taxt, //zir e ravánkávi/ dar dast e ravánkávi//*

couch[2] v **1** **couch sth (in sth)** *(beáyin) be zabán ávardan; báz namudan; harjá juri tarjome miwavad: //Námeaw be zabáni áwtijuyáne* [conciliatory terms] *nevewte wode bud.; Pásoxi sanjide/ pásoxi nik andiwide* [carefull couched]//. **2** *(bástáni) (baráye jánevarán) penhán xoftan, kamin kardan, penhán deráz kewidan/ xábidan*

couchant adj *(biwtar rástárást pas az yek námváže miáyad) (baráye newánhá) (darbáre ye peikare ye jánevarán con wir va mánand e án ke ruy e newánhá ye xánevádegi báwad) xábide: wir e xábide/* "a lion couchant"

couchette n *(fáránsavi) taxtexáb e táwou (dar ráh áhan/ kárván dudi)*

couch-grass; **couch** *marq; bidgiyá/ bidgiyáh [Giyáh e Orupáyi be nám e dánewik* <u>Agropyron repens</u> *ke xodru bude va riwe ye xazande dárad. námhá ye digar e án "*quitch",."twitch" *va* "witchgrass" *ast., va dar Ámriká faráván miruyad.]*

cougar *bázgardid be* "puma"

cough v **<u>1</u>** *sorfidan, "va agar besorfad bihuw gardad. (ZBP, L5510 ZX); sorfe kardan; bá sarosedá be kár áqáz kardan. //Sarásar e wab/ hame ye wab sorfid/ sorfe kard; (pendárin); Ás* [engine] *sorfide*/ bá sarosedá rouwan gawt/ wod/ áqáz bekár kard.//.* **<u>2</u> cough sth (up)** *bá sorfe/ sorfidan birun dádan; bá sorfe... bálá ávardan, //Bá sorfe xun bálá miyávarad.//.* **<u>3</u> cough (sth) up** *(anáyin) (dar Engelestán) ján kandan va goftan; dádan,va mánand e án, //Be má (pul) bedehkár ast ammá ján mikanad tá pas bedahad.; Áhán, jun bekan, begu ki in kár rá kard?//*

cough n **<u>1</u>** *sorfe; solfe; kofe/ koffe, //Baráye in ke ma rá be xod dárad sorfe ye árámi kard.//.* **<u>2</u>** *sarmáxordegi; sinedard, //sarmá ye badi xordan/ xorde budan; dáru ye sorfe; ávite* ye sine/ sarmáxordegi//*

could[1] v (neg, could not/ couldn't) **<u>1</u>** *(kárváže ye miyánji) (newángar e dasturi dáwtan va hewtan) miwavad?, Harjá juri tarjome miwavad.: //Miwavad az telefon e/ vákubar* e womá zang be jáyi bezanam?; Miwavad docerxe ye to rá (be) vám begiram?; Miwavad hafte ye digar (soráq e womá) biyáyam* [come round]*?//.* **<u>2</u>** *(newángar e darxást ast) tavánestan; harjá juri tarjome miwavad: //Mitaváni ádine baráye má baccedári koni* [baby-sit]*?/ Miwavad xáhew konam ádine bacce ye má rá bepáyi* [baby-sit]*?, Mitaváni/ miwavad xáhew konam piw az raftan yek náme ye digar máwin koni/ bezani/ benusi** [type]*?; Mitaváni/ miwavad xáhew konam yek sigár be man bedahi?//.* **<u>3</u>** *(newángar e hude ast); harjá juri tarjome miwavad.: //Candán afsordeam ke delam mixáhad bezanam zir e gerye* [could weep]*.; Wám ce dárim? Rudebozorgam dáre rude kucikamo mixore* [I could eat a horse]*!//.* **<u>4</u>** *(newángar e wáyest; wáyestan) báwad ke; wáyad ke; harjá juri tarjome miwavad.: //Wáyad (ke) to rást miguyi.; Zanam dar bimárestán (bestari) ast- wáyad bacce-emán har dam záyide wavad.; Wur nazan/ negarán nabáw báwad ke/ wáyad farámuw kardeand zang bezanand.; Yek kasi báyad dar e qafas rá báz karde báwad (vagarna) án wir xodaw nemitavánest darberavad.; Mitavánesti dast e kam yek barge/ yád-dáwt* [could send a card] *miferestádi//.* **<u>5</u>** *(newángar e piwnahád ast) behtar ast ke...; harjá juri tarjome miwavad.: //Behtar ast (ke) yek náme be dabsár** [head master] *benevisi.; Agar niyáz oftad hamiwe miwavad be xáneaw zang bezanii/ Hamiwe agar niyáz báwad behtar ast be u zang bezani.//*

could[2] *setáy az kárváže ye* "can[2]"

coulter; **colter** (US) n *hiw* [<hiw (Zartowti ye Ardakáni)], //tiqe ye xiw//*

council n **<u>1</u>** *anjoman, //anjoman e wahr; anjoman e barzan* [county], */Anjoman e visik*/ yáge** [local] *vásáj** [repair] *e ráhhá rá be dast dárad* [in charge]; *Kárháyi* [services] *ke be dast e anjoman (wahr yá barzan) ast; gozinew (e hamvandán)* [elections] *e anjoman e wahr yá barzan//.* **<u>2</u>** *segálád; anjoman; ...-están, //Anjomani az/ segáládi az riw-sefidán* [elders] *án il rá migardánad.; Dar Engelestán nerangestán** [Design Council] *be neranghá ye*/ negárhá ye sátvuni** [industrial] *ye xub pádáwt* [award]*/ baram* midahad. Segálád/ anjoman e razmi; razmestán* [council of war]*//*

council-chamber *tálár e anjoman*

council estate *(dar Engelestán) xánehá ye (sázemáni) ye wahrdári/ barzan*

council flat/ apartment *sarácehá* [apartments] *ye/xánehá ye (sázmáni) ye wahrdári/ barzan*

councilor; **councilor (**US**)** n *hamvand e anjoman (e wahr/ barzan); Bánu Mersede hamvand e anjoman e wahr/ barzan*

counsel[1] n **<u>1</u>** *andarz; pand, //Be andarz e/ pand e pirán, /sálxordegán e xod* [elders] *guw bede!; andarzi xeradmandáne//.* **<u>2</u>** *dádvar, //dádvar e pasmár* [for the defence]; *dádvar e piwmár* [prosecution]*; dádvar e dádsetáni* [prosecution]; *Dádgáh be soxanán* [counsel] *e dádvarán e har do su/ [pasmár va piwmár] guw farádád//.* **<u>3</u> a counsel of perfection** *ráyi naqz ammá nawodani.* **hold/take counsel with sb** *(beáyin) bá kasi ráy zadan/ segálidan.* **keep one's own counsel** *nam boruz nadádan; lám az kám báznakardan; andiwehá va barnámehá ye xod rá penhán dáwtan;* **take counsel together** *hamporsi (kardan); bá yekdigar ráy zadan/ segálidan*

counsel[2] v **(counseled** (US); **counselled) <u>1</u>** *ráy zadan; andarz dádan, //Raványpezewki ke be meybáregán/ meyparastán* [alcoholics] *andarz midahad.//.* **<u>2</u>** *<u>andarz dádan; andarzidan; pand pádan; pandidan</u>, //Dar conin kári/ báreyi andarz e man in ast ke durandiw* [caution] *báyad bud/ in ast ke báyad dast be asá ráh*

raft.//. **3** *andarz dádan; andarzidan; pand dádan; pandidan, //Be ánán andarz dád/ andarzid (ke) dast az án naqwe bardárand* [give up].*//*

counselling n *ráyzani, //ráyzani ye ravánpezewki/ hirbánik** [financial]*; daftar* [service] *e ráyzani ye dánewjuyán.*

counsellor; **counsellor** (US) n **1** *ráyzan, "ke har kodám ráyzani ke pádewáh e xod rá bar jang va kárzár haris gardánad..." (ZBP, L1732, DB), "Seyom kaw Kelila-st o Demne vazir -- con u ráyzan kas nadárad dabir." (ZBP, L3174, DB); ráhnamá, rahnamá, "Ze bigáne Qeysar bepardáxt jáy -- porandiwe benwast bá rahnamáy." (ZBBP, L3280 SF); andarzgar (M. Moqaddam), //ráyzani xeradmand be hengám e niyáz; ráyzan/ andarzgar e zanáwuyi//.* **2** *(dar Engelestán yá Irland). dádvar; dádyár*

count[1] v **1** **count (from sth (to sth)** *(bar) womordan, //Hanuz nemitavánad bewmorad/ Hanuz womordan nemidánad/ yád nagerefte; az bist tá yek womordan; mitavánam tá sad bewmáram.//.* **2** **count sth (up)** *womordan; womár rást kardan, "Ze xormá hezár o ze wekkar hezár -- bovad saxte o rást karde womár." (ZBP, L4914 SF), //Farámuw nakoni pul e xordat* [change] *rá bewomári.; Áyá ráyhá rá womordeand?//.* **3** *womordan; harjá juri tarjome miwavad.: //Panjáh tan, bedun e (womordan e) baccehá//.* **4** (**a**) **count (for sth)** *arzew dáwtan; arj nahádan, harjá juri tarjome miwavad: //Manewte* [opinion] *ye u rá báyad bewomár ávard/ arj nahád zirá ázmude/ kárázmude/ kárkowte ast. /Dánew bedun e xerad e ásnide** [common sense] *pawizi arzew nadárad.; Hameaw cad tá golule (biwtar) nadárim. az inru behtar ast har yek rá bejáyaw va xub bekár barim* [make count].*//.* (**b**) **count (as sth)** *arzew nadáwtan; hesáb nabudan/ bewomár ámadan/ nayámadan; womorde wodan, //In hesáb nist/ in bewomár nemiáyad con hengámi ke niyáz mikardi* [to wish] *cewmánat rá nabasti!; Cand raj cáme ye bandetonbuni* [rhyming doggerel] *cáme* [poetry] *womorde nemiwavad/ bewomár nemiáyad.//.* **5** **count sb/ sth(as) sb/ sth** *womordan; dánestan, //Con kár dáram xodam rá xowbaxt miwomáram/ midánam.; Dar cewm e man xeili mardomwenás/ ádamwenás ast./ U rá dávar e xubi dar wenáxtan e (manew e) mardom* [judge of character] *midánam.; U rá yeki az dustán e kohan e xod miwomárim/ midánim* [count]*//.* **6** **count one's blessings** *be ánce dáwtan sepásgozár budan; arj e ánce rá ke kasi dárad dánestan, //Nikbaxtihá ye/ ermagánhá ye xodat rá bewmár!, gele nakon!//.* **count one's chickens** *jujehá rá páyán e páyiz miwomárand; Nawáwidi wab deráz ast; Wáhnáme áxarew xow ast.;* **count the cost (of sth)** *dud e cizi tu ye/ dar cewm e kasi raftan; kasi ke xarbuze mixore páy e larzew ham minewine; harjá juri tarjome miwavad.: //Mardom e in wahr con baráye jelogiri az láxiz* [flood] *kári nakardand aknun dudew tu ye cewmewán miravad/ mire.//.* **7** **count against sb**; **count sth against sb** *máye ye ziyán gawtan; be ziyán e kasi womordan/ gereftan; harjá juri tarjome miwavad.: //Piwine ye riftegi** [criminal] *ye to hengám e káryábi/ yáftan e kár mitavánad be ziyánat gardad/ báwad.; Javán ast o kár náázmude ammá in rá be ziyánaw nawomár/ nagir/ ammá in rá be páyaw nanevis.//.* **count among sb/ sth**; **count sb/ sth among sb/ sth** *az… bewomár ámadan; jozv e... budan; az... womordan, //Az tavánátarin rudsázán* [composer] *e ruz/ emruzi ast/ be womár miáyad/ bewomár ast. /U rá digar az dustán e xod nemiwomoram.//.* **count down** *foruwomoran; forudwomordan.* **count sb/ sth in** *womordan; be womár ávardan, //Bebin cand tá bowqáb dárim ammá tarakdárhá rá nawmor.; Agar (be) mehmáni miravi mitaváni ma rá ham be womár ávari/ man ham miáyam.//.* **count on sb/ sth** *be powtgarmi ye kasi budan; be kasi delgarm/ powtgarm budan; ruy e kasi womordan/ hesáb kardan, //Emsál be afzáyew e dastmozd delgarm nabáw/ Emsál wekamat rá baráye afzáyew e dastmozd sábun nazan!//.* **count sb/ sth out** *tak tak va* (**a**) *áheste (bar)womordan; yekáyek va áheste womordan, //Án pirezan/ zál taktak si tá dahwáhi womorde* [count out] *be dokkándár dád.//.* (**b**) *tá dah womordan (dar mowtzani va bázande xándan), //Dávar dar dour e noxost tá dah womorde u rá bázande xánd.//.* (**c**) *(anáyin) be womár nayávardan, //Agar mehmáni ye áwofteyi/ por hayáhuyi* [rowdy] *ast man nemiáyam/ ma rá be womár nayávarid.//.* **count towards sth** *be womár e… nahádan/ gozáwtan/ rixtan, //In pulhá/ pardáxthá be womár e báznewastegiyat rixte miwavad/ miáyad//.* **count up to sth** *be andáze ye cewmgiri residan; daryá wodan, //In komakhá ye puli/ kucak bezudi cekkecekke ruyeham anbáwte wode daryá miwavad.//*

count noun *(dar dastur e zabán) námváżeh ye womárewpazir, ke berixt e candgáni* [plural] *betaván ánhá rá bekár bord yá betaván ánhá rá bá váżeháyi con* "many", "few" *bekár bord.*

count[2] n **1** *womárew; womordan; womár, //womárew e dobáre/ bázwomordan e ráyhá dar yek gozinew; Man ke tá panj womordam to womordan gir/ to be womordan áqáz kon/ biyáqáz.; Tá ánjá ke man midánam/ man womordam tákonun panj kák* [cake] *xordeyi.//.* **2** *womárew*, //*womárew e garde* [pollen] *xeili bálá ast.//.* **3** **the count** *(dar mowtzani) (pas az zamin xordan e yek mowtzan) tá dah womordan (va bázande xánan), //(pendárin) Jávid e bicáre/ kuculu berásti pas az yek ruz e deráz e (kár) sotuhande pák az hál/ ramaq rafte bud* [out for the count]*//.* **4** (**a**) *(dád) báre [kár e zewt/ adádmand], //piwmárde* be do*

báre ye daqá [forgery] *va yek báre ye koláhbardári/ feriftári* [fraud], */Dar hame ye bárehá* [all counts] *gonáhkár wenáxte wod.//.* (**b**) *báre, //Dar hic yek az án do báre bá to* [on both counts] *hamdástán nistam.//.* **5 keep/ lose count (of sth)** *womár e cizi az dast e kasi dar-raftan, //Candán yekbáre sar residand ke womárewán az dastam raft.//*

count[3] n *"kont" farnám** [title] *e aviźegán** [nobility]*/ bozorgán dar Faránse, Itáliyá va mánand e án*

countable adj *womordani; womárdani*

countdown n, **countdown (to sth)** *foruwomordan*; foruwomárdan*; forudwomordan; womárew e várune; forumárew* [foru + márew <√mar (Avestáyi), bázgardid be (EDPL 51.1250)]. (pendárin) dam e vápasin (piw az…); sar e bezangáh, //forumárew* tá partáb e muwak; dam e vápasin piwaz az gozinew e visik** [local]*//*

countenance[1] n **1** *roxsár, //Zani bá roxsári warze/ goráz* [fierce]//. **2** *powtibáni; be rást dáwtan, //Conin barnámeyi rá nemitavánam berást dáram* [lend countenance/ approve]//. **3 keep one's countenance** *(beáyin) naxandidan; xod rá gereftan; beru ye xod nayávardan.* **put/ share sb out of countenance** *(kohne wode) kasi rá az ru bordan; bá xire wodan/ zol zadan be kasi u rá dastpáce kardan*

countenance[2] v *(beáyin) powtibáni kardan; be rást dáwtan, //az koláhbardáriyi/ feriftáriyi* [fraud] *powtibáni kardan; Cegune mitaváni az conin raftári powtibáni koni?; Hargez az doruqguyi* [lying] *powtibáni nemikonand/ hargez be doruqguyi tandarnemidahand.//*

counter[1] n **1** *piwxán, jelouxán, piwtaxte.* **2** *(baráye dáru) bi dastur e pezewk; bigovárewn** [prescription], *// In hewk*há/ qorshá* [tablet/ pill] *rá bedun e dastur e pezewk/ bi govárewn* mitaván xarid.//*

under the counter *zirjoli, penháni, zirziraki, //Ruzgári dar Engelestán alfiye va walfiye* [pornography] *rá zirjoli/ penháni miforuxtand.//*

counter[2] n **1** *halmát* [<halmát, Kordi ye Hourámi] [taxte ye bázi yá womárew].* **2** *(dar váźehá ye serewte) …-womár, //Dourwomár e yek ás** [engine]//. **3** *máye ye bede-bestán; báti* [<báti Kordi], //Muwakhá ye má mitavánad hengám e cáne zadan va goftogu bá Rushá máye ye bede-bestán e/ báti* ye xubi báwad.//*

counter[3] adv, **counter to sth** *bevárune; dar barábar e, //Bevárune ye kám e/ xást e kasi kári kardan.; Ravand e/ suk* e hirbánik** [economic] *várune ye piwbinihá* [forecast] *dárad piwmiravad/ dárad darmiáyad.//*

counter[4] v, **counter sith sth; counter sb/ sth (with sth)** *pád-...; pásox dádan be; áfandidan; padáfandidan, //Gord e/ qahremán e mowtzani bá yek kust* [punch] *e rást pásox dád..; Piwnahád e má rá bá piwnahád e digari az su ye xod pásox dádand.; Án vazir be xordegirán e xod bá yek soxanráni ye nirumand* [strong speech] *pásox dáde az camegihá** [policies] *ye padáfandid.; Man nárasáyihá ye án barnáme* [plan] *rá yádávar wodam* [point out] *ammá u bargawte pásox dád ke naqwe hanuz be páyán nareside//*

counter-, *dar váźehá ye serewte bá námváźehá, kárváźehá va bandváźehá serewte wode váźehá ye novin padid miyávarad.* **1** *páy-, pád-, ped-, peź-, pá-, bád-, pat-, bed-, vá-, niz hará juri tarjome tavánad wod.: //ziyánbár/ násudmand* [counter-productive]*; vákewew* [counter-attraction].// **2** *dar pásox e...; pád-, pei-, peź-, zed-, pá-, bád-, pat-, bed-, niz harjá juri tarjome miwavad.: //pátak* [counter-attack]; *pádáyawt** [counter-espionage]//. **3** *hamtá; hamál; hávand*

counteract v *wekastan; az kár andáxtan; peikár kardan; áfandidan, //kár e/ kárkard e zahri rá wekastan; doźkonewi/* [bad influence] *ye kasi rá az miyán bardáwtan; bá baximi ye kasi peikárdan; bá tondravi* [extremism] *dar kumal** [party] *báyad peikár konim//*

counteraction (n) *peikár; wekastan;az kár andáxtan; padáfand*

counter-attack n *pátak; peikaft**

counter-attack v *pátak kardan; pátakidan*

counter-attraction n, **counter-attraction (to sth)** *vákewe; (kew o) vákew, niz harjá juri tarjome miwavad. //Emruze candán cizhá ye/ sargarmihá ye girá ye digari* [counter-attractions] *hast ke namáyew e zende* [live theater] *tamáwáciyán* [audiences] *e xod rá az dast midahad.//*

counterbalance; **counterpoise** n, **counterbalance (to sth)** *varsang; pársang; sang e deram, "Be sang e deram har yeki wast man -- ze zarr o ze gouhar yeki kargadan." (SF)*

counterbalance v *taráz kardan, //Xunsardi* [levelheadedness] *ye u/ án mard ásimegi* [impetuousness] *ye u rá/ zanaw rá jobrán mikonad.//*

counterblast v, **counterblast (to sth)** *pásox e dandánwekan, //Goftáraw* [article] *pásox e dandán-wekani be xordegiránaw bud.//*

counterclaim n *pádáv* [pád + dáv, dávidan* [claim]*, besanjid bá "dávtalab"], //Miyán e án hame dáv va pádáv* dowvár bud ke betaván daryáft/ fahmid ki/ ke rást migoft/ miguyad.//*
counter-clockwise; **anticlockwise** adv *várune ye carxew e nárehá ye pangán** [hands of a clock]
counter-espionage n *pádáyawt* [pád + áyawt]*
counterfeit n, adj *nabahre; qollábi; sáxtegi; doruqin, //pul e nabahre/ qollábi; gouharhá ye nabahre/ qollábi; sáxtegi, //In wahravá ye dah dolári* [bill] *nabahre/ qollábi ast.//*
counterfeit v *nabahre/ qollábi sáxtan; sáxtegi dorost kardan, //Yek borr/ yek mowt* [gang] *riftegán** [criminals] *wahraváhá ye sad dolári ye qollábi/ nabahre misázand.//*
counterfeiter (n) *nabahregar*; daqal*
counterfoil n *tah e...; tahcek; tahbijak* [ticket counter]
counter-insurgency n *pátak*
counter-intelligence n *peiáyawt* [pei-, hamcand e/ hamarz e pád-, + áyawt (EDPL 3.2205; 33.1560)]*
counter-intuitive adj *dur az xerad, //Ráh e u baráye gowudan e án porsemán* [problem] *dur az xerad ast/ bá xerad jur darnemiáyad.//*
countermand v *(dasturi rá) pasgereftan/ váxándan*
countermeasure n *(biwtar be rixt e candgáni bekár miravad) piwgiri, //kárháyi baráye piwgiri az yek bastnewini* [strike] *ke bim e án miravad* [threatened]//
counter-offer n *piwnahád (i darbarábar e piwnahád e digar va baráye ru ye dast ámadan e án); pádpiwnahád*/ pápiwnahád*. //Dálá** [company] *ye noxostin piwnahád/ pádpiwnahád* e xeili behtari kard* [make a counteroffer] *va dastur e kár rá bord.//*
counterpane n *(kohan) rukew e taxtexáb; rutaxti*
counterpart n *hávand*; hamál; hamtá, //Sarparast e foruw/ kixá* ye foruw be hamtá ye/ hávand* e xod dar bongáh e digar telefonid/ zang zad.//*
counterplot n *pádvang* [bázgardid be* "plot"*]*
counterplot v (**-tt-**) **counterplot (against sb/ sth)** *pádvang* zadan; pádvangidan**
counterpoint n **1** *(dar musiqi) damgir; peinavá* [pei-, = pád-, + navá]; (pendárin) jelve; jelve-dahande; namud dáwtan/ dádan; máye ye jelve yá namud gawtan; niz harjá juri tarjome miwavad.: //(pendárin) Pardehá ye tire(rang) dar barábar e divárhá ye rouwan xeili namud/ jelve dárad.* (make a counterpoint with)*//.* **2** *fan yá honar e damgiri; peinavá**
counterpoise n **1** *bázgardid be* "counterbalance". **2** *taráz, harjá juri tarjome miwavad.: //Niruhá ye hasteyi ye án do kewvar pák barábar-and/ hamsang-and.//*
counterproductive adj *ziyánbár, //Xeili saxtgir* [tough] *budan/ saxtgiri ziyánbár ast, (zirá) máye ye bizári (va xawm)* [resent] *e kármandán* [staff] *migardad.//*
counterproductively adv *ziyánbár*
counterproductiveness n *ziyánbári*
counterrevolution n *pádfarvard* [be* "revolution" *bázgardid.], //pádvarvardi* afkandan* [stage a…]; *niruhá ye* [forces] *pádfarvard*//*
counter-revolutionary adj *pádfarvard*, //yek jonbew e pádfarvard** [movement]*; andiwehá ye pádfarvardáne** [ideas]*//*
counter-revolutionary n *pádfarvard*; kasi ke bexáhad dárodasteyi rá ke haváxáh e farvard* hastand, barandázad.*
countersign[1] v *powtnevisi kardan; powt e (cizi rá dobáre/ báz dastine nahádan.), //Ceki ke powtaw báz dastine naháde wode.//*
countersign[2] n *nám e wab, //Nám e wab rá goftan/ dádan//*
countersink v (pt **-sank**, pp **-sunk**) *sar e suráxi rá gowád kardan (tá sar e pic taxt dar án benewinad.).* **2** *pici yá mohreyi* [bolt] *rá taxt newándan*
counter-tenor n *(dar musiqi)* "tenor"*/ bamest**
countervailing adj *(beáyin) jobrán, //hame ye ziyánhá* [disadvantages] *bedun e kucaktarin jobráni* [countervailing advantages]//
countess n **1** *zan e/ hamsar e/ bive ye yek kont* [count]. **2** *bánu ye dárá ye farnám* [title] *e* "count" *yá* "earl"
counting-house n *(kohan) hamárgáh**

countless adj *bimar; biwomár; nahmár, "Gonbadi nahmár barborde boland -- na-aw stun [sotun] az zir o na bar sarw band." (Hormozdnáme/ PurDávud); bárábár; bárhá, //Bárhá be u gofteam/ Bárhá goftamaw/ bárhá behew goftam/ gofteam.//*

countrified adj **1** *rustáyi, //sarzamini pák rustáyi//.* **2** *(xárdári) rustáyi; deháti*

country n **1** (**a**) *kewvar, wahr, "var ánjá naxáhid farmán, ravást -- hame wahr e Irán [be] piw e womá-st." (ZBP, L5703 SF); "Vagartán suy e wahr e Irán havá-st -- del e har kasi bar tanaw pádewá-st." (ZBP, L6430 SF); pádewáhi, "Nabáyad ke xáhad ze má báź wáh -- naránad bed-in pádewáhi sepáh." (ZBP, L3405 SF), -están; mihan, //kewvarhá ye Orupáyi/ farang/ farangestán; Sarásar e kewvar báráni xáhad bud.//.* (**b**) **the country** *mardom e kewvar; tude, //"sarásar e mardom e kewvar bá táxtárán** [invader] *be ruyáruyi pardáxtand/ dar barábar e táxtárán* istádand."//.* **2** *dawt, sahrá, deh; birun e wahr; rustá, //Birun e wahr/ dar rustá zistan; yek ruz dar dawt o sahrá/ birun az wahr; az ráhhá ye rustáyi/ dawt o biyábán raftim; ráhhá ye rustáyi; zendegi ye rustáyi; sarzaminhá ye rustáyi//.* **3** *bum; marz; -están; //Milhá az miyán e sarzaminhá ye jangali gozawtim.* [wooded country]*; In bum/ marz o bum rá nemiwenásam (pendárin) az in sar darnemiávaram.//.* **4** *beviźe musiqi ye rustáyi va xorvaráni** [western]*, dar Ámriká/ dawti.* **5** **a country cousin** *(anáyin, xárdári) deháti, powtekuhi, lor*

country-and-western n (*kutáh wode* **C and W**) *guneyi musiqi ye viźe ye nimruz e xorvaráni* [south and West] *e Ámriká; rustáyi/ dawti* va xorvaráni*, //Yek áváźexán e/ yek musiqi ye dawti* va xorvaráni*//*

country club *báwgáh e varzewi ye birun e wahr; zurxáne ye rustáyi; varzewgáh e rustáyi*

country dance *(beviźe dar Engelestán) raqs e dawti*; dawt-vawt**

country-house n *vilá; xán, "Na xán o na mán o na bum o neźád -- yeki wahriyári miyán por ze bád." (ZBP, L3195, SF)*

countryman n (fem **countrywoman)** (pl **-men**, **-women**) **1** ***hammihan**, //Gordi* [hero] *ke hammihanánaw xeili dustaw dárand.//.* **2** *rustáyi; deháti; dehgán; dehqán*

countryside, **the countryside** n *tappe-máhur; kuh o dawt; dawt o sahrá; dawt o biyábán; sarzaminhá ye rustáyi, //Zibátarin zamán e tappe máhurhá ye Engelestán bahár (e án) ast.; Negahdáwt e* [preservation] *sarzaminhá ye rustáyi/ tappemáhurhá//*

county n **1** *(dar Engelestán) ostán, //Ostán e Yorkshire; marz e ostán; hamvand e anjoman e ostán* [councillor]*; futbál e/ tapkáye* ye/ kriket e ostán//.* **2** *páreyi az ostán; barzan, "Ze barzan hami suy e barzan wetáft -- be farjám bikár piri biyáft." (ZBP, L5933, SF)*

county (adj) *(dar Engelestán; anáyin va gáh baráye xárdári) az damáq e fil oftáde; xun e kasi az digarán qermeztar budan; wepew e kasi maniźe xánum budan, //Engár az damáq e fil oftáde!/ Wepewew Maniźe xánum-e.//*

county council *anjoman e ostán/ barzan*

county court *(dar Engelestán) dádgáh e ostán/ barzan*

county seat *wár (ZBP, C3728 FM)*

coup n (pl **coups**) **1** *kust, harjá juri tarjome miwavad.: //Náz e wastew/ náz e wasti newán dáde farbod** [president] *rá be anjám e yek goftowonud/ handemán** [interview] *vádár kard/ vádáwt.//.* **2** **coup, coupd'état** *kudetá; wárkus* [<wár (EDPL 51.0940) + kus/ kust besanjid bá "malkus" va "mehrkust"]. //yek kudetá ye/ wárkus* e bedun e xunrizi* [bloodless]*; Sepáh kudetá/ wárkus* kard/ wárkust*.//*

coup de grâce (pl **coups de grâce**) *mehrkust [<mahrak (Avestáyi) + kust (EDPL 27.0550)]; //(pendárin) nomrehá ye badi ke dar ázemun ávard pák u rá az mándan e dar dánewgáh noumid kard/ pák omid e u rá baráye mándan e dar dánewgáh barbád dád.* [deal the coup de grâce]*//*

coupé; **coupe (US)** n **1** *rádak*; kulbarak* [baráye riwe bázgardid be* "car"*].* **2** *dorowke (ye sarpuwide); deliján*

couple[1] n **1** *joft, zanowouhar; do tá; //zan va wouharán; Cand joft zan o mard ru ye faxan* [floor] *sargarm e raqs budand.; námzadbázán* [courting couples]*; Digar viski nemixáham tákonun do jám nuwideam/ peimudeam//.* **2** **a couple of people/ thingsá** (**a**) *dotá, do tan, do ciz, yek joft, //Do mard rá didam ke birun raftand.; Do tasu* [hours] *ye digar mimánam//.* (**b**) *andaki; tani cand; candi; cand, //Har bámdád/ har ruz bámdád/ har sob* cand mil midavad.//*

couple[2] v **1** **couple A on (to B)**; **couple A and B (together)** *beham bastan; peivastan, joft kardan, yuq kardan, joftan (riwe ye aknun: joft-); joxtan (riwe ye aknun: joxt-), //gazáve ye/ kupe ye náhárxori* [dining-car] *rá be vápasin gazáve peivastand/ joft kardand* [couple]*.//.* **2** **couple sb/ sth with sb/ sth** *joft budan/*

kardan; peivastan; harjá juri tarjome miwavad.: //Nám e Xayyám bá Wahr e Neiwábur peivaste ast.; Badi ye rouwanáyi hamráh e zamin e xis bázi rá saxt dowvár gardánid.//. **3** *(bástáni yá soxanvari) bá kasi xoftoxiz kardan; bá kasi hamxáb/ hamxábe/ hambestar gawtan/ wodan.*

couplet n *dobeiti; bi-vacast [bi-, <Avestáyi, (EDPL 5.3035); vacast [<vacastawti <Avestáyi √vac- (EDPL, 47.0030)], //yek dobeiti ye/ bivacast* e sarvádmand** [rhyming]//

coupling n **1** (**a**) *beham peivastan, bastan, joft kardan, yuq kardan.* (**b**) *(bástáni yá soxanvari) xoftoxiz; hamxábi; hamxábegi; hambestari; ámizew.* **2** *luple; qofl* [link] *ke do ráde* [car] *rá beham peivandad*

coupon n **1** *pate, //pate ye benzin; agar in pate rá bedahi dah dolár kamtar mipardázi//.* **2** *pate, //pateyi rá baráye hamávard e futbál/ pátapká* por kardan//*

courage n *deliri, delávari, zahre, "Kas andar jahán zahre ye án nadáwt -- ze mardi hamán bahre ye án nadáwt." (ZBP, L4858 SF); jegar, del, toxm, //Dar jang az xod delávari ye cewmgiri newán dád.; Zahre ye án nadáwt/ nayárast ke sar báz-zanad/ napazirad.//.* **2 have/ lack the courage of one's convictions** *yárastan, //Nayárastan be bávarhá ye xod kári rá kardan/ toxm e xodnamáyi nadáwtan//.* **take one's courage in both hands** *del be daryá zadan; newán dádan ke kasi toxm dárad; harce bádábád goftan.*

courageous adj *delir, delávar, natars, bozorgdel, "ke mardom e bozorgdel án ke dast be galu ye aździhá forubarad va cizi barávarad..." (ZBP, L1762, DB); jegarávar, "va mádar e Hasanak zani bud saxt jegarávar..." (ZBP, L471, TBH); horv (ZBP, C856. FM); gav, //Xeili jegar/ toxm mixást ke rudar-ru ye/ ruyáru ye kixáyaw*/ kárfarmáyaw beyistad* [oppose]*//*

courageously adv *delávaráne*

courgette; **zucchini** (US) n *kuyi [<kuyi, Gilaki]*

courier n **1** *ráhnamá ye jahángardán.* **2** *peik, námebar/ námeresán*

course[1] n *dourán; ruzgár; rahgozar, harjá juri tarjome miwavad.: //Be dourán e zendegi ye derázam xeili degargunihá dideam/ ce degargunihá ke nadideam.; (be) rahgozar e tárix; Yek bár ham dar sarásar e ráh/ safar naxábidam/ naxoftam.//.* **2** (**a**) *ráh; su; rástá, "In az bahr e án ast ki har do asab... az rástá ye yekdigar begawte báwand va... (ZBP, L5120, ZX); "tariq e dovvom án ke be ozvi konand [ragzani rá] ki bar su ye[báláye] yá forusu ye [páyin e] u báwad va be rástá ye u báwad. "(ZBP, L5331, ZX]; niz harjá juri tarjome miwavad.: //Havápeimá dar rástá ye/ be rástá ye dorost bud.; Havápeimá biráh gawt/ az rástá birun gawt.; Kawti be su ye/ rástá ye abáxtar* [north] *miraft.; Náxodá be su ye Niyu York piw raft/* [set a course]/ *náxodá kawti rá be su ye Niyu York qofl kard/ nahád/ Rástá ye Sepidrud, /(pendárin) dástán e goftogu/ begumagu yekbáre degargun gawt.//.* (**b**) *ravand; ravew; ráh, //Ce ráhháyi rá mitavánim bervim?; Ravew e konuni ye Warvin** [Government] *bigomán máye ye badaxtari* [disaster] *xáhad gawt.; Xeradmandánetarin ráh nádide gereftan* [ignore] *e án ast.//.* **3** (**a**) (**in/ on sth**) *doure, //yek doure zabán e Faránse, ximiyá*, honarhá ye zibá; yek doure ye áqázin* [elementary] *dar dánew e womár; yek doure ye bázámuzi* [refresher] *baráye behtar gardánidan e ránandegiyam.//.* (**b**) **course of sth** *(dar pezewki) doure (ye darmán va mánand e án), //Yek doure suzandarmáni, /partoudarmáni dastur dádan.//.* **4** (**a**) *meidán; meidán e cougán e camani** [golf-course]. (**b**) *meidán e...; aspris; meidán e panj mili baráye páruzani.* **5** *páre; baxw (e xorák), //wámi dar panj baxw; wám/ nahár xorew e sabzi bud.* **6** *raj (sang, ájor), láye, //yek raj/ láye ye ájor/ sang e nátarává* [dampproof] *(dar divár)//.* **7 a course of action** *ráh; ravew, //Behtarin ráhi ke mitavánim piwgirim kodám ast?//.* **in course of sth** *zir e...; dar dast e...; dar hál e..., //saráyi/ xáneyi dar dast e/ zir e sáxtemán; dar hirovir e.../ miyán e...* [in the course of sth]*; //miyán e goftoguyemán/ soxanemán//.* **in (the) course of time** *saranjám; bágozawt e zamán, //Wakibá báw saranjám be to páye ye bálátari midahand.//.* **in the ordinary, normal, etc course of events, things, etc** *biwtar, //Biwtar hafteyi yekbár mibinamaw//.* **of course** *bigomán; harjá juri tarjome miwavad.: //"Xeili/ saxt dars mixáni?", "Bigomán/ Cera!"; "Gereftew/ Gereftaw/ Bordew?", "Na, Na"/ "Na, Nabordew"; In cehel sál e piw bude/ rox dáde, <u>bigomán</u> yádat nemáyad/ nist."//.* **run/ take its course** *doure ye xod rá gozarándan/ separi kardan; ravand e xod rá separi kardan/ raván gawtan; niz harjá juri tarjome miwavad.: //Án/ in bimári rá nemitavánim/ nemitaván darmán kard. Báyad gozáwt ravand e xod rá separi konad.; Án vacar** [decision] *rá nemitaván bargardánd/ váxánd* [reverse]*; dád báyad raván gardad.//*

course[2] v *(beviże dar soxanvari) raván budan/ gawtan; davidan, //Xun dar ragháyaw david/ raván gawt.; Awk be roxsáraw david/ Awk az guneháyaw sarázir gawt.//*

coursing n *wekár e xarguw (bá komak e sag e wekári/ tázi)*

court[1] n **1** (**a**) *dádgáh; dokán e dád, "va án rá dokán e dád nám nahádam va har máh do ruz tá nimruz án já benewastami..." (ZBP, L271, TB); diván, " va jomle kasán va... be diván raftand va hál báznomudand..."*

(ZBP, L1174 TB), //(otáq e) dádgáh; dádgáh e baxw [magistrate court]; *dádgáh e keifari/ gonakárán e xuni/ riftegán*/ rib* [Crown Court]*; dádgáh e ártewi* [military]*; Zendáni rá baráye dádrasi* [trial] *be dádgáh ávardand.; Mibáyast baráye gováhi dádan* [give evidence] *be dádgáh biyáyad* [appear]*.; Darbán e dádgáh* [usher]*; gozárewgar e dádgáh* [reporter]; *Án báre/ parvande rá bedun e in ke be dádgáh beravad/ birun az dádgáh* [out of court] *sámán dádand* [settle]. *Dar án báre/ parvande bedun e dádrasi sázew kardand* [settle]*.//.* (**b**) **the court** *dádgáh; dádvarzán*, //Dádvarzán*/ dádgáh be pá xást/ barxástand.; Xáhewmand-am har ce (rá) (ke) midánid be dádgáh beguyid.//.* **2** **court** (**a**) *káx; darbár; dargáh; kuwe; kuwk, "va mawa'le afruxtand tá arus rá bebarand be kuwk e wáh." (ZBP, L506, TBH), //káx e/ darbár e Engelestán; Be hame ye darbárhá ye Orupá bár yáfte bud/ rafte bud.* [be received]*; (baráye noxostin) bár yáftan* [be presented at court]; *(pendárin) Karim Wireyi/ dalqak* [jester] *e darbár//.* (**b**) **the court** *darbár; darbáryán, //Tábestán darbár/ darbáriyán be rustá/ tábestángáh miravad/ miravand.//.* **3** *(dar varzew) meidán; zamin, //zamin e/ meidáne tenis/ celtapká*; zamin e/ meidáne "*squash*" xentapká*, //Zamin e seft/ xáki dust dári yá caman?; Bázikonán dar meidán e bázi báyad nikraftár* [behave well] *báwand.//.* **4** **go to court (over sth)** *be dádgáh kewidan/ bordan.* **hold court** *namáyew dádan, //Án setáre ye sinemá/ celparde* dar sarsará* [lobby] *ye mehmánsará namáyewi dád.//.* **put sth out of court** *dar e kuze gozáwtan (va ábaw rá xordan), //Hazine ye anjám e án barnáme candán gazáf ast ke báyad gozáwtaw dar e kuze (va ábaw rá xord.)//.* **take sb to court** *kasi rá dádgáhi kardan; kasi rá be dádgáh kewidan; //Baráye in ke vámaw rá bepardázad/ bázpasdahad be dádgáhaw kewidam.//*

court of law = lawcourt

court order *vacar; dastur e dádgáh*

court[2] v **1** (**a**) *(kohne wode) (baráye mardi gofte miwavad ke baráye zanáwuyi bá zani) donbál.e.... budan/ davidan; musmus kardan; xv́ázegari kardan, //Wew máh e ázegár donbál e Narges midavid/ musmus mikard/ xv́ázegari mikard.*(**b**) *(kohne wode) námzadbázi kardan, //Ándo yek sál báham námzadbázi mikardand.; Dar án báq/ gardewgáh cand zan o mard sargarm e busokenár/ námzadbázi budand.//.* **2** (**a**) *(xáye ye) kasi rá dastmál kardan.; dastmál e abriwomi baráye kasi bardáwtan, //(xáye ye) kixá** [boss] *rá dastmál mikard tá wáyad honarpiwegi ye bozorg* [leading role] *e rá dar án namáyew* [play] *begirad.//.* (**b**) *(biwtar baráye xárdári) jelo ye kasi dolládollá wodan/ dollá-rást wodan; xáye ye kasi rá dastmál kardan; dastmál e abriwom bardáwtan; gedáyi kardan; baráye áre gereftan az kasi* [sb's approval] *jelo ye u dollá-dollá ráh raftan; baráye be dast ávardan e/ gereftan e powtibáni ye kasi/ komak e kasi xáye ye u rá dastmál kardan.; //Baráye das zadan e/ kaf zadan e tamáwáciyán gedáyi kardan* [court applause]*.//.* **3** *(rixt e náwenáxte nadárad) xariyat kardan; kun e xod rá be wáx e gáv dádan; divánegi kardan; dasti-dasti... kardan; harjá juri tarjome miwavad.: //kun e xod rá be wáx e gáv dádan* [court failure]*/ baráye xod dast-dasti wekast xaridan;* [court defeat]*; xod be soráq e marg wetáftan* [court death]; *Bedun e sázobarg e basande* [supplies] *be conin viyandi** [expedition] *raftan kun e xod rá be wáx e gáv dádan ast.//*

court-card; **face-card** n *(darbázi ye ganjafe/ bargbázi) rang*

courteous adj *hukerdár; human; humanew*

courteously adv *hukerdáráne; humanáne; humanewáne*

courtesan n *(dar gozawte) jendedarbári; ruspidarbári*

courtesy n **1** *hukerdári; humani;humanewi, //Candán az hukerdári barxordár nabudand ke (dast e kam) puzew bexáhand; Sepásgozári kardan tanhá newáne ye hukerdári ast/ mibud.//.* **2** *xáhew; har já juri tarjome miwavad.: //Xáhew mikonam be ánce miguyam guw dahid.//.* **3** **(by) courtesy of sb** *bá komak e...; bá yári ye..., //In barnáme bá komak e yek dálá** [company] *ye kuy/ visik*/ yágeyi** [local] *anjámpazir gawte.//*

courtesy title *Nántre* [<Sanskrit, "nantran"]*

court-house n **1** *dádgáh; dádgostari.* **2** *(dar Ámriká) diván e barzan*

courtier n *vasporgán* (dastyár* yá hamdam e wáh) [<(Pahlavi) (ZBP C4164, MK, BF)], //Wáh va vasporgánaw*//*

courliness n *wáhánegi; sangini*

courtly adj (**-ier, -iest**) *wáháne; sangin, //raftár e wáháne ye/ sangin e án mard e sálxorde//*

court martial n (pl **courts martial**) *dádgáh e ártew/ ártewi; dádresi ye ártew, //Baráye sarpici az* [disobey] *dastur bá dádgáh e ártew/ dádrasi ye ártew ruberu gawt.* [face]*//*

court martial v (**-ll-**; **-l-**) **court martial sb (for sth)** *dádrasi kardan dar dádgáh e ártew, //Baráye farviw/ baráye sarsari gereftan* [neglect] *e kár/ xiwkári* [duty] *dar dádgáh e ártew táhide/ ázmude/ dádrasi gawtan/ wodan//*

courtship n **1** *be* "court[2]" *bázgardid.* **2** *námzadbázi; xv́áze; xv́ázegari, //Pas az námzadbázi ye kutáhi zanáwuyi kardand.//*

courtyard *bázgardid be* "court[1]"

cousin; **first cousin** n **1** *dáyizáde; pesar-dáyi; doxtardáyi; amu/ afdarzáde; doxtaramu/ pesaramu; xálezáde; doxtarxále; pesarxále; ammezáde; doxtaramme; pesar amme; axdar (BQM), //*"She is my cousin" *= U doxtar-dáyi/ doxtar-xále/ doxtar-amu/ doxtar e amme ye man ast. Má bá ham dáyizádeyim/ amuzádeyim/ xálezádeyim/ ammezádeyim//*

cousinly adj *xiwávandi; xáne ye xále; xáne ye amu; xub baráye amme ye kasi, //mehr e xiwávandi* [affection]//

couture n *duzandegi ye dareje ye yek; behinduzi*, //behinpuw*; puwák e/ pirhanhá ye zanáne ye duxt e/ dareje ye yek* [couture dresses]//

couturier n *behinduz*; duzande ye dareje ye yek e zanáne*

cove[1] (n) *kaw; kawak*; kawu [<kaw, besanjid bá "xezer" <vouru kaw, (Avestáyi) (EDPL 53.0485)]*

cove[2] (n) *(kohne; dar Engelestán) (anáyin) ádam, mard, //Ce ádam e wegefti-ye!//*

coven n *jádugarán; newast e jádován; jádustán*; anjoman e jádugarán*

covenant n **1** *(dátikán*) peimán.* **2** *peimán e awudád** [charity]

covenant v, **covenant sth (to/ with sb)/ for sth** *baráye... bá kasi peimán bastan/ kardan, //(Bá ánhá) peimán kardeam/ basteam sáli devist dolár bepardázam.//*

cover v **1** (**a**) **cover sth (up/ over) (with sth)** *puwándan; rukew kardan; penhán kardan; penhánidan; nehoftan; picidan, pixtan; nabawtan, "Kowte va barkowte cand ruz gozawte -- dar kafani hic kowte rá benabawte." (ZBP, C6901, Manucehri), //Miz rá bá párce/ rumizi bepuwán; Ru ye miz rumizi biyandáz.; Nasá rá bá wamad* [sheet] *puwánd/ picid/ nabawt/ pixt.; Zánovánaw rá/ zánuháyaw rá bá patu puwánd/ picid.; Ru ye surá x rá bá karbás* [canvas] *puwánde budand.; Bálew/ towakce* [cushion] *rá bá párce ye nou rukew kard.; Baráye puwándan e/ nehoftan e/ penhán kardan e ásimegi ye/ táse ye/ delwure* [nervousness] *ye xiw mixandid.; Roxsáraw rá bá dastánaw puwánd.//.* (**b**) *puwándan, //Barf zamin rá puwánd.; Áb e láxiz* [flood water] *kewtzárhá ye kenár e rud rá puwánd.; Piyáderou rá áwqál puwánde bud.//.* **2 cover sb/ sth in/ with sth** *páwidan, puwándan, //Ráde*yi/ máwini az kenáram gozawt va sarásar e tan e ma rá gel páwid. Bád az biyábán barxást va hame já rá bá wen puwánd.//.* **3** *dar bar gereftan, "Deraxtán rá qabá ye sabz varaq dar bar gerefte." (Z|BP, L3572, GS); farágereftan, "Mabádá ke fardá co átaw e fetne bálá girad, álami farágirad." (ZBP, L3846, GS); peimudan, navardidan, harjá juri tarjome miwavad.: //Paźuhewi ke gostare ye pahnávari* [wide field] *rá dar bar migirad.; Soxanrániháyaw sarásar* [thouroughly] *e án dástán rá dar bar gereft. Án váźe dar in farhang yáft miwavad?; Áyin-náme* [rules] *dar in báre cizi dárad/ miguyad?; Foruwandeyi/ foruxtári* [salesman] *ke abáxtar e kewvar rá mipeimáyad.//.* **4** *(darbáre ye pul) bas budan; residan, //Si dolár baráye pul e benzin e ráhemán bas ast/ Si dolár be pul e benzin e ráhemán miresad?; Án/ in bongáh besaxti hazine ye xod rá darmiyávarad* [cover costs] *va sálhá-st ke sudi nadáde/ nakarde.//.* **5** *peimudan; navardan; navardidan, //Tá foru raftan e áftáb/ Be ivár* [sunset] *panjáh mil peimude budim.//.* **6** *gozárew dádan, //Gozárew e newast e sáliyáne ye kumal** [party] *e Kár rá dádand.//.* **7 cover (for sb)** *já ye digari kár kardan, //Afsáne ke be estár** [holiday] *miravad man jáyaw kár mikonam.//.* **8 cover sb/ sth (against/ for sth)** *dar barábar e... bime kardan, //Baráye/ dar barábar e átawsuzi va dozdi* [theft] *bime hasti/ dári?//.* **9** (**a**) *páyidan; bá átawbári/ átaw báridan zir e puwew gereftan, //Man ke piwmiravam/ piwravi mikonam, ma rá beppá/ bá átawbári ma rá beppá!; Tupxáne bá átawbári má rá zir e puwew gereft/ puwew dád.//.* (**b**) *negarán bar... budan, //Tuphá ye má bar hame ye ráhhá ye wahr negarán bud.//.* (**c**) *dasthá ye kasi rá (bá newáne raftan be u) bálá negahdáwtan; be kasi newáne raftan, //Man be kalántari zang mizanm, behew newáne boro dastháyaw rá bálá negah dár* [cover him]*!//.* **10** *(baráy e jánevar e nar, beviźe baráye asb) xod rá ru ye (mádde) kewidan; joftgiri kardan; savár... wodan.* **11 cover one's tracks** *az xod radd e páyi bejá nagozáwtan; az xod newáni bejá nagozáwtan.* **cover oneself with glory** *máye ye sarafrázi gawtan; sarafráz dar ámadan, //Án hang dar jang va táxtotáz* [battle] *sarafráz darámad.//.* **12 cover sth in** *sarpuwide kardan, //Dárim parvast** [yard]*/ ráhro* [passage]*/ eiván* [terrace] *rá sarpuwide mikonim.//.* **cover (oneself) up** *garm puwidan, //Xodat rá garm bepuwán, birun xeili sard/ yaxbandán ast.//.* (**b**) *xod rá puwándan (juri ke máye ye áberurizi*

nawavad). **cover (sth) up** *(xárdári) mástmáli kardan, //Warvin** [government] *bar sar e án ast ke rosváyi* [scandal] *rá mástmáli konad.//.* **cover up for sb** *laqzew yá ágreft** [crime] *e kasi rá puwándan; bar laqzew yá ágreft* e kasi sarpuw nahádan; forupuwidan, "var karimi do sad gonah dárad- karamaw eybhá forupuwánad." (ZBP, L3862, GS)*

cover[2] n **1** (**a**) *puwew; rupuw; rukew, harjá juri tarjome miwavad.: //rukew e nusiyák** [typewriter]*; Barxi sandalihá rukew e gowád dárad.//.* (**b**) *nehanban; darpuw; sarpuw; dar; harjá juri tarjome miwavad.: //dar e dig; nuxun* [<nuxun, Gilaki]//.* **2** *panáh, panáhgáh, sarpanáh, puwew, //Hic panáhgáhi dar barábar e tufán nabud/ nadáwtim.; Dar máhuri bideraxt baráye sepáhiyán panáhgáhi/ panáhi nabud.; Docarxehá rá zir e já ye sarpuwide/ sarpanáhi* [cover] *negah midárand.//.* **3** *puwan* [book/ etc cover], *(baráye ketáb, máhnáme va mánand e án), //Námeyi/ ketábi bá puwan e carmi; Peikare ye yek asb/ asbi bar powt e/ bar puwan e án máhnáme/ haftenáme bud.; sarásar e ketábi rá xándan* [from cover to cover]//. **4** **the covers** *wamad; maláfe; jáme ye xáb, //jáme ye xáb/ wamadhá rá kenár zadan va az bestar birun ámadan.//.* **5** (**a**) **cover (for sth)** *sarpuw; abre (baráye ráz, cizi nádorost), //Dokánaw/ káraw sarpuwi/ abreyi baráye xarid o foruw e dáruhá ye xeradpuw bud.; Abre ye án áyawt/ kárágáh* [spy] *án bud ke mohandes e ráyzan ast.; Sarpuw e/ abre ye án áyawt/ kárágáh daride wod va nágozir gawt az kewvar begorizad/ beravad//.* **6** *puwew. //Hengámi ke piyádegán piw miraftand/ piwravi mikardand átawbári ye tupxáne be ánhá puwew midád* [give cover]*.//. Baráye in tak/ kaft* [attack]*/ razm niyáz be puwew e havávi* [air cover] *ye faráváni dárim.//.* **7** **cover (for sb)** *jáy e kasi kár kardan; jánewin e kasi wodan, //In pezewk jáy e hamkárán e bimáraw kár mikonad.//.* **8** **cover (against sth)** *bime dar barábar e..., //bime dar barábar e átawsuzi//.* **9** *puwe, pice, pixtan (riwe ye aknun puz-) [riwe ye aknun piz-, (JGS)], "Con cewmaw bar... Zeyd oftád amán talabid ruy az u begardánid va torki rá befarmud tá gardan e u bezanad va u rá dar cádori pixtand va be gurestán e Gorgán dafn kardand." (ZBP, C5798*, *FM, Tárix e Tabarestán), //Pákati/ námeyi bá yek dáj* e nou* [newly issued stamp]; *bá puweyi bi nám o newán* [plain cover]*.; (bázargáni) dar námeyi/ basteyi jodágáne.* [separate cover]*//.* **10** *panáh; panáhgáh, //panáhgáh e parandegán yá jánevarán, //Rubáhe az panáhgáh dar-rafte* [break cover] *az miyán e kewtzár be án su/ be su ye digar david.//.* **11** *já; xáni baráye...; //xáni gostarde baráye wew tan* [covers laid for...]*.//.* **12** (**a**) **the covers** *(dar kriket/ tapkáye*) afre* (meidán e dast e rást va piwgáh e kodangzan) (ZBP, C3424, FM), //Tup rá dar afre* gereftan va partáb kardan//.* (**b**) *bázigari ke dar afre* tup rá gerefte partáb mikonad. /tup az afre* gozawt.* [go past cover]*//.* **13** **under cover of sth** (**a**) *zir e puwew e...; dar...; //Zir e puwew e táriki ráh sepordim.* (**b**) *zir e nám e...; be nám e...; bá vánamud be...; //benám e dusti; zir e nám e dusti; bá vánamud be dusti; Zir e nám e mihanparasti dast be ágrefthá*yi zadan* [commit crime]*//.*

coverage n **1** *gozárew e ruydádhá, //gozárew e peikárhá* [campaign] *ye gozinew dar jamjám/* TV.*; Dar in ruznámehá gozárew e ágáhihá ye borunmarzi andak ast.//.* **2** *puwew, gozárew harjá juri tarjome miwavad.: //Yek láye ye setabrtar/ kolofttar e rang, puwew e xubi xáhad bud/ wod.; Farhangi ke váźegán e Ámrikáyi rá xeili kam dárad*. [poor coverage]*//*

coveralls *bázgardid be* "overalls"

cover charge *(dar sofrexáne) tuwoi* [<guyew e Gonuyi/ Náyini]*

covered adj **1** **covered in/ with sth** *puwide; dar bar gerefte, "Deraxtán rá qabá ye sabzvarq dar bar gerefte..." (ZBP, L3572, GS); niz harjá juri tarjome miwavad.: //Deraxtán e darbar gerefte az wokufe/ mive. (pendárin) Gohgije gerefte budam*. [covered in/ with confusion]*//.* **2** *ráh/ gozar e sarpuwide, [<sabát, Abyánaki]*

covered wagon *deliján (e sarpuwide)*

cover girl *behistan* [<behistan Pahlavi, (EDPL 5.2635)]*

covering n *puwew; lá; láye; nehanban; sarpuw; darpuw, harjá juri tarjome miwavad.: //Puwew e/ láye ye názoki az barf ru ye zamin.//*

covering letter *gozárewnáme; fehrestnáme*

coverlet n *rutaxti; rukew e taxt; rukew e bestar*

cover note *(dar Engelestán) piwbime*

covert[1] adj *puwide, penháni, dozdaki, zirjoli, yavávaki. harjá juri tarjome miwavad. //negáhhá ye dozdaki* [glances]; *patew** [threat] *e penháni; pardáxtháye zirjoli//*

covert[2] n *panáh; konám*

covertly adv *puwide, penháni, dozdaki, zirjoli, yavávaki*

cover-up n *(xárdári) mástmáli; sarpuw nahádan; forupuwi; forupuwándan, //Goft cizi dozdide nawode ammá in mástmáliyi biw nabud.//*

covet v *rawk varzidan; pożhán bordan be; harjá juri tarjome miwavad.: //Be páygáh* [position] *e kasi, jáygáh* [status] *e kasi, dárák* [possessions] *e kasi, pádáw* [reward] *e kasi pożhán bordan,/ Barande ye emsál e baram** [prize] *Nobel ke xeilihá árezu ye án rá mibarand/ mikewand. [parvá konid: rawk bordan, az bartari ye kasi náxownud budan ast; pożhán bordan, hengámi be kár miravad, ke sudi az kasi be kasi beresad va án kas bartar báwad, va bá in hame kasi ke sud e bartari ye u rá mibarad, be u rawk mivarzad. (JGS)]//*

covetous adj, **covetous (of sth)** *(xárdári) be... kasi rawk bordan/ pożhán bordan; //Be dastmozd e kalán e kasi rawk bordan, //roxsári rawkin; negáhi rawkin//*

covetously adv *rawkin; pożháni*

covetousness (adj) *rawk; pożhán*

covey n (pl **coveys**) *goruh e kucaki kabk; goruhaki az kabkhá*

cow[1] (n) **1** *gáv; máddegáv; gáv e wir, "Ze gáván e varz o ze gáván e wir -- ze pawm o ze rouqan ze kawk o panir." (ZBP, L5953, SF); máyun; mádde (gáv va mánand e án), //(mádde) gáván rá duwidan; yek galle gáv* [herd]*//.* **2** *mádde fil; máddekarg/ kargadan; mádde vál* [whale] *va mánandegán e án.* **3** *(riwxand; zabán e kuce) zanike, //Zanike ye xar* [stupid]*!//.* **4** **till the cows come home** *tá jun az kun e kasi darád/ daráyad; tá alaf zir e pá ye kasi sabz wavad; harjá juri tarjome miwavad.: //Morq e man yek pá dáre!, Begu begu tá jun az kunet darád!//*

cow[2] n *(xárdári) bozdel; guztars; tarsu; wál e guz-tras [<Gilaki], //Ei tarsu ye badbaxt!; Dar barábar e bimárán (dast o pá ye xod rá gom mikonam va) tars baram midárad.//*

cowardice n *(xárdári) tarsuyi, bozdeli, morqdeli, "goft ei Abolhasan to mardi morqdeli sar e dowmanán conin báyad..." (ZBP, L468, TBH); bad-deli, "Delávar ámad az bad-del padidár- ke in bá xorrami bod, án be timár." (ZBP, L468, VR), //Wekasti dar jang az bozdeli ye/ baddeli ye sepáhiyán; bozdeli tá marz e forumáyegi* [abject]*//*

cowardly adj *(xárdári) bozdeláne; baddeláne, //yek doruq e bozdeláne; raftári bozdeláne; yek kár e/ konew* [action] *e baddeláne; In ke be laqzewi ke kardi xastu nawodi* [admit] *az bozdeli/ baddeli bud.//*

cowbell n *zangule (ye gáv)*

cowboy n **1** *gálew; gávcarán; yek celpard*/ film e gálew.* **2** *(dar Engelestán, anáyin, xárdári) besábefruw; sambalkár; bázári; zadobandci; harjá juri tarjome miwavad.: //Án saráy/ xáne in hame ák* [defect] *dárad zirá yek besázbefruw án rá sáxte.; besázbefruwhá* [cowboy builders]*; zadobandciyán e bázár e bargehá ye bahádár* [cowboy stockbroker]*//*

cowcatcher n *separ e lokomotiv; separ e qaraqáv**

cower v *conbak zadan; conbidan; combátme zadan; kez kardan; dom e xod rá lá ye pá ye xod gozáwtan. //Hamin ke dastaw rá boland kard/ áhixt tá u rá bezanad domaw rá lá ye páyaw nahád/ gozáwt va xod rá pas kewid.* [cower away]*; Sage zir e miz kez kard/ conbak zad.//*

cowgirl n *rámyár*

cowhand n *gálew [kasi ke az gáv negahdári konad]*

cowherd n *(kohne wode) korde [kasi ke gáv rá hengám e cará negadári konad]*

cowhide n **1** *carm e gáv.* **2** *táziyáne (ye carmi); awtra* [besanjid bá "awtraya zarana-eya" (Avestáyi) (Dástán e Jamwid, M. Moqaddam)]*

cowl n **1** *kuláf [koláh e deráz e káżenewinán/* monks*] (ZBP, C4804, FM),* **2** *dudkew; koláhak e dudkew; koláhak e havákew; bádqar (FN, BQM); bádxan (FN, BQM)//*

cowlick n *kákol, wáx e boz (pendárin) (be daste muyi bálá ye piwáni ke naxábad, va beyistad guyand.)*

cowling n *káput (ráde/ máwin); kuláfak*

cowman n (pl **cowmen**) *gávbán; cuppán; korde*

cow-pat n *pácak; tal e tapále/ táppále (ye gáv)*

cowpox n *áble ye gávi*

cowrie n *kos e gorbe [gunehá ye farávání az wekampáyán e daryázi az xáneváde ye* Cypraeidae *ke dar ábhá ye garm farávánand va sadaf e ánán ke "kos e gorbe" námdárad rangárang bude va dar gozawte dar barxi párehá ye Ásiá, Áfriqá/ Zangestán bejá ye pul bekár miraft.]*

cowshed n *gávestán; gustán [Pahlavi (ZBP, C7424 MK, BF)]*

cowslip n **1** *gol e pámcál, be nám e dánewik* Primula veris*, in giyáh golhá ye zard yá zerewki ye xowbu yi dárad.* **2** *bázgardid be* "Marsh marigold"

cox n *lusmán* [lusmán <Gilaki] (qáyeq e páruyi dar hamávardhá ye qáyeqráni); lusmáni*; sokándári*

cox v *lusmáni* kardan; sokándári kardan*

coxcomb n *(bástáni) ádam e xodnamá ye káliv* [foolish]

coxswain n **1** *lusmán* [kasi ke sarparasti ye qáyeqhá ye páruyi ye yek kawti va jáwován e án rá be gardan dárad.] [bázgardid be* "cox"*].* **2** *(beáyin) sokkándár; lusmán* (qáyeq e páruyi dar hamávardhá ye qáyeqráni) [bázgardid be* "cox"*]*

coy *(kutáhwode =* company*/ dar ártew) goruhán*

coy adj (**-er**, **-est**) *(xárdári) bá náz; warmágin, //Az u setáyew kard/ u rá ke sotud doxtarak labxandi warmágin/ labxandi bá náz zad.//.* **2** *tudár, //Az u ke porsidand darámadaw az kojá-st bá tudári pásox dád.//*

coyly adv *bánáz; warmágin; bá tudári; tudárane*

coyness n *náz; warmágini; tudári*

coyote n *vark* [<varg [guyew e Táti], [guneyi jánevar az gorgán e kucak bumi ye xorvarán* [west] *e Ámriká ye abáxtari* [northern]*, be nám e dánewik* Canis latrans*]*

coypu n *sagláb, (guneyi jánevar e javande ye ábi, dar Ámrikáye nimruzin* [southern]*, va xaz e án)*

cozy *bázgardid be* "cosy"

CP *(kutáh wode baráye)* Communist Party*/ kumal e komunisti/ Mazdaki*, //Be kumal e komunisti/ Mazdaki* peivastan.//*

cps *(chehrwenási/* Physics*) cycles per second/ gawt/ dour dar vipál** [second]

crab[1] n **1** *xarcang, gunehá ye jurájuri az saxpustán e pahn az xánevádehá ye* Anomura *va* Brachyura. **2** *guwt e xarcang*

Crab, the Crab *(borj e) karzang (M. Moqaddam)*

crab[2] v (**crabbed**) *qor zadan; qorqor zadan; garzidan, //Kixá** [the boss] *peivaste/ yekband be kár e man qorqor mizanad.//*

crabb-apple; **crab** n **1** *deraxt e sib e jangali.* **2** *(mive) sib e torw e kuhi/ jangali; hasi [<guyew e Gálewi]*

crabbed adj **1** *(baráye dastnevewte) xarcangqurbáqe.* **2** *bázgardid be* "crabby"

crabby adj (**-ier**, **-iest**) *badxu; torwru; dożxu, az dande ye sag/ cap*

crab-louse n *wepewak (e warmgáh va digar jáháye muymand e tan)*

crabwise adv *xarcangvár (ráh raftan), //Xarcangvár, kajkaj va bá kewidan e páhá gozawtan//*

crack[1] n **1** **crack (in sth)** (**a**) *tarak, tarák, "va bebáyad dánest ki kamtarin wekastegi ye ostoxán án ast ki andar vey taráki padid áyad." (ZBP, L5628, ZX); "Hamángah be farmán e yazdán e pák -- az án báre ye deź barámad tarák." (ZBP, L6686 SF); mu (bardáwtan); náresáyi; ák, //fenjáni ke cand tarak e bad xorde; Emruz be (yax) laxwak** [ice-skating] *naro yaxhá tarkhá ye bimgin bardáwte(and)/; ákhá ye ravewhá ye/ camegihá* [policy] *ye hirbánik** [economic] *kewvar/ Warvin** [government] *kamkam dárad áwkár migardad.//.* (**b**) *darz, tarak, wekáf, láye..., //az láye pardehá negarist/ negáh kard.; dar rá nimelá kon/ yek kam lá* [a crack, ajar] *ye dar rá bázkon/ vákon!//.* **2** *taraqtaraq; taraqotoruq; qorrew, //taraq e tir; taraq e haft tir, //qorrew e tondar//.* **3** **crack (on sth)** *darq; wataraq, //Daraq/ wataraq be sar e kasi xordan/ zadan/ kubidan* [give/ get a crack]*//.* **4** **crack (about sth)** *(anáyin) niw (zadan); maze (andáxtan); wuxi ye niwdár (kardan); //Cand wuxi ye niwdár darbáre ye cáqi/ farbehi ye u kard.//.* **5** **crack at sth/ doing sth** *(anáyin) be... kuwidan; //Yek bár e digar bekuw* [another crack] *in cistán rá begowáyi.//.* **6** **the crack of dawn** *(anáyin) gorgomiw; be wabgir, //Gorgomiw/ be wabgir az xáb barxástan//.* **the crack of doom** *áxar e zamun, harjá juri tarjome miwavad.: //Baráye in ke az injá savár e otobus/ masráde* bewavi/ bewi báyad candán beyisti ke alaf zir e páyat sabz we/ wavad.//*

crack adj *zebardast, ostád, dareje ye yek, //yek hang* [regiment] *e dareje ye yek.; Dar tirandázi xeili zebardast/ ostád ast.* [be a crack shot]*//*

crack[2] v **1** *tarekándan/ tarak/ tarák bardáwtan/ xordan; tarekidan; kafánidan; káftan; wekáftan; mu bardáwtan; tarák barámadan, "Hamángah be farmán e yazdán e pák -- az án báre ye deź barámad tarák." (ZBP, L6686, SF); kafidan, "Kafidaw del az qam co án kafte nár -- kafide wavad sang e timár xár." (ZBP, C2986, FM, Rudaki), //Hamin ke pá gozáwtam yax/ yaxe tarekid.; In wiwe ye nawkan* [toughened glass] *rá mitaváni tarak bedahi/ bekafáni, ammá nemitaváni án rá bewkani.; Ostoxán e bázuyaw mu bardáwte/*

tarak xorde.; yek fenján e tarakxorde/ mubardáwte.//. **2 break (sth) open or into pieces** *wekastan; báz kardan; wekáftan, //fandoqi* [nut]*/ gerduyi/ bádámi yá mánand e án rá wekastan; gávsanduqi* [safe] *rá wekastan/ bázkardan,; láki/ pusteyi* [a casing] *rá wekáftan/ kafánidan//.* **3 crack sth (on/ against sth)** *darqi be jáyi zadan/ kubidan, //Saram/ kalleam rá darqi zadam /kubidam be sardar e kutáh.//.* **4** *(rixt e náwenáxte nadárad) wekastan; darqi kardan; darqi sedá dádadan; harjá juri tarjome miwavad. //táziyáneyi rá takán dádan va daraq daraq kardan; angowtán e xod rá wekastan va az ánhá áváz e daraq-daraq darávardan; Tofang e wekárci darqi karde* [cracked] *va áhu biján be zamin oftád.//.* **5** *xord wodan/ kardan; darham wekastn; wekastan; az pá darámadan/ darávardan; xod rá lou dádan; //Án delpis** [suspect] *zir e bázporsi az pá darámad/ xod rá lou dád.; Saranjám padáfand* [the defence] *rá (darham) wekaste darváze rá yek bár gowudand* [score a goal]*.//.* **6** *(anáyin) porsemáni rá gowudan; wekastan, //Womár* [calculation] *dowvár bud ammá saranjám án rá gowudim.//.* **7** *(baráye ává) wekastan, larzidan, koloft wodan; harjá juri tarjome miwavad.: //Bá áváyi larzán va wuride* [crack with emotion] *marg e pedaraw rá be ágáhi ye hamegán resánd/ soruwid*.; Ává ye pesarán hengám e darresidegi/ residegi* [puberty] *koloft migardad.//.* **8** *(anáyin) dar e botri ye nuwábeyi (meimand rá) báz kardan va án rá nuwidan.* **9** *(anáyin) wuxi yá dástán e xowmazeyi goftan; mazze andáxtan.* **10** *(dar ximiyá*/ ximi*/ wimi) (rouqanhá ye sangin rá bá garmá va fewár wekastan (va rouqanhá ye saboktar padid ávardan).* **11 cracked up to be sth** *(biwtar be rixt e ma** [negative] *bekár miravad) (anáyin) nám e kasi be... dar-raftan. //Ánjur/ Injur ham ke námaw darrafte nevisande ye candán xubi nist.//.* **get cracking** *(anáyin) be kári kamar bastan; kamarhá rá bastan; dast be kár wodan, //Xeili kár dárim, bogzár kamarhá rá bebandim/ dast be kár wavim.* [get cracking]*//.* **12 crack down (on sb/ sth)** *zir e fewár gozáwtan, //Wahrbáni foruwandegán e dáruhá ye xeradpuw* [drug dealers] *rá zir e fewár gozáwte.//*

crack up *(anáyin) xord wodan; mocále wodan; az pá darámadan, //Agar in andáze/ injur saxt kár koni xord miwavi/ az pá darmiáyi.//*

crack-brained adj *maqz e kasi pársang bardáwtan; báláxáne ye kasi pársang bordan/ xástan; kándá; kánáyáne; kosxol; kosxoláne; kosmawang; sabokmaqz; sabokmaqzáne, //yek andiwe ye sabokmaqzáne; yek barnáme ye kosxoláne//*

crack-down n, **crack-down (on sb/ sth)** *málidan; guwmál dádan, //guwmál dádan e kasáni ke az dádan e báj migorizand.* [tax evasion]*//*

cracked adj *(anáyin) diváne, káliv, kosxol*

cracker n **1** *kák e wur.* **2** (**a**) *taraqqe.* (**b**) **cracker/ Christmas cracker** *guneyi baqbaqu. //yek quti/ kive baqbaqu ye krismas//.* **3** *(anáyin) (dar Engelestán) tikke, jigar, náz, daste-gol. //Ce tikkeyi-ye! Ce názi-ye!//.* **4 crackers** *bázgardid be* “nutcrackers/ nut”.

crackers adj *(dar Engelestán; anáyin) diváne; xol; kosxol, //In hayáhu/ sarosedá dárad ma rá diváne mikonad.* [drive crackers]; *To báyad kosxol/ diváne báwi!//*

cracking adj *(anáyin; dar Engelestán) xeili/ besyár xub; dareje ye yek, //wáhkár zad/ Xeili xub bázi kard.* [to play a cracking shot]//

crackle v *taraq-turuq kardan; jerq-jerq kardan; xewxew kardan; harjá juri tarjome miwavad.: //átaw ojáqi* [camp-fire] *ke jereqjereq mikonad.; (haminjur ke) ráh miraftim sarwáxehá zir e páyemán taraqturuq mikard.; (pendárin) mowtzanán ke be meidán ámadand hame az wur xowkewán zad* [crackle with tension].*//*

crackle n *taraq-turuq; xerxer, //Taraq-turuq e yek tirbár* [machine gun fire] *az durdast; In rádiyo ye man/ vákive* ye man xerxer/ taraq-turuq mikonad, mitaváni dorostew koni?//*

crackle-ware n *(cini yá hargune ávand e) wekaste namá/ dárá ye namá ye tarakxorde*

crackling n **1** *taraqturuq; jerqjerq.* **2** *pust e berewte (ru ye guwt e xuk e kabábi)*

crackpot n *(anáyin) (ádam e) xol, kosxol, kosmawang. //andiwehá ye kawki; barnámehá ye toxmi/ kawki//*

cracksman n (pl **-men**) *(kohne wode) dozd*

crack-up n *(anáyin) az pá oftádan; bimár gawtan, //Az porkári/ saxt kuwi* [overwork] *bimár wodan.//*

-cracy *(pasvand, dar vážehá ye serewte) ...-sálári; //mardomsálári* [democracy]*; gansálári/ fandsálári* [technocracy]; *divánsálári* [bureaucracy]//

cradle n *gahváre; gáhváre, //(Án) mádar nouzád/ kudak rá dar gahváreaw takán(takán) dáde xábánd.//.* **2 cradle of sth** *(pendárin) gahváre; zádgáh; xástgáh. //Yunán gahváre ye/ xástgáh e farhang e xorvarán*

[west]//. **3** *sakku (ye jonbán*; *con baráye pák kardan e panjere, yá baráye rangrazi).* **4** *máhruy (dasteyi ke guwi ye telefon rá ru ye án nehand).* **5** **from the cradle to the grave** *ze gahváre tá gur*

cradle v, **cradle sb/ sth (in sth)** *dar gahváre nahádan; harjá juri tarjome miwavad.: //Bacce rá dar bázován e xod con gahváre negahdáwtan va jonbándan.//*

craft n **1** *piwe, honar, "va agar na honar ámuz! va az ámuxtan va wanidan e soxan nang madár tá az nang raste báwi." (ZBP, L6732 QN); harjá juri tarjome miwavad.: //(piwe ye/ honar e) kuzegari* [potter/pottery]*; dar dabestáni/ honarestáni/ ámuzewgáhi honarhá ye zibá* [arts] *va káre dasti ámuxtan. Ostád dar honarpiwegi ast.* [actor's craft]*//.* **2** (pl **craft**) (**a**) *karji, kawti, //Sadhá karji ye kucak náv rá be darun e bandar hamráhi mikonand.//.* (**b**) *havápeimá, náv; espáwpeimá** [spacecraft]; *//Espáwnavardán*/ espáwpeimámáyan* návewán rá ru ye máh newándandand.//*

craft v *(biwtar be rixt e náwenáxte bekár miravad) (ostádáne bá dast) sáxtan; harjá juri tarjome miwavad.: //yek jám e simin e zibá ye kár e dast.//*

-craft *kár...; harjá juri tarjome miwavad.: (va námhá ye serewte misázad) //kár e dasti; honarhá ye dasti; golduzi/ suzangerd; suzankári; honarpiwegi, namáyewgari//*

craftily adv *nirangbázáne; dáquláne*

craftiness n *nirangbázi; dáquli*

craftsman (n) (pl **-craftsmen**) **1** *piwevar.* **2** *ostád; ostádkár. //Dar nevewtan e sanfoni/ samatáne*/ dar samatáne-nevisi/ sanfoninevisi ostád ast//*

craftsmanship n **1** *ostádi; ostádkári.* **2** *ostádi; ostádkári*

crafty adj (**-ier**, **-iest**) *(biwtar baráye xárdári) tarfand; dáqul, //Yek xawáyágar** [politician] *e dágqul/ tarfandbáz. Pir rubáh e dáquli/ nirangbázi ast.//*

crag n *taxtesang; partgáh e sangi*

craggy adj (**-ier** ,**-iest**) **1** *sangeláx; dárá ye partgáh e sangi.* **2** *(biwtar baráye pasandidan) (baráye roxsár) dorowt; mardáne. //roxsár e mardáne, dorowt va zibáyaw//*

cram v **1** (**a**) **cram sth (into sth/ in)** *tapándan; capándan. //Xorákihá rá dar dahán e xod capándan/ tapándan.; Otáq port ast. Biw az in/ digar nemitavánim mardom rá dar án becapánim.//.* (**b**) **cram sth (with sth)** *(be rixt e náwenáxte bekár miravad) ágandan; anbáwtan; por kardan. //Dahán e xod rá bá xoráki ágandan.; Goftári* [essay] *ágande az váguye* [quotation]*. Sofrexáne ágande/ por az mardom bud.//.* **2** **cram (for sth)** (**a**) *baráye ázmuni xarxáni kardan/ holholaki xándan/ az bar kardan. //Baráye ázmun e ximi*/ ximiyá*/ wimi xarxáni kardan//*. (**b**) *holholaki/ wetábán ámuxtan. //be wágerdán holholaki/ wetábán ámuxtan//*

cram-full adj *(anáyin) por; porepor; labriz; ágande; texerme; por tá náqew [náyaw], //porepor az mardom//*

crammer n *(kohne wode; anáyin) dabestán/ dabirestán e viże ye ámuzew e wetábán.*

cramp[1] n **1** *gereftan e máhice; qulenj; cang wodan. //Páhá ye/ sáqhá ye wenágar gereft/ qulenj kard va u rá bá komak az áb birun ávardand.//*

cramps [pl] *(dar Ámriká) borinew (ZBP, C110, FM); delpice (agar bá wekamravew hamráh báwad.)*

cramp[2] v **1** *(beviże náwenáxte) jelo ye... rá gereftan; zir e fewár gozáwtan. //Hame ye in dowvárihá/ gereftárihá jelo ye piwraft e u rá gereft.; Az dastopágirehá ye/ páyágiwhá* [limitation] *ye káram zir e fewár-am.//.* **2** **cramped for room/ space** *já nadáwtan. //Dar in tábuk* [attic] *xeili já nadárim.//.* **cramp sb's style** *Ázádi ye kasi rá gereftan; nagozáwtan/ nahewtan ke kasi be xást e xod kári konad. //In ke peivaste bálásar e man istádeyi va minegari/ negáh mikoni nemigozárad káram rá bekonam.//*

cramp[3], **cramp-iron** n **1** *bast; ege [<gate, (guyew e Táti)].* **2** *bázgardid be* "clamp"

cramp v *bá bast/ ege* bastan; bast/ ege* zadan*

cramped adj **1** *(baráye dast-nevewte) xarcangqurbáqe.* **2** *tang; harjá juri tarjome miwavad.: //Saráy e/xáne ye má kami tang ast.//*

crampon n *yaxwekan; yaxwekan e bandi (ke bá band be kafw bandand.)*

cranberry n *guneyi qaraqát [giyáháni be nám e dánewik e* Vaccinium oxycoccos; V. macrocarpon *az xáneváde ye xalangiyán va mive ye torw va qermez e án ke baráye dorost kardan larzának va cáwni* [dressing] *be kár miravad.]*

crane[1] n **1** *kolang, [parandeyi az ráste ye* Gruiforme*, va xáneváde ye* Gruidae*, ke bolandbálá va ábgard ast.].* **2** *rotáná* [besanjid bá "ráthá" (Sanskrit) (EDPL 3.1530)]*

crane[2] v *gardan kewidan; gardan e xod rá deráz kardan; sarak kewidan. //Sarak kewidan/ gardan e xod rá deráz kardan tá betaván behtar didan.; Baráye behtar didan e cizi gardan kewidan/ sarak kewidan//*

cranefly; **daddy-long-legs** n *pawexor (magashá ye páderázi dárá ye do bál az xáneváde ye* Tipulidae *ke be pawe mimánand ammá niw nemizanand.)*

cranium n (pl **craniums/ crania**) *(kálbodwenási) káse ye sar, "va dovvom ostoxán e káse ye sar ast ki…" (ZBP, L5085, ZX); kadoft, mastarg/ mastorg (<Pahlavi, ZBP, C6581, MK, BF)*

cranial adj *(kálbodwenási) (vábaste be) káse ye sar; kadoft. kadoft, mastarg/ mastorg (<Pahlavi, ZBP, C6581, MK, BF)*

crank[1] n *hendel [váźe ye vámi az Engelisi* "handle"*]; gardaná, //setámhá* [pedals] *ye docarxe be yek gardaná* [pedal] *peivaste ast/ band ast.//*

crank v *hendel zadan; bá gardaná carxándan/ rouwan kardan; gardaná zadan. //Ási rá bá gardaná (zadan) rouwan kardan.//*

crank[2] n *(be riwxand) (ádam e) kallexar; (ádam e) wegeft, //Ádami kallexar ke baráye tandorost mándan xorákihá ye wegeft* [unusual] *mixorad.//*

crankshaft n *mil e lang*

cranky adj (**-ier**, **-iest**) **1** *(anáyin; xárdári) kosxol; wegeftangiz. //Ádami bá andiwehá ye wegeftangiz; andiweháyi ke ádam az án wáx darmiyávarad.//.* **2** *(baráye carxowthá/* machines *va mánand e án) laqlaqu; máwin e mawti mamdali; lakantu; lakanti; //yek ás** [engine] e *kohne ye qárqáru ye lakanti//.* **3** *(dar Ámriká) doźxu; (con sag) pácegir*

crannied adj *por az suráx/ wekáf/ darz*

cranny n *suráx; wekáf; darz (dar divár va mánand e án) gorenj*

crap v (**crapped**) *(zabán e kuce; zewt) ridan. //sagi ke dárad ru ye caman mirinad.//*

crap n **1** *(zabán e kuce; zewt) goh; sende; an.* **2** *ridan; terekmun zadan; an kardan; ridan.* **3** *goh; áwqál; cartopart; darivari. //Xeili cartopart migi/ miguyi!//*

crap adj *(vábaste be bázi ye) botr. //yek dast bázi ye botr//*

crape n *párce ye abriwomin yá panbeyi ye mewki ye cindár ke piwtar baráye newán e sugvári be kár miraft.*

crappy adj *(zabán e kuce) bad; goh.// yek ketáb e/ yek mehmáni ye/ yek barnáme ye bad/ goh/ áwqáli//*

craps; **crap-shooting** n *(dar ámriká) (guneyi bázi bá do tás) botr. //botr bázi kardan* [shoot craps]*//*

crapulence n *(beáyin) (az porxori yá meigosári) náxowi*

crapulent adj *(beáyin) (az porxori yá meigosári) náxow*

crash[1] n **1** (**a**) *daraq; darq; wataraq; goromb; qorrew, //Ává ye darq darq e bowqábhá ke miyoftád(and); Án deraxt watarqi karde oftád.//.* (**b**) *egnest*, //Egnesti* ke dar án do ráde*/ máwin beham kubidand/ beham (bar)xordand. egnest* e ráde*há/ máwiná; yek egnest* e daváyi* [air crash]//. **2** *oft; forupáwi, //Oft e/ forupáwi ye hirbáni* ye sahmgin bázargáni ye/ dádosetad e jaháhi rá be tabáhi kewánd.//*

crash adj *kusti, kustik*. harjá juri tarjome miwavad.: //Yek doure ye kustik** [crash course] *dar barnámerizi ye márád*/ kámpiyuter; parhiz e xoráki* [diet] *ye seft o saxt.//*

crash adv *goromb; gorombi; darq; wataraq, bázgardid be* "crash (adj)", *//Goldán gorombi/ wataraq oftád ru ye káwi(há)//*

crash[2] v **1** (**a**) *darq/ wataraq/ táláp/ goromb/ gorombi oftádan/ zadan/ xordan, //Sanghá darqdarq be ráde*/ máwin xord.; Deraxt oftáde wataraq panjere rá wekast.; Káse-bowqábhá* [the dishes] *zamin oftáde wataraq wekastand.; Bowqábhá rá darqdarq ru ye miz kuft (va wekast).//.* (**b**) **crash (sth) (into sth)** *zadan/ xordan be...; xord wodan/ kardan. //Havápeimá be kuh xord va xord wod.; Rádeaw*/ máwinaw rá be divár zad/ kubid (va xord kard); Yek ráde* ye/ havápeimá ye xord wode//.* (**c**) *bá sarosedá ráh raftan/ ráh bordan; //Pili xawmgin bá sarosedá darmiyán e pájuwhá* [undergrowth] *in su va án su miraft.* [crash about]; *Arrábe ye dasti* [trolley] *rá bá sarosedá az darhá tu ávard/ birun bord/ gozaránd* [crash through]*.//.* **2** *qorridan. //tondar qorrid.//.* **3** *(baráye kár, dálá** [company]*, Warvin** [government] *va mánand e án) forupáwidan; forurixtan, //Án dálá* bá cáhár milion dolár vám forupáwid.//.* **4** **crash (out)** *(zabán e kuce, beviźe dar Ámriká) (saxt mánde budan* [tired]*) va dar jáyi velou wodan. //Xeili mándeam* [tired]*, agar emwab kaf e otáqat velou wavam/ velou wam báket nist?//.* **5** **a crashing bore** *magas e xalá; ádami biarzew*

crash barrier *narde; kál* [<kál, Guyew e Abyánaki]*

crash-dive n *náquw (kardan) (baráye havápeimá yá zirdaryáyi)*

crash-dive v *náquw kardan/ zadan (baráye havápeimá yá zirdaryáyi)*

crash helmet *(koláh) xud*

crash-land v *hácáwtan* [<hácáwtan, guyew e Abyánaki (riwe ye aknun "hácin")]*

crash-landing n *hácáwtan*; hácáwt* [<hácáwtan, guyew e Abyánaki (riwe ye aknun "hácin")]. //Havápeimá rá hácáwtan* [make a crash-landing]//

crass adj **1** *náb, bozorg, bimánand, harjá juri tarjome miwavad.: //kánáyi bimánand; nádáni náb//.* **2** *xar, gáv, káliv, nádán. //Behew hic-ci nagu xeili xar-e. /Bá u soxan nagu kálivi setorg ast.//*

crassly adv *be nádáni*

crassness n *nádáni*

-crat *dar vážehá ye serewte, hamvand yá powtibán e gune ye viżeyi az farmánraváyi, wahriyári yá Warvin** [government]*; ...-sálár; dar Pársi harjá juri tarjome miwavad.: //mardomsálár; haváxáh e mardomsálári* [democrat]*; fandsálár*; haváxáh e fandsálári** [technocrat]*; divánsálár, haváxáh e divánsálári,* [bureaucrat]*//*

-cratic *(setáy e serewte misázad), harjá juri tarjome miwavad. //*aristocratic: *aviże; aviżegán; aviżegánsálár//*

crate n **1** (**a**) *sanduq; kive* (ye bozorg e cubin). //Yek sanduq/ kive* ye bozorg e cubi yadakhá ye ráde*/ máwin//.* (**b**) *kuk. //yek kuk wir//.* **2** (**a**) *(zabán e kuce; be wuxi) máwin e mawdi mamdali; abutayyáre.* (**b**) *(zbán e kuce viże ye niru ye haváyi, kohne wode) abutayyáre; //havápeimá ye fakassani//*

crate v, **crate sth (up)** *cizi rá dar sanduq/ kuk/ kive* ye bozorg e cubi nahádan. //Carxowti** [machine] *rá dar sanduq/ kuk/ kive* nahádan//*

crater n **1** *daháne ye/ goud e átewfewán.* **2** *goud; kávák; goudál; cál*

crater lake *daryáceyi ke dar goud e/ daháne ye átawfewán e xámuw padid áyad.*

cravat n *ko-er* [<ko-eres (Avestáyi) (EDPL 23.2676 (M. Moqaddam)]*

crave v **1** **crave (for) sth** *baráye... mordan; xástan; del e kasi baráye... raftan; árezu kardan, "Me'de ye sard: tewnegi andak báwad va cizhá ye tar árezu konad. (ZBP, L5019, ZX). //Dáwtam baráye yek nuwábe mimordam.; Kasi rá ke baráye setátyew mimirad sotudan* [admire]*//.* **2** *(bástáni) gedáyi... kardan; darxástan. //Az kasi darxást e delnarmi* [mercy]*/ baxwáyew* [forgiveness]*/ baxwudegi* [indulgence] *kardan//*

craving n, **craving (for sth)** *árezu, tewnegi, //Árezu ye xorák; baráye xoráki mordan//*

craven adj *(beáyin; xárdári); bozdeláne; baddeláne. //raftári bozdeláne; gardan nahádan az ruy e baddeli* [submission]. *Gorizpá* [deserter] *ye baddel/ bozdel//*

crawfish n (pl **crawfish**) *bázgardid be* "Crayfish"

crawl v **1** (**a**) *xazidan; lukidan; (ru ye) cahár dast o pá ráh raftan; harjá juri tarjome miwavad.: //mári ke ru ye zamin mixazad. /Bacce piw az án ke ráh biyoftad milukad/ cahárdastopá mixazad/ ráh miravad. (mard e) zaxmi/ xaste kewánkewán xod rá be vákubar*/ telefon resánd.//.* (**b**) *(baráye rádehá*/ máwinhá) con murce ráh raftan, con lákepowt ráh raftan; //Ráde*há hengám e woluqi* [rush hour] *az ru ye pol con murce ráh miraftand.//.* **2** **crawl with sth** *por az... budan; az... lulidan; puwide budan az; lul zadan. //Zamin puwide az murce bud/ anbuh e murce ru ye zamin milulid* [crawl with..]; *(pendárin)Pásbánhá ánjá milulidand/ faráván budand.//.* **3** *murmur wodan; cendew wodan. //Az didan e már cendewam miwavad/ tanam be murmur miyoftad* [make my flesh crawl]*//.* **4** **crawl (to sb)** *(xárdári; anáyin) xáyemáli kardan; kasi rá dastmál e abriwami kardan; domdom zadan, xodwirini kardan, harjá juri tarjome miwavad.: //Hamiwe/ peivaste piw e/ jelo ye kixá** [the boss] *domdom mizanad.//*

crawl n **1** (**a**) *(xárdári) murcevár; lákpowti. //Ráde*há/ máwinhá murcevár/ lákpowti miravand.//.* (**b**) *xazew, xazidan, sinexiz. //xazew e porkuwew* [laborious] *e yek bacce//.* **2** **the crawl** *wená ye kerál/ aździari*. //Mitaváni aździari*/ kerál wená koni?//*

crawler (n) **1** *(anáyin, xárdári) xáyemál; kunlis.* **2** **crawlers** *raxt e yeksare ye baccegáne*

crayfish; **crawfish** (n) *kalanjak (ZBP,C5021 FM) [az saxtpustán hamánand e xarcang e deráz ke dar áb e wirin ziste va xeili kucaktar az xarcang e deráz e daryáyi ast. az tire ye* Astacura*]*

crayon n *medád e wammi*; medád e mumi; gac (e rangi baráye nevewtan); medád e angewti. //Negári ke bá medád e wammi*/ mumi kewide wode báwad/ negáwte báwand.//*

crayon v *bá medád e wammi*/ mumi/ zoqáli/ gaci/ angewti kewidan/ negáwtan*

craze n **1 craze (for sth)** *(pendárin) tab; tab o tá. //tab e gerdávari ye zireliváni ye ábejou/ buze* [beermat]. *Tab e emruzi ye (javánán baráye) áráyew e (mu be rang e) par e távusi.//.* **2** *tab. //Vápasin tab e mardom/ tab e mardom in ruzhá pámuján** [skatesboards] *savári-st/ bázi-st.//*

crazed; **half-crazed** adj **crazed/ half-crazed (with sth)** *diváne; divánemánand; con divánegán; divánevár. //negáhi/ roxsári con divánegán; Qamzade bud.* [grief]; *divánegán e afyuni/ taryáki/ dáruhá ye xeradpuw* [narcotics]*//*

crazily (adv) *divánevár*

craziness n *divánegi*

crazy adj (**-ier, -iest**) **1** (**a**) *diváne, xol. //Diváne ast, báyad zanjiraw kard* [locked]; *In/ án hayáhu/ sarosedá dárad ma rá diváne mikonad.//.* (**b**) *yek ádam e diváne, yek andiwe ye kánáyáne, yek barnáme ye divánegáne; //Dar conin havávi ráhpeimáyi (kardan) divánegi ast. /Magar divánevi/ xoli ke mixáhi dar conin havávi ráhpeimáyi beravi?; Xol e ke mixád pul vám bede/ Báyad diváne báwad ke be u pul vám bedahad.//.* **2 crazy (about sth)** *morde ye...; diváne ye...; kowte ye...; //Setáre ye celpard*/ sinemá ke ámad/ padidár gawt baccehá diváne wodand. Man morde ye áshá* ye boxári* [steam engines]*/ kárván dudi hastam.; Kowtaw-e/ Kowte ye un e./ Divánevár dustaw dárad.//.* **3** *celtekke (con patu/ dováj/ kafpuw yá harciz e digar). //yek láháf* [quilt] *e celtekke;kafpuw* [paving] *e celtekke//.* **4 like crazy** (adv) *(anáyin) saxt, xeili, harjá juri tarjome miwavad. //Con xar kárkardan/ xarkári kardan; xeili ver zadan; divánevár gab zadan; divánevár/ xeili tond davidan//*

creak v *jirjir, qeźqeź, jerkjerk, jerqjerq. //Arrábe ye cubi qeźqeź mikard o miraft.; Piremardi ke bandháyaw/ bandgáhháyaw* [joint] *taraqturuq mikonad.//*

creakily (adv) *bá jirjir/ qeźqeź/ taraqturuq*

creaky adj (**-ier**, **-iest**) *har ce ke jirjir/ qeźqeź/ taraqturuq konad; jirjiru; qeźqeźu/ taqtaqu. //taxtekafpuw* [floor-board] *e qeźqeźu;(pendárin) Ravew e/ camegi** [policy] *ye Warvin** [government] *dárad telengew darmiravad.* [creaky]//

cream[1] n **1** *sarwir; xáme, //holu va xáme, /be qahve ye xod xáme zadan/ afzudan; xáme ye zade wode; kák e xámeyi/ xámedár//.* **2** *xámeyi, xámedár, harjá juri tarjome miwavad.: //bastani; ábnabát e wokoláti ye narm//.* **3** *(dar áráyew, dar pezewki, baráye pardáxt dádan); káme (baráye áráyew); (dar pezewki) weme/ wame (ZBP, C180, FM). //káme baráye roxsár; varkáme** (cold-cream), *weme/ wema ye gandzodá/ palawtzodá* [antiseptic cream]//. **4 the cream**; **la crème de la crème** *gol e sar e sabad; ...sare, //Gol e sar e sabad e váfarhixtegán** [graduates] *e emsál kárháyi bá dastmozd e bálá migirand/ girmiyávarand//.* **the cream of the crop** *gol e sar e sabad*

cream adj *rang e káhi; //yek pirhan e, nimtane ye be rang e káhi; káqaz e káhi* [cream paper]*//*

cream cheese *panir e narm; panir e xámeyi*

cream of tartar *juw e torw e náb [juw e torw =* tartaric acid*]*

cream tea *(dar Engelestán) cáwti* [meal] *dárá ye cáy, kák, morabbá/ ricár va xáme.*

cream[2] v **1** *(bá kare yá wir) boráni dorost kardan; //sabziját beviźe sibzamini rá leh kardan va bá wir yá kare ámixtan//.* **2** *zadan, ámixtan. //Xáme va wekar rá zadan/ (báham) ámixtan//.* **3 cream sb/ sth off** *dastcin kardan; gol e... rá cidan; gol e sar e sabad e... rá bardáwtan. //Tavánátarin wágerdán rá dastcin karde* [cream off] *dar yánehá* ye viźe* [special class] *migozárand.; Gol e sar e sabad e/ Behtarin dánewmandán e má rá digar kewvarhá mirobváyand.* [cream off]//

creamery n **1** *wirabzár* foruwi [besanjid bá "buafzár"].* **2** *karegari*; panirgari**

creamery adj (**-ier**, **-iest**) *xámeyi; con xáme; xáme mánand; porcarbi; carb. //yek sup e xámeyi; yek mást e xámeyi//*

crease n **1** *coruk; tá. //Walvár e xod rá bá otu xat andáxtan* [iron a crease into sth], *//párve ye coruknawo/ coruknápazir//.* **2** *cin, coruk, cinocoruk, áźang. //cinocoruk e gerdágerd e cewmán e yek piremard.//.* **3** *(dar tapkáye*/ kriket) xatt e sefid*

crease v **1** *cin/ coruk xordan/ wodan/ kardan/ dádan; xat andáxtan/ oftádan; //párceyi ke zud coruk miwavad; Raxthá rá xub beband* [pack] *tá coruk nawavad.//.* **2 crease sb (up)** *(dar Engelestán) (anáyin) saxt sargarm kardan. //Wuxiháyaw berásti ma rá sargarm kard.//*

create v **1** *dádan, áfaridan, serrewtan, "Co má carx e gardun faráván serewt -- dorud án kojá bárezu xod bekewt." (ZBP, L6405 SF); kardan, "Jahándár tá in jahán áfarid -- zamin kard o ham ásmán áfarid." (ZBP, L3223 SF); sáxtan; padid ávardan. //Xodá jahán rá áfarid.; Matal pardáz* [novelist] *bázikonán va máye ye dástán rá misázad.; Bázi/ kári/ naqwi áfaridan/ padid ávardan.; kárhá ye nouyi sáxtan/ padid*

ávardan [create jobs]//. **2** *sáxtan, padid ávardan; máye ye... gawtan. //Źende puwiyaw* [shabby appearance] *kárkard e badi (dar mardom) dárad.; Án náme ye/ ketáb e estanbe/ setorg/ zewt* [outrageous] *máye ye barangixtegi ye sahew e mardom/ sahewhá* [sensation] *gawt.; xawm gereftan; dádobidád kardan* [create a fuss].//. **3** *(bevíźe be rixt e náwenáxte bekár miravad); dareje ye... dádan; kasi rá... kardan. //hawt páye ye/ dareje ye yeksán dádan.//.* **4** *(dar Engelestán; anáyin) xawmgin budan; dádofaryád kardan; járojanjál be ráh andáxtan/ bepá kardan. //Con piw az digarán/ piw az hame be be u xorák nadádand/ xorákaw rá nakewidand* [serve] *berásti járojanjál bepá kard.//*

creation n **1** (**a**) *áfarinew; dahew; serewtan; serewt kardan; sáxtan; padid ávardan. //Áfarinew/ dahew e jahán dar haft ruz; bondahew dar haft ruz; ruy e... kárkard e xubi/ delpaziri padid ávardan; Sánhá ye/ nahádhá* [conditions] *ye hirbánik* mitavánad máye ye áwub e mardom gardad/ áwubáfarin báwad//.* (**b**) (*biwtar* **the creation**) *áfarinew e jahán; bondahew.* **2** **creation** *hasti; jahán; áfaridegán; hastán, "Az hastán dar parastew án kas idun bartar báwad ke yazew e Urmazd biwtar konad." (ZBP, L7809, ZVY); áfaride, "Con be xáne ámadam farámuw kardam va in hál bá hic áfaride nagoftam." (ZBP, L2493 AT); jonbande, "va bed-in sabab... va jonbandegán e ziyánkár kamtar tavallod konad...." (ZBP, L4978 ZX); niz harjá juri tarjome miwavad.: //hame ye áfaridegán e xodá; bozorgtarin doruqgu ye jahán/ hasti//.* **3** (**a**) *kár. //Kárhá ye cámesoráyán va honarmandán; Xáligar yeki az cewmgirtarin* [spectacular] *xorákhá ye xod rá poxte bud, quyi doroste va beryán//.* (**b**) *puwák, jáme, koláh. //vápasin jámehá* [creations] *ye kár e handkadehá** [fashionhouse] *ye Páris.//*

creative adj **1** *áfarinew. //Nevisande ravand* [process] *e áfarinew rá bázgowud.; Dástán-nevisi/ namáyewnámenevisi yád midahad/ miámuzad.//.* **2** *honarmand. //Xeili dastrangin/ honarmand ast ham minevisad ham minegárad/ ham nevisandegi mikonad/ ham negárgari//*

creatively (adv) *áfarinewgaráne*

creativeness (n) *áfarinewgari*

creativity (n) *áfarinewgari*

creator n **1** *áfariná; áfarinán; áfarinande; áfarinewgar (M. Moqaddam). //Wekespir áfarinewgar e Hamlet ast.//.* **2** **the creator** *dádár, "Ze dádár e nikidahew yád kon -- Be piw e kas andar magu in soxon." (ZBP, L4863 SF); bári, "hamcon "bári" ke nám e xodá ye bozorg ast digar..." (ZBP, C5471 FM); áfaridegár; parvardegár; kerdegár; jahándár, "Jahándár tá in jahán áfarid -- zamin kard o ham ásemán áfarid." (ZBP, L3223, SF)*

creature n **1** *jánevar, jonbande, "Bed-in sabab... va jonbandegán e ziyánkár kamtar tavallod konad." (ZBP, L4987 ZX); jánmand, áfaride, "con be xáne ámadam farámuw kardam va in hál bá hic áfaride nagoftam." (ZBP, L2493 AT); hastán, "az hastán dar parastew án kas idun bartar báwad ke yazew e urmazd biwtar konad..." (ZBP, L7809 XVY). //jánevarán e kamxerad/ bixerad* [dumb]; *Sagat/ sag e to yek jánevar e darrande* [ferocious] *ast!/ Bahrámiyán*;* creatures from Mars; Martians: *jánmandán e/ jonbandegán e setáre ye ravande Bahrám//.* **2** *kas, ádam, tan, harjá juri tarjome miwavad. //Ce máhpáreyi!; Ce tikkeyi!; bicáre; heyvuni!* [poor creature].//. **3** **sb's creature/ the creature of sb** *(beáyin, xárdári) mohre, arusak, dastámuz, nouce, harjá juri tarjome miwavad.: // Wáh yeki az mohrehá ye xod rá be án kár xáhad gomáwt/ sar e án kár migozárad.//*

a creature of habit *wirxewti-mezáj (ast); "Bá ján magar az jasad [nesá] baráyad -- xuyi ke foruwodast báwir." (Sa'di); Bá wir andarun wod o bá ján bedar wavad. (Sayidá) (PAF. #2624)*

creature comforts *niyázmandihá ye bonyádin e mardom, con xorák, garmá va puwák.*

crêche n **1** *(nou)bávegáh*.* **2** *bázgardid be* "Crib"

credence n *(beáyin) bávar (dáwtan); arzew nahádan; ostovár dáwtan, "digar ruz goftand, "Bengar tá ce bini?", goftá, "...va án deraxt hamikravad." goftand "ciz nist va u rá ostovár nadáwtand." (ZBP, L45 TB); "...va án soxan ostovár nadáwtand." (ZBP, L234 TB). //Cizháyi rá ke miguyad xeili bávar nadáram/ Be cizháyi ke miguyad arzew neminaham.//.* **lend credence to sth/ gain credence** *arzew e bávarkardan be cizi dádan be/ arzew e bávarkardan yáftan*

credentials n **1** **credentials (for/ as sth)**; **credentials (to do sth)** *azdá. //Azdá ye bavande* [perfect; complete] *baráye án kár rá dárad.//.* **2** *gováhináme; ostovárnáme. //Gováhinámeháyaw rá barresi kardam//*

credibility n **1** *bávarkardani/ paziroftani/ ostovár dáwtani budan.* **2** *áberu, áb, powtváne, arzew, harjá juri tarjome miwavad.: //Pas az in rosváyi ye táze Warvin** [government] *pák áberuyaw rixte/ rafte.//*

credibility gap *dástán e sougand va dom e xorus; //sougandat rá bávar konam yá dom e xorusat rá?. Ánce Warviná** [presidency] *ye* "Trump" *rá az pá andáxt* [cripple] *dástán e sougand va dom e xorus bud.//*

credible (adj) *bávar kardan; ostová(dáwtani); paziroftani. //yek gováh* [witness] *e, yek soxan e* [statement], *yek gozárew e bávarkardani/ ostovár; Besaxti bávar taván kard; Bejáy e (niruhá ye) bázdárande* [deterrant] *ye hasteyi gozir e paziroftani* [credible alternative] *ye digari hast?//*

credibly adv *be wiveyi bávar kardani/ paziroftani/ ostovárdáwtani; niz harjá juri tarjome miwavad.: //Kasi be man ágáhi dáde ke soxanaw ostovár ast/ Az já ye ostovári be man ágáhi dádeand ke...//*

credit[1] n **1** (**a**) *pasádast. //Be kasi pasádast nadádan/ naforuxtan; be kasi pasádast foruxtan/ dádan. Dar in maqáze pasádast foruxte nemiwavad.; Pasádast xaridamaw.;Con nerx e bahre xeili bálá-st, xarid e pasádast gerán darmiáyad. be kasi wewmáhe pul e pasádast e bedun e bahre dádan. zamán* [period] *e pardáxt e/ sar-resid e pasádast; peimán e pasádast* [agreement]*; ásmáne ye/ saqf* [limit] *e xarid e pasádast//*. (**b**) *sotun e bestánkári; tanxáh. //Tanxáh e man cand ast?; Dar sotun e bestánkáriyam cand dáram?; Womár* [account] *e bestánkár ast/ Dar womáretán pul dárid.; Tanxáh e man 250 dolár ast.//.* (**c**) *vám (e bánki). //Án bánk az dádan e vám* [credits] *e biwtar be án dálá** [company] *xoddári kard/ sar bázzad.//.* (**d**) *(dar hamárgari* [book keeping] *bestánkár; //In qalam* [item] *bedehi ast yá bestánkári?//.* **2** **credit (for sth)** *sotudan; bar... máye nahádan, "To zán máye mar xiwtan rá nehi -- ke hargez nadidi behi yo mahi." (ZBP, L3212 SF); áberu; harjá juri tarjome miwavad.: //Hame ye sarafrázi ye án yáftár** [discovery] *be nám e u darraft.; Ma rá nasetáyid/ máye bar man nanehid, digarán hame ye kár rá kardand.; Kár rá man kardam, máye (rá) bar u nahádand.; Dast e kam baráye kuwewi ke karde bar u arj nahid/ bar u máye nahid. Dorost ast ke piruz nawod ammá dast e kam baráye kuwewi ke kard ur rá besetáyid.; becizi ke báyad/ wáyad arj nahádan/ máye nahádan.; Be kasáni ke biw az hame/ biwtarin kár rá kardand máyeyi candán/ candán arji nanehádand.; Deliriyi ke az xod newán dád máye ye sarafrázi* [bring credit to] *ye hangaw* [regiment] *gawt.//.* **3** *bávar, harjá juri tarjome miwavad.: //In áváze* [rumour] *rá mardom dárand bávar mikonand. In áváze dárad biwtar o biwtar pá migirad.* [gain credit]; *Degargunihá ye novin/ táze gozárewhá ye piwin rá ostovár midárand.//.* **4** **credits**; **credit titles** *fehrest e nám e bázikonán va kárgardánán (con dar yek celpard*/ film yá barnáme ye jamjám* va mánand e án).* **5** *(dar ámuzew va parvarew- dar Ámriká) dar... kárnáme gereftan; xándan; dars gereftan. //Dar dánew e womár va zabán e Englisi kárnáme gereftan.//.* **6** *powtváne; áberu; máye ye sarafrázi. harjá juri tarjome miwavad.: //In dánewámuz e huwmand máye ye sarafrázi ye ámuzegáránaw ast.//.* **7** **be to sb's credit**; **do credit**; **do credit to sb/ sth** *náz e wastew...; xow behálew; besyár kár e xubi + kárváźe + ke; harjá juri tarjome miwavad.: //Náz e wast e Biźan ke naxást dar án kár dargir wavad.; Besyár kár e xubi kardi án puli rá ke yáfti pasdádi; dorostkári máye ye áberumandi ast*. [your honesty does you credit.]*; Harce behtar kár konad/ mikonad* [improved performance], *máye ye sarafrázi ye/ áberumandi ye ostádaw migardad* [trainer]. *Xeili baráyaw xub wod ke/ náz e wastaw ke xawmgin nawod/ ke az kure dar naraft.//.* **have sth to one's credit** *dastávardhá ye... dáwtan; gol káwtan; harjá juri tarjome miwavad.: //Hameaw si sál dárad ammá tá konun cahár celpard** [film] *sáxte.//*

credit[2] v **1** **credit sb/ sth with sth**; **credit sth to sb/ sth** (**a**) *gomán kardan ke kasi cizi dárad; cizi rá be kasi vábaste dánestan; harjá juri tarjome miwavad.: //Tá konun gomán mikardam biwtar xerad dári* [credit with more sense]; *Miguyand/ guyand (ke) in peikare(há ye dini)* [relics] *niru ye varjin* [miraculous] *dárand; Miguyand niru ye varjini az in peikarehá ye dini barmixizad.//.* (**b**) *be womár e bestánkár e kasi gozáwtan/ rixtan/ várizkardan. //Xaridári rá bist dolár bestánkár kardan/ be xaridári bist dolár powtváne dádan//.* **2** *[biwtar dar porsewhá yá vákiyám*há* [sentence] *ye ma** [negative] *bekár miravad.] bávar kardan. //Bávarat miwavad/ bávar mikoni?; Besaxti mitavánam ánce rá ke goft bávar konam.* [barely credit]*//*

creditable adj, **creditable (to sb)** *xub, sotudani, darxor e setáyew, máye ye áberumandi. //kuwewi/ yázewi* [attempt] *dar xor e setáyew; kári xub/ sotudani; piwrafti darxor e setáyew; Raftári* [conduct] *ke besyár máye ye áberumandi ye u-st.//*

creditably adv *sotudan; áberumand. //Dar án ázmun xeili xub ávard/ gol káwt.//*

credit accout; (US, **charge account**) *womár e pasádast*

credit card *varbexi* [<varbexey, az guyew e Birjandi]*

credit note *(dar bázargáni) pate ye bázxarid*

creditor n *bestánkár. //Bestánkáránaw fewár ávardeand va pulewán rá mixáhand* [demand]*//*

credit rating *powtváne*

credit-side n *sotun e bestánkári; //(pendárin) cand tan az bázikonán e kárázmude rá az dast dádeyim ammá, máye ye delgarmi ast ke* [on the credit-side] *cand bázikon e javán e xub be goruh mipeivandand.//*

credit squeeze *tang gereftan (bar mardom va vámgiri rá dowvár sáxtan)*

credit transfer *váriz (kardan e pul be womár e kasi bedun e cek kewidan; váriz e pul bi cek)*

credit-worth adj *dárá ye powtváne ye xub*

credit-worthiness n *dárá ye powtváne ye xub budan*

credo (n) (pl **-s**) *bávar; kiw. //bonyádgaráyi ye xawáyáyi* [political] *ye u/ bávarhá ye bonyádgaráyáne ye* [extreme; extremist] *xawáyáyi ye u//*

credulity n *sádedeli; xowbávari; zudbávari. //yek soxan e bávar nakardani/ soxaini ke baráye bávar kardanaw báyad xeili xowbehál/ xowbávar/ sáde del bud.//*

credulous adj *xowbávar; zudbávar; sádedel. //Mardom e zudbávari ke harce ágahihá miguyand bávarewán miwavad.//*

credulously adv *xowbávaráne; bá zudbávari; sádedeláne*

creed n **1** *bávar, kiw, áyin. //mardom e hame ye neźádhá/ ranghá va kiwhá; Áyin e/ bávar e xawáyáyi** [political] *ye womá ci-st?//.* **2** **the Creed** *(sorud/ niyáyew e) kiw e tarsáyi*

creek n **1** *(dar Engelestán) kaw; kawak* [inlet]. **2** *(dar Ámriká) rudak.* **3** **up the creek** *dar ranj; gereftár. //Bi ráde*/ máwin berásti ke dar ranjam/ Biráde*yi/ bi máwini xeili gereftár-am* [I am up the creek]//

creel (n) *sabad (baráye máhi); sabad e máhigirán*

creep v (pt, pp **crept**) **1** *xazidan, sinexiz raftan, áheste raftan; dozdaki raftan; be wekam raftan, "pas már rá oqubat kard be xák xordan va be wekam raftan, Havvá rá oqubat kard be heyz va kudak zádan va... palidi didan az bahr e án ke dalil e Ádam bud be..." (ZBP, L1975 TB); niz har já juri tarjome miwavad.: //Gorbehe/ án gorbe áheste/ xámuw/ yaváwaki be su ye parandehe xazid.; Az powt xazide áheste be u nazdik gawt* [creep up to sb].*; Dozde/ án dozd dozdaki/ pávarcin-pávarcin ráhro rá peimud.; (pendárin) Xábáludegi kamkam bar u cire gawt/ u rá forugereft.* [creep over]*; (pendárin) piw az in ke befahmi piri bar to/ bar ádam cire miwavad.* [creeps up on you]//. **2** *//Picak* [ivy] *be divárhá ye kuwk* [castle] *picide bálá rafte bud/ naxcizide* [creep] *bud.//*

creep n **1** *(anáyin, xárdári) balebale qorbán; xáyemál.* **2** **give sb the creeps** *(az tras/ harás) murmur wodan/ cendew wodan.* **2** *kasi rá be cendew ávardan; az kasi bad ámadan. //Azaw/ az u xowam nemiáyad/ dustaw nadáram; azaw/az didanaw cendewam miwavad.//*

creeper (n) *(giyáh e angali) picak; veyre; calunak*

creeper n (**-ier**, **-iest**) *cendewávar; tarsávar; tarsnák. //Yek dástán e jen-o-pari ye tarsnák/ tarsávar; cewmandázi* [sight] *ke az didanaw cendewat miwavad* [feel creepy]//. **2** *wegeft; cizi ke máye ye wáx darávardan e ádam gardad. //barxordi wegeft; barxordi hamzamán* [coincidence] *ke ádam az án wáx darmiyávarad.//*

creeping adj *(baráye cizhá ye bad) piwravande; fazáyande; báláravande. //Án bimári máye ye lasi ye/ lamsi* [paralysis] *ye piwravande migardad.; Geráni ye fazáyande ye dar bázár e xarid o foruw e xáne//*

creepy-crawly n *(anáyin, beviźe be wuxi) muromalax; xarfastar*

cremate v *nasá/ kálbod e morde rá be áyin suxtan/ suzándan. //Mixáhad pas az marg u rá besuzánand na in ke be xákaw sepárand.//*

cremation n *nasá/ tan e morde rá suxtan/ suzándan*

crematorium n (pl **crematoriums**/ **crematoria**); **crematory** (US) *daxme; kure ye nasá/ ádam/ mordesuzi*

crème de la crème n, **the crème de la crème** crème de la crème of sth; *bázbardid be* "cream"

crème de menthe n *nuwábe ye meimand e sabzrang e mawt e wirin dárá ye maze ye naná/ wáhesparam*

crenate, **crenated** adj *kongredár (M. Moqaddam]; dálbor; dálbori*

crenellated; (US) **crenelated** adj *kongredár. //yek kuwk* [castle] *e kongredár; yek divár e kongredár//*

creole n **1** *nimzabán**. **2** **Creole** (**a**) *ádam e dorage (ye Orupáyi va Áfriqáyi) (ke biwtar az kucnewinán e farangi dar Ámriká ye nimruzin* [southern] *yá dar* West Indies *padid ámadand).* (**b**) *az zádegán va farzandán e kucnewinán e Faránsavi yá Espániyáyi dar nimruz e Ámriká. //*Creole cuisine, *áwpazi ye viźe ye faránsaviyán yá espániyáyihá ye nimruz e Ámriká.//*

creosote n *kreozot (farávardeyi az cekide ye zoqálsang be rang e qahveyi ke baráye negahdári ye cub be kár miravad)*

creosote v *kreozot málidan/ andudan*

crepe; **crêpe** n **1** *kerep (párce ye názok e corukdár) niz bázgardid be* "crape". **2** = **crepe rubber** *lástik e ájdár baráye taxt e kafw; //kafw e dárá ye taxt e lástiki ye ájdár* [crepe-soled]//

crepe paper *káqaz názok/ puste piyázi ye corukdár*

crepitate v *(dar pezewki) áváz e xawxáw dádan, "va agar rizeh* [ostoxáni ke rizriz wode báwad] besyár báwad, va hamconán áváz e xawxáw áváz midahad láken az handám birun oftáde nabáwad..." (ZBP, L5626, ZX); xewxew kardan; jereqjereq kardan; jeqjeq kardan.*

crepitation n *áváz e xawxáw (be bálátar bázgardid); xewxew; jeqjeq; jereqjereq. //áváz e xawxáw newángar e wekastegi ye ostoxán.//.* crepitant râles: *pervuske* [<pervuska (Kordi)]*

crept pt, pp *bázgardid be* "creep"

crepuscular adj **1** *gorgomiw; sepidedam; gorgdom; wabgir; wabgirán. //sáyehá ye gorgdom//.* **2** *wabgirxiz. //Wabpare jánevari wabgirxiz/ wabgard/ wabxis ast.//*

crescendo adj, adv *(dar musiqi) krewendo; rudand* [besanjid bá raoďente (Avestáyi) (EDPL 37.1750]; yek páre ye kutáh krewendo/ rudand; yek rah e* krewendi/ rudand**

crescendo n (pl **-s**) **1** *(dar musiqi) krewendo; rudand* [besanjid bá raoďente (Avestáyi) (EDPL 37.1750].* **2** *(pendárin) tárek, ouj; oug. //Peikárhá* [campaign] *ye ágahidahi/ ágahi dádanhá behengám e Krismas/ zádruz e Masih/ Mehr be ouj e xod resid. [baráye "zádruz e Mehr" be "Jostári darbáre ye Mehr va Náhid" (M. Moqaddam) bázgardid]//*

crescent n **1** (**a**) *máhu* [besanjid bá "máhu" bázgardid be EDPL, 27.1155]; andarmáh (tanhá baráye máh e nou bekár miravad] [bázgardid be EDPL 1.1095, besanjid bá "antaremaongh (Avestáyi)].* (**b**) *máhu* (xiyábáni bá saráháyi ke berixt e rajhá ye nimgerd/ máhu sáxte wode). //meidánhá va xiyábánhá ye máhu* ye Rijensi ye Landan//.* **2** **the Crescent** *Máhu* (pendárin) din e Eslám. //Calipá va Máhu;Tarsáyi va Eslám//*

cress n *wáhi, tartizak; tartizak [giyáháni az gune ye* Lepidium *va* Nasturtium]

crest n **1** *kákol, wáne, pup, xuc (M. Moqaddam).* **2** (**a**) *setiq; qolle; baz (qolle ye kuh).* (**b**) *setiq (e kuhe ye áb).* **3** *newán; tág. //newán e/ tág e xánevádegi.* **4** (**a**) *(ru ye koláh xud e sarbázán) kolále, mangule.* (**b**) *(pendárin, soxanvari) (koláh) xud, targ.* **5** on the crest of a wave: *dar oug e/ ouj e; cekád* [peak]. *//Hamvandán e kumal** [party] *pas az piruzi dar gozinew sarmast/ wád budand.//*

crest v **1** *be tárek/ cekád/ qolle ye kuh residan; Be baz residan. //Be tárek e/ qolle ye tappe ke residim án kuwk* [castle] *rá didim.//.* **2** *(baráye kuhe ye áb) barxástan va setiq e sepid sáxtan; barxástan va kaf e sepid ávardan.*

crested adj **1** *newándár; tágdár*. //káqaz e (yáddáwt e) tágdár*//.* **2** *(baráye nám e parandegán) kákoli; wáne besar; xocdár (M. Moqaddam). //kewin e kákoli ye bozorg* [crested grebe]//

crestfallen adj *sarafkande; noumid; damaq*

cretaceous adj **1** *(zaminwenási) (mánand e) gac; gaci.* **2** **Cretaceous** *(vábaste be ruzegár e) gacsangi*. //sangvárehá* [fossils] *ye gacsangi//*

cretin n **1** *(pezewki) gágul.* **2** *(zabán e kuce) xar, gágul. //Ey xar/ gágul cerá conin kardi?//*

cretinous adj *gágul; xar*

cretonne n *jájim*

crevasse n *cál; ráx*

crevice n *tarak, wekáf, darz*

crew[1] **1** (**a**) *kárkonán; jáwován/ jáwuhá.* (**b**) *jáwován. //Afsarán va jáwuhá ye Kawti e Xezer//.* (**c**) *páruzanán. //Páruzanán e Bandar e Pahlavi//.* **2** *daste; goruh. //yek daste (kárgarán e) ráhsázi* [track-repair]//. **3** *(biwtar baráye xárdári) borr; yek borr. //Ye/ yek borr mardomi az hame dast/ har qomáwi rá* [pretty motley crew] *mehmán karde bud.//*

crew v, **crew (for sb/ on sth)** *jáwuyi kardan; jozv e kárkonán e... budan. //Dar lákume** [yacht] *ye man (baráye man) jáwuyi mikoni* [crew for me]*?. Baráye savakarjihá** [lifeboat] *niyáz be jáwu hast/ jáwu dárim?//*

crew[2] (v) *zamán e gozawte az* "Crow"

crew cut *(wive ye salmáni ye mu ye mardán) rixt e máhutpákkoni*

crew neck *yaqe ye gerd*

crib[1] n **1** *áxor, ágande, ákande.* **2** = **cot** (US). **3** = **crèche** (US) *mehrábe [baráye Masih/ "Mehr" [bázgardid be"Jostári darbáre ye Mehr va Náhid" (M. Moqaddam) EDPL 3.0141]; gonbad; ábe.* **4** *bázgardid be* "Cribbage"

crib v (**-bb-**) **crib sb (up)** *(bástáni) kasi rá (dar já ye tangi) zendáni kardan*

crib[2] (v) **1** *az ruy e dast e kasi (dar ázmun dozdaki) nevewtan; xuwecini kardan* [plagiarize]. *//In dorost mánand e pásox e Susan ast. Báyad xuwecini báwad/ báyad az ruy e dast e Susan nevewte wode báwad.//.* **2** *tarjome ye váźe be váźe- komak baráye daryáftan e cizi*

crib v (**-bb-**) **crib (sth) (from/ off sb)** *(dozdaki) az ruy e dast e digari nevewtan/ runevisi kardan; xuwecini kardan* [plagiarize]. *//Yek pásox rá dar ázmun dozdaki az ruy e dast e doxtar e baqaldastiyam nevewtam.//*

cribbage n *guneyi bázi ye ganjafe* [playing cards] *baráye 2, 3, yá 4 tan. Dar in bázi womár e har kas rá bá gozáwtan e golmixi* [pegs] *dar taxteyi negahmidárand.*

cribbage board *taxte ye mixdár (baráye nahádan e golmix dar bázi ye* cribbage.*)*

crib death *bázgardid be* "cot-death"

cribriform (adj) *parvizani; suráxsuráx*

crick; **a crick** n *qulenj (e gardan); gulenj e gardan kardan; qulenj e kamar kardan.*

crick v *qulenj kardan; //qulenj e gardan/ kamar kardan* [crick one's neck/ back]*//*

cricket[1] (n) *jirjirak; zanjere. //jirjir e jirjirakhá/ zanjerehá*

cricket[2] (n) **1** *tapkáye* [<tapká, guyew e Ámoli + káye guyew e Gonuyi, besanjid bá* "football*"]. //yek ávard e tapkáye; yek tup e tapkáye*; yek goruh e (bázigar e) tapkáye*//.* **2** **not cricket** *(kohne wode, zabán e kuce, dar Engelestán) námardáne; bad, zewt, dozdaki. //Bedun e in ke be u beguyi nakoni há!. Námardáne ast/ xub nist/ zewt ast!//*

cricketer n *tapkáyegar*; tapkáyebáz**

cricoid adj *(vábaste be korjan e) angowtari*

cried pt, pp of "cry"

crockery interj *(wegeftváźe; dar Engelestán; anáyin) (newángar e wegeft, tars va mánand e án) váy!. //Váy ce sag e gondeyi!//*

crime n **1** (**a**) *ágreft [besanjid be "gereft" (ZBP, C458, FM); <Avestáyi, "agerepta (Vandidád (Há 17, karte ye 4)]. //ágreft e vaximi/ badi az kasi sar zadan; ágreft e kucaki con dozdi az maqázehá;doźvarde** [convicted] *be ágrefthá ye zedd e mardomi//.* (**b**) *ágreft; rib [<rib, guyew e Semnáni]; riftegi. //afzáyew e ágrefthá/ rib; kalántari az ágrefthá jelogiri karde va ánhá rá miyábad.; Rifte gawt/ riftegi* piwe kard.; piwgiri az ágrefthá; farváni ye ágrefthá* [crime rates]; *afsánehá ye riftegi** [crime fiction]*; nevisandegán e dástánhá ye riftegi*; matalhá ye riftegi** [crime novels].//. **2** **a crime** *gonáh; kánáyi. //Pul rá conán hadar dádan/ bar bád dádan gonáh ast/ kánáyi-st* [is a crime]*; In jur(i) ke bacceháyaw rá mitarsánad gonáh ast.//*

criminal adj **1** *ágreft; ágrefti; riftegi*; rib. //xosirhá* [offence] *ye riftegi*/ ágrefti*/ ásib e (barxáste)* [damage] *az ágreft*/ riftegi*; farviw e/ velengári* [negligence] *ye ágrefti*//.* **2** *ágreft, ágrefti, rib*, riftegi*. //dád e ágrefti*; dátikán e riftegi*; ribdád** [criminal law]; *dávar ágrefti/ riftegi*/ ribdávar**[a criminal lawyer]//. **3** *biwarmáne; warmávar; bezehkáráne. //dur rixtan e bezehkáráne ye/ biwarmáne ye pul e mardom* [public money]. *Injur ke (u) doruq miguyad va daqalbázi mikonad* [cheat] *tá be delxáhaw dast yábad, bezehkári/ biwarmi ast//.* **4** [criminal person] *rifte* [<Pahlavi "riftak" (ZBP, C7878 MK, BF)]; ágreftkár*; ribgar*, viźediv, "Be zendán e má viźe-diván bodand -- ke nikán az iwán qariván bodand." (ZBP, L4828 SF); gonahkár, "Ze Torkán gonahkár xáhad hami -- del az bigonáhán bekáhad hami." (ZBP, L6174 SF); badkáre, "Suy e gonbadán-deź ferestádiyam -- ze xári be badkáregán dádiyam." (ZBP, L6936 SF); bezehmand, "va ma peikár kon az án kashá ke... xiyánat konand be tanhá ye iwán ke xodáy na dust dárad án ke báwad xiyánat konande va bezehmand." (ZBP, L6834, TTT); gonahárán e xuni, "Saf e panjom gonahkárán e xuni -- ke kas, kas rá naporsidi ke cuni?, Be piw e xuniyán z-ommidvári -- mesál ávarde xatt e rastegári." (Xosro-Wirin, Nezámi)*

criminally adv *bezehkár/ gonahkár. //diváne ye va bezehkár/ gonahkár e xuni//*

criminologist (n) *ágreftwenás; ribwenás*; bezehwenás**

criminology n *ágreftwenási*; ribwenási*; bezehwenási**

crimp v **1** *bá otu cin dádan.* **2** *fer zadan (e mu)*

crimplene n *(nám e bázargáni) párce ye coruknawo/ coruknawodani*

crimson n *zerewki, qermez e sir; karmir* [<karmir (Pahlavi) (ZBP, C5088, MK, BF)]*
crimson v *karmir*/ qermez e sir/ be rang e zerewki wodan/ darámadan/ kardan*
crimson lake *bázgardid be* "Lake"
cringe v **1** **cringe (at/ from sth)** *kez kardan; pas raftan; quz kardan, dom e xod rá lá ye pá ye xod gozáwtan; harjá juri tarjome miwavad.: //bacceyi ke az harás kez* [terror] *karde; sage az didan e táziyáne domaw rá lá ye páyaw gozáwt/ kez kard./ (pendárin) Hengámi ke noxostin dástánháyi rá ke nevewam dobáre/ báz mixánam az warm áb miwavam.* [cringe with embarrassment]//. **2** **cringe (to/ before sb)** *(xárdári) dom dom zadan; xáyemáli kardan; fortani namucan; xod rá nazd e... kucak kardan. //Hamiwe piw e kixá** [boss] *domdom mizanad.//*
crinkle v, **crinkle (sth) up** *coruk wodan; cinocoruk wodan; corukidan; coruk xordan; cin bardáwtan; por áźang gawtan; corukándan; coruk kardan; mocále kardan. //Patar* e arziz* [aluminum foil] *rá mocále kardan.; barghá ye corukide ye giyáhi xowk* [dead plant]*//*
crinkly adj (**-ier, -iest**) **1** *poráźang; por cinocoruk; corukide.* **2** *(baráye mu) feri; ferferi; viezvezi*
crinoline n *zirdámani ye simi (baráye pof dádan e dáman)*
cripes *(wegeftváźe) (kohne wode) (zabán e kuce) eyváy!. //Eyváy! Áb wod raft tu ye zamin!/ Eyváy qeibew zad/ nápadid wod!//*
cripple n *zamingir; dastopáboride, "Forutar boride bas dast o páy -- basi kowte afkande dar zir e jáy." (ZBP, L4791, SF); az kár oftáde; ze kár oftáde, "Ze kár oftádeyi del ke sad man bár e qam dári -- Boro yek jor'e mey darkew ke darhálat bekár árad." (Háfez)*
cripple v **1** *zamingir kardan; az kár andáxtan. //zamingir gawte az bimári ye luki/ poliomiyeki; luk; zamingir az bimári ye haftandám* [rheumatism]. *//doxtar e zamingirewán//.* **2** *(pendárin) zamingir kardan; az kár andáxtan; wekastan. harjá juri tarjome miwavad.: //kawti ye tufánzade; kawtiyi ke az tufán/ kulák wekaste; ziyánhá* [losses] *máye ye varwekastegi (ye járobár) wode.; Án kewvar vámhá ye bozorgi dárad ke án rá az páy miyandázad* [crippling].*//*
crisis n (pl **crises**) *girodár; girágir; garmágarm; (dar pezewki) gardidan, "pas bohrán gardidan e hál e bimári báwad az háli be háli digar behtar yá badtar." (ZBP, L5365 ZX); gosáridan, gosáridan e tab [yá bimári], "va bebáyad dánest ki andar vaqt e gosáridan e tab bohrán báwad..." (ZBP, L5367, ZX); hirovir, "Miyun e hirovir, biyá zirabrumo begir!". //Hirovir e/ girágir e/ girodár e hirbánik** [economic]/ *xawáyáyi** [political]/ *daruni/ darunmarzi* [domestic]./ *kárd be ostoxán residan* [come to a crisis]; *Behengám e girodárhá xub ast ádam dusti dáwte báwad ke betavánad be u ruy ávarad* [to turn to].*; Warvini** [government] *ke docár e gereftári ye bozorg ast/ ke docár girodár e bozorgi ast./ Tab gosárde wod.; Warvin** [government] *darbáre ye/ sar e girodárhá bá raste ye kárgari* [labor union] *dar goftogu ast.//*
crisp adj (**-er**, **-est**) **1** (**a**) *tord, xow, berewte. //yek kolice* [biscuit] *ye tord; wirini* [pastry] *ye tord; nán e berewte* [toast]; *Barf zir e pá xowk o wekanande bud.//*. (**b**) *(baráye sabziját va miveját) tarotáze; waq-o-taraq (con xiyár). //yek sib e seft va táze; yek káhu ye tarotáze//.* (**c**) *(baráye káqaz) seft va koloft. //yek wahravá* [bill/ paper money] *ye panjáh dolári ye seft va nou.//.* **2** *(baráye áb o havá) sard o xowk; sarmá xowke; //bámdádi zemestáni sard o xowk; sarmá xowke ye/ havá ye sard o xowk e (yek ruz e) páyizi//.* **3** *(baráye pic o táb e mu) xeili ferferi; vezvezi; darham tang; riz.* **4** *(baráye raftár, kerdár va goftár) kutáh, borande va xowk. //yek dastur e/ farmán e kutáh va xowk; goftári* [speech] *kutáh va borande; pásoxi dandánwekan//*
crisp; **potato crisp**; **potato chip; chips** (US) n *sibzamini ye pulaki**
chip v **chip sth (up**) *berewtan; //nán rá dar tanur berewtan//*
crisply adv *kutáh borande va xowk, dandán wekan*
crispness n *sardi; sarmá va xowki; kutáhi borandegi va xowki*
crispy adj (**-ier**, **-iest**) *berewte,tord. //pulaki ye sibzamini ye berewte//*
criss-cross adj *hambor, camandarqeici; caporárást. //yek rixt* [pattern] *e camandarqeici/ caporárást; yek nerang** [design] *camandarqeici; caporárást; pálhá* ye barq* [cables] *camandarqeic/ caporárást birun e wahr kár gozáwte wode//*
criss-cross v **1** *camandarqeic/ caporárást raftan. //Xathá ye ráh áhan camandarqeic/ caporárást rafte dám* [network] *e darhamtapideyi* [dense] *padid miyávarand.//.* **2** **criss-cross sth (with sth)** *xatxati, caporást xatzade/ xat kewide; camandarqeici xatkewi wode. //bargi (az káqaz) ke ruyaw bá medád xatxati wode.//*

criterion n (pl **-ria**) *ostá; olgu; harjá juri tarjome miwavad.: //Puldár wodan hamiwe olgu ye piruzi dar zendegi nist/ olgu ye nikbaxto nist.; Baram** [prize] *rá bar ce páyeyi/ sanjeyi midahand?//*

critic n **1** *xordegir, xordebin, "Conin fetneyi rá ke wod garm kin -- agar xordebini be xorde mabin." (Warafnáme, Nezámi). //Man xod saxtgirtarin xordegir e xod hastam.; Xordegirán e xod rá bá wekastan e válin** [record] *gij kard/ mát kard* [confound].//. **2** *kárwenás; xordebin. //yek xordebine/ kárwenás e musiqi/ namáyew/ soxan/ adabi* [literary]; *namáyewnámeyi ke xordebinán sotudandaw//*

critical adj **1 critical of sb/ sth** *xordegiri. //xordegiri/ soxani az ruy e xordegiri; gozárewi az ruy e xordegiri. /Dar án bázporsi* [inquiry] *az kár e u xordegiri wod.; (xárdári) cerá candán xordegiri/ xordegiri mikoni?; (be wive ye pasandide) bejá ye in ke harciz(i) rá darjá va bedun e cuno cerá bepaziri* [accept at face value] *bekuw mu rá az mást bekewi/ xordebintar báwi.* [develop a critical attitude].//. **2** *xordebini (dar kárhá ye honari); soxansanji; ...-sanj; ...-sanján, "Ke tefli xord bá án názenini -- konad dar kár az in sán xordebini." (Nezámi, Xosro-Wirin). //Emruze bá conin xordebiniyi ke dar kár ast, káraw candán haváxáhi nadárad/ mardom káraw rá nemipasandand* [not popular].*; Án film/ celpard** rá xordebinán sotudeand* [crtical acclaim]//. **3** *(vábaste be) girodár; girágir, kelidi; názok, "Con Siváji delaw nemixást ... dar conán hengám e názoki derangi dast dahad va niz biw az andáze xáhewmand e gereftan e án wahrhá ye án kewvar bud..." (ZBP, L7598 DTH). //(Emruze) má dar zamáni kelidi/ sarnevewtsáz az tárix e xod besar mibarim./ Má dar hengámi/ ruzgári názok az tárixemán besar mibarim.; Hál e bimár bimgin ast/ Bimár sar e doráhi-st.; Dar ánjá ke derangi wáyeste nabud* [emergency] *komak e u besyár arzande/ sarnevewtsáz bud.//.* **4 go critical** *(baráye kure ye atomi/ hasteyi) gereftan (va peivaste dáq mándan); vákonew e zanjireyi kardan*

critically adv *xordebináne. //bá xordebini az kasi soxan goftan; az kasi xordegiri kardan; Saxt bimár ast.//*

critcal path analysis *arzyábi ye behtarin va tondtarin ráh e anjám e kári (con sáxtan e yek kawti); behin ráh rá yáftan.*

critical temperature *dareje ye garmá ye kehine* [minimum] *(ke páyintar az án gázi rá nataván ábgune sáxt.)*

criticism n **1** (**a**) *xordegiri. //barnámeyi ke jáy e xordegiri ye faráván dárad.; Az xordegiri (az káraw) bizár ast/ nemitavánad xordegiri (az káraw) rá bepazirad/ bartábad.//* (**b**) *xordegiri. //Az barnáme ye to do xorde tavánam gereft/ dar do já mitavánam xordegiri konam/ xorde begiram.//.* **2** (**a**) *xordebini (dar kárhá ye honari); soxansanji; harjá juri tarjome miwavad.: //soxansanji; xordebini dar soxan/ adab//.* (**b**) *xordebini, honarsanji, soxanxanji*

criticize; criticise v **1 criticize sb/ sth (for sth)** *xorde gereftan, "dar wegeft miwavand va gáhi xorde migirand." (ZBP, L3922, NKZZF); "Co qesmat e azali bi hozur e má kardand -- gar andaki na be vefq e rezá-st xorde magir." (Háfez); "Boro záhed o bar dordkewán xorde magir -- Kárfarmá ye qadar mikonad in, man ce konam?" (Háfez); mu rá az mást kewidan. //Az (kár e man)/ man xordenagir!; Goruh e gozin/ karád* [committe] *az káraw xorde gereft zirá egnest** [accident] *rá gozárew nadáde bud.; Az in ke del be daryá zadam* [take risk] *ma rá be bád e xordegiri gereft/ az man saxt xordegiri kard.//.* **2** *soxansanji kardan; xordebini, "Ke tefli xord bá án názenini -- konad dar kár az insán xordebini" (Nezámi). //Be dánewjuyán soxansanji dar kár e cámesoráyi/ cámesoráyán ámuxtan.//*

critique n *xordebini, názokbini, ...-sanji. //Dar án náme/ ketáb az wivehá ye/ camegihá* [policy] *ye hirbánik** [economic] *e Warvin** [government] *xordebini miwavad.//*

croak n *qurqur; caqz (ZBP, C1013 FM), káq "Jámi az notq e zabán-baste co nawnásad kas -- Nokat e tuti ye wekkarwekan az káq e kaláq." (ZBP, C3138, FM)*

croak (v) **1** *qurqur kardan; caqzidan; káqidan.* **2 croak sth (out**) *caqzidan; káqidan, bá ává ye gerefte goftan, xesxeskonán goftan, harjá juri tarjome miwavad.: //Sarmá ye badi xorde bud va áváyaw besaxti darmiyámad.; Qár o quri kard/ soxani cand caqzid//.* **3** *(zabán e kuce) mordan; guz e áxar rá dádan; ján e kasi bálá ámadan.*

crochet n **1** *qollábduzi.* **2** *kár e qollábduzi*

crochet v *qollábduzi kardan. //Yek dáman e (kár e) qollábduzi//*

crochet-hook *suzan e qollábduzi*

crock[1] (n) **1** *xomre ye geli ye bozorg; sabu.* **2 crocks** *bázgardid be* "crockery". **3** *sabu ye wekaste; xomre ye wekaste; kásekuze ye wekaste*

crock[2] n **1** *(dar Engelestán) máwin e Mawdi Mamdali; fakassani.* **2** *pizuráti; zevár dar-rafte. //Doxtari be javáni ye to/ doxtari javán con to bá man e pir e zevár darrafte ce mixáhad bekonad?//*

crocked adj *(dar Engelestán, anáyin) wekaste, ásib dide. //bázuyam wekaste/ ásib dide.//*

crockery n *kásekuze; sofáline*

crocodile n **1** *nahang [jánevaráni ábzi az gune ye* crocodylus*, niz bázgardid be* alligator*].* **2** *(dar Engelestán) (anáyin) baccehá ye dabestáni ke dar do raj ráh ravand.* **3** **crocodile tears** *awk e doruqin; [awk e temsá*]. //Az kár ke bikáraw kard/ birunaw kard do cekke awk e doruqin niz rixt.//*

crocus n (pl **-es**) *korkom (ZBP, C1853 FM) [giyáháni az gune ye* Crocus *dárá ye golhá ye luleyi ye deráz va barghá ye bárik, ke con buafzár bekár miravad, za'ferán]*

Croesus n *Kersis (pádewáhi tavángar dar sade ye wewom piw az zádruz e Masih/ Mehr* dar ásiyá ye kucak)*; *Qárun. //*As rich as Croesus.: *(Dastán) Ganj e Qárun dárad.//*

croft n **1** *(dar Engelestán, beviźe dar Eskátland) báqce; kewtzár e kucak.* **2** *(bástáni) kewtzár e kucak e capardár*

crofter n *kewávarz e xordepá (beviźe dar Eskátland); báqcebán*

croissant; **croissant** n *(váźe ye Faránse) (nán e) káki, "Bar in sofre ye ásemán negar be qás e setáregán va káki ye máh dar miyáne." (ZBP, C3127 FM)*

cromlech; **dolman** n *taxtesanghá ye bozorg va deráz ke dáyerevár/ parhunvár az zamánhá ye noxostin bejá mánde*

crone n *(biwtar baráye xárdári) páru; paráv (ZBP, C2792 FM)*

crony n *(xárdári) yár; dust e jánjáni. //Har wab rá bá yáránaw dar meixáne migozaránad.//*

crook n **1** *(anáyin) tarmanew; koláhbardár; daqal; rifte, dozd. //Dozdán biwtar e pul rá kew rafte dar-raftand.; Án foruwande ye ráde*há ye/ máwinhá ye kohne/ dast e dovvom koláhbardár e bozorgi ast.//.* **2** *xam; harjá juri tarjome miwavad.: //Cizi rá zir e xam e bázu/ árenj gereftan* [crook of the arm]*//.* **3** (**a**) *gováze (cubdast e wabánán ke bá án gusfandán rá migereftand [yá mirándand].* (**b**) *cubdast (e sekubáyán* [bishop]*).*

crook v *xam kardan (beviźe angowt yá bázu rá). //Cáyi ke mixord/ minuwid angowtaw rá xam kard.* [crooked her finger]*//*

crook adj *(anáyin; dar Ostráliyá) bad; náxow. //Emruz kami náxow-am.//*

crook-back(ed) n, adj *(bástáni) quz; quzi; guź; guźpowt*

crooked adj (**-er**, **-est**) **1** *kaj, kaź, xamide, tábdár, harjá juri tarjome miwavad.: //yek ráh e por xamocam/ por picoxam; Yek wáxe ye xamide; yek miz tábdár; yek labxand e kaj/ yekvari; koláhat rá kaj/ yekvari.gozáwti/ nahádi.//.* **2** *(anáyin) nádorost, daqal, tarmanew, koláhbardár. //Yek bázargán e tarmanew/ koláhbardár; koláhbardári* [crooked deal]*//*

crookedly adv *(bázgardid be* "crooked"*)*

crookedness (n) *(bázgardid be* "crooked"*)*

croon v, **croon (sth) (to sb)** *zir e lab va árám goftan/ xándan. //(baráye kudaki) láláyi xándan* [croon soothingly]; *dástáni wurangiz* [sentimental] *(rá) zir e lab xándan; bacceyi rá bá láláyi xáb kardan./ Zir e lab árám goft "ce bacce ye kuculu ye xowgeli/ názi".//*

crooner n *Ávázexánhá ye sálhá ye sáliyuán e gozawte dar Engelestan, ke áváz e wurangiz mixándand*

crop n **1** (**a**) *bardáwt; anbis (ZBP, C3281 FM); bár. //anbis e/ bardáwt e sibzamini; bardáwt e/ anbis e xubi az berenj. /bár e faráván, bardáwt e besyár xub, anbis e bozorg* [bumper crop]*; bár nadádan; kambári; dośkewt** [crop failure]//. (**b**) **crops** *dorudan, "va foruferestádim az ásemán ábi be barekat va beruyándim bed-án andar bustánhá va dánehá va dorudani." (ZBP, L145, TTT).* **2** **crop of sth** *goruh, daste, gáh tarjome nemiwavad. //dánewjuyán e emsál; án barnáme máye ye gele ye nágaháni ye goruhi az az binandegán gawt.//.* **3** *mu ye taráwide ye kutáh; //mu ye taráwide ye nomre ye 2 yá 4//.* **4** *cine, cinedán (e morq va parandegán).* **5** **crop, hunting-crop**, *(táziyáne wekárciyán, ke tasme ye deráz nadárad, va bejá ye án parhoon* [loop] *e kucaki dárad.] wip; wib, "xodávand e xáne bepuyid saxt -- biyávixt án wib wáh az deraxt." (ZBP, L5965, SF)*

crop v (**-pp-**) **1** *(mu rá) kutáh zadan/ kardan/ taráwidan; mu ye dom e asb rá kutáh kardan/ cidan; guw e... rá cidan/ boridan. //bá muhá ye taráwide//.* (**b**) *sar e... rá xordan. //Gusfandán sar e xid/ xv́id/ wáw/ alafhá rá xorde budand.//.* **2** *(baráye giyáhán/ kewtzárhá) bár dádan. //Emsál lubiyáhá xub bár dád/ dádand.//*

crop up *sar darávardan; padid ámadan; sar residan; piwámadan. //Hamejur gereftári padid ámad/ sar darávard.; Haminjur ke gap mizadim in dástán piw ámad.//*

crop-dusting, **crop-spraying** *kud dádan; sampáwi*

cropper n **1** *(pas az setáyhá) ...-bár; harjá juri tarjome miwavad. //yek deraxt e/ giyáh e porbár/ bárávar; yek deraxt e/ giyáh e kambár//.* **2** **come a cropper** (**a**) *sekandari raftan; zamin xordan.* (**b**) *wekast xordan; nákám gawtan*

crop-rotation *áyew e zamin*

croquet n *(guneyi bázi) cougának [ru ye caman, bá cakkow e cubi, tup e cubin rá az darun e parhun* (hoop) *mizanand.]*

croquette n *kufte (xoráki)*

crore n *(hendi) dah milion; yek korur. //yek korur rupiye//*

crosier; **crozier** n *cubdast e sekubáyán* [bishops]

cross[1] n **1** (**a**) *kew, kewe (ZBP, C7993 FM); calipá; newán e "x" yá "+". //Ánjá rá ru ye naqwe bá kewe/ calipá newáne zadeand./ angowt-mohr zadan yá bejá ye dastine ru ye gateyi* [document] *calipá kewidan.//.* (**b**) *sarkew (ru ye váthá con "t").* **2** **the Cross** *calipá, xáj. //gardanbandi /galubandi bá yek xáj e simin e kucak be gardan andáxte bud.* **3** *Yádemán* [monument] *e be rixt e calipá con dar bázár e deh yá rustá; newán e calipá/ xáj ke bá angowt e dast e rást kewand. //Pristár ru ye sar e u bá angowt newán e calipá/ xáj kewid.//.* **4** **the Cross** *din e tarsáyi. //*the Cross and the Crescent: *//tarsáyi va eslám//.* **5** **Cross** *newán e deliri/ delávari. //*the Victoria Cross *newán e delávari ye Victoriá//.* **6** **cross (between A and B)** (**a**) *dorage; peivandi. //Qáter/ astar az joftgiri ye asb va xar padid miáyad* [a cross between...]*//.* (**b**) *(pendárin) ámize. //Namáyewi ke ámizeyi az xandestán* [farce] *va barmestán* [tragedy] *ast.//.* **6** *bá ranj, qam, negaráni, gereftári. //Dar in donyá deli bi qam nabáwad//.* **7** **cut sth on the crossd** *lacaki boridan*

cross[2] v **1** **cross (over) (from sth to sth)** *gozawtan, boridan, "Hame ye lawkaraw tewne wodand, con biyábán beboridand va be kenáre ye rud residand..." (ZBP, L1927 TB); az... gozáre kardan, "…va hamconin miámadand tá az Jeyhun gozáre kardand va be Ámuy ámadand." (ZBP, L516, TBH); gozáre wodan, "va xarájhá az... bestad va darkewid va az áb e Gang gozáre wod." (ZBP, L550, TBH); gozawtan, "conin goft bá wáh mard e xerad -- ke rouqan bar andámhá bogzarad." (ZBP, L5729, SF). //Án rud(xáne) xeili źarf ast, nemitavánim az án begozarim."*; *Az Sepidrud gozawtan va be Mázandarán residan.; az ráhi, rudi, poli, biyábáni, daryáyi, kuhhá gozawtan. /Marshá ye*/.marashá** [cable] *ye barq az in darre migozarad.//.* **2** (**a**) *boridan. barxordan, bar yekdigar gozawtan, "va az in se (azole) do azole hamcon azolehá ye nazdik árande bar yekdigar begozawte..." (ZBP, L5097, ZX). //Ánráhhá kami durtar az dehkade hamdigar rá miborand.; (pendárin) cand bár be ham barxordim.//.* (**b**) *beham barxordan. //Dar ráh beham barxordim.; Námeháyemán dar peik beham barxord.//.* **3** *ruy e ham andáxtan/ gozáwtan; harjá juri tarjome miwavad.: //dast be sine (gozáwtan); Derafwi bá nerang* [design] *e do kelid e hambor* [crossed keys].*; (dar vákubar*/ telefon) boridan/ boride wodan e xat* [crossed lines]*//.* **4** *ru ye cizi xat kewidan/ kewe kewidan/ zadan. //ru ye "T" há sarkew kewidan; (Ru ye) ávarande ye ceki rá kewe zadan.; Ceki ke ávarandeaw rá kewe zadeand.//.* **3** **cross oneself** *(be rixt e náwenáxte bekár nemiravad) ru ye sine ye xod rá bá angowt newán e calipá kewidan. //Az (jelo ye) kelisá ke gozawt ru ye sine ye xod newán e calipá kewid.//.* **6** *jelo ye... rá gereftan; harjá juri tarjome miwavad.: //Hic dust nadárad cizi ráhaw rá bebandandad.* [to be crossed]; *Dar har kári mu ye damáq e man miwavad.* [cross sb]; *dar ewq wekast xordan* [be crossed in love]*//.* **7** **cross sth with sth** *peivand zadan; gownidan va jánevar e dorage padid ávardan; joft kardan; savár kardan. //Asb e mádde/ mádiyán rá bá xar gownidan/ joft kardan; Xar rá savár e mádiyán kardan./ Gunehá ye jurájur e gol e sorx rá mitaván beham peivand zad/ kard va ranghá ye gunágágun bedast ávard//.* **8** **cross one's bridges when one comes to them** *co fardá wavad fekr e fardá koni. //Co fardá wavad fekr e fardá konim//.* **cross my heart (and hope to die)** *(anáyin; dastán) In tan bemire (rás/ rást migam). //Be cewm e xodam didam kard. In tan bemire. (rást migam).//.* **cross one's fingers** *xodá konad ke... har já juri tarjome miwavad.: //Xodá konad (ke) piwnahádam* [proposal] *rá bepazirand.; Xodá konad xub piw áyad!//.* **cross one's mind** *az sar e kasi gozawtan; gomán kardan/ gománidan. //Hic gománaw rá ham nemikardam (ke) bebázad/ bázande wavad.//.* **cross sb's palm with silver** *be kafbin pul dádan; puli kaf e dast e kasi nahádan/ gozáwtan.;* **cross sb's path** *(baxtaki) be kasi barxordan. //Xodá konad digar behew/ be u barnaxoram.//.* **cross the Rubicon** *ráh e bázgawt nadáwtan; bázgawtnápazir budan; //Áw e torw e xálat-e bexori pát-e, naxori pát-e.//.* **cross swords (with sb)** *sarwáx wodan. //Piw az in dar in báre bá farwin** [chairman] *sarwáx wodeam.//.* **9** **cross sth off (sth)**; **cross sth out/ through** *xat zadan/ kewidan ru ye...; ru ye... kewe/ kew zadan/ kewidan; cizi rá (az...) afkandan/ zadan. //Con nemiáyad mitavánim námaw rá az fehrest biyafkanim/ xat bezanim/ kewe bezanim.; Do váźe rá xat zadeand/ kewe zadeand/ afkandeand//*

cross[3] adj (**-er**, **-est**) **1 cross (with sb) (about sth)** *(anáyin) xawmgin. //Con dir kard bá u xawm gereftam.; Az ce ruy candán xawmgini? Ci wode ke candán torw kardi?; Be man cewm-qorre raft/ Be man kajkaj negáh kard. /Negáh e xawmgini be man andát/ kard.* [give a cross look]*//.* **2** *(baráye bád) az ruberu. //Bád e porzuri az ruberu miáyad va nemigozárad qáyeqhá be ásáni az bandar birun ravand.//*

crossly adv *bá xawm*

crossness n *xawm*

cross-, *(dar váźehá ye serewte-námváźe, setáy va band e kárváźe) harjá juri tarjome miwavad. //tajand az ruberu* [cross-current]*//*

crossbar n *(con dar darváze ye futbál, yá dar tane ye docarxe) paqne*

crossbeam n *pásár*

cross-bencher n *(dar kahestán*- dar Engelestán) namáyande(yi ke haváxáh yá hamvand e kumali* nist)*

cross-benches n *(dar kahestán*- dar Engelestán) newim e namáyande(yi ke haváxáh yá hamvand e kumali* nist)*

cross-bones *bázgardid be* "skull"

crossbow n *(tir) kamán e zanburaki/ puládi*

cross-bred adj *dorage; peivandi. //yek gusfand e dorage; yek sag e dorage//*

cross-breed v *peivand zadan/ kardan; gownidan. do jánevar e gunágun rá joft kardan va neźád e dorage padid ávardan*

cross-check v, **cross-check sth (against sth)** *bázázmudan. //Pásoxat rá bá yek corteke ye barqi* [calculator] *bázbiyázmá!//*

cross-check n *bázázmudan*

cross-country adj *dawti, biyábáni, sahráyi; az biráhe. //Do ye dawti; hamávard e do ye dawti/ sahráyi; az ráh e dawt-o-biyábán raftan; az biráhe raftan//*

cross-country n *hamávard e do ye dawti/ biyábáni/ sahráyi. //baráye hamávard e do ye dawti ye yek mili nám nevewtan//*

cross-current n **1** *tajand* az ruberu; tajand e hambor* **2** *(pendárin) sarbálá wená kardan; várune ye tajand* wená kardan. //didgáhi/ manewte*yi* [opinion] *várune ye didgáh e biwine ye mardom* [prevailing opinion]*//*

cross-cut adj *(baráye arre va mánand e án) pahnábor. //yek arre ye/ tiq/ tiqe ye pahnábor//*

cross-examination n *bázjuyi; bázporsi. //Hengám e bázjuyi/ bázporsi táb nayávard va xastu wod/ va be rásti gaxtu gawt.//*

cross-examine v **1** *(beviźe dar dátikán) bázporsi. //Bázpors/ dádsetán gováh e pasmár** [defence witness] *rá bázporsi kard.//.* **2** *bázporsi; bázjuyi. //Hargáh dir (be xáne) miáyad zanaw az u bázjuyi mikonad ke wab kojá bude.//*

cross-examiner (n) *bázju; bázpors*

cross-eyed adj *luc*

cross-fertilization/ fertilisation n *bárvar kardan*

cross-fertilize; **cross-fertilise** v **1** *(dar giyáhwenási) giyáhi rá bá giyáh e gune ye digari gardeafwáni kardan.* **2** *(pendárin) bárvar kardan. //Andiwehá ye novin dar zamine ye zabánwenási soxan/ adabiyát rá bárvar karde ast.//*

cross-fire n **1** *(dar ártew) átawbári ye candsu ye/ az cand su.* **2** *(pendárin) átaw ke migirad taroxowk báham misuzad.; harjá juri tarjome miwavad.: //Átaw e jang ke miyán e do qul e sátvuni** [industrial] *darmigirad bázargánihá* [companies] *ye xordepá zir e dast-o-pá leh miwavand.* [get caught in cross-fire]//

cross-grained adj **1** *(baráye cub) badxáb.* **2** *ádami ke ráh ámadan bá u dowvár ast; badqeleq; doźxu*

cross-hatch v *lengár* zadan [lengár <guyew e Lári]. //jáyi rá dar/ ru ye naqwe lengár* zadan//*

cross-hatching n *lengár* [lengár <guyew e Lári]*

crossing n **1** *gozar (az daryá, rud e pahnávar); godár (M. Moqaddam). //Godári/ gozari saxt az tange ye Hormoz//.* **2** *boridangáh (e ráh-áhan, ráhhá va mánand e án).* **3** *godár/ gozargáh e piyádegán.* **4** *pásgáh/ gozargáh e marzi/ dastgir wode/ wodan*

cross-legged adv *pá ru ye pá andáxtan; cahár/ cárzánu. //ru ye kaf e xáne/ ru ye zamin cárzánu newastan.//*

cross-patch n *(kohan-anáyin) ádam e badqeleq; doźxu; torwru*

cross-piece (n) *paqne*

cross-ply adj *(baráye karak*/ tyres) pudmand**

cross-purposes n, **at cross-purposes** *soxan e yekdigar rá nafahmidan/ darnayáftan; dástán e Marvzi va Rázi; dástán e riw o tajriw. //In dástán e Marvzi va Rázi ast/ In dástán e riw o Tajriw ast.; man dáram darbáre ye setárewenási soxan miguyam va to/ womá dári/ dárid darbáre ye kondávari/ axtarmári* [astrology] *soxan miguyi/ miguyid.//*

cross question v *(az kasi) bázporsi/ bázjuyi kardan*

cross-reference n, **cross-reference (to sth)** *(xánande rá bejá ye digari dar náme/ ketáb, parvande yá mánand e án) bázgawt dádan. //hame ye bázgawthá rá negaristan/ xándan//*

cross-reference v *(xánande rá be já ye digari dar ketáb yá parvande) bázgawt dádan. //fehrest e bázgawt nevewtan//*

cross-roads n **1** *wár; doráhi. //Be yek wár/ doráhi residim.//.* **2** **at a/ the cross-roads** *doráhi; (dar zendegi, kár va mánand e án). //Kár e bázargáni ye má be (sar e) doráhi reside, agar dar in dádosetad* [deal] *xub biyávarim áyandeyemán imen* [assure] *ast va agar bad biyávarim varwekast miwavim.//*

cross-section n **1** *borew (az pahná). //borewi az gorde* [kidney] *rá zir e rizbin barresi kardan. /borew e pahnáyi ye in paqene* [girder] *cárguw ast.//.* **2** *nemune ye xub. //yek nemune ye xub az ráydahandegán/ mardom e jáyi va mánand e án.; nemunebardári ye gostarde* [broad] *az manewte* [opinion] *ye mardom.//*

cross-stitch n **1** *baxiye ye/ kuk e calipáyi.* **2** *womáreduzi ye calipáyi*

cross-talk n *(dar Engelestán) begumagu; yekibedou kardan (con miyán e do xandestángar** [comedian]

cross-town adj *(dar Ámriká) sartásari (wahr). //yek xatt e masráde* ye/ otobus e sartásari (ye wahri)//*

cross-trees n *sarin* [<guyew e Gilaki] [do cub e xábide ke be dagal baste wode va dagal va tanábhá rá negahmidárad.]*

crosswalk n *ráh e piyádegán*

crosswind n *tourune* [<tourune, Semnáni]. //Tourune* havápeimá rá az ráh biráh kard* [blow off course]//

crosswise adj, adv *orib. //Derafwi zardrang bá navári qermez e orib az guwe ye bálá va cap be páyin va rást be rixt e calipá; calipávár//*

crossword; crossword puzzle (n) *jadval jadval e báźegán e hambor*

crotch; **crutch** n *xewtak*

crotchet; **quarter note** (US) n *(dar musiqi) siyáh*

crotchety adj *(anáyin) badxu; doźxu; torwru*

crouch v *kez kardan; quz kardan; conbak zadan; conbidan. //Gorbehe conbak zade ámáde ye jahew bud; Powt e án nimkat/ nimkate kez kardam/ quz kardan/ conbak zadam.//*

crouch n *kez kardan; quz kardan; conbak zadan. //oftádan va kez kardan/ quz kardan/ conbak zadan//*

croup[1] (n) *xorusak*

croup[2] (n) *kafal (e asb)*

croupier n *miyándár (dar qomárxáne)*

crouton n *(váźe ye faránsavi) nán e berewte (ye xewti)*

crow[1] (n) **1** *kaláq [az xáneváde ye* Corvide *gune ye* Corvus*].* **2** **as the crow flies** *rást; rástárást*

crow[2] v (pt **crowed**; **crew** (*bástáni*); pp **crowed** **1** *(baráye xorus) xándan, "Emwab magar bevaqt [begáh] nemixánad in xorus?" (Sa'di); báng zadan.* **2** *(baráye nouzád) unqa-unqa kardan; qán-o-qun kardan.* **3** **crow (over sb/ sth)** *(xárdári) (baráye piruzi ye xod) buq-o-korná zadan; rajaz xándan. //Hamávard rá borde va (baráye wekast e hamálán e xod) peivaste buq o korná mizanad/ dast az rajazxáni barnemidárad.//*

crow n *báng (e xorus); xoruw; qárqár; ququliququ; unqaunqa; qánoqun*

crowbar n *deilam; ahrom*

crowd[1] n **1** (**a**) *anbuh e mardom; dopowte; goruh; and. "goruh e/ and e/ womár e besyári az mardom ast ke gerd ámadeand bi án ke xást e hamegáni rá donbál konand.", "Daste" and e besyári az mardom ast ke gerd ámadeand va yek xást e hamegáni rá donbál mikonand." (ZBP, L4151, NKZZF). //Anbuh e mardom powt e dar bayaspáni** [embassy] *gerd ámade budand.; Az miyán e anbuh e mardom bá fewár ráhi baráye*

xod báz kard (va raft).; Pásbánán nágozir gawtand anbuh e mardom rá darhamwekanand [break up]*//.* (**b**) *anbuh e tamáwáciyán, wenavandegán, báwandegán* [audience]; *//baráye didan e án ávard* [match] *anbuhi oftád.; Mardom baráye kust e barande* [winning hit/ stroke] *hengáme kardand* [cheer]*//.* **2 the crowd** *(biwtar baráye xárdári) rame. //ramevár zendegi kardan/ hamrang e mardom wodan//.* **3** *(anáyin) goruh //bá án goruh raftoámadi/ newastobarxásti nadáram.* [associate with]*//.* **4 crowds/ a (whole) crowd (of)** *anbuh e mardom; besyárán (ZBP, L2751 FM). //Anbuhi az mardom/ besyárán biyusán e tu ámadan/ andarwodan budand. /Goruh e bozorgi az má náxánde be mehmáni ámadand.//*

crowd[2] v **1 crowd around/ round (sb)** *dopowte gerd e kasi rá gereftan/ gerd e kasi gerdámadan; korand zadan. //Mardom baráye behtar didan dopowte gerd ámadand. /Wágerdán baráye porsidan/ porsew kardan gerd e ámuzegárewán korand zadand/ gerd ámadand.//.* **2** *capidan; woluq kardan, anbuhi oftádan, "Goftand mardomán-and ke bar jesr hamigozarand yeki az in suy va yeki az án suy, va anbuhi oftad va báng konand..." (ZBP, L66, TB). //Jahángardán piyáderou rá woluq kardand; Dar piyáderou az jahángardán anbuhi oftád.; sofrexáneyi* [restaurant]*/ namáyewxáneyi/ daryákenári rá woluq kardan; dar sofrexáne/ namáyewxáne/ daryákenár anbuhi oftádan//.* **3** *be kasi zur/ fewár ávardan; kasi rá zir e fewár nahádan. //Be man zur nayávar, bogzár biyandiwam!//.* **4 crowd in on sb** *(andiwe, negaráni va mánand e án) yekbáre be sar e kasi táxtan; har já juri tarjome miwavad.: //Yádhá ye gozawte yekbáre baráyam táze gawt.//.* **crowd into sth**; **crowd in** *tapidan, capidan; //Varzewdustán/ haváxáhán e varzewkárán az darhá/ darvázehá* [gates] *be darun e meidán* [stadium] *capidand.; Hame dar/ tu ye otáq e newiman e kucak mehmánsará capidim/ tapidim.; (pendárin) andiwehá ye negarán konande* [disturbing] *bar sar e man táxt.//.* **crowd sb/ sth into sth**; **crowd sb/ sth in** *capándan, tapándan; harjá juri tarjome miwavad.: //Mardom rá tu ye masráde*/ otobus micapánand/ mitapánand.; Mehmánán rá dar cand otáq e bázmánde* [remaining] *capándand.; Pardeháyaw* [paintings] *xeili por ast/ darhamtapide ast/ por az rizekári-st.* [details]*//.* **crowd sb/ sth out (of sth)** (**a**) ***(bezur) já ye kasi rá gereftan; be zue jánewin e... wodan; //****Já ye mehmánán e hamiwegi* [regular customers] *ye án sofrexáne rá jahángardán dárand migirand.//.* (**b**) *jelo ye... rá gereftan; bezur jánewin e... wodan. //Bázárgáhhá ye bozorg* [supermarkets] *dárand bezur jánewin e maqázehá ye/ dokkánhá ye kucak miwavand.//.* **5 crowd on sail** *(daryánavardi) candin/ besyár bádbán barafráwtan*

crowded adj **1** *hengáme; dopowte; por; anbáwte. //Otobushá ye/ masrádehá* ye/ kárvándudihá ye/ mehmánsaráhá ye por/ anbáwte//.* **2 crowded (with sth)** *(pendárin) por as...; //ruzhá ye porkár; án safar xeili saremán woluq bud/ barnámeyemán xeili por bud.* [crowded schedule]*//*

crowding of teeth *bázgardid be* “Malocclusion”

crowd-puller n *(anáyin) hengáme; angáme*

crow-feet (n) *áźang (bar pust e guwe ye cewm)*

crown[1] n **1** (**a**) *táj; dihul (táj e gouhar-newán) (ZBP, L1158 FM); garzan.* (**b**) **(the Crown**; **the crown)** *wahriyári; wáhanwáhi; kewvar. //zaminhá ye wáhanwáhi/ wáh; vazir e wáhanwáhi; //Dar in jate*/ dádbáre** [case] *dádsetán* [prosecutor] *e (kewvar e wáhanwáhi) ki-st?; zamin(há ye)/ dárák e kewvar/ kewvari/ (e wáhanwáhi); Gováh e dádsetáni (gováhi ke namáyande ye kewvar e wáhanwáhi ast)//.* (**c**) *táj o taxt; wahriyári. //Az táj o taxt cewm puwid; az newastan bar taxt e wáhi xoddári kard.* [refuse the crown]*; az táj o taxt dast bardáwtan; táj o taxt rá rahá kardan* [relinquish]*//.* **2** *táj e gol; garzan; harjá juri tarjome miwavad.: //táj e xár Masih/ Mehr*; garzan e xár e Masih/ Mehr** [crown of thorns]*; /(pendárin) (án) do mowtzan (ke) baráye be dast ávardan e farnám** [title] *e qahremáni ye sangin vazn e gerán-sang e jahán* [world heavy weight crown] *mijangand.//.* **3 crown the crown** (**a**) *kác; kácak.* (**b**) *sar; tár; tárek; setiq; cakád, "Biyámad daván didbán az cakád -- ke ámad ze Irán savári co bád." (ZBP, L7689 SF); //sar e tappe/ cakád e tappe; sar e deraxt//. cakád, setiq, tárek (har cize xamide); //setiq e ráh; Sar e pic/ sar e setiq e cam/ dar tárek e cam* [on the crown of the bend] *motorsavári/ motori az má jelo zad* [overtake]*//.* **4** (**a**) *táj (e dandán);* (**b**) *táj (e dandán e sáxtegi).* **5** *(newán yá ázin) táj(mánand); garzan. //Sargord* [major] *ru ye sarduw e jámeaw* [uniform] *(newán e) táj dárad.//.* **6** *(dar gozawte dar Engelestán) sekkeyi barábar e bistopanj wiling*

crown[2] v **1** *tájgozári kardan; táj bar sar e (wáh yá wahrbánu) nahádan/ gozáwtan. //be sál e 1890 tájgozári kard (va wahrbánu wod); tájvarán e Orupá* [the crowned heads]*//.* **2 crown sth (with sth)** (**a**) *setiq e sar... rá puwándan. //Jangal con táji tárek e tappe/ sar e tappe rá puwánde.; Mu ye bur e zibáyi con táj bar sar dárad.; gis-golábatun ast.//.* (**b**) *be bálátarin marz e/ ouj e/ oug e xod residan; harjá juri tarjome miwavad.: //Bá gereftan e án baram** [prize] *be ouj e/ tárek e zendegi ye kári* [career] *ye xod resid.; kuwewháyi ke saranjám be piruzi anjámid* [crowned with success]*//.* **3** *(anáyin) tu ye sar e kasi zadan/*

kubidan. //Xafe wou yá mizanam tu saret!//. **4** **crown**; **cap** *(dandán rá) rukew kardan.* **to crown it all** *anjám; saranjám; az hame badtar...; az hame behtar...; harjá juri tarjome miwavad.: // Havá sard va báráni bud va az hame badtar mibáyast (pá ye) piyáde be xáne ravim.//*

crown colony *kewvar e dast newánde ye wáhanwáhi ye Engelestán*

crown court *(dar Englestán) dádgáh e gonahkárán e xuni; dádgáh e keifari; dádgáh e rib* [crime]/ *riftegán**

crown jewels *táj/ dihul va gouharhá ye wáhanwáhi*

crown prince *váspur (M. Moqaddam) [<Pahlavi, bázgardid be EDPL]*

crown princess *hamsar e váspur (M. Moqaddam) [<Pahlavi, bázgardid be EDPL]*

crowning adj *behtarin, bartarin, barmáyetarin, harjá juri tarjome miwavad.: //Án namáyew* [performance] *behtarin baxw e sargarmihá ye án wab bud.; bartarin piruzi ye zendegi ye káriyaw* [career]; *zibátarin wokuhaw* [glory] *muháyaw ast.; xandedár in ast/ govááź* [irony] *e wegeft in ast ke hic dustaw nadáwtam//*

crow's nest n *págard e didebáni (bálá ye dagal e kawti)*

crozier *bázgardid be* "crosier"

crucial adj, **crucial (to/ for sth)** *sarnevewtsáz; besyár arjdár. //áhangi* [decision] *sarnevewtsáz; máyeyi/ cemi* [factor] *besyár arjdár; dar án dam e sarnevewtsáz; gereftan e/ be dast ávardan e in peimánkári* [contract] *baráye áyande ye dálá** [company] *ye má sarnevewtsáz/ besyár arjdár ast.//*

crucially adv *sarnevewtsáz; besyár arjdár*

crucible n **1** *bute, sáv, sáve, gáh, "bar án mesál ke sim e godáxte dar gáh" (ZBP, C1692, FM) (Farroxi).* **2** *(pendárin, soxanvari) bute ye ázmáyew/ yá ciz e digar. //Án peimán e hambastegi/ án hampeimáni dar bute ye ázmáyew e jang padid ámad.//*

crucifix n *(tandis e) calipá (va peikar e Masih/ Mehr* (M. Moqaddam) ávixte bar án)*

crucifixion n *cármix kardan/ wodan; con Masih/ Mehr* (M. Moqaddam) be calipá kewidan/ kewide wodan.*

cruciform adj *calipá, calipáyi, xáj*

crucify v (pt, pp **-fied**) **1** *kasi rá be calipá cármix kardan/ bastan va kowtan.* **2** *(pendárin) pust e kasi rá darávardan; pust az kalle ye kasi kandan. //Ruznámehá pust e án vazir rá baráye kári ke karde bud* [handling the affair] *darávardand.//*

crud n **1** *(anáyin- beviże dar Ámriká) lazam, niz harjá juri tarjome miwavad.: //tahgereftegi ye tah e dig; lazam/ jerm e tah e dig//.* **2** *(downám) (ádam e) lajan*

cruddy adj *(dar Ámriká, pendárin, downám) lajan; goh*

crude adj (**-r**, **-st**) **1** *xám; naft/ wekar. //sang e áhan e xám//.* **2** (**a**) *ápoxte, xám, naparvarde; náwiyáne; dorowt. //Yek birang* [sketch] *e xám; yek wive ye xám/ naparvarde; yek barávard e xám. /Pardeháyaw/ negárháyaw xám/ napoxte/ naparvarde/ náwiyáne ast.; /Xodam yek kácál e dorowt e/ náwiyáne baráye báq sáxtam.; Raftári dortowt/ cand wuxi ye zewt paránd.//*

crudely adv *náwiyáne. //náwiyáne sarhehambandi wode* [assembled]; *dasto pá wekaste xást e xod rá goftan //*

crudity n **1** *xámi, nápoxtegi, náwigari, náparvardegi. //Náwigari ye/ nápoxtegi ye pardehá ye/ negárhá* [drawings/ painting] *ye u//.* **2** *zewti, dorowti. //Báconin dorowtiyi/ raftár e zewti tákonun barnaxorde budam//*

cruel adj (**-ller**, **-est**) **1** **cruel (to sb/ sth)** *setamgar; sangdel,bidádgar, setamkár, setampiwe. //yek kixá** [boss] *ye /sarparast e/ yek áqá ye/ xodávand* [master] *e, yek xodkáme ye setamkár; mardomi ke az bidádgari* [tyranny] *ye sangdeláne dar ranj-and* [oppress]; *be jánevarán setam nakonid//.* **2** *sahmgin, ranjávar; ranjbár; dardnák. //kusti, guwmáli, bimáriyi sahmgin/ dardnák; badbiyári* [bad luck]*; jang sahmgin/ ranjávar ast.//*

cruelly adv *sangeláne. //ma rá sangdeláne farib dádand/ fariftand.//*

cruelty n **1** *setamgari; sangdeli; bidádgari; setamkári; //setamkáriyaw bá farzandánaw; Dar zendán bidádgarihá did.//.* **2** *setamgari; sangdeli. //setamgarihá ye/ sangdelihá ye warmávar e án xodkáme* [dictator/ tyrant]//

cruet n **1** *durekiká* [az Semnáni, botri ye kucak e rouqan yá serke].* **2** **cruet**, **cruet-stand** *já ye durekiká*; durekikájá*; durekikádán**

cruise v **1** *gawt zadan; //Návwekani* [destroyer] *ke dar xalij e Párs gaw mizanad.//.* **2** (**a**) *raván raftan; bá (tajá** [speed] *ye) behine* [moderate/ fuel efficient] *raftan/ kár kardan; //Dar bolandi ye hawt hezár metri bá tajá ye wewsad kilometr dar tasu* [hour] *raftan/ parváz kardan; tajá* ye behine hawtád kilometr dar tasu//.* (**b**) *(bá ráde*/ máwin) xarámidan/ árám-árám raftan/ gawtan/ gawt zadan. //Táksihá xarámán miraftand/ gawt mizadand be omid e in ke ráhiyán e dirgáh rá savár konand.//.* **3** *(zabán e kuce; beviže baráye gánihá/ kunbáregán/ tázbáregán/* homosexuals*), (dar kuce xiyábán) vel gawtan/ donbál e tekke/ tikke gawtan.*

cruise n *gardew (e daryáyi). //be gardew (e daryáyi) raftan; bá kawti gerd e jahán gawwtan//*

cruiser n **1** *razmnáv.* **2** *niz* **cabin-cruiser** *gájáme-karji [<gájáme-karji <Gilaki]*

cruise missile *muwak e (atomi ye) ámájyáb*

crumb n **1** *xorde; xordak; xorde nán; kolc = xorde nán. //xordenánhá rá az ru ye miz pák kardan/ roftan//.* **2** *koluj [baxw e narm e daruni ye nánhá ye setabr].* **3** *xorde, rize, andak, harjá juri tarjome miwavad.: //andaki ágáhi; Dar ázmun rad wodam va tanhá máye ye deldári ye man án ast ke mitavánam báz ázmun daham.//.* **4** *cosene, cos, ekber/ ikbir; ekberi/ ikbiri; nekbat. //Ey cosene!//*

crumble v **1** **crumble (sth) (into/ to sth)**; **crumble (sth) (up)** *xord wodan/ kardan; riz kardan/ wodan; anjidan. //nán e xod rá riz/ xord kardan; Ájorhá dar yaxbandán e derázáhang* [long frost] *kamkam xord wod/ wodand.; divárháyi ke kamkam xord wode forurizand.//.* **2** **crumble (into/ to sth)** *(pendárin) forurixtan; forupáwidan; harjá juri tarjome miowavad; //Árezuháhyi ke bar bád raft.; Zendegi ye zanáwuyiyewán dárad az ham forumipáwad.//*

crumble n *koluc* [bá "koluj" besanjdi] koluc e sib; koluc e rivás* [rhubarb]

crumbly adj (**-ier**, **-iest**) *tord, wekanande, narm, sost. //nán e tord; xák e narm//*

crumbs *(wegeft váže) (anáyin, dar Engelestán) váy; áx*

crummy adj (**-ier**, **-iest**) *(anáyin) bad, bi arzew, toxmi, gand, nekbat. //Yek kuce ye bárik e gand dar badtarin baxw e wahr.//*

crumpet n **1** *(dar Engelestán) kondak* (ZBP, C5215 FM).* **2** *(dar Engelestán) tikke, jigar, náz. //Dar in mehmáni hic tikkeyi peidá/ yáft nemiwavad.; tikke (ye xowgel), jigar, náz//*

crumple v, **crumple (sth) (into sth)** *coruk kardan; corukidan; mocále kardan/ wodan; por áźang gawtan. //párceyi ke be ásáni coruk miwavad.; yek dast raxt* [suit] *e coruk; Jelo ye ráde*/ máwin kust dide* [got hit]*mocále wod.; Án káqaz rá mocále va golule kard.; (pendárin) Roxsár e kudak poráźang gawte garistan gereft.//.* **2** **crumple (up)** *(pendárin) nágahán be páyán residan; forurixtan; darham wekastan. //Páydáriyaw dar barábar e án piwnahád darhamwekast.//*

crunch; **scrunch** (v) **1** crunch sth (up) *qercqerc/ qerec-qururc javidan; (bá dandán) wekastan; korucidan; kolucidan. //peste ye wámi* [peanut]*, kák, va mánand e án rá korucidan/ qerec-qoruc javidan./ Sage ostoxáni mikorucid/ qercqerc gáz mizad.//.* **2** *qerec-qerec/ qerec-qoruc/ xert-xert kardan. //Barf e yaxzade/ fosorde zir e páyemán qerc/ qerc mikard; carxhá (ye ráde*/ máwin) ru ye wen xert-xert mikard.//*

crunch; **scrunch** n *qerecqerec; qerecqoruc; xert-xert. //Sib rá ke gáz zad qereci kard.//.* **2** **if/ when it comes to the crunch**; **if/ when the crunch comes** *sar e bezangáh; sar e pol e xarbegiri, harjá juri tarjome miwavad.: //Hamiwe miguyad komak mikonad ammá sar e bezangáh/ ammá sar e pol e xarbegiri ke miresad vámizanad/ já mizanad.//*

crunchy adj (**-ier**, **-iest**) *xowt o tord; xowk o wekanande. //kák e xowk o tord; barf e (xowk e) wekanande//*

crupper n **1** *párdom.* **2** *kun/ kafal e asb*

crural adj *ráni*

crusade n **1** *janghá ye calipáyi (ke dar ánhá tarsáyán e farangestán/ Orupá baráye bázpasgereftan e sarzamin e sepantá* [Holy Land] *az mosalmánán dar sadehá ye miyáne be án barxástand/ dast zadand.* **2** **crusade (for/ against**; **crusade (to do sth)** *jang e dini; jang; peikár; jahád. //Jahád/ peikár bá tarmanewi/ tabahkári* [corruption]*//*

crusade v, **crusade (for/ against sth)** *peikár kardan; dar peikári hamkári kardan. //peikár baráye beh-raftári* [fair treatment] *bá kehdádán** [minorities]*//*

crusader n *peikárgar*

crush[1] v **1** *wekastan, celándan va xord kardan; leh kardan; lat-o-pár kardan. //Án quti/ kive* rá xord nakon, tuyaw gol hast.; Mei/ báde rá az angur e leh wode misázand.; Angur rá leh mikonand va báde misázand. /Rizew e sanghá cand tan rá lat-o-pár karde kowt.//.* **2** **crush sth (up)** *xord kardan; leh kardan.*

// Potkhá ye qulásáyi sanghá rá xord mikonand.//. **3** *wekastan; coruk wodan/ kardan; xord wodan/ kardan. //Raxthá dar camedán saxt coruk wod/ xord wod.; Barxi párcehá ye máddehá ye sáxtegi* [synthetic materials] *be ásáni coruk nemiwavad/ xord nemiwavad/ nemiwekanad.//.* **4** *darhamkuftan; sarkub kardan; xábándan; forunewándan; lat-o-pár kardan; harjá juri tarjome miwavad.: //Niruhá ye Warvin** [government] *án wurew rá sarkub kardand.; Vápasin soxan e u (án mard) rá pák xord (o xár) kard* [crush]*.; Sar bázzadan e u/ napaziroftan e u hame ye árezuhá ye má rá bar bád dád.//.* **5 crush (sb/ sth) into**, **past**, **through**, **etc sth** *bezur dar… capándan/ capidan/ tapándan/ tapidan; bezur piw bordan/ rándan/ raftan/ gozawtan. //Ánbuhi az mardom/ anbuh e mardom (ráhbandán* [barrier] *rá darhamwekaste) (az ráhbandán) bezur gozawtand.; Nemitaváni/ nemitaván bist tan rá dar yek conin otáqi fesqeli becapáni/ capánd.; Askdár* [postman] *bezur baste rá dar peik-kive** [mailbox; letterbox] *capánd.//.* **crush sth out (of sth)** *fewordan; celándan; bezur birun kewidan. //portoqál rá celándan va ábaw rá gereftan.; Bá dastánaw galu ye u rá feworde jánaw rá gereft.* [crush the life out of]*//*

crush[2] n **1** *anbuh e mardom. //anbuh e mardom jelo ye piwxán e meixáne ye namáyewxáne; az miyán e anbuh e mardom natavánestam begozaram.//.* **2 crush (on sb)** *(anáyin) wiftegi. //baccehá ye dabestáni biwtar wifte ye ámuzegárán e xod migardand* [get crushes on]*//.* **3** *(dar Engelestán) nuwábe ye áb e mive; warbat e mive. //nuwábe ye/ warbat e áblimu* [lemon crush]*//*

crush barrier *ráhbandán (baráye jelogiri az yurew e/ táxt e mardom)*

crushing adj **1** *saxt, kubande, kári. //wekasti saxt;kusti kári//.* **2** *xordkonande; dandánwekan; sahmgin; harjá juri tarjome miwavad.: //negáhi sahmgin; soxani* [remark] *dandán wekan//*

crushingly adv *saxt, kubande, kári*

crust n **1** (**a**) *pust, puste (ye xowk e nán). //nán e sefid bá puste ye berewte ye qahveyi; bazmávard* [sandwich] *ke dorost mikoni pustehá ye xowk e nán rá bebor!//.* (**b**)*(beviże dar soxanvari) nán e xowk. //Xeili xáki ye/ Xeili xáki-st* [share one's last crust with sb]*//.* **2** *láye/ puste ye saxt; kabare; xowkriwe, "andar tadbir e xowkriwe ye áble tá zud biyoftad..." (ZBP, L5414, ZX). //láye ye názoki az yax, láye ye názoki az barf e fosorde/ yaxzade./ kimoxt* [crust] *e zamin/ zemi* [earth's crust]*//. "bed-ánjá rafte harkas xorrami rá -- co dibá kimoxt e zemi rá." (ZBP, L7672 VR).* **3** *dord; dordi. [tahnewast/* sediment *e mey/ báde]*

crust v, **crust over** *kabare bastan; ruye bastan. //ru ye* [surface of] *ábgin** [liquid] *kamkam ruye bast//*

crustacean n *(jánevarán) saxtpust; saxtpustán*

crusted adj **1 crusted (with sth)** *dárá ye ruye/ láye/ láyeyi az...; dárá ye kabare; dárá ye xowkriwe. //divárháyi ke az áhid* [dirt] *kabare baste.//.* **2** *(beviże baráye mei ye qermez e portoqál) ávite**

crusty adj (**-ier**, **-iest**) **1** *(con yá dáráye) puste ye berewte. //nán e faránsavi dárá ye puste ye berewte; (nán e) pitzá ye berewte va xowk//.* **2** *(anáyin) (baráye pirán va raftárewán) tondxu. //yek ártewi ye/ tawtári* [old soldier] *ye/ sarbáz e pir va tondxu//*

crutch n **1** *(yek joft) cub e zirebaqal; kawcu*. //bá kawcu*/ cub e zir e baqal ráh raftan.* **2** *(pendárin) powti, panáh, powt-o-panáh; powtgarmi. //Con bexodaw delgarm* [confidence] *nist/ con manewi ostovár nadárad, az hamsaraw/ zanaw powtgarmi migirad.//*

crux (n) *riwe, bon, gereh. //Aknun miresim/ residim be riwe ye/ bix e gereftári.//*

cry[1] v (pt, pp **cried**) **1 cry (for/ over sb/ sth)**; **cry (with sth)** *garistan; awk rixtan. //Con zánuyaw ásib dide bud migarist/ awk mirixt.; Án bacce/ baccehe baráye mádaraw migarist./ az dard garistan; az gorosnegi garistan; "wamidan" (az tewnegi yá gorosnegi gahgáh nálidan) (ZBP, C1810 FM). //Ce awkhá ke baráyat narixtam* [cry tears over]*?//.* **2** (**a**) **cry (out)** *faryád bardáwtan, "Án darviw faryád bardáwt va jáme xerqe kard..." (ZBP, L2511 AT); "xod rá xowáváz pendáwti va faryád e bihode bardáwti..." (ZBP, L3814 GS); gálidan, "Soleimán con ze morq án qesse bewnid -- betondid o bejuwid o begálid." (ZBP, C1708, FM, Attár); qarividan, "Qarivid besyár o bordaw namáz -- beporsidaw az ranjhá ye deráz." (ZBP, L6571 SF); daház; daháź, "Farroxi bar dar e to band e ye to-st -- az newát e to barkewide daház." (ZBP, C7164, FM, Farroxi); xoruwidan; faryád kewidan; faqán kardan; xole, "Baráyad bád bá zelzele -- ze giti barárad xoruw o xole" (ZBP, L7925, SF); //Meimunhá cizi bimgin ke mibinand jiq mikewand/ mizanand.; Dandánaw rá ke kewidand az dard faryád bardáwt.//.* (**b**) **cry (out) (for sth)** *faryád bardáwtan; //Faryád kewide baxwáyew xást.* [mercy]*; Faryád zad/ kewid "Komak!/ Komak!."; (soxanvari) Pas kárgarán ke to baráyewán sine cák mikoni/ dádofaryád mikoni ce?//.* **3** *(kohne wode) (con dar bázár baráye foruw e kálá ye xod) dád zadan. //Baráye (foruw e) kálá ye/ cizhá ye foruxtani ye xod) dád zadan.//.* **4 cry one's eyes/ heart out** *awk e dáq rixtan; barme kardan;* **cry over spilt milk** *kár-az-kár gozawte va pawimáni sudi*

nadárad.; án sabu bewkast o án peimáne rist."; "Cerá dári be del timár e rafte?" (Vis o Rámin). //Wekastiw, kár az kár gozawte va pawimáni sudi nadárad!"//. **cry wolf** *dástán e cuppán e doruqgu.* **for crying out loud** *biwtar e jáhá tarjome nemiwavad.: //Baráye ce conin kardi?,* [For crying out loud! Why did you do that?]*//.* **5 cry sth down** *xár kardan; bi arj kardan. //Kárhá ye bozorg e/ dastávardhá ye bozorg* [achievement] *e u rá biarj nakon!//.* **cry off** *soxan e xod rá pas gereftan. //Goftam miravam, ammá dam e vápasin nágozir gawtam soxan e xod rá pasbegiram.//.* **cry out for sth** *xástan, darxást kardan/ dáwtan; niyáz dáwtan. //Mardom gozinew e ázád mixáhand/ darxást dárand.; In dastgáh* [system] *saxt niyáz be vátáw** [reform] *darad.//*

cry[2] (n) **1** (**a**) *faryádi az harás; //báng e jánevari dardmand.//.* (**b**) *faryád, dád, faqán, xoruw, báng, "Náser e Xosro be ráhi migozawt -- Mast o lá-ya'qal na con meixáregán; Did gurestán o mabraz ruberu, báng barzad goft, hei nozzáregán; Ne'mat e donyá o ne'matxáre bin -- Inw ne'mat, ánw ne'matxáregán.". //xoruw e/ faryádhá ye/ báng e xawmámiz e mardom//.* (**c**) *báng; áváz; xoruw. //báng e kaláq//.* **2** *gerye; zári; muye. //Xub beger*[y]*/ gerye kon, baráyat xub ast.//.* **3** *(kohne wode) báng; jár (zadan); qariv; dád (zadan). //báng e/ faryád e negahbán e/ pás e wab* [night-watchman]*; báng e/ jár kewidan e foruwandegán dar xiyábánhá ye Landan (ke az zamánhá ye kohan bejáy mánde), con "Áy wáhmáhi* [herring] *ye táze (dárim)!"//.* **4** *wul*; rajaz (xáni)* [a battle-cry; war-cry]*; //Wul* e ánán in bud "Bájhá rá bekáhid!"; dád mizadand "Bájhá rá bekáhid!"//*

cry-baby *(anáyin; xárdári) (bacce ye) zerzeru; gerye-u; kasi ke awkaw dam e mawkaw ast. //Awkaw dam e mawkaw ast.//*

crying (adj) **1** *zewt, besyár bad; takán dahande. //(wive ye) raftárewán bá farzandánewán takán dahande va warmávar ast* [crying shame].*//.* **2** *saxt va biderang: niyázi saxt va biderang* [a crying need]

cryogenic adj *vábaste be zemwenási*; zemwenásik**

cryogenics n *zemwenási* [<zem/ zim, zima (Avestáyi) (EDPL 57.0905; 57.0970)]*

crypt (n) *daxme (dar kelisá); sardábe (dar kelisá)*

cryptic adj *neháni; rázmand, harjá juri tarjome miwavad.: //soxani, payámi, labxandi rázmand//*

cryptically adv *rázmandáne. //Rázmandáne pásox dád, "áre va na"//*

crypt(o)-, *dar vážehá ye serewte, nehán; neháni; rázmand. //*a crypto-fascist: *kasi ke penháni fáwist/ abarxodkáme ast.//*

cryptogam (n) *nahánzá; nahánzád*

cryptogram n *payám e/ nevewteyi rázmand*

crystal n **1** (**a**) *bolur.* (**b**) *yek tekke bolur. //gardanbandi boluri/ bolurin; yek dastband* [bracelet] *e, pangán e moci* [wrist-watch] *ye bolurin//.* **2** *(ávandhá ye) bolur(in); jámhá ye bolur(in). //Miz e náhár/ wám bá qáwoq-cangálhá ye simin va jámhá ye bolurin midaraxwid.; yek goldán e bolur; yek celceráq e bolurin//.* **3** *(dar ximiyá/ wimi) bolur; min* [<min (Pahlavi) (ZBP, C6643, BF)]; //bolur e/ min* e qand va namak; bolur e/ min* e barf va yax//.* **4** *wiwe ye/ jám e pangán* e (moci)*

crystal ball *jám e jahán namá*

crystal clear **1** *rouwan, con awk e cewm.* **2** *(pendárin) rouwan. //Mixáham xub xást e/ mainew* e xod rá rouwan konam/ gardánam.//*

crystal-gazing n **1** *dar jám e jahán-namá negaristan; piwguyi (kardan).* **2** *(pendárin) piwguyi (kardan)*

crystalline adj **1** *bolurin. //sáxtár e/ sáxtemán e bolurin/ máddehá ye káni ye bolurin//.* **2** *(beáyin) rouwan; con awk e cewm. //áb e pák con awk e cewm//*

crystallization; **crystallisation** n *boluri, rouwan*

crystállize; **crystallise** v **1** *bolur kardan/ wodan.* **2** **crystallize (into sth)** *rouwan wodan/ kardan va rixt gereftan/ dádan; rouwan va ávari* [definite] *gardidan/ gardánidan; //Ándiwehá ye gong u rixt gerefte; naqweyi/ barnámeyi ávari az áb darámad.; Xándan e ketáb e to didgáhhá ye ma rá rouwan va ávari gardánd.//*

crystallized; **crystallised** (adj) *(wekari; wekarpuw). //(morabbá ye/ ricár e) portoqál e wekari//*

crystal set *rádiyo/ vákive*yi ke bá bolur e/ sang e gálen kár mikard.*

CSM *(kutáh wode) (dar Engelestán)* Company Sergeant-Major: *goruhbán yekkom*

ct *(kutáh wode)* **1** carat: *qirát. //yek angowtar e zarrin e 18 qiráti//.* **2** cent: *sent, yekkán e pul e Ámrikáyi*

cu *(kutáh wode ye* "cubic"*)* **1** *gonjgáni** [volume/ cubic]; *gonji barábar e...;* **2** *metr e gonjgáni*

cub n **1** *tule.* **2** (**a**) **the cubs** *anjoman e piwáhangán e xordsál.* **2** **Cub (scout)** *hamvand e anjoman_e piwáhangi ye xordsálán; piwáhang e xordsál.* **3** *(kohne wode) javán e gostáx; korrexar. //Ei korrexar e porru!*
cub reporter *gozárewgar e javán va ná-ázmude; guzcixabarci*
cubbyhole *otáqak. //Daftar e man otáqaki dar zirzamin* [basement] *ast.//*
cube n **1** *kiva, kive* [baráye riwe bázgardid be (EDPL 23.3265)]. **2** *harcizi ke 6 ruye dáwte báwad. //yax e qálebi/ xewi* [ice cube]. */guwt rá qeyme kon!* [cut into cubes]//. **2***(dar dánew e womár) be taván e 3. //5 be taván e 3 =* $5^3 = 125$
cube v **1** *(dar dánew e womár) be taván 3 resándan. //10 betaván e se miwavad* [cubed] *1000.//.* **2** *qeime kardan (guwt rá); cárguw cárguw boridan; harjá juri tarjome miwavad.*
cube root *riwe ye 3. //riwe ye 3 ye 343, 7 ast//*
cubic adj **1** (**a**) *kivuk* [baráye riwe bázgardid be* "cube"*]. //yek metr e kivuk* zoqálsang; ráde*yi bá gonj* [capacity/ volume] *e 2000 sántimetr e kivuk*//.* (**b**) *kivuk*. //atek e kivuk** [cubic content]//. **2** *(be rixt e/ be sanbut* e) yek kive*; //yek sanbut e* kiveyi** [cubic figure]//
cubical adj *be rixt e/ be sanbut* e yek kive**
cubicle n *otáqak (e raxtkani)*
cubism n *(dar kárhá ye honari) kubism; (sabk e) ewkate* [<Semnáni]*
cubist adj *(be sabk e) kubism/ ewkate*[<Semnáni]*
cubist n cubist artist: *honarmandi ke be sabk e kubism kár mikonad/ ewkategar*; ewkatenegár**
cubit n *arw (M. Moqaddam) (derázá ye árenj tá nouke angowt e miyáni)*
cuckold n *(bástáni; beviźe xárdári) riwmál; qaltbán; zanbemozd*
cuckold v **1** *(baráye mardán) kasi rá riwmál kardan; zan e kasi rá kardan.* **2** *(baráye zanán) wouhar e/ wuy e xiw rá riwmál kardan; be digari joz wuy e xiw kos dádan*
cuckoo[1] n *kuku [parandeyi bozorg be rang e xákestari dar Orupá ke toxm e xod rá dar láne ye parandegán e digar minehad. beviźe* Cuculus canorus*]*
cuckoo[2] adj *diváne; káná; xol; kosxol. //Pák zade be sarew; pák xol wode; pák diváne wode//*
cuckoo clock *pangán* e divári ke zamán rá bá báng e kuku newán midahad.; pangán* e kukugar*
cucumber n **1** *xiyár, páwang (xiyár e toxmi); kalvande (xiyár e deráz va bárik); bak (xiyár e biyábáni; doźágáh); buze; kabast (xiyár e talx), "Kohaw por barf bád o dawt por már -- nabát e u kabast o áb e u qár." (ZBP, L7742, VR). //kami xiyár bexorid/ bardárid; sálád e/ sabzine* ye xiyár; bazmávard* [sandwich] *e xiyár//.* **2** *(giyáh, bute ye) xiyár [be nám e dánewik e* Cucumis sativus*]*
cud n *nowxár*
cuddle v **1** *(cizi, kasi yá hamdigar rá) tang dar áquw gereftan; "Garce pir-am to wabi tang dar áquwam gir -- tá sahargah ze kenár e to javán barxizam." (Háfez). //Do deldáde/ deldádegán ru ye nimkat hamdigar rá tang dar áquw gerefte mibusidand.; Baccehe/ án bacce arusakaw rá tang dar áquw gerefte bud.* [cuddle to one's chest]//. **2** **cuddle up (to / against sb/ sth)** *tang baqal e kasi xábidan va xod rá be u casbándan. //Tang baqal e mádaraw xábide xod rá be u casbánde bud.; Zir e patu tang baqal e ham xábide (beham casbide budand).//*
cuddle n *tang dar áquw gereftan. //Hamdigar rá tang dar áquw gereftan; hamdigar rá baqal kardan va beham casbidan//*
cuddlesome; **cuddly (-ier, -iest)** adj *(anáyin) baqali; baqal kardani; dust dáwtani; náz; mámáni. //yek xers e pawmi/ panbeyi ye mámáni/ baqali/ náz//*
cudgel v (**-ll-,** US **-l-,**) n **1** *(bá) cub e koloft va kutáh yá comáq yá garze (zadan); lat.* **2** **cudgel one's brains** *kalle ye/ maqz e xod rá dáqán/ dáqun kardan; harjá juri tarjome miwavad.: //Harce be maqzam fewár ávardam námaw yádam nayámad/ Harce virvir* kardam, námaw yádam nayámad [virvir kardan* az Lori ye Baxtiyári/ Fársuni]//.* **take up the cudgel for/ on behalf of sb/ sth** *comáq bardáwtan va baráye cizi jangidan; dast be comáq bordan; gorze bargereftan; cub bardáwtan.*
cue[1] n **1** **cue (for sth/ to do sth)** *sar e nax; kelid, qelic (dar namáyew) [<qelická, Kordi ye Hourámi; niz bá* "autocue" *besanjid]; harjá juri tarjome miwavad.: //Honarpiwegán na tanhá báyad bázi ye xod rá yád begirand, hamáná báyad qelichá (ye digarán/ digar honarpiwegán) rá niz bedánand.; Saram rá ke jonbándam newán e án ast ke/ báyad befahmi ke báyad newast rá beham bezani* [interrupt the meeting]*; (pendárin) va sáliyán e deráz bá ham be xubi va xowi zendegi kardand va (be) injá ke residim qelic ast va*

jáy e sorud xándan ast.//. **2** *az... peirovi kardan; kasi rá olgu ye xod kardan. //Raftár va kerdár e kasi rá olgu ye kár e xod gereftan* [take one's cue] *va az án peirovi kardan; kasi rá olgu ye xod kardan. /U rá olgu ye xod kon/ Negáh be dast e u kon, to ham ruzi dánewmand e bozorgi miwavi.//.* **3** *sar e bezangáh; behengám* [right on cue]. *//Goft (ke) zud barmigardad/ bázmigardad va dorost sar e bezangáh dar báz wod va ámad tu.//*

cue v (pres p **cueing**) **cue sb (in)** *be kasi sar e nax/ kelid dádan. //Bá jonbándan e/ takán dádan e saram/ kalleam be to sar e nax midaham.//*

cue[2] n *cub e cougán e rumizi** [billiard stick]

cuff[1]n **1** *sardast/ sarástin e pirhan yá nimtane; moc. //sarástinhá ye źende//.* **2** cuff: (US) **turn-up**. **3** **cuffs** *(zabán e kuce) dastband.* **4** **off the cuff** *bi andiwe; zudandáz. //parándan; bi andiwe soxan goftan. /wuxiyi parándan; soxani* [remark] *parándan//*

cuff[2] (v) *(bá kaf e dast) áheste tu ye (sar e)... zadan; tusari ye áheste/ narm zadan.*

cuff-link (n) *tokme ye sardast; do tá/ yek joft tokme ye sardast/ sarástin*

cuirass n *vawine (bálátane ye zereh)*

cuisine n *(váźe ye faránsavi) áwpazi (ye sabk e)...; //áwpazi ye Faránsavi, Itáliyáyi...; xorák e sofrexáneyi ke xorákháyaw xeili xub/ yek e yek ast.//*

cul-de-sac n (pl **cul-de-sacs**) *(váźe ye faránsavi) bonbast*

culinary adj *(vábaste be yá baráye)áwpazi/ poxt-o-paz; poxtopaz; fann e áwpazi; abzár e áwpazi; //(pendárin) dastpoxt e dareje ye yek/ yek e yek//*

cull v **1** (**a**) *(jánevarán e sost va kamzur va bimár rá dar galleyi) kowtan va galle rá kucak kardan; pirástan e galle. //Wekárciyán gallehá ye áhu rá mipiráyand; Wekárciyán áhuhá ye javán yá bimár zade galle rá kucektar mikonand.//.* (**b**) *galleyi rá pirástan*; womár e jánevarán e galle rá bá kowtan e bimárán kástan.* **2** **cull sth (from sth)** *dastcin kardan; golcin kardan; az jáhá ye gunágun bedast ávardan/ bargozidan. //Ágáhiháyi ke az cand ketáb e ráhnamá bargozide va faráham ávarde wode.//*

cull n **1** *kowtár e jánevarán e javán yá bimár baráye kucak kardan e galle; gallpiráyi*. //piráyew e sáliyáne ye galle ye udar*há//.* **2** *jánevaráni javán yá bimár ke az galle báyad kowtár kard. //jánevarán e javán yá kamzur rá kowte, galle rá piráste va guwtewán rá foruxtan.//*

cullender n *bázgardid be* "colander"

culminate v, **culminate in sth** *(be áyin) anjámidan; be anjám residan; bá...; be páyán residan; saranjám be... residan; be ouj residan. //Kewákewi ke be piruzi anjámid. /Saranjám (dar kár e xod) be kixáyi** [boss/ director] *resid.; Yek dast* [series] *zadoxordhá* [clash] *ye marzi ke be jangi rástin* [full-scale] *anjámid.//*

culmination n *(sar)anjám; páyán; ouj; oug. //saranjám e piruzmandán e ye peikári* [campaign] *derázáhang//*

cullottes n *dáman-walvári. //yek dáman e walvári//*

culpability (n) *nekuhidegi; nekuhew; gonáh; gonahkári*

culpable adj, **culpable (for sth)** *nekuhide; nekuhew; gonáhkár. //Man rá/ ma rá nabáyad (baráye laqzew e digarán) nekuhid/ nekuhew kard.;* [culpable of negligence] *(dátikán) farviw; ásángiri; velengári*

culpably adv *nekuhide; gonahkáráne*

culprit n *gonáhkár; laqzewkár. //Yek kasi fenján rá wekaste, gonákár kist?; Kalántari/ wahrbáni/ pásbánán gonáhkárán rá mijuyand/ pey e gonahkárán migardand/ pey e gonahkárán-and.//*

cult n **1** *kiw (M. Moqaddam). //kiw e/ kiwhá ye ximparasti* [nature-worship] *ye rázmand* [mysterious] *e in mardom e bástáni.//.* **2** **cult (of sb/ sth)** *(biwtar baráye xárdári) parastew; ...-parasti; tanbahr*-parasti* [physical fitness cult]*; botsázi; botparasti* [personality cult]

cultivable adj *kewtani; barzidani. //xák/ zamin e kewtani/ barzidan//*

cultivate v **1** (**a**) *kewvarzir kardan; barzidan, "Befarmudaw ke mozduri kon yá kewtvarzi kon va har ke nábiná bovad..." (ZBP, L186, TB).* (**b**) *káwtan; kewtan.* **2** (**a**) *parvardan. //baráye parvardan e/ parvarew e maqz e xod kár e behtarin nevisandegán rá xándan.//.* (**b**) *(gáh baráye xárdári) garm gereftan bá...; dust wodan bá...; be dast ávardan; del e... rá be dast ávardan; harjá juri tarjome miwavad.: //Del e mardomán e dom-koloft rá be dast ávardan; bá kallegondehá garm gereftan./ biparváyi (kardan)* [air of indifference] *rá be xod foruxándan//.* (**c**) *(gáh baráye xárdári) del e... rá be dast ávardan; garm gereftan bá...; //Báyad bá kasáni garm begiri ke dar dádosetad betavánand be to/ behet komak konand.//*

cultivated adj *(baráye mardom, kerdár va ravew e ánán) parvarde; naqz*

cultivation n *káwtan; kewtan; barzidan; kewtokár; kewt; varz; barz; kewtvarzi, "befarmudaw ke mozduri kon yá kewtvarzi kon va har ke nábiná bovad..." (ZBP, L186, TB). //kewvarzi; kewt e xák; Zamini ke zir e kewt ast; kewtmand, "Jahán yeksar por az kewtmand -- dar o dawt por gáv o por gusfand." (ZBP, L3391, SF); "Ham az cárpáyán o ham kewtmand -- az iwán be má bar ce máye gazand." (ZBP, L6267, SF). //zamin rá zir e kewt/ kewávarzi/ kewtvarzi bordan.//*

cultivator n **1** *barzcarx*.* **2** *xiwkár (ZBP, C5096 FM); kewávarz*

cultural adj *farhang; farhangi. //jodáyi/ vágardánhá* [difference] *ye farhangi; kárhá ye farhangi; ámuzákhá ye farhangi* [study]; *biyábán e farhangi; bum e afarhangi*; nákjá-ábád; bum e náfarhangi//*

culturally adv *az didgáh e farhangi*

culture n **1** (**a**) *farhang. //mardomi bifarhang; hanvari* afarhang* [a society without culture]. *//Zani ast saxt báfarhang/ farhangi/ farhangmand; Dánewgáhhá báyad gahváre* [center] *ye farhang báwand.//.* (**b**) *(biwtar baráye xárdári) farhang o honar. //Jahángardáni ke dar jostoju ye farhang o honar be Páris miáyand//.* **2** *farhang; //Farhang e tude (ye mardom) dar sade ye bistom; ruzgár e wokufáyi* [high] *ye/ tabáhi* [low] *ye farhang//.* **3** *(dar honar, soxan va mánand e án) farhang. //(Má) be farhang e Yunán besyár bedehkár-im.; Farhang e kewvarhá ye xoráyáni/ xorásgáni* [oriental] *rá xánde.//.* **4** *farhang. //Farhang e mardomán e Eskimo; farhang e kárgari/ mardomán e kárgar//.* **5** *parvarew. //parvarew e andám; parvarew e raván besyár arjdár ast.//.* **6** *parvarew e giyáhán yá jánevarán; parvarew e...; ...-parvari. //parvarew e golhá ye piyázdár/ piyázmand//.* **7** *(zistwenási) kewt. //kewt e mikrob e/ jvu* ye vabá*

cultured adj *(baráye mardom) báfarhang; farhangmand; farhangi*

cultured pearl *morvárid e parvarewi*

culture medium *(beviże dar pezewki) ábguwt; xás* [<xás, Gilaki]*

culture shock *takán e/ sardargomi ye farhangi*

culture vulture *(be wuxi yá xárdári) farhanginamá*

culvert n *ábráh (e zir e ráhhá, ráháhan va mánand e án); gozar (e áb)*

cum *bandváże (baráye peivand dádan e do námváże beham) niz; con, harjá juri tarjome miwavad.: //otáq e xábi ke bejá ye otáq e mehmánxáne/ newiman niz bekár ravad.; ábdár va/ niz pristande** [barman-cum waiter] //

cumbersome adj **1** *gonde va dast-o-págir. //yek baste ye/ pálto ye gonde va dast-o-págir//.* **2** *kond o tanbal; zamángir. //káqazbázihá ye kond o zamángir e dánewgáh//*

cumin (n) *zire ye sabz [A. Aryanpur Káwáni] [giyáhi be nám e dánewik e* Cuminum cyminum *az xáneváde ye havijiyán. niz mive yá toxm e án con buafzár be kár miravad.]*

cum laude *bá áfarin*

cummerbund n *kamarband; hamyán*

cumulative adj *fazáyande, anbáwtár*. //kárkard e fazáyande ye/ anbáwtár e can bimári (ru ye hamdigar)//*

cumulatively adv *fazáyande, anbáwtár*

cumulus n (pl **-li**) *abr e powteyi*

cuneiform (n) *mixi. //vát*há ye* [characters]*/ nevisehá ye mixi//*

cunnilingus n *koslisi; kos-lisidan; kos e doxtari yá zani rá lisidan*

cunning adj **1** (**a**) *dáqul; nirangbáz; feriftár. //yek doruqgu ye/ yek áyawt* [spy] *e /yek koláhbardár* [cheat] *e dáqul/ nirangbáz; Rubáh e pir e nirangbázist (ke án saraw nápeidá)//.* (**b**) *zirakáne va fariftár. //labxandi zirakáne va fariftár zirakáne va fariftár; nirangi* [trick] *davangi* [plot] *zirakáne va fariftár//.* **3** *zirak; zirakáne. //abzári zirakáne baráye wekastan e ájil//.* **3** *(dar Ámriká) dustdáwtani; delrobá; faribá; tudelboro; mámáni. //yek kudak e/ bacce gorbe ye/ mámáni//*

cunning n *daqali; wile-pile. //Hengámi ke natavánest ánce rá (ke) mixáhad rurást* [openly] *va ázarmik* [honestly] *be dast ávard be daqali va forumáyegi dast zad/ dast yázid* [resort to].*//*

cunningly adv *zirkáne va bá daqali. //zirkáne va bá daqali nehofte/ penhánide//*

cunt n *(zabán e kuce; zewt)* **1** *kos.* **2** *(zabán e kuce; xárdári) kosbaráxá* [<kusberáxá (Gilaki)] //Ey kosbaráxá* ye xar!//*

cup[1] n **1** *(yek) fenján; pengán. //feján e/ pengán e cái; feján va zir e fenjáni; feján-nalbaki; fenján va beniskán* [saucer]*; yek pengán e/ fenján e káqazi; yek fenján qahve; yek fenján/ pengán por, wir nuwid/ xord.; Do pengán/ fenján árd baráye kák beriz.; (pendárin) Delam az wádi qanj mizanad* [my cup of joy]//. **2** *jám. //Goruhhá ye varzewi baráye bordan e jám e jaháni dar hamávard-and. Dar tirandázi cand jám*

borde ast.//. (**3**) *cizi hamánand e jám, fenján yá káse. harjá juri tarjome miwavad.: //játoxmemorqi; jámi ke pálut/ balut dar án miruyad; mamedán* [cups of a bra]*/ káse ye pestánband; /Mamedán e/ pestánband e bá káse ye womáre ye D mipuwad; káse ye pestán- bandaw womáre ye D ast.//.* **4** *mim (nuwábeyi ke az ámixtan e nabid e sib va digar buafzárhá sázand).* **claret-cup** *mim e/ nuwábe ye kláre (bá buafzárh*); mim e sib* [cider-cup]. **5** **in one's cups** *(kohan, beáyin) mast.* **(not) sb's cup of tea** *báb e dele.../ be kám e...; //yaxlaxwak/ eski báb e del e man nist//*

cup[2] v (**-pp-**) **1** *mowt kardan (dastán e xod rá conán ke cizi dar án já girad) harjá juri tarjome miwavad.: //Dastánaw rá jelo ye dahánaw gerd karde faryád/ báng zad.//.* **2** **cup sth (in/ with sth)** *cizi rá con dar fenján/ pangán gozáwtan. //dastán e xod rá zir e cáne ye xod zadan.//*

cupbearer n *sáqi; meigosár, "Biyámad pari-cehre ye meigosár -- yeki jám bar kaf, bar e wahriyár, biyávard jámi degar meigosár -- co az xubrox bestad án wahriyár." (ZBP, L4783, SF)*

cupboard n *ewkáf. //ewkáf e áwpazxáne./* an airing cupboard: *ganje ye garm (baráye raxt)/. (pendárin) kise, jib./ Pul e biwtar mixáhand ammá kise tohi-st/ ammá kafgir be tah e dig xorde.; já ye ewkáf kam ast* [not enough space]*//*

cupboard love *magasán-and gerd e wirin (Sa'di); "Agar juw e magas xáhi be sahrá ár halvá rá." (PAF, #1852); //Ábnabát/ wirini mixáhad/ mixád/ baráye in ast ke az sar o guwat bálá miravad* [cup-board love]*//*

cup-final; **Cup-final** n *hamávard e farjámin e jám e jaháni (pátapká*/ futbál) (baráye bordan e jám)*

cupful n *yek jám/ fenján (por az)*

Cupid n **1** *(dar afsánehá ye Rumi) izad e varan** [Roman God of Love] **2** **cupid** *(peikare yá tandis e) izad e/ ferewte ye varan*; ferewte ye varan*(pesar bacceyi báldár bá tir o kamán)*

cupidity n *áz; ázvari*

cupola n **1** *qobbe; gobbe.* **2** *qobbe; gobbe*

cuppa n *(anáyin- dar Engelestán) (yek) fenján cái. //Beravim yek feján cái benuwim/ bexorim?//*

cupro-nickel n *hamband [*alloy/ *ályáź] e mes va nikel ke baráye sáxtan e sekke be kár miravad.*

cup-tie n *hamávard [e pátapká*/ futbál) (baráye bordan e jám (e jaháni)]*

cur n **1** *(kohne wode) sag e harze (marz); sag e Náziábád.* **2** *(pendárin) sag e harze; sag e Náziábád. //Ei sag e harze ye daval* [treacherous]*!//*

curability n *darmánpaziri; cárepaziri*

curable adj *darmánpazir; cárepazir. //Barxi gunehá ye cangár darmánpazir-and/ cárepazir-and.//*

curaçao; **curaçoa** n *mim e portoqáli* [orange] *ye talx [bázgardid be* "cup"*]*

curacy n *ganjbáni*. //ganjbáni* (dar) kelisá ye Armanestán; be ruzgár e ganjbániyaw dar Armanestán//*

curate n **1** *(dar kelisá ye Engelestán) dastyár e pristár e baxw* [parish priest]. **2** **a curate's egg** *basá halvá ye sábuni ke zahraw dar miyán báwad. (PAF, #3498)*

curative adj *darmáni. //kárkard e darmáni ye yek giyáh e dáruyi* [herb]*//*

curator n *ganjbán**

curb n **1** *afsár; dahane; jelougir; harjá juri tarjome miwavad.: //Jelo ye xawm e/ sahewhá* [feelings] *ye xod rá gereftan; bar xawm e xod/ sahewhá ye xod afsár zadan/ dahane zadan.; jelougirháyi ke Warvin** [government] *baráye hazinehá* [spending] *gozáwte; Warvin* va ráhhá ye án baráye jelougiri az hazinehá.//.* **2** *dahane, baxwi az afsár ke az zir e árváre ye páyini ye asb migozarad.* **3** *torre [<torre, Semnáni] [divár e ráháb/ ráh e áb]*

curb v **1** *afsár kardan; dahane zadan; jelougiri kardan; //jelo ye... rá gereftan, /jelo ye xawm/ sahewhá ye* [feelings] *xod rá gereftan; jelo ye hazinehá rá gereftan; az hadar dádan e... jelogiri kardan//.* **2** *(asb rá) dahane zadan/ kewidan/ bázdáwtan*

curbside n *kenár e xiyábán.* **2** *piyáderou*

curbstone n *torre* [<torre (Semnáni)]; xarand, "Noxostin bartari ye án sará ye wáháne in ast ke az ru ye xarand az hamánjá ke áqáz e cabutare ast tá páyán e gonbad..." (ZBP, L7555, DTH)*

curd; **curds** n **1** *tarf, [wir e torw], "Xásse áb e vey moláyem bovad mar wekam rá va... tarf e vey sard bovad va xowk." (ZBP, L7061, ZX); "Ze wiráz v-az tarf sisadhezár -- wotorvár bod bar lab e juybár." (ZBP, L7094, SF). //tarf o duqáb* [curds and whey]; *lur* [curd cheese]*.//.* **2** *(dar vážehá ye serewte) larzának; //larzának e limu; larzának e noxod e soyá/ soyxod*//*

curdle v *(bar*ye wir) boridan; dalame wodan/ kardan; torw wodan/ kardan; torwidan; laxte wodan/ kardan. //wir boride; áb e limu wir rá miborrad; (pendárin)* [curdle one's blood] *jiqi ke ádam rá zahre-tarak konad/ jiqi ke band e jegar e ádam rá páre konad //*

cure[1] (v) **1** (**a**) **cure sb (of sth)** *darmán kardan; xub kardan; cáre kardan tandorost kardan; dorost kardan, "Bemán tá konadwán dorost -- zamán jostan aknun bedin kár e to-st." (ZBP, L6391, SF). //Pezewkán cangáraw* [cancer] *rá darmán/ dorost/ xub kardand//.* (**b**) *behbud baxwidan; xub kardan; beh kardan; darmán kardan;dorost kardan. //In bimári rá nemitaván be ásáni behbud baxwid/ darmán kard.//.* **2** (**a**) *(pendárin) cáre kardan; cáre sáxtan, "Taváni magar cáreyi sáxtan -- ze hargune andiwe andáxtan." (ZBP, L4875, SF). //Vazirán omidvár budand jelogiri az bavardát** [import control] *bimári ye badxim e hirbáni** [economy] *rá darmán konad/ cáre sázad.//.* (**b**) **cure sb of sth** *(xu ye badi rá az sar e kasi andáxtan. //Án takán e saxti ke be u ámad konjkávi ye zewt/ fozuli/ kawkenárvámuji** [inquisitiveness] *ye u rá baráye hamiwe az saraw andáxt.//.* **3** *dud dádan; namaksud kardan; xowk kardan, harjá juri tarjome miwavad.: //máhi ye xub namak sud/ dudi//*

cure[2] n **1** *darmán, dáru, cáre; //Pezewk nemitavánad beguyad ke sad dar sad xub miwavad/ dorost miwavad.; Darmánaw wew hafte be derázá kewid.; darmán kardan; dorost kardan; xub kardan* [effect cure]*//.* **2** **cure (for sth)** *darmán, cáre, dáru. //Hanuz cáreyi baráye cangár* [cancer] *nist/ yáft nawode.; bimáriyi ke hanuz darmán nadárad/ ke hanuz baráye án wenáxte nist/ nawode./ Hamejur darmáni/ dáruyi rá ázmude ammá sudi nakarde* [success]; *(pendárin) Darmán e/ cáre ye dard e bixánemánhá* [plight of the homeless] *ci-st?//.* **3** *(be áyin) (kár e) pristári; (kár e) áxundi; //áxundi, pandámuzi, darmán e delhá ye dardmand.; pristár/ áxund wodan* [obtain cure]*; az pristári/ áxundi kenáre jostan* [resign a cure]*//*

curfew n *(farmán e) xámuwi. //(farmán e) xámuwi az tasu ye yázdah e wab.; farmán e xámuwi bar... dádan* [impose]*; (farmán e) xámuwi rá váxándan /az miyán bardáwtan* [lift; end]*; pas az (farmán e) xámuwi nabáyad birun beravi.//*

curio n (pl **-s**) *cizhá ye kucak va kamyáb yá wegeft; (ciz e) nist darjahán; //ganjine ye arzewmand e u az cizhá ye kamyáb/ ganjine ye cizhá ye nist dar jahán e u.//*

curiosity n **1** **curiosity (about sth/ to do sth)** *konjkávi; tewni. //konjkávi baráye (didan e) sarzaminhá ye durdast.; konjkávi ye saxt e/ tewni ye u baráye in ke daryábad/ befahmad ce (dárad) migozarad.; Dastxow e konjkávi gawt/ wod* [give into] *va náme ye xáharaw rá báz kard/ gowud.//.* **2** *ciz e wegeft/ kamyáb; ádam e wegeft; nist dar jahán. //Candán xol ast ke nist darjahánaw báyad womord.//.* **3** **curiosity killed the cat** *(dastán) [az dástán e gorbe ye pirezan] "Raván wod be mehmánsará ye amir -- qolámán e soltán zadandaw be tir." (Sa'di)*

curious adj **1** **curious (about sth/ to do sth)** (**a**) *konjkáv baráye sar darávardan az; konjkáv; tewn; //konjkáv baráye dánestan e bondahew e mardom (ru ye zamin); tewn/ konjkáv baráye dánestan e/ wenáxtan e sáxtemán e atom/ parmánu*; xeili konjkáv-am bedánam ce goft; pesarak /pesar-bacce ye konjkávi-st ke peivaste ciz miporsad/ peivaste miporsad.//.* (**b**) *(xárdári) vámuj* [<kawkenárvámuj, Gilaki]. //Hamsáyegán e konjkáv/ kawkenárvámuj*; Hamiwe dar kár e man xeili konjkávi/ vámuji* mikonad; (Yek) jáyi penhánaw kon ke az cewmán e konjkáv/ (kawkenár) vámuj* imen báwad.; Candán konjkávi nakon!/ kawkenárvámuj* nabáw!//.* **2** *wegeftangiz. //Bá mu ye sabz xeili wegeftangiz wode.; Ádam az in soxan wáx darmiyáre!; Rásti mardak e wegeftangizi-st, na?; Xeili máye ye wegeft ast ke be to nagoft/ nagofte.//*

curiously adv *máye ye wegeft ast ke...; //Hame ye/ sarásar e ruz ánjá bud, máye ye wegeft ast ke nadidamaw.//*

curl[1] n **1** *pic e mu; táb e mu; fer, pawt; bowk; marqul, "Ze mowk e mu ye u marqul panjáh -- foruhewte ze farqaw tá kamargáh." (ZBP, L7674, VR); wast, "Be zir e náf táb e wast bar wast -- dah angowtaw co máhi bud dar wast." (ZBP, L7769, VR); kasme; cambar, harjá juri tarjome miwavad.: //kákol e zari ye ferferi ye án pesarak; Cambari az dud ke az sigár barmixást.; Labánaw rá qonce karde goft, "berásti ke na/ hamáná ke na."//.* **2** *ewkene (bimári ye giyáhán ke dar án barghá pic mixorand/ mitávand.*

curl[2] v **1** **curl (sth) (up)** (**a**) *canbare wodan/ zadan/ kardan; fer zadan; fer xordan; fer kardan; táb dádan/ xordan; picidan; picándan. //Muháyaw rá fer zade/ picotáb dáde; Muháyaw xodbexod feri ye?//.* (**b**) *táb bardáwtan/ dádan; picándan; picidan; távidan. //Yaxbandán barghá rá távid.; Garmá káqaz rá távid/ táb dád/ Káqaze az garmá táb bardáwt//.* **2** *picán bálá raftan/ barxástan; //Dud picán bálá raft/ barxást.; Jeleng* [tendrils] *e giyáh picide az cub* [stick] *bálá raft.//.* **3** **curl one's lips** *labán e xod rá qonce kardan (va adá/ weklak darávardan).* **4** **curl up** (**a**) *combátme zadan; cambarak zadan; dollá wodan. //Ru ye ketábi*

dollá wodan va cambarak zadan; sage jelo ye átaw cambarak zade bud.//. (**b**) *dollá wodan; jam wodan; do tá wodan. //Az kusti ke be wekamaw yáft dotá gawt.//.* **curl (sb) up** *az warm áb wodan/ kardan. //Hamiwe az wuxihá ye zewt e pedaram áb miwavam.; Con didam mánand e dalqakhá raxt puwide/ jáme be tan karde az xande rudebor gawtam.//*

curler n *gorus; fer [váźe ye faránsavi/ vám gerefte dar Pársi]*

curlew n *cáxloq [parandegán e qahveyifám e kucande beviźe gune ye* Numenius *dárá ye páhá ye deráz va noki bárik, deráz va xamide be páyin]*

curling n *cougán e ru ye yax**

curling-tongs; **curling-irons** *gorus; fer [váźe ye faránsavi/ vám gerefte dar Pársi]*

curly adj (**-ier**, **-iest**) *feri, ferferi, tábdár; marqul, "Zolf e marqul, qul e del báwad." (ZBP, C6071 FM, Hadiqe). //mu ye fer/ ferferi/ marqul; rixt* [pattern] *e feri/ tábdár;/ doxtari bá zolfán e marqul//*

curmudgeon n adj *(kohne wode) bad-damáq; gande-damáq; dońxu*

curmudgeonly adv *(kohne wode) be wiveyi bad-damáq/ gande-damáq/; dońxuyáne*

currant n **1** *kewmew e bidáne. //*a currant bun: *kák e kewmewi//.* **2** **angur farangi**, *buteháyi az gune ye* Ribes *bá mive ye xuweyi, torw va xordani az xáneváde ye* Saxifrage

currency n **1** *wahravá (M. Moqaddam); (dastgáh e) pul (i ye yek kewvar). //wahravá ye zarrin/ káqazi /gahbedi* [trading in foreign currency]*; bipuli* [currency crisis]*; wahravá ye dahdahi; dastgáh e puli ye dahdahi; pul e/ wahravá ye bá powtváne//.* **2** *raván budan; raváj dáwtan; harjá juri tarjome miwavad.: //Andiweháyi ke candgáhe/ candgáhi dar sade ye heźdahom raváj dáwt/ raván bud; Án áváze diri napáyid ke bar sar e zabánhá oftád.; Dástánháyi ke dar ruzname há darámad, án rosváyi rá bar sar e zabánhá andáxt.* [give currency to]//

current[1] adj **1** *ruz; konuni, harjá juri tarjome miwavad.: //dástánhá* [issue] *ye ruz; porsemánhá* [problem] *ye ruz; bahá ye konuni/ emruzi; vápasin womáre ye yek máhnáme/ haftenáme; emsál/ sáli ke dar án hastim; ruyudádhá ye ruz /konuni dar Hendustán.; dust e pesar e /mul e konuni ye u//.* **2** *ruz; báb; konuni; raváj; ravák. //manewtehá ye, bávarhá ye ruz/ konuni; váźeháyi ke digar raváj/ raválk nadárand; ávázeháyi* [rumors] *ke in ruzhá dar dahán e hamegán oftáde//*

current[2] n *tajand* [<taca-ete (Avestáyi) (EDPL, 41.1255)]; //Tajand* (e áb) wenágar rá kewánde dur bord.* [sweep away]*; Mibáyast várune ye tajand* [e áb] wená konad.; Tajand* e havá ye garm bádbádakhá rá bálá/ dar havá negahdáwt.//.* **2** *tajand *e barq/ kahrobá. //yek tajand* e 15 ámperi; Tajand* rá rouwan kon!; afzáyew e nágaháni ye tajand* ceráqhá rá suzánd.//.* **3** *ravand; ravew. //Hic ciz ravand e árám e zendegi ye rustá rá behamnemizanad/ nemiáwubad.; Báyad kuwid bá ravand e konuni ye dowmani bá Warvin** [government] *peikár konim* [counteract]//

current account, (US) **checking account** *[womár e] cek/ tanxáh-gardán*

current affairs *ruydádhá ye ruz/ konuni*

current assets *(bázargáni) sarmáyehá ye nápáyá**

currently adv *konun; aknun. //kixá** [director/ boss] *ye má ke aknun dar Mádrid ast.//*

curriculum n (pl **-s**, **-la**) *barnáme ye ámuzewi. //(Áyá) zabán e Espániyáyi jozv e/ dar barnáme ye ámuzewi ye womá hast?//*

curriculum vitae; (US) **résumé** (abbr **cv**) *kárnáme; piwine ye kári va ámuzewi ye kasi*

curried adj *kári ye...; //kári ye juje; kári ye guwt e gáv; kári ye guwt//*

curry[1] n *kári, //kári ye morq yá juje; morq e kári [besanjid bá "kuftekári"]/ kári ye guwt e gáv* [beef]*; xeili kári xordan//*

curry[2] v (pt, pp **curried**) **1** *qawou kardan/ zadan.* **2** **curry favour (with sb)** *(xárdári) xáye ye kasi rá dastmál e abriwomi málidan; xáyemáli ye kasi rá kardan; dastmál e abriwomi bardáwtan; cáplusi kardan; xáyemáli kardan//*

curry-comb n *qawou*

curry powder *gard e kári*

curse[1] n **1** *downám. //báxawm downám parándan//.* **2** *nefrin; nefridan; farih, farya kardan (ZBP, C3205, FM). //Jádugar u rá nefrid/ nefrin kard/ farih kard; nefride budan; nefrin wode budan; nefrini rá wekastan/ barandáxtan/ váxándan//.* **3** *nefrin; patyár, harjá juri tarjome miwavad.: //nefrin e/ patyár e bád kardan e pul/ bi arzew wodan e pul; Mengiyá/ qomár kári nefride ast/ Mengiyá patyár ast/ guneyi patyár*

ast.; Pulaw patyár e jánaw gawt.//. **4** **the curse** *(anáyin, kohan) dawtán/ máhiyáne. //Emruz dawtán-am* [I've got the curse today./ menses]//

curse[2] v **1** **curse (at sb/ sth)** *nefridan; nefrin kardan; downám dádan; gajaste dáwtan.* **2** **curse (against sb/ sth)** *nefrin kardan va downám dádan. //Baxt e bad e xiw rá nefin kard/ nefrid; Con barnámehá ye ma rá behamrixt/ áwoft nefrinaw kardam/ gajasteaw dáwtam.//.* **use a curse against (sb/ sth)** *nefrin kardan. //Jádugar e darmángar* [witch-doctor] *gávhá ye má rá nefrin kard.//.* **be cursed with sth** *docár e patyár... wodan; peivaste be... docár ámadan/ gawtan. //Peivaste docár e patyár e bimári budan; peivaste bimár gawtan; peivaste docár e patyár e xawm gawtan; peivaste bad ávardan/ docár e badbiyárui gawtan/ nefrin wode budan//*

cursed adj *benafrin, "Waqád án benafrin e wuride baxt -- bekand az bon in xosraváni deraxt." (ZBP, L7022, SF); gajaste; nafride. //In kár dardesari* [nuisance] *benafrin/ gajaste ast.//*

cursedly adv *nafride; nefride; benafrin; gajaste*

cursive adj *(baráye dast-nevewte/ dast-nebewt) sareham nevewtan váthá* rá; váthá* rá casbide beham nevewtan*

cursor n *(dar márád*/ kámpiyuter) rábar* [Kordi]*

cursorily (adv) *sarsari*

cursory adj *sarsari, "Ma-rá bar serr e gardun rahbari nist -- Joz án kin [ke-in] naqw e dá'em sarsari nist." (Nezámi); tond va wetábzade. //negáhi kutáh va sarsari; negáhi sarsari; bázdidi/ váresiyi* [inspection] *sarsari; Pas az yek barresi* [study] *ye sarsari án káqazhá rá kenári gozáwt/ kenár nahád.//*

curt adj *(biwtar baráye xárdári) tond va xowk. //pásoxi tond/ xowk; nekuhewi* [rebuke] *tond; hengámi ke be xawm miáyad/ xawmgin ast xeili tond va xowk soxan miguyad.; Bá u andaki tondi kardam//*

curtly adv *betondi; tond; xowk; be xowki*

curtness n *tondi; xowki*

curtail v *kutáh kardan, "Warh e wekan e zolf e xam-andar-xam e jánán -- kutah nataván kard ke in qesse deráz ast." (Háfez); boridan; faráboridan, "va digar ruz be mowáfehe dar in ma'ni soxan goftand va in hadis faráborid." (ZBP, L555, TBH); kástan. //soxanrániyi rá kutáh kardan; estár* [holiday] e xod rá kástan; báyad bekuwim hazinehá ye xod rá bekáhim; Bimári máye ye án gawt/ gawte ke az kárhá ye varzewi xod bekáhad.//*

curtailment n *kutáh kardan; faráboridan; kástan*

curtain; (US) **drape** n **1** (**a**) *parde; pardagak (parde ye kucak), "va láken pardagaki az án dokkán ávixte bud." (ZBP, L2899 AT). //pardehá rá kewidan; pardehá rá nax kardan/ band kewidan* [lace]*//.* (**b**) *parde; báwám. //pardehá ye/ báwámhá ye gerdágerd* [round] *e taxt e bimár rá bekew!"; parde ye garmábe* [shower curtain]*//.* **2** (**a**) *parde (dar namáyewxáne- jelo ye faxan** [scene]*). //Parde bálá miravad.; Parde páyin miáyad/ miyoftad. /(pendárin) Áftáb e ruzgár e deráz va daraxwán e u forunewast.//.* (**b**) *(pendárin) áqáz e/ páyán e namáyew; //Emwab namáyew* [curtain] *tasu* [hour] *ye 8:00 áqáz miwavad.; Pas az vápasin parde powt e parde raftim.//.* **3** *(beviże be rixt e yekkáni) (pendárin) parde. //pardeyi az meh/ miq/ nazm* [mist]*/ Pardeyi az bárán bar darre bárid o raft* [sweep over]*/ Pardeyi az nehánkári* [secrecy] *ánce rá ke Warvin** [government] *bar sar e án ast* [intention] *dar bar gerefte.//.* **4** **curtains**; **curtains (for sb/ sth)** *(anáyin) páyán e kár; guz e áxar (rá dádan); fátehe xándan; harjá juri tarjome miwavad.: //Hamin ke didam haft-tir dárad fahmidam/ daryáftam ke káram sáxte ast/ ke báyad guz e áxar rá bedaham/ fátehe ye xodam rá xándam.//*

curtain v **1** *parde zadan/ kewidan/ kardan. //panjerehá ye parde kewide/ pardedár. /Párce be andáze ye basande baráye parde zadan/ kardan e hame ye xánehá/ otáqhá//.* **2** **curtain sth off** *bá parde jodá kardan; parde kewidan/ zadan. //Páreyi/ baxwi az otáq rá parde kewidan/ bá parde jodá kardan//*

curtain-call n *páyán e namáyew va ámadan e hame ye bázikonán ru ye faxan** [stage]. *//Bázikonán páyán e namáyew hamegi ru ye faxan* ámadand* [take one's curtain-call]//

curtain-raiser n, **curtain-raiser (to sth)** **1** *piwdarámad.* **2** *(baráye ruydádi) piwdarámad. //barxordhá* [incident] *ye marzi piwdarámad e jangi rástin bud.//*

curtsey; **curtsy** n *(baráye doxtarán va zanán) namáz bordan. //nazd e/ jelo ye kasi/ wahbánu namáz bordan/ be kasi namáz bordan, /be wahrbánu* [queen] *namáz bordan//*

curvaceous adj *(váże ye varanik/* sexual*) (baráye zanán va doxtarán) xowbaroru; xow kunokapal; dárá ye barjestegihá ye delangiz*

curvature n *xam; xamidegi; xamegi, "va in hame ostoxánhá andar hame yeki andak máye xamegi ast va powt e xam su ye dast ast va wekam [e xam] su ye kaf..." (ZBP, L5073 ZX); guźi; kávi. //xamegi/ xamidegi ye ru ye/ talan** [surface] *e zamin; xamidegi ye sotun e mohre dáwtan; az xamidegi ye sotun e mohre(yi) ranj bordan//*

curve n **1** *xam, xamidegi, xamegi, "va in hame ostoxánhá andar hame yeki andak máye xamegi ast va powt e xam su ye dast ast va wekam [e xam] su ye kaf..." (ZBP, L5073 ZX); harjá juri tarjome miwavad.: //Xami dar yek artang** [graph]*//.* **2** *xam; cam; pic; táb. //xam e/ cam e/ pic e ráh; rixti* [pattern] *por az xam o guwe/ por az xam o kaw; barjestegihá va foruraftegihá ye delangiz e andámaw//*

curve v **1** *xamidan; xamándan; xam kardan/ gawtan; guź kardan/ wodan; xam ávardan, "Xam ávard bálá ye sarv e sahi -- gol e sorx rá dád rang e behi." (ZBP, L5866, SF). //ráh nágahán be cap gawt; kárdi bá tiqe ye guź/ gerd//.* **2** *ráhi xamide peimudan; kamáne kardan. //Neyze dar havá ráhi xamide peimud/ kamáne kard.//*

curvy adj (**-ier**, **-iest**) **1** *xam; xamide. //xathá ye xamide//.* **2** *dárá ye xamhá ye/ foruraftegi va barjestegihá ye delangiz*

cushion n **1** *towak; towakce.* **2** *towakce; har cizi con towakce yá bálewtak; harjá juri tarjome miwavad.: //bálewtaki narm az xaze (ruyide) bar sang; parnáv** [hovercraft] *ru ye láyeyi az havá mijonbad/ savár ast.; darzenji** [pin-cushion]; *(pendárin) Dar nime ye noxost e bázi se bár darváze rá gowudim va az án pas engár ru ye par e qu xábidim va az wekast má rá báki nabud.* [cushion against the defeat]*//.* **3** *narme (ye kenárehá ye miz e biliyárd/ cougán e rumizi)*

cushion v **1** *narm kardan; ásán kardan; hamvár kardan. //Fanarhá ye* [shock-absorber] *nirumandi máye ye án migardad ke narm be zamin benewinim.//.* **2** **cushion sb/ sth (against/ from sth)** *(dar) názparvardan; názparvarde kardan; dar barábar e saxtihá yá gereftárihá negahdáwtan/ yári dádan; az fewár e... kástan; powtgarmi dádan; //Bacceyi názparvarde ke maze ye saxti nacewide; bacceyi názparvarde va árvin* [experience] *e saxt nayázmude.; (bahá ye káláhá bálá rafte ammá) afzáyew e dastmozd az fewár e geráni bar má káste.//*

cushy adj (**-ier**, **-iest**) *(anáyin; biwtar baráye xárdári) (beviże baráye kár) ásán; bi dard e sar; //Káraw xeili ásán ast, bikár newaste va pul e kaláni darmiyávarad.; Zendegi ye puldárhá/ xarpulhá bi dardesar ast/ mánand e taxt e raván ast.//.* **2** (idm) **a cushy number** *(anáyin) kár yá já ye garm o narm, bi dardesar. //Baráye xodaw kár e/ já ye garm o narm va bi dardesari yáfte.//*

cusp (n) **1** *tark/ targ; nouk; tárek; cakád. //targ e yek barg; targ e (yek) máhu** [crescent]*//.* **2** *qolle, barjestegi (ye ru ye dandánhá ye ásiyá).* **3** *lat, laxt, "Do laxti bud dar, yek laxt bastand -- ze Távus e dopar, yek par wekastand." (Nezámi; Xosro-Wirin)*

cuss n **1** *downám.* **2** *ádam. //ádami pir o badrixt ast; ádami pir o wegeftangiz ast.//.* **3** **not give a cuss/ damn (about sb/ sth)** *kayk kasi rá nagazidan; kasi rá hic bák... nabudan; kasi rá hic parvá ye... nabudan*

cussed adj *yekdande; násázgár; az dande ye cap barxástan/ boland wodan; kalle waq. //Ádam e násázgári-st/ az dande ye cap boland wode, har ce bexáhi/ beguyi váruneaw rá mikonad.//*

cussedly (adv) *badqeleqáne; doźxuyáne; násázgáráne*

cussedness n *yekdandegi. //Candán bárid o bárid, conán ke midáni havá ye Engelestán ce yekdande ast.//*

custard n *guneyi fereni (ke az árd e gandom, wir va wekar sázand)*

custard pie *(dar namáyewhá, baráye partáb be hamdigar) káse ye mást [con dar dástán e "Wepew e zár naván morde... doxtar mástberu...]*

custodial adj *(dád/ dátikán*) zendáni/ bázdáwt. //dastur* [sentence] *e zendáni/ bázdáwt*

custody n **1** *negahbáni; negahdári; ...-dári; ...-báni; pásdári; harjá juri tarjome miwavad.: //cizhá ye/ dárák e bahádár/ geránbahá ye xod rá dar já ye imen sepordan/ gozáwtan* [safe custody]*; Pedar o mádaraw/ zádáránaw* ke mordand u rá be xobderaw*/ ammeaw sepordand.; Dádgáh sarparasti ye án kudak rá be mádaraw dád/ sepord; Pedarán va mádaráni ke/ zádáráni* ke sar e sarparasti ye baccehá dar jangand.//.* **2** *bázdáwt/ zendáni (piw az dádrasi). /Kolu** [magistrate] *piw az dádrasi u rá do hafte bázdáwt kard/ dar zendán negahdáwt.; piw az dádrasi dar zendán budan/ dar bázdáwt budan; kasi rá bázdáwt kardan//*

custom[1] n **1** (**a**) *ráh, "Conin goft Xarrád Barzin ke ráh -- be Hend andarun gáv wáh ast o máh Be yazdán nagervand o gardán sepehr- nadárad kasi bar tan e xiw mehr." (ZBP, L3301, SF); "Azirá ke bi farr o borz ast wáh -- nadárad hami ráh e wáhán negáh." (ZBP, L6673, SF); rasm, "Mar u rá be áyin e piwi bexáh -- ke án rasm o áyin bod án gáh rást." (ZBP, L4770, SF); áyin; ráh o rasm. //Xukardan be ráh o rasm e/ áyin*

e kewvari digar dowvár ast.; ráh o rasm e Eskimohá; bande ye áyinhá; kárháyi [procedures] *rá ke barábar e rasmhá ye kohan báyad anjám dád//.* (**b**) *xu. //Xu ye man ast ke zud az xáb barxizam.//.* **2** *xaridár; xaridári. //Delemán mixáhad ke womá xaridár e má báwid/ hamiwe az má xarid konid.* [to have your custom]*; Az zamáni ke bahá ye kálháyemán bálá raft, xeili xaridár az dast dádim .*[lose a lot of custom]*; Az án maqáze digar xarid naxáham kard.* [withdraw my custom]*//*

custom[2] adj *sefárewi. //yek ráde* ye/ máwin e sefárewi//*

customarily adv *be rasm e…; be áyin e…*

customary adj *rasm o áyin. //Dar kewvar e womá rasm ast ke be pristande*/ pristandegán** [waiter] *pádáw dahand* [to tip]*?; Mánand e hamiwe/ be rasm e hamiwegi soxanráni karde az farwin** [chairman] *sepásgozári kard.//*

custom-built; **custom-made** adj *(har ciz e) sefárewi(sáz). //yek ráde* ye/ máwin e sefárewi(sáz); puwák e/ kafw e/páyafzár e sefárewi//*

customer n **1** *xaridár; gomáwtár. //Yeki az behtarin xaridárán e in maqáze//.* **2** *ádam, bábá, //yek ádam e wegeft(angiz)* [queer]*, birixt, natáráwide-naxaráwide* [tough/ rough], *xunsard* [cool]*//*

customize; **customise** v *barábar e sefárew e xaridár dorost kardan/ sáxtan*

customs n **1** *gomrok; báj e gomroki. //Gomrok e/ báj e gomroki ye cizi rá dádan/ pardáxtan//.* **2** **customs/ the customs** *gomrok; gomrokxáne; diván e gomrok; gomrokihá; kármandán e gomrok. //Gomrok/ Gomrokcihá dar án bár* [freight] *heroyin yáft/ yáftand; Gozawtan* [to get through] *e az gomrok candi/ cand tasu* [hour]*/ cand ruz/ cand hafte be derázá mikewad?; kármand e gomrok/ gomrokci* [officer]*; jostoju ye gomroki* [search]*; bázdid e gomroki* [check; inspection]*; báj e/ hazine ye gomroki* [customs]*; áyinhá** [formalities] *ye gomroki //*

customs house *gomrok; gomrokxáne*

customs union *peimán(há ye) gomroki (miyán e do kewvar)*

cut[1] v (**-tt-**, pt, pp **cut**) **1** *boridan; bedarkardan, "darviwi gelimi az xáne ye yári bedozdid, hákem farmud dastaw bedarkonand..." (ZBP, L3741 GS). //Baráye boridan e áhan/ felez arre ye porzuri/ nirumandi niyáz dári.; Hengám e riwtaráwi xodaw/ roxsár e xodaw rá borid.; Bá yek tekke wiwe ye wekaste angowtaw rá borid.; sar e kasi rá boridan* [sb's throat]*//.* **2** **cut sth (from sth)**; **cut sth (for sb)** *//Dád muyaw rá kutáh kardand.; caman rá zadan /taráw dádan; taráwidan; boridan; darávardan; kandan; har já juri tarjome miwavad.: //almás rá taráw dádan; Kuhnavardán yax rá taráwide pelle sáxtand; dar tekkeyi káqaz suráxi kardan/ boridan va darávardan; vát* e noxost* [first letter] *e nám e xod rá ru ye deraxti kandan//.* **3** (**a**) *boridan; boride wodan. //Máse sang/ sang e máseyi ásán boride miwavad.//.* (**b**) *boridan. //In kárd nemiborrad.//.* **4** *(kasi rá) dard ávardan; zaxm e zabán zadan; kasi rá niw zadan. //Soxanán e sangdeláne* [cruel] *ye u rá saxt dard ávard. /Be u saxt zaxm e zabán zad.//.* **5** *derou kardan; cidan; bardáwtan. //Gandom(há) rá derou kardeand.//.* **6** *(baráye do xat hamdigar rá) boridan. //Boridangáh e xatt e/ rástá ye AB va CD rá E minámim.; Án xat/ rástá parhun* [circle] *rá dar do já miborad.//.* **7** *yek dast ganjafe* [playing-cards] *rá boridan va ru kardan tá dáneste wavad ki báyad noxost bázi konad va...; //Bogzár kanjafe rá boride ru konim bebinim ki báyad barg bedahad.; yek dast gajafe rá boridan va rukardan//.* **8** (**a**) *kástan, boridan, "va ruzi ye bandegán naborad..." (ZBP,.L3573 ,GS); kutáh kardan, "Goftam zabán e ta'arroz maslehat án ast ke kutáh koni." (ZBP, L3693 GS). //az bahá ye káláhá kástan. //boridan; kandan; cidan; zadan, /cand tá gol cidan; cand borew nán beboram?/ Az nán cand borew beboram?; yek borew az páre guwt (e gáv) borid; Xáhew mikonam yek tekke kák baráye man bebor.; Baráye xodetán yek tekke ánánás beborid.; Baráye xáharat yek tekke/ kami ánánás bebor.//.* (**b**) **cut sth (in/ into sth)** *xord kardan; boridan; tekke-tekke kardan; qeime kardan; rizriz kardan; har já juri tarjome miwavad.: //Kák rá mibori?; Xámew mikonam kák rá bebor.; Agar nán rá bebori má berewteaw mikonim/ má án rá mibrijim* [roast]*; Guwt rá qeime kard.; Sibhá rá dopáre/ do nime, se páre* [thirds]*, cárpáre kardan/ boridan; Kárván dudi án masráde*/ otobus rá do nim/ páre kard.//.* (**c**) *boridan; gosastan; páre kardan; daridan. //rismáni rá boridan/ gosastan; arvis** [cable] *rá boridan; naxi rá páre kardan/ gosastan; Án nax rá páre nakon/ nabor, gereháyaw rá bázkon; Án vazir navár rá boride páre ye novini az wáhráh rá bázgowud/ bázgowáyi kard.//.* (**d**) *kutáh kardan; kol kardan; boridan; cidan; gereftan; zadan; //Mu ye xod rá kutáh kardan/ zadan; náxon e xod rá gereftan/ cidan; capari* [hedge] *rá kutáh kardan/ zadan//.* (**e**) *kástan //bahá ye káláhá rá kástan; bájhá rá kástan; hazinehá rá kástan; bázdeh rá kástan; Dastmozdaw rá dah dar sad kásteand/ boridan/ kástand.; Masráderáni*/ otobusráni ye novin zamán e án ráh rá be nim káste/ káhew dáde.; Mitaváni goftárat* [essay] *rá az hawthezár váže kutáh karde be cahárhezár váže beresáni?//.* (**f**) **cut**

sth (from sth) *andáxtan; boridan, afkandan; faráboridan, "Yusef motehayyer gawt va bar páy xást va... goft toube kardam. Amir goft: benewin. Newast va án hadis faráborid va newát e waráb bálá gereft va..." (ZBP, L485, TBH). //Iráxtár** [censor] *do parde* [scenes] *rá andáxt/ borid/ afkand//.* (**g**) *boridan; bas kardan; báz istádan. //Bebor va be kárat beres!/ gab zadan bas ast, be kárat beres!//.* **9** (**a**) *(celpard*, film yá navári* [tape] *rá) virástan.* (**b**) *(biwtar be rixt e farmáyew bekár miravad.) (por kardan e navár yá peikarebardári) bázistándan. //Kixá* [director] *báng zad/ faryád barávard, "Ist!"//.* (**c**) **cut (from sth) to sth** *(dar celpard*/ film, vákive*/ rádiyo yá jamjám/* TV*) paridan (az yek ciz be cizi digar). //Parde* nágahán az maqáze be xiyábán miparad.//.* **10** *(ceráq yá ráde*/ máwin rá) xámuw kardan.* **11** *(anáyin) (be jáyi) naraftan; qál gozáwtan. //be yáne*/ kelás naraftan; be soxanráni* [lecture] *naraftan; ámuzegár e sar e xáne rá qál* [tutorial] *gozáwtan.//.* **12** *(anáyin) xod rá be kuce ye alicap zadan. //Ánruz ma rá dar xiyábán did ammá xodaw rá be kuce ye alicap zad* [she cut me (dead)]*//.* **13** *(dar tapkáye*/* cricket*) borewvár* zadan. //Tup rá borewvár* zade be marz e zamin* [boundary] *partáb kard//.* **14** *dandán darávardan; niw zadan (e dandán).* **15** **cut sth (with sth)** *(dar Ámriká) bá... ámixtan; dar... áb kardan. //dar viski/ marzbuze* áb kardan.//.* **16** *gerde* [record; disc] *por kardan. //Bitelhá noxostin gerde ye xod rá be sál e 1962 por kardand//.* **17** **cut and run** *be cák zadan, [baráye digar govewhá* [idioms] *bá* "cut" *be námváźehá va setáhá ye vábaste bázgardid, baráye nemune dar* **cut corners** *be* **corner** *bázgardid.].* **18** **cut across sth** *jur nabudan; sázgár nabudan. //Manewte** [opinion] *ye dar in báre bá marzhá ye wenáxte wode va áyinmand* e xawáyáyi* sázgár nist.* [cut across traditional political boundaries]*//.* **cut across**, **along**, **through**, **etc (sth)** *miyánbor zadan. //(Biwtar) (be) xáne ke miáyam, biwtar gardewgáh* [park] *rá miyánbor mizanam.//.* **cut at sb/ sth** *(bá kárd/ cáqu) zadan/ boridan; //Baráye in ke xod/ xodaw rá raháyi dahad/ berahánad rismán rá bá kárd borid.; Kasi be u táxt va xást bá tiq u rá beborad.//.* **cut sth away (from sth)** *boridan; váboridan, zadan, pirástan. //Hame ye wáxehá ye xowk e (án) deraxt rá zadand/ boridand.//.* **cut sth back** *zadan, boridan, kutáh kardan; pirástan. //Botte ye gol e sorx rá pirástan//.* **cut sth back**; **cut back (on sth)** *kástan. //Agar biwtar kálá naforuwim báyad bázdeh* [production] *rá bekáhim.//.* **cut sb down** (**a**) *(bá wamwir yá cizi mánand e án) kowtan/ zadan; uźdan/ uźadan/ uzadan [az hamin váźe ast "ouźan" con dar "wirouźan", "Ázáde rá mayázár, gar ázordi biyuzan!".* (**b**) *(biwtar be rixt e náwenáxte bekár miravad) kasi rá kowtan; uźdan; uzadan be* "**a**" *bázgardid. //Dar javáni az sinepahlu mord.//.* **cut sth down** (**a**) *az riwe/ bon zadan va andáxtan. //Deraxti rá az bon zadan, va andáxtan//.* (**b**) *kutáh kardan; /walvári rá kutáh kardan; //Goftárat deráz ast, xáhew mikonam án rá kutáh karde be hezár váźe beresán.//* **cut sth down**; **cutt down (on sth)** *kástan; harjá juri tarjome miwavad.: //Pezewk be u goft kamtar carbi bexorad; Sepásgozáram sigár nemixáham; dáram kamaw mikonam/ dáram sigáram rá kam mikonam.//.* **cut sb down (to sth)** *(bá kasi sar e bahá ye cizi) cáne zadan va án rá be... resándan; harjá juri tarjome miwavad.: //Cahársad dolár baráye án ráde*/ máwin mixást ammá cáne zadim va be sisad doláraw resándim.//.* **cut sb/ sth from sth** *az... boridan/ zadan; be zur birun ávardan; harjá juri tarjome miwavad.: //wáxeyi rá az deraxti boridan; Ránande ye xaste/ zaxmi/ ásib dide rá bezur az ráde* ye/ máwin e xord wodeaw birun kewidand.//.* **cut in (on sb/ sth)** *(baráye ráh yá ránande) ráh e kasi rá boridan. //Án kámiyon/ ráde* ye bárkew/ ráde ye bári ráh e ma rá borid va az man jelo zad* [overtake]*//.* **cut in (on sb/ sth)**; **cut into sth** *dar/ tu ye soxan e kasi davidan. //(anáyin) peivaste tu ye soxan e má midavid.//.* **cut sb in (on sth)** *(anáyin) be kasi bahri az (sudi) dádan. //be kasi dar yek dádosetadi* [deal] *bahri az sud rá dádan.//.* **cut sb off** (**a**) *//miyán e goftoguyemán vákubar*/ telefon borid/ boride wod.; Telefonci/ vákugar* ham aknun xatt e man borid/ boride wod.//.* (**b**) *kasi rá az morderig e xod bibahre sáxtan; baráye kasi az morderig e xod cizi nagáwtan. //Pesaraw rá az morderig e xod bibhare sáxt; Yek wáhi/ yek pul e siyáh ham baráye pesaraw nagozáwt.//.* (**c**) *javánmarg wodan. //Mard e javáni ke javánmarg wod* [cut off in his prime]*//.* **cut sb/ sth off** *boridan; //Agar pul e gázat rá nadahi diri naxáhad páyid ke gázat rá beborand.; Áb e má* [water supply] *rá boridand.; Pedaraw pul e tujibiyaw/ máháneaw* [allowance] *rá borid.//.* **cut sb off** *ráh rá bar... bastan; jelo ye... rá gereftan. //Ráh e goriz* [escape route] *e dowman rá bastan. //Ráh e bázpasnewastan* [retreat route] *e dowman rá bastan; /Án divár jelo ye cewmandáz e daryá ye má rá gerefte.//.* **cut sth off (sth)** *boridan; jodá kardan; váboridan; bedar kardan (baráye nemune be bálátar bázgardid). //Beppá angowtánat rá vánabori!; Pádewáh dastur dád saraw rá boridand/ saraw rá bedarkonand.; Yek metr az tupp e párce* [roll] *borid.; Barande dah vipál** [seconds] *válin* e jaháni* [world record] *rá kást.//.* **cut sb/ sth off (from sb/ sth)** *(jodá kardan; boridan; az... jodá mándan; jodá oftádan. //Sepáhi ke az páygáhaw* [base] *jodá oftáde; Avarkár** [high tide] *ámade baccehá ru ye taxtesanghá mánde jodá oftádand./ Barf e sangin báride án dehkade yek máh e ázegár ráhháyaw baste wod/ bandámad.; Az zendegi dar rustá xeili xod rá az hame jodá oftáde miyábad.* [feel cut off]*//.* **cut sth out** (**a**) *boridan;*

bázkardan; wekáftan; harjá juri tarjome miwavad.: //ráhi dar jangal boridan [through the jungle]*; (pendárin) dar kárhá ye xawáyáyi** [politics] *guweyi garm o narmi* [niche] *baráye xodaw dast o pá karde.//.* (**b**) *boridan; borew dádan. //Yek pirhan e zanáne boridan//.* (**c**) *(anáyin) (beviźe be rixt e farmáyew) bas kardan; xafe wodan. //Az begumagu* [squabbling] *ye womá do tá delam behamxorde* [sick]*, bas konid/ xafe wavid/ xafe win!//.* (**d**) *afkandan; andáxtan. //Rizekárihá ye kamarj/ bi arj rá mitaváni biyafkani/ biyandázi.//.* (**e**) *(anáyin) bázistádan; naxordan; az miyán bardáwtan. Harjá juri tarjome miwavad.: //Baráye láqar wodan wirini* [sweets] *naxordan.//.* **cut sth out (of sth)** (**a**) *boridan; darávardan; cidan. //Goftári rá az ruznáme boridan/ darávardan/ cidan//.* **be cut out for sth**; **be cut out to be sth** *baráye... sáxte wode budan. //Baráye ámuzegári sáxte nawode/.; Engár Sirus va Maryam baráye ham/ hamdigar sáxte wodeand.//.* **cut sth through sth** *ráhi dar... boridan/ bázkardan. //Zendániyán ráhi az miyán e simhá ye xárdár boride gorixtand.//.* **cut sb up** (**a**) *zaxmi kardan. //Dar án jang/ dar zadoxord saxt zaxm bardáwt.//.* (**b**) *nábud kardan; kasi rá az miyán bardáwtan/ tabáh kardan.* (**c**) *(anáyin) áwofte/ wuride gawtan. //Saxt az marg e pesaraw wuride/ áwofte gawt.//.* **cut sth up** *xord kardan; riz kardan; tekke tekke kardan; qác kardan. //sabzihá rá xord kardan//*

cut[2] n **1** *cák, páregi; boridan, cák dádan. //cák e źarfi dar sáq e pá; páregiháyi dar roxsár; roxsri cákcák; cizi rá cák dádan/ wekáftan; páregi/ cáki dar labe ye párce//.* **2** (**a**) *boridan; kutáh kardan; harjá juri tarjome miwavad.: //Muyat deráz wode báyad kutáhaw koni//.* (**b**) *boridgei;cák. //cáki/ boridegiyi dar dast//.* **3 cut (in sth)** *káhew; kástan. //káhew e hazine, bahá, bázdeh./ Az dastmozdaw kástand.; káhew e bájhá; káhew e niru ye barq yá raftan e barq* [reduction; stoppage]*//.* **4 cut (in sth)** *boridan, váboridan; darz gereftan; kutáh kardan; harjá juri tarjome miwavad.: //Cand já ye/ cand parde az án celpard*/ film rá borideand.; Kojá ye in goftár e deráz rá mitaván borid/ kutáh kard/ darz gereft?//.* **5** *(borew e) guwt. //yek borew e guwt e xuk e kam/ bi carbi/ nezár* [lean]*//.* **6** *borew; duxt. //borew e/ duxt e in jáme* [suit] *ye no ye u rá dust nadáram.//.* **7** *(dar* cricket*/ tapkáye*) (kust/ zadan e tup) kewide. //Kewide tup rá zadan va tá marz e meidán partáb kardan* [to the boundary]*//.* **8** *niw (zadan), zaxm e zabán (zadan). //Mixást (bá án soxan) be man niw/ zaxm e zabán bezanad.//.* **9** *(anáyin) bahr. //Bahr e womá sisad dolár ast/ xáhad bud.//.* **10 a cut above sb/ sth** *(anáyin) behter, bartar. //Kár e behtar az* [a cut above] *digarán ast. /(Az hamgenán e xod) yek sar o gardan bálátar ast.//.* **cut and thrust (of sth)** *zadoxord (e zabáni). //Yek zadoxord (e zabáni) dar kahestán** [parliament]*//.* **the cut of sb's jib** *(kohan) didár, raftár, kerdár. //Báyad (rurást) beguyam (ke) az raftáraw/ kerdáraw xowam nayámad.//*

cutaway n *sargowáde; rubáz. //parhibi/ cehraki** [model/ diagram] *sargowáde/ rubáz//*

cutback n *káhew e/ kástan e hazinehá ye hamegáni/ tude* [public spending]

cute adj (**-r**, **-st**) *(gáh baráye xárdári) xowgel, tudelboro; bánamak; mámáni. //Ce bacce ye mámániyi!; negárhá ye besyár xowgel va mámáni az jánevarán e kucak e pawmálu* [furry]*//.* **2** *(beviźe dar Ámriká) bámaze, bánamak, zerang. //Zerangi kardi yáftiyaw/ peidáyaw kardi; Delam az xowmazegiháyat behamxord, bas ast; Digar namak nariz, bas ast.; Xeili zerangi nakon!* [don' be so cute!]//

cutely adv *xowgel, bánamak*

cuteness n *xowgeli, bánamaki*

cut glass *wiwe ye goldár/ taráwdár. //Goldáni az wiwe ye goldár/ taráwdár//*

cuticle n **1** *pust, puste, parde, wáme.* **2** *borunpust e wáxi.* **3** *pust e gerd e/ dour e náxon*

cutlass n *wamwir (e xamide ye daryánavardán)*

cutler n *kárdsáz/ foruw; cáqusáz/ foruw; kárdgar*; cáqugar**

cutlery n *kárd o cangál; qáwog va kárd o cangál. //yek quti/ kive* ye kárd o cangál; yek dast* [set] *qáwoq/ kárd/ cangál//*

cutlet n **1** *kotlet; wánkabáb [<wánkabáb, Kordi]. //wánkabáb* e barre, gusále, máhi ye ázád va mánand e án//.* **2** *guwt e qeime yá har xorák e digar ke án rá be rixt e wánkabáb* darávarde báwand. //wánkabáb* e bádám/ noxod/ lappe va mánand e án.*[nut cutlet]//

cut-off n **1** *páyáne; marz. //be páyáne residan; be marz residan//.* **2** *kelid e/ wir e xodkár (ke tajand** [flow] *e áb yá barq rá miborad.)*

cut-out n **1** *olgu/ parhib e boridani yá darávardani. //Yek olgu ye/ parhib e moqavváyi//.* **2** *bandig* [baráye riwe bázgardid be* "fuse"*]*

cut-price; (US) **cut-rate** adj **1** *arzán (wode/ karde); moft; harjá juri tarjome miwavad.: //káláhá ye arzán(wode); káláháyi ke baháyewán rá kásteand*.; *arzán xaridamaw//.* **2** *arzán/ moft foruxtan/ foruwi. //maqázeyi arzánforuw//*

cutpurse n *(bástáni) jibbor*

cutter n **1** (**a**) *borrande; borrá; borrán; borewkár; ...-bor; //sigárbor; tahsigárcin//.* (**b**) **cutters** *(beviże dar vážehá ye serewte) -bor; -cin; -taráw. //simbor* [wire-cutters]*/ simcin; picbor* [bolt-cutters]//. **2** (**a**) *qáyeq e bádbáni ye yek-dakale.* (**b**) *qáyeq e kawti*

cutthroat adj *saxt; gazáf; jánfarsá; setamgaráne; harjá juri tarjome miwavad.: //yek hamávard* [competition] *e saxt/ jánfarsá; (yek) wivehá ye dádosetad e* [business] *setamgaraáne//*

cutthroat razor *gazlik*

cutting[1] n **1** (*dar Ámriká:* **clipping**) *goftár yá dástáni ke az ruznáme cide yá boride va darávarde báwand.* **2** *qalame (ye giyáh). //(az botte ye gol e sorxi) qalame gereftan/ boridan/ zadan//.* **3** = **cut** *gozargáh*

cutting[2] adj **1** *suz; bád e suzdár.* **2** *riwxand. //riwxand yá soxanán e niwdár* [remarks]*; xordegiri ye niwdár* [criticism]//

cuttingly adv *be wiveyi gazande/ niwdár; be riwxand. //be riwxand goft...//*

cutting-room n *viráyewgáh*; kárgáh e viráyew e celpard*/ film*

cuttlefish *fen [<pfenah (Sanskrit)] har yek az narmtanán e dahpá ye ábzi az "sarpáyán".*

cutworm n *háriye* [<háriya, Kordi] (Kermhá ye deraxti ye wabrou az xáneváde ye* Noctuidae *ke biwtar e ánán pájuwhá ye deraxtán rá mixorand.)*

CV *kutáh wode az vážehá ye Látini* "Curriculum vitae" *kárnáme; piwine ye ámuzewi va kári/ piweyi*

-cy; **-acy** suff **1** *pasvand ast (bá setáy va námvážehá, námváže ye nou misázad) newángar e "sán" yá "cuni" ast = -i dar Pársi. Harjá juri tarjome miwavad: //*accuracy: *xordewenási/ bárikbini./* supremacy: *bartarijuyi./* infancy: *kudaki; xordsáli.//.* **2** *bá námvážehá námváže ye nou misázad.:* //baronetcy: *páigáh (e yek) báron/ báronet./* chaplaincy: *páygáh e áxundi//*

cyanide (n) *siyánur*

cyanosis (n) *kabudi*

cyanotic adj *kabud;* cyanotic spell: *xaftak* [xaf <xapák (Pahlavi) + tak <takidan]*

cybernetic (n) *huwvár**

cybernetics n *hyuwvári**

cyclamate (n) *siklamátum/ siklámát (mádde ye ximiyáyi* ke bejá ye qand yá wekar be kár miravad.)*

cyclamen n *sikámen giyáháni az gune ye siklámen, az xáneváde ye pámcáliyán.*

cycle n **1** *dour, gardw; doure. //gardew e (cahár) gáh* [season] *e sál; gardew e gáhhá ye sál; hengámhá ye sál; doure ye wokufáyi va kásti ye hirbánik** [economic booms and slumps].//. **2** *yek dast...; diván e...; harjá juri tarjome miwavad.: //Diván e cámehá ye ewqi ye Háfez//.* **3** *(anáyin) docarxe; docarxe ye dudi. //maqáze ye docarxeforuwi; hamávard e docarxe savári; takrobáyi ye docarxesavári* [a cycle race]//

cycle v *docarxesavári kardan; bá docarxe raftan. //(dar xiyábán) docarxesavári kard.; Har ruz bá docarxe sar e kár miravad.//*

cyclic; **cyclical** (adj) *gardewi; //doureyi; jonbojuw e gardewi ye/ doureyi ye hirbánik** [economic activity]//

cyclically adv *gardewi; doureyi*

cyclone n **1** *gerdbád.* **2** *já ye bá fewár e kam va gerdbádxiz; gerdbád, "Ke tá návarad nágahán gerdbád -- newánad bar án wáh e farroxneżád." (ZBP, L4769 SF)*

cyclopean adj **1** *(con) qul e yek cewm (dar afsánehá ye Yunán).* **2** *(soxanvari) qulásá*

cyclostyle n *pácingar* [copier] *e mumi* ke dar gozawte bá* "stencil" *kármikard*

cyclostyle v *bá pácingar* e mumi* [stencil] *cáp kardan yá pácin** [copy] *gereftan*

cyclotron (n) *sáyklotron; falxame* (ZBP, C5491 FM)*

cyder *bázgardid be* "cider"

cygnet n *quzák* [<qu+ zák (Gilaki) = juje ye qu; zák = záy (Gilaki); besanjid bá "kawkarakzák"]*

cylinder n **1** (**a**) *(hendese) ostováne; sotun; oston; "Sotun e rást kodám ast? Jesmi ast gerd, bon e u va sar e u do dáyere báwad yekdigar rá movázi va tir e sotun kutáhtarin xatti ast miyán e do markaz e sar va bon." (ZBP, L7129, TT); sotun e każ* (oblique cylinder), *"sotun e każ kodám ast? In án sotun ast ke tir e u bar sath e dáyere ye sar va bon amud nabáwad." (ZBP, L7130 TT).* (**b**) *ostováne; har ciz e ostováneyi. //nax rá gerd e/ dour e yek ostováne ye moqavváyi picideand.; ostováne ye/ lule ye yek tapánce//.* **2** *(dar yek ás*)* [engine], *ostun; ostováne. //yek ás e cahár ostune/ ostováneyi, /yek ráde* ye/ máwine hawt ostune/ hawt ostováneyi//.* **3** **working/ firing on all cylinders** *(anáyin) cárnal*/ cárnal* táxtan; con xar kár*

kardan. //Kármandán e in daftar/ In daftar cárnal mitázand/ mitázad tá kár rá be anjám/ páyán beresánand/ beresánad.//*

cylinder block *ostungáh*; ostunxáne**

cylinder head *sarostun*; sarsilandr*

cylindrical adj *ostováneyi; sotuni*

cymbal n *senj; zil*

cynic n **1** *(ádam e) badbin; pácegir.* **2** **Cynic** *kámkow* (hamvand e dabestán e farzán*/ falsafe ye Yunán e bástán ke dar án ásáyew va rámew rá xár midáwtand) [va bávar bar án dáwtand ke pársáyi dar xiwtandári va ázádegi ast.]*

cynical adj **1** *badbin; pácegir; xordegir. //yek soxan* [remark] *e badbináne; pácegir; yek manewte* [attitude] *ye badbináne. //Darbáre ye mardomsálári kamkam badbin gawteand.//.* **2** *gorbemanew; con gorbe ye kur, xodbináne. //Gorbemanew/ con gorbekure budan va tanhá imeni ye xod rá xástan; Gorbemanew/ con gorbekure budan va be imeni ye digarán biparvá budan, /Futbálbáz bá yek jerzani* [foul] *ye xodbináne* [cynical] *hamál* [opponent] *e xod rá zad/ az pá andáxt* [bring down].*//*

cynically (adv) *badbináne; xodbináne*

cynicism n *badbini; xodbini; xordegiri; pácegiri; gorbemanewi; kámkowi [bázgardid be* "cynic"*]*

cynosure n **1** *(beáyin) setáre, máh e majles, "Setáreyi bedaraxwid o máh e majles wod -- Del e ramide ye má rá anis o munes wod." (Háfez); cewm o ceráq; harjá juri tarjome miwavad.: //Hame ye cewmhá be u duxte wode bud.* [She was the cynosure of all eyes.]//. **2** **Cynosure** *xers e kucak* [Ursa minor]; *setáre ye abáxtar* [north]

cypress n *deraxt e sarv [deraxtán e hamiwe sabz az xáneváde ye kájiyán, az gune ye* <u>cypressus</u>*]*

Cyrillic adj *dabire ye krili; kril-dabire; yek vát** [letter] *e krili; yek nask* [text] *e krili*

cyst (n) *kisag* [<kisag, (Baluci)]. //kisag* e toxmdán//*

cystitis (n) *ámás e piwábdán*

czar n *bázgardid be* "Tsar"

czarina n *bázgardid be* "Tsarina"

Czech n **1** (**a**) *bumi ye cek/ bohemi.* (**b**) = Czechoslovak. **2** *zabán e Cekoslováki; zabán e Bohemi*

Czech adj **1** *vábaste be* "Cek" *yá* "Bohemia" *[baxw e xorvaránik** [western] *e Cekoslováki].* **2** **Czechoslovak/ Czekoslovakian** <u>*Cekoslovák/ Cekoslováki*</u>

Dd

D, **d** **1** *cahározmin vát* az dabire ye Engleisi. //Dávud bá D áqáz gawte va bá D páyán migirad.//.* **D** *(dar musiqi)* D *yá Re dar parde ye rást C/ rástparde ye C/ mahparde ye C* [the scale of C major]
3D *nomre ye D (zine ye dánewgáhi/ rade ye páyin); se gonji* [three dimensional]
D/d *kutáh wode, mardomsálár/ mardomsálári [dar Ámriká =* Democrat/ Democratic*]*
D/d *(dar womárhá ye Rumi) 500*
dab[1] v (**-bb-**) **1** *narm naváxtan/ málidan/ pákidan/ pák kardan. //Cewmánaw rá bá dastmáli benarmi málid.)//.* **2** **dab at st** *narm/ andaki fewordan/ naváxtan. //Boridegi rá bá panbe benarmi naváxt/ feword.//.* **3** **dab sth on (off sth)** *narm zadan/ bardáwtan. //Benarmi rang ru ye peikareyi* [picture] *zadan.; Áb e/ rang e fozuni rá* [excess water/ paint] *benarmi zadan va bardáwtan//*
dab n **1** (**a**) *yek rize, andaki; yek parze (ZBP, C3622 FM).* (**b**) *navázew; naváxt e narm. //Bá naváxti narm bá káqaz e ábxowkkon* [blotting paper] *jouhar xowk wod.//.* **2** **dabs** *(zabán e kuce/ dar Engelestán/ candgáni) angowtnegári*
dab[2] n **(be) a dab (hand) (at sth)** *(anáyin) zebardast; tardast. //Zebardast dar cougán-camani** [golf]*/ dar sigárpici* [rolling]
dabble v **1** **dabble sth(in sth)** *pawanjidan; áb páwidan; walap-walap kardan. //Angowtánaw rá dar favváre karde áb rá pawanjid/ páwid.//.* **2** **dabble (in/ at sth)** *dast be... zadan; //Tanhá sarsari be xawáyágari pardáxte* [dabble in politics]*//*
dabbler n *sarsari. //Musiqidán e sarsepordeyi* [dedicated] *nist, tanhá sarsari minavázad.//*
dabnick (n) *guneyi kewin (parande) (ZBP, C5656, FM)*
dace (pl **dace**) *máhi ye kucak e áb e xow/ áb e wirin e Orupáyi be nám e dánewik e* Leuciscus leuciscus *va niz máhi ye kapur e áb e wirin e Ámrikáyi be nám e dánewik e* cyprinid
dacha n *dar Rusiye, tábestángáh/ xáne ye yeyláqi*
dachshund n *dáxshunt (sagháyi az nežád e Álmáni ye derázandám va pá kutáh.)*
Dacron *n Dákron (nám e bázargáni dar Ámriká)*
dactyl-, *(dar vážeháye serewte) angowt*
dactyl n *(dar cámesoráyi) pasávand e segáni* (dárá ye yek voj** [syllable] *e boland yá bá fewár va sepas do voj* e kutáh yá bi fewár.)*
dactylic adj *hát* [verse] *e segáni**
dad n *(anáyin) pedar; bábá*
daddy n *(beviže nazd e kudakán) bábá; ján e bábá*
dado n (pl **-s**; US **-es**) *páyin e divár e otáq*
daemon n **1** *(beviže dar afsánehá ye Yunáni) nimcexodá* [demigod]. **2** *uwtáni** [spirit] *ke mardom rá be kuwew yá áfarinewgari vámidárad.*
daffodil n *gol e nasrin/ narges e zard, az gune ye* Narcissus
daft adj (**-er, -est**) *káná; nádán; kosxol. //Kosxoli nakon!; Candán nádán/ káná/ kosxol nabáw!; Kalleaw/ maqzaw kami pársang mibarad.//*
daftness n *kánáyi; nádáni; kosxoli*
dagger n **1** *dewne; xanjar.* **2** *(dar cáp newán e)* † *calipá, ke xánande báyad be pávaraqi/ páybarg yá já ye digar bengarad.* **3** **at daggers drawn (with sb)** *dowman e xuni ye ham; con sag o gorbe. //Bá hamkáránaw dowman e xuni ast/ con sagogorbe ast; U va hanbázaw* [partner] *con sagogorbe-and.//.* **look daggers at sb** *be kasi cewmqorre raftan; con wotori ke be nalbandaw negáh mikonad; be kasi negaristan. //Behew ke goftam/ hengámi ke be u goftam biwtar bekuwad/ biwtar kár konad be man cewmqorre raft/ con wotori ke be nalbandaw negáh mikonad be man negaarist.//*

dago n (pl **-s**) *(downám; zabán e kuce) (be mardom e Itáliyá, Espániyá, va Portoqál guyand) bigáne ye sabze/ tirepust; zoqáli; barzangi; zangi; háji Firuz; káká; kákásiyá*

daguerrotype n *(dar peikarebardári- dar gozawte) wiwe*

dahlia n *gol e koukab (gunehályi az* Dahlia *dárá ye riwe ye gerehmand e áráyewi)*

daily adv **1** *ruzáne; har ruze. //kár e/ didár e ruzáne; ruznáme//.* **2 one's daily bread** (**a**) *xorák e/ nán e ruzáne; ruzi; ruziyáne. //Injuri ruziyam rá darmiyávaram.//.* **one's daily dozen** *(anáyin) varzew e kutáh e ruzáne*

daily n *ruznáme*

daintily adv *xowgel. //geyweyi/ arusaki bá pirhan e kucak o xowgel//*

daintiness *xowgeli*

dainty adj (**-ier**, **-iest**) **1** *kucak va noqli; kucak o zibá va naqz. //cini ye názok* [porcelain]; *turi ye bárik o zibá* [lace]*; kudaki bárikmárik/ kuculu va xowadá//.* **2** *xowpasand va saxtgir. //Saxtgir (beviże dar xorák); kasi ke dar xorák xowpasand va saxtgir ast* [dainty eater]*//.* **3** *xowmaze; naqz. //yek qázi* [morsel] *ye naqz//*

dainty; **dainties** *(beviże kák e kucak) naqz va xowmaze*

daiquiri n *(beviże dar Ámriká) nuwábeyi az nabid e neiwekar (áblimu va wekar)*

dairy n **1** *wirafzár; wirafzársázi*. //xáme* [dairy cream]*//.* **2** *wirforuwi; wirafzárforuwi*

dairy cattle *gáv e wiri*

dairy farm *gávdári (viże ye wirafzár)*

dairymaid n *doxtari yá zani ke dar wirforuwi kármikonad. [dar bon dar Pársi váže ye "duwize" "doxtar e wirduw" ast]*

dairyman n (pl **-men**) **1** *(mard e) wirforuw; wirafzárforuw.* **2** *mardi ke dar wirforuwi kár mikonad.*

dairy produce *xorákhá ye wiri*

dais n (pl **-es**) *wárván (ZBP, C3725 FM) [sakku dar otáq baráye soxanrán]*

daisy n **1** (**a**) *gol e miná ye xodru az gune ye* Bellis*; niz besyári golhá ye digar bá miyáni zard va golbargháyi ke bar kenár e án ruyad.* (**b**) *golhá ye minávaw.* **2 fresh as a daisy** *tar o táze*

daisywheel n *(dar dastgáh e cáp yá nusiyák** [typewriter]*) (carxak e) panjexorwidi*

dale n **1** *darre; tang (beviże dar abáxtar* [north] *e Engelestán) (ZBP, C2632 FM)*

dalliance n *bázi; lás; saboksari. //zamán rá be bázi/ yáve separi kardan//*

dally v (pt, pp **dallied**) **1 dally (over sth)** *vel gawtan; bázi kardan; in dast án dast kardan; pallali-tallali/ yallali-tallali kardan/ gawtan/ zadan. //Biyá bábá, fesfes nakon!/ yallali-tallali nazan!. Sar e káraw fesfes mikonad/ in dast-án dast mikonad, va kam piw miáyad ke án rá be páyán beresánad.//.* **2 dally with sb/ sth** *lás zadan; lásidan; bázi kardan; sarsari gereftan. //Tanhá bá u láside/ lás zade/ bázi karde.//.* **dally with sth** *bázi kardan; sarsari gereftan. //Bá piwnahádi bázi kardan va án rá sarsari gereftan.//*

Dalmatian *sag e Dálmási/ xálxáli*

dam[1] n **1** *(áb)band, "Co bogwád dánande az áb, band -- yeki wahr farmud bas sudmand." (ZBP, L7037 SF); "...va arme nám e bandi báwad ke áb rá bázdárad." (ZBP, L7279 SR); "va daháne ye án rud bandi bozorg bovad va án band rá Sa'd e M'áreb goftandi..." (ZBP, L7273 SR); bandruq; band e varq.* **2** *wádorván (ZBP, C3725 FM) (daryáce ye powt e band/ áb-band); //ábgir//*

dam v **1 dam sth (up)** *(áb-)band sáxtan.* **2 dam sth up** *jelo ye... rá gereftan; jelo ye sahewhá* [emotion] *ye xiw rá gereftan. //Jelo ye sahewhá ye xod rá natavánest begirad//*

dam[2] n *(nazd e cárpáyán) mádar, mád, már (ZBP, C7222, FM, MK, BF)*

damage n **1 damage (to sth)** *ásib. //Án egnest** [accident] *ásib e faráváni be ráde*/ máwin zad. Ásibi ke tufán be xarman/ anbis* [crops] *zad/ resánid.//. nang; badnámi* [damage to sb's reputation]. **2 damages** *taván e ásibdidegi. //Dádgáh cahár hezár dolár be mard e ásib dide* [injured] *taván e ásibdidegi dád.//.* **3 what's the damages?** *(dar Engelestán/ anáyin) cand ast/ cand bud/ cand tamám wod?; "Yek ráde* ye/ máwin e nou niyáz dáram.", "Rásti?, cand miwe/ miwavad?"*

damage v *ásib zadan; ásib resándan. //Capari* [fence], *rádeyi*/ máwini, kácáli* [furniture] *rá ásib resándan/ zadan. Zendegi ye piwegáni* [career] *ye kasi rá ásib zadan.; peivandhá ye miyán e do* [relation] *kewvar rá ásib resándan//*

damaging adj, **damaging (to sth)** *ziyánbár. //Dud kardan/ sigár kewidan mitavánad baráye tandorosti ye womá ziyánbár báwad.; Badnámihá be kasi bastan; be kasi soxanán e ziyánbár bastan* [allegation]*//*

damask n **1** *parniyán; parand. // yek sofre ye parniyán//.* **2** *pulád e parniyáni, "Be do ciz dárand mar mamlekat rá - yeki za'feráni yeki parniyáni; Yeki zar, nám e malek barnevewte, degar áhan e ábdáde Yamáni."*

damask rose *gol e sorx e mahmadi* [M. Moqaddam]*

dame n **1** *(dar Ámriká, zabán e kuce) zan; tikke; jigar. //Jun, ce tikkeyi!//.* **2** **Dame** *(Dar Engelestán) (bánu ye) Wahsavár.* **3** **dame**; **pantomime dame** *pirezan e xandenák (dar namáyewhá ye rangáziv** [pantomime]*)*

damn[1] (v) **1** *nafridan; nefrin kardan; gojaste dáwtan; farya/ farih kardan (ZBP, C3205 FM).* **2** *iráxtan*, riwe ye aknun "iranj-" [ZBP, C3309 MK, BF <Pahlavi]; saxt xorde/ irád gereftan. //Varandázán* [reviewer] *án namáyewnáme rá saxt iráxtand.//.* **3** **damn**; **darn** *(anáyin; soxan e dar parde; beviże be rixt e wegeft váże) ah!; kufti!. //Kufti! Qalamam rá gom kardam!; Nefrin bar/ nefride bád in nusiyák** [typewriter] *e bihude/ zevárdarrafte/ kufti!//.* **4** **damn sb with faint praise** *az setáyew xoddári kardan.* **damn the consequences/ expenses, etc** *harce bádábád!. //Bogzár xow báwim, harce bádábád!;* **(I'm) damned if...** *az hic ruy...; pesar e pedaram nistam agar...; bacce ye/ toxm e pedaram nistam agar...; //(anáyin) Pesar e pedaram nistam agar bogzáram mofti/ moftaki darbere!* [get away with that]; *Toxm e pedaram nistam agar midánestam/ dáneste báwam!//.* I'll be damned!: *(anáyin) (newán e wegeft) wegeftá!; //Wegeftá! Saranjám bord* [win]*!//*

damn[2] n, **not care/ give a damn (about sb/ sth)** *(anáyin) be toxm e kasi ham nabudan; harjá juri tarjome miwavad.: //Man miravam/ miram, harci ham begi/ beguyi be toxmam!//*

damn adj *(anáyin; zewt) (newán e xawm, napasandidan, náwakibáyi) ah; nefride; gajaste; kufti //Án ketáb e kufti kojást?; Ráde* ye/ máwin e nefrin wode ye man báz xaráb wode/ azkár oftáde!//*

damn adv **1** (**a**) *(anáyin) (newán e xawm, napasandidan) xeili, candán, conán, conin. //Candán káná nabáw!; Xub midáni ce miguyam!//.* (**b**) *(newán e ostovár dáwtan va pasandidan) xeili; saxt. //xeili xub; xeili zerang; Az ánjá xeili tond darraftim.//.* **2** **damn all** *(anáyin) hic; harjá juri tarjome miwavad.: //Sarásar e hafte ye piw kuft ham/ guze xar ham darnayávardam.; Aknun in rá be man miguyi, be andáze ye kun e xar ham arzew nadárad!//*

damnable adj **1** *gojaste; nafride; zewt. //raftári, ágrefti* [crime] *nafride.//.* **2** *(kohne wode; anáyin) xeili bad; kufti. //havá ye xeili bad/ kufti//*

damnably adv *gojaste; nafride; zewt*

damnation n **1** *nefride budan; nefrin wode budan. //dáq* [suffer] *e nefrin e jávid rá dáwtan/ kewidan//.* **2** *(kohne wode; wegeft váże) kufti; nafride; gojaste; //Ah/ kufti/ gojaste bád! angowtaram rá gom kardam.//*

damned adj, adv **1** **the damned** *duzaxiyán; nefridegán; benefrinán. //wekanje* [torment] *ye duzaxiyán//*

damnedest; **do/ try one's damnedest** *saxt kuwidan; xod rá kowtan. //Xod rá kowt ke/ tá án kár rá behengám be páyán resánad.*

damning adj *xeili bad/ saxt/ zewt. //xordegiri ye/ gováh e xeili bad/ zewt; soxani saxt zewt; Cizhá ye xeili badi darbáreaw goft.//*

damp[1] adj (**-er, -est**) **1** *namdár; tar; namur; namvar; namuk (ZBP, C6764 FM). //raxthá ye namdár; talani** [surface] *namdár/ namuk. //lá ye wamadhá ye namdár naxáb!//.* **2** (**a**) **damp squib/ firework** *(anáyin) biramaq; biján; sard, xonak, tuzard, harjá juri tarjome miwavad.: //Án mehmáni tuzard/ xonak darámad.//*

damp n *nam; //Raxthá rá havá bede/ bád bede, namewán beravad.; Dar havá ye namur birun namán.//*

damp[2] v **1** *bázgardid be* "dampen". **2** **damp sth (down)** (**a**) *(ává, sarosedá, larzew rá) kar kardan; kowtan; xafe kardan; xapidan. // mádde ye narm larzew rá xafe mikonad/ jelo ye larzew rá migirad//.* (**b**) *jelogiri kardan; kástan. //kasi rá damaq kardan/ tupu e kasi zadan/ kasi rá delsard kardan* [damp down sb's spirits/ energy/ ardour]. **3** **damp sth down** *xafe kardan; xapidan. //Piw az xábidan átaw rá xafe kardim.//*

dampen v **1** *nam zadan; namidan, "Pey e ram bargereft án del-ramide -- nasimi borde az xák e namide." (ZBP, C6765, FM, Nezári). //Hamiwe pirhanhá rá piw az otu kardam nam mizanam/ minamam.//.* **2** **damp sth (down)** *xafe kardan; kowtan; jelogiri kardan; damaq kardan; harjá juri tarjome miwavad.: //kasi rá damaq/ delsard kardan; be kasi tupuzi zadan//*

damper n **1** *(darice ye) xafekon.* **2** *(dar piyáno/ musiqi) xafekon; xapák; xapidár*.* **3** **put a damper on sth** *(anáyin) az wur andáxtan; sard kardan; damaq kardan. //Goftáre ye/ begumagu ye ánán mehmáni rá tá andázeyi sard kard.//*

damply adv *bengarid be* "damp"

dampness n *nam, ná; náh; namc (ZBP, C6783 FM)*

damp-proof course; **damp course** *qiroguni, láye ye (qiroguni) jelougir e nam va áb be divár*

damsel n **1** *(bástáni) doxtar, zan e javán e biwuy* **2 a damsel in distress** *(anáyin; be wuxi) doxtar yá zani javán niyázmand e komak. //Biwtar e mardán be doxtar yá zan e javán e niyázmand komak, miresand.//*

damson n **1** *deraxt e álusiyáh, be nám e dánewik e* Prunus domestica insititia/ Prunus insititia. **2** *(mive ye in deraxt) álu siyáh. //ricár* [jam] *e/ larzának* [jelly] *e álusiyáh; yek pirhan e zerewki ye sir* [dark purple]*//*

dance n **1** (**a**) *páikubi; dastafwáni; raqs; vawt (ZB, C729 FM). //gámhá ye vawti/ páikubiyi/ raqsi nou rá ámuxtan//.* (**b**) *páikubi; dastafwáni; vawt; raqs. //Rombá* [rumba] *guneyi raqs e/ vawt e Ámriká ye Látin ast.//.* (**c**) *vawt, raqs, páikubi, dastafwáni. //Miwavad bár digar (bá womá) beraqsam/ bevisam/ dast afwánam?//.* (**d**) *musiqi ye vawt/ raqs. //(musiqi ye) vawt/ raqs e koulihá naváxte bá viálon//.* (**e**) **(the) dance** *raqs; vawt. //Ketábi dar (báre ye) vawt/ raqs nevewte.//.* **2** *(mehmáni ye)* [gathering] *vawt/ raqs/ páikubi/ dastafwáni. //Mehmáni ye raqsi/ vawti dar tálár e dehkade bepá kardan* [hold a dance]*//.* **3 lead sb dance-band** *goruh e navázandegán e musiqi ye vawt/ raqs//*

mating dance *bázgardid be* "mating"

dance[2] v **1** (**a**) *páykuftan, "va táji az murd báfte va bá gol e suri biyáráste bar sar nahád va páykuft va nadimán va qolámán páy kuftand." (ZBP, L570 TBH); dast barfewándan, "Qázi ar bá má newinad barfewánad dast rá- Mohtasab gar mey xorad ma'zur dárad mast rá." (ZBP, L3518, Sa'di); vawtan (riwe ye aknun vis-), "Yáram ze dar ámad vawtan konid vawtan -- in xáne rá ze vawtan golwan konid, golwan." (ZBP, C4264 FM, Anvari); raqsidan. //Bá musiqi ye disko vawtim/ dast barfewándim/ páy kuftim.; Dust dárid beraqsid/ bevisid?; Hame ye wab/ sarásar e wab bá u vawtam/ raqsidam/ dast barfewándam/ páykuftam.//.* (**b**) *vawtan; raqsidan. //walaxu, váls, cácá vawtan/ raqsidan//.* **2** *vawtan; raqsidan; kácul kardan/ káculidan*. "Az án jomle panjáh man bár kard -- co raqqás kácul e besyár kard." (ZBP, C3157, FM, Nezári). //Bargháyi ke dar bád visand/ miraqsand. /Qáyeqi ke ru ye kuhehá ye áb miraqsad/ mivisad.; az wádi vawtan/ raqsidan/ dast afwándan/ páy kuftan; az xawm páy kuftan/ bálá va páyin raftan//.* **3** *kasi rá raqsándan; kasi rá be raqs ávardan, "Xers o be raqs ávordan - domewo be das/ dast ávordan"; visándan*; //Kudak e kuculu rá gerd e otáq/ xáne raqsánd/ visánd.; Kudak rá ru ye zánuyaw raqsánd/ bálá-páyin andáxt.//.* **4 to dance attendance (up) on sb** *jelo ye kasi xeili dom jonbándan; jelo ye kasi dollá-rást wodan. //Xeili dust dárad kolfat-noukarhá/ pristandegán** [priests] *jeloyaw dollá rást wavand.//.* **dance to sb's tune** *be sáz e kasi raqsidan; baráye kasi dom takán dádan. [Parvá konid ke váže ye "raqs" Tázik nist va riwe ye Iráni dárad: "raqs", "laxw", "lazgi/ lezgi", "raxs" hamegi az yek riwe-and.bázgardid be EDPL]*

dance-hall n *tálár e vawt e hamegáni; vawtestán**

dancer (n) **1** *páikub; dastafwán, "va waráb raván wod... va zanán e páikub va tablzan afzun e sisad tan dast dar kár bordand." (ZBP, L473, TBH); visá*.* **2** *páikub, dastafwán; visá*. //vawtgar*e/ páikub e/ visá ye bále/ raqs e taqtaqi* [tap dancer/ ballet dancer] *ast.//*

dancing n *páikubi; dastafwáni; raqs; vawt (ZBP, C729 FM); porwekane. //vawt e/ raqs e taqtaqi* [tap-dancing]*; vawt e/ raqs e regi* [reggae dancing], *[raqs e Jámáyikáyi"]//*

dancing-girl n *zan e páikub, "va waráb raván wod... va zanán e páikub va tablzan afzun e sisad tan dast dar kár bordand." (ZBP, L473, TBH); "Yeki páikub o degar cangzan -- sedigar xowáváz e lawgarwekan." (ZBP, L5941 SF); visá* [<vawtan]*

dandelion n *(gol/ giyáh) qásedak*

dander n **1** *mu, par, puste.* **2** *xawm;* **get sb's/ one's dander up** *xawmgin kardan/ wodan. //Hengámi ke ma rá be biázarmi* [dishonesty] *piwmárd* [accuse], *berásti xunam juw ámad.//*

dandified adj *daw. //puwák e daw//*

dandle v *(kudaki rá ru ye zánu yá dar bázován e xiw) bálá va páyin andáxtan/ kardan. //Baráye in ke kudak rá az garistan báz dárad u rá ru ye zánu ye xiw bálá va páyin miandáxt.//*

dandruff n *wure ye sar; sapuse; sabuse; "sabuse ki dar sar padid áyad, sabab e án..." (ZBP, L563, ZX). //In wámpu/ gel e sarwuy, wure ye sarat rá xub mikonad.//*

dandy[1] n *dawi; wázde qawamwam*

dandy[2] adj (**-ier**, **-iest**) *(anáyin; beviže dar Ámriká) xeili xub. //xub e xub; Rásti xeili xub ast!//*

Dane n *Dánmárki; bumi ye Dánmárk*

danger n **1** **danger (of sth)** *bim, "Xodávandán e kám o nikbaxti- cerá saxti xorand az bim e saxti?" (ZBP, L3857 GS); "Az in pas ma rá bim e ján ast niz- soxan cand guyam ze farzand o ciz?" (ZBP, L3857 GS); bim dáwtan, "Ammá mard e xeradmand rá con kári piw áyad ke dar án u rá bim e áfati báwad bozorg..." (ZBP, L1797, DB); "va kawti rá bar jáy bedáwt va hamijonbánid saxt conán ke bim bud kawti qarq wavad." (ZBP, L37 TB); sanár, senár (bim e nehofte) (ZBP, C6144 FM). //Kuhpeimáyi dar kuhestánhá ye sangi bim e fareván dárad/ saxt bimgin ast.; Beppáyid, Bim e yax e názok!; Dar jang zendegi ye sarbáz sarásar bim ast.; Áyá bim e átawsuzi miravad?; Saxt bimár bud ammá aknun bim az saraw gozawte.* [out of danger]*; Kawtiháyi ke dar in tufán dar daryá hastand saxt dar bim-and.; Bim e jánaw miraft.//.* **2** **danger (to sb/ sth)** *bimnák; bimgin. //Az senár tarsidan/ tarsán budan.; Dud kardan/ sigár kewidan baráye tandorosti bimgin ast.; Án zan bimi baráye hanvar* [society] *be womár miáyad.* **3** **on the danger list** *(anáyin) dam e marg; kasi ke bim e jánaw miravad. //Bim e jánaw miraft /dam e marg bud, ammá aknun xeili behtaer ast.//*

clear and present danger *bimi áwkár*

danger money *pul e ján/ xun*

dangerous adj, **dangerous (for sb/ sth)** *bimgin; bimnák, "Yeki kár dáram to rá bimnák -- agar taxt yábi agar tire-xák." (ZBP, L4703 SF); ziyánkár, "Hendován gofteand ke az in divce [zálu] ba'zi zahrnák va ziyánkár ast." (ZBP, L5341 ZX). //In rud baráye wenágarán bimgin/ bimnák ast.; In carxowt* [machine] *bimnák ast, simkewiyaw* [wiring] *qalat/ harak* ast.//*

dangerously adv *//bimgin rándan; candán/ conán bimár ke bim e jánaw miravad.//*

dangle v **1** (**a**) *ávizán; deleng; dlelengán. //Yek mowt* [a bunch] *kelid ávizán be (tah e) yek zanjir//.* (**b**) *ávixtan va delengándan. //Pangánaw** [watch] *rá piw e ru ye kudak tábtáb dád/ delengánid.//.* **2** **dangle sth before/ in front of sb** *kasi rá tewne ye... kardan/ negahdáwtan. //U rá be omid e barkewide wodan* [promotion] *dar áyande tewne negahdáwtand.//*

Danish *(zabán e) Dánmárki*

Danish blue *guneyi panir e sefid bá ragehá ye ábi; panir e Dánmárki*

Danish pastry *wirini ye Dánmárki*

Danish treat *(mehmáni ye) Dángi/ dángáne*

dank adj (**-ier**, **-iest**) *namur; namuk. //zirzamini, qári namur/ namuk//*

dankness n *nam; namuri; namnáki*

dapper adj *(beviźe baráye ádamhá ye kuculu) felfeli; cálák. //Ce mardak e rize-mize ye felfeliyi!//*

dapple v *celcel kardan; pise/ xálxál kardan. //Áftáb ke az lábelá ye barghá mitábid zamin rá pise/ xálxál kard.//*

dappled adj *celcel; xálxál; ablaq; laklak; pise. //yek áhu ye/ asb e xálxál/ ablaq; sáye-rouwan (zir e barg e deraxtán)* [dappled shade]//

dapple-grey n, adj *xeng; asb e xákesteri ye ablaq*

Darby and Joan *Leili va Majnun e pir*

Darby and Joan club *(Dar Engelestán) báwgáh e pirán (beviźe zanán va wouharán e pir); [báwgáh e pizurátihá]*

dare v (neg **dare not**; **daren't**) (**dared**, **dared not**) **1** *yárastan, "Ammá az bim e bahman nayárast iwán rá be Beytolmoqaddas ferestádan." (ZBP, L84 TB); "Yárastan be ma'ni ye deliri kardan ast va be yek kári jesárat dáwtan." (ZBP, L4435, NKZZF); "va xástand ke be Yaman bázwavand va nemiyárastand ke bá pádewáh beguyand." (ZBP, L7285 SR); toxm yá jegar e kári rá dáwtan; zahre dáwtan; kasi rá zahre ye... budan, "va kasi rá zahre nabud ki hál bá weix beguyad." (ZBP, L2359, AT); "Kas andar jahán zahre ye án nadáwt- ze mardi hamán bahre ye án nadáwt." (ZBP, L4858 SF), kasi rá ruy e... budan, "Va xorram gawt conán ke má jomle gomán bordim ke saxt bozorg bawárati ast va ruy e porsidan nabud." (ZBP, L1322 TBH). //Ma rá ruy e án nist/ ma rá zahre ye án nist ke az u darxást e afzáyew e dasmozd konam./ Nemiyáram az u darxást e afzáyew e dastmozd konam.; Ce wode nemiyári ánce rá miguyad bázxáni/ jegaraw rá nadári (ke) bexániyaw!?; Gomán nemikonam biyárad/ yárá ye án dáwte báwad ke jelo ye mardom bepá xizad* [stand up in public]*; Hengámi ke yek kasi az jelo ye dar gozawt, besaxti yárastand dam barávarand.; Agar toxmaw/ jegaraw/ zahreaw rá dári yekbár e digar ma rá be án nám bexán, kári mikonam ke gerye biyofti.//.* **2** **how dare you, he, she, etc** *(baráye newán dádan e xawm yá bizári dar barábar e kár e digarán) cegune ruy e... miwavad ke...; //Cegune ruyat miwavad beguyi ke az yáddáwthá ye to runevis kardam.?; Cejuri ruyaw miwavad docarxe ye ma rá hamáná bedun e porsew/ dasturi*

bardárad?//. **I dare say** *paziroftan. //Mipaziram ke womá Faránsavi hastid, bá inhame hanuz báyad gozarnámeyetán rá newán dahid tá án rá ostovár dárid* [to prove]. */"Engár farámuwaw wode.", "Hamin jur ast.* [I dare say.]*//*

dare[2] v **1** *yárastan, deliri kardan; del/ zahre/ toxm e... rá dáwtan [baráye nemune be* "dare[1]" *bázgardid. //Nemidánam cegune yárá ye án rá dárad ke jelo ye mardom áftábi wavad*. [appear in public]; *Hargez zahre ye án rá nadáwtam bázgardam va bengaram.; Áyá mixáhand bádegáne* ye/ báyján* e áb* [water board] *rá viże gardánand?* [privatize], Hargez *zahre ye án kár rá nadárand.; Cegune yárasti/ ruyat wod be u beguyi?; Agar zahreaw rá dári/ agar toxmaw rá dári* [don't you dare] *az otáq boro birun!//.* **2** *agar tavánestan; agar zahre ye/ toxm e/ del e kári rá dáwtan; agar yárastan; kasi rá wir kardan. Agar yáriyaw rá dári/ agar yári/ miyári/ toxmaw rá dári behew partáb/ part kon!; Agar miyári/ yári/ yáriyaw rá dári/ toxmaw rá dári/ zahreaw rá dári be mádarat begu!; Yek kasi be man goft agar miyári/ zahreaw rá dári beppar tu ye rudxáne!//.* **3** *(beáyin) bim e... rá beján xaridan; bim e kári rá paziroftan. //Kár e/ piwe ye niyákán e/ xánevádegi ye xod rá ke rahá kard bim e án rá be ján xarid ke bá náxownudi ye pedarbozorgaw ruberu gardad.//*

dare n **1** *deliri. //"Cerá rafti ru ye bám?", "Xeili del/ jegar/ zahre mixást."//.* **2** **for a dare** *baráye in ke be kasi gofteand agar yári/ agar toxmaw rá dári/ agar zahreaw rá dári...; Tanhá baráye in be hamávard raft ke be u gofte budand agar yári/ agar toxmaw rá dári/ agar zahreaw rá dári boro!//*

daredevil n *kallexar; bibák; jegarávar. //Dar hamávard e takrobáyi* [racing-track] *bibák ast.; xalabáni kallexar/ jegarávar; Kárhá ye kallexari/ bibákáne nakon!//*

daring n *yárá, zahre; del; toxm. //yárá ye/ zahre ye yek kuhnavard; Barnámeyi jáhjuyáne* [ambitious] *ke anjámaw xeili zahre mixáhad.; rixt e/ guneyi nou va bibákáne az honar; cizháyi nou va bibákáne goft//*

daringly adv *bibákáne; deliráne*

dark (adj) **1** **the dark** *táriki, daxw, "Gonáhaw be yazdán e dárande baxw -- makon ruz bar dowman o dust daxw." (ZBP, L5878 SF); "Benuw o bebáz o benáz o bebaxw -- makon ruz bar táj o bar taxt daxw." (ZBP, L5878 SF). //Hame ye ceráqhá xámuw gawt va má dar táriki mándim/ gir kardim.; Az táriki mitarsi?//.* **2** **before/ after dark**, *piw az/ pas az tárik wodan e havá; namáz e xoftan, "...va namáz e xoftan án pádewáh rá be báq e piruzi dafn kardand." (ZBP, L1199 TBH).* **3** **before/ after dark** *piw az/ pas az tárik wodan e havá, namáz e xoftan [be bálátar bázgardid]; piw az barámad e áftáb/ pas az foru raftan e áftáb. //Bekuw piw az havá táriki be xáne biyáyi.; Az raftan e be wahr pas az tárik wodan e havá mitarsam.//.* **(be/ keep sb) in the dark (about sth)** *dar táriki budan/ negahdáwtan. //Tá (zamáni ke) be man nagofte bud darbáre ye án dar táriki budam.; Má az barnáme ye u baráye foruw e dálá** [company] *pák hic nemidánestim.//.* **a leap/ shot in the dark** *tiri dar táriki. //Be saxti taván dánest ce báyad kard/ báyad tiri dar táriki biyandázim.//*

dark[2] adj (**-er**, **-est**) **1** *tárik. // xáneyi/ otáqi tárik; xiyábáni/ guweyi tárik; Injá saxt tárik ast: ceráq rá biyafruz/ rouwan kon!; Baráye bázi birun e xáne xeili tárik ast.//.* **2** (**a**) *sir; tire. //sabz e, qermez e, xákestari ye sir; pirhani, jámeyi tire; cewmán e qahveyi ye tire//*. (**b**) *sabze; siyáh mu; siyámak [= siyahmu]. //javáni sabze/ siyah corde; nafám "Tá bovad con ruy e Rumi, ruz tábán o sefid -- tá bovad con ruy e zangi wab deżamgun o nafám." (ZBP, V6785, FM, Farroxi). //Yek bacce ye bur va yek bacce ye sabze dáram.//.* **3** (**a**) *(pendárin) tárik, penháni, rázmand. //ráz e penháni/ nehofte//.* (**b**) *tárik. //Payám e womá/ án ce rá ke mixáhi beresáni* [meaning] *baráyam saxt tárik ast.//.* **4** *tár, tárik. //piwguyihá ye tárik darbáre ye áyande. //Hamiwe ruy e tárik e cizhá rá minegari/ mibini.//.* **5** *bad, kur, siyáh, harjá juri tarjome miwavad.: //niruhá ye ahrimani; kárkard e* [effect/ influence] *bad//.* **6** **a dark horse** *nehánkár, penhánkár, sarandarun. //Ádami nehánkár/ sarandarun ast, pul e xubi darmiyávard, ammá kasi nemidánest.//.* **keep it/ sth dark (from sb)** *penhán dáwtan/ negahdáwtan. //Mixáham dobáre/ báz zanáwuyi konam, ammá in rá penhán dár, xob?//*

the Dark Ages *ruzgár e siyáh/ tárik (dar tárix e Orupá miyán e páyán e Emperáturi ye Rum va sade ye dahom)*

the Dark Continent *Zangbár; Zangestán; Áfriqá*

darken v **1** *tárik wodan/ kardan. //Baráye newán dádan e celpard*/ film otáq rá tárik kardim.; Bá nazdik gawtan e tufán ásemán tárik wod.//.* **2** **darken sb's door** *(be wuxi yá soxanvari) náxánde bejáyi ámadan; mehmán e náxánde wodan.; //Boro gomwo! va digar hargez náxánde bexáneam/ otáqam nayá!//*

dark glasses *áynake tire/ dudi/ áftábi*

darkly adv **1** *rázmandáne; penháni. //Rázmandáne be ruydádhá ye wegerfi* [strange] *guwe zad* [hint]//. **2** *tár, tárik, badbináne. //Darbáre ye dożaxtariyi* [disaster] *ke wáyad dar áyande piw áyad soxanáni badbináne goft.//*

darkness n *táriki, voruq, "Biyár sáqi án áb e átaw-foruq -- ke az del barad zang o az ján voruq." (ZBP, C2554, FM, Faxreddin As'ad e Gorgáni); tár, "tá jáyi ke Fársiyán e bástán wid o tár az yazdán va ahreman midánestand." (ZBP, L7609, DTH). //Otáq pák tárik bud/ dar táriki ye bavande* [complete] *bud.//*

dark-room *tárikxáne*

darky; **darkie** *(anáyin, zewt/ downám) káká; zangi; barzangi*

darling n **1** *nur e cewm, "Jamál e doxtar e raz nur e cewm e mást magar -- ke dar neqáb e zojáji yo parde ye enabist." (Háfez); cewmnewin (ZBP, L2240 FM); niyázi, "Bedu goft ey geránmáye niyázi -- Cerá ján dar tabáhi migodázi?" (ZBP, L7707, Vis o Rámin); bot. //Doxtaraki nurecewmi-st!; Aknun u nur e cewm e rasánehá ye hamegáni-st* [media].//. **2** *ján!; jánam!. //Jánam! ce kár e xubi kardi ámadi* [sweet of you]*!//*

darling adj **1** *gerámi; ján; ján e del; delband, "Masti be cewm e wáhed e delband e má xow ast -- zánru sepordeand be masti zamám e má" (Háfez).* **2** *(anáyin) qawang. //Ce otáq e noqli ye mámániyi!/ Ce otáq e noqli ye qawangi/ delpaziri!*

darn[1] v *rofu kardan. //Jurábháyam bárhá/ bárábár rofu wode; Suráx e jibam rá báyad rofu konam.//*

darn n *já ye rofuwode; rofu, "Może suzan e rofu kon- nax e án ze tár e mu kon." (Parvin e Etesámi)*

darn[2] v *(anáyin, soxan e dar parde) nefrin. //Nefrin bar man!* [I'll be darned!]; *Nefrin wode/ kufti, báz az man bord* [beat]!*; Nefrin bar án baccehá ye toxm e sag* [blasted]*!//*

darn; darned adj *(baráye newán dádan e ranjew/ náwakibi) kufti, nefride, benefrin/ benafrin. //Un gorbe ye nefrin wode/ benafrin wám e ma rá xord!//*

darn; darned adv *(bewive ye pasandide yá xárdári) xeili, saxt. //Kuwewi saxt nik; Ce soxan besyár kánáyáneyi!//*

darning (n) *rofu; cizhá ye rofu kardani. //Az rofu/ rofugari bizáram.; Newaste be rofugari pardáxtim* [do darning]*//*

darning needle n *suzan e rofugari; suzan e rofu*

dart[1] n **1** *żupin; neyzak; mak/ mok (ZBP, C6562, FM); tokmár, tokmar (ZBP, C6294 FM).* **2** *xiz; jast/ jest. //Be su ye dar/ darrou* [exit] *jast/ xiz bardáwt* [make a dart]. **3** *(dar pirhanduzi) sejáf.* **4** **darts** *(bázi ye) żupin andázi; talukbázi (ZBP, C5969 FM). //Dar meixánehá ye Engelestán biwtar talukbázi mikonand.//*

dart[2] v *xiz bardáwtan; jastan; paridan; afkandan. //Man ke nazdik wodam, muwe jast va dur wod. //Celcelehá con tir dar havá miparand.; Be darun e dargáh/ ástáne* [doorway] *xiz bardáwt tá penhán gardad.; Máre/ án már zabánaw rá birun afkand* [dart out]; *negáh e xawmnáki be u andáxt/ afkand//*

dartboard n *ámáj; ámájgáh (dar żupinbázi)*

dash[1] n **1** **dast (for sth)** *jastan; xiz bardáwtan; wetáftan; táxtan. //baráye ázádi/ ázád wodan xiz bardáwtan; baráye panáh* [shelter] *jastan/ wetáftan. //Be darun e ráde*/ máwin paride be su ye lenj* [ferry] *wetáftim.; Hamin ke mádar goft nahár ámáde ast, hamegi nágahán divánevár be su ye miz wetáftand.* [mad dash]*//.* **2** *(dar Ámriká) do; takrobáyi. //Do ye/ takrobáyi ye sad metr.//.* **3** **a dash (of sth)** *yek rize; kami; andaki; parze. //yek parze/ rize namak; qermez bá yek havá ábi/ qermezi ke andaki be ábi zanad.; Án parcam/ darafw be án sáxtemán e xákestari kami rang dáde* [add a dash of color]*//.* **4** **a/ the dash (of sth)** *walap-walap. //Walap-walap e kuhehá ye áb ru ye sanghá.//Áb be roxsáraw bepáwid/zanid behuw miáyad.//* **5** *(dar nevewtár) mah-tire (−)* **6** *niru, taván, átaw; //Afsari námvar be zebardasti* [skill] *va tavánáyi* [dash]*.//.* **7** **cut a dash** *(be roxsár yá raftár) xowpuw/ tudelboro. //Dar jáme ye yekdastaw* [uniform] *berásti xeili tudelboro wode.//*

dash[2] v **1** *wetáftan; be cák zadan; paridan. //Diram wode báyad bewetábam.; Pul rá bardáwte zad be cák.; Be darun e maqáze parid/ wetáft.; Bimárkewi/ xastekewi wetábán be jáygáh* [scene] *e egnest** [accident] *resid.//.* **2** *zadan, xordan; barxordan; uzadan = użanidan (riwe ye aknun: uzan; oużan-,), "Ázáde rá mayázár, con ázordi biyuzan" (PAF). //Kuhehá ye áb be divár e bandar* [harbor wall] *mixord.; Liván rá be zamin kuft.; Qáyeq be sanghá kufte wod.; Rádeyi*/ máwini ke az ánjá migozawt be sarápá ye má gel páwid.//.* **3** **dash (it)!** *(soxan e dar parde, anáyin) Tof!; Ah!. //Tof/ Ah! qalamam rá wekastam.//.* **dash sth off** *tond/ tondi nevewtan/ kewidan. //Tondi námeyi be mádaraw nevewt.*

dashboard; **facia**; **fascia** n *piwtaxte* (ye piwxán)*

dashing (adj) *cewmgirvaw, qawang. //jáme ye yeknaváxti* [uniform]*/ koláhi vaw/ qawang/ cewmgir//*

dashingly adv *vaw, qawang, cewmgir*

data n **1** *dádehá; cemhá; ágáhihá. //Ágáhi ye besyár nácizi dar dast ast.; Hanuz dárand dádehá rá miwekáfand* [analyze]//. **2** *(dar márád*/ kámpiyuter) dádehá. //váwekáftár* [analysis]*/ gereftan e/ gerdávari* [capture]*/ bázyábi* [retrieval] *ye dádehá; negahdári* [protection] *ye dádehá//*

databank (n) *ganj e/ bánk e dádehá*

database n *anbár e dádehá*

datable adj [*bázgardid be* "date"]

data-processing n *dádepardázi*

data capture *gerdávari/ gereftan e dádehá*

date[1] (n) **1** (**a**) *tárix; dát (M. Moqaddam); sálmah; ruzmah; hengám, "Sepah rá deram dád o ásude kard -- hami jost hengám e ruz e nebard." (ZBP, L6447, SF); ruzgár e womorde, "án ast bedán ke iwán goftand, naresad má rá átaw magar ruzgári womorde..." (ZBP, L6815 TTT). //dát e/ tárix e emruz wewom e águst e/ ut ast.; "Dát/ tárix ci-st?", "Dahom ast."; Dát e/ tárix e newast rá nahádeand?; Tárix e/ dát e Jang e Irán va Aráq kei bud?//.* (**b**) *tárix; dát. //In cek dát/ tárix nadárad.; Án (dast) nevewte/ goftár be tárix e dahom e jun hezár o nohsad o cehel ast.//.* **2** *ruzegár; zamáne. //In goldán az ruzegári kohantar az án yeki ast.//.* **3** (**a**) *(anáyin) zamán e didár. //Zamán e didári nahádim ke (báham) be sangitan*/ operá beravim//.* (**b**) *didár (yek mard va zan). //Emwab (bá doxtar e xowgeli) didár dáram.;* (**c**) *(beviże dar Ámriká) dust e pesar/ doxtar. //Dust e pesaram/ doxtaram* [my date] *tasu* [o'clock] *ye haft be didáram miáyad.//.* **4** **(be/ go) out of date** *kohne (budan/ wodan). //Áyá walvár e jin e katáni hargez kohne wode bihaváxáh migardad?; jámehá ye, andiwehá ye, soxanán e kuce ye kohne (wod); Gozarnámeam az tárix/ dát gozawte//.* **to date** *tákonun. //Tákonun pásoxi daryáft nakardeyim.; In bozorgtarin dahewi* [donation] *bude ke tákonun daryáft kardeyim.//.* **(be/ bring sb/ sth) up to date** (**a**) *beásá. //Raxthá ye beásá mipuwad.//.* (**b**) *be dát/ beruz (ávardan/ budan). //Aknun ke nám e hamvandhá ye táze rá be fehrest afzudeyim be dát/ beruz gawte ast. Sabkhá ye/ wivehá ye ketábhá ye/ námehá ye beruz/ bedát.//*

date[2] v **1** *dát nevewtan/ zadan. //Farámuw nakoni cekat rá dát/ tárix bezani.; Vápasin námeaw be dát e/ tárix e bistom e farvardin bud.//.* **2** *senn e/ ruzegár e cizirá yáftan/ peidá kardan. //Wive ye yáftan e sál e/ sen e/ ruzegár e sanghá, sangvárehá, abzárhá, negárhá//.* **3** *kohne wodan. //Emruze puwák e/ raxt e javánán zud kohne* [date] *miwavad.; In ke musiqi ye bázári/ ruhouzi rá dust dári newán midahad berásti kohnepasandi.//.* **4** **date back to/ from** *barjá mándan; budan. //In káx* [castle] *az sade ye davázdahom bejá mánde.; Az si sál e piw báham hanbáz budeyim* [partner/ partnership]*.//.* **5** *(anáyin,beviże dar Ámriká) bá kasi peivaste didár kardan/ newast o barxást kardan. //Az dirbáz báham didár mikardeand.; Tanhá yekbár bá u didár kardam.//*

date[3] n **1** *xormá; balaj (xormá ye sabz/ xám) (ZBP, C6585 FM)*; **2** *deraxt e xormá; xormábon; mug; muq; mox (ZBP, C6585 FM)*

dated adj *kohne; az ruzegár e/ sane ye buq. //Jámeaw az ruzegár e buq ast.;vážehá va vacanháyi** [phrase] *kamábiw kohne bekár mibarad.//*

dateless adj *kohnenawodani; ázarmik [besanjid bá "Ázarmidoxt", <Avestáyi "a-zarema" (EDPL 3.238)]*

date-line; **international date-line** n **1** *dátrástá*;* **2** *(dar ruzname) sarbarg*

date-stamp n *mohr e dát/ tárix*

dative n *(dastur e zabán) ruye/ rixt e báyi**

dative adj *(dastur e zabán) be rixt e báyi**

daub v **1** **daub sth on (sth)**; **daub sth (with sth)** *andudan; málidan. //Candi rang e qermez ru ye bum* [canvas] *málid.; haft-dast bazak kard.* [thick make-up]*; walvári gelandud/ geli//.* **2** *rangámizi ye sarsari; rang málidan*

daub n **1** *andáye.* **2** *negári náwiyáne*

dauber n *(xárdári) rangmál; rangrazbáwi; rangraz e náwi; negárgari náwi/ qollábi*

daughter (n) *doxtar; doxt, "Yeki doxt e digar bod ázarm nám -- ze táj e bozorgán reside be kám." (ZBP, L4881,SF); dox*

daughter-in-law n (pl **daughters-in-law**) *arus; bayu; bayug [zan e pesar e kasi]*

daunt v **1** *tarsánidan; tu ye del e kasi rá tohi kardan. //Az andiwe ye soxanráni baráye conin wenavandegáni be delhore oftádam/ tars varamdáwt.//.* **2** **nothing daunted** *(be áyin yá be wuxi) natarside;*

bi delhore. //Ráhnamáyewán/ godárewán tanháyewán gozáwte/ raháyewán kard o raft ammá ánán natarside be darun e jangal rahsepár gawtand.//

daunting (adj) *tarsávar; máye ye delhore. //In ke báyad farbod** [president] *rá didár kard xod máye ye delhore/ tarsávar ast.//*

dauntless adj *bibák; delir; natars; deliri ye bibákáne*

dauntlessly adv *bibákáne*

dauphin n *(dar gozawte) (nazd e Fadánsaviyán) wáhzáde ye bozorg; wáhzáde ye noxri (ke noxost záde báwad)*

davenport n **1** *(dar Engelestán) miz e nevewtár (kewodár va dardár).* **2** *(dar Ámriká) kat* [sofa] *e bozorg; kat e taxtexáb-wo*

davit n *(yeki az do) rotáná* ye/ bálábar e kucak (dar kawti baráye bálá kewidan va páyin bordan e qáyeqhá ye án)*

Davy Jone's locker *(anáyin biwtar be wuxi) tah e daryá. //Kawtiyewán rá xenikidand** [sink]*/ be tah e daryá ferestádand.*

dawdle v **1** *fesfes kardan; in dast ándast kardan; mes mes kardan. //Fesfes nakon; bewetáb diremán wode.; Káraw rá be páyán nemiresánad zirá peivaste fesfes mikonad.//.* **2** **dawdle sth away** *zamán rá bihude gozarándan. //Jamjám** [TV] *negariste zamán rá bihude migozaránad* [dawdle the hours away]

dawdler n *mesmesu; fesfesu*

dawn[1] n **1** *sepide; sepidedam; wabgir; bám, "Be wab guyam namánam zende tá bám -- co bám áyad nadáram tam [= tama'] tá wám." (ZBP, L7714, VR); uw = uwahin [<Pahlavi, (ZBP, C3798, BF, MK)]; uwbám/ huwbám (<Pahlavi, ZBP, C2671 BF). //Báyad be wabgir biyáqázim. Nazdik e sepidedam ast.//.* **2** *(pendárin) áqáz, noxostin newáne ye...; //Noxostin newáne ye wahrigari* [civilization]*, omid, duwárm*/ ewq, huw//*

dawn chorus *cahcahe ye/ áváz e parandegán be sepide dam*

dawn[2] v **1** *(biwtar bá* "it" *bekár miravad.) rouwan wodan; damidan e áftáb; sepide/ sefide damidan, "Sefide ye bámdád táze midamid ke qorrew e tup az sangarhá barxást." (ZBP, L4108, TMK). //Hengámi ke rahsepár wodim/ dáwtim miraftim, áftáb damid/ havá rouwan wod.; Hengámi ke sepide zad tavánestim ásib e tufán rá bebinim.//.* **2** **dawn (on sb)** *kamkam bar kasi áwkár/ rouwan/ peidá wodan. //Kamkam bar delam gozawt/ be man áwkár gawt ke doruq migofte/ doruq godfte bud.; "bar delaw gozawt ke áyá..." (ZBP, L2360 AT). kamkam rásti bar delaw gozawt.; kasi rá faráz ámadan, "Bande rá ánce faráz ámad báznamud, farmán xodávand rá-st." (ZBP, L407, TBH)*

day n **1** (**a**) *ruz; ruc, "Be wahr e Rey be manbar bar yeki ruc -- hami got váezak kin harzeláyi; ke haft a'zá ye mardom ruc e mahwar -- dahad bar kardehá ye xod gováhi; Zani bar áne mizad dast o migot -- basá źáźá ke ta án ruc xáyi!". //Sarásar e ruz kár mikard(e); bidár ke wodam áftáb pahn bud/ ruz wode bud.//.* (**b**) *ruz; wabáneruz. //Dar hafte haft ruz ast.; Se ruz e piw Biźan rá didam.; Cand ruz e digar Faride rá mibinam.; "Ce ruz e hafte ast?", "Dowanbe ast.".* (**c**) *ruz //Yek ruz xub kár kardeam.; Emruz dar daftar ruz e saxti separi kardi* [have a hard day]?; *Ruzi 7 tasu* [hour] *kár mikonad.; Kármandán ruzi 6 tasu va hafteyi 5 ruz kár mixáhand.//.* **2** *Be ruzegár e javániyaw; Án ruzhá xeili wádtar budam.; Be ruzegár e Wahrbánu Viktoriá; Dar ruzegár e/ ruzegárán e gozawte.//.* **all in a day's work** *kár e ruzáne; //Suzan zadan be jánevarán yeki az kárhá ye ruzáne ye (har) dámpezewk ast.//.* **by day/ night** *dar ruz- ruz; be wab; wabáne; dar wab. //Gorizandegán/ panáhandegán wabáne rá seporde* [travel] *ruzhá miásudand.//.* **carry/ win the day** *(anáyin) kámyáb wodan. //Bá hame ye hamestáriha** [opposition] *ye setorg e kumal e sar-rewtedár* [ruling party] *kámyáb gawt.//.* **day after day** *ruzhá; peivaste. //Peivaste/ ruzhá ye ázegár bihude cewm be ráh e án wod ke u behew zang bezanad.//.* **the day after tomorrow** *pasfardá. //Agar emruz cahárwanbe ast, pasfardá miwavad ádine.//.* **day by day** *bá gozawt e zamán; ruz be ruz. //Ruz be ruz biwtar az káraw sar darávard/ bá gozawt e zamán biwtar káraw rá yád gereft.//.* **the day before yesterday** *parir; pariruz. //Agar emruz cahárwanbe ast, parir/ pariruz dowanbe bude.//.* **day in, day out** *har ruze. //Agar sang ham az ásemán bebárad har ruze 10 mil rá miravad.//.* **a day of reckoning** *ruz e womár; pol e xarbegiri, restáxiz, ruc e mahwar [be bálátar zir e* "day" *womáre ye* *__1__* *bázgardid.). //Aknun xow báw, ammá pol e xarbegiri ham miresad.//.* **sb's/ sth's days are numbered** *áftáb e kasi lab e bám budan; yek pá ye kasi lab e gur budan; ruzegáre kasi yá cizi womorde budan.; //In kárxáne digar sud nemidahad* [profitable]*, va az in ru ruzegáraw womorde ast.; Bimári ye badximi dárad va áftábaw lab e bám ast.//.* **from day to day**; **from one day to the next** *ruzberuz. //Ruzberuz hameciz degargun migardad.; Nemitaván fahmid/ daryáft*

az emruz be fardá sar e damáq ast yá na.//. **the good/ bad old days. have had one's day** *ruzgár e... gozawte budan; az kasi gozawte budan. //Ruzgári áväzxán e bozorgi bud ammá aknun digar as-aw gozawte. Ruzegár e bahrekewi/ báźjuyi* [colonialism] *be sar ámade/ separi gawte.//.* **in this day and age** *emruze.* **in one's day** *be ruzegár e xiw. //Be ruzegár e xiw xawáyágar** [politician] *e kallegondeyi/ domkolofti* [influential] *bude.; Be ruzegár e xiw/ dar javáni* [in her day] *(doxtari) xowgel bude* [great beauty]//. **it's not sb's day** *ruz e kasi nabudan; badbaxti/ seperewk/ sepelewk ávardan. //(noxost) rádeam*/ máwinam az kár oftád, pas az án dar rá qofl karde kelid rá tu ye xáne já gozáwtam, sepelewk ávardam.//.* **make sb's day** *(anáyin) kasi rá xeili wád kardan. //Agar bebarad* [win], *xeili wád miwavad!//.* **a nine days' wonder** *kutáh ruzegár; "Xow daraxwid vali doulat e mosta'jal bud." (Háfez) //Con setáre ye musiqi ye páp/ ruhouzi/ bázári ruzegáraw kutáh bud* [it was a nine days' wonder], *va tanhá yek valg** [record] *sáxt ke gereft.//.* **one day** *yek ruzi. //Yek ruzi kin e xod rá mituzam.*[get my revenge]//. **one of these (fine) days** *bezudi. //Bezudi darmiyábad/ darxáhad yáft tá ce andáze nádán/ gul* [fool] *bude.//.* **one of those days** *yeki az án ruzhá; badbiyári. //Yeki az án ruzhá bud. Kárván dudiyam dir ámad va kif e baqaliyam rá ham gom kardam.//.* **the other day** *tázegi; tázegihá. //Tázegi didamaw.//.* **that'll be the day** *(be riwxand) bebinim o ta'rif konim. //Miguyad cizhá rá miwuyad. Bebinim o ta'rif konim!//*

someday *yek ruzi. //Yek ruzi bázgawte u rá be zani migiram.//*

these days *in ruzhá*

this day fortnight *do hafte ye digar*

this day week *yek hafte ye digar*

those were the days *ce ruzhá ye xowi bud. //Yádat miáyad zamáni ke táze zanáwuyi karde budim? Ce ruzhá ye xowi bud!//*

to the day *dorost; hamáná. //Dorost se sál ast ke hamdigar rá dideyim.//*

to this day *tá konun. //Tá konun hanuz nemidánam cerá conin (kári) kard.//*

day-book (n) *(dar bázargáni) ávarje; avár; daftar (e foruw)*

day-boy, **day-girl** (n) *dánewámuz e ruzáne (na wabáneruzi)*

daybreak n *bám; sepide; sepidedam; uwbám. //Sepidedam rahsepár miwavim.//*

daycare (n) *kudakestán. //Dáláyi** [company] *ke baráyaw kár mikonad kudakestán ham dárad.//*

day-care centre *kudakestán*

day-dream n *buwásp. //Az panjere be birrun xire wode dar buwásp gomgawte (bud)//*

day-dream v, **day-dream (about sth)** *xáb e... rá didan. //Dar yáne** [classroom] *newaste (darbáre ye estár** [holiday]*) xáb (e xow) midid.//*

daylight robbery *(anáyin) sar e gardane begiri; ...sar e gardane; tiqzani; guwbori; //Se dolár baráye do bazmávard* [sandwich]*? In sar e gardane begiri-st/ magar sar e gardane ast?//*

see daylight *rouwan wodan; daryáftan; dozári ye kasi oftádan...; //Tasuhá bá in porsemán dast o panje narm kardam tá saranjám baráyam rowan gawt/ dozáriyam oftád.//*

daylight saving *gáh rá/ pangán* [clock/ watch] *rá pas yá piw kewidan;*

daylight saving time; (US) **daylight time** *gáh e bahári yá gáh e tábestáni*

daylights n, **beat/ knock the (living) daylights out of sb** *(anáyin) dak o dande ye kasi rá xord/ leh o lavarde kardan; candán kotak zadan ke kasi ává ye xar dahad. //Agar báz hengám e dozdi mocat rá begiram candán kotakat mizanam ke ar-ar bezani!//.* **frighten/ scare the (living) daylights out of sb** *kasi rá saxt tarsándan*

day-long adj, adv *sarásar e ruz; hame ye ruz*

day nursery *kudakestán*

day off *ruz e bikári. //Az sewanbe tá wanbe kár mikonam va yekwanbe va dowanbe bikár-am.//*

day release *ruz e ámuzew (baráye kármandán)*

day-return *pate* [ticket] *ye dosare ye yekruze (ye arzán)*

day-room n *otáq e ásáyew; ásáyewkade [dar bimárestán yá mehmánsará baráye ásáyew e kármandán]*

day-school n *dabestán e ruzáne (na wabáneruzi)*

day shift *(kárgarán e/ kármandán e) ruzkár*

daytime n *ruz; az bám tá wám. //Bufhá ruzhá xeili kam dide miwavand.//*

day-to-day adj **1** *ruz be ruz. //Tá zamáni ke kárgar e pákizekár e hamiwegi biyáyad, kár e pákizekári rá ruzberuz sámán/ sázemán midaham.*[organize]//. **2** *ruz-be-ruz. //U gardándan* [administration] *e kárhá ye ruzberuz/ ruzáne rá be gardan dárad* [look after].

daze v **1** *(biwtar be rixt e náwenáxte) kasi rá gij/ mát/ mang kardan. //mang/ gij (wode bá) dáruhá ye xeradpuw* [narcotic]. *Kusti ke be saraw resid gijaw kard.//.* **2** *dar wegeft kardan; gij kardan; jáxordan. //Az piwnahád e nágahániyaw jáxordam.//*

daze n, **in a daze** *gij, mang. //Az zamáni ke án ágáhi ye qambár rá wanidam (hanuz) pák gij-am.//*

dazed adj *//negáhi mát; raftári gij//*

dazzle v **1** *xire kardan. //Rouwanáyi ye ceráqhá ye rádeaw/ máwinaw (cewmánam) rá xire kard.//.* **2** *setortan* [<Pahlavi (ZBP, C7892 BF)]; xire kardan; mát kardan. //Az zibáyi va bánamaki* [wit] *ye án doxtar/ zan xire gawt.//*

dazzle n *wokuh e xire konande; daraxwew. //Zarq-o-barq e sirk/ korang*//*

dazzling adj *xirekonande, daraxwán. //namáyew e varzewi ye xirekonande//*

DC **1** *(kutáh wode/ dar musiqi) az Itáliyáyi* "Da Capo" *az sar.* **2** **District of Columbia** *Váwington, dar barzan e Kolombiyá.* **3** *kutáh wode baráye* "Direct Current" *gardew e barq e rástárást*

DD (abbr) Doctor of Divinity: *hirbed (EDPL,17.1650). //Dareje ye hirbedi dáwtan; Hirbed budan*

D-day n **1** *ruz e wewom źuan 1944 ke dar án ruz niruhá ye hamdast dar abáxtar e Faránse dar jang e Jaháni ye dovvom piyáde wodand.* **2** *ruz e bozorg; ruzi bozorg. //Bá nazdik wodan e ruz e bozorg hanuz ámáde ye kewidan e kácál* [to move house] *nabudim.//*

DDT *kutáhwode baráye* dichlorodiphenyl-trichloroethane *mádde ye ximiyáyi baráye kowtan e pawe ye máláriyá*

de-, *piwvand be maini ye [dar Pársi harjá juri tarjome miwavad].* **1** *várune ye...;* **defrost**: *áb kardan e yax e cizi.* **decentralization** *dar cand já paxw kardan; anápidan*/ anápew* [<náf/ náp].* **2** **removal**/ *az miyán bardáwtan e cizi;* **defuse**/ *az kár andáxtan;* **derailment** *az ráh biráh kardan*

deacon n **1** *(dar kelisá ye tarsáyán) pristáryár*; hirbedyár*.* **2** *(dar kelisá ye biruniyán/* [nonconformists]*) piwkár e kelisá*

deaconess n *(bánu ye) pristáryár*; hirbedyár**

dead adj **1** (**a**) *morde; xowk; paźmorde. //ádami/ jánevari morde; golhá ye paźmorde; yáxtehá ye morde; babr e morde oftáde/ oftáde mord.//.* (**b**) *biján; barbaste; barbastegán* [inanimate]//. **2** (**a**) *morde; xámuw. //In wahr aknun ke kán baste wode morde.; dar del e wab* [dead hours]//. (**b**) *(anáyin) sard, morde, delmorde. //Ce já ye delmordeyi!; Namáyew e kamábiw sardi/ bijáni bud.//.* **3** *bi arzew. //In segálew* [debate] *aknun bihude ast.; Ewq e/ mehr e u dar delam morde.; zabáni morde//.* **4** (**a**) *sard; kerex. //Angowtánam kerex bud va nemitavánestam gereh rá bázkonam./ begowáyam//.* (**b**) **dead to sth** *dar barábar e... con sang budan; harjá juri tarjome miwavad.: //Pák biwarmi namud.* [feelings of shame]//. **5** *pák, náb, harjá juri tarjome miwavad.: //pák árám* [calm]*; xámuwi* [silence] *ye náb. pák/ nágahán bázistádan; náf* [dead center]*; tirandázi ye zebardastáne* [a dead shot]; *xáb e xáb; haft pádewáh rá xáb didan. Dar dou ye yeksad metr bi borobargard bord ru wáxew-e* [dead certainty]//. **6** *suxte; morde. //kebrit e suxte; bátri ye suxte/ tahkewide; telefon/ vákubar* borid//.* **7** (**a**) *(ává ye) kar; harjá juri tarjome miwavad.: //Táppi oftád/ oftád táppi/ oftád va táppi kard* [dead thud]//. (**b**) *tire. //Divárhá rang e qahveyi ye tire bud.//.* **8** *(dar varzew)* (**a**) *(baráye tup) birun e meidán.* (**b**) *(baráye zamin yá meidán e bázi) juri ke ru ye án tup zud bázistad. //Bárán máye ye án gawte bud ke zamin zur e tup rá migereft.//.* **be a dead ringer for sb** (idm) *(zabán e kuce) be kasi mánestan. //U xeili be doxtari ke miwenáxtamaw mimánad; Engár u va doxtari rá ke miwenáxtam sibi budand ke az miyán do nim karde báwand.//.* **be the dead spit of sb** *//con sibi budan ke az miyán do nim karde báwand.//.* **cut sb dead** *//kasi rá nádide gereftan//.* **(as) dead as a/ the dodo** *morde; panbe ye cizi zade wodan. //Panbe ye in sázemán digar zade wode.//.* **(as) dead as a doornail/ as mutton** *pák morde. //Bá cewmán e baste deráz be deráz ru ye zamin oftáde, pák morde.//.* **a dead duck** *panbe ye cizi zade wodan. //Án naqwe panbeaw zade wode, digar puli dar kár nist.//.* **a dead end** *bombast. //kári bedun e áyande/ ke be bonbast resiode//.* **the dead hand of sth** *bár e kamarwekan. //Bár e kamarwekan e divánsálári jelo ye piwraft e má rá gerefte.//.* **a dead letter** (**a**) *//áyinnnáme yá dádi ke kasi baráyaw tare ham xord nemikonad.//.* (**b**) *áyini, zamine yá máyeyi kohne; pawm e... rixte budan. //Besyári miguyand ke káhew e tanew* [détente] *aknun kohne wode/ pawmaw rixte.//.* (**c**) *námeyi ke dar peik/ peikxáne mánde va newáni ye girande yá ferestande rá natavánand yáft.* **a dead loss** *(zabán e kuce) (baráye mardom) kadu, xiyár, medád; baráye lá ye jerz e divár xub budan; (kasi ke*

xeyraw be hickas nemiresad) (baráye cizhá) moft ham nayarzidan. //In qalam moft ham nemiyarzad/ xub neminevisad.//. **dead man's shoes** *kár e kasi rá ke rafte yá morde gereftaan; mordexori kardan. //Bá mordexori zud barkewide wod/ zud páygáhaw bálá raft.//.* **dead men tell no tales** *(dastán) "Barnayáyad ze mordegán/ kowtegán áváz.".* **dead to the world** *haft pádewáh rá xáb didan.* **in a dead faint** *pák bihuw.* **over my dead body** *báyad az ru ye morde ye man begozarid/ begozarand tá...; //Ágar bexáhand in xáne rá xaráb/ virán konand báyad az ru ye morde ye man begozarand.; "Man miravam!", "Magar az ru ye morde ye man begozari!"//.* **wouldn't be seen dead, at, with, etc sth/ doing sth** *(anáyin) agar bemiram ham + kárváźe. //Án pirhan candán zewt ast ke agar bemiram ham tanam nemikonam.; Agar bemirad ham nemidavad [to jog], (con) az varzew bizár ast.//*

dead wood *medád, xiyár, ádam e/ ciz e bedardnaxor/ áwqáli. //Miyán e ámuzegárán ádamhá ye bedardnaxor faráván ast.; Sarparast e/ kixá** [manager] *ye nou mixáhad ádamhá ye bedardnaxor rá birun rixte va bázdeh* [production] *rá afzáyew dahad.//.*

dead adv **1** *pák; dorost. //besuh; pák mánde* [tired]*; pák mast. //sad dar sad/ pák bigomán; biborobargard/ dorost hamvár* [level]*; rást e rást* [straight]*/ Xeili dorost gofti* [dead right]*; saxt kond/ con lákpowt/ bá gám e lákpowt. rást/ dorost jelotar. pák/ sad-dar-sad zedd e/ hamestár** [against] *e cizi budan//.* **2 dead beat** *bestuh/ xeili mánde.* **(be) dead set against sb/ sth** *saxt hamestár e/ zedd e... budan.* **(be) dead set on sth** *bar sar e (án)... budan; saxt áhang e anjám e kári rá dáwtan. //Saxt bar sar e án ast ke kár e tázeyi begirad.//*

dead n **1 the dead** *mordegán; dargozawtegán. //Mordegán va xastegán/ zaxmiyán rá az meidán e jang/ ávardgáh virun bordim.//.* **2 in the/ at dead of night** *(dar) del e wab, "...tá del e wab soxan az selsele ye muye to bud." (Háfez). //(Dar) del e wab hengámi ke pásdárán/ negahbánán xofte budand gorixtim.//.* **in the dead winter** *(dar) del e zemestán*

dead-beat n *(anáyin) bikáre; binavá; bixánemán.* **dead man's handle** *(dar ráh áhan) dastgir e ye bim/ áźir*

dead-pan adj *bimaze; xonak, xowk; bihál. //roxsári/ negáhi bihál; yek wuxi ye bimaze//*

dead reckoning *suyábi bá pargár (hengámi ke did bad báwad.)*

dead weight *tudeyi gerán va biján; tan e law. //Án (mard e) mast dar bázovánam con tan e law (oftáde) bud.//*

deaden v **1** *az niru ye... kástan. //dáruhá ye káhande ye dard; Jáme ye setabram zaxm e kust rá gereft/ az niru ye kust kást.* [deaden the blow]*; Xordegiri ye peivaste ye womá ánán rá az wur* [enthusisam] *andáxte/ del o damáqewán rá suzánde.//.* **2 deaden sb to sth** *kowtan; delmorde kardan. //Qam delaw rá kowte tá jáyi ke be zendegi ye digarán parváyi nemikonad.//*

deadline n *sar-resid; zamán e dáde, "Con zamán e dáde begozawt, masruq... rá kas ferestád ke ce tadbir kardi?" (ZBP, L313, TB). //Baráye páyán dádan e án motel tá máh e Mey zamán e dáde dáram.//*

deadliness n *margbári; deltangkonandegi*

deadlock n *bonbast. //Goftoguhá be bonbast reside. Má tanhá mitavánim andaki sázew konim/ sázewkári newán dahim ,*[minor concessions] *ammá hamin ham wáyad bas báwad ke bonbast rá bewkanad.//*

deadly adj (**-ier**, **-iest**) **1** *margbár, margnák, margávar. //zahri margbár/ kowande; zinabzárhá ye/ senáhhá ye*/ jangabzárhá ye margbár//.* **2** *kári; biradxor. //Newánegiriyaw radxor nadárad.* [deadly]. *Wuxiháyaw/ mazzerixtanháyaw* [wit] *saxt kári-st.//.* **3** *xuni; áwtinápazir. //Dowman e xuni ye hamdigarand/ Dowman e xuniy-and//.* **4** *margbár; margnák. //rangparidegi ye, sardi ye, xámuwi ye margbár/ margnák//.* **5** *saxt, kowande. //saxtgiri ye/ xowki* [seriousness] *ye kowande/ biw az andáze. Rásti-rásti miguyam/ Hic wuxi nadáram* [earnest]*//.* **6** *deltang-konande; margbár. //Án sangitá** [concert] *pák margbár bud.//.* **7 the (seven) deadly sins** *gonáhán e/ bezeh-há ye bozorg; (haft) gonáh e bozorg.*

deadly adv **1** *con mordegán; morde. //rang-paride/ sard con morde//.* **2** *(anáyin) besyár, saxt. //besyár saxtgir* [serious]*/ deltang-konande* [boring]*; margbár/ deltang konande* [dull]*//*

deaf adj (**-er**,**-est**) **1** *kar; geránguw; náwenavá; kar wodan* [go deaf]*; az yek guw kar budan* [in one ear]. *//Pir ast ruz be ruz dárad kartar miwavad.* [get deafer]*//.* **2** *guw e kasi be... bedehkár nabudan. //guw e kasi be hame ye pandhá* [all advice], *darxásthá* [request], *lábehá* [entreaty] *bedehkár nabudan//.* **3 (as) deaf as a post/ doorpost** *kar ekar; geránguw;* **fall on deaf ears** *nádide gerefte wodan; bá darhá ye baste ruberu wodan. //Engár hame ye darxásthávaw* [appeal] *bá darhá ye baste ruberu gawt.//.* **turn a deaf ear (to sb/ sth)** *guw nadádan; parvá nakardan. //Be howdárhá* [warning] *ye má parvá nakarde/ guw nadáde gom gawt.* [get lost]*//*

deaf n, **the deaf** *karán; náwenaváyán; geránguwán. //Zirnevis dar jamjám** [TV] *baráye náwenaváyán.*

deaf-aid *guwi [baráye kari]*

deaf-and-dumb *karolál; kálive; káliv, "Co káliv dánandam ahl e newest -- beguyand nik o badam har ce hast." (Sa'di). //yek kudak e káliv; dabire baráye káliván/ karolálhá//*

deafen v **1** *kar kardan. //Az ává ye/ sedá ye esteriyo/ ávác* e hamsáye* [next door's] *dárim kar miwavim.//.* **2** *kar kardan. //Ásib e sar dide va baráye hamiwe* [for life] *kar wode/ wenaváyiyaw rá az dast dáde.//*

deafening adj *karkonande. //tondari karkonande/ guwxaráw. //Xáhew mikonam ává ye vákive* rá bekáh, guwxaráw/ karkonande ast.//*

deafeningly (adv) *guwxaráw; (boland va) karkonande*

deaf mute n *káliv; kálive [baráye nemune be váže ye piwtar bázgardid]; karolál*

deafness n *kari; náwenaváyi; geráni ye guw*

deal[1] n *[dar Engelestán] cub/ alvár e káj/ senoubar = wáhderaxt; cub e sefid. //sáxte wode az cub e sefid. mizi/ kaf e otáqi az cub e sefid* [deal floor]*//*

deal[2] n, **a good/ great deal (of sth)** *xeili;(be andáze ye) yek kuh; yek xarvár; faráván. //yek xarvár pul dádan/ hazine kardan.; be xod ranj e faráván dádan* [trouble]*; xeili xeili behtar budan; kasi rá xeili didan/ bá kasi xeili didár kardan/ bá kasi xeili newast o barxást kardan//*

deal[3] v (pt, pp **dealt**) **1 deal sth (out); deal sth (to sb)** *baxw kardan; barg/ ganjafe dádan. //Pastá ye ki-st ke barg bedahad?; Be man cahár barg dád.//.* **2 deal sb/ sth a blow**; **deal a blow to sb/ sth** (**a**) *zadan; kuftan. //Bá six* [poker] *kust e saxti be u zad.//.* (**b**) *zadan; takán dádan. //Margaw má rá saxt takán dád.//.* **deal well, badly, etc by/ with sb** *bá kasi xub/ bad tá kardan. //Bá man hamiwe xub tá karde.; Bá womá bad tá kardeand.//.* **3 deal in (sth)** (**a**) *... foruxtan; ... dád-o-setad kardan. //Bánk e man aknun xaridoforuw e/ dádosetad e barwut-berwind** [stocks] *va bahr* [shares] *mikonad. /Má saxtafzár miforuwim ammá na narmafzár.//.* (**b**) *(xárdári) be... pardáxtan. //be soxancini va badguyi* [gossip/ slander] *az mardom pardáxtan//.* **deal sb in** *(dar bázi ye ganjafe) be bázikon e nouyi barg dádan//.* **deal sth out** *dádan; baxw kardan. //Sud* [profits] *rá miyán e sarmáyegozárán* [investor] *baxw mikonand.; Dávar be áwubgarán* [rioter] *vacar*há* [sentence] *ye saxti dád* [harsh].//. **deal with sb** *bá... dast o panje narm kardan; barxord kardan bá...; "Magar ja'l e asnád e pezewki jorm nist. pas cerá barxord qáte' nist?"* [Ref?]*; kasi rá... dáwtan, "va con rasul* [ambassador] *biyásud se ruz saxt niku bedáwtandaw." (ZBP, L496 TBH); bá kasi womár gereftan, "Agar dust bá dust girad womár -- nabáyad ke báwad miyánji be kár." (ZBP, L3415 SF); dar miyán ámadan, "...tavaqo' e xedmat madár ke con áweq va ma'wuqi dar miyán ámad málek va mamluki barxást." (ZBP, L3748, GS); //Bá yek dozd e senáhmand*/ zinabzármand*/ zinálu** [armed] *cegune barxord mikoni?; Mikuwand bá xaridárán e xawmgin benarmi raftár konand/ barxord konand/ hukerdáráne ruberu gardand.//.* **deal with sb/ sth** *sarokár dáwtan. //Az sar o kár dáwtan bá dáláhá** [company] *ye bozorg e xowk/ sard* [impersonal] *bizáram.; Má rá bá harásgarán** [terrorists] *kári nist//.* **deal with sth** (**a**) *barxord kardan; pardáxtan; yáftan, "va bedán báyad darnegarist ke sá'at tá sá'at xeili oftad ke án rá darnataván yáft... va xodávand rá be tan e xiw báyad raft tá án rá dartavánad yáft..." (ZBP, L594, TBH). //Bá nahewi/ sáni* [condition] *bad/ náhanjár* [awkward situation] *saxt naqz/ xub barxord kardi. /Hanuz be án náme napardáxteyi?//.* (**b**) *darbáre ye... budan; bar-resi kardan. //Baxw e digar darbáre ye kárváżehá-st. Dar baxw e digar kárváżehá barresi miwavad. /Dar ámuzák e digar/ áyande womárhá ye dahdahi* [decimals] *rá barresi mikonam.//*

deal[4] n **1** *peimán (e xarid va foruw yá anjám e e kári); soudá. //(bá kasi) peimáni bastan/ kardan; (bá kasi) sázew kardan. //Darbáre ye fozunkári* [overtime] *bá sarparasti* [management] *peimáni kardim.; Hardo mixástand ráde*/ máwin rá savár wavand az inru bá ham sázew kardand.; Mipaziram!* [It's a deal!]*; Be sázewi naresidand/ dast nayáftand; peimáni baste nawod.//.* **2** *(dar bázihá) dádan e barg (ganjafe). //Pas az dádan e barg* [the deal] *bázi áqáz miwavad.; pastá* [turn] *ye to ast ke barg bedahi.* [It's your deal.]*//.* **3 a fair/ square deal** *xub tá kardan; kenár ámadan. //Dar xarid e kácál* [furniture] *bá womá kenár miáyim, ke na six besuzad na kabáb.//.* **a raw/ rough deal** *(anáyin) bad raftár kardan; bad tá kardan. //Agar tanhá baráye yek bár dirámadan sar e kár, káraw rá az dast dáde beháw/ bá u badjur tá kardeand/ bad raftár kardeand.//*

dealer n **1** *kasi ke (dar bázi ye ganjafe) barg midahad.* **2 deal (in sth)** *soudágar; foruwande; bázargán; dasar = dastar (soudágar e káláhá ye dast e dovvom). //Dasar e/ dastar* e ráde*/ máwin; foruwande ye ráde*há ye/ máwinhá ye dast e dovvom; kácál foruw; soudágar e káláhá ye dozdide; foruwande ye dáruhá ye xeradpuw* [drug dealer]*//*

dealing n **1** *wive ye bázargáni./ dádosetad. //Dálá** [company] *ye má dar dorostkári* [fair] *dar bázargáni/ dád-o-setad zabánzad* [reputation] *ast va be án sarafráz.//.* **2 have dealings (with sb)** *bá kasi dád-o-setad kardan/ sar-o-kár dáwtan. //Digar bá u (sar-o-)kári nadáram.; Bá in dálá** [company] *dar gozawte dád-o-setadi* [dealings] *nakardeyim/ kár-o-bári nadáwteyim.//*

dealt *zamán e gozawte va setáy az kárváźe ye* "deal[3]"

dean n **1** *sarpristár* **2** = **rural dean** *(dar Engelestán) sarpristár.* **3** (**a**) *(dar barxi dánewgáhhá) sarparast e dánewgáh.* (**b**) *sarparast e dánewkade.* //dean of the faculty of law/ *sarparast e dánewkade ye dád.* **4** *(dar Ámriká)* = doyen

Deanery n **1** *páygáh yá sará ye sarpristár; sarpristári.* **2** *goruhi az cand kelisá ye rustáyi zir e yek sarparasti*

dear adj (**-er, -est**) **1 dear (to sb)** *ján, gerámi, niyázi. //zan jánam; hamsar e gerámiyam; gerámitarin dárákaw* [possession]*/ dustánaw; Doxtaram besyár bárayam gerámi ast.; Ánce rá ke gerámi midáwt az dast dád.//.* **2** *dust-dáwtani. //Ce kudak e kuculu ye mámániyi!; Biźan pir e (mard e) dustdáwtani!//.* **3** *gerámi. // Áqá ye Bahrám e gerámi; Áqá ye/ bánu ye gerámi; Dust e gerámiyam, bigomán womá conin cizi dar sar nadárid!* [don't mean that]*//.* **4** *(dar Engelestán) gerán; geránbahá. //Puwák dárad gerántar* [dearer] *migardad. /puli ke báyad ruyaw bahre ye sangini/ geráni dád* [dear money]*; Án maqáze bárayam xeili gerán ast.//.* **5 for dear life** *saxt va noumidáne; be ján zadan. //saxt va noumidáne/ baráye raháyi ye ján e xiw davidan, wená kardan, kewidan* [pull]*, faryád zadan* [shout]*, caxidan/ doyidan* [argue]*//.* **hold sb/ sth dear** *(dar soxanvari) bar... arj e besyár nahádan; besyár dust dáwtan. //Ánán rá ke saxt dustewán dáram pedrud goftam/ kardam. /Ármánháyi* [ideals] *ke ánán rá saxt arj minahim.//*

dear adv **1** *gerán. //Agar mixáhi pul besázi, arzán bexar, gerán befruw.//*

dear n **1** *mámáni, dust dáwtani. //Ce bacce ye mámániyi!; Sepásgozáram. Womá xeili dustdáwtani hastid.; Xáhew mikonam án ketáb rá be man bede!//.* **2** *ján, jánam. //Áre/ Ári jánam; Jánam biyá injá//*

dear *(wegeft váźe) Ey xodá, Xodáyá. //Xodáyá gománam gomaew kardeam!; Xodá ye man, ce gandi* [mess]!//

dearest n *ján, jánam. //Jánam biyá beravim xáne!//*

dearly adv **1** *xeili; saxt. //Mádaraw rá saxt dust dárad.; Xeili dust dárad án kár rá begirad.//.* **2** *(pendárin, soxanvari) gerán tamám wodan. //Án laqzew baráyaw xeili gerán tamám wod.; Án piruzi baráyaw xeili gerán tamám wod.* [bought]*//*

dearness n *gerám; ján*

dearth n **dearth (of sth)** *kambud; kamyábi. //Aknun engár bázigarán e xub kamyáb-and//*

deary; **dearie** n *(anáyin) (ádam e sálxorde be xeili javántar guyad) ján; jánam*

death n **1** *marg; mordegi, "Marágoft yá Bubakr ba'd az mordegi barxiz va soxan guy." (ZBP, L2732 AT); huw = uw, "Vará dar jahán huw bar dast e ki-st? Kaz án dard má rá bebáyad gerist." (ZBP, L3796 SF); "Cerá bá man be talxi hamco huwi? -- Ke bá harkas be wirini co nuwi?" (ZBP, L7777, VR); "Bedán gaz bovad uw e/ huw e Esfandiyár --To in cub rá xármáye madár." (ZBP, L7011 SF); "Ma-rá huw/ uw dar Zábolestán bovad -- be dast e tahm Pur e Dastán bovad." (ZBP, L7764 SF); nibarán, "dar nevewteyi be zabán e Pahlavi ke dar Tarfán e Cin be dast ámade nibarán e (marg e) Mehr rá dar ruz e dowanbe... dáde ast." (M. Moqaddam, Jostár e Náhid o Mehr, sát e 100). //Margaw baráye u takán e bozorgi bud./ Báz xeilihá az xenikidan* mordeand/ dar áb xafe gawteand.; Ránande ye badi/ náwiyi máye ye margewán gawt.//.* **2** *marg. //Pibew** [food poisoning] *mitavánad be marg anjámad/ máye ye marg gardad.; kasi rá suzándan/ gorosnegi dádan/ dewne zadan va kowtan* [to death]. */Dári candán báde minuwi ke xodat rá mikowi; (biwtar be wuxi) xodat rá bá xarkári nakowi!/ Candán kár mikoni ke xodat rá mikowi! Cewm naxori!"; /Yek laqzew mitavánad máye ye margaw gardad.; margarzán; marqazan* [sentenced to death]*; bá cewmáni forubaste va morde; hamgur/ peivand dar marg* [united in death]*//.* **3 death, Death**, *marg. jánsetán, jánwakar. //Marg/ jánsetán/ jánwakar rá biwtar be rixt e ostoxánbandi ye ádam e morde newán midahand//.* **4 death (of sth)** *páyán, anjám, marg. //páyán e barnámehá, árezuhá ye kasi; marg e sarmáyedári//.* **5 (be) at death's door** *(be riwxan) dar ástáne ye marg budan; jun be kun e kasi residan; dam e marg budan; cáne andáxtan. //Qor nazan/ qorqor nazan! junet be/ (dar e) kunet nareside/ dam e marg nisti!//.* **be in/ at death** *hengám e wekast, marg yá ján dádan...; dar ánjá budan. //Hengám e ist e del va marg durbinhá ye jamjám** [TV] *ánjá bude celpard*/ film bardáwtand/ peikarebardári kardand.//.* **be the death of sb** (**a**) *máye ye marg e kasi gawtan; //Án docarxe ye dudi máye ye margat miwavad.//.* (**b**) *(biwtar be wuxi) az delwure/ negaráni ján besar kardan/ gawtan. /In baccehá har wab candán dir be xáne*

miáyand ke jánam be labam miresad/ ke ján-besar miwavam.//. **do sth to death** *del e kasi rá beham zadan; beján ávardan. //Án andiwe rá candán gofteand ke del e mardom behamxorde.//.* **put sb to death** *kowtan; ján e kasi rá setándan, "Haq ast bar malek ke ján e u besetánad." (ZBP, L269, TB). //Sepidedam juxe ye tirandázán* [squad] *zendáni rá tirbárán kardand.//.* **sudden death** *varparew* [besanjid bá "varparidan"]; "Mohammad ke dámád e Bahrámwáh bud, sevvom Wojá'eddin Ali ke dar javáni varparid, cahárom..." (ZBP, L7473 DTH).* **until sb is dead** *tá pá ye ján/ marg. //tá pá ye ján jangidan; be ján zadan//*

deathbead n *dar bestar e marg. //Dar bestar e marg baxwidaw/ u rá baxwid.; xastuyi behengám e marg/ dar bestar e marg//*

death-blow n **1** *yek kust e kári/ margbár.* **2** *har ciz e margbár. //Az dast dádan e án peimán baráye dálá** [company] *(kusti) margbár bud.//*

death certificate *parváne ye marg/ javáz e/ gováz e marg/ xáksepári*

death duty *(dar gozawte/ dar Engelestán) báj bar morderig*

deathless adj *(beáyin) anuw; anuwahraván; anuwirván; anuwah; jávid; jávidán; bimarg; //áváze* [fame] *ye jávidán; wokuh* [glory] *e anuwah. /(beriwxand) Án náme rá be hamán ravew e cáne* [prose] *ye jávidánaw nevewte bud.//*

deathlessness n *amordád; anuwegi; jávdánegi*

deathlike adj *margbár. //xámuwi ye/ rangparidegi ye margbár//*

deathly adj (**-ier**, **-iest**) *margbár; margávar; margnák. //árámew e/ xámuwi ye/ rangparidegi ye margbár/ margnák//*

deathly adv *con morde. //margbár/ margnák. /rangparide/ sard con morde//*

death-mask n *qáleb e/ káleb e roxsár e morde*

death penalty *margarzáni; marqazani*

death-rate *(nerx e) marg-o-mir*

death-rattle n *(ává ye/ sedá ye) xerxer e galu ye kasi ke dárad mimirad.*

death row; **death house** *(dar Ámriká) zendán e viże ye margarzánán/ marqazanán*

death's head *káse ye sar e morde (namád e marg)*

death-toll n *fehrest e kowte wodegán (dar jang yá zaminlarze)*

death-trap n **1** *margestán*. //Án pic* [bend] *e tond margestán* e ránandegán ast//.* **2** *gurestán/ margestán*. /Án rádeáháyi* ke/ máwinháyi ke darrouhá* [exit] *rá basteand mitavánand injá rá margestáni*/ gurestáni konand.//*

death-warrant n **1** *vacar e* [order/ sentence] *margarzáni* [execution]. **2** *vacar*/ máye ye marg. //Án báj vacar* e marg e/ máye ye marg e bázargánihá ye xordepá* [small business] *ast.//*

death-watch beetle *suskhá ye kucal az xáneváde ye* Anobiidae *ke dar xánehá ye kohne yáft wode kerm e án cub rá mixorad.*

death-wish n *margxáhi; árezu ye marg*

deb *bázgardid be* "debutante"

débâcle n **1** *forupáwi; wekast e rosvá. //Noxostin namáyewi ke dád* [performance] *wekasti rosvá bud, báwandegán u rá hou karde* [boo] *az faxan**[stage] *birun rándand.//.* **2** *wekast va pasnewini* [retreat] *ye rosvá. //Besyári az mardán/ sarbázán hengám e wekast va pasnewini ye rosvá kowte yá dastgir wodand* [capture]*//*

debar v (**-rr-**); **debar sb (from sth)** **1** *jelo ye... rá gereftan. //Jelo ye kasáni rá ke walvár e jin bepá dáwtand gerefte negozawtand be darun e báwgáh biyáyand//.* **2** *deriqidan; bibahre sáxtan. //Ágreftiyán piwmárde* [convicted criminal] *az ráy dádan dar gozinewhá deriqideand/ bibahre-and.//*

debark v, **debark sb (from sth)** *bázgardid be* "disembark"

debase v **1** *be pasti/ xári/ forumáyegi kewándan; xár kardan; tabáh kardan. //Varzew* [sport] *rá bá soudágari* [commercialism] *be pasti kewándeand.; Bá goftan e conin doruqháyi xodat rá xár mikoni/ tabáh mikoni.//.* **2** *bá bekár bordan e felez e past arzew e (sekke)* [coin] *rá kástan.*

debaserment n *past/ xár/ forumáye kardan*

debatable adj *porsewnik*. //Já ye porsew ast ke/ in (hanuz) porsewnik* ast ke áyá vátáwhá** [reform] *máye ye behtar gawtan e sán* [condition] *gardide yá na./ hekáti** [point], *dávi*[claim] *porsewnik/ ke dar án já ye porsew ast.//*

debatably adv *porsewnik*; já ye porsew ast ke*

debate n **1** *segálew; goftowonud. //Pas az segálewi deráz kahestán* án dastur* [bill] *rá ostovár dáwt./ dar e segálew/ goftowonud rá gowudan; noxost be soxan (goftan) pardáxtan* [open]*; Piwnahádi* [motion] *ke dar dast e goftogu/ segálew ast.//.* **2** *jostár; goftogu. //Pas az jostári deráz bar án wodim ke jáygáh e xod rá Espahán barim./ Dar dánewkade* [college] *jostárhá ye derázi darbáre ye xawáyágari* [politics] *dáwtim.; Kenáregiriyaw az kár* [resignation] *máye ye goftogu* [debate] *ye faráván e mardom* [public] *gawt.//*

debate v **1** **debate (about sth)** *segálidan; goftogu kardan; be goftogu newastan. //Darbáre ye ce misegáland/ goftogu mikonand?; Dárim goftogu mikonim/ misegálim ke sepas ce konim?; Dar báre ye bastan e kárxáne segálidand//.* **2** *segálidan. //Candi (bá xod) segálidam, sepas bar án wodam ke naravam.; (bá xod) Misegálam* ke baráye estár** [vacation] *kojá beravam.; (bá xod) segálid ke ráde* ye/ máwin e nouyi bexarad ammá saranjám naxarid.//*

debator n *segálewgar; segálande; segálá; segálán; ...-segál*

debauch v *harzegi kardan; az ráh bedar kardan; kasi rá biráh gardánidan. //Besyári doxtarán e javán rá biráh kard/ az ráh bedar kard.//*

debauch n *[goruhi bádegosári va harzegi kardan]; guri xordan; nawmidan; harzegi*

debauched adj *harze; haváparast, "ammá harzegardi binamáz, haváparast, hevasbáz...." (ZBP, L3879 GS); bá harzegi/ haváparasti zistan*

debauchee n *harze; haváparast; nawmá/ nawmán/ nawmande [bázgardid be* "debauch" (v)*]*

debauchery n *harzegi; haváparasti. //Harzegi tandorostiyaw rá be bád dád/ tabáh kard.//*

debenture n *barge ye vám; barge ye foruw e bahr, bevám* [debenture shares]

debilitate v *sost gardánidan; bituw/ biramaq gardánidan; tandidan* [besanjid bá "tandi" (ZBP, C6284 MK, BF)]. //Yek bimári ye, ábohavá ye sost/ biramaq konande/ tandá*; Az delpice ye xuni* [dysentery] *saxt sost/ bituw gawte.; Vámhá ye/ bedehihá* [debts] *ye bozorg máye ye sosti ye hirbániyewán** [economy] *migardad.//*

debility n *sosti, bituwi, biramaqi, tandi* (ZBP, C6284, MK, BF). //Pas az ápang** [operation] *az sosto/ bituwi dar ranj bud.//*

debit n **1** *(dar hamárgari) bedehi.* **2** *bedehi, bardáwt (az womári). //Hamár e bánkiyam do bardáwt, har yek barábar e 100 dolár newán midahad.//*

debit v, **debit sth (against/ to sb/ sth); debit sb/ sth (with sth)** *páy e kasi nevewtan; bedehkár kardan. //Womár e ma rá dah dolár bedehár konid/ dah dolár páy e man benevisid.; Wast dolár womáraw rá bedehkár kardand/ páyaw nevewtand.; Devist dolár páy e man benevisid.*[debit me]*//*

debit side *sotun e cap/ bedehkár/ bedehi*

debonair adj *(biwtar baráye mardán) sarwád/ xowbehál. //Dar jáme ye no ye wik* [elegant] *e xiw xarámide sarwád minamud.//*

debouch v, **debouch (into sth)** **1** *(dar ártew) be meidán/ yá já ye bázámadan (e sepáh). //Sepáh az kuhestánhá be dawt e pahnávari darámad.//.* **2** *rixtan; bázwodan; dahán báz kardan dar. /Án rud be dahánevi* [estuary] *bázmiwavad.//*

debridement n *báfthá ye morde yá álude rá bardáwtan; pák kardan, "Az bahr e án ke ayáraj guwt e morde pák konad..." (ZBP, L5541, ZX)*

debrief v *(beviźe dar ártew) gozárew gereftan; porsidan; porsew kardan. //newasti baráye gozárew gereftan; Barvazán** [defector] *[<guyew e Vajguni <barwoan] be hengám e gozárew dádan do áyawt* e dosare* [double spy/ agent] *rá nám bord/ lou dád.; Az xalabánán darbáre ye táxtár va bombárán* [bombing raid] *porsew kardand.//*

debris n *áxál; áwqál; áwxál; tekke-páre; ávár. //Xorde párehá ye/ tekke-párehá ye havápeimá pas az xord wodan dar pahne ye gostardeyi* [large area] *parákande gawt.; Pas az terekná** [explosion] *dar miyán e ávár* [debris] *jostoju kardan.//*

debt n **1** (**a**) *vám; avám, "sad dinár e digar besaxt va bedád va goft dar vajh e avám e Weix kon." (ZBP, L2566 AT); "Betuzim fám e kasi kaw deram -- Nabáwad, del e xiw dárad be qam." (ZBP, L5955 SF). //Agar hame ye vámháyam rá bepardázam/ betuzam, hic puli baráyam/ tu ye dastam nemimánad.//.* (**b**) *bedehi; bedehkári. //Tohidast budim ammá az bedehkári duri jostim.//.* **2** *(pendárin) bedehi; bedehkári. //Wád-am az inke be ámuzegáránam beguyam* [acknowledge] *bedehkárewán-am.; Az kasi pás be gardan dáwtan/* [owe sb a debt of gratitude]*.//.* **3** **be in/ out of debt** *az zir e bár e vám darámadan/ xeili bedekár budan/ nabudan; zir e bár e vám budan/ nabudan.* **be in sb's debt** *bedehkár e kasi budan; kasi rá vám*

oftádan, "Yek ruz Weix rá mablaqi vám oftád." (ZBP, L2761 AT). //Ján e/ zendegi ye ma rá rahánidi/ raháyi baxwidi, baráye hamiwe bedehkáret-am.// Zir e bár e vám mándan/ raftan; xeili bedehkár wodan; kasi rá vám oftádan. **get out of debt** *bedehi ye xod rá pardáxtan; behel wodan; fám/ vám tuxtan, "Betuzim fám e kasi kaw deram -- nabáwad del e xiw dárad be qam." (ZBP, L5955, SF).* **a debt of honor/ honour** *bedehkár az didgáh e dináyi** [conscience, moral]

debtor n *bedehkár; vámdár, "Se buse kaz do labat kardeyi vazife ye man -- agar adá nakoni vámdár e man báwi." (??Háfez). //Az vámdárán e xiw pul daryáft kardan.//*

debug v (**debugged**) **1** *(anáyin) (dar barnáme ye márád*/ kámpiyuter, yá carxowti* [machine] va *mánand e án) ákhá rá yáftan va az miyán bardáwtan.//.* **2** *(az otáqi yá saráyi) mikrofonhá/ vujgirhá* ye penháni rá yáfte va ánhá rá az miyán bardáwtan.. //Ánjá rá xub gawte az vujgirhá* pák kardeand.//*

debunk v *bád e kasi/ fis e kasi rá xábándan; bi arzew yá gazáfe budan e cizi rá newán dádan. //Gazáfe budan e manewtehá* [opinion] *ye novin/ beásá* [fashionable] *rá newán dádan.//*

début; **debut** n *noxostin namáyew; áqáz e kár. //Dar noxostin hamávardaw gord/ qahremán rá zad.; Noxostin namáyew e xod rá dar Tehrán dar Tálár e Rudaki midahad.//*

débutante; **deb** n *zan e javáni ke baráye noxostin bár sari tu ye sarhá ávarde; tázekár; xámdast*

deca-, *dar vážehá ye serewte: dah. //***decathlon** *hamávardhá ye dahgáne//*

Dec *kutáh wode az* **December** *máh e Desámbr*

decade n *dahe. //Dahe ye noxost e sade ye bistom//*

decadence n **1** *tabáhi; be tabáhi garáyidan. //Be tabáhi garáyidan e/ Tabáhi ye honar dar ruzegár e Eslám.//.* **2** *tabáhi (ye manew va kerdár). //Tabáhi (ye manew va kerdár) e kewvarhá ye tavángar e xorvarán* [west]*//*

decadent adj *tabáh. //hanvari** [society], *sabki, raftári, kerdári tabáh//*

decafeinated *kam/ bi káfeyin. //Qahveyi kam/ bi káfeyin//*

Decaloge; **the Decalogue** *(dar Enjil) Dah Farmán (ke xodá be Musá dád)*

decamp v **1** **decamp (with sth)** *kew raftan va jimwodan. //Hame ye pulemán rá kew rafte jimwod.//.* **2** *az ordugáh raftan; ordugáh rá barcide va raftan. //Be sepidedam sarbázán ordugáh rá baecide raftand.//*

decant v, **decant sth (into sth)** *áheste (az botri yá tong) (be tong yá ávandi digar) rixtan conán ke tahnewast behamnaxorad.*

decanter n *tong*

decapitate v *sar boridan; gardan zadan, "pas goft [payámbar Mohammad]: Hokm e man dar Bani Qorayze án ast ke har ce mardán-and jomle bekowand va zanán va farzandán e iwán barde gardánand va mál e iwán miyán e mosalmánán qesmat konand. Con vey in soxan begoft, seyyed aleyhessalám [payámbar Mohammad] goft... pas befarmud tá dar bázár e Madine xandaqi forubordand va johudán e Bani Qorayze rá yekyek miávardand va gardan mizadand va dar án xandaq miandáxtand tá nohsad mard az iwán gardan bezadand..." (ZBP, L7406, SR)*

decapitation n *sar boridan; gardan zadan*

decarbonize; **decarbonise**; **decoke** v *(beviźe az ostovánehá ye ás e darunsuz* [internal combustion engine] *dude rá zodudan/ pák kardan*

decathlon n *hamávardhá ye dahgáne*

decathlete n *pahlaván e/ gord e hamávardhá ye dahgáne*

decay v **1** *puhidan, pusidan, pusándan. //dandánhá ye puside/ kermxorde/ karv/ kerav/ kerou/ karve (ZBP, C437, FM); dandán e xorezade, "Demne goft dandán e xore-zade rá darmán joz barkandan nist." (ZBP, L1721 DB); dandán e kávák, "va dard e dandán e kávák rá sud dárad." (ZBP, L5283 ,ZX). //sabziját e gandide/ puside; Wekar/ qand/ wirini dandánat rá mipusánad.//.* **2** *pusidan; ru be kásti nahádan; kásti gereftan. //farhangi* [culture], *hanvari** [society], *sardamdári/ sarrewtedáriyi* [regime] *puside. Niru ye/taván e má dar piri kásti migirad/ ru be kásti minehad.//*

decay n *pusidegi, puhew, vawtegi. //pusidegi ye/ kermxordegi ye dandán; án wahriyári* [empire] *puside; dastgáh e zamindári va mozduri ye kewávarzán* [feudal system] *pusid/ be kásti garáyid.//*

decease n *(dátikán* yá beáyin) marg*

deceased adj *morde; dargozawte. //pedari, amuyi/ afdari, hamsari* [spouse] *morde/ dargozawte; Zádáránaw*/ ham pedar va ham mádaraw dargozawteand/ mordeand.//*

the deceased n (pl, **the deceased**) *(dátikán* yá beáyin) (betázegi) wádraván; morde/ dargozawte*

deceit n **1** *gul (zadan); daqá; riv; lábe, "Be lábe goft wabi mir e majles e to wavam -- wodam be reqbat e xiwaw kamin qolám o nawod." (Háfez); kasi rá feriftan; gul zadan. //Bá daqá/ lábe be páygáh e bálátari* [promotion] *dast yáft* [win].//. **2** *riv; daqá. //Bá daqá ye zewti hame ye pulewán rá az dastewán gereft.//*

deceitful (adj) **1** *nirangbáz; daqalbáz. //Ey bacce ye nirangbáz, bi án ke be man beguyi, rafti ánjá!//.* **2** *gomráh konande; faribande. //soxanán e/ kerdár e/ raftár e faribande//*

deceitfully adv *gomráh konande; faribá; faribán; faribande*

deceitfulness n *gomráh konandegi; faribáyi; faribandegi*

deceive v **1** *feriftan; (az ráh) kibidan, "Yá rab biyáfaridi ruyi bedin mesál -- xod rahm kon bar ommat o az ráhewán makib." (Wahid e Balxi) (ZBP, C1797, FM); "....makibid o az rásti magzarid." (SF). //Bi kár kardan nemitaváni ázmunhá rá bogzaráni, bixodi xodat rá gul nazan.; Má rá feriftand va bávaremán gawt ke mitavánand komakemán konad."; Raftár e dustáneaw má rá dar derázáhang/ baráye zamán e derázi/ dar derázná naferift.//.* **2** **deceive sb (with sb)** *sar e zan yá wu ye xiw koláh gozáwtan; zan yá wu ye xiw rá feriftan. //Máhhá-st bá zan e digari garm gerefte sar e zanaw koláh migozárad.//*

deceiver (n) *druján, dabr* (ZBP, C7389, MK); ásmuq, áwmuq, feribande; daqal; daqalbáz*

decelerate v *kond kardan; kond gawtan; newtáftan* [ne-, + wetáftan]*

deceleration n **1** *kond kardan/ wodan/ gawtan; kondi.* **2** *newtáb* [ne-, + wetáb]*

December; **Dec** n *máh e desámbr, davázdahomin máh e sál*

decency n **1** *ázarm, warm, behi, vehi (ZBP, C3647, FM, MK, BF). //biwarmi; anázarmi; Warm karde baráye ánce kardi puzew bexáh/ bepuz!//.* **2** **the decencies** *raftár e ázarmik; behi. //Báyad behi piwe karde dar áyin e xáksepári hamráh wavim./ be áyin e xáksepári bervaim.//*

decent adj **1** (**a**) *niv, nik, ázarmik, beh, veh. //Báyad baráye tohidastán sará ye nik faráhamávarim.; Án bimárestán sázobarg* [equipment] *e behi/ xubi nadárad.; Kár e ázarmik/ xubi karde az kár kenáre joste.//.* (**b**) *ázarmik; warmin; //Án pirhan ázarmik nist. //Áyá án jáme ázarmik ast?; Hargez dástánhá ye lacar/ anázarmik*/ warmávar nagu!//.* **2** *xub. //Dastmozd e xubi gereftan.; ruzi* [living] *darávardan* [earn]*; Bongáh* [firm] *e xubi ast va bekár kardan dar án miarzad.; Mardi saxt ázarmik.//*

decently (adv) *ázarmik; beh; veh. //ázarmik puwide* [dressed]*; kerdár e ázarmik dáwtan; ázarmik raftár kardan//*

decentralization; **decentralisation** (n) *anápew*; az dast e yek tan birun kardan*

decentralize; **decentralise** v **1** *anápidan* [<a-, + náp = náf]; az dast e yek tan birun kardan; //Agar anápim*/ kárhá rá az dast e yek tan birun konim, ostánhá* [province] *rá xodsari/ ázádkámi* [autonomy] *ye biwtari xáhad bud.//.* **2** *paxw kardan; anápidan*

deception n **1** *gul; gál (dádan); dastán, "va be hic hál az makr o dastán e man imen nabudand va hic parhiz nakardand. (ZBP, L1796 DB); láv, láve, lábe, "be lábe goft wabi mir e majles e to wavam -- wodam be reqbat e xiwaw kamin qolám o nawod." [Háfez?]; biráh kardan/ budan, "ke na gom wod xodávand e womá va na biráh ast." (ZBP, L137, TTT); gerisidan (= bá cáplusi feriftan); karisidan; karwidan; kibew [az "kibidan" be* "deceive" *bázgardid]; farib; nirang; daqá; riv. //Bá nirangbázi/ daqá cizi rá be kaf ávardan; mardom rá feriftan/ gál dádan//.* **2** *nirang; gul; gál; láq. //Láqi biw nabud/ gul e biázári* [innocent deception] *bud, wuxi bud.//*

deceptive adj *biráh konande; ásmuq; áwmuq. //Ruye ye kárhá* [appearances] *dar biwtar e bárehá feribande ast.; Sabk e sádeaw faribande ast. (be rásti) ánce rá ke mixáhad beguyad saxt źarf ast.//*

deceptively adv *faribá; faribán; faribande. //Án anbárak* [tank] *beruye ye kár kucak ast, ammá berásti xeili já dárad.//*

deci-, *(dar vážehá ye serewte) yekdahom*

decibel (n) *desibel, yekkán e andázegiri ye bolandi ye ává/ sedá yá niru ye rasánehá ye barqi* [electrical communication]

decide v **1** *be kári kamar bastn, "Xow besuz az qamaw ey wam ke emwab man niz -- be hamin kár kamar baste va barxásteam." (Háfez); yeksare kardan; del bar... nehádan, "Pas del bar án nahád ke u rá bekowad tá sougand e jadd e xiw vafá karde báwad." (ZBP, L47, TB); be...del barnehádan, "va Bahrám bedán del barneháde bud ke bá Hormoz solh konad..." (ZBP, L223 TB); miyán bastan, "In kár rá miyán bastam va ham emruz gerd e án baráyam..." (ZBP, L1312 TBH); "Makon ráy e viráni ye wahr e xiw -- ze giti co bardáwti bahr e xiw." (ZBP, L3220, SF); sare... dáwtan, "va agar sar e raftan dárad beravad nárände..." (ZBP, LL1713, DB); áhang e... kardan, "Co áhang e raftan konad ján e pák --..." (ZBP, L3547*

GS); "tarsidam áhang e halák e man konad." (ZBP, L3780 GS); áhang e... dáwtan, "bar án wodan, "bar án wodand do daste beham reside dast-yeki konand..." (ZBP, L4178, THA); hanjidan; yázidan = yáxtan (riwe ye aknun "yáz-"); áhangidan; vacar dádan; farázgereftan [<Pahlavi, (ZBP, L7654, MK)]. //Fardá dávar dar án báre vacar midahad.; Miyán e án do ráy kardan* [decide] *(va yeki rá bargozidan) dowvár ast. //Dávar be sud e/ be ziyán e pasmár* [plaintiff] *vacar dád.; Gováźeaw* [argument] *kár rá be sud e u [án mard/ zan] yeksare kard* [dicide the issue].*//.* **2** (**a**) **decide (on/ against sth/ sb)** *áhang e... kardan; ráy e kardan. //Bá in hame gozirhá* [choice] *besaxti mitaván ráy kard kodám rá xarid/ ce xarid./ Pas az didan e hame ye námzadhá ráy e in yeki rá kardim/ in yeki rá farázgereftim.//Az degargun kardan e/ az gardándan e kár e xiw* [job] *ráy gardándan.; Hargez gomán nemikardam conin áhangi/ ráy konad!; Bar án wodeand án ketáb/ náme rá báznegarand* [revise]*; Barán wod ke tanháyi naravad.//.* (**b**) *xástan, newán dádan; sarnevewtsáz budan; harjá juri tarjome miwavad. //Mixástam negárgar wavam, ammá zendegi jur e digari xást.; didári baxtaki baráye zendegi ye piwegániyam* [career] *sarnevewtsáz gawt. "In dast bázi ye vápasin newán xáhad dád ki gord* [champion] *ast.//.* **3** *máye ye án wodan ke kasi áhangi konad; harjá juri tarjome miwavad. //Saranjám ce máye ye án gawt ke womá bar án ráy nakonid/ be án kár kamar nabandid?; Án máye ye án gawt ke káram rá rahá konam.//*

decided adj **1** *bigomán; bicunocerá; cewmgir. //Miyán e án do xáhar vágarduni* [difference] *cewmgir ast.;ádami bá manewteyi* [view; idea] *rouwan//.* **2** **decided (about sth)** *ostovár. //Nemiravad, saxt farázgerefte/ miyánbaste (ke naravad)//*

decidedly adv *bigomán; bicunocerá; áwkárá. //Emruz bámdád áwkárá náxow-am//*

decider n *hamávard/ ávard/ bázi ye páyáni/ sarnevewtsáz*

deciduous *(baráye deraxtán) bargriz; bargrizán (na hamiwe bahár). //janglháyi na hamiwe sabz/ hamiwebahár/ bargriz//*

deciliter; decilitre (n) *yekdahom e litr*

decilitre; deciliter (n) *yekdahom e litr*

decimal adj *dahdahi. //pul* [currency; coinage] *(dar dastgáh e) dahdahi//*

decimal point *newán e xál dar barxe ye dahdahi con 12.45*

decimal system *dastgáh e dahdahi*

decimal; decimal fraction n *barxe ye dahdahi. //0.82 hamáná 82 az 100 ast./ 5 3/4 rá dar dastgáh e dahdahi 5.75 minevisand.; Pul rá dar dastgáh e dahdahi kardan* [change to]; *Kewvar bar án wod ke pulaw rá dastgáh e dahdahi konad.//*

decimalization; decimalisation (n) *dastgáh e dahdahi kardan*

decimate v **1** *bá kowtár kástan. //Án bimári kowtár e farāváni karde womár e mardom rá saxt káste.//.* **2** *(anáyin) cizi rá saxt kástan. //Bá káhew e komak hazine ye ámuzewi womár e dánewámuzán saxt káste wode.//*

decimation (n) *bá kowtár kástan; saxt kástan*

decimeter; decimetre (n) *yek dahom e metr*

decimetre; decimeter (n) *yek dahom e metr*

decipher v *ramz... rá wekastan; az ...sar darávardan. //Nemitavánam az ánce ruy e sotun nevewte sar darávaram.; (anáyin) Mitaváni az nevewte ye xarcangqurbáqeaw* [cat-scratch] *sardarávari?//*

decipherable (adj) *wekastani (con ramz)*

decision n **1** decision (on/ against sth); decision (to do sth). (**a**) *áhang; áhangidan*. //In dástáni/ cizi ast ke har kas báyad xod áhangaw rá bekonad/ áhangad*//.* (**b**) *áhang; sar; ráy; vacar; yázew, "Na deráz o deráz yázew e u -- amal e xasm rá konad kutáh." (ZBP, C1871 FM, Runi); hude. //be áhangi/ ráyi dast yáftan; áhangaw bar in ast ke be estár** [vacation; holiday] *naravad; Áhang e dowvári kardim ke beravim.; Ráy e/ áhang e u baráye báznewastegi hame ye má rá dar wegeft kard.; Baráye porsemáni ráyi kardan/ áhangidan*; Dávar vacari dád ke be pasmár* [defendant] *puli dáde wavad.; Jostár* [discussion] *báyad páreyi az ravand e yázew/ áhang/ áhangew báwad.//.* **2** *dodel nabudan; yázew; áhang; hang; ráy. //Kasi rá ke yázewi/ áhangi ostovár nabáwad/ har kas ke dodel báwad nabáyad rahbar gardad.//*

decisive adj **1** *borande; bicunocerá; sarnevewtsáz. //Yek piruzi ye/ jang e sarnevewtsáz;/ Ásib e /ásibdidegi ye bázigar e kelidi mitavánad dar in bázi sarnevewtsáz báwad.//.* **2** *ostovár áhang; dárá ye áhangi ostovár; na dodel; yázewmand; hangmand. //ádami ostováráhang/ yázewmand; pásoxi ostovár/ dandánwekan; raftári borande/ bi cunocerá/ Dodel nabáw- dorost behewán begu ce báyad kard!//*

decisively (adv) *yázewmandáne; ostovár; bidodeli; hangmandáne. //ostovár/ bidodeli kári kardan* [act]*/ pásox dádan//*

decisiveness (n) *yázewmandi; ostovári; bidodeli; hangmandi*

deck[1] (n) **1** (**a**) *(dar kawti) válád; áwkub/ owkub. //Balanj* [cabin] *e man dar válád e/ áwkub e panjom ast./ zir e válád* [below deck]//. (**b**) *válád; áwkub (dar masráde*/ otobus va mánand e án). //válád e/ áwkub e bálá ye yek masráde yá ye/ otobus e do-owkube//.* **2** *(dar Ámriká) yek dast ganjafe* [pack of playing cards]. **3** *válád*; sakku; áwkub con dar* [*márád**/ computer], record-player/ disc-player, etc]

on deck (**a**) *daf válád* e/ owkub e yekkom; hamkaf.* (**b**) *(dar Ámriká, anáyin) bezamin zadan; naqw e zamin kardan. //Bá noxostin mowt naqw e zaminaw kard.* [decked him]//

deck[2] v, **deck sb/ sth (out) (in/ with sth)** *árástan; afrandidan; siyábidan; ázin bastan. //kuceháyi ke bá darafw ázin baste wode; Xod rá bá behtarin jámeháyaw áráste/ siyábide bud.//*

deck-chair n *newim e/ sandali ye táwo*

-decker *(dar námvážehá va setáyhá* ye serewte) ...váláde*; ...owkube; ...láye. //Yek masráde* ye/ otobus e yekowkube/ dookowkube; yek bazmávard* [sandwich] *e/ seláye/ seváláde*//*

deck-hand n *jáwu*

declaim v **1** *soxanráni kardan; bá wur xándan. //Pandguyi* [preacher] *dar náf e wahr istáde soxanráni mikard/ soxan miránd.; Cáme ye xod rá bá wur mixánd.//.* **2** **declaim against sb/ sth** *kasi rá be bád e xordegiri gereftan; be kasi táxtan; //Ketábi nevewte saxt be hanvar** [society] *e biráh/ tabáh/ venáste** [corrupt society] *ye má táxt.//*

declamation n **1** *soxanvari/ soxanráni ye bá wur. //cáme rá bá wur xándan//.* **2** *soxanvari; soxanráni ye porwur*

declamatory adj *soxanvari/ soxanráni ye porwur. //wive ye soxanráni ye porwuraw//*

declaration n **1** (**a**) *ágáhi dádan; ágáhánidan; farnámew* [<Pahlavi, farnámew (ZBP, C2005 MK, BF)]. //U haváxáh e farnámew* e átawbas bud.; farnámew* e jang; farnámew* e marsdád** [Human Rights]//. **2** *farnámew* e gováhi ye darámad.* **3** *farnámew* e gováhi ye gomroki* [customs]

declare v **1** (**a**) *goftan; be ágáhi resándan; ágáhánidan; farnámidan*. //Maryam goft/ farnámid*: "Man bá womá nemiáyam- va in borobargard nadárad."; Farnáftan*/ be ágáhi resándan ke jang be páyán reside.; Ángáh be ágáhi ye hamegi ye má resándand/ farnámidand ke ce áhangi kardeand/ ke ce farázkardeand; U rá barande farnámidand*/ be ágáhi resándand ke u barande ast./ (Mi)farnámam*/ be ágáhi miresánam ke newast* [meeting] *páyán gerefte.//.* (**b**) *goftan; be ágáhi resándan; farnáftan. //Goft bigonáh ast.; Be ágáhi resándand/ farnáftand*ke gonáhkár* [guilty] *ast.//.* **2** **declare for/ against sb/ sth** *goftan; be ágáhi resándan. //Goruh e gozin* [commission] *be ágáhi resánd/ farnáft* ke barnáme ye piwnahádi* [propose a scheme] *rá nemipazirad.//.* **3** *be ... (gomrok) ágáhi dádan/ farnáftan* (ke ce kálháyi be kewvar ávardeand). //Áyá cizi dárid ke be gomrok ágáhi dahid/ rukonid* [declare]*?; Báyad harce sál e piw darávardeyi/ sáxteyi be diván e báj ágáhi dahi/ rukoni/ farnámi*.//.* **4** *(dar tapkáye** [cricket]*) bázi rá (zudtar) páyán yáfte xándan/ farnámidan/ farnáftan*. //Rahbar e goruh/ farmánde* [captain] *bázi rá páyán yáfte xánd/ farnáft*/ farnámid*.//.* **5** **declare one's/ an interest** *be digarán hame ciz rá darbáre ye manewte va xást e xod goftan.//.* **declare trumps** *(dar bázi ye ganjafe/ barg) barg e bezur/ barande rá goftan/ námidan/ xándan.* **declare war (on/ against sb)** *(bá kasi) jang rá farnáftan*/ farnámidan*. //Jang farnáfte* gawte/ wode/ be ágáhi resánde wode.//*

declared adj *be ágáhi resánde; farnámide*; farnáfte*; wenáxte. //Xodánawnási/ bixodáyi farnámide*/ farnáfte* ast.; Be hame áwkárá gofte ast ke mixáhad xawáyágar* [politician] *gardad/ wavad.//*

declassification n *digar puwide nadáwtan; digar rázmand negah nadáwtan; áwkár kardan*

declassify v (pt, pp **-fied**) *digar puwide nadáwtan; digar rázmand negah nadáwtan. //Naqwehá* [plan] *ye nirugáhhá ye hasteyi* [nuclear plants] *rá digar puwide nemidárand.//*

declension n *(dastur e zabán)* **1** *gardándan;bastan.* **2** *gardánew*; bandew*. //Dar zabán e Látin námvážehá dar nimáyi** [nominative], *gardánew* e/ bandew* e noxost be "a" páyán mipazirand.//*

declination n *(dar cehrwenási) ugrá*; ugráy* [<Pahlavi, (ZBP, C3794 MK, BF)*

decline v **1** *na goftan; napaziroftan; vásarangidan; bizár budan, "...vagarna man az solh bizáram va harb rá sáxte báw." (ZBP, L321 TB). //U rá faráxándam be má bepeivandad ammá napaziroft/ vásaranid./ Navid* [invitation] *e be mehmáni ye wámi rá napaziroftan; Az goftogu darbáre ye naqweháyaw vásarangid/ sar báz-zad.//.* **2** *kástan; káhew yáftan. //Pas az wekast dar gozinew* [election] *pawm e koláhaw rixt/ az náriyeaw** [influence] *káste gawt.; Káhew e womár e záyemánhá/ barxe ye zeh/ zehew* [birth rate]*/ káhew e*

foruw/ Ruzegár e piriyaw [declining years] *rá dar rustá separi kard.//*. **3** *(dastur e zabán) gardánew*; bandew**

decline[2] n **1** **decline (in sth)** *ru be kásti nahádan; káhew yáftan; forudestan [<Pahlavi (ZBP, C7728, BF)]. //ru be kásti nahádan e wahriyári ye Rum* [Roman Empire]; *káhew e womár e mardom, bahá ye kálá(há), mardom-pasandi (popularity)//*. **2** **fall/ go into a decline** *ru be kásti nahádan; forudestan*. //Pas az marg e zanaw ruzegáraw/ károbáraw ru be kásti nahád./ Káhew e darxást e xarid, máye ye án gawt ke án dálá** [company] *ru be kásti nahad/ máye ye forudestan* e án dálá gawt.//*

on the decline *ru be káhew; forudestan*. //(Tandorostiyaw) ru be badist va bezudi mimirad.; Womár e dozdihá dar in barzan* [area] *ru be káhew ast.//*

declivity n *(be áyin) wib; wiv*

declutch v *ázád kardan; az dande darávardan*

decode v **1** *sar darávardan; ramz e... rá wekastan.* **2** *wekáftan va ramz e... rá wekastan*

decoder n *ramzwekan*

decoke *bázgardid be* "decarbonize"

décolleté *(Fáransavi) (con pirhan) dekolte; sinecák; sinebáz. //Pirhani puwide bud ke sineaw saxt cák dáwt* [daringly décolleté]//

décolletage *sinebáz; sinecák (baráye pirhan)*

decolonization; decolonisation n *xodistáyi/ jodásari dádan*

decolonize; decolonise v *xodistáyi/ jodásari dádan*

decompose v **1** *pusidan; puhudan; tabáh gawtan; tabáhestan*. //nesáyi** [corpse]*/ láweyi puhande/ gannák//*. **2** *wekastan. //wuse/ wafwe* [prism] *rouwanáyi/ nur rá miwekanad.//*

decomposition n *pusew; puhew; tabáhi*

decompress v **1** *kástan e fewár e havá (dar bázgawt az źarfá ye daryá be bálá).* **2** *kástan e fewár e havá*

decompression n *kástan e fewár e havá. //otáqak e káhew e fewár e havá//*

decongestant n *(pezewki) dáru ye káhande ye ágandegi/ pori/ porxuni/ gereftegi ye (bini)*

decongestant adj *káhande ye ágandegi/ pori/ porxuni. //hewk** [tablet] *e káhande ye gereftegi ye bini//*

decontaminate v *zodudan e áludegi (beviźe az máddehá ye gawavá** [radioactive]*)*

decontamination n *[bázgardid be váźe ye piwtar]*

decontrol v (**decontrolled)** *dast bardáwtan az...*

décor n *áráye; ázin. //áráyeyi/ ázini/ beásá* [stylish] *novin; Ki/ ke in/ án áráye rá negáwte/ negárde* [design]*?//*

decorate v **1** *árástan; afrandidan; ázin bastan, "va wahr rá ázin baste budand, ázini az had va andáze gozawte." (ZBP, L1193 TBH). //Bá golpeikareháyi** [poster] *rangárang kucehá rá ázin basteand.; Sáxtemán rá bá darafwhá* [flags] *ázin baste budand.; Deraxt e Krismas/ jawn e zádruz e Mehr (M. Moqaddam) rá bá ceráqhá ye rangin árástan/ afrandidan.//*. **2** *rang kardan; sefid kardan; gac andudan; káqaz-divári casbándan. //Báz emsál tábestán áwpazxáne rá rang mikonim.//*. **3** **decorate sb (for sth)** *be kasi newán/ páyeze dádan. //Be cand sarbáz newán e/ páyeze ye delávari dádand.//*

decoration n **1** *ázin bastan; áráyew; afrandew. //Key rangrazi/ káqazdivári casbándan e garmábe rá be páyán miresánand?//*. **2** *áráye, ázin, lám; máhu, "Var ze cap andaráyadat áhu -- Xubru rá ce hájat e máhu?" (Asadi ye Tusi). //Áráye ye/ máhu ye kandekári wode* [carved] *gerd e dargáh* [doorway]*./ áráyehá ye/ máhu ye [deraxt e] Krismas/ zádruz e mehr (M. Moqadam)//*. **3** *newán; páyeze*

decorative adj *áráyewi; ázin; siyábande. //wekarpuw* [icing] *e áráyewi ru ye kák.; Ceráqhá ye rangi xeili siyábandeand.//*

decorator n *áráyande; afrandá [<afrandidan]. //Bábak e Zarnegár rangraz va áráyande/ afrandá//*

decorous adj *xub, beh; veh; nik; dorost, bejá. //raftári/ soxani xub//*

decorously adv *xub, nik*

decorun n *behi; ázarm; warm. //Pesaremán nazd e mehmánán e sálxorde namád* [model] *e behi/ ázarm bud.//*

decoy n **1** *morq e dám; kabutar-qeyci.* **2** *(pendárin) dám; tale; gulzan/ gulzanak*

decoy v *bá morq e dám yá nirang be dám/ tale andáxtan. //Bá payámi doruqin be dám oftád (va be sarzamin* [territory] *e dowman pá nahád.//*

decrease v *kástan; kam wodan; oftádan. //Az womár e dánewámuzán cahársad tan káste wode.; Garáyew* [interest] *e mardom be varzew ru be káhew nahåde.//*

decrease n **1 decrease (in sth)** (**a**) *káhew; oft. //Tá andázeyi káhew dar womár e ágrefthá** [crime]//. (**b**) *káhew. //se darsad káhew dar nerx e bád kardan e pul; bavardár*(há)* [import] *káhew yáfte.//*. **2 on the decrease** *ru be káhew. //Áyá ágreft* [crime] *ru be káhew ast?//*

decree n **1** *farmán; dastine. //farmáni/ dastineyi dádan//*. **2** *vacar* [judgement]. //*xodkáme farmán rándan* [rule by decree]//

decree v (pt, pp **decreed**) *famán dádan; vacar dádan; har já juri tarjome miwavad. //Farmándár yek ruz sugvári* [mourning] *farmán dád.; Xást e sarnevewt* [fate decreed] *in bud ke hargez yekdigar rá báznabinand.//*

decree absolute *vacar e (foru)hewtegi ye hamiwegi*

decree nisi *vacar e (foru)hewtegi ye zamánmand va bepeimán.*

decrepit adj *farsude; fartut; farqiw. "Markabam bud xar e lang o lebásam farqiw." (ZBP, C3224, FM, Mo'ezzi); farkan; farkand; kompir, "Bud kompiri navadsále kalán -- portawannoj ruy o rangaw za'ferán." (ZBP, C5178, FM, Moulavi). //ádami/ asbi xeili pir/ fartut; docarxeyi farsude//*

decrepitude (n) *farsudegik; fartuti; farqiw*

decry v (pt, pp **decried**) **decry sb/ sth (as sth)** *xorde gereftan va az arzew e... kástan; bi arj kardan/ womordan/ xándan; badguyi kardan. //Kuwewháyaw rá bi arj womorde/ dáneste, tabáh kardan e zamán* [waste of time] *xánd.//*

dedicate v, **dedicate oneself/ sth to sth** *tan dar kár dádan, "va be hic ruzegár nadidand ke u tan conin dar kár dád." (ZBP, L139 TBH); be kári del bastan, "Bebáyad tani cand bidárdel -- ke bandand bá má bed-in kár del." (ZBP, L3280 SF); sepordan. //Zendegiyaw rá be ráh e komak be tangdastán sepord.; be kár e xiw del bastan//*. **2 dedicate sth to sb** *piwkew kardan. //Noxostin ketábaw rá be wuyaw piwkew kard.//*. **3 dedicate sth (to sb/ sth)** *be nám e... peyafkandan. //Án deź e nepewt* [library] *rá be nám e M. Moqaddam peyafkandand.//*

dedicated adj **1** *del seporde be...; sarseporde be (kár e xiw). //kárgari, kewiwi, ámuzgári delseporde be kár e xiw//*. **2** *(beviźe baráye márád/ kámpiyuter) (barnámerizi wode baráye kári) viźe; //(yek márád e) viźe váźepardáz* [word processor]//

dedication n, **dedication (to sth) 1** *sarsepordegi be kári yá ármáni; delbastegi; del bastan be. //Delbastegi ye án kewiw rá be káraw misetáyam.//*. **2** *hedyenáme (M. Moqaddam); piwkewnáme.* **3** *pei-afkandan (benám e.kasi/ bonyádi/ sázmáni.)*

deduce v, **deduce sth (from sth)** *be hudeyi residan; pei bordan; bardáwt kardan. //Agar B = C va C = D báwad, pas mitavánim be in hude beresim ke B = D ast...; Kárágáhán* [detective] *az ruy e kelidhá/ sar e naxhá pey bordand ki dast be ágreft** [crime] *zade.//*

deduct v, **deduct sth (from sth)** *bardáwtan; kástan; zadan; afkandan. //Báj rá az dastmozd e womá mikáhand./ barmidárand.//*

deductible adj *peibordani*

deductible adj *az darámadi* [earnings] *ke be án báj mibandand kástan. //Ánce pul baráye károbár* [business expenses] *hazine miwavad mitaván az darámad kást, baráye án báj nadád.//*

deduction n, **deduction (from sth) 1** (**a**) *bardáwt; be hudeyi residan; pey bordan. //Filsufi ke dar peibordan be bonesthá** [principle] *az ruy e padidehá zebardast ast.//*. (**b**) *bardáwt; hude. //Áwkárá mitaván be in hude resid* [deduction] *ke gonahkár* [guilty] *ast.//*. **2** (**a**) *káhew; kástan; zadan. //kástan e báj az darámad.//*. (**b**) *káhew. //Káhew az dastmozd baráye bime va báznewastagi* [pension]//

deductive adj *pey bordan; bardáwt*

deductively adv *pey bordan; bardáwt*

deed n **1** *kerdár, "To rá yád kerdárhá bád o bas -- ke báwad be do gitiyat faryádras." (ZBP, L4671 SF); "Nabod Biźan ágah ze kerdár e yu -- hami rást pendáwt goftár e uy." (ZBP, L6276 SF). karfe; karpe; kár; huvarwt [<"huvarwta" Avestáyi (ZBP, C3971 BF)]; //pádáw yáftan baráye karfe/ karfekári/ huvarwt e xiw; kárhá ye qahremáni/ gahremáni/ gordáne; Hengámi ke mardom niyázmandand kerdár* [deeds] *be az goftár* [words] *ast.//*. **2** *(dátikán) cak "Be qeysar sepárad hame yek be yek -- naz in pas nevewte ferestim o cak" (ZBP, L2247,SF); "Ze Hitál tá piw e rud e Barak -- be Bahrám baxwwid o benvewt cak." (ZBP, L3293 SF); caknáme; beyle (ZBP, C2517, FM); beylak (ZBP, C2517 FM); nazrade, "Ey be kas e xiw nazrade benháde -- ván hame dáde be pur e xiw o vaqáye' " (ZBP, C6858, FM)*

deed of covenant *cak; caknáme; cáknáme (baráye gardándan e/ degargun kardane* [change] *nám e xiw)*

deed-box *gávsanduq (baráye caknámehá)*

deed poll *cak; caknáme*

deem v *pendáwtan; engáwtan; harjá juri tarjome miwavad. //Pendáwt be gardan e u-st ke komak konad.; U rá barande pendáwtand.; wáyeste* [advisable] *engáwtand; Máye ye sarafrázi-st* [honor] *ke baráye soxanráni nazd e womá faráxánde wavam* [be invited]*//*

deep adj (**-er, -est**) **<u>1</u>** (**<u>a</u>**) *źarf; goud; bifarnád, "Kei taván faryád kard az jour e bifarnád e to? (ZBP, C3230 FM, Suzani); naqul, "naqulandiw, bahr e naqul, biyábán e naqul" (ZBP, C6782 FM). //cáhi/ rudi/ kandeyi* [trench]*/ kiveyi** [box] *źarf/ naqul//.* (**<u>b</u>**) *źarf, zaxmi, //cáki* [cleft], *labeyi/ marzi* [border], *rafi* [shelf] *źarf./ kowtigiri tanumand* [big/ corpulent] *va sine faráx* [deep-chested]*//.* (**<u>c</u>**) *źarfá; harjá juri tarjome miwavad. //ábi be źarfá ye 5 metr.; párezamini* [plot] *be derázá ye/ źarfá ye panjáh metr; mardom dopowte istáde budand* [twenty deep] *tá gozar e u rá bebinand.//.* **<u>2</u>** (**<u>a</u>**) *źarf. //áhi/ dami* [breath] *źarf.//.* (**<u>b</u>**) *źarf. //náquwi* [dive] *źarf.//.* **<u>3</u>** *bam. //áváyi/ ávázi źarf; esvari* [note]*/ qorrewi* [thunder] *źarf//.* **<u>4</u>** *(baráye xáb) źarf; haft pádewáh rá xáb didan.* **<u>5</u>** *(baráye ranghá) sir. //qermez e sir//.* **<u>6</u> deep in sth** (**<u>a</u>**) *źarf; tá tah. //dastánaw rá rá tah dar jibaw forukarde.; sangháyi źarf dar zamin//.* (**<u>b</u>**) *źarf; forurafte. //źarf dar andiwe, xándan* (study)*, xándan e ketáb//.* (**<u>c</u>**) *tá náq; saxt dargir e...; tá náq dar vám/ gereftári//.* **<u>7</u>** (**<u>a</u>**) *(pendárin) źarf; rázi* [mystery, secret] *źarf.* (**<u>b</u>**) *źarf; naqul. //źarfandiw; naqulandiw; źarfbin; dárá ye binew e źarf* [insight]*; jostári źarf* [discussion]*//.* (**<u>c</u>**) *tudár. //ádami tudár ast* [deep one]*//.* **<u>8</u>** *źarf; saxt. //ázári* [outrage]*/ warmsáriyi/ hamdardiyi źarf//.* (**<u>b</u>**) *saxt. //saxt biáberu* [indisgrace]*; saxt gereftár* [in trouble]*//.* **<u>9</u> go off the deep end** *az kure dar-raftan. //Hamin ke goftam man wekastamaw, rástaki az kure darraft.//.* **in deep water(s)** *gereftár (budan); boz ávardan. //Gozarnámeaw rá gom karde; boz ávarde.//.* **the deep South** *ostánhá ye xeili páyin/ nimruzin e Ámriká beviźe Georgia, Alabama Mississipi va South Carolina.* **throw sb in at the deep** *kasi rá gereftár kardan/ tu ye cále andáxtan//*

deep[2] adv (**-er**, **-est**) **<u>1</u>** *páyin; źarf; del. //Baráye yáftan e áb nágozir wodim xeili biwtar bekkanim.; Źarf dar daryá/ zeráh** [ocean] *náquw zadand/ Dar del e daryá náquw zadand.; Tá del e wab be xándan pardáxt.; Zar źarf dar xák naháde ast/ dar del e xák nehofte ast.//.* **<u>2</u> deep down** *be rásti; dar tah e del. //Be ruye ye kár baráyaw yeksán ast* [indifferent] *ammá az tah e del* [deep down] *xeili wád ast/ xowaw ámade* [pleased]*//*

go deep *riwedár budan. //Imánaw xeili riwedár ast.; Xerad e ásnide ye mádari ye womá* [maternal instincts] *xeili riwedártar az án ast ke gomán mikonid.//*

deep[3], **the deep** *(beáyin; yá kohne wode) daryá*

-deep *(dar setáyhá* ye serewte), harjá juri tarjome miwavad. //Tá zánu* [knee-deep] *dar barf istáde budand.; Váw*/ alaf tá quzak e pá/ moc e pá* [ankle-deep] *miresid.//*

deepen v *źarf wodan; naqul gawtan. //Pas az inke band/ bandruq sáxte wod áb źarf gawt.; In ráz* [mystery] *źarftar migardad.; ábráhi* [channel] *rá źarftar kardan.; sirtar/ por-rangtar gawtan e rang e ásemán e áqáz e wab/ ivár//*

deep-freeze v *saxt fosordan/ yax zadan. //máhi ye yaxzade/ fosorde//*

deep-fry v (pt, pp **deep-fried**) *dar rouqan e dáq e faráván maqz-poxt kardan*

deep-laid adj *penháni va andiwide darcide/ barnáme rixte*

deeply adv **<u>1</u>** *źarf. //Sage bázuyaw rá źarf gazid.//.* **<u>2</u>** *saxt, beźarfi, "Be lawkar betarsán badandiw rá -- be źarfi negah kon pas o piw rá." (ZBP, L5869, SF). //saxt delbaste; saxt bedehkár* [in debt]*; saxt be cewm e kasi ámadan* [impressed]*; Marg e mádar beźarfi ázordaw.//*

deep-minded adj *źarfandiw*

deepness n *źarfá; goudi; bifarnádi, bázgardid be* "deep"

deep-rooted, deep-seated adj *riwedár; źarf. //bizári, piwdávari* [prejudice]*, badgománi ye* [suspicion] *riwedár/ Máyehá ye gereftári riwedár ast.//*

deep-sea, **deep-water** adj *daryá ye źarf; daryá ye naqul. //máhigiri dar daryá ye źarf; náquwzani* [diver] *dar daryá ye źarf/ naqul//*

deep-six vt **<u>1</u>** *durandáxtan.* **<u>2</u>** *(zabán e kuce) tappecál kardan; gomogur kardan; be daryá rixtan*

deep-six n *tappecál (kardan); cizi rá gomogur kardan*

deep space *dar espáw e źarf; durdast*

deer n (pl **deer**) *gavazn, áhur, merál*

deerskin n *pust/ cam e áhu. //sandal e carm e áhu//*
deerstalker n *koláh-guwi*
de-escalate v *kástan*
de-escalation n *kástan; káhew*
deface v *náxáná kardan; az rixt andáxtan. //Ketábhá ye ketábxáne/ deżenepewt rá az rixt nayandázid!; Bá nevewtan yá casbándan e wul** [slogans] *divárhá rá az rixt andáxteand.//*
defacement n *náxáná kardan/ wodan/ gawtan; az rixt andáxtan*
de facto *(váże ye Látini) dar konew. //farmánravá/ sálári, warvini** [government]*, awáyi/ haqqi dar konew/ Agar pádewáhiyaw rá be cálew gereftand, ammá dar konew be farmánraváyi pardáxt.//*
defame v *dowyád/ dożyád kardan; rosvá kardan; badnám kardan. //Ắn goftár* [article] *kuwewi baráye badnám kardan e mardi pákdáman ast.//*
defamation n *rosváyi; rosvá kardan/ gawtan; badnámi; //badnám kardan/ wodan//*
defamation of character *badnámi; rosváyi*
defamatory adj *baráye badnám kardan/ rosvá kardan. //Soxan e/ gofteyi, ketábi baráye badnám kardan e kasi//*
default[1] n *(beviże dar dátikán*) behel nabudan; kári rá nakardan; vámi rá napardáxtan; be dádgáh nayámadan. //Con goruh e/ su ye digar nayámade barande gawtan//.* **in default of sth/ sb** *(beáyin) dar nabud e/ nabudan e. //Con gowáh e setorgi baráye bezeheaw* [guilt] *dar kár nabud baxwude gawt* [acquit]*; Con farwini** [chairman] *dar kár nist goruh e gozin* [committee] *newast nadárad* [to meet]*//*
default[2] v **1** *natavánestan be dádgáh ámadan; be dádgáh nayámadan; harjá juri tarjome miwavad. //Yeki az suháye peimán nayámad.//.* **2** **default (on sth)** *vám e xod rá napardáxtan. //keráye-bahá ye xarid rá* [hire purchase] *napardáxtan.//*
defaulter n **1** *kasi ke kári rá natavánad kard yá peimán e xod rá natavánad anjám dahad va yá be dádgáh nayáyad.* **2** *sarbáz e gonahkár (e artewi)*
defeat v **1** *wekast dádan; wekastan. "masáf kardand va soltán rá bewkastand." (ZBP, L2689 AT); niyázidan "va sepáh e Ardawir sotuhi paziroft, Ardashir bá sepáh e xod niyázán wode andar wab be biyábáni ámadand." (ZBP, L7836 ZVY). //Dar jangi sarnevewtsáz* [decisive] *dowman wekaste wod.; dar bázi ye watrang besaxti wekast xord.//.* **2** (**a**) *(anáyin) gij kardan; az pas e... barnayámadan; gomráh kardan; nefahmidan. //Kuwideam án porsemán* [problem] *rá bázgowáyam ammá gij-am/ sar darnemiyávaram/ nemifahmam!; Cerá conin ruz e zibáyi dar xáne mándeyi sar darnemiyávaram!; Bá kamkári/ kuwew nakardan/ nakuwidan baxt e xod rá kur mikoni/ be árezuyat nemirasi.* [defeat one's purpose]*.//.* (**b**) *jelo ye... rá gereftan; bá wekast ruberu kardan; nákám kardan; náfarjám sáxtan. //Jonbewháyi* [moves] *wode ke yek dast sáxtemán e daftari* [office block] *sáxte wavad ammá má jelo ye ánhá rá gerefteyim/ má in jonbewhá rá nákám sáxteyim/ gardándeyim.//*
defeat n **1** *wekast; nákámi. //wekast xordan* [suffer]/ *Hargez wekast rá piw e cewm nemidáram/ hargez andiwe ye wekast rá ham nemikonam.//.* **2** *wekast; báxt. //Wew bord* [wins] *o do báxt* [defeats] *baráye án goruh e varzewi//*
defeatism n *delsardi; noumidi badbini. //Ráy nadádan/ be ráy dádan parvá nakardan, bigomán newán e noumidi-st.//*
defeatist n *delsard; noumid; badbin. //Man manewte* [attitude] *ye badbináne ye/ noumidáne ye womá rá nemipasandam* [approve]*.//*
defecate v *ridan (riwe ye aknun rin-, riy-) "Gar jemá' in ast káyad az xarán -- bar kos e má miriyand in wouharán." (PAF); sergin rahánidan, "va biárámi kardan va xiwtan berehne kardan, va tiz dádan va... gomiz va sergin rahánidan..." (ZBP, L7074 HM); sergin afkandan, "Gar in asb sergin o áb afkanad -- vagar xewt e in xáne rá bewkanad, be wabgir serginw birun koni -- berubiyi xákaw be hámun koni." (ZBP, L5925 SF).*
defecation n *sergin lardan/ afkandan/ rahánidan; ridan*
defect[1] n *ák; kásti, "Ze nádáni yo dánew o rásti -- ze kammiyo kaźźi vaz kásti." (ZBP, L4690 SF); áhu, "Har ánkas ke áhu ye to bá to goft -- Hame rástihá gowád az nehoft." (ZBP, 3220 SF). //ákmanewi* [character]; *ákhá ye carxowti* [mechanical]*; ákhá ye/ kástihá ye dastgáh e farhixt/ ámuzew va parvarew.//*

defect[2] v, **defect (from sth) (to sth)** *kumali* [party]*, ármáni, kewvari yá ciz e digari rá rahá karde va be digari peivastan. //Kumal e ázádixáhán* [liberals] *rá rahá karde be mazdakiyán** [socialist] *peivaste.; Yeki az áyawthá* [spy] *ye má/ áyawtháyemán/ kárágáhánemán be dowman peivaste.//*

defection n, **defection (from sth)** **1** *gorixtan az/ rahá kardan e kumali, ármáni,kewvari yá dini va peivastan be digari.* **2** *goriz az... va peivand bá...; //Kewvar/ mihan e xod rá be cemhá ye xawáyáyi** [political] *rahá kardan va be kewvar e digari sar sepordan; Gorizháyi az dastgáh e neźádparasti* [racist system] *(va sar sepordan be kewvari digar)//*

defective adj, **defective (in sth)** *ákmand; áhumand, "Ze piri maqzat áhumand gawt-ast -- Ze giti ruzegárat dargozawtast." (ZBP, L7693 VR); "Ze piri do páy e man áhu gereft." (SF); vidá (ZBP, C719, FM); kol, kole (ZBP, C2998 FM); káste, "Sepah rá hame dád del -- ke az qam bebáwid ázád-del, ke az har suyi lawkar e wahriyár -- hame káste did dar kárezár." (SF). //carxowti** [machine] *wiveyi, engáreyi* [theory] *ákmand/ áhumand/ kol/ káste; náwiyáne* [workmanship]; *ákmanewi* [character]*; wenaváyiyaw andaki ákmand ast.; kárváźeyi kol/ kole//*

defectively adv *ákmandáne; áhumandáne*

defectiveness n *ákmandi; áhumandi*

defector n *barvazán* [<barwoan → barvaz* [to defect] *guyew e Vajguni]. //Barvazáni* boland-páye ke darxást e panáhandegi ye xawáyáyi** [political asylum] *karde ast//*

defence, (US) **defense** n **1** **defence/ defense (against sth)** *pádrazm* (ZBP, C4364, BF); negahdáwt, "...va xáne rá xodávandi hast az man bozorgtar va qádertar ast be be negahdáwt e án..." (ZBP, L7293 SR); seráyidan, "Tahamtan be Raxw e seráyande goft..." (ZBP, C1985 SF); padáfandidan. //Baráye padáfand/ negahdáwt/ seráyew e wahr naqwe rixtand.; Baráye padáfand e/ negahdáwt e/ seráyew e kewvar e xiw jangidan/ jangafzárhá ye/ senáhhá* ye razmi* [offense] *va pádrazmi* [defense]//. (**b**) *jangabzárhá ye/ ráhbandánhá ye pádrazmi/ padáfandi. //Divári boland sáxtand tá dar barábar e táxt-o-táz konandegán padáfandi báwad.; Seráyew e/ pádrazm e wahr sost/ xármáye ast.//.* (**c**) *padáfand. //Baráye padáfand pul e kaláni hazine miwavad.//.* **2** (**a**) **defense (against sth)** *pasmár, "...ke do taraf e da'vá piwmár va pasmár (moddeyi va moddeyi-alayh) az baráye esbát e haqqániyat e xod hicgune gováhi nadáwtand..." (ZBP ,L7921, Purdávud); pasmár, "Piw az án ke Arabhá be in sarzamin betázand va alfáz e dorowt va náhanjár e xod rá pálahang e gardan e Irániyán sázand "piwmár" va "pasmár" az loqathá ye ráyej e in marz o bum bud va hic gomán nemiraft ke ruzi faráresad ke farzandán e in xák az alfáz e zabán e mádari ye xod beharásand va be aźdaháyi con "moddeyi" va "moddeyi-alayh" docáráyand va pas az candi taryáq e bixásiyati con "xáhán" va "xáhande" be miyán ávarand..." (ZBP, L7935, Purdávud). //dávar e pasmár* [counsel for the defence]*/ dávar baráye gomáwtár** [client] *e xiw zebardastán e pasmárd* [defend]**; Án ketáb padáfandi* [defense] *daraxwán az ravewhá* [policy] *ye má-st.; Az bávarhá ye dini ye/ az imán e xod soxan ránde padáfandid/ padáfand kard* [speak in defence of]//.(**b**) **the defence/ defense** *dádvarán e pasmár. //Dádvarán e pasmár miguyand gováh bipáye/ sost ast.//.* **3** (**a**) *(dar varzew) powtibáni kardan; seráyidan, "Tahamtan be Raxw e seráyande goft." (ZBP, C1985 SF); //U [darbázi/ varzew] seráyande/ padáfand ast.//.* (**b**) **the defence/ defense** *[dar goruh e varzewi] seráyandegán. //U rá be bázi gerefteand/ tu ye tim/ goruh e varzewi ávardeand tá seráyandegán porzur gardand.//.* (**c**) *padáfand. //baráye sevvomin bár az nántre*aw* [title] *padáfand karde va kámyáb gawte.//*

defenceless adj *bipowtibán; bipanáh. //jánevari, kudaki bipanáh/ bipowtibán//*

defencelessly adv *bipowtibán; bipanáh*

defencelessness (n) *bipowtibáni; bipanáhi*

defend v **1** (**a**) **defend sb/ sth (from/ against sb/ sth)** *seráyidan. "Tahamtan be Raxw e seráyande goft." (ZBP, C1985 SF); negahdáwtan, "...va xáne rá xodávandi hast az man bozorgtar va qádertar ast be negáhdáwt e án." (ZBP, L7293 SR); padáfandidan; pádan; páyastan; páyidan; ján/ sine rá separ kardan, "Jáná kodám sangdel e bikefáyat ast -- ku piw e tiq e to ján rá separ nakard?" (Háfez). //Sage ke be man táxt bá cubdast az xod seráyidam/ padáfandidam.; kasi rá dar barábar e kafti*/ táxtári* [attack]*, ásibi* [injury] *páyidan/ pádan/ seráyidan/ kewvar e xiw rá dar barábar e dowmanán/ seráyidan/ negahdáwtan/páyestan/ padáfandidan//.* (**b**) *padáfandidan; powtibáni kardan; powti kardan. //Az kárhá ye, ármán* [cause]*. e andiwehá* [idea] *ye rahbar e xiw powtibáni kardan.; Án ruznáme az u dar barábar e piwmárhá* [accusers/ accusations] *powtibáni kard.; dar dádgáh pasmárdan** [defend a lawsuit]*; Baráye pasmárdan* az dáv e xiw* [defend a claim] *baráye morderigxári* [inheritance] *gováh e nirumandtari* [evidence] *niyáz dárad.//.* **2** (**a**) *(dar varzew) darvázebáni; seráyidan. //Barxi bázikonán/ varzewkárán dar*

seráyew [defending]*/ powtibáni behtarand.; Se bázikonande/ bázigar/ varzewkár darváze* [goal] *rá mipáyidand/ miseráyidand/ negahmidáwtand.//.* (**b**) *(baráye gordhá) az páygáh e/ nántre** [position; title] *ye xiw padáfandidan. //Baráye negahdári ye nántre** [position; title] *ye xiw dar do ye/ takrobáyi ye cahársad metr midavad.//*

defender n *seráyande; powtibán [baráye nemune be bálátar bázgardid.]; //Baráye báz kardan e darváze mibáyast cand seráyande* [defender] *rá bezanad* [to beat]*//*

defendant n *pasmár, "ke do taraf e da'vá piwmár va pasmár (moddeyi va moddeyi-alayh) az baráye esbát e haqqániyat e xod hic gune gováhi nadáwtand..." (ZBP, L7921, Purdávud)*

defensible adj *pasmárdani; padáfandidani. //kuwki* [castle]*, páygáhi* [position]*, engáreyi* [theory] *padáfandidani/ pasmárdani//*

defensive adj **1** *pádrazmik, pádrazmi, padáfandidani, seráyewi [bengarid be "*defend*"]. //*defensive warfare: *párazm;* defensive measures: *pádraxm; dasgáh e zinabzár e; padáfandi/ pádrazmi baráye nábud kardan e muwakháyi ke be kewvar nazdik miwavad.//.* **2 defensive (about sb/ sth)** *newángar e negaráni/ penhánkári. //Hengámi ke az u xástand raftáraw rá rouwan gardánad* [explain] *pásoxi dád ke newángar negaráni/ penhánkári bud.; Raftáraw darbáre ye in ke dar án ruydád cekáre bude* [one's part in the affair] *saxt newángar e negaráni ast.//*

defensive n, **on the defensive** *padáfandi, seráyewi, pádrazmi. //Bá kuwew va zur ávardan* [to rally] *e hamestárán** [opponent] *goruh e varzewkárán* [team] *sán* [situation] *e padáfandi/ seráyewi bexod gereft(and).; Hargáh soxan az dustán e pesar miravad/ piw miáyad u hál e padáfandi bexod migirad.//*

defensiveness (n) *padáfandi, seráyewi, pádrazmi*

defer v (**-rr-**) *be... afkandan, "...va in be be farmán e vey miguyam bá vaqti digar báyad afkand..." (ZBP, L1175 TBH); mándan, "ávardan e u be xáne be jáy mándand va ruzgár gereft va hálhá begawt." (ZBP, L482 TBH). //pardáxtan/ pardáxt be bahre/ párepáre; (pardáxt e) kickic; kickic vám tuxtan* [deferred payment]//. *"be jomle xáham yek máh buse az to botá -- be kickic naxáham ke fám e man tuzi." (ZBP, C1719, FM, Rudaki). //raftan/ rahsepár wodan e xiw rá be dirtar afkandan/ andáxtan/ mándan; kardan e áhangi rá be dirtar afkandan.//*

defer payment: *kickic vám tuxtan.*

deferred shares *bahr e kickic; bahre ye kickic*

defer[2] (v) (**-rr-**) **defer to sb/ sth** *pás dáwtan, gardan nahádan; sar forudávardan; separ andáxtan; long andáxtan. //Dar zaminehá ye fanni be kárázmudegán sar forud miyávaram/ Ráy e kárázmudegán rá pás midáram.; Dar in cizhá/ zaminehá womá xeili ázmudeyid va man piw e womá long/ separ miyandázam//*

deference n **1** *pás dáwtan; bozorgdáwt; bozorg dáwtan. //Bozorgtarán e xiw rá pás dáwtan/ bozorg dáwtan* [treat with deference]*//.* **2 indeference to sb/ sth** *be pás e/ bozorgdáwt e..., //Be pás e/ bozorgdáwt e mizbánemán, bar án wodam ke darbáre ye soxanán e porsew barangizaw* [controversial] *cálew nakonam* [challenge]*//*

deferential *pásdáráne*

deferentially *pásdáráne*

deferment n *afkandan; mándan; andáxtan*

deferral n *afkandan; mándan; andáxtan*

defiance n **1** *sarpici; gardanpici; gardan nanehádan; náfarmáni. //Peiqáregarán* [protester] *az dastur e beáyin* [official ban] *darbáre ye jelogiri az ráhpeimáyi/ qadeqan budan e ráhpeimáyi sarpici kardand.//.* **2 in defiance of sb/ sth** *dasturáti rá nádide gereftan va kári kardan. //Az u/ azaw xást bemánad, ammá u xáhewháyaw rá nádide gereft va raft.//*

defiant adj *az ruy e sarpici/ gardanpici/ náfarmáni //raftári* [manner] *negáhi, soxani* [speech] *az ruy e náfarmáni//*

defiantly adv *az ruy e náfarmáni; bá sarpici*

deficiency n, **deficiency (in/ of sth) 1** (**a**) *kambud, kásti, kami, "Ze nádáni yo dánew o rásti -- ze kammi yo kaźźi, vaz kásti" (ZBP, L4690 SF). //Kami ye/ kambud e vitáminhá mitavánad máye ye bimári gardad.//.* (**b**) *kambud, kásti, kami. //docár e kami ye áhan budan/ az kami ye áhan dar ranj budan.; Bimárih............áyi ke az kami ye/ kambud e barxi máddehá barmixizad.//.* **2** *kásti, nárasáyi. //Nárasáyihá ye xiw rá dar (fann e) nevisandegi nemitavánad penhán konad.//*

deficient adj **1** *dárá ye kambud, dárá ye kásti; kami; forumand* [<Pahlavi (ZBP, C6884 MK)]. //az didgáh e zebardasti* [skill]*, kárázmudegi* [experience]*, dánew kambud dáwtan/ nárasá budan; forumand* dar*

zebardasti, kárázmudegi, dánew; xoráki forumand dar áhan; xoráki ke az didgáh e áhan kambud dárad.//.* **2** *(beáyin) kam, nárasá, //turag** [funds] *e nárasá; sázobarg e* [supplies] *nárasá; Dánew e má dar in zamine nárasá-st.//*

deficit n **1** *kambud; kam. //Panjáh dolár faráhamávardim, devist dolár niyáz dárim, az inru sadopanjáh dolár kam/ kambud dárim.//.* **2** *kambud. //Káhew e báj* [low tax] *az yek su va fozuni ye hazinehá ye kewvar* [spending] *az suy e digar máye ye kambud e turag** [budget] *gawt.//*

attention deficit *sar e kasi bá kunaw bázi kardan*

defied *bázgardid be* "defy"

defile[1] (v) **1** *áludan. //Rudháyi ke álude gawteand.; (pendárin) ármáni áriyá/ neźáde* [noble] *ke ázmandi ye haváxáhánaw án rá áláyid/ ke bá ázmandi ye haváxáhánaw álude gawt.//.* **2** *áludan. //Tabahkárán* [vandals] *mehráb rá álude budand.//*

defile[2] (n) *tangráh, "Ze tangi kojá ráh bod bar sepáh -- farávan bemordand zán tangráh." (ZBP, L3445 SF); gele; garive; gardane, "Dar wáhráh e bozorgi xatar basist -- Án be kazin garive sabokbár bozari." (Háfez)*

defilement n *áláyew; tabáhi*

definable adj *rouwan; nahádani*

define v *be sotun e yek raftan*

define v **1** **define sth (as sth)** *rouwan namudan; nahádan.* **2** *nahádan; rouwan namudan; bastan. //Dád/ dátikán* ánce ke dávar rá bar án dast ast* [powers of a judge] *naháde (ast)./ Be saxti betaván dorost rouwan namud ke ce ciz degargun gawte.//.* **3** *rouwan namudan; kewidan; vimand* budan [<Pahlavi, (ZBP, C4150, MK, BF)]. //Hengámi ke marz e kewvarhá vimand* nabáwad/ be rouwani kewide nawode báwad biwtar e gáhhá/ bárehá gereftári padid padid miáyad.; Rixt e kuh dar barábar e ásemán e xorásgán bexubi rouwan/ vimand* bud.* [clearly defined]; *Nimroxi/ roxi* [profile] *rouwan/ vimand*//*

defining clause *(yek) band e viźe*

definite adj **1** *ávari* [<Pahlavi, evárik, evári (ZBP, C4150 MK, BF)]; vimand*; [<Pahlavi (ZBP, C4150, MK, BF)]. //áhangi* [decision], *manewteyi* [opinion], *hudeyi* [result], *degarguniyi ávari*; Baráye fardá barnámeyi vimand*/ ávari** [definite] *nadáram.; Yek pásox e ávari mixáham, "ári" yá "na".//.* **2** *bigomán; gománi nabudan; Darbáre ye ánce rox dáde engár gománi ávari* nadáwt* [he seemed definite]*.; Aknun (digar) gománi nist ke havápeimá xord wode* [crash]*//*

definite article *newáne ye wenáxte* "the"*, "dar Pársi newáne ye náwenáxte (nakare) "i" ast ke be námváźe peivandad, mánand e "asbi xaridam." va newáne ye wenáxte (ma'refe) "án" ast ke piw az nám áyad mánand e "páy e án asb lang bud." (ZBP, L2625 NKZZF)*

definitely adv **1** *ávari*; bi cun o cerá; bi borobargard. //Didgáhhá ye xod rá ávari miguyad/ Morqaw yek pá dárad, didgáhhá ye xod rá bi cunocerá miguyad.//.* **2** *bigomán. //Bigomán/ biborobargard dorost ast.; Bigomán na!//.* **3** *(anáyin) (dar pásox be porsewhá) ári, áre; ávari*. //"Miáyi?", "áre/ ári/ ávari*!"//*

definition n **1** *zand. //Farhangnevisán báyad dar honar e zand zebardast báwand."; dar zand e váźegán, zand nabáyad dowvártar az xod e váźeyi ke báyad ánrá zandid báwad.//.* **2** (**a**) *vimandi** [clearness of outline] *[<Pahlavi (ZBP, C4150 MK)]. //Án peikare vimandi* ye xubi nadárad/ xub vimand* nist.; Kuwidand vimandi* ye pikare rá behtar sázand.//.* (**b**) *(baráye źále* [lens] *ye durbin) vimandi*.* **3** (**a**) *rouwan kardan; vimandi*. //Kárháyi rá ke be gardan e man ast báyad rouwantar namud/ niyáz be vimandi* ye biwtari dárad.//.* (**b**) *báznamudan. //Dar án ketáb kuwew wode kár e u rá dar xawáyá* ye jahán* [world politics] *báz namáyand.//*

definitive adj *rouwan; bigomán; bicunocerá; biborobargard; farjámin. //pásoxi, gowáyewi* [solution], *vari** [verdict] *bicunocerá/ rouwan/ Ketábaw kári-st farjámin darbáre ye Omar e Xayyám; viráyewi* [edition] *farjámin//*

definitively adv *rouwan; bigomán; bicunocerá; biborobargard; farjámin*

deflate v **1** (**a**) *tohi kardan e bád e...; kambád kardan e...,* (**b**) *(pendárin) fis e kasi rá xábándan; kasi rá kenef kardan. //Az soxan e zewt e womá saxt kenef gawtam.; Hic ciz nemitavánad fisaw rá bexábánad* [deflate sb's ego]//. **2** *jelo ye káhew e arzew e pul va geráni rá gereftan. //Warvin** [government] *bar án wod jelo ye geráni rá begirad* [to deflate]*/ jeloye káhew e arzew e pul rá begirad//*

deflation n *kambád budan; kambád kardan; jelo ye káhew e arzew e pul va geráni rá gereftan*

deflationary adj *jelo ye káhew e arzew e pul va geráni rá gereftan. //ravewi/ gámi dar ráh e jelogiri az káhew e arzew e pul//*

deflect v **1** **deflect (sth) (from sth)** *biráh wodan/ kardan/ gawtan; gardándan; az ráh gawtan. //Muwak* [missile] *az ráhaw* [trajectory] *gawt.; Tup be yeki az seráyandegán* [defender] *xorde az ráh gawte be tur* [net] *xord; Golule be divár xorde az ráh* [course] *gawt.//.* **2** **deflect sb (from sth)** *(pendárin) bázdáwtan. //be ásáni az ármán e xod dast barnemidárad/ Be ásáni nemitaván az ármánaw bázdáwt.//*

deflection n **1** (**a**) *biráh kardan/ gawtan; az ráh gawtan/ gardándan.* (**b**) *biráhi; biráh kardan/ gawtan. //Kucaktarin biráhi ye muwak mitavánad máye ye doźaxtari* [disaster] *gardad.//.* **2** *jonbew e náre* [pointer/ needle] *ru ye talan*/ zine*[scale face/ surface]

deflorate v *bázgardid be* "deflower"

deflower v (*bástáni yá soxan dar parde) parde ye doxtari rá bardáwtan; parde ye duwizegi rá bardáwtan; duwizegi setadan, "Ruzi u rá porsid ke hic mard be to resid? goft: na, va duwize bud. Ardawir xiwtan natavánest dáwtan va duwizegi az vey besetad..." (ZBP, L53 TB); "Káraw bidádi ke bud bedán resid ke idun farmud ke hic doxtar e duwize be wuy nabáyad ke bedahand tá be nazdik e man nayárand tá naxost man duwizegi ye u besetánam," (ZBP, L112 TB)*

defoliate v *barg e deraxtán yá giyáhán rá nábud kardan; bibarg kardan; xowkándan. //Jangalháyi ke az máddehá ye ximiyáyi*/ wimiyáyi dar havá barg e xod rá az dast dádeand/ bibarg gawteand.//*

defoliant n *máddehá ye ximiyáyi*/ wimiyáyi baráye rixtan e barg e deraxtán va xowk kardan e giyáhán*

deforest; disforest v *jangal rá boridan/ virán kardan*

deforestation n *jangal rá boridan/ virán kardan*

deform v *az rixt andáxtan; kaź kardan; bi andám kardan; coftan; coftidan. //sáxtemáni* [structure], *andámi* [limb], *sotun e mohreyi rá az rixt andáxtan/ coftan/ coftidan.//*

deformation n *biandámi; nábeandámi; coftegi; kaźi; koulegi. //kaźi ye sotun e mohreyi//*

deformed adj *cofte; (dast o pá) colofte; kaź; koule; nábeandám, biandám, "va agar in miyángáh e bárik nabudi dast sangi [sangin] budi va setabr va biandám budi." (ZBP, L5071 ZX). //Páyaw cofte, colofte/ biandám ast va nemitavánad xeili ráh beravad.//*

deformity n *biandámi, "va agar in miyángáh e bárik nabudi dast sangi [sangin] budi va setabr va biandám budi." (ZBP, L5071 ZX); kaźi, koulegi; nábeandámi;coftegi. //Nábeandámiháyi ke az badi ye xorák máye migirad/ barmixizad.; Kaźi/ coftegi/ coloftegi ye mádarzádi ye nácizi dar páyaw dárad va azinru milangad.//*

defraud v, **defraud sb (of sth)** *koláh sar e kasi gozáwtan; bá nirang az... gereftan/ az cang e kasi darávardan; //Hamárgari/ ámárgari* [accountant] *ágrefti* [criminal] *saraw koláh gozáwte pulaw rá az cangaw darávard/ az kafaw robud.//*

defray v *hazine ye... rá pardáxtan. //Bar (gardan e) pedaram ast ke hazine ye farhixtam rá bepardázad./ Pedaram báyad hazine ye farhixtam rá bepardázad.* [defray expenses]//

defray n *pardáxt e hazine ye...*

defrost v **1** *yax e... rá zodudan; barf e... rá zodudan; áb wodan e yax e..., //barfak e yaxcál rá zodudan; yax e wiwe ye piwáni ye/ jelo ye ráde*/ máwin rá zodudan//.* **2** *báz kardan/ áb kardan/ áb wodan e yax. //yax e juje ye yaxzade rá báyad piw az poxt noxost áb kard.//*

deft adj, **deft (at sth/ doing sth)** *tardast; cálák; cábok; zebardast, varzide, ostád. //bá angowtán e cálák/ varzide gerehhá ye sim rá gowud* [untangle]; *Dar sar-o-kalle zadan* [deal] *bá gozárewgar- án zebardast/ ostád ast.//*

deftly adv *tardastáne; cálákáne; cábokáne*

deftness n *tardasti; cáláki; cáboki; zebardasti, varzide, ostádi*

defunct adj **1** *(beáyin yá be wuxi) morde.* **2** *morde; kohne.* **3** *morde; bi arzew. //sázmáni morde//*

defuse v **1** *az kár andáxtan (e bomb yá mánand e án).* **2** *(pendárin) kástan; forunewándan. //tanewi rá kástan; xawmi rá forunewándan; girodári/ tufáni* [crisis] *rá xábándan//*

defy v (pt, pp **defied**) **1** (**a**) *sar picidan; náfarmáni kardan; zir e pá gozázwtan. //Az pedarán va mádaránewán/ zádáránewán* náfarmáni karde báham zanáwuyi kardand.; Az warvin** [government], *dád sarpicidan//.* (**b**) *deliráne istádegi kardan. //Sepáh dar barábar e niruhá ye dowman deliráne istádegi kard.//.* **2** *náfarjám gozáwtan/ kardan; bá wekast ruberu kardan. //Hame ye kuwewhá dar bázkardan e án dar náfarjám mánd/ bá wekast ruberu gawt.; Kuwew baráye gowudan e án porsemán náfarjám mánd.//.* **3** *cálidan; cálew dádan; xástan. //Az womá mixáham/ womá rá cálew midaham ke ostovár dárid* [prove] *man daqalbázi kardeam* [cheat].//

deg *kutáh wode baráye* "degree"/ *dareje. //*32 degs centigrade: *32 dareje ye sántigrád//*

degeneracy n **1** *tabáhi; áhu; áhugereftegi; foruzád/ [foruzádi] (M. Moqaddam); nawtegi* [baráye riwe be "*degenerate*" bázgardid].* **2** *áhu, tabáhi, foruzáfdi*

degenerate v, **degenerate (from sth) (into sth)** *tabáh gawtan; áhu gereftan, "Do guw o do pá ye man áhu gereft -- tohidasti yo sál niru gereft." (ZBP, C7015 SF); nawtidan* [<(Pahlavi) nawt, nawtegi (ZBP, C7836, BF)]. //Tandorostiyaw bewetáb ru be tabáhi ast.; Sarsepordegiyaw* [commitment] *be ármáni bozorg* [a cause] *be tabáhi garáyide va peikáraw* [crusade] *be rixt e áviwt** [obsession] *darámad.//*

degenerate adj *tabáh; áhugerefte; nawwte*; pude [baráye nemune be váźe ye piwtar bázgardid]. //honari tabáh; hanvari** [society], *sálxordegi* [age] *va áhugereftegi/ ruzgári* [age/ period of time] *tabán/ nawte*//*

degenerate n *(ádami yá jánevari) forudmanew, forumáye, foruzáde. //In forumáye/ foruzáde doxtaram rá (az ráh) biráh kard* [seduce].*//*

degeneration n *tabáhi, áhu; áhugereftegi; foruzádi; nawtegi* [baráye riwe be "*degenerate*" bázgardid]*

degenerative joint disease; arthrosis; osteoarthrosis *bawi* [<Avestáyi, "bawi", bázgardid be Xordád Yawt, Purdávud, cáp e sevvom, sát e 153, hát e 2]*

degrade v **1** *xár kardan; kucak kardan; kástan; az arzew e... kástan. //Bá daqalbázi* [cheat] *va doruqguyi xod rá xár kardan; Az inke nágozir gawtam darxást e pul konam xod rá xár yáftam* [feel degraded]*//.* **2** *(dar wimi/ ximiyá* va zistwenási) wekastan. //anu*yi rá/ molekuli rá be atomháyaw/ parmánuhá*yaw wekastan//*

degradation n *xári, kucaki, káhew, "Ma-rá xári az puzew o xáhew ast -- vazin narm goftan ma-rá káhew ast." (ZBP, L6957 SF); //dar tohidasti ye saxt* [utter] *zistan.; raváne ye zendán wodan/ zendáni gawtan vápasin xári* [final] *bud.//*

degree n **1** *dareje; //guweyi 90 dareje; suw** [latitude] *e yek dareje//.* **2** *dareje (ye garmá). //Áb dar 32 dareje ye Fárenháyt yá sefr e Selsiyus mifosorad/ yax mizanad.//.* **3** *andáze, harjá juri tarjome miwavad. //Dar káraw tá andáze ye faráváni zebardasti* [high degree of skill] *newán midahad.; Kucaktarin garáyewi/ delbastegiyi* [least degree of interest] *newán nadád.; Tá ce andáze dar án ágrefthá** [crime] *dast dáwte?/ U niz docár gawte* [affected] *ammá tá andázeyi kamtar.//.* **4** *(bástáni) páygáh; páye; jáygáh, "Goft tamám mardi ast in mehtar vey rá wenáxte budam ammá nadánestam ke tá in jáygáh ast..." (ZBP, L548, TBH). //bolandpáyegán* [people of high degree]*/ forupáyegán; mehtarán va kehtarán//.* **5** *páygáh/ dareje (ye dánewgáhi). //darejeyi dar dád/ dátikán* gereftan; dareje ye vidbari** [Master of Art]*//.* **6** *(beviźe dar váźehá ye serewte) dareje ye yek, do, se. //ádamkowi dareje ye yek; suxtegi ye dareje ye se//.* **7** *(dastur e zabán) dareje, jáygáh, páygáh "vali báyad dánest sefat rá se páygáh biwtar nabude..." (ZBP, L4235 NKZZF). (páygáhhá ye sanjew/ setáy* e "beh", "behtar" va "behtarin" har yek páygáhháyi az setáy e "beh" hastand). [Rixt e sáde], beh, bartar va bartarin/ barin.* **8** **by degrees** *kamkam, áheste áheste, rafte-rafte. //Dustiyewán rafte-rafte be deldádegi anjámid.//*

to a degree *(anáyin) xeili. //Án celpard*/ film xeili delafgár* [boring] *bud.//*

dehumanization; **dehumanisation** n *az rixt e mardomi darávardan*

dehumanize; **dehumanise** v *az rixt e mardomi darávardan*

dehydrate v **1** *xowkándan; xowkidan. //sabzi, toxm e morq, wir e xowk//.* **2** *xowk/ bi áb wodan; tewne wodan; jegar-tewnegi dáwtan; tewnámár gawtan; zalew [<zálew, Gilaki]. //Az garmá tanaw be wiveyi bimgin bi áb/ tewnámár gawte bud.//*

dehydration n **1** *bi ábi, "Sepah rá bekardand zir o zebar -- be tir o b e źupine tiq o tabar", "Co biáb lawkar conán xire gawt -- bar iwán sepáh e Arab cire gawt." (ZBP, L4617 SF); tewnegi, "Tewnegi in ellat ast ki zanán u rá tewnegi xánand..." (ZBP, L5338 ZX); "va newán e in ellat án ast ki jáygáh e maqz forunewastetar wavad va dard be cewm va halq foru miáyad." (ZBP, L5358 ZX); tewnámár; zala* [<zálew, Gilaki]; jegartewnegi, "Nemikonam gele ammá saháb e rahmat e dust -- be kewtzár e jegartewnegán nadád nami." (Háfez). //az jegartewnegi/ tewnámár/ biábi mordan //.* **2** *biábi; tewnegi; jegartewnegi; tewnámár*

de-ice v *yax... rá áb kardan; yax zodudan; az yax zadan jelogiri kardan. //yax e wiwe ye piwáni ye ráde*/ máwin rá zodudan//*

de-icer n *mádde/ fewfewe ye ábkonande ye yax yá jelogiri konande az yax zadan.*

deification n *be rixt e xodá darávardan; bot kardan; bot sáxtan. //Az wahriyár e Rum bot/ xodá sáxtan/ con xodá/ bot parastidan/ parastide wodan.//*

deify v (pt, pp **-fied**) *be rixt e xodá darávardan; bot kardan; bot sáxtan az...; con bot/ xodá parastidan.//*

deign v *(gáh xárdári yá be riwxand) pás bar kasi nahádan. //Az kenáram gozawt bedun e in ke pás bar man naháde* [deigning to look] *negáham nakard.//*

deism n *xodáparasti/ xodáwenási (bedun e bávar e dini)*

deist (n) *xodáparast/ xodásenás (bedun e bávar e dini)*

deity n **1** (**a**) *izad, yazdán "kaleme ye izad va yazdán dar zabán e fársi az yádgárhá ye zartowtigari ast..,. guyá inán bude ke izad yá yazdán minámideand va báwad ke be ma'ni ye digari bekár bordeand." (ZBP, L4086 NKZZF); //xodáygán e/ izadán e Rumi//.* (**b**) **the Deity** *kerdegár, xodá, dádár.* **2** *izad/ izadi; xodá; xodáyi yazdán*

déjà vu (n) **1** *(váźe ye Faránse) áwnáyi (ye bedune piwine); engár az piw dide wode. //Hamin ke án rá gofti guneyi áwnáyi ye wegeft bedun e piwine bá án dáwtam.//.* **2** (*anáyin) áwnáyi ye bedun e piwine áwnáyi ye bedune piwine. //Dar mehmáni ye sáliyáne ye kármandán engár áwnáyi ye dirineyi bedun e piwine dar miyán e mehmánán bud./ Engár hame ye mehmánán hamdigar rá sálhá-st miwenáxtand.//*

dejected adj *afsorde, deźam, peźmán, pakar, doźmán, "Co wáhanwah zamáni bud doźmán -- be xawm andar xerad rá bord farmán." (ZBP, L7739 VR). //Orduyiyáni ke dar bárán girkarde deźam/ pakar hastand.; Wekasthá ye payápey ánán rá saxt afsorde, doźmán sáxt.//*

dejectedly adv *afsorde, deźam. peźmán, pakar, doźmán*

dejection n *afsordegi, deźami; peźmáni, pakari, doźmáni. //Bázande newaste dar afsordegi forurafte (bud)//*

de jure (adj, adv) *(váźe ye Látini) barábar e dád; dádmand. //wáh e dádmand/ rástin; wáh e dádmand/ rástin budan//*

dekko (n), **have a dekko (at sth)** *(kohne wode, dar Engelestán, zabán e kuce) sahidan; negáh kardan. //In carx rá negáh kon/ besse. karak** [tyre] *pancar ast.//*

delay v **1** *dir kardan/ wodan; derang kardan, derangidan, sepuxtan, inpá ánpá kardan, in dast án dast kardan; dir gereftan, "Beguyi ke Biźan be saxti dar ast -- agar dir giri wavad kár past." (ZBP, L6320 SF); ruzgár bordan, "Tarrár goft: Ey pedar bewnidam in ke gofti ammá ruzgár mabar ke kár az dast beravad." (ZBP, L1736 DB); foru, ulidan (ZBP, C620 FM); zamán jostan, "Man inak be kerdár e bád e damán -- biyáyam najuyam be rah-bar zamán." (ZBP, L6115 SF); páyidan, "Garat ráy e jang ast jang ázmáy -- varat ráy e bargawtan, idar mapáy." (ZBP, L6355 SF). //Inpá án pá nakon/ in dast án dast nakon/ derang nakon, emruz baráye estár*at* [holiday] *nám benevis!; Do tasu dir kard va kárván dudi raft.; dar ráhbandán gir kardam, diram wod.//.* **2** *sepuxtan; be... afkandan, "va in be farmán e vey miguyam- bá vaqti digar báyad afkand..." (ZBP, L1175 TBH). //Báyad ráh e/ safar e xiw rá dirtar afkanam tá havá behtar gardad.*; *Cerá bázgowáyi ye dabestán rá be dirtar afkandand/ sepuxtand?//*

delay n **1** *derang.* **2** *zamán e derang. //Biderang báyad beravim.; Piw az in ke havápeimá parváz konad do tasu derang dáwt.//*

delayed-action adj *farqul, "Be har kár bidár o bawkul báw- be del dowman e xáb o farqul báw." (ZBP, C3221, FM, Asadi). //yek bandik** [fuse] *e, bomb e, ka* ye/ durbin e peikarebardári ye farqul* [delayed action]*//*

delectable adj *(beviźe baráye xorák) delpazir, xowmaze, tudelboro; wirin. //xoráki xowmaze; Ce doxtarak e bánamaki/ wirini/ tudelboryi!//*

delectably adv *delpazir, xowmaze, tudelboro; wirin*

delectation n *(beáyin yá be wuxi) sargarmi. //Va aknun baráye sargarmi biwtar e womá cand naqme ye bargozide* [selection] *ye mardompasand* [popular melody] *minavázim.//*

delegate[1] n *ferestáde, "Ferestáde goft ke ci-st kár e womá yá ferestádegán?" (ZBP, L133 TTT); "ferestáde goft ey xodávand e Raxw -- be dawt áhu ye nágerefte mabaxw." (ZBP, L6197 SF); namáyande//*

delegate[2] v **1** **delegate sb (to sth)** (**a**) *gomáwtan. //Kasi rá baráye raftan be soxanrániyi gomáwtan.//.* (**b**) *kasi rá be kári gomáwtan. //Kixá** [manager] *ye novin rá be kár e bázsázemán dádan e baxw gomáwtand.//.* **2** **delegate (sth) (to sb)** *kári rá be kasi sepordan. //sarparast/ kixá** [boss] *báyad bedánad cegune kár rá be zirdastán bespárad.; Nágozir mibáyast án kár rá be dastyári misepordand.//*

delegation n **1** *gomáwtan; gomáwte gawtan.* **2** *namáyandegán. //Az didár bá namáyandegán xoddári kard.//*

delete v, **delet sth (from sth)** *zadan; az qalam andáxtan; afkandan, "va qáede ye Arab conán budi ke har án kas ke az vey beranjidandi tá vey rá tahqir kardandi nesbat báz e mádar kardandi va nám e pedar az*

vey biyafkandandi..." (ZBP, L7364 SR). //Virástár [editor] *hát e/ darak e* [paragraph] *vápasin rá az goftár afkand.//*

deletion n **1** *afkandan; zadan; az qalam andáxtan.* **2** *ánce ke afkande/ zade wode/ az qalam andáxte báwand*

deleterious adj, **deleterious (to sb/ sth)** *ziyánbár. //kárkard e ziyánbári bar bálew e kudaki dáwtan//*

deleteriously (adv) *ziyánbár*

delft; delftware n *káse-bowqáb e sofálin e ábi*

deli n *maqáze y e xorák e sard; bazmávardforuwi*

deliberate adj **1** *andiwide; dastidasti; dáneste; howyáráne; sanjide. //ricári/ downámi, doruqi, kári dáneste/ andiwide/ (piw-)sanjide//.* **2** *áheste, biwetáb, sanjide. //wive ye soxan goftanaw wemorde-wemorde* [slow]*/ sanjide ast.; adáhá ye áheste va sanjide* [deliberate gesture] *darávardan tá soxan ostovártar gardad.//*

deliberate[2] v, **deliberate (about/ on sth)** *segálidan; oskárdan[<Pahlavi (ZBP, C3819, MK, FM, BF)]. //Zamáni baráye segálidan darbáre ye án porsemán nadáwtim.; Darbáre ye kári ke báyast kard/ kardan segálidan; segálidan/ andiwidan/ oskárdan ke áyá báyad raft yá na.//*

deliberately adv *andiwide; sanjide; árám. //áváyi ke sanjide/ andiwide, árám ast.; andiwide/ dast-dasti án rá goft tá ma rá barangizad/ be xawm ávarad* [provoke]*//*

deliberation n **1** *segálew, sanjew, andiwe. //Paz az segálewi deráz bar án wodan ke naxaran.; Hude ye segálewháyetán ce bud?//.* **2** *womordegi, áhestegi, sanjidegi. //womorde-womorde soxan goftan; áheste newáne raftan* [take aim]*; sanjide/ be áhestegi gám bardáwtan//*

delicacy n **1** *narmi, názoki, "Háfez andiwe kon az názoki ye xáter e yár -- Boro az dargahaw, in nále o faryád bebar.". //narmi/ názoki ye párce; narmi/ názoki ye pust e kudak//.* **2** *názoki. //názoki ye roxsáraw* [features]*//.* **3** (**a**) *bárik; názokáne, "Xow názokáne micami ey wáx e noubahár- káwoftegi mabádat az áwub e bád e dei." (Háfez). //názokáne naváxtanaw; kandekári* [carving] *ye bárik/ názokáne//.* (**b**) *narmi (dar raftár). //Darbáre ye az dast raftan e yeki az kasánemán* [loss] *benarmi/ názokáne soxan goft./ Farámuw nakon ke sán e má* [position] *saxt názok ast.//.* **4** *saboki, narmi, delpaziri. //sáyeyi* [shade], *bádeyi, buyi xow* [scent] *saxt delpazir//.* **5** *macal, xoráki naqz. //Bumiyán in xarcanghá rá xoráki naqz/ macali (xowmaze) mipendárand.* [regard]*//.*

delicate adj **1** *narm, sabok, názok. //be narmi ye abriwom. //perperi*, názok, bárik, dármeh* [<Pahlavi]; dastgáhi* [mechanism]*/ sáxtemáni* [structure] *bárik/ názok/ dármeh*/ zibáyi ye názokáne ye/ dármeh e yekpoź* [snowflake]*//.* **2** *názok(nárenji); wekanande; perperi. //cini ye perperi; giyáhi wekanande/ perperi/ názok(nárenji)//.* **3** *ranjur, názoknárenji, riqu. //kudaki názoknárenji/ ranjur; Candgáhi ranjur bude* [in delicate health]*//.* **4** (**a**) *názok, názokáne, ostádáne. //ostádkári ye* [craftsmanship] *názokáne ye angowtari besyár xub* [fine]; *ápangi*/ kárdpezewkiyi ostádáne; ostádáne naváxtanaw sonáthá/ gátehá* rá //.* (**b**) *narmi (dar raftár); (raftár e) názokáne, "Xow názokáne micami ey wáx e noubahár -- káwoftegi mabádat az áwub e bád e dei." (Háfez). //Narmi ye womá rá dar barxord* [handling] *e bá án sán* [situation] *misetáyam.; goftoguháyi saxt názokáne dar dast dárim.* [conduct negotiation]*//.* **5** *tiz; dármeh* [<Pahlavi]; harjá juri tarjome miwavad. //tizbuyi; buyáyi ye tiz* [sense of smell]; *basáváyi ye* [sense of touch] *dármeh*/ tiz; Tanhá yek garmásanj e xeili tiz/ dármeh* mitavánad degarguni ye besyár nácizi rá dar dareje ye garmá newán dahad.//.* (**6**) (**a**)*(baráye rang) báz, rouwan, kamrang. //ábi ye kamrang* [delicate shade of]*//.* (**b**) *(baráye xoráki yá maze) delpazir narm va názok maze ye delpazir e máhi ye ázád* [salmon]*; án cáwni ye tond* [spicy sauce] *be dard e guwt e narm o názok e gusále* [tender/ delicate veal] *nemixorad//.* (**c**) *(baráye bu) delpazir. //hubuyi/ buyixow/atri depazir//*

delicately adv *be názoki/ názokáne. //tandisháyi ke be názoki/ názokáne/ ostádáne taráwide wodeand.; setáyewi saxt názok/ naqz//*

delicatessen n **1** *(maqáze ye) xorák e sard foruwi; bazmávard(foruwi).* **2** *xorák e sar; xorák e ámáde; bazmávard [sándevic]*

delicious adj *xowbu va xowmaze; xub, xow, bánamak. //yek xorák e, kák e xowbu va xowmaze; bu va mazeyi xow; bu ye xow dárad!; Ce wuxi ye bánamaki/ xowmazeyi!//*

deliciously adv *sup e xámedár* [creamy] *e xowmaze*

delight n **1** *wádi, wádemáni, xownudi, urváxt [<Pahlavi urváxt, urvámi (ZBP, C3810 MK, BF); mast-o-malangi, wanguli, wádkámi, "Zan e pir raft o biyávard jám - az án jám Bahrám wod wádkám." (ZBP, L4658 SF); kasi rá xownud/ wádkám gardánidan; Ruz e xubi wod/ havá xub wod va má saxt wád/*

wádemán/ wádkám gawtim.//. **2** *(máye ye wádkámi/ xownudi. //wádemáni/ urváxt*/ urváxw*/ Ávázxándanaw máye ye wádemáni ast.; wádkámihá ye/ urváxt* e zendegi dar rustá.//.* **3** **take delight in sth** *az... sarmast gawtn; az... sarxow wodan, "páreyi waráb be vey dád, mard bexord va sarxow gawt." (ZBP, L2907 AT). //Az in ke be rox e digarán bekewad ke biráhe rafteand* [prove others wrong] *saxt sarmast migardad.//*

delight[2] v **1** *wádkám gardánidan, "Zan e pir raft o biyávard jám - az án jám Bahrám wod wádkám." (ZBP, L4658 SF); "páreyi waráb be vey dád, mard bexord va sarxow gawt." (ZBP, L2907 AT); wád kardan; mast kardan. //Hame az ávázaw wádkám/ sarxow gawtand.//.* **2** **delight in sth/ doing sth** *az... wád wodan. //Az ázár dádan e xáhar e kucakaw sarmast miwavad.//. (beáyin) az in ke setáyandegán* [admirer] *gerdaw rá begirand sarwád/wádkám migardad.//*

delighted adj, **delighted (at sth/ to do sth/ that...)** *wád, xownud, sarxow, wádkám. //Labxandi, negáhi xownudáne/ wád; kudaki sarwád/ mast o malang; Az (wanidan e) kámyábiyetán xeili wád gawtam.; "Be mehmáni miáyi?", "Xeili wád miwavam ke biyáyam."/ "bá wádmáni"//*

delightful adj **1** *sarmast, sarxow, wangul. //pas az nuwidan e báde gij o sarmast/ wangul gawt.//.* **2** **delightful (to sb)** *delangiz. //estári** [holiday]*, naváyi, goftoguyi delangiz; Hic ágáhiyi biw az in nemitavánest baráyam delangiz báwad/ az in nemitavánest máye ye xownudiyam gardad.//*

delightfully adv *armast, sarxow, wangul*

delimit v *boridan; karánehá ye/ marzhá ye cizi rá newán dádan/ nahádan. //Baxw e noxost marzhá ye zamine* [area] *ye pażuhewaw rá newán midahad.//*

delimitation *boridan; karánehá ye/ marzhá ye cizi rá newán dádan/ nahádan*

delineate v *kewidan; negárdan. //viżegihá ye roxsár e/ manew e kasi rá kewidan/ negáwtan; naqwehá ye/ barnámehá ye xiw rá kewidan//*

delineation *kewidan; negárdan*

delinquency n **1** *ágreftak* [baráye riwe bengarid be* "crime"*]. //ágreftakhá ye/ ágreftakmandi ye javánán.* **2** *kutáhi. //Kutáhi ye náxodá máye ye az dast raftan e kawti gawt.//*

delinquent n, adj *ágreftakmand*; kutáhi konande; gonáhkár. //ágreftakmandi* javán/ gonahkári javán; kutáhi; ágreftakmandi*/ sarbázi ke dar kár e xiw kutáhi karde/ sarbázi gonahkár//*

deliquescent adj *(dar ximiyá*/ wimi) (az havá nam gereftan va) ábaki gawtan; lic oftádan*

delirious adj **1** (**a**) *hazyáni. //candán hazyán dárad ke nemidánad kojá-st.//.* (**b**) *hazyáni, bihowáne, "va tarjome ye qaránites soxan e bihowáne báwad." (ZBP, L1151 ZX). //sáni* [condition]*/ pásoxi hazyáni/ bihowáne//.* **2** *(pendárin) diváne. //Kudakán haminjur ke bastehá rá bázmikardand (az wádi) diváne wode budand.//*

delirously adv *bihowáne. //xoruwidan va hazyán/ soxan e bihowáne goftan; az wádi diváne//*

delirium n **1** *hazyán, hapará* [<Gilaki]; váture* [<váturá Gilaki]. //az tab va hapará*/ hazyán bestuh gawte* [exhausted]*.//* **2** *(pendárin) wádi va divánegi; divánegi az wádi.*

delirium tremens; DT; **DTs** *hazyán e/ hapará ye*/ váture* ye meybáregi*

deliver v **1** **deliver (sth) (to sb/ sth)** *resándan; ávardan. //Dasturi ke dáde cizi rá ke xáste budid* [your order] *be dar e xáneyetán miresánim!; Peiki* [courier] *bastehá rá be daftaremán resánd.; payámam/ peiqámam rá be pedaram resándi?//.* **2** (**a**) **be delivered of sb** *(beáyin) zádan; záyidan; ávardan; bárnehádan, "Pas Jebreyil be Maryam andardamid tá Maryam bár gereft bá Isá va hamconán bud tá vaqt e bárnehádan. (ZBP, L6820 TTT). //Pesari tandorost zád/ záyid/ ávard.//.* (**b**) *záyándan. //Pezewkaw záyándaw/ u rá záyánd//.* (**c**) **deliver oneself of sth** *(be áyin) goftan. //manewte* [opinion] *ye dávari* [judgement] *ye xod rá goftan//.* **3** **deliver sth (up/ over) (to stb)** *sepordan; be... bázgozárdan, "va con Seyyed Alleyhessalám (Mohammad) befarmud tá vey rá bekowtand goft "Yá Mohammad ayál va farzandán e man be ki vámigozári?" Seyye Alleyhessalám javáb dád ke be átaw e duzax ..." (ZBP, L7369 SR). //deżi* [fortress] *rá be dowman sepordan/ bázgozárdan;/ Dáráyi ye xod rá be farzandán e xiw bázgozárdan.//.* **4** *soxan rándan; soxanráni kardan. //Darbáre ye jahánbini baráye anjoman* [society] *soxan ránd/ soxnráni kard.//.* **5** **deliver sb (from sth)** *(bástáni) rahánidan. //Xodá má rá az badi(há)* [evil] *berahánad!//.* **6** (**a**) *partáb kardan; rahá kardan. //dar tapkáye** [cricket] *tup rá az bálá ye wáne rahá mikonand./ Muwak az zir e zamin rahá miwavad.//.* (**b**) *kust zadan/ kuftan/ kustan; málidan. //kusti be árváre zadan/ árváre rá kuftan/ kustan; (pendárin) ámuzgár damáq e wágerdán rá saxt málid* [deliver a sharp rebuke to]*/ wágerdán rá saxt guwmál dád.//.* **7** (**a**) **deliver (on sth)** *(anáyin) pardáxtan, resándan. //Zabán dádeand (ke) kár rá dar máh e Tir be páyán resánand ammá áyá mitavánand xodewán rá (behengám) beresánand*

[deliver on]//. (**b**) *ávardan, harjá juri tarjome miwavad. //Parhib* [model] *e no ye án ráde*/ máwin ham tond miravad ham kam misuzánad* [deliver on speed and fuel]; *Agar natavání xub foruw koni, tippá!/ az kár bikári!.//*

deliverance n, **deliverance (from sth)** *rahávi; rastegári. //Namáz gozárdand va baráye rahávi az band niyáyew kardand/ niyáyidand.//*

deliverer n **1** *resánande; ávarande; peik.* **2** *rahánande, rastgár konanderastár [<rastan]*

delivery n **1** (**a**) *ávardan; resándan; ferestádan. //Dasturetán baráye ferestáde wodan ámáde ast.; Xáhewmand-im hengám e residan e kálá pulaw rá bepardázid//.* (**b**) *baste, náme yá har ciz e digar ke ferestáde wode. //Emruz bár e bozorgi zoqál sang be má resid.//.* (**c**) *ámadan e peik; resándan e peik. //Ruzi dobár peik* [postal/ mail delivery] *be xáne ye má miáyad.//.* **2** *záyemán; zeh; zehew [<zehidan], "Nayáyad be giti ze ráh e zehew* [delivery canal] - *be farmán e dádár e giti-dahew." (SF); záyemáni ásán/ dowvár. //gám e noxost e záyemán//.* **3** *wive ye soxanráni. //Máye ye soxan xub bud wive ye bad e soxanrániyaw án rá tabáh gardánid.//.* **4** (**a**) *partáb (con muwak) (hengám e parváz).* (**b**) *partáb (e tup). //partábi tond; partábi az ru ye dowmani* [hostile]//. **5** **take delivery (of sth)** *daryáft kardan; bordan; harjá juri tarjome miwavad. //Key mitavánid ráde*/ máwin rá gerefte bebarid?//*

delivery rate *(dar Engelestán) barge ye resid e kálá*

delivery van; (US) **delivery truck** *deliján/ ráde* ye bárkew e kucak baráye resándan e kálá*

dell n *darake; [darake = darra-ke = darre + ke [kucak]*

delouse v *wepew juridan/ gereftan/ zodudan*

Delphic adj **1** *vábaste be vaxwgáh** [*vaxw* = inspiration]. *//vaxwgar* e Delfi/ ke dar Delf e Yunán mizist//.* **2** *vaxwik*; ramzi. //soxani vaxwik*/ ramzi; vaxw [besanjid bá "vah-y"]//*

delphinium n *giyáháni az xáneváde ye* <u>delphinium</u> *az xáneváde ye álálehá ke buteháyi rást dáwte sarásar e sál sabzand. Bargháyi con barg e xormá panjeyi va golháyi zibá dárand va barxi zahrnákand.*

delta (n) **1** δ / Δ *(deltá caháromin vát az dabire ye Yunáni).* **2** *deltá ye/ xowki ye miyán e daháne ye rudhá. //deltá ye rud e Nil//*

delta wing aircraft *havápeimáye peikáni/ bál peikáni*

delude v, **delude sb (withsht/ into doing sth)** *fariftan, biráh kardan; gomráh kardan; biyábánidan* [<Pahlavi (ZBP, C4267, MK)]; ourandidan. //nádán e gomráh e bicáre; kasi rá bá navidhá* [promise] *ye doruqin/ puc biráh kardan. //xod rá bá omidhá ye doruqin/ bipáye fariftan/ xod rá farifran va bávar dáwtan ke...//*

deluge n **1** (**a**) *lur (ZBP, C600 FM); seyl. //Barfhá ke áb miwavad juybárhá ye kuhestáni lur gawte, hadme ciz rá woste mibarand.//.* (**b**) *ragbár, bárán e sangin. //Dar ráh be saráy/ xáne dar ragbár gir kardam//.* **2** *(pendárin) ragbár, bárán, seyl, harjá juri tarjome miwavad. //seyl e/ ragbár e kár, váže, náme//*

deluge v **1** **deluge sth (with sth)** *con seyl/ lur ragbár... farágereftan; ...-bárán wodan. //Wahr rá seyl/ lur/ lajan/ gel farágereft./ wahr gelbárán gawt//.* **2** **deluge sb/ sth (with sth)** *...-bárán wodan/ kardan; ...-pic gawta. //Telefonpic wodam!; Baráye án kár ágahi dádim, seyl e darxást saremán rixt.//*

delusion n **1** *pendár. //Gováżeháyaw* [argument] *be ruye ye kár ostovár* [convincing] *minamud ammá bar páye ye pendár bud.//.* **2** *yán; pendár(zadegi); ourandi; divánegi. //docár e yán/ ourandi budan* [suffer]; *Omidváriyat baráye daryáft e dareje ye/ páygáh e bálátar pendári/ yáni biw nist//.* **3** **delusions of grandeur** *yán e/ hazyán e xodbozorgbini. //Mixáhad bá dareje ye yek beravad- báyad yán e xodbozorgbini dáwte báwad.//*

delusive adj *doruqin; gomráh konande*

delusively adv *doruqin; gomráh konande*

deluxe adj *naqzak*; naqz; xowgele; barin; behin. //Yek mehmánsar/ ráde*/ máwin, bestar e naqz/ naqzak; behin cáp e* [edition] *yek ketáb; cáp e naqzak*/ naqz yek ketáb//*

delve v **1** **delve in/ into sth** (**a**) *jostan, juridan, gawtan; ziroru kardan, kávidan. //Kifaw* [bag] *rá jurid va qalami az án birun kewid.; kewoyi, kive*yi* [box] *jibi rá baráye yáftan e cizi ziroru kardan/ jostoju kardan//.* (**b**) *pażuhidan;kávidan; barresi kardan. //Nevisandeyi ke dar soxan* [literature] *e/ nevewtehá ye sadehá ye miyáne ye Rusiye pażuhew mikonad/ barresi mikonad//.* **2** *(bástáni) kandan*

Dem *kutáh wode (dar Ámriká) mardomsálár; mardomsálári*

demagnetization; demagnetisation n *áhanrobáyi zodudan; zodudan e áhanrobáyi*

demagnetize; demagnetise v *áhanrobáyi zodudan; zodudan e áhanrobáyi*

demagogic adj *mardomfarib*

demagogue n *mardomfarib, “ke in tork e badsáz e mardom farib- nabinad hami az bolandi newib.” (ZBP, L6455 SF)*

demagogy n *bonyádhá va ravewhá ye mardomfaribi*

demand[1] n **1 demand (for sb to do sth); demand (for sth/ that...)** *xást; darxást. //Xástnáme/ talabnáme ye báj daryáft kardan; Nawodani ast betaván hame ye xásthá ye womá rá barávard.* [satisfy]*; Kárfarmáyán darxást e kárgarán rá baráye dastmozd e biwtar napaziroftand.* [refuse].; *Báz az noxostvazir xáste wode* [demands] *az kár kenáregirad.; darxásth).yi baráye vátáw** [reform]*//.* **2 demand (for sth/ sb)** *darxást. //Máye ye wekast e foruw e án ráde*/ máwin rá kami ye darxást e farámarzi/ borunmarzi* [overseas] *midánim.; Darxást baráye kárgarán e varzide faráván ast ammá baráye kárgarán náázmude* [unskilled] *darxásti nist.; In máh darxást baráye xarid e máhi biw az faráhamew** [supply] *ast//.* **3 demand/ demand note** *xástnáme; talabnáme//.* **4 in demand** *dárá ye xástárán e faráván; porxástár; Menewtáhá ** [secretary] *ye xub hamiwe xástár/ xáhán e faráván dárand.; Ávázxáni ast ke xástár e faráván dárad.;* **make demands of/ on sb** *fewár ávardan be; tavánfarsá budan. //In havápeimá ye nou be xalabán fewár miávarad. Parváz bá in havápeimá ye nou baráye xalabán tavánfarsá-st.//*

on demand *hargáh bexáhand váxást gardad/ xáste wavad. //Ceki ke hargáh bexáhand váxást gardad báyad pardáxt gardad.; U haváxáh e afkandan e/ andáxtan e bacce bá darxást (mádar) ast.//*

demand bill, **demand lone** *(dar Ámriká) vámi ke hargáh váxást wavad báyad pardáxt gardad.*

demand[2] v **1** *xástan; porsidan. //az kasi xástan ke bepuzad/ puzew bexáhad; Kárgarán darxást e dastmozd e behtari dárand/ dastmozd* [pay] *e behtari mixáhand.; Kár e ma rá porsid/ xást bedánad ce kár mikonam* [business]*/ Mixáhad ke hame ciz rá be u beguyand.//.* **2** *niyáz dáwtan; xástan. //in jur kár xeili wakibáyi mixáhad.; Áyá án náme rá niyáz be pásox e biderang ast?//*

demanding adj **1** *tavánfarsá; dowvár; sangin. //kári, barnámeyi tavánfarsá//.* **2** *saxtgir; fozunxáh. //kixáyi** [boss]*/ pedari saxtgir; baccehá xeili fozunxáhand, báyad peivaste behewán resid* [attention]*//*

demarcate v *marz e... rá kewidan. //Marz e meidán e bázi rá xat e sefid kewideand.//*

demarcation n *marz. //marz e/ xat e marzi/ kewákewhá* [dispute] *ye miyán e sátvunhá ** *ye* [industry] *gunágun, baráye rouwan wodan e marz e kár e har goruh//*

démarche n *(váže ye faránsavi) gám yá yek kár e xawáyáyi** [political]

demean v *xod rá xár kardan; xod rá sabok kardan. //Bá goftan e conin doruqhá ye áwkári xod rá xár nakon.; Bá darxást e komak az ánán xodam rá xár/ sabok nemikonam.//*

demeaning adj *xárkonande; sabok(konande). //Az in ke nágozir gawt baráye kármand* [employee] *e piwin e xiw kár konad xeili xod rá xár yáft.//*

demeanour; demeanor n *raftár. //Az raftár e barmanewáneaw* [arrogant] *bizáram.//*

demented adj **1** *diváne; bimox. //diváneyi badbaxt//.* **2** *(pendárin) diváne; ásime. //Farzandaw ke dir ámad dáwt diváne miwod/ migawt.//*

dementedly (adv) *con divánegán; ásime*

dementia n *(pezewki) divánegi; bixeradi*

dementia praecox = schizophrenia*; gosaste-manewi; gosastegi ye manew; "skitsofreniyá"*

demerara; demerara sugar *wekar e sorxfám (az neiwekar)*

demerit n *(beáyin) ák; kásti. //xubihá/ wáyandegihá* [merit] *va ákhá ye dastgáhi rá dar cewm gereftan/ dáwtan* [consider]*//*

demesne n **1** *(dátikán) páreyi zamin rá az án e xiw kardan. //Zamini ke kasi án rá az án e xod karde* [hold land in demesne]*//.* **2** *zamin va sáxtemáni (bedun e keráyenewin) ke kasi án rá az án e xod gardánad.*

demi-, *(piwvand bá námvážehá) nim, páre*

demigod n *(dar afsáneháye bástáni) nimce xodá, "Wáyad xodaw ham nemidánest vali u rá mánand e yek nimce xodá namáyew midád." (Buf e Kur, Sádeq e Hedáyat)*

demijohn n *kap; qarrábe (dar puwew buriyáyi)*

demilitarization; demilitarisation n *páygáh e ártewi rá az jáyi barcidan*

demilitarize; demilitarise v *(peiro ye peimáni) páygáh e ártewi rá az jáyi barcidan. //sarzamini* [zone] *ke páygáhhá ye ártewi ye ánrá barcideand.//*

demimonde n **1** *(váźe ye faránsavi) mardománi ke kárhá va andiweháyewán dádmand yá pasandide nist; (jahán e) harzegán. //jahán e harzegán bá mengiyáxánehá/ [qomárxánehá] va meixánehá ye palawt.//.* **2** *zanán e harze/ harjáyi; zanán e ánconáni; zanáni ke pálánewán kaj ast*

demise n **1** *marg; saráy e sepanj rá pedrud goftan.* **2** *(pendárin) marg; páyán. //In ziyán máye ye marg e/ varwekastegi ye án bázargáni* [business] *gawt.//*

demist v *meh rá zodudan*

demister; (US) **defroster** *mehzodá; mehgir*

dem(o)-, *(dar váźehá ye serewte) tude; mardom; marakán* [<Pahlavi (ZBP, C4605 MK, BF)].*

Demagogue: *mardomfarib;* democracy: *mardomsálári;* demographic: *ámár e mardomi/ markán**

demo n (pl **demos**) *(anáyin, beviźe dar Engelstán) (baráye) namáyew*

demob v (**demobbed**) *(anáyin) gosalándan (e sepáh)*

demob n *(anáyin) gosalándan (e sepáh)*

demobilization; demobilisation n *bengarid be* "demobilize"

demobilize; demobilise v *az sán e basji birun ávardan; az ártew rahá kardan; gosalándan e sepáh, "Biyázárad az man jahándár wáh- gar az yekdegar bogsalánam sepáh." (ZBP, L6387 SF)*

democracy n **1** (**a**) *mardomsálári. //mardomsálári bá kahestán* va mahestán* [parliamentary democracy] (**b**) *(kewvar e) mardomsálári/ Kewvarhá ye mardomsálári ye xorvarán* [western]*//.* **2** *bonesthá ** [principle] *ye mardomsálári; //(Áyá) dar Faránse mardomsálári biw az Álmán ast?/ yek sázmán e mardomsálári; mardomsálári dar sátvunhá** [industries]*; mardomsálári ye sátvuni** [industrial]*//*

democrat n **1** *haváxáh e mardomsálári.* **2** **Democrat** (*kutáh wode* **D**) *hamvand yá haváxáh e kumal** [party] *e mardomsálári*

democratic adj **1** *mardomsálári. //awáhá ye/ haqhá ye/ gozinewhá ye mardomsálári. //warvin** [government] *e mardomsálári/ farmánraváyi ye* [rule] *mardomsálári//.* **2** *haváxáh e mardomsálári. //yek anjoman e/ hanvar** (society) *e mardomsálári; yek didgáh* [outlook] *e mardomsálári//*

Democratic Party *kumal* e mardomsálári*

democratically adv *bar páye ye mardomsálári; mardomsálárane*

democratization, democratisation *mardomsálári gardánidan*

democratize, democratise *mardomsálári kardan/ gardánidan. //dastgáh e rahbari ye* [administration] *sázmáni* [organization] *rá mardomsálári gardánidan//.*

demographer (n) *ámárgar e (viźe ye ámár e) mardomi*

demographic (adj) *vábaste be ámár e mardomi*

demography n *ámár e mardomi*

demolish v **1** (**a**) *virán kardan; bá zamin rást kardan, "Wápur án wahr rá divárhá biyandáxt va zir e pá ye pilán begereft va bá zamin rást kard." (ZBP, L67 TB);* (**b**) *zirozebar kardan; bá zamin hamvár kardan, "sougand ke man be Makke ravam va báznagardam tá Ka'be bá zamin hamvár konam [hazrat e Mohammad]" (ZBP, L167 TB);* **2** *forukuftan, "Ke har kojá xáli yáft va forsat did qárat konad va forukubad..." (ZBP, L1291 TBH); tabáh kardan, "va minamáyad ke qasd e án dárad ke pol tabáh konad tá lab er áb begirad, va fesádi angizad bozorg" (ZBP, L1380 TBH). //Baxw e gedánewin e wahr* [slum district] *rá bá zamin rást kardeand/ bá xák yeksán kardeand.; Goftáraw* [article] *be wiveyi daraxwán gováźe* [argument] *ye u rá darhammiwekanad/ forumikubad.//. (pendárin, be wuxi) forudádan. //do koluce* [pie] *rá doroste forudád!//*

demolition n *viráni, tabáhi, forukuftan. //forukubi ye xánehá/ saráyhá; peimánkárán* [contractors] *e forukubi.//*

demon (n) **1** *ahreman; ahriman; div; mázandar (ZBP, C4634, BF, MK). //tandishá ye/ kandekárihá ye diván az sadehá ye miyáne//.* **2** (**a**) *(anáyin) div, ahreman-cehr/ cehre, "Az in márxár ahreman-cehregán - ze dánáyi o warm bibahregán." (SF). //Pesar e womá yek div/ ahriman e kucak ast.//.* (**b**) **demon (for sth)** *xore. //xore ye kár ast.; yek kárgar e xore/ xorekár//.* (**c**) *yek bázigar e parxáwgar/ cálák/ xore. //tupzani* [bowler] *cálák/ xore//.* **3** **the demon drink** *(be wuxi) áb e átawin. //saxt (mast va) diváne wode/ ture wode, midáni án áb e átawin rá rá xorde.//*

demonic adj *ahrimani*

demonetization; demonetisation n *az bekár bordan e felezzi/ yuwosti* baráye sáxtan e pul jelogiri kardan.*

demonetize; demonetise v *az bekár bordan e felezzi/ yuwosti* baráye sáxtan e pul jelogiri kardan.*

demoniac; **demoniacal** adj **1** *ahrimani. //wekanjehá ye, naqwehá ye ahrimani//.* **2** *diváne. //zur e/ ama** [energy] *ye, xawm e divánegán/ ahrimani//*

demonstrability n *newándádani; ostovár dáwtani; áwkár sáxtani; daxwidani**

demonstrable adj *newándádani; ostovár dáwtani; áwkár sáxtani; daxwidani* [<Pahlavi (ZBP, C7471, MK, BF)]. //doruqi, nádorostiyi* [inaccuracy] *ke be ásáni betaván ánrá newán dád/ daxwidani*//*

demonstrably adv *newándádani; ostovár dáwtani; áwkár sáxtani; daxwidani**

demonstrate v **1** (**a**) **demonstrate sth (to sb)** *ostovár dáwtan; newán dádan; daxwidan* [<Pahlavi (ZBP, C7471, MK, BF)]. //Rásti ye soxani rá (be kasi) newán dádan/ Cegune newán midahid ke fewár yeksán* [constant] *mimánad?; Mitavánid newán dahid/ ostovár dárid xást e womá az án ci-st?//.* (**b**) *nemudan; newán dádan. //Gozinew newán midahad ke mardomsálári bekár ast* [be in action]*; Raftan e/ rahsepári ye nágahániyaw newán midahad nemitaván be u powtgarm bud.//.* **2** **demonstrate sth (to sb)** *be kasi báznamudan/ newán dádan. //Dastyári kár e carxowt* [machine] *e raxtwuyi rá be xaridárán báznamud.; Behtarin wive ye padáfand e az xiw rá báznamud/ newán dád.//.* **3** **demonstrate (against/ in favor of sb/ sth)** *ráhpeimáyi. //Hezárán tan baráye peikár bá afzáyew e bahá ye káláhá* [price increse] *ráhpeimáyi kardand.//.* **4** *newán dádan//Kárgarán piwtar hamestári** [opposition] *ye xiw rá bá án barnáme nemudand/ newán dádand/ daxwidand./ Sahewhá* [feelings] *ye nirumand newán dádan//*

demonstration n **1** *newán dádan; namáyew/ báznamudan; daxwew [bengarid be* "demonstrate"*]. //dar yek namáyew e dánewik dar bávari ostovár gawtan* [be convinced]*.; namáyew e/ báznamudan e yek dád e/ bonest* [law/ priciple] *e cehrwenási* [physics]*//.* **2** *namáyew/ newán dádan/ báznamudan e kárhá* [function] *ye yek márád*/ kámpiyuter//.* **3** **demonstrate (against/ in favour of sb/ sth)** *ráhpeimáyi. //Ráhpeimáyi ye tude baráye powtibáni az sar-rewtedárán/ sardamdárán* [régime]*.//.* **4** *newáne; daxw*[<Pahlavi, (ZBP C7471, MK,BF)]; //Daxw* e/ newáne ye mehr; newáneyi/ daxwi* áwkár az xásthá ye ánán//*

demonstrative adj **1** (**a**) *(baráye mardom) kasi ke sahewhá ye xiw rá ásán newán midahad.; rurást; bi wile-pile. //Barxi mardom sahewhá ye xod rá biwtar va be ásáni newán midahand tá digarán/ barxi mardom az digarán tudártarand va sahewhá ye xiw rá ásán newán nemidahand.//.* (**b**) *áwkárá sahewhá ye xiw rá newán dádan. //Xeili sahewhá ye xiw rá áwkárá newán midahad; har do guneam rá busid.//.* **2** *(dar dastur e zabán) (baráye aviźegarhá** [determiners] *va harvenámhá* [pronouns]*) harvenám e newángar. //Dar vákiyám e "In docarxe ye man ast." váźe ye "in" harvenám e newángar ast.//*

demonstratively adv *newángar*

demonstrativeness n *newángari; newángar e... budan. //áwkárá newán dádan e sahewhá ye xiw va dastpáce/ warmsár gawtan.//*

demonstrator n **1** *namáyew dahande. //Namáyewdahandegán dastgáh rá baráye ázmáyew darcidand/ barpá kardand*[set up]*//.* **2** *daxwidár*(án); ráhpeimáyán. //Pásbánán daxwidárán*/ ráhpeimáyán e hayáhugar* [noisy] *rá parákandand.//*

demoralization; demoralisation (n) *delsard kardan; xod rá báxtan*

demoralize; demoralise v *delsard kardan. //Sepáhiyán pák az in wekast xod rá báxtand.; saxt delsard gawtan/ xod rá báxtan.; Án ágáhi saxt delsard konande ast.//*

demote v, **demote sb (from sth) (to sth)** *forukewidan. //Az páygáh e goruhbáni* [sergeant] *be sarjuxegi* [corporal] *forukewidandaw.//*

demotic adj *mardománi (M. Moqaddam). //zabán e Pársi ye mardománi//*

demotion n *forukewidan e páygáh e kasi*

demur v (**demurred**) **demurr (at sth)** *peiqáre kardan; badgománi namudan; derang nemudan. //Goftam/ piwnahád kardam án rá be ráy gozárand ammá farwin** [chairman] *peiqáre kard/ darang namud.//*

demur n, **without demur** *bi cunocerá; bigoftogu; bipeiqáre; biderang*

demure adj **1** *(be ruye ye kár) árám/ kamru/ názu. //bánu ye javáni pornáz/ názu//.* **2** *az kamruyi; bá náz. //labxandi, pásoxi bá kamruyi/ bánáz//*

demurely adv *(be ruye ye kár) árám/ kamru/ názu*

demurness n *(be ruye ye kár) árámyi/ kamruyi/ názuyi*

demystification n *(ráz e cizi rá) rouwan gardánidan; //Mikuwim az kárhá ye warvin** [government] *sardarávarim./ Rouwan gardánidan e ráz e restáxiz e Masih/ Mehr* besyári az tarsáyán rá be xawm miávarad.//*

demystify v (pt, pp **demystified**) *(ráz e cizi rá) rouwan gardánidan; harjá juri tarjome miwavad.*

den n **1** *láne; suráx; konám, "Deriq ast Irán ke virán wavad- konám e palangán o wirán wavad." (SF). //konám e xers/ wir//.* **2** *(xárdári) ...-xáne; harjá juri tarjome miwavad. //wirekewxáne* [opium den]*; dozdsará*; dozdxáne//.* **3** *(anáyin) konám; astáne; guwe ye denj. //dar astáne ye/ guwe ye denj e xod raftan o lamidan/ áramidan* [retire]*//.* **4** **a den of iniquity/ vice** *(biwtar be wuxi) bezehxáne; saráy e tabáhi. //U Páris rá xáne ye tabáhi midánest.//*

denationalization, denationalisation (n) *...rá be dast e mardom sepordan*

denationalize, denationalise v *sátvuni** [industry] *rá be mardom foruxtan va be dast e baxw e viźe sepordan*

denatured adj **1** *náxordani; nánuwidani. //alkol e nánuwidani//.* **2** *nák. //lástik e nák//*

deniable adj *vádangidani. //guyá in degargunihá vádangidani báwad.//*

denial n **1** **denial (of sth/ that...)** *arandán; vádang (ZBP, C2344 FM); nakirá*; nakiráyi* (ZBP, C7843, BF). //Vádanghá ye payápei ye zendáni dar barábar e cizháyi ke be u basteand* [charges against]*; Arandáni/ vádangi beáyin* [official] *ke dar máh e Tir gozinew xáhad bud.//.* **2** (**a**) **denial of sth** *nakiráyi*/ arandáni/ vádangi ke haqqi/ bahri/ cizi be kasi dáde naxhád wod/ Vádang e/ nakirá ye*/ arandán e ázádihá ye bonyádin e tude/ mardom rá gajaste dáwtan* [condemn]*//.* (**b**) **denial (of sth)** *arandán e/ nakiráyi* ye /vádang e/ sar báz zadan az/ napaziroftan e darxásti, yá cizi digar/ arandán e/ nakiráyi* ye /vádang e/ sar báz zadan az/ napaziroftan e darxástaw baráye hewtegi* [divorce]*//*

denier[1] n *nakirá*; vádang-gar; //kasi ke sar bázmizanad/ be gardan nemigirad//*

denier[2] n *denir (yekkán e andázegiri ye narmi ye nax e náylon, abriwom, va mánand e án). //jurRáb e náylon/ abriwom e si denir//*

denigrate v *[kasi yá cizi rá] kucak kardan; xár kardan; siyáh kardan; yek pul e siyáh kardan; be kun e sag/ xar zadan. //manew* [character] *e, dastávardhá* [achievement] *ye kasi rá xár kardan//*

denigration n *[kasi yá cizi rá] kucak kardan;xár kardan; siyáh kardan; yek pul e siyáh kardan; be kun e sag/xar zadan.*

denim n **1** *párce ye katáni ye zomoxt; párce ye jin* [jean]. **2** **denims** *walvár e jin*

denizen n *bumi; xánezád. //xershá ye mexik** [polar] *bumi ye yaxhá ye abáxtar* [north]*; Áqá ye Háji xánezád e arjomand e Dabirestán e má!//*

denomination n **1** *nám. //nám e gunehá ye máhi//.* **2** *kiw. //kiwhá ye Protestán conin-and: Metodist, Presbiteriyan, Baptist.* **3** *yekkán e pul, andáze va mánand e án. //Kamarzewtarin sekkehá ye pul e Irán Riál ast./ (dar barxehá) baxwik*, dar barxehá ye 1/3, 5/14. 3/7, 3 va 14, va 7 baxwik* hastand//*

denominational adj *kiw, kiwi. //hirbedestán* [denominational school]*//*

denominator (n) *baxwik*. //dar 2/5, panj baxwik* e barxe ast.//*

denote v **1** *newán e/ namád e... budan. //Dar jabr dar biwtar e bárehá "x" namád e/ newán e yek candi* [quantity] *ye náwenáxte ast.; Váźe ye* "inorganic" *newán e ci-st?//.* **2** *newán dádan. //In newán* [mark] *newángar e án ast ke váźeyi rá afkandeand/ zadeand.* [delete]*//*

denouement (n) *farjám, anjám, páyán. //Dar farjám e wegeftangize án matal, án zan káźenewin* [nun] *migardad.//*

denounce v **1** (**a**) **denounce sb (to sb) (as sth)** *ágáhi dádan; lou dádan. //Soxancini* [informer] *u rá be kalántari lou dád (ke harásgar** [terrorist] *ast)//.* (**b**) **denounce sb/ sth (as sth)** *váxándan (M. Moqaddam); be doruq dáwtan, "bozorgmanewi kardid goruhi rá be doruq dáwtid va goruhi rá bekowtid..." (ZBP, L6690 TTT)/ Doruyi ye* [hypocrisy] *warvin* rá besaxti váxánd.; Afsarán e/ páyvarán e raste ye kárgari* [union officials] *án kár rá* [action] *váxánde/ peimánwekani dánestand* [breach of agreement]*.//.* **2** *az (peimáni yá hamánand e án) xod rá birun kewidan; peimáni rá váxándan.*

dense adj (**-er, -est**) **1** (**a**) *cegál. // máddeyi* [substance]*, sangi, setáreyi (por)cegál//.* (**b**) *setabr; mawt. //mehi/ dudi setabr/ mawt//.* **2** *darhamtapide; anbuh; farqiw; zolf e farqiw", "Ma'zur-am dárand ke anduh vaqiw ast- anduh e vaqiw e man az án ja'd e vaqiw ast." (ZBP, C2588 FM, Rudaki); kawen, "Az eiván e Gowtásp tá piw e káx- deraxti kawen-bix o besyár wáx." (ZBP, C1404, SF); "va ammá alámat e tan e mo'tadel án bovad ki... va mu ye vey mo'tadel be meqdár na saxt kawen va na saxt tanok, va be qavám na setabr bovad va na bárik..." (ZBP, L7053 HM); gawen/ gawan, "Yeki sarv bod sabz o bargaw gawan- vará wáx con razmgán [razmagán] e pawan." (ZBP, C3744 FM, SF). //tude ye anbuh e mardom* [dense crowd]*; jangali farqiw/ gawan//;* **3** *(anáyin) kallexar. //Cegune mitaváni tá in andáze kallexar báwi?//*

densely adv *anbuh, por. //kewvari bá anbuh e mardom; dárá ye jangali gawan/ anbuh//*

denseness n *cegáli; setabri; mawti; gaweni*

density (n) **1** *setabri, anbuhi, gowni, "Yeki sarv bod sabz o bargaw gawan - vará wáx con razmgáh e Pawan." (ZBP, L4783 SF); kaweni, "va ammá alámat e tan e mo'tadel án bovad ki... va muy e vey mo'tadel bovad be meqdár na saxt kawen va na saxt tanok va be qavám na setabr bovad va na bárik..." (ZBP, L7053 HM). //anbuhi ye jangal; setabri ye miq//.* **2** *(cehrwenási*/ fizik) cegál*

dent n **1** *zadegi, qori, foruraftegi. //qori ye sanduq e powt e ráde*am/ máwinam//.* **2** **(make) a dent in sth** *qor kardan; kástan; zaxmi kardan, harjá juri tarjome miwavad. //barxordan be...; fis e kasi rá xábándan* [dent in sb's pride]*; vásác** [repair] *xeili gerán darámad va máye ye* [funds] *má rá kást.//*

dent v *qor kardan; kástan; zaxmi kardan. //Dar egnest** [collision] *powt e ráde*/ máwin saxt qor gawt./ Felezzi/ yuwosti*/ ayoxwosti* ke zud/ be ásáni qor miwavad.//*

dental adj **1** *dandán; dandáni. //behdáwt e/ darmán e dandán//.* **2** *(áváwenási) (ává ye) dandáni. //áváhá ye dandáni con "d" va "t" dar Pársi//*

dental crowding = malocclusion

dental floss *nax e dandán(pák-koni)*

dental hygienist *dastyár e dandánpezew, viże ye pákidan e dandán e bimárán.*

dental surgeon *bengarid be* "dentist"

dentifrice n *gard/ xamir e dandán*

dentist n *dandánpezewk*

dentistry n *dandánpezewki*

denture n *dandán e sáxtegi*

dentures (n) *(yek dast) dandán e sáxtegi*

denudation n *berehne/ loxt kardan*

denude v *berehne/ loxt kardan; "va majrá [ye piwáb] berehne mánad va..." (ZBP, L5558 ZX); kandan. //deraxtán e berehne/ bibarg; kuhpáyeyi ke deraxtánaw rá borideand.//*

denunciation n *váxándan. //váxánewi saxt baráye dowmanánaw//*

deny v (pt, pp **denied**) **1** *vádang kardan; farázgoftan [<Pahlavi (ZBP, C7626 BF)]; vásarangidan; xiwtan káqe kardan, "pas wetábán ámad inak pirezan - ruy yeksu káqe karde xiwtan." (ZBP, C3135, FM, Rudaki); zir e... zadan, "va ce piwtar az án cizi ke zir e án nemitaván zad in ast ke con náravá ye án hame bigonáh bá zan va bacce pápic e kerdár e Alá'eddin wod." (ZBP, L7500 DTH). //soxani, dávariyi, pasmári* [defence] *rá vádang kardan/ farázgoftan/ vásarangidan/ rásti ye cizi rá farázgoftan; Xiwtan rá káqe kard va goft conin nist.; Vádang karde goft cizi dar in báre nemidánad.; ziraw zad ke dasti dar án kár dáwte.; Jáy e vádang/ fargoftan nist ke...//.* **2** **deny sth/ (to sb)** *deriq dáwtan; deriqidan, "Xwatremcá Ahuráyiyá, yim **drigubiyu** dadat vástárem." [az Avestá, va zabán e Avestáyi, "drigubiyu" deriqidegán, bibahregán: "Wahriyári ahurámazdá rást- va deriqidegán rá panáh dahim."]; Ánce az xáneváde ye xiw deriqid/ deriq dáwt be dustánaw dád.; Az in ke u rá deriqide nagozáwtand(aw) ma rá bebinad be xawm ámad./ xawm gereft.; Hic ciz rá az xod deriq nemidárad.//.* **3** *xiwtan rá káqe kardan (be bálátar bengarid) xod rá be kuce ye Alicap zadan; farázgoftan; zir e... zadan. //Xiwtan káqe karde/ xod rá be án ráh zade/ xod rá be kuce ye Alicap zade ke cizi darbáre ye barnámeháyewán nemidánest./ Án dastine rá farázgoft/ vásarangid/ vádang kard.//*

deodorant n *buzodá; garmále (ZBP, C1620 FM)*

deodorize, **deodorise** v *bu ye... rá bordan/ zodudan, "andar yád kardan e dáruháyi ke bu ye áhak rá bebarad..." (ZBP, L5634, ZX)*

dep abb **1** **depart; departure; departing** *raftan, rafte, rahsepár. //*Dep 7:00am Shiráz *miravad/ rahsepár e Wiráz 7 e bámdád.//.* **2** **deputy** *namáyande*

dpart v **1** **depart (for...) (from...)** *raftan; raváne wodan; rahsepár wodam; ruy dar... nahádan, "Án darviw be reqbat e tamám ruy dar ráh nahád va hame ráh andiwe mikard..." (ZBP, L2550 AT); sar dar... nahádan, "tá andaki qovvat yáft sar dar biyábán nahád..." (ZBP, L3707 GS); áhang e jáyi rá kardan. //Tasu ye hawt e bámdád rahsepár Oslo gawtim.; kárván dudi ye 9:45 az sakku ye 7 be Kermán miravad.//.* **2** **depart (from) this life** *(bástáni yá soxanvari) farmán yáftan; dargozawtan; ján be jánáfarin dádan; cewm az jahán forubastan//.* **3** **depart from sth** *kenár gozáwtan; bedar ámadan, "piyádeyi sar o pá berehne bá kárván e Hejáz az Kufe bedarámad va hamráh e má wod..." (ZBP, L3746 GS). //Az ravand e*

hamiwegi bedarámadan; az ostá [standard] *bedarámadan; áyinhá ye kohne rá kenár gozáwtan./ Az rásti be kaźźi garáyidan.//*

departed adj *(beáyin yá soxan e dar parde) dargowte; ravánwád. //gordán e dargoawteyemán; Barádar e gerámi ye dargozawte ye womá.//.* **2** *(beáyin) gozawte. //be wokuh* [glory] *e gozawte andiwidan//*

departed n (pl **departed**) *dargozawte; rafte. //baráye raván e/ fravahar e raftegán namáz gozárdan/ niyáyew kardan//*

department n **1** *(kutáhwode* **Dept***) diván; baxw; harjá juri tarjome miwavad. //Diván e Zistbum; Diván e Ámuzew va Parvarew; diván e farhixt; baxw e (foruw e) borunmarzi/ baxw e fewnád** [Export]*; baxw e puwák e mardáne//.* **2** *kár, harjá juri tarjome miwavad. //Az man darbáre ye pul napors* [finances]*, án kár e zanam ast.//.* **3** *daftar, diván, barzan*

departmental adj *vábaste be diván/ baxw e…; kixá** [manager] *ye baxw; newast e diván* [meeting]*//*

department store *maqáze ye bozorg*

departure n **1** (**a**) **departure (from...)** *rahsepári; raváne wodan; raftan. //Raftanaw pák nábiyuside bud.; astán* [lounge] *e ráhiyán; rahsepárán//.* (**b**) *ágahi/ yáddáwt e residan va rahsepár wodan e kárvándudihá.* **2** **departure from sth** *kenár nahádan; bedar ámadan, "piyádeyi sar o pá berehne bá kárván e Hejáz az Kufe bedar ámad va hamráh e má wod..." (ZBP, L3746 GS). //Bedar ámadan az áyinhá ye kohan; ravandhá/ ravewhá* [procedure] *ye ostá* [standard]*//*

depend v **1** **that depends; it (all) depends** *in bastegi dárad (be án ke...); "in bázbaste be án ast ke bázbaste, "manut" rá guyand..." (ZBP, L4445, NKZZF); //Mitavánam biyáyam?", "Baste be án ast ke dar ráde*/ máwin já báwad yá na!"; In baste be án ast womá bá án porsemán cegune barxord konid* [tackle]*.//.* **2** **depend on/ upon sb/ sth** (**a**) *powtgarm budan be; womordan. //Ruy e in ke womá miáyid miwomáram.; Hicgáh nemitavánid be án powtgarm báwid ke behengám biyáyad.; (be riwxand) Mitavánid pák ásude báwid/ be án powtgarm báwid ke dir miáyad.; Bigomán bedánid ke dastbardár nistim/ dast barnaxáhim dáwt.//.* (**b**) *powtgarm budan; womordan./ Nemitavánid ruy e án bewmárid ke kárván dudi behengám beresad.; Zani ast mitaván be u powtgarm bud.//.* **depend on sb/ sth (for sth)** (**a**) *vábaste budan; andarbaste budan, "yá hasti ye iwán hicgune be in mahsusát va be ámizew va jonbew andarbaste nabovad." (ZBP, L1478 DA). //Ráde*/ máwin nadáram, az in ru báyad be masráde*/ otobus vábaste báwam.//.* (**b**) *dar gero ye... budan; vábaste be... budan; In já/ bum dar gero ye komak e puli ye sátvunhá** [industry] *ye káni ast.; Kudakán baráye xorák va puwák vábaste ye pedar o mádarewán-and.//.* **depend on sth** *andarbaste budan; " yá hasti ye iwán hicgune be in mahsusát va be ámizew va jonbew andarbaste nabovad." (ZBP, L1478 DA); peivand dáwtan; "Nawáyad ke vájebolvojud be xod peivand dárad va be hic sabab..." (ZBP, L1551 DA); peivanddár budan, "va hasti ye vey xáli <u>nabovaz</u> [nabovad] bed-án do sabab pas hasti ye vey peivanddár <u>bovaz</u> [bovad] va padid kardim ke vájebolvojud peivanddár nist." (ZBP, L1555 DA); baste budan be, "va bar u bar sorxi piw az u hokm e namáz e wám va xoftan baste ast." (ZBP, L7158 TT); bastegi dáwtan be; //Xeili bastegi be án dárad ke u be cálew cegune pásox dahad.; Bázdeh xeili be án bastegi dárad ke tá ce andáze bekuwim.//*

dependability n *ostovári; ostováni*

dependable adj *ostovár; ostován. //dusti, rádeyi*/ máwini, kári* [service] *ostovár//*

dependably adv *ostovár; ostován*

dependant, (US) **dependent** *vábaste; baste, "va bar u bar sorxi piw az u hokm e namáz e wám va xoftan baste ast." (ZBP, L7158 TT); peivanddár, "va hasti ye vey xáli <u>nabovaz</u> [nabovad] bed-án do sabab pas hasti ye vey peivanddár <u>bovaz</u> [bovad] va padid kardim ke vájebolvojud peivanddár nist." (ZBP, L1555 DA)*

dependence n **1** *powtgarmi; powtgarm budan be; vábastegi. //Man pák vábaste be zebardasti va kárázmudegi ye u hastam.//.* **2** (**a**) *peivand; vábastegi. //Kári yáfte vábastegi ye/ peivand e xiw rá be pedar va mádarat bebor/ páyánde*[h]*.*(**b**) *vábaste budan; andarbastegi; andarbaste budan"; "yá hasti ye iwán hicgune be in mahsusát va be ámizew va jonbew andarbaste nabovad." (ZBP, L1478 DA); peivan (dáwtan), "Nawáyad ke vájebolvojud be xod peivand dárad, be hic sabab..." (ZBP, L1551 DA). //bastegi ye/ vábastegi ye anbis/ bardáwt/ xarman be ábohavá; Darmán e pezewki baráye vábastegi be/ xugari be dáruhá ye xeradpuw va alkol/ báde.//*

dependency n *dastnewánde. //Hendustán digar dastnewánde ye Engelestán nist.//*

dependent adj **1** **dependent (on/ upon sb/ sth)** *vábaste; peivand dár, "Nawáyad ke vájebolvojud be xod peivand dárad, be hic sabab..." (ZBP, L1551 DA); baste be; vábaste be; andarbaste be...; harjá juri*

tarjome miwavad. //Zani bá cand sar (kudak e) nánxor.; be pedar o mádar e xod/ be komak hazine ye ámuzewi [grant] *vábaste budan//.* **2** **dependent on/ upon sb/ sth** *bastegi dáwtan be; dar gero ye... budan. //Kámyábi ye womá dar gero ye saxtkuwi ye womá-st* [hard work]//. **3** **dependent on/ upon sth** *vábaste; xugar. //Vábaste be/ xugar be dáruhá ye xerdpuw/ alkol/ báde ast.//*

dependent *bázgardid be* "dependant"

depict v **1** *bá peikare newán dádan. //Peikareyi ke u rá be rixt e dalqak newán midahad.; Dar án negár* [drawing] *bar nimkati/ kati* [sofa] *newánaw dádeand.//.* **2** *kewidan; negáwtan ; newán dádan. //Dar matalaw/ matali* [novel] *ke nevewte zendegi dar Tehrán e emruzi rá yek negunbaxti/ var* newán dáde ast.//*

depiction n *bá peikare newán dádan; kewidan; negáwtan; newán dádan*

depilatory n, adj *muysetir; muyzodá; muybar, "con be garmábe darwodam va muy bar- dáwtam..." (ZBP, L2348 AT); "sefat e dáruyi ke muy rá bestorad." (ZBP, L5633 ZX)*

deplane v *az havápeimá birun/ páyin ámadan/ ávardan. //Yek tasu sepastar sarbázán (rá) az havápeimá piyáde kardand/ piyáde wodand.//*

deplete v *saxt kástan; kamási kardan, "Áb e án cewme ze ebtedá ye vojud- na kamási konad, na befzáyad." (ZBP, C5187, FM, Rawidi). //Anbár e xorákiháyemán saxt tah kewide.; In hazine jibemán rá tohi karde/ pul e má rá saxt káste; Daryáceyi ke máhiháyaw saxt káste gawte/ kamási karde.//*

depletion n *káhew; kásti; kamási*

deplorable adj *máye ye afsus/ delsuzi. //manewteyi* [attitude]*/ soxani* [speech] *máye ye afsus//*

deplore v **1** *afsus xordan; deriq/ dariq; "Dariq in sar o táj o in mehr o dád - ke xáhad wod in taxt e wáhi be bád." (SF); //Az kárhá ye rosváyaw /rosváyiháyaw afsus xord/ va án rá gajaste dánest.//.* **2** *afsus xordan; dariq...;*

deploy v **1** *(sepáh) árástan/ gostardan/ be meidán ávardan. //Sarbázán e piyáde* [infantry] *rá be wabgir be meidán ávardand.; Tupxáne* [artillery] *rá dar xorvarán* [west] *gostardand.//.* **2** *xub be kár bastan/ bordan. //gováźehá* [arguement], *máyehá* [resource] *ye xod rá xub be kár bastan.//*

deployment n *árástan/ gostardan/ be meidán ávardan*

depolarization n *culidan; culew [<cul, Kordi ye Hourámi]*

depolarize *bengarid be* "discharge"

deponent n *(dád/ dátikán*) gováh*

depopulate v *az womár e mardom dar... kástan. //Kewvari ke az jang, dowyári* [famine], *bimári az womár e mardomaw káste wode.//*

depopulation n *az womár e mardom dar... kástan*

deport v, **deport sb (from ...)** *bezur kasi rá az kewvari (birun) rándan. //Dożvarde** [convicted] *be xosir* vábaste be dáruhá ye xeradpuw* [drug offences] *gawte va az kewvar ránde wod.//*

deportation n *birun ránde wodan/ rándan. //Dar sáliyán e gozawte gáh ágreftiyán/ riftegán** [criminals] *e dożvarde** [convicted] *rá az kewvar birun ránde be Ostráliyá miferestádand.//*

deportee n *az kewvar birun ránde (wode)*

deportment n **1***(dar Engelestán) wive ye istádan va ráh raftan. //Dar gozawte be bánován e javán miámuxtand cegune istáde va ráh ravand.//.* **2** *(dar Ámriká) raftár*

depose v **1** *pádewáhi rá az taxt forukewidan, hiyálidan, "dar hamánjá farmáni az wáh resid bar in ke u xod rá az kárhá ye pádewáhi hiyálide wenásad va be zudi raváne ye xáne ye xodá gardad..." (ZBP, L7535 DTH).* **2** **depose to doing sth** *(dátikán*)bá sougand gováhi dádan, "Xodá ye ta'álá Maryam rá az án tohmat bari kard va vey rá saná kard va be páki ye vey gováhi dád." (ZBP, L15 TB). //bá sougand gováhi dádan ke... rá dide budan; bá sougand gováhi dádan ke kasi rá dide...//*

deposit[1] v **1** (**a**) *be womár gozáwtan; dar bánk xábándan. //In cek rá táze diruz dar bánk xábándeand; In cek rá táze do ruz e piw dar bánk xábándeand va hanuz dastádast nawode* [clear/ cash]//. (**b**) **clear sth (with sb)** *sepordan nebewtehári/ cakháyi* [documents] *rá be dávar e xod sepordan//.* **2** (**a**) *piwpardáxt; az piw pardáxtan. //Mibáyast dah dar sad e bahá ye saráy/ xáne rá az piw (be)pardázam.//.* (**b**) *seporde/ naháde gozáwtan/ arbun/ gerou nahádan. //Báyad wewsad dolár seporde dáde niz keráye ye máh e noxost rá niz bepardázid.//.* **3** **deposit sth (on sth)** (**a**) *nahádan; gozáwtan. //Ketábhá rá ru ye miz nahád.; Barxi hawarát/ xarfastarhá toxmewán rá dar xák migozárand.//.* (**b**) *tahnewast kardan. //Rudxáne bálá miáyad kewtzárhá rá láxiz farámigirad* [flood] *va lajan* [mud] *ruyewán tahnewast mikonad* [deposit].//

deposit[2] n **1** *seporde. //Bist dolár seporde ye bánki; Máh e piw do bár, harbár sisad dolár be bánk sepord.//.* **2** **deposit (on sth)** (**a**) *seporde; piwpardáxt. //Maqázedár zabán dád ke agar sepordeyi/ piwpardáxti bedaham án kálá* [goods] *rá baráyam negahmidárad.//.* (**b**) *gerou, nahádе (M. Moqaddam) seporde; arbun. //Piw az án ke betavánam be án xáne beravam báyad wewsad dolár be xánexá* [landlord] *gerou/ nahádе/ seporde bepárdázam.//.* **3** (**a**) *tahnewast; láy; dord; dordi. //Pas az forunewastan e láxiz* [flood] *láye ye setabri az láy* [mud] *dar kewtzár há bejá mánd.//.* (**b**) *nahádе. //Nahádehá* [deposit] *ye geránbaháyi az naft* [oil]*/ arziz* [tin] *rá bá suráx kardan e/ parmáh kardan* [to drill] *e zamin yáfteand.//.* **4** **on deposit** *dar pasandáz. //se hezár dolár dar pasandáz dáwtan.//*

deposit account *seporde ye zamándár/ zamánmand//*

deposition n **1** *az taxt (e wáhi/ farmánraváyi) forukewidan.* **2** *(dátikán*) bá sougand gováhi dádan; //Piwmár* [the accused] *zir e sougand gováhi dáde.//*

depositor n *pardázande; pasandázgar; várizkonande*

depository n *anbár; pastu*

depot n **1** (**a**) *anbár.* (**b**) *istgáh e/ anbár e ráde*/ máwin.* **2** *istgáh e masráde*/ otobus yá ráh-áhan*

depravation n *harzegi, tabáhi, áludegi*

deprave v *áludan; tabáh kardan. //mardi ke bá badán newaste* [bad company] *va be tabáhi garáyide//*

depraved adj *tabáh, álude, harze, bad. //andiwehá ye, kerdár* [morals] *e, hamnewinán/ dustán* [companion] *e/ pák be tabáhi garáyid/ harze gawt.//*

depravity n **1** *tabáhi, harzegi, áludegi. //zendegi* [a life of] *bá tabáhi/ harzegi; be tabáhi garáyide* [sink in]*; Tabáhihá ye yek farmánravá* [ruler] *ye tarmanew/ venáste** [corrupt]*//*

deprecate v **1** *bad dánestan; napasandidan. //Wetáb dar kár nápasand ast.; Noxost vazir ráh o ravew* [policy] *e kumal** [party] *rá degargun mikonad va u in rá bad midánad/ nemipasandad.//.* **2** *az... xow nayámadan; napasandidan; xownud nabudan. //Az setáyewhá* [compliment] *va forutanihá* [condescending charm] *ye hamkáraw xowaw nemiáyad.//*

deprecating adj *náxownudi*

deprecatory adj *náxownudi*

depreciate v **1** *az arzew oftádan; kamarj wodan; káste wodan. //Bahr e án dálá** [company] *az arzew oftáde/ bahá ye bahr e án dálá* káste wode.//.* **2** *az arzew e... kástan; sabok kardan. //Kuwewháyam rá baráye darmán e pesaretán xár nagirid/ dast e kam nagirid.//*

depreciation n *oft; kásti. //docár e kásti ye/ ofti saxt gawtan* [suffer]*//*

depreciatory adj *xár kardan; dast e kam gereftan. //Soxanáni* [remark] *baráye káhew e arzew e dastávardi* [achievement] *bozorg.//*

depredation n *kásti, káhew, oft (e bahá ye...). //Wahr az ásibháyi ke goruhhá ye tabahkár e capávolgar/ tárájgar* [plundering gangs] *be án zadand bá saxti zende mánde* [survive]*; ásibhá ye barxáste az tufán//*

depress v **1** *afsordan; deltang kardan; delsard kardan, qamidan, "Qamide de hamigawt andar án báq- ze yád e Vis o u rá del por az dáq" (ZBP, L7765, VR). //Havá ye báráni deltangam mikonad/ ma rá miqamad.//.* **2** *forurándan/ kardan. //ahromi, angowti ye piáno, tokmeyi rá forurándan//.* **3** *az garmi andáxtan; sard kardan (e bázár). //bázári rá sard kardan; foruw rá kástan; Afzáyew bahá ye benzin* [oil/ gas] *bázár e ráde*/ máwin rá sard mikonad.//*

depressant n adj *(dáru ye) káhande ye jonbew; dáru ye fosorande/ afsorande. //yek dáru ye fosorande//*

depressed adj *darxod forurafte; forurafte, "va wáh rá andak máye forurafte mibinam... ke joz xeyr nabovad..." (ZBP, L1738, DB); deltang, "Dozdi be xáne ye pársáyi darámad candán ke jost cizi nayáft, deltang wod." (ZBP, L3651 GS); tangdel, "Mawo imen ke tangdel gardi- con ze dastat deli be tang áyad." (ZBP, L3710 GS); xastedel, "Ma-rá bá u olfati conán nabud ke be vaqt e mofáreqat xaste-deli báwad." (ZBP, L3872 GS); "Dar andarun e man e xastedel nadánam kist..." (Háfez); anduhmand "va guw e u (sag e divánе) ávixte báwad va sar dar piw afkande con kasi anduhmand va xodávand e xiw rá nawenásad." (ZBP, L5645 ZX); paźmorde, "ce budat ke emruz paźmordeyi -- hamáná be wab xáb naspordeyi?" (ZBP, L7012, SF); qamnák "Qamnák nabáyad bud az ta'n e hasud ey del -- wáyad ke co vábini xeyr e to dar in báwad." (Háfez); peźmán; deźam; naźand.//Az hude ye gozinew qamnák budan;"timárxár"/ timár; timárxári* [depressed, worried; depression; stress; stressed], *"Kafidaw del az qam co án kafte nár-- Kafide wavad sang e* ***timárxár****." (ZBP, C2986 FM, Rudaki)//*

depressed area *baxw e gedánewin; baxw e pasmánde ye kewvar ke dar án bikári va tohidasti faráván ast.*

depressing adj *deltang-konande; anduhbár; qambár. //cewmandázi, [sight, prospect] celpardi*/ filmi anduhbár//*

depressingly adv *//Máye ye deltangi ast ke ágreft** [crime rate] *faráván ast.//*

depression n **1** *afsordegi; deltangi, "Mawo imen ke tangdel gardi- con ze dastat deli be tang áyad." (ZBP, L3719 GS); "Jám e mináyi sadd e rah e tangdelist -- mane az dast ke seyl e qamat az pá bebarad." (Háfez); delgereftegi; neżandi; qamidedeli, "Nabáwad wádemáni be neżandi-- na piruzi bovad, bi mostmandi." (ZBP, L7757, VR); qamide deli, "Qamide del hamigawt andar án báq -- ze yád e Vis u rá del por az dáq." (ZBP, L7765 VR); deltangi, "Ruzi geli bud be niru va má rá deltangi bud...." (ZBP, L2448 AT); xastedeli, "Ma rá bá u olfati conán nabud ke be vaqt e mofáreqat xastedeli báwad..." (ZBP, L3872 GS); anduhmandi; paźmordegi; qamnáki [baráye nemune be* "depressed" *bázgardid]; peźmáni; neżandi. //Dar tuf* [a fit] *e afsordegi xodkowi kard.//.* **2** *foruraftegi; maq (ZBP, L7274 FM); maqáki, "va con az ruye zamin kuhhá birun ámad áb suy e maqákihá raft va daryá gawt án jáyhá va jomle ye zamin va áb yeki kore wod gerd bargerd e u az hame suyhá." (ZBP, L7147 TT); goudi. //foruraftegihá ye ru ye máh; sarbázán az dowman dar maqáki penhán gawtand.//.* **3** *sardi (ye bázár); bikári.* **4** (**a**) *káhew e fewár e havá (va bádi ke az in barxizad).* (**b**) *káhew e fewár e havá dar jáyi. //Káhew e fewár e have dar Norveź//*

depressive adj **1** *deltangkonande; qambár; anduhbár; afsorande. //dáruyi/ bimáriyi afsorande//.* **2** *máye ye sardi ye bázár va bikári. //ravewi* [policy] *máye ye sardi ye bázár//*

depressive n *afsorde, qamin, deltang, tangdel [baráye nemunehá be* "depression" *bázgardid.]*

depressurization; **depressuriszation** n *fewár e (havá/ gáz) e darun e... rá kástan*

depressurize; **depressurise** v *fewár e (havá/ gáz) e darun e... rá kástan*

deprive v, **deprive sb/ sth of sth** *bibahre gardánidan, "ziyán e dovvom án ke in darámixtegi va bimarzi zabán e fársi rá az jodásari* [indepencence] *bibahre gardánide." (ZBP, L3989 NKZZF); az kasi bázgereftan, "va cewm dáram az xáje Bunasr ke conin nasihathá az man báznagirad." (ZBP, L562 TBH); az... bargereftan, "va newán e ázádi in bovad ke [xodávand] aql az vey bázgereft." (ZBP, L2432 AT); boridan az kasi, "Beborrim az u mehr o peivand pák- pedarw áb e daryá bovad, mám xák." (ZBP, L6354 SF); deriqidan* [<Avestáyi "drigubiyu", deriqidegán; bibahregán, EDPL, 9.1530]. //bibahre/ deriqide* az awá ye/ haq*há ye wahrvandi* [civil] *ye xiw/ Deraxtáni ke rouwanáyi az xáneyi/ saráyi bázgerete; (be wuxi) dári miravi va mixáhi má rá az hamnewini ye xod* [company] *bibahre koni?//*

deprived adj *bibahre; deriqide [<Avestáyi "drigubiyu", deriqidegán; bibahregán EDPL, 9.1530]; //ruzgár e kudaki ye, zamineyi, barzani bibahre/ deriqide*/ Tohidasttarin va deriqidetarin mardom az warvin** [government] *komak e viże daryáft mikonand.//*

deprivation n **1** (**a**) *deriqidegi [<Avestáyi, drigubiyu, EDPL, 9.1530]; bibahregi; deriq, "Wod wuy e vey az deriq o timár- dur az rox e án arus, bimár." [Wouhar e Leyli con bá u nemixábad az bibahreqi = deriq va timár bimár gawt.] [Leyli va Majnun, Nezámi]. //docár e deriqidegi/ bibahregi az awá ye/ haq*e wahrvandi ye xiw budan//.* (**b**) *kami, kambud, tohidasti, deriq. //deriqidegi ye/ deriq e/ tohidasti ye gostarde peiro ye bikári//.* **2** *bibahregi; deriqidegi; máye ye deriq. //Ruz e estár** [holiday] *rá az dast dádan máye ye deriqi bozorg bud.//*

Dept *kutáh wode az* **department** *(baxw). //Baxw e Zabánwenási//*

depth n **1** (**a**) *żarfá; afráwtegi. "...va derázi rá be Tázi tul guyand va pahná rá arz guyand va afráwtegi rá omq guyand." (ZBP, L5190 ZX); maqáká (ZBP, C6559 FM); maqáki (ZBP, C6556 FM); maqi "Ángáh bepeimáy az ánjá tá be zamin ke lab e cáh ast. Ánce báwad bed-án angowtán ke yád dáwti bezan ánce gerd áyad maqi ye cáh bovad." (ZBP, L7230 TT). //żarfá ye/ maqi ye cáh, kán, kive*, sanduq e powt e ráde*/ máwin; Dar żarfá ye/ maqká ye 30 páyi áb yáft wod/ be áb xordand.; Kawti ye wekaste dar ce żarfáyi (naháde/ oftáde ast?//.* (**b**) *żarfá; maqi; maqáká. //rafháyi be żarfá ye bist sántimetr//.* (**c**) *żarfá. //żarfá ye zaxmi, wekáfi//.* **2** (**a**) *(baráye rang) siri; pori.* (**b**) *(baráye) ává bami, żarfi.* **3** (**a**) *(baráye sahewhá) żarfi; żarfá. //riwedári ye mehraw; żarfá ye ewqaw//.* (**b**) *żarfá. //matali* [novel] *kamżarfá//.* **4** **in depth** *beżarfi. //dástáni/ zamineyi rá be żarfi barresi kardan/ yek barresi ye żarf//.* **in the depth(s) of sth** *żarfá, del, żarfná, harjá juri tarjome miwavad. //dar del e zemestán; dar żarfná ye/ maqáká ye noumidi; saxt dur az wahr/ dar del e kewvar/ rustá//.* **(be/ get out) of one's depth** (**a**) *ábi ke az sar darravad. //Agar wená (kardan) nemidáni jáyi narou ke áb az sarat bogzarad/ darravad.//.* (**b**)*az fahm e kasi birun budan. //Az hirbáni** [economics] *ke soxan miránand, az fahm e man birun ast.//*

depth charge *bomb e zirábi baráye tarekándan e ziredaryáyi*

deputation n *namáyandegán*

depute v, **1 depute sth to sb** *be digari bágozárdan. //kár e sarparasti ye baxw rá be dastyári sepord/ vágozárd.//*. **2** *digari rá be namáyandegi (bar)gomáwtan. //Ánán rá be namáyandegi bargomáwtand tá didgáhhá ye má rá be anjoman báznamáyand.//*

deputize; deputise v, **deputize (for sb)** *be namáyandegi az su ye... kardan; be jáy e... kardan. //Pezewk Bozorgmehr bimár ast va az inru man be já ye u ámadeam.//*

deputy n **1** *gomárde, (bar)gomáwte; namáyande. //Tá zamáni ke dabsár** [headmaster] *bázgardad man be namáyandegi ye u kárhá rá migardánam.//*. **2** *dastyár e kixá*, kixáyár*; dabsáryár*; dastyár e...; ...-yár. //dastyár e farwin** [chairman]*; farwinyár*; sarkixá** [Director General] *va dastyáraw/ dabsáryár** [headmistress]*; dastyár e dabsár*//*. **3** *namáyande (con dar kahestán*/* parliament*)*

derail v *az rá áhan birun andáxtan. //Deraxti az pahná* [across] *ru ye ráháhan oftáde bud va kárván dudi rá az ráh birun andáxt.//*

derailment n *birun oftádan/ andáxtan e kárván dudi az ráh*

deranged adj *diváne; áwofte. //Pák be saraw zade.; kaftári* [attacker] *diváne; maqzi/ manewi áwofte; xandeyi diványegáne/ con divánegán xandidan//*

derangement (n) *áwoftegi; wuridegi; divánegi*

derby[1] n **1 the Derby** *hamávard e asbdaváni (ye sáliyáne)*. **2** *hamávard (e varzewi ye bozorg). //yek hamávard e varzewi ye bozorg e bumi* [local]*//*

derby[2] *bengarid be* "Bowler hat"

Derby Day *ruz e [hamávard e] asbdaváni*

deregulate v *ázád gozáwtan/ kardan. //ázád gozáwtan/ kardan e bahá ye benzin//*

deregulation n *ázád gozáwtan/ kardan*

derelict adj *rahá wode bexod (va virán); darbodáqán/ darbodáqun. //yek saráy e darbodáqán/ baxwháyi az ham páwide/ baxwhá ye viráne/ bisarosámán//*

dereliction n **1** *raháwode bexod va virán. //saráyi virán//*. **2 dereliction of duty** *(beáyin) velengári; bibandobári. //saxt gonáhkár* [guilty] *be velengári dar kár e xiw//*

derestrict v *ázád kardan/ gozáwtan (beviże tajá** [speed] *rá). //ázád gozáwtan e tajá* ye rádehá*/ máwinhá dar jáddeyi.//*

deride v *riwxand kardan/ zadan, "va soxan e vey bewnidand bar vey afsus kardand va riwxand e besyár zadand va u rá goftand..." (ZBP, L7409 SR); gowáżidan; firidan, [riwe ye aknun "firin-" (ZBP, C3180 FM)]; gowáże zadan bar..., "sari rá kojá maqz báwad basi- gowáże nabáyad zadan bar kasi." (ZBP, L5902 SF). //Bar kuwewháyaw* [effort] *gowáże zade/ gowáżide/ firide/ riwxand zade án rá baccegáne xándand* [childish]*//*

de rigueur adj *(faránsavi) báyaste. //Dar án qomárxáne/ mengiyáxáne puwidan e jáme ye wab báyaste ast.//*

derision n *riwxand; zamatrá (ZBP, L860, FM); gowáże," Gowáże basi báwadat bá fosus- na mard e nebardi, na kupál o kus." (ZBP, L6676 SF). //máye ye riwxand e hamegán budan; sádedeliyaw/ háluyiyaw* [naive] *máye ye gowáże* [provoke] *ye riwxand ewán gawt.//*

derisive adj *az ruy e riwxand/ gowáże. //riwxand; riwxand va hou kardan* [boo]*//*

derisively (adv) *riwxand; gowáże; hou (kardan)*

derisory adj **1** *biarj; baráye riwxand; baráye dastandáxtan. //piwnahádi náciz baráye dastandáxtan e kasi//*. **2** *bengarid be* "derisive"

derivation n **1** *wekáftan, "va nácár az hadis wekáfad va báz báyad namud kár e kermán va..." (ZBP, L587 TBH); "va hadis az hadis wekáfad..." (ZBP, L1253 TBH); "va qulenj az nám e in rude wekáfteand..." (ZBP, L5154 ZX); "ammá án cahár ma'ni ye xatá ki az in ma'ni wekáfad..." (ZBP, L1485, DA); farjastan* (ZBP, C7720 FM); //wekáftan e váżehá az Látin; váżeyi wekáfte/ farjaste* az zabán e Faránse.; wekáftehá ye váżegán rá dádan.//*

derivative adj *farjaste* (ZBP, C7720 FM); wekáfte; "ammá án cahár ma'ni ye xatá ki az in ma'ni wekáfad..." (ZBP, L1485, DA); "va qulenj az nám e in rude wekáfteand..." (ZBP, L5154 ZX); jodáwode "yek nokte ye digar án ast ke az warm váże ye warmande rá ávarde jodáwode ye digari nimávarand..." (ZBP, L2622 NKZZF)*

derivative n *farjaste*; wekáfte; jodáwode; "Váże ye "guyá" az "goftan" wekáfte*

derive v **1** **derive sth from sth** *wekáftan, "va qulenj az nám e in rude wekáfteand." (ZBP, L1485 DA); "ammá án cahár ma'ni ye xatá ki az in ma'ni wekáfad..." (ZBP, L1485, DA); jostan; yáftan; bordan, harjá juri tarjome miwavad. //az barresihá ye xod rámew* [pleasure] *e faráván yáftan/ delwád gawtan.; Az doure ye darmán bá dáruhá sudi nabord* [derive benefit]*//.* **2** *wekáftan; farjastan* (ZBP, C7720 FM). //hezárán váźe ye Engelisi az Látin wekáfte./ farjaste. //Váźehá ye "guyá', "guyán" va "guyande" rá az "goftan" mitaván wekáft.//*

derm(a)-, *(dar váźehá ye serewte) pust;* "dermatology", *pust wenási",* "dermatitis", *"ámás e pust.*"

dermatitis n *ámás e pust*

dermis n *pust;* "epidermis", *rupust;* "hypodermis" *zirpust/ pust e zirin"*

derogate v, **derogate from sth** *xár dáwtan; sabok/ kucak kardan. //soxanáni* [remark] *baráye xár dáwtan e wáyestegihá* [merit] *ye/ cunihá* [quality] *ye/ án zan.//*

derogatory adj *(kutáh wode* **derog**) *xárdári; kucak/ sabok kardan. //Dar Engelestán váźe ye "xuk" baráye xárdári ye "pásebánán" bekár miravad.; soxanánaw saxt xárkonande bud.//*

derrik n **1** *masrotáná* [<mas, meh, maz (Avestáyei) + rotáná bázgardid be* "crane" *(EDPL 27.0065)]; carxowt e bozorg baráye bardáwtan e bár az kawti.* **2** *dagal/ dakal [ru ye cáh e naft va digar cizhá]*

derring-do n *(bástáni yá be wuxi) kárhá ye qahremáni/ gordán. //afsánehá ye wegerf e gordán/ pahlavánán//*

derv n *(dar Engelest*n) gázoyil; suxt e dizel*

dervish n *darviw. //darviwán e páykub/ dastafwán/ visán*//*

DES *(kutáh wode) (dar Engelestán) diván e ámuzew va dánew*

DES grants *//komak-hazinehá ye ámuzewi//*

desalinate v *namak e áb e wur rá zodudan/ gereftan; wuri setándan, "pas be áb e xow bewuyand tá wuri az vey besetánand." (ZBP, L5473 ZX)*

desalination n *namakzodáyi; wuri setáni*

descale v *taráwidan/ zodudan (e áhak e darun e dig e juw va mánand e án)*

descant n **1** *(dar musiqi; áváz yá naváxtan) "deskant", "jiroxáni*", "jirunavázi*"* [improvisation]. **2** *(beáyin) rudederázi kardan. //Darbáre ye kutáhihá ye/ nákámihá* [failing] *ye warvin** [government] *bipáyán rudederázi kardan.//*

descend v **1** (**a**) *páyin ámadan; foruwodan, "goft dast e man begir tá az kuh foruwavim va be lawkargáh wavim." (ZBP, L6300 TB); forudámadan, "az kuh forud ámad va be dar e án báq raft." (ZBP, L182 TB); foruámadan, "man az bám foruámadam va... be xáne bázmándam..." (ZBP, L2465 AT). //bádkonak/ bálun bá az dast dádan e havá kamkam forudámad.; Az pellehá páyin ámad./ foruámad//.* (**b**) *páyin raftan; foruámadan; foruwodan. //Az pic* [corner] *gozawte jádde rá didim ke porwib* [steeply] *forumiraft/ páyin miraft.//.* **2** *residan. //án farnám** [title] *az pedaram be man reside* [descend]//. **3** *(beáyin) tárik/ wab wodan. //Dar jáhá ye garmsiri zud wab miwavad.//.* **be descended from sb** *az neźád e/ toxm e/ toxme ye... budan. //Dáv e án mizanad* [claim] *ke az neźád e/ toxm e/ toxme ye wáhán/ wáhzádegán ast.//.* **descend on/ upon sb/ sth** *bar... táxtan; //Pásbánán be panáhgáhewán táxtand.;//.(***b**) *xáneváde ye xáharam in páyán e hafte saremán xaráb miwavand.//.* **descend to sth** *xod rá xár/ sabok/ kucak kardan. // bá daqalbázi* [fraud]*/ downám dádan/ badzabáni* [abuse] *xod rá xár/ sabok kardan//*

descendant n *pasiniyán, "nikbaxtán be hekáyat va amsál e piwiniyán pand girand az án piw ke pasiniyán váqe'e ye iwán mesál zanand." (ZBP, L3071, NKZZF, Sa'di]*

descent n **1** (**a**) *forud ámadan. //Havápeimá forudaw/forudámadanaw rá dar Tabriz áqázid/ áqáz kard/ Havápeimá dar Tabriz áqáz be forudámadan kard.//.* (**b**) *wib; newib. //Az injá tá daryá newib e kondi dárad.//.* **2** *cehr, "Az in márxáe, ahremancehregán... [SF] [az neźád e ahreman; "cehr" váźe ye Pahlavi ast be maini ye "neźád"]. //az toxme ye/ xun e Fatánsaviyán; Dude ye/ neźád e/ toxme ye xod rá be Sásániyán miresánad.* [to trace]//. **3** **descent on/ upon sb** (fig) (**a**) *táxtotáz; kaft* bar..., //Táxt o táz e táxtárán* [invader] *bar wahr.//.* (**b**) *sar e... xaráb wodan; sarokalle ye... peidá wodan. //Saro kalle ye bájgirán/ páyvarán e diván e báj nágahán padidár gawtan.//.* **4** *forumáyegi. //forumáyegi ye bávarnakardani va downám //*

describe v **1** **describe sb/ sth (to/ for sb)** *báznamudan; sotudan, "ke to xodá ye taálá rá sezá ye u natavání sotudan..." (ZBP, L6709 QN); yád kardan, "báb e avval andar yádkard e anásor va amzaje va warh e iwán" (ZBP, L6967 HM). //Zibáyi ye án cewmandáz* [scene] *rá nemitaván sotud/ bar zabán ávard.;*

Baráyam begu/ yád kon to rá cegune pazirá gawtand [receive]; *goft qermez bud bá navár* [frill] *e goli//.* **2 describe sb/ sth as sdth** *sotudan; yád kardan; xándan. //Az in ke berásti u rá ádam e zerangi yádkonam, dodel-am* [hesitate]*/ Xod rá pezewk mixánad.//.* **3** (**a**) *negáwtan; kewidan. //Parhuni* [a circle] *bá pargár* [pair of compasses] *bekewid ke abarzeh* [diameter] *e án 5 sántimetr báwad.//.* (**b**) *raftan, harjá juri tarjome miwavad. //Golule dar havá yek ráh e xamide/ kamáni* [curved path] *miravad.//*

description n **1** *báznamudan, yád kardan, "báb e avval andar yádkard e anásor va amzaje va warh e iwán" (ZBP, L6967 HM); sotudan "ke to xodá ye taálá rá sezá ye u nataváni sotudan..." (ZBP, L6709 QN); zand. //Tavánáyiyaw dar báznamudan e/ yádkard e cizhá xub nist.; Zibáyi ye án cewmandáz be zabán nemiámad/ sotudani nabud.//.* (**b**) *báznamudan. //Mitaváni án dozd rá baráyam báznamáyi/ viżegiháyaw rá yád koni?//.* **2 of some/ of every/ description** *...jur; ...-gune. //qáyeqháyi az hame dast; hame jur karji; yek jur xáne/ sará; yek jur pirhane xeili hanjár be tan dáwtan; newánhá* [medals]*, sekkehá va digar cizháyi az in dast//*

description n *rouwangari*

descriptive adj **1** (**a**) *rouwangar. //páreyi rouwangar dar matali* [novel]*//.* (**b**) *rouwan va guyá. //dástáni besyár rouwan va guyá az ráh* [journey]*; Án gozárew candán rouwan va guyá bud ke engár xod(am) ánjá budam.//.* **2** *(dastur e zabán) setut [<staota (Avestáyi) EDPL 39.2555] [ámuzew e kárbord e zabán, bedun e dádan e dastur e zabán]*

descriptive geometry *hendese ye vimandi* [<Pahlavi (ZBP, C4150, MK, BF]*

descriptively adv *rouwangaráne*

descry v (pt, pp **descried**) *(beáyin) az ráh e dur didan. //Bádbáni rá dar ásu** [horizon] *mibinam//*

desecrate v *(cizi yá jáyi sepant rá* [holy]*) biarj gardánidan/ pás nanehádan. //árámgáhi, kelisáyi, sáxtemán e yádmáni* [monument] *rá bi arj kardan.//*

desecration n *biarj kardan/ gawtan; pás nanehádan*

desegregate v *jodáyi ye neżádi rá az miyán bardáwtan. //jodáyi ye neżádi rá dar dabestánhá, masrádehá** [bus] *az miyán bardáwtan.//*

desegregation n *jodáyi ye neżádi rá az miyán bardáwtan*

deselect v *(dar Engelestán) namáyandeyi rá baráye bár e digar námzad nakardan*

deselection n *(dar Engelestán) namáyandeyi rá baráye bár e digar námzad nakardan*

desensitization, **desensitisation** (n) *kerexi; seri*

desensitize, desensitise v *kerex kardan; ser kardan. //páreyi az pust rá kerex/ ser kardan; (pendárin) mardománi ke az didgáh e kerdár kerex gawteand.//*

desert[1] (v) **1** (**a**) *gorixtan; vel/ rahá kardan va raftan. //az saráyi/wahri gorixtan; Dehkade rá wetábán* [hurriedly] *rahá karde rafte budand wáyad con harásgarán* [terrorist] *dar án bum* [area] *budand.//.* (**b**) *kasi rá bipanáh rahá kardan; tanhá/ bisarparast gozáwtan. //Zan va farzandánaw rá rahá karde/ bi sarparst gozáwte az kewvar raft.; candán gostáx* [rude] *gawte ke dustánaw dárand raháyaw mikonand.//.* **2** *gorixtan; bi dasturi rahá kardan va raftan. //Sarbázi ke pásgáhaw rá hengám e jang bi dasturi rahá konad saxt guwmál migardad.; az ártew* [army] *gorixtan//.* **3** *kasi rá dast tanhá gozáwtan; az dast dádan; harjá juri tarjome miwavad. //Deliri/ howyári* [presence of mind] *ye xod rá az dast dád.//*

desert[2] *kavir [ZBP, C1787 FM); hámun; gur, "Ruy e sahrá be zir e somm e soture- Gur gawti ze bas garive ye gur* [desert]*" (Nezámi; kalát (ZBP, C443 FM); wurestán, "Kojá wurestán bovad marz- kasi xák e u rá nadánest arz." (ZBP, L4664 SF). //gostare há ye pahnávari az zamin kavir/ kalát gawte.; Kavir e Sahrá; kavir, wenhá ye kaviri//*

desert island *Jazireyi/ gazireyi/ ádá ye biyábáni (beviże dar sarzaminhá ye garmsiri)*

deserted adj **1** *bi mardom; tohi az mardom; bi báwande. //xiyábáni, kuyi tohi az mardom; Dar án daftar hic kas nabud* [deserted]*//.* **2** *rahá wode; bisarparast. //kolbeyi, saráyi raháwode; zani* [wife] *bisarparast (ke wuyaw u rá hewte/* divorced*)//*

desertion n *gorixtan; rahá kardan; vel kardan. //Áyá agar kasi hamsar e xiw rá rahá karde begorizad, máye ye ostovári baráye hewtegi* [grounds for divorce] *bewomár miáyad?; Kasi ke az ártew* [army] *begorizad marqazan/ margarzán ast.//*

deserts n *sezávári; wáyestegi. //be/ barábar e wáyestegi ye xiw pádáw/ guwmál yáftan//*

deserve v **1** *(be zamánhá ye hamáregi baste nemiwavad) wáyestan, "wáyestan kasi rá az ruy e fahm va xerad va nikxuyi va kárdáni darxord e jáygáhi va yá kári darxord e kasi budan ast." Mard e dánáyi ast va*

be piwváyi wáyad (wáyande ast) (ZBP, L4407 NKZZF); sezidan, "sezidan pádáw yá keifari yá kár e digari az ruy e qánun va áyin be kasi sotude budan mibáwad. "Zamin rá har ke káwte sezande ye u-st." (ZBP, L4006 NKZZF); darxor e... budan, "Ranjew e bixerdán darxor e parvá kardan nist." (ZBP, L4377 NKZZF). //Án goftár [article] *barresi ye żarfi rá wáyad/ wáyande ye barresi ye żarfi ast.; Baráye kuwewháyaw sezávár e pádáw ast/ pádáwi* [reward] *rá sezad.; Baráye delávariyaw darxor e pádáw* [reward] *ast. Ánce rá ke baráyaw rox dáde saxt darxoraw bude.; Ánán wáyande ye án-and ke zendáni gardand.; setáyewi* [praise] *saxt darxor; saxt darxor e setáyew//.* **2 deserve well/ ill of sb** *darxor e... budan; sezidan; wáyestan, "ranjew e bixerdán darxor e parvá kardan nist." (ZBP, L4377, NKZZF). //Darxor e raftár e xub* [deserve well] *az suy e kárfarmáyánaw* [employer] *ast.//*

deservedly adv *darxor; sezá; sezávár. //Setudandaw, va darxor e/ sezávár e án bud.//*

deserving adj, **deserving (of sth)** *sezávár, wáyeste, wáyande, darxor; sezá, "Na tanhá sezá nist balke násezá niz ham hast." (ZBP, L2427 NKZZF); wáyá; wáyán; zibá, [<zibidan]. "Ke Bahrám wáh ast o piruz baxt- sezávár e táj ast o zibáye taxt." (ZBP, L3260 SF); "Faqániw rá goft k-ey nikxáh- do farzand budim zibá ye gáh." (ZBP, L3321 SF). //pul baráye ármáni wáyeste dádan* [deserving cause]; *sezávár e hamdardi budan* [sympathy]*; saxt wáyán e/ sezávár e/ wáyande ye komak//*

déshabillé n *(faránsavi) nimpuwide; nim berehne. //Nimberehne piwámadan/ padidár gawtan* [appear]*//*

desiccant n *xowk konande*

desiccate v *xowk kardan. //mive ye/ nárgil e xowk//*

desideratum n (pl, **-rata**) *(beáyin) niyáz. //Dar gozárew az án bimárestán ámade ke niyáz be párcehá ye sefid/ be sefid e pákize dárand.* [clean laundry]*//*

design n **1** (**a**) **design (for sth)** *negár; nerang; nirang "Tá ce xáhad kard bá má áb o rang e árezat- háliyá nirang e naqwi xow bar áb andáxtan." (ZBP, C4954 FM, Háfez). //Negárháyi/ nerangháyi/ nirangháyi baráye yek pirhan, yek báq, yek havápeimá//.* (**b**) *negár; nerangá; nirang. //nerang* e párce(báfi)* [textile] *xándan; nerang* e sátvuni** [industrial]*//.* **2** *naqwe; nerang*. //Án sáxtemán já ye hezár tan rá dárad* [to seat] *ammá naqweaw/ nerangaw* bad ast/ carxowti doźnerang*/ badnaqwe xub foruw nemiravad.//.* **3** *láclangar* [<Gilaki]; naqw, negár, nerang* (bar qáli, jám, káse). //goldáni* [a vase] *bá nerang* e/ naqw e/ láclangar* e yek gol//.* **4** *dáneste; dasti; bá naqwe. //Nemidánim in kár haminjuri rox dáde yá án rá bá naqwe/ dáneste kardeand.; Naqwehá ye doźximáneaw* [evil] *náfarjám mánd.* [frustrate]*//.* **5 have designs on sb/ sth** *baráye kasi dám nahádan/ áwi poxtan/ nirangi andáxtan. //Baráye pulháyaw/ pulhá ye án mard mixáhad áwi bepazad.; Baráye án doxtar nirangháyi dar sar pardáxte//*

design v **1 design sth (for)** (**a**) *negárdan; nirangi andáxtan; "Tá ce xáhad kard bá má áb o rang e árezat- Háliyá nirang e naqwi xow bar áb andáxtan." (Háfez); az... cizi rá bastan, "Zamáne az varaq e gol mesál e ruy e to bast- vali ze warm e to dar qonce kard penhánaw." (Háfez); naqwbandi kardan. //Áyá Álmánihá behtar az Engelisihá naqwbandi mikonand/ nerang miandázand?. nerang* e rádeyi*/ máwini, pirhani, abzári, daftari* [office] *rá andáxtan; Baráyemán nerang* e kárgáhi* [studio] *saxt naqz andáxteand.; Baráye áwpazhá ye emruzi nerang e áwpazxáne miandázim.//.* (**b**) *naqwe rixtan; negárdan; negáwtan. //Kasi mitavánad barnáme ye zamánbandi* [timetable] *ye behtari berizad/ biyandázad?; Baráye sál e sevvom báyad barnáme ye ámuzewi* [curriculum] *ye novini biyandázim.//.* **2 be designed for sb/ sth; be designed as sth; be designed to do sth** *viże ye... sáxtan. //Án dastkewhá rá viże ye áb o havá ye besyár sard sáxteand.* [designed]*; In doure* [course] *rá biże ye áwnáyi* [introduction] *bá án zamine* [subject] *sáxteand.; Án ráh rá viże ye káhew e/ kástan* [relieve] *e fewár e ámadowod* [traffic congestion] *sáxtand.//*

designate[1] (adj) *bargomáwte; bargozide. //virástár* [editor] *e bargozide/ bargomáwte; kixá* [director] *ye bargozide/ bargomáwte; sekubá* [archbishop] *ye bargozide/ bargomáwte//*

designate[2] v **1** *newán dádan; rouwan kardan. //marzhá ye cizi rá rouwan kardan//.* **2 designate sb/ sth (as sth)** (**a**) *(beáyin) bargozidan; gomáwtan; angowt ru ye... gozáwtan. //Án wahr rá baráye gostarew* [development area] *bargozideand.//.* (**b**) *námidan; xándan; goftan, "zani bude ast dar Neiwábur u rá Iwi Nili goftandi." (ZBP, L2497 AT); nám kardan, "ki wáyad ki án kas rá ki taźmaw nagovárad "alef" nám konim va án kas rá ki me'de-aw rá áfati reside báwad "be" nám konim..." (ZBP, L1490 DA); "In mosávát, in mo'áxát a'jami-st - xub midánam ke Salmán mazdaki-st, Ebn e Abdollah ze Salmán vám kard- ba'd az án án nám rá Eslám kard." (Eqbál e Láhuri). //U rá varzewkár e sál námidand/ xándand/ nám kardand; Farwin** [chairman] *Maryam rá jánewin e xod xánde ast.//*

designation n, **designation (as sth)** **1** *(bar)gomáwtan.* **2** *nám, nim; //Nám e diváni/ beáyin* [official] *e u bázras e xávand* e hirbánik** [financial controller] *ast.//*

designedly adv *dasti; dastdasti; dáneste; bá barnáme*

designer n *nerangár*. //nerangár* e sátvuni** [industrial designer]*; pirhani be tan dáwtan* [dressed] *ke nerangár* e barjesteyi* [leading] *az Páris án rá pardáxte.; walvár e jin e nerangár** [designer]; *(bewuxi) tahriw xowgel-e/ tahriw e honarmandán* [designer stubble]*!*

designing n *(honar) nerang*/ nirang andáxtan; naqwbandi; negárdan*

designing adj *(xárdári) nirangbáz. //Hamkárán e nirangbáz nagozáwtand páygáh e man barkewide wavad.//*

desirability n *xástani/ delpazir budan*

desirable adj **1 desirable (that...)** *delpazir, delxáh, xub. //saráyi/ xáneyi, gowáyewi* [solution] *delpazir; Xeili delxáh/ xub ast agar har doyewán biyáyand.//.* **2** *xástani, lavand, tudelboro. //zani lavand/ delxáh/ xástani//*

desirable adv *xástani; delpazir*

desire[1] n **1** (**a**) **desire (for sth/ to do sth)** *kám, "Hame jang o parxáw bod kám e uy -- ke hargez mabádá raván nám e uy." (ZBP, L3231 SF); káme, "bá u be morád e del bezi az ánc- gar dáni xást káme dar kám rasi." (ZBP, L6797 QN); havá, "Womá rá havá bar xerad wáh gawt- del az áz e besyár biráh gawt." (ZBP, L3302 SF); árezu; varan* (ZBP, C935 MK); xástan, "Ke mard az baráye zanán-and, o zan -- fozuntar ze mardán bovad xástan." (SF). //Árezuyam/ kámeam baráye xoftoxiz/ gerdámadan bá vey//.* (**b**) *kám, káme, árezu, xástan, varan*. //káme ye átawin, saxt, nirumand; kámjuyi kardan; kám e del setándan; kám rándan; varn** [lust] *e xod rá forunewándan//.* **2 desire (for sth/ to do sth)** *árezu, havá, xáhew. //candán árezuyi baráye tavángar gawtan nadáwtand.; Xást e kewvaraw baráye barpá kardan* [establish] *e peivandhá ye dustáne bá kewvar e hamsáye.//.* **3** *kám, árezu. //U/ án zan árezu ye del e man ast.*[heart's desire]*//*

desire[2] v **1** *árezu kardan; xástan; kámestan* [<Pahlavi (ZBP, C1547, MK)]. //Hamegi árezu ye wádi va tandorosti dárim.; Estáremán** [holiday] *saxt delpazir/ be kámemán bud.; Mixáhad (ke) womá dar-zamán/ biderang biyáyid.; Az dirbáz árezu ye didárewán rá dáwtam.//.* **2** *xáhán, xástár, árezumand budan. //Xáhán e/ xástár e/ árezumand e tan e javán va nirumand e u-st.//*

desirous adj, **desirous of sth/ doing sth; desirous (that...)** *xáhán, árezumand; xástár. //xáhán e áwti; áwtiju; xáhán e/ árezumand e dobáre barpá kardan e* [restore] *peivandhá miyán e kewvarháyemán; Xáhán e/ xástár e in ke gámhá ye noxostin* [initiative] *máye ye dádosetadhá* [exchange] *ye biwtari gardad.//*

desist v *foruistádan. "pas az in majles niz Busahl albatte forunayistád az kár" (ZBP, L464 TBH); az... bázistádan, "miguyand Baxtiyáriyán va Armaniyán az badraftárihá báznayistádand.." (ZBP, L3048 TMK); "va Vahwi azim mula' bud bar xamr va azim dust dáwti va con mosalmán wod az án báznayistád va con worb kardi Omar... u rá darra zadi." (ZBP, L7386 SR); az... newastan, "Newastand wáhán ze ávixtan* [to fight]*- beharjáy bidád o xun rixtan." (ZBP, L3394 SF). vádádan; parhixtan;parhiz kardan; az... dast bardáwtan. //Xeili delam mixáhad/ káw az peivaste xow-obew kardan bá dustánaw bázistad/ dast bardárad.//*

desk n **1** *miz e kár; miz e xándan; miz e nevewtan. //miz e daftar(xáne)* [office desk]; *kudakáni ke powt e mizháyewán newasteand.; (kár e) powt e miznewini//.* **2** *miz; ...-gáh; daftar; piwxán; harjá juri tarjome miwavadd.* **3** *daftar. //Jávid daftar e varzewi rá* [sports desk] *migardánad/ sarparasti mikonad.//*

desk-top n *rumizi. //yek márád* e/ kámpiyuter e rumizi; dastgáh e cáp e rumizi//*

desolate adj **1** *virán; viráne; tabáh. //cewmandázi* [landscape] *az kárxáneját e viráne; sarzamini* [area] *bátláqi* [moorland]*, bádgir va tabáh//.* **2** *badbaxt; bikas; tanhá; afsorde. //ádami badbaxt va bikas; zendegiyi/ zistani be tanhháyi va afsordegi; U ke raft má pák/ saxt tanhá gawtim.//*

desolate v **1** *virán/ viráne/ tabáh kardan. //Wahri (ke) az janghá ye daruni* [civil strife] *be viránegi kewide wode.//.* **2** *afsorde va noumid kardan. //Xánevádeyi ke bá az dast dádan e farzandi afsorde va noumid gawte.//*

desolatedly adv *afsorde va noumid*

desolation n **1** *viráni. //viráni ye jang//.* **2** *badbaxti; tanháyi; bikasi. //babaxti va bikasi ye u hengám e wanidan e ágáhi ye bad//*

despair n **1** *noumidi. //Nádániyat ma rá noumid mikonad.; Bá noumidi dast az kuwew* [struggle] *bardáwt; Docár e noumidi gawt/ noumidi bar u cire gawt.; Noumidiyaw az in ke hargez dobáre xánevádeaw rá naxáhad did//.* **2 be the despair of sb** *máye ye noumidi ye kasi budan/ gawtan. //Pesaretán hame ye ámuzegáránaw rá noumid gardánide.//*

despair v, **despair (of sb/ sth)** *az... noumid gawtan. //az piruzi baráye hamiwe noumid gawtan; Az u noumid gawteyim, sar e har kári biw az wew máh nemitavánad bemánad.//*

despairing adj *noumidáne; //bá noumidi/ roxsári/ adáyi* [gesture] *noumidáne//*

despairingly adv *noumidáne/ bá noumidi be dávar negaristan*

desperado n (pl, **-es**, US **-s**) *(kohne wode) tabahkár biparvá. //Tabahkáráni ke kárván e peik rá* [mail train] *zadand.//*

desperate adj **1** *noumid. //Zendániyán noumidtar gawtand.; Námeyi saxt noumidáne be man nevewt.//.* **2** *noumid; noumidáne va gáh bidád. //ágrefti* [criminal] *ke az ruy e noumidi be har kári dast mizanad.; kári noumidáne* [act]*; dozdiyi/ ráhzaniyi noumidáne//.* **3** **desperate (for sth/ to do sth)** *saxt niyázmand e; harjá juri tarjome miwavad. //Saxt be pul niyáz dárand/ saxt niyázmand e pul-and; Áb dárid? saxt tewne-am/ saxt niyáz be nuwidani dáram; Delam parmizane bebinamaw.//.* **4** *sahmgin; saxt bimgin. //sáni* [situation] *kambudi* [shortage]*, bimáriyi sahmgin/ Sán e kewvar saxt sahmgin ast.//.* **5** *noumidáne. //darmáni, kári* [measure] *az ruy e noumidi//*

desperately (adv) *noumidáne*

desperation n *noumidi. //be noumidi kewánde (wode)* [drive to]*; Az ruy e noumidi az kaftárán*/ táxtárán* [attacker] *xáhew kardam/ lábidam/ lábe kardam* [plead withsb]; *Az ruy e láaláji, be gorbe goftam Xánbáji!)* [Proverb]*//*

despicable adj, **despicable (of sb) (to do sth**) *xár, past, xármáye, "Zabán bogwád bar downám dáye -- Hamigoft ey palid e xármáye!" (ZBP, L7732, VR). //kári, adáyi* [gesture] *past; litaki* [rogue] *xármáye//*

despicably adv *xár, past, xármáye/ bá pasti raftár kardan*

despise v, **despise sb/ sth (for sth)** *xár kardan/ dáwtan, "va idun goft man náme ye torá xár nadáwtam." (ZBP, L324 TB); "Ruy e xákiyo nam e cewm e ma-rá xár madár -- carx e firuze tarabxáne az in kahgel kard." (Háfez), "va zinhár ey pesar ke ranj e mádar va pedar xár nadári ke..." (ZBP, L6721 QN); náciz kardan, "Man xál e xiw Banduy rá bekowtam va ahl e beyt e iwán náciz kardam." (ZBP, L239 TB); kucak didan/ womordan, "va gofteand ke cand ciz rá nabáyad kucak did agar kucak bovad, átaw rá va bimári rá va dowman rá va avám rá..." (ZBP, L1790 DB). cizi rá xár gereftan, "Conin goft bá razmdide Taxár -- ke Tus án soxonhá gereftast xár." (ZBP, L6013 SF); tarfandidan. //doruyiyaw* [hypocrisy]*, pastiyaw, barmanewiyaw* [conceit] *rá xár gereftan/ dáwtan; Kárgarán án daste az hamkáránewán* [workmate] *rá ke bastnewini rá miwekanand xár midárand.//*

despite prep *bá inke. //Bá inke havá bad bud estári** [holiday/ vacation] *besyár xub dáwtand.; Bá inke delaw mixást u rá báz bebinad/ bá inke xáhán e didáraw bud az pásox dádan be námeháyaw xoddári kard* [refuse].*; Digarán har ce mixáhand (darbáreaw) beguyand, man u rá javán* [chap] *e xubi midánam.//*

despite oneself *náxáste*

despoil v, **despoil sb/ sth (of sth)** *táráj kardan; robudan; rutan (ZBP, C4869 FM). //Ganjinehá* [museum] *besyári az cizhá ye geránbahá rá az Hendustán robudeand/ be táráj bordeand.//*

despondency n *noumidi; delsardi; //Delsardiyaw/ noumidiyaw az bikár budanaw ast.//*

despondent adj, **despondent (about sth)** *noumid; delsard. //bázandeyi delsard; delsardi* [mood]*; roxsári* [look] *noumid//*

depspondently adv *bá delsardi/ noumidi*

despot n *gordás, "Xodáyá bi wabán bogzáwti in bizabánán rá- Magar ham to az iwán bázdári warr e gordásán rá" (ZBP, C1644 FM, Nezári); aździhá; sástár* [<Pahlavi (ZBP, C3556 BF)]; bidádwáh, "Bekowtand besyár kas bigonáh- newáni nayámad ze bidádwáh." (ZBP, L6465 SF); bidádgar. //sástári*/ bidádwáhi rouwandel* [enlightened]*//*

despotic adj *sástár*; aździhá; bidád, "Be wahri ke bidád wod pádewá- nadárad xerdmand budan, ravá. (ZBP, L3421 SF). //dabsári** [headmaster] *sástár*/ bidádgar//*

despotism n *sástári* [<Pahlavi (ZBP, C3356 BF)], bidád, "Be wahri ke bidád wod pádewá- nadárad xerdmand budan, ravá." (ZBP, L3421 SF), bidádgari, setamgari*

dessert (also **sweet**) n **1** *dandánmaz. //yek dandánmaz e ánánás//.* **2** *dandánmaz. //Aknun xub ast be dandánmaz pardázim.; dandánmaz e sib/ mey/ báde//*

dessert-spoon n **1** *qáwoq e morabbáxori; qáwoq e ricárxori.* **2** **dessert-spoonful** *yek qáwoq e morabbáxori (por)*

destination n *ámájgáh*, páyán e ráh. //Vápasin ámájgáhemán* Prág bud.; be ámájgáh e*/ páyán e ráh e xod residan.//*

destined adj **1** **destined for sth/ to do sth; be sth that...** *az piw nevewte, baxt, sarnevewt e... budan. //Dar xánevádeyi honarpiwe záde wodam va sarnevewtam in bud ke bar faxan** [scene] *báwam/ honarpiwe wavam.*; *Baxtewán/ sarnevewtewán conán bud/ xást e xodá án bud ke digar hamdigar rá nabinand.; Baxtewán bud/ az piw nevewte wode bud/ sarnevewtewán in bud ke bá ham zan o wouhar gardand.//.* **2** **destined for...** *be...; baráye...; ráhi ye...; harjá juri tarjome miwavad. //námeyi baráye Páris; Havápeimáyi ráhi ye Mumbái//*

destiny n **1** *baxt, sarnevewt, nebewte, "Nebewte be sar bar degargune bud- ze farmán nakáhad, naxáhad fozud." (ZBP, L6600 SF); Zamáne nebewte degargune dáwt- Conán ku [ke u] gozárad bebáyad gozáwt." (ZBP, L6602 SF). //Sarnevewt má do tan rá beham nazdik gardánid* [draw together]*//.* **2** *nebewte; sarnevewt. //Sarnevewtaw in bud/ bar piwániyaw nevewte bud ke dar bigáne bum bemirad.; Ruydádháyi ke sarnevewtaw rá sáxtand/ ke baráyaw sarnevewtsáz bud.*[shape]*//*

destitute adj **1** *biciz; ásopás; tangdast, "va har cahár tangdast budand va bar iwán dar qorbat ranj va ziyán e farávân reside bud..." (ZBP, L1815 DB); tohidast, "ke tohidastán rá dast e delbari baste ast." (ZBP, L3715 GS). //Pas az margaw xánevádeyi ásopás/ tohidast bejá nahád.//.* **2** **destitute of sth** *bi...; bedun e..., //Afsaráni/ páyvaráni bedun e xu ye/ sahew e mardomi//*

destitution n *tohidasti; tangdasti; bicizi. //pák tohidast/ tangdast zistan//*

destroy v **1** *nábud kardan; virán kardan; tabáh kardan, "va minamáyad ke qasd e án dárad ke pol rá tabáh konad tá lab e áb begirad va fesádi angizad bozorg." (ZBP, L1380 TBH); tabáhestan [<Pahlavi (ZBP, C1382, MK)]; barcidan, "ke agar bar in jomle nabudi iwán rá zahre ye sobát kei budi ke be yek sáat kamtar fouji az lawkar e má iwán rá barcidi." (ZBP, L602 TBH), forukuftan, "ke har kojá xáli yáft va forsat did qárat konad va forukubad." (ZBP, L1291 TBH); kawoftan/ gowoftan (ZBP, C3471 FM) [besanjid bá vewoftan/ gowoftan <Pahlavi (ZBP, C1447 NK, BF)]; zirorzebar kardan, "Sepah rá bekardand zir o zebar- be tir o be źupine tiq o tabar." (ZBP, L4617 SF). //Xáneyi ke bá bomb, átaw(suzi), terekná** [explosion] *virán/ nábud gawte.; Tabahkárán* [vandal] *masráde*/ otobus rá nábud kardand/ tabáhestand; Hame ye gováhhá rá nábud kardand/ tabáhestand; (pendárin) Omidhá ye kasi rá bar bád dádan, zendegi ye piwegáni* [career] *ye*, *nám e (nik e)* [reputation] *kasi rá tabáh kardan/ gowoftan//.* **2** *kowtan. //Sag e ásib dide rá mibáyast kowt/ nábud kard.//*

destroyer n **1** *nábud konande; virángar. //Marg, nábudkonande ast//.* **2** *návwekan*

destructibility (n) *nábudi paziri; viráni/ tabáhipaziri; tabáhwodani*

destructible adj *nábud wodani; virán wodani; tabáh wodani*

destruction n **1** *nábudi; viráni; tabáhi; marg; zirozebar wodan/ kardan. //Nábudi ye yeksare ye/ sarásar e wahr bá* [by] *zaminlarze//.* **2** *virángar; nábud konande; tabáh konande. //Mengiyá/ qomár be tabáhiyaw kewid/ nábudaw kard.//*

destructive adj **1** *virángar; nábudkonande; tabáhkonande; gowoftár. //niru ye virángar e tufán//.* **2** *virángar; tabáhkonande; gowoftár. //angizehá ye virángari* [urge]*; Áyá hame ye kudakán conin virángar-and?; xordegiri* [criticism] *ye tabáh konande (na sázande)//*

destructive (adj) *tabáh konande; virángar*

destructiveness n *virángari*

desuetude n, **fall into desuetude** *az sud oftádan; kohne gawtan. //áyinháyi/ rasmháyi* [custom], *handháyi/ ásáháyi* [fashion], *váźeháyi ke az sud oftáde/ kohne gawteand.//*

desultorily adv *partopalá; bi sarotah; sardargom, yáve*

desultoriness n *partopaláyi; bi sarotahi; sardargomi, yávegi*

desultory adj *az wáxi be wáxi paridan; partopalá; bi sarotah; sardargom, yáve. //xándan e/ barresi ye, kár e partopalá/ bisarotah; kuwewháyi* [attempt] *sardargom baráye komak(resáni)//*

Det *kutáh wode baráye* "Detective", *sarkárágáh. //Xosro Tájbaxw, sarkárágáh//*

detach v **1** **detach sth (from sth)** *jodá kardan; boridan;báz kardan. //Yek band* [link] *rá az zanjir jodá kardan; Delijáni* [coach] *ke az kárván dudi* [train] *jodá wode/ gosaste//.* **2** **detach sb/ sth(from sth)** *(dar ártew) (juxeyi) pey e... ferestádan/ gosi kardan; gosilidan/ gosil dáwtan. //Goruhi az mardán rá pey e negahbáni* [to guard] *ye bál e rást* [right flank] *gosi kardand.//*

detach (emotionally) (v) *várastan*

detachable adj *jodáwodani/ kardani. //ástar e jodáwodani ye yek yumu** [jacket; coat]*//*

detached adj **1** *bi yeksu (Kasravi); bi piwdávari. //manewi* [mind], *arzyábiyi* [assessment]. *dávariyi* [judgement] *bi yeksu/ bi piwdávari; be cizi bi piwdávari negaristan//.* **2** *váraste; bi peivand; bi niyáz; parrixte, bi delbastegi; delboride. //vákonew e bidelbastegiyaw dar barábar e girodár* [crisis]*/ (xáne yi) takki/ jodá (nacasbide be xáneyi digar)//*

detachment n **1** *daste; juxe (ye gosi gawte). //dasteyi/ juxeyi az niru ye boneste** [main]*//.* **2** (**a**) *bi-yeksuyi [Kasravi]* [impartial] *bi piwdávari. //Dar dávari ye xod piwdávari newán nadádan//.* (**b**) **detachment** (emotional) *várastegi, bipeivandi, "Garat aqli ast bipeivand mibáw -- bedáncat hast xorsand mibáw." (Nezámi, Xosro-Wirin); biniyázi, "Bande ye pir xorábátam ke darviwán e u -- Ganj rá az biniyázi xák-bar sar mikonand." (Háfez); náväbastegi; delboridegi. //Az sar e bipeivandi/ biniyázi/ návábastegi pásox dád.//.* **3** *goruh; daste; juxe ye gosil wode. //goruhi/ juxeyi* [detachment] *az sarbázán e gosil wode ye newáne dahande/ dawtágar** [signallers]*//*

detail[1] (n) **1** *kami va biwi, "Beguyam soxan harce porsad ze man- ze kammi yo biwi ye án anjoman." (ZBP,.L3250 SF); sarbesar/ sarásar, "Co in dástán sarbesar bewnavi- bebini sar e máye ye baxayi [= badxuyi] (ZBP, L5989 SF); mubemu; gowáde/ gowád, "Dar ketáb e xod be nám e "Xafe kardan e Irán" harce gowádtar be rewte ye negárew kewid." (ZBP, L3123, TMK); gowáde, "Má dar in báre ágáhihá ye gowádtari xáhim nevewt." (ZBP, L391 TMK); "va man con án-rá bá dide dideam gowádetar xáham nevewt." (ZBP, L4111, TMK). //Xáhew mikonam hame ciz rá mubemu baráyam begu.; Pażuhewaw rá sarbesar/ gowáde/ mubemu barresi kardam* [check]*; Hame ye rizekárihá* [details] *ye án jáme rástin bud* [authentic]*; Kami va biwi ye/ rizekárihá* [details] *ye án dástán rá baráyam nagu!//.* **2** (**a**) *xordekár(i); kamiyobiwi. //Kasi ke sázmán dahande ye xubi-st. be hame ye kamvabiwihá/ be xordekárihá parvá mikonad.; Matal nevisi* [novelist] *ke be xordekárihá xub minegarad.//.* (**b**) *xordekári; rizekári. //Án peikare ruyehamrafte máye ye xubi dárad* [overall composition]*, ammá barxi xordekárihäyaw máye ye pariwáni ye/ parákandegi* [distract] *ye negarande migardad.//.* **3** *(ártew)gomáwtegán //gomáwtegán e áwpazxáne* [cookhouse detail]*//.* **4** **go into detail/ details** *mubemu goftan/ nevewtan; az sir tá piyáz e cizi rá goftan/ nevewtan; gowád/ gowáde nevewtan/ goftan. //Az gowáde goftan darbáre ye barnámeháyaw xoddári kard.//*

in detail (describe/ explain etc) *gowád/ gowáde goftan/ nevewtan; mubemu yádkardan/ az sir tá piyáz (goftan/ nevewtan/ zandidan)*

detail[2] v **1** **detail sth(to / for sb)** *gowád/ gowáde goftan, nevewtan va mánand e án; mubemu yád kardan. //Viżegihá* [feature] *ye márád*/ kámpiyuter dar koráse* [brochure] *ye má gowáde ámade; siyáheyi/ fehresti* [inventory] *ke mubemu káláhá ye maqáze rá barmiwomárad* [to detail]*.; Naqwháyemán rá az sir tá piyáz/ mubemu/ gowáde baráyaw nevewtam.//.* **2** **detail sb for sth** *kasi rá baráye cizi/ kári (bar)gomáwtan. //sarbázán rá baráye pásdári* [guard duty]*/ pásdári* [guard] *az poli bargomáwtan//*

detailed adj *gowád, "dar ketáb e xod be nám e xafe kardan e Irán harce gowádtar va báztar be rewte ye negárew kewid." (ZBP, L3123 TMK); gowáde "va man con án rá bá dide dideam gowádetar xáham nevewt." (ZBP, L4111 TMK); mubemu. //zandi* [description]*, gozárewi, vákáfti* [analysis] *gowáde.//*

detain v **1** *bázdáwtan, "ke u rá bázdáwtand bed-in tohmat tá ma-rá." (ZBP, L361 TBH);"goft u rá bázdárid tá befarmáyim ke cá báyad kard. U rá bázdáwtand." (ZBP, L537 TBH). //Cand tan nábiyuside sarresidand va u rá dar daftar bázdáwtand.; Niyázi nist (ke) áb porsemán má rá baráye dirgáhi be xod bázdárad* [detain]*//.* **2** *bázdáwtan, kasi rá forugereftan, "beraft tá mardom va asbáb e Busahl be Marv va Zuzan va Newábur forugirand." (ZBP, L478 TBH). //Kalántari baráye bázjuyi bázdáwtaw/ bázdáwtaw kard.//*

detainee n *bázdáwti, bázdáwte, "va Amir vey rá piw e xod nagozáwt va nazdik e Mas'ud Mahmud e Lei*s *e dabir ferestád tá con bázdáwteyi báwad..." (ZBP, L654 TBH)*

detect v **1** *yáftan; newán dádan. //Dandánpezewk pusidegi/ pusidegiyi dar dandánháyaw nayáft.; Dastgáhi ke mitavánad parto ye* [radiation] *harcand náciz* [minute amounts] *rá niz biyábad/ newán dahad.; Áyá dorost mifahmam ke ává ye womá buyi az riwxand* [note of irony] *dárad?//.* **2** *wenásáyi kardan. //Kár e in afsar e wahrbáni wenásáyi ye koláhbardári* [fraud] *ast.*

detection *yáftan; wenáxtan; wenásáyi kardan; newán dádan. //newán dádan e/ yáftan e partomandi/ gawaváyi* [radioactivity]*; wenásáyi (kardan e) ágreft* [crime]. *//baráye goriz az wenáxte wodan/ wenásáyi wodan xod rá barhame/ varhame kardan* [disguise]*//*

detective n *kárágáh, "var idunk báwad ze kárágahán -- ke bewmord xáhad sepah rá nehán." (ZBP, L5998 SF). //yek kárágáh e viże be kár gomáwtan//*

detective story, detective novel *yek dástán e/ matal e káráгáhi*
detector n *wenásá/ wenásán/ wenásande; wenáse; ...-wenás; ...-yáb*
détente *(váže ye Fаránsavi) káhew e tanew; tanewzodáyi*
detention n **1** *bázdáwt; zendáni wodan/ kardan. //bázdáwt bedun e dádrasi* [trial]*//.* **2** *bázdáwt. //do tasu* [hour] *bázdáwt wodan//*
detenction centre/ center *bázdáwtgáh*
deter v (**-rr-**) **deter sb (from doing sth)** *kasi rá az...bázdáwtan/ delsard kardan. //Az wekast cewmaw natarsid (ke báznayázmáyad/ báz nakuwad)* [make another attempt]*; Andiwe ye jodáyi az xánevádeam ma rá az kucidan (az kewvar) bázdáwt.* [emigrate]*//*
detergent n *barhuh [FN, BQM]. //biwtar e barhuhá ye sáxtegi be rixt e gard yá ábgune-and.//*
deteriorate v, **deteriorate (into sth)** *tire wodan, "Ke tá man wodam pahlaván az miyán- conin tire wod baxt e Sásániyán" (SF); be ziyán ámadan, "bedánestim ke besyár dusti báyad az movaddat qarár gerefte az badguy ye doruy va dozabán be ziyán ámade ast." (ZBP, L1746 DB); áhu gereftan, "Do guw o do páye man áhu gereft- tohidasti yo sál niru gereft." (ZBP, L7015 SF); tabáh gawtan; be tabáhi garáyidan; pusidan. //Carm dar já ye namur tabáh migardad/ tabáh tavánad gardid.; Án jostár setizeyi talx gardid.//*
deterioration n *tabáhi; be ziyán ámadan; pusidan; áhu gereftan. //Tabáhi ye/ be ziyán ámadan e peivand e abarniruhá//*
determinant n *vicárdár* [<Pahlavi “vicártár” (ZBP, C4157, MK, BF)]; gozárdár*. //Vicárdár* e bozorg e kámyábi ye hirbáni** [economic] *tavánáyi ye má dar jelogiri az bád kardan* [inflation] *e pul ast.//*
determinate adj *vimand* [<Pahlavi]*
determination n **1 determination (to do sth)** *áhang; vicár* [<Pahlavi, (ZBP, C4158 MK, BF)]; áhang e ostovár; yázew, "Na deráz o deráz yázew e u- amal e xasm rá konad kutáh." (ZBP, C1871, FM, Runi); sarsaxti. //rahbari delir va yázewmand*/ vicármand*; bá áhangi ostovár; vicármand*; Yázew e sarsaxtáneaw baráye ámuxtan e Engelisi//.* **2** *vicárew* [be bálátar bázgardid]; nahádan. //yáftan e/ vicárew* e jáygáh* [position] *e kawti; yáftan e/ vicárew* e bárikáne* [exact] *ye serewt e yek* [composition] *mádde.//*
determinative adj *vicárdár*; kári; Ánce ke dar parvardegi ye ravánaw kári be womár miámad; cem* [factor] *e kári ye/ vicárdár* e parvardegi ye ravánaw.//*
determinative n *vicárdár*; kári*
determine v **1** *nahádan; dorost kardan; vicárdan* [<Pahlavi “vicártan” (ZBP, C4156 MK, BF)]; rást kardan, "...va az bahr e án ke be hes[?!] hamcon istáde ast u rá be qalb e qeble ye namáz va rást kardan e u bekár dárand." (ZBP, L7171 TT). //táríxi baráye didári/ newasti nahádan; Áyande aw wenáxte/ vicárde* nist ammá guyá pezewki bexánad.; U dorost xáhad kard/ xáhad vicárd*; ke cegune án kár rá báyad anjám dád.//.* **2** *yáftan; jostan; rást kardan. //maini* ye vážeyi rá yáftan/ jostan; yáftan ke berásti ce ruy dáde.; tajá* ye nur rá/ bolandi ye kuhi rá yáftan/ rást kardan//.* **3 determine on/ upon sth** *bar án budan, "ári má barán-im ke dar Irán joz yek din nabáwad." (ZBP, L4079 NKZZF), miyán be kári bastan, "miyán be xedmat e ázádegán baste..." (ZBP, L3629 GS); be... del nahádan, "pas xabar be Bahrám wod ke mardom Hormoz rá kur kardand va Bahrám bed-án del nahádé bud ke bá Hormoz solh konad..." (ZBP, L223 TB); yázidan, vicárdan* [<Pahlavi ,(ZBP, C4156 MK, BF). //Bar-án wodim ke zud rahsepár gardim.; bar án wodan/ bar án del nahádan ke bigonáhi ye kasi rá ostovár dáwtan.; vicárdeand*/ yázideand ke dabestán e nou rá kojá báyad sáxt.; Bar án wode ke Yunáni farágirad.//.* **4 determine sb against sth** *máye ye án gawtan ke kasi... konad. //Máye ye án gawt ke az xáne naravad.//.* **5** *gozárdan; vicárdan*. //Áyá manew e mardom* [character] *rá gouhar* [heredity] *va zistbum* [environment] *misázad?; Hude ye ázmunhá mitavánad zendegáni ye piwegáni* [career] *ye womá rá vicárad*/ besázad.//*
determined adj, **determined (to do sth)** *miyán be kári baste; del be kári nahádé; bar-án budan; ostovár. //jangjuyi, roxsári, manewteyi* [attitude] *ostovár/ del bar kár nahádé/ miyán be kári baste/ Del bar án nahádeam/ miyán basteam ke kámyáb gardam.//*
determiner n *(dastur e zabán) avižegar con harvenám* [pronoun]*, newán e wenáxte* [article]
determinism n *(jahánbini) nágozori, bar piwáni ye kasi nevewte budan; az piw nebewte budan*
deterrence n *bázdárandegi; jelougiri. //bázdárandegi be komak e jangabzárhá ye hasteyi//*
deterrent n, adj *bázdárande. //Guwmáli ke be u dáde miwavad bázdárande ye digarán ast.; jangabzárhá ye/ senáhhá* ye/ gámhá* [measure] *ye bázdárande//*

detest v *bizári jostan/ juyidan; bizár budan. //az sag bizár budan; az nágozir budan be bámdád zud barxástan bizár budan; az gele ye/ gelegozári ye mardom bizáram.//*

detestable adj *bizár konande; máye ye bizári; zewt. //xuyi* [habit] *zewt/ bizár konande//*

detestably adv *bizár konande; máye ye bizári; zewt*

detestation n *bizári; áriq*

dethrone v **1** *az taxt e (wáhi) forukewidan/ foruávardan/ forudávardan, "ángáh qadr e molkataw be vey nemudand ki u rá az taxt forudávardand." (ZBP, L2932 AT); "Con u rá foruávaridi ze taxt- wod az toxm e Sásán be yekbáre baxt." (ZBP, L4628 SF).* **2** *az taxt foru ávardan. //segálewgar e warvin** [government adviser] *ke kárdáni* [expert] *javántar u rá az gáh/ taxt forukewide/ bezir kewide.//*

dethronement n *az taxt e (wáhi) forukewidan/ foruávardan/ forudávardan*

detonate v *tarekidan; tarekándan. //bomb natarekid; bombi ke az ráh e dur tarekánde wavad* [remote control]*//*

detonation n *tarekidan; tarekándan tarkew, tarekná*

detonator n *koláhak; cáwni*

detour n *biráh; ráh e kutáh, "Befarmud Pirán ke birah ravid- az idar suy e ráh e kutah ravid." (ZBP, L6051 SF); "Be biráh lawkar hamiránadand- soxonhá ye wáhán hami xánadand." (ZBP, L4658 SF). //Mibáyast gerd e jáháyi rá ke láxiz* [flood] *(farágrerefte bud biráhe bezanim/ az biráhe beravim.//*

detour v *bá/ az biráhe raftan; az cizi duri jostan. //Nágozir gawtim az ráhbandán* [roadblock] *biráhe beravim.//*

detoxification n *zahr e... rá gereftan/ zodudan; darmán e xugari be dáruhá ye xeradpuw; //darmángáh/ bimárestán e bimárán e xugar//*

detoxify v (pt, pp **-fied**) *zahr e... rá gereftan/ zodudan. //zahr e xun rá gereftan/ zodudan//*

detract v, **detract from sth** *az arzew e... kástan. //az weyestegi/ bahá/ arzew/ naqzi* [excellence] *ye cizi kástan/ Xordegiriyi ke az arzew e dastávardháyaw mikáhad.; In ruydád e nágováraz wádemáni ye wab e má kást//*

detraction (n) *xár kardan; sabok kardan; az arzew e... kástan. //xordegiri ye bijá/ bidád(garáne)//*

detractor n *xordegir e bijá/ forumáye* [unfair]. //*Án barnáme behtar az án cizi ast ke xordegirán e forumáyeaw miguyand.//*

detrain v *(beáyin) az kárván dudi piyáde kardan/ wodan. //Sepáhiyán nazdik e ávardgáh* [battlezone] *az kárván dudi piyáde wodand.//*

detribalization; detribalisation (n) *áyin e tabár e xiw rá rahá kardan; sázmánhá ye ili rá barcidan*

detribalize; detribalise v *máye ye án gawtan ke kasi áyin e tabár e xiw rá rahá konad; sázmánhá ye ili rá barcidan. //sorxpustáni ke dar Ámriká ye nimruzin áyin va tabár e xod rá rahá kardeand.//*

detriment n, **to the detriment of sb/ sth** *be ásib e/ ziyán e/ gazand e/ kasi yá cizi. //Tasuhá* [hours] *kár mikonad va be tandorosti ye xiw ziyán miresánad./ In(gune) báj rá nemitaván be mardom bast* [to introduce] *bedun e in ke ásibi be hirbáni** [economy] *ye (kewvar) naxorad.//*

detrimental adj, **detrimental (to sb/ sth)** *ziyánbár. //án kárhá* [measure] *máye ye ziyán gawt/ ziyánbár bud./ kárháyi* [activity] *ke be ziyán e má-st.//*

detrimentally (adv) *máye ye ziyán; //be ziyán ámade; docár e ásib/ ziyán gawte//*

detritus (n) *máse; sangrize; xorde sang*

de trop adj *(faránsavi) foozuni; náxáste. //Goftoguyewán xeili nazdik va dustáne bud va man xod rá fozuni yáftam.* [feel de trop]*//*

deuce[1] n **1** *do, xál e do, dolu.* **2** *(dar celtapká*/ tenis) joft cehel*

deuce[2] n **1** *(kohne wode; anáyin; soxan e dar parde) (baráye newán dádan e ázordegi) ah!. //Ah/ nefrin kelidháyam rá gom kardeam!; Un korrexar ki-ye* [who the deuce...]*?; Un ce gohi-ye* [what the deuce...]*?; Un kudum jahannamdarras?* [where]*; Ce xartuxari-ye?/ Ce xartuxar wode!//.* **2** **the deuce of sth** *bad, saxt, duzaxi;Yek sardard e duzaxi/ xaraki dáram.//*

deuced adj *Un pesar e nefrin wode/ toxm e jen kojá-st?*

deuced adv *bozorg; xeili. //Ce badbaxti ye bozorgi!//*

deucedly adv *bozorg, xeili, bad, saxt//*

Deutaschmark *dar gozawte, yekkán e pul e Álmán "Márk"*

devaluation n *az arzew e barábari ye puli kástan. //Báz ham az arzew e barábari ye dolár káste wod.//*
devalue v *az arzew e puli kástan. //Az arzew e barábari ye dolár, Yuro, Lire ye Engelisi kástan//.* (**b**) *az arzew e... kástan. //Xordegiriyi ke arzew e káremán rá mikáhad.//*
devastate v **1** *virán kardan; tabáh kardan; zirozebar kardan. //Saráyi ke bá (yek) bomb zirozebar gawte.; kewvari ke az jang virán gawte//.* **2** *(anáyin) kasi rá takán dádan. //Margaw u rá saxt takán dád.; Az wanidan e ágáhi ye xord wodan e án havápeimá saxt takán xordam.//*
devastating adj **1** *virángar; tabáh konande. //jangi, dowyáriyi* [famine] *tufáni, virángar//.* **2** *xordkonande; takándahande. //xordegiryi, ágáhiyi xordkonande, takándahande//.* **3** *(pendárin, anáyin) kubande, cewmgir. //tizviri/ huwi sarwár; zibáyiyaw xirekonande bud//*
devastatingly adv *takándahande; xordkonande, virángar, cewmgir, kubande*
devastation n *viráni, tabáhi, nábudi. //viráni/ tabáhi/ nábudi ye yeksare/ sarásari//*
develop v **1 develop (sb/ sth) (from sth) (into sth)** *barámadan, "va conin farmudim dar báb e farzandán e barádar va iwán rá be xedmat ávardim va piw e xiw negáh dárim tá be xu ye má baráyand va farzandán e sarpuwide ye xiw rá be nám e iwán konim..." (ZBP, L1402 TBH); ...xástan, "mardaki rá cewmdard xást." (ZBP, L3858 GS); parvardan, "Cizi rá tá naparvari va nik nadáni va be tajrobat dar sine ye to qarár nagirad dar anjoman mayávar,) (ZBP, L1776 DB); "...tá dar án nur miásudand va dar án parvarde migawtand." (ZBP, L2934 AT); "Omr e mardom bar cahár baxw ast yek baxw ruzegár e parvardan va bálidan va fozudan ast..." (ZBP, L5010 ZX); bálidan, "Be Gostahm goft ey gav e námdár- yeki doxtari dáwtam con negár; bebálid o ámadw hengám e wuy- yeki xiw bod mar vará námjuy." (ZBP, L3297 SF); "va in bálidan va fozudan rá be Tázi nawv o namá guyand." (ZBP, L5159 ZX); "va mizán rá án havá-st ke deraxtán az vey bebáland va ábestan wavand va mive beresánand." (ZBP, L7240, TT); bejáy e... residan; residan, "doxtari dáwt zew be jáye zanán reside.." (ZBP, L3786 GS); niz harjá juri tarjome miwavad. //Án kudak dád xub mibálad.; Máye ye án dástán* [plot] *kamkam dar maqzam* [mind] *parvarde gawt/ bálid.; Án gováźe* [argument] *kamkam be setizeyi saxt anjámid.; Án barnáme rá* [project] *rá az ruy e andiwe ye bonyádin* [original idea] *e Susan pardáxtim.; Ánjá az yek bandar e máhigiri bálide be rixt e páygáh e jahángardi ye wokufáyi darámad.//.* **2** *padidár gawtan/ gardánidan. //Newánehá ye bimári padidár gawt.//.* **3** *(dar peikarebardári) daxwidan* [<Pahlavi (ZBP, C7471, MK, BF)], (ke bá án peikare ruy e film daxwide*/ padidár gardad.).* **4** *sáxtan; ábádánidan; ábád kardan. //Injá rá yek bongáh e/ dálá* ye besáz o befruw* [property company] *e Álmáni dárad misázad/ ábád mikonad.//*
developed adj **1** *bálide*, "va az bahr e án ke náxon andar kárhá sude miwavad izad e sobhán va ta'álá án rá bálide áfarid tá náqes nawavad." (ZBP, L5074 ZX); parvarde, "tá dar án nur miásudand va dar án parvarde migawtand." (ZBP, L2934 AT); reside; piwrafte; (be jáy e...) reside, "doxtari dáwt zewt be jáy e zanán reside." (ZBP, L3786 GS); huparvarde.* **2** *dastgáh* [system] *e kewávarzi ye piwrafte/ besyár bálide/ parvarde; Baráye sen o sálaw xub reside/ huparvarde ast.; yeki az kewvarhá ye kambálide va parvarde//*
developer n **1** *(dar peikarbardári) daxwidár*.* **2** *besázobefruw; ábád konande; ábánidár**
developing adj *bálande//yek kewvar e mute*[besanjid bá" muta" (Sanskrit(bound,tied,confined); niz nám e rustáyi miyán e Espahán va Tehrán]; kewvarháye pasmánde ye jahán ke dárand mibáland.*[developing countries] *kewvarháye mute* ye jahán//*
development n **1** *parvardegi, bálandegi, bálidegi, residegi, bálew; parvarew, vaxwi* [<Pahlavi, vaxwi (ZBP, C3687 MK, BF)]. //bálandegi/ parvardegi/ vaxwi* ye kudakán; be bázargánán e xordepá/ be károbárhá ye kucak komak kardan va máye ye bálandegi va parvardegi ye ánán gawtan; zamini ke baráye sáxtemán/ ábádáni ámáde ast.//.* **2** (**a**) *gámi nou, ruydád(i nou); degarguni; gardewn*. //vápasin gám/ ruydád dar girodár* [crisis] *e peigir. //báyad cewm beráh e ruydádhá ye nou/ gardewn*há ye nou/ báwim.//.* (**b**) *farávarde* [product] *yá nouávari* [invention] *ye táze; vaxwi*. //Ráde* ye/ máwin e barqi ye má vaxwi** [development] *wegerf táze ast.//.* **3** *ábádi; sáxtemán(há)*
development area *(dar Engelestán) jáháyi ke niyáz be ábádáni va kársázi baráye mardom dárad.*
deviance, deviancy n *raftár e náhanjár; náhanjári ye raftár*
deviant n, adj *(biwtar baráye xárdári) náhanjár. //Ádam e náhanjár manewi ke be kudakán dastderázi mikonad/ baccebázi* [assault]*/ raftár e náhanjár//*
deviate v *az ráh gawtan, "ke mard rá tabáh kardand tá az ráh begawt va ráh e kaź gereft." (ZBP, L493, TBH); kazi gereftan, "mánand e xáwáki xafif ke be har bádi vagarce andak bovad larzán wavad gáh be jáneb e rást kaźi girad va gáh be jáneb e cap xam pazirad." (ZBP, L1728 DB); az ráh bargawtan, "az bahr e kasi yá cizi az ráh barnagardand." (ZBP, L4329 NKZZF); garáyidan, "va án kas ke u rá árámgáh bar in*

xat (xatte estevá) ast nazdik e u wab o ruz hamiwe rást báwad va har do qotb e womál va jonub e u bar ofoq bovad na bartar va na forutar va madárát va sáathá ye iwán bar ofoq qá'em báwand va be hic su nagaráyand." (ZBP,L7187TT); yáve gawtan "be azm e xedmatat bardáwtam páy- gar az rah yáve gawtam ráh benmáy." (Xosro-Wirin; Nezámi); gawtan, //Havápeimá az ráh e hamiwegiyaw gawt/ garáyid.; Hargez az cizi ke bávar dáram rást ast barnemigardam.; Az barnáme ye xiw, ráh e hanjár, az ravew e pazirofte gawtan/ bargawtan/ garáyidan/ biráh gawtan//*

deviation n, **deviation (from sth)** **1** (**a**) *az ráh gawtan; kazi gereftan; az ráh bargawtan; garáyew; yáve gawtan; biráhi; kajráhi; kaźi; kaji; yávegi [baráye nemune bázgardid be "*deviate"]. //*az ravew e ruzáne ye/ hamiwegi ye xiw xeili kam migawt/ kam barmigawt/ migaráyid.//yávegi/ kaźi/ biráhi ye varanik** [sexual]//. (**b**) *kaźi; biráhi; gawtan. //az áyin* [rules] *gawtan//.* **2** *(xawáyágari*) az... gawtan. //Rahrován e/ ráhpardázán** [idealogist] *e kumal** [party] *u rá be biráhi pasmárdand.* [accuse]//. **3** *vágardun [kami yá biwi dar sanjew bá miyángin]. //vágardun e pargál* [protractor] *be andáze ye 5 dareje//*

deviationism (n) *biráhi, kajráhi (ZBP, L1043 FM); "be azm e xedmatat bardáwtam páy- gar az rah yáve gawtam ráh benmáy." (Xosor-Wirin, Nezámi)*

deviationist n *biráh; kajráh; gomráh; yáve*

device n **1** *abzár. //abzári baráye sanjidan e/ saxtan e/ andázegiri ye fewár e xun/ abzári baráye káhew e kár/ kárgarán; bomb; nárenjak; abzári tarekande; dastgáhi/ abzári /bombi/ muwaki hasteyi//.* **2** *(dar soxanvari) fan. //fanni dar sabk* [stylistic]//. **3** *tarfand, kalak; nirang. //Bimáriyaw tanhá tarfandi baráye xoddári/ parhiz az didár e u-st.//.* **4** *newán. //yek newán e xánevádegi* [heraldic]//

devil[1] n **1** (**a**) *ahriman; ahreman; angramainu. //Ahreman mawi (Ádam/* Adam*) va mawiyá* [havvá/* Eve*] rá farift.//.* (**b**) *angra mainu; harmás/ hormás (ZBP, C855 FM). //U be hormás va jádugarán bávar dárad.//.* **2** (**a**) *(anáyin) (yek ádam e) ahriman; hormás; div; toxm e jen. //Xáharaw toxm e jenn e kucaki ast.; Be zanán/ bánován ke miresad az lásidan xiwtan natavánad dáwt.* [be a devil with sb]. (**b**) *ádam; kas; (ádam e) bicáre!; ce ádam e xowbaxti!; Kodám xari/ ce nákasi átaw rá hame ye ruz rouwan gozáwt?//.* **3** **be a devil** *(anáyin, be wuxi) bábá; harjá juri tarjome miwavad. //Bábá biyá* [be a devil], *behem begu ci goftand!//.* **a devil of sth** *xeili; saxt, dowvár, harjá juri tarjome miwavad.* **between the devil and the deep (blue) sea** *"Yá biyá bá Yazid bey'at kon- yá boro Kangevar (kangávar) zeráat kon!".* **devil-may-care** adj *bibák; bi kalle.* **give the devil his due** *Haq rá be haqdár dádan.* **go to the devil!** *(kohne wode) benafrin!; Nefrin wode!.* **have a/ the devil of a job doing sth** *(anáyin) saxti kewidan; gereftár wodan. //Baráye dorost kardan* [fix] *e ráde*am/ máwinam saxt gereftár wodam//.* **like the deveil** *(anáyin) saxt, harjá juri tarjome miwavad. //con bád davidan; con xar kár kardan//.* **play the devil with sb** *badtar kardan; ziyán/ gazand resándan. //Havá ke sard miwavad/ zemestán dard e ostoxánháyam badtar miwavad//.* **speak/ talk of the devil** *pákzád/ pákzáde budan [námaw rá ke bebari, sar o kalleaw peidá miwavad]//.* **the devil** *(baráye fewár ávardan dar porsewhá) dige, digar, harjá juri tarjome miwavad. //Un dige ci-ye/ ki-ye/ cerá/ kojás/ kojá-st?* [what the devil is that]//. **the devil looks after his own** *(dastán) Xodá sib e sorx rá midahad dast e ádam e kur.* **the devil makes work for the idle hands** *(dastán) Maqz e bikár kárgáh e weytán ast.; Ahmadak kári nadáwt darafwi zad be xáyeháw. (PAF, #3539; Wab deráz ast o qalandar bikár.).* **the devil take the hindmost** *Har ki kun e xodew o beppád!/ Xaram ke az pol gozawt, gur e pedar e digarán!/ Xále xárzádar o (xáharzáde rá) nemiwnáse! //Dar in kár báyad sangdel báwi va tanhá kun e xodet o beppáyi!; Tu ye in kár xále xárzáda ro nemiwnáse!//.* **the devil you will/ won't, she can/ can't** *(baráye fewár ávardan be sarbáz zadan az cizi yá wegeft be kár miravad) harjá juri tarjome miwavad. //"Man dáram miravam mehmáni.", "Nabábá, nariha/ naravi há!/ Age mardi boro!* [The devil you are!]//. **there'll be the devil to pay** *Kasi ke xarboze mixore páye larzew ham miwine [minewinad]; harjá juri tarjome miwavad. Ráde*/ máwin rá zadi xord kardi! Xarbuze xordi báyad pá larzew ham bewini!//.* **the very devil** difficult, etc*/ xeili saxt/ nágovár; harjá juri tarjome miwavad. //In kár saxt nágovár ast; Pák kardan e in dighá kár e hazrat e fil-e/ kár e fil-e.//*

devil's advocate *yár e ahreman; hamdast e weytán. //Man haváxáh e marqazani/ margarzáni* [capital punishment] *nistam, ammá aknun bogzár yár e ahreman báwam/ ammá baráye goftogu conin vánamud mikonam ke haváxáh e án-am.//.*

devil[2] v (**-ll-**; US **-l-**) **1** *bá felfel kabáb kardan. //qolve/ guwt e kabábi felfeli* [deviled meat]//. **2** **devil (for sb)** *(dar Engelestán) dastyár e... (dávar) budan.*

devilish adj *ahrimani. //yek naqwe ye ahrimani; daqali/ nirang e ahrimani//*

devilish adv *(kohne wode, anáyin) xeili, saxt. //xeili dáq//*

devilishly adv *saxt, bad, ahrimani. //saxt sangdel* [cruel]*; saxt daqal/ nirangbáz* [cunning]//
develishness n *ahrimani*
devilment; devilry n **1** *báziguwi; wuxi. //Az sar e/ ru ye báziguwi nirangi behew zad* [play a trick on]*//.* **2** *báziguwi, kári ahrimani/ weitáni. //Dáre báziguwi/ weituni mikone//*
devious adj **1** *daqal, biwarm. //dasturi/ dávari* [lawyer] *daqal; naqweyi, nirangi biwarmáne//.* **2** *kaj, kaź, picápic. //Án deliján* [coach] *az ráhi kamábiw kaj* [devious course] *rafte be ámájgáhaw* [destination] resid.//
deviously (adv) *daqaláne; biwarmáne*
deviousness (n) *daqali; biwarmi*
devise v *darávardan; padid ávardan; rixtan; harjá juri tarjome miwavad. //Baráye bázsázi* [redevelop] *ye náf e wahr naqweyi rixtan; gune ye novini tranzistor/ rasának* darávardan/ padid ávardan//*
devitalization; devitalisation n *biramaqi; bijáni; bituwi*
devitalize; devitalise (v) *duwidan; wire ye... rá kewidan; bituw gardánidan. //kewvari ke bá jangi peigir* [sustained] *wireaw kewide wode.//*
devoid adj, **devoid of sth** *tohi, bedun e...; bi...; rifteyi/ ágreftkári/ ribgari** [criminal] *pák bi diná*/ bivojdán*
devolution n **1** *sepordan e kárhá va wahriyári be dast e kárgozárán/ sar rewtedárán e bumi*
devolve *vágozárdan; sepordan (e kárhá be digari). //Hengámi ke farbod** [president] *bimár ast/ migardad kárháyaw rá be dast e dastyár e farbod*/ farbodyár** [Vice President] *misepárand.//.* **2** **devolve sth(to/ upon sb)** *vágozárdan; sepordan. //Niru ye biwtari rá báyad be dast e warvin*/ sar-rewtedári ye baxwhá* [regional government] *sepord.//*
devote v, **devote oneself/ sth to sb/ sth** *be... del bastan; "Bebáyad tani cand bidár del- ke bandand bá má bedin kár del." (ZBP, L3280 SF); tan dar... dádan, "va be hic ruzgár nadidand ke u tan conin dar kár dahad." (ZBP, L1393 TBH); ján e/ xod rá be... sepordan; az xod gozawtan. //del be ármáni aviże* [noble] *bastan; hame ye kuwew e/ niru* [effort] *ye xod rá be kári* [task] *bastan.//*
devoted adj **devoted (to sb/ sth)** *delsuz va mehrabán; jánsepár; delbaste; az xod gozawte. //pesari, dusti, powtibáni delsuz va mehrabán; Jánsepár e/ sarseporde ye farzandánaw ast.//*
devotedly adv *bá delsuzi va mehrabáni*
devotee n **1** *jánsepár; delbaste; az xod gozawte. //sarseporde ye/ saxt dustdár e/ dustár e varzew/ musiqi/ afsánehá ye ágrefti* [crime fiction]*//.* **2** *sarseporde; haváxáh*
devotion n **1** **devotion (to sb/ sth)** (**a**) *delsuzi va mehrabáni; jánsepári; delbastegi; az xodgozawtegi. //jánsepári/ az xodgozawtegi ye mádari farzandánaw rá//.* (**b**) *sarsepordegi; delbastegi. //sarsepordegi be kár/ xiwkári* [duty] *ye xod; sarsepordegi ye ámuzgári be káraw* [task]; *sarsepordegi ye má be rahbaremán//.* **2** (**a**) *sarsepordegi ye dini; //zendegi bá sarsepordegi ye dini//.* (**b**) *namáz; yawt; yazew. //yawti bástáni con "Ráh e Calipá"* [the Way of the Cross]*; pristári hengám e namáz/ yazew//*
devotional adj *yawti, yazewi. //nevewtehá ye yawti = yawthá//*
devour v **1** (**a**) *lombándan; lonbándan; bongowtan/ bongowidan (ZBP, C167 FM); ubárdan (ZBP, C217 FM); źutan [<Pahlavi (ZBP, C7963 BF); forudádan. //Ázmandáne xorák rá lombándan/ forudádan/ źutan*//.* (**b**) *(pendárin) bá cewmán e xod... rá xordan. //Doxtare rá dáwt bá cewmánaw mixord.//.* (**c**) *(pendárin) nábud kardan; ubárdan. //Átaw (suzi) páre ye bozorgi az jangal rá xord/ ubárd//.* **2** **be devoured by sth** *ágande budan az...//*
devout adj **1** *dini, pársá; xowke tarsá/ mosalmán. //xowke mosalmán; niyáyewi pársáyáne//.* **2** *az tah e del; pák. //omidi* [hope], *árezuyi* [wish] *az tah e del//*
devoutness n *dini, pársá; xowke tarsá/ mosalmán budan*
dew n *wabnam; afwang (ZBP, C783 FM); pawangak (ZBP, L339 FM). //sabzehá/ caman xis e wabnam/ afwang bud.//*
dewdrop n *afwak (ZBP, C783 FM)*
dewlap n *ewkanj, wekanj*
dewy adj *xis e wabnam/ afwang*
dewy-eyed adj *sádedel; xowbávar. //Agar xáhán e kámyábi hasti nabáyad xeili sádedel báwi.//*

dexterity n *zebardasti, sabokdasti, "Sabokdast Rostam besán e pari- bed-u dar nehán kard angowtari." (ZBP, L6322 SF); ciredasti; hudasti [<Pahlavi, hudast , (ZBP, C7771 MK)]. //Tardast/ wirinkár báyad sabokdast/ zebardast báwad.; In goftoguhá niyáz be zebardasti ye cewmgir dárad.//*

dexterous; dextrous adj **1** *zebardast, sabokdast "Sabokdast Rostam besán e pari- bed-u dar nehán kard angowtari." (ZBP, L6322 SF); ciredast; hudast [<Pahlavi, hudast, (ZBP, C7771 MK)]; bawul/ bowul. //dar kámvábáfi saxt sabokdast/ ciredast/ bawul ast.//.* **2** *bawulide; zebardastáne. //jonbewi bawulide/ zebardastáne//*

dexterously, dextrously adv *zebardastáne, sabokdastáne*

dextrose (n) *dekstroz, glukoz e rástbar*

DG **1** *kutáh wode baráye,* **Dei Gratia** *Látin, "be yári ye xodá" ru ye sekkehá nevisand.* **2** *kutáh wode baráye* **Deo Gratias** *Látin, xodáy rá sepás* **3** *kutáh wode baráye* **director-general** *, kixá, sarkixá*

dhoti n *long [raxt e mardán e Hendi]*

dhow n *dáva (kawti ye yek-dagale ye keránero ye Táziyán)*

di-, pref **1** *piwvand, bá námvážehá: do, dotá. //*dicotyledon: *dolappeyi//.* **2** *(ximiyá) (bá nám e wimiyáyi/ ximiyáyi) do-,* "dichromate"

diabetes n *bimári ye qand*

diabetic n *bimár e qandi*

diabolic adj **1** *ahrimani; con div.* **2** *ahrimani; zewt. //naqweyi ahrimani; nirangi zewt//*

diabolical adj **1** *ahrimani; con div.* **2** *xeili bad. //Án film/ celpard* xeili bad bud.; kári xeili bad/ ahrimani/ zewt//*

diabolically adv *ahrimani; zewt*

diacritic; diacritical adj *(newán e) zir/ zebar/ piw; vácak* [Pahlavi, vácak, EDPL, 47.910]*

diacritic n *newán e zir/ newán e zebar/ newán e piw; vácak**

diadem n *táj; tág; deihim; afsar*

diaresis; dieresis n (pl **-eses**) *vaw* [<vaw, vawwenta (Avestáyi) EDPL 47.0910] newáni ke ru ye yek váki* [vowel] *gozárand, va ává ye án rá degargun konad, [dar "möchte" álmáni, ává ye "ö" bá "o" yeki nist.]*

diagnose v, **diagnose sth (as sth)** *wenáxtan; váwenáxtan, con yek bimári rá az ruy e newánehá ye án. //Pezewk sorxak rá váwenáxt.; án qodde/ gude rá nikxim wenáxtand; (pendárin) Án ketáb bimárihá ye/ gereftárihá ye hirbánik** [economic] *e konuni ye má rá bázmiwenásad.//*

diagnosis n (pl **-noses**) *źándel* [<(Pawtu) peźándel]; váwenáxt. //Pezewki zebardast dar źándel*; váwenáxt e bimárihá; źándel e dorost e yek bimári; źándel e dorost e yek ák e barqi//*

diagnostic adj *wenáxt; váwenáxt; źándelik* [baráye riwe bázgardid be* "diagnosis"*]. //tavánáyi* [skill] *ye źándelik*, ámuzew* [training] *e źándelik*; Newáneháyi ke arzew e źándelik* e nácizi dárand.//*

diagonal adj *orib; vorib. //ráhráh e orib* [stripes/ lines]*//*

diagonal n *xat e orib; vorib*

diagonally adv *orib; vorib*

diagram n *cehrak* [<citran (Sanskrit)]; nemude, "Aks báźgune bud va in án ast ke guyi nesbat e dovvom be noxostin hamconán nesbat e cahárom be sevvom va be nemude ye má panj bár ast..." (ZBP, L71124 TT). //nemude/ cehrak e yek kive-dande* [gear-box]*; cehrak e/ nemude ye yek dám e ráh-áhan* [railway network]*//*

diagrammatic adj; *cehrak*; cehraki*; nemude. //yek naqwe* [map] *ye cehrak*/ nemude//*

diagrammatically *cehrak*; cehraki*; nemude*

diagraph n *bivák* con* "ea" *dar* "beat" *[bi + vák, bi <Avestáyi = do, con "Biyáraw", "Keibiyáraw" (EDPL 5.3035)]*

dial n *lápare* [<lápara (Kordi ye Hourámi)]; lápare ye yek barqsanj; lápare ye rádiyo/ vákive*; lápare* ye vákubar/ telefon; lápare ye terázu/ qappán*

dial v (**-ll-**; US **-l-**) *womáre gereftan (ruy e vákubar*/ telefon)*

dialling code; **area code** *womáre ye ramz; piw-womáre. //womáre ye ramz/ piw-womáre ye Ámriká "001" ast.//*

dialling tone; dial tone *buq e ázád*

dialect n *guyyew; nimzabán. //guyew e Lori; namáyewnámeyi be guyew e Lári; vážehá ye guyewi; govewt; xánew e guyewi//*

dialectal adj *guyewi. //vágardunhá ye* [differences] *guyewi miyán e do já//*

dialectic n **1** *(jahánbini) cemgovági* [<Pahlavi (ZBP, C2003, MK, BF)].* **2** *cemgovági**

dialectical adj *(vábaste be) cemgovági*; //wive ye cemgovági*//*

dialectical materialism *engáre ye Márks; áyin e Mazdaki**

dialectically (adv) *az didgáh e cemgovági**

dialectitian (n) *cemgu**

dialogue; (US) **dialog** n **1** (**a**) *goftowonud; vácá* [Hourámi vácá; vátey]. //Biwtar e namáyewnámehá be rixt e goftowonud/ vácá* nevewte miwavad.; Matali* [novel] *bá soráyewhá* [description] *ye deráz va goftowonudi/ vácá*yi ye kam/ náciz.//.* (**b**) *vácá*. //vácáyi* deráz dar piwdarámad//.* **2** *goft-o-wonud. //goftowonudi sudmand darbáre ye porsemánhá ye hamegáni* [common]*; be goftowonudhá ye biwtari miyán e rahbarán e jahán niyáz ast.//*

dialysis n (pl **-lyses**) *(dar pezewki) páláyew e xun; xun páláyi. //renal dialysis (páláyew e xun baráye náresáyi ye gordehá)/ (dastgáh e) xun pálá; gorde ye sáxtegi//*

diamanté adj *gard almási. //guwvár(e) e gard e almási//*

diameter n *abarzeh* (ZBP, C3920* JGS*); tuw, "tuw e gonbad e án 22 va boqmázaw 71 gaz ast." (ZBP L7553 DTH); harjá juri tarjome miwavad. //abarzeh* e/ tuw e tane ye deraxti; vinoki*/ źáleyi* [lens] *ke bozorgnamáyi ye bist dárad.//*

diametrical adj *(vábaste be/ hamro ye) abarzeh*/ tuw*

diametrically adv *pák; sarásar; sarbesar; sad-dar sad*

diamond n **1** (**a**) *almás. //angowtari bá negin e almás; yek gardanband e almás//.* (**b**) *almás; ábgine (ZBP, C1510 FM).* **2** *louzi; xewti.* **3** (**a**) **diamonds** *(dar ganjafe/ bargbázi) xál e xewt. //yek hawt e xewt; Xál e xewt barg e barande* [trump] *ast.//.* (**b**) *(barg e) xewt. //xewt andáxtan/ zadan/ bázi kardan//.* **4** *(dar tapká*/ beysbál) louzi*

diamond jubilee *jawn e wastomin sál*

diamond wedding *jawn e wastomin sál e zanáwuyi*

diaper n **1** *párce ye panbeyi ye xewti.* **2** (US) *kohne ye bacce ye wirxár*

diaphanous adj *(párce ye) názok; tannamá. //váwámi/ ayázi/ piceyi názok* [veil]; *yek pirhan abriwomin e tannamá//*

diaphragm n **1** *váwáme.* **2** *váwáme (dar durbin e peikarebardári).* **3** *(dar bolandgu; telefon/ vákubar) váwám.* **4** *niz* **cap; Dutch cap** *váwám (e gardan e zehdán) baráye jelogiri az ábestani*

diarrhoea, (US) **diarrhea** n *wekamravew, "va idun guyand ke yek hafte wekamw hamiraft va u rá har hafte yek bár ruze ye hájat ámadi." (ZBP, L2048 TB); delpice; borinew (ZBP, C110, FN, BQM); ránew (ZBP, L754 FM). //docár e delpice/ wekamravew e saxti budan//*

diarist n *ruznáme nevis; kárnáme nevis*

diary n *kárnáme; yáddáwt e ruzáne; ruznáme, "Ábi be ruznáme ye a'mál e má fewán- betván magar setord horuf e gonáh az u." (Háfez). //ruznáme/ kárnáme nevewtan; ruydádhá ye ruzáne rá yáddáwt kardan; kárnáme nevewtan//*

Diaspora n, **the Diaspora** **1** *(Pas az sál e 538 piw az zádruz e Masih/ Mehr* (M. Moqaddam) va parákande gawtan) Yahudiyán rá miyán e náyahudiyán kucándan va kucnewin sáxtan; parákanew e yahudiyán va newast gereftan e ánán miyán e náyahudiyán yá wahrak e yahudiyán//.* **2** *kucnewin yá wahrak e yahudiyán. //Yahudiyáni az sarásar e kewvarhá ye jahán* [every Diaspora] *aknun dar Esráyil miziyand//*

diastase n *máye (ye govárewi)*

diastole n *vátapew**

diastolic (adj) *vátapewik**

diatom n *gávak (xaze ye takyáxteyi az rade ye* Bacillariophyceae*, az xazehá ye takyáxteyi yá goruhi)*

diatomic adj *(dar musiqi); diyátomi; rást va cap parde*

diatribe n **(diatribe against sb/ sth)** *soxani deráz va talx; harzedaráyi; //soxani deráz va talx darbáre ye wahriyári hamráh e páyidan e mardom/ áyawt* e wahriyári//*

dibble; dibber (n) *bilce ye cubin*

dibble v, **dibble sth in** *bá bilce ye cubin káwtan*

dice n (pl **dice**) **1** **(a)** *tás; gardának [<Pahlavi (ZBP, C2677 BF). //yek joft tás/ gardának; tás/ gardának rá qaltándan/ rixtan/ andáxtan.* **(b)** *tásbázi; qaltánakbázi. //tás/ qaltának bázi kardan.* **2** **no dice** *(zabán e kuce, beviźe dar Ámriká) Na!; Nemiwe!. //"Áyá barnáme rá degargun konim?". "Na! báyad be hamán barnáme ye noxostin becasbim!"//*

dice v **1** *tásbázi/ gardánakbázi kardan.* **2** *qeime kardan (con guwt yá sabzi rá). //Coqondarhá rá xub qeime kon!"//.* **3** **dice with death** *ján e xod rá be bim afkandan; bá Jánwakar/ Ezráyil wuxi kardan; kun e xod rá be wáx e gáv dádan*

dicey adj (**dicier, diciest**) *(anáyin) bimgin; porbim; bimnák. //Ránandegi dar meh bimnák ast.//*

dichotomy n, **dichotomy (between A and B)** *(beáyin) jodáyi; dogánegi; násázvári; harjá juri tarjome miwavad. //nsázgári ye/ jodáyi ye áwti va jang; Miguyand/ nádorost bávar dárand ke nemiwavad ham kár kard ham xáneváde dáwt.* [raise a family]*//*

dick n **1** *(zabán e kuce; zewt, anáyin) kiri.* **2** *(kohne wode, anáyin; dar Ámriká) kárágáh. //Kárágáh e mehmánsará dozd rá dastgir kard.//*

dickens n, **the dickens** *(soxan e dar parde; beviźe dar porsewhá) harjá juri tarjome miwavad.: //Án digar ki-st/ ci-st kojá-st?* [who the dickens is he?]*; Pedaremán darámad tá ánjá rá yáftim.//*

Dickensian adj *con dástánháye Cárlz Dikenz (ke dar án ádamhá ye wegerf zendegi ye nádelpaziri/ dowvári dárand.). //záqenewinhá* [slum] *ye hammánand e dástánhá ye Dikenz//*

dicker v, **dicker (with sb) (for sth)** *cáne zadan (baráye kástan e bahá). //Sar e behtarin mive bá dokkándár cáne zad.//*

dicky[1]; **dickey** n **1** *(anáyin) (kohne wode/ dar Engelestán) sandali ye kucak e táwo, powt e barxi rádehá* ye/ máwinhá ye kohan.* **2** *(kohne wode) piw-pirah e doruqin*

dicky[2] adj (**-ier**, **-iest**) *(dar Engelestán; kohne wode; anáyin) bimár, ranjur, riqu, lakantu/ lakant. //Án nardebán lakantu ast.; deli/ gewi/ qalbi bimár//*

dicky-bird n *(be zabán e kudakán) juju*

dicotyledon n *(giyáh e) do-lappeyi*

dictate v **1** **dictate (sth) (to sb)** *boland xándan/ goftan. //námeyi rá baráye menewtá** [secretary] *ye xod boland xándan (tá u benevisad); Ámuzegár páreyi rá baráye wágerdán boland xánd (tá benevisand); Womá nemitavánid be mardom dastur dahid/ befarmáyid cegune beziyand//.* **2** **dictate to sb** *farmudan; dastur dádan. //Nemipaziram ke az womá dastur begiram/ ke womá be man dastur dahid.//*

dictate n *farmán. //az xerad e ásnide* [common sense] *farmán bordan//*

dictation n **1** *xánde ye kasi rá nevewtan; nevisák*; Nevisák* rá/ xánde ye kasi rá tondnevisi* kardan* [shorthand dictation]*//.* **2** *//se nevisák* e Engelisi//*

dictator n **1** *xodkám; xodkáme, "Be har pádewáhi yo xodkámeyi- nevewtand bar Pahlavi náme yi." (ZBP, L4709 SF)//.* **2** *(pendárin) xodkám. //Kixá** [boss] *ye má tá andázeyi xodkám ast.//*

dictatorial adj **1** *xodkám; xodkáme. //yek farmánraváyi* [government] *ye xodkáme//.* **2** *xodkám. //yek ámuzegár e xodkám; raftári* [manner], *áváyi* [tone] *xodkáme//*

dictatrially adv *xodkámáne; xodkámegáne*

dictatorship n **1** *xodkámegi.* **2** *xodkámegi*

diction n **1** *soxan; //Rouwani ye soxan baráye soxanrán (e mardomi* [public]*) besyár arjdár ast.//.* **2** *(wive ye/ sabk e) soxan*

dictionary n **1** *farhang. //yek farhang e Englisi//.* **2** *farhang e viźe. //yek farhang e pezewki/ rázgari/ mohandesi ye sáxtemán//*

dictum n (pl **dictums; dicta**) **1** *dastán; pand. //Dastáni ke hamegán án rá midánand, "Taváná bovad har ke dáná bovad.".* **2** *manewte; bávar e xod rá be áyin bar zabán ávardan*

did *zamán e gozawte az* "do"

didactic adj **1** *ámuzewi. //cámeyi ámuzewi; wiveháye ámuzewi//.* **2** *(biwtar baráye xárdári) con ámuzegár; ámuzegár-mánand; pandguyán; con áxundán, harjá juri tarjome miwavad. //Az wive ye soxan goftanaw con be "alef be o dodol masal" mimánad xowam nemiáyad.//*

didactically adv *pandguyáne; áxundmá'áb; "alef be o dodol masal"*

diddle v, **diddle sb (out of sth)** *(anáyin) fariftan; sar e kasi koláh gozáwtan; baráye kasi wotor sáxtan. //Saram koláh raft! nimi az in gouje farangihá gandide!; Keráyeyi rá ke mibáyast be man bepardázand baráyam wotor sáxtand!//*

didn't = did not. *bázgardid be* "do"

die[1] n *mix; mix e deram, "vaz án pas degar kard mix e deram -- hamán mix e dinár o har biw o kam." (ZBP, L5832 SF); wafwáhanj, "Befarmuda ke xáhar rá befarhanj -- be wafwáhanj e farhanjew daráhanj." (ZBP, L7734 VR)*

die[2] v (pt, pp **died**, pres p **dying**) **1** (**a**) *mordan; jánsepordan; az páy darámadan, "ke gar ze páy daráyad kasaw nagirad dast." (ZBP, L3668 GS); tabáh wodan, "Tabah wod basi mardom o cárpáy -- yeki rá nabod cang o bázu bejáy." (ZBP, L6036 SF); foutidan, "va iwán dar balade ye Samarqand motevaten wode injá foutideand." (ZBP, C3196 FM, Qandiye); harjá juri tarjome miwavad. //Gol bi ábi zud xowk miwavad/ mimirad.); az zaxmi; az bimári, gorosnegi, qam mordan/ az páy darámadan/ tabáh wodan; bá himsa** [violence] *ázárew tabáh gawtan; ján e xod rá gereftan; xodkowi kardan; baráye kewvar e xod ján sepordan; az farviw* [neglect] *mordan; dar jang/ ávardgáh oftádan* [in battle]; *vápasin árezu/ soxan/ dam; árezu/ soxani dam e marg* [dying wish,etc]*; Tá ruzi ke bemiram/ tá ján dar tan dáram dustat dáram.//.* (**b**) *... mordan. //wád; tohidast/ dar javáni [javánmarg gawtan]/ dar gedáyi mordan/ wahid wodan; dar ráh e ármáni válá ján sepordan/ barxi gawtan* [die a martyr]*//.* (**c**) *kamkam ján dádan; sag-kow wodan; náhanjár* [abnormally] *mordan//.* **2** (**a**) *mordan; forumordan, "va har suzandeyi rá kowandeyi hast, átaw rá áb va zahr rá dáru va qam rá wekibáyi va ewq rá jodáyi va átaw e kine be hic ábi forunamirad." (ZBP, L1805 DB); niz harjá juri tarjome miwavad.* (**b**) *(pendárin) mordan; forumordan niz be bálátar bázgardid/ Mehri/ duwármi*/ ewqi ke hargez nemimirad; áyinhá ye/ rasmhá ye morde; rázaw rá bá xod be gur bord; zabánehá ye átaw forumord//.* **3** **be dying for sth/ to do sth** *baráye... mordan/ ján dádan. //Dáram az gorosnegi mimiram.; Dárad ján midahad bedánad kojá budeyid.//.* **die the death** *(bewuxi) mordan; farámuw gawtan. //Án namáyewnáme pas az in ke cand bár az án xordegiri ye bad wod* [get bad review] *be tondi farámuw gawt.//.* **die hard** *saxt mordan; sag ján budan. //Xuhá ye kohan saxt mimirad, "Xu ye bad dar tabiati ke newast naravad joz be vaqt e marg az dast" (Sa'di); "gar hiz konad toube, kunew nemide yári." (Dastán)//.* **die in one's bed** *dar bestar mordan; az piri yá bimári mordan.* **die in harness** *hengám e kár mordan; tá hengám e marg kár kardan;* **die with one's boots on/ in one's boots** *javán mordan; javánmarg wodan.* **die laughing** *az xande rudebor wodan/ tarekidan. //Nazdik bud az xande rudebor wavam.//*

die away *forumordan, "va har suzandeyi rá kowandeyi hast, átaw rá áb va zahr rá dáru va qam rá wekibáyi va ewq rá jodáyi va átaw e kine be hic ábi forunamirad." (ZBP, L1805 DB); kástan; forukew kardan, "Houl o harás va meil e zendegi dar man forukew karde bud." (Buf e Kur, Sádeq e Hedáyat). //Áváye ráde*/ máwin dar durádur forumord.; nasim bázistáde/ forumorde/ forukew karde//.*

die down *forukew kardan; forumordan; mordan. //zabánehá ye átaw, tufánháyi, dardi ke forukew mikonad.//.*

die off *yeki pas az digari mordan/ ján sepordan. //Hamvandán e án xáneváde hame yeki pas az digari mordand/ morde budand.//*

die out (**a**) *mordan; dargozawtan; gozawte wodan, "Con Ma'dán váli ye Kermán gozawte wod..." (ZBP, L571, TBH); az xándeáni/ az dudeyi/ toxme ye hickas bejá namándan. //Zistbum e bid/ bit* [moth] *nábud miwavad va nazdik ast az páy daráyad va hic az án bejá namánad.//.* (**b**) *mordan/ az miyán raftan e áyini, kári va mánand e án. //Áyinhá ye kohan dárad mimirad.//*

die suddenly *//az varparidan* [die suddenly] *e pedaraw saxt wuride gawt.//*

die[3] n **1** *(kohne wode)* = Dice. **2** **the die is cast** *(dastán) Kár az kár gozawte va pawimáni sudi nadárad.; Áb e rafte báz náyad be ju.*

die-cast adj *rixtegari. //bázicehá ye rixtegari//*

die-hard *saxtján; jánsaxt; sagján; sarsaxt; kallewaq. //Cand tan kallewaq/ sarsaxt mikuwand jelo ye vátáwhá** [reforms] *rá begirand.; áyinparasti* [conservative]; *peikárgari* [campaigner], *badbini* [sceptic] *sarsaxt/ jánsaxt//*

dieresis *bengarid be* "Diaeresis"

diesel; diesel engine n **1** *ás e Dizel. //yek ráde* ye/ máwin e/ yek bárkew e dizel; yek kárván dudi ye Dizel.* **2** = **diesel fuel**; **diesel oil** *suxt e dizel; gázoyil.* **3** *rádeyi*/ máwini, carxowti* [engine], *kawtiyi ke suxt e dizel/ gázoyil misuzánad.*

diesel electric *nirugáh e dizel; niru ye barq e dizel; //yek kárván dudi ke bá barq e dizel kár mikonad.//*

diet n **1** *xorák. //Xorák e Rawtihá berenj, sabziját va máhi ast./ Xorák e por carbi va qand/ carbocili baráyetán xub nist./ Bimáriháyi ke az badxoráki* [poor diet] *barmixizad.//.* **2** *xorák e parhizi; parhiz, harjá juri tarjome miwavad. //xorák e binamak//.* **3** *(pendárin) xorák/ barnáme. //Xorák e wabáneruzi ye namáyewhá ye bokon-bokon* [soap opera] *dar jamjám*/ televiziyon//.* **4** **be on a diet** *parhiz e xoráki dáwtan.* **go/ put sb on a diet** *parhiz e xoráki báyast kardan; be kasi parhiz e xoráki dádan. //Pezewk miguyad báyad parhiz e xoráki konam.//*

diet v *parhiz kardan (az xoráki). //Womá báyad parhiz (e xoráki) karde va biwtar bevarzid/ varzew konid.//*

diet[2] n **1** *(beviże dar gozawte) hamáyew/ newast e kewvari, jaháni, kelisáyi.* **2** *(be viże dar barxi kewvarhá con Żápon) dádárástárán**

dietary *(vábaste be) xorák; //áyin* [rules] *e xorák//*

dietetic adj *vábaste be xorák/ xorál*

dietetics (n) *xorákwenási; xorálwenási*

dietetician; dietitian (n) *xorák/ xorálwenás*

differ v **1** **differ (from sb/ sth)** *be.../ az... jodáyi dáwtan, "Conank Zeyd az Amro jodáyi bed-án dárad ki Zeyd daráztar va sepidtar bovad masalan va..." (ZBP, L1506 DA); az hampeidá budan, "Yeki jáme o cehr o bálá yeki- ke peidá nabod in az án andaki." (ZBP, L5828 SF); jodáyi didan, "Be cehr e Sekandar neku bengarid- Az án surat u rá jodáyi nadid." (ZBP, L5753, SF). Án barádarán dar pasand* [tastes] *saxt az ham jodáyand.; Pasandhá az ham jodá-st; Hame ye mardom yekjur nemipasandand.; dar pasand jodáyi dáwtan; Az in didgáh Iránihá va Espániyáyihá jodáyi dárand.//.* **2** **differ (with/ from sb) (about/ on sth)** *jodáyi dáwtan; jodkáre/ jodgáre [jodáyi dar ravew va manew] budan; hamdástán nabudan. //Bebaxwid ke dar in báre bá womá jodáyi dáram/ bá womá hamdástán nistam./ Bebaxwid ke dar in báre náhamdástánim/ jodgáreyim*./ Sar e xeili cizhá náhamdástánim/ jodkáre*-yim/ jodgáre*-yim.//*

difference n **1** **difference (between A and B); (difference (in/ of sth)** *jozuyi; jodáyi, "va az báb e besyári ast jodáyi va jozuyi ke be tázi qeyriyat xánand va xaláf va taqábol va aqsám e xaláf va taqábol..." (ZBP, L1540 DA); "Jodáyi" tafávot yá farq ast." (ZBP, L4510 , NKZZF), "In be ham nazdik ast vali mibáyad miyáne ye ánhá jodáyi gozáwt." (ZBP, L4556 NKZZF); jodáyi, "Be cehr e Sekandar neku bengarid- az án surat u rá jodáyi nadid." (ZBP, L5753 SF), jodáyi, "Kambud e sál e Tázi az sál e Pársi ke barábar e Farangi ast bed-án andáze nist, Máye ye jodáyi rá darbáre ye zendegi ye u nemidánim ci-st." (ZBP, L7534 DTH); fádoyi; vádoyi (ZBP, C6467, FM); gunáguni; vágarduni; degarguni; dosoxani; jodkárgi; jodgáregi (ZBP, L2123 FM) [jodáyi ye ravewhá ye andiwe ast.]. //jodáyi/ fádoyi ye cewmgir miyán e do kudak; Áyá degarguniyi dar u yáfti?; Jodáyi/ fádoyi miyán e kare va margarin rá ásán taván wenáxt.; jodgári [besanjid bá "jodgáre" (ZBP, L2123 FM); va "jaqáre" (ZBP, C7140 FM); jodáyi dar barxord (bá cizi).* **2** **difference (in sth) (between A and B)** *vágardun. //Yeki az digari wew sál bozorgtar/ kucektar ast. Miyánewán wew sál vágardun/ jodáyi hast./ Hawtád dar sad e pul rá be womá vám midaham va womá báyad vágardunaw rá xodetán biyábid.; Vágardun e dareje ye garmá rá saxtim/ andáze gereftim.; Miyán e án do márád*/ kámpiyuter az didgáh e bahá vágardun e bozorgi nist.//.* **3** **difference (betwen A and B) (over sth)** *jodáyi; jodgári (ZBP, L2123 FM); jaqáre (ZBP, C7140, FM). //Jodáyihá/ jodákárihá/ jaqárehá rá az miyán bardáwte va báz bá ham dust wavid/ báwid.; Darbáre ye in ke ki borde jaqáre/ jodgári dáwtim.//.* **for all the difference it/ sth makes** *ce Ali xáje o ce xáje Ali.* **make a, some, etc difference (to sb/ sth)** (**a**) *kárkardi nadáwtan/ dáwtan. //Bárán kárkard e candáni bar bázi nadáwt/ Bárán candán kári bá bázi nadáwt./ Havá ye kenár e daryá ruy e tandorsti kárkard e xubi dárad.; Bámdád yek garmábe ye dáq yek jahán miarzad.//.* (**b**) *arjdár budan; yeksán nabudan. //Har ce mixáhi begu, baráyam yeksán ast, man nemiravam.; Yeksán ast, xáhi boro, xáhi naro/ Hardo yeksán ast xáhi emruz bor, xáhi fardá boro.; Hic arji dárad* [difference], *Ári xeili arj dárad.//.* **make a difference between** *jodáyi dáwtan; yek bám o do havá kardan/ budan. //Miyán e do pesaraw hic jodáyi nemigozárad/ Raftáraw bá do pesaraw yek bám o do havá nist.//.* **with a difference** *(hamráh e námvážehá) //Xánande ye operá/ sangitan* ast, ammá na con hame, honarpiwe ye xubi ham hast!//*

different adj **1** **different (ftom/ to sb/ sth)**; **different (than sb/ sth)** *(beviże dar Ámriká) jodá; digar; jur e digar. //Hamán farávarde* [product] *bá námi digar.; Kácál ke rafte, otáq jur e digari minamáyad/ wode/ Pasandewán az man jodá-st. Pasand* [taste] *e ánán jur e digari-st.; Har bár mibinamaw yek jur e digar pirhan puwide.//.* **2** *jodá, jurájur; jurvájur; gunágun. //Se bár jodá az ham zang zadam/ sarzadam ammá birun bud/ ammá nabud./ Be ranghá ye gunágun/ jurájur be foruw miresad.//.* **3** **(as) different as chalk**

and/ cheese *con áb o átaw; con átaw o panbe; con jenn o besmellá; (miyán e máh e man tá máh e garun) Tafávot/ jodáyi az zamin tá ásemán ast.; Wekkar e mázandarán o wekkar e Hendustán -- Har do wirin-and ammá in kojá o án kojá! (PAF. #6239).* **a (very) differen fish** *//pák yek ciz e digar/ ádami digar//*

differently adv *juri digar*

differential adj *jodáyi gozáwtan; nur e cewmibázi darávardan. //miyán e darxást konandegán e kár jodáyi gozáwtan/ nur e cewmibázi darávardan/ yek bám o do havá kardan/ Kewvarháyi ke hamvand e Bázár e Hamegáni ye Orupá nistand nerx e biwtari/ jodágáneyi* [differential tariff] *mipardázand.//*

differential n **<u>1</u>** (= **differential wage**) *(beviże dar Engelestán) jodáyi ye dastmozd e zanán e kárgar va mardán e kárgar.* **<u>2</u>** (= **differential gear** *dande ye vágardun (ke do carx e powt, yeki tondtar va digari kondtar migardad)*

differential calculus *womár e urvis* [<urvaesa (Avestáyi)]*

differential diagnosis *váwenáxt e gozin; peżándel* [<peżándel (Pawtu)]*

differentiate v **<u>1</u>** (**<u>a</u>**) **differentiate between A and B differentiate A (from B)** *jodáyi gozárdan, "conán ke goftim aknun miyán e in do ma'ni jodáyi nemigozáran." (ZBP, L4076 NKZZF); ...rá az... dánestan, "Be hawtom ke dowman bedánad ze dust- biázári az wahriyárán neku-st." (ZBP, L3408 SF); bázdánestan* [to differentiate; understand the difference], *"Soxonhá ye man con wonudi bevarz- Magar bázdáni ze ná-arz arz.." (ZBP, L5859 SF); ...rá az... jodá kardan; bázwenáxtan; bázdánestan. //Mitavánid án do gune rá az ham bázwenásid/ bázdánid?/ Mitavánid miyán e án do gune jodáyi gozárid?; Yek xim/ gouhar* [character] *az digari be rouwani bázdáneste natavánad wod.//.* (**<u>b</u>**) **differentiate sth (from sth)** *jodá sodan, "bebáyad dánest ki heyván az nabát va jamád be do ciz jodá wode ast." (ZBP, L5116, ZX). //Nar bá nouk e nárenjiyaw az máde jodá miwavad.//.* **<u>2</u> differentiate between A and B** *jodáyi gozárdan. //Dorost nist ke miyán e mardom az ruy e zamine* [background] *ye xánevádegiyewán jodáyi gozárand.//*

differentiation (n) *jodáyi*

differentiator n *jodákon, "Beguy ke nist hokm kardan magar xodáy rá, bogzárad haq va u-st behtar jodákonán." (ZBP, L6848 TTT)*

difficult adj **<u>1</u> difficult (to do)** *dowvár, dowxár, saxt, dorowt, gerán, "Conin goft Bahrám bá mehtarán- ke kári-st in ham sabok ham gerán." (ZBP, L3249 SF). //porsemáni, zabáni, tarjomeyi dowvár/ saxt; Baráyaw saxt ast dud kardan/ sigár kewidan rá kenár bogzárad.; Barwodan/ bálá raftan az in kuh dowvár ast.; Napaziroftand/ sar báz-zadand, va in má rá docár e gereftári karde/ má rá dar nahád e dowvári naháde.; Kári kardand ke didáram bá u dowvár gardad.; Sizdah sálegi ruzgár e/ senn e/ sál e dowvári-st.//.* **<u>2</u>** *(ádam e) dowvár/ saxtgir. //kudaki, xaridári, kixáyi* [boss] *saxtgir/ badqeleq; saxt nagir, be má pul vám bedeh!//*

difficulty n **<u>1</u> difficulty (in) doing sth** *saxti, dowvári, dowxári, dorowti, gereftári, geráni, dard e sar. //Saxti ye/ gereftári ye kár* [task]*/ bad-barnámegi sepastar/ dar áyande máye ye gereftári migardad.; Kári rá bá dowvári/ bi dowvári anjám dádan.; Dar rá báz kard/ gowud ammá tá andázeyi bá saxti; Baráye bávarándanaw/ hamdástán sáxtanaw gereftári ye faráván dáwtam/ Dar yáftan e/ peidá kardan e án saráy hic dowvári/ gereftári nadáwtim.//.* **<u>2</u>** *dowvári; sarbast. //dowvárihá ye vákgozári** [syntax] *dar zabán e Engelisi; dar sán e/ nahád e dowvári kár kardan; Dar ráh/ hengám e safar be dowvárihá ye/ saxtihá ye faráváni barxord/ docár gawt.; gereftárihá ye puli; Sar e pardáxt e keráye bahá docár e gereftári gawtim.; Mixáham zanam wavad/ bá u zanáwuyi konam ammá pedar o mádaram/ zádáránam jelo ye páyam sang miyandázand.//*

diffidence n *dast e kam gereftan; xár womordan*

diffident adj, **diffident (about sth)** *náostovár be xiwtan; kamru; ázarmik; //dánewjuyi javán va taváná ammá náostovár be xiwtan; Arvandi* [talent]*/ tavánáyi ye xodat rá dast e kam nagir/ xár nawmár//*

diffidently adv *dast e kam gereftan; xár womordan*

diffract v *nur/ rouwanáyi rá wekastan; paráwidan, "Dar parákande baxt e nik co abr- zar paráwid najm e Sa'd co hur." (FN, Sa'd e Salmán)*

diffraction n *paráwew, bengarid be*"diffract"

diffuse v **<u>1</u>** *páwidan; parákandan; paráwidan, "Dar parákande baxt e nik co abr- zar paráwid najm e Sa'd co hur." (FN, Sa'd e Salmán); rixtan, "Faxr e Rázi elm rá liti konad- Piw e morqán rizad o titi konad." (F. Rázi); //buyi xow/ buyi/ foruqi/ rouwanáyi/ dánew parákandan; Har kojá ke báwad pirámun e xiw wuri* [enthusisam] *barmiyangizad.; golpeikareháyi** [poster], *ke farnáft** [propaganda] *e kumal** [party] *rá miparákanad.; rouwanáyi* [lighting] *ye parákande/ paxw* [diffused]//. **<u>2</u>** *paxw wodan. //Yek cekke wir dar áb paxw wod va án rá tár/ abri gardánid.//*

diffuse[2] adj **1** *parákande; paxw. //nur e paxw//.* **2** *parákande. //nevisandeyi parákande nevis; sabk e parákande nevisi* [diffuse style]*//*

diffusely adv *parákande; paxw*

diffuseness n *parákandegi; paxwi*

diffusion n *parávew [<paráwidan, "Dar parákande baxt e nik co abr- zar paráwid najm e Sa'd co hur." (FN, Sa'd e Salmán)]; parákanew; paxw; paxwew. //parákanew e dánew be komak e ketáb va soxanráni; parákanew e gázhá va ábgunehá//*

dig v (**-gg-,** pt, pp **dug**) **1** (**a**) *kandan; farkandan; forukandan, "con be gurestán residand hanuz xák forunaborde budand... Emám Weyx rá goft ki hanuz xák forunakandeand." (ZBP, L2575 AT); kulidan (ZBP, C1783 FM); kolangidan; barkandan, "kolangi bezad tá xák barkanad.". //Bámdád rá be kandan e xák separi kardam; Dárand tappe rá mikanand tá áhuni* [tunnel] *konand/ sázand.; xák rá kandan/ forukandan; Xák e yax zade/ fosorde rá kandan dowvár ast.; Xák rá az kaf e/ zir* [bottom] *e divár kandan/ kulidan va birun ávardan* [dig away]*//.* (**b**) *kandan; kulidan. //cáleyi/ suráxi* [pit], *áhuni.*[tunnel] *mileyi* [shaft] *(baráye cáh) kandan//.* (**c**) **dig for sth** *baráye (zar va mánand e án) kávidan. //Dárim baráye yáftan e máddehá ye káni* [mineral deposit] *kávow mikonim/ mikávim//.* **2** (**a**) *(kohne wode-anáyin) xow ámadan az.., .//Az musiqi ye Jáz e novin xowam nemiáyad.//.* (**b**) *daryáftan; sar darávardan. //Az án divánebázi sar darnemiyávaram.; Mifahmi?:* You dig?*//.* **3** **dig one's heels/ toes in** *sarsaxti kardan. //be pahlu ye kasi/ soqolme zadan* [dig, nodge, prod];*//.* **dig one's own grave** *gur e xod rá kandan; "yeki bar sar e wáx bon miborid." (Sa'di).* **4** **dig in; dig into sth** *(anáyin) tond xordan; xub xordan; lonbándan. //Xorák ámáde ast. Pas boxor/ Belonbun!* [dig in!]*//.* **dig sth in; dig sth into sth** (**a**) *báxák ámixtan. //Kud rá báyad bá xák, xub ámixt//.* (**b**) *capándan; foru kardan. //Cangál rá dar koluceyi foru kardan/ Sage dandánháyaw rá forubord; savárkár mehmizaw* [spurs] *rá dar pahlu ye asb* [flank] *forubord.//.* **dig onelf in** (**a**) *(dar ártew) kande/ kandag/ xandaq kandan; dar kande/ kandag/ xandaq raftan//* (**b**) *(anáyin) (xod rá) xub já kardan. //Xodaw rá aknun dar dánewkade xub já karde.//.* **dig sb/ sth out (of sth)** (**a**) *kandan va darávardan. //Sibzaminihá rá kande az xák darávardand.; Zir e bahman raft, nácár gawtand kande u rá rá darávarand.//.* (**b**) *bá kávow/ be dast ávardan; kávidan. //Námehá/ ketábhá va gozárewhá rá kávidan va ágáhi be dast ávardan; Rásti/ awá rá kávidan va be dast ávardan//.* (**c**) *(anáyin) be zur birun kewidan. //Peikare ye kohneyi rá az kewouyi bezur birun kewidan; ziroru kardan; xák rá ámáde kardan/ bargardándan/ xák e báqce rá bargardándan//.* **dig sth up** (**a**) *xák rá bargardándan. //Baráye yek báq e nou xák rá bargardándan//.* (**b**) *kandan. //deraxt rá az riwe kandim.//.* (**c**) *darávardan; kávidan. //Máh e piw yek tandis e Yunáni ye kohan rá az injá darávardand.//.* (**b**) *(pendárin) darávardan; yáftan. //Ruznámehá xeili delewán mixáhad dástánhá ye rosváyii rá darbiyávarand* [dig up scandal]*//*

dig[2] (n) **1** (**a**) *soqolme, six, sixunak. //be pahlu ye/ dande ye kasi soqolme/ sixunak zadan//.* (**b**) **dig** (v) **(at sb)** *(pendárin) niw zadan; zaxm e zabán zadan. //U rá niw/ zaxm e zabán mizanad//.* **2** (**a**) *kandan; ziroru kardan. //Báqce ye sabzi rá tondi bil/ bilce zadam.//.* (**b**) *kávowgáh/ já ye kávow baráye bázmándehá ye bástáni//*

digest[1] n *cekide. //cekide ye ágáhihá ye hafte//*

digest[2] v **1** (**a**) *govárdan. //Hengám e bimári máhi xub ast ke hugovár*/ ásángovár ast.//.* (**b**) *govárdan. //Tasuhá* [hours] *bederázá mikewad tá xoráki govárde wavad.//.* **2** *xub daryáftan. //Tavánesteyi án gozárew rá xub daryábi?//*

digestible adj *zudgovár, "andar wenáxtan e qazáhá ye zudgovár..." (ZBP, L5265 ZX); ásángovár; hugovár; xowgovár, "Hame ábhá rouwan o xowgovár- hamiwe bar o bum u con bahár." (SF); govárande, "va har zamini ki az in áb xorad nabát e u xowtar va govárandetar báwad." (ZBP, L4986, ZX)*

digestive adj *govárew; govárewi. //ravand e govárew* [process], *wirehá ye govárewi; docár e dowgovárew* budan/ náxowi ye govárewi budan//*

digestive biscuit; digestive *(dar Engelestán) kák e (gandom e bá sabus)g ovárande/ govárá*

digestive system *dastgáh e govárew*

digger n **1** *cáhkan, kanande, kávande, kulande.* **2** *[carxowt e kanande* (mechanical excavator]*) kulidár/ kandár.* **3** *(zabán e kuce) ádam e/ sarbáz e Ostráliyáyi/ Niyuzilándi//*

digging n **1** *kandan; kávidan; kulidan.* **2** **diggings** *kán*

digit n **1** *(dánew e womár) womárhá ye tak az 0 tá 9; qalam.* **2** *angowt e dast yá pá. //womár 1941 cahár qalam dárad//.*

digital adj **1** *womáreyi; womárewi.* **2** *(vábaste be) angowtán e dast yá pá; angowti. //pangán e* [clock/ watch] *divári/ moci ye womáreyi//*
digital computer *márád* e womáreyi*
digital recording *darnegárew e womáreyi ye ává*
dignify v (pt, pp **-fied**)**1** *bozorg kardan; borzidan. //Jawni ke bá ámadan e/ budan e ferestáde* [ambassador] *borzide gawt.//.* **2** **dignify sb/ sth (with sth)** *borzidan; bozorg kardan. //gerdávarde ye kucaki az ketáb rá borzide bar án nám e deź e nepewt/ ketábxáne nahádan; in áwqál rá naborzide/ bozorg nakarde nám e matal* [novel] *bar án nemineham.//*
dignified adj *borz; borzide. //borzu; mardi bozorg; ráhraftani borz/ bozorgmanewáne; namáz bordani borz* [a dignified bow]//
dignitary n *biźe; viźe, "az án viźegán panj tan rá bebord- ke budand bámaqz o howyár o gord." (ZBP, L6885 SF); viźegán e/ bozorgán e wahr* [civic]
dignity n **1** *hang; iri* [<Pahlavi, Ir (ZBP, C3312, MK, BF); viźegi; biźegi. //iri* ye/ biźegi ye kár (kardan). //Tanhá mardom e berásti ázád iri ye * mardomi* [human] *dárand.//.* **2** *hang. //Bá in ke hoyaw kardand* [to boo] *xodaw rá nabáxt/ hang e xiw rá az dast nadád.//.* **3** *biźegi;viźegi. //Wahrbánu be u farnám e biźegán/ viźegán* [dignity of peerage] *dád* [confer]//. **4** **beneath one's dignity** *(biwtar baráye riwxand) az arj e... kástan; sabok kardan/ wodan. //Hanuz barxi wuyán/ wouharán bar in bávarand ke agar (baráye xáne) xarid konand* [shopping] *sabok miwavand.//.* **stand on one's dignity** *xodbozorgbini. //Xodbozorgbin nist, va bá má con zirdastán* [servant] *raftár nemikonad.//*
digress v, **digress (from sth)** *part wodan az zamineyi; az wáxi be wáxi paridan; goriz zadan. //Hengám e soxanráni az wáxi be wáxi nappar!//*
digression n **1** *part wodan az zamineyi; az wáxi be wáxi paridan; goriz zadan.* **2** *goriz. //Agar bogzárid andak gorizi be zamine ye digari bezanam.//*
digs n *(dar Engelestán, anáyin) otáq e keráyi(yi). //hazine ye gerán e zendegi dar otáq e keráyeyi; dar Landan otáq keráye kardan//*
dike, dyke n **1** *gure.* **2** *áb-band, "To bá u boro tá sar e áb-band -- hamaw ráhbar báw ham yármand." (ZBP, L6270 SF); (zewt/ zabán e kuce) tabaqzan* [lesbian]
dike v *gure zadan; áb-band sáxtan*
diktat (n) *(xárdári) farmán (e xodkáme). //az farmán e xodkáme ye bigáne sarpicidan//*
dilapidated adj *wekaste; darbodáqun; zevár/ zehvár darrafte; párepure. //yek newim e/ sandali ye/ taxtexáb e wekaste; yek máwin e mawdimamdali; yek ráde* ye darbodáqun//*
dilapidation n *wekaste/ darbodáqun/ zevár/ zehvár darrafte/ párepure budan*
dilate v **1** *gowád gardidan/ gardándan, "sine feráx wavad tá andámhá ye damzadan andar vey gowád gardad." (ZBP, L5105); feráx gawtan/ kardan, "va raghá feráx konad va qazá be hame ye tan resánad." (ZBP, L5287 ZX). //Hengámi ke be otáqi tárik miravid, mardomak e cewmánetán gowád migardad./ Asbe/ án asb suráxhá ye biniyaw rá faráx gardánid.//.* **2** **dilation on sth** *(beáyin) darbáre ye... rudederázi kardan; bederázá/ gowáde darbáre ye... soxan goftan/ nevewtan/ qalamfarsáyi kardan. //baxwi (az ketáb) ke dar án be derázá az sudhá ye giyáhxári soxan ránde.//*
dilation n *feráxi; gowádi*
dilatory adj **1** **dilatory (in doing sth)** *derang; kondi; sepuzew; In dast án dast kardan ; in pá án pá kardan. //Warvin** [government] *dar gojastan* [condemn] *e án ázárew*[outrage] *derang karde ast.//.* **2** *derang ávardan; máye ye derang; kond. //in dast án dast kardan; in pá án pá kardan; raftári kond//*
dilatorily adv *derang; kondi; sepuzew*
dilatoriness n *derang; kondi; sepuzew*
dildo n (pl **dildos**) *kir e káwi*
dilemma n *doráhi; gereh; guwáne; tangná. //sar e doráhi budan; kasi rá sar e doráhi nahádan//*
dilettante n (pl **-s**, or **-ti**) *(xárdári) náwi; sarsari velengár. //sarsari musiqi zadan//*
dilettantish adj *sarsari; náwi. //honardusti náwi/ sarsari//*
diligence n, **diligence (in sth/ in doing sth)** *kuwáyi; toxwáyi. //Dar kár e dabestánaw saxt kuwáyi/ toxwáyi az xod newán midahad.; kuwáyi dar peigir ye ármánhá ye xiw.//*
diligent adj *kuwá; toxwá. //kárgari, wágerdi kuwá/ toxwá. //Dar negahdári ye piwine* [keep records] *saxt kuwáyand.//*

diligently adv *kuwá; toxwá*

dill n *webet, wevid, weved [giyáhi be nám e dánewik e* Anethum graveolens*, az xáneváde ye havijiyán]*

dilly n *(dar Ámriká;anáyin) ádam yá ciz e dareje ye yek/ cewmgir/ barjeste. //Kabudi/ xunmordegi ye bozorgi/ cemgiri ru ye bázuyaw dáwt.//*

dilly-dally v (pt, pp **dallied**) *pelekidan; in pá un pá kardan; in dast án dast kardan. //In pá un pá nakon!//*

dilute v, **dilute sth (with sth)** **1** *ábnák/ tanok gardánidan; "Araq e tanok newán e tanoki ye mádde báwad." (ZBP, L5229 ZX); "qazáhá ye latif se gune báwad yeki án ast ki az vey xun e sáfi va tanok barxizad." (ZBP, L526,ZX); "Boul e raqiq ya'ni tanok con áb dar bimárihá ye hád be sabab e do ciz báwad." (ZBP, L5384 ZX); ábnák, "va áb e adas va... va wurbáye xorus e pir va... wir e ábnák va kadu va esfánáx..., (ZBP, L5270, ZX). //Mei rá bá áb tanok gardánidan//.* **2** *(pendárin) sost gardánidan. //Ostáhá ye kár* [standards] *rá sost gardánidan//*

dilute adj *ábnák; tanok [baráye nemune be bálátar bengarid]. //gouhar e/ jouhar e gugerd/ asid sulfurik e tanok //*

dilution n *tanoki, "va qavám, setabri va tanoki ye áb [wáw] rá guyuand." (ZBP, L5209 ZX)*

dim adj (**-mmer**, **-mmest**) **1** (**a**) *tár, tárán, tárik. //ráhroyi tárik bipanjere; vimand** [outline] *e tár e sáxtemánhá dar wabi tárik; zir e nur e kam/ zir e rouwanáyi ye kam e wam* ketáb xándan//.* (**b**) *gong. //viri/ yádi* [recollection/ memory] *gong//.* **2** *(anáyin) gul, kamxerad "Án zanak mixást tá bá mul e xiw-darzanad dar piw e wuye gul e xiw." (Moulavi).* **3** *biforuq; kamsu. //cewmánaw dárad kamsu migardad./ cewmáni biforuq va awkálu//.* **4** **dim and distant** *(be wuxi) dar zamánhá ye besyár gozawte; ruzi-ruzegári. //Ári ruzi ruzegári injá dánewju budam.//*

dim v (**-mm-**) *tár/ tárik wodan/ kardan, harjá juri tarjome miwavad. //Ceráqhá ye faxan** [stage] *rá kamnur kardand va baxw e noxost páyán gereft.; Piri viraw rá nakáste//*

dime n **1** *yekán e pul e Ámriká va Kánádá, barábar e dah sent.* **2** **a dime a dozen** *(infml) haw [hawt man noh weyi [wáhi]; "cub tu sar e sag bezani mirine....", //Matalháyi con in haw man noh weyis, yek ciz e barmáye* [original] *benevis!*

dimension n **1** *andáze, andác* [<Pahlavi, handácak, (EDPL 1.1150)]. //Andáchá* ye/ andázehá ye in otáq ci-st?//.* **2** **dimensions** *andáze. //gardewgáhi* [park] *qulásá* [huge dimensions]*; (pendárin) bozorgi/ andáze ye gereftári xub dastgiram nawode bud* [realize]. **3** *(pendárin) ru; ruy. //In porsemán ruyi/ rixti* [dimension] *dárad ke má ánrá barresi nakardeyim.* [discuss]*//*

dimensional (adj) *(dar vážehá ye serewte) ...andázeyi; ...andácik*. //Cárguw do-andáci*/ andácik*, va kive* [a cube] *seandáci*/ se-andácik* ast.//*

diminish v **1** *kucektar/ kamtar wodan/ kardan; kástan. //Pas az gozawt e sálhá niruyaw káste gawte. //Hic ciz nemitavánad az wur* [enthusiasm] *e u baráye án barnáme* [project] *bekáhad./ Omidhá ye, ru be káhew; tuwehá ye turag* e, ru be káhew;* [supply]*; pul e* [funds]*, ru be káhew//.* **2** *(pendárin) az arzew e... kástan; sabok gardánidan. //Hamestárán** [opposition] *mikuwand dastávardhá ye má rá xár/ sabk gardánand.//.* **3** *(dar musiqi) be andáze ye nim-navá** [semitone] *kástan*

diminished responsibility *(dád/ dátikán*) na dar dast e xod; na be dast e xod; na pásoxgu ye kár e xod*

diminuendo (adv, adj) *(musiqi) diminuendo/ kástár; káhán*

diminution n **1** *káhew; kucaktar; kamtar wodan/ gardánidan. //káhew e sarmáyehá* [resources] *ye kasi; be omid e káhew e andaki dar bájhá budan//*

diminutive adj **1** *xorde; riz; -gále; -qále; -ule; - u; -uye. //andám e rize-mizeaw//.* **2** *(dastur e zabán) pasvandhá ye kucak konande con "-qále" va "-gále" (bozqále; dásqále); -ule (con kutule); -u, (con doxtaru); -uye (con báluye); -ce (con kafce, bilce); niz harjá juri tarjome miwavad.*

diminutive n *riz; xord; kucak. //juje wáhin; áwpazxáne ye kucak/ noqli* [litchenette]

dimity n *jájim; párce ye jájimi*

dimly adv *kam rouwanáy; kamnur; tárik; gong. //otáqi kam nur/ kam rouwanáyi./ Caháromin porsew rá gong be yád miyávaram.; Be porsewi tá andázeyi gong pásox dádan.//*

dimmer; dimmer switch n *kelid e nurkáh; kelid yá dastgáh e káhande ye rouwanáyi/ foruq/ nur*

dimness n *tári; táriki; kamnuri; kamrouwanáyi*

dimple n **1** *cáh; cáhak; cáh e lop yá cáne; cáh e zanaxdán.* **2** *goudi; foruraftei*

dimple *cáhak/ cále kardan/ wodan; cál oftádan. //Hengámi ke xandid lopháyaw/ guneháyaw cál oftád.; Nasim ru ye áb rá cál-cál kard.//*

dim-wit n *(xeref; kondhuw; gul, Án zanak mixást tá bá mul e xiw- darzanad dar piw e wuy e gul e xiw." (Moulavi)*

din n *hamhame; hengáme; angáme; boqráv (ZBP, C2698 FM); calap; janjál; hayáhu; qouqá; nuf (ZBP, C7325 FM). //Conán hengámeyi kardand* [make din] *ke nemitavánestam (soxan e) womá rá bewnavam.; Candán hayáhu nakon!; janjál kardan; calap kardan; nufidan* [make/ kick up a din]*//*

din v (**-nn-**) **1 din in sb's ears** *huhu kardan e guw. //Az náf e wahr birun rándand, va az qorrew e ámadowod e rádehá*/ máwinhá* [roar] *hanuz guwewán huhu mikard.//.* **2 din sth into sb** *peivaste be guw e kasi xándan. //Candán be guwaw xándam ke báyad yek xáne bexarad.//*

dine v **1 dine (on sth)** *cáwt/ náhár/wám xordan. //Cáwt/ náhár/ wám máhi dudi xordim.//.* **2** *baráye kasi wám/ náhár dádan/ mehmáni ye wám/ náhár dádan. //In hafte baráye ámuzegáremán wám midahim.* [dine the teacher]*//.* **3 dine out** *dar sofrexáne* [restraurant]*/ birun az xáne/ nazd e dusti wám/ náhár/cáwt xordan.*

diner (n) **1** *náhárxor; wámxor.* **2** *(dar ráh áhan) deliján e sofrexáne.* **3** *(dar Ámriká) sofrexáne ye kucak; qahvexáne*

dinette n *otáq e náhárxori ye casbide be áwpazxáne*

ding-dong n **1** *dingdáng; dangdang.* **2** *(anáyin) begumagu; dádobidád; yekibedo; kotakkári; bezanbezan. //Darbáre ye laqzewháyaw báháw/ bá u begumaguyam wod.//*

ding-dong adv *dingdáng; dangdang. //pangán e divári ke dang-dang mizanad//*

dinghy n **1** *máku; qáyeq. //máku ye bádbáni* [sailing dinghy]. **2** *máku ye bádkonaki; máku ye jánbuz**

dingily (adv) *cerkin, qambár, tárik*

dinginess *cerkini, qambári, táriki*

dingle n *darre ye tang e por deraxt*

dingo n (pl **-es**) *sag e dingo; sag e biyábáni ye Ostráliáyi be nám e dánewik e* <u>Canis dingo</u>.

dingy adj (**-ier**, **-iest**) *cerkin, qambár, tárik, delgerefte, bi rango ru. //otáqi delgerefte dar mehmánsaráyi arzán; yek wahr e delgerefte ye/ birang o ru ye kárxáneyi//*

dining-car *(ráh-áhan) deliján e sofrexáne* [restraurant]*/ náhárxori*

dining-room *otáq e náhárxori; cáwtxáne; sofrexáne*

dining-table *miz e náhár-xori*

dinky adj (**-ier, -iest**) **1** *(dar Engelestán) noqli, rize, kucak va xowgel. //Ce koláh e kucak e qawangi!; yek ráde* ye/ máwin e qermez e noqli//.* **2** *kucak, xord, bi arzew*

dinner n **1** *nahár, náhár, cáwt, wám. //Hengám e náhár/ wám ast.; Náhár/ wám xordeyi?; Xeili náhár/ wám naxord.; Hargez náhár/ wám xeili (wekam por) nemixoram.; Sar e náhár-and/ wám-and; dárand náhár/ wám mixorand; Cahár náhár/ wám har yek 6 dolár.; Baráye náhár/ wám mehmánaw konim?//.* **2** (**a**) *mehmáni ye náhár/ wám.* (**b**) **dinner/ dinner-party** *mehmáni (ye náhár/ wám). //Baráye dustán mehmáni (ye náhár/ wám) dádan/ Baráye ferestáde/ bayaspán** [ambassador] *mehmáni (ye náhár/ wám) dádand.//*

dinner-jacket; (US) **tuxedo** n *raxt e mardáne baráye mehmáni ye wab/ jáme ye poloxori*

dinner service; **dinner set** *yek dast cini*

dinosaur n *aździdahá* [niz bengarid be* "saurian"*]*

dint n **1** *bengarid be* "dent". **2 by dint of sth** *be zur e...; be komak e...; //Be zur e porkári/ xarkári kámyáb/ piruz gawt.//*

diocese n *sekubánewin*

diocesan (n) *(vábaste be) sekubánewin*

dioxide n *(dar ximiyá/ wimi) di-oksid; dioksidum.* carbon dioxide: *dioksid e karbon; gáz e angewt)*

dip[1] v (**-pp-**) **1 dip sth (into sth)**; **dip sth (in)** *tar/ xis kardan; zadan tuye...; forubordan. //Nouk e qalamat rá bezan tu ye jouhar/ dar áme forubar; Angowtánat rá tu ye áb bezan bebin tá ce andáze dáq ast; gusfandán rá baráye kowtan e kerm va angal xis kardan* [dip sheep]*; wam sáxtan; fetile dar wam newándan* [dip candle]*; jámeyi rá dar rang xisándan//.* **2** *páyin raftan; foruraftan. //Parandegán hengám e parváz bálá va páyin miraftand* [rise/ dip]; *xor/ xorwid pas e ásu** [horizon] *raft//.* **3** *bálá va páyin bordan/ raftan; dozdidan, har já juri tarjome miwavad. //Wáxehá ye deraxthá dar bád bálá va páyin miraft.; ceráqhá ye jelo ye ráde*/ máwin rá páyin andáxtan/ ceráq e páyin rá be kár bordan; Zir e táq e past* [low arch] *sarat rá bedozd!;* **4** *saráwib raftan/ wodan. //Án zamin wib e narmi be xoráyán* [dip gently to the east] *dárad.//.* **5 dip into sth** (**a**) *az...(anduxte) pul bardáwtan; sar e kise* [purse] *rá wol kardan//.* (**b**) *sarsari xándan. //Candán zamán nadáwteam va án gozárew rá sarsari xándeam.//*

dip[2] n **1** *zadan va tar kardan; forukardan va xis kardan.* **2** *(anáyin) wená/ ábtani ye kutáh va tond. //Tondi wená/ ábtani kardan/ raftan//.* **3** *áb e dárumand viže ye xisándan e gusfandán.* **4** *cáwni; cáwnik. //cáwni ye panir(dár)//.* **5** *saráwibi; wib; saráziri; gudi; goudál; cále; sule. //cále/ dastandáz (dar ráh); goudáli/ saráwibiyi miyán e tappehá//*

diphtheria n *bádzahre; xabák; xonáq; xonák (ZBP, C317 FM); zahrbád*

diphthong n *dováki*; biváki* [bi = two; bi-, <Avestáyi, besanjid bá: Biyáraw; Key Biyáraw (EDPL 5.3035)]*

diploma n (*kutáh wode* **Dip**) *dánewnáme. //dánewnáme dar rázgari/ bonyádgari* [engineering]//

diplomacy n **1** *cárkerdári* [<carekeretá (Avestáyi) (EDPL 39.1135)]. //Gereftárihá ye/ porsemánhá ye jaháni* [international] *rá báyad bá cárkerdári* gowud na bá jang.//.* **2** *mardomdári*

diplomat n *dastur/ cárkerdár* [baráye riwe bengarid be* "diplomacy"*]*

diplomatic adj **1** *cárkerdári*; cárkerdáráne* [baráye riwe bengarid be* "diplomacy"*]. //Kewmakewhá* [dispute] *rá bá cárkerdári* az miyán bardáwtan/ sámán dádan* [settle]//. **2** *mardomdár/ mardomdáráne. //pásoxi, jonbewi/ kári* [move] *mardomdáráne/ maromdár budan//*

diplomatic bag *baste ye/ kif e viže ye nebewtehá ye ferestádgáh/ bayaspáni**

diplomatic corps/ body *ferestádegán; goruh e bayaspáni**

diplomatic immunity *imeni ye ferestádegán; bayaspáni**

diplomatic service *sarrewtedárán e; cárkerdárán**

diplomatis *bengarid be* "diplomat"

diplopia n *dobini*

diplopic adj *dobin, "Pákbin az nazar e pák be maqsud resid- ahval az cewm e dobin dar tama' e xám oftád." (Háfez)*

dipper n **1** *gomár; maláqe.* **2** *guneháyi az parandegán az gune ye* Cinclus *ke vábaste be tukáhá bude dar tondábhá náquw zade kaf e rud pei ye xorák migardand.* **3** *(zabán e kuce) jibbor.* **4** *cár-áxor (ZBP, L943 FM); xers e bozorg va xers e kucak, "Qanude az pas e u xers e mehtar- co bacce piw e u az xers e ketar." (Vis o Rámin)*

dipsomania n *meibáregi*

dipsomaniac n, adj *meibáre*

dip-stick n *sok (ke dar anbárak forubarand va andáze ye áb, rouqan yá naft e darun e án rá andáze kardan)*

dip-switch n *(dar Engelestán) kelid e ceráq e páyin (e ráde*/ máwin)*

diptych n *kandekári va nevewte ru ye do páre cub ke bá loulá bázobaste wode dar mehráb va parastewgáhhá bekár miravad.; niyáyewnáme ye taxteyi*

dire adj **1** *harásangiz; zewt. //nahewi/ sáni* [situation] *harásangiz; girodári* [crisis] *harásangiz; //Án bongáh saxt dar tangná-st va báwad ke varwekast gardad.; (be wuxi) celpardi*/ filmi ke didim saxt zewt bud.//.* **2** *(anáyin) saxt; biw az andáze. //Saxt be komak e womá niyázmand-im.//*

direct[1] adj **1** *rást; rástárást; yeksare; yeksar, "Behewt e adan agar xáhi biyá bá má be meixáne- ke az páy e xomat yeksar be houz e kousar andázim." (Háfez). //ráh e rásti rá raftan* [follow] *//parváz e yeksare/ rástárást/ yekrást (M. Moqadam); kárván dudi ye yeksare/ yeksar/ yekrást; yek kust e rástárást; parto ye rástárást e xorwid.//.* **2** (**a**) *rást; sar-rást (M. Moqadam); bi miyánji, "Qovvat e árezu bejonbad az án dánew- bi miyánji qovvat e árezu ye digar" (ZBP, L1560 DA); "Bimiyánji falak bar páydár o anjomafruz-xerad rá bi miyánji hekmatámuz." (Nezámi ye Ganjavi). //yek hude ye, yek band* [link] *e, peivand* [connection] *e bimiyánji/ Bá havápeimárobáyán sávew** [contact] *e bimiyánji dárim.//.* (**b**) *rástárást; yeksare. //Rástárást az farzandán e/ pasiniyán e noxostin farbod** [President] *ast. Powtaw be noxostin farbod* miresad.//.* **3** *rok; biparde; rurást. //Ádami ru-rást; pásoxi biparde; Biparde soxan miguyad.; Xeili rok ast va az inru hamiwe be ásáni mitaván dánest didgáhaw ci-st.//.* **4** *rást; dorost; pák; sad-dar-sad/ dorost várune* [opposite]/ *Pásoxetán emruz dorost várune ye án cizi ast ke hafte ye piw goftid.//*

direct adv **1** *yeksare; yekrást; rástárást. //Kárván dudi yeksare be ánjá miravad.//.* **2** *bi miyánji, rudarru., be tan e xiw. //Dustar dáram* [prefer] *xodam bimiyánji/ ru-dar-ru /be tan e xiw bá u kenár biyáyam* [deal]/ *bá u goftogu konam.//*

direct current *tajand* e rástárást*

direct debit *bardáwt e bimiyánji/ rástárást az womár e bánki ye kasi*

direct speech *váguye ye bimiyánji/ rástárást.*
direct tax *báje bar darámad/ rástárást*

direct[2] v **1** **direct sb (to...)** *ráh rá be kasi newán dádan; ráhnamáyi kardan; resándan; nemudan; ferestádan. //Mitavánid ma rá be istgáh ráhnamáyi konid?//.* **2** (**a**) **direct sth (to...)** *ferestádan; (beáyin) náme rá be newáni ye káraw befrestam yá be saráyaw?.* (**b**) **direct sth to/ at sb** *(beáyin) bázgardándan; ruy e soxan... bá... budan. //Bogzárid in soxanán* [remark] *rá be dánewjuyán e javántar/ naván bázgardánam/ beguyam.; Ágahiháyi ke ruy e soxanaw biwtar bá xaridárán e/ gosárdárán* [consumer] *e naván ast.//.* **3** (**a**) *gardándan; kár rándan. "Agar xodávand soltán dar in veláyat Bákálijár rá bedárad, ke be ruzegár e Manucehr kár hame u miránd tartibi bejá báwad." (ZBP, L531 TBH). //gardándan e barnámerizi ye jawnváre be dast e u bud/ kár e barnámerizi ye jawnváre rá u ránd.; Goruhi kárgar rá gardándan//.* (**b**) *rahbari kardan; kárgardáni kardan. //Dusttar dáram honarpiwegi konam/ bázi konam tá kárgardáni.//.* **4** **direct sth to/ towards...; direct sth at sth** *gardándan; resándan; kewidan; ráyinidan* [<Pahlavi (ZBP, C4830, MK, BF)]; nidan** [<nidan (Gonuyi) "Bábak gáw ini."* (Babak led/ directed his cow)*]. // "Ráhnamá parvá ye má rá/ cewmán e má rá be peikare ye digari nid*/ inid*/ ráyinid*/ ráhnamáyi kard.; Gámhá ye xiw rá besu ye xáne gardándim/ ráyinidim*/ nidim*; Kusti* [a blow] *rá be sar e kasi newáne raftan/ ráyinidan*/ nidan*; Kuwewhá ye má báyad dar ráh e bázdehi biwtar báwad.//.* **5** *farmudan, //Xávandán/ xodávandán farmudand ke kárxáne (báyad) baste wavad.; Afsar/ páyvar farmud piwravand* [to advance]*//*

direct action *dast be zur yázidan*

direction n **1** (**a**) *su, "Bebáyad wodan su ye án razmgáh- be har su ferestád báyad sepáh." (ZBP, L6204, SF); ruye, "va bá vey kam az devist savár mánde bud va xod rá dar áb andáxt va... do-se ruye darámadand." (ZBP, L621 TBH); ru, "Do lawgar co tang andarámad be ráh- az án ru sepahbod vaz in ruy wáh." (ZBP, L3178 SF); zaxmgáh, "Zaxmgáhhá ye har cahár bád mawhur-and ke ámadan e bád az suy e mawreq ast." (ZBP, C7152 TT); sun, suy, hanjár, jan (ZBP, C7090 FM). //Manucehr az yek su va Bábak az suy e digar raft.; Havápeimá be su ye abáxtar* [north/ northerly] *parváz mikard.; Án newáne* [signpost] *su ye xorvarán* [west/ westerly] *rá newán midahad.; Hengámi ke pásbánán residand mardom az hame su parákande gawtand.//.* (**b**) *(pendárin) hanjár. //Hanjárhá ye novin dar zamine ye pažuhew e emruzi* [current]*; In hanjár e konuni ye andiwe ye warvin** [government]*/ sarrewtedárán ast./ Dárim degarguniháyi dar hanjárhá ye gunágun padid miyávarim.//.* **2** *dastur. //Dasturát e sáde baráye savár kardan* [assembly] *e án parhib* [model] *ru ye kive** [box] *cáp wode.; Dasturát e bavande* [full; complete] *be u dádam tá betavánad án sará/ xáne rá biyábad.//.* **3** **directions** *newáni. //Baste rá be ferestande bázgardándand con newáni dorost nabud.//.* **4** *gardándan; sarparasti; rahbari; dast; ráyinidan [<Pahlavi (ZBP, C4830, MK, BF)]; Án kár rá zir e dast e/ sarparasti ye/ rahbari ye/ ráyinidan* e/ ráyinew* e man kard/ be anjám resánd/ anjámid.; Gardándan e/ rahbari ye barnáme* [project] *rá be u sepordand.; Niyáz be ráyewi*/ pandi* [direction] *ostovár* [firm] *dárad.//*

directional adj *su, sun. zaxmgáh "Zaxmgáhhá ye har cahár bád mawhur-and ke ámadan e bád az suy e mawreq ast." (ZBP, C7152 TT); yek wáxak e sunik* (sun + ik)* [a directional aerial]

direction-finder *suyáb*

directive (n) *farmán. //Farmáni az setád* [headquarters] *baráye afzáyew e bázdeh* [output]

directly adj **1** *yeksare, rástárást; yeksar, "Borun táxtand az miyán e sepáh- beraftand yeksar be ávardgáh." (ZBP, L6421 SF); //Rástárást be má negarist.; Rástárást jelo ye man; Yeksar dar barábar e vazir pásogu ast.; Xeili bá mardom rurást soxan miguyad.; dorost várune* [opposite]. **2** (**a**) *nágahán; biderang; yeksar rástárást. //Yeksar/ rástárást/ biderang biyá tu.!* (**b**) *//. zud, dar andak zamáni; biderang. //zud/ biderang miresam.//*

directly conj *hamin ke...; //Hamin ke káram rá be páyán resándam raftam xáne.//*

directness n *yeksare; yekrást; rástárást*

direct object *(dastur e zabán) rixt e [wavande ye] ráyi*

director n **1** (**a**) *rahbar; sarkarde; sarparast, "Be dasturi ye sarparastán se ruz -- Mar u rá be xordan manam delforuz." (ZBP, L5818 SF);* (**b**) *-bed, -bad, -bod; dálábed (sarparast e dál* [company]*; kixá* [<Baluci]. //rahbar e bahárang** [orchestra's director]. **2** *kárgardán*

directorate n **1** *sarparasti, sálári, sarkardegi, rahbari.* **2** *anjoman e/ goruh e/ setád e rahbari/ sarparasti*

director-general n *sarkijá; -sálár*

directorship n *-badi; -bedi; -bodi; kixáyi* [<Baluci, kixá]; sálári, sarkardegi, sarparasti*

directory n *ketábe/ daftar e ráhnamá*

dirge n **1** *marsiye [in váźe riwe ye Pársi dárad.]; sorud e sugvári.* **2** *(anáyin; xárdári) áhangi/ ávázi qambár*

dirigible n *bádkonak e bálun e kohan*

dirk n *(zabán e Eskátlandi) dewne*

dirndl n *pirhan e dáman gowád va sine casbán*

dirt n **1** *wux/ wox; cerk; paź; faź; gorus (cerk e ru ye raxt). //Raxtaw cerkin/ puwide az cerk bud.; Cerk e divárhá rá cegune mitavánam pák konam?//.* **2** *xák, gel. //yek tappe* [a pile] *xák kenár e kandeyi/ kandagi/ xandaqi ke táze kande wode//.* **3** *(anáyin) palawt. //Xámuw! Nemixáhim conin palawti rá bewnavim!//.* **4** *(anáyin) goh; sergin; peixál. //koppeyi/ tudeyi* [pile] *goh e/ sende ye sag dar ráh//.* **5** *(anáyin) soxancini; badguyi. //Dust dárad hame jur badguyi rá darbáre ye hamkáránaw bewnavad.//.* **6** **(as) cheap/ common as dirt** *áwqál; past; bimáye; kamarzew. //Mehmánew nakon! Xeili áwqál-e!//*

dirt[1] adj (**-ier, -iest**) **1** (**a**) *faźgen; faźe; feźe, "In faźe pir ze bahr e to ma-rá xár gereft- berahánád az u izad e jabbár ma-rá" (ZBP, C3208 FM). //dastán e, raxthá ye, kaf e otáq e faźágen/ cer//.* (**b**) *gannák, cerk, nápák, "...ke dowman e wux-cewm e nápák tá eyb e ma-rá be man namáyad." (ZBP, L3812, GS). //kári/* [job/ work] *faźgen//.* **2** *(baráye havá) bad, tufáni. //Xeili wádam ke conin wab e tufáni yi nágozir nistam birun beravam.//.* **3** *(baráye rang) tire; tár. //yek kat* [sofa] *e qahveyi ye tire/ cerk//.* **4** *zewt, palawt, palid. //yek ketáb e wuxi ye zewt/ palawt; maqzat* [mind] *palid ast!//.* **5** *zewt, palid; Án yek doruq e zewt ast!; Ei xuk e/ muw e palid, cegune tavánesti conin kári bekoni?; Kári past* [mean] *o palid bud!//.* **6** **a dirty old man** *Yek pir e/ piremard e zanbáre/ "Ewq e piri gar bejonbad, sar be rosváyi zanad!"//.***a dirty weekend** *(beviźe/ be wuxi) "wab e ádine"//.* **(be) a dirty word** *zewt, nang. //Farzandánam gomán mikonand kár/ kár kardan nang ast!//.* **(do sb's) dirty work** *zangule rá be gardan e gorbe andáxtan; harjá juri tarjome miwavad. //Man mibáyast be ánán beguyam ke kárewán rá az dast dádeand- Man báyad hamiwe zangule rá be gardan e gorbe biyandázam.//.* **do the dirty on sb** *koláh sar e kasi gozáwtan; bi áberu kardan; áberu ye kasi rá bordan//.* **give sb/ get a dirty look** *be kasi bad negaristan/ capcap negáh kardan//*

dirt cheap *(anáyin) xeili arzán; //hawtman noh wáhi//*

dirt farmer *kewávarz e dast tanhá*

dirtily adv *zewt, bad, palawt, palid*

dirt road *ráh e xáki*

dirt-track n *ráh e xákestari/ puwide az xákestar (baráye hamávard e docarxe dudi*)*

dirty adv *xeili. //Dáwt yek kive*ye/ quti ye xeili bozorg mibord.//*

dirty[2] v (pt, pp **dirtied**) *áludan, cerk kardan/ wodan. //Dastkew e sepid zud cerk miwavad./ Pirhan e nouyat rá cerk nakon.//*

dis-, *piwvand: ná-, bi-, niz harjá juri tarjome miwavad. //*dishonest: *biázarm;* disagreement: *násázgári;* disengage: *jodásázi//*

disability n **1** *(az) károftádegi; nátaváni; canguli; luki, "Ma rá behewt nabáyad bá jam-yi gong o luk o darviw." (ZBP, C3750, Asrárottouhid); fartuti, aragi* [<Ávestáyi, ara, besanjid bá* "ail", "ailing " *va "alil" (Tázi); baráye "ara" bengarid be Yawthá, PurDávud Ábán yawt, sát 273-275 hát 9 -39, piwnahád e maini az JG Shakibi]. //Azkároftádegi (ye tanáni)* [physical] *máye ye wuridegi ye raváni migardad.//.* **2** *ánce ke máye ye nátaváni/ azkároftádegi gardad. //Bá hame ye nátavánihávaw/ aragihávaw* xub wená mikonad.; Nákárázmudegiyaw* [inexperience] *nátaváni ye bozorgi be womár miáyad.; dastmozd e aragi*/ azkároftádegi//*

disable v *nátaván kardan; az kár andáxtan; //Sarbázi ke az zaxm e pá az kár oftáde.//*

disabled adj *azkároftáde, "Zekároftádeyi ey del ke sad man bár e qam dári- boro yek jor'e mey darkew ke darhálat [biderang* = immediately*] bekár árad." (Háfez); azpáoftáde; ara*/ aragi* [<Ávestáyi, ara, besanjid bá* "ail", "ailing " *va "alil" (Tázi); baráye "ara" bengarid be Yawthá, PurDávud Ábán yawt, sát 273-275 hát 9 -39, piwnahád e maini az JG Shakibi]. //Kudak e azpáoftádeyi/ arayi dar newimi carxdár* [wheelchair]*//*

disabled n, **the disabled** *azkároftádegán; károftádegán, "Sabá borqa' gowáde mádegán rá- salá dardáde károftádegán rá" (Xosro-Wirin, Nezámi). //Cubdast, carx va digar abzárhá ye komaki baráye ráhraftan* [walking aid] *baráye károftádegán//*

disablement n *azkároftádegi; bipá*

disabuse v, **disabuse sb of sth**, *kasi rá rouwan gardánidan; kasi rá az andiwehá ye nádorost darávardan. //kasi rá az andiwehá ye nádorost,/ pendárhá ye bipá/ doruqin rahánidan//*

disadvantage n **1** *ák; jelougir. //Ák e bozorg e námzad* [candidate] *e digar, sálaw/ sálxordegiyaw ast. //Nabud e/ nabudan* [lack] *e tarábari ye hamegáni* [public transport] *ye xub ák e bozorgi ast.//.* **2** **put sb/ be at a disadvantage** *ák; harjá juri tarjome miwavad, //Nátavániyaw dar Faránse soxan goftan baráyaw ák e bozorgi be womár miáyad.//.* **to sb's disadvantage** *(beáyin) ziyán; ásib. //Baráye womá sarmáyegozári dar án barnáme ziyánávar ast.//*

disadvantaged adj *deriqide* [<Avestáyi, drigubiyu]. //Komak e biwtar e warvin** [government] *baráye deriqidegán*//.*

the disadvantaged (n) *deriqidegán*; bibahregán. //Baráye deriqidegán*/ bibahregán darxást e komak kardan* [appeal]*//*

disadvantageous adj, **disadvantageous(to sb)** *ziyánbár, harjá juri tarjome miwavad. //dar sáni/ nahádi* [position/ state] *ziyánbár//*

disadvantageously adv *ziyánbár*

disaffected adj *náxownud.//Hamvandán e náxownud kumal** [party] *rá hewte/ rahá karde rafteand kumal* e novini padid ávarand.//*

disaffection n *náxownudi*

disafforest *bengarid be* "deforest"

disagree v (pt, pp **-reed**) **1** (**a**) **disagree(with sb/ sth) (about)** *nsázgári namudan; náhamdástáni namudan; kewákew kardan; vádoyi/ fádoyi/ dosoxani kardan. //Gáh dustán niz nsázgári minamáyand.; Bá ánce ke digari miguyad náhamdástáni kardan; Bá áhang e digari vádoyi/ fádoyi/ náhamdástáni kardan; bá/ darbáre ye naqwehá ye áyande náhamdástán-im* [disagree]*//.* (**b**) **disagree(with sth)** *bá ham jur nabudan; hamáhang nabudan. //Gozárewáti ke az Tehrán miresad bá gozárewát e Estánbol jur nist//.* **2** **disagree with sb** *nasáxtan; násázgár budan. //Delam beham mioxorad* [feel sick] *án máhi be man nasáxte//*

disagreeable adj *dowvár, dowxár, zewt, naqám, "Con surat o kár e div rá didi- bogzár tariqat e naqámaw.rá" (Náser Xosro) (ZBP, C6786 FM); ádami dowvár; doźxuyi* [mood]*; gereftári/ docár wodegi* [experience]

disagreeableness n *dowvári, dowxári, zewti, naqámi*

disagreeably adv *dowvár, dowxár, zewt, naqám*

disagreement n **1** **disagreement (about/ on sth)** *dosoxani, "dosoxani exteláf e nazar ast." (ZBP, L4470, NKZZF); fádoyi, vádoyi* (ZBP, C6467 FM); náhamdástáni; kewákew; násázgári; bá... sar gerán dáwtan. "...va bá BuSahl Amir sar gerán midáwt." (ZBP, L1396 TBH). //dosoxani/ fádoyi/ vádoyi/ náhamdástáni ye yeksare* [total] *darbáre ye cegunegi ye dast zadan be kár* [proceed]*; násázgári/ dosoxani miyán e hamkárán."//*

disallow v *napaziroftan; ostovár nadáwtan. //dávi* [claim]*/ ámáji* [goal] *rá ostavár nadáwtan/ napaziroftan.//*

disappear v **1** (**a**) //*nápadid gawtan; paridan; raftan; wodan, "Parákande bar gerd e Gilán sepáh- bewod rouwanáyi ze xorwid o máh." (ZBP, L3355 SF). //Havápeimá powt e tekke abri nápadid gawt.; paruw* [skin rash] *zud parid//.* (**b**) *az miyán raftan; barxástan; az miyán barxástan "va bot-parasti az Yaman barxást." (ZBP, L191 TB).* (**c**) *gom wodan; nápadid gawtan. //Xawmaw zud az miyán barxást.; In porsemán haminjuri* [just] *az miyán barnemixizad.; gozarnámeam gom wode/ nápadid gawte, hamin cand dam piwtar tu ye jibam bud./ (soxan dar parde) nápadid wodan; dozdide wodan/ Hengámi ke u injá-st/ in dourobarhá mipelekad cizhá nápadid miwavad.//.* **2** **do a disappearing act** *nápadid gawtan; //Kár e xod e Kurow ast,* [typical of] *hamiwe dorost hengám e kár nápadid miwavad.//*

disappearance n **1** *nápadidi; gom wodan. //Dar áqáz e kár* [at first] *kasi nafahmid* [notice] *bacce gom wode.//.* **2** *nápadid wodan; gom wodan; //Besyári az kasánmi ke gom miwavand kár e harásgarán** [terrorist] *ast.//*

disappoint v **1** *noumid gardándan/ kardan; kasi rá forugozárdan, "va láken xodávand e karim ma rá forunagozárad." (ZBP, L365 TBH); be noumidi xaste kardan, "Yeki rá be lotf omidvár gardánidan va báz be noumidi xaste kardan." (ZBP, L3305 GS); árezu bar del e kasi gosastan, "ke hic árezu bar delat nagsalam- konun andarin ast baste delam." (ZBP, L6528 SF); forugozáwtan, "javáb midád ke vey rá rahá konid ke agar vey az ahl e xeyr ast haqq e ta'álá vey rá forunagozárad va be womá bázresad." (ZBP,*

L7422 SR); //Zirxán [tenor] *bimaze xánd* [flat] *va má rá noumid gardánid.; Nemitavánam bá báznewaste wodan mardomam rá forugozáram/ be noumidi xaste gardánam.; Xáhew mikonam báz dir nayá va árerzu bar del e man nagosal/ va ma rá forunagozár.; Bárhá dar ewq/ duwárm* nákám gawteam.//.* **2** *forugozárdan, "javáb midád ke vey rá rahá konid ke agar vey az ahle xeyr ast haqq e ta'álá vey rá forunagozárad va be womá bázresad." (ZBP, L7422 SR); náfarjám/ nákám gardánidan; kasi rá forugozáwtan; //piwbinihá* [calculations] *ye kasi rá náfarjám gardánidan//*

disappointed adj, **disappointed (about/ at sth); disappointed (in/ with sb/ sth)** *noumid/ ná-omid wodan:"Ke az wáh e Irán mawo náomid -- Agar tire wod ruz gardad sepid." (SF). //Az wekast e/ nákámi ye kasi noumid gawtan.; Az kárkardaw* [performance] *noumid wodam.; Az to noumid gawtam: omiodvár budam bebari/ barande wavi/ Az inke bargozide nawodam* [choose] *noumid gawtam.//*

disappointedly (adv) *bá noumidi; noumidáne*

disappointing adj *delsard/ noumid konande; //Matali* [novel] *noumid konande; Havá in tábestán máye ye noumidi bud//*

disappointingly adv *be noumidi. //Máye ye noumidi ast, cizi nadáwt ke be má newán dahad.//*

disappointment n **1** *"Biyafkand wamwir e Hendi ze mowt -- be noumidi az jang benmud powt." (ZBP, L6401 SF); noumidvári, "Se candán kaz man ast ommidvári -- ze to binam hami noumidvári." (ZBP, L7776 VR). //Saxt máye ye noumidi ye má gawt, ruz e tuwi* [picnic] *bárán bárid.//.* **2** **disappointment (to sb)** *delsard konande; máye ye noumidi. //kár gir nayávardan/ be dast nayávardan e án kár máye ye noumidi ye bozorgi bud.; Farzandánaw saxt máye ye noumidiyaw hastand.//*

disapprobation n *napasandidan; ostovár nadáwtan*

disapproval (n) *ostovár nadáwtan; wáyeste nadánestan. //Ravewhá ye ma rá wáyeste nadáneste saraw rá be newán e náxownudi takán takán dád//*

disapprove v, **disapprove (of sb/ sth)** *napasandidan; ostovár nadáwtan; wáyeste nadánestan; xow nadáwtan. //Mixáhad honarpiwe wavad ammá pedar o mádaraw/ zádáránaw* án rá nemipasandand/ wáyeste nemidánand.//*

disapproving adj *napasandidan;náxownudi; xow nadáwta. //negáhi, axmi newángar e náxownudi*

disapprovingly adv *náxownudáne. //Hengámi ke piwnahád kardam bádeyi bezanim, az náxownudi sorfe sardád.//*

disarm v **1** *jangabzár; zinabzár; senáh*/ seni az kasi setándan. //Pánsad wurewi* [rebel] *rá dastgir karde zinabzárewán rá setándand.//.* **2** *zodudan/ foruhewtan e jangabzár. //Gomán nemiravad kewvarhá ye abarniru/ abarniruhá pák jangabzárháyewán rá bezodáyand.//.* **3** *forunewándan e xawm, badgománi, dowmani; narm kardan; jelo ye dahán e kasi rá bastan; árám gardánidan; jelo ye... rá gereftan. //Xastu gawt va biparde goft navázande ye daraxwáni nist va in xod dahán e hamegi ye má rá bast.; Xawmgin budam ammá labxandaw xawmam rá forunewánd/ árámam gardánid.//*

disarmament n *názinávandi*. //názinávandi* ye hasteyi; hamáyew (baráye) názinávandi*//*

disarming adj *narm konande; árám konande; jelo ye dahán e... rá gereftan; jelo ye... rá gereftan. //labxand, rokki/ bipardegi, afsungariyaw* [charm] *ke (hame rá) narm mikonad.//*

disarrange v **1** *áwoftan, áwubidan; afźulidan; źulidan; behamrixtan; pariwidan. //káqazhá ye /nevewtehá ye kasi rá behamrixtan; mu ye kasi rá źulidan//.* **2** *behamrixtan; behamzadan; áwoftan. //Rahsepári ye/ raftan e nágahániyaw barnámeháyam rá behamrixt/ áwoft//*

disarrangement n *áwoftegi, áwub; afźulidegi; źulidegi; behamrixtegi; pariwáni*

disarray n *áwoftegi; nábesámáni; bi sázemáni; behamrixtegi; zirozebar, "Co wod kár e dáná be zári be sar- hame kewvar az dard zirozebar." (ZBP, L3432 SF). //Sepáhiyán áwofte gorixtand; Az in daftar be án daftar raftan* [change] *máye ye ángawte ke hame ye káqazháyam/ nevewteháyam* [papers] *áwofte gardad.//*

disassociate = dissociate

disaster n **1** (**a**) *patyár, patyáre, "Bebáyadw goftan kaz in cáre nist- vará battar az xawm patyáre nist." (ZBP, L3453 SF); "Nabáyad ke andar nahán cáreyi- besázad gazandi yo patyáreyi." (ZBP, L5756 SF); kásti, "Naxáham be giti joz az rásti- ke xawm e xodá ávarad kásti. (ZBP, L6562 SF); haláluw, "Haláluwjuyán e din bihowand- to bihuw rá dar haláluw kon." (ZBP, C5321 FM, Náser Xosro); badaxtari (M. Moqaddam); ádrang (ZBP, C1051 FM); doźaxtari*. //Hezárán tan dar án badaxtari/ doźaxtari/ patyár ján sepordand.; Az dast dádan e kárat nabáyad conán doźaxtari/ patyári báwad.; yek badaxtari ye/ doźaxtari ye sepehri/ ximi* [natural]*//.* (**b**) *(anáyin) patyár, kástár, máye ye áberurizi. //Dar kár e ámuzegári*

kástári biw nist/ máye ye áberurizi-st.//. **2** *wekast; patyár; ádrang; kásti. //Zendegáni ye piwegániyaw wekasti/ ádrangi bozorg ast.//*

disaster area *(sarzamine/ bum e) patyárzade/ docár e doźaxtari/ badaxtari. //jáyi rá patyárzade/ docár e badaxtari (ye sepehri) xándan//*

disastrous adj *wekast; patyár; doźaxtari; badaxtari; kástár; kásti. //láxizhá* [flood] *ye patyár/ kástár/ Wekasti ke baráye kewvar kásti ye bozorgi bud.; Xarid e in xáne/ sará gámi/ kári patyár/ badaxtaráne bud zirá wáhráhi powt e án sáxte miwavad.//*

disastrously adv *wekast; patyár; doźaxtari; badaxtari; kástár; kásti*

disavow v *(beáyin) vádang kardan; be gardan nagereftan. //Dast dáwtan dar án zaminecini* [plot] *rá pák vádang mikonad.//*

disavowal n *vádang (kardan); be gardan nagereftan*

disband v *gosixtan; páwidan; parákandan. //Án hang* [regiment] *rá pas az páyán e jang gosixtand.; báwgáhi/ anjomani rá gosixtan/ parákandan//*

disbandment n *gosixtan; páwidan; parákandan*

disbelieve v **1** *bávar nadáwtan. //Yek váźe ham az ánce miguyi bávar nadáram; Cemi* [reason] *nadárid ke gozárewewán rá bávar nakonid/ nadáwte báwid.//.* **2** **disbelieve in sb/ sth** *bávar nadáwtan. //Jen o pari* [ghost] *rá bávar nadáwtan//*

disbelief n *nábávari. //Be in dástán e wegeft(angiz) bá nábávari guw dád./ In dástán e wegeft(angiz) rá bá nábávari niyuwid//*

disburse v *pardáxtan. //pul* [funds] *e pardáxte wode baráye hazine ye ráh.//*

disbursement (n) **1** *pardáxt.* **2** *pul e pardáxt wode.*

disc; **disk** n **1** *gerde; gerdak (ZBP, C7488 FM). //Gerdak e wenásáyi* [identity disk] *be gardan dárad//.* **2** *gerd, "Co peidá wod az ásemán gerd e máh- wab e tire befwánd gard e siyáh." (ZBP, L4686 SF); "Co sarv e sahi bar saraw gerd e máh- Nawáyest kardan be mah bar negáh." (ZBP, L5724, SF); carx, "Sepáhi biyávard piruz wáh- ke az gard tárik wod carx e máh." (ZBP, L3322 SF). //carx e/ gerd e máh* [moon's disc]//. **3** *darnegáwteháyi* [recordings] *ruy e valg*/ gerdak yá xawáb* [cassette]. **4** *(kálbod wenási) gerde/ gerdak dar bandgáh. //gerde ye/ gerdak e mohreyi ye darrafte* [slipped spine disc]

disk brake *tormoz e gerdaki**

disc harrow *mázu ye gerdaki [baráye woxm zadan]*

disc jockey; DJ *(ktáh wode), guyande ye rádiyo/ vákive* yá jamjám* viźe ye paxw va goftogu darbáre ye musiqi ye mardompasand*

discard v **1** *birun rixtan; dur rixtan; afkandan; vázadan. //raxthá ye kohne ye dur-rixte wode.* **2** *afkandan; dur rixtan; vázadan. //jámehá ye zemestáni ye xod rá hengám e bahár afkandan; (pendárin) bávarhá ye kohne rá dur rixtan.* **3** *(dar bázi ye ganjafe) andáxtan;afkandan. //Yek cahár andáxte/ afkande va yek wáh bardáwt/ bargereft.//*

discard n *áwqál; ciz e dur-rixte wode; vázade (M. Moqaddam)*

discern v *rouwan didan; bázwenáxtan; pei bordan; fahmidan harjá juri tarjome miwavad. //Dar táriki tanhá vimand** [outline] *e sáxtemán rá mitavánestam bebinam.; befahmi-nafahmi* [faint] *bu ye/mazze ye limu midád./ be xást* [intentions] *e rástin e kasi pei bordan.//*

discernible adj *wenáxtani; didani; fahmidani*

discerning adj *rouwanbini; inewmand. //Dar kár e xordegiri ye honar* [art critic] *rouwanbin/ binewmand ast.//*

discernment n *binew; rouwanbini; negarew e źarf*

discharge v **1** *tohi kardan (e bár az kawti); culidan* [az Hourámi (Kordi)].* **2** *dur-rixtan; birun rixtan; rixtan várixtan; culidan* [<Hourámi (Kordi)]; páláyidan, "va zardáb ki az guw páláyad." (ZBP, L5366 ZX); "va az boul rim va xun mipálud." (ZBP, L5157 ZX); tari tarábidan, "va agar riwi kohan gardad va tari besyár tarábad..." (ZBP, L5665 ZX). //Rud e Nil be daryá ye Mediteráne mirizad..; Ráhhá ye gandáb* [sewers] *(gandáb e xod rá) be daryá mirizand.; Ázaraxw az culidan*/ culew* e/ birunrixtan e barq az abrhá padid miáyad.; Az án zaxm cerk mipáláyad.//.* **3** *andáxtan; partáb kardan; vestan* [<Pahlavi (ZBP, C4051, MK, BF), riwe ye aknun, "vih-"]; wellik kardan. //Tofang baxtaki átaw kard/ dar-raft/ wellik kard/ vest*.//.* (**b**) *partáb kardan; andáxtan; vestan*. //Peikánháyi ke be su ye dowman partáb gardid/ vest*//.* **4** *rahá kardan va be xáne ferestádan. //Sarbázi rá az sarbázi rahá kardan va birun ferestádan; bimári rá be xáne ferestádan; varwekasteyi ke pádafráh e xod rá pardáxte* [discharged bankrupt]//. **5** (**a**) *(beáyin)*

bázpardáxtan. (**b**) *anjám dádan; kardan; sáxtan. //Hame ye kárhá ye yek vazir rá be gardan gereft anjám dahad.//*

discharge[2] n **1** *tohi kardan/ wodan; rixtan; átaw kardan; wellik kardan vestan* [be váźe ye piwtar bengarid], cu*, culew*, culidan* [<Hourámi]. //tohi kardan e bár (e kawti); rixtan e áb az anbár* [reservoir]*/ vestan*/ wellik kardan e baxtaki* [accidental] *ye yek tofang;/ Pas az páyán e/ raháyi az sarbázi be Kánádá raft.; puli ke baráye bázpardáxt e sarásar e vámi pazirofte gawte; dinámandáne*/ xiwkáráne* [conscienctious] *kárhá* [duty] *ye xiw rá anjám dádan//.* **2** *páláyew, "va án ce (domal) naháyat e u be robát báwad páláyew e u ham raqiq báwad." (ZBP, L5592 ZX); rimábe, "har ke rá begazad tanaw barámásad va begodázad." (ZBP, L5640 ZX); zardáb, "va hargáh ki az riwhá zardáb e raqiq páludan girad..." (ZBP, L5364 ZX); zanjáb* [serous discharge] *(ZBP, L863 FM); xola, "bini soqlábi foruáyad hami xola..." (ZBP, L7929 ZX). (tarávow az bini); tari, "va andar zokám va sarsám xowki ye majrá ye bini va napáludan e tarihá bovad..." (ZBP, L5363 ZX); morg* [thick discharge] *(ZBP,C644 FM). //Zaxm/ riw xub nawode-hanuz páláyew/ rimábe/ tari/ tarávow dárad.//*

disciple n *wágerd, kázor, "va iwán davázdah budand kázor va kázor rá be Tázi qesar guyand va havvári niz miguyand." (ZBP, L8 TB). //Kázor e xub e Gándi//*

disciplinarian n *saxtgir, ostván-manew*. //Ostvánmanewi* xub/ saxtgir/ bad; Ostvánmanew nist/ Saxtgir nist//*

disciplinary (adj) *farhanjew; ostváni. //farhanjew* [disciplinary measures]*; porsemánhá ye farhanjewi/ ostváni; newasti; newasti* [hearing/ session] *baráye sarpicihá ye ostváni//*

discipline[1] n **1** (**a**) *farhanjew. //farhanjew e dabestáni; farhixt; baráye sarbázán e táze farhanjew e saxti bekár mibarand.; Farhanjew e káźenewinán* [monastic]*//.* (**b**) *farhanjew; ostváni. //Sarbázán zir e átaw ostváni saxt niku* [perfect discipline] *az xod newán dádand.; Kudakán dar dabestán xow-and ammá ostváni/ farhanjew nadárand.//.* **2** (**a**) *farhanjew; ravew e ámuzew. //Yogá/ varzew e jukiyán farhanjew e/ ravew e xubi baráye yádgereftan e/ ámuxtan e wol kardan e máhicehá ye tan ast.//.* (**b**) *ravew, nahew; farhanjew.* **3** *guwmál, //guwmál e sangdeláne ye ostád//.* **4** *rewte. //rewtehá ye dánewik//*

discipline[2] v **1** *farhanjidan. //yek gorh e varzewi/ pátapká** [football] *ye xubfarhanjide/ hufarhanjide/ badfarhanjide/ doźfarhanjide; yek bahárang* [orchestra] *e hufarhanjide/ Bar pedarán va mádarán ast ke farzandán e xod rá farhanjand.; Womá báyad xod rá farhanjide káretán rá behengám be páyán resánid.//.* **2** *guwmál dádan. //Ámuzegár wágerdán rá guwmál dáde, kár e biwtari be ánhá dád tá dar xáne bekonand .//*

disciplined (adj) *ostván*

disclaim v, *vásarangidan; na goftan. //Án goruh e tabahkár* [gang] *goft ke dar án terekná** [explosion] *hic pásoxguyi nadárad/ dar án terekná* dast nadáwte ast; Án goruh e tabahkár* [gang] *hargune pásoxguyi dar án terekná* rá vásangid*; Goft ráde*/ máwin az án e u nist/ Xodávandi ye án ráde*/ máwin rá vásarangid*.//*

disclaimer n *vásarangew* (ZBP, C4116, FM). //Vásarangewi birun dádan/ ferestádan; Be gardan nagereftan//*

disclose v, **1** **disclose sth (to sb)** *newán dádan; áwkár gardánidan; padid kardan, "Amir bexandid va goft in hadis bar iwán padid nabáyad kard ke qamnák wavand." (ZBP, L1259 TBH); namudan; báznamudan; gowudan; "Soxonguy wod barg e digar deraxt- degarbár porsid zán nikbaxt. Ce guyad hami in degar wáx goft- soxonguy bogwád ráz az nehoft." (ZBP, L5772 SF). //Jádugar dar e kive*/ quti rá gowud/ bázkard tá andaruneaw (be báwandegán* [audience]*) áwkár/ padid/ padidár gardad.//.* **2** *gowádan; lou dádan; bázgoftan, "Vagarna be sabab e to budi ham be kas báznagoftami." (ZBP, L2515 AT); ruy kardan, "va har ce raft doruq rást ruy mikardan bá Abdus migoftand" (ZBP, L404 TBH). //az bázgoftan e/ lou dádan e nám va newáni ye xod sar bázzadan; Warvin** [government] *ru kard ke yek cárkerdár** [diplomat] *e digar baráye áyawtgari** [spying] *bázdáwt wode.; Newáni* [whereabouts] *ye dust e xod rá be kalántari nemiguyad/ ru nemikonad.//*

disclosure n **1** *gowudan; bázgoftan; newán dádan; padid kardan; lou dádan; ru/ ruy kardan. //ru kardan e rázhá ye padáfandi* [defence secrets] *dar yek haftenáme/ máhnáme//.* **2** *ru kardan, lou dádan; áwkár/ padid kardan ru kardan/ padid kardan e wegeftangiz e dadmanewi ye* [brutality] *pásbánán.//*

disco n (pl **-s**)**; discotheque** **1** *disko, vawtxáne*. //Áyá yek disko ye/ vawtxáne* ye xub in nazdikihá hast?//.* **2** *disko; vawtáne*. //Baráye mehmáni (mixáhim) yek disko/ vawtáne* keráye konim.//*

disco dancing *raqs/ vawt e disko; guneyi walaxu*

disco music *musiqi ye disko*

discolour, (US) **discolor** v **1** *badrang kardan; rang e... rá bordan, "Pas o powt e iwán savárán e jang -- laz átaw be naxcir bordand rang." (ZBP, L6346 SF); dud kardan/ sigár kewidan dandánhá rá badrang mikonad.//.* **2** *raftan (e rang); badrang gawtan; rangoru rafte wodan; rang-báxte wodan*

discoloration n **1** *rang-raftegi; badrangi; rangoru raftegi; //rangoruraftegi ye yek naqqáwi//.* **2** *lakke; lakke ye badrang*

discomfit v *áwoftan; dastpáce kardan. //Az porsewhá ye gostáxáne* [rude] *áwofte gawtan.//*

discomfiture n *áwoftegi; dastpácegi. //didári* [a look], *cami* [an air] *roxsári* [expression] *áwofte//*

discomfort n **1** (**a**) *ranj. //Hanuz az ásibi* [injury] *ke dide saxt dar ranj ast.//.* (**b**) *(máye ye) ranj/ dard. //ranj/ dard e ráh/ safar//.* **2** *áwoftegi, náárámi; ranj*

discommode v *be kasi ranj dádan; máye ye ranj e kasi gawtan*

discompose v *kasi rá ranje kardan; áwoftan; áwurdan; áwuridan; pariwidan*

discomposure n *áwoftegi; wuridegi; pariwáni*

disconcert v *gij/ dastpáce/ ásime/ ásime kardan. //Az in ke did digar mehmánán raxt e beáyin* [formal] *puwideand dastpáce gawt.//*

disconcerted adj *dastpáce, gij, ásime, káture (ZBP, C3166 FM). //didári* [look], *negáhi* [glance], *áváyi ásime*

disconcerting adj *pásoxi, negáhi xire* [stare], *xámuwiyi* [silence], *raftári* [manner] *gij-konande/ dastpáce konande*

disconnect v, **disconnect A (from B)** *gosixtan; boridan; jodá kardan. //Agar bedehiyat* [bill] *rá napardázi barqat/ gázat rá miborand.; Sim e barq e Jamjám* [TV] *rá kewidan; //Telefonci/ Vákubarci* xatte man boride wod.//*

disconnected adj *jodá, gosixte, boride, parákande, áwofte, bisarotah. //menmen kardan e bisarotah e yek piremard//*

disconnection n *jodáyi, gosixtegi, boridegi, parákandegi, áwoftegi*

disconsolate adj *anduhgin; az anduh darnayámadan; árám nagereftan. //Sougol pas az marg e pedaraw az anduh darnemiáyad.//*

disconsolately adv *anduhgin; náárám; bitábáne*

discontent; **discontentment** n **discontent (with sth)** *náxownudi, náxorsandi, "Náxorsandi ye mardom ruzafzun wode va..." (ZBP, L3919 TMK); //bastnewinihá* [strike] *newáne ye náxownudi (az kami* [poor] *ye dastmozd) bud.//*

discontented adj *náxownud; náxorsand. //náxownud az kár* [job] *e xiw.//*

discontinually adv *gosaste; nápeivaste*

discontinue v *bázistádan/ bázistándan, "va zaná rá neqres nabáwad magar ki piw az hengám heyz bázistad." (ZBP, L5179 ZX); faráboridan, "va digar án jostojuyhá faráborid." (ZBP, L1284 TBH); boridan, "Jahán rá bedárim bá imeni- beborrim kerdár e ahrimani." (ZBP, L4816 SF); gosastan, "va Zakariyá az xodá ye ta'álá farzand xást va u rá haftád sál bud va farzandaw nabud, va zanaw pir wode bud va heyzaw gosaste bud." (ZBP, L11, TB). //Báyad in didárhá ye haftegi rá begosalam; Kár e/ raftoámad* [service] *e kárván dudi dar injá az dah sál e piw bázistád."//*

discontinuation; discontinuance n *bázistádan, boridan, gosastegi, "va mibinim ke jesm e peivaste gosastegi hamipazirad, va paziráyi ye gosastegi andar peivastegi nist..." (ZBP, L1580 DA); harjá juri tarjome miwavad. //digar nasáxtan e farávardeháyi ke sud-ávar* [loss-making] *nistand.//*

discontinuous adj *gosaste; nápeivaste, "yeki peivaste ke be Táziyaw mottasel xánand va yeki gosaste ke be be Tázi monfasel xánand." (ZBP, L1527 DA)*

discord n **1** (**a**) *dodastegi; dotiregi, "va dotiregi miyán e Irániyán oftád..." (ZBP, L2421, NKZZF); wekáf, násázvári, "conánk sázvári va násázvári mar áváz rá va conánk dorosti va bimári mar tan e mardom rá..." (ZBP, L1473 DA); násázgári, "va jozyi án bovad ki in násázgári gáhi bovad..." (ZBP, L1499 DA). //Miyánewán geláb wod; dar peivandewán/ dustiyewán dotiregi padid ámad.//.* (**b**) *dotiregi; dodastegi; wekáf; násázvári; násázgári.* **2** *(musiqi) nákuk; násázvári*

discordance n *násázgári; násázvári; dotiregi*

discordant adj *násázgár; násázvár; násáz; nájur; náhamáhang [baráye nemune bengarid be* "discord"*]. //didgáhhá* [view] *ye/ delbastegihá* [interest] *ye násázgár/ násázvár//*

discordantly adv *násázgár; násázvár; násáz; nájur; náhamáhang*

discotheque *bengarid be* "disco"

discount[1] (n) **1** *kástár. //Dah dar sad baráye xarid e dastádast* [cash] *kástár midahim.//.* **2** *(bázargáni) kástár.* **3 at a discount** (**a**) *be kástár; be bahá ye káste.* (**b**) *(pendárin) kam arzew. //Emruze negaráni/ delvápasi baráye digarán bi arzew be womár miáyad.//*

discount house **1** *(dar engelestán; bázargáni) bongáh e kástárán.* **2** *(dar Ámriká)* discount store

discount shop; discount store; discount warehouse; dollar store *maqáze ye arzán foruwi*

discount[2] v **1** *nádide gereftan; biarj dánestan; nádorost womordan. //Ánce (rá) ke Kámrán goft mitaváni nádide/ nawnide begiri, u doruqgu ye bozorgi ast.//.* **2** *(bázargáni) arzán piwxarid kardan bargehá ye bahádár rá/ baráti rá bá arzew e káste piwxarid kardan//*

discountenance v *kasi rá wáyán nadánestan; napasandidan; náomid kardan; kasi rá delsard kardan*

discourage v **1 discourage sb (from doing sth)** *delsard kardan; tu ye del e kasi rá xáli kardan; xod rá báxtan, "Inán bá án hame gereftárihá xod rá nabáxte..." (ZBP, L4517, THA); damaq kardan; pakar kardan; kasi rá del wodan, "va lawkari ke delhá ye iwán bewode bud be baxwew e wáháne hame rá zende va yekdel va yekdast kard..." (ZBP, L542 TBH). //Delsardaw nakon, dárad bálátarin/ biwtarin kuwew e xod rá mikonad/ dárad zur e xod rá mizanad.//.* **2** (**a**) *bázdáwtan; jelougiri kardan; kasi rá sar e cizi bordan, "Agar be saváb báwad bedánaw qovvat dahad va agar dar ráy e vey xatáyi bovad u rá bar vefq va áhestegi az sar e án bebarad." (ZBP, L1807 DB). //Pedarán o mádarán/ zádárán* báyad jelo ye sigár kewidan e (farzandánewán) rá begirand.//.* (**b**) **...sb from doing sth** *jelo ye... rá gereftan. //Yek dust e xub báyad to rá az in kár bázdárad.//*

discouraged adj **1** *damaq, pakar, delsard, xodrá báxte; bidel, "Co bikám o bidel biyámad ze Rum-newastaw nabud andar in marz o bum." (ZBP, L4866 SF); paźmorde, "az án pas be ruy e sepah bengarid-sarán rá hame gune paźmorde did." (ZBP, L 6404 SF).* **2** *máye ye delsardi; máye ye xodbáxtegi; máye ye damaqi/ pakari/ paźmordegi. //Bá in hame delsardihá, dast barnadáwt.//*

discouraging adj *delsard konande; damaq konande, pakar konande*

discouragingly (adv) *bá delsardi/ damaqi/ pakari*

discourse n **1** *soxan, soxanvari, soxanráni, soxansoráyi.* **2** *(zabánwenási) vája* (yek tekke soxan e nevewte yá xánde) [<vája (Zartowti ye Yazdi va Kermáni) (EDPL 47.1225)]. //sáxtemán/ sáxtár e vája*yi rá wekáftan; váwekáft* [analysis] *e vája*//*

discourse v, **discourse on/ upon sth** *darbáre ye... soxansoráyi kardan/ dád e soxan dádan. //Soxanrán darbáre ye zaminehá ye gunáguni bá dánew e faráván* [knowledgeably] *dád e soxan dád.//*

discourteous adj *gostáx; ostáx. //Dir ámadan e womá newán e gostáxi/ ostáxi bud.//*

discourteously adv *gostáxáne; ostáxáne*

discourtesy n *bestáxi, ostáxi, gostáxi. //Az in ke dir residam baráye oxtáxi ye xod puzew mixáham.//*

discover v **1** *daryáftan; gowáde kardan, "Begardad yeki gerd e xorram jahán- gowáde konad rázhá ye nehán." (ZBP, L3350 SF); peidá kardan, "Ki noxostin bár Penisillin rá peidá kard?" (ZBP, L3350, JGS); "Guyand ke pádewáh e bástáni ye ánán* Phoroneus *átaw rá peidá karde va sarafrázi u-rá-st, na* Prometeus *rá ke pendáwtand padid ávarande ye átaw ast." (ZBP, L7908, Visparad, Pur Dávud); yáftan. //Kolombus Ámriká rá peidá kard.; Nazdiki ye injá yek sofrexáne ye dareje ye yek yáfteam!; Hargez darnayáfteam ke án ás* [engine] *rá cegune rouwan/ átaw konam.//.* **2** *gir ávardan; báznamudan, "Pas án rá ke dánew báznamudi be amalaw tamám gardán." (ZBP, L1757 DB); pei bordan, "be sa'y e xod nataván bord pei be gouhar e maqsud- xiyál báwad kin kár bi hawále baráyad." (Háfez). //Hengámi ke dáwt zanam rá mibusid giraw ávardam.//.* **3** *daryáftan. //Hargerz daryáfti/ pei bordi ki án kár rá kard?; Daryáftim ke camedánháyemán/ báremán* [luggage] *rá dozdideand.; Dirtar* [later] *daryáftand ke áyawt* [spy] *bude.//*

discoverer n *yábande; peidá konande; padid ávarande*

discovery n **1** (**a**) *yáftár; yáfte. //safari yáftári* [voyage]*; yáftan e/ yáftár e Ostráliyá; Yáfte ye Franklin ke ázaraxw* [lightning] *(az) barq ast.//.* (**b**) *yáftan; gowádan; jostan. //Dánewmandán be yáftárhá ye arjdár e faráváni dast yáfteand.; Ganjine* [treasure] *rá xák kard tá kasi natavánad án rá biyábad.//.* **2** *yáfte; yáftár. //Niru ye atomi/ parmánuyi* mánand e besyári yáftárhá ye digar mitavánad be ráh e xub yá bad be kár ravad.//*

discredit[1] v **1** *badnám kardan. //Warvin** [government] *az án rosváyi* [scandal] *badnám gawt.//.* **2** *rad kardan; ostovár nadáwtan. //Dánewmandán engáreháyaw* [theory] *rá ostovár nadáwtand.//.* **3** *bávar nakardan; bahá nadádan. //Cemi* [reason] *dar kár nist ke ánce rá miguyad bávar nakonim.//*

discredit[2] n **1** *biáberuyi; badnámi; rosváyi. //Haváxáhán e varzewi* [fans] *ke dast be ázár miyázand* [violence] *máye ye biáberuyi ye goruh e varzewi xod migardand.; Máye ye áberurizi-st ke pásbánán xeili dir residand.//.* **2 a discredit to sb/ sth** *máye ye warmsári/ biáberuyi/ nang/ badnámi. //Yáftehá ye án gozárew máye ye badgománi* [discredit] *be dáv* [claim] *e peiqárgarán* [protesters] *gawt.//*

discreditable adj *máye ye biáberuyi/ rosváyi/ nang; nangávar; nangin. //raftári* [conduct], *ravewháyi; wiveháyi* [tactic] *nangávar/ nangin//*

discreditably adv *rosvá; nangin*

discreet adj *bexrad; tudár; rázdár. //Báyad besyár rázdár/ tudár báwim, wouharam engár bu borde* [suspect]*/ Piw az in ke cizi rá dastine nahid* [to sign] *báyad porsojuyi* [enquiry] *cand penháni darbáre ye án bongáh* [firm/ company] *bekonid.; (pendárin) atri/ hubuyi* [perfume] *befahmi-nafami//*

discreetly adv *bexradáne; bá tudári; rázdáráne*

discrepancy n, **discrepancy (between A and B)** *vádoyi, fádoyi, candgunegi, jodáyi, "Be cehr e Sekandar neku bengarid -- az án surat u rá jodáyi nadid." (ZBP, L5753 SF). //Jodáyi/ vádoyi ye cewmgiri miyán e gozárew* [version] *e án dástán/ ruydád hast.//*

discrepant adj *jodá; nájur*

discrete adj *jodá. //xordehá ye jodá az ham; yekdast ruydádhá ye jodá az ham//*

discretely adv *jodá; jodágáne*

discreteness (n) *jodáyi*

discretion n **1** *bexradi, xeradmandi, tudári, rázdári, poxtegi. //bexradáne/ bá bexradi kári kardan. In yek ráz ast, ammá midánam ke mitavánam be rázdáriyat/ xeradmandiyat powtgarm báwam* [count on]*//.* **2** *gozir, xerad, ázádi dar gozinew, har já juri tarjome miwavad. //Peivaste/ hey/ hami az man napors ce konam, harce xást e xodat ast bekon.//.* **3 the age/ years of discretion** *bexradi, residegi, poxtegi.* **at sb's discretion** *be xást e xod, be xerad e xod, bá gozir e xod. //Goruh e gozin* [committee] *mitavánad yek komak hazine ye fozuni* [supplementary grant] *ham be xást e xod bedahad* [award]*.//.* **discretion is the better part of valour/ valor** *(dastán, biwtar be wuxi bekár miravad.) "Cerá ádam kunaw rá bedahad be wáx e gáv?"/ "Sari ke dard nemikonad cerá báyad dastmál bast?"/ "Piw-piwat áste boro áste biyá ke gorbe wáxaet nazane."/ "Goftam in fetna-st/ fetne ast, xábaw borde beh!".*

discretionary adj *(be) hengám e niyáz. //niru(háyi)* [powers], *kárháyi* [measures] *behengám e niyáz; //komakhá ye puli be pirán be hengám e niyáz//*

discriminate v **1 discriminate (between A and B); (A from B)** *jodáyi gozáwtan; jodá kardn, "va bedán jodákardegán- jodákardani miyán e halál va harám..." (ZBP, L4950 TTT). //miyán e do báre* [case]*/ miyán e yek báre* [case] *va báre ye digar jodáyi gozáwtan.; Dád/ dátikán* kowtan e baxtaki* [accidental] *rá az xáste/ dast-dasti/ dáneste* [intentional] *jodáyi mogozárad.//.* **2 discriminate against sb in favour of sb** *miyán e... jodáyi gozáwtan. //Tude/ hanvar** [society] *hanuz miyán e zanán va mardán jodáyi migozárad.//*

discriminating adj *váwenáxtan; vádánestan; bári; bárik. //pasandi* [taste]*/ dávariyi bárik/ ostádi* [connoisseur], *anduxtári* [collector], *xaridári* [customer] *bárikbin/ biná; Con honarmandán cewmáni bárikbin dárad.//*

discrimination n **1** *binew, bárikbini; dávari ye xub. //dar gozinew e dustán/ puwák/ sargarmihá binew dáwtan/ newán dádan//.* **2 discrimination (against/ in favour of sb)** *jodá karan/ jodáyi gozáwtan/ dávari. "Kasi ku be mahwar bovad ávari- nadárad be kas kine o dávari." (ZBP, L7871, BQM); yek bám o do havá. //dávari/ jodáyi gozáwtan/ yek bám o do haváyi ye neźádi/ visanik** [sexual]*/ dini/ xawáyáyi* [political]*; In xod yek nemune ye/ báre* [case] *ye rouwan/ áwkári-st az yek bám o do haváyi/ dávari dar zamine ye bavardát** [imports] *az kewvarhá ye bigáne//*

discriminatory adj *jodáyi nahádan/ gozáwtan; jodá kardan; yek bám o do haváyi; dávari, "Kasi ku be mahwar bovad ávari- nadárad be kas kine o dávari." (ZBP, L7871, BQM); nerxhá* [tariff] *ye yek bám o do haváyi//*

discursive adj **1** *az wáxi be wáxi paridan. //dar gozárewi az ruydádhá az wáxi be wáxi paridan//.* **2** *(vábaste be) cemgovági** [analytical reasoning]

discursively adv *az didgáh e cemgovági**

discursiveness n *cemgovági**

discuss n **1** *gerde.* **2 the discus** *partáb e gerde. //Injur ke mibinam/ conán ke peidá-st Brezil dar partáb e gerde gol káwte.//*

discuss v, **discuss sth (with sb)** *segálidan; goftogu kardan; soxan goftan; be goftogu gozáwtan; newastan; barresi kardan. //Hengámi ke be ánjá residam Parviz hanuz dáwt darbáre ye bázi soxan migoft/ goftogu mikard.; Be goftogu newastim/ segálidim ke kei beravim.; Segálidand/ goftogu kardand ke án saráy rá beforuwand.; Ámadeyim injá tá darbáre ye hamvandi ye Parvin dar báwgáh goftogu konim/ be goftogu newinim.; Dar vápasin ketábaw darbáre ye gereftárihá ye az károftádegán* [disabled] *goftogu mikonad.//*

discussion n **1** *jostár, "jostár rá bejá ye váźe ye Tázi "mab'as"..." (ZBP, L3065 NKZZF); "jostár", jostan e deráz rá miguyand va má án rá bejá ye "bahs" Arabi bekár mibarim." (ZBP, L4341 NKZZF); "az án suy in yek jostári-st ke áyá az do riwe kodám rá báyad bargozid." (ZBP, L3987 NKZZF); segálew; goftogu, "va bedánid ki má raftim va cahár ciz bar womá mirás gozáwtim, roftory [roftorub], wostowuy, jostojuy, va goftoguy." (ZBP, L2955 AT); //Pas az jostári/ goftoguyi deráz/ faráván bar án wodand ke piwnahád e má rá bepazirand.//.* **2** **under discussion** *dar dast e goftogu. //Yek sál ast án barnámehá dar dast e goftogu ast ammá hanuz be jáyi nareside./ máddeyi/ zamineyi/ cemi* [matter] *dar dast e barresi/ goftogu//*

disdain n *xár womordan; sabok kardan; kam arj dánestan; bahá nadádan; tarfandidan. //negáhi* [look]*/ áváyi* [tone]*/ soxani* [expression] *newángar e xárdári; andiwehá ye/ manewtehá* [idea] *ye digarán rá xár gereftan/ xár womordan//*

disdain v **1** *xár womordan; sabok kardan; kam arj dánestan; bahá nadádan; tarfandidan. //Navidi* [invitation]*/ piwnahád* [offer] *e komaki/ pápiw-nahádani* [initiative] *baráye áwti rá xár womordan//.* **2** *(beáyin) baráye xod máye ye xári dánestan; kucak wodan. //Be celpard*/ sinemá raftan rá bá mardomi con má baráye xod máye ye xári midánad.; Gomán mikonad agar bá mardománi con má newast o barxást konad kucak miwavad.//*

disdainful adj, **disdainful (of sb/ sth)** *az ruy e xárdári/ xárwomordan; dast e kam gereftan. //Pásoxi newángar e dast e kam gereftan/ xárdári.; Be har kasi ke az Áfriqá biyáyad be cewm e xári minegarad.//*

disease n *bimári, dard, "Taláye ferestád bar har suyi- magar yábad án dard rá dáruyi." (ZBP, L6058 SF); "Sáqi biyá ke hátef e qeybam be moźde goft- bá dard sabr kon ke davá miferestamat." (Háfez). //yek bimári ye vaxim/ badxim darmán nápazir; yek tafnu** [infectious disease] *ye darmán nápazir; bimári ye dastgáh e pei; az bimári piwgiri kardan; bimáriyi rá parákandan* [spread]*//*

diseased (adj) *bimár; gordehá* [kidneys] *ye bimár; barghá ye bimár; tudeyi/ hanvari** [society]*/ manewi* [mentality]*, pendári bimárgune//*

disembark; debark v **1** **disembark (from sth)** *(az kawti yá havápeimá) piyáde wodan/ piáde kardan. //az lenj* [ferry] *piyáde wodan/ kardan//.* **2** **disembark sb/ sth (from sth)** *mardom yá kálá rá az havápeimá/ kawti piyáde/ tohi kardan. //ráhiyán rá az havápeimá piyáde kardan//*

disembarkation; debarkation n *(az kawti yá havápeimá) piyáde wodan/ piáde kardan. //Pas az piyáde wodan (az havápeimá/ kawti) az bázdid e gozarnáme gozawtim//*

disembodied adj **1** *bi tan/ az tan jodá gawte.* **2** *(pendárin) ává ye tarsnák, ke xástgáhaw áwkár nist. //áváháyi, jiqháyi, náleháyi tarsnák//*

disembowel v (**-ll-;** US **-l-**) *wekam e... rá daridan; del o rude ye... rá birun kewidan; andarune ye wekam e... rá birun kewidan*

disenchant v *az... ruy gardán kardan; sarxorde/ delzade/ noumid kardan. //Abartaniyaw* [arrogance] *haváxáhánaw rá az u ruygardán gardánd/ kard.//*

disenchanted adj, **disenchanted (with sb/ sth)** *ruygardán/ sarxorde, delzade, noumid. //Haváxáhán e sarxordeaw raháyaw kardand.; ruz be ruz az Bárselon biwtar delzade miwavam.//*

disenchantment n *ruygardáni/ sarxordegi, delzadegi, noumidi*

disencumber v, **disencumber sb/ sth (of sth)** *ázád kardan; gowudan; rahánidan. //Xod rá az pásoxguyihá ye puli* [fincancial]*/ dargirihá ye hanvari** [social commitment] *ázád kardan.//*

disenfranchise v *bengarid be* "disfranchise"

disengage v **1** **disengage sth/ sb (from sth/ sb)** *rahánidan; ázád kardan; gowudan; báz kardan; vel kardan; har já juri tarjome miwavad. //Piw az raftan az yek dande be dande ye digar* [shift] *kelác begir/ dande rá ázád kon/ (bewuxi) be har kalaki bud xodaw rá az áquw e Maryam birun kewid.//.* **2** **disengage (sb) (from sth)** *(dar ártew) az jang bázistádan va pas newastan/ birun kewidan/ bázpas kewidan//*

disengaged adj *(beáyin) ázád, bi dard e sar; bi gereftári*

disengagement n *rahánidan; ázád kardan; gowudan; báz kardan; vel kardan*

disentagle v **1** *(gereháye... rá) gowudan; rahánidan.* **2** **disentangle sth/ sb (from sth)** *jodá kardan; báz kardan; rahá kardan. //kuwid xod rá az botteháyi ke darunewán oftáde bud berahánad.; (pendárin) Ei káw mitavánestam xod rá az cang e Vidá berhánam!; Rásti rá az miyán e mowti* [a mass of] *doruq birun kewidan//*

disentaglement n *gowáyew; raháyi*

disequilibrium n *nátarázmandi; nábarábari; //nátarázmandi/ nábarábari ye niruhá ye ártewi ye do kewvar.//*

disestablish v *parváne ye diváni* [official status] *kelisáyi rá váxándan. //Ánán mixáhand/ bar án-and ke parváne ye diváni ye Kelisá ye Engelestán rá váxánand.//*

disestablishment n *parváne ye diváni* [official status] *kelisáyi rá váxándan*

disfavour, (US) **disfavor** (v) *dust nadáwtan; ruy e xow nadáwtan bá...; //bá kasi/ cizi ruy e xow nadáwtan; kári kardan ke máye ye delxori gardad* [incur]*; az cewm e kasi oftádan* [fall in]*//*

disfigure v *az rixt andáxtan; kajokoule kardan; dowkarp* gardánidan; bi andám kardan, "U noxost beborid va andáze nagereft, pas beduxt tá muze va qabá tang va biandám ámad." (ZBP, L486 TB). //Án egnest** [accident] *máye ye án gawt ke baráye hamiwe biandám/ dowkarp* gardad.; Cewmandázi* [landscape] *ke bá yek nirugáh az rixt oftáde.//*

disfigurement n *az rixt andáxtan; kajokoulegi; dowkarpi. //Naqwerizáni* [planner] *ke pásoxgu ye az rixt oftádan e/ dowkarpi* ye rustáhá* [countryside] *gawtand.//*

disfranchise; disenfranchise v *parváne ye ráy dádan e kasi yá jáyi rá setándan*

disfranchise; disenfranchisement; disfranchisement n *parváne ye ráy dádan e kasi yá jáyi rá setándan*

disgorge v **1** **disgorge sth (from sth)** *bálá ávardan; haráwidan (ZBP, C701 FM); vámidan* [<Pahlavi =* "vomit" *(ZBP, C4139 MK, BF)]. //Saxt mikuwid ke tiq e máhi* [fishbone] *rá bálá ávarad/ haráwad/ vámad.//.* **2** (**a**) **disgorge (itself) into sth** *rixtan. // Sepid rud be darrá ye Xezer mirizad.//.* (**b**) **disgorge (sth) (from sth) (into sth)** *(pendárin) birun rixtan. //Mardom az namáyewxáne be xiyábán e/ kuce ye tárik rixtand.; Kawti ye naftkew surάx wode naft* [oil] *birun mirixt.//.* **3** *(anáyin, be wuxi) eq kardan; pas dádan. //Sad dolár be man bedehkári, eq kon biyád!//*

disgrace[1] n **1** *warmsári; rosváyi; biáberuyi; nang; kahá, "Be dast e xod ke konad bá xod in ke man kardam- kehá ye toubeam áxar ze ahmaqi tá kei?" (ZBP, C1742, FM, Nezári ye Qahestáni). //Áberu ye xánevάde ye xiw rá bordan.; Tohidasti nang nist.//.* **2** **a disgrace (to sb/ sth)** *máye ye warmsári/ biáberuyi/ nang budan. //Ánce ke nevewteyi rosváyi-st, báz benevis!; In záqenewinhá* [slums] *máye ye nang e wahr ast.//.* **3** **(be) in disgrace (with sb)** *nazd e kasi bi áberu budan/ rosvá budan. //Nazd e pedaraw bi áberu/ rosvá wode con doruq gofte.//*

disgrace[2] v **1** *áberu ye kasi rá bordan, "Har cand bordi ábam, ru az darat natábam- jour az habib xowtar, kaz moddeyi raáyat." (Háfez?); badnám kardan, "Sar e náme goft ánk Bahrám kard- hame dude o bum badnám kard." (ZBP, L4723 SF); áberu bordan, "Be ráhi ke hargez narafti mapuy- bar wáh xire mabar áberuy." (ZBP, L6269, SF); áb e xiw bordan, "do tan bá yekdigar migoftand ke xáje BuSahl rá bar in ke ávard? ke áb e xiw bebarad..." (ZBP, L368 TBH); "Hasiri rá goftam warmat bád, mardi pir har cand be yek ciz áb e xod bebordi va dustán rá del mawqul dári" (XBP, L1234 TBH); tire wodan e áb e kasi, "va Táher az cewm e amir biyoftád va ábaw tire wod." (ZBP, L4723 TBH); tire gawtan e áberu, "Bed-án kudak e zewt o nádán beguy- ke má rá konun tire gawt áberuy." (ZBP, L4842 SF). //Raftár e womá áberu ye hame ye má rá mibarad.; Mast kard va dar jawn e bayugáni* [wedding] *áb e xiw bord.//.* **2** *ábrixte gawtan, "piw ámad va xedmat kard va bedіván e resálat báznewast., valikan ábrixte va bádnewaste..." (ZBP, L655 TBH); áberurixte kardan. //Do ártewbod* [general] *pas az wekast nazd e mardom ábrixte gawtand/ nazd e mardom áberuyewán rá rixtand.*[publicly disgraced]*//*

disgraceful adj *warmgin; máye ye warmsári/ biáberuyi; nangin; gast. "Az ce bá yár kár e gast koni?" (ZBP, C1420 FM, Marvzi). //raftári rosvá/ nangin/ máye ye warmsári. //In daqalbázi* [cheat] *nangin ast ; Masráde*/ Otobus báz dir karde, pák máye ye nang ast!//*

disgracefully adv *warmávar; máye ye warmsári/ biáberuyi; nangin*

disgruntled adj, **disgruntled (at/ about sth); disgruntled (with sb)** *náxownud; damaq; pakar; delxor; ranjide. //negáhi, axmi* [frown], *az ruy e delxori/ ranjew; hanuz baráye in ke be án mehmáni nataváneste beravad damaq/ delxor ast.//*

disguise[1] v **1** **disguise sb/ sth (with sth); disguise sb/sth (as sb/ sth)** *barhame/ varhame kardan; gardándan; puwándan; penhánidan/ penhán kardan. //ává ye xod rá gardándan/ barhame kardan; Bá*

bazak xálhá ye/ lakkehá [spots] *ye roxsáram rá puwándam.; Táxtárán* [raider] *xodewán rá con pásdárán* [guard] *varhame kardand.//.* **2** *puwándan; penhánidan; penhán kardan. //natavánestam xawm e xiw rá penhán konam.; Nemitaván penhán kard ke doruqgu ast/ Áwkár ast ke doruqgu-st va in rá nemitaván penhánid.//*

disguise[2] n **1** *varhame; barhame. //varhame kardan; riw gozáwtan va varhame kardan//.* **2** *penhánkári. //ostád e penhánkári//.* **3 a blessing in disguise** *"adu wavad sabab e xeyr gar xodá xáhad." (dastán)*

disguised (adj); **in disguise** *puwide, penhán, varhame, barhame. "Pe áni uwán rás u ristak barhama rubewn farázravand." (ZBP, L7820, ZVY). //nawnáxtamaw xodaw rá varhame karde bud.//*

disgust[1] n, **disgust (at sth) (for/ with sb)** *bizári; delbehamxordegi. //delbehamxordegiyaw az didan e guwt e gandide; Kowtan* [execution] *e hamestárán* e xawáyáyi** [political opponent] *máye ye bizári ye gostarde ye mardom az sarrewtedárán/ sardamdárán* [regime] *gardid.; bá bizári ruygardánd* [turn away]*//*

disgust[2] (v) *bizár kardan; del e kasi rá beham zadan. //(kárbord e) wekanje* [torture] *báyad máye ye bizári ye har ádam e wahrigari* [civilized] *báwad.//*

disgusted adj, **disgusted (at/ by/ with sb/ sth)** *bizár. //pák az án ruye ye womár* [bill] *e kalán delemán behamxorde.//*

disgustedly adv *bá bizári. //bábizári be kasi negaristan//*

disgusting adj *máye ye bizári; bizárkonande. //cendewávar/ xuhá ye cendewávar; zabáni/ soxani cendewávar//*

disgustingly adv **1** *máye ye bizári.* **2** *(bewuxi) xeili; saxt. //xeili xub varzide* [fit]*; saxt/ xeili ágáh; saxt kámyáb.//*

dish[1] n **1** (**a**) *bowqáb; sokre; douri tál (áhani/ felezi); tangán (cubi).* (**b**) *yek baste; yek douri. //yek douri ye bozorg polo/ berenj//.* (**c**) **the dishes** *káse-bowqáb. //Káse-bowqábhá rá wostan/ xowk kardan/ dar ewkáf cidan//.* **2** *xorák (e viźe). //Sofrexáne ye viźe ye xorákhá* [dishes] *ye Hendi//.* **3** *harciz hamánand e douri/ bowqáb/ sokre. //bowqáb e/ catr e jamjám*/ televizion/ durbin; bowqáb e máhváre//.* **4** *(anáyin) ádami girá; tudelboro; tikke; jigar. //Dust e pesar e Maniźe xeili tudelbor ast, na?//*

dish[2] v **1** *(dar Engelestán; anáyin) náfarjám/ nákám gardánidan. //Án rosváyi/ áberurizi máye ye án gawt ke árezuháyaw baráye bargozide wodan nákám gardad/ bar bád ravad/ Dowmanán/ hamestárán** [opponent] *xod rá nákám gardánidan//.* **2 dish it out** *kubidan va az meidán bedar kardan. //Bááw dargir nawo/ sarwáx naw; ásán mikubadat va az meidán birunat mikonad.//.* **dish the dirt** *badnám kardan; áberu ye... rá bordan, "be ráhi ke hargez narafti mapuy- bar e wá, xire mabar áberuy." (ZBP, L6269, SF). //Ruznámenevisánháyi ke setárehá ye jamjám*/ TV rá badnám mikonand.//.* **3 dish sth out** *parákandan; dádan; baxw kardan. //Dánewjuyáni budand ke bargeháyi* [leaflets] *be rahgozarán* [passer-by] *baxw mikardand./ faráván setudan; setáyew tekke-páre kardan; faráván downám dádan; xeili badzabáni kardan//.* **dish sth up** (**a**) *(xorák) kewidan.* (**b**) *(xárdári) piwnahád kardan. //Hamán gováźehá* [argument] *ye hamiwegi rá dárand be rixt e digari piwnahád mikonand./ [Hamán áw ast o hamán káse/ Xare hamun xar-e tanhá pálunew avaz wode]*

dishful (adj) *yek douri/ sokre/ bowqáb por*

dish-cloth *abr e/ kohne ye ávandwuyi*

disharmony n *náhamáhangi; dotiregi, "dotiregi miyán e Iránián oftád." (ZBP, L2421 NKZZF); násázgári. //Be násázgári miyán e án zan o wouhar peibord.//*

disharmonious adj *náhamáhang; dotiregi. //peivandi náhamáhang; dotiregi//*

dishearten v *afsordan; raván e kasi rá kástan, " Be Biźan befarmud kin xáste- bebar suy e tork e raván káste" (ZBP, L6332 SF); delsard kardan; kasi rá del wodan, "va lawkari ke delhá ye iwán wode bud be baxwew e pádewáháne hame rá zende va yekdel va yekdast kard." (ZBP, L542 TBH); xod rá báxtan, "Inán bá án hame gereftárihá xod rá nabáxte..." (ZBP, L4517 THA). //Nagozár in wekast delsardat konad. Bá in wekast xodat rá nabáz.//*

disheartening adj *afsorande; delsard konande. //ágáhi ye delsard konande; biparváyi* [lack of interest] *ke máye ye delsardi báwad.//*

dishearteningly adv *máye ye delsari/ afsordegi*

dishevelled, (US) **disheveled** (adj) *źulide, źende, áwofte, pálide*

dishonest adj **1** *nárástkár, "ey nábáyaste ye náwáyeste ye porfarib e nárástkár va nábesámán ruzgár..." (ZBP, L1779 DB); áludedáman, tardáman, "álude dáman yá tardáman guyá hamán meixáre bude va dar barábar e pákdáman ast" (ZBP, L4126 TMK/ THA); nádorost. //yek bázargán e/ soudágar e/ hanbáz*

[partner] *e nárástkár//.* **2** (**a**) *tardáman; nápák, "ferestáde rá goft rou bázgard- beguyaw ke ey xire nápákmard." (ZBP, L6304 SF); nákas, "Conin pásox ávard nákas Waqád- ke gardun e gardán to rá dád dád." (ZBP, L7020 SF); nájavánmard, "Saram az fohw o nájavánmardi va... doruqzani dár." (ZBP, L6738 QN); daqal; qotfare (ZBP, C3876 FM). //tardámani, nárástkári, yek hamávard* [competition] *e nájavánmardáne//.* (**b**) *nápák; náravá. //darámad e/ sud* [gain] *e náravá/ nápák//*

dishonestly adv *nápák, náravá*

dishonesty n *nápáki, náraváyi*

dishonour, (US) **dishonor** n *tardámani, nárástkári, nápáki, nákasi (baráye nemunehá be* "dishonest" *bázgardid.) biáberuyi; rosváyi, nang, siyahruyi, "Xow bovad gar mahak tajrobe áyad be miyán- tá siyahruy wavad har ke dar u qaw báwad." (Háfez). //baráye xánevádeye/ kewvar e/ hang* [regiment] *e xod máye ye biáberuyi/ nang gawtan.//*

dishonour v **1** *siyahru kardan; biáberu kardan; áberu bordan; "Be ráhi ke hargez narafti mapuy- bar e wáh xire mabar áberuy." (ZBP, L6269 SF); áb e xiw bordan, "do tan bá yekdigar migoftand ke xáje BuSahl rá bar in ke ávard? ke áb e xiw bebarad..." (ZBP, L368 TBH); rosvá kardan; máye ye nang gawtan. //kári bozdeláne ke máye ye nangaw gawt//.* **2** *(ceki/ baráti rá) bargardándan/ bargawt zadan//*

dishonourable adj *tardáman; siyahru; biáberu; rosvá; nangin. //piwineyi/ námi nangin//*

dishonourably adv *tardáman; siyahru; biáberu; rosvá;*

dishwasher n *(carxowt e/máwine) jámwuy/ ávandwuy*

dishwater n *áb baráye wostowuye jám/ ávand/ káse-bowqáb. //(be wuxi) qahveaw mazze ye áb e zippou/ mazze ye wáw e xar midahad.//*

dishy adj (**dishier, dishiest**) *(anáyin) tudelboro, girá, tikke, jigar, máh, dastegol//*

disillusion v *bidár kardan; rouwan kardan; kasi rá az xáb e xarguwi bidár kardan. //Hanuz bávar dárad ke Bábá Nouruz rást ast va ranjávar ast agar bidáraw konim/ rouwanaw konim.//*

disillusioned adj, **disillusioned (with sb/ sth)** *náomid; delsard; vázade; nákám. //Ráydahandegán e delsard/ nákám bejoz do kumal** [party] *e boneste** [main], *kumal* e digari ham mixáhand.; Ruyehamrafter az zendegi delsard wode/ vázade gawte//*

disillusionment; disillusion n *delsardi, sarxordergi, náomidi, vázadegi. //delsardi ye fazáyande az ravewhá ye warvin** [government]*//*

disincentive n, **disincentive (to sth)** *máye ye delsardi/ biangizegi. //Afzáyew nayáftan e dastmozdhá va dar kár nabudan e afzáyew e páygáh* [promotion]*/ na afzáyew e dastmozd va na páygáh máye ye delsardi ye kármandán ast.//*

disinclination n, **disinclination (for sth/ to do sth)** *bidelbastegi; náxástári; naxástan. //náxástári/ bidelbastegi baráye kár, varzew, xawáyágari** [politics]*; naxástan/ angizeyi newán nadádan baráye az miyán bardáwtanes* [tackle] *e máyehá ye kam arzew wodan e pul* [inflation]*//*

disinclined adj, **disinclined (for sth/ to do sth)** *náxástár; delbastegi nadáwtan. //be xándan* [study], *gováźe* [argument], *goftogu* [discussion] *delbastegi newán nadádan./ Nemixást soxanaw/ soxan e u rá bávar konad.//*

disinfect v *gand zodáyidan; gandzodáyi kardan. //zaxmi rá/ abzár e kárdpezewki rá/ baxw e bimárestáni rá gandzodáyi kardan//*

disinfectant *gandzodá. //yek ábgin* [liquid] *e, wama ye/ kerem* [cream] *e, sábun e gandzodá*

disinfection (n) *gandzodáyi*

disinfest v *kerm zododan/ xarfastar zododan [xarastar* (insect) *zodáyi kardan]*

disinfestation n *kermzodáyi/ xarfastarzodáyi/ xarastarzodáyi*

disinformation n *doźágáhi/ ágáhi ye doruqin baráye gomráh kardan e mardom*

disingenuous adj *doruyi; xod rá be kuce ye alicap zadan; xod rá be nádáni zadan. //Doruyi ast agar beguyim be ánán badgomán nawodim/ wak nabordim* [suspect]//

disingenuously adv *bá doruyi*

disingenuousness n *doruyi; xod rá be kuce ye alicap zadan; xod rá be nádáni zadan*

disinherit v *kasi rá az morderig e xiw bibahre kardan/ sáxtan. //Pesar e bozorg e xiw rá az morderig bibahre kardan.//*

disinheritance n *kasi rá az morderig e xiw bibahre kardan.*

disintegrate v **1** *rizidan, "va án mordegán dar án cahár divár bemándandad sáliyán e besyár va jomle berizidand va xák wodand." (ZBP, L6810 TTT); káftan, "bedángune zad na'reyi kuhkáf- ke simorq larzid dar kuh e qáf." (ZBP, L1088 SF); pusidan; pusándan; pudan; farsudan. //Án havápeimá be kuh zad/ xord va dar pey e án barxord rizid/ rizriz gawt.//.* **2** *azhamgosixtan. //Án xáneváde dárad az ham-migosalad/ gosixte miwavad.//*
disintegration n *tabáhi ye áheste-áheste; rizidegi; azhamgosixtegi. //tabáhi ye áheste-áheste ye arzewhá ye kohan//*
disinter v (**-rr-**) *az gur darávardan; az xák birun kewidan. //dasturi* [permission] *baráye az xák darávardan e nesá/ kálbod e morde; (pendárin) rosváyi ye kohneyi rá báz birun kewidan*
disinterested adj *yeksáni; bicewmdáwt. //mehrabániyi bicewmdáwt; pand man pák bi cewmdáwt ast.//*
disinterested adv *yeksáni; bicewmdáwt*
disinterestedness n *yeksáni; bicewmdáwti*
disinterment n *az gur darávardan*
disinvest v *(dar hirbáni*)* [finance] *sarmáye ye xod rá dar... kástan/ foruxtan*
disjointed adj *azhamgosixte; borideboride; bisarotah; parákande; áwofte. //Án film/ celpard* candán bisarotah bud ke nemitavánam be womá beguyam dástánaw darbáre ye ce bud.//*
disjointedly adv *azhamgosixte; borideboride; bisarotah; parákande; áwofte*
disjunctive adj *(dastur e zabán) (baráye peivandváźehá) gosaste; jodá; nápeivaste*
disk, (US) **disc** n *golice* (ZBP, C1366 FM)*
disk/ disc drive *viráganj* [<vir + áganj <áganidan]; gerdás**
diskette = floppy disk/ disc
dislike v *kasi yá cizi rá dust nadáwtan; xow nayámadan. //Mádaram xowaw nemiáyad má rá bá ham bebinad.; gorbe rá dust dáram ammá az sag xowam nemiáyad.; Sut ke mizani xowam nemiáyad.; Agar haminjuri raftár koni dustat naxáhand dáwt.//*
dislike n **1** (**a**) *bizári. //bizári ye saxt az cáme ye nou//.* (**b**) *máye ye bizári/ náxowáyandi//.* **2** **take a dislike to sb/ sth** *badámadan; bizári namudan. //Nemidánam cerá, ammá hamin ke didamaw azaw/ az u badam ámad/ be delam nacasbid//*
dislocate v **1** *dardádan; dar-raftan; az jáy oftádan, "ostovár wode ast va in peivandi ast ki nagozárad ki bázu az suy e bálá bartar wavad va az jáy biyoftad." (ZBP, L5065 ZX). //dar dádan e moc e pá/ moc e dast e xod.; wáne ye darrafte//.* **2** *behamrixtan; áwoftan. //Meh barnáme ye parvázhá rá behamrixte//*
dislocation n *darraftegi; áwoftegi; darhamrixtegi; jábejáyi. //baráye darraftegi va rag berag wodan (e máhice*) [muscle strain] *darmán wode.; Án bastnewini máye ye áwoftegi ye raftoámad/ ámadowod e ráháhan miwavad.//*
dislodge v, **dislodge sb/ sth (from sth)** *afkandan, birun ávardan, birunidan, harjá juri tarjome miwavad. //Bád cand sofál rá az bám kand/ darávard.; Yek cizi miyán e dandánháyam gir karde va nemitavánam birunaw ávaram.; Sál e 2015 gord gawt va tá konun kasi natavániste az já takánaw dahad/ jáyaw rá begirad.//*
dislodgement n *afkandan, birun ávardan, birunidan*
disloyal adj, **disloyal (to sb/ sth**) *bizár; doźgeravide; nágeravide, "...va haváriyán 12 tan budand yeki Wam'un ke az Isá bizár wode bud." (ZBP, L1197 TB). //be ármáni, be kewvar e xiw, be hanbázán e xiw* [associate] *doźgeravide*/ nágeravide budan//*
disloyalty adv *bizár; doźgeravide; nágeravide*
disloyalty n *bizári; doźgeravidegi; nágeravidegi*
dismal adj **1** *tár, tárán, tárik, afsorande, deltangi- ávar. //havávi/ rustáyi deltangiávar; Ágáhi con hamiwe afsorande bud.; raftári, áváyi, negáhi afsorande/ deltangiávar//.* **2** *(anáyin) bad. //hudeyi bad dar gozinewhá/ dar gozinew badávardan//*
dismantle v **1** *piyáde kardan. //ási/ carxowti* [machine] *ákmand* [faulty] *rá baráy vásác** [repair]*/ baráye dorost kardan piyáde kardan/ namáyewgáhi* [exhibition]*, pardehá ye namáyewxáneyi* [theatrical set] *rá barcidan/ piyáde kardan; (pendárin) báyad dastgáh e bájgozári* [tax system] *ye nárasá ye xod rá barcinim/ piyáde konim//.* **2** *barcidan/ tohi kardan e kácál/ sázobarg (e kawti yá sáxtemán yá xáne)*
dismay n *delwode, "va lawkari ke delhá ye iwán bewode bud be baxwew e pádewáháne hame rá zende va yekdel va yekdast kard..." (ZBP, L542 TBH); takán xordan; delsardi; wegeft; mátzadegi. //Bá wanidan e*

án ágáhi takán xord.; be wegeft daryáft ke káraw rá az dast dáde.; Hengámi ke bárobone [bags] *ye xod rá mibast mátemán borde/ mát negaristim.//*

dismay v *kasir del wodan; takán xordan; delsard wodan. //Az in ke az hamkári sar bázzad hamegi takán xordim/ mátemán bord//*

dismember v **1** *dast o pá... boridan/ andám... rá boridan. //Láwe ye/ kálbod e barxi* [victim] *ye andámboride rá dar sanduq* [trunk] *e powt e ráde*/ máwin yáftan.//.* **2** *do yá cand páre kardan*

dismemberment n *dast o pá... boridan/ andám... rá boridan*

dismiss v **1 dismiss sb (from sth)** *barkenár kardan; birun kardan; birunidan; birun rándan; darpicidan, "Abolqásem e Kasir ke sáheb e diváni ye Xorásán dáde budand darpicid va fará womár kewid va qosurhá ye bozorg kard." (ZBP, L540 TBH). //Kárgaráni ke be bidád/ bidádgaráne* [unfairly] *darpicide gawtand/ az kár barkenár gawteand.//.* **2 dismiss sb (from sth)** *vel kardan, rahá kardan, ázád gozáwtan (be raftan). //sarbázán rá, wágerdán rá vel kardan/ ázád gozáwtan ke beravand.; (beáyin) Duk-bánu* [duchess] *parastár* [servant] *rá az piwgáh e xod rahá kard beravad.//.* **3** (**a**) **dismiss sth (from sth)** *az sar birun karand; be... nayandiwidan. //Bihude kuwid andiwe ye/ yád e u rá az sar bedarkonad.//.* (**b**) **dismiss sb/ sth (as sth)** *nádide gereftan. //Nádide gereftandaw va goftand dar xáb zendegi mikonad/ miziyad.; Piwnahádi* [suggestion], *peiqáreyi* [objection] *rá biarj dánestan va nádide gereftan.//.* **4** *(dátikán*) (parvandeyi/ báreyi* [case] *paźuhewxásti* [appeal] *rá nádidegereftan //.* **5** *(dar tapkáye*/* cricket*) tup rá az dast e (goruh e hamestár*) gereftan va tup zadan e ánán rá páyán dádan.* [end the innings]

dismissal n **1** *darpicidan; birun kardan; barkenári; vel/ rahá kardan. //Bastnewiniyi ke az birun kardan e do tan az kárgarán barxást/ sarcewme gereft.; Nayandiwide va wetábzade* [rash] *piwnahádi* [offer] *rá napaziroftan//.* **2** *birun kardan; az kár barkenár kardan. //Az kárbarkenárihá máye ye bastnewini gawt.* [lead to]*//*

dismissive adj, **dismissive (of sb/ sth)** *bá biparváyi birun kardan/ darpicidan/ barkenár kardan. //adáyi/ áváyi/ wánebálá-andáxtani az ruy e biparváyi/ Báznegarandegán* [reviewer] *biparváyi namude va án namáyew dar yek hafte darpicide/ barcide gawt.*[close]/ *arvandiyaw* [talent] *rá candán dastekam nagir!//*

dismissively adv *bá biparváyi*

dismount v **1 dismount (from sth)** *piyáde wodan; forudámadan, "Weyx az asb forud ámad..." (ZBP, L2768 AT); "forud ámad az báre wáh e jahán- ze badxáh dar ásiyá wod nahán." (ZBP, L4909 SF).* **2** *piyáde kardan; az asb foruafkandan; forugereftan, "Weyx goft... candán sabr konid ki má rá forugirand va asb womá rá-st." (ZBP, L2801 AT)*

disobedience n *náfarmáni; gardankewi; sarpici. //Baráye sarpici guwmál gawt//*

disobedient adj *náfarmán; gardankew. //kudaki náfarmán; Az pedaram saxt náfarmáni kardam.//*

disobediently adv *náfarmán; gardankewáne*

disobey v *náfarmáni kardan; ruy az... picidan, "To dáni ke man harce guyam beduy- napicad ze goftár e in bande ruy." (ZBP, L3264 SF); gardan az... picidan, "tá ba'zi omará ye doulat gardan az tá'at e u bepicand." (ZBP, L3515 GS); sarbáz zadan; picidan, "Napicad kasi del ze goftár e rást- yeki pirtar bud bar páy xást." (ZBP,.L3254 SF); setihidan; setehidan (ZBP, L6314 FM), "va dar entezár mibudand va bed-in sabab misetehidand va qal'e nemidádand..." (ZBP, L7399 SR)*

disoblige v *hamkári/ komak nakaran*

disobliging adv *//raftári bá delxori* [manner]*; ádami delxor/ ranjide; pásoxi az ruy e delxori; Az in ke nemitavánam be womá komak/ hamkári konam puzew mixáham ammá puli nadáram ke be womá vám daham.//*

disoblingingly (adv) *bá delxori/ ranjidegi*

disorder n **1** *darhambarhami; áwub; áwoftegi. //Áwoftegi ye bavande* [complete] *ye nevewtehá* [papers]*, andiwehá ye kasi/ sán e puli ye kasi* [financial affairs]*/ Nágahán hamegán faryád kewidan gereftand, newast az hamgosixte, áwub gawt* [break up in disorder]*//.* **2** (**a**) *náárámi; áwub. //Páitaxt árám ast* [calm]*, ammá az jáhá ye digar áwub gozárew wode.//.* (**b**) *wurew* [riot]. *//Án soruw* [announcement] *máye ye wurewhá ye sahmgin e mardom gawt* [violent civil disorder]*.//.* **3** *bimári, náxowi, wufse* [<xwufsa Avestáyi, (EDPL 3.2100]. //Az bimári ye raváni ye saxti dar ranj ast/ Docár e bimári ye raváni ye saxti ast./ bimári ye rude/ wufse* ye rude//*

disorder v *áwoftan, áwubidan, guridan, páwidan, pariwidan, afžulidan. //káqazhá ye/ parvandehá ye kasi rá áwoftan/ afžulidan//*

disordered adj *bimár, áwofte, afžulide, pariw, pariwide, pariwán. //pendár e pariwán* [imagination]*; pariwáni ye goftár/ pariwánguyi* [flow of words]*; zendegi ye áwofteyi/ pariwáni separi kard va saranjám dar tohidasti mord.//*

disorderliness n *áwoftegi, pariwáni, pariwidegi, násázmandi (M. Moqaddam)*

disorderly adj **1** *áwofte; pariw; pariwide; násázmand (M. Moqaddam). //kumeyi* [mound] *darhambarham/ násázmand az puwák//.* **2** *áwofte, násázmand, pariwide, pariwán. //anbuh e áwofteyi az mardom; ráhpeimáyi* [demonstration] *ye/ newasti áwofte/ (dátikán*)* [disorderly house] *ruspixáne; jehwang* [jeh = jende + wang; -wan = xáne; = ruspixáne); mengiyáxáne/ qomárxáne//*

disorganization, disorganization n *nábesámáni; áwoftegi; behamrixtegi; darhambarhami; násázmandi*

disorganize, disorganize v *nábesámán kardan; áwoftan; behamrixtan; násázmand gardánidan. //dabestáni/ barnámeyi/ naqweyi rá áwoftan//*

disorganized; disorganised adj *nabesámán; áwofte; násázmand. //Candán káraw áwofte ast ke hargez hic ciz rá be páyán nemiresánad./ ámuzáki* [lesson], *estári** [holiday], *xáneyi* [household], *nábesámán/ áwofte/ násázmand//*

disorientate; (US) **disorient** (v) **1** *gij kardan; sardargom kardan; kasi rá gom [gomráh] kardan. //Pák dar kuce-paskucehá ye darhampicide gom wodim.//.* **2** *gij kardan. //gomwodan e zamán pas az parváz e deráz* [jet lag] *pák ma rá gij kard.//*

disorientation n *gomi, giji, sardargomi*

disown v *az... boridan. //Agar báz nazd e dustánam conin raftári koni az to miborram!//*

disownment (n) *az xod rándan; az kasi boridan; arandán (ZBP, C2344 FM)*

disparage v *xár kardan; sabok kardan; bi arj kardan. //kár e kasi, arvandi* [talents] *ye, dastávardhá* [achievement] *ye kasi, rá xár kardan//*

disparagement n *xár kardan; sabok kardan; bi arj kardan*

disparaging adj *soxanáni* [remark]*/ evázi* [comment] *xárkonande/ sabok-konande. //kuwewhá* [effort] *ye kasi rá xár womordan/ darbáre ye kuwewhá ye kasi soxanán e sabok-konande goftan//*

disparate adj *nájur, náhamgen. //Án panj árvin* [experiment] *hudeháyi pák náhamgen dád.//*

disparately adv *nájur, náhamgen*

disparity n *jodáyi; náhamgeni. //fádoyi dar sál, páygáh* [rank], *darámad, jáygáh* [status]*; sanjew e do womár/ hamár* [account] *náhamáhangihá ye faráváni newán dáde (ast).//*

dispassionate adj *sard; yeksán; biyeksu* [impartial]. *//didgáhi* [view] *az ruy e yeksáni; negarandeyi* [observer] *sard; dávariyi sard/ yeksán//*

dispassionately adv *sard; yeksán; biyeksu. //Be hardo gováźe* [argument] *bá delbastegi ye faráván* [interest] *ammá bi yeksu guw (fará)dád.//*

dispatch; despatch v **1 despatch sb/ sth (to...)** *pey e... ferestádan; gosi kardan; gosil kardan; gosilidan; farázkardan. "Iwán mardi farázkardand az Hazil... u rá bedid va bekowt." (ZBP, L299 TB); ferestádan, "Hasan goft in jomle besáxtam va monádi be wahr darferestádam." (ZBP, L2546 AT); raváne kardan, "Án ruz ki iwán rá raváne kard bar asb newast." (ZBP, L2659 AT). //námeyi/ bisimi* [telegram] *peiqámi ferestádan./ Razmnávhá ye Rusiye be án bum gosi gawteand.//.* **2** *tond be páyán resándan; gosárdan. //Farwin** [chairman] *newast rá bist-pále** [minute] *be páyán resánd.//.* **3** *kowtan; az pá darávardan. //Dámpezewki báre ye ásibdide rá az páy darávard.//*

dispatch; despatch n **1 despatch sb/ sth (to...)** *ferestádan; ferestew; gosi kardan; gosil; //Ferestádegán e/ gosigawtegán e niru ye áwtibán* [peace-keeping force] *rá xowámad miguyim/ be garmi paziráyim.//.* **2** (**a**) *gozárew;* (**b**) *peiqám e/ gozárew e tond/ biderang.* **3 with dispatch** *betondi/ biderang va wáyestegi/ wáyandegi. //Betondi va wáyandegi kári kardan* [act with]*//*

dispatch-box n **1** *kive** [box] *ye náme; askdár.* **2 the Dispatch Box** *kiveyi* dar Kahestán** [parliament] *e Engelestán nazdik e jáygáh e vazirán e soxanrán.*

dispatch-rider n *(biwtar dar ártew) peik e docarxeyi/ docarxedudi*

dispel v (**-ll-**) *(dur) rándan; nápadid sáxtan; az miyán bordan. //badgománi/ tars/ negaráni ye kasi rá az miyán bordan.; Án dálá** [company] *mikuwad ávázeháyi* [rumor] *ke darbáre ye degargun wodan e xodávandán e án/ foruw raftan e án* [a take-over] *parákande wode bezodáyad.//*

dispensable adj *na darbáyast. //Rádegáh** [garage] *sudmand ast ammá darbáyast nist/ ammá bi án ham mitaván sar kard.//*

dispensary n **1** *darmángáh.* **2** *darmánkade**

dispensation n **1** *paxw, parákanew, dádan.* **2** *(beáyin) baxt; sarnevewt.* **3** *(dar kelisá ye Kátolik e Rumi) vacar. //Án doxtar baráye zanáwuyi bá pesardáyi/ pesar xámer/ xomer/ xále/ pesar afdar/ amu niyáz be vacar (e kelisá) dárad.//.* **4** *áyin e dini ye ruz. //Áyin e tarsáyi/ Yahudi ye ruz [Christian/ Mosaic]//*

dispense v **1** **dispense sth (to sb)** (**a**) *dádan; paxw kardan; paxwidan; gosárdan. //Wanbe bámdád pedaram be harkodám e kudakán pul e tujibi* [pocket money] *dád.;/ [carxowt e] bawgir/ ábcin/ houlegosár* [dispensing machine]*//.* (**b**) *(dátikán) dád varzidan.* **2** *picidan e (gováre w/ govárewn* e dáru)* [dispense a prescription]; *(dar Engelestán) dárusáz //govárewni** [prescription] *rá picidan//.* **3** **dispense with sb/ sth** *az sar e... gozawtan; bi... sar kardan; kasi rá dast be sar kardan; az... cewm puwidan; biniyáz kardan; kenár nahádan. //Hanuz candán xub nawode/ behbud nayáfte ke betavánad bedun e hewk** [pills] *sar konad.; Bogzár áyinmandihá* [formalities] *rá kenári nahim/ az áyinmandihá cewm puwim!; Áyinmandihá rá az miyán bardáwtand. tá mardom betavánand rok* [frankly] *soxan guyand.; Bá dastgáhhá ye xodkár* [automation] *digar niyázi be barresi* [checking] *bá dast nist.//*

dispenser n **1** *...-gosár; gosárande; "gosárande ávard jám e bolur- nahádand bar dast e Bahrám e Gur." (SF); ábcin/ bawgir/ houle-gosár; sábungosár; fenján e káqazigosár va mánand e án //.* **2** *dáru-sáz; govárewn-pic*; govárewn-gar**

dispersal n *tárándan; parákanew. //Az ráhpeimáyán* [demonstrators] *xástand bi zadoxord* [peaceful]*/ árám beparákanand/ parákande gardand.//*

disperse v *parákandan; táromár kardan; tárándan, "Be Delhi/ Dehli raft ce dar hamán sál be áhang e tárándan e yurewgarán e Moqol az Panjáb ruy bedán saváne* [boundary] *nahád." (ZBP, L7491 DTH). //Mardom be har su parákande gawtand/ parákandand.; Bád abrhá rá parákand.//*

dispersion n **1** *parákanew, parákandegi, gowádegi, "va máyehá az ham gowádegi va goriz mijuyand." (ZBP, L4994 ZX).* **2** **the Dispersion** *bengarid be* "diaspora".

dispirit v *delsard kardan/ wodan; xod rá báxtan; zard kardan; noumid kardan/ wodan/ gawtan; damaq/ pakar kardan/ wodan. //Az bimári ye derázáhang e xiw xod rá nabáxt.//*

dispirited adj *damaq, pakar, delsard, noumid. //roxsári/ negáhi noumid/ damaq//*

dispiritedly adv *damaq, pakar, bá delsardi, noumidáne*

dispiriting adj *noumidkonande; delsardkonande. //Piwraf nakardanemán saxt delsard konande ast.//*

displace v **1** *jábejá kardan.* **2** *(beáyin) já ye... rá gereftan. //Miyánerouhá já ye bonyádgaráyán rá dar goruh e gozin* [committee] *gerefteand./ Xou* [weeds]*/ alafhá ye harze já ye giyáhán e digar rá migirand.//*

displaced person *(kohne wode) áváre; bixánemán*

displacement n **1** *jábejáyi.* **2** *(daryánavardi) (sangini ye kawti) be sang e... áb. //kawtiyi be sang e dohezár ton áb.//*

display[1] v, **display sth (to sb)** **1** *newán dádan; nemudan, "nemudan be ma'ni ye newán dádan ast. masalan báyad goft "forutani namud" yá báyad goft "conin namud ke nemifahmad." (ZBP, L4562 NKZZF). //ágáhi* [notice] *rá, kálásháyi rá baráye foruw, xawm e xod rá, dáráyi ye xiw rá namudan/ newán dádan.; In noxostin bári-st ke án negár* [painting] *be mardom nemude/ newán dáde miwavad.//.* **2** *newán dádan/ nemudan. //nádáni, abartani* [arrogance]*, tars e xod rá namudan/ newán dádan; Nevewteaw gouhar e arvandaw** [talent]*/ arvandi ye ximi* [natural talent] *ye u rá newán midahad.//*

display[2] n **1** (**a**) *namáyew; ...namá; namáyew e átawbázi* [firework]*; namáyew e káráte, niru ye artewi, deliri, tuw*[strength]*, taván. //namáyew e sahmgini* [appalling] *az náwáyestegi/ nátaváni* [incompetence]*, piwdávari* [prejudice]*, áz/ ázmandi* [greed]*//.* (**b**) *namáyewgáh. //Namáyewgáhhá ye Borj e Ifel yeki az didanihá* [sight] *ye Páris ast.//.* **2** *[márád*/ kámpiyuter] namá.* **3** **on display** *be namáyew nahádan. //Yek dast* [a collection] *peikare rá dar tálár be namáyew naháde budand.; cizi rá be namáyew nahádan/ gozáwtan//*

displease v *ázordan. //Har kári az dastaw baráyad mikonad ke pedaromádaraw/ zádáránaw* rá nayázárad.//.*

displeased adj, **displeased (with sb/ sth)** *ranjide az. //Az dustánaw tá andázeyi* [rather] *ranjid zirá zang nazade, nagofte budand ke dárand miáyand.; Besyári az ráydahandegán az ravewhá ye warvin** [government]*/ sarrewtedári ázordeand.//*

displeasing adj, **displeasing (to sb/ sth)** *ázár dahande. //Musiqi ye novin dar áqáz e kár mitavánad guwázár/ guwxaráw báwad.; xuy e ázárdahande ye (porguyi/ verráji)*

displeasingly adv *ázár dahande; delázár*

displeasure n *ázordegi; ranjidegi; delázordegi. //Az kure dar-raftanaw* [outburst] *máye ye ázordegi ye dávar gawt.; Ázordegi ye/ ranjidegi ye/ delxori ye xod rá newán dádan//*

disport v, **disport oneself** *(beáyin yá be wuxi) bázi kardan; sar-o-kul e ham zadan. //kudakáni ke con tule sag dar keráne ye daryá bázi mikardand/ sarokul e ham mizadand.//*

disposable adj **1** *durandáxtani; //tiq e riwtaráwi ye/ kohne/ puwak e bacce* [diaper]*/ ábdozdak e* [syringe], *bowqáb e durandáxtani//.* **2** *(dar hirbáni* [finance]*) dardast; dastádast; dastra. //sarmáye* [asset/ capital] *ye /ábewxcorhá* [resources] *ye dastras/ dastádast; darámad e náb (báj darrafte)//*

disposal n **1** *dur rixtan; wekastan; az kár andáxtan; -zodáyi; zodáyew. //Zodáyew e/ dur rixtane zobálehá ye atomi/ parmánuyi* be wiveyi imen gereftári ye/ porsemáni* [problem] *bozorg ast./ juxe* [squad] *ye bombzodáyi/ azkárandázi ye bomb//.* **2** **at one's/ sb's disposal** *dar dastras. //Dánewjuyán ketábxáneyi/ deź e enepewti dárá ye ketábháye farávān dar dast/ dar dastras dárand.; Án bongáh* [firm] *yek menewtá** [secretary] *dar dastras e man nahád.//*

dispose v **1** *sámán dádan; árástan. //sepáhiyáni ke áráyew e jangi* [battle formation] *yáfteand.; newimhá/ sandalihá/ xánandegán rá nimparhun* [semicircle] *árástan//.* **2** *(beáyin) hewtan, gozáwtan, vádáwtan. //Piwine* [record] *ye ágreftiyaw** [criminal] *nemigozárad be u powtgarm báwam* [to trust]*//.* **3** **dispose of sb/ sth** (**a**) *durafkandan; rándan; zodudan; az miyán bardáwtan; harjá juri tarjome miwavad. //Ráh e behtari baráye az miyán bardáwtan e xákrube/ zobále ye xáne* [household]*; Nágozir gawt ganjinehá ye honari* [art treasure] *ye xod rá beforuwad.; Hame ye kácál* [furniture] *rá foruxteand.//.* (**b**) *az miyán bardáwtan. //Gord/ qahremán* [champion] *rá dar yek dast bázi yeksare* [straight sets] *az miyán bardáwt./ Farbod** [president] *hamálán* [rival] *e xod rá bá sangdeli* [ruthlessly] *az miyán bardáwt.; Peiqárehá* [objection] *ye ánán rá be ásáni az miyán bardáwtand.//.* (**c**) *(beáyin) dar dast dáwtan. //pul/ mál/ dárák* [wealth]*; Niru ye* [power] *farāváni dar dast dáwtan.; xar e kasi raftan* [influence]*//*

disposed adj **1** **disposed (to do sth)** *ámáde ye... budan; xástan. //Aknun ámádegi ye didárewán rá nadáram.; Agar bexáhi/ ámádeyi ke be má bepeivandi, xow ámadi.//.* **2** **disposed towards sb/ sth** *(pas az band e kárváźe) garáyidan, "garáyidan be ma'ni ye meil kardan va ruávardan va geravidan be ma'ni ye delbastan va imán ávardan ast." (ZBP, L4336 NKZZF). //bá kasi yá cizi ruy e xow dáwtan/ nadáwtan; dárá ye garáyew besu ye/ bedun e garáyew be suye...* [well-disposed/ ill disposed towards]*/ Be andiwehá* [idea] *ye nou garáyew dárad/ newán midahad.//*

disposition n **1** *xim, "goftim xim ke dar ádami be ma'ni ye xeslat yá xolq be kár miravad..." (ZBP, L4441 NKZZF); xuy, "va dar ahd va peimán az hame dorosttar bovad va dar xuy o xolq az hame nikutar bovad" (ZBP, L7350 SR); rag, serewt, harjá juri tarjome miwavad. //árámxuyi; zud-ranji* [irritable], *wádmanewi* [cheerful]*; barmanewi* [boastful]*//.* **2** **disposition to sth/ to do sth** *garáyew, "goftim garáyidan be ma'ni ye meyl kardan va geravidan be ma'ni ye delbastan, va imán ávardan ast." (ZBP, L4336, NKZZF). //garáyew be rawk/ rawkin budan; biwtari (ye mardom) geráyew be án dáwtand ke án gereftári/ porsemán rá nádide begirand* [ignore]*//.* **3** *sámán, áráyew. //Barvazáni** [a defector] *áráyew* [disposition] *e návgán* [fleet] *e dowman rá áwkár sáxt/ lou dád.* [reveal]*//*

dispossess v, **dispossess sb (of sth)** *(bezur) setándan. //Zaminhá ye aviźegán* [noble] *rá pas az farvard** [revolution] *bezur setándand.//*

the dispossessed *dáráyisetándegán/ mardománi ke dáráyiyewán rá bezur setándeand*

dispossession (n) *(bezur) setándan e dáráyi ye kasi/ kasáni*

disproof n **1** *ostovár nadáwtan.* **2** *ánce rá ke cizi rá ostovár nadárad.; jodávand* [<jod (EDPL 21.0610; EDPL, 21.0615; + ávand "gar ávand xáhi be tiqam negar.(SF)]*

disproportion n, **disproportion (between sth and sth)** *násázvári; náhamáhangi; dożandámi*; harjá juri tarjome miwavad. //násázvári dar sál* [age], *andáze* [size], *sang* [weight], *arj* [importance]*/ Násázvári ye dastmozd va pásoxguyiháyaw* [responsibility]*//*

disproportionate adj *násázvár; náhamáhang; dożandám*.//Womá zamáni biw az andáze/ násázvár rá ruy e varzew migozárid./ be varzew mipardázid//*

disproportionately adv *násázváráne. //nouzádán dar biwtar e bárehá kalleewán be wiveyi násázvár bozorg ast (az bázmánde ye tanewán bozorgtar ast.)*

disprove v *ostovár nadáwtan; newán dádan ke... bipáye/ nádorost ast; bipáye dánestan. //Ánce be u baste budand* [allegation] *pák ostovár nadáwtand/ bipáye dánestand.//*

disputable adj *varmand*; varumand* [<Pahlavi, varmand, niz besanjid bá "bávar", va "var" (ZBP, C4000, MK, BF)]. //Dávháyi* [claim] *saxt varmand darbáre ye piwine ye xod zad.//*

disputant n *(dátikán*/ yá beáyin) setihande*

disputation n **1** *setize, setihew, cun-o-cerá kardan.* **2** *(bástáni) jostár* [debate] *e dánewik*

disputatious adj *setizande, setihande, setizeju*

disputatiously adv *bá setihew; bá setizandegi, bá setihandegi, bá setizejuyi*

dispute[1] n **1** *goftáre; setize; setihew. //Darbáre ye porsemán e bacce-andáxtan bewive ye dádmand* [legalized] *goftár e faráván bude ast.; Varumand** [disputable] *ast ke áyá kár e dorosti kardeand yá na.; Hudeháyewán* [conclusion] *varumand* ast.//.* **2** *cunocerá; setize; kewákew; zadoxord; peikár. //Setizehá ye/k ewákewhá ye/ peikárhá ye dini, xawáyáyi** [political], *sátvuni** [industrial]*; zadoxord e marzi ke mitavánad be ásáni be jang anjámad.//.* **3** **beyond/ past dispute** *bicunocerá; biborobargard. //Delávariyaw bicunocerá-st.//.* **in dispute** *varumand [<Pahlavi]. //Cem e rástin e án egnest** [accident] *varumand* ast.; Dar pákdeli ye womá/ yekrangi ye womá cunocerá nist.//.* **in dispute (with sb)** *dargir e setize/ kewákew. //Darbáre ye nerx e dastmozd e fozunkári* [overtime rates] *(bá sarparasti* [management]*) dar kewákew-im//*

without dispute *biborobargar; bicunocerá. //Bicunocerá bázigar e behtari-st.//*

dispute[2] v **1** **dispute (with sb)** *setizidan, setihidan, kávidan. //Barxi mardom dust dárand (bá har kasi) besetizand.//..* **2** (**a**) *darbáre ye... begumagu kardan //Darbáre ye ánce ke báyast bekonand be derázá begumagu kardand.//.* (**b**) *dorost nadánestan; nádorost dánestan; ostovár nadáwtan; varumand* dánestan. //Soxani* [statement] *rá, áhangi* [decision]*, dávi* [claim] *rá nádorost dánestan/ ostovár nadáwtan* [dispute]*; Hude ye gozinew rá nádorost dánestand/ ostovár nadáwtand.//.* **3** *baráye... jangidan. //Sarbázán e má baráye yek vajab xák jangidand* [dispute every inch of ground]*.//*

disqualification n *náferáxti* (baráye ránandegi hengám e masti)*

disqualify v (pt, pp **-fied**) **disqualify sb (from sth)/ doing sth)** *jelo ye kasi rá gereftan va u rá ná-ázmude yá áyinwekan/ náferáxt** [unqualified] *dánestan; azdar* [qualified] *nawnáxtan. //Con piwine ye ágrefti/ riftegi* [criminal] *dárad baráye kár dar goruh e dádgán** [jury] *náferáxt* wenáxte wod.; Dar (hamán) dast e noxost e (bázihá) náferáxt* wenáxte wod.; Án goruh e varzewi rá baráye hamávard e sál e áyande náferáxt* dánestand.//*

disquiet n *áwub, áwoftegi. //afzáyew e arzew e barábari ye dolár* [strength] *dar barwut-berwind** [stock exchange] *dárad áwoftegi ye cewmgiri padid miyávarad.//*

disquiet v *áwoftan, pariwidan. //Az káhew e haváxáhi ye mardom* [public support] *saxt pariwán gawtan/ budan/ pariwidan//*

disquieting adj *máye ye áwoftegi/ pariwáni/ pariwande*

disquietingly adv *máye ye áwoftegi/ pariwáni/ pariwande. //womár e ruzafzun e egnesthá** [accident] *be wiveyi ke máye ye pariwáni gardad.//*

disquisition n, **disquisition (on sth)** *gozárew e deráz va bá ábotáb*

disregard v *nádide gereftan; zir e pá nahádan; parvá nakardan; ruy tábidan az, "Matáb ei pársá ruy az gonahkár..." (ZBP, L3663 GS). //Pák manewte* [point of view] *ye ma rá nádide gereft.; Porsemán e imeni rá nemitaván nádide gereft!//*

disregard n, **disregard (for/ of sb/ sth)** *nádide gerftan; biparváyi. //Baráye digar mardomán va sahew* [feelings] *e ánán pák arji dar cewm nadárad.; Átaw-newánáni ke bibákáne/ biparvá be imeni ye xod darkár-and.//*

disrepair n *xarábi, az-kár-oftádegi; //niyáz be vásác** [repair] *dáwtan//*

disreputable adj **1** *badnám, rosvá, nangin, warmávar, zewt. //"Zendán e Sekandar" yeki az badnámtarin zendánhá ye tárix ast.//.* **2** *bad, zewt, warmávar, rosvá. //raxti/ jámeyi, raftári, didári* [appearance] *warmávar/ rosvá/ Be man basteand/ ma rá pasmárdeand* [accuse] *be án ke baráye dast yáftan be xást e xod wivehá ye zewt bekár bordeam.//*

disreputably adv *badnám, rosvá, nangin, warmávar, zewt*

disrepute n *rosváyi, nang, badnámi. //Kárbord e dáruhá (ye xeradpuw* [narcotics]*) dárad baráye varzew rosváyi bár miyávarad.; Pas az án rosváyi nám e án dabestán nangin gawte.* [fall in disrepute]*//*

disrespect n, **disrespect (to/ towards sb/ sth)** *nápásdári, "agar peirovi az in qalathá namáyam be dánew nápásdári namudeam." (ZBP, L3978, NKZZF); gostáxi, arj nanehádan. //Az án soxan (ke goft) xástaw nápásdári nabud.; Nápásdári nabáwad/ be womá barnaxorad ammá gománam womá dar laqzew-id.//*

disrespectful adj, **disrespectful (to/ towards sb/ sth)** *nápásdári; arj nanehádan; gostáxi. //Xeili piw miáyad az warvin*/ sarrewtedári* [government] *xorde migirim ammá be xánedán e wáhanwáhi hargez nápásdári neminamáyim.//*

disrespectfully adv *nápásdáráne*

disrobe v **1** *(beáyin yá be wuxi) berehne wodan; loxtopati wodan.* **2** *jáme ye jawn yá diváni* [official] *rá kandan. //pas az jawn Wahrbánu jáme ye jawn az tan barkand.//*

disrupt v *az hamgosixtan; barhamzadan. //Ráhpeimánán dar azhamgosixtan e newast kámyáb gawtand.; Meh máye ye behamxordan e ámadowod e rádehá*/ máwinhá gawt.//*

disruption n *azhamgosixtegi; barhamxordan; barhamzadan. //Azhamgosixtegi ye kárhá bá ázárew* [violence] *e wurewiyán* [rioter]*; behamrixtegi ye barnáme* [schedule] *ye sáxt e/ farávardehá ye má//*

disruptive adj *áwubgar. //Cand dánewju ye áwubgar be ásáni mitavánand yáne** [class/ classroom] *rá behamzanand/ biyáwuband.//*

disruptively adv *áwubgaráne; kári kardan/ raftári kardan ke máye ye azhamgosixtergi ye kárhá gardad*

dissatisfaction n, **dissatisfaction (with sb/ sth); dissatisfaction (at doing sth)** *náxownudi, delxori; nádelxowi, náxorsandi, "náxorsandi ye mardom az u ruzafzun wod..." (ZBP, L3919 TMK). //Námehá ye negarandegán/ tamáwáciyán náxownudiyewán rá az barnámehá ye konuni* [current] *newán midahad./ Namáyandegán e kahestán** [parliament] *náxownudi ye mardom* [public] *rá az pardáxt e báj e biwtar bar zabán miyávarand.* [voice]*//*

dissatisfied adj, **dissatisfied (with sb/ sth); dissatisfied (at doing sth)** *náxownud, náxorsand, delxor, nádelxow. //xaridári náxownud/ delxor/ Az in ke pádáw* [bonus] *nagerefter saxt delxor ast.//*

dissect v **1** *wekáftan e kálbod e morde yá giyáh.* **2** *(pendárin) mubemu wekáftan. //Gozárewgarán hanuz dárand hudehá ye gozinew rá mubemu miwekáfand.; Xordegirán* [critic] *darbáre ye celpard*/ film matte be xawxáw gozáwteand.//*

dissection n *kálbodwekáfi. //Dar noxostin newast e kálbodwekáfi ráyaw bargawt ke pezewk nawavad.//*

dissemble v *nehoftan; penhánidan; penhán kardan. //Ráy e/manew e/ xást e/ angizehá ye xod rá nehoftan/ penhánidan//*

dissembler n *nehángar; penhángar*

disseminate v *parákandan, "parákande gardad badi dar jahán- gazand áwkárá va xubi nehán." (ZBP, L4979 SF), "az án pas parákande wod ágahi- ke bikár wod, taxt e wáhanwahi." (ZBP, L5861 SF); páwidan; afwándan. //Ruznámehá rá baráye parákandan e didgáhhá* [view] *ye dast e rástihá* [rightwing] *be kár migirand.//*

dissemination n *parákanew; seráwán [<Pahlavi (ZBP, C3547 MK)]*

dissension n *setize; caxew. //setize/ caxew e kumal* rá sarosámán dádan* [deal with]*/ Pandnáme* [will] *ye pedar máye ye caxew e/ setize ye faráváni miyán e farzandánaw gawt.//*

dissent[1] n *náxownudi, náxorsandi; dosoxani (A. Kasravi); jodgári*, mosti, "Ardawir rá be bár daryá gereft idun con hamiraft cand mard az mardomán e Párs ke az Ardaván mostgar budand, iwán hir va xáste va tan e xiw piw e Ardawir dáwte va..." (ZBP, L7833 ZVY). //Náxownudi/ mosti/ jodgári* ye mardom az ravew* [policy] *e kumal** [party]*; Dar án ruzgárán mosti/ náxownudi namudan / jodgári* ye dini rá barnemitáftand.//*

dissent[2] v, **dissent (from sth)** *(beáyin) mosti namudan, jodgári* namudan; dosoxani namudan; náxownudi namudan. //Bá dastur e newast* [motion] *hamdástán nistam va mixáham náxownudi ye xiw rá newán daham/ báznamáyam. //Ánán ke bá ámuzewhá ye* Anglican *mosti/ jodgár* minamudand mibáyast táváni saxt gerán pardázand.* [pay heavy fines]*//*

dissenter n **1** *mostgar, "Ardawir rá be bár e daryá gereft idun con hamiraft cand mard az mardomán e Párs ke az Ardaván mostgar budand iwán hir va xáste va tan e xiw piw e Ardawir dáwte va..." (ZBP, L7833, ZVY); jodgáre*; náxownud(án).* **2** *náxownud, mostgar, jodgáre*. //Dar áyin e tarsáyán kasáni ke bá bávarhá ye kelisá ye Engelestán mostgari namáyand.//*

dissenting adj *áváz* [voice] *e, bávar e, manewte ye, ráy* [vote] *e mosti/ náxownudi/ jodgáregi*. //Pristári* [minister]*/ kewiwi* [priest] *mostgar/ náxownud.//*

dissertation n *goftár, jostár, páyán-náme. //páyánnámeyi darbáre ye guyewhá ye Iráni//*
disservice n *ziyán, gazand, ázár. //Bá penhán kardan e/ penhánidan e rásti be ármán e xiw gazandi bozorg resánd.//*
dissidence n *mosti; jodgári**
dissident n *mostgar, jodgáre* [baráye nemune bengarid be* "dissent"*]. //mostgarán e dast e capi* [left-wing]*; goruhhá ye/ dastehá ye/ nebewtehá* [writings] *ye bávarhá ye mostgarán//*
dissimilar adj, **dissimilar (from/ to/ sb/ sth)** *námánand; náhamánand, "nazdik e yekdigar va bustánhá az angur va zeitun va anár va mánand e va námánande ye yekdigar, bengarid suy e mive ánce ke cun bárávard. (ZBP, L6849 TTT). //In meyhá beham mimánand; vápasin ketábaw pák az ketábhá ye piwinaw jodá-st/ pák námánande ye kárhá ye piwinaw ast.//*
dissimilarity n *námánandegi*
dissimilarly (adv) *námamánand*
dissimulate v *penhán kardan; puwándan*
dissimulation n *penhán kardan; puwándan*
dissipate v **1** *gom wodan; parákandan, "va agar farázávari va negar tá án rá naparákani" (ZBP, L284 TB), harjá juri tarjome miwavad. //Hamin ke xorwid barámad meh betondi parákande gawt.; Náme ye pesaraw hame ye tarshá va negaránihávaw rá az miyán bardáwt.//.* **2** *parákandan; be bád dádan, bar bád raftan; harjá juri tarejome miwavad. //Kuwewhá ye/ pul e xiw rá barbád dádan.//*
dissipated adj *tabáh, harze. //Zendegi ye pák harzeyi/ tabáhi piwe kardan//*
dissipation n **1** *parákandan; gom wodan; gom kardan; bar bád dádan; bar bád raftan.* **2** *tabáhi, kásti, harzegi. //Sálhá harzegi tandorostriyaw rá bar bád dád.//*
dissociate, disassociate v **1** **dissociate sb/ sth from sth** *jodá kardan; párepáre kardan/ wodan; "va kammiyathá ye mottasel ke be fe'l yeki bovand va andar iwán hic gune qesmat nabovad va láken pazirá bovand páre-páre wodan rá…" (ZBP, L11536 DA). //do andiwe* [idea] *rá az yekdigar jodá kardan; Nemitaván kárhá ye warvin** [government]*/ sarrewtedári rá az ravewhá va hanjárhá* [norm] *ye bonyádi ye ánán* [underlie] *jodá sáxt/ jodá dánest.//.* **2** *boridan; xod rá dursáxtan az. //Mixáham xod rá az án manewtehá* [view] *dursázam.//*
dissociation; dissociation n *gowádegi, "gowádegi: va máyehá az ham gowádegi va goriz mijuyand..." (ZBP, L4994, ZX); náhami*/ anáhami* [<Pahalvi (ZBP, C7634 BF); jodáyi*
dissolubility (n) *áb wodan; páyán gereftan; jodáwodan*
dissoluble adj *áb wodani; páyán gereftani; jodáwodani, har já juri tarjome miwavad. //(pendárin) Áyá in zanáwuyi váxándani ast?; Áyá mitaván in zanáwuyi rá váxánd?//*
dissolute adj *harze zistan. //ádami harze va biarj* [worthless]*//*
dissolutely adv *harze*
dissoluteness n *harzegi*
dissolution n, **dissolution (of sth)** *váxándan; wekastan; jodá kardan; gowádegi, "gowádegi: va máyehá az ham gowádegi va goriz mijuyand..." (ZBP, L4994, ZX); párepáre kardan/ wodan; "va kammiyathá ye mottasel ke be fe'l yeki bovand va andar iwán hic gune qesmat nabovad va láken pazirá bovand páre-páre wodan rá…" (ZBP, L11536 DA); náhami*/ anáhami* [<Pahalvi (ZBP, C7634 BF); barcidan; harjá juri tarjome miwavad. //váxándan e hanbázi* [parntership] *dar dádosetad* [business]*; váxándan e yek zanáwuyi; forupáwi ye wahriyári ye Rum//*
dissolve v **1** (**a**) *áb kardan. //áb namak rá áb mikonad.//.* (**b**) **dissolve (in sth)** *áb wodan. //Namak dar áb áb miwavad.//.* (**c**) **dissolve sth (in sth)** *áb kardan. //namak rá dar áb ábkonid.//.* **2** **dissolve sth (away)** *zodudan; bordan; harjá juri tarjome miwavad. //gardi ke rang/ lakke* [stain] *rá mizodáyad/ mibarad.//.* **3** **dissolver (in sth)** *nápadid wodan; barbád wodan; raftan. //Bá án ágáhi ye harásangiz hame ye árezuháyaw barbád wod./ Án cewmandáz* [view] *dar meh nápadid gawt.//.* **4** *barcidan, bastan, váxándan. //Hanbázi dar dádosetadi rá váxándan; peivand e yek zanáwuyi rá váxándan; anjomani* [society] *rá barcidan//.* **5** **dissolve in sth** *...oftádan; ...gereftan; dastxow e... gawtan; harjá juri tarjome miwavad. //gerye oftádan* [dissolve in tears]*, zir e gerye zadan; xande oftádan; rizriz xandidan gereftan* [giggles]*//*
dissonance n **1** *náсázgári.* **2** *(dar musiqi), násázvári, "conánk sázvári va násázvári mar áváz rá va conánk dorosti va bimári mar tan e mardom rá." (ZBP, L1473 DA)*
dissonant adj *násázgár, bengarid be* "dissonance"

dissonantly adv *násázgár, násázvár*

dissuade v, **dissuade sb (from sth/ doing sth)** *ráye kasi rá zadan; kasi rá az... bázdáwtan. //Pásbánán be har ravewi bud/ harjur ke bud u rá az paridan/ forujastan az bálá ye/ faráz e sáxtemán bázdáwtand.//*

dissuasion n *ráye kasi rá zadan; kasi rá az... bázdáwtan*

dissuasive adj *bázdárande*

distaff n **1** *tawi* [<Gilaki] (mileyi ke pawm rá baráye risidan negah midárad.].* **2** **on the distaff side** *az su ye mádar; mádari*

distance n **1** *duri, "va noqte ye be markaz konim va be duri ye noqte ye alef dáyereyi konim" (ZBP, L1482 DA); "In án ast ke dovvom va sevvom be yeki járeb báwand va in be kappán peidá áyad ke nesbat e duri ye aqrab ke jáy e ávixtan e zanjirhá-st az..." (ZBP, L7128 TT); "setáregán e istáde ánand ke bar hame ye ásmánhá parákandeand va duri ye iwán hamiwe yeksán ast." (ZBP, L1748 TT); newámi [<Pahlavi newámi. niwámi (ZBP, C6806, C2375 MK, BF). //Yek docarxesavár e xub mitavánad biw az yek sad mil duri/ newámi* rá ruzáne bepeimáyad.; Az injá xeili/ candi/ xeili kam dur ast/ ráh ast.; Ráhi kutáh, deráz, bozorg; newámi*yi/ duriyi kutáh, deráz, bozorg; Dar Ámriká newámi*/ duri rá be mil andáze migirand na be kilometr.; Karán e ye daryá tá saráy e/ xáne ye man dur nist va piyáde miwavad raft.; (pendárin) be duri ye/ newámi* ye cehel sál.//.* **2** *duri, durá, durdast. //Az duri ye/ newámi* ye hawt mili cizi/ xeili cizi dide nemiwavad./ Az án duri/ az án durdast nemitavánad ámáj rá bezanad.* [hit the target]*./ Duri/ durá rá xeili xub barávord kardi.//.* **3** *duri; newámi*. //bá rasánehá ye (durdast e)* [telecommunications] *e novin duri/ newámi* gereftári be womár nemiáyad.//.* **4** *sardi, //(Áyá) sardiyaw az fisu budan* [snobbery] *ast yá kamruyi* [shyness]*?//.* **go the distance** *tá páyán e hamávardi davidan/ ávard kardan = ávardidan*/ nebardidan/ resándan; Hickas gomán nemikard bist dour bedavad* [last twenty rounds] *ammá tá páyán raft; Baráye piruzi dar xawáyágari** [politics] *ádam báyad powtekár* [perseverance] *dáwte báwad va badgománam, ke betavánad tá páyán e kár xodaw rá beresánad.//.* **in the distance** *durdast; xeili dur.* **keep one's distance (from sb/ sth)** (**a**) *duri kardan; dur istádan. //Agar já ye to báwam az án sag dur miyistam!//.* (**b**) *duri kardan; xod rá dur negahdáwtan. //Cand bár az u xástand be kumal** [party] *bepeivandad ammá u hamiwe duri karde.//.* **keep sb at a distance** *az dar e dusti darnayámadan, duri kardan*

distance[2] v **1** **distance sb(from sb/ sth)** *duri andáxtan; máye ye sardi gawtan; harjá juri tarjome miwavad. //Án setize ye kánáyáne* [stupid] *miyáne ye má rá woláb karde.; Ágahihá ye bad/ násázvár máye ye sardi ye ráydahandegán gawte.//.* **2** **distance oneself from sb/ sth** *duri kardan; xod rá dur negahdáwtan. //Báyad xodaw rá az barxi az haváxáhán e doáteweaw dur negahdárad.//*

distant adj **1** *dur, durdast. //sarzamini* [land]*, faryádi, ázarxwi durdast; ásu** [horizon] *ye durdast; gozawte ye durdast; Forudgáh/ parvázgáh nazdik e dah mil az wahr dur ast.//.* **2** (**a**) *(baráye mardom) dur, durdast, xiwávand e dur; xorus e hamsáye. //Az dáyizádehá* [cousin] *ye durdast e man ast.//.* (**b**) *dur. //Engár miyán e án do peivandi dur hast.//.* **3** *sard, xowk. //sarjonbándani, raftári* [attitude]*, dorudi* [greeting]*, raftári sard/ xowk//*

distantly adv *dur; durádur. //durádur xiwávand-im; Sabk e (nevisandegiyaw)/ sabkaw* [style] *andaki be Xayyám mimánad.; Labxandi sard be má zad.//*

distaste n, **distaste (for sb/ sth)** *bá bizári ruy gardándan. //bizári az varzewhá ye ázármanewi** [violent]*//*

distasteful adj, **distasteful (to sb)** *nágovár, bizárkonande. //raftári nágovár/ nádelpasand; ruydádi* [incident] *nágovár; hamáná andiwidan darbáre ye u baráyaw nágovár bud.//*

distastefully adv *nágovár, bizárkonande*

distastefulness n *nágovári, bizárkonandegi*

distemper[1] n *(dar Engelestán) wive ye rangrazi ye kohan e divárhá bá ranghá ye ámixte bá sefid yá zarde ye toxm e morq*

distemper[1] v *rang e toxm e morqi zadan. //Divárhá rá rang e toxm e morqi ye sabz zadan//*

distemper[2] n *bimári ye sagán, guneyi sarmáxordegi nazd e sagán*

distend v *bád kardan; damidan; damide gawtan; az hambázkewide sodan, "bed-án sabab tamaddodi dar ajzá ye wow oftad ya'ni ajzá ye u az ham bizkewide wavad." (ZBP, L5513 ZX); azhambázkewidan, "va miyán e outár va qewáhá ki har yek puwide ast bádi tavallod konad va án rá azhambázkewad." (ZBP, L5589 ZX). //rudeyi, komi* [kom =* stomach*], siyáhragi bádkarde/ damide/ azhambázkewide.//*

distension, (US) **distention** n *bád, bádkardegi, damidegi, "newánehá ye besyári ye xun... dovvom damidegi va pori ye raghá..." (ZBP, L5329 ZX); azhambázkewidegi, "va miyán e outár va qewáhá ki har yek puwide ast bádi tavallod konad va án rá azhambázkewad." (ZBP, L5589 ZX)*

distil, (US) **distill** v (**-ll-**) **1 distill sth (from sth)** (**a**) *cekándan, "va tadbir e cahárom [dar páludan e áb e álude] án ke áb mos'ad konand va becekánand bar tariq e golábgirán..." (ZBP, L5259 ZX). //az áb e daryá áb e wirin cekándan//.* (**b**) *cekándan; kewidan. //Eskátlandihá sadhá sál ast viski/ marzbuze* kewideand./ cekándeand//.* **2 distil sth (from sth)** *wekáftan, kewidan, be dast ávardan. //Pandi sudmand cekide ye ruzgári deráz ázmudegi* [experience]*//.* **3 distil sth off/ out** *cekándan; páludan. //Bá páláyew e namak az áb e daryá mitaván án rá nuwidani gardánda.//*

distillation n **1** *cekándan; cekánde.* **2** *cekude. //In ketáb cekideyi az andiwehá ye Xayyám rá tanhá dar bist barg be dast midahad.//*

distiller n *cekángar*, cekángari*, araqgiri*

distillery n *(kárgáh e) cekágari*/ cekángari**

distinct adj *hoveidá, áwkár, áwkárá, rouwan, peidá,vidá (ZBP, C720 FM). //Já ye páhá* [footprint] *pák/ xub hoveidá/ áwkár ast, báyad táze báwad.; Bardáwt* [impression] *e rouwani dáwtam ke dárand ma rá mipáyand.; Hamegán áwkárá dastpáce* [embarrass] *wode budand./ In giyáhán garce be ruye ye kár hamánand-and/ beham mimánand ammá berásti az ham jodá-yand/ Sabk e Háfez pák az Ferdousi jodá-st.; Setárewnási* [astronomy] *jodá az axtarwenási/ kondáyi* [astrology] *ast va án dánewi ast saxt bárik* [exact].//

distinctly adv *berouwani; áwkárá. //Ammá man berouwani be yád dáram ke be man zabán dádid* [promise] *be man zang bezanid.//*

distinctness n *hoveidáyi, áwkári, rouwani, peidáyi, vidáyi (ZBP, C720 FM)*

distinction n **1 distinction (between A and B)** *jodáyi, fádoyi. //Miyán e xánandegán e mard, va zan fádoyi e pák sáxtegi nahád.; Marz e fádoyi ye womá rá darnemiyábam/ nemifahmam; áyá berásti har negári* [painting] *honar/ yek kár e honari ast?//.* **2** (**a**) *(beáyin) jodáyi, fádoyi, harjá juri tarjome miwavad. //Bedun e dar cewm dáwtan e páye/ páygáh* [rank]*//.* (**b**) *jodáyi; fádoyi; newáne ye fádoyi. //(newáne ye) fádoyi bar páye ye xáneváde* [birth] *va dáráyi.//.* **3** *newán, dareje. //dareje ye/ newán e dánewik* [academic]*; baráye delávari newán gereftan* [win]*//.* **4** *dareje ye yek; barjeste; cewmgir. //yek nevisande ye/ matal* [novel] *e/ kár e barjeste/ cewmgir/ Cewmgir/ Mar u rá in newán bud ke noxostin zani báwad ke az kanál e Suez bá wená bogzarad.//*

distinctive adj, **distinctive (of sth)** *viźe, jodá az digarán. //didári* [appearance]*, sabki, buyi viźe/ jodá [az digán]/ Az viźegihá ye sabk e sepastar/ vápasintar* [later] *e Jamálzádeh vákiyámhá** [sentences] *ye kutáh va porbár ast.//*

distinctively adv *viźe, jodágáne. //dárá ye rangi viźe/ cewmgir//*

distinctiveness (n) *viźegi; jodágánegi*

distinguish v **1 distinguish (between) A and B; distinguish A from B** *dánestan. "Be hawtom ke dowman bedánad ze dust- biázári az wahriyárán nekust." (ZBP, L3408 SF); jodáyi gozárdan, "conán ke goftim aknun miyán in do ma'ni jodáyi nemigozárand." (ZBP, L4076 NKZZF); bázdánestan, "Kas ruz az wab báznadánesti va vaqt e ásudan nadánesti, pas xodá..." (ZBP, L1968 TB); "yeki mar degar rá nadánest báz-wab e tire o neyzehá ye deráz." (ZBP, L3451 SF); "robáyad hami in az án án az in- ze nafrin nadánand báz áfarin." (ZBP, L4956 SF); "sar az páy dowman nadánest báz- biyábán gereftand o ráh e deráz." (ZBP, L6199 SF). //Be mardománi ke nemitavánand ranghá rá azhambázdánand/ bázwenásand/ jodáyi gozárand rang-kur guyand.; Án doqoluhá candán hamánand e hamand ke nemitaván ánán rá az yekdigar bázdánest/ bázwenáxt.//.* **2 distinguish A (from B)** (**a**) *bázdánestan; bázwenáxtan. //Nar rá (az máde) bá nouk e qermezaw mitaván bázdánest.//.* (**b**) *jodá kardan. //Soxan goftan mardom rá az jánevarán jodá mikonad/ misázad.//.* **3** *bázwenáxtan; bázdánestan; peidá didan, "Zaminaw ze garmi hami bardamid -- ze powt e dadán xák peidá nadid." (ZBP, L5768 SF). //Cizhá ye durdast/ parhibi* [shape] *rá dar meh, pecpeci* [whisper] *rá bázdánestan/ bázwenáxtan/ peidá didan/ peidáyidan*//.* **4 distinguish oneself** *wáyandegi ye xiw rá newán dádan. //Bá xunsardi* [coolness] *va delávary wáyandegi ye xiw rá newán dád.//*

distinguishable adj, **distinguishable (from sb/ sth)** *bázwenáxtan; peidá budan. //Dar meh keráne ye daryá besaxti peidá bud./ Azhá/ garzehá* [vipers] *rá mitaván az digar márhá az ruy e xálháyewán/ naqw o negárháyewán bázwenáxt.//*

distinguished adj **1** *borz, borzin, sangin. //Gománam mu ye xákestari womá rá sangintar newán midahad.//.* **2** *barjest, cewmgir, námi, námbordár. //yek zendegáni ye piwegáni* [career] *ye barjeste; Nevisande va farzáneyi* [philosopher] *námi/ námbordár/ barjeste ast.//*

distort v **1** *picidan; kaj kardan. //tudeyi felez/ áhan/ yuwost* e kajokoule; roxsári poráźang az dard.//.* **2** *kaź/ daq [Sádeq e Hedáyat]/ namudan; vaxr* namudan [<Pahlavi, vaxr (ZBP, C4163 MK, BF). //yek áyne ye daq/ kaźnamá/ vaxr*/ Án soruw* [announcement]*/ jár candán vaxr* bud ke natavánestam daryábam/ befahman ce goft.//.* **3** *kástan, dástán e doruqin goftan; "va az u ozr xást va goft man in hadis ke kardam az ketábi kardam kohan wode va wáyad bovad ke yahudán andar án ketáb káste budand." (ZBP, L1973 TB); //soxanán e, angizehá ye, didgáhhá ye kasi rá kástan/ kaź vánamudan./ Warvin** [government] *rá be kástan e/ kaź vánamudan e xástehá ye peiqárgarán* [protester] *pasmárdeand* [accuse]*//.*

distortion n *picew, kaji, kásti, kaźi, "Tanaw sorx o bini kaź o ruy zew- hamán duzaxi ruy dur az behewt." (ZBP, L4739 SF). //kaź vánamudan e/ kástan e bonesthá* [facts]*//*

distract v, **distract sb (from sth)** *áwoftan, áwubidan, parákandan, pariwidan. //Ráy e kudakán rá be ásáni mitaván parákand./ Kudakán rá be ásáni mitaván pariwid.; Dáram (ciz) mixánam. Ma rá napariw/ nayáwub/ maparákan!/ Án celpard*/ film andiwe ye ma rá dami cand az án gereftárihá bázdáwt/ parákand/ saram rá garm kard va az andiwe darbáre ye án gereftárihá bázdáwt.//*

distracted adj, **distracted (with/ by sth)** *parákande, parákande ráy, pariwán, parákande-del, "Parákande ráy o parákande del- hame xák e rah z-awk karde co gel." (ZBP, L6294 SF). //az wádi, tars, anduh, delwure parákande-ráy/ parákande-del//*

distractedly adv *áwofte, pariwán, pariwide. //Pariwán pas o piw gám mizad.//*

distracting adj *hayáhuyi pariwande; qouyi/ qouqáyi* [noise] *pariwande*

distractingly adv *-áwub; áwubande, pariwande; pariwán*

distraction n **1** *parákandegi, pariwáni, pariwidegi.* **2** *máye ye parákandegi ye del/ ráy; máye ye pariwáni,/ pariwidegi; pariwángar; parákanande; ...-áwub; áwubande. // Hayáhu ye peikarebardárán máye ye áwoftegi/ pariwáni ye u gawt.//.* **3** *sargarmi. //Jamjám/ TV pas az yek ruz kár e tavánfarsá* [hard] *mitavánad sargarmi ye xubi báwad.//.* **4** *pariwáni, parákande-ráyi, parákande-deli, "Parákande ráy o parákande del- hame xák e rah z-awk karde co gel." (ZBP, L6294 SF).* **5** *tá marz e divánegi; divánevár. //Tá marz e divánegi dustaw dárad.; Bá porsewhá ye kánáyáneat dári ma rá diváne mikoni!* [drive to distraction]*//*

distrain v, **distrain (upon sb/ sth)** *(dád/ dátikán*) dáráyi yá dárák e kasi rá setándan va u rá vádár be pardáxt e bedehi/ keráyebahá kardan; gerou kewidan; gerou bardáwtan*

distrain n *geroukewi*

distrait adj *farámuwkár; gij, sarbehavá*

distraught adj *pariwán, wuride, parákande del. "Parákande ráy o parákande del- hame xák e rah z-awk karde co gel." (ZBP, L6294 SF)*

distress (n) **1** (**a**) *(dád/ dátikán*) dáráyi yá dárák e kasi rá setándan va u rá vádár be pardáxt e bedehi/ keráyebahá kardan; gerou kewidan; gerou bardáwtan.* (**b**) *gerou; ánce ke be gerou gerefte wode báwad.* **2** (**a**) *dard, ranj, gereftári. //dard e kom** [gastric]*//.* (**b**) *gereftári; dard e sar; badbaxti.* **3** *dar bim budan va niyáz be komak dáwtan. //kawtiyi ke nazdik ast wekaste wode va dar áb foruravad* [a ship in distress]*//*

distress[1] v **1** *saxt zir e fewár gozáwtan; be kasi/ cizi ranj/ dard dádan.* **2** *bá fewár va ranj dádan bar ...cire gawtan.* **3** *negarán, wuride, ranjur sáxtan.* **4** *cub yá miz, sandali, yá ewkáf e cubi rá kuftan va be rixt e kohne darávardan*

distress[2] adj **1** *káláyi rá arzán foruxtan/ bá ziyán foruxtan.* **2** *vábaste be káláyi ke bá ziyán foruxte wavad.*

distressful adj *máye ye ranj,delwure, ranj,gereftári*

distressingly; distressfully adv *bá fewár/ ranj/ delwure/ bá dard/ negaráni*

distribute v **1** **distribute sth (to/ among sb/ sth)** *paxwidan, baxw kardan, baxwidan, baxtan (ZBP, C5424 FM). //dar yek (kewtzár/ bongáh e) hamyári* [cooperative] *sud rá miyán e kárgarán baxw mikonand.; Ráhpeimáyán bargeháyi* [leaflet]*be/ miyán e rahgozarán* [passer-by] *baxw kardand.//.* **2** *gostardan, parákandan, afwándan, páwidan, baxw kardan. //bári/ camedánháyi* [baggage] *rá ke bár e havápeimá mikonand báyad hamvár* [evenly] *baxw konand//*

distribution n **1** *paxw (kardan); paxwidári*. //paxwidári ye fehrestnámehá* [catalogues], *bargehá* [forms], *baramhá** [prize] *va mánand e án//.* **2** *paxwidári*; (wive ye) gostarew, parákandegi, parákanew. //Wive ye*

parákanew/ gostarew/ paxwidári ye dabestánhá dar in barzan [district]; *Deraxtán e káj parákanew e gostardeyi/ pahnávari dárad.//*

distributor n **1** *baxw konande, baxwán, paxwán, paxwidár, vaz (dastgáh e paxw-konande ye áb) (ZBP, C2553 FM); guwiye (jáyi baráye paxwidan e áb) (ZBP, C1299 FM).* **2** *vaz* [dastgáhi ke barq rá be wamhá* [spark plugs] *miresánad va paxw mikonad.]*

distributive adj **1** *paxwidári. //dádosetadhá ye/ bázargánihá* [trade] *ye paxwidári//.* **2** *(dastur e zabán) paxwik*. //har yek, har, yá in yá án; na in na án, harvenámhá ye baxwikand*//*

distributively adv *paxwidáráne*

district n **1** *ostán, barzan, sámán, kust = kost (ZBP, L7584 KK); kuy, baxw, "ze bas barzan o kuy o bázárgáh- to gofti namándast bar xák ráh." (ZBP, L3360 SF). //Ostánhá ye/ kosthá ye kuhestáni/ kewávarzi/ durdast; ku ye gedánewin; ku ye qambár* [gloomy]*//.* **2** *barzan, ostán, sámán, kost, loká (ZBP, C1142 FM); baxw, kost "con Kost e Xorásán"; ostánhá ye/ kosthá ye/ sámánhá ye rustáyi* [rural] *va wahri* [urban]*; anjomanhá ye barzan/ loká* [distric councils]*//*

district attorney (US), **DA** *(kutáhwode). dádsetán e/ patimár e barzan*

district nurse *(kohne wode; dar Engelestán) parastári ke be xáne ye bimárán rafte ánán rá timár konad.*

distrust n *badgománi. //Goftoguhá ye miyán e rastehá ye kárgari va kárfarmáyán az ánjá ke har do su beham badgomán-and dowvártar migardad.; Be bigánegán badgomán ast.//*

distrust v *badgomán budan be. //Candán badandiw* [suspicious] *ast ke hamáná be mádar e xiw niz badgomán ast.//*

distrustful adj *badgomán; badandiw, "Badandiw gardad pedar bá pesar- Pesar bá pedar hamconin cáregar." (SF)*

distrustfully adv *badandiw, badgomán*

disturb v **1** *behamrixtan; parákandan; áwoftan; áwurdan. //Káqazhá ye ru ye mizam rá behamnazan/ maparákan.//.* **2** *áwoftan, pariwidan, áloftan, gowoftan, ranje dáwtan, "va molk e Yaman xod ce arzad ke má lawkari rá ranje dárim va be ánjá ferestim." (ZBP, L7297 SR); kálidan, "Bahr e donyá tá be kei kálidanat- har zamán juwidan o kálidanat." (ZBP, C3105, FM, Rudaki). //Dar rá áheste gowud tá kudak e xofte rá nayáwubad/ nagowubad. //Ázmun dar kár ast.*[in progress], *Nagowubid!* [Do no Disturb!]*; Xámuwi ye wab rá hic áváyi* [sound] *nemiáwoft.//.* **3** *áwoftan, pariwidan, karáwidan, "Botá tá jodá gawtam az ruye to- karáwide o tire wod kár e man." (ZBP, C3070 FM, Áqáji). //Ruydádhá ye, gozárewhá ye, newánehá ye karáwande/ áwubande/ pariwande.//.* **4** **disturb the peace** *(dátikán*) setize, begumagu, qouqá, hayáhu*

disturbance n **1** (**a**) *áwoftegi, áloftegi, wuridegi, pariwidegi, parákandegi ye del. "Weyx goft har del ki dar u dusti ye donyá bovad án del paránde bovad." (ZBP, L2950 AT); "Weyx goft parákandegi ye del az dusti ye donyá bovad." (ZBP, L2951 AT), kiráwubi, "Ze kiráwubi ye Maryam barásud- rotab bi ostoxán wod, wamm bidud." (Xosro-Wirin. Nezámi).* (**b**) *máye ye áwoftegi, wuridegi, pariwáni. //Ámuzgár az u xást birun beravad con digar dánewámuzán rá ranje midáwt.//.* **2** *wurew. //wurewhá ye saxt dar darun e wahr.//.* **3** *(ravánwenási) kálivegi; delparákandegi; bimári ye raváni. //Docár e kálivegi/ delparákandegi/ bimári ye raváni budan//*

disturbed adj *(dar ravánwenási) káliv, kálive, delparákande, "Weyx goft, har del ki dar u dusti ye donyá bovad án del parákande bovad." (ZBP, L2950 AT). //Kálive ast.//*

disunion n **1** *násázvári; dosoxani; náhamdástáni, vádoyi/ fádoyi*

disunite v *gosixtan, gosastan, boridan, jodáwodan/ kardan*

disunity n *gosixtegi, náhamdástáni, fádoyi, dosoxani; werkáf. //Dar kumal** [party] *e má nabáyad fádoyi/ doxosani báwad.//*

disuse n *kohne, bikár, azkároftáde; hewte. //az kohnegi zang zade* [rusty]*/ váźehá ye kohne/ azkároftáde//*

disused adj *bikár; azkároftáde. //Yek ráh-áhan e bikár/ azkároftáde//*

disyllable, (US) **dissyllable** n *bivoj* [bi = do <Avestáyi, besanjid bá "Key Biyárarw" (EDPL 5.3035) + voj, bázgardid be* "syllable"*]*

disyllablic, (US) **dissyllabic** adj *bivoji*; bivojik**

ditch n *kande, "va har wahri ke andar pádewáhi ye u bud befarmud tá gerdágerd e wahr kande kanand." (ZBP, L2058 TB); kandag, xandaq, som, "Biyábán sarásar hame kande som- hamán rouqan e gáv dar som be xom." (ZBP, C7096 SF); jar (ZBP, C70978 FM); náv, náve (ZBP, C664 FM)*

ditch v **1** *(havápeimá rá hengám e gereftári* [emergfency]*) dar daryá forudávardan. //Xarábi* [failure] *ye nágaháni ye ás* [engine] *xalabán rá nágozir kard havápeimá rá dar daryá ye Xezer forudávarad.//.* **2** *(anáyin) rahá kardan, vel kardan, hewtan. //Wanideam dust e pesaraw rá vel karde/ hewte.; Ráh ke baste wod* [impassable] *nágozir gawtim ráde*/ máwin rá hewte/ rahá karde piyáde beravim.//.* **3** *kande/ náve kandan/ sáxtan/ bázsáxtan. //caparzani* [hedging] *va kandesázi//*

dither v, **dither (about sth)** *dodel budan; áhang e doráy dáwtan; indast ándast kardan. //Darbáre ye in ke kodám celpard*/ film rá mixáhi bebini indast ándast kardan bas ast, vagarna har do rá az dast midahi!//*

dither n **1** *dodeli; indast ándast kardan. //dodeli; dar dodeli//.* **2** **all of a dither** *gij, ásime, áwofte.*

have the dithers *(anáyin) bá delwure dodeli nemudan*

ditto n (*kutáh wode* **do**) *dit* [<Pahlavi (ZBP, V7702 BF)]; báz; niz; hamconin. //Yek dojin botri mey e sepid har botri se dolár; mey ye qermez dit*/ niz cahár dolár.//*

ditto marks *newán e* ["]

ditty n *(biwtar be wuxi) cáme ye band e tonbáni/ bandetombuni*

diuretic n, adj *gomizá* (ZBP, C2931 BF, FM). //Qahve gomizá* ast; yek dáru ye gomizá*//*

diurnal adj **1** *(zistwenási) ruz, vábaste be ruz, ruczi*. //Bevárune ye besyári digar az wab-parehá in gune ruczi* ast.//.* **2** *(setárewenási) yek ruze; ruzáne. //jonbew e yeruze ye/ ruzáne ye setáregán e ravande* [planets]*//*

diurnally adv *ruzáne*

Div *kutáh wode baráye* "division", *baxw. //istgáh e baxw e se//*

divan n **1** *kat.* **2** = **divan bed** *taxt e kutáh*

dive[1] (pt, pp **dived**; (US) *niz* **dove**) **1** **dive (from/ off sth) (into sth); dive (off/ in)** *wirje zadan/ raftan; náquw xordan (ZBP, C667 FM); páquw zadan (ZBP, L2939 FM). //Az ru ye pol náquw zad/ wirje zad tá kudaki rá ke dáwt mixenikid** [drown] *raháyi dahad.//.* **2** **dive (down) (for sth)** *náquw xordan. //źupin* [harpoon] *ke be vál* [whale] *xord náquw zad.; baráye morvárid náquw zadan//.* **3** *(baráye havápeimá) tond wirje raftan.* **4** **dive into, under etc sth** *tondi wirje raftan/ tapidan. //tondi zir e raxtexáb wirje raftan; Hamin ke bárán gereft tapididim tu ye yek qahvexáne.//.* **5** **dive for sth** *besu ye... wetáftan/ wirje raftan. //be su ye vákubar*/ telefon, tofang wirje raftan; Hamin ke tufán wod be su ye sarpanáhi* [shelter] *wetáftim.//.* **dive into sth/ in** (**a**) *tond dast tapándan dar...; //tond dast dar jib e xod/ kif e dasti* [briefcase] *ye xod tapándan//.* (**b**) *saxt be kári pardáxtan* [dive into]*/ saxt be barnáme ye novini pardáxtan* [dive into].*//*

dive[2] n **1** *wirje, náquw, páquw. //Darvázebán* [goal-keeper] *wirje ye cewmgiri zad tá darváze rá negahdárad.//.* **2** *(anáyin) meixáne, báwgáh e mengiyá ye/ qomárxáne ye badnám*

dive-bomb v *bá náquw zadan bomb afkandan*

divebomber (n) *bombafkan e náquwzan*

diver n *wirjezan; náquwzan; páquwzan*

diverge v **1** (**a**) *dur wodan, "be do mantaqe ye digar barábar e yekdigar niz dur az vey hamiwavad va do noqte ye taqáto be e'tedál ma'ruf-and." (ZBP, L7162 TT); andargozawtan, "va wak nist ke noxost barábar wavand va báz yek az yekdigar andargozarand." (ZBP, L1576 DA); vágaráyidan; jodá wodan. //Wáhráh e Rawt az wáhráh e Tehrán dar xorvarán* [west] *e Qazvin jodá/ durmiwavad.; Tá zamáni ke ráh e Vaziri va Sabá az ham jodá nawode bud xeili áhanghá ye mardompasand* [hit] *rá báham nevewtand.//.* (**b**) *(beáyin) yekjur nabudan; vágaráyidan //Didgáhháyemán* [view] *candán az ham vágaráyid ke nawodani/ náwavá bud báham kenáráyim.//.* **2** **diverge from sth** *dur wodan. //az rásti, ostá* [norm], *ravand* [procedure] *e hamiwegi dur wodan/ oftádan.//*

divergence, divergency n *ráhhá ye andargozarande/ durwavande az ham; manewtehá* [opinion] *ye nájur.*

divergent adj *ráhhá ye andargozarande/ durwavande az ham; manewtehá* [opinion] *ye nájur*

diverse adj *basi, cand, gunágun. //mardománi az farhanghá ye gunágun; be zaminehá ye xeili gunágun delbastegi* [interest] *newán midahad.//*

diversification n *gunágun kardan, be rixthá ye gunágun darávardan*

diversify v (pt, pp **-fied**) **1** *gunágun kardan, be rixthá ye gunágun darávardan. //honarhá* [skill] *ye, delbastegihá* [interest] *ye xod rá gunágun kardan./ Fehrest e naskhá* [text] *ye ámuzewi* [syllabus] *rá báyad berixthá ye gunágun darávarim tá dánewámuzán e biwtari rá be su ye xod kewim* [attract].*//.* **2** **diversify (into sth)** *(bázargáni) dar/ ruy e cizhá ye gunágun sarmáyegozári kardan; farávardehá ye gunágun padid*

*ávardan. //Do ráh/ do gozir piw e ru ye án dálá** [company] *hast ke sáde ast: yá báyad dar cizhá ye gunágun sarmáyegozári konad, yá báyad farávardehá ye gunágun padid ávarad yá varwekast wavad.; Aknun barxi paxwidárán* [publisher] *dárand narmafzár* [software] *niz misázand.//*

diversion n **1** (**a**) *gardándan, be su ye digar rándan; vágaráyándan. //rudi rá be su ye digari gardándan; andiwehá ye xod rá gardándan; vágaráyándan e parvázhá baráye mehi budan e havá//.* (**b**) *gardándan; be su ye digar rándan; vágaráyándan.* **2** (US) **detour** *ráh-bargardán; biráhe. //Bebaxwid dir kardam; ráh baste bud va az biráhe ámadam//.* **3** *sargarmi. //sargarmihá ye zendegi ye wahri; Bá in hame sargarmihá ke dar dour-o-bar ast be saxti mitaván andiwe rá yeksu kard* [focus]*/ betaván źarf andiwid.//.* **4** *sar e digarán rá garm kardan. //Yeki az tabahkárán* [gang] *sar e mardom rá dar xiyábán garm kard tá digarán bánk rá zadand* [rob]*//*

diversionary adj *vágaráyewi. //kárhá* [action] *ye/ wegerdhá* [tactic] *ye, táxthá* [raid] *ye vágaráyewi//*

diversity n *gunáguni. //gunágunihá ye manewte* [opinion]*//*

divert v **1** **divert sb/ sth (from sth) (to sth)** *gardándan, "Misuzam az faráqat ru az jafá begardán -- hejrán balá ye má wod, yá rab balá begardán." (Háfez); gardánidan, "va áb e in juy mibegardánand va báz jang xáhand kard." (ZBP, L1385 TBH); az ráh gardándan, "bediwán conin goft harku [ke u] ze ráh- begardad nadárad zabán rá negáh." (ZBP, L4747, SF); gawtan, "Ke bud án ke az ráh e yazdán begawt- ze ráh o ze peimán e má bargozawt?" (ZBP, L4803 SF); gardidan, "Har án kas ke gardad ze ráh e xerad- saranjám picad ze kerdár e xad [xod]" (ZBP, L3341 SF); picándan, "Bepicánad az rásti panj ciz- ke dáná bar in panj nafzud ciz." (ZBP, L3341 SF); biráh kardan. //Ámadowod rá (az yek ráh be ráh e digar) gardándan; parvá, andiwe, ama** [energy] *ye kasi rá az ráh gardándan va be ráh e digari andáxtan.//.* **2** *sargarm kardan. //Kudakán rá be ásáni mitaván sargarm kard.//*

diverting adj *sargarm konande*

divertingly adv *sargarm konande*

divest v **1** **divest sb of sth** *jáme rá az tan e kasi darávardan/ kandan; //jáme ye wahriyári* [royal robe] *az tan e wahrbánu darávardan//.* **2** **divest sb of sth** *setándan; gereftan; hiyálidan, "Dar hamánjá farmáni az wáh resid bar in ke u xod rá az kárhá ye pádewáhi hiyálide wenásad, va be zudi raváne ye xáne ye xodá gardad." (ZBP, L7535 DTH). //Páyvar* [official] *e bi áberu az hame ciz ke bar án dast dáwt hiyálide gawt.//.* **3** **divest oneself of sth** *xod rá az... rahánidan. //Nemitavánest xod rá az in badgománi berhánad ke zanaw be u nán/ nabahre* [unfaithful] *ast.//*

divide v **1** **divide (sth) (up) (into sth)** *baxwidan, "Co peidá wod in ráz e gardande dahr- Xerad rá bebaxwid bar cár bahr." (ZBP, L3176 SF); "jahán rá bebaxwid bar cár bahr- vazu námzad kard ábádwahr" (ZBP, L3347 SF); baxtan (ZBP, C5424 FM); baxw kardan; baxw wodan; gardidan, "Wamwir cahárdah gune ast yeki yamáni, dovvom hendi va báz in anvá' be digar anvá' e begardad ke agar hame rá yád konim deráz gardad." (ZBP, C511 FM). //Án kárván dudi dar wahr e Mawad, baxw miwavad.; xáne ye/ saráy e bozorgi rá be sarácehá* [flat/ apartment] *ye kucak baxwidan/ baxw kardan; matali rá be kartehá ye/ kardehá* [chapter] *ye kucak baxwidan/ baxw kardan; Wágerdán rá be goruhhá ye kucak baxwidan/ baxw kardan.//.* **2** **divide sth (out/ up) (between/ among sb)** *dádan, baxwidan, baxw kardan. //pul, xoráki, pádáw* [reward] *miyán e mardom baxw kardan/ be mardom dádan/ baxwidan; Kár rá miyán e xod baxw kardim/ baxwidim.//.* **3** **divide sth (between A and B)** *baxw kardan, baxwidan. //Niru* [energies] *ye xod rá miyán e xawáyágari** [politics] *va dádosetad baxw karde/ baxwide.//.* **4** **divide A from B** *jodá kardan, baxwidan, "ke in xáne zán xáne baxwide nist- mará bá to ganj o tan o ján yeki-st." (ZBP, L6301 SF); Záyande rud do nime ye Espahán rá az ham jodá mikonad.//.* **5** *jodáyi, wekáf andáxtan. //In porsemán* [issue] *dar warvin*/ dar miyán e sarrewtedárán* [government] *jodáyi/ dodastegi andáxte.; Sar-rewte dári/ warvin* sar e in porsemán dodastegi dárand/ yekdel o yekráy nistand.//.* **6** (**a**) **divide sth by sth** *baxwidan; "bist o cahár sá'at e <u>wabánruzi bar kárhá ye xiw bebaxwidand</u>." (ZBP, L6753 QN); "va namudi ye u án ast ke 35 rá xáhi bar haft bebaxwi." (ZBP, L7140, TT); "zirá baxwidan be ma'ni ye qesmat kardan ast." (ZBP, L4557 NKZZF). //cehel baxw bar cahár miwavad dah.//.* (**b**) *baxw wodan. //panj, wew bár dar si migonjad.//.* **7** *be ráy gozáwtan/ nahádan. //(dar Engelestán) pas az goftogu ye deráz án porsemán* [issue] *rá be ráy gozáwtand* [divide the House]*//*

divide[2] n *celgerd*, [niz bázgardid be* "watershed": the Continenta/ Great Divide *celgerd* e Hámkewvar*; celgerd* e bozorg]*

dividend n **1** *(bázargáni) sud e bahr; bahrag* (ZBP, C2772 FM). //bahrag e/ sud e bahr e ye sáliyáne rá be ágáhi ye mardom resándan; bahrag* e sáláne ye panj dar sad//.* **2** *(dánew e womár) baxwi//*

divider n *baxwá, baxwwán, harjá juri tarjome miwavad. //váwám* [room divider]*//*

dividers n *handáspargár* [handás <handásak Pahlavi, niz bázgardid be* "compass" *(EDPL 1/1150)]*

divination n *piwguyi, jate* [<jatak (Pahlavi) (ZBP, C7389 BF)]*

divine[1] adj **1** *yazdáni (M. Moqaddam); izadi. //*Divine Service: *namáz e/ niyáyew e hamegáni, "Conin goft án ásiyábán be zan- ke ei zan mará dástáni bezan, ke nik ast farjám e in, gar badi- zanaw goft kári bod in izadi." (SF); izadi, "Co xorwid e tábande u, bi badi-st - hame kár o kerdár e u izadi-st." (ZBP, L3307 SF).* **2** *(anáyin) bimánand; bihamtá, máh. //Jánam/ delbandam be máh mimáni!//*

divine[2] (v) **1** *(beáyin) gomán bordan; bu bordan; vaxwá (<vaxwidan*). //Az andiwehá ye kasi/ áhang e kasi bu bordan/ vaxwidan*; rásti rá gomán bordan/ vaxwidan*//.* **2** *piwbini kardan; piwguyi kardan. //Axtarwenásán miguyand/ dáv e án mizanand* [claim] *ke az ruy e setáregán mitavánand áyande ye má rá piwbini konand/ vaxwand*.//*

divinely adv *con máh; bimánand. //máh miraqsi.; bimánand mivisi.//*

diviner; water diviner n *gománezan*

diving-bell n *otáqak e zangdis (baráye kár e zirábi)*

diving-board (n) *taxte ye náquw/ wirje*

diving-suit (n) *jáme yenáquwzani/ wirje/ zirábi*

divining-rod *cub e gománezani [be rixt e* "Y"*]*

divinity n **1** *izadi, xodáyi, xodáygunegi. //xodáygunegi ye Masih/ Mehr [M. Moqaddam]//.* **2** *izad, xodá. //Izadán e/ Xodáyán e Rum, Yunán, Gebt* [Egyptian]*//.* **3** *hirbedi* [theology]; *ferevid* e hirbedi* [a doctor of divinity]

divinity school *hirbedestán (ZBP, C2013, FM, MK, BF)*

divisible adj, **divisible (by sth)** *(dánew e womár) baxw-wodani, baxwidani, bahrepazir, "va padid ámad ke vará sabab nist pas vará gardew va bahrepaziraw nist." (ZBP, L1556 DA). //Hawt be davázdah va cahár baxwpazir/ bahrepazir ast ammá be se bahrepazir nist.//*

division n **1** (**a**) *baxw; baxw kardan; baxwidan. //baxw/ baxwidan e dáráyi//.* (**b**) *baxw; baxw kardan; baxwidan. //Baxw/ baxwidan/ baxw kardan midáni?//.* **2** *baxw, baxwidan, baxw kardan. //baxw (kardan) e dádmandáne* [fair] *ye pul; baxw (kardan) e adádmandáne* [unfair] *ye pul//.* **3** (**a**) *baxw; (artew) lawkar.* (**b**) *kutáh wode* "Div" *baxw [dar yek sázemán]. //baxw e foruw; baxw e foruw e dálá** [company] *ye má; goruh e baxw e catrbáz* [The parachute division]*//.* **4** *marz; vewk** [a dividing line] *[<vewkinew (Pahlavi) (ZBP, C4134 MK,BF]. //Capari* [a hedge] *marz e/ vewk* e miyán e zamin e man va u-st.//.* **5** *jodáyi, wekáf, dodastegi. //wekáf e/ jodáyi ye źarf e/ fazáyande ye tude/ hanvar** [society] *e emruzi.//.* **6** *(beviźe dar Engelestán) be ráy gozáwtan; be ráy dádan gozáwtan; ráy dádan. //Dastur e newast rá* [the bill] *bedun e ráy dádan gozarándand.; Hamestárán* [the opposition] *bim dádand/ patestand** [threaten] *ke án dastur* [bill] *rá bedun e ráy dádan begozaránand.//*

divisional adj *(vábaste be) lawkar; farmánde* [commander] *ye lawkar; setád* [headquarter] *e lawkar//*

division-bell n *(dar Engelestán) zang baráye ráygiri.*

division lobby; lobby *(dar Engelestán) (dar kahestán*) yeki az do ráhro baráye ráygiri*

division sign n *newán e baxw " : " yá " / ")*

divisive adj *máye ye jodáyi/ dodastegi/ dotiregi/ wekáf; //yek wive* [policy] *ye máye ye wekáf; yek kárkard* [effect] *e máye ye dotiregi/ dodastegi//*

divisively adv *bá dodastegi, bá dotiregi*

divisiveness n *dodastegi, dotiregi, máye ye wekáf*

division n *(dánew e womár) baxwyáb [dar 8/4, 8 baxwi va 4 baxwyáb ast]*

divorce[1] n **1** *hewtegi, foruhewtegi//darxást e foruhewtegi kardan; foruhewtegi xástan; baráye hewtegi dádxáhi kardan* [sue for]; *hewte gawtan; foruhewtegi gereftan; cem e dádmand/ zamine ye (dádmand)* [grounds for] *baráye hewtegi/ foruhewtegi; Hewtegi ru be afzáyew ast; be kár e (dádgáhi ye) hewtegi pardáxtan* [proceedings]*//.* **2** *jodáyi. //jodáyi miyán e din va dánew//*

divorce[2] v **1** *foruhewtan, hewtan, dast az... bázdáwtan, "Zovizan án zan rá dast bázdáwt va Abrahe án zan rá be zani kard va be xáne bord..." (ZBP, L302 TB). //Hamdigar rá foruhewtand.; Dárand hamdigar rá forumiheland/ dárand az ham jodá miwavand.//.* **2** **divorse sb/ sth from sth** *(pendárin) jodá kardan; jodá oftádan. //Dánew rá nemitaván az porsemánhá ye/ porsewhá ye kerdári/ hukerdári* [ethical question] *jodá sáxt.; Xawáyágari** [politician] *ke pák az niyázhá ye rástin e kewvar jodá oftáde.//*

divorcee n *hewte, foruhewte*

divot n *páreyi caman e riwedár* [turf] *ke hengám e zadan e cougán az zamin kande wavad.*

divulge v, **divulge sth (to sb)** *ráz gowádan; áwkáránidan; lou dádan; padid kardan, "Amir bexandid va goft in hadis bar iwán padid nabáyad kard ke qamnák wavand." (ZBP, L1259 TBH); ráz nahádan, "va ráz nahádan be nazdik e kasi ke be sahrá árad..." (ZBP, L1740 DB); gowádan, "va mádar e musá ráz bar u natavánest gowádan." (ZBP, L2053 TB); hoveidá kardan, "goft án yár kaz u gawt sar e dár boland-jormaw in bud ke asrár hoveidá mikard." (Háfez). //gozárewi sarbaste/ sar-be-mohr* [confidential] *rá, ki-yi/ wenáse ye kasi rá* [identity], *sál e kasi rá* [age] *padidár kardan/ áwkáránidan/ áwkár kardan; Nemitavánam padid konam/ áwkár gardánam (ke) cand hazine bardáwte.//*

divulgence n *bázgardid be* "divulge (v)"

divvy n *(dar Engelestán; anáyin) bahrag* [dividend] *(e yek anjoman e hamyári* [cooperative society]

divvy v (pt, pp **divvied**) **divvy sth up** *(anáyin) baxw kardan; baxwidan. //Ánce borde budand* [the winnings] *miyán e xodewán baxwidand.//*

Dixie n *(anáyin) (dar Ámriká) ostánhá ye nimruz* [south] *e Ámriká beviże ánán ke dar 1860-1861 hamdast gawtand; jodásar wodand.*

Dixieland n **1** *bázgardid be* "Dixie". **2** **dixieland** *guneyi jáz (e dozamáne/* two-beat rhythm *az Niyu Orleán) //jáz e diksiland//*

DIY *(anáyin, dar Engelestán) kutáh wode az* "Do It Yourself", *xodetán bekonid/ besázid/ savár konid. //*DIY enthusiasts, *(kasáni ke haváxáh e porwur e cizháyi hastand ke xaridárán án rá xaride, xod savár konand.)*

dizzy adj (**-ier**, **-iest**) **1** adj *gij. //Pas az yek jám e digar marzbuze*/ viski sargije gereftam.//.* **2** *sargije, sargawtan, "tab, sargawtan... [waráb] dard e sar árad va manew gawtan." (ZBP, L5288 ZX); "haftom sargawtan va be Tázi davvár guyand." (ZBP, L5371 ZX). //sargije, sargawtan; bolandi ye/ tajá** [speed] *ye sargijeávar.//*

dizzily adv *bá sargije*

dizziness n *sargije*

DJ **1** *(dar Engelestán)* "Dinner-Jacket" *jáme ye/ pirhan e wám/ poloxori.* **2** discjockey/ *bázgardid be "*Disk Jockey". //*Dar rádio musiqi ye mardompasand paxw mikonad.//*

dl (pl **dl/ dls** *kutáhwode baráye* "deciliter" *yekdahom e litr*

D Litt, **Litt D** *kutáhwode baráye* "Doctor of Letters"/ *ferevid* e soxan. //Ferevid* e soxan dar zabán e Engelisi dáwtan/ budan/ Parivz e Nikdel Ferevid* e soxan*

DM, D mark *kutáh wode baráye yekán e pul e Álmán dargozawte; Márk e Álmán*

dm *kutáhwode* (pl **dm/ dms**) *yekdahom e metr/ decimeter*

DMus *ferevid* e musiqi/ ferevid* e musiqi budan/ dáwtan. //Huwang e Rástán ferevid* e musiqi//*

DNA *(kutáh wode baráye)* deoxyribonucleic acid *(dar ximiyá/ wimi)*

do[1] (v) *(kárváże ye komaki/ miyánji) piw az yek kárváże ye bavande* [full verb] *be kár rafte vákiyám** [sentence] *e ma** [negative] *yá porsewi misázad.* **1** (**a**) *Máhi dust nadáram.; Farámuw nakoni náme benevisi.; Zabán e Espániyáyi soxan miguyad?; Bávaraw dári?/ Bávarat miwavad?; Womá rá (be) xáne bordand?.* (**b**) *(baráye sáxtan e porsewhá ye kucak e donbálceyi). //Womá dar Páris zendegi mikonid? na?/ Injur nist?/* Don't you?*; Doxtar e kixáyaw** [boss] *rá gereft, na?/* Did he*; Injá kár nemikonad, injur nist./ magar na?* Dosn't he*?//.* **2** *(agar kárváże ye miyánji ye digari nabáwad baráye fewár ávardan ruy e kárváże ye sáde be kár miravad.) rásti; berásti, harjá juri tarjome miwavad. //Berásti mánde/ xaste ast; Berásti náme nevewte sepásgozári kard.; To behtar ast xafe wavi!; Xáhew mikonam begu baráye wám mimáni!.* **3** *Na tanhá Itáliyáyi soxan miguyad, máwin nevisi/ nusidan** [to type] *ham midánad.; (beáyin) Candán xordand ke tá do tasu* [hour] *pas az án natavánestand az já bejonband.; Xeili kam piw miáyad darxást e komak konad ammá in yeki kár e biderangi* [urgency/ emergency] *bud.; Az pársál tondtar miránad.; Az u tondtar kár mikonad.; "Ki bord?", "Man bordam."*

do[2] v **1** *kári rá anjám dádan/ kardan/ sáxtan, harjá juri tarjome miwavad. //.* **2** *"Emwab ce mikonid?", "Miravam celparde*/* [cinema]*"; "Fardáwab hic kári dári?"; "Harce az dastemán baráyad baráye komak be womá forugozár nemikonim."; Pas az páyán resándan e dabirestán mixáhad cekáre wavad?"; Injá hic kári nemitaván kard/ hic sargarmi nist.; Hic kári joz gelegozári nemikonad/ nadárad.; "Xeili bidádgaráne* [unfair] *ast ke káraw rá az dast dád. Má ham hic kári az dastemán baráyaw barnemiáyad."; "Befarmáyid!"* [What can I do for you?"]*, "Xáhew mikonam yek kilo sib bedahid."; Harce man mikonam to*

ham bekon."; Cerá harce behet/ be to miguyand nemikoni?//. **3** *anjám dádan; "barávardan", "Yahyá rá be kenár e áb bordand tá qosl barávarand." (ZBP, L2673 AT); kári sáxtan, "Xejel ánkas ke kár nasáxt." (ZBP, L3586, GS); niz harjá juri tarjome miwavad. //baráye gereftan e dareje ye dánewgáhi xándan* [do a university degree]*; dar tárix e Álmán paźuhidan; hanuz báyad sarbáziyaw rá bekonad/ be sarbázi beravad.; Emruz cand kár e arjdár dáram ke báyad anjám daham.; hafteyi yekbár varzew e sangin* [aerobics] *mikonad.//.* **4** *(biwtar be* "the" + *námváźe yá "*my, his" *va mánand e án bekár miravad), harjá juri tarjome miwavad. //ávandhá/ kásebowqábhá rá wostan; dandánhá ye xod rá wostan/ mahas/ mesvák zadan/ kardan; qáwoq-cangálhá rá pardáxtan; golhá rá dar goldán árástan; Injur ke muháyat rá dorost kardeyi dust dáram.; Báyad bedahim kasi bám e xáne rá vásácad** [do/ repair]*//.* **5** *[bá* my, some, much*], harjá juri tarjome miwavad: //Otu/ otukewi, áwpazi, raxtwuyi/ gázori kardan/ Xaridemán rá biwtar páyán e hafte mikonim* [shopping]; *To rang bezan, man káqazdivári rá micasbánam* [to paper]; *Dánewkade ke miraft xeili namáyew bázi mikard* [do acting]; *Zamán e ázádaw nevisandegi mikonad* [do writing]*//.* **6** *xándan, farágereftan, yád gereftan. //Dar dabirestán dánew* [science] *mixánid?; hamárgari* [accounting]*, mohandesi = ásgari* [engineering]*, dátikán** [law] *xándan; dar dánewgáh e Wiráz hirbáni** [economics] *xánd.; Hic yek az kárhá ye Onsori rá xándeyi?.* **7** *gowudan, pásox e... rá yáftan; kardan; anjám dádan. //In afzáyew rá nemitavánam bekonam* [do a sum]; *Hargez nemitavánam cand hamcand* [equation] *rá begowáyam; Mitaváni jadval e váźegán e hambor* [crossword puzzle] *rá begowáyi?.* **8** **do sth (for sb)** *sáxtan, kardan, kewidan. //negárgari* [drawing]*, rangrazi* [painting] *birang* [sketch] *kardan/ sáxtan/ kewidan; Cand pácin** [copy] *az dastur e newast* [agenda] *kard/ bardáwt /gereft. //Áyá dar in meixáne* [pub] *náhár/ wám ham midahand?; Dar mehmáni ye/ jawn e bayugáni/ arusi ki áwpazi mikopnad* [do the food]*?; Man baráyat tarjome mikonam.//.* **9** *kár e kasi rá kardan/ pardáxtan. //Salmáni goft pas az in yeki mu ye ma rá mizanad.//.* **10** *namáyew dádan. //Namáyewxáne ye Wahrzád, sál e digar "Jang e Rostam" rá newán midahad.//.* **11** *bázi kardan; adá ye... rá darávardan. //Be bávar e man Jang e Rostam rá xeili xub bázi kard.; Adá ye Bánu Merkel rá xeili xub dar miyávarad.//* **12** *be anjám resándan; be páyán resándan. //Kárat rá be páyán resándi?; Soxan rá gofteam, aknun zamán e konew* [action] *ast*; *Páyán dádan e án kár xeili gáhgir nist/ zamán nemibarad.//.* **13** (**a**) *kári yá ráhi rá be páyán resándan; pardáxtan; ráh sepordan; raftan; peimudan; "con az namáz pardáxtand" (ZBP, L3712 GS); //Dar gardewat* [tour] *can kilometr rásepordi/ peimudi?; Ráde*ye/ máwin e man baráye har litr bist kilometr miravad//.* (**b**) *ráhi rá be páyán resándan/ raftan. //Az án tá Qavin rá yek-tasu* [hour] *ye raftim//.* (**c**) *raftan. //Ráde*/ máwin dáwt 90 kilo0metr dar tasu miraft.//.* **14** *(anáyin) didan; jahángardi kardan; Espahán rá se-ruze didim.//.* **15** *separi kardan; gozarándan. //Yek sál dar dánewgáh separi kard ammá bar án wod án doure* [course] *rá rahá konad.; (anáyin) Wew máh baráye dozdi dar zendán gozaránd.//.* **16** **do (for sb/ sth); do (as sth)** *bas budan; xub budan; be dard e... xorda. n//"Mitaváni cand dolár be man vám dahi?", "Bigomán, Si dolár bas ast?"; Ádine ye áyande/ digar baráye newast e má xub ast?; In kafwhá be dard e kuhnavardi nemixorad.; In konde* [log] *baráye miz e tuwi* [picnic] *e má xub ast.; Sepás/ sepásgozáram. In otáq baráye man xub ast//.* **17** *(bá band e kárváźe yá bá porsewhá pas az* "how"*) piwraft kardan; harjá juri tarjome miwavad. //Piwraftaw dar dabestán xeili xub ast.; Károbár cun/ cegune ast?; ham mádar va ham bacce xuband./ Giyáhán e báq xub dárand miruyand.; Sán* [condition] *e báq xeili xub ast.; Az án dádosetad e xeili (xub) sud bord.//.* **18** *poxtan. //Gamajpoxt** [casserole] *rá tu ye ojáq* [in the oven] *bepazam?; Guwt e kabábiyat cejuri báwad (xub yá kam poxte?)* [done; well-done; rare]*//.* **19** *(beviźe be rixt e náwenáxte) (anáyin) koláh (sar e kasi) gozáwtan. //In miz bástáni ye rástin nist, gománam sarat koláh gozáteand* [be done]*!//.* (**b**) *(zabán e kuce) zadan; dozdidan. //Án goruh e tabahkár* [the gang] *yek anbár* [warehouse] *va bázár e bozorg* [supermarket] *rá zad.//.* **20** (**a**) *(zabán e kuce) kasi rá ásib resándan. //Báz in rá begu tá pustet rá bekanam!/ tá pust e kalleat rá bekanam!//.* (**b**) **do sb (for sth)** *bázdáwt kardan; doźvareste** *gawtan* [convict]. *//Baráye tond rándan bázdáwt wod.//.* **21** **Do as you would be done by** *(dastán) Án ravá dár ke gar bar to ravad bepsandi- (Ci-st dáni sar e/ ser e [?] deldári yo dánewmandi?] (Sa'di); yek suzan be xodat bezan yek joválduz be mardom.//.* **be/ have to do with sb/ sth** *darbáre ye... budan; be... bastegi dáwtan. //"Baráye ce mixáhi mará bebini?" "Darbáre ye námeyi-st ke baráyam ferestádeyi."//.* **have (got) something, nothing/ a lot, etc to do with sb/ sth** *sar o kár dáwtan; bastegi dáwtan; peivand dáwtan; harjá juri tarjome miwavad. //Dar káraw tá andázeyi bá márád*/ kámpiyuter sarokár dárad.; kamyábiyaw tá andáze ye ziyádi dar gero ye saxtkuwiyaw ast* [hard work]*/ "Cand darmiyávari/ misázi* [earn]*?, "Be to ce!"; Bá hamsáyegánemán xeili sarokár/ raftoámad nadárim.//.* **How do you do?** *Dorud bar womá!;* **it/ that will never/ won't do** *nawodan. //In sevvomin bári-st ke in hafte dir sar e kár ámadeyid. Báyad be womá beguyam ker injuri nemiwavad/ injuri koláhemán miravad tu ye ham* [it won't do]*/ "Mitaváni bist*

dolár be man vám dahi?", "Na!" [nothing doing!"]//. **that does it** *(baráye barnatáftan e cizi) Bas ast!. //Az riwxandháyat* [sarcasm] *delam beham xorde, Bas ast!//.* **that's done it** *(baráye newán dádan e xawm, noumidi, badbaxti, egnest** [accident] *yá laqzewi ke cizi rá tabáh karde báwad. //Tah e benzin bálá ámad/ Benzin tah kewid, gandew darámad, aknun digar hargez be hengám be kárván dudi nemiresim.//.* **that will do** *(baráye dastur dádan be kasi ke kári nakonad yá cizi naguyad) Bas ast/ Base!/ Bá womá do tá/ do tan hastam, Base! Xeili hayáhui bepá kardid!//.* **<u>22</u> do away with sth** *(anáyin) barcidan; az miyán bardáwtan. //Miyandiwad ke zamánaw reside ke pádewáhi* [monarchy] *rá barcinim.; Dar besyári az kewvarhá ye Orupáyi margarzáni/ marqazani* [death penalty] *rá az miyán bardáwteand.//.* **do away with oneself/ sb** *kasi yá xod rá kowtan. //Kuwid xod rá sarbenist konad/ bekowad.//.* **do sb/ sth down** *xorde gereftan; xár womordan; badguyi kardan. //Hamiwe az dustánaw xorde migirad.; Aknun rasm wode ke arzewhá ye (hu)kerdári* [moral values] *ye kohan rá xár girand.//.* **do for sb** *baráye kasi kár/ kolfati/ noukari kardan. //Maniźe Bánu ye pir biw az bist sál ast dar xáne ye má kár mikonad.; Pulewán nemiresad golfat/ noukar biyávarand, az inru xodewán báyad kár e xodewán rá bekonand* [dor for themselves]*//.* **do for sb/ sth** *(biwtar be rixt e náwenáxte) nábud kardan; tabáh kardan; kowtan. //Agar warvin** [government] *pul e biwtari faráham nasázad, sátvun** [industry] *e fulád káraw sáxte ast/ nábud ast* [is done for]*//.* **do for sth** *(anáyin, dar porsewhá, bá* **how, what** *bekár miravad) be dast ávardan; gir ávardan. //Zamáni ke kángarán bast newaste budand az kojá/ cejuri zoqálsang girmiyávardi?//.* **do sth for sb/ sth** *(anáyin) behtar sáxtan. //Án áráyew mu ye nou/ ánjur mu dorost kardan e nou xeili behew/ be u miáyad/ behtaraw karde* [does a lot for her]*.//.* **do sb in** (**<u>a</u>**) *(anáyin) kasi rá kowtan. //Conán afsorde bud ke mixást xodkowi konad.//.* (**<u>b</u>**) *(biwtar be rixt e náwenáxte) bestuh kardan.* **do sth in** *(anáyin) ásib zadan. //kácál e sangin/ gerán rá boland kard va be powtaw ásib resánd.//.* **do sth out** *(anáyin) pák kardan. //Kewo ye mizat báyad pák wavad.//.* **do sb out of sth** *(anáyin) jelo ye... rá gereftan; cub lá ye carx e kasi gozáwtan; kasi rá nákám kardan. //Jelo ye barkewidan e/ afzáyew e páygáhaw* [promotion] *rá gereftand/ Cub lá ye carxaw gozáwtand va nahewtand páygáhaw barkewide wavad.//.* **do sb over** *(anáyin) bar sar e kasi táxtan va kotak zadan. //Yek goruh e riftegán/ tabahkár* [gang of thugs] *pas az ávard e futbál/ pátapká* bar u táxte kotakaw zadand.//.* **do sth over** *báz pák kardan; báz árástan. //Ranghá dárad puste puste wode mirizad* [flake]*, báyad dobáre pákaw kard/ rangaw zad.//.* **do sth to sb** *(anáyin) kári oftádan bar; kárgar wodan bar. //Ávázaw* [voice] *rásti bar man kárgar oftád.; Be xáharat ce kardi? Xeili barangixte/ xawmgin ast.//.* **do sth to sth** *(beviźe dar porsewhá bá* **what***). //Sar e jamjám*/ TV ce ávardi? dorost kár nemikonad.; Xodáyá bá muháyat ce kardi?//.* **do up** *bastan; baste wodan. //In dáman az powt baste miwavad.//.* **do oneself up** *(anáyin) xod rá xowgel kardan; bazak kardan; bexod residan.* **do sth up** (**<u>a</u>**) *tokme kardan; bastan; tokme ye... rá bastan. //Hicgáh be xodaw ranj nemidahad tokme ye kotaw/ yumu*yaw rá bebandad.; Az man xást powt e pirhanaw* [dress] *rá baráyaw bebandam.//.* (**<u>b</u>**) *bastan, picidan. //Yek baste* [parcel] *ketáb ke dar káqaz e qahveyi picide bud mibord.//.* (**<u>c</u>**) *sáxtan; nou kardan; bázsáxtan; bázsázi; vásác* kardan; vásácidan*. //Agar áhang e xarid e án kolbe* [cottage] *rá konim.; Dárim áwpazxáne rá nou mikonim.//.* **do with sth** (**<u>a</u>**) *(hamráh e* **can, could** *baráye resándan e niyáz yá árezu). //Engár niyáz be yek wab xáb e xub dári.; Niyáz be yek nuwábe ye meymand e mardafkan* [stiff] *dáram!//.* (**<u>b</u>**) *(bá ma** [negative] *hamráh e* **can** *va* **could***) bartáftan. //Bá gostáxiyaw nemitavánam besázam* [do]*/ Gostáxiyaw rá nemitavánam bartábam.//* **do sth with sb** *(dar porsewhá bá* **what**) *//Bá catr e man ce kardi?/ Sar e catr e man ce baláyi ávardi?; Be man beguyid ruz e Yekwanbe ce kardid.; Bá xoráki ye bázmánde az mehmáni ce bekonim?/.* She doesn't know what to do with herself?: *Nemidánad bá xodaw ce konad/ sar e xodaw ce biyávarad.//.* **do without (sb/ sth)** *(beviźe bá* **can** *va* **could***) gozarándan, sarkardan. //Nemitavánad bedun e ráde*/ máwin beziyad/ zendegi konad.; Agar pul nadáwtebáwim ráde*/ máwin bexarim, báyad bi ráde sarkonim.; Mitavánestam tasu* [o'clock] *ye se ye bámdád ham barxizam va be hame ye kárháyam ham beresam.//.* **do it youself** *(kutáh wode* **DIY***) xodsáxte; xodsáz. //Xeili az cizhá ye xodsáz xowaw miáyad.; maqázeyi ke dar án cizhá ye xodsáz miforuwand.//*

do[3] (pl **-dos** or **dos**) **<u>1</u>** *(dar Engelestán/ anáyin) mehmáni, sur. //Wanideam xáneváde ye farmánde emwab sur e bozorgi midahand.//.* **<u>2</u>** *(dar Engelestán/ zabán e kuce) koláhbardári; guwbori. //Agar az man miporsi, hameaw koláhbardári-ye.//.* **<u>3</u> do's and dont's** *wáyest o nawáyest; ráh; áyin. //Agar mixáhi láqar wavi in ráhaw ast.//*

do *(kutáh wode) bengarid be* **ditto**, *newán e* ["]

doc n *(anáyin, kutáh wode) pezewk*

docile adj *rám, árám, sarberáh. //bacceyi sarberáh/ manewi* [personality] *árám/ sagi rám//*

docilely adv *rám, árám, sarberáh*

docility n *rámi, árámi, sarberáhi*

do-gooder n *(anáyin, biwtar xárdári) kasi ke dusti ye xále xerse mikonad.*

dock[1] n *dake (M. Moqaddam); bárandáz (dar bandar). //be dake raftan; dar dake budan; kárgarán e dake; bárandázán.* **2 docks** *yek goruh/ daste dake/ bárandáz.* **3** *(dar Ámriká) báandáz; eskele*

dock[2] v **1** (**a**) *darun e dake/ bárandáz ámadan.* (**b**) *(kawtiyi rá) be dake/ bárandáz ávardan.* **2** *(baráye náv e espáwik** [spacecraft] *joft wodan; pahlu gereftan. //wegerdhá* [maneuvers] *ye/ ravand e joft wodan/ pahlu gereftan/ beham casbidan (e návhá ye espáwik* [spacecrafts]*)//*

dock[3] n **1** *jáygáh e piwmár(án) (dadádgáh). //Dávar be zendáni dar jáygáh e piwmár negarist.//.* **2 put sb/ be in the dock** *pasmárdan* [accuse]*; ...(gonáhi) be kasi bastan. //In barmestáni** [tragedy] *ke táze rox dád/ padid ámad sázandegán e án dáru rá rást* [squarely/ directly] *gereftár mikkonad/ mipasmárad.//*

dock[4] v **1** *(dom e jánevari rá) boridan, zadan; harjá juri tarjome miwavad.* **2** *boridan, zadan, kástan. //Az dastmozd e man zadeand.; Bist dar sad az darámad e kasi zadan/ boridan/ kástan; Si dolár az man zadand/ ma rá si dolár tiq zadand.//*

dock[5] n *dilár (giyáháni az gune ye* Rumex *ke baráye xorák va dáru bekár miravad.)*

docker n *(kárgar e) bárandáz*

docket n **1** *(bázargáni) fehrest.* **2** *(dátikán* dar Ámriká) fehrest e parvandehá ye dádgáhi*

docket v **1** *dar fehrest nevewtan.* **2** *fehrest casbándan*

dockland n *kuy e/ barzan e/ baxw e dake/ bárandáz*

dockyard n *kárgáh e kawtisázi*

doctor n (kutáh wode **Dr**) **1** *pezewk. //Behtar ast baráye án borideg i nazd e pezewk beravi./ Pezewk/doktor Behzádi//.* **2** *ferevid* [<fere, Kordi + vid (Sanskrit, va Avestáyi) (EDPL 47.1410) (baráye dánewhá) ferežán* [<fere Kordi + žán (Kordi)]. //Ferevid* e farzán/ falsafe/ soxan* [letters/ *dátikán*; ferežán* e dánew* [Science]*//*

doctor v **1** *darmán kardan; pezewki kardan; (dard/b imári rá) xub kardan. //sarmáxordegiyi rá/ kudaki rá darmán kardan//.* **2** *(sag/ gorbe/ jánevari rá) axte kardan, vizuxtan* [bengarid be* "spay"*].* **3** *(anáyin) kasi rá cizxor kardan. //Tu ye ábemiveaw* [doctor the juice] *vodká rixtan va xeili mast wod.//.***4** *dast bordan dar. //dar gováh* [evidence]*, womárhá, gozárewi dast bordan.//*

doctoral adj *(vábaste be) pezewk, pezewki; (vábaste be) ferevid*, ferevidi* (baráye farzánewhá, soxan va mánand e án); (vábaste be) ferežán*, ferežáni* (baráye dánewhá) [bengarid be* "doctor"*]; páyán-náme* [thesis] *ye pezewki/ ferevidi*/ ferehžáni**

doctorate n *dareje ye pezewki; dareje ye ferevidi*, dareje ye ferežáni*. //Baráye dareje ye pezewkiyaw/ ferevidiyaw*/ ferežániyaw* mixánad.//*

doctrinaire adj *(xárdári) irang. //*doctrinaire attitudes: *irang;* doctrinaire beliefs: *irang;* doctrinaire criticisms: *xordegirihá ye irangi//*

doctrinal adj *Áfráh* (<Pahlavi, ZBP, C3310, MK, BF) zamineyi por cun o cerá va irangi* [doctrinal controversy]. *//(xárdári) barxordi xowk va irangi/ áfráhi** [rigid doctrinal approach]; *vákonewi/ pásoxi* [response] *irangi/ áfráhi*; (kudaki rá) xowkandiwáne/ áfráhi*/ irangi bárávardan* [upbringing]*//*

doctrine n *bávar, áfráh (<Pahlavi, ZBP, C3310, MK, BF; C3432 MK; pasvand e "...-gari): tarságari** [Catholic doctrine], *Marksgari* [Marxist doctrine]. *//In yek áfráh/ irang ast va báyad án rá rást pendáwt.//*

document *nebewte, "va nazdik e má nebewteyi negáhdáwte." (ZBP, L154 TTT); nevewte, "Nevewte biyávard o benhád piw- hamán axtar o tále o fál e xiw." (ZBP, L6873 SF); "Be Qeisar sepáram hame yek be yek- az in pas nevewte ferestim o cek." (SF); "Ze Hitál tá piw e rud e Barak -- be Bahrám baxwid o benvewt cak." (ZBP, L3449, SF); gate* [<gatak (Pahlavi) ZBP, C4380, BF)]. //áyawt [wekáftan] e gatehá* ye ramzi/ nevewtehá ye ramzi ye warvin** [government] *rá dozdid.; Hame ye nebewtehá rá dar báreyi/ parvandeyi* [case] *xándan.; nebewtehá ye/ gatehá* ye dátikáni*//*

document v *ostovár dáwtan. //Mitavánin in dávhá* [claim] *rá ostovár dárid?; gozárewi bad-nevewte/ xub-nevewte.//*

documentary adj **1** *gatagi/ gategi* [<gatak, Pahlavi (ZBP, C4380, BF)]. //gováh* [evidence] *e gatagi*, ávand* [proof] *e gatagi*, ábewxor* [source] *e gatagi*.* **2** *//gategi*/ gozárewi/ gategi* az jang e Láos; Celpardhá* ye/ filmhá ye gategi*/ gatagi* ke zendegi ye mardom e kárgar rá newán midahad.//*

documentary n *gate* [celpard*/ film, soxan yá barnáme dar rádio yá jamjám*/ TV] [<Pahlavi (ZBP, C43 BF)] //gate*yi darbáre ye dožkárbord* [abuse] *e dáruhá ye xeradpuw.//*

documentation n **1** *nevewtan; ostovár dáwtan ; nevewte, nebewte, cak, gate* [baráye nemune bengarid be* "document"*].* **2** *nevewte, nebewte, gate*, cak. //Baráye beráh-andáxtan* [process] *e parvande ye womá/ dáv* [claim] *e womá be andáze ye basande gate* dar dast nadárim.//*

dodder v *teloutelou xordan ; lang-langán raftan. //Langlangán az kuce páyin miraft.; teloutelou xordan/ raftan; gawtan//*

dodderer n **1** *kasi ke teloutelouxorán/ langlangán (ráh) miravad.* **2** *(xárdári, baráye ádami pir) piru; pizuráti*

doddering; doddery adj *larzán, langán, teloutelou-xorán*

doddle n *(anáyin) (con) ábxordan; ásán. //Báláraftan/ bar-raftan az án tappe (con) ábxordan ast.; Midáni ámuzegár budan ásán nist/ midáni ámuzegári kár e har boz nist.//*

dodge[1] v **1** *xod rá/ xiwtan rá dozdidan, "In ruz conán oftád ke xewt biyandáxt xiwtan rá dozdid tá xewt bá vey..." (ZBP, L1287 TBH); jáxáli dádan; foru dozdidan, "va neyze bar sar e Abrahe forugozáwt pas Abrahe talak forudozdide neyze ye vey rad kard...." (ZBP, L7289 SR). //Tirandázán* [gunman] *ke átaw báridan gereftand u cap o rást e xiwtan rá dozdid/ forudozdid/ jáxáli dád.; Sar e kuce jáxáli dád/ xod rá foru-dozdid.; (pendárin) Zud miravam tá be ráhbandán* [rush hour] *naxoram.//.* **2** *(anáyin) bá nirang az zir e... darraftan. //Bá nirang be zir e parcam naraftan/ az zir e sarbázi darraftan.; Az zir e porsewhá ye máye ye dard e sar dar-raftan.; Hamiwe juri/ kári mikonad ke az zir e kár (dar) xáne darberavad.//*

dodge[2] n **1** *jáxáli dádan; xiwtan rá/ kalle ye xod rá dozdidan; forudozdidan [baráye nemune bengarid. be* "dodge[1]"*]. //Nágahán be rást raftan va jáxáli dádan.//.* **2** *(anáyin) nirang; az zir e..., darraftan; //az zir e báj (dádan) darraftan; Saxt nirangbáz va az zir e ...-darrou ast.//*

dodgems; dodgemcars n *(dar Engelestán) (namáyewgáhhá ye bázi) ráde* ye/ máwin e barqi viže ye gorgambehavá. //Ráde ye/ máwin e barqi baráye gorgam be havá savár wodan//*

dodger n *az-zir-e-kár-darrou; harjá juri tarjome miwavad. //Xub beppá ke bahr e xodaw rá bepardázad/ dust dárad moftaki savári bexorad.//*

dodgy adj **(dodgier, dodgiest)** *(anáyin, dar Engelestán) nirangbáz; daqal. //Ádam e nirangbázi-st, yek rize ham be u powtgarm nistam/ hic bávaraw nadáram.//.* **2** *bimgin* [risky]*; dowvár. //Bá docarxe sartásar e Ámriká rá peimudan? Dar cewm e man tá andázeyi saxt/ bimgin ast.//*

dodo (pl **dodos** or **dodoes**) **1** *dodo, parandeyi ke aknun digar dar jahán nist. Sangin bude va nemitaváneste beparad. Be nám e dánewik e* <u>Cucullatus; Didus ineptus</u> *dar jazire ye/ ádá ye* Mauritius *ziste va bá kabutar peivand dáwte bozorgtar az buqalamun bude ast.//.* **2** *tanbal va nádán.*

doe n *áhu/ gavazn/ xarguw e máde*

doer n *(be wive ye pasandide) kári, kárkon, ahl e kár; kárband. //Má biwtar be kármandán e kári/ kárband niyáz dárim va kamtar be sázmándahandegán* [organizer]//

does *bengarid be* "do"

doff v *(beáyin) (koláh e xod rá) bardáwtan*

dog[1] n **1** (**a**) *sag; espa/ esbe; láj = lás = láh (sag e máde).* (**b**) *gamál (sag e nar/ rubáh e nar/ gorg e nar).* (**c**) **the dogs** *(anáyin) (geroubandi ruy e) sagdaváni. //Dar sagdaváni bist dolár bordam* [on the dogs]*.//.* **2** (**a**) *(anáyin, kohne wode) harjá juri tarjome miwavad. //yek ádam e arqe/ rend/ ábzirekáh* [a sly dog]; *ádam e xowbiyár* [lucky dog]*; ádam e wangul/ kuni* [a gay dog]; *Ei sag e palid!* [dirty dog]*.//.* (**b**) *(kohne wode) sag, pedarsag. //Sag e palidi-st/ yek pedarsagi-ye ke...//.* **3** *(dastgáh e negahdárande) legleg (ZBP, C1148 FM); morqak/ morvak (ZBP, C4593 FM).* (a case of) **dog eat dog** *con gorg hamdigar rá daridan; con gorg ján e ham oftádan.* **a dog in the manger** *xarmagas.* **a dog in the manger attitude** *xarmagaws budan.* **a dog's breakfast** *(anáyin) áw e wolle qalamkár. //In womárhá rá rásti-rásti behamrixte áw e wolle-qalamkái sáxte!//.* **every dog has its day** *(dastán) kacale ham xodáyi dáre!.* **give a dag a bad name (and hang him)** *(dastán) Áb e rafte báz náyad be juy!.* **go to the dogs** *(anáyin) az kár oftádan; tabáh wodan. harjá juri tarjome miwavad. //Az zamáni ke womá kárhá rá be dast gereftid in bongáh be ruz e siyáh/ be xák e siyáh oftáde!//.* **in the dog house** *biáberu; az cewm oftáde.* **not have a dog's chance** *Dast e ma rá beborri; In xat o in newun. //Dast e ma rá beborri nemitavánad in ázmun rá begozaránad.//.* **put on the dog** *(zabán e kuce, Ámriká) be rox kewidan; namáyew dádan; xodnamáyi kardan//*

dog[2] v (**dogged**) *az nazdik donbál kardan;vel nakardan, az dom e kasi báz nawodan; záq-siyáh e kasi rá cub zadan. //radd e pá ye kasi rá gereftan; pábepá kasi rá donbál kardan/ (pendárin) badbaxti dar zendegáni ye piwegáni* [career] *siyáh-be-siyáhaw raft/ bud.;/ dar zendágáni ye piwegáni gám be gám bad ávard.//*

dog-biscuit *kák e espe/ espa*

dogcart *arrábe ye asbi ye docarxe*
dog collar n <u>**1**</u> *gardanband, qalláde.* <u>**2**</u> *yaqe (ye sepid va áhári ye) áxundi*
dog days *garmtarin ruzhá ye sál*
dog-eared adj *livir wodan e labe ye barghá ye ketáb az bas barg zadan e án; tá kardan e guwe ye barg e ketáb*
dogfight n <u>**1**</u> *nebard e havámhyi (ye havápeimáhá ye jangi/ wekári).* <u>**2**</u> *bezanbezan; kotak-kári*
dogfish n *guneyi kuse-máhi ye kucak az xánevade ye* <u>Scyliorhinidae</u>
dogged adj *sarsaxt, yekdande. //padáfand e sarsaxtáne az wahr; Garce candán arvand* [talented] *nist ammá tanhá bá powtekár va yekdandegi/ xarkári barande wod/ bord.//*
doggedly adv *sarsaxtáne, yekdande*
doggedness n *sarsaxti, yekdandegi*
doggerel n *cáme ye band e tonbáni/ band-e-tombuni*
doggie; doggy n *(be zabán e kudakán) hápu*
doggo adv, **lie doggo** *bengarid be* "lie"
doggone v *(dar Ámriká, anáyin) (newángar e ázordegi va ranjidegi) nefrin wode; benafrin; nafride.* //Doggone it!: *nefrin wode!; nefrin bar man!//*
doggone; doggoned adj *(newángar e ranjidegi yá wegeft) harjá juri tarjome miwavad. //Nefrin wode/ kufti bázham dar ránandegi pate* [ticket] *ye táván gereftam/ behem dádand!; Injur divánevár tond narán!* [doggoned fast]*//*
doghouse; (US) **kennel** (n) *láne ye sag, sagdáni*
dogie n *(dar Ámriká) gusále ye bimádar*
dog-like adj *sagsán; sagmánand. //sarsepordegi* [devotion] *ye sagsán/ sagmánand*
dog-leg n *cam e tiz (beviźe dar meidán e cougán-camani)*
dogma n *kiw, bávar, xowkandiwi. //(pendárin, xárdári) xowkandiwihá ye xawáyágari** [political]*, hanvari** [social]*, hirbáni** [economic]
dogmatic adj *kiw, kiwi, bávar, xowkandiwáne. //dánew e barin* [theology] *e xowkandiwáne; barxordi* [approach] *xowkandiwáne; xowkandiwi* [attitude]; *manewteyi* [view] *xowkandiwáne; Dar zaminehá ye pasand* [matters of taste] *nemitaván xowkandiw bud.//*
dogmatically adv *xowkandowáne. //xowkandowáne cizi goftan//*
dogmatism n *xowkandiwi. //Xowkandiwi ye barxi xordegirán* [critics] *e musiqi/ pandguyán* [preachers] *e mardompasand* [popular]*//*
dogmatist n *xowkandiw*
dogmatize, dogmatise v **dogmatize (about sth)** *bá xowkandiwi ruberu wodan. //Bá xowkandiwi soxan goftan* [make statements]; *nemitaván bá niyázhá ye mardom bá xowkandiwi barxord kard.* [dogmatize about]*//*
dog-paddle; doggie-paddle n *wená ye sagi*
dog-paddle; doggie-paddle v *sagi/ sagvár wená kardan*
dogrose n *nastaran, be nám e dánewik e* <u>Rosa canina</u>
dogsbody n *(dar Engelestán) xarkár*
Dog Star *setáre ye tiwtar* [sirius]
dog-tired adj *bestuh, morde*
dog-tooth n *(váládgari) (sang e taráwide ye) kalle-qand(i)*
dog-trot n *yortme ye áheste*
dogwatch n *(dar kawti) kewik/ negahbáni az 4 tá 6 yá 6 tá 8 e pasin* [afternoon].
dogwood n *sorxak (butehá ye/ deraxtceháyi az xánevade ye* Cornaceae, gune ye *Cornus),biyábáni ast va gol midahad.*
doh; do n *(musiqi) do (noxostin va hawtomin ank*/ esvar* e rást-parde* [note, major scale]
doily, **doyley, doyly** n *dastmál e kucak e turi ye káqazi yá párceyi; zirbowqábi yá zir e kák* [cake]
doings n <u>**1**</u> *kár. //Az kárháyetán xeili wanideam.//.* <u>**2**</u> *(dar Engelestán) cizháyi ke be án niyáz hast; darbáyaste. //Baráye gereftan* [mend] *e pancari ce cizhá darbáyaste/ niyáz hast?//*
dol *kutáhwode as* **dollar** *dolár yekkán e pul e Ámriká*

doldrum n **1 the doldrums** *daryá, zráh* nazdik e kamarestán** [equator] *jáyi ke bi bád yá kam bád ast.* **2 in the doldrum** (**a**) *pakar. //Az zamáni ke án doxtar/ zan velew/ velaw karde pakar ast.//.* (**b**) *sard, xábide. //Bá hame ye in kárhá* [measures] *hirbáni** [economy] *xábide/ bázár sard ast.//*

dole[1] (v), **dole sth out** *jire dádan; kamkam dádan. //Jire ye/ puli ke* [allowances] *bá bizári* [grudgingly] *be pirán kamkam dáde miwavad.//*

dole[1] n, **the dole** *(dar Engelestán) jire (ye bikárán/ bikári). //ru ye [fehrest e] jire ye bikári budan/ jire ye bikári gereftan//*

doleful adj *sugvár, qamzade. //roxsári qamzade; raftári* [manner], *cehreyi qamzade//*

dolefully adv *qamzade; qamin*

dolefulness n *qamzadegi*

doll[1] (n) **1** *geiwe* [<geiwe, Gilaki], kudak, "Yeki kudaki duxtand az harir- be bálá ye án wir e náxordewir." (ZBP, L65643, SF); arusak.* **2** *(kohne wode, zabán e kuce, beviźe dar Ámriká) tikke, jigar, arusak. //Jigar e!/ Be arusak mimune!/ tikkeyi-ye!//*

doll's house **1** *xáne ye arusak/ geiwe*.* **2** *(pendárin) xáne ye noqli/ kucak. //Hame-ewán ce juri tu ye/ dar án xáne ye kucak mitapand/ micapand?//*

doll[2] v, **doll sb/ oneself up** *kasi rá/ xodrá xowgel kardan/ sáxtan. //Mixáham xodam rá baráye mehmáni besázam/ xowgel konam//*

dollar n **1** *yekkán e pul e Ámriká, Kánádá, Ostráliyá).* **2** *wahravá/ eskenás ye yek dolári. //Yek dolári dári?//.* **3 the dollar** *(hirbáni*) arzew e barábari ye dolár. //Dolár (páyán e ruz) do sent páyin ámad* [closed]*.//.* **4 (feel, look, etc) like a million dollars** *(anáyin) sarehál (budan); varzide (budan) wangul (budan).* **a/ the sixty-four thousand dollar question** *porsewi besyár dowvár. //Áyá má tá sál e do hezár o cehel zende mimánim? In yek porsew besyár dowvár ast.//*

dollop n *yek qolonbe, yek táppe. //yek qolonbe/ yek táppe xáme, ricár* [jam], *sibzamini ye leh karde* [mashed]*//*

dolly n **1** *(be zabán e kudakán) nini.* **2** *sepáye ye dastgáh e peikarebardári*

dolly-bird; dolly *(dar Engelestán, kohne wode, anáyin) arusak (doxtar e xowgel va xowpuw)*

dolmen n *bengarid be* "Cromlech"

dolorous adj *anduhbár*

dolour, (US) **dolor** n *[bástáni] dard, qam, anduh*

dolphin n *varxin (FN)*

dolt n *bol, "Man bolam xod rá agar zaxmi zadam." (Moulavi); gul, dabeng/ dabang*

doltish adj *bol, dabeng, gul*

-dom (suff) **1** ."...-i", *harjá juri tarjome miwavad*. //boredom: *deltangi;* freedom: *ázádi//.* **2** (**a**) "...-i" *(bá námváźe) qalamrou; sarzamin; -newin. //*kingdom: *qalamrou/ wahriyári//.* (**b**) *goruh; ...-át; ...-án.* //officialdom: *divániyán//*

domain n **1** *bum, sarzamin, qalamro, kewvar. //Be qalamro ye/ wahriyári ye pádewáhi dast yázidan; Áwpazxáne qalamro ye zanam ast, nemixáhad/ dust nadárad ánjá pá bogzáram.//.* **2** *meidán, rewte. //(dar) rewte ye dánew e xawáyágari** [political science]. *//Tárix e ártewi berásti az rewte ye man birun ast.//*

dome n **1** *gonbad, pasvand e "-ábe" (sefidábe); pasvand e "-áb" (guráb); "Mardom e dáná narahad zin do gur- bálá guráb va vorucáh e gur." (ZBP, C1325 FM, Náser Xosro); basaq (ZBP, C5569, FM); qobbe, gobbe (ZBP, C2894 FM). //Gonbad e Maskelisá* [cathedral] *ye Sant Pol/ Pál//.* **2** *gonbad, qobbe, gobbe. //gonbad e/ qobbe ye yek tappe; gonbad e gardun e wab; kalle ye bimuyi con gonbad//*

domed adj *gonbadi, harjá juri tarjome miwavad. //piwáni ye donbaki//*

Domesday Book, the Domesday Book *daftar e bahá va xodávandegári ye zaminhá ke be dastur e Viliám e Piruzgar* [William the Conqueror] *nevewte wod.//*

domestic adj *xánegi, xánevádegi; xánedust. //áb e/ gáz e xáne; kolfat, noukar* [domestic help]*; huram/ rámew, ná-árámi, áwub e xánegi; Xeili xánedust ast* [domestic]*/ dust nadárad birun e xáne kár konad/ engár morq e korc ast/ hamiwe dar xáne mitapad.//.* **2** *darunmarzi/ xánegi; daruni. //bázargáni* [trade] *ye xánegi; bavardát* [imports] *e darun e kewvar/ darunmarzi//.* **3** *(dám e) rám, xánegi; darm (ZBP, C4358, MK, BF, FM)*

domestic n *noukar, roftegar, kolfat*

domestically (adv) *darun e xáne; xánegi; darun e kewvar; darunmarzi*

domesticate v **1** *xánegi kardan; kadagi*/ kadeyi kardan [<kadi, kadig (Pahlavi) (ZBP, C7800 MK, BF)]. //Az zamáni ke zan gerefte mánand e morq e xánegi wode/ pák kadagi/ kadegi/ kadeyi gawte.//.* **2** *rám kardan*

domestication n *xánegi/ kadeyi/ kadagi kardan/ gawtan; rám kardan*

domesticity (n) *zendegi ye xánevádegi. //cewmandázi* [scene] *az yek zendegi ye xánevádegi ye garm o narm* [cosy]

domicile n *saráy; xáne*

domiciled adj *zendegi kardan, zistan, xáne dáwtan. //Dar Bárselon áne dáwtan/ zistan//*

domiciliary adj *xáne; sar; saráy. //didár e sar e xáne/ dar xáne (con pezewk yá pristár** [priest], *parastár e sarexáne]*

dominance n *bartari, ciregi, vaspuri*. //Bartari ye/ ciregi ye/ vaspuri* ye bi cunocerá ye kumal e kár* [labor party]*//*

dominant[1] adj **1** **dominant (in sth)** *barjeste, sardaste, bozorg, bartar, mahin, vaspor* [vaspuhr <Pahlavi, (ZBP, C2963 MK, BF)]. //U sardaste ye goruh ast. Miyán e in goruh e kudakán u sardaste/ vaspur* ast/ Mazze ye vaspur** [dominant] *dar yek xorák/ Mazzeyi ke dar xoráki bar mazzehá ye digar micarbad.; án deź dar jáygáhi negarán bar wahr jáy dárad.//.* **2** *(dar zistwenási) vaspur*, bartar, cire*

dominant[2] n **1** *(musiqi) vaspur* [baráye riwe bengarid be* "Dominant"*].* **2** *(zist wenási) bartar, cire, vaspur**

dominate (v) **1** (**a**) *cire wodan bar; carbidan; be dast gereftan; bar... savár wodan; harjá juri tarjome miwavad. //Zur* [authority] *dárad, ammá zur nemiguyad/ nemixáhad bar mardom savár wavad.//.* (**b**) *bartar budan; bartari dáwtan, harjá juri tarjome miwavad. //Páyán e hafte biwtar dar xáne be kár pardáxtam.//.* **2** .[overlook] *...-run budan; ru be... budan; bar... negarán budan. //Ákropolis negarán bar wahr ast.//*

domination n *bartari, áqáyi, ciregi, dast. //Bá wekast e u bartari ye/ áqáyi ye Ámriká dar án varzew páyán gereft; zir e dast e/ dast-newánde ye bigáne/ bigánegán//*

domineer v, **domineer (over sb)** *zur goftan; zurguyi kardan; farmán dádan; áqáyi kardan. //Zur migoft/ zurguyi mikard va má hame az án bizár budim.//*

domineering adj *bartarijuyi; zurguyi; be zur...; harjá juri tarjome miwavad. //yek wouhar e zurgu; zanbezur [<guyew e Lori ye Fársuni];* domineering manner: *zurguyi//*

dominion n **1** **dominion (over sb/ sth)** *farmánraváyi; wahriyári. //dastnewánde ye bigánegán; farmánraváyi/ wahriyári dáwtan bar mardománi, zendegi ye mardománi va mánand e án//.* **2** *wahriyári; kewvar; sarzamin; qalamro. //qalamro ye/ sarzamin e pahnávar e wahriyári* [Empire] *ye Cin.//.* **3** **Dominion** (*dar gozawte) wahriyári/ qalamro (ye kewvarhá ye hamsud e Britániá)*

domino n (pl **-es**) **1** *xewt e domino.* **2** **dominoes** *bázi ye "domino"*

domino effect *(beviźe dar xawáyágari*) dámangiri ye zanjirvár; yek qalat dah gardad o dah sad wavad.; "xewt e avval gar nahad memár kaj- tá sorayyá miravad divár kaj." (Sa'di); harjá juri tarjome miwavad. //Kárfarmáyán mitarsand agar án bastnewini be jáyi beresad/ piruz gardad (átawaw) zanjirvár dámangir e jáhá ye digar niz gardad.//*

don[1] n **1** *(dar Engelestán) ostád e dánewgáh (beviźe Kembrij yá Áksford).* **2** *(dar kewvarhá ye Espániyáyi zabán) áqá; //*Don Xose: *Áqá ye Xose//*

don[2] v (**-nn-**) *puwidan, harjá juri tarjome miwavad. //Hamin ke (did) mehmánánaw residand tond labxandi baráye xowámad zad.* [don a welcoming smile]*//*

donate v, **son sth (to sb/ sth)** *baxwidan; dádan, awudád dádan; be arzániyán dádan, "Be arzániyán deh hame har ce hast- mabádá ke áyad bar e má wekast." (ZBP, L5938 SF). //Pul e hengofti baráye komak be sázmánhá ye komakresáni dádan/ be arzániyán dádan.//*

donation n *cizi ke arzáni karde báwand; arzáni; arzániyán; dahew*

done[1] *(setáy e kárváźe), bengarid be* "do"

done[2] adj **1** *xub poxte; maqzpoxt. //Guwt hanuz xub maqz-poxt nawode.//.* **2** *(anáyin) pazirofte, pasandide. //dud kardan/ sigár kewidan hengám e xorák xordan az hic ruy pasandide nist.* [is not done]//. **3** **be the done thing** *raftár e pasandide/ pazirofte/ dorost. //Baráye biwtar e mardom hanuz raftár e pasandide án ast ke zanáwuyi konand.//.* **be/ have done with sb/ sth** *bas budan. //Bogzár nim tasu* [hour] *ye digar rang bezanim, va ángáh bas konim.//.* **over and done with** *páyán yáfte. //peivandewán/ dustiyewán páyán*

yáfte.//. **what is done cannot be undone** (*dastán) áb e rafte báznáyad be ju/ juy; áb e rixte bá/ be kuze nayáyad; ánce wekast kam dorost wavad. (Ouhadi); Soxan e gofte va qazá ye rafte va tir e andáxte báznagardad. (PAF)*

done *(wegeft váże) xob!, bas e!; báwe!; paziroftam!. //"Wewsad dolár baráye án ráde*/ máwin behet midaham.", "Báwe!/ Paziroftam!"//*

donjon n *borj (e kuwkhá ye sadehá ye miyáne) arg*

Don Juan n *(anáyin) mard e zankow, Yusef; Don Xuán; Siyávaw. //Bá in rixtaw* [looks]*/ bá in roxsáraw miguyand dast e kami az Don Xuán nadárad/ zanhá mordeaw hastand.//*

donkey n (pl **donkeys**) **1** *xar, oláq, láwe, ganj (xar e domboride); tável = korre-xar (ZBP, C6111 FM). bisorak.* **2** *(ádam e kamxerad) xar, oláq. //Yek párce xar ast.//.* **3 donkey's ears** *(dar Engelestán, anáyin) sálhá...; harjá juri tarjome miwavad. //Sálhá-st hamdigar rá nadideyim.; Sáxtan e án wáhráh bá xar e lang piw miravad./ Tá án wáhráh sáxte wavad dom e wotor miáyad páyin.//*

donkey engine *(dar kawti) ás* [engine] *e yadaki ye kucak*

donkey jacket *pálán/ pálun; nimtane ye báráni ye koloft*

donkey-work n *xarkári. //Mánand e hamiwe má xarkári mikonim, be nám e u darmiravad!* [get credit for]//

donnish adj *(dar Engelestán) ostádvár. //soxani* [remark]*, ravewi* [manner]*, wuxmanewiyi* [sense of humour] *ostádvár/ ostádváráne//*

donor n **1** *dahande, baxwande.* **2** *(pezewki) dahande. //dahande ye xun; Hamin ke dahande ye sázvár/ darxor yáft wavad peivand e gew/ del anjám migardad.//*

Don Quixote n *"Amu Yádegár, Xábi yá bidár?!"; kasi ke andiwehá ye válá ammá nawodani dárad; Kasi ke dar xáb zendegi mikonad. Kasi ke dar havá borj misázad.*

don't *bengarid be* "do"

doodle v *xatxati kardan; hey [= hami] xat kewidan. //Daftarce ye ma rá xat-xati nakon!//*

doodle n *(yek barg káqaz e) xatxati*

doom[1] n *(soxanvari) tabáhi, marg, nisti, viráni, sarnevewt e bad. //be sarnevewt e bad docár gawtan; kasi rá sar-be-nist kardan* [send sb to his doom]//

doom[2] v, **doom sb (to sth)** *(beviże be rixt e náwenáxte) panbe ye kasi rá zadan; áwi baráye kasi poxtan, kasi rá be nisti/ marg/ nábudi kewándan. //Án barnáme az áqáz nágozir be wekast bud.; Áyá vál* [whale] *rá cáreyi joz nábudi* [extinction] *nist?; Az hamdigar bizárim* [loathe] *bá in hame peivaste juri piw miáyad ke hamdigar rá bebinim/ didár konim.//*

doomsday n **1** *restáxiz; ruz e mahwar, "Be wahr e Rey be menbar bar yeki ruc [ruz]- hamigot [goft] vá'ezak kin harzeláyi- ke haft a'zá ye mardom ruc e mahwar- dahad bar kardehá ye xod gováhi- zani bar áne* [pubis] *mizad dast o migot [migoft]- basá źáźá ke ta [to] án ruc [ruz] xáyi.".* **2 till doomsday** *tá páyán e jahán; tá ruz e restáxiz. //In kár (baráye man) tá ruz e restáxiz be derázá mikewad.//*

door n **1** (**a**) *dar. //dar e (-há ye) louláyi* [hinged]*/ kewoyi* [sliding]*/ carxán* [revolving]*; dar rá kuftan* [hammer]*; dar rá bázkardan/ bastan* [shut]*/ piwkardan* [close] *qofl/ kuple kardan* [lock]*; kolun andáxtan* [bolt]; *dar e jeloyi/ piwin/ powti/ pasin; yek ráde* ye/ máwin e savári ye cahár-dar//.* (**b**) *bengarid be* "doorway". **2 (from) door to door** *az dari/ jáyi tá dari/ jáyi digar; Án ráh/ safar az dar e in xáne tá dar e án xáne yek tasu* [hour] *be derázá mikewad./ Az dar e in xáne tá dar e án xáne yek tasu ráh ast.; Dar be dar sar zade dánewnáme* [encyclopedia] *miforuxt.; yek foruwande ye douregard (ke be dar e xánehá miravad.)//.* **the door to sth** *kelid e/ ráh e…, //Dourehá ye má kelid e kámyábi dar zabán e Engelisi ast.//.* **lay sth at sb's door** *be gardan e kasi andáxtan. //Án patyár* [disaster] *rá rástárást/ yeksare be gardan e dálá** [company] *andáxtand.//.* **next door (to sb/sth)** *hamsáye. //Nazd e hamsáye raftan va kami wir xástan; nazdik e/ dar hamsáyegi ye deżenepewt* [library] *miziyand.//.* **next door to** *nazdik e. //Gománam nazdik be nawodani ast betavánim behengám ánjá beresim.//.* **(be) on the door** *(anáyin) dam e dar istádan.* **out of doors** *birun (e xáne); dar havá ye ázád. //birun e saráy xordan, xábidan, ráh raftan//.* **shut/ slam the door in sb's face** *dar rá be ru ye kasi bastan; bá kasi (hic) kár nadáwtan//.* **two, three, etc doors along/ away/ down** *cand xáne/ saráy páyintar. //Bongáh e má cand xáne páyintar dar hamin xiyábán ast.//*

doorbell n *zang e dar*

door-frame n *cárcub e dar; sardar*

door-handle *dastgire ye/ daste ye dar*

doorkeeper *bengarid be* "doorman"

door-man n (pl **-men**)*darbán. //peiqámi be darbán dádan//*

doormat n **1** *namad e piw e dar; (namad e) pádari.* **2** *(anáyin, pendárin) ádam e bidastopá; paxme. //Candán bidastopá/ paxme nabáw, ruy e pá ye xodat beyist!//*

doorplate n *káwi [powt e dar e xáne]; dab*

doorstep n **1** *pelle ye dargáhi; pelle ye jelo ye dar. //botrihá ye wir rá ru ye pelle ye dargáhi nahádan/ tohi kardan.//.* **one's doorstep** *xeili nazdik, dam e dast. //Tábestángáhhá* [holiday villa] *ye má doqadami ye/ xeili nazdik be keráne ye daryá va kuhestán ast.//*

doorstop n *darnegahdár; gove ye zir dar/ powt e dar*

doorway n *dargáh, "az án pas barárid dargáh rá -- nabáyad ke binad kasi wáh rá." (ZBP, L3425 SF)*

dope n **1** (**a**) *bang, hawiw, afyun, taryák, cars, dáru ye xerdpuw. //xugar be dáru(há) ye xeradpuw//.* (**b**) *dáru (ye árámbaxw).* **2** *dáru (anáyin) koudan, dabang, xeref, xereft. //Ey dabang, peikare rá várune negahdáwteyi!//.* **3** **dope (on sb/ sth)** *(zabán e kuce) ráz. //Man rázhá ye zadobandhá ye u rá bá ágreftiyán/ riftegán* [criminal connections] *mixáham.//.* **4** *rouqan (baráye carb kardan/ pardáxtan)*

dope v **1** *(be asbi davande yá pahlaváni) dáru ye barangizánande/ nirubaxw/ xeradpuw dádan.* **2** *dáruyi be nuwábe yá xoráki zadan/ afzudan.*

dopey; dopy adj (**-ier, -iest**) **1** *(anáyin) gij, mang, gijovij. //Emruz bámdád mang e mang-am//.* **2** *(zabán e kuce) kouudan, dabang, gij*

Doric adj *(dar váládgari) dorik* [Doric] *yeki az panj wive ye váládgari* [architecture] *ye Yunán e Bástán ke az hame kohantar va sádetar ast.*

Dorm n **dormitory** *xábgáh*

dormant adj *xofte, xábide, xámuw. //yek átawfewán e xámuw. //Besyári az giyáhán sarásar e zemestán mixáband.; Hamin ke báz didár kardand mehr/ ewq/ duwárm* e xofteaw baráye án doxtar rouwan/ bidár wod.//*

dormer; dormer-window (n) *rouzan. ruźan; panjere ye bám e xáne*

dormitory n **1** *wabestán; xábgáh, "har já ke raft xeime zad o/ va xábgáh sáxt..." (ZBP, L359 GS).* **2** *xábgáh (e dánewjuyán); wabáneruzi*

dormitory town *(dar Engelestán) xábestán*

dormouse n (pl **dormice**) *sanjábak, jánevari az xáneváde ye* Gliridae *va be námhá ye dánewik e* Glis, Dyomys, Myomimus

dorsal adj *(kálbodwenási) powti, powt, "va in hame ye ostoxánhá andar hame yeki andak máye xamegi ast va powt e xam suy e dast ast..." (ZBP, L5073 ZX); "Bezad bar miyán e Paláwán e gord- heme mohre ye powt bewkast xord." (ZBP, L6033 SF). //bále* [fin] *ye powti//*

dory[1] n *málá-karji (dar Ámriká: qáyeq e tah-pax e páruyi baráye máhigiri nazdik e keránehá ye daryá)*

dory[2]**; John Dory** n *guneyi máhi ye daryáyi ye xoráki*

dosage n *xorák (e dáru); bak* [<Pahlavi, (ZBP, C7668 BF)]/ Az bak* e/ xorák e dastur dáde wodfe biwtar naxor!*

do's and don'ts *bengarid be* "do[3]"

dose n **1** *xorák (e dáru); bak* [<Pahlavi, (ZBP, C7668 BF)]. //bak* e/ xorák e dorost e dáru rá (dastur) dádan//.* **2** *bak* e partou. //yek bak* e kowande ye partou//.* **3** (**a**) *(pendárin) harjá juri tarjome miwavad. //yek (kami) sarmáxordegi, goftoguyi delafgár, havá ye bad. //U rá tanhá baráye zamáni kutáh mitavánam bartábam.//.* (**b**) *andaki, kami. //Ánce niyáz dári, kami xande ast az tah e del.*[a good dose]*//.* **4** *(zabán e kuce) bimári ye ámizewi/ zoharavi. //be kasi bimári ye ámizewi dádan; bimári ye zohravi gereftan//.* **5** *(zabán e kuce) tond; con bád. //Dastmozdaw rá ke migirad qer mibande tuw/ con rig hazine mikonad va fardáye án ruz varwekast ast.//*

dose v, **dose sb/ oneself (with sth)** *be kasi/ be xod baki*/ xoráki az dáru dádan. //Bak* e sangini az dáruhá ye dardkow gerefte/ xorde/ zade budan.* [heavily dosed]*//*

doss v, **doss down** *(zabán e kuce) (bi taxt) deráz kewidan. //Pas az mehmáni kaf e otáq e Parviz deráz kewidim.//*

dosser n *(zabán e kuce) áváre, bixánemán, kártunxáb*

doss-house n *(zabán e kuce) gedánewin; hasirábád; sabadábád; záqe*

dossier n *parvande*

dot n **1** *xál. //Xálhá rá be ham becasbán tá yek negár* [drawing] *e doroste/ bavande* [complete] *gardad.//.* **2** *xál (dar nevewtár, dar dánew e womár va dar musiqi; niz dar bisim/ telegráf).* **3** *andak, rize. //Án ádá/ gazire/ jazire con xáli dar ásu** [horizon] *namáyán bud.; Yek rize wir tu ye cáyiyam dust dáram.//.* **4** **on the dot** *begáh; dorost; bezangáh. //Xeili begáh ast, hamiwe sar e bezangáh miresad./ dorost sar e tasu* [o'clock] *ye panj raftan//*

dot v (**-tt-**) **1** *xál zadan/ kewidan.* **2** *parákandan. //Ásemán por setáre bud.; Cand newim/ sandali invar-ánvar parákandim.//.* **3** *(anáyin) zadan. //Zad tu ye cewmam; Xafewo vagarna mizanamt!//.* **4** **dot one's/ the i's and cross one's the t's** *//xordekárihá/ rizekárihá rá be páyán resándan.//*

dot matrix *(márád*/ Kámpiyuter) xáldá* [grid of dots] [*xál + dá <dádan, bengarid be (EDPL 9.0830; 9.0860)]; cápgar e xáldá** [a dot matrix printer]

dotted line *rástá ye xálcin*

dotage n, **in one's dotage** *piri va xerefi, pir va xeref*

dote v *wifte ye... budan; baráye...mordan. //Baráye naveháyaw mimirad.; Baráye xowkár e kareyi ye dáq* [buttered scone] *mimiram!//*

doting adj *wifte, morde, pákbáxte. //yek wouhar e, pesar e, pedar-o-mádar e pákbáxte//*

dotingly adv *wifte, morde, pákbáxte*

dottle n *tanbáku ye nimsuxte, bázmánde dar copoq*

dotty adj (**-ier**, **-iest**) **1** *koudan, nádán, diváne, xol, kosxol. //Dáwt yek kam xol miwod, va nemiwod hargez tanháyaw gozáwt.; Na bábá, báz ham yeki digar az andiwehá ye diváneásá ye pulsázi ye to!//.* **2** **dotty about sb/ sth** *wifte, delbáxte, diváne, morde, kowte. //Morde ye/ kowte ye in dust e pesaraw ast.//*

double adj **1** *dobarábar; dogán, dogáne, dotáyi, docandán. //do bowqáb; do marzbuze*/ viski; dáruyi bá docandán niru ye mikrobkowi//.* **2** *dotáyi. //Negáh kon/ bengar! rástá ye/ xatt e zard e dotáyi- injá nabáyad rád*/ máwin rá negahdárid.; yek ágahi ye dobarge/ dobargi//.* **3** *dotáyi, dotane. //yek otáq e dotane/ baráye do tan//.* **4** *dogáne. //do maini* [meaning], *do xást* [purpose], *do ámáj* [aim]. *//do bartari* [advantage] *ham ásán, ham arzán; Zendegi ye dogáne dárad/ do jur kár yá zendegi ye pák savá az ham dárad.//.* **5** *(baráye golhá) porpar.* **6** **in double harness** *dotáyi, jofti, bá joft, joxt. //Án barádarán jofti/ dotane kár mikonand.//*

double[2] (adj) *docandán; do barábar. //Dastmozdaw do candán e/ dobarábar e u-st.; Do candán e/ dobarábar e u darámad dárad* [earn]*; Be do candán e/ be dobarábar e ánce dárim niyázmand-im.//*

double[3] adv *do, do tá, dollá, harjá juri tarjome miwavad. //Hengámi ke u va xáhar e doqoluyaw rá didam gomán kardam dobini peidá kardeam* [diplopia/ see double].*; dotáyi/ baqal e ham xábidan; patuyi rá dollá kardan.*

double[4] n **1** *docandán; do barábar. //Baráye hamán kár do barábar dastmozdaw midahand.//.* **2** (**a**) *joft, lenge, runevewt. //Lenge ye javánihá ye mádaraw ast.//.* (**b**) *(dar celpard*) lenge/ joft e bázigari; (hamánand e bázigar e rástin ke kárhá ye bimgin rá u anjám midahad.).* **3** *do candán, doqolu, do barábar* [báde]. *//Xáhew mikonam do jám e Eskác bedahid, har dotá rá ham doqolu/ dobarábar berizid.//.* **4** *do bargard (gerou bastan) (ke har bordi ruy e asb e noxost rá ruy e asb e digar báz gerou bandand.).* **5** **doubles** *jofti (beviźe dar celtapká*/ tenis). //*mixed doubles *(bázi ye celtapká*/ tenis jofti/ dotáyi qáti (yek mard va yek zan harsu//.* **6** **the double** *(dar varzew) do baram** [prize] *dar ávardhá ye yeksán bordan. //Emsál miravad ke do jáyeze/ baram* bebarad, yeki dar Olampik, yeki ham Bázihá ye Qahremáni ye Jaháni//.* **7** *(dar bázi ye brij) dobarábar/ do candán kardan. //dar źupinandázi* [dárt] *ru ye parhun e biruni ye taxte zadan va dobarábar nomre ávardan//.* **8** **at the double;** US **on the double** *(anáyin) bewetáb. //Kijá** [boss] *kárat dárad. Behtar ast do pelle yeki koni/ bewetábi!//.* **9** **double or quits** *bá pewk/ tás andáxtan dobargardán zadan; do bargard! (yá dobarábar pardáxtan, yá hic napardáxan va bázi rá peigiri kardan.//*

double[5] v **1** *docandán/ dobarábar wodan/ kardan. //Dar cand sál e gozawte bahá ye xáne berásti (biw az) do barábar wode.; Agar hame ye candihá* [quantity] *rá ke dar gowárewn* [recipe] *ámade do barábar koni baráye hawt tan bas xáhad bud.//.* **2** **double sth (up/ over/ across/back)** *do lá kardan; do tá kardan. //Baráye in ke biwtar garm wavi patu rá dollá kon!//.* **3** *(daryánavardi) damáqeyi* [cape, headland, promontory] *rá dour zadan.//.* **4** **double as sth** (**a**) *do kár kardan; dokáre budan. //Mehmán ke dárim kat* [sofa] *rá mitaván báz kard va kár e taxt az án gereft.//.* (**b**) *(baráye honarpiwe) bázi kardan e (baxw e dovvom). //Bázi ye bonesteaw* [main] *jen o pari ast ammá naqw e Weitán rá ham bázi mikonad.//.* **5** *(dar musiqi) hamán parde rá zadan/ xándan. //Dar in ráh/ páre* [passage] *violonhá/ galgacakhá hamán parde*

*ye ávázánán e wiv** [sprano] *rá minavázand* [double].*//.* **6** *(dar bázi ye brij) dobargardán kardan.* **7** **double back** *nágahán bázgawtan, 180 dareje carxidan. //Ráh rá áb gerefte bud, nágozir (nágahán) bázgawtim 180 dareje carxidim* [double back]*.//.* **double (sb) up** *xam wodan/ kardan; dollá wodan/ kardan. //Az xande rudebor wodan; Az dard/ xawm rudebor wodan//.* **double up (on sth/ with sb)** *(anáyin) joft wodan; yár wodan. //Tanhá yek otáq bázmánde, báyad yár e Parviz bewavi va hamotáqi ye u gardi.//*

double agent *áyawt e dosare*

double-barrelled adj **1***(tofang e) dolul*. **2** *(dar Engelestán, baráye nám e xánevádegi) do-baxwe; do páre*

double-bars; bass n *violon e dobam*

double bed *taxtexáb e dotane*

double beded adj *do taxte*

double bill *donamáyewi; dopardeyi*

double blind dilemma. *doráhi; tangná; guwáne*

double bluff *zirakáne feriftan; láf e dogáne, rást e doruqnamá*

double-book v *baráye do tan yá biwtar negahdáwtan/ nám nevewtan. //Newim e/ sandali ye má rá be nám e do tan nevewte budand az inru nágozir gawtim biyusán e havápeimá ye digar wavim.//*

double-booking n *yek ciz rá be nám e do tan nevewtan*

double-breasted adj *(baráye kot) cahár-tokme*

double-check v *dobár bázdid/ bázresi kardan; naqwehá rá do bár bázresi kardan.*

double-check n *cizi rá dobár bázresi/ barresi kardan*

double chin *ewkanj, qabqab*

double cream *xáme ye porcarbi*

double-cross v *nárou zadan; fariftan; sar e kasi wire málidan/ koláh gozáwtan*

double-cross n *farib; nárou; kalak; koláhbardári. //Faribi ke be bahá ye ján wew tan tamám wod.//*

double date *(dar Ámriká; anáyin) didár e do joft pesar va do doxtar báham*

double-dealer *doru; daqal*

double-dealing n *doruyi*

double-decker **1** *(beviże dar Engelestán) otobus e/ masráde* ye do áwkube.* **2** *(dar Ámriká) bazmávard e/ sándevic e doláye*

double Dutch *(anáyin) soxan yá nevewteyi ke ánrá nataván fahmid, Semnáni, Torki, Tázi. //In goftár candán por az luter* [jargon] *ast ke engár baráye man be zabán e Semnáni/ Tázi nevewte wode.//*

doubledyed adj *(kohne wode) haftxat. //litaki/ nábekári haftxat//*

double-edged adj **1** *(kárd e) do labe; dodam.* **2** *(pendárin) dopahlu; gong. //gováżeyi* [argument]*, setáyewi* [compliment]*, pásoxi dopahlu//*

double entendre *(faránsavi) soxan e dopahlu (ke beviże yek maini** [meaning] *ye án varanik** [sexual] *ast. [con "folán kas" ke ánrá "folán e kas" bexánim. maini ye digari dahad.]*

double entry *(bázargáni) daftardári ye dogáne*

double-faced adj *doru*

double figures *womárhá ye dogáne az dah tá navad o noh. //Nerx e bád kardan e pul be womárhá ye dogáne reside/ biw az dah dar sad reside.//*

double first *nomre ye yek dar do ámuzák dar yek sál yá dosál e payápei//*

double-glaze v *wiwe ye dollá andáxtan. //Panjerehá ye in sará/ xáne az jelo va powt dollá-st//*

double-glazing n *dádan wiwehá ye dollá andáxtan*

double-jointed adj *narm, xamewpazir, (con angowt, bázu, pá)*

double-park v *(baráye ráde*/ máwin) jofti/ baqal e ham istádan. //Bewetáb! jofti istádeam va pásebán ham dárad miáyad!//*

double pneumonia *sinepahlu ye do suye*

double-quick (adj, adv) *zud-zud; xeili zud/ tond*

double standard *yek bám o do havá, "Qorbán beram xodá rá- yek bám o do havá rá.". //Káraw yek bám o do havá-st. Agar xodaw mul* [have affairs] *dáwte báwad/ agar xodaw bá kasi ruy e ham berizad báki nist, ammá agar zanaw/ dust e doxtaraw bá digari ruyeham berizad váveyla!//*

double-stop v *(musiqi) do ang* e baste* [two stopped notes] *rá hamzamán naváxtan.*

doublet n **1** *(dar gozawte) nimtane ye mardáne ye casbán va kutáh bi yá bá ástin.* **2** *hamál*

double take *dir oftádan e douzári ye kasi; dir daryáftan. //Man goftam dáram zanáwuyi mikonam, ammá douzáriw dir oftád.//*

double-talk n *soxan e dopahlu; zabánbázi. //Be má cem* [reason] *e rástini nagoft hamán soxanán e dopahlu ye hamiwegi ye xawáyágarán** [politicians]//

double-talk v *bá zabánbázi xod rá az gereftári rahánidan*

double-think n *(xárdári) dorangi; doruyi; doduzebázi*

double time *do barábar dastmozd (baráye kár dar ruzhá ye jawn va mánand e án)*

double transitive verb *(dar dastur e zabán) kávāźe ye ráyi* va báyi*. //baráye nemune, váźe ye* "offer" *dar in vákiyám.*"He offered me a job." *ham wavande ye ráyi** [direct object] *dárad va ham wavande ye báyi** [indirect object].//

doubly adv **1** *(piw az setáy) docandán; do barábar. //Dobár negáh kon/ bengar hame ye darhá qofl/ kupale báwad.//.* **2** *do, dotá. //Xodá be u do ciz dáde ham nevisande ast, ham honarmand.//*

doubt[1] n, **1 doubt (about/ as to sth); doubt (as to) whether…** *"gomán, conán ke darbáre ye gomán va pendár va engár hamin raftár rá dárim, va har yeki rá dar já ye digar bekár mibarim. gomán = zann, pendá = xiyál, va engár = farz>" (ZBP, L4236, NKZZF), "Án ke eyb e digarán piw e to ávard o womord- bigomán eyb e to nazd e degarán xáhad bord." (ZBP, L4355, NKZZF). //Darbáre ye wáyandegiyaw/ wáyestegiyaw baráye án kár gománháyi* [doubt] *dar kár ast.; Jáyi baráye gomán nist. Bigomán, bi cunocerá/ Darbáre ye rástiyaw/ pákdámaniyaw* [honesty] *saxt badgomán-am.*[grave doubts]*; Badgomán bud biyáyad.; Garce saxt divar ast ammá hanuz gahgáh gomán* [doubts] *be delaw ráh miyábad.//.* **2 doubt about sth/ that** *gomán, wak. //Gománi nist ke...; Gománi nadáram ke kámyáb miwavi.//.* **3 beyond a/ any doubt; beyond all (possible) doubt** *bigomán, biwak, "Ke man bigománam kaz in ráz e má -- va-zin sáxtan dar nahán sáz e má" (ZBP, L3226 SF); ávari, "Yeki goft má rá be xáligari- bebáyad bar e wáh ávari." (ZBP, L7871 SF) //Bigomán/ ávari behtarin vawti ye/ raqsande ye bále ye ruzgár e xiw bud.//*

in doubt *gománi, gománik (ZBP, C7436 MK, BF). dodel ; //Hanuz in ke áyá án peimán rá mipazirand gománik ast./ Agar dodeli, nakon!//*

no doubt *bigomán, biwak, //Bigomán mixáhad komak konad ammá berásti dast-o-págire ast* [get in the way]*//*

without (a) doubt *bigomán; ávari, biwak, //Bigomán/ ávari zerangtarin wágerdi-st ke tá konun (be u) ámuxteam.//*

doubt[2] v *badgomán budan; gománbordan be; wak bordan, //ádami/ mardom rá gomán wáyad.; Be soxan e man badgománi?; Badgománam biyáyam.; Gománi nadáram ke miáyad.; Badgománam ke biyáyad.; Gomán nemikonam in cizi báwad ke u mixást.//*

doubter (n, adj) *gomángar; badgomán*

doubtful adj **1 doubtful (about sth/ doing sth)** *badgomán; dodel; varmand, varumand* [<Pahlavi (ZBP, C4000 MK, BF). //badgomán/ dodel budan darbáre ye raftan yá naraftan//.* **2** *náostovár; nápáydár. //Havá náostovár minamáyad. Be in havá nemitaván powtgarm bud.; hamdasti* [ally] *náostovár/ In yek nikbaxti ye/ ermagáni* [blessing] *gománik ast.//.* **3** *saxt badgománi raftan/ saxt já ye badgománi ast ke hickas az án terekná** [explosion] *ján bedar borde báwad* [survive]*//.* **4** *ádami* [character]*, kuyi* [neighbourhood], *piwineyi* [background] *gománbarangiz.//*

doubtfully adv *badgománi*

doubting Thomas *ádam e badgomán. //Ádami badgomán ast, tá be cewm e xod nabinad ámadeyid bávar nemikonad.//*

doubtless adv *bigomán, "Ke man bigománam kaz in ráz e má- vazin sáxtan dar nahán sáz e má" (ZBP, L3226 SF); ávari, "yeki goft má rá be xáligari -- bebáyad bar e wáh raft ávari." (ZBP, L7871 SF). //Bigomán gitáraw rá con hamiwe hamráhaw miávarad.//*

douche n *worná/ wornáv (ZBP, C3363 Bahrám Yusefi, Táleqáni)*

douche v *bá worná* wostan; wornávestan* [riwe ye aknun "wornáy*]*

dough n **1** *xamir, "In rá nabáyad farámuw kard ke besyári az váźehá va soxanhá hastand ke az hic ruy be Tázi nemimánand va ámiqewán be fársi budanewán gováh ast, con bostán, táj, touam; ..xamir; ..xom, darham..." (ZBP, L7458 DTH), gonda; gondak, qonde, (ZBP, C3845 FM); cune, parázdeh (ZBP, C4388, FM), zavále, navále (hamegi golule ye xamir-and az kucak tá bozorg.)//.* **2** *(zabán e kuce) máye, pul*

doughnut n *(kák e) canbarak*
doughy adj *xamiri, narm, wol. //roxsári xamiri/ zardambu//*
doughy adj *(bástáni yá be wuxi) delir va nirumand. //jangjuyi* [warrior] *delir va niruman//*
dour adj *sangin, axmu, afsorde, náwád, delgerefte. //axm* [dour looks]; *xámuwi ye gerán* [dour silence]
dourly adv *deliráne va nirumand*
douse; dowse v **1** **douse sb/ sth (in/ with sth)** *xis kardan; áb páwidan; dar áb forukardan. //ru ye átaw/ zabánehá ye átaw áb páwidan; Baráye wuxi ye badare*/ satl áb behew/ bar saraw áb rixtand.//.* **2** *(ceráqi rá) xámuw kardan/ kowtan*
dove[1] n **1** *kabutar, kaftar, kabutar cáhi, fáxte, yákarim (parandeyi be nám e dánewik e* Columbia livia; *guneyi ke gardanaw yaqe dárad be nám e dánewik e* Columbia streptopelia decaocto *námide miwavad.*
dove[2] (US) *zamán e gozawte ye* "dive"
dovecote n *kabutarxán; kaftarxán*
dovetail n *(bandgáh) kám/ kom va zabáne ye domcelcele*
dovetail v **1** *bá kám/ kom va zabáne ye dom-celcele behamcasbándand.* **dovetail (sth) (with sth)** *(pendárin) joft kardan; xub jur kardan; //Barnámeháyam bá u xeili xub joft-o-jur wod/ gawt.//*
dowager n **1** *(zan) morderigxár. //Duk Bánu ye morderigxár* [dowager duchess]//. **2** *pirezan e puldár va áberumand*
dowdily adv *badrixt, kohne; badpuw*
dowdiness n *badrixti, kohnegi; badpuwi*
dowdy adj (**-ier**,**-iest**) **1** *(xárdári) badrixt, kohne.* **2** *badjáme, badpuw, doźpuw*
dowel n *mix e cubi; mix e áhani ye (bisar); xár e cubi/ áhani*
down[1] (adv part) **1** (**a**) *páyin, foru, forud, "forud e ahl e tayidand...." (ZBP, C317, FM, Jáme-atolhekmatein); "Az asb forudámad va sar forud ávard va xedmat kard, Weyx goft "sar forudár..." (ZBP, L2850 AT); "ammá forutar newastam..." (ZBP, L3885 GS). parde rá forukewidan; foruoftádan; páyin ámadan; forukaftan; páyin ámadan; foruparidan; // xorwid powt e ásu** [horizon] *foruraft.; bastani be ásáni foruraft* [slip down], *sard va xowmaze bud.//.* (**b**) *foru...; forud, harjá juri tarjome miwavad. //kasi rá (mowt zadan) va foruandáxtan* [knock sb down]; *Boro bexáb/ boro deráz bekew//.* (**c**) *harjá juri tarjome miwavad. //newastan, zánu zadan, combátme zadan* [crouch]*/ Xam wod (tá) dastkewháyaw rá bardárad.//.* **2** *foru...; forud...; páyin, harjá juri tarjome miwavad. //Parivaw hanuz bálá-st, páyin nayámade.; tará/ nerx e bikári páyin ámade./ Tákonun dobár darvázeyemán báz wode.//.* **3** (**a**) *dur az wahr (e bozorg). //Az Páris be rustá kucidan* [move down from...]*//.* (**b**) *(be/ dar) nimruz (e kewvar). //Dar nimruz zistan* [down south]//. **4** *newángar e káhew ast, har já juri tarjome miwavad. //Wir rá az juw andáxtan* [boild down]*/ árám wodan/ kardan/ gereftan/ átaw suxt va tamám wod./ átaw mord.; hayáhu dáwt xámuw miwod.* [die out]*/ Dar mey áb kardand* [water down] *tá baráye baccehá zuraw kam wavad.//.* **5** (**a**) (*ru ye káqaz) nevewtan. //In rá runevewt kardan/ yád-dáwt kardan/ nevewtan//.* (**b**) *afzudan. //Nám e ma rá be án goruh e varzewi afzudeyi?//.* **6** **down(to sb/ sth)** *hamegi; az sar tá tah, az... gerefte tá...; //Az farmánde* [from captain down] *gerefte/ az sardaste gerefte tá páyin hame xub bázi kardand./ Az kijádoxt** [head girl] *tá javántarin wágerd* [pupil] *hamegi wád budand.//.* **7** (**a**) *(baráye pul) hazine wode; az dast rafte. //Pas az pardáxt e hame ye hazinehá didam dah doláram rafte.* (I found myself $10 down)*//.* (**b**) *seporde. //Wast dolár be be man seporde bede, va bázmánde rá páyán e máh bepardáz./ piwpardáxt/ seporde si dolár ast.//.* **8** *baráye andázegiri ye piwraft dar womárew e mardom yá cizhá, harjá juri tarjome miwavad. //Tá injá/ tá konun noh tá, hanuz wew námzad e digar mánde.//.* **9** **be down on sb** *bar... táxtan. //Bar kasáni ke kárhá rá be xástaw anjám nemidahand saxt mitázad.//.* **be down to sb** *vábaste budan be. //Aknun be gardan e/ duw e womá-st ke károbár e xánevádegi* [family business] *rá becarxánid/ begardánid.//.* **be down to sth** *be...residan. //Be vápasin dah wáhi* [last penny] *ye xod residan; Bebaxwid/ engár nemitavánam baráyetán nuwábe bexaram, tanhá yek toman tu jibam mánde.//.* **be/ go down with sth** *gereftan e yek bimári; //Kámrán nemitavánad fardá bázi konad, sarmá xorde.//.* **down and out** *bi.... budan; tohidast budan. //Pák tohidast bud/ minamud* [he looked]; *bixánománhá ye tohidast//.* **down below** *dar zirzamin e kawti yá sáxtemán; anbár, anbári.* **down stage (of sb/ sth)** *jelo ye faxan*/ jeloutar (az digar bázikonán); be jelo ye faxan* ámadan. //jelo ye faxan*/ jeloutar az digar bázikonán ru ye faxan* ámadan* [move down the sage]//. **down through sth** *sarásar- ázegár; harjá juri tarjome miwavad. //Az sáliyán e deráz e gozawte* [down through the years] *in wahr xeili degargunihá be xod dide.//.* **down with sb/ sth** *marg bar...; tafu bar...!. //"Ze wir e wotor xordan o susmár- Arab rá be jáyi residast kár- ke táj/ taxt e*

kiyáni konad árezu- tafu bar to ey carx e gardun tafu!" [SF?]; bá ahreman bád joft! "Vaz án jáygah barxoruwid o goft- ke bá Rum o Cin Ahreman bád joft!" (ZBP, L6193 SF). //Marg bar warvin!* [government]//. **down-and-out** n *tohidast; biciz; gedá.*

down-to-earth *kárband. //U niyáz be yek zan e/ hamsar e kárband dárad ke zendegiyaw rá sámán dahad.* [organize]*//*

down under *(anáyin) dar Ostráliyá. //Dar Ostráliyá* [down under] *mardom zabán e Engelisi ye xodewán rá soxan miguyand.//*

down[2] prep **1** *bandváźe, foru, forud, páyin, zir, harjá juri tarjome miwavad; baráye nemune be* "down[1]" *bázgardid. //Sang az tappe foruqaltid.; Muháyaw az powt tá kamaraw miresid* [hung down …]*; Awk bar roxsáraw foruqaltid/ Awk az cewmánaw sarázir gawt.//.* **2** *páyintar. //Yek mil páyintar az injá poli bar rud/ rudxáne hast.//.* **3** *be su ye...; dar...; //Dar hamin xiyábán zendegi mikonad* [down the street]*./ In ráh rá páyin boro tá be ceráq e ráhnamáyi beresi.//.* **4** *sarásar; harjá juri tarjome miwavad. //Namáyew e/ namáyewgáh e jáme az sáliyán e besyár gozawte* [down the ages]*//*

down[3] v **1** *xák kardan; zadan va foruandáxtan.* **2** *foru dádan. //ábejouyemán/ fugánemán rá forudáde raftim.//.* **3** **down tools** (**a**) *(baráye kárgarán) abzár rá bar zamin nahádan; nágahán az kár bázistádan. //Hamin ke pangán* [clock] *tasu* [o'clock] *ye do rá mizanad, kárgarán abzárhá rá be zamin naháde jim miwavand.//.* (**b**) *bast newastan; dast az kár kewidan*

down[4] n, **have a down on sb/ sth** *xawm yá dowmani dáwtan. //Bá man sar e dowmani dárad, nemidánam cera!//*

down[5] n **1** *kork, par e narm; //bálewhá ye ágande az kork, par e narm//.* **2** *porz, pat, kork, baz. //Porz/ kork ru ye roxsár e pesar e javán miruyid//*

downbeat n *(musiqi) forukus; forukust*

downbeat adj **1** *badbin; tár; tárik,* **2** *ásude, biqam*

downcast adj **1** *foruoftáde; forunegarande; be páyin negarande.* **2** *afsorde; deźam; neźand. //Az wanidan e án ágáhi xeili deźam gawt.//*

down draught, (US) **down draft** *vazew e havá yá bád be páyin beviźe az lule ye boxári be darun e xáne/ otáq*

downer n **1** *(zabán e kuce) dáru ye afsorande.* **2** *(ádam e) neźand/ deźam/ afsorde.* **3** *ruydádi/ nahewi* (experience) *afsorande/ delafgár; //Ce ádam e qamzadeyi!//*

downfall n **1** *foruoftádan; oft; wekast; forupáwi. //Áz máye ye wekastaw/ foruoftádanaw/ barandáziyaw gawt.//.* **2** *máye ye oft/ foruoftádan/ wekast/ barandázi/ forupáwi. //Barrmanewiyaw* [vanity] *máye ye wekastaw gawt.//*

downgrade v, **downgrade sb/ sth (from sth) (to sth)** *forukewidan. //Az dabsári** [Principal] *be dastyári* [deputy] *forukewidandaw.//*

downhearted adj *neźand; deźam, peźmán. //Candán deźam nabáw kárhá behtar miwavad.//*

downhill adv **1** *wib, wiv, nedwib.* **2** **go downhill** *ru be kásti/ tabáhi/ nábudi/ viráni nahádan. //In páre az wahr dar gozawte ábád bud ammá aknun dárad ru be viráni miravad.//*

downhill adj **1** *wib; saráwib. //yek dou ye/ tak e saráwibi//.* **2** *(anáyin) ásán con áb xordan. //Baxw e dowvár farágiri ye ramzhá ye no ye márád** [computer codes] *ast, pas az án digar áb e xordan ast.//*

Downing Street **1** *Xiyábán e Downing, ke sará ye noxost vazir e Engelestán ánjá-st.* **2** *(pendárin) noxost vaxir/ warvin** [government] *e Engelestán. //Noxost vaxir/ warvin* e Engelestán tá konun az soxan goftan* [comment] *darbáre ye in gozárewhá sar báz-zade.//*

download v *(dar márád*/ kámpiyuter) (az yek márád* e bozorgtar be yek márád* e kucaktar) dádehá/ ágáhihá rá dádan/ rixtan.*

down-market adj *bázári; viźe ye mardomán e rade ye páyin*

downpour n *ragbár. //dar ragbár girkardan//*

down right adj **1** *yeksar; yekpárce; rást. //yek doruq e náb; yeksar doruq; kánáyi ye/ nádáni ye náb//.* **2** *rok, biparde*

down right adv *pák; yeksar(e). //biparvá* [inconsiderate] *nabud, pák gostáx bud.//*

downs n *gassar, gacsárán; kaval; dawt. //gacsárán e abáxtar* [north]*//*

Down's syndrome *newánegán* e/ bimári ye* "Down"*; bimári ye cewm-gorbaki**

downstairs adv **1** *páyin (e pellehá). //Az pellehá oftád va moc e dastaw wekast.//.* **2** *(áwkub e) páyin. //Páyin cewmberáhemán-and//*

downstairs adj *ábrizgáh (dar áwkub) e páyin*

downstairs n *áwkub e páyin; hamkaf. //Sarásar e hamkaf rá báyad báz rang zad./ rangrazi kard.//*

downstream adv *páyin (e rud); hamsu ye tajand** [current]. *//be páyin borde wodan,/ wenávar budan* [drift/float]*//*

downtown (n) *náf e wahr. //be náf e wahr raftan; xáne ye xod rá be náf e wahr bordan; dar náf e wahr zistan/ Náf e Milán//*

downtrodden adj *setamdide, ranjdide, lagadmál wode, páymál, deriqide. //kárgarán e setamdide/ páymál//*

downward adj *be suye páyin; negun; negunsár. //jonbewi be su ye páyin/ be su ye páyin raftan* [movement]*; wib/ saráwibi/ newib; ravand e forudin e bahá ye káláhá/ ravand* [trend] *e kástár e dar bahá ye káláhá/ (pendárin) ru be kásti/ tabáhi/ viráni/nábudi//*

downwards; downward adv *forud; be su ye páyin; negun; negunsár, //Peikare rá ru be páyin/ damaru/ domáru ru ye miz nahád.; Án báq wib e narmi be páyin* [to slope] *be su ye rud dárad/ dáwt.//*

downy adj *korki, porzdár, bazmand, korkmand, porzmand, patmand*

dowry n *vardak, farduk (ZBP, C739 FM, niz M. Moqaddam), kábin,kávin, "In jahán nouarus rá mánad-ratl o kábinw gir o báde biyár." (ZBP, C4416, C5098, FM, Xosravi); "Xow arusist jahán az rah e surat likan- har ke peivast bedu omr e xodaw kávin dád." (Háfez)*

dowse[1] = douse

dowse[2] v = **dowse (for sth)** *gománe zadan*

dowser n *gománezan*

doxology n *sorud e dini; yawt...; yasná*

doyen; (US) **dean** (n) (fem. **doyenne**) *riw sefid, gis sefid, bozorgtar, sarkarde. //In báwgáh* [club] *rá u bonyád nahád va aknun gis sefid e/ sarkarde ye má-st./ Bozorgtar/ sarparast e baxw e ximiyá/ wimi.//*

doyle, doyly *bengarid be* "doily"

doz *kutáh wode az* "dozen" *dojin. // se dojin xáye/ toxm e morq*

doze v **1** *pinaki zadan, cort zadan.* **2** **doze off** *cewm garm kardan, "goft sá'ati cewm garm konim." (ZBP, L2614 AT). //Hengám e namáyew e celpard*/ film cewmi garm kardam/ cort zadam.//*

doze n *pinaki, cort. //Dar kárván dudi tondi pinaki zadam.//*

dozen n (pl **dozen/ dozens**) (*kutáh wode* **doz**) **1** *dojin. //Toxm e morq/ xáye rá dojini* [by dozens] *miforuwand.; Yek dojin sad tumán; Xáhew mikonam nim dojin toxm e morq bedahid.//.* **2** **dozens of** *(anáyin) faráván, dahhá. //Faráván/ candin* [dozens] *dust e pesar dárad.; Se kive* ye/ quti ye dojini niyáz dárim.//.* **talk, etc, nineteen to the dozen** *cáne zadan, peivaste/ yekband verzadan/ gab zadan, yá kár e digari kardan. //Dáwtand yekband ver mizadand.;* **(it is) six of one and half a dozen of the other** *sar-o-tah e yek karbásand. //Nemidánam kodám yekewán gonáhkár ast, har do sar o tah e yek karbás-and.//*

dozy adj (**-ier**, **-iest**) **1** *xábálu [parvá konid "<u>xábálud</u>" dorost nist. Pasvand e "-álu" (dárande ye faráván az cizi-st.) tanhá baráye váźeháyi ke maini** [meaning] *ye "áludegi" bedahad mitaván "-álud" rá be kár bord con "xunálud".]. //Emruz pasin xábáluyim.//.* **2** *(dar Engelstán) koudan, gul, kalle-puk. //Biyá, kalle-puk* [dozy-lot]*, maqzat rá be kár biyandáz!//*

D Phil *kutáh wode* "**Doctor of Philosophy"/** *Ferevid* (baráye riwe be* "PhD" *bengarid.); **//Ferevid* e tárix budan/ dáwtan//.**

DPP *kutáh wode az* "Director of Public Prosections" *(kutáhwode: sardádsetán; abardádsetán; qoldádsetán)*

Dr *(kutáhwode)* **1** Doctor/ *pezewk; baráye dánewhá ye digar "Ferevid*, (baráye riwe bengarid be* "PhD"*).* **2** **Dr** *kutáh wode baráye* "Drive". *ráh, xiyábán*

dr **1** *kutáh wode baráye* "drachma(s)"*, dráxmá, yekkán e pul e Yunán.* **2** *kutáh wode baráye* "dram/ drams" *yekkán e sangini, bengarid be* "dram".

drab adj *delafgár, deltang-konande. //wabi, zendegiyi* [existence]*/ manewi delafgár/ deltang konande.//*

drably adv *delafgár, deltang-konande*

drabness n *delafgári, deltang-konandegi*

drachma n (pl **drachmas/ drachmae**) *yekkán e pul e Yunán*

Draconian (adj) *setamkáráne; xeili saxt; saxtgiráne; ahrimani [vábaste be* "Drakon" *dádárástár e Yunáni]. //kárhá ye, dádhá ye, ravewhá ye ahrimani//*

draft[1] n **1** *piwnevis, cerknevis, nerang*; nirang, "Tá ce xáhad kard bá má áb o rang e árezat- háliyá nirang e naqwi xow bar áb andáxtan." (Háfez). //In (tanhá) piwnevis e soxanráni ye man ast, cegune ast/ cejuri-ye?; piwnevis e yek band* [draft amendment], *pácin** [copy] *e gozárew//.* **2** (**a**) *(hirbáni) barát. //baráti baráye yek bánk e Ámrikáyi//.* (**b**) *pardáxt bá barát.* **3** *daste, goruh e gozide. //Yek daste ye bargozide parastár be jáyi ke biw az hame ásib dide (dárim) miferestim.//.* **4** **the draft;** US **call-up** *(barge ye) sarbázgiri*

draft[2] v **1** *piwnevis kardan; cerknevis kardan; nirang andáxtan,,"Tá ce xáhad kard bá má áb o rang e árezat- háliyá nirang e naqwi xow bar áb andáxtan." (Háfez). //peimáni, dasturi baráye kahestán** [parliament], *peimán nameyi rá piwnevis kardan./ Hanuz dáram karte ye/ karde ye* [chapter] *baxw e noxost rá piwnevis mikonam.; pandnámeyi ke xeili ba rixte wode/ nevewte wode* [drafted]*//.* **2** *basijidan. //Pásbánán e biwtari rá baráye árám kardan e/ jelogiri ye az anbuh e mardom dárand mibasijand.//.* **3** **draft sb (into sth)** *baráye sarbázi basij kardan. //baráye sarbázi be niru ye zamini/ daryáyi basij gawtan//*

draft-card n *barge ye sarbázgiri; barge ye sarbázi*

draft-dodger n *kasi ke az sarbázi begorizad*

draftee, (US) **conscript** (n) *(dar Ámriká) basij wode, basiji be sarbázi*

draftsman n plural **draftsmen** **1** *piwnevis konande; dasturnevis.* **2** (US) = draughtsman

drafty (US) = Draughty

drag[1] (n) **1** *(har ciz e) kewidani; ...-kew.* **2** *tou*, besanjid bá "táv" [páydári ye havá dar barábar e jonbew e havápeimá].* **3** *(zabán e kuce) ádam yá ciz e deltang konande. //Piyáde(ravi) xastekonande ast bogzár beránim.//.* **4** *(zabán e kuce) jáme ye (mardi) dar jáme ye zanáne. //*in drag: *zanáne (ke mardi án rá bepuwad.);* a drag artiste: *(honarpiweyi (mard) dar jáme ye zanán)//.* **5** *(zabán e kuce) kewidan; pok zadan (be sigár).* **6** **a drag on sb/ sth** *dast-o-págire; páyágiw. //Xánevádeaw rá dust dárad ammá ánán jelo ye piwraft e káraw rá migirand.//*

drag[2] v **(-gg-)** **1** *besaxti/ bezur kewidan; darkewidan, "Zaváre pei ye Raxw nágah bedid- kaz án rud bá xastegi darkewid." (ZBP, L7003 SF). //Gorbehe páye wekasteaw rá be saxti mikewid.; Deraxt e wekaste/ oftáde rá az miyán e ráh darkewidim.; kewán-kewán raftan; kewán-kewán be xáneraftan//.* **2** *mulidan, kewánkewán/ langánlangán ámadan. //Hamiwe mimulad/ langán-langán az pei miáyad.//.* **3** *(pendárin) kasi rá bezur be jáyi kewidan. //Be saxti tavánestam kudakán rá az mehmáni birun kewam.; Xábálu bud va xodaw rá az raxtexáb/ bestar darkewid/ bezur birun kewid.//.* **4** *kewidan; kewide wodan. //Yumu*yat* [coat] *tu ye gel mikewad/ kewide miwavad.; Kawti langaraw rá dar kulák kewide jábejá kard* [drag anchor]*//.* **5** **drag (on)** *kew ámadan; be derázá kewidan. //Án celpard** [film] *xeili deltang konande bud va xeili kew ámad.; Tá kei/ tá cand gáh e digar in kew xáhad ámad?//.* **6** *kafrubi kardan; kaf e... rá rubidan/ roftan. //Kaf e ábráh rá/ kanál rá baráye yáftan e kudak e gom wode roftand.//.* **7** **drag one's feet/ heels** *left dádan; in pá án pá kardan. //Mixáham xáne rá befruwam ammá wouharam in pá án pá mikonad.//.* **drag sb/ sb's name through the mire/ mud** *lajanmál kardan; kasi rá be goh kewidan.* **8** **drag sb down** *bihál/ biramaq kardan; ramaq e kasi rá gereftan; sost/ bituw kardan. //Havá ye garm hamiwe ramaq e ma rá migirad.//.* **drag sb down (to sth)** *(anáyin) be pasti kewidan. //Mitarsam baccehá (saranjám) be pasti garáyide hamánand e u gardand.//.* **drag sth in/ into sth** *leng e... rá tu kewidan. //Báyad darbáre ye har cizi goftogu mikonim leng e xawáyágari** [politics] *rá ham tu bekewi?.* **drag sb into doing sth** *kasi rá be zur be... kewándan/ vádáwtan. //Mibáyast bezur kewánde nazd e dandán-pezewkaw barand.; Bogzár in jostár* [discussion] *rá kew nadahim, báyad be áhangi* [decision] *dast yábim.//.* **drag sth out (of sb)** *az kasi bezur birun kewidan; //az kasi bezur xastuyi* [confession], *cemi* [fact], *ravádádani* [concession] *rá birun kewidan/ gereftan//.* **drag sb up** *(dar Engelestán) bacceyi rá bad bár ávardan.* **drag sth up** *(ciz e nágovári rá) be miyán kewidan. //Án ruydád rá be miyán kewid tá ma rá warmande konad* [embarrass].//

draggled adj *bengarid be* "bedraggled"

drag-hunt n *wekár e buyáyi bá sag*

drag-net (n) **1** *tur e kafkew.* **2** *(pendárin) dám nahádan baráye riftegán* [criminals]

dragoman n (pl **dragomans**) *ráhnamá va tarjomán; tarjomán; tarzofán*

dragon n **1** *aździhá; barqamán.* **2** *(pendárin,xárdári) aździhá; patyáre. //Zani ke sarparast e baxw e hamárgari-st* [accounts department] *yek aździháyi ast án saraw nápeidá!//*

dragonfly n *sanjáqak, kákámbáz; cicilás*

dragoon n *sarbáz e asb savár e zinálu/zinávand*

dragoon v, **dragoon sb into doing sth** *kasi rá be zur be... vádáwtan. //Be zur vádáwtandemán be sangitan** [opera] *ravim.//*

drag race *rádetázi**

dragracing (n) *rádetázi**

dragster n *ráde* ye viźe ye rádetázi** [drag racing]

drain[1] n **1** *lule ye gandáb; lule ye zehkewi, welkak (ZBP, C1794 FM); ápaxw [<Pahlavi, (ZBP, C7645 BF)]; nabk, "Giradi áb e juy rá pandám (= bád)- con bovad baste nik ráh ze xas." (ZBP, C6892 FM, Rudaki). //Nágozir wodim lulekewi* [plumber] *rá faráxánim tá lulehá ye gandáb/ zehkewi/ nabkhá rá báz konad* [unblock]*//.* **2** US = **Plughole**. **3 a drain on sb/ sth** *duwidan, makidan, harjá juri tarjome miwavad. //Hazinehá* [spending] *ye ártewi sarmáyehá* [resources] *ye kewvar rá saxt miduwad.//.* **(go) down the drain** *tabáh wodan, harjá juri tarjome miwavad. //Yek laqzew hamán o tabáh wodan e hame ye zamán va pulemán hamán.//*

drain[2] v **1 drain (sth) (from sth); drain (sth) (away/ off)** *raván wodan; raftan; harjá juri tarjome miwavad. //Rang az roxaw parid.; Áb e garmábe áhest áheste raft.; Hutoxw* [mechanic] *hame ye rouqan rá az motor kewid/ az ás kewid.//.* **2** *tohi kardan. //liván e xod rá sar kewidan va tohi kardan.//.* **3** *xowkidan; xowk kardan. //Bogzár bowqábhá ábewán beravad; bátláqhá* [swamps/ marshes] *rá xowkándan; Baráye barxi kewthá* [crops] *zamin báyad xub zehkewi wavad.//.* **4 drain sb/ sth (of sth)** *duwidan, makidan. //Xod rá biramaq/ bituw yáftan; kewvari ke niru ye mardomiyaw* [manpower] *duwide wode.//.* **5 drink/ drain sth to the dregs**.*bengarid be* "dregs". **6 drain away** *kamkam nápadid wodan. //áheste áheste dáwt mimord/ ján az tanaw darmiraft* [drain away].//

draining-board, (US) **drainboard** n *taxte ye ábkew/ zehkew*

drainage n **1** *zehkewi.* **2** *dastgáh e zehkewi.* **3** *zeháb, gandáb*

drainage-basin n *sarcewme; ábsár**

drain-pipe (n) *návdán, lule ye zehkewi*

drain-pipe trousers *(anáyin) walvár e lule-tofangi*

drake n *ordak e nar*

dram n **1** *(kutáh wode* **dr**) *yekkán e sang barábar e 1/8 ons va 1/16 ons.* **2** *(beviźe dar Eskátland) (baráye nuwábehá ye alkoli, beviźe viski) yek vehang* [small amount] *(ZBP, C2594 FM). //Yek rize/ vehang viskiyaw/ marzbuze*aw rá xeili dust dárad.//*

drama n **1** *namáyewnáme; namáyew. //yek wáhkár e namáyewi ye ruzgár e Elizábet.* **2** *yek dast ruydádhá ye wurangiz; //yek dast ruydádhá ye wurangiz e rástin e bimárestáni//.* **3** *wur* [excitement]*; wuridegi. //Zendegi ye porwuri dáwt.* [full of drama]*//.* **4 make a drama out of sth** *gazáf goftan/ kardan; bozorg kardan; guz rá gonbaz kardan. //Az yek didár e sáde va nazd e dandánpezewk raftan dástáni gazáfe misázad.//*

dramatic adj **1** *vábaste be namáyew/ namáyewnáme. //anjoman e namáyew; namáyewi az yek ruydád e rástin//.* **2** *cewmgir, wegerf. //degargunihá ye, ruydádhá ye,.ágáhihá ye wegerf; soxanáni ke hengám e bázgowáyi goft xeili/ saxt cewmgir* [dramatic] *bud.*

dramatically adv *cewmgir*

dramatics n **1** *namáyewnámenevisi, namáyewgari, honarhá ye namáyewi. //honarhá ye namáyewi ye/ namáyewgari ye kámgaráne* [amateur dramatics]*//.* **2** *(xárdári) gazáfe. //Az gazáfekáriháyat delam behamxorde/ Az gazáfeguyiháyat sir wodeam.//*

dramatic irony *namáyewi ke tamáwáciyán/ báwandegán payám e án rá behtar az bázigarán daryáband.*

dramatis personae *(beáyin) ((fehrest e) bázikonán/ honarpiwegán*

dramatization, dramatisation n *gazáf kardan/ goftan/ nemudan; bozorg namáyew dádan. //bozorg namáyew dádan/ gazáfe namudan e yek dádrasi dar jamjám*/* TV//

dramatize, dramatise v **1** *(dástáni/ matali rá) be rixt e namáyewnáme dar ávardan.* **2** *gazáf kardan/ goftan/ nemudan; bozorg namáyew dádan. //Harce miguyad bávar nakon, biwtar garáyew* [tend to] *be gazáfeguyi dárad.; Án peivand e áweqáne rá ruznámehá* [the press] *bozorg kardand.//*

drank *zamán e gozawte az* "drink[3]", *be in váźe bázgardid.*

drape v **1** (**a**) **draw sth round/ over sth** *kewidan, puwánadan. //Yek yumu** [coat] *ye xaz ru ye wáneh).yaw kewide/ andáxte./ Ru ye kácál* [furniture] *rá bá wamad puwánde budand gard o xák nagirad.//.* (**b**) **drape**

sb/ sth (in/ with sth) *dar jáme ye... puwándan. //Derákulá bá qabáyi* [cloak] *qulásá padidár gawt/ Divárhá ye pardepuw/ puwide* [drape] *bá pardehá ye qálicenamá* [tapestries]*//.* **2 drape sth sound/ over** *wol gerd e... andáxtan. //Bázovánaw rá wol gerd e gardan e u andáxt* [drape around]*.//*

drape n **1** *ávixtegi.* **2** *bengarid be* "curtain"

draper n *(dar Engelestán) párceforuw; jámeforuw; puwákforuw*

drapery; (US) **dry goods** n **1** *párceforuwi, jámeforuwi, párce, qomáw, puwák.* **2** *ávixtegi (M. Moqaddam)*

drastic adj **1** *tond, saxt, borande. //Baráye be sámán kardan e kárhá* [restore order] *báyad gámhá* [measures] *ye borande bardáwt.//.* **2** *saxt. //kambud* [shortage] *e saxt e xoráki//*

drastically adv *tond, saxt, borande*

drat *(wegeftváźe, baráye newán dádan e ranjew) nefrin, ah, tof, tafu. "Ze wir e wotor xordan o susmár -- Arab rá bejáyi residast ár; ketaxt e/ táj e kiyáni konad árezu -- tafu bar to ey carx e gardun tafu!" (SF). //Nefrin bar án bacce!//*

dratted adj *nefride. //In qalam e nefrin wode/ nefride báz kár nemikonad/ neminevisad//*

draught; (US) **draft** n **1** *suz, bád. //Miwavad dar rá piwkoni/ bebandi? Injá xeili suz (e badi) miáyad.; Hamin ke kárván dudi áqáz be jonbew kard nasim* [draft] *e delpaziri má rá xonak kard.//.* **2** *(daryánavardi) ábxor/ Kawtihá ye kam ábxor* [shallow draught]*//.* **3** *qolop, vehang (ZBP, C2594 FM). qáre, qáraj. //yek qolop báde/ mey/ vehangi źarf/ deráz fugán/ ábejou nuwidan; Bi dam zadan dar yek vehang jám rá nuwid/ sarkewid.; (pendárin) dami źarf kewid.//.* **4 draughts** [sing v]; **checkers** *duzbázi.* **5 on draught/ draft** *(ábejou va mánand e án) bowkeyi*

draught adj *bowkeyi. //ábejo ye, fugán e sib//*

draught-board; (US) **checkerboard** *taxte ye duzbázi//*

draughthorse n *yábu, páláde, bálád, páláy (ZBP, C5347 FM)*

draughtsman, (US) **draftaman** n (pl **-men**) **1** *naqwekew; nerang-gar*.* **2** *negárgar; naqwband. //Naqwband e xubi nistam.//.* **3** (US) **checker** *mohre ye duzbázi*

draughty; (US) **drafty** adj (**-ier**, **-iest**) *bádi, bádgir. //Injá saxt bádgir ast.; injá xeili suz miáyad.//*

draw[1] n **1** (**a**) **draw (for sth)** *baxtázmáyi kewidan; pewk andáxtan. //Baxtázmáyi rá ruz e wanbe mikewand.; Pewkandázi baráye dour e dovvom e jám e Orupá//.* (**b**) *baxtázmáyi.* **2** *(dar hamávardhá) barábar. //Ávard* [match] *do be do/ do bar do páyán yáft* [end in a draw]*//.* **3** *(biwtar be rixt e yekáni) mardompasan; ánce mardom rá be su ye xod kewad. //Yek goruh e navázande (ye zende)* [live band] *dar mehmáni hamiwe mardom rá be su ye xod mikewad.//.* **4** *pok zadan (be copoq, sigár).* **5 (be) quick/ slow on the draw** (**a**) *tond/ kond haft tir kewidan.* (**b**) *(anáyin) kondhuw/ tizhuw. //javán e xubi-st, ammá kami kondhuw ast.//*

draw[2] v (pt **drew**, pp **drawn**) **1** *negárdan; kewidan, negáwtan, "Ze máhi be jám andraun tá bare- negáride peikar hame yeksare." (ZBP, L5745 SF); "va zamin áfaridam va áftáb va máhtáb be ru ye giti benegáwtam va gerd bar gerd e Makke haft feriwte moqarrab biyáfaridam..." (ZBP, L7311 SR). //Zibá minegári/ mikewi//. Cehraki** [diagram], *naqweyi* [plan], *xárazmiyi* [flow chart] *kewidan. //Án gozárew peikareyi zewt az nákáráyi/ nákárámadi va tarmanewi newán dád/ namud.//.* **2** *ámadan, harjá juri tarjome miwavad. //Kárván dudi bedarun e istgáh ámad.; Ráde*/ máwin áheste az jadval* [kerb] *dur gawt./ Yek asb kamkam az digarán jelo zad/ piwi gereft.; Yek qáyeq e piwro* [pilot boat] *(baqal e kawti) pahlu gereft./ (pendárin) jawn e zádruz e Mehr* [M. Moqaddam]/ Krismas/ Masih nazdik miwavad./ Ruzgáraw be árámi be páyán miresid.//.* **3** *kewidan. //Ru ye nusiyák** [typewriter] *rukewi kewid.; Newimam/ sandaliyam rá kewidam nazdik e miz.* [draw up to]; *Ma rá ru ye bálkon bord/ kewid* [draw onto]*; Kuwidam be kenári bekewamaw* [draw aside]*//.* (**b**) *(baráye asb va mánand e án) kewidan. //Deliján* [coach] *e wahrbánu rá wew asb mikewid//.* (**c**) *(parde va mánand e án rá) báz kardan/ bastan/ kewidan.* (**4**) (**a**) **draw sth out of/ from sth; draw sth out (birun) kewidan** *//Parvandeyi* [file] *rá az kewo (birun) kewidan/ Valg** [the record/ disc] *rá az puweaw birun kewidam./ Mitaváni cub-panbe rá (birun) bekewi?//.* (**b**) **draw sth (from sth)** *birun kewidan, áxtan, áhixtan, áhanjidan. //Beruyam haft-tir kewid.; Bá wamwir e áxte/ huxte besuyam ámad.//.* **5 draw sth (from sth)** *be dast ávardan; wekáftan. //(az barresi ye xod)* [study] *ce hudeháyi be dast ávardid?; Az in egnest** [accident] *mitavánim ámuzákháyi baráye áyande begirim.//.* (**6**) **draw sb (about/ on sth)** *//Kasi rá vádáwtan biwtar darbáre ye cizi soxan guyad; zir e zabán e kasi rá kewidan/ Nawod vádáraw konim darbáre ye zendegi ye daruniyaw* [private] *biwtar beguyad.; Delam mixást darbáre ye degarguniháyi ke dar piw ast biwtar bewnavam ammá natavánestam zir e zabánewán rá bekewam.//.* **7** (**a**) *makidan, kewidan. //Án ás áb rá dar lule mikewad.; Váwáme* [diaphragm] *havá rá be darun e wowhá*

mikewad.//. (**b**) *havá kewidan. //Lule ye boxári* [flue] *pas az pák kardan báyad behtar havá bekewad.)//.* (**c**) **draw at/ on sth** *pok zadan. //Andiwnák be pip/ copoq e xod pok mizad.//.* **8 draw sth (from sth)** *kewidan. //Az cáhi áb kewidan; Yek liván ábejou/ fugán az celik kewid.//.* (**b**) **draw sth from sb/ sth** *be dast ávardan, gereftan. //Az xáneváde ye xod powtibáni, ásáyew* [comfort]*, niru gereftan/ be dast ávardan* [draw]*; Xánandegán e xod rá az hame ye radehá ye tude/ hanvar** [society] *be dast miyávarim.//.* (**c**) **draw sth (from sth)** *az womári dar bánk pul kewidan/ bardáwtan. //Miwavad sad dolár az womáram* [account] *bekewam/ bardáram?//.* (**d**) *gereftan (dastmozd va mánand e án). //Xub ast báz ádam máhiyáne dastmozd begirad.//.* (**9**) (**a**) **draw sb (to sth)** *be xod kewidan. //Án celpard*/ film tamáwáciyán e fareváni rá be su ye xod mikewad.; Jiqháyaw máye ye án gawt ke rahgozarán be jáygáh e ruydád* [scene] *kewide wavand./ Ce ciz womá rá be pezewki kewid?; In soxanráni dánewmandán rá az sarásar e jahán be xod mikewad.//.* (**b**) **draw sth (from sb)** *kewidan, darávardan, áhanjidan, hanjidan, áxtan. //awk e kasi rá darávardan; máye ye kafzadan e mardom gawtan* [draw applause]; *mardom rá be xande andáxtan; In andiw az har do su máye ye xordegiri ye faráván gawte//.* **10** *(hirbáni) cek kewidan. //Án barát* [bill] *rá baráye yek bánk e Ámrikáyi kewidand* [draw on].//. **11 draw sth (from sth)** *kewidan. //Piw az bázi ye ganjafe* [playing cards] *yárkewi kardim* [draw partners]*; Dar yek baxtázmáyi pate* [winner ticket] *ye barande rá kewidan; az yek baste/ dast ganjafe bargi kewidan; az koláhi pewk* [lots]*, nám kewidan/ darávardan//.* **12** *barábar wodan/ kardan. //Án do goruh e varzewi barábar kardand/ wodand.; Se-be-se wodand* [draw three-all]*; Án ávard barábar wod/ barande nadáwt* [the match was drawn.]//. **13** *dam kewidan/ kardan. //Bogzár cáy dah pál** [minute] *dam bekewad.//.* **14** *(daryánavardi) (baráye kawti) ábxor dáwtan. //Kawtiyi ke haft metr ábxor dárad*. [drawing]//. **15** pull out *(kohne wode) dandán kewidan.* **16** *andarunehá ye juje va mánand e án rá) birun kewidan; del o rude ye... rá darávardan.* **17** *celle ye/ zeh e kamán rá kewidan.* **18** *áhanjidan, daráhanjidan. "befarmudaw ke xáhar rá befarhanj- be wafwáhanj e farhanjew daráhanj." (ZBP, L7734 VR).* **19 draw a analogy, a comparison, a parallel, etc between sth and sth** *bá...; sanjidan.* **draw sb's attention to sth** *cizi rá be kasi namudan, newán dádan; máye ye parvá kardan gawtan. //Laqzewi dar gozárew be man newán dád.//.* **draw a bead (on sb/ sth)** *newáne raftan.* **draw a blank** *pásoxi, hudeyi, vákonewi be dast nayávardan. //Kuwidam námaw rá dar fehrest-náme biyábam ammá cizi nayáftam/ be dast nayávardam.//.* **draw blood** *(pendárin) ranjándan. //Soxanán e niwdáraw* [wounding] *áwkárá máye ye ranjew gawt.//.* **draw breath** (**a**) *dami zadan, dam zadan, barásudan.* (**b**) *zistan. //Tá zamáni ke man zende-am niyáz be dust nadári.//.* **draw a distinction between sth and sth** *do ciz rá az ham jodá sáxtan. //***draw sb's fire** *xawm e kasi rá baráye xod xaridan yá be xod barangixtan tá digarán dar amán báwand.//.* **draw one's first/ last breath** *noxostin dam rá kewidan = záde wodan; vápasin dam rá kewidan = mordam.* **draw in one's horns** *dast-o-páye xod rá gerd kardan/ faráham kewidan. //Báyad kamtar harze hazine koni va báyad dastopáyat rá faráhamkewi.//.* **draw the line at sth/ doing sth** *az anjám e kári sar báz-zadan/ marz va sámán nahádan. //Nemitavánam peivaste be womá vám daham, har kári báyad marz va sámáni dáwte báwad.//.* **draw stumps** *(dar tapkáye**/ cricket*) bá bardáwtan e cube* [stumps]*, bázi rá páyán dádan//.* **draw sb's teeth/ fangs** *niw e kasi rá kewidan; dandán e kasi rá kewidan; dande ye kasi rá pahn kardan. //Xordegirán* [critics] *mitarsand ke piw az án ke in dastur* [bill] *be rixt e dád* [law] *daráyad bigazandaw xáhand kard.//.* **draw trumps** *(dar bázi ye ganjafe) barg e barande/ bezur rá bázi kardan tá án ke digar bázikonán barg e bezur nadáwte báwand.//.* **draw oneself up to one's full height** *rást istádan; bálá rást kardan. //Bálá rást karde pásox dád, "hargez!"//.* **draw a veil over sth** *durandiwáne hic ciz nagoftan; dam forubastan. //Piwnahád mikonam darbáre ye ruydádhá ye harásangizi ke az án pas roxdáde pardeyi kewide dam forubandim.//.* **20 draw back (from sth/ doing sth)** *pápas kewidan; pasnewini kardan. //Az farnámew** [declaration] *e jang pá pas kewidan. //***draw in** *kutáh wodan e ruz(há). //Ruzhá dárad kutáh miwavad.//.* **draw sb into sth/ doing sth; draw sb in** *be zur be... kewidan; dar kám e... forukewide wodan. //Yekbáre xod rá yáftam ke dar yek gováže* [argument] *ye harásangiz e digari kewide wodam.; Má kárhá ye tudeyi/ hanvari** [social] *e gunáguni sázmán midahim ammá hame ye hamvandánemán nemixáhand be in kár kewide wavand* [draw in].//.**draw on** *nazdik wodan. //Dáwt wab nazdik miwod.//.* **draw on/upon sth** *bekár bordan; bahre jostan. //Dar sarásar e án barnáme* [project] *az ázmudegiyaw bahre jostim.; Báyad az pasandázam* [savings] *bardáwt konam.//.* **draw on sb** *kasi rá afsun kardan/ be dám andáxtan. //Sarmáyegozárán rá be omid* [with vision of] *e zud puldár wodan afsun kardand/ be dám andáxtand.//.* **draw out** *deráz wodan e (ruzhá).* **draw sb out (about sth)** *kasi rá be soxan goftan vádáwtan. //Xeili kamru-st, báyad be soxan goftan vádáraw kard.; Pire-mard rá vádáwtam darbáre ye ruzgár e jang e xiw* [war experiences] *soxan guyad.//.* **draw sth out** *be derázá kewándan; kew dádan. //Handemán** [interview] *rá biw az yek tasu* [hour] *kew dád./ jostári* [discussion] *deráz/ kewdár//.* **draw up**

(baráye ráde/ máwin) bázistádan. //Táksi birun e xáne bázistád.//.* **draw sb up** *(biwtar be rixt e náwenáxte) árástan (e sepáh). //sepáhiyáni* [troops] *ke az ruy e páygáh* [ranks] *áráyew yáfteand.//.* **draw sth up** *(peimán/ fehrest) nevewtan*

drawback n, **drawback (of/ to doing sth)** *ziyán, gereftári. //Yeki az gereftárihá ye zendegi dar xiyábán e bozorg* [main road] *hayáhu/ sarosedá* [noise] *ye peivaste ast.//*

drawbridge n *pol e táwo. //pol e táwo rá páyin ávardan/ bálábordan//*

drawer n **1** *kewo. //kewo ye miyáni ye mizam* [desk]*; kewohá ye xod rá pák kardan //.* **2** (**a**) *(hirbáni* [economy]*) kasi ke cek mikewad.//.* (**b**) *negárande; negárgar. //Negárgar e xub nistam.//*

drawers n *(kohne wode) toneke; walvárak. //yek toneke/ walvárak* [a pair of]*//*

drawing n **1** *negáwtan, negárgari. //yánehá** [class] *ye/ dourehá ye negárgari.* **2** *negár, "Negár e sar o táj e Kávus wáh- negárid bá yáre o gorz e gáh." (ZBP, L6644 SF); negáwte, "va in dáyere negáwte ye surat e u-st." (ZBP, L7190 TT); parde. //ganjineyi* [collection] *az negárhá ye/ pardehá ye Pikaso//*

drawing-board n **1** *taxte ye negárgari.* **2** **(go)back to the drawing-board** *padisár gereftan; az sar/az sar e nou áqázidan;Piwnahád e má rá napazirofteand, az inru báyad padisár girim/sar az nou ruzi az nou biyáqázim.//*

drawing-pin, (US) **thum-tack** (n) *punez [váže ye Faránse]; golmixak*; suci* [<Sanskrit, Suci]*

drawing-room n *otáq e paziráyi; mehmánxáne*

drawl v *kond va wol-o-vel soxan goftan; kewdár goftan. //Soxanán e xod rá kond va wol o vel/ kewide be zabán ávardan.//*

drawl n *kewdár/ wol o vel va kond o gowád soxan goftan. //guyew e kond o gowád Tegzási//*

drawn[1] adj *(baráye roxsár yá mardom) bestuh, mánde, negarán, takide. //Pas az cand hafte bixábi pariderang va takide* [drawn] *minamud.//*

drawn[2] *setáy az kárváže* bengarid be* "draw"

drawstring n *band e tonbán; band e sar e kise*

dray n *arrábe (ye kutáh viže ye bowkehá ye fugán*/ ábejou yá mey)*

dray-horse n *páláde, yábu*

dread n **1** *sahm; harás; wekuh (ZBP, C1578, FM). //Hamiwe az pedaraw harás dáwte* [stand in dread of sb/ sth] *//Az bimárestán miharásad.//.* **2** *(máye ye) tars/ sahm/ harás/ wekuh. //Tohidasti yeki az máyehá ye harás/ wekuh e peivaste ye besyári az mardom ast.//*

dread v *harásidan; saxt tarsidan. //az bimári harásidan/ sahidan*/ saxt tarsidan. //Dar harásam az in ke digar hargez to rá nabinam; Hame dar harás-im ke agar kárxáne baste wavad ce miwavad.; Zamáni rá ke az án miharásidam faráreside bud.* [arrive]*//*

dreaded adj *sahmgin, harásangiz. //patyár* [scourge] *e sahmgin e áble//*

dreadful adj **1** *sahmgin, zewt, harásangiz, takándahande. //egnesti** [accident]*, bimáriyi, kábusi sahmgin; Con midánad ke xod máye ye marg e ánán gawte báyad bá in yád* [knowledge] *e sahmgin zendegi konad/ beziyad.//.* **2** *bad, deltang konande, anar, ahr* [<Pahlavi, (ZBP, C3465 MK)]; //Ce havá ye deltang konandeyi; celpardi*/ filmi, xoráki, kewvari anar/ zewt/ bad/ ahr*//.* **3** *Gománam sarásar laqzewi sahmgin bude ast.//*

dreadfully adv **1** *sahmgin, takán dahande.* **2** *(anáyin) bad. //In goftár xeili bad/ saxt bad nevewte wode.//.* **3** *(anáyin) gománam saxt dir wode.*

dreadfulness n *sahmgini, takán dahandegi*

dreadlocks n [pl] *(beviže nazd e Rástáfáriyánhá/* Rastafarians*) mu ye deráz va tábide; celgis*

dreadnought n *guneyi razmnáv e áqáz e sade ye bistom*

dream n **1** *xáb, "va goruhi budand ke be xáb didandi va har ce iwán rá az ásmán forud ámadi be xáb ámadi." (ZBP, L2038 TB); "Ke Nuwinraván dide bud in be xáb- kaz in taxt beprákanad rang o áb." (ZBP, L4976 SF). //Payápey xáb mibinam ke pili gawteam.; Wab xow, xáb e xow bebinid!* [sweet dreams]*//.* **2** *xáb, xamn* [<Pahlavi, xvamn/ xamn (ZBP, C5097, MK, BF)]; //Dar xáb/ xamn* budan, zistan, gawtan* (go around)*.//.* **3** *xáb, xamn*. //Xábi ke pesaram dar sar miparvaránad in ast ke espáwnavard** [astronaut] *gardad./ Ráde*yi/ máwini, estári* [holiday], *xáneyi ke xábaw rá mibini.* [of your dreams]*./ Agar dar án hamávard* [tournament] *barande wavam xábam dorost darámade* [come true]*.//.* **4** *(anáyin) saxt zibá; xamni* [<Pahlavi, xvamn/ xamn (ZBP, C5097, MK, BF)]; buwásp/ buwáspin [<buwásp/ bowasb; gowasb, (ZBP, C5097, MK, BF). //Pirhanaw rásti/ berásti az zibáyi buwáspin ast.; yek xáne ye/ áwpazxáne ye*

xamni/ buwáspin//.* **5** **a bad dream** *sáni* (situation) *bad/ con kábus; kábus. //Nemitaváni ma rá tanhá gozáwte beravi, in baráye man kábusi ast.* **go, etc like a dream** *xeili xub kár kardan. //Ráde ye/ máwin e no-am xeili xub kár mikonad.//.* **a beautiful dream** *[rouyá] buye*

dream[2] v (pt, pp **dreamed** *yá* **dreamt**) **1** (**a**) *didan, "Ke Nuwinraván dide bud in be xáb- kaz in taxt beprákanad rang o áb." (ZBP, L4976 SF). //In pust báz karde bedán goftam tá xábi dide nayáyad in mehtarán ke newasteand bá man dar yek soxanand." (ZBP, L515 TBH); be xáb ámadan, "va goruhi budand ke be xáb didandi va harce iwán rá az ásemán forud ámadi be xáb ámadi." (ZBP, L2038 TB). //Miguyad hargez xáb nemibinad.//.* (**b**) **dream (of sth/ doing sth); dream about sth/ doing sth** *be xáb didan. //Diwab xáb didam parváz mikardam.; Rásti bud yá bexáb didam?; Bexáb didam ke mitavánam parváz konam.//.* **2** **dream (of/ about doing sth)** *xáb didan. //Hargez zabán nadádeam* [promise] *ráde*am/ máwinam rá be to vám daham, báyad xáb dide báwi!; Xáb e án rá dar sar dárad ruzi violon-naváz e námvari gardad.; Ki xábaw rá midid? Dárand báham zanáwuyi mikonand!* [get married]*/ Xábaw rá ham nemididam, báz bebinamat.//.* **3** **not dream of sth/ doing sth** *xáb e cizi rá ham nadidan. //Xábaw rá ham nemibáyast mididam ke conin cizi beguyam.; Xábaw rá ham nemibinam ke bogzáram bacceam conin kári konad.//.* **4** **dream sth away** *zamán rá tabáh kardan/ yáve gozarándan. //Zendegiyaw rá dar xáb migozarándad./ yáve gozaránde, hic kári rá berásti be anjám naresánde.//.* **dream in** *(anáyin) (be riwxand) xáb didan. //Pas ke/ Xob ke mixáhi dastmozdat afzude wavad. Xábaw rá bebini!* [Dream on!]*//.* **dream sth up** *(anáyin) xáb (e cizi kánáyáne rá) didan. //Bigomán dári xáb e barnámeyi/ kári divánegáne/ kánáyáneyi rá* [crazy scheme] *con in mibini!//*

dreamer n **1** *xáb-bin.* **2** (**a**) *kasi ke dar xáb miziyad. //Be án kasáni ke migoftand ádam be máh miravad migoftand dar xáb zendegi mikonand.* [dreamer]*//.* (**b**) *kasi ke dar xáb miziyad; Amu yádegár, xábi yá bidár?!. //Be vir e u/ viraw* [memory] *powtgarm nabáw, darxáb zendegi mikonad.//*

dreamily adv *xáb; dar xáb*

dreaminess n *xáb, buwásp*

dreamland n *behewt, sarzamin e wáh e pariyán; //Magar xábaw rá bebini ke án hame pul be to bedahad!//*

dreamless adj *xáb e źarf*

dreamlike adj *con xáb, engár dar xáb, xamni* [<Pahlavi, xvamn/ xamn (ZBP, C5097, MK, BF)]*

dream world *sarzamin e wáh e pariyán*

dreamy adj (**-ier**, **-iest**) **1** *gong; darxáb; xábálu.* **2** *gong. //Yádi gong* [dreamy recollection] *az ánce ruy dád.//.* **3** *(anáyin) narm, xábávar, wirin, delpazir. //naváyi/ musiqiyi wirin/ delpazir (con xáb)//.* **4** *máh, xowgel; con buwásp. //Ce saráy e noqli ye máhi!//*

drearily adv *qambár, afsorande, delafgár*

dreariness n *qambári, afsorandegi, delafgári*

dreary (arch **drear**) adj (**-ier**, **-iest**) **1** *qambár, afsorande, delafgár, deltang konande. //Yek ruz e zemestáni ye afsorande/ delafgár//.* **2** *(anáyin) delafgár, deltang konande. //Mardománi delafgár ke zendegáni ye xafeyi/ delafgári dárand.//*

dredge; dredger n *láyrub*

dredge[1] v **1** *láy rubidan/ roftan. //Báyad ábráh rá láyrubi konand tá kawtihá betavánand az án begozarand.//.* **2** **dredge sth (up)(from sth)** *az tah e áb darávardan/ áhanjidan/ birun kewidan. //birun kewidan e sadaf* [dredge for oyster]*/ piwuk/ guwmáhi az daryá/ Az bestar e rud gel va láy birun mikewim/ mirubim/ miáhanjim//.* **3** **dredge sth up** *(biwtar xárdári) táze kardan (zaxmi rá); az nou zende kardan; //yádávari kardan e rizekárihá* [details] *ye án ruydád e nágovár* [episode] *dar Mesr.//*

dredge[2] v, **dredge A (with B); dredge B over/ on A** *páwidan. //ru ye kák wekar páwidan/ (gard e) qand/ wekar* [icing sugar] *ru ye kák páwidan.//*

dredger; dredge n *(qáyeq yá carxowt e) láyrubi*

dredger n *...páw*

dreggs n **1** *dord (báde, fugán).* **2** *lerd, láy, gel, qariźang, daqá, lajan, gandáb, tofále, pasmánde. //tofále ye/ gandáb e tude/ hanvar** [society]*//.* **3** **drink/ drain sth to the dregs** *tah e... rá darávardan; tá tah... rá nuwidan/ sarkewidan//*

dreidel n *gerdálu* [turning top]

drench v **1** *xis kardan; xisándan. //Dar tufán gir kardim va muw e áb kewide gawtim.; dar bárán xis e xis gawtan/ muw e áb kewide wodan//.* **2** **drench sb/ sth (in/ with sth)** *xisándan, áqárdan, farqárdan. //xod rá*

*dar atr/ hubu farqárdan/ xisándan; In golpeikar** [poster] *rá agar bá casb xisaw ham konam [báz ham] nemicasbad.//*

drenching n *xisándan, áqar, farqárew//*

dress[1] n **1** *pirhan e zanáne yá doxtaráne. //Hame ye pirhanháyaw rá xodaw miduzad.//.* **2** *jáme. //jáme ye (mardáne yá zanáne) ázád/ sáde/ beáyin; jáme (ye mardáne/ zanáne/ wab)*

dress[2] v **1** *jáme/ raxt puwidan. //Tá raxt bepuwad domb e wotor miyád páyin./ Zud báw raxt bepuw!; Áyá sálew reside/ candán bozorg wode ke betavánad raxtaw rá xodaw bepuwad?; Án marde jáme ye zanán/ zanáne puwide bud.; Zani dar jáme ye sabz, zani sabzpuw.//.* **2** *raxt e wab/mehmáni ye wab puwidan./ Baráye raftan be namáyewxáne báyad raxt e wab bepuwam?//.* **3** *puwidan. //xowpuw budan* [well], *badpuw budan* [badly], *beásá puwidan* [fashionably/ à la mode]; *porzarq-o-barq/ jelf* [gaudily] *puwidan. //Bá puli/ pul e máhiyáneyi ke behew/ be u midahand be saxti mitavánad tan e bacceháyaw rá bepuwánad/ mitavánad baráye farzandánaw puwák bexarad.; Jáme ye/ pirhanhá ye duwize wáhzáde* [princess] *rá nerangár** [designer] *e javáni ke ruzberuz námvartar miwavad/ ke setáre ye baxtaw ru be afzuni ast miduzad* [a rising designer]*.//.* **4** *árástan/ afrandidan, siyábidan. //Panjere ye maqázeyi rá árástan/ afrandidan/ siyábidan/ Xiyábáni rá bá darafw* [flags] *árástan/ siyábidan; Deraxt e Krismas/ Zádruz e Mehr [M. Moqaddam] rá bá ceráq árástan.//.* **5** *zaxm rá bastan, "Bar u gawt geryán o rox rá bexast-bedarrid piráhan, u rá bebast." (ZBP, L6072 SF); "Bar e xaste átaw hamisuxtand- gosaste bebastand o barduxtand." (ZBP, L6100 SF); "Bebandam hame xastegihá ye xiw- bexánam kasi rá ke dáram be piw." (ZBP, L6100 SF); "Tan e mard e jangi conán xaste did- hame xastegiháw nábaste did." (ZBP, L7004 SF).* **6** *pardáxtan; áw dádan, ámáyidan. //carm rá áw dádan; sangi rá pardáxtan//.* **7** *(baráye xorák) ámudan, ámáde kardan, pák kardan, harjá juri tarjome miwavad. //Jujeyi rá (baráye postan) pák kardan; ru ye sabzineyi* [salad] *cáwni rixtan//.* **8** *qawou kardan (con asb rá).* **9** *(sepáh rá) be raj kardan árástan. //sepáhiyán rá az ruy e páygáh árástan* [dress the ranks]*//.* **10** **(be) dressed in sth** *...dar bar dáwtan; ... puwide budan. //Baty/ arus sepid puwide bud.//.* **(be) dressed like a dog's dinner** *(anáyin) raxt e por zarq-o-barq be tan dáwtan.* **(be) dressed (up) to kill** *(anáyin) makow-marg-e-má puwidan //doxtarkow puwidan/ mardkow puwidan//.* **(be) dressed up to the nines** *jáme ye sangin va geránbahá be tan dáwtan; sangin o rangin puwidan.* **11** **dress sb down** *nekuhidan.*

dress up *wikopik kardan; jáme ye poloxori puwidan. //Be xodat ranj nade va xodat rá wikopik nakon-haminjur ke hasti biyá!//.* **dress (sb) up (in sth/ as sb/ sth)** *raxt e xowgel puwidan. //Baccehá xeili dust dárand raxt e xowgel bepuwand./ jáme ye pariyán, ráhdárán/ dozdán e sar e gardanebegir, dozdán e daryáyi* [pirates] *puwidan./ Jámehá ye zibá ye zamán e/ ruzegár e Viktoriyá rá be tan dáwtand.//.* **dress sth up** *(pendárin) árástan, behtar kardan, dastkári kardan. //Bonesthá** [facts] *pák áwkárand va niyázi be dastkári*[dress up] *nist.;Áwázeháyi* [rumors] *ke ánán rá árásste be rixt e ágáhi ye rástinewán* [hard news] *darávarde báwand.//*

dressing down *nekuhew, málew, málidan, " va Amir Busahl rá bexánd va nik bemálid ke gereftam ke bar xun e in mard tewneyi... (ZBP, L357, TBH). //kasi rá saxt nekuhidan/ málidan; saxt nekuhide/ guwmál gawtan.//*

dressage n **1** *ámuzew dádan asb rá.* **2** *namáyew va hamávard* [tournament] *e kárhá ye honari bá asb*

dress-circle, (US) **first balcony** n *(dar namáyewxáne) báláxáne ye yekkom*

dresser n *...puw. //xowpuw* [smart], *źendepuw* [scruffy], *xeili xowpuw* [snappy]*//.* **2** *kasi ke dar namáyewxáne jáme tan e honarpiwegán mikonad.* **3** *ewkáf bá áyne*

dressing n **1** *raxt/ jáme puwidan; zaxmbandi; xastebandi, "Del e xosro az dard e iwán bexast- tan e xaste ye zendegán rá bebast." (ZBP, L4645 SF). //Hamiwe raxt puwidanaw xeili be derázá mikewad.//.* **2** *xasteband, navár, mariwom (ZBP, C640 FM). //xaste bastan, zaxm bastan; zaxmbandi kardan; xasteband/ mariwom rá nou kardan//.* **3** *cáwni, cewte. //Cáwni baráye sabzine/ sálád//*

dressing-gown, (US) **bathrobe, robe** (n) *piljáme, páyjáme, piźáme*

dressing-room n *bine, raxtkan, otáq e viźe ye puwidan e jáme*

dressing-table n *ewkáf bá áyne, miz e bazak*

dress maker *zan e pirhanduz; zan e darzi.*

dress making *pirhanduzi*

dress rehearsal **1** *bázi yá namáyew e farjámin, piw az namáyew baráye mardom.* **2** *(pendárin) varzew, ázmáyew, ámádegi. //Wurewhá* [revolt] *ye áqázi/ áqázin ámádegi/ ázmáyewi baráye farvard** [revolution] *e rástin* [full-scale] *bud.//*

dress-shirt n *pirhan e mardáne (viźe ye mehmáni ye wab)*

dress uniform *aksun (ZBP, C3277 FM)*

dressy adj (**-ier**, **-iest**) **1** *xowpuw. //Hardo/ jofti/ zanowouhar e besyár xowpuwi hastand.//.* **2** *(jáme) zibá, naqz,beásá. //Án (jáme) rá nemitaván/ nemitaváni baráye mehmáni* [reception] *puwid/ bepuwi, xub/ naqz* [dressy] *nist.*

drew pt *bengarid be* "draw[2]"

dribble v **1** *áb az dahán ...cekidan; //Ham aknun áb e dahán e nouzád ruy e koeram** [necktie] *cekid.//.* **2** *cekidan, cekándan, cekcek rixtan/ ámadan. //Az wir cekcek áb ámadan/ Dar zarde ye toxm e morq e zade ceke-ceke rouqan rixtan.//.* **3** *(dar pátapká*, xáki va mánand e án) rizriz tup rá piw rándan. //Rizriz tup rá az kenár e darvázebán gozaránde darváze rá bázkard.//*

dribble n **1** *cekcek (ámadan); cekidan. //rixtan e rouqan con nax* [thin dribble]*/ cekcek rouqan//.* **2** *tup rá rizriz piwrándan.* **3** *yek rize, andaki, yek kam, ye cos. //Gománam yek kam qahve mánde.//*

driblet n *andak, andaki, kam, yek rize, ye cos. //rizriz/ xordxord/ andak-andak* [in driblets]//

dribs n, **in dribs and drabs** *(anáyin) andak-andak. //Andak-andak be man pardáxt, hame rá yekjá nadád.//*

dried pt, pp *bengarid be* "dry[2]"

drift[1] n **1** *bálá ámadan e áb, avarkár** [tide]*, va áb ávarde wodan; ábávard e tajand** [current]*; bádávard.* **2** *(pendárin) garáyew; garáyidan; kewew; foruraftan, harjá juri tarjome miwavad. //áheste áheste* [a slow drift into] *zir e bár e vám raftan/ be jang kewide wodan/ be girodár* [crisis]*/ tufáni kewánde wodan//.* **3** *vel, bikár, va cewmberáh; har ce piwáyad cow áyad. //Áyá warvin*/ sar-rewtedári* [government] *kárhá rá be xod rahá karde tá harce piwáyad xowáyad* [policy of drift]*?//.* **4** *cekide, payám, maini*. //Zabán e Torkiyam xeili xub nist ammá maini** [meaning] *ye án ce rá goft* [general drift of] *daryáftam.//.* **5** *tude (ye barf/ wen) bádávard/ bádávarde. //tudehá ye barf e bádávard e źarf* [deep snow drifts]//. **6** *tudehá* [deposits] *ye wen, xák va máse, va sang ke yaxcál* [glacier] *az xod bejá gozárad.//.* **7** = driftage

drift[2] v **1** *bá áb yá bá borde wodan. //Ás* [engine] *rá xámuw karde bá tajand** [current] *e áb borde wodim./ Tajand** [current] *e áb qáyeq rá az rud páyin bord* [drift down]*//.* **2** *bá vazidan e bád anbáwte gawtan. //Barxi ráhhá rá barf e/ wen e bádávarde baste.//.* **3** *raván gawtan/ wodan. //alvárhá rá bá tajand* e áb be páyin e rudxáne ávarde be kárxáne miresánand.; Bád barf rá anbáwte ráh rá baste.//.* **4** *(baráye mardom) vel, bi ámáj raván gawtan. //Anbuh e mardom az varzewgáh* [stadium] *be har su raván gawtand.; Pas az in ke hame ámadand saranjám pas az do tasu* [hour] *velvel ámad* [drift in]*;(pendárin) Nemixáhad be kári* [career] *becasbad, az wáxi be wáxi miparad* [drift]*.; Nemixástam ámuzegár wavam, ravand e zendegi ma rá be in kár kewánd.; Bá ham dust budand ammá aknun az ham jodá oftádeand* [drift apart]*.//*

driftage n *bá áb borde wodan va az ráh gawtan/ biráh wodan; bá bád borde wodan va az ráh gawtan; biráh gawtan*

drifter n **1** *(biwtar baráye xárdári) biriwe, bibotte, sargardán, vel; //Sargardán ast, (kunaw) yekjá band nemiwavad.//*

drift-ice n *yax e wenávar*

drift-net n *tur e wenávar*

drift-wood n *taxte/ cub e ábávard*

drill[1] n *parmáh, "va agar ostoxán (e sar) qavi báwad án rá noxost be mosqebhá besonband va mosqeb rá be Pársi parmáh guyand." (ZBP, L5629 ZX); matte (ZBP, C6697 FM). //parmáh e dandánpezewki, parmáh e bádi (pneumatic)//*

drill v *sonbidan, suráx kardan, "va agar ostoxán (e sar) qavi báwad án rá noxost be mosqebhá besonband va mosqeb rá be Pársi parmáh guyand." (ZBP, L5629 ZX); baráye yáftan e naft sonbidan. //Dárand zir e rudxáne ye Kárun áhun e novini misonband/ mikanand.//*

drill[2] n **1** *varzew. //Táze sarbázán ruzi se bár varzew dárand/ Táze sarbázán rá ruzi se bár varzew midahand.//.* **2** (**a**) *varzew e peivaste. //varzew e peivaste* [regular] *baráye parvarew e* [establish] *xuhá ye nik.//.* (**b**) *varzew, varz, barz. //varz dar xánew/ govewt** [pronunciation]*//.* **3** (**a**) *varz, ázmáyewi. //varz e savakawti*//.* (**b**) *varz. //Emruz bámdád átawvarz/ varz e átawsuzi anjám miwavad.//.* **4** *(dar Engelestán; anáyin) ravew e dorost, ráh o rasm. //Ráh o rasm e/ ravew e dorost baráye darxást e/ dávidan* [claim] *e hazinehá ci-st?; Ravew e dorost rá yád gereftan/ dánestan/ be kasi ámuxtan.//*

drill v *varzidan; kárvarzi kardan. //Jáwován* [crew] *e kárázmude tavánestand biwtar e ráhiyán rá raháyi baxwand.//*

drill[3] (n) **1** *wiyár.* **2** *wiyárkan va toxmkár.* **3** *raj e toxm/ kewte. káwte*

drill v *dar wiyár toxm káwtan*

drill[4] n *párce ye zomoxt e panbeyi yá katáni*

drill[5] *pahnáne (guneyi meymiun e Áfriqáyi* [baboon] *be nám e dánewik e* Mandrillus leucophaeus

drily *bengarid be* "dry[1], dryly"

drink[1] n **1** (**a**) *nuwábe. //xorák va nuwábe; nuwábehá ye gázdár/ juwán* [fizzy]//. (**b**) *yek qolop, vehang (ZBP, C2594, FM). //yek qolop/ vehang áb//.* **2** (**a**) *báde, nuwábe ye meymand, hur (nuwábe ye meymand e nirumand). //Dar in saráy hic báde nist?//.* (**b**) *(yek jám) báde, mey, qolop, vehang, qáre. //Yek qolop mey bezanim?; (pul e) báde páy e man.; Yek kami mast ast, yek qáre/ jám fozuni zade.//.* **3** *meygosári, wádxári, "Ke ánjá pir o borná wádxárand- hame kanqálegán rá jánsepárand." (ZBP, L7684 VR). //Wádxári nazd e javánán az gereftárihá ye ruzafzun* [growing problem] *gawte./ Baráye gereftárihá ye darun e xáne/ xánevádegi* [domestic] *be meygosári panáh bordan* [take to...]*//.* **4** **the drink** *(zabán e kuce) daryá. //Nágozir dar daryá forudámadim* [crashland in the drink]//. **5** **be the worse for the drink** *mast e mast budan*

drink[2] v (pt, **drank** pp **drunk**) **1** *nuwidan; gosárdan. //Cand asb az lávak* [trough] *áb minuwidand./ Yek piyále/ jám wir rá sarkewid.//.* **2** **drink sth (in/ up)** *áb xordan, áb kewidan (con xák).* **3** *mey, báde gosárdan, mey peimudan "Bepeimáy mey tá yeki dástán- beguyamt az gofte ye bástán." (ZBP, L6263 SF); "Co bá habib newini yo báde peimáyi- be yád ár harifán e bádepeimá rá." (Háfez). //Hargez bádegosári nemikonad/ mey neminuwad.; Wádxár-and/ Xeili bádegosári mikonand./ Mey nuwide naránid!//.* **4** *mey nuwidan tá...; //Yek piyále/ jám wir rá sarkewid.; Xodat rá bá meygosári dári xafe mikoni/ Dári bá bádegosári xodat rá mikowi* [drink to death]*; Candán báde gosárdand/ peimudand/ mey nuwidand ke pák xerad rá az dast dádand.; be tandorosti ye kasi nuwidan/ wádxári kardan/ meybáre budan* [drink like a fish]. **5** **drink sb under the table** *biw az digari mey gosárdan ammá be andáze ye u mast nawodan.//.* **6** **drink sth down/ up** *sarkewidan; tá tah nuwidan; báde peimudan, "Co bá habib newini yo báde peimáyi- be yád ár harifán e bádepeimá rá." (Háfez). //Midánam án dáru xeili badmaze ast ammá saraww bekew!//.* **7** **drinking-up time** *(dar Engelestán) zamáni ke báyad piw az baster wodan báwgáhhá yá meyxánehá nuwábe rá be páyán resánd.* **drink sth in** *sarápá guw budan; pák wifte ye... gawtan. //Istáde wifte ye zibáyi ye cewmandáz gawtand.//.* **drink (sth) to sb/ sth** *be tandorsi ye/ xowbaxti ye/ piruzi* [success] *ye ... nuwidan/ Bogzárid baráye kámyábi* [success] *ye naqwe ye womá benuwim!//.* **drink to sth** *paziroftan. //Mipaziram!/ paziroftam!//*

drinkable adj *nuwidani. //Áyá in áb nuwidani ast?//.* **a drinkable wine, etc** *bádeyi ke nuwidani ast ammá xeili xub nist*

drinker n *wádxár, "Ke ánjá pir o borná wádxárand- hame kanqálegi rá jánsepárand." (ZBP, L7684 VR). //Wádxári kohnekár/ sahmgin* [hardened/ heavy/ terrible]//

drinking n *meygosári, bádepeimáyi, wádxári, bádegosári. //Hame midánand meygosári ziyánbár ast.; wádxári/ bádepeimáyi* [drining-bout]//

drinking-fountain *cewme ye ábxori, ábxori*

drinking-song *naqme ye/ sorud e wádxári*

drinking-water n *áb e nuwidani*

drip[1] v **(-pp-)** **1** *cekidan. //Bárán az deraxtán micekid.//.* **2** *cekidan, cekke kardan; cekándan. //Án bám hanuz cekke mikonad?; Wiri ke cekke mikonad.; Azaw/ az u xun (ru ye zamin) micekid.//.* **3** **be dripping with sth** *ágande budan, báridan, puwide budan az. har já juri tarjome miwavad. //Námeaw ágande az cáplusi* [flattery] *bud.; Az sarápáyaw gouhar mibárid/ gouharbárán bud.//*

drip[2] n **1** (**a**) *cek-cek. //Cekcek e peivaste ye áb az yek wir e cekceku* [leaky tap]*//.* (**b**) *cekke. //bám cekke mikonad, badareyi** [bucket] *biyávar ziraw bogzár, cekkehá rá begirad* [catch]*//.* **2** *(pezewki) suzan darun e rag zadan va cekcek... dádan. //baráye bimári suzan darun e rag zadan va be u cekcek dáru/ serom dádan* [put sb on a drip]//. **3** *(zabán e kuce) ádam e sost/ máye ye deltangi, xowk, biboxár. //Candán biboxár nabáw! biyá be wádi ye hamegán bepeivand.//*

drip-dry adj *(baráye jáme) zud-xowk-wo. //Pirhani, párceyi zud-xowkwo//*

dripping n *awk e kabáb*

dripping-pan *máhitábeyi/ tábeyi ke awk e kabáb rá migirad*

drive[1] v (pt **drove**, pp **driven**) **1** (**a**) *(ráde*/ máwin) rándan. //(ráde*/ máwin) rándan midánid?; Táksirán/ rádak*rán ast.; Ráde*ye/ máwin e man Jáguár ast./ Jáguár miránam./ raftan,rándan, harjá juri tarjome miwavad. //Áyá rándid?/ Bá ráde*/ máwin ámadid?; Ránde sar e kár miravam.; Nayist! -Berán!//.* (**b**) *kasi rá bordan/ rándan/ resándan. //Mitaváni ma rá be istgáh beresáni?//.* **2** *rándan; tá... rándan. //Galle ye gávi/ gáváni ke asbsavári ánán rá miránad.; Gusfandán rá dar kewtzár rándan.; Dowman rá bázpas rándand/ tárándand.; (pendárin) Ma rá az báwgáh* (club) *birun rándand/ kardand* [drive out]*//.* **3** *bordan, vazándan. //Kuhehá ye qulásá lákume** [yacht] *rá be su ye sanghá rānd/ bord./ barghá ye xowki ke bá bád vazánde wod.//.* **4** *tond jonbidan. //Kuhehá ye áb ke saxt be karáne mixordand* [drive against the shore]*./ bárán e tond/ ragbár; tagarg e tond/ ragbár e tagarg; barf e tond* [driving ... hail etc]*//.* **5** (**a**) *rándan, capándan, forukardan. //Mixi rá dar cub forukardan; tirak e cubi* [stake] *rá dar xák capándan; (pendárin) Piwnahádi rá az kahestán** [parliament] *be zur gozarándan//.* (**b**) *besaxti gozarándan; besaxti sáxtan/ Wáhráhi rá az rewte kuhi (besaxti) gozarándan/ Áhuni* [tunnel] *rá besaxti dar sang sáxtand/ kandand.//.* **6** (**a**) *angize... rá dáwtan. //Az ádami ke angizeaw rawk báwad hame kár barmiáyad.; Angize ye/ xást* [urge] *e zende mándan* [survive] *ánán rá piw ránd./ Átaw e/ angize ye varan** [sexual drive]*//.* (**b**) *...kardan; harjá juri tarjome miwavad. //kasi rá diváne* [crazy] *kardan; Az (zur e) gorosnegi dast be dozdi zad.//.* (**c**) *saxt be kár vádáwtan; kár kewidan/ Agar az xodaw digar candán xarkári nakewad* [driving himself] *xord miwavad* [have a breakdown]*/ Az án goruh e varzewi sangdeláne kár mikewad.//.* **7** *tup rá (dar cektapká** [tennis]*, cougán camani* [golf]*, tapkáye** [cricket]*) bá zur be jelo bordan/ rándan.]/ tup rá saxt zadan va be zamin e náhamvár e/ birun e meidán rándan* [drive into the rough]. *Xeili zibá/ xub tup mizanad va án rá jelo miránad.//.* **8** *(baráye barq va digar niruhá) harjá juri tarjome miwavad. //Yek ás* [engine] *e boxári* [steam-driven]*//.* **9** **be driving at... what** *xástan (goftan/kardan). //Ce mixáhi beguy?/ Xást e womá ci-st?; Káw/ kác/ káwki midánestam ce mixáhand) beguyand/ bekonand)//.* **drive a coach and a horse through sth** *dádi*/ qánuni yá rasmi* [rule] *rá zir e pá nahádan va guwmál ham nawodan.* **drive a hard bargain** *xeili cáne zadan.* **drive sth home (to sb)** *fahmándan; xarfahm kardan kasi rá. //Xarfahmaw kardam ke tasu* [o'clock] *ye dah báyad injá báwad.//.* **drive sth into sb's head** *bezur yád e kasi ávardan.* **drive sb to drink** *(beviźe be wuxi) az zur e badbaxti meygosári kardan.* **drive a wedge between A and B** *dotiregi/ wekáf andáxtan miyán e...;* **let drive (at sb)** *be kasi zadan yá newáne gereftan.* **10** **drive sb back on sth** *kasi rá vádár be... kardan.* **drive off** (**a**) *raftan.* (**b**) *(dar cougán camani) tup rá zadan va bázi rá áqázidan.* **drive sb off** *kasi rá (bá ráde*/ máwin) bordan.* **drive sb/ sth off** *tárándan; tár-o-már kardan*

drive[2] n **1** *gawt (bá ráde*/ máwin); ráh; gardew. //Beravim rustá/ dehát gawti bezanim.; Bordaw/ bordew birun gawti bezanand.; yek ráh e/ gardew e panjáh pál** [minute] *e/ do tasu** [hour] *ye, bist kilometri//.* **2** **drive,** (US) **driveway** *ráh e viźe.* **3** *(varzew) zadan e tup.* **4** *taván, tavánmandi, bekub. //Foruwandegánemán/ namáyandegán e foruw e má niyáz be áhangi ostovár* [determination] *va tavánmandi dárand.//.* **5** (**a**) *(dar ravánwenási) angize, átaw.* (**b**) *átaw e varan** [sexual]. **6** (**a**) *peikár. //peikár baráye foruw* [sales drive]*; peikár baráye foruw e borunmarzi/ fewnád** [export drive]*//.* (**b**) *táxtotáz (e ártewi).* **7** *(dar Engelestán) mehmáni ye qomár-bázi/ mengiyá; mehmáni baráye bázi ye brij* [a bridge drive]*//.* **8** *ránew, rándan, harjá juri tarjome miwavad. //ránew e barqi, tasmeyi, rouqani; ránew e carxhá ye jelo/ carxhá ye powt; cahárcarx; ráde*yi/ máwini bá farmán e cap* [left-hand drive]; *mil e/ mile ye gardán.//*

drive-in *...e ráde*-savárán;* a drive-in bank: *bánk e ráde*-savárán*

drivel n *yáve, carand. //Carand nagu!//*

drivel v (**-ll-,** US **-l-**) **drivel (on) (about sth**) *carand goftan/ nevewtan; yáve goftan/ nevewtan. //Darbáre ye maini** [meaning] *ye zendegi yáve misoráyad.//*

driven pp *bengarid be* "drive"

driver n **1** *ránande. //ránande ye masráde*/ otobus; ránande ye ráde* ye bárkew; ránande ye rádak*/ táksi; nouámuz* [learner] *e ránandegi//.* **2** *cougán*

driver's license (US)**; Driving-licence** *parváne ye ránandegi*

driving-belt n *tasme-parváne*

driving-licence/ license *parváne ye ránandegi*

driving-school *ámuzewgáh e ránandegi*

driving-test *ázmun e ránandegi*

driving-wheel *carx e gardán; mil e lang; carxi ke niru rá be baxwhá ye digar e máwini miresánad.*

drizzle v *nam-nam báridan. //Sarásar e ruz riz-riz báride/ nam-nam báride//*

drizzle n *bárán e riz/ namnam*

drizzly adj *báráni ye nam-nam. //ruzi sard va báráni ye nam-nam//*

drogue n **1** *langar qifi.* **2** *qif e párceyi (baráye bádnamá, baráye langar, baráye ámáj* [target]*)*

drogue-parachute *catrak*

droll adj *xandedár; xandeávar. //dástáni xandeávar; (be riwxan) pas ke gomán mikonad puzew xáham xást? Ce xandedár/ xandeávar!* [how very droll!]//

drollery n *loudegi, wuxi, maze/ mazze*

dromedary n *wotor, luk,lok (wotor e yek-kuháne)*

drone[1] n **1** *magas e angabin e nar.* **2** *(dar Engelestán, xárdári) bikáre, yáve, angal*

drone[2] v **1** *vezvez kardan. //Havápeimá bálá ye sar vezvez mikard.//.* **2** *vezvez kardan; zerzer zadan/ kardan. //Farwin** [chairman] *tasuhá* [hours] *zerzer kard/ verver zad/ zerzer zad/ Yawti* [hymn] *rá verver xándan//*

drone n **1** *vezvez; verver; zerzer. //vezvez e magashá ye angabin; vezvez e havápeimáyi durdast.//.* **2** *verver, zerzer, "Pálánduzi ast o donyá ye elm- molláyi/ áxundi nist o ver-over!" (PAF). //verver e peivaste ye soxanrán//.* **3** *(dar musiqi) zerzer; bombom*

drool v **1** *áb az dahán e kasi raván budan.* **2** **drool (over sb/ sth)** *áb az cak o cáne ye kasi rixtan; áb az cak o cil e kasi ámadan. //Baráye peikare ye yek setáre ye musiqi ye Páp* [pop music] *áb az cak o cáne ye kasi rixtan.*//

droop v *palásidan; paźmordan, ávizán budan. //golhá ye paláside az bi ábi/ bá afsordegi saraw rá foruandáxt./ (pendárin) bá wanidan án ágáhi (ravánaw)* [her spirit] *paźmord.//*

droopy adj *bengarid be* "droop"

drop[1] n **1** *cekke, wámak* [<Pahlavi (ZBP, C7896 BF); awk, serewk, kamalkán (ZBP, C465 FM); nuź, nuj, nuje, nuźe, "nuj... cekke rá guyand ke qatre báwad." (ZBP, L7637 DTH); tif (cekke ye bárán [(ZBP, C2628, <guyew e Lori)]. //cekkehá ye bárán; serewt/ cekkehá ye awk/ cekkehá ye bárán, tif/ cekkehá ye wabnam; cekkehá ye xi* [sweat]; *cekkehá ye boxár/ xi* [drops of condensation]; *Rouqan rá cekke-cekke dar ávite* [mixture] *beriz.//.* **2** **drops** *cekke/ kát (ye dáru ye cekándani); awke** [comfort drops for contact lenses]. **3** *yek cekke, yek rize, yek kam (ábgune). //Cáy rá bá yek rize wir dust dáram.; (pendárin) yek kami ziyádi (mey) nuwide/ yek kami mast ast* [a drop too much]. **4** *awk, awkdis, be rixt e awk.* **5** *partgáh. //Partgáhi tiz devist metr tá sanghá ye zirin bud.//.* **6** *(pendárin) káhew, oft. //Káhew e bahá ye káláhá/ dareje ye garmá; Oft e cewmgir e womár e bikárán.* **7** *forurixtan, "Maqsud e weyx az in farmán in bud ke án báqi ye xájegi... ki dar sar e ust forurizad." (ZBP, l2781 AT). //Hanuz baráye rustáháyi ke bá rizew e barf ráhbandán wodeand* [cut off by] *tuwe az bálá forumirizand.* [drops of supplies]. **8** **(only) a drop in the bucket/ ocean** *wekam e gáv o barg e mou; tofi dar oqyánus; //Aknun komak be kewvarhá ye jahán e sevvomi mánand e wekam e gáv ast o barg e mou.//.* **at the drop of a hat** *biderang. //Nabáyad cewm dáwte báwi ke saráyam/ xáneam rá biderang bejá ye digari baram.* [move home]//

drop[2] v **(-pp-)** **1** *foruoftádan; oftádan; afkandan; andáxtan; foruhewtan, "goft beravam va in bar sar iwán foruhelam tá az iwán qoum e xod hic zende namánad." (ZBP, L6695 TTT). //Botri oftád va wekast./ Kuhnavard sorxorde foruoftád va mord.; Nayandázaw, miwekanad/ miwkane!//.* **2** *afkandan, andáxtan, forurixtan, "Maqsud e weyx az in farmán in bud ke án báqi ye xájegi... ki dar sar e u-st forurizad." (ZBP, l2781 AT). //Xod rá az sáxtemáni ke átaw gerefte bud foru andáxte raháyi yáft.; Baráye baxwhá ye gazand-dide* [stricken areas] *tuwe ye pezewki forumirizand./ Cakkow rá biyandáz man begiram.//.* **3** *foruoftádan; az pá oftádan; oftádan; Az mándegi dáram miyoftam/ dáram az pá miyoftam.; Az hame cewm dárad/ mixáhad* [expect] *candán kár konand tá bemirand/ tá az pá biyoftand.* [drop]//. **4** *páyin raftan forukew kardan; kástan; káste wodan. //Bád xeili forukew karde/ az dareje ye garmá xeili káste wode/ taráz e áb xeili páyin rafte; Ávávaw forukew karde be zirelabi garáyid.* [drop to whisper]*/ Engár hazine ye zendegi baráye sevvomin máh e payápei dárad káhew miyábad.//.* **5** *foruoftádan; wib e tond dáwtan. //Partgáh* [cliff] *wib e tondi be su ye daryá dárad.//.* **6** **drop sb/ sth (off)** *piyáde kardan; kasi rá sar e ráh bejáyi resándan. //Mitaváni ma rá nazdik e daftar e peik/ peikxáne piyáde koni?//.* **7** *ferestádan. //baráye kasi peikbargi*/ barid-bargi** [postcard] *ferestádan//.* **8** **drop sb/ sth (from sth)** *andáxtan; afkandan. //Con ásib dide u rá/ námaw rá az goruh e varzewi* [team] *afkandeand.; Besyári az ko-at*há* [expression] *ye kohne rá dárand az farhang e nou miafkanand./ miyandázand//.* **9** (**a**) *az kasi boridan. //Az biwtar e dustán e kohan e xod boride yá ánhá az u borideand!//.* (**b**) *bázistádan; vel kardan; rahá kardan; harjá juri tarjome miwavad.* (**c**) *vel kardan; hewtan; rahá kardan; bázistádan. //Áb dar dast dári maxor!/ gol dar*

dast dári mabuy!/ Gel bar sar dári mawuy!/ Beppáyi, mapáy va biyá injá!/ Bogzár az áyinmandi/ ádin [formalities] *cewm bepuwim/ áyinmandi rá kenár bogzárim- va ma rá Parviz bexán!; Negáh/ negáh kon, miwavad án dástán/ zamine* [subject] *rá farámuw konim/ kenár bogzárim/ vel konim/ rahá konim?//.* **10** *báxtan, ziyán kardan (beviże dar mengiyá/ qomár). //Wanideam biw az panjhezár dolár dar án dádosetad* [deal] *ziyán kardeand.//.* **11** *(zabán e kuce) (bálá) andáxtan (con nás/ bang/ cars).* **12** **drop one's aitches** *...e xod rá xordan/ yá naxándan/ yá nagoftan, con goftan "avá", bejáy e "havá", yá "anuz" bejáy e "hanuz" ke newán e soxan goftan e mardom e radehá ye páyin e tude ast.* **drop a brick/ clanger** *(anáyin) ter zadan/ terekmun zadan/ ridan va ah nagoftan.* **drop dead** (**a**) *varparidan.* (**b**) *(zabán e kuce) xafe wodan; be kasi goftan boro bemir. //xafexun begir//.* **drop a hint (to sb)/ drop (sb) a hint** *resándan; sarenax dádan; guwe zadan. //***drop sb a line** *be kasi náme ye kutáhi nevewtan; Baráyam yáddáwti beferest key mixáhi biyáyi?//.* **drop names** *(anáyin) bá nám bordan e bozorgán va domkolofthá cosi ámadan.* **drop a stitch** *(dar báftani) (yek dáne) andáxtan/ afkandan/ kam kardan/ kur kardan.* **let sb/ sth drop** *afkandan; kenár gozáwtan; rahá kardan; vel kardan. //Piwnahád mikonam in dástán/ zamine rá rahá konim.//.* **13** **drop back; drop behind (sb)** *az kasi yá digarán áhestetar raftan va pas mándan/ oftádan; powt e sar ámadan. //Do deldáde áhestetar rafte pas osftádand tá tanhá báwand./ (pendárin) Faránse dárad kamkam az hamálán e xod* [competitor] *dar in rewte* [field] *pas miyoftad.//.* **drop by/ in/ over/ round; drop in on sb; drop into sth** *soráq e... raftan; sar e ráh az... didár kardan; be kasi sar zadan. //Gáhi soráq e má rá/ ma rá begir/ sari be man/ be má bezan./ Goftam sar e ráh soráqat rá begiram/ Goftam sar e ráham sari behet bezanam./ Bebaxwid dir kardim, sar e ráh sari be xomre/ meixáne* [pub] *zadim.//.* **drop off** (**a**) *cort zadan, pinaki zadan. //Cort zadam/ xábam bord va páyán e celpard*/ film rá nadidam.//.* (**b**) *kástan, kamtar/ saboktar wodan; //Az zamáni ke án ráh e kamarbandi/ kiránpant* báz wode raftoámad e rádehá** [traffic] *kamtar/ saboktar wode.//.* **drop out (of sth)** (**a**) *kenár kewidan; kenáre gereftan. //Pas az wekasti ke xord az xawáyágari** [politics] *kenár kewid.//.* (**b**) *dabirestán yá dánewgáh rá nimekáre rahá kardan. //Komak hazine ye ámuzewi* [scholarship] *baráye Kambrij gereft, ammá pas az yek sál dánewgáh rá rahá kard/ vel kard.//.* (**c**) *az mardom kenáre gereftan; guwegiri kardan*

droplet n *wámak* (<Pahlavi, ZBP, C995 BF); cakre (ZBP, C7896 BF)*

drop-goal n *(dar xartapká*/ tapká ye Ámrikáyi* [rugby]*) darváze rá bá tippá báz kardan/ gowudan//*

drop-hammer, drop-forge, drop-press ns *potk e xodkár; máwin e rixtegari, afwore ye xodkár*

drop-kick n *(dar tapká* ye Ámrikáyi, xartapk** [rugby]) *tippá*

drop-out n *guwegir; guwenewin*

dropper n, *...-cekán; cekánande; cekáne**

droppings n *(baráye parandegán) calquz, sergin "Gar in asb sergin o áb afkanad -- vagar xewt e in xáne rá bewkanad." (SF); pewgel, pehen, peixál; tápále/ tapále (baráye gáv); pehen*

dropsical adj *wekam e/ tan e áb ávarde*

dropsy n *áb ávardan e wekam/ tan*

dross n **1** *tofále, rim, seni, naxjad (ZBP, C6873, FM); dáwxál, dáwxár.* **2** *(pendárin) rim, tofále. //Behtarin bázikonán be báwgáhhá* [club] *ye bozorg miravand, baráye má tofálehá mimánad.//*

drought n *dowyári, dożyári; xowksáli, "Xowksáli dar Eskandariye enán e táqat e darviw az dast (ZBP, L3494, GS); tangi, "Hamán bod ke tangi bod andar jahán- wode xowk xák o giyá rá dahán." (ZBP, L6555 SF). //Páreháyi az Áfriqá ke docár* [affect] *e xowksáli/ dożyári gawte.*

drove[1] pt *bengarid be* "drive[1]"

drove[2] n **1** *galle, rame gabare, fasile (ZBP, C4921, C3183 FM).* **2** *(pendárin) galle, rame. //galle ye jahángardán; námehá ye peiqáre* [protest] *daste-daste resid/ con ragbár ámad/ resid* [in droves]*//*

drover n *cuppán, gálew* [= cowboy] *(ZBP, C1714 FM)*

drown v **1** (**a**) *dar áb va mánand e án xafe wodan; xenikidan [<Kordi ye Hourámi, riwe ye aknun "xenik-*"], foruwodan, "Dar in varte kawti foruwod hezár- ke peidá nawod taxteyi bar kenár." (Sa'di); //mardi xenikán*/ ke dárad dar áb xafe miwavad.* (**b**) *xenikándan, dar áb xafe kardan. //bacce-gorbeyi rá xenikándan/ dar áb xafe kardan.//.* **2** *bá áb forugereftan, harjá juri tarjome miwavad. //darreyi firugerefte dar áb; cáwtaw/ xorákaw* [meal] *rá dar áb e guwt* [gravy] *xisánd//.* **3** **drown sb/ sth (out)** *(baráye ává) bolantar budan as; xafe kardan. //Ává ye rádiyo/ vákive* rá boland kard tá sarosedá ye raftoámad e ráde*há wanide nawavad/ xafe wavad.//.* **4** **drown one's sorrows** (in drink) *(beviże be wuxi) baráye farámuw kardan e gereftárihá ye xiw meygosárdan.* **(look) like a drowwned rat** *con muw e áb-kewide*

drowse v *cort zadan; pinaki zadan. //Pasin e tábestáni rá bá cort zadan separi kardan.//*

drowse n *cort, pinaki*

drowsily adv *//cizi rá cortálu/ xábálu zir e lab goftan.//*

drowsiness n *cortáluyi, xábáluyi*

drowsy adj (**-ier**, **-iest**) **1** *xábálu [parvákonid "xábálud" dorost nist con be "xáb" álude nataván gawt. Pasvand e "-álud" rá tanhá dar jáyi ke xást áludegi báwad bekár taván bord, con "xunálud", ammá "xunálu" ham dorost ast ammá "xunálu" payám e digari dar bar dárad ke bá "xunálud" yeki nist, va án "dárá ye xun e faráván budan" ast.]. //Táze az xáb arxáste va hanuz xábálu budam.; In dáru ádam rá xábálu tavánad kard.//.* **2** *xábávar, xábálu kardan; cortávar. //Havá ye tábestáni cortávar ast.//*

drubbing (n), **give sb/ get a good drubbing** **1** *xub kotak zadan/ málidan/ kuftan; leholavarde kardan.* **2** *(pendárin) wekast xordan; saxt málide wodan; riq e kasi darámadan*

drudge n *xarkár; jánkan*

drudge v, **drudge (away) (at sth)** *ján kandan, ranj bordan, xarkári kardan; kár e gel kardan*

drudgery n *xarkári; kár e gel; ján kandan, ranj bordan, //xarkári ye bipáyán dar xáne; xarkári ye delafgár//*

drug n **1** *dáru; darmán. //dáru ye káhande ye dar/ dardkow. //pezewk ma rá be dáru baste/ beman dáru dáde.//.* **2** *dáru ye xeradpuw* [narcotics]. *//dáru ye xeradpuw xordan/ bekár bordan; dáru ye xeradpuw foruxtan/ be kasi bezur dádan* [peddle]*.//.* **3** **a drug on the market** *kálá ye bonjol/ bádkarde*

drug v (**-gg-**) **1** *dáru ye xeradpuw be xorák yá nuwábe afzudan.* **2** *be kasi dáru xorándan tá xáb ravad. //dar xáb e dáruyi* [stupor]*//*

drug addict n *xugar be dáru ye xeradpuw.*

drug addiction *xugari be dáruhá ye xeradpuw*

drug culture *(anjoman e/ goruh e/ tude ye) bangiyán*

drug dealer, drig pusher *qácáqci ye/ foruwande ye dáruhá ye xeradpuw*

drugget n *jájim, gelim*

druggist (US)**, chemist** (n) *dáruforuw, pilevar*

drugstore (n) *dáruxáne; (maqáze ye) dáruforuwi; nazd e dáruforuw. "Ce xow goft yekruz dáruforuw -- wafá báyadat dáru ye talx nuw." (Sa'di)*

Druid n *pristár (kewiw); (kewiw,* Celtic *bástáni); mubad/ mubed*

drum n **1** *kus, kust, "Delirán natarsand záváz e kust- ke ánjá do cub ast o yek páre pust." (SF); dabl, tabl, tombak; tabire, damáme. //Dar yek goruh e navázande* [band] *kus/ tabl zadan.//.* **2** *ostováne, xomb, xonb, xomre, xombak, dabl, tablak.* **3** *parde ye/ tablak e guw; bengarid be* "Eardrum"

drum[2] v (**-mm-**) **1** *kus/ kust zadan, dabl/ tabl zadan/ naváxtan.* **2** **drum (sth) on sth** *tonbak zadan, tabl/ dabl zadan, kustan, reng gereftan. //bá angowtán e xod ru ye miz reng gereftan; bá pá ye xod ru ye kaf e otáq taqtaq zadan//.* **3** **drum sth into sb/ into sb's head** *bezur yád dádan; tu ye kalle ye kasi forukardan; candán goftan tá kasi yád begirad; xarfahm kardan. //Ámuzegáremán jadval e baswomári rá bezur tu ye kalle ye má forumikard.//.* **drum sth up** *saxt kuwidan va gerdávardan. //Be bongáhhá* [firms] *ye gunágun sarmizanad va saxt mikuwad mardomán rá be án barnáme delbaste sázad* [drum up interest]*.//*

drumbeat n *kust*

drumbrake (n) *tormoz e dablaki*/ tablaki**

drumhead n *pust e kus*

drumhead court-martial *dádrasi ye ártew (hengám e jang)*

drumkit n *kushá, kustán, tablhá, dablhá*

drum major **1** *goruhbán e rahbar e musiqi; goruhbán e rahbare e navázandegán.* **2** *rahbar e goruh e navázandegán e raván/ rahro*.

drum majorette *doxtar e/ duwize ye rahbar e goruh e navázande e rahro*

drummer n **1** *kuszan, tablzan,, dablzan; tabirezan.* **2** *(beviźe dar Ámriká) bázargán e douregard*

drumming n *ává ye kus/ kust; kust (zadan); kubew. //kust e peivaste ye bárán bar wirváni(há)*

drumstick n **1** *kaźak (ZBP, C2961 FM).* **2** *rán e morq yá pilmorq/ buqalamun e poxte*

drunk adj **1** *mast, "Báz resid mast e má- dád qadah be dast e má- gar dahadi be dast e to- wád o xowi vagarsati" (vagarsat = gij* [dead and drunk]*) (ZBP, C1614 FM, Moulavi); mastuk, pátil, lul, meigun "Beporsid zu goft wab cunbodi?- ke birun wodi duw meygun bodi." (ZBP, L5776, SF).* **be blind drunk/ be dead drunk** *vagarsat budan; pátil budan; mastemast budan. //dar áb e miveaw vodká rixteand mastaw*

konand.; bá [on] *meym e sib* [cider] *mast wodan//.* **2** **drunk with sth** *mast, sarmast. //sarmast e zur/ niru/ piruzi* [success]//. **3** **drunk and disorderly; drunk and incapable** *(dátikán) mastemast; lul.* **(as) drunk as a lord** *pátil*

drunk n *(ádam e) mast*

drunkard n *meybáre*

drunken adj **1** *mast, "Báz resid mast e má- dád qadah be dast e má" (ZBP, C1614 FM, Moulavi); "Hame mast budand Irániyán- goruhi newaste gowáde miyán." (ZBP, L6053 SF); meygun, "Beporsid zu, goft wab cun bodi?- ke birun wodi duw, meygun bodi." (ZBP, L5776 SF). //wádxár* [drunken reveller]//. **2** *kixá ye/ wu ye/ wouhar e meybáreaw//.* **3** *mast, masti, mastáne. //goftáreyi* [argument]/ *xawmi* [fury]/ *xábáluyi* [stupor]/ *xábi mastáne/ az ruy e masti.; Xandeyi/ áváhá* [voices] *ye/ áwázxáni ye mastáne.//*

drunkenly adv *az ruy e masti; mastáne; mast. //mastáne/ mast telotelo xordan* [stagger]//

drunkenness n *masti*

drunkometer n (US); **breath analyzer** *alkolsanj e dam, baráye wenáxt e masti*

dupe n *mive ye takdáne (ke hasteyewán seft va guwtewán narm ast va puste ye biruni ye ánán yá názok ast con gilás va albálu, yá seft va carmi ast con bádám.)*

dry[1] adj (**dier**, **driest**) **1** *xowk, bi áb, "Co bi áb wod lawkar conán xire gawt -- bar iwán sepáh e Arab cire gawt." (ZBP, L 4617, SF). //Raxthá ye woste (hanuz) xowk wode yá na?; Tá rang xowk nawode az in dar naro!* [use]; *In wirini xeili xowk ast, kami áb bezan/ biyafzá!//.* **2** *xowki, xowksáli, dożyári. //áb-o-havá ye xowk e nágaháni* [a dry spell]; *ábohavá ye xowk; sarzamini/ kewvari xowk; Omidváram havá baráye tuwi* [picnic] *ye má xowk bemánad/ báwad/ nabárad.//.* **3** *//cáhhá xowk wod.; wir e gávhá xowk wod//.* **4** *bi áb; xowk. //sorfe ye xowk; galuyam xowk ast; wámpu ye/ gel e sarwu ye xowk//.* **5** *//jáyi/ wahri/ kewvari ke xaridoforuw e mey dar ánjá nawáyad.//.* **6** *tewne; tewne kardan. //Kami tewneam.; kári ke ádam rá tewne konad* [dry work]; *wám e bi báde* [dry dinner]. **7** *xowk, bi kare/ rouqan. //nán e/ nán e berewte ye xowk//.* **8** *(baráye báde/ mey) talx, gas. //mey e sepid e talx va sard* [crisp dry]; *Weri ye talx//.* **9** *xowk, xowke. //Xowk goftand cerá dir ámadand, ammá puzew naxástand.//.* **10** *(baráye wuxi) xowk/ bimaze.* **11** *xowk, sard. //raftári* [manner], *dorudi* [greeting], *áváyi* [voice] *xowk/ sard.//.* **12** *deltang konande. //Xándan e gozárewhá ye warvin** [government] *ruyehamrafte/ tá-andázeyi xowk/ deltang konande ast.//.* **(as) dry as a bone** *xowk-e-xow; qáq; haváside.* **(as) dry as dust** *xastekonande; delafgár.* **milk/ suck sb/ sth dry** *kasi/ cizi rá duwidan.* **not a dry eye in the house** *hame sugvárand; hame zár mizanand.*

dry[2] v (pt, pp **dried**) **1** *xowk kardan/ wodan, huwidan, xuwidan, "ke xuwán bodim az dam e aźdahá -- kamán e to ávard má rá rahá" (ZBP, L6214 SF); "Miyánaw abá kuhe ye zin beduxt -- sepah rá be Kalbád bar, del besuxt." (ZBP, L6214 SF). //Bogzár káse-bowqábhá/ ávandhá bemánand xowk wavand.; Bá in bawgir/ houle dastat rá xowk kon.//.* **2** *(anáyin) (baráye honarpiwehá) lál gawtan; kár/ bázi/ soxan e xod rá farámowtan/ farámuwidan/ farámuw kardan.* **3** **dry (sb) out** *kasi rá baráye meybáregi darmán kardan; baráye meybáregi darmán wodan/.* **dry (sth) out** *xowk wodan; xowkidan; huwidan; xuwidan. //Tá raxtháyat xowk wavad donb e/ dom e wotor miáyad páyin.//.* **dry up** (**a**) *pák xowkidan.* (**b**) *(pendárin) xowkidan, xowk wodan. //Agar komakhá ye bigáne bexowkad bicáre xáhim gawt/ sán e noumidkonandeyi* [desperate situation] *padid miáyad.//.* (**c**) *(anáyin) az soxan goftan bázistádan; xafe wodan; digar hic nagoftan. //Xafe wo/ soxan nagu, va be man guw bede!//.* (**d**) *soxan e xod rá farámuw kardan va vámándan.* **dry (sth) up** *xowk kardan (e káse bowqáb, pas az wostan)*

dry battery *bátri ye/ amávand* e xowk*

dry cell *bátri ye/ amávand* e xowk*

dry-clean v *xowkwuyi kardan*

dry-cleaner n *xowkwuyi. //Patuhá dar xowkwuyi ast.//*

dry-cleaning n *xowkwuyi*

drydock *dake ye xowk ("dake" az M. Moqaddam). //Kawtiyi dar dakeyi xowk baráye vásác** [repair]//

dryer; drier n **1** *(beviże dar vážehá ye serewte) ...-xowkkon. //raxt-xowkkon; mu-xowkkon; xowk-kon e qaltaki* [tumble-dryer]. **2** *xow-kon [con baráye rang]*

dry goods **1** *xowkebár.* **2** *(beviże dar Ámriká) qomáw, párce, puwák*

dry ice *yax e xowk*

dry land *xowki. //(man) daryánavard nistam, delam mixáhad harce zudtar be xowki beresim.//*

dryly; drily adv *xowk, be xowki. //Bexowki goft, "Gomán nemikonam puli be womá bedahand.".//*

dry measure *kafiz*

dryness n *xowki*

dry-nurse *lale; parastár e bacce (yi ke wir nemidahad)*

dry rot **1** *pusidan/ pudan/ báxte wodan e cub.* **2** *kapaki ke cub rá bepusánad.* **3** *(pendárin) kerm, xore, máye ye pusidegi/ tabáhi (ye mardom/ sázemán)*

dry run *(anáyin) varzew/ namáyew e ázmáyewi. //Bogzárid ke varzew e ázmáyewi konim/ yek namáyew e ázmáyewi dahim* [do/ have a dry run].*//*

dry-shod (adj, adv) *bá pá va kafw e xowk. //be kenár e daryá raftan* [go ashore] *bedun e in ke pá yá kafw e ádam tar wavad.//*

drystone adj *sangcin (bedun e simán)*

dry-walling *(sáxtemán e) sangcin*

DSc *kutáh wode baráye* "Doctor of Science" *fereźán* e dánewhá. //fereźán* e cehrwenási* [physics] *budan/ dar cehrwenási dareje ye fereźáni* dáwtan/ Xayyám e Neiwáburi fereźán* e dánewhá//*

DSO *kutáh wode baráye* "Distinguished Service Order" *(dar Engelestán) newán e deliri/ delávari*

DT, DTs *kutáh wode baráye* "Delirium tremens"*, "hazyán e meybáregi". //Docár e hazyán e meybáregi budan.//*

dual adj *dogáne, dobaxwe, dotáyi. //Dogáne-kár ast, ham rudsáz* [composer]*, ham rahbar./ Do wahrvandi-st/ wahrvandi ye dogáne dárad.//*

dual carriageway; (US) **divided highway** *wáhráh e dobaxwe*

dual control adj *dofarmáne. //yek ráde*ye/ máwin e dofarmáne//*

dualism n *dogánigari [M. Moqaddam]*

dualist (n) *dogánigar [M. Moqaddam]*

duality n *dogáni; dogánegi*

dual purpose adj *dokáre*

dub v (**-bb-**) **1** *wahsavár gardánidan; dabidan* [<dab, az riwe ye "dipi" (PB) (EDPL 9.0035)].* **2** *námidan; nám dádan. //Námaw Xosro ast ammá pedar o mádarw u rá Xosi minámand.//.* **3** **dub sth (into sth)** *dabidan* [be #1 bázgardid]. //viráyew e/ vánevewt e dabide** [a dubbed version]*; yek celpard e/ film e Álmáni ke be Pársi dabide* gawte.//*

dubbin n *carbu (baráye carmsázi)*

dubbin v *carbu zadan/ málidan (be carm yá pust)*

dubiety n **1** *dodeli; gomán.* **2** *máye ye dodeli; varumandi*/ varmandi* [baráye riwe be páyintar* "dubious" *bengarid.]*

dubious adj **1** **dubious (about sth/ doing sth)** *varmand*; varumand* [<Pahlavi (ZBP, C4000, MK, BF)]; gománik; badgomán; gománbarangiz. //Be angizeháyaw* [motives] *badgomán-am/ varumand-am*//.* **2** *(xárdári) gománbarangiz; varmand*/ varumand*. //ádami/ kasi gománbarangiz/ varmand*/ varumand*; kári/ dád-o-setadi* [venture] *gománbarangiz/ varmand*/ varumand*; Dast e kam piwineaw* [background] *andaki gomán barangiz/ varmand*/ varumand* ast.//.* **3** *varmand*; varumand*; gománik; gománbarangiz. //Hudehá ye in ravew* [policy] *tá candgáh gománik/ varmand* mimánad.//.* **4** *(beviże riwxand) gománbarangiz. //setáyewi gománbarangiz/ U vápasin zani tarsá ast ke dar Pákestán be dár ávixte wode, va in sarafrázi ye varumand** [dubious honor] *baráye u-st.//*

dubiously adv *bá badgománi; varmandáne*; varumandáne*

dubiousnous n *varmandi*; varumandi*; badgománi*

ducal adj *[vábaste be farnám e* "Duke" *rahbar] duksán; dukmánand; dukvár*

duchess (n) **1** *hamsar e duk.* **2** *dukbánu*

duchy; dukedom *sarzamine yek duk; duknewin*

duck n (pl **duck, ducks**) **1** (**a**) *ordak, xawen (ZBP, C1576 FM); xawensár (ordak e sar sepid); xawiwár, "Piyáde hamu raft juyán wekár- xawiwár did andar án rudbár." (BP, L6525 SF). //ordakháhi/ xawenháyi ke dar parvast** [yard] *ordakvár/ ordakáne ráh miravand* [waddle].*//.* (**b**) *ordak e máde; máde ordak.* (**c**) *guwt e ordak/ xawen. //ordak e kabábi//.* **2** **duck, duckt, ducks** *(anáyin; dar Engelestán) jánam; ...ján.* **3** *(dar tapkáye** [cricket]*) hic; sefr. //hic/ sefr budan/ wodan* [make a duck]*; noxostin tup rá be ámáj resándan/ zadan* [break one's duck] *//.* **4** **(take to sth) like a duck to water** *biderang, bi tars, ásán, con áb xordan. //Kár e ámuzegári rá biderang va xeili ásán/ con ábxordan piwe kard.//*

duck[2] v **1** *sar e xod rá dozdidan. //Tofang rá ke didam saram rá zir e panjere dozdidam.; Sarat rá/ saret o bedozd!//.* **2** *sar e kasi rá zir e áb kardan. //Xáharánaw saraw rá dar áb e rudxáne forukardand.* [ducked her in the river]*//.* **3** **duck (out of) sth** *az zir e... darraftan. //Pastá ye u-st ke ávandhá rá/ káse-bowqábhá rá bewuyad ammá az ziraw darmiravad.//*

duck[3] n **1** *párce ye katáni yá panbeyi ye zomoxt.* **2** **ducks** *walvári az párce ye katáni yá panbeyi ye zomoxt*

duckboards n *(guneyi) pácele*

ducking n *xisexis kardan. //kasi rá (con) muw e áb kewide kardan* [give sb a ducking]//

duckling n **1** *juje ordak.* **2** *guwt e juje ordak*

ducks and drakes **1** *bázi ye sangparáni ru ye áb.* **2** **play ducks and drakes with sth** *be bád dádan; pul e xod rá be juy e áb rixtan*

duckweed n *xaze, jolvazaq*

duct n **1** *gozar, "va andar tan e mardom gozarhá ye tang va raghá ye bárik besyár ast." (ZBP, L5024 ZX); ráh. //Yeki az ráhhá ye/ gozarhá ye havá baste wode.//.* **2** *(dar giyáhán) gozar, ráh. //gozar e/ ráh e awk//*

ductless gland *qoddehá ye/ qondehá ye daruntaráv/ bigozar*

ductile adj **1** *(beviże baráye áhan/ yuwosthá) narm, cakkowxár.* **2** *(pendárin) narm; dahanbin*

ductility n *narmi, cakkowxári; dahanbini*

dud n *bedardnaxor; xaráb. //do tá az taraqqehá ye tu ye kive*/ quti bedardnaxor/ puk bud.; Kixá* ye/ sarparast e táze pák bedardnaxor ast.//*

dud *adj tabáh, xaráb, puk, biarzew, bedardnaxor. //In amávand*/ bátri xaráb ast.; yek cek e bi powtváne//*

dude n (US) **1** *(ádam e) wahri (yi ke baráye gardew va estár* [holiday] *be deh yá rustá ámade.). //*dude ranch: *kewtzári/ dámdáriyi viże ye ásáyew e wahriyán//.* **2** *xowpuw; wikopik.* **3** *ádam, mard. //Un ádam/ mard ki-ye?//*

dudgeon n, **in high dudgeon** *xawmgin, ranjide, bizár. //Xawmgin tond az newast birun raft.//*

duds n *(zabán e kuce) jáme, raxt*

due adj **1** (**a**) *bedehi; bedehkár. //Puli ke behewán/ be iwán bedehkár budand pardáxt wode?; Hanuz bist ruz estár** [holiday/ vacation] *be man bedehkár-and//.* (**b**) **due for sth** *sezávár; darxor. //Bezudi sezávár e afzáyew e páye* [promotion] *ast.//.* **2** *sar-resid. //sar-resid wodan* [fall/ become due]. *//Keráyeam* [rent] *tá máh e digar sar nemiresad.//.* **3** **due (to do sth)** *báyad... wodan/ residan. //Ketábaw báyad dar páyiz cáp va paxw gardad* [publish]*/ Án kárván dudi báyad hawt pál** [minute] *e digar beresad.//.* **4** *darxor, wáyeste, wáyán, darbáyast, dorost. //pas az barresi* [consideration] *ye darbáyast/ Bá hame ye arji ke dar cewm* [with all due respect] *e man dárid hic hamdástán nistam* [disagree]*//.* **5** **due to sth/ sb** *dar sáye ye; dar gero ye; váse ye= bose ye [parvá konid in váże "vásete ye" va "be vásete ye" Tázik nist, va báyad az "vasnád" wekáfte báwad., vasnád, "Emruz be eqbál e to ey Mir e Xorásán- ham ne'mat o ham ru ye neku dáram vasnád." (ZBP, L7874, FM)]. //Piruzi ye án goruh e varzewi* [team] *biwtar dar gero ye kuwewhá ye u bud/ vasnád e kuwewhá ye u bud.//.* **6** **in due course** *behengám. //Darxást* [request] *e womá behengám* [in due course] *barresi miwavad//*

due[2] n **1** *wáyán, darxor. //Pádáw* [reward] *e bozorgi be u dádand ke dast e kam wáyán e án bud* [no more than his due]*//.* **2** **dues** *pul e hamvandi. //Hanuz pul e hamvandiyam rá napardáxteam.//.* **3** **give sb his due** *rástaw rá goftan, bá kasi behaq/ darxor raftár kardan, harjá juri tarjome miwavad. //Kond kár mikonad ammá rástaw rá bexáhi xeili/ saxt mikuwad.//*

due[3] adv *dorost be suy e; rást be suy e. //Rást/ dorost besu ye xoráyán raftan/ náv bordan* [navigate]*/ qáyeq rándan/.Rást panj kilometr be su ye abáxtar* [north] *gám zadan/ raftan//*

duel n **1** *návard e tan-be-tan/ dotane/ mard-o-mard (ZBP, L7920, Purdávud, Visparad p120). //Kasi rá be mardomard/ návard e dotane cálidan* [challenge sb to]; *dar soxan/ dar wuxi be návard e tanbetan pardáxtan.//*

duel v (**-ll-**, US **-l-**) *tanbetan/ dotane návard kardan. //haft tir/ tapánceháyi ke baráye mardomard be kár miravad.//*

duellist, (US, **duelist**) *kasi ke návard e tanbetan mikonad.*

duenna n *(dar Espániyá va Portoqál) (pirezani ke doxtarán e xáneváde rá mipáyad.) doxtarpá; xarmagas*

duet, duo (n) *donavázi, áváz e dotane. //donavázi ye violon va piáno; Yek áváz e dotane xándim.//*

duff adj **1** *(dar Engelestán, zabán e kuce) (beviże dar cougán camani*) bad zadan.* **2** **duff sb up** *kasi rá saxt mowt yá lagad zadan*

duffer n *(kohne wode, anáyin) nádán, koudan, nátaván, nárasá. //Hamiwe dar dánew e womár nátaván budam.//*

duffle, duffel n *aláje, alije, kolc [párce ye pawmi ye koloft va ru ye hamvár]*

duffle bag *anbán*

duffle-coat *woulá ye/ aláje/ alije/ anbáni*

dug[1] pt, pp *bengarid be* "dig"

dug[2] *cocu, gouni [<gouni, (guyew e Semnáni), pestán e gáv]; cice [<cica, noukhá ye pestán e gáv (guyew e Semnáni)*

dugong *"duyong", guneyi gáv e daryáyi, pestándár e daryáyi, va giyáhxár, az gune ye* Dugong *ke domi dowáxe dárad va nar e án dandánháyi con dandán e pil dárad va vábaste be* Manatee *ast. In váźe [Duyong] az zabán e Máláyáyi va Tag ast. be* "sea cow" *va* "manatee" niz *bengarid.*

dug-out, dug-out canoe n **1** *nouzák* [<nouzák [Gilaki] (nou = náv, zák = bacce)].* **2** *sangar, panáhgáh*

duke n *duk*

duchess n *duk-bánu*

dukedom n **1** *páygáh e duk.* **2** *duknewin*

dulcet adj *delnaváz, delpazir, delnewin. //(be riwxand) Gománam áváz e delnavázat rá wanide wenáxtam.//*

dulcimer n *guneyi santur*

dull adj (**-er**, **est**) **1** *tárik, gerefte, xafe, tire. //yek rang e tire; yek rouwanáyi ye kamsu; yek tápp* [thud] *e xafe; havá ye gerefte. //sangini/ geráni ye guw//.* **2** *kond, koudan, xeng. //yek wágerd e/ dánewámuz e koudan//.* **3** *delafgár; delgerefte, yeknaváxt, xaste-konande. //Án soxanráni saxt yeknaváxt bud//.* **4** *kond. //yek kárd e kond//.* **5** *(dard e) morde; mordedard.;***6** *(dar bázargáni/ bázár) sard; goubare* [<goubare (Gilaki)]. //Hamiwe pas az foruwhá ye źánvie candgáhi bázár sard/ goubare* ast.//.* **7** **(as) dull as ditch-water** *delafgár, xonak, sard, yax, deltang-konande*

dull v *koudan wodan/ kardan; xeng wodan/ kardan; kástan; harjá juri tarjome miwavad. //Peivaste jamjám/* TV *negaristan ádam rá xeng mikonad.; Baráye kástan e dard be dáruhá ye xeradpuw* [drug] *ruy ávard. (pendárin) bá gozawt e zamán az tizi ye anduhaw* [grief] *káste gawt.//*

dullard n *kondhuw, koudan, xeng, gul*

dullness n *táriki, kondi, delgereftegi, sardi, bengarid be* "dull (n)"

duly adv **1** *dorost, wáyeste, wáyán, darxor. //Farbod** [president] *bewiveyi wáyeste/ dorost bargozide gawt.//.* **2** *dorost, behengám. //Dorost sar e tasu* [o'clock] *ye panj daraw rá zadam/ kuftam.//*

dumb adj (**-er**, **-est**) **1** *lál, gong. //Az zamáni ke záde wod lál/ gong bude.; Dustán e bizabán e má; Az harás/ tars/ wegeft/ mát/ gij wodan//.* **2** *lál wodan, band ámadan e zabán; xámuw wodan. //Az u xáhew kardand dástán rá rouwan konad/ báznamáyad, ammá u xámuw mánd/ lál wod.//.* **3** *koudan, gong, nádán, gágul. //Kár e kánáyáneyi bud. Anjám e conin kári az koudani bud.; Ágar pásbánán az to porsew kardand xodat rá be nádáni bezan* [act dumb]*//*

dumbly adv *lál, gong*

dumbness n *láli, gongi*

dumb show *lálbázi, rangáziv* (bengarid be* "mime"*, va* "pantomime"*)*

dumb waiter; (US) **lazy Susan** **1** *miz yá táqce ye gardán (baráye xoráki).* **2** *avarbar** [elevator] *e kucak baráye bálá bordan e xorákihá beviźe dar sofrexáne.*

dumb-bell n **1** *sang, dambel.* **2** *(dar Ámriká, anáyin) xeref, koudan*

dumbfound; dumfound v *az wegeft zabán e kasi band ámadan/ mát wodan. //Az gostáxiyaw pák mátemán bord.//*

dum dum; dumdum bullet n *golule ye nouk-narm (ke zaxmi dahán gowád padid miyávarad.)*

dummy n **1** *tandis, ádamak. //ádamak e darziyán* [tailors]*//.* **2** *...-dis; ...doruqi; ...sáxtegi. //Botrihá ye viski/ marzbuze* ke be namáyew gozáwte budand hamegi sáxtegi bud.//.* **3** **dummy,** (US) **pacifier, comforter** *pestának; gulzanak.* **4** (**a**) *(dar bázi ye ganjafe, beviźe brij) bázigari ke bargháyaw rá ru karde va yáraw bázi mikonad.* (**b**) *barghá ye rukarde. //az barghá ye rukarde yek sarbáz andáxt* [play a jack from dummy].//. **5** *(dar Ámriká, anáyin) koudan, xeref, xeng*

dummy run *(namáyew e/ bázi ye; táxtotáz e) namáyewi/ ázmáyewi*

dump v **1** *(áwqál) rixtan. //Barxi mardom (be sádegi) áwqálewán rá dar rudxáne mirizand.; Ávandhá* [container] *ye sar-be-mohr* [sealed] *e tofálehá ye atomi/ parmánuyi rá dar daryá cál mikonand.//.* **2** *rixtan;*

talanbár kardan. //yek bár wen [load of gravel]*, yek bár* [pile] *ruznáme/ yek baste* [bundle] *raxt e cerk rá ruyeham rixtan/ talanbár kardan.; Hame ciz rá hamánjá beriz* [dump], *man xodam sepastar ánhá rá jodá mikonam.* [sort out]*//.* **3** *(anáyin, xárdári) vel kardan, rahá kardan, hewtan; be omid e xodá gozáwtan. //Baccehá rá dar xáne ye mádaraw vel karde be namáyew/ namáyewxáne raft./ Zanaw rá hewte/ vel karde bá yeki az dánewjuyánaw rafte.//.* **4** *(xárdári, bázargáni) kálá ye bonjol yá bi xaridár/ bádkarde rá dar kewvar e bigáneyi áb kardan.* **5** *(márád*/ kámpyuter) jábejá kardan (e dádehá)*

dump n **1** *tal e áwqál; wale (ZBP, C1792 FM); kalján, kalcán (ZBP, C5002 FM); párgin (baráye gandáb va mánand e án).* **2** *anbár e cand-gáhe* [temporary] *ye jangafzár va tuwe ye ártewi* [ammunition dump]*; anbár e sázobarg e ártewi//.* **3** *(anáyin, xárdári) áwqáldáni, párgin. //Cegune mitaváni dar conin áwqáldáni/ kaljáni/ párgini beziyi/ zendegi koni?//*

dumper; dumper truck, (US) **dump truck** n *Ráde* ye bárkew e kucak ke mitavánad báraw rá tohi konad.*

dumpiness n *xepeli, xepelegi*

dumpling n **1** *kufte (ye xamir).* **2** *koluce ye mive. //koluce ye sib//.* **3** *xepele, kufte-qelqeli* [short plump person]

dumps n, **(down) in the dumps** *afsorde, deltang*

dumpy adj (**-ier**, **-iest**) *xepel, xepele*

dun[1] (adj) *xákestari ye suxte; xákestari ye qahveyifám*

dun[2] v (**-nn-**) *con kane casbidan va vám e xod rá pas xástan; ázár dádan.*

dunce n *(wágerd e) koudan/ xeng/ kondhuw/ bol, "Man bolam xod rá agar zaxmi zadam bar xod zadam." (Moulavi)*

dunce's cap *koláh buqi ye káqazi (ke baráye guwmál, dar gozawte sar e wágerdán e xeng migozáwtand.)*

dunderhead n *koudan, xeng, dand, dangal, bol, "Man bolam xod rá agar zaxmi zadam bar xod zadam." (Moulavi)*

dune; sand-dune n *tappe ye weni, wen-tappe, baz (ZBP, C784 FM)*

dung n *kud, kut, pewgel, pixál, pácak, pávcak, (tápále ye gáv e xowk wode) (ZBP, C2713 FM); tapále, tápále, pehen*

dungarees n *jáme ye kár e yeksare, walvár e panbeyi ye setabr. //yek walvár e panbeyi ye setabr* [a pair of dungarees]//

dungeon n *zendán e zirzamini (beviźe dar deź); siyáhcál; daxme*

dunghill n *tappe ye tápále/ tapále; tappe ye kud*

dunk v, **dunk sth/ sb (in/ into sth)** **1** *terid kardan, xisándan, xis kardan. //Kák* [biscuit] *rá dar qahve ye xod xisándan.//.* **2** *zir e áb forukardan. //Bewuxi/ baráye xande dar estaxr zir e áb forukardandaw.//*

duo n (pl **duos**) **1** *do tane. //Yek namáyew e xandenák* [comedy] *e do tane.//*

duodecimal adj *12 tá 12 tá; 12-táyi; yek-davázdahomi. //dastgáh e 12-táyi//*

duodenal adj *(vábaste be) davázdahe. //zaxm e davázdahe//*

duodenum n *(kálbodwenási) (rude ye) davázdahe; rude ye davázdah angowt, "az bavváb* [pylorus] *bogzarad. rudakáni áyad nám e vey esná-awari a'ni davázdah angowti." (ZBP, L6999 HM)*

duologue n *goftowonud e dotane*

dupe v, **dupe sb (into doing sth)** *gul zadan/ feriftan/ ourandidan (va be kári vádáwtan)*

dupe n *gul, gulxorde, gulxor, ferifte. //Digar gulaw rá nemixoram.//*

duple time *(musiqi) dokusti*

duplex adj *dopáre, dobaxwe, doqolu*

duplex n *(dar Ámriká)* **1** *sáxtemán e dárá ye do dastgáh (saráce)/ doqolu.* **2** **duplex apartment** *saráce ye do-owkube (yeki páyin, yeki bálá)*

duplicate[1] adj **1** *nemune, runevewt, pácin* (ZBP, C5748 BF); hávand* [<Pahlavi (ZBP, C4098 MK, BF)]. //yekdast kelid e hávand*.* **2** *dar do nemune/ pácin; runevewt; dotá, dopáre. //residi/ bargeyi dar do nemune; do pácin; do runevewt//*

duplicate n **1** *pácin*, hávandá, nemune, runevewt. //In hávand* ast yá rástin* [original]*?//.* **2** **in duplicate** *dar do nemune/ pácin*/ runevewt. //Bargeyi* [form] *rá dar do pácin*/ runevewt por kardan; peimáni* [contract] *rá dar do pácin*/ runevewt nevewtan/ ámáde kardan.//*

duplicate[2] v **1** *pácin/ runevewt kardan.* **2** *báz anjám dádan; dobárekári kardan. //In paźuhew dobárekári ast/ kári ke dar jáy e digar piwtar anjám wode.//*

duplication n *dobárekári; runevewt (kardan); runevisi; pácin* kardan. //Báyad az dobárekári ke niruyemán rá tabáh misázad beparhizim.//*

duplicator (n) *dastgáh e pácingar*; pácinik* [baráye riwe bengarid be* "duplicate"*]*

duplicity n *farib*

durability n *páyáyi, páyew, páyandegi, mánew, mándegári*

durable adj *páyande, páyá; dirand, dirande, istew (ZBP, C3319 FM); istewn (ZBP, C3319 FM); mándegár. //yek áwti ye/ dusti ye/ sázew* [settlement] *e mándegár; walvári az párceyi dirand* [durable]*/ In rouqan e jalá* [varnish] *pardáxti* [finish] *dirande/ mándegár midahad.//*

durables n (*niz* **consumer durables**) *káláhá ye páyá/ dirande/ mándegár*

duration n **1** *ruzgar, "va adad e ruzegár e sál 354 ruz ast..." (ZBP, L7205 ,TT); "va nabz e mo'tadel án báwad ki harekat e enbesát va enqebáz va har do sokuni ki az pas e har do harekat báwad be meqdár e ruzegár hamsán báwad." (ZBP, L5198 ZX); "Yeki moteváter ast va in nabzi báwad ki ruzegár e sokun ki andar do zaxm oftad... saxt andak báwad." (ZBP, L5194 ZX). //ruzgári kutáh, deráz, se-sále.; Dar ruzegár e in sar-rewtedári/ warvin** [government]*//.* **2 for the duration** (**a**) *tá páyán e jang.* (**b**) *(pendárin) ruzgári deráz. //Xob injá ruzgári deráz págir/ mándani/ mándegár/ gereftár wodam.* [for the duration]*//*

duress n *zur, fewár. //Xastunámeyi* [conession] *rá bezur/zir e fewár dastine nahádan//*

during prep **1** *dar, dar zamán e; hengám e; ruzegár e…, //Dar tábestán kárván dudi ye fozuni* [extra-...] *be kenár e daryá nemiravad./ Be ruzgáraw/ hengámi ke zende bud hargez káraw cáp va paxw nawod.; Hengám e soxanráni se bár baráye kaf zadan e mardom* [applause] *bázistád.//.* **2** *dar; hengám e; ruzgáre. //Dar sarásar e ruzgári ke/ be ruzgári/ dar sarásar e zamáni ke hamsáye budand tanhá do bár hamdigar rá didand.; (dar) hengám e namáyew do miyánparde* [interval] *xáhad bud.//.* **3** *hengám e... //Vákubar*/ telefon hengám e cáwt/ xorák/ wám/ nahár* [meal] *zang zad./ Hengám e gozar e daste* [procession] *goftand bomb gozáwteand.* [a bomb scare]*; Wabáne/ hengám e wab wouharaw rá be bimárestán bordand.//*

dusk n *mezqe (ZBP, C6689 FM); táriki. //Ceráq e xiyábánhá be mezqe/ táriki rouwan wode, gorg-o-miw* [dawn] *xámuw miwavad.//*

duskiness n *tiregi, táriki, mezqe (ZBP, C6689 FM)*

dusky adj (**-ier, -iest**) **1** *mezqe (ZBP, C6689 FM); tárik. //táriki ye/ (rouwanáyi ye) mezqe ye darun e qár; ábi ye/ qermez e tire/ sir.* **2** *(biwtar baráye downám) siyáh; siyáhpust, káká. //duwizeyi* [maiden] *siyáhpust; tirehá* [tribe] *ye siyáhpust//*

dust n **1** *gard, gardoqobár, xáke, sude. //yek lakke gard/ qobár; Kácál e kohne puwide az qobár bud.; Abri az gardoqobár ke bá bád mivazid.; sude ye/ gard e zar; gard e/ xák e gac; Abri az qobár az yek su be su ye digar e dawt vazid* [sweep]*//.* **2** *(soxanvari) xák (e kasi/ ke morde).* **raise a dust/ jick up** *gard o xák kardan.* **throw dust** *cewm e kasi rá kur kardan; kasi rá fariftan.* **when the dust has settled** *Hengámi ke gardoxák forunewast*

dust[2] v **1** (**a**) *gardoqobár... rá gereftan; gardgiri kardan. //ketábhá, otáq e paziráyi rá gardgiri kardan//.* (**b**) **dust sb down/ off** *gardoxák e kasi rá gereftan/ takándan/ pákidan/ pák kardan. //Sarápá gaci, gacat rá betakán!//.* **2 dust sth off** *behtar kardan; bázámuzi kardan. //Agar bexáham be Milán beravam va zendegi konam báyad zabán e Itáliyáyiyam rá behtar konam.//.* **dust sth onto, over, etc sth** *páwidan, afwándan. //ru ye káki xáke (ye) qand/ wekar páwidan.//.* **dust sth with sth** *(gard e) ...ru ye... páwidan/ ru ye káki xáke (ye) qand//*

dustbin, (US) **garbage can, trash can, garbage bag** *pit e áwqá, áwqáldáni, xákrubedáni*

dust bowl *kavir, wurezár, biyábán, zamin e barahut*

dust-cart, (US) **garbage truck** *ráde* ye/ kámiyon e áwqálbar/ xákrubekew*

dust-cover n *rukew bengarid be* "dust jacket", "dust-sheet"

duster n *dastmál e gardgiri; gardgir; taxtepákkon*

dustiness n *gardoxáki (budan)*

dust-jacket n *puwine*

dustman n (pl **-men**), (US) **garbageman** *roftegar, áwqáli, supur [váže ye sepanji az Torki]*

dustpan n *xákandáz*

dust-sheet n *rukew*

dust-up n *dádobidád; gardoxák kardan; setize*

dusty adj (**-ier**, **-iest**) **1** (**a**) *gardi, gar-o-xáki; qobárálu; gardálu; gardálud, "Garce gardálud e faqram warm bád az hemmatam- gar be áb e cewme ye xorwid dáman tar konam." (Háfez). //In xáne/ otáq gardoxáki ast.//.* (**b**) *con gar/ qobár.* **2 a dusty answer** *pásoxi sard, kutáh va xowk.* **not so dusty** *(kohne wode, anáyin) harjá juri tarjome miwavad. //"Cuni?", "Eh, badak nistam* [not so dusty], *sepás!"//*

Dutch adj **1** *(vábaste be) Holand; Holandi; (zabán e/ mardom e) Holandi.* **2 Dutch courage** *(anáyin, be wuxi) deliri hengám e masti.* **a Dutch treat** *dángi, dongi, tuwi; tuźi (ZBP, C284 FM).* **go Dutch (with sb)** *dángi pardáxtan*

Dutch n **1** *Holandi(há); mardom e Holand.* **2** *zabán e Holandi*

Dutch auction sale *haráj e várune (Haráji ke dar án bahá ye kálá rá kamkam káste tá xaridári yáft wavad.)*

Dutch barn *sarpanáh; panáh; panáhgáh*

Dutch cap *bengarid be* "diaphragm"

Dutch elm disease *bimári ye deraxt e nárvan ke qárci be nám e* Mella ulmi *án rá padid ávarde barghá ye deraxt zard wode, rixte, va saranjám deraxt rá mixowkánad.*

Dutchman n (pl **-men**) **1** *(ádam e) Holandi.* **I'm a Dutchman!** *(baráye nábávari) harjá juri tarjome miwavad. //"Unjá ye ádam e Doruqgu!"/ Bist o haft sálew-e!? Unjáye ádam e Doruqgu!//*

Dutch oven *árámpz, ojáq e Mollá Nasreddin [ke wam'yi zir e digi naháde, dig rá bá rismán be saqf ávixte, mixást baráye mehmánán áw bepazad!]*

duteous adj *bengarid be* "dutiful"

dutiable adj *gomrokbardár; gomroki, ánce hazine ye gomroki báyad baráyaw dád. //káláhá ye gomrokbardár/ gomroki//*

dutiful, duteous adj *(beáyin) xiwkár, kárwenás, "Hic xeradi con kárwenási nist va hic pársáyi con dast-kewide dáwtan nist." (ZBP, L1756 DB), hargwenás* [<Pahlavi (ZBP, C4040, MK, BF)] //farzandi, zirdasti* [subject] *noukari xiwkár/ hargwenás//*

dutifully adv **1** *xiwkáráne, hargwenásáne*. //Dasturát e farmánde ye xiw rá xiwkáráne donbál kard.//.* **2** *xiwkáráne/ kárwenásáne/ hargwenásáne* baráye kewvar e xod kár kardan.//*

duty n **1** *kár, harg [<Pahlavi, (ZBP, C4040 MK)], xiwkári, fariz* [<Pahlavi (ZBP, C6887 BF, MK), kárwenási, "Hic xeradi con kárwenási nist va hic pársáyi con dast-kewide dáwtan nist." (ZBP, L1756 DB), //Harg e/ fariz* e/ xiwkári ye womá-st ke beravid.; Harg e/ fariz* e/ kár e xiw rá anjám dádan.; In cizi nist ke az án xowam biyáyad, tanhá kári/ hargi*/ farizi* ast ke bar gardan e man naháde wode.; Báyad bervam, in yek harg*/ fariz* ast.//.* **2** *harg*, kár, pás. //Harg* e/ kár e pásbán e ráhnamáyi-ránandegi ci-st?/ In hafte wabkár-am/ pás e wabam.//.* **3 duty (on sth)** *báź, báź e viźe. //báź e gomroki* [customs duties]*//.* **4 do duty for sth** *kár e... rá kardan; jánewin e... wodan. //Yek kive* ye/ quti ye kohne ye cubi kár e miz rá kard.//.* **on/ off duty** *sar e kár/ sar e harg*; bi kár/ bi harg*. //Tasu* [o'clock] *ye hawt be bimárestán miravam ammá tá noh sar e harg*/ kár nemiravam.; kárhá ye hengám e bikári/ tasuhá ye bikári/ bihargi** [off-duty]*//*

duty-bound adj *kári/ hargi* be gardan dáwtan. //(kár/ harg*) bar gardan e man ast ke komakaw konam.//*

duty-free adj *bibáź, báźbaxwude. //Yek o nim litr nuwábehá ye meimand e/ alkoli ye báźbaxwude mitavánid dáwte báwid./ Dar lenj* [ferry] *maqáze ye bibáź e xubi hast.//*

duvet n *wádice (ZBP, L677 FM)*

DV *kutáh wode az* "Deo volente", *agar xodá bexáhad, be xást e xodá. //Be xást e xodá ádine báyad bázgardad.//*

dwarf n (pl **dwarfs**) **1** *(baráye mardom va jánevarán) gurzád, pastbálá, "va Dávud mardi bud sorx muy va past bálá va andakriw..." (ZBP, L1922 TB); druw* [<Avestáyi, "druwto/ drvau/ drvaus", Ábán yawt, sát e 273 tá 275; hát e 90 tá 93, Yawthá, 1, PurDávud/ (piwnahád e maini az JGS]; kutul,kutule, (baráye giyáhán) genel (ZBP, C2068 FM); pác-,; páce-, [<pác/ páce, con pácebáqálá, Gilaki]; //yek deraxt e káj e genel/ pác; pácekáj//.* **2** *(dar afsánehá) gurzád*

dwarf v **1** *cizi yá kasi rá kucak namudan/ namáyándan. //Máku ye bádbáni ye má* [dinghy] *dar barábar e lákume ye bozorg* [yacht] *xeili kucak minamud.//.* **2** *jelo ye ruyew va bálew e... rá gereftan; kutule kardan*

dwell v (pt **dwelt**) **1 dwell in/ at, etc** *(bástáni/ soxanvari) dar jáyi zistan; bongáh gereftan, (ZBP, L4066 TMK).* **2 dwell on/ upon sth** *mándan, derang kardan, "Bahrám u rá bedid va yek sál ánjá derang kard..." (ZBP, L211 TB). //Bogzárid digar ru ye laqzewhá ye gozawte ye ánán derang nakonim.//*

dweller (n) *...-newin. //wahr-newinán; sarácenewinán* [apartment/ flat]*; qárnewinán//*

dwelling n *sará, xáne, newim (M. Moqaddam). //kolbe ye man* [humble dwelling]//
dwelling-house n *(beviże dar dátikán*) xáne/ newim*
dwindle v, **dwindle (away) (to nothing)** *kástan; káste wodan. //be noumidi garáyidan. //mardompasandi ye ru bekáhew* [dwindling popularity]; *anduxteyewán/ pasandáz-ewán káste wode behic reside.//*
dye v (3rd pers sing **dyes**, pt, pp **dyed**, pres p. **dyeing**) **<u>1</u>** *rang kardan/ dar rang forubordan; razidan; rowtan. //mu ye xod rá rang kardan/ rowtan; pirhan e sefidi rá ábi razidan.//.* **<u>2</u>** *rang gereftan/ wodan. //párceyi ke xub rang migirad.//*
dyed-in-the wool *(biwtar baráye xárdári) xowkandiw; do-átewe; seft-o-saxt. //*a dyed-in-the wool Marxist.: *yek haváxáh e Márks e do-átewe/ xowkandiw.//*
dye[2] **<u>1</u>** *rang(dáne). //ranghá ye giyáhi; Diruz kami rang(dáne) xaridam.//.* **<u>2</u>** *rang.* **<u>3</u> of the blackest/ deepest dye** *(kohne wode) badtarin, siyáhtarin. //badtarin/ siyáhtarin tabahkár* [villain]*/ nábekár* [scoundrel]*/ tarskár* [traitor]
dyer n *rangraz*
dying *bengarid be* "die"
dyke *bengarid be* "dike"
dynamic adj **<u>1</u>** *jonbande va gardande, "va dovvom elm e tabiyiyát ki án elm e cizháyi ast ki be hess ta'alloq dárad va andar jonbew va garewand..." (ZBP, L1521 DA).* **<u>2</u>** *kári, puyá, porjonb-o-juw. //Ádami porkár/ kári//*
dynamic n *niru, niru ye ránande. //Niru ye (ránande ye) daruni ye yek ruzgár e tárixi, yek jonbew e tudeyi/ hanvari** [social movement], *yek kár e honari//*
dynamically adv *az didgáh e niru ye ránande ye daruni ye...*
dynamics n **<u>1</u>** *(cehrwenási** [physics]*) niru va jonbew.* **<u>2</u>** *(musiqi)(candi va yá degarguni ye) bolandi ye/ borzá (ye ává)*
dynamism n **<u>1</u>** *porkári, kári budan, puyáyi.* **<u>2</u>** *(farzán) puyáyi*
dynamite n **<u>1</u>** *dinámit.* **<u>2</u>** *(pendárin) janjáli. //(dástán* [issue] *e) bacce afkandan/ afgáne yek zamine ye janjáli ye xawáyáyi** [political] *ast.//*
dynamite v *bá dinámit tarekándan*
dynamo n (pl **-s**) **<u>1</u>** *dinám (dastgáhi ke jonbew rá be rixt e barq darmiyávarad.).* **<u>2</u>** *(pendárin) átewpáre, //yek golule átew//*
dynastic adj *powt-dar-powt; dudemáni*
dynasty n **<u>1</u>** *dude, dudemán, toxme, "Bed-u goft bar Sám k-ey wahriyár -- sarámad bar in toxme-bar ruzgár." (ZBP, L4635 SF). //Dudemán e Sásániyán//.* **<u>2</u>** *ruzgár e farmánraváyi ye yek dudemán. //Be ruzgár e/ hengám e (farmánraváyi ye) dudemán e Zand//*
dysentery n *eshál e/ delpice ye/ wekamravew e xuni, "va eshál e xuni ki be Yunáni zusantáriyá guyand..."; "bebáyad dánest ki eshál rá ki sabab e án riw e rudehá bovad be loqat e Yunán zusantáriyá guyand." (ZBP, L1009, 1010, ZX)*
dyslexia n *(pezewki) dożxánew**
dyslexic n, adj *dożxán*; docár e dożxánew**
dyspepsia n *dożgovárew*
dyspeptic adj, n *dożgovárewi, docár e dożgovárew*
dyspnea n *dożafr* [<Avestáyi, doz, duż + atra, dużatra, dużafri], doździaft [<Pahlavi doździafti, doździaftan] [bengarid be,* EDPL,"dyspnea"*] doździam; docár e tangi ye dam zadan (wodan/ gawtan)*
dystocia n *dożzáyew; dowzáyemán*; dowxári ye zádan, "Asbáb e dowxári ye zádan panj nou' ast..." (ZBP, L5574 ZX); dowzehew**
dystopia = **antitopia** n *nák-já* [parvá konid in váże "nákojá" nist] nák-kojá/ nákjá, dar já ye bad/ nádorost*
dystrophy n *(pezewki) sosti.* muscular dystrophy: *sosti ye máhiceyi*

Ee

E, e n (pl **E's**, **e's**) **1** *panjomin vát* [letter] *e dabire ye Engelisi. //Ebráhim bá vát e "E" áqáz miwavad.//.* **2** *(dar musiqi) E, Mi dar mahparde* ye* C/ *rást parde ye C/ parde ye rást e C.//*

e *kutáh wode az* **each**: *har yeki; dáneyi. //portoqál dáneyi yek dolár.//*

each *(harvenám e náwenáxte) har, haryek, har kodám. //Yek angowtar dar* [on] *har angowt; Har ruz bedun e ágáhi ye nouyi separi gawt.//*

each *(harvenám e náwenáxte) har yek; har kas; har kodám. //har yek az pesarán/ ketabhá/ sáxtemánhá; har yek az ánán zang zade tá az man sepásgozári konand; Har yek az má yek ráde* ye/ máwin e dálá** [company] *zir e páyemán ast.; Har kodám az womá rá jodájodá/ jodágáne mibinam.; Be har yek/ be har kodám e má dah dolár dád.//*

each *(band e kárváźe ye náwenáxte) har yek, dáneyi. //Kál dáneyi panjáh sent//*

each other *hamdigar, yekdigar, "má dar yekdigar minegaristim be ta'ajjob ki..." (ZBP, L238 AT). //Parviz va Lále be yekdigar komak kardand/ hamdigar rá yári dádand. //Peivaste be hamdigar náme minevisim.//*

eager (adj) **1** **eager (for sth/ to do sth)** *tewne, tewn, tewni, //árezumand/ tewne ye/ tewn e kámyábi; tewne ye xownud sáxtan e (digari/ digarán)//.* **2** **an eager beaver** *(gáh baráye xárdári) kuwá, xarkár*

eagerly adv *tewne, tewn, tewni, árezumand*

eagerness (n) *tewnegi, tewni, árezumandi*

eagle n **1** *wáhin, jorre; wáhin e nar (ZBP, C288 FM).* **2** *(dar cougán e camani) do tá kamtar az miyángin*

eagle eye **1** *tizcewmi.* **2** *tizcewmi; peivaste páyidan. //Ámuzegár con wáhin peivaste má rá mipáyid.//*

eagle-eyed adj *con wáhin; tizcewm*

eaglet n *juje wáhin*

ear[1] n **1** *guw. //Pezewk guwam rá negáh kard.; Xarguw guw e bozorgi dárad.; Guwaw cerk karde/ Docár e tafnu** [infection] *ye guw gawwte.//.* **2** **an ear (for sth)** *guw, wenavávi. //Guw e xubi baráye zabán(há) dárad.//.* **3** **(be) all ears** *sarápá guw budan. //Ágáhiháyat rá baráyam begu, sarápá guw-am.//.* **sth comes to/ reaches sb's ears** *be guw e kassi residan. //Agar in ágáhi be guwaw beresad diváne miwavad.//.* **sb's ears are burning!** *agar beguwaw beresad; Agar agar bedánad/ bedune bedune, az wab tá sob mixune. //In hame soxancini powt e sar e Sárá! Agar agar bedune, az wab tá sob mixune.//.* **go in (at) one ear and out (at) the other** *yek guw rá dar va guw e digar rá darváze kardan; az yek guw gereftan va az guw e digar birun kardan. //Farámuw kardi/ farámuwidi/ farmowti toxm e morq bexari! Yek guwat dar o guw e digarat darváze ast!//.* **have, get, win, etc sb's ear** *del e kasi rá be dast ávardan.* **have/ keep an/ one's ear to the ground** *az hame ciz ágáh budan/ ágáhi dáwtan. //Parviz midánad; hamiwe az hame ciz ágáh ast.//.* **not believe one's ears** *az wanidan e cizi wáx darávardan.* **(be) out on one's ear** *nágahán ránde wode/ birun wode.* **play (sth) by ear** *guwi/ bá guw naváxtan (bedune not).* **play it by ear** *(anáyin) zud anddáxtan, bedun e ámádegi kári kardan. //Baráye in newast* [meeting] *zamáni nadáwtam xod rá ámáde konam, az inru báyad zud biyandázam.//.* **smile, etc from ear to ear** *niw e kasi tá bonáguw/ banáguw báz wodan;* **(be) up to one's ears/ eyes in sth** *tá xerxere dar... budan. //Aknun tá xerxere zir e káram.//.* **with half an ear** *yek guw e kasi bá... budan; //Áwpazi ke mikardam yek guwam ham be vákive*/ rádiyo bud.//*

ear[2] (n) *xuwe, axgol (ZBP, C1082 FM); suk (ZBP, C3586 FM)*

earache n *guwdard*

ear-drop n *"dáruhá ki dar guw cekánand." (ZBP, L5690 ZX); cekke yá nouźe ye guw;"nouj/ nouje/ nouźe rá guyand, ke qatre báwad." (ZBP, L7637 DTH)*

ear-drum; **drum** *parde ye guw; damáme (ZBP, C4434 FM)*

-eared *(dar váźehá ye serewte) ...guw; guw e ...; //yek gune buf e derázguw//*

earful n, **give sb/ get an earful** *kasi rá wostan va kenár gozáwtan; be kasi faráván badobiráh goftan; az kasi faráván badobiráh wanidan. //Agar báz (ham) ázárat dahad miwuramew migozaáramew kenár!//*

earl n (fem **countess**) *(farnám dar Engelestán) kont, erl*

earliness n *zud, wabgir, pegáh*

early (**-ier**, **-iest**) adj, adv **1** *áqáz, zud. //áqáz e bámdád; bámdád e zud. /ábsál/ (dar) áqáz e bahár); dar bist o cand sálegi- dar áqáz e dahe ye sevvom e zendegi; kárhá ye áqázin e (yek nevisande...); Dar áqázhá ye (gáh e) bázi do bázigar ásib didand.//.* **2** *zud, náras; harjá juri tarjome miwavad. //holu ye noubar* [early peaches]; *náwtáyi ye xeili zud; Emruz zud barxástam.; Otobus/ masráde* dah pál** [minute] *zud resid.//.* **3** **at your earliest convenience** *(be áyin , beviźe dar bázargáni) harce zudtar. //Xáhewmand-am káláhá rá harce zudtar ferestid.;* **an early bird** *pegáhxi, wabgirxiz, zud..., //Wegeftá emruz zud boland wodi/ pegáhxiz gawwti!//.* **the early bird catches the worm**, *(dastán) saharxiz báw tá kámravá gardi!.* **early days (yet)** *(beviźe dar Engelestán) hanuz xeili zud ast ke bedánim...; Nemidánim ketábemán bá kámyábi ruberu xáhad wod yá na- hanuz xeili zud ast.//.* **the early hours** *wabgir, pegáh. //Tá wabgir raqsidand/ vawtand/ dast afwáni va páykubi kardand.//.* **early on** *az hamán áqáz, andaki pas az...; dar (hamán) áqázhá. //Az hamán áqáz (e celpard*/ film) dánestam ke az án xowam nemiáyad.//.* **early to bed and early to rise (makes a man healthy, wealthy and wise)** *(dastán) Saharxiz báw tá kámravá báwi/ gardi; "...elmdust va donyá-dowman o bordbár va... dirxáb va zudxiz va..." (ZBP, L6801 QN).* **keep early hours** *zud xábidan , zud barxástan*

early closing *(dar Engelestán, ruzi ke maqázehá zud mibandand).* //It is early closing day today.: *Emruz maqázehá zud mibandand.//*

early warning *handád* [system] *e zud howdár dahande. //Handád e zud howdár dahande ye sar residan e havápeimáhá ye dowman//*

earmark v, **earmark sb/ sth (for sth/ sb)** *kenár gozáwtan, viźe ye... gardánidan; námzad e... kardan; newáne zadan. //candi pul rá baráye paźuhew kenár gozáwtan.; Peźmán rá námzad e án kár* [job] *kardeam//*

ear-muff; ear-muffs n *guwpuw. //yek guwpuw e sabz//*

earn (v) **1** (**a**) *sáxtan, darávardan; daryáft kardan. //Sáli bist hezár dolár misázad/ darámad dárad.; Hazine ye zendegiyaw rá* [earn one's living by] *bá ávázxáni dar yek bákgáh e wabáne darmiyávarad.; darámadi ke baráyaw kár wode* [earned income]/ *darámadi ke baráyaw kári nawode* [unearned income]//. (**b**) *bahre dádan/ gereftan* [earn interest]. **2** *sezávár e... budan; harjá juri tarjome miwavad. //Rásti ke baráye báznewastegi ranj kewideyid va sezávár e án hastid.* [earn one's retirement]*; Pákdámaniyaw/ ázarmaw* [honesty] *máye ye áberumandiyaw* [earn sb respect] *gawt.; Doźraftáriyaw máye ye án gawt ke tupuzi ye saxti* [sharp rebuke] *bexorad.//.* **3** **earn one's keep** *saxt kuwidan tá sar o tah e hazine ye zendegi rá hamávardan.*

earnest[1] adj *kuwá, saxtkuw, saxtgir. //mard e javáni saxt kuwá/ saxtkuw//*

earnest[2] n *saxtkuwi, saxtgiri, harjá juri tarjome miwavad. //rásti-rásti/ biwuxi bárán gerefte/ miáyad.//.* (**b**) *rásti-rásti/ biwuxi/ wuxi nadáwtan. //Hengámi ke patest*/ bimdád* [threaten] *kár e má rá gozárew dahad (hic) wuxi nadáwt.* [be in dead earnest]//

earnest[2] n **1** *arbun.* **2** *newáne*

Be newáne ye nikxáhiyam in hafte biwtar kár mikonam[work overtime].

earnestly (adv) *Rásti-rásti az womá xáhew mikonam dar áhang e xod báznegarid.* [reconsider]

earnestness n *rásti-rásti; biwuxi*

earnings n *darámad. //Hame ye darámadam rá hazine kardeam.//*

earnings-related adj *vábaste be darámad. //yek barnáme* [scheme] *ye báznewastegi ye/ darámad e báznewastegi ye vábaste be darámad.//*

earphone (n) **1** *guwi.* **2** *guwi*

ear-plug; ear-plugs *tuppi ye guw*

ear-ring; **ear-rings** n *guwvár, guwváre; varguwi*

earshot n **(be) out of/ within earshot** *nazdik*

ear-splitting adj *guwxaráw. //Ává ye xordwodani* [crash] *guwxaráw//*

earth n **1** *zamin, zami/ zemi, "Zami gawt gardán o wod ruz tár -- yeki abr bast az bar e kárzár." (ZBP, L6093 SF); "Bedánjá rafte har kas xorrami rá -- co dibá karde kimoxt e zami rá." (ZBP, L7672 VR); zem (ZBP <C7386 FM); gelin-guy, jahán, "Ke tá man wodam pahlaván dar jahán -- conin tire wod baxt e Sásániyán." (SF). //Máh gerd e zamin/ zemi migardad.; Man báyad xowbaxttarin/ wádtarin zan e jahán/ ru ye zamin báwam.//.* **2** *xák, zamin. //Pas az yek hafte ru ye daryá budan* [at sea], *báz ru ye xák/ zamin ráh*

raftan xub ast.; Bádkonak tarekide be zamin oftád.//. **3** *xák; kolux. //suráxi rá bá xák por kardan. //Riwehá ye giyáhi rá bá xák puwándan//.* **4** *suráx, konám/ láne (ye jánevarán).* **5** **soil,** (US) **ground** *sim e zamin (baráye abzárhá ye barqi).* **6** *(wimi/ ximiyá*) oksidhá ye felezzi; zemik* (ZBP, C7386 MK, BF). //zemik* e qalyáyi/ kelyáyi./ zemik*há ye kamyáb* [rare earths]//. **7** **charge, cost, pay etc (sb) the earth** *(anáyin) xeili gerán budan; hazine bardáwtan. //Án docarxe rá xeili dust dáram ammá xeili gerán ast.//.* **come back/ down to earth (with a bang/ thump)** *(anáyin) az asb piyáde wodan; az xáb bidár wodan. //Pulaw ke tah kewid kunaw zamin xord va az xáb bidár wod.//.* **go/ run to earth/ ground** *penhán wodan; zir e zamin foruraftan.* **how, why, where, who etc on earth/ in the world...** *(baráye fewár ávardan ru ye cizi) to rá bexodá...; //To rá bexodá ce mikoni?; To rá bexodá ce juri án kár rá kard?//.* **(be, feel, look, etc) like nothing on earth** *nájur, bad, harjá juri tarjome miwavad. //Tu ye án raxt/ dar án jáme wegerf/ xeili birixt gawte/ wode.//.* **run sb/ sth to earth** *(bá saxti) gir ávardan. //Wahrbáni* [the police] *u rá saranjám dar Milán girávard/ be dám andáxt.//*

earth v **1** *(beviže be rixt e náwenáxte/ dar Engelestán) sim e zamin dádan be. //In dowáxe* [plug] *sim e zamin dárad?//.* **2** **earth sth up** *bá/ zir e xák puwándan/ kardan. //(riwehá ye) karafs* [celery] *rá zir e xák kard/ bá xák puwánd.//*

earthen adj **1** *xáki. //kaf e otáq e xáki//.* **2** *sofál; sofálin; gel; gelin. //sofáline (káse, kuze ye geli* [earthen pots])//

earthenware n *sofáline. //yek káse ye sofáli//*

earthiness n *buye xák dádan; con xák budan*

earthly adj **1** *xáki, hanjár, in jaháni, na mainavi*. //xowihá ye/ dárák e in jaháni/ xáki.//.* **2** *(anáyin) wodani. //Árezu ye nawodani ast ke bebari* [earthly hope]//. **3** **no earthly use** *pák bihude.* **not have an earthly** *(dar Engelestán) hic nadánestan; hic omid e... nabudan. //"Cerá kár nemikonad", "Hic nemidánam/ xodá midánad."* [I haven't an earthly."]//

earthquake, quake *zaminlarze, bumcandak (ZBP, C4199 FM, MK, BF); bumahan*

earth science *bumwenási (zaminwenási- joqráfiyá)*

earthwork n *(dar gozawte) sangar, xákriz. //Bázmándehá ye yek sangar e/ xákriz e kohan.//*

earthworm n *kerm e xáki [be nám e dánewik e* Lumbricidae*; zaqár; žaqále; xarátin (ZBP, C6403 FM)*

earthy adj (**-ier**, **-iest**) **1** *xáki. //buy e xák//.* **2** *(pendárin) dorowt, zewt. //Yek wuxi ye zewt.//*

ear-trumpet (n) *buq (e kucaki ke piwtar baráye behtar wanidan, kasáni ke guwewán sangin bud dar guw mogzáwtand.)*

ear-wax *mum e guw*

earwig n *(xarfastar/ haware) guwxizak (az rade ye* Dermaptera*)*

ease[1] n **1** *ásáyew, rámew, tanásáni, "Conin ast rasm e sará ye sepanj -- yeki zu tanásán o digar be ranj." (ZBP, L6587 SF); "Ma-rá bord báyad bed-in kár dast -- nawáyad to bá ranj o man bá newast." (ZBP, L6040, SF). //yek zendegi ye ásude/ tanásáni/ rámew; ásudegi ye raván; Án suzan* [injection] *dar dam máye ye ásáyew e u gawt.//.* **2** **(stand) at ease** *(dar ártew) Ázád!;* **(be/ feel) at (one's) ease** *ásude budan. //Hargez dar hamnewini* [company] *bá u ásude nistam.; Bedelxáh e xod án kár rá be páyán beresánid.//.* **put/ set sb at (his/ her, etc, ease)** *árám kardan; ásude kardan. //Az-án didár miharásid ammá paziráyi/ xowámad e garmaw u rá árám gardánid.//.* **take one's ease** *barásudan, juw nazadan, árám gereftan. //Newaste nazdik e átaw barásud/ árám gereft.//.* **with ease** *ásán, be ásáni. //Be ásáni ázmun rá gozaránd/ dád.//*

ease[2] v **1** (**a**) *ásude kardan, kástan (e dard/ negarán/ delwure); árám gereftan. //Áspirinhá sardardam rá kást/ árám kard.; Bá goftoggu delwureaw káste wod/ árám gereft.//.* (**b**) **ease sb of sth** *ásude kardan; kástan. //Ráh raftan dardaw rá kást.//.* **2** (**a**) *kástan; káste wodan. //dard káste wod.//.* (**b**) *ásán wodan. //Sán* [situation] *ásántar gawte.//.* **3** *wol yá gowád kardan. //Zir e baqal e in yumu*/ kot tang ast, báyad gowádaw kard.//.* **4** **ease sb's conscience/ mind** *diná* [mind/ consciousness] *ye kasi rá árám kardan; raván e kasi rá ásude kardan. //Agar bedánam kojá-st delam árám migirad.//.* **5** **ease (sb/ sth) across, along, away, etc** *áheste/ árám jonbidan/ jonbándan/ xazidan, harjá juri tarjome miwavad. //Áheste ru ye partgáh* [ledge] *xazide xod rá be pesarak e harás zade resánd.; Áheste/ narm-narmak pá ye ásibdideaw rá dar kafw kard* [eased her...]//. **ease down** *kond kardan; áheste kardan; wetáb rá kástan; tajá**[speed] *rá kástan. // Kond/ áheste kon, pic e tondi* [sharp bend] *dar piw ast.//.* **ease off/ up** *káste wodan. //Tanew miyán e má andaki káste wode.; Ámadowod e rádehá** [flow of traffic] *káste wode* [ease off]*.; Aknun xeili kár dáram*

/gereftár-am, bebiyus tá kami kárhá árám girad.//. **ease up on sb/ sth** *saxt nagereftan, narmtar wodan, miyánerou wodan, harjá juri tarjome miwavad. //Agar jáy e to budam kamtar sigár mikewidam.//*

easel n *sepáye (ye negárgari/ taxte-siyáh)*

easily adv **1** *ásán/ be ásáni. //Emwab be ásáni mitavánam be páyánaw beresánam.//.* **2** *be ásáni, bigomán. /Bigomán behtarin celpardi*/ filmi ast ke emsál dideam.//.* **3** *guyá, wáyad. //Guyá in pásoxi báwad ke peyaw/ donbálaw hastim.//*

easiness n *ásáni*

east n **"E"** *kutáhwode.* **1 the east** *xorásgán, xoráyán, "Be lafz e Pahlavi báwad -xor ámad -- Aráq o [va] Párs rá zu [az u] xor barámad."; "Xorásán ast ma, ni ye xoráyán -- kojá zu xor baráyad suy e Irán." (ZBP, L7584 KK, Faxr e Gorgáni, Vis-o-Rámin) [baráye zand e biwtar be váźe ye* "west" *bázgardid.] //Bád az (su ye) xoráyán mivazad.; Dar xorásgán e Rawt miziyad/ zendegi mikonad//.* **2 the East** (**a**) *kewvarhá ye xoráyán/ xorásgán; xoráyán-zamin; //farzán e/ jahánbini* [philosophy] *ye xoráyánzamin; Yogá dar xoráyán padid ámad.//.* (**b**) *xoráyán; xorásgán. //Xorásgán e miyáne* [the Middle East]*; Xoráyán e dur* [the Far East]//. **3 the East** *(= xorásgán e Ámriká). //Dar Xorásgán záde wodam ammá dar San Diego miziyam!//*

east adj **1** *(dar/ be su ye) xoráyán/ xorásgán. //Dar karáne ye xoráyánik/ xoráyáni miziyad.//.* **2** *bád e xoráyáni/ xorásgáni*

east adv *ru be xoráyán/ be su ye xoráyán/ xorásgán; xoráyánrun*. //Panjere ye otáqam ru be xorásgán ast./ Panjere ye otáqam xoráyánrun* ast.; Be su ye xoráyán miravim.; Wahri dar xoráyán e rud e Aras.//*

eastbound adj *be su ye xoráyán/ xorásgán raftan. //In kárván dudi be su ye xoráyán miravad?; xorásgáni ye wáhráh.//*

Easter n *ruz e restáxiz e Masih/ Mehr [M. Moqaddam]*

Easter egg *toxm e morq e rangi/ wokoláti baráye ruz e restáxiz e Masih/ Mehr [M. Moqaddam]*

easterly adj, adv **1** *be su ye xoráyán/ xorásgán; xoráyánrun*.* **2** *(bád e) xoráyáni/ xorásgáni. //yek bád e xoráyáni/ xorásgáni//*

easterly n *bád e/ bádhá ye tond e daryáyi ye xoráyáni; tondbádhá ye daryáyi ye xorásgáni*

eastern, Eastern adj *(vábaste be) xoráyán/ xorásgán/ xorásán-zamin/bum. //Áyinhá ye/ dinhá ye xorásgáni./ daryábár/ karáne ye daryáyi ye xorásgáni ye Ámriká//*

eastern daylight time *xorásgáh**

the Eastern Bloc *goruh e kewvarhá ye xoráyán e Orupá*

easternmost adj *xoráyánitarin; xorásgánitarin. //xorásgánitarin wahr e Orupá//*

eastward adj *be su ye xoráyán/ xorásgán; xoráyánrun*. //be su ye xoráyán rándan//*

eastward, eastwards adv *be su ye xoráyán/ xorásgán. //be su ye xoráyán/ xorásgán rándan/ ráh peimudan.//*

easy[1] adj (**-ier**, **-iest**) **1** *ásán, sabok, "Conin goft Bahrám bá Mehtarán -- ke kári-st in ham sabok ham gerán." (ZBP, L3249 SF). //yek ázmun e ásán; Residan be ánjá ásán ast.; Be ánjá mitaván ásán resid.//.* **2** *ásude, ásán, bi dard e sar; //zendegi ye ásude va bi dard e sari dáwtan; tanásán zistan; Ravánam aknun ásudetar ast.//.* **3** *sáde, sabok. //raftár e sáde dáwan* [easy manners]//. **4** *sáde-del; sáde; ásán. //yek wekár e/ barxi ye ásán* [prey/ victim]//. **5 as easy as anything/ as pie/ as ABC/ as falling off a log/ as winking** *(ásán) con áb xordan.* **easy on the ear/ eye** *delpazir, delnaváz, delangiz. //In musiqi wab delnaváz ast.//.* **have an easy time (of it)** *kár e ásáni budan; ásude/ ásán budan.* **I'm easy** *(anáyin, dar Engelestán) har do baráye man yeki/ yeksán ast.* **on easy terms** *(bázargáni, vám) bá bahre ye kam/ derázáhang.* **take the easy way out** *dar-raftan; gorixtan*

easy[2] adv (**-ier**, **-iest**) **1** *narm, áheste, yaváw. //Bá án violon narm báw yeki az picháyaw wol/ wekaste ast.//.* **2 easier said than done** *goftanaw ásán ast; do sad gofte con nim kerdár nist. //Cerá baráye xodat kári nemiyábi? Goftanaw ásán ast.//.* **easy come, easy go** *(dastán) "Bádávarde rá bád mibarad.";* **easy/ gently does it** *(anáyin) áheste va narm kár kardan; (dastán) "piwpiwak áste boro áste biyá ke gorbe wáxet nazane.". //Wetáb nakon/ piwpiwak áste boro áste biyá!//.* **go easy** *kamtar kár kardan; be xod fewár nayávardan; //Báyad be xodat kamtar fewár biyávari* [go easy]*, dári mánde miwavi* [get tired]*//.* **go easy on/ with sb/ sth** *árám/ áheste/ narm budan bá...; //Kamtar wir bexor, hameyemán kami mixáhim.; Bá án pesar saxt nagir, bacce ast/ xeili javán ast.//.* **stand easy** *(farmán e ártewi) Ázád!.* **take it/ things easy** *ásán gereftan, "Goft ásán gir bar xod kárhá, kaz ruy e tab' saxt migirad jahán bar mardomán e saxtkuw!" (Háfez). //Hengámi ke be estár** [holiday/ vaccation] *miravam mixáham hame ciz rá ásán begiram.//*

easy chair *newim e/ sandali ye dastedár e ásude*

easy game *hálu, sáde, boz*

easygoing adj *ásángir. //Mádaram bákaw nist ki miáyad bemánad, xeili ásángir ast.//*

easy money *pul e bádávarde*

eat v (pt **ate**; pp **eaten**) **1 eat (up)/ eat sth (up)** *xordan. //Candán bimár bud ke nemitavánest xorák bexorad.; Wámat rá bexor!; Wir guwt mixorad.//.* **2** *cáwt/ xorák xordan. //Emwab kojá wám bexorim?//.* **3 eat sb alive/ eat sb for breakfast** *kasi rá zende/ zende-zende qurt dádan. //Zende/ zende-zende qurtew mide/ midahad.//.* **eat one's heart out (for sb/ sth)** *rawk bordan bar; bar del e xod mowt zadan; dam forubastan va qam xordan. //Az zamáni ke u/ wouharaw/ dust e pesaraw rafte dar xáne newaste, zánu ye qam dar baqal gerefte.//.* **eat humble pie** *puzew xástan. //Laqzew e xiw rá ke daryáft, nágozir puzew xást.//.* **eat like a horse** *porxori kardan, con gáv/ xar xordan.* **eat out of sb's hand** *farmánbordár e... budan; bande ye... budan.* **eat sb out of house and home** *(anáyin, biwtar be wuxi) (baráye mardom) "Be mál e moft residi halák kon xod rá - ke gahgáh conin ettefáq miyoftad."; (bá porxori) kasi rá xánexaráb kardan. //Omidvár-am barádarat biwtar (az in) nazd e má namánad, dárad má rá xánexaráb mikonad.//.* **eat oneself sick (on sth)** *bá porxori xod rá bimár kardan. //Agar baccehá rá mikonad./ xodewán rá vel/ rahá konam candán wokolát mixorand tá bimár wavand.//.* **eat one's words** *soxan e xod rá pas gereftan.* **I'll eat my hat** *magar powt e guwat rá bebini..../ Nám e xod rá migardánam...* [I'll change my name if...]. //*Behruz hamiwe dir miáyad, agar behengám biyáyad nám e xod rá migardánam.*//. **4 eat sth away/ eat away at sth** *xordan. //Rudxáne kamkam karáne rá xorde mibarad.//.* **eat into sth** (**a**) *xordan, nábud kardan. //Jouhar/ asid felez/ áhan rá mixorad.//.* (**b**) *(pendárin) páreyi az cizi rá xordan. //Pardáxt e bahá ye án farw anduxte ye ma rá xorde.//.* **eat out** *dar sofrexáne/ birun e xáne xorák xordan. //Emwab xeili mándeam va nemitavánam áwpazi konam. Beravim birun wám bexorim?//.* **eat sb up** *(pendárin) az... mordan. //az konjkávi, xawm, rawk mordan; Dáwt az rawk mimord.//.* **eatable** *xordani. //Xorákhá ye dabestán e/ ámuzewgáh ye má be saxti xordani ast* [hardly eatable]//

eatable; eatables n *xorák, xorákihá. //Xorákihá rá ávardi?//*

eater n **1** *xorande; ...-xár; ...-xor. //Xeili porxor ast/ bá áz mixorad.//.* **2** *bengarid be* "eating apple"

eating apple *sib e deraxti (ye xowmaze, napoxte xordani)*

eating-house, eating-place *sofrexáne*

eats n *xoráki, xorák e poxte/ ámáde. //Xoráki faráván bud* [plenty of eats] *ammá nuwidani kam bud.//*

eau-de-Cologne *odkolon*

eaves n *labe ye bám. //parandegáni ke zir e labe ye bám láne kardeand.//*

eavesdrop v (**-pp-**) **eavesdrop (on sb/ sth)** *guw istádan; guw dáwtan; váguwak. //be goftoguyi* [conversation] *guw istádan; be soxanán e pedar va mádaraww váguwak kardan//*

eavesdropper n *kasi ke guw miyistad.*

ebb v, **ebb (away)** **1** *(baráye avarkár** [tide]*) pasraftan.* **2** *(pendárin) kam wodan, sost wodan, káste wodan, sard wodan, "Táze bahárá varaqat zard wod, dig mane kátaw e má sard wod." (Sa'di). //Rouwanáyi ye ruz dáwt kamkam káste miwod.; Wur e má* [enthusiasm] *tond xábid/ Átaw e má tond be sardi garáyid.//*

ebb n **1 the ebb** *(foruxábidan e áb e daryá) ugár* [<Pahlavi, (ZBP, C3742 MK, BF)]; //Zamán e ugár* ast.//.* **2 the ebb and flow (of sth)** *bálá va páyin raftan; afzáyew va káhew. //boland o kutáh wodan e/ afzáyew va káhew e yek goftogu//.* **on the ebb; diminishing; declining** *forukew kardan; kásti gereftan.* //My luck is on the ebb: *Baxt e man kásti gerefte; "Ke man bá sepáhi be saxti daram -- be ranj o qam o wurbaxti daram." (SF)//*

ebb tide; ebb *(foruxábidan e áb e daryá) ugár* [<Pahlavi, (ZBP, C3742 MK, BF)]*

ebony n *(cub e) coq (ZBP, C1008 FM); ábnus, wiz, "Daxme kardandaw az wiz o áj -- barávixtand az bar e gáh táj." (ZBP, L7025 SF)*

ebony adj **1** *wiz, ábnus, coq. //kelidhá ye/ angowtihá ye wiz e piyánio//.* **2** *mewki yá siyáh con wiz. //pust e wiz/ ábnusi//*

ebulience n *jonbojuw, wur. //Bá hamán jonbojuw e hamiwegiyaw nágahán be darun e otáq ámad va bá hame be soxn goftan pardáxt.//*

ebulient adj *porwur, porjonbojuw; juwán; garm*

ebuliently adv *bá jonbojuw, bá/ por wur*

EC, East Central: *xorásgán e miyáni.* Paris EC: *baxw e xorásgán e miyáni ye Páris*

eccentric adj **1** *náhanjár, wegeft, xol. //xu* [habits] *ye xol-mánandaw; bánu ye piri bá raftár e náhanjár//.* **2** (**a**) *(baráye parhunhá* [circles]*) hamnáf.* (**b**) *(baráye madár* [orbit] *yá páye, na gerd; nágerd.* (**c**) *(baráye setáregán e ravande* [planet]*) dárá ye páye ye/ madár e nágerd* [eccentric orbit]

eccentric n **1** *náhanjár, xol, wegerf. //Án báwgáh engár por az mardomán e xol/ náhanjár bud.//.* **2** *(mekánik) carx e lang*

eccentrically adv *náhanjár, xol, wegerf. (mekánik) lang*

eccentricity n **1** *náhanjári, wegerfi, xoli. //náhanjári ye sabk e, jáme, raftár, andiwe//.* **2** *náhanjári. //Yeki az náhanjáriháyaw án ast ke bejá ye in ke ru ye taxt bexábad zir e án mixábad.//*

ecclesiastic n *(dar kelisá) pristár (M. Moqaddam [<parastidan])*

ecclesiastical adj **1** *(vábaste be) pristár (M.Moqaddam) [<parastidan].* (**b**) *(vábaste be) kelisá ye tarsáyán*

ecclesiastically adv *pristárvár*

ECG; EKG *kutáh wode az* "electrocardiogram" *navár e gew/ del. //yek navár e gew gereftan//*

echelon n **1** *páygáh ;páye; jáygáh. //Páygáhhá ye bálá ye diván e kewvar* [Civil Service]//. **2** *pellekáni; zinegáni. //Havápeimáháyi ke pellekáni/ zinegáni* [in echelon] *dar parváz-and.//*

echo[1] n (pl **-es**) **1** (**a**) *peźvák. //In qár peźvák e xubi dárad.//.* (**b**) *peźvák. //Agar boland dád bezani peźvákaw rá miwenavi.//.* **2** *(pendárin) bolandgu, báztáb. //Az xodaw andiwehá ye/ manewtehá ye barmáye* [original opinion] *nadárad, tanhá bolandgu ye pedaraw ast./ Dar kárháyaw báztábhá ye faráváni az Ferdousi hast.//.* **3** **to the echo** *(kohne wode) deráz va boland. //Baráye namáyewi ke dád* [performance] *kafhá ye boland va derázi zadand.* [cheer to the echo]//

echo[2] v **1** (**a**) **echo sth (back)** *peźvákidan; peźvák dádan/ kardan; xonidan. //Áwázaw dar darre peźvákid/ peźvák dád.//.* (**b**) *(pendárin) be yád ávardan; bázgoftan; hamánand e... kardan. //Váźe be váźe soxanán e rahbarewán rá be yád ávardand/ bázgoftand.//.* **2** **echo (to/ with sth)** *peźvákidan; peźvák dádan. //xandeyewán dar (del e) tappehá picid/ xonid/ peźvákid.//.* **3** *picidan, peźvák yáftan; peźvákidan. //Áváz e gámháyaw (dar tálár e tohi) picid/ peźvákid/ peźvák dád.; Faryádháyewán dar jangal picid./ xonid/ peźvák yáft/ peźvákid.//*

echo-sounder n *źarfáyáb e peźváki; peźvák e źarfáyáb*

éclair; chocolate é**clair** n *kák e angowti ye xámeyi va wokoláti*

éclat n **1** *daraxwew, daraxwandegi, kámyábi ye cewmgir. //daraxwán namáyew dádan/ anjám dádan* [perform]//. **2** *setáyew. //vápasin matalaw* [novel] *saxt daraxwid/ bá setáyew e bozorg ruberu gawt* [be received with éclat]*//*

eclectic adj *golcin, dastcin, bargozide. //Dar musiqi golcinpasand* [eclectic taste] *ast.//*

eclectic n *golcin (konande), bargozinande*

eclectically (adv) *golcin (konande), bargozinande*

eclecticism n *golcini, golcingari; gozingar; gozidepasandi*

eclipse n **1** *gereftegi (ye xorwid yá máh), gereftan, "va án rouwanáyi rá bebard ke az áftáb bed-u hamiresad pas qamargereftegi be loun e xiw bemánad bi rouwanáyi va án gereftan bovad...." (ZBP, L1586, L7179 TT); máh gereftegi; xorwidgereftei, máhtami* [<Pahlavi, (ZBP, C7815 BF) (mehrtami* [mehr + tami <tamik (Pahlavi) (ZBP, C7830/ C7815, BF)].* **a total/ partial eclipse of the sun** *mehrtami* ye bavande* [total], *páregáni** [partial]. **2** *(pendárin) roxpuwi (M. Moqaddam). //Pas az candi roxpuwi aknun* [suffer eclipse] *báz bolandáváze gawte.; Nám e (in) nevisande pas az margaw puwide/ tárik mánd.* [remain in eclipse]*//*

eclipse v **1** *gereftan e xorwid yá máh. //Xorwid páreyi gerefte; Máh jelo ye xorwid rá páregáni* gereftge.//.* **2** *(pendárin) az kasi sar budan; jelve nadáwtan; namud nadáwtan. //Jelo ye zanaw ke ham ziraktar va ham sargarmgonandetar/ wirintar* [amuse] *az u-st jelveyi nadárad.* [eclipsed by]*//*

ecliptic n *falakmehr (M. Moqaddam)*

eco-, *(dar váźehá ye serewte, námváźe misázad) "bum" (Dáriyuw e Áwuri); (zist)bum(wenási)*; zistbumhandád* [ecosystem]; *(zist)bumgune* [ecotype]

ecological adj *(vábaste be) zistbum. //kárkardhá ye* [effect] *bimgin bar zistbum//*

ecologically adv *az didgáh e zistbumwenási*

ecologist n *(zist-)bumwenás*

The Ecology Party; The Green Party *Kumal** [party] *e (haváxáhán e) Ziztbum*

ecology n *(zist)bum(wenási). //mátakhá ye*/ máddehá ye wimiyáyi/ ximiyáyi* dar gandáb e kárxáne zistbum e sarásar e in sarzamin rá degargune karde.//*

Econ *kutáhwode baráye* "economics" *hirbáni*. //Jamwid e Baráhuyi, źánubar** [MSc] *e Hirbáni*/ Hirbánik* [<Pahlavi (ZBP, C7758, BF)]. /Ravew* [policy] *e hirbánik* e sar-rewtedári/ warvin** [government]; *bálew e/ bálandegi ye* [development] *hirbáni*/ hirbánik*; guwmálhá ye hirbánik** [sanctions]. **2** *bázargáni, hirbánik*. //joqráfiyá ye hirbánik*.* **3** *kadxodáyáne, sudávar, sudmand. //keráye-baháyi* [rent] *sudávar/ Baráye otobusráni yekwanbehá hamiwe sudávar nist.//*

economical adj *kadxodáyáne, "Emsák az kadxodáyi madán. (dastán) (PAF); hirbánik*. //rádeyi*/ máwini kamsuxt; Hengám e áwpazi kam namak mizanad.; sabk e kutáhnevisi/ sabk e nevewtár e kutáh. /Barnámeaw az didgáhh e hirbánik* dorost nist.//*

economics *hirbáni* [<Pahlavi (ZBP, C7758 BF)]. //Hirbáni* ye cáp va paxw e ketáb.; Hirbáni* ye kewvarhá ye jahán e sevvom.//*

economist n *hirbániwenás**

economize; economise v, **economize (on sth)** *kadxodáyi kardan; ussá/ ustá beresun kardan* [slang word]. *//bicak* [bill] *e barq e má biw az tavánemán/ taván e pardáxtemán ast báyad kadxodáyi konim/ ussáberesun konim./ Dar gosárew* [consumption] *e benzin/ naft kadxodáyi kardan.//*

economy n **1** *kadxodáyi, "Emsák az kadxodáyi madán!" (ZBP, L894, L1044 FM) (PAF); ussá-beresun kardan; kadxodáyi kardan. //Kafw e xub xardidan az kadxodyi ast, dorost ast gerán ast ammá az arzán xeili biwtar kár mikonad/ mipáyad.; basteyi arzán va arzewmand* [an economy pack]*; rade ye/ dareje ye do yá se/ arzán/ kadxodáyáne//.* **2** *hirbáni*; xánedári* [domestic economy]. *//hirbáni* ye xawáyáyi** [political economy]//. **3 the economy** *hirbáni*. //Sán e/ nahád* [state] *e hirbáni* ye (kewvar) saxt máye ye negaráni ast./ Sán e/ nahád e hirbáni ye Hendustán besyár ostovár* [stable] *ast//*

ecosystem n *dastgáh e zistbum; (zist)bumhandád**

ecstasy n *az dast wodan, "man biyoftádam va zaz dast bewodam con be huw ámadam..." (ZBP, L2366, AT); peyán* [<peyán (guyew e Birjandi)]. //dar peyán* e wádi; az wádi az dast wodan/ az xod bixod gawtan; (az cizi) dar peyán* budan/ wodan/ afkandan./ peyán* e dini//*

ecstatic adj *peyán* [<peyán (guyew e Birjandi)]. //Az wanidan e ágáhi ye doxtaraw dar peyán* wod/ az xod bixod gawt/ (az wádi) dar pust e xod nemigonjid.//*

ecstatically adv *peyán* [<peyán (guyew e Birjandi)]*

ECT *(dar pezewki) kutáh wode az* "electroconvulsive therapy" *darmán e bimárihá ye raváni bá wokná*/ wokná ye barqi* [baráye riwe bázgardid be* "shock"*]*

-ectomy *dar vážehá ye serewte- (vá)boridan, jodá kardan, "Án ozv rá ki jeráhat bar vey oftáde bud bebáyad borid va az tan jodá kard." (ZBP, L5605 ZX). //boridan/ váboridan e bádámakhá/ váboridan e rude ye kermi//*

ectopic adj *barwini*, barwinde* [<bar = "out" + winde (EDPL 29.2070)]*

ectoplasm n **1** *barmátak [<bar* (out)*] + mátak [<mátak (Pahlavi) (EDPL 27.1670)].* **2** *barmátak**

ecumenical, oecumenical adj **1** *(vábaste be sarásar e kelisá ye jaháni; jahán e tarsáyán.* **2** *havá-xáh e yegánegi va hamdasti ye hame ye kiwhá ye tarsáyi ye jahán.* **3** *hamegáni; jaháni*

ecumenicalism, ecumenism n *haváxáhi az yegánegi ye hame ye kiwhá ye tarsáyi ye jahán*

eczema (n) *zereymo* [<zereymo (ZBP, C2030 (Guyew e Lori)]*

-ed, **-d** *(pasvand, bá námvážehá setáy* misázad) docár e; dárá ye; ...-mand; ...-nák, harjá juri tarjome miwavad. //*talented: *arvand;* bigoted: *xowkandiw;* diseased: *bimár;* quick-witted: *tizhuw, huwmand//*

Edam n *panir e tuppi ye Holandi (darune zard, puste qermez)*

eddy n *gerdáb, gerdbád, sotun, tanure, bouź. //Bouźehá ye meh az darre barxást/ Meh con tanure az darre barxást.; Gard e porqobári* [eddies of dust] *ru ye jádde micarxid* [swirl]//

eddy v (pt, pp **eddied**) (pt, pp **eddied**) *carxidan, gawtan, tanure kewidan. //Goruhháyi az jahángardán ke peivaste gerd e meidán e wahr* [main square] *micarxand/ migardand.* [eddy about]*//*

edelweiss n (pl **edelweiss**) *giyáhi hamiwebahár be nám e dánewik e* <u>Leotopodium alpinum</u> *"wirpá ye Álp*" ke dar kuhhá ye Álp ruyide porz e faráván dárad.*

Eden n *behewt*

edge[1] n **1** *lab, labe, dam. //Kárdi bá labe ye/ dam e tiz; //Tabari rá tiz kardan* [put an edge on sth]*//.* **2** *kenáre, labe, lab, karáne, kenár; kenáre. //kenáre ye/ labe ye sekke/ bowqáb/ valg** [record], */Az lab e*

partgáh [cliff] *part wod.; Liván rá lab e miz nane/ nagozár, báwad ke biyoftad./ karáne ye áb/ kenár e áb; Kenár e jangal miziyad.//.* **3 give sb/ get the (rough) edge of one's/ sb's tongue** *bá kasi tondzabáni kardan; zaxm e zabán zadan/ wanidan. //Agar wágerdánaw náfarmáni mikardand az u zaxm e zabán miwanidand/ mididand.//.* **have, etc an edge to one's voice** *bá xawm/ delwure/ ásimegi/ ranjidegi soxan goftan. //Mikuwid árám báwad ammá áváyaw delwureaw rá newán midád.* [be an edge to her voice]*//.* **have, etc an/ the edge on/ over sb/ sth** *sar budan az...; //Celtapkábáz** [tennis-player] *e javán bi cunocerá az hamestár** [opponent] *e sálmandtaraw sar bud.//.* **(be) on edge** *wuride budan; delwure dáwtan. //Tá zamáni ke nawnid u tandorost/ imen* [safe] *ast delwure dáwt* [was on edge]*.//.* **take the edge off sth** *kond kardan, foruxábándan. //Baráye in ke tah e delam rá begirad* [take the edge of my appetite] *yek bazmávard* [sandwich] *niyáz dáram/ mixáham./ Wekast e barádaraw az zur e kámyábi ye u/ xodaw kást* [take the edge off his success]*.//*

edge[2] v **1 edge sth (with sth)** *labe ádan; kenáre dádan. //Dastmál e labe ye turi ye sepid* [white lace] *dárad. //ráhi bá kenáre ye camani//.* **2 edge (sth/ one's way) across, along, away, back etc** *áheste raftan; áheste áheste kári kardan; pávarcin raftan. //Kuhnavard az partgáh e sangi* [rock ledge] *pávarcin pávarcin gozawt.; Newimam/ sandaliyam rá áheste-áheste be su ye dar bordam; Án pásebán áheste áheste piw miraft* [edged his way forward]*//.* **edge sb/ sth out (of sth)** *kamkam meidán rá bar kasi tang kardan. //Dastyár e jáhjuyaw kamkam meidán rá bar u tang karde káraw rá az dastaw gereft.; Farávarde ye táze-ewán hame ye hamálánewán rá* [competitors] *rá áhest áheste az bázár birun ránde.//*

-edged *(dar vážehá ye serewte) ...-labe, ...-dam, harjá juri tarjiome miwavad. //yek kárd e (labe-) kond; ye soxan e dopahlu//*

edgeways, edgewise adv *yek pahlu, yekvari. //Agar miz rá yekvari koni mitaváni az dar birunaw bebari/ bogzarániyaw.//*

edgily adv *zudranj*

edginess n *zudranji*

edging n *labe, kenáre. //labe ye turi ye pirhan* [lace edging]*//*

edging-shears n *qeici ye camanzani*

edgy adj *wuride, zudranj. //Baráye hude ye ázmunhá biyusán ast va tázegi zudranj gawte./ Hamiwe ádam e zudranji bude.//*

edible adv *xordani. //In xorák besaxti xordani ast./ tut e jangali* [wild] *ye xordani//*

edict n *farmán. //be farmán e wáh; farmánhá ye kahestán** [parliament] *rá gardan nahádan.//*

edification n *(beáyin yá bewuxi) ámuxtár, ádam wodan/ kardan. //In rá tanhá baráye ámuxtár be to miguyam. In rá tanhá be to miguyam ke ádam bewavi.//*

edifice n *(be áyin yá be wuxi) káx; sáxtemán e bozorg. //ávár e sáxtemáni ye bozorg bar faráz e tappe; (pendárin) (dar) javáni ármánhá ye bozorgi dáwt, ammá án káx kamkam forurixt.//*

edify v (pt, pp **-fied**) *(anáyin yá be wuxi) ámuxtan; farhanjidan, farhixtan, ádam wodan/ kardan*

edifying adj *ámuzande. //ketábhá ye/ námehá ye ámuzande/ Soxanhá ye farbod** [president] *ke dar jamjám** *baráye namáyew e goftogu* [chat show] *padidár gawt/ paxw wod ámuzande nabud.//*

edit v **1** *virástan; gerdávardan, nevewtan (e náme/ ketáb). //Namáyewnámeyi az Obeyd e Zákán rá baráye dabestánihá virástan; diván e cáme ye Manucehri rá virástan//.* **2** *sardabiri kardan.* **3** *virástan; //kárgardáni kardan//.* **4** *virástan (e dádehá baráye márád*/ kámpiyuter].* **5 edit sth out (of sth)** *virástan va afkandan. //Báyad páreháyi az handemáne** [interview] *rá viráste va káste/ afkande báwand//*

edition n **1** (**a**) *borew, cáp, gune, rixt. //cáp e puwine ye káqazi* (paperback)*/ moqavváyi (*hard cover)/ (deluxe) *naqz//.* (**b**) *rixt, viráyew (baráye paxw dar vákive*/ rádiyo yá jamjám*/* TV*).* **2** *cáp dar... daftar. //cáp e noxost; cáp e báznegariste* [revised]*/ cáp e wewom/ ruzname ye cáp e bámdád/ ivár* [evening]*/ nimruz//*

editor n *virástár. //virástár e varzewi/ hirbáni*/ hirbánik** [financial]*/ hand/ mod* [fashion]*//*

editorial (adj) *(vábaste be) virástár/ sardabir. //Daftar e virástár/ sardabir/ (kár e) virástári//*

editorial n *jostá r e viže ye sardabir/ //goftár e sardabir//*

editorship (n) *virástári*

EDP *kutáh wode baráye* "Electronic Data Processing"/ *"dádepardázi ye barqi"*

EDT *kutáh wode, dar Ámriká baráye* "Eastern Daylight Time" *(tasu* [hour] *ye) Xorásgánik e/ Xorásgáni; Xorásgáh* [baráye riwe bázgardid be* "east"*]*

educate v, **educate sb (in sth)** *farhixtan, farhanjidan, "Befarmudaw ke xáhar rá befarhanj- be wafwáhanj e farhanjew daráhanj." (ZBP, L7734 VR); ámuxtan. //Mardom rá báyad ámuxt cegune niru/ ama** [energy] *rá kár bandand/ bekárgirand./ Pedarán va mádarán báyad farzandán e xod rá raftár e xub/ kerdár e nik/ hukerdári biyámuzand; Womá kojá farhixte gawtid?//*

educated adj **1** *farhixxte, farhanjide, farhangi. //zani saxt farhixte; xodfarhixte; xodámuxte; dar honar nik-farhixte//.* **2** **an educated guess** *gománi farhanjide/ az ruy e piwine va ázmudegi//*

education n **1** *ámuzew va parvarew, farhixt, farhanjew, "befarmudaw ke xáhar rá befarhanj -- be wafwáhanj e farhanjew daráhanj." (ZBP, L7734 VR). //Kudak farhixt e áqázin e xod rá dar xáne miyábad./ ámuzew e/ farhixt e/ farhanjew e noxostin/ dovvomin/ sevvomin/ bozorgsálán./Hic kewvari nemitavánad ámuzew va parvarew e /farhixt e/ farhanjew e noujavánánaw rá nádide begirad.//.* **2** *ámuzew va parvarew; farhixt //farhixt e huw* [intellectual]*/ kerdár* [moral] *va tan* [physical]*//.* **3** *(fann e) ámuzew va parvarew, farhanjew. //dánewkade ye farhanjew/ ámuzew va parvarew; ostádyár e* [lecturer] *farhanjew.//*

educational adj *ámuzewi, farhixti, ámuzande. //yek máhnáme ye/ haftenáme ye ámuzewi. //Án árvin* [experience] *baráyam saxt ámuzande bud.//*

educationally adv *az didgáh e farhixt/ farhanjew/ ámuzew va parvarew*

educationist; educationalist n *ostád e ámuzew va parvarew; farhixtár; farhangi*

educator (n) *farhixtár, ámuxtár, ostád*

-ee (suff) **1** *pasvand (bá kárváźehá námváźe misázad) har já juri tarjome miwavad. //*[employee] *kármand dastmozdbegir* [payee] *daryáftkonande//.* **2** *pasvand (bá setáyhá*, kárváźehá námváźe misázad) har já juri tarjome miwavad:* absentee *"nábáwá*", "návadi*";* refugee*, "gorixtár", "panáhande"//*

EEC *kutáh wode baráye* "European Economic Community" (The Common Market) *Bázár e Hamegáni ye Orupá*

EEG *(dar pezewki) kutáh wode baráye* "Electroencephalogram" *navár e maqz*

eel n *larzmáhi; aźdarmáhi az raste ye* Apodes *va* Symbianchii*. //larzának* [jelly/ jellied] *e larzmáhi//*

-eer suff **1** *(pasvand) (bá námváźehá námváźe misázad) harjá juri tarjome miwavad. //*auctioneer: *harájgar/ haráji;* mountaineer: *kuhnavard//.* **2** *(bá námváźehá kárváźe misázad) (biwtar xárdári) harjá juri tarjome miwavad. //*profiteer: *sudju, geránforuw; koláhbardár//*

eerie, eery adj (**-ier** , **-iest**) *tarsnák, tarsávar, afd. //jiqi* [scream] *tarsávar; yek xámuwi ye afd/ tarsnák / margbár//*

eerily adv *tarsnák, tarsávar, afd*

eeriness n *tarsnák, tarsávar, afd [na "afdi", "afd"* is both noun and adjective]

eff v, **eff off** *(soxan e dar parde) gom wodan. //Behew goftam (boro) gomwo!//*

effing adj *harjá juri tarjome miwavad. //*"It's an effing nuisance." *yek mu ye damáq e* delbehamzan *ast.//*

efface v **1** *zodudan, sudan, sáyidan, pákkardan, raftan. //Bá gozawt e zamán va áb o havá nevewte* [inscription] *ye ru ye yádemán/ sáxtemán e yádbud* [monument] *sáyide wode bud/ rafte bud./ Tanhá zamán án yádhá ye nágovár rá mizodáyad.//.* **2** **efface oneself** *xod rá kucak yá kamarj newán dádan; xod rá bozorg namáyew nadádan. /Ádami ast ke xodnamáyi nemikonad/ xod rá kucak mikonad.//*

effacement n *zodáyew; pák kardan; raftan; xod rá kucak kardan*

effect n **1** **(effect (on sb/ sth)** *kárkardan, "Peiqambar e Eslám goft har ke xun e man be xun e vey resad átaw e duzax bar vey kár nakonad." (ZBP, L7388 SR); be kár ámadan, "Ma-rá tiz peikán e áhangodáz -- hami bar berehne nayáyad be kár." (ZBP, L4961 SF); jáygir ámadan, "con Demne in soxan bewnid dánest ke soxan e vey jáygir ámad va in hál az vey delpazir ámad." (ZBP, L1707 DB); kári oftádan, "soxan e man bewnavad va kári oftad." (ZBP, L479 TBH); andar kasi dargereftan, "Álemi rá ke goft báwad o bas -- harce guyad nagirad andar kas." (Sa'di); sáxtan. //kárkardan e/ jáygir ámadan e garmá bar áhan/ felez/ yuwost*. /Áyá án dáru hic kár kard/ hic be kár ámad?; Án celpard*/ film xeili dar delaw jáygir wod.; Kuwidam vádáraw konam ammá kári nayoftád/ ammá andar u nagereft.//.* **2** *jáygir/ kárgar oftádan. //Án parde/ Án negár saxt girá-st.; Rouwanáyi ye ru ye faxan* [stage lighting] *juri-st ke negár e cewmandáz e mahtábi* [moonlit scene] *ast. /Tanhá baráye in ánjur raxt/ jáme mipuwad ke kári oftad.; Án celpard* afsáne ye dánewi* [science fiction] *cewmandázhá ye viźe ye wegerfi dáwt//.***3** **effects** *(be áyin yá dar dátikán) dárák; dáráyi, ciz. //cizhá ye/ dárák e viźe ye har kasi; kácál e xáne//.* **4** **put sth into effect** *oftádan. //dastgáh* [system] *e novin bezudi be kár xáhad oftád.//.* **come into effect** *ravá gawtan. "Con az Ádam noumid wod nazdik e Havvá wod va farib bar zanán zudtar ravá gardad va mardán rá niz bar zanán*

taván fariftan." (ZBP, L7183 TB); "pas con xabar be Bahrám wod dánest ke makr e u kár kard." (ZBP, L289 TB); "tabarzin bar ketf e u zad kár nakard ke bar bázu ye Parviz mohreyi baste bud ke áhan bar vey kár nakardi..." (ZBP, L277 TBH). //Áyin-náme ye kamarband e imeni [regulations] *hafte ye piw ravá gawt* [come into effect]//. **give effect to sth** *ravá gardánidan, kári sáxtan, be kár bastan. //Án dastur e táze* [ruling] *piwnahádát* [recommendations] *e goruh e gozin e* [committee] *viże rá ravá migardánad/ be kár mibandad.* [give effect]//. **in effect** (**a**) *berásti. //In do dastgáh* [system] *berásti yeksánand.//.* (**b**) *kári, ravá. //Barxi dádhá ye/ qánunhá ye kohan hanuz kári/ ravá hastand.//.* **of/ to no effect** *kári/ kárgar nabudan. //Howdáram* [warning]*/ bimdádanam kári nabud.; Howdárewán dádim ammá kári nayoftád.//.* **take effect** (**a**) *kárgar ámadan, "Hami gawt Bahrám con wir e nar -- soleyhaw nayámad bar u kárgar." (ZBP, L3229 SF), "Co bar aździhá bar wodi muy tar -- nabudi bar u tir e kas kárgar." (ZBP, L4688, SF), kár kardan, "pas con xabar be Bahrám wod dánest ke makr e u kár kard..." (ZBP, L289 TB), "tabarzin bar ketf e u zad kár nakard ke bar bázu ye Parviz mohreyi baste bud ke áhan bar vey kár nakardi..." (ZBP, L277 TBH). //Áspirinhá zud kár kard/ kári oftád.//.* (**b**) *ravágawtan, "Con az Ádam noumid wod nazdik e Havvá wod va farib bar zanán zudtar ravá gardad va mardán rá niz bar zanán taván fariftan." (ZBP, L7183 TB); kárband, "Bed-u goft besyár dádamw pand -- nabod pand e man piw e u kárband." (ZBP, L3299 SF). //Dád e novin az fardá kárband/ ravá migardad.//.* **to good, etc effect** *xub... namáyew dádan. //Án otáq negárháyaw rá xeili xub be namáyew gozáwte.* [shows off her.paintings]//. **to this/ that effect** *be in maini*. //Be man goft beravam birun yá cizi goft ke be in maini* bud.//.* **to the effect that...** *be in maini* ke /bá in payám ke...; //Yáddáwti gozáwt be in maini* ke báznemigardad.//*

effect v *máye ye... gawtan; harjá juri tarjome miwavad. //máye ye darmán/ behbudi gawtan, máye ye degarguni gawtan; be foruw resándan//*

effective adj **1** (**a**) *kárámad, kárband, "Bedu goft besyár dádamw pand -- nabod pand e man piw e u kárband." (ZBP, L3299 SF); kárámad, kárgar, "candán begoft ke wir rá soxan u dar del kárgar ámad." (ZBP, L1720 DB); "Hami gawt Bahrám con wir e nar -- soleihaw nayámad bar u kárgar." (ZBP, L3229 SF); jáygir, "Con Demne in soxan bewnid dánest ke soxan e vey jáygir ámad va in hál az vey delpazir ámad." (ZBP, L1707 DB); kári, kársáz. //Gámháyi kárband baráye káhew e bikári.; Án dád* [law] *digar kári/ ravá/ kárband nist.//.* (**b**) *kári, kárgar, jáygir. //yek nerang** [scheme] *e rangi ye besyár kári; yek soxanráni ye besyár kárband /kári/ jáygir//.* **2** (**a**) *ravá, kárband //hamvandi* [membership] *ye kárband / ravá dar anjomani.* (**b**) *kárband; kári. //niru ye kárband e sepáh* [army]//

effectively adv **1** *kári, kárband, kárgar. //In be án maini ast ke dar konew nemitavánim cewm dáwte báwim án kár rá behengám be páyán beresánim.//*

effectiveness n *kári/ kárbandi/ kárgar budan*

effectual adj *kárban, "Bed-u goft besyár dádamw pand -- nabod pand e man piw e u kárband." (ZBP, L3299 SF); kári, "soxan e man bewnavad va kári oftad..." (ZBP, L479 TBH). //In be án maini* ast ke báyad gámháhyi* [measure, step, action] *kári/ kárband bardárim//*

effectually adv *kári, kárband*

effeminacy n *zanvári, zanmánandegi, eváxáhari, hizi, saburegi (ZBP, C6527 FM)*

effeminate adj *(xárdári) zanvár, zanmánand, eváxáhar, hiz, sabure (ZBP, C6527 FM) //raftári, áváyi, xarámewi zanvár/ zanáne/ sabure//*

effeminately adv *zanvár, zanmánand, eváxáhar, hiz, sabure (ZBP, C6527 FM)*

effervesce v **1** *juwidan.* **2** **effervesce (with sth)** *wád/ wangul budan*

effervescence n *juwew; wur, wádi, wanguli; juwew; wur, wádi, wanguli*

effervescent adj *porjuwew; porwur, wádi, wanguli*

effete adj **1** *sost, nátaván, bádram, bádrom. //wahrigariyi* [civilization], *wahriyáriyi/ warvini** [empire] *nátaván/ sost/ bádram//.* **2** *sost, biramaq. //javáni biramaq//*

effeteness n *sosti, nátaváni, bádrami, bádromi*

efficacious adj *(baráye mardom bekár nemiravad) kárámad; kári, "ánjá lawwkari tamám ast va sálárán e nik va Busahl mardi kári." (ZBP, L6632 TBH) [dar Pársi baráye mardom ham bekár miravad.]. //darmáni/ dáruyi kári//*

efficaciously adv *kári*

efficacy n *kári budan; kárámadi (M. Moqaddam). //kári budan e dáru ye novini rá ázmudan.//*

efficiency n *káráyi (M. Moqaddam); rasáyi; xordád* [<haurvetát, Avestáyi]*

efficient adj **1** *(baráye mardom) bekár (ámade), "va pesaraw Mohammad... bornáyi saxt pákize dar-reside bud va bekárámade..." (ZBP, L632 TBH); kári, "ánjá lawwkari tamám ast va sálárán e nik va Busahl mardi kári." (ZBP, L649 TBH); azdar, "Ferestád bar meimane sihezár- gozide savár azdar e kárzár." (ZBP, C2358 SF); bawul/ bowul (ZBP, C2651 FM). //menewtá** [secretary] *ye, ámuzegár e/ kárgozári/ sarrewtedári* [administrator] *kárámad/ azdar. /Dar káraw xeili azdar/ kárámad ast.//.* **2** *kári, kárámad, rasá, xordád* [<haurvetát Avestáyi]. //dastgáh e báygáni* [filing system] *ye kári/ rasá//*

efficiently adv *kárá. //Sátvun** [industry] *rá kárátar bekár dáwtan/ rándan//*

effigy n **1** *peikar, tandis. //Peikar e/ tandis e Budá//.* **2** **in effigy** *peikar, ádamak, peikarak (A. Aryanpur); ...-suzán* [burn sb in effigy] *(con "Omarsuzán" nazd e Wiayáyn)*

efflorescence n *(beáyin, beviże pendárin) wokufáyi, wekoftan. //ruzgár e wokufáyi ye bozorg dar honarhá//*

efflorescent adj *wokufá*

effluent n **1** *gandáb, zeháb. //Gandáb e kárxáne máye ye án gawte ke áb e rudxáne darxor e wená nabáwad.//.* **2** *rud (i ke az daryáce yá rud e bozorgi sarcewme girad.)*

effort n **1** *kuwew, "Hame ganjhá zir e dáman nehand -- bemirand o kuwew be dowman dahand" (SF); zur zadan; takápu, ranj, "tabah gardad in ranjhá ye deráz- newibi deráz ast piw e faráz." (SF). //tabáh sáxtan/ gardándan e zamán va kuwew; Sang e bozorg rá ásán/ bizur zadan bargereftand.; Dar káraw báyad biwtar bekuwad /baráye káraw báyad biwtar ranj bekewad/ beranjad.//.* **2** **effort (to do sth)** *kuwew, kuwidan. //Az kuwewháyaw besyár arjwenási kardand. //Sarásar e celpard*/ film bidármándan kuwew e faráváni mixást. /Hame ye kuwew e xod rá mikonam behengám beresam.//.* **3** *kuwew. //xub kár/ kuwew wode//*

effortless (adj) *ásán, sabok, sáde. //Xeili sabok bázi mikonad.* [effortless skill]*//*

effortlessly adv *ásán, sabok, sáde*

effortlessness n *ásáni, saboki, sádegi*

effrontery n **1** *bestári, bestáxi, gostáxi, porruyi, biwarmi. //Bá bestáxi/ bestáxáne goft man doruq miguyam.//.* **2** *bestári, bestáxi, gostáxi, porruyi, //Hame az gostáxihá ye biwarmáneewán* [blatant] *besotuh ámadeand.//*

effusion n **1** (**a**) *rizew, rixtan, zehidan, zeh. //xunrizi/ xunámadan//.* (**b**) *xunrizi (kam/ biw/ va mánand e án).* **2** *(biwtar xárdári) legámgosixte. //cámesoráyi ye legámgosixte; bi sar-o-dastár námehá ye áweqáne nevewtan.//*

effusive adj *(biwtar xárdári) legámgosixte, harz, porwur. //Sepásgozárihá ye porwuraw hame rá warmsár* [embarrassed] *gardánid.//*

effusive adv *legámgosixte, harz, porwur*

effusiveness n *legámgosixtegi, harzegi, porwuri*

eg *kutáh wode az Látin* "Exempli gratia" *baráye nemune, con. //jánevarán e dastámuz* [pet] *e mardompasand* [popular] *con sag, gorbe, xarguw//*

egalitarian n, adj *haváxáh e barábari ye mardom. // haváxáhi ye barábari* [egalitarian attitude] *ye mardom dar ráy dádan//*

egalitarianism n *haváxáhi az barábari ye mardom*

egg[1] n **1** *toxmak. //mani ye/ zeh e nar toxmak (e mádde) rá migownad. /bárvar mikonad/ migownad.//.* **2** (**a**) *toxm (e parande), ástine, astine* [= egg], *morqáne* [<Gilaki] *//Morqe toxmi dorowt va qahveyi kard./ Láne ye tuká cahár toxm dáwt/ fáli cártáyi dáwt./ toxm e murce//.* (**b**) *toxm (e morq), xáye, lanbe (toxm e morq e pust-wol). //Yek kami toxm e morq ru ye pirhanat rixte.; áye náwtáyi toxm e morq e ábpaz mixáhi?; toxm e ordak//.* **3** **a bad egg/ lot** *(kohne wode) ádam e tardáman.* **get, have, be left with, etc egg on/ all over one's face** *harjá juri tarjome miwavad, //biáberu wodand, xit wodan. /Hengámi ke piwguyiyaw dorost az áb darnayámad pák áberuyaw rixt.//.* **soft-boiled egg** *toxm e morq e/ xáye ye nimband; gováze.* **put all one's eggs in/ into one basket** *harce bádábád kardan/ goftan; pákbázi kardan; pák báxtan; harce dáram bebar dáram, tu boqce guz e xar dáram (dastán).*

egg[2] v, **egg sb on (to do sth)** *kasi rá angixtan/ vádáwtan be. //Nemixástam in kár rá bekonam, ammá Bahrám ma rá be in kár vádáwt* [kept egging on me].*//*

egg-and-dart *xáydis va peikáni (M. Moqaddam)*

egg-beater, egg whisk *toxme morq (beham)zan*

egg-cup *já-toxmemorqi*

egghead (n) *(xárdári) bá kalle, kalledár. //Kalledárhá ye dánewgáh cizi darbáre ye dádosetad nemidánand.//*
egg-plant n *bádenján, bádemján*
eggshell *pust e/ puste ye toxm e morq*
eggshell china *cini ye káqazi/ pust e piyázi/ xeili názok*
eggshell paint *rang e pust e toxm e morqi; rang e na barqi na mát*
egg-timer *zamánsanj baráye ábpaz kardan e toxm e morq*
egg-whisk, egg-beater n *toxmemorqhamzan*
eglantine, sweet-briar n *(gol e) nastaran*
ego n **1** *(ravánwenási) geriv* [<griv, Pahlavi (ZBP, V7117 MK)].* **2** *áberu. //Báxt dar ávard* [match] *áberuyaw rá rixt.* [make a dent in sb's ego]*//*
egocentric adj *xodparast*
egocentricity n *xodparasti, xodbini*
egoism n **1** *(biwtar xárdári) xodparasti, "bá modd-yei maguyid asrár e ewq o masti -- tá bixabar bemirad dar ranj e xodparast." (Háfez).* **2** *(farzán) xodbini*
egoist n, adj *xodparast(áne); kári xodparastáne*
egoistical adj *xodparast(áne); kári xodparastáne*
egoistically adv *xodparastáne*
egotism n *(xárdári) xodbini, xodparasti*
egotist n *xodparast, xodbin, xodxáh*
egotistic, (US) **egotistical** *xodparastáne, xodxáháne, xodbináne*
egotistically *xodparastáne, xodxáháne, xodbináne*
ego-trip n *(zabán e kuce) xodparasti, "bá moddeyi maguyid asrár e ewq o masti -- tá bixabar bemirad dar ranj e xodparasti." (Háfez). //Zendegiyaw sarásar xodparasti ast.//*
egregious adj *(beáyin) namáyán, angowtnamá, bozorg, cewmgir. //nátaváni* [incompetence] *ye, bozdeli ye bozorg/ namáyán; yek nádán e bozorg/ yek xar e bozorg//*
egregiously adv *namáyán, angowtnamá, bozorg, cewmgir*
egress n **1** *(dád/ dátikán) birun wodan (tavánestan).* **2** *(kohne wode, beáyin) darrou*
egret n *tuloy* [<Gilaki, tuloy]; lolegorg* [<Gilaki, lolegorg]; parandegáni az xáneváde ye* <u>Ardeidae</u>
eh *(wegeft-váźe) áhá!, há!, na?, harjá juri tarjome miwavad. //Celpard* e/ film e xubi bud há!/ na?; "Mixám beram xune!", "ha?", "Goftam, Mixám beram xune!"//*
eiderdown n *wádice (ZBP, L677 FM); bestaráhang (ZBP, L2747 FM)*
eight *(harvenám, womár) hawt "8"*
eight n **1** *(womáre ye) hawt.* **2** *hawt tan páruzan; goruh e hawt-tane ye páruzan. //Goruh e páruzan e Rawt dárad mibarad!"//.* **3** **have had one over the eight** *kami mast budan*
eight-, *(dar váźehá ye serewte) hawt-...*
eighth *(harvenám) hawtom, hawtomi, hawtomin*
eighth (n) *yek-hawtom*
eighteen n *(womáre ye) hejdah*
eighteenth pron *hejdahom, hejdahomi*
eighteenth n *yekhejdahom*
eightsome n **1** *hawt tan; hawt-táyi.* **2** *bázi ye hawt-tane.* **3** **eightsome; eightsome reel** *guneyi raqs/ vawt/ páykubi ye hawt-tane ye Eskátlandi*
eightieth pron, det *hawwtádomi, hawtádomin, hawtádom*
eightieth n *yekhawtádom*
eighty pron, det *hawtád*
eighty n **1** *(womáre ye) hawtád.* **2** **the eighties** *hawtád tá hawtád o noh.* **3** **in one's eighties** *80 tá 89 sálegi*
eisteddfod n **1** *hamávard e sáliyáne ye cámesoráyán va rudsázán dar Engelestán*
either *harvenám e náwenáxte; harkodám, har yek, yeki, ham, yá, beniz, "be án zin biyázord ruzi beniz -- na in-rá az án andohi bud niz." (ZBP, L2806 FM, Abuwakur e Balxi)//.* **2** (**a**) (det): *Dar harkodám su ye*

xiyábán ke bexáhid mitavánid ráde ye/ máwin e xod rá negahdárid.; Yeki az bargehá* [forms] *rá negahdár/ negahdárid.; dar har do sar e ráhro (yek) ráhpelle hast.//.* (**b**) (pron) *(harvenám) //Dotá kák xarideam- harkodám rá mixáhi mitaváni bardári.* [you can have either]*; Yeki az ketábhá rá ke ru ye miz ast bardár, harkodám rá bardári xub ast.//*

either (indef adv) **1** *//Na pirhan e qermez rá dust dáram na sab rá/ na sabze rá. /Na Peźmán miravad na Marján.; Na miwenavad na mitavánad soxan guyad.//.* **2** *(baráye fewár gozáwtan ru ye yek vacan* e ma** [negative phrase]*) //Yek sofrexáne ye Faránsavi ye xub miwenásam. Az injá ham* [either] *xeili dur nist.//.* **3** **either...or...** *//yá Pársi yá Engelisi; Yá ru ye miz nahádamaw yá tu ye kewo.; Baráye darxást e yek pácin* [copy] *yá mitaváni náme benevisi yá zang bezani.//*

ejaculate v **1** *mani rixtan, áb rixtan, pawalidan (ZBP, C214 FM).* **2** *(beáyin) (soxani) parándan*

ejaculation n **1** *mani rixtan; áb rixtan; pawal.* **2** *(soxani) parándan. //soxanáni az ru ye wegeft parándan//*

eject v **1** **eject sb/ sth(from sth)** *nazidan, "va har cizi ke vey rá xun e nazande nabáwad con dar áb mirad báki nabovad..." (ZBP, P4711 FM) (ZBP C777 FM). //Javánán e porhayáhu rá az celparde*/ sinemá birun rixtand.; Puke pas az átaw kardan az tofang birun mirizad/ birun miparad.//.* **2** *nazidan, birun rixtan, birun partáb kardan, fewándan. //Godáze ke az átawfewán fewánde miwavad.//.* **3** **eject (from sth)** *birun partáb wodan; birun partáb kardan; birun afkandan/ afkande wodan. //Havápeimá ke dáwt be wetáb be suy e zamin miyoftád xalabán nágozir gawt xod rá birun afkanad.//.*

ejection n *birun rixtan; birun rándan; nazidan; birun partáb kardan, fewándan, birun partáb wodan, birun afkandan, fawan, fawánik*. //(dar pezewki) xoruw e/ fewfew e/ more* ye nezande/ fewánik*//*

ejector n *partáb konande, nazán, nazá, nazande [be* "eject" *bázgardid], fewán, fewánande.//*

ejector seat, (US) **ejection seat**, *newim e partáb wavande*

eke v, **eke sth out** **1** *bezur resándan, ussá/ ustá beresun kardan. //Bezur hizom/ zoqálsangewán rá ussá beresun kardand/ be zur resándand.//.* **2** *bezur/ bá saxti gozarán kardan*

elaborate adj *picide, porkár, rizkár (M. Moqaddam). //naqwehá ye porkár/ picide; wive ye áráyew e muyi rizkár; wámi/ nahári/ cáwti* [meal] *panjpáre ye rizkár//*

elaborate v **1** *bá rizekári darávardan/ kardan. //Xáhewmandam naqwe ye xod rá bá rizekári bázguyid.//.* **2** **elaborate (on sth)** *mubemu/ bá rizekári bázgoftan. //Sán/ nahád e kár* [situation] *rá midáni/ darmiyábi/ mifahmi, digar niyázi nist rizekárihá rá bázguyam.//*

elaborately adv *porkár; rizekár. //Otáqi ke porkár/ rizekár āráste gawte.//*

elaborateness n *porkári; rizkári [M. Moqaddam]; wáxobarg*

elaboration n **1** *cizi rá bá rizekárihá kardan/ (báz)goftan. Rizekárihá ye engáreyi* [hypothesis] *rá biwtar bázgoftan/ báznamudan.//.* **2** *rizekári, wáxobarg. //Wáxobarghá ye (fozuni) máye ye án gawt ketábi az áb daráyad ke xándanaw dowvár báwad.//*

élan n *(váźe ye Faránsavi) sarzendegi, wádábi, wur, bestáxi. //saxt wurangiz namáyew dádan* [perform]*//*

eland n *do gune wuká* [antelope] *ye bozorg e Áfriqáyi be nám e dánewik e* Taurotragus derbianus*, va* Taurotragus oryx *ke nar va mádde ye án wáxhá ye márpici dárad.*

elapse v *separi wodan, gozawtan. //Az vápasin bári ke hamdigar rá didim se sál separi gawte.//*

elastic adj **1** *kewsán, kewi, hoják, "ammá [maqz] carb az bahr e án ast tá asabhá ki az vey rostast elk báwad va elk rá be Pársi andar wahr e manhoják guyand." (ZBP, L5134, XZ). //pestánbandi bá bandhá ye kewi; lástik kewsán/ hoják ast.//.* **2** *narm. //Narnámehá ye má tá andázeyi degargunipazir* [elastic] *ast.//*

elastic n **1** *kew. //Kew e walváram dar-rafte/ páre wode; xasteband e kewi/ zaxmband e kewi//.* **2** **elastic,** (US) **rubber, rubber band** *kew*

elasticate v *kew kardan, kew andáxtan, kewbáf kardan. //pirhan e zanáne bá bálátane ye kewbáf; yek kamarband e kewi//*

elastic band, (US) **rubber, rubberband** *kew*

elasticity n *kewsáni, hojáki "ammá [maqz] carb az bahr e án ast tá asabhá ki az vey rostast elk báwad, va elk rá be Pársi andar wahr e man hoják guyand." (ZBP, L5134 ZX)*

Elastoplast n *(nám e bázargáni) zaxmband e casbnák*

elated adj **elated (at/ by sth)** *sarwád; wád, gowádexu, "va mo'tadel bovad miyán e wetábkári va áhestekári va gowádexu nabovad va gereftexu nabovad..." (ZBP, L7054 HM). //labxandi bá gowádexuyi"; Az án ágáhi saxt delwád gawt/ delaw báz wod.//*

elatedly adv *bá sarwádi. /wádi/ gowádexuyi*

elation n *wádi, gowádexuyi, "va mo'tadel bovad miyán e wetábkári va áhestekári va gowádexu nabovad va gereftexu nabovad..." (ZBP, L7054 HM). //Hengámi ke doxtaraw záde wod qand dar delaw áb miwod.* [filled with elation].//

elbow n **1** *árenj, váran (ZBP, C749 FM). //Newaste árenjháyaw rá ru ye miz nahád/ nahádе bud.//.* **2** *árenj e/ váran e nimtane. //Nimtaneyi* [jacket] *ke árenjháyaw rá pine zadeand.* [patched]//. **3** *zánu, zánuyi.* **4 at one's elbow** *joft e, baqal e, xeili nazdik be.* **give sb/ get the elbow** *(anáyin) kasi rá (birun) rándan; birun wodan. //Az zamáni ke bá Behruz dust wod ma rá (az xod) ránd.//.* **out at (the) elbow** (**a**) *(baráye jáme) źende; párepure, suráx-suráx.* (**b**) *(baráye mardom) źendepuw*

elbow v, **elbow sb out of the way/ aside** *bá kune árenj kasi rá hol dádan va rándan. //Ma rá bá kune árenj hol dáde az ráh birun andáxat.//.* **elbow one's way into, through, etc (sth)** *bá kune árenj zade ráh rá baráye xod gowudan. //bá kune árenj zade ráh rá baráye xod miyán e mardom báz kard/ gowud.; bá kune árenj zade piw raft.//*

elbow-grease n *(anáyin) kár e saxt, beviźe roftegari; pardáxtgari; ján kandan; kár e gel. //Agar yek kam zur mizadi/ ján mikandi mitavánesti án cakmehá rá pák koni.//*

elbow-room n *já ye ázád, já ye jonbew, já ye takán xordan. //Yek kam já ye takánxordan mixáham.//*

elder adj **1** (**a**) *bozorg, bozorgtar, mehtar. //barádar e bozorgtaram/ bozorgam; doxtare bozorgtaraw/ bozorgaw//.* (**b**) **the elder** *bozorge, bozorgtare, mehtar. //Az do barádaram in bozorgtare ast.; Inhá do pesar e man-and/ hastand. Mitaváni beguyi/ gomán bezani kodám bozorgtar ast/ bozorgtare ast?//.* **2 the elder** *mehtar, bozorgtar. // Parviz e bozorgtar/ bozorgtare; Cand sál az u bozorgtar ast.//.* **3 elders** *bozorgán, mehtarán, kadxodáyán, riwsefidán, visbedán (ZBP, C4010, MK, BF). //Riwsefidán e deh; Án/ in áyinhá az bozorgán/ riwsefidán e il/ tabár powt be powt reside//.* **4** *hirbed (dar kelisá ye Presbiteriyanhá).*
elder statesman *xadiv, pir, sálár*

elder[2] n *aqti, giyáhi az gune ye* <u>Sambucus</u>, *bute-deraxt az xáneváde ye* <u>*Paláxuriyán,*</u> Honey suckle *ke golhá ye xuweyi ye sefid yá goli dárad.*

elderberry n *mive ye (giyáh e) aqti*

elderly adj *(soxan dar parde) sálxorde, pir, kohansál. //Bá in ke sálxorde ast ammá xeili kár mikonad.//*

eldest adj n *bozorgtarin, bozorg, noxri. //Maryam bozorgtarin doxtaram ast.; Nuwin bozorgtarin e se farzandam ast.; Marján bozorgtarin farzandam ast//*

eldorado n (pl **-s**) *(pendárin) Zarwahr, Zarrinwahr*

elect v **1** *bá ráy dádan (bar)gozidan. //Farbodi** [president] *nou bargozidand.; Jávid rá be farwini** [chairman/ chairmanship] *bargozidim.; Pársál be hamvandi ye kahestán** [parliament] *bargozide gawt.//.* **2** *(beáyin) gozidan; áhang e... kardan. //Áhang e án kard ke dastur* [lawyer] *gardad.//*

elect adj *...e gozin, "begoftand yeksar be wáh e gozin -- ke bas nist farxonde bonyád e in." (ZBP, L6640 SF). //farbod** [president] *e gozin//*
the elect n *gol, gol e sarsabad...*

election n *gozinew. //Dar Ámriká gozinew e farbod* cahár sáli yek bár anjám miwavad.; Námzad e gozinew ast.; hude ye gozinew//*

electioneer n *bargozidár*

electioneering n *peikár e/ kuwewhá ye bargozidári*

elective adj **1** *bargozidár, bargomáwtár, //anjoman* [assembly] *e bargozidár/ bargomáwtár//.* **2** *bágozinew, bargomáwte. //páygáhi/ jáygáhi* [office] *bá gozinew/ bargomáwte//.* **3** *(beviźe dar dánewgáhhá ye Ámriká) ázád, gozide, na zuri. //ámuzákhá ye/ darshá ye ázád/ gozide (na zuraki)//.* **4** *ázád, delbexáh, na biderang. //ápangi*/ kárdpezewkiyi behengám e delxáste* [elective]//

elective n *(beviźe dar Ámriká) ámuzák e/ dars e delbexáh. //Sál e digar zabán e Rusi rá delbexáhi barmidárad.//*

elector n *bargozidár, ráydahande. //Besyári az ráydahandegán con havá bad bud emruz ráy nadádand.//*

electoral adj *(vábaste be) gozinew. //bargozidárán/ fehrest e* [register] *bargozidárán; Dar Ámriká anjoman e bargozidárán* [Electoral College] *farbod** [president] *rá barmigozinand.//*

electorate n *ráydahandegán; bargozidárán. //Ráydahandegá/ bargozidárán noumid/ sarxorde gawteand.//*

electric adj **1** (**a**) *barq, kahrobá. //yek dastgáh e niruk** [electric generator]//. (**b**) *barq, barqi, kahrobá, kahrobáyi. //tajand** [current] *e barq//.* (**c**) *baráye resándan e barq. //do wáxe ye barq* [plug]; *cáhak e barq*

[socket]; *sim e barq//*. (**d**) *barqi. //ojáq e barqi, out ye barqi, ceráq e barq/ barqi//*. **2** *(pendárin) wurangiz. //nahádi/ sáni/ hál o haváyi wurangiz; Án ágáhi saxt takán-dahande/ wurangiz bud.//*

electric blanket *patu ye barqi/ kahrobáyi*

electric eye *cewm e barqi*

electric field *meidán e barqi*

electric razor *riwtaráw e barqi/ kahrobáyi*

electric shock; shock *barqgereftegi; takán e barqi; wokná* ye barqi. //Kelid e ceráqbarq xaráb bud va ma rá barq gereft.//*

electric storm *tufán e barqi*

the electric chair *newim* [chair] *e barqi baráye margarzánán*

electrical adj *vábaste be barq; barqi; kahrobáyi. //mohandesi ye barq; In carxowt* [machine] *yek ák* [fault] *e barqi dárad.//*

electrically adv *barqi*

electrician n *barqi; barqkár. //Carxowt* [motor] *e mawin e raxtwuyiyemán az kár oftáde, zang mizanam be barqi/ barqkár (biyáyad). /Baráye vásác** [mend] *e otu niyáz be yek barqi/ barqkár dárim.//*

electricity n **1** *barq, kahrobá. //Ceráqhá rá rouwan nagozár, barq rá tabáh mikonad/ bihude misuzánad.; In dehkade key barqdá gawt?//*. **2** *(rewte ye) barq(wenási)*

static electricity *kahrobá; barq e vásove* [baráye riwe bengarid be* "static"*]*

electrification n *barqi kardan. //barqi kardan e ráh áhan//*

electrify v (pt, pp **-fied**) **1** *bár e barqi dádan.* **2** *barqi kardan.* **3** *(pendárin) takán dádan; nágahán saxt be job-o-juw darávardan.* **4** *(pendárin) nágahán barangixtan. //Jahew e nágaháni/ barqásá ye pahlaván//*

electr(o)-, *(dar váźehá ye serewte) barq. //gewnavár; navár e del/ gew* [electrocardiogram]; *váwekáft e barqi* [electrolysis]//

electrocardiogram, ECG, EKG *(pezewki) gewnavár; navár e del/ gew; fargewnegár* [far <xvarenangha, Avestáyi (EDPL 13.0825]*

electrocardiograph n *dastgáh e girande ye "navár e gew"; fargewnegár* [far, besanjid bá <Avestáyi,"xvarenangha" (EDPL 13.0825)]*

electrochemistry *farximiyá*, farwimi ["far" az "xvarenangha" (Avestáyi) (EDPL 13.0825)]*

electrocute v *bá barq kowtan*

electrocution v *bá barq kowtan*

electrode n *páyáne ye barqi; farpáyáne* [far <xvarenangha, Avestáyi (EDPL 13.0825]*

electroencephalograph n *navár-e-maqznegár, farmaqznegár* [far <xvarenangha, Avestáyi (EDPL 13.0825]*

electrolysis n **1** *váwekáft e barqi, farwekáft* [far <xvarenangha, Avestáyi (EDPL 13.0825].* **2** *suzándan e riwe ye mu yá qoddehá bá barq, mubardári/ muzodáyi bá barq.*

electrolyte n *rasát [besanjid bá "rasátey" (Pársi ye Bástán) (EDPL 37.0240)]*

electromagnet n *áhanrobá ye barqi , faráhanrobá* [far <xvarenangha, Avestáyi (EDPL 13.0825]*

electromagnetic adj *faráhanrobáyi*. //kuhehá ye/ moujhá ye faráhanrobáyi* ["far" <xvarenangha" Avestáyi]*

electromagnetism n *sán e faráhanrobáyi*. //kuhehá ye/ moujhá ye faráhanrobáyi* ["far" <xvarenangha" Avestáyi]*

electron n *rucak* [besanjid bá "raocá" (Avestáyi) (EDPL 37.1770)]*

electron microscope *rizbin e rucgáni**

electronic adj **1** (**a**) *barqi. //yek womárgar e/ corteke ye barqi//*. (**b**) *márádik** [electronic apparatus ,eg computer] *e márádik* e barqi/ rucgáni*. //In farhang be rixt e márádik* niz dar dastras ast.; Musiqi ye rucgáni*//*. **2** *barq, barqi, rucak*, rucaki*. //mohandes e barq* [electronic engineer]

electronic mail, emai, e-mail *farpeik* [far <xvarenangha, Avestáyi (EDPL 13.0825]*

electronic mailbox *kive* ye farpeik*; farpei-kive* [far <xvarenangha, Avestáyi (EDPL 13.0825]*

electronically adv *bá barq; barqi; márádi*. //dádehá rá bá barq/ bá márád* pardáxtan; dádepardázi ye barqi//*

electronics n **1** *barqwenási; rucakwenási*.* **2** *barq, barqwenási, barqabzár. //dar kár e barq ostád* [expert] *ast; sátvun** [industry] *e barqi; barqabzár//*

electrophysiology (n) *farkárwenási* (ye andámhá ye tan) [far <xvarenangha, Avestáyi (EDPL 13.0825)]*
electroplate v *andudan, andáyidan, farandudan* [far <xvarenangha, Avestáyi (EDPL 13.0825]. //qáwoqhá ye andude/ farandud*/ zarandud/ áb e sim dáde wode//*
elegant adj *gaw, "Co bewnid in soxon Vis e parizád -- be warm o náz o gawwi pásoxaw dád." (Visorámin), wang (ZBP, C1821 FM), naqz, sahi, sahik* [parvá konid maini* ye rástin e "sahi", "amudi", "qá'em"* (perpendicular) *nist (ZBP, C2611 BF)]; pedrám. zibá. //bánuyi/ zani gaw/ sahi; yumuyi** [coat] *zibá/ naqz./ yek wive ye negárew e gaw/ naqz; raftári naqz//*
elegance n *gawi, sahigi, naqzi*
elegantly adv *//hamiwe naqz mipuwad/ hamiwe xowpuw ast//*
elegiac adj **1** *margine [bengarid be EDPL]; muye (garáne). //dobandihá ye margine** [elegiac couplets]*//.* **2** *(beáyin) muyegaráne; sugvár; sugváráne. //Cámeháyaw sugváráne ast.//*
elegy n *cáme ye muyegaráne; margine**
element n **1** **element (in/ of sth)** *máye, "va in cahár máye rá be Tázi arkán guyand. va anásor guyand" (ZBP, L4995 ZX);* **2** *bonest; bu. //Buyi az rásti dar dástánaw hast.; Dar kuhnavardi hamiwe buyi az bim miáyad.//.* **3** *(wimi/ ximiyá*) áxwij, "va cahárom xaláf miyán e áxwij conán ke garmi va sardi va..." (ZBP, L1541 DA); záhak* (ZBP, C4973 BF). //Áb az áxwijhá ye oksyżen va hydrożen serewte gawte."//.* **4** *cahár áxwij; máye [baráye nemune be bálátar bengarid].* **5** **the elements** *(beáyin) ábohavá, sepehr. //dastxow e xawm e sepehr//.* **6** *zistbum. //Áb zistbum e máhi ast.//.* **7** **elements** *máye, bonesthá (ye bonyádi). //Piw az in ke betavánim biwtar piwravim báyad máyeháye/ bonesthá ye dánew e womár rá daryábid/ befahmid.//.* **8** *(baxwi ke dar yek dig e barqi garmá midahad) zahak* [<Pahlavi, (ZBP, C4973 BF)]. //In boxári yek zahak* nou niyáz dárad/ mixáhad.//.* **9** **in/ out of one's element** *xim, nahád, serewt. //Jostárhá ye xawáyáyi** [polittical discussions] *dar xim e/ serewt e man nist.; Kudakáni ke dar karáne ye daryá bázi mikonand rásti bá ján o del bázi mikonand.//*
elemental adj **1** *(beáyin) nirumand, porzur, legám gosixte. //Xawm* [fury] *e legám gosixte ye tufán //.* **2** *bonyádi. //yek rásti ye/ cem e* [truth] *bonyádin.//*
elementary adj **1** (**a**) *áqázin. //Yek ámuzák e/ yáne* ye áqázin* [elementary class]*//.* (**b**) *bonyádi. //dánew e womár e bonyádin/ áqázi//.* **2** *ásán. //Porsewhá candán sáde bud ke u be ásáni ázmun rá gozaránd.//*
elementary particle *(dar cehrwenási*) anu* [<anuh (Sanskrit)]*
elephant n **1** *pil, fil.* **2** **elephants never forget** *(dastán) tá ma-rá dom to-rá pesar yád ast- dusti ye man o to barbád ast; kine ye wotori dáwtan*
elephantiasis n *(bimári ye) pilpáy*; (bimári ye) páy e pil (ZBP, L4919 FM)*
elephantine adj *(be wuxi yá xárdári) fil...; pilvár; gonde. //Doxtarewán xeili farbeh ast, ammá pesarewán pilandám/ piltan ast.//*
elevate v, **elevate sb/ sth(to sth)** **1** *faráz kardan, "va harekat e faráz kardan rá cahár azole ast..." (ZBP, L5084 ZX); afráwtan; //be jáyi yá jáygáhi yá páygáhi bálátar barkewidan.//.* **2** *farázidan, afrázidan, ahrámidan* = ahráftan* [riwe ye aknun "ahrám-," <Pahlavi, (ZBP, C7627 BF)]. //Ámuzgár omidvár bud bá xándan e dástánhá ye dini maqz* [mind] *e wágerdán rá barfarázad/ biyahrámad*.//*
elevated adj *borz, barjeste, barin, válá, barázande. //zabáni barázande; sahewhá* [sentiments] *ye borz/ válá; andiweháyi borz/ barin//*
elevated railway, (US) **elevated railroad** *(beviże dar Ámriká) borzráh / borzráh-áhan*; "Beraftand har do bar án borzráh -- ke wáyast kardan be lawkar negáh." (ZBP, L3443 SF)*
elevating adj *(beáyin yá bewuxi) afrázande, afráwtár*. //ketábi ámuzande; pandguyiyi* [sermon] *ámuzande/ afrázande/ afráwtár*. /Án árvin* [experience] *candán ámuzande/ afrázande/ afráwtár nabud.//*
elevation n **1** *afráwtan, faráz kardan. [bengarid be* "elevate"*].* **2** *(beáyin) borzi, barjestegi, váláyi. //váláyi ye zabán, sabk, andiwe//.* **3** (**a**) *bolandi, bolandá, afráwtegi, "Az bahr e án ke jesm rá in se andáze biw nist va derázi y rá be tázi tul guyand va pahná rá arz guyand va afráwtegi rá omq guyand..." (ZBP, L5190 ZX). //Wahr dar bolandi ye/ bolandá ye 2000 metri naháde ast.//.* (**b**) *borzjáy [besanjid bá "borzráh", "Beraftand har do bar án borzráh -- ke wáyast kardan be lawkar negáh." (ZBP, L3443 SF); cálák (ZBP, C4318 FM); bolandi ye/ cálák e kucaki dar ru ye zamin.* **4** *namá ye nimrox/ az pahlu. //namá ye rox/ powt/ nimrox e yek sará.* **5** *afráwtegi, "az bahr e án ke jesm rá in se andáze biw nist va derázi rá be Tázi tul guyand va pahná rá arz va afráwtegi rá omq guyand..." (ZBP, L5190 ZX). //afráwtegi ye tup* [gun] *cehel dareje ast.//*

elevator; lift n **1** *avarbar* [avar + bar <bordan. Niz besanjid bá "avardád"* (leap-year)*].* **2** *(dar dom e havápeimá) avarbar*.* **3** *anbár e dáne/ gandom.* **4** *avarbar e tasmeyi*

eleven (pron, det) *yázdah*

eleven n **1** *womáre ye "11".* **2** *goruh e varzewi ye yázdah tane dar pátapká** [football]*, xáki yá tapkáye** [cricket]

eleven-, *(darváźehá ye serewte) yázdah...; //yek ráh e/ ráhpeimáyi ye 11 kilometri//*

eleven-plus n *(dar gozawte, dar Engelestán) ázmun e 11-sálegi*

elevenses n *cáwtak, cáwt e piw az nahár*

eleventh (pron, det) *yázdahom, yádahomi, yázdahomin*

eleventh n *yekyázdahom*

elf n (pl **elves**) *weytunak; weytának, psti-kuculu*

elfin (adj) *mánand e weytunak, mánand e pari-kuculu. //musiqi ye pariyán; roxsáraw be weytunak mimánad.//*

elfish, **elvish** (adj) *weytáni, ahrimani. //labxandi ahrimani//*

elicit v, **elicit sth (from sb)** *(beáyin) (bezur) darávardan, birunkewidand, sárenidan* [<Pahlavi (ZBP, C1976, MK, BF)]. //pásoxi bezur birun kewidan/ sárenidan*. //Saranjám rásti rá az u be zur darávardim/ sárenidim*.//*

elide v *naxándan, afkandan, xordan. //"Vát** [letter] *e "t" rá dar váźe ye "postci" mitaván afkand va án rá "postci" xánd."//*

elibibility n *wáyestegi, wáyandegi, wáyáni. //azdariyaw* [his qualifications] *va ázmudegiyaw xod newángar e án ast/ ostovárdárande ye án ast ke wáyandegi ye in kár rá dárad.*

eligible adj, **eligible (for sth/ to do sth)** *wáyeste, sezávár, darxor. //sezávár e dastmozd e báznewastan/ yek kár/ yek pádáw. /darxor e/ wáyán e barkewide wodan/ hamvandi ye yek báwgáh/ mard e javáni wáyeste (ye zanáwuyi)//*

eliminate v **1** **eliminate sb/ sth (from sth)** *pardáxtan, rándan, zadan, zodudan, pákidan bargereftan, "Qobád pedar e Anuwirván xást ke in rasm bargirad va rasm e adl va dád benahád ke..." (ZBP, L325 TB); az ráh bardáwtan, "Bejoz sorsor e bádbápyán e wáh- kas in gard rá barnadárad ze ráh." (Warafnáme, Nezámi); "va ahl e Madine be tá'at e vey darávardand va dowmanán va moxálefán e vey rá az rá bardárand..." (ZBP, L7351 SR); az miyán bardáwtan; ugárdan*, (riwe ye aknun ugár-, [<Pahlavi (ZBP, C3803 MK)]; gereftan. //Laqzewhá rá az nevewte ye xod gereftan/ zadan; Kalántari dotan delpis/ gománik** [suspect] *rá az (fehrest e) bázjuyi bargerefte ast/ zade ast. /ridan, kár kardan e wekam//.* **2** *az ráh bardáwtan (baráye nemune be bálá bázgardid); sar be nist kardan, kowtan/ (Án) xodkáme hame ye hamestárárán* [opposition] *e xawáyáyi* ye xow rá az miyán bardáwte bud/ az ráh bardáwte bud/kowte bud.//.* **3** **eliminate sb (from sth)** *(beviźe berixt e náwenáxte) afkandan, zadan, andáxtan, birun rándan, az miyán bardáwtan, "ke agar cewm az hame gonáhi forugereftan sotude bude ast pas qasás dar xunhá va diyát dar jenáyathá va had dar gonáhhá va dast boridan e dozdán va bardár kardan e ráhdárán az miyáne bardáwte ámadi..." (ZBP, L1750 DB). //Dar dour e cahárom az hamávard afkande wod/ birun wod.//*

elimination n *bengarid be* "eliminate"

elision n **1** *afkandan e ává, con dar* "we'll" *va* "don't"*, va* "let's". **2** *afkandan e ává*

elite n *(biwtar baráye xárdári) gol e sar e sabad; bargozide, gozin, golcin, sarámad. //bargozidegán e sar-rewtedár* [ruling] e*/ dánewmandán e gol e saresabad; niru ye, hang e bargozide/ gozin/ gozide//*

elitism n *(biwtar xárdári) gozinsálári*, bargozidegánsálári*, gozidesálári*. //Besyári az mardom rá bávar bar in ast ke ámuzew va parvarew/ farhixt e viźe* [private education] *máye ye gozidesálári* migardad.//*

elitist n *(xárdári) haváxáh e gozidesálári**

elitist adj *vábaste be gozidesálári yá haváxáhi az án. //manewte ye/ did* [attitude] *e gozidesálári* dar zendegi//*

elixir n **1** *máye, áb, eksir (niz dar pezewki), "Qalb e bihásel e má rá bezan eksir e morád – ya'ni az xák e dar e dust newáni be man ár." (Háfez). //áb e zendegi, nuwdáru//.* **2** *nuwdáru, wáhdáru, dáru ye hamedard//*

Elizabethan adj *Elizábeti, vábaste be ruzgár e wahriyári ye wahrbánu Elizábet e yekkom dar Engelestán*

Elizabethan n *kasi ke be ruzegár e Elizábet miziste. //Wekspir dar ruzegár Elizábet mizist.//*

elk n (pl **elk/ elks**); (US) **moose** *merál, gavazn e bozorg e abáxtari* [northern] *ye Orupá, Ásiyá va Ámriká be námhá ye dánewik e* Alces alces, *va* Cervus canadensis

ellipse n *xáydis*

ellipsis n (pl **ellipses**) *(dastur e zabán) afkanew/ andáxtegi/ andáxtan/ afkandan e yek yá cand váźe az vákiyám*. //Dar vákiyám** [sentence] *e "U morde ast va man zende.", váźe ye "-am" yá "hastam" afkande wode./ afkanew ast.//*

elliptic, elliptical adj *xáydis*

elliptical adj *afkanewi*. //yek wive ye negárew e afkanewi*//*

elliptically adv *afkanewivár*/ be wive ye afkanewi**

elm, elm tree n **1** *nárvan (deraxti az gune ye* Ulmus*). //In nimkat az cub e nárvan sáxte wode.//*

elocution n *fann e/ wive ye soxanvari, soxandáni, "Soxandáni va xowxáni nemivarzand dar Wiráz- Biyá Háfez ke tá xod rá be molk e digar andázim.". //ámuzákháyi dar (fann e) soxanvari//.*

elocutionary adj *soxanvari, soxandáni*

elocutionist n *soxanvar, soxandán*

elongate v *kewidan, deráz kardan, "Bar sán e án kerm gáhi xiwtan rá deráz konad va gáhi behambáznewinad." (ZBP, L5138 ZX)*

elongated adj *deráz, kewide*

elongation n **1** *deráz wodan/ kardan; kewidan.* **2** *kewide, deráz*

elope v, **elope (with sb)** *bá deldár e xod gorixtan. //Án do javán e deldáde báham gorixtand zirá pedar va mádarewán nemihewtand báham zanáwuyi konand.; Bá yeki az dánewjuyánaw (be áhang e zanáwuyi) gorixt.//*

elopement n *bá deldár e xod gorixtan*

eloquence n *zabánávari, "farzand e dah sále ye u Ráje Rám rá ke mádaraw az zabánávari va jáhjuyi dar zendegi ye wouharaw..." (ZBP, L7699 DTH); "va Ebn e Soheyl mardi zabánávar bud va fesáhati azim dáwt..." (ZBP, L7372 SR); "va Omar goft yá Rassulolláh agar ma rá dasturi dahi tá beravam va dandánhá ye Soheyl ebn e Amro va zabán e vey az dahán birun kewam va beboram tá ba'd az in dar hic mahfel soxan e bad natavánad goftan..." (ZBP, L7372 SR); "bozorgi zabánávar o kárdán- hakimi soxonguy ye besyárdán" (Sa'di); soxandáni, "Soxandáni va xowxáni nemivarzand dar Wiráz- biyá Háfez ke tá xod rá be molk e digar andázim." (Háfez). //Ráy e mardomán az zabánávariyaw (degargun) gawt.//*

eloquent adj *zabánávar, soxandán, wivá; //soxanráni zabánávar; yek soxanráni ye wivá//*

eloquently adv *zabánávaráne, bá soxandáni, wivá*

else adv **1** *digar, degar. //Hic kas e digari rá didi?; Kár e digari dári ke bekoni?; Az kas e digari bexáh komakat konad.; In yumu** [coat] *ye man nist báyad az án e digari báwad./ Na, ciz e digari nemixáham, sepás.; Be celparde*/ sinemá raftim va na hic já ye digar.; Emruz wew bár kuwidam be u zang bezanam, digar ce mitavánestam bekonam?; Digar ki/ ke dar mehmáni bud?; Xob, womá ce jur e digari* [how else] *mitavánid in kár rá bekonid?; Yek kami nán dárim va hic ciz e digar nadárim.//.* **2 or else** (**a**) *vagarna. //Bedou vagarna dirat miwavad.; Yá wuxi mikonad yá diváne ast.//.* (**b**) *(baráye howdár) Pul rá bede man/ be man vagarna harce didi az cewm e xodat didi!//*

elsewhere adv *já ye digar. //Sofrexáne ye delxáh e má por bud az inru nágozir já ye digari raftim.//*

elucidate v *rouwan kardan. /gardánidan, báznamudan, "dar injá báyad nokteyi rá báznamud va án in ke..." (ZBP, L4371, NKZZF). //Darnayáfteyi/ nafahmideyi, bogzár/ behel baráyat báznamáyam.; Porsemáni/ rázi rá báznamudan; Án yáddáwthá dar rouwan kardan e/ báznamudan e dowvártarin baxw e nask* [text] *komak-konande bud.//*

elucidation n *rouwangari. //In niyáz be báznamudan/ rouwan kardan dárad.//*

elude v **1** *bá zerangi gorixtan, duri kardan, kibidan (ZBP, C1717 FM). //Az dowmanán e xiw bá zerangi gorixtan.; Zirzamini penhán wode va haftehá az dastgir wodan gorixte/ kibide//.* **2** *be yád e kasi nayámadan. //Roxsáraw rá miwenásam ammá námaw yádam nemiáyad* [elude]*.//*

elusive adj **1** *gorizpá. //xuniyi gorizpá//.* **2** *cizi ke yád-dáwtanaw yá daryáftanaw dowvár báwad. //hubuyi/ atri befahmi-nafahmi; váźeyi ke yád-dáwtanaw dowvár tavánad bud.//*

elver n *bacce-mármáhi, mármáhi-zák*

elves *rixt e candgáni az* "elf"

Elysium n **1** *(dar afsánehá ye Yunán e bástán) behewt.* **2** *behewt*

Elysian adj *behewti, minuyi;* the Elysian fields [= champs élysées] *meidánhá ye/ dawthá ye behewti*
'em *(harvenám, anáyin)* = "them". //Don't let'em get away! *Nagozár darberavand/ jim bewavand!//*
em-, *bázgardid be* "en-,"
'em *(harvenám, anáyin)* = them *ánán, iwán. //Nagozár darberavand!* (don't let'em...)//
em-, *bengarid be* "en-"
emaciated adj *nezár, nehár gerefte. //Pas az yek bimári ye deráz nehár gerefte./ nezár gawte; kudaki nezár//*
emaciation n *nehári, nezári*
email, e-mail n = electronic mail/ *bengarid be* "electronic mail"
emanate v, **emanate from sth/ sb** *barámadan, sarcewme gereftan, barxástan, ámadan, "Yeki lo-lo' ke con noh mah barámad -- az u tábande máh e digar ámad." (ZBP, L7680 VR). //Án andiwe noxostin bár az barádaraw sarcewme gereft.; Az áwpazxáne buhá ye xowi barmixást/ miámad.//*
emanation n *barámadan, sarcewme gereftan, barxástan, ámadan, //Az ánjá saxt bu ye ahrimani/ badi barmixást.//*
emancipate v, **emancipate sb (from sth)** *ázád gardánidan, rahá kardan, gowudan, az band rahánidan.* //*bardegán rá ázád kardan; Zanán hanuz dar kuwewand tá pák ázád gardand.//*
emancipation n **1** *ázád/ rahá gardánidan. //ázádi ye zanán//.* **2** *raháyi; ázádi*
emasculate v **1** *axte kardan, baxtan.* **2** *sost gardánidan; az páy andáxtan; az mardi/ niru andáxtan. //dádi ke az niru oftáde//*
emasculation n *axtegi, baxtegi, az mardi oftádegi*
embalm v **1** *mumiyáyi kardan. //Gebtiyán kálbod e wáhán va wahrbánuhá ye morde ye xiw rá mumiyá mikardand.//.* **2** *cizi rá xowbu kardan*
embalmer n *mumiyáyigar*
embalmment n *mumiyáyi*
embankment n *gure, tará. (ZBP, C6046 FM); xákriz, sangar, "rafte gerdágerd e deź e ostovár e Gováliyá rá sangarhá sáxt va sangarhá barafráwt." (ZBP, L7479, DTH). //gure ye/ xákriz e Tigrá//*
embargo n (pl **embargoes**) *jelogiri, bázdáwtan. //jelogiri/ bázdáwtan e xarid o foruw e zar; jelogiri/ bázdáwtan e bázargáni bá digar jazirehá/ ádáhá; bázdáwt az cizi rá váxándan; jelogiri az cizi rá az miyán bardáwtan; dastur e jelogiri kardan/ bázdáwtan e cizi rá dádan* [place under embargo]//
embargo v (pt, pp **embargoed**) **1** *jelogiri kardan, bázdáwtan.* **2** *setándan, bázdáwtan*
embark v **1** **embark (for...**) *savár e kawti wodan/ kardan. //Ráhiyáni ke ráde* dárand báyad noxost savár e kawti wavand.; (Be) Nimruz baráye raftan be ádá ye Kiw savár e kawt wodim.; Kawti ráhiyán va bárhá rá dar yek bandar e Qewm savár kard.//.* **2** **embark on sth** *be... pardáxtan. Áqázidan. // Safar e/ ráh e derázi rá áqázidan.; Be kár e/ piweyi nou pardáxt.//*
embarkation n *savár wodan/ kardan. //bandar e savár wodan/ kardan//*
embarrass v **1** *warmsár kardan, dastpáce kardan. //Az soxanánaw darbáre ye jáme-am warmsár gawtam.; Mixáhi ma rá warmsár koni?//.* **2** *áwoftan, ásime kardan. //az bipuli áwofte budan.; az bipuli áwofte//*
embarrassing adj *ruydádi, porsewi, laqzewi warmávar/ máye ye warmsári/ máye ye áberurizi//*
embarrassingly adv *máye ye warmsári/ máye ye áberurizi*
embarrassment n **1** (**a**) *kahá, "Be dast e xod ke konad bá xod in ke man kardam -- kaháye toube ye áxar ze ahmaqi tá key? (ZBP, C1742 FM, Nezári); warmsári, dastpácegi, biáberuyi, áwoftegi, hacaf (ZBP, C2440 FM),* **embarrassing situation**: *áberurizi, áwoftegi. //Dar javáni warmsárihá ye/ kahá ye faráván kewid.//.* (**b**) *máye ye warmsári; kahá; áberurizi. //Máye ye áberurizi ye xánevádeaw ast.; áwoftegi az bipuli //.* **2** **an embarrassment of riches** *gozir e biandáze; farávāni ye bimarz*
embassy n **1** *ferestádgáh*; bayaspáni* [<Pahlavi (ZBP, C5423 MK)]. //Bayaspáni ye Faránse dar Yunán//.* **2** *//Dar bayaspáni ye Rusiye kár mikonad. /Kárdárán e/ kárgozárán e bayaspáni* ye/ ferestádgáh* e Yunán.//.* **3** *(kohne wode) namáyande, ferestáde. //ferestádeyi nazd e... ferestádan; be ferestádegi nazd e... ámadan/ raftan/ wodan//*
embattled adj **1** (**a**) *basijide. //sepáhiyán e basijide.//.* (**b**) *ámáde ye jang/ padáfand.* **2** *(baráye sáxtemán yá borj) dárá ye kongere, kongor*

embed v (**-dd-**) **embed sth (in sth)** *newándan, xábándan, jáy dádan/ gereftan; kár gozáwtan; jáygir wodan/ kardan. //sang e juw; sangháhi ke dar bard** [rock] *jáy gerefte. /Peikán/ źupin dar divár newast/ jáy gereft.; (pendrin) án andiwe dar maqzaw jáygereft.//*

embellish v, **embellish sth (with sth)** **1** *árástan; ázin bastan "va wahr rá ázin baste budand ázini az had va andáze gozawte..." (ZBP, l1193 TBH). //pirhani áráste be tur va navár//.* **2** *ámudan, ábotáb dádan, wáxobarg dádan. //Dar biwtar e bárehá safarháyaw rá wáx o barg midahad.//*

embellishment n **1** *ásáyew, wáxobarg, ábotáb. //wáxobarg dádan be náméyi/ ketábi; ázin bastan e sáxtemáni; wáxobarg dádan be yek soxanráni//.* **2** *áráye, piráye. //Kelisáyi az sade ye wánzdah bá áráyehá ye sade ye hejdah.//*

ember n *embers. //agxar, sayanjor, "sayanjor co bárán e zarrin cekán -- negun abr e bárande az ásemán." (ZBP, C6395 FM, SF). //Tanhá axgar e átawbázi/ parvázehá bar jáy mánd.; (pendárin) Sayanjor e mirande ye/ mirán e yek ewq e/ deldádegi* [passion] *ye piwin//*

embezzle v *dozdi kardan, be jib zadan, jib e xod rá por kardan, bálá kewidan; ganj zir e dáman nahádan, "Hame ganjhá zir e dáman nehand -- bemirand o kuwew be dowmand dahand." (SF). //Ganjvar panj hezár dolár az pul e báwgáh rá be jib zad.//*

embezzlement n *dozdi, be jib zadan, bálá kewidan. //dale dozdi, áftábe-dozdi* [petty embezzlement]. *//be koláhbardári/ be dozdi/ bálákewidan e pul gonahkár wenáxte wod* [guilty]*//*

embezzler n *dozd, koláhbardár*

embitter v *talx kardan. //az wekasthá ye payápei talxkám gawte//*

embitterment n *talxi, talxkámi*

emblazon, blazon v *cizi rá bá newánhá árástan. //separi áráste be newánhá ye aźdaháfaw* [dragons]*.//*

emblazonment n *bengarid be* "emblazon"

emblem n *namád, newáne. //kabutar* [dove] *namád e áwti ast./ Án angowtar baráyaw arj dáwt va án rá namád e ewqewán/ mehrewán midánest./ Xárbon* [the thistle] *newán e Eskátland ast.//*

emblematic adj, **emblematic (of sth)** *(beáyin) namádin*

embodiment n *darbardárande, peikar. //U peikar e/ namád e mehrabáni-st.//*

embody v (pt, pp **embodied**) **embody sth (in sth)** **1** *peikarmand sáxtan, peikar dádan, karpidan* [<kehrpa Avestáyi]; //Dar cewm e man u peikare ye behtarin cunihá ye yek ámuzegár ast.//.* **2** *dar bardáwtan. //vápasin parhib e márád** [computer model] *xeili viźegihá* [features] *ye táze dar bar dárad.//*

embolden v *del dádan; delgarm sáxtan, delir gardánidan. //bá nuwidan e báde delir gawtan; Kámyábiyaw máye ye delgarmiyaw gawt tá károbár e xiw rá begostaránad/ gostarew dahad.*[expand]*//*

embolism n *fuxáyew* [<fuxásten, Gilaki]; fuxáyew* e carbi/ havá/ laxte ye xun*

embolize, embolise v *fuxástan* [<fuxásten <Gilaki]; (riwe ye zamán e aknun, "fuxáy-"). //ragi rá fuxástan*//*

embolus (n) *fuxán* [<fuxásten, Gilaki]; fuxán* e carbi/ havá*

emboss v, **emboss A with B/ emboss B on A** *(beviźe be rixt e náwenáxte) bá naqw e barjeste árástan. //Newániyi bá naqw e barjeste bar káqaz e yáddáwt.; Kifi carmi* [briefcase] *bá naqw e barjeste ye nám e kasi.//*

embrace v **1** *áquwidan, dar áquw gereftan; dar kenár gereftan, "va raft va mádar rá dar kenár gereft va pedrud kard..." (ZBP, L380 TBH); "Gereftand mar yekdegar rá kenár -- ze har do barámad xoruwi be zár." (ZBP, L6140 SF); darbargereftan, "va u Weyx rá esteqbál kard va dar bargereft va goft..." (ZBP,L2382 AT); baqal kardan/ gereftan, "dast be... darávardan, "va dast be gardan e yekdigar darávardand..." [ZBP, L2601 AT]; Hamdigar rá garm dar áquw gereftand; Piw az rahsepári/ rahsepár gawtan pesaraw/ puraw rá dar kenár gereft/ baqal kard/ daráquw gereft/ áquwid.//.* **2** *paziroftan. //din e Tarsáyi rá paziroftan; piwnahádi* [offer] *rá paziroftan /bol gereftan* [embrace an opportunity]*//.* **3** *darbargereftan/ dáwtan/ Váźe ye "mardom/ ádam"* [mankind] *darbargirande ye mardán, zanán va kudakán ast.//*

embrace n *áquw, baqal, áquwew. //U rá garm dar áquw negahdáwt.; Kuwid az daráquw gereftanhá ye/ áquwewhá ye án mard duri konad.//*

embrasure n **1** *kongre [dar deź], dandáne; darváze ye deź (ZBP, C5140 FM);* **2** *kongere, suráxi dar deź baráye tir zadan*

embrocation n *rouqan (baráye málidan be tan). //Kami rouqan be zánu ye kufteat agar bemáli árámat mikonad.//*

embroider v **1** **embroider A (on B)/ embroider B (with A)** *tatriz kardan; bá tatriz árástan, golduzi kardan, tárkári kardan (bá nax e zarin ast). //Xeili xub tatriz/ golduzi/ tárkári mikonad.; Ru ye bálew rá tárkári kard.; Ru ye bálew rá golduzi kard.//.* **2** *(pendárin) wáxobarg/ ábotáb dádan. //be rásti* [truth]*, be afsáne, be cemhá* [facts] *wáxobarg dádan//*

embroidery n **1** *tatriz, tárkári, golduzi. //yek tekke golduzi ye/ tatriz e/ tárkári ye zibá. //Golduziyaw xub ast.//.* **2** *(pendárin) wáxobarg; ábotáb e (doruqin). //Andaki wáxobarg án dástán rá besyár sargarmkonande sáxt.//*

embroil v, **embroil sb/ oneself (in sth)** *dargir kardan; gereftár kardan. //Nemixáham dar goftáreyewán/ dar begumaguyewán dargir wavam. //Náxáste dar jangi báham dargir gawteand.//*

embryo n (pl **embryos**) **1** (**a**) *ruyán.* (**b**) *áqáz, bonyád. //áqáz e/ bonyád e yek andiwe; Án barnáme* [project] *hanuz dar gám e áqázin ast.//.* **2** **in embryo** *áqáz e kár, dar gám e áqázin. //Naqweháyam* [plan] *hanuz dar gám e áqázin ast.//*

embryologist n *ruyánwenás, zehakwenás**

embryology n *ruyánwenási; zehakwenási**

embryonic adj *áqázin, zehaki*, ruyáni. //dawtaki zehaki/ ruyáyáni dar gámhá ye áqázin* [an embryonic fetus]./ *(pendárin) án barnáme hanuz dar gám e áqázin/ ruyáni ast.//*

emcee n *(anáyin) gardánande. //Ke/ ki gardánande ye namáyew e diwab bud?//*

emcee v (pt, pp **emced**) *gardánande ye...budan; //Namáyew e emwab rá ki/ke migardánad?/ Gardánande ye namáyew e emwab kist?//*

emend v *(piw az cáp naski* [text] *rá) laqzewgiri kardan. //Páreyi rá dar ketábi laqzewgiri kardan.//*

emendation n *laqzewgiri. //Laqzewgirihá ye andak dar/ be yek goftár e diváni* [official statement]*//*

emerald n *zomorrod. //do almás va yek zomorrod; yek angowtar e/ angwtari ye zomorrod.//*

emerald, emerald green adj, n *(rang e) zomorrod(i). //koláhi (be rang e) zomorrod(i)*

emerge v, **emerge (from sth)** **1** (**a**) *az áb darámdand, sar barkardan, "ánjá ke gur e u bud zamin bejonbid va bewkáft va Sám ebn e Nuh sar barkard." (ZBP, L7 TB); barámadan, "az áb barámadam va berehne be xáneqáh raftam va jáme ye digar darpuwidam." (ZBP, L2507 AT); "Be do dast dar sokkán e kawti ávixt con barámad...) (ZBP, L3548 GS); sar barávardan, "Co Xosro conán did barpáy xást- az án kuh-sar sarbarávard rást." (ZBP, L4642 SF). //Wenágar az daryáce sarbarávard/ sar barkard.; Máh az powt e abrhá darámad/ barámad/ farázámad.//.* (**b**) *az áb darámadan; padidár gawtan. //Dar sisálegi rahbar az áb darámad.//.* **2** *darámadan, birun ámadan, padid ámadan. //Dar bázporsi* [enquiry] *gováh e tázeyi padid nayámad/ birun nayámad.//*

emergence n *az áb darámadan; birun ámadan; barámadan; farázámadan. //Honarmandi bolandáváze az áb darámadanaw...//*

emergency n **1** *biderangi*, ruzemabádá, girodár. //In dar rá tanhá hengám e biderangi* bázkonid; Sarrewtedárán* [Government] *sán e biderangi** [state of emergency] *farnáfteand* [declare]*/ be ágáhi ye mardom resándeand. /[Ráh e] dar-ro ye biderangi*; ráh e goriz//, "Na niru ye jang o na ráh e goriz -- ce báxiwtan kard báyad setiz?" (ZBP, L6431 SF).* **2** *baxw e xastegán* [emergency room/ ward/ floor]

emergent adj *daráyande; birunáyande; noxáste; harjá juri tarjome miwavad. //kewvarhá ye nopá ye/ nouxáste ye Áfriqá//*

emeric n, adj *(dar pezewki) dáru ye vámewgar*/ bálá-ávardan. //Pas az xordan e tuthá ye zahri* [poisonous] *be u dáru ye vámewgar* xorándand.//*

emeritus adj *(dar farnámhá ye dánewgáhi; ostád e) báznewaste/ piwin. //Áqá ye Sarwád Ostád e piwin/ báznewaste//*

emery n *sang e/ gard e sonbáde; son; sán (ZBP, C3713 FM)*

emery-board n *sonbáde, sombáde, souhán e náxon*

emery-paper n *káqaz e sonbáde*

emigrant n *kucandegán be Kánádá. //kárgarán e kucande//*

emigrate v, **emigrate (from...) (to...)** *kucidan; bone bastan. //Az Irán baráye yáftan e kár be Hendustán kucid.//*

emigration n *kuc, kucew. //kuch e goruhi* [mass emigration] *ye panáhandegán hengám e jang// afsarán e/ diván e kucew//*
émigré n *(váźe ye Faránsavi) kucande, kucide. //U yeki az kucandegáni bud ke pas az farvard** [revolution] *az án kewvar gorixt/ raft.//*
eminence n **1** *barjestegi, bolandávázegi. //dar pezewki bolandáváze gawtan; dar piwe ye xiw bolandáváze gawtan//.* **2** *(kohne wode yá beáyin) cálák,borzjá.* **3** **eminence** *válájáh. //Válájáh*/ Válájáhán*....//*
eminent adj **1** *bolandáváze, sarwenás, barjeste. //ham tandisgar va ham negárgari barjeste ast.* **2** *barjeste, cewmgir. // mardi saxt nikmanew/ delir//*
eminently adv *áwkárá; cewmgir, barjest. //Áwkárá wáyán e in kár ast.//*
emir, amir (n) *(váźe ye Tázik) amir, farmánde*
emirate n *amirnewin*
emissary n *ferestáde (ye penháni/ zirjoli)*
emission n **1** *birun dádan/ paxw kardan/ ferestádan (rouwanáyi, garmá, mádde, áb, ábgunehá). //birun dádan e/ ámadan e rouwanáyi az xor/ xorwid//.* **2** *birundáde/ rixte wode. //birun rixtan e mani dar xáb//*
emit v (**-tt-**) *birun dádan, ferestádn, dádan. //Átawfewán dud, godáze* [lava] *va xákestar birun mirizad/ mifewánad. /faryádi az dard* [cry of pain] *kewid.; Panir bu ye tondi midád.//*
emolient n, adj *(mádde ye) narmkonande ye pust. //yek mádde ye narmkonande ye pust bekár bebar!; yek weme ye/ káme ye/ kerem e nam-konande ye pust//*
emolument n *(beáyin yá soxanvari) dastmozd, mozd; kármozd. //Dastmozdaw baráye ámuzegári be sáli no hezár dolár reside.; Mozd e/ kármozd e andaki be u pardáxtand.//*
emotion n **1** *sahew [az Ahmad e Kasravi] [Besanjid bá "sahitan" <Pahlavi (ZBP, L4201 MK, BF)]. //Ewq/ mehr, wádi, bizári, tars va rawk hamegi az sahewhá hastand.; Soxanrán be sahewhá ye má dast yázid* [appeal] *na be manew e má.//.* **2** *wur. //wuride, dastxow e wuridgei./ Darbáre ye zan e mordeaw bá wur e faráván vájid/ váxt/ soxan goft./ Bá áváyi ágande az wur pásox dád/ peiváxt.//*
emotional adj **1** *sahew*, wur. //gereftárihá ye sahewi*//.* **2** *wuride, porwur, wurman. //pásoxi/ vákonewi wuride; musiqiyi/ zabáni porwur//.* **3** *názokmanew. //mardi, honarpiweyi, kerdári* [character] *ximi wuride /názok (manew); Jelo ye/ piw e mardom saxt názokmanew ast va máye ye áberurizi* [embarrassing]*//*
emotionalism n *wuridegi, wurmandi*
emotionally adv *porsahew; wuride; porwur. //*emotionally disturbed: *docár e bimári ye raváni//*
emotionless adj *sangdel, bisahew, con xiyár*
emotive adj *wurangiz. //yek soxanráni ye wurangiz; margarzáni/ keifar e margarzáni/ marqazani yek porsemán* [issue] *e wurangiz ast.//*
empanel, impanel v (**-ll-**, US **-l-**) *(beáyin) baráye dádgán** [jury] *bargozidan/ nám e kasi rá nevewtan*
empathy n **1** *yekdeli, hamdeli, "Hamdeli az hamzabáni behtar ast." (Moulavi). //Hamdeli ye wegerfi miyán e bánu ye pir va naveaw dar kár ast.//.* **2** *daryáftan; yeki gawtan bá...; tu ye cizi raftan//*
emperor n, **empress** *wahriyár; wahrbánu. //Wahriyárán e Párs; Kurow Wahriyár e Irán e Bástán//*
emphasis n (pl **emphases**) **1** *fewár. //ru ye vacani** [phrase] *fewár e viźe ávardan//.* **2** **emphasis (on sth)** *fewár (ávardan ru ye…). //Barxi dabestánhá fewár e faráváni ru ye ámuzew e zabán migozárand./ Injá fewár bar (ru ye) porkári-st na xowgozaráni* [enjoyment]*//*
emphasize, emphasise v *qadeqan kardan, "qadeqan fársi ast va conánce dar farhanghá minevisand asl e ma'ni ye [maini ye] án ta'kid bude vali aknun bejá ye dasur e nah-y, va in ma'ni bekár miravad..." (ZBP, L4331 NKZZF). //Ru ye kodám váźe fewár biyávaram?; Ru ye arj e ránandegi ye áźir* [careful/ vigilant] *fewár gozáwt./ Ru ye behuw budan hengám e ránandegi fewár gozáwt.//*
emphatic adj **1** *qadeqan, qadeqanámiz, "dar in báre dastur e qadeqanámiz az Landan dáwtan." (ZBP, L4516 THA). //vádangi* [denial] *bá páfewári/ qadeqan/ qadeqanámiz./ Saxt fewár ávardam ke beravam.//.* **2** *rouwan va áwkár, bi cunocerá; bi borobargard.; //Yek piruzi ye bicunocerá.//*
emphatically adv *qadeqan, qadeqanámiz, bicunocerá*
emphysema n *bimárihá ye bádi, "andar newánehá ye bimárihá ye bádi..." (ZBP, L5185 ZX).* "*va agar bád andar miyán e guwt va pust va azolehá báwad..." (ZBP, L5185 ZX); damidegi (ZBP, L5514), (baráye wow va digar báfthá) anfise* [an = han = ham + fis/ fes bázgardid be (EDPL 31.730). //anfise* ye zirepusti//*
emphysematous adj *anfise*, damide*

empire n **1** *wahriyári. //Wahriyári ye Rum* [roman Empire]. **2** *wahriyári //pásoxguyihá ye wahriyári//.* **3** *(pendárin) damodastgáh e pahnávar. //yek damodastgáh e pahnávar e cáp o paxw//*

empire-building n *[biwtar xárdári] kewvargowáyi*

empirical adj *ázmáyewi, ravani* (ZBP, C348 FM)*

empirically adv *ázmáyewi, ravani* (ZBP, C348 FM)*

empiricism n *ravangari**

empiricist (n) *ravangar**

emplacement n *já, jáygáh; ...-gáh; sakku (baráye tup)*

employ v **1** **employ sb (in/ on sth); employ sb (as sth)** *bekár gomáwtan/ gereftan. //Wew máh ast hanuz kár nagerefte/ be kár gomáwte nawod.; Tázegi panj peristande* [waiter] *ye nou be kár gomáwteand/ gerefteand.; Be kár e táksiráni/ rádak*ráni gomáwte wode.; U rá baráye parastári ye bacce bekár gomáwteand.//.* **2** **employ sb/ sth (in/ on sth); employ sth (as sth)** *bekár bordan. //Zamán e ázádat/ zamán e bikáriyat rá mitaváni behtar be kár bari./ Saxt sargarm e pák kardan e kafwháyaw bud.; Kárdaw rá be rixt e ahrom be kár bord.; Pásbánán be zur dar rá gowdand.//*

employ n *kár. //Pas az setizeyi kárewán rá vel kardam/ hewtam.; Candgáh ast nazd e womá kár mikonad?//*

employable adj *bekár-gereftani; bekárgomáwtani*

employee n *kármand, mozdur. //Kixá** [manager] *se kármand rá birun kard.//*

employer n *kárfarmá. //Kárfarmáyán e xubi nistand.//*

employment n **1** (**a**) *bekár gomáwtan; kár. //Gostarew e kárxáne be in maini* ast ke wew tan e digar be kár gomáwte miwavand.//.* (**b**) *kármandi, mozduri. //Sar e kár e yeksare/ har-ruze* [full-time] *budan; (az kár) bikár budan//.* **2** *kár //kasi rá be kár gomáwtan/ kasi rá kár dádan/ be kasi kár dádan; kár yáftan; daftar e kár e/ káryábi ye warvin*//*

employment agency *(daftar e) káryábi*

emporium n (pl **emporia**, **emporiums**) **1** *bázár, vájár, vácár, "goft dar in vájár bázári ast ke án rá bázár e javánmardán guyand." (ZBP, C4048 FM, Tazkaratol-ouliyá).* **2** (US) *vájár, maqáze ye bozorg*

empower v *dasturi dádan. //Dád/ qánun e novin be pásbánán in dasturi rá midahad ke har kasi rá dar xiyábán bázdádáwt konand/ jelo ye har kasi rá dar xiyábán begirand.//*

empress n **1** *katáyun [emperátur e mádine], "guyand án katáyun con az lawkar e Ásefxán dar jang wekast yáft..." (ZBP, K7538 DTH); wahrbánu.* **2** *hamsar yá bive ye wahriyár*

empties n *botrihá ye, kive*há ye tohi, sanduqhá ye tohi. //Botrihá ye tohi ye xod rá ru ye pellekán jelo ye dar baráye wiri* [milkman] *begozár!//*

empty[1] adj **1** (**a**) *tohi, kák, pik (ZBP, C2020 FM); kalák (ZBP, C442 FM). //yek quti ye/ kive* ye tohi; yek ráde* ye bárkew e tohi; Jámetán tohi-st.//.* (**b**) *//yek saráy e* [house]*, otáq e/ xáne ye* [room]*, newim* [chair] *e, masráde* ye/ otobus e tohi; xiyábánhá ye tohi (az mardom); Nim e sinemá/ celparde* tohi bud.//.* **2** (**a**) **empty of sth** *bi, bedun e...; miyántohi "va nádán xod tabl e qázi bolandáváz va miyán tohi..." (ZBP, L3749 GS); yáve; puc, gazáf.* (**b**) *xáliband, miyántohi, puc, gazáf; xáliband (tarsándan); soxanán e puc; yáve; bozak namir bahá miyád, kombize bá xiyár miyád* [empty promises]*, xábhá ye puc. //Aknun ke baccehá rafteand zendegiyam puc gawte.//.* **3** *gorosne, "be náni to siri o ham gorsene...." (SF). //saxt náháram/ gorosneam!//.* **4** **on an empty stomach** *ruy e wekam e tohi; bá wekam e tohi, náhár, gorosne. //Náhár/ bá wekam e tohi nuwábe ye meymand nuwidan xub nist.//*

empty[2] v (pt, pp **emptied**) **1** (**a**) **empty sth (out) (onto/ into); empty sth (of sth)** *kávák kardan, "Amdan miyánaw kávák kard tá barádar e Kiyumars dar án miyán gorizad." = tohi kardan (ZBP, L1986 TB). //Jám e xod rá dar dastwuyi/ ávandwuyi* [sink] *tohi kardan; kewoyi rá tohi kardan; Ánce dar jibháyaw dáwt tohi kard.; In celpard* e/ film e bad diri napáyid ke sinemá/ celparde* rá az mardom tohi kard.//.* (**b**) **empty (of sb/ sth)** *tohi gawtan. //bárán gereft/ hamin ke bárán gereft xiyábánhá az mardom tohi gawt.; Anbárak* [cistern] *dar panj pál** [minute] *tohi miwavad.//.* **2** (**a**) **empty sth (out) (into/ onto sth)** *tohi kardan. //Áwqáldáni rá tohi kardi?; Wir rá dar dig rixt/ tohi kard.; Káqazhá ye áwqáli* [waste paper] *rá ru ye kaf e otáq*[floor] *tohi kardim/ rixtim.//.* (**b**) **empty (from/ out of sth) (into/ onto sth)** *birun rixtan. //Áb kamkam/ áheste-áheste az anbárak birun rixt.; Sepid rud be daryá ye Xezer mirizad.; Áwqál az arrábe/ gári* [cart] *dar xiyábán rixt* [empty]*.//*

emptyhanded adj *tohidast; dast e tohi. //Hamiwe dast-tohi be mehmáni miáyand.; baráye xarid bejáyi raftan va dast tohi báz*gawtan.//

empty-headed adj *kallepuk, bimaqz. //javáni nádán va kallepuk//*
emu *emu, wotormorq e Ostráliyáyi be nám e dánewik e* Dromiceius novae hollandiae.
emulate v, **emulate sb (at sth)** *nemune budan, pahlu zadan, cemhamcewmi kardan, maxidan, "Dánew ámuz o co nádán ze pas e mabr manj -- to co dáná wavi ángah degarán bar to maxand." (ZBP, C6089 FM, Náser Xosro). //Bá dastávardhá ye* [achievement] *xáharaw cewmhamcewmi kardan/ maxidan. //Dar naváxtan e piáno be dast e xáhar e xod negaristan va u rá nemune ye kár e xod sáxtan/ va az u maxidan., "Negá be dast e nane kon, mel e nane qarbile kon." (dastán)//*
emulation n *pahlu zadan, cewmhamcewmi kardan, maxidan [baráye nemune be váže ye bálátar bázgardid) "Negá be dast e nane kon ,mel e nane qarbile kon."*
emulsify v (pt, pp **emulsified**) *áwáme sáxtan/ wodan. //Cáwni* [sauce] *be rixt e áwáme darámade. /Rouqan rá áwáme kardan//*
emulsion n **1** *áwáme.* **2** *(dáru yá rang e) áwáme; rang e áwáme.* **3** *áwáme, máddeyi ke powte film zanand va be rouwanáyi setarsá* [sensitive] *ast.*
en-, em-, pref **1** *(piwvand ast bá námvážehá va kárvážehá, kárváže misázad.) dar...; andar...; darun yá ru ye... nahádan, harjá juri tarjome miwavad. //*endanger: *dar bim afkandan;* empanel: *dar fehrest e námhá nevewtan, bargozidan.//.* **2** *(bá setáyhá* yá námvážehá kárváže misázad) kardan, gardánidan. //*enlarge: *bozorg gardánidan;* enrich: *tavángar sáxtan;*empower: *niru dádan, dasturi dádan//*
-en **1** *(pasvand ast, az námhá setáy* misázad), ...-in (cub); -ine (cub, cubine); zarrin. zarrine. //*golden: *(zarrin,zarrine);* wooden *(cubin, cubine)//.* **2** *(bá setáyhá* kárváže misázad)* blacken: *(siyáh kardan/ gawtan);* sadden: *qamide gawtan/ kardan/ fosordan*
enable v **1** *tavánáyi dádan; tavánestan. //Bá in barge* [pass] *mitavánam be nimbahá bá kárván dudi safar konam.; Guw e bozorg e xarguw in tavánáyi rá be u midahad ke áváhá ye xeili sabok* [slightest sounds] *rá bewnavad.//.* **2** *máye ye... gawtan. //In soxanráni máye ye* [enable] *hamkári ye jaháni ye biwtari xáhad gawt.//*
enact v **1** *(beviže náwenáxte) (beáyin) bázi kardan e naqw e..., //Yek namáyew e yek-pardeyi* [one-act drama] *ke kudakán án rá bázi mikonand* [enacted by]*; Fariz** [ritual] *e wegerfi piw e cewmánemán be namáyew gozáwte wod.//.* **2** *(beviže berixt e náwenáxte) (beáyin yá dar dátikán*) (farmáni rá) ostovár dáwtan yá gozarándan. //Farmáni ke az Kahestán**[parliament] *gozawte/ ke ostovár dáwte wode/ Fozun bar in farmán dáde wode ke...//*
enactment n **1** *(beáyin) bázi kardan; ostovár dáwtan. //bázi kardan e yek namáyew; ostovár dáwtan e/ gozarándan e yek dastur e* [bill] *novin//.* **2** *dád, qánun. //Dád* [the enactment] *miguyad ke...//*
enamel n **1** *miná; lá'áb. //Kami az miná ye in bowqáb paride* [chipped off]*; bowqáb va dig e mináyi/ lá'ábi; rang e mináyi/ lá'ábi//.* **2** *miná ye dandán*
enamel v (**-ll-;** US, **-l-)** *mináyi kardan, mináyidan*; lá'áb dádan. //yek gouhar e mináyi//*
enamoured, (US) **enamored** adj, **enamored off with sth** *(beáyin yá be wuxi) deldáde, delbáxte, wifte. //wifte ye áváz e xod; Wifte ye/ delbáxte ye separi kardan yek ruz e ázegár bá u hastam.//*
en bloc *[váže ye Fáránsavi] hame, ruyeham, hamzamán, sarásar. //Hamegi bá ham/ hamzamán az newast raftand.//*
encamp v *cádor zadan; ordu zadan. //Sarbázán dar jangal ordu zadeand.; Cand hafte ast (ke) bastiyán/ bastnewinán birun e kárxáne cádor zadeand.//*
encampment n *ordu, ordugáh*
encapsulate v, **encapsulate sth (in sth)** **1** *dar puwine kardan; dar bardáwtan. //In dástán cewmandázháyi az zamán e kudakiyaw rá dar bardárad.//.* **2** *kutáh kardan. // soxanán e kutáh e farwin** [chairman] *didgáhhá ye goruh e gozin** [committee] *rá cekide/ kutáh wode dar bar dárad.//*
encase v, **encase sth (in sth)** *puwándan, picidan, bastan. //Pá ye wekasteaw rá gac gerefte budand//*
-ence *bengarid be* "-ance"
encephalitis n *ámás e maqz, sarsám, "yázdahom e safar amir rá tab gereft tab e suzán va sarsámi oftád conán ke bár natavánest dád va mujab gawt az mardomán..." (ZBP, L633 TBH)*
enchant v *wiftan ,afsunidan , afsun kardan//afsun e/wifte ye áváz (xándand) e kudakán//*
enchanted adj *hasband, afsun, afsunide, wifte. //yek golestán e afsunide/ hasband//*
enchanter n *afsungar, afsáne, afsunkonande*
enchanting adj *afsunkonande; afsungar. //ce doxtar e kucak e afsungari!//*

enchantingly adv *afsunkonande; afsungar*

enchantment n **1** *afsunidegi, afsuni, wiftegi.* **2** *afsungar, afsáyande, faribá.* **3** *wiftegi, wádi. //Raqs/ vawt/ dastafwáni digar baráyaw hic máye ye delwádi nabud.//*

enchantress n *(zan/ doxtar) afsungar/ delrobá/ faribá. //farifte ye zani afsungar//*

encircle v *gerdágerd e... rá gereftan; forugereftan. //Daryáceyi ke pirámunaw rá deraxtán gerefte; Sepáhiyán e dowman ke wahr rá forugerefteand.//*

encirclement n *gerdágerd e... rá gereftan; forugereftan*

end *(bázargáni) (kutáhwode baráye)* enclosed/ enclosure: *darbardárande; bepeivast*

enclave n *bum e kucaki ke kewvari digar án rá gerefte báwad; dastnewánde ye kucak. //Dastnewándehá ye kucak e Engelestán dar Áfriqá./ (pendárin) Suis dar Orupá ye jangzade láne ye/ konám e áwti va árámew bud.//*

enclose; inclose v, **enclose sth (with sth)** **1** *parvastan (ZBP, C5934, FM, MK, BF). //golestáni/ báqi rá bá divár parvastan; goruh e káźenewinán (dar parvast)* [an enclosed order of monks]//. **2** *dar baste* [parcel] *náme, pecná** [envelope] *nahádan. //Námeyetán rá bá náme ye xodam dar pecná* migozáram; ceki baráye sad dolár parvast* [enclosed] *ast/ dar pecná* naháde; (beáyin yá bázargáni) be peivast... hast//*

enclosure n **1** (**a**) *parvastan (ZBP, C5934, FM, MK, BF); divárkewi. //Hamestár** [opposed] *e parvastan e zaminhá ye hamegáni* [common land]//. (**b**) = **inclosure** *parvast, parváre. //Asbi dar án parvast/ parváre negahmidárad.; Parvast e/ parváre ye hamvandán//.* **2** *be peivast, dar peivast. //cand peivast dar pecná** [envelope]*//*

encode v **1** *ramzi kardan, be ramz darávardan, ramzidan*.* **2** *(márád*) dádehá rá baráye dádepardázi* [processing] *ramzi kardan/ ramzidan*.//*

encomium n (pl **encomiums**, **encomia**) *setáyew (e faráván dar goftár yá nevewtár)*

encompass v **1** *darbardáwtan; darbargereftan. //Dourehá ye honarhá dar dánewgáh zaminehá ye gunáguni rá darbarmigirad/ darbardárad.//.* **2** (*niz* **compass**) *(kohne wode) parvastan (riwe ye aknun, "parvan"); forugereftan; pirámun e... rá gereftan; gerd e... rá gereftan. //Kuhhá gerd e Daryáce ye Valawt rá gerefteand.//*

encore *(wegeftváźe) Dobáre!; Bázham!; Yek bár e digar!*

encore n *qariv e báwandegán* [audience] *baráye namáyew e dobáre; dobáre naváxtan yá namáyew dádan. //Qariv e porwur e báwandegán boland wod va az violonnaváz xástand báz benavázad.//*

encounter v **1** *docár gawtan, ruberu gawwtan; barxordan. //Hengámi ke noxost in kár rá áqázidam bá xeili dowvárihá ruberu gawwtam.; Be cáhár havápeimá ye dowman barxordim.//.* **2** *nágahán barxordan be...;*

encounter n, **encounter (with sb/ sth)** *barxordan, ruberu gawtan, ruyáruyi. //be dowman barxordan/ docár gawtan; Bá yek xaridár e xawmgin barxordi kutáh dáwtam.//*

encourage v **1** **encounter sb (in sth)** *powtibáni kardan, delgarm sáxtan, delir kardan, nirumand gardánidan. //Kudak rá dar xuhá ye bad/ doźxuyihá delir magardán.; Az piwrafti ke kard delgarm gawt/ del gereft.; Pedar va mádaraw/ zádáránaw* u rá dar ámuzewaw del dádand/ delgarm sáxtand.; Kasi rá del dádan ke láqar gardad.//.* **2** *piwraft dádan, behtar sáxtan//*

encouragement n, **encouragement (to sb) (to do sth)** **1** *del dádan, "Sepah rá sarásar hame dád del -- ke az qam bebáwid ázád-del." (ZBP, L6397 SF); "mahin bánu delaw dádi wab o ruz -- bedán tá nawkanad máh e delafruz." (Xosr-Wirin, Nezámi); del gereftan, "Co Xosro biyárást bar qalb gáh -- hame del gereftand yeksar sepáh." (ZBP, L4647 SF); "Conin del gereftid az yek savár -- ke nazd e womá yáft u zinehár." (ZBP, L6882 SF); deldári kardan, "va malek Najáwi peivaste iwán rá morá'át va deldári mikard..." (ZBP, L7338 SR); delgarmi, "va emruz ke u rá conin kári piw ámad agar az má dar kár e xod qamxáregi nabinad va delgarmi nayábad." (ZBP, L1730 DB); powtgarmi. //qarivhá ye delgarmi dahande//.* **2** *máye ye delgarmi, delgarmi, powtgarmi. //Soxanán e ámuzegár saxt máye ye delgarmiyaw gawt.//*

encouraging adj *soxanán e/ ágáhihá ye/ newánehá ye delgarm konande. //ámár e foruw e emsál xeili máye ye delgarmi ast.//*

encouragingly adv *delgarm konande*

encroach v, **encroach (on/ upon sth)** *dast yázidan bar; pá az gelim e xod farátar nahádan. //be dárák e kasi dast yázidan/ dastandázi kardan. //be ázádi ye mardom dast yázidan; Daryá kamkam dárad be su ye zamin piwmiravad/ dastandázi mikonad.//*

encroachment n, **encroachment (on/ upon sth)** **1** *dastandázi; dastyázi. //Az in ke kasi be zamán e man dastandázi konad xeili badam miáyad.//.* **2** *dastandázi. //dastandázihá ye daryá bar xák//*

encrust v, **1** **encrust sth (with sth)** *bá láye ye sefti/ láye ye názoki va sefti árástan/ puwándan; ...-newán kardan. //goldán e zarrini ke almásnewánaw kardeand.; zaxmi puwide az kabare//.* **2** *dalame/ kabare/ puste bastan* [form into a crust]*/ Namak e daryá ruye wen e xowk wure baste (bud)//*

encumber v, **encumber sb/ sth (with sth)** **1** *dast o bál e kasi rá bastan; dastopágir kardan; be gereftári docár kardan; ágiwidan. //Safar kardan/ Ráh bá do bacce va yek camedán e bozorg xeili gereftári dárad.; Bá/ az vám dastobál e kasi baste budan//.* **2** *(xárdári) porkardan; anbáwtan/ otáqi anbáwte az kácál e kohne va bihude//*

encumbrance n *dastopágire; máye ye gereftári; páyágiw*

encyclical n *baxwnáme (ye Páp)*

encyclopedia, encyclopaedia n *dánewnáme [M. Moqaddam]. //dánewwnáme ye musiqi; dánewwnáme ye kudakán//*

encyclopedic, encyclopaedic adj *(vábaste be) dánewnáme; daryá ye dánew,"daryá ye elm", "Pálánduzi-st o daryá ye elm- Molláyi nist o verrover>" (PAF). // daryá ye dánew* [encyclopedic knowledge]*//*

end n **1** *páyán, tah, sar, karán, kun, tek, "zad tek e xikkew", farjám, bon, "Nahád án bon e neize rá bar zamin- ze xák e siyáh andar ámad be zin." (ZBP, L6964 SF); páyán e ráh/ tah e ráh; sar e cub/ bon e cub* [stick]; *tah e rástá/ tah e xat. //Sará ye tah e kuce; tah e raj/ rade/ saf istádan; tahe áhun* [tunnel]*/ sar e xoráyáni* [east] *ye yek wahr/ Az yek sar e Espániyá be sar e digar e án rafteyim/ rah sepordeyim/ safar kardeyim/ sará ye tahi/ vápasin sará; vápasin deliján* [carriage]*/ deliján e tahi//.* **2** *páyán, farjám, bon. //(dar) páyán e ruz, máh, sál, sade; páyán e dástán; Goft baráye hamiwe/ tá páyán r jahán dustaw dárad./ páyán e ruzgári* [era]*//.* **3** *tah, kune. //tah e sigár; tah e/ kune ye wamm** [candle]*//.* **4** *(soxan dar parde) marg. //Bu ye qahveaw miáyad/ bu ye halváyaw miáyad/ nazdik e guz e áxaro bede!; javánmarg gawt//.* **5** *ármán. //be ármánhá ye xod residan; bá dar cewm dáwtan e in ármán//.* **6** *zamin, já. //be nimegáh* [half-time] *ke residand goruhhá ye varzewi zaminewán rá/ jáyewán rá bá ham goránidand* [change]*//.* **7** *kár, su, var, baxw. //Be kasi niyázmandim ke kár e bázáryábi* [marketing end] *rá begardánad.; Dar kár e baxw e womá hic gereftáriyi hast?//.* **8** **(be) at an end** *be páyán reside, páyán yáfte. //Jang be páyán reside bud//.* **at the end of one's tether** *bitáb gawtan; bituw wodan. //Sarásar e ruz dáwtam az cahár bacce negahdári mikardam va berásti az pá oftádeam.//.* **(be) at the end of sth** *tah e...; páyán e...; //náwekub gawte...//.* **at the end of the day** *dar páyán e káe, ruyehamrafte, gozawte az hame ciz. //Ruyehamrafte sarparast* [manager] *e novin behtar az piwi nist.//.* **be at the end** *(anáyin) bas budan, harjá juri tarjome miwavad. //Digar bast ast. Digar pá be in mehmánsará nemigozáram.; Rásti gandaw rá darávardeand!.* **bring sth/ come/ draw to an and** *be páyán resándan;be sar ávardan, "Sepás az xodávand e piruzgar -- ke u ávarad ranj o saxti be sar." (ZBP, L6141 SF); "Ma-rá gar taváni rahánid az uy -- sarávarde báwi hame goftoguy." (ZBP, L4673 SF); besar ámadan, sarámadan, "Áweq wou ar na ruzi kár e jahán saráyad -- náxánde naqw e maqdsud az kárgáh e hasti." (Háfez);."Didam be xáb duw ke máhi barámadi -- k-az aks e ruy e u wab e hejrán sarámadi." (Háfez). //Án nebard saranjám jang rá be sarávard.; Saranjám newast be páyán resid/ be sar resid.".* **come to a bad/ sticky end** *be farjámi bad ddocár gawtan. //Hamin ruzhá-st ke be farjám e badi docar gardad.; Az án celpardháyi*/ filmháyi ke ádam e dożkerdár* [villain] *gereftár e farjám e bad e kár e xiw migardad xowam miáyad.//.* **an end in itself** *xod kár e arjdári budan. //Ruzname xaridan baráye án pirezan/ pirbánu xod kári arjdár/ bozorg bud.//.* **the end justifies the means** *(dastán) "Bahr e yek gol mennat e sad xár mibáyad kewid. (PAF); "Con qasd haram báwad sahl ast biyábánhá." (PAF, Sa'di).* **(reach) the end of the line/ road** *be tah e ráh residan; náwakib gawtan. //Máye ye afsus ast ke hamdigar rá (foru-)hewtand ammá digar be tah e ráh reside budand.//.* **(not) the end of the world** *páyán e jahán budan/ nabudan. //Báyad befahmi/ daryábi ke wekast dar yek ázmun páyán e jahán nist.//.* **(go to) the ends of the earth** *powt e kuh raftan; be qolle ye qáf raftan. //Agar qolle ye qáf ham báwad baráye didanaw miravam.//.* **end on with, with the ends meeting** *sarbesar. //Do kawti sarbesar beham xordand//.* **end to end** *sarbesar. //mizhá rá sar be sar cidan/ nahádan/ beham casbándan//*

in the end *saranjám; dar páyán. //Xeili kárhá ye gunágun rá ázmud , saranjám peik/ námeresán wod/ gawt.//.* **keep one's end up** *(dar Engelestán) az ru naraftan; az do dar naraftan, delsard nawodan.* **make**

and end of sth *bepáyán resándan, be sar ávardan, "sepás az xodávand e piruzgar -- ke u ávarad ranj o saxti be sar." (ZBP, L6141 SF).* **make (both) ends meet** *gozarán kardan, ussá-beressun kardan. //Bá bikári va dáwtan e do farzand nemitavánestand gozarán konand.//.* **no end of sth** *basi, xeili, páyán nadáwtan, //in rewte sar e deráz dárad.; Tázegi gereftárihâyam páyán nadáwte.; Baráye in ke ánán rá hamdástán sázim/ vádárewán konim bepazirand, basi gereftári dáwtim.//.* **on end** (**a**) *istáde, rást, waq, six. //Quti/ kive* rá istánde ruyaw newast.//.* (**b**) *peivaste, yekband. //Do tasu (ye ázegár) yekband setizidand.//***put an end to one's life/ oneself** *xodkowi kardan.* **put an end/ a stop to sth** *bázistándan, bas kardan, riwekan kardan. //Warvin** [government] *bar sar e án ast ke harásgari** [terrorism] *rá riwekan konad/ sázad.//.* **without end** *gereftárihá ye bipáyán; jahán e bikarán//*

end[2] v **1** *be páyán ávardan/ resándan/ residan, sarámadan, "Áweq-wo ar na ruzi kár e jahán saráyad -- náxánde naqw e maqsud az kárgáh e hasti." (Háfez); be sar bordan, "piyáde co arse ye watranj be sar mibarad farzin miwavad. (ZBP, L3853 GS); be bon ámadan/ ávardan", "Co án náme ye qeysar ámad be bon -- jahándár bewnid candán soxon." (ZBP, L4758 SF); be bon wodan, "soxonhá ye in dástán wod be bon -- ze Sohráb o Rostam sorâyam soxon." (ZBP, L6859 SF); sarámadan, "Nabod ruz e peikár Irániyán -- Az án jang jostan sarámad jahán." (ZBP, L6070 SF); be páy ámadan, "be páy ámad in dástán e Forud -- konun razm e Kávus báyad sorud." (ZBP, L6082 SF). be sar ávardan, "Sepás az xodávand e piruzgar -- ke u ávarad ranj o saxti be sar." (ZBP, L6141 SF); "Ma-rá gar taváni rahánid az uy -- sarávarde báwi hame goftoguy." (ZBP, L4673 SF); be karáne residan, "Man dánam ke kár e man be karáne resid va ruzegár bar man tabáh wod." (ZBP, L273 TB); gosastan, "con bár bogsast va har kas be xiw bázgawtand ..." (ZBP, L1178 TB), barámadan, "yá az pádewáhi be pádewáhi va ruzgár va moddat baráyad án rasm va áyin rá farámuw konand." (ZBP, L1966 TB); separi wodan, "az bar e zamin beraft va bá Ebráhim laxti ta'ám bu án ta'ámewán separi wod." (ZBP, L2012 TB); be sar wodan, "bed-in omid be sar wod, deriq omr e aziz..." (ZBP, L3669 GS), be bon ámadan, "Co in námvar náme ámad be bon -- ze man ruy e kewvar wavad porsoxon." (ZBP, L4631 SF). //Ráh injá be páyán miresad/ ráh injá be bon miresad/ In dástán cegune be bon miáyad./ páyán miyábad./ Bar án wodand peivandewán rá begosaland./ Namáyew rá bá yek áváz/ sorud be sar ávardand.//.* **2** **end it all; end one's life** *xodkowi kardan. //Candán badbaxt bud ke rásti mixást xodkowi konad.//.* **end one's days/ life (in sth)** *separi kardan. //Ávázxán e námvar páyán e ruzegár e xod rá bá tohidasti separi kard.//.* **3** **end in sth** (**a**) *páyán gereftan. //In váźe be* "-ous" *páyán migirad.//.* (**b**) *anjámidan, kewidan. //Kuwew e derázáhangewán be wekast anjámid.; Án setize be gerye kewid.; Segálew/ goftowonud be dádofaryád anjámid/ kewid.//.* **end sth off (with sth/ by doing sth)** *páyán dádan. //Cáwt/ xorák rá bá qahve va siki* [brandy] *páyán dádim.; Soxanrániyaw rá bá yek wuxi ye xeili xandedár páyán dád.//*

end up *az ... sar darávardan; saranjám..., //Agar dozdi piwe koni saranjám az zendán sar darmiyávari.; Pas az jostár e faráván darbáre ye estár** [holiday/ vacation] *birun az kewvar az Mádrid sar darávardim.; (dar) áqáz (e kár) hicgune pásoxguyi be gardan nemigereft, ammá saranjám puzew xást.; Agar haminjuri ránandegi konad saranjám jáyaw tu ye gur xáhad bud.*

endanger v *dar/ be bim afkandan; sijidan (ZBP, C6384, FM, MK, BF). //dud kardan/ sigár kewidan tandorosti ye womá rá be bim miyafkanad.; Xers e qulásá ye cini* [giant panda] *guneyi* [species] *sijmand* ast.//*

endear v, **endear sb/ oneself to sb** *del e kasi rá robudan, xod rá dar del e kasi já kardan; wiftan. //Bá mehrabániyaw bá farzandánam ma rá wifte ye xod karde.; Xodaw rá dar del e hame já karde/ del e hame rá borde.//*

endearing adj *wiftan, del e kasi rá bordan, wivá. //soxani, labxandi, xuyi wivá/ delrobá//*

endearingly adv *wivá, delrobá*

endearment n *mehrámiz, delrobá, mehrkári, "Mará námi resid az wuydári -- mará ranji resid az mehrkári." (ZBP, L7737 VR); mehrvarzi, "hamin mehri ke varzidam ma-rá bas -- navarzam niz hargez mehr bá kas." (ZBP, L7773 VR). //Soxanán e mehrámiz dar guwaw xánd* [whisper]; *"jánam" váźeyi mehrámiz ast.//*

endeavour, (US) **endeavor** n *kuwew, toxwáyi, toxwidan (ZBP, C6253 FM). //Xáhew mikonam bekuwid behengám biyáyid/ beresid.//*

endeavour, (US) **endeavor** v *kuwidan, toxwidan (ZBP, C6253 FM). //Kuwidand wádaw konand ammá bihude bud.//*

endemic n, adj *(bimári ye) bumi; Máláriyá/ tab e noube dar besyári az kewvarhá ye garmsiri bumi ast.//*

ending n *páyán; //dástáni bi páyán/ xub/ wádibaxw//*

endive n **1** (US, *niz* **escarole**) *kásni ye farangi, giyáhi be nám e dánewik e* Cichorium endivia. **2** (US) = **chicory**

endless adj **1** *bikarán, bipáyán, páyánnápazir, anaqr. //wakibáyi ye/ bordbári ye bipáyán; gunáguni* [choice] *ye bikarán e kárháyi ke báyad kard.; Biyusew* [waiting]*/ cewmberáhi engár páyánnápazir bud.//.* **2** *carxhá ye carxowt/ máwin ke bá tasme* [endless belt] *migardad//*

endless adv *bikarán, bipáyán, páyánnápazir, anaqr*

endlessly adv *bengarid be* "endless"

endocardium (n) *dargewáme* [dar = darun + gew + wáme]; darunpuw e gew/ del*

endorse v **1** *powtnevis kardan; powtnevewtan.* **2** *(dar Engelestán) powt e parváne ye ránandegi ye kasi rá baráye laqzew dar ránandegi powtnevewtan/ powtnevisi kardan. //Dar parváne ye ránandegiyaw powtnevewtand ke bimgin* [dangerous] *ránde/ ránandegi karde.//.* **3** *pazioftan //Bebaxwid, nemitavánam manewte ye womá rá darbáre ye kárnáme ye warvin** [government's record] *bepaziram.//.* **4** *paziroftan, pasandidan. //Varzewkárán e benám bá pasandidan e puwák va digar káláhá* [equipments] *mitavánand az kárxánedárán/ kálápardázán* [manufacturers] *pulhá ye hengofti begirand.//*

endorsement n **1** *powtnevisi, pazirew, pasand (kardan). //powtnevisi ye yek cek; pazirew e rasmi ye/ diváni ye yek barnáme* [scheme]*//.* **2** *powtnevisi ye parváne ye ránandegi. //Parváne ye ránandegi ye pesaraw dobár baráye tond rándan powtnevis gawte/ wode.//*

endow v **1** **endow sb/ sth (with sth)** *baxwidan, dádan, nahádan, "na baxwande xabar dárad ze dádan -- na án kas k-u paziroft az nehádan." (Nezámi, Xosro-Wirin). //Taxti be bimárestáni dádan/ baxwidan; taxti dar bimárestán nahádan/ taxti naháde be bimárestáni dádan//.* **2** **endow sb with sth** *bahremandi, barxordári. //Ham az huw va ham az zibáyi barxordár ast.//*

endowment n **1** *nahádan, dádan, baxwidan. //nahádan e dabestánhá ye farávání be komak e/ be dast e wágerdán e piwin e tavángar.//.* **2** *naháde. //Dánewgáh e Tehrán nahádehá ye farávání* [numerous] *dárad.//.* **3** *arvandi, barxordári, bahremandi. //Har kasi con womá az conin tavánáyiháyi/ arvandiháyi barxordár nist.//.*

endowment policy *bime ye zendegi bá zamán e naháde.*

endpapers n *barghá ye sefid e tah e ketáb*

end-product n *farávarde*

endue v, **endue sb with sth** *dádan, baxwidan; //dárá ye mehrabáni/ narmi* [gentleness]//

endurance n *páyandegi, dirandegi, bartáftani, wakibáyi. //(dar) sarásar e bimáriyaw páydári/ dirandegi ye cewmgiri newán dád./ raftáraw bá u barnatáftani* [beyond endurance] *bud.; Sarbázán saranjám az ázmun e páydári sarafráz darámadand.; (pendárin) Mehmáni ye Maryam biwtar yek ázmun e wakibáyi bud tá ciz e digar.//*

endurable adj *bartáftani. //Deltangi rá be saxti bartáftani yáft.//*

endurably adv *dirande, páyande, mándegár*

endure v **1** *pádan, páyestan, páyidan, "vaziraw goft saxt niku-st valikan eibaw án ast ke in dir napáyad. goft pas ce páyad?" (ZBP, L61 TB); kewidan, páy dáwtan, bartáftan. //dandándard kewidan; baráye bávarhá ye diniyaw se sál zendáni kewid.//.* **2** *(beviże dar vákiyám*há ye ma*) bartáftan. //Án zan rá nemitavánam bartábam.; Ranj (kewidan) e kudakán rá nemitavánam bartábam.//.* **3** *páyidan, barjá/ barpá mándan. //Námi ke baráye hamiwe bar já mimánad./ tá páyán e ruzegár/ In áyinhá ruzgárán ast pá barjáy mánde.//*

enduring adj *dirande (M. Moqaddam), páyá, mándegár; yek áwti ye dirande/ páyá; Náriye ye u* [her influence] *az hame biwtar páyá/ dirande bud.//*

endways; endwise adv **1** *az sar. //Miz rá az sar/ bá sar hol dáde az dar gozarándand.//.* **2** *sarbesar, tahbe tah. //Kudak ráde*há ye bázice rá* [toy cars] *tahbetah beham joft kard/ casbánd.//*

enema (n) **1** *wostowu ye rude ye bozorg/ rástrude. //Be bimári wostowu ye rude ye bozorg dádan.//.* **2** *áb baráye wostowu ye rástrude*

enemy n **1** *dowman "hame dustán viże-dowman wavand – bed-in dude badgu yo badtan wavand." (ZBP, L4852 SF). //Afsáneh va Wirin dust budand ammá aknun viże-dowman-and.* [bitter-enemy]*; Gostáxiyaw máye ye án gawt ke dowmanán e farávání peidá konad.//.* **2** (**a**) **the enemy** *dowman, qanim, "Co benhád Jamwid sar dar goriz -- qanimaw ze donbál bá tiq e tiz." (ZBP, C3847 SF). // barxord/ ruyáruyi bá*

*dowman; Dowman nágozir gawt pas-newinad/ dowman rá bázpas rándand.; Niruhá ye, havápeimáhá ye, razmnávhá ye dowman; farnáft** [propaganda] *e dowman//.* (**b**) *viże-dowman; dowman e badandiw, "badandiwán deraxtánaw bekandand -- dar o divár e u bar ham fekandand.".* **3** *dowman; harciz e ásibzanande. //Tohidasti va nádáni dowman e piwraft ast.//*

energetic adj *portaván, tuwmand, porniru, nirumand, amávand*/ amavand*/ amavar*. //kudaki portuw/ tuwmand; candi varzew e niruand kardan.//*

energetically adv *portaván, tuwmand, porniru, nirumand, amávand*/ amavand**

energize, energise v **1** *niru/ tuw/ taván dádan be; amáyidan*.* **2** *barq dádan be*

energy n **1** *ama*/ ame* [besanjid bá"amavant" (Avestáyi), ama (Avestáyi); amavaiti (Avestáyi) (EDPL 1.0810)]; niru, taván, ramaq. //Sarwár az taván/ niru ast.; Káraw engár ramaq nadáwt.; Máye ye tabáh kardan e zamán va niru/ ama* ast.//.* **2** **energies** *taván, tuw, niru. //Emruz báyad taván e/ tuw e xod rá baráye árástan e xáne bekár baram.; Hame ye taván e/ niru ye xod rá be kár bastan//.* **3** *(cehrwenási**[physics]*) ama*, niru. //ama* ye/ niru ye atomi/ parmánuyi*; ama* ye/ niru ye barq; ama* ye/ niru ye jonbewi* [kinetic]//. **4** *ama*, suxt. //neku dáwtan e/ negahdáwt* [conserve] *e ama*/ niru arjdár ast.; girodár* [crisis] *e kambud e ama*/ niru//*

enervate v *sost kardan, biramaq kardan. //yek ábohavá ye biramaq konande; yek bimári ye derázáhang e birmaq konande//*

en famille *(faránsavi) dar xáne, dar xáneváde. //Hamiwe wabhá ye zemestáni rá bá/ dar xáneváde xowam miáyad/ dust dáram.//*

enfant terrible (pl **enfants terribles**) (*faránsavi, biwtar be wuxi) ádam/ javán e máye ye dard e sar/ gereftári. //Bá andiwehá ye piwrafteaw máye ye dard e sar e/ gereftári ye jahán e honar gawte.//*

enfeeble v *sost/ biramaq gardánidan. //Az bimári ye derázáhangi sost/ biramq gawte.//*

enforce v **1** **enforce sth (on sb)** *bekár bastan. //Kár e kalántari/ wahrbáni/ pásbánán be kár bastan e dád ast.//.* **2** *bezur... kardan. //xámuwi* [silence] *ye farhanjew,* [discipline] *e/ bikári ye* [idleness] *zuraki//.* **3** *nirumandtar sáxtan. //Ámári dar dast dárid ke gováże* [argument] *ye womá rá nirumandtar/ ostovártar sázad?//*

Eng *kutáhwode baráye* **1** "engineer" *mohandes.* **2** *Engelestán, Engelisi*

engage v **1** **engage sb(as sth)** *bekár gereftan, bekár gomáwtan, gereftan. //Menewtá** [secretary] *ye novini rá be kár gereftan/ gomárdan.; U rá be kár e árástan e saráy/ xáne gomáwteand.; Be kár e tarjománi* [interpreter] *gomárde gawte.//.* **2** *(beáyin) be xod dáwtan; harjá juri tarjome miwavad. //Hic ciz nemitavánad u rá derázáhang bexod dárad* [engage attention]*/ Gereftári ye* [plight] *án zan hamdardi ye má rá barangixt.//.* **3** *bá kasi darávixtan/ galáviz gawtan; be jang andarandáxtan*, *"Man emwab segálideam táxtan -- sepah rá be jang andar andáxtan." (ZBP, L3224 SF); darpeivastan be, "goft ke fardá pánsad mard rá dar kamingáh benewánim jáyi ke kas nabinad va má be jang ravim va jang darpeivandim." (ZBP, L230 TB). //Be má dastur dádeand ke dar zamán* [immediately] *bá dowman darávizim.; Do sepáh candin tasu saxt be jang darpeivastand/ dargir gawtand.//.* **4** (**a**) **engage (with sth)** *ceft wodan; dargir wodan, joft wodan. //Do carx e dandánedár* [cogwheel] *dargir gawte carxowt* [machine] *be ráh oftád.; Yek carx e dandáne dár bá digari joft miwavad* [engage with]*//.* (**b**) *dargir kardan, behamandáxtan, gereftan, gozáwtan; kelác gereftan = pawalidan* [engage the clutch]. *//dar dande ye yek gozáwtan* [engage the low/ first gear]//. **5** *(kohne wode, beáyin) zabán dádan; be gardan gereftan. //Dasturi* [lawyer] *be gardan gereft án saráy/ xáne rá darzamán/ biderang beforuwad.//.* **6** **engage (sb) in sth** *pardáxtan, kewidan, darpeivastan, "va bá darviw- bacceyi monázere darpeivaste..." (ZBP, L3753 GS). //Ma rá zamáni baráye soxancini* [gossip] *nist./ zamáni baráye pardáxtan be soxancini nadáram.; be xawáyágari** [politics]*/ dádosetad/ bázargáni pardáxtan/ darpeivastan; Bá u goftogu darpeivastam/ U rá be goftogu kewidam.//*

engaged adj **1** *gereftár, sargarm, kárdáwtan. //Sewanbe nemitavánam biyáyam- kár e digari dáram.//.* **2** **engaged;** (US) **busy** *buq-buq zadan. //bebaxwid- Án womáre buqbuq mizandad//.***3** **engaged (to sb)** *námzad wodan/ budan/ Námzad e Parviz ast./ Námzad hastand; Táze námzad wodeyim.; yek doxtar va pesar/ yek mard va xan e námzad* [couple]*//.* **4** (**a**) *(beviże baráye ábrizgáh) por, dar kár.* (**b**) *baráye (sandali, miz) (az piw) gerefte, por*

engagement n **1** *námzadi. //Námzadiyewán dar ruzname ye kuy cáp gawt/ be ágáhi resid.//.* **2** *kár, peimán. //Hafte ye áyande cand kár dáram ke báyad bekonam; Án bahárang** [orchestra] *peimán dárad cand sangitá** [concert] *bedahad//.* **3** *zabán dádan, peimán (kardan); be gardan gereftan. //Baráye pardáxtan e*

hame ye peimánháyi ke karde pul e basande nadárad.//. **4** *dargiri, jang //ártewbod* [general] *kuwid bá dowman dargir nawavad/ jang darnapeivandad.//.* **5** *bekár gomáwtan. //bekár gomáwtan e se dastyár e nou.//.* **6** *dargir wodan, gozáwtan, gereftan, harjá juri tarjome miwavad. //pas az/ pawalidan/ gereftan e kelác* [engagement of the clutch]//

engagement ring *angowtar e námzadi*

engaging adj *girá, delnewin, deláviz. //labxandi, raftári, ádami girá/ deláviz//*

engagingly adv *girá, delnewin, deláviz*

engender (v) *máye ye... gawtan. //Barxi rá bávar bar án ast ke tohidasti máye ye ágreft* [crime] *migardad.//*

engine n **1** *ás. //In ráde*/ máwin yek ás e nou dárad.; ás e boxári/ boxár-ás//.* **2** **engine/ locomotive** *qaraqáv* [baráye riwe bengarid be* "locomotive"*]. //Dust dáram dar kárván dudi ru be/ ruberu ye qaraqáv* benewinam.//.* **3** *(bástáni) abzár. //zinabzár; jangabzár; abzárhá ye forugirew* [siege engines]*//*

engine-driver, (US) **engineer** n *qaraqávrán/ ránande ye lokomotiv*

engineer n **1** *mohandes, ásgar*. //mohandes/ ásgar e ráh va sáxtemán; mohandes/ ásgar e kángari/ barq; mohandes/ ásgar e carxowti /* mechanical//. **2** *ásgar* e kawti yá havápeimá. //Sarásgar* e yek kawti ye gardewi* [cruise-liner]//. **3** **engineer,** (US) **engine-driver**. **4** *mohandes e ártew. //mohandes e ártew e wáhanwáhi-st.//*

engineer v **1** *(anáyin/ xárdári) poxtan; naqwe rixtan. //Dowmanánaw baráyaw áwi poxte u rá wekast dádand/ forukewidand.* [downfall]*; zaminecini kardan/ naqweyi rixtan/ xizewi angixtan* [engineer a revolt]*//.* **2** *sáxtan*

engineering n **1** *mohandesi, ásgari*. //mohandesi ye ráh va sáxtemán* [civil]*/ ximiyáyi*/ wimi/ carxowti** [mechanical]; *mohandesi ye/ ásgari ye barq//.* **2** *mohandesi, ásgari*. //Án pol e nou yek dastávard e bozorg e mohandesi ast.; Dar dánewgáh mohandesi mixánad; dareje ye mohandesi/ ásgari*//*

English n **1** *(zabán e) Engelisi. //Engelisi rá xeili xub soxan miguyad.; Báyad kár karde engelisiyam rá behtar konam.//.* **2** **the English** *engelisi, engelisiyán.* **3** the King's/ Queen's English: *zabán e engelisi ye dorost/ wáhvár. //Guyew e Engelisi soxan miguyad na engelisi ye dorost/ wáhvár//*

English adj **1** *engelisi. //rustáhá ye Engelestán* [countryside]*; viźegihá ye Engelisiyán/ Manewi/ manewteyi* [attitude] *pák Engelisi dárad.//.* **2** *(be zabán e Engelisi) //soxan e/ adab e Engelisi mixánad.//*

English breakfast *náwtáyi ye engelisivár*

the English Channel; the Channel *ábráh e Engelis/*

Englishman (pl **-men**); **English woman,** (pl **Englishwomen**) ns *(yek ádam e) Engelisi.* **2** **an Englishman's home is his castle** *(dastán) cár-divári, extiyári*

engrave v **1** **engrave B on A/ engrave A (with B)** *kandan, kandekári kardan, be sang andar kardan, "Parviz befarmud tá án asp rá kafan kardand va be gur kardand va naqw e u be sang andar befarmud kardan." (ZBP, L226 TB); barnebewte, "Be do ciz dárand mar mamlekat rá- yeki za'feráni, yeki parniyáni; Yeki zar nám e malek barnebewte , degar áhan e ábdáde Yamáni.". //váthá ye áqázin e námaw bar kive ye*/ quti ye sigár kande wode bud.; Yek nerang* [design] *rá bar barg e felezzi kandan/ andarkardan//.* **2** **engrave sth on sth** *(pendárin) be yád mándan; yád budan. "Tá to rá dom ma-rá pedar yád ast , dusti ye man o to bar bád ast.". //Yádhá ye án ruz e harásangiz baráye hamiwe yádam mánde.//*

engraver n *kandegar, kandekár*

engraving n **1** *kandekári, kandegari, kandár* [az kandan besanjid bá "didár"].* **2** *peikare ye kandegari; kandár. //Kandári* kohan/ yek peikare ye kandegari ye kohan az wahr e Tus xaridam.//*

engross v **1** *wifte gawtan/ kardan; wiftan; viyávánidan*, "U (kanizak) Ardawir rá bedid va behew/ behaw viyáván wod. Pas az án niz bá Ardawir mehr va dusti va duwárm gerefte peivaste be hame wab án kanizak be nahán nazdik e Ardawir wode tá nazdik e bámdád bá Ardawir budi." (ZBP, L7828 ZVY); viyáván wodan; saxt forurafte budan/ foruraftan dar kár e xod. //Saxt dar kár e xod forurafte budan; dástáni wivá/ saxt girá//.* **2** *(dád) bá vát*há ye dorowt yá be sabk e diváni* [legal] *nevewtan//*

engulf v *darbar gereftan; dar xod picidan; bongowtan [riwe ye aknun "bongow" (ZBP, C167 FM)]; váridan (ZBP, C746 FM). //Qáyeqi ke kuhehá (ye áb) án rá darpicide/ án rá bongowte/ váride/ nehofte/ darbargerefte báxámuwi/ badbaxti; bongowt dar báxámuwi/ badbaxti//*

enhance v *afzudan, behtar kardan, dáman zadan. //Páygáh e/ nám e/ jáygáh e kasi rá behtar kardan/ barkewidan; Bá án jáme hic rixtaw behtar nemiwavad.//*

enhancement n **1** *afzáyew, behbud, behtar sáxtan.* **2** *afzáyande, behbud baxwande, behtar konande*

enigma n *porsew, gere,cistán, "Ázarbáyján hamiwe baxwi az Irán mibude va kamtar zamáni az án jodá gardide bá in hame zabánaw torki mibáwad va in xod cistáni wode va be dast e ruznámenevisán e Osmáni va Irán oftáde bud." (ZBP, L7583 KK). //Sálhá-st miwenásamaw ammá hanuz baráyam cistáni ast.//*

enigmatic adj *rázmand, picide. //yek manew e, labxand e, soxan e rázmand/ picide//*

enjoin v, **enjoin sth (on sb)** *farmudan. //Be peirovánaw farmud farmánbordári* [obedience] *konand.; Rahbar farmud ke az dasturát báyad peirovi konand.//*

enjoy v **1** *(kasi rá az cizi) xow ámadan. //Az án cáwt/ xorák xowam ámad.; Az bázi ye celtapká** [tennis] *xowaw miáyad.//.* **2** *bahremand budan; bahregi jostan, "andar nekuhew e ruzegár va sázew e kár va biw bahregi jostan az niknámi yád konam." (ZBP, L6662 QN); barxordan, "ke barxordi az ján vaz ganj e xiw -- mabádat pawimáni az ranj e xiw." (ZBP, L6315 SF); bahre jostan az. //az tandorosti, az zendegi ye taráz e bálá, az fozuni* [prosperity] *barxordár budan/ bahregi jostan/ bahremand budan; Mardán va zanán báyad az awá** [rights] *ye barábar barxordár báwand//.* **3** **enjoy oneself** *xow gozawtan/ gozarándan; sarxow gawtan; xow budan; kámidan, "Na del begreft Rámin rá ze rámew -- Na Vise sir gawt az náz o kámew." (ZBP, L7760 VR); //Dar mehmáni be u xow gazawt.; Be kudakán az bázi dar áb xow gozawt./ Kudakán az áb bázi sarxow gawtand.; Omidvár-am emwab be womá xow bogzarad.//*

enjoyable adj *delangiz, xub, beh, veh. //Yek páyán e hafte ye delangiz; Án celpard*/ film xeili delangiz bud.//*

enjoyably adv *delangiz, xub, xow*

enjoyment n **1** *xowi, xow budan, sarxowi, kámew "Na del begreft Rámin rá ze rámew -- Na Vise sir gawt az náz o kámew." (ZBP, L7760 VR). //Peivaste gab zad va nagozáwt celpard*/ film be man xow bogzarad.; Tanhá baráye náz o kámew/ baráye xowgozaráni zistan.//.* **2** *xowi, delxowi, (máye ye) kámew. //Báqbáni yeki az delxowihá ye bozorgaw ast.//.* **3** *barxordári, bahrevari, bahremandi, "ruzgári saxt deráz az javáni va molk barxordári báwad." (ZBP, L1162 TBH); //barxordári az awáye/* [rights] *e barábar.//*

enkindle v **1** *afruxtan.* **2** *dáman zadan, afruxtan, barangixtan*

enlarge v **1** (**a**) *afzudan, feráxidan, mahidan*, mahánidan*, pahnidan. //Mixáham caman rá feráxtar sázam/ feráxam/ mahánam*//.* (**b**) *bozorg kardan, mahánidan. //Kalántari peikare ye doxtar e gomwode rá mahánid*/ bozorg kard.//.* **2** **enlarge on sth** *gostardan, gowádetar goftan/ nevewtan. //Mitavánid ánce rá ke gofte wod gowádetar beguyid?//*

enlargement n **1** *gostarew, afzáyew, bozorg kardan. /wodan, feráxew*, pahnew*, mahánew*. //Ru ye gostare e kár/ dádosetad mikuwad//.* **2** *bozorg karde, mahánew*.* [enlargement] *con peikare. //peikarehá ye bozorgwode ye/ mahánide* ye/ mahánewhá* ye peikarehá ye jawn e bayugáni//*

enlarger n *masán* [(EDPL 27.0065)<mah/ mas]*

enlighten v, **enlighten sb (as to sth)** *ágáhánidan, farhanjidan, rouwandel gardánidan. //Mitaváni ravew e novin rá baráyam rouwan gardáni?//*

enlightened adj *ágáh, rouwanfekr [M. Moqaddam]; rouwandel. //dar in ruzgárán rouwanfekri; rouwandeli; rouwanfekri; bávarhá ye, manewtehá ye, andiwehá ye rouwanfekráne; barxordi* [approach] *rouwanfekráne/ rouwandeláne/ ágáháne bá ámuzew* [teaching]*//*

enlightenment n **1** *ágáhi, rouwanfekri [M. Moqaddam]; rouwandeli, binew, "kewew beh az kuwew, tá kewew nabovad va tá kuwew nabovad binew nabovad..." (ZBP, L2928 AT). //Kuwewhá ye ámuzegár baráye rouwandel/ rouwanfekr gardánidan (e wágerdán) bá wekast ruberu gawt.; dar ruzegár e rouwanfekri conin sangdeli* [cruelty] *nábaxwudani* [unforgetgtable] *ast.//.* **2** **the Enlightenment** *ruzgár e rouwanfekri (páreyi az sade ye hejdahom ke dar á rouwanfekri, hamáná dánew va xerad bar din piwi gereft.)*

enlist v, **enlist (sb) (in/ for sth); enlist (sb) (as sth) 1** *be ártew peivastan; be árrtew darávardan. //baráye sarbázi nám nevewteyi?; Hamin ke borná gawt baráye sarbázi nám nevewt.; Cahársad tan rá baráye niru ye daryáyi nám nevewtand/ gereftand.//.* **2** (**a**) **enlist sb/ sth (in/ for sth)** *komak gereftan. //Az besyári az hamsáyegánam baráye peikáram* [campaign] *komak gerefteam.; Mitavánam baráye gerdávari ye in pul* [raise money] *az womá (niz) komak begiram?//.* (**b**) *komak gereftan. //Az cand dávtalab baráye pák kardan e tálár komak gerefteyim.; Marján baráye sázmán dádan e mehmáni komak mikonad.//*

enlisted man *(beviźe dar Ámriká) darejedár, sarbáz*

enlistment n **1** *námnevisi (kardan); peivastan.* **2** *námnevisi, peivand*

enliven v *wád kardan, ján baxwidan. //cegune mitavánam be in mehmáni ján baxwam?//*

en masse *(Faránsavi) hamegi báham; sarásar; goruhi. //Kudakán taktak wádibaxw-and, goruhi/ hamegi bá ham barnatáftani miwavand./ Xáneváde ye Omidvár hamegi báham- har davázdah tanewán baráye náhár miáyand!//*

enmesh v, **enmesh sb/ sth (in sth)** *(pendárin) gereftár kardan; dar dám oftádan. //Dar dám e niranghá va doruqhá oftád/ girkard.//*

enmity n *dowmani, dowmanánegi, "va miyán e Abdus va Busahl dowmanánegi ye jáni bud va goft ke Busahl in doulat e bozorg rá be bád xáhad dád." (ZBP, L502 TBH); kin, "Hami ráh juyad ke dirine kin -- beborrad ze Rum o ze Iránzamin." (ZBP, L329 SF). //Az dowmaniyaw bá pedar o mádaraw sar darnemiyávaram/ dowmaniyaw rá bá pedar o mádaraw nemifahmam.; Hengám e girodárhá ye tude/ kewvar* [national crisis] *báyad dowmanihá ye xiw rá farámuwid/ farámuw kard.//*

ennoble v **1** *az aviźegán gardánidan.* **2** *(pendárin) aviźe gardánidan; sare gardánidan. //Engár anduhi ke kewid bewiveyi wegerf* [strange] *u rá sare gardánid.//*

ennoblement n *aviźegi; saregi gardánidan*

ennui n *afsordegi ,deltangi, puci. //Pas az az dast dádan e káraw saxt delsard gawte/ sahew e puci mikonad.//*

enormity n **1** *bozorgi, kaláni, źandi, hengofti, badi. //Badximi ye kalán e ágreft hamáná pásebánán e ázmude rá takán dád.//.* **2** *ágrefti* [crime] *bozorg. //Emruze conin ágrefthá ye bozorgi bartáfte nemiwavad.//.* **3** *kalán, bozorg, źand, źende, hengoft. //Kaláni ye/ bozorgi ye kár e xorák resándan be hame ye barxiyán e dowyári/ doźyári* [famine]*//*

enormous adj *hengoft, kalán, bozorg. //pul e hengoft/ kalán/ sarávi bozorg//*

enormously adv *xeili; xar-...; harjá juri tarjome miwavad. //xarpul; Az cand sál e gozawte pasandam* [tastes] *saxt degargun gawte.; Az komak e womá saxt sepásgozáram.//*

enormousness n *hengofti, kaláni, bozorgi*

enough (adj) **enough sth (for sb/ sth); enough sth (for sb) to do sth** //*basande."basande nabudaw hamin bad ke kard- hami razm juyad be nang o nebard." (ZBP, L6787 SF), "Cerá ázád nabáyasti bud va be yek nám basande nakard?" (ZBP, L4343 NKZZF). //(be andáze ye) basande pácin kardi/ gerefti* [to copy]?*; Baráye náhár basande bazmávard* [sandwich] *dárim?; Hamáná/ bigomán pánzdah pál baráye qahve nuwidan e womá bas ast.; Be andáze ye basande baráye pul e rádak*/ táksi pul dáram./ Baráye (nevewtan) e newániyam já ye basand e nist.; Xoráki be andáze ye basande ru ye miz hast.; Be andáze ye basande baráye residan be forudgáh zamán dárim,//*

enough *(harvenám)* **1** *bas. //Wew botri báde bas ast.; Sad lire baráye hame ye hazineháyat bas ast?; Omidvár-am tani cand az womá be andáze ye basande baráye komak kardan be namáyew* [the show] *ámáde báwid.; Tavánestand be andáze ye basande kácál negahdárand ke betavánand bá án yek otáq rá por konand.//.* **2** **enough is enough** *(dastán) Digar bast ast.; Dar xáne agar kas ast yek harf bas ast.//*

have had enough (of sth/ sb) *bas budan; az... sir gawtan/ gardidan, "Bed-u goft báw ey savár e delir- ke aknun sarat gardad az razm sir." (ZBP, L6162 SF); sir gawtan, "dide az didanaw sir nagawti..." (ZBP, L3523 GS). //Pas az se sál kár bedun e afzáyew e páye bar án wod ke az kár sir wode/ baráyaw bas ast va kenáre jost.; Az verver* [chatter] *e peivasteaw sir wodeam./ Xeili ádam e deltang-konandeyi-st* [boring], *wegeftam az in ast ke womá cegune az u hanuz sir nawodeyid.//*

enough[2] adv **1** **enough (for sb/ sth); enough (to do sth/ for doing sth)** *basande. //Be andáze ye basande piáno kár nemikonid/ piáno nemivarzid.; Áyá in rud be andáze ye basande baráye wená źarf ast?; Dar 14 sálegi ádam be andáze ye basande bozorg/ sáldár/ sálmand nist ke nuwábe ye meymand bexarad.; Be andáze ye basande xub nemidánda ke ázmun rá bogzaránad.; Delam mixáhad be andáze ye basande xáná benevisi ke hamegi ye má betavánim bexánim.//.* **2** *xub. //Be nám e yek noupá/ tázekár xub minavázad.//.* **3** **curiously, oddly, strangely, etc enough** *jáye wegeft ast ke..., //Jáye wegeft ast ke hamin diruz hamán ciz rá be hamsaram goftam.//*

en passant *(faránsavi) dar in miyán. //Dar in miyán goft (ke) dárad miravad.//*

enquire, enquiry *bengarid be* "inquire, inquiry"

enrage v *xawmgin sáxtan; az kure bedar kardan. //Az kánáyi ye kasi az kure dar-raftan; Gostáxiyaw* [arrogance] *u rá saxt xawmgin sáxt.//*

enrapture v *wiftan, sarwád kardan. //Az cewandáz e kuhsárán wifte gawtim.//*

enrich v, **enrich sb/ sth (with sth)** **1** *tavángar/ puldár wodan. //Tudeyi/ mardomi ke az sud e jahángardi tavángar gawteand.//.* **2** *bárvar kardan; nirumandtar/ behtar/ xowmazetar... kardan/ gardándan. //Xáki ke bá kud bárvartar gawte.; Xándan maqz rá bárvar mikonad.//*

enrichment n *tavángari; puldári; bárvari; nirumandi*

enrol, (US) **enroll** v **(-ll-) enroll (sb) (in/ as sth)** *hamvand e... gawtan/ wodan/ kardan; nám nevewtan, "Co bewnid Dáráb wod wádkám -- benazdik e u raft o benvewt nám." (ZBP, L7031 SF). //Dar yánehá* ye wabáne* [evening classes] *nám nevewtan; dánewjuyán e táze rá nám nevewtan; Námaw rá be hamvandi ye anjoman nevewtim.//*

enrolment, (US) **enrollment** n **1** *námnevisi. //námnevisi ye panj hamvand e novin//.* **2** *dánewju, hamvand. //In dabestán/ ámuzewgáh pánsad tan wágerd dárad* [an enrolment of...]*//*

en route... (from...) (to...); en route (for...) *(Faránsavi) sar e ráh e..., //Sar e ráh e Páris be Bon dar Zurix istádim/ pá zadim.; Sar e ráhewán be Rom az Páris gozawtand.//*

ENS *bengarid be* "Ensign"

ensconce v, **ensconce oneself/ sb in sth** *já gereftan, panáh gereftan. //Kenár e átaw bá ketáb e xubi wádmáne jágereftan/ penhán gawtan/ Dar zibátarin tábestángáh* [villa] *e nimruz e Faránse penhán wode jáy e garm o narmi gerefteyim.//*

ensemble n **1** *báham, sarásar, ruyeham, yek dast..., //Áráyew e kácál ruyeham delnaváz bud/ dasti delpazir gawt.//.* **2** *yek dast jáme (ye zanáne). //yek joft kafw e sepid án dast jáme ye cewmgir rá sáxt o pardáxt.//.* **3** (**a**) *hamnavázi (ye goruhi).* (**b**) *hamnavázán. //hamnavázán e sázhá ye bádi ye cubine* [a woodwind ensemble]*//*

enshrine v **1** **enshrine sth (in sth)** *dar parastewgáh yá jáyi sepantá* [holy] *nahádan. //Yádgárhá ye sepantá* [relics] *ke dar kivud** [casket] *nahádе wode; yádháyi ke dar parastewgáh e del nahádе wode//.* **2** *(gerámi va sepantá) negahdáwtan; dar xod jáy dádan/ negahdáwtan; darbardáwtan. //Manwur* [the constitution] *awá* ye/ haqq e bonyádi ye hame ye wahrvandán rá darbardárad.//*

enshroud v *puwándan, penhánidan, nehoftan. //tappehá ye puwide dar meh.; Piwineaw dar ráz nehfte ast.//*

ensign n **1** (**a**) *darafw (beviźe niru ye daryáyi).* (**b**) *darafw, parcam e kawti. //darafw e qermez/ sefid/ ábi ye kawti//.* **2** *(dar Ámriká) návbán dovvom.* **3** *(dar engelestán, dar gozawte) darafw bar (tupxáne)*

enslave v *bande kardan, be bandegi darávardan; be bandegi farágereftan, "Pas con mardán e BaniQoraize be qatl ávardand seyyed aleyhessalám (Peiqambar e Eslám) befarmud tá zan va farzand e iwán qárat kardand va be bandegi farágereftand va málhá ye iwán dar miyán e mosalmánán qesmat kardand va... seyyed aleyhessalám (Peiqambar e Eslám) xoms e xod xás az án bedarkard va bargereft va... az jomle zanán e BaniQoraize seyyed aleyhessalám Reyháne .... begereft be xáss e xod..." (ZBP, L7407 SR). //Zibáyiyaw besyári mardán e javán rá barde ye xod sáxt/ be bandegi darávard.//*

enslavement n *bande kardan, be bandegi darávardan; be bandegi farágereftan*

ensnare v, **ensnare sb/ sth (in sth)** *(biwtar pendárin) gereftár... kardan; be dám andáxtan; be tale andáxtan. //gereftár e ewq; dar dám e ewq/ Wouhar e puldári rá turzadan//*

ensue v, **ensue (from sth)** *be donbál ámadan; az pey ámadan; dar pey ámadan; sarcewme gereftan. //Az in badfahmi/ estizak gováźehá** [argument] *ye talxi barxást.; dar segálewi/ goftoguyi* [debate] *ke be donbál ámad.//*

en suite *(Faránsavi) yek dast; yekán; donbál e ham; sareham. //Har otáq e mehmánsará yek dast dastwuyi/ garmábe ham dárad.//*

ensure; (US) **insure** v **1** *bigomán/ bi cunocerá sáxtan. //Bá án ketáb kámyábiyaw bicunocerá gawt.; Xáhew mikonam bigomán* [ensure] *hame ye ceráqhá rá wab xámuw konid//.* **2** *bigomán kardan. //In hewkhá** [pills] *bigomán be womá wab xáb e xubi midahad.//*

ENT *(dar pezewki) guw o galu va bini. //pezewk e viźekár e guw o galu va bini//*

-ent *bengarid be* "-ant"

entablature (n) *hezáre; azáre [M. Moqaddam]*

entail v **1** *be... niyáz dáwtan. //In kár xarkári ye faráván dárad/ In kár niyáz be saxtkuwi ye faráván dárad./ Báyad fardá bámdád zud bekár pardáxt.//.* **2** **entail sth (on sb)** *(dátikán) nahádan. //Xáne va zamin rá baráye doxtar e bozorg nahádeand.; Agar án zamin/ sará nahádе nabud sálhá piw ánhá rá foruxte bud.//*

entail n **1** *(zamin r*) nahádan.* **2** *(yek zamin e/ sará ye/ xáne ye) nahádе*

entangle v, **1** **entangle sb/ sth/ oneself** *dargir gawtan; gereftár wodan; gir andáxtan; gir kardan/ oftádan; docár gawtan. //Parande dar tur e simi girkard/ oftád.; atari** [fishing line] *ke miyán e xouhá* [weeds]*/ gir karde; Mu ye derázaw dar botte ye golesorx gir kard.//.* **2** *(pendárin) gereftár gawtan/ gir kardan; docár gawtan. //Docár e/ dargir e gereftárihá ye puli gawtan//*

entanglement n *dargiri;gereftári. //Dargiri bá kalántari/ pásbánán*

entanglements n/pl *(ártew) ráhbandán. //divár e sim e xárdár//*

entente n **1** *peivand e dustáne.* **2** *hampeimánán; goruh e kewvarhá ye dust*

entente cordiale *peivand e dustáne (beviźe miyán e Fаránse va Engelestán)*

enter v **1** (**a**) *tu ámadan; darun ámadan/ raftan; darámadan, "kasáni az gorjiyán niz be ánjá darámadand." (ZBP, L3552 GS); "goft daráy va benewin" (ZBP, L2436 AT); darraftan, "goftam man niz darravam tá ce miguyad." (ZBP, L2325 AT); darwodan. "doxtar barxást va dar xáne wod va jofti dastvaranjan biyávard...." (ZBP, L2917 AT). //Bedun e darzadan tu naro/ nayá!; be darun e otáqi ámadan/ raftan; Kárván-dudi darun e áhun raft.; Golule az kojá darun e tan raft?//.* (**b**) *ru ye faxan** [stage] *ámadan/ raftan. //Xayyám ru ye faxan* miáyad.//.* **2** *págozáwtan; ráh yáftan be..., "conán ke kalemehá ye bigáne miyán e zabán ráh yáfte..." (ZBP, L4106, NKZZF). //be dabestáni/ dánewkadeyi/ dánewgáhi ráh yáftan/ pá gozáwtan./ be ártew [Army]/ niru ye daryáyi/ niru ye haváyi raftan; pá be piweyi gozáwtan; be kelisá raftan/ kelisáyi wodan/ pristár gawtan* [enter the Church]*//.* **3** **enter sth (up) (in sth)** *nevewtan; nám nevewtan; Nám va piwe ye womá rá hanuz nanevewteam; hame ye hazinehá rá báyad dar daftar e hamár* [account book]*//.* **4** *(be áyin) dádan. //dar darxást e dádrasi, gozárew e bigonáhi dádan* [a plea of not guilty]*/ Peiqáreyi dádan* [enter a protest]*//.* **5** **enter the lists (against sb)** *cálidan/ cálew kardan.* **6** **enter into sth** (**a**) *be... pardáxtan. //Bogzár dar in gám az kár be rizekárihá* [details] *napardázim.//.* (**b**) *daryáftan. //gouhar e/ maini* ye/ payám e gáhi/ sáni rá daryáftan* [spirit of an occasion]*//.* (**c**) *harjá juri tarjome miwavad. //Dar barresiháyemán in wáyest rá* [enter a possibility in calculations] *hargez dar cewm nadáwtim/ be dide nagereftim.//.* **enter into sth (with sb)** *áqázidan. //bá bongáh e bázargániyi be goftogu newastan/ goftogu áqázidan.; (beáyin) Nayárastam bá u goftogu biyáqázam/ sar e soxan rá bázkonam.//.* **enter on/ upon sth** *áqázidan/ áqáz kardan. //Bá bongáh e bázargániyi be goftogu newastan/ áqázidan; Nayárastam bá u goftogu áqáz konam/ sar e soxan rá bázkonam.//.* **enter on/ upon** (**a**) *áqázidan; áqáz kardan. //Piwe ye novini rá áqázidan./ Farbod** [president]*, táze yek doure ye digar e farbodi* rá áqázide/ áqáz karde.//.* (**b**) *(dátikán*) barxordár wodan; be dast gereftan. //Tá bist sále nawod az morderig barxordár nagawt.//.* **enter (sb) for sth** *námnevisi kardan; námzad kardan. //Baráye parew e bolandi* [high jump] *nám nevewteam; Ámuzgár námaw rá baráye ázmun nevewt/ dád.; Nám e asbi rá baráye takrobáyi* [a race] *dádan/ nevewtan.//*

enteric adj *rude, rudeyi, rudegáni. //tab e rude//*

enteritis n *ámás e rude, "ámás e rude sabab e tangi ye manfaz e soql báwad va bád birun nayáyad." (ZBP, L5549 ZX); riw e rude, "va riw e rude az vey tavallod konad." (ZBP L5256 ZX); //docár e ámás e rude budan//*

enterprise n **1** *kár e bozorg; kár e sahmgin. //vápasin kár e sahmginaw dar dádosetad; Jawnváre* [festival] *ye musiqi kár e bozorg e novini ast ke omidvárim harsále ruydádi cewmgir gardad.//.* **2** *del, deliri, jegar. //zani pordel/ jegarávar//, "va mádar e Hasanak zani bud saxt jegarávar..." (ZBP, L471 TBH). //Con pordeli az xod newán dád án kár rá be dast ávard.//.* **3** (**a**) *bázargáni, dádosetad, hamkári. //Warvinhá* ye/ sarrewtedárihá ye áyinparast* [conservative] *dar Engelestán biwtar haváxáh e dádan e kárhá be dast e bázargánán va mardom hastand tá mardomi kardan e án* [nationalization]*.//.* (**b**) *bongáh e bázargáni. //Yeki az piruzmandtarin bongáhhá ye bázargáni dar rade ye xod.//*

enterprising adj *delir, pordel, jegarávar. //mard e javáni delir; Wáyad huwmandtarin námzad nabude báwad ammá bigomán delirtarin e ánhá-st.//*

enterprisingly adv *deliráne, pordeláne, jegarávaráne*

entertain v **1** **entertain sb (to sth)** *mehmáni dádan; mehmán kardan. //Xeili (dar xáne) mehmáni nemidaham.; Mehmáni midahand/ áyandoravand e faráván dárand.; Diwab Parisá va Parviz má rá mehmán kardand.//.* **2** **entertain sb (with sth)** *sargarm kardan, bázi dádan. //Tá man wám bepazam/ dorost konam mitaváni yek tasu baccehá rá sargarm koni/ bázi dahi?/ Bá dástánhá va wuxiháyaw tasuhá má rá sargarm kard.//.* **3** (**a**) *bar-resi kardan. //Az barresi kardan e piwnahádemán sarbázzad//.* (**b**) *dar sar dáwtan; dar sar parvardan. //andiweháyi/ wakháyi dar sar parvardan//*

entertainer n *xonyágar; rámewgar, "ze bas rámewgarán o rudsázán -- ze bas siminbarán o delnavázán." (Vis o Rámin). //Yek xonyágar e/ rámewgar e bolandáváze ye jamjám** [TV] *ast.//*

entertaining adj *sargarmkonande. //celpardi* saxt sargarmkonande//*

entertainingly (adv) *sargarmkonande*

entertainment n **1** *mehmáni baráye yek goruh e didárkonandegán e bigáne* [foreign visitor]*; Oftád tu ye áb va baccehá xeili sargarm wodand/ hál kardand. //jáygáh e sargarmi; káygá* [<káya, (Gonuyi dialect) + gáh]//.* **2** *sargarmi. //Nám e sargarmihá ye kuy dar ruzname nevewte wode.//*

enthral, (US) **enthrall** v (**-ll-**) *wiftan, gereftan. //wifte ye zibáyiyaw//*

enthralling adj *wivá, girá. //namáyewi wivá//*

enthralment, (US) **enthrallment** n *wiváyi; giráyi*

enthrone v *be taxt (e wáhi) newándan; tájgozári kardan; bálábálá bordan ; be ásemán resándand. //Wahrbánu rá dar káźeyi* [abbey] *bástáni tájgozári kardand.//*

enthronnement n *be taxt newándan, tájgozári*

enthuse v, **ebthuse (about/ over sb/ sth)** *wur e faráván newán dádan; dar pust nagonjidan; dar pust nagonjidan; bá wur e faráván soxan goftan. //Az zamáni ke bázgawte (hanuz) az soxan goftan e porwur darbáre ye estáraw** [holiday/ vacation] *báznayistáde.; Hame bá wur e faráván az án nouzád soxan goftand/ be sar e án nouzád rixtand/ hame e án nouzád wur e faráván newán dádand.//*

enthusiasm n, **enthusiasm(for/ about sth)** **1** *wur, arawk, sahew (ZBP, L3885 TMK). //Án piwnahád candán wuri dar goruh barnayangixt.; Baráye án andiwe wuri/ sahewi dar del nadáwtan.; Wur/ arawk/ sahew e farávan newán dádan.; Wuri ke az xod newán dád hame rá gereft.//.* **2** *máye ye delxowi/ wur. //Yeki az máyehá ye delxowi ye bozorg e man musiqi ast.; Báqbáni tázetarin delxowiyaw ast.//*

enthusiast n, **enthusiast (for/ about sth)** *haváxáh e porwur; wifte. //haváxáh e porwur e varzew/ wifte ye varzew; haváxáh e porwur e hamejur musiqi ye páp/ mardompasand/ ruhouzi//*

enthusiastic adj, **enthusiastic (about/ over sth/ sb)** *porwur, doátewe, garm. //Xeili darbáre ye án zamine nemidánad ammá sar e porwuri dárad.; Baráye ávázxáni sar e porwuri dárad.//*

enthusiastically adv *porwur, doátewe, garm. //Bá buseyi saxt garm/ saxt porwur u rá dorud dád.//*

entice v, **entice sb (away) (from sth); entuce sb (into sth/ doing sth)** *bedám andáxtan, be band andarávardan, "darárad tama' morq o máhi be band..." (ZBP, L3492 GS). //Ágahihá rá guneyi/ juri misázand ke mardom biwtar pul hazine konand.; Doxtar e javán rá farifte az xáne birun borde be dám andáxt.//*

enticement n *be dám kewidan. //Kudaki rá gul zadan va be darun e ráde*/ máwin bordan.; Candán cizhá ye faribande piwnahád kardand ke natavánestam án kár rá napaziram.//*

enticing adj *faribande, faribá, delfarib. //Piwnahádi saxt faribande; bu ye havasangizi az nánváyi/ wirinipazi miámad.//*

enticingly adv *faribande, faribá, delfarib*

entire adj *sarásar, ázegár, yek pár "Haláhel conin zahr e Hendi begir -- bekár ár yek pár bar Ardawir, (ZBP, L5823 SF); pák "dozdán... bar kárván zadand va pák bebordand." (ZBP, L3749 GS). //Sarásar e dehkade virán/ nábud gawt.; Yek ruz e ázegár (rá) sar in (kár) tabáh kardam.; Bá womá yek pár/ pák hamdástán-im.//*

entirely adv *pák, yeksar, "bozorgán va bá dánew ázádegán- nebewtand yeksar hame ráygán." (ZBP, L4632 SF); yek pár "Haláhel conin zahr e Hendi begir -- bekár ár yek pár bar Ardawir, (ZBP, L5823 SF); gewt; gewt-tá-gewt (ZBP, C525 FM); be yekbáregi "va hawam az qala't forudámade be jedtar piw girad ke del be yekbáregi az kár e vey fáreq gardad...." (ZBP, L588 TBH); yeksar, "dami bá qam besar bordan jahán yeksar nemiyarzad -- be mey befruw dalq e má kazin behtar nemiarzad." (Háfez). //pák nábáyaste; garce doqoluy-and ammá hic beham nemimánand.; Az án andiwe* [idea] *xeili/ pák wád nistam.//*

entirety n *hamegi, "va digar wart án ast ki báyad ki andar hamegi va páregi xaláf nabovad..." (ZBP, L1500 DA); yekpárcegi, gewt, gewti, yekpárce, sarásar. //Báyad in porsemán rá hamegi/ sarásar/ gewti barresi konim (na páregi/ na páre-páre* [in sections]*)//*

entitle v **1** *nám nahádan, xándan, námidan, "niz kasi dide nawod ke peyro ye kiw e Akbar báwad va náme* [book] *ye bozorgi ham ke be farmude ye u nevewte wode va námide be áyin e Akbari ast por ast az..." (ZBP, L7545 DTH). //náme/ ketáb rá ewq/ duwárm e dadmanewáne* [savage love] *námid.; cámeyi xánd be nám e "sib-bon"//.* **2** **entitle sb to sth** *wáyestan; wáyán e/ wáyande ye... budan. //Agar hargez*

kárnakardeyid wáyán e daryáft e dastmozd e bikári nistid.; Pas az yek ruz e ázegár kár e saxt xod rá wáyán e ásáyew midid/ miyáft. [feel entitled to]*; Bá in pate* [ticket] *safar e dareje ye yek nawáyad./ Bá in pate nemitavánid dareje ye yek safar konid.//*

entitlement n **1** *wáyandegi. //Cizi dar piwine* [record] *ye womá nebewte nadárim ke wáyandegi ye womá rá baráye safar e ráyegán newán dahad.//.* **2** *wáyandegi. //Har ce ruz e estár** [holiday] *dáwteyid gerefteyid* [claim]*?//*

entity n **1** *ciz, ciw, handád, be xiwtan istáde, "va ammá keifiyat con sepidi va siyáhi va har ce bar vey mánad guyim ke be xiwtan beyistad..." (ZBP, L1531 DA); handád, "Má yek handád e bimári ye novin* [a disease entity] *rá yáfteyim." (ZBP, L7900 JGS). //yek handád e/ ciw e xawáyáyi** [political] *ye jodágáne.//.* **2** *be xiwtan istáde (be bálátar bázgardid); budak (ZBP, C2855)*

entomb v **1** *gur kardan, cál kardan, dar xák kardan, forubordan, "va agar na bar sar e án bálá ye [tappe ye xák] xiwtan forubaram va tan be marg daham..." (ZBP, L2373 AT). //Besyári mardomán zir e ávár e (sáxtemánhá ye) bombárán (wode) begur wodand.//.* **2** *gur wodan/ budan*

entomological (adj) *pawewenási*

entomologist n *pawwewenás*

entomology n *pawewenási. //sargarmiyaw pawewenási ast.//*

entourage n *pirámuniyán, "in ce ravá bud ke pirámuniyán e Mohammad Ali Mirzá az báq e wáh dar ámade já dar miyán e ázádixáhán girand va kasi rá bá iwán soxani nabáwad?" (ZBP, L3085 TMK); //farbod* [president] *va pirámuniyánaw; Peivaste goruhi mardán e javán gerd e xiw dárad ke u rá misetáyand.//*

entrails n *andarune, rudegán. //Án xorák rá az rudegán e gusfand kardand/ dorost kardand/ sáxtand.//*

entrance[1] n **1 entrance (to sth)** *dar, daráygáh (M. Moqaddam); ástán; ástáne; darwi* [= dar + wi (Gonuyi); besanjid bá "wyao ↑tana" (Avestáyi) (to go, walk)]; daháne. //daháne ye/ daráygáh e qár kojá-st?; In saráy yek darwi* ye jelo va yek darwi* ye powt dárad.; Womá rá dam e dar e/ namáyewxáne mibinam.//.* **2 entrance (into/ onto sth)** *ámadan; darámadan. //newastan e/ ámadan e noxost vazir be/ sar e daftaraw/ káraw; Gord/ qahremán dar baxw e/ dar e dovvom (ru ye faxan** [stage] *miáyad.; Honarpiwe báyad zamán e ámadan va raftan e xod rá ru ye faxan* yád begirad.//.* **3 entrance (to sth)** *pazirew; darwi*. //Ánán rá dar báwgáh napaziroftand/ Be ánán be báwgáh pazirew nadádand.; Ázmun e pazirew e/ darwi* ye dánewgáh; pul e pazirew e/ darwi* ye báwgáh//*

entrance[2] v, **entrance sb (by/ at/ with sth)** *wiftan. //wifte ye cewmandáz e zibá; pák wifte ye musiqi gawtand; Newaste wifte ye zibáyiyaw gawtim.//*

entrant n **1 entrant (for sth)** *dávtalab. //Wast dávtalab baráye namáyew e sagán hast.; dávtalabán e dánewgáh//.* **2 entrant (to sth)** *tázekár. //tázekári dar diván e cárkerdári** [diplomatic service]*/ zanán e tázekár dar niru ye wahrbáni* [police force]*//*

entrap v **(-pp-) 1** *be dám/ tale andáxtan.* **2 entrap sb (into doing sth)** *be dám andáxtan, fariftan. //Gomán mikard/ misahid/ hes mikard farifte gawe bá u zanáwuyi karde.//*

entreat v, **entreat (sth of) sb** *lábidan, láve/ lábe kardan, xáhew kardan, xáhewgari kardan, "To xáhewgari kon ke borná-st wáh -- magar sar bepicad ze kin e sepáh." (ZBP, L6086 SF); azbáyidan, "va án doruj e minuyi be yazew va azbáyew e yazdán bewáyad kowtan va án doruj tan kardi be ruy e godáxte bewáyad kowtan." (ZBP, L7839 ZVY). //Xáhew mikonam naravid az womá lábe mikonam.; Miwavad cizi/ komaki* [a favor] *az womá forutanáne bexáham?; Az womá azbáyide/ az womá bá lábe/ az womá lábide mixáham delnarmi/ narmdeli* [mercy] *konid/ newán dahid.//*

entreatingly adv *bá xáhew; bá lábe*

entreaty n *xáhew, lábe, láve, láv, azbáyew [be váźehá ye bálátar bengarid]. //bá negáhi lábegaráne/ xáhewgaráne//*

entrée n **1 entrée (into sth)** *paziroftan, pazirew. //Bá tavángari va bolandávázegiyaw tavánest sari tu ye sarhá ávarad/ be miyán e mardomán e rade ye bálá* [upper-class] *ráh yábad.//.* **2** *miyán-cáwt*/ miyáncáwt* ce xordi?; yek xorák* [dish] *e miyáncáwt*//*

entrench; intrench v **1** *sangar bastan/ gereftan. //Dowman dar su ye digar e rudxáne saxt sangar gerefte bud.//.* **2** *bixdár, riwedár, ostovár. //andiwehá* [ideas] *ye riwedár; awáhá ye/ haqhá ye bonyádi/ Didgáhhá ye dasterástiyaw saxt riwedár ast.//*

entrenchment n **1** *sangar, sangarbandi.* **2** *sangarbandi, sangargiri*

entrepôt n **1** *anbár e miyán e ráh; gozaranbár*.* **2** *bázárgáh e/ bandar e bázargáni*

entrepreneur n **1** *bázaárgán, "az xatar xizad xatar zirá ke sud e dah-cehel- barnabandad gar betarsad az xatar bázárgán."; bázargán; soudágar; kárgowá; sarmáyegozár. //Agar bázárgáni/ soudágari zirak nabud hargez dar conin dádosetad e/ kár e porbimi/ bimgini kámyáb nemigawt.//.* **2** *miyánji*

entrepreneurial adj *tavánáyi/ arvandi, zebardasti dar soudágari/ sarmáyegozári*

entrust v, **entrust A with B/ entrust B to A** *vágozárdan, sepordan, cizi rá be kasi ostovár dáwtan, "va Ardawir az u imen bud va zanán va xáste bed-u ostovár dáwti." (ZBP, L17 TB). //kári rá be dastyári sepordan./ Mitavánam naqwehá ye rázmand* [secret] *rá be womá ostovár dáram/ be womá besporam/ bá womá dar miyán gozáram?; Emruz farzandáw rá be man seporde.//*

entry n **1** **entry (into sth)** *ámadan; darámadan. //Baccehá az ámadan e nágaháni ye ámuzegárewán dar wegeft wodand.; Darámadan e Ámriká be meidán e xawáyáyi** [political] *ye jahán; Dozdán bezur be darun e sáxtemán ráh yáfte budand.* [force an entry]*//.* **2** **entry (to sth)** *andar wodan; darámadan; tu ámadan; darwi* [dar + wi (Gonuyi), bengarid be* "entrance"*]. //Az án ráh nemitavánim beravim zirá án newán e ráhnamáyi* [sign] *nevewte "darwi* nawáyad"* [No Entry]*/ "andar nawavid"; Bá páre dádan be darbán saranjám be darun e mehmánsará raft.; ravádid e darámadan/ darwi*/ andarwodan be kewvari//.* **3** (**a**) *gozargáh; ráhro; darwi*. //Catretán rá mitavánid dam e gozargáh/ ráhro nahid.; Darwi* ye/ ástán e yek dast saráce/ sarácegán* [apartment/ flat]*//.* (**b**) *ráhro; gozar.* **4** (**a**) **entrance (in sth)** *yáddáwt, nevewte, qalam. //án ruz yáddáwti dar kárnámeaw/ ruznámeaw* [diary] *nist.; Báyad qalamhá ye fehrest rá bengaram/ negáh konam/ bázdid konam* [check]*.; qalmháyi/ váźeháyi ke dar farhangi ámade//.* (**b**) *yáddáwt. //hame ye qalamhá ye hazinehá rá báyad yáddáwt kard.//.* **5** **entry (for sth)** (**a**) *dávtalab; harjá juri tarjome miwavad. //Panjáh dávtalab baráye dou ye/ takrobáyi ye hezármetri; dávtalabi dar dam e vápasin baráye takrobáyi ye tátuh** [pony-race]; *In negáram rá baráye ávard e honari midaham.* [art competition]*//.* (**b**) *dávtalabán. //Emsál baráye namáyew e gol womár e dávtalabán faráván ast.//*

Entry phone n *(nám e bázargáni ye viźe) (dar sarácegán) vawen* [<vác (Sanskrit, va Avestáyi), niz "vawenta" (Avestáyi) (EDPL 47.0910)] (Telefoni/ vákubari* ke powt e dar ast, va didárkonandegán az án bá har saráce soxan tavánand goft va bexáhand dar rá baráye ánán begowáyand.)*

entwine v, **entwine sth (with/ round sth)** **1** *báftan. //táj e goli* [garland] *báftan.* **2** *dast dar dast e ham andáxtan, behampicidan, behambáftan. //Bázu dar bázu andáxte ráh miraftand.//*

enumerate v *yekiyeki xándan, barwomordan, "Be to barwomáram konun námewán -- ke ma námewán bád, ma kámewán." (ZBP, L6165 SF); "in jomle ke barwomordim jomle az mohájer budand hawtád o se tan." (ZBP, L7376 SR)*

enumeration n *yekiyeki xándan, barwomárew*

enunciate v **1** *womorde goftan. //Án honarpiwe xeili xub womorde soxan miguyad.; Har váźe rá womorde-womorde baráye dánewámuzán goft.//.* **2** *womorde/ rouwan goftan. //Hamiwe baráye barwomordan e/ goftan e manewtehá ye xiw dar zamine ye xawáyáyi** [political] *ámáde ast.//*

envelop v, **envelop sth/ sb (in sth)** *picidan, puwándan, pixtan, "con cewmaw bar... Zeyd oftád amán talabid. Ruy az u bargardánid va Torki rá befarmud tá gardan e u bezanad va u rá dar cádori pixtand va be gurestán e Gorgán dafn kardand...." (ZBP, C5798, FM, Tárix e Tabari). //Kuhhá ye puwide az abr.; Nouzádi pixte/ picide dar patu; Án yumu** [coat] *baráyaw xeili gowád bud- pák u rá pixte bud.; (pendárin) zamineyi/ dástáni rá dar ráz nehoftan.//*

envelopment n *picidan, puwándan, pixtan,*

envelope n *pecná* [az "pecnáy" Kordi ye Hourámi]. //náme/ káqaz e náme va pecná*; yek pecná* ye haváyi* [airmail envelope]*//*

envenon v **1** *zahrágin sáxtan. //yek dewne ye/ xanjar e zahrágin//.* **2** *(pendárin) talx kardan //caxewháyi* [argument] *talx va kinetuzáne* [spite]*/ setizeyi talx//*

enviable adj *máye ye rawk, rawkbarangiz, rawkávar; dastávardi/ kámyábiyi rawkbarangiz; hudeyi/ nomre ye ázmuni rawkbarangiz; zani ke zendegiyaw máye ye rawk (e digarán) ast//*

enviably (adv) *rawkávar. //be wiveyi rawkávar tavángar/ puldár//*

envious adj, **envious (of sb/ sth)** *cewmtang, rawkin, xaduk. //Az in ke yek ruz fozuni estár** [holiday/ vacation] *gerefteyi xeili be to rawk mibaram.; Be pirhan e xáharaw negáhi rawkin andáxt; Be kámyábi ye barádaraw rawk mibarad.//*

enviously adv *rawkin, bá cewmtangi*

environment n **1** *bum, zistbum (Dáriush e Áwuri), parvand (ZBP, C5783 FM); barjá/ jáy; gáhvár, "mikrob rá dar gáhvár e xun va ábguwt kewt dádan (ZBP, C7850 JGS); //Bum e xánevádegi ye náwád mitavánad dar raftár e kudak kári oftad* [affect]*; Otáqi por hayáhu va dudnák bum e/ parvand e/ já ye xubi baráye kár (kardan) nist.//.* **2 the environment** *zistbum. //Besyári az mardom darbáre ye áludegi ye zistbum negaránand.; Gámháyi dar ráh e/ kárháyi dar ráh e negáhdáwt e/ negáhdári ye zist bum.; Vezárat e zistbumdári/ vezárat e zistbum* [Department of Environment]*//*

environmental adj **1** *vábaste be zistbum/ parvand.* **2** *zistbum. //zistbum-wenási//*

environmentalist n *bumbáy [báy <pát/ pád (EDPL 33.2115)]. //Peiqáre* [protest] *ye bumbáyán*//*

environmentally adv *az didgáh e zistbum. //Kárxáne ye nouyi dar án já sáxtan az didgáh e zistbum dożaxtari* [disastrous] *ast.//*

environs n *pirámun, parvand. //Páris va pirámun/ parvand e án//*

envisage v *az piw didan; piwbini kardan; pendáwtan. //Hickas nemitavánad payámadhá ye yek jang e hasteyi ye farágir rá piwbini konad.; Nemitavánam kárkard e/ kárkardan e án naqwe rá piwbini konam.//*

envoy n **1** *ferestáde, "Ferestáde ámad bar e wáh e nou -- gozawte wabi tire az máh e nou." (ZBP, L3153 SF). //Ferestáde ye wáh e Irán be Landan.//.* **2** *kárdár*

envy[1] n, **envy (of sb); envy (at/ of sth)** *rawk, pożhán [jodáyi-st miyán e "rawk" va "pożhán":dar "pożhán" bordan, agar kasi be digari kár e nik konad va in ke xod bahre az án niki mibard bar konande ye án kár rawk mibarad. Dar rawk conin nist] dożcawmi/ dożcewmi, xaduk (ZBP, C971 FM). //Az kámyábi ye man rawk mibord va nemitavánest án rá penhán konad.; Ráde* ye nouaw máye ye rawkewán gawt.; In cizhá rá tanhá az sar e rawk/ az ru ye rawk darbáre ye to miguyand.//*

envy[2] v (pt, pp **envied) 1** *rawk bordan/ pożhán bordan be..., //Hamiwe be nikbaxtiyat/ nikaxtariyat rawk borde.; Gereftárihá ye puli dárad va man be u rawk nemibaram/ va man delam nemixáhad jáy e u bude báwam.//.* **2 the envy of sb** *cizi ke máye ye rawk e digari gardad*

enzyme n **1** *máye, "meqdár e dángi panirmáye andar vy hal konand..." (ZBP, L5325 ZX); bouzak (ZBP, L147 FM).* **2** *bouzak (máye ye sáxtegi). //Miguyand gardhá ye raxtwuyi ye dárá ye bouzak lakkehá rá behtar pák mikonad/ mizodáyad.//*

epaulette, (US) **epaulet** (n) *sarduwi, págon, págun*

épée n *wamwir e viże ye wamwirbázi*

ephemera n *hurváne* [<Pahlavi, (ZBP, C7384 BF)]; zudgozar, gozará*

ephemeral adj *hurváne* [<Pahlavi, (ZBP, C7384 BF)]; zudgozar, gozará. //xowihá ye hurváne/ zudgozar; Vážehá ye kuce dar biwtar e bárehá gozará/ hurváne-*and.*

ephemerism n *(setárrewenási) roxpuwi (M. Moqaddam)*

epic n **1** (**a**) *razmnáme, razmcáme. //Eáhnáme ye Ferdousi niz guneyi razmnáme ast.//.* (**b**) *dástánhá ye deráz va sargarmkonande con razmnáme, dástán e Sandbád e Bahri; dástán e Ja-,far e Tay-yár; dástán e Hoseinkord; dástán e hezár o yek wab //.* **2** *jánáne, sangin, gerán , qahremáni. //Vásác** [repair] *e án ráde*/ máwin kári sangin/ qahremáni bud.//*

epic adj *qahremáni, razmi, gordáne. //barxordi* [encounter], *kewákewi* [struggle], *dastávardi* [achievement] *qahremánáne/ gordáne.//*

epicardium n *puwew e biruni ye gew/ del; bargewáme* [bar = birun + gew = del + wáme]*

epicentre, (US) **epicenter** (n) **1** *náf e zaminlarze.* **2** *(pendárin) náf, golxan. //golxan e wurew//*

epicure n *xowxorák, wekambáre, wekamparast, áznive* [áz = xordan (EDPL 23.0990)] + nive, niv [Niv/ nive (Guyew e Dezfuli) = xub (EDPL 29.2410)]*

epicurean n, adj *xowxorák, wekamparast, xowgozarán, áznive [bengarid be* "epicure"*]. //Dar javáni xowgozaráni/ wekambáreyi/ ázniveyi* pulparákan/ báddast* [extravagant] *bud.; Bazmi/ mehmániyi áznive*]*

epidemic n, adj *hamegiri //hamegiri ye anfluenzá/ sarmáxordegi./ (pendárin) hamegiri ye ágrefthá* [crime] *dar wahrhá ye bozorg e jahán.; tabahkári ye javánán* [hooliganism] *dar pátapká*/ futbál aknun be marz e hamegiri reside.//*

epidermis n *rupust. //rupusti ásibdide//*

epididymis n *xáyelu [<xayelu, Gilaki]*

epidural adj *ruy-saxtwáme (ye maqz yá maqz e tire)*

epidural n *serri/ kerexi ye ruy-saxtwáme. //Emruze baráye záyemán biwtar az ráh e ruysaxtwáme bimár rá serr mikonand.//*

epiglottis (n) *návand* [besanjid bá "návanda" (guyew e Lori ye Surávi)]*

epigram n *soxan e naqz; soxan e niwdár va bejá. //Obeyd e Zákán nevisande va cámesorá ye Iráni be soxanán e naqz va kutáhaw/ matalakháyaw námvar bud.//*

epigrammatic *matalakvár, soxan e naqz o niwdár. //wive ye negárew e naqz o kutáh/ matalakvár//*

epigraph n *barnevewte, "Be do ciz girand mar mamlekat rá, yeki za'feráni yeki parniyáni- Yeki zar nám e malek barnevewte, degar áhan e áb dáde yamáni."*

epilepsy n *safyán* [<safyán, Gilaki); divzadegi, "Gahi con div bihuw gawti -- faqán kardi yo pas xámuw gawti." (ZBP, L7781 VR). //guneháye jurájur e safyán*//*

epileptic adj *safyán*, safyáni* [bengarid be "epilepsy"]; divzad. //yek kaft e* [attack/ fit] *safyán**

epileptic n *bimár e divzad, bimár e safyáni*, //Az ruzi ke záde wode safyáni bud.//*

epilogue, (US) **epilog** **1** *peinevewt (M. Moqaddam).* **2** *peyámad (dar barábar e piwdarámad). //Háyede dar dastgáh e Dawti peinevewt/ peyámad rá mixánad.//*

epiphany n *jawnváre ye tarsáyán dar wewom e źánviye be yád á ámadan majusán/ moqán nazd e nouzád "Masih" dar Beytollahm.*

episcopal adj *kelisá ye sekubáyi, "Sekubá bewostaw be rouwan goláb -- parágand bar tanw káfur e náb" (ZBP, L5790 SF)*

episcopalian n, adj *sekubáyi. //Womá kátolik e rumi hastid yá sekubáyi?//*

episiotomy n *pizikáfi*

episode n **1** *dástán dar dástán, "Konun z-in sepas Haft Xán ávaram- soxonhá ye naqz oiaván ávaram."; "Konun dástán guy dar dástán -- az án yekdel o yekzabán rástán." (ZBP, L6913 SF). //In dástáni dar dástán e zendegi ye man as ke behtar ast farámuwaw konam./ Yeki az xandedártarin dástánhá ye ketáb dar baxw e wewom ruymidahad.//.* **2** *xán*, *"Konun dástán guy dar dástán -- az án yekdel o yekzabán rástán." (ZBP, L6913 SF). //vápasin xán; Fardáwab be xán e wurangiz e digar guw midahim.//*

episodic adj **1** *parákande, gahgáh. //kafthá** [attack] *ye gahgáh e afsordegi//.* **2** *sabk e xán-nevisi; sabk e dástán nevisi ye xán(dar)xán//*

epistaxis n *xundamáq, "xun ámadan az bini, xun ámadan az bini se gune báwad." (ZBP, L5491 ZX)*

epistle n **1** *(biwtar be wuxi) náme, goftár. //Mádaraw har hafte námeyi deráz baráyaw miferestad//.* **2** **Epistle** *(dar Enjil) námehá ye hávewtán* [apostle] *dar Enjil. //Námehá ye Awu Pál* (St Paul) *be Rumiyán//*

epistolary adj *(áyin) (be rixt e) náme, námevár. //dusti ye námeyi; yek matal* [novel] *e námevár//*

epitaph n *nebewte ru ye gur; sangnebewte bar gur*

epithet *(setáy*), farnám. //con Kurow e <u>Bozorg</u>, Zahhák e <u>Xunxár</u>*

epitome n **1** *nemune, mowt nemune ye xarvár. //Jodáyiháyi* [divisions] *ke dar dabestánhá mibinim nemune ye kucaki az hamán cizháyi ast ke dar sarásar e kewvar dar kár ast.//.* **2** *nemune, namád. //Yek ámuzegár e nemune; Namád e mehrabánist//.* **3** *(kohne wode) kutáhwode; cekide*

epitomize, epitomise v *nemune ye... budan. //U nemune ye hame ye cizháyi-st ke az án bizáram.; U yek mádar e mehrabán e nemune ast.//*

EPNS abbr (ElectroPlated Nickel Silver) *varwo (kutáh-wode, ru ye qáwoq-cangál nevisand = áb e sim va nikel dáde wode)*

epoch n *dirand, hengám, gáh, "va be xabar e Yusef andar goftim ke án Feroun ke be gáh e Yusef bud va..." (ZBP, L1145 TB); ruzgár, "az in pas biyáyad yeki ruzgár -- ke darviw gardad conán sost o xár." (ZBP, L5720 SF); hengám, "Conán ham ke hegám e Nouzar bodand -- ke bá táj o deyhim o afsar bodand." (ZBP, L6554 SF). //Engáre* [theory] *ye Einstein ruzgár e/ dirand e novini rá dar dánew e womár gowud.//*

epoch-making adj *(beáyin yá be wuxi) yek ruydád e tárixi, tárixsáz. //Yáftan e Ámriká yek ruydád e tárixsáz; Be u/ behew goftam ke andiweaw tárixsáz/ nist- darjahán nist.//*

Epsom salts *sulfát e manyaziyom (baráye kár andáxtan e wekam) manyazi, áji manyazi, "háji manyazi"*

equable adj **1** *na garm o na sard; hamiwe bahár. //yek ábohavá ye hamiwe bahár//.* **2** *narmxu, xunsard. //ámuzgári xunsard; Já ye xowbaxti ast ke pedar va mádaraw tá in andáze xunsard-and.//*

equably adv *na garm o na sard; hamiwe bahár; xunsardáne*

equal adj **1** *ham-...; barábar, hamsán, "va nabz e mo'tadel án báwad ki harekát e enbesát va enqebáz va har do sokun ki az pas e har do harekat báwad be meqdár e ruzegár hamsán báwad." (ZBP, L5198 ZX);*

hamcand, "conánk az hezár jofti va conánk az mosallas budan se záviye az vey hamcand e do qá'eme..." (ZBP, L1515 DA); hambar, "Ke báláw bá carx hambar bovad --Tanaw xun xorad bár e u sar bovad." (ZBP, L6078 SF); rást, "Agar in do adad yekdigar rá rást báwand..." (ZBP, L7136 TT); rástárást, "va mo'tadel e rástini cizi báwad ki tarkib e aj zá ye arkán andar vey rástárást [equal] *ast." (ZBP, L5004 ZX); yeksán, "yá fársi budan e án az didgáh e zabán e fársi yeksán mibáwad." (ZBP, L4356, NKZZF). //Hambáláy-and; báláyewán barábar e ham ast* [equal height]*; Kák rá be párehá ye barábar baxw kon.; Árd va wekar hamcand e ham báyad be ávite** [mixture] *afzud.; Zabánhá ye Engelisi va Tázi rá hamsán e ham be ásáni soxan miguyad.; Zanán baráye kár e hamcand dastmozdi hamcand e mardán mixáhand.; Án kudakán az didgáh e huwi báham yeksán-and/ hamcand-and/ barábar-and.//.* **2** **equal to/ doing sth** *páyáb e kasi rá dáwtan, "Konun má nadárim páyáb e uy -- napicim bá baxt e wádáb e uy." (ZBP, L5895 SF); bá...basande budan, "to bá u basande nabáwi be jang -- negah kon ke almás dárad be cang" (ZBP, L6022 SF); kávestan, "goftand má [rá] emruz kávestan nist bá Jálut va sepáhhá ye u" (ZBP, C3095, FM, Kawfolasrár); az pas e... barámadan. //Gomán mikonad az pas in kár baráyad/ bá in kár basande ast.; Páyáb e án kár rá dárad./ az pas e án kár barmiáyad./ Gomán nemiravad páyáb e xásthá ye má rá dáwte báwad/ bá xásthá ye má basande báwad.//.* **3** **on equal terms (with sb)** *hamál e; barábar e; yeki. //Aknun ke (páygáhaw) barkewide wode bá kixá* [boss] *ye piwinaw hamál/ yeki ast.*

equal n *hamcand, barábar, cand e..." ...va Amro Mo'tazar, owtori dokuhán ferestád cand e máde-pili bozorg." (ZBP, C4313 FM, Tárix e Sistán). //Az didgáh e huwi cand e barádaraw ast/ hamál e barádaraw ast/ bá barádaraw barábar ast.; Má hamdigar rá yeksán/ barábar/hamál midánim.//*

equal v (**-ll-**; US, **-l-**) **equal sb/ sth (in sth)** *páyáb e kasi rá dáwtan, "Konun má nadárim páyáb e uy -- napicim bá baxt e wádáb e uy." (ZBP, L5895 SF); bá... basande budan, "to bá u basande nabáwi be jang -- negah kon ke almás dárad be cang" (ZBP, L6022 SF); kávestan, "goftand má [rá] emruz kávestan nist bá Jálut va sepáhhá ye u" (ZBP, C3095, FM, Kawfolasrár); az pas e... barámadan; hamtá dáwtan. //Az pas e válin** [record] *e Olampik barámadan/ bá válin* e Olampik basande budan; Dar mehrabáni hamtá nadárad.//*

equality n *barábari, hamtáyi, hambari, hamáli, hamcandi, yeksáni. //Zanán hanuz baráye barábari/ yeksáni bá mardán dar peikárand.; barábari dar káryábi//*

equalization, **equalisation** n *rást nahádan/ rást budan; barábar kardan/ gawtan*

equalize, equalise v *rást nahádan/ rást budan, "xodá ye in jahán miyán in xalq* <u>*rást nahád*</u> *va kas rá kam va biw nadád idun báyad ke be zan va xáste rást báwid." (ZBP, L174 TB); rást dáwtan, "ke har cand in pádewáhi marást -- to rá bá tan e xiw dárim rást." (ZBP, L3276 SF); barábar kardan, "co bá taxt menbar barábar konand -- hame nám e Bubakr o Ommar konand." (SF). //Irán dáwt (ávard rá) mibord ammá dorost piw az páyán e bázihá án goruh e Faránsavi barábar kard.//*

equally adv **1** *be yek andáze, hamsán, yeksán, hamtá; cand e ham, barábar. //Dar zerangi cand e yekdigar-and/ hamtá ye ham-and.//.* **2** *barábar, yeksán. //Kárhá ye xáne rá miyán e xodewán barábar baxw kardeand/ Dar kárhá ye xáne yeksán hanbázand.//.* **3** *va haminjur; va bed-in sán; niz, fozun bar in, harjá juri tarjome miwavad. //Báyad bekuwim va biyandiwim baráye u behtarin ciz ci-st. Va haminjur/ va niz báyad dar cewm dáwte báwim ke xod e u ce mixáhad bekonad.//*

equanimity n *árámew, xunsardi, bavandegi/ bovandegi; "bavande" dar farhanghá ye fársi be do surat va do ma'ná ámade, "bovande", va "bovanda" be ma'ná ye "mard e bá hasti va heibat va "sáhebe naxvat" va "bovande", "mard e áheste va bá tamkin". Dar surat e dovvom bá "aram" e (Avestáyi = rám be ma'ni ye "rám va farmánbordár" nazdik ast va "aremat" dar Sanskrit niz be ma'ná ye "farmánbordár" ast." (ZBP, L7936, M. Moqaddam, Sorud e Bonyád e Din e Zartowt). //Sarásar e án var e derázáhangaw* [long ordeal] *árámew/ bavandegi ye xiw rá az dast nadád; Hic ciz bavandegi/ árámew e u rá behamnemizanad.//*

equate v, **equate sth (to/ with sth)** *barábar kardan, "Co bá taxt menbar barábar konand -- hame nám e Bubakr o Ommar konand." (SF); barábar dáwtan, "soxan mánad az má hami yádgár -- to bá ganj, dánew barábar madár." (ZBP, L3409 SF); rást dáwtan, "Ke har cand in pádewáhi ma-rá-st -- to rá bá tan e xiw dárim rást." (ZBP, L3276 SF); yeksán/ barábar dánestan. //Dastgáh e ámuzew va parvarew/ farhixt e Engelestán rá bá Irán nemitavánest barábar/ yeksán dánest.; Bipuli rá bá badbaxti hamcand/ barábar/ yeksán midánad.//*

equation n **1** *(dánew e womár) hamcand; zivár (M. Moqaddam).* **2** *rást/ barábar dáwtan, "bar áyin e án din mar u rá bexást -- bepazroft o bá ján hami dáwt rást." (ZBP, L4730 SF); barábar dáwtan, "soxan*

mánad az má hami yádgár -- to bá ganj, dánew barábar madár." (ZBP, L3409 SF). //Barábar dáwtan e/ dánestan e dáráyi bá xowbaxti/ wádmáni bimgin tavánad bud.//

equator n *kamarestán* [JGS]. //nazdik e kamarestán* havá besyár garm ast.; áb-o-havá ye kamarestáni*; jangalhá ye kamarestáni*//*

equerry n *ájudán (e darbár). //Ájudán e Wápur e bozorg bud.//*

equestrian adj *savár, savárkári. //tandis e yek savárkár; hamávardhá ye asbsavári/ savárkári dar bázihá ye Olampik//*

equestrian n *savárkár*

equi-, *(dar váźehá ye serewte) ham, barábar, yek, miyán, nim. //*equipose: *náre;* equidistan: *miyáne ráh; nimeráh//*

equidistant adj, **equidistant (from sth)** *miyán e ráh; nimeráh. //Xáneyemán nimeráh e do meyxáne ye dehkade ast.//*

equilateral *(hendese) rástpahlu "yeki motesáviyol-azlá ay* [= ie] *rástpahlu va in án ast ki har se pahlu ye u mar yekdigar rá rást hamcand báwand va dovvom motesáviyos-sáqeyn ay rástpáy va..." (ZBP, C7118, TT). //yek sebar e rástpahlu//*

equilibrium n **1** *taráz, tarázmandi, rást, "va cahár mofrad bá yekdigar bázkuwand va har cahár barábar áyand tá keyfiyat e rást padid áyad ki án rá mo'tadel e rástini guyand..." (ZBP, L5003 ZX). //In terázu taráz nist./ Do kappe ye in terázu taráz nist.; nemitavánad ru ye docarxe xodaw rá rást negahdárad/ nemitavánad taráz e xod rá negahdárad va docarxe savár wavad.//.* **2** *(pendárin) //taráz e raváni ye hamiwegi ye xiw rá az dast dáde bá xawm be u faryád zad.//*

equine adj *asb, asbi. //gunehá ye asbi; Roxsár e deráz e asbi/ asb-faw dárad.//*

equinoctial adj *(vábaste be, nazdik e, dar) (jáygáh e) barábari ye wab o ruz*

equinox n *barábari ye wab o ruz; jáygáh e gawtan, "va án ke nime ye jonub ast u rá enqeláb e zemestáni xánand va "enqeláb", "gawtan" bovad zirá ke áftáb az in do noqte bázgardad.".(ZBP, L7163 TT). //barábari ye wab o ruz e bahári va páyizi* [spring/ vernal equinox]*; barábari ye wab o ruz dar páyiz.//*

equip v **(-pp-) equip sb/ sth (with sth)** *sáz rást kardan, "con az piw e u birun wod sáz e xod hame rást kard." (ZBP, L80 TB); gerd kardan/ barg sáxtan "va raft suye zamin e Aráq va Bábel va yek sál hami sáxt án kár rá va sepáhi rá hami gerd kard va barg misáxt." (ZBP, L83, TB). rást kardan, "goft dah owtor beguy tá ma-rá rást konand va mahmel va gaźávehá va se astar va..." (ZBP, L472 TBH); basijidan, "nayámad bekár e man in kár e jang -- kojá suse sijad be jang e palang." (ZBP, C3576 SF). //xod rá baráye viyand** [expedition] *basijidand.; Xáhewmand-am baráye ázmun yek medád e nouktiz va medádpákkon bá xod biyávarid.; Sarbázán sázobargi xub dáwtand.; Ámuzew/ farhixt e xub ádam rá/ womá rá dar zendegi rást mikonad* [equip for]*//*

equipment n **1** *barg o sáz, "be wurewiyán barg o sáz dáde..." (ZBP, L4041 THA); barg o bone, "be náni to siri yo ham gorsene -- na pil o na taxt o na bár o bone" (ZBP, L964 SF); bargosáz, "con barg o sáz rá barcidand va be wahr darámadand..." (ZBP, L3939 TMK); barg, "Pas málhá rá jomle jam kardand va Qoreyw azm e lawgar angixtan mosammam kardand va in málhá jomle be lawgar sarf mikardand va barg va tartib va woukat e iwán rást mikardand." (ZBP, L7380 SR); navá, be navá budan, "Be navá nist hic kár mará- tá delam nazd e zolf e u...) (ZBP, C6816, FM, Xefáf). //sáz o barg e daftari* [office equipment]*; sázobarg e varzewi; kárxáneyi bá barg o bone ye novin//.* **2** *sázobarg dádan, bargobone dádan, sijidan, basijidan. //sázobarg e kárgáh e peikare bardári geránbahá bud.//*

equipoise n **1** *taráz, tarázmandi.* **2** *náre, pársang*

equitable adj *dádmand, dorost, bexradáne. //bexradánetarin ráh baráye gowudan* [solution] *e yek setize* [dispute]*; Harkas báyad bahri dorost/ dádmandáne dáwte báwad.//*

equitably adv *dádmandáne, dorost, bexradáne*

equity n **1** *dádmandi, bexradi. //áhang* [decision] *e dádmandáne ye/ bexradi ye dávar rá hame paziroftand.//.* **2** *(dád/ dar Engelestán) dátikán* e bonyádi.* **3 equities** *bahr, barg e bahádár* [stocks and shares]

equivalence n **1** *hamsangi, hamarzi, hamcandi, barábari.* **2** *hamsang, hamarz, hamcand, barábar*

equivalent adj, **equivalent (to sth)** *hamsang, hamarz, hamcand, barábar. //Dah toman hamcand e cand Yuro ast?; Sisad kilogeram yá hamsang e án be pond.//*

equivalent n *hamsang, hamarz, hamcand, barábar. //hamarz e/ hamcand e do mil dar dastgáh e metri; Áyá dar zabán e Páris vážeyi hamcand e váže ye faransavi ye "chez moi" hast?//*

equivocal adj **1** *dopahlu, gong. //Xawáyágar** [politician] *pásoxi dopahlu dád.//.* **2** *gománbarangiz, dopahlu*

equivocate v, **equivocate with sb** *dopahlu/ gong soxan goftan; gomráh kardan. //Ma rá gomráh nakon, baráye porsew e rástárástam pásoxi rástárást mixáham.//*

equivocation n **1** *dopahlu/ gong soxan goftan va gomráh kardan.* **2** *soxan e dopahlu/ gong*

-er **1** *pasvan, newángar e konande ye kári, dar Pársi harjá juri tarjome miwavad va hamcandán e án conin-and: -ande; ...-á;...-án; ...-ak; ...-bán; ...-ci; ...-kár; ...-gár; ...-gar; ...-ig; ...-ik;...-tar; ...-i. //* lover: *deldáde, dustár;* receiver: *girande//.* **2** *bá námhá hámváže misázad,* astronomer: *setárewenás;* philosopher: *farzáne.* (**b**) *az án e...; ...-ik; ...-i.* New Yorker: *Niyuyorki.* (**c**) *dárande: -e; -ak.* three-wheeler: *se-carxe;* double-decker: *dotaxte/ do áwkube*

era n **1** *gáh, "va be xabar e Yusef andar goftim ke án Feroun ke be gáh e Yusef bud va..." (ZBP, L2062 TB); dirand; zamáne, "Nayámad geránmáye Mehrán setád -- be wáh e zamáne newán e to dád." (ZBP, L3211 SF); ruzgár, hengám, "conán ham ke hengám e Nouzar bodand -- ke bá táj o bá taxt o afsar bodand." (ZBP, L6554 SF). //Gáh e/ dirand e/ ruzegár e Xawáyár-wáh//.* **2** *gáh, ruzgár. //ruzgár e dáman e kutáh* [miniskirt era]*; Má dar ruzegár e/ dirand e márád** [computer] *miziyim.//*

eradicate v *riwekan kardan, nábud kardan, az bixobon darávardan, bonekan kardan, az miyán bardáwtan, az miyán barxástan, "agar womá rá ensáf budi rasm e... az miyán barxásti." (ZBP, L3639 GS). //Áble riwekan wode ast.; kuwewháyi baráye az miyán bardáwtan e/ riwekan kardan e ágreft* [crime]*//*

eradication n *riwekani, nábudi, bonekani*

eradicator n *riwekan konande, zodáyande. //Yek botri jouharpákkon/ zodáyande ye jouhar//*

erase v **1** **erase sth (from sth)** *zodudan, pák kardan, pákidan, setordan, "Ze daftar hame námewán bestoram -- sar e taxt e Sásániyán besporam." (ZBP, L3199 SF); //newánehá ye medád/ medádi rá pák kardan/ setordan; Natavánest án ruydád rá az yád barad/ bestorad.//.* **2** *//(navári* [tape] *rá/ valgi* [disk] *rá) setordan/ pák kardan.//*

eraser, Brit rubber n *pákkon; medád pákkon, taxte pákkon*

eraser *navár-pákkon*

erasure n **1** *pák kardan, pákidan, setordan, zodudan.* **2** *pák-kardegi, setordegi, zodáyew. //pák-kardegiháyi dar yek náme//*

ere *(peivandváže, bandváže) (bástáni yá soxanvari) piw az...; piw az barámadan e xor* [ere break of day]*; biderang* [ere long]*//*

erect adj **1** *rást, six, waq, wax (ZBP, C4608 FM); afráwte, áhaxte, "asb... derázguw va miyán e u guwhá gowáde, áhexte gardan, bárik-tanggáh, bon e gardan setabr va..." (ZBP, L6780 QN).* **2** *(baráye andámhá ye tan bevíže nare) six, waq, wax, barxáste, "In ellati ast ki qazib bi wahvat e jemá, barxáste bemánad..." (ZBP, L5570 ZX)*

erect[2] v **1** *bardáwtan, "va suy e ásmán ke cegune bardáwteam bi hic sotuni" (ZBP, L160 TTT); avkandan "Abrahe az bahr e án ke malek az u xownud wavad be har wahri ke dar Yaman bud yek kelisá az bahr e malek baná avkand va bepardáxt" (ZBP, L165 TTT); rást kardan, "va az án jáneb bed-in miyámadand tá ángáh ke báz polhá rást kardand." (ZBP, L488 TBH); "hamipendárand mardomán ke na behamkonim ostoxán e u ári tavánáyim bar án ke rást konim ostoxánhá ye u" (ZBP, L4948 TTT); afráwte gardándan, "ke tárix e páyeyi benevisam va banáyi bozorg afráwte gardánam (ZBP, L1298 TBH); rást wodan, "con manjeniq rást wod benahádand va sangi andar u nahádand..." (ZBP, L2017 TB); "powt e dotá ye falak rást wod az xorrami" (ZBP, L3532 GS); barpáy kardan, "yeki dár barpáy karde boland -- kamandi bar u baste con páyband." (ZBP, L6288 SF); pei afkandan, "Pei afkandam az nazm káxi boland -- ke az bád o bárán nayábad gazand." (SF). //yádmáni* [monument] *barpá kardan/ pei afkandan./ tandisi be yád e Wápur barpá kardand//.* **2** *barpá kardan, zadan, afráwtan. //cádor zadan; mil e darafwi afráwtan* [erect a flag-staff]*//*

erectile adj *(kálbodwenási) (páreyi az tan bevíže nare) rást/ wax/ waq/ six wodani. //báft e rást/ waq wodani//*

erection n **1** *barpá wodan/ kardan. //barpákardan e/ sáxtan e án sáxtemán candin máh be derázá kewid.//.* **2** (*beáyin*) *sáxtemán; (xárdári) dast e xar. //Án sáxtemán e no ye sangitanxáne** [opera house] *dast e xari*

zewt ast.//. **3** *rást wodan; six wodan; wax/ waq wodan/ kardan. //nare ye/ kir e kasi boland/ six/rást wodan//*

erectness n *rást istádegi, waxi, waqqi, barxástegi, afráwtegi*

erg n *"erg" yekkán e ama** [energy] *dar dastgáh e metri/ metrik*

ergo adv *(biwtar be wuxi) az inru*

ergonomics n *behsázi ye bum e kár; kárpażuhi*

ermine n **1** (pl **ermine, ermines**) *káko/ qáqom e sepid, be nám e dánewik e* Mustela erminea. **2** *xaz e sepid e kákom/ qáqom. //jámeyi áráste be navár e xaz e qáqom;jáme ye kákom//*

erode v *farsudan, xordan, farkandan, sudan, "az bahr e án ast ki har dandán ki bar dandáni barábar e u ast misáyad har do sude miwavand..." (ZBP, L5174 ZX). //gouhar/ jouhar/ asid felezhá/ ayoxwosthá/ yuwosthá* rá mixorad; Daryá ruy e sang e partgáh rá bá gozawt e sálhá farsude/ farkande.; (pendárin) awá ye/ haq e mardom dárad peivaste az miyán miravad/ xorde miwavand.//*

erogenous adj *varanik*; varanangiz* [<varan (Pahlavi) (EDPL 47.0335)]. //jáhá ye varanangiz* e tan* [zones]*//*

erosion n *farsáyew, sudegi, farkan, farqan, farkand. //farsáyew e/ farkan e karáne ye daryá; kuwewháyi baráye kástan e farsáyew/ farqan e xák; káhew e ruz-afzun e áberu ye/ powtváne* [credibility] *ye farbod** [president]*//*

erosive adj *farsáyewi, sudegi, farkani, farqani, farkandi*

erotic adj *varanik* [bengarid be* "erogenous"*]. //honar e, cáme ye, peikare ye/ peikarebardári ye/ negár e varanangiz*; angize* [urge] *ye varanik*//*

erotica n *varanmáye* [<varan, bengarid be* "erogenous"*]; ganjineyi* [collection] *az ketábhá ye/ peikarehá ye varanangiz**

erotically (adv) *varanangiz*; varani**

eroticism n *varanangizi*. //Varanangizi* ye biwarmáne/ biparde* [blatant] *ye án celpard + /film//. [bengarid be* "erogenous"*]*

err v **1** (**a**) *laqzidan.* (**b**) *laqzidan, gonáh kardan.* **2** **err on the side of sth** *su ye... rá gereftan; havá ye... rá dáwtan. //Hengám e barxord bá xosirgarán** [offender] *e javán behtar ast biwtar suy e ravádári* [tolerance] *rá gereft.//.* **to err is human (to forgive divine)** *(dastán) "Gonáh e ádami rasmi qadim ast-vagar dáram gonáh án delrahim ast." (Nezámi); "ádami jáyezolxatást"; "Ádamizáde wir e xám xorde ast."; "nakonad harce án nabáyad kard- lik bar áfaride sahv ravást." (Moxtári) (PAF)*

errand n **1** *dastur gereftan, farmán (bordan); peiqámbari, peiqámávari. //az in ke baráye xáharaw peiqám bebarad va biyávarad/ az xáharaw dastur begirad* [to run errands] *bestuh gawt.//.* **2** *kár, "goft ke ci-st kár e womá yá ferestádegán?" (ZBP, L133, TTT). //Pei ye kár e viżeyi ámadeam.//.* **3** **an errand of mercy** *safari baráye komakresáni.*

(send someone on) a fool's errand *Kasi rá donbál e noxod siyáh ferestádan [Bahrám Yusefi]*

errant adj **1** *gomráh, biráh, dożkerdár. //wouhari/ zani biráh//.* **2** *salandar (ZBP, C6147 FM); ayyár (con Samak e ayyár); sargardán. //wahsavári* [a knight] *salandar/ ayyár//*

erratic adj *áwofte, darhambarham, bisámán. //Kár e káláresáni áwofte/ bisámán ast.; Án xánande namáyewi áwofte/ darhambarham dád.; In pangán** [clock] *pasopiw kár mikonad.//*

erratically adv *áwofte, darhambarham, bisámán. //Án goruh e varzewi con candgáhi navarzide bud áwofte/ xeili darhambarham bázi kard.//*

erratum n (pl **errata**) *laqzew (e cápi). //fehrest e laqzewhá (ye cápi)/ yek barge ye laqzewhá; laqzewnáme//*

erroneous adj *nádorost, każ. //andiwehá ye, hudehá ye, goftehá ye/ soxanhá ye nádorost/ każ//*

erroneously adv *nádorost, każ. //Cámeyi ke nádorost án rá az án e Ferdousi dánesteand.//*

error n **1** *laqzew; gonáh, irang* (ZBP, C3310, MK, BF). //laqzewhá ye vájvi** [spelling]*; laqzewhá ye márádik*/ kámpiyuteri; laqzewwhá ye cáppi//.* **2** *laqzew, biráh, biráhi. //Án náme rá biráh be womá ferestádand.//.* **3** *laqzew, irang*. //Irang*/ laqzew e do dar sad//.* **an error of judgement** *laqzew dar dávari/ arzyábi.* **the error of one's ways** *biráhi, gomráhi. //In javán dar gozawte dozd bud ammá aknun gomráhi ye xod rá daryáfte/ bázwenáxte mikuwad zendegi ye xod rá bázsázad.//*

ersatz adj *(biwtar xárdári) ...-namá; ...-gune; qollábi. //cizi benám e qahve, viski ye/ marzbuze ye qollábi; abriwomnamá*

eructation *ároq, vároq (ZBP, C750 FM); bád e galu*

erudite adj *farhangi, dánewmand, dánewumand, "bovad dánewumand o záhed be nám -- bekuwad az in tá ke áyad be kám." (SF). //Yek soxanráni* [lecture] *ye dánewmandáne//*

eruditely adv *dánewmandáne*

erudition n *farhang, dánew. //dánew e xod rá nemudan/ newán dádan/ mardi saxt dánewumand//*

erupt v **1** *(átaw) fewándan; darámadan e/ niw zadan (e dandán), barámadan "va xerad dandán az bahr e án guyand ki az pas e residegi baráyad..." (ZBP, L5046 ZX); "va guwt e bon e dandánhá rá be maqz e xarguw yá pih e morq mibáyad málid tá narmtar miwavad va dandán be ásáni baráyad...." (ZBP, L5352 ZX). //Az vápasin sáli ke kuh e Damávand átawfewáni karde sálhá migozarad.//.* **2** *(pendárin) dargereftan; az kure darraftan. //Ázárewhá* [violence] *dar xiyábánhá dargereft.//*

eruption n **1** *átawfewáni.* **2** *(pendárin) dargereftan, padid ámadan, hsmegiri. //dargereftan/ padid ámadan e dowmanihá//.* **3** *(paruw) zadan, juw zadan, birun rixtan*

-ery, -ry *(pasvand)* **1** (**a**) *(bá kárváźehá va námváźehá, námváźe misázad) harjá juri tarjome miwavad. //*bakery: *nánváyi;* brewery: *ábejosázi/ fugánsázi.* (**b**) *honar e...; kár e...; ...-gari. harjá juri tarjome miwavad. //*cookery: *áwpazi;* pottery: *kuzegari.* **2** *(bá námváźehá va setáyhá, námváźe ye nawmordani misázad) ...-i; ...-gi, harjá juri tarjome miwavad. //*bravery: *deliri;* snobbery: *barmanewi;* rivalry: *cewmhamcewmi;* machinery: *carxowtabzár;* greenery: *sabze;* gadgetry: *abzár//*

erysipelas n *bád esorx; sorxbád, margije (ZBP, C643 FM)*

ESA *kutáh wode az* **European Space Agency** *diván e espáwik* e Orupá*

escalate v *saxt afzudan/ afzáyew yáftan; badtar wodan/ kardan; bálá gereftan; dáman zadan. //afzáyew e ruzafzun e bikári; Bahá ye xáne saxt bálá rafte/ afzáyew yáfte.; Warvin** [government] *xodxáste/ dastidasti* [deliberately] *baráye cemhá ye xawáyáyi** [political] *jang rá dáman mizanad.//*

escalation n *afzáyew. //afzáyew e saxt e bahá ye xoráki; az dáman zadan e jang jelougiri kardan//*

escalator n *pelle ye barqi; pelle-barqi*

escalope n *guwt e loxm e sorx karde áqewte be xordenán va toxm e morq*

escapade n *yek kár e xaraki; //yek kár e xaraki ye kánáyáne, kudakáne, baccegáne, va mánand e án//*

escape v **1** **escape (from sb/ sth)** *gorixtan, faráraftan, "vaqti oftád fetneyi dar wám- - har kas az guweyi faráraftand." (ZBP, L3756 GS); powt bargáwtan, "ke az kin conin powt-bargáwti -- bed-in deź ma-rá xár bogzáwti." (ZBP, L6047 SF); kálidan, "ze kálidan e yek tan az razmgáh -- wekast andaráyad be powt e sepáh." (Labibi) (ZBP, C3105 FM); kandi zadan, "foláni kandi zad..." (ZBP, C5227 FM). //Do zendáni gorixteand; Wiri az qafasaw goriste.; Saxt árezu dáwt az zir e dast e mádaraw begorizad.; (pendárin) Hengámi ke zendegi saxt dowvár gawt be jahán e buwásp e xod foruraft.//.* **2** **escape (from sth)** *(baráye áb, va gázhá) dar-raftan, nawt kardan, tarávidan. //Yek jáyi gáz nawt mikonad- buyaw rá mifahmi?/ Yek suráx bekon bogzár áb dar beravad.; garmá (yi ke) az panjere darmiravad.//.* **3** *gorixtan, dar-raftan, duri kardan, powt bargáwtan. //Kojá mitavánim az dast e mardom begorizim?; Az in bonest*/ rásti* [fact] *nemitaván powt bargáwt ke...;* **4** *be yád nayámadan; farámuw gawtan. //Námaw (az) yádam rafte/ yádam nemiáyad./ Máhhá án ák* [fault] *rá nadidand.; Hic ciz az cewm e womá dur nemimánad.//.* **5** **escape (sb's) notice** *nadidan, nafahmidan. //Nemiwavad nadide báwid ke tázegi biw az andáze/ biw az hamiwe gereftár budeam/ kár dáwteam.//*

escape[2] n **1** **escape (from sth)** *goriz, darraftan, dak wodan, jim wodan. //Goriz az zendán e Sekandar/ Eskandar kár e dowvári ast.; Hengámi ke pás/ negahbán powt kard, u gorixt.//.* **2** *goriz. //ráh e/ pellekán e goriz az átawsuzi powt e sáxtemán ast.; Pásbánán táze/ jaxt rádeyi* rá ke bá án gorixteand* [the escape vehicle] *yáfteand.; Ráh e gorizemán rá ru ye naqwe newánemán dád.; lule ye/ darice ue goriz//* **3** *goriz. //Baráye goriz/ raháyi az fewár e kár (be) musiqi guw midahad.//.* **4** *tarávow, nawt. //nawt e gáz//.* **5** **make good one's escape** *xub gorixtan, jastan, "yek bár jasti malaxak, do bár jasti malaxak...", //kandi zadan//*

escape clause; **get-out clause** *(dar yek peimán náme va mánand e án) band e raháyi, band e goriz, kálew [az "kálidan"], "ze kálidan e yek tan az razmgáh -- wekast andaráyad be powt e sepáh." (ZBP, C3105 FM, Labibi)*

escapee (n) *gorixtár, gorizmand, gorizande*

escape-hatch n *darice ye goriz*

escapement n *(páreyi az pangán* ke jonbew rá taráz mikonad) pádang, padang (ZBP, C2875 FM)*

escape-velocity *tajá** [speed] *ye goriz az kewew e zamin, va mánand e án.*

escapism n *(xárdári) bá xáb, sargarmi va digar niranghá az rástihá gorixtan; gorizgari. //bekár bordan e dáruhá ye xeradpuw* [narcotics] *baráye barxi mardom rixti az gorizgari ast.//*
escapist n *gorizgar. //dástánhá ye/ afsánehá ye/ adabiyát e gorizgaráne az rástihá//*
escapologist n *namáyewgar/ wirinkári ke bandhá rá migowáyad; gorixtár; bázigar e gorixtár*
escapology n *namáyew, wirinkári ye goriz az band, gorixtári*
escarole n *bengarid be* "endive"
escarpment n *partgáh, sinekew*
eschatology n *(din) restáxiz(wenási); mahwarwenási* [Be wahr e Rey be menbar- bar yeki ruc [ruz]- hamigot [goft] vá'ezak k-in harzeláyi -- ke haft a'zá ye mardom ruc e mahwar- dahad bar kardehá ye xod gováhi; zani bar áne* [pubis] *mizad dast o migot [migoft] -- basá źáźá ke ta [to] án ruc xáyi." (PAF)]*
eschew v *duri kardan, parhixtan. //az jostárhá ye xawáyáyi** [political discussions] *parhixtan//*
escort[1] n **1** *hamráh, hamráhán, rahi, rahiyán. "Ebráhim Esmáyil va Hájar rá bar xari newánd va xod bá iwán beraft va az rahiyán e Ebráhim cand tan bá u beraftand..." (ZBP, L2022 TB). //Warvin* baráye rahbari ke az kewvar didár mikard hamráhán e zinávand* [armed escort] *farńhamávard.; Lákume** [yacht] *ye wahrbánu rá dah návwekan* [destroyer ship] *hamráhi mikard.; Wemwhá* [bullion] *ye zar rá pásbánán hamráhi karde bordand; sarbázán e rahi ye kewik/ rahi ye pás* [escort duty]//. **2** *hamráh*
escort[2] v, **escort sb (to sth)** *hamráhi kardan. //Duwize wáhzádeyi ke sarbázán hamráhiyaw mikardand.; Miwavad man dar mehmáni ye raqs/ vawt womá rá hamráhi konam?; Dust e barádaraw rá tá xáne hamráhi kard/ u rá be xáne resánd.//*
escritoire n *miz e nevewtan*
escutcheon n **1** *separ (i ke newánhá rá bar án savár konand.).* **2** *qáb (e suráx e kelid va mánand e án).* **3** *separ (i ke nám e kawti rá bar án nevisand).* **4** *(dar pezewki) (rostangáh e muy bar warm e zanán), "sebar e zarrin"/ "sebar e mowkin" [JGS, "Marzemán Náme]*
-ese suff **1** *(pasvand) (bá námhá ye viże, setáy* va námváże misázad) zabán e...; bumi. //Milániyán, źáponiyán; Guilakese "guyew e "Gilaki", "Gilakhá"//.* **2** *be sabk e adabi...; ...-vár;* //officialese: *divánvár/ divánivár//*
Eskimo (pl **eskimo, eskimos**), *niz* **Innui, Inui** *Eskimo. //honar e Eskimo(yi)//.* **2** *(zabán e) Eskimo(yi)*
esophagus (US) = **oesophagus** *sorxnáy, galusorx (ZBP, L1619 FM)*
esoteric adj *rázmand, viże. //cáme (sorávi ye), peikarehá ye, zabán e rázmand/ viże//*
esp *kutáh wode ye* "especially"
espadrille, (n) **canvas shoes** *give*
espalier n *divár e simi/ turi/ cubi (dar báq)*
especial adj **1** *zamineyi viże.* **2** *viże. //viże ye womá/ be sud e womá./ In viże ye womá-st; Rustá rá beviże dar bahár dust dáram.//*
Esperanto n *zabán e Esperánto; vespzabán**
espionage n *kárágáhi; áyawgari*. //be kárágáhi/ áyawtgari* gonahkár wenáxte wode; be kárágáhi/ áyawtgari pardáxtan; kárágáhi/ áyawtgari* ye sátvuni** [industrial]//
esplanade (n) *(gardewgáh e) daryábár/ rudbár/ karáne ye daryá yá rud*
espousal n, **espousal of sth** *powtibáni, haváxáhi. //haváxáhi ye táze ye u az áyin e mazdaki/ komunisti//*
espouse v *powtibáni kardan, haváxáhi kardan. //haváxáhi az jonbew e barábari ye zanán* [feminism]*//*
espresso n (pl **espressos**) *(yek fenján) qahve ye espresso/ afwore*. //Xáhewmandam do fenján qahve ye espresso/ afwore* bedahid.//*
esprit n *(Faránsavi) sarwádi*
esprit de corps *hambastegi, hamdeli*
espy v (pt, pp **espied**) *(kohne wode yá be wuxi) didan. //To budi ke emruz bámdád dar gardewgáh didam midavidi?//*
Esq *kutáh wode az* **Esquire** *(beáyin, dar Engelestán) xáje, áqá, jenáb e áqá ye..., //Bahrám* Esq: *jenáb e áqá ye Bahrám//*
-esque *(pasvand) ...-sán; ...-vár; ...-vaw. //*statuesque: *tandisvár;* Newtonesque: *Niyutonvár//*
Esquire, **Esq** *(dar Engelestán, beáyin) (kutáh wode) xáje, áqá. //ruy e pecná** [envelope] *nevewt "Áqá ye Parviz Kiyáni"*

-ess *(pasvand) bánu...; mádde, ...-zan, harjá juri tarjome miwavad. //*lioness ; *mádde-wir;* actress: *honarpiwe (ye zan)//*

essay[1] n *goftár. //Dar ázmun e tárix mibáyast se goftár benevisim//*

essay[2] v *(kohne wode, beáyin) dast be... zadan; kuwidan. //dast be kári zadan* [task]*//*

essay[2] n *(kohne wode, beáyin) kuwew*

essayist (n) *goftárnevis. //Sa'di goftárnevis e námávari bud.//*

essence n **1** *gouhar, "conánk andar in mesálhá gouhar va candi va cizi bovad ki nou' bovad va bas..." (ZBP, L1505 DA); "va gouhar e hame ye máyehá yeksán ast, "ZBP, L5001 ZX); "ke harcand bar gouhar afsun koni -- bekuwi kaz u rang birun koni." (ZBP, L4969 SF); xim "xim án cizháyi ast ke ádam az gouhar e xod dárad hamconán xawm va áz va rawk." (ZBP, L4609 NKZZF); nahád, "Án ke az nahád e u bar miáyad..." (ZBP, L2927AT); nehán/ nahán, "...va nahán e kárhá be cand ciz be dast taván ávardan..." (ZBP, L1806 DA). //Gouhar e gováźeaw** [argument] *án ast ke sarmáyedári nemitavánad piruz gardad.; U gouhar e/ namád e mehrabáni bud.//.* **2** *wire, mádde, máye, gouhar, jouhar, rouqan, áb, xim. //jouhar e/ rouqan e hel/ vánil; áb e/ xim e guw//*

in essence *dar bon, dar bonyád. //Án do gováźe** [argument] *dar bon yeki hastand.//*

of the essence *darbáyaste; besyár arjdár. //bá tajá** [speed]*/ tond kár kardan dar dastopanje narm kardan bá biderangi* [an emergency] *besyár arjdár ast.//*

essential adj **1** **essential (to/ for sth)** *darbáy; darbáyaste, báyá, darbáyast, darbáyaste, darvá (ZBP, C4367 FM). //(Áyá) pul baráye xowbaxti darbáyast ast?; báyad/ darbáyast ast ke be hame ye newasthá biyáyid.// "Menewtá** [secretary] *niyáz dárim; kárázmudegi ye piwin darbáyast ast.//.* **2** *xim, gouhar, bonyád, bonewt* [<Pahlavi (ZBP, C2025, MK, BF)]. //Gouhar e ázarmikaw* [essential decency] *máye ye án migardad ke nataván az u bizári namud.; Bonewt* e/ zamine ye bonyádi ye* [essential theme] *án namáyew ci-st?*

essential n *darbáyaste, báyaste, vankul (ZBP, C2589 FM). //bonewt e/ bonyád e/ bonyádhá ye dastur e zabán e Cini; Tanhá baráye bárobone/ bastebandi kardan e cizhá ye darbáyast zamán dáwtim.//*

essential oil *rouqan, jouhar, xim*

essentially adv *//dar bon/ be gouhar ádam e /mardi besyár rád* [generous] *ast.//*

EST **1** *(dar Ámriká) (kutáh wode) Xorásgáh*.* **2** *(dar pezewki)* Electroshock *(takán e barqi)*

est (also **estd**) **1** *(kutáhwode baráye* "established"*) bonyád-naháde; newáxte. //"Dálá* [company] *ye Parviz va Maryam" bonyád-naháde/ newáxte be sál e 2005//.* **2** *kutáh wode baráye* "estimated"

establish v **1** *barpá kardan, "komisiyon e jangi rá miguyad be hamdástáni ye anjoman e ayálati barpá gardide..." (ZBP, L2413 NKZZF); be bon newándan, "Ce goft án xeradmand e wirin soxon -- ke gar bibonán rá newáni be bon." (ZBP, L3204 SF); bonyád nehádan, padid ávardan, "anjoman e penháni be nám e komit e ye Sattár padid ávardand..." (ZBP, L4047, NKZZF); barpá namudan "...va dobáre mawrute bar pá kardand." (ZBP, L4062 NKZZF); newáxtan. //In kár/ in bongáh e bázargáni dar sál e dohezár bonyád naháde wod.; bá kasi peivandi nazdik padid ávardan//.* **2** *establish sb/ oneself (in sth) (as sth); páy gereftan, "deraxti ke aknun gereftast páy..." (ZBP, L3778 GS); newiman dáwtan, "dar injá dasteháyi az sarbáz bá cahár dastgáh e tup newiman dáwtand." (ZBP, L4060 THA); //Aknun be ásudegi dar sará ye no ye xiw newiman dárim/ jáy gerefteyim./ Xod rá dar jáygáh e ostándári* [governor of the province] *newáxte/ xod rá ostándár (e án ostán) qalamdád karde./ Aknun (dar kár e dád o setad)/ dar kár e xarid o foruw e kárhá ye honari be nám e foruwande saxt páy gerefte/ newáxte gawte.//.* **3** *ostovár dáwtan, rást dáwtan. //Bigonáhiyaw rá ostovár dáwteyim.; Kalántari nemitavánad rást dárad ke dar án zamán kojá bude.//.* **4** *pazirándan; pazirew dádan, pazirofte wodan. //Áyinhá ye pazirofte rá dowvár betaván degargun sáxt.; Bá dovvomin matali* [novel] *ke nevewt be nám e yek nevisande wenáxte wod/ páy gereft. Dovvomin matali ke nevewt jáyaw rá be nám e yek nevisande bázkard.//*

established adj *beáyin, rasmi. //Din e rasmi/ ye/ beáyin e Hendustán Budáyi ast.//*

establishment n **1** *pei afkandan, bonyád nahádan, barpáy namudan, newáxtan, padid ávardan, bar páy kardan [baráye nemunehá bengarid be* "establish"*]. //barpá namudan e/ pei afkandan e yek dánewkade ye novin/ (be áyin yá be wuxi) dam o dastgáh; dastgáh, "ke rá báwad andar miyán e sepáh- conin álat e sáz o in dastgáh." (ZBP, L5996 SF); "be nazd e ke juyi hami dastgáh? -- berehne sepabod berehne sepáh?" (SF); bongáh, "Bejá ye yeki dah biyábi ze wáh -- makon yád bongáh e Turán sepáh." (ZBP, L6172 SF); "be áb e Forát ast bongáh e man -- az ánjá bed-in biwe bod ráh e man." (ZBP, L3270 SF). //ámuzewgáh/*

yek bongáh e ámuzewi; Ce máye ye án gawt ke ámade dar in dastgáh/ bongáh kár konid?//. **3** *dam o dastgáh; kármandán. //Damodastgáh e bozorgi dárim.//*

the Establishment *(beviże dar Engelestán, biwtar xárdári) dárodaste, sardamdárán. //Sardamdárán e musiqi, rouwanandiwi* [intellectual]*, honar va mánand e án; yeki az sardamdárán* [figure]*//*

estate n **1** *bar* [<Pahlavi (ZBP, C7669 BF)],* **2** *dastgerd* (ZBP, C7199, MK, BF). //Dar Kermán dastgerd e bozorgi dárad./ yek bar*/ dastgerd e xánesázi/ bázargáni* [trading]*/ sátvuni** [industrial]*//.* **3** *(dád) morderig. //Morderigaw miyán e cahár farzandaw baxw wod.//.* **4** *(kohne wode/ beáyin) //rade/ goruh e mardom e kewvar//.* **5** *(kohne wode, beáyin) nahád; doureyi az zendegi) nahád e sepantá* [holy estate] *ye (zendegi ye) zanáwuyi* [matrimony]*//*

estate agent, (US) **realtor, real estate agent** *soudágar e sará va zamin//*

estate car; shooting-brake, (US) **station-wagon** *(savári ye) mánvár* [besanjid bá "xánemán, mánbán"]*

estd *kutáh wode, bengarid be* "EST"

esteem v **1** *arj nahádan, bozorg dáwtan. //Be káraw xeili arj mineham.//.* **2** *dánestan, negaristan. //In rá máye ye sarafrázi midánam ke baráye conin báwandegán* [audience] *e barjesteyi soxanráni konam.//*

esteem n *arj, harjá juri tarjome miwavad. //Bá conin raftár e badi az cewm e man oftád/ oftáde* [go down in one's esteem]*; Kasáni ke xub miwenásandaw be u xeili/ kam arj minehand* [hold sb in great/ low esteem]*//*

esthete, esthetic (US)**, aesthete, aesthetic** *xub, niku, niv, arjmand. Niz bengarid be* "aesthetics"

estimate[1] n **1** *barávard/ barávord, arzyábi; dar bahá ávardan/ afkandan, "tá dahhezár guspand az án e man ke be dast e vey ast miw va barre dar sá'at ke in náme bexánad dar bahá afkanad va be nerx e ruz beforuwad va zar va sim naqd konad va be Qazneyn ferestad." (ZBP, L554 TBH). //Mitavánam yek barávarad e sarangowti* [rough estimate] *bekonam ke cand tá ájor niyáz dári; In bálátarin arzyábi ye bahá ye... ast.//.* **2** *barávard, arzyábi. //Piw az paziroftan e páyintarin hazine, az se peimánkár* [contractor] *e gunágun arzyábi gereftim.; Candán xub nemiwenásamaw ke betavánam tavánáyiyaw rá arzyábi konam.//*

estimate[2] (v) **1** **estimate sth (at sth)** *arzyábi kardan, barávard/ ávord kardan; dar bahá afkandan "tá dahhezár guspand az án e man ke be dast e vey ast miw va barre dar sá'at ke in náme bexánad dar bahá afkanad va be nerx e ruz beforuwad va zar va sim naqd konad va be Qazneyn ferestad." (ZBP, L554 TBH). //Darámadaw rá nazdik e sáli dah hezár dolár barávord kardim; Arzyábi kard ke/ barávord kard ke án kár se máh be derázá xáhad kewid.; Mitavánid arzyábi konid derázáyaw cist?//.* **2** **estimate for sth** *arzyábi kardan, barávord kardan; dar bahá afkandan. //Az váládgar* [builder] *xástim vásác** [repair] *e bám e xáne rá arzyábi konad/ dar bahá afkanad.//*

estimation n **1** *bávar, manewte, arj. //Be bávar e/ manewte ye man u námzad e wáyestetari-st.//.* **2** **go up/ down in sb's estimation** *arj e/ arzew e... dar cewm e kasi bálá raftan/ az cewm e kasi oftádan. //Az zamáni ke be kixá** [boss] *goft darbáreaw cegune miyandiwad arzewaw/ arjaw dar cewm e man bálátar rafte.//*

estrange v, **estrange sb (from sb)** *rándan, jodá kardan, bigánegi kardan, bigáne kardan/ wodan, "moqbaceyi migozawt, ráhzan e din o del -- az pei ye án áwená bá hame bigáne wod." (Háfez). //bá zanaw bigáne wode/ az zanaw jodá gawte; báham bigáne wodeand/ az ham jodá wodeand.//*

estrangement n *bigánegi, jodáyi, rándegi. //Miyán e do dust e kohan biggánegi/ jodáyi andáxtan.//*

estuary n *daháne ye rud, jáyi ke be daryá mirizad*

ETA, **eta** *kutáh wode baráye* "estimated arrival time" *zamán e residan be jáyi begomán. harjá juri tarjome miwavad. //Rahsepári az Tehran dah o bist pál, zamán e residan be Wiráz yek o nim e pasin.//*

et al *kutáh wode, az Látin* "et alii/ et alia" *va hamkárán/ va yárán/ va digarán. //Dar án sangitá** [concert] *kárhá ye Brahms va digarán naváxte wod.//*

et cetera; etc *az Látin, va mánand e án; va hamánandegán e án*

et ceteras *va digar cizhá; hamánandegán e án*

etch v **1** **etch sth (on/ onto sth)** *qalam zadan, siyáhqalam kardan; harjá juri tarjome miwavad. //(pendárin) án ruydád sáliyán e sál/ sáliyán e ázegár be yádaw mánd.//.* **2** *qalamzadan, siyáh qalam kardan. //(naqqáwi ye) qalamzani/ siyáhqalam rá dust dárad.//*

etecher n *siyáhqalamzan, qalamzan*

etching n **1** *qalamzani, siyáhqalam.* **2** *qalamkár, siyáqalamkár. //Peikare ye siyáhqalam e zibáyi az kelisá be divár e ávizán bud.//*

ETD, estimated departure time *(kutáh wode) zamán e rahsepári begomán, harjá juri tarjome miwavad. //1:20 be Tehrán reside, be gomán 4:0 rahsepár e Wiráz miwavad.//*

eternal adj **1** *jávid, jávidán, jávdáne. //Xodá ye jávidán; zendegi ye jávid; ewq e jávdáne.* **2** *(anáyin) bipáyán, hamváre. //In verver e bipáyán rá* [chatter] *bas kon!; Az setizehá ye bipáyánat be sotuh ámadeam.//*

the eternal triangle *mehr e sesar*; meharabáni ye sesar [ewq e do mard be yek zan/ ewq e do zan be yek mard] [besanjid bá "ewq e do sar/ yeksar", "ce xow bi mehrabáni har do sar bi- ke yeksar mehrabáni dard e sar bi." Bábá Táher]*

the eternal varieties *bonyádhá ye/ bonesthá ye kerdár e nik. //kerdár e/ dádhá ye xodáyi//*

eternally adv **1** *jávid, jávdáne, baráye hamiwe.* **2** (**a**) *(anáyin) hamiwe. //(baráye) hamiwe sepásgozár e womá xáham bud.//.* (**b**) *hamváre. //Hamváre/ peivaste pegáh/ áqáz e bámdád be man zang mizanad.; Rom/ Rum, jávdánwah/ wahr e jávdán//*

eternity n **1** *(be áyin) jávdánegi, jávid.* **2** **an eternity** *zamáni deráz va bipáyán, yek sál, harjá juri tarjome miwavad. //Tá pásbán resid domb e wotor ámad páyin.//*

eternity ring *angowtar e mehr e jávid (ke gerdágerd almás newán báwad). //Hengámi ke pesarewán záde wod be u/ zanaw yek angowtar e mehr e jávid dád.//*

ether n **1** *eter.* **2** **ether, aether** (**a**) *(bástáni yá be wuxi) havá, bád. //Ágáhihá ye emruz be havá rafte/ bád e havá gawte zud farámuw miwavad.//.* (**b**) *ákáw* [<ákáwah (Sanskrit)] (be bávar e piwiniyán, cizi ke emruze* "black matter" *mixánand va gouhar e án wenáxte nist) (JGS)]*

ethereal, **aetherial** adj **1** *minuyi, ásmáni, behewti, "musiq ye, zibáyi ye ásmáni".* **2** *(bástáni) (vábaste be) ákáw* [bengarid be* "ether"*]*

ethic n *manew va kerdár. //Manew va kerdár e tarsáyi//*

ethical adj **1** *kerdár, manew va kerdár. //In biwtar yek porsemán e kerdári ast; bonyád e kerdári baráye farhixt* [education]*; Raftáraw xeili bá kerdár e nik hamáhang nabud/ jur nabud.//*

ethics n **1** *manew va kerdárwenási. //Manew va kerdárwenási yeki az wáxehá ye farzán* [philosophy] *ast.//.* **2** *dorosti/ kerdár (e nik), az didgáh e kerdár. //Áhang eu az didgáh e kerdár gománik ast* [the ethics of his decision are doubtful.]*/ Kerdár e pezewki jelougir e án ast* [forbid] *ke bá bimáraw mehrvarzi konad.//*

ethnic adj **1** *tabári* [tribal]*, bumi* [national]*, neźádi* [racial]. *//kehdádán** [minority] *e, goruhhá* [groups] *ye, arsanhá* [community] *ye, neźádi/ tabári//.* **2** *tabári, neźádi, bumi. // jámehá ye, xorák e, musiqi ye bumi; yek sofrexáne ye bumi*

ethnically adv *az didgáh e tabári/ bumi/ neźádi*

ethnographer (n) *neźádwenás*

ethnographic (adj) *neźádwenási/ neźádwenásik*

ethnography n *neźádwenási*

ethnological adj *(vábaste be) neźádwenási*

ethnologist n *neźádwenás*

ethnology n *neźádwenási*

ethos n *kiw, áyin. //áyin farvardi** [revolutionary]; *Ketábaw dorost áyin e zendegi ye mardom rá be ruzgár e Sásániyán newwán midahad.*[capture]*//*

ethyl alcohol (adj) *alkol etilik, alkol e nuwidani*

etiolate v **1** *(giyáhwenási) bá kam rouwanáyi dádan giyáhi rá kamrang/ pariderang/ birang gardánidan. //neháli* [seedling] *(az biáftábi).* **2** *(beáyin) pariderang va biján/ zarambu kardan. //noujaváni* [adolescent] *zardambu va biján/ biramaq; (pendárin) tudeyi/ hanvari** [society] *biramaq//*

etiolation n *bengarid be* "etiolate"

etiology (n) (US) *bengarid be* **aetiology**; *niz "sar e dard/ máye ye dard/ dardmandi", "Sar e dardmandi bed-u goft ci-st? -- ke bar dard zán pas bebáyad garist." (SF)//*

etiquette n *hukerdári, áyin. //Be ruzegár e wahrbánu Viktoriyá dar Engelestán hukerdári rá xeili arjdár midánestand./ hukerdári ye/ áyin e pezewki; áyin e dádsetáni//*

et seq *kutáhwode* (pl **et seqq**) *(az zabán e Látin:* **et sequens/ sequentia**) *va barghá ye/ qalamhá ye pas az án. //Baráye ágáhi ye biwtar be sáthá ye 11 va pas az án* [et seqq] *bengarid.//*

-ette *pasvand be maini* [meaning] *ye:* **1** *…-ce; ...-ak; ...- kucak; -kuculu.* //cigaret/ cigarette: *sigár (e kucak)*; Kitchenette: *áwpazxáne ye kuculu.* **2** *...-namá; ...-sán.* //leatherette: *carmnamá//.* **3** *bánu, zan, doxtar, ...-u.* //usherette: *doxtar e/ bánu ye ráhnamá; doxtaru ye ráhnamá//*

eucalyptus n (pl **eucalyptuses** or **eucalypti**) **1** *deraxt e okáliptus, az gune ye* Eucalyptus. **2** **eucalyptus oil** *rouqan e/ xim e okáliptus*

eucharist n, **the Eucharist** *(áyin e) husepási [drun (= nán e bi xamir máye) va zouri ke dar áyin e husepási be yádbud e vápasin wám e Masih/ Mehr xorand va nuwand.]*

eugenics n *hugeni* [<hu = xub, hu <Avestáyi, su (Sanskrit) (EDPL L67.925) + gen <gaona <Avestáyi (EDPL 15.1010)]*

eulogist n *setáyande, setáyewgar, mostgar*

eulogistic adj *setáyewgaráne, áfaringuyáne, mostgaráne. //goftárhá ye setáyewgaráne darbáre ye vápasin ketábaw.//*

eulogize, eulogise v *sotudan, áfridan, áfarin xándan. //Pas az bádegosári áfarin va setáyew kardan gereftan.//*

eulogy n *(beviźe be áyin) setáyewnáme (M. Moqaddam). //setáyewnámeyi baráye wáhzáde; xordegirán darbáre ye vápasin celpardaw** [film] *setáyewnámehá nevewtand.//*

eunuch n *xáje, "va xod legám e kárhá be dast gereft va bá án ke xáje bud mádar e Omar rá hamxábe ye xod sáxt." (ZBP, L7503 DTH); axte; vezuxte [<Pahlavi (ZBP, C7938 BF)]; kande-xáye], //xájehá ye wabestán//*

euphemism n *soxand dar parde, "soxan dar parde miguyam ,co gol az qonce birun áy -- ke biw az panj ruzi nist hokm e mir e nouruzi." (Háfez). //"dargozawtan"/ "be jahán e digar wetáftan"/ "guz e áxar rá dádan" soxan dar parde ast bejá ye "mordan".; "áb táxtan* [pass water] *soxan dar parde ast bejá ye wáwidan".//*

euphemistic adj *soxan e dar parde*

euphemistic adv *soxan e dar parde*

euphonious adj *xowxán, xowáhang, xowává, huvá* [bengarid be* "euphony"*]*

euphonium n *hufonium (az sázhá ye bádi) hunáy*/ yufoniyom*

euphonym (n) **1** *xowxáni, "soxandáni va xowxáni nemivarzand dar Wiráz -- biyá Háfez ke tá xod rá be molk e digar andázim." (Háfez); huváyi* [hu, Avestáyi; su (Sanskrit) (EDPL 17.9251); "váy" <az riwe ye "vac", uc (Avestáyi) (EDPL 47.1165)].* **2** *xowáhangi, xowáváyi, huáváváyi. //Xowáhangi ye ává ye soxanrán//*

euphoria n *sarxowi. //Tasuhá pas az piruziyaw sarxow bud.//*

Eurasia *Orupá/ Farang/ farangestán va Ásiá*

Eurasian n, adj *Ourpáyi/ Farangi-Ásiyáyi*

eureka *(wegeftváźe), "Yuriká!", "Yáftam, yáftam!". //"Yáftam, yáftam!, saranjám kár yáftam!"//*

eurhythmica, eurythmics n **1** *huvarzi*, huvarzew [<hu (Avestáyi), su (Sanskrit) (EDPL, 17.925)].* **2** *vawt/ raqs e Yuriká*

Euro-, Eur(o)-, *dar váźehá ye serewte, Orupáyi;* Eurasian: *Orupáyi-Ásiyáyi;* Euro-communist: *Mazdaki/ Komunisti-Orupáyi*

Eurocheque n *cek e Orupá/ Orupáyi*

Eurocrat n *divánsálár e bázár e hamegáni ye Orupá/ kármand e (bolandpáye ye) bázár e hamegáni ye Orupá*

Eurodollar *Dolár e Ámrikáyi (baráye powtváne ye bázargáni) dar Orupá*

European n, adj *Orupáyi. //zabánhá ye Orupáyi//*

European adj *Orupá/ Farangestán. //Nevisandeyi sarwenás dar Orupá//*

the European Economic Community (abbr EEC) *bázár e hamegáni ye Orupá*

Eustachian tube *lule ye Guwogalu/ Ostáw/ Ostákiyo (luleyi be nám e kálbodwenás e Itáliyáyi* Bartolommeo Eustacchio*). //baste wodan e lulehá ye guw o galu/ lulehá ye ostáw/ Ostákiyo máye ye guwdard e kudak gawte.//*

euthanasia n *huw, huwi* [<hu = xub, hu (Avestáyi); su (Sanskrit) + uw/huw <"owah" = marg (Avestáyi), "Bedán gaz bovad huw e Esfandiyár -- to in cub rá xármáye madár) (SF); To gofti ke huw e yal Esfandiyár -- bovad bar kaf e Rostam e námdár." (SF); vará dar jahán huw bar dast e ki-st? -- kaz án dard má rá bebáyad garist. (SF); "Vará huw dar zábolestán bovad -- be cang e yal e pur e dastán bovad." (SF). //Anjám e huw/ huwi* be dast e pezewkán dádmand/ qánuni nist.//*

evacuate v **1** **evacuate sb (from...) (to...).** *birun bordan, tohi kardan. //Hengám e bombárán e wahr kudakán rá be rustá bordand/ rá birun be rustá bordand.//.* **2** *(beviźe dar ártew) tohi kardan, pas newastan, pá-kewidan, pardáxtan. //Sarbázán bá piwraft e dowman az ánjá pá kewidand/ ánjá rá tohi kardand/ pas newastand.; Bum e nazdik e átawfewán rá tond tohi kardand/ az mardom pardáxtand.//.* **3** **evacuate sth (of sth)** *tohi kardan az; ridan, //kár kardan e wekam//*

evacuation n **1** *pardáxtan, tohi kardan/ wodan, pá kewidan, birun bordan. //Birun bordán e hezárán tan az mardom pas az láxiz//.* **2** *pardáxtan e wahr az mardom*

evacuee n *áváre. //áváregán e jangi ke az wahr birun wodeand.//*

evade v **1** *gorixtan, já tohi kardan, xiwtan rá dozdidan, "in ruz conán oftád ke xewt biyandáxt, wir xiwtan rá dozdid tá xewt bá vey..." (ZBP, L1287 TBH). //az dast wahrbáni/ pásebánán/ kafti/ dowman gorixtan/ xod rá dozdidan.//.* **2** *goriz zadan; az zir e... dar-raftan; gorixtan. //az sarbázi gorixtan; az dastgiri* [capture] *be dast e pásbánán gorixtan//.* **3** *az pásox e rást dádan gorixtan, kibidan, vázadan (ZBP, L4242 TMK). //Pásebán az hame ye porsewhá ye dowvár vázad/ kibid.//*

evaluate v *arzyábi kardan, barandáz kardan, barandáxtan, "cerá deliri bar soxani ke na bar andáze va páygáh e man bud va cerá cun bexástam goftan avval andiwe nakardam va barnayandáxtam va anjám e u rá nanegaridam?" (ZBP, L1798 DB). //Baxt e kámyábiyaw rá arzyábi kardan/ andáxtan/ Káraw rá nadide nemitavánam tavánáyiyaw rá arzyábi konam/ barandázam.//*

evaluation n *arzyábi, barandáz, varandáz*

evanescence n *hurvánegi*/ hurváni* [<Pahlavi (ZBP, C7384 BF)]; zudgozari*

evanescent adj *(beáyin) hurván*, hurváne* [<Pahlavi (ZBP, C7384 BF)]; zudgozar, gozará. //Hurván* con poź [dáne ye barf* (snow flake)*] bar áb e rud.; námávari ye/ bolandávázegi ye zudgozar e/ hurván* e yek ávázexán e Páp.//*

evangelical adj **1** *(barábar e/ vábaste be ámuzewhá ye) enjil, enjili, tarsáyi.* **2** *enjili/ tarsáyi ye Protestáni*

evangelical n *tarsá, protestán, //hamvand e/ peiro ye áyin e tarsáyi/ kiw e Protestáni//*

evangelicalism (n) *bávar/ áyin/ kiw e tarsáyi (protestáni)*

evangelist n **1** *yeki az cahár nevisande ye páreyi az enjil darbáre ye zendegi ye Masih/ Mehr* (Mathew, Mark, Luke, John). **2** *pandgu (ye tarsáyi ye douregard). //Be dast e pandguyi doátewe ye Ámrikáyi tarsá gawtan/ din e tarsáyi bargozidan; áyin e namáz e hamegáni/ goruhi ye tarsáyi (ye Protestáni)//*

evangelistic adj *peiro ye áyin e/ din e/ kiw e tarsáyi*

evangelize, evangelise v **1** *(beáyin) pandguyi ye kiw e tarsáyi baráye tarsá gardánidan e mardom; bá pandguyi tarsá gardánidan.* **2** *powtibáni gereftan; haváxáh gerdávardan. //Haváxáhán e xorákhá ye tandorostibaxw hamiwe dárand pandguyi karde powtibánáni gerd miyávarand.//*

evaporate v **1** *boxár wodan/ kardan; paridan. //Áb dar áftáb zud boxár wod.; Garmá áb rá boxár mikonad.//.* **2** *(pendárin) paridan, nist wodan, barbád wodan; "Yek cand bekudaki be ostád wodim- yek cand be ostádi ye xod wád wodim, páyán e soxon weno ke má rá ce resid- az xák barámadim o bar bád wodi" (Xayyám). //Árezuháyaw bar bád wod.//*

evaporated milk *wir e mawt. //Dandánmaz rá bá wir e mawt dorost karde budand.//*

evaporation n *bengarid be* "evaporate"

evasion n **1** *goriz, darraftan. //rad gom kardan e dozd baráye pásebánán; az zir e bár e pásoxguyi wáne tohi kardan; piwmárde* [accused] *be darraftan az zir e báj.//.* **2** *baháne baráye dar raftan az zir e/ goriz az...; //Pásoxháyaw be porsewhá ye man cizi joz bahánehá ye zirakáne nabud.//*

evasive adj **1** (**a**) *gorizmand; dopahlu. //wegerdhá* [tactics] *ye gorizmandáne/ dopahlu. //Raftáraw hamiwe xeili dopahlu bud. Harge rást tu ye cewmam neminegarist/ negáh nemikard.//.* (**b**) *gong, dopahlu, sarbálá. //pásoxi gong/ dopahlu be yek porsew//.* **2** **take evasive action** *xod rá dozdidan; az... gorixtan, goriz zadan. //Xalabán baráye barxord nakardan bá* [collision] *havápeimá ye dowman goriz zad/ xiwtan rá dozdid.; (bewuxi) Siyámak nemixást xáharaw u rá bebinad az inru goriz zade/ xiwtan rá dozdide zir e taxtexáb penhán gawt.//*

evasively (adv) *bá gorizmandi, do pahlu*

evasiveness n *gorizmandi/ wáne tohi kardan. //Dar biwtar e bárehá xawáyágarán** [politicians] *rá be gorizmandi/ wáne tohi kardan/ pásoxhá ye dopalu dádan piwmár-and.* [to accuse]*//*

eve n *(dar enjil dástán e bondahew* [creation]*) mawiyáne*, "Ardawir e Bábakán va Xosro Anuwirván dar in ruz raxt e nou be mardom mibaxwidand, dar bondahew ámade ke ruz e mehregán mawiyá [Ádam] va*

mawiyáne [havvá] az notfe ye Kayumars padid ámadand." (ZBP, L7899, PurDávud, Yawthá); Mahlái/ mahláy; mahráne (ZBP, C7814, BF, JGS). //mawiyá va mawiyáne; mawi va mawiyáne, mahlá va mahláy; mahlá va mehráne//

eve n **1** *wab e..., //wab e Krismas/ zádruz e Mehr (M. Moqaddam); wab e sál e nou/ nouruz//.* **2** *dorost piw az; wab e..., //dorost piw az gozinew/ wab e piw aznew; dorost piw az/ wab e piw az takrobáyi* [race]//. **3** *(bástáni) ivár, wám (ZBP, C2223 FM). //yek wab e tábestáni ye besyár xub* [perfect]//

even adj **1** *hmvár. //hamvártarin baxw e yek meidán e cougán camani** [golf course]*; Miz e cougán e rumizi** [billiard] *báyad pák hamvár báwad.//.* **2** *yeksán, peivaste, barábar, yeknaváxt, yek-..., //In anbár e mey sarásar e sál peivaste yek dareje/ garmá ye yeksán* [even temperature] *mimánad.; zaxme ye sorxragi ye kudak aknun yeknaváxt ast.; damzadan e yeknaváxt; yek rang/ rang e yeknaváxt//.* **3** (**a**) *barábar, hamcand, yeksá. //nomrehá ye má aknun barábar ast; Án do asb dar takrobáyi barábar budand/ wodand.//.* (**b**) *taráz, barábar, hambar, joft, "zouj joft bovad va in án adad ast ke be do páre ye mánande ye yekdegar taván kardan ay do nim..." (ZBP, L7135 TT). mánand, mánande, hamánand. //Gománam án do bázigar engár hamánand-and/ mánande ye ham-and.; yek dast bázi ye barábar/ joft//.* **4** *(baráye womárhá) joft. //2, 4, 6 va mánand e án az womárhá ye joft-and.//.* **5** *árám. //árám, narmxu; Xeili narmxu/ árám ast.;wirxári árám.//.* **an even chance (of doing sth)** *panjáh panjáh. //Be bávar e man baxt e borobáxtaw yeksán ast/ panjáh panjáh baxt e bord dárad.//.* **be/ get even (with sb)** *az kasi kin tuxtan. //Behruz sougand xord az barádaraw ke be u nirang e zewti zade kin betuzad.//.* **break even** *yer be yer dar ámadan/ na sud kardan na ziyán; sarbesar darámadan. //Yek sál be derázá mikewad tá in bongáh sud dahad ammá aknun dast e kam sud va ziyánaw barábar ast/ sarbesar darmiáyad.//.* **even chances/ odds /money (also evens)** (**a**) *(dar geroubandi) barábar, yeksán. //baxt e bord o báxt e in asb e táze, yeksán ast.//.* (**b**) *panjáhpanjáh;barábar, yeksán. //Panjáhpanjáh wáyad* [the odds are even that] *dir biyáyad.//.* **on an even keel** (**a**) *taráz, árám, hamvár.* (**b**) *(pendárin) árám. //dirzamáni be derázá kewid tá pas az marg e zanaw árám gereft/ girad.//.* **even out** *hamvár/ lawan gawtan. //ráh porwib az tappe bálá rafte va sepas hamvár gawt.; Bahá ye xáne bálá va páyin rafte, ammá saranjám hamvár miwavad.//.* **even sth out** *barábar baxw kardan. //Pardáxthá rá mitaván barábar sarásar e sál baxw kared.; Kixá/ sarparast* [boss/ manager] *kuwid kár rá miyán e kármandánaw barábar baxw konad.//.* **even (sth) up** *barábar/ taráz/ hamvár karda. n//In kárhá rá andaki hamvár mikonad.//*

even[2] adv **1** *hamáná...; niz, ham. //(hamáná) náme rá hargez báz ham nakarde.; Hamáná be náme ye man pásox ham nadád.; Ánjá hamáná dar máh e mehr niz havá garm nabud/ sard bud.; Bacce ham mitavánad án ketáb rá befahmad.//.* **2** *hanuz ham. //Hanuz ham be andáze ye man ham darbáre ye án nemidáni.; Afsáne tond miránad ammá Susan hanuz az u ham tondtar miránad./ Az xáharaw ham huwmantar ast.//.* **3** *ham, hamáná. //Sáxtemán e cewmgiri nist hic, zewt ham hast.//*

even as *hamin ke; dorost hamán zamán ke. //Hamin ke dád zad va bim dád, ráde*/ máwin sor xord.//*

even if/ though *bá in ke; garce, agar... báwad, "Agarce cáh nápedrám báwad -- bepedrámad co xowfarjám báwad." (Vis o Rámin). //Agar piyáde ham báwad hame ye ráh rá piyáde ámade xodam rá be ánjá miresánam.; Agarce ázár ham bedahad báz duwtaw dáram.//*

even now/ then (**a**) *bá in hame. //Peikarehá rá be u newán dádam, bá in hame/ hanuz soxanam rá bávar nemikonad.//.* (**b**) *dorost dar hamin zamán/ aknun. //Sepáhiyán dorost dar hamin zamán/ aknun ámáde ye raftan be darun e wahr hastand.//*

even so *bá in hame; agarce. //Garce laqzewhá ye vájvi** [spelling] *ye faráván dárad báz ham goftár e besyár xubi ast.//*

even-handed *bihaváxáhi. //dád* [justice] *e bihaváxáhi//*

evening n **1** *wabáhengám, wabángah; wám, duw, ivár. //Fardáwab miáyam.; Duw/ diwab xáne budim./ Yek wab e garm e tábestáni; Wabhá/ wabáhengám biwtar (ciz) mixánam.; Namáyew e wabángáhi.//.* **2** *wab; wabáne. //Yek wab namáyew árásteand* [arrange]*; wabhá ye musiqi* [musical]//. **3** *(pendárin, beáyin) páyán e zendegi. //dar páyán e zendegiyaw//*

evening dress **1** *jáme ye wab. //Hame jáme ye wab puwide budand.//.* **2** *jáme ye wab e zanáne. //Hame ye jámehá ye wab (e zanáne) zibá bud.//*

evening paper *ruznáme ye wab/ pasin. //ruznáme ye wab e barzan/ bumik** [local]//

evening prayer *bengarid be* "evensong"

evening primrose *giyáhán e dolappeyi az xáneváde ye* <u>onagraceae</u> *beviże* <u>Onagraceae biennis</u> *bá golhá ye zard ke wab báz miwavad.; rouqane* <u>Onagraceae biennis</u> *baráye darmán bekár miravad.//*

the evening star *setáre ye Náhid yá Tir*

evenly adv *barábar, taráz, yeksán, hambar. //barábar baxw wode//*

evenness n *barábari, yeksáni, tarázi*

evensong; evening prayer n *namáz e wámgáh/ wabángáh. //Ham be namáz e wab va ham be namáz e bámdád raftim.//*

event n **1** *ruydád, roxdád, piwámad. //Yeki az ruydádhá ye bozorg e dah sál e piw.; Yek dast* [chain] *ruydádháyi ke be kenáregiri ye noxostvazir anjámid.; Hengámi ke baráye noxostin bár zani noxostvazir gawt ruydádi saxt bozorg be womár ámad.//.* **2** *ávard, hamávard. //Kodám ávardhá rá mixáhi beravi?; Do ye sad metri wewomin ávard e emruz pasin ast.//.* **3** **at all events/ in any event** *behar ruy. //Be har ruy badtarin cizi ke mitavánad bekonad in ast ke beguyad "na".//.* **in either event** *behar ruy, ce in ce án. // Be har ruy, harce piw áyad az womá powti mikonam.//.* **in that event** *agar (conin báwad). //Wáyad awá/haq bá womá báwad va agar conin báwad báyad puletán rá pasbedahand.//.* **in the event** *ammá án jut ke piw ámad. //Darbáre ye bijak* [bill] *e hazine ye mehmánsará negarán budam ammá ánjur ke piw ámad án andáze pul dáwtam ke bepardázam.//.* **in the event of sth** *agar... ruy dahad..., //Agar egnesti** [accident] *ruy dahad...; Agar bemirad pul be Marján miresad.//*

eventful adj *beyádmándani, por az ruydádhá ye beyád mándani. //Zendegiyi por az ruydádhá ye be yád mándani dáwte; sáli por az ruydádhá ye beyádmándani//*

eventide n *ivár (bástáni)*

eventide (n) home: *xáne ye sálmandán*

eventing n *[dar Engelestán] ávard e asbdaváni ye seruze.*

eventual adj *saranjám, "saranjám zán lawkar e biwomár -- savári namánd azdar* [capable of] *e kárezár (ZBP, L6211 SF); saranjám, "tá bebinim saranjám ce xáhad budan..." (ZBP, C6042 FM); afdom, be afdom = báfdom; be anjám, "az har dar soxan goftand tá malek be anjám soxan goft conin ke..." (ZBP, L3644 GS). //raftár e kánáyáne va wekast e farjáminaw; raftár e kánáyáne va saranjám wekastaw.//*

eventuality n *ruydád, hude. //Hargune hudeyi rá báyad be did/ dide girim/ Hargune hudeyi rá báyad dar cewm dáwte báwim.//*

eventually adv *saranjám, be anjám, báfdom. afdom. [baráye nemunehá be* "eventual" *bázgardid.]. //Bimár gawt va saranjám mord.; saranjám az kuwew saxt bestuh gawt.//*

ever adv **1** *hargez. //Dar in dehkade hargez hic ciz ruy nemidahad.; Hargez árezu mikoni puldár budi?; Xeili kam be celparde*/ sinemá miravad, wáyad ham hargez.; Agar hargez be Wiráz ámadi báyad ámade nazd e má bemáni.//.* **2** *hargez, tákonun. //Hargez/ tákonun bá helikopter/ havápeimá ye sanjáqaki/ carxbál [F. Zandi]; carxa* [guyew e Aliwang/ Pawtu] parváz kardeyi?", "Na, hargez.". //"Hargez pil dideyi?" "Ári dideam"; Bá xod goftam áyá hargez andiwide (ke) man ce kewideam?//.* **3** *...-tar/ ...tar az har gáhi; harce ...-tar; tákonun. //Saxt-tar az har gáhi mibárad/ Harce tond-tar mibárad.; In behtarin kári-st ke tákonun kardeyi.; Án náme ke be dastaw resid az hargáhi biwtar az u badaw ámad.//.* **4** **ever-** *(dar vážehá ye serewte) hamiwe, peivaste, ruzafzun, fazáyande. //Gereftári ye ruzafzun ; afzáyew e ruzafzun e bahá ye xorákihá//.* **5** **as ... as** , *(anáyin, kohne wode) harce ...-tar. //Harce saxt-tar ke mitaváni bekuw/ kár kon!//.* **6** *harjá juri tarjome miwavad. //Key/ kojá/ cegune gomew kardi?; Ce miguyi?/ Ce dar sar dári?/ Ce mixáhi beguyi?//.* **7** **(as) bad, good, etc, as ever; (as) badly, well, etc as ever** *be hamán badi/ xubi. //Bá in ke piwguyi ye havá xub bud , bámdád e fardáyaw con hamiwe baráni bud./ Bázuyaw pársál wekast ammá/ bá in hame piáno rá behamán zebardasti (ye hamiwegi) minavázad.//.* **did you ever (...)!** *(anáyin) hargez conin.../ hargez conán..., //Hargez conin carandi wanide budi?; raftan be ábrizgáh sad tumán wode, hargez bávarat miwavad!//*

ever and anon *candin bár, payápei;*

ever more *harce biwtar, fazáyande, biw az piw, bá peigiri ye handemán** [interview] *biw az piw wuride gawt.//*

ever since (...) *az án zamán peivaste..., //az án zamán peivaste dar ámuzewgáh budam.//*

ever so/ ever such *(anáyin, dar Engelestán) xeili xeili. //Xeili xeili puldár ast.; xeili xeili xowandám* [handsome] *ast. //Yek jám e báde ke be dast girad, digar/ dige debiyá!//*

if ever there was one *rásti-rásti. //Rásti rásti cáwt/ náhár/ wám xeili xeili xub bud [if ever there was one]!*

yours ever/ ever yours *(anáyin, dar páyán e námehá) dustár e womá*

evergreen n *hamiwe-bahár. //deraxt e káj, sedr* [cedar] *va taráz* [spruce] *hamiwebahár-and.*

everlasting adj **1** *jávdáne, jávid, hargezi. //nám/ bolandávázegi, wokuh e jávdáne; zendegi ye jávid.* **2** *hargezi, besyár derázáhang. //golhá ye hargezi//.* **3** *(xárdári) bipáyán. //Az gele(gozári)há ye bipáyánaw be sotuh ámadeam.//.* **4** *xodá*

everlastingly (adv) *bipáyán, hargezi. //gelegozári ye bipáyán//*

evermore adv *baráye hamiwe. //*for evermore: *baráye hamiwe*

every **1** (**a**) *har, har ye, har kodám. //hame ye/ taktak e baccehá ye) yáne** [class] *ázmun rá gozarándand; Har valgi** [record] *ke tá konun porkarde* [to make] *dáram; hame ye/ taktak e váźehá ye soxanrániyaw rá natavánestam bewnavam./ Yekáyek e/ taktak e qalamhá ye* [every item] *án dast rá* [in the set] *bárik/ mubemu barresi kard.//.* (**b**) *har. //Har dam e estáraw** [holiday/ vacation] *rá xow gozaránd./ Baráye har dahwáhi ke darávardam kár kardam; Har jonbew e u rá mipáyidand.; har bár zang mizanad engár hamiwe dar garmábe-am.//.* **2** *har ce ke bewavad, harjá juri tarjome miwavad. //Cemháyi* [reason] *dar dast dárim ke bávar konim hanuz zende ast.; (Hargune) baxt e piruzi bá womá-st.//.* **3** *//har dah pál** [minute] *yek otobus/ masráde* miravad.//.* **4** **every other** *//hame ye doxtarán (walvár e) jin puwideand joz man.; yekidarmiyán. //yek hafte dar miyán be didáremán miáyand.//*

everybody, everyone *(harvenám e náwenáxte) hamegi. //Pásebánán hamegi rá dar otáq bázporsi kardand* [question]; *Be yád dáwtan e náme hamegi nawodani ast.//*

everyday adj *harruze, wuni* [<Pahlavi, (BP, C2407 MK)]. //yek ruydád e harruze; farhangi feworde* [compact] *ye wuni*/ baráye kárbord e ruzmarre/ ruzáne//*

everyplace (adv) *hamejá*

everything (pro) **1** *hame ciz, har ce. //hameciz nábud gawt; harce midánam baráyat miguyam.//.* **2** *arjdártarin ciz, hame ciz. //Pul hame ciz nist.//*

everywhere adv **1** *harkojá, hamejá, harjá. //hamejá rá negáh kardeam/ josteam/ gawteam.//*

evict v, **evict sb (from sth)** *boland kardan, birun kardan. //Con keráye napardáxtand (be dastur e dádgáh) az ánjá bolandewán kardand.//*

eviction n, **eviction (from sth)** **1** *(keráyenewini rá be dastur e dádgáh) (az jáyi) boland kardan/ birun kardan. //Az zamáni ke (dádgáh) az xáne bolandaw karde jáyi baráye zendegi nadárad./ farmán e/ dastur e dádgáh baráye bolandkardan e keráyenewin//.* **2** *boland kardan, birun kardan. //Tázegi dar in xiyábán cahár keráyenewin rá az jáyewán birun/ boland kardeand.//*

evidence n **1** **evidence (to do sth/ that...)** *(beviźe dátikán*) gováh, "Nevisande ye dánewmand gováh e ostovári rá be rásti ye goftár e má darbáre ye [váźe ye] wirin...." (ZBP, L4452 NKZZF); gová, "va con be xerad negáh koni bedáni ke áfarinew e u bar hasti ye u gová-st." (ZBP, L1962 TB); ávand, "...gar ávand xáhi be tiqam negar." (SF). //Ávand e/ gováh e basande dar dast nabud ke gonáhkáriyaw ostovár gardad.; Gováhi baráye ostovár dáwtan e in gofte* [statement] *dar dast dárid?; Án soxani ke be kalántari/ pásbán gofte bud zedde xodaw* [in evidence against] *bekár raft./ Dánewmand báyad baráye ostovár dáwtan e yek engáre* [theory/ hypthesis] *gováhi biyávarad.; na kucaktarin/ kamtarin gová/ gováh//.* **2** *newáne. //dar án xáne/ otáq newánehái az kemakew dide wod.; newánehá ye kár* [action] *e kuh e yax/ yazcál* [glacier, glacial] *ru ye taxtesanghá//.* **3** **(be) in evidence** *áwkár/ rouwan/ cewmgir budan. //Az ánjur ádamháyi ast ke xeili delaw mixáhad dar newasthá ye arjdár tu ye cewm/ cewmgir báwad* [to be in evidence].//. **on the evidence of sth** *bar páye ye/ ávand e..., //Bar páye ye ávand e ávardhá ye tázeyewán gomán nemiravad goruh e varzewi ye Berezil jám rá bebarad.//.* **turn king's/ queen's evidence,** (US) **turn State's evidence** *dar dádgáh zedd e yárán e xod gováhi dádan baráye gereftan e keifari saboktar.*

evidence v *gováh e.../ ávand e.../ newángar e... budan. //Pásoxaw gováh bar gonahkári bud./ diná ye gonáhkári* [guilty conscience]*//*

evident adj, **evident (to sb) (that...)** *rouwan, áwkár, padid, "va námaw va hálaw padid ast va ma-rá 70 sál ast." (ZBP, L246, TB); padid ámadan, "va agar bedánad va padid áyad ke u rástguy ast..." (ZBP, L30 TB); "padid ámad ke ma'ni ye kolli az án jahat ke kolli ast moujud nist ellá andar andiwe." (ZBP, L1535 DA); peidá, "va peidá-st ke conin ta'assobi kár e sotude naxáhad bud..." (ZBP, L4357 NKZZF), áwkár, hoveidá, vidá. //Bar hame ye womá báyad rouwan/ áwkár/ peidá báwad ke (u) laqzide (ast).; Bá sarafrázi* [pride] *ye áwkár be farzandánaw negarist.//*

evidential adj *ávand, gováh. //*evidential proof: *ávand//*

evidently adv *áwkárá; áwkár ast ke; peidá-st ke..., //Peidá-st ke bar sar e án ast ke beravad.//*

evil adj **1** *bad, doź...; dow-, ...; wur...; siyáh; tar...; ahrimani; nápákdel, "Cahárom co nápákdel Xownaváz -- ke gom kard z-in bum o bar nám o náz." (ZBP, L3259 SF); badnahán, "Bed-u goft Xosro ke ey badnahán*

-- co dáni ke u bud wáh e jahán." (ZBP, L3217 SF). //mardi badmanew/ nápákdel/ badnehán; andiwehá ye bad/ ahrimani//. **2** *bad, ziyánbár. //yek buy e gand; gand; baxuyi/ dożxuyi* [temper]*; ábohavá ye bad.//.* **3 the evil day, hour, etc** *ruz e/ ruzgár e bad. //midánam báyad nazd e dandápezewk beravam, ammá tá ánjá ke bewavad, dáram ruzegár e bad rá pasmiyandázam* [put off]*//.* **(give sb) the evil eye** *kasi rá cewm zadan.* **the Evil One** *(kohne wode) ahreman, weytán, harmás/ hormás (ZBP, C855 FM).* **an evil tongue** *badzabáni, tarzofáni. //badzabán/ tarzlofán ast.//.* **one's good/ evil genius** *bengarid be* "genius". **fall on evil days** *docár e badbaxti gawtan, be ruzgár e bad oftádan.*

evil n **1** *badi, zewti, badkonewi, "Conin dád pásox ke az badkonew -- nayáyad magar kowtan o sarzanew." (ZBP, L4633 SF); bad kerdári, angramainu (angra mainiyu), dowi, dożi, serewt e nábekár, "be nácár asl e bad va serewt e nábekáraw taqázá konad va ádat e kohan va tab' e qadim e u be juw áyad...." (ZBP, L1693 DB). //serewt e nábekár/ angramainu dar ádam/ mardom*. [the spirit of evil]*; dar barábar e badi xubi kardan/ badi rá bá xubi pásox dádan/ bad nagoftan, "Má naguyim bad o meyl be náhaq nakonim -- jáme ye kas siyah o dalq e xod azraq nakonim." (Háfez)*

evildoer n *nábekár, badkonew, "conin dád pásox ke az badkonew -- nayáyad magar kowtan o sarzanew." (ZBP, L4633 SF). //dozdán/ xuniyán va digar badkonewán//*

evil-minded (adj) *nápákdel, "cahárom co nápákdel Xownaváz -- ke gom kard zin bum o bar nám o náz." (ZBP, L3859 SF), badmanew, dożmanew, badandiw, "badandiw gardad pedar bá pesar -- pedar hamconin bá pedar cáregar." (SF). //piremardi nábekár va badmanew.//*

evince (v) *newán dádan, nemudan. //Kudaki ke huw e faráván newán midahad.; niru ye dorváx* [power of recovery] *newán dádan//*

eviscerate v *rudegán/ andarune ye... rá birun kewidan; //jegar e ... rá darávardan//*

evocation n *bengarid be* "evoke"

evocative adj, **evocative (of sth)** *yádávar, be yád ávarande. //Án bu yádávar e ruzgár e dabestán ast.; soxanáni yádávar (e ruzgári viże)//*

evoke v **1** *be yád ávardan. //án musiqi ruzegár e javániyaw rá be yádaw ávard.//.* **2** *barangixtan, angixtan, máye ye... gawtan, sárenidan [<Pahlavi, "sárenitan" riwe ye aknun "sáren-" (ZBP, C1976 MK, BF)]; setáyew/ wegeft/ garáyew* [interest]*, hamdardi... rá barangixtan/ sárenidan*. //Soxanrániyaw/ soxanánaw xawmi saxt barangixt/ sárenid*.//*

evolution n **1** *(zistwenási) parvard* [<par, besanjid bá "prá-" (Sanskrit) (EDPL 13.0070)] + "vard", bázgardid be* "revolution"]. *//Engáre* ye parvard* e Dárvin//.* **2** *Parvard. //Parvard e wivehá ye kewávarzi./ Dar Engelestán dar xawáyágari** [politics] *parvard* rá bar farvard** [revolution] *bartar dánesteand.//.* **3** *(beáyin) sárang* [besanjid bá "sarang" (Sanskrit)]*

evolutionary adj *vábaste be "parvard*. //ravandhá* [process] *ye parvard*//*

evolve v **1** *padid ámadan, dorost wodan, parvardan, parvarew yáftan. //Manwur* [constitution] *e Ámriká bá barnáme/ naqwe* [plan] *nevewte wod, manwur e Engelestán parvarde gawt* [evolve].*; Pas az sálhá pażuhew engáre** [theory] *ye novini padid ávarde.//.* **2** *(zistwenási) parvarde gawtan; farvawtan* [<far + vawtan, baráye riwe bengarid be* "Revolution"*]. //Besyári az mardom e jahán az in andiwe ke ádam/ mardom az jánevarán e páyintari parvarde gawte/ farvawte** [evolved] *takán xordand.//*

ewe n *miw, "...rá farmud tá nar-miwi qorbáni konand..." (ZBP, C6748, FM, Kawfolasrár); qorm [miw]*

ewer (n) *áftábe, ávtáve, "Áftábe lagan haf [haft] das [dast] xoráki hicci"*

ex[1] n (pl **exes**, **ex's**) *zan e/ wuy e piwin, dust e pesar e/ doxtar e piwin; párinezan/ mard; párine dust. //Párine zanam/ wuyam dar sarparasti ye kudakánemán hanbáz* [share custody] *ast./ U yeki az dustán e pesar e piwin/ párine dustán e biwomáraw ast.//*

ex[2] (particle) **1** *(bázargáni) (baráye foruw e kálá) be bahá ye bonakdári* [wholesale]*; be bahá ye bonakdári (foruw az anbár).* **ex warehouse price** *be baháye bonakdári*. **2** *birun az; bedun e dar bardáwtane..., //bedun e bahre* [ex dividend]*/ yek womáre ye birun az fehrestnáme* [ex-directory]*//*

ex-, *(piwvand) piwin, párine. //párine zan, "Boro zan kon ey xáje har nou-bahár -- ke taqvim e párine náyad be kár" (!! Sa'di); párine farbod** [president]*; párine dożvar/ dożvar* e piwin* [convict]*//*

exact[1] adj **1** *dorost, "ze lawgar savári mosavvar [be peikar (JGS)] bejost -- ke mánand e suratnegár [peikarnegár, JGS] e dorost." (ZBP.L5749 SF), "Roxánat be golnár mánad dorost -- to guyi be mey barg e gol rá bewost." (ZBP, L5949 SF), "bárik" ...va "daqiq" be Pársi "bárik" báwad.." (ZBP, L5191 ZX); mok; bárik, "hengámi ke dar gozárew e Avestá bárik gardim, ta'ajjob mikonim..." (ZBP, L7869 Jalal e Xáleqi ye Motlaq); //Dorost soxanánaw/ vážegánaw ce bud?/ Vážegánaw mubemu ce bud?; Ándáze ye otáq rá*

bárik/ dorost nemidánam./ Panjáh o andi sál dárad/ dorost bexáhi/ bárik panjáh o wew.//. **2** *bárik, "zirá ke bárik dánestan va qasd e tahqiq kardan andar án deráz wavad ..." (ZBR L7204 TT); bárik-gir, "va conán goftand ke zanán u rá dáru dádand ke zane motrebeyi Marqzi rá be zani karde bud va mard saxt bad xu bud va bárik-gir ..." (ZBP, L6417, TBH), bárikbin. //Ádami saxt bárik-gir ast/ mu rá az mást mikewad; dánewhá ye bári/ bárik/ bárig (ZBP, C5504 FM)//*

exact[2] v **1** **exact sth (from sb)** *bezur xástan va setándan, kandan. //(az xaridári/ gomáwtári) pul xástan va be zur setándan/ pul kandan. //Ádamrobáyán devisthezár dolár az án xáneváde setándand/ kandand.//.* **2** *gereftan; bezur be... vádáwtan. //Kármandán* [staff] *e xod rá be zur be farmánbordári vádáwtan//*

exactitude n *besyár bárik, muwekáfi, bárikbini; mu az mást kewidan. //Bád dar galu andáxte/ dar sar andáxte* [with pompous ...] *bá bárikbini ye faráván soxan migoft.//*

exactly adv **1** *//In dorost hamán cizi-st ke mibiyusidam/ cewm midáwtam.; Dorost sar e bezangáh residi.//.* **2** *mubemu, dorost, bárik, //Pásox e womá mubemu dorost ast.; Dar Itáliyá dorost dar kojá budi?//.* **3** *ári, dorost ast. //"Pas mixáhad sará/ xáne rá foruxte be Tehrán biyáyad zendegi konad?", "Ári/ dorost-e."//*

not exactly *(anáyin-bewuxi) az hic ruy. //Az hic ruy az didan e má wád nawod, hamáná az báz kardan/ gowudan e dar niz sar bázzad.//*

exactness n *xástan, darbáyastan; dar gero ye... budan; niyáz be... dáwtan.; (beáyin) //Káraw niyáz be páyew* [care] *va parvá* [attention] *be rizekárihá* [detail] *dárad.//*

exacting adj *saxtgir, bárikgir, bárikbin, mu az mást kewidan; bárik. //ámuzgári saxtgir; kári bárik//*

exaction n **1** (**a**) *bezur pul setándan/ gereftan/ kandan. //bezur báj bardarámad setándan//.* (**b**) *//pul e xun e pedar gereftan//.* **2** *kár e dowvár. //Kár e dowvár e páygáhi boland dar sarrewtedári/ warvin** [government]//

exaggerate v *láf zadan, "va in láfi nist ke mizanam va bárnámeyi nist ke mikonam balke ozri ast ke be sabab e in tárix mixáham."; "...ke wak nist ke moxálefán láfhá mizanand va in kár rá..." (ZBP, L1353 TBH); gazáfe sepordan, "dar nekuhew va setáyew ráh e gazáfe nasporad." (ZBP, L4323 NKZZF); bozorg namudan; fozuni namudan, "conin goft k-án rá ke dánew nabud -- cerá piw e mádar, fozuni namud." (ZBP, L4787 SF); gazáferáni, "yeki az áludegihá ye in zabán gazáferáni va andáze negahnadári ast." (ZBP, L1242 NKZZF). //Hamiwe ráh e gazáfe miseporad tá dástánháyaw rá sargarmkonandetar sázad./ Gereftárihá rá/ dowvárihá rá bozorg mikoni/ minamáyi./ Án pirhan u rá bolandbálátar newán midahad.//*

exaggerated adj **1** *láf,gazáf, gazáfe, fozun. //gozárewi saxt gazáf/ gazáfe az ánce (ke) rox dáde./ Xodbozorgbin ast, az xod xeili láf mizanad.//.* **2** *doruqin, gazáf, gazáfe. //xandeyi gazáf; bazak e gazáf e dalqak; hukerdári* [politeness] *ye doruqin/ gazáf//*

exaggeratedly adv *gazár*

exaggeration n **1** *gazáf.* **2** *cáxán, láf. "Láf az soxan e co dor taván zad -- án xewt bovad ke por taván zad. (PAF). //Dástáni sarásar cáxán/ sarásar láf/ láf o gazáf.//*

exalt v **1** *bálábordan; bálá-bálá bordan; barávardan, "Conin ast kerdár e in carx e pir -- ce bá Ardaván o ce bá Ardawir, Agar tá setáre barárad boland -- sepárad hamáxar be xák e neźand." (ZBP, L5806 SF).* **2** *saxt sotudan; gazáferáni. " yeki az áludegihá ye in zabán gazáferáni va andáze negahnadári ast." (ZBP, L1242 NKZZF)*

exaltation n *sarmasti, wádmáni*

exalted adj *(beáyin yá be wuxi) váláják, válá, gonde. //yek ádam e kallegonde/ váláják; az páygáh e váláyaw dar bongáh.//*

exam n *ázmun. //ázmunhá ye dabestáni//*

examination n **1** *ázmudan, ázmun, barresi, ázmáyew. //Ázmáyew e/ barresi ye bárik ávárhá* [the ruins] *gováh e tázeyi newán dád./ Pas az barresi ye/ ázmáyew e biwtar áwkár gawt ke án dastine rástin nabude.//.* **2** **examination; exam** *ázmun. //ázmun e cehrwenási*/ fizik* [physics]*/ ázmun dádan; ázmuni rá xub dádan* [pass]*/ bad dádan* [fail]*; ázmuni rá gozarándan; ázmun e zabáni/ ázmun e pazirew/ darwi*/ barg e ázmun//.* **3** *barresi, váresi, ázmáyew; //ázmáyew e bálini be dast e yek pezewk.; barresi ye hamár* [account] *e dádosetad.//.* **4** *bázporsi, bázporsi ye táze az yek gováh; pas az bázporsi biwtar be dast e dádsetán gozáwtand gováh az dádgáh beravad.//*

under examination *dar dast e barresi/ bázresi. //Zendáni hanuz dar dast e bázporsi ast.; Án piwnahádát hanuz dar dast e barresi ast.//*

examine v **1** **examine sth/ sb (for sth)** (**a**) *barresi kardan, negaristan dar, barresidan, "va to u rá be tariq e ázmáyew nik bewnáxteyi va nahán e u barresideyi." (ZBP, L1828 DB); darnegaristan, "va be haqiqat*

har ke darnegarad dar miyán e har do mazhab bi ta'assobi bedánad ki har do emám dar haqiqat yeki-and..." (ZBP, L2396 AT); forunegaristan, "Goft má minegarim az warq tá qarb conán ke womá be tabaqi forunegarid va har ce bar vey báwad bebinind..." (ZBP, L293 AT); piw e cewm kardan, "be jomle ánce nosxat kardand az xazánehá biyávaedand va piw e cewm kardand..." (ZBP, L399 TBH); negaristan dar "Amir goft womá bázgardid tá man andar in behtar negaram va ánce ráy vájeb konad befarmáyam..." (ZBP, L1192 TBH); bázjostan, "va má conán kárhá rá nikutar bázjostim va pas o piw á án rá bengaristim." (ZBP, L534 TBH). //(dast-,)nevewte ye kohani rá bar-residan/ cemhá/ rástihá [facts], *engáreyi*, gováhi* [evidence] *rá darnegaristan/ barresi kardan/ paźuhidan/ Kárágáh cárcub e panjere rá baráye jáye angowt barresi kard/ darnegarist.//.* (**b**) *ázmáyew kardan/ ázmdan. //Dádan dandánhá ye xod rá baráye pusidegi ázmáyew kardan.; Pezewk bimáraw rá źarf ázmud.//.* **2 inspect sb (in/ on sth***)* *//Pezewk bimáraw rá źarf ázmud//.* **3 inspect sb (in/ on sth)** *ázmudan. //dánew e dánewámuzán rá dar dánew e womár* [mathematics] *ázmudan//.* **4** *(dátikán*) bázporsi kardan; bázjuyi kardan, bázjostan, "va má conán kárhá rá nikutar bázjostim va pas o piw e án rá negaristim." (ZBP, L534 TBH). //Gováhi rá dar dádgáh bázjostan/ bázporsi kardan.//*

examinee n *ázmun dahande. //Dah tan az ázmundahandegán rá foruhewtand/ forugozárdand* [fail]*//*

examiner n *ázmunkonande, ázmáyande; bázras. //U yeki az ázmungarán dar rewte ye dánewhá-st.//*

example n **1** *nemune, nemude/ namude "aks báźgune bud va in án ast ke guyi nesbat e dovvom be noxostin hamcon nesbat e cahárom be sevvom va be nemude ye má panj bár ast." (ZBP, L7124 TT). //In farhang nemunehá ye faráváni az wive ye kárbord e váźehá dárad.; Án az kure dar-raftan* [outburst] *nemune ye viźeyi az náxiwtandáriyaw bud.//.* **2** *nemune. //In káx nemune ye qawangi az mohandesi/ váládgari* [architecture] *ye Haxámanewiyán ast.; //In nemune ye bástáni/ kohan án ast ke náf e wahr rá cegune nabáyad sáxt.//.* **3** *nemune, olgu. //Baráye hame ye hamwágerdánaw olgu bud; Deliriyaw báyad baráye hamegi ye má olgu báwad. Bá nemune/ olgu yád gereftan.//.* **4** *howdár. //In howdári báwad baráye womá.//.* **5 for example** = **eg** *baráye nemune. //Besyári zanán rá miwenásam ke ham kár mikonand ham xáneváde dárand, baráye nemun e Bánu Bahár.//.* **make an example of sb** *kasi rá baráye howdár be digarán guwmál dádan. //Dabsár** [headmaster/ principal] *bar án wod án wágerd rá az dabestán birun konad tá howdári baráye digarán gardad.//.* **set (sb) an example/ set a good, bad, etc. example (to sb)** *nemune ye/ olgu ye xubi/ badi (baráye kasi) gawtam/ wodan. //Dabsár** [principal] *dust dárad zud be dabestán biyáyad tá baráye digarán olgu/ nemune báwad.//*

exanthematosis n, **exanthema** *bengarid be* "rash" *[váźe ye "yask" rá baráye* "exanthematosis" *piwnahád mikonam. váźe ye "yask" dar "Ordibehewt Yawt" há ye 14, sát e 146 ámade. bengarid be "Yawthá" tarjome ye Purdávud. cáp e sevvom, Dánewgáh e Tehrán. Baráye án maini* [meaning] *dáde nawode, ammá az ánjá ke az didgáh e áváwenási, "yask" bá "juw" hamxán ast, in piwnahád miwavad. "Yaskotema tbaeyawát"]*

exasperate (v) *ázárdan, ázár dádan, sotuh kardan, be sotuh ávardan, bestuh wodan "va be ayyám e hic malek candán xun rixte nawod ke be ayyám e u va táziyáne zadan va bardár kardan u ávard. Va hezár sál pádewáhi ránd va xalq e jahán az u sotuh wodand." (ZBP, L2000 TB); jánbesar kardan, be tang ámadan/ ávardan, "Az hasrat e dahánat jánam be tang ámad.-- Xod kám e tangdastán kei zán dahan baráyad?" (Háfez). //Án bacce ma rá jánbesar mikonad!; Az kánáyi ye u jánbesar wod/ beján ámad/ sotuh gawt/ be tang ámad.//*

exasperating adj *sotuhande, delafgár. //Guyá u delafgártarin/ sotuhandetarin mardi ast ke hargez dideam.; Donbál e kárván dudi davidan va nimpál** [by half a minute] *be án naresidan sotuhande ast.//*

exasperatingly *sotuhande, delafgár*

excavate v **1** *(cáh) kandan, kulidan, kalandidan (ZBP, C5107 FM). //kandeyi/ xandaqi kandan//.* **2** *az zir e xák darávardan.; //Wahri xákwode rá/ yek goldán e Awkániyán rá az zir e xák darávardan.//*

excavator n *kávowgar (M. Moqaddam), cáhkan, "Bebord az miyán lawkari cáhkan -- kojá nám bordand zán anjoman." (ZBP, L7018 SF); //Kávowgaráni dar yek jáye bástáni; gardun xákandáz/ cáhkan* [mechanical excavator]*//*

excavation n **1** *kandan, kulew, kumew, cáhkani, kávow, kamáne, "conán ke cewme padidávarad kamáne ze sang- del e to az kaf e to kán e zar padid ávard." (ZBP, C5181, FM, Daqiqi). //kávow e/ kulew e án jáygáh fardá áqáz miwavad.//.* **2 excavations** *já ye kávow, kávowgáh, kande. //Kávowgáhhá rá didár kardan.//*

exceed v **1** *az... gozawtan; biwtar budan, fozun budan, "Konun ásiyáyi biyámadw bahr -- ze nuwaw faráván fozun bud zahr." (ZBP, L4909 SF); az... andargozawtan, "va kudak rá be hic hál [moshel] nawáyad*

dád.. .pas agar zarurat báwad az áb e mive va mánand e án andar nawáyad gozawt." (ZBP, L5307 ZX); az andáze gozawtan "bar in gune tá xor ze gonbad begawt. -- az andáze ávizew andargozawt." (ZBP, L3229 SF);."va con az andáze ye tab' e xiw andargozarad..." (ZBP, L5026 ZX). //Bahá az panjáh dolár naxáhad gozawt/ biwtar naxáhad bud.; Biw az devist tan nabáyad paziroft/ pazirew dád.; Kámyábiyewán az ánce cewm midáwtand andargozawt.//. **2** *az... pá farátargozáwtan; az... gozawtan; az xiw biwtar jonbidan, "Gar az razmgah pei nehad piwtar -- vagar jonbad az xiwtan biwtar." (ZBP, L6350 SF). //Az marz e tajá** [speed] *pá farátar nahádan; Az dasturát/ dasturi ye xiw biwtar jonbidan/ pá farátarnahádan//*

exceedingly adv *biw az andáze, fozun bar andáze. //porsemáni biw az andáze dowvár.//*

excellency n *válágohar, mahest, "Noxostin sar e náme goft az mahas [mahest] -- wahanwáh kasrá ye yazdánparast." (SF). //Mahest/ válágohar Wápur; Válágohar ferestáde ye/ bayaspán** [ambassador] *e Itáliyá//*

excellent adj **1** *naqz, besyár xub, veh = beh, xeili xub, pahrom* = pahlom = pawom* [<Pahlavi (ZBP, C5666, MK, BF)]. //cáwti naqz; Zabán e Álmáni rá xeili xub soxan miguyad.//.* **2** *(newángar e pasandidan/ xow ámadan) besyár xub, xeili xub; //Pas ánhá nemiáyand? Ce xub!//*

excellently adv *bengarid be* "excellent"

except[1] prep, **except (for sb/sth); except (that...)** *joz, magar, birun e in "va birun e in kárhá ye digar piw oftad va hame faráyez ast." (ZBP, L495 TBH); birun az, "va birun az hawt azole ki yád karde wod nist." (ZBP, L5102 ZX); az birun e, " va nist womá rá az birun e xodáy hic dusti va yári-dehi." (ZBP, L6697 TTT); forud, "Alláh miguyad forud az werk, gonáh e án kas ámorzim ke xod xáhim." (ZBP, C3216 FM, Kawfolasrár). //Án sofrexáne/ resurán har-ruze báz ast joz dowanbehá; Hame rá joz man be mehmáni nevid dádand./ hame rá faráxándand jozman.; Hame ciz rá mifahmam/ damiyábam joz in ke/ magar in ke cerá u rá kowt.; Hame ye porsewhá rá mitavánam pásox daham joz/ magar/ birun az/ forud e noxostin porsew.; Cáwt/ xorák dareje ye yek bud joz páre* [course] *ye noxost e án.; Hic ciz az u be yád nayávard/ be yád nadáwt joz in ke muyaw siyáh bud.; Har do ketáb/ náme yek cizand, joz in ke yeki kelid e pásox dar tahaw/ páyánaw dárad.//*

except[2] v, **except sb/ sth (from sth)** *birun budan, biradxor budan, harjá juri tarjome miwavad. //Tanhá kudakán e zir e panj sál az in barresi birunand.; Hame mibáyast biradxor dar do ye ámuzewi* [the training run] *hanbáz gardim* [take part]*/; Hame ye kármandán* [staff]*, kixá*/ dabsár** [headmaster/ principal] *ham jozvewán.//*

exception n **1** *biże, bejoz, biradxor. // Biwtar e sáxtemánhá ye in wahr birixt-and joz in kelisá ke biże ast.; Baccehá hame xub (nomre) ávardand tanhá/ joz Mehrán ke darmánd* [fail]*.; Hame ye dánewjuyán báyad biradxor ázmun e Engelisi bedahand.; Az hame ye matalháyaw xowam miáyad bejoz vápasin matal* [novel]*//.* **2** *birun az, forud az //Ánce ke az dastur e zabán peirovi nemikonad/ birun az dastur e zabán//.* **3** **the exception proves the rule** *(dastán) mowt nemune ye xarvár ast. //Hame ye xánevádeaw sorx-muy-and, joz u. In mowt nemune ye xarvár ast.//.* **make an exception (of sb/ sth)** *biradxor; yek bám o do havá. //Hame báyad tasu* [o'clock] *ye hawt e bámdád injá báwid, biradxor.//.* **take exception to sth** *peiqáre kardan* [protest] *bá, barxordan be. //Az ánce goftam saxt be u/ behew barxord.; Be in ke báyad birun zir e bárán/ bemánad/ bebiyusad/ cewm beráh bemánad peiqáre kard.//*

exceptionable adj *(beáyin) bad, barxordani, harjá juri tarjome miwavad. //Hic jáy e/ parde* [scene] *ye in namáyew be kasi barnemixorad.//*

exceptional *adj barjeste, cewmgir, borun az andáze, biże. //In ábohavá baráye máh e tir biże ast.; Tavánáyi ye biżeyi/ cewmgiri dar musiqi newán dádan//*

exceptionally adv *borun az andáze, bi andáze. //kudaki borun az andáze zibá//*

excerpt n, **excerpt (from sth)** *gozide, dastcin, golcin. //gozidehái az yek matal; gozide ye kutáhi az án celpard* [film] *rá dar jamjám* dideam.//*

excess[1] (n), **an excess of sth** *(xárdári) fozuni, "Bexor har ce dári fozuni bede -- to ranjideyi bahr e dowman mane." (ZBP, L4883 SF); "alefi ke dar pánsad dide miwavad dar pánzdah niz hast az injá mitaván pendáwt ke fozuni nabáwad." (ZBP, L4346 NKZZF); biw az andáze, fereh, farhest. [<Pahlavi (ZBP, C3235, BF); ferehbudi* [<Pahlavi, ZBP, C7725, BF); farbud*, farbudi* [<Pahlavi, ZBP, C7725, BF); //Xawm e, sahew* [emotion] *e, wur* [zeal,emotion] *e, biw az andáze; fozuni ye/ ferehbudi* ye carbi dar xorák mitavánad máye ye bimári ye del/ gew gardad.//.* **2** *andáze negah nadáwtan; biw az...; Xawm rá az andáze nagozarán!; Bár e biw az yeksad kilogram rá báyad fozuni pardáxt.//.* **3** *fozun bar; afzun, "va zanán e páykub va tablzan afzun e sisad tan dast be kár bordand va páy mikuftand..." (ZBP, L473 TBH).*

//Cehel dolár fozun bar ánce dar bicak [bill] *ámade bud az u setándand.//.* **4** *(beviźe dar Engelestán) afzune (M. Moqaddam); farbud*/ ferehbud* [<Pahlavi (ZBP, C7725, BF)]. //Yeksad dolár e noxost e vásác** [repair] *ráde* ye/ máwin e ásib dideyetán rá báyad xodetán bepardázid, zirá bimenámeyetán sad dolár afzune/ farbudi* dárad.//.* **5** *pá az gelim farátar nahádan, setamgari, andáze negah nadáwtan. //Setamgariháyi ke sepáhiyán e forugirande ravá dáwtand hargez farámuw naxáhad gawt.; Andáze negah nadáwtanháyaw dar mehmánihá/ wappási*há zabánzad ast.//.* **6 to excess** *biw az andáze, bafxam (ZBP, C2696 FM); Biw az andáze/ bafxam migosári mikonad/ mey migosárad.//*

excess[2] adj *fozuni, afzune (M. Moqaddam), afzuni "az bahr e án kardam ke kas afzuni cewm nadárad bar 4000 deram." (ZBP, L257,TB); fozuni, "Bexor harce dári fozuni bede^h -- to ranjideyi bahr e dowman mane^h." (ZBP, L4883 SF); ferehbud*/ ferehbudi* [<Pahlavi (ZBP, C4797, C7725 BF)]. //keráyebahá ye fozuni/ afzune/ ferehbud*./ Dáláyi* ke xeili sud bebarad báyad báj e sud e fozuni/ afzuni/ ferehbud* be warvin** [government] *pardázad.//*

excess baggage, excess luggage *bár e fozuni/ afzune; afzunebár; ferebár* [baráye riwe bengarid be* "excess".*]*

excess postage *kambud e daj** [stamp]*; feredaj*/ ferehdaj**

excessive adj *biw az andáze, bafxam (ZBP, C2696 FM). //bahá ye sarsámávar/ xun e pedar e/ bafxam e (ZBP, C2696 FM); biw az andáze. //alkol biw az andáze/ bafxam; tabotáb e biw az andáze baráye varzew//*

excessively adv *biw az andáze*

exchange[1] n **1** *goránidan, "qalam e xod rá bá ketáb e u goránidam." (ZBP, L2150 NKZZF); (az guyew e Dezfuli) táxt zadan (ZBP, L2150 FM); táq zadan. //Áyá goránidan* e/ goránew* e/ táxt zadan e/ táq zadan e 5 peste bá panj golábi dorost/ dádmandáne ast?; Táxt zadan e/ goránidan e zendániyán hengám e jang kam piw miáyad.; dádosetad e peimánnámehá ye (xarid o foruw e xáne); goránew*e/ barxord e payápei ye negáh-há; goránew*/ dádosetad saráyhá; pas o piw be ham tir andáxtan/ tirandázi kardan//.* **2** *begumagu, caxew. // begumaguhá ye talx miyán e namáyandegán (dar) kahestán*//.* **3** *nerx e barábari ye arz. //Nerx e barábari ye Yuro va Toman ci-st?; Mixáham Yuroyam rá dáde Toman bestánam/ begiram- nerx e barábari ye arz ci-st?//*

exchange (n) **1** *bázár (e dádosetad). //bázár e dádosetad e gandom/ berenj;* the Stock Exchange: *berwut-berwind*;* currrency exchange: *gahbedi*//.* **2** *didobázdid e páyápáy. //Dar kewvari bar páye ye didár e páyápáy budan; didobázdid kardan; didobázdid e páyápáy sámán dádan* [exchange visitor program]*/ Sorayyá be didár e páyápáy bá Parviz be Milán miravad va nazd e u mimánad va Parviz ham sál e digar miáyad. Injá be Tehrán nazd e u mimánad./ dánewjuyán e páyápáy* [exchange students]*/ didobázdidhá ye/ didárhá ye páyápáy/ U yek ámuzegár e (barnáme ye) páyápáy ast.//*

exchange[2] v **1** (**a**) **exchange A for B; exchange sth (with sth)** *dádan va setándan; dádosetad kardan, táxt zadan, táq zadan, goránidan. //Walvár e ábi ye xod rá dáde yek walvár e qermez gerefte./ walvár e ábi ye xod rá bá qermez táxt/ táq zade.; Áriyá jáyaw rá bá Behruz goránid/ táxt zad.; Kewvarhá ye dowman zendániyán rá báham goránidand/ táxt zadand.; Gerougánhá* [hostage] *rá bá hamdigar táxt zadand/ goránidand.//.* (**b**) *dádan va setándan; harjá juri tarjome miwavad. //mowtkári, bezanbezan, zadoxord* [exchange of blows]*; behamdigar negaristand/ hamdigar rá did zadand.; Án do mard beham dorud (va áfarin) goftand/ xándand* [greetings]*//.* **2 exchange (angry, etc words)** *setizidan, caxidan, begumagu kardan. //Piw az newast bá ham setizidand ammá saranjám vádár gawtand báham kenár biyáyand/ hamdástán gardand* [to agree]*//*

exchangeable adj *táxtzadani, táq zadani, goránidan, bedebestuni. //Káláháyi ke dar in maqáze be haráj gozáwte miwavad táxtzadani/ goránidani/ bedebestáni nist.//*

exchequer n **1 the Exchequer** *(dar Engelestán) gahbedi*. //Dar Engelestán sarparast e Gahbedi* vazir e dáráyi ast.//.* **2** (**a**) *gahbedi*/ xazánedári.* (**b**) *(biwtar be wuxi) kise, tubre, cante. //In máh kise/ tubre/ cante tohi ast.; In máh tu kise guz e xar dárim.//*

excise[1] n *báj e kálá ye viźe. //báj e viźe ye fugán* [beer], *nuwábehá ye meimand/ tanbáku./ afsar e báj e viźe; gomrok* [customs] *va báj e viźe//*

excise[2] v, **excise sth (from sth)** *andáxtan, "hamconán ke agar már angowt e kasi begazad va tarsad ke zahr seráyat konad tadbir hamán bovad ke angow beborad va biyandázad." (ZBP, L1744 DB); bedarkardan, "darviw... gelimi az xáne ye yári bedozdid, hákem farmud dastaw bedar konand." (ZBP, L3741 GS); boridan, "va ba'zi tabibán farmudeand ki fozuni beborand va báqi beduzand." (ZBP, L5565 ZX); "Án ozv rá ki jeráhat bar vey oftáde bovad báyad borid va az tan jodá kard..." (ZBP, L5605 ZX); Salyán**

[surgeon]/ *kárdpezewk tude/ qode/ qonde rá az pestánaw jodá kard/ borid/ váborid./ Iráxtár** [censor] *páfewári kard ke án rah/ páre rá az celpard** [film] *bedar konand/ beborand.//*

excision n **1** *váboridan, boridan, andáxtan, bedar kardan. //váboridan e yek qodde/ qonde//.* **2** *váboridan bedar kardan, andáxtan. //Candán sar o tah e án nask* [text] *rá zadeand ke arzew e soxan e/ adabi ye án az miyán rafte.//*

excitability n *zudranji, barangizew, angixtári* (con dar pezewki va kárwenási* [physiology] *ye andámhá ye tan)*

excitable adj *zudranji, barangixtani. //kudaki zudranj; sagi az neźádi ke zud barangixte migardad.; Mardománi az neźádi zudranj//*

excite v **1** *wuridan, wurándan, be wur ávardan/ ámadan, juw zadan, harjá juri tarjome miwavad. //Kudakán az (namáyew e) rangáziv** [pantomime] *saxt be wur ámadand.; Juw nazan!//.* **2** **excite sb (to sth)** *barangixtan, be pá kardan. //wurewi angixtan/ bepá kardan; Áwubgarán/ áqálandegán mardom rá be wurew bar famánraváyánewán barangixtand.//.* **3** (**a**) **excite sth (in sb)** *barangixtan. //badgománi ye mardom rá barangixtan; Yáftárhá ye novin dar miyán e pezewkán wuri bozorg barangixte.; rawk, setáyew, áz (dar kasi) barangixtan//.* (**b**) *(kám/ varan) barangixtan. //barxi mardom bá máhnámehá ye loxti-poxti/ alfiye va walfiye kámewán/ varanewán** *barangixte miwavad.//.* **4** *barangixtan. //dáruhá ye barangizánande ye dastgáh e pei//*

excited adj *barangixte, áqálide, wuride, káce "delaw dar wádi va dar káce ámad." (ZBP, C3158 FM, Zardowt Bahrám); táfte, "pas Isá Maryam rá conán táfte did goft ce bude ast?" (ZBP, L1, TB); "dehqán táfte gawt, Isá con dehqán rá táfte did..." (ZBP, L3, TB). //kám barangixte; varan** *angixte/ Baccehá be wur ámade farámuwidand piwkewhá rá be mehmáni/ wappási** [party] *barand.; arzew e wur zadan/ táftegi nadárad.//*

excitedly adv *porwur, táfte; angixte*

excitement n **1** *angizew, tab; tabotáb; tabák/ tapák (ZBP, C6014 FM); wur, "Co án náme barxánd Bahrám e gur -- be delw andaroftád z-án kár e wur." (ZBP, L5986 SF); káce, "delaw dar wádi yo dar káce ámad." (ZBP, C3158 FM, Zardowt Bahrám). //Án ágáhi máye ye wur e faráván gawt.; Bá án yáfte/ yáftár dar káce ámadan/ bá wur invar-ánvar jastan.//.* **2** *(beáyin) wur. //Wur/ tabotáb e gardew gerd e jahán bá kawti.//*

exciting adj *wurangiz. "wammeyi az dástán e ewq e wurangiz e mást -- án hekáyathá ke az Farhád o Wirin kardeand." (Háfez); "Co az wurbaxti wod namakbár- del az wirin e wurangiz bardár." (Nezámi). //kári wurangiz; dástáni wurangiz; yáftári/ yáfteyi* [discovery] *barangizánande/ wurangiz//*

excitingly adv *wurangiz; barangizánande; táfte*

exclaim v *faryád barávardan; dád zadan, bá wegeft goftan. //Faryád barávard ce/ ci?, dári bedun e man/ bi man miravi?/ Az in ke pesaraw candán bozorg wode natavánest jelo ye xod rá gerefte faryád nazanad.; Bá wegeft dád zad ke án rást nist.//*

exclamation n *dád/ faryád az ruy e wegeft; wegeftváźe. //"Áh", " negáh", "Áy" wegeftváźe-and.//*

exclamation mark, (US) **exclamation point** *Newán e wegeft "!"*

exclamatory adj *dáráye wegeftváźe. //vákiyámi** [sentence] *dárá ye wegeftváźe//*

exclude v **1** **exclude sb/ sth (from sth)** (**a**) *jelogiri kardan, birun negahdáwtan; bedar kardan. "va seyyed aleyhessalám (peiqambar e Eslám) xoms e xod xásse az án bedar kard va bargereft va... az jomle zanán e BaniQorayze seyyed aleyhessalám Reyháne ...bargereft xáss e xod va dar xáne ye seyyed aleyhessalám mibud va seyyed aleyhessalám u rá gofti mosalmán wo tá to rá ázád konam va be nekáh e xod darávaram." (ZBP, L7407 SR). //az hamvandi ye kasi dar anjomani jelogiri kardan/ Dar biwtar e bárehá zanán rá az páygáhhá ye dasturi* [positions of authority] *bedarmikonand.//.* (**b**) *bedar kardan; birun kardan. //jelo ye harjá ke az ánjá dar otáq suz miáyad báyad gereft.//.* **2** *kenár gozáwtan be womár nayávardan. //Pásbánán/ kalántari dozdi rá angize ye ádamkowi nadáneste/ nadánestean.; Nabáyad az cewm dur dáwte báwim ke nakonad bacce xod gorixte báwad.//.* **3** *birun az/ joz... budan; har já juri tarjome miwavad.; //Cáwt/ náhár miwavad tani panjáh toman joz nuwábe.; Án bahá pul e otáq rá dar barnadárad.//*

exclusion n **1** **exclusion (of sb/ sth) (from sth)** *birun kardan, ráh nadádan; bedar kardan,: "va seyyed aleyhessalám (peiqambar e Eslám) xoms e xod xásse az án bedar kard va bargereft va... az jomle zanán e BaniQorayze seyyed aleyhessalám Reyháne ...bargereft xáss e xod va dar xáne ye seyyed aleyhessalám mibud va seyyed aleyhessalám u rá gofti mosalmán wo tá to rá ázád konam va be nekáh e xod darávaram." (ZBP, L7407 SR); ráh nadádan e zanán be farxár* [temple]. **2** **to the exclusion of sb/ sth** *joz,*

bejoz, tanhá. //zamán e bikári ye xod rá tanhá be kár e báqbáni pardáxt/ zamán e bikári ye xod rá be hic kári napardáxt joz báqbáni//

exclusive adj **1** (**a**) *viźe, gozide, gozin. //U páreyi az anjomani/ hanvari* gozin va hamvand e án báwgáh e viźe ast.//.* (**b**) *viźe (ye xarpulán); dareje ye yek, gozin, gozide, gerán. //yek sofrexáne ye/ dabestán e puli ye gozin/ viźe//.* **2** *gozin, gozide, dastcin. //abarmándhá** [privilege] *ye viźe ye aviźegán** [aristocracy]/ *Namáyandegi ye viźe ye foruw e rádehá ye*/ máwinhá ye Fiat dar in wahr.; Án handemán** [interview] *viźe ye in máhnáme ast.//.* **3** *tanhá. //Negárgari tanhá piwe ye vey nabude.//.* **4** *viźe, tanhá, harjá juri tarjome miwavad. //Az in do barnáme/ naqwe tanhá yeki rá mitaván bargozid yá in yá án.//.* **5** **exclusive of sb/ sth** *bejoz, birun az, dar barnadáwtan. //In kawti bejoz afsarán navad jáwu dárad.; Bahá ye in estár** [holiday/ vacation] *otáq rá dar barnadárad.//.* **exclusive**, **exclusive story** *viźenáme, gozárew e viźe. //Yek gozárew e viźe ye ruzname ye Keyhán.//*

exclusively adv *//In piwdáwt* [offer] *e viźe tanhá baráye xánandegán e in máhnáme ast.//*

exclusiveness, exclusivity n *viźegi, dastcini, gozini, bargozidegi. //In maqáze be viźegi ye/ dastcin budan e kálháyaw minázid* [be proud of]*//*

excommunicate v *bidin xándan; az kelisá birun rándan*

excommunication n **1** *bidin xándan/ xánde wodan.* **2** *bidin xándan/ xándegi*

excrement n *sergin, goh, sende, pixál, vaźan (ZBP, C2563 FM). //kaf e xiyábán* [pavement]*/ piyáderou puwide az gohe/ sende ye sag bud.//*

excrescence n *bádáme, pil, pel, kolan (ZBP, C457 FM). //(pendárin) Án dast sáxtemán e daftari* [office building/ block] *e nousáz dar in cewmandáz con/ mánand e yek dast e xar ast.//*

excrete n *hexr* [<Pahlavi (ZBP, C7759, BF, MK)]; pácáye. //bu ye hexr*/ pácáye dar yek baxw e bimárestán//*

excrete v *páludan. "va az ráh e boul rim va xun mipálud (ZBP, L5157 ZX); páláyidan, "va zardáb ki az guw páláyad..." (ZBP, L5380, ZX), birun sepuxtan, "va dáfe'e rá az bahr e án báyad ki kár e jázebe kewidan ast va kár e dáfe'e birun sepuxtan..." (ZBP, L5162 ZX).* (**b**) *birun sepuxte, páláyide, hexr* (be bálátar bengarid)*

excruciating (adj) *jánkáh, "xár ar ce ján bekáhad, gol ozr e án bexáhad- sahl ast talxi ye mey dar janb e zouq e masti.". //Powtdard e jánkáhi dárad; badbaxti ye jánkáh, (bewuxi) hamnewinibá u jánkáh ast.; sangitáyi** [concert] *jánkáh.//*

excruciatingly adv *jánkáh. //árvini* [experience] *dardnák va jánkáh//*

exculpate v, **exculpate sb (from sth)** *bigonáh dánestan, baxwudan, ámorzidan. //bigonáhi ye xod rá ostovár dáwtan.//*

excursion n **1** *gawt, gardew. //Yekruze baráye gardew be kuhestán raftan.; Dálá* ye* [company] *viźe ye estár** [holiday/ vacation] *gardewhá ye besyári rá barnámerizi karde bud.; Yek kárván-dudi ye gardewi; yek pate* [ticket] *ye gardewi ye arzán//.* **2** *gawt, carx. //gawt (zadan) baráye xarid//*

excusable adj *baxwudani. //laqzewi baxwudani//*

excusably (adv) *bá puzew*

excuse[1] n, **excuse (for sth/ doing sth)** *baháne, bahán, vahán (ZBP, C5541, MK, BF) puzew, dast-áviz. "faqir o xaste be dargáhat ámadam rahmi -- ke joz valá ye to-am nist hic dastáviz." (Háfez). //Hamiwe baráye dirámadanaw baháneyi dárad/ miyávarad.; Hic baháneyi/ baháni/ dastávizi baráye ingune raftár nemitaván taráwid.; Puzew xáste az newast raft.; Xáhewmand-am az su ye man az ánán puzew bexáhid.; Nemitavánam be án newast biyáyam, miwavad xáhew konam az su ye man puzew xáste beguyid cerá nemitavánam biyáyam?; (beáyin) Ánán ke bibahán/ vahán (e paziroftani) nayáyand birun ránde/ sepuxte miwavand* [dismiss]*//*

excuse[2] v **1** (**a**) **excuse sb/ sth (for sth/ doing sth)** *baxwidan. //Xáhew mikonam bebaxwid dir kardam; Az in ke miyán e soxan e womá midavam ma rá bebaxwid.//.* (**b**) **excuse sb/ sth (for sth/ doing sth)** *dastáviz kardan, baháne ávardan. //Be hic baháneyi conin gostáxi baxwudani nist.; Barxáste puzew xáste az newast birun raft; Goft rádeaw*/ máwinaw az kár oftáde bude puzew xást ke baráye in dirkarde.//.* **2** **excuse sb (from sth)** *baxwudan, baxwidan. //az varz* [practice] *e piáno baxwude gawt./ Ánán rá mitaván az anjám e in varzew/ varz* [exercise] *baxwud//.* **3** **excuse me** (**a**) *bebaxwid. //Bebaxwid kasi injá newaste?; Bebaxwid ammá gomán nemikonam ke in rást báwad.//.* (**b**) **excuse me?** *(beviźe dar Ámriká) //bebaxwid, dobáre beguyid.//*

may I be excused? *(dar Engelestán) (soxan e dar parde) //Miwavad beravam dast-be-áb?//*

ex-directory; (US) **unlisted** adj *(baráye womáre ye telefon/ vákubar*) dar daftar e ráhnamá ye telefon/ vákubar* nist yá cáp nawode. //Womáre ye telefon e/ vákubar* e xod rá dar daftar e telefon/ vákubar* cáp nakardan tá mardom bihude bá zangzadan máye ye dard e sar nawavand.; Yek womáre ye telefoni/ vákubari* ke dar daftar e ráhnamá nist.//*

execrable adj *gojaste/ gajaste, nafride, xeili bad. //raftári, ábohaváyi gajaste/ nafride//*

execrably adv *gojaste/ gajaste, nafride, xeili bad*

execrate v *gojaste/ gajaste dáwtan; nafride dáwtan; nafridan; nafrinidan*

execration n *gojaste/ gajaste dáwtan; nafride dáwtan; nafridan; nafrinidan*

execute v **1** *anjám dádan. bekár bastan, "va harce Ardawir e Pápak rá kotob bud va sirat va... hame benebewt [= benevewt] va kár bebast..." (ZBP, L178 TB); "va sepáh e manid in ke goftam kár bandid va womá ke kárdáránid..." (ZBP, L2065 TB); bejáy ávardan, "Ravam harce gofti bejáy ávaram- sar e kuh yeksar be páy ávaram." (ZBP, L5999 SF); barávardan, rást kardan "va ánc Weyx farmudebud jomle rást kardam..." (ZBP, L2337 AT); "befarmáyad sepáhsálár rá tá rást konad...", "...va tarjomehá ye án rást karde..." (ZBP, L1170 TBH); sáxte gardánidan, "Hasan... beraft va kár sáxte gardánid..." (ZBP, L2767 AT). //dasturát e kasi rá anjám dádan/ bekár bastan/ be jáy ávardan; barnámeyi/ kári rá anjám dádan; xásti* [a purpose] *rá barávardan/ bejáy ávardan//.* **2** (**a**) *(dád/ dátikán*) raván gardánidan, "raván gardánidan con qánun rá" (ZBP, L4070 TMK); bawulidan, ravákenidan* [<Pahlavi (ZBP, C4937 BF, MK, JGS); //Pandnámeyi rá raván gardánidan/ ravákenidan*//.* (**b**) *raván gardánidan, pawulidan, ravákenidan*. //nebewteyi/ caki/ gateyi* dátikáni* rá raván gardánidan/ bawulidan/ ravákenidan*//.* **3** *kowtan, tabáh kardan, "degar wab co barzad sar az kuh máh- be zendán doźágáh kardaw tabáh." (ZBP, L3434 SF). //Be gonáh e tarskári* [treason] *kowtandaw/ tabáhaw kardand.; kowandeyi* [murderer] *rá kowtan/ tabáh kardan//.* **4** *bawulidan, anjám dádan. //gámhá ye raqsi/ vawti rá anjám dádan/ bawulidan; Gáte ** [sonata] *ye piyáno xeili bad bawulide gawt/ naváxte wod/ anjám wod.//.* **5** *(dar márád*/* [computer]*) anjám dádan, bekár bastan, bawulidan*

execution n **1** *anjám dádan, bekár bastan; bejáy ávardan; sáxte gardánidan; raván gardánidan, bawulidan, ravákenidan* (bengarid be* "execute"*). //Andiwe ye bonyádinaw xub bud ammá anjám e barnáme bá doźaxtari ruberu gawt.; Án naqwehá rá saranjám bejáy ávardand/ sáxte gardánidand//.* **2** *(dátikán*) raván gardánidan, pawulidan, ravákenidan* [bengarid be* "execute"*]. //dádyár be raván gardánidan e/ pawulidan e pandnáme ye mádaram pardáxte//.* **3** *kowtan; tabáh gardánidan; margarzáni dáwtan. //marqazani/ margarzáni/ kowtan bá dár zadan; panj marqazani sál e gozawte/ kowtan e panj tan sál e gozawte.//.* **4** *anjám, bawulew, naváxtan, gozárew/ Án navázande ye piáno án sangitán*/ konserto rá besyár xub naváxt.//*

executioner n *doźxim, "be doźxim farmud wah Ardawir -- ke rou dowman e pádewá rá begir" (ZBP, L5805 SF); "degar wab co barzad sar az kuh máh -- be zendán doźágáh kardaw tabáh." (ZBP, L3434 SF)*

executive adj **1** *kárgozár, "to dáni ke haq ez o alá bá má karami besyár karde ast va pádewáhi bozorg arzáni dáwte ast va be har hál az ámelán va kárgozárán cáre nist." (ZBP, L1831 DB); kársáz, "va hic yek az inhá be dast nemiáyad magar be rahnamuni kársáz e naháni va hamáhangi ye navard e carxhá ye ásemáni." (ZBP, L7536 DTH); sar-rewtedár. //kárgozári/ kársázi/ sar-rewte-dári* [executive duties]*; taváynáyi ye kárgozári/ kársázi/ sar-rewte-dári dáwtan//.* **2** *dádvarzád, dádvarzidárán. //goruh e gozin e/ anjoman* [committee] *e dádvarzidárán e yek kumal** [party] *e xawáyáyi** [political]*/ farbod*, bozorgdádvarzidár//*

executive n **1** *dádvarzád, dádvarzidárán; kárgozár(án), kársáz(án); sar-rewtedár(án). //Dar yek dálá* ye márád** [computer company] *kárgozár ast.; kárgozár e/ kársáz e foruw./ Kárgozárán e/ sarrewtedárán baráye áyande ye dálá* rahnamunháyi misáxteand./ yek kif e viźe ye kársázán* [executive briefcase]*/ kárgozárán//.* **2** *kársáz, kárgozár; sar-rewtedár. //yek páyvar e kársáz/ kárgozár/ sar-rewtedár* [executive officer]*//.* **3** **the executive** *dádvarzidárán*

executor (n) *kárgozár, "to dáni ke haqq e ezz o alá bá má karami besyár karde ast va pádewáhi ye bozorg arzáni dáwte ast va be har hál az ámelán va kárgozárán cáre nist." (ZBP, L1831 DB); kársáz "va hic yek az inhá be dast nemiáyad magar be rahnamuni ye kársáz e naháni va hamáhangi ye navard e carxhá ye ásmáni." (ZBP, L7536 DTH)*

exegesis n (pl **exegeses**) *(beáyin) zand (e Enjil)*

exemplary adj **1** *nemune, olgu. //raftár e nemune; yek dánewámuz e nemune//.* **2** *howdárdahande. //yek guwmál e howdárdahande//*

exemplification n **1** *nemune budan/ávardan* **2** *nemune*
exemplify v (pt, pp **exemplified)** **1** *nemune budan. //In negár nemune ye sabk e áqázin e kár e in honarmand ast.//.* **2** *nemune ávardan. //Az gereftáriháyi/ porsemánháyi ke dar kár ast nemune ávardan.//*
exempt adj, **exempt (from sth)** *baxwude, ázád, imen, afkande, "va harkojá virán ast xaráj az vey biyafkanand va har sáli ábádáni konand." (ZBP, L250 TB); pargude*/ pargud* [pargud az...; <Pahlavi) (ZBP, C5654 MK, BF)]. //baxwude/ pargud* az sarbázi; az kár e fozuni baxwude/ pargude*; káláháyi ke báź/ báj az ánán afkande wode; kudakán e zir e wánzdah sál az pardáxt e dastmozd e govárewn** [prescription] *baxwudeand/ pargude*-and.//*
exempt v, **exempt sb/ sth (from sth)** *baxwudan; imen/ ázád kardan, afkandan, "va har kojá virán ast xaráj az vey biyafkanand va har sáli ábádáni konand." (ZBP, L250 TB); pargudan* [<Pahlavi, pargud (ZBP, C5654 MK, riwe ye aknun parguy-*)], //Con bináyiyaw bad bud az sarbázi baxwude wod/ pargude* wod.//*
exemption n *baxwudegi, pargudegi* (bengarid be* "exempt"*)*
exercise n **1** *varze, varzew, mawx (ZBP, C6568 FM). //Pezewk be u goft biwtar varzew konad.; Davidan varzew e tandorostibaxw e xubi ast/ behávar ast.; Kárkardan ruy e jadval (e váźegán e hambor) baráye maqz varzewi be womár miáyad.//.* **2** *kár, varz, varzew, varzewn, barz, mawq, mawx e áváz/ dárbázi* [gymnastics]*/ dam e źarf/ barzháyi/ varzewnháyi/ mawxháyi baráye piyáno, ney, cang; Ámuzegár be wágerdánaw varzewn/ mawq/ mawx e dánew e womár dád dar xáne anjám dahand./ daftar e mawx/ daftar e mawq/ barze//.* **3** **exercise of sth** *kárbordan, nemudan, harjá juri tarjome miwavad. //dar goftoguhá* [negotiation] *ye cárkerdári** [diplomatic] *wakibáyi namudan darbáyast ast./ kárbord e awá ye/ haqhá ye wahrvandi ye xod* [civil rights]*; Dástánháyaw pendárvarzi* [imagination] *ye cewmgiri newán midád/ midahad.//.* **4** *mawx (ZBP, C6568 FM), varz, barz. //mawqhá ye/ mawxhá ye ártewi; (pendárin) varzháyi dar peivandhá ye cárkerdári** [diplomatic relation]*//.* **5** **exercises** *áyin. //áyin e váfarhixtegi* [graduation]*//*
exercise[2] v **1** *varzidan, varzew kardan. //ruzi dobár varzew mikonad/ mivarzad.//.* **2** **exercise sb/ sth (in sth)** *varzew dádan, varzidan. //Agar asbhá rá varzew nadahand tanbal va farbeh migardand.; Wená hame ye tan rá mivarzad/ varzew midahad.//.* **3** *bekár bordan/ bastan; varzidan, harjá juri tarjome miwavad. //wakibáyi kardan* [exercise patience]*; ravádári nemudan* [exercise tolerance]*; zur varzidan* [exercise power]; *ciregi namudan/ zir e dast ávardan* [exercise control]*; awá ye/ haqhá ye wahrvandi ye xod rá xáxstan/ bekár bastam/ varzidan* [exercise one's civil rights]*/ Ámuzegárán bar wágerdán e xiw dasturi dárand.* [exercise authority over]*//.* **4** *áwoftan, delwure dádan. //In gereftári/ porsemán aknun raván e má rá saxt áwofte.* [exercise one's minds]*/ Baráye farhixt e pesaram saxt delwure dáram.//*
exert v **1** **exert sth (on sb/ sth)** *bekár bordan/ gereftan. //Hame ye zur e xod rá zad/ Harce zur dáwt bekár bord ke ánán rá be pazirew e naqweaw vádárad.; Wouharaw candán be u fewár ávard tá kámyáb gardad.//.* **2** **exert oneself** *kuwidan. //Agar mixáhi dar ázmun nomre ye xub ávari/ pazirofte wavi báyad biwtar bekuwi.; Niyázi nist baráye man xodaw rá be ranj andázad/ baráye man bekuwad/ be xodaw fewár ávarad.//*
exertion n **1** *zurzadan/ ávardan; fewár ávardan. //Zur ávardan be digarán va ánán rá ziredast/ bezir ávardan hamiwe bexradá nist.//.* **2** *kár e sangin, zur zadan. //nátaván az kár e sangin/ gerán./ Harce zur zad natavánest sang rá bargirad/ boland konad.; Aknun ke navad sál dáram safar baráyam xeili zur dádarad/ xeili kár e sangini ast.//*
exeunt *(váźe ye Látini) az ruy e faxan** [stage] *birun miravand. //*Exeunt Xosro va Wirin.: *Xosro va Wirin az ru ye faxan miravand. birun.//*
ex gratia *(váźe ye Látini) az sar e mehrabáni; na be zur, az ruy e mehrabáni. //Pardáxt e puli az sar e mehrabáni//*
exhale v **1** *bázdam kardam; bázdamidan. //Áheste bázdamid tá ranjew e xiw rá newán dahad/ benamáyad./ havá báz damidan/ bázdam kardan/ dud bázdamidan//.* **2** *gáz yá boxár/ dame birun dádan*
exhalation n **1** *bázdam.* **2** *pof kardan, bázdam, birun dádan. //dud birun dádan//*
exhaust[1] n *dud, "egzoz". //bu ye dud/ "egzoz"; dame ye dud/ dame ye "egzoz"//*
exhaust, exhaust pipe *dudáhang, dudáhanj*
exhaust[2] v **1** *sotuhidan, navánidan (kárváźe ye gozará)/ návidan (kárváźe ye nágozará);az páy darávardan. //Docarxesavári ye derázáhang u rá sotuhid; Dar kuwew be anjám e án kár xod rá navánid/ návide gawt.//.* **2** *besarávardan; tah e... rá bálá ávardan; harjá juri tarjome miwavad. //náwakib gawtan; niru ye xod rá báxtan; tah e puli rá/ kise rá/ tubre rá darávardan.//.* **3** *rixtan, tohi kardan, xowkánidan.* **4** *harce wáyad o báyad goftan/ yáftan/ jostan. //Gománam harce báyad o wáyad darbáre ye án zamine gofteyim.//*

exhausted adj *sotuhide, sotuh, bestuh, "Conin tá sepide barámad ze kuh -- wod az zaxm e wamwir o gawte sotuh." (ZBP, L3227 SF); mánde, "tá be vaqt e sobhdam tanbur mizadam va migeristam bámdád mánde wodam..." (ZBP, L2565 AT); bituw, "Co Bahrám gawt bituw o táv -- pas e powt e u andarámad Taźáv." (ZBP, L6075 SF); bestuh gawteam!; //Sepáhiyán e bituw o táv separandáxtand* [surrender]*//*

exhaustion n **1** *mándegi, bestuhi, sotuhiidegi, bituwi [baráye nemunehá bengarid be* "exhausted"*]. //Pas az kuhnavardi bestuh/ setuhide budand/ gawtand.//.* **2** *tah e cizi rá bálá ávardan. //Tah e sarmáyehá ye (káni ye) zamin/ tahe máyehá ye ximi ye zamin rá tond bálá ávardan.* [natural resources.]*//*

exhaustive (adj) *mubemu; muwekáfáne; bavande; farágir. //porsojuyi/ bázjuyi yi mubemu/ farágir/ muwekáfáne.//*

exhaustively adv *mubemu; muwekáfáne; bavande; farágir*

exhibit[1] n **1** *ciz, ávand. //ávandi saxt geránbahá; án ganjine* [museum] *cand ávand e no ye cewmgir az Irán dárad.; Ávandhá rá dast nazanid!//.* **2** *ávand, "gar ávand xáhi be tiqam negar...." (SF). //Ávand e noxost yek kárd bud ke dádsetán migoft bá án kowteand.//*

exhibit[2] n **1** (**a**) *nemudan, namáyew dádan, be namáyew gozáwtan; newán dádan; vaqastan (riwe ye aknun:"vaqz-,", "vaqastan e in tariq (tasavvof) dar tabaqe ye sáni (e sufiyán) biwtar bud..." (ZBP, C7618, FM, Tabaqát e Sufiye ye Ansári). //dar namáyewgáh e gol golhá rá be namáyew gozáwtan.; Gatehávi** [document] *rá dar dádgáh be namáyew gozáwtan/ vaqastan.//.* (**b**) *be namáyew gozáwtan. //In negárgar e javán (kárhá ye xiw rá) dar candin negárxáne* [gallery] *be namáyew gozáwte.//.* **2** *(beáyin) az xod newán dádan; namudan. //Be án kudak pák biparváyi namud.; Hengám e kuhnavardi saxt az xod táv/ páydári newán dád/ namud.//*

exhibition n **1** (**a**) *namáyewgáh; negárxáne. //Namáyewgáh e kárhá ye "Farhang e Ketábi" rá dideyid?. //Yeki az tálárhá ye namáyew dar vájár/ bázár e ketáb e Milán.//.* (**b**) *namáyewgáh.* **2** (**a**) *az xod newán dádan; ...namudan; namáyew dádan. //badraftári namudan; Án ázmun baráye newán dádan e dánewaw gáh e xubi bud.//.* (**b**) *namáyew; honarnamáyi. //Dar vájár* [fair] *e namáyew* [exhibition] *e kuzegari niz hast./ namáyew e vawt/ raqs//.* **3** *(dar Engelestán) komak hazine ye ámuzewi.* **4** **make an exhibition of oneself** *(xárdári) xolbázi darávardan; dalqakbázi dar ávardan; meymunbázi darávardan. //Mardom dar mehmáni/ wappási* hengámi ke Parviz mast kard va xolbázi darávard dastpáce wodand/ warmsár gawtand.//*

exhibitioner (n) *(dar Engelestán) dánewjuyi ke komakhazine migirad.*

exhibitionism n **1** *xodnamáyi.* **2** *//az xodnamáyi ye u dar wappási* warmsár gawt.* **3** *(beáyin) kunberehnegi; kunloxtigi*

exhibitionist n *kasi ke kunberehne/ kunloxt ráh miravad. //Kudakán be gouhar kunloxt ráh miravand/ kudakán kunloxtiyán e ximi* [natural] *hastand.//*

exhibitor (n) *namáyewgar. //Nazdik e panjáh namáyewgar peikarehávi baráye namáyew dádeand.//*

exhilarate v *saxt wád kardan; sarmast gardánidan. //Az án ágáhi saxt wád gawte; Az gardewi dar karáne ye daryá sarmast gawtim.//*

exhilarating adj *wádibaxw, sarmast-konande. //Noxostin jahewemán bá catr ázmáyewi saxt sarmast konande bud.//*

exhilaration n *wádibaxwi, sarmasti*

exhort v, **exhort sb (to sth)** *xástan, faráxándan, pand dádan, áźiridan. //Farwin** [chairman] *kármandán e kumal** [party] *rá be kár/ be saxtkuwi faráxánd/ áźirid.//*

exhortation n **1** *xáhew.* **2** *xáhew o lábe. //Hame ye xáhewhá e pedaraw bihude bud.//*

exhume v *gur wekáftan; morde rá az xák darávardan; gurbegur kardan. //Hengámi ke wahrbáni nesá/ karp/ kálbod rá az xák darávard dar án newánehá* [corpse] *ye zahr yáft wod.//*

exhumation n *darávardane nesá/ morde az xák; gurwekáfi*

exigency *fewár. //Mardom nágozir gawtand fewárhá ye saxt e jang rá pazirá gardand.//*

exigent adj **1** *biderang, porfewár. //nahádhávi/ sánhávi* [circumstances] *porfewár va biderang.* **2** *saxtgir, fozunxáh*

exigently (adv) *biderang; porfewár*

exiguous adj *(beáyin) kam, andak, xármáye, náciz. //xoráki andak; vápasin pasandáz e náciz e/ xármáye ye án piremard.//*

exile n **1** *durkardegi, "man xál e xiw Banduy rá bekowtam va ahl e beyt e iwán náciz kardam... va az mamlekat e xod dur kardam." (ZBP, L239 TB); uzdehi* [<Pahlavi "uzdeh" (ZBP, L3801 MK, BF, JGS); az dehrándegi, "Boro farmuw kon dehrándeyi rá- rahá kon dar dehi vámándeyi rá." (Leyli va Majnun, Nezámi); "dehránde va dehxodá ye námiyam -- con máh be nimeyi tamámiyam." (Leyli va Majnun, Nezámi); dur-ránde budan; az deh ránde budan; dur-ránde wodan; dar uzdehi* zistan. //az deh ránde wodan/ uzdeh* gawtan; az deh ránde wodan/ uzdehgáh* [place of exile]//. **2** *azdehrándegi; duri az mihan. //Dáyiyaw* [maternal uncle]*/ afdaraw* [paternal uncle] *pas az dah sál duri az mihan be Engelestán bázgawt./ az dehránde; uzdeh; dur az mihan/ kasi ke baráye gorixtan az dádan e báj uzdeh*/ az mihan bedur ast* [tax exile]*/ Pas az farvard** [revolution] *besyári (az) faránsaviyán az deh ránde dar Engelestán budand.//*

exile v, **send sb (from...)** *"man xál e xiw Banduy rá bekowtam va ahl e beyt e iwán náciz kardam... va az mamlekat e xod dur kardam." (ZBP, L239 TB); rándan, "az án toxme kas dar zamáne namánd -- vagar mánd, har ku bedidaw beránd." (ZBP, L4633 SF); uzdehidan* [<Pahlavi "uzdeh" (ZBP, L3801 MK, BF, JGS); az deh rándan; "Boro farmuw kon dehrándeyi rá -- rahá kon dar dehi vámándeyi rá." (Leyli va Majnun, Nezámi). //az dehránde baráye sarásar e ruzegár; //Con dar zaminecini be dowmani bá kewvar dast dáwwt az kewvar rándandaw.//*

exist v **1** **exist (in/ on sth)** (**a**) *hastan, budan, yáft wodan. //(womá) bávar dárid pari hast?; Andiwe tanhá dar maqz e cámesoráyán hast.; Dádháyi/ dátikáni* ke sadhá sál bude; Áyá dar Bahrám* [Mars] *zendegi hast?//.* (**b**) *budan, yáft wodan. //In giyáh tanhá dar Ostráliyá yáft miwavad.//.* **2** **exist (on sth)** *budan, zistan, zendegi kardan. //Bedun e xorák yá áb nemitavánim zende báwim/ zendegi konim.; Tanhá áb va polo mixorad va bá áb o berej zende ast.; Bá dastmozdi ke migiram besaxti beziyam/ zendegi konam, baráye náz va fozuni* [luxuries] *puli nist.//*

existence n **1** *zist, hasti, hast, "cahárom án ast ki qovvat e qiyás e jadali, ham hast rá taván esbát kardan va ham nist rá." (ZBP, L1471 DA), bovew, "Ke har ciz k-u sázad andar bovew -- bar án su bovad bandegán rá rá ravew." (ZBP, L3390 SF); "xodávand e hast o xodávand e nist- hame ciz joft ast o izad yeki-st." (ZBP, L5975 SF). //Bávar dárid jan o* [ghost] *pari/ parhib/ fravahar hast?; In kohantarin dasnebewte ye Látini ast ke dar dast ast.; Bondahew e jahán key ast?/ Key jahán hast gawt/ wod?/ Az budanaw tá konun ágáhi nadáwtam//.* **2** (**a**) *zist, zendegi, zistan/ Bacce ke budim tá andázeyi zendegi ye wádi dáwtim.; Bá badbaxti milhá/ farsanghá dur az nazdiktarin wahr zistan//.* (**b**) *hasti, "Hasti vojud ast." (ZBP, L4534 NKZZF); hast, "xodávand e hast o xodávand e nist- hame ciz joft ast o izad yeki-st." (ZBP, L5975 SF). //Kewávarzán baráye hasti ye xod niyáz be yek bardáwt* [harvest] *e xub dárand./ Bá dastmozd e kamaw besaxti gozarán mikonad/ migozaránad.*

existent adj *hast*

existential adj **1** *(beáyin) hasti.* **2** *(vábaste be) vairimanewi* [*bengarid be* "existentialism"]

existentialism n *"vairimanewi* [manew + vairi besanjid bá "vairiyu", Avestáyi,* (I choose).*]*

existentialist n *vairimanew** [*bengarid be* "existentialism"]. //*Vairimanew* ast.; bávarhá ye vairimanewáne* dárad.//*

existing n, adj *hastán*, hast, bovewi, "ke harciz k-u sázad andar bovew -- barán su bovad badegán rá ravew." (ZBP, L3390 SF)*

exit n **1** *birun raftan (az faxan** [stage]*, meydán), jim (wodan). //Gord/ qahremán (az faxan** [stage]*); birun miravad.; Zan e piwinaw/ párine-zanaw ke be wappási*/ mehmáni ámad jimwod/ dak wod.; ravádid* [visá] *baráye birun raftan az kewvar//.* **2** *darrougáh (M. Moqaddam). //Cahár darrougáh dar in foruwgáh/ maqáze ye bozorg* [shopping center] *hast./ Newánehá ye darrougáh dar celpardehá*/ sinemáhá dar biwtar e bárehá rouwan ast.//.* **3** *darrou; darrougáh. //Dar darro ye/ darrogáh e Lavásán az wáhráh boro birun.//*

exit v **1** *birun raftan, jim wodan, dak wodan. //Honarpiwe páyán e parde ye sevvom birun miravad.; (bewuxi) harce zudtar az mehmáni/ wappási* jim wodim/ dak wodim.//.* **2** *(dar namáyewnámehá) ...birun miravad/ "Vazir birun miravad."//*

exit poll *ámárgiri dam e darrougáh*

exo-, *(dar váźehá ye serewte) birun; bar-; dar-; harjá juri tarjome miwavad. //ostoxánbandi ye biruni* [exoskeleton]; *birun az din e xod zan gereftan/ wouhar kardan* [exogamy]//

exodus n **1** **exodus (from) (to...)** *(beáyin yá bewuxi) kuc e bozorg; kuc e goruhi. //birun raftan e tude ye mardom be suy e kuh va daryá (con baráye gardew); Namáyew candán bad bud ke dar miyán-parde* [interval] *mardom goruhi birun raftand.//.* **2** **the Exodus** *kuc e Yahudiyán/ Bani Esráyil az "Gebt" be sál e*

1300 piw az zádruz e Masih/ Mehr [M. Moqaddam]//. **3** "**Exodus**", *"Kuc e goruhi" nám e baxw e dovvom e Enjil*

ex officio *be powtváne ye jáygáh e/ páygáh e xod. //Be postváne ye jáygáh e/ páygáh e xod hamvand e goruh e gozin* [committee] *budan.; be powtváne ye jáygáh e/ páygáh e xod be newast ámadan.//*

exonerate v, **exonerate sb (from sth)** *bigonáh dánestan. //U rá az pásoxguyi baráye án egnest** [accident] *bigonáh dánestand.//*

exoneration n *bigonáh dánestan*

exophthalmos n *belok, qulin, vaq zadan e cewm, birunxástan e cewm, "guyad birun xástan e cewm andar bimárihá ye hádde... dalil e diványegi báwad..." (ZBP, L5381 ZX)*

exorbitant adj *gazáf, sarsámávar. //keráyehá ye sarsámávar; Bahá ye xoráki injá sarsámávar ast//*

exorbitantly adv *gazáf, sarsámávar. //gazáf/ sarsámávar gerán//*

exorcism n *nirang, afsun, jengiri*

exorcist n *jengir*

exorcize; **exorcise** v, **exorcize sth (from sb/ sth)** *afsun xándan/ nirang xándan (va ahreman/ jen rá az tan e kasi birun rándan); jen gereftan; jengiri. //Pristári* [priest] *jenn e xáne rá gereft/ jenn e xáne rá birun ránd.; Kamkam dastpácegi va harás rá bá nirang (xándan) az saraw bedarkardim.//*

exotic adj **1** *bigáne, nábumi. //giyáhán e xánegi ye nábumi/ bigáne/ anbe* [mangoes] *va digar mivehá ye nábumi; gapi* [monkeys] *va digar jánevarán e nábumi//.* **2** *wegerf, rangárang va cewmgir. //parhá ye rangárang va cewmgir; puwák e ajaqvajaq/ rangárang va wegerf.//*

expand v **1** **expand (sth) (into sth)** *bozorgtar wodan/ kardan; afzudan; arjdártar wodan/ kardan/ gawtan; kew ámadan/ dádan; bád kardan; gostardan. //Felezzát/ yuwosthá*/ ayoxwosthá* ke garm wavand gostarew miyáband.; Hengámi ke havá dar karak* [táyer/* tyre*] damide wavad/ bedamid bád mikonad.; Károbár e kucakaw saranjám gostarew yáfte damodastgáh e bázárgáh e pahnávari gawt.; Bázargáni ye/ dádosetad e borunmarziyemán dar in sálhá ye vápasin saxt gostarde gawte; Cerá nemikuwi dástánat rá gostarde be rixt e matali* [novel] *darávari?//.* **2** *gostardan, bázwodan, wekoftan. //Golbarghá ye golhá dar áftáb bázwod/ wekoft.; Roxsáraw bá labxand e paziráyi* [welcome] *wekoft.//.* **3** *(baráye mardom) garm gereftan; gol az gol e kasi wekoftan. //Mehmánán pas az in ke yeki do jám mey/ báde nuwidand sarewán garm wod/ kami báham garm gereftand.* [expand a little]*//.* **4** **expand on sth** *gostardan; gostarew dádan. //Womá goftid (ke) be pul e/ turag** [fund] *e biwtari niyáz ast, miwavad dar in zamine gowádetar soxan beguyid?//*

expanded metal *tur e simi*

expanded polystyrene *puwál e sáxtegi/ pelástiki; kalpak* e esfanji*

expanse n, **expanse (of sth)** *pahne, gostare, feráxná. //gostare ye pahnávar e zeráh* e Árám* [Pacific Ocean]*; pahne ye ábifám e ásemán; feráxná ye piwáni/ piwáni* [brow] *ye boland//*

expansion n *afzáyew, gowádegi, gostarew. //Gowádegi ye gázhá hengámi ke garm wavand.; gostarew e geráyewháyaw* [interest] *dar kár e dádosetad; Gostarew e dabestánhá/ dastgáh e ámuzewi//*

expansionism n *fozunxáhi; gostarewgaráyi; fozunkámegi. //Besyári az xawáyágarán** [politician] *e Engelestán, dar páyán e sade ye nuzdahom az gostarewgaráyi/ fozunkámegi haváxáhi mikardand.; Xodávandán e án bongáh az gostarewgaráyi/ fozunxáhi ye kixá** [manager] *mitarsidand.//*

expansionist n *fozunxáh, gostarewgará, fozunkáme. //ravewhá ye/ cárkerdárihá* *[policy] *ye fozunkámegihá ye/ gostarewgaráyáne ye Cangizxán; Naqwehá ye/ barnámehá ye gostarewgaráyáne ye dádosetad/ bázargáni//*

expansive adj **1** *gowáde, báz. //Má rá bá áquw e báz va labxandi gowáde pazirá gawt/ dorud goft.//.* **2** *porcáne, garm. //kasi ke pas az wám porcánegi mikonad.; Pas az zadan e cand jám e mey garm va porcáne gawtan//*

expansively adv *fozunxáháne. //gostarewgaráyáne; bá fozunkámegi//*

expansiveness n *fozunxáhi; gostarewgaráyi; fozunkámegi*

expatiate v, **expatiate on/ upon sth** *gowáde nevewtan/ soxan rándan; porcánegi kardan; rudederázi kardan. //Farwin** [chairman] *do tasu* [hour] *ye ázgár darbáre ye barnámeháyaw baráye dálá* gowáde soxan goft/ rudederázi kard.//*

expatriate n *hammihan e birun/ dur az kewvar. //Ámrikáyiyán e dur az mihan dar Afqánestán; Iránián e dur az mihan dar Álmán//*

expatriate v *az kewvar/ mihan rándan; az deh rándan; "dehránde va dehxodá ye námiyam -- con máh be nimeyi tamámiyam." (Nezámi); be gomán e áyawtgari*/ áyawtan** [spying] *baráye dowman az kewvar-ránde/ az deh ránde//*

expect v **1** (**a**) *cewm dáwtan, "va womá rá cewm hamidáwtim tá key birun áyid...." (ZBP, L41 TB). "sudi ham az án nemitaván cewm dáwt." (ZBP, L4345 NKZZF); "hamáná mará cewm dárad hami -- ze dir ámadan xawm dárad hami." (ZBP, L4671 SF); cewm be ráh dáwtan, "va bezudi qásedán rá bázgardánd ke amme-at cewm be ráh dárad." (ZBP, L1190, TBH); guw dáwtan, "yeki án ke ánjá ki harekat guw dárand, sokuni oftad..." (ZBP, L5197 ZX); "pas wabi án zan peiqám ferestád ke man be arusi miwavam to guw dár ke tá man cun bázáyam to rá bebinam." (ZBP, L2377 AT); cewm e cizi dáwtan, "va án ke toxm e badi kewt va cewm e niki dáwt." (ZBP, L3682, GS); "vafádári madár az bolbolán cewm -- ke har dam bar goli digar soráyand." (ZBP, L3757, GS). //In basteyi ast ke az Landan cewm be ráhaw budim/ cewm dáwtim (beresad) biyusánaw budim.; Báyad yekwanbe bázgardam/ cewdáram yekwanbe bázgardam.; Mitaván cewm dáwt ke "darbáre ye in násázgári* [disagreement] *ye faráván dar kár báwad.; Nemitaván cewm dáwt/ nemitavánid cewm dáwte báwid dar yek hafte yek zabán e bigáne rá farágirid/ yád begirid.; Diruz cewm beráhaw budim (beresad)/ diruz cewm dáwtim biyáyad/ biyusánaw budim.//.* **expect sth (from sb)** *(cizi) az kasi cewm dáwtan; "Vafádári madár az bolbolán cawm -- ke har dam bar goli digar soáyand." (ZBP, L3757 GS). //Az u piwkewi cewm dáwtam, az in-ru con cizi daryáft nakardam noumid gawtam.; Az man cewm e hamdardi madár!//.* **expect sth (from sb)** *xástan, cewm dáwtan. //Sarjuxe* [sergeant] *az zirdastánaw farmánbordári cewm dárad. //Az womá mixáham behengám/ begáh biyáyid/ báwid.//.* **3** *gomán kardan/ gománidan. //"Ki hame ye kák rá xorde?", "Gománam Tahmures bude."; "Komak niyáz dárid/ mixáhid?", "Gomán nemikonam."; "Dir miáyad?", "Gománam."//.* **4** **be expecting** (**a**) **baby/ child**) *ábestan budan, bár dáwtan. //Wanideam Sorayyá báz ábestan/ bárdár ast.//.* **expect too much (of sb)** *az kasi biw az andáze cewm dáwtan. //"In kár rá tá ádine nemitavánam be páyán resánam, az man biw az andáze cewm dárid."//.* **(only) to be expected** *(jáy e) gománi nabudan. //Pas az xordan e in dáruhá tá andázeyi mándegi/ xastegi mitaván cewm dáwt./; (jáy e) gománi nist ke saranjám pesaretán xáne rá rahá mikonad.//*

expectancy n *omidvári; cewmberáhi. // Bá omidvári be didáraw raft.//*

expectant adj *cewmberáh; omidvár, "Ce xow báwad ke ba'd az entezári -- be ommidi resad ommidvári." (Sa'di). //Kudakán bá roxsáregán e omidvár biyusán e áqáz e rangáziv** [pantomime] *budand.//.*

expectant mother *zan e ábestan/ bárdár/ pábemáh*

expectantly adv *biyusán, cewmberáh*

expectation n **1** **expectation (of sth)** *cewmdáwt, cewmberáhi, biyus, biyusew. //Emwab biyusán e barf nistim/ jáy e biyusew e barf nist.; Kudakán bá wakibáyi cewmberáh e jádugar mándand.; Candán omidi nadárad ke barami** [prize] *bebarad.//.* **2** *árezu, omid. //Pedar o mádaraw/ zádáránaw árezuhá ye bozorgi baráye áyandeaw dárand.; Az án dánewgáh árezuhá ye bozorgi dáwt/ dar sar miparvaránd; An estár** [holiday/ vacation] *xeili behtar az ánce bud ke cewm dáwte miwod/ án su ye/ farásu ye hame ye cewmdáwthá bud.//.* **3** **against/ contrary to (all) expectation(s)** *bevárune ye ánce ke cewm dáwte miwod. //Newán e zari ke hic kas cewm nemidáwt.//.* **fall short of sb's/ not come up to (sb's) expectations** *xeili badtar az ánce cewm miwod darámadan; noumid kardan. //Badbaxtáne sofrexáneyi rá ke u sefárew karde bud xeili badtar az ánce cewm midáwtim az áb darámad/ saxt ná-omidemán kard.; Namáyew u dar án celpard** [film] *barábare ánce az u cewm dáwte miwod darnayámad/ Báziyaw dar án celpard* náomid konande bud.//*

expectation of life *ruzgár e cewm dáwte*

expected adj *biyuside. //peiqárehá* [protest] *ye biyuside dar barábar e án naqwe.//*

expectorant n *lábilávar* [bengarid be* "sputum"*]. //Dáru ye sorfe mádde ye lábilávar* dárad.//*

expectorate v *(dar pezewki) bá sorfe lábil** [phlegm] *bálá-ávardan [bengarid be* "sputum"*]. //Bimárán e selli/ yámáni* bá lábil* xun bálá miyávarand.//*

expedience, expediency n *cáreandiwi. //Az ruy e cáreandiwi dast be in kár zad na az ruy e hukerdári* [from principle]*//*

expedient adj *cáreandiwi, cáreandiwáne. //Az ánjá ke gozinew e hamegáni bezudi mibáyast anjám wavad, noxost vazir degargun sáxtan e ravew e kár/ camegi** [change of policy] *rá az didgáh e xawáyáyi* careandiwáne/ sudmand dánest.; Kárháyi az ruy e cáreandiwi na hukerdáráne* [principled].*//*

expedient n *tarfand, abzár, cáre*

expediently (adv) *bá tarfand/ abzár/ cáreandiwi*

expedite v *wetáb baxwidan/ dádan. //Xáhewmandam harce az dastetán barmiáyad baráye wetáb baxwidan be kár e sáxtemán anjám dahid.//*

expedition n **1** (**a**) *viyand* [<viande, Guyew e Táti]. //Viyand* ferestádan/ goruhi az mardom rá be viyandi* ferestádan; be/ bá viyandi* be mex** [pole] *e abáxtar* [north] *raftan.; viyand* e wekár; (be wuxi) be xarid raftan//.* (**b**) *viyand*. //hamvandán e viyand* e kuh e Himáláyá//.* **2** *wetáb, tizi, tondi// Dasturát e farmánde/ rahbar rá harce tondtar/ bá wetáb e har ce biwtar anjám dádim.//*

expeditionary adj *viyand* [<viyand, guyew e Táti]. //niru* [force] *ye viyand*//*

expeditiously adv *Bázporsi* [enquiry] *rá bá wetáb e harce biwtar anjám xáhim dád.//*

expel v **(expelled) expel sb (from sth)** **1** *birun kardan, birun rándan, birunidan. //Peiro ye gozárewát, kárbord e dáruhá ye xeradpuw dar yek wabáneruzi* [boarding-school] *cand pesar e sál e wewom* [senior] *rá birun kardand./ Do kárdár* [attaché] *e bayaspáni** [embassy] *rá az kewvar birun rándand.//.* **2** *bezur birun rándan; ramándan, "va Hormoz náme kard be... va Ázarbádegán tá sepáh e Xezerán rá az ánjá berándand." (ZBP, L286 TB). //dud az wowhá birun rándan; bádbezani dar áwpazxáne baráye birun rándan e bu.//*

expend v, **1** **expend sth (on/ upon sth/ doing sth)** *hazine kardan, rixtan. //zamán, niru va pul gozáwtan /rixtan//.* **2** *báxtan, xordan, parákandan, "va agar far á-ávari va negar tá án rá naparákani." (ZBP, L284 TB). //hame ye sázobarg* [ammunition]*, anduxte* [store] *ye, suxt e xod rá parákandan/ xordan/ suzándan.//*

expendable adj *barxi kardani, gosárdani, durandáxtani, bedardnaxor. //Dar jang e bozorg sarbázán rá barxi kardani/ durandáxtani miwomordand.; Dar in zamáne ke mardom be negahdáwt e zistbum miandiwand digar marqzárhá* [grasslands/ meadows] *bi arzew/ bedardnaxor womorde nemiwavand.//*

expenditure n **1** *bekár bordan, gozáwtan, harjá juri tarjome miwavad. //hazine ye pul baráye (xarid e) jangabzár; ruy e barnámeyi niru bekár bordan/ gozáwtan//.* **2** *hazine, dar-raft. //Hazine ye sad dolár baráye (xarid e) kácál e nou.; Dar-rafthá ye xod rá tanhá be cizhá ye darbáyast bekáh!//*

expense n **1** (**a**) *hazine, darraft. //hazine/ darraft e zamán, ama** [energy]*, va pul e dastádast.* [cash]*; Bedun e dar cewm dáwtan e hazine, yek havápeimá keráye kard.; Besyári az kudakán dar Engelestán be hazine ye mardom ámuzew mibinand/ farhixte migardand.//.* (**b**) *hazine. //estár* e sáliyáne hazine ye bozorgi barmidárad.; Dáwtan e yek ráde*/ máwin dar-raft e bozorgi dárad.//.* **2** **expenses** *dar-raft, hazine ye ráh, "va barxi rá ham hazine ye ráh dád farmud tá az Dehli tá DoulatÁbád dar forudgáhi* [a resting place] *sarâyi sáxtand..." (ZBP, L7506 DTH). //Vásác*e/ bázsázi ye xáne, estár* va digar hazinehá taráz e pulaw/ tanxáhaw rá dar bánk nazdik be hic resánid./ Ki hazine ye ráhetán rá midahad?//.* **3** **at sb's expense** (**a**) *be hazine ye kasi; pá ye...; az jib e kasi. //Be hazine ye virástár be má mehmáni dádand./ hazine ye mehmániyemán pá ye virástár bud.//.* (**b**) *harjá juri tarjome miwavad. //Az dast e Sohráb xeili xandidand.//.* **at great, little, no, etc expense (to sb/ oneself)** *bá hazine ye/ dar-raft e fareván/ besyár/ kam. //Agar in rang e kohne rá bekár barim mitavánim otáq rá bá hazine ye nácizi rang konim.//.* **at the expense of sth** *be bahá ye..., //Károbár e xubi sáxt o pardáxt, ammá be bahá ye tandorostiyaw.//.* **(all) expenses paid** *bá pardáxt e hame ye hazine. //Táze az Wiráz bázgawt, safari ke hame ye hazineaw rá baráyaw pardáxte budand.//.* **go to/ put sb to the expense of sth/ doing sth** *hazine kardan, pul parákandan. //parákandan e/ hazine kardan e pul dar ráh e ámuzák/ ámuzew e musiqi ammá varze nakardan/ navarzidan* [practise] *kánáyi ast.; hazine ye gazáfi gardan e kasi nahádan.//.* **no expense(s) spared** *hazineaw har ce mixáhad báwad; bedun e dar cewm dáwtan e hazine. //Mixáham wám mehmánat konam birun, hazineaw harce mixáhad báwad.//*

expense account *dar-raft náme, bicak e dar-raft. //Hargáh benzin mizanad/ mixarad án rá dar bicaknáme-aw minevisad.//*

expensive adj *gerán, geránbahá, baháyi, bahádár, biwbahá, "va asbán va owtorán e biwbahá va harcizi ke az zinat va tajammol e pádewáhi bovad." (ZBP, L1227 TBH). //ráde*yi/ máwini geránbahá; dar in barzan xáne gerán ast.; Baráyam saxt gerán bud.//*

expensively (adv) *gerán, porbahá; porhazine. //Bánuyi ke jámeyi geránbahá be tan dárad.//*

experience n **1** *(kár)ázmudegi ; ázmudan. //Hamegi bá ázmudan yád/ farámigirim./ Dar káraw xeili ázmudegi dárad?/ Dar in rewte baráye in kár candán ázmudegi (ye basande) nadárad; Az piw ázmudeam va midánam ke dir miáyad/ miresad.//.* **2** *árvin (M. Moqaddam); harjá juri tarjome miwavad. //Árvini nágovár, dowvár, wegerf/ Áz báde ye xánesázaw báyad becewi- xeili xub ast/ árvini naqz ast.; Hengámi ke dar Áfriqá safar mikard árvinhá ye cewmgiri dáwte.//*

experience v *sahidan (ZBP, L4201 NKZZF), cewidan, "az in pas qam e u bebáyad kewid -- basi wur o talxi bebáyad cewid." ázmudan, dáwtan, harjá juri tarjome miwavad. //kám rándan/ xowi kardan; dard kewidan, gereftári dáwtan, saxti kewidan, cewidan/ Án kudak hargez mehrabáni nadide bud.; Gomán nemikonam hargez docár e afsordegi ye rástin wode báwam.//*

experienced adj *kárázmude, sardogarm cewide, "Do kadxodá ye wáyeste ye dabirpiwe ye sardogarm cewide" (ZBP, L393, TBH); kárdide, "va vey mardi zirak va gorboz va kárdide bud..." (ZBP, L611 TBH); ranjázmude, "to na ranj ázmudeyi ne hesár, na biyábán va gard o qobár..." (ZBP, L3595 GS); darráduzá. //dar parastári az kudakán kárázmude/ darráduzá ast; parastári (kár)ázmude/ darráduzá.//*

experiment n *(be viźe dar dánewhá) ravan (ZBP, C348 FM); árvin (ZBP, C105,FM); ázmáyew. //Ravani anjám dádan; Paźuhewgarán ravan/ ázmáyew rá dárand ruy e muwhá báz anjám midahand.; Bá ravan/ ázmáyew ostovár dáwtan; Án namáyew rá ázmáyewi ruy e faxan** [stage] *ávardand.; Bá ázmáyew yád gereftan/ ámuxtan//*

experiment v, **experiment (on/ upon sbb/ sth); experiment (with sth)** *ázmáyew kardan; ázmudan. //Candán ázmáyew kardim/ ázmudim tá in ke/ tá saranjám bá ámixtan e ranghá rang e dorost rá be dast ávardim.; ruy e jánevarán ázmáyew kardan; wivehá ye nou rá ázmudan.//*

experimental adj *ázmáyewi, ravani [bengarid be* "experiment"*]. //wivehá ye ázmáyewi/ ravani; yek kewtzá r e ázmázáyewi/ ravani; yek fizikdán e/ cehrwenás* e ázmáyewi/ ravani; yek namáyewxáne ye ázmázáyewi/ ravani; Án fan* [that technique] *hanuz dar gám e ázmáyewi ast va xub parvarde nawode.//*

experimentally adv *ázmázáyewi/ ravani. //Án mádde rá noxost (dárim) ázmáyewi be kár mibarim.//*

experimentation n *ázmáyew, ravan. //Besyári mardom bá ázmáyew ruy e jánevarán peiqáre mikonand* [object to]*; wivehá ye ázmáyewi e ravani.//*

expert n, **expert (at/ in/ on sth/ doing sth)** *ostád; kárwenás, "bázargán bacceyi kárwenás rá goftand ke emruz noubat torá-st." (ZBP, L1817 DB); kárdán, "porandiwe bod mard e besyárdán -- wekibádel o zirak o kárdán." (ZBP, L4699 SF); kárágáh, "ze Hendustán niz kárágahán -- beraftand nazdik e wáh e jahán." (ZBP, L5740 SF). //kárwenás e kewávarzi; kárdán/ kárwenás e ravánwenási; az kárágahán/ kárwenásán segálidan; ostád (e/ dar) bázi ye cougán e camani* [golf]*; kárwenás e ávandhá* [vase] *ye Yunán e bástán/ bástáni ye Yunán.//*

expert adj, **expert (at/ in/ on sth/ doing sth)** *ostád, kárwenás, kárdán, kárágáh. //barábar e/ bar páye ye soxan e/ segálew e kárwenásán.; ostád e savárkári* [rider]*; kári ostádáne; Dar poxtan e xorákhá ye xub va arzán ostád ast.//*

expertise n *kárwenási, kárdáni, kárágáhi, ostádi, bengarid be* "expert"*, va* "expertness"*. //Kárwenási ye kármandán e besyár varzide ye má cewm e xaridárán rá migirad* [impress]*.; Az ostádiyaw dar meidánhá ye yexlaxwak* [ski slopes] *dar wegeft gawtim.//*

expertly adv *ostádáne, kárwenásáne, kárdánáne, kárágáháne*

expertness *ostádi, kárdáni, kárágáhi; honarmandi, kárwenási, "Hic xeradi con kárwenási nist, his pársáyi con dast kewide dáwtan nist....." (ZBP, L1756 DB); //Ostádiyaw/ honarmandiyaw dar ránandegi/ dast befarmánaw u rá dar wegeft kard.//*

expiate v *tujidan, [<Pahlavi] (ZBP C7910,BF) (riwe ye aknun "tuj-"), tuzew, tuzewn. "Agar kasi sag e ábi rá ke nazd e Iránián jánevar e sudmand va bi-ázári-st va kowtanaw ravá nist kowt az baráye tuzewn [kaffáre, jobrán) e in gonáh báyad..." (ZBP, L6660, Zinabzár, PurDávud). //Baráye bezhe, ágreft/ gonáh e xiw tujidan.//*

expiation n *tuzew, tuzewn. [bengardi be* "expiate"*]*; *tujidan. //Pul e kaláni be án xáneváde baráye setamhá ke bar ánán raft baráyew tuzew pardáxte gawt.//*

expire v *be sar raftan, barámadan, "Az Rey tá lab e Dejle bedán basande kard va tama' nakard tá sáli cand barámad." (ZBP, L23 TBH); "yá az pádewáhi be pádewáhi ruzgár va moddat baráyad án rasm va áyin farámuw konand konand." (ZBP, L1966 TB); sarámadan, be sar raftan, "har kas kár va farize ye xod begozárad va ruy e án kard ke ziyádati ye lahv va ewrat e donyá bovad omraw be sar-ravad..." (ZBP, L1675 DB). //Keráye ye konuni ye sárace ye má máh e áyande be sar miáyad.; Parváne ye ránandegiyat key be sar miáyad? (beviźe dar pezewki). bázdamidan; bázdaftan (ZBP, C4389, FM, MK, BF); mordan; gozawte wodan, "con Ma'dán váli ye Lokrán gozawte wod..." (ZBP, L511 TBH); farmán yáftan, "con káraw qarár geret farmán yáft va báxák barábar wod." (ZBP, L370 TBH); kasi rá ján wodan, "kán suxte rá ján wod o áváz nayámad." (ZBP, L3534 GS)*

expiration (n) **1** *anjám, sar-resid, páyán. //Sarresid e keráye* [lease], *keráyenewini* [tenancy], *nahew* [agreement], *peimán(náme)* [contract]*//.* **2** *(pezewki) bázdam*

expiry n, **expiry (of sth)** *sar-resid. //sar-resid e parváne ye ránandegi, keráye* [lease], *varbexi** [credit card], *peimán* [contract], *nahew* [agreement]*//*

explain v **1** *báznamudan, "conán ke piw az in báznemudam rekábdár piyáde wod...." (ZBP, L1189 TBH); "Ma-rá báznamáy tá xod ce wanideyi va ce dideyi?" (ZBP, L1716 DB); zandidan (ZBP, L4044, NKZZF); gozárdan, vicárdan [<Pahlavi, (ZBP, C4156, MK, BF)], pardáxtan, peidá kardan, "peidá kardan e hál had va rasm e..." (ZBP, L1507 DA); rouwan gardánidan (ZBP, L3918 NKZZF); padid kardan,"aknun padid konim ke az lab e Dejle az in su tá Jeyhun az pas e Eskandar bud..." (ZBP, L102 TB). //Farhang payám e/ maini ye váźehá rá rouwan migardánad/ bázminamáyad/ mizandad.; Naqwehá ye xiw rá tá andázeyi gowáde báznamud/ vicárd** [explain]*; Miwavad báznamáyid/ rouwan gardánid cerá raftid?; Xáhew mikonam in porsemán rá baráyam báznamáyid.//.* **2** **explain sth (to sb)** *rouwan gardánidan, gozárdan, gozárew dádan, báznamudan, vicárdan*. //In rouwan migardánad cerá nabud* [absence]; *In návadiyaw** [absence] *rá rouwan migardánanad.; Gozárew dád/ vicárd* ke kárvándudiyaw dir karde.; Ánce (ke) rox dáde bud báznamudand.; Raftáraw rá baráye kixáyaw* [boss] *báznamud/ rouwan gardánid/ vicárd*.; Baráye kudakán rouwan gardánid/ báznamud ke dabestán baste bude.; Kix** [manager] *baráye xaridárán rouwan gardánid/ báznamud cerá káláhá dir reside.//.* **3** **explain oneself** (**a**) *xást e xod rá rouwan gardánidan/báznamudan. //Mitaváni kami biwtar xást e xod rá rouwan gardánid?;* (**b**) *rouwan gardánidan; báznamudan. //Tázegi/ in haftehá/ dar in haftehá womá har ruz/ har-ruze dir ámadeyid. Xáhew mikonam rouwan gardánid cerá.//.* **4** **explain sth away** *baháne ávardan. //Besaxti mitavánid baháne ávarde va conin soxanán e zewti rá ke goftid az sar e xod báz konid.; Baráye dir-residanaw baháne ávarde goft ráhbandán bud.//*

explanation n **1** *pásox, gozárew, zand (ZBP, L4044 NKZZF); maini*; báznamudan, rouwan gardánidan. bengarid be* "explain". *//Bedun e in ke báznamáyad cerá, az otáq raft.; Baráye zand báyad soxani cand beguyam.; Baráye rouwan gardánidan/ báznamudan e raftáraw cizi dáwt beguyad?//.* **2** *gozárew. //(Án) gozárew e basandeyi nist.; Gozárewi/ vicári** [explanation] *basande baráye yek ráz. Gozárewhá ye/ bahánehá ye/ vicárhá* ye u rá hamiwe besaxti mitaván bávar kard.//*

explanatory adj *rouwangar, zand. //zandi bar powt e ketábi/ námeyi//*

expletive n *downám, násezá. //"nefrin bar!"/ "nefle!" yek downám ast!. /Hengámi ke otu rá ruy e páyaw andáxt/ afkand cand downám e ábdár dád.//*

explicable adj *(beáyin) fahmidani, ánce rá ke betaván báznamud. //Bá dánestan e bimáriyi ke tázegi bed-án docár gawte mitaván raftáraw rá fahmid/ daryáft.; Dánewmandán rá bávar bar in bude ke cem e káhew e bardáwt e kewávarzi* [crop] *rá nemitaván rouwan gardánid/ fahmid.//*

explicate v *zandidan, báznamudan, peidá kardan, padid kardan, (baráye nemune bengarid be* "explain"*). //Arzewhá ye kerdári ye* [moral values] *xod rá báznamudan/ zandidan.//*

explicit adj **1** (**a**) *rouwan. //Dasturát e rouwani be man dád cegune ánjá beresam/ beravam.; Cemhá ye rouwani baráye raftan e xod ávardand.//.* (**b**) *biparde, sáde. //Xeili biparde/ sáde goft cerá raft//.* **2** *áwkárá, biparde. //cewmandázhá ye visani** [explicit scenes] *ye biparde dar film/ celpard*//*

explicitly adv *rouwan, biparde. //Áwkárá/ rok jeloyaw rá gereftand ke be án newast naravad.//*

explicitness (n) *rouwani, bipardegi; áwkári*

explode v **1** *tarekidan, tarekándan. //Dig e boxár/ ábejuw ke tarekid besyári (mardom) ásib didand.; Taraqqe* [firework] *dar dastaw tarekid.; Bombi rá tarekándan//.* **2** (**a**) *tarekidan, harjá juri tarjome miwavad. //Saranjám az já dar-raft//.* (**b**) **explode (with/ in/ into sth)** *tarekidan, harjá juri tarjome miwavad. //Zad zir e xande; qáhqáh zad zir e xande.//.* **3** *afzáyew e nágaháni. //afzáyew e nágaháni ye womár e mardom.//.* **4** *tarekándan az miyán bardáwtan; bipáye budan.e... rá newán dádan, pokidan. //Bipáye budan e pendárbáfiyi* [superstition] *rá newán dádan.; In afsáne* [myth] *ke xordan e havij bináyi rá behtar mikonad sálhá piw pokid.//*

exploded diagram *cehrak* e gostarde*

exploit[1] n *kár e deliráne/ qahremáni, delávari. // kárhá ye deliráne ye catrbázán rá besyár sotudand.; Delam nemixáhad qahremánbázihá ye kámráne ye/ ewqbázihá ye qahremáni ye Behruz rá bewnavam.//*

exploit[2] v **1** *bahrebardári kardan, bahre bardáwtan. //az anbárhá ye nafti, niru ye barq, ama** [energy] *ye xorwidi bahrebardári kardan//.* **2** *makidan, duwidan, bahrejuyi kardan, báźjuyidan, "Magar wahr o doxtar bemánad beduy -- nabáwadw bar sar yeki báźjuy." (ZBP, L6579 SF), //bahrejuyi az kudakán dar kárxáne;*

az sáni [situation] *be sud e xod* [advantage] *bahre jostan; biwarmáne az rádiyaw* [generosity] *bahrejuyi kardand.//*

exploitable adj *ánce ke betaván az án bahrebardári kard. //Angowtwomár/ andak kánhá ye zoqálsangi ke betaván azánhá bahrebardári kard.//*

exploitation n *bahrebardári, makidan, duwidan, bahrejuyi, báźjuyi, "Magar wahr o doxtar bemánad bed-uy -- nabáwadw bar sar yeki báźjuy." (ZBP, L6579 SF). //bahrebardári ye bavande* [full] *az cáhhá ye naft; bahhrejuyi az kuudakán baráye kár* [labor]*//*

exploration n **<u>1</u>** *kávow, paźuhew. //kávow e espáw** [space]; *paźuhew e mubemu* [detailed] *ye yek zamine* [subject]*; zamineyi rá mubemu paźuhidan; yek daryábori ye kávowi* [a voyage of exploration]//. **<u>2</u>** *kávow, paźuhew. //dar kávowháyaw az án kewvar; kávow e raván e náxodágáh//*

exploratory adj *kávowi, kávowgaráne, paźuhewi. //ázmáyewhá* [test] *ye pezewki ye páźuhewi; viyandi** [expedition] *kávowi dar rud e Ámázon.//*

explore v **<u>1</u>** *kávidan, kávow kardan, gawtan. //bumhá ye abáxtargáh** [Arctic] *rá kávidan/ gawtan. //Kolumbus Ámriká rá yáft ammá in hámkewvar** [continent] *e nou rá nakávid.; Kuwki* [castle] *rá kávidan; Hamin ke be wahr residand/ andar wodand be jostoju va gardew pardáxtand.//.* **<u>2</u>** *paźuhidan, kávidan, negaristan, jostan, puyidan. //diná* [conscience] *ye xiw rá kávidan/ paźuhidan; Candin ráh/ gowáyew* [solution] *baráye án porsemán paźuhidim/ jostim.//*

explorer n *kávowgar, paźuhande, puyande, paźuhewgar. //Xayám yeki az paźuhewgarán e bozorg bud.//*

explosion n **<u>1</u>** (**<u>a</u>**) *tarakidan/ tarekidan; tarekná* [<Guyew e Ámoli]; tarekná* ye gáz/ bomb; Ává ye án tarekná* yek mil durtar beguw resid/ wanide wod.//.* (**<u>b</u>**) *tarekidan, harjá juri tarjome miwavad.* **<u>2</u>** *afzáyew e nágaháni. //afzáyew e nágaháni ye womár e mardom; afzáyew e sarsámávar* [explosion] *e bahá ye naft/ benzin//*

explosive (adj) **<u>1</u>** *tarekidani. //áviteyi** [mixture] *ximiyáyi/ wimiyáyi ye tarekidani; máddehá ye tarekidani; Hidroźen saxt tarekidani ast.//.* **<u>2</u>** *xawmbarangiz, átawin. //sáni* [situation]*, porsemáni* [issue] *xawmbarangiz/ átawin; xawáyágari** [politics] *mitavánad zamineyi* [subject] *átawin/ xawmbarangiz báwad.; xuyi/ xu ye* [temper] *átawin.//*

explosive n *mádde ye tarekidani. //Dinámit máddeyi-st tarekidani.; Bomb ágande az* [packed] *máddeyi bud saxt tarekidani.//*

explosively (adv) *átawin; con bomb*

exponent n **<u>1</u>** *namád, haváxáh. //kasi ke haváxáh e bázargáni ye ázád ast.; Xayyám haváxáh e engáre* ye Xárazmi bud.//.* **<u>2</u>** *namád. //námvartarin/ bolandávázetarin namád e cámehá ye Xayyám; U namád e varzew e ou-laxwak* [water-skiing] *ast.//.* **<u>3</u>** *(dánew e womár) namád, taván //dar* "b^4 "*, womáre ye* "4" *namá/ taván ast.*; *dar* "y^n", "n" *taván yá namá ast.//*

exponential adj *(dánew e womár) namádik*; taván, // 3^5 yek ko-at** [expression] *e namádik ast.//.* **<u>2</u>** *namádik* [(pendárin) ruyew* [growth] *e fazáyande, afzáyew e ruzafzun; yek konew* [function] *e namádik*; yek nemudár* [curve] *e namádik*/ fazáyande//*

exponentially adv *bewiveyi fazáyande, ruzafzun. //afzáyew* [increase] *e ruzafzun//*

export[1] n **<u>1</u>** *fewnád* [<fewnáden (Lori ye Baxtiyári); zamán e aknun: "mifewnam*", riwe ye aknun "fewn-"; gozawte: "fewnádam*"]. //jelogiri az/ iráxt* [ban] *e fewnád* e zar./ parváne ye* [license] *fewnád*; dádosetad e fewnád*/ foruw e borunmarzi; hazine ye gomroki ye fewnád*//.* **<u>2</u>** *fewnád*. //Pársál arzew e fewnád* biw az bavardát** [imports] *bud.// Fewnádhá ye*/ mahfewnádhá* [chief exports] *ye Kermán ci-st?; fewnád* va bavardát*//*

export[2] v *fewnádan* [baráye riwe, bengarid be* "export"*]. //In dálá** [company] *darun e kewvar bázár e bozorgi/ foruw e faráváni dárad, ammá nemifewnad** [does not export]*/ foruw e borunmarzi nadárad.; Andonezi berenj e besyári mifewnad*/ az kewvar birun ferestáde miforuwad//*

exportation n *fewnád*/ foruw e borunmarzi/ birun ferestádan baráye foruw; //Tanhá baráye fewnád*/ foruw e borun marzi káqaz misáxt* [manufacture].//

exporter n *foruwande ye borumarzi, fewnádár* [baráye riwe bengarid be* "export"*]. //Láhiján fewnádár* e/ foruwande ye bozorg e cáy ast.; U az fewnádárán* e/ foruwandegán e borunmarzi ye kámyáb e peste ast.//*

expose v **<u>1</u>** (**<u>a</u>**) *peidá wodan, "xiwtan rá az zin bardáwt miyán zereh piw zeháraw peidá wod." (ZBP, L619 TBH); peidá kardan; báznamudan, "va harce ravad bá Abdus miguyand tá vey bázminamáyad..." (ZBP, L396 TBH). //Hengámi ke/ hamin ke xandid (yek dast) dandán e sefid peidá wod.//.* (**<u>b</u>**) **expose sb/ sth/**

oneself (to sth) *áwkár kardan; nemudan; harjá juri tarjome miwavad. //Láxiz* [flood] *xák rá woste/ borde sang e/ bard e loxt rá áwkár namud.; Sarbázán rá be bim e bihude afkandan/ sarbázán rá dastxow e bim e bihude kardan.; Pust e xod rá áftáb dádan; Wirxár rá dastxow e bád o bárán rahá kardand.; Xod rá dastxow e xordegiri/ riwxand kardan.; xod rá máye ye riwxand* [mockery] *kardan.//.* **2** (**a**) *vaqastan, "Joneyd goft ke má elm [e tasavvof] dar sardábehá va xánehá goftim, Webli ámad va án rá bar sar e menbar bord bar xalq vaqast be tawni' " (Tabaqát e Sufi ye Ansári) (ZBP, C7578, FM); báznamudan, "ángáh Soleymán rá be vey báznamud." (ZBP, L2933 AT). //zamineciniyi* [plot]*, barnámeyi* [prject]*, naqweyi rá vaqastan/ báznamudan; Án soxan badbaxtáne nádániyaw rá dar in zamine báznamud/ vaqast.//.* (**b**) *báznamudan, lou dádan, vaqastan, áwkár namudan/ kardan. //ágrefti* [crime]*, rosváyiyi* [scandal]*, setamgariyi/ bidádi* [injustice] *, koláhbardáriyi* [fraud] *rá áwkár kardan/ vaqastan/ áftábi kardan.; rifteyi* [impostor]*, daqali* [culprit]*, gonahkári* [guilty] *rá báznamudan/ áftábi kardan//.* **3** *rouwanáyi dádan, vaqastan*. //yek qerqere film rá/ pardi* rá rouwanáyi dádan/ vaqastan//.* **4 expose oneself** *andám e warm e xod rá vaqastan/ piw e mardom newán dádan. //Piremardi rá bázdáwt kardand, zirá warm e xod rá be kudakán newán midád/ mivaqast.//*

exposed adj *dastxow, bipanáh, loxt, láj, peidá, pati, áwkár, biparde. //Án kolbe bálá ye tappe bipanáh/ dastxow e bád va tufán ast.//*

exposé n **1** *soxani/ goftári kutáh.* **2** *vaqast, "Joneyd goft ke má elm [e tasavvof] dar sardábehá va xánehá goftim, Webli ámad va án rá bar sar e menbar bord bar xalq vaqast be tawni' " (Tabaqát e Sufi ye Ansári) (ZBP, C7578, FM). //Án ruzname vaqasti darbáre ye piwine ye án setáre ye sinemá cáp kard.; Vaqasti darbáre ye tarmanewi* [corruption] *dar miyán e sar-rewte-dárán/ warvin* [government]*.//*

exposition n **1** (**a**) *rouwan kardan, báznamudan.* (**b**) *cizi rá ke rouwankarde/ báznamude báwand. //báznamudan e bartari ye niru ye atomi/ parmánuyi*//.* **2** *namáyewgáh, namáyew. //namáyewgáh e sátvuni** [industrial]*//*

expostulate v, **expostulate (with sb) (on/ about sth)** *bá kasi be peiqáre barxástan va u rá az kári bázdáwtan.//Bá u be peiqáre* [protest] *barxáste bimháyi ke az naqweaw miraft goftand (tá u rá az án bázdárand.)//*

expostulation n *peiqáre, kasi rá bá goftogu az kári bázdáwtan. //Peiqáreháyam* [protest] *kári nabud/ kárgar nayoftád.//*

exposure n **1** *dastxow e...; gozáwtan. //Gozáwtan e tan dar barábar e áftáb e porzur mitavánad ziyánbár báwad.; Án wirxár az (dastxowi) bád o bárán mord.; áwkár gawtan e nádániyaw.; Oftádan e pate bar áb va áwkár wodan e zaminecin* [plot] *baráye farbod** [president] *jánaw rá xarid.; vaqast e/ vaqastan e film/ pard* be rouwanáyi//.* **2** *oftádan e pate bar áb, vaqast, peikare //Peiro ye oftádan e pate bar áb cand vazir az warvin** [government] *kenáre jostand* [resign]*./ Vaqasti* [exposure] *barábar e 1/100 vipál** [second] *bas ast.; Cand peikare* [exposure] *dar dastgáh e peikarebardáriyat* [camera] *mánde?//.* **3** *ágahi, namáyew/ sar e zabán e mardom oftádan/ Film e/ celpardd* e novinaw tázegi xeili dar jamjám** [TV] *namáyew dáde wode, sar e zabánhá oftáde.//*

exposure meter, light meter *nursan; ruwnásanj*

expound v, **expound sth (to sb)** *báznamudan, "va harce ravad bá Abdus miguyand tá vey bázminamáyad." (ZBP, L396 TBH); "Ángáh Soleymán rá be vey báznamud." (ZBP, L2933 AT); negixtan* [<Pahlavi (ZBP, C6380, MK, BF)]. (riwe ye aknun "negiz-". //engáreyi* [theory] *rá báznamudan/ negixtan*/ Didgáhhá ye xiw rá darbáre ye farhixt* [education] *báznamud/ negixt*.//*

express adv **1** *tond(rou); tiz, tiztak, "Soxonháw bewnid Bahrám e gord -- enán báre ye tiztak rá sepord." (ZBP, L3190 SF); wetábande, "wetábande peiki darámad co bád -- Beáyin e peikán zamin buse dád." (Warafnáme, Nezámi); rahnavard, "bar áxor baste dárad rahnavardi- kaz u dar tak nayábad bád gardi." (Xosro-Wirin, Nezámi). //tond/ tiz/ wetábán resándan* [express delivery]*/ peiqámávari tiztak/ takávar/ wetábande* [messenger]*//.* **2** *rouwan, áwkár, viže. //Pand e áwkár/ rouwan e u án bud pas az marg pangán** [watch] *e zarinaw rá womá bardárid//*

express adv *//baste rá bá peik e tiztak ferestádand.; bá kárván dudi ye/ masráde ye/ otobus e tiztak ráh sepordan.//*

express[2] (n), **express train** n **1** *//kárván-dudi ye tiztaki ke tasu ye 8 e bámdád be Tabriz miravad.//.* **2** (US) **express** *peik e tiztak.* **3** *peik e tiztak. //kálá rá bá peik e tiztak ferestádan//*

expressway, motorway, (US) **throughway/ thruway** *wáhráh. //egnesti** [accident] *bozorg dar wáhráh//*

express[3] v **1** *báznamudan, " va harce miravad be Abdus miguyand tá vey báz minamáyad." (ZBP, L396 TBH); bázgoftan; harjá juri tarjome miwavad. //Mihmánán piw az raftan sepásgozári namudand.; Kárháyaw/ kardeháyaw biw az goftehá namáyángar e mehraw/ ewqaw ast.; (Sahew* [feeling] *e) anduh e xod rá natavánest be mádaraw báznamáyad.; Nemitavánam be womá beguyam/ newán daham tá ce andáze az komaketán sepásgozáram.//.* **2 express oneself** *báznamudan, bázgoftan. //Yeki az baxwhá ye arjdár e farhixt, yádgereftan e báznamudan e xást e/ andiwe ye xod ast./ Hanuz nemitavánad xást e xiw rá be zabán e Engelisi báznamáyad.//.* **3 express sth (from/ out of sth)** *fewordan; áb e.../ rouqan e... rá gereftan //ábi ke az angur gerefte wode; wiri ke az pestán e mádar feworde/ gerefte wode//.* **4** *(basteyi/ námeyi rá) bá peik e tiztak ferestádan.*

expressly adv **1** *rouwan, áwkár. //Be womá rouwan goftand be káqazhá ye man dast nazanid.//.* **2** *viże. //farhangi viże ye dánewjuyán e bigáne ke engelisi mixánand.//*

expression n **1** *báznamudan, newán dádan; harjá juri tarjome miwavad. //Án cewmandáz candán zibá bud ke be zabán nemiyámad.; Xawm e cámesorá dar vápasin band e cáme báznamude miwavad./ xowámadguy be wahrbánu* [queen]*/ Bá soxanán e delpazir e faráváni farbod* rá dorud dádand.//.* **2** *rixt, roxsár, simá. //simáyi wád; Bá simáyi/ roxsári wegeftzade goft, "sar darnemiyávaram/ nemifahmam."//.* **3** *hál. //cámeyi rá báhál xándan.; Violon rá xeili báhál minavázad.//.* **4** *(dar zabánwenási) koat* [<ko-at (guyew e Lári)], ekát* [<ekáti (guyew e Semnáni)]; "xafewo!", koati*/ ekáti* hukerdáráne** [polite] *nist.; ekáthá* ye/ koathá* ye kuce* [slang]. **5** *(dánew e womár) hun* [<Pahlavi, hunitan/ honitan (ZBP, C3978 MK, BF)]. //4xy² yek hun* e (dánew e) womár ast.//*

expressionless (adj) *bihál, biramaq, bisahew. //roxsári, áváyi, áhangi* [tone] *bihál/ biramaq; (xeili) bihál/ biramaq sorud* [recite/ recitation]//

expressionism n *(dar negárgari, musiqi, namáyew, celpard*) dilegab*, dilegabgari* [dil-e-gab (guyew e Gilaki)]*

expressionist adj, n *dilegabgar* [bengarid be* "expressionism"*]. //az dabestán e dilegabgarán*; yek celpard*/ film e dilegabgaráne; U yek dilegabgar* ast.//*

expressive adj **1** *guyá. //roxsári guyá; adáyi* [gesture] *guyá/ páreyi musiqi ye guyá//.* **expressive of sth** *guyá, newángar. //faryádi newángar e dard; roxsári guyá ye/ newángar e noumidi//*

expressively (adv) *guyá, newángar. //cámeháyaw rá xeili báhál/ guyá miixánad.//*

expressiveness n *guyáyi*

expropriate v **1 expropriate sth (from sb)** (**a**) *setándan. //Warvin*/ sarrewtedári ye novin zamin va saráye* [estate] *u rá baráye kárhá ye ártewi setánd.//.* (**b**) **expropriate sb (of sth)** *az kasi setándan. //zaminaw* [land] *rá az u setándand.//.* **2 expropriate sth (from sb/ sth)** *setándan. //Gouharhá rá az gávsanduq* [case] *e bánk/ ganj bezur setándand.//*

expropriation n *setándan*

expulsion n, **expulsion (from) 1** *birun rándan, birun sepuxtan, "tabi'at... tadbir e birun sepuxtan e án (fetile rá ke dar zaxm gozárand) mikonad....." (ZBP, L5611 ZX); pazdegi* [<Pahlavi (ZBP, C5778, MK, BF)]. //Az dabestán birun rándan/ pazdegi az dabestán guneyi guwmál e besyár saxt ast.; dastur e birun rándan; dastur e pazdegi*//.* **2** *birun rándan, birun sepuxtan, pazdegi*. //Emsál se tan rá az dabestán birun kardeand/ Emsál dabestán se pazdegi* dáwte.//*

expunge v, **expunge sth (from sth)** *zodudan, bardáwtan, afkandan. //Námaw rá az fehrest zodudand/ badáwtand/ afkandand; Natavánest án ruydád rá az yád (e xod) bezodáyad.//*

expurgate v *zodudan; pákidan; páksázi kardan. //viráyew e páksázi wode/ pákide ye yek matal* [novel]//

expurgation n *páksázi, zodáyew*

exquisite (adj) **1** *naqz, saxt zibá. //pardeyi/ negári naqz; ostádkáriyi* [workmanship] *saxt naqz; tárkáriyi* [lace] *saxt zibá.//.* **2** (**a**) *tiz, dáq, tá maqz e ostoxán, bimánand. //xowi/ wádi ye bimánand; dardi/ ranji margbár/ tá maqze ostoxán//.* (**b**) *naqz. //pasandi* [taste] *naqz; xeradi/ daryábandegiyi* [sensibility] *naqz//*

exquisiteness n *naqzi, zibáyi ye bimánand*

exquisitly adv *naqz, saxt zibá*

ex-service adj *ártewi ye piwin, dar gozawte ártewi/ zir e parcam*

ex-serviceman (pl **-men**); **ex-servicewoman** (pl **-women**) *ártewi ye/ sarbáz e piwin*

ext *(kutáhwode az* "exterior, external"*)* **1** *biruni.* **2** *daruni (con womáre ye daruni ye, baráye telefon/ vákubar*). //Be womáre ye daruni ye 3578 zang bezanid.//*

extant adj *dar dast; bekár. //Kohantarin nemuneyi dastnebewte ke az in cáme dar dast ast./ //Dádi kohan ke hanuz bekár ast.//*

extemporaneous adj *zudandáz, bedun e ámádegi*

extemporaneously adv *zudandáz, bedun e ámádegi*

extempore adj, adv *zudandáz, bedun e ámádegi. //yek soxanráni ye zudandáz; bedun e ámádegi soxan rándan/ goftan//*

extemporizaton; extemporisaton (n) *zudandáxtan, zudandázi*

extemporize; extemporise v *zud andáxtan; bedun e ámádegi kári kardan yá soxan goftan. // Con farámuwide bud yáddáwtháyaw rá biyávarad nácár zudandáxt.//*

extend v **1** *deráztar kardan, bozorgttar kardan, gostardan, afzudan, estenidan (M. Moqaddam). //capari* [fence]*, divári, ráh-áhani rá deráztar kardan/ estenidan/ sar-reside e bázpardáxt e puli rá pas andáxtan; Mitavánid mándan e xod rá cand ruzi beestenid?//.* **2** *yázidan, yáxtan (riwe ye aknun yáz-); gostardan; gowudan, deráz kardan. //Dárbáz* [gymnast] *bázován e xiw rá ásuvár** [horizontally] *yázid/ gostard.; Parande hengám e parváz bálháyaw rá gowud.; Dastaw rá baráye dast dádan bá kármand e nou deráz kard.//.* **3** **extend sth (to sb)** *piwnahád e dádan e cizi rá kardan harjá juri tarjome miwavad. //Az wahrbánu piwváz e garmi* [extend sb a warm welcome] *kardand.; mehmánnavázi kardan* [extend hospitality]*; kasi rá nevid be... dádan* [extend invitation]*; U rá saxt garm pazirá gawtand.* [extend a welcome]*; be kasi dorud dádan* [extend a greeting]*; u rá saxt garm pazirá gawtand* [extend a warm welcome]*//.* **4** *gostardan, kewide wodan, residan. //Án ráh milhá kewide wode; báqam tá rudxáne miresad.//.* **5** *deráztar kardan, gowudan, gostardan, báz kardan, kewidan, estenidan (M. Moqaddam). //nardebáni rá bázkardan/ deráztar kardan; miyán e do tirak* [post] *mars** [cable] *kewidan.//.* **6** *(be xod/ be...) fewár ávardan. //Xosro nágozir nawod/ niyázi nadáwt baráye ázmun be xod fewár ávarad.; Be án asb hengám e savári ye derázáhang be bálá ye kuh xeili fewár ávardand.//*

extended family *xáneváde ye gostarde*

extension n **1** *yázew, gowáyew, deráz kardan, harjá juri tarjome miwavad. //bozorgtar kardan e/ gostarew/ estanew e báq candin hafte be derázá mikewad.; afzáyew/ gostarew/ estanew e dánew dádan e) xowámadguyi ye/ paziráyi ye garm//.* **2** (**a**) **extension (to sth)** *afzáyew, gostarew, bál, baxw, peivast, estanew [<estanidan (M. Moqaddam)]. //baxwi/ peivasti bar bimárestáni sáxtan; Estanew*e/ baxw e afzude ye má* [our extension] *nazdik be páyán ast.//.* (**b**) **extension (of sth)** *afzáyew e/ estanew (M. Moqaddam) e zamán e..., //Estanew e estár** [holiday] *e tábestáni ye xod/ estanew* gereftan/ Baráye be páyán resándan e páyán-námeaw* [thesis] *estanew* gerefte.//.* **3** *(estanew* e) vákubar* e/ telefon e daruni. //Yek vákubar* e/ telefon e daruni dar áwpazxáne va yeki dar otáq e xáb dárad./ Xáhew mikonam womáre ye daruni ye 445 rá be man bedahid.//.* **4** (**a**) *yázew; báz kardan. //Yázew e/ bázkardan e ásib dide dardnák bud.//.* (**b**) *yázew, báz kardan/ sáq e pá aknun pák yázew yáfte/ báz ast.//*

extensive adj **1** *gostarde, pahn, pahnávar, feráx. //kewávarzi ye gostarde; zamin* [grounds] *e pahnávar e yek xáne dar rustá/ yeyláqi* [country house]*//.* **2** *gostarde. //degargun sáxtan e gostarde ye yek sáxtemán; Dánewaw dar án zamine gostarde ast.//*

extensively adv *gostarde. //Dar Orupá faráván safar karde (ast).//*

extensiveness n **1** *gostrdegi; gostare. //Gostare ye dánewaw ánán rá dar wegeft kard.//*

extent n *gostare, derázá, dareje, andáze. //Az (bálá ye) bám mitavánestim sarásar e gostare ye gardewgáh/ báq* [park] *rá bebinim.; Az gostare ye/ andáze ye dánewaw dar wegeft gawtam/ wodam.; Derázá ye meidán e/ ráh e takrobáyi* [race track] *nazdik e 12 kilometr ast.//*

to a certain extent *tá andázeyi. //soxan e womá tá andázeyi dorost ast; Ce máye/ tá ce andáze mitaván bávaraw kard?; Án qáli saxt (bad) lakke wode bud* [stained] *tá bed-án jáygáh/ tá ánjá ke nemiwod dánest rang e rástinaw ce bude?; Tá andázeyi bá womá hamdástán-am ammá....; Tá cársad dolár vám dárad/ dar zir e bár e vám ast.//*

to some extent *tá andázeyi; páreyi, "Pádewáh páreyi xowdel wod ángáh goft..." (ZBP, L7282 SR)*

to such an extent *candán, "va farzand va xánemán va vatan candán xow ast ke mard rá bim e ján nabovad ...." (ZBP, L1829); tá in jáygáh, "goft tamám mardi ast in mehtar, vey rá wenáxte budam ammá nadánestam tá in jáygáh ast." (ZBP, L548 TBH); tá bed-án jáygáh, "va az had gozawte tavázo' namudi tá bed-án jáygáh ke con be waráb newasti..." (ZBP, L1409 TBH)*

to what extent *tá ce andáze, ce máye, "jahán rá ce máye be saxti bedáwt -- jahánáfarin zu hame dargozáwt." (ZBP, L6406 SF)*

extenuate v *(beáyin, beviźe dátikán*) (bá baháne ávardan) bezehi/ gonáhi rá saboktar newán dádan/ (bá bahánetaráwi) az zewti ye kári kástan. //Az hic ruy nemitaván az zewti ye conin raftári kást.; Bá dar cewm dáwtan e cemháyi ke bezeh rá saboktar misáxt* [extenuating circumstances] *dádgáh u rá bigonáh dánest.//*

extenuation n *(bá baháne ávardan) bezehi/ gonáhi rá saboktar newán dádan. //Dar darxást e xod tohidasti rá baháne ávard* [plead poverty] *tá gonáh e dozdi rá kam newán dahad/ bekáhad.//*

exterior (n) *birun, ru, ruyi, birunin, "va be guwe ye birunin, ostoxán e sá'ed peivaste" (ZBP, L5099 ZX). //Ru ye/ birun e divárhá ye sará/ xáne rá razidan/ rangrazi kardan; Viźegihá ye biruni ye yek sáxtemán//*

exterior n **1** *birun, ru. //ru ye/ birun e sáxtemán xeili birixt ast/ án xáne az birun xeili birixt ast.; Mardi mehrabán bá simáyi dorowt* [rough]*.//.* **2** *cewmandáz*

exterminate v *nábud kardan, az miyán bardáwtan, kowtan, riwekan kardan. //hame ye báwandegán* [inhabitant] *e rustáyi rá kowtan/ Muwhá rá baráye piwgiri az táun riwekan kardan//*

extermination (n) *riwekani*

external (adj) *birun, biruni, ru ye tan. //tanhá baráye kárbord e biruni/ ru ye tan/ ru ye pust. //Hame ye ásibháyaw biruni ast/ źarf nist.//.* **2** *biruni, bigáne, birun su, "va piw e mardomán bá kas ráz maguy ke agar darunsu soxan niku bovad az birunsu gomán be zewti barand..." (ZBP, L6748 QN). //Tabári* [tribe] *ke niruhá ye bigáne bar án hic kári nayoftáde* [influence]*; In barnáme ye ágáhihá tanhá ruydádhá ye bigáne/ biruni rá midahad/ gozárew midahad/ miparákanad.//*

external n **1** = external examiner. **2** **externals** *namá, borune, harjá juri tarjome miwavad. //Mardom rá tanhá az (ru ye) borune-ewán dávari makon.; Áyinhá ye boruni ye* [the externals] *dini; yazew e dini//*

external evidence *gováh e biruni*

external examination *ázmun e sarásari*

external examiner, external *ázmungar e yek ázmun e sarásari*

externalize, externalise v *birun ávardan, namudan, báznamudan. //andiwehá ye/ sahewhá* [emotions] *ye xod rá namudan*

externally adv *az birun, birun*

extinct adj **1** *varoftáde, morde. //gune* [species] *ye varoftáde/ morde; Agar peivaste kuh va dawthá* [countryside] *rá nábud konim besyári az jánevarán e digar varmiyoftand.//.* **2** *(pendárin, soxanvari) morde, xámuw. //Hic ciz nemitavánad/ nemitavánest sahew e/ ewq e/ mehr e mordeaw rá* [passion] *báz zende/ rouwan garánad* [rekindle]*//*

extinction n **1** *varandáxtan, varandáxtegi, varandázi, barandázi. //Wáyad/ báwad ke varoftádan e vál* [whale] *rá be ruzgár e xod bebinim* [live to see]*; tabári ke dastxoww* [threatened] *e varoftádegi ast.//.* **2** *(beáyin) xámuw kardan/ kowtan. //Átawi rá kowtan/ xámuwidan/ xámuw kardan/ xámuw kardane/wodan e/ varoftádan e yek jonbew e xawáyáyi** [political movement]*; bexámuwi garáyidan e/ mordan e árezuhá ye javáni* [youthful]*//*

extinguish v **1** (**a**) *xámuwidan, xámuw kardan, newándan, "má nadánestim ki in ravá nist to boro va án wamhá rá benewán (ZBP, L2556 AT); forunewándan, "tá magar átaw e fetne ke hanuz andak ast bá áb e tadbiri forunewánim." (ZBP, L3759 GS); átaw newándan, "ke átaw newándan va axgar gozáwtan kár e xeradmandán nist." (ZBP, L3762 GS); kowtan/ Xáhewmandam sigárháyetán rá xámuw konid/ bekowid.; Kuwidand zabánehá ye átaw* [flames] *rá forunewánand.//.* (**b**) *(pendárin) kowtan, xábándan, forunewándan. //Raftáraw vápasin newánehá ye mehri rá ke be u dáwt kowt.//.* **2** *(vámi rá) bázpardáxtan/ pák kardan* [clear off]*//*

extinguisher *bengarid be* "fire/ fire extinguisher"

extirpate v *darávardan, riwekan kardan, barkandan, "ba'd az án seyyed aleyhessalám [Mohammad] befarmud har cahár dast o pá ye iwán beboridand va cewmhá ye iwán barkandand tá ánvaqt ke bemordand." (ZBP, L7435 SR); birun kewidan, "va in Soheyl mardi zabánávar bud va fesáhati azim dáwt... va Omar goft... yá rasulolláh agar ma rá dasturi dahi tá beravam va dandánhá ye Soheyl Bani Amro bekanam va zabán e vey az dahan birun kewam, beboram tá ba'd az in..." (ZBP, L7372 SR). //Zewtihá ye/ badkerdárihá ye tude/ hanvari** [social evils] *rá barkandan; náxorsandihá* [dissent]*, hamestári** [opposition] *rá riwekan kardan.*

extirpation n *darávardan, riwekan kardan , barkandan*

extol v (**extolled**) *saxt sotudan, borzidan (ZBP, C5273 FM). //xubihá* [merit] *ye károbárhá ye* [business] *kucak rá saxt sotudan; kasi rá sotudan va be ásemán bordan; kasi rá borzidan va gord xándan.//*

extort v, **extort sth (from sb)** *kandan, tiq zadan, duwidan, loklokáne (ZBP, C1149 FM) kardan, celándan, gereftan, barsetadan, "Yahá Ali Isá be Xorásán ferestád va Ali dast bargowád va mál be efrát barsetadan gereft..." (ZBP, L573, TBH); //az kasi pul kandan, kasi rá duwidan/ Wahrbáni bá wekanje az u xastuyi* [extort a confession] *bezur gereft.//*

extorsion n **1** *duwidan, tiq zadan barsetadan, loklokáne (ZBP, C1149, FM). //bezur pul setándan.//*

extorsioner, extortionist n *bájgir, bájbegir, tiqzan, bahrejuy, báźjuy, "Magar wahr o doxtar bemánad beduy -- nabáwadw bar sar yeki báźjuy." (ZBP, L6579 SF). //wivehá ye báźjuyáne/ bahre-juyáne//*

extortionate adj *(xárdári) sarsámávar, be bahá ye xun e pedar, gazáf, kalán, hengoft. //Káláhá ye in maqáze be bahá ye xun e pedaraw ast.; Baráye saráyewán pul e gazáfi mixáhand.//*

extortionately adv *sarsámávar, be bahá ye xun e pedar, gazáf, kalán, hengoft. //Baráye yek kár e sáde pul e sarsámávari az man gereftand.//*

extra adj *biw, biwtar, fozuniu, "alefi ke dar pánsad dide miwavad dar pánzdah niz hast az injá mitaván pendáwt ke fozuni nabáwad." (ZBP, L4346 NKZZF); afzuni, "ostorláb be avval do gune ast yeki womáli va án án ast ke sefat kardim sáde biafzuni bar báyast." (ZBP, L7223 TT). //dast-mozd e fozuni baráye kár e fozuni; yek botri ye fozuni wir xaridan; Con mardom faráván budand dálá** [company] *ye otobusráni/ masráde*, otobushá ye/ masrádehá ye biwtari faráham ávard* [provide].; *Ávard* [match] *e futbál/ pátapká kew ámad/ zamán e fozuni gereft* [go in extra time]*//*

extra adv **1** *xeili, besyár. //kiveyi/ qutiyi xeili saxt/ seft; cuni* [quality] *ye besyár xub.//*. **2** *biwtar, biw, fozuni. //Si dar sad biwtar; Bahá ye kálá bist dolár ast, bastebandi va peik fozun bar in ast.//*

extra n **1** *fozuni. //Hazine ye ámuzewgáhaw wewsad dolár ast, ammá musiqi va vawt/ raqs fozun bar in ast.//*. **2** *(dar celpard*/ film va namáyew) siyáhi ye lawgar/ Sadhá tan siyáhi ye lawgar baráye cewmandázhá ye/ pardehá ye jangi niyáz dárim.//*. **3** *(baráye ruznáme) cáp e fozuni; viźenáme/ viźenáme ye páyán e wab.//*

extra-, **1** *birun, biruni, fará-, //birun az peivand e zanáwuyi* [extramarital]*/ farásu ye/ birun e sahewhá/ bá hess e wewom//*. **2** *biw az andáze, besyár, fereh. //besyár názok*; *besyár senahmand** [sensitive]*//*

extract v, **extract sth (from sb/sth)** **1** (**a**) *birun kewidan, "Kaz án námvar tiq birun kewid -- hame tir tá par por az xun kewid." (ZBP, L6148 SF); baráhanjidan, baráhixtan, "kamán befkan az dast o babr e bayán -- baráhanj o bogwáye tiq az miyán." (ZBP, L7005 SF); birun kardan, "(Mohammad goft) pas yeki dast be wekam e man andarkard va delam birun kewid va be do nim kard va xuni siyáh az án birun kard." (ZBP, L2417 TB); barkandan, barhanjidan, "Del andar mehr mibarhanjad az tan -- conán con sang e meqnátis z-áhan." (ZBP, L7726 VR); áhanjidan, "befarmudaw ke xáhar rá befarhanj -- be wafwáhanj e farhanjew daráhanj." (ZBP, L7734 VR); kandan; bedar ámadan; barkandan, "Demne goft:dandán e xorezade rá darmán joz barkandan nist." (ZBP, L1721 DB); bedarámadan, "zar az... be kán kandan bedaráyad." (ZBP, L3867 GS); barávardan, "barárad be cangálcewm e palang." (ZBP, L3563 GS); "báw tá dastaw bebandad ruzegár -- pas be kám e dustán maqzaw barár." (ZBP, L3787 GS). //cubpanbeyi rá az botri birun kewidan/ baráhanjidan; dandáni rá dádan kandan/ kewidab//.* (**b**) *kandan, tiq zadan, bezur gereftan; darávardan; az hamegán/ hame bezur puli gereftan.; Kalántari/ wahrbáni saranjám pas az tasuhá* [hours] *bázporsi ágáhi rá bezur birun kewid.; Cand ruz be derázá kewid tá rásti rá az u barhanjidam/ birun kewidam.//*. **2** *(áb) gereftan; birun kardan," [Mohammad] goft pas yeki dast be wekam man andarkard va delam birun kewid va be do nim kard va xuni siyáh az án birun kard." (ZBP, L2417 TB); birun gereftan, "va moltafehá dar mum gerefte birun kard va pas án rá az miyán e mum birun gereft." (ZBP, L1181 TBH) //az portoqál áb gereftan; az zeitun/ toxm e gol e áftábgardán rouqan gereftan//.* **3** *darávardan, birun kewidan, birun nevis kardan, az...bedar kardan, "va johudán in qesse az Tourát bedar karde budand." (ZBP, L22 TB). //cámeháhi az diváni novin darávardan/ birun-nevis kardan/ Rah-háyi/ páreháyi* [passage] *rá baráye dánewjuyán bedar kard/ birun ávard tá tarjome konand.//*

extract n **1** *wire, wirábe, wirak, áb, máye, ang. //máye ye/ wire ye guwt e gáv; máye ye/ wire ye javáne ye jou* [malt]*//*. **2** *golcin. //golcini kutáh az yek gáte** [sonata] *ye piáno; golcini az cámeyi deráz; golcini az námeháyaw rá be áváz e boland xánd.//*

extraction n **1** (**a**) *áhanjew, birun kewidan, barkandan [baráye nemune bengarid be* "extract"*]. //kewidan/ barkandan e dandán ; bezur darávardan/ gereftan komak e puli az mardom; bezur birun kewidan/ darávardan e ágáhi/ faráyand* [process] *e áhanjew/ daráhanjew dar kán e almás//*. (**b**) *kewidan, barkandan, "Demne goft dandán e xorezade rá darmán joz barkandan nist." (ZBP, L1721, DB). //do*

dandánaw rá báyad bekewad.//. **2** *tabár, toxme, toxm, dude, cehre, "az in máxár ahremancehregán [az neźád e ahriman] (SF). //Yek Ámrikáyi ye Lohestáni tabár"//*

extractor n *...-áhanj, ...-kan; damáhanj, "Bed-u goft key badtan e bibahá -- bebin in damáhanj nar aźdahá"; gáz (ZBP, C498 FM); harjá juri tarjomee miwavad. //Bá ábgir e barqi áb e portoqál e táze migirad.//*

extractor fan *damáhanj; bádbezan e havákew*

extra-curricular adj *birun az/ fozun bar barnáme ye kár e dabestán/ ámuzewgáh. //U xeili kárhá ye birun az barnáme ye dánewgáhi mikonad, con musiqi, varzew, va namáyew//*

extradite v **1** *(piwmári rá* [accused/ convicted]) *az kewvar birun rándan va be kewvar e xiw ferestádan/ pasdádan. //Wahrbáni ye Yunán az pasdádan va birun rándan e mardi ke dar Álmán bánk rá zade va u rá mixáhand sarbáz-zad.//.* **2** *baráye dádxáhi yá guwmál kasi rá pasgereftan*

extradition n *birun rándan va pasdádan. //birun rándan va pasdádan e xuniyán e/ riftegán* e jangi* [war criminal]//

extramarital adj *marzemán** [sexual intercourse] *e birun az peivand e zanáwuyi. //Bá kasi birun az peivand e zanáwuyi xoftoxiz kardan/ marzemán* dáwtan/ marzidan; peivandhá* [affairs] *ye mehrámiz/ áweqáne birun az peivand e zanáwuyi//*

extramural adj **1** *(dar dánewgáhhá) párgáh*/ páregáh*. //ámuzewhá ye, soxanránihá ye, dourehá* [courses] *ye,dánewjuyán e/ ostádán e párgáh*/ páregáh*//.* **2** *kár e párgáh*/ páregáh*/ nimegáh*

extraneous adj, **extraneous (to sth)** **1** *jodá, birun, nápeivand. //ágáhi ye nápeivan/ jodágáne; máddeyi nápeivand be dástán e/ zamine ye yek ketáb//.* **2** *biruni, az birun. //dastyázi/ dastandázi* [extraneous] *az birun/ biruni. //dastyázi/ dastandázi* [interference] *az birun/ biruni//*

extraordinarily adv *wegerf zibá, doźkerdár* [rude], *andiwmand*

extraordinary adj **1** *az andáze gozawte, biandáze, "va má rá az multán bázxánd va az andázegozawte benaváxt." (ZBP, L401 TBH), "va xalq biandáze be nezáre rafte budand." (ZBP, L637 TBH); az andáze fozun, "va má u rá bed-in sabab az had va andáze afzun benaváxtim." (ZBP, L1245 TBH); az andáze gozawtan, "bar in gune tá xor ze gonbad begawt -- az andáze ávizew andar gozawt." (ZBP, L3229 SF); biandáze, "co goftár e ráheb biandáze wod -- del e Xosro az mehr e u táze wod." (ZBP, L3274 SF); biw az andáze, "befarmud tá wod barádarw piw -- soxon goft u zandáze biw." (ZBP, L4713 SF); wegerf. //Arvandiháyaw** [talents] *wegerf ast/ az andáze gozawte; ábohaváyi wegerft baráye in gáh e sál; celpardi*/ filmi wegerf darbáre ye kudaki saxt arvand** [gifted/ talented]*//.* **2** *borun az andáze, fozun (bar andáze). //yek newast e hamegáni ye borun az andáze//.* **3** *(pas az námváźe) viźe. //ferestádeyi/ bayaspáni** [envoy/ ambassador] *viźe//*

extrapolate v, **extrapolate sth (from sth)** **1** *(dánew e womár) barávord kardan.* **2** *bá hambar kardan* [compare] *e yáftehá ye dar dast barávord kardan. //bá hambar kardan e andázehá ye yek otáq miyángin e andázehá ye sáxtemáni rá bedast ávardan.//*

extrapolation n, **extrapolation (from sth)** *//Bá hambar kardan e womári/ bájháyi ke sálhá ye piw dáde bud báj e bar darámadaw rá barávord kard.//*

extrasensory perception (abbr **ESP**) *hess e/ sahew e wewom; mu ye kasi rá átaw zadan. //Engár muyaw rá átaw mizanand hargáh zanaw (dar) xáne nist wastaw xabardár miwavad.//*

extrastimulus (n) *(dar pezewki) avarangixtár* [besanjid bá "avardád": advar + angixtan (EDPL 45.0165)]*

extraterrestrial adj *farásu ye jahán e xáki. //zendegi birun az/ farásu ye jahán e xáki//*

extraterritorial, exterritorial adj *borunmarzi, bigáne. //awá/ haqhá ye va abarmándhá** [privilege] *ye birun az qalamro ye kewvar/ bigánegán//*

extravagance n **1** *bád-dasti. //Bád-dastiyaw newángar e án ast ke cerá hamiwe vámdár ast.//.* **2** *gazáf...; geránbahá, porhazine. //(xarid e) ketáb rá gazáf nemiwomáram.//*

extravagant adj **1** *bád-dast, "va az dast e zan e bád-dast va zofánderáz va nákadbánu begoriz..." (ZBP, L6782 QN); porhazine, gazáf; //mardi báddast; pasanhá va xuhá ye porhazine/ gazáf; kárbord e gazáf/ porhazine ye sarmáyehá ye ximi* [natural resources]*//.* **2** *gazáf. //setáyew* [praise] *e, raftár e, dávhá* [claim] *ye gazáf/ carbzabáni (kardan)há* [compliment] *ye gazáf/ setáyewhá ye gazáf.//*

extravagantly adv *gazáf, "Kofr e co mani gazáf ásán nabovad- mohkamtar az imán e man imán nabovad." (Abu Ali Siná). //dárá ye jámeyi saxt/ gazáf geránbahá/ porhazine//*

extravaganza n *mehmáni ye/ sur e porhazine. //yek namáyew e musiqimand e porhazine* [musical extravaganza] *dar jamjám** [TV]//

extreme adj **1** *dur, durdast, xeili (dur). //dar durtarin baxw e abáxtari* [north] *ye kewvar; durtarin karáne* [edge] *ye jangal; xeili-xeili pir, besyár sálxorde//.* **2** *bálátarin, biwtarin, az andáze gozawte, "bar in gune tá xor ze gonbad begawt -- az andáze ávizew andargozawt." (ZBP, L3229 SF). //wakibáyi, mehrabáni, narmi* [gentleness] *biw az andáze nemudan/ az andáze gozawte wakibáyi, mehrabáni, narmi namudan; dardi az andáze gozawte/ biandáze saxt dáwtan; bálátarin marz e keifar dar barxi kewvarhá margarzáni* [death penalty] *ast.//.* **3** *(biwtar xárdári) tondrou; dotátewe. //didgáhhá ye/ negarewhá* [views] *ye tondroáne/ tondrováne dáwtan; haváxáh e dast e capihá ye/ dast e rástihá ye doátewe; Manewteháyaw* [ideas] *baráye man xeili doátewe ast//*

extreme n **1** *az andáze gozawte, biandáze, borun az andáze, bálátarin marz. harjá juri tarjome miwavad. //bálátarin marz e badbaxti* [misery] *va hurámi* [bliss]*; ewq/ mehr/ duwárm* va bizári bálátarin marzhá ye sahew/ taft* [passion] *hastand./ Ruzgári saxt kamru bud ammá aknun az án ru oftáde//.* **2** *biw az andáze, borun az andáze.* **3** **go, etc to extreme** *gand e... rá darávardan, wur e... rá darávardan; be tang ámadan/ ávardan, "be-tang ámad wabi az tangháli- ke bud án wab bar u mánand e sáli." (Nezámi, Xosro-Wirin); "be xedmat xánd o kardaw xás e dargáh- ze tanháyi magar tang áyad án máh." (Nezámi, Xosro-Wirin); sar e paź gereftan (ZBP, C4708, FM). //Dar jangal baráye zende mándan be marz e tavánáyiyewán ránde wodand/ betang ámadand* [drive to extremes]//

in the extreme *az andáze gozawte, borun az andáze. //In digar ná-ásudegi ye/ ranj e/ nápedrámi* [inconvenience] *ye borun az andáze ast.//*

extremely adv *borun az andáze, wegerf; besyár; biw az andáze. //wegerf cewmgir ast./ Az in ke dir kardam biw az andáze puzew mixáham.//*

extremism n *tondrovi. //Án anjoman* [council] *rá dar biwtar e bárehá* [often] *be tondrovi piwmárdand* [accuse of]; *tondroyi ye barxi haváxáhán e jonbew e barábari ye zanán* [feminist]*; ravewhá* [policy] *ye tondrováne; tondroyi//*

extremist (n) *(biwtar xárdári) tondrou, doátewe. //Hengámi ke az mihanparasti soxan miravad az tondrován ast.//*

extremity n **1** (**a**) *tah, sar; // án sar e jahán/ tah e jahán//.* (**b**) **extremities** *andámhá (ye báláyi/ páyini); dástán va páhá. //Sarmá noxost andámhá/ dastopáhá rá mizanad* [injure/ affect]//. **2** *(beáyin) bálátarin marz, páyintarin marz. //be páyintarin marz e noumidi residan; cegune mitavánim dar in badbaxti ke docár ámadeand komakewán konim?//.* **3** *(beáyin) raftári saxt dorowt yá sangdeláni. //Har do sepáh gonahkár bude sangdelihá namudeand.//*

extricate v, **extricate sb/ sth (from sth)** *gowádan, rahánidan, ázád kardan. //Parande rá mibáyast az turi* [netting] *rahánid.; Xod rá az peivandi áweqáne/ mehrámiz* [love affair] *e náfarxonde* [unhappy] *rahánidan//*

extrinsic adj, **extrinsic (to sth)** *(beáyin) birun az, biruni, varám (ZBP, C4063 FM). //cemhá* [fact] *ye biruni/ varám; ágáhiyi birun az/ varám e sán* [situation] *e konuni/ dar dast//*

extroversion n *borungaráyi*

extrovert n **1** *borungará. //Borungaráyán az goftogu ye porwur biwtar xowewán miáyad tá sar bedáman forubordan va darbáre ye maini* ye zendegi andiwidan//.* **2** *wád, sarwád, xungarm. //Ádam e xubi ast be mehmáni/ wappási* faráxánimaw zirá xeili sarwád* [extrovert] *ast.//*

extrude v, **extrude sth (from sth)** **1** *bezur birun rándan, celándan, fewordan. //casb rá fewordan va az lule birun rixtan//.* **2** *daráhanjidan, "befarmudaw ke xáhar rá befarhanj -- be wafwáhanj e farhanjaw daráhanj." (ZBP, L7734 VR); //náylon ke be rixt e rewtehá ye názok daráhanjide gawte//*

extrusion n *daráhanjew*

exuberance n *wádi, wádemáni, wádábi, porpowti, anbuh. //wádmáni ye ximi ye kudakán; wádemániyi ke dar gouhar e kudakán hast.; Zamine ye soxanráni deltangkonande bud ammá wádábi ye soxanrán máye ye sarzendegi ye án gawt.//*

exuberant adj **1** *wád, wádán, wádáb. //kudakán wádáb dar namáyewgáh* [fair]*; Darbáre ye mehmáni/ wappási* wádmáne soxan goft./ (baráye giyáhán) porpowt/ giyáhán e porbarg; pendári* (imagination) *barmáye//*

exuberantly adv *wád, wádemán, wádáb, sarafráz va wád, sarmast, porpowt, anbuh,*

exudation n *tarávow*

exude v **1** **exude (sth) (from/ through sth)** *tarávidan, tarábidan, "va agar riw kohan gardad va tari besyár tarábad..." (ZBP, L5665 ZX); pálidan, páláyidan, harjá juri tarjome miwaavad. //Xi/ xẃi* [sweat] *az rouzanhá mitarávad/ mipáláyad; Áftáb e tond/ dáq xiyaw/ xẃiyaw rá darávard.//.* **2** *tarávow/ pááyew kardan; tarávidan, birun dádan, newán dádan. //wádi namudan/ newán dádan.; Az saroruyaw ostovári va niru mibárad/ Az u ostovári va tuw* [energy] *mitarávad.//*

exult v, **exult (at/ in sth)** *saxt be wur ámadan, saxt wád gawtan. //Az kámyábi ye xáhar e xiw saxt wád gawtan; Áwkárá az bord* [winning] *e xiw be wur ámad/ wád gawt.//*

exultant adj, **exultant (at sth)** *sarafráz va wád, sarmast. //faryád e sarmastáne ye piruzi; az kámyábi ye xiw sarwwád/ sarmast//*

exultation (n) *sarwádi, sarmasti, //sarmasti ye barande dar hamávard* [contest]*//*

-ey *bengarid be* "**-y!**"

eye[1] n **1** (**a**) *cewm, "man bar asar e vey az dur miraftam va cewm bar vey midáwtam." (ZBP, L7459 AT); jahánbin (ZBP, L2298 FM); nohur, "to án sari ke womárand xák e páye to rá- sarán e mohtawwamán tutiyá ye nur e nohur." (ZBP, C6744 FM, Suzani); dide, "hakimi... dide ye nábiná rouwan hamikard..." (ZBP, L3657 GS); "goft har ce be del forudáyad dar dide neku namáyad." (ZBP, L3826 GS); "womá rá be dide darun warm nist- na ráh e xerad, mehr o ázarm nist." (ZBP, L49 65, SF). //Cewmánaw rá gowud/ bast.; Az yek cewm kur ast/ Yek cewmaw nábiná-st.;Yek cewmaw rá dar jang az dast dáde; Kárdpezewk/ salyán* dárad yek ápang** [operation] *e cewm anjám midahad.//.* (**b**) *rang e cewm. //Cewmán e ábi/ sabz dárad.//.* **2** *bináyi, cewm. //Tizcewm ast.; Be cewmán e kádánaw* [expert] *án parde* [painting] *xeili bad bud; Cewmaw be ágahi yi dar máhnáme* [magazine] *oftád.//.* **3** *cewm, tah, kun, suráx, mádegi, soft (ZBP, C6382 FM); harjá juri tarjome miwavad.; //qolláb* [hook] *va mádegi./ suráx e tah e suzan/ kun e suzan [(dastán) "az darváze tu nemire az kun e suzan tu mire."]; tokme ye sibzamini//.* **4** **be all eyes** *wifte/ konjkáváne negaristan. //Bastehá rá ke bázmikardim kudakán sarápá cewm budand/ konjkáváne minegaristand//.* **clap/ lay/ set eyes on sb/ sth** *didan,oftádan e cewm e kasi bar...; //Az hamán dam ke cewmam bar ánjá oftád az án badam ámad.; Omidvár-am ke digar cewmam be ruyaw nayoftad.* [set eye on sb]*//.* **do sb in the eye** *ázordan, xár kardan. //Hamdástáni ye/ del* [approval] *e kixá** [boss] *rá ke be dast ávard hamkáránaw rá ázord/ xár kard.//.* **an eye for an eye** *xun rá bá xun wostan. //Marqazani/ margarzáni bar páye ye in bonest* [principle] *ast ke báyad xun rá bá xun wost.//.* **the eye of the storm** *náf e tufán.* **the eye of the wind, the wind's eye** *náf e tondbád; bádxizán.* **sb's eyes are bigger than his stomach** *(dastán) siremuni nadáwtan; wekampáre budan; "Az naxorde begir, bede be xorde, ke xordedunew pár-as [páre ast] (Dastán)".* **eyes right/ left/ front** *(farmán e ártewi) Negáh! be rást/ cap/ piw!.* **for sb's eyess only** *tanhá baráye (didan, xándan e... kasi). //*"For the President's eyes only" *Tanhá baráye Farbod*!; Ruye parvandehá* [files] *nevewtebudand "Rázmand ast* [top secret]*, tanhá farbod* bázbin konand!"//.* **get one's eye/ hand in** *(dar bázihá) bá cewm donbál kkardan; cewm bar... nahádan, "Womá yeksare cewm bar man nehid -- Co man barxoruwam damid o david." (ZBP, L 6177 SF). //Aknun ke yád gerefte bá cewm tup rá donbál konad, xeili xub celtapká** [tennis] *bázi mikonad.//.* **give sb/ get the (glad) eye** *cewmak zadan, muźáni kardan (ZBP, C626,FM); ceráq zadan be kasi. //Zani/ bánuyi ke sar e miz e baqali newaste bud be u cewmak mizad.//.* **have an eye for sth** *binew e... rá dáwtan. //Baráye xaridhá ye arzán va xub* [bargain] *cewmaw xub kár mikonad.//.* **have eyes in the back of one's head** *kun e kasi cewm dáwtan. //Cejuri/ az kojá dánesti ke man powtat hastam?, Magar kunet cewm dáre?//.* **have/ with an eye to sth/ doing sth** *ámáj/ ármán e kasi cizi budan, Cewm be... duxtan/ be omid e... budan. //Hamiwe cewm be dádosetad duxte.; Xaridár rá be soxan goftan vádáwt be omid e in ke ciz e digari be u beforuwad.//.* **have/ with an eye for/ on/ to the main chance** *cewm dáwtan; dar kamin budan. //baráye sudi bordan yá puli sáxtan//.* **have, etc one's eyes on the stalks** *wifte be... negaristan.* **if you had an eye** *agar xar nabudi...;* **in the eye of the law, world, etc** *az didgáh e dád/ jaháni...; //Az didgáh e dád/ dátidkán gonahkár ast garce biwtar e mardom conin nemipendárand.//.* **in the eyes of sb/ in sb's eyes** *dar cewm kasi; az did e kasi. //Az did e pedarat to hanuz kudaki.//.* **keep an eye on sb** *kasi rá páyidan. //Wirxár dá beppá!; Mitaváni dami cand camedán e ma rá beppáyi?//.* **keep an eye open/ out (for sb/ sth)** *jostan. //Angowtaram rá gom kardeam. Hengámi ke xáne rá pák mikoni miwavad án rá bejuyi?//.* **keep one's eyes peeled/ skinned (for sb/ sth)** *saxt páyidan, xire wodan, záqsiyáhe kasi rá cub zadan. //Gedáhe peivaste zamin rá baráye sekke mipáyad.; Hame já rá baráye yáftan e ordugáh/ já ye cádor zadan beppá!//.* **(be unable to) look sb in the eye(s)/ face** *natavánestan dar cewm e kasi negaristan. //Mitaváni tu ye cewm e man bengari/ negáh koni va beguyi panjere rá nawkasteyi?//.* **make (sheep's) eyes at sb** *muźáni ámadan; wekane ámadan; be kasi negáh e áwegáne kardan. //Án deldádegán sar e miz bá ham wekane/ muźáni miámadand.//.* **(all) my eye**

be cewm e bábáquri [= kuri]!. //Goft hameaw/ hamaw bist sál dárad- áre be cewm e bábáquri!//. **never/ not (be able to) take one's eyes off sb/ sth** *natavánestan az cizi cewm bardáwtan. //Nemitavánes az án kasi ke táze tu ámade va saxt zibá bud cewm bardárad.//.* **one in the eye (for sb/ sth)** *cewm e kasi darámadan, cewm e kasi kur wodan. //Agar án kár rá begirad, cewm e Parviz darmiáyad, con Parviz xeili delaw mixást án kár rá begirad.//.* **only have eyes for/ have eyes for sb** *cewm e kasi rá gereftan; Sudi nadárad az Maryam bexáhim bá to be gardew/ birun beravad, con Jamwid cewmaw rá gerefte//.* **(not) see eye to eye with sb** *bá kasi áb e kasi dar yek juy naraftan. //Man o Jávid dar in zamine* [matter] *ábemán dar yek juy nemiravad.//.* **see, etc sth with half an eye** *cizi rá tond negáh zadan.* **shut/ close one's eyes to sth** *nadide gereftan. //Warvin** [government]*/ sar-rewtedári tohidasti ye/ mardomán e tohidast rá nádide gerefte./ Marzew*/ doźmarzew* [infidelity] *e wouhar e xiw rá nádide migirad.//.* **under/ before one's very eyes** (**a**) *jelo ye cewm e...; zir e... cewm e...; Jádugar goft: "Bánován, áqáyán , jelo ye cewm e womá in mard rá donime mikonam!*". (**b**) **with one's eyes open** *ágáh, áźir, bá cewmán e báz. //Man bá cewmán e báz/ man áźir be in kewvar ámadam az inru gele nadáram/ nemikonam.; Bá án doxtar bá cewmán e báz zanáwuyi kard.//.* **with one's eyes shut/ closed** *cewmbaste. //Candán án xorák rá poxte ke mitavánad ánrá cewmbaste bepazad.//*

eye[2] v **1** (**a**) *negaristan; cewm bar... nahádan; cewm bar... dáwtan. //Ma rá bá badgománi* [suspicion] *negarist.; rawkmandáne má rá minegaristand/ Má rá bá rawk minegaristand.//.* (**b**) *xástáráne negaristan, porhavas negaristan, cewm duxtan be; did zadan. //Kudakán bá cewmán e porhavas áb-nabáthá rá minegaristand/ Kudakán áb-nabáthá rá did mizadand//.* **2 eye sb up (and down)** *did zadan, áweqáne negaristan. //Án sagmanew/ forumáye* [creep] *rá didi bá har zani dar mehmáni/ wappási* gal-o-gardan miyámad/ cewm-o-abru miyámad?//*

eyeball n **1** *toxm e cewm, geláre [<geláre, guyew e Lori].* **2 eyeball to eyeball (with sb)** *(anáyin) ru dar ru; cewm dar cewm. //Báyad in sán* [situation]*/ dástán rá ru dar ru barresi konim.//*

eye-bath *wostowu ye cewm*

eyebrow n *abru*

eyebrow pencil *basme, vasme, medád e abru, sorme, kaf, "Kaf benwánad o qáze konad va vasme kewad." (ZBP, C2979, FM)*

eye-catching adj *cewmgir. //jámeyi/ koláhi cewmgir//*

-eyed *(dar váźehá ye serewte) ...-cewm; cewm-.... //doxtari cewm-ábi; yek mard e yekcewme/ yekcewm//*

eyeful n **1** *tu ye cewm e kasi por az... wodan. //Tu ye cewm e kasi por az wen gawtan//.* **2** *cewmgir, xowgel. //Xeili xowgel-e!* [she is quite an eyeful!]*//.* **3 have/ get an eyeful (of sth)** *(anáyin) xub negaristan; sir negáh kardan. //Biyá in rá xub bengar/ negáh kon, wotorgávpalang ámade dar báq/ dar báq ast!//*

eyeglass n *áynak. //Piremard e áynaki ávixte be navári be cewm/ cewmaw zade bud.//*

eyelash; lash *moźe, moźgán. //moźe ye sáxtegi zade bud.//*

eyeless adj *kur, nábiná*

eyelet n *mangane*

eye-level adj *hamtaráz e cewm. //panjereyi hamtaráz e cewm//*

eyelid, lid n *pelk. //Pelkaw bád karde//*

eyeliner, liner n *basme, vasme*

eye-opener n *howdár, máye ye wegeft, harjá juri tarjome miwavad. //Safaram be Hendustán xeili ámuzande bud.//*

eyepiece n *źále, vinok** [lens]*; cewmi (con dar durbin yá rizbin)*

eye-shade n *basme, vasme, kaf, "kaf benwánad o qáze konad va vasme kewad." (ZBP, C2979 FM)*

eyesight n *bináyi, did. //bináyi ye xub/ bad dáwtan//*

eyesore n *zewt, xári dar cewm. //Án saráce berásti xári dar cewm e ádam ast!//*

eye-strain n *fewár ámadan/ ávardan be cewm; cewmdard*

eye-tooth (pl **eye-teeth**) n **1** *dandán e niw.* **2 cut one's eye-teeth** *kárázmude wodan, jahándide wodan. //Hanuz dahánaw bu ye wir midahad va nemitavánad be páygáh e bálátar beravad.* [get promotion]*//.* **give one's eye-teeth for sth** *saxt árezumand e... budan; baráye... ján dádan. //Ján midahad ke ráde*yi/ máwini ánjuri dáwte báwad!//*

eyewash (n) **1** *cewmwuye.* **2** *mardom-xar-kon, wer-o-ver, yáve. //Vánamud mikonad ke xeili bacceháyaw rá dust dárad, ammá hameaw mardomxarkon/ yáve ast, hamáná yek bár ham be gardew nemibaradewán.//*

eyewitness, witness (n) *gováh e cewmi, be dide didan, "va man con án rá bá dide dideam, gowádetar xáham nevewt." (ZBP, L414 TMK)*
eyrie, eyry, aerie, aery n *ámut (ZBP, C28 FM). [láne ye wáhin, va mánand e án dar kuhhá ye sangi ye boland]*

Ff

F, f n (pl **F's, f's**) **1** *wewomin vát** [letter] *az dabire ye Engelisi, //Váźe ye "Fast" bá (vát) e F áqáz miwavad.//.* **2** *dar musiqi* "F" *yá "fá"*

F **1** *(kutáh wode) dareje ye Fárenháit. //Áb dar 32 dareje ye Fáreháit yax mizanad/ mifosorad.//.* **2** *(dareje ye dánewgáhi) hamvand e* FACC = Fellow of the American College of Cardiology: *Hamvand e anjoman e Gewpezewki ye Ámriká.* **3** *(baráye maqz e medád) bárik, názok*

f (*kutáh-wode)* **1** *niz* **fem** *mádine/ zan/ doxtar.* **2** **f, fem** *(dastur e zabán) dine.* **3** *(dar musiqi, az váźe ye Itáliyáyiyaw* "forte"*) (bá ává ye) boland/* forte *(benavázid.)*

fa, **fah** *(musiqi) fá*

fab adj *(kohne wode, zabán e kuce dar Engelestán) yekeyek, dareje ye yek*

Fabian n, adj **1** *(kasi ke bá) ravewhá ye farsáyewi (baráye wekast e dowman barnáme mirizad). //wegerdhá ye/ ravewhá ye farsáyewi//.* **2** *Áyin e Mazdaki/* [socialism] *rá piw bordan va kamkam gostarándan; Kasi ke haváxáh e in ravew ast. //*The Fabian Society: *Anjoman e piwbord e áheste/ narm-narm e ármánhá ye Mazdaki//*

fable n **1** (**a**) *afsáne ye kutáh va ámuzande. //Afsánehá ye kutáh va ámuzande ye "Bid Páy"//.* (**b**) *afsánehá/ afsáneyi. //sarzamini afsáneyi//.* **2** *afsáne, na rástin, "con nadidand haqiqat, rah e afsáne zadand.". //rástihá rá az afsáne bázwenáxtan/ bázdánestan.//*

fabled adj *afsáneyi*

fabric n **1** *párce. //páce(há) ye pawmi, abriwomi, panbeyi//.* **2** **the fabric (of sth)** (**a**) *válád, báft, sáxtemán. //Sarásar e sáxtemán e/ válád e kelisá niyáz be nousázi dárad.//.* (**b**) *(pendárin) báft. //báft e hanvar** [society]//

fabricate v **1** *(doruq) pardáxtan; baháne* [excuse] *ávardan; doruqi be kasi bastan* [accusation]. *//Ánce goft ke cerá nayámade/ nabude áwkárá doruq bud. Cemi ke baráye nayámadan/ nabudan e xod ávard áwkárá doruq bud.//.* **3** *gateyi*/ nebewteyi* [document] *doruqin sáxtan.* **2** *yek barg e ráy/ ráybarg* [voting] *e doruqin/ nabahre//*

fabrication n **1** *pák doruq ast!.* **2** *sáxtegi, doruq, doruqin, nabahre. //Dástánaw cizi joz yek mowt doruq e sáxte-pardáxte nabud.//*

fabulous adj **1** *kalán, hengoft, xeili bozorg. //dáráyi ye kalán/ hengoft//.* **2** *wegerf. //namáyewi wegerf//.* **3** *(beáyin) afsáneyi. //qahremánhá ye/ gahremánhá ye/ gordán e afsáneyi; qulhá* [monster] *ye afsáneyi//*

fabulously adv *afsáneyi, bávarnakardani. //puldár e afsáneyi/ bávarnakardani tavángar//*

façade n **1** *(beáyin) ruy, piwáni.* **2** *(pendárin) piwáni, didár, roxsár, namá. //roxsári sard/ xowk* [indifferent]; *(dar) pas e piwáni ye daraxwán* [glittering] *wahr e tohidast va zári* [squalor] *bud.//*

face[1] n **1** *ru, ruy, "Man az binaváyi niyam ruy zard -- qam e binaváyán roxam zard kard." (Sa'di); rox, roxsár, roxsáregán, cehr, cehre, "Bewod cehr bar cehr e Xosro nahád -- gozawte soxonhá bar u kard yád." (ZBP, L4869 SF). //roxi/ roxsári zibá; Boro ruyat rá bewuy!; Candán warmsár/ warmande bud/ wod ke roxsáraw rá bá dastán e xiw puwánd/ penhánid/ penhán kard.//.* **2** *did, didár, roxsár, cehre. //roxsári afsorde; cehrehá ye wád/ xandán; (roxsáraw) az xawm con átaw bud.; Womá cehrewenás e xubi hastid.//.* **3** *ru, abre (baráye párce va mánand e án). //Almás taráwxorde candin ru/ bar dárad.; Az ru ye zamin nápadid gawtand./ Án goruh varzewi az ru ye abáxtari* [northern] *ye kuh bálá raftand.//.* **4** **one's face falls** *ná-omid wodan, noumidi namudan. //án ágáhi rá ke wanid roxsáraw saxt qamin gawt.;* **face to face (with sb/ sth)** *ru dar ruy e..., //Árezu ye bozorgaw in bud ke setáre ye musiqi ye mardomi* [pop star] *rá ru-dar-ru bebinad./ Dozde az sar e kuce ke bargawt bá pásepbáni ruberu gawt.; Do xawáyágari** [politicians] *rá ke bá ham cewmhamcewmi* [rival] *dáwtand dar yek goftogu ye/ goftowonud e/ handemán** [interview] *e dar jamjám/* TV *bá hamruberu kardand.* [bring face to face]*//.* **have the face (to do sth)** *ru dáwtan, gostáx budan. //Cejuri ruyat miwavad dar barábar e kár e kami ke mikoni darxxást e pul e biwtari koni?//.* **have one's face lifted** *coruk-bardári/ coruk-zodáyi kardan; dádan pust e roxsár e xod rá kewidan.* **in the face of**

sth (**a**) *bá...; dar barábar e...; ruyáru ye..., //Bá hame ye bimhá kámyáb gawtan; bá hame ye xordegirihá báz... pei gereftan//.* (**b**) *dar barábar e...; ruyáru ye..., "...yeki án ast ke pirán rá dar barábar e javánán minewáni va xordán rá kárhá bá bozorgán barábar midári..." (ZBP, L2791 AT); fará ruy e..., //Dar barábar e conin niruháyi nátavánim.//.* **male/ pull faces/a face (at sb)** *be kasi adá darávardan; dahankaji kardan. //Pesarak e dabestáni powt e (sar e) ámuzegáraw adá darávard.; Dalqakhá adáhá ye xandedár darávardand.//.* **on the face of it** *(anáyin) be ruye ye kár/ engár. //Engár rást miguyad, garce gomán mikonam cizi rá penhán mikonad.//.* **put a bold, brave, good, etc face on sth** *az ru naraftan, xod rá nabáxtan. //Hude ye ázmunaw bad/ noumidkonande bud ammá kuwid xod rá nabázad.//.* **put one's face on** *(anáyin, bewuxi) bazak kardan;* **set one's face against sb/ sth** *seft ru dar ru ye... istádan; bá... peikár kardan. //Nabáyad bá harguneyi piwraft peikár konid./ kard.//.* **to sb's face** *tu ye ruy e kasi, jelo ye cewm e kasi, bi parde, áwkár. //Candán xawmginam ke harce darbáre-aw miyandiwam tu ye ruyaw miguyam./ Ámuzegárewán rá "cáqálu"* [fatty] *námidand, ammá hargez tu ye ruyaw (in rá) nagoftand.//*

face value (**a**) *arzew, bahá (ruy e pul yá daj** [postage stamp]*).* (**b**) **take sth/ sb at (its/ his/ etc) face value** *cizi rá darjá va bedun e cunocerá paziroftan; //Be ruye ye kár dustáne ast ammá haminjuri bedun e cun o cerá nemipaziramaw.//*

face[2] v **1** *ruberu ye... budan; be... ru kardan; be suye... bargawtan. "masalan bejá ye "be man tavajjoh kard" yá "motevajjehe man wod, mitaván [goft], "ru be su ye man gardánid yá besu ye man gawt" (ZBP, L4363 NKZZF); ru be... budan; ...-run budan/ Becarx/ bargard va ruyat rá beman kon.; //Mardi ke ruberu ye man ast ki-st?; Án panjere ru be xiyábán ast; Án peikare ruberu ye sát* [page] *e nohom ast; Xáneyetán/ saráyetán ru be kodám su ast?; Ru be nimruz ast.//.* **2** *ruberu wodan; ruyáruyi kardan; barábar ámadan. //Bargawt tá bá kaftárán* [attackers] *e xiw ruberu wavad/ barábar áyad./ (pendárin) bá bim ruyáruyi kardan/ dar barábar e kárháyi ke kasi be gardan dárad wáne tohi nakardan/ pásoxguyi ye xod rá paziroftan/ bá rástihá/ cemhá* [facts] *ruberu wodan (va ánhá rá paziroftan)//.* **3** *docár budan/ gawtan/ wodan. //Gereftáriháyi/ porsemánháyi ke warvin** [government] *bá ánhá ruberu ast.//.* **4** **face sth (with sth)** *rukew kardan, andudan, maqzi duxtan, sejáf dádan, harjá juri tarjome miwavad. //divári rá gacandud kardan/ bá gac andudan//.* **5** **about/ left/ right face,** (US) **about/ left/ right turn** *bengarid be* "turn". **face a charge (of sth)/ face charges** *be dádgáh kewide wodan va piwmárde* [accused] *budan; //bá piwmárihá ye* [charges] *bozorgi ruberu budan va be dádgáh kewide wodan/ Bá piwmári ye dozdi/ kew raftan az maqázeyi ruberu budan va be dádgáh kewide wodan* [shop-lifting]*//.* **face the music** *(anáyin) "Har ke xarbuze mixxore, páy e larzew ham miwine/ minewine.".* **let's face it** *(anáyin) báyad paziroft ke..., //Báyad paziroft (ke) har kári konim nemibarim/ nemitavánim bebarim.//.* **6** **face up to sth** *paziroftan, tan dardádan; pih e... rá be tan e xod málidan. //(In bonest/ cem* [fact] *rá) báyad bepazirad ke digar javán nist.; Baráyaw dowvár ast (in rá) bepazirad ke bezudi mimirad/ ke be margi zudras tan dardahad.//*

face-card *bengarid be* "court/ court-card"

face-cloth (n)**, face-flannel, flannel,** (US) **wash-cloth** *lif*

face-cream n *káme ye roxsár*

-faced *(dar setáyhá* ye serewte) ...-ruy; ...-rox; ...-roxsár; ...-gune; ...-sár. //sorxruy; sorxsár; sorxroxsár; kudaksár; kudakroxsár; bacceroxsár//*

faceless adj *binám, gomnám o newán; xordepá. //kármandán* [civil servants] *e gomnám, xordepá//*

face-lift, face-lifting n **1** *kewidan e pust e roxsár, corukbardári/ zodáyi.* **2** *(pendárin) nousázi. //Meidán e wahr/ náf e wahr bigomán niyáz be nousázi dárad.//*

face-pack n *káme* [cream] *ye pákize konande yá tázekonande ye pust.*

face-saver n *máye ye áberudári*

face-saving adj *áberudári. //kári, baháneyi* [action, excuse, gesture] *baráye áberudári*

facet n **1** *bar; taráw.* **2** *ruy. //In porsew cand ruy dárad.//*

-faceted *(dar setáy*há ye serewte) -bar, -ruye. //candruye; candbar//*

facetious adj *az sar e wuxi (bijá); wux, suxi (ye bijá). //Peivaste bá wuxihá ye (bijá)* [facetious remarks] *miyán e soxan e/ goftogu ye má midavid.//*

to be facetious *be wuxi cizi goftan; nábejá va az sar e wuxi cizi goftan*

facetiously adv *be wuxi cizi goftan; nábejá va az sar e wuxi cizi goftan*

facetiousness n *be wuxi cizi goftan; nábejá va az sar e wuxi cizi goftan*

facia, fascia n **1** *bengarid be* "Dash, Dashboard". **2** *taxte ye sar dar e maqáze (ke nám bar án nevewte)*

facial adj *(vábaste be) ru, ruy, rox, roxsár, did. //didári/ roxsári...; málew e roxsáregán; kabci-labci [<Gilaki, kabci-labci, kavci-lavci]//*

facial n *bazak(kári). //Hafte ye áyande zamáni gerefteam beravam bazak/ bazak-kári va málew e roxsár.//*

facially adv *az didgáh e roxsár, be roxsár. //Az digáh e roxsár/ be roxsár be pedaraw mimánad ammá az digáhhá ye digar* [other respects] *con u nist/ hamánand e u nist.//*

facile adj **1** (**a**) *(biwtar xárdári) ásán, ráyegán, arzán, biranj; yek kámyábi* [success]*/ piruzi* [victory] *ye ásán va az inru biarj* [valued]. (**b**) *hawt man noh wáhi, bi arj. //soxan e hawt man noh wáhi//.* **2** *(baráye mardom) raván. //soxanguyi/ soxanráni raván//*

facilitate v *ásán kardan. //Agar kami biwtar hamkári koni cizhá/ kárhá ásántar migardad.//*

facilitation n *ásánsázi*

facility n **1** *arvandi*, tavánáyi. //Arvandi*/ tavánáyi ye besyár dar farágereftan e zabánhá dáwtan./ Piáno rá xeili raván/ bá tavánáyi ye wegefti minavázad.//.* **2** **facilities** *ásáyák*; afzuni, sázobarg, harjá juri tarjome miwavad. //sázobarg e/ ásáyák* e varzewi; sázobarg e/ ásáyák* e wostowu; wostowukade; peikxáne; sázobarg e/ ásáyák* e peik; bázár, bázárgáh* [shopping center/ mall]*; bánk/ ganj; ásáyák* e bánki; ketábxáne; deź e nepewt* [library]*; ásáyák* e xándan va pażuhew//*

facing n **1** *rukew, láye ye ruyi, rukár, namá.* **2** *sejáf (dádan). //yek nimtane ye ábi bá sejáfhá ye mewki//*

facsimile n *pácin** [copy] *[besanjid bá "patcin" (Armani); pacin (Pahlavi); <paiticayana (Avestáyi) (EDPL 33.1550)]; //cáp e pácini** [facsimile edition]*//*

fact n **1** *rásti, "Be Iránián goft Mehránsetád -- Hamidáwt in rástihá be yád." (ZBP, L3438 SF); dorosti, "va in rá dorostihá ye digargune ast valikan be in kefáyat ast." (ZBP, L1552 DA); bonest* //Hic kas nemitavánad in bonest/ dorosti rá vádang konad* [deny] *ke átaw misuzánad.; Tohidasti va ágreft* [crime] *(har do bonest-and/ bonest* [fact] *hastand/ ast va nemitaván goft nadárim/ nazd e má nist.; Az kár kenáre joste, in rá bedorosti midánam.; Diruz ámad injá va nemiwavad goft nayámad! Injá va in yek bonest ast!//.* **2** *//Bá máyeháyi ke/ ke gováźeyetán* [argument] *bar án ostovár ast, hamdástán nistam.//.* **3** *rásti, dorosti. //Án dástán bar yek rásti* [fact] *ostovár ast.//.* **a fact of life** *bonest. //Hame báyad yek ruz/ ruzi bemirim. In yek bonest e zendegáni ast.//.* **the fact (of the matter) is (that)...; the fact remains (that)** *(bá hame ye ánce ke goftewod) rásti án ast ke...; //Mipaziram be estár** [holiday/ vacation] *raftan besyár xub ast ammá rásti án ast ke pulaw rá nadárim.; Mipaziram saxt kuwide ammá rásti án ast ke kár rá behengám be páyán naresánde.//.* **facts and figures** *bonest. //Piw az in ke naqweyi gostarde bekewim* [make detailed plans] *be bonesthá ye biwtari niyáz dárim.//.* **the facts of life** *(soxan e dar parde) mard o zan, xoft o xiz, in ke bacce az kojá miáyad.* **the facts sspeak for themselves** *con ruz rouwan ast ke; ánciz ke ayán ast, ce niyáz be bayán ast.* **in fact** *berásti. //Berásti hawt sál baráye dowman áyawt** [spy] *bude/ miáyawt** [to spy for]*//*

fact-finding n *jostoju ye rástihá/ bonesthá/ dorostihá. //awtagi** [mission] *ye/ viyandi** [expedition] *baráye jostoju ye rástihá/ bonesthá//*

faction n *goruhak. //goruhháyi ke dar kumal** [party] *bá ham cewmhamcewmi mikonand* [rival factions]*//*

factious adj **1** *(vábaste be) goruhak.* **2** *setizeju, goruhakbáz, dastebandikon. //ádami setizeju/ dárodastesáz//*

factitious adj *sáxtegi, doruqin. //wuri* [enthusiasm] *sáxtegi; darxást* [demand] *e sáxtegi baráye káláyi* [goods]*//*

factor n **1** *cem. //cemhá ye zistbumi/ vábaste be zistbum; Cemhá yi ke dar áhang* [decision] *e man kári/ kárgar oftád* [influence]*; cemi náwenáxte//.* **2** *(dar dánew e womár) mar (ZBP, C650, FM). //2, 3, 4, va 6 marhá ye 12 hastand.//.* **3** *namáyande.* **4** *(eskátlandi) piwkár e zamin* [land-agent]

factorial adj, n *(dánew e womár) mar (ZBP, C66530 FM); //mar e 7 ke be rixt e 7! newán dáde miwavad/ namáyew dáde miwavad.//*

factorization, factorisation (n) *maryábi*/ margiri**

factorize, factorise v *(dánew e womár) mar e... rá yáftan*

factory n *kárxáne, haf (kárxáne ye báfandegi) (ZBP, C843 FM). //kárgarán e kárxáne//*

factory farm *dámdári ye kárxánevár (baráye biwtarin bázdeh e guwt, bacce, wir va xáye/ toxm e morq)*

factory ship *kawti ye kárxáneyi viźe ye máhigiri, va sáxtan e farávardehá ye daryáyi, beviźe máhi*

factotum n *(beáyin yá be wuxi) pádo (ye hamekáre)*

factual adj *dorost, bar páyeyi dorost, bonmand, ostovár*

factually adv *dorost, bonmand*

faculty n **1** *tavánáyi; bináyi; arvandi*.* //mental faculties: *dorost-maqz budan; tandorost budan//.* **2** (**a**) *dánewkade. //dánewkade ye dád/ dátikán*, zistwenási, dánewhá//.* (**b**) *ostádán (e dánewkade). //newast e ostádán e dánewgáh//.* (**c**) *ostádán e dánewkade/ dánewgáh*

fad n *havas, vir. //(Áyá) Behruz hanuz gerdávari ye daj** [stamps] *rá peigiri mikonad yá in havasi/ viri zudgozar ast* [passing fad]?//

faddiness n *bahánegiri (beviźe dar xorák)*

faddish adj *viri*

faddy adj *(anáyin, xárdári) bahánegir (beviźe dar xorák)*

fade v **1** *rang-o-bu-rafte wodan/ kardan, birang wodan/ kardan, kawoftan/ gowoftan; paxsidan, paxsánidan (ZBP, C3624 FM), paźmordan, toronjidan, pokidan. //rouwanáyi ye pariderang* [fading] *e ivár* [evening]*; Rang e in párce miravad?; Gol rá ke becinid/ becinand zud mipaźmorad.; Zud/ betondi dárad áb miwavad/ mipokad/ mitoronjad.; Áftáb* [sunlight] *e porzur rang e pardehá rá borded bud.; Walvár e jin* [denims] *e rangorurafte.//.* **2** **fade (away)** *kamkam nápadid gawtan, harjá juri tarjome miwavad. //Wab ke faráresid karáne ye daryá dar táriki nápadid gawt.; Ává ye hurrá va kafzadan e/ hobirovwábáw* [cheering] *e mardom dar án durhá* [in the distance] *kamkam xámuw gawt.; Hame ye yádhá ye zamán e kudaki az yádaw rafte bud* [fade from the mind]*; Árezuháyaw kamkam mord/ be noumidi garáyid.//.* **3** **fade away** *(baráye mardom) parákandan, mordan. //Anbuh e mardom* [crowd] *kamkam parákande gawt; Dárad mimirad.//.* **fade (sth) in/ out** *(dar celpard*/ sinemá yá vákive*/ rádiyo) kamkam tártar gawtan/ kamkam xámuw gawtan;kamkam bolandtar wodan/ rouwantar gawtan. //Barnáme ke be páyán resid goftoguháyewán kamkam bexámuwi garáyid.//*

fade-in n *(dar celpard*/ sinemá yá vákive*/ rádiyo) afzáyew e andak-andak e ává/ peikare.*

fade-out n *(dar celpard*/ sinemá yá vákive*/ rádiyo) káhew e andak andak e ává, yá peikare*

faecal, (US) **fecal** adj *(vábaste be) goh, sende, niz bengarid be* "fecal"

faeces, (US) **feces** n *bengarid be* "feces"

fag n **1** *kár e tavánfarsá; kár e farsáyande. //Báyad otáqam rá pákize va besámán konam* [tidy]*, ce kár e tavánfarsáyi!//.* **2** *(dar Engelestán) (kohne wode) dánewámuz e gomáwte* [junior]*; dánewámuzi ke zir e dast va yávar e dánewámuz e sál e bálátar* [senior] *ast.* **4** *bengarid be* "faggot 3"

fag v (**fagging**) **1** **fag (away) (at sth/ at doing sth)** *kár e tavánfarsáyi kardan, ján kandan. //dar daftar/ sar e kár ján kandan//.* **2** **fag (for sb)** *baráye kasi noukari/ pádoyi/ xarkári kardan.* **3** **fag sb/ sth out** *kasi, jánevari yá hayuni* [animal] *rá sotuhidan/ farsudan/ az pá andáxtan. //Davidan zud ma rá az pá darmiyávarad.; Pák bituw gawte bud.//*

fag-end n **1** *tah e sigár.* **2** *(pendárin) tahmánde, pasmánde. //Tanhá tahmánde ye goftoguháyewán rá wanid.//*

faggot, (US) **fagot** n **1** *baste ye sarwáxe/ hizom.* **2** *kufte.* **3** (US) **fag** *(anáyin, xárdári, zewt) hiz, kunkon, kuni*

fah = FA

Farenhheit adj *dareje ye Fárenháyt. //Emruz garmá be 75 dareje ye Fárenháyt resid.//*

faience n *(ávandhá ye) cini; (ávandhá ye) lá-ábi**

fail v **1** (**a**) **fail (in sth)** *forumándan, "Ma rá derázguwi bexar na xord na bozorg conán ke ma rá dar wib va bálá negáh dárad va dar miyán e zahmat forunamánad." (ZBP, L2893 AT), "va az newán dádan e andiwehá ye geránmáye forumimánad." (ZBP, L4270, NKZZF); náanjám mándan, "vali án ruz námehá hame náanjám mánd." (ZBP, L4081 NKZZF); darmándan, "Ey barádar ke mard e cár(e)gar be refq va áhestegi kári bar dast girad va az tamám kardan e án kár darnamánad..." (ZBP, L1724 DB); bikám ámadan, "Co bikám o bidel biyámad ze Rum -- newastaw nabud andar in marz o bum." (ZBP, L4866 SF); nákám wodan; náravákám ámadan*, *"ravákám ámadi yá náravákám -- az in hardo kodámin barneham nám?" (ZBP, L7696 VR); mándan, "Har ke wod mahram del dar haram e yár bemánd -- vánke in kár nadánest dar án kár bemánd." (Háfez); tir e kasi be sang xordan, sar e kasi be sang xordan, bá wekast ruberu gawtan, bázpas mándan. "án ziyáni ke womá darbáre ye bázpas mándan e wágerdán e dabestánhá yád kardeyid..." (ZBP, L4073 NKZZF); bikám ámadan (bebálátar bengarid); váresidan, "be má ke resid, váresid." (dastán) (ZBP, C4024 FM); nákám gawtan. //Agar saxt nakuwid báwad ke nákám wavid/ mánid/ xáhid mánd/ forumánid; Dar dánew e womár nomre ye xub ávardam ammá dar zabán e Álmáni forumándam.; Dar ázmun e ránandegi forumánd.; Dar ávardhá ye piw az farjámin* [semi-finals] *forummánd/ náravákám gawt/ nákám wod.//.* (**b**) *forummánidan [besanjid bá "mánidan"], "Asás e tab'*

bebáyad nak qavitar az án -- ze álat e soxan áyad hami, hame mánid" [mánid = failure*] (Rudaki) (ZBP, C6709 FM). //Ázmunkonandegán nimi az námzadhá rá forumánidand.//.* **2** *forumándan, dar kári mándan, "Har ke wod mahram e del dar haram e yár bemánd -- vánke in kár nadánest, dar án kár bemánd." (Háfez); darmándan harjá juri tarjome miwavad. //Hargez az námenevisi ye hafteyi yek bár be mádaraw darnemimánad.; Az anjám e ánce ke zabán dáde bud dar namánd.; Ánce ke zabán dádid/ nevidháhi ke dádid* [promise] *miyántohi/ tuxáli az áb darámad* [materialize]*//.* **3** *bas nabudan, kam ámadan, naresidan, forugozáwtan, "javáb midád ke vey rá rahá konid ke agar vey az ahl e xeyr ast haqq e ta'álá vey rá forunagozárad va be womá bázresánad..." (ZBP, L7422 SR); váresidan, "be má ke resid váresid." (Dastán). //Bardáwt xub nabud* [fail] *con xowksáli wod* [drought]*.; Ábemán* [water supply] *kam ámad/ naresid* [fail]*/ Be zabán nemiáyad/ Nemitavánam be zabán ávaram/ Goftani nist* [words fail me.]*//.* **4** (**a**) *sost wodan; kamsu gawtan (e cewm); ranjur wodan. //Az do sál e gozawte náxow/ bimár/ ranjur wode/ gawte./ Cewmánaw dárad kamsu miwavad.//.* (**b**) *bad kár kardan, xaráb wodan; az kár oftádan; forugozárdan [M. Moqaddam], "javáb midád ke vey rahá konid ke agar vey az ahl e xeyr ast haqq e ta'álá vey rá forunagozárad va be womá bázresánad." (ZBP, L7422 SR). //Tormoz xaráb wod/ az kár oftád.//.* **5** *varwekaste wodan. //Hengám e/ be ruzegár e sardi ye bázár candin bánk varwekaste wod.//*

fail n **1** *wekast, nákámi, náravákámi, "ravákám ámadi yá náravákám? Az in hardo kodámin barneham nám? (ZBP, L7696 SR); forumándan, "Ma rá derázguwi besar na xord na bozorg, conán ke ma rá dar wib va bálá negáh dárad va dar miyán e zahmat forunamánad." (ZBP, L2893 AT); mánid "asás e tab' bebáyad nak qavitar az án -- ze álat soxon áyad hami, hame mánid." (Rudaki) (ZBP, C6709 FM); //Se tá rá nomre ye xub ávarde, yeki rá forumándam.//.* **2** **without fail** *biradxor, bi borobargard, bigomán. //Bi borobargard tasu* [o'clock] *ye do ánjá xáham bud./ agar... nabáwad/ na + kárváźe/ Agar Jamwid nabud* [failing Jamwid]*, soráq e Javád voro!//*

failure n **1** (**a**) *wekast, nákámi, darmándegi, náravákámi, "Ravákám ámadi yá náravákám? -- az in har do kodámin barneham nám? (ZBP, L7696 VR); mánid, "asás e tab' bebáyad nak qavitar az án -- ze álat e soxan áyad hami, hame mánid." (ZBP, C6709, FM, Rudaki); sar e kasi/ tir e kasi be sang xordan, forumándan, náanjám mándan (Baráye nemunehá be* "fail" *niz bázgardid.); forugozári (M. Moqaddam). //Agar dar yek ázmun forumándi nabáyad máye ye án gardad ke báz nakuwi.; Án kár* [enterprise] *nágozir bá wekast ruberu miwod/ náanjám mimánd* [was doomed to failure]; *Hame ye kuwewhá bá wekast ruberu gawt* [end in failure]*//.* (**b**) *wekast, nákámi. //Pas az cand bár wekast piruzi ámad.//.* (**c**) *nátaván, harjá juri tarjome miwavad. //Dar kárámuzi ye ámuzegári bá wekast ruberu gawt/ ámuzegár e nátaváni bud/ dar ámuzegári mánid* [be a failure as a teacher]*./ Rádiyo ye/ vákive* ye noyemán pák toxmi az áb darámad* [an utter failure]*//.* **2** (**a**) *kutáhi, kami, nárasáyi, suxt, harjá juri tarjome miwavad. //Yek bimár e/ báre* [case] *ye nárasáyi ye gew/ del.; Suxt e bardáwt* [crop failure] *dar biwtar e bárehá be dowyári** [famine] *mianjámad.//.* (**b**) *wekast, xarábi, az kár oftádan, darmándegi, vámándegi, forugozári (M. Moqaddam]. //Xarábi ye/ az kár oftádan e motor* [engine]; *yek bár e digar suxt e bardáwt* [crop failure]*//.* **3** (**a**) **failure to do sth** *be yád nayávardan, farámuwidan, powt e guw andáxtan, biparváyi kardan, forugozárdan (M. Moqaddam). //biparváyi be áyin-náme/ dasturát* [regulation]*/ forugozári ye/ forugozárdan e áyin-náme* [failure to comply]*//.* (**b**) **failure to do sth** *nakardan, natavánestan, forugozárdan, harjá juri tarjome miwavad. //Bárhá be dádgáh nayámadan/ be faráxáni ye dádgáh* [appear in the court] *biparváyi namudan//*

faint[1] adj (**-er**, **-est**) **1** *sost, áheste, tand (ZBP, C6684 FM). //Ává ye musiqi dar (án) durdasthá/ durhá kamkam sost/ tand gawt.; Tanhá radd e pá ye nácizi* [faint traces] *az babr dide miwod.//.* **2** *sost, kam, harjá juri tarjome miwavad. //Omid e kami be behbudiyaw/ darmánaw miravad.//.* **3** (**a**) *sost, kamzur, áheste. //bá áváyi áheste; dam zadanaw* [breathing] *kamzur/ áheste gawt.//.* (**b**) *gij, tand, biramaq, bihál, sost. //Engár bihál gawte/ dárad az hál miravad./ Engár dárad pasmiyoftad.; Kávowgarán* [explorer] *az gorosnegi va sarmá bihál/ bituw/ biramaq gawtand.//.* **4** *sost, biramaq, harjá juri tarjome miwavad. //páydári/ istádegi ye náciz* [faint show]*; Kuwewi sost* [faint attempt] *dar anjám e kári namudan.//.* **5** **not have the faintest/ foggiest (idea)** *hic nadánestan; magar kaf e dast e xod rá bukarde budan. //"Midáni kojá-st?", "Bebaxwid mage kaf e dastam rá bu kardeam?"//*

faint[2] v *qaw kardan. [qaw, qawi <(Avestáyi) qawi janat, sát 152, hát 2, Yawthá, PurDávud, Xordádyawt, cáp e sevvom, dánewgáh e Tehrán]; pasoftádan, az dast wodan, "Man biyoftádam va az dast bewodam con behuw ámadam..." (ZBP, L2366 AT); az xod raftan, "agar kasi bar ánjá ravad forunegarad az bim az xod beravad." (ZBP, L2445 AT); wamidan (ZBP, C1810 FM). //Az gorosnegi qaw kard/ pasoftád/ wamid.//*

faint n **1** *qaw, qawi.* **2** **in a (dead) faint** *pák bihuw/ wamide. //Bezamin oftáde pák qaw kard/ wamid/ az dast wod.//*

faint-hearted adj *bozdel, tarsu, gidi (ZBP, C1275 FM)*
faint-hearted adv *bozdeláne, bá tarsuyi, gidiyáne*
faint-heartedness n *bozdeli, tarsuyi, gidi*
faintly adv *sost, áheste, tand*
faintness n *sosti, áhestegi, tandi*
fair[1] adj **1** (**a**) **fair (to/ on sb)** *rást, dorost, ráste (ZBP, L750 FM); dád. "begoft in o az dide áváz xást -- ke ey wáh e nikaxtar o dád o rást." (ZBP, L3233 SF); "Bed-u goft key doxt e qesar-neźád -- xeradmand naxruwad az kár e dád." (ZBP, L3298 SF); "To dáni ke bar dád nálam hami -- hame ráh e niki segálam hami." (ZBP, L4639 SF); xub, nik; ravá, bi wilepile, rurást, wáyeste. //Ámuzegáremán rurást nist, hamiwe be ánháyi ke dust dárad/ nur e cewmiyaw hastand* [favorite] *bálátarin nomre* [mark] *rá midahad.; U wáyán e/ sezávár* [deserve] *e yek dávari ye dorost/ dádmand* [fair trial] *ast.; Án guwmál/ pádafre* [punishment] *xeili dorost/ ravá bud.; Án farmán/ dastur* [ruling] *baráye hamegi dád/ be dád/ dádmandáne/ ravá* [fair] *nabud.//.* (**b**) *ravá, dorost, beandáze. //bahri, dastmozdi, baháyi dorost/ be andáze; Jangi/ ávardi* [fight] *be dád bud.; Ravá/ be dád nist ke baram** [prize] *be u dáde wavad.//.* **2** (**a**) *miyángin, badak, kamábiw, tá andázeyi. // In bár baxt e barande wodanemán badak nist/ In bár kamábiw baxt e barande wodan dárim.; Zabán e Álmáni rá badak nemidánad, ammá báyad behtar az in báwad/ bewavad.//.* (**b**) *(anáyin) deráz, harjá juri tarjome miwavad. //Womár e cewmgiri az mardom behamráh ámadand* [come along]*.//.* **3** (**a**) *(baráye havá) xub. //Árezu mikonam ke fardá havá xub báwad/ bewavad.//.* (**b**) *(baráye bád) xub, hamsu, hamráh* [favorable]. *//Bá áqáz e/ noxostin bád e hamráh, bádbánhá rá afráwte* [set sail] *rahsepár gawtand.//.* **4** *(baráye pust va mu) bur, sefid. //roxsári sefid, sefidru, mu ye bur//.* **5** *(bástáni) zibá. //duwizeyi zibá/ zibáruy//.* **by fair means or foul** *be har kári dast zadan ce xub ce bad, "Dar del e dust be har hile rahi báyad kard- tá'at az dast nayáyad gonahi báyad kard." (Háfez). //Bar sar e án ast* [determined] *ke barande wavad va dar in ráh az hic kári ruygardán nist* [by fair means or foul]*.//.* **by one's own fair hand** *(be wuxi) takki, dast-tanhá. //Omidváram arj e in rá bedánid hameaw rá xodam dast tanhá kardam.* **a fair cop** *(zabán e kuce) dastgiri ye bejá. /bázdáwt e wáyeste/ dorost* [legitimate arrest]. **a fair crack of the whip** *(anáyin) gozáwtan, hewtan. //Bogzár ke kár e xodaw rá bekonad/ be u zamán bede tá kári bekonad.//.* **fair game** *máye ye riwxand; xers rá/ xers o be raqs ávordan*, *domew o be das ávordan. //Ámuzgárán e javán wekár e xubi hastand ke wágerdán sar-be-sarewán bogzárand.//.* **(give sb/ get) a fair hearing** *kasi rá gozáwtan/ hewtan az xod padáfand konad va dar dádgáh soxan e xod rá beguyad.* **fair play** *gardan nahádan e hamegán be dád/ áyin-náme. //áhang e án dáwtan/ bar sar e án budan ke hamegi be dád gardan nehand/ dorost va bi wile-pile báwand* [determined to see fair play]//. **a fair question** *porsewi bejá (ammá dowvár). //In porsewi bejá va dorost/ dádmandáne ast* [a fair question]*//.* **fair's fair** *(anáyin) hesáb hesáb, káká barádar. //Biźan, biyá bábá, kami biwtar be manbede, hesáb hesáb, káká barádar!//.* **a fair shake** *(anáyin, dar Ámriká) xub, dorost, bejá, dádmandáne.* **have, etc (more than) one's fair share of sth** *biw az ánce ke ravá-st/ yá haqqe kasi ast gereftan/ dáwtan/ bordan. //Behengám e estáremán** [vaccation] *biw az andázeyi ke ravá bud bárán bárid!//.* **in a fair way to do sth** *wáyad... wavad/ konad/ gardad. //Wáyad be piruzi anjámad//.* **in a fair way of business** *károbár e xubi dáwtan; bázár e garmi dáwtan.* **set fair** *(baráye havá) xub budan/ wodan.* **the fair see** *(kohne wode yá bewuxi) pardegiyán, sarpuwidegán, doxtarán va bánován*
fair[2] adv **1** *xub, dorost* [in a fair manner], *ravá, dád, dádmandáne.* **2** **fair and square** (**a**) *zadan be xál e siyáh/ ámáj.* (**b**) *bi borobargard; bi cun-o-cerá. //Bi borobargar in man-am ke gonahkár-am* [to be blamed]*//.*
fair enough *(wegeftváźe) xob, áre, paziroft-am, báwe = báwad*
play fair *be dád/ dádmandáne/ dorost raftár kardan yá kári rá anjám dádan; barábar e áyin kári rá anjám dádan; harjá juri tarjome miwavad. //Na bábá* [come on!], *dári jer mizani/ dári kalak mizani/ dári jerzani mikoni!//*
fair[3] n **1** *vájár, bázárgáh, "vaz án su yeki bargowáyim ráh -- be wahri kojá hast bázárgáh." (ZBP, L4892 SF). //*a world fair: *yek vájár e jaháni.* a trade fair: *namáyewgáh e káláhá ye bázargáni/ sátvuni* [industrial]//
fairground n *namáyewgáh, vájár(gáh)*
fair-haired adj *mubur, zarrin gis, gis golábatun*
fairly adv **1** *dorost, xub, nik, dádmand. //Raftár e womá bá má dorost/ bedád nist.//.* **2** *(piw az setáy*há, va band e kárváźe(há) tá andázeyi, kamábiw. //In ketábi ast kamábiw ásán; Báyad bezudi beravim/ rahsepár*

gardim [leave].//. **3** *pák, berásti. //piwnahádaw pák ma rá dar wegeft kard; Nazdik bud az wádi az já beparam/ bejaham* [jump for joy]; *zamán berásti tond gozawt* [race by]//

fair-minded *bi piwdávari, dorostmanew*

fairness n *rásti, dorosti, bengarid be* "fair". *(baráye havá) xubi ye havá*

fairness; fair copy n *páknevis. //Xáhewmandam in náme rá páknevis konid* [make a fair copy].//

fair-to-middling adj *na badak ,(anáyin) miyángin e xub*

fairway n **1** *gozargáh.* **2** *ábráh e viźe ye kawtiráni*

fair-weather friend *dust e band e kif e kasi, dust e bazmi, "tá pul dári rafiqet-am, qorbun e band e kifet-am.", "dust án nabvad ke dar ne'mat zanad -- láf e yári yo barádarxándegi." (Sa'di)*

fairy n **1** *pari, parivaw, "Áweq o rendam o meixáre be áváz e boland -- in hame mansab az án wux e parivaw dáram." (Háfez). //ává ye pariyán, já ye pá ye pariyán//.* **2** *(zabán e kuce, xárdári) eváxáhar, Mahinxánum, sabure (ZBP, C6527, FM); Mekyáz (ZBP, C6228 FM); kunde, hiz, "gar hiz konad toube, kunew nadahad yári." (Dastán)*

fairy godmother *ferewte ye mehrabán*

fairyland n **1** *sarzamin e pariyán.* **2***(pendárin) sarzamin e zibá va afsáneyi, behewt. //Maqáze ye bázice-foruwi behewt e kudakán ast.//*

fairy lights *ceráqhá ye rangi ye kucak (e cewmakzan e áráyewi)*

fairy story, fairy-tale **1** *dástán e jenn o pari. //Zanáwuyiyaw bá wáhzáde mánand e yek dástán e pariyán bud/ .afsáneyi bud.//* **2** *afsáne, //Xob, aknun rástaw rá be man begu, az in afsáneháyat digar nemixáham (bewnavam).//*

fait accompli (pl **faits accompli**) *(faránsavi) kár az kár gozawte (va pawimáni sudi nadárad.); "Áb e rafte báz náyad be ju." (Dastán). //Zan e mardi wod ke pedar va mádaraw/ zádáránaw* nemipasandidand va ánán rá bá kári anjám wode ruberu sáxt.//*

faith n **1** **faith (in sb/ sth)** *bávar, omid, kiw. harjá juri tarjome miwavad. //Bávar/ kiw az xerad nirumandtar ast.//.* **2** *din, kiw, geravew. //din e/ kiw e tarsáyi, yahudi, mosalmáni//.* **3** **break/ keep faith with sb** *be kasi powt kardan, az kasi powt bargáwtan; peimán wekastan,/ be kasi vafádár mándan; peimán e bá kasi rá negahdáwtan//.* **in good faith** *az tah e del, bá manew e pák, pákdeláne. //Án náme rá bedun e in ke befahmad ce dar bar dárad* [realize implications] *pákdeláne dastine nahád./ Án negár* [painting] *rá cewmbaste pákdeláne (bedun e in ke bedánad dozdi yá qollábi ast) xarid.//*

faith-cure, **faith-healing** n *darmán bá omid dádan be kasi; geravew-darmáni*

faithful adj **1** **faithful (to sb/ sth)** *sarseporde, geravide, "va u nohsad o panjáh sál xalq rá be xodá ye ta'álá hamixánd va kas bedu nageravid..." (ZBP, L1983 TB); vafádár; bar-ravew (ZBP, L2717 FM). //dusti sar-seporde/ vafádár; vafádár/ bar-ravew/ sarseporde be bávar e/ kiw e xiw.; Hamiwe be wouharaw vafádár/ sarseporde/ bar-ravew bud.//.* **2** *dorostkár, bar-ravew (ZBP, L2717 FM), rástán, "Kasi ku bar in nist hamdástán -- agar kaź báwad agar rástán." (ZBP, 3261 SF).* **3** *dorost, rástán. //runevewti/ pácini** (copy)*, zandi* [description]*, gozárewi* [account] *dorost/ rástán//*

faithful n *geravidegán, "...va u nohsad o panjáh sál xalq rá be xodá ye ta'álá hamixánd va kas bed-u nageravid..." (ZBP, L1983 TB)*

faithfully adv **1** *bá sarsepordegi; harjá juri tarjome miwavad. //Án nane ye/ parastár e pir si sál e ázegár baráye án xáneváde bá sarsepordegi kár karde bud.; Dasturát* [instructions] *rá mubemu anjám dád.//.*
yours faithfully *bengarid be* "your"

faithfulness n *sarsepordegi, geravidegi; vafádári*

faith-healer *geravew-darmángar**

faithless adj *ná-ostovár, sostpei, bivafá, bawm (ZBP, C178 FM); monbel (ZBP, C6657 FM). //dusti ná-ostovár, zani/ hamsari bivafá; hampeimáni* [ally] *monbel//*

faithlessness (n) *ná-ostovári, sostpeiyi*

fake adj **1** (**a**) *doruqin, nabahre, "mive ye náxow va hobub e náreside va naqud e nebahre..." (ZBP, C6903, FM, Kawfolasrár); "Na Mubed joft e man budi na Rámin -- nebahre dustán e dowman-áyin." (ZBP, L7738 VR). //Án gardanband e almás rástin nist, nebahre ast!//.* (**b**) *doru, daqá, daqal, nebahre. //Be peik/ námeresán mimánd ammá berásti nebahre/ daqá* [fake] *bud.//.* **2** *doruqin, nebahre, násare, daqal. //xaz* [fur] *e/ gouhar* [jewel] *e doruqin, nebahre/ násare; yek pásebán e doruqin/ nebahre//*

fake (v) **1** *nebahre doruqin sáxtan/ kardan. //Nebahre/ sáxtegi dastine* [signature] *ye pedaraw rá nahád.; Sarásar e dástánaw nebahre/ sáxtegi bud.//.* **2** *zadan, vánamud kardan. //Xod rá be wegeft,/ anduh/ bimári zadan//*

faker n *daqal, nebahre*

fakir n **1** *jukki, darviw e Hendu.* **2** *gedá ye mosalmán, mosalmán e gedá; gedá, "hengám e tangdasti, dar eyw kuw o masti -- k-in kimiyá ye hasti, Qárun konad gedá rá." (Háfez)*

falcon *báwe, bálábán (ZBP, C5663, PI) be nám e dánewik e* "Falco cherrug"*; lácin , be nám e dánewik e* "Falco biarmicus"*; ewkare (báwe ye ámuzew yáfte baráye wekár) (ZBP, C7380 FM)*

falconer (n) *báwebáz; báweparvar; báwedár (kasi ke báwe dárad); ewkaredár*

falconry n **1** *báwebázi.* **2** *báweparvari*

fall[1] v (pt **fell**, pp **fallen**) **1** *oftádan, rixtan, báridan, foruoftádan, "dar xáb wodim dar-vaqt foruoftidim." (ZBP, L2447 AT); be cizi daroftádan, "páyaw belaqzid va be houz daroftád..." (ZBP, L3711 GS); forugawtan, "az sar e kuh forugawt va gardanaw bewkast..." (ZBP, L106 TB); az páy darámadan "ke gar ze páy daráyad kasaw nagirad dast..." (ZBP, L3668 GS). //bárán peivaste mibárid* [falling steadily]; *Páyiz barghá mirizad.; Laqzid* [slip] *va dah metr foruoftád.; Án baste wiwe (dar bar) dárad* [contain] *nagozárid biyoftad.; Ketáb az ru ye miz be kaf e otáq oftád.; Dar/ be rud(xáne) oftád.; Niyáz be yek ceráq e docarxe ye nou dáram, ceráq e kohneam (foru)oftád va wekast.//.* **2** **fall (on/ upon sb/ sth)** *foruoftádan, kaftan, darámadan, "... va miraftam tá wab darámad..." (ZBP, L2372 AT); "Con wab darámad weyx sar báznehád va ma-rá áváz dád..." (ZBP, L2547 AT); darkewidan, "wab darkewid..." (ZBP, L2686 AT). //Nágahán hame já xámuw gawt. Xámuwi bar hame já oftád.; Dar jáhá ye/ sarzaminhá ye garmsiri zud wab miwavad/ (havá) zud tárik miwavad.* [darkness falls]*; Tars bar ánán oftád/ cire gawt/ kaft.//.* **3** **fall (down/ over) collapse** *rombidan (ZBP, C4882 FM); kallepá gawtan, tanbidan (ZBP, C6201 FM); forurixtan, newast kardan, foruoftádan. //Deraxtán e besyári dar tufán foruoftád/ foruoftádand/ tanbid/ tanbidand.; Be zánu oftád va darxást e baxwáyew/ delsuzi* [beg for mercy] *kard.; Noupá/ noubáve kuwid (ráh)beravad, ammá peivaste miyoftád.; Oftád/ foruoftád/ zamin xord/ az páy darámad va páyaw wekast.; Piw az nahár/ nimruz wew kodangzan* [batsman] *rá birun rándand/ Wew kodangzan foru-oftádand//.* **4** *ávixtan, ávixte/ ávizán budan, foruhewtan "wabi gisu foruhewte be dáman..." (Sa'di). //anbuh e muhá ye ferferiyaw ru ye wánehāyaw foruhewte bud.; Riwaw be sineaw miresid* [fell to...]*//.* **5** *kástan, káste wodan, gosáridan, "va con tab gosáride wavad va... mezáj e asli be hál e xiw bázáyad..." (ZBP, L5236, ZX). //Bahá ye bahr(há) dar berwut-berwind** [stock market] *foruoftád.; Bá wanidan e án ágáhi ye bad afsorde gawt/ az delodamáq oftád* [sb's spirits fell]; *Ánán ke be darun e otáq ámadand áváyaw be xámuwi garáyid* [her voice fell]; *Wab nágahán (havá) sard wod/ Wab garmá nágahán gosárid/ káste gawt.//.* **6** **fall (away/ off)** *be su ye... wib dáwtan; oftádan. //Ánvar e tappe zamin saráwibi ye tondi be su ye rud dárad.* [fall sharply]//. **7** *wekast xordan, az kári oftádan; foruoftádan; Pas az farvard** [revolution] *warvin**
[government] *foruoftád/ barcide gawt.//.* (**b**) *tir xordan; kowte wodan, afkande wodan, "yeki razmewán karde wod hamgoruh -- zamin wod ze afkande barsán e kuh." (ZBP, L5780 SF); "Peláwán yeki áhu afkande bud -- kabábaw bar átaw parákande bud." (ZBP, L6028 SF). //Nimi az hang dar táxtotáz*
[onslaught] *e dowman kowte wod/ afkande gawt.; Wew babr bedastaw/ bá tofangaw* [rifle] *kowte wod/ afkande wod* [fell to...].*//.* (**c**) *(baráye deź yá wahr) foruoftádan, gowude wodan. //Taxt e Jamwid saranjám be dast e Eskandar gowude gawt/ foruoftád.//.* **8** *(kohne wode) gonáh kardan, bezeh kardan. //Mawiyá*
[Eve] *dar del e Mawi* [Adam] *foruxánd* [tempt] *va Mawi gonáh kard/ az ráh bedar wod.* [fall]*//* **9** **fall on/ over sth** *be su ye... raftan; ru ye... oftádan; oftádan; xordan. //Fewár* [stress/ accent] *ruy e kodám voj**
[syllable] *e in váźe miyoftad?/ Nágahán cewmam be ciz e wegefti oftád/ xord; Sáyeyi* [shadow] *bar otáq oftád//.* **10** **befall into sth** *gawtan, raftan, wodan, "... goftand fesáneyi o dar xáb wodand." (Xayyám). //Án asb oftád va wal wod* [fall lame]; *U xámuw gawt; Báz bimár gawte?; Sar-resid* [fall due] *e keráye key ast?; Keráye key sar-miresad?; Be ásáni afsunaw gawt* [fall an easy prey]; *Cort oftád* [fall into a doze]*/ Án saráy/ xáne be viráni garáyid* [fall into decay/ ruin].*//.* **11** *wodan, oftádan, xordan. //Emsál jawn e resáxiz e Masih/ Mehr [M. Moqaddam] zud miyoftan/ miáyad. //Ruz e cárwanbe be ruz e Krismas miyoftad.//.* **12** *gofte wodan, andáxtan, parándan, darámadan. //Az cand cizi ke paránd/ az dahanaw darámad* [let fall words] *gomán zadam ke ce dáwt rox midád.; Yek váźe ham az labánaw darnayámad/ Lám az kám nagowud.//.* **fall about** *az xande rudebor gawtan. //Adá ye án bánu rá ke darmiyávard* [do imitations of sb] *hamegi az xande rudebor gawtim.//.* **fall apart** *wekastn, xord wodan, lattopár gawtan. //Rádeam*/ máwinam dárad lattopár migardad.; Zanáwuyiyewán saranjám forupáwid./ bá wekast ruberu gawt.//.* **fall away** **1** *parákandan, rahá kardan, vel kardan/ wodan. //Az cewm e mardom ke oftád* [popularity/ decline]

haváxáhánaw [supporter] *parákandand/ parákande gawtand.* [fall away]//. **2** *nápadid gawtan. //Behengám e girodár* [in a crisis] *piwdávarihá ye kohan* [prejudices fell away] *hamegi bá ham kár mikonand.//.* **fall back** *bázpas newastan, pasnewastan. //Bá piwraft e sepáhiyánemán* [troop] *dowman pas newast.//.* **fall back on sb/ sth** *be... panáh ávardan/ bordan. //Agar dast e kam barq beravad* [fail] *mitavánim be wamm** [candle] *panáh barim.; Pák bixánomán ast* [homeless], *ammá man dast e kam mitavánam be pedar o mádaram panáh baram.//.* **fall behind (sb/ sth)** *bázpas mándan, "Án ziyáni ke womá darbáre ye bázpas mándan e wágerdán e dabestánhá yád kardeyid..." (ZBP, L4073 NKZZF). //Niruhá ye bozorg/ abarniruhá ye jahán az án mitarsand ke dar ávard zinávandi* [arms race] *bázpas mándand.; Belżik dar farávardan* [production] *e zoqálsang az Álmán bázpasmánde.//.* **fall behind with** *bázpas mándan. //Az pardáxt e keráye bázpasnamánid vagarna womá rá birun xáhand ránd* [evict].*; Dar pásox dádan e námehá bázpas mándeam.//.* **fall down** *doruqin/ nárasá budan; bá wekast ruberu gawtan. //Án barnáme bá wekast ruberu gawt con xeili gerán dar(mi)ámad.* **fall down on sth** *wekast xordan, zir e...mándan; darmándan. //Az anjám e ánce ke kasi zabán dáde* [promise] *mikonad forumándan/ darmándan; Zir e ánce rá ke kasi zabán dáde mándan.; dar kár bá wekast ruberu gawtan* [fall on the job]; *Dar án kár darmánd/ bá wekast ruberu gawt.//.* **fall for sb** *delbáxte ye kasi gawtan; be kasi del báxtan. //Hamdigar rá ke didand yek del na sad del delbáxte ye hamdigar gawte wew hafte sepastar zanáwuyi kardand.//.* **fall for sth** *(anáyin) dastxow e... gawtan. //Foruwande* [salesman] *goft án ráde*/ máwin xubi ast, man ham candán nádádáni karde dastxow e soxanaw gawtam.//.* **fall in** *forurixtan, rombidan, tanbidan.* **fall (sb) in** *áráyew dádan; áráyew yáftan/ gereftan. //Sarván* [sergeant] *be sarbázán dastur dád sar e jáyewán áráyew girand* [to fall in]//. **fall in with sb/ sth** (**a**) *baxtaki kasi rá didan; be kasi peivastan;bá... newastan; hamnewini kardan. //Bá dust e/ dustán e badi newast/ bá bad kasáni hamnewin gawwt.//.* (**b**) *hamdástán gawtan; powtibáni kardan. //Dar dam be andiwe ye man geravid/ andiweam rá paziroft./ pasandid.//.* **fall into sth** (**a**) *baw wodan ; baxwpazir budan //Án dast soxanránihá be se baxw miwavad.//.* (**b**) *yáftan, peidá kardan. //xuhá ye bad yáftan//.* (**c**) *dar dám e... oftádan; dar tale oftádan. //Behewán nirang zadim va ánhá ham rást dar dám oftádand.//.* **fall off** *kástan, káste wodan, be kásti garáyidan. //Az womár e kasáni ke be soxanránihá ye man miáyand* [attendance at...] *be wiveyi cewmgir káste wode.; Án sofrexáne ye delxáham* [favorite] *bud ammá xorák e/ áwpazi ye án tázegihá saxt be kásti garáyide/ bad gawte.//.* **fall on/ upon sb/ sth** (**a**) *kaftan, táxtan, negun ávardan, "Enán rá bepicid o u rá ze zin- negun andarávard o zad bar zamin." (ZBP, L6159, SF). //Dozdán* [bandit] *bar án rustá táxte dárák e besyári az dehnewinán rá dozdidand.; (pendárin) Kudakán be xorákihá táxte/ kafte án rá ázmandáne* [greedily] *xordand.//.* (**b**) *be gardan e kasi oftádan. // Hame ye hazine ye zanáwuyi* [cost of weding] *be gardan e man oftád.//.* **fall (sb) out** *az áráyew e ártewi/ namáyew e xiyábáni* [parade] *birun rándan/ raftan; parákandan; parákande gawtan. //Mardán pas az ráhpeimáyiyewán* [march] *betondi parákandand.//.* **fell out (with sb)** *bá kasi daroftádan; setizidan. //Dorost piw az zanáwuyiyewán bá ham daroftádand.//.* **fall over sb/ sth** *laqzidan, laxwidan, sekandari raftan.* **fall over oneself** *dastopá colofte/ colofti budan. //Kudaki dastopá colofte/ colofti bud va hamiwe zamin xorde cizhá rá miwekast.//.* **fall over oneself to do sth** *saxt xáhán e... budan; az sarokul e ham bálá raftan. //Mardom baráye in ke setáre ye sinemá/ celpard* rá bebinand az sarokul e ham bálá miraftand.//.* **fall through** *bá wekast ruberu gawtan, náanjám mándan, forumándan, "Miravi yo możgánat xun e xalq mirizad -- tond miravi jáná, tarsamat forumáni." (Háfez?!). //Barnáme ye estáremán**[holiday] *bá wekast ruberu gawt zirá dar tarábari bast newastand* [transport strike]//. **fall to (doing sth)** *kári rá áqáz kardan... gereftan. //Bá wur* [gusto] *e faráván xordan gereftand.; Darbáre ye ánce ke be saraw ámade bud saxt be andiwe foruraft.* [fall to brooding]//. **fall to sb (to do sth)** *be gardan e kasi budan ke..., //Be gardan e man oftád ke marg e pesaraw rá be ágáhiyaw beresánam/ be u ágáhi daham.//.* **fall under sth** *jozv e... budan; zir e... budan. //In qalamhá* [items] *jozv e ci-st?/ zir e ce radeyi* [heading] *miyoftad?//.* **the fallen** n *afkandegán, "Yeki razmewán karde wod ham goruh -- zamin wod ze afkande bar sán e kuh." (ZBP, L5780 SF); "Paláwán yeki áhu afkande bud -- kabábaw bar átaw parákande bud." (ZBP, L6028 SF)*

fall[2] n **1** *oft, oftádan, foru-oftádan. //Az asb oftáde bázuyam wekast.; Oft e badi bud/ bad juri oftádan.//.* **2** **fall (of sth)** (**a**) *bárew, báridan, rixtan, forurizew; bárew e sangin e barf/ bárán; rizew e/ forurizew e sang//.* (**b**) *(beviże yekkáni) káhew, oft. //az wew metri oftádan//.* **3** *káhew, oft// káhewi/ ofti saxt cewmgir dar bahá ye káláhá; káhew e womár e báwandegán* [members attending]. **4** **fall (of sth)** *(beviże dar xawáyágari** [political]*) wekast, forupáwi. //Forupáwi ye wahriyári ye Sásániyán; Forupáwi ye warvin** [government] *máye ye jang e daruni* [civil war] *gawt.//.* **5** *páyiz, pádiz, páziz, sefidbari (ZBP, L724 FM); xazán, tir = tiwtar (ZBP, C2718 FM); "dar sane ye... be fasl e páziz qasd e Baqdád kard." (ZBP, C2799 FM, Rávandi); //(dar) páyiz (e sál e) 1982; cand páyiz e piw/ gozawte; handhá ye/ modhá ye páyizi//.* **6** (**a**)

fall (from sth) *oftádan az...; kásti, kaźi; az cewm oftádan* [a fall from grace]. (**b**) **the Fall** *(dar Enjil) az cewm e xodá oftádan e mawi* [Adam] *va mawiyáne* [Eve] *va náfarmáni ye ánán; bezehkár gawtan e mawi va mawiyáne be dargáh e xodá.* **7** *(biwtar candgáni- dar námhá ye joqráfiyáyi) ábwár. //Bálá ye ábwár por az máhi ast./ Ábwár e Niyágárá//*

fallacious adj *gomráh konande, áwmuq. //cemgovági** [reasoning] *ye áwmuq/ áwmuqáne/ gomráh konande//*

fallacious adv *áwmuqáne/ gomráh konande*

fallacy n **1** *gomráhi, ásmuq, ásmuqi, áwmuq, áwmuk (ZBP, C141 FM). //In ke tavángari/ pul xowbaxti miyávarad áwmuqi/ gomráhiyi biw nist.//.* **2** *gomráhi, áwmuq. // soxani* [statement] *gomráháne/ áwmuq; soxani bar páye ye áwmuq/ gomráhi//*

fallen pp *bengarid be* "fall"

fall guy (US) *hálu, gul, sáde-del*

fallibility n *laqzewpaziri*

fallible adj *laqzewpazir. //Má hamegi (mardománi) laqzewpazir-im.//*

falling star *bengarid be* "shooting star" [shoot[1]]

Fallopian tube *lule ye Fálop/ lule ye zehdán, ke toxmak az darun e án be zehdán miresad.*

fall-out n *bád e parmánuyi* [atomic]*; tofále ye partoumand* [radioactive waste] *pas az tarakidan e bomb e parmánuyi** [atomic]*/ atomi dar havá.//*

fallow adj *áyew. //zamin rá áyew kardan* [lie fallow]

fallow n *zamin e áyew wode*

fallow deer (pl **fallow deer**) *gavazni kucak e ásiyáyi bá wáxhá ye pahn va pust e zard va xál e sepid, be nám e dánewik e* Dama dama

false adj **1** *nádorost, zur (ZBP, C7047 FM); esvari** [musical note] *rá nádorost/ zur xándan.* **2** (**a**) *doruqin; sáxtegi. //mu ye, gis e, dandán e sáxtegi.//.* (**b**) *doruqin, sáxtegi, wál* [az Gilaki, besanjid bá "wál e anjil"]; //awk e doruqin, awk e vál* [alligator]; *wál-e-awk//.* (**c**) *gomráh konande; nádorost; //sahew e imeni ye gomráhkonande* [false sense of security]; *yek hirbáni* ye doruqin* [false economy]*/ be xarpuli/ be tavángari ye biw az andáze vánamud kardan* [false impression]; *saghá ye tázi ke pey e buyi gomráhkonande* [false] *migardand.//.* (**d**) *doruqin. //vaznehá/ sanghá ye* [weights]*, terázu ye, tás e/ gardának* [dice] *e doruqin/ Yek gozarnáme ye sáxtegi//.* **3** *doruq, doruqin. //gováh* [evidence] *e doruqin/ Be yek dálá* ye/ bongáh* [company] *e bime dáv e doruqin* [false claims] *newán dádan.* [present]*//.* **4 false (to sb)** *feribkár, daqal, áwmuq. //Yek dust e/ deldáde ye feribkár/ daqal/ áwmuq//.* **5** *doruqin; ...-namá; wál/ wál* e [<Gilaki, con "wál e anjil"].* **5** *wabxosb namá* [false acacia]; *wál e wab-xosb*.* **6 a false alarm** *wál e áźir*; cupán e doruqgu budan; //Ávázeyi ke dar oftád benzin kamyáb xáhad wod yek wáleáźir bud/ con soxan e cupán e doruqgu az áb darámad.//.* **make a false move** *gámi nádorost bardáwtan; laqzidan. //Dozd qorride goft* [snarl] *"Yek pá ye cap begozári* [one false move] *be bahá ye jánat tamám miwavad!"//.* **make a false start** (**a**) *(dar varzewhá ye pahlaváni) zud/ nádorost áqázidan.* (**b**) *áqáz e nádorost/ bá wekast. //Pas az in ke cand bár cand kár rá áqáz kard va bá wekast ruberu gawt, saranjám ruznámenegári* [journalist] *kámyáb gawt.//.* **(take) a false step** *gámi nádorost bardáwtan. //Yek gám e nádorost mitavánest be bahá ye ján e kuhnavardán tamám wavad.//.* **in a false position** *dar nahádi/ sáni* [circumstances] *nádorost.* **on/ under false pretences** *doruqin be... vánamud kardan; //bá feribkári pul gereftan//.* **strike/ sound a false note** *kár e nádorosti kardan; soxan e nádorosti goftan. //Bá jáme ye kohne be jawn e bayugáni/ arusi ámad va kár e nádorosti az xod namud* [struck a false note]*//.* **(sail) under false colors** (**a**) *(baráye kawti) parcam e/ derafw e doruqin barafráwtan.* (**b**) *xod rá doruqin ... vánamud kardan/ vánamudan.*

false adv, **play sb false** *kasi rá feriftan/ gul zadan*

falsehood n **1** *doruq; druv, druź [<(Pahlavi) (ZBP, C7473, BF)]. //Cegune mitaváni conin doruqháyi bar zabán ávari* [utter falsehood]*?//.* **2** *doruqguyi. //gonahkár be* [guilty of] *doruqgui/ be* [guilty of] *doruqgui//*

falsely (adv) *bedoruq*

falseness n *ferib, daqá, gul, nirang*

falsetto n (pl **falsettos**) *(mardi dárá ye) ává ye zanáne/ zir; fálsetto. //zir/ bá ává ye zansán/ fálsetto xándan; bá ává ye fálsetto; bá naváyi/ áváyi zir/ zansán/ fálsetto//*

falsies n *(anáyin) pestán e sáxtegi; mame ye doruqi*

falsification n **1** *dastkári (kardan); dar... dast bordan; degargun sáxtan va doruq vánamudan.* **2** *dastkári, dastbord, doruq vánamudan*

falsify v (pt, pp **falsified**) **1** *dastkári kardan, degargun sáxtan va doruq vánamudan. //nebewtehähi* [records]*/ hamárháyi* [accounts] *rá dastkári kardan va doruq vánamudan//.* **2** *doruq vánamudan/ namáyew dádan. //dástáni* [issue]*/, cemháyi* [facts] *rá doruq vánamudan//.* **3** *doruqin budan e/ nádorosti ye cizi rá ostovár dáwtan*

falsity n *laqzew; doruq*

falter v **1** *larzlarzán ráh raftan/ kári kardan. //Źále deliráne be sakku* [platform] *ámad bedun e in ke newáni az sosti yá dodeli* [faltering] *newán dahad.//.* **2** (**a**) *(baráye ává) larzidan; //Hengámi ke xást soxan guyad áváyaw* [voice] *larzid.//.* (**b**) *bá dodeli* [hesitate] *soxan goftan. //Soxanrán pas az in ke yáddáwthá az dastaw oftád be tete-pete oftád* [falter]*//*

falteringly adv *larzlarzán*

fame n *nám, nám e boland, "ma rá marg xowtar be nám e boland -- az in zistan bá harás o gazand." (ZBP, L6117 SF); nang, "Ma rá bá womá nist nang o nebard -- raván rá nabáyad bar in ranje kard." (ZBP, L6505 SF); áváze, bolandávázegi, námávari, námbordári. //Nám va pul be dast ávardan; Án musiqidán e javán zud boland-áváze gawt.//*

famed adj, **famed (for sth)** *námávar, //námbordár be deliri/ pordeli//*

familiar adj **1** **familiar with sth** *áwná bá... //cemháyi/ bonestháyi* [facts] *ke har bacce ye dabestáni bá án áwná-st.; Bá námhá ye giyáhwenási xeili áwnáyi nadáram.//.* **2** **familiar (to sb)** *áwná, sarwenás. //Cemháyi ke hamegi án rá miwenásand.; Cewmanázhá ye áwná ye ruzegár e kudaki; Ává ye áwná ye dustán e kasi//.* **3** **familiar (with sb)** *wenás, áwná, xodi, xodemáni, nadár. //Ánán rá bá nám e kucakewán xánde xodemáni dorud goft.; Bá sarparast* [manager] *e bánkam xodemáni hastam/ nadáram.; Baccehá bá ámuzegárewán xeili xodemáni hastand.//*

familiar n *áwná, dust e nazdik*

familiarity n **1** **familiarity with sth** *áwnáyi, wenáxt, ágáhi. //In ke bá zabánhá ye bumi áwnáyi dáwt ma rá dar wegeft kard.//.* **2** (**a**) **familiarity (to/ towards sb)** *dustáne, xodemáni, xodi, nadár.* **//***Be ámuzegáretán nabáyad injur xodemáni soxan beguyid.//.* (**b**) *xodemáni. //(bekuwid) nagozárid* [discourage] *ziredastánetán* [subordinate] *bá womá injur xodemáni raftár konand.//.* **3** **familiarity breeds contempt** *(dastán) Áb e dar e xáne talx ast. (PAF)*

familiarly adv *xodemáni. //Borzu ke u rá Ámrikáyihá xodemáni* "Billy" *mixánand.//*

familiarization; familiarisation n *áwnáyi, wenásáyi*

familiarize; familiarise v, **familiarize sb/ oneself with sth** *áwná wodan/ kardan. //Bá zabáni bigáne, bá kárbord e abzári nou, bá áyin e báziyi* [game] *áwná gawtan.//*

family n **1** (**a**) *xáneváde. //Nazdik be hame ye xánevádehá ye án rustá jamjám** [TV] *dárand.; Hame ye xánevádeam (yax)laxwk(-bázi)/ eski dust dárand./ U dust e xánevádegi ye má ast.//.* (**b**) *xáneváde. //xánevádeye/ xánedán e wáhanwáhi; //Hame ye xánevádeyemán be jawn e hawtádomin zádruz e pedarbozorg ámadand.//.* (**c**) *xáneváde. //yek celparde* ye/ film e xánevádegi/ wáyeste baráye xáneváde; sargarmi* [entertainment] *baráye xánevádel//.* **2** *farzandán. //Dorud e ma rá be áqá va bánu ye Rastegár va xánevádeyewán/ farzandánewán beressánid.; Ánhá bacce nadárand?; Xeili bacce dárand/ xánevádeye bozorgi dárand.//.* **3** (**a**) *xánevádeh. //Barxi xánevádehá az sadhá sál e piw dar injá be kewávarzi sargarm budeand.; Az xánevádeye sarwenási ast./ Zamin va sáxtemán* [estate] *e xánevádegi.; Gouharhá ye xánevádegi.//.* (**b**) *xánevádeh, dude, toxme. //Mardi az dude ye/ toxzme ye/ xánevádeye nik/ xub//.* **4** (**a**) *xánevádeh. //Wir az xánevádeye gorbagiyán/ gorbesánán ast.//.* (**b**) *xánevádeh (ye zabánhá). //zabánhá ye xánevádeye Sanskrit//.* **5** **(put sb/ be) in the family way** *(anáyin) kasi rá ábestan kardan; ábestan gawtan.* **run in the family** *yek rag e xánevádegi dáwtan; xánevádegi budan. //Xánevádegi mu-sorxand/ Mu ye sorx nazd e u xánevádegi ast.//*

family doctor *pezewk e xánevádeh*

family likeness *hamánandegi ye xánevádegi. //In báyad barádarat báwad/ be digar hamvandán e xánevádeh mimánad.//*

familyman *mard e zan o bacce dust; mard e xánevádedust*

family name *nám e xánevádegi*

family planning *baccedár wodan e/ zádorud e bá barnáme*

family tree *deraxt e xánevádegi*

famine (n) *dowyári = doźyári [doź, dow + yári] [wekáfte az: doźyárih (Pahlavi); duźyáriya (Avestáyi); duwi-iara (Pársi ye Bástán)]; tangsáli (ZBP, C454 FM); tangi, "hamán bod ke tangi bod andar jahán -- wode xowk xák o giyá rá dahán." (ZBP, L6555 SF). //Dowyári dar Afqánestán; Xowksáli máhhá tangi/ dowyári be donbál ávard.//*

famished (adj) *gorosne. //Kei náhár midahand? Az gorosnegi mordam/ dáram mimiram!//*

famous adj **1** **famous (for sth)** *bolandáváze, námbordár, námávar, námi, benám, xonide, "Yeki bá sarafráz gardankewán -- xonide savárán dowmakowán." (SF). //Landan wahri-st bolandáváze/ námi/ Táiván baráye ásemánxaráwháyaw námi/ bolandáváze ast.; Nevisandeyi benám ast.//.* **2** *(kohne wode) (anáyin) besyár xub. //Xeili xub barande wodim/ bordim* [win a famous victory]*//.* **3** **famous last words** *(soxani bozorg ke puc az áb daráyad) "Kurow bexáb , ke má bidárim!" (Mohammad Rezá Wáh e Pahlavi)*

famously adv *(anáyin) besyár xub. //Án do kudak xeili báham xub sáxtand/ tá kardand* [get on/ get along famously]//

fan[1] n **1** (**a**) *bádbezan. bábizan, parváne, damine* [<Pahlavi, daminak (ZBP, C7191 MK)].* (**b**) *catr, con catr e dom e távus.* **2** *parváne (con dar motor)*

fan belt *tasme-parváne*

fan heater *boxári ye parváneyi; damine**

fan[2] v (**fanned, fanning**) **1** *bád zadan, damidan. //bá ruznáme átaw rá bád zadan; Roxsár e xod rá bád zade va xonak kardan//.* **2** *bád zadan, áheste damidan, áheste vazidan. //Nasimi áheste be roxssáremán vazid.//.* **3** **fan sth (out)** *con catr/ bádbezan báz kardan/ gostardan. //Barghá ye ganjafe* [playing cards] *rá piw az bázi, catri báz karde dar dastaw negahdáwt.//.* **4** **fan the flames (of sth)** *átaw e cizi rá damidan/ dáman zadan. //Raftár e doźágáháneaw tanhá átaw e rawk* [jealosy] *e u rá dáman mizad.//.* **5** **fan out** *(beviźe baráye sarbázán) az jáyi catrvár gostardan/ paxw gawtan/ parákandan. //Sepáhiyán haminjur/ candán ke piw miraftand catrvár gostarde miwodand/ miparákandand.//*

fan[3] n *haváxáh e átawin. /doátewe; haváxáh e seftosaxt. //Haváxáhán e doátewe ye pátapká*/ futbál/ jáz /celparde*[sinemá]//*

fan club *báwgáh e haváxáhán e...//*

fan mail *námehá yi ke haváxáhán be qahremánánewán miferestand*

fanatic n *xowkandiw, xowke-dindár, (ZBP, L4267 TMK). //xowkedindárán; yek xowkandiw e xawáyáyi** [political]

fanatic, fanatical adj, **fanatic (about sth)** *xowkandiw. //nevisandeyi xowkandiw; Darbáre ye in ke hamiwe varzide bemánad* [keep fit]*, xowkandiw ast.//*

fanaticism n *xowkandiwi, xowkedindári (A. Kasravi)*

fancier n *(beviźe dar váźegán e serrewte) dustár, dust-dár; ...-báz. //yek dustdár e sagán; sagbáz/ kabutarbáz* [pigeon-fancier]//

fanciful adj **1** *pendár(i); pendárbáf. //Kudakán xeili pendárbáf-and.//.* **2** *pendárin, wegerf va cewmgir*

fancifully adv *dar pendár*

fancy n **1** *pendár. //pendár e matalnevis* [novelist]//. **2** *pendár, gomán. //Rásti/ rásti rá/ rástaki wanidam ke kasi án rá xarid, yá pendári biw nabud?; Gománam* [I have a fancy that] *dir biyáyad./ Tah e delam miguyad dir miáyad.//.* **3** **fancy (for sth)** *xáhew, xástan. //Emwab delam kami mey/ báde mixáhad.//.* **4** *kák* [cake] *e kucak e áráste.* **5** **catch/ take sb's fancy** *del báxtan., kewide wodan, kasi rá xow ámadan; delbastegi yáftan. //Pirhani powt e panje re ye maqáze did va dardam az án xowaw ámad/ cewmaw rá gereft.//.* **take a fancy to sb/ sth** *az... kasi rá xow ámadan. //Nágahán be dástánhá ye kárágáhi* [detective stories] *delbastegi peidá kardeam.//*

fancy[2] adj **1** *(beviźe baráye cizhá ye kucak) rangárang; zarqibarqi. //yek arusak e zarqibarqi//.* **2** *wegerf, didani, xowgel.* **3** *gazáf, afsáneyi, sarsámávar. //andiwehá* [idea] *ye gazáf; bahá ye gazáf//.* **4** *(beviźe dar Ámriká) (baráye xorákihá) xeili xub, dareje ye yek. //sabziját e xeili xub/ yekeyek//.* **5** *xowgel, viźe, wegerf, didani, harjá juri tarjome miwavad. //saghá ye didani; kabutarhá ye wegerf//*

fancy dress *pirhan e/ jáme ye wegerf baráye mehmáni; pirhan/ jáme ye bástáni* [historical]. *//Yek jawn e páykubi/ dastafwáni/ raqs/ vawt bá jámehá ye wegerf yá bástáni* [a fancy dress ball]//

fancy man, fancy woman *(xárdári yá bewuxi) deldáde, deldár, mul, "Án zani mixást tá bá mul e xiw -- jam' gardad piw e wuy e gul e xiw." (ZBP, C1301, FM, Moulavi)//*

fancy[3] v (pt, pp **fancied**) **1** *pendáwtan, gomán kardan, gománidan. //Gománam emruz bárán bebárad.; Mipendárad u rá [án mard rá] dust dárad.; Gománid/ gommán kard/ pendáwt powt e saraw ává ye pá* [footsteps] *miáyad.//.* **2** *(anáyin) xástan. //delam yek fenján e cáy mixáhad.; Baráye wám delat ce mixáhad?//.* **3** *(dar Engelestán; anáyin) az... xow ámadan; cewm e kassi rá gereftan. //Az án doxtar/ zan xowaw miáyad.//.* **4** *(biwtar be rixt e farmáyew, newán e wegeft yá nábávari, takán xordan* [be shocked]*). //Bebin!/ Bengar!/ Negáh [kon]!. //Bebin!, Bávarat miwavad?!;* [fancy that!]*/ Bebin! Fekrew o bekon! Ce gostáx/ por-ru!* [Just fancy!]; *Bávarat miwe, hargez daryá rá nadide!!//.* **5** **fancy oneself (as sth)** *(anáyin) xodxarbini, xodbozorgbini, xod rá bozorg pendáwtan; engár az damáq e fil oftáde budan; damáq e kasi sarbálá budan; xod rá... pendáwtan. //Xod rá ávázexán midánad!//*

fancy-free adj *bi delbastegi; bi haváxáhi*

fandango n (pl **fandangoes**) **1** *(musiqi ye) raqs/ vawt/ páykubi ye Ámrikáyi ye Látin yá Espániyáyi ye wád/ fandango.* **2** *yáve(soráyi). //Xawáyágari** [politics] *piw az gozinew yáve(soráyi) biw natavánad bud.//*

fanfare n *musiqi ye kutáh e jawn (bá weipur). //Hengámi ke wáh bedarun ámad musiqi ye kutáhi bá weipur naváxte wod.//*

fang n **1** *(dandán e) niw (e sag va gorg), yawk, "be tondi zir e xeng andar beqorrid -- bezad yawk o zeháraw rá bedarrid." (ZBP L7795, VR). //Sage qorride/ qorrid va (dandánhá ye) niw/ yawk e xod rá namud/ newán dád.//.* **2** *niw (e már)*

fanlight n *xafang (Mohammad Rezá báteni); ruźan (bálá ye dar yá panjere) (ZBP, C2202 FM)*

fanny (adj) **1** *(dar Engelestán, zabán e kuce, zewt) kos; (beviże dar Ámriká) kun, kun o kapal, qanj (ZBP, C3895 FM)*

fantasia, fantasy n *fántáziyá (guneyi musiqi pendárin e ázád, bedun e rixt e naháde* [fixed form]*)*

fantasize, fantasise v, **fantasize (about sth)** *pendár báftan. //Dust midáwt pendár báfad ke newán e zar* [gold medal] *rá borde.//*

fantastic adj **1** (**a**) *wáxdár, wegerf. //xábhá ye/ dástánhá ye wegerf.//.* (**b**) *pendárin; nawodani. //barnámehá ye/ piwnahádát e nawodani//.* **2** *(anáyin) wegerf, bávar nakardani. //Wenágari-st wegerf; Ázmunat rá xub dádi? bahbah, ce xub/ bávar-nakarani-ye!//.* **3** *(anáyin) kalán; biw az andáze, hengoft. //Jawn e bayugániyewán/ zanáwuyiyewán/ arusiyewán hazine ye hegofti bardáwt.//*

fantastically adv *xeili xub, wegerf. //Dar ázmun gol káwti/ xeili xub ávardi!* [do fantastically well]//

fantasy, phantasy n **1** *pendár, xáb e xow, buwásp. //Dar jahán e buwásp/ pendár zistan//.* **2** *buwásp, pendár, xáb. //xábhá ye/ buwásphá ye varanik** [sexual]*; Bas kon digar pey e kár e ármáni nagard, con buwáspi biw nist.//.* **3** *bengarid be* "Fantasia"

FAO *kutáh wode baráye sázemán e xorák va kewávarzi (ye Sázemán e Kewvarhá ye Hamdast,* United Nations)

far[1] adj (**farther/ further; fathest, furthest**) **1** *(kohne wode, yá beáyin) durdast. //kewvari durdast; be sarzaminhá ye durdast raftan//.* **2** *durtar; án sar e; án var e. //án sar e kuce, án var e rudxáne.* **3** **a far cry from sth/ doing sth** *(anáyin) xeili/ pák jodá; xeili dur. //Zendegi dar rustá xeili dur az án cizi-st ke be án xu dáram.//*

the Far East *xoráyán e/ xorásgán e dur*

the Far West *baxwe xorvaráni ye Ámriká*

far[2] adv (**farther** or **further**, **farthest** or **furthest**) **1** *(band e kárváźe) dur, kojá, harjá juri tarjome miwavad. //Az injá tá Páris candi dur ast?; Xeili dur naraftim.//.* **2** (**a**) *xeili bálá ye abrhá* [far above...]. //*na xeili dur az injá; xeili án var e pol* [far beyond...]*; Agar niyáz dáwti ma rá áváz bede* [call me]*; Xeili dur nistam* [far awway/off]//. (**b**) *dar ruzgárán e xeili gozawwte* [far back in history]*; dar áyande ye dur* [far into the future]*; //tá del e wab raqsidim/ vawtim.* [We danced far into the night]//. (**c**) *farátar; xeili. //Xeili pá az gelim e xod farátar nahádan.* [live far beyond one's means]*; Dar káraw xeili pas oftáde.//.* **3** *xeili, biw az andáze. //ráhi/ ráh e gowáyewi xeili behtar* [a far better solution]; *Az barádaraw xeili tondtar midavad.* [far faster]//. **4** **as far as** *tá. //Tá karde ye/ karte* [chapter] *ye ... rá xándeam./ Tá daftar e peyk bá womá (ráh) miáyam* [as far as...]*/ Tá Páris bá kárván dudi miravim.//.* **as/ so far as** (**a**) *//Tá ánjá ke digarán raftand naraftim.//.* (**b**) *tá ánjá ke. //Tá ánjá ke midánam (in kár) nawodani ast.; Pedar o mádaraw tá ánjá ke mitavánestand komakaw kardand* [support]//. (**c**) *tá..., //Tá gerdávari ye ágáhihá residim, ammá hanuz ánhá rá nawkáfteyim* [analyse]*/ tá ánjá ke mitavánam* [as far as I can]//. **as/ so far as it goes** *tá ánjá ke miwavad...; tá andázeyi.* **as/ so far as sb/sth is concerned** *baráye...; az didgáh e...; harjá juri tarjome miwavad. //Afzáyew e nerx e bahre az didgáh e bongáhhá ye kucak* [small firms] *máye ye negunsári*

[disastrous] *ast.; Tá ánjá ke be man bastegi dárad harce mixáhid/ deletán mixáhad mitavánid bekonid.//.* **as far as the eye can see** *tá ánjá ke cewm kár mikonad.* **by far** *xeili. //Bá havápeimá xeili tondtar ast.//.* **carry/ take sth too, etc far** *gand e/ wur e.... rá darávardan. //Candán kamru* [a prude] *nabáw- gand e/ wur e kamruyi* [modesty] *rá darávardi!; Digar báyad saxt gereft* [be serious] *gand e in wuxi rá darávardeyi!//.* **far and away** *xeili, faráván. //U behtarin honarpiweyi-st ke dideam.* [She is far and away the best...].//. **far and near/ far and wide** *hame já. //Hame já (rá) pey e án kudak e gomwode* [missing] *gawtand* [search].//. **far be it from me to do sth (but...)** *(anáyin) xodá bedur...!; xodá nakonad ke...!. //Xodá nakonad ke bexáham be kár e womá angulak konam* [interfere]- *ammá mixáham pandi be womá bedaham* [just give a piece of advice].//. **far from doing sth** *natanhá. //Natanhá az vawt/ raqs/ páykubi va dastafwáni xowaw nemiáyad* [enjoy] *az án bizár ast.//.* **far from sth/ from doing sth** *az hic ruy; hic ham. //Án porsemán* [problem] *az hic ruy ásán nist.; Gozárew e womá* [account] *az hic ruy dorost/ rást* [truth] *nist.//.* **far from it** *(anáyin) az hicruy. //"Áyá injá wádi?", "Na, az hicruy!"//.* **far gone** (**a**) *(anáyin) xeili bimár; besyár náxow. //Tá hengámi ke ámboláns/ xastekew/ bimárkew resid piremard e ásib-dide/ xaste xeili bimár/ náxow wode bud.//.* (**b**) *saxt mast. //Nabáyad beráni/ ránandegi koni, xeili mast-i/ mast e mast-i!//.* **go far** (**a**) *(baráye pul) kársáz budan. //Bá yek dolár emruze candán xaridi nemitaván kard./ Yek dolár emruze xeili kársáz nist.//.* (**b**) *(baráye xoráki, nuwidani va tuwe* [supplies]*) be jáyi naresidan/ candán arzewi nadáwtan. //Se botri báde baráye dah tan be jáyi nemiresad/ be kojá miresad?//.* **go far/ a long way** *xeili piwraft kardan, xeili kámyáb budan. //Kasi bá huw e to mitavánad xeili kámyáb báwad.//.* **go too far** *wur e... rá darávardan; gand e... rá darávardan. //Hamiwe tá andázeyi gostáx bude* [rude] *ammá in bár gandaw rá darávarde.//.* **in so far as** *tá ánjá ke..., //Tá ánjá ke midánam in rást ast.//.* **not far off/ out/ wrong** *(anáyin) xeili part nabudan. //Gománi ke zadi* [guess] *xeili ham part nabud.//.*

so far *tá injá/ tá konun kár ásán bude ammá kárhá mitavánad degarun wavad/ ammá varaq mitavánad bargardad.//*

so far *tá andázeyi/ tá haminjá. //tá in andáze mitavánam be to powtgarm báwam (ammá na biwtar)//*

so far so good *(dastán) "xodá bozorg-e"; "co fardá wavad vekr e fardá koni."*

far-away adj **1** *durdast. //jáhá ye durdast//.* **2** *(dar) xáb. //Engár xábi va injá nisti.//*

farce n **1** *namáyewi xandenák; xandestán. //Xandestán rá biw az barmestán** [tragedy] *dust dáram.//.* **2** *namáyew e yáve, kárhá ye xandeávar, xandestán. //Dádrasi* [trial] *ye zendáni namáyewi yáve/ xandeávar/ xandestáni bud.//*

farcical adj *yáve, carand, máye ye riwxand, xandedár, xandeávar*

farcically adv *yáve, carand*

fare[1] n **1** *keráye ye ráh; hazine ye ráh, "va barxi rá ham hazine ye ráh dád va farmud tá az Dehli tá Doulatábád dar har forudgáhi saráyi sáxtand..." (ZBP, L7506 DTH). //Keráye ye ráh bá masráde*/ otobus tá Milán cand ast?//.* **at half fare** *bá pardáxt e nim e hazine ye ráh;* **at full fare** *bá pardáxt e hame ye hazine ye ráh.* **economy fares** *hazine ye ráh dareje ye 2 yá 3.* **2** *ráhi, (beviże kasi ke táksi savár wode, pul midahad)*

fare[2] n *cáwt. //cáwti xub/ sáde/ tandorostibaxw//*

fare[3] v *gozawtan, raftan, wodan, gardidan. //Birun az kewvar ke budi cegune gozawt?//*

fare-stage n *(baráye womárdan e keráye) har pásangi*/ har farsaxi/ har farsangi...*

farewell (n) **1** *Pedrud! [To pedrud báw o bi ázár báw -- ze bahr e tan e wah be timár báw!" (SF)] //Pedrud, va be omid e didár e dobáre!//.* **2** **(bid/ say) farewell to sb/ sth** *pedrud kardan/ budan; "To rá xodáy pedrud nakardast va dowman nagereftast." (ZBP, L31 TB); "va goft pedrud báw ey dust e nik..." (ZBP, L4167 TBH); "Be pedrud kardan rox e har kasi -- bebusam bebáram ze możgán basi." (ZBP, L6130, SF). //Digar estár*há* [vacation] *ye kenár e daryá rá be án rixti ke ruzgári miwenáxtim báyad pedrud konim/ kard.//*

farewell n *pedrud (goftan). //baráye vápasin bár pedrud kardan.; Mehmáni ye pedrud e piwkewi/ Mehmáni ye pedrud e cewmrouwani; Mehmáni ye soxanráni ye pedrud//*

far-fetched adj *(xárdári) sáxtegi.* **2** *(anáyin) gazáf, bávar nakardani. //Ketáb e delpaziri ast ammá tá andázeyi gazáfe ast.//*

far-flung adj **1** *gostarde, pahnávar. //Dámi* [network] *pahnávar/ gostarde az wenáshá* [contacts]//. **2** *dur, durdast. //Ávázeaw be durdast-tarin guwehá ye jahán reside.//*

farinaceous adj *árdi, newásteyi. //xorákihá ye newásteyi//*

farm[1] n **1** *kewtzár, kewtmand, "jahán did yeksar por az kewtmand -- dar o dawt por gáv o por guwfand." (ZBP, L3391 SF); "ham az cárpáyán o ham kewtmand -- az iwán be má bar, ce máye gazand." (ZBP, L3643 SF); páliz, marz = marzu = marzuy (ZBP, C3643 FM); kardu, kard (ZBP, C3060, FM); kart, karte (ZBP, C3061 FM); kále (ZBP, C3103 FM); dasgare, dastgerd, dastkard, (ZBP, V4487 FM); básare (ZBP, C5391 FM). //Bist sál ast dar in kewtzár miziyim.; farávardehá ye kewávarzi* [farm produce]; *carxowthá ye kewávarzi* [farm machinery]//. **2** *kewtmand/ kewtzár va sáxtemánhá ye nazdik e án. //Az kewtmand/ kewtzár cand toxm e morq xaridan//.* **3** *...-dári; ...-parvari; parvarewgáh. //parvarewgáh e askalak [máhi ye qezel-álá]. samur* [mink]*; parvarewgáh e xuk* [pig-farm]//

farm[2] v **1** (**a**) *dám parvardan; dámparvari kardan; kewávarzi kardan, kewtvarzi kardan, "Ke con Arab molk e iwán bestadand iwán dar dih-há beparákandand va kewtvarz kardand." (ZBP, L104 TB); wumizidan (ZBP, C4598 FM). //Dar Áfriqá kewávarzi mikonad.//* (**b**) *kewtan, kew kardan. //Devist geri* [acre] *zamin zir e kewt dárad/ kewt mikonad.//* (**c**) *dám parvardan; dámparvari kardan; (dám)...-dári kardan. //gáv e guwti parvardan* [farm beef cattle]//. **2** **farm sb out (to sb)** *parastári ye kasi rá be... sepordan. //Kudakán rá dar hamán nobávegi* [early age/ babihood] *be parastárán* [nanny] *sepordand.//*. **farm sth out (to sb)** *be... sepordan. //Candán kár dárim ke báyad faráván kárháyi rá be digarán sepárim.//*

farmer n *kewávarz, barzegar, varzegar, angasbe (kewávarz e puldár) (ZBP, C1527, FM), xiwkár, "be sáli ze dinár man sad hezár -- bebaxwid bar mardom e xiwkár." (ZBP, L5788 SF); kewtvarz, "befarmudaw ke mozduri kon yá kewtvarzi kon..." (ZBP, L186 TB); pálizbán, "biyámad damán mard e pálizbán -- ke ham nikdel bud o ham mizbán." (ZBP, L5891 SF); kersán (ZBP, C3051 FM); dehgán, dehqán (ZBP, C4111, BF); vástaryuw*

farm-hand (n) *kárgar e kewávarzi, barzegar, kewtvarz, "befarmudaw ke mozduri kon yá kewtvarzi kon..." (ZBP, L186 TB)*

farmhouse n *sará ye rustáyi/ barzegar/ dehgán*

farming n *kewávarzi, kewtvarzi, xiwkári, pálizbáni, kewtovarz, "Ke con Arab molk e iwán bestadand iwán dar dih-há beparákandand va kewtvarz kardand." (ZBP, L104 TB); barzegari, barzigari, vástaryuwi [<Pahlavi (ZBP, C4111, BF)]; hakri (ZBP, C841 FM) (kewávarzi ye deym; bi áb); hadi (ZBP, C2443 FM); baw, bawkári (ZBP, C556 FM), páráb (kewávarzi bá ábyári) (ZBP. L2876 FM), piwkár (kewávarzi piw az gáh* [pre-season farming] *(ZBP, C5946 FM); ...-dári kardan. //*take up farming *(be kewávarzi/ barzegari pardáxtan); xukdári, xuk parvari; komakhazine ye kewávarzi* [subsidy]*; abzár e kewávarzi//*

farmstead n *xáne ye rustáyi/ kewávarzi va sáxtemánhá ye pirámun e án*

farmyard n *parvast, parvár*

far-off adj *durdast. //kewvari durdast//*

farrago n (pl farragos, US **farragoes**) *yek mowt, ámize. //Yek mowt xorde-dánewhá* [bits of knowledge] *ye bihude, násudmand.//*

far-reaching adj *(dárá ye hudehá ye) gostarde/ faráván/ duroderáz. //Piwnahádáti ke mitavánad hudehá ye gostarde/ duroderáz dáwte báwad.//*

farrier n *pasáhang-gar*; calangar (áhangari ke na'l e asb sáxte, be som u mikubad)*

farrow v *(baráye xuk) záyidan. //Án xuke* [sow] *kei mizáyad?//*

farrow n **1** *koteháyi/ bacceháyi ke xuki dar yek wekam záyad.; kote-xukhá ye ham wekam.* **2** *(baráye xuk) záyidan. //Xukemán sizdah tule dar yek wekam záyid.//*

far-seeing adj *durandiw, piwbin, biná(del)*

far-sighted adj **1** *durandiw, piwbin, biná(del).* **2** *durandiwáne, durbináne. //degargunihá ye durbináne/ durandiwáne dar sázmán* [organization]//

fart v **1** *(zewt) guzidan, cosidan, tiz dádan, tosidan.* **2** **fart about/ sround** *(zbán e kuce) xariyat kardan; xarbázi darávardan. //Xarbázi bas ast/ darnayár; ádam báw/ nik-kerdár báw!//*

fart n **1** *(zabán e kuce, zewt) guz, cos, tos (ZBP, C6027 FM).* **2** *(zabán e kuce, zewt) (ádami/ kasi) cos, guz, an*

farther adj *(setá ye bartar az* "far[1]" *farátar, "dar miyán e bázár zani motrebe mast, ruy bogwáde nazdik e Weyx resid. Jam' báng bar vey zadand ke az ráh farátar wo!, Weyx goft, "dast az u bedárid!" (ZBP, L2894 AT). //Ánvar e rudxáne; karáne ye durtar e rud; Celparde*/ sinemá páyintar az ánjáyi bud* [farther down] *ke gomán mikardam./ Wiráz az Tehrán durtar ast tá Espahán.//*

farther adv *(band e kárváźe ye bartar) durtar, biwtar. //Bi ásudan nemitavánim durtar/ biwtar beravim./ Durtar va be páyán e sade negaristan.//*

farthest adj *(setáy e bartarin as* "far[1]"*) durtarin. //Be durtarin xáne ye dehkade boro, to rá ánjá didár mikonam/ mibinam.//.* **2** *biwtarin; deráztarin. //Deráztarin ráhi ke davideam bist kilometr ast/ bude.//*

farthest adv *(band e kárváźe ye bartarin az* "far[2]"*) durtarin. //Ki biw az hame/ durtarin david?; Durtarin/ dast e bálá/ dur e durew bist kilometr ast.//.* **2** *bálátarin; biwtarin; ...-tarin. //U piwraftetarin* [the farthest advanced] *dánewjuyam ast.//*

farthing n **1** *sekke ye Engelisi dar gozawte hamarz e 1/4 peni; yek pawiz.* **2** **not care/ give a farthing** *(be andáze ye) yek pawiz ham bahá nadádan; yek pawiz ham be... arj nanehádan; be toxm e kasi nabudan*

fascia, facia (n) **1** *hezáre [dar sáxtemán, navár e pahn].* **2** *navár e rangi.* **3** *damár, niyám.* **4** *piwxán e ráde** [dashboard]. **5** *patar (barg e áhani, bá nám e maqáze, ke bálá ye sardar kuband.) (ZBP, C2721 FM).* **6** *hezáre [baxwi az sardar]*

fascinate v **1** *wiftan, gereftan, afsudan, robudan, viyáván gawtan/ viyávánidan*, "U (kanizak) Ardawir rá bedid va behew viyáván wod. Pas az án niz bá Ardawir mehr va dusti va duwármb* [love] *gerefte peivast be hame wab án kanizak..." (ZBP, L7828, ZVY). //Kudakán wifte ye bázicehá ye powt e wiwe ye/ panjere ye maqáze gawtand.//.* **2** *xire kardan; dar já mixkub kardan. //Xarguwe bi jonbew newaste az daraxwew e ceráqhá ye bozorg e rádeyemán*/ máwinemán xire gawt.//*

fascinating adj *girá, delrobá, afsánide, delkaw, "Háfez hadis e ewq e to az baske dekaw ast -- nawnid kas ke az sar e reqbat ze barnakard.". //áváyi, dástáni, negáhi girá/ delrobá/ delkaw.//*

fascination n **1** *giráyi, delrobáyi, afsungari, faribandegi, delkawi. //gerdávari ye daj** [postage stamp] *baráye man giráyi ye viźeyi dárad.; Sirk/ korang* cizhá ye girá ye biwomári dárad.//.* **2** *wiftegi, afsunidegi, delwodegi. //Wifte ye kárhá ye sofálin* [pottery] *e Cin ast.//*

fascism, Fascism (n) *abarxodkámegi; xodkámegi va neźádparasti; fáwizm*

fascist, Fascist n *abarxodkáme, xodkáme va neźádparast*

fascist, Fascist adj *xodkáme va neźádparast; dast e rásti ye doátewe. //Kewvari abarxodkáme*; bávarhá ye/ manewte ye abarxodkámegi/ xodkámegi va neźádparasti//*

fashion n **1** *wive. //Be wive ye wegerfi ráh miravad.//.* **2** *hand (ZBP, C693 FM); hanjár (ZBP, C593, FM); beásá (ZBP, L2748 FM). //Be-ásá raxt puwide./ Hand/ hanjár e honar va soxan peivaste degargun migardad.; yek namáyew e hand* [fashion show]/ *máhnámehá ye hand; handkade*//.* **3** **after a fashion** *badak, na xeili xub. //Piyáno rá badak neminavázad.//.* **after/ in the fashion of sb** *con...; hamánand e...; be wive ye..., //Be sabk e/ wive ye Pikáso negárgari mikonad.//.* **(be) all the fashion/ rage** *saxt beásá budan; hand e/ hanjár e ruz budan. //Nágahán gerdávari ye cizhá ye bástáni/ párine hand e/ ruz/ hanjár e ruz gawte.//.* **come into/ be in fashion** *beásá wodan/ budan; hand e ruz. //hanjár e ruz budan/ wodan; pá gereftan. //Dáman e boland báz hanjár e ruz gawte; Jin e rangparide/ rangorurafte* [faded] *hanuz beásá/ hand e ruz ast.//.* **go/ be out of fashion** *az mod oftádan; var oftádan*

fashion v, **fashion A from B/ B into A** *táwidan (M. Moqaddam) = táwtan (ZBP, C6236 FM); sáxtan; disidan (ZBP, C7467 FM). //az yek tekke cub arusaki/ geyweyi* [<Gilaki] táwidan;Tudeyi gel rá be rixt e káse táwidan//*

fashionable adj **1** *hanjár e ruz; be ásá; handmand*. //jáme ye/ jámehá ye/ kácál e/ andiwehá ye/ bánován e beásá/ hanjár e ruz.//.* **2** *ábád, beásá, handmand. //yek mehmánsará ye/ estárgáh** [resort] *e handmand/ beásá/ hanjár e ruz.//*

fashionably adv *beásá; hanjár; handmand. //jámeyi beásá/ handmand* dar bar dáwtan//*

fast[1] adj (**-er**, **-est**) **1** (**a**) *tond, tiz, tázi, tiztag, "Soxonháw bewnid Bahrám e gord -- enán báre ye tiztag rá sepord." (ZBP, L3190 SF); takávar, "Tahamtan be piw andrun hamle bord -- enán rá be Raxw e takávar sepord." (ZBP, L6190 SF); navand; wibá = wivá; arde, "mardomán goftand ke (Ardawir va kanizak) bámdád con xorwid tiq barávard idun con bád e arde hamáná bogzawtand." (ZBP, L7831 ZVY); rádeyi*/ máwini tiz/ wibá;* [a fast horse] *sis, sizán, sis, siz, buz, bidax, sizán, sis, siz.* (**b**) *tond, tiz, zud. //safari tond//.* **2** *(ráh va mánand e án) tond, tiz. //yek wáhráh; tiz/ tond tup rá zadan//.* **3** *tond kár kardan, jelo budan (baráye pangán* [clock/ watch]*). //Zud residam. pangánam tond kár mikonad/ jelo ast./ Án pangán* dah pál** [minute] *jelo ast.//.* **4** *(dar peikarebardári)* [very sensitive film] *zudkár, "ettefáq oftad dáru ye áheste bá dá dáru ye zudkártar mozáhemat konad." (ZBP, L5310 ZX); tond, tondkár.//.* **5** (*kohne wode) xowgozarán. //xowgozaráni kardan* [lead a fast life]//. **6** **fast and furious** *(baráye bázi, weppási*/ mehmáni, namáyew) porwur; wád*

fast adv *tond. //Nemitaváni az in tondtar bedavi?; Wab/ havá dáwt tond tári/ miwod.//.* **2** **run etc as fast as one's legs can carry one** *harce tondtar davidan, con bád davidan, do pá dáwtan do pá ye digar ham vám gereftan.//*

fast food *xorákhá ye zudandáz*; yek piwxán* [counter] *e/ yek sofrexáne ye xorákhá ye zudandáz*//*

fast time *dar ámriká "tábestán"*

fast[2] adj **1** *seft, ostovár. //Án mile/ sotun* [post] *ostovár dar zamin nahāde ast.; Qáyeqi rá seft bastan* [make fast]//. **2** *(kohne wode) nazdik, tang, jánjáni. //yek dust e jánjáni; yek dusti ye nazdik/ tangátang//.* **2** *(baráye rang) narou*

fast adv **1** *ostovár, seft, tang. //saxt xáb budan; dar xáb e źarf budan; haft pádewáh rá xáb didan/ Qáyeq saxt dar gel gir karde bud.//.* **2** **hold fast to sth** *seft casbidan, rahá nakardan, sarsaxti namudan//.* **play fast and loose (with sb/ sth**) *wolkon-seftkon darávardan; bá cizi gorbe o muw/ muw o gorbe bázi darávardan/ kardan/ Bá del e án doxtar bázi nakon, (Magar) nemibini ke u rá áwofte/ wuride mikoni?//.* **stand fast/ firm** *ostovár/ pábarjá istádan*

fast[3] v **1** *ruze ye... gereftan; ruze gereftan; ... naxordan. //Mosalmánán máh e ramezán ruze migirand.//*

fast n *ruze, wetá (ZBP, C371 FM) [in váźe be maini* [meaning] *ye "xorde budan" ast, va "náwtá", cizi xorde budan, pas "ná-wetá budan"] (JGS); náhár, "wode gorsene mard náhár o sost -- kamán rá be zeh kard o naxcir jost." (ZBP, L3269 SF); naxáre (ruze baráye barxi xorákihá* [limited fast]. //*yek ruze ye se-ruze; ruze ye xod rá wekastan/ gowudan, "va yárán rá hame dasturi dád tá ruze begowudand." (ZBP, L132, TTT); naháridan (ZBP, C6753 FM). //ruzhá ye ruzedári//*

fasten v **1** (**a**) **fasten sth (down)** *bastan, seft kardan. //dar e qutiyi/ kive*yi rá bastan; kamarbandhá ye (newim) e xod rá bebandid; Hame ye dar o panjerehá rá basti/ basteyi?//.* (**b**) **fasten sth (up)** *casbándan, bastan. //(jelo ye/ tokme ye) yumuyat* [coat] *rá beband./ falhá ye cádor* [tent flaps] *rá báyad seft bast.//.* (**c**) **fasten sth (on/ to sth); fasten A and B (together)** *do ciz rá beham casbándan/ zadan/ duxtan. //be dar qofl/ kupal zadan; gol e sineyi be wabi/ yal* [blouse] *zadan; do barg e káqaz rá beham sanjáq* [pin] *kardan/ Be man cewm duxt* [fasten one's eyes on]*/; Mixáhand gonáh rá be gardan e digarán biyandázand.* [fasten the blame on...]*//.* **2** *baste wodan. //Dar bá ceft* [latch] *baste miwod.; In pirhan az powt baste miwavad.//.* **3** **fasten on sb/ sth** *gereftan, band kardan, gir ávardan; be kasi gir dádan; xer e kasi rá gereftan. //be andiweyi* [idea] *band kardan; Donbál e kasi migawt nekuhewaw konad va be man gir dád/ xer e ma rá gereft.//*

fastener, (US) **fastening** n *band, bast, qolláb, gire, zip, harjá juri tarjome miwavad.*

fastidious adj **1** *(kasi ke) golcin mikonad, kasi ke dastcin miklonad.* **2** *(gáh xárdári) saxtgir, zudranj, dowvárpasand. //Candán darbáre ye xorákaw saxtgir/ dowvárpasand ast ke hargez be wám mehmánaw nemikonam.//*

fastidiously adv *saxtgir, zudranj, dowvárpasand*

fastidiousness n *saxtgiri, zudranji, dowvárpasandi*

fastness[1] n *sefti, ostovári. //páyandáni mikonim* [guarantee] *ke in ranghá* [dye] *nemiravand.//*

fastness[2] n *deź. //Yek deź e kuhestáni//*

fat[1] adj (**fatter, fattest**) **1** *carb, pihmand*, peh, pih, "sad jegar páre wod ze har suyi- tá darámad pehi be pahluyi." (ZBP, C234, Nezámi). //wahle (guwt e por pih) (ZBP, C458, FM).* **2** *farbe, farpih, tanumand, cáq, lamtor, (ZBP, C607 FM); lonbak (ZBP, C1136 FM). //Agar xeili wokolát bexori farbeh miwavi.//.* **3** *cáq, gerdoqolonbe, dorowt, cáqocelle. //Yek sib e dorowt//.* **4** *cáq, por, setabr. //yek kif e baqali* [wallet] *ye cáq/ porpul//.* **5** *porbár, bárávar. //zaminhá ye porbár/ bárávar//.* **6** *kalán*, *hengoft. //baháyi, toki*/ faráyandi* [sum], *sudi, darámadi kalán/ yek cek e cáq-o-celle be man dád//.* **7** **a fat lot (of good, etc)** *(anáyin, be riwxan), xeili kam, harjá juri tarjome miwavad. //Xeili ham ke báket-e!/ Be toxmet ham ke nist!* [A fat lot you care!]//

fat[2] n **1** (**a**) *carbi, pih, peh, "sad jegar páre wod ze har suyi -- tá darámad pehi be pahluyi." (ZBP, C234, Nezámi); carbu, "va carbu ki bar sar e boul báwad dalil e godáxtan e pih e gorde báwad." (ZBP, L5218 ZX); In guwt e xuk wahle ast/ xeili carbi dárad.//.* (**b**) *(baráye dánehá) rouqan.* **2** *pih, donbe, rouqan (e giyáhi yá jánevari). //rouqanhá ye giyáhi baráye tandorosti behtar az rouqan e jánevari-st.; Sibzamini ye sorx karde rá dar rouqan e farávān dorost mikonand.//.* **3** **the fat is in the fire** *(anáyin) gereftárihá dar piw ast./ Gandew darmiyád/ dar miáyad/ Sar e gondehe zir e láháf e!//*

run to fat *(baráye mardom) farbeh/ cáq wodan*

fatal adj, **fatal (to sb/ sth)** **1** *margávar, margbár, margnák (ZBP, C7291 FM); ravángir, "hanuz oftáde bud wáhe jahángir -- ke xuk u rá bezad yawki ravángir." (ZBP, L7795 VR); //egnesti** [accident] *margávar/ margbár; ásibhá* [injuries] *ye ravángir/ kowande.//.* **2** *margbár. //Bimáriyaw baráye barnámehá ye má margbár bud.; laqzewi kowande/ margbár//.* **3** *sarnevewtsáz. //ruzi/ tasuyi* [hour]*/ hengámi sarnevewtsáz.//*

fatalism n *sarnevewtgaráyi; bávar be sarnevewt*

fatalist n *sarnevewtgará; kasi ke be sarnevewt bávar dárad.*

fatalistic adj *sarnevewtgará. //ádami sarnevewtgará; bávar be sarnevewt; sarnevewtgaráyi//*

fatality n **1** *margomir. //Emsál tábestán dah marg o mir dar wená dáwtim.//.* **2** *kár e sarnevewt. //In ke har do tan (dar) yek ruz kárewán rá az dast dádand kár e sarnevewt bud.//.* **3** *kowandegi, margbári, margávari. //Kowandegi ye/ margbári ye barxi bimáriha//*

fatally adv *kowande, margávar, margbár. //Dar bombárán xeili mardom zaxmhá ye/ ásibhá ye margbár didand.//*

fat cat (n) *(anáyin, beviże dar Ámriká) kalle gone ye xarpul, dom koloft*

fate n **1** *sarnevewt; bázi ye carx, "yá vafá yá xabar e vasl e to yá marg e raqib -- bázi ye carx az in yek do se kári bekonad." (ZBP, L6038 SF); nebewte bar sar, "nebewte be sar bar, degargune bud -- ze farmán nakáhad, naxáhad fozud." (ZBP, L6600 SF); zamáne, "co u tang wod dar miyán e do cáh -- ze cang e zamáne hami jost ráh." (ZBP, L7021 SF); táxire (ZBP, C6091 FM); pinak (ZBP, C5755 FM); pinak, "In pinak besuzad!"; zamáne, "Ke u rá zamáne bar án gune bud- hame tanbol o did várune bud." (ZBP, L4712 SF). //Máh e esfand mixástam be Áfriqá beravam, ammá sarnevewt ciz e digari xást.//.* **2** (**a**) *sarnevewt, anjám, farjám. //Dádgáh newasti bar pá kard* [meet] *tá anjám e kár e/ sarnevewt e má rá sázad.; Xod rá be dast e sarnevewtam sepordeam* [resign]*//.* (**b**) *farjám, anjám, páyán, marg. //Bá farjám e xiw delirúne ruberu gawt.//.* **3** **a fate worse than death** *(bewuxi) sarnevewti badtar/ talxtar az marg. //Nágozir mibáyast newaste sarásar e wab filmhá ye/ celpard*há ye xánegiyewán* [home movies] *rá negáh konam va in az marg talxtar bud!//*

fate v [It was fated...] *bázi ye carx/ sarnevewt/ nebewte conin bud ke..., //Bázi ye carx/ sarnevewt conin bud* [it was fated that] *ke bá wekast ruberu wavim./ Sarnevewtaw in bud/ conin bud ru ye piwániyaw nevewte bud* [he was fated to...] *ke dar tohidasti bemirad.//*

fateful adj **1** *sarnevewtsáz. //ruydádháyi* [events]*, zamánháyi/ damháyi* [moments] *sarnevewtsáz//.* **2** *sarnevewtsáz. //Hengámi ke be soxanán e sarnevewtsáz e dávar guw midád delaw forurixt.//*

fatefully adv *sarnevewtsáz*

fat-head n *kalle puk, kalle xar, káná*

father[1] n **1** *pedar, pad (ZBP, C786 FM); báb, "bed-u goft wáhá mará báb o mám -- hamán guw-bestar nahádand nám." (ZBP, L5782 SF); "Yek az yekdegar istádand dur -- por az dard báb o por az ranj pur." (ZBP, L6604 SF); bábá; bábak; pir, "mánande ye in ewq to rá már o pir/ [piyar] nist." (Moulavi) (ZBP, C5846 FM); "Pir e má goft xatá bar qalam e son' naraft- áfarin bar nazar e pák e xatápuwaw bád." (Háfez). //Án nouzád/ bacce dorost be pedaraw mimánad/ dorost be pedaraw rafte.; Womá darbáre ye mand pedari kardeyid! Womá baráye man con pedar budeyid!//.* **2** *pedarán; niyákán. //mihan; sarzamin e niyákán//.* **3** *pedar, pir, bonyángozár. //pirán e/ bonyángozárán e wahr; Pedarán/ pirán e xáxbus* [Pilgrim fathers] *ke be Ámriká kucidand; pedar e cámesoráyi ye Irán//.* **4** *xodá, pedar e ásemáni; Xodá ye má/ Pedar e ásemáni ye má.//.* **5** *pedar (farnám e* [title] *pristárán* [priest]*).* **6** **from father to son** *powt dar powt; az pedar be pesar. //Án kewtmand/ kewtzár az pánsad sál e piw az pedar be pesar reside.* [be handed]*//.* **like father like son** *(dastán) "Pesar gar nadárad newán az pedar- to bigáne xánaw, maxánaw pesar." (Ferdousi); "tare be toxmew mire, Hasani be bábáw."//*

father[2] v **1** *bacceyi rá káwtan; pedar e bacceyi budan/ wodan.* **2** *(pendárin) áfaridan, padid ávardan. //naqweyi, andiweyi, barnámeyi rá áfaridan/ padid ávardan//.* **3** **father sb/ sth on sb** *goftan ke kasi pedar yá padid ávarande ye kasi yá cizi ast. //In naqwe* [scheme] *ye man nabude/ nist, begard yeki digar rá biyábi ke án rá káwte!//*

Father Christmas (n) *Bábá Nu'el/ Krismas*

father-figure n *riw sefid; pir, "Pir e dordikew e má gar ce nadárad zar o zur -- xow atábaxw o xatápuw xodáyi dárad." (Háfez)*

fatherhood (n) *pedari. //Pedari/ pedar budan pásoxguyihá ye faráváni dárad.//*

father-in-law n (pl **fathers-in-law**) *pedar wouhar, pedarzan, xosor, "Dar u xorram viyugán o xosurán -- arusán, doxtarán, dámád purán." (ZBP, L7690, VR)*

fatherland n *mihan; sarzamin e niyákán*

fatherly adj *pedar, pedaráne; pedari. //pandi pedaráne//*

Father Time (n) *zarván [Avestáyi, Zrvan. Pahlavi zurván (EDPL 57.0550)]*

fathom n *yekán e źarfá ye áb barábar e 1/8 metr. //In bandar 7 metr źarfá dárad/ Kawti zir e cehel metr áb be xák newast* [sink]*//*

fathom v **1** *Źarfá ye áb rá saxtan; andáze gereftan; gománe zadan.* **2** *xub daryáftan/ fahmidan/ dánestan "In mosávát in mo'áxát A'jamist -- xub midánam ke Salmán mazdakist; Ebn e Abollah ze Salmán vám kard -- ba'd az án án nám rá Eslám kard; Ebne Abdollah faribaw xorde ast -- Rastxizi bar Arab ávarde ast." (Eqbál e Láhuri, Váguye az M. Moqaddam). //Az soxanánaw sar dar nemiávaram.//.* **3** **fathom sth out** *fahmmidan, daryáftan, sar darávardan. //Mitaváni (az án) sar darávari?//*

fathomless adj *(soxanvari) saxt źarf, bifarnád, "gozar karde ze páyábhá ye bianjám -- sepah gozawte az ábhá ye bi farnád." (ZBP, C3230 FM, Farroxi). //daryáyi/ zeráhi** [ocean]*/ zerangeyi* [ocean] *źarf/ bifarnád//*

fatigue n **1** *mándegi, "va bedorosti ke biyáfaridim ásemánhá va zamin va án ce miyán e án do ast andar wew ruz va na- resid be má hic mándegi..." (ZBP, L141 TTT); "Darviwi magar dar xáb mánde bud az mándegi ye ráh." (ZBP, L2670 AT); "Biyásáy tá mándegi befkani -- be dánew ma rá ján o maqz ágani." (ZBP, L572 SF); "Hame dar áwiyánhá rox nehoftand -- ze ranj e mándegi tá ruz xoftand." (Nezámi, Xosro Wirin). //Páyán e ráh/ ráhemán* [journey] *hamegi az mándegi dar ranj budim.//.* **2** *newári*, "kardeandam xodáy-nátarsán- dar yeki záviye ze habs newár." (ZBP, C6797 FM, Masud Sa'd Salmán). //Bál e havápeimá newáneháyi az newári* ye áhan* [metal fatigue] *dáwt.//.* **3** *(dar sarbázxáne) kár e gel; bigári. //Mardán/ sarbázán rá bejá ye ámuzew be káre gel/ bigári vádáwtand* [put on fatigue duty]*//.* **4** **fatigues** *(dar Ámriká) jáme ye kár; jáme ye razm/ nebard*

fatigue v *mánde kardan, az pá andáxtan; //besyár mánde/ bestuh budan; kári sotuhande//*

fatness n *cáqi, farbehi*

fatstock n *parvári; ...parvári; "asb e láqar miyán be kár áyad -- ruz e meidán, na gáv e parvári." (Sa'di)*

fatted adj *bengarid be* "fat[1]", "kill"

fatten v **1** **fatten sb/ sth (up)** *farbeh kardan, parvári kardan. //gáván rá baráye foruw/ bázár parvári kardan//.* **2** **fatten (up)** *farbeh wodan; parvári wodan. //Xub dárand parvári miwavand.//*

fatty adj (**fattier, fattiest**) (**a**) *carb; por carbi. //guwt e xuk e porcarbi/ wahle//*

fatty n *(anáyin,xárdári) farbeh, cáq, cáqálu*

fatuity n **1** *xengi, kánáyi.* **2** *soxani* [remark]*/ kári kánáyáne; xengbázi*

fatuous adj *xeng, kánà. //ádami xeng/ kánà; labxandi kánáyáne; soxani* [remark] *kánáyáne//*

fatuously adv *xengáne, kánáyáyáne*

fatuousness n *xengi, kánáyi*

faucet n *wir (e áb, yá har ciz e digar)*

fault n **1** *áhu, "Ze piri do pá ye man áhu gereft" (SF); ák, kásti. //Bá hame ye ákháyaw dustaw dáram.; áki dar dastgáh e barqi hast.//.* **2** *gonáh; "In gonáh e ki-st?", "Gománam man!".* **3** *(dar celtapká*/ tenis va mánand e án) ák.* **4** *gosale [dar puste ye zamin].* **5** **at fault** *gonahkár, laqzewkár. //Dar vir* [memory] *laqzewi kardam//.* **to a fault** *xeili, biw az andáze. //Biw az andáze rád/ dastodelbáz* [generous]*/ baxwande ast.//*

fault v *xorde gereftan; xordegiri kardan. //Hic kas natavánest az namáyewaw* [performance] *xorde girad.//*

fault finding n *(biwtar xárdári) xordegiri*

faultily adv *bewiveyi ákmand; ákmandáne*

faultless adj *bi ák*

faultless adv *bi ák*

faulty adj (**faultier**, **faultiest**) *ákmand, xaráb, harak, doź; dow. //kelidi xaráb/ ákmand; gováźeyi* [argument] *ákmand.//*

faun n *(dar afsáne há ye Rumi* "faunus"*) bozmard* (izad e kewtzárhá va jangalhá ke wáx va pá ye boz va tan e mardom dárad.)*

fauna n (plural **faunas**) *hame ye jándárán e yek bum yá yek doure ye zamáni. //jándárán/ jánevarán e Ámriká ye nimruzin* [southern]*//*

faux pas (plural **faux pas**) *(Faránsavi) laqzewi warmávar/ zewt*

favour[1]**;** (US) **favor** **1** *nikxáhi, mardomi, "goftand agar mardomi koni va má rá bebari ham nik bovad..." (ZBP, L169 DB); bozorgvári; niki, "be jáy e kasi gar to niki koni -- mazan bar saraw tá delaw nawkani." (ZBP, L3313 FM); sepás, "ze giti yeki guwe u rá daham -- sepási ze dádan bar u baneham." (ZBP, L3188 SF); "be har manzeli darxorid o dahid -- bar án zirdastán sepási nahid." (ZBP, L5849 SF); har já juri tarjome miwavad. //kári kardan ke kasi dar cewwm e kasi xub jelvegar wavad; xod rá baráye... wirin kardan* [win sb's favor]; *naqweyi rá pasandidan//.* **2** *yek bám o do haváyi, "qorbán beram xodá rá- yek bám o do havá rá."; nur e cewmibázi darávardan.. //Án páygáh* [position] *rá bá nurecewmibázi be dast ávard na az ruy e tavánáyi yá án ke sezáváraw báwad.//.* **3** *bozorgvári, niki, sepás. //Miwavad kári baráyam bekonid?/ miwavad az womá xáhewi bekonam?/ miwavad sepási bar man nahid?; Bar man sepási naháde hengámi ke dáram bá vákubar*/ telefon soxan miguyam ává ye vákive*/ rádiyo rá bekáhid?/ Miwavad hengámi ke dáram zang mizanam dar rástá ye man niki karde ává ye vákive/ rádiyo rá bekáhid?//.* **4** *newán e haváxáhi. //Hamegán dar hamáyew* [rally] *be newán e haváxáhi navár e qermez zade budand.//.* **5** **favours/ favors** *xanj (biwtar baráye zanán ke xod rá ráyegán dar dastres e mardán minehand.); kasi rá be báq e xod bordan.; ázádán e be hame (kos) dádan; ázádexuy budan va dar e báq e xod ráy e har mardi gowudan.* **bestow favours on sb** *be kasi (kos) dádan; kasi rá be báq e xod ráh dádan//.* **be/ stand high in sb's favour** *dar cewm e kasi arjmand budan.* **be in/ out of favour (with sb); be in/ out of sb's favour** *dar cewm e kasi arj dáwtan/ bi arj budan.* **curry favour** *bengarid be* "curry". **find, lose, etc favour with sb/ in sb's eyes** *dar cewm e kasi arj yáftan; dar cewm e kasi bi arj budan.* **find, lose, etc favour with sb/ in sb's eyes** *dar cewm e kasi arj yáftan; dar cewm e kasi bi arj gawtan.* **in favour of sb/ sth** (**a**) *be powtibáni az; be haváxáhi az; be hamdardi bá..., //(Áyá) u haváxáh e marqazani* [death penalty] *bud?//.* (**b**) *(baráye cek) be nám e..., //Cekhá rá báyad be nám e* [in favour of] *Áqá ye Moźdehi nevewt.* **in sb's favour** *be sud e...; //Emruz nerx e barábari ye arz be sud e má-st./ Dádgáh be sud e u rá dád.; Be sud e u vacar* [decision] *dáde wod*

favour[2], (US) **favor** v **1** *pasandidan. //Az án do naqwe ke har kodámewán wodani/ wavá* [possible] *ast, noxostin rá mipasandam.//.* **2** *yek bám o do havá-bázi darávardan; nur e cewmibázi darávardan. //Hamiwe havá ye tah-taqári* [the youngest] *rá dáre//.* **3** *komak.e.. budan; be sud e... budan. //Hengám e kawtirániyewán be sepidedam bád hamsázewán bud.//.* **4** *(kohne wode) hamánand e... budan; be.... mánestan/ raftan. //Mibini ke be pedaraw rafte.//.* **5** **favour sb with sth** *(kohne wode yá beáyin) mardomi kardan, "goftand agar mardomi koni va má rá bebari ham nik bovad..." (ZBP, L1696 DB); bozorgvári kardan, niki kardan, "be já ye kasi gar to niki koni- mazan bar saraw tá delaw bewkani. (ZBP, L3313, FM); sepás nahádan, "Ze giti yeki guwe u rá daham -- sepási ze dádan bar u barneham." (ZBP, L3188 SF); "be har manzeli darxorid o dahid -- bar án zirdastán sepási nahid." (ZBP, L5849, SF) //Sepásgozár* [grateful] *miwavam agar bozorgvári karde* [do sb a favor] *zud pásox dahid.//*

favourable, (US) **favorable** adj **1** (**a**) *haváxáh, powtibán, xub, nik. //Máye ye delgarmi ast ke gozárew e xubi az kár e kasi/ ádam beresad.//.* (**b**) **favourable (to/ toward sb/ sth)** *haváxáh, powtibán. //(Áyá u) haváxáh e án piwnahád ast?.* (**c**) [favorable impression] *xub, nik, pasandide. //Womá dar cewm e ázmun konandegán xub ámadid/ xow ámadid; Án doxtar/ bánu dar cewm e má xeili xub ámad/ xeili cewm e má rá gereft.//.* **2** **favorable (for sth)** *sudmand, wáyeste, rást, "Bod ángah ke dárá ma rá yár xást -- del o baxt bá u nadidim rást." (ZBP, L5736 SF); bidár, "bedán gah ke bidár bod baxt e uy- be gardun kewidi falak taxt e uy." (ZBP, L4909 SF); hamsáz; yár. //bád e hamsáz; sán e* [conditions/ circumstances] *wáyeste baráye (bázi ye) yaxlaxwak/ eski//*

favourably, (US) **favorably** (adv) *bexubi, be wáyestegi, be niki. //Be niki az naqweyi yád kardan; be niki be kasi negaristan.//*

favourite, (US) **favorite** n, **favourite (of sb)** **1** *delxáh ;nure cewm, dordáne ye kasi. //Dordáne ye/ nur e cewm e pedaraw ast.//.* **2** **the favorite** *asbi yá varzewkári ke omid miravad barande wavad; omid e ávard. //Asbi ke omid e bordaw miraft/ omid e ávard sevvom wod.//*

favourite, (US) **favorite** adj *delxáh; nure cewm, dordáne. //kár e/ sargarmi* [hobby] *ye/ sofrexáne ye delxáh e man; Nevisande ye delxáh e womá ki-st?//*

favouritism, (US) **favoritism** n *(xárdári) (qorbán beram xodá rá) yek bám o do havá (rá); nurecewmibázi. //Ámuzegárán e má biwarmáne* [blatant] *nurecewmibázi darmiyávarand.//*

fawn n **1** *korre-áhu; áhubare.* **2** *qahveyi ye zardfám; hanáyi. //Yek báráni ye hanáyi* [in fawn]*//*

fawn adj *qahveyi ye zardfám; hanáyi. //Yek báráni ye hanáyi* [in fawn]*//*

fawn v, **fawn (on sb)** **1** *(baráye sag) dom jonbándan; az saro guw e... bálá raftan.* **2** *(xádári) dom jonbándan; xáyemáli kardan; xáye ye kasi rá dastmál kardan; xodwirini kardan; bádemján dour e qábcin kardan; sabzi ye kasi rá pák kardan; cáplusi ye kasi rá kardan. //*fawning behavior/ looks: *domjonbáni, xáyemáli, cáplusi; negáhhá ye cáplusáne//*

fax n *pácinuk* [<Pahlavi, "páccin/ paccin" <Avestáyi "paiticayana" (EDPL 33.1550; 45.0001)]*

faze v *(anáyin, beviże dar Ámriká) pariwidan; pariwán sáxtan; (bar)áwoftan. //Xeili árám ast, engár hic ciz pariwánaw nemikonad.//*

FBI *kutáh wode az* Federal Bureau of Investigation, *ef bi áy/ diván e ágáhi ye kewvar, dar Ámriká. //yek kárágáh e diván e ágáhi ye kewvar, dar Ámriká//*

fealty n *(bástáni) sougand e sarsepordegi [baráye kewávarzán, dar barábar e zamindárán]. //sougand e sarsepordegi xordan//*

fear n **1** *tars, "bim áxwij e omid ast va... tars áxwij e deliri-st va delbáxtegi rá ke az piwámadi rox dahad guyand." (ZBP, L4556 NKZZF); wekuh, "In mard e dini bar in sang newast va sang dar ábgine ye kár e má andáxt va wokuh e má az del e xaláyeq bargereft." (ZBP, C1578 FM, Marzbán Náme); pakar (tars az piri ast) (ZBP, C5855 FM); bák, "To pák báw o madár az kas ey barádar bák." (ZBP, L3681 GS). //zabán e kasi az tars band ámadan; dastxow e tars gawtan* [be overcome by fear]; *tars/ bák nadáwtan; tars newán nadádan//.* **2** *tars az bolandi. //Gozárew e pezewk ánce rá ke biw az har ciz az án mitarsidim ostovár dáwt* [confirm]*; bar tars e xod cire gawtan; tars rá az xod dur rándan* [dispel]*//.* **for fear of sth/ of doing sth; for fear (that/lest...)** *az tars e...; //Az tars e inke bacce rá az xáb naparánim/ bidár nakonim pecpec soxan goftim.//.* **hold no fears/ terrors for sb** *az kasi natarsidan/ kasi rá bák nabudan.* **in fear and trembling** *tarsán o larzán.* **in fear of sb/ sth** *az tars e...;* **in fear of one's life** *az bim e/ tars e ján e xod.* **no fear** *bigomán, na! //"Miyáyi kuhnavardi?", "bigomán na!"//.* **put the fear of God into sb** *kasi rá xeili tarsándan.* **there's not much fear of sth/ that** *...bim e... naraftan; gomán naraftan. //Candán bim e án nemiravad ke dowman be táxtotáz pardázad.//.* **without fear or favour** *dávari bihaváxáhi va tars*

fear[2] v **1** (**a**) *dar tars budan; az... tarsidan, wokuhidan, "va moráfe'át rá u minahád va mosáderát u mikard va mardomán az vey bewokuhidand..." (ZBP, L1295 TBH); bák dáwtan, "To pák báw o madár az kas ey barádar bák..." (ZBP, L3681 GS); neházidan, hásidan (ZBP, C2451 FM); wekuxidan (ZBP, C2190 FM)). //dar sadehá ye miyáne* [middle ages] *mardom az margámargi* [plague] *saxt miwekuhidand.//.* (**b**) *tarsidan, bák dáwtan. //Hic natars/ bákat nabáwad hame ciz bexubi piw xáhad raft/ bargozár migardad.; Mitarsid piwaw/ jelo ye u soxan guyad.//.* **2** *tarsidan. //Mitarsidand ciz e badi rox dáde báwad.; "Diremán miwavad?", "Ári mitarsam diremán wavad."; Mitarsam (ke) bemirad.//.* **3** *(bástáni yá beáyin) tarsidan, afdidan. //Az xodá tarsidan/ afdidan//.* **4** **fear for sb/ sth** *negarán e... budan. //Dar in havá negarán e imeniyaw* [safety] *hastam.//*

fearful adj **1** **fearful (of sth/ of doing sth); fearful (that/ lest...)** *tars dáwtan az; pakar (tars az piri); tarsande, "Co Wiruy tarsande o xám bud -- hamán taxt piw andaraw dám bud." (ZBP, L4855 SF); tarskár, "ze dastán e zan har ke nátarskár -- raván bá xerad nistaw sázgár." (ZBP, L7855 FM, Asadi). //Mitarsim/ tarsán az inim ke bacce rá az xáb/ bepparánim/ bidár konim//.* **2** *tarsnák. //egnesti** [accident] *tarsnák dar ráháhan//.* **3** *(anáyin) xeili bozorg; xeili bad. //Ce gandekári* [mess] *ye harásangizi!//*

fearfully adv *harásangiz*

fearfulness n *harás; tars*

fearless adj, **fearless (of sth)** *bi tars, natars, gostáx, "Konunaw be sougand gostáx kon -- be xanjar vará guw suráx kon." (ZBP, L6681 SF); //Kuhnavardi ke sar e natars dárad.; Az payámadhá* [consequences] *bák nadáwtan.//*

fearlessly adv *bi tars, natars, gostáxáne*

fearlessness n *bi tarsi, natarsi, gostáxi*

fearsome adj *tarsnák, tarsávar, sahmgin. //Meidán e jang cewmandázi sahmgin bud.; (pendárin) kári* [task] *sahmgin//*

feasibility n *wodani budan, varzi budan [<Pahlavi, varzik, (ZBP, C7923 BF)]; piw-raftani budan, //Piw az paziroftan e piwnahádát* [proposal] *e novin báyad barresi konim wodani hastand yá na.//*

feasible adj *wodani, varzi [<Pahlavi, varzik, (ZBP, C7923 BF)]; piw-raftani, ruy budan/ ruy nabudan, "sangpowt goft ke ádami dowmani bozorg ast va bá vey barábari kardan ruy nist..." (ZBP, L1695 DB); wodami, "ziyán e sevvom án ke baráye fársi farhang nevewtan nawodani mibud...." (ZBP, L3992 NKZZF). //andiweyi/ piwnahádi/ barnámeyi nawodani. //Anjám e piwnahádát e womá wodani nist.//*

feast n **1** (**a**) *sur.* (**b**) *(pendárin) sáz (ZBP, C6007). //sázi az ranghá/ áváhá (ye delpazir).* **2** *jawn e dini, gahanbár; miz/ mizd/ mayazd (ZBP, C6375, FM, MK, BF). //jawn e/ mayazd e/ miz e Krismas/ zádruz e Masih/ [Mehr, az M. Moqaddam]//*

feast v **1** (**a**) **feast (on sth)** *sur dádan, jawn o wádi bepá kardan.* (**b**) **feast sb (with sb)** *sur dádan baráye...; //Baráye mehmánán e xod bá xorákhá ye naqz* [delicacy]*/ bá macal* [delicacy] *sur dádand.//.* **2** **feast one's eyes (on sb/ sth)** *cewmcaráni kardan, didzadan, az didan e... sarmast gawtan. //Az didan e zibáyi ye án darre sarmast gawt.//*

feather n **1** *par, kiw (ZBP, C1722 FM); kalal (par dar koláh) (ZBP, C5067 FM); "soltán e qarb o warq ke xorwid piw e u -- gáh az Mak[k]e hejáb konad gáh az kalal." (Suzani)./ kaźak (par e áráyewi) (ZBP, C2961 FM).* **(be) a feather in one's cap** *newán e sarafrázi. //bordan e baram* e zar* [gold medal] *xod yek newán e digar e sarafrázi ye u bud.//*

feather[2] v **1** *bá par puwándan; par savár kardan bar. //be tiri/ peikáni par savár kardan//.* **2** *(dar páruzani) páru ye xod rá carxándan va andaki bálá ye áb negahdáwtan. //Jáwuhá* [crew] *páruhá ye xod rá cand metr páyán e návtázi carxánde bálá ye áb negahdáwtand.//.* **3** **feather one's (own) nest** *(biwtar xárdári) (az jib e digari) be xod residan/ dar náz zistan.*

feather bed *bestar e/ towak e pari*

feather-bed v (**-ddi**) *lus kardan, názparvarde kardan, javidan va dar dahán e kasi nahádan; xeili be kasi residan. //Candán dar gozawte názparvarde wodeand ke aknun nemitavánand bá saxti dast o panje narm konand.* [cope with hardship]*//*

feather-brained adj *(xárdári) saboksár, kallepuk, sabokmaqz*

feather weight n **1** *mowtzan e parvazn.* **2** (**a**) *(anáyin) parvazn.* (**b**) *(anáyin, xárdári) (ádam yá ciz e) bi arzew*

feathery adj **1** *pari, parmánand, parsán.* **2** *pardár, parmand, puwide az par. //yek koláh e pari//*

feature n **1** (**a**) *páreyi az roxsár; newán; corde. //Cewmgirtarin newánaw cewmánaw ast.//.* (**b**) *roxsár; corde. //zani bá roxsári zibá/ cewmgir/ hucorde/ bárik va názok* [delicate features]*//.* **2** *viźegi, newán. //Yek viźegi ye delpazir e zendegi dar dar wahr* [city life]*/ Viźegihá ye az yádnaraftani ye cewmandázhá ye Wiráz./ Az viźegihá ye/ newánhá ye viźe ye in farhang nemunehá* [example] *ye faráván va gozárewhá* [information] *ye dasturi ye fozuni* [extra-] *ast.//.* **3** (**a**) **feature (on sb/ sth)** *goftár e/ barnáme ye viźe (con dar ruzname, jamjám*/* TV*). //Hafte ye áyande dar in ruznáme goftár e viźeyi darbáre ye ámuzew va parvarew cáp miwavad.//.* (**b**) *celpard*/ film e deráz*

feature v **1** *bázi ye barjeste rá be... dádan. //Celpardi** [film] *ke dar án yek honarpiwe ye Iráni ye nou/ táze bázi ye barjeste rá dar án be gardan dárad.//.* **2** **feature in sth** *dar... já ye arjdári dáwtan. //(Áyá) dar naqwehá ye áyandeyetán kár e táze* [new job] *jáyi arjdár dárad?//*

featureless adj *bedun e viźegi, bi nám o newán; piiw e pá oftáde*

Feb *kutáh wode baráye* "February"

febrile adj **1** *bá tab; //sorfe bá tab//.* **2** *tabdár. //yek bacce y / bimár e tabdár//*

February n (*kutáh wode* **Feb**) *dovvomin máh e farangi*

fecal (US)**; faecal** *sergin, pixále*

feces (US)**; faeces** *goh, gu, gi, pixál, hár (ZBP, C711 FM), pácáye, riq, rix, sergin, sende*

feckless adj *(xárdári) nátaván, bikár, bi bandobár*

fecklessly adv *nátaván, bikár, bi bandobár*

fecklessness n *nátaváni, bikári, bi bandobári*

fecund adj *bárvar, porbár, záyá. //(pendárin) záyá//*

fecundate v *gown dádan; gownidan; zehidan*

fecundation n *zehe (ZBP, C3919 FM); gowni; gown dádan*

fecundity n *bárvari, porbári, záyáyi*

Fed n *(dar Ámriká, anáyin) hamvand e/ kármand e diván e ágáhi ye kewvar, bengarid be* "Federal"

fed (pt, pp) *zamán e gozawte va setá ye kárváźe az* "feed"

federal adj **1** *hámdás* [<Kordi ye Hourámi. baráye riwe bengarid be* "AFLCIO"]; *ostánwáhi* (ZBP, L7099, JGS). //Wáhráh e sarásari ye Ámriká rá hámdás* be dast dárad.//.* **2** **Federal** *(dar jang e daruni ye Ámriká) haváxáh e hamdasti ye yekpárcegi ye kewvar/ hámdás*)*

Federal Bureau of Investigation, *kutáh wode* "**FBI**", *(dar Ámriká) diván e Ágáhi ye Kewvar*

federalist n *hámdásgar*; haváxáh e hámdás**

federally adv *(be dast e) hámdás*. //Pul e/ hazine ye in ábádáni* [development] *rá hámdás* mipardázad.//*

federate v *hámdástan* [<hámdás, Kordi ye Hourámi, bengarid be* "federal"]

federation n **1** *hámdást*; ostánwáhi* [JGS].* **2** *hámdástan* [bengarid be* "federal"*].* **3** *hámdastgari**

fed up, fed up (about/ with sb/ sth) *sir, sir o bizár. //Ce wode?, xeili deźami. Az in ke cewm beráh báwam tá zang bezanad bizáram/ delam behamxorde.//*

fee n **1** (**a**) *dastmozd, keri, "Man birun ámadam va goftam: sotur bázdahid va keri bázsetánid., Keri be Newábur girid. Man bázgawtam..." (ZBP, L2968 AT). //dastmozd e/ keri ye dastur* [lawyer's fee] *rá pardáxtan./ bikak* [bill] *e keri ye dabestán/ dabirestán//.* (**b**) *keri... Afar mixáhi (be báwgáh) bepeivandi, keri ye darwi** [entrance fee/ admission fee] *si dolár ast va keri ye hamvandi* [membership] *ye sáliyáne bist dolár//.* **2** (**a**) *awá* ye/ haqq e bardáwt az* [bequeath] *morderig* [inherit]. (**b**) *morderig*

feeble adj (**feebler, feeblest**) **1** *sost, fartut, fartud, kampir, "Bud kampiri navad sále kalán- por tawannoj ruy o rangaw za'ferán" (Moulavi). //faryádi sost/ kamzur//.* **2** *sost, kamzur, bipáye. //gováźeyi* [argument], *kuwewi* [attempt], *baháneyi* [excuse] *sost/ bipáye//*

feeble-minded adj *gardang, gardangal (ZBP, C1649 FM); saboksár; koudan; kamhuw, kamxerad*

feebleness n *sosti, fartuti, woli, nezári, poźváyi (ZBP, C4734 FM)*

feebly adv *sost, fartut, nezár*

feed[1] v (pt, pp **fed**) **1** (**a**) **feed sb/ sth (on sth)** *xorák dádan, xorándan, nán dádan, sir kardan. //Cand sar nánxor dárad/ xáneváde ye bozorgi dárad ke báyad wekawán rá sir konad./ Xukhá rá xorák dádeand?; Jujehá rá xorák/ dáne dádeyi?; Wirxár xorák mixáhad.; Bacce rá báyad xorák dád.; Be sagat ce midahi bexorad?//.* (**b**) **feed sth to sb/ sth** *xorándan, xorák dádan. //Kami sib e poxt e ye biwtar be bacce/ wirxár dádan.//.* **2** (**a**) **feed (on sth**) *xordan. //Xorák xordeyi?; Gáván dar soturxáne carámin/ yonje* [hay] *mixorand.//.* (**b**) *xorák e... budan; xorák dádan; cáwt dádan. //Injá be andáze ye hamegi ye má xoráki hast.//.* **3** **feed A (with B)/ feed B into A** *xorándan. //In daryáce az candin rudak áb migirad; Bá afzudan e hizom átaw rá dáman zadan/ tábidan; Án tasme ye gardán* [moving belt] *mádde ye xám rá be carxowt* [machine]*/ miresánad/ mixoránad.//.* **4** *(dar pátapká** [football] *va mánand e án) tup rá be bázigar e digari resándan//.* **5** **feed on sth** *barxástan az...; az... máye gereftan. //Kine* [hatred] *az rawk* [envy] *barmixizad.//.* **feed sb up** *xub xorándan; xub xorák dádan. //Rang e ruyat paride, gománam báyad kami xub bexori (tá tandorost wavi)//*

feeding bottle *botri ye pestánaki; botri ye wir (e wirxárán)/*

feed[2] n **1** *cewte, xorák; vástar (baráye sotur) (ZBP, C4112 FM). //Bacce/ wirxár rá bár e digar key báyad xorák/ wir dád?//.* **2** (**a**) *xoráki; vástar (baráye dám, va parande). //Baráye morqhá xoráki ye basande namánde.//.* (**b**) *(baráye carxowthá* [machines] *xorák/ suxt.* **3** *lule ye resánande (ye suxt). //lule ye (resánande ye) benzin* [gas pipe/ petrol feed] *band ámade/ gir karde.//*

feedback n **1** *bázxorand*; ágáhi, vákonew, pásox. //Baráye behtar sáxtan e káláhá ye xod niyáz be bázxorand*/ ágáhi az xaridáránemán dárim.//.* **2** *bázxorand* (márád/ kámpiyuter) be má tavánáyi ye án rá midahad ke barnáme ye xod rá nou gardánim* [update].*//*

feedbag n (US) *bengarid be* "Nosebag"

feeder n **1** *...-xor; ...-xorák; xarxor, porxor* [a gross]; *xow-xorák; xow-alaf, "Sufi ye wahr bin ke cun loqme ye wobhe mixorad -- párdomaw deráz bád, án hayaván e xow-alaf." (Háfez). //yek ádam e porxor e ázmand//.* **2** *(dar Engelestán) piwband e wirxár; botri ye pestánaki.* **3** *wáxe-ráh. //wáxeráhi nou be wáhráh//.* **4** *daráqan** [<*daráqanen, Gilaki] [dar yek carxowt/ máwin, dastgáh e* "feeder" *rá guyand.]*

feel[1] v (pt, pp **felt**) **1** *basávidan; basudan; dast zadan; barmacidan (ZBP, C655 FM). //sangi rá/ párceyi rá basudan; Mitaváni barjestegi ye* [bump] *ru ye kalle ye ma rá besávi/ barmaci?; Bebin/ in rá besáv, bebin ce zomoxt/ dorowt ast.//.* **2** *daryáftan; suhestan* [riwe ye aknun "suh-," az Pahlavi (ZBP, C3511 MK)]. //Hamegi larzewhá ye zaminlarze rá daryáftim/ suhestim*; Mitaváni tanew (e miyán e mardom)* [tension] *rá dar in otáw daryábi/ suhi*/ besuhi*?; Pas az egnest** [accident] *pá ye capaw ser bud/ suhew** [to feel/ feeling] *nadáwt./ Yek wab ke xub bexábi hálat xub miwavad.; Mipendáwt lou-aw dádeand* [betray]*; Az in ke baccehá rá birun nabordam az xodam badam miáyad* [feel rotten]//. **4** **feel (to sb) (like sth/ sb)** *budan; engár; harjá juri tarjome miwavad. //Áb garm ast* [feels warm]*; Hame ye ruz tanháyi/ tanhá budan cun ast?; Dar sará ye/ xáne ye noyemán hic ciz sar e jáyaw nist/ bejáyaw nist./ In kif e baqali engár carmi ast.; Engár mixáhad (bárán) bebárad.//.* **5** *xod rá... yáftan; kárbord; kasi rá padid ámadan, "va agar vám be yeksál natavánand dádan be do sál va se sál bázsetánid har sál cahár yeki yá se yeki yá nimi candán ke*

bediwán padid nayáyad va hál e iwán tabáh nawavad..." (ZBP, L2059 TB); "bekáfad tohigáh e sav e sahi -- nabáwad mar u rá ze dard ágahi." (ZBP, L6542 SF); //Xeili sarmáyi ast.; Az hame ye baccehá u az marg e mádaraw biw az hame ázorde gawt.; Hamegi nirumandi ye govázeaw/ gováze [argument] *ye u rá daryáftim.; Zibáyi rá dar rustá darnemiyábi?//.* **6** *Ágáh budan; áżir budan; suhew*. //Morde áżir nist; morde rá ágáhi nist.//.* **7** *andiwidan, gomán kardan. //Hamegi miandiwidim/ gomán mikardim baxtemán várune xáhad wod./ Gománi nadáwt/ az tah e del midánest ke kámyáb xáhad wod.; Andiwidam (ke) behtar ast dast behich kári nazanam/ nazanim.; Be bávar e u án naqwe nábexradáne bud.//.* **8 feel (about) (for sb/ sth)** *jostan, juyidan;kurmál kardan. //Baráye yáftan kelid jibaw rá jost/ jostoju kard.; Baráye yáftan e dar, divár rá kurmál/ kurmál-kurmál kard.//.* **9 feel (to sb) as if/ as though...** *engár. //Engár dáram náxow miwavam.; Engár sarmáxordegiyam dárad behtar miwavad.; Engár/ gománam báyad beravim/ Behtar ast beravim.//.* **10 feel free** (*agar kasi cizi mixáhad) befarmáyid- az án e xodetán ast. //Miwavad az telefon e womá zang bezanam?/ Miwavad az vákubar*etán zang bezanam? Befarmáyid, az án e xodetán ast.//.* **feel one's age** *pir wodan. //Bacceháyam candán bá márád*/ kámpiyuter xub kár mikonand ke xodam rá dar barábar e ánán pir mibinam!//.* **feel one's ears burning** *engár dárand powt e sar e man/ kasi soxan miguyand.//.* **feel good** *xow ámadan kasi rá. //Xowam miáyad bedánam (ke) womár* [accounting] *rá dust dárid.//.* **feel (it) in one's bones (that...)** *tah e del e kasi be kasi goftan. //Tah e delam be man miguyad/ delam gováhi midahad ke dar in ázmun forumimánam* [to fail]*//.* **feel like sth/ doing sth** *del e kasi xástan. //Delam yek nuwábe* [a drink] *mixáhad.; Aar delat mixáhad, beravim gardew.//.* **feel one's oats** *(anáyin) sar e hál budan.* **feel oneself** *del o damáq dáwtan; sar e hál budan; //Emruz xub sar e hál nistam.//.* **feel the pinch** *kamkam dard (e kampuli) kewidan. //Nerx e faráván e bikári/ afzáyew e cewmgir e bikári xeili xánevádehá rá docár e dard e kampuli gardánide.//.* **feel one's way** (**a**) *kurmál kurmál kardan; áheste ráh raftan.* (**b**) *áheste piw raftan va durandiw budan. //Dar in gám e áqázin e goftoguhá* [negotiation] *har do su hanuz áheste va durandiwáne piw miraftand.//.* **11 feel for sb** *baráye kasi delsuzi kardan. //Wuyaw/ wouharaw ke mord rásti delam baráyaw suxt.//.* **feel up to (doing) sth** *tavánestan; tavánáyi ye... rá dáwtan. //Agar hálaw rá dári/ agar az xodat mibini paz az náhár mitavánim piyáde beravim tá wahr* [walk into town]//

feel[2] n **1** *basudan; dast zadan, sávew. //Bogzár (man ham) dast bezanam.; Behel besávam.//.* **2 the feel** *basávew, basáváyi; dast zadan, harjá juri tarjome miwavad. //zebr, narm hengám e dast zadan//.* **3 the feel** (**a**) *suhew*; dast zadan be; harjá juri tarjome miwavad. //Az dast zadanaw/ az suhewaw* mitaván fahmid/ daryáft ke abriwomi ast.; Az barxord e áftáb be pustaw xeili xowaw ámad.//.* (**b**) *senahew*; hál o havá. //senahew* e/ hál o havá ye ánjá/ án newast* [meeting]*//.* **4 get the feel of sth/ of doing sth** *áwná wodan bá; xu kardan be. //Hanuz bá dandehá* [the gears] *ye in ráde*/ máwin áwná nawodeyi/ xu nakardeyi.//.* **have a feel for sth** (*anáyin) daryáft, fahm. //Baráye bigáne daryáf e/ fahm e xubi dárad/ Az zabánhá ye bigáne xeili xub sar darmiyávarad; Yád gereftane/ farágereftan e zabán baráyaw ásán ast.//*

feeler n **1** *wáxak.* **2 put out feelers** *sar o guw áb dádan. //Báyad sar o guwi áb bedaham bebinam vákonew e mardom be piwnahádát* [proposal] *e má cegune ast.//*

feeler gauge *káfsanj* [dastgáhi dárá ye do tiqe ke baráye andázegiri ye wekáfhá be kár miravad.]*

feeling n **1** *basáváyi. //Pháyam ser-e-ser ast/ Páháyam pák basáváyi nadárad.//.* **2** (**a**) *suhew* [<Pahlavi, suhestan (ZBP, C3511 MK).* (**b**) *senahew az "senahidan/ senahitan (Pahlavi) (ZBP, C2859 MK, BF)] [parvá konid: "suhew*" daryáftan bá* "sense" *hast, va "senahew*" daryáftan bá* "mind" *ast]. //suhew* e/ senahew* e gorosnegi, behi/ behzivi* [well-being], *náásudegi* [discomfort], *sepásmandi* [gratitude], *wádemáni./ senahew** [sense] *e; bu ye bim. Nemifahmam cerá nágahán in dar delam oftád ke cizi sahmgin* [have this feeling] *mixáhad ruy dahad.//.* (**c**) *manewte* [opinion]. //*Biwtar e báwandegán dar newast bá án piwnahád* [proposal] *ruy e xow nadáwtand* [be against sth].*; Be manewte ye man/ be bávar e man báyad án rá bexarim//.* **3** (**a**) *sahew/ senahew. //Piyáno rá xeili bá sahew minavázad.; Baráye zibáyihá ye sepehr/ ximi* [nature] *candán sahewi nadárad.//.* (**b**) **feeling (for sb/ sth)** *delsuzi, hamdardi. //Baráye dard/ ranj* [sufferings] *e digarán hamdardi/ delsuzi nadárid.//.* **4** *xawm, náxownudi. //Soxanráni ye án námzad* [candidate] *máye ye náxownudi* [arouse strong feelings] *ye hamegán/ az hame su gawt./ Darbáre ye womár e faráván e bikárán bá náxownudi* [with feeling] *soxan ránd.; Az án ke kasi/ kasáni rá az kár birun rándand* [dismissal] *hamegán be xawm ámadand//.* **5 feelings** *del, sahew, senahew*. //Soxanrán biwtar be sahew e/ del e báwandegán* [audience] *dast andáxt* [appeal] *tá be xeradewán* [reason]; *Womá ma rá ranjándid/ ravánam rá xalidid/ ma rá ázordid.//.* **6 bad/ ill feeling** *bizári; náxownudi. //In ke u rá be tondi/ zud be páygáh e bálátar barkewidand máye ye náxownudi ye farávan miyán e hamkáránaw gawt.//.* **have mixed feelings about sth/ sb**

feeling adj **1** *delsuz, hamdard, sahewmand. //Xeili delsuz/ sahewmand ast.//.* **2** *az tah e del. //soxani* [remark] *az ruy e delsuxtegi/ az tah e del//*

feelingly adv *por suzogodáz; sahewmandáne; bá delsuzi; bá delsuxtegi; az tah e del. //Az/ darbáre ye az kár rándegiyaw* [dismissal] *bá delsuxtegi soxan goft/ Darbáre ye cegunegi ye az kár rándegiyaw xeili sahewmandáne/ az tah e del* [feelingly]*/ por suzogdáz soxan goft.//*

feet *rixt e candgáni az* "foot". *páhá*

feign v *xod rá be... zadan; vánamud kardan; ...-bázi darávardan. //xod rá be bimári, divánegi, nádáni zadan/ bigonáhi* [innocence] *ye sáxtegi//*

feint[1] n *(dar jang, mowtzani, wamwirbázi) wáletak** (fake attack) *[<tak* [attack] + *wál/ wál-..., az guyew e Gilaki, con "wáltasbi"* [fake worry-beads]*; wálkunus* [fake/ bad medlar]*; wále anjil* [fake/ bad fig]*//*

feint v *wáletak zadan- bengarid be* "feint[1]"

feint adj *(káqaz yá ciz e digar) ráhráh e kamrang. //Yek baste* [pad] *káqaz e yáddáwt e ráhráh//*

feisty adj (**-ier**, **-iest**) *(dar Ámriká) (pasandide) nirumand, porzur, sarwád.* **2** *(xárdári) parxáwju* [quarrelsome] *, zudranj. //Yek pirezan e parxáwju//*

feldspar, felspar n *sang e káni ye sefid yá qermez dárá ye silikát e áluminiyom hamráh e sodiyom, potásiyom, kalsiyom va báriyom.*

felicitate v, **felicitate sb (on sth)** *be kasi wádbáw goftan*

felicitation n *wádbáw*

felicitous *(beviźe baráye váźegán) wáyeste, darxor, bargozide, gozin, bejá, xojaste. //soxanán* [remarks] *e bejá/ wáyeste//*

felicitously adv *wáyeste, darxor, bargozide*

felicity n **1** *wádmáni, sarwádi, farxondegi [M. Moqaddam]; farroxi (JGS). //xowsoxani, gapxowi, delnewini (ye goftár yá nevewtár)/ delnewini ye goftár yá nevewtáraw/ wirini ye soxaniyaw/ Ánce dar del dáwt saxt delnewin/ delcasb bar zabán ránd//*

feline adj, n *gorbesán, gorbesánán, gorbagi, gorbevár*

felix n *farrox (M. Moqaddam)*

fell[1] *zamán e gozawte az "*fall[1]"

fell[2] adj **1** *(bástáni) virángar, nábud konande.* **2** **at one fell swoop** *bá kusti margbár, kowande*

fell[3] n *(dar abáxtar e Engelestán) kuhsár e sangi; tappemáhur*

fell[4] v **1** *(deraxti rá) afkandan/ zadan/ andáxtan.* **2** *uzadan, uźanindan, "ázáde rá mayázár, con ázordi biyuzan/ [biyuźan]." (Amsál o Hekam e Dehxodá) [niz uzan = ouźan, besanjid bá "wirouźan"]. //Dowmanaw rá bá yek kust* [blow] *uzad/ uźad/ ouźad//*

fellatio n *(beáyin) makidan yá lisidan e kir; kirlisi; kirmaki; dorlisi*; dormaki [dor con dar "qoldor" = kir-koloft]; korlisi, kormaki [kor <guyew e Vajguni va Semnáni]*

fellow n **1** *dust, yár. //yárán e bázi; yárán e besstar, hambestarán. //magasán e gerd e wirini* [fellows in good fortune] *dustán e ruzegár e darmándegi* [misery]*; Dustánaw hamánand e xodaw az márád*/ kámpiyuter xowewán miáyad.//.* **2** *yár, anbáz. //yár e hamvand* [a fellow member]*; ham-mihanán* [fellow countrymen]*//.* **3** *hamvand e anjoman e..., //Hamvand e Farhangesstán e Wáhanwáhi* [Royal Academy]*//.* **4** *(dar ámuzew va parvarew) virá (hamvand e goruh e sarparsti ye dánewkade yá dánewgáh) (ZBP, C716 FM).* **5** *(beviźe dar Ámriká)* *ź<u>ánus</u>* [<źán, Kordi ye Hourámi + us <Avestáyi, usana (EDPL 23.2015] dánewjuyi ke pul e komak hazine ye ámuzewi migirad. Vidus* (baráye rewtehá ye farzáni/ falsafi). //Vidus dar farzán* [Fellow in philosophy]*//.* **6** *joft, tá, lenge. //Yeki az kafwháyam injá-st. Pas lengeaw kojá-st?* [its fellow]*//.* **7** *bábá, mard, yáru,ádam. //Mard/ ádam e xubi ast; Bábá ye bicáre!* [poor fellow]; *(bewuxi) Injáhá ádam kojá mitavánad ciz e xoráki biyábad* [get a bite]*?//*

fellow-feeling n *hamdardi*

fellowship n **1** *dusti, yári,"Má ze yárán cewm e yári dáwtim -- xod qalat bud ánce mipendáwtim." (Háfez). //Az dusti ye/ hamnewini ye bá mardom xowaw miáyad.; yári dar pariwáni va darmándegi* [misfortune]*//.* **2** *anjoman. //hamvand e anjomani gardánidan* [admit]*//.* **3** *hamvandi ye yek anjoman.* **4** *varastád [dastmozd be dánewjuyi baráye komak dar ámuzew, yá paźuhew (ZBP, C735, FM). //Sáli se varastád* paźuhewi* [research fellowship] *midahim.//*

fellow-traveller n **1** *haváxáh (na hamvand) e yek kumal** [party]. **2** *hamráh; hamsafar*

felon n *náxonpál (ZBP, L1886 FM)*

felon n *venáskár*; venásgar*; arduwe*; arduwgar*[bengarid be* "felon"*]*
felonious adj *(vábaste be) venás*/ arduw* [bengarid be* "felon"*]*
felony n *venás* [<Sanskrit "venása"; venása (Pársi ye Bástán) (EDPL 15.1625)]; arduw* [<"areduwa" Avestáyi, (jangafzár baráye zaxm zadan) (Vandidád) Há ye 17, karte ye 4]. //yek dast* [a series of] *venás*; yek dast arduw*; be venás*/ arduw* doźvarde* budan* [be convicted of felony]*//*
felspar *bengarid be* "feldspar"
felt[1] pt, pp *az* "feel[1]"
felt[2] n *namad, ádarm = namadzin, (ZBP, C1037 FM); lokin (ZBP, C1152 FM); kil (ZBP, C1728 FM); yun (ZBP, C2413 FM). //koláh e/ sarpáyi ye namadi//*
felt-pen, felt-tip, felt-tipped pen n *kilkelk* [bengarid be* "felt"*]*
felucca n *felute (Abbás Áriyánpur Káwáni) (kawti ye bárik e páruyi yá bádbáni, viźe ye karánehá ye Mediteráne)*
fem *kutáh wode baráye* "female, feminine" *be maini ye "máde", va "mádine"*
female adj **1** (**a**) *máde, lás (sag va jánevar e máde); má (ZBP, C2049 FM); máce (xar e máde yá jánevar e máde); denute* [<Pahlavi (ZBP, C4506 MK)] (=jánevar e máde ye wirde)]. //sag e máde; lás; gorbe ye máde; máce xug//.* (**b**) *(baráye giyáhán) máde. //yek deraxt e anjir e máde; anjirbon e máde//.* **2** *...zanán; zanáne. //ráy dádan e zanán* [female suffrage]*; manew* [mentality] *e zanáne//.* **3** *(dar barq va mánand e án) mádegi*
female n **1** *máce, máde.* **2** *(biwtar xárdári) zan, zanak, zanake. //Un zanake/ zanike ke báháw ast ki-ye?//*
male and female *nar-o-lás*
feminine adj **1** *zanáne. //yek ává ye, andám* [figure] *e, didár e/ roxsár* [appearance] *e zanáne//.* **2** *(dastur e zabán) mádine:* "Lioness" *rixt e mádine ye* "Lion" *ast.; rixt e mádine ye* "count", "countess" *ast.//*
feminine n *(dar dastur e zabán) váźe ye mádine*
femininity n *mádegi, zanánegi, "va bovad ke anbázi ye iwán andar jens bovad conán ke nari va mádegi..." (ZBP, L1543 DA); náirigi* [<náiri, náirih, náirikih Pahlavi] (ZBP, C7832 BF)*
feminism n *(bávar va bonest* [principle]*) barábari ye zanán bá mardán. //jonbew e barábari ye zanán bá mardán//*
feminist n *haváxáh e barábari ye zanán (bá mardán). //Kasáni ke haváxáh e ráy dádan e* [suffrage] *zanán budand, noxostin kasáni budand ke dar Engelestán az jonbew e barábari ye zanán bá mardán haváxáhi mikardand.//*
femme fatal (pl **femmes fatales**) *(váźe ye Faránsavi) ["ánimá", be ravánwenási ye Karl G Jung bázgardid. Jung* "Anima" *rá baráye in maini be kár borde ast va várune ye án* "animus" *ast. Mardi ke zani dar barábar e u páydári natavánad kard va saxt be su ye u kewide miwavad.* "Anima" *va* "Animus" *har do kowande tavánand bud.); náiri [<náiri, náirik (Pahlavi) (ZBP, C7832, BF)]*
femoral adj *(vábaste be ostoxán e) rán/ ráni*
femur n (pl **femurs** *yá* **femora**) *(kálbodwenási) ostoxán e rán*
fen n **1** *bátláq. //zamin e bátláqi, mordáb//.* **2 the Fens** *bátláqháyi dar xoráyán* [east] *e Engelestán.*
fence[1] n *capar, kepar, parcin, táre, tárom (ZBP, C6322 FM)*
fence[2] v **1** *tárom/ parcin/ capar zadan. /kewidan; xanjestan* [<Pahlavi (ZBP, C7943 BF)]; Kewávarzán kewtzárhá ye/ kewtmandhá ye xod rá capar mizanand/ capar mikewand/ xanjand*./ Zaminaw parcin e sim e xárdár dáwt/ bá sim e xárdár xanjaste bud.//.* **2 fence sb/ sth in** (**a**) *parcin/ capar dáwtan/ zadan/ kewidan. //Zaminhá/ zamin rá parcin/ capar kewideand tá kasáni bi dasturi bedarun e án nayáyand.//.* (**b**) *ázádi ye... rá gereftan; dastopá ye kasi rá bastan. //Az kár e ruzáne ye xáne engár ázádiyaw gerefte wode bud.* [to feel fenced in by]//. **fence sth off** *bá capar/ parcin/ kapar/ tárom jodákardan, janjestan* [<Pahlavi (ZBP, C7943 BF)]. //yek tah e báq rá baráye morq o jujehá bá parcin/ capar jodá karde budand/ xanjaeste* budand.//*
fence[2] v **1** *(varzew) wamwirbázi kardan.* **2 fence (with sb/ sth)** *az zir e... dar raftan; az ... wáne tohi kardan; pásox e sarbálá dádan. //Pásox e sarbálá nade/ az zirew darnarou, porsewam rá pásox bede!//*
fence[3] (n) *soudágar e káláhá ye dozdi*
fencer n *wamwirbáz*
fencing n *(ánce ke baráye sáxtan e) capar/ kapar/ parcin (bekár barand)*
fencing n *wamwirbázi*

fend v, **fend for oneself** *ru ye pá ye xod istádan; zendegi ye xod rá gardándan. //Zamán e án faráreside ke az xáne rafte yád begiri ru ye pá ye xodat beyisti.//.* **fend sth/ sb off** *padáfand kardan, jangidan va rándan. // kusti/ zaxmeyi* [a blow] *rá az xod dur rándan./ Vazir nágozir barxi porsewhá ye máye ye dard e sar* [awkward questions] *e gozárewgarán rá be zur az sar e xod báz kard.; Kuwid bebusadaw ammá u bezur duraw ránd.//*

fender (n) **1** *jeze* [cárcubi áhanin ke jelo ye ojáq gozárand, tá átaw birun naparad, va baccehá darun e cál e átaw nadavand. [<Jezeh, nám e dehi miyán e Náyin va Espahán].* **2** *dafrá (M R Báteni)] [tudeyi az tanáb, taxte, carx e ráde*/ máwin va mánand e án ke be pahlu ye karji bandand, ke dar barxord bá cizhá ye birun ásib nabinad.].* **3** (**a**) *[dar Ámriká] gelgir* [mudguard]. (**b**) *bengarid be* "wing[4]"

fennel *ráziyáne, válán e bozorg, [(besanjid bá "válán e xord" (ZBP, C4127 FM), Giyáhi be nám e dánewik e* Foeniculum vulgare*]*

feral adj *biyábáni, kuhi (biwtar baráye jánevaráni ke piwtar xánegi yá dastámuz* [pet] *bude sepas gorixte va biyábáni gawteand.). //gorbehá ye/ xarhá ye biyábáni//*

ferment[1] v **1** *andáxtan, juwidan, litan (*vt/ vi *gozará va nágozará) [<lite, niz besanjid bá "ákulikri" Sanskrit] (riwe ye aknun "lit-,"]. //Áb e mive rá agar begozárand xeili bemánad militad*/ mijuwad.; Báde/ mey ke miyandázand mijuwad.//.* **2** (*pendárin) juw ávardan, wurew be pá kardan. //Miyán e kárgarán e kárxáne wurew be pá kardan.//*

ferment[2] n **1** *máye, buzak (ZBP, C147 FM); litak [baráye riwe bengarid be* "ferment"*].* **2** *(be viże dar miyán e mardom yá dar xawáyágari** [politics]*) áwub, ná-árámi. //Kewvar dar áwub bud.//*

fermentation n *litew* [az "litan"/ litidan, baráye riwe, bengarid be* "ferment"*]. //Az litew* e qand alkol padid miáyad.; Wir az litew miborrad* [curdle]*//*

fern n *saraxs, kildárvá, kildáru (ZBP, L1094 FM); jemáz (ZBP, C7094 FM]) [Parvá konid, kildárvá, kildáru, va jemáz, har se "saraxs e nar" rá guyand.]. //saraxshá ye goldáni* [grow in pots]*; kuhpáyeháyi puwide az saraxs; yek wáxe ye kucak* [a spray] *saraxs e áráyewi* [ornamental]//

ferny adj *con/ az saraxs*

ferocious adj *warze, źiyán, dadmanew, darrandexu. //dadi warze/ źiyán; sangdeli* [cruelty] *ye darrandexuyáne; taki* [attack] *dadmanewáne/ Peikári saxt/ dadmanewáne be dowmani* [campaign] *bá ruznámehá.//*

ferociously adv *warze; źiyán. //darrande-xuyáne qorridan//*

ferocity n **1** *warzegi, darrandexuyi, dadmanewi. //Wir be wekár e/ barxi* [victim] *ye xod bá warzegi tak ávard/ táxt/ kaft.//.* **2** *darrandegi, darrandexuyi*

ferret n *rásu [be nám e dánewik e* Muslela furo*]*

ferret v **1** **go ferreting** *bá komak e rásu (xarguw, muw) wekardan/ wekár kardan.* **2** **ferret (about) (for sth)** *(anáyin) puyidan, jostoju kardan, gawtan. //Hame ye ruz/ sarásar e ruz rá dar godáre* [attic] *(pey e peikarehá ye kohan) migawtam.//.* **3** **ferret sth out** *(anáyin) bá kandokáv pei bordan, bá porsoju pei bordan, bá kávow yáftan. //Bá porsoju be rázi, rástiyi* [truth]*, bonestháyi* [facts] *pei bordan//*

Ferris Wheel *carx e falak*

ferroconcrete (n) *simán e áhandár, bengarid be* "reinforced concrete"

ferrous adj *áhan, áhani, áhanin. //felezzát, yuwosthá*/ ayoxwosthá* ye áhani va ná-áhani//*

ferrule *sarpuw e/ koláhak e áhani [con sar e asá/ cubdasti]*

ferry n **1** *lenj. //Lenj tasu* [o'clock] *ye do be bandar e lange miravad.; bá lenj (safar) raftan; lenjráni az in su be ánsu ye Xalij e Párs//.* **2** *istgáh e lenj. //Do tasu dar istgáh e lenj* [at the ferry] *biyusidim.//*

ferry v (pt, pp **ferried**) *bá lenj bordan/ ávardan/ resándan/ bordan. //Káláhá rá bá lenj be golbum** [mainland] *resándan; Mitavánid má rá bá lenj be án su beresánid* [to ferrry across]?; *Kudakán rá bá lenj be dabestan bordan va ávardan* [to ferry to and from]/ *havápeimáháyi ke be panáhandegán* [refugees] *xoráki miresánand.//*

ferry-boat n *lenj*

ferryman (pl **ferrymen**) *lenjrán; náxodá ye lenj*

fertile adj **1** *bárdeh (ZBP, L4017, NKZZF); bárvar, " dar zarxizi hamcon xák e Hend ast va dar bárvari ye har gune mive kamtar az kewvarhá ye sardsir nist." (ZBP, L7543 DTH); //Dawthá ye Tegzás besyár bárdeh-and.//.* **2** *bárvar.* **3** *(baráye toxm e giyáhán yá jánevarán) gownide//.* **4** *bárvar, záyá. //Pendári* [imagination] *bárvar/ záyá dáwtan//*

fertility n *bárvari, bárdehi, záyáyi. //bárvari ye xák; bárvari ye/ záyáyi ye cewmgir e maqz/ andiwe* [mind]*//*

fertilization; fertilisation (n) *gownidegi, gownidan, gown kardan, gown dádan, gown gereftan. //kámyábi* [successful] *ye dar gownidegi be komak e (giyáh e/ jánevar e) nar//*

fertilize, fertilise v **1** *gown kardan (kárváže ye gozará/* vt*); gownidan (kárváže ye gozará/* vt, *va nágozará/* vi*); gown gereftan (nágozará/* vi*); gown dádan (gozará/* vt*). //Biwtar e golhá hengámi ke magashá ye angabin nuw/ wahd* [nectar] *gerd miyávarand, gownide miwavand* [fertilized]*//.* **2** *xák rá kud dádan. //Báq rá bá pehen* [manure] *kud dádan//*

fertilizer, fertiliser n *kud, kut, bár. //baráye báq kud e biwtari bexar.; gard e/ árd e ostoxán* [bone-meal] *va wure/ nitrát* [nitrates] *az kudhá ye ruzmarre/ hanjár* [common] *hastand.//*

fervent, **fervid** adj *porwur, dáq, garm, átawin, taft. //yek soxanráni ye pedrud e porwur/ garm/ ewqi/ mehri átawin; kineyi* [hatred] *taft; setáyandeyi* [admirer] *porwur//*

fervently adv *porwur, dáq, garm, átawin, taft. //be piruzi ye farjámin (e xod) saxt taft bávar dáwtan* [believe fervently]*//*

fervid adj *bengarid be* "fervent"

fervidly adv *bengarid be* "fervently"

favour, (US) **fervor** n *wur, garmá, taft, átaw. //taft soxan goftan; bá wur e faráván soxan goftan//*

festal adj *wád, porwur, wádán*

fester v **1** *cerk kardan. //zaxmi cerki//.* **2** *(pendárin) be talxi/ xawm garáyidan. //Bizári* [resentment] *dar maqzaw/ delaw* [mind] *riwe davánid/ saxttar va badtar gawt* [fester]*.//*

festival n **1** *jawn, gáhanbár/ gahanbár (jawn e dini ast) (ZBP, C7422 FM). //Krismas az jawnhá ye/ gahanbárhá ye Tarsáyán ast./ hál o havá ye* [atmosphere] *jawn va wádi//.* **2** *jawnváre. //Jawnváre ye sálgard e zádruz e Kurow./ jawnváre ye jáz//.* **festival grounds** *jawngáh, "Az eiván bewod nazd e án jawngáh -- ke Xáqán be naxcir bod bá sepáh." (ZBP, L4685 SF)*

festive adj *jawn, gáhanbár, jawn o wádi. //Hame ye(mardom e) wahr dar jawn o wádi ast.//*

festivity n **1** *jawn o wádi. //bayugáni ye wáhanwáhi/ darbár* [royal wedding] *zamáni* [occasion] *baráye jawn o wádemáni ye bozorg bud.//.* **festivities** *jawn, jawn o wádi. //jawnhá ye bayugáni/ arusi* [wedding]*//*

festoon n *dál (ZBP, C7203 FM), ázin, galvand*

festoon v, **festoon sb/ sth (with sth)** *bá dál/ galvan árástan/ ázin bastan. // otáqi ke án rá bá derafwakhá ye káqazi* [paper streamers] *ázin basteand//*

fetal (adj) *(vábaste be) ruyán*

fetch v **1** **fetch sb/ sth (for sb)** *raftan va ávardan, bázávardan, "pedar berafti va vey rá bázávardi." (ZBP, L2442 AT). //Dar dam rafte pezewki ávarid.; Raftan va kudakán rá az dabestán bázávardan; Newim/ sandali dar báq ast xáhew mikonam rafte án rá bázávarid.; Beravam yumu** [coat] *ye womá rá az otáq e pahluyi* [next room] *biyávaram?//.* **2** *(kohne wode) az... birun kewidan/ ávardan, harjá juri tarjome miwavad. //áh e źarfi kewidan* [fetch a sigh]*; awk be cewmán... ávardan* [fetch tears...]*//.* **3** *foruw raftan; be foruw residan. //Án peikare báyad dar haráji sehzár dolár foruw beravad.; Án ketábhá ye kohne xeili foruw nemiravad* [fetch much]*/ Az foruw e án ketábhá ye kohne xeili pul be dastat nemiresad.//.* **4** *(anáyin) (kusti be kasi) zadan. //Sili ye saxti be ruyaw zad* [fetch sb a slap in the face]*//.* **5** **fetch and carry (for sb)** *kárhá ye xordepá (baráye kasi) kardan; kolfati/ noukari kardan. //Cewm dárad doxtaraw sarásar e ruz baráyaw kolfati konad.//.* **6** **fetch up** *(anáyin) residan, págozáwtan. //Aknun be kojá ye jahán págozáwteyim/ resideyim?//*

fetching adj *(kohne wode; anáyin) girá, cewmgir. //labxandi girá; Bá án koláh xeili tudelboro gawteyi.//*

fetchingly adv *girá, cewmgir*

fête; fete n *jawn yá bázár dar jáy e sarbáz (biwtar baráye gerdávardan e pul baráye kári viže). //Bázár e dabestán/ dehkade/ kelisá//*

fête; fete v *be wiveyi viže bozorg dáwtan yá sargarm kardan. //Har kojá wahrbánu pá gozáwt bozorgaw dáwtand.//*

fetid adj *gande, "har án nafasi ki na bar haq bovad gande bovad con mordári..." (ZBP, L2922 AT); gannák (ZBP, C7300 FM); wamágande (ZBP, C1815 FM). //havá ye gand/ gannák/ wamágande//*

fetish n **1** *murti* (har ciz ke parastide wavad, con ruh, va mánand e án] [murti, Sanskrit]*. **2** *murti* (har ciz ke kasi án rá xeili dust dáwte báwad). //Ráde* ye/ máwin e nouyi ke xaride murtiyaw* wode.//.* **3** *murti**

(har ciz ke dar ewqbázi xeili delpazir báwad). //Zirpirhan va toneke ye zanán murti ye biwtar e mardán ast.//*

fetishism (n) *murtigari*. //Máhnámeháyi ke murtigari* ye mardán rá cáp karde bexordewán midahad.//*

fetishist n *murtigar*; ewqbázi bá murti* con bá zirjáme ye zanán.*

fetlock n *topoq [powt e pá ye asb ke ánjá mu ruyad]*

fetter n **1** *kond, konde, "bar páyewán co konde ye pulád wod rekáb -- bar dastewán co halqe ye zanjir wod enán." (ZBP, C5210, FM, Moezzi); zanjir, zálváne; band "Páy dar band nazd e dustán- beh ke bá bigánegán dar bustán. //Zendáni rá dar konde negahdáwtand/ páy dar zanjir kardand.//.* **2** *(pendárin) band, zálváne, jelogir. //bandhá ye/ zálvánehá ye tohidasti//*

fetter v *dar zanjir nahádan; dar konde nahádan; dast o pá ye kasi rá bastan. //Az in ke áyinhá va dasturhá ye bi arzew* [petty] *dast o páyam rá bebandad bizár-am.//*

fettle n *varzide va wád; ábádán, "Watrabe farbeh va ábádán gawt..." (ZBP, C1482 FM, Kelile va Demne). //*be in excellent fettle: *wád va varzide budan./ Án goruh e varzewi ábádán/ wád va varzide ast.//*

fetus n *dawtak* [<Pahlavi (ZBP, C2179, BF)], bengarid be* "foetus"

feud n *pedarkowtegi; jang e farsáyewi. //Con dowmani ye xánevádegi dar kár bud* [family feud] *sálhá bá pedar va mádar e hamsaraw/ zanaw soxan nemigoft.//*

feud v, **feud (with sb/ sth)** *pedarkowtegi dáwtan; dowmani kardan. //Hamsáyegáni ke bá ham pedarkowtegi dárand.; Án do tabár/ il* [tribe] *peivaste báham dar jang-and/ bá ham pedarkowtegi dárand.//*

feudal adj *zamindári va mozduri ye kewávarzán. //dád/ dátikán* e mozduri ye kewávarzan; zamindárán/ zaminxárán e bozorg.; Injur ke/ in sán* [condition] *ke emruze barxi xánexáyán** [landlords]*/ xodávandán e zamin va xáne bá keráygarán* [tenants] *raftár mikonand engár hanuz ruzegár e mozduri ye kewávarzán ast.//*

feudalism n *mozdurdári; damodastgáh e mozduri ye kewávarzán*

feudalistic adj *vábaste be mozdurdári/ damodastgáh e mozduri ye kewávarzán*

fever n **1** *tab, jawan (tab e besyár bálá/ saxt, bengarid be* "hyperpyrexia"*); ruzafkan (tab e noube/ tabi ke yek ruz ámade va yek ruz nemiáyad.) (ZBP, L879, FM); tab e cahárom (tabi ke har cahár ruz yek bár miáyad.)* (intermittent fever). *" ... va tab e cahárom ki be Tázi rob' guyand..." (ZBP, L5377 ZX). //Tab e saxti/ jawan dárad.; Áspirin mitavánad tab rá bekáhad/ benewánad/ begosárad [Kojá tarre gar kásni xánadaw -- tabaw xást kaz maqz benwánadaw.* [reduce fever] *(ZBP, L4701 SF)]; [...vaqt e gosáridan e tab..." (ZBP, L537, ZX)].* **2** *tab. //tab e zard, tab e rude* [typhoid fever]*; tab e rumátismi/ haftandám* [rheumatic fever]*//.* **3** *átaw, tabotáb. //Baráye residan e/ ámadan e hamsaraw be xáne dar tabotáb bud; Dar cewmberáhi ye residan e/ ámadan e hamsaraw engár dar átaw misuxt.//.* **4** **at/ to fever** *be tab o táb ávardan. //Soxanrán mardom rá be tab o táb ávard.//*

fevered adj **1** *tabdár. //Piwáni ye tabdár e farzandaw rá xonak kard.//.* **2** *dáq, tabdár. //deli/ pendári/ sari tabdár//*

feverish adj **1** *tafti, táfte. //Kudak tabdár bud.; Tan e bacce tabdár bud.; Bimár ke bud va tab dáw xábhá ye áwofte midid.//.* **2** *tabdár, táfte, náárám. //táfte va wetábán//*

feverishly adv *táfte, porwetáb, wetábán. //Táfte va wetábán pey e gouharhá ye gomwodeaw migawt.//*

few[1] adj **(-er, -est)** **1** *andak; and, "Bedu goft Humán ke dar kárzár -- residast Rostam be man and bár." (ZBP, L6609 SF); "in váže [ye "and"] dar fársi ye emruzi dar do se jáygáh bekár miravad. andak be ma'ni ye meqdár e kam, va "cand" be ma'ni ye "ce and" ast. niz miguyand " do va and tan..." (ZBP, L3144 NKZZF); xojáre, "be moddati xojáre" (ZBP, C965 FM); kam, xármáye, angowt-womár." //Andak mardomi be sad sálegi miresand.; mardi/ zani kamsoxan/ xojáre-soxan; Dar sanjew bá diruz ráde* ye/ máwin e kamtari birun istáde.; Wahrbáni cand sar e nax* [few clues] *baráye wenásáyi ye xuni/ kowande yáft.; Meidán e andaki baráye barkewide wodan/ baráye páye ye bálátar* [opportunity for promotion] *hast./ Cand/ angowt-womár xáneháyi rá ke dideam dar sán* [condition] *e xeili badi bude./ Andaki mardom/ angowt womár mardomi dar newast hastand.//.* **2** **few and far between** *andak, kam, takotuk. //Otobus/ masráde* be dehkadeyemán xeili takotuk miravad.; Ánce ke be má goftand havá áftábi miwavad, xeili kam piw miáyad.//*

few *harvenám e náwenáxte* [indefinite pronoun] *kam, andak.* **1** *kam, andak, angowt-womár. //Az sad o panjáh tan ráhi, angowt-womári ásib nadide ján bedar bordand.; Kamtar kasi mitavánad kári oftádan e rahbariyaw* [impact of his leadership] *rá nádide girad/ vádang konad.* [deny]*//.* Many are called but few are chosen *[dastán, "Tá yár ke rá xáhad o meylaw be ke báwad." (PAF UU #4530]. //Sadhá valg** [record]

sáxte miwavad ammá andaki/ angowt-womári az ánán be nemudár e haftegi ye porforuwtarin valg [chart], *ráh miyábad.//.* **2** *//angowt-womári az má/ az miyán e má tá sad sál e digar zende mimánand.; Andak mardomi ke be sangitá** [concert] *ámadand az án xowewán ámad.; Con tanhá do tasu* [hour] *ánjá budim didanihá* [sights] *ye andaki didim.//*

the few n *kehine** [minority]. //*kasi ke az kehinegán powtibáni mikonad.//*

few[2] *(harvenám e náwenáxte) andak, kam, cand. //cand náme; cand ruz e piw; Az má cand porsewi kard.; Andak mardomi/ cand tani baráye cáy miáyand; Tanhá be angowt womári az dánewjuyán newán dádand* [award distinction]*//*

a few **1** *(harvenám e náwenáxte) andak, kam, cand tá. //Diruz hic bargeyi* [card] *be dastam naresid, ammá emruz cand tá resid.; Dahhá ketáb nevewte, ammá man andaki/ cand-tá az ánhá rá rá xándeam.; Andaki az newimhá/ sandalihá tohi bud.; Andaki az digar mehmánán rá wenáxtam.//.* **2** **a good few; not a few** *candin, faráván, xeili. //Ruz e noxost womár e farávání pácin** [copy] *foruw raft.; xeili/ besyári az dustánam giyáhxár-and.//.* **have a few** *mast kardan/ cand piyále zadan, //Cand jámi zade, mast ast.//*

a few adv *andaki; ...cand. //andaki biwtar/ kamtar; xeili/ besyár//*

fey adj **1** *(dar Eskátland) wum; bu ye marg fahmidan; morqvá zadan; az dożaxtari ágáhi dádan.* **2** *afsungar, faribande.* **3** *(xárdári) saboksar*

feyness n *(dar Eskátland)* **1** *wumi.* **2** *afsungari, faribandegi.* **3** *(xárdári) saboksari*

fez n (pl **fezzes**) *koláh e fez*

ff **1** *(dar musiqi) kutáh wode az* "fortissimo" *[itáliyáyi] xeili boland.* **2** *va ánce bedonbál... miáyad* [following]

fiancé (**fiancée**) *námzad (mard/ zan). //Námzadaw Faránsavi ast.//*

fiasco n (**fiascos,** US **fiascoes**) *wekast e bozorg va xandeávar. //Án mehmáni/ wappáwi* bá wekasti bozorg va xandeávar ruberu gawt.//*

fiat n *(beáyin) farmán, dastur. //Bázgowáyi ye bázárgáh be dastur e wahrdári* [municipal fiat] *ast//*

fib n *cáxán, doruq, druź. //Cáxánhá ye kánáyáne bas!//*

fib v (**fibbed, fibbing**) *cáxán kardan; doruq báftan. //cáxán nakon; doruq nabáf//*

fibber n *cáxán; cáxángu; doruqzan; doruqgu. //Ey cáxán e/ doruqgu ye kuculu!//*

fibre, (US) **fiber** n **1** *tár, rewte, rise, lif, "az bahr e ánk pust jesmi ast az lif e asabhá va az raghá ye bárik báfte..." (ZBP, L5007 ZX); rise (ZBP, L871 FM); pawand (rewtehá ye xormá baráye tanáb va sabad) (ZBP, C4731 FM); piwan/ piwand (rewte ye xormá) (ZBP, C5792 FM); sázu(rewte ye xormá) (ZBP, C6119 FM). //tár/ rewte ye panbe, cub, pei, máhice//.* **2** *(dar xorák) tofále. //panbe baráye rewtan* [spinning]. *//Máhice ye in jánevar bimár ast.; Xoráki ke bonu [bonwan] va mive dáwte báwad tofále ye faráván dárad.//.* **3** (**a**) *báft, lif. //párceyi dorowtbáft* [coarse fiber]//. (**b**) *(pendárin) xim, manew. //Zani bá manewi nirumand* [strong moral fiber]*//*

fibreboard, (US) **fiberboard; fibreglass,** (US) **fiberglass** ns *lifwuw*. //Lákumeyi baráye hamávard e návtázi* [racing yacht] *sáxte wode az lif-wuw*.//*

fibre optics, (US) **fiberoptics** *rasánew be komak e rouwanáyi ye zir e qermez az ráh e tárhá ye wiweyi*

fibroma (n) *tárpel* [tár + pel], besanjid bá "dowpel"*

fibrosis (n) *lifák [lif + ák]; lifáxt [lif + áxt] (ZBP, C7661)*

fibrositis n *lifimás*[lif + más, <ámás]*

fibrous adj *lifnák*; "Hanzal e mádde narm va sepid bilif báwad va nar lifnák" (ZBP, L5314 ZX)*

fibula n (pl **fibulae**) *názok-ney*

fickle adj *nápáydár, saboksár; ruzvard (ZBP, C4821 FM); ruzgard. //Ábohaváyi ruzvard/ nápáydár; baxti ruzvard; ádami damdami/ saboksár; deldádeyi damdami//*

fickleness n *ruzvardi, nápáydári. //Nápáydári ye/ ruzvardi ye havá ye Engelestán//*

fiction n **1** *afsáne. //afsáne minevisad; dar biwtar e bárehá rásti az afsáne wegeftangiztar ast.//.* **2** *afsáne; //doruqi/ afsánesáziyi az ruy e nácári/ hukerdáráne* [a polite fiction]*//*

fictional adj *afsáne, afsáneyi. //bázigarán e afsáneyi; afsáneyi darbáre ye zendegi dar kewtmand/ kewtzár//*

fictionalize; fictionalise v *(az ruy e cizhá ye rástin afsáne sáxtan; be rixt e afsáne darávardan/ nevewtan. //tárixi afsáneyi/ afsánevár//*

fictitious adj *pendári, pendárin, na rástin, pendárbáfi. //Dástáni ke az ruzegár e kudakiyaw miguyad pák pendárbári ast.; Hame ye jáhá va bázigarán e matalam* [my novel] *pák pendári ast.//*

fiddle n **1** *(anáyin) viyolon, galgacak, mezqun.* **2** *(zabán e kuce) kalak, duzokalak. //Hameaw kalak ast!//.* **be on the fiddle** *(zabán e kuce) kalak zadan; kalak savár kardan.* **play second fiddle (to sb/ sth)** *dast e dovvom budan ; zirdast budan. //Az hic ruy nemixástam zir e dast kixá* ye/ sarparst e nou báwam, az in ru kenáre jostam* [resign]./ *Noxost kár e piwegániyaw dar xawáyágari** [politics] *bud va sepas xánevádeaw dast e dovvom bud.//*

fiddle v **1** *naváyi rá* [a tune] *(bá) violon/ galgacak*/ mezqun zadan/ naváxtan; Pesar-bacce bud ke galgacak*/ mezqun zadan yád gereft/ ámuxt.//.* **2 fiddle (about/ around)** *báziguwi kardan; derang kardan ; vul zadan. //Báziguwi rá bogzár kenár va kári bekon.//.* **3 fiddle (around/ about) with sth** *bázi kardan; dastkári kardan; varraftan. //Candán bá pangánaw* varraft tá xaráb wod.//.* **4** *dast bordan dar...; daqalbázi kardan. //Dar hazinehá ye xod dast bordan; Bá daqalbázi pateyi ráyegán baráye sangitá** [concert] *dast o pá kard.//*

fiddler n **1** *(anáyin) viyolonzan, mezqunci; galgacaknaváz*.* **2** *(anáyin) nirangb áz; kalak*

fiddlesticks *(wegeftváźe) (kohne wode) kamáne; (pendárin) carand, yáve*

fiddling adj *(anáyin) jozyi, xord, biarj, kucak, náciz. //rizekárihá ye bi arj//*

fiddly adj *dard e sar; gereftári; saxt, dowvár. //Bandik** [fuse] *e nou jáy e bandik* e suxte kár gozáwtan az án dardesarháyi ast ke az án bizár-am.; Kár kardan bá in kivebázkon/ qutibázkon xeili dowvár ast.//*

fidelity n **1 fidelity (to sb/ sth)** (**a**) *sarsepordegi; rigi be kafw nadáwtan. //sarsepordegi be bonesthá ye/ din e/ rahbar e xiw.//.* (**b**) *dorosti. //dorost barábar e/ barábar e nask* [script] *e namáyewnáme kár kardan/ cizi rá mubemu dorost tarjome kardan//.* **2** *(báznavázi) dorost; xub. //Darnegáwtári* [recording] *dorost/ xub//*

fidget v, **fidget (about) (with sth)** *vul zadan; vulvul zadan/ xordan; varraftan; bázi kardan. //Vul nazan!, /Bewetáb pedarat dárad náárámi mikonad/ náwakib miwavad.; Sar e miz (e xorák) (bá kard o cangál) varraftan* [fidget about with the cutlery] *bad ast.//*

fidget n **1** *vulvulak; //Mage vulvulak dári?* [You're such a fidget!]*//.* **2 the fidgets** *ná-árámi, vulvul. //Dar newasthá ye deráz hamiwe ná-árám miwavam/ be vulvul miyoftam.//*

fidgety adj *ná-árám; vulvuli; vulvulak. //kudaki ná-árám/ vulvulak. //Safar bá havápeimá ma rá ná-árám mikonad.//*

field[1] n **1** *kewtzár, kewtmand, áse (ketzár e toxm afwánde) (ZBP, C2518 FM); kaláte (kewtzár e kucak); básare (ZBP, C5391 FM). //dar kewtzár kár kardan; kewtzár e gandomi niku/ naqz.//.* **2** (**a**) *(biwtar dar váźehá ye serewte) meidán, pahne, "Pahne meidán rá guyand va har ciz e pahn rá mitaván be in nám xánd." (ZBP, L4199, NKZZF); "Wáyad Mohammad Wáh az xod e Bohlul biwtar tarsid ke xodaw be pahne ye kár dar nayámad." (ZBP, L7509 DTH); yaxestán; pahne ye yax//.* (**b**) *meidán, pahne. //meidán e/ pahne ye tapká** [football]*/ tapkáye** [cricket]*//.* **3** *kán (biwtar dar váźehá ye serewte) kán e zoqálsang; yek kán e naft e nou* [oil field]*//.* **4** *rewte. //Dar rewte ye xawáyágari** [politics], *honar, dánew, musiqi. //In az rewte ye man birun ast.//.* **5** (**a**) *meidán. //yek meidán e áhanrobáyi; meidán e niru ye kewew e zamin//.* (**b**) *meidán, bord. //tofangi/ tuppi bá bord e xub; meidán e (did e) yek durbin; meidán e did kasi//.* **6** *meidán, goud; meidán e jang; pahne ye kárzár.* **7** *(varzew)* (**a**) *hamávardán. //Miyán e hamávardán se tan hastand ke válin** [record] *e jaháni dárand/ ke válinmand** [record holder] *e jaháni-yand.//.* (**b**) *(dar tapkáye** [cricket] *va tapká** [football]*) padáfandiyán. //tup rá be su ye padáfandiyán zadan* [bowling to a defensive field.]*//.* **8** *(dar márád*/ kámpiyuter) pahne. //Fehrest e mozdurán/ dastmozdgirán* [payroll] *e án bongáh yek pahne* [field] *baráye golmozd** [gross pay] *va yek pahne baráye dastmozd e náb* [net pay] *e kármandán dárad.//.* **9 hold the field (against sb/ sth)** *pábarjá mándan; jánewin nadáwtan. //Andiwehá* [idea] *ye Áinwtáyn dar cehrwenási** [physics] *sálhá-st pábarjá mánde.//*

play the field *(anáyin, beviźe dar Ámriká) dast o pá ye xod rá nabastan; ázádi ye xod rá negahdáwtan; be yek tan yá yek kár páyband nabudan.*

take the field (**a**) *be jang yá peikár pardáxtan.* (**b**) *(varzew) be goud yá be meidán raftan*

field[2] v **1** *(dar tapká** [football] *va tapkáye** [cricket]*) (ámáde istádan baráye) gereftan va báz partáb kardan (e tup). //Xub tup rá gerefte báz partáb mikonad/ tupgir e xubi ast.; Tup rá gerefte báz partáb kard.//.* **2** *(dar tapká** [football] *va tapkáye** [cricket]*) tupgir budan; dar padáfand budan. //Naxost ánhá dar padáfand-and.* [They are fielding first.]*//.* **3** *(kasi rá) baráye bázi kardan (dar tapká** [football]*, xáki, va tapkáye** [cricket]*) bargozidan; be meidán ávardan. //Emsál bázigar e besyár nirumandi rá baráye bázi bargozideand/ be meidán ávardeand/ miyávarand.//.* **4** *(pendárin) az pas e... xub barámadan; porsewhá rá xub pásox dádan. //Vazir be ásáni az pas e porsewhá ye dastpáce-konande* [awkward] *ye ruznámenevishá barámad.//*

field-day n **1** *ruz e jangávari; ruz e meidán, "Asb e láqar-miyán be kár áyad -- ruz e meidán, na gáv e parvári." (Sa'di).* **2** *barrekowán, //Hargáh rosváyi yi dar sar-rewtedári/ warvin** [government] *padid áyad barrekowán e ruznámehá miwavad.//.* **3** (**a**) *(dar Ámriká; dar dabestán va dánewgáh) ruz e varzew.* (**b**) *ruz e gardew e dánewik*

fielder n *bengarid be* "fieldsman"

field-events n *varzewhá ye meidáni; varzewhá ye pahlaváni (joz takrobáyi* [races]*)*

field-hockey *bengarid be* "hockey"

Field-Marshall *ártewbod; argpez; artewtárán-sálár, "va nám va martebe-aw artetáránsálár bud va in martabati ast fouq e martebe ye sepabod va bá argpez barábar ast." (ZBP, L213 TB)*

field officer *afsar (sargord yá sarhang) e razmi/ niru ye zamini*

fieldsman n (pl **fieldsmen**) *(dar tapkáye va mánand e án) tupgir*

field sports *varzewhá ye dawti/ kuhi/ rudi/ daryáyi; wekár, máhigiri*

field-test v *ázmudan dar konew; ázmudan dar dar meydán e kár. //Án sázobarg* [equipment] *hame dar meidán e kár ázmude wode.//*

field-test n *ázmáyew dar konew; ázmáyew dar dar meydán e kár. //Ázmunhá ye seft o saxti dar konew/ meidán e kár dádan//*

field-work n **1** *kárvarzi dar meidán e kár; kárvarzi ye meidáni.* **2** *deź e meidáni (deźi ke az sarbázán padid ávarand)*

field-worker n *kárvarz e meidáni*

fiend n **1** *div. //ahremanhá ye/ divhá ye duzaxi//.* **2** *div, ahreman. //Ázáraw nade, div e kuculu!//.* **3** *(anáyin) diváne ye...; kowte ye...; morde ye..., //*a fresh air fiend: *//morde ye/ diváne ye havá ye táze//*

fiendish adj **1** *sangdel. //dadmanewi; dadxuyi//.* **2** *(anáyin) zirakáne va picide, ahrimani. //yek zaminecini* [plot] *ye/ yek naqwe ye/ andiwe ye ahrimani./ yek porsemán* [problem] *e picide/ yek gereftári ye xeili saxt.//*

fiendishly adv *sangdeláne; dadmanewáne; dadxuyáne; besyár bad/ saxt. //cistáni* [puzzle]*/ farawni** [puzzle] *ahrimani/ saxt.; Birun saxt sard ast.//*

fierce adj (**fiercer, fiercest**) *xawmgin, saxt, setorg, źiyán, warze, "be kerdár e naxcir kaz warze wir -- gorizán o wir az pas andar delir." (ZBP, L6362 SF). //saghá ye warze/ goráz; bádhá ye saxt/ diváne; kafthá* [attack] *ye setorg. //didári, roxsári* [look] *xawmgin dáwtan//.* **2** (**a**) *saxt, setorg. //virviri* [concentration] *setorg; sarsepordegiyi* [loyalty] *setorg; kineyi setorg//.* (**b**) *saxt, setorg. //garmáyi saxt; naqweaw bá hamestári* [opposition] *ruberu gawt* [meet]*.//*

fiercely adv *saxt, setorg*

fierceness n *saxti, setorgi*

fierily adv *átawi, átawin, táfte, tafte,*

fieriness (n) *átawi/ átawin budan, táftegi, taftegi,*

fiery adj **1** *átawi, átawin, táfte, tafte, ázarin. //mu ye sorx/ ázarin/ átawin; ásmáni sorx/ átawin/ deramsáz; cewmáni xawmin/ átawin//.* (**b**) *xeili tond, átawin. //Yek xorák e Mekzik i ye átawin/xeili tond; bádeyi átawin/siki//.* **2** (**a**) *(baráye mardom) átawi; tondximi/ átawxuyi* [temper]*//.* (**b**) *saxt, átawin.* (**c**) *átawin; yek soxanráni ye átawin.* **3** *átawin yek asb e bádpá; samand, navand; camuw [badxu]*

fiesta n **1** *jawn e dini (ye espániyáyitabárán).* **2** *jawn, mayazd (ZBP, C6375); gáhanbár; gahanbár*

fife n *nál, ney, neylabak. //goruh e navázande ye ney va kus//*

fifteen pron, *pánzdah 15*

fifteen n *womáre ye 15.* **2** *goruh e xartapká*/ qoltapká** [Rugby]

fifteenth pron *pánzdahom; pánzdahomi; pánzdahomin*

fifteenth n, one fifteenth/ *yek pánzdahom [baráye wive ye kárbord e womárhá bengarid be* "five"*]*

fifth pron *panjom, panjomi, panjomin. //panjomi dar raj/ rade; Emruz panjom e Oktobr ast.; panjomin ketáb e in fehrest* [list]*; In panjomin ruz e soxanráni/ anjoman e segálew* [conference] *ast/ Wápur e panjom//*

fifth n *panj-ye, yek-panjom. //Yek panjom e hamest** [total amount] *rá be u dád; Án pul rá 1/5, 1/5 baxwidand/ baxw kardand va har yek yek-panjom bardáwtand.//*

the fifth column *sotun e panjom; sotun e panjomi (xodiyán/ mozdur e bigánegán)*

fifthly adv *panjom*

fiftieth (numeral) *panjáhom; panjáhomi; panjáhomin.* **2** *az 50 tá 59 [dareje/ garmá/ máh/ sál]; dahe ye 50. //Emruz dareje ye garmá ci-st? Páyinhá ye panjáh/ báláhá ye 50 ast./ Dar dahe ye panjá záde wod.//.* **3** *(dahe ye) 50 tá 60 sálegi. //Dar áqáz e/ miyán e/ páyán e dahe ye 50 tá 60 sálegi ast.//*

fifty pron *panjáh*

fifty-fifty adj, adv *panjáh-panjáh; barábar. //Sud rá bar páye ye panjáh panjáh baxw kardan; panjáh panjáh baxt* [chance] *e piruzi dáwtan; Raftim wám bexorim va hazine rá barábar/ panjáh panjáh baxw konim.//*

fig n **1** *anjir* **2** = **fig-tree** *deraxt e anjir.* **3** **not care/ give a fig (for sb/ sth)** *dar cewm e kasi hic/ pawizi arzew nadáwtan; be toxm e kasi ham nabudan. //Ánce ke digarán darbáream miyandiwand dar cewmam arji nadárad/ be toxmam ham nist.//*

fig-leaf *barg e anjir; puwew e warmgáh*

fig **1** *kutáh wode baráye* "figuratively" *pendárin.* **2** *kutáh wode baráye* "figure" *peikare*

fight v (pt, pp **fought**) **1** (**a**) **fight (against/ with sb/ sth)** *bá kasi jangidan, "ham báyad dánest ke má inhá rá be ruye ye kárváźe andáxte, jangidan, razmidan, nebardidan, peikáridan [peikárdan*] va setizidan miyávarim..." (ZBP, L4159 NKZZF); ávixtan, "joz ánce guyam ke oqalá ye moqaddam gofteand ke bá har ke natavániávixtan, gorixtan beh..." (ZBP, L1754 DB); "Magar bigonáhán ze xun rixtan -- be ásáyew áyand z-ávixtan." (ZBP, L6384 SF); darhamávixtan, "muwi va gorbeyi rá befarmáyand tá darhamávizand va kuze rá áb berizand tá xáb bar vey bewulad..." (ZBP, L2586 AT); kárzár sáxtan, "nafarmud má rá yal Esfandiyáár -- conin bá sagán sáxtan kárzár." (ZBP, L6965 SF); jang ávardan bá, "co jang ávari bá kasi barsetiz..." (ZBP, L3530 GS); caxidan, "konun tá yeki wahriyári padid -- nayári fozun z-in, nabáyad caxid." (ZBP, L4808 SF); "va Arab nayárast bá iwán caxidan..." (ZBP, L115 TB). //sarbázáni ke baráye jangidan/ kárzár sáxtan kárámuzi* [training] *mikonand.; Pesarhá jang bas ast!; Án do sag sar e yek ostoxán bá ham darávixtand.; Dar jange gozawte Engelestán hamráh e Faránse bá Álmán jangid/ jang ávard.; Báz ham bá barádarat mijangidi/ micaxidi/ darávixti?//.* (**b**) *bá... jangidan/ kárzár kardan. //Báyad bá dowman bejangim/ kárzár konim.; Án mowtzan bá besyári hamestárán*/ hamávarán* [opponent] *ávixte.//.* **2** *jangidan; kárzár sáxtan, kuwidan, peikárdan/ peikár kardan; ján rá zadan "...va tani cand rá mobáreztar e xasmán daryáft va báz jang saxt wod ke gorixtegán ján rá mizadand..." (ZBP, L618 TBH). //jangidan* [fight a war]*, mard o mardi rá jangidan/ ján rá zadan/ tan be tan nebardidan* [fight a duel]*/ Warvin*/ sar-rewtedári báyad dar máhhá ye áyande dar cand jang e gozinew e miyángáhe/ dar cand xalgozinew* [by-elections] *peikár konad/ peikár juyad.//.* **3** **fight (against) sth** *peikár kardan, peikárdan*, áfandidan. //Bá tohidasti, setam/ setamgari, nádáni peikárdan/ peikár kardan. //Bá farmán e/ dastur e dádgáh birun ránde wodan az jáyi be peikár barxástan/ áfandidan/ átawi rá newándan//.* **4** *kuwidan; bezur be dast ávardan; peikár kardan. //Kuwide/ be zur ráhi az miyán e kucehá ye por anbuh e mardom baráye xod báz kardim.; Bá án piw-dastur* [fight the bill] *az ráh e kahestán** [parliament] *peikár kardand.//.* **5** **fight (about/ over sth)** *setizidan, caxidan, setiz gereftan, "Bá badán án be ke kam giri setiz." (ZBP, L3751 GS). //Dástáni/ cizi xord/piw e pá oftáde/ náciz* [trivial] *ast va arzew e setize/ setizidan nadárad* [fight about]*.//.* **6** **fight like a tiger** *con wir jangidan; ján rá zadan, "...va tani cand rá mobáreztar e xasmán daryáft va báz jang saxt wod ke gorixtegán ján rá mizadand." (ZBP, L618 TBH). //Baráye be dast ávardan e ánce ke mixást con wir jangid.//.* **fight a losing battle (against sth)** *bihude kuwidan/ jangidan; dast o pá zadan; bihude cak o par zadan. //Har ke bexáhad bá gostarew e fanhá ye novin peikár konad/ dar barábar e gostarew e fanhá ye novin istádegi konad bihude dast o pá mizanad.//.* **fight shy of sth/ sb** *az ruyárui bá... xoddári kardan; az zir e... dar raftan. //Sálhá ye ázegár az káraw náxownud bud ammá hamiwe az goftan e án be kixá*yaw* [boss] *xoddári mikard.//.* **fight to the finish** *tá páyán e kár jangidan.* **fighting chance** *bá peikári saxt baxt e piruzi dáwtan.* **fighting talk/ fighting words** *sar e jang dáwtan; bá... daroftádan; "bas tajrobe kardim dar in deyr e mokáfát- bá dordkewán har ke daroftád varoftád."(Háfez).* **7** **fight back** *páydári kardan va jangidan. //Pas az nime ye noxost ke bá doź-axtari hamráh bud án goruh e varzewi páydári karde jangid tá ávard barábar gardad.* [fight back to level match]*/ Nagozár bá to qoldori konand/ az-at zahr e cewm begirang* [to bully you] *páydári karde bejang!//.* **fight sth back/ down** *sarkub kardan; jelo ye... rá gereftan. //jelo ye awk e xod rá gereftan; awk e xod rá foruxordan; sahew* e bizári* [sense of disgust] *ye xod rá sarkub kardan//.* **fight for sth** *baráye... peikár kardan. //Baráye ázádi, jodásari/ xodistáyi* [independence], *marsdád** [human rights] *peikár kardan//.* **fight sb/ sth off** *bázpasrándan; az xod dur sáxtan. //Takhá ye/ kaft*há* [attack] *ye payápey e dowman rá bázpasrándan; sarmáxordegi, suhew* e/ sahew e mándegi* [feeling of tiredness] *rá az xod dur rándan.//.* **fight sth out** *bá jangidan kári rá yeksare kardan. //Nemitavánam setizeyewán rá az miyán bardáram/ bázgowáyam*

[resolve], *báyad xodewán candán tu ye sarokul e ham bezanand tá kár rá yeksare konand* [fight it out between them]*//*

fight[2] n **1** (**a**) *jang, razm, nebard, peikár, setiz, "jang" be hamán ma'ni ye wenáxte ye xodaw ast ke do goruh yá do tan dar barábar e ham istand va bá jangáchá (jangabzár) be kowtan yekdigar bekuwand...".* (**b**) *"razm" táxtan e yek su be digari. (hamle).* (**c**) *"nebard" "dowmani ast ke do daste yá do tan bá ham konand va az ráh-há ye gunágun be ziyán e ham kuwand.".* (**d**) *"peikár" ma'ni ye rouwani nemidáwt va má án rá dar ma'ni ye zadoxord yá goftogu ye dowmanáne ye do tan bá hamdigar (bi jangác) (bi jangafzár) miyávarim.".* (**e**) *"setiz" be ma'ni ye "lajbázi" mibáwad va az ma'ni ye jang besyár jodá-st." (ZBP, L4158, NKZZF); návard, ávard, kárzár, áviz, "barangixt az jáy Wabdiz rá- tan o ján biyárást áviz-rá." (ZBP, L6224, SF); ávizew, "va har do lawgar mawqul wodand va ávizewi bud ke Xárazmwáh goft dar moddat e omr conin yád nadárad." (ZBP, L521 TBH); caxew; girodár, "dar girodár cahár tan az... be xák oftádan." (ZBP, L4179 THA). //Ávizewi miyán e do sag; peikár bá tohidasti* [poverty]*, ágreft* [crime]*, bimári.; ávardi/ návardi puli/ sar e pul* [a prize fight], *yá vállin* [medal fight]*//.* **2** *sar e jang dáwtan; sar e jangjuyi/ peikár/ kárzár dáwtan. //Bá in ke cand bár wekast xordand, hanuz xeili sar e jang dáwtand* [have plenty of fight in them].*; Bá az dast raftan e rahbarewán taván e jangi ye xiw rá pák az dast dádand.//.* **3** **a fight to the finish** *be ján zadan, ján rá zadan, "va tani cand rá az mobáreztar e xasmán daryáft va báz jang saxt wod ke gorixtegán ján rá mizadand." (ZBP, L618 TBH);* **put up a good, poor, etc fight** *deliráne/ bozdeláne jangidan/ jang ávardan*

fighter n **1** *jangávar, razmsáz, "Amud e gerán barkewidand báz -- do wir e sarafráz o do razmsáz." (ZBP, L6032, SF).* **2** *jánsaxt, sarsaxt, yekdande. //Be ásáni dast barnemidárad/ vel nemikonad. Berásti saxtján ast.//.* **3** *havápeimá ye wekári/ jangi; jet e wekári; //xalabán e havápeimá ye wekári; havápeimá ye wekári* [fighter plane]*//*

fighting n *jang, girodár, "dar girodár cahár tan az... be xák oftádand." (ZBP, L4179 THA)*

figment n *pendár, barsáxte. //barsáxte ye pendár e kasi//*

figurative adj (**fig** *kutáhwode*) *pendárin, pendári, "mardom con bá ma'ni ye rástin e án áwná nabudand dar andiwe ye xod yek ma'ni ye pendári…." (ZBP, L4095 NKZZF);* "He exploded with rage."*, dar "xawmaw tarekid" váže ye "tarakidan"* [explode] *be maini** [meaning] *ye pendárinaw bekár rafte.*

figuratively adv *pendárin*

figure n **1** (**a**) *womáre, womár. //Baráyam womáre ye wew rá benevis.; Darámadaw wew womáreyi ast.//.* (**b**) *(biwtar be rixt e yekkáni) bahá. //Án saráy/ xáne rá be bahá ye gazáfi/ andaki* [at a high/ low figure] *xaridim.//.* **2** (**a**) *cehrak*, peikare. //cehrak* e/ peikare ye sát* [page] *e se, naqwe ye Áfriqá rá newán midahad.//.* (**b**) *negáre (ZBP, C6593 FM), negáwte, "va in dáyere negáwte ye surat e u-st." (ZBP, L7190TT).* **3** *janam (ZBP, C7088, FM). //Pámuj** [skater] *cand janam e besyár xub anjám dád.; Pámujbázi** [skating] *bá janam* [figure-skating]*//.* **4** *peikar; negáre. //Negáre ye/ peikare ye miyáni* [central figure] *negár e* [painting] *doxtar e (án) honarmand ast.//.* **5** *(baráye mardom) heykal, káleb, qáleb, gel, bawn, tan, andám. //Xow andám/ heikal/ gel budan; Az xorák miparhizam tá xowandám bemánam/ tá andámam xub bemánad.* [keep one's figure]*; Dar táriki heikali/ bawni didam ke dáwt nazdik miwod.; Ruzgári sari tu ye sarhá dáwt/ az kallegondehá bud* [leading figure]*, ammá aknun máye ye riwxand/ xande ye mardom ast.; Zani ast xow andám va xowgel//.* **6** **figures** *dánew e womár. //Dánew e womárat xub ast?//.* **7** **cut a fine, poor, sorry, etc figure** *heikal e/ cehre/ bawn e xubi* [fine]*/ badi* [bad]*/ zár* [sorry] *dáwtan.* **put a figure on sth** *barwomordan. //(womár e) bixánemánhá rá pas az láxiz barwomordan* [put a figure on] *(kári) nawodani ast.//*

figure of eight, (US) **figure eight** *mánand e/ be rixt e womáre ye "8"; gerd-o-vágerd. //Bá pámujune* ru ye yax gerdovágerd zadan* [skating figures of eight]*//*

figure of speech *soxan e pendárin. //Berásti nemixástam beguyam be espáw** [outer space] *rafte./ In soxani pendárin biw nabud.//*

figure[2] v **1** **figure (in sth)** *padid ámadan; yád wodan. //Kasi ke* [a character] *dar besyári az matalháyaw* [novel] *padidár miwavad/ az u yád miwavad* [figure].*//.* **2** (**a**) *womordan, andiwidan. //Andiwidam (womá) nemiáyid.; Conin andiwidam//.* (**b**) *conin budan; áwkár budan. //"Rázi emruz sar e kár nist.", "Áwkár ast* [that/ it figures] *diruz xeili náxow bud."//.* **3** **figure sth in** *jozv e... womordan. //Hazine ye xorákemán rá baráye estár** [vacation] *be womár ávardeyi?//.* **figure on sth** *(dar Ámriká) dar barnáme dáwtan; be... bastegi dáwtan. //Dar barnáme dáram ke* [figure on being...] *Žánviye dar Espahán báwam.//.* **figure sb/ sth out** (**a**) *sardar ávardan. // Hargez natavánesteam az u/ azaw sar dar biyávaram.; Nemitavánam sar*

*dar biyávaram ke cerá káraw rá rahá karde.; Sar darávardeyi cerá ráde*at/ máwinat kár nemikonad?//.* (**b**) *womordan. //Womordeyi/ barwomordeyi/ barávard kardeyi estár** [vaccation] *cand hazine barmidárad?//*

figure-head n **1** *kálu (tandisi bozorg va cubin, gáh be rixt e ádam, bar damáq e kawti) (ZBP, C3109 FM).* **2** *(pendárin) wir e káqazi, "Wáh Soltán Hosein"; wir e bi yál o dom//*

figurine n *tandisak*

filament n **1** *tár, nax, rewte.* **2** *nawtom [<nawtum, Gilaki] tár e názoki ke dar ceráq barq rouwanáyi midahad.*

filch v *(anáyin) áftábedozdi kardan; ciz e kam arzewi rá dozdian/ kewraftan. //Ki medád e ma rá dozdie/ kew rafte?//*

file[1] n *souhán*

file[1] v **1** *souhán zadan. //Náxonhá ye xod rá souhán zadan; cizi rá souhán kewidan va hamvár* [smooth] *gardánidan./ Bá souhán mile ye áhani* [iron bar] *rá do páre kardan//.* **2 file sth down** *bá souhán zadan hamvár yá kucaktar gardánidan.*

file[2] n **1** (**a**) *parvande, daftar, "womár e sepáhaw nadánad kasi -- magar bázjuyad ze daftar basi." (ZBP, L5747 SF). //Baráye barnámeháyam yek parvande ye digar niyáz dáram.//.* (**b**) *parvande. //Parvande ye námeháyi ke tázegi be yekdigar nevewteyim kojá-st?; Baráye har yek az kármandán* [staff] *parvandeyi dáwtan/ báz kardan/ negahdáwtan//.* **2** *parvande. //Dastrasi be parvande ye dálá** [company] *ye womá nadáram zirá womáre ye ramz* [code] *e án rá farámowteam/ farámuw kardeam.//.* **3 on file** *dar parvande. //Hame ye viźegihá* [particulars] *ye womá rá dar parvande dárim.//*

file v **1 file sth (away)** *báygáni kardan. //Námehá rá dar kewoyi báygáni kardan//.* **2** *baráye nevewte wodan dar daftar ferestádan; darxást/ dádxást dádan. //Darxást e foruhewtegi* [divorce] *(be daftarxáne) ferestádan.//*

filing clerk, (US) **file clerk** *daftardár//*

file[3] n **1** *rade, raj, raje (ZBP, C4940 FM); dax (ZBP, C325 FM).* **2 (in) Indian/ single file** *rade/ raj/ dax e yek tane/ yeki powt e sar e digari.* **the rank and file** *(dar ártew) faráviz, parvaz//*

file v, **file in, out, off, past, etc** *raj/ be raj/ be faráviz/ be parvaz raftan. //Mardán/ sarbázán be meidán e namáyew* [parade ground] *ámade az jelo ye ártewbod raje raftand.//*

filet n, **filet mignon** *(guwt e) ráste; powt mázu. //Xáhew mikonam do páre guwt e ráste/ powt mázu bedahid.//*

filial adj *pesari, doxtari, farzand, farzandi. //harg*/ fariz* [xiwkári* [duty] *ye pesari/ doxtari/ farzandi]//*

filibuster n **1** *(beviźe dar Ámriká) bá rudederázi jelo ye kári rá gereftan.* **2** *rudederázi*

filibuster v *(beviźe dar Ámriká) bá rudederázi jelo ye kári rá gereftan. //wegerdháyi* [tactics] *con cub lá ye carx e kasi/ cizi nahádan/ con rudederázi baráye jelogiri az kári//*

filigree n *golábatun. //Yek gol e sine ye golábatun; guwváre ye golábatun//*

filings n *boráde, sunew, "...va dar harekat e mardom [án sanghá ye piwábdán] bar yekdigar sáyand va sude wavand va sunew e án rig báwad ki dar bon e wiwe padid áyad." (ZBP, L5560 ZX). //sunew/ boráde ye áhan* [iron filings]*//*

fill[1] v **1** (**a**) **fill sth (with sth)** *por kardan , anbáwtan, ágandan. //Suráxi rá bá wen; bowkeyi rá/ luránaki* [tank] *rá bá benzin por kardan/ ágandan; tálári rá bá mardom anbáwtan/ por kardan/ dud otáq rá por kard; Bád tu ye bádbánhá oftád* [filled]/ (pendárin) *Az deliri ye womá delam sarwár e setáyew ast./ Badareyi*/ duli* [bucket] *rá az/ bá áb por kardan/ Xáhew mikonam in liván rá baráyam por konid.//.* (**b**) **fill (with sth)** *porwodan, poridan, "Enáyi ke por wod degar key porad?- Na xod rá gomán kardeyi porxerad?" (Sa'di) (ZBP, L896 FM); //Tálár zud por wod.; Bád dar bádbánhá oftád.//.* **2** *por kardan; gereftan (con lule, suráx). //Baráye dandánpezewk xeili piw miáyad ke dandán por konad.; Án wekáf* [crack] *e divár rá báyad begiram/ por konam//.* **3** (**a**) *páygáhi dáwtan, har já juri tarjome miwavad. //Kárhá ye án páygáh rá be xubi anjám midahad.*[fill the post]*//.* (**b**) *por kardan; sar e kári gozáwtan. //Án já ye tohi piw az in por wode./ Án kár rá* [vacancy] *piwtar (az womá) gerefteand.//.* **4 fill sb's shoes** *já ye kasi newastan; já ye kasi rá gereftan.* **5 fill in (for sb)** *(cand gáhe) já ye kasi rá gereftan. //In hafte hamkáram be estár** [vacation] *rafte az inru man jáyaw kár mikonam.//.* **fill sth in,** (US) **fill sth out** (**a**) *por kardan. //Darxástnámeyi rá por kardan; barge ye darxásti rá por kardan//.* (**b**) *xub/ sarásar por kardan. //Án surax rá xub por kardeand/ gerefteand//.* (**c**) *(zamán e...) por kardan. //Bázmánde ye ruz rá bá negaristan e jamjám*/* TV *por kard.//.* **fill sb in (on sth**) *be kasi dar báre ye cizi ágáhi ye basande dádan.*

//Miwavad/ mitavánid darbáre ye ánce ke rox dáde be man ágáhi ye mubemu bedahid?//. **fill out** *por wodan, bozorgtar wodan, farbehtar/ gerdtar wodan. //Lopháyaw por wod/ bálá ámad; Bacce ye láqari bud ammá tázegi áb zir e pustaw rafte/ gerdoqolonbe wode.//*. **fill (sth) up** *ágandan, por kardan, gereftan. //Návdán rá gel gerefte/ Návdán az gel por wode.; anbárak/ lurának* [tank] *rá bá benzin por kardan//*

fill[2] n **1** *...por; ...sir.* **2** **one's fill (of sth/ sb)** *sir e sir xordan; por wodan, poridan "Enáyi ke por wod degar key porad -- Na xod rá gomán kardeyi porxerad?" (Sa'di) (ZBP, L896 , FM); wekam carb kardan, "goft bogzárid ke iwán emruz wekami carb konand..." (ZBP, L2354 AT). //Digar cáy nemixáham, sepásgozáram-por e por wodam//.* **3** *tá ánjá ke betaván bartáft; sir wodan, "Dide az didanaw nagawti sir." (ZBP, L3523 GS). //Digar az sangdeli* [cruelty] *ye u beján ámad/ sir gawt/ delzade wod.//*

filler (n) *batune, maqzi, láyi, tuyi*

fillet n **1** *guwt e bi ostoxán, guwt e bi tiq, guwt e loxm. //kami guwt e ráste//.* **2** *sarband, piwáni-band, navár*

fillet v *guwt rá ráste-ráste boridan. //guwt e máhi ye ráste va kabábi* [grilled]//

filling n **1** *por kardan, anbáwtan, ágandan, ágane, porkardegi. //Emriz mibáyad nazd e dandánpezewk rafte, do dandánam rá por konam.//.* **2** *(dar xorák) ágane kák* [cake] *bá ágane ye morabbáyi*

filling station, (US) **gas satation** *pomp e benzin, istgáh e suxtgiri, suxtgáh*

fillip n **1** *angize, jonbew, sixunak. //Bá komak e ágahi jáni be foruw (e kálá) dádan; kári ke saxt be án niyáz ast.//.* **2** *talangor*

filly n *korre mádiyán, setáq (ZBP, C3072 FM); kor, estáq (ZBP, C6351 FM)*

film n **1** **film (of sth)** *wáme, váwám, láye. //yek parde/ láye/ wáme ye qobár; láyeyi/ pardeyi/ wámeyi rouqan bar áb; pardeyi/ láyeyi az meq/ miq* [mist] *ru ye sabzehá//.* **2** *pard* [besanjid bá parde, film e peikarebardári]. //Pard* e nou dar dastgáh e peikarebardári* [camera] *ye xod nahádan/ pardi*/ filmi rá vaqastan*/ daxwidan** [to develop a film]*//.* **3** *celpard* [pard/ parde + cel <"calu", Sanskrit]. //celpard* e/ film e delxáh e womá kodám ast?; Dáyizádeam* [cousin] *dar celpardsázi/ filmmsázi kár mikonad/ dar kár e celpard*/ film ast.//*

film[2] v **1** *celpardsázi*/ celpard*/ film sáxtan; celpardidan** [to film]. *//Wew máh ast ke celpardbardári*/ filmbardári mikonand//.* **2** (**a**) *ru ye cizi rá bá láye ye názoki puwándan. //Láye ye názoki az yax daryáce rá puwánd.//.* (**b**) *tár gawtan; puwide wodan; qobárálu gawtan; awkálu wodan. //Garist va cewmánaw awkálu/ tire/ tár gawt* [filmed over]*.//.* **3** *celpard*/ film sázi/ sáxtan; //Dárand az xandestáni* [comedy] *celpard*/ film misázand/ celpard*bardári mikonand/ film barmidárand.; Az bázi ye farzandánaw dar báq celpard*/ film bardáwt.//*

film star *setáre ye sinemá/ celpard**

film-strip n *parváze*

film test *celpard* e ázmáyewi*

filmy adj (**-ier**, **-iest**) *(con) wáme; (con) váwám; názok, //yek wabi* [blouse] *ye panbeyi ye názok.//*

filter n **1** *pálune, "va be ostoxánwenási án rá mesfáh guyand ya'ni pálune." (ZBP, L5139 ZX); ...-pálá, "Motreb az dard e mohebbat qazali mipardáxt -- ke hakimán e jahán rá może xunpálá bud." (Háfez); rávak (tanhá baráye báde/ mei) (ZBP, C4818 FM). //rouqanpálá; qahvepálá//.* **2** *pálune, pálávan. //In peikare rá bá pálune ye qermez gereftam.//.* **3** *pálávan; ...-pálá.* **4** *(dar Engelestán) ceráq e ráhnamá ye gardew be cap.*

filter v **1** (**a**) *páláyidan, "az tadbirhá ki ábhá ye bad rá be saláh árad, va tabáhi ye án rá bewkanad... án ast ki u rá besyár bepáláyad." (ZBP, L5251 ZX); pálucan, pálidan. //Páláyew qahve candán be derázá nemikewad.//.* (**b**) *páláyidan; páludan. //Hame ye ábhá ye áwámidani rá báyad pálud.//.* **2** **filter in, out, through, etc** *darz kardan, rexne kardan; parcastan. //Andiwehá ye nou dárad andak-andak dar maqz e/ dar del e mardom ráh (peidá) mikonad/ rexne mikonad.; Ágáhi ye wekast kamkam parcast*/ darz kard.//.* **3** *(dar Engelestán) sar e ceráq e ráhnamáyi be cap gawtan.*

filter-paper n *káqaz e pálune/ páláyew*

filter-tip n *sigár e dudpálá; sigár e pálunedár*

filth n **1** *cerk, wux, faź, paź (ZBP, C4730 FM); gorus (cerk va mu ye tan) (ZBP, C1621 FM). //Bebin ce faźi/ cerki ruy e walvárat ast!//.* **2** *(soxanán e/ nevewtehá ye) palawt/ zewt/ lacar/ harze. //Cegune conin ciz e palawti rá mixáni?//.* **3** *kabare/ kapare*

filthily adv *palawt, paźvin*

filthiness n *palawti, paźvini*

filthy adj (**-ier, -iest**) **1** (**a**) *palawt, paźvin (ZBP, L1451 FM); wuxgen, "ammá eyb e armani án bud ke... gondetan va dozd va wuxgen va gorizande va bifarmán va bihuderáy va..." (ZBP, L6770 QN). //Gedáyi bá jámeyi źende va wuxgen//.* (**b**) *palawt, zewt, harze, lacar. //zabáni harze//.* **2** *(anáyin) (beviźe baráye havá) xeili bad, rimen. //Ce havá ye badi, injur nist?//*

filthy adv **1** *zewt, palawt, faźágen.* **2** *xeili; xar-...; harjá juri tarjome miwavad. //xarpul//.* **3** **filthy lucre** *pul, máye (xárdári yá be wuxi) xarpul*

filtrate n *baj*; baje* (ZBP, C7667 FM)*

filtration n *páludan; páláyidan*

fin n **1** *bále (ye máhi).* **2** *bále (ye havápeimá va digar cizhá)*

finable (adj) *jarime (wodani)*

finable adj *tááván dádani. //xosiri** [offence] *ke baráye án tááván báyad dád.//*

final adj **1** *vápasin, páyáni, anjámin, "báz hengám e vádid e anjámin in hame qalat barámad." (ZBP, L7557 DTH); afdom, "Ce báyadat kardan konun báfdom [= be afdom]; avdom, (ZBP, C2304 FM).* **2** *biborobargard, bicunocerá, farjámin, anjámin. //vacar/ Dastur* [ruling] *e dávar borobargard nadárad/ farjámin ast.; (Goftam) Man nemiáyam, cunocerá ham nadárad!"//.* **3** **in the last final analysis** *sarabjám;*

final n **1** (**a**) *(hamávard e) páyáni, afdomin. //Hamávardhá ye páyáni ye tenis/ celtapká*//.* **the Cup Final** *afdomin/ vápasin ávard.* (**b**) *vápasin/ afdomin. //ázmunhá ye dánewgáhi ye xod rá* [one's finals] *dádan; Vápasin ázmunhá ye (dánewkade ye) dád/ dátikán** [the law finals]*//.* **2** *vápasin, farjámin, afdomin. //vápasin/ afdomin cáp e wabáne ye ruznáme //*

finale n *pasdarámad. //Pasdarámad e bozorg e yek [namáyew e] rangáziv** [pantomime]*//*

finalist n *bázigar e hamávard e páyáni*

finality n *páyáni, engár, biborobargard; engár ke cun o cerá nadárad; engár bi cunocerá; afdomin [vápasin]. //Conán soxan goft ke (kár) engár borobargard nadárad/ ke engár farjámin/ afdomin ast/ ke kári nemitaván kard* [speak with finality]*//*

finalization; finalisation *sámán dádan; be páyán resándan.*

finalize, finalise n *boridan, be páyán resándan. //naqwehá ye basij e kár/ sámán dádan e kár e xod rá* [plans/ arrangements] *be páyán resándan.//*

finally adv **1** *saranjám, báfdom. be afdom, "ce báyadt" [= báyadat] kardan konun báfdom?" (ZBP, C2304 FM). //saranjám/ be afdom mixáham beguyam...//.* **2** *bi cun o cerá; bi borobargard. //In dástán rá* [matter] *báyad bi cun o cerá sámán dahim.* [settle finally]//. **3** *saranjám. //Pas az derangi deráz saranjám namáyew áqázid/ áqáz gawt.//*

finance n **1** *kárdán, //kárwenás e dáráyi; vazir e dáráyi//.* **2** **finance (for sth)** *turag*, tubre, pul, máye. //Pul e/ turag* e/ máye* [finance] *ye sázmán e behdári ye kewvar az báj-dahandegán be dast miáyad.//.* **3** **finances** *sarmáye, hirbáni. //Áyá kár e sarmáye ye/ hirbáni ye án bongáh dorost/ ostovár ast?//*

finance v *sarmáye ye... rá dádan; komak e puli kardan/ dádan. //Páreyi az sarmáye ye án barnáme rá warvin*/ sar-rewtedári* [government] *midahad//*

finance company, finance house *gahbedi, dálá ye vám dahande ye pul*

financial adj *puli, hirbedi, dáráyi. //dar/docár e gereftári ye puli/ Tehrán va Tabriz náfhá ye puli ye/ hirbedi ye Iránand.//*

financial year, (US) **fiscal year** *sál e puli/ hirbedi*

financially adv *puli, hirbedi, dáráyi*

financier n *sarmáyegozár, kárwenás e puli/ hirbánik*/ sarmáyegozári*

finch n *sehre (parandeyi az xáneváde ye bozorg e* Fringillidae*)*

find[1] v (pt, pp **found**) **1** *yáftan, jostan, harjá juri tarjome miwavad. //Bebin ce yáftam/ jostam; Yek wahravá/ eskenás ye bist dolári ru ye zamin/ piyáderou yáftam.; Bidár wode xod rá dar bimárestán yáft.; Zang ke zadam va didam/ daryáftam birun rafteyid noumid wodam.; Be saráy/ xáne ámade u rá ru ye kat* [sofa/ bench] *xofte yáftim.//.* **2** **find sth/ sb (for sb)** *yáftan, jostan. //Pas az máhhá sonbew* [drilling] *dar karáne ye daryá naft yáf gawt/ wod./ Baráye cangár* [cancer] *cáreyi/ darmáni jostan; Baráye porsewi pásoxi yáftan; Ciz e nouyi dar in dástán* [subject] *baráye goftan nemiyábam.; Mitavánid mehmánsaráyi baráyam biyábid?//.* **3** **find sth/ sb (for sb)** *jostan, yáftan, peidá kardan. //Qalami rá ke gom karde budi josti/ yáfti?; Kudak e gomgawte hanuz yáfte nawode/ peidá nawode; Komakat mikonam kafwat rá biyábi/ peidá koni.//.* **4** *yáftan, be dast ávardan; dádan. //Delam mixáhad/ áhang e án dáram ke náme benevisam ammá engár*

hargez zamáni baráye in kár nemiyábam.; Ki pul peidá mikonad hazine ye in safar rá bepardázad?//. **5** *yáftan; daryáftan. //Daryáfte ast ke dorosti/ pákdámani* [honesty] *sudmand ast.* [it pays]*; Kár e tázeat rá cegune yáfteyi/ cegune ast?; Daryáftan e u baráyaw kár e dowvári bud.; Xáneaw rá xeili ásán yáftam.; Daryáftim ke tardáman/ nádorostkár ast.//.* **6** *barxordan, residan. //Kuh be kuh miresad áb be goudál* [Water will always find its level.]*; Peikán* [arrow] *be newáne xord.//.* **7** *yáftan; yáft wodan. //quri dar ewkáf ast; In golhá tanhá dar Mekzik yáft miwavad.//.* **8** *(dátikán*) yáftan. //Be bávar e womá piwmár* [accused] *gonahkár ast yá bigonáh?; Dádgán** [the jury] *u rá bezekár (be ádamkowi) dánest* [find]*//.* **9** **all found** *dastmozd bá xorák va xáne ye ráyegán.* **be found wanting** *náostovár budan, nátaván budan.* **find fault (with sb/ sth)** *xorde gereftan. //Az káretán nemitavánam xorde(yi) begiram.; Hamiwe az man xorde migirad.//.* **find one's feet** *ostovár gawtan; sar e pá ye xod istádan. //Pas az wew hafte bimári candi be derázá kewid tá tavánestam báz ru ye pá beyistam.; Táze be in bongáh peivasteam, az inru hanuz ru ye pá ye xod nayistádeam.//.* **(not) find it in one's heart** *del e kasi ámadan/ nayámadan; az kasi barámadan/ barnayámadan. //Az man barnemiáyad/ delam nemiáyad mádari rá ke baráye sir kardan e wekam e farzand e gorosneaw dozdi konad gajaste dáram* [to condemn]*; Taván e án rá dári/ az to barmiáyad ke puzew bexáhi/ bepuzi?//.* **find oneself** *xod rá bázyáftan; xod rá wenáxtan. //Dar si sálegi táze xod rá wenáxte.//.* **find one's own level** *dustán e hamdel e xod rá yáftan; hamtarázán e xod rá yáftan.* **find/ lose one's voice** *báz wodan e zabán e kasi; zabán e xod rá xordan; dahan e kasi rá káhgel gereftan. //Begu bebinam ce miyandiwi, magar dahanat rá káhgel gerefteand?//.* **find its way to...** *xodbexod be... residan. //Rudhá xod bexod ráh e xod rá yáfte be daryá miresand.//.* **find one's way (to...)** *ráh e xod rá yáftan. //Omidvár-am betaváni ráh e xáneat rá biyábi/ peidá koni.; Natavánest dar án sáxtemán dar-rou* [exit] *rá biyábad.//.* **take sb as one finds him** *kasi rá hamán jur ke hast paziroftan. //Táze az estár** [vacation] *bázgawteyim az inru báyad má rá haminjur ke hastim bepaziri.//.* **10** **find (sth) out** *pei bordan, "Labat mibusam o darmikewam mey- be ráz e zendegáni bordeam pei." (Háfez); porsoju kardan. //Mitaváni porsoju koni kárván dudi key miravad?//.* **find sb out** *moc e kasi rá gereftan; be... peibordan. //Sar e diván e báj koláhi gozáwt, ammá sálhá be derázá kewid tá mocaw rá gereftand/ be án peibordand.//.* **find for/ against sb** *(dátikán) be sud e/ be ziyán e kasi vacar dádan* [give a verdict]. *//Dádgán** [jury] *be sud e piwmár** [defendant] *vacar** [ruling]*/ var* dád.//*

find[2] n **1** *yáfte, harjá juri tarjome miwavad. //Báqbán e tázeyemán berásti, yáfteyi besyár xub ast.//.* **2** *yáftan, yáfte. //Yek yáfte ye besyár arjdár e bástánwenási; Diruz dar án ketábforuwi ketábhá ye kohne/ dast e dovvom ciz e bozorgi yáftam* [a great find]*//*

finder n **1** *yábande. //Yek angowtar e almás gom wode. Be yábande możdegáni/ pádáw dáde xáhad wod.* [reward]//. **2** *durbin e radyáb.* **3** **finder keepers [losers weepers]** *Gomkarde geryán, yábande xanddán*

finding n **1** *yáfte. //Yáftehá ye anjoman bargozide* [commission]; *Yáfte ye bozorg e án gozárew án ast ke dastmozd e báznewastegi* [pension] *basande nist.//.* **2** *(dátikán) var*; vacar* [ruling]

fine[1] n *táván. //Be xosirgarán** [offenders] *táván e gerán mibandand.//*

fine v *táván bastan bar. //Baráye ránandegi ye bimgin/ bad táván baste gawtan; Dádgáh sad dolár bar u táván bast.//*

fine[2] (adj) (**finer, finest**) **1** (**a**) *besyár xub, sare, gaw, vaw, kaw. //negári naqz/ gaw, kaw, "Hamán gah biyámad yeki bád e xaw- bebord abr o ruy e havá gawt kaw." (ZBP, L6926, SF); //namáyewi besyár naqz/ vaw; xorák e, jáme ye, párce ye besyár xub/ naqz//.* (**b**) *besyár naqz, dármak. //ostádkári* [workmanship] *ye besyár naqz/* [fine silk] *parand, parniyán//.* (**c**) *zibá, vaw, gaw, kaw. //cewmandázi kaw/ Dar Milán estári** [vacation] *saxt naqz/ vaw dáwtim.; (be riwxand) Tu ye ce gohi* [fine mess] *gir kardim!.* **2** *(havá ye) xub; gaw, kaw [be womáre ye "1" bálátar bázbardid. //Hame ye bámdád bárán bárid ammá sepastar havá xub/ kaw gawt.//.* **3** *narm. //gard/ árd/ qobár e narm/ máse* [sand] *az rig* [gravel] *narmtar ast.//.* **4** *bárik. //nax e bárik/ názok; yek medád e nok-bárik//.* **5** *(baráye áhan/ yuwosthá/ felezát) náb, sare. //zar e náb/ sare//.* (**6**) (**a**) *bárik. //Womá fádoyihá ye xeili bárik* [fine distinctions] *rá mijuyid.//.* (**b**) *naqz, vaw. //wuxmanewi* [sense of humor] *ye naqz/ vaw; dárá ye pasandi naqz/ vaw* [fine taste] *dar honarhá ye zibá; (goftár/ nevewtár) por ábotáb; gaw//.* **the finer points (of sth)** *rizekárihá. //Rizekárihá ye cougán e rumizi* [snooker/ pool] *rá nemifahman.//.* **get sth down to a fine art** *(anáyin) xeili xub yád gereftan/ farágereftan. //Kár e xarid e piwkewi baráye zádruz rá xeili xub yád gerefte.//.* **not to put too fine a point on it.** *rouwan/ sáde soxan goftan. //Musiqi ye novin rá xeili dust nemidáram, berásti rouwan/ sáde beguyam az án badam ham miáyad.//.* **one fine day** *(dar dástánsoráyi) ruzi, ruzgári...; yeki bud, yeki nabud...;* **fine-tooth comb**; **(go over, through, etc sth) with a fine-tooth comb** *mubemu barresi/ váresi kardan; matte be xawxáw gozáwtan //Kárágáhán/kalántari/ágáhi dárad hame ye gowáhhá rá mu be mu barresi mikonad.//*

fine arts, the fine arts, art *honarhá ye zibá. //doureyi* [a course] *dar honarhá ye zibá//*

finely adv **1** *xub, naqz, vaw, gaw. //Jámeyi naqz/ gaw be tan dáwtan//.* **2** *riz, narm. //sabzi ye riz xordkarde* [finely chopped]//. **3** *bárik. //ási* [engine] *ke bárik taráz gawte* [to tune]*//*

fineness n *xubi, naqzi, vawi, gawi*

finery n *jámehá ye naqz va por zarozivar; áráyehá ye porzarqobarq. //páyvarán e dádgáh* [court officials]*/ darbár dar jámehá ye porzarqobarq e xiw; Báq bá áráyehá ye tábestániyaw* [summer finery] *xeili zibá-st.//*

finesse n **1** *mardomdári, tardasti. //Baráye piwgiri az yek bastnewini* [strike] *ke bim e án miraft, mardomdári newán dádan; Bá zerangi va tardasti ye cewmgiri pul rá az pedaraw gereft.//.* **2** *(dar bázi ye ganjafe* [playing cards]*) bá tardasti xáli rá bázi kardan. //Bá tardasi, bibiyaw rá xub bázi kard.//*

finger n **1** *angowt e dast (angowt e kucak, angowt e xord, "va az harekat e in azole angowt e xord be su ye piw andargardad. (ZBP, L5103 ZX); kálil = kálic = kelek = kelik (angowt e kucak); angowt e cahárom/ angowt e angowtari; angowt e miyáni, celk, colk = angowt e miyáni; wast, angowt e nar). //Yek band e angowt baráye xodaw viski/ marzbuze* rixt* [pour onneself two fingers of whisky]*//.* **be all fingers and thumbs** *in dast e kasi be án dastaw miguyad goh naxor!/ dastopá colofte/ colofti budan. //In suzan rá mitaváni baráyam nax koni? Emruz in dastam be án dastam mige goh naxor!* [I'm all fingers and thumbs today.]//. **get, pull, etc a/ one's finger out** *(anáyin) tondtar kár kardan, jonbidan, kun e xod rá takán dádan. //Agar najonbi/ agar kunat rá najonbáni án kár hargez be páyán nemiresad.//.* **have a finger in evert pie** *(anáyin) noxod e har áwi budan.* **have/ keep one's finger on the pulse** *az vápasin ágáhihá ágáh budan; rag e kárhá rá dar dast dáwtan.* **have, etc one's fingers in the till** *(anáyin) az já ye kár e xiw pul kew raftan/ dozdidan. //Sálhá-st az sar e káraw pul kew mirafte.//.* **be caught with one's fingers in the till** *hengám e dozdi ye pul sar e kár e xod gir oftádan.* **lay a finger on sb/ sth** *dast zadan, dast ruy e... boland kardan. //Agar yek mu az sar e án pesar kam wavad/ agar dast ruy e án pesar boland koni hargez nemibaxwamat.//.* **put the finger on sth** *angowt ru ye cizi/ ru ye áki gozáwtan/ nahádan. //Nemitavánam angowt ru ye áki* [flaw] *dar gováźeaw* [argument] *bogzáram.//.* **put the finger on sb** *(zabán e kuce) (rifteyi rá)* [a criminal] *lou dádan.* **work one's fingers to the bone** *xeili saxt kár kardan; saxt kuwidan; ján kandan; kun e xod rá páre kardan*

finger[2] v **1** *dast zadan, parmásidan, palmásidan, basudan; angowt zadan/ kardan. //Abriwom rá dast málid/ parmásid/ basud tá cuniyaw* [quality] *rá bedánad./ Xoráki rá ke kas e digari dastmáli karde dust nadáram bexoram.//.* **2** *naváxtan, zadan (con piáno, setár).* **3** *(zabán e kuce) lou dádan*

finger-board n *daste (ye tár, setár, gitár, violyon va mánand e án)*

finger-bowl n *jám e angowtwuyi, bádiye ye angowtwuyi*

fingering n *angowtgozári (dar musiqi, nusiyák** [typewriter] *va mánand e án). //páreyi musiqi/ pardeyi* [piece] *baráye piáno bá angowtgozári ye dowvár.//*

finger-mark n *já ye angowt, já ye dast. //ru ye mizi ke barq mizanad* [shiny] *já ye angowt/ já ye dast gozáwtan//*

finger-nail n *náxon (e angowt e dast)*

finger-plate n *qáb e dastgire ye dar; qáb e jákelidi*

fingerprint (n) *já ye angowt, angowtnegári. //az zendáni angownegári kardan//*

finger-stall n *angowti, ru-angowti, rukew e angowt*

fingertip n **1** *nok e angowt., sarangowt, sar e angow.* **2** **have sth at one's fingertips** *fut budan; futefut budan; sar tá pá... budan; yek párce... budan. //Yekpárce honarmand ast/ sartápá yek honarmand ast.//*

finicky, finical, finicking adj **1** *(xárdári) baháneju, bahánegir, alibunegir [Ali baháne gir]. //bahánegir dar xorák, puwák va mánand e án//.* **2** *bá dangofang; dangofangdár. //In kár baráye man xeili dangofangi-ye//*

finish v **1** (**a**) *be páyán residan/ resándan; be sar residan, "be lab resid mará ján o barnayámad kám -- be sar resid omid o talab be sar naresid." (Háfez); sarámadan, "Nabod ruz e peikár e Irániyán -- az án jang jostan sarámad zamán." (ZBP, L6070 SF); separi wodan, "pas án já hamibudand, ahkám ke bá xiw dáwtand separi wod va hic namánd va iwán hame gorosne mánde budannd..." (ZBP, L685 TTT); "az bar e zamin beraft va bá Ebráhim laxti ta'ám bud án ta'ámewán separi wod." (ZBP, L2012 TB); pardáxtan az..., "con wir az kár e Wanzabe bepardáxt..." (ZBP, L1745 DB); bá... sari wodan, "ammá con bim e ján ámad dusti in hame bá sari wavad, zirá ke hame cizi rá badal báwad vva ján rá badal nabovad...." (ZBP, L1829 DB); dast az... bázdáwtan, "Weyx dast az majles bázdáwte bud..." (ZBP, L2338 AT); az yeksu wodan, "páreyi nik piwtar wodam va az ráh yeksu wodam va bexoftam..." (ZBP, L2342 AT); be sar wodan, "bed-in*

omid besar wod deriq omr e aziz..." (ZBP, L3669,GS); sarávardan,"mará gar taváni rahánid az uy -- sarávarde báwi hame goftoguy" (ZBP, L4673 SF); "sarávardam in razm e Kámus niz -- deráz ast o kam nist zu yekpawiz." (ZBP, L6240 SF). //Án doure [term] *hafte ye áyande separi miwavad./ be sar miresad.; Kár e xod rá be páyán resándan; (xándan e) ketábi rá be páyán resándan//.* (**b**) *be páyán resándan/ residan. //Bebiyus hanuz be páyán naresándeam/ hanuz az án kár napardáxteam; Do tan az davandegán be páyán naresidand; Páreyi az takrobáyi* [race] *(az hame) jelo bud* [leading]*, ammá saranjám cahárom gawt.//.* **2 finish sth (off/ up)** *tahmánde ye... rá xordan/ nuwidan//Behtar ast tahmánde ye kák* [cake] *rá ham bexorim, cizi báz namánde.//.* **3 put sth (off)** *pardáxtan; farźáftan (riwe ye aknun "farźám-"). //Káse ye cubineyi nik-pardáxte/ farźáfte; kár e honariyi rá pardáxtan/ farźáftan; In wabi* [blouse] *rá piw az in ke betavánam bepuwam báyad farźámam/ az káraw bepardázam.//.* **4 finish sb (off)** *sotuhidan. //Án docarxesavári pák ma rá sotuhid/ az pá andáxt.//.* **5 finish sb/ sth off** *kowtan, nábud kardan, be karáne resándan; be karáne residan, "Man dánam ke kár e man be karáne resid va ruzgár e man tabáh wod." (ZBP, L273 TB); harjá juri tarjome miwavad. //Án tab nazdik bud káraw rá besázad/ tabáhaw konad/ u rá az páy darávarad.; Vápasin golule án jánevar e zaxmi rá kowt/ az páy darávard.; (pendárin) Agar án doxtar/ zan rá bá u (án mard) bebinam mimiram/ káram sáxte ast.//.* **finish with sb/ sth** (**a**) *kár e kasi/ cizi/ rá be páyán resándan. //Mitaváni kami/ dami cand bebiyusi/ dast negahdári hanuz az káram napardáxteam/ hanuz kár e Behruz rá be páyán naresándeam./ Guwmálat ke dádam/ kárat rá ke sáxtam pawimán xáhi wod.; Kárat ke be páyán resid dig rá sar e jáyaw bene/ bogzár!//.* (**b**) *az kasi (del) boridan; dast bardáwtan az...; //Xeili bá u badraftári mikonad, báyad az u (del) beborad.; Az mengiyá(-gari)* [gambling] *borideam, máye ye tabáhi ye pul ast.//.* **finish (up) with sth** *dar páyán...; be páyán resándan. //Tond náhár xorde án rá bá yek fenján cáy be páyán resándim.//.* **finish up** *dar páyán e kár... budan; az áb darámadan. //Dar páyán e kár mitavánest morde yá saxt zaxmi bude báwad.//*

finish n **1** *páyán, farjám, farźám, anjám, bon. //páyán e yek takrobáyi* [a race]*; dar hamávard* [competition] *cand tan nazdik e ham be páyán residand.//.* **2** (**a**) *pardáxt; pardáz (M. Moqaddam), harjá juri tarjome miwavad. //kácáli* [furniture] *bá pardáxti/ pardázi gaw/ kaw/ naqz./ (pendárin) raftáraw dorowt ast* [lacks finish]*//.* (**b**) *pardáz (M. Moqaddam). //Rouqan e jaláyi* [varnish] *ke dar pardázhá ye gunágun* [various finishes] *be kár tavánad raft.//.* **3 be in/ at the finish** *dar páyán e cizi/ kári vadi** [present] *budan//*

finishing school *dabestán/ dabirestán e puli, viźe ye (doxtarán baráye ámuzew e newast o barxást dar xánevádehá ye puldár/ rade ye bálá)*

finished adj **1 finished (with sb/ sth)** *páyán yáfte; separi, pardáxte. //Tá yek tasu* [hour] *ye digar (hanuz) káram be páyán nemiresad./ Hanuz káram bá womá be sarnayámade/ be páyán nareside./ Bar án wod ke digar baráye digarán kár nakonad.//.* **2** *nábud, virán, pardáxte, harjá juri tarjome miwavad. //Án rosváyi káraw rá dar xawáyágari** [politics] *(yeksare) sáxt./ Hameciz miyán e án zan o mard páyán yáfte.//.* **3** *pardáxte, farźáfte. //farávarde ye/ ciz e farźáfte/ pardáxte//*

be finished; be resolved*; rást gawtan", "Hami bud tá kár e u gawt rást -- Xodávand rá z-án sepas bande xást." (ZBP, L4692 SF). //Setize bi parxáw páyán gereft.//*

finisher n *(ádam yá jánevari ke dar takrobáyi* [race]*) barande (gardad.)*

finite adj **1** *kalánmand; bá kenáre, "fe'l qovvat e kamtar, con fe'l qovvat biwtar bovad barábar va in mahál ast motenáhi va bá kenáre* [limited] *bovad va bahri digar niz hamconán bovad, jomle har do qovvat ke hame ast bá kenáre bovad.* [limited]*" (ZBP, L1571 DA). //dánew e mardom keránmand ast//. (***2***) (dastur e zabán) baste (wode)* [conjugated]. "am, is, are, was, were*, rixthá ye baste wode* "finite" *az kárváźe ye xám e* "be" *hastand, va* "be", "being"*, va* "been" *rixthá ye nábaste* "non-finite" *hastand.*

finite n **1** *(dar Ámriká, zabán e kuce, xárdári) loude, xabarcin, dahan-laq.* **2** *bast-wekan.* **3** *past, forumáye*

Finn n *Fanlándi (bumi ye Fanlánd)*

finnan, **finnan haddock** *guneyi máhi ye dudi (be nám e dánewik e* Melanogrammus aegle finus*)*

Finnish n *Fanlándi, zabán e mardom e Fanlánd; zabán e Fanlándi*

fiord, fjord n *tange, bifarnád [besanjid be "farnád" (ZBP, C3230 FM)], tange ye deráz bá daháne ye bárik, miyán e partgáhhá ye bozorg e sangi*

fir, fir-tree n *senoubar, wáhderaxt (deraxti az gune ye* Abies*).* **2** *cub e wáhderaxt/ senoubar*

fir-cone n *gouz e kaláq (mive ye senoubar)*

fire n **1** *átaw, "átaw e roxsár e gol, xarman e bolbol besuxt- cehre ye xandán e wamm, áfat e parváne wod." (Háfez). //Yáftan/ peidá kardan* [discovery] *e ádam/ mardom átaw rá//.* **2** (**a**) *átaw, átawsuzi. //Sarváyat rá dar barábar e átawsuzi bime kardeyi?//.* (**b**) *átawsuzi. //átawsuzi dar jangal; átawsuzi dar anbár e kálá*

[warehouse]//. **3** (**a**) *átaw. //átaw dorost kardan/ afruxtan; hizom nahádan/ táftan* [lay a fire]*; alou/ áláv (ZBP, C66 FM).* (**b**) *boxári. //boxári ye gázi/ barqi//.* **4** *wellik, átaw, átawbázi, tirbárán, "ke bar deź yeki tirbárán konid -- havá rá co abr e bahárán konid." (ZBP, L6687 SF). //sarbázán peivaste tirbárán kardand/ átaw kardand.* [keep up a steady fire]*/ Átaw e kasi rá pásox dádan/ bázgardándan* [return sb's fire]//. **5** *tabotáb, átaw, harjá juri tarjome miwavad. //Soxanrániyaw biramaq bud/ dáq/ porwur nabud.//.* **6** **between two fires** *az do su zir e átaw budan. //.* **fire and brimstone** *átaw e duzax./ (pendárin) Saxt táfte va xawmgin bud.//.* **fire and sword** *(beviźe hengám e jang) átaw suzi va kowtár.* **go through fire and water (for sb/ sth)** *baráye... xod rá be áb o átaw zadan.* **hold one's fire** *andaki átawbas kardan.* **make up a fire** *(tun* [hypocaust] *yá átaw rá) táftan.* **on fire** (**a**) *átawsuzi.* (**b**) *(pendárin) dar tabotáb; dar átaw e...;* **play with fire** *bá átaw bázi kardan.* **set fire to sth** *átaw zadan; átaw kardan.* **(not/ never) set the Thames on fire** *kir e qul rá wekastan, poxi nabudan, harjá juri tarjome miwavad. //Dánewju ye xubi ast, ammá na candán ke máh rá dopáre konad/ ammá waqqolqamar ham nemikonad.//.* **under fire** (**a**) *zir e átaw. //Zir e átaw e saxt gir kardan//.* (**b**) *(pendárin) saxt xordegiri wodan; saxt zir e átaw budan. //Sarrewtedári/ warvin** [government] *baráye ravew e hirbáni* ye xod* [economic policy] *saxt/ az har su zir e átaw bud.//*

fire[2] v **1** **fire (sth) (at sb/ sth); fire (sth) into sth** *átaw kardan, wellik kardan, tir báridan/ tirbárán, "ke bar deź yeki tir bárán konid -- havá rá co abr e bahárán konid." (ZBP, L6687 SF). //Afsar be zirdastán e xod farmán dád (be dowman) átaw konand./ Pásbánán (cand golule ye lástiki) miyán e mardom wellik kardan; In zinabzár/ senáh** [weapon] *muwakhá ye havápeimázan partáb/ wellik mikonad* [fire].*; cand tir (be su ye ámáj) partáb kard/ wellik kard.; cand tir e haváyi bá haft-tir wellik kardan; 21 tir e tup baráye dorud wellik kardan* [fire a 21-gun salute]//. **2** **fire sth at sb** *...bárán kardan; ...pic kardan. //Kasi rá downám-bárán kardan; Kasi rá porsewpic kardan; bar sar e kasi andiwehá ye gunágun forubáridan//.* **3** *(anáyin) birun kardan/ rándan; darpicidan, "Abolqásem e Kasir rá ke sáheb- diváni ye Xorásán dáde budand darpicid..." (ZBP, L540, TBH). //Con az kewo ye piwxán* [the till] *pul dozdide bud az kár birun gawt/ birunaw kardand* [fire].*//.* **4** *suxtan, átaw zadan. //kumeyi carámin* [haystack] *rá átaw zadan//.* **5** *átaw kardan; rouwan kardan. //Ás* [engine] *átaw nemiwavad/ rouwan nemiwavad./; Án ás* [engine] *tanhá bá se ostováne* [cylinder] *kár mikonad.//.* **6** **fire sb with sth; fire sb into sth/ doing sth** *barangixtan. //Dástánhá ye bimgin va wurangiz* [adventure stories] *pendáraw rá barangixt* [fired his imagination]*/ Soxanráni ye rahbar e kumal** [political party] *hamvandán rá be konew barangixt.//.* **7** *(dar kure) poxtan. //kuze ye geli, ájor rá dar kure/ dáw poxtan.//.* **8** **fire away** *harjá juri tarjome miwavad. //porsew-bárán kardan/ "Do porsew az womá dáram (beporsam)", "Xob, benál/ bezan berim!"//.* **fire sth off** *átaw kardan, wellik kardan; tir dar kardan. //Cand bár tirbárán kardan/ hame ye sáz* [ammunition] *e xod rá átaw kardan//*

fire-alarm (n) *zang e/ áźir e átawsuzi*

firearm n *jangafzár e garm/ átawin; zinabzár e átawin; senáh*e garm [baráye riwe bengarid be* "weapon"*]*

fireball n **1** *waxáne*/ golwaxáne** (meteor) *[baráye riwe bengarid be "gerán" (EDPL 15.1055)].* **2** *belk* (ZBP, C3010 FM).* **3** *(pendárin) yek golule átaw; átawpáre*

fire-bomb n *bomb e átawzá*

fire-box n *golxan; átawxán*

firebrand n **1** *giráne/ girune; ásoqde (ZBP, C2520 FM); puk, "gar barfekanam garm dam e xiw be gugerd -- bi puk ze gugerd zabáne zanad átaw." (ZBP, C5820, Menjik); pife.* **2** *áwubgar, áwmuq*

fire-break n *átaw wekan (zamin e rubide va hamvári ke átaw az án natavánad gozawt)*

fire-brick n *ájor e átawxár; ágor (ZBP, C3349 FM)*

fire brigade, (US) **fire department** *átawnewáni. //Átawnewáni rá faráxándan* [call out]*//*

fire-clay n *xák e nasuz; gel e bute*

firecracker n *taraqqe*

-fired *dar setáhá* ye serewte, ...-gázi, ...-barqi; harjá juri tarjome miwavad. //garmáyew e nápik* e gázi* [gas-fired central heating]*; yek nirugáh e zoqál-sangi* [coal-fired power station]//

firedamp, damp n *gáz e metán, gáz e mordáb*

firedog n *bengarid be* "andiron"

fire-drill n *átawvarzi, adá ye átawsuzi rá darávardan, va kárháyi ke báyast kard, baráye ázmáyew anjám dádan*

fire-eater n **1** *(dar namáyewhá va sargarmi) átawxár.* **2** *xorus-jangi; átawinxu*

fire-engine, **fire-appliance** n *ráde* ye/ máwin e átawnewáni*

fire-escape n *ráh pelle ye goriz az átaw*

fire extinguisher, **extinguisher** *dastgáh e átawnewán e kucak, ke bá dast be harjá barand, va átawhá ye kucak rá xámuw mikonad.*

fire-fighter *átawnewán (viźe ye jangal)*

firefly n *kerm e wabtáb az xáneváde ye* Lampyridae

fire-guard n *separ e jelo ye átaw/ golxan/ boxári ye hizomi*

fire-irons n *abzár e tuntábi*

firelight n *foruq e átaw, varáq, varq (ZBP, C4058 FM). //dar foruq e átaw/ varáq newaste//*

fire-lighter n *giráne, girune, pife, ásoqde*

fireman n (pl **firemen**) **1** *átawnewán.* **2** *tuntáb; golxantáb*

fireplace n *boxári ye (tu) divári*

fire-plug n *wir e áb e átaw-newáni*

fire-power n *niru ye átaw/ átawbári*

fireproof adj *átawxár, nasuz. //divári/ dari nasuz//*

fireproof v *átawxár/ nasuz kardan/ gardánidan*

fire-raising n *átawzani, átawsuzi bepá kardan, suzándan*

fire-raiser n *kasi ke dáneste átawsuzi bepá mikonad.*

fireside n *kenár e átaw/ boxári ye divári. //kenár e átaw/ boxári ye divári newastan//*

firestand n *ádewt* [<Pahlavi (ZBP, C3438 MK)]*

fire station n *(istgáh e) átawnewáni*

fire temple *átawkade, "ham átaw bemordi be átawkade -- wodi tire nouruz o jawn e sade." (ZBP, L4978 SF)*

fire-walking n *(dar áyin e dini) gozar e az átaw*

firewalker (n) *kasi ke dar átaw gám zanad (áyin e dini)*

firewatcher n *kasi ke hengám e bombárán mipáyad átawsuzi rox nadahad.*

fire-water (n) *(báde, mey) siki, áb e átawgun*

firewood n *hime, hizom, amane (tudeyi az hizom) (ZBP, C21 FM); buk (ZBP, C2768 FM)*

firework n **1** *xompáre (baráye átawbázi); //cand xompáre baráye átawbázi darkardan* [set off]*//.* **2** **fireworks** *(pendárin) átaw e xawm. //Bogzár bebinamaw tá átaw e xawm e ma rá bebini!//*

firing n **1** *átaw, wellik, tirbárán. //Su ye capemán peivaste átaw mibárid.//.* **2** *(sofáline rá) dar kure/ dáw poxtan. //Tá hame ye kásekuzehá ye ru ye raf dorost wavad cand bár báyad dar kure/ dáw poxt./ poxte wavand.//*

firing-line n **1** *piwápiw e sepáh/ rástá ye/ dam e átaw; dam e tiq.* **2** **be in the firing line** *dam e tiq/ dam e cak budan. //Aknun báyad xodaw rá xub bepáyad, dam e tiq/ dam e cak e kixá** [boss] *ye nou ast!//*

firing squad n *juxe ye átaw; sarbázán e tirbár. //Be marqazani* [death penalty] *bá tirbárán/ juxe ye átaw vacar yáft.* [sentenced]*//*

firm[1] adj (**-ier, -iest**) **1** (**a**) *seft, saxt, os, ost (ZBP, C3800 FM). //In zamin e xis candán seft ast ke betaván ruyaw ráh raft.; zamin e/ xák e seft/ os/ ost; yek bálewtak* [cushion] *seft;yek towak e/ kat e/ nimkat* [sofa] *e seft; máhicehá ye seft//.* (**b**) *os, ost, ostovár, rost (ZBP, C6516 FM); //bonyádi ostovár; já ye páyi/ páygáhi ost* [firm foothold]*; narde* [fencing] *ye sáru* [concrete] *ye ost/ rost//.* **2** *(baráye jonbew) ostovár; na dodel, seft, saxt. //dast-dádani, casbidani* [grip]*, gereftani/ girewi* [hold]*, negahdáwtani* [hold]*/ seft/ saxt/ cost//.* **3** *ost, ostovár, cost, "...va ham digar peiqámbarán.e... xod rá be qadam e tasabbot va tawammor bázdáwt va cost daristád va da'vat e xalq áqáz kard.". //geravewi* [belief]*/ geravandeyi* [believer] *ostovár be áyin e Mazdaki* [socialism]*/ áhangi* [decision] *ostovár, tárixi* [date] *biradxor, árástani/ áráyewi/ basiji* [arrangement]*, piwnahádi* [offer] *ostovár/ manewteyi* [opinion]*, bávari* [belief/ conviction]*, bonestháyi* [principles] *ostovár; ágáhiyi, gováhi* [evidence] *ostovár/ Raxw asbi ast ke bigomán dar takrobáyi* [the race] *barande miwavad.//.* **4** **firm (with sb)** *ost, ostovár, setorg, cost (baráye nemune be womáre ye* 3 *bálátar bengarid.). //Pedarán va mádarán/ zádárán* báyad bá farzandán e xiw ostovár/ saxtgir báwand./ Rahbari* [leadership] *ye/ dastvari* [control] *ye, farhanjewi* [discipline] *ostovár/ cost kardan/ Bá áváyi setorg* [in a firm voice] *goft, "nemixáham námehrabán* [unkind] *báwam.".* **5** **firm (against sth)** *ost, ostovár. //Riyál dar barábar e dolár ostovár istád, ammá dar barábar e Yuro oft kard.//.* **6** **be on firm**

ground *pábarjá/ ostovár budan.* **a firm hand** *datvari ye/ farhanjewi ostovár va saxt. //Án pesarak niyáz be farhanjewi ostovár/ seftosaxt dárad tá xub báráyad.//*

firm v **1** **firm (sth) (up)** *seft/ saxt/ ost/ ostovár wodan/ kardan/ gawtan/ gardánidan.* (**b**) *páreyi az tan rá seft gardánidan. //Varzew máhicehá ye womá/ ádam/ mardom rá seft migardánad/ mikonad.//*

firm adv, **hold firm to sth** *seft/ saxt/ seftosaxt negahdáwtan; daristádan, "Fazl goft del mawqul madár ke man daristam va agar jánam bewavad tá in kár be solh rást wavad..." (ZBP, L572 TBH). cost daristádan, "va ham con digar peiqambarán... xod rá be qadam e tasabbot va tawammor bázdáwt va cost daristád va da'vat e xalq áqáz kard." (ZBP, L7321 SR). //Bávarhá ye, ármánhá ye, bonesthá* [principle] *ye xod rá seft o saxt negahdáwtan/ dar bávarhá ye, ármánhá* [ideals] *ye, bonesthá ye xod cost daristádan.//*

firm[2] n *(beviźe anáyin) dálá* [baráye riwe bengarid be* "company"*]; bongáh e bázargáni, tim, "tim be cem e xáne ye bozorg va saráy e bázargáni ast." (ZBP, L7620 DTH). //bongáh e hamárgarán/ goruhi az hamárgarán* [accountant]; *dálá ye*/ Bongáh e bázargáni ye má 200 kármand rá afzuni* [redundant] *dáneste.//*

firmament n *(bástáni) ásemán, "Ásemán bár e amánat natavánest kewid -- qor'e ye fál be nám e man e diváne zadand." (Háfez)*

firmly adv *ostovár, os, ost, ros, seft o saxt. //Páyehá ye narde/ capar* [fence post] *ostovár dar zamin kubide/ já dáde wode bud.; Án bongáh e bázargáni diri napáyid ke dar wahr bon gereft/ riwe kard* [establish].; *Farwin** [chairman] *hukerdáráne* [politely] *ammá ostovár án piwnahád rá bázpasránd/ napaziroft.//*

firmness n *saxti, sefti, osti, ostovári, rosi, rosti (ZBP, C4906 FM); setorgi, tandári, "va andar áb be sabab e ámixtegi bá xák tandári va istidegi padid áyad tá con jesmi rá bar nahádi benehand bar án nahád dir bemánad." (ZBP, L4998 ZX)*

first[1] (adj) **1** (**a**) *noxost, noxostin, yekkom. //noxostin namáyew/ noxostin bár ruy e parde ámadan; zan e noxostaw; noxostin farzandewán; noxrázewán/ noxriyewán; noxostin káraw; dánewjuyán e sál e noxost e dánewgáh; dar negáh e noxost.; be wabgir* [at first light]*/ be sepidedam/ uwahin/ uwahingáh./ Harce zudtar ke bewavad/ ke páyaw biyoftad* [at the first opportunity]*; Noxostin newánehá ye in ke zemestán dárad nazdik miwavad./ faráresidan e zemestán/ nazdik gawtan e zemestán; noxostin bardáwt* [impression], *vákonew; Baram** [prize] *e noxost rá dar hamávard bord./ noxostin ruz e máh/ Urmazdruz az máh e...; Wápur e yekkom/ noxost; /be bonesthá* [principles] *ye noxost bázgawtan; dar dareje ye noxost; violonhá ye/ galgacakhá* ye noxost.; Noxostin xiwkári* [duty] *ye womá dar barábar e xánevádeyetán ast.//. [Barxi mardom noxost* "first" *rá az* "firstly" *biwtar mipasandand. //Se cem* [reason] *baráye kenáregiri az káram dáram, noxost az dastmozdam xownud nistam, dovvom* [second/ secondly] *zamán e kár xeili deráz ast va sevvom* [third/ thirdly] *baxt e barkewide wodan* [chance of promotion] *be páygáh e bálátar xeili kam ast.//].* (**b**) *noxostin bár bud ke hamdigar rá mididand.; Noxostin bár ke mazze ye kámyábi rá cewid.//.* **2** *noxost na, dovvom, sevvom, vápasin...; //dast e cap pic e noxost na dovvomi rá beravid.; Man dar in kuce xáne ye/ saráy e sevvomi az tah miziyam.//.* **first thing** *noxost. //Fardá noxostin kári ke bekonam.../ fardá, bámdád noxost be xarid miravam.//.* **first things first** *(dastán) In rá/ ini rá ke záyideyi bozorg kon, ángáh.... (PAF, #2361); Ebtedá mikonam be nám e xodá (PAF, #250); "to kári ke dári nabordi be sar-cerá dast yázi be kár e degar? (PAF, #9047)*

the first person **1** *(dastur e zabán) noxostin tan. //*I am, *(man) hastam, va man noxostin tan e yekkáni ast./* I, me, we, us, *harvenámhá ye noxostin tan hastand.//.* **2** *wiveyi dar dástán negári yá soxanráni ke dar án guyande xod rá jáy e bázigar migozárad va dástán rá az zabán e xiw miguyad.//*

the First World War; World War I *jang e jaháni ye noxost.*

first[2] adv **1** (**a**) *noxost. //Noxost Susan be darun e otáq ámad.; Ki dar tak-robáyi* [race] *noxost/ barande wod?; Noxost bánován, sepas áqáyán.//.* (**b**) *noxost. //Noxost báyast bebinam ce bepuwam?; Noxost biyandiw, sepas dast bekár wo* [act]*!/ Báyad noxost káram rá be páyán beresánam.//.* **2** *baráye noxostin bár. //Noxostin bár , key u rá didi?; Án namáyew* [play] *noxostin bár dar Wiráz ruy e parde/ faxan** [scene] *ámad./ Noxostin bár ke be Irán ámad hic pársi nemitavánest soxan guyad.//.* **3** *(hengám e barwomordan e fehrestvár) noxost. //In ravew do bartari dárad noxost (in ke) arzán ast va dovvom tondtar ast.//.* **4** *noxost, //Goft ke behtar midánad/ dust-tar dárad az kár kenáre girad* [he would resign first], *tá bonesthá ye xiw rá* [his principles] *zir e pá nehad.//.* **5** **at first** *noxost, dar áqáz. //Noxost andiwidam kamru ast ammá sepastar daryáftam ke az mardom xowaw nemiáyad* [interested in]*//. "*If at first you don't succed, try, try again." (*dastán) "Án ke nayoftád nayárast xást." (PAF, #1075, Xáju).* **come first** *dar dareje ye noxost budan. //Midáni ke zan o bacceháyat/ farzandánat dareje ye noxost ast, va ceráqi ke be manzel*

ravá-st, be masjed ravá nist.//. **first and foremost** *piw az har ciz, dar dareje ye noxost. //Kami (kár e) nevisandegi mikonad ammá dar dareje ye noxost ámuzegár ast.//.* **first and last** *(beáyin) yek párce. //Yek párce áqá-st!* [His brother is a real gentleman, first and last.]*//.* **first come first served** *//"Har ki zudtar biyáyad, zudtar áw mixorad!";/ "Ásiyá be noubat!"/ "Ásiyá o pastá!"*; *"Alláhom-ma, bir ,bir!"//.* **first of all** *noxost; piw az har... e digar. //Noxost labxandi zad, va sepas xandidan gereft.; "Xob, piw az har ciz, báyad bedánim ke az hic ruy zamán e án kár rá nadárim!".* **first off** *(anáyin) piw az har ciz e digar. //Piw az har ciz e digar bogzár/ behel bebinim cand darmiáyad* [cost]*//.* **put sb/ sth first** *dar dareje ye noxost nahádan. //Zendegi ye piwegáni/ piweyi, nám/ áváze, farzandán e xod rá dar dareje ye noxost nahádan//.*

first[3] n, pron **1 the first** *noxostin ciz yá kas. //Wirin noxostin kasi bud ke ámad/ resid.; Dar xánevádeyemán man noxostin kasi hastam ke be dánewgáh rafte.; Noxost xod be xást e xod xostu/ xastu miwavam ke laqzew az man báwad/ ke wáyad laqzide báwam* [to be wrong]*/ Noxostin bár ke wanidam án bongáh dárad baste miwavad hengámi bud ke Kámrán be man goft.//.* **2** *(anáyin) dastávardi* [achievement]. *//ruydádi cewmgir* [notable] *baráye noxostin bár; Dastávardi cewmgir baráye noxostin bár baráye goruh e varzewi ye Irán//.* **3 first (in sth)** *(dar Engelestán) páye ye dánewgáhi ye dareje ye yek, nemune. //Dar dánew e womár az dánewkade ye Wiráz dánewju ye nemune wod.* [get a first in...]*//.* **4** *(dar ráde*/ máwin) dande ye yek. //bá dande ye yek az tappe bálá raftan.//.* **5 from the (very) first** *az (hamán) áqáz (e kár); //Az (hamán) áqáz (e kár) án andiwe rá girá yáftam va aknun án rá tanhá ráh e gowáyew (e kár) midánam.//.* **from first to last** *sarásar, az sar tá tah,; az áqáz tá páyán*

first aid *komakhá ye noxostin; darmánhá ye noxostin; timár e noxost*

first base **1** *xáne; xáne ye noxost, xán e noxost.* **2 not get to first base (with sth)** *(anáyin) dar hamán gám e noxost (dar cizi) vámándan*

first-born (n, adj) *<u>noxri</u>, "az án do pesar har ke noxri bodi -- do bahre ze mirás e u bestadi." (ZBP, C6401 SF). //pesar e noxriyewán.//*

firsborn (adj) = **primogeniture** *noxri, "az án do pesar har ke noxri bodi -- do bahre ze mirás u bestadi. (ZBP, C6401 SF)*

first class (n) **1** *dareje ye yek. //dar dareje ye yek dud kardan nawáyad.; delijánhá ye/ ke*há* [compartment] *ye, newim*há ye/ sandalihá* [seat] *ye dareje ye yek//.* **2** *peyk e dareje ye yek. //Námeyi ke bá peik e dareje ye yek miravad/ ferestáde miwavad, fardá ye án ruz báyad beresad./ Xáhew mikonam dah daj** [stamp] *e peik e dareje ye yek bedahid.//.* **3** *dareje ye yek, behtarin. //Mehmániyi ke dádand dareje ye yek/ behtarin bud.; Mitavánand/ dar tavánewán hast* [afford] *ke be sofrexánehá ye dareje ye yek beravand va cáwt bexorand.; Dar ázmunháyaw nomrehá ye dareje ye yek/ behtarin nomrehá rá ávard.; Mardomán e besyár xubi hastand, dustewán xáhi dáwt.//*

first class adv *dareje ye yek. //Bá dareje ye yek safar kardan; Náme rá dowanbe bá peyk e dareje ye yek ferestádam//*

first-day cover *pecnáyi** [envelope] *ke ruyaw daj*háyi* [stamp] *ke baráye noxostin bár cáp wode casbándeand.//*

first-degree (adj) *dareje ye yek yá se (baráye ádamkowi dareje ye se; baráye suxtegi dareje ye yek). //Be ádamkowi ye dareje ye se piwmárde* [charged] *gawt.; Qahe ye dáq mitavánad máye ye suxtegi ye dareje yek gardad.//*

first finger *angowt e dovvom, angowt e newáne*

first floor, the first floor **1** *(dar Engelestán) áwkub e dovvom. //sarácey* [flat] *dar áwkub e dovvom* [first-floor]//. **2** *(dar Ámriká) áwkub e yekkom/ hamkaf*

first-footing n *(beviże dar Eskátland) dar áqáz e sál e nou áyin bar án ast ke hame cewm be ráh e noxostin kasi wavand ke pá be saráy/ xáne gozárad tá jawn áqáz gardad.*

first-fruit, first-fruits n **1** *noubar, noubari.* **2** *(pendárin) hude ye noxost; noxostin dastávard*

first gear *dande ye yek (dar ráde*/ máwin)*

firsthand (adj) *dast e noxost. //ágáhi az sarcewm/ ágáhi ye dast e noxost./ Cizi rá dast e noxost/ bá guwt o pust e xod cewidan/ ázmudan.//*

first lady (n) **1 the First Lady** *[dar Ámriká] noxost bánu; noxbánu*, [nox, bengarid be (EDPL 29.2700)] hamsar e farbod** [president]*/ hamsar e farmándár e yek ostán.* **2** *(beviże be rixt e yekkáni) noxbánu*; noxdoxt*; piwgám; bázigar e noxost e yek dástán. //Wirin, va Leyli noxdoxt*há ye do dástán e ewqi/ weidáyi ye soxan e Pársi hastand ke námewán dar "Xosro-Wirin" va "Leyli va Majnun" ámade.//*

firstly adv *(hengám e xándan e fehresti) noxost..., //Bimári az do ráh mitavánad padid áyad, noxost agar fewár e xun bálá báwad va dovvom...//*

first name (n) *nám e noxost; nám e kucak. //nám e noxost/ nám e kucak e "Obama" farbod* e Ámriká "Barak" bud.; Kixáyemán** [boss] *rá hamegi bá nám e kucakaw mixánim/ áváz midahim.//*

first night *wab e noxost* (e yek namáyew va mánand e án); //Wab e noxost e "Namáyew e Xosro va Wirin";* "suffer from the first-night nerves" *Delwure ye wab e noxost rá dáwtan.//*

first offender *baráye noxostin bár bezehi kardan; xosir** [crime] *e bedun e piwine ye bad.*

first officer *(dar kawti ye bázargáni) náxodá dovvom; dastyár e náxodá*

first-rate adj *behtarin; dareje ye yek. //Xorák injá behtarin/ dareje ye yek ast.//*

first-rate adv *varzide, tandorost, hutan. //hutan/ xeili tandorost budan//*

first refusal *awá* ye/ haq-e paziroftan yá napaziroftan e cizi rá piw az piwnahád be digarán dáwtan. //Omidvár-am agar hargáh bexáhi ráde*at/ máwinat rá beforuwi piw az digarán noxost be man piwnahád koni.//*

first school *(dar Engelestán) se sál e noxost e dabestán*

firth *(beviże dar Eskátland) daháne ye rud; daháne ye tang be daryá*

fiscal year *bengarid be* "financial year"

fish[1] (pl **fish,** irish, **fishes**) **<u>1</u>** *máhi. //cand máhi gereftand./ máhi, xarcang va qurbáqe//.* **<u>2</u>** *(guwt e) máhi. //máhi ye yaxzade/ fosorde, dudi, táze/ Pas az páre ye noxost e cáwt* [course] *xorák e máhi ávardand./ máhi ye áb-paz* [boiled], *sorxkarde, kabábi/ berewte* [grilled]//. **a fish out of water** *con máhi dar xowki, nábesámán. //Man az xáneváde ye kárgari hastam* [working-class background], *va dar miyán e mardom e rade ye bálá* [high-society] *be máhi dar xowki mimánam.//*. **have bigger/ other fish to fry** *kár e arjdártar e digari dáwtan.* **neither fish, flesh nor good red herring** *(dastán) wotor-gáv-palang; con wotormorq ast, na wotor ast ke bár bebarad, na palang ast ke bedarrad; gong; bisarotah.* **an odd/ a queer fish** *(anáyin) ádami ke raftáraw be ádam nemimánad/ be wotor mimánad/ be wotor goftand. "cerá gondet pas-e?", goft: "cicim mes e/ mesl e hame kas-e?" [dastán]. //Sálhá-st az xáne birun nayámade, raftáraw be ádam nemimánad* [old fish]. **play a fish** *(hengám e máhigiri) gozáwtan e máhiyi ke bá atari** [rod and line] *gereftár wode candán takápu konad tá bestuh gardad.//.* **there are (plenty of) other fish in the sea; there are (plenty) more (good) fish in the sea** *(dastán) "dar... candán saman ast ke yásaman tuw gom ast."*

fish[2] v **<u>1</u>** (**<u>a</u>**) **fish (for sth)** *bá tur/ wast/ mikál* máhi gereftan. //Páyán e haftehá biwtar be máhigiri miravam./ máhi ye ázá* [salmon] *gereftan//.* (**<u>b</u>**) *máhi gereftan; //dar rudxáne, daryáceyi máhi gereftan//.* **<u>2</u>** **fish for sth** *pei ye... gawtan; jostan; wekardan/ wekár kardan. //wekár e morvárid kardan; dar kise/ kif* [bag] *pei ye kelidhá gawtan//.* **<u>3</u>** **fish in troubled waters** *az áb e gelálu/ gelálud máhi gereftan.* **<u>4</u>** **fish for sth** *baráye... be in dar án dar zadan ; baráye hazine ye ruzáne ye zendegi be in dar án dar zadan.* **fish sth out (of sth)** *birun ávardan/ kewidan; //har máh/ har máhe cand ráde* ye/ máwin e kohne rá az ábráh* [canal] *birun mikewand.// Yek tekke nax* [a length of string] *az jibaw birun kewid.//*

fish and chips *máhi ye sorx karde bá sibzamini ye sorx karde. //Aknun máhi va sibzamini ye sorx karde xeili gerán gawte.//*

fish cake *kák e máhi**

fisherman n (pl **fishermen**) *máhigir*

fishery n **<u>1</u>** *wilát; wil = bas* [<Gilaki, (wil dar rudxáne]; //wiláthá ye daryáyi/ dur az karáne ye daryá* [offshore fishery]//. **<u>2</u>** *wilát, máhigiri. //Vezárat e wilát//*

fish-eye lens *źále ye/ vinok* e máyicom* [<Gilaki, máyi = máhi, com = cewm]; źále ye/ vinok* e daq [besanjid bá "áyne ye daq" (Buf e Kur, Sádeq e Hedáyat) (niz bengarid be* "astigmatism"*)]*

fish-farm *máhisará; máhiyestán*

fish finger, (US) **fish stick** *qázi ye* [sort of sandwich] *máhi [sorx karde puwide az kare va xordenán]*

fish-hook n *migál [<Gilaki]; wast, "Zin soxan e áweq e ma'wuqe parast -- jast dar áb co máhi az wast." (ZBP, L7857, Iraj Mirzá)*

fishing n *máhigiri. //máhigiri dar ábhá ye/ daryáhá ye źarf.; Ánjá máhigiri hanuz kár e bozorg e mardom* [main industry] *ast./ yek qáyeq e máhigiri/ wil/ wilát* [fishing ground]//

fishing-line *atari* [<guyew e Gilaki]*

fishing-rod, (US) **fishing pole** *cub e máhigiri*

fishing-tackle *sáz-o-barg e máhigiri*

fish-kettle n *dig e máhipazi*

fish-knife n *kárd e máhixori*

fishmonger n *(dar Engelestán) máhiforuw. //az máhiforuw máhi xaridan//*

fish-net n **1** *tur e máhigiri; vávar (ZBP, C4129 FM); wast, "Be zir e náf wast bar wast- dah angowtaw co máhi bud dar wast." (ZBP, L7769 VR).* **2** *turi. //zirwalvár e turi* [fish-net tights]//

fish-plate *tál (ZBP, C6118 FM) [tekke áhani ke reil e ráh áhan rá be digari mipeivandad]*

fish-slice *katare* [<katare, Gilaki] (guneyi abzár e áwpazi, bá daste ye boland, va sar e pahn, baráye bargardándan yá bardáwtan e guwt va mánand e án)]*

fishwife n **1** *(zan/ doxtar e) máhiforuw.* **2** *(xárdári) (zan e) neq-nequ va bad-dahan; patyáre. //Con patyárehá jiq mizad!//*

fishy adj (**fishier**, **fishiest**) **1** *bu ye máhi.* **2** *(anáyin) máye ye badgománi; harjá juri tarjome miwavad. //Engár injá buháyi miáyad/ Engár injá bu ye... miáyad.//*

fissile adj *káftani [bengarid be* "fission"*] wekáftani (baráye atom/ parmánu*).* **2** *wekáftani, wekastani, wekáfpazir. //cubi wekáfpazir//*

fission n **1** *(baráye haste ye atom/ parmánu*) káfew*/ káftan. //káfew e hasteyi//.* **2** *(dar zistwenási) káfew/ káftan e haste ye yáxte*

fissionable adj *káftani*

fissiparous adj *záyew/ zádorud bá káfew/ káftan e haste ye yáxte*

fissure n *káf, tarak, tarák, wekáf, qác, máz (ZBP, C677 FM), káftegi, "dar aláj e káftegi ye lab- az bimárihá ye lab yeki án ast ki káftegi árad va be ázi waqáq ... guyand." (ZBP, L5490 ZX)*

fist n *mowt. //Bá mowt ma rá zad/ ma rá mowt zad.; mowtháyaw rá gere kard* [clench]*; Mowt e gere kardeaw rá be u newán dád.//*

fistful n *yek mowt (por). //yek mowt wahravá ye sad dolári//*

fisticuffs n *(bástáni yá be wuxi) mowtkári; //mowtkári kardan* [engage in fisticuffs]//

fistula n **1** *násur (ZBP, C2873 FM); godáre; "báz agar násur bovad va in án bovad ki be bon e riwi bovad... ki godáre konad be maq'ad andar va bovad ki bád va sergin bedin suráx birun áyad...." (ZBP, L7088 HM).* **2** *násur, godáre (bimári yá sáxte bá kárdpezewki)*

fit[1] adj (**fitter**, **fittest**) **1** *sezávár, neku, barázande, wáyeste, wáyán. //bumi barázande ye/ sezávár e zendegi kardan dar án; án xorák baráye xordan e mardom xub nabud/ wáyán e xordan nabud.//.* **2** **fit to do sth** *tavánestan; harjá juri tarjome miwavad. //Candán kár kardand ke nazdik bud az mándegi* [fatigue] *az páy daráyand* [fit to drop]*/ Candán xawmgin ast ke nemitavánad hic kas rá bebinad.//. [be rixt e band e kárváźe* [adv]. *//nazdik bud ke.../ Candán xandid ke nazdik bud rudebor wavad* [He laughed fit to burst.]*/ Faryádaw candán boland bud ke guw e ádam rá páre mikard*. [His yelling was fit to wake a dead.]//. **3** **fit (for sth/ to do sth)** *taváná, beh, hutan, varzide, sar e hál; tahmtan. //Pahlavánán e jaháni varzide-and/ tahmtan-and./ Bimár bude hanuz tavánáyi ye kár (kardan) nadárad./ Ruzáne pánzdah kilometr midavad tá hutan/ varzide bemánad.* [keep fit]*/ azdar e kárzár* [fighting fit]//. **4** *(beáyin) xub, beh, veh, niku, wáyeste, sezávár. //Con Bahrám, Kámrán va Wirin rá bá ham áwná kard* [introduce] *wáyeste ast dar jawn e bayugáni yewán, sáqduw* [bestman] *báwad.//.* **5** **(as) fit as a fiddle** *varzide, sarehál, hutan; "kabkaw xorus mixánad". //Pas az estár** [vacation] *va ráhpeimáyi xeili sar e hál bud/ kabkaw xorus mixánd.//.* **see/ think fit (to do sth)** *wáyeste didan/ dánestan. //Ruznáme cáp e námeam rá wáyeste nadid.; Harce ke wáyeste midáni bekon.//*

fit[2] v (**fitting**, pt, pp **fitted**, US **fit**) **1** (**a**) *ámadan, xordan, barázidan, rást ámadan, "goft Ewmuyil... ma rá zerehi dáde ast va gofte har ke rá in zereh bar tan rást áyad con darpuwad..." (ZBP, L1928 TB); andáze budan. //In kafw*(há) be man nemixorad.; Yumuyaw** [coat] *xeili xub be u rást miáyad./ ...xeili andázeaw ast; Hargez nemitavánam jámeyi biyábam ke andázeam báwad/ be man bexorad.; pirhani casbán* [close-fitting]; *(án) kelid be qofl/ kupal nemixorad.//.* (**b**) **fit sb for sth** *rást kardan, ázmudan. //Nazd e duzande/ darzi raft tá yumuyi*/ koti rá be tanaw biyázmáyad/ rást konad.//.* **2** (**a**) *andáze budan, xordan, joft wodan, já wodan, joxt budan (ZBP, C7499 FM). //Án ojáq andáze ye áwpazxáne ye nou-at nist/ dar áwpazxáne ye nou-at já nemiwavad./ Panám* [mask] *jaxt e roxáraw gawt; panámi jaxt* [tightly-fitting]*/ avarbar* [the lift/ elevator] *candán kucak bud ke tanhá se tan mitavánestand dar án begonjand.//.* (**b**) **fith sth into sth/ in** *já kardan/ dádan/ gereftan; gonjidan, gonjándan, "do darviw dar gelimi bexosband va do pádewáh dar eqlimi nagonjand." (Sa'di); kavizdan, "Án [eyb] dar jahán nakvizad." (ZBP, C5373 FM, Tabaqát e*

Ansári). //Nemitavánim newim e/ sandali ye biwtar dar án otáq begonjánim/ já dahim./ In barge dorost dar án pecná** [envelope] *já migirad/ migonjad/ mikvizad.//.* **3 fit A (on/ to B)/ fit B with A** *savár kardan, gozáwtan, nahádan, andáxtan. //be ewkáfhá* [cupboard] *daste ye nou andáxtan/ savár kardan; Qáli ye nouyi dar otáq andáxtand.//.* **4 fit A (onto/ to B); fit A and B together** *casbándan; savár kardan. //(páre ye) dom rá* [tail assembly] *be tane (ye havápeimá)* [fuselage] *savár kardan; tekkehá ye yek parhib* [model] *rá beham savár kardan.//.* **5** *jur budan; darámadan, gonjidan, xordan, harjá juri tarjome miwavad. //Yek cizi injá/ dar in kár jur darnemiáyad/ nemixorad/ nemgonjad./ Bigomán hame ye cemhá* [fact] *bá engáre ye womá jur darmiáyad.; Pádafre/ pádafráh báyad bá ágreft* [crime] *jur báwad.//.* **6 fit sb/ oneself/ sth for sth** *xod rá basijidan/ xod rá darxor e/ wáyán e... sáxtan; xod rá azdar e... sáxtan/ gardánidan. //Rásti man darxor e páygáh e sarparasti/ koxáyi** [director] *hastam./ Piwineaw* [experience] *conán bud ke wáyandegi ye/ wáyestegi ye án ká rá be u dád.//.* **7 fit (sb) like a glove** (**a**) *xub/ dorost andáze budan; xub beham xordan/ ámadan/ joft wodan. //Pirhanam xub andázeam ast.//.* (**b**) *besyár nik/ dorost/ wáyeste budan. //Váźe ye "durandiw"* [cautious] *berásti ke be farbod** [president] *e novin mibarázad.//.* **8 fit sb/ sth in; fit sb/ sth in/ into sth** *já dádan; gonjándan. //Mikuwam (kár e/ didár e) womá rá pas az náhár begonjánam./ Mibáyast dah gáh e didár va goftogu* [appointment] *rá dar yek bámdád begonjánam/ jádaham.//.* **fit in (with sb/ sth)** *já oftádan; hamáhangi kardan, xordan, jur darámadan. //Piwtar hargez injur kár rá nakarde, nemidánam ke (bá digar kármandán) cegune já miyoftad/ já xáhad oftád./ In naqwehá bá barnámerizihá ye womá* [arrangement] *jur darmiáyad/ mixorad?//.* **fit sb/ sth out/ up (with sth)** *sázobarg dádan, basijidan, sáxtan, jur kardan. //Kawtiyi rá baráye yek safar e daryáyi ye deráz basijidan; Dáram jáme ye dabestáni ye kudakán rá baráye dabestán e tázeyewán jur mikonam.//*

fit[3] n *xordan, ámadan, harjá juri tarjome miwavad. //Án yumu** [coat] *xub be tan mixord/ nemixord/ andáze bud/ andáze nabud/ tang bud/ gowád bud//*

fit[4] n **1** *parkaw* [bengarid be* "convulsion"*]. //yek parkaw e safyán*/ safyáni** [epileptic]*//.* **2** *kaft** [attack]. *//yek kaft e sorfe; yek kaft e qaw* [fainting]*//.* **3** *harjá juri tarjome miwavad. //qáhqáh zadan zir e xande/ zadan zir e xande/ herher xandidan/ Hame az wuxiháyaw dáwtim rudebor miwodim//. Tuf, niru, ama** [energy]. *//Tuf e námenevisi* [a fit of letter writinng]*; tuf e xánetakáni ye baháre* [spring-cleaning fit]*//.* **4** *tuf. //tuf e xawm, qaráw, noumidi//.* **5 by/ in fits and starts** *gáh o bigáh. //Con kárhá ye digari be gardan dáram ketábam rá tanhá mitavánam gáh o bigáh benevisam.//.* **have/ throw a fit** (**a**) *docár e parkaw* gawtan./* (**b**) *(anáyin) takán xordan, tarsidan, yekke xordan. //Agar mádarat bedánad injáyi yekke mixorad.//*

fitful adj *borideboride, gáhobigáh, tufande. //tuf e ama** [bursts of energy] *gáh o bigáh xáb e wabángáhi ye boride boride//*

fitfully (adv) *gáhobigáh; boride-boride*

fitment n *páre kácál, páreyi az kácál, //párekácál e áwpazxáne//*

fitness n **1** *varzidegi, behi, hutani, tahmtani; tanbahr* [<Pahlavi, (EDPL 4.0385)] //Dar besyári varzewhá tanbahr*/ tahmtani candán arjdár nist ke fannávari/ fandávari.//.* **2 fitness for sth/ to do sth** *wáyestegi, sezávári, barázandegi. //Dar wáyestegiyaw baráye án kár já ye porsew nist.//*

fitted adj **1** *joft, kip, joxt (ZBP, C7499 FM).* **2** (**a**) *(baráye kácál* [cupboard] *tudivári, rudivári.* (**b**) *(baráye otáq) dárá ye kácál e rudivári.* **3** *(baráye wamad) qálebi, guwekewi (conán ke qálebi ru ye towak oftad.)*

fitter n **1** *...-kár; ...-kew; ...-gar.* **2** *ostád e gázew/ gázkár/ gázgar.* **2** *darzi, duzande*

fitting[1] adj *darxor, faráxor, wáyeste. //Wáyeste ast ke baram** [prize] *rá xod be tan e xiw daryáft konad.//*

fitting[2] n **1** *(candgáni) qanjak*, [(baxw e kucaki az cizi) <Kordi], //qanjakhá ye barqi* [electrical fittings]//. **2** *(candgáni) kácál e tudivári.* **3** *be tan andáze kardan; ázmudan; ázmáyew. //Pirhan bayugáni/ arusi rá be tan andáze kardan; jámeyi rá be tan ázmáyew/ andáze kardan//*

five *(harvenám) panj. //be sát* [page] *e 5 bengarid.; Hame ázmun dádand ammá panj tan kámyáb gawtand.; panj tan (az dánewjuyán) kámyáb wodand* [passed]*/ Panj kudak dar wappási*/ mehmáni budand.; In pirhan bist o panj dolár pul xorde; Emruz panj sálaw wode.//*

five n *(námváźe) womáre ye panj. //barg e wádbáw e zádruzi ke yek womáre ye panj e dorowt ruyaw ast.; sepandármaz* [world peace] *ruz; sepandármaz ruz panjomin ruz e máh; ruz e panjom e máh; Yek raj womáre ye 5 ru ye taxte siyáh; panj bá panj miwavad/ mikonad dah//*

five-, *(dar váźehá ye serewte) panj-, //hafteyi bá panj ruz kár; peimán-námeyi panj-sále; yek peikare ye panjbar//*

five-o'clock shadow *tahriw*

five pence, five p, 5p *(dar Engelestán) sekke ye panj pensi*

five penny adj *(dar Engelestán) (be baháye/ hazine ye) panj pens e nou*

fiver n **1** *(dar Engelestán) (anáyin) wahravá* [bill] *ye panj lireyi. //Miwavad yek wahravá ye panj dolári az womá vám giram?.* **2** *(dar Ámriká) wahravá ye panj dolári/ $5*

fives n *(dar Engelestán) deztapká* [dez <daeza (avestáyi)) = divár; baráye "tapká" bengarid be* "cricket"*]; //tupbázi bá divár//*

fix[1] v **1** *casbándan, newáxtan, gozárdan, nahádan, káwtan, wándan, "to guyi gouz bar gonbad hamiwánd-va yá dar bádiye kawti hamiránd." (Faxr e Gorgáni/ Jorjáni). //rafi be divári newáxtan; tiri* [post] *dar zamin káwtan/ newáxtan/ gonáh rá gardan e kasi andáxtan; nám e kasi rá be yád sepordand* [fix in one's mind.]*//.* **2** **fix sth on sb/ sth** *(cewm) duxtan be. //cewmánaw be tofang duxte wod.; Be kári ke dar dast ast cewm duxtan/ andiwidan//.* **3** *nahádan, gozárdan, boridan. //Zamán e didáremán az piw naháde wode.; Keráye rá hafteyi sad dolár boridim.//.* **4** *dorost kardan, rofu kardan; vaw kardan [bengarid be* "repair"*]. //Pangánam** [watch, clock] *istáde/ kár nemikonad báyad bedaham dorostaw konand.//.* **5** *be sámán kardan, dorost kardan, dar já nahádan. //Bogzár muháyam rá dorost konam va ámáde wavam.//.* **6** **fix sth (up)** *nahádan; barpá kardan. //Newasti mineham/ barpá mikonam; Mitavánam peimánaw rá bá Keiván bogzáram* [fixt it up with sb]*//.* **7** *yáftan, peidá kardan.* **8** **fix sth (for sb)** *(beviże dar Ámriká) poxtan, dorost kardan. //Dárad yek xorák e zudandáz/ sabok* [snack] *dorost mikonad/ mipazad.; Mixáhi baráyat yek nuwábe dorost konam?; Bogzár baráyat wám bepazam/ dorost konam.//.* **9** *(dar peikarebardári, rangrazi ye párce) newáxtan* [riwe ye aknun "newás-", "newáx-"]; áw dádan//.* **10** *(anáyin) dam e... rá didan; dast bordan dar...; kár e... rá sáxtan. //Midánestam ke dar án takrobáyi* [race] *dast bordeand/ kár e án takrobáyi rá sáxte budand.; Dam e dádgán** [jury]*/ dávar rá dide budand.//.* **11** *(anáyin) kasi rá guwmál dádan; kasi rá sar e jáyaw newándan; dande ye kasi rá pahn kardan. //Sar e jáyaw minewánam tá in ke digar to rá ázár nadahad/ nayázorad.//.* **12** *(zabán e kuce) ...rá tu ye rag zadan//.* **13** **fix on sb/ sth** *bargozidan. //Kurow rá be farwini* ye nou* [new chairmanship] *bargozideand.; Baráye jawn e bayugáni/ arusi tárixi nahádeyid/ bargozideyid?//.* **fix sth up** *dorost kardan vaw kardan. //Piw az in ke be án kolbe (baráye zendegi) beravand án rá vaw kard.//.* **fix sb up (with sth)** *(anáyin) baráye kasi... yáftan. //Yek jáyi baráyat miyábam/ peidá mikonam ke betaváni ánjá bemáni* [to stay]*; Saráce ye gam o narmi* [cosy] *baráye xodaw yáfte.//.* **fix sb with sth** *cewm duxtan be. //Xawmgin be u zol zad.//*

fix[2] n **1** *(anáyin) gereftári, dard e sar. //docár e gereftári budan; xod rá docár e dardesar kardan//.* **2** (**a**) *jáyábi, gáhyábi.* (**b**) *jáygáh.* **3** *(anáyin) zadoband; sáxtopáxt. //Wakki/ gománi nadáram ke bá zadoband be páygáh e bálátar reside.//.* **4** *(zabán e kuce) (wámpu/ dáru ye xeradpuw) tu ye rag zadan. //be xodaw yek wámpu tu ye rag zad.//*

fixated adj, **fixated (on sb/ sth)** *delbaste [ye bimárgune]; áviwte* [<áviwtha (Sanskrit)]. //Delbaste ye/ áviwte* ye yádgárhá ye ruzgár e kudakiyaw ast.//*

fixation n, **fixation (on sb/ sth)** *delbastegi ye bimárgune; áviwt* [<áviw (Sanskrit)]; Delbastegi ye bimárgune be mádar e xod/ áviwt* e mádari/ be mádar e xiw//*

fixative n **1** *newáxtár*; áw (dádan).* **2** *casb (baráye dandán e sáxtegi), harjá juri tarjome miwavad). //Dandán e sáxtegi casb e porzuri mixáhad.//*

fixed adj **1** *nágardande, "va aql mar gouharhá va sefathá ye nágardande rá binad va án ciz rá binad ke nikuyi va nezám va xowi hame az vey áyad." (ZBP, L1562 DA). //están*, estánik* [<Pahlavi (ZBP, C7890 BF)]; páyá, istáde, "vagar sál istáde bovad va nagardad án ruzhá niz nagardad." (ZBP, L7207 TT); bahá ye/ baháhá ye estánik** [fixed prices]*; bi cune (zadan); nerx e bahre ye estánik** [fixed interesst rate]*//.* **2** *istáde, nágeravande, estáni [be bálátar bengarid], ostovár. //In andiwe ye ostovár/ estánik* rá dáwt ke jáy e zan dar xáne ast.//.* **3** *(baráye roxsár e kasi) xowk, xowk zade, harjá juri tarjome miwavad. //labxandi xowkzade; berr zadan; negáhi xowkzade//.* **4** **fixed for sth** *harjá juri tarjome miwavad. //Pulmul dári?* [How are you fixed for money?]*//.* **5** **(of) no fixed abode/ address** *(dátikán*) bi xánomán.*

fixed star *setárehá ye biyábáni (ZBP, C5574, FM, MK)*

fixer n **1** *(anáyin); kárcáqkon, zadobandci, sáxtopáxtgar, ácár faránse//.* **2** *(ximiyá*/ wimi) (baráye rang va peikare) newáxtár* (ZBP, C6855 FM); áw (az "áw dádan")*

fixity n, **fixity of sth** *ostovári, nágardandegi, nájonbáni, istádegi, páyáyi, estáni [niz bengarid be* "fix"*]. //Ostovári ye wegerfi dar ráy e xiw newán dád.//*

fixture n **1** *(biwtar candgáni) wánde* [az wándan] "to gofti gouz bar gonbad hamiwánd -- va yá dar bádiye kawti hamiránd." (Faxr e Gorgáni/ Jorjáni). //lulekew; wándehá* ye lulekewi* [plumbing fixtures]

*//Bahá ye saráy/ xáne xeili qanjakhá** [fixtures] *va wándehá** [fittings] *rá dar bardáwt, ke pasand e má nabud.//.* **2** *(ruz e naháde baráye yek) ruydád e varzewi.* **3** *(anáyin) ostovár, casbide. //Ostád Wákeri conán dar jáy e xod casbide ke engár jozv e wánde*há ye sáxtemán e/ dánewkade bewomár miáyad.//*

fizz v **1** *juwidan.* **2** *vez kardan, fes/ few kardan, jereq-jereq kardan; //kebrit jereq-jereq kard.//*

fizz n **1** *juw. //In limunád nemijuwad/ juwaw rá az dast dáde//.* **2** *fes, few, juw, jereq-jereq, fewfew. //fewfew e yek fewfewe* [the fizz of a firework]*; yek nuwábe ye juwán//*

fizziness n *juwán budan; fezfez kardan*

fizzle v **1** *juwidan; ává ye juw dádan.* **2** **fizzle out** *taqq e cizi darámadan; zert e... qamsur wodan. //Án barnáme áqáz e omidbaxwi dáwt ammá diri napáyid ke taqqaw darámad.//*

fizzy adj (**-ier**, **-iest**) *(baráye nuwábe) juwán. //limunád e juwán//*

fjord *bengarid be* "fiord"

fl *kutáh wode baráye* "floor" *áwkub, owkub, taxt. //daftar e hamárgari* [accounts office] *áwkub e sevvom//*

flab n *(anáyin, xárdári) pih, donbe. //pih e/ donbe ye miyánsálegán//*

flabbergast v *(anáyin) xire mándan, "soxonháw bewnid o náme bexánd -- dar án goftan e náme xire bemánad." (ZBP, L4966 SF); já xordan; ásime; mát (kasi rá mát bordan); mátzade, angowt be dahán; forumánde, "Jahán mottafeq bar eláhiyyataw -- forumánde dar konhe máhiyataw."; "Yeki rubahi did bi dastopáy -- forumánde dar lotf o son' e xodáy" (Sa'di). //Hengámi ke wanid dustaw be ádamkowi piwmárde gawte* [accused] *jáxord.//*

flabbily adv *wol, wolovel; laxt*

flabbiness n *woli, woloveli; laxti*

flabby adj (**-ier**, **-iest**) **1** *(xárdári) narm va wol, wolovel; laxt, las. //Máhicehá ye wol; ránhá ye wolovel; guwt e las//.* (**b**) *las, laxt. //Con varzew nemikonad dárad farbeh va wol/ las miwavad.//.* **2** *sost, bipáye. //bahánehá ye bipáye; gováźeyi** [argument] *sost; naqweyi bipá; soxanrániyi bi máye//*

flaccid adj *narm va sost, wolovel, las, laxt, lasi, woloveli*

flag[1] n **1** *darafw, "tá vaqt e Yadgerd e wahriyár áxar moluk e ajam án darafw e káviyán xándandi va ma'ni ye darafw bar zabán e Pahlavi "alam" báwad va ciz e tábán rá darafw xánand..." (ZBP, L1996, TB); homáy, "hame bargozawtand zir e homáy -- sepahbed hamidáwt bar pil jáy." (ZBP, C802 SF, FM); parcam, "be yeki dast meye xáles e imán nuwand -- be yeki dar [hame] parcam e káfer girand." (ZBP, C3945 FM, Moulavi); "Con mosalmánán az peikarenegári va tandisetaráwi parhiz mijostand bar darafwhá ye Xolafá joz áyeháyi az qor'án negáwte yá nevewte nemiwode..." (ZBP, L7565, KK); peikar, "degar rah peikar e kine barafráwt -- hamán gah náy e ruyin dardamidand." (ZBP, C5950, FM, VR). //Darafw e/ Parcam e Kewvar e Engelestán "Union Jack" nám dárad./ Kawti bá darafw Hendi daryá rá minavardid.; Hame ye darafwhá/ parcamhá nimafráwte bud.; Pás/ negahbán darafw e xod rá takán dád va kárván dudi az istgáh raft./ Paracm e/ darafw e/ homá ye sefid newángar e átawbas yá separandáxtan* [surrender] *ast.//.* **2** *parcam. //Kudakáni ke baráye paźuhew e cangár* [cancer] *parcamhá ye kucak miforuwand.//.* **3** *parcam.* **4** **a flag of convenience** *parcam e kewvar e digari bar faráz e yek kawti (baráye goriz az báź va sáv/* [tax and surtax]*//.* **fly/ show/ wave the flag** *bá takán dádan e parcam az... haváxáh kardan.* **keep the flag flying** *az kewvar/ áyin/ kiw e xod haváxáhi kardan. //Fewnádárán** [exporter] *e má dar namáyewgáh e jaháni ye bázargáni parcam barafráwte az kewvar e xod haváxáhi kardand.//*

flag v (**flagged**) **1** *ázin bastan; parcamhá/ darafwhá rá barafráwtan. //Xiyábánhá rá baráye bayugáni ye*/ arusi ye wáháne ázin baste darafwhá rá barafráwtgand.//.* **2** *darafw bastan bar...; //Bar hame ye námhá ye xánevádegi dar fehrest darafw basteand/ newáne zadeand/ tá márád*/ kámpiyuter betavánad be ásáni ánhá rá cáp konad.//.* **3** **flag sth down** *bá newán dádan e dast yá parcam ránandegán rá fahmándan ke báyad áheste karde yá bázistand.; //Bá newán dádan e dast rádaki*/ táksiyi rá bázistándan.//*

flag[2] v (**flagging; flagged**) **1** *farsudan, sost gawtan, az wur oftádan, sard wodan, kástan. //Niruyam be kásti miravad.; Delbastegiyam* [interest] *dárad sard miwavad.; Átawam* [enthusisam] *dárad sard miwavad/ dáram az wur miyoftam.//.* **2** *palásidan. //Tábestán gol e sorxhá mipalásad.//*

flag[3] n *bengarid be* "flagstone"

flag[4] *zanbaq e kuhi, cambak e kuhi*

flag-day; (US) **tag day** n **1** *ruz e awudád.* **2** **Flag Day** *dar Ámriká 14 máh e Jun e 1777 ke parcam e/ darafw e Ámriká parcam e kewwvar gawt.*

flagellant n *(beáyin) táziyánezan (yá baráye pádafráh* [punishment] *e dini yá bará varankámegi** [sexual pleasure]*)*

flagellate v *táziyánezadan (yá baráye pádafráh* [punishment] *e dini yá bará varankámegi** [sexual pleasure]*)*

flagellation n *táziyánezadan (yá baráye pádafráh* [punishment] *e dini yá bará varankámegi** [sexual pleasure]*)*

flagged adj *sangfarw. //Eiváni sangfarw//*

flagon n **1** *tong, qarrábe, jám.* **2** *jám; tong e báde "Bá del e xunin lab e xandán biyávar hamco jám." (Háfez); "Yek dast jám e báde o yek dast zolf e yár -- raqsi conin miyáne ke midáram árezu-st." (Xayyám). //Yek tong báde; Yek tong báde nuwidan.//*

flag-pole n *darafw; mile ye parcam; neyze, "con án pust bar neyze bardid key -- be niki yeki axtar afkand pei." (ZBP, C3285 SF)*

flagrant adj *biwarmáne, takándahande. //yek bidád/ dádwekani; doruq e biwarmáne dar dávari* [breach of justice]. *//biwarmáne marsdád** [human rights] *rá zir e pá nahádan//*

flagrantly adv *biwarmáne, takándahande*

flagship n **1** *homáynáv*; náv e homáyvar* [návi ke farmánde ye yek goruh kawti dar án ast].* **2** *piwrou; homáyvar*. //In farhang homáyvar* e/ piwro ye farhanghá ye zabán e Pársi ye pák/ sare ast.//*

flagstaff n *mile ye darafw, mile ye parcam, neyze, "con án pust bar neyze bardid key -- be niki yeki axtar afkand pei." (ZBP, C3285 SF)*

flagstone, flag n *sangfarw*

flag-waving n *mihan parasti ye doátewe; haváxáhi ye kurkuráne. //Án soxanráni dar cewmam candán arji nadáwt, tanhá newángar e yek mihanparasti ye doátewe bud.//*

flail n *dangu, pádang, pádange, xarmankub, val = jarjar [Guyew e Ázari ye Qarávone, Áyande, sál e 19, sát 23, 1372]*

flail v **1** *bá val/ jarjar/ dangi/ pádange kubidan, takán-takán xordan con pádange/ jarjar. //Barre ye mirán oftáde/ zamin xord, páháyaw con pádange in su án su takán mixord.//.* **2** *bá val/ pádange/ jarjar xadan/ kubidan//*

flair n **1 flair for sth** *arvandi, tavánáyi. //arvandi/ Tavánáyi ye cewmgiri baráye naváxtan e piyáno newán nemidahad.; berásti baráye zabánhá ye bigáne arvandi ye/ tavánáyi ye cewmgiri dárad.//.* **2** *giráyi, zibáyi*

flak n **1** *tup/ átawbár e haváyi; tupxáne ye havápeimázan; átaw, átawbári. //Be átawbári ye haváyi ye saxti barxordan* [run into]*//.* **2** *(anáyin) xordegiri ye saxt, bar kasi átaw báridan. //barnáme ye báj/ báź* [tax] *e novin rá be bád e xordegiri gerefteand.//*

flak jacket *jouwan, zereh*

flake n *puse (ZBP,C235 FM). //hame ye pusehá ye rang rá piw az rangrazi taráwidan//. baź, poź* [snowflakes]; *xordesábun//*

flake v **1 flake (off/ away)** *puse wodan.* **2** *rizriz kardan, xord kardan.* **3** *máhi ye xord wode//.* **4 flake out** *váraftan, az pá oftádan. //Hengámi ke az forudgáh/ parvázgáh be xáne residam dar nazdiktarin sandali ye dastedár* [armchair] *váraftam//*

flakiness n *puse-pusegi; puse-puseyi; puspusi*

flaky adj **(-ier, -iest)** *puse-puse; //wirini ye puse-puseyi/ puspusi//*

flambé adj *(faránsavi) (baráye xorák), alouyi/ bá alou poxte. //távák** [pancake] *e alouyi//*

flamboyant adj **1** *xodnamá, namáyewi; porzarqobarq. //setáregán e celpard* e/ sinemá ye puldár/ xodnamá/ namáyewi/ porzarqobarq; adáhá* [gestures] *ye rangárang/ namáyewi//.* **2** *rangárang; ál e palangi. //jámehá ye ál e palangi//*

flamboyantly adv *xodnamá, namáyewi; porzarqobarq*

flame n **1** *zabáne ye átaw; "Ze átaw se hafte gozarwán nabud -- ze taffe zabáne, ze bád o ze dud" (ZBP, L6042 SF); alou, laxwe (ZBP, C1189 FM); gor, varazm, "tir e por táb e to dar dide ye badxáh e to bád -- tá bovad rásti ye tir, kaj az táb e varazm." (ZBP, C3093 FM, Suzani); xarg (ZBP, C 7948 FM); varáq (ZBP, C4058 FM); átaw; bal [<bal, Gilaki , besanjid bá "nouruz bal"]. //pardehá gor gereft; laxwe ye/ zabáne ye átaw e kucak e yek fandak./ Xáne/ saráy dar átaw misuxt./ Yek boxári ye nafti vázgun gawt va dar dam* [instantly] *átaw gereft.; Hame ye mehmánsará dar cand pál* [minute] *yek párce alou/ áláv/ átaw wod/ gawt.//.* **2** *sorx/ rang e átawin. //Butehá ye por gol arqaván/ sorx e átawin budand.//.* **3** *(soxanvari)*

taft/ átaw/ káme. //Diri napáyid ke kursu ye delbastegi [flicker of interest] *átaw e/ taft e káme* [burning flames] *gawt.//.* **4** *deldár, delbar//*

flame[2] v **1** *zabáne kewidan, alou wodan, alou/ gor gereftan. //Zoqálsang e suzán zabánehá ye zard o nárenji kewidan gereft/ mikewid.//.* **2** *suxtan, daraxwidan, sorx wodan, harjá juri tarjome miwavad. //Kuhpáyehá ye jangali ke hengám e páyiz con átaw sorx gawte.; Mu ye sorxe átawin* [flaming]*; Roxsáraw (az xawm/ warm) sorx gawt.//*

flamenco n (pl **flamencos**) *musiqi ye/ raqs e/ vawt e Flámenko (ye kouliyán e Espániyá)*

flame-thrower n *átawparán; ażidahák, átawbár, "Bá del e sanginat áyá hic dargirad wabi? -- Áh e átawbár o suz nále ye wabgir e má?" (Háfez)*

flaming adj **1** *suzán, átawin. //qouqáyi* [row]*/ begumaguyi* [argument]*/ xuyi* [temper] *átawin//.* **2** *(anáyin) náb. //Ey nádán e/ káná ye náb* [flaming]!*//*

flamingo n, **flamingos** *flamingo, parandeyi az xáneváde ye* "Phoenicopteridae"

flammable adj *átawgereftani, átawgir. //Páyjámeháyi rá ke az párcehá ye átawgir duxte wode bud az biwtar e maqázehá barcideand* [remove].*//*

flan n *loke (ZBP, C1151 FM); wirini ye tar/ morabbáyi/ miveyi*

flange n *labe (ye carx), con carx e ráh áhan ke labe ye án nemigozárad az reil birun ravad.*

flank n **1** *pahlu, kost, kowt (ZBP, C5134 FM).* **2** *kenár, pahlu (con kuh, sáxtemán).* **3** *pahlu ye rást yá cap, bál e rást yá cap. //Farmán e má án ast ke be bál e cap/ pahlu ye cap e dowman betázim.; Taki az pahlu* [a flank attack]*//*

flank v *(dar) pahlu ye... nahádan; var e... nahádan. //Do var e zendáni do kárágáh* [detective] *istáde budand./ Pahlu ye/ kenár e abáxtari* [northern] *ye báq deraxtán e afrá ye bozorg* [maple tree] *hast.//*

flannel n **1** *(párce ye) felánel; //walvár e felánel//.* **2** **flannels** *walvár e felánel. //yek walvár e tapkáye** [criclet] *ye felánel* [a pair of flannels]//. **3***(anáyin) soxanán e carb o narm; carb-zabáni; cáplusi, ásmán rismán. //Soxanáne carb o nartmi* [a lot of flannel] *az u faráván wanidam ammá hanuz pásox e porsew e xod rá nemidánam.//*

flannel v (**flannelled,** US **flanneled**) *carbzabáni kardan, cápkusi kardan, ásmán rismán báftan. //Ásmán rismán nabáf pásox e rást* [straight] *bede!//*

flannelette n *párce ye panpbeyi ye narm; malmal. //jáme ye xáb e/ páyjáme ye/ wamade e malmal/ korki//*

flap[1] n **1** flap (of sth) *labe, dar. //dar e pecná** [envelope]*; dar e cádor; labe ye jib. //labe ye táwo ye miz.//.* **2** *wahpar, fal [<Guyew e Lári].* **3** *talap-talap (zadan).* **4** **be in/ get into a flap** *(anáyin) dastpáce wodan, wibidan, wividan (ZBP, C4523 FM); áwofte wodan. //Kelidháyam rá ke gom kardam saxt dastpáce gawtam/ wibidam.//*

flap[2] v, **flapped** **1** *talap-talap kardan ; walap-walap kardan. //Bádbánhá dar bád benarmi talap-talap mikard.; Parande bálháyaw rá talap talap behamzade be parváz darámad.//.* **2** *talap-talap zadan. //Magasi rá bá kohne(yi) talap-talap zadan//.* **3** *(anáyin) wibidan, wividan, áwofte gawtan, dastpáce wodan. //Dastpácegi baráye ce!//.* **flap across, away, by, etc.** *talap-talap bál zadan va be su ye... raftan, //Lulegorg*/ butimár/ tuluy* su ye... raftan,/ Lulegorg*/ butimár/ tuluy** [heron] *áheste talap talap bál zade az daryáce gozawt.//*

flapjack (n) **1** *kák e jou (ye wirin).* **2** *(beviże dar Ámriká) távákák** [pancake]

flapper n **1** *magaskow.* **2** *(kohne wode, anáyin) zan e javán, xowpuw va qerti*

flare[1] (v) **1** *(dami cand) zabáne kewidan/ suxtan. //Kebrit dar táriki dami cand zabáne kewid.; zabánehá ye átaw e gáz.//.* **2** *(pendárin) táftan. //Báwandegán/ mardom dar newast* [conference] *táfte gawtand.//.* **3** **flare up** (**a**) *zabáne kewidan, gor gereftan. //Hamin ke cand konde be átaw afzudam zabáne kewid/ gor gereft.//.* (**b**) *gor gereftan, dargereftan, átawi wodan, az kure darraftan. //Ázárew/ zadoxord* [violence] *báz dargferefte.; Bá kamtarin ázári/ angulaki* [provocation] *az kure darmiravad/ átawi miwavad.//.* (**c**) *(bimári) bázgawt. //Powtdardam/ kamardardam dobáre bázgawte.//*

flare n **1** *zabáne kewidan e átaw, gor, alou, áláv, daraxwew. //daraxwew e nágaháni ye áláv dar táriki//.* **2** *xarfak/ alou, baráye newáne dádan (ZBP, C1630 FM). //Náxodá ye kawtiyi ke dáwt forumiraft/ mixenikid*, xarfak midád tá negahbánán e karáne ye daryá bebinand.//*

flare[2] v *(dar páyin gowádtar/ gostardetar/ pahntar/ catri wodan/ kardan. //Páyin e in dáman gowád miwavad.; Parrehá ye biniyaw* [nostril] *az xawm gowád wod.//*

flare n **1** *kamkam gowád/ pahn wodan; tahpahn, tahgowád. //Dámani ke páyinaw kami gowád ast//.* **2** **flares** [pl] *walvár e páce gowád.*

flare-path n *távraj* ["táv" besanjid bá tábidan + raj [as Semnáni, (EDPL 37.0525)], ke dar parvázgáh* [airfield, air base]*, hengáme parváz yá forud havápeimá az án az án ráh beravad.//*

flare-up n **1** *gor, alou, zabáne kewidan e átaw.* **2** *az kure darraftan, átawi wodam, átaw gereftan, gor gereftan, bázgawtan (e bimári); wurew*

flash n **1** *daraxwew, tábew, barq, //daraxwew e ázaraxw; barq e wádi dar cewmánaw.* **2** *ágáhi ye kutáh* [news flash]. **3** *xarfak* [baráye dastgáh e peikarebardári] (ZBP, C1630, FM). //In dastgáh e peikarebardári xarfak* e sarexod* [built-in] *dárad.; Baráye (gereftan e) in peikare niyáz be xarfak* dáram, con rouwanáyi xub/ bas nist.//.* **4** *newán e sarduwi; sarduwi.* **5** *(anáyin) baráye yek dam/ xeili tond warm e xod rá/ kiroxáye ye xod rá/ pestánhá ye xod rá be kasi/ be mardom newán dádan.* **6** *(anáyin, xárdári) gerán-namá; porzarq-o-barq va jelf. //Yek ráde* ye tiztak* [sports car] *e porzarqobarq/ jelf//.* **7** **a flash in the pan** *con barq daraxwidan, "Rásti xátam e firuze ye Bu-Esháqi-* <u>*xow daraxwid*</u> *vali tále' e mosta'jal bud." (Háfez). //Noxostin matali* [novel] *ke nevewt con barq daraxwid,/ xow daraxwid ammá pas az án/ digar kár e xubi birun nadáde.//.* **in a/ like a flash** *barqásá; con barq, tond, nágahán*

flash[2] v **1** (**a**) *daraxwidan, tábidan. //Hengm e tufán ázaraxw zad/ daraxwid.; Yek fánus e daryáyi/ fánusi dar dur-dast midaraxwid./ (pendárin) cewmánaw az xawm daraxwid.//.* (**b**) *tábándan, tábánidan. //ceráq e dasti rá dar cewm e kasi tábándan.//.* **2** (**a**) *bá xarfak** [flash] *payám dádan. //bá ceráq e ráde ye*/ máwin e xod be kasi payám dádan/ redsándan./.* /(**b**) *báztábidan; daraxwidan. //Az cewmánaw xawm va náfarmáni* [defiance] *mibárid//.* **3** *payám ferestádan (bá jamjám** [TV]*, vákive** [radio] *va mánand e án). //ru ye parde ye jamjám* payámi ferestádan//.* **4** *(tond/ baráye andak zamáni) newán dádan. //barg e wenásáyi ye xod rá tond darávardan va newán dádan.; (xárdári) Baráye xodnamáyi pul miparákanad* [flash one's money around]*//.* **5** *(anáyin) kir-o-xáye ye/ warm e/ pestánhá ye xod rá tondi be mardom/ be kasi newán dádan.//.* **6** **flash along, by, past, through, etc** *con barq/ bád raftan. //Kárván dudi con bád gozawt.; Andiweyi con barq az maqzaw gozawt.//.* **flash back** *yád e ruzgárán e gozawte kardan/ be zamánhá ye gozawte bázgawtan. //Yád e didár e piwinemán oftádam.//*

flashback n *(dar namáyew yá film/ celpard*) bázyád/ yádávari. //Ruydádháyi rá ke be án ádamkowi anjámid dar yekdast bázyád** [in a series of flashbacks]*/ yádávari newán dádand.//*

flashbulb (n) *afruze ye xarfak**

flash card *barge (yi ke ru ye án vážeháhi cáp wode, baráye komak be yádgiri)*

flasher n **1** *(anáyin) kasi ke kir o xáye ye/ warm e/ pestánhá ye xod rá tondi/ be tondi be mardom newán midahad.* **2** *ceráq e ráhnamá; ceráq e cewmakzan; kelid e ceráq e ráhnamá.*

flash-flood (n) *láfáu* [<láfáu, Kordi; besanjid bá "lá" va "láxiz"]*

flash-gun n *xarfak* (ZBP, C1630, FM)*

flashily adv *buj. //jámeyi buj bar tan/ jámeyi bar tan baráye xodnamáyi* [flashily dressed]*//*

flashlight n **1** *xarfak* (ZBP, C1630, FM).* **2** *beviže dar Ámriká, ceráq-dasti e pornur.* **3** *ceráq e cewmakzan; fánus (e daryáyi)*

flash-point n **1** *zine ye/ dareje ye (garmá ye) xarfak* (ZBP, C1630, FM).* **2** *(pendárin) tarekidan. //Ná-árámi ye mardom* [unrest] *dárad betondi be jáyi miresad, ke mardom dárand az xawm mitarekand.* [flashpoint]//

flashy adj (**-ier**, **-iest**) *bouj (ZBP, C2833 FM); baráye xodnamáyi. //jámehá ye/ gouharhá ye bouj/ baráye xodnamáyi; rádeyi*/ máwini baráye bouj/ baráye xodnamáyi//*

flask n **1** (**a**) *suve* [az "suvá", guyew e Gonuyi].* (**b**) *sabu; golábi (ZBP, C1392 FM); jám (e viže ye báde ast) (ZBP, C7112 FM); karáve (ZBP, C7792 FM).* **2** **flask; hip-flask** *wiwe ye baqali, qaddáre (ZBP, C3877 FM).* **3** *yek suve*/ sabu/ golábi/ jáme/ karáve, qaddáre. //Yek jáme/ karáve báde, viski/ marzbuze*, cáy nuwidan/ sarkewidan//*

flat n *(beviže dar Engelestán)* = **apartment** n *(dar Ámriká). saráce. //yek dast* [a new block] *sarácegán e nou.; Yek saráce ye bá kácál* [furnished flat]*/ kácálmand dar áwkub e sevvom keráye kardeand.; Besyári az xánehá ye kohan rá aknun saráce gardánideand.//*

flat[2] adj (**flatter**, **flattest**) **1** *hamvár, rást, "agar jesm rást bovad va agar kaź bovad sath kaź bovad." (ZBP, L7115 TT); lawan (ZBP, C1180 FM); hanuk* [<hamuk, (Pahlavi)] (ZBP, C4152, MK, BF). //talani** [surface] *hamvár baráye nevewtan; In sarzaminhá ye rustáyi* [countryside] *hámun ast//.* **2** *hamvár, hámun, lawan. //Piwtar mardom gománidand ke jahán hamvár/ lawan ast, ammá aknun midánim ke gerd ast.//.* **3**

pax, na goud, hamuk [<Pahlavi, Hamuk (ZBP, C4152 MK)]. //yek koláh e pax/ hamuk*/ douri* [dishes], *bowqáb e pax/ hamuk*; Án kák pof nakarde bud* [flat]//. **4** *(baráye karak*/* tyre) *pancar.* **5** *yax, bimaze, xonak, lus, yeknaváxt; live (ZBP, C2264 FM). //Bá áváyi yeknaváxt soxan goftan; Pas az in ke dustánaw raftgand, engár yax kard.*[feel flat]//. **6** *(bázár e) sard. //Emruz bázár sard bude.//.* **7** *nerx e/ bahá ye (kálá) yeksán/ bi kam-o-kást, bicune. //keráye ye ráh* [fare] *15 dolár ast, bi cáne/ bicune (mitavánid zudatar piyáde wavid yá dirtar); komak e puli ye hamiwe yeksán, na kamtar, na biwwtar//.* **8** *(baráye nuwábehá ye juwán) bigáz, bikaf/ Án fugán* [beer] *kafaw rafte, bimaze* [flat] *gawte.//.* **9** *(baráye bátri/ amávand*) tahkewide, tohi.* **10** *(dar musiqi) nákuk, rást (parde), besanjid bá, "naváhá ye bedinsán rámewangiz-hamizad Bárbed dar parde ye tiz." [parde ye tiz,* "dièse" *ast yá* "sharp", *va parde ye rást* "bémol" *ast yá* "flat"]. //*Esvar* [*not e*] *e "si" ye rást parde* [B flat] *nimparde zir e esvar* e "si"/* "B" *ast.; Piáno nákuk* [flat] *ast, báyad kukaw kard* [need tuning]//. **11** *(baráye peikare/ rang) bi sáye-rouwan; yeknaváxt. //Rangháyi ke be kár rafte bi sáye-rouwan, yeknaváxt* [flat/ unvaried] *ast./ Negárháyaw rá dasti-dasti/ xodxáste bi sáye-rouwan mikewad, va in páreyi az sabk* [style] *e káraw ast.//.* (**b**) *(baráye rang) mát, na barqi.* **12** *pák. //Pák zad zir e soxan e xodaw.* [give sb a flat denial] *(baráye pá) kaf e pá ye hamuk*/ pax.* **14** **and that's flat** *cerá; pustkande, rok/ Bá womá birun nemiravam, hamin o hamin/ cun o cerá nadárad.//.* **be in/ go into a flat spin; (as) flat as a pancake** *pák hamvár/ bi past-bolandi/ hámun/ hamuk* (budan). //Sarásar e án cewmandáz pák hámun/ hamvár/ bi pasti-bolandi bud.; Án mehmáni/ wappási ke nágahán va baráye wegefti ye mihmánán dáde budan pák yax az áb darámad.//*

flat[3] adv **1** *nákuk, birun az parde. //Hamiwe nákuk/ birun az parde mixánad.//.* **2** *derázbederáz, derázkew, harjá juri tarjome miwavad. //Derázbederáz be powt dar áftáb e dáq xábid.; Hamál* [opponent] *e xod rá zade naqw e bar zamin kard/ xák kard.* [knock flat]*; zaminlarze/ bumahan wahr rá bá xák yeksán kard.* [lay flat]//. **3** *pák, yeksare, bicunocerá. //Kixáyam** [boss] *bi cun o cerá be man goft* [tell flat] *nemitavánam zudtar beravam.; Pák dasturátam rá nádide gereft* [go flat against] *va várune ye ánce ke goftam kard.; Pák dastam tohi ast/ Pák ásopásam.//.* **4** **fall flat** *sang e ru ye yax wodan. //Hame ye dástánhá ye xandedáram sang e ru ye yax wod.//.* **fall flat on one's face** *(anáyin) bá wekast e rosvá ruberu gawtan//.* **flat out** (**a**) *harce tondtar,harce nirumandtar davidan/ kár kardan/ varzidan//.* (**b**) *bestuh. //Pas az takrobáyi ye derázáhang* [marathon] *baráye yek hafte pák bestuh bud.//.* **in 8 seconds flat, in 2 minutes, etc flat** *dorost dar…; dar kamtar az do pál * mitavánam karak** [tyre] *rá piyáde va savár konam* [change]*/ Dar cizi kamtar az cehel vipál** [second]*/ dorost dar cehel vipál* az bestar barxáste , jáme bar tan karde sar e miz e náwtáyi ámad.//*

flat[4] n **1** **the flat (of sth)** *hamvári, pahná, harjá juri tarjome miwavad. //kaf e dast; pahná ye/ ru ye pax e wamwir; tiqe, páru/ ru ye zamin e hamvár/ ru ye hámun* [on the flat]//. **2** *zamin e hamvár, dawt, jolge, hámun, "…va án yeki kuh ast boland va sar e u pahn va hámun va cahár su" (ZBP, C4032 FM, Hodudol-álam). //jolgehá ye geli* [mud flats]*; kavir e namak//.* **3** **the flat** *gáh* [season] *e asbdaváni bi parew* [flat racing]. **4** *(musiqi) rást-parde.* **5** *(beviże dar Ámriká) pancar, pancari.* **6** *bum (dar namáyewxáne) bum (e istádeyi ke mitaván án rá jábejá kard.)*

flat-bottomed *(baráye karji) dárá ye kaf e hamvár; kaflawan*

flatcar n *(dar rá áhan) deliján e sarbáz viże ye bárbari.*

flat-fish n *sofremáhi (máhiyi az ráste ye* Heterosomata*)*

flat-footed adj **1** *hamuk*pá [<hamuk (Pahlavi) (ZBP, C4152 MK); dárá ye kaf e pá ye hamvár; pátaxt.* **2** *dastopá colofte/ colofti. //Conán tond va zebardastáne bázi mikonad ke digarán piwaw dastopá colofti minamáyand.//*

flat-iron n *otu, tale (ZBP, C6039 FM)*

flatlet n *saráce ye xeili kucak, sarácagak [besanjid bá "xájagak"]*

flatly adv **1** *xonak, yax, sard, yeknaváxt, lus, bimaze. //Xeili xonak/ sard goft, "wáyad, bebinim ce miwavad.".* **2** *rok, biparde, bicunocerá, pák, yeksare. //ánce rá ke (be u...) baste budand* [allegations]*, pák vádang kard* [deny flatly].*; / Darxást e má rá yeksare napaziroftand.* [flatly deny]//

flatness n *bázgardid be* "flat"

flat racing *asbdaváni bi parew/ takrobáyi biparew [bengarid be* "steeplechase"*]*

flat spin **1** *foruoftádan e tond e havápeimá.* **2** **be in/ go into a flat spin** *ásime/ dastpáce/ go(h)gije gawtan*

flatten v **1** **flatten (sth) (out)** *paxcudan, paxwidan, pahnidan, hamvár gawtan, xábándan. //Zamin nazdik e karáne ye daryá hamvár migardad.; Artang** [graph] *pas az ofti porwib* [steep fall] *kamkam hamvár migardad/ mipaxcad.; Gandomzári ke tufán án rá xábánde.; Bá cakkow zadan tekkeyi áhan/ felez rá*

paxcudan; Xod rá be divár casbándan va hewtan ke mardom beravand.//. **2** *(pendárin) kasi rá málidan/ xit kardan. //Az riwxand e* [sarcasm] *án zan pák xár gawt.//*

flatter v **1** *cáplusi kardan, carbzabáni kardan, carbi namudan, "zamin rá bebusid o carbi namud -- bar án kehtari áfarin barfozud." (ZBP, L6500 SF); sotudan, bahbah-cahcah kardan. //Agar baráye mádarat yek kam zabán berizi hameyemán rá be wám mehmán mikonad/ nevid xáhad dád.//.* **2** *sarafráz wodan, //Az in ke ma rá faráxándid dar anjoman soxanráni konam sarafráz gawtam.//.* **3** *láfidan, lusidan, gerisidan, bahbah va cahcah kardan. //(be riwxand) In peikareat bad darámade.//.* **4** *málidan, kur xándan, bád dar sar andáxtan, bihude be xod bálidan, xod rá gul zadan, har já juri tarjome miwavad. //Rásti gomán mikoni dustat dárad? Málidi!/ Kur xundi/ xándi!/ xodat rá gul mizani!; Bád dar sar andáxte ke faránse/ farànsavi rá xub soxan miguyad.//*

flatterer n *cáplus, carbzabán, live. //Soxanaw rá bávar nakoni, berásti zabánbáz/ carbzabán ast.//*

flattering adj *xowáyand, be… ámadan. //Pirhani ke Delárám puwide xeili behew miáyad/ qawangtaraw karde//*

flattery n *cáplusi, lusáne, láv, láve. //Bá kami carbzabáni wáyad betavánam vádáraw konam án kár* [job] *rá bekonad.//.* "Flattery will get you nowhere" *(dastán) "Koláh e doruqgu pas e ma'rek-as"*

flatulence n **1** (**a**) *bád (e wekam).* (**b**) *dard e bád e wekam. //az bád e wkam dar ranj budan//.* **2** *fis, xodnamáyi*

flatulent adj **1** *bádávar (dar govárew).* **2** *porbád, porfis, fisu*

flatus n *guz, guź, tiz, bád, "va bád ke az wekam birun áyad yá az barsu baráyad conároq yá az forusu birun áyad yá bá bang bovad yá bi bang va yá bi gand bovad yá bá gand." (ZBP, C7065 FM)*

flaunt v *xod rá namáyew dádan; xod rá be namáyew gozáwtan, be rox e mardom kewidan. //Jáme ye no ye xod rá be rox e mardom kewidan; Hamiwe dáráyiyaw rá be rox e mardom mikewad.//*

flautist, (US) **flutist** (n) *neinaváz*

flavour, (US) **flavor** n **1** *mazze, maze, bu, cáwni. //Namak maze ye xorák rá behtar mikonad/ Namak zadan be xorák mazeaw rá behtar mikonad.//.* **2** *maze ye viźe. //bádeháyi bá maze ye naqz* [delicate]*; bastani bá wew maze ye gunágun//.* **3** *Án celpard*/ film biwtar e viźegihá ye wegerf* [exotic] *e án ketáb rá dárad/ neghdáwte* [retain]*//*

flavour, (US) **flavor** n, **flavor sth (with sth)** *cáwni zadan, ácárdan. //(bá piyáz) be xorewi ácár zadan; guwt e xeili felfeli//*

-flavoured, (US) **flavored** *(setá*há ye serewste misázad) …-maze; …-i, //ábnabát e limuyi//*

flavouring, (US) **flavoring** n *cáwni, cáwnik, ácár. //In nuwábe ye portoqáli ácár e sáxtegi* [synthetic] *nadárad./ Be in sup báyad biwtar váwni zad.//*

flavourless, (US) **flavorless** (adj) *bimaze*

flaw n **1** *ák, áhu. //Agar in goldán áki cand dar páyeaw nadáwt huspor** [perfect] *mibud.//.* **2** *ák. //Gováźeyi* [argument] *ágande az ákhá//.* **3** *áhu, ák. //Bozorgtarin áhu ye/ ák e manewaw barmanewi bud/ Bozorgtarin áhuyaw barmanewi bud.//*

flaw v *ákdár kardan. //Segálew e/ cemgán** [reasoning] *e u nemitavánad ákmand báwad.; Wáhkári ke án rá ákmand gardánideand.//*

flawless adj *bi ák, bi áhu, xordád (ZBP, L7255 FM); huspor* [<Pahlavi (ZBP, C7776 BF)]. //Namáyewi* [performance] *xordád/ bi ák; Roxsári* [complexion] *xordád/ biáhu/ bi ák//*

flawlessly adv *bi ák, bi áhu, xordád (ZBP, L7255 FM)*

flax **1** *katán, biyáhi be nám e dánewik e* Linaceae usitissimus. **2** *rewtehá ye katán*

flaxen adj *(mu ye) bur/ katáni*

flay v **1** (**a**) *pust (e jánevar e mordeyi rá) kandan.* (**b**) *pust az kalle ye kasi kandan; saxt táziyáne zadan. //Candán xawmgin bud va asbaw rá candán táziyáne zad ke nazdik bud pustaw zende-zende kande wavad.//.* **2** *saxt xorde gereftan; pust e kasi rá kandan.*

flea n **1** *kik, keyk, kayk, kak. //Án gorbe kak dárad.//.* **2** **with a flea in one's ear** *damáq e kasi rá suzándan, conán ke domaw rá ru ye kulaw gozáwte beravad. //Nágahán be newast e má ámad/ andarámad, ammá damáqaw rá suzándand, domaw rá ru ye kulaw gozáwt va raft.//*

flea-bag n *(dar Engelestán) ádam e/ jánevar e palid. //Az án pirezan e hamsáye bizár-am, ádam e palidi-st.//.* **2** *(dar Ámriká) kárvánsará/ mehmánsará ye bad va arzán*

flea-bite n **1** *niw e kayk.* **2** *xarmagas, máye ye ázár, kundard.*

flea market *bázár e kohneforuwán; bonjolbázár*

flea-pit n *(anáyin, xárdári) (sinemá, namáyewxáne yá har já ye digar) gohduni, goud e zanburakxune*

fleck n, **fleck (of sth)** *lakke, xál. //xálhá ye qahveyi va sepid (ru ye) sine ye yek parande//.* **2** *xál, puse, pawize (ZBP, C225, FM). //xál e qobár, dude* [soot], *puse* [dandruff]

fleck v, **fleck sth with sth** *xáldár kardan, laklak kardan, harjá juri tarjome miwavad. //Daryá lakkehá ye kaf dáwt.* [flecked with foam]//

fled *zamán e gozawte, va setáy e kárváźe az* "flee"

fledged adj *(baráye parandegán) juje ye bál va pardár (conán ke betavánad parváz konad.); (juje ye) parvázi*/ pardarávarde; juźe* (ZBP, C7081 FM)*

fledgeling, fledgling n **1** *juje ye parvázi*, juźe*.* **2** *juje, wágerd, noupá, tázekár, náwi*

flee v (pt, pp **fled**) **1** (**a**) **flee (from sb/ sth)** *gorixtan, ján bedarbordan, jestan, "movakkelán ágáh wodand, báng bardáwtand ke Qobád beja-st." (ZBP, L180, TB); powt dádan, "yáraw az kawti bedarámad tá powti konad hamconin dorowti did va powt bedád..." (ZBP, L3613, GS); faráraftan "vaqti oftád fetneyi dar Wám- har kas az guweyi faráraftand." (ZBP, L3613, GS); powt bargáwtan, "ke az kin conin powt bargáwti -- bedin deź ma rá xár bogzáwti." (ZBP, L6047 SF); powt dádan; powt namudan, "be wamwir az iwán do bahre bekowt -- co cupán conin did benmud powt." (ZBP, L6249 SF); kálidan, "ze kálidan e yek tan az razmgáh -- wekast andaráyad be powt e sepáh." (ZBP, C3105 FM, Labibi). //(hengámi ke áźir* [alarm] *wanide wod/ áźir ke wanide wod, mardom az bánk/ ganj gorixtand.//.* (**b**) *gorixtan, kálidan. //Hengám e jang e daruni/ jang e daruni* [civil war] *ke dargereft hezárán tan az mardom az kewvar gorixtand.//.* **2** *nápadid wodan, barbád raftan/ wodan. //Hame ye omidhá bar bád wod.//*

fleece n **1** *pawm. //In gusfandán pawm e narm e xubi dárand.//.* **2** *(párce ye) korki. //Garmtarin yumuyam*/ kotam ástar* [lined] *e korki dárad.//*

fleece v **1** **fleece sb (of sth)** *kasi rá duwidan/ tiq zadan; sar e kasi koláh gozáwtan. //Barxi maqázedárán e in kuy berásti jahángardán rá/ kasáni rá ke ber estár** [vacation] *miáyand tiq mizanand.//.* **2** *pawm (e gusfand rá) cidan*

fleecy adj (**-ier**, **-iest**) *pawmi, korki, korkdár. //abrhá ye panbeyi//*

fleet[1] n **1** (**a**) *návegán.* (**b**) *návegán e máhigiri.* (**c**) **the fleet** *návegán e niru ye daryáyi.* **2** *cand farvand; dastgáh. //Cand dastgáh deliján* [van] *e no ye án dálá** [company]//

fleet[2] adj *zud, tiz, bádpá, navand, sis (ZBP, C3574 FM); zudkár, "ettefáq oftad ki dáru ye áheste bá dáru ye zudkár mozáhemat konad" (ZBP, C3574 FM); bádpá, sizán, navand. //*fleet-footed: *bádpá, sis, sizán, navand//*

fleet admiral *(dar niru ye daryáyi ye Ámriká) daryásálár*

fleeting adj *zudgozar, saboksáye (ZBP, L792 FM). //Dami cand* [for a fleeting moment] *gomán kardam ker ráde*/ máwin miravad ke xord wavad.; Piw az raftan az kewvar sari be u zadim/ yek nok e pá be didáraw raftim.* [pay a fleeting visit]*//*

fleetingly adv *zudgozar, saboksáye*

fleetness (n) *zudi, tizi, bádpáyi, navandi*

Fleet Street **1** *xiyábán e flit, xiyábáni dar náf e Landan ke daftar e cand ruznáme ye bozorg dar ánjá-st.//.* **2** *ruznámehá ye Landan. //Ruznámehá ye Landan, az ágáhihá ye dáq xowewán miáyad.//*

flesh n **1** (**a**) *guwt. //Tale guwt e tan e xarguwe rá źarf boride bud.//.* **b** *guwt. //Babr jánevari guwtxár ast.//.* **2** *guwt (e mive va sabziját).* **3** *tan (e mardom). (dastán) "Tan e ádami warif ast be ján e ádamiyat." (Sa'di).* **4** **the flesh** *kám, káme, varan*. [<Pahlavi]. //gonáh e kám/ káme/ kámjuyi/ varankámegi*//.* **5** **flesh and blood** *guwt o pust, guwt o xun, tan e mardom. //Biw az án bud ke tan e ádam betavánad án rá bartábad.* [to bear]*//.* **in the flesh** *be tan e xiw, xod, xodaw. //Áváze oftáde bud ke morde, tá in ke be tan e xiw padidár ámad./ Hame ye valgháyaw** [records]*/ navárháyaw rá dáram ammá hargez xodaw rá nadideam.//.* **make one's/ sb's flesh crawl/ creep** *tarsándan, tuy e del e kasi xáli wodan, kasi rá tars bardáwtan, mu be tan e kasi six wodan. //Tanhá didan e már mu be tanam six mikonad/ az didan e már cendewam miwavad./* One's own flesh and blood: *xiwávand e nazdik/ hamxun, az xun e ham. //Báyad be xáksepári ye xámer*am* [aunt] *beravam harce báwad/ az har ce gozawte az guwt o xun e ham budeyim.//*

flesh v, **flesh sth out** *gostardan, rizekárihá ye/ ágáhihá ye biwtari be… afzudan. //Be in kutáhwodeyi* [summary] *ke nevewteyi piw az xándan jelo ye digarán báyad rizekárihá ye biwtari biyafzáyi.//*

fleshly adj *(vábaste be) varan*, varani*, varanik* [EDPL L47.0335]; tan, kám, káme. //varan*, kámráni* [fleshly lusts]*//*

flesh-pots n **1** *xorák va bade; tanásáni, tanbalxáne.* **2** *ruspixáne, ruspikade, jendexáne*

flesh-wound n *zaxm e sabok (na źarf)*

fleshy adj **1** *(vábaste be) guwt, guwti, guwtálu, topoli, korut (ZBP, C348 FM); lamtor (ZBP, C607 FM). //bázován e guwtálu; tani topol/ lamtor//.* **2** *guwtálu. //holu(há) ye guwtálu//*

fleur-de-lis, fleur-de-lys (n) (pl **fleurs-**) *newán e gol e cambak/ zanbak/ zanbaq (piwtar newán e xánedán e wáhanwáhi ye Faránse bud)*

flew *zaman e gozawte az* "fly"

flex[1] n, (US) **cord** *sim*

flex[2] v **1** *xam kardan, xamidan. //zánu, angowtán e pá ye/ máhicehá ye xod rá xamidan/ xam kardan.//.* **2** **flex one's muscles** *zur e bázu be kasi newán dádan; be xod bálidan/ názidan*

flexible adj **1** *narm, xamew pazir. //lule ye kalpaki* ye/ pelástiki ye narm/ xamewpazir.//.* **2** (**a**) *degargunipazir. //Barnámehá ye má besyár degarguni pazir ast.//.* (**b**) *(baráye mardom) narm, xamewpazir, sázvár, sázgár*

flexibly adv *narm, xamew pazir, sázvár, sázgár*

flexitime n *kár e goruhi bedun e barnáme ye zamánbandi wode*

flibbertigibbet n *(ádam e) yáve, sabksar, velengár*

flick n **1** *kust (e táziyáne); talangor, daq (bá nouk e angowt).* **2** *takán, jahew, jonbew e nágaháni. //Bá yek jonbew e nágaháni ye moc e dast távkák** [pancake] *rá bargardánd.//.* **3** (**a**) *(kohne wode) celpard*, film.* (**b**) **the flicks** *(kohne wode) celparde*, //Dar sinemá ce namáyew midahand?//*

flick v **1** **flick A (with B); flick B (at A)** *táziyáne zadan, talangor zadan; //Bá táziyánesw asb rá zad.//.* **2** **flick sth (off, on, etc)** *takán, jahew, jonbew e nágaháni. //kelid e ceráq rá zadan va rouwan kardan;/ Kárd e jibi rá bá takán e nágaháni, taqqi báz kard.//.* **3** *sabok va nágahán takán dádan; //Gáv domaw rá sabok va nágahán invar ánvar takán midád/ Dom e gáv invaránvar takán mixord.//.* **4** **flick sth away; flick sth from/ off sth** *zadan va zodudan/ rándan. //Pristande* [waiter] *xorde nánhá rá zade az ru ye miz rixt/ pák kard.//.* **flick through (sth)** *tond tond barg zadan. //Án mard hamconán ke biyusán bud haftenáme rá barg mizad/ tond tond barg zade sarsari negáh mikard.//*

flicker v **1** (**a**) *susu zadan, deldel zadan, cewmak zadan. //Hame ye ceráqhá dami cand deldel zadand.//.* (**b**) *susu zadan, kutáh daraxwidan, kursu zadan, harjá juri tarjome miwavad. //Labxandi sabok* [faint] *bar roxsáraw newast* [flicker across]*/ Hanuz omidi dar delaw kursu mizad.//.* **2** *tondtond ...zadan/ takán xordan/ larzidan. //tondtond pelk zadan/ paridan e cewm; barghá áheste* [gently] *dar nasim milarzid.//*

flicker n **1** *susu, kursu, daraxwew, tábew. //Tábew e peikarehá* [pictures] *bar parde (ye celparde/ sinemá)//.* **2** *susu, kursu, bu, harjá juri tarjome miwavad. //kursu ye omid, buyi az noumidi, kursu ye delbastegi* [interest]*//*

flick-knife n (pl **knives**), (US) **switch-blade** *cáqu/ kárd e fanari/ zámendár/ kupale**

flier, flyer n **1** *xalabán.* **2** *tiztak, navand, bádpá, tondrou.* **3** *barge ye kucak e ágahi*

flies n, **the flies** *barfaxan*[bálá ye faxan** [stage] *ke ceráqhá, va cewmandázhá rá dar án já midahand.] [bengarid be* "stage"*]*

flight n **1** (**a**) *parváz. //ruzgár e parváz farásu ye tajá** [speed] *ye ává; Án parande rá hengám e/ dar parváz tir zade budand.//.* (**b**) *parváz. //parváz e peikán,* [arrow] *źupin* [dart], *muwak//.* **2** (**a**) *parváz [safar e havávi]. //parvázi árám/ bi dastandáz* [smooth], *ásude, pordastandáz* [bumpy]*; Con havá meh/ mehi bud hame ye parvázhá rá váxándeand.//.* (**b**) *parváz, havápeimá. //Má (hamegi) bá yek/ hamán parváz/ havápeimá safar kardim./ Parváz e womáre ye 77 tasu* [o'clock] *ye dah e wab be Estánbol//.* **3** *parváz e espáwik** [space]. *//tárixce ye parvázhá ye espáwik* bá sarnewin* [manned space flight]//. **4** *yekkán e havápeimáyi ye Wáhanwáhi* [Royal flight]//. **5** **flight (of sth)** *parváz e goruhi, parvás* (ZBP, C5811). //parváz* e qázhá; goruhi qáz dar parváz.//.* **6** *ráhpelle; pellekán. //Avarbar** [elevator] *nabud az inru nágozir wew ráhpelle bálá raftim.//.* **7** *parváz (e zamán); gozawt e zamán con barq* [swift]//. **8** **flight of sth** *parvázhá ye duroderáz e pendár.* **9** **flight of fancy** *pendár, havas e xám. //Vápasin xábi ke dide/ havas e xámaw án ast ke beravad dar kavir cádor bezanad* [camping]!*/ dareje ye yek, behtarin. /Az golhá ye saresabad e ruznámenevisán ast.//*

flight v *(dar tapkáye** [cricket]*) tup rá biráhe zadan va kodangzan* [batsman] *rá fariftan. //resándan va zadan e tup az biráh va fariftan e kadangzan* rá.//*

flight[2] n **1** *goriz, goriq. //Besyári az sarbázán hengám e goriz pas az wekast zaxmi gawtand/ (pendárin) birun ferestádan e pul/ sarmáye az kewvar, hengám e girodár//.* **2** **put sb to flight** *gorizándan, tárándan, táromár gardánidan. //Bá piwravi ye sepáh dowman táromár gawt.//.* **take (to) flight** *gorixtan. //Án tabahkárán* [gang] *hamin ke ává ye ráde* ye/ máwin e pásbánán rá wanidand gorixtand.//*

flight-deck n **1** *(baráye náv e havápeimábar) válád** [deck] *e parváz va forud ámadan.* **2** *otáqak e parváz/ farmán/ xalabán* [control room]

flightless (adj) *bibál, nátaván az parváz*

flight lieutenant *sarván e niru ye daryáyi*

flight path *ráh e haváyi, ráh e parváz. //Ráh e haváyi ye/ ráh e parváz e do havápeimá behamxorde* [cross] *ruydádi margbár* [fatal] *piw ámad.//*

flight-recorder, black box *quti ye siyáh; siyákive**

flight sergeant *sargoruhbán e niru ye daryáyi*

flight simulator *wáleparváz* [wál <Gilaki,* pseudo-,*]; parváz e doruqin*

flighty adj (**-ier**, **-iest**) *saboksár, ruzvard, ruzgard, náostovár*

flimsily adv *sabok, bipá, bipáye, sost*

flimsiness n *saboki, bipáyi, bipáyegi, sosti*

flimsy adj (**-ier**, **-iest**) **1** *sabok va názok, perperi.* **2** *pizor, pizori. //yek kive* ye/ quti ye moqavváyi ye pizori//.* **2** *(pendárin) sost, náostovár, bipáye, //Baháneyi bipá/ bipáye/ sost; gováh* [evidence] *e zedd e u sost/ bipáye ast.//*

flimsy n *káqaz e názok/ pust e piyázi*

flinch v **1** *takán xordan, cendew wodan, cendidan, kayk e kasi gazidan, be xod larzidan, xod rá pas kewidan. //Riwxand e mardom rá guw dád bedun e in ke kaykaw begazad.//.* **2** **flinch from sth/ from doing sth** *az… duri kardan; az… sar báz zadan; be… nayandiwidan; be xod … ráh nadádan; az… ruy gardándan; wáne tohi kardan; powt bargáwtan. //Hargez az goftan e rásti/ az rást goftan be mardom sarbáznemizanim.//*

fling v **1** *partáb kardan (bá xawm yá wetáb) afkandan. //sangi (bá xawm/ wetáb) (be panjareyi) partáb kardan; Káqzi rá bá bizári partáb kard/ dur afkand.//.* **2** *hol dádan, part kardan, be kenári rándan. //Holaw dád va zaminaw afkand.; Káqazhá rá ru ye miz partáb karde bá xawm birun raft.; Be zendánaw afkandand.; dar rá cártáq bázandáxt.//.* **3** *nágahán takán dádan/ partáb kardan/ andáxtan/ jonbándan.; Xod rá nágahán jelo ye rádeyi*/ máwini andáxt.; Dorost behengám bázuyaw rá piw ávarde nagozáwt (án zan) zamin bexorad/ biyoftad.//.* **4** **fling sth (at sb)** *tond goftan, parándan. //Piw az piwmárdan** [accused] *e mardom va cizi be ánán parándan, be ánán* [to fling accusations at] *báyad cemhá* [facts] *ye ostovári dar dast dáwte báwid.//.* **fling oneself at sb/ fling oneself into sth** *bá taván e harce biwtar be kári pardáxtan. //Bá taván e harce biwtar be kár e no ye xod pardáxt.//.* **fling off, out, etc** *wetábán/ bá xawm be... raftan. //bá xawm az otáq birun raft.//.* **fling sth on** *tond cizi puwidan. //Yumuyaw*/ kotaw rá tond/ tondi be tan karde/be tan kewide be istgáh e mastráde*/ otobus táxt/ david.//*

fling n **1** *partáb, afkanew, afkandan.* **2** *(anáyin) harjá juri tarjome miwavad. //yek xowgozaráni baráye vápasin bár* [a last/ final fling]/ *wádxári kardan* [have a fling]; *Be ruzegár e javáni/ javán ke budam candbár mehrkári kardam. [Mehrkári* [casual love affair] *az "Vis o Rámin].* **3** *vawt e/ páykubi ye wád e Eskátlandi.*

flint n **1** *(sang e) fandak; źand, sang e átawzane, caxmáq. //in láye/ rage sang e fandak/ źand e fareván dárad./ tabri/ tabarháyi az źand/ caxmáq/ sang e fandak; (pendárin) sangdel ast va sarsaxt.* **2** *(sang e) fandak*

flintlock n *tofang e caxmáqi/ fandaki*

flinty adj (**flintier**, **-iest**) **1** *xeili saxt con caxmáq/ źand/ sang e fandak.* **2** *(pendárin) sangdel, sarsaxt.* **3** *sangdel, deli con sang.*

flip v, **flipped** **1** *(bá angowt e wast va angowt e dovvom/ newáne cizi rá) parándan; andáxtan. //Sekkeyi rá be havá parándan//.* **2** **flip sth over** *tond tond barg zadan; barghá rá tondtond bargardándan.* **3** *cizi rá tond takán dádan/ zadan. //Tond/ tondi/ betondi kelid e ceráq rá zad.//.* **4** *(zabán e kuce) saxt xawmgin wodan, saxt be wur ámadan, átaw gereftan, harjá juri tarjome miwavad. //Be mádaram ke goftam dáram/*

mixáham zan begiram/ wouhar konam/ zanáwuyi konam átaw gereft/ az kure darraft.//. **5** **flip one's lid** *(anáyin) diváne wodan. az dast wodan, xol wodan, qáti kardan.*

flip n *(nágahán) zadan, parándan, talangor andáxtan, partáb kardan. //sekkeyi rá parándan/ andáxtan//*

flip adj *sadrsari, saboksaráne. //soxani sarsari/ saboksaráne//*

flip *(wegeftváže) váy, xodáyá, ah, nefrin bar...; kufti!*

flip-flop, (US) **thong** n *sandalak. //yek joft sandalak//*

flippancy n *saboksari, biparváyi. //Saboksariyaw áye ye án migardad ke nataván bá u be goftoguyi wáyeste newest.//*

flippant adj *sarsari, saboksaráne, biparváyáne. //pásoxi, soxani, raftári saboksaráne.//*

flippantly adv *saboksaráne, biparváyáne*

flipper n **1** *bále. //udar* [seal]*, suláxpá/ lákpowt va bálku*/ [penguyin] bale dárand.//.* **2** *pá ye qurbáqe(yi), kafw e vazaqi baráye wená*

flipping adj, adv *(dar Engelestán) nefrin wode, kufti, goh, harjá juri tarjome miwavad. //Az in mehmánsaráy e kufti bizáram!; Ce havá ye gohi!//*

flipside n *ruye digar, án ruy e yek valg*/* disk

flirt v, **flirt (with sb)** **1** *lásidan, lás zadan. //Jelo ye mardom ke ánjur/ ánsán báham milásand máye ye warmsári ast./ Az lásidan bá doxtarán e kármand e daftar xowaw miáyad.//.* **2** **flirt with sth** (**a**) *bázi kardan, lás zadan. //Bá andiwe ye in ke kári dar Cin begiram lás mizanam.//.* (**b**) *bá dom e wir bázi kardan. //Bá ján e xod bázi kardan/ bá dom e wir bázi kardan* [flirt with danger/ death]*//*

flirt n *ádam e lási, lászan, kasi ke saroguwaw mijonbad. //Miguyand az án lászanhá ye bozorg ast/ saroguwaw xeili mijonbad.//*

flirtation n **1** *lás, lásidan.* **2** (**a**) **flirtation with sb** *bá kasi lásidan.* (**b**) **flirt with sth** *bá… bázi kardan/ lásidan. //bá andiwe ye báz kardan e károbári az xod candi lásidan/ bázi kardan//*

flirtatious adj **1** *lási, wuxowang, lavand. //zani javán, girá va wuxowang/ lavand//.* **2** *lavandi, wuxowangi, wangidan//*

flit v (**-tt-**) **1** *az jáyi be jáyi digar paridan. //Magashá ye angabin ke az yek gol be gol e digar miparand.; Az wáxi be wáxi miparad.//.* **2** *(dar Engelestán) penháni az xáneyi be xáneyi gorixtan baráye napardáxtan e vám e sarámade va mánand e án.*

flit n *(dar Engelestán) penháni az xáneyi be xáneyi gorixtan baráye napardáxtan e vám e sarámade va mánand e án.*

float[1] v **1** (**a**) *wenávar mándan. //Cub dar áb wenávar mimánad.; Bekuw be powt wenávar bemáni.* (**b**) *wenávar budan. //Báluni áheste az in su be án su ye ásemán raft.; Balam* [raft] *áheste az rud páyin miraft./ (pendárin) andiwehá ye pasinhá* [afternoon] *ye tábestáni ye xábávar az maqzaw migozawt.//.* **2** *wenávar kardan/ sáxtan. //Candán áb nabud ke kawti rá wenávar sázad./ balami/ źáleyi* [raft] *sáxte wode az tir e cubi* [logs] *dar rudxáne wenávar sáxtan.; Biyusidim tá avarkár** [tide] *qáyeq rá az karáne ye weni boland konad* [float off]*.//.* **3** *piwnahádi dádan. //Bogzárid andiweyi cand piwnahád konam.//.* **4** **float (about/ around (sth)** *(anáyin) vel zadan/ gawtan, parse zadan, pelekidan. //Páyán e hafteam deltang konande bud, dar xáne pelekide va jamjám*/* [TV] *minegaristam.//.* **5** *(károbári nou bar pá sáxtan va) foruxtan bahar* [shares] *be mardom* [public]. **6** (**a**) *arzi rá wenávar sáxtan. //Lire, dolár , Yen rá wenávar sáxtan//.* (**b**) *(baráye pul yek kewvar) wenávar sáxtan.* **7** **float about/ around** (**a**) *sar e zabánhá oftádan; dar dahán e mardom oftádan. //Sar e zabánhá oftáde/ conin áváze oftáde ke yek kár e táze dar in bimárestán hast.//.* (**b**) *dar yek jáyi budan. //Kelidháyam rá hic jáyi/ yek jáyi dideyi?//*

float[2] n **1** (**a**) *ávtak* [<Gilaki].* (**b**) *seno* [baráye riwe bengarid be* "buoy"*] (taxteyi ke baráye ámuzew e wená wágerd bá dast be án micasbad].* **3** *sakku ye wenávar.* **4** (**a**) *arrábe yá sakku ye carxdár e kutáh baráye namáyew e xiyábáni. //Namáyewgáh e án báwgáh* [club display] *rá ru ye sakku ye carxdár e (kutáh) e qulásáyi savár karde az miyán e xiyábán e bozorg e/ mahin e wahr borde namáyew dádand.//.* (**b**) *arrábe ye/ sakku ye carxdár viźe ye bárkewi; arrábe ye/ sakku ye wirbari.* **5** *pul e wenávar (ruzáne dar har kári baráye hazinehá ye ruz); pul e hazine ye ruzáne*

floating adj **1** *wenávar, ruzvard, ruzgard. //yek ráydahande ye ruzvard/ ráydahandeyi ke az har su bád áyad be hamán su bád dahad.; mardománi dar jonbew//.* **2** *(dar pezewki) jonbán. //gordeyi jonbán (ke jáyaw jábejá miwavad.)//*

floating capital *sarmáye ye wenávar*

floating dock *dakke ye wenávar.*

floating rib *(kálbod wenási) dande ye wenávar*

flock[1] n **1 flock (of sth)** *goruh, galle. //galleyi az qázán e doźágáh* [wild]*; rame ye gusfandán va galle ye gáván//.* **2** *anbuh e mardom, rame. //Mardom ramevár* [in flocks] *be didár gozar e daste ye wáháne* [royal procession] *ámadand.//.* **3** *rame va wabán/ pristár [kewiw] va rameaw//*

flock v *anbuh gawtan/ wodan. //Tábestánhá jahángardán ramevár be ganjinehá* [museum] *va namáyewgáhhá ye honari* [gallery] *mirizand.; Parandegán e biwomári kenár e daryáce anbuh gawteand* [flock together]*.//*

flock[2] n **1** *golule ye pawm/ panbe/ mu; gorohe. (golule ye nax, rismán, pawm), áqonde (golule ye panbe), nife = life (golule ye abriwom).* **2** *[ánce ke baráye por kardan e balew, towak va mánand e án be kár ravad] jábqut (ZBP, C6554 FM), ágane. //towaki ke bá ágane por wode.* flock/ flocked wallpaper *(káqaz e divári bá naqw e barjeste.//*

flog v (**flogged**) **1** *cub zadan, kotak zadan, táziyáne zadan. //Pesarak rá baráye dozdi sangdeláne kotak zadand//.* **2 flog sth (to sb)** *(dar Engelestán, anáyin)be kasi foruxtan/ qáleb kardan/ andáxtan. //Báyad betavánim án ráde*/ máwin rá bá bahá ye xubi be kasi biyandázim/ qáleb konim.//.* **3 flog a dead horse** *áb dar hávan sáyidan/ sudan/ kuftan; bád dar canbar picidan.; //asbi rá ke cehel sálegi souqánaw rá bekewand be dard e gur mixorad.; xewt bar áb zadan; mahtáb be gaz peimudan//.* **flog sth to death** *wur e cizi rá darávardan; gand e cizi rá darávardan; //Omidvár-am báz án wuxi rá naguyad digar wuraw rá darávarde.//*

flogging n *kotak/ táziyáne (zadan)*

flood v **1** (**a**) *zir e áb gereftan, láy/ láxiz, "Emruz báyad ar karami mikonad saháb -- fardá ke tewne morde bovad, láy gu maxiz." (ZBP, L7638 FM), nujábe/ nuźábe (ZBP, L7638 FM) ámadan, lur ámadan; nebárew/ nevárew* [<Pahlavi, (ZBP, C7842 BF)]. //Hargáh ke saxt bárán mibárad zirzamin rá láy/ láxiz/ nuźábe migirad.; Rudxáne az karánehâyaw dargozawte* [burst its banks] *darre rá láxiz farágerefte bud.//.* (**b**) *az áb por kardan. //Tufán wode va rudhá por áb gawteand/ pandámideand.//.* **2 flood (sth) (with sth)** *gostardan, por kardan, farágereftan. //rouwanáyi ye xirekonandeyi zamin* [grounds] *rá farágerefte bud./ Ánjá rá rouwanáyi farágerefte bud* [the place was flooded]*.//.* **3 flood sth (with sth)** *(baráye ás** [engine]*) xafe kardan.* **4** *(pendárin) farágereftan. //Nágahán ásude gawt/ sahew ásáyewi u rá farágereft* [sense of relief]*; Yádhá ye (ruzgár e) kudaki u rá dar xod forubord* [come flooding back]*//.* **5 flood the market** *faráván be bázár rixtan/ ámadan; bázár rá por kardan. //Ráde*há* [cars] *ye źáponi bázárhá ye Ámriká rá por karde.//.* **6 flood in;flood into sth** *goruh goruh be… ámadan/ rixtan. //Kuh e darxástnámehá* [application] *be daftar rixt/ sarázir gawt.//.* **flood sb out** *peiro ye/ be donbál e láxiz/ lur bi xánemán wodan. //Nimi az mardom e deh be donbál e tarekidan e lule ye áb va ámadan e láxiz bi xánemán gawtand.//.* **flood sb/ sth with sth***… bárán wodan, báridan. //Gelehá/ gelenámehá be daftar sarázir gawt.//*

flood[2] n **1** (**a**) *lá,láxiz, "Emruz báyad ar karami konad saháb -- Fardá ke tewne morde bovad, láy gu maxiz!" (ZBP, L7629 FM, Sa'di); lur (ZBP, C600 FM), nujábe, nuźábe, nujve, nuźbe (ZBP, K7638 FM), nevárew*, nevárew* [<Pahlavi (ZBP, L7638 BF)]. //Bárán e sangin rud rá por karde va láxiz xánehá ye karán e rudxáne rá farágereft.; Dar darre ye nazdik e báq lur/ láy/ láxiz ámade.//.* (**b**) **the Flood** *(dar Enjil) tugán (va láxiz) e Nuh.* **2 flood (of sth)** *ragbár…; harjá juri tarjome miwavad. //átaw e xawm, ragbár e downám* [abuse], *bizári ye* [indignation] *bimarz; ragbár e námehá; daryáyi az panáhandegán* [refugee]*; ragbár e awk//.* **3** *avarkár** [rising tide/ the tide is at the flood.]//. **4 in flood** *(baráye rud) pandám, labriz wodan, láxiz ámadan. //Ánjá nemitavánim az marqzár bogzarim zirá rudxáne labriz wode/ pandámide.//*

floodgate n *(darice ye) áb-band*

flooding n *láy, láxiz, lur, nuźábe. //Biwtar e jáhá ye Xuzestán rá láxiz/ lur farágereft.//*

floodlight n *nurafkan*

floodlight v (pt, pp **floodlighted or floodlit**) *bá nurafkan rouwan kardan. //Taxt e Jamwid rá wabhá bá nurafkan rouwand mikonand.//*

floor n **1** *kaf (e otáq); tah, tak, "Mizanam tak e xiket, páre we!", málec (ZBP, C6731 FM) (= kaf e kawti); nitak* [<Pahlavi (ZBP, C7294 BF)]; zamin. //Newim/ sandali nabud/ kam bud az inru ru ye zamin/ kaf e otáq newastim.; Kaf e otáq sáru ye loxt* [bare concrete] *bud va páyam yax kard.; Espáwi** [a space] *barábar e sad metr e ruygáni** [square meter]//. **2** *kaf (e daryá); tah (e daryá); nitak* [be bálátar bengarid]; páyáb (kaf e daryá/ rud); zamin. //kaf e/ nitak* e/ tah e daryá/ zeráh** [ocean]*, jangal, darre,*

qár//. **3** *áwkub, taxt. //Daftaraw dar owkub e dovvom ast.//.* **4 the floor** (**a**) *tálár (e kahestán** [Parliament] *yá mahestán* [Senate]*). //Az miyán e tálár soxan goftan* [speak from the floor]*//.* (**b**) *(pastá ye)* [one's turn] *soxanráni ye womá-st* [the floor is yours]- *mitavánid gováźe** [argument] *ye xod rá báznamáyid.//.* **5** *meidán, faxan, goud, jáygáh. //jaygáh e raqs/ páykubi/ dastafwáni; goud e kárxáne/ maqáze* [the factory/ shop floor]*//.* **6** *kamine ye dastmozd, dastmozd e páye//.* **7 be/ get in on the ground floor** *dar áwkub e hamkaf budan.*

ground floor *dar Engelestán áwkub e hamkaf ast va áwkub e bálá ye án áwkub e yekkom yá* **first floor** *ast. Dar Ámriká áwkub e hamkaf rá áwkub e yekkom, va áwkub e bálá ye án rá áwkub e dovvom xánand.*

hold the floor *be derázá va yá ostovár soxanráni kardan va meidán be digarán nadádan. //Biw az yek tasu* [hour] *soxanráni kard va be digarán meidán nadád.//*

take the floor (**a**) *barxástan va soxanráni kardan. //Aknun az farwin** [president] *mixáham barxáste soxanráni konad.//.* (**b**) *barxástan va be raqs/ páykubi pardáxtan. //Bá wuyaw barxáste be páykubi pardáxt.//*

floor[2] v **1** *(sáxtemáni yá otáqi rá) kafpuw kardan; ...-farw kardan.* **2** *zamin zadan, xák kardan, ouźanidan = uzanidan/ uzadan (riwe ye aknun "ouźan-, uzan-," Ázáde rá mayázár- con ázordi biyuzan!". //Hamestáraw** [opponent] *rá bá mowt e káriyi* [fine punch] *dar dour e noxost xák kard/ uzad.//.* **3** *(anáyin) wekast dádan, gij kardan. //Kurow bá do tá az porsewhá pák gij wod.//*

floor-board n *taxte ye/ xewt e kafpuw*

flooring n *kafpuw, kafi, farw*

floor show *áváz va páykubi (dar báwgáh e wabáne* [night-club] *va mánand e án)*

floozie, floosie n *(anáyin, xárdári) jeh, jende*

flop v (**flopped, flopping**) **1** *táláppi oftádan, velou wodan. //daste ye/ tude ye ketábhá táláppi oftád ruy e zamin./ Máhiyi ke gereftim táláp táláp/ walap-walap ruy e málec** *e/ kaf e qáyeq mikubid* [flop around]*//.* **2** *talangán táb xordan. //setámháyi* [stirrups] *ke tábtáb mixorad./ Muháyaw ruy e wáneaw rixte in su án su táb mixord* [flop over shoilders]*//.* **3** *az mándegi/ xastegi/ besuthi velou wodan/ váraftan. //(Az mándegi) dáram vámiram/ velou miwam.; Bestuh ruy e nazdiktarin newim/ sandali velou wod.//.* **4** *(baráye ketáb/ namáyew va mánand e án) bá wekast ruberu gawtan, nagereftan, nákám wodan*

flop n **1** *táláp, táláptáláp, talap, walapwalap.* **2** *(anáyin) wekast, náfarjámi, nákámi. //Bá án hame buq o kornáyi ke baráyaw zadand* [publicity] *vápasin matalaw* [novel] *nagereft/ bá wekast ruberu gawt.//*

flop adv *táláp, táláppi, walap. //Táláppi dar dar áb oftádan//*

flop-house n *(dar Ámriká) mosáferxáne*

floppy adj (**floppier, floppiest**) *narm, wol, wolovel, ávizán, biramaq. //yek koláh e narm/ wol/ ávizán//*

floppy n, **floppy disc, floppy diskette** *(márád*/ kámpiyuter) golice**

flora n *rostanihá, ruyák, "baráye didan va ázmudan e giyáhán va deraxthá va dikgar ruyákhá be Ámriká rafte bud." (ZBP, L7571 KK); gol o giyáh, giyá. //rostanihá ye/ ruyákhá ye Himáláyá/ ruzgár e párinezisti* [Paleozoic era]*//*

floral adj **1** *gol; goláráyi; arjwenási bá gol.* **2** *áráste be gol, goldár, //káqaz e divári ye goldár//*

florid adj **1** *(biwtar xárdári) por gol o botte, rangárang, rangovárang, por naqw o negár, bá dastak o donbak. //musiqiyi, cámeyi, kár e honariyi rangovárang; otáqi por naqw o negár, pardeyi por gol o botte//.* **2** *(baráye roxsár) golgun. //roxsári* [complexion] *golgun//*

florist n *golforuw, goláni. //Az golforuwi táj e goli* [wreath] *sefárew dádan; az goláni/ golforuwi daste goli* [bouquet] *xaridan.//*

floss n **1** *kenáq, konáq, panáq, sarte* [<Gilaki].* **2 floss silk** *táyi* [nax e abriwom e natábide, (Farhang e Gil o Deylam. Mahmud Páyande)*

flotation n *foruw e bahr be mardom va áqáz e kardan e kár e yek bongáh yá dálá**

flotilla n **1** *návcegán*.* **2** *návgán e kucak e razmi*

flotsam n **1** *páre ye kawti/ wekaste-páre ye kawti/ bár e kawti ye wekaste ke dar daryá wenávar báwad.* **2 flotsam and jetsam.** (**a**) *bixánománhá, áváregán, sargardánán.* (**b**) *xert o pert*

flounce[1] v *invar ánvar pardidan, jestoxiz kardan, varje-vurje kardan. //Boland boland downám dáde az otáq birun parid.; Kudakáni ke bá jáme ye mehmáni invar ánvar jestoxiz mikonand.//*

flounce n *takán, parew, jahew, xiz. //bá yek takán e sar//*

flounce[2] n *(duzandegi) labe (ye turi/ barqi/ áráyewi)*

flounced adj *labedár/ askuni* [frock] *labedár*

flounder[1] v **1** *langlangán ráh raftan, kewán-kewán raftan, dast o pá zadan. //Marján wená nemidánest va dar baxw e żarf e estaxr dast o pá mizad.//.* **2** *dodeli kardan, dastpáce gawtan, in dast e kasi be án dastaw miguyad goh naxor, be tete-pete oftádan, topoq zadan, menmen kardan. //Cewm nemidáwtam ke handemángar** [interviewer] *darbáre ye zendegi ye daruni ye man porsewi konad, az inru dami cand be tete-pete oftádam/ menmen kardam.; Soxanráni rá bad ámáde kardan va az inru topoq zadan/ menmen kardan.//*

flounder[2] n *sofre-máhi (az do xáneváde ye* Pleuronectidae *va* Botidae*)*

flour n *árd, xowke [árd bá sabus (ZBP, L2303 FM)], luke [árde dareje ye past (ZBP, C3752 FM)], pest "pas Seyyed Aleyhessalám án jáygáh nozul farmud va sáheb [asháb] án jomle qomáwhá va raxt va taxt e iwán bargereftand va har ce xordani bud va zaváde ye iwán biwtar pest bud az jou, az in sabab in qazv rá qazv e saviq nám kardand. (ZBP, L7378 SR); meyde (árd e narm e dareje ye yek) (ZBP, C6662 FM); "be kám e sar andar ce meyde ce jou." (Hadiqe); parázde (árdi ast ke zir va ruy e xamir páwand) (ZBP, C4388 FM); parsom (árd e dorowti ke zir va ruy e xamir páwand) (ZBP, C5897 FM)*

flour v *árd/ parsom/ parázde páwidan; árdpuw kardan. //ruy e taxte ye wirinipazi rá parázde/ parsom/ árd páwidan.//*

flourish v **1** *wekoftan, wokufá gawtan. //Hic károbár e tázeyi dar nahád e hirbáni** [economic] *ye konuni nemitavánad wokufá gardad.; Yek báwgáh e xentapká** [squash club] *ye wokufán//.* **2** *ábád/ ábádán/ tanábádán budan, xow o xorram budan, xub ruyidan, be feráxi oftádan, "va az zamin nabát bar-rost va hame ye deraxtán mive barávard va bárdár gawt." (ZBP, L218 TB). //In gune gol dar ábohavá ye garm xub miruyad.; Hame ye andámhá ye xáneváde tanábádán-and.//.* **3** *gol kardan, vewkoftan; wokufá gawtan. //Sabk e honari ye* Baroque *[sabk e honari ye porkár va rizekár] dar Álmán dar sadehá ye hefdah va hejdah gol kard/ vewkoft/ wokufá gawt.//.* **4** *Cizi rá insu va ánsu jonbándan tá mardom be án parvá konand [be páyintar bengarid]*

flourish n **1** *Cizi rá insu va ánsu jonbándan tá tá cewm e mardom rá begirad. //Wetábán be daftar ámad va mostnámeyi* [letter of complaint] *rá takán-takán dáde be hame newán dád.; Dotá gawte bá takán takán dádan e dastán dar rá baráye u [án bánu] gowud conánke cewm e hame rá gereft.//.* **2** *(dar dastnevewte) dárá ye xam o camhá ye raván, áráste.* **3** *(musiqi) buq o korná. //buq o korná ágáhi az residan e wáh midád.//*

floury adj *árdmánand; árdi, puwide az árd. // sibzamini ye pofaki/ árdi/ Dasthá ye ardiyaw rá bá kohne ye namnáki* [damp cloth] *pák kard.//*

flout v *bá gostáxi sarpicidan. //bá gostáxi dád rá zir e pá nahádan/ az dád sarpicidan; bá gostáxi áyin* [convention] *rá zir e pá nahádan; bá gostáxi az dasturát* [rules] *sarpici kardan.; Pand e kasi rá az in guw gerefte az án guw darkardan; pand e kasi rá bá gostáxi nádide gereftan.//*

flow v (pt, pp **flowed**) **1** (**a**) *raván wodan, raftan, davidan, "vax un az vey hamidavid va cun báz dastaw bar sar nahádandi xun az án jeráhat bázistdádi." (ZBP, L196 TB); "va ham bar deraxt az u rouqan davad piw az án ke cun befwári…" (ZBP, L2021 TB); raván budan, "va Nuwirván gofte ast: dar wahri moqám makonid ke pádewáhi qáher va qáder va hákemi ádel va báráni dáyem va tabibi álem va ábi raván nabáwad." (ZBP, L543 TBH); nazidan, "va harcizi ke vey rá xun nazande nabáwad con dar áb mired báki nabovad…" (ZBP, C777 FM); báridan, rixtan. //Awk bar roxsáraw/ guneháyaw raván gawt.; Besyári az rudhá be daryá mirizand.; Nágahán xunravi áqáz gawt/ xun davidan gereft.//.* (**b**) *raván budan/ gawtan/ gardidan. //Barq (dar madár/ simhá) raván ast.; Xun dar tan migardad.; Dar básuni** [convection] *tajand** [current] *e garm be bálá miravad/ raván miwavad.//.* **2** *(dar soxan va nevewtár) raván budan. //Hengámi ke soxanrán mardom rá be jostár* [discussion] *fráxánd* [invite] *goftoguhá* [conversation] *be ásáni áqáz wod/ raván gawt/ dargereft.//.* **3** *wol va ázád budan, harjá juri tarjome miwavad. //Jámehá ye deráz va wol/ ázád; Muháyaw wol ru ye wáneháyaw rixte bud.//.* **4** **flow (with sth)** *faráván budan, paxw budan, sarwár budan, wáridan (ZBP, C378 FM), báridan, váridan. //Hengámi ke báde raván gawt mehmáni/ wappási** *ján gereft* [become lively]; *sarzamini tavángar ke dar juyháyaw wir va angabin raván ast.//.* **5** *(daryá) (baráye avarkár** [tide]*) bálá ámadan. //Avarkár** *bálá ámad va já ye páyemán puwide gawt.//.* **6** **flow in/ into sth** *sarázir wodan. //Sarásar e wab hude ye gozinew sarázir bud/ peivaste miresid.; (piwnahád e) komak be daftar sarázir gawt.//.* **flow from sth** *barxástan, sarcewme gereftan. //Az in yáftár* [discovery] *sudhá ye faráváni barmixizad.//.* **flow out (of sth)** *raván budan, birun raftan, birun rixtan.* **flow out (of sth)** *raván budan, birun raftan, birun rixtan. //Sudhá az kewvar peivaste birun miravad.//.*

flow over sb *kayk kasi rá nagazidan. //Engár az dargirihá ye daftar kaykaw nemigazad* [office politics seem to flow over him]//

flow n **1** **flow (of sth/ sb)** *(tajá** [speed] *ye) gardew/ rizew; raván budan e/ gardew e yeknaváxt e peivaste ye rádegán*/ máwinhá. //Warvin*/ sarrewtedári mikuwad jelo ye afzáyew e womár e panáhandegáni rá ke be kewvar sarázir gawteand begirad.//.* **2** **flow (of sth)** *gardew, rizew, wáridan, wárew*, farvidan* [<Pahlavi (ZBP, C7724 BF)]. //Jelo ye wáridan e/ wárew e naft rá gereftan* [curb/ cut off]*; farvidan*/ farvew* e peivaste ye ágáhihá//.* **3** *birun rixtan, wáridan. //Hamin jur ke dáwt verver mizad jelo ye soxanaw rá gereftam/ soxanaw rá boridam.//.* **4** *avarkár** [incoming tide]. //*ugár** [the ebb] *va avarkár** [flow] *e daryá.//*

flow chart, flow diagram *Xárazmi/ Alxárazmi*

flower n **1** *gol, vard, "kaleme ye "vard" be ma'ni ye gol Fársi ast na Arabi." (ZBP, L3925 NKZZF), lád (ZBP, C560 FM); esparam, esparqam (ZBP, C6497 FM). //Án giyáh goli zerewki* [purple] *ye daraxwán dárad.//.* **2** *gol, vard. //golhá rá/ goli cand dar goldán cidan/ árástan* [arrange]*//.* **3** **the flower of sth** *(soxanvari) gol e…; gol e sarsabad e…; harjá juri tarjome miwavad. //Gol e sar e sabad e javánán e kewvar; dar ouj e/ oug e/ tárek e nirumandi/ reside ye reside/ dar gol e residegi/ poxtegi* [maturity]*/ dar gol e javáni//.* **4** **in/ into flower** *be gol newaste, gol kardan. //Yek haft e ast gol e sorxhá be gol newaste/ gol karde; Korkomhá* [crocuses] *dir gol mikonad.//*

flower v **1** *gol kardan, gol dádan, wekoftan, vewkoftan. //In giyáhán dar bahár miwekofand/ gol midahand./ Dávudiyi* [chrysanthemum] *ke dir miwekofad.//.* **2** *residan, poxtan, gol kardan. //Hengámi ke dar dánewgáh budand dustiyewán gol kard.//*

flower-bed n *báqce*

flower children, flower people *(beviźe dar dahe ye 1960 javánán e haváxáh e áwti va mehrabáni); sepandármaziyán* [<spentá-ármaiti (Avestáyi) (EDPL 11.0210)]*

flowered adj *goldár, golmagoli. //káqaz e divári ye goldár; párce ye/ parde ye golmagoli//*

flower-girl n *doxtar e golforuw*

flowering n, **flowering (of sth)** *wokubáyi, gol kardan, wekoftan, poxtegi, residegi. //wokufáyi ye áheste ye mardomsdálári ye novin.//*

flowerless adj *bigol. //giyáhán e bigol//*

flowerpot n *goldán*

flower-power (n) *sepandármaz, sepandármazi [<spentá ármaiti (Avestáyi) (EDPL 11.0210)]*

flower-show n *namáyew/ namáyewgáh e gol*

flowery adj (**flowerier, floweriest**) **1** *porgol, goldár. //kewzárhá ye porgol//.* **2** *(zabán, adá, áráyew) porpiráye, bas áráste. //yek soxanráni ye porpiráye//*

flown pp *bengarid be* "fly"

fl Oz (plural **fl Oz,** *yá* **fl OZs**) *ons e ábgune* [liquid]

flu n *cáyidan, cáyemán*

fluctuate v, **fluctuate (between A and B)** **1** *bálá va páyin raftan, oft o xiz dáwtan. //Bahá miyán e hawt o no dolár bálá va páyin miravad.//.* **2** *bálá va páyin raftan, yeksán/ ostovár nabudan, náostovár budan. //manewteyi* [opinion] *náostovár, dodeli//*

fluctuation n, **fluctuation (of/ in sth)** *besyár bálá va páyin raftan e dareje ye garmá; oftoxiz e besyár dar dareje ye garmá; //Gáh tandorost va gáh bimár/ náxow budan//*

flue n *dudkew, fakz, "ze bas átaw e fetne be del barfarázi- siyáhruy o qalizi con fakz e átawdán." (ZBP, C3188 FM, Daqiqi)*

fluency n *raván budan. //Zabán e Pawtu rá xeili raván soxan miguyad.//*

fluent adj **1** *raván, "Án lafz ham be Tázi yád karde ámad tá az takallof durtar báwad va bar zabánhá ravántar…" (ZBP, L4989 ZX). //kasi ke zabán Itáliyáyi rá raván soxan miguyad.; soxanvari, soxan raván tavánestan goftan.//.* **2** *raván. //Álmáni rá raván soxan goftan/ nevewtan; jonbewhá ye narm/ raván//*

fluently adv *raván*

fluff n **1** (**a**) *kork, kolk (ZBP, C5041 FM), pat (ZBP, C185 FM). //Behtarin pirhan e kewbáf* [sweater] *e pawmiyam por az kork wode/ rá kork gerefte.//.* (**b**) *kork, par e narm.* **2** *(anáyin) laqzew, kuwewi sost*

fluff v **1** **fluff sth (out/ up)** *zadan/ takán dádan va pof dádan/ puw dádan. //Bálewhá rá zadan va poff dádan./ Parandehe/ án parande parháyaw rá beham zade pof dád/ puw kard.//.* **2** *(anáyin) sarhambandi*

kardan, dar anjám e kári nákám gawtan/ ter zadan/ bad anjám dádan, bad zadan. //tuppi rá bad zadan [fluff a stroke]*; naqw e xod* [one's lines] *rá dar namáyewi bad bázi kardan/ ridan; Ázmunháyaw rá berásti ter zad.//*

fluffiness (n) *narmi, korki, kolki, porzdár budan*

fluffy adj (**fluffier, fluffiest**) **1** *porkork, korkdár, kolkdár, porzdár. //Biwtar e jánevarán e nouzád narm bude va kork dárand.//.* **2** *narm va sabok, pofdár, pofi, pofaki, puw(dáde)/ sibzamini ye kubide* [mashed] *ye pofaki//*

fluid adj **1** *ábgun, wustá*/ wostá* [<Pahlavi, (ZBP, C7904 BF)]. //máddeyi wustá** [fluid substance]//. **2** *nápáydár, náostovár, ruzgard, ruzvard. //barnámeriziháyi náostovár; nahád e kár* [situation] *hanuz náostovár ast.//.* **3** *(jonbew e) raván, narm. //andiweháyi/ manewteyi zudvard//*

fluid n **1** *ábgune, wustá*. //ábgune ye/ wustá ye/ cizhá ye ábaki farávávan benuw.; Ábi/ wustáyi* nuc* [sticky] *kaf e áwpazxáne rixte.//.* **2** *(ximiyá*) wustá**

fluid ounce *kutáhwode* "fl oz" *yek ons e ábaki/ ábgune/ wustá* (yekkán e andázegiri ye ábguneha)*

fluke[1] n *(anáyin) bá kun tu ye morabbá oftádan, baxt e xaraki ávarda. //Hic kár nakarde ázmun rá xub dád/ bá kun oftád tu ye morabbá/ baxt e xaraki ávard.//*

fluke[2] n **1** *cangak, náxon e langar (M. R. Báteni).* **2** *har yek az do bále ye dom e vál* [whale]

fluke[3] n **1** *sofremáhi.* **2** *kerm e pahn e jegar e gusfand*

fluky, flukey adj *bengarid be* "fluke"

flummox v *(anáyin) gij wodan/ gawtan. //Án xawáyágar* [politician] *pák dar barábar e porsewháyi ke az u wod gij gawt.//*

flung pt, pp of "flung"

flunk v **1** *(anáyin, beviże dar Ámriká) dar ázmun forumándan, nákám gawgan. //Dar ázmun e zistwenási nákám gawtan/ forumándan//.* **2** *nomre ye bad dádan/ ávardan. //dar ximiyá*/ wimi nomre ye bad ávardan.//.* **3** **flunk out** *az dabirestán/ dánewkade baráye nákám wodan/ forumándan dar ázmunhá birun ránde wodan*

flunkey, **flunky** n (pl **flunkeys, flunkies**) **1** *noukar bá jáme ye rasmi.* **2** *xordekár; pádou*

fluoresce v *wabnamá/ wabceráq, mahtáb, wabtáb, wabafruz (budan/ gawtan/ kardan); "be yek xande garat báyad co mahtáb -- wabafruzi konam con kerm e wabtáb." (Nezámi, Xosro-Wirin). //rouwanáyi ye/ ceráq e mahtábi//.* **2** *wabnamá, wabtáb. //jáme ye wabtáb e nárenji be tan dáwtan//*

fluorescence n *wabnamáyi, wabceráq, wabafruzi*

fluorescent lamp *ceráq e mahtábi*

fluoridate v *(baráye piwgiri ye az pusidegi ye dandán) (be áb)* "fluorine" *zadan.*

fluoridation; fluoridization/ **fluoridisation** n *(baráye piwgiri ye az pusidegi ye dandán) (be áb)* "fluorine" *zadan.*

fluoride n *namak e/ serewte ye* "fluoridum"

fluorine n *fluorin (áxwij e ximiyáyi)*

flurry n **1** *tufán, tondbád, ragbár, kulak e barf, harjá juri tarjome miwavad. //bárew e sabok e barf//.* **2** **flurry (of sth)** *tufán, tuf, tufew, tufidan. //tuf e/ tufew e kár; ásimegi; sarásimegi/ Tárix e/ ruz e sar-resid ke nazdik miwavad sarásime miwavam* [be in a flurry]*//*

flurry v (pt, pp **flurried**) *áwoftan, ásime kardan. //Árámbáw! Sarásime nawo!* [Don't get flurried!]

flush n **1** (**a**) *sorx wodan ruy, barafruxtegi ye roxsár, "na har ke cehre barafruxt delbari dánad…" (Sa'di), "conán ke dar tabhá ye digar rang e ruy barafruzad." (ZBP, L5397 ZX); banak (ZBP, C2858 FM); raxw, "bebaxwáy bar man to ey dádbaxw -- ke az xun e del gawt roxsár e raxw." (ZBP, L6688 SF)* (**b**) *…e nágaháni. //wur e/ xawm e/ wádi ye nágaháni//.* **2** *zadan e áb (baráye wostowu ye ábrizgáh). //Áb e ábrizgáh rá bezan!//.* **3** *javáne zadan, birun zadan.* **4** **(in) the first/ full flush of youth** *dar gol e javáni; dar gol e…; dar áqáz e…; //dar gol e javáni/ dar noujaváni; dar gol e/ dar áqáz e kámyábi hic ciz jelodáraw nabud* [obstacle]*//*

flush[2] v **1** (**a**) *gol andáxtan, banak yáftan, raxw gawtan, "bebaxwáy bar man to ey dádbaxw -- ke az xun e del gawt roxsár e raxw." (ZBP, L6688 SF). //Roxsár e Maryam az dastpácegi gol andáxt/ raxw gawt.//.* (**b**) *barafruxan, "conán ke dar tabhá ye digar rang e ruy barafruzad." (ZBP, L5397 ZX). //Guneháyaw az tab barafruxt.//.* **2** (**a**) *(ábrizgáh, lule ye gandáb rá) bá zadan e áb wostan. //Xáhewmand ast pas az raftan be ábrizgáh áb bezanid.//.* (**b**) *(baráye ábrizgáh) bá zadan e áb woste wodan. //bá áb ábrizgáh rá nemiwavad*

wost, ráh áb band ámade.//. **3** **flush sth away, down, through, etc** *bá áb zadan wostan va bordan. //Peixál* [waste, feces] *rá dar tawtak* [basin] *bá zadan e áb wostan va bordan.//*

flush[3] v **1** (**a**) *(parandegán rá beviże az pájuw e deraxtán) pardádan/ parándan. //tazarvi* [pheasant] *rá (az panáhgáhaw,* "cover"*) par dádan//.* (**b**) *(nágahán beviże az zir e pájuw e deraxtán) paridan//.* **2** **flush sb out (of sth)** *kasi rá bezur (az nehángáhaw) birun rándan. //Áyawtán* [spy]*, ágreftiyán** [criminal]*, taktirandázán* [sniper] *rá az nehángáhewán bezur birun rándan//*

flush[4] n *(bázi ye ganjafe/ bargbázi) cand xál e yekdast. //bá bálátarin panj xál bázi rá bord/ panj xál e yekdast bálá ávarde bázi rá bord.//*

flush[5] adj, **flush (with sth)** **1** *hamtaráz; bá... rást "angowtán e dast bárik na deráz, na kutáh, va wekam bá bar rást, do gune az pas e powt bolandtar, va miyán e bárik..." (ZBP, L229 TB); be zamin rást wodan/ kardan, "har cand taváni por kon va xák bar sar e án kon tá bá zamin rást wavad, conán ke kas nadánad..." (ZBP, L301 TB). //qanjakhá* ye hamtaráz (bá divár)* [flush fittings]*/ Dar báyad bá divár rást/ hamtaráz báwad.//.* **2** *por az, ágande az, sarwár, labriz az. //barmáye/ ágande az pul/ porpul* [flush with funds]*//*

flushed adj *porwur, dáq, táfte, mast, sarwár, ágande. //sarmast az kámyábi, barmanewi, wádi//*

fluster v *wuride/ gij gardánidan; dastpáce kardan, sarásime kardan, wivánidan, wibánidan. //Dastpáce nawo!/ Sarásime nawo/ Mawib!//*

fluster n *wibi, wibotib, wuridegi, dastpácegi, ásimegi. //(sarásar) wibotib/ wuride/ dastpáce//*

flute[1] (n) *nei, "Bewno az nei cun hekáyat mikonad -- az jodáyihá wekáyat mikonad." (Moulavi), neilabak, náy, nál, ná (ZBP, C6824 FM). //taknavázi ye nei//*

flute[2] v *xiyáredár kardan. (M. Moqaddam), wiyárhá ye deráz e sahik* [vertical] *kandan. //sotunhá ye/ pálárhá ye xiyáredár//*

fluting n *xiyáre (M. Moqaddam)*

flutist, flautist n *neinaváz*

flutter v **1** (**a**) *parpar zadan, bál zadan, wibidan, wividan. //Parandeyi rá ke bá tir zade andáxte budand* [shoot down] *hanuz parpar mizad.//.* (**b**) *Án parande/ parande dar qafas bál mizad/ parpar mizad/ miwivid.//.* **2** (**a**) *darafwidan, larzidan, wibidan, takán takán xordan. //Darafwi/ parcami ávixte be mil* [masthead] *midarafwid./ takán takán mixord.//.* (**b**) *wibánidan, wivánidan, darafwánidan, takán takán dádan; ...zadan. //Be man cewmak cewmak/ może zad* [flutter her eyelashes] **3** *tapidan (del)*. **4** **flutter the dovecotes** *//áb dar láne ye murce kardan, fut tu ye láne ye zanbur/ mong kardan.//.* **5** **flutter about, around, across, etc** (**a**) *bálbál zadan, parpar zadan, wivida. //Parande ye zaxmi/ xaste parparzanán foru-oftád./ Biti* [moth] *gerd e ceráq parparmizad.//.* (**b**) *parpar zadan, wividan. //Barghá ye páyizi wivide be zamin mirixt./ Wuride* [nervously] *az otáqi be otáq e digar miraft.//*

flutter n **1** *parpar zadan, bál zadan. //Możgán e siyáh e bolandaw rá cand bár beham zad//.* **2** *Ásimegi, dastpácegi, parpar zadan. //ásime, sarásime* [all of a flutter]*./ Noxostin xaridár ke be maqáze ámad hame be jonbojuw oftádand.* [cause a flutter]*//.* **3** *larzew, parpar (zadan), bál bál zadan, wibák* [<Pahlavi (ZBP, C4629 BF)]*.* (**b**) *wibál*, larzew.* **4** **flutter (on sth)** *da Engelestán, geroubandi ye kucak. //dar asbdaváni (ruy e asbi) gero ye kucaki bastan* [have a flutter on a horse]*//*

fluvial adj *rud, rudxáne, áqar. //tahnewest e gel dar rudxáne/ áqar//*

flux n **1** *andarváyi, faráz o newib; Án zaman sázmán e dálá** [company] *dar faráz o newib bud.//.* **2** **flux (of sth)** *wármán* [besanjid bá wáridan]. //wármán* e notronhá/ bámakhá*/ wármán e meqnátisi/ áhanrobáyi* [magnetic flux]*//.* **3** *máddeyi ke baráye komak be juwdádan e yuwosthá/ felezzát be kár miravad.*

fly[1] *magas, "Ey magas hazrat e simorq na joulángah e tost- erz e xod mibari yo zahmat e má midári." (Háfez).* **2** *(dar vážehá ye serewte) harjá juri tarjome miwavad. //Sanjáqat, parváne, magas e tse-tse//.* **3** *kalm [<kalm, Gilaki] ánce ke be qarmáq ávizand baráye bedám andáxtan e máhi.* **4** **die/ fall/ drop like flies** *korur-korur oftádan/ mordan, con barg e xazán rixtan. //Mardán dar garmá ye saxt korur korur miyoftádand./ján midádand.//.* **a/ the fly in the ointment** *sar e xar, xarmagas.* **a fly on the wall** *divár muw dáre, muw ham guw dáre. //Delam mixást hengámi ke darbáre ye áyandeam goftogu mikonand muw e tu ye divár budam.//. (***there are) no flies on sb** *//jáyi nemixábad ke ziraw áb beravad.//.* **not harm a fly** *ázár e kasi be murce ham naresidan; wepew rá ham nakowtan. //Sagemán be roxsár/ be didár warze* [fierce] *ast ammá ázáraw be murce ham nemiresad.//*

fly[2] (pt **flew**, pp **flown**) **1** *paridan, parváz kardan. //Parandegáni rá ke parváz yád migirand negaristan.; Parande ye bozorgi parvázkonán az piwemán gozawt.//.* **2** (**a**) *parváz kardan (con havápeimá). //Parváz e*

havápeimáyi rá bálá ye saremán miwenavam.//. (**b**) *parváz kardan. //Fardá be Kermán parváz mikonam.//.* **3** (**a**) *parváz kardan/ dádan, be parváz darávardan. //Tanhá xalabánán e kárázmude havápeimáhá ye bozorg e mosáferbari rá parváz midahand.//.* (**b**) *bá havápeimá bordan, parváz kardan. //Dar páyán e in hafte panjhezár tan baráye jawn e Nouruz az Tehrán be wahrestánhá parváz kardand.; Bá havápeimá viże ye jawn be dustaw gol ferestád* [have flowers flown in for the ceremony]*//.* (**c**) *az ru ye [zamin, daryá,...] parváz kardan. //Az ru ye daryá ye/ zeráh** [ocean] *e Atlas parváz kardan/ bá parváz gozawtan.//.* **4** (**a**) *parváz kardan, davidan, bál darávardan. //Kudakán baráye didan e mádarewán bál darávardand* [fly to meet]*; Dir wode, báyad bedavam* [fly]*; Sage con barq/ bád pey e gorbehe gozáwt.*[fly after]*; Kárván dudi con barq raft* [fly by]*//.* (**b**) *ámadan, paridan, harjá juri tarjome miwavad. //Sang e gondeyi/ bozorgi az panjere be darun partáb wod/ ámad tu.* [come flying through]; *Dávud dar rá lagad zad va dar nágahán báz wod* [fly open]*//.* (**c**) *(baráye zamán) con barq gozawtan/ separi wodan. //Magar na in ast ke zamán con barq migozarad?; Tábestán con barq gozawt.//.* **5** (**a**) *(bádbádak) havá kardan/ afráwtan.* (**b**) *(darafw) barafráwtan. //Darafw e kewvar e Hendustán rá barafráwtan.//.* (**c**) *tábtáb xordan, bádbád zadan, bádbád xordan. //Muyaw bádbád mixord* [fly about]*//.* **6** *(soxanvari) gorixtan. //Dozdán (az kewvar) gorixteand* [fly the country]*//.* **7** **fly high** *jáhju budan.* **fly in the face of sth** *dorost várune ye... budan. //Ánce ke u az ruydádhá miguyad dorost várune ye hame ye gováhhá yi ast ke dar dast ast.*[fly in the face of all evidence]*//.* **fly into a passion, rage, temper, etc** *az kure dar-raftan, juw ávardan.* **fly a kite** *(dar Engelestán) baráye fahmidan e mazze ye dahán e mardom/ vákonew e mardom cizi parándan.* **(go) fly a/ one's kite** *(dar Ámriká) (be rixt e farmáyew) dast az sar e kasi bardáwtan; raftan va kawk e xod rá sáyidan.* **fly off the handle** *az kure darraftan, táfte gawtan, átawi wodan.* **let fly (at sb/ sth) (with sth)** (**a**) *be su ye kasi partáb/ part kardan; harjá juri tarjome miwavad. //Dorost newáne rafte sepas átaw kard//.* (**b**) *saxt nekuhidan, saxt xorde gereftan. //Az feribkáriyaw* [deceit] *saxt xawm gerefte* [furious] *downám* [abuse] *bar saraw bárid//.* **make the fur/ sparks fly** *máye ye jang/ setiz gawtan, átaw be pá kardan. //Bejá ye Biźan, be Bahrám páygáh e bartari dádand/ Bahrám rá barkewidand* [promtion] *va in átaw bepákard//.* **8** **fly at sb** *(bar sar e kasi) táxtan*

fly[3] n **1** *(já ye) zip, (já ye) tokme. //Jávid, jelo ye walvárat báz ast!//.* **2** *dar (e cádor); labe*

fly[4] adj *(dar Engelestán) zerang, zebel, zirak. //Jáyi nemixábad ke ziraw áb beravad.* [She is a very fly character]*//*

fly-away adj **1** *(be viże bará mu) laxt, narm.* **2** *(pendárin) saboksár, damdami mezáj* [frivolous]

fly-blown adj **1** *gandide, dárá ye toxm e magas, miyáz zade; miyáz.* **2** *(pendárin) bad, cerkin, tabáh*

fly-by n (pl **fly-bys**) *az pahlu ye jáyi yá ámáji gozawtan. //parváz e náv e espáwik** [spacecraft] *va gozawtan az kenár e Urmazd* [Jupiter]*//*

fly-by-night n (pl **fly-by-nights**) *koláhbardár, vardárvarmál, mál e mardomxor, kalak*

fly-by-night adj *koláhbardár, vardárvarmál, mál e mardomxor, kalak. //dáláyi** [company] *vardárvarmál/ koláhbardár//*

flycatcher n *tájvarak [parandeyi az xáneváde ye* Passeriformes*, ke xarfastarán* [insects] *e parrán/ dar parváz rá mixorad.]*

flyer = flier

fly-fish v *bá kalm** [bait] *máhi gereftan; bá cewte ye/ cine* [bait] *ye sáxtegi máhi gereftan*

fly-fishing n *máhigiri bá kalm*/ cewte ye/ cine ye sáxtegi*

fly-half n (pl **fly-halves**) *bengarid be* "stand-off half" (stand)

flying adj *parande, "ke simorq guyad vará kár juy -- co parrande kuhist peikárjuy" (ZBP, L6920 SF); parrán, pardár. //xarfastarán e parande/ pardár//*

flying n *parváz. //Az parváz saxt mitarsam, dust tar dáram bá kawti beravam.//*

flying buttress *(dar váládgari/* architecture*) fáne [divár e biruni negahdárande ye divár zir táq e gonbadi]*

flying colours/ colors **1** *darafwhá ye/ parcamhá ye piruzi/ jawn (barafráwtan).* **2** **with flying colours** *piruzmand; wir ámadan (várune ye muw). //Az ázmunháyaw wirámad/ sarboland birun ámad.//*

flying column *(ártew) yekkán e takávar/ tiztag*

flying doctor *(beviże dar Ostráliyá) pezewk e havábord*

flying fish *máhi ye pardár (az xáneváde ye* Exocoetidae *viże ye ábhá ye garmsiri)*

flying fox *xarpiváz, [guneyi wabkur e mivexár e dorowt]*

flying jump, flying leap *parew hengám e dou, parew bá durxiz*

flying officer *(niru ye haváyi) setván yek*
flying picket *bastnewinán e dar parváz/ douregard*
flying saucer, unidentified flying object *bowqáb-parande*
flying squad *juxe ye/ goruh e pásbánán e takávar*
flying start **1** *takrobáyi ye viżeyi ke dar án takrobáyán piw az áqáz e takrobáyi davide az xatt e/ karwe* ye áqáz migozarand; takrobáyi bá durxiz.* **2** **get off to a flying start** *xub áqáz kardan, áqáz e xub. //Estáremán** [holiday] *xub áqáz gawt zirá ham havá xub bud va ham kárván dudi behengám ráh oftád.//*
flying tackle *(dar qoltapká*/* rugby*) gereftan e tup hengám e dou yá jahew*
flying visit *didár e nokepáyi/ tokepáyi; yek tok e pá soráq e kasi raftan*
flyleaf n (pl **fly-leaves**) *barg e/ káqaz e sefid dar áqáz yá páyán e ketáb*
flyover n **1** (US) **overpass** *pol e rugozar/ haváyi; ráh e rugozar/ haváyi.* **2** (US) *bengarid be* "fly-past"
fly-paper n *navár yá káqaz e magasgir/ magaskow*
fly-past n, (US) **flyover** *(dar namáyew e parváz) parváz e páyin, parváz e namáyewi ye xeili páyin*
fly sheet n **1** *rukew e báráni (baráye cádor).* **2** *daftarce ye do yá cahár barge*
fly-spray n *fewfewe ye/ emwi ye magaskow*
flyweight n **1** *mowtzan e magasvazn (48-51 kilogram).* **2** *kowtigir e magasvazn (48-52 kilogram)*
flywheel n *carx e langar, parván (ZBP, C779 FM)*
FM *(ktáh wode)* **1** Field Marshall. **2** *(dar rádio/ vákive*)* frequency modulation
fm *kutáh wode baráye* "fathom(s)"
foal n **1** *korre (ye asb/ xar); tável (korre ye xar yá gáv) (ZBP, C6111 FM); bisorák (korre ye xar, astar/ qáter, wotor) (ZBP, C5434 FM).* **2** **in/ with foal** *(baráye asb yá xar) ábestan budan*
foal v *korre záyidan, korre kardan*
foam n **1** (**a**) *kaf. //kuhehá ye áb keráne ye daryá rá az kaf puwánd.//.* (**b**) *bafj (ZBP, C2706 FM) (kaf e tof yá áb e dahán).* **2** *kaf. //kaf e riwtaráwi//.* **3** *zabad (ZBP, C6997 FM); kafc (ZBP, C5033 FM) [esfanj e darun e towakce, newim e sandali].* foam rubber: *zabad, kafc*
foam v *kaf kardan; kaf ávardan. //jámi ábejo ye/ fugán e kafdár; az dahán e sag e bimár bafj/ kaf miyámad./ (pendárin) xaridár pas az yek tasu* [hour] *cewm-beráhi az xawm juw ávarde bud* [foaming with rage]*//*
foamy adj *kafi, kafálu;…kaf*
fob[1] (n) *band e/ navár e/ zanjir e pangán* e jibi* [pocket watch]. **2** *pangán* yá hargune áráyeyi ávixte be zanjir yá navár.* **3** *áráyeyi ke be daste-kelid ávizand*
fob[2] v (**fobbed**), **fob sb off (with sth)** *sar e kasi koláh gozáwtan; ciz e bonjoli rá be kasi qáleb kardan/ andáxtan. //In bár digar saram koláh nemiravad. Har ce biyandiwam miguyam.; Sar e kasi ke kárdán/ gouharwenás ast nemitaván koláh gozáwt (va ciz e bonjol be u andáxt)//.* **fob sth off on/ onto sb** *ciz e bonjoli rá be kasi andáxtan/ qáleb kardan. //Kálâhá ye sál e gozawte rá nemitaváni be man biyandázi.//*
fob *(kutáh wode) (bázargáni) (baráye kálá) bárgiri ye ráyegán (bedun e in ke xaridár puli pardázad.)*
focal adj *xán, golxan [bengarid be* "focus"*], cewme, "va dast be daryá forukardi va máhi az qa'r e daryá barávardi va be cewme ye xorwid dáwti va beryán kardi va bexordi." (ZBP, L6694 TTT)*
focal length, focal distance *derázá ye golxan/ xan*
focal point *golxan, xan, cewme [bengarid be* "focus"*], náf, haste. //Haste ye kár e warvin*/ sarrewtdári* [government] *káhew e bikári ast.//*
focus n (pl **focuses**, *yá* **foci**) **1** *cewme, "va dast be daryá forukardi va máhi az qa'r e daryá barávardi va be cewme ye xorwid dáwti va beryán kardi va bexordi." (ZBP, L6694 TTT). xan, xán [besanjid bá "xonsár/ xánsár, gávxuni].* **2** *xan, golxan.* **3** *xan, golxan [dar durbin e peikarebardári]. //Xan e/ golxan e dastgáh e peikarebardáriyam dorost kár nemikonad.//.* **4** *náf. Haste, harjá juri tarjome miwavad. //Candán zibá-st ke (har já miravad) hame be u cewm miduzand.*[focus of attention]*/ Dar barnáme ye emwab e má náf e kár Itáliyá-st.//.* **5 be in focus; bring sth/ come into focus** *dar golxan nahádan; golxanidan*. //Agar mixáhi (ke) peikare rouwan daráyad budak** [object] *rá be golxan*/ dar xan/ golxan* bene!//.* **be/ go out of focus** *az golxan birun budan, golxanide* nabudan. //Dar án peikare roxsár e baccehá pák az golxan birun bud.//*
focus v **(focused, focussed)** **1** (**a**) *kamkam cewm e kasi xu kardan va didan. //Cewmánaw dar otáq e tárik xu karde tavánest bebinad.//.* (**b**) **focus sth (on sth)** *golxanidan*; dar golxan nahádan. //Agar partou ye*

*xorwid rá bá źále/ vinok** [lens] *ru ye barg e xowk dar golxan nehi átaw migirad.//.* (**c**) **focus sth (on sth)** *ru ye... golxanidan. //Dastgáh e peikarebardáriyat rá ru ye án deraxtán begolxan*!//.* **2** (**a**) *ruy e cizi (źarf) andiwidan. //Candán mándeam* [tired]*/ bestuham ke emruz nemitavánam ruy e cizi źarf biyandiwam.//.* (**b**) **focus sth (on sth)** *forunegaristan, darnegaristan, źarf andiwidan, bárik wodan. //Xáhewmand-am ruy e porsemán* [problem] *e zir bárik wavid.//*

focussing ring *(parhun e) golxangir**

fodder n *váw (ZBP, C4143, Gilaki); vástar* (ZBP, C4112 FM)*

foe n *dowman, badxáh*

foetus, (US) **fetus** n *dawtak* [<Pahlavi, (ZBP, C2179 BF)]*

foetal, (US) **fetal** adj *dawtak*. //Dawtakvár* bázován va páháyaw rá faráham kewid.//*

fog n **1** (**a**) *meh, tármiq (ZBP, L983 FM). //Tármiqi dar abáxtar* [north] *ráhhá rá puwánde va did xeili bad/ kam ast.; Tá nimi az bámdád gozawte párehá ye meh boland miwavad/ barmixizad.//.* (**b**) *meh. //Zemestánhá in keráne ye daryá tármiq migirad.//.* **2** *(peikarebardári) tam (ZBP, C6333 FM).* **3 in a fog** *gij, sardargom. //Dar fann e márád*/ kámpiyuter pák gij-am va hic az án sardarnemiyávaram//*

fog v (**fogged, fogging**) **1** *meh gereftan, boxár kardan. //Wiwe ye ráde*/ máwin rá meh gerefte; Áyne ye garmábe rá boxár gerefte.//.* **2** (**a**) *tár/ tire/ tam wodan. //Dar rá beband vagarna film tár/ tam miwavad.//.* (**b**) *(baráye film) tár/ tam wodan.* **3** *gij kardan, sar dargom kardan. //In dasturát* [instructions] *tá andázeyi ma rá gij karde.* **4** *picide kardan, gij kardan, sardargom kardan. //Zabáni dowvár ke cemhá ye rástin* [real issues] *rá picidetar mikonad.//*

fog-bank *tármiq (bar daryá)*

fog-bound adj *mehzade, gereftár e meh/ tármiq. //Havápeimáhá ye/ ráhiyán e mehzade/ gereftár e meh/ va bázistáde az ráh; forudgáhi/ parvázgáhi, bandargáhi mehgerefte va az kár bázistáde/ meh zade//*

foggy adj (**-ier**, **-iest**) **1** *mehi, tár. //havá ye mehi; yek ruz e mehi//.* **2** *tár, tire, sardargom, gong. //Andiweháyaw* [idea] *dar in zamine tá andázeyi gong ast.//*

foghorn n *buq e/ Áźir e meh //(bewuxi yá xárdári) engár bolandgu qurt dáde* [a voice like a fog-horn]*//*

fog-lamp n *ceráq e mehwekan*

fogy, fogey (n) (pl **fogies, fogys**) *kohneparast, ommol. //Biyá beravim disko/ vawtxáne*, kohneparast nabáw!//*

foible n *ák, sosti. //Hame ye má ák dárim/ Har kasi áki dárad.//*

foil[1] n **1** *patar [<patran (Sanskrit) (EDPL 5.0800)]. //patar e arziz* [tin]; *patar e áluminiyom//.* **2** *(ciz yá kasi ke bá pirámuniyán e xod yekjur nist) máye ye nemud/ cewmgir wodan. //Gouharhá ye raxwandeaw* [sparkling] *nemud e roxsár e zibáyaw rá dah candán kard.* [serve as a foil for]*//*

foil[2] v *jelougiri kardan, cub lá ye carx e… gozáwtan; nákám kardan, náfarjám gardánidan. //Mixást má rá befaribad ammá nákám gawt.//*

foil[3] n *wamwir (viźe ye wamwirbázi)*

foist v, **foist sth on sb** *be zur (cizi nádelpazir rá be kasi) capándan/ pazirándan. //Dini/ dinvar ast ammá nemikuwad bávarhá ye xod rá be digarán becapánad/ bepaziránad.//*

fold v **1** (**a**) **fold sth (up)** *tá kardan; tá zadan. //raxthá rá xub tá kardan; yek ruzname ye tá karde/ tá wode; Parandehe/ án parande bálháyaw rá tákard.; Piw az nahádan e náme dar pecan** [envelope] *án rá tá kardan.//.* (**b**) **fold (up)** *tá kardan, táwo. //In miz e báqce/ báq táwo ast/ tá miwavad.; yek newim e/ sandali ye/ taxtexáb e/ docarxe ye táwo.//.* **2 fold A and B/ fold B around A** *picidan. //In jám e wiweyi rá dar káqaz e ruzname pic/ bepic!//.* **3 fold (up)** (**a**) *(anáyin) barcide wodan. //Án dálá*/ bongáh hafte ye piw barcide wod.//.* (**b**) *barcide wodan. //Án namáyew pas az do hafte barcide wod.//.* **4 fold one's arms** *dast be sine/ dast dark aw istádan.* **fold sb/ sth in one's arms** *dar áquw gereftan; tang dar áquw gereftan, "Garce piram to wabi tang dar áquwam gir- tá sahargah ze kenár e to javán barxizam." (Háfez). //Pedar bacce ye kuculu rá tang dar áquw gereft.//.* **fold one's hands** *dastán e xod rá (be newán e niyáyew) beham casbándan//.* **5 fold (sth) away** *Tá kardan/ wodan va barcidan; barcide wodan. //In taxtexáb tá wode dar divár já migirad.//.* **fold sth in; fold sth into sth** *(dar áwpazi) (bá qáwoq árám árám) hamzand/ zadan. //Sefide ye do toxm e morq/ xáye rá (bá qáwoq árám árám) bezanid/ biyámizid/ ham bexánid.//.* **fold up** *az xande rudebor wodan/ az dard be xod picidan. //Mowtzan az dard be xod picid/ dotá wod./ Xandestángar** [comedian] *báwandegán* [audience] *rá az xande rudebor kard.//*

fold n **1** *cin, harjá juri tarjome miwavad. //Pirhani dárá ye cinhá ye bozorg/ pirhan e cincin.* **2** *tá.* **3** *darre*. **4** *ták, wekanj (ZBP, C6241 FM)*

fold[2] n **1** *parvár, gustán/ guestán (ZBP, C7424 FM).* **2** **the fold** *goruh e hamkiwán; barparuwán.* **3** **return to the fold** *be goruh e xod peivastan*

-fold *(pasvand, bá womárhá setáy* va band e kárváźe misázad) candán, bár, barábar, //dah /do candán/ bár/ barábar//*

foldaway adj *táwou. //yek taxtexáb e táwou//*

folder n *parvande, koráse (ZBP, C424 FM)*

foliage n *barg, wáxobarg. //yek tude* [mass of] *wáx o barg e sabz/ Baráye daste golam wáx o barg e biwtari mixáham.//*

folio n (pl **folios**) **1** (**a**) *barg (káqaz e bozorg e dolá yá cáhárlá); mahbarg*.* (**b**) *ketáb/ náme ye mabarg. //Cand ketáb e/ náme ye (mahbarg) kohan e foruwi dárim.//.* (**c**) *(ketáb e) borewbozorg; (ketáb e) andáze ye bozorg/ mahbarg. //Negárháyi ke dar káqaz e borew e bozorg cáp wode./ ketábi mabarg** [a folio volume]*//.* **2** (**a**) *barg e káqazi ke tanhá yek ruyaw womáre xorde.* (**b**) *womáre ye barg e yek ketáb*

folk n **1** (US) **folks** *mardom, pátram, pádram. harjá juri tarjome miwavad: //Barxi sálxordegán pasand* [taste] *e viźeyi dárand./ Xob baccehá* [folks] *emruz ce kár konim?//.* (**b**) *pátram, pádram. //rustáyiyán; pátramiyán e rustáyi* [country folk]*/ wahrnewinán/ wahriyán/ pátramiyán e wahrnewin* [townsfolk]*; kewávarzán* [farming folk]*//.* **2** **folks** (**a**) *amákán*, amáyán (ZBP, C6101 BF), xiwávandán, pedariyán, "va pedariyán rá nik az án dard miyámad va miźakidand va áxar biyafkandandaw…" (ZBP, L1314 TBH). //Xiwávandánat cunand?//.* (**b**) *(beviźe dar Ámriká) pedarán va mádarán; zádárán. //Hargez pedar o mádaram/ zádáránam rá dideyi?//.* **3** = **folk music** *musiqi ye mardomi, pátramiyán, bumi. //yek sangitá* ye musiqi ye bumi/ pátramiyán* [a folk concert]*//*

folk dance n *raqs/ vawt*/ páykubi ye pátrami*/ bumi*

folklore n *hámvid* ["hám" bengarid be (EDPL 17.01350) + vid (EDPL 43.1385)]*

folklorist n *hámvidwenás* [be* "folklore" *bengarid]*

folk music (*niz* **folk**), **folksong** (ns) *musiqi ye pátramiyán*/ bumi*

folksy adj *(anáyin) xodemáni, deháti; (anáyin) sáde, xáki, dustáne*

folk tale *dástán e bumi ye sine be sine*

foll *kutáh wode baráye* "following". *//peiro ye, be donbál e//*

follow v **1** (**a**) **follow sth (by/ with sth)** *be donbál ámadan/ ávardan, az pei ávardan, ámadan, az pas e… wodan, maxidan, "asá va ebriq u bardár va az pas e u miwo…" (ZBP, L2512 AT); "Dánew ámuz va co nádán ze pas mabar mamax -- to co dáná wavi ángah degarán bar to maxand." (ZBP, C6089 FM, Náser Xosro); az pei ámadan, "Co áyad ze pei dowman e jánsetán…" (ZBP, L3617 GS); pas e… rá gereftan, "pas e u gerefte gav e piltan -- ke hán cáre ye gur kon yá kafan." (ZBP, L6189 SF). //Bacce ordak hamejá az pey e mádaraw miraft.; Womá noxost beravid va sepastar man az pey e womá miáyam.; Dowanbe az pey e yekwanbe miáyad.; Yek badbaxti pas e badbaxti ye digar ámad.; Diri napáyid az pey e ázaraxw* [lightning] *tondari sahmgin ámad; Az pey e darmán báyad faráván dar bestar biyásáyid."* (**b**) *pey e kasi gozáwtan; kasi rá donbál kardan; donbál e kasi gozáwtan. //Pásbánán donbálaw karde budand.//.* **2** *raftan, wodan. //In ráh rá beravid* [follow] *tá sar e kuce ángáh be cap bepicid.//.* **3** (**a**) *az… peyrovi kardan, guw dádan, guw dáwtan, "Nabáwand wáhán e má dinforuw -- be farmán e dárande dárand guw." (ZBP, L3303 SF); nequwidan = niyuwidan, "Nequwá án rá guyand ke az kiw e pedari ye xod dast bardárad va be kiw e digari daráyad yá…. Án rá nequwá, nequwák va naquwák ham nevewteand." (ZBP, L7633 DTH). //az dasturát peirovi kardan; pand e kasi rá guw dádan/ be guw gereftan/ niyuwdian.* (**b**) *donbál kardan, wágerdi kardan, hávewt budan, maxidan, "Dánew ámuz va co nádán ze pas mabar mamax -- to co dáná wavi ángah degarán bar to maxand." (ZBP, C6089 FM, Náser Xosro). //az vápasin handhá* [fashions] *peirovi kardan; az ámuzewhá ye Budá/ Buddha peirovi kardan//.* **4** *... kardan; ... budan. //Dávar/ dastur budan; piwe ye dávari dáwtan//.* **5** *daryáftan, fahmidan. //darnemiyábam/ nemifahmam/ sar dar nemiyávaram./ Az gováźeaw* [argument] *hic sar darnemiyávaram.//.* **6** *niyuwidan, nequwidan, donbál kardan, guw dádan, páyidan. //Hamsar e farbod** [president] *harce farbod* beguyad mipáyad/ guwdárad.; Gorbehe/ án gorbe har jonbewi ke muwe mikard donbál mikard/ mipáyid.//.* **7** *donbál kardan. //Hamávardhá ye sálitapká** [basketball] *rá donbál kardeyi?; korur-korur mardom namáyewhá ye bokon-bokon* [soap opera] *e jam jám** [TV] *rá bá sarsepordegi* [devotedly] *minegarand/ negáh mikonand.//.* **8** *naski rá xándan va hamzamán soxanráni ye án rá guw dádan; musiqiyi rá xándan va hamzamán naváxtan*

e án rá niyuwidan. //Man ke boland mixánam womá nask [script] *rá donbál konid.//.* **9** (**a**) **follow (on) (from sth)** *dar pei dáwtan; az pei ámadan. //Nágozir miyán e do su setizeyi dargereft.; Dar biwtar e bárehá gownámár* [starvation] *bimári dar pei dárad zirá tan sost migardad.//.* (**b**) **follow (from sth)** *payámad e... budan; barámadan, dar pey dáwtan. //Nemitavánam befahmam/ daryábam ke (az án ce gofteyid) cegune conin hudeyi barmiáyad?; Agar a = b, va b = c báwad conin barmiáyad ke a = c ast.; Dar daftar nist ammá in be án maini nist ke bimár ast.//.* **10** *ravand e... dáwtan. //Soxanrániyaw ravand e hamiwegiyaw rá dáwt* [usual pattern]*.//.* **11** **as follows** *va conin ast/ bud...; //Ruydádhá ye arjdár conin bud: noxost soxanráni ye farwin** [president], *dovvom pásox e dabir* [secretary] *va sevvom soxanráni ye farwin** [chairman] *va bázguyi ye kutáh e hudehá//.* **follow one's (own) bent** *be delxáh e xod kári kardan; be soxan e del e xod guw dádan.* **follow the crow** *gusfandvár zistan; hamrang e mardom budan va zistan, "Xáhi nawavi rosvá, hamrang e jemá'at wo!". //Az ánjá ke nemixástam didgáhhá ye setizbarangiz* [controversial views] *e xod rá áwkár sázam behtar dánestam cand gáhi hamrang e mardom/ digarán báwam.//.* **follow sb's examples/ lead** *pá já ye pá ye kasi nahádan, paziroftan va peyrovi kardan, az kasi donbáleravi kardan. //Nemixáham az man peyravi karde zud zanáwuyi koni.//.* **follow (the) hounds** *bá sagán e tázi be wekár e rubáh raftan.* **follow in sb's footsteps** *pá já ye pá ye kasi nahádan; "negá(h) be dast e nane kon, mesl e nane qarbile kon". //Dar namáyewxáne kár mikonad va pá já ye pá ye pedaraw naháde.//.* **follow one's (own) nose** (**a**) *rást e damáq e xod rá gereftan va raftan. //Kalántari yek kilometr bálá ye tappe ast- dorost rást e damáqat rá begir va boro!//.* (**b**) *be áváz e del e xod guw dádan. //Con án zabán rá nemidáni tanhá mitavánam piwnahád konam ke be áváz e delat guw bedahi.//.* **follow suit** *az digari peirovi kardan; hamán kár rá kardan. //Yeki az bánkhá ye/ ganjhá ye bozorg nerx e bahre ye xod rá káste va gomán miravad digarán niz conin konand.//.* **to follow** *(dar sofrexáne) xorák e digar. //Xáhew mikonam pas az in holu va xáme biyávarid/ be má bedahid.//.* **12** **follow on** *(tapkáye** [cricket]*) báz tup zadan.* **follow through** *(dar celtapká** [tennis] *va cougán camani* [golf] *pas az zadan e tup jonbew e dascele** [racket] *yá kodang* [club] *rá tá tah pei gereftan.//.* **follow sth through** *be/ tá páyán resándan. // barnáme* [project] *yek ciz ast va be páyán resándanaw cizi digar.//.* **follow sth up** (**a**) *donbál e... rá gereftan. //Behtar ast donbál e námeat rá gerefte yek zang ham bezani.//.* (**b**) *az nazdik barresi kardan/ váresi kardan. //Sar e naxi* [clue], *kelidi* [clue] *ávázeyi* [rumor] *rá váresi kardan.//*

follower *peirou, pasvá , kázor, "va iwán davázdah budand kázor va kázor rá be Tázi qesr va havvári niz guyand." (ZBP, L8 TB); nequwák/ nequwá, "nequwá án rá guyand ke az kiw e pedari ye xod dast bardárad va be kiw e digari daráyad... án rá nequwá, nequwák va anquwák ham nevewteand. (ZBP,L7633 DTH); hávest, hávewt, "ánán ke be hirbedán va hávewtán námbordárand badxáh e yekdigar báwand va xordegiri konand." (ZBP, L7806 ZVY); pei-sepor, "Háfez sar az lahad bedarárad bepáybus -- gar xák e u be páy e womá peisepor wavad." (Háfez). //Pasvást na piwvá; Peirován e Máhátmá Gándhi//*

following adj **1** *digar, sepastar. //Ruzi ke residim bárán bárid ammá ruz e digar áftábi bud.//.* **2** *...zir. //be porsewhá ye zir pásox dahid.//*

following n **1** *haváxáhán. //Kumal** [party] *e má dar nimruz* [south] *haváxáhán e farávéni dárad.//.* **2** *//ánce ke dar zir/ sepastar miáyad/ az án yád miwavad saxt arjdár ast.; Ánce ke dar zir ámade/ miáyad cekideyi/ gozideyi* [extract] *az goftár e rástin* [original] *ast.//*

following (prep) *bedonbál e; pas az, az pas e..., "goft man in peiqámbarán beferestádam az pas e Isá." (ZBP, L1961 TB). //Ráhpeimáyiháyi* [demonstrations] *az pas e/ be donbál e kowte wodan e rahbar e raste ye kárgari* [union leader]*//*

follow-on n *(tapkáye** [cricket], *cougán camani** [golf]*) donbále ye jonbew e bázu/ dascele** [racket] *va mánand e án pas az zadan e tup*

follow-up n *donbále, harjá juri tarjome miwavad. //Donbál e án dast* [series] *namáyew/ goftár dar jamjám* [TV] *e* BBC*, dárad ketábi (niz) cáp mikonad.//*

folly n **1** **folly (to do sth)** *nábexradi, kánáyi, xoli, celi. //nábexradi* [an act of folly]. *//Dar conin havá ye sardi wená raftan nábexradi/ kánáyi ast.//.* **2** *(kár e) nábexradáne, nábexradi, xoli, celi, xolbázi. //Pádafre* [punishment] *ye nábexradiháyat rá sepastar xáhi did.//.* **3** *//sáxtemáne besyár geránbahá va por zarqobarq* [ornamental] *ammá bihude//*

foment v **1** *(bar)áqálidan. //násázgári, dowmani, áwub, dáman zadan be násázgári, dowmani, áwub.//.* **2** *(bá komak e garmá va nam) dard yá ranj rá kástan//*

fomentation n **1** *áqálew, baráqálew.* **2** *dastmál e áb e garm (baráye kástan e dard)*

fond adj **(-fonder, fondest)** **1** (**a**) *delbaste, deldáde, dustár, mehrámiz. //negáhi, adáyi* [gesture]*, daráquw gereftani* [embrace] *az sar e mehr/ mehrámiz//.* (**b**) *weidá, vale, delbáxte. //az válegi ye pedar o mádar lus gawte* [spoiled]*//.* **2** **fond of sb (doing) sth** *delbáxte, weidá, xáhán. //Hamiwe delbáxteat/ weidáyat budeam./ weidá ye musiqi, áwpazi, mehmáni/ wappási* (raftan) budan; Javád hamiwe xáhán e be rox e mardom kewidan* [point out] *e laqzewháyewán ast.//.* **3** *weidá, wifte. //weidáyáne árezu ye kámyábi dáwtan//*

fondant n *ábnabát (e narm)*

fondle v *náz kardan, navázew kardan, naváxtan, varraftan. //wirxári, geiweyi** [doll]*, bacce-gorbeyi rá náz kardan.//*

fondly adv **1** *mehrámiz, delbáxte, weidá// Mehrámiz dastaw rá dar dast gereft.//.* **2** *sádedeláne, weidáyáne. //Sádedeláne mipendáwtam ke dar cewm e womá arji dárad* [to care]*/ ke womá báketán ast.//*

fondness n, **fondness (for sb/ sth)** *dusti, delbáxtegi, delbastegi. //delbastegiyaw be naveaw//*

fondue n **1** *navandu (xorewi ke az panir e godáxte sáxte bá nán xorand); ewkene ye panir.* **2** *navandu; xorewi az rouqan e dáq yá cáwni ke tekkehá ye guwt yá máhi dar án zade va xorand. //ewkene ye máhi//*

font n **1** *tawtak baráye wostowu be áyin e Tarsáyán; ábwang baráye "zour"* [holy water]. **2** *bengarid be* "fount".

food n **1** (**a**) *xorák, xordani, "pas weyx sáken wod va xordani xást." (ZBP, L2612 AT); "se ruz ar bovad xordani biw nist -- ze yek su gowáde rahi biw nist. (ZBP, L6109 SF); xord "na xord o na ciz o na bár o bone -- conin band báwad, sepah gorsene." (ZBP, L4699 SF); "mar u rá deram dád o dinár dád -- hamán puwew o xord e besyár dád." (ZBP, L4699 SF); nán, "con az nán fáreq wod bá Ahmad va Táw sepahsálár va cand sarhang e Mahmudi xáli kard." (ZBP, L525 TBH); xorew, "Pedar bá pesar kin e sim ávarad -- xorew kawk o puwew gelim ávarad." (ZBP, L4959 SF) "co báyad parastandegán rá xorew-…" (ZBP, L5769 SF); navá (ZBP, C6816 FM). //Kambud* [shortage] *e xorák/ nán/ xordani dar barxi kewvarhá//.* (**b**) *xorák, put (xorák va nuwidani) (ZBP, C237 FM). //Bi put/ bi xorák va áb nemitaván zist.//.* **2** *xorák, cáwt, náwtáyi; xorák (behávar e viže ye) wirxárán; xorákhá ye yaxzade/ fosorde; xorákhá ye parvarde* [processed] *[besanjid bá "zeytun e parvarde"].* **3** **food for thought** *máye ye andiwe*

food chain *zanjiri ke har jándári baráye zistan jándár e digari rá xorad.; zanjir e xorew*

food poisoning, **ptomaine poisoning** *bewzadegi* az xoráki; [bengarid be* "poison"*]*

food processor *…xordkon; …zan; …bor*

foodstuff n *nán, xordani, xorew. //xorewhá ye darbáyast//*

food value *arzew e xoráki//besyári az cizhá ye wirin arzew e xáráki nadárad.//*

fool[1] (n) **1** *(xárdári) nádán, káná, "xiwtan rá káná karde bud cizháyi kard ke mardomán az án bexandidandi" (ZBP, C3099, FM, Tárix e Sistán); káliv, "wabi mast wod átawi barforuxt -- negunbaxt káliv, xarman besuxt." (ZBP, C3990 FM, Sa'di); hazák (ZBP, C829 FM); harak (ZBP, C3990 FM). //Ce nádán/ káná budim ke tale/ dám rá nadidim!; Va man candán nádán/ káliv budam ke soxanaw rá bávar kardam.//.* **2** *dalqak (e darbár).* **be a fool for one's pains** *"halim e Háj Abbás rá hamzadan."; diwab hame wab camce zadi, ku halvá?".* **be n fool; be nobody's fool** *zirak/ zebel/ zerang budan.* **a fool and his money are soon parted** *(dastán) "pul tu dast e nádun band nemiwe"; "káná hamiwe binavá" [JGS].* **(be sent/ go on) a fool's errand** *kasi rá pey e noxod siyáh ferestádan; pey e noxod siyáh raftan.* **(be/ live in) a fool's paradise** *alaki xow budan.* **make a fool of oneself/ sb** *kasi rá xar kardan; xod rá xar kardan*; *alaki xow budan, "xers rá be raqs ávardand/ ávordan, domewo be dast ávardand/ ávordan"; "az pey e radd o qabule ámme xod rá xar makon -- con ke kár e mardomán báwad xari yá xarxari" (Báser Xosro).* **(the) more fool sb** *(wegeft-váže) nádán, káliv, xol, kosxol.* **no fool like an old fool** *(dastán) "wáhed e ahd e wabáb, ámade budaw be xáb- báz be piráne-sar áweq o diváne wod." (Háfez)*

fool v **1** (**a**) **fool (about/ around)** *bázi kardan; xod rá kálivi kardan; kánáyi kardan, "xiwtan rá káná karde bud, cizháyi kard ke mardomán az án bexandidandi." (ZBP, C3099 FM, Tárix e Sistán). //Bá án kárd bázi nakon, saranjám yek kasi rá ásib mizani.//.* (**b**) *wuxi kardan; sarbesar gozáwtan, vánamud kardan. //Hengámi ke goftam kelidháyat rá gom kardam, dáwtam sar-be-sarat migozáwtam.//.* **2** *feriftan/ fariftan, gul zadan. //nemitaváni ma rá befaribi!//.* **3** *vel gawtan/ zadan; yallali-tallali zadan. //Yekwanbe mibáyast kár mikardam ammá sarásar e ruz vel gawtam.//*

April fool *kasi ke ruz e yekkom e máh e April nirang xorde.*

April Fool's Day *ruz e yekkom e máh e April ke dar án ruz mardom yekdigar rá ferifte beham nirang mizanand.*

fool[2] *(dar vážehá ye serewte) xáme ye miveyi.* rhubarb fool: *rivás bá xáme*

foolery n *nábexradi, kálivi, saboksari, xoli, celi*

foolhardy adj (**foolhardier, foolhardiest**) *nábexradi, xoli, kosxoli, kálivi, nábexrad, xol, kosxol, káliv. //Tanháyi wená raftanaw kálivi/ nábexradi bud.//*

foolish adj **1** (**a**) *kánά, "xiwtan rá kánά karde bud cizháhyi kard ke mardomán az án bexandidandi." (ZBP, C3099 FM, Tárix e Sistán); nábexrad, káliv, "wabi mast wod átawi barforuxt -- negunbaxt káliv xarman besuxt." (ZBP, C3104 FM, Sa'di); harak (ZBP, C3990 FM); hazák (ZBP, C829 FM). nádáni. //Pirezani ast káliv ke be hame ciz angulak mikonad.; Va man candán nábexrad/ kánά budam ke soxanaw rá bávar kardam!"; Nádáni ye má rá miresánad ke vánamud konim án ruydád hargez piw nayámade/ cizi rox nadáde.//.* (**b**) *az ruy e nádáni, nábexradáne, kánáyáne. //áhangi, soxani* [comment], *pásoxi nábexradáne/ kánáyáne//.* **2** *káliv, hazák, dastpáce. //Az in ke nágozir wodam istáde va soxanráni konam dastpáce wodam./ Mitarsad piw e/ nazd e dustánaw káliv namáyad* [look foolish]*//*

foolishly adv *kánáyáne, nábexradáne*

foolishness n *kánáyi, nábexradi*

foolproof adj *xeili sáde/ rouwan/ áwkár, laqzewnápazir. //ravewi, naqweyi, barnámeyi laqzewnápazir/ yek dastgáh e imeni* [security system] *ye sáde va laqzewnápazir//*

foolscap n *káqaz e bozorg yá káqaz e cáppi ye 400 milimetri*

foot n (pl **feet**) **1** *pá, pei, "ferestáde rá gar konam sard o xár- nadáram pei yo máye ye kárzár." (ZBP, L5787 SF). //Be pá xást* [rise to one's feet]*; páberehne darxáne gawtan; (yek) kelid* [foot switch], *tormoz, tolonbe ye páyi//*. **2** *páy e/ páyin e juráb (powt va kaf e án).* **3** (*kutáh wode* **ft**) *yekkán e derázá, yek pá. //Dar si yo panj hezár páyi parváz mikonim./ Borzáyat/ qaddat ci-st? Panj pá va noh inc; divári be bolandi ye wew pá//.* **4 the foot of sth** (**a**) *pá, tah. //páy e pellehá; páy e kuh ordu zadand//.* (**b**) *páy e taxt, páy e gur. //Páy e har taxti patu ye fozuni bud/ naháde budand.//.* **5** *(bástáni) gám (zadan). //gám e sabok/ tond/ navand* [swift fleet of foot]*//.* **6** *tál* [<tálah Sanskrit; yekkán e tantaná, áhang e cáme] [Con: gerye ye/ wám o sahar/ wokr ke/ zá-ye nagawt…].* **be on one's feet** *sarpá, sar e pá budan, istáde budan. //sarásar e ruz sarpá/ ru ye pá budeam.//.* **fall/ land on one's feet** *zud sarpá wodan; baxtiyár budan va zud be páxástan.* **get/ have a foot in the door** *jáy e pá yáftand dar...; bá... áwná wodan. //Saxt betaván dar kár e cáp va paxw e ketáb* [publishing] *jáy e páyi yáft.//.* **have feet of clay**, *"pá ye estedláliyán cubin bovad." (Moulavi).* **have, etc one's both feet on the ground** *ostovár budan; xeradmand budan, bexrad budan.* **have a foot in both camps** *ham az tubre xordan ham az áxor.* **have one's foot in the grave** *yek pá ye kasi lab e gur budan; áftáb e kasi lab e bám budan.* **keep one's feet** *nayoftádan, sor naxordan, tarázmandi ye xod rá (negah)dáwtan.* **my foot!** *Bilax!, Zerumadi!, Málidi!.* **on one's feet** *sarpá, pák behbud yáfte. //Pas az marg e zanaw do sál be derázá kewid tá sarpá wavad.; Tanhá ravewhá ye kumal** [party] *e má-st ke mitavánad kewvar rá bá sar e pá gardánad.//.* **on foot** *piyáde. //Piyáde miravim na bá ráde*/ na saváre.//***put one's feet up** *barásudan, leng e xod rá havá kardan.* **put one's foot down** *napaziroftan va pá fewordan. //Mádar gozáwt/ hewt beravim wappási** [party] *ammá wab ke xástim bemánim napaziroft va saxt páfewári kard.//.* **put one's foot in it** *cizi goftan yá kári kardan ke máye ye delxori/ warmsári ye kasi gardad.* **put a foot wrong** *gám e nádorost bardáwtan, laqzidan. //Hargez nadideam gámi nádorost bardárad, harcand ham ke kár bári/ bárik báwad* [no matter how delicate the issue]//. **rush/ run sb (clean) off his feet** *az pá oftádan/ andáxtan; be kasi saxt gereftan va u rá davándan va az pá andáxtan. //Piw az Krismas/ zádruz e Mehr* [M. Moqaddam] kárkonán e maqáze az pá miyoftand.//.* **set foot in/ on sth** *pá nahádan, andar ámadan be...; ámadan, residan. //Noxostin ádami ke pá ruy e máh nahád.; Digar páyat rá tu ye in xáne nagozári(há)//.* **set sb/ sth on his/ its feet** *kasi rá xodistá gardánidan.* **stand on one's own (two) feet** *ru ye pá ye xod istádan; be xod residan. //Aknun ke dári bozorg miwavi* [grow up] *báyad yád begiri (ke) ru ye páye xod beyisti!//.* **ten feet tall** *sarafrázi namudan, sarafráz budan, xodá rá bande nabudan.* **be/ feel/ look/ seem ten feet tall** *sarafrázi namudan, sarafráz budan, xodá rá bande nabudan.* **under one's feet** *dast-o-págire budan; páyágiw budan. //Sarásar e ruz baccehá dastopágiram hastand./ tu ye dast o páyam hastand.//*

foot[2] v **foot the bill (for sth)** *pá ye kasi nevewtan. //Ke/ ki hazine ye vásáchá** [repair] *rá mipardázad?/ Hazine ye vásáchá* [rá pá ye ki/ ke báyad nevewt?]//*

foot it *(anáyin) ráh raftan, piyáde raftan, ráh peimudan/ sepordan*

footage n **1** *(deráz yá be duri) ...pá.* **2** *film/ celparde*. //Án celpard* candi ham az ágáhihá ye kohne dar bardáwt.//*

foot-and-mouth (disease) *(bimári ye) sevite* [<sevite, Gilaki]*

football n **1** *tup baráye bázi ye futbál/ pátapká*. **2** *pátapká*/ futbál [pátapká: pá + tapká* (guyew e Ámoli) tap = tup + ká [= bázi]*

football pools, the pools *guneyi mengiyá/ qomár ke dar án barxi mikuwand ruy e hude ye ávardhá ye pátapká*/ futbál geroubandi konand.*

footballer n *pátapkábáz*, futbálbáz*

foot-bridge n *pol e bárik e piyáderou*

-footed *(dar váźehá ye serewte) -pá; -pei. //pápati/ páberehne; kasi ke kaf e páyaw pax ast/ pátaxt*/ pápax/ hamukpá*; cárpá//*

-footer *(dar váźehá ye serewte) be derázá ye...; be pahná ye...; be borzá ye..., //Taxteyi be derázá ye do metr.//*

foot fall n *ává ye pá/ gám zadan*

foot-fault n *(dar celtapká*/ tenis) hengám e zadan e noxostin tup pá rá darun e zamin nahádan; páharak* [pá + harak (<Pahlavi)]*

foothill n *tappe ye pá ye kuh; tappe ye kuhpáye*

foothold n **1** *já ye pá.* **2** *já ye pá, já ye imen. //Dar sátvun** [industry] *já ye imeni/ já ye pá ye ostovári yáftan/ be dast ávardan.//*

footing n **1** *já ye pá, páygáh. //Zamin tar bud, liz xord va oftád.//.* **2** *páygáh, harjá juri tarjome miwavad. //In kár e bázargáni* [enterprise] *aknun páygáh e ostovári dárad va báyad betavánad bezudi sud dahad* [show profits]*; Sepáh/ Ártew rá baráye jang basijidand.* [put on a war footing]*//.* **3** *páygáh, páye. //Kárgarán mixáhand hampáye ye kixáyán/ sarparasti* [the managers] *báwand.//*

footle v, **footle (about/ around)** *(anáyin) magas parándan, vel gawtan. //Hame ye ruz/ sarásar e ruz magas parándan//*

footlights n *ceráqhá ye pá ye parde/ piwfaxan**

footling adj *xord, xordepá. //kárhá ye xordepá//*

footloose adj, **footloose and fancy-free** *vel, ázád, harz, yelxi*

footman n (pl **footmen**) *pádou, pristande* [besanjid bá "pristár", bengarid be* "priest", *niz besanjid bá "paristhá" [Sanskrit (EDPL 33.0530)]*

footmark, footprint n *já ye pá, bonak*

footnote n *zirnevis, pánevewt*

footpath *bengarid be* "path"

footplate n *sakku, rácin [<rácinái , Guyew e Zartowtiyán e Ardakán] (sakku ye áhani, ke dar lokomotiv, ránande va átawkár ru ye án miyistand.]*

footprint n *já ye pá, bonak (ZBP, C2860 FM). //dar barf já ye pá/ bonak nahádan; bonak e/ já ye pá ye geli kaf e áwpazxáne//*

footsie n, **play footsie with sb** *(zir e miz/ taxt/ korsi/ láháf) bá pá ye kasi var-raftan va bá u bázi kardan/ lásidan*

foot-slog v (**footslogged; footslogging**) *az ráh raftan az pá oftádan; az sagdou zadan, mánde/ bestuh/ xaste gawwtan*

foot-sore adj *az ráhpeimáyi ye besyár az pá oftáde yá zaxmi; peixaste*. //ráhiyán e mánde/ besyár xaste/ peixaste**

footstep n **1** *já ye pá, ává ye pá, ává ye gám zadan. //Ává ye páyaw rá dar sarsará* [hall] *wanidam.//.* **2** *(yek) gám*

footstool, stool (n) *cárpáye ye kutáh*

footway n *bengarid be* "footpath"

footwear n *páyafzár, "hargez páyafzár va kafw dar páy nakarde ast." (ZBP, L2318 AT); pápuw, lálaká*

footwork n **1** *(dar varzewhá) jonbew, raqs e pá.* **2** *(pendárin) vákonew e tond/ biderang/ nágahán. //Dar sáye ye* [thanks to] *cáboki va vákonew e tondaw hamiwe taváneste az cang e kasáni ke donbálaw hastand* [pursuer] *begorizad.//*

fop n *(xárdári) źigul, wázde qawamwam*

foppish adj *źigul, wázde qawamwa, daw (ZBP, C4494 FM)*

for[1] *(bandváźe)* **1** *be, barre, siye "yeki siye xodam, yeki siye to (ZBP, C5535 FM); az bahr e..., "goft az bahr e xodá mixánam- goft az bahr e xodá maxán" (ZBP, L3813, Sa'di); "Mayázár kas rá ze bahr e deram -- makon tá taváni be kas bar setam." (ZBP, L6235 SF); zi, "... halvá ye del ast elm zi dálá." (ZBP, C6969 FM, Náser Xosro); berástá ye, "Inak be aqiyán e to nahádam mokáfát e in makremat rá ke berástá ye man kardi." (ZBP, L2700 FM); fará, "va har cand in do beit xatá be áweqi ast fará ma'wuqi xeradmand rá be cewm e ebrat dar in báyad negarist." (ZBP, L457 TBH). //Námeyi baráye/ bahr e womá; Áyá hame ye in cewm-rouwanihá baráye/ az bahr e man ast?; Yek tekke baráye/ siye/ báse ye Maryam negahdár; Baráye mehmánán cáy dorost kardeyi?//.* **2** *be, az bahr e; baráye. //be gardew raftan* [a walk], *in carxowti/ máwini baráye borew dádan e nán ast.; Engelisi rá baráye delxowi* [pleasure] *yád migiri yá baráye kár ast?; Baráye ce/ az bahr e ce/ cerá saraw dád kewidi/ zadi?; Baráye in ke foruw afzáyew yábad báyad bahá ye káláháyemán rá bekáhim.//.* **3** *be; fará; be su ye; zi;váse ye [parvá konid in váźe "vásete ye" Tázi nist, va rixt e digar e "vasnád" ast]; vasnád e. //Rahsepár e xáne wodan* [depart]*; be keráne ye daryá raftan.; In kárván dudi be Tabriz miravad?; Ráhiyáni ke be Wiráz miravand dar istgáh e Espahán báyad az in kárván dudi piyáde wode digari rá savár wavand.; Midánest ke sarnevewt baráyaw áyande ye darxwáni dar bar dárad.* [be destined for]*; In ketáb baráye/ váse ye/ vasnád e kudakán ast.; Newimi/ sandaliyi váse ye/ vasnád e/ baráye mehmánán.; docarxe ye foruwi yá keráyeyi/ docarxe baráye foruw yá baráye keráye.//.* **4** *baráye, váse ye/ bose ye/ vasnád e; az bahr e...; harjá juri tarjome miwavad. //Miwavad in náme rá baráyam/ baráye man/ váse ye man tarjome koni?; Ce farmáyewi dárid?/ Az man baráye womá ce kár barmiáyad?; Jangidan baráye/ az bahr e kewvarewán; Baráye sardardat cand áspirin bexor!; Dastyár e kixá** [deputy manager] *hengámi ke kixá* bimár bud jáyaw bongáh rá gardánd.//.* **5** *be. //Ketábi be panj dolár xaridam.; Jamjám* e/ Televiziyon e kohneaw rá ráygán* [for nothing/ free] *be man dád.; Newáni* [medal] *baráye delávari* [bravery] *gereft; Ádam baráye ránandegiye bad va bimgin mitavánad zendáni wavad/ be zendán oftad.//.* **6** *bejá ye; be. //Ráde* ye/ máwin e xod rá dádan* [exchange] *va bejáyaw ráde* ye/ máwin e nou gereftan./ Váźe be váźe tarjome nakon!//.* **7** *haváxáh e..; baráye...; harjá juri tarjome miwavad. //Haváxáh e barnáme ye ráhsázi ye nou hastid yá hamestár** [against] *e án?/ Se hurrá/ se bár hobirovwábáw baráye barande!/ Baráye awá* ye/ haq e xod kuwide darxást dádeyim dabestáni dar dehkadeyemán bar jáy bemánad/ dar dehkadeyemán dáwte báwim; Man haváxáh e án-am ke meixánehá* [pubs] *wabáneruz báz báwand.//.* **8** (**a**) *baráye, bejá ye, be namáyandegi ye. //Man be namáyandegi ye hame ye kármandán e in bongáh* [firm] *soxan miguyam.; Namáyande ye kahestán* [member of parliament] *az wahr e Dezful ki-st?//.* (**b**) *be já ye "na", yá "ári" [dar jonbew e sar. (A. Zandi)], "A" bejá ye ci-st?; Jonbándan e sar bejá ye "na goftan" dar hame já ye jahán yekjur nist.//.* **9** *(pas az kárváźe) pey e...; baráye...; az bahr e..., harjá juri tarjome miwavad. //pey e ganj gawtan; omidvár budan (ke) be sázewi* [settlement] *dast yáftan; baráye áwti; baráye áwti niyáyew kardan/ niyáyidan; qezelálá gereftan; ráh rá az pásbán porsidan/ az pásbán ráhnamáyi xástan* [ask for directions]; *Baráye án kár* [post] *panjáh darxástgar bud.//.* **10** *baráye. //[havá] baráye máh e farvardin xeili garm ast.; Baráye sennaw bolandbálá-st.; Baráye kasi ke tázekár* [novice/ beginner] *ast bad nist//.* **11** *(pas az setá*ye bartar) pas az, be donbál e. //Pas az yek wab xáb e xub hálat behtar miwavad.; Agar in otáq rá kami rang konand/ agar dasti be saroru ye in otáq bekewand* [for a little paint/ for a spot of paint] *xeili behtar miwavad.//.* **12** *tu ye; az dar e; baráye. //Az har cahár tá sib yeki xaráb/ tabáh ast.; Baráye si litr benzin yek pate* [coupon] *migiri.//.* **13** *harjá juri tarjome miwavad; //baráye...; ...e.../ negarán e tandorosti ye kasi budan; baráye imeni ye kasi delwure dáwtan; ámáde ye estár** [vacation]*; xáhán in ke dast bekár wavand/ biyáqázand.; Baxt bá má yár bud va havá xub wod.//.* **14** *con, baráye, be; az; az bahr e. //námvar (budan) baráye maskelisáyaw** [cathedral]*; be cemhá* [reason] *ye zir; baráye man ham wode az u negahdári kon* [take care of sb]*; az zur e xande nemitavánestam soxan beguyam; az tars e in ke mabádá beranjánadaw* [hurt] *pásox nadád.; Baráye zádruzam gol e sorxam dád.//.* (**b**) *harjá juri tarjome miwavad. //Niyázi nist beravi* [no need for]*; amán e án faráreside* [time for] *ke beravim; Báyad wetáfte kár rá be páyán resánand.* [a rush for them]*//.* (**c**) *baráye, harjá juri tarjome miwavad. //In baste/ kive*/ quti baráye man xeili gerán/ sangin ast nemitavánam bolandaw konam.; Baráyat candán rouwan* [clear] *ast ke betaváni án rá bexáni/ bexániyaw./ Án qahve baráyaw xeili dáq bud (natavánest bexorad)//.* (**d**) *baráye. harjá juri tarjome miwavad: //Námeháyi ke kixá** [manager] *báyad bar ánhá dastine nehad.; Puli baráye to ke báyad án rá xeradmandáne sarmáyegozári koni* [invest]*.; Har ce beguyi midádam ke conin cizi ruy nadahad.; Be man ce ke beguyam/ begam./ ma rá ce ke beguyam.//.* (**e**) *(pas az* **more** *va* **than**) *harjá juri tarjome miwavad. //Cizi behtar az án nemiwavad ke har dotáyewán dar yekjá kár konand.; Hic ciz baráyam delpazirtar az án naxáhad bud ke dar gozinew* [election] *e áyande barande wavad.//.* **18** **be for it** *(anáyin) gáv e kasi záyide*

*budan, kár e kasi sáxte budan, boz ávardan, xar biyár, báqáli bár kon. //Dabsálár** [headmaster] *did ke án peikare rá man ru ye taxte-siyáh kewidam- káram sáxte ast/ gávam záyide!* [I'm for it now!]//. **for all** *bá in ke..., //Bá in hame ke az ráde*há ye titak** [sport car] *va estaxr e wená dam mizanad kármand e sáde ye bánki biw nist./ ganjvari sáde biw nist.; Har ce delat mixáhad begu/ Bá hame ye inhá ke miguyi* [for all you say] *báz be bávar e man u behtarin ámuzegár e má-st.;Bá hame ye xáste* [wealth] *va námvariyaw mardi-st saxt tanhá.; Xeili zar o zur dárad bá in hame náwád ast.//*

for[2] *barbare in ke; con ke, //Tewne* [eagerly] *guw midádim zirá/ baráye in ke az xánevádeháyemán ágáhi ávarde bud.; ámáde ye piyáde wodan* [to alight] *báwid zirá dárim miresim/ digar resideyim.//*

for *(kutáh wode) (dar bázargáni) bárandázi ye ráyegán dar ráh áhan. (ke dar án xaridár puli nemidahad)*

forage n **1** *vástar* (ZBP, C412 MK); vásán* (ZBP, C7924 BF); tox, tux (BP, C7281 FM); gáz, "Co pile ze barg e xazán xord gáz -- hame tan wod angewt o qei kard báz." (ZBP, C1736 FM).* **2** *jostoju (baráye xorák); vástaryuwi*

forage v, **forage (for sth); forage (about)** *pey e (sázobarg/ tuwe) gawtan, josoju ye (sázobarg/ tuwe) kardan; vástaryuwi* kardan; //Goruhi az ordugáh/ páygáh* [camp] *pey e hizom* [firewood] *raftand.; Dar kifaw jostoju kard* [forage about] *ammá natavánest kelidháyaw rá biyábad.//*

forage crops *vástar* (ZBP, C4112, MK, BF)*

for as much as conj *(bástáni yá dar dátikán*) con, zirá, az ánjá ke*

foray n **1** *táxt, táxtotáz, tak (ávardan); wabixun zadan, dastandázi. //be sarzamin* [territory] *e dowman táxtan/ wabixun zadan* [make a foray into]*//.* **2** *dastandázi, dast andarkár e.... gawtan* [brief attempt at]*/ Noxostin dastandázi ye án dálá** [company] *dar bázár e márád*/ kámpiyuter//*

foray v *táxtan, wabixun zadan, dastandázi kardan*

forbade, forbad *zamán e gozawte az* "forbid"

forbear v (pt **forebore**, pp **forborne**) **forbear (from sth/ doing sth)** *az... xoddári kardan, foruxordan, foruistádan "pas az in majles niz Busahl albatte forunayistád az kár..." (ZBP, L464 TBH). //Mádar e narmxu va xistandáraw; Natavánest náhamdástániye xiw rá* [disagreement] *rá foruxorde cizi naguyad* [forbear to mention; *Xoddári karde az án dástán soxani be miyán nayávard./ az bázguyi ye án dástán foruistád* [forbear to mention]*//*

forbear[2] = forebear

forbearance n *xoddári, xiwtandári, ravádári. //dar barábar e kasi xiwtandári namudan* [show forbearance towards]*; Dar raftár bá mardom xiwtandári/ ravádári namudan//*

forbid v (pt **forbade/ forbad**, pp **forbidden**) **1** (**a**) *bázdáwtan, nawáyestan, az... bázdáwtan; "wáyest o nawáyest". //Nemitavánam womá rá az didár e dobáre ye án mard bázdáram.; U rá az pá gozáwtan be* [access to] *án báwgáh bázdáwtand./ Be u goftand be án báwgáh nawáyest wod.; Agar bexáhi/ mixáhi beravi nemitavánam bázdáramat; Be u goftand bá u soxan goftan nawáyad/ az soxan goftan bá u bázdáwtandaw.; Dar in otáq dud kardan nawáyad.//.* (**b**) *bázdáwtan, nawáyestan, napaziroftan, qadeqan kardan "qadeqan fársi ast va conán ce dar farhanghá minevisand asl e ma'ni ye án ta'kid bude vali aknun bejá ye dastur e nahy va in ma'nihá bekár miravad. (ZBP, L4331 NKZZF). //Pedaraw zanáwuyi ye ánán rá qadeqan kard.; Peikarebardári dar in maskelisá** [cathedral] *az hicruy nawáyad; Zaminehá ye nawáyast con visan** [sex] *va xawáyágari** [politics]; *az didgáh e dád/ dátikán* sáxtemán dar in zamin nawáyad.//.* **2** *nagozáwtan, nahewtan. //Con já* [space] *nist dar injá biw az in nemitavánim in zamine rá barresi konim.//.* **3** **forbidden fruit** *kár e nawáyest rá xástan kardan; ciz e nawáyest rá xástan, "be do gandom/ be jouyi foruxtan", "pedaram rouze ye rezván be do gandom beforuxt -- náxalaf báwam agar man be jovi/joyi nafruwam." (Háfez)*

forbidden ground (**a**) *jáye qadeqan.* (**b**) *kár e/ dástán e/ zamineyi qadeqan; nawáyest (besanjid bá "wáyest* [approved] *va nawáyest").*

God/ Heaven forbid (that...) *xodá nakonad!/ xodá (án ruz rá) nayávarad!; pargas!, pargast!. //Xodá nakonad ciz e badi baráyaw ruy dáde báwad.//*

forbidding adj *dorowt, tarsávar, axmu, torwru, bimgin. //roxsári, didári, raftári tarsávar; karáneyi bimgin/ sahmgin//*

forbiddingly adv *dorowt, tarsávar, axmu, torwru, bimgin*

forebore pt of "**forbear**"

foreborne pp of "**forbear**"

force[1] n **1** (**a**) *zur, niru. //niru ye kust* [blow], *tereknà** [explosion], *barxord* [collision]. *//Dar rá xaraki va be zur* [brute force] *wekaste báz kardand//.* (**b**) *bezur, be fewár, be most. //Sarbázán zendániyán rá be zur borde dur kardand./ ázárew/ mosti/ zur o fewár rá bad dánest (án rá) hewtan* [renounce the use of force]//. **2** (**a**) *zur, niru, fewár, taván. //sarásar e niru ye/ fewár e govážeaw* [argument]; *bar xuhá ye bad e xiw bá zur e/ bá niru ye hang* [will] *piruz gawt.; barnámehá rá az ruy e fewár e sán* [through force of circumstances] *degargun sáxtand.//.* (**b**) *harjá juri tarjome miwavad. //Golrox kasi ast ke* [is a force] *báyad be womáraw ávard.; Do niru ye xawáyáyi* ye bozorg e cap o rást; niruhá ye hirbánik** [economic] *e estahm* [powerful]*; (Áyá) din niruyi ast hamiwegi/ páydár; Hanuz emruze dasthá ye/ niruhá ye ahrimani* [forces of evil] *dar kár ast.//.* **3** *(dar dánewhá) niru. //niru ye kewew (e zamin) cizhá rá be su ye náf e zamin mikewad.//.* **4** *niruhá ye sepehr/ sepehrik* [natural]*; //bá niruhá ye sepehrik/ sepehri* [nature] *jangidan//.* **5** *(biwtar be rixt e yekkán) niru ye bád; sele*. //tondbádi* [gale] *be niru ye hawt sele*//.* **6** *sepáh, niru, goruh. //goruh e foruwandegán* [sales force]*; goruh e kárgarán/ niru ye kárgari; Niru ye kárgari ye/ kárgarán* [work-force] *e má besyár ostován-and/ ostovár-and* [dependable]; *niru ye wahrbáni/ sepáh e/ niruhá ye páyande ye áwti/ áwtibánán; ártew/ niruhá ye zinávand* [armed] *e kewvar.//.* **8** *niru/ zur/ powváne ye dátikáni** [legal authority]. *//In farmán* [decree] *powtváne ye dátikáni** [legal] *dárad.//.* **9** **break the force of sth** *niru ye... rá wekastan/ kástan/ gereftan. //Towakhá ye káhi kust e oftádanaw rá gereft/ az niru ye barxord hengám e oftádanaw kást//.* **bring sth/ come into force** *(con dar dád/ dátikán* va mánand e án) raván sáxtan, ravákenidan* [<Pahlavi (ZBP, C4937 MK, BF)]. //Áyinnáme ye imeni ye nou kei raván migardad/ ravákenide* miwavad?//.* **(from/ out of) force of habit** *"gar hiz konad toube, kunaw nadahad yári", "Xu ye bad dar tabi'ati ke newast- naravad joz be vaqt e marg az dast." (PAF #2470, Sa'di); "beján magar az jasad baráyad -- xuyi ke foru wodast bá wir." (Sa'di); "bá wir andarun wod o bá ján bedar wavad.". //Hamiwe bámdádhá tasu* [o'clock] *ye wew barmixizam, bá wir andarun wod o bá ján bedar wavad.//*

in force (**a**) *goruh-goruh; be niru, "va jang peivastand az cáwtgáh tá be gáh e do namáz va kári raft saxt beniru." (ZBP, L617 TBH). //Hengám e ráhpeimáyi* [demonstration] *gorugoruh pásebánán ánjá budand.//.* (**b**) *(baráye dád, dastur) raván, ravák [besanjid bá "ravákenidan*"]. //Áyin náme ye imeni ye nou aknun raván/ ravák* ast.//*

force[2] v **1** *zur kardan, vádáwtan, vádár kardan. //Kasi rá be xastuyi* [confession] *vádáwtan.; Dozde/ án dozd be zur vádáraw kard pulaw rá bedahad.; Xod rá bezur vádáwt bá u soxan guyad.; Farbod** [president] *rá vádáwtand az kár kenáre girad.//.* **2** *bezur... kardan; capándan, sepuxtan. //Az miyán e anbuh e mardom be zur ráh e xod rá bázkardan.; ráhi á bezur báz kardan va darun/ birun raftan; bezur az... gozawtan.; (pendárin) warvin** [government] *bezur piwdád** [bill] *rá az kahestán* [parliament] *gozaránd.; raxthá rá dar kif/ kise capándan.//.* **3** *bezur báz kardan/ wekastan/ bezur dari, qofli/ kupali, panjereyi, gávsanduqi* [a safe] *rá báz kardan/ wekastan//.* **4** *zur kardan, zuraki... kardan. //labxandi/ xandeyi zuraki//.* **5** *(mive, giyáh va mánand e án rá) (zudtar/ bezur) pazándan/ resándan.//.* **6** **force sb's hand** *kasi rá bezur (zudtar) be... vádáwtan.* **force the issue** *wetábándan; be.... wetáb dádan.* **force the pace** *saxt wetáftan, takidan va digar hamálán* [competitor] *rá az pá andáxtan* [to tire]. **7** **force sth back** *foruxordan. //awk e xod rá foruxordan//.* **force sth down** (**a**) *bezur nuwidan/ nuwándan; bezur xordan/ xorándan. //Pas az bimári hic árezu ye xorák nadáwtam ammá bezur cizi forudádam.//.* (**b**) *//(havápeimáyi rá bezur) newándan/ forud ávardan//.* **force sth on sb** *bezur pazirándan, bezur dar galu ye kasi foru kardan, sepuxtan, capándan; bezur andiwehá ye xod rá be kasi capándan/ sepuxtan; be zur xod rá mehmán kardan/ bá kasi hamnewin gawtan; bezur kasi rá vádáwtan ke be cizi parvá konad. //Bážhá ye gazáf be mardom sepuxtand/ capándand/ bastand.//*

vital force *axv* [<Pahlavi (ZBP, C3463 MK, BF)]*

forced labour/ labor *kár e zuraki va saxt, majarg*

forced landing *forudámadan/ newastan e havápeimá biderang/ bezur/ zuraki*

forced march *basij e biderang/ ráhpeimáyi ye biderang va bezur/ zuraki (ye sepáh)*

force-feed v (pp, pt **forced-fed**) *bezur xorándan. //Hame ye zendániyáni rá ke ruze ye marg gereftand* [on hunger strike] *nágozir bezur xorándand.//*

forceful adj *zurmand, nirumand, portaván, setorg, tavánmand, beniru, "va jang peivastand az cáwtgáh tá be gáh e namáz va kári raft saxt beniru." (ZBP, L 617 TBH). //govážeyi* [argument] *setorg; soxanráni yi beniru; sabk* [style] *e negárewi setorg//*

forcefully adv *bezur, zuraki*

forcefulness (n) *nirumandi, zurmandi*

force majeure *(dátikán, Fáránsavi) az ruy e nácári; nácár*

forcemeat n *guwt e qeyme baráye ágane* [stuffing]

forceps n *gáz (ZBP, C498 FM); zehgáz* ["forceps" *i ke baráye záyemán bekár miravad "zehgáz" xánim, az "zeh" + "gáz"]; záyemán/ zehew bá gáz* [forceps delivery], *bá komak e gáz [zeh, "nayáyad be giti ze ráh e zehew -- be farmán e dádár e nikidahew." (ZBP, L6542, SF)]*

forcible adj **1** *bezur, zuraki. //bezur be sáxtemáni andar wodan/ darun e sáxtemáni raftan.//.* **2** *beniru "va jang peivastand az cáwtgáh tá be gáh e namáz va kári raft saxt beniru." (ZBP, L617 TBH). //gováźeyi* [argument] *setorg; yek yádávari* [reminder] *ye setorg/ beniru//*

forcibly (adv) *bezur, zuraki, nirumandáne*

ford n *godár; páyáb, farnád. "Kei taván faryád kard az jour e bifarnád e to?" (ZBP, C3230, FM, Suzani); "sepah gozawte az ábhá ye bifarnád." (ZBP, C3230, FM, Farroxi); ver [<Gilaki "veer"]*

ford v *az páyáb/ godár/ ver* gozawtan*

fordable adj *bá farnád, bá godár. bá páyáb, bá ver**

fording n *godár (M. Moqaddam)*

fore[1] adj **1** *piw, jelo, piwin. //jelo ye/ dar baxw e piwin e kawti/ havápeimá/ kárván dudi//.* **2** **be/ come to the fore** *barjeste wodan, cewmgir gawtan, piw ámadan. //Dar girodárhá* [crisis] *hamiwe piwápiw e hamegán ast; Paz az gozinew cand tan az hamvandán e novin e kahestán az digarán piwi gereftand.//*

fore and aft (**a**) *jelo va powt (e kawti); damáq va dom e kawti; nehá va domá, "va fársi-zabánán e Xuzestán be já ye kaleme ye piw va jelo va powt va donbál lafzi joz "nehá" va "domá" nemiwenásand. "To ke áqoyi nehoyi meroy, mo domát" [to ke áqáyi jelo miravi, man donbálat/ pey e to (ZBP, L7576 KK)].* (**b**) *be derázá (ye kawti, baráye bádbán); afrázew be derázá ye kawti (M. Moqaddam) [nehá va domá] (JGS)*

fore adv *damáq/ jelo ye/piw e/ nehá ye kawti/ havápeimá*

fore n *damáq e/ nehá ye kawti*

fore[2] *(wegeft váźe) (cougán camani/* Golf*) Beppáyid! (aknun tup rá mizanand!)*

fore-, *piwvand (bá námváźehá va kárváźehá)* **1** *piw, piwin, nehá/ nohá [baráye nemune be* "fore[1]" *bázgardid]. harjá juri tarjome miwavad: //*forefather: *niyá;* foreman: *piwkár;* foretell: *piwguyi kardan//.* **2** *piw, piwin, nehá. //*foreground: *nehá, nehávand, nehband [baráye riwe bengarid be* "fore[1]" *niz besanjid bá "nehbandán" (nám e rustáyi miyán e Birjand va Záhedán)]*

forearm[1] n *arw (ZBP, C320 FM), zangice (ZBP, C806 FM)*

forearm[2] v *(biwtar berixt e náwenáxte) piwápiw xod rá zinávand sáxtan/ baráye peikár basijidan*

forbear, forebear n *niyá, niyák, piwini (M. Moqaddam); piwiniyán*

forebode v *newán e... budan; newángar e... budan; marxwe ye... budan. //Roxsár e xawmginaw newángar e án bud ke ruyáruyi dar piw ast* [forebode confrontation]*.; In ruydád marxwe ye doźaxtari* [disaster] *ast/ tavánad bud//*

foreboding n, **foreboding (that)...** *piwágahi, "ma rá zán soxon bud piwágahi -- ke pirán del az kin naxáhad tohi." (ZBP, L6380 SF); marxwe, delwure, harjá juri tarjome miwavad. //Be delaw bad oftáde bud ke/ piwágahi ye badi dáwt ke án havápeimá foruxáhad oftád va xord xáhad wod.* [crash]*; Andiweyi darbáre ye áyande u rá be delwure/ marxwe miyandáxt/ andáxt.//*

forecast v (pt, pp **forecast, forcasted**) *piwguyi kardan, piwbini kardan, piwágahi dádan. //káhew* [a fall in] *e bikári rá piwbini kardan; Fardá piwágahi az bárán dádeand.; Hude* [the outcome] *ye gozinew rá az piw goftan/ piwbini kardan.//*

forecast n *piwbini, piwágahi, piwguyi. //piwbini ye sud e biwtar; Barpáye ye piwbini (ye havávenási) fardá áftábi ast.; Dar piwbini ye havá goftand báránhá ye parákande bá áftáb xáhad bud.//*

forecaster n *piwbin, piwgu, piwágahi dahande (e ye ábohavá)*

forecastle, fo'c'sle n *ark e náv*

foreclose v, **forclose (on sb/ sth)** *(dáráyi/ sáxtemán/ zamin e) gerouyi ye kasi rá setándan/ bardáwtan/ az án e xod kardan. //Ganj/ bánk geroyi* [mortgage] *rá bardáwt/ az án e xod kard//*

foreclosure n *(sáxtemán/ zamin/ dárák e) gerouyi rá setándan/ bardáwtan/ az án e xod kardan.*

forecourt n **1** *piwxán (M. Moqaddam).* **2** *(dar celtapká*/ tenis, paltapká*/ badminton) piwxán (M. Moqaddam)*

foredoomed adj, **foredoomed (to sth)** *nágozir az wekast budan. //Hame ye kuwewhá baráye báz zende sáxtan* [revive] *e máhigiri az piw nágozir az wekast bud.//*

forefather n *niyá, niyák. //Din e niyákánaw.//*

forefinger n *angowt e dovvom (e dast)*

forefoot n (pl **forefeet**) *páhá ye jeloyi ye (jánevarán e cárpá); piwepá (ZBP, L2092 FM)*

forefront n, **the forefront (of sth)** *piwán (ZBP, C5842 FM); dar piwán e andiweam/ delam; //Án farávarde ye nou án dálá* rá be piwán e meidán e narmafzár e márád*/ kámpiyuter kewid.//*

foregoing adj *piwin, "bá hame ye bandegán e piwin ham conin kardim ke har káferi ke be vaqt e marg imán ávarad, imán e u napaziroftim..." (ZBP, L2046 TB); piwgofte; piwtar yád wode. //váwekáft* [analysis] *e, zand* [description] *e, jostár* [discussion] *e piwin//*

the foregoing n *piwin, piwgofte. //Ánce dar piw yád wod hamegi dar piwnahádát* [proposal] *gonjánde wode.//*

foregone adj, **a foregone conclusion** *az piw xánde, az piw dáneste, piwbini wode. //Hude ye gozinew az piw áwkár ast* [a foregone conclusion].*//*

foreground n, **the foreground** **1** *nehávand, nehanband*; baxw e piwin e yek cewmandáz, peikare. //Án peikar e qermez dar nehávand/ nehband, peikare ye mádar e honarmand* [artist] *ast.//.* **2** *(pendárin) jáygáh e arjdár. //In ámuzegárán-and ke ámuzew/ farhixt rá dar cewm e mardom dar jáygáhi arjdár negahmidárand/ ke ámuzew rá dar cewm e mardom arj mibaxwand.//*

forehand adj *nohádast* [baráye "nohá-". bázgardid be* "fore-"*]. //kust* [volley] *e nohádast*//*

forehand n **1** *(kus e) nohádast*/ nohádas** [forehand stroke]. **2** *(biwtar be rixt e yekkáni) nohádast*/ nohádas*. //tup rá be nohádastaw* bezan* [Hit the ball to his forehand.]//

forehead, brow (n) *piwáni, piwán, bonje, ponce (ZBP, C2909 FM), cak (ZBP, C7679 FM), segerme (BP, C6334 FM), pinak (ZBP, C5755 FM) ("piwáni ye kutáh ast", va pendárin be maini ye sarnevewt, "besuzad in pinak!" (ZBP, C5755 FM)*

foreign adj **1** (**a**) *bigáne. //zabánhá ye, káláhá ye, dánewjuyán e bigáne//.* (**b**) *borunmarzi, biruni. //bázargáni ye borunmarzi; ravewhá* [policy] *ye borunmarzi; komak be digar kewvarhá/ komak e borunmarzi//.* **2** **foreign to sb/ sth** *ná-áwná, bigáne. //nárástkári/ tardámani dar ximaw nist/ bá tardámani* [dishonesty] *bigáne ast.//.* **3** *bigáne. //bigáne karpi** [body] *dar cewm e kasi//.*

foreigner n **1** *bigáne.* **2** *(ádam e) bigáne*

foreign exchange *(xarid o foruw e) arzhá ye bigáne. //bázárhá ye arz e bigáne//*

Foreign Secretary *vazir e diván e borunmarzi*

foreknowledge n *piwágahi, "Ma rá zán soxon bud piwágahi -- ke pirán del az kin naxáhad tohi." (ZBP, L6380 SF)*

foreland n *damáqe*

foreleg n *(do) pá ye jeloyi ye cárpáyán; nohápei* [=nohá + pei = pá; baráye "nohe*" bengarid be* "fore-"*]*

forelock n **1** *golále, parcam, gole, "goft cádori do rang sázam ke sepidi bar u con setáre dar áb mitábad va siyáhi dar u con gole ye zangiyán bar bonáguw e torkán midaraxwad. (ZBP, C5168, FM, Kelile ye Minuyi); bow (ZBP, C5560 FM); pawk/ powk (ZBP, C4744 FM).* **2** **touch, tug, etc one's forelock** *con ártewiyán (be kasi dorud dádan)*

foreman; forewoman n (pl **foremen**; **forewomen**) **1** *sarkárgar.* **2** *soxangu ye/ sarkarde ye dádgán* (dar dádgáh)*

foremast (n) *piwdakal/ piwdagal [M. Moqaddam]; nohádakal [bengarid be* "fore-" *baráye "nohá"]*

foremost adj **1** *arjdártarin, bolandávázetarin, bozorgtarin, behtarin, sar-...; //bozorgtarin negárgar e ruzegár e xiw.//.* **2** **first and foremost** *piwaz har ciz e digar*

foremost adv *bartarin. //Dar miyán e rahbarán e barjeste ye kewvar jozv e bartarin/ behtarin ast.//*

forename n *nám e kucak*

forenoon n *pegáh, bámdád*

forensic adj *dádpezewki [dád pezewk <dáto-baewazo, Avestáyi, (Ordibehewt Yawt, hát e 6, sát e 142, Yawthá, Purdávud)]*

foreordain v *az piw nahádе, sarnevewt. //Az piw nebewte bud ke án dálá* docár e wekasti/ forupáwiyi cewmgir* [spectacular collapse] *gardad.//*

foreplay n *námzadbázi, busokenár, lás, dastmáli (ye zan o mard yekdigar rá)*

foreroom n *piwtálár (M. Moqaddam); nohátálár* [bengarid be* "fore-"*]*

forerunner n *piwtáz. //rixt e kohan e/ piwtázán e ás* [engine] *e dizel e novin//*

foresail (n) *piwbádbán*

foresee v (pt **foresaw**, pp **foreseen**) *piwbini kardan., (az) piw didan; dar womár budan, "cewidam basi talxi ye ruzegár -- nabod ranj e mehrak ma rá dar womár." (ZBP, L5811 FM); piwdidan, "án pir conin ruzi rá piw hamidid ke ma rá* <u>*wenávgari*</u> *ámuxt va man nadánestam." (ZBP, L6784, QN). //Án gereftárihá/ dowvárihá rá nemiwod az piw did.; Piwbini kard ke án kár be derázá xáhad kewid.; Nemitavánestand piwbini konand cegune xáhad wod.//*

foreseeable adj *piwbinipazir. //(dar) áyande ye piwbinipazir//*

foreshadow v *morqvá (newán e piwágahi ye bad); morvá (newán e piwágahi ye xub); newán, newáne. //Morqvá ye/ newánehá ye afzáyew e báź/ báj dar soxanráni ye vazir áwkár bud.//*

foreshore n (**the foreshore**) *zaminhá ye nazdik e karáne ye daryá (na dur az án); nehákarán, [baráye "nehá-*", bengarid be* "fore-"*]*

foreshorten v *(dar negárgari) durnamáyi, durnamá kewidan*

foresight n *piwbini; áyandenegari. //Án zan o wouhar bá áyandenegari baráye ruzgár e/ zamán e báznewastegi ye xiw xeradmandáne barnáme rixtand.//*

foreskin n *xoruse (ZBP, C312, C313, FM), ["va Ebráhim rá xoruse váboridand." (Haft Peikare, JGS)]*

forest n <u>**1**</u> *jangal, van, razur* [<Pahlavi (ZBP, C4917, BF, MK)]. //Jangalhá ye anbuh e garmsiri ye maq* [basin] *e Ámázon; Emruze kamtar vani/ jangali yáft miwavad ke nakávide* [unexplored] *mánde báwad; jangalhá ye/ vanhá ye báráni; jánevarán e jangali; átawsuzi ye jangalhá dar Káliforniyá//.* <u>**2**</u> *(pendárin) jangal, jangal e moulá. //Muháyaw mánand e janjgal e moulá-st; Jangali az wáxakhá ye jamjám*/ TV ru ye powtebámhá//*

forestall v *piwi gereftan bar; bar kasi piwi jostan; piwdasti kardan. //Bar hamávari/ hamáli* [competitor/ rival] *piwi jostan; peiqáre* [objection] *ye xod rá xub ámáde karde budam ammá Mehrán bar man piwi gereft/ piwdasti kard.//*

forested adj *jangali*

forester n <u>**1**</u> *jangalbán.* <u>**2**</u> *(ádam e) jangali, jangalnewin*

forestry n *jangalbáni*

foretask n, **foretask of sth** *nemune, cewte. //Nemuneyi az kewákew e sahmgini* [fierce conflict] *ke piw e ruy ast.//*

foretell v (pt, pp **foretold**) *piwguyi kardan. //Hickas nemitavánest conin ruydádhá ye wegerfi rá piwguyi konad./ Án kouli piwguyi karde bud ke emsál láxiz/ sey miáyad.; Nemitaván piwguyi kard ke farjám e jang cegune xáhad bud.//*

forethought n *durandiwi, áyandenegari. //Bá andaki durandiwi mitavánestim xáneyi/ saráyi rá ke be rásti niyáz dáwtim bexarim.//*

foretold *zamán e gozawte va setá ye kárváźe az* "foretell"

forever, for ever adv <u>**1**</u> *(baráye) hamiwe, jávdáne. //Baráye hamiwe dustat dáram; Án tup hargez barnemigardad, baráye hamiwe gom wode.; (anáyin) tá raxt bepuwad domb e wotor miyád páyin.//.* <u>**2**</u> *peivaste; yekband; hami..., //begumagu mikonand/ dárand; Cerá yekband miporsi/ cerá hey miporsi/ cerá hami miporsi?//*

forewarn v <u>**1**</u> *az piw ágahi/ ágáhi dádan. //az piw be má ágáhi dádand ke átawsuzi miwavad.//.* <u>**2**</u> **forewarned is forearmed** *(dastán) "piwágahi, ámádegi-st." (JGS); "Wastaw xabardár wod."//*

foreword n *dibáce, piwgoftár*

forfeit v *táván dádan, az dast dádan, cewm puwidan az; az sar e... gozawtan. //Ráhiyáni ke az piw já gerefteand agar án rá váxánand sepordeyewán az dast miravad.; Az awá* ye/ haqq e xod ke namáyande ye mardom báwad cewm puwide./ Án do tan/ zan o wouhar az xodistáyi ye/ jodásari* [independence] *ye xod cewm puwidand tá negunbaxtán rá yári dahand.//*

forfeit n <u>**1**</u> *táván.* <u>**2**</u> (<u>**a**</u>) **forfeits** *geroubázi.* (<u>**b**</u>) *//Pangánat** [watch] *rá geroyi be man bede!//*

forfeit adj, **forfeit (to sb/ sth)** *gerou. //Kewvar mitavánad hame gune kálá rá hengám e jang gerou bardárad.//*

forfeiture n, **forfeiture (of sth)** *táván (gereftan; gerou (bardáwtan). //Zamin e/ dáráyi* [property] *ye xod rá be táván/ dar gerou az dast dádan.//*

forgather, foregather (v) *(beáyin) gerd e ham ámadan, didár kardan*

forgave *zamán e gozawte az* "forgive"

forge[1] n **1** *áhangari, calangari .* **2** *(kure ye/ kárxáne ye) godáz e áhan; kure ye áhangari*

forge[2] v **1** (**a**) *bá áhangari/ calangari sáxtan. //wamwiri, zanjiri, langari sáxtan/ rixtan.* (**b**) *(pendárin) be saxti padid ávardan. //be saxti peivandi* [bond, link]*, hambastegiyi* [alliance] *padid ávardan; Dustiyi ke be ruzegár e badbaxti/ dar negunbaxti/ talxkámi/ tangruzi* [adversity] *padid áyad.//.* **2** *nebahre (sáxtan), "mive ye náxow va hobub e náreside va noqud e nebahre" (ZBP, C6903 FM, Kawfolasrár). //wahraváyi (eskenás)* [banknote]*, andarznámeyi* [a will]*, dastineyi rá nebahre/ doruqain sáxtan//*

forge[3] v **1** *peivaste/ áheste piw raftan. //peivaste piwraftan; kamkam piwraftan va az digarán piw oftádan//.* **2** **forge ahead** *tond piw raftan; dar takrobáyi* [race] *piw oftádan. //Yeki az asbán piw oftáde digarán rá powt e sar nehád.//*

forged adj *sepanji, doruqin, wále-, (wále , baráye riwe bengarid be* [pseudo-]*)*

forger n *daqágar*

forgery n **1** *daqá. //Baráye daqá panj sál zendáni bud/ dar zendán bud.//.* **2** *nebahre, doruqin. //In negár e námvar/ bolandáváze rá gomán mikardand az án e Van Gogh báwad ammá berásti nebahre ast.//*

forget v (pt **forgot**, pp **forgotten**) **1** **forget about sth** *(be zamánhá ye hamáregi* [gerund, continuous] *baste nemiwavad) farámuw kardan, farámowtan, farámuwidan, az yád bordan. //Zádruzaw rá farámuwid/ farámuw kard/ az yád bord.; Námaw rá az yád bordeam.; Farámuw kardi ke miáyam?; Farámuw kard ke án kerdak** [puzzle] *rá cegune sareham mikonand* [fit together/ assemble]; *Hargez noxostin bári rá ke doxtaram jelo ye mardom raqsid/ vawt* farámuw nemikonam.//.* **2** (**a**) *farámuw kardan; farámowtan, az yád raftan. //Yádat naravad gorbe rá xorák bedahi. //Farámowt dastmozdam rá bedahad.//.* (**b**) *farámuw kardan. //Catram rá farámowtam/ farámuw kardam; Farámuw nakoni be pristande* [waiter] *puli bedahi.//.* **3** **forget (about) sb/sth** *farámuw kardan, farámowtan, farámuwidan. //Bogzár fádoyiháyemán* [differences] *rá farámuw konim.; Bekuw (pák) farámuwaw koni.; Emsál estár** [vacation] *rá farámuw kon, káram rá az dast dádeam.; "Cand be to bedehkár-am?", "Vel kon bábá, farámuwaw kon!"; in maqáze cek va varbexi** [credit card] *mipazirad.; Farámowtam ke Dávud be to dánew e womár* [mathematics] *miyámuxt.//.* **4** **forget oneself** (**a**) *xod rá farámuw kardan/ farámowtan; bixod gawtan. //Engár az xod bixod gawtam va u rá divánevár* [wildly] *busidam.//.* (**b**) *//xod rá farámuw kon va dami cand ham be digarán biyandiw.//*

forgetful adj **1** *farámuwkár. //Pirán gáh farámuwkár-and.//.* **2** **forget of sb/ sth** *farámuw kardan; az yád bordan, powt e guw andáxtan. //Kárhá ye/ xiwkárihá* [duties] *ye xiw rá powt e guw andáxtan.//*

forgetfully (adv) *farámuwkáráne*

forgetfulness (n) *farámuwkári*

forget-me-not n *gol e farámuwam makon, az gune ye* Myosotis

forging n *áhan e godáxte va kufte/ rixte*

forgivable (adj) *baxwudani. //Dorowtiyaw* [harshness] *baxwudani ast.//*

forgive v (pt **forgave**, pp **forgiven**) **1** **forgive sth, forgive sb (for sth/ doing sth)** *ámorzidan, "conán ke goftim baxwidan rá be ma'ni ye ámorzidan va yá dádan miyávarand." (ZBP, L4557 NKZZF); dargozárdan, "va bandegán gonáh konand va xodávandán dargozárand..." (ZBP, L475, TBH); dargozáwtan, "má toube kardim va besyár esteqfár kardim tá az má dargozáwtand..." (ZBP, L2486 AT); dargozawtan, "az sar e xun e u dargozawt..." (ZBP, L3661 GS); gozar kardan, "agar man nájavánmardam be kerdár- to bar man con javánmardán gozar kon." (ZBP, L3661 GS); baxwudan, baxwidan, baxwáyew ávardan, "magar bar to baxwáyew árad pedar -- bejuwadw xun o besuzad jegar." (ZBP, L6321 SF). //Az dirbáz baxwidamaw/ az u dargozawtam.; Az in ke mádaram rá piw az margaw nadidam nemitavánam xod rá bebaxwam/ az xod dargozaram./ Soxan nayandiwideaw rá baxwid/ Az sar e soxan e nayandiwideaw dargozawt.; Xodáyá gonáhán e má rá biyámorz!//.* **2** **forgive sb (for doing sth)** *baxwidan, baxwudan. //Nádáni* [ignorance] *ye ma rá bebaxwid, ammá miwavad beguyid rásti darbáre ye ce soxan miguyid?; Bebaxwid ke tu ye soxan e womá midavam* [interrupt]*//.* **3** *baxwidan, az sar e... gozawtan. //Conin vám e kucaki rá be man mibaxwi?//.* **4** **forgive and forget** *"To baxwáyew ávar, gonah be yád mayár!" (JGS)*

forgiveness n *baxwudegi, baxwáyew, "magar bar to baxwáyew árad pedar -- bejuwadw xun o besuzad jegar." (ZBP, L6321 SF). //Baráye kár e badi ke karde bud darxást e baxwáyew kard.; baxwáyew e gonáhán* [sins]*; Qamxár/ delsuz* [sympathetic] *va baxáyande/ baxwáyewgar ast.//*

forgiving n *baxwáyande, baxwáyewgar, dargozárande/ dargozarande. //baxwáyandegi, baxwáyewgari; ximi baxwáyande* [forgiving nature]//

forgivingly adv *bá baxwáyandegi*

forgo v (pt **forwent**, pp **forgone**) *cewm puwidan az, hewtan. //Kárgarán dar barábar e imeni ye kári ye biwtar az afzáyew e dastmozd cewm puwidand.//*

forgot *zamán e gozawte az* "forget"

forgotten *setáy az kárváże ye* "forget"

fork n **1** *cangál. //bá kárd va cangál xordan//.* **2** *wenkew, dák* [<Gilaki (Farhang e Mahmud e Páyande].* **3** (**a**) *doráhi, dowáxe, doxál [az "duxal", va "kerduxale" Gilaki]. //Boro tá doráhi, be doráhi ke residi bepic dast e cap.//.* (**b**) *doráhi; doxál. //Sar e doráhi/ doxál boro dast e rást.//.* **4** *dowáx; doxál* [con dar docarxe].* **5** *har ciz e mánand e cangál. //duxál*/ doxál** [a tuning fork]//

fork v **1** *bá cangál/ dák* kandan/ bargereftan/ boland kardan; cangál/ dák* zadan. //xák rá bá wenkew ziroru kardan; kud rá bá wenkew/ dák* bá xák ámixtan.//.* **2** (**a**) *dowáxe wodan (con rud, ráh va mánand e án). //Andaki pas az dehkade án ráh do wáxe miwavad.//.* (**b**) *sar e doráhi be cap yá rást picidan. //Sar e doráhi ye kelisá be cap bepic/ boro.//.* **3** **fork out (sth)** *(anáyin) bezur (pul) darávardan. //Cerá man hamiwe báyad pul e gardewhá ye to rá bedaham?//*

forked adj *dowáxe; ...wáxe; candwáxe; wáxe-wáxe; feylak/ fiyál (ZBP, C3175 FM). //Zabán e dowáxe ye már/ do-feylak e már; ázaraxwi wáxewáxe; parandeyi bá dom e dofiyál/ dowáxe//*

fork-lift truck *feylak* (ZBP, C3175 FM)*

forlorn adj **1** *tanhá, bikas, rahá, vel, biváre (ZBP, C2826 FM). //kudaki bikas o tanhá sar e kuceyi newaste.//.* **2** *biváre, beiqule. //xánehá ye rustáyi ye rahágawte va biváre/ beiqule//.* **3** **a forlorn hope** *árezuyi, naqweyi, kári náfarjám/ bihude, biváre. //Bá qáyeq e páruyi pei ye raháyi ye ánán raftan bád dar canbar picidan ast.//*

forlornly adv *tanhá, bikas, rahá, vel*

forlornness n *tanháyi, bikasi, raháyi, veli*

form[1] (n) *táwe (M. Moqaddam), parhib (guyew e Neiwáburi), ruye, "niru gereft va ruye ye yek jonbewi peidá kard..." (ZBP, L4046 NKZZF), gel (con doxtar e xowgeli ast.) (badgel ast); qáleb = káleb, dis, peikar, bawn (ZBP, C12 FM), heikal, kálbod, tan, rixt. //Qáleb e larzánaki* [jelly] *be táwe ye/ be rixt e yek gol; besaxti tavánestim dar meh peikar e/ táwe ye havápeimáyi rá ke boland miwod* [take off] *bebinim.; peikar e bárik* [slender] *e naqzaw* [graceful]*//.* **2** *táwe, gun, gune, rixt. //áb be táwe ye/ rixt e yax; rixthá ye gunágun e warvin*/ sarrewtedári; kárámuzi/ ámuzew be rixt e hir** [seminar] *va soxanráni* [lecture] *bud.; Táwe ye váżgáni ye gováhgirán* [marriage service/ set of words]*//.* **3** *sabk, rixt, táwe. //musiqi be sabk e/ rixt e/ táwe ye gáte* [sonata]*/ sabk e soxan* [literary form]*; in negár sabk e zibáyi dárad.//.* **4** *(dastur e zabán) rixt, táwe. //rixt e/ táwe ye candgán e* "foot", "feet" *ast.; Váżehá ye* "elevator" *va* "lift" *rixthá ye/ táwehá ye gunágun dárand ammá maini ye*/ payám e ánhá yeki-st.//.* **5** *áyin , harjá juri tarjome miwavad. //Garce nemibáyad be wám biyáyad ammá gomán mikonam behtar ast be peirovi az áyin* [as a matter of form] *u rá nevid dahim* [to invite]*.//.* **6** (**a**) *tahmtani, hutani. //Pas az wew máh kárámuzi* [training] *án goruh e varzewi sarásar hutan/ tahmtanand.* [in superb form]*//.* (**b**) *piwini. //bá in piwine Álmán emwab dar ávard* [match] *barande miwavad.; Bá dar cewm dáwtan e piwine ye nazdikaw* [recent form] *báyad be ásáni án ázmun rá begozaránad./ Az piwine* [form] *ye in asb hic ágáhi dar dast nadáram.//.* **7** *hál. //Har do sar e wám xowhál/ sar e hál budand.//.* **8** *(zabán e kuce, dar Engelestán) piwine ye bad, piwine ye zendáni. //Piwine ye bad nadárad!//.* **9** *(dar ámuzew) páye. //Baccehá ye xordsál dar páye ye yekkom va baccehá ye bozorgtar dar páye ye wewom-and.//.* **10** *nimkat.* **11** *barge (ye porsew va pásox). //barge ye darxást rá por kardan//.* **12** *láne ye xarguw.* **13** **bad/ good form** *(kohne wode) raftár e bad/ náwáyest/ xub/ dorost. //Gáh miyán e do páre ye cáwt sigár kewidan rá/ dud kardan rá bad midánand.//.* **a form of address** *sar e náme. //Hengámi ke kasi be sekubáyi* [bishop] *náme minevisad báyad sar e náme rá cegune benevisad?//.* **on/ off form, in/ out of form** *varzide/ návarzide. //Varzewkárán (e án goruh e varzewi) dar sarásar e hamávard* [tournament] *saxt varzidegi az xod namudand//*

form and content *rixt va atek [<atek, guyew e Lári "atekejá"]*

form[2] v **1** **form sth (from sth)** *rixt dádan, sáxtan, disidan, disestan [<Pahlavi (ZBP, C7467 BF); serewtan, "Duw didam ke maláyek dar e meixáne zadand- gel e ádam beserewtand o be peimáne zadand." (Háfez); dádan,kardan, táwidan, táwtan (EDPL 41.1235; 41.1225). //vákiyám** [sentence] *va hát* [paragraph] *sáxtan/ táwtan. //Án estaxr az darre ye láxizi* [flood] *padid ámade/ sáxte wode.; Máddehá az ávite**

[mixture] *ye ábguneháyi* [liquid] *ke zir e fewár seft wavad padid miáyad/ táwide miwavad/ rixt migirad.//.* (**b**) *rixt gereftan, disestan*.* **2** **form (sb/ sth) into sth** *árástan, harjá juri tarjome miwavad. //Kudakán be raj istádand/ raj bastand. Ámuzegár kudakán rá be raj árást.* [form into a line]*; dávtalabán se goruh sáxtan/ árástand//.* **3** (**a**) **form sth (from sth)** *sáxtan, kardan, padid ávardan. //goruhi gozin,* [committee], *anjomani* [society], *dálá*yi* [company] *padid ávardan/ sáxtan/ Az rahbar e kumal** [party] *e kár xáste wod warvin*/ sarrewtedári* [government] *rá besázad/ hamvandán e warvin* rá bargozinad./ (pendárin) andiweyi, bardáwti, manewteyi az kasi yá cizi sáxtan; Peivandi* [relationship] *bá kasi padid ávardan//.* (**b**) *be rixt e... darámadan; padid ámadan; sáxtan. //Abrhá ye tufáni ke dar durdast gerd miáyand.; Dar dareje ye sefr yax padid miáyad/ sáxte miwavad.; Ru ye sáq e páyaw kabare* [scab] *bast.//.* **4** *sáxtan, padid ávardan, harjá juri tarjome miwavad. //Paźuhewaw bonyád e ketáb e novinaw rá padid ávard.; Áyá baxw e nou báyad páreyi az dánewkade ye Honarhá báwad?; Máye ye bonyádin e goftáraw* [main theme of an essay] *ruydádhá ye tárixi bud.//.* **5** *serewtan, áfaridan, parvardan. //Manewi* [character] *áfaride ye/ parvarde* [formed] *ye farhanjewi* [discipline] *saxt.//.* **6** *sáxtan, kardan. //Bá afzudan e "-há" rixt e candgáni ye námváźehá sáxte miwavad.//.* **7** **form (sb) up** *be raj istándan ; árástan. //Goruhánháyi* [company] *ke áráste/ beraj istáde gordáni* [battalion] *dar meidán e sarbázxáne* [barrack square] *padid ávardand.//*

formal adj **1** *beáyin, "Beáyintar beporsidand xod rá- forugoftand laxti nik o bad rá." (Xosro-Wirin, Nezámi); "Co binad nik ahd o nik námat- ze man xáhad be áyini tamámat." (Xosro-Wirin, Nezámi). //raftári saxt beáyin dárad.; yek wám, náhár/ raqs/ vawt e beáyin/ Váźe ye "darxást"* [request]*, beáyintar az "xástan" ast.//.* **2** *rást, hendesi, hamtá* [symmetrical] *báqháyi be rixt e hendesi* [formal gardens]*//.* **3** *boruni, be ruye ye kár. //Miyán e án do dastgáh* [system] *tanhá hamánandegi ye boruni ast ammá berásti pák az ham jodáyand.//.* **4** *beáyin. //vádangi* [denial] *beáyin farnámew* [declaration] *e jang dádan//.* **5** *beáyin. //Baráye án kár niyázi be kárámuzi* [training] *ye beáyin nist.//*

formaldehyde n *(ximiyá) gáz e formáldeyid*

formalin n *(ximiyá) formálin*

formalism n *táwegari*. //Áfarinandegi ye honari ke be táwegari* ye miyán-tohi garáyide* [reduced to empty formalism]*//*

formality n **1** *áyinmandi. //Dar newasthá ye anjoman e sarparasti/ bádegán** [board meating] *báyad be áyinmandi ye zabán e goftár xu konid.; Dar án didár/ newast, áyinmandi ma rá saxt ázorde* [irritate] *sáxt.//.* **2** (**a**) *ádin (ZBP, C1050 FM); //be hame ye ádinhá ye báyast gardan nahádan* [comply]*; Ádinhá ye dátikáni** [legal] *rá anjám dádan.//.* (**b**) *ádin. //Goftand án handemán** [interview] *ádini* biw nist zirá piw az án kár rá be man dáde budand.//*

formalization n *cizi rá nevewte beáyin sáxtan*

formalize, formalise v *cizi rá nevewte beáyin sáxtan. //Barnámehá ye gerdehamáyi rá nevewte va beáyin sáxtan//*

formally adv *beáyin. //nerx e nou ye dastmozdhá rá hanuz beáyin napazirofteand.//*

format n **1** *táwe (M. Moqaddam). //In hamán ketáb ast ammá be táweyi novin/ digar//.* **2** *rixt, táwe. //Rixt e/ táwe ye newast conán bud ke hame kas mitavánest ciz/ cizi beporsad.//.* **3** *árástan, táwtan = táwidan*

formation n **1** *áráyew, sáxtan, padid ávardan. //Áráyew/ sáxtan e warvini/ sarrewtedári ye novin; táwtan e manew e tude/ mardom//.* **2** *táwe. //táwehá ye abr/ táwehá ye sang; táwehá ye váźegáni ye nou//.* **3** *áráyew. //parváz e havápeimá be áráyew (e namáyewi)* [flying in formation]; *parváz e áráste/ bá áráyew (e namáyewi)//*

formative adj *sázande. //sálhá ye sázande ye manew e kudak; kárkardhá* [influence] *ye sázande dar zendegi ye kasi; ánce ke be zendegi ye kasi rixt e viźeyi dahad.//*

-former *(dar váźehá ye serewte) dánewámuz e páye ye...; //dánew ámuz e páye ye wewom//*

former adj **1** *piwin, gozawte. //qahremán e/ gord e jaháni ye piwin/ xánexázan* [landlady] *e piwinam; báz (pas az bimári) be rixt e piwin bázgawte* [former self]*/ dar ruzegárán e gozawte//.* **2** *án yeki..., "...va báyad be jáy e án yeki goft "ámorzid" va bejáye in yeki goft "dád" (ZBP, L4557 NKZZF). //Bar páye ye án yeki/ gozir* [option] *e noxostin mard e zandár behtar ast.//*

the former *ányek; ...e noxostin. //Agar báyad miyán e máhi va morq yeki rá bargozinam án yeki rá dusttar dáram.//*

the former and the latter *in yeki va án yeki (án digari)*

formerly adv *piwtar(há). //Án dálá** [company] *piwtarhá az án e yek goruh e ganjdár/ bánkdár e jaháni* [international] *bud. In kewvar piwtar námaw Párs bud.//*

Formica *(nám e bázargáni) formiká*

formic acid *gouhar e murce/ formik*

formidable (adj, adv) **1** *harásangiz, afd, avd. //roxsári/ negáhi/ áyandeyi harásangiz/ afd//.* **2** *sahmgin. //jelogirháyi* [obstacle], *hamestári* [opposition] *ye sahmgin, bedehihá ye/ vámhá ye kamarwekan; kári* [task] *sahmgin//.* **3** *afd; afdest. //pahlaváni, hamáli afdest /tárixnevisi afdest*//*

formidably adv *afd, afdest*

formless adj *bi táwe*, harjá juri tarjome miwavad. //sáyehá ye, andiwehá ye, xábháh ye bitáwe*//*

formlessly *bitáwe*

formula n (pl **formulas, formulae**) **1** (**a**) *(ximiyá) táwak (M. Moqaddam). //táwak e áb "H2O" ast.//* (**b**) *(dánew e womár* [mathematics] *yá cehrwenási* [physics]*) táwak. //táwak e gardándan* [convert] *e pond be kilogeram//.* **2** *qálebhá ye/ táwakhá ye goftári. //*"I beg your pardon" *az táwakhá ye goftár e mardom ast.; Bá qálebhá ye goftári ye/ táwak e goftár e/ soxan goftan e be sekubáhá* [address bishops] *áwná budan.//.* **3** *govárewn; govárewt*; táwak (M. Moqaddam). //govárewni/ táwaki baráye dáruyi novin//.* **4** *peimán, (sázew) náme.* **5** **formula (for sth)** *ravew, wive. //Hic ravewi nist ke sad dar sad be kámyábi anjámad.; wiveyi baráye xowbaxti dar zendegi ye zanáwuyi//.* **6** *andáze, dareje, rade. //ráde*há ye/ máwinhá ye tiztak e rade ye/ dareje ye yek//.* **7** *(dar Ámriká) wir e xowk (baráye wirxárán)*

formulaic adj *qálebi. //cámehá ye dini qálebi hastand.//*

formulate v **1** *áfaridan, rixtan, sáxtan, nevewtan, pardáxtan, harjá juri tarjome miwavad. //dasturi/ ravewi, engáreyi* [theory] *rá pardáxtan//.* **2** *rouwan goftan/ nevewtan/ besámán kardan. //andiwehá ye xiw rá bárik besámán kardan; Án peimán-náme rá be zabán e dád e/ dátikáni* ye dowvár nevewte budand.//*

formulation n **1** *áfarinew, kardan, sáxtan, nevewtan, pardáxtan, rixtan, harjá juri tarjome miwavad.* **2** *rixt. //rixt e digari rá bargozidan//*

fornicate v *marzidan (ZBP, C6072) (ZBP, C6058); kaxard [<kaxvareďa <Avestáyi, (káhande ye farr e zanán va mardán (hamxábegi ye bedun e zanáwuyi), (Yawthá, PurDávud, sát 145)]*

fornication n *hamxábegi bedun e zanáwuyi, kaxvareďa* [<Avestan]*; marz*, marzew**

forsake v (pt **forsook**, pp **forsaken**) **1** *vel kardan, hewtan, vágozáwtan (M. Moqaddam); forugozárdan, "dánam ke to rá ferestáde ast va ke bargomáwte ast valáken án digarán qáfeland, nadánam ke to rá forugozárand yá na..." (ZBP, L2905 AT). //xuhá ye piwin e xod rá vágozáwtan/ forugozárdan/ hewtan//.* **2** *forugozárdan, vel kardan, vágozáwtan, tanhá gozáwtan. //Xáneváde va dustán e xod rá forugárdan; Karáne ye daryáyi qambár* [dreary] *va váhewte* [deserted] *dar zemestán//*

forswear v (pt **forswore**, pp **forsworn**) *(bá sougand) váhewtan/ kenár gozáwtan. //Dustam sougand xorde sigár (kewidan) rá kenár gozáwte bud/ váhewte bud.//*

forsythia *"forsidiyá" buteyi áráyewi az xáneváde ye zeytuniyán, az gune ye* "forsythis"

fort n **1** *deź, kalá, kaláte, andaxsváre, kut, "be jazire ye Hormoz ráh yáfte kut ke ebárat az qal'e ast tartib dáde maskan gereftand." (ZBP, C5223 FM).* **2** **hold the fort** *hengámi ke kasi nist kárhá rá gardándan*

forte[1] n *xub budan dar; honar e..., //dar dánew e engárew* [mathematics] *hargez xub nabudeam/ hargez honari nadáwteam.//*

forte[2] (adj, adv), **f** *(kutáh wode) (dar musiqi)* "fort"*, boland (benavázid)*

forth (adv part) **1** *(bástáni) birun (az xáne/ kewvar). //kávowgaráni ke baráye yáftan e sarzasminhá ye nou az kewvar e/ xáne ye xod birun raftand* [venture forth]*//.* **2** *(beáyin) fará, piw, pas. //pas az án ruz//.* **3** **and (so on and so forth)** *va mánand e án; va hamánandegán e án. //Ánán darbáre ye sarmáyegozári, nahew e hirbáni** [economy] *va mánand e án goftogu kardand.//*

forthcoming adj **1** *dar piw (ast); dar áyande ye nazdik. //gozinewháhi ke dar piw ast.; fehresti az ketábháyi ke dar áyande ye nazdik cáp miwavad.//.* **2** *ámáde, dar dastras. //Puli ke darxást kardim/ xástim ámáde/ dar dastras nabud//.* **3** *hamkári konande, pásoxguyi, harjá juri tarjome miwavad. //Menewtá*yi* [secretary] *ke powt e miz e pazirew* [reception] *newaste bud sar e hamkári nadáwt.//*

forthright adj *rok, biparde, rouwan, rurást. //Hame miwenásandaw ke dar xordegiri xeili rok ast.; rok/ biparde gonahkár dánestan* [condemnation]*//*

forthwith adv *dardam, dar zamán, biderang. //Áqá ye Javád rá dar dam birun xáhand ránd* [dismiss]*.//*

fortieth (numeral) *cehellomi/ cehellomin*

fortieth (pron, det) *cehellomi, cehellomin, cehellom*

fortieth n **1** *womáre ye cehel.* **2 the forties** *cehel tá cehel o noh, dahe ye cehel.* **3 in one's forties** *miyán e cehel tá panjáh sálegi*

fortification n **1** *nirumand sáxtan, ostovár kardan, deźbandi [M. Moqaddam], andaxsváre sáxtan. //Naqwehában baráye deźbandi ye wahr.//.* **2** *borjobáru; deźbandi. //In borjobáruhá/ deźbandihá rá hame dar zamán e jang e piwin sáxtand.//*

fortify v (pt, pp **fortified**) **1** (**a**) **fortify sth (against sth)** *saxt kardan, "Xod andar parastewgah ámad co gard -- bezudi dar e áhanin saxt kard. (ZBP, L3244 SF); ostovár kardan, "kutvál vey rá az án xáne be xáne ye digar bord va ehtiyát e ziyádat kard va farmud tá án somj be xewt va gel ostovár kardand." (ZBP, L596, TBH); //Wahri rá dar barábar e táxtotáz* [invasion] *e dowman ostovár kardan.; wahri bá borj o báru//.* (**b**) *nirumand kardan, ostovár kardan, powtibáni kardan. // bá yumu** [coat] *ye setabr xod rá puwánde dar barábar e sarmá dar havá ye barfi birun raft.; Bá niyáyew va rahrovi* [meditation] *xod rá nirumand sáxtan//.* **2** *bá afzudan e vitámin nirumand sáxtan. //bonuyi* [cereals] *ke bá afzudan e vitáminhá án rá nirumandtar sáxteand.//*

fortified wine *báde ye/ mey ye do átewe/ siki. //*"Port" *va* "Madeira" *az bádehá ye siki-yand.//*

fortissimo, **ff** *(kutáh wode)* (adj, adv), *(dar musiqi)* "fortisimo"/ *borzává/ xeili boland naváxte wavad/ xánde wavad*

fortitude n *bordbári, ázarm, wekibáyi. //Dard rá bá bordbári/ ázarm bartáft.//*

fortnight n *do hafte. //yek estár e* dohaftei; do hafte piw/ piwtar* [ago]*/ do hafte az emruz/ az fardá/ az ruz e sewanbe//*

fortnightly adj, adv *har do hafte yekbár; do hafte dar miyán //Yek parváz be Tabriz har do hafte yekbár; har do hafte yekbár be xáne raftan//*

FORTRAN, Fortran *(dar kámpiyuter/ márád* kutáh wode baráye)* **For**mula **tran**slaion *barnáme ye viźe ye kárhá ye dánewik (zabáni baráye márád*)*

fortress n *kut (ZBP, C5223 FM); abnáxun (ZBP, C3631 FM); andaxsváre. //kuwew baráye gereftan in abnáxun ke az hamesu xub negahdáwte wode* [well-protected]//

fortuitous n, adj *baxtaki. //baxtaki be kasi barxordan; yek didár e baxtaki//*

fortunate adj *xowbaxt, nikbaxt, homáyun, farrox, farxonde, xonak; beh-axtar, "beh axtar kas án dán ke doxtarw nist- co doxtar bovad rouwan axtarw nist." (ZBP, L6502, SF); hubám* [<Pahlavi (ZBP, C7767, BF)]; urváxtmand* [<Pahlavi, (C3810 BF)]; //Baxt bá man yár bud/ xowbaxt budam ke ámuzgár e xubi dáwtam.; Baxt báháw/ bá u yár bud ke tandorost ast.; Kasáni rá ke az womá badbaxttar-and be yád dáwte báwid.; Xeili xowbaxt bud/ baxt yáraw bud ke behengám resid.; Gozinewi* [choice] *farxonde karde, barande wodam.//*

fortunately adv *xowbaxtáne. //Dir kardam ammá xowbaxtáne newast áqáz nawode bud.; Marján xowbaxtáne tavánest zud kár e digari biyábad.//*

fortune n **1** *baxt, sarnevewt, axtar (nik/ bad), "agar axtar e nik yári dahad -- bar iwán ma rá kámgári dahad" (ZBP, L6116 SF); far, honar, "Amir barxást va honar án bud ke kawtihá ye digar bed-u nazdik budand..." (ZBP, L636 TBH); urváxt*, urváxw*[< Pahlavi (ZBP, C3810, BF)]; farroxi, hubámi [<Pahlavi, (ZBP, C7767 BF)]; farrah, xorrah (ZBP, C6412 FM). //Bá andaki nikbaxti/ nikaxtari dar hamávard barande wod. badbaxti ávardan; barxi* [victim] *ye doźaxtari/ badaxtari gawtan. Baxt yáram bud/ nikaxtar budam, ke baráye yek safar be birun az kewvar gozide wodam.//.* **2** *piwámad, ruydád, baxt, pargár, "án ke por naqw zad in dáyere ye mináyi -- kaw nadánest ke dar gardew e pargár ce kard." (Háfez). //Pas az wekast dar gozinew, pargár e án kumal** [party] *saxt negun gawt.//.* **3** *baxt, sarnevewt, wogun zadan, axtar gereftan, "biyávard solláb o axtar gereft -- yeki zij e rumi be bar dargereft." (ZBP, L5836 SF); morqvá zadan. //Dar bázár e/ namáyewgáh* [fair] *e kouliyi baráyam wogun zad.//.* **4** *pul e kalán/ hengoft. //Án angowtar báyad xeili gerán báwad/ báyad pul e hengofti xorde báwad* [cost a fortune]*; Pul e hengofti be morderig behew/ be u resid.; Az foruw e áwqál/ cizhá ye áwqáli pul e kaláni sáxt/ bedast ávard.//.* **5 the fortune(s) of war** *jang o badbaxti; jang o nikbaxti; az jang badbaxt o bi xánomán gawtan.*

fortune cookie (US) *(dar sofrexánehá ye cini, dar Ámriká) kák e baxtguyi, kák e baxt*

fortune-hunter n *kasi ke zan e pul/ wouhar e pul miwavad; kasi ke baráye pul zan gerefte yá wouhar mikonad.*

fortune-teller n *wogunzan, fálgir, kid [<Pahlavi, (ZBP, C939, MK)], morvniw (ZBP, C6221 FM)*

fortune-telling n *morqvá zadan (wogun e bad ast); morvá zadan (wogun e xub zadan); wogun zadan, wogunzani, axtar gereftan, "biyávard solláb o axtar gereft -- yeki zij e Rumi be bar dargereft." (ZBP, L5836 SF)*

forty (pron, det) *cehel*

forty-five, **45**, *ávalgak*; valg * e 45 dour* [a record]. *(baráye wive ye kárbord e* "forty*,* fortieth" *bengarid be* "fifty, five, *va* fifth"*)*

forum n **1** *hagmatáne (EDPL 17.0145). //Baxw e námehá ye xánandegán hagmatáne ye xubi baráye ágáh wodan e az manewte* [opinion] *ye digarán ast.//.* **2** *(dar Rum e bástán) meidán e hamáyew; bázár e hamáyew; hagmatáne//*

forward[1] adj **1** (**a**) *(be) piw/ jelou; fará. //jonbew be piw//.* (**b**) *piw, jelou. //rajhá ye piwin e sepáh; piwtázán e sepáh; Baxw e jeloyi ye/ piwin e kárván dudi tanhá baráye ráhiyán e dareje ye yek ast.//.* **2** *piwrafte, piw-oftáde; piwras; zudras. //Anbis e/ bardáwt* [crops] *e tábestáni ye emsál/ emsál tábestán zudras bud; kudaki (ke az didgáh e bálew* [development]*) piwoftáde//.* **3** *áyande; (dar) piw barnámerizi baráye áyande;(bázargáni) piwxarid//.* **4** (**a**) *piwgám (budan). //dar komak be digarán piwgám budan//.* (**b**) *porru; gostáx. //doxtar e javáni porru; Omidvár-am puzew bexáhid/ bepuzid- káre gostáxáneyi (bud)/ kardid.//*

forward[2]; **forwards** **1** *piw, jelo, barjeste; (be) piw/ jelo, fará. //rajhá* [ranks] *ye piwin e sepáh; beppá va áheste piw biyá vagarna sor mixori* [slip]*; piw raftan* [push one's way forward]*//.* **2** *piw, jelo. //gámi arjdár be piw; dar in barnáme hic piwrafti nakardeyim/ nadárim; Án naqwe* [project] *barábar e barnáme piw xáhad raft.//.* **3** *áyande. //az in pas; áyande. //Áyandenegari karde va bartarihá ye xáneyi bozorgtar rá dar cewm dáwte báw/ be dide gir.//*

forward[3] v **1** (**a**) **forward sth (to sb)** *(be newáni ye nou) ferestádan/ resándan; gosi kardan/ gosil kardan.//Xáhewmand ast be... resánid/ ferestid.; Xáhew mikonam pas az in ke be xáne ye digar raftim/ jábejá wodim námehá ye má rá be saráy e nou ferestid.//.* (**b**) **forward sth (to sb)** *ferestádan, gosi kardan, resándan. //yek bár* [shipment] *ketáb gosi kardan. //Emruz fehrestnáme* [catalogue] *ye no ye xod rá baráyetán ferestádim.//.* **2** *piwraft dádan, piw bordan, jelou andáxtan. //Naqwehá ye, zendegáni ye piwegáni ye/ xásthá ye kasi rá piw bordan/ piwraft dádan//*

forwarding address *newáni ye no ye girande//be xáne ye nou raft/jábejá wod bedun e in ke az xod newáni ye nou bedahad.//*

forwarding agent *gosidár, ferestande*

forward[4] n *(dar pátapká** [football]*, xáki* [hockey] *va mánand e án) niyár* [<guyew e Táti]; piwká* [piw + ká <káya (guyewhá ye Gonuyi/ náyini/ Ámoli]*

forward-looking adj *áyandenegar, piwro, piwrafte, nougará. //dáláyi** [company] *piwrou/ nougará//*

forwardness n *gostáxi, porruyi. //conin gostáxi máye ye afsus* [deplorable] *ast.//*

forwent pt *az* "forgo"

fossil n **1** *sangváre. //In sangváre guyá biw az do miliyon sál dáwte báwad.; ostoxán e, lák e/ sofál* [shell] *e sangváre//.* **2** *(anáyin, xárdári) (maqz e/ kalle ye) gac; maqz e xar-xorde. //Kalle ye ámuzegár e soxan* [literature teacher] *má az gac ast.//*

fossil fuel *suxt e sangváreyi (con zoqál sang va naft)*

fossilization. fossilisation n *sangváre wodan/ kardan; sangvárestan**

fossilize, fossilise v **1** *sangváre wodan, be rixt e sangváre darámadan/ darávardan.* **2** *(pendárin) kohne wodan; con gac wodan/ kardan. //manewteyi* [attitude] *kohne va con gac//*

foster v **1** *parvardan, "raván parvar idun ke tan parvari!- be parvár e tan ranj tá key bari?" (ZBP, C5909, FM, Asadi). //delbastegiyi* [interest]*, manewteyi* [attitude]*, bardáwti* [impression] *rá dar sar parvarándan/ az honarhá ye bumi powtibáni kardan, sátvunhá** [industry] *ye bumi rá parvardan//.* **2** *(bacce-xándeyi rá) parvardan/ bozorg kardan; gáh kasáni ke baccedár nemiwavad/ ojáqewán kur ast bacce-xánde miparvarand.//*

foster-, *(námváźehá ye serewwte misázad) ...-xánde; ...-parvar, ...-parvári, //pedarxánde, mádarxánde, pesarxánde, baccexánde, xáharxánde; parvarewgáh* [foster-home]*//*

fought (pt, pp) *az* "fight"

foul[1] adj **1** *badbu, gand, gande, "va boul va araq gande báwad" (ZBP, L5182 ZX); bad, ganák/ gannák (ZBP, C7300 FM); wamágande. //mordábhá* [pond] *ye badbu/ gande; tappe ye áwqáli* [rubbish dump] *gande/ badbu; in dáru mazze ye xeili badi dárad.//.* **2** (**a**) *bad, zewt //Boro/ boro gomwo! Emruz sar e kár*

xeili be man bad gozawwte!", Kixáyaw [boss] *badxu/ zewtxuy ast.//.* (**b**) *zewt. //ágrefti* [crime] *zewt.* **3** *(soxani) zewt, nápasand, harz, pordownám.* **4** *(havá ye) bad. //Emsál bahár havá bad bud- haftehá sard va báráni bud.//.* **5** *(varzew) jer, jerzani, laqzew. //(tupi rá) bad zadan//.* **6** *(lule, lule ye boxári va mánand e án) baste, bandámade, por.* **7** **fall foul of sb/ sth** *bá... dargir wodan/ bá kasi yá cizi daroftádan/ sarwáx wodan. //Wahrbáni hargez mocaw rá dar ágrefti* [crime/ criminal act] *nagereft ammá saranjám bá diván e báj dargir wod* [fall foul of]//

foul n *(varzew) laqzew, jer, jerzani. //Án vápasin laqzew e Xosro máye ye án wod ke dar ávard* [match] *bázande wavim.//*

foul[2] v **1** **foul sth (up)** *áludan, áláyidan. //saghá nabáyad zamin (xiyábán/ piyáderou) rá biyáláyand.; Án kárxánehá havá rá tá cand kilometr gerdágerd e xod rá áludeand.//.* **2** **foul (sth) (up)** *gir kardan/ andáxtan, picidan, picándan, pic xordan, gereh xordan/ andáxtan. //tanábhá gere xorde; Atarim*/ atari** [fishing line] *ye man dar yek tur e máhigiri ye kohne* [old net] *gir kard.//.* **3** *(dar varzewhá) laqzidan, laqzew kardan. //dar nime ye dovvom báz ruy e hamán bázikon laqzew kard* [to foul a player]*//.* **4** **foul one's (own) nest** *máye ye warmsári ye/ sarafkandegi ye xáne, xáneváde, hamkárán yá kewvar e xod gawtan.* **5** **foul sth up** *(anáyin) tabáh kardan, xaráb kardan, ridan. //Hame ciz xub bud/ piw miraft tá Faride ámad va hame ciz rá tabáh kard/ be hame ciz rid.; Havá berásti be barnáme ye estáram**[vacation] *rid/ havá berásti (ke) barnáme ye estáram* rá tabáh kard.//*

foully adv *bad, zewt*

foul-mouthed adj *bad-dahan, harzedahan. //Yek bacce ye bad-dahan//*

foulness n *badi, zewti*

foul play *jer, jerzani, laqzew dar bázi, nádorosti, daqalbázi, koláhbardári. //Gováh e táze* [evidence] *newángar e nádorosti dar dádosetad e puli bud//.* **2** *ádamkowi. //Wahrbáni rá gomán bar án ast ke ádamkowi dar kár bude, na xodkowi//*

foul-up n *tabáh kardan, xaráb kardan, behamrixtan. //Agar digar áwoftegiyi piw nayáyad barnáme rá behengám be páyán miresánim.//*

found[1] pt, pp *az* "find"

found[2] v **1** *pei afkandan, "Pei ye kin to afkandi andar jahán -- ze bahr e Siyávaw miyán e mahán." (ZBP, L6105 SF); bon afkandan, "co bewnid ziwán Sekandar soxon -- yeki razm rá digar afkand bon." (ZBP, L5739 SF); darcidan, "dastgáh e bidád va xodkámegi rá pahn darcid." (ZBP, L4453 THA); dak kardan "gar be yazdán eqtedá kardast soltán vájeb ast. -- wáh válá (divár) barnehad con neku kardast dak." (ZBP, C4498 FM, Rudaki); //In xánevárnewin/ kucgáh* [settlement] *be sál e 1615 pei afkande gawt.; Rumiyán e bástán kucnewinháyi dar sarásar e Orupá padid ávardand.//.* **2** *pei afkandan, bon afkandan; bonyád e... rá rixtan. //bonyád e yek bonyád e pażuhewi, dáláyi** [company]*, bimárestáni rá rixtan; yek bonyád e pażuhewi, dáláyi*, bimáresáni rá pei afkandan.//.* **3** **found sth on sth** *cizi rá bar páye ye... nahádan/ sáxtan. //Matali* [novel] *bar páye ye cemi rástin* [fact]*/ yek bonest* [fact]; *humanewi* [morality]*/ hukerdári bar páye ye bonesthá ye dini//*

founding fathers **1** *pedar e...; bonyángozár e...//pedar e zabánwenási ye novin//.* **2** **Founding Father** *(dar Ámriká) bonyángozár(án) e manwur e* [constitution] *Ámriká*

found[3] v **1** *godáxtan va dar qáleb/ káleb rixtan.* **2** *rixtan, rixtegari kardan*

foundation n **1** *pei afkandan, "Pei ye kin to afkandi andar jahán -- ze bahr e Siyávaw miyán e mahán." (ZBP, L6105 SF); bon afkandan, "co bewnid ziwán Sekandar soxon -- yeki razm rá digar afkand bon." (ZBP, L5739 SF); dak kardan (ZBP, C4498 FM); bonyád nahádan; bondahew; dak kardan, "gar be yazdán eqtedá kardast soltán vájeb ast. -- wáh válá (divár) barnehadcon neku kardast dak." (ZBP, C4498 FM, Rudaki). //pei afkandan e dánewgáh//.* **2** (**a**) *bonyád. //Bonyád e Sásániyán; Guyá betavánid baráye yek bonyád e honari komak begirid.//.* (**b**) *bonyád.* **3** *pei; pei va pácin (ZBP, L885 FM); váde (ZBP, C755 FM); nahád, "begoft in o Bahrám e yal ján bedád -- jahán rá conin ast sáz o nahád." (ZBP, L6079 SF); peiband (ZBP, L4177, FM); páybast, "Xáne az páybast virán ast -- Xáje dar band e naqw e eiván ast." (Sa'di); bonlád (ZBP, C2865 FM); wálude. //pei ye sáxtemáni rá rixtan/ nahádan; ráde*há* [automobile] *ye bárkew e qulásá pei ye xáne rá larzándand.//.* **4** *bonyád, wálude. //wálude ye zendegáni ye piwegáni ye xod rá rixtan.; Án rosváyi ye xawáyáyi** [political] *wálude ye mardom (e kewvar) rá larzánd/ takán dád.; Án hudehá báyad bon e/ bonyád e rástin e ostovári dáwte báwad.; Án áváze* [rumor] *bipáye ast.//.* **5** = **foundation cream** *(dar bazak) bonkáme**

foundation course *ámuzew e páye/ bonyádi*

foundation-stone n *sang e pei*

founder n *bonyángozár. //bonyángozár e yek wahr/ dálá** [company]*/ bimárestán//*

founder[2] v **1** *forupáwidan, forurixtan, bá wekast ruberu gawtan. //Con pul nabud án barnáme bá wekast ruberu wod.//.* **2** *(baráye kawti) (az áb por wodan va) xenikidan** [sink]*/ dar áb foruraftan; //Án kawti nazdik e bandar be sang xorde foruraft/ xenikid*//.* **3** *(beviże baráye asb) sekandari raftan/ xordan; zamin xordan. //mádiyán zir e bár e gerán sekandari xorde dar ráh oftád/ forumánd.//*

founder-member n *bonyángozár; yeki az bonyángozárán*

foundling n *bacce ye sareráhi, send, sendare, sendáre (ZBP, C6397 FM)*

foundry n *(kárxáne ye) rixtegari/ wiwesázi/ wiwegari*

fount[1] n, **fount (of sth)** *(soxanvari yá bástáni) sarcewme, ábewxor. //sarcewme ye vespxerad* [all wisdom]

fount[2], **font** n *(sabk yá andáze ye cáp) dáw* [besanjid bá "dáw", "dáwt" (guyew e Ardakáni, Zartowti)] [niz bengarid be: EDPL 9.1205, EDPL 9.0600]*

fountain n **1** *favváre. //Zibáyi ye sáxtemáni ye favvárehá ye Rum zabánzad ast/ benám ast.; Áb az wir e wekaste ye átawnewáni favváre zad.//.* **2** **drinking fountain** *favváre ye áb xordan.* **3** **fountain (of sth)** *sarcewme, ábewxor. //sarcewme ye dád* [justice]*//*

fountain-head n *sarcewme; ábewxor*

fountain-pen *qalam xodnevis*

four pron, **1** *4, wahrir (nám e ruz e cahárom e har máh e xorwidi dar gáhnamá ye Irán e bástán).* **2** **on all fours** *cahár dast o pá; lukidan (ZBP, C3751 FM). //wirxár milukid/ cárdastopá ráh miraft.//.* **(be) on all fours (with sb/ sth)** *hampáye budan, hamtaráz budan, yeksán budan, yekjur budan*

four n **1** *womáre ye cahár.* **2** *cárcár, cahárgán, cahár tan.* **3** *(dar tapkáye** [cricket]*) cárcár.* **4** *cárpáruzan, qáyeq e páruyi ye cahár tane*

four-, *(dar vážehá ye serewte) cahár…; cár-, //peikari* [figure] *cahárbar//*

fourfold adj, adv **1** *cahár candán, cahár barábar, cahár bár. //Mardom e in baxw* [area] *cahár barábar gawte.//.* **2** *cahárlá, cahár páre, cahár baxwe; dárá ye cahár baxw*

four-in-hand n *(deliján e/ dorowke ye) cahár-asbe*

four-letter words *vážehá ye zewt*

four-ply adj *cárlá, cahárlá*

four-poster, **four-poster bed** n *(beviże dar gozawte) taxtexáb e cárdirak (A. Áryánpur Káwáni); wádorván (JGS)*

foursome n **1** *(bázi ye) cártane.* **2** *cártáyi; cártane, cahár tane. //bogzárid/ bogár cártáyi beravim sofrexáne//*

four-square adj **1** *cahárbar, cahárguw.* **2** *ostovár, pábarjá. //barxordi* [approach] *ostovár bá porsemáni/ gereftáriyi//*

fourteen n *womáre ye 14*

fourteenth pron 14th *cahárdahom, cahárdahomi, cahárdahomin. //baráye kárbord e* fourteen *va* fourteenth *bázgardid be* "five" *va* "fifth"

fourteenth n *yek cahárdahom 1/14*

fourth *(harvenám, womár) cahárom, cahár omi, cahár omin*

fourth dimensión *andác* e cahárom/ zamán. //Jawn e ruz e cahárom e* July *dar Ámriká//*

fourthly adv *cahárom*

four-wheel drive *(ráde*yi/ máwini) cárcarx. baráye wive ye kárbord e* "four, fourth" *bengarid be* "five, fifth"

fowl n *(rixt e candgáni* **fowl/ fowls***)* **1** *morq o xorus. //cand morq va xorus va boz dárim.//.* **2** *guwt e morq/ parande/ juje. //Baxw e noxost e cáwt máhi dáwtim, sepas juje kabáb va sabziját e táze//.* **3** *(bástáni) morq, morv. //morván e/ morqán e ásemán//.* **4** *(dar vážehá ye serewte) morq, morq-, //morqábi; morqán e jangali/ kuhi/ biyábáni* [wild]*; morq e xánegi* [barnyard fowl]

fowl v *be wekár e parande raftan; parande naxcirdan*

fowl pest *margámargi ye morqán*

fox n **1** (**a**) (female **vixen**) *rubáh; fanak (rubáh e xálxáli); rovás* (ZBP, C4855 FM). //wekár e/ naxcir e rubáh yek varzew e viźe ye Engelisihá-st.; Rubáh námvar be ziraki va/ nirangkalak ast.//.* (**b**) *pust e rubáh.* **2** *(anáyin, xárdári) yek rubáh e pir e kalak*

fox v **1** (**a**) *gij kardan, sardargom kardan, kalak zadan; //az raftáraw pák gij gawt.//.* (**b**) *nirang zadan, gul zadan.* **2** *(biwtar xárdári) zard/ qahveyi wodan (e barghá ye ketábhá ye kohne). //Ástari* [flyleaf] *ye in ketáb kohne va qahveyi wode.//*

foxglove n *angowtáne ye rubáh (giyáhi az gune ye* "digitalis"*)*

foxhole n *sangar (e takki)*

foxhound n *sag e wekári (viźe ye wekár e rubáh)*

fox-hunting n *wekár e rubáh (bá asb va sag)*

fox-terrier n *lánkáv*, bengarid be* [terrier]

foxtrot n *raqs e rubáh/ vawt e rovás* [bengarid be* "fox"*]*

foxtrot v *raqs e rubáh/ vawt e rovás* kardan; rubáhvár vawtan/ raqsidan [bengarid be* "fox"*]*

foxy adj (**foxier**, **foxiest**) **1** *nirangbáz, kalak, ábzirekáh.* **2** *rubáhvár, rubáhsán, rubáhvaw.* **3** *(zabán e kuce, pasandide, beviźe dar Ámriká) tudelboro, lavand. //bánuyi/ zani tudelboro/ lavand//*

foyer n *sarsará; ástán. //tasu* [o'clock] *ye haft dar sarsará mibinamat//*

Fr **1** *(kutáh wode baráye* "father"*) pedar e dini.* **2** *(kutáh wode baráye* "French"*) faránsavi*

fracas n (pl **fracas,** (US) **fracases**) *(yekkáni) dádobidád, dádofaryád, kotak-kári, janjál, áwub. //Pásbánhá rá faráxándand tá kotakkári/ áwub rá bázistánand.//*

fraction n **1** *páre, baxw, bahr, barx, barxe, pargále, harjá juri tarjome miwavad. //Ráde*/ máwin be andázeyi kamtar az nim metra z divár istád.; Mitaváni andaki nazdiktar biyáyi?//.* **2** *barxe, wekaste, "fard táq bovad va in án ast ke be do nim natuván kardan tá wekaste bá vey yád nakoni." (ZBP, L7135 TT)*

fractional adj **1** *barxe, wekaste, "jahánú wegefti ze kerdár e tost -- ham az to wekaste ham az to dorost." (ZBP, L6606 SF); "tajnis ci-st?, in án ast ke dorost va wekaste dári az maxraji ángáh án dorosthá rá be maxraj zarb koni." (ZBP, L7143 TT). //hamcand e barxeyi/ wekaste* [fractional equation]//. **2** *xeili kucak, xord, náci. //vágardun e nácizi* [fractional difference] *dar bahá (ye ánhá)//*

fractionally adv *kam, náciz, andak. //yeki az páykubán andaki bá digarán náhamáhang* [out of step] *bud.//*

fractious adj *(beviźe baráye kudakán) doźxu, badxu*

fractious adv *bá badxuyi*

fractiousness n *badxuyi*

fracture n **1** *wekastegi, "wekastegi ke bar bandgáh oftad…" (ZBP, L5619, ZX). //wekastegi ye sáq e pá; cand ásib bardáwt va az án miyán se wekastegi; wekastegi ye serewte* [compound]*/ sáde* [simple]*; mu bardáwtan e yek lule* [slight/ linear fracture]*; wekastegi ye bandgáh* [articular]; *wekastegi ye tarkeyi/ tarak bardáwtan/ mu bardáwtan* [greenstick fracture]*/ wekastegi ye rizide* [comminuted]*, "va agar ostoxán monqatat ya'ni rizide báwad hame ye rizehá birun báyad kard va agar rizehá besyár báwad…." (ZBP, L5618 ZX).* **2** *wekast, wekastegi, já ye wekaste.//*

fracture v *wekastan, "yeki entehá ye biruni cun wekastan va kufte wodan va boridan (ZBP, L5234 ZX). //(sáq e) páyaw dar do já wekast.; docár e wekastegi ye lagan gawtan//*

fragile adj **1** *wekastani, gozará, ásibpazir. //cini ye/ wiwe ye wekastani; giyáhi wekastani; (pendárin) wádi/ xowbaxti ye mardom/ ádam saxt gozará/ zudgozar ast.; yek hirbáni ye ásib-pazir//.* **2** *(anáyin) náxow, meyzade*, xomár. //Pas az mehmáni ye diwab hanuz náxow/ meyzade*/ xomár ast.//*

fragility n *wekanandegi, ásibpaziri*

fragment n **1** *xorde, páre, karte [M. Moqaddam]. //Karteyi cand az yek jám e rumi yáftan.//.* **2** *páre, karte. //Tanhá páreyi/ karteyi az soxanánewán rá wanidam.//*

fragment v *wekastan, xord kardan/ wodan. //In golulehá hamin ke be cizi bexorand xord/ tekke-páre miwavand.; (pendárin) Bá gozawt e zamán zaminihá ye bozorg biwtar o biwtar cand xodávand dárand.//*

fragmentary adj *wekaste, xordexorde; xorde-páre; tekke-tekke. //xorde gováh/ gováh e xorde-páre//*

fragmentation n *wekastan, xorde-páre gawtan*

fragmentation bomb *karte bomb (karte az M. Moqaddam)*

fragrance n *bu ye xow, atr [besanjid bá "áťra" Avestáyi]. //giyáhán e/ golhá ye hubu/ xowbu/ atri//*

fragrantly (adv) *bá bu ye xow; atri*

frail adj *nezár, "con xedmat e u kardi yo dar to negah kard -- farbeh wavi az ne'mat e u garce nezári." (ZBP, C6826 FM, Farroxi); láqaru, láqarmordani, wekanande. //kudaki nezár; Navad sál dárad va xeili pir va nezár gawte//.* **2** *wekastani, wekanande, pizor, pizori. //Beppá án sandali/ newim pizori/ fakastani ast!//.* **3** *sost, sost-pei. //xim e sost/ wekanande ye ádam/ mardom//*

frailty n **1** *nezári, láqari, pizori.* **2** *sosti, sost-peyi, ák. //Bá hame ye sostiháyaw/ ákháyaw báz ham dustaw dáwt./ sosti ye/ sost-peiyi ye mardom/ ádam//*

frame[1] n **1** *qáb, borváz (baráye peikare) (ZBP, C2870,FM); belend/ beland (ZBP, C3019 FM); axkam, kam, ágim (qáb e qarbál, daf va mánand e án) (Farhang e Nezám); cárcub. //barváz e/ qáb e peikare; beland [qáb e dar]; qáb e/ beland e panjere//.* **2** *fárám* [<Gilaki]/ cárcub e yek havápeimá/ ráde*/ máwin. //fárám*/ cárcub e ewkáf* [cupboard]*/ taxtexáb/ kule-powti//.* **3** *qáb e áynak, borváz. //Áyanki bá borváz e/ qáb e mewki ye koloft//.* **4** *heikal, peikar, bawn. //Peikar e bárikaw az heq-heq e gerye* [sob] *milarzid//.* **5** *kálbod, "soxan yá goftár kálbod e andiwe va az bahr e báznamudan e án mibáwad." (ZBP, L4291 NKZZF); sáxtár. //sáxtár e hanvar** [society] *e emruzin//.* **6** *barváz, peikare [dar yek film].* **7** *(dar bázi ye cougán rumizi* [snooker] *yá wastapká* [bowling]*) yek dast bázi.*

a frame of mind *hál. //Aknun hálaw rá nadáram darbáre ye pul goftogu áqáz konim.//*

a frame of reference *bonyád, válád,dar qáleb e…*

frame[2] v **1** (**a**) *qáb kardan, dar qáb nahádan. //peikareyi/ negári rá dar borváz nahádan/ qáb kardan//.* (**b**) *(be rixt e náwenáxte) dar qáb kardan/ wodan. //dar dargáh* [doorway] *e tálár istád; Tude ye anbuhi az mu ye siyáh gerd e roxsáraw con qáb bud.//.* **2** *sáxtan, pardáxtan; ru ye káqaz ávardan. //porsewi, gováźeyi* [argument]*, pásoxi pardáxtan/ sáxtan; engáreyi* [theory]*, naqweyi* [plan] *sáxtan/ pardáxtan//.* **3** *(beviźe náwenáxte) (anáyin) pápuw duxtan, gováhi ye doruqin dádan, parvande sáxtan. //(mard e) piwmár* [accused man] *goft ke baráyaw pápuw duxteand.//*

frame-house *xáne ye cubi/ dárbasti*

frame-up n *(anáyin) pápuwduzi, parvandesázi. //Nemifahmi ke hameaw pápuwduzi bude!//*

framework n **1** *cárcub, fárám* [<Gilaki]. //poli bá fárám* e fuládi//.* **2** *báft, sáxtár. //Náárámi ye tude* [civil unrest] *ke báft e/ sáxtár e kohan rá takán dád.//.* **3** *bonyád, válád, qáleb. //Hame ye bárehá* [cases] *rá mitaván dar qáleb e/ bar bonyád e sámánháyi ke dar dast ast barresi kard.//*

franc (n) *fránk, yekkán e pul*

franchise n **1** *haqq e/ awá* ye ráy dádan; dastgáh e ráy dádan va ráygiri. //Zanán rá tá sade ye bistom dar Engelestán awá* ye/ haq e ráy dádan nabud.//.* **2** *parváne ye foruw/ kár; namáyandegi ye foruw/ kár. //parváne ye/ namáyandegi ye yek kabábi/ cáyxáne/ cápxáne rá xaridan; parváne ye/ namáyandegi ye foruw e cizi/ kári rá be kasi dádan* [grant]*/ az kasi setándan* [withdraw]*//*

franchise v *parváne ye/ namáyandegi ye foruw e cizi/ kári rá be kasi dádan.*

Franciscan *barádar yá xáhar e dini dar áyin e Francis (ke awu* [saint] Franciss of Assisi *bonyád nahád.)*

Franco-, *dar váźehá ye serewte, Faránse, Faránsavi.*

Francophile (adj) *Dustár e/ haváxáh e Faránse*

francophone adj, n *fáránsavi zabán. //Kewvarhá ye fáránsavizabán e Áfriqá ye xorvaráni* [western]*//*

frank adj, **frank (with sb) (about sth)** *biparde, pustkande, "cerá con gol zani dar pust xande -- soxan báyad co wekkar pustkande." (Xosro Wirin, Nezámi); rok, rurást, pust bázkarde, "In pust bázkarde bedán goftam tá xábi dide nayáyad. In mehtarán ke newasteand bá man dar in yeksoxan-and." (ZBP, L515 TBH); áwkárá, "del miravad ze dastam, sáhebdelán xodá rá -- dardá ke ráz e penhán, xáhad wod áwkárá." (Háfez). //pásoxi rok, goftoguyi pust kande, //goft o wonudi pustkande darbáre ye didgáhhá/ manewtehá* [views]*; xeili rok/ biparde behet/ be to beguyam pesarat xeili bezur tavánest ázmun rá begozaránad.//*

frank[2] v *daj* [tamr] zadan/ caspándan*

frankfurter, (US) **wiener** n *guwtáganj e kucak e dudi*

franking-machine n *(carxowt e) dajzan* [tamrzan]; dajwomár* [tamrwomár]*

frankly adv **1** *rok, biparde, pustkande, áwkárá. //Biparde be man begu ce wode?//.* **2** *rurást, biparde, pustkande, áwkárá. //pustkande/ rurást beguyam, hic bákam nist.; rok beguyam, hic dar wegeft nistam//*

frankness n *rok, biparde. //Darbáre ye cizháyi ke az án tars/ harás dáwt biparde soxan goft.//*

frantic adj **1** *diváne, divánevár. //Bacce ke behengám be xáne báznagawt pedar o mádaraw dáwtand diváne miwodand.; az delwure/ xawm/ anduh diváne gawtan//.* **2** *divánevár. //divánevár be cák zadan* [dash]*/ takidan* [rush]*/ jostoju kardan//*

frantically adv *divánevár. //divánevár faryád zadan va darxást e komak kardan.//*

fraternal adj *barádaráne, barádari, barádarvár, dustáne. //mehr e barádaráne; dorudhá* [greetings] *ye barádaráne az yárán e raste ye kárgari* [trade-unionists]*//*

fraternally adv *barádaráne*

fraternity n **1** *barádari, irmáni* [<Pahlavi, (ZBP, C7714, BF)]; barádarxándegi, "dust án nabvad ke dar ne'mat zanad -- láf e yári yo barádarxándegi." (Sa'di), "va magozár ke dar saráy e to bandegán barádarxándegi girand." (ZBP, L6775 QN). //Miyán e in mardom ke az hame já bedur-and peivand e barádari ye setorg hast.//.* **2** *barádarxándegi, barádarán. //barádarán e dini; barádarán e vaznebardár//.* **3** *anjoman e barádari (ye dánewjuyán) dar dánewgáh.*

fraternization n *barádarxándegi, dusti*

fraternize, fraternise v, **fraternize (with sb)** *bá sarbázán e dowman dust wodan/ barádarxánde wodan/ barádarxándegi kardan "va magozár ke dar saráy e to bandegán barádarxándegi girand." (ZBP, L6775 QN); bá mardom e kewvari ke piwtar dowman bude dusti kardan. //Sarbázáni ke bá dowman dust wavand guwmál migardand./ Dar biwtar e bárehá kármandán e ártew rá az dusti/ barádarxándegi bá wahriyán* [civilian population] *dur midárand/ qadeqan mikonand* [forbid]*//*

fratricidal adj *barádarkowi, xáharkowi, xiwávandkowi*

fratricide n **1** *barádarkowi, xáharkowi.* **2** *barádarkow*

fraud n **1** *koláhbardári, feriftári, daqá, daqalbázi. //gonáhkár* [guilty] *be koláhbardári/ sáliáne hezárán báre koláhbardári/ daqá dar in wahr ruy midahad.* [commit fraud]*//.* **2** *daqal, daqalbáz, koláhbardár, feriftár. //In zan feriftár ast- hic gune azdari* [qualification] *dar pezewki nadárad.//*

fraudulence n *daqá, nádorosti, nárásti, nárástkári*

fraudulent adj **1** *daqá, nárást*, *nárástkár, feriftár, daqalbáz, doruqin. //bedoruq hamdardi namudan//.* **2** *daqá, doruqin, nárástkár, feriftár. //darxástnáme(há ye)* [application] *doruqin/ nárástkáráne baráye xarid e bahr e dálá** [company] *ye novin*

fraudulently adv *bá daqá/ nádorosti/ nárásti/ nárástkári*

fraught adj, **1** **fraught with sth** *por, ágande az…; //nahádi* [situation] *por bim/ bimgin; xámuwiyi pormaini*//.* **2** *negarán, delvápas. //niyázi be candán/ in hame delvápasi nist!/ Hafte ye áyande beviże jáy e delvápasi ast zirá menewtáyemán** [secretary] *rafte.//*

fray[1] n, **the fray** *jang, "Miyán e do tan cang con átaw ast- soxancin e badbaxt hizomkaw ast." (Sa'di); kárzár. //ámáde ye jang/ kárzár budan; be jang/ kárzár darámadan/ peivastan.//*

fray[2] v **1** *sáyidan, sáyide wodan, pusidan, pusándan, riwriw kardan/ wodan; farsudan. //In párce ásán/ zud riwriw miwavad./ Sáyew/ málew e peivaste kolofttarin rismánhá rá niz riwriw mikonad/ mipusánad.; sarástini* [cuff] *riwriw/ sáyide//.* **2** *tanidan, tanide gardánidan, xalidan, ázordan. //garmá máye ye tanidegi/ tanew gardid.; yek dast barxordhá ye náciz/ estizakhá ye/ badfahmiháyi máye ye tanew miyán e má gawte.//*

frazzle n, **beaten, burnt, worn, etc to a frazzle** *pákufte, suxte, bestuh, az pá oftáde*

freak[1] n **1** *(anáyin/ xárdári) xol, kosxol //Tanhá baráye in ke dini/ dinvar ast mardom gomán mikonand xol ast.//.* **2** *diváne ye, kowte ye, morde ye...; //divánegán e tandorosti/ xorákhá ye behávar; xugar be/ diváne ye LSD; morde ye jáz//.* **3** *baxtaki, wegerf. //Baxtaki* [by some freak] *in máh be man dastmozd e biwtari dádand; yek egnest** [accident] *e/ tufán e wegerf//.* **4** **freak/ freak of nature** *náhanjár*

freak[2] v **1** **freak (out)** *diváne wodan, az wegefti wáx dar. vardan; vákonew e náhanjár be... kardan, harjá juri tarjome miwavad. //Pedar va mádaram (rásti-rásti) mu ye qermezam rá ke didand wáx darávardand.; Be man ke goftand án ráde*/ máwin rá bordeam/ barande wodeam az wádi pardarávardam//.* **2** **freak out** (**a**) *(peiro ye kárbord e dáru) diváne wodan az xod bixod gawtan. //In ádam e hanjár e sarberáh nágahán be saraw zade dah tan rá bá tir zad.; Wappási* ye/ mehmáni ye Jávid rásti divánevár bud hame (dáruhá ye xeradpuw zade) pák az xod bixod gawte/ diváne wode budand.//.* (**b**) *kosxoli kardan; con divánegán zistan; zendegi ye wegerfi piwe kardan.* **freak sb out** *kasi rá saxt ázordan; kasi rá az xod bixod kardan. //be yek (dastgáh e) ávác** [stereo system] *e xub ke guw midaham hamiwe az xod bixod miwavam.//*

freakish adj *wegerf, diváne, náhanjár. //ábohavá ye/ raftári náhanjár//*

freakishly adv *wegerf, divánevár, náhanjár*

freakishness (n) *wegerfi, divánevári, náhanjári*

freak-out n *az xod bixod gawtan; parváz (beviźe bá dáruhá ye xeradpuw); parimati* [baráye riwe bengarid be* "hallucination"*]*

freaky adj *náhanjár, wegerf, xol*

freckle n *kakomak; sesak* [<Gilaki]. //Roxsár va powt e Maryam por az kakomak/ sesak* ast.//*

freckle v *kakomaki wodan/ kardan; sesak* zadan; sesaki* wodan/ kardan. //Áyá zud kakomak mizani?; Bázován e kakomaki/ sesaki ye pesarak//*

free[1] adj (**freer**, **freest**) **1** (**a**) *ázáde "ázáde rá mayázár- con ázordi biyuzan*" (Qábusnáme); na bande; gowude, "va dar gowádan e vey xelalhá ye bozorg tavallod konad..." (ZBP, L397, TBH); az bandgowáde, "tá lájeram nazar yáft va gowáde wod az band..." (ZBP, L2197, TBH); ázád. //Pas az dah sál zendáni báz ázád gawt.; Doźvardegán** [convicts] *rá baxwude/ gowádand/ gowudand/ ázád gardánidand; Ráde* ye/ máwin e xord wode rá baráye ázád gardánidan e/ gowudan e ránande nágozir boridand.//.* (**b**) *(baráye jánevarán) ázád, rahá, vel. //Hame ye jánevarán dar sepehr/ giti* [nature] *doźágáh* [wild] *va ázád-and.; Sage zanjir dáwt, cejuri vel wod?; Babri gorixte ázád dar wahr migardad.//.* **2** *ázád, rahá, vel. //sar e ázád e rismán; yeki az carxhá ye arrábe* [cart] *wol wode.//.* **3** *báz, ázád. //Ráh/ gozar báz ast?; Áb ázádáne az lule raván gawt/ gardew e/ raván wodan e ázád e áb az lule; barghá rá az xiyábánhá rofteand/ rubideand* [sweep free of sth]*//.* **4** *(kewvar/ wahrvand/ bonyád e) ázád/ jodásar/ xodistá. //In yek kewvar e ázád ast-har ce mixáham mitavánam beguyam./ Ruznámehá ye má ázád-and, ammá in be án maini* nist ke hame ye gozárewhá rást va muwekáfáne* [accurate] *ast.//.* **5** (**free (to do sth**) *ázád. //jonbew* [movement] *e ázád e kárgarán dar bázár e hamegáni ye Orupá.*; *Dastresi ye ázád be ágáhihá ye rázmand* [secret]*; Ázádi har jur ke delat mixáhad biyáyi va beravi; Ázádexuy* [free spirit] *ast.//.* **6** **free from/ of sth** (**a**) *bedun e, bi, abi, a-, //biázár, bi piwdávari, bidard; bixou/ biváw* [free of weeds] / *anáhid* [free of pollution/ contamination] *biáludegi//.* (**b**) *bedun e, bi, ázád, yale (ZBP, C2409 FM) //Estári** [vacation] *ázád az har do jahán//.* **7** (**a**) *ráyegán, "bozorgán o bádánew ázádegán -- nebewtand yeksar hame ráyegán." (ZBP, L4632 SF); "goft ey goum e Qoreiw bewnavid be án xodáyi ke ján e man dar yad e qodrat e u-st ke man az bahr e án ámadeam tá man womá rá hamcon gusfand kárd barneham va bekowam va mapendárid ke womá ráyegán az cang e man bedar-ravid." (ZBP, L7330, SR). láv = lou (láv/ lou dádan = ráyegán dádan (ZBP, C1221 FM). //pate ye ráyegán baráye namáyew(xáne); Pazirew/ tuwoi** [admission] *ráyegán ast; yek nemune ye ráyegán/ láv//.* (**b**) **free (of sth)** *bedune/ bi báź/ báj. //pardáxti barábar e do hezár dolár bedun e báź/ Agar bahá ye kálá az piw pardáxt wavad, resánidan e/ ferestádan e án ráyegán ast.//.* **8** (**a**) *ázád, nagerefte, tohi, harjá juri tarjome miwavad. //Án sandali/ newim az án e kasi ast?; Aknun ábrizgáh tohi ast.; Zamáni hast ke otáq e soxanráni ázád báwad?; Pasin e ádinehá miravad pátapká*/ futbál bázi.//.* (**b**) *ázád, bikár. //biwtar e pasinhá bikáram.; Náhár kár dári/ nadári?//.* **9** **free with sth** *dastodelbáz, rád. //Pul e xod rá dastodelbáz dar dastras e digarán migozárad.//.* **10** *(xárdári) xodemáni, biwile-pile; rok. //Dustaw nadáram, dar goftár va kerdár xeili xodemáni ast* [too free in…]*//.* **11** *(tarjome ye) ázád (na váźe be váźe).* **12** *(ximiyá*) ázád, yale, hydroźen e/ hydrogenum e ázád/ yale//.* **13** **feel free to…** *befarmáyid; (***get sth) for free** *ráyegán (gereftan). //In pate* [ticket] *rá az kasi ke án rá nemixást ráyegán gereftam.//.* **free and easy** *(anáyin) ásude, ázád. //Hál o havá ye/ kár dar án daftar xeili ásude/ ázád ast.//.* **free on board/ rail (of goods)** *(baráye kálá) resándan be kárván dudi/ kawti ráyegán ast.//.* **get, have, etc a free hand** *(gozir* [option]*) dáwtan, ázád budan. //Kixáyam** [boss] *dastam rá bázgozáwte har peimánkári* [contractor] *rá ke mixáham az birun begiram.//.* **give, allow, etc free play/ rein to sb/ sth** *be kasi ázádi dádan, ázád gozáwtan. //honarmand dar in peikare berásti pendár e xod rá ázád gozáwte* [give free rein]*//.* **make sb free of sth** *ázádáne dar dastras e… nahádan. //Bá mehrabáni deźenepewt e xod rá baráye paźuhewam dar dastresam nahád.//.* **of one's own free will** *bexást e xod, be pá ye xod, bedast e xod. //Man be xást e xod/ bepá ye xod injá ámadam.//*

free adv **1** *ráyegán, "goft ey goum e Qoreiw bewnavid be án xodáyi ke ján e man dar yad e qodrat e ust ke man az bahr e án ámadeam tá man womá rá hamcon gusfand kárd barneham va bekowam va mapendárid ke womá ráyegán az cang e man bedar-ravid." (ZBP, L7330, SR). "bozorgán o bádánew ázádegán -- nebewtand yeksar hame ráyegán." (ZBP, L4632 SF). //Kudakán e zir e panj sál dar biwtar e bárehá bá kárván dudi ráyegán safar mikonand.//.* **2 make free with sb/ sth** *xodemáni raftár kardan, gostáxáne raftár kardan, con az án e xiw dánestan, harjá juri tarjome miwavad. //Pul e dust e doxtaraw rá engár az án e xod dáneste ázádáne hazine mikard.//*

free[2] v (pt, pp **freed**) **1** **free sth (from sth)** *gowádan "va dar gowádan e vey xelalhá ye bozorg tavallod konad..." (ZBP, L397 TBH); rahidan/ rahánidan, "yek váźe ye rahid (rahá wodan) niz midárim." (ZBP, L4000 NKZZF). //zendáni rá gowádan/ ázád kardan; jánevari rá az tale ázád kardan/ gowádan//.* **2** **free**

sb/ sth of/ from sth *rahánidan, ázád kardan, zodudan, parvásidan, "be adl e u bovad az jour e badkonew rastan- be xeyr e u bovad az warre in jahán parvás." (ZBP, C5813, FM, Náser Xosro). //varzew bá árámew va wol kardan e máhicehá tanew e tan rá mizodáyad.; Kuwide xod rá az hargune piwdávari berahánad.//.* **3 free sb/ sth (from sth)** *ázád kardan, yale kardan, rahánidan. //tasuhá* [hours] *be derázá kewid tá tavánestand barxiyán* [victims] *rá az ávár* [collapsed building] *berhánand.; Mitaváni parváne ye kawti* [propeller] *rá az xouhá ye daryáyi* [weeds] *ázád koni?//.* **4 free sb/ sth for sth** *dar dastras nahádan; ázád kardan. //Warvin** [government] *bar sar án ast* [intend] *ke máyehá* [resources] *ye biwtari rá baráye kár e ámuzew va parvarew dar dastras nehad.; Zud az kár kenáre gerefte, az inru ázád wode va taváneste be cand báwgáh e barzan bepeivandad.//*

-free *dar váźehá ye serewte, a-, (con dar anáhid, anuwerván, anuw) (ZBP, P13); bi, abi-, bedun e; harjá juri tarjome miwavad. //bi dard e sar* [carefree]*; bigomrok//*

free agent *ázád. //Árezu mikonam ázád budam (va har kári mixástam mikardam) ammá barábar e peimán náme tá se sál darband-am.//*

free association *(raván wenási) ásmán-rismán (dar in ravew e ravánwenási, yek váźe be kasi dáde az u mixáhand bedun e andiwe harce dardam bá án peivand miyábad bar zabán ránad. va sepas haminjuir be donbál e án báz harce be yád miyávarad powte sar e ham beguyad. Baráye nemune: barf> wál egardan> mádarbozorg> samávar> cáy> Hendustán> raqs> mehmáni> pesardáyi. In ravewi baráye dast yáftan be náxodágáh e bimár ast.)*

freebie n *(anáyin, beviźe dar Ámriká) ciz e ráyegán. //In luco*há* [mug] *rá ráyegán dar bázárce gereftam.//*

free birth *ázádneźádi [M. Moqaddam]*

Free Church *kelisá ye ázád*

freedom n **1** *ázádi, "Eyb e Háfez gu makon vá'ez ke raft az xáneqáh -- páy e ázádi ce bandi, gar bejáyi raft, raft." (Háfez); parvás. //Pas az dah sál zendáni, ázádiyaw dádand.//.* **2** (**a**) **freedom (of sth)** *ázádi (ye kerdár/ manew). //ázádi ye goftár/ soxan, manew/ andiwe, yazew/ parastew* [worship]*; ázádi ye goftár/ soxan, manew/ andiwe, yazew/ parastew; ázádi ye ruznámehá/ nevewtár; ázádi ye jonbew e rastehá ye kárgari* [labor union movement] *rá negáh dáwtan* [preserve]//. (**b**) **freedom (of sth); freedom (to do sth)** *ázádi ye kerdár/ manew; gozir* [choice]*; be u ázádi dáde wode bud ke harce mixáhad bekonad.//.* **3 freedom from sth** *bi.., bedun e...; a-; ná-, //bitarsi, bidardi, anáhári*, nágorosnegi//.* **4 the freedom of sth** *ázádi ye bahrebardári; ázádi ye dar dastras nahádan. //Xáne va kácálam rá dar dastrasaw nahádam/ be u goftam xáne ye ma rá xáne ye xodaw bedánad.//.* **5 give, etc sb his/ her freedom** *foruhewtan, ázád gozáwtan, be foruhewtegi xorsandi dádan; foruhewtegi rá paziroftan. //Agar Maryam foruhewtegi mixáhad nábexradáne ast ke be án xorsandi nadahand.//.* **give sb. receive etc the freedom of the city** *nántre* [honor] *ye wahrvandi ye jáyi/ wahri rá be kasi dádan.//*

freedom fighter *peikárgar e ázádi, ázádixáh*

free enterise *bázargáni ye ázád; soudágari ye ázád; kár e ázád*

free fall **1** *oft e ázád.* **2** *(dar áqáz e parew bá catr) oft e ázád*

Freefone *(dar Engelestán) telefon/ vákubar* e ráyegán. //Be vákugar*/ telefonci zang zade telefon e/ vákubar* e ráyegán "8888" rá bexáh.//*

free-for-all n *bezanbezan, xartuxari, kotak-kári ye harki-harki*

free-hand adj *bá dast (bedun e abzár). //birangi/ gardeyi* [sketch] *dasti; bá dast kewide wode/ andáxte//*

free-handed adj *rád, rádmanew, gowádedast, dastodelbáz*

freehold n, adj *(dátikán*) xodávandegári ye/ kixáyi* [ownership] *ye bi cunocerá*

free house *(dar Engelestán) meyforuwi ye ázád*

free kick *(dar pátapká*/ futbál) lagad zadan e tup bedun e in ke kasi jelodáraw wavad; bijelodár*

free lance, freelancer n *honarmand e/ nevisande ye ázád. //gozárewgari ye/ ruznámenegári ye ázád//*

free lance v *ruznámenegári ye ázád kardan. //Candin sál gozárewgari ye ázád karde az in ráh zendegi kardeam//*

free-liver n *wekamparast, wekambáre*

free-living adj *wekamparasti, wekambáregi*

free-load v *(anáyin- beviźe dar Ámriká) angalvár zistan; moftxori kardan*

free-loader n *angal, moftxor*

free love *(kohne wode) (bi zanáwuyi) hamxábegi, hambestari, hamtani*

freely adv **1** *ázád, yale, raste. //Áb az lule ázádáne raván bud.; Dáruháyi ke ázádáne dar dastras e mardom ast.//.* **2** *rok, biparde, rouwan, áwkárá, gowáde, ázádáne. //rok/ biparde soxan goftan del/ jegar mixáhad.//.* **3** *ázádáne; be ásáni. //Áwkárá xastu miwavam ke laqzew az man bud.//.* **4** *rádmanewáne, dastodelbáz, gowáde dast. //Hengámi ke baráye dożyári/ dowyári darxást e komak wod* [famine relief] *milionhá mardom rádmanewáne komak kardand//*

freeman n **1** *ázádmard; ázádzan.* **2** *nántre* wahrvand (i dádan); wahrvand e nántre*. //be kasi nántre* wahrvandi ye Páris rá dádan//*

freemason n *hamvand e farámuwxáne.*

freemasonry n *barádarxándegi, hambastegi, hamdasti. //barádarxándegi ye/ hamdasti ye gozárewgarán e jamjám** [TV]*/ peikarebardárán e piwemand/ ostádkárán//*

free port *bandar e ázád; wahbandar (ZBP, L449 FM)*

Freepost n *(dar Engelestán) pardáxt e hazine ye peik bá girande. //Pásox rá be newáni ye dánewkade beferestid, hazine ye peik be gardan e girande.//*

free-range adj *(toxm e morq e/ juje ye) xánegi (na máwini/ qafasi). //Dah toxm e morq e xánegi xaridam//*

freesia *gol e friziyá/ ferizvard* [giyáhán e gune ye Fresia [be nám e pezewk e Álmáni Freese] ke butehá ye xowbu ye Áfriqáyi ye án golhá ye qermez, sefid yá zard dárad.) [Frize nám e pezewk e Álmáni + vard = gol [EDPL 15.1439)]*

free speech *ázádi ye soxan/ goftár*

free-standing adj *ázád; bi powtibán; bipáye. //yek tandis* [sculpture] *e ázád//*

free-style n **1** (**a**) *hamávard e wená ye ázád.* (**b**) *wená (ye ázád/ kerál/ aźdari).* **2** *kowti ye ázád*

free-thinker n *ázádmanewi (na peiro ye din va kiw e viźe)*

free trade *bázargáni ye ázád (bi gomrok)*

free verse *cáme ye nou*

free vote *ráy (dádan) e ázád*

freeway n *wáhráh*

free wheel n *bidande; bá dande ye ázád [xalás]*

free wheel v **1***sarpáyini/ saráwibi bedun e pázadan yá bá dande ye ázád raftan.* **2** *xodsaráne/ ázádáne jonbidan/ kári kardan; velgawtan. //Gománam emsál tábestán vel begardam tá bebinam ce piw miáyad.//*

free will **1** *bexást e xod; be dast e xod. //baráti ke bexást e xod pardázand* [free-will offering]//

freeze v (pt **froze**, pp **frozen**) **1** *yax zadaan, fosordan, "va hargez áb xowki napazirad magar án vaqt ke biyafsorad." (ZBP, L5253 ZX); "yeki abr tond andarámad co gord -- ze sarmá hami lab be dandán fosord." (ZBP, L6035 SF), sajánidan, sajidan (ZBP, C6493 FM). //Áb dar sefr dareje ye dahdahi* [centigrade] *mifosorad/ yax mizanad.; Sajad e/ wajad e/ sarmá ye saxt estaxr rá fosord/ yax zad.//.* **freeze (sth) (up)** *yax zadan, fosordan, sajidan; dar conin sarmáyi xod e zamin niz mifosorad/ yax mizanad.; Zemestán e piw lulehá ye ábemán yax zad/ fosord/ sajid.; Raxthá ru ye band yax zad/ fosord.//.* **3** *yax zadan, yaxbandán budan. //Birun wajad ast/ saxt sard ast!; Emwab yaxbandán miwavad, farámuw nakoni golhá rá bepuwáni.//.* **4** *(tanhá be rixt e náwenáxte) sarmá zadan/ az sarmá mordan/ fosordan/ sajánidan/ yax zadan. //Panjere rá beband dáram yax mizanam!; Do mard dar kuh az sarmá mordand.//.* **5** *yax zadan, fosordan, sajánidan. //Barxi mivehá rá hic nemiwavad fosord/ yaxzade negahdáwt.; Tut farangi ye yaxzade/ fosorde/ sajánide xowmaze nist.; Guwt e fozuni ye biwtari mixaram va yaxaw mizanam/ mifosoramaw.; Yek baste noxod e yaxzade/ fosorde.//.* **6** *kasi rá xowk zadan, fosordan. //Dar ke áheste* [silently] *báz wod, Afsáne az tars xowkaw zad/ fosord./ Az kus/ kust* [bang] *e nágaháni dar ráh* [track] *xowkemán zad/ az jonbew bázistádim.//.* **7** *Candgáhi dastmozdhá, bahá ye káláhá, nerx e patehá rá yeksán negahdáwtan. //az bálá raftan e dastmozdhá cand gáh jelogiri kardan; Candgáhi jelo ye afzáyew e bahá ye kálá va patehá rá gereftan.//.* **8** *bastan, fosordan. //Dáráyi ye* [funds] *anjomani rá bastan/ fosordan; sarmáyehá* [asset] *ye baste/ fosorde//.* **9** **freeze one's blood/ make one's blood freeze** *az tars fosordan/ xowk zadan. //Az didan e tofangdár* [gunman] *e panám-puw* [masked] *xowkam zad.//.* **10** **freeze sb out** *az bázár yá anjoman bezur birun rándan; Bázárhá ye bozorg maqázehá ye kucak rá bezur birun miránand.//.* **freeze (sth) over** *yax zadan, sajidan, bá yax puwándan. //(ru ye) daryáce tá dirgáh e bahár yax zade/ sajide bud.//.* **freeze (sth) up** *yax zadan, yax bastan, fosordan, sajidan. //Panjere yax zade va nemitavánam bázaw konam.//*

freeze, **freeze-up** n **1** *yaxbandán, wajad. //Pas az vápasin yaxbandán/ wajad luleháyemán rá duráyidim*/ duráyew* kardim* [insulate]*//.* **2** *be dastur e warvin*/ sarrewtedári yeksán negahdáwtan e bahá, dastmozdhá va jelogiri az afzáyew e ánhá. //jelogiri az afzáyew e dastmozdhá/ bahá ye káláhá//*
freeze-dry v (pt, pp **freeze-dried**) *yax zadan va xowk kardan, fosordan va xuwánidan*
freezer, deep freeze n **1** *samiram* (EDPL 39.0245).* **2** *yaxcál e barqi baráye yax zan; samiram**
freezing, freezing-point (adj) *sajad*. wajad*. //Sajad e áb sefr dareje ye dahdahi ast./ Emwab sarmá be se dareje zir e sajad* miresad.//*
freight n *bár, "Sepahdár Sohráb neyze bedast -- yeki bárkaw báreyi barnewast." (ZBP, L6596 SF); kálá. //bárhá rá bá havápeimá ye bárkaw gosi kardan//*
freight v **1** *gosi kardan , ferestádan.* **2** **freight sth with sth** *bár kardan (con kawti). //Bárjeyi* [a barge] *ke mouz báraw kardeand.//*
freighter n *(kawti/ havápeimá ye) bári/ bárkew, "sepahdár Sohráb neyze bedast -- yeki bárkaw báreyi barnewast." (ZBP, L6596 SF)*
freighter car *(dar ámriká) vágon, bengarid be* "wagon"
freightliner, liner train, liner n *kárván dudi ye bári/ bárkew e tiztak*
freight train *(dar Ámriká);* **goods train** *(dar Engelestán) kárván dudi ye bári*
French n **1** *faránsaviyán, mardom e faránse. //Faránsaviyán be áwpazi námbordár-and/ bolandáváze-and//.* **2** *(zabán e) faránse, faránsavi. //Faránse/ zabán e faránsavi yeki az zabánhá ye rumi ast.//*
excuse/ pardon my French *(anáyin, soxan dar parde) Az goftan e in downám/ soxan e zewt puzew mixáham. //Az goftan e in soxan e zewt puzew mixáham, ammá (báyad beguyam ke) u yek xarmagas e gonde/ mu ye damáq* [bloody nuisance] *ast!//*
take French leave *nágahán va bi dasturi kár e xod rá rahá kardan va raftan; //gáv sar e xod budan/ raftan//*
French adj *Faránse, (zabán va mardom e) Faránsavi. //kuh va dawt/ rustáhá ye Faránse//*
French bean *lubiyá sabz*
French Canadian *Kánádáyi ye Faránsavi zabán*
French chalk *pudr e talq, sábun e gac e darziyán*
French fry (US), = **chip** *sibzammini ye sorx karde*
French horn *weipur e picácang**
French letter *(anáyin, dar Engelestán) guniyám*; káput*
French loaf, French bread *nán e faránsavi*
Frenchman n (pl **Frenchmen**) *mard e faránsavi*
French polish n *lák o alkol*
French polish v *lák o alkol kardan/ zadan*
French seam *pasduzi*
French window, (US) **French door** *dar e wiweyi ru be báq yá báláxáne* [balcony]
frentic, phrenetic adj *sarásime, divánevár, ásimesar, "be lawkargah ámad be gardán [gardan] separ -- piyáde por az gard o ásime sar." (ZBP, L6017 SF). //kuwew e/ jonbojuw e sarásime//*
frenetically adv *sarásime, divánevár, ásimesar*
frenzied *sarásime, ásime, divánevár. //Sage divánevár párs karde be mehmán e náxánde* [intruder] *parid.; táxt e/ tak e divánevár e anbuh e mardom* [mob]*//*
frenzy n *ásimegi, sarásimegi, divánegi. //diváne ye arawk* [zeal]*, wur* [enthusiasm]*, bizári. //soxanrán mardom rá be divánegi/ ásimegi kewid//*
frequency n **1** (**a**) *farávání. //Dar sálhá ye vápasin* [recent]*/ dar in sálhá farávání ye egnest*há* [accident] *ye margbár káste wode/ káhew yáfte/; Káhew e farávání ye laqzew; basámad e/ farávání ye harásangiz e laqzewhá ye márád*/ márádik*//.* (**b**) *farávání. //farávání ye záyemán e zudras dar in baxw* [region]*//.* **2** *basámad. //áváhá ye porbasámad* [high frequency]*/ kambasámad./ esvari*/ angi** [musical note] *bá basámad e sisad o panjáh larzew* [vibration] *dar vipál** [second]*; Wabhá in istgáh basámad rá degargun sáxte ruy e bord* [band] *e digari soxanparákani* [broadcast] *mikonad.//*

frequent[1] adj *faráván, besyár, "va az bahr e in ast ki dar zemestán sodda besyártar oftad..." (ZBP, L5232 ZX). //besyár degargun sáxtan e parhib** [model] *e rádehá/ máwinhá bedast e sázandegán e ráde*/ Bá gozawt e zamán az (besyári ye) didárháyaw káste wod.//*

frequent[2] v *faráván az jáyi didár kardan; besyár be jáyi raftan/ sarzadan. //(dar) gozawte/ gozawtehá/ piwtarhá xeili be meixánehá va báwgáhhá ye wabáne sarmizad.//*

frequently adv *besyár. //Otobus e/ masráde* ye besyár az wahr be forudgáh/ parvázgáh miravad.//*

fresco n (**frescos/ fescoes**) *negár bar divár, parde ye gaci*; várangár [vár <Avestáyi, várana (EDPL. 9.1945)]. //Várangár*há ye kelisá ye Sistine dar sarásar e jahán bolandáváze ast.//*

fresh adj (**fresher**, **freshest**) **1** (**a**) *táze, nou. //gováh e nou/ táze; yek barg káqaz e nou; az sar (e nou) áqázidan; gereftárihá ye táze; barxordi* [approach] *nou bá yek gereftári ye kohne.//.* (**b**) *táze. //já ye pá ye táze dar barf; Yád e jawn e bayugániyewán/ arusiyewán hanuz dar maqzewán táze ast.//.* **2** (**a**) *(xoráki ye) táze. //nán e táze/ dáq, gol/ toxm e morq/ wir e táze.* (**b**) *(xorák e/ xoráki ye) táze. //sabzi, mive, guwt e táze//.* **3** *(jáme ye) nou. //raxt e nou puwidan)//.* **4** *áb e wirin, áb e xow, "kaláq ke baccedár wod, yek áb e xow az galuyaw páyin naraft".* **5** (**a**) *(havá ye) táze. //Panjere rá báz kon behel/ bogzár havá ye táze biyáyad tu.; dar havá ye ázád bázi kardan.//.* (**b**) *xonak va bádi; (bád e) tond va sard. //Emruz havá kami xonak va bádi-st, magar na?//.* **6** (**a**) *rouwan. //ranghá ye rouwan dar in peikarehá ye kohne.//.* (**b**) *(baráye pust) táze, tarotáze. //roxsári tarotáze//.* **7** *(rang e) tar, xis. //Rang tar ast- dast nazanid.//.* **8** *táze, nirumand. //Pas az estár** [vacation] *berásti tarotáze wode//.* **9** **fresh from/ out of sth** *táze. //dánewjuyáni ke táze az dánewkade birun ámadeand.//.* **10** **fresh (with sb)** *(anáyin) rok, biparde, porru. //Sepas bá man biparde/ bá porruyi ruberu gawt.//.* **11** **(as) fresh as a daisy** *táze va wádáb; wádáb va girá//*

fresh adv, **fresh out of sth** *(anáyin, beviże dar Ámriká) táze tah-kewide. //táze wiremán tah kewide.//*

fresh-, *(setáy e serewte misázad.) nán e dáq/ táze; //golháyi ke táze cide wode.//*

freshen v **1** **freshen sth (up)** *táze kardan, nou kardan, tarotáze kardan. //xáne rá ke xub pákize koni nou miwavad.//.* **2** *(baráye bád) porzur va sard gawtan.* **3** *(dar Ámriká) bázham (nuwábe ye meimand) dádan. //Miwavad bázham báde dar jámat berizam?//.* **4** **freshen (oneself) up** *xod rá targolvargol kardan; xod rá tarotáze kardan. //Xub ast piw az handád** [interview] *rafte xod rá tarotáze konam.//*

freshener n *tázekon, xowbukon. //mádde ye tázekonande ye/ xowbukon e havá//*

fresher n *(dar Engelestán) dánewju ye sál e noxost e dánewgáh*

freshly adv *táze, betázegi//tutfarangi ye táze cide ; toxm e morqi ke táze gozáwte wode//*

freshman n (pl **-men**) *(dar Ámriká) dánewámuz/ dánewju ye sál noxost e dabirestán/ dánewkade/ dánewgáh*

freshness n *tázegi, nouyi*

freshwater adj *áb e wirin. //máhi ye áb e wirin; daryácehá ye áb e wirin//*

fret[1] v (**fretted**), **1** **fret (about/ at/ over sth)** *juw zadan, negarán kardan/ gawtan, afsorde wodan/ kardan; badxu gawtan/ kardan. //Juw nazan, behengám miresim.; Baráye án juw zadan sudi nadárad; Kudakán hengámi ke nazdik e mádarewán nistand badxuyi mikonand/ bahángir migardand.//.* **2** *pusándan, farsudan, xordan. //Asbi ke dahaneaw* [bit] *rá mijavad; yek rismán e puside//*

fret n *negaráni, badxuyi, bahánegiri, náwádi. //náwád/ negarán/ badxu budan//*

fret v (**fretted**) *monabbatkári kardan. //yek labe* [border] *ye monabbatkári ye porkár/ picide* [elaborately]*//*

fret[3] n *(dar gitár, tár va mánand e án) parde*

fretful adj *neqnequ, zudranj, badxu, bahánegir. //yek kudak e neqnequ//*

fretfully (adv) *badxuyáne*

fretsaw n *arre ye monabbatkári*

fretwork n *monabbatkári*

Freudian adj *(vábaste be) Froid va engáre ye u*

Freudian slip *laqzew e náxodágáh. Froidi*

Fri *kutáhwode baráye* "Friday" *ádine*

friability n *tordi, wekanandegi, puki, narmi*

friable adj *tord, wekanande, puk, narm. //xák e pul/ narm//*

friar n *barádar e dini (darbarxi kiwhá ye din e Kátolik e Rumi)*

friary n *káże*

fricassee n *(guneyi) qeime (ye guwt e morq). //qeyme ye guwt e juje//*

fricative n, adj *(zabánwenási) (vát* [letter] *e) sáyewi. //váthá ye "f, v" sáyewi hastand//*

friction n **1** (**a**) *málew, sáyew. //Málew e do cub beham mitavánad átaw padid ávarad.//.* (**b**) *sáyew, málew. //Niru ye sáyew, tajá* [speed] *ye náv e keyván-navard/ náv e espáwpeimá* rá hengám e bázgawt be havá ye zamin degargun misázad.//.* **2** *násázgári, barxord. //Násázgári ye faráván miyán e kárfarmáyán* [management] *va kárgarán* [work force] *hast.; kewákewhá* [conflict] *va barxordháyi* [friction] *ke hanuz báyad az miyán bardáwte wavad.//*

Friday n *(kutáhwode*, **Fri***) (ruz e) ádine. //baráye kárbord e* "Friday" *be* "Monday" *bázgardid*.

fridge n *yaxcál*

fridge-freezer n *yaxcál*

fried pt, pp *az* "Fry"

friend n **1** *dust, "dust án báwad ke girad dast e dust -- dar pariwánháli yo darmándegi" (Sa'di). //Dustam ast.; Sálhá-st miwenásamaw, ammá hargez dust nabudeyim.//.* **2** **friend of/ to sth** *dustár, dustdár; yár. //dustár e honar; yár e tohidastán; dustár e dád/ áwti//.* **3** *hamwahri, yár. //U dust e má-st yá dowman?; Saranjám dar miyán e dustán mitavánest ánce delaw mixást beguyad.//.* **4** *nazdik, áwná, harjá juri tarjome miwavad. //Bogzár az dustemán Keiván beporsim.//.* **5** *dust, yár. //Yáremán az Faránse darbáre ye paźuhew e xod mixáhad beguyad./ Dustán, máye ye wádi ye farávan/ sarafrázi-st ke duwize Marján rá. be womá bewnásánam.; Dust e dánewmandam Áqá ye Kámrán.; Dust e gerámiyam//.* **7** **be/ make friends (with sb)** *bá kasi dust wodan; //Xeili zud násázgárihá ye xod rá farámuw karde/ farámuwide báz dust wodand.; Baráye Dávud dowvár as bá kudakán e digar dust wavad.//.* **"a friend in need , is a friend indeed."** *(dastán) "Dust án báwad ke girad dast e dust -- dar pariwánháli yo darmándegi" (Sa'di)*

friendless adj *bidust, biyár*

friendliness n *dusti*

friendly adj (**friendlier, friendliest**) **1** (**a**) *dustáne, dustvár, "Made buse bar dast e man dustvár- boro dustdárárán e man dust dár." (Sa'di); "áváz e u bewnáxt, bedarámad va u rá dustvár bázporsid." (ZBP, L1766 DB); "nevewtam yeki námeyi dustvár-- ke ham dust budim o ham nik yár." (ZBP, L6892 SF). //ádami mehrabán; mardi dustvár; Kudakán injá bá ham xeili mehrabán-and/ dustvár-and./ Ánjur ke dar rá beruyaw zade, basti dustvár nabud.; kewvarhá ye/ mardomán e* [nations] *dustvár.//.* (**b**) *dustáne, dustvár. //labxandi/ xowámadguyiyi/ adáyi* [gesture], *kerdári* [manner] *dustvár/ dustáne; hamkári ye dustáne/ dustvár//.* (**c**) *dustáne. //peivandhá* [relations] *ye dustáne. //bá kixá* [boss] *peivand e dustáne dáwtan//.* **2** *dustvár, dustáne//*

friendly match, friendly *yek dast bázi ye/ ávard e dustáne. //hafte ye áyande ávard e/ bázi ye dustáne miyán e án do goruh e varzewi anjám miwavad.//*

Friendly Society, Provident Society *anjoman e hamyári ye sálxordegán/ bimárán*

friendship n **1** *dusti, yári. //Miyán e hamvandán e anjoman peivandhá ye dusti ye ostovári bud.; Ámáj e hamáyew/ gerdehamáyi piwraft dádan e dusti ye jaháni ast.//.* **2** *dusti. //Dar dabestán/ dabirestán bá cand tan az doxtarán dusti ye nazdik yáft* [to form]*; Xeili dustihá dáwteam, ammá hargez conin nazdik nabude.//*

frieze n *hazáre, azáre [M. Moqaddam]*

frig v (**frigged**), **frig about/ around** *(zewt, anáyin) magas parándan. //Sarásar e ruz magas miparándam/ parándeam//*

frigate n *kawti ye tiztak, pásnáv* [besanjid bá "razmnáv"]*

frigging adj *(zewt, zabán e kuce, baráye ostovárdáwtan e dávari yá soxani) náb, harjá juri tarjome miwavad. //Ey kalle xar e nafahm!//*

fright n **1** (**a**) *houl, tars, "In beham nazdik ast vali mibáyad miyáne ye ánhá jodáyi gozáwt, "bim" áxwij e "omid" ast va náásudegi ke dar del az rahgozar e yek gomán padid áyad án rá guyand", bim e án dáram ke folán pul e ma rá nadahad.", "tars" áxwij e deliri va delbáxtegi rá ke az piwámadi rox dahad guyand, con "nágahán darámadand man tarsidam." va "harás" tarsi bozorg ast va nabáyad án rá dar tarshá ye hamiwegi ávard." harásán va larzán birun ámad." (ZBP, L4556, NKZZF). //az tars/ houl larzán//.* (**b**) *houl, tars. //Injuri ke tu ámadi/ darámadi ma rá tarsándi/ houl kardam.; Saxt tarsidam.//.* **2** *(anáyin) xeili zewt, xandeávar. //Gománad/ gomán mikonad án pirhan qawang ast ammá begomán e man xandeávar wode.//.* **3** **take fright (at sth)** *harásidan, ramidan, neházidan. //Jánevarán az áva ye tofang ramidand.//*

frighten v **1** *tarsándan. //bebaxwid nemixástam womá rá betarsánam.; Asbán az ámadowod e por sarosedá* [loud] *ye rádehá*/ máwinhá ramidand.//.* **2** **frighten/ scare sb to death/ out of his wits; frighten life out**

of sb *kasi rá xeili tarsándan; //kudak az tufán bá tondar saxt tarsid.; Ánjur ke panjere rá daq kardi nazdik bud az tars qáleb tohi konam!//.* **frighten sb/ sth away/ off** *ramándan, táránidan, tarsánidan va gorizándan. //Áźir dozdán rá ramánd/ tarsánd va gorizánd.; Faryád e kudakán parandegán rá tarsánd va ramánd.//.* **frighten sb into/ out of doing sth** *tarsándan. // Besyári az mardom az tars e dozdi baráye darháwán qofl e nou kár gozáwtand.//*

frightened adj *tarside; zardkarde. //Kudakán rá tars bardáwte mádarewán rá áváz midádand.; Hengám e soxan goftan engár xeili tarside bud.; Mitarsid án niru rá az dast dahand.//*

frightening adj *tarsávar, tarsnák, harjá juri tarjome miwavad. //nahewi* [situation]*/ ruydádi tarsávar; Hamáná andiwe ye jang e hasteyi niz harásangiz ast.//*

frighteningly adv *ostoumand/ bovewni*/ rástaki. //Án celpard*/ film saxt ostoumand/ bovewni** [realistic] *bud.; Án celpard*/ film engár rástaki bud.//*

frightful adj **1** *tarsávar, tarsnák, nágovár. //egnesti** [accident] *nágovár//.* **2** *saxt, bad. //cewmandázi* [sight] *bad/ zewt; Xáne rá saxt áwofte rahá karde raftand* [in frightful mess]*//*

frightfully adv *(anáyin) xeili saxt, bad. //Xeili bebaxwid/ puzew mixáham ammá emruz nemitavánam womá rá bebinam.//*

frigid adj **1** *xeili sard, yax. //áb o haváyi xeili sard/ yax/ semestán** [frigid zone] *[sem (Avestáyi), zima, himá (Sanskrit) (EDPL 57.0965].* **2** *(beviźe baráye zanán) sardxim.* **3** *sard, xonak, yax (baráye mardom)*

frigidity (n) *sardi*

frigidly adv *sard, yax*

frill n **1** *navár e cindár/ cincin; vaźang (ZBP, C2564 FM).* **2** *(pendárin) piráye; namáyewi* [presentation] *rok/ sáde va bipiráye*

frilled adj *dárá ye navár e/ labe ye cincin/ váźang*. //yali/ wabiyi* [blouse] *váźang//*

frilly adj *cincin, váźangi. //dámani* [petticoat/ skirt] *cincin; walite//*

fringe n, (US) **bang** **1** *mu ye catri. //Mu ye catri dárad va áynak mizanad.//.* **2** *váźang, riwe (ye qáli va mánand e án); zeh, zevár.* **3** *kenár, kenáre, karáne, …-bár; harjá juri tarjome miwavad. //kenáre ye jangal; pirámun e hanvar** [society]*; az bonyádgaráyán e kumal** [on the radical fringe]*//*

fringe v **1** *be cizi zeh/ zevár/ váźang/ navár e cincin duxtan.* **2** **be fringed by/ with sth** *dárá ye karáne ye ... budan. //Karánehá ye án zamin deraxtán e nárvan* [elm] *wokuhmandi* [stately] *dáwt.//*

fringe benefit *kawkarakzáy* [<Gilaki].//Kawkarakzáy* e in kár yek ráde*/ máwin va bime ye tandorosti ye ráyegán ast.//*

frippery n **1** *áráye.* **2** *zar o zivar e bonjol*

Frisbee n *frizbi; bázi ye bowqáb-parande*

frisk v **1** *bázresi ye tan bá dastmáli (baráye jangafzár). //Piw az savár wodan e havápeimá hame rá bázresi kardand.//.* **2** *(baráye jánevarán) jest-o-xiz; varje-vurje. //barrehá dar camanzár jestoxiz mikardand.//*

friskily adv *porjestoxiz; sarzende; wangul*

frisky adj *porjestoxiz; sarzende; wangul; báziguw. //sagi báziguw; Emruz bámdád xeili wangul-am.//*

frisson n *(faránsavi) cendew, larz, larzew, murmur. //murmur e wádi; larzew az harás; cendew e tars/ delhore//*

fritter[1] v, **fritter sth away (on sth)** *(zamán/ pul rá bihude) tabáh kardan. //zamán/ ama* [energy] *rá tabáh kardan/ Bá qomár/ mengiyá* pul e xod rá tabáh kardan.//*

fritter[2] n *tarxine*; tarxine ye guwt/ mouz/ sibzamini*

frivolity n **1** *saboksari, saboksári. //saboksari ye javáni//.* **2** *saboksari, puci, bihudegi, yávesoráyi. //nemitavánam zamánam rá sar in yávegihá tabáh sázam.//*

frivolous adj **1** *saboksar, saboksár. //Pánzdah sále va saboksár ast va hanuz báyad bozorg wavad* [grow up]*/ soxanán* [comment] *e, peiqárehá* [objection] *va xordegirihá ye saboksaráne/ puc.//.* **2** *sabok, saboksaráne, puc. //Gomán mikard xándan e matalhá* [novels] *ye mehrkári/ ewqi guneyi gozarándan e saboksaráne ye/ puc e zamán ast.//*

frivolously (adv) *saboksaráne*

frizz v *(baráye mu) fer zadan; fer e riz zadan. //Dádeyi muyat rá fer e riz zadeand?//*

frizz n *mu ye fer zade; mu ye feri*

frizzle[1] v **frizzle (sth) (up)** *ferferi kardan; riz fer zadan*

frizzle[2] v **1** *sorx kardan, jezjez sorx kardan, berewtan. //guwt e xuki* [bacon] *ke jezjez dar táve sorx miwavad.//.* **2** **frizzle (sth) (up)** *jezqále wodan/ kardan. //Hame ye guwt e morq jezqále wod!//*

frizzy adj *(mu ye) feri/ ferzade/ ferferi*

fro adv *be jelo*

frock n **1** *(dar Engelestán) jáme/ pirhan e zanáne/ doxtaráne. //Har ce jáme/ pirhan dáram tábestáni-st.//.* **2** *qabá*

frock-coat n *ferák [jáme ye kohan e mardán]*

frog n **1** *qurbáqe, "áb ke sarbálá mire, qurbáqe Abu Atá mixune."; vak [niz az guyew e Zartowtiyán e Ardakán]. //qurqur e qurbáqehá//.* **2** *bandeme (qolláb va guy/ tokme).* **3** *(anáyin, xárdári/ zewt) mard/ zan e Faránsavi.* **4** **have, etc a frog in one's throat** *be gereftegi ye ává docár gawtan*

frogman n (pl **frogmen**) *mard e qurbáqeyi; vakmard*/ vakzan*/ vakdoxt**

frog-march v **1** *dast-baste/ kat-baste (az powt) bordan. //Hame ye zendániyán rá dastbaste (be powt) be meidán e zendán bordand.//.* **2** *(cártane) cár dast o pá ye kasi rá gerefte va damaru/ damáru be jáyi bordan//*

frog-spawn n *vakhág*/ toxm e qurbáqe/ vak*

frolic v (pt, pp **frolicked**), **frolic (about)** *jestoxiz kardan; varjevurje kardan; bázi kardan. //Bacceháyi ke dar estaxr varjevurje mikonand.//*

frolic n *bázi, jestoxiz. //dar báq bázi/ jestoxiz kardan//*

frolicsome adj *wád, báziguw, wangul. //baccegorbeyi báziguw//*

from **1** *(bandváźe) az. //Az Tehrán be Kermán raftan; bádi az abáxtar* [north]*; Kárván dudi az Tabriz reside?; Tasu* [o'clock] *ye dah e wab az kár be xáne miáyad.; Kudaki az áwkub e haftom e sarácegán* [flat/ apartment] *oftád.; qálihá ye gostarde az divár tá divár//.* **2** *az (zamán e áqáz). //Az bistom e Ordibehewt miravam estár** [vacation]*; az 2010 tá 2012 dar Milán zistim./ Az bám tá wám dar xiyábánhá ámad o wod/ raftoámad ast.; Mádarzádi kur/ nábiná bud/ Az zamáni ke záde wod/ zád nábiná/ kur bud.//.* **3** *az (kasi be digari). //námeyi az barádaram; Mardi az Faránse//.* **4** *az; e [xástgáh]. //az mardomán e Ásiá hastand; pesarak e nánváyi; tandishá ye hezár sál e piw./ váguyeháyi az/ váguyehá ye Xayyám; musiqi ye sangitan** [opera]*; az cáhi áb kewidan; dárá ye barq e xorwidi//.* **5** *duri ye az jáyi be jáyi digar. //bist kilometr az kenár e daryá; Devist metr az jáygáh e egnest* [accident]*; (pendárin) Natanhá bá u hamdástán nabudam* [far from]*, az soxanánaw takán ham xordam.//.* **6** *az (newángar e páyintarin marz e cizi). //Ruzáne (az) dah tá bist náme nevewtan.; Bahá ye pate az panj tá dah dolár ast.; Bahá ye har botri az dah dolár bebála-st.//.* **7** *(degarguni az… be). //Az bad badtar wode.; Be yek ásáyew az kár e hamiwegi ye yeknaváxtat* [routine] *niyáz dári.; Az Pársi be Álmáni tarjome kardan.; Bahá ye pate ye masrád*/ otobus az panj toman be dah toman reside./ Az ketábdári be namáyandegi ye kahestán resid//.* **8** *(newáne ye sáxte wodan e cizi az cizi), harjá juri tarjome miwavad. //Mey rá az angur misázand./ migirand; Pulád rá az áhan misázand.//.* **9** (**a**) *(newáne ye jodáyi) az. //Bárhá derázáhang az mádaraw jodá wode bud.; Pul rá az kifam bardár.; Ketábi/ Námeyi rá az deź e nepewt* [library] *vám gereftan.; Kasi rá az zendán ázád kardan.; Panj az pánzdah mikonad dah.//.* (**b**) *(newán e negahdári yá piwgiri) Az kudakán dar barábar e bimári piwgiri kardan ; Bacceyi rá az xafe wodan dar áb rahánidan.; Mivehá ye jangali má rá az marg rahánid.; Kasi rá az xáb bázdáwtan.//.* **10** *az. (newángar e cem yá máye ye cizi) //Az mándegi/ xastegi bimár gawt.; az sarmá va gorosnegi ranj bordan.//.* **11** *az; az ruy e…; Az ruy e roxsáraw* [looks] *gománam Cini ast.//.* **12** *(baráye jodásázi ye do tan, do já yá do ciz) az. //Áyá zabán e Pársi xeili az Álmáni jodá-st?; Án doqoluhá rá nemitavánam az ham bázwenásam.//.* **13** *az (newángar e didgáh). //Az bálá ke bengarid, caman baxw e bozorgi az zamin rá farágerefte.//*

from… on *az…pas. //Az in pas mitavánid ruy e pá ye xod istáde kár konid.; Pas az án ruz digar bá u soxan nagoft.//*

frond n *barg e xormá, barg e saraxs*

front, the front n **1** *piw, jelo, ru. //Namáye sáxtemán rá picak* [ivy] *puwánde bud.; Tandis rá conán bene/ bogzár ke ru be rowanáyi báwad.; Jelo ye ráde*/ máwin zadegi/ qori* [a dent] *dárad.; Pesarak candi áb e mive rá jelo ye pirhanaw/ sineaw rixte.//.* **2** *piw, jelo, ruberu. //Hengámi ke az digar hamálán* [competitor] *migozarim heme ye negáhhá be piw!* [all eyes to the front]; *Ámuzegár ma rá vádáwt ke newimam/ sandaliyam rá be jelo ye yáne** [classroom] *ávaram.; Jelo ye xáne/ saráy báqce ye zibáyi dorost karde budand.; Dusttar dáram jelo ye rád*/ máwin/ (baqaldast e ránande newaste) safar konam.//.* **3** **the front** *piwrazm, piwápiw e sepáh. //Be piwrazm/ piwápiw e sepáh ferestáde wodan.; Dar piwrazm/ piwápiw e*

sepáh kár kardan//. **4** *namá, ruye, piw. //Gostáxiyaw tanhá sarpuwi bar kamruyiyaw* [shyness] *ast./ Be ruy e xod nayávardan/ bá sili ruy e xod rá sorx negahdáwtan* [put on a bold front]*/ Mitavánim miyán e xodemán begu-magu konim, ammá piw e kárfarmáyán* [management] *báyad yekpárce/ yekdel va yekzabán báwim* [present a united front]*//.* **5** **a front for sth** *(anáyin) puwew, namá. //Qácáq e almás mikonand va án maqáze ye gouharforuwi tanhá namá ye kár ast.//.* **6** *piwán*. //Yek piwán* havá ye sard (dárad) az abáxtar miáyad.//.* **7** *(biwtar bá setáy* yá námváże) baxw. //dar baxw e kewvari* [domestic]*, hirbáni** [economics]*, ámuzew (va parvarew)//.* **8** *(be viże dar námhá) jebhe. //Jebhe ye Melli//.* **9** **in front; out front** *(dar namáyewxáne) já ye newast e báwandegán/ tamáwáciyán*

in front adv *piw, piwin, jelo va nazdik be. //Xáne ye kucaki bá báqceyi jeloyaw.; Kudakán dotá dotá bá yek ámuzegár dar piw va yeki digar dar pas ráh miraftand.; Ráde* ye/ máwin e Engelestán cand pál** [minute] *ast ke jelo ye/ piwápiw e hame ast.//*

in front of prep (**a**) *jeloyi, piw. //Ráde*yi/ máwini jelo ye man nágahán istád va man nágozir tormoz kardam.; Masráde*/ otobus jelo ye xáneyemán miyistad.; Agar az birun e Tehrán zang mizanid piw az womár e 091 rá begirid.//.* (**b**) *piw e…; jelo ye…; nazd e…, //Cekhá rá báyad piw e ruy e piwtaxte-dár* [cashier] *dar bánk dastine nahád.; Xáhew mikonam dar in báre piw e kudakán soxan nagu.//*

up front *seporde, piwpardáxt. //Nim e hazine rá az piw pardáxte pas az páyán e kár nim e digar rá mipardázim.//*

front adj *jelo, piw. //dar barg e noxost e ruzuáme; dandánhá ye piwin; Otáq e jeloyi/ piwin rá baráye mehmánán gozáwteand/ nahádeand.; dar e jelo/ jeloyi; newimhá ye/ sandalihá ye jeloyi ye/ piwin e masráde*/ otobus//*

front v **1** **front (onto) sth** *ru be... budan. //mehmánsaráháyi ru be daryá; Xáne/ saráy ru be báqhá ye zibáyi bud.//.* **2** *namá dádan/ sáxtan. //namá ye án yádemán* [monument] *sangi bud/ barnáme ye jamjám*/* TV *yá rádioyi/ vákive* newán dán dádan/ Az Eláhe xásteand yek barnáme ye áváz e nou rá dar jamjám* namáyew dahad.//*

frontage n *bar, nabw. //maqázehá ye dobar/ donabw e foruwi; anbár e axriyán* [warehouse] *bar e rudxáne//*

frontal adj **1** *piw, jelo, namá, ru. //namá ye rox/ tak* [attack] *az ruberu/ wáxbewáx pák berehne az jelo/ berehnegi bá namá ye rox//.* **2** *(pezewki) piwáni. //laphá* [lobes] *ye piwáni ye maqz//.* **3** *(havávenási) piwán. //yek piwán havá ye sard/ báráni//*

frontier n **1** (**a**) **frontier (between sth and sth), frontier (with sth)** *marz. //marz e miyán e Irán va Torkiye.* (**b**) *marz. //navár e marzi; yek wahr e marzi; zadoxordhá ye/ kewákewhá ye marzi//.* **2** **the frontier** *(dar Ámriká) //Fará su ye marznewin bim e rástin miraft/ darkár bud.//.* **3** **the frontiers** *marz. //marzhá ye dánew rá piw bordan; marzhá ye dánew//*

frontiersman n (**-men**) *marznewin*

frontispiece n *peikare ye ru ye barg e noxost e ketáb*

frost n **1** *yaxbandán, sarmá, pazd* (ZBP, C4717, FM); bawk, pawk, afwak, afwang, (ZBP, C783 FM). // Giyáhán e nouraste rá biwtar sarmá mizanad.; sarmá ye menhá ye dah dareje ye yaxbandán/ Diwab yaxbandán e/ afwak e saxti bud; yaxbandán e zudras/ páyizi; yaxbandán, e dirras/ baháre//.* **2** *pazd*, afwak, bawk, pawk, barfak, qorou* [<guyew e Táleqáni, (Bahrám Yusefi)]. //wiwe ye jelo ye ráde*/ máwin rá afwak/ barfak puwánd.//*

frost v **1** *afwak zadan, pazd*/ pawk/ barfak zadan. //ráh/ piyáderou/ xiyábán afwak zade//.* **2** *sarmá zadan (con giyáhán rá).* **3** *(beviże dar Ámriká) golwekar* zadan; wekarpuw kardan.* **4** *(wiwe rá) mát kardan. //wiwe-panjerehá ye mát//.* **5** **frost over/ up** *barfak zadan, yaxpuw gawtan. //wab wiwe ye jelo ye ráde*/ máwin barfak/ afwak zad.//*

frost-bite n *sarmázadegi, wajánidan, wajidan (ZBP, C4604 FM). //Do tan az kuhnavardán sarmázade gawtand/ wajidand.//*

frostbitten adj *sarmázade, wajide. //guwhá ye sarmázade//*

frostbound adj *(baráye xák) yaxzade, wajide*

frosting n *(dar Ámriká)* (= **icing**) *golwekar*, wekarak, wekarpuw*

frostily adv *yax/ sard/ xonak*

frostiness n *yaxi/ sardi/ xonaki. //Xowámadguyiyaw tá andázeyi sard bud.//*

frosty adj (**frostier**, **frostiest**) **1** (**a**) *(havá ye) yaxbandán. //(Havá) áftábi ast ammá yaxbandán ast.//.* (**b**) *puwide az barfak/ pazd*; //kewtzárhá ye puwide az barfak/ afwak//.* **2** *(pendárin) sard, yax, xonak. //negáhi, pásoxi, xowámadguyiyi yax/ sard/ xonak//*

froth n **1** *kaf, kafc. (ZBP, C5033 FM), bafj (kaf e dahán) (ZBP, C2706 FM), zabad (ZBP, C6997 FM); kafk, "hamiraft con pil kafkafkanán -- sar e gur o áhu ze tan barkanán." (ZBP, L6273 SF). //fugáni/ Ábejoyi ke xeili kaf dárad dust nadáram.//.* **2** *(xárdári) werrover. //verver zade joz werrover cizi nagoftand!//*

froth v, **froth sth (up)** **1** *kaf kardan, kaf ávardan. //Wirbarf** [milkshake] *rá zadan tá kaf konad//.* **2** *kaf kardan. //Áb ke az sanghá sarázir miwod kaf mikard.; Jánevarán e hár/ diváne kaf/ kafk/ bafj bar dahán miyávarand.; Saxt xawmgin bude va juw ávarde bud/ kaf bar dahán ávarde bud.//*

frothily adv *bá kaf*

frothiness n *kafi*

frothy adj (**frothier**, **frothiest**) *kafdár, kafi. //fugán e/ ábejo ye kafdár; ávite* ye/ ámize ye* [mixture] *toxm e morq va wir e kaftár//.* **2** *bi sarotah; sabok, bimáye. //matali* [novel] *bi sarotah*

frown v **1** **frown (at sb/ sth)** *axm kardan, abruhá ye xod rá segerme/ sugurme kardan; roxsár poráźang kardan, "be nazdik e Wiruye raft in do mard -- poráźang roxsár o del bor ze dard." (ZBP, K4850, SF); ruy darhamávardan, "Malek ruy az in soxan darhamávard..." (ZBP, L352, Sa'di). //Ce wode, cerá axm kardeyi?; Parviz az qouqáyi ke az otáq e xáb e pesarán miyámad ruy darhamkewid.//.* **2** **frown on/ upon sth** *napasandidan, ruy e xow newán nadádan. //Pedar o mádaram hamiwe az in ke wab dirgáh birun báwam ruy e xow newán nemidahand.; Barxi sardamdárán* [authority] *e kelisá mengiyá/ qomár rá nemipasandand.//*

frown n *axm, boq, áźang, ruy darhamkewidan. //Bá roxsári negarán va poráźang sar az káqaz e ázemun bardáwte be bálá negarist.; Dar roxsáraw axmi newángar e nápasandidegi* [disapproval] *didam.//*

frowsty adj *(xárdári, dar Engelestán) (baráye havá ye otáq) xafe, dam karde, dárá ye bu ye ná.*

frowsy adj *(dar Engelestán).* **1** *cerkin, palawt, źulide, darhamrixte.* **2** *badbu, gande, gannák, dáráye bu ye ná*

froze pt *zamán e gozawte az* "freeze"

frozen pp *setáy e kárváźe az* "freeze"

fructification n *bengarid be* "fructify"

fructify v (pt, pp **fructified**) *mivedár kardan; mive dádan, sudmand budan, be mive newándan/ newastan, bár dádan, bárvar kardan/ gawtan*

fructose n *mivsit* [baráye riwe bázgardid be "-ose"]*

frugal adj **1** *kadxodáyi, (dastán) "emsák az kadxodáyi madán". //xánedári* [housekeeper] *kadxodámanew//.* **2** *kadxodáyi, sádegi. //Zendegi ye besyár sádeyi dáwte az har zarqobarqi* [luxuries] *duri jostand.//.* **3** *arzán, kambahá, kam, andak, sabok, náciz. //yek cáwt e sabok/ andak tanhá nán o panir.//*

frugality n *kadxodámanewi; sádegi, arzáni*

frugally (adv) *kadxodámanewáne, sade, be sádegi*

fruit n **1** *mive, noubar, tarvande = (noubar) (ZBP, L1021 FM); noubáve, (= noubar) "pas goft noubáve ávardand az án bexordim. Hamegán goftand xordim." (ZBP, L469 TBH); varkár (mivehá ye botteyi na deraxti) (ZBP, C2560 FM); páriz (mive ye rixte zir e deraxt); bár, "Basi barnayámad bar in ruzgár -- ke sarv e sahi con gol ámad be bár." (ZBP, L5842 SF); belak (mive ye táze) (ZBP, C3011 FM). //Án kewvar mive ye/ mivehá ye garmsiri be birun az kewvar miforuwad.; Gouje farangi mive ast yá az sabziját?; In dandánmaz* [dessert] *yek kilo belak/ mive ye táze darbardárad.//.* fruit juice *nabid (= áb e mive); deraxt e mive; mivedár, "Nahán dáwt candaw az wahriyár -- bedán tá baráyad bar az mivedár." (ZBP, L5846 SF).* **2** *(giyáhwenási) wáx e mive, axkuk, axkuw (ZBP, C1080 FM).* **3** *mive. //bár e/ bar e/ mive ye zamin//.* **4** **fruit, the fruits** *mive, bar, hude ye kár. //az kár e xod barxordan //.* **5** **fruit, dried fruit** *xowkbár/ xowkebár*

fruit v *bár/ bar dádan; mive dádan. //In deraxtán e sib hamiwe xub bar dádeand.//*

fruit-bat n *xarpiváz (az ráste ye* Megachiroptera*)*

fruit-cake n *kák e miveyi/ kewmewi va mánand e án*

fruiterer n *miveforuw*

fruit-fly n *magas e serke (az gune ye* Drosophila*)*

fruitful adj **1** *sudmand, barumand, "to niz az man madár ommid e peivand -- ke ommidat naxáhad bod barumand." (ZBP, L7702 VR). //árvini* [experience]*/ yek ruz kár e sudmand; yek hanbázi* [partnership] *ye sudmand//.* **2** *por mive, mivedár, barumand*

fruitfully adv *sudmandáne; porbár*

fruitfulness n *sudmandi; porbári*

fruition n *bár dádan; bar dádan; bár ávardan, "deraxti ke talxast vey rá serewt -- garaw barnewáni be báq e behewt; saranjám gouhar be bár ávavarad -- hamán miveye talx bárávarad." (SF). //Pas az máhhá saxtkuwi/ xarkári/ jánkandan naqwehá ye má bar dád.//*

fruit-knife *kárd e mivexori*

fruitless adj *bihude, bibar, "se ciz xáli va bibar ast: yeki wahri ke pádewáh nadárad…" (ZBP, L1821 DB); "be goftár e bibar co niru koni -- raván o xerad rá poráhu koni." (ZBP, L4824 SF). //kuwewi bihude/ bibar; Hame ye kuwewháyemán baráye in ke bávar konad* [persuade] *bihude bud, hamáná guw ham nadád.//*

fruitlessly adv *bihude, bibar*

fruitlessness n *bihudegi, bibari, náfarjámi*

fruit machine, *(dar Ámriká* **one-armed bandit***) (guneyi) ás e mengiyá* [máwinhá ye qomár ke pul dar án andáxte, omidvár-and barande wavand!!)*

fruit salad **1** *(dar Engelestán) ávite* ye mive ["ávite" <Semnáni* (mixture)*].* **2** *(dar Ámriká) larzának e miveyi* [fruit jelly]*//*

fruity adj (**fruitier**, **fruities**) **1** *…mive; miveyi, pormive. //bádeyi bá maze ye mive/ miveyi; yek dandánmaz e miveyi.* **2** *(anáyin) palawt, harze. //yek wuxi ye/ dástáni/ soxani palawt/ harze/.* **3** *(anáyin) koloft (con ává); az tah e del; harjá juri tarjome miwavad. //xandeyi* [chuckle] *az tah e del//*

frump n *(xárdári) (zan e) kohnepuw/ badpuw. //Yek jáme ye ruzgár e pádewá-vezvezak* [frumpish outfit]*//*

frustrate v **1** (**a**) *anáftan* [riwe ye aknun, "anáb-," <Pahlavi (ZBP, C3348 MK)], bestuh kardan, be sotuh ávardan, "tá harce dar cáh e áb bud barkewidand va Bahrám rá nayáftand pas mádaraw sotuh wod..." (ZBP, L217 TB); noumid kardan; nákám kardan; xaste kardan, be noumidi xaste kardan, "yeki rá be lotf omidvcár gardánidan va báz be noumidi xaste kardan." (ZBP, L3505, Sa'di); noumid/ ná-omid kardan. //Omidvár bud ke válin* e jaháni* [world record] *ye nouyi ávarad ammá havá bad bud va noumid/ nákám gawt.//.* (**b**) *noumid kardan, wekast dádan, nákám kardan, náfarjám kardan; //Havá ye bad naqwe ye partáb e náv e espáwpeimá** [spacecraft] *rá emruz bá wekast ruberu kard/ anáft*.//.* **2** *sotuh kardan, noumid kardan, sar xordan, nákám kardan, "ey dard e to-am darmán dar bestar e nákámi -- vey yád e to-am munes dar guwe ye tanháyi." (Háfez). //Maniże con az káraw arjwenási nawod sarxord…//*

frustrated adj **1** (**a**) *noumid, nákám, sarxorde, bestuh. //Dar kár e parastári noumidi minamud/ az parastári sarxode bud ammá aknun ke gardánande ye kár* [administrator] *wode biwtar bá ravánaw sázgári dárad* [to suit sb]*.//.* (**b**) *noumid, nákám, sarxorde. //Gáhi honarpiwegán e nákám rahbar e celpard*/ film migardand.//.* **2** *nákám, sarxorde*

frustrating adj *delázár, delafgár, bestuh konande, sotuhande. //Az in ke nemitavánam be zabánhá ye digar soxan guyam delázorde miwavam.//*

frustration n **1** *noumidi, nákámi, sarxordegi, bestuhi, sotuhidegi, sotuhew, anábew [<anáftan, Pahlavi (ZBP, C2222, MK)]; nákámi, "Ei dard e to-am darmán, dar bestar e nákámi -- vey yád e to-am munew dar guwe ye tanháyi." (Háfez).* **2** *noumidi, nákámi, sarxordegi, bestuhi, delázordegi, bestuhi, sotuhidegi, sotuhew, anábew*. //Har kári nákámihá ye viże ye xod rá dárad.//*

fry[1] v (pt, pp **fried**) *(dar rouqan e dáq) sorx kardan/ wodan. //morq e/ juje ye sorx karde; guwt e xuk e sorx karde dar táve/ tábe//*

fry[2] n *bacce máhi*

fryer, frier n **1** *máhitábe (ye goud).* **2** *(dar Ámriká) juje (baráye sorx kardan)*

frying-pan *(dar Ámriká)* **fry-pan** **1** *táve, tábe.* **2** **out of the frying-pan into the fire** *az cále darámadan va dar cáh oftádan; "az wáh zi faqih conán bud raftanam- k-az kám e wir dar dahan e aźdahá wodam." (Náser Xosro)*

fry-up n *(dar Enelestán) sorx-kardani; guwt e xuk, toxm e morq va guwt-áganj* [sausage] *e sorx karde. //Wanbehá náhár hamiwe sorx-kardani mixorim.//*

fuchsia n *gol e fuxsiyá (buteyi az gune ye* Fuchsia *be nám e giyáhwenás e Álmáni)*

fuck v **1** *(zabán e kuce) (zewt) gáyidan, gádan, sepuxtan, kardan.* **2** *(beviże be rixt e farmáyew yá wegef-váże, baráye newán dándan e xawm e biw az andáze, ázordegi yá bizári be kár miravad). harjá juri tarjome miwavad.* //Fuck it! *(boro tukunam!, Be kiram!, Nanat-o xar begád!* //Fuck you! *Koss e nanat!/ be kiram!; Mádar jende!.* **3** **fucking well** *harjá juri tarjome miwavad. (newángar e xawm).* //You're fucking well coming whether you want or not! *Koss e nanat, ce bexáy, ce naxáy báyad biyáyi!//.* **4** **fuck about/ around** *vel gawtan, vel zadan. //Vel nazan, biyá komakam kon!//.* **fuck sb about/ around** *gáyidan, cub tu kun e kasi kardan. //In dálá** [company] *ye nefrin wode ma rá gáyide!/ cub tu kunam karde!//.* **fuck off** *(beviże farmáyew) gomwo*!; **fuck sth up** *be cizi ridan/ ter zadan*

fuck n **1** *(zabán e kuce) (zewt) gáyidan, kardan.* //She is a good fuck! *(Xub kos mide!/ Xeili kardani-ye!)//.* **2** *zan, doxtar, hamxábe. //Xeili kardani-ye; Jun mide baráye kardan//.* **3** **not care/ give a fuck (about sb/ sth**) *be kir e kasi ham nabudan; be toxm e kasi ham nabudan. //Digarán be kirew ham nistand!//*

fuck-all *(zabán e kuce/zewt) hic goh, harjá juri tarjome miwavad. //Emruz hic gohi naxordi!* [done fuck-all]. *//Nevisande ye gohi-st.* [She's fuck-all a writer.]//

fucker n *(zabán e kuce/ zewt) (downám e hamegáni) nádán, kallepuk, oláq, yábu, xar*

fucking *(zabán e kuce, zewt) (newángar e xawm/ ázordegi), harjá juri tarjome miwavad. //Gewti, delam az hameyewán/ hamawán* [the whole fucking lot of them] *gohhá behamxorde//*

fuck-up n *(zabán e kuce/ zewt) badbaxti, badbiyári, ridemun. //Ce ridemuni!//*

fuddle v *gij kardan/ wodan; mang kardan/ gawtan. //mang e mang* [in a fuddled state]; *mang az vodká//*

fuddle n *giji, mangi, darhambarhami. //kalleam gij-e/ mang-e//*

fuddy-duddy n *(anáyin) ommol; az yárán e qár (asháb e kahf); az powt e kuh; kuhi, powt e kuhi. //Engár az yárán e qári/ az powt e kuh ámadeyi!; Boro pey e káret, engár az powt e kuh ámadeyi!//*

fudge[1] n *wirini ye narm; kák e narm. //kák e narm e wokoláti/ gerduyi//*

fudge[2] n **1** *sarhambandi kardan; az xod darávardan/ sáxtan. //Con pásox e dorost rá nemidánest mibáyast yek cizi az xodaw darbiyávarad.//.* **2** *az zir e... dar-raftan; powt e guw andáxtan. //Máhhá-st kixáyemán** [manager] *pádáwhá ye puliyemán* [bonus payment] *rá powt e guw andáxte/ miyandázad.//*

fuel n **1** (**a**) *suxt. //In carxowthá/ máwinhá ce misázánad?//.* (**b**) *suxt e atomi/ parmánuyi.* **2** *suxt.* **3** *(pendárin) dáman zadan be. //Sardiyaw/ xowkiyaw* [indifference] *bizári ye u (án zan) rá dáman zad.//*

fuel v (**fulled**, US **fueled**) *suxt gereftan; suxtgiri kardan; suxt resándan/ dádan/ xorándan/ zadan. //Hame ye havápeimáhá báyad piw az parváz e deráz suxtgiri konand./ be rádeyi*/ máwini benzin zadan//*

fug n *(anáyin) havá ye damkarde/ xafe/ gerefte. //Panjere rá bogwá- injá xeili xafe ast.//*

fugitive n, **fugitive (from sb/ sth**) *gorixtár. //gorixtárán e kewvari jangzade; gorixtár az dád* [justice]//

fugitive adj *gorixtár. //rifteyi* [criminal] *gorixtár/ (be áyin) zudgozar, gozará, gozarán, nápáydár/ andiwehá ye/ bardáwthá* [impression] *ye/ sahewhá* [sensation] *ye zudgozar//*

fugue n *(musiqi) fug, naxcirgán, "co bar naxcirgán tadbir kardi -- basi con zohre rá naxcir kardi." (Xosro-Wirin, Nezámi)*

-ful *(pasvand)* **1** *(bá námváżehá va kárváżehá, setáy misázad) be-, bed-, bá-, por-, -in, -ágin, -láx; -nák; -mand; harjá juri tarjome miwavad* //beautiful *(zibá);* foregetful *(farámuwkár).* **2** *bá námhá námváże misázad:* handful *(yek mowt);* mouthful *(loqme/ qázi [guyew e Fársuni/ Lori])//*

fulcrum (pl **fulcrums; fulcra**) *páye, powtván*

fulfil *(dar Ámriká)* **fulfill** v (**fulfilled**) **1** *bejáy ávardan, "kas natavánad ke be jáy ávard..." (ZBP, L3568, GS); "morid e pir e moqánam ze man maranj ei weyx -- cerá ke va'de to kardi va u bejáy ávard." (Háfez); barávardan, "omidaw barávardam..." (ZBP, L3574, GS). //Cizi rá ke be kasi zabán dáde wode barávardan.; piwguyiyi* [prophecy] *rá bejáy ávardan//.* **2** *barávardan, gozárdan, barámadan/ barávardan, "goft agar in hálat be morád e man baráyad..." (ZBP, L3725 GS); "agar nang báwad vagar nám e man -- beguyam baráyad, magar kám e man." (ZBP, L4683 SF). //kámi* [desire] *rá barávardan; namázi rá gozárdan/ bejáy ávardan; árezuyi/ niyázi rá barávardan; xábi rá barávardan/ jáme ye konew puwándan; (Áyá) Káretán árezuháyetán rá barávarde misázad?//.* **3** *barávardan, bejáy ávardan. //bandhá* [terms] *ye peimáni rá barávardan/ be jáy ávardan/ Báyastehá* [requirement] *ye raftan* [entry] *be dánewgáh rá barávardan* [fulfil]//. **4** *anjám dádan, gozárdan, be jáy ávardan.* **5** **fulfil oneself** *(xod rá) parvardan. //Tavánest bá musiqi (tavánáyihá ye/ manew e) xod rá beparvarad.//*

fulfilled adj *xownud. //berásti dar kár e konuni ye xiw xownud nist.//*

full adj (**fuller**, **fullest)** **1** **full (of sth/ sb)** (**a**) *por. //Kewouháyi candán por ke az saraw dárad forumirizad/ forurizad.; fenjánam por ast.; Áwqáldáni por az áwqál ast, báyad án rá tohi kard./ Namáyewxáne por ast, engár báyad biyusán e namáyew e digar báwid.//.* (**b**) *por, mál; mále; málámál (ZBP, C6732 FM); zaft; anbuh, ágande. //daryáceyi málámál e máhi. //otáqi por az mardom; U yek párce sarzendegi/ wádábi ast.* [full of vitality]//. **2** **full of sth** *por; sarwár. //Candán delaw por bud ke nemitavánest az soxan goftan darbáreaw xoddári konad.//.* **3** **full (up)** *sir. //Digar na, sepásgozáram. Sir-am.//.* **4** (**a**) *dorost, por, bi kást, "pas zamáni bebud máh barámad. Goft in bud xodáy rouwanáyi ye u biwtar ast va máh bi kást bud. Con máh foru wod dánest ke án niz xodáy nabud..." (ZBP, L2014 TB). //ágáhi/ rizekárihá* [details] *ye/ dasturát* [instruction] *e dorst/ bi kam o kást dádan.//.* (**b**) *por, bi kamokást. //Golesorxhá porgol ast* [in full bloom]*; Yek tasu* [hour] *ye ázegár cewm beráh e u mándam.; Baráye goftári ke nevewte bud bist gereft* [get full marks]; *Pirhanaw dorost si sánt bálá ye zánu bud.//.* **5** *por, gerd, topol, cáq, cáqálu, topoli. //doxtari gerdoqolonbe/ topoli; roxsári gerd/ por//.* **6** *(baráye jáme) gowád. //yek dáman e gowád; Xáhew mikonam powt e in pirhan rá andaki gowád konid* [make fuller]//. **at full stretch** *tá marz e tavánáyi ye xiw. //tá marz e tavánáyi ye xiw kár kardan//.* **come full circle** *sar e já ye noxost e xiw bázgawtan.* **come to a full stop** *pák bázistádan. //Ráde*/ máwin sar e ceráq e ráhnamáyi pák bázistád.//.* **(at) full blast** *porzur, harjá juri tarjome miwavad. //tond raftan/ porzur soxan rándan/ az tah e del faryád zadan//.* **full of beans/ life** *sarwár az zendegi.* **full of joys of spring** *zendedel, sarwád, porwur.* **(at) full length** *deráz be deráz. //deráz be deráz ru ye kat* [sofa] *deráz kewide.//.* **full of oneself** *(xárdári) xodparast. //Báyad beguyam kalleat xeili bád dárad.//.* **full of one's own importance** *(xárdári) xodxarbin; xodbozorgbin.* **(at) full pelt/ tilt/ speed** *harce tondtar. //Tond zad be tir e ceráq-barq//.* **full speed/ steam ahead** *portaván; xeili porzur*. **give sb/ sth full play** *be kasi ázádi ye harce biwtar dádan.* **in full** *bi kamokást; bi kást, "pas zamáni bebud máh barámad. Goft in bud xodáy rouwanáyi ye u biwtar ast va máh bi kást bud. Con máh foru wod dánest ke án niz xodáy nabud..." (ZBP, L2014 TB). //Gozárewi rá bikást/ bikamokást cáp kardan; Nám e xod rá bikást nevewtan//.* **in full cry** (*baráye yek galle sag e wekári) vaqvaq-konán. //Goruh e navázandegán e musiqi ye* "pop"*/ "ruhouzi" wetábán be suy e ráde* ye/ máwin e xod raftand va haváxáhánewán jiqoviq konán az peyewán davidand.//.* **in full play** *be kár.* **in full sail** *bá bádbánhá ye afráwte.* **in full swing** *be kár; garmágarm e kár; darkár, "abr o bád o mah o xorwid o falak darkárand…" (Sa'di). //Mehmáni garm e garm bud ke má residim.//.* **in full view (of sb/ sth)** *pák jelo ye cewm. //In nirang* [trick] *rá piw e cewm e báwandegán zad.//.* **to the full** *bi kamokást; por; ágande. //az zendegi bikást bahre jostan/ kám jostan//*

full adv **1** *dorost, rást. //Jamwid rást zad tu puzew.//.* **2** *xub, xeili xub. //hamánjur ke xub midánid...//*

full back *[dar pátapká*/ futbál, xáki va mánand e án] powtgir, powt, powt-e-powt, peisar [az peisar [<guyew e Vajguni]*

full-blooded adj **1** *pákneźád. //mádiyáni pákneźád//.* **2** *sarzende, sarwád, porwur, dáq. //ádami sarzende va tafti* [passionate]*; (pendárin) begumaguyi/ gováźeyi porwur//*

full-blown adj *(baráye gol) wekofte, bázebáz, bázwode. //golesorxháyi wekofte//*

full board *otáq, bestar va cáwt. //taxtexáb va náwtáyi bist dolár, bá cáwt si dolár//*

full-bodied adj *por, bikást, náb, "bar rox e sáqi ye paripeikar -- hamco Háfez benuw báde ye náb." (Háfez)*

fuller n *gázor [M. Moqaddam]*

fuller's earth *gel e raxtwuyi, gel e gázori*

full house **1** *por, porepor. //Emwab tálár e namáyewxáneyemán porepor ast.//.* **2** *(dar bázi ye poker) se xál az yekjur va doxál jur e digar; por.* **3** *(dar/ bá, va mánand e án) yek dast womáre ye barande*

full-length adj **1** *bawn-namá* [con áyne, ke az sar tá pá rá newán dahad)* **2** *bavande, boland. //dáman e boland (tá moc e pá)*

full marks *bálátarin nomre, bist, harjá juri tarjome miwavad; //(pendárin) báyad beguyam ke con kári saxt/ dowvar rá bexradáne anjám dádid báyad be womá áfarin beguyam/ yek nomre ye bist bedaham.//*

full moon *máh e por, "va niz u rá emtelá xánand, ay pori ke qamar bedu az nur por báwad." (ZBP, L7193 TT); "pas zamáni bebud máh barámad. Goft in bud xodáy rouwanáyi ye u biwtar ast va máh bi kást bud. Con máh foru wod dánest ke án niz xodáy nabud..." (ZBP, L2014 TB); gerdemáh (ZBP, C4112 FM); pormáh [kák, "bar in sofre ye ásemán negar be qorshá ye setáregán va káki ye máh dar miyáne…" (ZBP, C3127, C3130 FM, Ma'áref e Bahá e Valad)*

fullness, fullness n **1** *pori, siri, bikamokásti.* **2** **in the fullness of time** *behengám, saranjám, zamánaw ke resid. //Saranjám zanáwuyi karde baccedár gawtand.//*

full page adj *yek barg e por. //yek barg por ágahi//*

full-scale adj *bikást, bikamokást, be andáze ye rástin. //yek negár/ naqw/ nerang* [design] *be andáze ye rástin; sázmándahi ye dobáre* [reorganization] *va sarásari ye baxw* [department]*//*

full stop, full point, *(dar Ámriká)* **period** **1** *xál [dar nevewtár (.)].* **2** *bi cunocerá; hamin o hamin. //Dar cewm e man ádami ast saxt delafgár* [unpleasant] *haminohamin//*

full-term (adj) *behengám, "nazáyad be hengám dar dawt gur -- waved bacce ye báz rá dide kur." (ZBP, L6624 SF); pábemáh, "pábemáh zani rá guyand ke ábestan e nohmáhe báwad va be máh e záyidan darámade báwad." (ZBP, L7615 DTH)*

full-time n *páyán e yek dast pátapká* [futbál] va mánand e án.*

full-time adj *porgáh* [besanjid bá "nimgáh", va "párgáh/ páregáh"* (half-time; part-time)*; (niz besanjid bá "pormáh" (Pahlavi)* [full moon]*). //kár e porgáhe*/ porgáh*//*

full-time adv (on a fulltime basis) *porgáhe. //porgáhe kár kardan//*

fully adv **1** *pák, xub, bavande. //pák xownud budan; xub midánestam ke káram rá az dast midaham, az in ru hengámi ke páyeam rá barkewidand* [promote] *pák dar wegeft wodam.//.* **2** *dastekam, dorost, ázegár. //án kár dast e kam do tasu* [hour] *be derázá mikewad.//.* **3** *bá taván e harce biwtar, bá hame ye niru ye xod.*

fully-fashioned adj *(baráye jáme ye zanán) casbán; tang*

fully-fledged adj **1** *(baráye bacce ye/ juje ye parandegán) pardár, parmand, par darávarde.* **2** *(pendárin) reside, darreside, bavande, rástin. //Dánew e márád*/ kámpiyuter aknun yek doure ye dánewgáhi ye rástin/ bavande ast.//*

fulminate v, **fulminate (against sb/ sth)** **1** *saxt tupidan be…, /tarekidan ; saxt va be ává ye borz/ boland peiqáre kardan.* **2** *peiqáre, xordegiri ye saxt va talx, parxáw, násezáguyi, tupidan//*

fulsome adj *gazáf. //soxanán e gazáf; setáyew e gazáf; dar setáyew ráh e gazáfe peimudan//*

fulsomely adv *gazáf, biandáze*

fulsomeness n *gazáf; gazáfi; biandázegi*

fumble v **1** *palmásidan, varraftan. //Tup rá palmáside sepas andáxt.//.* **2** **fumble at/ for/ with sth** *varraftan, invar ánvar-kardan, kurmál (-kurmál) kardan. //Dar jib e xod baráye yáftan e cand sekke kurmál kardan.; Bá yáddáwtháyaw var-rafte va áqáz be soxan kard.; Pey e kelid e ceráq kurmál kardan; (pendárin) baráye yáftan e soxan e dorost menmen kardan.//.* **3** **fumble about/ around** *kurmál raftan, kurmál kardan. //Dar táriki kurmál raftan.//*

fumble n *kurmál, kurmáli, varraftan, palmás*

fume n *dude zanande, dud e tondbu, dame. //bu ye zanande ye naft/ benzin; Havá ágande az* [be thick with] *dame ye/ dud e tond e sigár bud.//*

fumes v **1** *saxt xawmgin budan, juw ávardan. //Az derang* [delay] *saxt juw ávardan.; Yek tasu* [hour] *ke dir residim, saxt (az xawm) juw ávarde bud.//.* **2** *dud kardan/ birun dádan, "dáruhá ki besuzand va dud konand..." (ZBP, L5655 ZX). //Ávári* [wreck] *ke áheste misuxt* [smolder] *va ruzhá dud mikard.//.* **3** *(cub rá) dud e ximiyáyi dádan/ dudi (va tire) kardan. //cub e pálut/ balut e dudi.//*

fumigate v *bá dud kowtan, dud dádan, dud kardan, "dáruhá ki besuzand va dud konand..." (ZBP, L5655, ZX). //Pas az hamegiri ye tifus baxwhá ye bimárestán rá dud dádand.//*

fumigation n *bá dud kowtan, dud dádan, dud kardan*

fun n **1** *sargarmi, bázi, xowi. //Emruz dar vácár** [fair] *xeili xow gozarándim.; Hengámi ke wanidim womá bimárid xowi az damáqemán darámad.* [take the fun out of sth]*; Xeili xow migozarad agar hamegi báham beravim estár** [holiday/ vacation]*; Xow báwid!* [have fun]*//.* **2** *bázi, xowi, sargarmi. //Qáyeq e bádbáni rándan sargarmi ye xubi ast.; Tanháyi be mehmáni/ wappási* raftan xeili xow nemigozarad.//.* **3** *(beviże dar Ámriká) sargarm konande, máye ye xowi, xandeávar, didani, harjá juri tarjome miwavad. //koláhi xandeávar//.* **4** *sarwádi. //Xeili wád va sarzende* [full of fun] *ast.//.* **5** **(just for fun/ for the fun of it; (just) in fun** *baráye sargarmi, baráye bázi/ wuxi, baráye delxowi. //Dáram áwpazi miyámuzam/ yád migiram, tanhá baráye sargarmi; Be wuxi goft, rást-rásti nabud.//.* **fun and games** *(anáyin) bázi, sargarmi. //Bázi bas ast! Digar beravim sar e kár!//.* **make fun of sb/ sth** *be kasi yá cizi xandidan, mardom rá xandándan; sar be sar e kasi gozáwtan, dast andáxtan. //Dast andáxtan e kasáni ke zabánewán migirad* [stammer] *newáne ye sangdeli ast.//*

function n **1** *kár, konew. //kár e sudmandi anjám dádan* [fulfil]*; Kár e del/ gew tolombe kardan va resándan e xun be tan ast.; Kár e in goruh e gozin/ karád* [committee] *barresi ye barkenárihá* [dismissals]

nist.//. **2** *áyin, jawn, konewt (ZBP, L1074 FM). //Sarán e kewvarhá harsále be konewthá** [functions] *ye farávān miravand.//.* **3** *(dánew e engárew) peiro. //"x" peiro ye "y" ast.//.* **4** *(márád*/ kámpiyuter) konew, kár. //In barnáme ce kárháyi mitavánad anjám dahad?//*

function key *(márád*/* computer*) kelid e konewik*. //Yek kelid e konewik* e viże ke fehrest e komak* [help menu] *rá newán midahad.//*

function v **1** *kár kardan. //Engár maqzaw dorost/ xub/ hanjár kár mikonad.; In carxowt* [machine] *az kár oftáde.//.* **2** **function as sth** *kár e... rá kardan. //In kat* [sofa] *kár e taxtexáb rá niz mikonad.; Dar zabán e Engelisi barxi band e kárváżehá* [adverbs] *kár e setáy** [adjective] *rá niz mikonand.//*

functional adj **1** *kár, konew, kári, konewik* ["xoruw e konewik" va "xoruw e hadámik*"* (organic and functional murmur) *(ZBP, L7937, JGS). //xiwkári ye vábaste be kár e kasi* [functional duty]*, farnám e konewik** [finctional title]*, páygáh e konewik** [functional office]*,/ yek bimári ye/ náxowi ye konewik** [a functional disorder]*; yek xoruw e konewik** [a finctional murmur]*//.* **2** *kár e/ kári konewik*. //kácál* [furniture] *e/ jámehá* [clothing/ suit] *ye/ sáxtemán e = rázgari* [architecture] *ye konewik*/ kár//.* **3** *kári/ kárkon/ kár kardan. //In carxowt/ máwin kár mikonad?/ Agar hawt tasu* [hour] *naxábam bedard e hic kári nemixoram!//*

functionalism n *konewmandi*; konewtgari*; kárbordgari (M.R. Báteni)*

functionalist n, adj *konewmand, konewtgar*, kárbordgar (M.R. Báteni)*

functionally adv *az didgáh e kár/ konewik*

functionary n *(biwtar xárdári) kármand. //kármand e xordpáye/forupáye* [minor]*//*

fund n **1** *pul e viże ye kári; turag* [<Baluchi/ Xáw]. //pul e viże ye/ turag* e dożaxtari* [disaster]*/ komakresáni* [relief fund]*/ turag* e/ pul e viże ye bázsázi ye kelisá//.* **2** *ganj, ganjine, máye, harjá juri tarjome miwavad. //ganj e/ ganjine ye wuxi, dánew, (kár)ázmudegi* [experience]*//.* **3** **funds** *máye, sarmáye, pul. //Pul nadáram/ kam dáram az inru pul e womá rá hafte ye áyande midaham.//.* **4** **in funds** *pul, máye*

fund v **1** *máye ye/ pul e... rá dádan; hazine ye... rá pardáxtan; ruy e... sarmáye gozáwtan. //Warvin*/ Sarrewtedári baráye bikárán barnáme* [scheme] *ye digari sáxte va pul e án rá faráham ávarde.//.* **2** *//vám e derázáhang* [long-term] *bá bahre ye estánik** [fixed] *dádan.//*

fundamental adj **1** *bonyádi, kelidi. //Jodáyihá ye bonyádi miyán e bávarhá ye dini ye man va womá hast.; Bazhá* [rules] *ye kelidi/ bonyádi ye dánew e engárew* [mathematics]*//.* **2** *bonyádi, kelidi. //Negaráni ye bonyádiyaw baráye behzivi ye u (ye án zan) bud.; porsew e/ porsemán e bonyádi yek porsew e/ porsemán e xawáyáyi* ast.//.* **3** **fundamental (to sth)** *bonyádi, darbáyast, báyaste. //Saxtkuwi baráye kámyábi darbáyast ast/ Sang e bonádin e kámyábi saxtkuwi ast.//*

fundamental n *bonyád; bonewt* [<Pahlavi, (ZBP, C2025 MK, BF)]. //Bonewthá ye*/ bonyádhá ye din/ farzán* [philosophy]*/ honar va mánand e án//*

fundamentalism n *bonyádgaráyi; xowkedindári (ZBP, L4267, TMK)*

fundamentalist n *bonyádgará; xowkedindár. //bávarhá ye bonyádgaráyáne/ xowkedindári//*

fundamentally adv *az bon, "va digar kaw az bon nabáwad xerad -- xeradmandaw az mardomán nawmorad." (ZBP, L5989, SF). //Bá in ke gahgáh cizhá ye nábexradáne miguyad, ammá andiweháyaw az bon/ dar bon dorost ast.//*

funding n *pardáxt e hazine ye...; hazine ye... rá pardáxtan; sarmáyegozári kardan*

funeral n **1** *(áyin e, dini ye) xáksepári/ sugvári; porse (ZBP, C7972 FB). //Porse-aw/ áyin e xáksepáriyaw kei anjám miwavad?; áyin e sugvári/ xáksepári* [funeral rites]*; porsegiyán; daste ye/ goruh e xáksepárán/ sugvárán* [funeral procession]; *musiqi ye sugvári//.* **2** *goruh e sugvárán; porsegiyán*.* **3** **it's/ that is, my, etc funderal** *(anáyin) tásiyán* [<Gilaki]; sug, "Co Bahrám dar sug e Bahrámwáh -- cehel ruz nanhád bar sar koláh." (ZBP, L5875 SF); "Newastand bá u be sug o be dard -- do rox zard o labhá wode láźvard." (ZBP, L5875, SF). //Agar saxt kár nakoni dar ázmun nákám miwavi."; "In tásiyán e man ast, na to.", "man be sug minewinam, na to."//*

funeral adj *qamzade, sugvár, harjá juri tarjome miwavad. //roxsári con morde ye az gur darrafte/ qamzade.; mátamzadegi/ qamzadegi* [funeral atmosphere]//

funeral director *nasásálár*

funeral home; funeral parlour *nasákade**

fun-fair, fair (n) *vájár**

fungicide (n) *qárckow, kapak-kow*

fungoid (adj) *qárc, qárci, qárcvaw*

fungous adj *qárci, bure. //bimárihá ye qárci/ buraki//*

fungus n (pl **fungi, funguses**) **1** *qárc. //kapak* [mildew] *va qárc az qárchá hastand./ Caman por az qárc bud.//.* **2** *(qárci ke be giyáhán ásib zanad) bure, burak (ZBP, C146, FM); qárc. //Gol e sorxhá rá bure zade; yek tafnu** [infection] *ye qárci//*

funicular, **funicular railway** n *vares* [<varesa (Kordi ye Hourámi)]*

funk n **1** **funk, blue funk** *(anáyin) tars bardáwtan kasi rá; zard kardan, delhore. //Az in ke mixást az yek kári sar e kár e digari beravad zard karde bud/ delhore dáwt.//.* **2** *tarsu, bozdel, baddel*

funk v *az tars dast be kári nazadan. //Az tars behew/ be u nagoft ke pulaw rá gom karde.//*

funky adj (**funkier**, **funkiest**) **1** *(zabán e kuce) (baráye musiqi, beviże jáz) tam* [bengarid be* "blue[2]"*].* **2** *(anáyin, pasandide) wikopik; novin, dangofangi. //rádeyi*/ máwini/ wappásiyi** [party] *áráyew e muyi* [style] *wikopik/ dangofangi//*

fun-loving (adj) *kámrán*

funnel n **1** *qif, tagáb (ZBP, C279, FM). //Baráye rixtan e benzin dar anbárak* [tank] *qif niyáz dáram.//.* **2** *dudkew e áhani; dudáhanj*

funnel v (**funnelled,** US **funneled**) *bá qif/ tagáb raván gawtan/ sáxtan/ rixtan; az jáyi tang raván wodan/ kardan. //Bá qif/ tagáb benzin rá dar pit* [can] *rixtan./ Áb az tangáb* [gorge] *(ZBP, L2131 FM) forurixte be dawt resid.//*

funnily adv *wegeft. //Jáy e wegeft ast ke hamin diruz didamaw.//*

funniness n *xandeávari, xandedári, bánamaki, bámazegi*

funny adj (**funnier**, **funniest**) **1** *xandeávar, xandedár, bánamak, bámaze. //dástánhá ye xandedár; mardi bánamak; In bámazzetarin cizi ast ke tákonun wanideam.//.* **2** *wegeft, wegerf. //Emruz ciz e wegefti baráyam rox dád.; Wegeft ast- dami piw injá bud, ammá aknun nápadid wode.; Án ás* [engine] *ává ye wegefti midahad.//.* **3** (**a**) *(anáyin) náxow. //Emruz kami náxow-am; Án nuwábe/ báde pák ma rá pák náxow kard.//.* (**b**) *xol, kosxol, kosmawang. //pirezani xol; Pas az marg e wouharaw kami xol wod.//.* **4** **funny business** *(anáyin) kári/ cizi budár. //Be kárhá ye budárat hic kári nadáram.//.* **funny peculiar** *wegeft. //"Ádam e wegefti* [funny] *ast." "Wegeft* [funny haha] *yá kosxol* [funny peculiar]*? "//*

funny-bone *ostoxán e sar e áranj; kune ye áranj*

fur n **1** *pawm, pust, xaz, nife (pawm e narm e wekam e jánevarán, beviże rubáh) (ZBP, C6733 FM). //Tule saghá hanuz xeili pawm darnayávardeand.//.* **2** *pust, pawm, xaz. //pustin* [fur coat]. *//nife, life, xaz e narm e rubáh//.* **3** *kavil, kevil (ZBP, C5082 FM). jáme ye sáxte wode az pust/ xaz). //Baráye zádruzaw kavil e geránbaháyi be u dád.//.* **4** *párce ye pustnamá/ xaznamá.* **5** *bár (ru ye zabán).* **6** **fur,** (US) **scale** *áhak, jerm e áb (conánke dar ketri/ dig/ lule ye áb padid áyad)*

fur v (**furred; furring**) *bár dáwtan e zabán; jerm/ áhak bastan/ gereftan (con lule, ketri). //zabán e bárdár; ketri ye jerm/ áhak gerefte/ baste//*

furry adj (**furier**, **furiest**) **1** *(con) pawm, pust, xaz.* **2** *pawmálu. //yek bázice ye pawmálu*

fur (abbr) *kutáh wode baráye "*furlong(s)"

furbelow n *ráznáy* [<ráznáy (Kordi)] áráyehá ye fozuni va bihude. //vażang va ráznáy** [frills and furbelows]

furbish v, **furbish sth (up)** *pardáxtan; pardáxt kardan/ dádan. //wamwir e kohani rá pardáxtan//*

furious adj **1** **furious (with sb) (at sth)** *táfte, "Najáwi táfte wod va sougand xor ke… xáne ye Ka'be virán konam." (ZBP, L203 TB); warze, "ze wiri ke báwad wekáraw palang -- ce záyad joz az wir warze be jang?" (ZBP, L6538 SF); xawmgin, diváne, azjáy wodan, "man istáde budam. námehá bexánd va nik az jáy bewod va Eráqi rá besyár downám dád…" (ZBP, L631 TBH). //(az raftáraw) saxt táfte gawt/ az jáy bewod.//.* **2** *tiz, tond, divánevár, legámgosixte. //kewákewi, tufáni, begumaguyi* [debate] *divánevár; Divánevár ránde dur wod/ raft.//*

furiously adv *tiz, tond, divánevár*

furl v **1** *lule kardan, picidan, tákardan, bastan.* **2** *picidan, lule wodan, tá wodan. //In bádbezan xub tá nemiwavad.//*

furlong n *yekkán e duri barábar e 201 metr*

furlough n [US, **leave of absence**] *hewtegi. //panj máh hewtegi az kár; hewtegi gereftan va be mihan e xod raftan.//*

furnace n **1** *tun; xomestán (tun e geli/ sofálin) (ZBP, L2223, FM).* **2** *dáw, kure. //Injá con kure dáq ast, miwavad yek panjere rá bázkonim?//*

furnish v **1 furnish sth (with sth**) *kácál nahádan, kácálidan*, jáme afkandan, "va amir be kuwk e kohan e mahmudi forudámad va yek hafte bebud candán ke kuwk e nou rá jáme afkandand va ázinhá bastand." (ZBP, L640 TBH). //saráyi/ xáneyi, otáqi, daftari rá jáme afkandan/ kácál nahádan/ kácálidan*; saráceyi bá kácál/ kácálmand./ Kácál e án otáq bástáni* [antique] *bud.//.* **2** *faráhamávardan, dádan, resándan, sáxtan, "...va zahre ye án nabud ki Weix rá guyam ki vaj-he in az kojá sázam?..." (ZBP, L2334 AT). //be/ baráye rustáyi sázobarg/ tuwe* [supplies] *resánidan; baráye viandi** [expedition] *bozorg sázobarg faráham sáxtan./ In rosváyi baráye soxancini ye mardom e wahr dástán e faráváni faráham miyávarad.//*

furnishings n *sázobarg, kácál*

furniture n *kácál*

furore, (US) **furor** n *xoruw, qouqá, hayáhu, janjál, átaw. //Vápasin matalaw dar miyán e xordegirán/ soxansanján* [critics] *qouqáyi/ átawi/ janjáli bepákard.//*

furrier n *pustforuw, xazforuw*

furrow n **1** *wiyár, wodkár, wodyár (ZBP, C2232, FM). //wiyár/ wodkár e ámáde ye kewt.//.* **2** *áźang, wekanj. //Wekanjháyi/ áźangháyi źarf bar piwáni dáwt.//*

furrow v *wiyár/ wodyár/ wodkár kardan; wiyárdan, womizidan. //kewtmandháyi/ kewtzárháyi ke táze womizide wodeand.; Piwániyi poráźang az piri va wuridegi.//*

furry *bázgardid be* "fur"

further adj **1** *...tar, durtar, biwtar, farátar, "dar miyán e bázár zani motrebe mast ruybogwáde nazdik e Weix resid. Jam' báng bar vey zadand ke az ráh farátar wo! Weix goft: "dast az u bedárid." (ZBP, L2849 AT). //Bimárestán dar hamin jádde páyintar ast."//.* **2** *biw, biwtar, digar, fozun. //porsew e digari/ biwtari dárid?; Ketábhá ye digar; Digar jáy e soxan nist/ digar jáyi baráye soxan e biwtar namánde.; Ganjine/ muze tá ágáhi ye digar baste ast.//*

further education *dabestán/ dabirestán e bozorgsálán/ xándan va nevewtan baráye bozorgsálán*

further adv **1** *durtar, piwtar, farátar. //Piwtar raftan imen nist.; Cin az Irán durtar ast tá (az) Hendustán.; piwtar va be zamán e kudakiyat biyandiw.//.* **2** *fozun bar...; //Fozun bar in daryáfteam ke...//.* **3** *biwtar. //Báyad in dástán* [matter] *rá biwtar barresi konam. Si dolár mitavánam be to bedaham, ammá na biwtar (az án)//*

further v *komak kardan va piwraft dádan; farnáftan* (riwe ye aknun "farnám-") [<Pahlavi (ZBP, C2004 BF)]. //Be xáste va delbastegihá ye kasi komak kardan va án rá piwraft dádan.; //Be ármán e áwti komak kardam/ Ármán e áwti rá farnáftan*/ Sepandármaz* rá farnáftan*.//*

furtherance n *piwraft (dádan); komak (kardan)*

furthermore adv *fozun bar in/ án*

furthermost adj *durtar, dirtar, durtarin, dirtarin*

furthest adj, adv *bengarid be* "farthest"

furtive adj **1** *dozdide, "va xalq bi andáze be nezáre rafte budand, va pirán e kohantar dozdide minegaristand." (ZBP, L637, TBH); dozdaki, yaváwaki. //negáhi dozdide/ dozdaki; jonbewhá ye yaváwaki//.* **2** *penhánkár; sarandarun; gorboz (ZBP, C1643, FM)*

furtively adv *dozdide, dozdaki, yaváwaki*

furtiveness n *dozdide, dozdaki, yaváwaki*

fury n **1** *xawm, ahr* [<Pahlavi, (ZBP, C3465 MK) [besanjid bá ahriman]. //Az xawm zabán e kasi band ámadan* [speechless]*//.* **2** *xawm, wur. //Con hamiwe báz juw ávarde saxt xawmgin bud.; Hengámi ke did puli be u vám nemidaham saxt az kure dar-raft.; Xawm e tufán forunewast* [abate]*.//.* **3** *(doxtari/ zani) saxt xawmgin//.* **4 the Furies** *(dar met*há* [mythology] *ye Yunáni izadáni mádine ke bejá ye mu, már bar sarewán ruyide va az penhángáh e zirzamini baráye guwmál e riftegán* [criminal] *birun miámadand) izadán e xawm.).* **5 like fury** *(anáyin) con bád. //Con bád david ke be masráde*/ otobus beresad.//*

furze n *bengarid be* "gorse"

fuse[1] n **1** *fetile.* **2** (US) **fuse/ fuze** *fetile ye bomb; fetile ye zamánmand*. //Bomb rá bá yek fetile ye zamánmand e 4-tasuye* [hour] *savár karde budand.//*

fuse[2] v **1** *godáxtan, áb wodan, áb kardan. //Felezzát/ yuwosthá* rá godáxtan (va be rixt e tudeyi dej* [solid] *darávardan//.* **2** *juw dádan/ xordan. //Do páre sim rá beham juw dádan.; (pendárin) Án do dálá** [company] *con hamsud-and, báham dastyeki hastand.//*

fuse[3] n *bandik* [<Baluci, bandik]. //Engár bandik* rá parándeyi/ suzándeyi* [blow]*//*

fuse v **1** *suxtan/ sázándan/ parándan e bandik*. //Engár bandik* e hame ye ceráqhá paride.; Bandik* e hame ye ceráqhá rá suzándam.//.* **2** *(dar yek madár e barqi) bandik* nahádan/ kár gozáwtan.*

fuse-box n *kive* ye bandik*; bandikán**

fuselage n *tane ye havápeimá*

fuse wire *rewte ye/ sim e bandik*

fusible adj *godáxtani, áb wodani, juwdádani/ xordani*

fusilier n **1** *tofangdár.* **2** (**a**)**,** (US) **fusileer** *sarbáz e piyáder ye tofangdár.* (**b**) **Fusiliers** *hang e tofangdárán, hang e piyáde. //Hang e Piyáde ye Wáhanwáhi//*

fusillade n **1** *tirbárán.* **2** *(pendárin) ragbár; …-bárán*

fusion n **1** *juw (dádan/ xordan); godáz. //godáz e/ juwdádan e mes va ruy va sáxtan e berenj* [brass]*//.* **a fusion of ideas** *peivand e andiwehá.* **2** *Juw dádan e hastehá ye parmánuyi*/ atomi/ hasteyi*

fuss n **1** (**a**) *hayáhu, alamwange, dádobidád, juw zadan. //Dádobidád rá bogzár kenár va be kárat pardáz!//.* (**b**) *neqneq, delwure, negaráni. //Baráye hicopuc wur nazan/ delvápas nabáw!.* **2** *alamwange. //Agar hengám e dozdi mocat rá begirand alamwange ye bozorgi bar pá miwavad.//.* **3** **make, kick up, etc a fuss (about/ over sth)** *alamwange bepá kardan, járojanjál kardan, koulibázi darávardan. //Az inke keráyebahá bálá-st dárad járojanjáli be pá mikonad//.* **make a fuss of/ over sb/ sth** *lili be lálá ye... gozáwtan, //Candán lili be lálá ye baccehá nagozár!; Baráye án namáyew* [play] *xeili járojanjál be pá kardand ammá be jáyi naresid/ kámyábi nadáwt.//*

fuss v **1** **fuss about** *pile kardan, xorde gereftan, neq-neq zadan, hayáhu kardan, left dádan. //Neqneq nazan va xorákat rá bexor!; Agar pile koni/ hey leftew bedi/ bedahi bigomán diremán miwavad.//.* **2** *ázordan, ázár dádan, pile kardan. //Man ke miránam ázáram nade/ behem pile nakon!//.* **3** **fuss over sb** *lili be lálá ye... gozáwtan; pile kardan. //Peivaste lili be lálá ye naveháyaw migozárad.//.* **4** **not be fussed (about sb/sth)** *(anáyin) arji nanehádan, harjá juri tarjome miwavad. //"Baráye náhár kojá mixáhi beravi?" "bákam nist!* [I'm not fussed.]*//*

fusspot n *ádam e janjáli, pilegar, neqnequ*

fussy adj (**fussier**, **fussiest**) **1** *(xárdári) neqnequ, járojanjáli, pilegar, xordegir. //zádárán* e/ pedar-o-mádarán e neqnequ/ pilegar/ xordegir; pilegari, xordegiri, neqnequyi//.* **2** **fussy (about sth)** *saxtgir, xordegir, pilegar. //Ámuzgáremán sar e/ darbáre ye daxwakgozári** [punctuation] *xeili pilegar ast.; Candán saxtgir nabáw!//.* **3** *porzarqobarq; álepalangi. //naqwi* [pattern] *porkár/ poráráye//*

fussily adv *saxtgiráne*

fussiness n *saxtgiri, xordegiri, pilegari*

fustian n **1** *párce ye metqál. //nimtaneyi metqáli//.* **2** *(kohne wode/ xárdári) cáxán; láf*

fustiness n *kohnegi*

fusty adj (**fustier**, **fustiest**) **1** *(xárdári) bu ye kohnegi; bu ye ná. //In patu bu ye ná midahad.* **2** *kohne, "az sane ye buq". //yek ostád e pir e sane ye buq//*

futile adj *bihude, puc, xir, xire, "tan e xiw bar xire rosvá makon -- ke bar to sarárand zud in soxon." (ZBP, L4902 SF); "Ey ánke qamgeni yo sezávári- vandar nehán serewk hamibári- bud ánce bud, ámad ánce ámad, xire ce qam dári?" (Náser Xosro). //kuwewi* [attempt]*/ varzewi* [exercise] *bihude; Kuwewháyewán baráye báz-zende sáxtanaw* [revival/ resuscitation] *bihude bud.; ce soxan e puci/ xireyi!//*

futility n *bihudegi, puci, xiregi, tohigi*

future n **1** (**a**) *fardá, áyande, "hame midánim zamán be se gune ast: gozawte, aknun va áyande." (ZBP, L4584 NKZZF). //dar áyande ye nazdik/ fardar; dar áyande ye dur(dast);/ Ke midánad fardá ce miwavad?//.* (**b**) *áyande; ná-ámade, "cahárom ke del dur dári ze qam -- ze ná-ámade del nadári deźam." (ZBP, L5855 SF); budanihá, "Hame budanihá bebinam hami -- vaz án xámowi bargozinam hami." (ZBP, L4889 SF). //Tárix ham bar zamán e aknun va ham bar áyande/ náámade kárgar miyoftad.* [influence]*//.* (**c**) *áyande. //áyandeaw dáneste nist/ gománik** [uncertain] *ast.; Áyande ye in barnáme rá warvin** [government] *farázmigirad* [to decide]*//.* **2** *áyande. //Káram rá vel kardam/ hewtam zirá áyande nadáwt.//.*

3 **futures** *(dar bázargáni) piwxarid (e kálá/ bahr)*. **4** **in future** *dar áyande; az in pas. //Xáhew mikonam dar áyande begáh* [punctual] *báwid.//*

future adj *áyande. //wu ye/ kár e/ piwágahi* [prospect] *ye áyandeaw; ruydádhá ye áyande; zendegi ye áyande/ zendegi ye pas az marg//*

futureless adj *biáyande. //piweyi/ kári bi áyande//*

futurism n *(jonbewi dar honar va soxan) áyandegaráyi*

futurist n, adj *áyandegará*

futuristic adj **1** *áyandegaráyáne, nou. //nerangi* [design]*, kácáli, xánesázi* [housing] *ye áyandegaráyáne/ nou//*

futurity n **1** *áyande. //be áyande xire gawtan//.* **2** *budanihá, "hame budanihá bebinam hami -- vaz án xámowi bargozinam hami." (ZBP, L4889 SF); ná-ámade, "cahárom ke del dur dári ze qam -- ze ná-ámade del nadári deźam." (ZBP, L5855, SF)*

-fy *bengarid be* "-ify"

fuzz[1] n **1** *pat (ZBP, C185, FM); kork, kolk (ZBP, C5041 FM). //Pust holu kork dárad//.* **2** *porz, pawm, mu*

fuzz n, **the fuzz** *(zabán e kuce) pásebán*

fuzzily adv *tár, tárik*

fuzziness n *tári, táriki*

fuzzy adj (**fuzzier**, **fuzziest**) **1** *korki, pawmi, kolki, porzdár, vezvezi. //yek xers e bázice ye pawmi/ pawmálu/ korki; yek patu ye korki/ porzdár; yek kaźákand* [sweater] *e korki.; mu ye vezvezi//.* **2** *tár, tárán, tire, tárik. //In peikarehá hame tár darámade.//*

Gg

G, g n (pl **G's, g's**) **1** *haftomin vát* [letter] *az dabire ye Engelisi. //Váže ye* "good" *bá vát e* "G" *áqáz miwavad.//.* **2** *dar musiqi* G/ *sol dar parde ye "*C *rást"* [C major] *ast.//*
g **1** *kutáh wode baráye "geram". //*200 g *= devist geram//.* **2** *wetáb e kewew e zamin. //náv e espáwpeimáyi** [spacecraft] *rá ke be zamin bázmigardad wetáb e kewew e zamin be xod mikewad.//*
gab n *gab , ver, verver. //ver nazan!//*
gab v (**gabbed, gabbing**) **gab (on/ away)** *ver zadan, verver zadan, werrover goftan, gab zadan. //Nazdik e yek tasu* [hour] *ast powt e vákubar*/ telefon dárand ver/ gab mizanand.//*
gabardine, gaberdine n **1** *párce ye gábárdin. //yek yumu* ye/ kot e gábárdin//.* **2** *(jáme yá bevíže bárání) gábárdin//*
gabble v **1** **gabble (on/ away)** *verver zadan, javide va tond soxan goftan, "kalkal, dar safar bá gerdakánam dar javál -- mikewam az kalkal u qiloqál" (ZBP, C5040 FM, Rawidi). //Wetáb nakon va javide va tond-tond soxan magu/ kalkal nakon.//.* **2** **gabble sth (out)** *javide (-javide) va tond soxan goftan*
gabble n *soxan e javide-javide, soxan e tond, kalkal. //Xeili tond-tond va javide-javide soxan miguyad/kalkal mikonad.//*
gable *(váládgari* [architecture]*) santuri, seguwi, lacaki [baxw e zir e bám e wibdár, dar do pahlu yá tah e sáxtemán]*
gabled adj *dárá ye santuri/ lacaki/ seguwi. //yek xáne ye/ bám e lacaki//*
gad v (**gadded, gadding**) *(anáyin, xárdári) velgardi va xowgozaráni kardan; parse zadan. //Xodewán ke gerd e jahán parse mizanand bacceháyewán bi sarparast* [neglect] *dar xáne-and.//*
gadabout n *velgard va xowgozarán*
gadfly n **1** *xarmagas.* **2** *(xárdári) xarmagas*
gadget n *abzár e kucak, másmásak. //másmásak e picide ye nouyi baráye báz kardan e dar e kive*/ quti//*
gadgetry n *abzár. //abzárhá ye novin e farávân//*
Gaelic *(zabán e) Seltha ye (Irlandi yá Eskátlandi)*
gaff[1] n *dák* [<dák, Gilaki], cangak baráye birun kewidan e máhihá ye bozorg az áb*
gaff[2] v *dák* zadan; bá dák máhi gereftan*
gaff n *laqzew e bozorg. //Nafahmid/ darnayáft ce laqzew e bozorgi karde* [make a gaff]*//*
gaffer n **1** *(xárdári yá be wuxi) bábá, piri. //Un bábáyi ke dárad miravad meixáne navad sál dárad.//.* **2** *(zabán e kuce/ dar Engelestán) sarkárgar*
gag n **1** (**a**) *sarqon* [<saraqon, Semnáni].* (**b**) *aqon* [abzári ke pezek yá dandánpezewk dar dahán e bimár gozárad tá hengám e kár dahán rá báz negahdárad.], [besanjid bá ágandan; besanjid bá "saraqon" az Semnáni].* (**c**) *(pendárin) xafekon.* **2** *wuxi. //cand wuxi ye lus/ binamak//*
gag v (**gagged, gagging**) **1** (**a**) *saraqon nahádan, xafe kardan, xapidan.* (**b**) *(pendárin) xafe kardan; xapidan. //Dád e novin e iráxt** [censorship] *baráye xafe kardan e ruznámehá sáxte wode.//.* **2** **gag (on sth)** *oq zadan; xástan bálá ávardan. //Yek tekke máhi ye xám xordan hamán o oq/ oq-oq zadan hamán!//.* **3** *wuxi kardan*
gaga adj *(anáyin) pir e xereft/ xeref/ kosxol. //Pák pir o xeref/ kosxol wode//*
gage *dar Ámriká, bengarid be* "gauge"
gaggle n **1** *galle ye qáz.* **2** *(pendárin) hamum e zanune/ hamám e zanáne; goruh e por hayáhu. //yek galle jahángard e/ baccehá ye dabestáni ye porhayáhu//*
gaiety n *wádi, sarwádi, wádábi. //darafwhá ye/ parccamhá ye rangárang be wádmáni ye jawn afzudand.//*
gaily adv *wád. //bá wádmáni goft fardá miravad.//. Niz bengarid be* "gay".
gain[1] n **1** *sud, afzuni, "va goft ey malek az xun e man to rá afzuni nabovad.", kuwew, "hame ganjhá zir e dáman nehand -- bemirand o kuwew be dowman dahand." (ZBP, L4958 SF). //Ziyán e yeki sud e digari-st;*

Az sarmáyegozáriyemán cewm dárim sudi bebarim.//. **2** *behtar wodan, afzuni, afzáyew. //do kilo afzáyew e vazn/ sang/ geráni/ Emruz dar bázár e berwut-berwind** [Stock Exchange] *bahá ye bahrhá saxt afzáyew yáft.//*

gain[2] v **1** (**a**) *be dast ávardan, gereftan, yáftan. //dáráye... gawtan/ bá ágáhi ye rázmandi* [secret] *dast yáftan.; del e/ mehr* [affections] *e kasi rá be dast ávardan; Conin bardáwtam/ bardáwt kardam* [gain impression] *ke án dástán anjám gerefte/ sarosámán yáfte* [settle]*; Bá páydári* [persistence] *saranjám kámyáb gawt.//.* (**b**) *gawtan, be dast ávardan, gereftan, bordan, yáftan, harjá juri tarjome miwavad. //kárázmudegi yáftan/ kárázmude gawtan; nirumand/ zurmand/ farbe gawtan/ wodan. //Peikáremán* [campaign] *dárad wetáb migirad.; Havápeimá zud bálá raft/ bálá gereft.//.* **2 gain by/ from (doing) sth** *az... sud bordan. //Az negaristan/ negáh kardan be u hengámi ke kár mikonad sud mibari/ bahremand miwavi.//.* **3** *básaxti/ kuwew residan. //Pas az yek tasu* [hour] *ázgár wená saranjám be keráne resid.* [gain the shore]*//.* **4** *(baráye pangán** [clock]*) jelo raftan; tond kár kardan. //Pangánam* wabáne-ruzi cand pál** [minute] *jelo miravad.//.* **5 gain ground** *piwraftan; kámyáb gawtan. //Peikárat dárad bejáyi miresad.* [gain ground]*//.* **gain time** *kond kár kardan va zamán xaridan; in pá án pá kardan; in dast án dast kardan.* **6 gain in sth** *biwtar az... bedast ávardan/ yáftan; ...-tar wodan/ gawtan. //xowgeltar wodan/ bolandbálátar/ zurmandtar/ farbetar gawtan/ wodan; delgarmtar wodan/ delgarmi yáftan* [confidence]; *náriye** [influence] *be dast ávardan, dánew* [knowledge] *hamdel gawtan* [understanding]/ *be hamdeli dast yáftan//.* **gain on sb/ sth** *be... nazdik wodan. //dar takrobáyi* [race] *be kasi ke piwtar az digarán ast* [leader] *residan/ nazdik gawtan/ dar takrobáyi be piwtáz residan./ Mazdakiyán** [socialists] *dar ámárgiri az (manewte ye) mardom* [opinion polls] *dárand be áyin-parastán* [conservatives] *miresand.//*

gainful adj *sudávar, rigmand, rigi [besanjid bá "rigi", Baluci]. //kár e sudávar/ rigi*/ rigmand*//*

gainfully adv *be wiveyi sudávar, rigmandáne*

gainsay v (pt, pp **gainsaid**) *(bástáni) (biwtar dar vákiyámhá ye ma* yá porsewi) vádang kardan* [contradict]*, be gardan nagereftan. //Dar pákdámaniyaw* [honesty] *gománi nist/ nemitaván wak kard.//*

gait n *gám, "pas az namáz e xoftan bar pil be xáb wod va pilbánán con bedánestand zahre nadáwtand pil rá be wetáb rándan va be gám e xowxow mirándandand..." (ZBP, L1394,TBH). //bá gámi náostovár* [unsteady]//

gaiter n *patak (ZBP, C186, FM); yek patak* [a pair of]

gal *(kohne wode, anáyin) doxt, doqdu*

gala n *jawn, namáyew, jawnváre. //jawnváre ye wená; wám bá jawn, jawn bá namáyew/ jawnváre; wabi bá jawn va namáyew//*

galactic adj *kahkewán*

galactose n *gáláktoz, qand e wir, wirsit* [bengarid be* "-ose"*]*

galago *bengarid be* "bushbaby"

galantine n *guwt e sepid e bi ostoxán, poxte va luleyi ke án rá sard-sard xorand.*

galaxy n **1** *kahkewán.* **2 the Galaxy, Milky Way** *kahkewán.* **3** *(pendárin) setáregán. //setáregán e arvandi** [talent]*; goruhi az parivawán; goruhi az setáregán e sinemá ye dareje ye yek//*

gale (n) *tond-bád, kulák [dar daryá], [bádi bá zur e 8 sele*, sele* (yekkán e andázegiri ye zur e bád <Pawtu]; //Birun kulák/ tondbád ast.; Dakalhá ye kawti dar kulák wekast.; howdár e/ piwágahi ye tondbád/ kulák; bádháyi bá sele* ye kuláki/ tondbádi//.* **2** *(pendárin) kulák; //wellik e xande//*

gall n **1** *zahre, zardáb.* **2** *talxi, kine, bizári. //soxanáni zahrágin* [venom] *va kinetuzáne* [gall]*//.* **3** *(anáyin, pendárin) porruyi, gostáxi. //Ce por-ru/ gostáx!* [Of all the gall!]*//*

gall v **1** *násur kardan* **2** *ázordan, ranjándan, xár kardan. //Az in ke nágozir gawt darxást e vám konad xár gawt.//*

gall[3] n *mázi* [<mázi, Kordi], ruyewi/ gudeyi náhanjár ruy e deraxt, ke paw va magas máye ye án ast.*

gall *(kutáh wode baráye* "gallon"*) gálon. //benzin gáloni 200 toman//*

gallant adj **1** *(be áyin yá soxanvari) delir, horr (ZBP, C856 FM), amávand. //wahsavári* [knight]*, sarbázi delir/ kári* [deed]*, kuwewi* [effort]*, peikári* [struggle] *deliráne/ kondágaráne//.* **2** *amávand, hamávand. "va soruw e takávar va rawn rást, va Bahrám amávand va awtád piruzgar…" (ZBP, L8232 ZVY) //návi amávand//.* **3** *horv [baráye mardán, be bánuyi parvá kardan va u rá arj nahádan]*

gallant n *horv, gav (ZBP, C1360 FM)*

gallantly adv *horv, gaváne*

gallantry n **1** *deliri, kondáyi, kondágari. //newán e deliri/ kondáyi//.* **2** *gavi [parvá ye mardáne be doxtari/ bánuyi]; horvi. //Bá gavi ye xiw basi delhá rá robud.//*

gall-bladder n *zahre, "va in bahre ye digar az safrá ke bá xun be raghá birun ravad án rá xazineyi-st bá jegar peivaste va án zahre ast tá andar án xazine gerd miwavad, (ZBP, L5148 ZX); "zahre kiseyi-st az asab e yek tu va az lifhá ye deráznáy va...." (ZBP, L5148 ZX); "har ánkas ke áváz e u yáfti -- be tanw andarun zahre bewkáfti." (ZBP, L6904 SF)*

galleon n *"Gale-on" guneyi kawti ye bádbáni ye bozorg e Espániyáyi dar sadehá ye 15 va 17.*

gallery n **1** *arźang, artang, negárxáne, namáyewgáh e honari. //arźang/ artang/ negárxáne* [picture gallery]*//.* **2** (**a**) *sarsará, báláxáne. //Xáhewmand-am cahár pate baráye báláxáne bedahid.//.* (**b**) *báláxánenewinán; kasáni ke dar báláxáne ye namáyewxáne newinand.//.* **3** *dálán.* **4** *dálán e celsotun/ dáláni ke az su báz ast//.* **5** *dálán. //dálán e tirandázi//.* **6** *kure (ZBP, C6803 FM); naqm.* **7** **play to the gallery** *xowraqsi kardan*

galley n **1** *razmnáv e Rumi yá Yunán e bástán; náv e tah pahn e páruyi ke riftegán* [criminals] *yá bardegán án rá mirándandand.//.* **2** *áwpazxáne ye kawti yá havápeimá.* **3** *nemune ye cáppi*

galley proof; galley *nemune ye cáppi ye bozorg/ naboride*

galley-slave n **1** *kasi ke/ bardeyi ke qáyeq rá bimozd páru mizanad.* **2** *(pendárin) barde, bigári-kon*

Gallic adj **1** *(vábaste be mardomán e) gol.* **2** *faránsaviyán. //delbari* [charm] *ye faránsaviyán; huw* [wit] *e faránsaviyán; xowpasandi* [sophistication] *ye picide ye faránsaviyán//*

Gallicism *soxan yá váźe ye Faránsavi. //*"merci", "institut"*, yek váźe ye Faránsavi hastand ke dar Pársi besyár bekár miravad.//*

galling adj *ázorande, xár konande. //Az in ke nágozir wod az mardi ke bizár bud puzew bexáhad ázorde gawt.//*

gallivant v, **gallivant about** *(anáyin, biwtar xárdári) vel gawtan va xowgozarándan; parse zadan. //Kamtar báyad invar ánvar parse zade xowgozaráni karde va báyad biwtar be bacceháywán beresand.//*

gallon n *yek gálon barábar e 4.5 litr*

gallop n **1** *táxt zadan; táxtan. //Táxte raft.; tiz tázán* [at full gallop]*/ baráye táxt raftan be báwgáh e asbsavári//.* **2** *(pendárin) tond, por wetáb, wetábán. //tond/ wetgábán kár kardan/ be kár táxtan.//*

gallop v **1** *táxtan, táxt, táxt zadan. //Asb e ramide táxt bardáwt.; Az táxt e asb tázi dar dawt xowam miáyad.; Asb rá tázánd.//.* **2** *táxtan, tond piw raftan. //Wetáftan baráye padid ávardan e fanhá ye nou, wetábán piw mitázad.//.* **gallop through sth** *cizi rá zud be páyán resándan. //Kár e xod rá wetábán be páyhán resándan; soxanrániyi/ namáyewi rá tond/ wetábán be páyán resándan//*

gallows, the gallows n *(cube ye) dár; xáde. //Kasi rá zir e cube ye dár/ xáde ferestádan//*

gallows humor *wuxihá ye delafgár*

gallstone n *sang e zahre, sang e kise ye zahre*

Gallup Poll *ráyporsi; ráysanji*

galore adv *(band e kárváźe, pasandide) fareván, tábexáhi. //faráván/ tábexáhi ketáb/ xoráki/ dust/ pul dáwtan//*

galoshes n *gálew. //yek joft gálew//*

galumph v, **galumph up, down, etc** *(anáyin/ bewuxi) jestoxiz konán ámadan/ davidan; porhayáhu ámadan/ davidan. //Kudakán con galle ye pil e mast/ porhayáhu be darun e xáne ámadand.//*

galvanic adj **1** *(bá vákonew e) wimiyáyi/ ximiyáyi barq padid ávardan. //yek bátri ye/ amávand e wimiyáyi/ ximiyáyi; barq e wimiyáyi/ ximiyáyi//.* **2** *(pendárin) nágahán, takán dahande, tond va nágaháni, barqásá. //ruy e cizi nágahán kárgar oftádan; jonbewi barqásá/ nágaháni; labxandi tond/ nágaháni con barq//*

galvanization; galvanisation n *ruyandudan; ruyandud kardan; sepid kardan; takán dádan*

galvanize, galvanise v **1** *ruyandudan; ruyandud kardan; sepid kardan. //yek badare** [bucket] *ye, mix e, loulá ye ruyandud/ sefid//.* **2** **galvanize sb (into sth/ into doing sth)** *takán dádan, be jonbew darávardan, vádáwtan; con barq gereftan*

gambit n **1** *(dar watrang) wegerd e gámbi (áqáz e bázi bá az dast dádan e yek mohre bartari yáftan).* **2** *(pendárin) dar e báq e sabz newán dádan. //Áqáz e soxanaw dar án goftowonud dar e báq e sabzi bud baráye yeksare táxtan be ravew e sarrewtedári/ warvin*//*

gamble v **1** *qomár, mengiyá. //bá ganjafe* [playing cards] *mengiyá kardan; ruy e asb geroubandi kardan/ sarásar e zamán e xod rá be mengiyágari/ qomárbázi/ dar mengiyáxáne/ qomárxáne migozaránad/ separi*

mikonad.//. **2** **gamble sth away** *(dar mengiyá/ qomár) báxtan. //Hame ye pul e xod rá báxtan//.* **gamble in sth** *mengiyá/ qomár kardan. //Bá xarid e bahrhá* [fund] *ye nafti mengiyá/ qomár kardan//.* **gamble on sth/ doing sth** *del be daryá zadan. //ruy e in ke kasi az ádam powti konad del be daryá zadan; Ruy e in ke havá xub báwad del be daryá nemizanam.//*

gamble n **1** *qomár, bázi, mengiyá, "donyá qomárxáne ye div ast o andar u -- má mengiyágarán o ajal naqwbin e meng." (ZBP, L7861 BQM). //Barpá kardan in károbár tá andázeyi mengiyá bud.//.* **2** **take a gamble (on sth)** *mengiyá kardan, qomár kardan, del be daryá zadan. //Án dálá** [company] *bá káhew e bahá ye farávardehá ye xod mengiyá kard/ qomár kard va bá in kár kámyáb gawt.//*

gambler n *mengiyágar, "donyá qomárxáne ye div ast o andar u -- má mengiyágarán o ajal naqwbin e meng." (ZBP, L7861 BQM). //kasi ke xugar e mengiyá-st/ mengiyágar//*

gambling n **1** *mengiyágari, qomár, del be daryá zadan. //bedehihá ye/ vámhá ye geráni ke az qomár/ mengiyágari padid ámade//.* **2** *mengiyágari, qomár, del be daryá zadan. //dust dáwtan del be daryá zadan//*

gamboge n **1** *wire ye rivand, źad e rivand.* **2** *rang e zard e sir; rang e rivand*

gambol v (**gambolling/ gamboled;** (US) **gamboling/ gamboled**) *álizidan, [álixtan*] joftak-bázi kardan, jest-o-xiz kardan, varje-vurje kardan. //Kudakáni/ barreháyi ke invar ánvar jestoxiz mikonand/ varje vurje mikonand/ miálizand.//*

gambol n *áliz, jestoxiz, varje-vurje*

game[1] n **1** (**a**) *bázi, káye*[<kaya, Gonuyi; niz <Pahlavi "kádak" (ZBP, C5066 MK)]. //Bázihá ye kudakáne ye mardompasand* [popular]*; bázi ye baxtaki* [game of chance], *báziyi ke dar gero ye zebardasti* [game of skill] *ast.//.*(**b**) *bázi. //watrang/ tapkáye*/ futbál qáyem-muwak bázi kardan; bogzár yek dast* [a game of] *cougán rumizi* [snooker] *bázi konim; yek jámká** [videogame] *[jám, az "jamjám" bengarid be* [television] *be bálátar bengarid.+ ká <káya]//.* **2** **games** (**a**) *bázi, varzew dar dabestán/ dabirestán. //Maryam hargez dar dabestán/ dabirestán varzew/ bázi nemikard.//.* (**b**) **game, the Games** *bázihá ye jaháni, hamávardhá ye jaháni. //Bázihá ye Jaháni ye Olampik//.* **3** *yek dast/ yek káye* [<guyew e Gonuyi]. //Hanuz tá bewavad yek dast/ yek káye** [a game] *bist womár e digar mixáhim./ Dast* [game] *e noxost (az) káye** [set] *rá báxtand.; harkodám az do su ye bázi yek káye* bordeand.* [(one) game all]; *har kodám az do su ye bázi do káye* bordeand* [two games]/ *(con dar celtapká** [tennis] *káye** [game], *dast* [set], *ávard* [match] *rá ... borde ast* [to...]*./ káye*, dast, ávard be sud e...;/ káyegáh** [game point]*//.* **4** *káye*; ká* [yek dast abzár baráye yek bázi]. //Dáyiyam hamiwe krismashá yek taxteká* [a board game] *be má midahad.//.* **5** (**a**) *(anáyin) nirang, tarfand. //Pas, ke in bud tarfandaw!; Káw midánestam ce tarfandi dar sar dárad/ ce áwi mixáhad (baráyam) bepazad!//.* (**b**) *bázi, kár, ...-gari. //kár e cáp va paxw e ketáb. //bázi ye xawáyágari*//.* **6** *(guwt e) wekár/ (guwt e) naxcir. //koluce ye/ kák* [pie] *e guwt e wekár//.* **game is not worth the candle** *(dastán) "áftábe xarj e lahim ast.".* **the game is up** *parde baroftád; mocemán rá/ mocewán rá gereftand; pateyemán/ pateyewán bar áb oftád; "Yekbár jesti malaxak, dobár jesti malaxak bár e sevvom be cangi/ mowti malaxak" (dastán).* **a game that two can play; two can play at that game,** *"cizi ke avaz dárad gele nadárad.".* **give the game away** *paste rá be áb dádan.* **(be) off one's game** *az bázi/ kár báznándan.* **(be) on the game** *(zabán e kuce) (baráye doxtarán va zanán) kár kardan/ xodforuwi kardan*. **play the game** *(pendárin) rurást/ dorostkár/ ázarmik budan. //Jávid tanhá vánamud mikonad ke kár mikonad/ adá ye kár rá darmiyávarad/ dar kár rurást/ dorostkár nist.//.* **play sb's game** *gul e kasi rá xordan; zir e parcam e kasi kár kardan. //Nemidánest ke bá gelegozári* [complaining] *gul e Parviz rá xorde/ dárad be sud e Parviz kár mikonad.//*

game[2] adj, **game (for sth/ to do sth)** *xáhán e/ xástár e deliri kardan; del be daryá zadan, "má tavakkol bar xodá kardim o bar daryá zadim."; harce bádábád goftan. //"Ki delaw/ jegaraw/ toxmaw rá dárad bálá rafte án rá begirad?", "Man del be daryá mizanam!"; Hamiwe saraw baráye kárhá ye bimgin* [adventure]*dard miklonad.//*

game[3] adj *(kohne wode, anáyin) wal, lang, coláq. //Páyaw wal/ coláq ast.//*

game bird (n) *(parande ye) wekár/ naxcir*

gamecock n *xorusjangi*

gamete n *wi* [Mázandaráni- Sivandi, (EDPL 51:1725); Dezfuli (EDPL 51:1920)]*

gamekeeper n *wekárbán*

gamely adv, **fight, struggle gamely** *deliráne jangidan/ peikár kardan/ beján zadan ammá kámyáb nawodan*

game reserve n *naxcirgáh*

gamesmanship (n) *tarfand, wegerd*
gameswarden, game warden n *wekárbán; naxcirvál*
gametic adj *wi**
gaming n *(kohne wode yá dátikán*) qomárbázi, mengiyá, mengiyágari, "Donyá qomárxáne ye div ast o andar u -- má mengiyágarán o ajal naqwbin e mang/ meng." (ZBP, L7861 BQM). //(dád)* the Betting and Gaming Act: *vacar e/ dád e qomárbázi/ mengiyágari/ Sarásar e wab rá powt e miz e qomár/ mengiyá separi kardan//*
gamma n *sevvomin vát az dabire ye Yunáni,* gamma *"γ"*
gamma globulin *(pezewki) globulin e* gamma*;* gamma *globulin*
gamma radiation *parto ye* gamma
gamma ray *parto ye gámmá*
gammon n *(dar Engelestán) guwt e rán yá pahlu ye xuk*
gammy adj *(anáyin) (baráye pá yá band) xowk, lang, áhugerefte ["Ze piri do pá ye man áhugereft" (SF)]. //páyi/ zánuyi lang/ xowk/ áhugerefte//*
gamut n **1 the gamut** *gostare. //(sarásar e) gostare ye sahewhá* [emotion] *ye mardom az wádi tá noumidi//.* **2 run the gamut** *sarásar e…rá ázmudan. //Dar ruzgár e kutáh e xiw be hame gune ágreft* [crime] *dast zad az daledozdi* [petty theft] *gerefte tá ádamkowi.//*
-gamy *pasvand zanáwuy, marzemán*. //*monogamy: *yekzani/ yekwouhari, takhamsari, yek/ takjofti/.* polygamy: *candzani/ candwouhari; candhamsari; vasjofti//*
-gamous, -gamously related to "-gamy"
gamy adj *(baráye guwt) dárá ye maze yá bu ye guwt e wekár e bayát/ mánde*
gander n **1** *qáz e nar* **2** *(anáyin) negáh, did*
gang n **1** *cáqukewán, tabahkárán, ráhdárán. //wahrbáni/ pásbánán pey e tabahkárán gozáwteand//.* **2** *Oubáwán e javán; tabahkárán e javán. //Jáygáh e/ otáqak e telefon/ vákubar* (e hamegáni) rá yek goruh e tabahkárán e javán tabáh kardand.* [vandalize]*/ jang e tabahkárán e javán* [warfare]*//.* **3** *goruh e kárgar; dárodaste. //yek goruh (e kárgar), váládgar* [architect]*/ ráhsáz//.* **4** *(anáyin) goruh e mardománi ke peivaste bá ham newastobarxást/ raftoámad dárand; barobaccehá. //Barobaccehá emwab hame injá hastand.; Gerd e án dárodaste nagard, ziyánkár miwavi!; (dar Ámriká) Barobaccehá dorud!* [Hi gang!]*//*
gang v, **gang together; gang up (with sb) (against sb)** *báham dast-yeki wodan va be dowmani bá kasi pardáxtan.* **gang up on sb** *(báham dast-yeki wodan va bá kasi qoldori kardan. //Pesar gondehá/ bozorghá báham dast yeki wode bá kucektarhá qoldori mikonand.//*
gang-boss n *qoldor, qalandar*
gangland n *jahán e/ sarzamin e tabahkárán/ oubáwán/ ráhdárán. //kowtár/ kowt-o-kowtár/ ádamkowi (dar sarzamin e) oubáwán//*
gangling, gangly adj *deyláq e laqveyi, deyláq e neyeqalyuni; lengderáz e lakanti. //javáni deyláq e laqveyi//*
ganglion n (**gangions**, **ganglia**) **1** *dożak (ZBP, L967 FM).* **2** *(az báft e pei) pixa, pixak [<Pahlavi, (ZBP, C7871 BF)]*
gangplank n *pol e kawti*
gangrene n *qángráyá; mordegi va pusidegi ye báft, "(rude az wekam birun oftad) az tabi'at e xiw begardad va befsorad va agar be jáy báznehand puside wavad..." (ZBP, L5610 ZX); "ki án ozv rá saxt bebandand va band e án dirtar gowáyand... án ozv bemirad va puside wavad...." (ZBP, L5632 ZX). //páyaw ke mord va pusid/ qánqráyá gawt nágozir án rá váboridand."//*
gangrenous adj *morde va puside; qánqráyáyi*
gangster n *tabahkár, oubáw, ráhdár, dozd e zinávand. //Filmhá ye/ celpard*há ye tabahkárán/ ráhdárán e zinávand.//*
gangway n **1** *pol e kawti (poli ke kawti betavánad az ziraw begozarad.).* **2** *(dar Engelestán) ráhro/ gozar (miyán e do raj newim/ sandali dar namáyewxáne va mánand e án)*
gangway! *(wegeftváże) ráh bedahid!/ ráh báz konid!/ beravid kenár!/ Nafti nawi!/ rangi nawi!; Kur wo, kar wo, az ráh dur wo!*
ganja n *hawiw*
gannet n *parandegán e bozorg e máhixár az xáneváde ye* Sulidae

gantry n *xarpá*

gaol, (US) **jail** n *zendán. //Án deź/ kaláte rá bejá ye zendán bekár borde budand/ zendán sáxte budand; zendáni wodan; yek sál rá dar zendán separi kardan//*

gaol, (US) **jail** v, **gaol/ jail sb (for sth)** *kasi rá baráye cizi zendáni kardan. //Con dar dozdi* [robbery] *dast dáwt wew máh zendáni gawt.//*

gaoler, (US) **jailer/ jailor** n *zendánbán, pás (ZBP, C5938 FM)*

gaolbird, (US) **jailbird** n *(kohne wode, anáyin) kasi ke (peivaste) be zendán miyoftad.*

gaolbreak, (US) **jailbreak** n *goriz az zendán*

gap n, **gap (in/ between sth)** *káf, wekáf, cák, darre, źarfná; (zaminwenási) zu/ zav (ZBP, C7053 FM). //wekáfi/káfi dar capar* [fence], *parkán* [hedge], *divár/ Án ráh az darreyi/ źarfnáyi miyán e tappehá migozarad.//.* **2** *jodáyi, duri. //Wew kilometr jodáyi/ duri miyán e do wahr.; (pendárin) dar dástánaw cand jáy e tohi* [gap] *bud ke nemiwod cemi baráye án wenáxt.//.* **3** *wekáfi/ káfi dar goftogu; //Pas az káfi sisále án áyin* [custom] *rá bázgardándand.; Kári candgáhe baráye por kardan e káf e/ wekáf e miyán e dabirestán va dánewgáh//.* **4** *(pendárin) jodáyi ye bozorgi/ źarfi miyán e manewte* [opinion] *ye do tan.//.* **5** *(pendárin) kásti, kambud. //kásti dar farhixt e kasi.; Pas az marg e wuyaw kásti ye harásangizi dar zendegiyaw padid ámad.; Kambudi/ kambud e kályi dar bázár.//*

gape v **1** **gape (at sb/ sth)** *(biwtar xárdári) bá dahán e báz be cizi xire wodan/ ber zadan. //Be ci/ be ce ciz xire wodeyi/ ber zadeyi?//.* **2** *dahán báz kardan, xanjestan. //Maqáki* [chasm] *źarf piwewán xanjest/ dahán báz kard.; Pirhani ke tokmeaw oftáde va xanjeste/ jeloyaw cák ast.* [gaping open]//; *zaxmi/ maqáki/ suráxi dahángowáde/ pásak/ pások/ páwok (ZBP, C2797 FM)*

gape n *bá dahán e báz xire wodan/ ber zadan; hájováj, //Negarandegáni/ binandegáni ke bá dahán e báz/ hájováj xire wodeand/ ber zadeand.//*

gap-toothed adj *dandán muwi/ dandán e muwi; gázu* [<gáz (Gilaki)]*

garage n **1** *rádegáh*/ gáráź. //saráyi/ xáneyi dárá ye rádegáh* e jodá; rádegáh* e masráde*/ otobus//.* **2** (US) **service station** *sácgáh* [sác <Kordi, Hourámi]. //abzármand* [mechanic] *e sácgáh*//*

garage v *(rádeyi*/ máwini rá) dar rádgáh*/ gáráź nahádan*

garage sale (US) *bengarid be* "car-boot sale" (car)

garb n *jáme (ye…). //jáme ye ártewi/ ártewiyán; mardi dar jáme ye pristárán* [priests]*; mardi dar jámeyi náhanjár/ wegerf.//*

garb v *jáme ye… puwándan. //jámeyi wegerf*; *zanán e siyáhpuw//*

garbage n **1** (**a**) *áwqál, áwxál, xákrube. //gerdávari ye/ roftan e áwqál; áwqálrubi; xákbizi, xáwerubi; /xákrubeyi, xákbiz, xáwerub* [<Gilaki, (ZBP, L2253 FM)]; ráde*ye xákrube/ áwqálkew/ áwqálbar//.* (**b**) *(já ye)áwqál; xákrubedáni. //Harce xoráki bázmánde beriz tu ye áwqál(dáni)//.* **2** *(pendárin, anáyin) áwqál, carand, yáve. //xeili carand/ yáve miguyi!* [talk garbage]//. **3** *[márád/ kámpiyuter] áwqál, áxál.* **4** **garbage in, garbage out** *(anáyin) (niz dar márád*) "az kuze hamán borun tarábad ke dar u-st."*

garbage can (US), *bengarid be* "dustbin"

garbled adj *darham, darhambarham, picide. //Mard e ásibdide hanuz xábálu bud va gozárew e darham-barhami az egnest** [accident] *midád.//*

garden n **1** *báq, "be báq andarun bod yeki páykár -- ke nawnáxti cehre ye wahriyár". (ZBP, L4814, SF), báqce, bustán, bostán, buyestán, razvar (ZBP, C4917 FM); pardis. //Má rá tanhá báqceyi hast/ Tanhá báqce ye kucaki dárim./ Saráyi bozorg bá pardis/ bá báqi darandawt; Báq rá vejin kardan; divár e báq; golhá ye/ giyáhán e báqceyi (na goldáni darun e sará)//.* **2** **gardens** *gardewgáh; báq; harjá juri tarjome miwavad. //báq e kewávarzi* [botanical gardens]; *wirwang** [zoo, zoological gardens]//. **3** *báq, báqce. //báqce ye cáyxori/ báqce ye meixáregán/ meixári//.* **4** *(pendárin) páliz, sarzamin e zarxiz/ porbár; várkár/ várgár (ZBP C4023, FM). //Xuzestán sarzamin e zarxiz/ porbár; várkár/ várgár e Irán ast.//.* **5** **everything in the garden is lovely** *(dastán) "Jahán con cewm o xál o xat o abrust -- ke harcizaw be jáy e xiw nikust." (Sa'di)//*

garden v *báqbáni kardan, báqcekári kardan*

garden centre/ center *maqáze ye báqbáni/ niyázákhá ye báqbáni*

garden city, garden suburb *(wahrak e) pardis*

garden of Eden *pardis, báq e behewt. //(pendárin) Aknun zendegi dowvár/ nápedrám ast.//*

garden party *mehmáni dar báq/ wappási* dar báq*

gardener n *báqbán; pálizbán*

gardenia n **1** *yás e áfriqáyi va gol e án, az gune ye* gardenia *dárá ye golhá ye sefid yá zard.* **2** *gol e yás e áfriqáyi*

gardening n *báqbáni, pálizbáni. //dustár e báqbáni; dastkew/ abzár e báqbáni//*

gargantuan adj *qulásá, harjá juri tarjome miwavad: //xoráki ye jánáne; ádami qul-peikar/ piltan/ tahmtan//*

gargle v, **gargle (with sth)** *qaráre (ZBP, C385, FM); qerqere kardan, "va qerqere kardan be án guwt e bon e dandán rá saxt konad va xun ámadan az bon e dandán bázdárad," (ZBP, L5688 ZX), "qerqere ye digar: begirand áqarqarhá mivizaj, xardal, marzanguw az har yeki..." (ZBP, L5688 ZX). //Hamiwe piw az xábidan (bá áb namak) qerqere mikonad.//*

gargle n *"sefat e qerqereyi digar ki xodávand e laqve rá sud dárad..." (ZBP, L5688 ZX). //(bá) ábnamak qerqere kardan//*

gargoyle n *(tandis e sar e návdán) aździaháfaw*

garish adj *zanande, por zarqobarq, xeili por-rang/ zanande. //jáme ye rangovárang/ porzarqobarq; ranghá ye tond va zanande/ ceráqhá ye xeili porforuq va zanande//*

garishly adv *rangovárang, zanande, porzarqobarq; álepalangi* [garishly coloured]*; ajaqvajaq* [garishly dressed]*; //ceráqhá ye xeili rouwan* [garishly illuminated]//

garishness n *ajaq-vajaqi; tondi, zanandegi*

garland n *táj e gol, basák/ pasák (ZBP, C4747 FM); golband (ZBP, L759 FM), golcin (ZBP, L760 FM). //pasák e/ táj e gol e piruzi//*

garland v, **garland sb (with sth)** *bar (sar e/ gardan e kasi) táj e gol/ pasák nahádan/ andáxtan/ ávixtan.; táj e gol e/ pasák e golesorx//*

garlic n *yek par* [clove] *sir. //kare ye, nán e, cáwni ye sir/ sirdár//*

garlicky adj *(anáyin) bu ye/ maze ye sir, siri, sirdár. //kasi ke dahanaw bu ye sir midahad.; xoráki sirdár/ dárá ye maze ye/ bu ye sir//*

garment n **1** *(anáyin yá be wuxi) jol. //Joli ke ruzi nimtane* [jacket] *bude/ toneke/ walvár e zir* [nether garments]*//.* **2** *(pendárin/ soxanvari] jáme. //Bahárán jahán* [nature] *jáme ye no konad dar bar.//*

garner v, **garner sth (from sth); garner sth (in/ up)** *anbáwtan, anbár kardan, harjá juri tarjome miwavad. //baráye zemestán dáne/ gandom anbáwtan; (pendárin) dánew anduxtan, ágáhi gerd ávardan; cemhá/ rástihá* [fact] *rá az xástgáhhá ye gunágun faráham ávardan//*

garnet n *bijáde, "do lab sorx o bini co tiq e qalam -- do bijáde xandán o narges deźam." (ZBP, L4680 SF)*

garnish v, **garnish sth (with sth)** *xoráki/ cáwt rá árástan. //xorák e máhi áráste bá borewhá ye limu.; Guwti ke bá jafari va sabziját e táze áráste wode.//*

garnish n *Árá ye ye xorák. //cáwni* [garnish] *ye sabzihá ye gunágun/ árá ye ye xorák bá sabzihá ye gunágun//*

garret n *godáre (ZBP, C1656 FM). //Gedáyi ke dar godáre miziyad.//*

garrison n *pádegán. //Nimi az pádegán kewik ast.//*

garrison duty *kewik e pádegán*

garrison duty town *wahrak e/ wahr e pádegáni*

garrison v **1** **garrison sth (with sb)** *padáfand kardan, padáfandidan. //Do hang* [regiment] *az án wahr padáfand kardand.//.* **2** **garrison in/ on sth** *sepáhi rá dar jáyi ostovár kardan. //Yeksad sarbáz (rá) dar wahr ostovár kardand.//*

garrotte, garotte, (US) **garrote** v **1** *bá garibán e áhani xafe kardan.* **2** *bá sim yá rismán xafe kardan*

garrotte, garotte, (US) **garrote** n *sim/ rismán/ garibán e áhani baráye xafe kardan*

garrulity, garrulousness n *porguyi, porcánegi*

garrulous adj *porgu, porcáne, ververu, yávesorá. //Pas az nuwidan e cand jám e mey porcáne wod.; Hamsáye ye porcáneam pate rá be áb dád.//*

garrulously (adv) *bá porguyi/ porcánegi*

garter n **1** *kew e juráb, band e juráb.* **2** **the Garter** *newán yá hamvandi ye bálátarin dareje ye wahsavári dar Engelestán*

gas n (pl **gases,** US **gasses**) **1** *gáz, bád, "va bád ke az wekam birun áyad yá az barsu baráyad con ároq yá az forusu birun áyad yá bá bang bovad yá bi bang va yá bi gand bovad yá bá gand..." (ZBP, L7065 HM);*

baźm, bawm, vawm (ZBP, C727 FM). //Hidroźen va oksiźen gáz-and/ baźmand; Bádkonaki por az gáz/ bád; Havá áviteyi [mixture] *az gáz/ baźm ast.//.* **2** (**a**) *gáz e suxtani, baźm. //Garmáyew e (nápik** [central] *e)womá gázi-st yá barqi?; Gáz rá biyafruz tá yek cáy benuwim.; ru ye ojáq e gáz/ baźm bá dareje ye kam/ miyáne/ bálá poxtan.; ojáq e/ pazáve ye/ kure ye gázi/ baźm* [gas cooker]; *fandak e gázi/ baźm; alou paxwkon* [gas ring]*//.* (**b**) *gáz e xande/ oksid e azot/ baźm e huwbari/ bihuwi. //Dandánam rá ke kewidand gáz e xande/ baźm behem/ be man dádand.; Baráye ser kardan* [anesthesia] *be to/ behet gáz dádand yá suzan zadand.?//.* (**c**) *gáz e zahri/ zahrnák/ vawm con gáz e xardal ke dar jang be kár miravad. //tak/ kaft* [attack] *bá gáz e zahri/ vawm//.* **3** *(dar Ámriká) benzin.* **4** *(pendárin, xárdári/ zewt) bád, guz, guz e xar, rude-derázi, arrotiz. //Soxanráni ye derázaw cizi joz bád/ guz e xar nabud.//*

gas v (**gassed, gassing**) **1** *be kasi gáz/ vawm e zahri dádan. //dar jang saxt az gáz/ vawm ásib did.; Natavánest bá áyande ruberu wavad va xod rá bá gáz/ vawm kowt.//.* **2** **gas (about sth)** *(anáyin, xárdári) rudederázi kardan*

gasbag n *(anáyin, xárdári) rudederáz, ververu, porcáne, yávesorá*

gas board *anjoman e/ goruh e gázresáni/ baźmresáni*

gas bracket *ceráqgáz e divári*

gas chamber *otáq e gáz/ vawm baráye kowtan e jánevarán yá mardom*

gas cylinder *anbárak e/ ostováne ye gáz/ baźm*

gaseous adj *gázi, baźm, baźmi. //yek ávite** [mixture] *ye gázi/ baźmi*

gas-fired adj *gázsus, gázi, baźmsuz/ baźmi*

gas-fitter n *kárgar e gázkew; gázi*

gas-fitting n *abzár, lule, pic va wir e gáz*

gash n, **gash (in sth)** *cák, wekáf. //cák e badi/ zewti dar bázu/ sáq e pá; Pust e deraxti rá bá kárd wekáftan/ káftan/ cák dádan* [make a gash]*//*

gash v, **gash sth (on/ with sth)** *wekáftan, káftan, cák dádan. //bázu ye xod rá bá wiwe ye wekaste boridan//*

gasholder *gázsanj/ gázwomár*

gasify v (pt, pp **gasified**) *gázidan*, gázándan*, gáz wodan/ kardan, baźmidan*/ baźmándan**

gasket n *arambun* [baráye riwe bengarid be* "washer"*]. //Arambun* e ás* [engine] *tarekid.//*

gas-lit adj *ceráqgáz/ ceráq e gázi/ baźm*

gasmain n *wáhlule ye gáz/ baźm*

gasman (gasmen) *gázi, gázci*

gasmask *panám e gáz/ baźm*

gasmeter *gázsanj/ baźmsanj*

gasoline, gasolene (n) *benzin*

gasometer, **gas holder** n *gázsanj, baźmsanj, anbár e gáz, anbár e baźm*

gasp v **1** **gasp (at sth) gasp (for sth)** *dahanak zadan, cáne andáxtan, raxidan (ZBP, C333, FM). //Con máhi dar xowki raxidan/ dahanak zadan; Dar wegeft wode, hájováj mándam.; Davande ye bestuh* [exhausted] *baráye havá miraxid/ dahanak mizad/ talváse mikard.; Az tardastihá ye/ cewmbandihá ye jádugar hájováj mándan//.* **2** **gasp sth (out)** *raxide goftan, lahlah zadan va goftan; henhenzadan va goftan. //Raxide cand váźe bar zabán ávard.//.* **3** **gasp (for sth)** *baráye... lahlah zadan. //"Nuwábe mixáhi?", "Ári dáram lahlah mizanam."; Baráye yek sigár lahlah mizadam.//*

gasp n *(dam e źarf az dard yá wegeft) áh, rang, bang (ZBP, C172 FM). //az dard yá wegeft nágahán bangi/ rangi zadan; //Hengámi ke didand bandbáz az ru ye rismán foruoftád áh az nahád e binandegán barámad.//*

gas poker *alouzan e gázi/ baźmi*

gassy adj (**gassier**, **gassiest**) **1** *gázi, porgáz, baźmálu* [besanjid bá "baźm" (ZBP, C727 FM)]. //Limunád e juwán* [fizzy] *xeili porgáz/ baźmálu ast.//.* **2** *(anáyin, xárdári) ververu, soxancin, cosnafas, rudederáz. //piremardi/ pirezani cosnafas/ rudederáz.//*

gas station *(dar Ámriká) tolonbexáne ye benzin/ pomp e benzin; istgáh e suxtgiri/ suxtgáh*

gas tap *wir e gáz/ baźm*

gastric adj *(pezewki) (vábaste be) kom*, komik* [baráye riwe bengarid be* "stomach"*]; zaxm e kom*, wire ye kom*//*

gastritis n *ámás e kom*, komámás, komás* = kom-más [bengarid be* "-itis"*]*
gastro enteritis n *(pezewki) delpice; ámás e kom va rude*
gastronomic adj *áznivegi*/ xowxoráki/ honar e áwpazi ye faránse*
gastronomically adv *cáwti saxt áznive*/ xowxorák*
gastronomy n *xowxoráki, áznivi [besanjid bá "áznive", bázgardid be* "epicurean"*], honar e áwpazi*
gasworks n [pl **gasworks**] *kárxáne ye gázsázi*
gate n **1** (**a**) *darváze; //darváze ye cubin/ áhanin; darváze ye báq; darváze ye wahr//.* (**b**) *darváze, dargáh. //Deliján* [carriage] *az darváze ye káx gozawt.//.* (**c**) *darband (ZBP, C7523 FM); bandruq* [sluice gate]; *band* [lock gate]. **2** *darváze. //Aknun mardom rá az darváze ye dah savár e havápeimá mikonand.//.* **3** *womár e binandegán. //bivar/ dah-hezár binande* [a gate of]*; womár e binandegán e xub/ bad/ farávân/ andak//.* **4** *puli ke dam e dar/ darváze baráye didan e bázi ye futbál/ pátapká* va mánand e án az mardom migirand.; pul e darwi* [bengarid be* "entrance"*]. //Pul e darwi* ye emruz rá baráye/ be ráh e awudád** [charity] *midahand.//*
gate v, **gate sb (for sth)** *(dar Engelestán) (dánewámuzi rá dar dabestán yá dabirestán baráye guwmál) zendáni kardan*
gatecrash; **crash** (v) *bi navid/ náxánde be mehmániyi raftan; bi pardáxt e darwi* be gerdehamáyi yá mehmániyi raftan;*
gatecrasher n *mehmán e náxánde*
gatehouse n *otáq e negahbáni/ darbáni*
gatekeeper n *darbán, pás*
gateleg table, gatelegged table *miz e táwo va bozorgwo*
gatemoney *bengarid be* "gate #4"
gatepost n **1** *hál (ZBP, C2455 FM); tir, cub e darváze.* **2** **between you and me and the gatepost** *(anáyin) miyán e xodemán báwad.; mabádá cizi az dahanat daráyad; wotor didi nadidi*
gateway n **1** *darváze, dari (ZBP, L965 FM); dargáh, "az án pas barárid dargáh rá- nabáyad ke binad kasi wáh rá" (ZBP, L3425 SF). //Tu ye dargáh nayist, ráh rá band nayávar!//.* **2** **gateway to sth** (**a**) *darváze ye...; kasvin [besanjid bá "qazvin" (baráye riwe bengarid be,"vourukawa" (EDPL 35.0285)]. //Bandar e* Dover *darváze ye/ kasvin e Engelestán be Orupá ast.//.* (**b**) *kelid, rahgowá. //Farhixt e xub kelid e kámyábi tavánad bud.//*
gâteau n (pl **gâteaux** *yá* **gâteaus**) *(faránsavi) wirini ye/ kák e xámeyi; wirini ye tar. //(yek borew) wirini ye xámeyi ye táze//*
gather v **1** (**a**) **gather round (sb/ sth); gather sb/ sth** *gerd kardan " va raft suy e zamin e Aráq va Bábel va yek sál hamisáxt án kár rá va sepáhi rá hami gerd kard va barg misáxt…" (ZBP, L83 TB)*, *"va pas az bázgawtan e amir… Bu Esháq…. besyár mardom gerd kard." (ZBP, L1037 TBH); "…gán negunbaxt gerd kard o naxord…" (ZBP, L3641 GS); "gerd kardand sorein, mohkam kardand qáb, ruyhá yeksare kardand be zangár xazáb." (ZBP, L7663 FM); gerd ámadan, "iwán Hame bar án dorudgar gerdámadand…." (ZBP, L34 TB); faráham ávardan, "xárkani didam powte faráhamávarde,… (ZBP, L3623 GS); "be gur e pedarat ce mánd? Xewti do faráhamávarde va mowti xák bar án páwide…" (ZBP, L3821 GS); "man… ke jou jou be gedáyi faráham ávardeam…" (ZBP, L3626 GS). //Diri napáyid ke anbuhi az mardom gerdámadand/ faráham ámadand; Baccehá gerd e man ámade guw dahid!; Wabi bá musiqi bá hame ye xáneváde gerd e piáno (faráhamámade)//.* (**b**) **gather sth (together/ up)** *gerdávardan, gerd kardan, faráham ávardan. //Andaki zamánam de(h)/ dami bebiyus tá yád-dáwtháyam rá gerdávaram.; bár o bone ye parákandeaw* [scattered] *rá barcide raft/ gerd karde raft.//.* **2** (**a**) **gather sth(from sth)** *cidan, gerd kardan (baráye nemunehá be somáre ye* 1 *bálátar bázgardid). //gol/ tut/ lam* [berries] *gerdu/ fandoq/ peste, dáne cidan/ gerd ávardan; dar kewtzár qárc cidan/ ágáhiyi ke az ábewxorhá ye/ xástgáhhá ye gunágun gerdávarde wode.//.* (**b**) **gather sth (in)** *cidan, bardáwtan, xosudan (ZBP, C1579 FM). //Xarman rá cide/ xosude/ bardáwte dar jáy e imeni anbáwteand/ anbár kardeand.//.* **3** **gather sth (from sb/ sth)** *daryáftan, bardáwt kardan, fahmidan. //"Áqá ye Behruz az kár kenáre joste." "In rá az ruznámehá fahmidam."; Conin bardáwt kardeam/ fahmideam ke mixáhi bá kixá** [director] *didár koni.; "Conin daryáfteam ke nemixáhad biyáyad."; "Az ruy e pásox dádanaw conin bardáwt kardam ke xeili xáhán nist/ xeili delaw nemixáhad."//.* **4** **gather sth round sb/ sth; gather sth up** *gerd e xod picidan. //Wál rá gerd e (wánehá ye/ wáne ye) xod picid.//.* **5** **gather sth (in)** *cin dádan. //dámani ke kamaraw rá cin dádeand.//.* **6** *afzudan, afzáyew yáftan. //Xeili dárad tárik miwavad.* [darkness is gathering]*/ dar táriki ye qamafzá ye yek pasin e*

zemestáni; Ráde/ máwin wetáb gereft* [gather speed]*//.* **7** *(pendárin) faráxándan, gerdávardan. //Hame ye niru ye xod rá gerdávarde tabar rá táb dád; Piw az soxanráni newaste kuwid xub andiwehá ye xod rá faráhamávarad.//.* **8** *mordan; dargozawtan* [be gathered to one's fathers]; *xák xordan* [gather dust]

gather n *(jáme) cin, tá*

gathering n *anjoman, gerdehamáyi, gond (ZBP, C7435 FM); yek gerdehamáyi ye kucak e xánevádegi; anjoman e dustán. //gerdedhamáyi ye/ capire ye/ ársan e ostádán* [a gathering of experts]//

gauche adj **1** *sost, bidastopá, dastopá colofti; bipá. //Be bávar e man saxt dast o pá colofti ast.; nátaváni/ sosti* [gauche manner] *nátaván, dastopá colofti* [a gauche person]*/ soxani bipá/ bi páye/ sost* [a gauche remark]//. **2** *(pendárin) (dar kárhá ye honari yá soxan) náwi, sost, bipáye. //sabki/ ravewi náwiyáne/ sost; ravewi* [technique] *náwiyáne/ sost//*

gaucheness, gaucherie n *nátaváni, sosti, náwiggari, dastopá colofti budan; bidastopáyi; in dastew be un dasteww mige goh naxor*

gaucho n (pl **gauchos**) *gávcarán, asvár (beviźe dar Ámriká ye nimruzi az neźád e espániyáyi va sorxpust)*

gaudily adv *ajaq-vajaq*

gaudiness n *bonjoli, kamarzewi*

gaudy adj **(gaudier, gaudiest)** *(xárdári) ajaq-vajaq, bauj (ZBP, C2833 FM). //áráyehá ye bauj/ jelf/ ajaq-vajaq; gouharhá ye arzán va bouj//*

gauge, (US) **gage** n **1** *andáze, pahná, setabrá. //setabrá ye yek barg e áhan/ felez/ ayoxwost/ yuwost*/ baráye in sim ce andáze/ setabrá/ simi be ce kolofti bekár barim?//.* **2** *(dar ráh áhan) andáze, pahná (miyán e do reil). //Pahná ye ostá* [standard] *miyán e do reil e ráh áhan báyad cahár fut va hawt-o-nim inc báwad./ ráh áhan e bárik/ feráx bá pahná ye kam yá feráx (miyán e do ráh/ reil)//.* **3** *andázegir, dareje, ...-sanj, peimáne, "duw didam ke maláyek dar e meixáne zadand- gel e ádam beserewtand o be peimáne zadand." (Háfez). //dareje ye benzin/ fewár/ bárán/ tajá** [speed]*; benzinsanj, fewársanj, báránsanj, tajásanj** [speed gauge]//. **4** *newángar. //Áyá raftár e mardom/ ádam rá zir e fewár* [stress] *mitaván newángar* [gauge] *e ostovári* [reliable] *baráye manewaw* [character] *dánest?//*

gauge v **1** (**a**) *saxt/ bárik saxtan, bárik andáze kardan. //abzárhá ye bári/ bárik* [precision instrument] *ke setabrá rá tá xorde ye* [fraction of] *milimetr mitavánad andáze konad/ besanjad* [gauge]//. (**b**) *arzyábi kardan. //az ruy e jonbew e deraxtán zur e/ sele* ye bád rá arzyábi kardan/ sanjidan//.* **2** *darbáre ye... dávari kardan. //kuwew/ kuwidan be dávari* [gauge] *ye/ darbáre ye vákonew* [reaction] *(e mardom) / haváxáhi* [sympathy] *ye mardom / sahewhá* [sentiments] *ye mardom/ dávari darbáre ye vákonew e mardom dowvár bud.; pendáwtam ke baráye soxan goftan bá u zamáni wáyeste nabud.//*

gaunt adj **1** *nezár, kák, láqaru, landuk (ZBP, C1115 FM). //roxsár e nezár e mardi gownámár* [starving]*//.* **2** *loxt, barahut, bi áb o alaf; //cewmandáz* [landscape] *e máh//*

gauntness n *loxti, barahuti, bi áb o alafi*

gauntlet[1] n **1** *bahle (dastkew e áhanin e zereh).* **2** *bahle, dastkew e setabr e sáqboland. //motorsikletsavárání/ docarxedudisavárání bá dastkewhá ye carmi ye sáqboland/ bá bahle ye carmi//.* **3** **pick up/ take up the gauntlet** *kamar bastan, cálew paziroftan. //Dar paziroftan e cálew e hamestárán** [opposition] *derangi nakard.//.* **throw down the gauntlet** *kasi rá be cálew xándan/ vádáwtan*

gauntlet[2] n *az dam e tiq... gozawtan. //Piw az gozarándan* [approval] *e án piwnahádát e* [proposal] *sarrewtedári/ warvin** [government] *noxost mibáyast az dam e tiq e* [run the gauntlet of]*/ dowmanihá* [hostility] *ye haváxáhán* [supporter] *e xod begozarad.//*

gauze n **1** *tanzib, mariwom, xasteband (ZBP, C640 FM). //páreyi tanzib/ mariwom/ yek parde ye mariwom; tekkeyi xasteband/ tanzib be zaxmaw casbándan* [apply]*//.* **2** *turi ye simi*

gauzy adj *tanzib mánand, mariwomsán*

gave *zamán e gozawte az* "give"

gavel n *cakkowak (viźe ye harájgarán* [auctioneer] *yá sarparast e goruh* [chairman] *dar yek newast). //Cakkow e xod rá taqtaq bar miz kuftan* [bang/ rap]//

gavotte *"gavot", guneyi raqs/ vawt e kohan e Faránsavi*

gawk v, **gawk (at sb/ sth)** *berber zadan/ negaristan, xire wodan. //Bizár-am ke kasi be man berber bezanad/ xire wavad!//*

gawkily adv *paxme/ laqveyi*

gawkiness n *bá in ke landuk/ laqveyi bud ammá miraft ke ruzi ani zibá gardad.//*

gawky adj (**gawkier**, **gawkiest**) *(javán e landuk/ deyláq e) dastopá colofti/ papa (ZBP, C2726 FM); paxme/ laqveyi. //nojaváni kamru va paxme//*

gawp v, **gawp (at sb/ sth)** *ber zadan, berber zadan/ negaristan, xire wodan/ negaristan. //Anbuh e binandegán ámade be láwe* [wreckage] *ye havápeimá xire wodand.//*

gay adj **1** *wád, wangul, wádán, jalu (ZBP, C7099 FM). //xandeyi/ musiqiyi wád; Xiyábánhá bá darafwhá ye rangárang va ceráqhá ye rangi wádibaxw ast* [look gay].*//.* **2** *wangul, mastomalang.* **3** *qar, livak [niz bengarid be* "homosexual"*]. //yek ádam e qar/ kuni; báwgáh e livakán; yek meixáne ye qarán; Nemidánestam qar/ livak/ hamjensbáz ast.//*

gay n *qar, kuni, kunde, livak [bengarid be* "homosexual"*]*

gayly *bengarid be* "gaily"

gayness n *qari, kuni budan, kunde budan, livaki [bengarid be* "homosexuality"*]*

gaze v **1** *zol zadan, xire wodan/ negaristan, ber zadan, berber negaristan. //Án ágáhi rá ke be u/ behaw/ behew dádam/ goftam bá nábávari be man xire gawt.; Haminjur newaste be ásemán xire wode bud/ az panjere be birun xire wode bud.//.* **2** **gase on/ upon** *(beáyin) negaristan, didan. //U zibátarin zani bud ke hargez be cewm dide bud.* [gaze upon]*//*

gaze n *zol zadan, ber zadan, zolzol, berber (negaristan); xiregi; xire wodan. //Az ber zadan e/ zolzol negaristan e u náásude bud.//*

gazebo n (pl **gazebos**) *káz (ZBP C3148 FM); áláciq [yi bá cewmandáz e pahnávar]*

gazelle n (pl **gazelle, gazelles**) *qazál. //yek galle qazál//*

gazette n **1** *ruzname ye diváni* [official]. **2** *(dar farnám e ruznámehá) ruzname, náme. //Ruzname ye Sepáhán//*

gazette v **1** *cizi rá dar ruzname ye diváni* [official] *cáp kardan. //Hafte ye piw dar ruzname ye diváni nevewtand ke be án kár gomáwte wode.//.* **2** *(beviże dar ártew) (be kári) gomáwtan. //U rá be hang e nou* [new regiment] *gomáwtand.; be u dareje ye sarhangi* [gazetted colonel] *dádand.//*

gazetteer n *fehrest e námhá ye joqráfiyáyi*

gazump v *(náwenáxte) (dar Engelestán/ xárdári) (sar e foruw e xáne yá zamin pas az peimán) dabbe darávardan. //Án saráy rá nemixarim, xodávand e án dabbe darávarde.//*

gazumper n *(dar Engelestán/ xárdári) (sar e foruw e xáne yá zamin pas az peimán) dabbe. //Dabbe darmiyávarad.//*

gazumping n *(dar Engelestán/ xárdári) (sar e foruw e xáne yá zamin pas az peimán) dabbe darávaradan.*

GB *kutáh wode baráye* Great Britain, *Mah Britániyá ye*

GCE *kutáh wode, dar Engelestán, baráye* General Certificate of Education *gováhináme ye farhixt e hamegáni. //*have 9 GCEs: *dar noh mádde gováhináme ye farhixt dáwtan;* take GCE in 9 subjects: *dar 9 ámuzák/ mádde ázmun e* GCE *dádan;* GCE O-level/ A-level: *gováhináme ye farhixt e hamegáni ye páye/ piráste//*

GCSE *dar Engelestán, kutáhwode baráye* General Certificate of Secondary Education: *gováhináme ye farhixt e hamegáni ye dovvom/ dabirestán*

GDP *kutáh wode baráye* gross domestic product "*farávarde ye ruyehamrafte ye kewvar"*

gear n **1** *sázobarg (M. Moqaddam). //Hame ye sázobarg e ordugáhiyaw* [camping gear] *rá dar kulepowti baste bud* [pack].*; Hameaw baráye do ruz miravim niyáz nist candán sázobarg biyávari!//.* **2** *(beviże dar vážehá ye serewte) abzár, dastgáh. //dastgáh e forudámadan/ newastan* [landing gear] *gir karde.* [jam]*/ carx e viże ye bálá bordan e bárhá ye gerán* [winding gear]*//.* **3** (**a**) *(beviże be rixt e candgáni)* **gears**, *dande. //farviw/ bad bekárbordan, dar kárbord e pawal* [clutch] *mitavánad máye ye ásib didan e carxedandehá* [gears] *gardad./ Án ráde*/ máwin cahár dande ye jelo va yek dande ye pas dárad.; Ráde*/ máwin bá ává ye xordwodan e dandehá ráh oftád.//.* (**b**) *dande. //Ráde*/ máwin dar dande* [in gear] *ast.; Dande ye ráde*/ máwin ázád ast* [out of gear]*./ dande ye yek/ sangin* [low/ bottom/ first gear]; *dande rá gardándan//.* **4** *(pendárin) wetáb, dande, harjá juri tarjome miwavad. //Bá nazdik wodan e gozinew sázmán e kumal* saxt be kár oftáde/ wetáb gerefte* [top gear]*;/ gord/ qahremán wetáb gerefte nágahán az digarán jelo zad/ piwi gereft* [change gear]*//*

gear v, **gear sth to/ towards sth** *sázgár sáxtan, hamáhang kardan; be dareje ye... resándan, harjá juri tarjome miwavad. //Sátvun*/ kárxánehá* [industry] *báyad bá niyázhá ye zamán e jang hamáhang gardad/ gardand.; kuwew e má bedán sán ast ke* [geared to] *farávardehá ye biwtari dáwte báwim* [higher

production]//. **gear down** *dande ye páyin/ sangin raftan/ gozáwtan.* **gear sth down (to sth)** *az niru yá tizi ye... kástan. //Zamán varzew rá baráye mardán e bálá ye wast sál be dah pál** [minute] *dar ruz kástand.;* **gear up (for/ to sth); gear sb/ sth up (for/ to sth)** *baráye... ámáde sáxtan/ ámádan/ ámudan; baráye... sijidan/ basijidan. //Án dálá** [company] *dárad baráye afzáyew e bozorg e fewnád** [export] *ámáde miwavad/ mibasijad.; Baráye estár** [vacation] *basijide budam ammá aknun váxánde wod* [cancel]*//*

gearbox n *kive*dande*

gear-change n *dande gardándan; //az yek dande be dande ye digar gardándan/ gozáwtan/ raftan//*

gearing n *dande, dandekári. //Dandekári ye in carxowt hanjár nist.//*

gear-lever, gear-stick, (US) **gearshift** *dande; daste ye/ mile ye dande*

gearwheel *carx e dande/ carx e dandándár*

gecko n (pl **geckos, geckoes)** *gékuk (váże ye Máláyáyi) guneyi karfaw, pawexár, "mabin án ke mur ast yá karfaw ast -- to án bin ke jándádanaw náxaw [náxow] ast." (ZBP, C5145 SF)*

gee[1] *(wegeftváże) hey!, hin! (baráye in ke asb ráh oftad yá tondtar ravad)*

gee v, **gee sb/ sth up** *(anáyin) kasi rá wetábándan/ hin kardan*

gee-gee n *(zabán e kudakán) tátu [asb]*

gee[2], **geewhiz** *(wegeftváże) váy!, bah!, bahbah!. //Babahh, koláh e tázat-o beram!//*

geese *rixt e candgáni ye* "goose"

geezer n *(anáyin) piremard, ádam, bábá, yáru. //Un bábá kojá-st?//*

Geiger counter *dastgáh e partousanj e Gáyger*

geisha n *geiwá (duwize ye/ zan e hamdam e żáponi)*

gel n *(beviże dar vážehá ye serewte) gel, zik* [<zik, Gilaki], seriwom, esriwom, "zarde ye xáye ye nimberewt náfe' ast va seriwom e máhi náfe' ast..." (ZBP, L5517 ZX). //zig* e tanwuy, gel e tanwuy, gel e sarwuy//*

gel v (**gelled, gelling**) **1** *laxte wodan, bastan. //In ábgin* [liquid] *dar havá ye sard zudtar laxte miwavad/ mibandad.//.* **2** *(pendárin) rixt gereftan. //andiweháyam dárad rixt migirad.//*

gelatine, (US) **gelatin** n *seriwom/ esriwom, "zarde ye xáye ye nimberewt náfe' ast va seriwom e máhi náfe' ast..." (ZBP, L5517 ZX). zik* [<zik, Gilaki]*

gelatinous adj *con zik*; ziksán*/ zikvaw* [<zik, Gilaki], seriwom-mánand; seriwomi, esriwomi, zikvaw*, ziksán*. //yek mádde ye/ mátak e seriwomimánand//*

geld v *axte kardan (yek jánevar)*

gelding n *(asb e) axte*

gelignite n *dinámit*

gem n **1** *gouhar, "conán dán ke wáhi yo peiqambari- do gouhar bovad dar yek angowtari" (ZBP, L4906 SF); negin, awná (ZBP, C4580 FM). //táji gouhar-newán//.* **2** *(pendárin) gouhar, negin, harjá juri tarjome miwavad. //In negár/ peikare negin e án ganjine* [collection] *ast./ jáyi saxt niku/ naqz/ con gouhar/ negin/ Án sofrexáne* [restaurant] *yek párce gouhar ast.; Án doxtar con yek daste gol ast/ yek tekke gouhar ast.//*

Geminean n, adj *vábaste be dopeikar*

Gemini n **1** *dopeikar, "hamán tir o keiván barábar wode- atárod be borj e do peikar wode." (ZBP, L4888 SF).* **2** *kasi ke dar borj e/ dar dar e dopeikar záde wode.*

gemstone n *sang, sang e geránbahá, awná*

gen n, **gen (on sth)** *(kohne wode dar Engelestán, anáyin) ágáhi. //Darbáre ye in barnáme ye novin be man ágáhi bede.* [give me the gen on]//

gen v (**genning genned**), **gen (sb) up (on sth)** *(kohne wode, anáyin, dar Engelestán) be kasi darbáre ye... ágáhi dádan. //Az sir tá piyáz/ az tah-tu ye* [details] *barnáme ye novin ágáhi dárad.//*

Gen *kutáh wode baráye* General/ *ártewbod. //Ártewbod Rostam e Farroxzád//*

gendarme n *gezir* [<gezir, Pahlavi (ZBP, C7737, BF)], żándárm*

gendarmerie n **1** *gezirán*, żándármhá.* **2** *gezirxáne*, żándármeri*

gender n **1** *(dastur e zabán) gun* [besanjid bá "gaona" (Avestáyi)]. //Dar zabán e Rusi námvážehá se gun* dárand, narine, mádine va xanze//.* **2** *(beáyin) visan* [narine yá mádine]. //visan* e narine va mádine//*

gene n *gen [váźe ye gen* ke dar "hamgen" dide miwavad az váźe ye avestáyi "gaona" be maini ye rang* (color, sort, type) *wekáfte va mitavánad dar pezewki va kárhá ye dánewik bekár gerefte wavad. Baráye nemune* "genetics" *rá mitaván "genwenási" goft, niz váźe ye "jens" az "gaona" wekáfte [(EDPL 15.2420) (ZBP, L7100 FM)]. gen* e bartar/ vaspur* [dominant]*; gen* e nidá* [recessive]. //*cizi rá be gouhar dáwtan* [in one's genes]*//*

genealogy n **1** *barresi ye deraxt e xánevåde/ xánevádegi; dudemánwenási.* **2** *deraxt e xánevádegi; dudemán náme*

genealogical adj *dudemán, dudemáni. //ostád e dudemánwenás; gováh e, ávand* [proof] *e, piwine ye dudemánwenási/ dudemáni/ jadval e/ deraxt e xánevádegi//*

genealogically adv *az didgáh e dudemánwenási*

genealogist n *dudemánwenás; dudewenás*

genera *rixt e candgáni az* "Genus"

general adj **1** (**a**) *hamegán, hamegáni (ZBP, L4417, NKZZF). //káhew* [lowering] *e hamegáni ye ostáhá* [standards]*; Án ágáhi* [announcement] *bá wádemáni ye hamegán ruberu gawt.; Zamineyi/ cemi/ máyeyi/ dástáni* [matter] *ke hamegán be án delbastegi* [interest] *dárand/ negaránaw hastand* [concern]*; Ruzegári* [once] *besyár kamyáb bud, ammá aknun kárbord e hamegáni* [use] *dárad.; Án mard máye ye ranj* [nuisance] *e hamegán ast.; biwine ye mardom/ hamegán* [general public]*; newast e, bastnewini* [strike] *ye hamegáni; havá hamejá bad bude/ badi ye ábohavá tá andázeyi hamegáni bude.; Bardáwt* [impression] *e hamegáni án bud ke behtar wode.//.* (**b**) *hamejá, ruyehamrafte, harjá juri tarjome miwavad. //Hálaw ruyehamrafte behtar ast ammá páháyaw hanuz tá andázeyi sost ast.*; *Karte* [chapter] *ye noxost doureyi hamegáni* [general overview] *az án zamine/ máye be dast midahad.; Án sáxtemán ruyehamrafte/ hame jáyaw niyáz be vásác** [repair] *dáwt.//.* **2** (**a**) *hamegáni (na viźe). //dareje ye dánewik e hamegáni; dánestanihá ye, dánewhá ye, ámuzákhá ye hamegáni; jostár/ goftogu rá dar marz e hamegáni negahdáwtim.//.* (**b**) *hamegáni, hame..., //yek bimárestán e hamegáni; ketáb e xándani baráye hamegán; yek pezewk hamegáni; noukar e/ dastyár* [factotum] *e hamekáre//.* **3** *hanjár, hamegáni, biwtar; //kár e hanjár dar conin báreháyi darxást e dastur az dádgáh ast* [apply for court order]*; Bonesti* [principle] *hamegáni ke cand radxor e/ biźe** [exception] *ye tavánad dáwt.; Biwtar (e zamánhá) injá candán cizi ruy nemidahad.//.* **4** *hamegáni (na viźe); gong. //zandaw* [description] *xeili hamegáni/ gong bud va az inru candán sudmand nabud.; Ruyehamrafte bardáwtam* [impression] *az án xeili xub nabud.; be/ bá cizi ruyehamrafte hamánandegi* [resemblance] *dáwtan.; be zabán e hamegáni* [general terms] *soxan goftan/ nevewtan//.* **5** *(biwtar dar farnámhá* [titles]*, va bá vát e noxost e dorowt be donbál e námhhá nevewte miwavad) sar...; gol...; qara... [bengarid be (EDPL 15.1055)]. //sarkixá*/ golkixá** [general manager]; *sardádvar/ goldádvar** [attorney]*/ sarbázras* [inspector], *sarfarmándár* [governer]*, sardabir/ goldabir*/ qaradabir** [secretary]*//.* **6** **as a general rule** *dar biwtar e bárehá.* **in general** *biwtar, ruy e hamrafte. //Biwtar/ ruyehamrafte káraw xub bude ammá in goftár* [essay] *besyár bad ast.//*

general n *áryewbod. //ártewbod e cahár setáre/ Ártewbod Rostam e Nikzád//*

General Assembly *anjoman e hamegáni, gerdehamáyi ye hamegáni ye namáyandegán* [representative]

General Certificate of Education (GCE) *gováhináme ye farhixt e hamegáni*

General Certificate of Secondary Education (GCSE) *gováhináme ye farhixt e dabirestáni*

general dealer *foruwande ye/ dádosetadgar e hamegune kálá*

general election *gozinew e hamegáni/ sarásari*

general headquarters (GHQ) *setád*

General Post Office (GPO) *peik/ diván e peik/ daftar e peik*

general practice *(dar Engelestán) pezewk e hamegáni, pezewki ye xánevåde*

general practitioner (GP) *pezewk e hamegáni; pezewk e xánevåde; vesp-pezewk* = vesfpezewk*/ bejewk e xánevåde*

general-purpose adj *harkáre, hamekáre. //yek carxowt e/ ás* [machine] *e kewávarzi ye hamekáre//*

general staff *afsarán e setád (e farmándehi)*

generalissimo n *(farmándehi ye se niru) Bozorg Ártewtárán Farmánde*

generality n **1** *soxani/ gofteyi gong, soxani gewtágewt. //gong soxan goftan, gewti soxan goftan ; //Badbaxtáne án peimánnáme* [treaty] *ágande az bandhá ye gong/ gewti* [generalities] *ast va be kárhá ye viźe* [specifics] *nemipardázad.//.* **2** **the generality** *biwtar...; gewtágewt. //Biwtar e Norveźihá mubur-and*

[blond]//. **3** *sarásari, hamegáni, farágir, gewti, gewtágewt. //dádi. áyini farágir/ sarásari* [a rule of generality]//

generalization, generalization n *(soxani) ruyehamrafte/ gewti/ gewtágewt. //Yek soxanráni ye ágande az goftehá ye gewti/ gewtágewt.//*

generalize, generalise v **1 generalize (about sth); generalize (sth) (from sth)** *hude ye hamegáni/ farágir/ gewti gereftan. //Az ruy e yek yá do bimár/ báre* [case] *nemitaván hude ye farágir gereft.; Az yek dast cem/ bonest** [set of facts] *hudeyi farágir/ gewti/ hamegáni bardáwtan/ gereftan//.* **2 generalize (about sth)** *(hame rá) ruyehamrafte…, //Agar bexáham ruyehamrafte beguyam, orupáyihá hame… hastand.; Wáyad behtar án báwad ke womá hame rá yejur nawomárid/ hame rá bá yek cub nazanid.//*

generalized, generalized adj **1** *farágir, sarásari, hamegáni. //In dáru aknun kárbord e farágir/ hamegáni dárad.//.* **2** *sarásari, ruyehamrafte, na viźe. //guneyi náxowi ye sarásari* [generalized]//

generally adv **1** *biwtar, hame, nazd e hamegán. //Hame dustaw dárand.; biwtar e mardom/ hamegán bá án barnáme bexubi barxord kardand.//.* **2** *ruyehamrafte, gewti. //Ruyehamrafte, bá in kár na six misuzad na kabáb.* [a fair settlement]//. **3** *Biwtar. //biwtar (e ruzhá) zud az xáb barmixizam.//*

generalship n *ártewbodi, sepáhigari*

generate v *padid ávardan, zádan, anbusidan (riwe ye aknun: anbus-), "báqbáni banafwe mianbud…" (ZBP, C3286 FM). //Barq, garmá padid ávardan/ anbusidan; piwdávari ye* [prejudice] *neźádi ke kine/ bizári* [hatred] *padid ávaerad.; sámánhá ye dasturi* [grammatical rules] *baráye sáxtan e vákiyám** [sentence]//

generation n **1** (**a**) *padid ávardan, anbusew* [anbusidan, anbus, (ZBP, C3286 FM)]. //padid ávardan e/ anbusew e barq bá boxár yá niru ye áb; bá málew garmá padid ávardan/ anbusidan//.* (**b**) *(zistwenási) zádan.* **2** *powt, "ze powt e man ast in o nám Urmazd -- daraxwande con lále andar fazard." (ZBP, L5879 SF). "do powt ke gozawt tork e árásteyi wodand va u [Saboktakin] be wew powt e be Yazdgerd miresad…" (ZBP, L7460 DTH); zád, "hame zád barzád xiw e manand- ke dar Hend bar páy piw e manand." (ZBP, L5979 SF). //Yek mehmáni ye xánevádegi ke dar án se powt (hame) báham dar yek já (gerd)ámade budand.; ázmudegiyi* [experience] *ke powt be powt reside//.* **3** *powt, zád, zamáne. //Raftár e mardomán e zamáne ye man/ powt e man hamánand e mardomán e zamáne ye/ powt e pedar va pedarbozorgam nist./ Yek Ámrikáyi ye powt e yekkom/ dovvom/ sevvom.//.* **4** *powt. //yek powt piwtar; dar yek powt//.* **5** *gune, powt. //gunehá ye novin e havápimáhá ye farásu ye tajá* ye ává* [supersonic].*; ásmardhá** [robots] *ye powt e sevvom;/ powt dar powt, powt andar powt, zád bar zád//*

the generation gap *bar yek áyin va rasm nabudan e márán o rudán* [mothers and kids] */ pedarán o pesarán.*

generative adj **1** *záyá, anbusewi (az anbusidan). //ravandhá* [process] *ye anbusewi; dastur e zabán e anbusewi//.* **2** *(zistwenási) záyewi, anbusewi. //andámhá ye záyew/ anbusew//*

generator; (US) **dynamo** n **1** *niruk [<Pahlavi (EDPL 29.2355]. //Niruk* áqáz be kár karde/ az kár bázistáde/ xaráb wode.//.* **2** *carxowt* [machine] *e záyande ye boxár/ gáz.* **3** *padid ávarande, záyá. //padidávarande ye andiwehá ye nou//*

generic adj *hamegáni, na viźe. //nám e hamegáni ye nabid* [wine], *siki* [spirits], *fugán* [beer], *"nuwábehá ye meiman" ast.//*

generically adv *hamegáni*

generosity n **1** *"hame mardomi báyad áyin e to -- hamán rádi yo rásti din e to" (ZBP, L4625 SF).* **2** *kári az ruy e rádi, "va miyán e zofti va rádi marhalehá ye bozorg yáftim," (ZBP, L1755 DB)*

generous adj **1** *rád, "hame mardomi báyad áyin e to -- hamán rádi yo rásti din e to." (ZBP, L4625 SF), baxwande, "bekuwid o baxwande báwid niz -- ze xordan be farad mamánid ciz" (ZBP, L4951 SF), dast-gowáde. "zabáni soxonguy o dasti gowáde…" (ZBP,.L568 TBH); //Az in ke xorákat rá bá man hanbáz gawti newán e rádi ye to bud.//.* **2** *fareván. Bozorg, cewmgir. //yek piwkew e bozorg[manewáne]; piwdáwti* [offer] *bozorg; afzáyewi cewmgir; yek bowqáb por/ kut sibzamini sorxkarde//.* **3** *rád, bozorgmanew, gowáde, feráx. //feráxmanewi, rádmanewi* [generous mind]. *//ázádegi* [generous spirit]/ *Wahriyári* [ruler] *xeradmand behengám e piruzi rádmanew ast.//*

generously adv *rád, baxwande. //Xáhew mikonam bá gowádedasti bedahid.; pirhani feráx/ pirhani ke farávan daraw párce bekár rafte.//*

genesis n (plural **geneses**) *áqáz, xástgáh. //Áqáz/ xástgáh e wahrigari* [civilization]//. **2 Genesis** *(dar Enjil) bondahew*

genetic adj *suápe* [besanjid bá "suápe bewiyun" az guyew e Semnáni], gouhar, begouhar, "javán garce dáná bovad bágohar [be gouhar] -- abi ázmáyew nagirad honar." (ZBP, L6268 SF). //barresihá ye suápe** [genetic studies]*//*
genetically adv *be gouhar, az ráh e suápe*, vábaste be suápe**
genetic code *(dastgáh e) ramz e/ payám e ramz e suápe*/ geni**
genetic engineering *dastkári ye suápe/ dastgáh e geni**
geneticist n *genwenás**
genetics n *genwenási*, suápewenási**
geniality n *sávizi, garmi, delpaziri*
genially adv *sáviz, garm, delpazir*
genie n (pl **genies**, **genii**) *jen*
genital adj *(pezewki, beáyin) warm, andám e warm,"bed-u goft wáh [Ardawir] andarin hoqqe cist -- Naháde bar in band bar, mohr e kist?; Bedu goft kán xun e garm e man ast -- boride ze bon pák warm e man ast." (SF). warmgáh* [genital area]*; //angizew/ barangizew* [stimulation] *e andám e warm//*
genitive n *(dastur e zabán) ruye/ rixt e azáni**
genitive adj *(dastur e zabán) ruye/ rixt e azáni*. //Rixt e azáni* ye* "we" "our, ours" *ast.//*
genius n (pl **geniuses**) **1** (**a**) *wáygari*, wáyáyi* [<wakya, wakti, Sanskrit, az riwe ye "kway"]. //mardi wáygar*; Emruze conin wáygari(há) kamyáb ast.//.* (**b**) *wáygar*. //Einstein dar dánew e engárew* [mathematics] *wáygar* bud.; Saxtkuw va tavána-st ammá wáygar* nist.//.* **2 a genius for (doing) sth** *wáyáyi*. //wáyáyi baráye zabán, dustyábi, goftan e cizi nábejá//.* **3 the genius (of sth)** (**a**) *fravahar e…; izad e…; //Izad e negahbán//.* (**b**) *gouhar, viźegi. //gouhar e/ viźegi ye zabán e Engelisi; viźegi ye yek ruzegár* [age]*//.* **4 one's good/ evil genius** *hamzád. //Giram ke in kár e bad rá hamzádam kard.//*
genocide n *zádozehkowi; kowtár e goruhi; neźádkowi; dudemánbarandázi*
genre n *gune, sabk e honari/ soxan. //matal* [novel] *va dástánhá ye kutáh do gune kár e jodá az ham-and.//*
genre-painting n *negárgari az zendegi ye ruzáne (ye mardom)*
gent n **1** *(anáyin bewuxi) xáje, xájegán. //Xájegán, xáhew mikonam az in ráh beravid!//.* **2 gents** *(beviźe dar maqázehá) mardán, mardáne. //piráyewgar e/ salmáni ye/ muysetor e mardáne; baxw e puwák e mardáne//.* **3 the Gents** *(dar engelestán) ábrizgáh e mardáne. //ábrizgáh e mardáne kojá-st?//*
genteel adj **1** *(xárdári) xodnamáyi dar kerdár e nik; hukerdár begazáf. //Dar soxan goftan saxt/ begazáf hukerdár ast!//.* **2** *(kohne wode) ánhá ke xunewán az digarán rangintar ast; az má behtarun. //bá sili ruy e xod rá sorx negahdáwtan* [living in genteel poverty]*//*
genteelly adv *xodnamáyáne*
gentian n *do gune giyáh az xáneváde ye* <u>gentianaceae</u> *va riwe ye gune ye zard e án be nám e dánewik e* <u>Gentian lutea</u> *ke dáruyi ast va baráye afzáyew e niru va árámew e kom** [stomach] *bekár miravad*
gentian violet, gentian = *banafw: ranghá ye wekáfte ye metili* <u>Pararosaniline</u> *beviźe ávite** (mixture) *ye sabz e tire yá sabzfám ke kowande ye mikrobhá, kapakhá va kermhá ast*
gentile n, adj *náyahudi, na yahudi, joz yahudi*
gentility n *(pasandide yá be riwxand) "az má behtaruni", "makow marg e má". //Gomán mikonad ádam bá jáme ye zibá jozv e az má behtarun miwavad/ newán e mardomi ast.//*
gentle adj (**gentler**, **gentlest**) **1** (**a**) *narm, názok, sabok, mehrabán. //Kasi/ ádami narmxu. //roxsári mehrabán/ raftári narm, áváyi/ ávázi narm o názok/ Pezewki sabok dast ast.; bá jánevarán/ kudakán be narmi raftár kardan; Beppá be cinihá ye xub e man narm dast bezani!//.* (**b**) *(baráye ábohavá) na garm o na sard o hamiwe bahár, árám, harjá juri tarjome miwavad. //nasimi árám/ na sardona garm; báráni narmnarm/ árám- árám; garmáyi delpazir//.* **2** *narm. //wibi* [slope] *narm//.* **3** *(kohne wode) áberumand. //az xánevádeyi áberumand* [gentle birth]*//*
gentle folk n *(kohne wode) bozorgán, az má behtarun; kasáni ke xunewán az digarán rangintar ast.*
gentleman n (pl **gentlemen**) **1** *(pasandide yá be riwxand) áqá, xáje, mard. //Sepás, womá berásti áqá-yid!; Mard/ áqá nist!//.* **2 gentlemen** *áqáyán. //Áqáyán e dádgán** [Gentlemen of the jury]; *bánován va áqáyán; Áqáyi dam e dar ast//.* **3** *(kohne wode) arbáb, xáje, "bar dar e arbáb e bi morovvat donyá- cand newini ke xáje kei bedaráyad!" (Háfez); xán*
a gentleman's agreement *soxan e/ peimán e mardáne*
gentleman-at-arms n *(dar Engelestán) tanpás (e wáh)*

gentlemanly adj *(pasandide) áqáyáne, xájevár, "yek ruz... xájevár va ... be kamar newaste bud" (ZBP, L2794 AT). //bá didári* [appearance] *xájevár; roxsári áqáyáne; raftár e xájevár/ áqáyáne//*

gentleness n *narmi, názoki, saboki, mehrabáni, ásánkári. "va ásánkári bá bozorgán va saxtsári bá setamkárán va ensáf bá rayiyat va..." (ZBP, L1676 DB)*

gentlewoman n (plural **gentlewomen**) *(bástáni) bánu*

gently adv *benarmi, benázoki, be saboki, sabok, be mehrabáni, narm-narmak, "narm narmak somáyi va zaxmeyi va goftári miwenid..." (ZBP, L576 TBH), xowxowak, "va xow-xowak mey mixord va ..." (ZBP, L576 TBH); xowxow, "va pilbánán con dánestand zahre nadáwtand pil rá be wetáb rándan, va be gám e xow mirándand... va soltán xofte bud." (ZBP, L1394 TBH); narm-narm, "Hami ránadand [rándand] án do tan narm-narm -- xoruwid Xosro be ává ye garm." (ZBP, L3234 SF). //be cizi benarmi/ be saboki dast zadan/ cizi rá narm-narm parmásidan/ bá cizi be narmi kár kardan* [handle]*/ bá kasi be narmi soxan goftan; keráne ye daryá* [beach] *bá wib e narmi/ kami be daryá miresad* [slope]*//*

gentrify v (pt, pp **gentrified**) *(anáyin) behtar kardan va darxor e/ wáyán e zendegi ye mardomán e áberumand sáxtan. //*

gentry n, **the gentry** *mardomán e rade ye bálá; kallegondehá*

genu n *(dar pezewki) zánu*

genu valgum *gáczánu* [zánuhá be rixt e <>; az gác Guyew e Gilaki]; kamánpáy, "va asb xal ham bud páyaw kaź bud be Pársi kamánpáy xánand. (ZBP, L6781 QN); picidezánu (BP, L2112 FM);*

genu varum *lár zánu [zánuhá be rixt e >< ; az lár Kordi/ Hourámi]*

genuflect v *zánu zadan; (beviźe hengám e niyáyew) namáz bordan*

genuflexion n *zánu zadan; namáz bordan*

genuine adj **1** *rástin, sare, xuwáb, "dejar dorji az zar e náb -- dar u wew hár morvárid e xuwáb." (ZBP, L7728, VR); //yek parde ye rástin kár e* Picasso*; morvárid e rástin/ xuwáb; nebahre* [not genuine]//. **2** *(pendárin) rástin. //Engár az tah e del miguyad ammá mitaván bávaraw dáwt?//*

genuinely adv *berásti, az tah e del. //berásti /az tah e del puzew xástan.//*

genuineness n *rástini*

genus n (plural **genera**) *gune*

genu valgum, **knock-knee**: *[be in rixt " >< "]; zánu ye lár [lár <Kordi (Hourámi)]; picide zánu (ZBP, L2117 FM); kamánpáy, "va asb xal* [crooked] *ham bud, páyaw kaź bud." (ZBP, L6781 QN)*

geo-, *(dar váźehá ye serewte) zamin, zemik (ZBP, C7586); zemi, "zemi gawt gardán o wod ruz tár -- yeki abr bast az bar e kárzár" (ZBP, L6093 SF). //*geocentric: *zeminápik* (zamin dar miyán/ náf) [baráye riwe be páyintar bengarid];* geography: *zamin-negári/ joqráfi;* geology: *zaminwenási//*

geocentric adj **1** *zeminápik*, zamin dar miyán [zemi + nápik <nábhi (Avestáyi), (EDPL 29.0875]*. **2** *bardáwt e zeminápik** (geocentric view of the universe) *[ke barpáy e án zamin náf e keyhán ast]*. **3** *andázegiri wode az náf e zamin*

geographer n *dánewju yá ostád e zamin negári, zamin-negár (M. Moqaddam)*

geographical adj *zamin negári. //viźegihá* [features] *ye /paźuhew e zamin negári//*

geographically adv *az didgáh e zamin negári*

geography (n) **1** *zamin-negári (M. Moqaddam). //zamin negári ye cehrik** [physical]*/ xawáyáyi** [political]*/ hanvari** [social]*/ yek ketáb e, yek dánewju ye/ yek soxanráni ye zamin negári//.* **2** **the geography (of sth)** *viźegihá ye zamin-negári ye jáyi. //dar o peikar e/ viźegihá ye kuyi* [neighborhood]*, saráyi, áwpazxáneyi rá wenáxtan va váresi kardan.//*

geological adj *zaminwenási. //yek ruzgár* [age] *e/ táwe* [formation] *ye zaminwenási//*

geologically adv *az didgáh e zaminwenási*

geologist (n) *[ostád e/ dánewju ye] zaminwenás*

geology n *zaminwenási. //yek doure* [course] *ye /yek baxw* [department] *e/ yek gardew* [field-trip] *e zaminwenási*

geometric; geometrical adj *hendese, hendesi. //nerangi* [design] *hendesi; afzáyew e hendesi* [geometric progression]*/ 1,3,9,27,81... yek afzáyew e hendesi ast.//*

geometrically adv *az didgáh e hendesi*

geometry n *hendese. //abzárhá ye hendesi//*

geophysical (adj) *zamin-negári ye cehrik**

geophysicist (n) *cehrwenás e zamin-negári**
geophysics n *cehrwenási ye zamin/ zamin-negári ye cehrik**
geopolitical adj *(vábaste be) zamin negári*
geopolitics n *zamin-negári ye xawáyáyi**
George n, **by George!** *(kohne wode/dar Engelestán) (wegeft-váźe) Xodá ye man!, Bexodá!*
georgette n *źorźet (párce ye pirhani ye názok e kaźnamá/ abriwom-namá)*
Georgian adj (*dar Engelestán) vábaste be ruzegár e Jorj e yekkom tá cahárom. //Saráyi be sabk e Jorj//*
geranium n *gol e wamdáni*
geriatric adj *pirpezewki*/ zálpezewki*. //baxw e zálpezewki ye bimárestán//*
geriatrician n *zálpezew*/ pirpezewk**
geriatrics n *(rewte ye pezewki) bimárihá ye pirán; pirpezewki*/ zálpezewki* [besanjid bá: kárdpezewk, awu-pezewk, urvarpezewk, dádpezewk, mántrapezewk, (hame Avestáyi)]*
germ n **1** *giyáhak, ruyán, zehak (ZBP, C3919 FM).* **2** *jvu*, [jvu (Kordi ye Sanandaji)], (= mikrob); dáruhá ye gandzodá jvu*há rá mikowad. //jang e jvu*yi/ mikrobi//.* **3 the germ of sth** *toxm e…; bon e..; //bon e/ toxm e yek andiwe* [idea]//
germ warfare *jang e jvu*yi/ mikrobi*
German adj *álmán, álmáni. //sátvun** [industry] *e*; *dastur e zabán e Álmáni]//*
German n **1** *(mard/ zan/ ádam e) Álmáni.* **2** *(zabán e) Álmáni*
germane adj, **germane (to sth)** *vábaste be; dar peivand bá. //soxanáni* [remarks] *ke be jostár* [discussion] *bastegi/ peivand dárad.//*
Germanic adj *Álmáni; álmánivár. //viźegihá ye roxsár* [features] *e, manewte* [attitudes] *ye Álmáni. / zabánhá ye xáneváde ye Álmáni/ Álmánivár//*
German meales, (rubella) *sorxak e Álmáni*
German shepherd = Alsatian *sag e gorgi, sag-gorgi*
germicidal adj *jvukow**
germicide (n) *jvukow* [bengarid be* "germ"*]; gandzodá*
germinal adj *giyáhaki, ruyáni, zehaki. //be rixt e giyáhaki/ ruyáni/ zehaki//*
germinate v *tondidan (ZBP, C280 FM); tondándan, javáne zadan, záyidan, ruyidan, ruyándan. //Kalamhá yek-hafteyi javáne zadand/ tondidand; kalam va lubiyá ruyándan///*
germination n *javáne zadan, ruyew, tondew [<tondidan (ZBP, C280 FM)]*
gerontology n *piriwenási, zarmánwenási*
gerrymander v *(xárdári, xawáyágari*) ráy dozdidan (baxw kardan e ostánhá va yá degargun sáxtan e baxwhá ye án baráye ráy dádan conán ke kumal** [party] *e viźeyi biwtar ráy ávarde barande wavad.)*
gerrymander n *ráydozd*
gerrymandering n *ráydozdi. //Ráydozdi dar kár bude.//*
gerund (n) *nám az kárváźe*
Gestapo n, **the Gestapo** *gewtápo (kárágáhán dar dam-o-dastgáh e Názi)*
gestation n **1** (**a**) *ábestani, bárdári. //zamán e/ ruzgár e bárdári ye/ ábestani ye pil nazdik e 624 ruz ast//.* (**b**) *(ruzgár e) ábestani, bárdári.* **2** *(pendárin) ábestan e... budan*
gesticulate v *bá dast adá darávardan va soxan e/ xást e xod rá resándan, be kasi dast takán-takán dádan. //Dastaw rá saxt be man takán-takán midád ammá nemifahmidam ce mixást beguyad.//*
gesticulation n **1** *bá dast adá darávardan, be kasi dast takán-takán dádan. //divánevár* [wild] *dast takán-takán dádan//*
gesture n **1** *bá páreyi az tann dádan e...; newáne ye..., //kári be newáne ye hamdardi; Án beviźe sar yá dast newáneyi dádan/ guwáneyi zadan/ adáyi darávardan/ bá dast adá ye/ guwáne ye zewti* [rude] *darávardan; bá dast adá ye/ cem* [meaning] *e noumidi darávardan; bá newánehá ye/ guwánehá ye dast/ sar yá andámhá bá ham soxan goftan yá payámi resándan.//.* **2** *(pendárin) kári baráye newán dádan e...; newáne ye..., //kári be newáne ye hamdardi/ Án nevidbari** [invitation] *newáne ye dusti bud.//*
gesture v **1** *bá dast adá darávardan/ payámi resándan; bá dast/ sar yá andámhá newáneyi dádan/ payámi resándan.* **2 gester sth (to sb)** *bá jonbew yá takán dádan e dast/ sar yá andámhá payámi resándan; adá darávardan. //Bá takán dádan e dast/ sar náxorsandi ye xiw rá newán dádan.; Bá dast/ sar/ yá... be man*

newán dád/ fahmánd ke zamán e raftan (faráreside) ast.; Bá dast/ sar/ cewm... be ánán fahmánd ke xámuw báwand.//

get v (**getting,** pt **got**, pp **got**, US **gotten**) **1** *be dast ávardan, yáftan, vandidan, "az án con farrahi ye kiyán bá Ardawir bud, Ardawir piruzi vandid..." (ZBP, L7834, ZVY) [<Pahlavi vandidan/ vendidan] niz harjá juri tarjome miwavad. //Emruz bámdád az xáharam námeyi be man resid/ námeyi vandidam*.; peikbargam* [postcard] *be dastat resid?/ rá vandidi*?/ Cewmrouwani ye Krismas/ zádruz e mehr ce gerefti?; In otáq xeili kam áftáb migirad.; Sáli sihezár dolár migirad.; Tiri be ránaw xord.; Bijak* [bill] *e vákubar*/ telefon rá ke did takán xord* [get a shock]; *Conin bardáwtam* [get the impression] *ke az káraw náxorsand ast.//.* **2** (**a**) **get sth (for oneself/ sb) obtain sth for oneself** *xaridan, yáftan, gereftan, girávardan, vandidan* [<Pahlavi, (ZBP, C3996 MK)]. //Án dáman rá az kojá gerefti/ xaridi?; Tavánesti baráye sangitá** [concert] *pate* [ticket] *begiri?; Dar rá báztar kard, tá betavánad behtar bebinad.; kuwidan kami xábidan; Engár xeili varzew nemikonad/ Parváne dar do ye sad metr newán e zar gereft/ bord; Táze/ tázegi dar yek cápxáne va paxw e ketáb kár gerefte.; Cerá baráye xodat saráceyi* [apartment] *nemigiri?; Yádat hast ke báyad baráye zádruz e mádarat cewmrouwani/ piwkewi begiri?//.* (**b**) **get sb/ sth (for oneself/ sb)** *ávardan, gereftan. //Boro yek farhang biyávar tá váźe rá dar án biyábim./ Yek kasi/ yeki beravad pezewk biyávarad, gománam in zan gewtuf** [heart attack] *karde!; Báyad rafte mádaram rá az istgáh biyávaram; Mitaváni án ketáb rá az ruy e raf e bálá baráyam biyávari?; Nuwábe mixáhi (beravam) baráyat biyávaram?//.* **3** **get sth (for sth)** *vandidan*, gereftan. //Baráye ráde* ye/ máwin e kohneat cand vandidi*/ gerefti?//.* **4** *boridan. //Baráye dozdi ye zinávan* [armed robbery] *do sál baráyaw zendáni boridand.//.* **5** *gereftan. //Istgáh* [canal] *e 4 rá nemitavánim bá jamjámemán*/* TV *begirim.; Mixástam bá kixá** [manager] *goftogu konam, ammá bejáy e án menewtá** [secretary] *rá gereftam.//.* **6** *gereftan, //Har ruz ruznáme ye Keyhán rá migiri?//.* **7** *gereftan, cáyidan, cáyemán kardan; //sorxak gereftan; peivaste sardad migirad.//.* **8** *gereftan, vandidan*, harjá juri tarjome miwavad. //Dar Engelisi wágerd e nemune wod* [get a first in sth]*//.* **9** (**a**) *residan, wodan, gawtan. //deltang, gorosne, negarán gawtan; farbeh, varzide* (fit)*, láqartar wodan; Havá dárad sardtar migardad; (hálaw) Dárad behtar miwavad; Agar bi catr birun beravi, xis miwavi.; Be zudi be ábohavá ye injá xu mikoni.; Báyad beravim, dárad dir miwavad.//.* (**b**) *harjá juri tarjome miwavad. //raxt puwidan* [get dressed]*/ loxt wodan/ gawtan* [get undressed]*; mixáhand tábestán zanáwuyi konand* [get married]; *Bálá ast, dárad ámáde miwavad* [get (oneslf) ready] *beravad birun.//.* (**c**) *//Gomán mikoni kumal* e kár báz bargozide wavad?* [get re-elected]*/ Havá ke tárik wavad ánjá nemiravam, gáhi ádam rá dozd mizanad* [get mugged]*//.* **10** *kardan, wodan, gardánidan, harjá juri tarjome miwavad. //Tondi baccehá rá baráye raftan be dabestán ámáde kard.; Báyad wám [rá] ámáde konam.; (Beppá) walvár e noyat rá cerk nakoni* [get dirty]*; Nagozár án ruydád wurideat gardánad.* [get sb upset]*; Gomán mikoni (betaváni) kár rá behengám be páyán beresáni?; Mocaw wekast.; Emruz bámdád natavánestam ráde*/ máwin rá rouwan/ átaw konam.; Boro bede salmáni muyat rá kutáh konad!; Dastaw lá ye dar gir kard* [get caught]*//.* **11** *máye ye padid ámadan e cizi gawtan, kardan, gardánidan. //Berásti mitaváni án ráde* ye/ máwin e kohne rá báz be ráh andázi?; Be soxan goftan vádáwtanaw dowvár nist: gereftári bázistándanaw ast!//.* **12** *kardan, harjá juri tarjome miwavad. //Emruz bámdád natavánestam ráde*/ máwin rá rouwan/ átaw konam./ Xáharaw rá vádáwt ke dar kárhá ye nevewtani ye wab* [homework] *be u komak konad.; Hargez nemitaváni tu ye kalleaw forukoni/ be u befahmáni.; Az hic ruy nemitavánam be soxan goftanaw vádáram.//.* **13** (**a**) *be… pardáxtan. //be soxan goftan pardáxtim.' Bá yekdigar be soxan goftan pardáxtim va daryáftim hamdánewkade budeyim.; ruy e porsemáni be kár pardáxtan.; yek tasu* [hour]*, zaman dári hame ye xáne rá pák koni- pas besáb!* [get scrubbing]*//.* (**b**) *residan, harjá juri tarjome miwavad. //Agar bewnásiyaw/ bewnásiw dustaw midári/ xáhi dáwt.; Cegune/ ce juri fahmidi* [get to know] *man injá-yam?; Diri nemipáyad ke ádam injá rá dust xáhad dáwt.; Digar dárad pirezan miwavad.; Pas az candi darmiyábi ke in cizhá arji nadárad.; Bádegosáriyaw dárad máye ye dard e sar/ gereftári miwavad./ Agar mádarat in rá bewnavad saxt xawmgin miwavad.//.* **14** *(beviźe dar Ámriká) tavánestan, harjá juri tarjome miwavad. //Hengámi ke dar Wiráz budi tavánesti árármgáh e Háfez rá bebini* [get to see]*?; Saranjám yek ruzi dotáyi Landan rá xáhim did./ mibinim.; Kei mitavánam be sinemá/ celparde* beravam* [get to go]*?//.* **15** (**a**) *(bá saxti) jonbándan/ be jonbew vádáwtan. //Pol wekaste bud va nemitavánestim az rudxáne begozarim* [get across].*; (besaxti) báz be bestar raft.* [get back to bed]*; bedowvári az nardebán páyin ámad* [get down from]*; (bedowvári) savár e rád*/ máwin wod.* [get into]; *mitaváni beravi sar e divár?/ Mitaváni az divárbálá beravi* [get over]*?;Tá tasu ye se ye bámdád naxábidim/be bestar naraftim.*[get to bed]*; Istgáh e digar piyáde miwavam* [get off]*/ Be kojá resideand/ kojá-yand* [get to]*?; Xáhew mikonam, bogzár begozaram.* [get by]*; Báyad beravim xánemun* [we be getting home]*, az nimewab gozawte.//.* (**b**)

(bedowvári) resándan/ ávardan, harjá juri tarjome miwavad. //Ártewbod [general] *nágozir wod sepáhiyán e xod rá be dowvári az az rudxáne begozaránad.* [get across];*/ Natavánestim piáno rá az dar tu bebarim* [get through]*; Báz mast karde, behtar ast rádaki** [taxi/cab] *gerefte raváne ye xáneaw konim./ Nemitavánam daraw rá báz konam* [get the lid off]*; Nemitavánam daraw rá bebandam* [get the lid on]*//.* (**c**) **get to/ into...; get in** *residan be..., //Tasu* [o'clock] *ye 8 be Jahrom residim.; Kárván dudi tasu ye dah e bámdád be Tabriz resid.; Diwab xeili dir xáne ámadi.; Kei injá residi?; Az ketábi ke dar dast dáram xeili naxándeam* [get very far with the book]//. **16** *raftan, gereftan. //Diremán miwavad, bogzár rádak*/ táksi begirim.; Biwtar bá otobus/ masráde* sar e kár miravam.//.* **17** *digar mainihá* [meanings]*: xorák/ cáwt poxtan/ ámáde kardan/ dorost kardan. //Dárad wám mipazad.* [get dinner ready]; *báyad baráye baccehá wám dorost konam//.* **18** (**a**) *gereftan, dastgir kardan. //Yek hafte piw az in ke dastgir wavad dar goriz bud* [be on the run]*/ Bázu ye, pas e gardan e, galu ye, moc e kasi rá casbidan* [get sb by the...]*//.* (**b**) *(be kine, baráye kinetuzi) gereftan va ásib resdándan/ pust az kalle ye kasi kandan. //Gomán mikonad Máfiyá barsar án ast ke gerefte pustaw rá bekanad./ Az kawti foru oftád va gir e kusehá oftád.; Nápákzáde! mikowamet/ pedareto darmiyáram!//.* (**c**) *zadan va zaxmi kardan, xordan va zaxmi kardan. //Sang be koját/ kojáyat xord?/ golule be gardanaw xord.* [got him in the neck]*; bá deylam* [crowbar] *zadam powte kalleaw.//.* **19** (**a**) *(biwtar be rixt e náwenáxte) fahmidan, daryáftan. // To rá nemifahmam/ darnemiyábam.; Wuxi ye to rá nafahmid/ darnayáft/ douzáriw nayoftád.; Nemifahmam cerá conin kári kard?//.* (**b**) *wanidan. //Xub nawnidam ce gofti.//.* **20** *(anáyin) gir kardan; gir andáxtan. //"Páyetaxt e Bangladew ci-st?", "Nemidánam, ma rá gir andáxti!"//.* **21** *ázordan, ázár dádan. //Baráye mardom ke qoldori mikonad* [to boss] *xeili ázorde miwavam.//.* **22** **be getting on** (**a**) *pir gawtan. //Mádarbozorg dárad pir miwavad, va candán ke piwtar birun miraft, nemiravad//.* (**b**) *(baráye zamán) dir budan/ wodan. //Dir wode, báyad beravim.//.* **be getting on for**... *wodan, nazdik wodan, (fará) residan. //Nimewab farámiresad.; Nazdik e 80 sál rá dárad!//.* **sb can't/ couldn't get over sth** *(anáyin) takán xordan, dar wegeft wodan. //Az án pirhani ke puwide bud takán xordam; Az badkerdáriyaw/ badraftáriyaw* [rudeness] *saxt dar wegeft wodam.//.* **get along/ away/ on (with you)** *dasvardár = dastbardár!; na bábá!; boro bábá!. //"Cand sál dári?" "Si sálam-e", "Boro bábá/ Dast bardár! Bist sál ham nadári!"//.* **get away from it all** *sar be biyábán gozáwtan, az zendegi ye hanjár e xod gorixtan.* **get (sb) anywhere/ somewhere/ no where** *bejáyi residan, be jáyi resándan, harjá juri tarjome miwavad. //Pas az wew máh kár ruy e án barnáme* [project] *saranjám engár dáram be jáyi miresam./ Dar barresiháyat* [investigations] *dári bejáyi miresi?//.* **get there** *kámyáb gawtan; be anjám resándan; be páyán resándan. //Gománi nadáram ke saranjám kámyáb miwavi.; Nevewtan e yek farhang kári derázáhang* [long] *va basi dowvár ast ammá saranjám dárim be páyánaw miresánim.//.* **how selfish, stupid, ungrateful, etc can you get?** *(anáyin) (newán e wegeft yá nábávari) ce...!/ ce xodpasand/ kallexar/ násepás...!.* **there's no getting away from sth; one can't get away from sth** *(harcand nágovár) nágozir az xastuyi budan; ráh e goriz nadáwtan; áw e torw e xálat-e, bexori pát-e, naxori pát-e!. //Digar já ye goftogu nist, va báyad xastu wod ke kár e hirbáni** [economy] *ye kewvar áwofte/ bad ast.//.* **get about, get around** *ráh oftádan, parse zadan. //Pas az án egnest** [accident] *bá be ráh oftáde.; In ruzhá xeili invar ánvar parse nemizanad.//.* **get about/ around/ round** *residan, paxw wodan, parákande gawwtan. //Ágáhi ye kenárejuyiyaw az kár zud hamejá paxw wod.//.* **get above oneself** *xod rá bozorg pendáwtan; xod rá gereftan. //Pas az bordan e án baram** [award] *xodaw rá gerefte.//.* **get (sth) across (to sb)** *resándan, residan, fahmándan, fahmidan. //Xástat/ manewteat* [meaning] *rá berásti natavánesti beresáni/ befahmáni.; Xub nemitavánad xodaw rá befahmánad.//.* **get ahead (of sb)** *piw oftádan; jelo zadan, piwraft kardan. //Delaw mixáhad dar káraw piwraft konad.; Wabhá dar xáne biwtar kár karde va bedinsán az hamwágerdihá ye xod bezudi jelo oftád.//.* **get along** (**a**) *raftan. //Zamánaw faráreside ke beravim.* (**b**) **get along with sb; get along (together)** *sázgári dáwtan; tá kardan bá..., //Bá kixáyat** [boss] *xub tá mikoni?; Bá ham (xub) sázgári dárim/ xub tá mikonim.//.* **get at sb** (**a**) *(anáyin) sarokuft zadan, neqneq zadan. //Peivaste be ján e zanaw neq-neq mizanad. Gomán mikonad sarokuftaw mizanand.//.* (**b**) *(as ráh e adádmand* [illegally]*/ nádorost) rexne kardan/ resándan. //Be yeki az gováhán* [witness] *resánde budand/ Sebil e yeki az gováhán rá carb karde budand.//.* **get at sb/ sth** *dastrasi dáwtan. //Parvandehá* [files] *qofl ast va (man) be ánhá dastrasi nadáram.//.* **get at sth** (**a**) *yád gereftan, daryáftan, dast yáftan. //Gáh dast yáftan be rásti dowvár ast.//.* (**b**) *(anáyin) guwe zadan, resándan, xástan. //Rásti ce mixáhi (beguyi)?//.* **get away** *be estár** [holiday] *raftan. //Omidvár-im cand ruz be estár* ravim//.* **get away (from...)** *az dast e kasi/ az jáyi gorixtan; dar-raftan. //Piw az tasu* [o'clock] *ye haft nemitavánam az daftar* [office] *darberavam.//.* **get away (from sb/ ...)** *az kasi/ jáyi gorixtan. //Do tan az zendániyán/ do zendáni (az dast e dastgirkonandegán* [captor] *e xod) gorixtand.//.* **get away with sth** (**a**) *cizi rá dozdide va*

gorixtan. //dozdán be ganj/ bánk táxte [raid] *bá pul e kaláni gorixtand.//.* (**b**) *guwmál nawode dar-raftan. //Bar xosiri** [offence] *conin bozorg baxt ávard bá dádan e táván* [fine] *darraft.//.* (**c**) *niz* **get away with doing sth** *(anáyin) baráye kári guwmál nawodan. //Agar dar ázmun daqalbázi koni* [cheat] *hargez nemitaváni bi guwmál darberavi.; Hickas nemitavánad be man conán ricári/ licári beguyad/ downámi bedahad* [insult] *va bi guwmál darberavad.//.* **get back** *(be xáne ye xod) bázgawtan. //Diwab kei be xáne bázgawti?; Táze diruz az estár** [holiday] *bázgawtim.//.* **get sth back** *bázpas gereftan; bázyáftan. //Sar e kár e piwinaw báz gawt/ kár e piwinaw rá bázgereft.; Hargez ketáb be kasi vám nemidaham, con hargez án rá bázpas nemidahand.//.* **get back (in)** *(baráye kumalhá** [party]*) pas az az kár oftádan báz sar e kár ámadan; kumal e mardomsálárán omidvár ast dar gozinew e áyande báz sar e kár áyad.//.* **get back at sb** *(anáyin) kin tuxtan. //Saranjám ráhi peidákarde pust az kalleaw mikanam.//.* **get back to sb** *pásox e kasi rá dádan. //Omidvár-am tá hafte ye áyande darbáre ye hazinehá/ bahághá be womá pásox daham.//.* **get back to sth** *be cizi bázgawtan. //Miwavad be porsemán e bonyádi ye turag** [budget]*/ faráhamávardan e pul bázgardim?//.* **get behind (with sth)** *pas oftádan, pasmándan. //Dáram az káram pasmiyoftam.; Dar pardáxt e bedehi ye rádeaw*/ máwinaw pas oftáde.//.* **get by** *wodan, xub budan, harjá juri tarjome miwavad. //Baráye án áyin/ jawn/ mehmáni* [occasion] *jáme ye beáyin* [formal] *nadáram. Wáyad bewavad bá yek dast jáme ye tire-rang kár rá ruberáh konam.; Báyad betavánad nápolyoni* [Napoleonic = minimum passing score] *ázmun rá begozaránad.//.* **get by (on sth)** *sar kardan, gozarándan, harjá juri tarjome miwavad. //Bá conin dastmozd e nácizi cegune sarmikonad?; Bá pul e besyár andaki sarmikonad/ gozarán mikonad.//.* **get down** *(baráye kudakán) pas az cáwt az sar e miz raftan.* **get sb down** *afsordan, afsorde/ deltang kardan. //Nagozár in ruydád* [incident] *to rá xeili deltang konad.; Az in havá ye báráni delam gerefte.//.* **get sth down** (**a**) *besaxti forudádan, forubordan, "taván be halq forubordan ostoxán e dorowt -- vali wekam bedarad con begirad andar náf" (Sa'di). //Án dáru candán badmaze bud ke besaxti tavánestam foruyaw daham.//.* (**b**) *yáddáwt kardan, nevewtan. //womáre ye telefonaw/ vákubaraw* rá nevewti/ yáddáwt kardi?//.* **get down to sth/ doing sth** *be kári pardáxtan, dast bekár wodan. //Zamánaw faráreside ke rásti* [serious] *dast bekár wavam/ bekár e rástin pardázam.//.* **get in** *residan, ámadan. //Kárvándudi dir ámad.; Parvázat kei ámad* [get in]*?//.* **get in; get into sth** *bargozide wodan. //Án bázargán xeili baxt e án rá dárad* [stand a good chance] *ke bargozide wavad.; Kumal** [party] *e Kár bá mahdád* e andaki* [a small majority] *bargozide wode be kahestán** [parliament] *ráh yáft.; Noxostin bár bist sál e piw be hamvandi ye/ namáyandegi ye kahestán* bargozide wod.//.* **get (sb) in; get (sb) into sth** *(be dánewkade) raftan/ pazirofte wodan/ ráh yáftan. //Ázmun e darwi** [entrance] *rá dád ammá natavánest be dánewkade ráh yábad.; Dar/ be dánewkade ye Wiráz pazirofte wod dátikán* bexánad.//.* **get sb in** *(kasi rá baráye anjám e kári be xáne) ávardan/ faráxándan. //Báyad yek lulekew* [plumber] *biyávarim án lule ye tarekide rá vawkonad*/* [repair]*//.* **get sth in** (**a**) *gerd ávardan; gerd kardan. //Anbis/ xarman rá gerd kardan.//.* (**b**) *xaridan va anbáwtan. //Baráye zemestán zoqálsang xaridan va anbáwtan; Yádat naravad baráye emwab cand tá fugán/ ábejou bexari va biyávari!//.* (**c**) *har juri wode kári rá kardan yá cizi rá goftan. //Har jur wod miyán e do ragbár* [shower] *yek tasu* [hour] *báqbáni kardam.; Candán gab mizanad ke nemitaván miyán e soxanaw cizi goft!//.* **get in on sth** *hanbázi kardan. //Xeili delaw mixáhad dar har goftoguyi* [discussion] *darbáre ye barnáme ye novin hanbázi konad.//.* **get in with sb** *(anáyin) bá kasi baráye sudjuyi garm gereftan/ dust wodan/ xodwirini kardan; //Didi/ dideyi cejuri bá kixá** [boss] *garm gerefte/ baráye kixá* xodwirini mikonad?; dar dánewgáh bá bad kasáni dust wod.//.* **get into sb** *…tu ye pust e kasi raftan; jenni wodan/ gawtan. //Nemidánam tázegi ci/ ce tu ye pustew rafte, xeili dożxu wode.//.* **get into sth** (**a**) *besaxti puwidan/ tan kardan/ pá kardan. //In kafwhá xeili tang ast nemitavánam pá konam.//.* (**b**) *be kári pardáxtan; be kár e… pardáxtan. //be kár e hamárgari* [accounting], *ruznámenevisi, cáp pardáxtan//.* (**c**) *dargir wodan, pardáxtan, barxástan. //be peiqáreyi* [argument]*/ goftoguyi/ jangi* [fight] *bá kasi pardáxtan//.* (**d**) *yáftan, gereftan, harjá juri tarjome miwavad. //xuhá ye zewt gereftan/ yáftan//.* (**e**) *áwná wodan, yád gereftan. //Hanuz dar kár e tázeam (xub) jánayoftádeam/ bekár e tázeam xub áwná nawodeam.//.* (**f**) *az… kasi rá xow ámadan, harjá juri tarjome miwavad. //In ruzhá berásti az musiqi ye jáz xowam ámade; Cejuri be dáruhá ye xeradpuw* [drugs/ narcotics] *álude wod?//.* **get (oneself/ sb) into** *docár e… wodan; … gawtan. //saxt xawm* [fury] *gereftan; dożxu wodan* [get into a temper]. //*Hanuz bacce ye dabirestáni/ dabestáni bud ke káraw be wahrbáni oftád/ kewid/ ke bá wahrbáni dargir wod/ ke wahrbáni dastgiraw kard/ Piw az handemán* [interview] *saxt wuride gawt/ del tu ye delaw nabud.//.* **get (sb) off** (**a**) *rahsepár wodan, raváne wodan. //Pas az náwtáyi biderang rahsepár wodim.; kudakán rá raváne ye dabestán kardan//.* (**b**) *xábidan, xábándan, xáb raftan, xáb kardan. //Diwab xeili bad xáb raftam.* [get off to sleep]*; Bacce. //wirxár rá takán-takán dádan* [rock] *xáb kard.//.* **get off (sth)** *bá dasturi*

[permission] *az sar e kár raftan; Biwtar tasu* [o'clock] *ye haft (bá dasturi) az sar e kár miravam.; Mitaváni farda dasturi gerefte zudtar az sar e kár beravi?//.* **get off sth** *(goftoguyi rá) bas kardan; dast az… bardáwtan. //Miwavad digar goftoguyi darbáre ye parhiz e xoráki* [dieting] *nakonim?/ goftogu darbáre ye parhiz e xoráki rá bas konim?//.* **get sth off** *bá peik ferestádan. //Fardá báyad in námehá rá bá peik beferestam.//.* **get sth off (sth)** *darávardan, kandan, har já juri tarjome miwavad. //Angowtaw candán bád karde bud ke nemitavánest angowtaraw rá darávarad.//.* **get off (with sth)** *ján bedarbordan. //Xeili baxt yáraw bud ke dar án egnest** [accident] *bá cand xunmordegi* [bruise] *ján bedarbord.//.* **get (sb) off (with sth)** *(anáyin) az guwmál gorixtan/ gorizándan/ rahánidan/ rastan. //Yek dastur/ dávar e xub wáyad betavánad to rá az guwmál berahánad.; bá táváni* [fine] *andak darraft.; Xeili baxt yáraw bud/ xub ávard ke tavánest bá yek vacar e andarvá** [suspended sentence] *rahái yábad.//.* **get off with sb; get off (together)** *bá kasi xoftoxiz kardan/ bá kasi mehrvarzi kardan/ bá kasi busokenár kardan. //Maryam bá Fereidun (báham) busokenár kardand.//.* **get on; get along** (**a**) *piwraft kardan; ...kardan, harjá juri tarjome miwavad. //Pesar e kucakemán dar dabestán xub (dárad) piwraft mikonad.; Ázmun e ránandegiyat cegune bud/ cegune bargozár wod?/ dar ázmun e ránandegiyat ce kardi?; In ruzhá cuni/ ce mikoni?/ károbárat cun ast?//.* (**b**) *kámyáb budan. //Pedarán va mádarán hamiwe delewán mixáhad farzandánewán kámyáb gardand.; Jáhjuy ast va xeili delaw mixáhad dar kár va zendegi kámyáb wavad.//.* (**c**) *sarkardan, gozarán kardan; Hic nemitavánam bedun e menewtá** [secretary] *sarkonam.; bedun e u xeili xub mitavánim sarkonim.//.* **get on to sb** (**a**) *be kasi zang zadan yá náme nevewtan. //Agar mixáhi gelegozári koni* [lodge a complaint] *behtar ast be kixá** [boss] *zang zade yá be u benevisi.//.* (**b**) *daryáftan, bu bordan; Piw az in ke wahrbáni daryábad/ bu barad* [got on to him] *sálhá az án dálá** [company] *pul kew miraft.//.* (**c**) *be... pardáxtan. //Zamánaw fará reside ke be porsemán e hazine(há) pardázim.//.* **get on with sb; get on (together)** *bá... xub tákardan; bá kasi dust budan; kenár ámadan; bá... sázgári dáwtan. //Berásti hicgáh bá xáharaw kenár nayámade/ sázgári nadáwte.; Hic bá ham kenár nemiáyand; bá kixá** [boss] *ye tázeyemán mitaván ásán tákard.//.* **get on with sth** (**a**) *niz* **get along with sth** *piwraft kardan; harjá juri tarjome miwavad: //Piwraft e pesarat dar zabán e Rusi cegune ast?; Piwraftam dar in kár xeili tond nist.//.* (**b**) *báz be kári pardáxtan; báz kári rá peigiri kardan; padisár gereftan. //Xámuw báw va kárat rá padisár gir.//.* **get out** *áwkár wodan, "...dardá ke ráz e penhán xáhad wod áwkárá." (Háfez). //Pate bar áb oftád.* [the secrect]//. **get (sb) out** *(dar tapkáye*/ futbál) kasi rá birun kardan/ rándan. //Ce wod Armen rá birun kardand?; Agar Irán betavánad, Dáyi rá birun ránad, wáyad ávard** [match] *rá bebarad.//.* **get sth out** (**a**) *cáp kardan, sáxtan, birun dádan. //Tá páyán e sál án farhang rá birun xáhim dád?//.* (**b**) *besaxti bar zabán ávardan. //Bezur soxani kutáh baráye sepásgozári bar zabán ávard.//.* **get out (of sth)** *birun zadan; az xáne birun raftan; didobázdid kardan. //Womá báyad biwtar az xáne birun rafte/ bá mardom didobázdid konid./ Páyán e hafte(há) xeili dust dárim (az xáne) birun zade be kuhodawt* [countryside] *beravim.//.* **get out of sth/ doing sth** (**a**) *az zir e bár e... wáne tohi kardan. //Xeili delam mixást/ mixáhad az zir e bár e án newast wáne tohi konam.; Mabádá az wostan e ávandhá/ káse-bowqábhá darberavi!//.* (**b**) *xuyi rá vel kardan/ rahá kardan; máye ye vel kardan/ rahá kardan gawtan. //Nemitavánam xuy e bidár wodan rá tasu ye panj* [o'clock] *e bámdád az sar bedarkonam.//.* **get sth out of sb** *be zur az kasi darávardan, kandan. //Pásbánán bezur u rá xastu gardánidand.* [get a confession]; *(con cub e azgil ast), xob bebin mitaváni az u puli darbiyávari/ bekkani?//.* **get sth out of sb/ sth** *bedast ávardan, xowi kardan, harjá juri tarjome miwavad.// Engár xeili behew/ be u xow migozarad.; Hargez az soxanránih   áyaw cizi dastgiram nemiwavad.; Hamiwe juri raftár mikonad ke mardom behtarin raftár e xod rá newán dahand.//.* **get over sth** *cire gawtan bar. //Nemitavánad bar kamruyi* [shyness] *ye xiw cire gardad.; Az in ke mibinam bacceháyetán tá ce andáze bozorg wodeand nemitavánam jelo ye wegeft e xod rá begiram./ Gománam betaván án gereftári rá az mián bardáwt.//.* **get over sth/ sb** *behbud(i) yáftan. //Az inke natavánest án kár rá begirad noumid wod, ammá báz hálaw xub miwavad.; Az takáni ke az marg e zanaw be u dast dád hargez behbud nayáft.; Hanuz az qam e ewq e Xosro darnayámade budam ke Parviz rá dide va deldáde ye gawtam.//.* **get sth over (to sb)** *fahmándan. //Berásti natavánest payám* [meaning] *e xod rá be báwandegán* [audience] *beresánad.//.* **get sth over (with)** *(kári darbáyaste ammá dowvár rá) be páyán resándan/ az sar e ráh bardáwtan. //Az in ke ázmunhá rá be páyán resánad wád xáhad gawt.//.* **get round sb/ get around sb** *(anáyin) kasi rá vádáwtan be paziroftan e kári ke naxost napazirofte. //Midánad cegune pedaraw rá xar konad/ tu ye pust e pedaraw beravad.//.* **get round sth/ get around sth** (**a**) *bar… cire wodan. //Ráhi mibini ke án gereftári rá az miyán bardárim?//.* (**b**) *duri jostan az…; az zir e… dar-raftan. //Dasturi* [lawyer] *zirak mitavánad ráhháyi biyábad ke az án band* [clause] *begorizad.//.* **get round/ around to sth/ doing sth** *saranjám pas az kárhá ye digar be… pardáxtan. //Aknun xeili kár dáram, omidváram hafte ye digar*

betavánam be pásox e námeat bepardázam.//. **get through sth** (**a**) *bekár bordan, xordan, harjá juri tarjome miwavad. //ruzi cehel tá sigár mikewad./ dud mikonad.; Be estár raftim va pul e kaláni rá be bád dádim!//.* (**b**) *kardan, be páyán resándan. //Emrz xeili námehá rá pásox dádam.; Bogzár dastbekár wavim, xeili kár mánde ke bekonim.//.* **get (sb) through (sth)** *(komak kardan be kasi) (ke dar ázmuni) kámyáb wodan. //Wirin dar ázmun nákám gawt, ammá barádaraw kámyáb gawt./ Be hame ye wágerdán e xod komak kard tá dar ázmun e tárix kámyáb wodand.//.* **get (sth) through (sth)** *gozarándan/ gozawtan/ pazirándan/ paziroftan. //Gomán mikoni án piwdád** [bill] *az kahestán** [parliament] *begozarad?; Piwnahádi rá az goruh e gozini* [committee] *gozarándan.//.* **get through (to sb)** (**a**) *residan. //Agar in sázobarg* [supplies] *be panáhandegán naresad hezárán tanewán mimirand.//.* (**b**) *be kasi zang zadan, dastrasi peidá kardan. //Diruz cand bár be womá zang zadam ammá natavánestam (be womá) dastrasi peidá konam.//.* **get through (to sth)** *(baráye bázigar yá goruh e varzewi) begám e sepastar* [stage] *residan. //Goruh e varzewi ye Wiráz be hamávardhá ye farjámin* [final] *resid.//.* **get through to sb** *fahmádan. //Az hic ruy nemitavánam be u befahmánam.; bekuw behew/ behaw/ be u befahmáni sar e án kár dárad ruzgáraw/ zendegiyaw rá tabáh mikonad.//.* **get through with sth** *be páyán resándan. //Hamin ke káram rá be páyán resánam be womá mipeivandam.//.* **get to doing sth** *kári rá áqáz kardan; harjá juri tarjome miwavad. //Saranjám be in andiwe oftád ke wáyad u hargez báznagardad/ naxáhad ámad.//.* **get to sb** *(anáyin) ázordan, xawmgin kardan. //Neqneq e peivasteaw dárad u rá az já bedarmikonad/ jánaw rá besar miyávarad.//.* **get sb/ sth together** *gerd e ham ávardan; faráhamávardan. //Rahbarán e wurewiyán kuwidand wetábán sepáhi faráhamávarand.; Mitaváni bároboneat rá bebandi? Panj pál** [minute] *e digar ráh miyoftim.//.* **get together with sb; get together** *gerdehamámadan. //Sarparasti* [management] *va raste ye kárgari* [labor union] *báyad baráye goftogu darbáre ye fádoyihá* [differences] *gerd e hamáyand.*; *Báyad ruzi gerdeham ámade nuwábeyi benuwim/ meiyi bezanim.//.* **get up** (**a**) *barxástan, barpáy xástan, "ruz e cahárom barpáy xást." (ZBP, L2675 AT). //Ámuzegár ke tu ámad hame ye wágerdán bepáxástand.; Áheste az newim/ sandali barpáxást.//.* (**b**) *(baráye daryá yá bád) tond wodan, kulak wodan. //Bád dárad tond miwavad.//.* **get (sb) up** *barxizándan, barxástan, bidár kardan; bidár wodan. //Bámdádhá kei barmixizi/ bidár miwavi?; Hamiwe xeili zud barmixizad/ bidár miwavad/; Mitaváni farad tasu* [o'clock] *ye panj ma rá bidár koni?//.* **get oneself/ sb up** *árástan, sáxtan. //U rá berixt e yek wáhzáde ye Hendu áráste budand.* [he was got up]//. **get sth up** (**a**) *sázemán dádan, dorost kardan, harjá juri tarjome miwavad. //Baráye zádruzaw mixáhim mehmáni/ wappási* bedahim.//.* (**b**) *//Dárad manwur e Ámriká rá* [constitution] *baráye ázmun e farda mixánad.//.* **get up to sth** (**a**) *be… residan. //Diruz tá sát e 115 e án ketáb residim.//.* (**b**) *sargarm e… budan; dargir e… budan; be… pardáxtan. //Pas az in digar be ce kári barxáhad xást?/ xáhad pardáxt?; Báz dárad hamán duzokalakhá* [old tricks] *ye piwin rá savár mikonad!//*

get-at-table adj *(anáyin) dastras. //Yek camedán e fozuni dárim ammá xeili dar dastras nist.//*

getaway *goriz.* **a getaway car** *rádeyi* baráye goriz az jáyi.* **make one's getaway** *gorixtan*

get-together n *gerdehamáyi; mehmáni. //Baráye barkewide wodan e páygáhe* [promotion] *Dávud yek mehmáni ye kucak midahim.//*

get-up n *(anáyin) jáme (yi wegerf). //Án bánu hamiwe wegeftangiztarin jámehá rá mipuwad.; Dar án jáme ye wegerf xandeávar* [absurd] *minamud/ wode bud.//*

get-up-and-go n *tuw, taván. //Xeili portuw/ portaván/ tavánmand ast.//*

geum n *giyáhháyi az gune ye* geum *az xánevàde ye gol esorxiyán bá golhá ye zerewki, sepid yá zard. Niz bengarid be* "Avens"

geyser n **1** *goltirak* [gol = qol (EDPL 15.1055) + tirak, tirak kewidan].* **2** *(dar Engelestán) (dar gozawte) samávar/ ábgarmkon e bozorg viže ye áwpazxáne yá garmábe//*

ghastliness n *harásangiz; xeili bad, nápasand, zewt*

ghastly adj (**ghastlier**, **gastliest**) **1** *harásangiz. //Egnesti** [accident], *árvini* [experience], *ádamkowiyi* [murder] *harásangiz//.* **2** *xeili bad, nápasand, zewt. //laqzewi* [error; mistake] *gandkáriyi* [mess] *zewt/ Áráyew e mu va bazakaw pák zewt ast!; Ce mard e palidi/ jánevari!//.* **3** *náxow, wuride. //Náxow-am, nemibáyast candán mey minuwidam.; Az in ke sarbáz-zadam/ napaziroftam* [refuse] *wuride gawtam, ammá cáreyi/ ráh e digari niz nemidáwtam.//.* **4** *(beáyin) xeili rangparide, sepid con gac. //Rangat xeili paride, xubi?; Rangaw paride mánand e morde (ye az gur darrafte) bud.; Roxsáraw con gac sefid bud.//*

ghat, ghaut n **1** *(dar Hendustán) ráhpelle, pellekán e kenár rud yá daryá.* **2** *niz* **burning ghat** *sakku ye nasá*suzi/ mordesuzi (nazd e Henuhá).* **3** *(dar Hendustán) gardane; garive*

ghee n *kare ye náb (na seft, na ábgune) (hendi)*

gherkin n *xiyár e torwi, xiyár e riz viże ye xiyárwur*

ghetto n (pl, US **ghettos**) **1** *(piwtar, dar barxi kewvarhá) kuy e yahudiyán; johudnewin.* **2** *(biwtar xádári) ...newin, záqenewin; gedánewin. //Az miyán bardáwtan e záqenewinhá baráye xánesázi* [housing] *ye nou/ Kuy e tavángarán/ puldárán ke gerdágerdaw záqenewin ast.//*

ghettoblaster (n) *(vákive* ye/ rádio ye) guwpárekon/ guwxaráw*

ghettoization; ghettoisation (n) *be rixt e záqenewin; gedánewin darávardan/ darámadan*

ghettoize, gettoise v *(xádári) (kasi/ cizi rá) az digarán jodá kardan*

ghost n **1** *uwtán* [<Pahlavi (ZBP, C3799, MK, BF)]; fravahar, parhib, jenn o pari. //Miguyand uwtán*/ faravahar e bánu Márgáret be in kelisá raft o ámad mikonad.; Be ustán*/ fravahar bávar nadáram; Tarside bud engár jann o pari dide.//.* **2** **ghost of sth** *(pendárin) sáye, bu, xeili sabok/ andak, harjá juri tarjome miwavad. //Labxandi sabok* [ghostly] *bar labánaw padidár gawt./ Kucaktarin baxti baráye kámyábiyat nemibinam* [a ghost of a chance]*//.* **3** *(dar jamjám*/* TV*) zamine, sáye.* **4** **give up the ghost** (**a**) *mordan.* (**b**) *(bewuxi) kár nakardan, najonbidan. //Án ráde*/ máwin guyá pák az kár oftáde/ guz e áxar rá dáde.//.* **5** **lay a ghost** (**a**) *jen gereftan- ahriman/ jenn rá az tan e kasi birun rándan. //Jen rá gerefte birun rándeand* [laid] *va digar be tan e womá báznemigardad.* [return to haunt]*//.* (**b**) *(anáyin) pas az wekasti sahmgin báz barpá xástan; báz ján gereftan; báz morde zende wodan. //Báz morde zende wod va pas az wekasti sahmgin/ takán-dahande darjám e Gordi ye/ Gordán e Ásiyá yek* [championship] *yek newán e zar bord.//*

ghost v, **ghost (for) sb** *benám e/ jáy e kasi digar ciz nevewtan. //Jáy e xeili kasáni ke dar varzew námewán sar e zabánhá-st sotunháyi dar ruznámehá minevisad.; Yáddáwthá ye zendegiyaw ke be dast e kasi digar nevewte wode.* [his ghosted memories]*//*

ghostliness n *parhibásá. //namá ye/ vimand** [outline] *e parhibásá ye kawti.//*

ghostly adj (**ghostlier**, **ghostliest**) *con fravahar, uwtánvaw*, con jen, parhibásá. //Áváyi uwtánvaw* ke dar guw e kasi foruxánad.; parhibhá ye wabparehá* [bats] *ke dar táriki insu ánsu miparand.//*

ghost story *dástán e jenn o pari*

ghost town *wahr e morde, mordesár*/ mordewár* [morde + sár/ wár/ wársán (EDPL 27.0550)]*

ghost-write v, **ghost-write sth (for sb)** *be nám e digarán ciz nevewtan/ cáp va paxw kardan. //Sotuni dar ruznáme ke kasi digar be nám e digarán ciz nevisad.//*

ghost-writer n *kasi ke dar ruznáme be nám e digarán ciz nevisad.*

ghoul n **1** *qul e gurkan va mordexár; div e nasáxár*.* **2** *(xárdári) patyár, patyáre, patyárdust. //In patyáráni ke ámade be egnesthá* ye wáhráh* [road accident] *xire miwavand.//*

ghoulish adj *qulvár, zewt, harásangiz. //raftári, xandeyi, dástánháyi harásangiz.//*

GHQ *kutáh wode baráye* General Headquarters: *setád e bozorg. //Dasturáti ke az setád e bozorg reside//*

GI *kuthwode baráye* "Government Issue". *//(dar Ámriká) sarbáz e ártew e Ámriká//*

GI bride *bayu ye/ arus e sarbáz; zani/ doxtari ke zan e sarbáz e Ámrikáyi ke birun az kewvar bude wavad.*

giant n **1** *(dar afsánehá) qul, tahmtan.* **2** *qulpeikar, qul, tahmtan. //pesaraw hanuz hic cizi nawode* [already] *quli wode do metr!; Ce deraxt e qulásáyi!; Qul e xáneváde ast va az hame leng-deráztar ast.; qulhá ye nafti ye candkewvari* [multinational]; *kalami qulásá//.* **3** *(pendárin) qul. //Ferdousi qul e cámesoráyán e Irán ast.//*

giantess (n) *(mádde) qul. qul e mádde; qulu* [pasvand e "-u" mádine misázad. besanjid bá "bán" va "bánu"]*

giant panda *bengarid be* "panda"

giant-size, giant-sized *qul, qulpeikar, qulásá, xeili gonde //yek baste ye qulásá ye xormá//*

gibber v, **gibber (away/ on) (about sth/ at sb)** **1** *(baráye meimun yá kasi ke tarside) tondtond gab zadan; verver zadan; jiqjiq zadan; jiqoviq kardan. //Meimunháyi ke bálá ye deraxtán báham jiqoviq mizanand.; Dar guweyi conbak zade* [cower] *az harás bá xod verver mizanad.//.* **2** *(xárdári) ververzadan, "pálánduzi-st o donyá ye elm- áxundi nist o verrover!"; rudederázi kardan. //Baráye ce/ ci vermizane?/ kosxoli ververu* [idiot]*//*

gibberish n *jiqoviq; verver, zerzer, carand, werrover. //Werrover/ carand nagu!//*

gibbet n **1** *(bástáni) cube ye dár.* **2** *dár*

gibbon n *wádi (guneyi meimun) (niz guyew e Lári)*

gibe, jibe v, **gibe (about/ at sb/ sth)** *xariw, matalak. //xariwi sangdeláne/ badximáne/ zewt* [nasty]*/ matalakhá ye hawtman nohwáhi darbáre ye farbehi ye án zan//*

giblets n *(xoráki) del, jegar va digar andarunehá ye morq yá parandegán; delojegar e morq; sangdán e morq*

giddily adv *gij. //Gerd e otáq gijgijzadan/ telotelo xordan va gij ráh raftan.//*

giddiness n *giji*

giddy adj (**giddier**, **giddiest**) **1** (**a**) *gij, docár e sargije. //Saram gij miravad, báyad benewinam.; sargije dáwtan/ (pendárin) Az noxostin kámyábi ye dádosetad e xod mast o gij budan//.* (**b**) *sargije dádan. //bá tajáyi* gijkonande* [at a giddy speed] *rándan; az bolandiyi bepáyin negaristan va sargije gereftan.; (pendárin) Án ruzhá zendegi sarwár az kámyábihá ye gijkonande bud.//.* **2** *(kohne wode, xárdári) sarbehavá, saboksár. //Doxtari sarbehavá/ saboksár ke hargez be kári geránmáye* [serious] *nemipardázad//.* **3** *(wegeftváże/ kohne wode), harjá juri tarjome miwavad. //*[Oh my giddy aunt!] *Mámán!/ xodá ye man!;* That is the giddy limit! *Dadamváy!/ Rásti ke az marz gozawte!//*

gift n **1** *dahew (M. Moqaddam); piwkew, cewmrouwani, páráj (piwkewi ast ke be mehmán dahand), áyaft, "násezávár rá makon áyaft ke ábat bewavad. -- be sezávár kon áyaft ke arjat dárad." (ZBP, C3354 FM, Daqiqi); dáwan/ dáwn; dáwád (ZBP, C4479, C7212). //Dahewi az sar e mehrabáni* [kind]*; dahewi bozorg* [generous]*/ xord/ náciz./ piwkewi/ cewmrouwani ye zádruz e mehr* [M. Moqaddam]/ Krismas, zanáwuyi; //awudád* [charity]*; wokolát/ gol baráye piwkewi/ cewmrouwani //.* **2 gift (for sth/ doing sth)** *arvandi* [talent]*/ tavánáyi ye xodádád. //Hamiwe yád gereftan e zabánhá ye bigáne baráyam ásán bude. In yek arvandi ye/ tavánáyi ye xodádád ast.; Arvandihá ye fáráván e barjesteyi dárad.; Baráye musiqi arvandi ye/ tavánáyi ye xodádá dáwtan.; Baráye dustyábi ye ásán arvandi ye/ tavánáyi ye xodádád dárad.; Xodá sáxteaw baráye in ke nábejá soxani gofte yá káti bekonad.//.* **3** (**a**) *(yekkáni) (anáyin) xeili arzán, moft. //Be in bahá moft ast/ xeili arzán ast!//.* (**b**) *(pendárin) con áb e xordan ásán. //Dovvomin tuppi ke be darváze zadand con áb e xordan ásán bud.; Porsew e ázmuni con áb e xordan ásán bud.//.* **4 a gift from the gods** *ganj e bádávard, bádávarde, xodádád. //Conin ázmun e ásáni kár e xodá bud.//.* **in the gift of sb** *dar dast e kasi budan. //kári/ páygáhi* [a post] *ke tanhá dar dast e wahriyár ast.//.* **look a gift horse in the mouth** *dandán e asb e piwkewi rá nemiwomárand.//.* **the gift of the gab** *(gáh baráye xárdári), soxanvari, zabánávari, sarzabándári.*

gift box, gift pack *kive ye*/ baste ye viże ye piwkewi/ cewmrouwani*

gift shop *maqáze ye foruw e káláhá ye cewmrouwani*

gift token, gift voucher *pate ye dahew/ cewmrouwani*

gifted adj **1** **gifted (at/ in sth)** *arvand*; dárá ye tavánáyi ye xodádád. //honarmandi, piánonavázi arvand*; arvand*/ dárá ye tavánáyi ye xodádád dar ávázxáni/ nevisandegi; arvand* dar honar/ musiqi//.* **2** *huwmand; arvand*. //kudakán e arvand*//*

gift-wrap v *bá káqaz e áráyewi piwkewi rá bastebandi kardan*

gift-wrapping *káqaz e viże ye bastebandi ye cewmrouwani*

gig n **1** *gári ye sabok e kucak e docarxe (yek-asbe).* **2** *(anáyin) peimán baráye naváxtan e musiqi ye jáz (beviże tanhá baráye yek wab.)*

gigantic adj *qulásá, hengoft, mázandar, harjá juri tarjome miwavad. //ádami qulpeikar/ mázandar va besyárxár; gereftáriyi/ porsemáni qulásá; kuwewi sahmgin; behtarwodani cewmgir, kámyábiyi saxt bozorg/ setorg//*

gigantically adv gigantically successful: *saxt piruzmand/ kámyáb*

giggle v, **giggle (at sb/ sth)** *herher xandidan. //Baccehá herher rá kenár bogzárid. In dástáni/ zamineyi/ cemi* [matter] *arjdár ast.; be yeki az wuxihá ye lusaw/ kánáyáneaw* [silly] *herher xandidan//*

giggle n **1** *herher (xandidan). //Az tah e/ powt e yáne** [class] *herher e baccehá be guw miresid.//.* **2** *ce xandedár!/ ce xandeávar!; ámuzák* [lesson] *e emruz biwtar sargarmi bud; Tanhá baráye sargarmi in kár rá kardam.//.* **3 the giggles** *(beviże baráye doxtarán) herher, heroker, herher-o-kerker. //herher zadan/ xandidan* [get the giggles]; *herher zad zir e xande/ nágahán herher xandid* [have a fit of the giggles]*//*

giggly adj **1** *(biwtar xárdári) herheru.* **2** *herher(i); herher e xande; herrokerr* [giggly laughter]

gigolo n (pl **gigolos**) **1** *mard e keráyeyi; jigul. źigul, mardi ke zanán e puldár keráye konand va bá u páykubi konand.//.* **2** *(xárdári) mul*

gild v **1** *zarandud kardan; zarandudan; zarin (rang) kardan. //qáb e peikareyi/ qábi rá zarandudan//.* **2** *(pendárin, soxanvari) deramsáz gawtan, "Co xorwid e tábán deramsáz gawt..." (SF). //divárhá ye sefid e*

xánehá/ saráyhá ke zir e rouwanáyi ye xorwid be rang e zarrin darámade bud.//. **3 gild the lily** *"hosn e xodádáde rá hájat e mawwáte nist."*

gild the pill *cizi nágovár rá xub vánamudan*

gilded adj *xarpul, puldár va azmábehtarun. //Javánán e puldár va azmábehtarun e ruzegár Rezáwáh//*

gilder n *zarkár, zarandáyande*

gilding n **1** *zarandáyew; zarandudan.* **2** *zarandud, zarandude, barg e zar/ barg e zarrin*

gill[1] n **1** *riw* [<riw, guyew e Gilaki, farhang e Páyande); guwlák* [<Gilaki láye ye saxt e ru ye riw*].* **2** *riw* [<Gilaki, har yek az barghá ye sahi* [vertical] *zir e qárc].* **3** *(anáyin) (bewuxi) rostangáh e riw [nazd e mardán], harjá juri tarjome miwavad. //Az tars zard kardan/ az bimári zardruy gawtan* [go green/ white about the gills]//

gill[2] (n) *yekán e andázegiri ye ábgunehá, andaki biw az 100 cc*

gillie n *(dar Eskátland) yenge/ dastyár (dar wekár yá máhigiri)*

gilt n **1** *zarbarg. //gol e sine* [brooch] *ye zarandud//.* **2** **gilts** *(hirbáni** [finance]*) bargehá ye bahádár e imen/ ostovár/ dareje ye yek/ con barg e zar.* **3** **take the gill off the ginger bread** *cizi rá bimaze kardan; wur o delpaziri ye cizi rá gereftan*

gilt-edged adj *(hirbáni** [finance]*) imen, ostovár, dareje ye yek. //bargehá ye bahádár/ bahrhá ye imen/ dareje ye yek*

gimbals n *jomaili [<jomaili, guyew e Lári] (dastgáhi be rixt e angowtari ye doqolu ke suzan e pargár yá digar abzárhá ye kawti rá hamiwe taráz negah midárad.)*

gimcrack adj *bi arzew, bonjol. //áráyehá ye bonjoli//*

gimlet n *parmáh e dasti. //(pendárin) cewmáni tiz va suráx konande//*

gimmick n *(biwtar xárdári) nirang, árang, tarfand. //Yek tarfand e ágahidahi/ farnámewi** [promotional gimmick]*; tarfandi bar sar e zabán e mardom andáxtan/ farnáfti*/ bázargáni/ ráde*yi/ máwini porzarqobarq va gerán bá hame jur áranghá* [gimmicks] *con panjerehá ye xodkár//*

gimmickry n *(xárdári) tarfand, árang, nirang, duzokalak. //tarfandhá ye/ áranghá ye/ duzokalakhá ye ágahi ye fareván//*

gin[1] n **1** *dám, tale.* **2** **gin, cotton gin** *elbád [FM, FN,BQM]; falxe [<falxxidan, be váže ye zirin bázgardid]*

gin[2] vt **1** *bengarid be* "snare". **2** *falxudan (ZBP, C2688 FM) (riwe ye aknun: falx-); qáždan (ZBP, C3818 FM); váxidan [riwe ye aknun: "váxin-"]; vaxidan; baxidan, faxmidan (riwe ye aknun "faxm-" (ZBP, C6913 FM)*

gin[3] n *jin, (guneyi nuwábe ye meimand). //*pink gin *(jin e meygun)/ Be man jin bá áb e káni bedahid!//*

gin rummy *guneyi bázi ye* Rummy, *bázi ye ganjafe baráye do tan*

ginger n **1** *(giyáh yá riwe ye án) zanjebil, zanjefil [giyáhi az gune ye* Zingiber*];* crystallized ginger: *zangjebil e boluri;* ground ginger: *sáqe yá riwe ye zanjebil e sáyide.* **2** *sarwádi, ján, wur, taván. //án goruh e bázikonán e futbál niyáz be wur/ taván e biwtari dárad.//.* **3** *rang e zanjebili. //Muyaw be rang e zard e zanjebili ye rouwan bud.//*

ginger adj **1** *zanjebili, zanjefili. //yek kák e zanjefili//.* **2** *rang e zanjebili. //yek gorbe ye zanjebili; muye/ sebil e/ abrován e zanjefili//*

ginger v, **ginger sb/ sth up** *ján/ niru baxwidan; sarwád kardan; be wur ávardan; be jonbojuw ávardan. //Baráye in ke mehmáni/ wappási* be hál áyad/ ján begirad báyad kami raqsid./ vawt./ Noxostvazir cand tan vazir e nou sar e kár gozáwt tá kár-ráni ye/ kewvar-ráni* [administration] *ye xiw rá niru baxwad.//*

ginger-ale (n) *nuwábe ye námeimand e zanjebil/ nuwábe ye juwán e zanjebil*

ginger-beer (n) *nuwábe ye juwán e zanjebil*

gingerbread n *kák e zanjebili*

ginger group (n) *goruhak e tondrou*

gingerly adv *xeili áste/ áheste raftan va áste/ áheste ámadan va páyidan; "piwpiwak áste boro áste biyá ke gorbe wáxet nazane.". //Dar e qafas e/ panjar e* muwe rá áheste bázkard/ gowud.//*

gingerly adj *áhest va bárikandiwáne. //Mádaraw áheste newest//*

ginger-nut, **ginger-snap** (n) *(guneyi) kák e zanjebili*

gingery adj *zanjebili. //mazze ye zanjebili; rang e zanjebili//*

gingham n *párce ye panbeyi ráhráh yá picázi. //pirhani panbeyi ráhráh yá picázi//*

gingivitis n *zil* [<zil, Gilaki] ámás e guwt e bon e dandán, "roqan e mastaki garm va qábez báwad, ámás e guwt e bon e dandán rá… sud dárad." (ZBP, L5296 ZX)*

ginseng n *jinseng, giyáh e cini, be nám e dánewik e* Panax Schinseng *panj-barge bá dánehá ye arqaváni va riwe ye buymand ke arzew va kárbord e dáruyi dárad.*

gipsy *bengarid be* "gypsy"

giraffe n (pl **giraffe**, **giraffes**) *wotorgáv; wotorgávpalang*

gird v (pt, pp **girded** *yá* **girt**) **1 gird sth (with sth)** *(bástáni) gerd e… rá gereftan/ bastan. //Deraxtán gerd e daryáce ye siyáh/ tárik rá gerefte bud.; ádáyi/ jazireyi/ gazireyi ke gerdaw rá daryá gerefte.//.* **2 gird sb (with sth)** *(bástáni) raxt puwándan. //baráye razm zereh* [gird with armor] *puwid.//.* **3 gird (up) one's loins** *(soxanvari yá be wuxi) kamar be kári bastan; sorein gerd kardan, "gerd kardand sorein, mohkam kardand rekáb -- ruyhá yeksare kardand zangár xazáb." (ZBP, L7663 FM, Manucehri).* **4 gird sth on** *(bástáni) bákamarband/ tang bastan. //wamwiraw rá bá kamarband bast.//*

girder n *wáhtir, tir e áhani [baráye sáxtemán]*

girdle[1] n **1** *kamar, kamarband.* **2** *(soxanvari) navár, kamarbandi. //navári az kewtzárhá ye sabz gerd e/ gerdágerd e wahr//.* **3** *(kálbodwenási) kamarband. //kamarband e wáne/ lagan//.* **4** *(kohne wode) kamarband, wekamband [*corset *"korset"]*

girdle[2] v, **girdle sth (about/ around) (with sth)** *(soxanvari) gerdágerd e/ pirámun e cizi rá gereftan. //Rustáyi ke gerdágerdaw rá áb e nilirang farágerefte.//*

girl n **1** (**a**) *doxtar, doxt, dox, doq, doqdu, (ZBP, C4472 FM); kor (ZBP, C3072 FM); pupak (duwize, doxtar e dast-naxorde); kaniz (xárdári/ yá bewuxi); kanizak, "Kanizak bed-u goft kaz ráh e dád -- manam doxtar e Mehrak e pákzád." (ZBP, C5057 SF); darze (doxtar e náreside); pag (doxtar yá zan e naqz-pestán). //wirxár e doxtar* [baby girl]*; darzeyi wew sale. //Bámwád!* (good morning)*! Doxtarán va pesarán/ Doxtar e mehtarewán dárad wouhar mikonad.//.* **2** (**a**) *doxtar e reside/ zan e javán e náwuymand/ bi wouhar. Doxtari pánzdah-bist sale; Hefdah sale bud ke be doxtarbázi pardáxt/ ke dust e doxtar gereft.//.* (**b**) *zan/ doxtar. //In doxtari ast ke táze be daftar ámade hargune komaki ke mixáhad be u dahid./ bekonid.; Pirezani/ piredoxtari ke ábnabát foruwi dárad.//.* **3** *dar vážehá ye serewte. ...doxtar; harjá juri tarjome miwavad. //doxtar e kármand e daftar* [office-girl]*; doxtar e foruwande/ maqázedár* [shop-girl]*; doxtar e vákukár** [telephone-girl]*//.* **4** *dust e doxtar; yár. //Yár e xod rá/ dust e doxtar e xod rá be xáne bord tá pedar o mádaraw rá bebinad.//.* **5 girls** *(anáyin, biwtar be wuxi) (hengám e soxan goftan be zanán va doxtarán az har sen o sáli ke báwand.). //Doxtará!; Doxtarhá!; Baccehá!//.* **6 the girls** *dustán e doxtar yá zan (be har sen o sáli). //Wabi bá doxtarán/ zanán birun az xáne (be gardew) gozarándan.//*

girl Friday *doxtar yá zani ke dar daftar kár mikonad va kárhá ye gunáguni be gardan dárad.*

girl-friend n *dust e doxtar, yár*

Girl Guide, Guide [British]; (US) **Girl Scout**, *doxtar e piwáhang*

girlhood n *(ruzegár e) doxtari, doxtaregi, doxtarbaccegi. //Ruzegár doxtariyaw/ doxtaregiyaw/ doxtarbaccegiyaw rá dar Irán separi kard.; Jáhjuyihá ye/ buwásphá ye ruzegár e doxtari.//*

girlie, girly adj *(biwtar xárdári) (dárá ye peikare ye) doxtarán e loxtopati. //máhnámehá ye, sálnamáhá ye dárá ye peikare ye doxtarán e berehne/ loxtopati//*

girlish adj *doxtaráne. //bázihá ye/ raftár e/ xandehá ye/ herherokerker e doxtaráne//*

girlishly (adv) *doxtarvár*

giro n (pl **giros**) **1** *(bázargáni) váriz kardan e pul rástárást az yek womár e bánki be digari. //Pul rá rástárást az ráh e bánk be womár e womá rixteand.* [by bank giro]*; Pul rá rástárást az bánk ferestáde mipardázam./ ceki ke baráye pardáxt e hazinehá az ráh e bánk be kár ravad* [a giro cheque]*//.* **2 giro cheque** *dar Engelestán , cek e komak hazine* [social security]

girt pt, pp *bengarid be* "Gird"

girth n **1** (**a**) *gertak* [<Pahlavi, (ZBP, C7373 BF)]. kamar, harjá juri tarjome miwavad. //deraxti be gertak* e do metr//.* (**b**) *kamar, gerd e kamar. //Gerd e kamaraw yek metr ast/ mardi wekam gonde* [of big girth]*//.* **2** girth, (US) **cinch** *tang (asb yá xar)*

gist n, **the gist** *maqz, ján, payám e rástin. //payám e rástin/ ján e gováżeyi* [argument] *rá daryáftan; payám e rástin/ ján e soxani/ ketábi rá daryáftan//*

give[1] v (pt **gave**, pp **given**) **1 give sth to sb** *dádan; cizi be kasi dádan, "ánke roxsár e torá rang e gol e nasrin dád -- sabr o árám tavánad be man e meskin dád." (Háfez). //Be har yek az pesarán yek sib dádam.;*

Be har yek az pesarán yek sib dáde wod.; Patehá [ticket] *rá be mádaraw dád ke ánhá rá negah dárad./ Báz ham yek borew kák be to/ behet bedaham?; Pas az yek ápang* e/ kárdpezewki* [operation] *ke dah tasu* [hour] *be derázá kewid yek del be u peivand zadand* [give]*; Táze hezár dolár afzáyew e dastmozd be man dádand.//.* **2** (**a**) **give sth to sb** *(be kasi piwkew) dádan. //Be barádarat baráye zádruzaw ce [piwkew] midahi?; Baráye jawn e zádruz e Mehr*/ Masih (M. Moqaddam) be hame ye dustánam ketáb midaham.//.* (**b**) **give (sth) to sth** *(komak e puli) dádan; awudád* [charity] *dádan. //Kudakán e dastbaste* [handicapped] *niyáz ber komak e womá dárand- xáhew mikonim dast gowáde [puli] bedahid.; besyári az mardom peivaste awudád* [charity] *midahand.//.* **3** *dádan, gozárdan, gozáwtan, harjá juri tarjome miwavad. //Yek hafte zamánam dádand tá beguyam ce mixáham bekonam/ tá áhang e kár e xod bekonam.; Omidvár ast beheland/ bogzárand* [give the chance] *be dánewgáh beravad.; Kári mixáhad ke dar án pásoxguyi ye biwtari dáwte báwad.; Ke/ ki in awá*/ haq rá be to dáde be man beguyi ce konam?//.* **4** **give (sb) sth for sth** *dádan, pardáxtan. //Mixáhi beguyi baráye án (ráde* ye) áhanpáre* [scrap metal] *panj hezár dolár pul dádeyi?; Ráde* ye kohneam rá cand mixari/ cand be man midahi?//.* **5** **give sth (to sb**) *dádan; harjá juri tarjome miwavad. //Xorwid (be má) rowanáyi va garmá midahad./ Báwad ke/ wáyad az womá bexáhand/ womá rá faráxánand* [call] *dar dádxáhi* [trial] *gováhi dahid* [give evidence].*; Baráye afzáyew e* [to supplement] *darámadaw ámuzák e viże midahad.* [give private lessons]*/ Ma rá tá istgáh savári dád.* [give a ride/ lift]*; Engár be toxmew ham nist/ hic bákaws nist* [give the impression]*; Ce máye ye án gawt gomán* [give sb the idea] *koni dustat nadáram?; Noxostin farzandewán rá Kámrán nám nahádand.//.* **6** **give sth to sb/ sth** *dádan, andiwidan, pardáxtan, gozárdan, harjá juri tarjome miwavad. //Be in dástán xeili andiwideam* [give a lot of thought]; *Warvin*/ sarrewtedári báyad bázsázi ye darun e wahrhá rá dar dareje ye noxost e kár begozárad.* [give top priority]*//.* **7** *dádan, boridan, harjá juri tarjome miwavad. //Dávar yek vacar e noh máhe ye andarvá* [suspended sentence] *be u dád/ baráyaw borid.; Dabsár** [headmaster] *pesarán rá nekuhid* [give a scolding]//. **8** **give sth to sb** *be kasi bimári dádan; //Sarmáxordegiyat rá be man dádi.//.* **9** *ávardan, harjá juri tarjome miwavad. //Be man yáve nagu* [give sb a rubbish] *ke sardard dári!//.* **10** *kardan, harjá juri tarjome miwavad. //Fardá behet/ be to zang mizanam.//.* **11** *xastu wodan; paziroftan. //Soxan e to rá mipaziram* [I give you that] *ke u pezewk e kárázmudeyi ast.* [experienced]*//.* **12** *(namáyew/ konsert ...) dádan. //In namáyew rá cand hafte newán midahand?//.* **13** *(wám/ náhár) dádan. //Ádine wab e áyande mehmáni ye wám midaham.* [give a dinner party]//. **14** *anjám dádan, harjá juri tarjome miwavad. //Wáneháyaw rá bálá andáxt* [give a shrug]; *be xod takáni dádan* [give oneself a start]//. **15** *kardan, harjá juri tarjome miwavad. //kasi rá ordang zadan* [give a kick]*; kasi rá hol dádan* [give a push/ shove]; *kasi rá busidan* [give sb a kiss]; *be kasi mowt zadan* [give sb a punch].//. **16** *áváyi darávardan/ dádan/ kardan. //náleyi kardan, xandeyi sardádan, áhi kewidan, faryád zadan. //faryád e xafeyi kewide* [a strangled cry] *(bezamin) oftád.//.* **17** *az mardom xástan ke be tandorosti ye kasi benuwand. //be tandorosti ye Wáhanwáh benuwid!/* [I give you His Majesty]//. **18** *(beviże baráye dávarán- dar varzew) goftan//.* **19** *digar mainihá ye* "give" *dádan, máye ye... wodan. //Candán ciz e gerán boland kardam ke powtam dard gerefte.; Cerá nemiravi gardew? ángáh mitaváni xub náhár bexori* [appetite]*//.* **20** *xam wodan, kew ámadan, kutáh ámadan. //Wáxe zir e bár e vaznaw/ vazn e u/ án mard, xam gawt.; (Pendárin) Agar yeki az do su kutáh nayáyad bast newini tá do máh e digar kew miáyad.//.* **21** *kárváże misázad, bara ye nemune* "give sb a surprise = to surprise", give a push = to push, "give sb an advice", *"kasi rá pand dádan" ("Dandáne ye har qasri, pandi dahadat nou-nou- pand e sar e dandáne bewnou ze bon e dandán. (Xáqáni). //Báziháyaw/ namáyewháyaw* [acting/ show], *hezárán tan rá wádi mibaxwad.* [give sb pleasure]; *Án ágáhi má rá takán dád.* [give sb a shock]; *Har komaki az dastemán baráyad be womá mikonim.* [give sb help/ all the help]*//.* **22** **sb doesn't/ couldnt give a damn, a hoot, etc (about sb/ sth)** *cizi be toxm e kasi ham nabudan; kasi rá bák e cizi nabudan. //Be toxmaw ham nabud ke ar ázmun kámyáb gardad yá na.//.* **give and take** *bede-bestán; bede-bestun. //Baráye in ke zanáwuyi kámyáb báwad har do su báyad bedebestán yádgirand.//.* **give it to sb** *(bar sar e kasi) táxtan; pust e kalle ye kasi rá kandan. //Agar behengám kár rá be páyán naresáni, kixá* pust az kalleat mikanad//.* **give me sth/ sb** *Musiqi ye novin rá dust nadáram, bejáyaw harce mixáhi/ harce beguyi baráye Mozart midaham!//.* **give or take sth** *kamábiw... budan/ residan/ be derázá kewidan. //"Baráye in ke be Káwán beresim candi/ cand tasu* [hour] *be derázá mikewad?", "Kámábiw se tasu.//.* **give sb to believe/ understand that** *(beáyin) gomán kardan. //Gománam (ke) bimár ast/ Be man gofteand ke bimár ast./ Ce wode/ Ci-ye?* [What gives]//. **give sb away** *be wouhar dádan; dast e doxtar e xod rá dar dast e dámád dádan/ nahádan va u rá be wouhar sepordan. //Bayu/ arus rá pedaraw be dámád sepord.//.* **give sth away** (**a**) *baxwidan, ráyegán dádan. //Biwtar e pulaw rá be ráh e karfe/ awudád/ nikukári dád.//.* (**b**) *dádan, baxwidan, baxw kardan.*

*//Wahrdár ruz e varzew e dabestán, baramhá** [prizes] *rá baxw kard/ dád.//.* (**c**) *(az ruy e ásángiri/ farviw/ biparváyi). //vel kardan/ hewtan/ dast bardáwtan/ az dast dádan. //Az ruy e farviw/ velengári baxt e bordan/ vápasin baxt e bord dar ávardhá rá az dast dádand.//.* **give sth/ sb away** *(xáste yá náxáste) rosvá kardan, pate ye kasi rá be áb dádan; pate rá be áb dádan; lou dádan. //Rázhá ye kewvar rá be dowman lou dád.; guyew e/ lahje ye Espahániyaw pateaw rá be áb dád/ lou-aw dád (va hame daryáftand az kojá-st/ kojáyi ast.)//.* **give sb back sth; give sth b ack (to sb)** (**a**) *cizi rá (be xádávand e án) pas dádan; bázpas dádan; báz dádan, "U rá befarmáyim tá án xáste va bardegán bázdahad." (ZBP, K320 TB); "va sojde ye wokr kardam ke haqq e sobhán e ta'álá ján e man báz dád." (ZBP, L2344 AT); Miwavad qalamam rá (be man) pas dahi/ bázdahi?//.* (**b**) *bázdádan; bázgardándan. //Án ápang*/ kárd- pezewki pháyaw rá be u bázdád.//.* **give sth for sth** *baráye... az... gozawtan. //Baráye in ke be Hendustán beravam ámádeam az xeili cizhá begozaram.//.* **give sth forth** *(beáyin yá bewuxi) birun dádan; kardan, harjá juri tarjome mikwavad. //Ává ye xordwodani az ás* [engine] *barxáste sepas bázistád.//.* **give sth in** *sepordan, dádan, bázgardándan. //Xáhew mikonam pas az páyán e kár barge ye ázmuni ye xod rá be ámuzegár besporid/ bedahid./ bázgardánid.//.* **give in (to sb/ sth)** *dastxow e... gawtan; separafkandan; separ andáxtan, "va mowáhedát e u bar in jomle didand ke hame ye fosahá piw u separ biyafkandand..." (ZBP, L629 TBH); "...bá u bas nayámad , separ biyandáxt (ZBP, L3807 GS); del bar... nahádan, "va xalq be do'á va zári andarun oftádand va del be halák nahádand." (ZBP, L638 TB); tan be... dádan (ZBP, L2369 AT); "Tewnegi az had gozawt biyoftádam va tan be marg nahádam." (ZBP, L2369 AT). //Wurewiyán nágozir wodand separ andázand; Bázikoni delir ast va hargez separ nemiafkanad.//.* **give sth off** *dádan, birun dádan. //Az ojáq bu ye badi (birun) miáyad./ In átaw engár hic garmá nemidahad.//.* **give on to sth** *ru be… budan; be… báz wodan. //panjere ye otáq e xáb/ xábxáne ru be xiyábán ast.; In dar be sarsará/ tálár bázmiwavad.//.* **give out** (**a**) *be páyán residan; tah kewidan. //Pas az yek máh tuweyewán tahkewid.; Saranjám wakibáyiyaw sarámad.//.* (**b**) *(baráye ás* [machine/ engine/ motor] *yá carxowthá) bázistádan; az kár oftádan. //Miyán e zeráh* e Atlas yeki az áshá ye havápeimá az kár oftád.//.* **give sth out** (**a**) *dádan, paxw kardan; paxwidan. //Ámuzgár bargehá ye ázmuni rá paxwid/ paxw kard.//.* (**b**) *birun dádan. //Wán** [radiator] *xeili garmá birun midahad.//.* (**c**) *paxw kardan, soxanparákani kardan be ágáhi ye mardom resándan. //Ágáhi ye marg e farbod** [president] *dar rádio/ vákive* paxw wod.; Ágáhi dádand ke farbod* rá tir zadeand.//.* **give over (doing sth)** *bas kardan; bázistádan. //Bas kon/ miwavad baskoni? Injur ke verver mizani nemitavánam kár konam; Gele nakon/ Gele bas!//.* **give oneself over to sth** *dar... foruraftan; pák be... pardáxtan; harjá juri tarjome miwavad. //Pas az marg e zanaw dastxow e afsordegi/ noumidi gawt.//.* **give sth over to sth** *viźe ye... bekár bordan. //Tálár e rustá rá viźe ye kárhá ye mardom/ tude* [civic functions] *va newasthá gardándand./ (zamán e) pas az wám rá be bázi pardáxtand/ separi kardand.* [given to games]*//.* **give up** *dast az... dáwtan, "Dast az talab nadáram tá kám e man baráyad. -- yá ján resad be jánán yá xod ze tan baráyad" (Háfez); az sar e... barxástan, "va u rá az sar e xájegi barxástan be qáyat saxt bud." (ZBP, L2780 AT); az... dast wostan, "sar e neyze o nám e man marg e tost -- sarat rá bebáyad ze tan dast wost." (ZBP, L6162 SF); del bar... nahádan, " va xalq be do'á va zári andarun oftádand va del be halák nahádand." (ZBP, L38 TB); forurixtan, "maqsud e Weyx az in farmán in bud ki án báqi ye xájegi... ki dar dast ust forurizad."(ZBP,L2781 AT); az ... dast hewtan, "dar barábar e doźágáhihá va dorowtihá ye ánán rewte ye xiwtandári az dast nemihewt." (ZBP, L3058 TMK); az sar bedarkardan, "pedar goft ey pesar xiyál e mahál az sar bedarkon." (ZBP, L3593, GS); "hákem farmud ke dastaw bedarkonand... goftá be wefá'at e to hadde war' forunagozáram." (ZBP, L3735 GS); dast az... bardáwtan, "hákem dast az u bedáwt va malámat kardan gereft..." (ZBP, L3737 GS); bázdádan, "u rá befarmáyam tá án xáste va bardegán bázdahad..." (ZBP, L320 TB). //bi jang/ peikár dast bardáwtand.; ásán dastbardár nist.; Man ke vel kardam/ man ke az án dast hewtam, begu pásox ci-st.//.* **give sb up** (**a**) *az... dast wostan; be bálátar bázgardid. //Saranjám ámadi! Az to dast woste budim!; Pezewkán dast az u woste budand ammá behbud* [recovery] *e cewmgiri yáft.//.* (**b**) *vel kardan, rahá kardan, az kasi boridan. //Cerá velew nemikoni?/ Cerá az u nemibori?//.* **give sth up** *vel kardan, rahá kardan; dast vádáwtan, "va goftim má az dustán dast vádáwtim..." (ZBP, L2952 AT); "dar barábar e doźágáhihá va dorowtihá ye ánán rewte ye xiwtandári az dast nemihewt." (ZBP, L3058 THA); dast dáwtan az..., "to rá ci-st va xodá ye to ki-st? tá man bedánam va in din rá dast bedáram. va din e to giram." (ZBP, L97 TB); dast az... bázdáwtan, "báyad ke mazhab e in mazdak qabul nakoni va dast az u bázdári..." (ZBP, L177 TB); dast az... dáwtan, "mard goft ey zan az in woql dast bedár va bar man elháh makon." (ZBP, L1678 DB). //Báyad sigár kewidan rá vel koni/ báyad az sigár kewidan dast bázdári; pársál velaw kardam/ kenáraw gozáwtam/ az dastaw hewtam.; Wohar ke kard az káraw dast barnadáwt/ kár e xod rá rahá nakard/ az káraw dast*

nahewt.//. **give oneself/ sb up (to sb)** *separ afkandan, separ andáxtan, xod rá be... sepordan; del bar... nahádan. "va xalq be do'á va zári andarun oftádand va del be halák nahádand." (ZBP, L38 TB). //Pas az yek hafte goriz separ afkand (va xod rá be kalántari/ pásbánán sepord)//.* **give sth up (to sb)** *sepordan, dádan. //Nágozir gozarnáme ye xod rá be sar-rewtedárán* [authorities] *dád.; Newim e/ sandali ye xod rá be yek zan e ábestan/ bárdár dád.//.* **give up on sb** *(anáyin) az kasi noumid/náomid wodan//*

give[2] n **1** *narmew, kewsáni, kew ámadan, harjá juri tarjome miwavad. //In tanáb xeili kew miáyad.; Agar in kafw dar áqáz (e kár) kami tang ast negarán nawo, (carmaw) já báz mikonad.//.* **2** **give and take** (**a**) *bede-bestán/ bedebestun; gozawt. //Agar mixáhid/ mixáhim in setize páyán girad báyad har do su gozawt konand/ báyad bede-bestun konand.; Zanáwuyi yek bede-bestán ast.//.* (**b**) *sázvári, gozawt kardan, raftár az sar e sázgári*

give-away n **1** *(ciz e) ráyegán.* **2** *pate rá be áb dádan; band rá be áb dádan. //Roxsáraw (pák) pate rá be áb dád.//*

given adj **1** *yek... viźe yád wode. //hame ye mardom e yek já (ye viźe)* [a given area]; *Mibáyast hamegi dar yek zamán va já ye viźe didár konand.//.* **2** **be given to sth/ doing sth** *be... xu dáwtan. //Xeili zud az kure darmiravad.; Xu dárad takki/ tanháyi piyáderavihá ye duroderáz konad.//*

given pp *dar cewm dáwtan; bá dar cewm dáwtan e...; be dide gereftan. //Bá dar cewm dáwtan e piwine ye bad e sar-rewtedári/ warvin** [government] *dar zamine ye (az miyán bardáwtan e) bikári, xeili dur ast ke báz dar gozinew piruz gardand.; Bá dar cewm dáwtan e in ke kudakán rá xeili dust dárad, gománi nadáram ke ámuzegári* [teaching] *baráyaw piwe ye xubi ast.//*

given name (US); **Christian name** *nám e kucak (be viźe dar Ámriká)*

giver n *dahande. //dahandeyi xowru/ kasi ke bá xowruyi midahad; dahandeyi rád/ baxwandeyi dastodelbáz//*

gizzard n *sangán, goźár (ZBP, C1418 FM)*

glacé (adj) *(baráye mive) wekari/ wekarpuw*

glacial adj **1** *(zaminwenási) (vábaste be) ruzgár e yax/ yaxbandán. //tahnewasthá ye yaxcáli; jonbew e yaxcál* [flow]*//.* **2** *xeili sard; yax. //suz/ bád e yax; sarmá va yaxbandán//.* **3** *(pendárin) yax, xonak, sard// labxandi sard; sardi /raftári sard* [glacial manner]*; xámuwi yi sard;yeksán budegiyi sard/ yax; hukerdári* [politeness] *ye yax/ ssard//*

glacially adv *sard, yax, xonak*

glaciation n *(zaminwenási) yaxbandán, fosorew. //kárkardhá* [effects] *ye yaxbandán//*

glacier n *yaxcál e raván* (ZBP, L7849 JGS)*

glad adj (**gladder, gladdest**) **1** (**a**) **glad (about sth/ to do sth/ that...)** *wád, wádán. //dar ázmun kámyáb wodam, xeili wádam.; Az in ke dar ázmun kámyáb wodi wádam.; Az in ke wanidam hálaw behtar wode wád-am.//.* (**b**) **glad (about/ of sth); glad (to do sth/ that...)** *ásude, xownud, wád. //Az in ke napaziroftam án kár rá bekonam xeili wád-am vagarna saxt gereftár miwodam* [get into serious trouble]*//.* (**c**) **glad of sth** *sepásmand, sepásgozár. //Az komak e womá sepásgozár miwavam; Agar yek cáy be man bedahid sepásgozár miwavam.//.* (**d**) **glad to do sth** *wád, xáhán. //wád miwavam be womá pul vám daham.; Agar bexáhi komakat konam xeili wád miwavam.//.* **2** (**a**) *wádibaxw, xow. //ruzi xow; dami xow; ágáhi ye wádibaxw/ moźde//* (**b**) *(soxanvari) wádán, wád. //Xande ye wád e/ wádán e kudakán//.* **3** **I would be glad if...** *(be riwxand) (bejá ye farmán e sar-rást /rástárást bekár miravad). //Agar beravid/ agar guretán rá gom konid/ agar gom wavid , wád miwavam!//*

glad rags *(anáyin) jáme ye poloxori. //Raxt e poloxori ye xod rá puwidan//*

gladden v *wád kardan; qam newándan, "va ánce gofteand ke qamnákán rá waráb báyad xord tá taft e qam benewánad bozorg qalati ast." (ZBP, L1206, TBH). //kasi rá delwád kardan//*

glade (n) *já ye bideraxt dar jangal*

glad-hand v *(anáyin) (biwtar xárdári) garm (va cáxáni) cáq-salámati kardan; cáplusáne garm gereftan.*

gladiator n *(dar Rum e bástán) jangávar*

gladiatorial adj *jangávari, jangávaráne. //peikári* [combat], *namáyewi jangávaráne.//*

gladiolus n (pl **gladioli**, **galdioluses**) *geláyol (giyáháni az gune ye* Gladiolus *biwtar az Áfriqá ámade, az xáneváde ye Canbakiyán hastand.)*

gladly adv **1** *bá xownudi. //Piwnahád kard man (ham) bá xownudi paziroftam.//.* **2** *xáhán. //Digar delam nemixáhad/ xáhán e án nistam ke báz án árvin e dardnák* [unpleasant experience] *rá biyázmáyam.//*

gladness n *wádi, wádmáni, pazd, "biyámad bar e wáh wir urmazd -- kojá zu gerefti wahanwáh pazd." (ZBP, L6896 SF)*

gladsome (adj) *(bástáni) wádáb*

glamorization, glamorisation n *girá namáyew dádan; delrobá namudan*

glamorize, glamorise v *girá namáyew dádan; delrobá namudan. //(barnámehá ye) jamjám*/* TV *ázárew/ dożágáhi [vahwigari]* [violence] *rá be wiveyi girá namáyew midahand.//*

glamour (n), (US) **glamor** **1** *giráyi, daraxwew, delrobáyi. //Aknun ke mehmándár e havápeimá wode, safar be kewvarhá ye bigáne giráyiyaw rá baráyaw az dast dáde.; Honarpiwegán e omidvár/ por-omid e javáni ke cewmewán rá daraxwew e Holivud xire karde.* [dazzled by]*/ ke delewán rá Holivud borde.//.* **2** *delrobá, lavand (kohne wode) //doxtari saxt delrobá/ lavand; pesari/ javáni delrobá//*

glamourous, (US) **glamorous** (adj) *delrobá, girá, xirekonande. //setáregán e delrobá ye sinemá/ celparde*//*

glamourously (adv)**,** (US) **glamorously** *delrobá, xirekonande*

glance v **1** *tond negáh kardan, sarsari negaristan. //Bá kamruyi* [shyly] *negáh e kutáhi be u karde sepas cewmán e xiw rá foruandáxt.; Tondi be pangán* e xod negaristan.; gerdágerd e otáq rá sarsari negaristan; Negáh e tondi be bálá andáxtam bebinam ki/ ce kasi tuámade.//.* **2** **glance at/ down/ over/ through** *negáh kardan, negaristan. //Ruznámehá rá sarsari xándan; Fehrest e námhá rá sarsari/ tond negaristan.; námeyi rá sarsari xándan//.* **3** **glance at sth** *(pendárin) sarsari kári rá kardan/ yád kardan/ goftan/ cizi rá sarsari xándan. //ketábi, goftári* [article] *ke tanhá negáhi gozará be yek porsew/ porsemán, dástán/ máyeyi* [topic] *miyandázad//.* **4** *(dar tapkáye*/ kriket) bá kodang* [bat] *tup rá zade ráhaw rá kaj kardan//.* **5** *(beviże baráye cizhá ye rouwan) barq zadan, daraxwidan. //ceráqhá ye daraxwán; Ábi ke dar áftáb barq-barq mizanad.//.* **6** **glance one's eye down/ over/ through sth** *be cizi sarsari/ tond negaristan. //ruzname rá sarsari/ tond negáh kardan/ negaristan//.* **7** *glance off (sth) kamáne kardan, xordan va bázgawtan. //Tup be tirak e darváze* [goal post] *xorde kamáne karde darun e tur oftád; deraxt candán seft/ saxt bud ke kusthá ye tabar be án kárgar nayoftáde xorde barmigawt.//*

glance n **1** **glance (at sb/ sth)** *negáh e tond/ kutáh/ gozará/ sarsari. //be sarnám* [headline] *e ruznámehá negáhi tond/ kutáh andáxtan.; Be yekdigar negáhi tond/ gozará andáxtim.; negáhi kutáh* [brief]*, sarsari* [casual]*, tond/ gozará* [fleeting]*, tarsuyáne/ bozdeláne* [timid]*, dozdaki* [furtive]*; Saraw rá andáxt va raft bedun e inke negáhi ham be man bekonad.; (pendárin) piw az páyán e barnáme negáhi ham be ágáhihá ye varzewi konim.//.* **2** **at a (single) glance** *bá yek negáh/ dar yek negáh; dar yek cewm beham zadan; Bá yek negáh goft kojá ye ráde*/ máwin kár nemikonad/ xaráb ast.//.* **at first glance/ sight** *dar negáh e noxost; dar yek negáh; bá yek negáh; bá yek cewmbeham zadan. //Dar negáh e noxost án porsemán ásán minemud.; Bá yek negáh* [at first sight] *yek del na sad del) deldáde ye ham wodand.//*

glancing adj *kamáne kardan, xordan va bargawtan/ bázgard. //be kasi kusti zadan conán ke xorde va bázgardad* [strike sb a glancing blow]*//*

gland n *(kálbodwenási) qodde, qonde, qude* [<Kordi ye Sanandaji va Hourámi, qude], gude* [<Gilaki, gude]. //qoddehá ye/ qondehá ye/ gudehá ye zahr e már; qoddehá ye/ qondehá ye xi* [sweat glands]*/ Docár e ámás e/ bád e qoddehá ye/ qondehá ye xadu* [salivary] *gawtan./ docár e porkári ye/ kamkári ye qoddehá ye/ qondehá ye/ qudehá ye*/ gudehá* ye ruyegordeyi* [adrenal]*, wágude** [pituitary]*, darqi* [thyroid] *budan.//*

glandular adj *qodde, qode, qude*, gude**

glandular fever; **infectious mononucleosis** *bustafnu* baráye riwe bázgardid be* "infectious"

glans n *(kálbod wenási) koláhak) (ZBP, C4805)*

glans penis *koláhak e nare*

glans clitoridis *koláhak e cácul*

glare[1] n **1** *tábew e zanande; rowanáyi ye xirekonande. //Az tábew e zanande ye/ rouwanáyi ye xirekonande ye áftáb, ceráqhá ye bozorg e ráde*/ máwin* [headlights] *duri jostan/ ruy gardándan.//.* **2** *cewmqorre, ber zadan, berber negaristan, xiregi, negáh e xawmnák. //be kasi negáhi xawmnák andáxtan, cewmqorre raftan.//.* **3** **the glare of publicity** *zir e cewm e ruznámehá, jamjám*/* TV *va mánand e án. //Bázjuyi* [hearings] *zir e cewm e ruznámehá va jamjám* anjám gereft.//*

glare[2] v **1** **glare (down)** *daraxwew e zanande dáwtan, tábew e zanande/ xire konande dáwtan; daraxwidan va cewm rá zadan. //Nurafkanhá* [searchlight] *bá rouwanáyi ye xirekonandeyi/ zanandeyi tábide parvast** [yard] *e zendán rá rouwan mikard.; Xorwid dar ásemán e biabr saxt midaraxwid.//.* **2** **glare (at sb/ sth)** *be*

kasi cewmqorre raftan/ negáh er xawmgini andáxtan; xire wodan, berberzadan. //na faryád zad/ na xoruwid na downám dád , tanhá xire xawmgin be man negarist/ beman cewmqorre raft.//. **3 glare defiance at sb/ sth** *az ruy e náfarmáni/ sarpici be kasi xire wodan/ ber zadan.*

glaring adj **1** *zanande, xirekonande. //ceráqhá ye zanande/ xirekonande//.* **2** *xawmgin va xire. //cewmáni xire va xawmgin//.* **3** *(pendárin) gonde, bozorg, xirekonande, áwkár. //nároyi* [abuse]*, laqzewi, bidádi/ bidádgariyi* [injustice]*/ jáandáxtani/ afkanewi* [omission] *áwkár/ bozorg.//*

glaringly adv *zanande, xirekonande*

glasnost (n) *(váźe ye rusi) (dar Wouravi ye piwin) rokki, bipardegi, bipardepuwi, rurásti*

glass n **1** *wiwe, ábgine. //bá wiwe ye wekaste (dast e/ pá ye…) xod rá boridan; wiwe ye barmáye,* [reinforced]*, nawkan* [toughened]*, mát/ tagargi/ tagari* [frosted]*/ yek taxte/ barg wiwe* [sheet/ pane] *hamvár con wiwe; jarre ye wiweyi* [jar]*; wiwegari/ kárxáne ye wiwesázi//.* **2** (**a**) *(biwtar dar váźehá ye serewte) jám "yek dast jám e báde o yek dast zolf e yár -- raqsi conin miyáne ke midáram árezust." (Xayyám). //yek jám siki* [brandy]*, weri, marzbuze/ viski* [whisky]*, báde, mey* [wine]*//. Niz hamin váźe rá bá pasvand e "-xori" tarjome mikonim: sikixori, viskixori. Bádexori//.* (**b**) *yek jám; yek liván; yek …-xori. //Miwavad yek jám/ liván/ piyále áb be man bedahid?//.* **3** *ávandhá ye wiweyi; wiwepile. //Hame ye wiwepile va ciniháyemán rá dar ewkáf* [cupboard] *negahmidárim./; cand já ye wiwepuw/ cand golxáne ye wiweyi//.* **4** *já ye wiweryi. //Dar zamán e nácári/ biderangi* [emergency] *wiwe rá wekaste tokme rá fewár dahid//.* **5** **glasses,** US **eyeglasses, specs, spectacles** *áynak. //Áynak mizanad; Áynak e dudi/ tire, porzur/ nirumand; baráye xándan; baráye did e dur.; Já ye áynaki ye man kojá-st?//.* **6** **glasses, field-glasses** *durbin e dawti.* **7** *áyne; ábgine. //dar áyne/ ábgine negarist (tá) bebinad koeraw** [necktie] *rást ast yá na.//.* **8** **the glass** *fewársanj, havásanj. //fewár e havá dárad miyoftad.* [the glass is falling]*//*

glass v, **glass sth in/ over** *bá divár e/ ásemáne ye wiweyi puwándan. //hawtiyi* [veranda] *ke jeloyaw divár e wiweyi kewideand.//*

glassful (n) *yek liván por…*

glass-blower (n) *wiwegar*

glass fiber *bengarid be* "fiberglass"

glasshouse n **1** *golxáne (ye wiweyi).* **2***(dar Engelestán, anáyin) zendán e ártew; bázdáwtgáh e ártew*

glassily (adv) *con wiwe*

glassiness n *con wiwe budan*

glassware n *ávandhá ye wiweyi, wiwepile*

glassworks n *kárxáne ye wiwesázi/ wiwegari*

glassy adj (**glassier**, **glassiest**) **1** *wiweyi; con áyne. //daryáyi con áyne; Beppá ráh/ piyáderou yax baste, dorost mánand e wiwe wode.//.* **2** *(pendárin) biján, biforuq, mát, harjá juri tarjome miwavad. //cewmáni biforuq; negáhi biforuq; mát xire gawtan* [stare]*//*

glassy-eyed adj *negáhi biforuq; mát xire gawtan*

glaucoma (n) *áb e siyáh, "va be cewm andar tiregi záher nabáwad va… in rá áb e siyáh guyand." (ZBP, L5486 ZX)*

glaze v **1** *wiwe andáxtan. //panjereyi rá/ saráyi rá wiwe andáxtan//.* **2** **glaze sth (with sth); glaze sth (over)** *kác dádan, áw dádan, mináyi kardan; láv dádan. //sofáline* [pottery] *ye, cini ye, ájor e mináyi/ kác-dáde; koluce ye/ nán e wirini rá bá toxm e morq e zade áw/ láv dádan.//.* **3** **glaze over** *biforuq va biján gawtan; mát gawtan. //Pas az nuwidan e wew jám vodka cewmánaw biforuq gawte digar cizi be yád nemiyávard.//*

glaze n *láv (ZBP, C1219 FM); áw (ZBP, C149 FM); min (ZBP, C6610 FM); mina; kác (ZBP, C3160 FM). //Án goldán rá arzán foruxtand zirá mináyaw/ láva w ák dáwt.* [a fault]*//.* (**b**) *áwe/ láv/ kác [toxm e morq e zade bá wekar, baráye puwándan e ru ye koluce va kolombi va mánand e án]*

glazed adj *(bá cewmán e) biforuq/ biján/ mát. //roxsár e biforuq/ mát e bázmándegán* [survivor]; *cewmáni ke az deltangi (boredom) biforuq gawte*

glazier n *wiwebor*

gleam n **1** (**a**) *daraxwew, partou. //parto ye biján e áftáb, pasin* [afternoon] *e qamangiz rá rouwan gardánid.; daraxwew e nágaháni ye kebriti dar táriki//* (**b**) *tábew, daraxw, daraxwew, partou, patou, layán. //daraxwew e mahtáb bar áb; pato ye/ daraxw e ávandhá ye berenjin/ berenjinehá dar rouwanáyi ye átaw//.* **2** *(pendárin) daraxw, layán. //Ketábi gerán/ sangin* [serious] *ke gahgáh daraxwi/ layáni az wuxi*

[humor] *dar án yáft miwavad.//.* **3** **a gleam in sb's eye** *omid e durdast. //Conin sáxtemán e zibáyi baráye u árezuyi/ omid e durdasti biw nabud.//*

gleam v **1** *tábidan, daraxwidan. //Candán ru ye miz rá pardáxte bud* [polish] *ke midaraxwid.; Mahtáb ru ye áb midaraxwid.; Ábi ke dar mahtáb midaraxwid; cewmán e gorbeyi ke dar táriki midaraxwid; (baráye cewmán va roxsár) Az cewmánaw wur* [excitement] *mibárid/ midaraxwid.//.* **2** **gleam with sth** *(baráye cewmán yá roxsár) daraxwidan, báridan//*

gleaming adj *daraxwán. //dandánhá ye daraxwán//*

glean v **1** *varcidan, varcin kardan (M. Moqaddam); xosudan (ZBP, C1579 FM); dorudan; //pas az derou dánehá ye pasmánde rá varcidan//.* **2** **glean sth(from sb/ sth)** *varcin kardan; xuwecini kardan. //Bá guw dádan e goftoguháyi* [overhearing] *xorde ágáhiháyi varcin kardan; Az ánce mardom goftand conin bardáwt kardam ke u nemiáyad.//*

gleaner n *varcin, xosuyande, xuwecin*

gleanings n *xorderiz, xuwecini, tahmánde ye derou; pasmánde. //sotun e goftogu ye xánandegán* [gossip column] *ke az páre goftoguháyi dar yek bazm e meigosári* [cocktail party] *gerdávari wode.//*

glee n **1** **glee (at sth)** *qanj zadan e del, dan, dane (ZBP, C4511 FM); wádi. //Kudakán be dalqakbázihá* [antics] *ye dalqak az tah e del xandidand.; Az in ke ánhá bá wekast ruberu xáhand wod dastgán e xod rá bá wádi beham málid.; Az didan e áwoftegiyewán* [discomfiture] *delaw qanj mizad va nemitavánest jelo ye wádi ye xod rá begirad/ wádi ye xiw rá penhán sázad* [disguise one's glee]*.//.* **2** *naqmeyi baráye se yá cahár tan ávázexán; yek goruh e/ báwgáh e áváze-xán e 3 yá 4 tane*

gleeful adj *wád, wádán, dane gerefte (ZBP, C4511 FM). //roxsárhá ye wád; xandeyi az ruy e sarwádi//*

gleefully adv *wád, wádán*

glen n *darre ye bárik; kehdarre; darake*

glib adj (**glibber**, **glibbest**) *(xárdári) kárang, carbzabán, zabánbáz. //soxanguyi* [talker]*/ foruwandeyi kárang/ zabánbáz/ carbzabán; soxani/ soxanrániyi kárang/ az ruy e zabánbázi; gováźeyi* [argument]*/ baháneyi sost/ bipá; zabáni dárad ke már rá az suráx birun mikewad.* [have a glib tongue]*//*

glibly adv *carbzabán, zabánbáz*

glibness n *carbzabáni, zabánbázi*

glide v **1** *sorridan, sor xordan, lizidan, laxwidan, xazidan. //Duwizeyi/ zani ke bále miraqsid candán naqz miraqsid ke engár ru ye zamin sor mixord.; Laxwakbázáni* [skier] *ke ru ye barf sor mixorand/ milaqzand/ milaxwand.; Mári ke ru ye zamin mixazad.; Qáyeq árám az pahlu ye kawti gozawt.; Be árámi va bedun e in ke kasi bebinad gozawt.* [glide by unnoticed]*;/ Ruzhá tondtond gozawt/ separi gawt.//.* **2** *bá havápeimá ye bedun e malax, yá ás* [engine] *parváz kardan; Xalabán behar tarfandi bud havápeimá rá ke carxowtháyaw* [engines] *az kár oftáde bud, árám be zamin newánd* [glide down to a safe landing]*//*

glide n *sorxordan, lizidan, laxwidan, laqzidan, gardidan. //laxwidani naqz* [a graceful glide]*/ (áváwenási* [phonetics]*) (ává ye) geráde* [<Pahlavi, gerádan (ZBP, C7741, BF)] [ke dar án zabán áheste az yek sán* [situation] *be sán e digari migardad];/ yek geráde* ye kámi* [a palatal glide] *[con "Lor" dar nemune ye zir "dar Lorestán noh lor o, har noh lori, noh korre lor, noh korre Lor."]*

glider (n) *havápeimá ye bimalax, baráye parváz e bi ás* [engine]

gliding n *parváz bá havápeimá ye bimalax, bádsavári*

glimmer v *susu zadan, kursu zadan. //ceráqháyi ke dar durdast susu mizad/ mizanand.//*

glimmer n **1** *susu, kursu. //susu ye ceráq az miyán e meh//.* **2** *(pendárin) newán, newáne, kursu. //kursu ye omid; kucaktarin newáni az huw nadáwtan//*

glimmering *dudu, kursu. //(pendárin) Engár kursu ye gowáyewi dar in gereftári be cewm mixorad.//*

glimpse n **1** **glimpse (at sth)** *negáh e tond/ kutáh/ gozará. //negáhi kutáh/ tond be farnám e/ sarnáme ye ruznáme/ Negáhi gozará/ tond be xodaw dar áyne bas bud.//.* **2** **catch sight/ a glimpse of sb/ sth** *bengarid be* "catch"

glimpse v *negáhi tond/ kutáh/ gozará andáxtan. //kasi rá az miyán e/ lábelá ye parde (há ye nimkewide) gozará negaristan//*

glint v **1** *daraxwidan; barqbarq zadan. //gománid almásaw gom wode tá in ke cizi ru ye qáli did ke barq-barq mizad.//.* **2** *az…/ bá… barq zadan/ daraxwidan. //cewmáni ke barq e ahrimani az án barmixizad.//*

glint n **1** *barq, daraxwew; rouwanáyi/ rouwani* [con dar cewm]. *//Cewmánaw/ cewmaw be daraxwew e/ barq e haft-tiri miyán e butehá xord.//.* **2** *(baráye cewm) barq e…; daraxwew e…, //átaw e xawm dar*

cewmán; az cewmánaw doźximi mibárid/ dar cewmánaw barqi ahrimani dide miwod.; Piw az in ke mádarat to rá ábestan wavad. [before you were a a glint in your mother's eye]//

glissade v **1** *(dar kuhnavardi) (bá komak e tabarce) az saráwibi ye tond e yaxcál yá kuh e barfi sor xordam/ lizidan.* **2** *(dar vawt/ raqs) bále: sor xordan, gám e sorxordan bardáwtan, soridan*

glissade n *sorridan, sor xordan, lizidan, liz xordan*

glissando n (pl **glissandos, glissandi**) *wádorván e morvárid, "co wádorván e morvárid gofti -- labaw gofti ke morvárid softi." (Nezámi. Xosro-Wirin). //Yek dast wádorván e morvárid e daraxwán ru ye piano naváxtan.//*

glisten v, **glisten (with sth)** *(beviźe baráye talan*há* [surface] *ye xis yá pardáxte) daraxwidan; barq zadan. //dánehá ye wabnam ke dar caman midaraxwid/ barqbarq mizanad.; camani bá dánehá ye daraxwán e wabnam* [dew-drops]*; cewmáni tar bá awk e daraxwán; roxsáregáni ke az xi/ xv́i targawte barq mizanad; tanhá ye carbi ke midaraxwad.//*

glitter v **1** *daraxwidan, raxwidan (ZBP, C7589 FM); barq-barq zadan. //setáregán e darxwán/ raxwán dar ásmáni sard va yaxbandán//.* **2** **all that glitters is no gold** *(dastán) "har gerdi gerdu nist."; "har pise gomán mabar naháli -- báwad ke palang xofte báwad." (Sa'di)//*

glitter n **1** *daraxwew, raxwandegi, raxwew, barq-barq (zadan).* **2** *(pendárin) zarq-o-barq; faribandegi. //faribandegi ye zendegi ye honarpiwegi* [show-business]//

glitterati n *(zabán e kuce) cosán-fesánihá*

glittering adj **1** *daraxwande, daraxwán, raxwán.* **2** *(pendárin) yek e yek; kámyáb, daraxwán. //Yek hamáyew e/ mehmáni ye/ jawn e daraxwán/ por zarqobarq ke dar án hame ye kalle-gondehá/ mardomán e rade ye bálá báwand.//*

glittery adj *daraxwán, raxwán. //cewmán e kucak e raxwán/ daraxwán; yek hamáyew e/ mehmáni ye/ jawn e por zarqobarq* [occasion]//

glitz n *(zabán e kuce) zarqobarq*

glitzy adj *(zabán e kuce) por zarqobarq. //jawn e zanáwuyi ye por zarqobarq e setáre ye sinemá/ celpard*//*

gloaming n, **the gloaming** *(bástáni) gorgomiw; tárikorouwan*

gloat v, **gloat (about/ over sth)** *az kámyábi va nikbaxti ye xod, bexod názidan; az wekast e digari be xod názidan. //Con bázi rá bordi be xodet nanáz!; In ke cizi nist ke ádam baráyaw bexod benázad!; Puldust e gedámanewi* [miser] *ke be zaraw minázad.//*

gloatingly adv *bexod názidan*

global adj **1** *jaháni. //jahángardi; yek gardew e sarásar e jahán; jang e jaháni//.* **2** *farágir; sarásari; hamegáni. //sámáni farágir/ sarásari* [rule]//

global adj *jaháni; sarásar; sarbesar. "donyá hame sarbesar to rá xáste gir- ruzi do-se bar saraw newaste, barxástegir...". //yek zand* [definition] *e hamegáni; sámáni* [a rule] *farágir/ sarásari//*

globally adv *jaháni; sarásar; sarbesar*

globe n **1** *(parhib e) guy e zamin.* **2** **the globe**, *guy, "va haftom án zohal. In guyhá haft setáre ye ravande-and va zebar in hame guyi ast setáregán e biyábáni rá ke sábete xánand iwán rá ya'ni istáde." (ZBP, L7144 TT); zamin, jahán, har já juri tarjome miwavad. //gerd e jahán* [globe] *gawtan//.* **3** *gu, guy, golule, tup, náre (guy e áhani/ felezi/ yuwostin) (ZBP, C658, FM); harjá juri tarjome miwavad. //Ceráq-nafti lule mixáhad.; Guy e simin e máh dar ásu** [horizon] *foruraft.//*

globe-artichoke = **artichoke**

globe-fish (n) *bengarid be* "Puffer"; *máhiyi az xáneváde ye* Tetraodontidae *biwtar dar daryáhá ye garmsiri ziste dárá ye bálehá ye tiqi, ke bád karde be rixt e guy darmiáyand va besyári az ánán saxt zahrágin hastand.//*

globe-trot v (**-tt-**) *(anáyin) jahángardi kardan*

globe-trotter n *jahángard*

globular adj *guymánand, gerd, golule, gondole, lanbe (ZBP, C1135 FM)*

globule n *páźul (ZBP, C207 FM), gondole/ kondole (ZBP, C5216, FM). //gondole ye awk e wamm//*

glockenspiel n *golsantur*/ qolsantur* [gol = qol-, bengarid be gerán (EDPL 15.1055)]*

gloom n **1** *tári, tiregi, táriki. //Dar táriki ye fazáyande* [gathering gloom] *be dowvári miwod cizi rá xub did.//.* **2** *anduh, noumidi, kuft (ZBP,C493 FM). //Án ágáhi anduhi źarf bar mardom e deh afkand* [cast a deep gloom]*/ máye ye anduh e źarf e mardom gawt.//*

gloomily adv *tár, tir, tire, tárán, tárik*

gloominess n *tári, tiri, tiregi, táriki*

gloomy adj (**gloomier, gloomiest**) **1** *tár, tir, tire, tárán, tárik. //guweyi, gozari, otáqi, sarâyi/ xáneyi tire o tár/ tárik o qambár; ruzi ke havá gerefte/ ruzi tire va delafgár//.* **2** *máye ye afsordegi; deltangi ávar, tárik, afsorde, raxw, "be xawwi [xowi] benáz o be xubi bebaxw -- bekon ruz rá bar del e xiw raxw." (ZBP, L6688, SF). //piwágahiyi/ áyandeyi tárik;roxsári, didári* [expression]. *Az ceruy candán afsordeyi? wád báw!; roxsári, didári,áváyi, mardi/ ádami afsorde/ gerefte.//*

glorification n *bozorgdáwt, parastew, setáyew, yazew, yawt (baráye izad); yasná (ruyehamrafte baráye xodáygán)*

glorified adj *(xárdári) piw e pá oftáde ammá bá námi dahán-porkon. //"kolbe ye ásáyew e behewti", "*a holiday cottage" *ke cizi biw az yek ráź* [barn] *bá námi dahánporkon nist.//*

glorify v (pt, pp **glorified**) **1** (*xárdári) yawtan (riwe ye aknun "yaz-", áfarin goftan, sotudan, xub namáyew/ newán dádan; bozorg dáwtan. //ketábi ke harásha ye jang rá misetáyad!//.* **2** (**a**) *(bástáni) yawtan (riwe ye aknun "yaz-") sotudan, bozorg dáwtan. //razmnámeyi* [epic] *bástáni ke kárhá ye gordi rá dar jang misetáyad.//.* (**b**) *(dar enjil) yawtan, parastidan. //xodá rá yawtan/ parastidan//*

glorious adj **1** *máye ye sarbolandi, máye ye sarafrázi, borz, daraxwán, ráyumand; rávand* [besanjid bá "rávand" (nám e rustáyi miyán e ráh e Tehrán be Espahán), besanjid bá "raya" (avestáyi); niz raevant (avestáyi), niz "rivand"]. //kári* [deed], *piruziyi daraxwán/ máye ye sarafrázi/ rávand*/ ruzhá ye/ sálhá ye/ ruzegár e wahriyári ye daraxwán e/ rávand* e Kurow e Bozorg; bá sarafrázi mordan; rávand* mordan/ dargozawtan//.* **2** *zibá, wokuhmand, daraxwán, ourang, ráyumand. //ruzi, xornewini* [sunset]*/ ivári, cewmandázi, áyandeyi zibá/ daraxwán/ wokuhmand/ ourang/ ranghá ye zibá/ daraxwán/ Emruz berásti ruzi daraxwán bud.//.* **3** *delpazir, besyár xub. //besyár xow gozarándan/ gozawtan; Ce xowiyi!; ce delpazir!//.* **4** *(xárdári) bad, harásangiz. //gandekáriyi* [mess]*/ áwoftegiyi* [muddle] *bozorg//*

gloriously adv *sarbolandi, sarafrázi, borz, daraxwán, ráyumand*

glory n **1** *sarbolandi, "bar ástán e jánán gar sar taván nahádan -- golbáng e sarbolandi bar ásemán taván zad." (Háfez); sarafrázi, far, farrah, ourang, wokuh, wokuhmandi. //sarbolandi/ sarafrázi dar meidán e jang. //Pedari ke be dastávardhá ye wokuhmand e farzandaw sarafrázi minamáyad.; goruh e varzewi ye má emruz candán nadaraxwid; wul** [motto] *e án hang* [regiment], *"marg yá ourang* [glory]*" bud.//.* **2** *(enjil) setáyew, parastew, yawt, yasná; yazew [be bálátar bengarid]. //yazew bar xodáy; sepás e faráván mar xodáy rá//.* **3** *zibáyi, wokuh. //wolkuh e xornewin* [sunset]; *wokuh e yek ruz e tábestáni; kuh o dawt bá hame ye wokuhaw/ zibáyiyaw//.* **4** *sarbolandi, sarafrázi. //Yeki az máyehá ye sarafrázi* [glories] *ye áyin e niyákán e Engelisiyán* [British heritage] *awá ye/ haq e dádxáhi/ dádrasi ye dádmandáne* [fair trial] *ast.//.* **5** **go to glory** *kohne wode, soxan e dar parde) be jahán e jávid peivastan*

glory v, **glory in sth** *(pasandide yá xárdári) be cizi sarafrázi namudan, xeili názidan/ bálidan. //be ázádi ye/ kámyábi ye xod sarafrázi namudan, bálidan; Rahbarán e ártewi* [military leaders] *ke engár be kowtár sarafrázi minamáyand/ mibáland.//*

glory-hole n *(dar Engelestán; anáyin) otáq e/ ewkáf e/ kewo ye henzer-penzer/ xertopert*

gloss[1] n **1** (**a**) *daraxwew, daraxw, barq. //Bá in rouqan e jalá mitavánid be cub daraxwew/ barq e faráván va xubi dahid./ cub rá xub barq andázid./ barq, daraxw/ daraxwew e mu ye kasi//.* (**b**) *(biwtar dar váźehá ye serewte) láv (ZBP, C1219 FM); rouqan; barqi. //rouqan e/ láv e lab* [lip gloss]; *rang e barqi* [gloss paint]*; peikare ye barqi/ láv//.* (**c**) *rang e rouqani ye barqi. //yek quti/ kive* rang e rouqan e barqi//.* **2** *(pendárin) zarqobarq; faribandegi. //raftári delpazir va mardom farib* [social gloass]*; zarqobarq e Holivud; beruye ye kár e áberumandáne* [gloss of respectability]*; zir e puwewi faribande.//*

gloss v, **gloss over sth** *mástmáli kardan; //rástihá ye máye ye warmsári rá mástmáli kardan//*

gloss[2] n, **gloss (on sth) 1** *zand, pázand. //zandi bar váźeyi/ vacani** [phrase]//.**2** *zand, pázand. //Vazir zand e digari baráye degargunihá ye táze ye Áfriqá ávarde.//*

gloss v *zandidan, zand/ pázand nevewtan; //váźeyi dowvár ke niyáz be zand/ pázand dárad.//*

glossary n *váźenáme ye viźe/ fanni*

glossily adv *barqi, daraxwán, daraxwande*

glossiness n *barqi, daraxwew, daraxwandegi*

glossy adj (**glossier**, **glossiest**) *barqi, daraxwán, daraxwande. //muyi daraxwande/ láv; peikarehá ye barqi; máhnámehá ye/ haftenámehá ye (káqaz) barqi//*

glottis n *luk* [<guyew e Táti "luk"]*

glottal adj *(vábaste be) luk*.* **glottal stop** *(dar zabánwenási) (vát* e) luke* [be bálátar bengarid]*

glove n *dastkew. //yek joft dastkew. //dastkew e lástiki* [rubber] *baráye wostowu; dastkew e báqbáni ye setabre; dastkew e kodangzani* [batting]*//*

glove compartment *piwkive**

gloved *bá/ dáráye dastkew; dastkewpuw*

glove puppet *geiwe* ye dastkewi*

the gloves are off *bu ye jang miáyad./ ámáde ye peikár/ jang budan*

glow v **1** *raxwidan, laxwidan, táftan. //axgar, zoqál e raxwán/ laxwán; áhan e táfte dar kure; Sigári dar táriki miraxwid//.* **2 glow (with sth)** *gol andáxtan; garm va qermez budan/ wodan, suxtan. //guneha ye gol-andáxteaw.; az tandorosti, sarafrázi golandáxte//.* **3 glow (with sth)** *rangárang budan. //Kuh o dawt bá rangha ye páyizi midaraxwid.//*

glow n **1** *taf, raxw. //Átaw taf e garmi be divárhá miandáxt.//.* **2** *garm, golandáxte, goli. //guneha ye goli/ goli-goli; guneháyi ke az tandorosti gol andáxte//.* **3** *xownu budan; xownudi. //Xownudiyi ke az anjám e yek kár berásti náxodpasandáne* [unselfish act] *be ádam dast midahad.//*

glower v, **glower (at sb/ sth)** *axm, cewm-qorre. //newaste be hamestár* [opponent] e xiw axm kard; (pendárin) ásemán e gerefte//*

gloweringly (adv) *bá axm,bá cewm-qorre*

glowing adj *garm, porwur, porábotáb, daraxwán. //gozárewi por ábotáb; cizi rá por ábotáb goftan, saxt garm sotudan//*

glowingly adv *garm, porwur, porábotáb, daraxwán*

glow-worm n *kerm e wabtáb; káqane*

glucose n *glukoz, vowsit*, baráye riwe bengarid be* "-ose"

glue n *casb, seriwom, seriw, yalam (seriwom e máhi). //feján e wekasteyi rá bá casb casbándan/ vaw kardan/ Mánand e seriw be u/ behew casbide//*

glue v **1** **glue A (to/ on to B); glue A and B** *bá casb beham casbánidan; dusánidan, "va námeyi benevewt va be vey midád va sar e name bedusánid." (ZBP, L7361 SR). //cub rá be felez/ yuwost/ áhan casbándan; do tekke cub rá beham dusánidan//.* **2 glued to sth** *(anáyin) be… casbidan/ dusidan. //(peivaste) be jamjám*/* TV *casbide; guwaw rá be surax e kelid casbánde//*

glue-sniffing *casb buyidan/ bu kardan*

gluey adj *casbnák, nuc, dusin, dusgen (ZBP, C4460 FM)*

glum adj (**glummer, glummest**) *deltang, afsorande, delafgár. //didári* [expression]*, roxsárgáni* [faces], *roxsári* [features] *delafgár//*

glumly adv *deltang, afsorande, delafgár. //bá deltangi goft, "báz ham yek ruz e baráni ye digar."*

glumness n *deltangi, afsorandegi, delafgári*

glut v (**glutted, glutting**) **1 glut sth (with sth)** *sir kardan, por kardan, tá xerxere/ tá náq por kardan/ ágandan. //bázár rá bá sib e arzán az birun e kewvar porkardan//.* **2 glut oneself (with/ on sth)** *sir xordan; wekam e xod rá anbáwtan; tá náq/ xerxere xordan; //wekam e xod rá bá xorák e carb o narm* [rich food] *anbáwtan/ bá nán e xámeyi* [cream bun] *por kardan/* glutted with pleasure *(pendárin) sarxow; mast//*

glut n *(rixtan e kálá be bázár biw az darxást; por kardan e bázár bá…; //faráváni ye mive; faráváni ye filmhá ye/ celpard*há ye ámrikáyi//*

gluten n *pat (ZBP, C2724 FM)*

glutinous adj *con pat, louz, dusgen, nuc. //máddeyi dusgen/ nuc; (pendárin) celpardi*/ filmi ágande az pardehá ye por mácobuse/ weidáyi.//*

glutton n **1** *wekamu, porxor, wekambáre, xorande, "ke Arab mardománi xorande bovand az ta'ám xordanewán sabri nabovad." (ZBP, L6705 TTT); rożd (ZBP, C4841 FM); besyárxáre, "bed-u goft Bahman ke xosronežád -- soxonguy o besyárxáre mabád." (ZBP, L6943 SF); galubande, "har bandeyi ke u rá bexarand va beforuwand ázádtar az án kas bovad ke galubande bovad..." (ZBP, L6750 QN); rożdigalu.//Ey wekamu, hame ye kolucehá rá xordi?!//.* **2 glutton for sth** *(anáyin) sirinápazir, rożdi (ZBP, C4841 FM); //kasi ke az guwmál dádan sir nemiwavad; kasi ke az xarkári sir nemiwavad/ xarkár* [glutton for punishment]*//*

gluttonous adj *wekambáre, wekamu, rożdigaluy, "ze didár xizad hezár árezuy -- ce cewm ast guyand rożdigaluy."; (Asadi) (ZBP, C7882 BF)*

gluttonously adv *wekambáre, wekamu, rożdigalu*

gluttony n *wekambáregi, wekamuyi, xorandegi, porxori, rożdi*

glycerine, (US) **glycerin** (n) *glicerin*

gm, gr *kutáh wode baráye* "gram(s)", *va* "gramme(s)" *geram. //*20 gm = *bist geram//*

GMT *kutáh wode baráye "zamán e miyángin e Grinvic"*

gnarled adj **1** *(baráye deraxt) gerehdár. //páluti/ baluti/ sandiyáni, wáxeyi, tane ye deraxti gerehdár/ picide//.* **2** *gerehdár, badrixt, náhandám. //dastáni ke az sálxordegi gerehdár gawte/ az rixt oftáde//*

gnash v *(biwtar pendárin) dandán qoruce kardan; dandán beham sáyidan. //Az xawm dandán beham misáyid.//*

gnashes n *(bewuxi, zabán e kuce) niw, dandán, gáz*

gnat n *pawe-kure, pawexáki, saráwk, sáraxk (ZBP, C3719 FM); sarawk = sárawk (ZBP, C3510 FM)*

gnaw v **1** **gnaw (at) sth** *xawánidan (ZBP, C1583 FM); rizriz javidan, liyidan/ leyidan, "Mas'ud e Sa'd cand liyi źáź?, Ce fáyde az źáź liyidan? (ZBP, C2266, FM, Asadi). //sagi ke ostoxáni rá rizriz mijavad./ miliyad/ mixawánad.; Pesari ke náxonhá ye/ angowt e xod rá rizriz mijavad/ miliyad.//.* **2** **gnaw (at) sb/ sth** *(pendárin) [jegar e kasi rá] xordan, be sotuh ávardan, harjá juri tarjome miwavad. //tars va delwure del e ádam rá mixorad.; gonáhi ke* [guilt] *diná ye* [conscience] *ádam rá mixorad/ dard e diná//.* **3** **gnaw sth away/ off** *xawánidan; rizriz xordan. //Muwhá dar e kive** [box] *rá xawánidand/ rizriz xordand.//*

gneiss (n) *(zaminwwenási) "genis" guneyi sang ke con sang e xárá ast.*

gnome n **1** *(dar dástánhá) gurzád/ kutule ye ganjdár.* **2** *tandis e gurzád/ tandis e kutule ye ganjdár.* **3** *(xárdári) jahánxár. //jahánxárán/ bánkdárán/ ganjvarán e nirumand e Niyu York//*

gnomic adj *(soxan yá gofteyi) kutáh, rázmand va picide*

gnomically adv *kutáh, rázmand va picide*

GNP *kutáh wode baráye* "gross national product" *darámad e saráne ruyeham. //darámad e saráne ruyeham e kewvar emsál hawt dar sad afzáyew dáwte.//*

gnu n (pl **gnu/ gnus**) = **wilde beast** *genu (wuká ye tanumand e Áfriqáyi)*

go[1] v *<u>jonbew</u> (raftan az jáyi ke guyande dar ánjá-st yá dar andiwe dárad, newán midahad.).* **1** (**a**) *raftan, wodan, "va xod bá xássegiyán e xiw beraft va in qasir rá bá xiwtan bebord va az Aráq birun wod." (ZBP, L107 TB); farázraftan, "naravad morq suy e dáne faráz" (ZBP, L3836 GS); faráz wodan, "con be bálinaw farázwodam" (ZBP, L3843 GS); "farázwavam va u rá be xodá ye ta-álá xánam tá begeravad..." (ZBP, L96 TB); faráz e kasi raftan, "va har cand molk e Hendustán hami sepáh ferestád hickas faráz e iwán haminayárad raftan." (ZBP, L212 TB); faráwodan, "rafiqaw faráwod tá wekamaw binad va bebandad." (ZBP, L2894 AT); farázwodan, "kas nayárast faráz wodan (ZBP, L58 TB); faráwodan, "Busahl rá safrá bejonbid va báng bardáwt va fará downám xást wod." (ZBP, L362 TBH); birun wodan, "yek wab cun u barxást va birun wod, barxástam va bar asar e u birun wodam." (ZBP, L24 58 AT); wodan, "tabib barxást ki bewavad tá be dar e xáneqáh miwod va bázpas minegarist." (ZBP, L2574 AT). //bá kárvándudi be ánjá miravi yá bá havápeimá?; Darun e otáq rafte dar rá powt e sar e xiw bast.; Fardá pey e kári báyad be Wiráz beravam.; Gománam báyad rafte pezewk rá bebini/ xod rá be pezewk newán dahi.; Miwavad rafte yek jám e áb baráyam biyávari?; In panjwanbe ádine/ in (páyán e) hafte rafte xáharaw rá bebinad.; Emsál baráye estáremán** [vacation] *be Kermán miravim.; Be Cin rafte.; Bá masráde*/ otobus sar e kár miravad.; Gom wo!, dast az saram bardár!;/ boro ey ...am az sar! [besanjid bá:"boro ey tabibam/ (pezewkam) az sar..." (Sa'di)]/ Baráye Krismas/ jawn e zádruz e Mehr (M. Moqaddam) be xáne/ mihan moravi?//.* (**b**) *raftan, rahsepár wodan. //aknun báyad beravam; Tasu* [o'clock] *ye haft ámade dah raftand.; Rafte/ Hanuz narafte?; Kárván dudi kei miravad?; Yek ruz ast ke rafte ast.//.* (**c**) **go (to sth) (with sb)** *bá kasi be... raftan. //Diwab bá Afsáne be celparde*/ sinemá raftam.; Emwab mehmáni dárad/ midahad, womá ham miravid?; Bá ke/ ki miravid?/ Bá Kávus miravam; Harjá miravad sagaw ham bá u/ báháw miravad.//.* **2** **go to sth** *be... raftan (bedun e* "a" *yá* "the"*) //(baráye darmán) be bimárestán raftan; be zendán raftan/ oftádan; (baráye xarid) be bázár raftan//.* (**b**) *(peivaste) be... raftan. //(be) kelisá, dabirestán, dánewkade raftan; Be dánewgáh rafti?//.* **3** (**a**) **go for sth** *(bá* "-ing"*) baráye/ be... raftan. //be gardew, wená raftan, baráye davidan (birun) raftan/ Emwab beravim bádegosári?; be máhigiri, ráhpeimáyi,* [hiking] *davidan,* [jog] *qáyeqráni, qár peimáyi* [pot-holing] *raftan.; Emruz pasin báyad beravam xarid.//.* (**b**) **go on sth** *pey e... raftan; be... raftan. //be safar, gardew/ gardew e daryáyi, wekár/*

naxcir raftan/ Behruz in hafte sar e kár nist, rafte estár [vacation]*; Pas az be páyán resándan e dánewkade be yek doure ye menewtágari** [secretarial] *raft.//.* **4** *raftan, peimudan. //Án ráde*/ máwin xeili tond miravad.; nazdik e panjáh kilometr rafte budim/ peimude budim* [go] *ke ráde*/ máwin az kár oftád./ hanuz báyad dah kilometr e digar beravim/ bepeimáyim tá beresim.//.* **5** (*bá* "-ing"*) raftan. //Ráde* az ráh biráh wode* [off the road] *dar kande* [ditch] *oftád; Kárvándudi cucukonán* [chug] *az tappe bálá raft.; heq-heqkonán* [sob] *az pellehá báláraft.//.* **6** *raftan, ferestáde wodan. //In náme emwab miravad?; Ingune gelehá/ garzehá rá báyad az ráh e wáyán e/ wáyeste ye/ darxor e xod ferestád* [go through].*; Mixáham in yáddáwt be hame ye kixáyán e baxwhá* [departmental manager] *ferestáde wavad.//.* **7** go (from...) to..., *raftan, residan, harjá juri tarjome miwavad. //In giyáh xeili źarf riwe midavánad/ Riwe ye in giyáh xeili źarf miravad./ (pendárin) Násázgárihá* [difference] *ye kárgarán va kárfarmáyán riwedár ast.; In ráh be Záhedán miravad/ miresad?; Rismáni mixáham ke az panjere ye báláyi be zamin beresad.; Báqemán tá rudxáne miresad* [go down as far as].*//.* **8** (**a**) *newángar e jáygáh ast; raftan, xordan, nahádan, harjá juri tarjome miwavad. //Jáy e in farhang raj e báláyi ast.; Mixáhi piáno rá kojá nehand/ begozárand?; "Jáy e in quri kojá-st?", "dar án ewkáf."* (**b**) *xordan, já gereftan. //Hame ye raxthá dar án camedán e kucak já nemigirad/ já nemiwavad.; In kelid dar qofl nemiravad/ be qofl nemixorad.//.* (**c**) *(baráye womárhá) xordan, gonjidan, baxwpazir budan bedun e bázmánde//.* (**d**) *//wew panj bár dar bist nemigonjad/ nemixorad.; haft dar sizdah nemixorad; 23 be 9 nemixorad.//.* **9** *(bá band e kárváźe yá dar porsewhá pas az* "how"*) newángar e konew ast.; ruy dádan, piw raftan, budan; harjá juri tarjome miwavad. //Estárat* xow gozawt?; Xeili xow gozawt.; Gozinew be sud e áyinparastán* [conservatives] *piw naraft/ bad farjámid.; Hame ye kárhá ruberáh wod/ bud ?; (Án) newast behtar az ánce cewm midáwtim bargozár wod./ Cuni?; Xow migozarad?; Bedinsán ke kárhá piwmiravad án dálá* tá páyán e sál varwekaste miwavad.//.* **10** *(beviźe be rixt e farmáyew) kári rá áqázidan/ áqáz kardan. //Be/ dar áqáz e kár be womá miguyam: "yek, do, se piw!* [go!]*//.* **11** *(baráye áshá va carxowthá*/* machine, engine*) kárkardan. //In pangán** [clock] *kárnemikonad; Pangánat* kár mikonad?; In carxowt bá barq kár mikonad/ barqi ast.//.* **12** *wodan/ gawtan harjá juri tarjome miwavad. //daqsar* [bald]*, kur, diváne, paride rang, varwekaste gawtan/ wodan; Muyaw dárad xákestari miwavad.; In wir torw wode* [go sour]*; Máhi dar havá ye garm/ garmá zud tabáh/ xaráb miwavad.; Baccehá az wur diváne gawtand.; Irán tákonun candbár be dast e áxundhá oftáde.//.* **13** (**a**) *(juri zistan) zistan, budan. //Nemitavánad andiwe ye in rá ke kudakán gorosne báwand* [go hungry] *bekonad.; behtar ast zinávand* [armed] *báwi/ behtar ast bá xod senáh/ haft-tir/ zinabzár bebari.//.* **14** *[bá setáy e kárváźe berixt e ma** [negative]*, bekár miravad] harjá juri tarjome miwavad. //Kasi nafahmid ke nayámade/ nabude* [go unnoticed]*; Wahrbáni negarán ast ke besyári az ágrefthá* [crime] *gozárew nawode migozarad.* [go unreported]*//.* **15** **go like sth** *(beviźe dar porsewhá, pas az* "how"*) (baráye musiqu yá nevewtár). //Án taráne/ sorud* [song] *cegune xánde miwavad?; "Sorud e mihani injuri-st..."; Farámowtam ke band e digar cegune nevewte miwavad.; Dástán in juri ast ke…/ miguyand ke wuyaw rá zahr dáde.//.* **16** (**a**) *...kardan; ává ye viźeyi darávardan. //pangán tikták mikard.; Tup "darqi"* [bang] *kard; Gorbe miyo-miyo mikonad* [go miaow]//. (**b**) *(jonbewi) … kardan. //Bá dastaw injuri kard//.* **17** *newáne yá áźir... budan; áźir zadan/ kewidan; namudan. // Páyán e ávard sut zadand.; Piw az bombárán áźir kewidand. //Tá zang naxorde* [until the bell goes] *hickas nabáyad az yáne** [classroom] *birun ravad.; Agar áźir e átawsuzi kewide wavad* [fire-alarm goes] *kármandán báyad birun e sáxtemán gerdáyand.* [assemble]*//.* **18** *nápadid gawtan; newáne ye páyán, gereftan; nabudan, raftan. //Sardardat xub wod* [gone yet]*?; Seft/ saxt málidam ammá in rang nemiravad.; Docarxeam rá birun e maqáze nahádam, bar-ke gawtam, didam nist.//.* **19** (*pas az* **must, have to, or can**) *dur andáxte wodan; ránde wodan. //Nátaván* [incompetent] *ast báyad birunaw kard/ andáxt; Án nimkat e towakdár* [settee] *e kohne rá báyad durandáxt.//.* **20** *badtar wodan, gom wodan, harjá juri tarjome miwavad. //dárad kur miwavad; dárad didaw rá az dst midahad; dar haftádo andi sálegi* [seventies] *kar gawt./ dárad xeref miwavad/ dárad xeradaw/ maqzaw rá az dast midahad.//.* **21** *az kár oftádan, tabáh gawtan, xaráb wodan. //Sarárenjhá ye pirhanam rafte.; Dáwtam miyámadam wahr ke tormozháyam borid.; In afruze* [light bulb] *suxte; galudard gerefte ávázaw xafe wode/ darnemiáyad.//.* **22** *(soxan dar parde) mordan, guz e vápasin rá dádan, qahve ye kasi rá xordan. //Pirbánu/ bánu ye pir Maryam morde/ guz e vápasinaw rá dáde./ Qahve ye bánu ye pir Maryam rá xordeand.//.* **23** **go (on sth)** *hazine wodan; raftan. //Nemidánam pul kojá miravad!; Harce darmiyávarad hame ye pulaw sar e/ bálá ye puwák miravad, va hic anduxte nadárad.; Harce dáre be bar dáre, tu boqce guz e xar dáre./ Biwtar e dastmozdam sar e/ bálá ye keráyexáne miravad./ Án pul rá hazine* [finance] *ye sáxtemán e yek báwgáh e hamegáni ye novin mikonand.//.* **24** **go (to sb) (for sth)** *foruxte wodan, foruw raftan, be foruw residan/ raftan; In jurábhá jofti do dolár foruw*

miravad.; Án farhang e nou xub foruw miravad; Nemihelim/ nemigozárim saráyemán be kamtar az sad hezár dolár foruw ravad; Án miz e bástáni/ kohan/ atiqe/ antiqe be bánuyi ke koláh e golirang besar dárad foruxte wod.//. **25** *(dar vákiyámhá ye farmáyewi ye ma** [negative] *bá kárváźehá ye dárá ye* "-ing" *bekár miravad.). //Xodat rá docár e dardesar nakoni/ nakon!* [don't go getting into…]//. **26** (*beviźe dar Ámriká) (bá kárváźe ye xám* [infinitive], *bedun e* "to"*) kasi rá bá xawm dur kardan/ rándan. //Boro gom wo!; Boro xafe wo!; Xodat rá xafe kon!* [Go jump in a lake!]//. **27** *digar mainihá* [meanings]: *dádan, komak kardan, harjá juri tarjome miwavad. //Hame ye inhá engáre ye* [theory] *ma rá ostovártar mikonad.; Vápasin ámár e bikári newán midahad ke ravew e sar-rewtedárán/ warvin* kári nist.; Baráye in ke kasi dar soudágari kámyáb gardad ce cunihári niyáz ast?//.* **28** *(anáyin) (tanhá be zamánhá ye hamáregi baste miwavad) budan, yáft wodan. //Dar injá hic kári yáft nemiwavad.* [any jobs going]; *Cáy dárid/ hast?//.* **29** (*baráye zamán) separi wodan, gozawtan. //Zamán tond nagowte?; Hameaw/ tanhá do ruz be gozinew mánde.//.* **30** *biwtar baráye... pul dádan. //Ámáde ast baráye án ráde*/ máwin dohezár dolár bepardázad, ammá gomán nemikonam bálátar beravad.; Tá se hezár dolár mipardázam, ammá na biwtar.//.* **31** *(dar bázi ye Brij) xádan. //do xál e xuj* [spades]*/ del xándan//.* **32** [go to/ into + noun] *harjá juri tarjome miwavad. //bexáb raft.; dálá** [company] *varwekaste* [liquidation, bankrupt] *wod/ dálá rá barcidand/ dálá málid./ Walvár e pácegowád digar varoftáde* [flared pants/ go out of fashion]//. **33** "anything goes" *harcizi ke kasi beguyad báyad paziroft; "Az hezár o nohsad o haftád o haft, kir e har kas, kun e harkas raft, raft" [soxan dar parde, pas az wurew va foruoftádan e wáh]. //Emruze harkas harkári delaw bexáhad mikonad.//.* **as people, things, etc go** *dar sanjew bá..., //Emruze dar sanjew bá digar cizhá kafw cehel dolár bad nist/ miyarzad.//.* **be going on (for) sth** *nazdik... budan/ wodan. //Dárad nimewab miwavad/ nazdik miwavad.; Nazdik e 60 tan dar wappási/ mehmáni budand.; Nazdik e hawtád sál dárad/ nazdik e hawtád sálaw miwavad.; Wánzdah sálaw dárad bepáyán reside hefdah sále miwavad.//.* **be going to do sth** *áhang e... dáwtan; xástan...; kardan. //Mixáhim emsál estáremán** [vacation] *rá dar Tabriz begozaránim/ separi konim.; Pas az in ke pul e basande anduxtim mixáhim xáneyi/ saráyi bexarim.//. baráye newán dádan e ruydádi dar áyande: //Engár dáram bimár miwavam.; Máh e áyande cehel sále miwavad.; Mixáham dástáni beguyam.; Be án abrhá ye tire bengar, mixáhad tufán wavad.//.* **enough/ something/ sth to be going on with** *baráye aknun/ zamán e aknun bas budan. //"Candi pul niyáz dári?", "Devist dolár baráye aknun bas ast."; Án hame puli rá ke mixáhi aknun nemitavánam be to vám daham ammá yek kami behet/ be to midaham ke betaváni gozarán koni.; Xob biyá yek fenján qahve bexor tah e delat rá begirad* [to be going on with], *sepastar wám mixorim.//.* **go out for sth; go all out to do sth** *baráye... saxt kuwidan. //U baráye barande wodan e komakhazine ye ámuzewi* [scholarship] *har kári az dastaw baráyad , mikonad.//.* **go and do sth** *(newángar e xawm bá kasi ke kári kánáyáne karde) ter zadan. //Gománi nist ke rafte be kárhá ter mizanad/ mirinad!; Cerá rafti va mádarat rá conán áwofti?//.* **go for nothing** *tabáh wodan. //Har ce saxt kuwide bud tabáh wod.//.* **go on (with you)** *(newángar e nábávari yá andaki sarkuft zadan) har já juri tarjome miwavad. //"Candsál dári/ Cand sálet-e?", "velkon bábá!/ Na bábá!, Gomwo! Engár si sál ham nadári!"//.* **go to it** *(berixt e farmáyew, baráye delgarm sáxtan e kasi) kuwidan, harjá juri tarjome miwavad. //Jánami Jamwid! Miduni ke mituni bezaniw!; Donbálew gozáwtim, pey e kár gozáwtim tond páyánew dádim./ tamumew kardim."//.* **here goes/ here we go** *(anáyin) (baráye dast bekári nou yá wurangizx yá bimgin zadan) Xob, bezan berim!/ Omidvár báw baxt yárim konad!//.* **have a lot, plenty, not much, nothing**, *sudi, bartariyi... baráye kasi dáwtan. //Javán-i, báhuw-i va xowgel-i/ giráy-i: xeili cizhá dári ke be sudat kár mikonad.//.* **no go** *nawodani, nawáyest. //Kuwidam vádáraw konam dastmozdam rá biyafzáyad, ammá áwkárá nawodani bud.//.* **there goes sth** *(anáyin) Afsus!; Ei bábá!. //Báz ham zadand tu ye darváze! Afsus ke digar baxti baráye bord nadárim.//.* **there sb goes (again)** *Xák bar sarkon ke áb e rafte bázámad be juy!; harjá juri tarjome miwavad. //Báz ham ámad va angowt be kár e mardom kard* [pry into...]//. **to go** *[dar Ámriká] (baráye xorák e poxte dar maqáze yá sofrexáne) Mibarid?; baráye birun bordan; bordani.* //two pizzas to go: *Do tá pitzá bedahid babarim (birun bexorim)//.* **whatever somebody says, goes** *xarew mire; farmán, farmán e u-st; Soxanaw soxan ast, bád e havá nist. //Zanam mixást áwpazxáne sefid rang wavad, farmán farmán e u-st.//.* **where does sb go from here?** *(beviźe hengám e gereftári) va aknun ce báyad kard/ kardan; aknun ce xáki bar sar kardan?. //Foruw káste (wode), womár e kármandán afzude wode/ fozuni yáfte/ nágozir afzáyew yáfte, aknun dálá** [company] *báyad ce xáki bar sar konad?//.* **who goes there?** *(baráye sarbáz e kewik ke dastur e wenásáyi midahad?) //Ki-st!?, Kisti!?//.* **go about** (**a**) *bengarid be* "go round". (**b**) *(baráye karji) be su ye digar raftan, ráh gardándan.* **go about sth** *sargarm e... budan; be... pardáxtan. //Be kár e ruzáne ye xod pardáxtan; Bá ánke bim e jang miraft, mardom con hamiwe sargarm e kár e xod budand.//.* **go about sth/ doing sth** *áqáz bekári kardan; dast be kári zadan.*

//Kár rá dorost áqáz nakardeyi.; Baráye yáftan e kár az kojá áqáz konam?//. **go after sb** *pei ye... budan/ gereftan, donbál kardan. //Har zani rá bebinad donbálaw miyoftad.; Har do pei ye yek kár hastim.//.* **go against sb** *be sud e kasi nabudan; be ziyán e kasi budan. //var** [verdict] *e dádgán* [jury] *be ziyán e u darámad/ bud.; Jang dárad be ziyán e má piwmiravad.//.* **go against sb/ sth** *dar barábar e... páydári kardan/ istádegi kardan. //Dar barábar e xást e pedar va mádarat istádegi nakon!//.* **go against sth** *násázgár/ nájur budan. //Bávar be bonesthá** [principle] *ye sosiyálisti va pardáxt e hazine ye bimárestáni násázgár bá manewte ye u-st.; Andiweaw bá xerad sázgár nist/ Andiweaw bá hic cemgovági** [logic] *jur darnemiáyad.//.* **go ahead** *anjám wodan; piwraftan. //Bá in ke havá bad ast, jawn/ bázár dar havá ye ázád* [fête] *anjám miwavad.; Sáxtemán e pol e nou barábar e barnáme piwmiravad.//.* **go along** (**a**) *peigiri kardan. //Dar áqáz wáyad/ báwad ke gereftári dáwte báwi ammá candán ke/ haminjur ke piwmiravi ásántar miwavad.; Haminjur ke piwmiraft az xod dástán misáxt.* [make up the story]*//.* (**b**) *piwraftan. //Cizhá/ kárhá dárad xub piw miravad.//.* **go along with sb/ sth** *hamdástán budan. //Dar inbáre/ ánbáre* [on that point] *bá womá hamdástán nistam.; Didgáhhá ye u darbáre ye názinávandi* [disarmament] *ye hasteyi rá nemipaziram.//.* **go at sb** *bar (sar e) kasi táxtan. //rawkmandáne/ bá xawm bar yekdigar táxtand.//.* **go at sth** *saxt kuwidan. //Saxt dar kár kuwidand, engár jánewán be án (kár) baste bud.//.* **go away** (**a**) *raftan; pas bázraftan, "vey xedmati kard va beraft va be pas bázmiraft tá nazaraw az Weyx monqate' gawt." (ZBP, L2676 AT). //Dárim cand ruzi be... miravim, Cand ruzi nistim.//.* (**b**) *nápadid wodan, raftan. //Án bu hanuz narafte.//.* **go back (to...)** *bázgawtan; báz wodan, "xodávand bar sar e waráb va newát bázwavad." (ZBP, L1205 TBH). //Baccehá báyad hafte ye áyande be dabestán bázgardand.; In nánbrij* [toaster] *rá báyad be maqáze bázgardánd/ pasdád- dorost kár nemikonad.//.* **go back (to sth)** *bázgawtan (harjá juri tarjome miwavad). //Tá kojá/ tá kei yádat miáyad?; Haráyene áhang e conin kári kardi digar bázgawt nadárad.; Miwavad be ánce dar áqáz e newast goftid bázgardam?; Baráye yáftan e xástgáh e/ riwe ye/ bon e porsemán/ gereftári ye Afqánestán báyad be cahársad sál e piw bázgardim.//.* **go back on sth** *az soxan e xod bázgawtan; ráy e xod rá gardándan; kámestan. "va án geránbahá bud, kámestandid va nazdik bud ke naxarandi." (Kawfolasrár) (ZBP, C3102, FM); bázistádan, "ke az goftár báztaván istád va az nebewtan báz nataván istád va nebewte báz nataván gardánid..." (ZBP, L1031 TBH). //Hargez zir e soxan e xod nemizanad; Hargez az soxan e xod báznemigardad.//.* **go back to sth/ doing sth** (**a**) *az sar gereftan, padisár gereftan; be kári bázpardáxtan. //Bar án wode ke ámuzegári rá padisár girad/ Bar án wode báz be kár e ámuzegári pardázad.//.* (**b**) *tá… residan. //Xánevádeaw (tá) be ruzegár e Qájáriye miresad.; Án áyin tá ce ruzegári miresad?//.* **go before** *piwtar az… budan. //girodár* [crisis] *e konuni xeili piwtar az girodárhá bude/ rox dáde/ piwine dárad.//.* **go before sb/ sth** *(baráye goftogu, ostovár dáwtan yá dávari) piwnahád wodan, faráz wodan, "faráz wavam va u rá be xodá ye ta'álá xánam tá begeravad." (ZBP, L96 TB); faráz e kasi raftan, "va harcand malek e Hendustán hami sepáh ferestád hic kas faráz e iwán nayárad raftan." (ZBP, L212 TB), niz harjá juri tarjome tavánad wod. //Hafte ye áyande darxástnámeam be goruh e gozin* [committee] *e barnámerizi piwnahád miwavad/ farázmiwavad.//.* **go beyond sth** *gozawtan az, farátar raftan; biwtar budan/ wodan. //Ámár e foruw e emsál cizi farásu ye án cizi ast ke cewm midáwtim/ xeili biw az án cizi ast ke cewm midáwtim./ Án dástán digar az wuxi gozawte.//.* **go by** *gozawtan, separi wodan. //Engár bá gozawt e zaman/ sálhá viram* [memory] *kam/ bad miwavad.; Haftehá áheste áheste separi gawt.//.* **go by sth** (**a**) *peirovi kardan az ráhnamáyi ye kasi. //Pák az án ce dasturam* [solicitor] *miguyad peirovi mikonam. Án dastur* [rule] *e xubi ast ke ádam az án peirovi konad.//.* (**b**) *dávari kardan. //Áyá be andáze ye basande gováh dar dast dárim ke bar páye ye án dávari konim?; Az ruye ye kár* [appearances]*/ az didár be dávari pardáxtan bexradáne nist./ Az ánce piwtar be saremán ámad/ az ruy e ánce dar gozawte rox dád mitaván goft/ dávari kard ke havápeimá derang xáhad dáwt.//.* **go down** (**a**) *zamin xordan, bezamin oftádan. //sekandari rafte* [trip] *táppi zamin xord.//.* (**b**) *(baráye kawti) foruraftan, xenikidan* [baráye riwe bengarid be* "drown"*]/ Kawti ke xenikid* sadhá tan ján sepordand.//.* (**c**) *(baráye máh va xorwid) foruraftan, newastan. //Newaste xornewin rá negaristim.//.* (**d**) *(baráye xorák va nuwábe) forudádan; ubárdan*; foruraftan; be galu forubordan, "taván be halq forubordan ostoxán e dorowt- vali wekam bedarad con begirad andar náf." (Sa'di). //In naxu* [pill] *az galuyam foru nemiravad.; Xeili delam yek jám e mey mixáhad.//.* (**e**) *foruraftan, forunewastan, kástan, kam wodan, káste wodan. //Áb/ láxiz dárad foruminewinad.//.* (**f**) *(baráye bahá, garmá) kástan, oftádan. //Bahá ye benzin dárad páyin miáyad/ káste miwavad.//.* (**g**) *(bád) xábidan, árám gereftan, káste wodan. //Biyusidim tá bád káste wavad.//.* (**h**) *(anáyin) badtar wodan. //Tázegihá in kuy* [neighborhood] *besyá be badi garáyide.//.* **go down (from…)** *pas az páyán e doure (beviźe dar Kambrij yá Oksford) birun raftan. //Dah sál e piw az dánewgáh [e Kambrij] birun ámad/ raft//.* **go down (in sth)** *yád-dáwt wodan, nevewtan.*

//*Hameaw dar daftarce ye yáddáwtaw nevewte miwavad.; Námaw dar tárix be nám e kewvardári* [stateman] *nevewte xáhad wod.//.* **go down (to sb)** *az kasi wekast xordan. //Bahman se be yek az Jamwid wekast xord.//.* **go down (to…) (from…)** *az jáyi be jáy e digar raftan; az wahr e bozorgi be wahrestán yá wahr e kucaki raftan. //Hafte ye digar az Tehrán be Náyin miravim./ Baráye yeki do ruz be Wiráz rafteand.//.* **go down (with sb)** *pazirofte wodan;harjá juri tarjome miwavad. //Soxanrániyaw xub bargozár wod.; Namáyewnámeháyaw dar Ámriká bá wekast ruberu gawt.; Pristáryár*/ dastyár e kewiw* [vicar] *az wuxihá ye zewt xowaw nemiáyad.//.* **go down to sth** *tá… residan. //In gozárew tanhá tá sál e 1970 miresad.//.* **go down with sth** *…gereftan; az… bimár wodan, docár e… wodan. //Pesaram bimári ye guwogalu* [mumps] *gerefte.//.* **go for sb** *bar (sar e)…táxtan. //Bá kárd e guwtbori* [carving]*bar saraw táxt (ávard); Con az harásgari** [terrorism] *haváxáhi karde bud* [defend] *ruznámehá bar saraw táxtand.//.* **go for sb/ sth** (**a**) *baráye… ham dorost budan. //Ánce darbáre ye Bahman goftam darbáre ye womá ham dorost ast.; Taráz e bikári dar Irán xeili bálá-st, ammá hamin ham baráye besyári digar az kewvarhá dorost ast.//.* (**b**) *raftan va ávardan, pey e… raftan. //Beravam pey e pezewk?; Rafte wir bexarad (biyávarad)//.* (**c**) *dust-tar dáwtan; pasandidan. //Mardán e bolandbálá va láqar (andám) rá mipasandad.; Honar e novin rá candán nemipasandam.//.* **go for sth** (**a**) *bargozidan. //Gománam sálád e mive rá barmigozinam.//.* (**b**) *kuwidan bedast ávardan. //Miravad ke válin** [record] *e jaháni rá dar parew e bolandi/ borzá* [high jump] *be dast ávarad.//.* **go in** (**a**) *(baráye xor yá máh) powt e abr raftan. //Xorwid powt e abr raft va havá sardtar wod.//.* (**b**) *(dar tapkáye** [cricket] *baráye kodangzan) baráye zadan e tup be darváze raftan. //Pas az in/ sepastar ki/ ke báyad be darváze beravad?//.* **go in for sth** (**a**) *ázmun dádan, dar hamávardi hanbázi kardan. //Mixáhad ázmun e dánewkade pezewki ye Wiráz rá bedahad.//.* (**b**) *kár/piwe ye xod rá bargozidan; ...rá piwe kardan. //Hargez/ hic andiwideyi ke ámuzegári piwe koni?//.* **go in for sth/ doing sth** *sargarmi dáwtan; baráye sargarmi... kardan. //Baráye sargarmi cougán camani bázi kardan; Baráye sargarmi daj** [stamp] *gerdávari kardan/ golkári kardan; Baráye sargarmi xeili varzew mikonad.//.* **go into sth** (**a**) *(baráye ráde*/ máwin) zadan be; xordan be; raftan tu ye..., //Ráde*/ máwin sor xorde zad be deraxt//.* (**b**) *(be sázmáni) peivastan; ...-i wodan; darwodan, "ruzi má be nazdik e Rey darwodim." (ZBP, L2394 AT). //Ártewi wodan* [Army]*; be kelisá peivastan/ darwodan/ dinvar gawtan; namáyande wodan/ be kahestán darwodan; bánki/ cápci/ ámuzegár wodan.//.* (**c**) *(baráye ráde*/ máwin yá dánande) ...kardan; ...raftan; harjá juri tarjome miwavad. //ráde* ye/ máwin e bárkew ru ye yax sorxorde gerd e xod carxid* [go into a spin]*; Havápeimá bá damáq sarnegun gawt/ foru-oftád* [nose-dive]//. (**d**) *... áqázidan; ... gereftan. //Be zandi/ gozárewi deráz darbáre ye án dástán pardáxt.; Be talváse* [hysteria] *oftád/ talvásidan gereft.; Qáh-qáh zad zir e xande/ qáhqáh xandidan gereft.//.* (**e**) *źarf/ bárik bar-resi/ bázresi kardan. //Báyad porsemán e bahá ye kálá ha rá źarf barresi konim.; Niyázi nist ke/ nemixáham aknun be rizekárihá ye kamarzew/ kucak pardázam./ Án porsemán niyáz be barresi ye faráván* [lot of going into] *dárad.; Án cem/ máye/ zamine rá dárand barresi mikonand.//.* (**f**) *hazine ye... wodan; ru ye... gozáwtan. //Pul e biwtari az warvin*/ sarrewtedári* [government] *báyad hazine ye bázsázi ye darun e wahrhá* [inner city] *gardad.; Sálhá kár ru ye in farhang gozáwte wode/ Faráham ávardan e in farhang sálhá kár borde.//.* **go off** (**a**) *(baráye honarpiwe) az faxan** [stage] *birun raftan. //Hamlet az dast e cap e faxan* birun miravad.//.* (**b**) *tarekidan, darraftan. //Tofang náxáste/ baxtaki darraft/ átaw kard.; Bomb dar xiyábáni por az mardom tarekid.//.* (**c**) *ává ye bolandi dádan; dar raftan, harjá juri tarjome miwavad. //Hengámi ke dozdgir/ áźir kewid/ be ává darámad* [went off] *dozdán gorixtand/ darraftand.//.* (**d**) *(baráye barq/ niru) raftan, xámuw wodan. //Nágahán barq raft/ ceráqhá xámuw wod.; Boxári wabhá xámuw miwavad.//.* (**e**) *(anáyin) xáb raftan. //Bacce hanuz naxábide?/ xáb narafte?//.* (**f**) *gandidan, torw wodan, bu gereftan. //In wir torwide/ torw wode/ boride//.* (**g**) *badtar wodan, be tabáhi garáyidan. //Tázegihá/ in sálhá ketábháyaw badtar wode.//.* (**h**) *(bá band e kárváźe va porsewhá pas az* "how"*) bargozár wodan, ruydádan, piwraftan. //Namáyew xub bargozár wod.; Sangitá** [concert] *cegune bargozár wod?//.* **go off sb/ sth** *az... delzade wodan; az... sir gawtan. //Engár Miná dárad az Bábak sir miwavad.; Az fugán/ ábejo delzade wodeam//.* **go off with sb** *zan/ wouhar/ deldár e xod rá rahá kardan va pey e digari raftan/ bá digari ruyham rixtan. //Wouhar e xiw rá rahá karde pey e wirforuw rafte.//.* **go off with sth** *kew raftan va jim wodan. //Hezár dolár pul e dálá** [company] *rá kew rafte jim wod.; Ki qalam e ma rá kew rafte va jim wode?//.* **go on** (**a**) (*baráye yek honarpiwe) ru ye faxan* ámadan. //Tá dar e dovvom* [Act] *ru ye faxan* nemiáyad.//.* (**b**) *(baráye varzewkárán) jánewin e...wodan. //Kámrán pas az nim tasu* [hour] *jánewin e Borzu wod.//.* (**c**) (*dar tapkáye** [cricket] *baráye kodangzan* [bowler]) *áqáz be tup zadan kardan. //Biźan pas az cáy be tup zadan pardáxt.//.* (**d**) *ráh oftádan, kár kardan., rowan wodan. //Cerá boxárihá rowan nemiwavad?; Nágahán hame ye ceráqhá rouwan wod.//.* (**e**) *(baráye zamán) separi wodan; gozawtan.*

//Haminjur ke wabtar miwod/ harce ke biwtar az wab migozawt porgutar wod./ zur be cáneaw oftád.; Bá gozawt e zamán kárhá behtar miwavad.//. (**f**) *ruy dádan, wodan, gawtan. //Injá ce wode?/ Injá ce xabar ast?; Guyá xáne ye hamsáye wappási** [party]*/ mehmáni dárand.//.* (**g**) *(baráye sán yá nahádi) hamánjur budan; yeksán mándan. //Nemitaván gozáwt kárhá haminjur bemánad/ Nemitaván gozáwt kárhá be hamán sán e gozawte bemánad.; In havá ye garm tá key mipáyad?/ In havá ye dáq tá key hamin jur mimánad?; Nemitavánim haminjuri bemánim, dárim peivaste bá ham micaxim* [argue]*//.* (**h**) *pas az derangi kutáh soxan e xod rá peigereftan; soxan e xiw rá padisár gereftan. //Pas az derangi kutáh be soxan goftan pardáxt.//.* (**i**) *delgarm sáxtan; del dádan; harjá juri tarjome miwavad. //Biyá bábá!* [Go on!] *yek jám e digar bezan!//.* **go on sth** (**a**) *pas az bikár wodan, az warvin** [government] *komak hazine gereftan* [social security]*; áqáz be xordan e dáruyi kardan./ Áqáz be xordan e dáru ye jelogiri az bárdári* [the pill] *kardan//.* (**b**) *bar páye ye... dávari kardan. //Wahrbáni/ kalántari candán gováhi dar dast nadárad ke bar páye ye án dávari konad.* [evidence to go on]*//.* **go on (about sb/ sth)** *rudederázi kardan; yekband neq zadan/ geláye kardan. //Gáh rudederázi mikonad!; Midánam dust nadári sigár bekewam ammá niyázi nist ke yekband qor bezani/ neq bezani!//.* **go on (at sb)** *be kasi az raftár yá káraw gele kardan; az kasi xorde gereftan. //Peivaste/ dambedam az woharaw xorde migirad.//.* **go on (with sth)** *padisár/ pas az derangi báz... az sar gereftan. //Derangi kard tá labi tarkonad* [take a sip...] *va sepas be dástán e xod pardáxt.; Agar rang e otáq rá emruz be páyán naresánam nemitavánam fardá be án bázpardázam/ fardá án rá padisár giram.//.* **go on doing sth** *peivaste/ yeksare kári rá peigiri kardan. //yekband/ peivaste sorfidan/ garistan/ xandidan/ vájidan = váxtan* [talk]*; Nemitaváni yekband/ yeksare kárkoni va dami nayásáyi.; Agar injuri peivaste bádegosári/ bádegosári koni bimár miwavi/ miyofti//.* **go on to sth** *az yeki.... be digari pardáxtan. //Bogzár be qalam* [item] *e digar e dastur e kár* [agend] *pardázim//.* **go on to do sth** *pas az páyán dádan e kári be digari pardáxtan. //Pas az táxtan be ravew e kár e warvin*/ sarrewtedári* [government] *be án pardáxt ke kumal** [party] *e kár cegune bikári rá xáhad kást.//.* **go out** (**a**) *birun raftan; az xáne ye xod be… raftan. //Xeili birun miravad; dadari ast/ dadari-ye/ Biwtar e wabhá miravad birun meigosári//.* (**b**) *(baráye ugár** (low tide) *pas raftan/ newastan/ dur wodan//.* (**c**) *bast newastan. //Áyá bá/ az bast newastan gomán miravad ke cizi bedast ávarim?//.* (**d**) *ferestáde wodan; gosi gawtan. //Áyá navidbarg* dári?//.* (**e**) *(baráye barnámeyi) (dar vákive*/ radio yá jamjám*/* TV*) paxw wodan. //Dástán (dar dástán) e noxost e ádine-wab e áyande tasu* [o'clock] *ye hawt paxw migardad.//.* (**f**) *(baráye ágáhi va mánand e án) paxw wodan; cáp wodan. //Ágáhi dádand ke noxost vazir az kár kenáre joste.//.* (**g**) *varoftádan. //Walvár e páce gowád* [flared] *sálhá-st varoftáde.//.* (**h**) *xámuw wodan; mordan. //Átaw xámuw wode; Barq raft* [power cut] *va hame ye ceráqhá xámuw wod.//.* (**i**) *páyán gereftan. //sál bá barf kulák* [blizzard] *va tondbád* [gale] *páyán gereft.//.* **go out (of sth)** *(az ávard) afkande wodan; birun wodan; az miyán bardáwte wodan. //Dar dour e noxost* [round] *e hamázmáyihá* [tournament] *birun (afkande) wod.//.* **go out (to...)** *az mihan e xod be kewvari durdast raftan. //Doxtaremán dah sál e piw az mihan rafte be Kánádá raft.//.* **go out of sb/ sth** *nápadid wodan, nabudan. //Engár xuy e jangjuyi pák dar u az miyán rafte.; Án gováźe* [argument] *az dáqi oftáde.//.* **go out to sb** *dádan, resándan, harjá juri tarjome miwavad. //Hamdardi ye má rá be vábastegán/ bastegán e barxiyán* [victims] *beresánid.//.* **go out with sb; go out (together)** *(anáyin) bá kasi budan va peivand e mehr va mehrvarzi dáwtan; bá kasi joft budan va xoftoxiz kardan. //Wew hafte ast Maryam va Jamwid báham bude peivand e mehrvarzi dárand.//.* **go over** *bargozár wodan. //Soxanrániyaw cegune bargozár wod?//.* **go over sth** (**a**) *váresi kardan; barresi kardan; jostan; juridan, juyidan. //Arzyáb* [surveyor] *sarásar e xáne rá váresi karde be má pand dád* [advise] *án sará rá naxarim.//.* (**b**) *barresi/ váresi kardan. //In womárhá* [figure] *rá báyad báz váresi koni- engár dorost darnemiáyad*. [add up]*/ Piw az in ke kárat rá bedahi án rá xub váresi kon.//.* (**c**) *xub barresi kardan. //Hame ye ruydádhá ye ruz rá xub dar andiwe ye/ kalle ye xod váresi kard.; Piw az wab e noxost e namáyew hame ye bázi ye/ naqw e xod rá xub barresi kard.//.* (**d**) *xub pák kardan. //Sarásar e otáq rá bá gardgir* [duster] *xub pák kard.//.* **go over (to...)** *(az jáyi dur) be jáy e digar raftan. //Besyári Irlandihá dar ruzegár e dowyári* [famine] *be Ámriká raftand.//.* **go over to sb/ sth** *(dar soxanparákani) be istgáh e/ gozárewgar e digari raftan. //Aknun baráye yek ágáhi ye arjdár be istgáh e/ baxw e ágáhihá miravim.//.* **go over to sth** *az... be... raftan; be... peivastan. //Do tan az hamvandán e áyinparast e* [Conservative] *kahestán* [parliament] *be Ázádixáhán* [Liberals] *peivastand.; Az sigár e piwin dast bardáwte va aknun be yek sigár e saboktar* [mild] *pardáxte.//.* **go round** (**a**) *az ráh e durtar raftan. //Wáhráh rá láxiz/ áb gerefte bud az inru nágozir az ráhhá ye rustáyi ye báriktar va durtar raftim.//.* (**b**) *be hame residan; baráye hame bas budan. //Newim/ sandali be án andáze nist ke be be hame beresad.//.* **go round/ around/ about** (**a**) *parse zadan; invar ánvar raftan; gawtan. //Páberehne migardad.; In kerdár darxor e ostádkárán*

[unprofessional] *nist ke invar ánvar gawte* [go round] *az hamkárán e xod xorde girand.* [criticize]*//.* (**b**) *dahán be dahán gawtan. //Ávázeyi* [rumor] *dar dahán e mardom oftáde ke Susan va Bábak báham peivand e mehrvarzi dárand.* [have an affair]*//.* (**c**) *(baráye bimári) paxw wodan. //Áble morqán xeili jáhá paxw wode.//.* **go round (to...)** *(darun e wahri) soráq e kasi raftan/ jáyi rá didan kardan. //Hafte ye digar miravam soráq e pedar va mádaram.//.* **go round/ around/ about with sb** *biwtar bá... budan; biwtar bá... gawtan. //Bá yek mowt rifte* [thug] *migardad.//.* **go through** (**a**) *(baráye dád, piwdád** [bill] *va mánand e án) ostovár dáwte wodan; pazirofte wodan; gozawtan [az kahestán* [parliament]*]. //Án piwdád* [bill] *az kahestán gozawt.; Hamin ke hewtegiyam* [divorce] *ostovár dáwte wavad* [go through] *báham zanáwuyi mikonim.//.* (**b**) *xub be páyán residan. //Án dádosetad* [deal] *sar nagereft/ xub be páyán naresid.//.* **go through sth** (**a**) *suráx kardan; sáyidan va suráx kardan. //Árenj e kotam suráx wode/ rafte.//.* (**b**) *xub váresi/ barresi kardan. harjá juri tarjome miwavad. //Hamiwe ruz rá bá bar-resi ye peik/ peikam miyáqázam.; Hame ye jibháyam rá xub gawteam, ammá natavánesteam kelidháyam rá biyábam./ Hamárhá* [accounts] *ye dálá** [company] *rá ziroru karde/ xub váresi karde, pey e newánehá ye koláhbardári* [fraud] *gawt.//.* (**c**) *xub barresi kardan. //Bogzár baxw e dovvom rá yek bár e digar barresi konim.; Miwavad án gováźehá* [argument] *rá báz xub barresi konim?//.* (**d**) *hanbázi kardan, anjám dádan. //Piw az kucew nágozir báyad barxi ádinhá* [formality] *rá anjám dád.//.* (**e**) *saxti kewidan. //Tázegi ruzegár e dowvári rá gozaránde.; Bá in hame ranj va badbaxti ke kewide* [be through], *wegeftá ke xeili sarwád* [cheerful] *ast.//.* (**f**) *(baráye ketáb) (dar... pácin** [edition/ print]*) cáp wodan/ be cáp residan/ In farhang dah bár cáp wode.//.* (**g**) *hazine kardan, xordan, be páyán resándan. //In ruzhá dáram gorgor pul mirizam/ hazine mikonam//.* **go through with sth** *kári rá ke báyaste ast anjám dádan, harjá juri tarjome miwavad. //Áhang e án kard ke kárdpezewki nakonad/ nawavad.; Bar án wod ke bacce rá nayafkanad./ Bar án wod ke bá hamestári** [opposition] *ye pedar va mádararaw zanáwuyi konad.//.* **go to sb** *dáde wodan; be... residan; residan be. //Darámad* [proceeds] *e sangitá** [concert] *be awudád** [charity]*/ be nikukári/ be karfekári dáde miwavad.; Baram** [prize] *e noxost be kucaktarin* [youngest] *wágerd (e yáne** [class]*) dáde wod.; Án zamin va/ yá sará* [the estate] *be pesar e noxri* [first born/ eldest] *resid.//.* **go together** *bengarid be* "go with sb/ sth". **go towards sth** *be... komak (e puli) kardan; hazine ye... wodan. //In pul rá mitaván baráye xarid e yek dastgáh e peikarebardári ye nou ke baráyaw pul miyanduzi bekár bari.//.* **go under** *foruraftan, xenikidan** *[baráye riwe bengarid be* "drown"*]; (anáyin) varwekaste wodan. //Agar károbár behtar nawavad án bongáh varwekaste migardad.//.* **go up** (**a**) *bálá raftan. //Parde bálá rafte va yek (otáq e) mehmánxáne* [living-room] *dar saráyi (dar) pirámun e wahr* [suburban] *dide miwavad.//.* (**b**) *bálá raftan, sáxte wodan. //Hamejá sáxtemánhá ye daftari* [office buildings] *ye nou dárad bálá miravad.//.* (**c**) *nábud wodan, virán wodan, tarekidan, havá raftan. //Hame ye án sáxtemán dar zabánehá ye átaw nábud gawt.//.* (**d**) *bálá raftan, gerán wodan. //Nán va wir dárad gerántar miwavad.//.* **go up (to...)** *be dánewgáh/ dánewkade ye... raftan. //Dah sál e piw be Dánewkade ye Pezewki ye Tehrán raft.//.* **go up (to...) (from...)** *(az wahri kucak) be Landan/ Tehrán raftan. //be wahr raftan/ Pedaram navad sál e piw az Rawt be Tehrán raft.; Az Mársey kei be Páris miravi?//.* **go with sb; go together** *(zabán e kuce) dust e pesar e/ dust e doxtar e kasi budan; bá ham; bá ham kám rándan/ xoftoxiz kardan. // Har hafte yek zan e digar boland mikonad/ har hafte bá yek zan e digar xoftoxiz mikonad.; Áyá Maryam va Kávus bá ham dust e doxtar va pesarand?//.* **go with sth** *jozv e... budan; páreyi az... budan. //Áyá qáli va pardehá ham sar e xáne ast?/ jozv e bahá ye saráy ast?//.* **go with sth; go together** (**a**) *beham xordan, beham ámadan, harjá juri tarjome miwavad. //Wabi* [blouse] *va dámanaw behamnemixorad/ beham nemáyad.; Kafw e nouyi mixáham ke be in walvár bexorad/ biyáyad.; Nabid e sepid bá máhi xub miwavad.//.* (**b**) *hamzamán/ dar yekjá budan. //Bimári va tohidasti dar biwtar e bárehá hamzamán/ báham dide miwavad.//.* **go without (sth)** *bi... sar kardan; bi... gozarán kardan; ... rá bartáftan. //Con wetáb dáwtam emruz nágozir bi náwtáyi sarkardam.; Mardom/ ádam cand ruz bi xorák mitavánad sar konad/ zende bemánad?; Se ruz e ázegár naxábid/ bixáb separi kard.//.*

go-ahead n, **the go-ahead** *dastur e/ dasturi ye anjám e kári. //Dasturi ye anjoman* [council] *rá baráye áqáz e sáxtemán gerefteyim.//*

go-ahead adj, **the go-ahead** *ámáde ye áqáz e kári, ravewi nou; piwrou. //dáláyi** [company]*/ dabestáni/ ádami piwrou*

go-between n *miyánji. //miyánji budan; miyánjigari kardan*

go-by n, **give sb the go-by** *(anáyin) kasi rá nádide gereftan, //Diruz be man dar xiyábán barxord ammá nádideam gereft.//*

go-getter n *(anáyin) jáhju, saxtkuw. //Berásti ádami saxtkuw ast!//*

go-slow n *(dar kárxáne baráye peikár) kamkári; kondkári*

go[2] n (plural **goes**) **1** *pasá (ye kasi dar bázi). //Pastá ye ki-st ke bázi konad? Pastá ye to ast.//.* **2** *(anáyin, beviże dar Engelestán) tuw. //Xeili/ besyár portuw ast!/ Tuw e besyár dárad!!//.* **3** *(anáyin) saxt docár wodan/ gereftár e bimári gawtan. //saxt cáyide (bud)* [a bad go of flu]*//.* **4** **at one go** *dar/ bá yek kust* [blow]*; bá yek fut. //Bá yek fut hame ye wam*há ye ru ye kák e zádruzaw rá xámuw kard.//.* **be all go** *(dar Engelestán) xeili kár dáwtan; saxt sargarm budan. //Emruz dar xáne xeili kár dárim.//.* **be on the go** *(anáyin) xeili kár dáwtan. //Sarásar e hafte davideam/ xeili kár dáwtam/ natavánestam saram rá bexáránam.//.* **have a go (at sth/ doing sth)** *(anáyin) be anjám e kári dast zadan; ázmudan. //Sad bár parew e bolandi* [high jump] *rá ázmud tá saranjám az án gozawt* [to clear sth]*; Emruz dast bekár miwavam docarxeat rá dorost konam/ vaw* konam.//.* **make a go of sth** *(anáyin) bá kuwew kámyáb gawtan/ gardánidan. //Bar án ast ke/ kamar be án baste ke dar kár e/ piwe ye noyaw* [new career] *kámyáb gardad.//*

goad n **1** *six, sixunak, sok (ZBP, C2037 FM).* **2** *(pendárin) angize, sixunak. //do angize ye guwmál va pádáw* [reward] *dar kár budan//*

goad v **1** **goad sb/ sth (into/ doing sth)** *(pendárin) payápei six/ sixunak zadan. //Jánevar e bicáre rá sixunak/ sok nazan!; Porsewhá ye payápeyaw saranjám ma rá vádáwt pásoxi xawmgin be u bedaham.; kuwidan in javánán e tanbal rá six zadan va be kár vádáwtan.//.***2** **goad sb on** *peivaste kasi rá be... barangixtan. //dárá ye angize ye jáhjuyi ye sahmgin//*

goal n **1** (**a**) *(dar tapká*, pátapká*, xáki va mánand e án) darváze. //Darváze báz bud va bá kalle tup rá zad tu/ bá kalle tup rá be darváze ránd/ zad.; Ke/ ki darvázebán goruh e varzewi ye Taxt e Jamwid ast?//.* (**b**) *darváze rá... (báz)gowudan; bol (zadan)* [score/ kick a goal]; *se be yek (bol) bordan; bexod ásib resándan/ tup rá be darváze ye xod zadan/ be darváze ye xod bol zadan* [score an own goal]*//.* **2** *(pendárin) ármán; ámáj, kám, "...be man e bande va xádem e dargáh e vey ki yáfteam andar xedmat e vey hame ye kámhá ye xiwtan az imeni va bozorgi va..." (ZBP, L1520 DA). //ármán/ kám e xod rá dar zendegi dobnál kardan* [pursue]*; be ármán/ kám e xod residan* [attain/ reach]*; Án dálá** [company] *emsál baráye xod ármánhá ye xeili váláyi/bolandparvázáneyi nahháde.; Ármánewán riwekani ye/ riwekan kardan e áble bud.//*

goal-area n *(dar tapkáye*/ futbál) marz e darváze*

goalkeeper; goalie (n) *darvázebán*

goal-kick (n) *dar pátapká* tup rá bá lagad zade be meidán andáxtan*

goalless adj *bi bol/ bedun e gowudan e darváze. //barábar wodan* [draw] *bedun e gowudan e darváze/ bi bol//*

goal-line (n) *xat e/ rástá ye darváze*

goal-mouth (n) *daháne ye darváze; piwdarváze. //ávardi wurangiz bá bázi ye farávân jelo ye darváze/ piwdarváze//*

goal-post n **1** *tirak e darváze. //tup rá saxt/ wataraq be tirak e darváze zadan//.* **2** **move the goal-posts**, *bengarid be* "move"

goat n **1** *boz, bozak (ZBP, C5476 FM); boze (ZBP, C5476 FM); kahre, kare, (boz e wirxár) (ZBP, C1746 FM); capew (boz e yeksále) (ZBP, C4255 FM); wák (boz e nar) (ZBP, C4530, FM); takke (boz e nar) (ZBP, C6289, FM); pájang (boz e axte ye piwro) (guyew e Sangesari) (Áyande, Esfand e 72, sát e 1086, Azami). //wir e boz; con boz e kuhi az kuh/ tappe bálá raftan//.* **2** *(zabán e kuce) pire mard e hiz. //Velkon/ dast bardár piremard e hiz!//.* **3** **act/ play the (giddy) goat** *(anáyin) saboksari kardan//.* **get sb's goat** *(anáyin) kasi rá saxt ázordan/ ruy e sag e kasi rá darávardan.//*

goat ('s) cheese *panir e bozi*

goatee (n) *riwbozi*

goatherd n *bozcarán*

goatskin n **1** *pust/ carm e boz, kil (ZBP, C1728 FM); parandáx (ZBP, C4705 FM); eźiye [besanjid be "Eźiye" nám e rustáyi miyán e Náyin va Espahán), (niz besanjid bá* "aigis" *Yunáni (= pust e boz)]; niz [aig-, aix-, aegis* (= goat)*= boz]. //kif e pul/ kif e baqali ye kil/ parandáx/ eźiye//.* **2** *mawkce ye kil, eźiye* (be bálátar bengari); //yek eźiye ye/ mawkce ye kil por az mei//*

gob[1] n *laxer, táppe, axotof. //táppe-táppe carbi* [grease]*/ tof* [spittle] *az cáneaw raván bud//*

gob[1] (**gobbed/ gobbing**) v *(anáyin) axetof andáxtan; tof kardan; xadu afkandan*

gob[2] (n) *(zabán e kuce/ dar Engelestán/ zewt) cák e dahan. //Cák e dahanet o beband!* [shut your gob!]

gobbet n **1** *(anáyin) tekke ye bozorg (e xoráki).* **2** *(pendárin) páreyi kutáh ke az naski darávarde báwand. //páreháyi/ tekkeháyi kutáh e cáme rá az bar kardan va xándan/ yád kardan.//*

gobble[1] v **1** **gobble sth (up/ down)** *loflof xordan, "wotor dar xáb binad panbedáne- gahi loflof xorad, gah dánedáne."; loqme ye/ qázi ye cap e xod kardan; lonbándan; malac/ muluc kardan; ubárdan/ avbárdan (ZBP, C217 FM); áheste xordan. //Áheste/ dánedáne bexor/ loflof nakon/ naxor; malacmuluc nakon!; Wetábán xorák e xod rá lonbándan/ ubárdan//.* **2** **gobble sth up** *(anáyin) forudádan; ubárdan; xordan. //Keráye ye xáne nimi az darámadaw rá mixorad/ milonbánad.; Maqázehá ye kucak e xánevádegi rá dar biwtar e bárehá supermárkethá/ bozorgbázárhá loqme ye capewán mikonand.//*

gobble[2] v **1** *(baráye buqalamun/ pilmorq) qáqál kardan; qátát kardan.* **2** *(baráye mardom) (bá xawm) dádofaryád kardan*

gobble n *qálqál; qátqát*

gobbler n *(dar Ámriká) pilmorq/ buqalamun e nar*

gobble de gook, gobble dy gook n *(anáyin) zabán e qolonbesolonbe (ye viže ye ostádkárán). //gatehá* [document] *ye diváni/ divan e kewvar* [Civil Service] *dar biwtar e bárehá candán qolonbe-solonbe (nevewte wode) ast ke mardom e hanjár* [common] *az án sar darnemiyávarand.//*

go-between n *miyánji, xáhewgar, "Goftand báyad ke xáhewgar e má báwi tá Bahrám in gonáh e má rá Bepuwead va pádáw e in bar má nakonad…." (ZBP, L207 TB); xástegár; //Dar barxi kewvarhá zanáwuyihá rá miyánjihá/ xástegárán sámán midahand* [arrange]*//*

goblet n *jám e mei/ bade, "yek dast jám e bád e o yek dast zolf e yár -- raqsi conin miyáne ke midáram árezu-st." (Xayyám); sáqar, camáne, rávak, sarde, nefáq (ZBP, C6779 FM); Piyále, "con piyále, delam az toube ke kardam bewekast.- "hamco lále jegaram bi mei yo peimáne besuxt."; peimáne," pir e peimánekew e má ke ravánaw xow bád -- goft parhiz kon az Sohbat e peimán-wekanán." (Háfez)//*

goblin n *weytának/ weytunak; lulu*

gobstopper (n) *ábnabát e gerd va gonde*

go-cart (n) *gári ye dasti*

god n **1** *izad, yazdán, "kaleme ye "izad" va "yazdán" dar zabán e fársi az yádegárhá ye zartowtigari ast be dinsán ke con din e zartowt álude gardid va parastew e "Mehr va Náhid va Wahrivar va Amordád" va mánand e inhá já dar án baráye xod bázkarde, guyá inán bude ke "izad" yá "yazdán" minámideand…" (ZBP, L4086, NKZZF); tir (xodá ye bárán); Náhid (xodá ye ábhá); zarmán/ zorván (xodá ye zamán) (ZBP, C6686); tiwtar (xodá ye bárán); irmán (xodá ye dáru va darmán) (ZBP, C3314). //Bahrám* [Mars] *izad e jang rumiyán bud.; Jawni/ cewmandázi saxt naqz darxor* [fit] *e Izadán.//.* **2** God: *baq (M. Moqaddam), bak/ bák (ZBP, C6408 KK); xodá "be áfaridegár e yegáne xánde u rá ahurámazdá (hormozd) námide va musá be Ebri u rá yahve xánde va... má emruz xodá mixánim." (ZBP, L4087 NKZZF); dádár, "Ze dádár e nikidahew yád kon -- be piw e kas andar magu in soxon" (ZBP, L4863 SF); abargar (ZBP, C3428 FM); abargár; bári (ZBP, C5471 FM); urmazd, hormozd, ahurámazdá, parvardegár, áfaridegár. //dar áyin e Tarsáyán baq/ Pedar/ Xodá, Pesar, va Soruw* [the Holy Ghost]*; Be xodá ye bozorg* [Almighty] *sougand mixoram, gováhi ke midaham rást ast.; Xodá gováh ast* [my witness] *ke án rást ast.; Mixáhad pá tu kafw e xodá konad/ Mixáhad jáy e xodá báwad* [to play God]*//.* **3** (**a**) *(ádami ke mardom u rá con) xodá parastand. //Baráye mardom e ruzegár e má* Kennedy *xodáygán/ xodá bud.//.* (**b**) *har ciz e bozorg. xodá. //Xodáyaw pul ast.//.* **4** **the gods** *(dar namáyewxáne) newimhá ye/ sandalihá ye xeili bálá. //dar newimhá ye bálábálá newaste budan* [sitting in the gods]*//.* **5** **for God's sake** *baráye xodá/ to rá be xodá.*

God's acre *(bástáni) gurestán e kelisá*

God willing *bexást e xodá; agar xodá bexáhad. //Bexást e xodá hafte ye áyande bázmigardam.//*

in God's name *to rá bexodá. //To rá be xodá án ává ye boland ce bud?//*

to God/ goodness/ Heaven... *Az xodá mixáham ke..., //Az xodá mixáham ke ává ye rádiyoyaw/ vákiveaw* rá kam konad/ bekáhad.//*

ye gods *(kohne wode yá be wuxi) Xodáyá!//*

god-awful adj *bad, harásangiz. //Ce ruz e harásangizi separi kardam!//*

god born n, adj *baqzád (M. Moqaddam)*

godchild, god-daughter, godson (n) *(dar áyin e tarsáyi)) farzand/ pesar/ doxtar e dini*

god-damn(ed), (US) **goddam** *(anáyin) nefrin wode, kufti, zahremári, benefrin. //Án qalam e benefrin/ nefrin wode kojá-st?; Kufti/ nefrin wode ce gostáx (ast)!//*

goddess n **1** *izadbánu*, yazdánbánu* (baráye nemune be* "god" *bázgardid.) baqbánu (M. Moqaddam). //Diáná, izadbánu ye/ baqbánu ye wekár/ naxcir//.* **2** *setare/ honarpiwe ye zan e saxt-dust-dáwtani. //setáregán e sinemá; baqbánován e celparde*//*

goer n **1** *(anáyin) ádam e porwur/ sarwád.* **2** *zan e/ doxtar e átawpáre; kosu [zewt]. //átawpáre/ kosu ast; Bá har kasi begi/ beguyi mixábe! [zewt]//*

-goer *(piwvand, dar vážehá ye serewte) ...-ro. //sinemá/ celpard*/ namáyew/ sangitá* [concert]*-rouhá/ Agar saraw ham beravad/ sarew ham bere, kelisáyaw rá báyad beravad.* [a regular church-goer]*//*

godfather, godmother, godparent (ns) *(dar áyin e tarsáyán) pedar e dini, mádar e dini, pedaromádar/ zádárán* e dini*

god-fearing adj *xodátars, pársá*

god-forsaken adj *(baráye jáhá) afsorande, deltang, zár. //darquzábádi/ nák-já-ábádi* duroftáde//*

godhead n, **the Godhead** *(beáyin) xodá, baq. //xodá, baq rá parastidan//*

godless adj, n *bixodá*

godlike adj *xodáygune; baqsán. //yek tekke máh/ be máh mimánad//*

godliness n *xodádusti, xodáparasti, dinvari; xardin [zewt]*

godly adj (**godlier**, **godliest**) *xodádust, xodáparast, dinvar, xardin [zewt],*

godown n *(dar Ásiyá) anbár (e kálá)*

godsend n *bádávarde; xodá resánde, harjá juri tarjome miwavad. //Keráye sar reside bud* [to be due] *az inru cek e womá rá xodá resánd!//*

godspeed interj, n **(bid/ bade/ wish sb godspeed)** *(bástáni) (newán e árezu ye nikbaxti baráye kasi dar ráh) pedrud. //U rá pedrud goftim/ Baráyaw dar ráh árezu ye nikbaxti kardim.//*

go-getter (n) *bengarid be* "go"

goggle v, **goggle (at sb/ sth)** *be kasi vaq zadan; bá cewmán e varqolonbide negaristan; zol zadan. //wegeftzade bá cewmán varqolonbide be u negarist.; Qurbáqeyi bá cewmán e vaqzade/ varqolonbide.//*

goggle-box n *(anáyin, dar Engelestán) jamjám** [TV]

goggle-box adj *bá cewmán e vaqzade; (cewmán e) xire/ varqolonbide*

goggles n *áynak e qurbáqeyi. //yek áynak e qurbáqeyi* [a pair of...]*//*

going n **1** *raftan, rahsepári. //Hamegi az raftanaw afsordim/ afsorde gawtim.* [sad at her going]*//.* **2** *ráh, meidán, harjá juri tarjome miwavad. //Ráh xeili bad bud.; Emruz meidán/ zamin/ xák e meidán e takrobáyi* [race-track] *dar Rawt narm ast.//.* **3** *piwraft; ráh. //Tá nimruz be Wiráz residan xeili (ráh) xub bud.* [good going]*/ Piw az in ke bistowew sále wavad, kixá** [director] *ye yek dálá** [company] *bud- piwraftaw hic bad nabude!//.* **while the going is good. get out, go, leave, etc.** *tá ráhhá baste nawode/ tá xeili bad nawode gorixtan/ darraftan. //Zendegi injá dárad ruzberuz/ peivaste saxt-tar miwavad- biyá tá dir nawode beravim/ darberavim/ darrim.//*

going adj *bonyádi/ bongáhi/ károbári ke boroboro dárad. //károbáraw sekke ast.//.* **the going rate (for sth)** *nerx e ruz. //Nerx e ruz baráye kár e ázád* [freelance work] *dah dolár dar tasu ast.//*

going-over n (**goings-over**) **1** *(anáyin) barresi/ bázresi/váresi/ pákizekári/ vaw kardan e sarásari/ xeili xub. //Piw az in ke áhang e kári konim/ dast bekár wavim báyad án gate* [document] *rá xub barresi konim.; Ráde*/ máwin rá xub bázbini va vaw kardam.*//.* **2** *zabán e kuce) kotak. //źurbáwán* [thug] *tá xord kotakaw zadand.//*

goings-on n *(anáyin) ruydád e wegerf/ wegeftangiz. //Diwab (dar) xáne ye hamsáye* [next door] *ruydádhá ye wegerfi rox dáde.//*

goitre, (US) **goiter** n *bádeqare* [<bádeqare, Gilaki]; qambád, jaxw/ caxw (ZBP, C3386 FM)*

go-kart n *ráde* ye tiztak e kucak e sarbáz*

gold n **1** *zar, "pir e dordikew e má garce nadárad zar o zur -- xow atábaxw o xatápuw xodáyi dárad." (Háfez); máx (zar yá sim e násare) (ZBP, C6529 FM); pey e kán e zar gawtan* [prospecting for]; *dinár (ZBP, C916 MK); sekke ye zar; ebriz (áráye ye zar e náb) (ZBP, C3775 FM); zarik; máx, "javán wod hakim e má javánmard o del feráx -- Yeki pir zan xarid be yek mowt sim o máx." (ZBP, C6529 FM); //zar e náb/. zar e 22 qirát* [22-karat gold]*; pardáxt bá zar; tange ye zar* [bars] *(ZBP, C6299 FM); wemw/ wenw/ wafw e zar* [bullions]. *//alangu ye* [bracelet]*/ angowtar e /pangán** [watch] *e zar/ zarrine; newán e zarrine//.* **2** *(soxanvari) zar o sim, dáráyi; pul e kalán, xáste. //puldust e gedámanewi* [miser] *bá*

zarosimaw//. **3** *zari, zarrin, zargun, zaryun (ZBP, C7041 FM). //gis golábatun; ranghá ye qermez va zarrin e deraxtán e páyizi; zarnegár* [gold lettering]*//.* **4** *newán e zar [dar varzew]. //newán e zar bordan//*

(as) good as gold *con yek daste gol. //Womá ke birun budid/ rafte budid baccehá yek daste gol budand (hic ázár nadádand.)//*

gold-digger n *(xárdári, kohan) zan yá doxtari ke bá zibáyi ye xiw mardán rá tiq zanad.*

gold-dust (n) *gard e zar, har já juri tarjome miwavad. //Barqkárán e xub emruze injá kimiyá* [like gold-dust] *gawteand.//*

gold-field (n) *kán e zar*

gold-foil, gold-leaf n *barg e zar*

gold-medallist n *barande ye newán e zar*

gold-mine n **1** *kán e zar* **2** *(pendárin) kán e zar. //In maqáze kán e zar ast.//*

gold-plate n *(qáwoq, bowqáb, douri, cangál, goldán) e áb e zar dáde wode/ zarrin/ zarrine, "con javáher va simine va zarrine va berenjine va mesine va ruyine va ánce bed-in mánad." (ZBP, L6765 QN); setu, setuk (ZBP, C6230 FM) = áb e zar dáde wode*

gold-rush n *tab e zar; táxt e mardom be su ye jáyi ke dar ánjá kán e zar yáft wode.*

goldsdmith (n) *zargar*

gold standard *mexak*, mixak* [besanjid bá mex, mix, mehvar, mexvar (EDPL, 27.2245)]*

golden adj **1** *zar, zari, zarrin.zarrine, "Na taxt o na táj o na zarrine kafw -- na gouhar na afsar na bar sar darafw." (ZBP, L4955 SF); "con javáher va simine va zarrine va berenjine va mesine va ruyine va ánce bed-in mánad." (ZBP, L6765 QN). //táj e zar, afsar e zarrine; yek angowtar e zarrine; gis golábatun* [golden hair]; *wen e zarrin; rowanáyi ye/ foruq e zarrin//.* **2** *zarrin, geránbahá. //ruzhá ye xow/ zarrin/ con zar; "tá tanur dáq ast báyad casbánd." [dastán]* [golden opportunity]*//.* **3** **a golen handshake** *pádáw; pul e kaláni ke hengámi ke yeki az hamvandán e mehtar e dáláyi/ anjomani miravad be u midahand.//*

golden age *ruzgár e wokufáyi. //Ruzgár e Kurow ruzgár e wokufáyi ye kewvar bud.; be ruzgár e wokufáyi ye gozawte báznegaristan.//*

golden eagle *wáhin e bozorg be nám e dánewik e* <u>Aquila chrysaetos</u> *ke sar va gardanw zarrin ast.*

golden jubilee *(jawn e) panjáhomin sálgard*

golden mean *miyáneravi; miyáne. //dar meigosári miyánerou budan; miyáne ye masti va xoddári az meixári rá yáftan.//*

golden rule (n) *Dastur, áyin, sámán e bonyádin. //Dastur e bonyádin (hengám e) bázi ye celtapká*/ tenis án ast ke tup rá xub beppáyand.//*

golden wedding *(jawn e) panjáhomin sál e zanáwuyi*

gold finch n *sehre ye zarrin*

goldfish (n) *máhi ye qerez, be nám e dánewik e* <u>Carassius auratus</u>

golf (n) *cougán camani*. //yek dast cougán camani./ golf bázi kardan//*

golfer n *cougánbáz; cougáncamanibáz*

golf ball (n) **1** *tup e cougán camani*.* **2** *(dar nusiyák** [typewriter]*) "tuppak"*

golf club n **1** *gorze.* **2** *báwgáh/ anjoman e cougánbázán.* **3** *Báwgáh e cougán camani**

golf-course, golf-links n *meidán e cougán camani**

Goliath *(soxanvari) qul, narrequl, quliyát*

golliwog, golly (*geywe ye* [doll]) *kákásiyáh*

golly *(wegeft-váže) váy!; ey váy!*

goloshes *bengarid be* "galoshes"

-gon *(dar vážehá ye serewte) -guw, -guwe. //hawtguw; candguw/ basguw* [polygon]

-gonal *(dar vážehá ye serewte) -guw, -guwe; hawtguw; candguw/ basguw*

gonad n *gon, gond (ZBP, C1967 FM); (EDPL 15.1655)*

gondola n **1** *gondolá, qáyeq e venizi.* **2** *korij-ávang; otáqak e ávixte az bádkonak yá náv e havávi.* **3** *raf*

gondolier n *qáyeqrán e qáyeq e venizi/ gondolárán*

gone[1] pp *az* "go"

gone[2] adj **1** *rafte, gozawte, separi. //Án ruzhá ke miwod yek cáwt e sepáre rá bá se dolár xarid gozawt.//.* **2** *...máhe ábestan budan; ...-máhe wekam dáwtan. //Wewmáhe ábestan ast.//.* **3** **be gone on sb** *(anáyin) morde ye kasi budan/ wifte va vále ye kasi budan./ Jáy e afsus ast ke Parviz morde ye Jeyrán wode.//*
going, going, gone *(dar haráji) dáre mire, miremire, raft [foruw raft]*

gone *(bandváže) dirtar az; sepastar, gozawte. //Az tasu* [o'clock] *ye wew gozawte.//*

goner n *(anáyin) morde, tabáh, wekaste, harjá juri tarjome miwavad. //Catraw ke báz nawod, gomán kard ke daxlaw ámade/ ke káraw sáxte ast.//*

gong n **1** *daráy; zang. //[daráy/ zang zadan]; In zang e/ daráy e wám ast ke miwnavam?//.* **2** *(beviže, dar Engelestán/ anáyin/ dar ártew) newán/ medál*

gonna *(dar Ámriká; anáyin)* going to: *dáram/ dári/ dárad/ dárim/ dárid/ dárand; xáham/ xáhi/ xáhad/ xáhim/ xáhid/ xáhand. //Un ketáb rá mixaram.//*

gonorrhoea; gonorrhea n *suzák*

goo n **1** *an; har ciz e tar va casbnák; harjá juri tarjome miwavad. //Roxsár e un bacce andamáqu/ puwide az andamáq ast.//.* **2** *(pendárin; xárdári) weidáyi, divánegi*

good adj (**better**, **best**) **1** *xub, nik, naqz, niv. //yek soxanráni ye/ namáyew e/ bardáwt e/ dero ye gandom e xub; raftár e/ xánew e/ govewt* [pronunciation] *e bináyi ye xub; yek kárd e xub; Áyá rouwanáyi baráye gereftan e peikare xub ast?; In ráde*/ máwin tormozhá ye xubi dárad.; (zabán e) Faranseaw xeili xub ast.//.* **2** (**a**) **good (at sth)** *xub, tavánά, niv, "Co Tus o co Gudarz o Gewvád o Giv -- Co Gorgin o Farhád o Bahrám e niv." (ZBP, C6813, SF). //yek ámuzgár e/ salmáni ye/ muysetor e/ cámesoráyi xub/ tavánά; xub/ tavánά dar dánew e engárew* [mathematics]*, zabánhá, zandidan e cizhá* [describe]*; yek bázande ye xub (ke jer nazade/ xawm nemigirad)//.* (**b**) **good with sb/ sth** *xub, tavánά. //ciredast; Bá kudakán xeili xub tá mikonad/ raftár mikonad.//.* **3** (**a**) *nik, xub. //kári nik, kerdár e nik; nik/ xub/ pák zistan//.* (**b**) *(baráye kudakán) xub, kaw. //Doxtar e xub báw.//.* **4** *xub, mehrabán. //Doxtar e xubi budi ke dar kár e maqáze komak kardi.; Bimár ke budam xeili be man mehrabáni kard.; Miwavad mehrabáni karde in rá baráyam biyávari?//.* **5** *xub, xow, kaw (ZBP, C2967 FM); //Án bongáh* [firm] *gáh ruzegár e xow va gáh ruzegár e bad dáwte.; Ce havá ye xubi/ xowi/ kawi!; Ce xub/ xow ast báz dar xáne/ mihan budan.//.* **6** *(baráye toxm e morq, sabzi, xoráki) xub, táze. //Sabzi ye xub rá az kohne jodá kardan//.* **7** *xub, tandorost. //dandánhá ye/ ostoxánhá ye xub/ dorost/ Miwavad tu ye guw e xubam soxan beguyi, bá guw e digaram/ bá án yeki nemitavánam bewnavam.//.* **8** *(baráye pul) rástin, rástaki. //In wahravá qollábi* [counterfeit] *ast ammá án yeki rástin* [genuine] *ast.; Pul e bá arzew/ xub bálá ye/ baráye án dastgáh e peikarebardári dádam ammá bad az áb darámad.//.* **9** *(baráye puwák/ raxt) mehmáni/ poloxori. //Yek dast raxt e/ jáme ye poloxori dáram ánham nazd e gázor ast.; Kelisá ke miravi jáme ye xub bepuw.//.* **10** *xub, jánáne, sir. //kasi rá xub/ sir kotak zadan* [beating]*; kasi rá saxt sarzanew kardan/ nekuhidan* [scolding]*; xeili/ xub behew xandidim* [give a good laugh at]*//.* **11** *xub, naqz, sargarm konande. //Boland xandide goft: "Xub ast!"//.* **12** **good (for sb/ sth)** *sudmand, xub. //havá ye xub e kuhestáni; In jur/ gune xorák baráyam xub ast?; (rouwanáyi ye) áftáb baráye giyáhánat xub ast.; In káme* [cream] *baráye suxtegiháyat) xub ast.//.* **13** **good (for sth/ to do sth)** *xub; darxor; wáyeste. //zamáni xub baráye xarid e saráy; In karáne baráye wená xub ast ammá baráye varmak*bázi* [surfing] *xub nist.; U wáyán e in kár ast/ be dard e in kár mixorad.//.* **14** **good for sth** (**a**) *(baráye mardom va powtváneyewán) xub. //Powtváneaw baráye vám tá dah hezár dolár xub ast.//.* (**b**) *xub. //hanuz tá cand sál e áyande javán-i/ xub-i/ zende mimáni.; In ráde*/ máwin hanuz xeili kár mikonad.//.* (**c**) *xub, bá arzew. //Nime ye bázgawt e án pate tá se máh arzew dárad.//.* **15** *(hengám e dorud goftan) bámwád* [bám = bámdád]; dorud* [good afternoon/ evening]*; wabxow* [good night]*//.* **16** *(beáyin-baráye soxan goftan bá kasi hukerdáráne va bozorgmanewáne) Áqá ye/ wouhar e/ dust e xub e man./ Hamsar e/ kaypaj* [kaypaj* <Ámoli, = kadupaz = zan, hamsar] e gerámiyetán* [good] *cun ast? //.* **17** *(baráye setáyew) xub, názenin. //Kurow e pir e názenin/ Áqá ye gerámi!/ Áfarin! In dorost hamán cizi ast ke mixástam.//.* **18** *(hengám e wegeftzadegi) xodáyá!* [Good Heavens!/ Good God!]. **19** (**a**) **good** =... *xeili, faráván, basi..., "Basi ranj bordam dar in sál si -- Ajam zende kardam bedin Pársi. (SF). //basi mardom; xeili kabutar; xeili ráh ámadeyim/ ráh peimudeyim* [a good way/ distance]*//.* (**b**) *(dar andázegirihá) na kamtar az; wáyad biw az...; carb. //Yek tasu* [hour] *carb biyusidim.; Tá istgáh wew kilometr carb ráh ast.; (wáyad) biw az nim e* [a good half of...] *nán rá xord.//.* **20** **as good as** *engár; dar konew. //harjá juri tarjome miwavad. //Kam mánde bud beguyad man doruqguy-am./ Engár goft ke man doruqguy-am; Án dástán* [matter] *engár/ dar konew páyán yáfte ast.* [settled]*//.* **good and...** *(anáyin) pák, sarásar. //Tá ámáde ye ámáde/ tá pák ámáde nabáwam nemiravam.//.* **a good few** *cand; candin; xeilihá. //"Cand tan*

ámadand?", "Candin tan/ Xeilihá"; Hanuz candin newim/ sandali tohi ast.//. **good for sb, you, them, etc** *(anáyin) (baráye wádbáw) xow be hálat/ be hál e kasi. //Ázmun rá gozaránd/ dar ázmun kámyáb wod. Xow be hálaw!//*

good (US, infml)**/ well** adv *Xub!; //Aknun xub be man guw bede!//*

good[2] n **1** *xubi, niki/ xub, nik. //jodáyi miyán e xub o bad/ nik o bad; Áyá din hamiwe niruyi ast ke mardom rá be xubi/ niki mikewánad?//.* **2** *xubi, niki, sud, piwraft, behi, vehi (ZBP, C3647 FM). //Baráye xubi/ behi/ piwraft e kewvar e xiw kuwidan.; In pand rá baráye xubi ye/ sud e xodat midaham.; Áyá mardomyárán/ martyárán*/ *[social worker] *xeili kár e xub/ sudmand mikonand?//.* **3 the good** *pársáyán, xubán, nikán, niván, "Co Tus o co Gudarz o Gewvád o Giv -- co Gorgin o Farhád o Bahrám e niv." (ZBP, C6813, SF); anjoman* [gathering] *e xubán/ pársáyán va bozorgán//.* **4 be no/ not much/ any/ some good (doing sth)** *bi arzew/ bi sud budan. //Soxan goftanam bá u sudi nadárad/ bihude ast.; Pandaw hic be dard xord?; In más-másak* [gadget] *bedardxor nist/ be hic kár nemixorad.; Porsidan az u ce sudi dárad?//.* **do (sb) good** *baráye kasi sudmand budan; Biwtar mive bexor; baráyat xub ast; In dáru ye sorfe xowmaze ast ammá candán sudi nadárad./ (be riwxand) Cewm naxore! Xeili ham baráyat xub ast!//.* **for good (and all)** *saranjám, baráye hamiwe, narák, "Kei bovad bár-xodáyá ke bebinim xaráb -- xánomán o dar o kuyaw ke siyah bád narák!" (ZBP, C6864, FM, Nezári); Miguyad ke mixáhad narák/ baráye hamiwe az kewvar beravad.//.* **to the good** *powváne. //Hezár dolár ham fozuni/ powtváne ye biwtar dárim.//.* **up to no good** *(anáyin) gand zadan, tabahkári kardan; átaw be pá kardan. //Án bacce ye nasnás kojá-st? bigomán harjá beravad gandi mizanad/ átaw be pá mikonad.//*

goodbye interj, n *pedrud!, "to rá xodáy pedrud nakarde ast va dowman nagereftast." (ZBP, L31 TB); "buse dádan beru ye dast ce sud -- ham dar án lahze kardanaw pedrud?" (ZBP, L3841 GS); "to pedrud báw o bi ázár báw -- ze bahr e tan e wah be timár báw." (SF). //kasi rá pedrud kardan/ goftan; (hamdigar rá) pedrud karde/ xodá negahdár gofte, raftim.//*

good faith *pákdeli, az tah e del, bi wile-pile. //Dar pákdeliyat gománi nadáram.//*

good-for-nothing n, adj *halapand (ZBP, C818 FM); nákas, "agar piwam áyad jahán rá be sam -- agar barnayáyam az u, nákasam." (ZBP, L4653, SF); nábekár, "be dastur goft án zamán wahriyár -- ke badgouhari báyad o nábekár." (ZBP, L4736 SF); yáb [= yáv*] ,"donyá xod jast o najosti to in -- cist be dast e to joz az bád o yáb?" (ZBP, C1874, FM, Náser Xosro); "joz be madh e u soxan goftan hame bád ast o dam -- joz be mehr e u honar jostan, hame yáv ast o yáb." (ZBP, C1874, FM, Suzani); lavand (ZBP, C3757 FM); colofti; dastopá-colofti; bedardnaxor; medád; dastexar. //Un pesare ye halapand/ dastexar/ medád kojá-st?//*

good-hearted adj *narmdel, mehrabán*

good humour/ humor *humanewi; sávizi (ZBP, C6526, FM) mardi saxt sáviz; //newasti sáviz va dustáne//*

good-humoured/ humored adj *sáviz, human, humanew; wád va dustdáwtani*

goodish adj **1** *xub, na badak. //yek joft kafw e xub/ na badak//.* **2** *xeili, tá andázeyi bozorg/ faráván. //xeili ráh raftan; faráván/ xeili xordan//*

good looks n *hoźiri, xojiri (ZBP, C832, FM)*

good-looking adj *hoźir, xojir. //Saxt hoźir ast.; asbi xojir//*

goodly adv (**goodlier**, **goodliest**) *(bástáni) xowgel, hoźir, xojir, zibá. //mardi xojir; cewmandázi zibá//.* **2** *faráván, kalán. //puli hengoft//*

good nature *farhanji (ZBP, L1334 FM); humani, humanewi, sávizi (ZBP, C6526 FM)*

good-natured adj *humanew, sáviz (ZBP, C6526 FM); farhanje (ZBP, L1334 FM); dustáne. //ádami farhanje/ sáviz/ humanew; jostári/ goftoguyi dustáne//*

good-neighbourliness/ neighborliness n *hamsáyegi ye xub*

goodness n **1** *xubi, kawi, vawi, niki, naqzi, nivi, mehrabáni. //Xodáy rá baráye xubi va mehrabániyaw sotudan/ yawtan* [praise]*/ Bá hame ye badiháyi/ kárhá ye badi ke karde hanuz be xubi ye bonyádinaw bávar dáram.; nikiyaw be pedar o mádar e piraw.//.* **2** *xubi, sudmandi. //Xeili az sudmandi ye xorákihá hengám e poxtopaz az miyán miravad.; Nán e siyáh* [brown] *baráye tandorosti xeili xub/ sudmand ast.; Xáki xeili xub/ por zur//.* **3** *(soxan dar parde) (baráye wegeft, bejá ye "xodá" be kár miravad) Sepás Xodá rá!; Baráye xodá!; Be xodá!/ To rá bexodá!; xodá ye man; Ey xodá; Xodáyá!//.* **4 have the goodness to do sth** *xáhew kardan. //Xáhew mikonam az in var beravid!*

goods n **1** *kálá; áxriyán (ZBP, C1046 FM). //káláhá ye dozdi//.* **2** *kálá, áxriyán, farávarde, párce. //kálá ye arzán, geránbahá, bonjol, dareje ye yek/ kálá ye/ párce ye panbeyi, carmi, pawmi//.* **3** (US) **freight** *kálá,*

áxriyán. //kárván dudi ye, deliján e [wagon] *viže ye kálá/ áxriyán//.* **4** **come up with/ deliver the goods** *be anjám resándan. //barábar e bandhá ye peimán-náme raste ye kárgari* [under the terms of the agreement] *be gardan gereft kármandán/ kárgarán rá sar e kár bázgardánad* [undertake to get..., back to work] *ammá natavánest in peimán rá be anjám resánad.//.* **sb's goods and chattles** *(dátikán) bár o bone; bár o bandil.* **the goods/ a (nice) piece of goods** *(kohne wode, anáyin) ádam e xeili xub; ádam e kardani; yek tikke ye xub*

good sense *xeradkárbandi; xerad; xeradmandi*

good-tempered adj *sáviz (ZBP, C6526 FM); humanew, human, dustáne, haxámanew*

goods train *kárván dudi ye bári/ bákew*

good will n **1** *nikxáhi, hamkári. //nikxáhi/ hamkári dar peivandhá ye jaháni; be/ bá kasi nikxáhi nemudan/ Agar har do su nikmanewi namáyand bigomán mitavánim hamdástán gardim.//.* **2** *sarqofli. //Sarqofli bá maqáze be foruw miresad.//*

goody n **1** (**a**) *(biwtar candgáni) qáqálili. //Agar xeili qáqálili bexori bimár miwavi.//.* (**b**) *ciz e xub/ dustdáwtani/ delxáh. //aknun mitavánam yek ráde* ye/ máwin e nou xaride, baráye estár** [vacation] *be birun az kewvar rafte va xeili cizhá ye xub e digar dáwte báwam.//.* **2** *qahremán, gahremán, gord, ádam e xub. //Az ádamhá ye xub (e dástán) ast yá az badhá-st?//*

goody, **goody gum drops** *wegeftváže (beviže be zabán e kudakán) (anáyin) bahbah!, áxjun!, jánami!//*

goody-goody n, adj (pl **goody-goodies**) *(xárdári) pársánamá; jánamázábkew; kasi ke az xorus e hamsáye (ham) rumigirad.//*

gooey (**gooier**, **gooiest**) adj **1** *(anáyin) nuc, casbnák. //roxsári nuc/ casbnák/ andamáqi//.* **2** *(pendárin, xárdári) weidyi, divánegáne, saboksaráne. //soxanáni saboksaráne, musiqi ye jelf/ bimáye//*

goof n **1** *kánά, nádán, oláq, xeng.* **2** *laqzew e baccegáne/ xaraki/ kánáyáne. //Bebaxwid laqzew e kudakáneyi kardam!//*

goof v **1** *(anáyin, beviže dar Ámriká) tabáh kardan, ridan, gand zadan. //Baxt báháw bud/ baxt yáraw bud ammá báz gand zad.; Honarpiwe báziyaw* [line] *rá rid/ gand zad/ tabáh kard.//.* **2** **goof about/ around/ off** *vel gawtan*

goofy adj (**goofier**, **goofiest**) *(anáyin) kánά, xeng, kosxol*

googly n *(car tapkáye** [cricket]*) tup rá kewide zadan, conán ke pas az xordan be zamin va barxástan várune ravad.)*

goon n **1** *(anáyin) kánά, nádán, xeng, xeref, kosxol.* **2** *(dar Ámriká) comáqdár e mozdur*

goose n (pl **geese**) **1** (**a**) *qáz, cál, si (ZBP, C6383 FM);* (**b**) (*qáz e nar* **gander**) *qáz e mádde rá* "goose" *va qáz e nar rá* "gander" *guyand.* (**c**) *(guwt e) qáz. //kufte/ wámi* [pâté] *ye jegar e qáz//.* **2** *(beviže zan/ doxtar e) sádedel/ kánά/ xol/ hálu/ kosxol. //Ey zan e sádedel/ hálu!//.* **3** **all sb's gees are swans** *morq e hamsáye qáz ast.*

gooseberry n **1** *angur farangi va mive ye án az gune ye* "Ribus" *az xáneváde ye* "Saxifrage". *//ricár e/ morabbá ye angur farangi//.* **2** *sarexar, mu ye damáq. //Nemixástam sar e xarewán báwam.//*

gooseberry fool *dandánmaz e angur farangi bá xáme*

goose-flesh, **goose-pimples** n *faráwá, faráxe, faráwidan, faráxidan, afráwidan*

goose-step n *(xárdári) (bedun e tá kardan e zánu) con sarbázcubi ráh raftan*

gopher n **1** *(guneyi) lákpowt e xáki be nám e dánewik e* gopherus; G. polyphemus *ke dar ámriká ye nimruzin ziste va mardom án rá xorand.* **2** *javandegán e ámrikáyi az xáneváde ye* Geomyidae *be andáze ye muw e dawti va jul* e/ kisehá ye guneyi ye bozorg dárad.* **3** *sanjábhá ye kucak e xáki az gune ye* Citellus *dar ámriká ye abáxtari* [northern].

Gordian knot n **1** *gere ye kur, kár e dowvár, kár e nawodani.* **2** **cut the Gordian knot** *bezur/ xaraki/ bá wiveyi náhanjár gere ye saxti rá gowudan.*

gore[1] n *(soxanvari) (biwtar dar jang) laxte ye xun, xunrizi/ kowtár. //celpardi*/ filmi por az/ ágande az pardehá ye xun va xunrizi/ kowtár.//*

gore[2] (v) *bá wáx yá pilostou* [tusk] *zaxm kardan/ xastan/ suráx kardan. //kowte (wode) az zaxm e wáx e gáv e nari warze/ gávi xawmgin//*

gore[2] (n) *tekke ye seguw/ tark (e catr/ dáman/ bádbán)*

gored adj *(dáráye tark) yek dáman e tark(dár)*

gorge[1] n **1** *gaduk (ZBP, C1661 FM); Gaduk e Dizin.* **2** *(kohne wode) galu. //(yek) tiq e máhi dar galuyaw girkard.//.* **3** **make sb's gorge rise** *kasi rá xawmgin/ bizár gardánidan; del e kasi rá behamzadan. //Didár e/ didan e ánhame kudakán e gownámár/ gorosne delaw rá beham zad.//*

gorge[1] v, **gorge (oneself) (on/ with sth)** *ubárdan (ZBP, C217 FM); (xod rá bá...) xafe kardan; tá náq [= náy]… xordan. //Xod rá bá nán e xámeyi xafe kardan/ tá náq wirini ye xámeyi xordan//*

gorgeous adj **1** *(anáyin) xeili xub, naqz, kaw. //cáwti* [meal] *naqz; havâyi kaw/ besyárxub//.* **2** *(anáyin) xeili zibá, xowgel, kaw. //doxtarán e gis-golábatun e zibá/ doxtarán e mubur e kaw/ xowgel//.* **3** *(beviźe soxanvari) rangárang; wokuhmand. //Divárháyi ke az ánhá/ be ánhá pardehá ye naqz ávixte wode.//*

gorgeously adv *bá jámeyi saxt zibá/ kaw; áráyewi saxt zibá/ kaw*

Gorgon n **1** *(dar methá* ye yunáni) har yek az se xáharán e Gorgon- inán se se xáhar budand ke muháyewán már bude va har ke ánán rá midid sang migawt.//.* **2** *gorgon, (pendárin) zan e zewt e harásangiz e zurgu; patyáre. //Námádariyaw/ mádarandaraw az u bizár bude patyáreyi zurgu bud.//*

Gorgonzola n *gorgontsolá, guneyi panir e Itáliyáyi ye carb, dárá ye ragehá ye ábi*

gorilla n *baháne*

gormandize, gormandise v *(beáyin, xárdári) porxori kardan; porxordan; wekambáre budan*

gormandizer, gormandiser n *wekamu; wekambáre*

gormless adj *(anáyin; dar Engelestán) káná, nádán, xol, saboksar. //ádami xol/ saboksar//*

gormless adv *kánáyáne, nádán, xol, saboksaráne*

gormlessness n *kánáyi, nádáni, xoli, saboksari*

gorse, **furze, whin** n *buteyi xárdár bumi ye Orupá bá golhá ye zard, be nám e dánewik e* <u>Ulex europaeus</u>, *niz giyáhán e gune ye* <u>Genista</u>

gory adj (**gorier**, **goriest**) **1** *xunálu, xuni.* **2** *bezanbezan, por az kowtokowtár, porxunrizi, xunin. //razmi, jangi, celpardeyi*/ filmi, cewmandázi xunin/ (pendárin) "dástán e hewtegiyewán rá wanidi/ wanideyi?", "Xáhew mikonam az rizekárihá ye delafgár e án dast bardáwte má rá imen dár!"* [spare us]//

gosh *(wegeftváźe) (anáyin, soxan darparde) (bejá ye "xodá" bekármiravad.) Xodáyá/ Ey xodá!. //xodáyá, ce gownam-e!"; Goftam mikonam, bexodá, kardam!//*

gosling (n) *juje ye qáz/ cál/ si*

gospel n **1** (**a**) *Enjil (ketáb e/ daftar e noxost az cahár daftar e Enjil darbáre ye zendegi va ámuzewhá ye Masih/ Mehr* (M. Moqaddam). //Enjil xándan/ az ruy e Enjil pandámuuzi kardan; darbáre ye zendegi va ámuzewhá ye Masih/ Mehr* pandámuzi kardan//.* (**b**) *harkodám az cahár ketáb e Enjil. //Enjil e Yuhanná* [St John]*; Enjil/ zendegináme va ámuzewhá ye Masih/ Mehr* be soxan e/ az zabán e awu* [sacred] *Yuhanná//.* **2** *ámuzák, bonesthhá** [principles] *harjá juri tarjome miwavad. //Mardom rá be bonest* e saxtkuwi faráxándan* [the gospel of…]; *Bonesthá* ye zendegi ye kasi; Ármán e man (dar zendegi) tandorosti va ravándorosti ast.//.* **3** *(anáyin) rásti (beviźe baráye dástáni yá áwázeyi). //Rásti rást ast?* [is that gospel?]/ *In rá báyad rást dáneste, bávar koni!; rást e rást; rást, bi cunocerá//.* **4** *musiqi ye Enjili, musiqi ye viźe ye siyáhpustán e Ámriká, bar páye ye Enjil. //Áwázxánán e musiqi ye Enjili ye siyáhán//*

gossamer n **1** *tártanak, tártanandu, kártonak.* **2** *(pendárin. beviźe soxanvari) párce ye narmonázok, tanzib. //rubandeyi az tanzib e dareje ye yek/ bál e pustepiyázi ye magas//*

gossip n **1** *yávesoráyi, źáźxáyi, soxanán e xálezanakhá; werrover; yáve, powt e sar e mardom gap zadan. //Har ce yáve/ soxanán e xálezanakhá rá miwenavi bávar nakon!; Xeili dust dárad yávesoráyi konad/ powt e sar e mardom gap bezanad./ Hami miguyand ke* [common gossip] *ánhá deldáde ye ham hastand.//.* **2** *(biwtar xárdári) goftoguhá/ goftowonudhá (ye xánandegán). //nevisande ye sotun e " goftoguhá/ goftowonudhá ye xánandegán"//.* **3** *goftogu; powt e sar e mardom gap zadan. //Bá dusti/ hamsáyeyi del dádan o qolve gereftan//.* **4** *(xárdári yá be wuxi) xálezanak; gapzan; werr-o-vergu; harzedaráy; źáźxáy. //Xálezanak e piri biw nisti!; harze-daráyi/ źáźxáyi biw nisti//*

gossip v, **gossip (with sb) (about sth)** *soxan e xálezanakhá goftan; źáźxáyidan. //Nemitavánam sarásar e ruz injá istáde powt e sar e mardom werr-over beguyam/ źáźxáyam.//*

gossipy adj *por az yáve/ soxan e powt e sar e mardom. //námeyi por az yáve/ soxan e powt e sar e mardom//*

got pt, pp *(zamán e gozwte va setáy* e kárváźe az)* "get"

Gothic adj **1** *vábaste be Goth-há (mardomán e Álmánitabár e bástán ke bá wahriyári ye Rum jangidand.).* **2** *(váládgari* [architecture]*) (be) sabk e gotik/ álmán e bástán. //yek kelisá ye/ maskelisá* [cathedral] *ye, táq e ásmáne* [arch] *ye, panjere ye sabk e gotik/ álmán e bástán//.* **3** *(vábaste be/ be) sabk e gotik/ álmán e*

bástán dar soxan va nevisandegi dar sade ye 18 (ke rázmandáne yá tarsávar nevewte miwod)/ gotik. //Matalhá [novel] *ye harásangiz sabk e gotik//.* **4** *(dar cáp) sabk e negárew/ cáp e Álmáni ye bástáni/ gotik/ vát** [lettering] *e, nevewtan be sabk e gotik/ wive ye Álmáni ye bástán*

Gothic n **1** *zabán e Gotik/ álmáni ye bástán//.* **2** *cáp e sabk e álmáni ye bástán/ gotik*

gotta *(anáyin, dar Ámriká) ábáyad/ báyast. //báhás beram/ báyast beravam//*

gotten (US) pp, *setáy e kárváźe az* "get"

gouache n *guáw (wive ye áberang e e setabr); áberang e setabr*

Gouda n *gudá guneyi panir e Holandi*

gouge n *moqár (ZBP, C6556 FM)*

gouge v **1** *badjur kandan; surásuráx kardan. //Diváneyi án negár e geránbahá/ arzande rá suráxsuráx karde bud.//.* **2 gouge sth out** *bá abzár e tiz con moqár, náxon, yá mánand e án darávardan/ kandan. //wiyár e báriki (bá moqár yá ciz e tiz e digar kandan)/ Bá abzár e tizi sangi rá az pasáhang* [horseshoe] *darávardan; Áqá Mohammad Xán e Qájár cewmán e mardom e Kermán rá az káse darávarde tappeyi padid ávard.//*

goulash n *guláw/ xorew e Majár/ Majárestáni az guwt e gáv bá felfel*

gourd n **1** *kadu qalyáni.* **2** *káse ye/ kuze ye kadu qalyáni. //yek kuze ye mey e kadu qalyáni//*

gourmand n *(biwtar xárdári) wekambáre; wekamparast; porxor*

gourmet n *áznive* [baráye riwe bengarid be* "epicurean"*]. //sofrexánehá* [restaurants] *ye viźe ye áznivegán*.//*

gout n *vátawu* [<Sanskrit,* "vátawonitan"*]*

gouty adj *vátawunj* [<Sanskrit "vátawonitan"]*

Gov *(kutáh wode baráye)* **1** Governor *farmándár.* **2 Gov/ Govt/ Government** *sarrewtedári/ jahándári/ warvin**

govern v **1** *ráh bordan, "...con be ráh bordan e kewvar ágáhi nadáwt..." (ZBP, L3016 TMK). bedast gereftan, "biyámad be taxt e kiyán barnewast -- gereft in jahán e jahán rá be dast." (ZBP, L4881 SF); kewvar rándan, "va legám e károbár e kewvar -- ráni rá be cang e xod gereft." (ZBP, L7596 DTH); kewvardári/ kewvardáwtan; kewvatrdári kardan. //Dar Engelestán wahrbánu wahriyári mikonad, ammá ráhbordan e kewvar/ kewvardári bá namáyandegán e bargozide ye mardom ast.//.* **2** *cire wodan bar; zir e dast gereftan, harjá juri tarjome miwavad. //bar sahewhá* [feelings] *ye, kám* [passion] *e, xawm* [temper] *e xod cire gawtan//.* **3** *zir e dast dáwtan; bar... kári budan. //Dar hame ye kárhá sud e xod rá mibinad* [self-interest]; *Dád e/ sámán e faráhamew* va darxást* [supply and demand] *ast ke bahá ye kálá rá bedast dárad.* [govern]; *Guw be farmán e to-am.//.* **4** *(dastur e zabán, beviźe baráye kárváźe) gereftan/ xástan; //Dar zabán e Látin xeili kárváźehá, wavande ye rixt e báyi** [dative] *migirad.//*

governance n *kewvardári, kewvarráni, "va legám e károbár e kewvarráni rá be cang e xod gereft." (ZBP, L7596 DTH); jahándári, marzbáni, "ham u marzbán bod be Zábolsetán -- ze Bost o be Qaznein o Kábolsetán." (ZBP, L3327 SF). //marzbáni, jahándári, kewvardári. //farmánraváyi ye/ marzbáni ye/ kewvardári ye Ámriká//*

governess n *dáye, dáyegán. //nazd e xánevádeyi dáyegi/ dáyegáni kardan//*

governing adj *farmánraváyi, marzbáni, "ham u marzbán bod be Zábolsetán -- ze Bost o be Qaznein o Kábolsetán." (ZBP, L3327 SF). //(goruh e) gardánandegán e yek dabirestán, dánewkade//*

government n **1** *kewvardári, jahándári, farmán, "ma rá báwad in marz o farmán to rá -- ze karde nabáwad pawimán to rá." (ZBP, L3338 SF), jahándári, "to rá án beh ke ruy e xod ze mowtáqán bepuwáni -- ke soudá ye jahándári qam e lawgar nemyarzad." (Háfez); "jahándári be tanhá kard natván -- betanháyi jahán rá xord natván." (Nezámi- Xosro va Wirin); ráhbari ye kewvar, "con be ráh bordan e kewvar ágáhi nadáwt..." (ZBP, L3016 TMK); kewvarráni, "va legám e károbár e kewvar-ráni rá be cang e xod gereft." (ZBP, L7596 DTH); farmánraváyi, kewvardári, sarrewtedári; marzbáni, "ham u marzbán bod be Zábolsetán -- ze Bost o be Qaznein o Kábolsetán." (ZBP, L3327 SF). //Agar ráhbari ye kewvar/ kewvarráni ye nirumand nadáwte báwim wurew va harjomarj padid miáyad./ jahándári ye/ kewvardári ye/ sarrewtedári ye sost, bikáre* [ineffectual], *tabáh* [corrupt]*//.* **2** *(wive ye) kewvardári/ jahándári/ ráhbari ye kewvar/ farmánraváyi/ kewvarráni/ marzbáni. //kamkam mardomsálári/ kewvardári ye mardomsálári jáy e pádewáhi ye xodkáme rá gereft./ kewvardári ye ázádixáháne* [liberal]*/ vespkámegi** [totalitarian], *kahestáni** [parliamentary]//. **3 the Government** *sarrewtedári, warvin* (EDPL 51.0185) Tabari].*

//sarrewtedári/ warvin rá rahbari kardan, padid ávardan/ Bá warvinhá ye*/ sarrewtedárihá ye kewvarhá ye bigáne darbáre ye in áhang* [decision] *segálew kardeand.; Az sarrewtedári/ warvin* kenáre joste ast.; Sarrewtedári/ warvin* án piwnahád rá* [proposal] *be goftogu gozáwte./ vezárat/ vezáratxáne* [a government department]*; yek dáwan* e warvini** [a government grant]*; námeyi, ciz e cápwodeyi* [a publication] *az su ye warvin*/ sarrewtedári/ ravew e/ ravewhá* [policy] *ye kár e warvin*; pul/ máye ye warvin*; vazirhá ye warvin*/ sátvunháyi** [industries] *ke zir e farmán e/ zir e dast e warvin* ast.//*. **4 in government** *sar e kár budan; kewvarráni rá be dast dáwtan/ kumal* e kár az bist sál e piw sar e kár bude/ kewvarráni rá be dast dáwte.//*

Government House *(sáxtemán e) farmándári; saráy e/ xáne ye farmándár*

governmental (adj) *warvin*; sarrewtedári. //bonyádhá ye/ nahádhá ye* [institution] *warvini*/ sarrewtedári//*

governor n **1** (**a**) *farmándár e ostán; ostándár; marzbán, "ham u marzbán bod be Zábolsetán -- ze Bost o be Qaznein o Kábolsetán." (ZBP, L7596 SF); konárang, "kodám ast mardi konárang del -- be mardi siyah karde dar jang del." (ZBP, L6552 SF). //famándár e ostán; ostándár; marzbán; pádkustbán//.* (**b**) *(dar Ámriká) ostándár. //ostándár e Niyu York//.* **2** (**a**) *farmánde, sarparast; ...-bán, harjá juri tarjome miwavad. //sarzendánbán/ sarparast e/ xadiv e bánk e/ ganj e Engelestán//.* (**b**) *hamvand e anjoman e sarparasti; hamvand e ...-dári. //*the board of governors: *anjoman e sarparasti ye dabirestán, dánewkade, bimárestán//.* **3** (**a**) *niz* **governor***; anáyin/ dar Engelestán: báládast, kárfarmá, pedar, kixá, xadiv, harjá juri tarjome miwavad. //Báyad az kárfarmáyam/ kixáyam dasturi begiram.//.* (**b**) (*niz* **guv, guvnor**) *(hengámi ke mardi báládasti ye xod rá mixánad) áqá. //Áqá miwavad pateyetán* [ticket] *rá bebinam?//.* **4** *(dar mohandesi) árád** [*<Avestáyi, (EDPL 3.1415] [dastgáhi ke xodkár, tajá** [speed]*, garmá, fewár e yek carxowt* [machine] *rá besámán migardánad.]*

Governor-General n *farmándár e wáhanwáhi (dar kewvarhá ye hamsud) Farmándár e Wáhanwáhi ye Kánádá*

Govt *kutáhwode; bengarid be* "Gov 2"

gown n **1** *pirhan e zanáne ye deráz, woulá. //woulá ye mihmáni ye raqs/ vawtbazm; maqáze ye wouláforuwi//.* **2** *jáme ye viže ye dávarán, ostádán va mánand e án. //Woulá ye vidyári* (BA); woulá ye Ostádi//*

gowned adj *woulá ye/ jáme ye viže ye (dávari/ ostádi) puwide/ bar tan/ be tan karde*

Gp *kutáhwode baráye* "General practioner"*, vesfpezewk; pezewk e hamegáni. //nazd e vesfpezewk e kuy e xod raftan//*

grab v (**grabbed**; **grabbing**), **1 grab sth (from sb/ sth)** (**a**) *nágahán saxt casbidan; nágahán saxt gereftan, qápidan. //Naqáp!/ Garibánam rá casbide/ gerefte ma rá be suy e xod kewid.; Kif rá az dastam qápide gorixt.//.* (**b**) *(pendárin) gereftan, qápidan. //Behew ke ráh dádam/ hamin ke meidánaw dádam* [give a chance] *dardam/ biderang bol gereft.//.* **2 grab at sb/ sth** *be... casbidan; be... darávixtan; dast fará... kardan, "con dast fará án zan kardam..." (ZBP, L2972 AT). //Pesarak rá nágahán casbid ammá natavánest u rá az foru-oftádan/ zamin xordan berahánad./ (pendárin) baráye duri jostan az kári nágovár be har baháneyi dast zadan.//.* **3** *(anáyin/ be wuxi) gereftan, setándan. //Yek newim/ sandali begir/ bestun/ bestán va ásude con xune ye xodat bewin/ benewin./ Bogzár yek bazmávard* [sandwich] *tondi gerefte jamjám*/* TV *bengarim.//.* **4** *(zabán e kuce) bewur ávardan; kasi rá gereftan; cangi be del e... zadan. //"In musiqi migiratet?", "nacandán cangi be delam nemizanad."//*

grab n **1** *qáp, qápidan; gereftan; setándan. //(kuwidan) cizi rá qáp zadan//.* **2** *(dar mohandesi) sagak, cangak//.* **3 up for grabs** *(dar Ámriká/ anáyin) baráye harke bexáhad. //Án kár rá be har kas ke bexáhad midahand. Cerá aknun darxást nemikoni?//*

grabber n *...-anduz; ázvar*

grace n **1** *náz (M. Moqaddam); sahi/ sahig, sahigi [parvá konid váže ye "sahi" ke dar soxan e Irán faráván ámade na be maini** [meaning] *ye rást istáde* [perpendicular] *yá* [vertical] *ast. Maini* ye án az "sahig" Pahlavi bedast ámade va hamán* "gracious" *ast.]. //parew e náz e, yek páykub e bále/ parew e sahi ye yek páykub e bále//.* **2** *baxwew e xodáyi, komak e xodá, ámorzew, mehr e xodáyi. //Xodáyi bud ján bedarbordand; Ámorzide* [in a state of grace] *dargozawt?; (dastán) "Má tavakkol bar xodá kardim o bar daryá zadim."//.* **3** *yáre. //do ruz yáre dáwtan//. Án pul rá emruz báyad bepardázad ammá be u/ behew yek hafte yáre dádam.//.* **4** *mehrabáni, nikxáhi, baxwew. //Nur e cewm* [favorite] *e wáh bud va nágahán xár wodanaw/ oftádanaw az cewm e wáh* [fall from grace] *hame rá dar wegeft kard./ nikukári, dahew, baxwew*

[an act of grace]//. **5** *anjám e kári (be wive ye) pasandide. //Dánande ye kerdár e nik va raftár e mardomi* [well-versed in social graces]//. **6** *váj/ vác/ báź, "parastande ye ázar e zardhowt -- hami raft bá báź o barsam be mowt." (ZBP, C4049 SF); "gereftand váź o bexordand nán -- nezáre bedán námdárán zanán." (ZBP, L4658 SF). //namáz (piw az/ pas az cáwt)/ Pedar namáz e piw az cáwt rá xánd* [to say grace]*//.* **airs and graces** *bengarid be* "Air". **have the grace to do sth** *candán ádam budan ke/ dast e kam... kardan. //Mitavánest candán ádam báwad ke daste kam puzew bexáhad.//.* **in sb's good graces** *xub budan bá..., //Aknun bá man ruy e xub newán nemidahad/ aknun bá man xub nist.//.* **with (a) bad/ good grace** *bá dorowti/ sarsangini/ bá ruy e xow va dávtalabáne/ bá xowruyi va gowáderuyi. // bá dorowi/ bá sarsangini puzew xást/ puzid; Peiqáre* [objections] *ye xiw rá bá ruy e xow va dávtalabáne bázpasgereftand.//*

His/ Her/ Your Grace *válágohar. //Bámwád* [good morning], *válágohar!/ Válágoharán Wahzáde Manucehr va Wirin.//*

the Graces *(dar methá** [mythology] *ye Yunáni) se xáharán, se baqbánu ye zibá ke be mardom zibáyi, delkawi, va wádi mibaxwidand.//*

grace v **1** *árástan; sarafráz kardan. //pardehá* [paintings] *ye zibáyi divárhá ye otáq rá áráste bud.//.* **2** **grace sb/ sth (with sth)** *sarafráz kardan. //Wahrbánu* [the Queen] *bá ámadan e xiw má rá sarafráz mikonad./ Án mehmáni/ jawn* [occasion] *bá budan e wahrbánu áráste gawt* [graced]*.//*

graceful (adj) **1** *pornáz (M. Moqaddam); sahi, sahik, naqz, wang [bengarid be* "grace"*]. //páykubi ye naqz/ jahewi/ parewi pornáz/ naqz/ sahi; Xamhá ye pornáz e/ naqz e/ sahik* e andámaw//.* **2** *delpazir; hukerdár. //Napaziroft* [refuse] *ammá in rá bá conán wiveyi naqz goft, ke naranjidam/ delxor nawodim.* [be offended]*//*

gracefully adv *pornáz, naqz, sahi/ sahik**

graceless adj *xám, dorowt, birixt, zewt. //otáqi por az kácál e zewt o dorowt/ biqaváre//.* **2** *dorowt, zewt. //doźraftári; soxani* [remark], *sarbázzadani* [refusal] *dorowt/ xám/ zewt//*

gracelessly adv *zewt, dorowt*

gracelessness n *zewti, dorowti*

gracious adj **1** **gracious (to sb)** *mehrgostar (M. Moqaddam); //bánuyi mehrgostar; mizbáni/ mizbánuyi mehrgostar/ raftári* [manner], *pásoxi, navidi* [invitation], *labxandi mehrgostaráne/ Be hame besyár mehrgostari namude, labxand zade sepásgozári mikard.; Goftogu ye wahrbánu bá bimárán e sálxorde newán e mehrgostari bud.//.* **2** *(beáyin) válágohar, geránmáye.* **3** **graceful (to sb) (of God)** *(baráye xodá) baxwande va mehrabán; mehrgostar (M. Moqaddam). //Xodá be hame ye bezehkáráni ke bázgardand* [repent] *mehrgostar ast.//.* **4** *pornáz (M. Moqaddam); dar náz va fozuni. //zendegiyi pornáz/ zendegi dar náz va afzuni//.* **5** *(kohne wode) (baráye namudan e wegeft)* Good(ness) gracious: *Xodáyá!*; Gracious me!: *Xodá ye man!*

graciousness n *mehrgostari (M. Moqaddam)*

gradation n **1** *pelle-pelle; dareje-be-dareje; degarguni ye áheste. //Be degarguni ye kamkam e/ dareje be dareje* [subtle] *ye ranghá dar in negár parvá konid.//.* **2** *dareje, zine, páye, pelle, gám. //Daryáftan e zinehá ye/ gámhá ye kucak e divánsáláriyewán* [bureaucracy] *kár e dowvári bud.//.* **3** *zine, dareje, zinebandi, darejebandi. //zinebandi/ darejebandi ye ruy e yek garmásanj//*

grade[1] n **1** *pelle, gám, rade, dareje, páye, "Án ce wanideyim dar dabestánhá va dabirestánhá ye Ardabil va barxi wahrhá ye Ázarbáyeján be jáy e kelás, "páye" bekár mibarand." (ZBP, L4361 NKZZF). //páye ye dastmozd e kasi;/ kármandán e kewvari* [civil servant] *ye rade ye páyin/ bálá; wir e/ xuk e/ máddehá ye/ párce* [materials] *ye dareje ye yek/ bálá/ dareje ye páyin/ past* [high/ low-grade]*; sibzamini ye rade ye A behtarin ast.//.* **2** (**a**) *nomre (ye wágerdán). //Wágerdáni ke 90 dar sad yá biwtar biyávarand nomre ye bist/ nomre ye A migirand.; Dar ázmunháyaw behtarin nomre rá ávard.//.* (**b**) *(dar ázmun e musiqi) páye. //páye ye wew rá dar violon/ galgacak* gozaránde//.* **3** *(dar Ámriká) páye, "Án ce wanideyim dar dabestánhá va dabirestánhá ye Ardabil va barxi wahrhá ye Ázarbáyeján be jáy e kelás, "páye" bekár mibarand." (ZBP, L4361, NKZZF). //Pesaram páye ye sevvom e dabestán/ dabirestán ast.//.* **4** *bengarid be* "gradient"*(dar Ámriká).* **5** **make the grade** *(anáyin) kámyáb wodan; be... residan.* **on the up/ down grade** *behtar/ badtar wodan; ru be behtari/ badtari/ kásti budan. //Károbár ru be behtari ast//*

grade school *dar Ámriká "dabestán"*

grade teacher *dar Ámriká "ámuzegár e dabestáni"*

grade[2] v **1** **grade sb/ sth by/ according to sth; grade sth/ sb from sth to sth** *az ruy e dareje/ zine/ rade / páye sámán dádan; radebandi kardan; zinebandi kardan. //Sibhá rá az ruy e andáze darejebandi/*

radebandi mikonand.//. **2** *(beviże dar Ámriká) nomre dádan. //bargehá ye ázmuni* [term papers] *rá nomre dádeand* [to grade]*; Dánewjuyi ke 90% e porsewhá rá dorost pásox dahad nomre ye A migirad.//.* **3** *hamvár kardan (zamin rá); az wib e... kástan; forugerádan* [gerádan* <Pahlavi, (ZBP, C7741, BF)]*

gradient n *wib. //wib e tond* [steep]*/ tappeyi bá wib e yek dar cahár (yá 25 dar sad)//*

gradual adj **1** *kamkam; áheste. //kásti ye/ káhew e, piwraft e kamkam/ áheste; afzáyew e, káhew e, behbud e rafte-rafte/ kamkam/ áheste//.* **2** *(baráye wib* [slope]*) kam, áheste, narm. //afzáyew e/ káhew e/ newib* [incline] *e kam/ áheste//*

gradually adv *kamkam; áheste-áheste; " va rafte-rafte bar womár e vážehá afzude..." (ZBP, L4274 NKZZF); //Kárhá rafte-rafte behtar gawt.//*

gradualness n *be wiveyi kamkam/ áheste-áheste*

graduate n **1** **graduate (in sth)** *váfarhixte; vidyár*; źányár*. //źányár* e dád, tárix;/ vidyár*/ źányár*/ váfarhixte az dánewgáh e Miwigán/ vidyári*/ źányári** [graduatee student] *ke baráye źánubari*/ vidbari miyámuzad.* [a graduate student]*//.* **2** *(dar Ámriká) váfarhixte*; váfarhixte ye dabirestán* [high-school graduate]. *//yek parastár e váfarhixte** [a graduate nurse]//

graduate[2] v **1** **graduate (in sth) (at/ from sth)** (**a**) *az... dar ...váfarhixte wodan; doureyi rá dar dánewgáh/ darejeyi rá dar... be páyán resándan. //Az dánewgáh e Miwigán dar (rewte ye) dád váfarhixte wodan/ Az dánewgáh e Tehrán dar rewte ye dád/ tárix váfarhixte* gawt.//.* (**b**) *(dar Ámriká) doureyi rá be páyán resándan; váfarhixte* wodan. //Táze az honarsaráy e áwpazi* [the School of Cookery] *váfarhixte wode.//.* **2** **graduate sb (from sth)** *(beviże dar Ámriká) váfarhixtan* (riwe ye zamán e aknun (váfarhanj-, váfarhang-) dareje ye/ dánewnáme (ye)... be kasi dádan. //Pársál baxw e dánew e dánewkade cehel tan rá váfarhixt*/ be cehel tan dánewnáme dád.//.* **3** *(beviże be rixt e náwenáxte) zinebandi kardan. //Dar barnáme ye báj e zinebandi wode harce kasi darámad e biwtari dáwte báwad biwtar báź midahad.//.* **4** **graduate sth (in/ into sth)** *(beviże be rixt e náwenáxte) zinebandi kardan. //xatkewi/ pemgáli* ke ham be inc va ham be sántimetr zinebandi wode.//.* **5** **graduate (from sth) to sth** *(pendárin; pasandide) piwraft kardan; az ásán be dowvár/ az sabok be gerán raftan. //Pesar e mán az secarxesavári piwraft karde aknun docarxe (ye rástaki) savár miwavad.//*

graduated pension *dastmozd e báznewastegi ye zinebandiwode/ darejebandi wode. //yek barnáme* [scheme] *ye dastmozd e báznewastegi ye zinebandiwode/ darejebandi wode//*

graduation n **1** (**a**) *váfarhixtegi*. //Dánewjuyáni ke pas az váfarhixtegi* kári nadárand (bekonand)//.* (**b**) *jawn e páyán e sál e ámuzewi/ jawn e váfarhixtegi*. //jawn e/ ruz e váfarhixtegi*//.* **2** *zinebandi; darejebandi. //zinebandi/ darejebandi ru ye pahlu ye lule; suve* [flask] *newándáde wode.//*

Graeco-, (US) **Greco-,** *(piwvand, dar vážehá ye serewte) Yunán, Yunáni. //*Greco-Roman/ *Yunáni-Rumi//*

graffiti n *divárnevis (M. Moqaddam)*

graft[1] n **1** *peivand, eskene; peivaste (giyáh e peivand wode rá guyand) (ZBP, L886 FM); dárxál (giyáh e peivand nawode rá guyand) (ZBP, L958 FM). //Az yek wáxe ye javán e xub peivand e nirumandi mitaván gereft/ sáxt.//.* **2** *(dar pezewki) peivand. //peivand e pust.//*

graft[2] v, **graft sth onto sth**; **graft sth in/ on** *peivand zadan. //Yek gune sib rá be digari peivand zadan; mibáyast pust e nou peivand zad.; (pendárin) kuwidan be yek dastgáh e kohne/ varoftáde cizhá ye nou* [new innovations] *peivand zadan//*

graft[3] n **1** (**a**) *(beviże dar Ámriká) párexári, páredahi, ravewhá ye zirjoli. //párexári va tarmanewi* [corruption]*//.* (**b**) *koláhbardári; sudjuyi.* **2** *(dar Engelestán) saxtkuwi. //Saxtkuwi tanhá ráh e kámyábi dar kár ast.//*

graft v **1** *(beviże dar Ámriká) páre dádan.* **2** **graft (away)** *(dar Engelestán) saxt kuwidan, con xar kár kardan. // sarásar e ruz con xar kár kardan.//*

grafter n *xarkár; saxtkuw*

grail n, **the Holy Grail** *jám yá bowqáb e sepantá (ke dar vápasin wám Masih/ Mehr* az án jám nuwide va niz guyand yeki az hávewtán* [followers] *xunaw rá dar án jám hengám e be calipá kewide wodan gerdávarde.)*

grain n **1** *(beviże dar bázargáni) dáne; bonu/ bonva/ bonve (ZBP, C2863 FM), con bonumáw, bonusorx,; bubawe (dáne yá bonu ye ámixte bá káh) (ZBP, C1104 FM). //Fewnád* e bonu ye Ámriká* [America's grain export]*//.* **2** *dáne ye giyáhán. //cand dáne berenj dar yek káse//.* **3** *dáne, rig. //rig, yek noxod zar//.* **4** *(yekkán e andázegiri ye geráni yá sang dar dastgáhhá ye gunágun.) (0.065 gm ,barábar e 1/7000 pond yá 0.065 geram). yek geri* [<Pahlavi, ZBP, C7430, MK). //Vákáft* [the analysis] *newán dád ke dar án udan**

[solution] *cand geri* zarnix/ ársenik bude.//.* **5** *(pendárin) yek rize, xorde, yek jou, "pedaram rouze ye rezván be do gandom beforuxt -- náxalaf báwam agar man be joyi nafruwam." (Háfez). //yek jou/ yek rize rásti dar án nist.//.* **6** (**a**) *báft. //sangi bá báf te riz/ narm/ miyáne/ zebr/ dorowt* [fine/ medium/ coarse]*//.* (**b**) *ráh, rage, xáb. //páreyi cub rá be ráhaw* [along the grain]*/ be xábaw boridan; páreyi cub rá az pahná ye ráhaw* [across the grain] *boridan/ páreyi cub rá várune* [against] *ye xábaw randidan* [to plane]//. (**c**) *(baráye peikare) dáne dorowt.* **7** **(be/ go) against the grain** *várune ye xim/ xást/ nahád e kasi budan/ dust nadáwtan. //Rásti ke bizáram páyán e haftehá nágozir be daftar rafte kár konam.//*

-grained *(dar vážehá ye serewte); -báft; -dáne; harjá juri tarjome miwavad. //riz/ narm-báft//*

grainy adj *(baráye peikare) dándán; dundun; dándáne*

gram n (also **gramme**) *(yekkán e andázegiri ye geráni yá sang dar dastgáh e metrik) geram (kutáhwode* "g"*)*

-gram *(dar vážehá ye serewt) (námváže misázad)* **1** *geram. //*milligram: *miligeram, hezárom e geram;* kilogram: *kilogeram/ hezár geram//.* **2** *nevewte, negáwte, negár. //*telegram: *bisim; parnus*//*

grammar n **1** *dastur e zabán. //xub daryáftan e dastur e zabán; sámánhá ye/ bazhá* [rules] *ye dastur e zabán e Sanskrit/ dastur e zabán e gawtári** [transformational grammar/ syntax/ morphology]//. **2** *ketáb e/ daftar e dastur e zabán. //Dáram yek ketáb e dastur e zabán e Sanskrit minevisam; Mixáham yek (ketáb e) dastur e zabán e Álmáni bexaram.//.* **3** *dánew e dastur e zabán. //Mikuwam dastur e zabánam rá behtar konam.; zabán rá bad bekár bordan/ zabán nadánestan/ dastur e zabán nadánestan* [use bad grammar]*; (anáyin) in/ án az didgáh e dasturi dorost ast?//*

grammar school **1** *dabirestán.* **2***(dar Ámriká) dabestán*

grammarian n *ostád e/ wenásande ye dastur e zabán*

grammatical adj *dastur e zabán; dasturi. //yek mátikán** [treatise] *e dasturi; yek laqzew e dasturi; Án vákiyám** [sentence] *(az didgáh e) dasturi dorost nist.//*

grammatically *(az didgáh e) dasturi*

gramme n = gram

gramophone n *(kohne wode) valgnaváz* [bengarid be* "record"*]*

grampus n **1** *gerampus e xákestari, jánevari be nám e dánewik e* Grampus griseus. **2** *guneyi każdom e Ámrikáyi ye nimruzin* [southern] *be nám e dánewik e* Mastigo proctis, M. giganteus*.* **3** *(anáyin) xorxoru*

gran n *(anáyin. dar Engelestán) mádarbozorg, nanebozorg, nane, mámas* [<guyew e Zartowtiyán e Ardakán], nane; nane bozorg*

granary n **1** *parxou, jáw, jáwdán, kanduk, karsán, "be band e sál e qaht e saxt, darviw o tavángar rá -- ham az gandom tohi kanduk o ham xáli ze nán karsán." (ZBP, C5220, FM, Nezári ye Qahestáni) (pendárin) Xorvarán e miyáne ye Ámriká jáwdán e/ karsán e kewvar be womár miáyad.//.* **2** *(dar Engelestán) (baráye nán) nán e bubawe/ nán e gandom e sabusdár (ZBP, C1104 FM). //yek nán e bubawe* [a granary loaf]*//*

grand adj (**-er**, **-est**) **1** *bozorg, mah, mas* (ZBP, C7284 FM). //Saráy e bozorgi nist, kolbe ye darviwi ye kucaki ast* [cottage]*/ Wáháne wám xordim.* [dine in grand style]*/ hamáyewi* [occasion] *bozorg, gozar e dasteyi bozorg* [procession]//. make a grand entry/ exit: *(baráye namáyew) (ru ye faxan ámadan va raftan) namáyew e cewmgiri dádan. //*Grand Canyon: *Abarkálár/ golkálár*/ qolkálár*; Abarmehmánsará* [Grand Hotel]*//.* **2** *(biwtar xárdári) bozorg, bozorgmanew. //*put on a grand air/ manner: *barmanewi namudan; xod rá bozorg namáyew dádan./* make a grand gesture: *baráye xodnamáyi rádi namudan/ dast-o-delbázi kardan. //Xeili dust dárad xod rá bánuyi bozorg namáyew dahad* [play the grand lady]*//.* **3** *(kohne wode/ anáyin yá Irlandi) xeili xub. //Havá xeili xub ast* [grand weather]*; Emruz ruzi besyár xub ast!; Hálam xeili xub ast/ xowam.; kár e xeili xubi kardi* [do a grand job]*//.* **4** *(dar farnám* [title] *e mardomán e válápáye) bozorg; Vazir e Bozorg//.* **5** **a/ the grand old man (of sth)** *pedar, pir. "Pir e dordikew e má garce nadárad zarozur- xow atábaxw o xatápuw xodáyi dárad." (Háfez). //Gándhi, pedar e/ pir e ázádi ye Hendustán//*

grand duke *duk e bozorg*

grand finale *mahfarjám*/ masfarjám* (dar páyán e namáyew hengámi ke hame ye bázikonán ru ye faxan miáyand.)*

grand jury *(dar Ámriká) mahdádgán* (mas + dádgán; mah + dádgán)*

grand master **1** *gahremán/ qahremán. //gord e bozorg e watrang/ watranj//.* **2** **Grand Master** *(nazd e wahsavárán, dar farámuwxáne/* Freemasonry*) sarostád*

the Grand National *asbdaváni ye sáliyáne dar Liverpul, Engelestán, bá parew.*

grand opera *mahsangitan* [hame ye namáyew bá áváz ast]*
grand piano *piáno ye bozorg (e xábide)*
Grand prix *(Faránsavi) hamávard (há ye) qahremáni ye jaháni ye takrobáyi ye ránandegi*
grand slam (**a**) *(varzew) piruzi dar har gune hamávard e varzewi yá dar ávardgán e bozorg e sál; qahremáni.* (**b**) *(dar ganjafebázi, beviźe Brij) har 13 baxw e yek dast rá bordan*
grand stand n *jáygáh e/ newastangáh e binandegán*
grand total *hame ruyeham; hamest* e bozorg; mashamest**
grand tour *gardew e sarásari ye Farangestán (ke dar gozawte jozv e ámuzew e jávánán e puldár be womár miyámad.)*

grand n **1** *(zabán e kuce) "yek cuq", hezár dolár/ lire. //Baráyat panjáh cuq* [fifty grand] *darmiáyad/ áb mixorad!//.* **2** **grand piano** *abarpiyáno; piáno ye bozorg*

grand-, *(dar váźehá ye serewte) bozorg (con mádarbozorg); mas* [<mas, Zartowti ye Kermániyán va Ardakán); mámas* (mádarbozorg)*

grandchild (pl **-children**); **granddaughter**, **grandson** ns *nave*

grandfather, grandmother, grandparent ns **1** *pedarbozorg, bábábozorg; bámas* [az zabán e zartowtiyán e Kermán]; mázorg*[az zabán e kudakán e Tehrán]; pedarbozorg mádarbozorg, mahzádárán = mahzádár [bengarid be* "parent"*]*
grandfather clock *pangán e bozorg e cubi ke bá forudámadan e sang kár mikonad.*

grand-dad, grandad n *(anáyin, dar Engelestán) pedarbozorg, bábá, bábábozorg, bámas* [<guyew e Zartowtiyán e Kermán va Ardakán]*

grandee n *(dar gozawte) (dar Espániyá va Portoqál) aviźemard*

grandeur n **1** *wokuh, ourang. //Wokuh e kuhestán e Álp//.* **2** **delusions of grandeur** *bengarid be* "delusion"

grandiloquence n *qolonbe-solonbeguyi; qolonbe-solonbe parándan*

grandiloquent adj *(beáyin, xárdári) soxanán e qolonbe-solonbe. //soxanráni ke qolonbe-solonbe miguyad.; yek soxanráni ye qolonbe-solonbe//*

grandiose adj *(xárdári) bozorgnamá (M. Moqaddam); jáhjuyáne. //sáxtemáni/ sabki bozorgnamá; baráye áqáz e kár e dáláyaw* barnámeyi jáhjuyáne/ bolandparvázáne dáwt.//*

grandly adv *wáháne; dar náz o faráváni zistan. //*gesture grandly: *dastodelbázi namudan//*

grandma n *mádar bozorg; mamas* [Guyew e Zartowtiyán e Kermán/ Ardakán]*

grandmother *bengarid be* "grandfather".

grandness n *bozorgi, mahá, masá* (ZBP, C7284 FM)*

grandpa n *bámas* [Guyew e Zartowtiyán e Kermán/ Ardakán]*

grandparent *bengarid be* "grandfather".

grange n *xáne ye rustáyi bá anbár va soturxáne*

granite n *sang e xárá*

granny, **grannie** n *mámas* [Guyew e Zartowtiyán e Kermán/ Ardakán]*
granny flat *otáq e nan-jun; xune ye nane; pirezansará*
granny knot, reef knot. *//gere ye xeft [Báteni]; gere ye nan-juni (ke zud bázmiwavad)*

grant v **1** (**a**) *omidi/ darxást e cizi rá barávardan, "omidaw barávardam…" (ZBP, L3574 GS); ravá kardan, "va malek har ruzi yek hájat az án doxtar ravákardi" (ZBP, L6817, TTT); Ravá kardan, "goftam nagawt kám e delam hásel az labat -- goftá to sabr kon ke morádat ravá konim." (Háfez); ravá wodan, "…va harke … hájat e vey ravá wavad…" (ZBP, L2799 AT); arzáni dáwtan, "má to rá digar karamathá modaxxar kardeyim, digar martabathá arzáni dáwteyim…" (ZBP, L7324, SR); dádan, baxwidan, naváxtan. //Xáhewi rá ravá kardan* [grant a request]*; Dasturiyaw dádand/ arzáni dáwtand* [permission] *tá/ ke beravad.; Vazir be ruznámenegárán handemáni** [interview]*/ didár va goftoguyi arzáni dáwt.//.* (**b**) **grant sth (to sb)** *ravá kardan (be bálátar bázgardid). //In zaminhá rá powt-dar-powt be dudemán e má ravá kardeand/ be dudemán e má ravá wode./ Be u dastmozd e báznewastegi dádand/ ravá kardandaw.//.* **2** *xastu wodan, paziroftan. //*[grant the truth of what sb says.] *Be rásti ye soxan e kasi xastu wodan; Paziroftan ke kasi rást miguyad; Mipaziram ke bimár bude, ammá in baháne nemiwavad.; Mipaziram (ke) doxtar e zerangi ast ammá dust nadáram baráyaw kár konam.//.* **3** **take sb/ sth for granted***, dast e kam gereftan; harjá juri tarjome miwavad. //Hargez zanaw rá nemisetáyad, engár dast e kam migiradaw/ engár morderig e pedaraw bude.//.* **take sth for granted***. gereftan dorost budan. //Giram in ketáb rá xándeyi.//*

grant n, **grant (to do sth/ towards sth)** *dáwan (M. Moqaddam). //dáwan e dánewjuyi; be kasi dáwan e paźuhewi arzáni dáwtan.; baráye vaw* kardan* [repair] *e saráyetán mitavánid dáwan begirid.//*

granted adv *dorost ke...; dorost ast ke...; mipaziram ke...; girim ke...; garce....; Dorost ast ke ráde* ye/ máwin e besyár xubi ast ammá dideyi cand ast?!//*

granular adj **1** *dándán; dundun; rignák, "va be dahán andar namánad va lazej nabáwad va rignák nabáwad..." (ZBP, L5285, ZX). //máddeyi dándán/ dundun / rignák//.* **2** *zebr. //talani* [surface] *zebr; báfti* [texture] *zebr/ dándán/ dundun/ rignák.*

granulate v *dándán wodan/ kardan; (dar pezewki) guwt barávardan, "tá án ke (zaxm) guwt barávardan girad va..." (ZBP, L5606 ZX); guwt ruyándan "va... bed-in sabab guwtruyánande ast..." (ZBP, L5457, ZX)//*

granulation tissue *(dar pezewki) guwt ávardan; guwt ruyándan*

granule n *dának. //dánakhá ye qahve ye biderang/ zud-dam//*

grape n **1** *angur; gela, gelle (ZBP, C1388 FM); páwná = páwang (angur e toxmi) (ZBP, C2749); tabarzad (guneyi angur) (ZBP, C6106, FM); qoźb, "yeki tabaqe ast nám e vey enabi az mánandegi ye in tabaqe be qoźb e angur..." (ZBP, L6996 HM); angorde (yek dáne/ habbe angur) (ZBP, C1528 FM). //yek xuwe angur* [bunch]*; beriq (ZBP, C5366 FM); kuxak (ZBP, C5050 FM); áb e angur, "guyand kasán behewt bá hur xow ast -- man miguyam ke áb e angur xow ast." (Xayyám); guwán (ZBP, C1318 FM); kácik (ZBP, C3153 FM); sopár (ZBP, C6206 FM); haste ye/ dáne ye angur, takź* [grape-seed]*; takiz, takas, takasak (ZBP, C6293 FM)//.* **2** **sour grapes** *qure; sapriq (ZBP, C6441 FM).* **3** *maviz, miviz (angur e xowk wode) (ZBP, C6685, FM).* **4** *ezge (xuwakhá ye yek xuwe ye angur) [<guyew e Táleqani. Bahrám Yusefi]*

grapefruit n *pátávi, pátábi, Be nám e dánewik e* <u>Citrus paradisi</u> *(ZBP, C5388); bakráyi (ZBP, C2723). //áb e pátábi/ bakráyi//*

grape-shot n *(dar gozawte) tup e sácmeyi; bomb e xuweyi/ xuweanguri*

grape-sugar n *qand e angur* [glucose/ sucrose]

grape-vine n **1** *raz, "dustán doxtar e raz toube ze masturi kard..." (Háfez); ták, mou;* **2** **the grape-vine** *(pendárin)* "I heard on the grapevine that..." *dahan-be-dahan; kaláq e xabar ávarde; "an-anát" ["an" az Tázi,* meaning "from"*] [barsáxte ye Doktor Azizolláh e Wakibi ye Giláni] "an-anát" rá be wuxi baráye dástánhá yá ágáhiháyi guyand ke kasi az dahán e digari wanide va xod án rá be digari resánad. az... az... az..., az inru "ágáhi ye nádorost"]*

graph n *(dánew engárew* [mathematics]*) artang; nemudár. //nemudár e ruzafzun e ámár e riftegi* [crime]*//*
graph-paper *káqaz e watrangi/ watranji; káqaz e cárxáne; káqaz e artang*

-graph **1** *(dar váźehá ye serewte) (námváźe misázad) abzár e negárande; -negár; harjá juri tarjome miwavad. //parnuse** [telegraph]; *pácin-negár* [pantograph]//. **2** *nevewte, negáwte, nebewte, harjá juri tarjome miwavad. //dastine ye yádegári* [autograph]*; goftár e dánewik; jostár* [monograph] *(M. Moqaddam); peikare* [photograph]*; cáp e sangi* [lithograph]*//*

-grapher *(dar váźehá ye serewte, námváźe misázad) -negár/ nevis. harjá juri tarjome miwavad.* //photographer: *peikarebardár.* geographer: *joqráfiyádán/ joqráfiyágar./* choreographer: *vawtárá*//*

graphic adj **1** *nemudár(i); artang; artangi.* graphic artist: *artang; artangi.* graphic display: *nemudár, be rixt e artang newán dádan;* the graphic arts: *artang; honarhá ye artangi.* **2** *rouwan, zende. //Gozárew e rouwani/ zendeyi az nebard.* [a graphic account of...]; *darbáre ye kárdpezewki/ ápang** [operation] *e xiw be derázá/ mubemu va rouwan/ zende soxan goft.* [graphic detail]//

-graphic(al) *(dar váźehá ye serewte) az námváźeháyi ke be* "-graph" *yá* "-graphy" *páyán migirad, setáy** [adjective] *misázad)*

graphically adv **1** *(bá nevewtan; bá nemudár, bá artang.* **2** *(pendárin) rouwan, zende*

graphics n *artang; negárgari. //artang/ negárgari/ nemudárgari bá (komak) e márád*//*

graphite n *xeluz* [<Kordi ye Surání]*

graphologist n *dast-nebewte-wenás*

graphology n *dast-nebewte-wenási*

-graphy *(dar váźehá ye serewte) (námváźe misázad) ...-nevisi; harjá juri tarjome miwavad.* //calligraphy: *xownevisi;* radioraphy: *partounegári;* photography: *peikarebardári;* choreograph: *vawtáráyi*/ negári.* geography: *joqráfiyá/ zamin-negári*//*

grapnel n **1** *(dar gozawte) cangak (baráye girdádan e kawti ye dowman va savár wodan e án).* **2** *langar e cangaki*

grapple v, **grapple (with sb/ sth)** **1** *dast be garibán wodan. //bá kasi ke bar saraw kafte* bud/ táxte bud* [assailant] *dast be garibán wod ammá u gorixt.//.* **2** *(pendárin) dast o panje narm kardan; kelenjár raftan. //Az dirbáz bá án gereftári* [problem] *dast o panje narm mikonad.//*

grappling-iron *cangak; langar e cangaki*

grasp v **1** (**a**) *casbidan, dáwtan, gereftan. //Tanáb rá casbide xod rá bálá kewid.; Dastam rá garm/ begarmi feword.; Bázuyaw rá seft casbid/ gereft.//.* (**b**) *(pendárin) vel nakardan; bol gereftan;* [grasp an opportunity]. **2** *harjá juri tarjome miwavad. //gomán nemikonam be badximi* [seriousness] *ye kár/ sán* [situation] *pei borde báwid.; Hargez nafahmid án kár rá cegune báyad anjám dád//.* **3** **grasp the nettle** *bá deliri va ostovári be kári casbidan/ bá... barxord kardan.* **4** *qápidan; gereftan. //tanábi rá k e táb/ táb-táb mixorad casbidan/ (pendárin)* grasp an opportunity: *tá tanur dáq ast, nán rá casbándan//*

grasp n **1** (**a**) *casbidan, gereftan, dáwtan. //daste rá seft casbide/ gerefte bekew!//.* (**b**) *(pendárin) dast, panje, mowt, harjá juri tarjome miwavad. //dastxow e sahewhá* [emotions] *ye nirumandi ke nemitavánest bar án cire gardad./ Be Ámriká gorixte az dast e/ cang e/ mowt e dowmanánewán birun/ dur* [beyond] *budand.//.* **2** *daryáftan, daryáft; fahmidan. //dowváriháyi/ gereftáriháyi birun az taván e daryáft e kasi* [within sb's grasp]*; gereftáriháyi fahmidani/ daryáftani* [within sb's grasp]*/ Az án dástán xub sar darmiyávarad* [have a good grasp of sth]*/ án dástán rá xub fahmide/ daryáfte.//*

grasping adj *ázmand, puldust, máldust. //puldusti ázmand* [a grasping miser]*; sarmáyedári puldust.* [a grasping capitalist]*//*

graspingly adv *ázmandáne*

grass[1] n **1** *alaf, urvar* ["alaf" xod az váže ye Avestáyi ye "urvará" wekáfte, va dar Pahlavi "urvar" ast. (EDPL 1.0680)]; váw (Gilaki, niz Pahlavi) (ZBP, C2583 BF); vaw (guyew e Táleqáni); sabze; giyá, "ke dánest hargez ke sarv e boland -- be báq az giyá yáft xáhad gazand?" (ZBP, L4873, SF); carámin (ZBP, L2228 FM). //*a blade of grass: *giyáhize, giyáhizak (ZBP, C4655, MK, FM). //sabzezár/ marqzár* [meadow]*; toxm e alaf/ urvar*/ váw*/ yek dáman e káhi/ váwi*/ alafi* [grass skirt]*//.* **2** *váw** [cereals, reeds, bamboos]. *//barresi ye váwhá* ye gunágun//.* **3** *caman, camanzár, sabzezár, marqzár, gáz, "co pile ze barg e xazán xord gáz -- hame tan wod angewt o qey kardbáz." (ZBP, C1736 FM, Nezámi). //ru ye caman ráh naravid; / sabze/ caman rá zadan* [mow]*; gáváni rá ke be cará basteand/ gozáwteand gáz bexorand.*[put out to grass]*//.* **4** *(zabán e kuce) bang.* **5** *(dar Engelestán, zabán e kuce, biwtar xárdári) (be zabán e riftegán va tabahkárán* [criminals]*) Loude//.* **the grass is (always) greener on the other side (of the fence)** *(dastán) morq e hamsáye qáz ast.* **(not) let the grass grow under one's feet** *kár e emruz be fardá nayafkandan; namadi áftáb kardan. //derang kardan/ nakardan//.* **put sb out to grass** *(beviže baráye piri) kasi rá bezur bikár kardan/ báznewste kardan*

grass[2] v **1** (**a**) *bá caman/ sabze puwándan.* (**b**) *(be jánevarán/ sotur) sabze/ xid/ xvid, alaf/ vástar* dádan.* **2** **grass (on sb)** *(zabán e kuce, dar Engelestán) lou dádan; guzcigari kardan. //Agar kasi má rá lou dahad/ guzcigari konad báyad dast az ján e xod bewuyad!//*

grasshopper n *malax, jarvásak (ZBP, C7108 FM). //toxm e malax, pure (ZBP, C5889 FM)//*

grassland n *carágáh, marqzár, camanzár, sabzezár, ráq, vástar (ZBP, C4112 FM); rávad* (ZBP, C4912 FM); murv; marq (ZBP, C6612 FM); carámin (ZBP, L2228, FM); farazd, "ze powt e man ast in o nám Urmazd -- daraxwande con lále andar farazd." (SF).*

grass roots *(biwtar dar xawáyágari* [politics]*) mardom e kucebázár/ kuce va xiyábán. //Nabáyad mardom e kuce va xiyábán rá nádide girim/ Mardom e kuce-bázár rá nabáyad farámuw konim.; hamestári* ye mardom e kucebázár bá ravewhá ye kumal** [grass-roots opposition]//

grass snake *kurulu* [Gilaki]; már e ábi (bizahr)*

grass widow *(biwtar be wuxi) zani ke wuyaw candgáhi nazd e u nist.*

grassy adj (**-ier**, **-iest**) *camani, porsabze, poralaf. //sabzevár; sabzezár, marqzár//*

grate[1] n *panjar, zanburak [qáleb e áhani, baráye negahdáwetan e zoqálsang dar kure]*

grate[2] v **1** **grate sth (into sth)** *rande kardan, randidan. //havij rá riz rande konid; panir/ havij e randide; gouz e hendi* [nutmeg] *rá dar ávite** [mixture] *randidan/ rande kardan//.* **2** (**a**) *sáyidan va ává ye guwxaráw dádan. //Darváze* [gate] *ke báz wod louláhá ává ye guwxaráwi dád.//.* (**b**) **grate (on sb/ sth)** *áváyaw/ ávázaw souhán e raván (e kasi) budan. //ávázaw souhán e ravánam ast.; Násepásiyaw ravánam rá mikáhad/ ma rá miázárad./ Raftár e zewtaw ravánam rá mikáhad/ ma rá be ján ávarde.//*

grateful adj **1 grateful (to sb) (for sth)** *sepásgozár; sepásmand, sepásdár; namakwenás, "va gereftan e lawkarhá ye namakwenás va jánbáz án ruz..." (ZBP, C3950, DTH). //baráye komaketán sepásmand-am/ sepásgozáram/ sepásmand-am/ xodárá sepás mikonam ke az man naporsidand./ az man naxástand.//.* **2** *(kohne wode) delpazir. //Deraxtáni ke sáyeyi delpazir miyandázand.//*

gratefully adv *sepásmandáne; sepásdáráne; bá sepás. //Piwnahád e komak be u dádam. U ham sepásmandáne/ bá sepás paziroft.//*

grater n *rande. //rande ye sibzamini//*

gratification n **1** *wád wodan, xownud wodan. //xownudi az kámyábi ye naqwehá; kámráni/ barávardan e varan** [sexual]*/ xámuw kardan e átaw e varan** [sexual]//. **2** *wádi, xownudi. //yeki az cizhá ye kamyábi ke dar kári deltangi ávar* [boring job] *máye ye xownudi-st.//*

gratify v (pt, pp **gratified**) **at/ by/ with 1** *(biwtar be rixt e náwenáxte) wád kardan; //Az hude ye newast besyár wád wodam.; Az wanidan e ágáhi ye kámyábi ye womá wád wodam.; Az in ke arj e kári* [appreciate] *rá ke baráyewán kardam dánestand wád wodam.//.* **2** *be kasi cizi rá ke mixáhad dádan, harjá juri tarjome miwavad. //Havas* [whims] *e kasi rá bá dádan e cizi ke mixáhad be u dádan, forunewándan.; Baráye in ke konjkávi ye ma rá forunewáni/ pásox dahi, be man begu ci-st.//*

gratifying adj, **gratifying (to do sth/ that...)** *(beáyin) xownud konande. //Máye ye xownudi-st ke ádam bebinad kuwewháyaw pádáw yáfte* [reward]*//*

gratifyingly adv *máye ye xownudi*

grating adj *guwxaráw, delázár; jánkáh; ravánkáh. //ává ye/ áváz e guwxaráwaw//*

grating adv *be wiveyi guwxaráw*

grating n *panjar; panjere ye/ dar e gere ye cini*

gratis adv *moft, ráyegán. //be namáyewgáh* [exhibition] *ráyegán ráh yáftan/ ráh dáde wodan//*

gratitude n **(to sb) (for sth)** *sepásdári, "in fazl az xodá ye man ast tá biyázmáyad ke sepásdári konam yá násepási..." (ZBP, L1919 TB); sepásmandi; Baráye ázádiyaw/ az in ke jánaw rá raháyi baxwide bud, baráye hamiwe az u sepásdári namud.; Baráye ánce ke baráyam kardeyid az womá sepásgozár-am.//*

gratuitous adj *mofti, ráyegán, bixod, náxáste, bijá, harjá juri tarjome miwavad. //downámi náxáste; doruqi náxáste; doruqguyi náxáste; kasi ke náxáste doruq guyad./ Pardehá ye ázárew e bijá dar jamjám** [scenes of gratuitous violence]*//*

gratuitously adv *mofti, ráyegán, bixod, náxáste, bijá*

gratuitousness n *mofti/ ráyegán budan; bixodi, náxástegi, bijáyi*

gratuity n **1** *(beáyin) faqyáz, baqyáz, maqyáz, miláv.* **2** *(dar Engelestán) dastmozd e báznewastegi*

grave[1] adj (**graver, gravest**) *vaxim, nágovár. //In payámadhá ye vaximi/ nágovári tavánad dáwt.; ágáhi ye/ bim e/ vaxim nágovár; Bim e láxizi vaxim miravad; bimári dar háli/ sáni* [situation] *vaxim; nahád e kári/ sáni vaximtar az án ce ke cewm dáwte miwod/ cewm midáwtim.; laqzewi vaxim//.* **2** *(baráye mardom) sangin, gerefte, darxod-forurafte. //Gerefte bud/ darxod forurafte bud.//*

grave[2] n **1** *gur, xák, "va xákaw be Marv ast..." (ZBP, L2429) //ru ye xákaw gol rixtan/ páwidan//.* **2 the grave** *(soxanvari) marg; gur, "ze gahváre tá marg dánew bejuy..." (SF); (áyá) pas az marg zendegániyi hast/ darkár ast?//.* **3 turn in one's grave** *(dastán) dar gur e xod larzidan. //Bá in pirhan/ injuri birun naro- mádarat dar gur be xod milarzad!//*

grave[3] n; **grave accent** *(dastur e zabán) guwáy** e gerán; fewár e gerán, ruy e yek vát e váki* [vowel]*, con "è"*

gravel n *rig. //yek bár rig; yek ráh e rigi; kán e rig* [pit]*//*

gravel v (**gravelled/ gravelling;** (US) **graveled, graveling**) *(beviże náwenáxte) rigpuw kardan; bá rig puwándan. //ráhi rá rigpuw kardan; ráhi rigi/ rigpuw//*

gravelly adj **1** *porrig, rigi, rignák, rigmand. //In xák rigmand ast va xub ábkew ast* [well drained]*/ xub áb mikewad va baráye kewt e giyáháni ke kune mikonand* [root crops] *xub ast.//.* **2** *(pendárin, beviże pasandide) (ává ye) mardáne/ bam va dorowt*

gravely (adv) *saxt, bad. //saxt bimár; Agar conin miyandiwi, saxt dar laqzewi.!//*

graven adj, **graven (in/ on sth)** *(bástáni) kande (wode); //(pendárin) baráye hamiwe be yádam mánde.//*
graven image *(dar Enjil) bot*

gravestone n *sang e gur, sang e árámgáh*

graveyard n *gurestán, daxme, marqazan, "har ke rá ráhbar zaqn báwad- manzel e u be marqazn báwad." (ZBP, C6069, FM)*

graving dock n *dake ye xowk* [dry dock] *ke dar án birun e kawti rá pák mikonand.*

gravitate v, **gravitate towards/ to sb/ sth** *kewide wodan; geráyidan; geráyestan. //Hengámi ke in doxtar e zibá tu ámad hame ye mardáni ke dar otáq budand be su ye u geráyidand./ kewide wodand; Soxan/ goftogu be varzew kewid/ kewide wod.//*

gravitation n *niru ye kewew/ geráyew. //kár e/ kárkard e niru ye kewew/ geráyew ruy e karphá* ye espáw** [celestial bodies]//

gravitational adj *kewew/ geráyew. //meidán e kewew/ geráyew//*

gravity n **1** *niru ye kewew/ geráyew.* **2** (**a**) *vaximi, badximi, nágovári. //Gomán nemikonam ke mifahmi kár tá ce andáze xaráb ast/ Gomán nemikonam ke vaxim budan e sán* [situation] *e/ nahád e kár rá darmiyábi.; Baráye xosiri** [offence] *bed-in vaximi pádafre* [punishment] *ye hanjár zendáni/ zendán ast./ ágáhi/ ágáhihá ye saxt vaxim//.* (**b**) *geráni/ sangini* [solemnity]. *//Dar dádgáhi/ dar áyin e xáksepári raftári sangin/ gerán dáwtan./ Barqi dar cewmánaw dide miwod ke doruqin budan e raftár e sanginaw rá áwkár minamud.//*

gravy n **1** *ábguwt, cáwni ye guwt.* **2** *(zabán e kuce/ beviże dar Ámriká) pul e/ sud e bádávarde.*

gravy-boat n *ábguwtxori; cáwnidán*

gravy train *(beviże dar Ámriká) be moftxorán/ koláhbardárán peivastan; jozv e dárodaste ye moftxorán/ koláhbardárán budan.*

gray (US) adj, n, *bengarid be* "grey"

graze v **1** **graze (in/ on sth)** *caridan. //gávháyi ke dar sabzezár micarand.//.* **2** (**a**) **graze sth (in/ on sth)** *becará gozáwtan; carándan; be cará bordan. //gusfandán rá carándan//.* (**b**) *(sabzezári/ camanzári rá) be vástaryuwi* nahádan; baráye cará bekár bordan//*

graze[2] v **1** **graze sth (against/ on sth)** *málidan va xaráwidan; xastan. //bázu ye/ sáq e pá ye xod rá be sang málide va xaráwidan/ xastan./ Oftádam/ oftáde zánuyam xaráwide gawt.//.* **2** **graze (sth) (against/ along sth)** *málidan va xaráwidan. //Az hamdigar ke gozawtim separháyemán beham málide xaráwide wod.; Goluleyi guneaw rá xaráwid/ xast.; Muwaki ke candán páyin parváz mikonad ke engár sar e caparhá* [hedge rows] *rá xaráwid/ xast./ karak** [tyre] *e ráde* be sang e jadval* [kerb] *málid//*

graze n *xaráw, xaráwidegi*

grazier n **1** *galledár; cubár; vástaryuw*.* **2** *(dar Ostráliyá) cubdár, gusfand-dár*

grazing land *carágáh; care* [<Pahlavi, care (ZBP, C4348, MK, BF)]*

grease n *pih, peh, "sad jegar páre wod ze har suyi- tá darámad pehi be pahluyi." (ZBP, C234, FM, Nezámi). //Pih e xuk rá mitaván baráye sorx kardan* [to fry] *bekár bor.//.* **2** *rouqan, carbi, carbu (ZBP, C4185 FM); rouqan e/ carbu ye áse* [axle]*; be muhá ye xod xeili rouqan mimálad.; lakkehá ye rouqani rá mitaván bá áb e barhuh** [liquid detergent] *zodud/ pákid/ pák kard.//*

grease v **1** *rouqan zadan/ málidan.* **2** **grease sb's palm** *sebile kasi rá carb kardan; páre dádan*

greaser n *(dar Engelestán) (kárgar e) rouqankár*

grease-gun n *tolonbe ye rouqanzani/ rouqankári*

grease-paint n *bazak e honarpiwegán*

grease-proof (adj) *káqaz e rouqani*

greasily adv *carb, cáplusáne*

greasiness n *carb,*

greasy adj (**greasier**, **greasiest**) **1** (**a**) *carb, rouqani, carbocili, laqzande, carb o liz. //yek mile ye carb; yek ráh e rouqani//.* (**b**) *carb, carbu. //pust e/ mu ye carb//.* (**c**) *carb-o-cili.* **2** *(pendárin, anáyin, xárdári) cáplusáne. //Bá labxandi cáplusáne be man dorud goft.//*

great adj (**greater**, **greatest**) **1** (**a**) *bozorg, pahnávar, aráván. //kawti ye bozorg zir e kuhehá ye áb forraft/ xenikid** [sink]; *gostare* [expanse] *ye pahnávari az jangal/ tá źarfá ye farávání/ saxt źarf náquw zadan; hame ye jánevarán az bozorg va kucak; anbuhi az mardom ámadand/ gerd ámadand.; womár e farávání az mardom gerd ámade budand.; Biwtar e mardom/ biwine ye mardom ostovár midárand/ mipasandand* [approve]*//.* (**b**) *xeili dur. //Jáyi saxt dur miziyad./ xeiku dur-durhá zendegi mikonad./ Án (dástán) xeili-xeili/ dar gozawte ye xeili durdast bud./ piwámad.//.* (**c**) *saxt. //saxt arzewmand/ arjdár, besyár porarj/ az sir tá piázaw rá goft/ Án rá bá hame ye rizekárihayaw bázgoft./ Saxt parvá kon* [take great care] *án rá xub/*

dorost anjám dahi.; Saxt bá womá hamdard-am.; saxt xáhán dáwtan/ xáhán e faráván dáwtan.//. (**d**) *besyár xub, sarehál, //Emruz xeili sarehál-am!; besyár varzide* [great form]*; besyár sarwád/ saxt wádán* [spirits]//. (**e**) *bozorg, faráván, besyár. //Máye ye ásudegi ye faráván ast ke bedánim tandorost-i.; Xeili komak kardid.; Bozorgtarin doźaxtari* [disaster] *ke tákonun baráyemán rox dáde.//.* **2** (**a**) *bozorg, setorg, "por az rouqan e gáv jámi bozorg -- ferestád zi filsuf e setorg." (ZBP, L5726, SF); mahest, "Noxostin sar e náme kard az mahast -- wahanwáh kasrá ye yazdánparast." (ZBP, L3349, SF). //setorgtarin/ bozorgtarin kárháyaw* [deed]*;/ Hickas vádang nemikonad* [deny] *ke samatánehá** [symphonies] *ye Bethoven wáhkárháyi* [masterpiece] *setorg ast.; mardi, honarmandi, rudsázi/ navázandeyi bozorg; bozorgtarin matalnevist* [novelist] *e jahán//.* (**b**) *bozorg, mah, abar, mas (ZBP, C6695); setorg. //bánuyi bozorg/ setorg; mahbánu, masbánu*; abarniruhá (ye jahán); Eskandar e bozorg/ mahest//.* (**c**) *(anáyin) wegerf, behtarin, har já juri tarjome miwavad. //ádam e wegerfi-st!; az hame sartar/ bartar ast!; Xeili xub ast ke mitaváni biyáyi!; ce wappási ye/ mehmáni ye xubi!; tup rá xeili xub zad tu ye darváze* [score a goal]*//.* (**d**) **great (to do sth)** *xow, xub. //Dar Ahváz xeili be má xow gozawt.; Az áwnáyi bá womá saxt wád wádam!; Didár e womá saxt máye ye wádmáni ast!//.* **3** (**a**) **great for sth** *(anáyin) darxor, faráxor; wáyeste. //In másmásak* [gadget] *baráye báz kardan e kive*/ quti besyár xub ast/ xeili be dard e báz kardan e kive*/ quti mixorad.; In kafwhá baráye gelowol ján midahad.//.* (**b**) **great at sth** *(anáyin) zebardast, xeili xub. //Dar celtapká*/ tenis zebardast ast.; Watrangaw/ watranjaw xeili xub ast.//.* (**c**) *(be riwxand) (baráye nekuhew yá noumidi)* [Oh great!] *ei bábá; besuzi ei baxt, cewm naxori!, harjá juri tarjome miwavad. //Ei bábá bázham be otobus/ masráde* naresidam!; Cewm naxori!, xeili komak kardi!//.* **4** (**a**) *arjdár, bozorg, setorg. //Wáhzáde mixást wouhar konad/ jawn e bayugáni ye wáhzáde bud, va hame baráye in ruydád e bozorg be wahr ámade budand.; Bá nazdik wodan e mah-hengám* [great occasion/ moment] *delwureaw* [nervous] *ru be fozuni nahád.//.* (**b**) *bimánand, bozorg, setorg. //baxt e bozorgi/ bimánandi be u ruy ávard, ammá naqáppidaw/ az dastaw dád.//.* (**c**) **the great** *setorg, bozorg, arjdártarin. //Bartari ye bozorg e in felez/ yuwost*/ ayoxwost* án ast ke zang nemizanad* [to rust]*//.* **5** *xeili xub, harjá juri tarjome miwavad. //Báham xeili dustim/ dustán e xeili xubi hastim; Hargez ketábxán e xubi nabudeam/ hargez xeili bexán/ bexun nabudeam.; dar gelegozári kam nemiávarad!//.* **6** *(anáyin) xeili. //ce xar e bozorgi* [idiot]*!; Xers e gonde!* [pig!]*; Ce tekke nán e bozorgi!//.* **7** *(dar nám e gunehá* [types; species] *bozorg; wáh) wáhparváne ye bozorg* [the great monarch butterfly]*//.* **8** *(dar nám e xiwávandhá) harjá juri tarjome miwavad. //*great-grandfather: *niyá/ niyák/ dade (ZBP, C4478 FM);* great-grandson: *nabire/ nabine (ZBP, L7655, FM)//.* **9** *(kohne wode- anáyin) (newán e wegeft) Xodáyá/ Xodá ye bozorg!* [Great Heavens!]*//.* **10** **be no great shakes** *(anáyin) na xeili xub/ kárámad/ wáyeste!!* [efficient; suitable] *harjá juri tarjome miwavad. //Honarpiweyi nist ke cangi be del bezanad//.* **going great guns** *(anáyin) xeili xub dar kár e…; garmágarm e… budan;* **great and small** *bozorg o kucak; xord o kalán. //hamegán az bozorg gerefte tá kucak dastxow e degargunihá hastand.//*

The Great Bear *xers e bozorg [setáregán e ásemán e mex e abáxtar]*

the Great Lakes *panj daryáce ye bozorg miyán e Ámriká va Kánádá*

great n *(anáyin) bozorgmard; bozorgán, rad. //mehmániyi/ jawni ke dar án hame ye bozorgán/ radán/ dom-kolofthá/ mardomán e sarwenás (ámade) budand.//*

Great Britain, *kutáh wode* **GB**, *niz* **Britain** *Britániá/ Engelstán*

great circle *dar yek guy, "masparhun*"/ dáyere ye bozorgi ru ye guy ke abarzeh* [diameter] *e án az náf e guy bogzarad.*

great coat n *juxá* ye gerán (beviże ártewi) [<guyew e Lori, juxá]*

greatly adv *xeili, faráván, saxt. //xeili sargarm wodim/ xeili xandidim./ Dar án gozárewhá xeili gazáfekári karde budand/ ráh e gazáfe peimude budand.* [exaggerate]*; Saxt be u arj mineham.* [revere]*//*

greatness n *bozorgi, "wavad bande ye bihonar wahriyár- neźád o bozorgi nayáyad be kár." (SF); mahi; mehtari. //be ruzgár e xiw be bozorgi/ mehtari dast yáftan//*

greaves n *sáqband (M. Moqaddam)*

grebe n *kewin (ZBP, C5656) parandeyi az xánevádehá ye* Podicipedidae *yá* Podicipitidae

Grecian *Yunán/ Yunáni (ye bástán). //yek xákestardán* [urn] *e Yunáni; nimrox e yunájni ye (bástán e) zibáyaw.//*

greed n **1** **greed (for sth)** *wekambáregi, wekamuyi, wekambandegi.* **2** *áz, ázkámegi, ázvari, ázmandi, ázvári. //Dáláhá** [company] *ye bozorg ke ázmandáne hamimálán* [competitiors] *e kucaktar e xod rá forumibarand.; Dar tab e áz va rawk* [envy] *suxtan//*

greedily adv *ázmandáne*

greediness n *áz, ázkámegi*

greedy adj (**greedier**, **greediest**); **greedy (for sth)** *wekamu, wekambáre, ázmand, ázvar, ázkáme. //pesaraki wekamu; na gorosne, hamáná wekambáre; bá cewmán e ázmand be kák* [cake] *xire gawtan; ázmand e zur/ báládasti; ázvari baráye be dast ávardan e ágáhi//*

Greek adj *(kewvar/ bum/ mardom/ zabán e) Yunáni*

Greek n **1** *(mard/ zan/ mardom e) yunáni.* **2** *(zabán e) Yunáni.* **3** **it is all Greek to me** *(anáyin) (dastán) sar dar nemiyávaram; nemiwavad fahmid*

green adj (**greener**, **greenest**) **1** *sabz, kás (ZBP, C411) kásgin* (ZBP, C3627). //sabz e camani; noxod sabz e táze; kás, kásgin, (cewm-sabz); kás-cewm [besanjid bá, "káse-cum" Gilaki (cewm sabz, záq)//.* **2** *por-sabze, sabz, sabzezár; sabzevár, xid (ZBP, C5060 FM). //kewtzárhá ye sabz, sabzezár, sabzevár, tappehá ye sarsabz//.* **3** (**a**) *(mive) sabz, kál, náras. //mouz e sabz/ náras; sib e kál//.* (**b**) *cub e nakowte, cub e tar, "nemidánam ce cub e tari/ hizom e tari behew foruxtam ke bá man conin mikonad.; Cub e/ hizom e tar xub nemisuzad.//.* (**c**) *(tanbáku ye) tar/ sabz.* **4** *(anáyin) náwi, sáde, qure. //wágerrd e náwi/ tázekár; Xeili báyad sáde del/ xám báwi ke conán cizi bávarat waved!//.* **5** *(baráye roxsár) pariderang; náxow, bimárgune; zargun; zaryun (ZBP, C7041 FM). //Ráhiyán daryágerefte va pák náxow va pariderang gawtand.//.* **6** *rawkin, harjá juri tarjome miwavad. //Ráde* ye/ máwin e no ye qawangaw rá ke did az rawk* [envy] *dáwt xafe miwod* [be green]*//.* **7** *(soxanvari, pendárin) tar, tar o táze, wádáb. //xub pir wodan* [live to a green old age.]*; yád e kasi rá táze negahdáwtan; kasi rá az yád nabordan* [keep sth green]*//.* **8** *(xawáyágari*/* politics*) haváxáhi ye zistbum/ xidgari*; kumal* e zistbum* [Green party]. **9** **give sb/ get the greenlight** *(anáyin) ceráq e sabz be kasi newán dádan.*

green[2] n **1** *(rang e) sabz; sabzi. //sabzi ye/ xorrami ye birun e wahrhá ye bozorg, beviże dar bahár//.* **2** *jáme ye sabz. //doxtari sabzpuw//.* **3** **greens** (**a**) *(candgáni) sabzi, sabziját.* (**b**) *(dar Ámriká) deraxt; sabze. //*Christmas greens: *deraxt e Krismas*/ zádruz e Mehr* [M. Moqaddam].* **4** *sabzezár, ráq, marqzár, camanzár// sabzezár e/ráq e rustá//.* **bowling-green** *be* "bowling-green" *bengarid.* **5** *(dar cougán camani/ golf) caman e kutáh e gerdágerd e surâx.* **6** **Green, Greens** *hamvand e kumal** [party] *e haváxáh e negahdáwt e zistbum*

greenback n *(dar Ámriká, anáyin) wahravá*

greenbelt n *kamarband e sabz, sabzevár e pirámun e wahr*

greenery n *sabzi, xorrami, wáxobarg (e áráyewwi); gol o giyáh. //Bá in hame gologiyáh tálár biwtar rixt e jawn be xod gerefte* [look festive]*//*

green-eyed n, adj *kás; káscawm; kásgin; záq, záqcawm*

green-eyed monster *(soxanvari) rawk, pożhán*

green finch n *(guneyi) sehre ye sabz e ye Orupáyi, be nám e dánewik e* Chloris chloris *ke rang e parháyaw sabz e zeituni yá zard ast.*

green finger *(anáyin) ostádi dar báqbáni. //Mámán bozorg ostád e báqbáni ast.//*

greenfly n [pl **greenfly**] *wete ye sabz, bengarid be* "aphid"

green grocer n *sabziforuw, sabzi va miveforuw*

greenhorn n *hálu, sádedel, náwi*

greenhouse n *golxáne, tábxáne (ZBP, L2143); táváne (ZBP, C6132 FM)*

greenhouse effect *afzáyew e garmá ye zamin (ke máye ye án afzáyew e gáz e angewt* "CO2" *ast.*

greenish adj *sabzfám; ánce ke be sabzi zanad. //sabzi ke be zardi mizanad/ sabz e zardfám//*

greenness n *sabzi, xidi (ZBP, C5060 FM)*

Green Paper *dastur e newast*

green pound *lire ye Engelisi va arzew e barábari ye án baráye farávardehá ye kewávarzi*

Green-room n *(dar namáyewxáne, kárgáh e jamjám*/* TV*) raxtkan*

green salad *sabzine ye káhu va digar sabziját e sabz*

green tea *cáy e sabz*

Greenwich Mean Time *kutáh wode* **GMT**, *niz* **universal time** *Mix e zaman*/ mix e gáh* (e Grinvic)*

greenwood n *(bástáni) jangal dar tábestán*

Greet v **1** (**a**) **greet sb (with sth)** *porsidan, "…va yekdigar rá garm beporsidand va Rezá az Táher besyár work kard." (ZBP, L1255 TBH); porsew, "Xárazmwáh be xatt e xod cand satr nevewt ke farzand e Bubakr*

porsew bexánad va bedánad ke má rá be Xárazm mehmán ast." (ZBP, L1432 TBH); "Nouzar porsew e wáh beresánid…" (ZBP, L1433, TBH). //Áfarin, "bar u áfarin kard va porsid va goft -- hami bástin [be ástin] xun e moźgán beroft." (ZBP, L6314, SF); dorud, "dorud e Vise jánafzáy bepzir [bepazir] -- basi xowtar ze buye gol be wabgir." (ZBP, L7751 VR). //Dar xiyábán bá takán dádan e dast be man dorud dád/ dorud goft.; dam e dar istáde mehmánán e xod rá porsidan/ dorud dádan//. (**b**) **greet sth with sth** *pazire raftan, ruberu wodan, paziroftan, barxordkardan. //Bá án ágáhi bá wádmáni* [cheering]*/ bá hou* [booing] *kardan barxord wod.* [greet]*; sar e kár gozáwtan e u/ bekár gomáwtan e u/ u rá ke sar e kár gozáwtand bá ásudegi* [relief]*/ bá noumidi (ye hamegán)* [dismay] *ruberu wod.//.* **2** *(baráye cewmandázhá va áváhá) nágahán padid ámadan. //Cewmandázi ke nok e/ sar e tappe be cewmemán xord/ nágahán jeloyemán padidár gawt.//*

greeting n *dorud, áfarin [baráye nemunehá be* "**greet**" *bázgardid]. //*"hello" *dorud va* "Dear Sir" *Áqá ye gerámi" har do dorud va áfarin-and.; be yekdigar dorud dádan; baráye kasi dorud ferestádan; porsew resánidan, "Nouzar porsew e wáh beresánid." (ZBP, L1433 TBH). //barge ye dorud/ porsew* [a greetings card]*//*

gregarious adj **1** *bejuw, xungarm.* **2** *(zistwenási/ baráye jánevarán va parandegán) rameyi, galley; goruhzi (M. R. Báteni)*

gregariously adv *bá juwoxoruw*

gregariousness n *juwoxoruw*

Gregorian adj *Grigori*

Gregorian calendar *sálmár e Grigori*

Gregorian chant *musiqi ye Grigori, be nám e Páp Grigori ye noxost, viźe ye sadehá ye miyáne*

gremlin n *jen. //báz márádam*/ kámpiyuteram jenni wode!//*

grenade n *nárenjak. //nárenjak e dasti; yek kaft** [attack] *bá nárenjak//*

grenadier n *sarbáz e nárenjakafkan; (dar Engelestán) sarbáz e hang e piyáde*

grew (pt of grow)

grey, (US) **gray** adj **1** (**a**) *xákestari, kabud, sorbi. //cewmán e/ mu ye xákestari/ yek dast jáme ye xákestari//.* (**b**) *mu xákestari; domuy. //Tázegihá muháyaw xákestari wode/ do-muy wode; Dáram domuy miwavam/ Muháyam dárad xákestari miwavad.//.* (**c**) *gerefte, abr, abri, xákestari. //yek ruz e abri/ xákestari//.* **2** (**a**) *fosorande; deltangiávar, yeknaváxt. //yek zendegi ye/ ruzgár e yeknaváxt; Pas az raftan e u/ raftanaw zendegi pák delafgár/ deltangi-ávar va biármán* [pointless] *gawt.//.* (**b**) *(xárdári) biján, biramaq, binám, gomnám. //vezáratxáneyi* [government department] *ke mowti mardán e gomnám e forumáye* [grey men] *án rá migardánand.//*

grey area *gong. //Hengámi ke áyin náme ye kárhá ye wahrbáni rá minevewtand xeili baxwhá/ cizhá/ zaminehá gong mánd.//*

grey matter (**a**) *mádde ye xákestari ye maz.* (**b**) *maqz, kalle, huw. //pesarbacceyi bikalle/ kallepuk, bimaqz//*

grey n **1** *(rang e) xákestari. //Yek dast jáme ye xákestari ye sir* [dark]*/ rouwan* [light]*/ miyáne* [medium]*//.* **2** *jáme ye xákestari; xákestari-puw//*

grey v *xákestari wodan/ kardan. //muháyaw pák xákestari wode.; Panjáh sál dáwt va muyaw xákestari wode bud.//*

greybeard n *riwsefid, pir, sálxorde*

grey-headed adj *musefid, spidmuy, pir, sálxorde*

greyish adj *xákestarifám, kabud*

greyhound n *sag e tázi. //takrobáyi* [racing] *ye saghá ye tázi//*

grid n **1** *panjar (ZBP, C5648), zanburak. //panjar e darváze* [cattle-grid]*//.* **2** (**a**) *panjar. //naqwe ye wahr e/ xiyábánhá ye Niyu York mánand e panjar/ cárxáne kewide/ sáxte wode.//.* (**b**) *dám, panjar. //panjar baráye yáftan e jáhá ru ye naqwe//.* **3** *dám [con baráye simkewi ye barq]. //dám e sarásari ye barq e kewvar//.* **4** *panjar*

griddle n *sáj*

gridiron n **1** *panjar/ zanburak e kabábpazi.* **2** *(dar goltapká* ye Ámriká/* American football*) panjar*

grief n **1** **grief (over/ at sth)** *anduh e źarf, váy, "faqán az in qoráb bin o váy e u." (ZBP, C4136 FM, Manucehri); gorm. gormogodáz (ZBP, C1618 FM); muźe, muź (ZBP, C6214 FM); timár, ázarm (ZBP, C122 FM). //az gorm o godáz e margaw be divánegi kewide wodan; deq kardan* [die in grief]*//.* **2** *máye ye*

*ázarm/ anduh/ deq/ neźandi, "nabáwad wádmáni bi neźandi -- na piruzi bovad bi mostmandi." (ZBP, L7757 VR). //Zanáwuyiyaw bá doxtari na az din e xodewán máye ye ázarm e pedar va mádararaw/ máye ye neźandi ye źarf e zádáránaw** [parents] *gawt.//.* **3 come to grief** (**a**) *(anáyin) be wekast anjámidan. //Engár hame ye barnáme ye kucakaw baráye pul darávardan bá wekast ruberu wode//.* (**b**) *wekastan, xord wodan, oftádan, zamin xordan. //cand tan az piyádegán ru ye piyádero* [pavement] *ye yaxi zamin xordand//.*

good grief! *(wegeftváźe, newán e wegeft va noumidi) xodáyá!; na bábá!*

grief-stricken adj *qamzade, neźand, "nabáwad wádmáni bi neźandi -- na piruzi bovad bi mostmandi." (ZBP, L7757 VR); //dar gormogodáz; kuwidan xiwávandán e qamzade rá deldári dádan//*

grievance n, **(grievance against sb)** *wekuh, gele, mosti, "mosti makon nawnavad u mosti -- zári makon ke nawnavad u zári." (ZBP, C6673 FM, Rudaki); delxori. //Hamvandán* [member] *rá faráxándan tá mostihá ye/ delxorihá ye xiw rá bázguyand* [to air]*; az kixá* [boss] *ye xiw delxori dárad/ mostmand ast; Sarparasti* [management] *paziroft be gelehá ye/ mostihá ye kármandán residegi konad.//*

grieve v **1** *kasi rá be qam newándan, máye ye gormogodáz e kasi gawtan; deqqe del e kasi wodan. //Az inke sarbáz-zade nemixáhid be mihan bázgardid mádaretán saxt neźand gawte!; Az inke wanidam womá candán náfarmáni/ sarpici kardeyid saxt afsordam.; Máye ye anduh e man ast ke nágozir áyad in rá beguyam ke in xodetán hastid ke báyad nekuhew gardid.//.* **2** (**a**) **grieve (for sb); grieve (over/ about sb/ sth)** *be sug newastan; be qam e... newastan; az... deq kardan; baráye... mosti kardan, //Biw az yek sál ast ke doxtarewán morde ammá ánán hanuz sugvárand./ mosti mikonand.; az marg e farzand e morde ye/ gomgawte ye xiw mosti va zári kardan/ sugvár budan; baráye marg e kasi sugvári/ mosti kardan//.* (**b**) **grieve at/ about/ over sth** *saxt pawimáni namudan. //Az laqzewhá ye gozawte pawimáni (kardan) sudi nadárad.//*

grievous adj **1** *máye ye anduh/ deq/ neźandi. //Ágáhihá ye ziyánhá ye/ marg e/ gonáhhá ye/ laqzewhá ye máye ye neźandi//.* **2** *(beáyin) saxt, bad, gerán, bozorg, zewt. //dard e gerán; zaxmhá ye sahmgin. //laqzewi, áki, gonáhi, ágrefti* [crime] *sahmgin//*

grievous bodily harm, *kutáhwode* **GBH** *(dátikán)ásib e tan peyro ye kaft** [attack]*/ágreft.*

grievously adv *máye ye anduh/ deq/ neźandi*

griffin, **griffon**, **gryphon** n *(dar mithá** [myth]*) wirwáhin (M. Moqaddam); bawkux* [<Pahlavi (ZBP, C5510, <Pahlavi]*

grill n **1** (**a**) *kabábpaz, brijan. //yek kabábpaz e barqi; yek brijan e barqi/ yek kabáb-paz e páye-boland* [an eye-level grill]*;/ Yek pál** [minute] *bogzáraw zir e kabábpaz tá ruyaw sorx wavad/ dig e kabábpaz* [a grill pan]*//.* (**b**) *kabáb.* (**c**) **grill/ grill-room** *kabábi, kabábxáne, kabábsará. //Pas didáremán dar Kabábi/ kabábzáne, áwkub e noxost.//.* **2** *bengarid be* "Grille".

grill v **1** (**a**) *kabáb kardan/ wodan. //*grilled steak: *kabáb e Ámrikáyi*; Baráyat máhi kabáb mikonam.//.* (**b**) *(anáyin) xod rá dáq kardan/ suzaándan. //xod rá jelo ye átaw dáq kardan.//.* **2** *(pendárin- anáyin) dowmanáne kasi rá porsewpic kardan. //Pásbánán/ kalántari biw az yek tasu* [hour] *u rá porsewpic kar/ kardand.//*

grille, grill n *panjar. //menewtá ye ganj/ bánk* [bank clerk] *az powt e panjar be gomáwtár* [customer] *xire gawt.; hengámi ke carxowt* [machinery] *kár mikonad beppáyid ke panjar sar e jáyaw báwad.//*

grim adj (**grimmer**, **grimmest**) *qamgin, gerefte, sahmgin. //roxsári, negáhi qamin,/ didári gerefte/ qamgin/ qamin/ gerefte bud. va mitavánestam befahmam ciz e badi roxdáde.//.* **2** *saxt, peigir. //kuwew* [struggle] *e peigirewán baráye zendemándan//.* **3** *delafgár, deltang-konande, nágovár, talx. //ágáhi ye/ ágáhihá ye nágovár; Má hanuz bá áyandeyi nágovár bá womár e fazáyande ye bikárán ruberu hastim.//.* **4** *talx. //labxandi talx//.* **5** *sahmgin; harásangiz. //dástáni sahmgin; harásangiz darbáre ye wekanje va kowtár//.* **6** *delafgár, deltang, qamangiz. //divárhá ye delafgár e zendán//.* **7** *náxiw. //xeili náxow-am//.* **8** *(anáyin) xeili bad, nágovár, rosvá. //"negárháyaw"/ "pardeháyaw" rá dideam- xeili bad-and.//.* **9 like grim death** *con xarcang. //Wáxe rá con xarcang casbide bud./ Con xarcang be káraw casbide//*

grimace n *roxsár e poráźang; adá; dahankaji. //Az dar roxsár poráźang kardan//*

grimace v *roxsár poráźang kardan; adá darávardan. //Az andiwe ye án bá bizári roxsár poráźang kard/ ruy darhamkewid.//*

grime n *cerk, wux, kersane (ZBP, C421 FM); perk. //Dude va cerk e yek wahr e kárxáneyi bozorg.; roxsári puwide az cerk/ wux va xi/ xẁi//*

grime v *(beviźe náwenáxte) cerk kardan. //roxsári porgardoxák* [grimed with]*//*

grimly adv *qamgin, gerefte, sahmgin; saxt, con xarcang. //bá hame ye dowvárihá saxt istáde.//*

grimness n *qamgini, gereftegi, sahmgini; saxti*

grimy adj (**grimier**, **grimiest**) *wuxnák; faźágen. //dastáni wuxnák/ faźágen; panjereháyi cerk/ cerkin//*

grin v (**grinned**), **1 grin (at sb)** *riwxand zadan, niwxand zadan; niw e xod rá báz kardan; //(engár) man va u yek wuxi ye penháni* [a secret joke] *rá midánestim, niwaw rá be man bázkard./ niw e xod rá tá bonáguw bázkardan* [from ear to ear]*/ bá riwxand/ niwxand goftan./ Niwxandi zade newán dád ke mipazirad.//.* **2 grin and bear it** *foruxordan va dam barnayávardan; mosti kardan. "mosti makon, nawnavad u mosti -- zári makon ke nawnavad u zári." (ZBP, C6673 FM, Rudaki)*

grin n *niwxand, riwxand, niw e xod rá báz kardan. //Niw e xod rá tá bonáguw báz kardan/ bá niwxandi zewt kárdi birun kewid/ barhanjid.//*

grind v (pt, pp **ground**) **1** (**a**) **grind sth (down/ to/ into sth)** *sáyidan, sudan, xord kardan, árdan (ZBP, C3341, MK); ás kardan, "...va sabz wod va zard gawt va bedravidand va pák kardand va ás kardand va poxtand va bexordand." (ZBP, L101 TB). //Pil xorákaw rá bá dandánhá ye ásiyá ye nirumandaw misáyad.; dáne ye qahve rá sáyidan; balál rá sáyidan; cizi rá sáyide va árd kardan//.* (**b**) **grind (down) (to/ into sth)** *ás wodan, sude wodan, xord wodan. //Balál ásán sáyide miwavad/ ás miwavad.; Az in narmtar* [finer] *sáyide nemiwavad.//.* (**c**) *carx kardan, ás kardan. //guwt e gáv e carx wode/ ás wode/ áside//.* **2 grind sth (from sth)** *sáyidan; árdan. //Az gadom/ balál bá sáyidan/ ás kardan árd be dast ávardan.//.* **3 grind sb (down)** *(pendárin) kasi rá leh kardan/ xord kardan. //Mardománi ke az tohidasti xord gawteand./ Mardománi ke zir e bár e báź kamarewán xam wode; mardomán e setamdide; Sástáráni*/ setamgaráni* [tyrants] *ke tohidastán rá xord/ leh mikonand.//.* **4 grind sth (on/ with sth)** *sáyidan, afsudan, pardáxtan. //kárdi/ vinoki** [a lens] *rá ru ye sang sáyidan/ afsudan//.* **5 grind sth (together); grind sth in/ into sth** *beham málidan. //az/ bá noumidi dandán-qoruce kard.; cerki ke bexord e talan** [surface] *rafte/ saxt ru ye... málide wode bud./ (pendárin) páwnehá ye xod rá saxt beham kuftan.//.* **6 grind (away)** *jirjir kardan. //Án Ás* [engine] *e kohne jirjir karde va milarzid/ takán-takán mixord.* [shudder]*//.* **7** *ás kardan, bá dast carxándan. //ás* [machine] *e qahve-xord-koni rá bá dast carxándan//.* **8 grind (away) (at sth)** *(anáyin) saxt xarxuni kardan.* **9 grind the faces of the poor (into the dust)** *(soxanvari) bar sar e nátaván/ biciz dast e zur zadan, "Mazan bar sar e nátaván dast e zur..." (Sa'di); az setamkári bar binaváyán wád gawtan.* **grind to a halt/ standstill** (**a**) *baráye (ráde*/ máwin) áheste va jirjirkonán/ qeźqeźkonán bázistádan.* (**b**) *(pendárin) kamkam bázistádan. //án bastnewini sátvun** [industry] *rá kamkam bázistánd.//.* **10 grind on** *saxt be… casbidam; …rá vel nakardan; dastbardár nabudan. //Soxanrán deltangi ye/ náwakibi ye wenevandegán rá farámowte, dastbardár nabude rudederázi mikard.//.* **grind sth out** (**a**) *bá carxándan e daste… darávardan. //Bá carxándan e daste ye arqanun e kucak* [barrel-organ] *ává ye musiqi darávardan//.* (**b**) *zerzer naváxtan, zerpzerp zadan.* (**c**) *(xárdári) zerp-zerp birun dádan; yekband birun dádan. //Zerp-zerp hafteyi yek dástán e ewqi* [romantic] *ye piwepá-oftáde* [cheap] *birun midád.//*

grind n **1** *sáyew, sudan, ás kardan.* **2** *andáze ye dánehá ye sude/ sáyide; dorowt sude* [coarse grind]. **3** *(kár e raváni/ maqzi yá cehrik*/ tanáni* [physical] *ye) deráz, peivaste , yeknaváxt/ taványfarsá; xarkári ye peivaste. //dar takrobáyi bá docarxe* [cycle race] *sarbáláyi ye deráz va jánfarsáyi* [uphill grind] *rá bálá raftan/ Nomre dádan e bargehá ye ázmun kári tavánfarsá-st/ yek xarkári-st.//*

grinder n **1** *.-sáb; ...-sáy; ásiyá. //qahvesáy; qahvesáb; ásiyá ye qahve//.* **2** *kasi ke misáyad/ misábad/ tiz mikonad./ cáqutizkon*

grinding adj **1** *jirjir, qiźqiź, qeźqeź. //ráde*/ máwin bá tormozi jirjirkonán (áheste) bázistád.//.* **2 bring sth/ come to a grinding halt** *pák bázistándan/ bázistádan*

grinding poverty *(soxanvari) bicizi, binaváyi/ tohidasti ye jánkáh*

grindstone n *afsán; sang e cáqutizkoni*

grip v (**gripped**) **1** *casbidan, gereftan va dáwtan, bawalidan, ágiwidan. //kudak e tarside dast e mádaraw rá casbid.; Tormoz nagereft* [fail to grip] *va ráde*/ máwin be divár xord.//.* **2** *(beviźe berixt e náwenáxte) gereftan; be xod dáwtan. //namáyewi ke báwandegán rá be xod dáwte.; tars bardáwte//*

grip n **1** **(grip (on sb/ sth)** (**a**) *casbidan, gereftan va dáwtan, bawal (ZBP, C177 FM); gir, ágiw. //Tanáb rá gereftan va dáwtan/ bawalidan/ casbidan//; veldádamaw/ vádádamaw va u darraft.; Kuhnavard gir e xod rá vel dád va foru-oftád.; Án namáyew dar áqáz e (kár) wurangiz ast ammá dar dar e/ parde ye sevvom giráyiyaw rá az dast midahad.//.* (**b**) *(wive yá niru ye) gereftan, ágiw, bawal, mowt. //mowti áhanin, giri con bast* [vice], *ágiwi/ gereftani con sag e gávi* [bulldog] *karaki** [tire] *ke be ráh/ zamin xub micasbad/ gir mikonad.//.* (**c**) *(pendárin) mowt, ágiw, dastxow, harjá juri tarjome miwavad. //dar cangál e yaxbandán e*

zemestán; mardománi dastxow e bimári/ noumidi//. **2** *daste, gire, mowte. //daste ye cubin/ áhanin/ felezi/ yuwostin*//.* **3** *gire ye/ sanjáq e mu. //(dar Ámriká) kif/ anbán/ kise ye setabr e dastedár/ yek kif e setabr e carmi ye dastedár//.* **5** **come/ get to grips with sb/ sth** (**a**) *garibán e kasi rá gereftan va zadoxord kardan. //Natavánest garibán e kaftár** [assailant] *rá begirad/ kasi rá ke bar u táxte bud begirad.//.* (**b**)*(pendárin) bá (porsemáni* [problem]*, gereftáriyi) dastopanje narm kardan.* **get/ keep/ take a grip/ hold on oneself** *bar xod cire gawtan*

gripe[1] v *kulank/ kulánj/ qulenj e wekam kardan/ deldard gereftan; dáru ye kulank/ kulánj/ qulenj e wekam/ deldard; bádwekan*

gripe n **1** *geláye, gele, nále, qorqor zadan; garze. //Hame ye geláyeháyat rá piw e kixá** [boss] *bekon.//.* **2** *(xárdári) gele, qorqor, neq; neqneq. //Dust dárad gahgáh neq bezanad.//*

the gripes n *kulank/ kulánj/ qulenj e wekam; deldard*

gripe-water n *dáru ye deldard e/ qulenj e wekam e/ bádwekan e wirxárán*

gripping adj *girá. //gozárewi, celpardi*/ filmi, dástáni girá/ doruqhá ye wáxdár* [gripping yarns]//

grippingly adv *girá*

grisly adj *tarsávar, harásangiz, sahmgin, setanbe. //bázmánde ye harásangize e/ setanbe ye láwehá* [corpse] *ye nimxorde//*

grist n **1** *(bástáni) afruwe, áfruwe; dáne.* **2** **grist to the/ sb's mill** *káci beh az hicci. //Hargez kárhá ye xord/ xordepá rá (ke gahgáh piw miáyad) vel nemikonam tá darámadam biwtar wavad/ káci beh az hicci//*

gristle n *ragoriwe; atáwqál/ átáwqál; korjan* [cartilage]. *//In guwt rá nemitavánam bexoram por az ragoriwe ast.//*

gristly (adv) *por ragoriwe; por az korjan*

grit n **1** *rig, wen. //ru ye ráh e yaxbandán rig/ wen páwidan; rig tu ye kafwam rafte//.* **2** *del, toxm, jegar. //Kuhnavardi dar kulák e barf xeili jegar/ toxm mixáhad.//*

grit v (**gritted, gritting**) **1** *bá wen/ rig puwándan; sangrize/ rig páwidan.* **2** **grit one's teeth** *(pendárin) be xod del dádan; ostovár istádegi kardan. //Kárd ke be ostoxán miresad báyad be xod del dáde páydári kard/ konid.//*

grits n *árd e balqur e dorowt* [coarse oatmeal]

grittiness n *rigdári, rignáki*

gritty adj (**grittier**, **grittiest**) *rigdár, rignák, "va bedahán andar namánad va lazej nabáwad va rignák nabáwad..." (ZBP, L5285, ZX); toxmdár, delir, natars. //nán e arzán e rignák; jangjuyi delir/ jegarávar/ toxmdár//*

grizzle v, **grissle (about sth)** *(anáyin, xárdári) (beviże baráye kudakán) zerzer zadan; neqneq kardan; zeqzeq zadan. //neqneq nazan!//*

grizzled (adj) *(mu) xákestari; domuy*

grizzly n, **grizzly bear** *xers e bozorg e Ámriká ye abáxtari* [northern] *be rang e xákestari ye qahveyi*

groan v **1** **groan (at sb/ sth); groan (with sth)** *(nálidan, novidan) riwe ye aknun "nov-" "aknun ze moflesi ce novi candin -- bar dard e ramáni yo qam e maqbuni?" (ZBP, C6357, FM, Náser Xosro). żakidan, qarividan, "begoft in o tiq qz miyán barkewid -- ze xun e Siyávaw faráván żakid.". cávidan (riwe ye aknun "cáv-") (ZBP, C4306, FM). //Qarivide/ nálide goft, "tir xordeam."; az dard nálid/ żakid; Báwandegán az wanidan e wuxihá ye zewtaw żakidand/ cávidand.//.* **2** (**a**) **groan (with sth)** *qeźqeź kardan, jirjir kardan, //alvárhá* [timber] *ye Kawti hengám e tufán qeźqeź mikard.//.* (**b**) **groan with sth** *(pendárin) por az bár e… budan; anbáwte budan. //Mizi anbáwte/ por az xoráki.//.* **groan (on) (about/ over sth)** *(xárdári) żakidan, qorqor kardan, neqneq zadan. //Hamiwe az in ke xeili kár saraw rixte qoqor mikonad/ neqneq mizanad.//.* **4** **groan beneath/ under sth** *nálidan. //Tohidastáni ke zir e bár e báj e gerán mináland.//.* **5** **groan inwardly** *dar del żakidan/ nálidan. //Bár e bozorg e kár e táze rá ke ru ye mizaw did dar del żakid.//*

groan n **1** *nál, nále, nive (ZBP, C6736 FM); anje (ZBP, C6992 FM); zaqár, żaqár, żaqále, zax, żax, żaxár, "bang barávard morq bá żax o tanbur…" (ZBP, C6951 FM, Menjik); qariv, qeźqeź, jirjir. //nále ye/ żaqár e mardi zaxmi/ xaste; az wegeft nive kardan/ qarividan/ żax barávardan;/ Hamin ke newest, newim/ sandali qeźqeź/ jirjir kard.//.* **2** *(pendárin/ anáyin) ádam yá cizi ke qariv e mardom rá barmiyávarad.* [to be a bit of a groan]. *//Wuxiyi, dástáni, ádami ke mardom rá be qarividan vámidárad.//*

groats n *jo ye pust kande; balqur e jou; afruwe (ZBP, C2502 FM); foruwak, afwwe (ZBP, C3278, FM)*

grocer n *xárbárforuw. //be xárbárforuwi rafte kami wekar baráyam bexar.//*

groceries n *xárbár*

grocery n **1** *(piwe ye) xárbárforuwo.* **2** *(beviże dar Ámriká) (maqáze ye) xárbárforuwi*

grog n *(daryánavardi yá anáyin) báde ye neiwekar ámixte bá áb*

groggily adv *sost, gij, gijovij*

grogginess n *sosti, giji, gijoviji*

groggy adj (**groggier**, **groggiest**) *sost, gij, gijovij, laqlaqu, laqveyi. //Pas az sarmáxordegi xeili laqveyi wode; Hanuz pas az bihuwi gijovij ast//*

groin n **1** *kewále (ye rán); tak e wekam; tak e xik. //Be tak e wekam e kaftár* e xiw* [assailant/ attacker] *lagad zad/ Be tak e xik e kasi ke bar saraw táxte bud lagad zad.//.* **2** *(dar váládgari* [architecture]*) ricál* [<Lori, ricál (ZBP, C2018)] (jáyi ke do kamán e zir e yek bám beham miresand)*

gommet, gummet n *mangane ye áhani (ke ruy e párce jáyi ke surán konand zanand)*

groom n **1** *mehtar (baráye asb).* **2** *sáqduw*

groom v **1** (**a**) *timár kardan (e asb); qawo kardan.* (**b**) *xod yá digari rá timár kardan; mu/ pawm e xod yá digará rá juridan. //Meimun e máddeyi ke pawm e joft* [mate] *e xod rá mijurad/ timár mikonad.//.* **2** **groom sb (for/ as sth)** *(beviże náwenáxte) ámuxtan; farhixtan, parvardan. //Pedaromádar e/ zádárán* e jáhjuyaw u rá baráye in ke setáre waved* [stardom] *parvardand.; Baráye in parvardandaw ke dar áyande kármand e diván e kewvar/ warvin** [civil servant] *gardad.//*

groomed adj *áráste. //Hamiwe besyár áráste ast.//*

groove n **1** *wiyár, wodkár, wodyár (ZBP, C2232 FM). //wiyári baráye dar e kewoyi* [sliding door]*//.* **2** **get into/ be stuck in a groove** *be ravandi viże dar zendegi xu kardan; dar yek xat/ rástá oftádan*

groove adj *wiyárdár; wumizide (ZBP, C4598 FM)*

groovy adj *(kohne wode, zabán e kuce) (emruzi va) tudelboro; xeili xub*

grope v **1** **grope (about) (for/ after sth)** *kurmál kardan. //dar táriki kurmál kardan; baráye yáftan e daste ye dar, kelid e ceráq, yek angowtar kurmál kardan./ (pendárin) porsewi dowvár conán ke u rá baráye yáftan e pásox be kurmál (kardan) vádáwt.; Dánewmandáni ke kurkuráne pei ye rázhá ye atom/ parmánu* migardand.//.* **2** *(anáyin, xárdári) kasi rá dastmáli kardan; ... e kasi rá málidan//.* **3** **grope (one's way) across, along, past, etc (sth)** *ráh e xod rá bá kurmál kardan yáftan; kurmálkurmál raftan/ yáftan. //Ráh e xod rá dar dálán e táriki kurmál-kurmál yáftan.//*

gropingly adv *kurmálkurmál*

gross[1] n *(beviże dar bázargáni) 12 dojin; 144 tá. //12 dojin sib e dareje yek/ cizi rá 12 dojini/ 144 táyi foruxtan//*

gross[2] adj (**grosser**, **grossest**) *setanbe, "Yeki nám e u Bidraxw e bozorg -- gavi pir o jádu setanbe sotorg." (ZBP, L6891 SF). //ádami setanbe; farbe nist, setanbe ast!//.* **2** *zewt, dorowt, gostáxáne. //raftári, zabáni, ráhoravewi zewt/ gostáxáne; dar kámjuyihá ye zewt* [gross pleasure] *ráh e gazáfe peimudan.//.* **3** *(beviże dar dád, beáyin) áwkár, rouwan, loppi. //laqzewi loppi/ áwkár/ setorg; bidádi áwkárá; farviwi* [negligence]*/ zewtkáriyi* [indecency]*, tabahkáriyi* [vice] *áwkár/ rouwan.//.* **4** *ruyehamrafte/ náviże. //vazn e/ sang e/ sud e ruyehamrafte/ náviże; darámad e ruyehamrafte/ náviże ye kasi//.* **5** **in (the) gross** *ruyeham*
gross national product *(kutáh wode* GNP*) farávarde ye/ darámad e náviże ye sáliyáne ye mardom/ kewvar*

gross v, **gross sth (up)** *ruyeham darávardan. //vápasin celpardaw*/ Filmaw ruyeham/ náviże do milyon dolár sáxt/ darávard./ Bahre ye náviże ye vámi rá barwomordan/ darávardan.//*

grossly adv *xeili (bad/ zewt); setanbe, xeili farbeh; basi bád-dast* [extravagant]*; áwkárá bidádgaráne* [unfair]*; besyár gazáf* [exaggerated]*//*

grossness n *zewti, dorowti, gostáxi, zomoxti, setanbegi*

grotesque adj **1** *tarsávar , xandenák. //Páykubán e tirehá* [tribal] *ke panámháyi* [mask] *tarsávar/ xandenák zade budand.//.* **2** *(dar honar) wotorgávpalangi; wotorgávpalangvár.* **3** *gazáf va xandeávar, carand, nábexradáne; //gardándan e rásti be wiveyi gazáf va xandeávar.; Xandeávar ast ke az ádami bá kárázmudegi ye/ piwine ye u bexáhand bá conin dastmozd e nácizi kár konad.//.* **4** *zewt, cendewávar, delbehamzan. //Didan e pirmardi ke mixáhad bá doxtar e javáni belásad/ lás bezanad, cenewávar ast.//*

grotesque n **1** *(jáme, bazak, roxsár, cewm, abru va digar viżegihá ye) gazáf va xandeávar.* **2** *(honar, negár, kandekári* [carving]*) wotorgávpalangi*

grotesquely adv *wotorgávpalangi*

grotesqueness n *wotorgávpalangi*

grotto n (pl **grottoes**, *yá* **grottos**) *qár (e sáxtegi)*

grotty adj (**grottier, grottiest**) *zewt, náxow, "soxonhá ye náxow ze man dur dár -- be badhá del e div ranjur dár." (ZBP, L6946 SF); "agarce ráh nápedrám báwad -- bepedrámad co xow-farjám báwad. (Vis o Rámin). //Mardaki calquz ke dar záqeyi* [grotty little room] *dar cálemeidán* [grotty part of town] *zendegi mikonad/ miziyad./ Xeili xub nistam/ náxowam.//*

grouch v *(xárdári) gele kardan; garzidan; neqneq zadan; qorqor zadan. //neqneq bas!; qorqor bas!; Az har ciz gele kardan bas ast!//*

grouch n **1** (**a**) **grouch (about sth)** *(xárdári) neqneq, qorqor. //Hamiwe yek ciz dárad ke qorqor bezanad.//.* (**b**) **grouch (against sth/ sb)** *gele kardan. //Yeki az gelehá ye bozorgi ke az anjoman e wahr dáram án ast ke womár e masrádehá*/ otobushá bas nist.//.* **2** *(xárdári) torwru, badxu, neqnequ, qorqoru. //pir e qorqoru/ neqnequ!//*

grouchy adj (**grouchier, grouchiest**) *badxu, neqnequ; torwru. //náxow/ torwru/ qorqoru budan//*

ground[1] n **1 the ground** *zamin, zemi, zem. //ru ye zamin newastan; Az nardebán liz xorde be zamin oftád.; Havápeimá candán niru nadáwt az zamin boland wavad/ bekanad.; hamkaf; ru ye zamin//.* **2** (**a**) *zamin. //biw az hamsáye ye xiw zamin dáwtan; baráye sáxtemán kardan candi zamin xaridan./ Sar e zamin e nazdik e marz, jang/ setiz ast.; zamin e miyán e án do já rá andáze kardan/ peimudan.//.* (**b**) *xák, zamine seft/ mohr* [solid], *bátláqi* [marshy], *sangelák* [stony]*//.* **3** (**a**) *(beviże dar váżehá ye serewte) meidán, zamin. //meidán e/ zamin e pátapká** [footabll], *tapkáye** [cricket], *varzew/ bázi; meidán e/ zamin e námáyew (e xiyábáni)* [parade]*; zamin e bázi; qarive* [cheers] *haváxáhán e/ varzewdustán bá ámadan e goruh e varzewi dar meidán picid/ xonid.* [echo]*//.* (**b**) **grounds** *zamin, bum. //sarzamin e/ bum e máhigiri; naxcirgáh//.* **4 grounds** *parvast, zamin e divárdár. //Án xáne zamini/ parvasti pahnávar dárad.; Parvast e/ zamin e káx e wáh//.* **5** *(pendárin) zamine. //hamán zasmine rá báz barresi kardan/ báz hamán sáz rá kuk kardan; Kuwidan/ kuwew baráye yáftan e zamineyi ke har do su dar án báre hamdástán báwand./ Az doxtarat ke xorde migiri kár e bimgini mikoni* [be on dangerous ground]*, midáni ke vákonew karde xawmgin migardad.//.* **6 ground (for sth/ doing sth/ to do sth)** *cem, máye, zamine, páye, bahán, baháne, vahán (ZBP, C5541 FM); harjá juri tarjome miwavad. //Cemi/ páyeyi/ zamineyi baráye geláye nadárid.; Agar peivaste raftáretán conin báwad baháneyi be dastewán midahid ke birunetán konand.* [dismiss]*/ zan e/ wouhar e xod rá rahá kardan* [desertion] *va raftan xod zamine ye hewtegi/ foruhewtegi* [divorce] *tavánad bud.; Cemi/ máyeyi/ páyeyi/ baháneyi baráye bázdáwtaw nadáwtand.; Az ruy e bimári nácár báznewaste wodam.; Dávaw* [claim] *rá napaziroftand zirá máhiyáneaw rá napardáxte bud.* [pay premium]*; Bar ce páyeyi conin piwmárd/ piwmári mikonid* [make accusation]*?//.* **7** *bum, zamine [con dar negárgari] negár e yek gol e sorx e goli ruy e bum e/ zamine ye sepid.//.* **8** *kaf, tah, gel. //Án kawti cand metr durtar az karáne ye daryá be gel newast* [touch ground]*//.* **9 grounds** *lerd e/ tahnewast e qahve.*

above ground *ruye zamin.* **below ground** *zir e zamin. //anbárhá* [silo] *ye muwakewán zir e zamin ast.//.* **break fresh/ new ground** *nou-ávari kardan.* **cut the ground from sb's feet** *cub lá ye carx e kasi gozáwtan; pust e xarboze zir e pá ye kasi gozáwtan; piwdasti kardan va kár e kasi rá behamrixtan; zir e pá ye kasi rá tohi kardan.//.* **gain/ make up ground (on sb/ sth)** *kamkam be... nazdik wodan; be... residan; Ráde* ye/ máwin e wahrbáni kamkam be dozdán nazdik miwod.; (pendárin) cegune mitavánim be páy e hamálán e xod* [competitor] *beresim?//.* **get off the ground** *xub áqáz wodan.* **give/ lose ground (to sb/ sth)** *kamkam be... residan/ kamkam az... pasoftádan. //Con digar davandegán tond kardand* [accelerate], *noxráz* [leader] *dárad kamkam pasmiyoftad./ (pendárin) ceráq e gázi kamkam jáy e xod rá be ceráq e barqi dád.//.* **hold/ keep/ stand one's ground** *vel nakardan, rahá nakardan; be... casbidan; pábarjá mándan; páydári namudan.* **on the ground** *miyán e mardom e kucebázár. //Ravewhá* [policy] *ye má miyán e mardom e kucebázár haváxáhán e farávání dárad.//.* **prepare the ground (for sth)** *zamine rá baráye... ámádan/ ámáde kardan/ faráham kardan. //Árvinhá ye/ ravandhá* [experiment] *ye áqázi bá muwakhá ye ártewi zamine rá baráye safar e espáwik** [space travel] *ámáde sáxt.//.* **run sb/ sth into the ground** *kasi rá bestuh kardan/ sotuhidan/ az pá andáxtan. //Bá ruzi sizdah tasu* [hour] *kár kardan dárad xodaw rá az pá miyandázad.; Con pul nadáwtim ráde* ye/ máwin e nou bexarim,. nácár ráde* ye kohne rá az pá darávardim.//.* **shift/ change one's ground** *zamine ye [dáv* [claim] *e/ gováże* [arguement] *ye xod rá degargun sáxtan/ gardándan. //Dorost hamán gáhi/ zamáni ke gomán mikoni newán dádeyi dar laqzew ast, zamine ye gováże ye xod rá migardánad.//*

to the ground *bá xák yeksán kardan; bá zamin rást kardan, "konad bá zamin rást átawkade -- na Nouruz mánad na jawn e Sade." (ZBP, L3208 SF). //Átawsuzi án sáxtemán rá bá xák yeksán kard/ bá zamin rást kard.//*

ground[2] v **1** (**a**) **ground (sth) (in/ on sth)** *(baráye kawti) be gel newándan; be gel newastan. //kawtiyemán dar áb e kamźarfá/ dar karáne ye weni be gel newast.//.* (**b**) *(beviźe náwenáxte) bezur ru ye zamin negahdáwtan (con havápeimá rá); zamingir kardan/ wodan. //Emruz con havá meh bud/ mehi bud hame ye havápeimáhá dar forudgáh e Milán zamingir wodand.//.* **2** (US) **earth**. **3** **ground arms** *(baráye sarbázán) senáh*/ zinabzár/ tofang e xod rá bar zamin nehádan; zenhár/ zinehár kardan.* **4** **ground sb/ in sth** *be kasi ámuzew e bonyádi dar cizi dádan. //be dánewámuzán e xod dar dánew e womár bonyád e xubi/ páye ye xubi dád.//.* **ground sth (on sth)** *bonyád nahádan, dak kardan, "gar be yazdán eqtedá kardast soltán vájeb ast- wáh válá barnehad, con haq neku kardast dak. (ZBP, C4498 FM, Anvari); rást kardan bar, "va átaw bálá hamigereft, con manjeniq rást wod benhádand va sangi andar u nahádand…" (ZBP, L1947, TB); //gováźe ye xiw* [argument] *bar bonesthá* [facts] *bonyád nehádan/ dak kardan; engáreyi* [theory] *setorg-bonyád//*

ground[3] pt, pp *zaman e gozawte, va setáy e kárváźe az* "grind". *//berenj e ásiyáb wode/ sáyide, árd e berenj; wiwe ye mát/ tagargi/ tagari//*

ground-bait n *cáwte/ xarxawe (ke dar kaf e rud yá daryáce baráye máhiyán rizand.)*

ground control *páygáh e ráhbari ye zamini/ az ru ye zamin; borj e ráhnamá ye forudgáh/ parvázgáh*

ground crew *kármandáne zamini dar forudgáh/ parvázgáh*

ground floor **1** *(áwkub e) hamkaf; dar hamkaf. //saráceyi* [flat] *hamkaf//.* **2** *(anáyin) dar áqáz e kári/ dádosetadi be án peivastan. [dar Engelestán áwkub e hamkaf ast va áwkub e bálá ye án áwkub e yekkom yá* **first floor** *ast. Dar Ámriká áwkub e hamkaf rá áwkub e yekkom, va áwkub e bálá ye án rá áwkub e dovvom xánand.]*

ground-hog *muw-xormá ye kuhi*

grounding n, **grounding in sth** *ámuzew e bonyádin. //ámuzew e bonyádin e gostarde* [thorough] *dar dastur e zabán.//*

groundless adj *bipá, "vali in niz bipá va bijá-st." (ZBP, L3983, NKZZF), bipáye, bibonyád, źáź, "piw ámad va zamin buse dád, ve beyistád, xáje goft "az źáź xáyidan toube kardi?" (ZBP, L1239, TBH). //delwureyi/ ávázeyi* [rumor] *bibonyád./ źáź xáyidan, bar kasi doruq bastan; tars e má bipáye bud.//*

groundlessly adv *bipá, bipáye*

ground-nut *peste ye wámi*

ground-plan n *(naqwe ye) hamkaf*

ground-rent n *keráye ye zamin (i ke baráye sáxtemánsázi keráye wode)*

ground rule *bon, bonyád, bonewt [<Pahlavi (ZBP, C2025 MK)]; váde (ZBP, C755 FM). //Áyin-náme* [code] *ye novin bonyádhá ye peivand miyán e kárfarmá* [management] *va raste ye kárgari* [union] *rá rowan mikonad.//*

groundsel *giyáháni az gune ye* "senecio" *bá gol e zard.*

ground sheet *kafpuw (i ke áb va nam pas nemidahad)*

groundsman *meidánbán*

ground speed *tajá* ye zamini*

ground staff **1** *(dar varzew) meidánbánán; zaminbánán.* **2** *bengarid be* "ground crew"

ground swell **1** *tsunámi [in váźe Źáponi ast]; varmew/ varemew [az Avestáyi]; xizáb.* **2** *(pendárin) afzáyew e nágaháni. //Ámárgiri az manewte ye mardom newán midahad ke nágahán haváxáhán e áyin e Mazdaki*/ komunisti ru be afzáyew naháde.//*

groundwork n, **groundwork for sth** *zamine, wálude, wálud,dak, "gar be yazdán eqtedá kardast soltán vájeb ast -- wáh válá barnehad, con haq neku kardast dak." (ZBP, C4498 FM, Anvari); bonyád//*

group n **1** *goruh, dast. "goruh", and e besyári az mardom ast ke gerd ámadeand bi án ke xást e hamegáni rá donbál konand, "daste" besyári az mardom ast ke gerd ámadeand va yek xást e hamegáni rá donbál mikonand." (ZBP, L4151 NKZZF); yek mowt, yek bor; anjoman. //yek goruh/ yek mowt/ yek bor doxtar; yek daste deraxt; yek daste xáne/ saráy; yek goruh az má yekruze be Wiráz miravad.; mardománi ke goruh goruh invar ánvar istádeand; goruh e senni; zabánhá ye goruh e Álmáni; Goruh e xuniyetán ci-st?. Kár e goruhi//.* **2** *goruh, daste, anjoman. //Anjoman e ruznámenevisán;sarparast e/ kixá* ye foruwandegán//.* **3** *goruh e navázandegán.*

group v, **group (sb/ sth) (round sb/ sth; group (sb/ sth) (together)** *gerd e ham ámadan, faráham ámadan; gerd e… goruh wodan, harjá juri tarjome miwavad. //Pásbánán gerd e ráhpeimánán rá gereftand.; Goruhhá ye cártáyi besázid!/ cártá-cártá beyistid/ gerdehamáyid!//*

group captain *(dar Engelestán) sarván e niru ye haváyi*

groupie n *(anáyin) (doxtar e) haváxáh e doátewe ye goruh e xánandegán va navázandegán e douregard ke bá ánán az wahri be wahri miravad.*

grouping n *daster, goruhak. //Goruhakhá ye gunágun e hamestár** [anti-] *bá rahbari dar yek kumal** [party]//

group practice *goruh e pezewk*

group therapy *goruhdarmáni; darmán e goruhi*

grouse[1] n **1** *siáh-xorus, az xáneváde ye* "tetraonidae". **2** *siyáh xorus e berewte/ kabáb wode/ kabábi* [roast]

grouse[1] v *(anáyin, xárdári) gele kardan, qorqor kardan, nálidan; garzidan. //Hamiwe az fewár e kár nálán ast/ migarzad/ gele mikonad.//*

grouse n *gele, nále, qorqor. //Agar gele dári behtar ast be man beguyi.//*

grove n *dárestán, biwe, deraxtestán. //deraxtestán e zeitun, zeitunestán, báq e zeitun//*

grovel v (**groveled,** (US) **groveled**) **grovel (to/ before sb)** *xazidan. //Ánán ke az wahriyár cizi mixástand mibáyast piw e u cárdastopá bexazand.//.* **2 grovel (to sb) (for sth)** *bá xári yá forutani raftár kardan, domdom zadan, dom jonbándan; xáyemáli kardan. //Agar vám mixáhi báyad kixá** [manager] *ye bank rá xáyemáli koni/ jelo ye kixá ye bánk dom bejonbáni.//.* **3 grovel about/ around** *xazidan, cár dastopá ráh raftan. //Pei ye suzani zir e miz cár dast o pá gawtan.//*

groveling adj *forutan, xáyemál, past va xár. //puzew bá forutani ye besyár//*

grow v (pt **grew**, pp **grown**) **1** *bozorg wodan, afzudan,"va andar axbár tafsir idun ast birun az az in ketáb ke zanán va kudakán ke bá iwán (bani Esráyil bá Musá)… budand hargáh ke kudakán hamiafzudi jáme-ewán hamiafzudi… va con kudak bozorg wodi jáme niz bozorg wodi…" (ZBP, L1935 TB); barámadan, "va seyyom barámadan e muy e piw e…" (ZBP, L3855 GS); "pas piw e pedar va mádar ávardand tá bed-án havá va zamin iwán bozorg wodandi va tandorost barámadandi…" (ZBP, L290 TB). //Ce boland-bálá wodeyi!/ ce bozorg wodeyi!; Kudaki ke dárad bozorg miwavad niyáz be xáb e faráván dárad.; Mixáhad bogzárad muyaw boland wavad.; Agar mixáhi károbárat begirad báyad pul berizi/ sarmáye bogzári.//.* **2 grow (from sth) (into sth)** *bálidan, "bebálid o ámadw hengám e wuy -- yeki xiw bod mar vará [mar u rá] námjuy." (ZBP, L3297 SF); "va in bálidan va fozudan rá be Tázi nawv o namá guyand." (ZBP, L5159, ZX); barámadan, "be Humán conin goft key wurbaxt -- ze páliz e kin barnayáyad deraxt." (ZBP, L6089 SF); barávardan, "ze áváz e aspán o zaxm e tabar- hami kuh e xárá barávard par." (ZBP, L6905 SF); ruyidan, rostan, bar-rostan, "án zaminhá wuk gawt va bejáy e sib va anár gaz va kanár berast." (ZBP, L7277 SR); bárámadan, parvardan, sabz gawtan, "va án wáx be moddat e andak begerft va sabz gawt va deraxti bozorg wod." (ZBP, L2482 AT); damidan = daftan; bejáy e… residan, "doxtari dáwt… zewt be jáy e zanán reside…" (ZBP, L3786 GS). //Berenj dar sarmá bárnemiyáyad/ bar nemiáyad/ nemiruyad.; Giyáhán az toxm miruyand.; qurbáqe ye domdár ruyide qurbáqe miwavad.; (pendárin) //Arjmand/ bolandáváze, xerdamand gawtan/ wodan//.* **3** *kamkam …gawtan. //kamkam pir/ tavángar wodan/ gawtan; kamkam kucak, sost wodan; havá kamkam tárik gawt.; Az biyusidan mánde wode, raftam.//.* **4 grow sth (from sth)** *kewtan, káwtan, ruyándan, barávardan, "zamin e wurezár sonbol barnayárad." (ZBP, L3560 GS); barávardan, "Kojá con to dar báq bárávarad -- co to mive andar womár ávarad." (ZBP, L6162, SF). //gol e sorx káwtan/ kewtan; riw gozáwtan; toxm e piyáz káwtan; az toxm e piáz, piyáz ruyándan/ barávardan.//.* **5** *wodan, gawtan, residan, harjá juri tarjome miwavad. //Ruzberuz biwtar be u vábaste gawt.; Tondxu-st bá inhame dustaw xáhi dáwt.//.* **6 grow into** (**a**) *wodan, gawtan. //Kamkam dárad zan e javán e zibáyi miwavad.; Kamkam pir e puldusti* [miser] *gawte.//.* (**b**) *bozorg va andáze wodan (con baráye jáme). //Aknun án kafw baráyaw bozorg ast ammá sál e áyande andázeaww miwavad.//.* (**c**) *xu gereftan; xu kardan. //Honarpiwe ye xubi ast ammá hanuz ruzgári mixáhad tá naqw e xod rá xub bázi konad.//.* **grow on sb** (**a**) *riwe davánidan/ kardan. //Xuyi ke agar napáyi riwe mikonad.//.* (**b**) *delbaste gawtan az kasi xow ámadan. //Ketábi, naqmeyi ke ádam be án delbastegi peidá mikonad/ kamkam az án xowaw miáyad.//.* **grow out of sth** (**a**) *bozorgtarwodan va digar andáze nabudan. //bozorg wodan va raxthá ye kasi digar baráyaw kucak wodan.//.* (**b**) *bozorgtar/ pirtar wodan va digar kári rá nakardan. //Digar bozorg wode va bázihá ye baccegáne nemikonad.//.* (**c**) *az... sarcewme/ máye gereftan. //Delbastegiyam be honar e Itáliyá az án zamán áqáz gawt ke cand sál e piw be Rom raftam.//*

grow up *barámadan, "pas piw e pedar va mádar ávardand tá bedán havá va zamin iwán bozorg wodandi va tandorost barámadandi." (ZBP, L2907 TB); bálidan, "bebálid o ámadw hengám e wuy -- yeki xiw bod mar va rá námjuy." (ZBP, L3297 SF); "va in bálidan va fozudan rá be Tázi nawv o namá guyand." (ZBP, L5159, ZX); parvardan, "con iwán rá conán did goft womá dar sahrá parvardeyid va womá rá havá ye Madine nasázad." (ZBP, L7434 SR); be jáy e... residan, "doxtari dáwt... zewt be jáy e zanán reside..." (ZBP, L3786 GS); bozorg wodan, "va andar axbár tafsir idun ast birun az az in ketáb ke zanán va kudakán ke bá iwán (bani Esráyil bá Musá)… budand hargáh ke kudakán hamiafzudi jáme-ewán hamiafzudi… va con kudak bozorg wodi jáme niz bozorg wodi…" (ZBP, L1935 TB). //Dárad tond bozorg miwavad/ mibálad; Áh, baccegi nakon!//*

grower n *(dar váźehá ye serewte)* **1** *báqbán ... "báqbáni banafwe miyabud ..."; ...kár; ... parvar; ... anbáy. //mivekár//.* **2** *giyáhi ke be wive ye viżeyi miruyad; ...ru; ...ruy. //giyáhi/ deraxti tondruy//*

growing adj *wodan, gawtan, fazáyande. //yeksáni ye fazáyandeaw dar barábar e u/ án doxtar/ án zan; yek gereftári ye fazáyande; báwgáhi* [club] *mardompasan bá hamvandán e fazáyande//*

growing pains (**a**) *dard e bálandegi ye kudakán.* (**b**) *(pendárin) gereftárihá ye ruzgár e bálandegi. //Án bongáh hanuz gereftárihá ye ruzgár e bálandegi rá separi mikonad.//*

growl v **1** **growl (at sb/ sth)** *źakidan, qorridan; qorrew kardan. //Sage be mehmán e náxánde qorrid.; Tondar dar durdast qorrid.; Emruz xeili dożxu wode be hame miqorrad/ miźakad.//.* **2** **thunder sth (out)** *goftan; qorqor zadan va goftan; źakidan. //źakide/ qorride pásoxi dád.//*

growl n *qorrew, źakew*

grown adj *bozorg, bozorgsál, darreside, borná. //mardi bozorgsál; yek pil e dar-reside/ bozorgsál//*

grown up *bozorgsál. //Bozorg ke wodi mixáhi ce káre wavi?; Pesar e bozorgaw; Bekuwid raftár e bozorghá rá dáwte báwid.//*

grown-up n *(ádam e) bozorgsál*

growth n **1** (**a**) *barámadan, bozorg wodan, afzudan, bálew (az bálandegi); fozuni (az afzudan/ fozudan); ábádáni; barávardan; bárávardan; parvarew; sabz wodan, rostan, ruyew, goválew, darresidegi [baráye nemunehá bengarid be* "Grow"*]. //ruyew e tond e giyáhán/ mu; afzáyew e ruzafzun e kamarzew wodan e pul/ bádkardan e pul; bálandegi ye tond e hirbáni** [growth]*; Biábi ruyew e giyáhán rá mikáhad./ Afzáyew e táze ye ágrefthá ye ázárewi/ himsá* [violence/ violent crimes]*//.* **2** *vaxw e/ afzáyew e kár e hirbáni* [economy]*/ sudávari; Warvin*/ sarrewtedári bar sar e án ast ravewháyi piwe konad tá hirbáni* ye kewvar bálande va wokufá gardad/ tá hirbáni* bevaxwad*/ bevaxwáyad*; nerx e bálandegi ye Vietnám.//.* **3** *ruyew; ruyew e setabr e/ faráván e xou/ urvar*/ alaf; riwi ke yek hafte taráwide nawode va darámade//.* **4** *ruyew, cangár badxim ast]; pel [nikxim ast]; fozuni, "ammá fozunihá ba'zi mardomán rá dar bini padid áyad va ba'zi zanán rá bar rahem padid áyad va ánce bar maq'ad bovad be do gune ast..." (ZBP, L5545 ZX); yek cangár, dożpel* [malignant tumor]*; yek pel/ vehpil* [benign tumor]*//*

groyn, (US) **groin** (n) *keránband [ke az woste wodan e wen o sang e karáne jelogirad]*

grub[1] n **1** *kerm/ kermak (e pawe, magas, xarfastarán).* **2** *(anáyin) xorák. //Xorák ámáde ast!//*

grub[2] v (**grubbing**, **grubbed**) **1** **grub (around/ about) (for sth)** (**a**) *pei ye... xák rá kandan/ ziroru kardan. //xukháyi ke zir e butehá gawte xák rá mikanand; Sagi ke xák rá kande pei ye ostoxán migardad.//.* (**b**) *(pendárin) pei ye... ziroru kardan. //Ketábxáne rá ziroru kard va ánce rá mixást yáft.//.* **2** **grub sth up/ out** *az zir e xák darávardan. //parandegáni ke az zir e xák kerm darmiyávarand.; deraxt e xowki rá kandan/ az xák darávardan//*

grubbiness n *cerki, cerkini, nápáki, palawti*

grubby adj (**grubbier**, **grubbiest**) *cerk, cerkin, nápák, palawt. //dastán e cerk/ cerkin; (pendárin) rosváyiyi zewt/ deláwub//*

grudge v, **grudge sth (to sb)** *bizári, kine. //Delaw nemiyáyad yek wáhi hazine konad.; Az in ke baráye cizi be in bonjoli báyad in hame pul bepardázam bizáram./ Az in ke án doxtar/ zan biw az u pul darmiyávard/ misázad bizár ast.; Az in ke kámyáb gawte bizár nistam/ kineyi dar del nadáram.; Delaw nemiyáyad yek wáhi ham be gedá ye bicizi bedahad.//*

grudge n, **grudge (against sb)** *bizári, kine, rawk, delpori, "mixástam delpori ye xodam rá ru ye káqaz biyávaram." (Hedáyat, Buf e Kur). //Az u delpori nadáram./ Be u kine nadáram./ Az man dar del kine miparvaránad/ dárad.; Az man del e pori dárad/ be man kine/ rawk mivarzad.; jang/ mowtzani az ruy e kine/ delpori.//*

grudging adj *bábizári, zuraki, bá delpori. //xastuyi bezur/ bá delpori; setáyew e zuraki/ bá bizári//*

grudgingly adv *zuraki; bá bizári. //Kixá** [manager] *zuraki/ bá bizári dastmozdam rá afzud.//*
gruel n *joubá; áw e jou, káme (ZBP, C5027 FM)*
gruelling, (US) **grueling** (adj) *dowvár, farsáyande, jánkáh, tavánfarsá. //kuhnavardiyi dowvár, takrobáyiyi* [race] *farsáyande, ázmuni* [trial]*/ vari* [ordeal] *jánkáh.//*
gruesome adj *setanbe, harásangiz. //Pas az kowtokowtár ávardgáh* [battlefield] *cewmandázi setanbe/ harángiz dáwt.//*
gruesome adv *setanbe, harásangiz*
gruesomeness n *setanbegi, harásangizi*
gruff adj *(ává ye/ raftár e) dorowt. //Zir e dorowt-raftáriyaw besyár narmdel/ mehrabán ast.//*
gruffly adv *dorowt*
gruffness n *dorowti*
grumble v **1** **grumble (at/ to sb) (about/ at/ over sth)** *źakidan, "va pedariyán rá nik az án dard miyámad va miźakidand..." (ZBP, L1314, TBH); "Busahl suzani bar xawm e xod táqat nadáwt barxást na tamám va bar xiwtan miźakid." (ZBP, L369 TBH); qorolond zadan/ lardan; londidan; qorqor kardan. //Naźak/ Maźak; qorolond nakon! Cizi nadári ke az án gele koni/ begarzi!; Cerá az laqzew e kánáyáne ye/ xaráne ye xiw/ xod be man miźaki/ qor mizani?; Az dastmozd e kam e xiw źakidan/ qorolond zadan.//.* **2** **grumble (away)** *qorridan. //Tondari ke (peivaste) dar durdast miqorrad.; qorqor e wekam e kasi; (pendárin) rude ye kermiyi* [appendix] *ke/ komi* [a stomach] *ke gahgáh dard migirad va máye ye dard e sar ast.//*
grumble n **1** *źakidan, źakew, qorqor, qorolond. //ádami qorqoru; digar nemixáham qorqorat rá bewnavam.//.* **2** *qorrew. //qorrew e tondari durdast.//*
grumbler n *qorqoru, źakán*
grummet n *bengarid be* "Grommet"
grumpily adv *tondxuyáne, torwruyáne*
grumpiness n *tondxuyi, torwruyi*
grumpy adj (**grumpier**, **grumpiest**) *tondxu, torwru*
grunt v **1** (**a**) *xorxor kardan, xornás kewidan, qorridan.* (**b**) *qorrew, nálew, źakew. //Golule ke be u xord nálid/ náleaw darámad.; Porsidam ce miyandiwad, ammá u tanhá náleyi sardád/ birun dád.; az dard nálidan/ źakidan; az wádi/ xowi xanjidan//.* **2** **grunt sth (to sb)** *//zirlabi/ bá qorqor pásoxi dád ke daryáftanaw dowvár bud.//*
grunt n *xorxor, qorqor, qorrew, nálew. //paziroftan va hom/ ohom goftan; az dard nálidan/ xanje e xowi* [grunt of pleasure]*; az xowi xanjidan//*
gruyère *guneyi panir e Faránsavi ye seft e suráxdár, con panir e Tabrizi*
gryphon *bengarid be* "Griffin"
G-string *nosband*. kosband*, rompuw*, ronbpuw* [<romgán* = mons pubis*] [párce ye báriki ke bá naxi gerd e ránhá negahdáwte wode, va raqqáshá bá án warm e xod rá mipuwánand.]*
Gt *kutáh wode az Itáliyáyi* "Gran turismo" *ráde ye*/ máwin e bozorg/ jádár*
Gt *kutáh wode az* "Great" *bozorg*
guano n *goh e morq, pixál e parandegán, kud e parandegán*
guarantee n **1** (**a**) **guaranti (against sth)** *páyandáni, "va konsulhá páyandáni konand ke az án gandom cizi be... naresad." (ZBP, L4136, TMK); pazroftegári (ZBP, C1910 FM). //Án pangán** [watch] *yek sál páyandáni/ pazroftegári dárad.; án ráde*/ máwin hanuz páyandáni/ pazroftegári dárad. Az inru kárxáne ye sázande án rá dorost mikonad/ vaw* mikonad* [repair]*; páyandáni/ pazroftegári dar barábar e zangzadan* [rust]*//.* (**b**) **guarantee (of sth/ that...)** *páyandáni kardan, páyandidan (A. Kasravi). //raftár e xub e xod yá digari rá páyandáni kardan/ páyandidan//.* (**c**) *páyandán. //"Ce páyandán midahid* [offer]*?", "Saráyam/ xáneam rá páyandán mineham.* [offer]*"//.* **2** *páyandán; pazroftgár. //Páyandán/ pazroftgár e dust e xod miwavid ke raftáraw xub báwad?; Baráye daryáft e vám e bánki páyandán/ pazroftgár e kasi budan/ wodan//.* **3** **guarantee (of sth/ that...)** *(anáyin) newáne ye…; páyandán e… //Ásemán e ábi páyandán e/ newáne ye án nist ke havá xub bemánad./ Páyandáni/ pazroftgári dar dast nist ke newán dahad hamegi rá bázránad/ hame rá napazirad* [reject]//
guarantee[2] v **1** **guarantee sth (to sb)** *páyandáni kardan; páyandidan (ZBP, L4523 NKZZF). //Nemitavánim páyandáni konim/ bepáyandim ke kárvándudihá dar havá ye mehi behengám beresand./ Páyandáni mikonam/ pazroftegári mikonam/ mipáyandam ke dorost ast, xodam didamaw.; Páyandáni*

mikonam/ pazroftegári mikonam/ mipáyandam ke káláhá rá yek hafteyi beresánam. [deliver]*; In xorák páyandide ast ke ciz e fozuni nadárad/ ciz e fozuni be án nazadeand./ Páyandáni mikonam/ pazroftegári mikonam/ mipáyandam ke kálá yekruze be dast e womá beresad.//.* **2** *Páyandáni kardan/ pazroftegári kardan/ páyandidan. //(pardáxt e) bedehihá (ye kasi) rá páyandáni kardan/ pazroftegári kardan/ páyandidan//.* **3** **guarantee sth (against sth)** *dar barábar e... páyandáni kardan/ pazroftegári kardan/ páyandidan; pardáx t e hazine ye vásác** [repair] *e cizi rá páyandáni kardan/ pazroftegári kardan/ páyandidan; //Yek pangán* e diväri* [clock] *ke agar bad kár konad, baráye yeksál páyandáni/ pazroftegári dárad.//.* **4** *bime kardan. //Agar biyáyad kámyábi ye newast bime ast.//.* **5** **be guaranteed to do sth** *(be wuxi/ anáyin) bigomán... kardan/ wodan. //Bigomán hengámi ke bexáhi birun beravi bárán mibárad.//*

guarantor (n) *páyandán; pazroftegár*

guaranty n *(dátikán) pazroftegári; páyandáni*

guard[1] n *negahbáni, pás, "sepás to cewm ast o guw o zabán -- kas in se resad ni o bad bigomán" (ZBP, C1985 SF); soráyew, "Tahamtan be Raxw e soráyande goft..." (ZBP, C1985 SF); pahre, "Xalil az bim e án zenhárxárán- morattab dáwt jam'i pahredárán." (ZBP, C5827 FM, Nezári)*

guard[1] n **1** *negahbáni, pás. //sag e negahbán; mánbán//.* **2** *ámáde; ámádebáw; ámáde budan baráye...; ázád. //(pendárin) porsewi nábejá* [awkward] *ke vazir rá nágahángir kard.//.* **3** (**a**) *negahbán, pás, "Se pás to cewm ast o guw o zabán -- kaz in se resad nik o bad bigomán" (ZBP, L4683 SF); didbán/ didebán, "yeki didbán ámad az didgáh -- soxon goft bá u ze Irán sepáh." (ZBP, L5494 SF); bahredár, "Xalil az bim e án zenhárxárán morattab dáwt jam'i pahredárán " (ZBP, C5827, FM); páykár, "be báq andarun bod yeki páykár -- ke nawnáxti cehre ye wahriyár." (ZBP, L4814 SF); vál (con naxcirvál; kutvál). //Zendáni az miyán e negahbánán/ páshá jim wod va gorixt/ darraft. Pahredár, negahbán, pás, pásdár; Páhredár, negahbán, pás, pásdár; marzbán/ pádkustbánán; marzbánán* [border guard]*//.* (**b**) (US) **guard/** *dar Engelestán* **warder** *zendánbán, kutvál (ZBP, P, S71).* **4** (**a**) *pás, pásbánán, pádegán, káxdárán, seráydárán. //The changing of the guard (áyin e) jábejáyi ye pásbánán/ pásdárán [dar káx e wáhanwáhi]; Emruz az pádegán bázdid mikonand*. [inspect]*; womár e pásbánán/ pásdárán rá afzudan/ do barábar kardan//.* (**b**) *yazak (ZBP, C1862 FM)/ pahredárán/ tanpásán. //Farbod** [president] *pas az residan az yazakhá bázdid kard.//.* **5** **the Guards** *(dar Engelestán va barxi digar kewvarhá) pás e wáhanwáhi; pádegán e saváre ye Wáhanwáhi* [the Royal Horse Guards]. *//yek afsar e pás e/ pádegán e wáhanwáhi//.* **6** *(dar Engelestán) sáreván (e kárvándudi)//.* **7** *(beviże dar vážehá ye serewte) vál (con kutvál); -bán (con báqbán); -váne (con angowtváne); -báre (con gávbáre) (ZBP, S22); separ, espa. //Piw az in ke carxowt* [machine] *rá be kár andázi beppá ke carxváne** [guard] *sar e já báwad.; átawvál*, átawváne** [fire-guard]*; gelgir; gelváne** [mudguard]*//.* **8** **off/ on one's guar** *ámáde budan, ámáde nabudan; nágahángir. //Xod rá páyidan tá ciz e nádorost nagoftan; kasi rá áźir/ behuw sáxtan/ ámádebáw dádan/ Porsew e sádenamá ye dastur* [lawyer]*, gováh rá* [witness] *nágahángir sáxt/ kard.*[catch off his guard]*//.* **stand guard (over sb/ sth)** *pás istádan; negahbáni kardan. //Cahár sarbáz sar e pawgahan** [coffin] *pás istáde budand.*[stand guard over]*//*

guard's van *deliján e sárbán*

guard[2] v **1** (**a**) *dáwtan, negáh dáwtan, páyidan, pádan, páyestan, pás dáwtan; pásidan; andaxsidan, "negáh dáwtan", har wab u rá yek sabad ta'ám biyávardandi va wabángáh bed-án ruze gowádi va ánce bemándi bálá ye sar e xod biyávixti, man negáh dáwtami." (ZBP, L1767 DB); "pas mardomán jomle suy e Zakariyá nahádand va goftan ke in zan (Maryam rá) cerá negáh nadáwti tá ábestan gawt?" (ZBP, L6822 TTT); soráyidan, "Tahamtan be Raxw e soráyande goft..." (ZBP, C1985, SF). //Sarbázáni ke farbod* rá mipáyand.; Aźdaháyi ke ganj rá mipáyid.; (pendárin) mardi ke saxt nekunámi ye xiw (rá) mipáyid.//.* (**b**) *páyidan. //zendániyán rá saxt páyidan//.* **2** **guard against sth** *páyidan; negáh dáwtan. //dar barábar e bimári páyidan; Kárewán xeili xub ast ammá nabáyad biw az andáze be xod powtgarm gardand.//*

guarded adj *durandiwáne. //pásoxi durandiwáne; dar goftár e xiw durandiw budan//*

guardedly adv *bá durandiwi*

guardhouse n *didgáh, "yeki didbán ámad az didgáh -- soxon goft bá u ze Irán sepáh." (ZBP, L9945, SF); pásgáh, "Newaste Farangis bar pásgáh -- be digar karán xofte bod Giv o Wáh." (ZBP, L6678 SF)//*

guardian n **1** *pás, pásbán; pásdár. //Kalántari pásdár e dád va sámán* [order] *(e zendegi ye mardom) ast.; Kasi ke xod rá sarparast* [guardian] *e kerdár e mardom midánad/ Kasi ke xiw rá negahbán/ pásdár e kerdár e mardom gardánide.//.* **2** *(dád) sarparast, dastur (ZBP, C4558 FM); (dád) negahdárande, "va*

qoum be jomle beparákandand va sáxtan gereftand tá movakkel va negahdárande ye vey peidá wod va má hamegán az kár e vey ma'zul gawtim." (ZBP, L1195 TBH)

guardian angel **1** *ferewte ye negahbán; izad e…; amewáspand; faravawi; faravahar.* **2** *ferewte ye negahbán; powtibán*

guardianship n *sarparasti, negahdárandegi, kadxodáyi*

guard-rail n *narde*

guardroom n *pásgáh, "Newaste Farangis bar pásgáh -- be digar karán xofte bod Giv o Wáh." (ZBP, L6678 SF); katám (ZBP, C1786 FM); kume (ZBP, L6678 SF) (ZBP, C2418 FM)*

guardsman n (pl **guardsmen**) *pás, "se pás e to cewm ast o guw o zabán -- kaz in se resad nik o bad bigomán." (ZBP, L6483 SF); didbán, "Yeki didbán ámad az didgáh -- soxon goft bá u az Irán sepáh." (ZBP, L5994 SF); páykár, "be báq andarun bod yeki páykár -- ke nawnáxti cehre ye wahriyár." (ZBP, L4814, SF)*

guava *guyaba, (giyáhán/ deraxtán e garmsiri ye ámrikáyi az gune ye* "Psidium" *az xáneváde ye* "Myrtle" *be nám e dánewik e* "Psidium guajava"*)*

gubernatorial adj *(beviźe dar Ámriká, Nijeriye) ostándár, farmándár*

gudgeon n *máhi ye kucak e áb e wirin e Orupáyi be nám e dánewik e* "Gobio gobio" *ke án rá baráye cewte* [bait] *yá xorák bekár mibarand.*

guelder rose *buteyi xánegi az váźe ye Holandi,* "Gelderland"

guerilla, guerrilla n *cerik. //cerikhá ye wahri* [urban]*/ janghá ye ceriki//*

guess v **1** (**a**) **guess (at sth)** *gomán zadan. //Nemidáni, tanhá gomán mizani!; Pásoxi rá gomán zadan; dorost/ nádorost gomán zadan; "Mitaváni gomán bezani cand sál dáram?", "Gománam nazdik e si sal dári.".* (**b**) *dorost gomán zadan. //Pásoxam rá dardam dorost gomán zad.; Az ruy e labxandaw dánestam ke gomán zade man ce miyandiwidam.; Hargez nemitaváni gomán bezani cegune tu ámadand.!//.* **2** *pendáwtan, gomán…; engár…, //Gománam/ egár pas az safar xasteyi/ pas az ráh mánde gawteyi./ "Miyáyi ánjá?/ Ánjá xáhi bud?", "gománam, ári."//.* **3** **keep sb guessing** *kasi rá dar táriki negahdáwtan/ dast e xod rá ru nakardan//*

guess n **1** **guess (at sth)**; **guess (that…)** *gomán, "ke naferestád xodá ye azzovajal bedun e hic hojjati na motábe'at konand magar gomán rá va ánce árezu konad tanháwán." (ZBP, L127, TTT). //gomán zadan; Gománam cehel sál dárad.; Gománam bezudi bárán begirad; Tá se bár mitaváni gomán bezani!//.* **2** **anybody's guess** *hickas nemidánad. //Ce mixáhad bewavad? Hickas nemidánad!/ Xodá midánad!/ "cand sál dárad?", "gománam* [at a guess] *nazdik e cehel sál."//*

guesstimate n *(anáyin) xeradmandáne gomán zadan*

guesswork n *gomán (zadan). //Pásoxi rá tanhá bá gomán zadan darávardan/ bedast ávardan//*

guest n **1** *mehmán; irmán, "co dári dar xorásán irmáni -- cerá juyi degar já irmáni?" (ZBP, C3314 VR); lavand (mihmán e náxánde); (ZBP, C3757 FM). //In páyán e hafte mehmán dárim.; Wab be namáyew mehmánaw kard; mehmán e navid dáde wode; lavand/ mehmán e náxánde; mehmáni arjman ke mehmáni baráye u dáde wode.//.* **2** *mehmán. //In mehmánsará baráye cahársad tan mehmán já dárad.//.* **paying guest** *mehmáni ke hazine ye xod rá midahad.* **3** *(honar piwe ye) mehmán. //Mehmánáni ke dar goftogu ye jamjám*/* TV *emwab hastand; Yek honarmand, ávázexán, rahbar e mehmán.//.* **4** *…mehmán. //Dánewmandán baráye didár e in kewvar ámade mehmán e warvin*/ sarrewtedári hastand.; Yek soxanrán e* [speaker] *mehmán//.* **5** **be my guest** *(dar pásox e darxásti). befarmáyid; xáhew mikonam. //"Miwavad ruznáme yetán rá bebinam?", "Befarmáyid!"//*

guest v, **guest (on sth)** *be nám e mehmán dar barnáme ye jamjám*/* TV *yá vákive*/ rádio ámadan.*

guest-house n *wabáneruzi, xábgáh, mehmánsará*

guest-night *wab e mehmáni; wabi ke hamvandán e báwgáh yá anjomani mitavánand bá xod mehmán biyávarand.*

guest-room *mehmánxáne, otáq e xáb e mehmán*

guffaw v *(xárdári) qáhqáh xandidan*

guffaw n *qáhqáh, herher, hertak. //qáhqáh xandidan; herher/ hertak zadan* [let out a guffaw]//

guidance n *rahbari, rahnamud, ráhnamud,"má qoum e sabá rá áyati va alámati bedáde budim ke iwán rá ráhnamud budi be qodrat e má" (ZBP, L7278 SR); házew* [<Pahlavi (ZBP, C4039, MK)]. //zir e rahbari ye kasi budan; rahnamud e pedar va mádar; dastgáh e ráhbari ye/ házew* e muwak.//*

guide n **1** *ráhnamá, godár, rahbar, "mará bar serr e gardun rahbari nist -- joz án k-in naqw dánam sarsari nist." (Nezámi- Xosro-Wirin), //Man injá/ ánjá rá xub miwenásam, pas bogzár ráhnamá ye womá báwam.; Ráhnamá ye jahángardán az jelo ye deliján* [coach] *az harkojá ke migozawt gozárewi midád.; Ráhnamáyi/ ráhbari gereftim ke ráh rá dar kuhestán be má newán dahad.//.* **2** *ráhnamud, "má qoum e sabá rá áyati va alámati bedáde budim ke iwán rá ráhnamud budi be qodrat e má" (ZBP, L7278 SR). //Niyázi nist ke (án) goftár xeili deráz báwad, sarangowti* [as a rough guide] *se barg benevisid./ xáhar e bozorgtaraw ráhanamud, segálewgar* [counsellor] *va dustaw bud.; Xerad e ásnide* [instinct] *hamiwe ráhnamud e/ ráhnamá ye/ rahbar e xubi nist.//.* **3** **guide (to sth)**; **guidebook** *(ketáb e) ráhnamá. //(ketáb e) ráhnamá ye Gorjestán; ráhnamá ye ganjine* [museum] *ye Seint Piterzburg/ ketáb e ráhnamá ye bádehá ye Fáránsavi; Ráhnamá ye báqbáni/ áwpazi ye Iráni//*

guide[2] v **1** **guide sb (to...)***; ráhnamáyi kardan, ráh namudan, farádádan (ZBP, L427 FM). ráhbar budan, "to bá u boro tá sar e áb-ban -- hamaw ráhbar báw, ham yármand." (ZBP, L6270 SF); ráhnamud budan, "Má qoum Sabá rá áyati va alámati bedáde budim ke iwán rá ráhnamud budi be qodrat e má." (ZBP, L7278 SR); bordan; be ráh ávardan/ ámadan, "ke Zardowt guyad be Ostá o Zand -- ke har kas ke az kerdegár e boland.; bepicid be yek sál pandaw dahid -- hamán máye ye sudmandaw dahid.; sar e sál agar báznáyad be ráh -- bebáyadw koiwtan be farmán e wáh." (ZBP, L3256 SF). //Agar pargál* [compass] *nadárid az setáregán baráye ráhnamáyi komak begirid.; Be sandaliyaw/ newimaw resándam.//.* **2** *ráhnamáyi kardan. //Az xerad e ásnide** [instinct/ sense] *ye xiw niki va dád rá ráhnamáyi jostan.//*

guided adj *ráhnamáyi wode, dárá ye ráhnamá; bá ráhnamá. //yek gardew/ didár e bá ráhnamá//*

guided missile *muwak e ráhbari wode.//*

guide-dog *sag e ráhnamá (ye kurán)*

guide-line n *ráhnamá. //rahnamudhá/ ráhnamáyihá rá xub* [closely] *donbál kardan.//*

guild n *(beviże dar sadehá ye miyáne) raste (M. Moqaddam). //raste ye salmániyán (kárdpezewk); raste ye bánován//*

guild-hall (**a**) *tálár e (hamvandán e) raste.* (**b**) **the Guild-hall** *tálár e wahrdári ye Landan*

guilder, **gulden** n *gilder/ gulden, yekkán e pul e Holand*

guile n *nirang. //mardi nirangbáz; cizi rá bá nirang be dast ávardan//*

guileful adj *nirangbáz*

guilefully adv *nirangbázáne*

guileless adj *sádedel*

guilelessly adv *sádedeláne*

guillemot n *parandegán e daryáyi ye dárá ye nouk e bárik va deráz, az gune ye* "Uria" *va* "Cepphus"

guillotine n **1** *gardanzan; sarbor; dastgáh e gardanzani.* **2** *dastgáh e borew (e káqaz).* **3** *(pendárin) dar xawáyágari** [politics] *dar Engelestán) baráye soxanránán zamáni nahádan tá har yek biw az andáze soxan naguyand va dastur az Kahestán* [parliament] *begozarad.- "Segálew Bas!"*

guillotine v *bá dastgáh e gardanzai sar boridan; bá dastgáh e borew, boridan*

guilt n **1** *gonáh, bezeh. //Wahrbáni gonáhaw rá bicunocerá ostovár dáwt.//.* **2** *gonáh, gonáhkári; gonahkár rá yáftan.; Az roxsáraw gonahkári mibárid.//.* **3** *gonahkári. //Az in ke be dust e bimáraw komak e báyaste nakarde bud xod rá gonahkár dánest picán* [racked] *bud; Gere ye raváni ye bezehmandi* [guilt complex]*//*

guiltily adv *gonahkáráne. //Man ke tu ámadam saraw rá bardáwt/ boland karde gonahkáráne negarist.//*

guiltiness n *gonahkári, bezehnáki*

guiltless (adj), **guiltless (of sth)** *bigonáh, "Ze Torkán gonahkár xáhad hami -- del az bigonáhán bekáhad hami." (ZBP. L6174 SF)*

guilty adj (**guiltier**, **guiltiest**) **1** *"Ze Torkán gonahkár xáhad hami -- del az bigonáhán bekáhad hami." (ZBP. L6174 SF); bezehmand, "va ma peikár kon az án kasha ke… xiyánat konand be tanhá ye iwán ke xodáy na dust dárad án ke báwad xiyánat konande va bezehmand." (ZBP, L6834 TTT). //be gonáh e xod xastu* [confess] *wodan; var** [verdict] *e dádgán** [jury] *bar bigonáhi (ye u) bud./ gonahkár be farviw* [negligence] *budan; (kasi ke) bezehmand (ast)* [the guilty party]*; engár gonahkár budan; gonahkár namudan* [look guilty]*; Az in ke xeili kam be didáraw miravam sahew e gonahkári dáram.; roxsári/ didári gonahkár; dináyi* [conscience] *gonahkár//*

guinea n *Gini, dar gozawte yekkán e pul e Engelestán, ke biwtar baráye dastmozd e pezewkán, va dasturán be kár miraft.*

guinea-fowl *morq e wáxdár (vábaste be kabk) az Áfriqá ye xorvaráni* [western], *be nám e dánewik e* "Numida meleagris"

guinea-pig n **1** *xukce ye hendi, benám e dánewik e* "Cavia cobaya". **2** *muw e ázmáyewgáhi. //Mardomán e bumi ke xod náxáste con muw e ázmáyewgáhi baráye barnámehá ye nirugáh e atomi/ parmánuyi* ye warvin/ sarrewtedári budand.//*

guinness n *Gines [guneyi fugán e/ ábejo ye tire va talxmaze]/ yek jám gines; yek jám fugán e gines e bowkeyi* [draught Guinnes]*//*

guise n **1** *(bástáni) sabk e jáme. //dar jáme ye wahsavári* [knight]*//.* **2** *raftár/ didár/ roxsár e nabahre/ dustnamá. //Afsáneyi bástáni ke be rixthá ye gunágun* [various guises] *dar besyári az zabánhá ye Orupáyi yáft miwavad.//*

guitar n *gitár. //gitár naváxtan* [strum a guitar]*; gitár e bástáni/ barqi/ Espániyáyi//*

guitarist n *gitárnaváz; gitárzan*

gulch n *(dar Ámriká) lái [darre ye bárik va źarf e sangeláx. [ZBP, C1204 FM]*

gulden n (pl **gulden/ guldens**) *bengarid be* "guilder"

gulf n **1** *kaw [<Avestáyi, kawa, besanjid bá "vouru-kawa; váźe ye "xalij" niz az in riwe "kawa" wekáfte, bengarid be (EDPL 53.485)]. //kaw e/ xalij e Párs//.* **2** (**a**) *(soxanvari) maq/ meq (ZBP, C7274 FM); vim* [<Pahlavi, (ZBP, C1845, BF)]; Peiro ye zaminlarze vimi*/ maqi źarf dahán gowud/ bázkard//.* (**b**) **gulf (between A and B); gulf (in sth)** *(pendárin) fádoyi, wekáf. //fádoyi/ wekáf e miyán e do rahbar rá nemitaván az miyán bardáwt.//*

the Gulf Stream *Golf-strim, Kawrud**

gull[1], **seagull** n *ábkákáyi [<Gilaki (Mahmud e Páyande] (ZBP, C5697) (parandeyi az gune ye* Larus*)*

gull[2] v, **gull sb (into/ out of sth)** *sar e kasi koláh gozáwtan; feriftan, gul zadan*

gull n *(bástáni) sádedel, hálu, gul*

gullet n *sorxnáy; galu. //ostoxáni ke dar galu ye kasi gir karde*

gullibility n *sádegi; sádedeli*

gullible adj *sádedel; sáde; colman. //Xeili báyad sádedel báwad ke conán guli xorde báwad.//*

gullibly adv *sádedeláne*

gully n *lurkand*

gulp v **1 gulp sth (down)** *váridan (ZBP, C746 FM); ubárdan; avbáridan/ ubárdan (ZBP, C217 FM); bongawtan/ bongawidan (ZBP, C167 FM); forudádan, qurt dádan. //Xorák e xod rá ubárdan/ qurt dádan; yek fenján cáy rá sarkewidan.//.* **2** *bongawtan, qurt dádan. //Áb e dahánaw rá bá delwure qurt dád/ forubord/ bongawt, engár (ke)án porsew ázáraw dáde bud.//.* **3 gulp sth (in)** *dam e źarf kewidan (con az nim-xafegi); Xazán-xazán/ xazide xod rá be karáne ye rud resánde, derázkewide dam e źarf mikewid.//.* **4 gulp sth back** *forudádan, foruxordan, qurt dádan. //Awk e xod rá foruxorde kuwide labxand zad.//*

gulp n **1** *qort, qolop-qolop, hort kewidan/ xordan. //qortqort/ qolopqolop/ horthort xordan; heqheq garistan//.* **2** *yek qolop, yek hort; yek vehang (ZBP, C2594 FM); yek qort. //yek qolop/ hort wir e sard//.* **3 at a gulp** *bá yek hort/ horti/ bá yek qolop/ bá yek qort. //Liván rá bá yek hort/ horti sar kewidan//*

gum[1] (n) *ná [<Táti]; guwt e bon e dandán [Zaxire ye Xárazmwáhi]*

gum[2] n **1** (**a**) *angom, gavaj (ZBP, C1342 FM); heják, "ammá [maqz] carb az bahr e án ast tá asabhá ki az vey rostast elk báw va elk rá be Pársi andar wahr e man heják guyand." (ZBP, L5134 ZX)//.* (**b**) *seriw, casb.* **2** *ádáms; sakez, saqqez; qandarun (ZBP, C6426 FM).* **3 gum, gum-drop fruit gums** *ábnabát (e miveyi).* **4** *bengarid be "*gum-tree*"*

gum v **(gummed, gumming) 1 gum A to/ onto B; gum A and B together; gum sth (down)** *casb málidan/ zadan, casbándan. //(labehá ye) káqaz rá casb málidan; labe ye pecani** [envelope] *rá casbándan/ casb málidan; káqaz rá be barge* [card] *casbándan; do páre/ tekke moqavvá rá boride bá casb beham casbándan//.* **2 gum up the works** *(anáyin) az kár bázdáwtan;az kár andáxtan; cub láye carx e… gozáwtan.* **3 gum sth up** *bá casb por kardan va bázistándan*

gum[3] n *(anáyi, soxan e dar parde, dar Engelestán, hengám e sougand) xodá. //*By gum!: *Bexodá!//*

gumbo n *(dar Ámriká) áw e bámiye; bámiyebá*

gumboil n *pile ye (dandán)*

gumboot n *cakme*

gummy adj (**gummier**, **gummiest**) *casbnák, dusgen, nuc*

gumption n *(anáyin) xerad, xerad e ásnide* [common sense]. //*Javán e xubi ast, ammá engár báláxáneaw pársang mibarad.* [not have much gumption]//

gum-tree n **1** *deraxt e Okáliptus.* **2 up a gum-tree** *gereftár*

gun n **1** *tofang, tofak, tup, tapánce, tapance. //Beppá! Tofang dárad!/ razmnávi bá tuphá ye bozorg; tirbár* [machine gun]//. **2 the gun** *wellik baráye áqáz e takrobáyi* [race]. *//Guwbezang e wellik báwid!; Biyusán e wellik báwid!//.* **3** *tolombe ye…; …-zan; tapánce ye…, //tolonbe ye rouqanzan* [grease gun]*; girezan ; tapance ye girezan* [staple-gun]*//.* **4 gunman** *tofangdár. //yek tofangdár e mozdur* [hired]*//*

gun v **(gunning, gunned) 1** *(anáyin) be kasi wabixun zadan; ruzxun zadan; pei ye kasi budan.* **2 gun sb down** *tir zadan va kowtan*

gunboat (n) *razmnáv e tupdár/ muwakdár e kucak; //(pendárin) zurguyi, "Yá biyá bá Yazid bey-at kon- yá boro Kangevar zerá'at kon!"//*

gun-carriage n *arrábe ye tup*

gun cotton *panbe ye báruti*

gun dog *sag e wekári*

gunfire n *wellik, átaw, átawbári*

gunge n *(dar Engelestán, anáyin) lajan, palawt. //In lajan tah e badare** [bucket] *ci-st?//*

gunman n *dozd e tapáncedár; ádamkow e tofangdár. //harásgarán* [terrorist] *e tofangdár*

gun-metal n *hamband** [alloy] *e mes va ruy yá arziz.*

gunmetal grey *ábi ye xákestarifám, parniyáni, "be do ciz dárand mar mamlekat rá- yeki za'feráni yeki parniyáni…"*

gunner n *(dar niru ye zamini ye Engelestán) sarbáz e Tupxáne.* **2** *(dar niru ye daryáyi ye Engelestán) afsar e tupxáne*

gunnery n *kár bá tuphá ye gerán; tupxáne. //varz* [practice] *e tupxáne; afsar e tupxáne//*

gunpoint n, **at gunpoint** *powt e sar e kasi gozáwtan; bá nouk e haft-tir, be zur e tapánce. //Be zur e tapánce bánki/ ganj* [bank] *rá zadan//*

gunpowder n *bárut, gandak (ZBP, C1352 FM)*

gunroom n *tofangxáne (baráye wekár)*

gun-runner n *qácáqci ye jamgafzár/ tup/ tofang*

gun-running n *qácáq e jamgafzár/ tup/ tofang*

gunshot n **1** *wellik, átaw. (ává ye) wellik; tirxordegi, zaxm e tir, xastegi* [wound] *be tir, "Hame piw e man dastgir ávarid. -- nabáyad ke xaste be tir ávarid." (ZBP, L6111, SF).* **2** *tir-ras; bord (e yek tofang, tapánce yá tup). //tir-ras budan/ nabudan//*

gunsmith n *tofangsáz; tapáncesáz*

gunwale (n) *(daryánavardi)(dar kawti ye kucak yá qáyeq) labe ye báláyi ye pahlu*

gurgle n *qolop-qolop kardan; qolqol kardan, (baráye wirxárán) qán o qun kardan; unqa-unqa kardan. //qánoqun e wádi* [gurgles of delight]*//*

gurgle v *qolop-qolop kardan; qolqol kardan; qánoqun kardan; unqa-unqa kardan. //Áb ke az suráx e tuppi* [plug-hole] *mirixt qolqol mikard; nouzád/ wirxár wádemáne unqa-unqa mikard.//*

Gurkha *Gurká (dar Ártew e Hendustán yá Engelestán) sarbáz e Nepáli*

guru n **1** *guru, rahbar, ostád, pir (nazd e Henduhá).* **2** *(pendárin- anáyin) ostád e bozorg, pir, "Pir e dordikew e má garce nadárad zarozur -- xow atábaxw o xatápuw xodáyi dárad." (Háfez)*

gush v **1 gush (out) (from sth)** *juwidan, tirak zadan, jastan; pawalidan, nazidan. (ZBP, C777 FM). //áb e jahande/ nazande/ pawalnák; nafti ke az cáhi mijahad/ mijuwad.; Xuni ke az zaxmi mijahad//.* **2 gush over sb/ sth** *(anáyin, xárdári) bá wur e faráván soxan goftan. //Conán porwur soxan nagu!; Mádar e javáni ke bá wirxáraw porwur soxan miguyad.//*

gush n *juwidan, juwew, jahidan, jahew, nazew , nazidan. //nazew e/ jahew e naft az cáh; juw ávardan; wur//*

gusher n *cáh e naft e juwán/ nazande*

gushing adj *juwán, nazande, jahande, "bengar ke az áfarid mardom; áfaride az ábi jahande..." (ZBP, L159 TTT); porwur, dáq. //setáyewi porwur/ dáq//*

gushingly adv *juwán, jahande; jahán*

gusset n *(duzandegi) morqak, morvak (ZBP, C4593 FM); suce, suże (ZBP, C3519 FM)*

gust n **1** *tondbád. //bádi ke harcandgáh tond vazad.; taft [tondbád e garm]; garmew* [Gilaki]//.* **2** *(pendárin) juwidan. //juwávardan; az kure darraftan//*

gust v *nágahán tondbád ámadan/ gereftan. //tondbádi ke tá navad kilometr dar tasu* [hour] *mivazad//*

gusto n *(anáyin) wur //Sarvádhá** [chorus] *rá porwur xándan//*

gusty adj (**gustier, gustiest**) *bádi, tufáni. //yek ruz e tufáni; tondbád//*

gut n **1** (**a**) *rudegán; delorude; andarune, wekam, del. //deldar//.* (**b**) *(pendárin) delorude. //del o rude ye pangáni** [clock] *rá darávardan//.* **2 guts** *(pendárin, anáyin) del, toxm, jegar. //Mardi toxmdár/ delir/ jegardár/ toxm e/ del e/ jegar e anjám e kári rá dáwtan.//.* **3** (**a**) *(kálbodwenási) rude. //rude ye qurbáqeyi rá wekáftan//.* (**b**) *(anáyin) wekam, del, delorude. //mardi wekam-gonde ke az bas fugán/ ábejou nuwide wekamaw gonde wode.//.* **4 guts** *(anáyin) wekamu, wekambáre, porxor. //Rásti wekamu-st; xordedunew páras [páre ast]* [a real greedy guts]//. **5** *zeh.* **6 slog/ sweat one's guts out** *ján kandan, xarkári kardan; con xar kár kardan//*

gut v (**gutted, gutting**) **1** *delorude ye... rá darávardan.* **2** *andarune ye... rá nábud kardan. //Anbár e kálâyi* [warehouse] *ke har ce andarunaw bud dar átaw suxt.* [gutted by fire]*//*

gut adj *wekami, del, toxmi, andaruni (na az ruy e xerad). //ánce ke del e ádam miguyad* [a gut feeling]*; yek vákonew e andaruni va na az ruy e xerad* [a gut reaction]*//*

gutless adj *tarsu, bozdel, baddel*

gutsy adj (**gutsier**, **gutsiest**) *delir, toxmdár, jegardár. //jangávari delir/ toxmdár//*

gutta-percha n *gavaj (ke az deraxtán e Máláyáyi bedast miáyad) (ZBP, C5229, FM)*

gutter n **1** *návdán.* **2** *náve, welkak (ZBP, C1794 FM); selki, selk (ZBP, C6520FM); ju, juy. //Bargháyi ke dar náve/ ju/ juy rixte bud.//.* (**b**) **the gutter** *(pendárin) tohidastán, bicizán, záqenewinán, gedáyán; ásmunjolhá. //zabán e záqenewinán/ cálemeidánihá; U rá az kuy e gedáyán yáfte bánuyi az u sáxt/ bánuyaw gardánid.//*

gutter[2] v *(baráye wam* [candle]*) petpet kardan (conán ke hardam xámuw tavánad wod.)*

guttural adj *(baráye ává) az pas e galu, galuyi. //qorrewi* [growl] *az tah e galu; váthá* ye paskám*//*

guttering n *zehkewi, gandáb, merzáb (ZBP, L1864 FM)*

gutter press *(xárdári) ruznámehá ye áwqáli*

guttersnipe n *(xárdári) baccegedá ye badzát/ badkerdár; bacce ye velgard e bipedarmádar*

guv, guvnor *bengarid be* "governor[3]"

guy[1] n *tanáb, rismán*

guy rope *tanáb (e cádor va mánand e án)*

guy[2] n **1** *(anáyin) mard, ádam, harjá juri tarjome miwavad. //Mard e bozorgi ast; mardán e kármand e daftar; mardaw/ dust e pesaraw/ wouharaw; Biyáyid baccehá; bezan berim/ beravim!//.* **2 Guy Fawkes** *dar Engelestán ruz e panjom e November tandisi az mardi sáxte be nám e* "Guy Fawkes" *va án rá misuzánand. Besanjid bá "Omar suzán" nazd e páreyi az Iránián.*

guy v *adá ye… rá darávardan; … rá dast andáxtan*

guzzle v, **guzzle away; guzzle sth (down/ up)** *ázmandáne nuwidan/ xordan; horthort xordan, nuwidan, lonbándan, źutan (riwe ye aknun źuy-) [<Pahlavi, (ZBP, C7963)]. //Hamiwe dárad milonbánad; horthort ábejou xordan/ fugán źutan*; baccehá/ kudakán kákhá rá lonbándand.//*

guzzler n *porxor, wekamu; …-xor; …-źuy**

gybe, (US) **jibe** v *(daryánavardi) (hengáme vazew e bád az powt bádbán rá az suyi be suy e digar gardándan va) be ráh digar raftan/ andáxtan*

gym n **1** *varzewgáh, zurxáne. //varzew dar zurxáne//.* **2** *źimnástik/ varzew (rá dar dabirestán) dust nadáram; kafw e varzew; ámuzegár e varzew*

gymkhana (n) *ávard e asbdaváni; ávard e docarxesavári/ ráderáni*/ máwinráni*

gymnasium n (pl **gymnasiums**, **gymnasia**) *zurxáne, varzewgáh*

gymnast (n) *varzewkár, dárbáz*

gymnastics n *varzew; dárbázi. //(pendárin) varzew e maqzi, kár e maqzi ye por picoxam; tavánáyi ye raváni/ maqzi//*

gym-slip, **slip** (n) *rupuw/ pirhan e varzewi ye bi ástin e doxtaráne*

gynaecological, (US) **gynecological** (adj) *(pezewki ye) zanán*
gynaecologist, (US) **gynecologist** (n) *pezewk e zanán*
gynaecology, (US) **gynecology** (n) *pezewki ye zanán*
gyp n **1** *saxt nekuhidan/ guwmál dádan.* **2** *kasi rá saxt dard ávardan/ ranj dádan. //(Candgáhi ast ke) haftandámam* [rheumatism] *saxt ranjam midahad.//*
gypsum n *gac, garc (ZBP, C1462 FM); rawt, lawt, jasbin (M. Moqaddam)*
gypsy, gipsy, Gypsy n *kouli, luli (ZBP, C3754 FM). //(pendárin) hargez yek já be derázá nazisteam, engár báyad xun e kouli/ koulihá dar tanam báwad.; ordu ye kouliyán* [gypsy camp]*; zendegi ye kouliyán//*
gyrate v *carxidan, gardidan, gawtan*
gyration n *gardew, carxew, gawt*
gyro n (pl **gyros**) *bengarid be* "gyroscope"
gyroscope n *látu**, látuyi*. //*a gyroscopic compass: *pargár e látu*/ látuyi//*

Hh

H, h n (pl H's, h's) *hawtomin vát** [letter] *e az dabire ye Engelisi. //*"Hat" *bá* H *áqáz miwavad//.*
H, *(kutáh wode) (dar medádhá ye siyáh) seft. //yek medád e H/ hh/ yá do H, besanjid bá* B, HB
ha! *(wegeftváže) ha/ hán!.* **2** **ha!**, **haha!** *(dar cáp be maini* ye) qáhqáh*
ha v, **hum** and **ha** *bengarid be* "Huh"
ha, *kutáh wode baráye* "hectare/ hectares"
habeas corpus, *niz* **writ of habeas corpus** *(dátikán*) dastur e faráxáni ye zendáni be dádgáh*
haberdasher (n) **1** *(dar Engelestán) foruwande ye kálá ye duzandegi, con suzan, panbe, tokme, zip,; pilevar.* **2** *(dar Ámriká) foruwande ye puwák e mardáne*
haberdashery n **1** *kálá ye duzandegi, pilevarari.* **2** *maqáze ye kálá ye duzandegi; maqáze ye puwák e mardáne*
habit n **1** (**a**) *xu, xuy, "...xuy án cizháyi ast ke sepas yád girad va bepazirad... "bá u mizist va xuhá ye bad e u rá yád gerefte ast." (ZBP, L4609, NKZZF); "man o maqám e rezá ba'd az in o wokr e raqib -- ke del be dard e to* <u>*xu kard*</u> *o tark e darmán goft." (Háfez). //Xu ye badi dárad va hengám e/ miyán e cáwt dud mikonad/ sigár mikewad.; wive ye kár kardan e wekam* [bowel habit]; *Gahgáh pul vám gereftan báki nist, ammá nagozárid in berixt e xuy daráyad."//.* (**b**) *xu, xuy. //Xuyam wode ke in kár rá bekonam.//.* **2** *jáme ye deráz e káženewinán* [monk/ nun]. **3** **be in/ fall into/ get into the habit of doing sth** *xu ye... rá gereftan/ yád gereftan, xu kardan. //xuy e meybáregi/ meyxáregi nadárad.; Xu kardeam hamin ke miresam xáne jamjám*/* TV *rá rouwan konam.//.* **break sb/ oneself of a habit** *xuyi rá vel kardan/ hewtan/ az sar e kasi andáxtan.* **fall/ get into bad habits** *xu(há) ye bad yád gereftan.* **fall/ get out of the habit of doing sth** *xuyi rá az dast dádan. //Digar xuy e xordan e náwtáyi ye garm/ poxtani rá az dast dádeam.//.* **make a habit/ practice of sth/ doing sth** *yád gereftan; xu kardan;... rá piwe kardan. //Yád gerefteam hargez be bigánegán (puli) vám nadaham.//*
habitability adv *zistani, ábádán*
habitable adj *zistani, ábádán. //In xáne/ saráy digar zistani/ jáy e zendegi nist.//*
habitat *zistbum. //Ziztbum e/ xáne ye in jánevar jangal ast.//*
habitation n **1** *zistan, zist, zendegi. //Saráháyi ke dar xor e zist e mardom/ ádami nist.//.* **2** *já, jáygáh, xáne, áwiyán, áwiyáne, pargál (ZBP, C197 FM). //Ruyák* va ziváki** [wildlife] *ke xánehá ye mardom (sámán e) ánán rá nayáwofte./ barhamnazade.//*
habit-forming adj *xugar konande, xugari, "del e Háfez ke be didár e to xugar wode bud -- názparvarde ye vasl ast, majuy ázáraw." (Háfez). //dáruháyi ke máye ye xugari miwavad.//*
habitual adj **1** *hamiwegi. //jáygáh e hamiwegiyaw sar e miz.//.* **2** *xu ye hamiwegi. //xuy e hamiwegi ye nálidanewán* [moaning]*//.* **3** *-báre; harjá juri tarjome miwavad. //Meibáre; zanbáre* [womanizer]*; sinemábáre/ celpardebáre//*
habitually adv *hamiwe, peivaste. //Tahmures hamiwe dir be dabestán miáyad.//*
habituate v, **habituate sb/ oneself to sth** *be... xu dádan. //xod rá be kár e saxt/ xarkári/ ábohavá ye sard/ sarmá xudádan.//*
habitué n *[váže ye Fáránsavi] kasi ke peivaste be jáyi sar mizanad. //Kasi ke pátoqaw qahvexáne ye Royál ast.//*
hacienda n *(dar kewvarhá ye Espániyáyi zabán) zamin e bozorg va saráy e án.*
hack[1] v **1** **hack at sth/ sb** *zadan, boridan, uzadan = uzanidan/ użanidan/ oużanidan [besanjid bá "wiroużan"]; "Ázáde rá mayázár, con ázordi biyuzan." (Qábusnáme). //Wáxe rá candán zad tá oftád; wáxe rá użanid/ uzanid.//.* **2** *saxt lagad zadan. //tup rá saxt lagad zadan/ sáq e pá ye kasi rá lagad zadan//.* **3** *sorfidan, sorfe ye xowk kardan.* **4** **hack sth off (sth)** *uzadan, użanidan/ oużanidan; bá kusthá ye saxt va gerán cizi rá az miyán bardáwtan/ boridan. //Pá ye láweyi* [carcass] *rá bá kust e gerán boridan/ użanidan/ oużanidan//.* **hack one's way across, out of, through, etc, sth** *//bá zadan/ boridan va andáxtan ráh báz*

kardan/ Az lábelá ye pájuwhá [undergrowth] *bá zadan va andáxtan/ boridan e wáxehá va deraxthá ráhemán rá bázkardim.//*

hack[1] n **1** *zadan, boridan, uzadan, uźdadan, uzanidan; ouźanidan.* **2** *bá nouk e muze/ putin* [boot] *lagad zadan*

hack[2] v, **hack (into) (sth)** *(dar márád** [computer]- *anáyin) be anbár e dádehá ye márád* bá nirang dast yáftan/ dastbord zadan*

hack[3] n **1** *báre/ asb e keráyeyi.* **2** *kasi ke baráye kárhá ye saxt va nápasand mozduri mikonad./ mirzábenevis e mozdur, mozdur e xarkár. //yek nevisande ye mozdur; mozdur e xarkár e cápxáne/ yek ruznámenevis e mozdur e sarkár; xarkári va mozduri* [hackwork]//. **3** (**a**) *(Ámriká, anáyin) rádak*/ táksi.* (**b**) *rádakrán/ táksirán*

hack v **1** *(dar Engelestán) (kenár e jádde) (áheste) asb-savári kardan. //be asbsavári raftan* [go hacking]//. **2** *(Ámriká, anáyin) rádak*/ táksi rándan*

hacker n *márádbáz*; kasi ke baráye sargarmi/ dozdi baráye márád** [computer] *barnáme mirizad.*

hacking-cough *sorfe ye xow*

hackles n **1** *wáne [ye gardan e xorus yá sag].* **2** **make sb's hackles rise/ raise sb's hackles** *xun e kasi rá be juw ávardan.* **with one's hackles up** *xawmgin va parxáwju, con xorus e jangi*

hackney carriage, hackney cab *(kohne wode/ dar Engelestán) rádak*/ táksi*

hackneyed adj *(baráye soxan/ dastán) kohne, lus, bimaze*

hack-saw n *arre ye áhanbori*

had (pr, pp of have) //*zamán e gozawte va setáy e kárváźe az* "have".

haddock n (pl **haddock**) *máhi ye xoráki, be nám e dánewik e* Melanogrammus aegle finus

Hades *(dar afsánehá ye Yunáni) zax, sarzamin e faravaharán*

hadji, hajji n *háji, (Mosalmáni ke be Makke rafte báwad.)*

haematologist, (US) **hematologist** n *xunwenás*

haematology, (US) **hematology** n *xunwenási*

haem(o)-, (US) **hem(o)-,** *(dar váźehá ye serewte) xun-, //*hematology: *xunwenási;* haemophilia/ hemophilia: *Vohunazg*//*

haemoglobin, (US) **hemoglobin** n *hemoglobin/ vaexin* [<Weqni, vexin (EDPL xun)]*

haemophilia, (US) **hemophilia** n *vohunazg* [<Avestáyi, "vohunaz-ga" (EDPL)]*

haemophiliac , (US) **hemophiliac** *vohunazgi* [<Avestáyi, "vohunaz-ga" (EDPL)]*

haemorrhage, (US) **hemorrhage** n *xunrizi, xunravi*

haemorrhage, (US) **hemorrhage** v *xunrizi kardan; saxt az kasi xun raftan*

haemorrhoids, (US) **hemorrhoids** *bavásir, násur, "Be zir e sergin andar karde budand va bar sar e án palidihá hami kardand va har kasi conán hamikard násur bar andámháw hamiyoftidi va in násur az ánruz báz, padid ámad..." (ZBP, L1926 TB)*

haft n *daste ye tabar, kárd*

hag n *pirezan e jádugar, pirezan e zewt, zál, "Bewno ze jám e báde ke in zál e nou-aru -- besyár kowt wouhar, con Keiqobád o Jam." (Háfez); páru (ZBP, C2792 ,FM); sábute (ZBP, C6457 FM)*

haggard adj *farsude, takide, deźam, ranjur. //roxsári takide; Ranjur minamáyad/ takide gawte//*

haggis n *(xorák e Eskátlandi) del o jegar (e gusfand); jaqur-paqur. //Báz ham jaqurpaqur mixáhi?//*

haggle v, **haggle (with sb) (over/ about sth)** *cáne zadan, sarokalle zadan, kelenjár raftan; //sar e wendereqáz/ yek wáhi sannár [sad dinár] cáne zadan nadárad!//*

hagiography n **1** *zendegindruáme ye awumardán/ awavanhá/ pársáyán* [Saints] *rá nevewtan.* **2** *setáyewnáme*

hagridden adj **1** *baxtakzade, pirezanzade, xáb e bad dide.* **2** *negarán, deźam, wuride. //roxsári deźam/ wuride//*

ha-ha n *(baráye báq/ gardewgáh), kande, kandag (bá divár e darun e án)*

hail[1] n **1** *tagarg, sangár (ZBP, C7883 FM).* **2** *bárán; golulebárán va mánand e án. //golulebárán* [a hail of bullets]*; mowtbárán/ kustbárán* [blows]*; downám báridan bar/ downámbárán//*

hail[2] v **1** *tagarg báridan/ ámadan. //(dárad) tagarg mibárad.//.* **2** *(pendárin) báridan. //sang bar sarewán bárid/ sangsár gawtand.; Má rá downámbárán kardand.* [hail curses down on sb]*//*

hail[2] v **1** (**a**) *áváz dádan; báng zadan, "Náser e Xosro be ráhi migozawt -- Mast o láya'qal na con meixáregán; Did qabrestán o mabraz ruberu -- báng zad goft hey nozzáregán; ne'mat e donyá o ne'mat xáre bin -- Inw ne'mat ánaw ne'matxáregán.". //candán nazdik ke betaván báng zade faráxánd; bángras*//.* (**b**) *(be rádak*/ táksi yá mánand e án) báng zadan ke beyistad.//.* **2** **hail sb/ sth as sth** *xándan, báng barávardan va... xándan; Anbuh e mardom báng barávarde u rá pádewáh/ gord* [hero] *xándand./ (pendárin) Án ketáb/ náme rá wáhkári xándand.//.* **3** **hail from...** *az... barxástan; ... ye budan. //Az Cin barxáste/ Cini ast.; Án kawti kojáyi ast* [hail from]*?//.* **4** **be hail-fellow-well-met (wth sb)** *(bá mardom beviże bigánegán) raftári xeili dustáne/ garm/ xodemáni dáwtan.//*

hail *(wegeft váże) (bástáni) dorud! //Dorud Xosro!//*

within hail *bángras*/ áváras* budan.*

hailstone n *(dáne ye) tagarg; sangár; pawanjak; pawangak (ZBP, C3650, L339 FM)*

hailstorm (n) *tufán e tagarg*

hair n **1** (**a**) *mu, tár e mu, muy, mud (ZBP, C7289 FM); "Duw dar halqe ye má qesse ye gisu ye to bud -- tá del e wab soxan az selsele ye muye to bud." (Háfez); pawm. //do tár e mu ye bur ru ye yaqe ye yumuyaw*/ kotaw bud.; dar sup e man (yektár e) mu hast.//.* (**b**) *mu (ye sar); pawm, pale (be mu ye sar e mardán e daqsar/ tás guyand ke gerd va páyin e kalle ye ánán ruyad.) (ZBP, C5633 FM). //Dádan muy e sar e xod rá zadan; muy e sar e xod rá (dádan) zadan; salmáni/ piráyewgáh raftan; muy e deráz/ siyáh dáwtan//.* (**c**) *porz, tár, miv (ZBP, C673 FM).* **2** **(by) a hair/ a hair's breadth** *yek rize; xeili kam, andak. //Yek rize jelo bud va bord/ barande wod./ yek rize mánde bud/ cizi namánde bud ke gir biyoftim.//.* **a hair's-breadth escape** *gorizi saxt bárik.* **get in sb's hair** *(máye ye) dard e sar e kasi budan; kasi rá ázordan/ zár dádan.* **a/ the hair of the dog (that bit you)** *sabuhi xordan.* **(not) harm, etc a hair of sb's head** *(kári kardan ke) yek mu az sar e kasi kam nawodan/ nawavad.* **keep your hair on** *juw nazadan; árám budan; [Juw nazan wiret xowk miwe!].* **let one's hair down** *pas az cand gáhi raftár e xowk va rasmi árám gereftan va xodemáni wodan.* **make sb's hair curl** *(anáyin) harásándan, tarsándan; Raxtháyi ke emruze barxi javánán mipuwand mu be tan e ádam rást mikonad.//.* **make one's hair stand on end.** *mu be tan e ádam rást kardan/ wodan.* **not turn a hair** *áb az áb takán naxordan; kasi rá bák nabudan; natarsidan, vákonew nakardan*

hairbrush n *mahas* e mu*

haircloth n *párce ye pawm o nax*

haircut n **1** *salmáni. //báyad beravi salmáni//.* **2** *wive ye salmáyi/ piráyew e mu; //wive ye salmáni ye/ piráyew e mu ye qawangi ast.//*

hair-do n (pl **hairdos**) *(beviże baráye zanán) (anáyin) wive ye piráyew e/ áráyew e/ salmáni ye mu. //Muyaw rá wive ye novini áráste.//*

hairdresser n *muysetor, salmáni; áráyewgar*

hairdressing n *muysetori, áráyewgari, salmáni*

hair-drier, **hairdryer** n *muxowk-kon*

-haired *dar vážehá ye serewte, -mu; -muy. //doxtari mu ferferi//*

hair-grip, **grip**, n *gire ye mu; sanjáq e mu*

hairiness (n) *muymandi; pawmáluyi*

hairless adj *tás, bimu; daqsar, casang (ZBP, C1028 FM); laq (ZBP, C1155 FM); kal (ZBP, C1946 FM); anbore/ ambare (jánevar e bimu/ bipawm/ pawmrixte); quwt (ZBP, C3856 FM); daq = dak (ZBP, C4454 FM); rud, rut (ZBP, C4823 FM); taz*

hair-line n **1** *rostangáh e mu.* **2** *(pendárin) xatt e bárik; rástáyi názok. //(wekastegi, tarak) mu bardáwtan/ bardáwtegi//*

hair-net n *golute/ kolute (ZBP, C5128 FM)*

hair-oil n *rouqan e mu*

hair-piece n *koláhgix*

hairpin n *sanjáq e mu.*

hairpin bend *pic e tond (e saráwib)*

hair-raising adj *ánce ke mu bar tan e mardom six konad; harásangiz*

hair-restorer n *muruyán; bázruyánande ye mu/ muy*

hair shirt *xerqe*

hair-slide, **slide** n *gire ye mu, gol e mu*

hair-splitting n *muwekáfi, "matte be xawxáw gozáwtan"*

hair-style n *(wive ye) áráyew/ piráyew e mu*

hair-stylist n *salmáni, piráyewgar*

hair-trigger n *máwak* [<Kordi, máwak]*

hair-spring n *fanar e muyin e pangán** [a watch]; *fanar e raqqásak e pangán**

hairy adj (**hairier**, **hairiest**) **1** *mu, muyi, pawmi, pormu, pawmálu, muymand. //sineyi pawmálu//.* **2** *(zabán e kuce) dowvár, bad, saxt, nágovár. //Ránandegi dar jáde ye yaxbandán saxt* [hairy] *ast.*

hake n *máhi ye daryáyi az gune ye* Merluccius, *va* Urophycis

halal, hallal v *[váże ye sepanji az Tázik] (kowtan e jánevar baráye xordan e guwt e án nazd e mosalmánán, conán ke az didgáh e din)* ravá *(báwad)*

halal n *guwt e ravá*

halcyon adj *(kohne wode yá soxanvari) wád, pedrám, //ruzegár e pedrám e javáni//*

hale adj *(beviże baráye pirán) nirumand va tandorost; setorg*

half[1] n (pl **halves**) **1** *nim, nime. //wokolát rá do nime kardam- biyá in nime ye to.; Jamwid va Parváne pul e baram** [*jáyeze/* prize] *rá miyán e xod baxw kardand; Káve bá nime ye xod yek vážepardáz* [word-processor] *xarid.; do nime miwavad yek doroste* [a whole]*/ nime ye dovvom e ketáb az nime ye noxost wurangiztar ast.; do o nim tasu* [hour]*; do o nim kilometr//.* **2** *nime(gáh). //dar nime(gáh e) ye noxost az hic su darváze báz nawod.//.* **3** *nimbahá. //Xáhew mikonam do pate* [ticket] *ye doroste va do pate ye nime baráye (tá) náf e wahr* [downtown/ city center] *bedahid.//.* **4** half = half-back: *miyándo [<Neiwáburi]; miyánpowt. //Miyándo ye cap bázikardan//.* **5** *(anáyin) (beviże dar Engelestán) nim* pint *fugán/ ábejou. //Xáhew mikonam do nim* pint *fugán e talx bedahid.//.* **6** **and a half** *xeili xub, bozorg, arjdár. //Va án bázi xeili xub bud!* [that was a game and a half!]//. **do nothing/ not do anything by halves** *hame yá hic yekdel o yeksare kár kardan. //U mardi-st ke káraw hame yá hic ast. Yá pul e kaláni midahad yá pák hic nemidahad.//.* **break, chop, cut, tear, etc in half** *cizi rá wekastan/ xord kardna/ boridan/ páre va do nim kardan/ Yek bár mardi rá didam ke daftar e ráhnamá ye vákubar** [telephone] *rá do páre kard.//.* **go half and half go halves (with sb)** *hazine ye... rá do nime kardan; kári rá dángi kardan. //Xorák e geráni bud-bogzár dángi bepardázim.//.* **the half of it** *(anáyin) baxw e arjdártar; sar e gondehe, "sar e gondehe zir e dováj-e" [dováj = laháf]; arjdártar/ bozorgtar. //Ce midáni, "sar e bozorge/ gondehe zir e dováj-e!"//.* **how the other half lives** *az zendegi ye nim e mardom (tavángarán/ tohidastán) ná-ágáh budan. //Baxt yáraw bude va hamiwe dar náz miziste va nafahmide ke nim e digar e mardom/ tohidastán cegune miziyand.//*

half[2] **1** *(setáy* e náwenáxte) nim. //nimi az mardán; nim tasu* [hour]*; nim kilo; nim dojin/ wew tá;/ Nim e bahr* [share] *e án bongáh rá dárad.; Nim e mive bad/ xaráb/ tabáh bud.//.* **2** half a minute, second, tick, etc *//tá cewm beham bezani; dar yek cewm beham zadan/ tá cewm beham bezani ámáde miwavam.//.* **half past one, two, etc …**, *yek o nim, do o nim…*

half *(harvenám e náwenáxte)* **1** *nim, nime. //nim e wew, se ast.; Nimi az áluhá gandideand; Nim e án pul az án e man ast; Man hameaw/ tanhá be nimi az án niyáz dáram.; Az cehel bacce nimi dar ázmun kámyáb gawtand.//.* **2** **too clever, etc by half** *xeili zerang…*

half[3] adv **1** *nim-, nime. //nimpaz; nimpoxte//.* **2** *nim, nimsáxte. //Dodel-am ke bepaziram. Yek del migam bepazir, yek del migam na.* [half-inclined…]*//.* **3** **half as many, much, etc again** *be andáze ye nimi az ánce ke hast; nimcand (ZBP, L164). //Baráye newast be andáze ye basande newim/ sandali nist, báz be andáze ye nim cand e in niyáz dárim.; Mixáham in peikare rá panjáh dar sad bozorgtar konid; Mixáham in peikare rá bozorg konid, conán ke nimcand bozorgtar az in báwad.//.* **not half** (**a**) *(anáyin) hic, az hic ruy. //Saráce* [flat/ apartment] *ye noyat hic bad nist.* [it's not half bad…]//. (**b**) *(zabán e kuce)Tá ánjá ke miwod/ mitavánest…; candán ke… (to the greatest possible extent). //Tá ánjá ke mitavánest/ candán ke tavánest downám dád* [He didn't half swear.]; *"Ranjid?", "Tá delat bexáhad/ Saxt ranjid/ Tá ánjá ke miwod ranjid.* ["not half!"]*//*

half-and-half *nim-nim; panjáh-panjáh. //Qahveat rá ce juri mixáhi? nimi qahve/ nimi xáme?//*

half-back n *miyán e jelo va powt; miyánpowt*

half-baked adj *kánáyáne, napoxte, xám, nádán. //andiweyi kánáyáne/ xám//*

half board *(dar mehmánsará va mánand e án) taxt/ otáq bá náwtáyi/ bá wám yá náhár, na har dotá*

half-brother *nábarádari, barádarandar*

half-caste, half-breed *(gáh xárdári) dorage*
half-cock **1** *máwe nemi-kewide.* **2** **go off at halfcock** *nimekáre budan va az inru bá wekast ruberu wodan*
half-crazed *bengarid be* "crazed"
half-crown, **half a crown** *(dar Engelestán, piw az 1971) sekke ye 2½ wilingi*
half-hardy adj *(baráye giyáhán) báqi/ báqceyi (bedun e goldán) (joz dar yaxbandán)*
half-hearted *az sar e siri; bá wekamsiri*
half-heartedly adv *sost, bihál, biramaq*
half holiday *estár* e nimeruze*
half-hourly *nimtasuye; har nim tasu yek bár. //gozárew e ágáhihá har nim tasu yekbár; In masrádehá* [otobushá] har nim tasu yek bár miáyad/ miravad.//*
half-length adj *(peikare ye) nimtane*
half-life n *nimruzgár*
half-light *nim-rouwan*
half-mast n **1** *nimafráwte. //Ruz e xáksepári ye wáh parcamhá hame já nimafráwte bud.//.* **2** *(bewuxi) walvár-kutáh/ qadaki*
half-moon **1** *nim e máh; nim-máng.* **2** *(wab e) nim e máh/ nim-máng.* **3** *cizi hamánand e nim e máh/ nim-máng*
half-nelson *(dar kowti) az zir e baqal gereftan*
half-note n, (US) = Minim
half pay *bá nim e dastmozd*
halfpenny n (pl **halfpennies**) *pul e kohan e Engelestán.* **half-penny worth** *(Dar Engelestán)* "ha'p'orth". *//yek pawiz, yek pul e siyáh, wendereqáz, yek co, cosmesqál, andaki…//*
half-price *be nim-bahá. //Kudakán rá bá nimbahá ráh midahand.//*
half-seas-over *(kohne- anáyin) nim-mast*
half-sister n *náxáhari, xáhar e nátani, xáharandar*
half-size *nim; nime (andáze)*
half-term n *bikári ye/ estár** [holiday] *e miyán-doureyi*
half-timbered adj *(baráye sáxtemán) dárá ye divárháyi ke cárcubaw cubi-st ammá darunaw rá bá ájor, sang yá gac por kardeand*
half-time n *(dar tapkáhá*/ bázihá bá tup) nimgáh*. //Nimegáh 2 be 2 budand/ wodand.;* [the half-timer score] *hamár** [account] *e nimegáh//*
half-tone n **1** *sáye-rouwan; siyáh o sefid.* **2** (US) = semitone
half-track n *(ráde* ye) sarbázkew* [besanjid bá "nasákew" va "xastekew"]; sarbázbar**
half-truth n *nimrást; nimdoruq*
half-way (adj, adv) **1** *nimráh; nimeráh. //be nimeráh residan; nimeráh hamdigar rá didan//.* **2** (**a**) **halfway house** *sázew.* (**b**) **meet sb halfway** *bá kasi sázew kardan*
half-wit n *káná, nádán, xeng*
half-witted adj *káná, nádán, xeng*
half-yearly *wewmáhe; har wewmáh yekbár. //Newastháyi ke har wew máh yekbár barpá miwavad.//*
halibut *máhi ye pahn va bozorg az gune ye* Hippoglossus. //*(do gune az in máhi "Halibut" xánde miwavad. Gune ye daryá ye Atlas* H. Hippoglossus *va gune ye daryá ye Árám e án* H. Stenolepis *xánde miwavad.)*
halide n *(ximiyá*/ kimiyá) halidum, hálożene [Fáránsavi]*
halitosis n *bu ye bad e dahán; biyástu (ZBP, C158, FM); dam zadan e gande, "va sabab e damzadan e gande yá az bon e dandánhá báwad yá..." (ZBP, L5205 ZX); náxowi ye bu ye dahán, "sabab e náxowi ye bu ye dahán ofunat ast va be Pársi ofunat pusidan ast..." (ZBP, L5499 ZX); tizdam, "hamáná ke bar zad yeki tiz dam -- wahanwáh zán tizdam wod deżam." (ZBP, L7038 SF)*
hall, **hallway** n **1** *gozar, dálán. ástán, ráhro. //yumuyat*/ kotat rá dar dálán bogzár.//.* **2** *tálár, ástáne, basáre/ besáre (ZBP, C5554 FM). //tálár e wahrdári; tálárhá ye vawt/ raqs/ páykubi//.* **3** *(dar dánewkadehá/ dar Engelestán) tálár e náhárxori; cáwtsará. //dar cáwtsará wám xordan//.* **4** *(dar Engelestán) sará-ástán*
hall of residence *kuy e dánewgáh; xábgáh e dánewjuyán*

half-stand *raxtáviz; já ye koláh kot va catr*

hallway n **1** *bengarid be* "hall". **2** *(beviże dar Ámriká) dálán, ráhro*

hallal = halal

hallelujah = alleluia

halliard = Halyard

hallmark n **1** *newán e sanje* [standard] *ye zar, sim, zar e sepid.* **2** *(pendárin) newán e viże; newán e dareje ye yek. //Newán e viże ye ostádkári parvá be rizekáriha-st.//*

hallmark v *newán/ sanje* [standard] *ye (zar, sim,zar e sepid) bar cizi zadan*

hallo, hello, hullo *(wegeft váże) alo, háy, hey, ho, hán. //Alo- cuni?/ Alo, áváyam rá miwnavi?/ hey, hey hey injá ce wode?/ Alo, Injá Esfahán ast.//*

halloo *wegeftváże heyhey; háy; áháy*

hallow v *sepantá wenáxtan/ dánestan/ womordan. //xáki ke yádgárhá ye sepantá dar bar dáwte va az in ru sepantáyaw womárand.//*

Halloween *hálovin, 31 Oktobr nazd e tarsáyán ke wab e* All Saints' Day *ast va án rá (kudakán dar Ámriká bá kadu va qáwoqzani) jawn girand*

hallucinate v *parimati* [<pairimata janát, Avestáyi, (Ordibehewt Yawt, Yawthá, Pur Dávud, sát e 142)]. //Xugarán* [addicts] *be dáruhá ye xeradpuw biwtar e zamánhá docár e parimati* migardand.//*

hallucination n **1** *parimati* [be váże ye piwtar bengarid] parimati* ye wenaváyi/ bináyi. //docár e parimati* budan//.* **2** *parimati*/ ciz e pendárin na rástin*

hallucinatory (adj) *parimati*; parimatizá*; dáruyi parimatizá*; docár e parimati gawtan*

hallucinogen n *dáru ye parimatizá**

hallucinogenic adj *parimatizá**

halo n (**haloes/ halos**) *wádvard, wáyvard (baráye máh, va gerd e sar e ferewtegán) (ZBP, L682); wáhvard (ZBP, L682); hále, xarman, "xarman va daraxwe va sá'eqe va kamán e Rostam va xarman (e máh va áftáb) va mánande ye án va be havá zebarin hami hádes wavad az boxár e xowk va doxáni, setáregán e bá donbál va gisu..." (ZBP, L7185 TT); "bá kanizán va qolámán gerd e xargáh -- sorayyávár gerd e xarman e máh." (Nezámi, Xosro-Wirin)*

halogen n *(ximiyá) hálożen; namakzá. //ceráqhá ye hálożen ke kárgarán bar sar puwand.//*

halt n **1** (**a**) *ist, derang; dáwtan, "Amir Saboktakin goft yáftam va asb bedáwt va qolámi panj o wew rá piyáde kard va goft folán jáy bekávid..." (ZBP, L372 TBH). //carxowt/ carxe ke az kár oftád/ az kár bázistád/ lang mánd//.* (**b**) *(baráye sarbázán) ist, mándan; mánew.* **2** *(dar Engelestán) istgáh (e ráh áhan bedun e sáxtemán e istgáh).* **3** **bring sth/ come to a grinding halt** *bengarid be* "Grind"

halt v *derang kardan; derangándan; lang mándan/ kardan; bázistádan/ istándan. //Rasad, Ist!* [Platoon, halt!]*/ Afsar sarbázánaw rá baráye ásáyew bázistánd/ derangánd/ derang dád//*

halter n **1** *afsár, legám.* **2** *padisár* [<Pahlavi (ZBP, C3897 MK)].* **3** **halter, halter-neck** *(pirhan e zanáne ye) padisár* [pirhani ke powt va wánehá berehne and va bá navári powt e gardan negahdáwte miwavad]*

halting adj *lang, dodel, sost. //dodel/ sost soxan goftan; pásoxi bá dodeli; gámhá ye sost/ langán langán e noxost e yek noupá//*

haltingly adv *sost, langán. //bá dodeli soxan goftan//*

halve v **1** *donim kardan. //sibi rá do nim kardan//.* **2** *nim kardan; be nim e andáze ye piwin resánadan. //Zamán e gozar az daryá ye/ zeráh* e Atlas bá havápeimáhá ye novin be nim-cand e gozawte reside.//*

halves pl of "Half" *rixt e candgáni ye* "half"

halyard, halliard (n) *rismán (baráye afráwtan yá forukewidan) darafw* [flag] *yá bádbán*

ham n **1** (**a**) *(guwt e) wal/ rán e xuk xowk va namaksud. //Cand páre wal e/ rán e xuk e xowk e va namaksud ruy e cangakhá* [hook] *ávizán bud.//.* (**b**) *guwt e wal/ rán e xuk. //yek borew guwt e wal/ rán e xuk; bazmávard e wal/ rán e xuk//.* **2** *(beviże baráye jánevarán) powt e rán; rán va kafal.* **3** *(zabán e kuce) náwi, dastopácolofti. //Xeili náwi-ye; honarpiwegán e náwi; namáyewi náwiyáne/ xám//.* **4** *guyande ye/ gardánande ye rádiyo ye yek rádiyo ye/ vákive* ye kámgarán* [amateur]

ham v (**hamming; hammed**) **1** **ham (it/ sth) up** *(zabán e kuce) ráh e gazáfe peimudan; cáxán kardan; wur e/ gand e cizi rá darávardan. //Cáxán nakon!; honarpiwegán baráye sargarm kardan e báwandegán berásti wuraw rá darávardand.//*

ham-fisted, **ham-handed** adj *(anáyin, xárdári) náwi, xámdast, dastopá colofti*

hamartoma (n) *(pezewki) vespopel*; besanjid bá "pile, pil, dowpel" (ZBP, L47.1355)*
hamburger; burger n *hamberger*
hamlet n *deh, ábádi, dasgare, dastgerdm dastkard; dehkure*
hammer n **1** *cakkow, cakuc (ZBP, C4243 FM); pot; gazine (cakkow e mesgarán) (ZBP, C1415); mohre (cakow va sendán e áhangarán va zargarán); xáyask (potk e áhangarán), "be pulád xáyask e áhangarán -- forubord mesmárhá ye gerán." (ZBP, L6290 SF).* **2** **pakuk** *(cakkowhá ye darun e piáno) (ZBP, C5634 FM).* **3** *xáre [cakkow e darun e tofang yá tapánce].* **4** *palauk [cakkow e harájgarán].* **5** (**a**) *[varzew e] xáyask [tup e áhani ke be simi baste wode án rá partáb mikonand].* (**b**) **the hammer** *partáb e xáyask.* **6** *(kálbodwenási) ostoxán e cakkowi (ye guw e miyáni).* **7** **be/ go at it/ each other hammer and tongs** *con sag o gorbe be ján e ham oftádan; bá cang o dandánbá ham jangidan; bá ham saxt kelenjár raftan. //Áváz e hamsáyehá rá miwanidim ke con sag o gorbe be ján e ham oftáde budand.//.* **come/ go under the hammer** *dar haráj foruw raftan; cakkow xordan/ zadan (baráye haráj). //In parde emruz dar Káwán dar haráj foruw raft/ zir e cakkow (e haráj) raft.//*
hammer and sickle *dás o cakkow, namád e* USSR [Union of Soviet Social Republic] *e piwin; Russiye ye piwin*
hammer[2] v **1** *bá cakkow kuftan/ kustan/ kubidan. //Dar saráy e hamsáye ává ye cakkowkáriyaw/ cakkow-kubidanaw rá miwanidam.; yek barg* [sheet] *e mes rá bá gazine kuftan//.* **2** **hammer at/ on sth** *boland kuftan/ kustan. //Dar rá saxt kuftan; bá mowtaw saxt ru ye miz kuft.//.* **3** *(anáyin) kasi rá xák kardan/ saxt wekast dádan. //Goruh e varzewi ye Wiráz, cahár be yek kufte wod.//.* **4** **hammer away at sth** *ruy e cizi kár kardan/ kwidan; //ruy e porsemán e dowvári saxt kuwidan//.* **hammer sth down, off, etc** *bá kuftan e cakkow andáxtan, bá cakkow andáxtan/ uzadan. //bá cakkow dar rá zadan va andáxtan//.* **hammer sth flat, straight, etc** *bá kuftan e cakkow cizi rá hamvár yá rást sáxtan/ gardánidan.* **hammer sth home** (**a**) *bá cakkow kubidan va foru kardan.* (**b**) *rouwan gardánidan; xarfahm kardan.* **hammer sth in** *bá cakkow kubidan va foru kardan.* **hammer sth into sb** *bárábár goftan va xarfahm kardan/ bezur tu ye kalle ye kasi forukardan. //Dastur e zabán e Engelisi rá bárábár baráyewán gofte tu ye kalleyewán forukardand.//.* **hammer sth into sth** (**a**) *be zur bá cakkow kubidan/ foru kardan. //mixi rá be divár kubidan//.* (**b**) *bá kuftan … kardan/ sáxtan; //bá gazine(kári) az mes dig va tábe sáxtan./ bá potk/ cakkow hamvár kardan/ boridegi/ forurafteg* [dent] *rá hamvár kardan//.* (**c**) *saxt kuwidan va bedast ávarddan, barnáme rixtan, sáxtan//*
hammering n **1** *(bá cakkow) kuftan/ kustan/ kubidan//.* **2** *(anáyin) wekast e rosvá. //Goruh e varzewi ye má ke mizbán bud wekast e rosváyi xord.//*
hammer-toe n *"angowt e páy ke dar zamin áyad" (ZBP, L5667 ZX); angowt e pá ye cakkowi*
hammock n *nanu*
hamper n **1** *sabad e bozorg e dardár; sabat; dámvaz (ZBP, L2188); heliv (ZBP, C804); kabár, kabáre (ZBP, C3091)//.* **2** *(beviźe dar Engelestán) sabad/ baste/ kive** [box] *ye xorák va báde ke piwkew ferestand; sabad e piwkew e báde va xoráki baráye Krismas/ zádruz e Mehr* [M. Moqaddam]//*
hamper[2] v *dast o pá ye kasi rá bastan; jelo ye... rá gereftan; bá baźkam (ZBP, C112), bá zálváne/ band bastan. //Havá ye bad jelo ye piwraftemán rá gereft.//*
hamster n *julemuw* [= jul + muw; jul <Gilaki] [*word coined by JGS and *Hamid Sáheb Kawáf]*
hamstring n **1** *(har yek az panj) zard-pei ye powt e zánu/ pas e rán (ZBP, L346 FM).* **2** *pei; zardpei ye kaf e pá ye powti ye cárpáyán.*
hamstring v (pt, pp **hamstringed/ hamstrung**) **1** **pei zadan** *pei kardan, "áváz dádand yá iwán rá begereft, owtor rá pei kard án..." (ZBP, L130 TTT); canguk kardan; cangluk kardanl//.* **2** *(pendárin) az pá andáxtan; az páy darávardan. //Con pul nabud/ nabud e pul/ nabud e turag** [funds] *án barnáme rá az páy andáxt* [the project was hamstrung]*//*
hand[1] n **1** *dast, "dast az talab nadáram tá kám e man baráyad- yá tan resad be jánán yá ján ze tan baráyad.". //dast e kasi rá gereftan ; dast e kasi rá gereftan va bordan* [lead]; *dast dar jib e xod dáwtan//.* **2** **a hand** *(anáyin) komak, yári. //Xáhew mikonam komak konid; Xáhew mikonam dar wostan e ávandhá komakam konid.; Komak mixáhi?//.* **3** *náre* [pointer on a clock etc]. *//náre ye tasu, pál*, vipál* e yek pangán** [the hour/ minute/ second hand of a watch]*//.* **4** (**a**) *kárgar (e sáde dar kewtzár, kárxáne yá bandar); kárgarán (e sáde ye) kewávarzi* [farm-hands]*//.* (**b**) *jáwu. //Hame ye jáwuhá ru ye válád** [deck] *biyáyand!//.* **5** *zebardasti, harjá juri tarjome miwavad. //Wirinipaz e zebardasti ast.* [have a light hand with pastry]*//.* **6** (**a**) *(barg; ganjafe) yek dast. //dast e xubi/ badi, xeili badi* [poor] *dáwtan//.* (**b**) *yek dast bázi ye*

ganjafe. //bogzár yek dast e digar bázi konim.//. **7** *dast-nebewt. //Dastnebewt e zibáyi/ xánáyi dárad//.* **8** *(kohne wode/ beáyin) xástegári kardan; zabán dádan baráye zanáwuyi. //Az u xástegári kard.//; Zabán dád zanaw/ zan e u wavad.//.* **9** *vajab e baste (barábar e 4 inc/ 10.16 sántimetr, beviže gbaráye andázegiri ye bálá* [height] *ye asb)//.* **all hands to the pump** *(dastán) hame ye ástinhá rá bálá bezanid/ bezanim. //In páyán e hafte kár e biderangi dar piw dárim, az inru hame báyad ástinhá rá bálá bezanim.//.* **at first/ second, etc hand** *rástárást, dast e noxost/ násarrást; dast e dovvom. //In ágáhi rá dast e dovvom wanidam.//.* **(close/ near) at hand** (**a**) *nazdik, dam e dast. //Hamin nazdikihá miziyad.//.* (**b**) *(beáyin) nazdik. //Zamán e sarnevewtsázat* [big moment] *nazdik ast.//.* **at sb's hands** *az kasi. //Conin námehrabáni/ badraftári az womá cewm nemidáwtam.*[at your hand]*//.* **be a dab, an old, a poor, etc, hand (at sth)** *dar…zebardast/ kárázmude budan; dar… náwi/ ná-ázmude/ xámdast budan. //Dar in bázi zebardast ast*. [old hand]; *dar áwpazi hargez zebardast nabudeam.//.* **bind/ tie sb hand and foot** (**a**) *dast o pá ye kasi rá bastan.* (**b**) *dast o pá ye kasi rá bastan; ázádi ye kasi rá gereftan.* **bring sb/ sth up by hand** *bá dast e xod parvardan; bá botri wirdádan. //Án barre rá mibáyast bá botri wir dád.//.* **by hand** (**a**) *dasti, bá dast, kár e dast. //dastsáxt/ sáxte; kár e dast//.* (**b**) *dasti, be dast e xod/ na bá peik. //Án náme/ yáddáwt rá bá dast resándand.//.* **fall, etc into sb's, etc hands** *be dast e… oftádan. //wahr be dast e dowman oftád; Hic xowam nemiáyad/ delam nemixáhad daftar e yáddáwthá ye ruzáneam be dast e ádam e nájuri* [wrong hands] *biyoftad.//.* **from hand to hand** *az yeki be digari; dast be dast. //satlhá ye/ badare*há ye áb rá dast be dast resándand tá átaw rá xámuw konand.//.* **gain/ win sb's hand** (*beáyin) az kasi xástegári kardan va bale gereftan.* **give one's hand on sth** *(beáyin) paziroftan va be newán e pazirew dast dádan.* **(be) hand in glove (with sb)** *dast e kasi tu ye dast e kasi budan; tangátang bá kasi kár kardan; az nazdik bá… hamkári dáwtan. //Pei bordand ke dastaw tu ye dast e dowman bude.//.* **hand in hand** (**a**) *dast be dast.* (**b**) *(pendárin) dast be dast; hamráh. //jang va badbaxti/ ranj (hamiwe) hamráh e ham-and.//.* **hand over hand** *bá dast yeki pas az digari (báláraftan).* **hands off (sth/ sb)** *dast nazan!; dast e xar kutáh!. //Be bazmávard e sándevic* [sandwich] *e man dast nazan!//.* **hands up** (**a**) *(be newán e pazirew va hamdástáni) dastá bálá. //Har ke pásox rá midánad dast bálá konad.//.* (**b**) *(be newán e separ andáxtan) dasthá rá bálá kardan. //Dasthá bálá, haft-tirat rá biyandáz!//.* **hand to hand** *dast be garibán wodan; jang e tanbetan;* [hand to hand combat]. **have/ take a hand in sth** *hanbázi kardan* [participate] *dar; dar… dast dáwtan. //Wakki nadáram ke dar án dast dáwte.//.* **have one's hands free/ tied** *ázád budan; gereftár budan; darband budan.* **hold sb's hand** *deldári dádan; deljuyi kardan; delsuzi kardan; qam e kasi rá gosárdan/ qamgosári kardan.* **hold hands (with sb)** *dast tu ye dast e ham newastan/ ráh raftan. //do deldádeyi ke dast dar dast ham dárand.//.* **in hand** (**a**) *dar dastras; dar dast. //Hanuz candi pul dar dast dáram./ pul e dastádast/ dar dast pánsad dolár//.* (**b**) *dar dast; zir e dast. //Kár bexubi dar dast e má-st.//.* (**c**) *dar dast. //kári ke dar dast ast; Kár dar dast e má ast va bezudi be páyán miresad.//.* **in one's/ sb's hands** *dar dast e..., //In kár digar dar dast e man nist; Kár rá be dastur* [solicitor] *bespár/ bespor/ bede//.* **in capable, good, etc hands** *kár dar dast e kárdán budan. //Baxw rá be dast e taváná ye Huwang sepordeam.//.* **keep one's hand in** *bá varzidan* [practice] *zebardasti ye xod rá negahdáwtan. //dust dáram peivaste celtapká*/* [tennis] *bezanam/ bázi konam tá dastam raván báwad.//.* **lay one's hands on sb/ sth** (**a**) *yáftan. //Ketábe haminjáhá-st. Ammá aknun nemitavánam biyábamaw/ peidáyaw konam.//.* (**b**) *(anáyin) gereftan; dast fará.... kardan; dast faráz kardan, "va kas rá zende mamánid va dast fará xáste makonid." (ZBP, L59 TB); Agar yek ruzi dozde be cangam biyofte, váy be ruzegárew!//.* (**c**) *(baráye kewiw) dast bar sar e kasi nahádan, //u rá áfarin xándan/ ostovár dáwtan/ yá be dareje ye dasturi resándan* [ordain]*.//.* **lift/ raise a/ one's hand against sb** *dast ruy e kasi boland kardan; tarsándan, kaftan,/ táxtan.* **live from hand to mouth** *dast be dahan zendegi kardan/ zistan.* **many hands make light work** *(dastán) "áb be áb mixorad, zur barmidárad.", "áb rá con madad bovad az áb -- golsetán gardad ánce bud xaráb" (Sanáyi); "dustán hamco áb rahseporand -- kábhá páyhá ye yekdegarand." (Sanáyi) (PAF, #30, 31, 32) átaw az átaw gol mikonad. (PAF, #205).* **not do a hand's turn** *dast ru ye dast gozáwtan; hic kári nakardan. //Dar xáne dast be siyáh o sefid nemizanad- zanaw hame ye kárhá rá mikonad.//.* **off one's hands** *digar pásoxgu ye... nabudan; delewán mixáhad ke digar pásoxgu ye pesarewán nabáwand.//.* **on either/ every hand** *(beáyin) behar ruy.*

on hand *dar dastras.* **on one's hand** *be gardan e kasi budan; ruy e dast e kasi mándand. //Xáneyi tohi dáram ke ruy e dastam mánde//.* **on the one hand... on the other (hand)...** *az suy e digar; az digar ruy, "va xánán az digar ruy puwide rasuli ferestádand nazdik e Xáramwáh..." (ZBP, L1033 TBH); az degar su, "vaz degar su be Arjáf xabar oftád ke Álbtagin gozawte wod..." (ZBP, L610, TBH); degar rah, "degar rah con nadári táqat e niw..." (ZBP, L3684 GS).* **out of hand** (**a**) *legám gosixte. //Haváxáhán e pátapká** [football] *pák legám gosixte gawteand.//.* (**b**) *dardam; dar zamán; biderang. //Án piwnahád* [proposal] *rá*

biderang bázpasrándand/ napaziroftand.//. **out of one's hands** *dar dast e kasi nabudan. //bebaxwid nemitavánam be womá komak konam- In kár az dast e man birun ast.//.* **play into sb's hand** *be sud e dowman kár kardan.* **put one's hand in one's pocket** *dast tu ye jib e xod kardan; ámáde ye pardáxt e... budan.* **see sb's hand in sth** *az... buye....ámadan. //Engár dar in kár dast dári/dáwteyi?//.* **set one's hand to sth** *(kohne wode/ beáyin) dastine nahádan (bar gateyi/ gateyi rá).* **take sb in hand** *afsár e... rá kewidan. //Afsár e in baccehá ye doźkerdár* [dreadful] *rá báyad kewid.//.* **throw one's hand in** *(anáyin) vel kardan; dast az... kewidan; kár e xod rá rahá kardan.//.* **to hand** (**a**) *dastras. //án ágáhi dar dastrasam nist.//.* (**b**) *(bázargáni) daryáft wode; reside. //Náme ye womá reside va dárad ruy e án kár miwavad.//.* **turn one's hand to sth** *kári rá tavánestan kardan. //dast rangin ast/ hame jur kár/ xeili kárhá az dastaw barmiáyad//*

hand[2] v **1** *dádan. //kákhá rá dour gardánde be hamegán dád.; Xáhew mikonam án ketáb rá be man bede.; án rá be pesare dád.//.* **2** **hand/ give sb/ sth on a plate** *bengarid be* "plate". **3** **hand sth down (to sb)** (**a**) *resándan, residan, dádan. //Dástánháyi ke powt be powt/ sine be sine reside; biwtar e raxtháyam rá barádar e bozorgam be man dáde/ az barádar e bozorgam be man reside.//.* (**b**) *(dar Ámriká) soruwidan be hame goftan; be ágáhi ye hamegán resándan. //turagi** [budget], *áhangi dátikáni** [legal decision] *rá vari** [verdict] *rá soruwidan/ be ágáhi ye hamegán resándan; xáhew mikonam aknun bargehá ye ázmuni ye xod rá biyávarid/ bedahid.; Barge ye kenárejuyi ye xod rá az kár dád.//.* **hand sth on (to (sb)** *ferestádan be; dádan. //Xáhew mikonam án máhnáme/ haftenáme rá be dustánetán bedahid.//.* **hand sth out (to sb)** *paxw kardan; dádan. //Komak-resánán jire* [ration] *be bázmándegán* [survivor] *paxw mikardand.//.* **hand (sth) over (to sb)** *be digari sepordan. //Man az farwini** [chairman] *kenáre joste jáy e xod rá be dastyáram misepáram./ midaham.; wahriyári/ sarrewtedári rá be warvin** [government] *e bargozide ye mardom sepordan/ dádan.//.* **hand sb over to sb** *beviźe dar newasthá, jamjám/* TV*, vákubar*/ telefon, vákive** [radio] *gozáwtran/ hewtan kas e digari soxan beguyad/ rewte ye soxan rá be digari sepordan. //Aknun womá rá be gozárewgar e kewvari/ darun e kewvar* [home affairs] *misepáram.//* **hand sb/sth over (to sb)** *sepordan; dádan. //senáhhá ye*/* *zinabzárhá ye* [weapons] *rá be pásebánán dádand.//.* **hand it to sb** *kasi rá ke wáyán e setáyew ast setudan. //Xeili zebardast ast/ wáyán e setáyew ast va báyad u rá besetáyi//*

handbag (n)**,** (US) **purse** *kif (e dasti) (zanáne)*

handbaggage n, (US) **handluggage** *bári ke ráhi bá xod bedarun e ráde*/ masráde* [bus]*/ kárvándudi yá havápeimá barad.*

handball n *dastapká* [das = dast + tapk*], bengarid be* "Cricket"

handbarrow n *gári-dast; gári ye dasti*

handbill (n) *barge ye ágahi ke bá dast paxw konand.*

handbook n *ketáb e ráhnamá. //ketáb e ráhnamá ye ráde*/ máwin; ketáb e ráhnamá ye golhá ye kuhi/ biyábáni*

handbrake n *tormoz (e) dasti. //Tormoz-dasti ke kewide ast/ bálá-st, narán!//*

handcart (n) *gári ye dasti*

handclap n *kaf zadan, dast zadan. //Baráye kasi kaf zadan* [give someone a handclap]*//*

handcuff v, **handcuff sb (to sth/ sb)** *kasi rá dastband/ qan zadan. //bastnewin* [demonstrator] *(dast e/ pá ye) xod rá bá dastband/ qan be narde baste bud.//*

handcuffs n *dastband; qan (ZBP, C3892 FM). //Zendáni qan be dast dáwt/ be zendáni dastband zade budand.//*

-handed **1** *(dar setáhá ye serewte) ...-dast; bozorg/ dorowt/ xar-dast.* **2** (**a**) *...dast. //mardomán e rást-dast; persari cap-dast; capul//.* (**b**) *az dast e..., //kusti* [blow] *az dast e cap; yekdasti gereftan//*

handful n (pl **-fuls**) **1** **handful of sth** *yek mowt. //yek mowt wen bardáwtan//.* **2** **handful (of sb/ sth)** *andak; yek mowt, -and; in-and. //yek mowt mardom//.* **3** **a handful** *(anáyin) máye ye dardesar; náfarmán, camuw. //Án javán xeili camuw ast.//*

hand-grenade n *nárenjak e dasti*

hand-gun, (US) **gun** n *tapánce, tapance, haft-tir*

hand-held n *já ye dast; dastgire*

handicap n **1** *dast-bastegi (M. Moqaddam); máye ye azkároftádegi; ara* [<Avestáyi, Yawthá, Ábán yawt, sát 273-275 hát 90-93, Pur Dávud].* **2** *dast-bastegi; az káoftádegi; ara* [be womáre ye "1" bálátar bengarid]. //Kari ara* ye bozorgi tavánad bud.//.* **3** (**a**) *(dar ávardhá/* [contest] *va varzew) dast-bastegi (M. Moqaddam); ara*.* (**b**) *ara* (dar asbdaváni, bár e fozuni be asbi bár kardan).* **4** *ara* [dar cougán camani] dast-bastegi*

handicap v (**handicapped**, **handicapping**) *dastbaste budan (M. Moqaddam); az kár oftáde budan; ara* [<Avestáyi, Yawthá, Ábán yawt, sát 273-275 hát 90-93, Pur Dávud]. //Az ruy e náfarhixtegi* [lack of education] *dast-baste/ ara* budan//*

handicapped adj *dast-basdste (M. Moqaddam); azkár oftáde*

the handicapped n *dast-bastegán (M. Moqaddam); az károftádegán; aragán* [rixt e candgáni az "ara*"]; kamandámán (ZBP, L4399 NKZZF). //dabestáni/ ámuzewgáhi baráye dastbastegán e/ aragán* e bozorgsál//*

handicraft n *kár e dast; kár honari bá dast; dastkarde (ZBP, L7657 MK). //namáyewgáh e kár e dasti/ dastkarde//*

handily adv *nazdik. //Nazdik e bázárgáh zendegi mikonim/ miziyim.//*

handiness n *bengarid be* "handy"

handiwork n **1** *kár e dast; kár e bá dast.* **2** *(biwtar be riwxand) honar, dastegol, dastkarde. //Án negár ru ye taxte siyáh honar e to-st?//*

handkerchief n (pl **handkerchiefs; handkerchieves**) *dastmál, bawgir (ZBP, C129) laspardak (ZBP, C1174 FM); dazak (ZBP, C7168); wokub (ZBP, C2189)*

handle n **1** *daste; mowte.* **2** *baháne, dastak, gazak, dastáviz. //kárhá ye nasanjideaw baháneyi/ gazaki/ dastávizi be dast e dowmanánaw dád.//.* **3** *(zabán e kuce) farnám*. //nám e kasi farnám* ham dáwtan con "Áqá, mirzá"//*

handle v **1** *basudan, dast zadan, gereftan. //Dast zadan be dinámit bimgin ast.; Piw az dast zadan be xoráki dastat rá bewuy.; Wekastani ast: árám bebarid/ dast bezanid.//.* **2** *barxord kardan bá; raftár kardan. //Afsar báyad bedánad bá zirdastánaw cegune raftár konad./ Az in bandar sáliyáne 100 milion ton kálá migozarad.; Az wive ye barxordaw bá án kár* [affair] *xowam ámad* [impress]*//.* **3** *kár kardan bá; ráh bordan. //Ráhbordan e in ráde*/ máwin xub/ delpzir ast.//.* **4** *bá… raftár kardan; barxord kardan. //Oubáwán/ mardomán e bisaropá* [mob] *bá soxanrán badraftári kardand*. [handle roughly]//. **5** *dádosetad kardan; cizi rá xaridan va foruxtan. //Dar in maqáze conin kálaháyi xarid o foruw nemiwavad.//.* **6** *dar zamineyi goftogu kardan/ nevewtan*

handlebar n *farmán e docarxe*

handlebar moustache *sebil e wáabbási [wáh-Abbási]/ caxmáqi*

-handled *(dar setáyhá* ye serewte) daste…; //yek kárd e daste ostoxáni//*

handler n *sagparvar; …-parvar; ámuxtár e sag e pásebán*

hand-luggage (US), **hand-baggage** (n) *jámedán/ camedán/ bár e dasti*

handmade adj *kár e dast; dast-sáz/ dastkarde; dastduz; dastbáft; dastkard (ZBP, C4484 FM). //káse/ kuze/ sofáline* [pottery] *ye kár e dast//*

handmaid, handmaiden (n) *(bástáni) kolfat, kaniz*

hand-me-down, reach-me-down n *ciz e/ raxt e kohne/ dast e dovvom (ke beviźe be xodi/ be barádar yá be xáhar dahand). //Ciz e/ raxt- kohneháyat rá nemixáham!//*

hand-out n **1** *(beviźe) xorák, puwák, yá pul ke be gedáyi/ niyázmandi dahand.* **2** (**a**) *barge, daftarce ye ráyegán baráye hame.* (**b**) *gozárew(i ke xawáyágari* be gozárewgarán dahad.).* (**c**) *bargehá (ye ámuzewi ke ámuzgár miyán e wágerdán paxw konad.)*

handover n *(ruzgár e) sepordan e wahriyári yá páygáhi be digari*

hand-picked *dastcin; gozide*

handrail n *dastgire, narde, tárom (ZBP, C6322 FM)*

handsaw n *arre ye dasti*

handshake n **1** *dast dádan, dast fewordan.* **2** **a golden handshake** *bengarid be* "golden"

handsome adj **1** (**a**) *(baráye mardán) manucehr, tanbahr [<Pahlavi, (ZBP, C5988 MK, BF)].* (**b**) *(baráye zanán) xowandám, náhidvaw; tanbahr*. //Dar cewm e man xowandám ast na zibá//.* (**c**) *zibá, tanbahr. //asbi tanbahr*; asbi, sáxtemáni. Ráde*yi/ máwini zibá//.* **2** *(baráye raftár, manew, piwkew) barmáye. //yek piwkewi ye barmáye.//.* **3** *kalán, hengoft, cewmgir. //sudi, baháyi, dáráyi ye kalán//.* **4** **handsome is as handsome does** *(dastán) "Záhedi dar lebáspuwi nist. -- Záhed e pák báw o atlas puw." (PAF #5898 Sa'di); "Xál e mahruyán siyáh o dáne ye felfel siyáh- har do jánsuzand ammá in kojá o án kojá." (PAF #5081)*

handsomely adv *wáyeste. //baráye kuwewháyaw pádáwi wáyeste gereft//*

hands-on adj *dar konew. //bá dast e xod bá márád*/ kámpiyuter kár karde budan; bá márád* dar konew ázmudegi dáwtan.//*

handspring n *powtváru; powtakváru*

handstand n *ru ye dastán e xod istádan* [do a handstand]

handwriting n **1** *bá dast nevewtan.* **2** *dastnebewte. //dastnebewteaw rá nemitavánam bexánam.//*

handwritten adj *dast nevewte; dastnepewt. //darxástnámehá báyad dast-nevewte báwad/ rá báyad bá dast nevewt.//*

handy adj (**handier**, **handiest**) **1** *sudmand. //yek kive** [box] *abzár e xub dar xáne xeili sudmand ast.//.* **2** *dastras, nazdik, dam e dast. //Saráceyemán nazdik e dabestánhá-st.; Hamiwe yek kive* ye komakhá ye noxostin dam e dast dáwte báw.//.* **3** **come in handy** *gáhi be dard xordan. //Pul e biwtari ke fozun bar dastmozdam misázam/ darmiyávaram xeili bedard mixorad.; Án kive* ye moqavváyi rá dur nayandáz- yek ruz be dard mixorad.//*

handyman n (pl **handymen**) *hamekáre; kasi ke kárhá ye gunágun e vásác** [repairs] *e xáne rá xub anjám midahad.//*

hang v (pt, pp **hung**, *gáh* **hanged**) **1** (**a**) *ávixtan; ávizán budan. //bawgiri/ houleyi az daste (ye narde) ávixte bud. Yumuyat*/ kotat rá ru ye án cangak/ qolláb biyáviz.; Dáwt raxthá ye wosteaw rá ru ye rismán miyávixt/ ávizán mikard.//.* (**b**) *ávizán budan, istádan, foruhewtan. //Pardehá cincin* [in folds] *ávizán bud/ foruhewte bud.; Powt e pirhan xub istáde?//.* **2** *poxtan; poxte wodan; ávixtan. //in guwt cand gáh ast ke dárad mipazad?//.* **3** (**a**) *ávixtan, be namáyew gozáwtan. //Peikareaw bálá ye boxári ávixte bud.; Negárháyaw dar Tálár e Kewvar be namáyew gozáwte wode bud.//.* (**b**) **hang sth with sth** *árástan. //Otáqhá rá bá qálihá ye divári/ pardehá* [tapestry] *áráste budand.//.* **4** *//(káqaz divári) be divár casbándan//.* **5** (**a**) *dár zadan; ávixtan, "pas Habib rá birun ávardand ke vey rá biyávizand. Pas cun vey rá xástand ávixtan..." (ZBP, L7397 SR); "dar ebtedá ye in hál bar dár kardan e in mard va pas be warh e qesse..." (ZBP, L1232 TBH); "va weix rá bá jomle sufiyán bar dár konim." (ZBP, L2355 AT); barávixtan, "Bagtaqdi goft xodávand rá baqá bád Mozaffar rá be farmán e Ali barávixtand." (ZBP, L616 TBH). //Be gonáh e ádamkowi ávixtandaw; Xod rá az tir e bám* [rafters] *dár zad/ ávixt.//.* (**b**) *dár zade wodan; barávixte wodan. //Baráye conin gonáhi kasi rá dár nemizanand//.* **6** *be loulá ávixtan; loulá kardan.* **7** *foruhewtan; ávixtan; ávizán budan. //Zabán e sage az dahánaw ávizán bud/ foruhewte bud.; Kudakán ru ye darváze* [gate] *lam dáde budand; Saraw rá az warm foruafkand.//.* **8** **hang (above/ over sth/ sb)** *andarvá budan. //Mehdud* [smog] *dar ásemán (ruy e wahr) andarvá bud.//.* **9** *(anáyin) harce bádábád goftan. //In kár rá bekon va hazineaw rá begu harce bádábá!* [hang the expense]*; Hamdigar rá hic nemiwenásand. Harce bádábád!; Hic nemidánam ce báyad bekonam!//.* **10** **go hang** *(zabán e kuce: newán e biparváyi ast) harjá juri tarjome miwavad. //Be toxmam ham nist. Beravad har gohi delaw mixáhad bexorad!"//.* **hang by a hair/ a single thread** *//be muyi band budan//.* **hang fire** (**a**) *(baráye tofang/ tapánce) kond átaw kardan.* (**b**) *kond budan; pá dar havá budan; andarvá budan. //Án barnáme* [project] *con pul nabud cand sál andarvá bud.* [had hung fire]*//.* **hang in the balance** *andarvá budan.* **hang on sb's lips** *sarápá guw budan; guw be farmán budan; xub guw dádan.* **let it all hang out** *(zabán e kuce) cák e dahan e xod rá báz kardan; pák biparde budan; kasi rá bák e... nabudan.* **one may/ might as well be hanged/ hung for a sheep (for) as a lamb** *(dastán) bexori mimiri, naxori mimiri (pas behtar-e bexori!); //Vám ke resid be sad toman, har wab bexor morq-polo!//.* **(and) thereby hangs a tale** *//va ján e soxan dar haminjá-st/ va jáy e xandedáraw injá-st/ "sar e bozorge hanuz zir e dováj-e!"//.* **hang about/ around (...)** *(anáyin) bikár dar jáyi istádan; pelekidan. //Mardomán e bikári ke dar xiábánhá mipelekand.//.* **hang back (from sth)** *dodel budan;naxástan. //dávtalab wod komak konad ammá u (woharaw/ barádaraw/ dustaw) tarsid va dodel bud.//.* **hang on** (**a**) *seft casbidan/ dáwtan. //Raftim- seft becasb!//.* (**b**) *(anáyin) andaki derang kardan/ biyusidan. //Yek dam bebiyus- cizi namánde ámáde bewavam.//.* (**c**) *(anáyin- baráye vákubar/ telefon) guwi rá negahdáwtan. //Vákubar*/ telefon ráh nemidád* [busy/ engaged] *va vákugar*/ telefonci goft agar miwavad guwi rá negahdáram//.* **hang on sth** *be... bastegi dáwtan. //Xeili cizhá be in áhang* [decision] *bastegi dárad.//.* **hang on to sth** (**a**) *seft cizi rá casbidan/ negahdáwtan. //Án rismán rá seft bedár/ becasb/ velaw nakon!//.* (**b**) *negahdáwtan, naforuxtan. //Án peikarehá ye kohne rá negahmidáram- báwad ke geránbahá/ arzewmand báwad.//.* **hang out** *(anáyin) pátoq e... budan; zendegi kardan; faráván sar zadan. //In ruzhá pátoqaw kojá-st?/ kojá zendegi mikonad?//.* **hang sth out** *(raxt yá ciz e digar rá) ruy e rismán pahn kardan. //Yalháyaw* [blouse] *rá ruy e rismán pahn kard.//.* **hang together** (**a**) *behamdigar komak kardan.* (**b**) *(baráye soxanán) jur darámadan. //Gozárewewán darbáre ye ánce*

ruydáde báham jur darnemiáyad.//. **hang up (on sb)** *(anáyin) guwi rá gozáwtan (va soxan rá boridan).//.* **be/ get hung up (about/ on sb/ sth)** *(zabán e kuce) ázorde budan, sar xordan, ranjide budan, negharán budan ; az... wekár budan. //Az án mard pák sarxorde/ wekár-e/ ast.//.* **be/ get hung up (by sth)** *be gereftári docár gawtan va lang mándan.*

hang[2] n **1** *wive ye ávixtegi, harjá juri tarjome miwavad. //juri ke dáman/ kot istáde* [the hang of the jacket]//. **2 get the hang of sth** (**a**) *yád gereftan e anjám e kári; lem. //Mikuwam lem e kárkardan bá dastgáh e/ handád** [system] *e vákubar*/ telefon e nou rá yád begiram.//.* (**b**) *daryáftan, fahmidan. //Xub maini ye govážeaw** [argument] *rá darnayáftam/ nafahmidam.//.* **not care/ give a hung (about sth/ sb)** *hic be... parvá nakardan*

hangar n *áwiyáne ye havápeimá*

hangdog adj *domboride; warmsár va gonahkár ammá daqal; muwmorde. //muwmordegiyaw; roxsár e muwmordeaw//*

hanger n **1** (*niz* **clothes-hanger**, **coat-hanger**) *raxtáviz, cubraxti.* **2** *ávize "andar u suláxi ast ávize rá va halqeyi andar vey." (ZBP, L215 TT)*

hanger-on (n) (pl **hangers-on**) *(biwtar xárdári) magasán e gerd e wirini. //Gerd e án honarpiwe ye bozorg rá magasán e gerd e wirini con hamiwe gerefte budand.//*

hang-glider n *bádbádak(i ke bá án parváz konand)*

hang-gliding n *parváz bá bádbádak*

hanging n **1** *ávixtan, barávixtan*, *bar dár kardan [baráye nemune be* "hang" *bázgardid]. //vacar dádan be marqazani bá dár zadan* [sentence to death by hanging]*; Emruz injá do tan rá dár zadand.//.* **2** *parde (panjereyi yá áráyewi ke be divár ávizand)*

hangman n (pl **hangmen**) *dárzan, dárkew, dożxim*

hangnail; agnail n *riwe ye (pust e) kenár e náxon ke kande va zaxm wavad.*

hang-out n *(zabán e kuce) xáne, pátoq*

hangover n **1** *xábáluyi/ náxowi va pakari pas az meygosári. //Bámdád e pas az án meygosári xábálu va pakar bud.//.* **2** *bázmánde. //In kár az bázmándehá ye dastgáh e piwin* [old system] *ast.//*

hang up n *(zabán e kuce) gereftári (ye raváni); ranjidegi, sarxordegi. //Az kakomakháyaw saxt wekár ast.//*

hank n *kaláf, kaláve, kaláfe. //kaláf e/ dase ye pawm rá golule kardan//*

hanker v, **hanker after/ for sth/ to do sth** *tewne ye... budan; árezu ye... rá dáwtan. //Tewne ye pul/ xáste/ dáráyi budan; Árezu ye námbordári dáwtan//*

hankering n, **hankering (after/ for sth)** *árezu, tewnegi. //baráye yek sigár lahlah zadan//*

hanky n *dastmál*

hanky-panky n *(anáyin)* **1** *nirang; doduzebázi.* **2** *harzegi, lás, lásidan*

Hansard n *gozárew e kárhá ye kahestán** [Congress; Senate] *e Engelestán*

hansome (n)**, hansom cab** *dorowke ye docarxe ke ránande ye án powt e sar e ráhián newaste va afsár e asb az ru ye otáqak e án migozarad.*

haphazard adj *baxtaki, darhambarham. //ketábháyi ke darhambarham ru ye rafhá rixte* [pile]*//*

haphazardly adv *baxtaki, darhambarham*

hapless adj *(bástáni yá soxanvari) badbaxt, bicáre, negunbaxt. //gord e badbaxt e má; sarnevewt e bad//*

ha'p'orth n = half penny-worth

happen v **1** (**a**) *oftádan, "yek ruz conán oftád ke..." (ZBP, L1260 TBH); dar-residan, "in mesál ruz e panjwanbe dar-resid..." (ZBP, L235 AT); rafttan, "goft yá Hasan ce miravad? va in xabar piw e Abolhasan e Tuni bordand ke Weyx rá ce raft va u ce goft..." (ZBP, L2536 AT); rox dádan, "dar in ruzhá piwámad e arjdári rox dád..." (ZBP, L3152 TMK); ámadan, "co bewnid Bahrám kaz ruzgár- ce ámad bar án námvar wahryár". (ZBP, L3167 SF); ruy dádan; piw ámadan, "motábeq e in soxan pádewáhi rá mohemmi piw ámad." (ZBP, L3466 GS); rox dádan; wodan. //Egnest** [accident] *cegune ruydád?; sepas/ sepastar ce wod/ ruydád/ raft?; Agar páygáham rá barmikewidand mimándam, ammá gomán nemikonam conin cizi ruy dahad./ piw áyad.//.* (**b**) **happen to sb/ sth,** *ámadan bar kasi [be bálátar bengarid]; kasi rá beruy ámadan, "begoft ánke má rá ce ámad be ruy -- vazin pádewáhi bewod rang o buy" (ZBP, L4974 SF); piwámadan kasi rá, "co saxti piwaw áyad sahl girad..." (ZBP, L3616 GS); kasi rá piw ámadan, "motábeq e in soxan pádewáhi rá mohemmi piw ámad" (ZBP, L3466 GS); kasi rá be sar ámadan , "hamáná ke ámad womá rá xabar -- ke má rá ce ámad ze axtar be sar." (ZBP, L4975, SF); kasi rá oftádan, "goftam ján e*

mádar to rá ce oftád?" (ZBP, L7307 SR); be sar... gozawtan, "va natavánest dánest ke bar sar e mardomán ce gozarad..." (ZBP, L6785 QN); kasi rá... oftádan, "boro be kár e xod ey vá'ez in ce faryád ast -- mará fetáde del az kaf to rá ce oftádast?" (Háfez). //Agar cizi be saraw áyad/ agar u rá cizi oftad ma rá biyágáhán.; Jámeháyam ce wod/ sar e jámeháyam ce ámad?//. **2** *az baxt e bad/ xub..., //Az baxt e bad/ xub hengámi ke u zang zad birun bud/ (dar) xáne nabud.//.* **3** **happen on sth** *baxtaki be... barxordan/ residan. //Baxtaki dorost cizi rá ke mijostam yáftam.//.* **4** **as it happens/ happened** *baxtaki; baxt conin bud ke...; xodá xást ke..., //Xodá xást diruz didimaw.//*

happening n **1** *ruydád, roxdád, piwámad, rafte, "bebáyad wodan tá vará kár cist- nabáyad ke bar rafte báyad garist." (ZBP, L6076 SF). //Tázegi injá cizhá ye wegefti ruy dáde//.* **2** *namáyew viźe*

happily adv **1** *wádmáne, "ágáhi dádand tá malake ye seyyede ye válede va digar bandegán wádmáne wavand." (ZBP, L1211 TBH); //sálhá wádmáne zistand.//.* **2** *xowbaxtáne. //Xowbaxtáne in hargez piw nayámad.//.* **3** *wáyeste; máye ye xownudi. //peiqámaw máye ye xownudi nabud.//*

happiness n *xownuudi, farxondegi, xojastegi, farroxi, kámgári; nuwehi; zehi; delxowi, pedrámi, rámew, urváxt, urváxmeni* [<Pahlavi, (ZBP, C3810 MK)]; dane; xowbaxti; wádzivi.*

happy adj (**happier**, **happiest**) **1** **happy (about/ in/with sb/ sth)** *wád, gowáderuy; xownud, pedrám, "agarce ráh nápedrám báwad -- bepedrámad co xow farjám báwad." (Vis-o-rámin, Faxreddin As'ad e Gorgáni); láq "Emruz ruz e wádi yo emsál sál e láq -- nikust hál e má ke neku bád hál e báq" (ZBP, C4387, FM, Moulavi); xow, "wáhnáme áxaraw xow ast."; wádmáne, "ágáhi dádand tá malake ye seyyede ye válede va digar bandegán wádmáne wavand." (ZBP, L1211 TBH). //yek zanáwuyi ye pedrám; cewmandázi láq/ xow; yádi xow* [memory]; *kudaki wád/ gowáderuy; páyáni/ farjámi xow/ farxonde; Tá nadánam ke tandorost va imen ast xownud nemiwavam.; Az kárat/ zendegiyat wádi/ xownud-i?//.* **2** *//Zádruzat xojaste/ farxonde (bád)!//.* **3** **happy to do sth** *wád/ xownud az anjám e kári. //Az in ke betavánam kári/ komaki konam wád miwavam.//.* **4** *widá*, witáy* (ZBP, C4414, MK, BF); danide; dane (gerefte [dan =* cheer*]); xonok, baxtyár. //Baxtyár bude conán ke hargez negaráni ye puli nadáwte/ xonok u ke hargez negaráni darbáre ye pul nadáwte.//.* **5** *máye ye xownudi. //Gozinew e váźegán e xubi nabud/ Án soxan candán máye ye xownudi nabud.//.* **6** **(as) happy as the day is long/ as a sandboy/ as Larry very happy** *kabkew xorus mixune; qand tu delew áb miwe; wádán; xowdel, "va xowdel wodam va u rá sená goftam..." (ZBP, L2331 AT). //* **a happy event** *ruydádi xojaste, záde wodan e yek kudak.* **a happy medium** *miyáneravi; //miyánerou budan; ráh e miyáne rá yáftan; miyáneravi kardan.* **many happy returns (of the day)** *sad sál be in sálhá.*

happy-go-lucky adj *wád va bi andiwe; bi delwure va xowdel. //Zendegi rá be toxmew gerefte/ wádzivi va biandiwegi piwe karde.//*

hara-kiri n *wekam (e xiw rá) káftan (hárákiri- wive ye xodkowi ye Sámuráyihá ye Źáponi bá wamwir hengámi ke bávar midáwtand dar kári ke be gardan dárand wekast xordeand.)*

harangue n *soxanráni ye deráz bá faryád va xawm; soxanráni ye átawin va deráz*

harangue v *baráye kasi soxanráni ye átawin kardan. //Baráye sepáhián piw az jang soxanráni ye átawin va derázi kardan.//*

harass v **1** *kasi rá be tang ávardan; be sotuh ávardan; beján ávardan. //Náxownudán e xawáyáyi** [political dissidents] *gele kardand/mostidand* ke wahrbáni* [police] *ánán rá be sotuh ávarde.// Engár peivaste delwure dárad/ pariwán/ pariwide ast.//.* **2** *be dowman payápei táxtan va u rá be sotuh ávardan; sotuh wodan, "konun bargozidi co naxcir kuh -- wodasti ze gordán e Turán sotuh." (ZBP, L6103 SF)*

harasssed adj *bestuh; be sotuh ámade; sotuhide; ostuh; peixaste; be tang ámade; picide, "goft Abdus ajab kári didam dar mardi picide va oqábein ávardand va kár beján resid..." (ZBP, L2118 TBH)*

harassment n *besotuh ávardan; betang ávardan*

harbinger n, **harbinger (of sb/ sth)** *(soxanvari) peik, navand (ZBP, C7324), "sáli ke nekust az baháraw peidást- másti ke torw ast az taqáraw peidást.". //Áváz e xorus peik e bámdád ast.; Kuku peik e/ navand e bahár ast.//*

harbour, (US) **harbor** n **1** *bandar, bandargáh; daryábár (ZBP, l966 FM). //Cand kawti/ qáyeq dar bandargáh langar andáxte budand./ Xornewin* [sunset] *be bandargáh residim.//.* **2** *(pendárin) panáhgáh*

harbour, (US) **harbor** v **1** *panáh dádan, penhán kardan, parvardan, andaxsidan (ZBP, C3297). //doźvarde** [be convicted] *be in ke be kasi ke zir e peigard bude panáh dáde.* [a wanted man]*//.* **2** *dar del dáwtan; dar sar parvardan. //kineyi* [grudge], *badgománi* [suspicion], *andiwehá ye kinetuzáne* [revenge] *dar del dáwtan/ parvardan.//.* **3** *dar bandar panáh gereftan*

harbourage, (US) **harborage** n *panáh, panáhgáh*
harbour-master n *wahbandar*
hard[1] adj (**harder, hardest**) **1** *seft, saxt, estaft. //xáki/ zamini* [ground] *ke dar yaxbandán seft wode; Pas az varzew e faráván tanháyewán/ tanewán seft va mázmand* [muscular]*/ pormáhice gawt.//.* **2** **hard (for sb) (to do sth)** *saxt, dowvár. //kári, ketábi, zabáni dowvár; áhang e kári kardan/ án kár rá kardan baráyaw dowvár bud.; Dowvár betaván goft ke rást ast yá na/ yá doruq.; Baráye sálxordegán dowvár ast ke ráh o ravew e xod rá* [their ways] *degargun sázand.; Ádami hasti ke be saxti betaván xownudat kard.//.* **3** (**a**) *dowvár, gerán. //Barf páru kardan kári dowvár ast.; Saxt báyad cáne zad* [bargaining]; *Báyad be darámad va dar-raftemán saxt/ xub bengarim.//.* (**b**) *kuwá, saxtkuw. //kárgari* [worker] *saxtkuw.//.* (**c**) *do-átewe; tondrou. //dast e capi ye/ rásti ye tondrou//.* **4** *porzur, saxt, gerán, dorowt. //kusthá* [blow] *ye saxt; soxanán e dorowt//.* **5** *saxt, ranjávar, dardnák; nápedrám, "Agarce ráh nápedrám báwad -- bepedrámad co xowfarjám báwad." (Faxreddin As'ad e Gorgáni, Vis-o-Rámin). //Dourán e/ ruzgár e kudaki ye saxti/ nápedrámi dáwtan;be kasi saxt gereftan; docár e saxti budan; Dar in ruzgár e saxt/ nápedrám//.* **6** *(havá) bad, saxt. //zemestáni/ yaxbandáni saxt//.* **7** *sangdel, saxtgir. //pedari saxtgir//.* **8** *guwxaráw, tond, zanande. //áváyi* [voice] *guwxaráw//.* **9** *(baráye váthá** [letter] *ye viyanjan**[consonants] *dorowt, zomok (ZBP, C7012 FM); //vát* e "g" dar "garlic" zomok, va dar váže ye "gill" narm ast.//.* **10** *(nuwábe ye meimand e) doátewe; siki [ánce ke mardom e kuce "sagi" guyand, con "araq sagi", hamán "siki" nuwábe ye meimand e siki/ doátewe/ mardafkan* [hard liquor] *ast]. //(bewuxi) andaki araq sagi//.* **11** **be hard on sb** (**a**) *be kasi saxt gereftan; saxtgiri kardan, saxt xorede gereftan. //Xeili bacce/ javán ast báháw/ be-aw/ behew xeili saxt nagir.//.* (**b**) *saxt, saxtgiráne, setamgaráne. //Dád e/ dátikán* e novin baráye kasáni ke birun az kewvar záde wodeand tá andázeyi saxtgiráne ast.//.* **drive a hard bargain** *bengarid be* "drive". **hard and fast** *(con dastur) xowk, saxt, seft o saxt. //áyin(náme)há* [regulation] *ye/ radebandihá* [category] *ye xowk/ seft-o-saxt./ In marz e fádoyi* [distinction] *(candán) seft o saxt nist.//.* **as hard as nails** *sangdel*. (**as) hard as stone** *sangin, saxt con sang. //zamin pas az xowksáli/ dowyári* [drought] *con sang saxt wode.//.* **hard at it** *saxt kár kardan/ kuwidan.* **hard facts** *ágáhi/ bonesthá** [fact] *ye ostovár.* **hard going** *dowvár, saxt, nápedrám, náxowáyand. //Engár in ketáb baráyam xeili saxt/ náxowáyand ast.//.* **hard lines; hard, etc luck (on sb)** *boz ávardan; badbiyári; bad ávardan. //Wanidam dar ázmun e ránandegi nákám wodi/ bad ávardi!; Ánháyi ke dar dour e noxost e ávard* [match] *wekast xordand boz ávardand.//.* **a hard-luck story** *dástáni/ ruydádi rá conán sorudan ke mardom delsuzi konand.//.* **a hard/ tough nut to crack** *bengarid be* "nut". **hard of hearing** *sangin(guw); náwenavá; geránguw. //zirnevishá* [subtitles] *ye jamjám*/* TV *baráye náwenaváyán ast.//.* **the hard/ soft sell** *bengarid be* [sell]. **hard to take** *napaziroftan. //Raftáraw* [attitude] *baráyam nágovár va napaziroftani ast.//.* **the hard way** *loqme rá dour e sar e xod carxándan va dar dahán nahádan. //kári kardan/ cizi rá yáftan engár loqme rá dour e sar e xod carxándan va dar dahán nahádan/ xeili saxt bozorg wodan* [grow up the hard way]*; kári rá az ráh e saxt yád gereftan//.* **make a hard work of sth** *kári rá sazttar az ánce hast namudan/ namáyew dádan//.* **no hard feelings** *bi/ bedun e xawm/ talxi. //Ruzgári báham dowman budim ammá aknun az ham kineyi dar del nadárim.//.* **play hard to get** *náz kardan (beviźe baráye zanán dar barábar e mardán).* **take a hard line (on/ over sth**) *sázew nakardan; kenár nayámadan.* **too much like hard work** *xaste konande, gerán, sangin. //Nemixáham/ dust nadáram dar conin ruz e dáqi piyáderavi konam- in kár e del ast.//*
hard[2] adv **1** *saxt. //saxt kár kardan/ andiwidan/ kewidan/ hol dádan; baráye kámyábi saxt kuwidan//.* **2** *be dowvári, besaxti. //az ásáyewi ke be saxti be dast ámade bahremand wodan/ besaxti piruz gawtim.//.* **3** *saxt. //saxt yax zadan; yaxbandán e/ bárew e/ barf báridan e saxt.//.* **4** **be hardput (to it) (to do sth)** *tiz/ tond/ //tond be cap becarx//.* **5** **be hard put (to it) (to do sth)** *dowvár budan baráye..., //Baráyaw dowvár bud betavánad rouwan konad cerá án zan nápadid gawte.//.* **be hard up** *pul nadáwtan; kampul budan.* **be hard up** *pul nadáwtan; kampul budan;* **be hard up for sth** *kam dáwtan; niyáz dáwtan. //niyáz be ketábhá ye gunágun dárad.//.* **hard by (sth)** *(bástáni) nazdik, kenár. //kenár e rudxáne; mehmánsaráyi án nazdikihá bud.//.* **hard done by** *badraftári kardan. //(conin bardáwt kardeand) bá u badraftári wode.//.* **hard on sth** *andaki; zud pas az..., //Andaki pas az u mord.//.* **hard on sb's heels** *saxt pei ye/ pas e kasi gozáwtan. //U piwápiw davide digarán saxt peyaw gozáwte budand.//.* **hit sb/ sth hard** *bengarid be* "Hit[1]". **take sth hard** *saxt gozawtan be; saxt afsorde/ wuride wodan. //Baccyewán ke mord xeili behewán/ saxt gozawt/ gerán ámad.//*
die hard *bengarid be* "die".
hardback n *ketáb bá puwine ye saxt. //Ketábhá ye puwine-saxt geránand.; Matal* [novel] *e man táze be rixt e puwine saxt cáp wode//*

hardbitten adj *saxti kewide; dardázmude*
hardboard n *fibr [váźe ye sepanji]*
hard-boiled adj **1** *(toxm e morq e) seft.* **2** *(anáyin) sangdel, xowkandiw*
hard cash *pul e dastádast*
hard copy *(márád** [computer]*) cápák* (A. Kasravi); cáp wode*
hard core **1** *noxále.* **2** *haste. //haste ye hamestárán** [opponents]*//*
hard court *meidán e xáki (baráye bázi ye celtapká*/* tennis*)*
hard cover *saxt puwine. //ketábhá ye saxt puwine//*
hard currency *arzi nirumand*
hard disk *(márád*/ kámpiyuter) mandal* [<Sanskrit, mandalan]*
hard drug *dáru ye xeradpuw e nirumand. //Heroyin va kokáyin az dáruhá ye xeradpuw e nirumand-and.//*
harden v **1** (**a**) *saxt/ seft wodan/ kardan. //Án rouqan e jalá* [varnish] *pas az cand pál* [minute] *seft miwavad.; Har do suy e bastnewini ruy e quz oftáde saxt gerefteand* [attitude].*; Agar xubiyaw rá mixáhi* [her good] *báyad narmdeli rá kenár bogzári* [harden one's heart].*//.* (**b**) **harden sb (to sth)** *biwarm wodan; porru wodan; sarsaxt wodan; saxtdel wodan. //Rifteyi* [criminal] *biwarm/ porru/ sarsaxt.; Dar barábar e badbaxti ye/ ranj e dourobarihá ye xiw sangdel gawt.//.* **2** **harden (sth) off** *(beviźe baráye nahál) ján gereftan (conán ke betaván án rá birun káwt.)*
hard-headed *sarsaxt. //bovewkárbandi** [realist] *sarsaxt.//*
hard-heart adj *sangdel*
hard-hitting adj *dorowt, biparde. //yek soxanráni ye dorowt//*
hardiness n *jánsaxti; saxtjáni, "wabhá ye hejr rá gozarándim o zendeyim -- má rá be saxt jáni ye xod in gomán nabud." (Wakibi, Amsál o Hekam e Dehxodá*)*
hard labour/ labor *kár e saxt. //vacaryáfte** [sentenced] *be dah sál kár e saxt.//*
hard-line adj *tondravi, násázewkári. //yek mazdaki ye/ komunist e/* socialist *e tondrou/ tondrován e mazdaki**//
hardly adv **1** *besaxti, xeili kam; harjá juri tarjome miwavad. //Hic nemiwenásamaw; xeili kam miwenásamaw./ Tá ámadim begardim/ hanuz áqáz be ráh raftan/ gardew nakarde budim ke bárán gereft.; Tá án andáze mandeam* [tired] *ke be saxti mitavánam bidár bemánam.//.* **2** *besaxti; hanuz, harjá juri tarjome miwavad. //Nemitavánad hanuz reside báwad.; nemitaváni az man cewm dáwtebáwi ke báz(ham) be to pul vám daham.//.* **3** *nazdik be hic; digar... na; kam; kamtar. //Digar zoqál sangi namánde.; Tak o tuk ámadand.; Kamtar/ kam piw miáyad piw az nime wab bexábad/ be bestar ravad.; Niyázi nist beguyam/ já ye soxan goftan nist ke xeili delxor-am* [upset/ annoyed.]*//*
hardness n *saxti; "rig e Ámu yo dorowti ráh e u -- zir e páyam panián áyad hami." (Rudaki)*
hard-nosed adj *(anáyin. beviźe dar Ámriká) sarsaxt; soudágari sarsaxt.*
hard pornography *alfiye-walfiye ye xeili biparde/ zewt*
hard-pressed adj **1** *saxt zir e fewár; zir e peigard.* **2** *xeili gereftár; //natavanestan sar e xod rá xárándan//*
hard sauce *(beviźe dar Ámriká) cáwni ye xámeyi ye meimand*
hardship n **1** *saxti, tangi, "ke idar sepah wod ze tangi tabáh -- sezad gar beránim az in razmgáh." (ZBP, L6037 SF); "to rá az dust-tar torá kas nabovad, va dust rá be feráxi va tangi ázmáy, be feráxi ye hormat va be tangi ye sud o ziyán." (ZBP, L6794 QN); ruzgár e dorowt, "Co piw ámad in ruzgár e dorowt -- to rá ruy binand behtar ke powt." (ZBP, L6067 SF); ranj, tangdasti, "yeki án ke dust e u rá tangdasti resad ciz e xiw az u deriq nadárad." (ZBP, L6793 QN); wur, talxi, "hame kár e yazdán pasandideam -- hamán wur o talxi basi dideam." (ZBP, L4841 SF); saxti, "ke man bá sepáhi be saxti daram -- be ranj o qam o wurbaxti daram." (SF). //be saxti ye bozorg/ wurbaxti docár wodan//.* **2** *saxti, ranj, tangdasti; tangná , "bed-in sán Mohammadali va yárán e u az pas o piw be tangná oftádand va..." (ZBP, L3002 TMK); "tangná maziqe rá guyand." (ZBP, L4498 NKZZF); damár az kasi barámadan, "Bu Ali goft Weyx má rá bá má namud vagarna damár az az má barámadi." (ZBP, L2728 AT). //Behengám e jang damár az má barámad.//*
hard shoulder *wáne (ye ráh/ jádde)*
hard-top n *rádeyi* bámáhani*
hardware n **1** *cilán (ZBP, C4209 FM).* **2** *carxowthá* [machines] *yá jangafzaárhá ye sangin/ gerán.* **3** *(márád*/ kámpiyuter)*
hardwater *áb e saxt (dárá ye namakhá ye káni ye faráván)*

hard-wearing adj *máná; páydár. //párceyi máná//*

hardwood n *cub e jangali ye saxt. //yek dar e cubin e saxt; yek kaf e cub e jangali//*

hard-working adj *saxtkuw*

hardy adj (**hardier**, **hardiest**) **1** *saxtján; jánsaxt. //Tani cand jánsaxt dar áb e yax wená kardand.//.* **2** *jánsaxt; páydár dar barábar e sarmá/ yaxbandán/ zemestán*

hardy annual **1** *saxtján; giyáh e páydár dar barábar e sarmá va yaxbandán.* **2** *(pendárin- bewuxi) verd e zabán; ánce ke bárhá bázgu wavad.*

hare n **1** *sahug* [<Pahlavi, ZBP, C6434 MK); jánevaráni xarguwnamá az xáneváde ye* Leporidae *va gune ye* Lepus*].* **run with the hare and hunt with the hounds** *havá ye har do su rá dáwtan; //yeki be na'l zadan yeki be mix.//.* **raise/ start a hare** *riz be gorbe gom kardan; bá piw kewidan e dástáni mardom rá be juw ávardan yá ánán rá az dástáni bonyádi bázdáwtan.*

hare v *con bád davidan. //Con bád dar xiyábán davide dur wod.//*

harebell, *dar Eskátland* **bluebell,** *zangule ye ábi*, be nám e dánewik e* "Rotan difolia"

hare-brained adj *xol, káná. //barnámeyi* [scheme] *kánáyáne; ádami xol//*

harelip n *labwekari; lab-xarguwi (ZBP, L1839 FM); káftegi ye lab, "dar aláj e káftegi ye lab..." (ZBP, L5496 ZX); sekonj, "tewne rá del naxáhad áb e zolál -- kuze bogzáwt bar dahán e sekonj." (ZBP, L692, Sa'di)*

harem n **1** *wabestán "vará dar wabestán ferestád wáh -- ze har kas fozun wod vará páigáh" (ZBP, L4730 SF); andaruni; mowku/ mowkuy "Be mowkuy e man doxt e faqfur e Cin -- mará xánad andar, jahán áfarin." (ZBP, L5978 SF).* **2** *zanán e wabestán; mowkuy*

haricot, **haricot bean** *lubiyá sefid*

hark v *(bástáni) niuwidan; guw dádan.* **hark at sb** *(anáyin be wuxi) (biwtar be rixt e farmáyew) be kasi guw dádan. //Un-o besse gomán, gomán mikone ki-ye?/ gomán mikone Otol Xán e Riq-e?//.* **hark back (to sth)** *bázgawtan; be yád ávardan e dástán e/ ruydád e piwin. //Bázgardim be ánce piwtar darbáreaw goftogu mikkardim.//*

harlequin (adj) *rangárang; álepalangi*

harlequinade n *namáyew e dalqak e rangáziv**

harlot n *(bástáni yá xárdári); jeh, luli, "faqán k-in luliyán e wux e wirinkár e wahráwub -- conán bordand sabr az del ke Torkán xán e yaqmá rá." (Háfez); jende; belábe.*

harm n **1** *ázár, gazand, "tanat be náz e tabibán/ [pezewkán] niyázmand mabád -- vojud e názokat ázorde ye gazand mabád." (Háfez); ziyán, ásib. //Nemixást (kasi rá) ázár dahad/ ásib beresánad.; Cand wab dir xábidan be hic kas ziyáni naresánd.//.* **2** **come to harm** *ásib didan. //Hamráhaw miravam tá ásibi nabinad.//.* **do more harm than good** *biwtar ziyánbár budan tá sudmand.; //Agar pádarmiyáni* [interfere] *konim biwtar ziyánbár xáhad bud tá sudmand.//.* **out of harm's way** *imen. //Án goldán rá dar já ye imeni bene/ bogzár tá baccehá nawkanandaw.//.* **there is no harm in (sb's) doing sth/ it does no harm (for sb) to do sth** *bejáyi bar nemixorad ke...; ziyáni nadárad ke..., //Wáyad natavánad komaki konad ammá xáhew kardan az u ziáni nadárad.//*

harm v **1** *ziyán resándan; ásib zadan; ázár dádan. //Ruydádi ke be peivandhá ye (dusti) miyán e dow kewvar ásib/ ziyán resánde.; Áyá be gerougánhá* [hostage] *ásibi/ gazandi resid?/ bejáyi barnemixorad ke...; ziyáni nadárad ke...//.* **2** **not harm/ hurt a fly**, *bengarid be* "fly".

harmful adj, **harmful (to sb/ sth)** *ziyánbár, ziyánkár; "Be biwe darun án ziyánkár gorg -- be kuh e bozorg aźdahá ye setorg." (ZBP, L6881 SF); "ze giti haránku biázártar- conán dán ke margaw ziyánkártar.". ziánkár, "conán rafte ast ke biwtar ta'ám be wob xorand va án saxt ziyánkár ast dáyem bá toxme báwand..." (ZBP, L6754 QN); násudmand, "beparhiz zán mard e násudmand -- ke báwad az u dard o ranj o gazand." (ZBP, L3275 SF). //ruyádi ziyánkár baráye peivandhá ye dusti miyán e do kewvar./ ziyánkári ye dud kardan; sigár kewidan baráye tandorosti (ye womá) ziyánbár ast.//*

harmfully adv *ziyánbár*

harmless adj **1** *bi ázár, "ze giti harán ku biyázártar -- conán dán ke margaw ziyánkártar." (ZBP, L5973 SF); biziyán; bibew* [besanjid bá "abiwi" (Pahlavi); bew (Pahlavi) (ZBP, C3420 MK)]; ba-iwaza (Avestáyi) [EDPL]; márhá ye bizahr/ bibew*/ biázár//.* **2** (**a**) *biázár. //yek sargarmi ye biázár. //javán e bi ázári ast.//.* (**b**) *bigonáh. //tarekidan e bomb/ bomb tarekid va candin piyáde ye bigonáh rá kowt.//*

harmlessly adv *biázár*

harmlessness n *biázári*

harmonic n *(musiqi) hamesvar* [<Sanskrit, sámásvárá, niz besanjid bá* "note"*]*

harmonic adj *hamesvar*. //pardehá* [tones] *ye baresvar*há* [overtone] *ye hamesvar*//*

harmonica (n) = **mouth-organ** *sáz-dahani*

harmonious adj **1** *sázgár; hamsáz, hamdel, "hamdeli az hamzabáni behtar ast" (Molavi). //anjomani* [community] *hamsáz; peivandi* [relationship] *hamdeláne; hál o haváyi* [atmosphere] *sázvár.//.* **2** *sázvár, hamsáz. //Yek dast* [group] *sáxtemán e hamsáz/ sázvár/ serewtan e ranghá bá ham* [combination] *be wiveyi sázvár/ hamsáz.//.* **3** *sáz "va cahárom elm e musiqi va báznamudan e sabab e sáz va násáz e áváhá va nahád e lahnhá..." (ZBP, L1522 DA). //áváhá ye sáz/ hamsáz//*

harmoniously adv *sáz; hamsáz*

harmonium n *harmoniyom, guneyi arqanun* [organ]

harmonization, harmonisation n *beham darsáxtan*

harmonize, harmonise v **1 harmonize (sth) (with sth)** *sázgár/ hamsáz budan/ kardan; behamxordan; hamáhang budan/ sáxtan. //Rangháyi ke xub beham mixorad/ miáyad/ jur miwavad; Án kolbehá bá cewmandáz xub jur ast/ hamsáz ast.; Agar mitavánestim barnámeháyemán rá (bá womá) jur konim hamsáz gardánim xeili xub miwod.//.* **2** (**a**) *(musiqi) hamesvar* sáxtan/ gardánidan; hamesvarestan* [bengarid be* "harmonic"*]//.* (**b**) **harmonize (with sb)** *beham darsáxtan, "navá ye hardo sáz az barbat o cang -- beham darsáxte con buy bá rang." (Xosro-Wirin, Nezámi). //ává ye/ áváy e án goruh xub beham darmisázad.//*

harmony n **1** *sázgári, sázvári, "conánk(e) sázvári va násázvári mar áváz rá va conánk(e) dorosti va bimári mar tan e mardom rá..." (ZBP, L1473 DA). //baráye sázgári ye jaháni kuwidan* [international affairs]*//.* **2** *sázgári; hamáhangi. //sázgári ye ranghá dar sepehr* [nature]*; ámáj e nerangár** [designer's aim] *padid ávardan e sázgári miyán e rixt va báft ast.* [shape and texture]*//.* **3** (**a**) *(musiqi) hamáhangi; hamesvari* [bengarid be* "harmonic"]; *hamesvarwenási*; án do tan hamesvar*/ hamáhang áváz xándand.//.* (**b**) *xownavá; xowáváz.* **4 in harmony (with sb/ sth)** *báham pák sázvár zistan; //dar pasand* [her tastes] *bá man hamsáz/ sázvár ast.//*

harness n **1** *tang, setám;ostám.* **2** *setám, ostám; lobád [dar parváz bá catr] (ZBP, C1211)*

harness v **1** *setám zadan; bá setám bastan. //asbi rá bá setám be gári bastan.//.* **2** *legám/ ostám zadan bar rudi/ rudxáneyi/ ábwári; parto ye xorwid rá ostám zadan [va az án barq/ ama** [energy] *gereftan]//*

harp n *cang [abzár huniyá*/ musiqi]*

harp v *payápei/ bárábár goftan va mardom rá besotuh ávardan; hamiwe yek sáz rá zadan. //Peivaste az laqzewháyam soxan gofte ma rá be sotuh ávarde.//*

harpist n *cangi, cangzan, cangnaváz*

harpoon n *mok, mak (ZBP, C6562 FM); mokidan**

harpsichord n *kerán* (ZBP, C3065 FM)*

harpy n **1** morvzan *[dar afsánehá ye Yunáni, quli sangdel bá sar o tan e zan va bál o cangál e parandegán].* **2** *zan e sangdel va ázmand; ákele; lakkáte*

harridan n *pirezan e doźxu; páráv* (ZBP, C4792 FM)*

harrier n **1** *sag e tázi ye viže ye wekár e sahug* [xarguw e nar].* **2** *takrobáyi* [race] *derázáhang.//.* **3** *carx [guneyi parande az wáhinhá, be nám e dánewik e* Circus*]*

harrow n *xiw, basárd (ZBP, C5555), mázu (ZBP, C6726)*

harrow v **1** *woxm zadan; basárdan.* **2** *wekanje dádan; páhakidan (ZBP, C2255 FM)*

harrowing adj *wekanjeávar; páhak. //árvini* [experience] *dástáni, filmi/ celpardi* wekanjeávar/ páhak//*

harry v (pt, pp **harried**) **1** *besotuh ávardan; be tang ávardan. //Az dast e gozárewgarán e ruznámehá ke pei ye dástáni hastand be sotuh ámadan//.* **2** *payápei táxtan va táráj kardan (va mardom rá be sotuh ávardan). //Tázikán peivaste be Yaman táxte mardom rá táráj karde be sotuh miyávardand.//*

harsh adj (**harsher, harshest**), **1 harsh (to sb/ sth)** *dorowt; ...xaráw, saxt, zomok. harjá juri tarjome miwavad. //áváyi guwxaráw; báfti zomoxt* [texture]*; rouwanáyi ye zanande; rangi zanande; guwxaráw budan; (baráye cewm) zanande budan; dorowt/ zomok/ zomoxt budan* [harsh to touch]*//.* **2** *dorowt, xowk, tond, saxt. //dasturi* [judge] *saxtgir; dávariyi xowk o tond; pádafráhi* [punishment] *saxt.//*

harshly adv *dorowt, saxt. //bá kasi bá dorowti/ badi raftár kardan//*

harshness *dorowti, saxti, zomoki, zomoxti*

hart n (pl **hart, harts**) *gavazn e nar (e bozorgsál).*

hartebeest n *wuká ye bozorg e Áfriqáyi, be námhá ye dánewik e* Alcephalus buselaphus, *va* Alcephalus lichtensteini

harum scarum *(anáyin) bikalle; hardambil [har dam behel]; biparvá; bibák*

harvest n **1** (**a**) *deravidan; drudan; xosudan (ZBP, C1579 FM); derou; bardáwt.* (**b**) *hengám e derou, "mazra'e sabz e falak didam o dás e mah e no -- yádam az kewte ye xiw ámad o hengám e dero" (Háfez); hengám e xosudan. //Kewávarzán hengám e derou saxt sargarm-and."//.* (**c**) *bardáwet; bár; xarman bonve (ZBP, C5589); anbis (ZBP, C3281); báwtin (ZBP, C84). //anbis/ bonve/ xarman rá gerd ávardan/ cand xarman e/ bonve ye/ anbis e xub e payápei; Anbis e/ bardáwt e gandom emsál bad bud//.* **2** *(pendárin) payámad; "gandom az gandom beruyad jou ze jou." //az saxtkuwi ye xod barxordan* [reap the harvest of]*//*

harvest v *xosudan, cidan, boridan, dorudan, deravidan. //Kewávarzán birun rafte sargarm e dorudan e gandom/ balál hastand.//*

harvester n **1** *derougar.* **2** *yurdun* [<Pahlavi (ZBP, C7955 BF)]*

harvest festival *áyin e husepási ye tarsáyán dar páyiz pas az derou- jawn e Mehregán*

harvest home *(beviże dar Engelestán) jawn e hengám e derou; jawn e Mehregán*

harvest moon *pormáh (yá máh e wab e 14) páyizi (22 yá 23* September/ *septámr)*

has *bengarid be* "have"

has-been n *(anáyin- xárdári) kohne; "táze bahárá varaqat zard wod" (Sa'di)*

hash[1] n **1** *guwt e qeime.* **2** *darhambarham; qátipáti.* **3** **make a hash of sth** *(anáyin) be kári gand zadan/ ter zadan/ ridan.*

hash v, **hash sth (up)** **1** *qeime kardan.* **2** *(zabán e kuce) be kári gand zadan/ ter zadan/ ridan. //Bebaxwid barnáme(rizi) rá gand zadam.//*

hash[2] n *begarid b e* "hashish"

hashish, **hash** n *bang, hawiw*

hasp n *mádegi ye ceft*

hassle n **1** *(anáyin) gereftári, ranj. //Az in kárván dudi be kárván dudi ye digar raftan bá án hame camedán gereftári ye bozorgi bud.//.* **2** *begumagu; setize. //Harce miguyand/ miguyam bekon va bá man begumagu nakon!//*

hassle v **1** **hassle (with sb)** *begumagu kardan; setizidan. //Bá man begumagu/ setize nakon!//.* **2** *ázárdan; ázordan; ázár dádan; be sotuh ávardan; sotuhidan. //Ázáraw nade!/ Dast az sdaraw bardár!//*

hassock n *bálewtak (baráye zánu zadan dar kelisá)*

haste n **1** *wetáb, wetábkári, "va har ke deraxt e wetábkári káwt joz samarat e pawimáni barnadáwt." (ZBP, L1826 DB); wetábzadegi, "aknun mixáham ke dástáni yád koni dar báb e kasi ke dar kár wetábzadegi konad..." (ZBP, L1785 DB); tondi, "ke tondi pawimáni áradt bár -- to dar bustán toxm e tondi makár." (ZBP, L6025 SF); tizi, "Bedu goft má rá ce dári be tang- hami tizi ári bejáy e derang." (ZBP, L6368 SF); "gar in tizi az maqz birun koni -- bekuwi yo bar div afsun koni." (ZBP, L6949 SF); colbole (ZBP, C4294 FM). //In hame wetáb baráye ce?//.* **2** **in haste** *wetábán, wetábzade, tond.* **make haste** *wetáftan, wetábkári kardan, jonbidan. //.* **more haste, less speed** *(dastán) Pas oftad án boz ke piwáhang bovad." (PAF, #4350)*

hasten v **1** *wetáftan. //Wetáfte be daftar raft.//.* **2** *jelo andáxtan, piw andáxtan, nexvárdan* [<Pahlavi (ZBP, C6843 MK)]; nexvárew*. //Garmá ye sáxtegi máye ye nexvárew* e/ jelo oftádan e ruyew e/ bálew e giyáhán miwavad.//*

hastily adv *wetábán*

hastiness n *wetáb, wetábkári*

hasty adj (**hastier**, **hastiest**) **1** *wetábzade, bá wetáb. //raftan e/ rahsepári ye bá wetáb; yek cáwt e bá wetáb; pedrudi* [farewell] *bá wetábzadegi; soxanáni ke az ruy e wetábzadegi bar zabán áyad be zudi máye ye pawimáni* [regret] *migardad.//.* **2** **hasty (in doing sth/ to do sth)** *tond, tiz, wetábkári. //dar zanáwuyi/ zan gereftan/ wouhar kardan nabáyad wetáb koni/ tond/ tiz beravi.//*

hat n **1** *koláh. //koláh puwidan/ gozáwtan; koláh e xod rá bardáwtan//.* **2** *(anáyin) newán e páigáh. //do kár e divánik dáwtan* [wear two hats]*//.* **3** **at the drop of a hat** *bengarid be* "drop"*//.* **keep sth under one's hat** *cizi rá penhán dáwtan/ nehoftan/ penhánidan.* **my hat!** *Na bábá!/ Rásti!; toroxodá/ to rá be xodá?!.* **out of a/ the hat** *baxtaki, hardambili, toxmi. //Be se tan hardambili baram** [prize] *dádand.//.* **take one's hat off to sb** *kasi rá sotudan. //Báyad beguyam u rá misetáyam, hargez gomán nemikardam dar goruh e varzewi ye noxost* [first team] *bargozide wavad.//*

hatband (n) *navár e gerd e koláh*

hatch[1] n **1** (**a**) *darice; panjere.* (**b**) *niz* **hatchway** *darice/ rozane (ye gozar e kálá dar kawti). //*under hatches, *zir e válád/ dar anbár e kawti//.* (**c**) *darice (ye miyán e áwpazxáne va náhárxori).* (**d**) *dar (havápeimá, yá náv e espáwik** [space craft]*).* **2** *dar, darice, nehanban.* **3** **down the hatch** *(anáyin- beviże piw az nuwidan/ sar kewidan) tu ye galu.*

hatch[2] v **1** **hatch (out)** (**a**) *az toxm birun ámadan. //jujehá/ kermhá ye deraxti* [caterpillar]*/ kermakhá* [grubs] *az toxm birun ámadeand//.* (**b**) *báz wodan/ az toxm darávardan. //toxmhá kei báz miwavad?//.* **2** **hatch sth (out)** (**a**) *(az toxm) darávardan. //Morq bá newastan ru ye toxm juje darmiyávarad//.* (**b**) *az toxm darávardan; jujekewi kardan.* **3** **hatch sth (out/ up)** *andiwidan va barnáme rixtan/ cidan/ savár kardan. //Án baccehá dárand ce duzokalaki micinand/ savár mikonand?//*

hatch[3] v *ráh-ráh kardan; womizidan*

hatchback n *kulbarak** [<kul + bar* [door] Gonuyi dialect*]*

hatchery n *(jáygáh e) jujekewi; máhikewi*

hatchet n *tabarce, tab arzin*

hatchet-faced adj *asbrox; asbroxsár; dárá ye roxsár e táwide* [sharp]

hatchet job, do a hatchet job *(anáyin, beviże dar Ámriká) biáberu/ rosvá kardan. //Do ruznám e pák áberu ye noxostvazir va kárhá ye xubaw* [achievement] *rá rixtand.//*

hatchet man **1** *mozdur; ádamkow, doźxim e mozdur.* **2** *doźxim*

hatching n *ráhráh; womizide*

hatchling n *kariwke [<Pahlavi, juje ye táze az toxm darámade (ZBP, C2955 MK, BF)]*

hatchway n = hatch[1]

hate v **1** (**a**) *bizári namudan; bizár budan. //Gorbeam az sag/ saghá bizár ast./ Hamálaw* [rival] *ke az u bizár ast./ Hamál e gajasteaw.//.* (**b**) *(saxt) bizár budan; az xorák e sorx kardani* [fried food] *bizáram; az derang* [delay] *bizáram; Az inke hengámi ke bá vákubar*/ telefon soxan miguyad kasi guw beyistad bizár ast.//.* (**c**) *pawimán budan; afsus xordan; naxástan. //Hic nemixáham to rá ranje konam/ biyázár-am; Saxt afsus mixoram agar gomán koni biparváyi kardeam* [not care]*//.* **2** **hate sb's guts** *kine dáwtan; kin tuxtan; áriq dáwtan; saxt az kasi bizár budan.*

hate n **1** *bizári, kine. //az kasi kine dar del dáwtan; negáhi por-kine.* **2** *máye ye kine/ bizári; gajaste. //Yeki az cizháyi ke jánevar e dastámuzam/ sagam/ gorbeam az án bizár ast./ Beviże az gol e kalpaki* [pelástiki]*/ sáxtegi bizár-am.//*

hateful adj, **hateful (to sb)** *zewt, máye ye bizári. //ádami, soxani, kári/ konewi* [deed]*/ setamgari/ sástári** [dictator] *behar rixti máye ye bizári ye má ast.//*

hatefully adv *bizáráne*

hatefulness n *bizári*

hatless adj *sar berehne; bi koláh*

hat-pin (n) *sanjáq e koláh (ke koláh rá be mu casbánad)*

hatred n, **hatred (for/ of sb/ sth)** *kine, bizári. //be dowman kine varzidan; bá kine be man negarist.; Az abarxodkámegi* [fascism] *saxt bizár ast.//*

hatter n **1** *koláhduz, koláhforuw.* **2** **mad as a hatter** *bengarid be* "mad".

hat trick **1** *(tapkáye*/* cricket*) se bár payápei darváze rá báz kardan.* **2** *se bár payápei bordan; se piruzi ye payápei. //Se bár payápei darváze rá báz kardan* [score a hat trick]*//*

haughtily adv *barmanewvár, "Xorásán soxan barmanewvár goft -- naguyam ke án bá xerad bud joft." (ZBP, L3257, SF); "cáre hamán didam ke dast az kowtan va zadan va barmanewi kardan va xawm gereftan va dozdi... bázdáwtam." (ZBP, L1681 DB); abartani*

haughty adj (**haughtier**, **haughtiest**) *barmanew = bád-gerefte "hadd e adab negah nadáwt piw e Xárazmwáh... vey dar xawm wod va mardaki barmanew va źáźxáy va bádgerefte bud."; (ZBP, L5351 TBH); "vagar zirdasti bovad barmanew -- be wamwir yábad ze ze man sarzanew." (ZBP, L3357 SF); abartan, "zan e meskin forutan mard e bartan -- kamán e sarkawi áhexte bar zan." (ZBP, L7719 SR). //Aviźegán* [nobles] *bá mardomán e kuce va xiyábán barmanewvár/ barmanewáne raftár mikardand.//*

haul v **1** *bezur/ besaxti kewidan. //Daryánavardáni ke rismánhá rá be saxti/ bezur mikewidand.; Piláni ke alvárhá* [log] *rá bezur mikewidand; Ráde*yi/ máwini rá be saxti az gel birun kewidan.; Besaxti/ bázur qáyeq rá az karáne bálá kewidand.//.* **3** **haul sb over the coals** *(anáyin) kasi rá rusiyáh kardan/ kasi rá*

saxt nekuhidan/ sarzanew kardan. //Ma rá rusiyáh kardan con dir kardam.//. **4** **haul sb up (before sb)** *(anáyin) kasi rá baráye bázxást/ dádxást/ nekuhew faráxándan. //Baráye bázxást baráye kaźraftári nazd e kolu-yaw* [magistrate] *bordand/ kewidand.//*

haul n **1** *bezur/ besaxti kewidan.* **2** *bord, ráh. //havápeimá ye kutáh-/ miyán-/ dur-bord; Az injá tá ordugáhemán* [camp] *ráh e kutáhi/ kam ráh ast.//.* **3** (**a**) *womár máhiyáni ke yek bár be tur oftad; wekár (e máhi). //Máhigirán faráván máhi gereftand./* [have a good haul]*//* (**b**) *(pendárin) bordan. //Dozde dárák* e kaláni bord* [a huge haul]*//*

haulage n **1** *bárbari. //sátvun** [industry] *e tarábari/ bárbari (az ráhhá); peimánkár* [contractor] *e bárbari/ tarábari//.* **2** *hazine ye bárbari/ tarábari. //Hazine ye bárbari cand ast?//*

haulier, (US) **hauler** n *bongáh e/ peimánkár e tarábari/ bárbari/ bárkewi*

haunch n **1** *(baráye jánevarán va mardom) kun va kapal; rán va kun; lombar (ZBP, C608); álar (ZBP, C64 FM); álast (ZBP,.C64 FM). //Sage ru ye kun va ránaw newaste bud.//.* **2** *rán e áhu va mánand e án. //yek rán e áhu* [a haunch of venison]*//*

haunt v **1** *payápei be jáyi ámadowod kardan (baráye uwtán** [ghost] *va fravahar* [soul]*). //xáneyi ke fravahar/ uwtán* faráván be ánjá sarmizanad* [a haunted house]*/ Uwtáni*/ fravahari be án káx miáyad.//.* **2** *faráván be jáyi sarzadan; pátoq e kasi budan. //In yeki az qahvexáneh//áyi ast ke pátoq e man bud.//.* **3** *peivaste be yád e kasi ámadan; dast az sar e kasi barnadáwtan. //Naváyi* [melody] *ke peivaste be sar e kasi miáyad./ Gonahkári ke peivaste mitarsad peidáyaw konand.; Án yád hanuz dast az saram barnemidárad.//*

haunt n *biwtar* "haunts" *pátoq. //In meixáne pátoq e delxáh* [favorite] *e honarmandán ast.; Az pátoqhá ye ruzgár e javáni ye xod didan kardan.//*

haustration (n) *dálbor, kongre*

haute couture *[Faránsavi] behtarin puwákhá ye ruz; behtarin kárxáneját va dáláhá ye* [company] *puwák e ruz.*

haute cuisine *(faránsavi) Áwpazi ye dareje ye yek*

hauteur n *[Faránsavi] (beáyin) barmanewi; abartani*

Havana n *sigár e barg e sáxt e Kubá-Háváná*

have[1] *[baráye ráhnamáyi ye gowáde be kárváźe ye miyánji* "have to" (auxiliary verb) *báz gardid) [baráye sáxtan e gozawte ye nadide va gozawte ye gozawte* [present perfect tense, past perfect tense] *bá setáy e kárváźe* [past participle] *bekár miravad.]*

have[2] (v), *niz* **have got** **1** *newán e dárandegi ast. /dáwtan; kasi rá budan, "Weyx rá do asb bud. Yeki markab va digari raxtkew." (ZBP, L2610 AT). //Saráyi dar Páris va kolbeyi nazdik e daryá dárad. /U rá saráyi dar Páris va kolbeyi dar daryábár ast.; Dar xáneat jánevar e dastámuz* [pet] *dári?/ Do ráde*/ máwin dárand/ ánán rá do ráde*/ máwin ast.//.* **2** *newán e peivand ast. "dáwtan". //Do xáhar dáram; Cahár farzand dárand.; U rá dusti hast?/ Hic dust dárad?//.* **3** *tavánestan kardan; dáwtan, harjá juri tarjome miwavad. //koláhaw pawmi nadárad.* [He has no real power.]*/ Be dast e man nist ke ánán rá beferestam beravand xáneyewán.; Mánand e gozawte candán pásoxguyi* [responsibility] *nadáram.; Gáh dári be u zang bezani?/ To rá gáh hast be u zang bezani?//.* **4** *dáwtan; harjá juri tarjome miwavad. //Gománi/ wakki nadáram ke womá rást miguyid/ awá/ haq bá womá ast.; Gomán mikard* [have the impression] *engár piwtar u rá dide.; Hic midáni* [have any idea] *kojá miziyad?; Ce ávandi* [have a reason] *dar dast dári ke gomán koni tardáman* [dishonest] *ast?//.* **5** *dáwtan; harjá juri tarjome miwavad. //Mardom dárand az sarásar e jahán be má zang mizanand.; Tasuyi*/* [every hour*] si darxást e xarid be iwán/ behewán miresad.//.* **6** *//docár e ámás e rude ye kermi* [appendicitis] *ast./* **7** *bá kár e xod, cizi rá newán dádan/ namudan. //Bigomán nemiyárast/ delaw rá nadáwt ánrá be u beguyad.; (beáyin) Miwavad xáhew konam dar in kár ma rá yári dahid/ ma rá komak konid?//.* **8** *negahdári kardan, parastári kardan. //Fardá pasin to baccehá rá negahmidári?* [have the children]*; hamsáyeyemán ke miravad má sagewán rá negahmidárim; Biwtar e tábestánhá yek máh mádaremán nazd e má mánde az u negahdári mikonim.//.* **9** *dáwtan, paziroftan, harjá juri tarjome miwavad. //Jávid soxanguyemán xáhad bud.; Ce kasi rá mitavánim ganjvaremán/ sanduqdáremán* [treasurer] *konim?//.* **10** *gereftan, dáwtan. //Yaqeaw/ garibánaw rá gerefte.; Cerá powtat be dastgáh e peikarebardári bud.; Az dádgáh ke birun miraft saraw rá foruandáxte bud* [have one's head down]*//.* **11** *kári rá be gardan dáwtan. //Emwab dar xáne xeili kár dárad bekonad.; Báyad beravam vagarna masráde*/ otobus miravad/ be masráde* nemiresam.; Nánávar e xáneváde ast.//.* **12** **have it (that)**... *goftan ke...; Cou oftáde/ miguyand ke* [rumor has it that] *ke bezudi kixá** [manager/ boss] *ye nouyi xáhim dáwt.//.* **have (got) it that coming** *cewm beráh e payámadhá ye nágovár budan. //Jáy e*

wegeft nabud ke raváne ye zendánaw kardand- hame midánestand ke ce be saraw miáyad.//. **have it in for sb** *(anáyin) deqqedeli sar e kasi xáli kardan; kin tuxtan; zahr e xod rá rixtan. //Az ruzi ke/ az zamáni ke u rá jelo ye hame nádán xánd mixást az u kin betuzad/ zahr e xod rá berizad.//.* **have it in one (to do sth)** *(anáyin) tavánestan. //Gomán mikoni baráye raqqási sáxte wode/ tavánáyi ye án rá dárad ke visá** [dancer] *gardad?//.* **<u>13</u>** *dar anbár dáwtan. //Be andáze ye basande tuwe/ xoráki dar anbár dárim?//.* **have sth on** *be tan dáwtan. //nimtane ye qermezi be tan dárad.//.* **have sth on sb** *gováh zedd e kasi dar dast dáwtan. //Wahrbáni* [the police] *gováhi ke newán dahad gonáhkár ast dar dast dárad?//.* **have sb/ sth to oneself** *bi sar e xar har kári xástan kardan. //Pedar o mádaram nistand va hame ye xáne dar dast e man ast va har kári delam mixáhad mitavánam bekonam.//*

have[3] v **<u>1</u>** (**<u>a</u>**) *newángar e anjám dádan e kári ast. Anjám e kári baráye zamáni kutáh ke dar námváże ye vákiyám** [sentence] *nehofte ast. kami... kardan. //kami wená,* [have a swim...] *gardew, savári kardan. //(besanjid bá (go for a swim, walk, ride, etc);* have a wash, rest, talk*/ kami wostan/ ábtani kardan/ barásudan, gab zadan. //Bogzár yek kam man bekonam/ dasti ham man bezanam.; Biwtar* [usually] *bámdádhá garmábe miravad/ ábtani mikonad.//.* (**<u>b</u>**) *gosárdan, xordan, nuwidan, kewidan. //náwtáyi/ náhár/ wám xordan/ (Ruzhá) biwtar baráye náhár yek bazmávard* [sandwich] *mixoram.; Tasu* [o'clock] *ye yázdah qahve mixorim/ minuwim.//.* **<u>2</u>** (**<u>a</u>**) *newán e daryáft kardan yá wodan ast; har já juri tarjome miwavad. // Emruz bámdád námeyi az barádaram bedastam resid.; Yek ruz egnesti** [accident] *baráyaw piw miáyad.; Án ágáhi rá ke wanidam takán xordam.//.* (**<u>b</u>**) *wodan. harjá juri tarjome miwavad. //Baráye kamardardam dáram darmán miwavam.; Ruy e páyaw kárdpezewki/ ápang** [operation] *xáhad wod.//.* **<u>3</u>** *dáwtan, wodan. //Xeili xow-im, estár** [holiday] *e xubi migozaránim. Mehmáni/ wappási* ye xeili xubi dárim./ Hargez bámdádi badtar az emruz nadáwteam.; Engár nemitavánand ráde*/ máwin rá rouwan konand/ dar átaw kardan ráde*/ máwin gereftári dárand.//.* **<u>4</u>** *sáxtan, padid ávardan, zádan, záyidan. //Sagemán tá konun do bár tule záyide.; kárkard* [effect] *e/ hude ye/ farjám e xubi dáwtan./ Zamáni ke dánewju budam negárháyaw saxt bar man kárgar oftád.//.* **<u>5</u>** *be kasi dádan az kasi xástan... kardan. //Az báqbán mixáham cand deraxt bekárad. Az ránande bexáh ráde*/ máwin rá tasu* [o'clock] *ye 4 biyávarad.//.* **<u>6</u>** (**<u>a</u>**) *xástan/ dádan ke... kardan; harjá juri tarjome miwavad. //Cerá nemiravi salmáni bedahi muyat rá kutáh konand?; Mixáhand bedahand xáneyewán rá rang konand.; Dádeyim rádeyemán** *rá vásácand** [repair]*//.* (**<u>b</u>**) *(bá námváże + setáy e kárváże*) payámad e kár e digari rá kewidan. //Jibaw rá boridand/ zadand.; kifaw rá kew raftand/ bordand; Sar e Cárlz e Noxost rá boridand.; darxástewán rá napaziroftand.//.* (**<u>c</u>**) *Dar vákiyámhá* ye ma** [negative sentences] **will not**, **cannot** *beviże pas az gozáwtan* [allow], *bartáftan* [tolerate]. *harjá juri tarjome miwavad. //Conin raftári rá dar xáneam barnemitábam.; Nemigozárad pesarhá wab dir be xáne biyáyand.//.* **<u>7</u>** (**<u>a</u>**) *kasi rá be kári vádáwtan. //Kári kard ke báwandegánaw* [audience] *xub guw fará dahand.; Film/ celpard* kári kard ke hamegi az wur/ negaráni nemitavánestim árám begirim.//.* (**<u>b</u>**) *(rixt e náwenáxte nadárad) ...kardan; harjá juri tarjome miwavad. //Án ágáhi ma rá negarán kard/ be delwure andáxt.//.* **<u>8</u>** *mehmán kardan. //Dustánemán rá be wám mehmán kardeyim.* [have friends over for]*; Doure ye gozawte* [last term] *mehmánaw kardim injá biyáyad soxanráni konad.//.* **<u>9</u>** (**<u>a</u>**) *(anáyin; berixt e náwenáxte) nirang zadan, feriftan, gul zadan. //Gománam sarat koláh gozáwteand.//.* (**<u>b</u>**) *az kasi jelo zadan, bar kasi bartari jostan; wekast dádan. //Bigomán ma rá dar gováże* [argument] *wekast dád* [had me]*./ To bordi./ Ma rá wekast dádi!* [You had me there!]*//.* **<u>10</u>** *(zabán e kuce/ zewt) kasi rá gáyidan/ kardan; kos e kasi gozáwtan. //Hanuz nakardiw?//.* **<u>11</u>** *(zabán e kuce) bahremand nawodan; nákám wodan; tir e kasi be sang xordan. //Engár mixást kasi u rá be xáne beresánad ammá nákám gawt./ ammá tiraw be sang xord.//.* (**<u>b</u>**) *...kewidan; docár wodan; gereftár wodan. //Hengámi ke pásbánán ánán rá forugereftand* [surround] *daryáftand ke ráh e pasopiw nadárand/ gereftár wodeand.//.* **have it off/ away (with sb)** *(zabán e kuce, zewt) (kos) dádan, kardan; bá kasi xábidan; bá kasi darzadan, "Án zanak mixást tá bá mul e xiw- darzanad dar piw e suy e gul e xiw." (Moulavi). //Hengámi ke woharaw/ wuyaw pey e kári az wahr rafte bud be hamsáyeaw (kos) midád.//.* **what have you** *(anáyin) va az in dast cizhá/ mardomán. // Otáqi dar zirzamin* [cellar] *hast ke mitaván kácál* [furniture] *e bihude va az in dast cizhá rá ánjá anbár kard.//.* **<u>12</u> have sb back** *(baráye zan yá wouhari ke az ham jodá wodeand) hewtan bázgawtan. //Hargez nemihelam/ nemigozáram bázgardad.//.* **have sth back** *ciz e dozdide/ vámgerefte wode rá bázpas gereftan. //Zud beman pasew bede!; Pas az in ke parvandeháyetán rá barresi kardim ánhá rá be womá pas midahim.//.* **have sb in**, *harjá juri tarjome miwavad. //Kasi rá dar xáne ye xod baráye kár ávardan/ dáwtan. //Sarásar e/ hame ye hafte ye gozawte váládgari* [builders] *dáwtim.//.* **have sb on** *(anáyin) kasi rá bávarándan va dast andáxtan; kasi rá sar e kár gozáwtan. //Rásti án hame pul rá sar e asbdaváni bordi?, dári ma rá dast miyandázi/ migozári sar e kár?//.* **have sth out** *darávardan/*

kandan; harjá juri tarjome miwavad. //dádan dandán e xod rá kewidan, rude ye kermi ye xod rá darávardan/ bádámakhá [tonsils] *ye xod rá dádan darávardan//.* **have sth out(with sb)/ settle (a dispute, etc)** *setizi yá kewákewi rá bá goftogu (va xawm) be páyán resándan/ sámán dádan. //Pas az haftehá dowmani ye xámuw* [silent hostility] *saranjám báham dádobidád karde kár rá yeksare kardand* [they had it out with each other]*//.* **have sb up (for sth)** *(anáyin) (beviże be rixt e náwenáxte) dar dádgáh piwmárdan* [accuse]*/ piwmárde gawtan. //Dar dádgáh be tondráni/ gozawtan az marz e tajá** [exceed the speed limit] *piwmárde gawt* [he was had up for...]*//.*

haves and have-nots *dáráyán va nádárán*

haven (n) **1** *panáh; panáhgáh. //Harásgarán* [terrorist] *injá panáhgáh e imeni naxáhand yáft/ dáwt.//.* **2** *(kohne wode) bandar/ bandargáh*

haver v **1** *dodel budan.* **2** *(beviże dar Eskátland) yáve goftan; kánáyáne soxan goftan*

haversack n *kule-powti*

have to (aux v) **1** *báyastan; nágozir budan. //Báyad námehá rá zade vákubar*/ telefon rá pásox daham. //Piw az in ke betavánad bekár pardázad báyad ázmun rá begozaránad.; (beáyin) Áyá báyad xodemán ráhemán rá be newast* [conference] *biyábim?; Niyázi nist dar bezanid, haminjur biyáyid tu.; Niyázi nist piw az residanam kár rá be páyán resánde báwand.; Mibáyast táván dahi?* [pay a fine]*//.* **2** *(newán e sefárew yá pand ast) báyastan. //Tanhá báyad/ kári nadári joz in ke kár e nouyi biyábi.//.* **3** *(yáftan e hudeyi bexradáne) báyad. //Báyad ráhi (dáwte) báwad/ In báyad páreyi az dast-nebewte ye bonyádi* [original manuscript] *báwad.//.* **4** **have/ has got to** (**a**) *(dar Engelestán, anáyin) báyastan. //Fardá báyad bá masráde*/ otobus sar e kár beravam.; Cerá báyad in hewkhá** [tablet] *rá bexori?; Niyázi nist/ nabáyad gol bebari, xeilihá/ besyári az mardom (gol) mibarand.//.* (**b**) *(newán e pand yá sefárew) báyastan. //In govárewn e nou* [new recipe] *rá báyad biyázmáyi, xowmaze ast.//*

havoc (n) *patyár, viráni, nábudi. //Láxiz viráni padid ávard.//.* **2** **make havoc of sth; play/ wreak havoc with sth** *virán kardan, nábud kardan, áwoftan; az ham páwidan. //Badi ye havá barnámehá ye má rá az ham páwid.//*

haw[1] n *mive ye sorx e valik/ kuk* [hawthorn bush]

haw[2] v *bengarid be "*hum and haw"

hawk[1] (adj) *báz (parande), (dar kárhá ye xawáyáyi*) tondrou; jangju; (dar kárhá ye borunmarzi) parxáwju/ parxáwjuy, "gar u rá bad áyad to rou piw e uy- be wamwir bespár parxáwjuy." (SF)*

hawk[2] v, **1** **hawk sth (about/ around)** *dastforuwi kardan; douregardi kardan.* **2** *(pendárin) ágáhi parákandan; sar e zabánhá andáxtan. //Ke/ ki powt e sar e... gab mizade?//*

hawker n *dastforuw, foruwande ye douregard*

hawk-eyed adj **1** *tizbin. //kasi ke cizi rá saxt mipáyad.//*

hawkish adj *tondrou, jangju, parxáwju*

hawkishness n *tondrouyi, jangjuyi, parxáwjuyi*

hawser n *pál, urvis [bengarid be* "cable"*] (baráye yak kewidan e kawti]*

hawthorn *valik [Abbás e Áriyánpur e Káwáni/ Mohammad Rezá Báteni]; kuk (giyáhi az xáneváde ye* Crategeus*, gune ye Orupáyi ye án* Crategeus oxyacantha *va gune ye Ámrikáyi ye án* C. coccinea *mibáwad.). //capari az kuk* [a hawthorn hedge]

hay n **1** *carámin (ZBP, L2228). //carámin sáxtan; alaf xowk kardan* [make hay]*//.* **2** **hit the hay/ sack** *bengarid be* "hit". **make hay of sb/ sth** *nábud kardan; áwoftan.* **make hay while the sun shines** *(dastán) "tá áb miáyad áb-anbár rá por kardan; tá tanur dáq ast nán rá casbándan"*

hay fever *kápiwdamáq*; kápiw* [az guyew e Gilaki, "ti damáq kápiw dare?"]*

hay-fork (n) *leihá [<leihá, Gilaki (M. Páyande Langarudi)]*

hay making n *vástaryuwidan* [EDPL]

haymaker n **1** *vástaryuw* [EDPL]. **2** *(anáyin- beviże dar Ámriká) bázu rá táb dádan va mowt e nirumand parándan*

haystack (also **hayrick**) n **1** *kume ye carámin.* **2** **a needle in a haystack** *bengarid be* "needle".

haywire adj, **be/ go haywire** *(anáyin) tabáh wodan; az kár oftádan; nábesámán wodan; áwofte wodan. //Az ruzi ke pangánam** [watch] *az dastam be zamin oftád pák tabáh gawte/ pák bad kár mikonad.//*

hazard n **1** **hazard (to sb/ sth)** *(máye ye) bim. //Sigár kewidan bim e bozorgi baráye tandorosti ast.; ráh ke xis báwad baráye ránandegi bimnák ast.* **2** *jelogir (dar cougán-camani*)*

hazard v **1** *dar bim afkandan. //Kasáni ke az taxte-sanghá bálá miravand* [rock-climber] *ján e xod rá be bim miyafkanand/ bá ján e xod bázi mikonand.//.* **2** *del be daryá zadan va kári kardan. //Nemidánam kojá-st, ammá del be daryá zade gománi mizanad* [hazard a guess]*//*

hazardous adj *bimgin, bimnák. //kári bimgin; sáni bimnák* [conditions]*/ ráh/ safar bimnák bud.//*

hazardously adv *bimgin, bimnák*

haze[1] n **1** *máq (ZBP, C6505 FM); moź (ZBp, C6690); tam (ZBP, C6335, FM, MK).* **2** *(pendárin) áwoftegi ye raváni, giji, andarváyi. //Pák gij budam.//*

haze[1] v **1** *máq/ moź gereftan.* **2** *xábálu gawtan. //Andiwe ye u rá ke mikard cewmánaw xábálu gawt.//*

haze[2] v *(dar Ámriká) setam kardan bar; kasi rá be sotuh ávardan; ázár dádan; be kár e gel dáwtan/ vádáwtan*

hazel n *fandoq (giyáhi be námhá ye dánewik e* Corylus cornuta, Corylus avellana

hazel adj *(baráye rang e cewm) xormáyi; fandoqi*

hazel-nut n *fandoq*

hazily adv *gong. //cizi rá gong be yád ávardan//*

haziness n *tári, táriki, tiregi*

hazy adj (**hazier, haziest**) **1** *tár, tárán, tárik, tir, tire. //Xeili dur rá nemitavánestim bebinim con havá tire va tár/ máq gerefte bud.//.* **2** *gong. //yádhá ye gong//.* **3** *gij, sardargom. //Gij-am va nemidánam sepas ce báyad bekonam.//*

HB *kutáh wode (baráye maqz e medád)* "hard black" *siyá va seft. //yek medád e bá maqz e siyáh va seft//*

H-bomb *bomb e hydroźeni*

he *harvenám u, vey, yáru; u; uy. //U dar Landan ast./ U az capar* [fence] *dárad miravad bálá.//.* **2** *u, ádam (narine yá mádine). //Agar hamvandi bexáhad mehmáni rá bá xod be báwgáh ávarad (u) báyad daftarce ye mehmánán rá dastine nehad./ (dastán)* "He who hesitates is lost", *"Bein e do palás bar zamin ast."//*

he n *(jánevar e)nar/ narine. //Ce tule sag e qawangi/ mámáni-yi! Nar e yá máde?//*

he- *(dar námváźehá ye serewte) nar. //yek boz e nar* [he-goat]*//*

he-man n (pl **he-men**) *mard e tanumand*

head[1] n **1** (**a**) *sar, kalle, dak, "dak o puz". //Oftád va saraw wekast; tup be kalleaw xord; saram dard mikonad//.* (**b**) **a head** *(yekkán e andáze) be andáze ye yek sar (va gardan). //Asb e wahrbánu yek sarogardan az digarán jelo bude bord.; Teimur az Jávid yek sarogardan bolandtar ast.//.* **2** *(anáyin) sardard. //Emruz bámdád sardard e badi dáram.//.* **3** *maqz, xerad, kalle. //Kalleat rá bekár andáz!; Hargez in andiwe be kalleam nayámad.//.* **4** *kalle; harjá juri tarjome miwavad. //kalle ye kasi baráye dádosetad xub kár kardan; dánew womár xub sar e kasi wodan; az bolandi tarsidan va sargije gereftan* [have no head for heights]//. **5** **heads** *(dar wir yá xat yá lis-bázi) wirLisbázi kardim, wir ámad.//.* **6** (**a**) **a head** *kas, tan. //wám tani bist dolár//.* (**b**) *sar. //panjáh sar gáv//.* **7** *sar, kalle, tah, harjá juri tarjome miwavad. //suzan/ sanjág e tah gerd; sar e suzan/ sanjáq; sar e mix; sar e cakkow;sar e tabar./ sar e golesorxhá ye paźmorde rá cidan; yek kalle kalam//.* **8** *kaf e sar e (fugán/ ábejou va mánand e án).* **9** *dar dastgáh e negárew e navár) sar, suzan//.* **10** *nok. //Nok e juw piw az sarbáz kardan sefid gawt.//.* **11** *sar; bálá ye. //farnám* [title] *e sar e barg/ sar e pellehá istádan/ kasi ke biw az hame ráy ávarde//.* **12** *sar; bálá ye; barjestetar. //Pedaram sar e jáyaw bálá ye miz newast/ Pedaram jáyaw sar e miz newast./ Bálewhá rá sar e taxt bogzár/ bene!; Sar e daryáce (ánjá ke rudi be án mirizad)//.* **13** (**a**) *sar, piwáni. //sar e rade/ raj/ saf* [queue] *budan; piwápiw e hang* [regiment] *gám zadan//.* (**b**) *(pendárin) páygáh e válá; sarámad budan; dar kár e/ piwe ye xod sarámad (e digarán) budan.* **14** (**a**) *sar, sálár, rad. //sar e xáneváde; newast e sarán/ sálárán warvin*; hamáyew e tájdárán e/ tájvarán e Orupá/ Farangestán/ sar-pristande* [head waiter]*; masdaftar** [head office]*//.* (**b**) *(niz* "Head"*) dabsár*. //Dar zamán/ dar dam nazd e dabsár** [the Head] *ravid!//.* **15** (**a**) *(biwtar yekkáni) (dar ásiyáb yá nirugáh e barqi) kapu* [<guyew e Lori (ZBP, C2014) [ábi ke dar bálá ye ásiyáb yá nirugáh negahdárand].* (**b**) *(dar dastgáhháyi ke bá fewár e boxár kár mikonad) kapu*. //Kapu ye boxár rá xub bálá negahdáwtand.//.* **16** *(biwtar yekkáni) (dar nám e jáhá) damáqe. //Damáqe ye Xáw* [Khash Head]*//.* **beachy head** *damáqeyi ke karáneaw baráye wená xub ast//.* **17** *farnám, baxw. //soxanrániyi* [a speech] *dar panj baxw//.* **15** **above/ over one's head** *birun az taván e daryáft e kasi; bálátar az kalle ye kasi. //Án soxanráni xeili bálátar az kalle ye man bud.//.* **bang, etc one's head against a brick wall** *áb dar hávan sáyidan; áhan e sard kuftan.* **be/ stand head and shoulders above sb/ sth** *yek sar o gardan az digarán bálátar/ bartar budan.* **bring sth/ come to a head** *be oug/ ouj resándan/ residan.*

//Candgáhi hál o havá ye daftariyán tanide bud [stressed]*, ammá dar vápasin gám án kármand rá ke birun kardand kár be ouj resid/ kár be jáy e bálá kewid* [bring matters to a head.]*//.* **drum sth into sb/ sb's head** *bezur dar sar e kasi foru kardan.* **from head to foot/ toe** *az sar tá pá. //baccehá sartápá geli budand.//.* **get it into one's head that...** *xub fahmidan/ daryáftan. //Omidváram befahmad/ daryábad ke án ázmun arjdár ast.//.* **give sb his head** *be kasi ázádi ye jonbew yá kár dádan.* **go to sb's head** (**a**) *rást raftan tuye kalle ye kasi/ gij kardan/ mast kardan. //Marzbuze*/ viski rást raft tu ye kalleam//.* (**b**) *sarmast wodan. //az án hame setáyew sarmast wode//.* **harm, etc a hair of sb's** *bengarid be* "hair". **have a good, etc head of;have a good, etc head of hair** *mu ye/ gis e porpowt e/ xub... dáwtan.* **have a good head on one's shoulders** *bexrad budan.* **have one's head in clouds** *dar haparut budan; dar xáb zistan.* **have one's head screwed on (the right way**) *(anáyin) bákalle/ bexrad budan.* **head first** (**a**) *bá kalle; wirje. //bá kalle az pellehá páyin oftád//.* (**b**) *bá kalle; sar az pá nawnáxte.* **head over heels** (**a**) *qaltán, qaltidan.* (**b**) *pák. //Pák delbáxteaw ast va sar az pá nemiwenásad.//.* **heads I win, tails you lose** *(dastán) "Ze har taraf ke wavad kowtw sud e eslám ast.".* **head or tails** *(dar lis bázi yá wir o xat) wir yá xat?.* **headss will roll (for sth)** *sarhá-st ke az tan jodá wavad.* **hold one's head high** *sarafráz budan; warmsár nabudan.* **in one's head** *be yád sepordan. //Cejuri/ cegune ánhame womáre ye vákubar*/ telefon rá be yád dári?//.* **keep one'shead above water** *xod rá nabáxtan; xunsardi newán dádan.* **keep one's head above water** *bi bedehi/ bi gereftári zistan; bexonamir zendegi kardan. //Xeili pul dar nemiyávaram ammá harjur ast bexornamir migozaránam va zir e bedehi nistam.//.* **keep one's head down** *kalle ye/ sar e xod rá dozdidan.* **laugh, scream, etc one's head off** *az xande rudebor wodan/ boland jiq kewida. /***make head or tail of sth** *az cizi sar darnayávardan; sar o tah e fil rá wenáxtan/ nawnáxtan. //Az in dasturát sar dar nemiyávaram. Nemidánam/ nemitavánam befahmam az in dasturát sarotah e fil kodám ast?//.* **need etc (to have) one's head examined** *(anáyin) xol budan; maqz e kasi pársang bordan. // Dar zemestán dar áb e daryá wená mikonad. Maqzaw/ báláxáneaw pársang mibarad!//.* **off one's head** *(anáyin) xol, diváne. //Maqz az saraw paride/ xol wode.//.* **on sb's/ one's (own) head be it** *pásoxgu ye payámad e nágovár e kár e xod budan; Harke xarboze mixorad páy e larzaw ham minewinad. //To xásti in ráh e táze rá biyázmáyi na man. Har ke xarboze mixorad páy e larzaw ham minewinad.//.* **over sb's head** *báládast..., //Hengámi ke be u páye ye bálátar/ báládast e ma rá dádand natavánestam jelo ye rawk e xod rá begiram.; Hengámi ke kixáyaw* [manager/ director] *be (soxan e) u guw nadád nazd e báládastiyaw, sarkixá* [managing director] *raft.//.* **put one's head in the noose** *xod rá gir andáxtan/ gereftár/ dastgir sáxtan; kun e xod rá be wáx e gáv dádan.* **put our/ your/ their heads together** *bá hamdigar segálidan. //Gománi nadáram ke agar hame bá ham segálim mitavánim án gere rá begowáyim.//.* **put sth into one's head** *be kasi xándan/ foruxándan. //Ke/ ki in cizhá rá be to mixánad?//.* **put sth out of one's head** *cizi rá az sar bedarkardan/ rahá kardan/ vel kardan; hewtan; nayandiwidan. //Behtar ast andiwe ye zanáwuyi rá az sar bedarkoni.//.* **put sth out of sb's/ one's head** *farámowtan, farámuwidan, be dast e farámuwi sepordan; farámuwándan. //jodáyi/ boridegiyi* [an interruption] *dar in miyán oftád va pák farámuwam gawt. (***do sth) standing on one's head** *kári rá xeili be ásáni anjám dádan/ con áb xordan anjám dádan. //Áb ázmun baráyaw con áb xordan bud/ ast.//.* **stand/ turn sth on its head** *várune kardan, sámán e cizi rá báźgunidan. //Gováźe* [argument] *ye má rá váźgune kard/ newán dád//.* **take it into one's head to do sth/that...** *nágahán be kalle ye kasi oftádan; be sar e kasi zadan. //Nágahán be saraw zad muháyaw rá sabz rang konad.; Be saraw zade ke man darbáreaw soxancini mikonam.//.* **turn sb's head** *bád dar sar e kasi andáxtan; Noxostin matalaw* [novel] *ke bá kámyábi ruberu wod pák bád dar saraw andáxt.//.* **two heads are better than one** *(dastán) Áb az áb zur barmidárad.; Áb ke be áb mixorad zur barmidárad; átaw az átaw gol mikonad.*

head[2] v **1** (**a**) *sar e.../ nok e... budan. //sar e daste* [procession] *budan; sar e daste já dáwtan; Nám e Maryam sar e fehrest bud.//.* (**b**) *sar e... /sarparast e... budan. //wurewi rá rahbari kardan; sar e warvin* budan; rahbar e yek goruh e namáyandegán* [delegation] *budan//.* **2** *farnám* [heading]*/sar e náme nevewtan. //Farnám e án karde/ karte* [chapter] *"zendegi ye kudaki va javáni ye man bud."//.* **3** *besu ye... raftan/ rahsepár wodan. //besu ye nimruz/ be ordugáh* [camp] *rahsepár wodan; az wahr raftan; besu ye xáne raftan.//.* **4** *(tup rá dar pátapká*/* football*) bá kalle/ sar zadan//.* **5** **head/ top the bill** *bengarid be* "bill". **6** **head for...** *besu ye... raftan/ rahsepár wodan; piw raftan. //Qáyeq be su ye cand taxtesang piw miraft.; taxtesang piw miraft.; Yeksar/ rást be su ye meixáne raft.; (pendárin) Áyá jahán be su ye doźaxtari* [disaster] *piw miravad?//.* **head sb/ sth off** *jelo ye… rá gereftan va án rá bázpas yá be kenári rándan; piwgiri kardan; Jelo ye sepáhiyán e dowman/ gozárewgarán/ anbuhi az mardom e xawmgin* [angry mob] *rá gereftan va ánán rá bázpas yá be kenári rándan; jelo ye galle ye gusfandi rá gereftan (va nagozáwtan biráh ravand); az setizi piwgiri kardan.*

headache n **1** *sardard. //sardard dáwtan; sardardi dáwtan ke sar rá mitarekánad* [a splitting headache]. *dard e sar, gereftári; máye ye ranj. //Pesarewán peivaste (máye ye) dardesarewán ast.//*
headband (n) *panjeband (ZBP, L1249); baládor/ baládar (ZBP, C5498)*
hard board *taxte ye bálin; taxte ye báláye sar e taxtexáb*
head cheese (US) = Brawn[2]
head-dress n *cárqad; rusari; baládar/ baládor*
-headed *(dar setáyhá* ye serewte) -sar; -kalle, harjá juri tarjome miwavad, //mardi daqwar; bisar; bikalle*
header n **1** *(anáyin) wirje. //dar estaxr wirje zadan* [take a header]//. **2** *(dar pátapká*/* football*) (tup rá) bá kalle zadan*
headgear n *koláh, cárqad, rusari*
head-hunter n **1** *sarbor, sarborán.* **2** *(ádam yá bongáh e) kixáyáb*; wekárgar e maqzhá*
head-hunting n **1** *sarbori, sarboráni.* **2** *kixáyábi*; wekárgari ye maqzhá*
heading n *sarnáme, farnám*
headlamp n = headlight
headland n *damáqe*
head light n **1** *ceráq e bozorg e jelo ye ráde*/ máwin/ qaraqáv*.* **2** *rouwanáyi ye ceráq e bozorg e jelo ye ráde*; //Wabhá ránandegi bedun e afruxtan e ceráq e bozorg e jelo ye ráde*/ máwin adádmand** [illegal] *ast.//*
headline n **1** *sarnáme. //gozárewhá ye sarnáme//.* **2** **the headlines** *gozárewhá ye kutáh e arjdár (e rádiyo/ jamjám*/* TV*)//.* **3** **hit/ make/ reach the headlines** *arjdár wodan/ budan; dar sarnámehá ye ruznámehá cáp wodan.*
headlong adv, adj **1** *bá sar/ bá kalle (foru)oftádan.* **2** *wetábán; bá kalle. //wetábán/ bá kalle dar bim oftádan//*
headman n (pl **headmen**) *kadxodá; riwsefid*
headmaster, headmistress ns *dabsár* [dab + sár, bengarid be (EDPL)]*
Head of State (pl, **Heads of State)** *wahriyár, sálár, sarán e kewvarhá*
head-on **1** *damáq be damáq, wáx be wáx. //egnesti** [crash] *damáq be damáq, wáx be wáx; Rádehá** [automobile] *ye bárkew damáq be damáq behamzadand//.* **2** *bá damáq bejáyi zadan. //Ráde* bá damáq be deraxt zad/ xord./ (pendárin) az gereftári natarsidan/ naharásidan va bá án ru-dar-ru barxord kardan.//*
headphones (n) *guwi. //yek (joft) guwi//*
headquarters n *setádgáh (M. Moqaddam); sálárgáh, "az án pas biyámad be sálárgáh -- ke dárad sepah rá ze dowman negáh." (ZBP, L6347 SF). //Setádgán e án celparde** [film] *dar Páris ast.//*
head-rest n *bálewtak*
head room n *já ye bálásar. //Án otobus/ masráde* nemitavánad az zir e in pol begozarad con já ye bálásar nadárad.//*
headscarf n (pl **headscarves**) *cárqad; rusari; lacak*
headset n *guwi*
headship n *dabsári* (bengarid be* **headmaster***)* //*Baráye dabsári darxást kardan//*
head-shrinker n *(zabán e kuce) ravánpezewk*
head-stall n *afsár (M. Moqaddam)*
head start *bartari (dar áqáz e kár); piw budan. //Con mitavánest bexánad az digar wágerdán piw bud.//*
headstone n *sang e gur*
headstrong adj *xodráy; kallexar; sarsaxt, yekdande*
head-waters n *saráb*; xánsár*
headway n *piwraft/ piwravi (beviże dar nahádi dowvár). //Dar goftoguhá* [negotiations] *piwraft e andaki be dast ávardeyim.; Qáyeq be áhestegi dar barábar e avarkár** [tide] *piw raft.//*
headwind n *bád e piwáni; bád az ruberu. (besanjid bá* "tailwind"*)*
headword n *sarváże*
heady adj (**headier**, **headiest**) **1** (**a**) *(baráye nuwábehá ye meimand) do-átewe, mardafkan, siki. //bádeyi mardaftan//.* (**b**) *porzur, wurangiz. //hubuyi/ atri porzur; ruzhá ye wurangiz e javáni (ye kasi)//.* (**2**) (**a**)

wetábzade; wuride; biandiwe, sarmast, wád. //az kámyábi/ piruzi sarmast budan//. (**b**) *bi andiwe, wetábzade., bá wetábzadegi; nasanjide*

heal v **1** **heal (over/ up)** *xub wodan/ kardan; beh kardan/ wodan "pársáyi rá didam ke zaxm e palang dáwt va be hic dáru beh nemiwod..." (ZBP, L3742 GS); juw xordan, guwt ávardan; dorowt wodan, "ba'zi tabibán gofteand ke jeráhathá ki bar asabhá oftad dorost nawavad va naruyad..." (ZBP, L5602 ZX); vididan (ZBP, C718 FM); //Án zaxm bekondi xob/ beh wod.; Án boridegi bezudi xub/ beh gawt/ guwt ávard, ammá dáqi* [a scar] *bejá gozáwt.; Xáb niru ye behsázi dárad; Án zaxm hanuz xub/ beh nagawte.//.* **2** (**a**) *be páyán resándan; juw dádan; ásántar sáxtan, xub kardan. //setizi rá be páyán resándan; [Gozawt e] zamán hame ye anduhhá* [sorrow] *rá behbud mibaxwad//.* (**b**) **heal sb (of sth)** *(bástáni) dard/ bimári ye kasi rá behbud baxwidan; kasi rá tandorost sáxtan; (guwt) ruyándan, "va riwhá ye cewm rá beruyánad..." (ZBP, L5457 ZX); "va dard e cewm záyel konad va guw beruyánad..." (ZBP, L5457 ZX); xub kardan, //Mard e pársá bimáriyewán rá behbud baxwid.//*

healer n *dáru, darmán, darmángar, behbudbaxw*

healing n *peivastegi, "negah kard morq andar án xastegi -- bedid andar u ráh e peivastegi." (ZBP, L6542 SF); behbudi, guwt ávardan, beh wodan.*

health n *dorosti, "va conánke dorosti va bimári mar tan e mardom rá..." (ZBP, L1473 DA); "Teb san'ati ast ki tabib az vey az hálhá ye tan e mardom va dorosti va bimári negáh konad tá..." (ZBP, L4990 ZX); tanábádáni, "miguyand mardom e tandorost va tanábádán rá ki andar tandorosti va tanábádáni be qáyat tamámtarin báwad va riyázat xatar ast." (ZBP, L5245 ZX); behi/ sán e tan e mardom/ vehi (ZBP, C3646). //nátandorost budan; bimár budan; besyár tandorost/ tanábádán budan; varzew baráye tandorosti xub ast; Nuw e ján!* [Your (very) good health!]; *bime ye tandorosti/ behdári/ behdáwt. //Con tandorost nabud zud* [early] *báznewaste wod.//.* **2** *tandorosti. //tandorosti ye xod rá báz yáftan; tandorost va sardamáq budan//*

health centre *[dar Engelestán] darmánkade, behdári, darmángáh*

health farm *xáne ye tandorosti*

health food *xorákhá ye tandorostibaxw/ behávar*

health service *behdári, xáne ye behdáwt*

health visitor *parastár e xáne ye behdáwt*

healthful adj *xub/ sudmand baráye tandorosti*

healthily adv *be wiveyi dorost/ xub/ tandorost*

healthiness n *dorosti/ xubi/ tandorosti*

healthy adj (**-ier, -iest**) **1** *beh, "Xodá rá az pezewk e [tabib e] man beporsid -- ke áxar kei wav in nátván, beh?" (Háfez); xub, tandorost, "ke qázi Seifi... tandorost ast va majles miguyad." (ZBP, L2739 AT); "To bimári va pand dáru ye tost -- beguyam tá to wavi tandorost." (ZBP, L2739 AT); dorost, "va Bol'alá (ye) tabib ánjá zir e taxt newaste didam, goft BuNasr rá beguy ke emruz dorost-am va..." (ZBP, L6597 TBH); "Be tondi maju ic razm az noxost -- Hami báw tá xaste gardad dorost." (ZBP, L6061 SF); ábád, "To rá ei barádar tan ábád bád -- del e wáh e Irán be to wád bád." (ZBP, L4963 SF); tanábádán, "miguyand mardom e tandorost va tanábádán rá ki andar tandorosti va tanábádáni be qáyat tamámtarin báwad riyázat xatar ast.?" (ZBP, L5245 ZX). //kudaki tandorost, jánevari tandorost, deraxti xub/ tandorost; (pendárin) taráz e bánki ye xub* [bank balance]*//.* **2** *máye ye tandorosti; tandorostibaxw; behávar; xub. //ábohavá ye, wive ye zendegáni ye, zistbum e behávar/ xub.//.* **3** *xub. //Án kudak konjkávi ye dorost va xubi newán dád.; baráye tavánáyihá ye/ arvandihá* [talents] *ye hamimálán e xod be wiveyi pasandide va xub arj minehad.* [a healthy respect]//

healthy mind *ravándorosti*

healthy (adj) **1** *tandorost; har ciz e behávar. //kudakán e tandorosti dárand./ In ábohavá ye namnák behávar nist/ máye ye tandorosti nist.//.* **2** *tandorsti, varzidegi*

heap n **1** *kume, koppe. //yek kume ketáb; yek koppe wen; yek kume áwqál; kumeyi az jáme rixte bar zamin; Án sáxtemán virán gawte be rixt e kumeyi noxále* [heap of rubble] *darámad./ (pendárin) qaw karde naqw bar zamin gawt* [collapse in a heap]//. **2** **heaps**; **heaps (of sth)** *(anáyin) faráván, xeili. //Xeili gáh/ zamán dárim.; Faráván goftani bá to dáram.//.* **3** *(anáyin, bewuxi) máwin e mawdi mamdali; "abutayyáre".* **4** **heaps better, more, older** *xeili behtar, biwtar, pirtar va mánand e án. //Xeili hast, yek bowqáb e digar bexor/ bekew!//*

heap v, **1** **heap sth (up)** *anbáwtan, anbárdan, anbudan, cidan. //sanghá rá ruyeham cidan va bandruq* [a dam] *sáxtan; (pendárin) pul/ dáráyi anduxtan.; yek qáwoq kut árd* [heaped spoon]//. **2** **heap sth on sb/ sth;**

heap sb/ sth with sth *anbáwtan; kut kardan. //bowqáb e xod rá bá xorák anbáwtan/ kut kardan//; (pendárin) kasi rá besyár sotudan* [heap praises on sb] *downám bár e kasi kardan.* **3 heap coals of fire on sb's head** *kasi rá bá raftár e xub warmsár kardan; pásox e badi rá bá niki dádan va warmsár kardan.*

hear v (pt, pp **heard**) **1** *wanidan. "áváz e ma rá miwenavi?" (ZBP, L4028 NKZZF); niyuwidan, "pand e ma rá beniyuw" (ZBP, L4028 NKZZF); guw dádan, guwidan, "beguwid con man bejonbam ze jáy -- womá barfarázid senj o daráy." (ZBP, C1320 SF). //Guwaw sangin ast/ xub nemiwenavad.; Guw dádim/ guwidim, ammá cizi nawnidim./ Hargez án sorud rá be zabán e Rusi wanideyi?; Ává ye xande ye kasi rá wanidam.; Wanidi ke birun raft?; Náleaw/ qorqoraw* [groan] *rá wanidand.//.* **2** *niyuwidan, guw dádan, faráwanidan, "Iwán bar nikutarin ruyi faráwenavand..." (ZBP, L2912 AT); Nabáyad beravi- soxanam rá guw dádi/ niyuwidi?; Behtar ast ánce miguyand guw dahim/ beniyuwim//.* **3** *(dar dádgáh) parvandeyi rá barresi kardan/ bázjuyi kardan; wanidan. //Dádgáh soxanán e gováhán rá wanid; Kodám dávar in parvande* [case] *rá barresi mikonad.?//.* **4** *wanideam xub áváz mixáni.; Án ágáhi rá wanideyi?; Wanidam ke bimár bude.; Wanideam (miguyand) celparde ye/ film e xubi ast.//.* **5** *niyáyewi rá paziroftan.* **6 hear! hear!** *(newán e pazirew va pasand) xub! xub! [bah-bah!].* **hear a pin drop** *ává ye pá ye murce rá wanidan. //Báwandegán* [audience] *candán xámuw/ árám budand ke agar murce ráh miraft/ magasi miparid wanide miwod.//.* **hear tell of sth** *az dahán e mardom wanidan. //Bárhá az dahán e mardom conin cizhá rá wanideam.//.* **not/ never hear the end of sth** *(tá ruz e restáxiz) kalle ye kasi rá xordan. //Agar ánce rá ke mixáhad behew/ behaw/ be u nadahim (tá ruz e restáxiz) kalle ye má rá mixorad.//.* **7 hear about sth** *wanidan, ágáhi yáftan. //Táze wanideam ke birunaw kardand.; Diri naxáhad páyid ke sang e ruy e yax miwavi/ ke xáhim wanid napazirofteand/ bázpas rándeand.//.* **hear from sb** *az kasi ágáhi yáftan. //Har cand gáh (yek bár) az xáharat be to ágáhi miresad?//.* **hear of sb/ sth** *wanidan; be guw e kasi xordan. //Hargez nám e ánjá be guwam naxorde.; Nápadid gawt va digar hic kas az u ágáhi nayáft.* **not hear of sth** *(biwtar bá* **will** *yá* **would** *bekár miravad) //Soxanaw rá ham naxástan wanidan. Nemixáhad soxanaw rá ham bewnavad ke man tanháyi piyáde be xáne miravam.; Nemitavánam bogzáram ke vámam rá womá bepardázid- soxanaw rá ham nemixáham bewnavam.//.* **hear sb out** *xub be soxan e kasi guw dádan. //Midánam soxanam rá bávar nemikoni ammá xáhew mikonam bogzár hame rá beguyam, xub guw bede/ beguw/ beniyuw.//*

hearer n *wenavande*

hearing n **1** *wenaváyi, "joz in lezzati cand haqir ke be vey miresad az in panj dar e gowáde con wenaváyi, va bináyi va yábáyi* [*buyáyi/* olfactory] *va cewáyi va barmacáyi* [palpation]*..." (ZBP, L1677 DB); "...dáruyi digar ki geráni ye guw rá ki pas az bimári padid áyad bebarad..." (ZBP, L5691 ZX). // Wenaváyiyaw kam/ bad ast.; guwaw sangin/ gerán ast.; geránguw ast.; geráni ye guw dárad.//.* **2** *az ánjá ke betaván wanid. //In rá jelo ye man conán goft ke mitavánestam bewnavamaw.; Xáhew mikonam candán dur naravid tá betavánid soxan ma rá bewnavid.* [keep withing hearing (distance)]*//.* **3** (**a**) *guw dádan; harjá juri tarjome miwavad. //kasi rá hewtan/ gozáwtan soxan e xod rá beguyad va be u guw dádand. //Hic kas nemixást be soxanam guw farádahad* [gain a hearing]*//.* (**b**) *dádrasi (jelo ye dávar, bedun e dádgán** [a jury]. *//xáneváde ye pasmár** [defendant] *hengám e bázjuyi* [hearing] *ánjá budand.//*

hard of hearing *geránguw*

hearing (adj, n) *beźnáv [az Kordi ye Hourámi]; beźnáv dáwtan*

hearing-aid n *beźnáv* [<Korid ye Hourámi] beźnáv* dáwtan*

hearken v *(bástáni) niyuwidan*

hearsay n *áváze, an-anát [az "a'n, a'nát" (Tázi- sáxtegi)]; "az yeki be digari va az digari be digari wanidan/ residan" [Doktor Azizolláh e Wakibi ye Giláni]*

hearse n *nasákew ["nasá", Avestáyi, niz "nasu" (EDPL)]*

heart n **1** (**a**) *del, "báb e noxostin andar án ke bimárihá ye del cand no' ast" (ZBP, L5524 ZX); gew (ZBP, C527 FM) [Piwnahád e man án ast ke az váźe ye "gew" dar kárhá ye dánewik bahre gerefte wavad. Zirá váźe ye "del" rá cámesoráyán az já bedar kardeand]. //Gewaw/ delaw (az zadan) bázistád va andaki sepastar mord.; docár e biári ye gew/ del budan; bimárestán e gew/ del//.* (**b**) *del. //dastaw (dast e án doxtar) rá bar del e e xiw feword.//.* **2** *del, "bayán e wouq ce hájat ke suz e átaw e del -- taván wenáxt, ze suzi ke dar soxan báwad." (Háfez). //Har ce ke delam bexáhad dáram.; Dar del midánest/ tah e delaw (be u) gováhi midád./ narmdel/ delsuz/ mehrabán ast; wáhzáde del e mardom rá bord* [capture]*//.* **3** *del, wur, máye, ján. //Az womá mixáham ke be ávázxándan e xod del/ ján bedahid.//.* **4** (**a**) *del, maqz, ján, "duw dar halqe ye má qesse ye gisu ye to bud -- tá del e wab soxan az selsele ye muy e to bud." (Háfez). //dar del e*

jangal; be ján e dástán, be máye ye ráz dast yáftan//. (**b**) *maqz (e káhu, kalam).* **5** (**a**) *harciz mánand e del (con xál e barg e del, dar ganjafe* [playing cards]*); //Dah e del* [the ten of hearts]*/ Xál e del bezur/ barande ast* [hearts is/ are trumps.]*//.* (**c**) *barg e (ganjafe ye) del. //yek barg e xál e del andáxtan* [play a heart]*//.* **6** *jánam; ján e delam.* **after one's own heart** *dorost mánand e ánce ke kasi delaw mixxáhad.* **at heart** *dar bon; dar gouhar.* **break sb's/ one's heart** *del e kasi rá wekastan; //Geryeaw delam rá miwekanad.; U ke raft delaw wekast/ delwekaste gawt.//.* **by heart** *az bar, ze bar, ze bir, ze vir = az vir [vir =* memory*] (ZBP, L7645). //cámeyi rá az bar/ ze vir dánestan/ yád gereftan//.* **close/ dear/ near to sb's heart** *delbastegi. //Be in dástán* [subject] *saxt delbastegi dáram.; U ke raft delaw wekast/ del wekaste wod.//.* **do one's heart good** *kasi rá wád kardan; be kasi delgarmi dádan. //Az in ke mibinam kudakán wád-and, delwád miwavam/ delam rouwan miwavad.//.* **from the (bottom of one's) heart** *az tah e del. //In pand az tah e del miáyad/ barmixizad.; Deldáde ye... wodan; delbáxte ye... gawtan//.* **have sth at heart** *negarán e... budan. //Xubi ye to rá mixáhad/ Negarán e tandorodsti va behzivi to-st.//.* **have the heart (to do sth)** *del e... nayámadan; del e... rá nadáwtan. //Delam nayámad sarbázanam/ beguyam na.//.* **have one's heart in one's boots** *saxt afsorde/ deźam/ peźmán budan.* **have one's heart in one's mouth** *del e kasi az dahanaw/ sineaw birun ámadan. //Delam dáwt az dahanam darmiyámad.//.* **have one's heart in the right place** *dorost budan; xub budan; berásti...;* **heart and soul** *bá ján o del. //Bá del o ján sarseporde ye kár e xod budan.//.* **one's heart bleeds for sb** *baráye kasi del suxtan.* **one's heart goes out to sb** *bá kasi hamdardi kardan; baráye kasi del suxtan.* **a heart of gold** *namxu, narmdel, mehrabán. //Gáh doźxu ast ammá berásti narmdel ast.//.* **a heart of stone** *sangdel.* **one's heart is in sth** *del e... xástan; delbastegi dáwtan; sar e pirwuri baráye... dáwtan. //Man mixáham u báz án ázmun rá bedahad, ammá xeili delaw nemixáhad.//.* **one's heart sinks** *noumid wodan. afsorde wodan, del e kasi rixtan, band e del e kasi páre wodan. //kume ye ávandhá ye/ káse-bowqábhá ye cerk rá ke didam delam rixt/ band e delam páre wod.//.* **in one's heart (of hearts)** *az tah e del. //Az tah e del midánest ke dárad kár e nádorosti mikonad.//.* **set one's heart on (having/ doing) sth** *saxt xáhán e... budan.* **take heart (at sth)** *delgarm(tar) gawtan.* **take sth to heart** *be del gereftan; ranjidan, delxor gawtan. //Az xordegiriyetán saxt ranjidam.//.* **to one's heart content** *bexást e xod, be del e xod, tá ánjá ke del e kasi bexáhad.//.* **with all one's heart/ one's whole heart** *az tah e del; bá ján o del. //Az tah e del árezu ye kámyábiyetán rá dáram.//*

-hearted *(dar setáhá* ye serewte); ...-del; harjá juri tarjome miwavad.*

heart attack *gewtuf*. //docár e gewtuf gawtan//*

heartbeat n *tapidan e del; zadan e del; kust e del/ gew. //Del e/ gew e womá xub/ hanjár mizanad//*

heart-break n *delwekastegi. //beandáze ye basande/ bárhá delaw wekaste//*

heart-breaking adj *máye ye delwekastegi*

heart-broken adj *delwekaste. //U ke raft delwekaste gawt.//*

heartburn n *torw kardan, ároq e torw. "árezu ye ta'ám fozun az gováridan báwad va ta'ám torw wavad va ároq e torw baráyad." (ZBP, L5017 ZX); torwe (ZBP, L1019 FM)*

hearten v *kasi rá wád kardan; kasi rá delgarm sáxtan; omidvár kardan. //Az vápasin degargunihá saxt delgarm/ omidvár gawteyim.//*

heartening adj *máye ye delgarmi; delgarm konande. //ágáhihá ye delgarm konande//*

hearteningly adv *máye ye delgarmi; delgarm konande*

heart felt adj *hamdardi az tah e del; sepásgozári az tahe del*

hearth n **1** (**a**) *kaf e boxári/ kure. //átawi ke dar kaf e boxári misuzad//.* (**b**) *jelo ye boxári/ kure. //dampáyiháyi ke jelo ye/ dam e boxári gozáwteand garm wavad.//.* **2** *(pendárin) xáne. //baráye xánomán e garm e xiw saxt deltang budan.* [a longing]//

heartily adv **1** *az tah e del, porwur, xub. //az tah e del xandidan; porwur áváz xándan; xub xordan//.* **2** *xeili, saxt, az tah e del. //az tah e del wád, xownud, ásude, áwofte/ ranjide budan/ Az in ábohavá ye báráni delam beham xorde.* [heartily sick of]//

heartiness n *jánánegi, garmi, porwuri*

heartland n *náf, wáhrag. //náf e sátvuni* [industrial] *ye Faránse*

heart-lung machine *carxowti ke kár e del va wow rá anjám midahad; carxowt e wowgew**

heart-rending adj *delxaráw. //cewmandázi, jiqi, xáhewi, delxaráw//*

hearth rug *pádari, qálice ye jelo ye boxári*

heart-searching *darunkávi, xodkávi. //Pas az xodkávi barán wodand az ham jodá gardand.//*

heartsick (adj) *mordedel; delmorde*

heart strings n *del, ján. //bá del o ján e kasi bázi kardan/ kasi rá be wur ávardan//*

heart-throb n *(anáyin) deldár, ján e del; dust-dáwtani. //Xeili dust-dáwtani ast; Ján e del e man ast.//*

heart-to-heart n, **have a heart-to-heart with sb** *dard e del kardan; harce dar del dáwtan goftan/ bá kasi soxan e biparde goftan.*

a heart-to-heart chat *dard e del (kardan)*

heart-warming adj *delpazir, máye ye delgarmi. //didári/ gerdehamáyiyi/ kári/ cewmrouwaniyi delpazir/ máye ye delwádi//*

hearty adj (**heartier**, **heartiest**) **1** *jánáne, garm, porwur, bá deloján; //xowámadguyiyi/ mehmániyi* [reception]/ *paziráyiyi*[reception]/ *dorudi* [greeting] *garm/ jánáne.; barnámeyi rá ostovár dáwtan va bá deloján az án powtibáni kardan//.***2** *bá ává ye boland va xeili wád. //ádami ke bá ává ye boland soxan gofte, boland-boland mixandad; xandeyi jánáne//.* **3** *jánáne. //náwtáyi ye jánáneyi xordan; saxt gorosne budan//.* **4** *(beviże baráye sálxordegán) nirumand va tandorost.*

hearty n **1** *garm, porwur, //varzewdust e porwur//.* **2** **my heariest** *(baráye faráxándan- beviźe nazd e daryánavardán) baccehá. //Baccehá bekewin / bekewid!* [Heave-ho, my hearties!]*//*

heat n **1** (**a**) *garmá, garmew, tabew, "va cahárpáy va harce andar zamin ast az dár va deraxt va nabát ke hame besuzadi az tabew e vey..." (ZBP, L1970 TB); taf "gar nagofti: va saláman átaw idun sard gawti ke tá restxiz u rá taf nayámadi..." (ZBP, L2010 TB); "va agar nagofti be salámat báw hargez taf az átaw barnayámadi..." (ZBP, L6856 TTT). //garmá ye parto ye xorwid rá daryáftan/ sahidan* [to feel]*; In átaw candán garmáyi nemidahad.//.* (**b**) *garmá ((ye) havá). //Az garmá ye havá dar ranj budan; hargez dar garmágarm e ruz bi koláh birun naro!//.* **2** *(pendárin) átaw. //átawin soxan goftan); dar garmágarm e begumagu; In dástán/ zamine* [topic] *átaw be pá mikonad.; Kuwid az tanew e nahád/ sán* [situation] *bekáhad.//.* **3** *hamávard e noxostin. //dar hamávard e noxostin az bázihá kenár zade wodan/ birun wodan//.* **4** **be on heat,** (US) **be in heat** *(baráye jánevarán e pestándár e máde) be gown ámadan; zehi budan; varde* [<Pahlavi (ZBP, C4007 MK) =* oestral*] budan/ gawtan; mast wodan; kal xástan; quse budan/ wodan (ZBP, C3854 FM)*

heat barrier *marz e garmewn* (ZBP, C1625 FM)*

heat[2] v, **heat (sth) up** *dáq/ garm wodan/ kardan. //Daftar/ otáq bezudi garm miwavad; Garm kardan e in otáqhá gerán ast; Koluce* [pie] *poxte ast, tanhá báyad garmaw kard; In estaxr wená ye áb e garm ast?//*

heated adj *dáq, átawin. //setizeyi dáq/ átawin//*

heatedly adv *dáq, átawin*

heater n *boxári. //boxári ye gázi; samávar [váźe ye Rusi]/ ábgarmkon. //Boxári ye ráde*am/ máwinam dorost kár nemikonad.//*

heath n **1** *butezár, xalangzár.* **2** *xalang, giyáhi biyábáni az gunehá ye* Erica, *va* Calluna

heathen n **1** *baqáni (M. Moqaddam); bawm (ZBP, C178 FM). //áyinhá ye/ rasmhá ye baqáni/ bawm//.* **2** *(anáyin) biyábáni, barbar. //Yek javán e biyábáni/ javán e biyábániyi istgáh e masráde*/ otobus rá xaráb/ tabáh karde.//*

heathenish *baqáni, biábáni; barbar*

heather n *xalang [giyáhi be nám e dánewik e* Calluna vulgaris*]*

Heath Robinson *[baráye abzár/ máwinhá] (bá) alang-o-dulang/ bá dastak-tonbak/ picide. //yek másmásak* [contraption] *e bá alangodulang//*

-heating n *garmá, garmew, garmáyew, harjá juri tarjome miwavad. //Sardam-e/ sardam ast- boxári rá rowan kon!; hazine ye garmáyew//*

heat rash *xowkrande, "xowkrande... bosrháyi bovad saxt xord va suzánande... va andar tábestán padid áyad xásse án vaqt ki mardom garm wavad va araq konad...." (ZBP, L5587, ZX); araqsuz, xisuz [xv́isux].*

heat shield *separ e taf; tafsgir (ZBP, C6124 FM)*

heat-stroke n, *garmázadegi, zálew [<Gilaki], horm (ZBP, C852 FM); taf, "xoruw e damande barámad ze kuh -- setáre wod az taf e átaw sotuh" (ZBP, L5766 SF); ...gar na-gofti va saláman, átaw idun sard gawti ke tá restxiz u rá taf nayámadi..." (ZBP, L2010 TB)*

heave v (pt, pp **heaved,** US **hove**) **1** (**a**) *bezur bargereftan/ bolandkardan; be zur kewidan. //Bezur camedan rá az pellehá bálá kewidim.//.* (**b**) **heave (at/ on sth)** *(rismáni ... rá) kewidan. //rismán rá be zur az carak* [the capstan] *kewidan/ Daryánavardán langar rá ke bálá mikewidand faryád mizadand "De Bekew!"*

[Heave-ho!]*//*. **2** *(anáyin) (Ciz e geráni/ sangini rá) partáb kardan. //Ájori rá az miyán e panjere (bedarun/ birun) partáb kardan; Cizi rá az darun e kawti/ qáyeq be daryá afkandan/ partáb kardan//.* **3** *bezur goftan; be zur bar zabán ávardan; barkewidan, "yeki bád e sard az jegar barkewid -- be suy e kolahdár [e] Qeysar kewid." (ZBP, L7090 SF); harjá juri tarjome miwavad. //áhi az ásudegi kewidan; nále sar dádan//.* **4** *peivaste bálá va páyin raftan. //Sineaw peivaste bálá va páyin miraft.//.* **5** **heave (up)** *oq zadan, oqoq zadan, bálá ávardan, haráwidan (ZBP, C701 FM).* **6** **heave in sight** *padidár gawtan. //kawtiyi padidár gawt//.* **7** **heave (sth) to** *(baráye kawti) bi langar yá bedun e tanáb istándan/ bázistádan/ bázistándan. //Kawti istád (bi langar yá rismán)* [hove to]*; Kawti rá bázistándim* [hove to]*//.*

heave n *bezur boland kardan/ bálá kewidan, bálá ávardan, partáb, afkanew, bálá va páyin raftan. //bá kewewi porzur* [heave]*; bálá va páyin raftan e peivaste ye kuhehá ye áb.//*

heaven n **1** [*bedun e* **a** *yá* **the**] *behewt, minu. //be behewt/ minu/ jahán e minuyi raftan//.* **2** *xodá, kerdegár, dádár, sepehr, "ke rá yád báwad sepehr e boland -- bar u bar ze dowman nayáyad gazand. (ZBP, L5798 SF). //Xást e xodá bud/ xodáyi bud ke* [the will of Heaven]*; Agar raftáraw bá dustánaw conin ast, xodá be dád e dowmanán beresad!//.* **3** *behewt, ásemán. //U rá ke busid, engar qand tu del e doxtare áb wod.; Bá to dar injá newastan engár dar behewt budan ast.; Agar behewt/ behewti ru ye zamin báwad haminjá-st!//.* **4** **the heavens** *ásmán, garasmán, "mah o xorwid bá berjis o ásmán -- zohal bá tir o zohre bar garasmán." (ZBP, C7733, BF, Daqiqi); sepehr, "ke rá yád báwad sepehr e boland -- bar u bar ze dowman nayáyad gazand." (ZBP, L5798 SF); //Sarásar e ruz (yeksare) (az ásemán) bárán bárid.//.* **5** **for God's/ goodness' sake/ Heaven's sake** *baráye xodá/ be xodá;* **Heavens!, Heavens! above!** *Xodáyá!.* **the heavens opened** *//kun e ásemun páre wod- saxt báridan gereft.//*

heaven (n) *ásemán e haftom, jahán. //Yek badare* [*bucket/ satl] va bil behew/ be u bede, engár dar ásemán e haftom ast/ engár jahán rá be u dádi!!//*

heavenly adj **1** *ásmáni. //estáregán; setáregán, karphá* ye ásemáni//.* **2** *(anáyin) ásmáni, behewti, xeili xub. //In nán/ wirini behewti ast.//*

heaven-sent adj *xodádád, xodáresánde. //yek piruzi ye xodádád/ xodáresánde//*

heavenward, **heavenwards** (adv, adj) *be suy e ásmán*

heavily adv *gerán. //ráde*yi/ máwini bárkew ke xeili báraw kardeand; xeili báj setándan az... //zir e bár e gerán budan* [be heavily taxed]*; meybáre budan; dudbáre** [smoker] *budan./ xeilli sigár kewidan/ harásgaráni* saxt zinávand* [heavily armed terrorists]*/ saxt be kasi/ cizi powtgarm budan* [rely]*/ saxt oftád va moc e páyaw pic xord* [twist]; *dar bázi ye ganjafe xeili báxt* [lose heavily]*//*

heaviness (n) *sangini, cegál, sang, geráni, "...va Bagtaqdi va Sabáwi rá ánce oftád az geráni ye bone oftád..." (ZBP, L1381 TBH); "ke afkanande ye án saqf geráni(yi) ast ke andar vey ast..." (ZBP, L1547 DA)*

Heaviside layer *(cehrwenási/ fizik) yon-mehrak* = yon-váyu* [baráye riwe bengarid be* "atmosphere"*] (baxwi az havá ye gerd e zamin ke partohá ye miyánkuhe =* [medium-frequency] *rá bázmitábánad)*

heavy adj (**heavier**, **heaviest**) **1** *gerán, "Be yek jou ze digar gerántar nabud -- nezáre wod án lawkar e wáh zud." (ZBP, L6637, SF); sangin, sang (ZBP, C1842); geránsang, "co dalv e geránsang por áb gawt -- parastande rá ruy por táb gawt." (ZBP, L5839 SF); "az u waxsi foru-oftad geránsang -- ze bim e ján zanad dar kongere cang." (Xosro-Wirin, Nezámi). //Cand sang ast?/ Candi gerán ast?/ Sorb felezi/ yuwosti*/ ayxwosti* gerán/ sangin ast./ Án kive*/ quti candán gerán/ sangin ast ke nemitavánam be baramew//.* **2** (**a**) *gerán, sangin, tanumand, saxt. //tuphá* [gun] *ye/ tupxáne ye* [artillery] *gerán/ sangin/ anbisi/ bardáwti* [crop] *gerán/ ámadowod (e ráde*há/ máwinhá) páyán e haftehá xeili gerán/ sangin ast; jang saxt dargereft; xeili kowte/ zaxmi dádan* [casualty]*/ hazine ye gerán dáwtan/ bardáwtan; yaxbandáni saxt; sarmá ye saxti xorde budan; henhen (zadan)/ dam zadan bá ává ye boland; xábi źarf; geránxáb; meybáre; dudbáre** [heavy smoker]*//.* (**b**) *porkár, gerán, sangin. //ruzi porkár/ gerán; barnámeyi sangin/ gerán//.* (**c**) **heavy on sth** *(anáyin) ...gosár, harjá juri tarjome miwavad. //Rádeam*/ máwinam xeili benzin mixorad/ misuzánad/ migozárad.; Xeili cáwni* [sauce] *naxor!//.* **3** *porzur, beniru, "vaqt e namáz bud va wabi tárik va bárán beniru ámadi." (ZBP, L391, TBH). //kusti gerán; bárán e sangin/ beniru/ porzur; barf e sangidan [báridan]; daryá ye kulák/ kuláki//.* **4** (**a**) *porcegál* [high density]*, gerán, setabr, mawt. //mehi setabr; nán e varnayámade* [heavy bread]*//* (**b**) *(baráye xá/zamin) geli, casbnák, saxt, gerán. //xák e geli/ casbnák* [soil]*/ meidán e takrobáyi* [race track] *geli va casbnák bud.//.* **5** (**a**) *(xorák) sangin; dowgovár. //cáwti dowgovár/ sangin//.* (**b**) *(pendárin) gerán; arjdár. //ruznámeyhá ye arjdár/ sangin.//.* (**c**) *(xárdári) gerán va dowvár. //In goftár* [article] *xándanaw dowvár ast//.* **6** *saxtgir. //bá kudakánaw/ farzandánaw gáh besyár saxtgir* [stern/ heavy] *ast.//.* **7** *dorowt, noxále. //roxsári dorowt//.* **5** *xábálu. //xábálu budan;az báde xábálu budan//.*

9 *(ásemán) abri, gerefte.* **10** *(zabán e kuce, beviźe dar Ámriká) bimgin, harásangiz. //cewmandázi* [scene] *bimgin//.* **11** *afsorde. //deli afsorde//.* **12** **heavy going** *dowvár, deltangiávar. //Ádami dowvár ast va nemitaván bá u soxan goft.; In kár baráyam máye ye deltangi/ deltangiávar ast.//.* **a heavy hand** *saxtgiri. //Dar gardándan e baxw e xod saxtgir ast.//.* **make heavy weather of sth** *kári rá dowvártar kardan; loqme rá dour e sar e xod gardándan va dar dahán nahádan.*

heavy adv (*be* "heavy" adj *bázgardid*)

heavy n **1** *bázigar yá naqw e gerán/ saxt/ sangin/ bad.* **2** *(zabán e kuce) comáqdár, tanpás* [bodyguard]. //*Tabahkári* [gangster] *ke comáqdáránaw u rá mipáyand.//*

heavy-duty adj *viźe ye kárgarán e/ kár e sangin, portáb, porkár. //bátriyi/ amávandi* geránkár/ karaki** [tyre] *viźe ye kár e gerán/ sangin/ geránkár//*

heavy-handed adj *dastopágir, harjá juri tarjome miwavad*

heavy-handedly adv *dastopágir*

heavy-handedness n *dastopágiri/ dastopágir budan*

heavy-hearted adj *afsorde, qamgin, deźam*

heavy hydrogen *hidroźen e gerán/ sangin*

heavy-laden adj *geránbár*

heavy water *áb e gerán/ sangin*

heavyweight n **1** *(dar mowtzani) gerånsang. //yek hamávard e mowtzani ye gerånsang//.* **2** *tanumand, tahmtan, gerånsang.* **3** *(pendárin) gerånmáye. //soxanvari gerånmáye//*

Hebraic adj *vábaste be zabán e/ mardom e Ebri*

Hebrew n **1** *(mardom e) Ebri.* **2** (**a**) *(zabán e) Ebri.* (**b**) *(zabán e) Ebri ye novin*

Hebrew adj *Ebri*

heck (interj, n) *(wegeftváźe, anáyin, soxan dar parde) akehe/ akke-he!. //akke-he! diram wod!/ Diram miwavad/ miwe!; Akkehe! candán cewm-be-ráh mándim ke ján/ jun az kunemán/ kunemun darámad/ darumad/ ke alaf zir e páyemán/ pámun sabz wod!//*

heckle v *soxanráni rá bá porsewhá va soxanán e dorowt be tang ávardan. //Námzad e Mazdakiyán* [socialisst candidate] *rá bá porsewhá va soxanán e dorowt be tang ávardand.//*

heckler n *ázári, ázárdahande*

hectare n, **ha** *(kutáh wode) hektár (yekkán e andáze ye ruygáni dar dastgáh e metri barábar 10000 metr e cárguw)*

hectic adj *porjuw, áwofte, por jonbojuw. //ámádegihá ye por jonbojuw e dam e vápasin; yek zendegi ye portakápu/ áwofteyi dáwtan/ kardan; Emruz ruz e porjonbojuwi bud.//*

hectically adv *portakápu ; áwofte*

hect(o)-, *(dar váźeháye serewte) sad; //*hectogram: *yeksad geram//*

hectogram n *yeksad geram*

hector v *kasi rá tarsándan, zahr e cewm gereftan; qoldori kardan. //áváyi qoldoráne/ tarsávar//*

he'd *rixt e kutá wode ye* **1** he had, *bengarid be* "have". **2** he would *bengarid be* "will"

hedge n **1** *parkán (ZBP, C5772). //parkáni az wemwád* [boxwood]//. **2** **hedge (against sth)** *imeni, jelogir, band. //baráye imeni dar barábar e bád kardan e pul, zar xaridan//*

hedge v **1** *parkán bastan/ zadan.* **2** *parkán rá pirástan.* **3** *az zir e... dar-raftan; az zir e bár e... wáne tohi kardan.* **4** **hedge one's bets** *hame ye ráhhá rá baráye xod báz negah dáwtan.* **5** **hedge sb/ sth about/ around (with sth)** *jelo ye... rá gereftan; dast o pá ye kasi rá bastan. //Dast o páyam dar zendegi bá áyinhá ye bi arzew/ puc baste wode.//.* **hedge sb in** *ázádi ye kasi rá gereftan; dast o pá ye kasi rá bastan.*

hedgehog n *tawi; ceqz (ZBP, C1026); xárpowt; źuź*

hedge-hop v (**hedge-hopped**, **hedge-hopping**) *xeili páyin parváz kardan*

hedgerow n *parkán*

hedonism n *kámjuyi*

hedonist n *kámju*

hedonistic adj *kámju*

heebie-jeebies n (*anáyin) delwure. //Tanháyi dar táriki ma rá be delwure miyandázad.//*

heed v *parvá kardan, niyuwidan. "hame niyuwe ye xáje be nikuyi yo solh ast -- hame niyuwe ye nádán be jang o fetne o qouqá-st." (ZBP, C2181 FM, Rudaki); parvásidan (ZBP, C5812), háźidan (ZBP, C2473). //be howdári parvá kardan; be ánce ke kasi miguyad háźidan/ parvá kardan//*

heed n **1** *niyuwe, "hame niyuwe ye xáje be nikuyi yo solh ast -- hame niyuwe ye nádán be jang o fetne o qouqá-st." (ZBP, C2181 FM, Rudaki); parvá, háź, bák, "sar e náme goft az jahándár e pák -- bebáyad ke báwim bá bim o bák." (ZBP, L4964 SF); andiwe.* **2** **take heed (of sth)** *be... parvá kardan, niyuwidan. //Be pand e pezewketán parvá konid.//*

heedful adj, **heedful (of sth/ sb)** *báparvá, bákmand*, bidár, negáhbán, "In ast ánce va'de kardeandetán har bázgardideyi negáhbán rá..." (ZBP, L139 TTT); bá bák, "sar e náme goft az jahándár e pák -- bebáyad ke báwim bá bim o bák." (ZBP, L4964 SF). //Báyad be pand e báparvátar báwid.//*

heedless adj, **heedless (of sth/ sb)** *nábák, "ze nábáki yo xáb e Irániyán -- baráwoft Rostam co wir e źiyán." (ZBP, L6205 SF); kamandiwe, "sepáhi ke-wán táxtan piw bud -- vaz ázádmardi kamandiwe bud." (ZBP, L3352 SF); biparvá, "pas má nemitavánim hargez be in zewtihá be dide ye biparváyi negáh konim." (ZBP, L3062 NKZZF). //dar barábar e bim nábák/ biparvá budan.//*

heedlessly adv *bibákáni, biparvá*

heedlessness n *biparváyi, bibáki, nábáki, biandiwegi, parviw = farviw (ZBP, C5898); (baráye nemunehá bengarid be* heed/ heedful/ heedless*)*

heehaw n *(báng e xar) ar-ar e xar*

heel n **1** (**a**) *páwne, bal (ZBP, C132); pal/ pel (ZBP, C5865); basal (ZBP, C5568).* (**b**) *páwne, pásen (ZBP, C2798).* **2** *(harcizi berixt e) páwne, pásen. //páwne ye/ pásen e dar//.* **3** *(zabán e kuce) tardáman, badkáre, badmanew.* **4** **an/ one's Achilles' heel**, *bengarid be* "Achilles". **at/ on sb's heels; on the heels of sth** *donbál e/ pei ye, //Dozde ke goruhi mardom e xawmgin peyaw naháde budand, gorixt.; Dowyári* [famine] *biwtar az pei ye jang miáyad.//.* **bring sb/ sth to heel/ come to heel** (**a**) *kasi rá be zánu darávardan. //Wurewiyán rá be zánu darávardeand.//.* (**b**) *(sagi rá ámuxtan, conán ke) pei ye xodávand e xod raftan (ráh beravad). //Dáram sagam rá miámuzam donbálam biyáyad.//.* **down at heel** (**a**) *(kafw e/ muze ye) páwne-rafte/ páwne-sáyide. //(ádam e) badbpuw, źendepuw//.* **kick up one's heels** *az ázádi wádi namudan/ bál darávardan.* **take to one's heels** *pá be goriz nahádan/ gorixtan/ darraftan. //Az tars pá be goriz nahádim.//.* **turn on one's heel** *bázgawtan va az suy e digar raftan; sar e xar rá kaj kardan.* **under the heel of sb** *zir e dast e...; zir e cakme ye...//*

heel v *páwne dádan; páwne zadan. //In kafwhá/ rá bá taxt zade páwne andáxt/ dad.//*

heel[2] (v), **heel (over)** *(baráye kawti) be yek su kaj wodan/ yekvari wodan. //Karji dar tondbád yekvari wod.//*

heel bar n *pineduzi, kafwgari/ muzeduzi (dar maqázeyi bozorg)*

-heeled *(dar setáyhá* ye serewte) páwne-... //kafw e páwne-boland.//*

heftily adv *tanegonde; tanumand. //mardi cárwáne* [heftily built man]*//*

hefty adj (**heftier, heftiest**) **1** *tanumand, tanegonde.* **2** (**a**) *gonde. //camedáni gonde//.* (**b**) *porzur, nirumand. //be kasi kusti nirumand zadan//.* (**c**) *(pendárin) kalán, hengoft. //Dastmozd e kaláni migirad.//*

hegemony n *bartarin gawtan, "hami ráy e to bartarin gawtan ast -- nehán e to cun rang e ahriman ast." (ZBP, L5737 SF); bartarijuyi; ziredast gereftan*

Hegira, *niz* **Hejira** *hejrat; kuc e/ goriz e Mohammad az Makke.*

heifer n *mádde gáv e javán (ke hanuz nazáyide)*

heigh-ho interj *(wegeftváźe, newángar e noumidi va náwakibi) eyváy; áx, áh*

height n **1** (**a**) *bolandi, borzá, bálá, "conin raváyat konand ke Ádam... bá bálá [ye] saxt deráz bud va con berafti saraw bar ásemán barsudi..." (ZBP, L1993, TB); "Bed-u mánde bod Xosro andar wegeft -- bedán borz o bálá va án yál o keft." (ZBP, L4733 SF); "be wahr e Kojárán be daryá ye Párs -- co guyad ze bálá o pahná ye Párs." (ZBP, L5810 SF); "Co ámad bar án kuh e hizom faráz -- nadánest bálá o pahnáw báz." (ZBP, L6041 SF); bálá/qad, "Be bálá co sarv o be didár máh -- Jahángir o názán bedu táj o gáh." (ZBP, L6118, SF). "(dar hendese) bálá ye cáh..." (ZBP, L7229 TT). //Bolandi ye/ bálá ye kuh cand (metr) ast?; Bálá ye womá cand ast?; Báláyaw do metr ast.//.* (**b**) *bálá, "va in mohre ye dahom miyángin ast na az ruy e womár, láken az ruy e peimudan e bálá ye powt." (ZBP, L5055 ZX). //Az bálá ye divar mitavánad bebinad zirá boland-bálá ast.//.* **2** *báláyi, "Xárazmwáh bar báláyi beyistád va jomle sálárán va a'yán rá bexánd..." (ZBP, L524 TBH); bolandi, "Ertefá' bolandi báwad va án bozorgtarin amudi báwad ke az záviye ye wekl*

forudáyad." (ZBP, L7127 TT). //dar báláyi ye/ bolandi ye wew hezár metr parváz kardan; Havápeimá dáwt bálá migereft/ bálátar miraft [gain height]//. **3** *já ye boland; cálák (ZBP, C4318); bolandi, báláyi, "Xárazmwáh bar báláyi beyistád va jomle sálárán va a'yán rá bexánd..." (ZBP, L524 TBH). // az bolandi/ cálák tarsidan//.* **4** *bálátarin...; harjá juri tarjome miwavad. //dar garmtarin ruzhá ye tábestán; tufán be saxt-tarin dareje ye xod reside bud; bálátarin marz e divánegi* [folly]*; behtarin jámehá ye hand e ruz rá be tan dáwtan* [height of fashion]*; bálátarin marz e jáhjuyi//*

heinous adj *zewt, tabahkáráne, warmávar, biwarmáne. //ágrefti* [crime] *biwarmáne; rifteyi* [criminal] *biwarm//*

heinously adv *zewt, tabahkáráne, warmávar*

heinousness n *zewti, tabahkári, biwarmi*

heir n, **heir (to sth)** *morderigxár, "...va be Mas'ud mehr varzide, morderixár e xodaw sáxt..." (ZBP, L7599 DTH); námbordár* [<Pahlavi (ZBP, C6600, MK); inukin* (ZBP, C3306, BF). //morderigxár e pul e hengofti* [a large fortune] *budan; Inukin* e táj o taxt e pádewáhi budan* [heir to the throne]*; námbordár* e farnámi* budan* [heir to a title]*; nápesariyaw rá morderigxár e xiw gardánid.//*

heir apparent (pl **heirs apparent**) *inukin*/ námbordár*/ morderigxár e mahin*

heir presumptive (pl, **heirs presumptive**) *inukin*/ námbordár*/ morderigxár e kehin*

heiress n *morderigxár; inukin*; námbordár**

heirloom n *morderigi yá cizi arjdár ke powt dar powt be kasi reside báwad. //Án pangán* divári* [clock] *morderig e xánevádegi ast va powt-dar-powt be man reside.//*

heist n *(zabán e kuce beviźe dar Ámriká) dozdi*

heist v *(zabán e kuce beviźe dar Ámriká) dozdidan*

Hejira = Hegira

held *zamán e gozawte va setáy e kárváźe, bengarid be* "hold".

helical adj *márpici, pice (ZBP, C248); malaxi, (mánand e) malax*

helicopter n *havápeimá ye sanjáqaki*; carxbál [Pársi ye Afqáni]; bálcarx. //az daryá be komak e havápeimá ye sanjáqaki*/ carxbál radháyi yáfte/ rahánide gawte./ Xalabán e carxbál/ havápeimá ye sanjáqaki*//*

heliotrope n **1** *giyáhi az gune ye* "heliotrope" *guneyi gol e áftábgardán.* **2** *(rang e) zerewki ye rouwan*

heliport n *parvázgáh e/ forudgáh e havápeimá ye sanjáqaki*/ carxbál**

helium n *(gáz e) heliyom*

helix n (pl **helices**) *márpici, pice (ZBP, C248 FM). //Barxi molekulhá ye zistwenásik márpici hastand.//*

hell n **1** *duzax*, *"Konun dar behewt ast bázár e wáh -- be duzax konad ján e badxáh rá" (ZBP, L4897 SF); hamestagán* [<Pahlavi (ZBP, L4897 MK)].* **2** *duzax. //Dar in kewvar dar duzax zistan ast; Án zan zendegi ye án mard rá duzax gardánid.; Án safar pák duzaxi bud.//.* **3** *(wegeft-váźe) (anáyin) Xodáyá!. //Xodáyá, ce bad wod, wekastamaw!; Duzaxi!/ Boro gomwo!, Boro be duzax/ jahannam!; Be duzax/ jahannam! Ce bák! bejáyaw fardá miravam!//.* **4** **a/ one hell of a.../ a helluva** (**a**) *harjá juri tarjome miwavad. //Dádobidád o hengáme//.* (**b**) *xeili. //Ráh e xeili dur-ye/ derázi-ye!; Javán e xeili dust dáwtani-ye/ hengámeyi-ye!//.* **all hell broke and let loose** *nágahán qouqá va áwub wod/ hengámeyi bepá wod.//.* **beat/ knock hell out of sb/ sth** *(anáyin) kasi rá saxt kotak zadan/ málundan/ málándan.* **for the hell of it** *(anáyin) baráye wuxi, baráye mazze-aw. //Rádeyi*/ máwini rá tanhá baráye xowmazzegi dozdidan.//.* **give sb hell** *(anáyin) nekuhidan, guwmál dádan; be tang ávardan. //Kixá* [the boss] *emruz rásti pustam rá kand!/ ma rá saxt guwmál dád/ bar man restxiz/ rastáxiz ávard!!; In dandán pedaram rá darávarde!//.* **hell for leather** *con bád; harce zudtar. //con bád rándan, táxtan, davidan//.* **(come) hell or high water** *harce bádábád!.* **like a hell** (**a**) *(anáyin) xeili; harce ...-tar. //harce tondtar rándan//.* (**b**) *(zabán e kuce- be riwxand) az hic ruy!; málidi!. //"Mitaváni pulaw rá bedahi", "Áre málidi!, kuft ham nemidaham!"; Án áw delorudeam rá pák behamrixte!//.* **see sb (damned) in hell first** *(anáyin) (baráye sar báz zadan az...) magar powt e guw... rá didan. //Pul behew/ be u vám bedaham? Magar powt e guwaw rá bebinad!!//.* **there will be/ was hell to pay** *(anáyin) pust az kalle ye kasi kandan; pedar e kasi rá darávardan. //Agar giremán biyávarand pust az kalleyemán mikanand.//.* **to hell with sb/ sth** *gom wodan. //Hameyetán beravid gom wavid- harce delam bexáhad mikonam!//*

hell-bent adj, **hell-bent on sth** *bibákáne kamar bastan be.../ bar án wodan ke...; //Engár kamar be marg e xod baste, bibákáne mei migosárad/ meigosári mikonad.//*

hell cat *lakkáte, patyáre*
he'll *kutáh wode ye* "he will"
Hellene n **1** *Yunáni.* **2** *(dar zamán e bástán) Yunáni ye rástin*
Hellenic adj *Yunáni*
Hellenistic adj *(vábaste be) zabán e/ farhang e Yunáni (sade ye cahárom tá noxost piw az zádruz e Mehr/ [Masih])*
hellish adj **1** *duzaxi; con duzax; jahannami.* **2** *(anáyin) saxt bad; nágovár. //Ruzgár e dabestániyaw saxt nágovár bud//*
hellish adv *(band e kárváže) (anáyin) xeili. //xeili gerán; bahá ye xun e pedar e kasi//*
hellishly adv **1** *xeili bad. //bá kasi xeili bad raftár wodan* [treated]*//.* **2** *(anáyin) xeili. //porsemáni/ gereftáriyi saxt/ besyár dowvár//*
hello *bengarid be* "hallo"
helluva *bengarid be* "Hell"
helm n **1** *farmán sokkán (e kawti). //(pendárin) legám e kárhá ye kewvar//.* **2** **at the helm** *sar e...; rahbar e yek sázmán va mánand e án.//*
helmet n *xud, koláhxud, targ, sarvár [<Pahlavi, (C7884 BF)]*
helmeted adj *xudpuw, xuddár; targmand**
helmsman n *návbar (M. Moqaddam); lusmán* [<Gilaki]*
help v **1** **help (sb) (with sth)** *komak kardan, dast e kasi rá gereftan; yári dádan; yáridan/ yárestan. //Komak! Gir kardam!; Miwavad dar wostan e ávandhá komak konam?; Pandetán be man xeili komak kard.; Hame báyad be yekdigar komak konim.; Mardi be wahrbáni/ pásbánán dar bázjuyiyewán komak mikonad.; Xáhew mikonam dar páyin ávardan e/ bálá bordan e in sanduq e gerán az pellehá yári dahid.; Agar be to beguyand/ beguyam ke ce wode komakat mikonad?; Xást az in awudád** [charity] *án ast ke mardom be xodewán yári dahand.; Komakaw kardam ketábháyaw rá biyábad.//.* **2** (**a**) **help oneself/ sb (to sth)** // *(xorák- nuwábe) bardáwtan/ kewidan. //Yek sigár bardárid/ befarmáyid (yek sigár); Baráyetán kami biwtar polo bekewam?//.* (**b**) **help oneself to sth** *bi dasturi cizi rá bardáwtan. //Bi dasturi az káqaz-medád e man* [stationary] *barmidáwte.//.* **3** *komak kardan; ásántar kardan. //In vápasin degarguni hic komak-konande/ kársáz nist.; Dáruhá ye káhande ye dard; Gámhá ye seft o saxt* [stiff measures] *baráye peikár bá harásagari** [terrorism]*//.* **can/ could (not) help (doing) sth** *cáreyi nadáwtan/ budan/ nabudan, "conán ke mardi sougand xorad bed-in saráy andar nayáyam va u rá cáreyi nabovad..." (ZBP, L2056 TB); harjá juri tarjome miwavad. //Cáreyi nabud/ nadáwt; Agar mardom dasturát rá naxánand , gonáh e man ast?; Nemitavánad jelo ye xodaw rá begirad va be soxan e mardom guw nadahad.; Agar ma rá cáre bud/ agar cáre dáwtam ánjá nemizistam; Nemitavánim jelo ye xod rá begirim hameaw miyandiwim ke hanuz zende ast.; Zad zir e xande- natavánest jelo ye xod rá begirad.; Biw az ánce báyad, be u nagu!* [more than you can help]*; hargez biw az ánce ke báyad kár nemikonad.//.* **God/ Heaven help sb** *(hengám e tars va negaráni baráye imeni ye kasi guyand) Xodá yáraw báwad!; Xodá bedád e... beresad!. //Ágar Ámuzegár befahmad, xodá be dádat beresad!//.* **help a lame dog over a stile** *dast e kasi rá dar damándegi. /gereftári gereftan, "Dust án báwad ke girad dast e dust- dar pariwánháli yo darmándegi" (Sa'di); dastgiri kardan, "bedu goft barxiz va Irán begir -- noxostin man áyam to rá dastgir." (ZBP, L4796 SF).* **helping hand** *komak, yári, yávari, dastgiri.* **so help me (God)** *sougand be xodá ke...; //Sougand be xodá ke man hargez án pul rá nadozdidam!//.* **5** **help sb off/ on with sth** *be kasi dar kandan e/ darávardan e/ puwidan e raxti komak kardan. //Miwavad dar puwidan e in yumu*/ kot komaketán konam?//.* **help (sb) out** *dar girodári dast e kasi rá gereftan/ be u komak kardan. //Hamiwe hengámi ke kármandemán* [staff] *kam ast ámáde ast má rá yári dahad.//*
help[2] n **1** *yári, komak, faryád, dastyári, "tá injá hamegi ye kalemehá az andámhá ye ádami bud ke be dastyári ye pasvand be ma'ni ye digar bekár miraft." (ZBP, L4369 NKZZF). //Az in hame komak e delsuzáne ye womá sepás.; Az dast e man ce komaki baráye womá barmiáyad?; Án naqwe* [map] *candán komaki nakard.; Be dádemán/ faryádemán resid.//.* **2** **a help (to sb)** *komak, yár, yávar, dastgir, "bedu goft barxiz o Irán begir -- noxostin man áyam torá dastgir." (ZBP, L479 SF); yármand, "gar idunk yazdán bovad yármand -- begardad, be báyast, carx e boland." (ZBP, L6218 SF). //Noukarhá biwtar dastopágira(m) budand, tá komak.; Pandaw besyár sudmand bud.; (be riwxand) Cewm naxori! Xeili komak kardi!//.* **3** *komak, dastyár, kolfat, noukar. //Emruz bámdád kolfat/ noukar nayámade.//.* **4** *cáre/ jelogiri tavánestan kardan. //Cáreyi nadárad./ Cáreyi nadárad.//*

helper n *yár, yávar, yármand, "To budi bedin jangewán yármand -- koláhat barámad be abr e boland." (ZBP, L3212 SF); dastgir, "bedu goft barxiz o Irán begir -- noxostin man áyam to rá dastgir." (ZBP, L4796 SF); dastyár, "tá injá hamegi ye kalemehá az andámhá ye ádami bud ke be dastyári ye pasvand be ma'ni ye digar bekár miraft." (ZBP, L4369 NKZZF)*

helpful adj *sudmand. //ádami yármand/ piwnahádi/ naqweyi sudmand/ Hamiwe xeili yár/ yávar e mádaraw ast.//*

helpfully adv *sudmandáne, yármandáne*

helpfulness n *sudmandi, yármandi*

helping n *yek bowqáb; yek páre xorák. //yek bowqáb e sevvom polo kewidan; do bowqáb por koluce xord.//*

helpless adj **1** *darmánde, "darmándam. Goftam eláhi pádewáhán rá con bande pir wavad ázádaw konand..." (ZBP, L2431 AT); yáve (ZBP, C1859 FM); háź (ZBP, C2476 FM); mándur* (ZBP, C6567); zabun, bicáre, "ke pesarán agar pedar nadárand iwán be talab e woqli tavánand raft va xiwtan tavánand dáwt- Doxtar bicáre bovad..." (ZBP, L6789 QN); nátaván, qarce, "paziroft Sámaw ze bi-baccegi -- ze nádáni yo divi yo qarcegi." (ZBP, L6955 SF). //wirxári, zamingiri bicáre/ nátaván; masti darmánde* [invalid]*; az xande rudebor wodan//.* **2** *darmánde, bicáre. //Bi jangafzárewán darmánde budand.//*

helplessness n *darmándegi, bicáregi, darmándegi*

helpmate n *zan, wouhar, yár, yávar, yármand, "gar idunk yazdán bovad yármand -- begardad, bebáyast, carx e boland." (ZBP, L6218 SF)//*

helter-skelter adv *wetábán va áwofte; behamrixte; dastpáce va áwofte; sar az pá nawnáxte*

helter-skelter n *borj e sorsore*

helve n *daste (ye tabar yá jangafzár)*

hem[1] n *labe (ye dáman/ jib); labe ye tuzade; parvaz (ZBP, C5926). //Labe ye pirhanháyam rá tu zadam tá kutáhtar wavad.//*

hem v **(hemmed, hemming) 1** *labe duxtan/ dádan; labe ye... rá tuzadan. //labe ye dámani, dastmáli rá duxtan/ tu zadan//.* **2 hem sb about/ around/ up** *gerd e... rá gereftan; forugereftan. //forugerefe (wode) bá jelogirhá/ páybandhá* [obstacle]*//.* **hem sb in** *jelo ye... rá gereftan; forugereftan. //Sepáhiyán e dowman dáwtand má rá forumigereftand.; (pendárin) engár áyinhá* [convention] *dast o páyaw rá baste bud.//*

hem[2] (also **h'm**) *wegeftváźe, (newán e dodeli) mm!; áhám!*

hem v (**hemmed, hemming**) *"m/ mm" goftan; "á" goftan, "áhám" goftan*

hematoma n *gerd ámadan e xun dar... "jeráhathá dah no' ast... haftom án ke guwt e u kufte wode báwad va xun andar ajzá e án gerd ámade..." (ZBP, L5601 ZX)*

hematuria (n) *xundimiz* [<Gilaki, xun-dimiz] [baráye "dimiz" bengarid be* "urine"*/ niz mize, mixtan, mizidan, gomiz]*

hemiparesis n *nimwiki* [wiki <Gilaki]*

hemiparetic adj *nimwik* [wiki <Gilaki]*

hemiplegia (n) *sosti ye nime ye tan, "va bed-in sabab fálej sosti ye yek nime ye tan rá guyand az sar tá páy..." (ZBP, L5444 ZX)*

hemisphere n **1** *nim e guy (e zamin). //nimegu ye abáxtari/ nimruzi/ xoráyáni/ xorvaráni* [northern/ southern/ eastern/ western]*//.* **2** *(kálbodwenási) nimguy e maqz*

hemispherical adj *(con) nimguy*

hem-line n *labe ye páyini ye pirhan yá dáman. //pirhani yá dámani rá bolandtar/ deráztar/ kutáhtar kardan//*

hemlock n **1** *woukarán/ waukarán; waikarán; wabibi (ZBP, C4557), giyáhi zahrnák be nám e dánewik e* Conium maculatum. **2** *(zahr e) woukarán*

hem(o)-, *bengarid be* "haem(o)-"

hemophilia (n) *xungosári**

hemophiliac (adj) *xungosár**

hemp (n) **1** *wáhdáne, wan, wani (ZBP, C4571) benámhá ye dánewik e* "Cannabis sativa" *va* Cannabis indica. **2** *bang, cars, caras (ZBP, C1020, C4251 FM)*

hempen adj *kanaf, kanafi. //yek rismán e kanf/ kanafi//*

hemstitch n *faráviz, parvaz (ZBP, C5926 FM)*

hemstitch v *faráviz, parvaz dádan/ zadan*

hen n **1** *morq, morv (ZBP, C4594), kark (ZBP, C4978), kork (ZBP, C3040) = morq e korc.* **2** *morq e...; ... ye mádde. //kabk e mádde* [hen-pheasant], *buqalamun e mádde* [turkey-hen]*; bolbol e mádde* [nightingale-hen]*//*

hence adv **1** *az in pas, pas az in, digar. //yek hafte ye digar/ pas az in//.* **2** *az in ruy. //Diruz az docarxe oftádam- az in ru-st ke xunmordegi* [bruises] *dáram//.* **3** *(bástáni) az idar; az injá.*

henceforth, henceforward adv *az in pas; dar áyande. //Az in pas az womá cewm dáram dar newasthá behengám biyáyid.//*

henchman n (pl **henchmen**) *farmánbordár, sarseporde. //Xodkáme va sarsepordegánaw//*

hen-coop n *morqdáni, láne ye morq; takand (ZBP, C6290 FM)*

henna n **1** *haná.* **2** *bute yá deraxtce ye haná be nám e dánewik e* Lawsonia inermis.

hennaed (n) *hanáyi; hanábandi wode*

hen-party n *mehmáni ye zanáne [besanjid bá* "stag-party"*]*

hen-pecked adj, *mo'annassomáyi (Obeid e Zákáni, Resále ye Delgowá, vážename); zanzalil (guyew e Lori ye Fársuni va pirámun e án); zanbezur (Lori ye Fársuni) [B. Esámi]*

hepatitis (n) *ámás e jegar, "ámás e jegar yá dar eyn e jegar báwad yá dar azoleháyi ke bar bálá ye vey neháde ast." (ZBP, L5535 ZX)*

heptagon n *haftbar; haftguw*

heptagonal adj *haftbar; haftguw*

her *harvenám e tan ast va be rixt e wavande* ye kárváže yá band e kárváže bekár miravad. Yá xod jodásar* [independtly] *ve bedonbál e* "be" *bekár miravad. U (zan/ mádine) -w = -aw, "va biyámad va Isá rá begowádand va xástand kaw [ke aw] bar dár... konand..." (ZBP, L118 TB). //Mixáhim námaw rá Diana begozárim/ U rá Diáná bexánim./ Xáhew mikonam dorud e ma rá be u beresánid.; Kixá** [manager] *bezudi ázád miwavad va womá mitavánid injá biyusánaw báwid/ bemánid./ Aknun in báyad xodaw báwad./ (pendárin) Án kawti rá xub miwenásam- bárhá bá án safar kardeam* [sailed in her]*.//*

her[2] *(harvenám e azáni*) az án e u; -aw =.w, "va biyámad va Isá rá begowádand va xástand kaw [= ke aw]bar dár konand..." (ZBP, L118 TB) (Dar Pársi rixt e narine va mádine va biján yeki ast. Niz rixt e wavande** [objective] *va azáni* [possessive] *yeksán ast). //Pedar e Maryam morde ammá mádaraw hanuz zende ast.; Gománam Faride injást- in nimtaneaw nist?; Pá ye Wirin wekaste.//*

hers *harvenám e azáni*: az án e u; ...aw. //Agar in ketáb e Susan nist, án yeki báyad az án e u báwad./ Mádaram xeili koláh dárad az inru yeki az án e u rá vám gereftam.//*

herald n **1** *(dar gozawte) járci; //peik e wáhanwáhi//.* **2** *peik. //Dar Engelestán mardom (parande ye) kuku rá peik e bahár midánand.//.* **3** *(dar Engelestán) afsari ke piwine ye xánevádehá ye newándár* [coat of arms] *rá negahmidárad.//*

heral v, **heral sb/ sth (in)** *payám ávardan; peik e... budan. //In noávari payámávar e ruzgár e márád*/* [computer] *bud.//*

heraldic adj *vábaste be newánhá va xánevádehá ye dárá ye newán e bozorgi.*

heraldry n *bar-resi ye newánhá ye (sarafrázi ye) xánevádegi va tárixce ye dudemánhá ye xánevádehá ye kohan.*

herb n *urvar* [besanjid bá "urvar" Avestáyi (EDPL); váw* [<váw, Gilaki]. //Pune va webet/ wevid/ wivid az urvarhá*/ váwhá* hastand.//*

herbaceous border *báqce ye giyáhán e páydár*

herbage n *vástar [<Avestáyi, "vástryu"]; marqzári, urvar*, váw**

herbal adj *urvar*, váw*. //darmán bá urvarhá*/ váwhá*; dáru ye giyáhi; giyáhdarmáni; váwdarmáni*//*

herbal n *ketáb e darmán bá/ dáruhá ye giyáhi/ bá urvar/ váw; ketáb e darmán e giyáhi*

herbalist n *urvarpezewk* [az Avestáyi (EDPL)]*

herbicide n *urvarkow*; váwkow*; vástarkow*; giyáhkow [baráye riwe bengarid be* "herb"*]*

herbivore *giyáhxár*

herbivorous *giyáhxár*

herculean *pahlavan, tahm, Rostam. //kár e Rostam/ pahlavánán; kári tahm/ pahlaváni//*

herd n **1** *galle, gaváre (ZBP, C1338); gabáre (ZBP, C1733); fasile, "ze har su ke budaw fasile yale -- be wahr andarávard yeksar gale." (ZBP, L6684 SF); "(Farroxi) "zud dastár az sar forugereft xiwtan rá dar miyán e fasile afkand va yek galle dar piw kard..." (Cahár Maqle ye Aruzi ye Samarqandi) (ZBP, C3183); rame; zarang (= galle ye asb) (ZBP, C7580 FM).* **2** **the herd** *(xárdári) mardom; gusfandán; galle; rame, "hamin xoráfát ast ke galle ye ádami záde rá dar dourehá ye tárixi qadam be qadam ráhnamáyi kard va..." (Sádeq e Hedáyat; dibáce ye Nirangestán, 1334).* //(the common herd) *galle ye mardom./ Baráye in ke be cewm nayáyad* [noticed] *bá rame qáti gawt.//*

herd v **1** *gallevár rándan/ piwraftan. //Zendániyán rá gallevár savár e kárvándudi kardand.//.* **2** *wabáni/ cupáni/ galledári kardan. //Cupáni ke galleaw rá mipáyad.//*

herdsman n (pl **herdsmen)** *cupán, wabán*

herd instinct *hamrang e mardom budan yá raftár kardan gallevár zistan; gusfandvár zistan*

here adv **1** (**a**) *(bá kárváźe yá pas az band e kárváźe) injá, idar. //Injá miziyam.; Fardá az injá miravim.; Tá injá poraw kon!; (bogzár) az injá beravim.; Kive*/ quti rá injá bogzár/ idar bene!//.* (**b**) *//Biyá otobus/ masráde* ámad!; Bebin/ biyá! dáre miyád!; Biyá peidáwun wod!; Biyá residim!//.* **2** *dar injá; idar. //Dar injá soxanrán dami derang kard tá cizi benuwad/ labi tarkonad//.***3** *baráye fewár nahádan bar cizi yá kasi, piw yá pas az námváźe miáyad. //Biyá u dust e man ast* [my friend here]*; In náme rá* [this here letter] *mixásti?//.* **4** **here and there** *jábejá; injá va ánjá.* **here below** *(soxanvari) dar in zamin e xáki; in jahán. //Baráye ánáni az má ke dar ruy e in zamin e xáki mándeand zendegi hamconán piw miravad./* **here goes**... *(anáyin) (baráye in ke beguyand aknun kasi mixáhad dar be kári wegerf yá bimgin bezanad) ...va aknun...;* **here to sb/ sth** *(nuw e ján; nuw...!). //*(Here's to the bride!) *Be tandorosti ye bayu/ arus nuw e ján!;* (Here's to your future happiness) *Nuw baráye wádmáni ye áyande ye womá!//.* **here, there and everywhere** *(dar) hamejá; sarásar.* **look here** *(baráye nekuhew yá náhamdástáni) Nabábá!; Uno besse!. //Uno besse! In cizi nist ke man zabán dádam!//.* **neither here nor there** *bi arj. //In soxan pák bi arzew ast!//*

here **1** *wegeft-váźe, baráye farmán yá behuw dáwtan e kasi. //Biyá, bogzár manbebaramaw!//.* **2** *(hengám e hast-nist/ has-nis kardan) hast!/ Nist!*

hereabouts, hereabout adv *haminjá; hamin dourobarhá*

hereafter adv **1** *(dar gate*há ye dátikáni*)* [legal documents] *az in pas.* **2** *dar áyande*

the hereafter *áyande, zendegi ye mainavi/ minuyi/ zendegi ye pas az marg*

hereby adv *idar, darinjá*

hereditary (adj) *bá/ be gouhar, gouhari, "javán garce dáná bovad bágohar -- abi ázmáyew nagirad honar." (ZBP L6268 SF); pedrik* [besanjid bá "paitrika" <Sanskrit]. //viźegihá ye roxsár e pedrik*; bávarhá ye pedrik* begouhar/ pedrik*; In bimári begouhar/ pedrik* ast; cemhá* [factors] *ye begouhar/ pedrik*//.* **2** *(páygáh e) gouhari/ pedrik*. //wahriyári* [ruler] *powtdarpowt/ pedrik*//*

heredity n **1** *(viźegi ye darreside be bacce, az pedar yá mádar) pedrik* [besanjid bá "paitrika" <Sanskrit]; //cemhá* [factors] *ye pedrik*//.* **2** *gouhar*

herein (adv) *dar in gate** [document]

hereof (adv) *(bástáni) az in*

heresy n **1** *kajdini (M. Moqaddam), áwmuqi, irangi* [<Pahlavi, (ZBP, C3310, MK, BF)]; ahlomuqi, [<Pahlavi, ahlomuqi (ZBP, C3310, MK)]; zandiki* = zandiqi (ZBP, C7044); jodrewtegi; jodrastegi (ZBP, C7098, MK); jodkáregi (ZBP, C2123 FM). //Kajdini ye/ jodrewtegi ye/ zandiki ye Protestánhá ye kohan/ áqázi//].* **2** *(dárá ye bávarhá ye) kajdini, zandiki, áwmuqi, jodrewtegi. //gonáhkár be zandiki/ kajdini budan//*

heretic n *kajdin (M. Moqaddam), áwmuq, irang, alomuq, zandik, zandiq, jodrewte, jodraste, jodkáre (baráye ábewxorhá bengarid be* "heresy"*)*

heretical adj *kajdin (M. Moqaddam), áwmuq, irang, alomuq, zandik, zandiq, jodrewte, jodraste, jodkáre (baráye ábewxorhá bengarid be* "heresy"*)*

heretical adv *kajdináne (M. Moqaddam), áwmuqáne, irangáne, alomuqáne, zandikáne, zandiqáne, jodrewtegáne, jodrastegáne, jodkáregáne (baráye ábewxorhá bengarid be* "heresy"*)*

hereto adv *(bástáni) bed-in...*

heretofore adv *(beáyin) tá konun; piwtar*

herewith (adv) *(beviźe dar bázargáni) (beáyin) hamráh e in; be peivast (náme, baste va digar cizhá). //Xáhewmand-am barge ye peivast rá por konid.//*

heritable adj **1** *darreside az pedar yá mádar; pedrik*/ pedriki* [besanjid bá "paitrika", Sanskrit]*. **2** *pedriki*; pedrik* taván budan*

heritage n *bázmánde (ye niyákán), "dar kárnáme ye Ardawir e Bábakán" ke yeki az bázmándehá ye zamán e Sásán ast ávarde miwavad ke..." (ZBP, L3047 NKZZF); rig (ZBP, C4852); abarmánd* = barmánd* (ZBP, C7643 BF). //Rig e/ morderig e/ abarmánd e soxan e má.* [literary heritage]*/ In sáxtemánhá ye kohan páreyi az rig e/ morderig e/ abarmánd* e mardom e kewvar ast.//*. **2** *(kohne wode yá beáyin) morderig; pedargán; mádargán (ZBP, L1849)*

hermaphrodite n *narmá*; narmágin*; piyáźen* [<Hourámi/ Kordi piyá + źen]*

hermaphroditic adj *narmá*; narmágin*; piyáźen* [<Hourámi/ Kordi piyá + źen]*

hermeneutics n **1** *zand (besanjid bá Zand e Avestá) [Zand o Pázand]*. **2** *zandwenási*

hermetic adj *kip*

hermetically (adv) *kip, xub baste. //kive*háyi/ qutiháyi ke kip baste wode//*

hermit n *guwenewin, "do'á ye guwenewinán balá begardánad -- cerá be guwe ye cewmi be má neminegari?" (Háfez)*

hermitage *guwe (ye denj)*

hernia n *qori, dabbe, goftár e nuzdahom andar fatq va qile ki qor guyand va be wahr e man dabbe xáye guyand (ZBP, L5568 ZX); fáki [<Gilaki, fáki]; fonj/ fanj (ZBP, C399 FM)*

hero n (pl **heroes**) **1** *gav, qahremán, gahremán, kahremán (ZBP, C1745), yal, wir, pahlaván, gord, kond (ZBP, C51660), kondágar, ir (ZBP, C3307 MK, BF); //con gordán paziráyi wodan, qahremánáne/ gordáne mord; to wir e man-i//*. **2** *mardáne, gord, qahremán, kahremán. //gord e/ qahremán e matal//*

heroic adj **1** (**a**) *gaváne, gordáne, qahremáne/ qahremáni, wiráne.* (**b**) *con/ vábaste be gaván/ gordán/ wirán/ qahremánán. //mathá** [myth] *ye gordáne//*. **2** *xeili bozorg. //tandisi saxt bozorg/ qulásá//*

heroically adv *gaváne, gordáne, qahremáne*

heroics n **1** *soxanán e/ kerdár e qahremáni/ gordáne/ pahlaváni. //Niyázi be conin soxanán e/ kárhá ye* [indulge in]*/ kárhá ye gordáne nist/ Niyázi be conin qahremánbázihá nist.//*

heroic verse, *niz* **heroic couplets** *be sabk e wáhnáme*

heroin n *heroyin (dáru ye xeradpuw* [narcotics]*)*

heroine (n) *gav/ gord/ qahremán/ gahremán/ yal/ wirzan, zan e qahremán (dar barábar e gordmard, va mánand e án)*

heroism n *gavi, qahremáni, kahremáni, yali, wiri, kondáyi, kondágari, iri, gordi. //kári saxt qahremáni/g ordáne/ wirdeláne//*

heron n *lulegorg [<Gilaki, lulegurg] = butimár; tuloy [<Gilaki, tuloy], parandeyi az xáneváde ye* "Hardeidae".

heronry n *butimárestán; tuloyestán**

hero-worship (v) *gordparasti, qahremánparasti. //Setáregán e musiqi ye mardompasand* [pop-stars] *ke haváxáhánewán ánán rá con gordán miparastand.//*

herpes n *tabxál, "va hargá xodávand e tab... rá bar bini va lab bosrhá baráyad... va [in] rá be Pársi tabxál guyand." (ZBP, L5376 ZX)*

herpes zoster *bengarid be "*shingles"

Herr n (pl **Herrer**) *(váźe ye Álmáni) áqá, xáje*

herring n (pl **herring**, *yá* **herrings**), **1** *wáhmáhi, be námhá ye dánewik e* Clupea harengus pallasi, *va* Clupea harengus. //*do wáhmáhi ye táze; máhigirán e wáhmáhi//*. **2** **neither fish, flesh nor good red herring** *bengarid be "*fish[1]".

herring-bone n *(báft e) tiqmáhi; con tiqmáhi báftan*

herring gull *morq e daryá, benám e dánewik e* Larus argentatus

hers *bengarid be* "her".

herself *(harvenám e bázgawti/* reflexive pronoun*)* **1** *xod, xodrá, bexod, bexodaw. //bexod ásib zad.; Báyad be xod sarafráz báwad.//*. **2** *(baráye fewár ávardan be "xod"). //Noxost-vazir xod/ xodaw dar newast bud./ Xod/ xodaw án ágáhi rá be man goft.; Xod e Susan rá dar bázárce didam.//*. **3** **(all) by herself** (**a**) *tanhá, tanháyi. //Tanhá miziyad//*. (**b**) *betanháyi, dast tanhá. //Xodaw tanháyi/ dast-tanhá mitavánad yaxcál rá vaw* konad/ dorost konad.//*

hertz n *(kutáh wode* **Hz** *)Herts (yekkán e basámad* [frequency] *barábar e yek gawt dar vipál** [one cycle per second]

he's **1** he is, *u hast. bengarid be* "Be". **2** he has, *u dárad, bengarid be* "have".

hesitancy n *derang, "co man bá sepáh andaráyam be jang -- nabáyad ke báwad womá rá derang." (ZBP, L6143 SF); dodeli*

hesitant adj *dodel, derangi, "Co Bahrám e yal Rumiyán rá nadid -- derangi wod o xámowi bargozid." (ZBP, L4648 SF); dodeli, "...ru be xod konad va az ráh e doruyi va dodeli bázdárad." (ZBP, L7597 DTH); pásoxi, raftári, áváyi, soxanráni dodel/ derangi; //dar dastine nahádan bar in dodel-am.//*

hesitantly (adv) *bá dodeli; bá derang*

hesitate v **1** **hesitate (at/ about/ over sth)** *dodel budan; dodeli kardan; derangi budan/ wodan/ gawtan, "Co Bahrám e yal Rumiyán rá nadid -- derangi wod o xámowi bargozid." (ZBP, L4648 SF). //Biderang pásox dád.; Hanuz darbáre ye peivastan be viyand** [expedition] *dodel ast;Dar hic ciz/ kár dodeli newán nemidahad/ derang nemikonad.; Piw az paziroftan e conin piwnahádi andaki derang/ derangi mikonam.//.* **2** *xáhán nabudan, dodel budan. //Nemixáham/ dodel-am ke* [I hesitate to...] *baráye puwák in hame pul hazine konam.; Agar gereftári dáwti dodel nabáw va be má begu.//*

hesitation n **1** *derang, "co man bá sepáh andaráyam be jang -- nabáyad ke báwad womá rá derang." (ZBP, L6143 SF); dodeli. //Bi kamtarin derangi/ dodeli paziroft.; Jáyi baráye dodeli/ derang/ inpá ánpá kardan nist.//.* **2** *derang/ dodeli/ inpá ánpá kardan. //Hengám e soxanráni, deranghá ye farávánaw báwandegán* [the audience] *rá ázord.//*

hessian n *párce ye kanafi, guni, párce ye guni*

het adj, **(be/ get) het up (about/ over sth)** *(anáyin) áwofte, barangixte, sarásime. //Az ce ruy candán sarásime-yi?//*

hetero-, *(piwvand, dar vážehá ye serewte) jodá; jod-, (besanjid bá* "Homo-"*)*

heterodox adj *irang* (ZBP, C3310 MK); jodkáre, (ZBP, L2123 FM). irangi*; jodkáregi* [heterodox opinion]*; irang*/ jodkáre* [heterodox person]

heterodoxy (n) *irangi*, jodkáregi*

heterogeneity n *náhamgeni, gunáguni, jurájuri, jurvájuri; áw e wolleqalamkár*

heterogeneous adj *náhamgen, gunágun, jurájur, jurvájur, wolleqalamkár. //mardomán e gunágun e Ámriká//*

heterogenously adv *náhamgen, gunágun, jurájur, jurvájur, wolleqalamkár*

heterosexual adj, n *(mard e) zandust, (zan e) marddust; jodmarz* [jod, (EDPL) + marz <marzidan]; vimarz* [vi-, (EDPL)]*

heterosexuality n *jodmarzi*; vimarzi*; zandusti*, marddusti**

heterotaxia n *nákwáni [nák* (mal-, bad) + *wán bázgardid be (EDPL)]*

heterotaxic adj *nákwánde**

heterotopia n *nábejáyi*

heterotopic adj *nábejá*

heterozygous adj *do toxme; do toxmaki, jodtoxme**

heuristic adj *vábaste be wive ye ámuzew e viže ke dar án wágerd rá vámidárand cizhá rá xod yáfte yád girad; xodámuzi*

heuristics n *wive ye ámuzewi ke dar án wágerd rá vámidárand bá ázmunhá ye piwin xod, ráh e dorost rá biyábad.*

hew v (pt **hewed**, pp **hewed** or **hewn**) **1** *(bá tabar/ wamwir) boridan. //bá tabar cub boridan; Dowmanaw rá (bá wamwir) tekke-tekke kard.//.* **2** **hew sth (down)** *zadan, boridan va andáxtan; ušanidan, = oušanidan = uzadan [riwe ye aknun "oušan-, ouzan-, uzan-,) "ázáde rá mayázár, con ázordi biyuzan." (Amsál o Hekam e Dehxodá). //deraxtán rá zadan va andáxtatan/ uzadan//.* **3** *táwidan, táwtan, taráwidan. //alvár e dožtaráw/ naxaráwide/ nataráwide//.* **4** **hew (away) (at/ among sth)** *(tabar/ wamwir) zadan bar..., //Be tane ye deraxt tabar mizad.//.* **5** **hew sth across/ through, etc (sth)** *bá boridan sáxtan; taráwidan; táwidan; táwtan. //az miyán e jangal gozari boridand/ taráwidand.//.* **hew sth away, off, etc** *boridan va andáxtan. //wáxehá ye xow rá boridan va andáxtan//.* **hew sth out** *bá saxtkuwi sáxtan; baráye xod bá saxtkuwi ráhi dar zendegi bázkardan/ dastopá kardan//*

HEW *(kutáhwode dar Ámriká) Vezárat e Behdári, Ámuzew va Parvarew/ farhixt va Behzivi* [welfare]

hewer n, *...-taráw; kasi ke káraw boridan/ zadan/ taráwidan ast. //zoqál (sang)taráw.//*

hex(a)-, *(dar váźehá ye serewte) wew. //*hexagon, *(wewbar);* hexameter *wewpasávandi//*

hexagonal adj *wewbar, wewguw, peiáhu (ZBP, L4176); wewpahlu, "con panjpahlu rá moxammas guyand va wewpahlu ke mosaddas xánand." (ZBP, L120, TT)*

hexameter n *wewpasávandi*

hey interj *(wegeftváźe)* **1** *hán!, "Hán ey del e ebratbin- az dide nazar [negah*] kon hán!, Eiván e Madáyen rá- áyine ye ebrat dán." (xáqáni); "Ey ke dastat miresad, kári bekon -- piw az án kaz to nayáyad hic kár," (Sa'di); "Náser e Xosro ze ráhi migozawt- mast o la-ya'qal na con meyxáregán, Did qabrestán [gurestán*] o mabraz ruberu- Báng barzad goft hey nozzáregán, Ne'mat e donyá o ne'matxárebin- Inw ne'mat ánw ne'matxáregán.". //Hey biyáyid injá! in rá bebinid!"//.* **2** **hey presto** *hey. //Yek tekke sim rá dar qofl gardándam, hey bebinid, dar báz wod.//*

heyday n *zamán e/ ruzgár e kámyábi/ borobor. //Ruzgár e boroboro-aw ávázexán e námvari bude.; Kárvándudi ye boxári dar sade ye nuzdah boroboro dáwt.//*

HF *(kutáhwode, vákive*/ rádiyo) porbasámad, niz bengarid be* "LF"

HH *kutáh wode baráye "* His/ Her Grace", *"válágohar". //Válágohar Wápur Rostam e Fardin//*

HH *kutáhwode baráye* **1** His/ Her Highness *válágohar. //Válágohar Wázde ye/ Wáhzáde ye Wirázi//.* **2** His Holiness *, Xodáygune/ Válágohar; Awu. //Xodáygune/ Válágohar Páp/ Awu Zartowt//*

HGV *kutáh wode (dar Engelestán) baráye* "heavy goods vehicle", *rádehá* ye geránbár/ bárkew con, Kámiyon, Masráde*/ Otobus*

hi *(wegeftváźe, beviźe dar Ámeiká).* **1** *(darÁmriká)* Hi!/ Hi there! *Dorud!*[Hello!] **2** *(Dar Engelestán =* Hey*)*

hiatus n **1** *wekáf, cák, wekast, gosal.* **2** *(zabánwenási) káf*

hibernate v *zemestán xábidan*

hibernation n, **go into hibernation** *zemestánxábi. zemestánxábi kardan; zemxos*/ zemxosbidan** (v) *[zem* = zemestán + xos <Gilaki, xus, buxus* (sleep!)*; Ábxus]*

hibiscus n *bámiyán, bámiye, giyáhi az gune ye*, "Hibiscus"

hiccup, hiccough n **1** (**a**) *sekseke, golije (ZBP,C541); hokem hake, hokce, hokhak [<Lori (ZBP, C2027)]; varnisk* (ZBP, C695); zaqang, źaqang (ZBP, C7022); sakide, "sakide yá az cizi bovad ke bewkanjad me'de rá con xelti tiz yá dáru ye tiz con pelpel yá az tamaddodi bovad yá..." (ZBP, L7087 HM). //boland sekseke/ golije kardan//.* (**b**) **hiccups** *sekseke, golije. //Candán xandid ke sekseke/ golije oftád//.* **2** *(anáyin) derang, gir, gereftári. //dar dastgáh e peikemán andaki gir/ derang piwámade.//*

hiccup, **hiccough** v **1** *sekseke kardan, hokce zadan*

hick n **1** *(anáyin, xárdári, beviźe dar Ámriká) deháti, nádán.* **2** *deháti, powtekuhi. //*a hick town, *dekure, powt e kuh//*

hickey n *(anáyin, dar Ámriká) másmásak.* **2** *lakke, juw. //lakke ye/ já ye buse yá makidan.* /She has hickeys on her neck!/ *Ru ye gardanaw lak e buse hast.//*

hickory n **1** *gerdu ye jangali ye Ámrikáyi benám e dánewik e* "Carya". **2** *cub e gerdu ye jangali ye Ámrikáyi. //Yek cubdast e/ báze ye cub e gerdu ye jangali ye Ámrikáyi//*

hidden adj *nehofte, nehoft, "bedánest Xosro ke u rást goft -- kasi rásti rá nayárad nehoft." (ZBP, L4790 SF); puwide, "bá javáb bar powt e án bedast e motamedi az áne xiw saxt puwide nazdik e Fazl ferestád..." (ZBP, L1177 TBH)*

hide[1] v (pt **hid** pp **hidden**) **1** (**a**) *nehoftan, penhánidan, penhán kardan, puwidan, "va bá mardomán begoftam ki táqat e puwidan nadáwtam..." (ZBP, L2971 AT); "bedánest Xosro ke u rást goft -- kasi rásti rá nayárad nehoft." (ZBP, L4790 SF). //Abr xorwid rá puwánd/ nehoft.; Deraxtán án xáne rá penhán karde budand.; Tapánce rá dar jib e xod nehoft. Ketábam rá yek jáyi nehofte/ penhánide/ penhán karde.//.* (**b**) *penhán gawtan. //Zud báw, bedou va penhán/ qáyem wo!; Kudak powt e kat* [sofa] *penhán wode bud.; Nám e doruqin bar xod naháde, xod rá penhán karde bud/ nehofte bud.; Mardi ke peyaw budand dar jangal penhán gawt.//.* **2** **hide sth (from sb)** *az kasi penhán kardan/ dáwtan. //Kuwid sahewhá* [feelings] *ye xod rá penhán konad/ nenonbad.; Áyande bar má puwide/ nehofte ast./ Soxanánaw maini*yi/ payámi nehofte dar bar dáwt//.* **hide one's light under a bushel** *az kamruyi yá... tavánáyihá ye/ arvandihá ye xod rá penhánidan/ penhán kardan/ nehoftan/ benamáyew nagozáwtan.//*

hide n (US, **blind**) *kamingáh, nehángáh, penhángáh, pasale*

hide[2] (n) **1** *carm, pust, newime (ZBP, C6762), kimoxt, “bedán já rafte har kas xorrami rá -- co dibá karde kimoxt e zemi rá.” (ZBP, L7672, Vis o Rámin); davál (ZBP, C7169 FM); xám. //cakme ye carm e gávmiw* [buffalo]*//.* **2** *(anáyin- bewuxi) pust (e ádam/ mardom).* **neither hide nor hair of sb/ sth** *na nám na newáni/ newán az kasi/ cizi budan. //Sarásar e hafte hic nám o newánaw nabud.//*

hide-and-seek n *qáyem muwak, qáyembáwak*

hidebound adj *(xárdári) maqz e gac dáwtan; áyinparast, kutahbin. //áyinparasti/ kutahbini; divánsálárán* [bureaucrat] *e xowkmaqz; hanvari/ tudeyi* [society] *xowkmaqz ke din dastopáyewán rá baste.//*

hideous adj *zewt, zanande, harásangiz, anar. //ágrefti* [crime]*, roxsári, hayáhuyi* [noise]*, jánevari anar/ zewt; (anáyin) Rangháyi ke bargozideand saxt zanande ast.//*

hideously adv *zewt, zanande, harásangiz, anar. //saxt az rixt oftáde* [deformed] *va zanande//*

hideousness n *zewti, zanandegi, harásangizi, anari*

hide-out n (US also **hideaway**) *penhángáh, pasale, hoft [besanjid bá "hoftan" (ZBP, C7772 BF)]. //penhángáh e/ pasale ye cerikhá dar kuhestán)//*

hiding[1] n, **go into/ come out of hiding** *penhángawtan; áftábi wodan.*
in hiding *penhán, puwide. //Yeksál penhán mánd.//*

hiding[2] n **1** *kotak. //pedaraw xub kotakaw zad.//.* **2** **on a hiding to nothing** *(anáyin) kasi rá hic gune baxt e kámyábi nabudan*

hiding-place n *penhángáh, nehángáh, pasale, hoft* [besanjid bá "hoftan" (ZBP, C7772 BF), kaval (ZBP, C1778 FM); guwe*

hie v (pt **hied**, **hieing/ hying**), **hie oneself to sth** *(bástáni yá be wuxi) tond raftan. //Tond/ tondi boro be otáqat!//*

hierarchical adj *yek hanvar e/ tude* [society] *ye zinebandi-wode; yek dastgáh* [system] *e/ sázmán* [organization] *e zinebandi-wode*

hierarchy n *dastgáh e zinebandi wode az forupáye tá bolandpáye. //Páygáh e bolandi/ váláyi dar sarrewtedári* [management] *dárad.; Dar radebandi ye hame ye jándárán dastgáh e zinebandiwodeyi hast.//*

hieratic adj **1** *nevewtár e bástáni ye gepti sádetar az peikar-dabire*/ hieroglif/ uzvárew* (ZBP, C830).* **2** *hirbedi* [sacerdotal] *(M. Moqaddam).* **3** *saxt beáyin*

hieroglyph n **1** *peikardabire* (ye Gepti).* **2** *uzvárew (ZBP, C830)*

hieroglyphic adj *nevewte wode be peikardabire**

hieroglyphics n *peikardabire*. //(ramz e) peikardabire* ye Gepti rá bázgowudan; Dastnebewte-aw xarcangqurbáqe ast.//*

hi-fi adj = high fidelity. *huvák*. //valghá* [records] *ye huvák*; navárhá ye/ rádiyo ye/ vákive* ye huvák*//*

hi-fi n *dastgáh e huvák*. //Dastgáh e huvák* e nou-am rá báyad bewnavi.//*

higgledy-piggledy (adv, adj) *(anáyin) (biwtar be rixt e gozáre* [predicate] *áwofte, darhambarham; behamrixte. //Parvandeháyi ke darhambarham dar daftar* [office] *rixte.//*

high[1] adj (**higher, highest**) **1** (**a**) *boland, borz, "co ámad be nazdik e án borz kuh -- befarmud tá bázgardad goruh." (ZBP, L4687 SF); yek capar* [fence] *e, piwáni ye boland, kuhi borz; páwne-boland; Bolandi ye Kuh e/ Tárek e Everest cand ast?//.* (**b**) *boland. //putin e/ muze ye sáqboland tá zánu/ cakme; borzá ye/ bolandi ye án divár do metr ast.//.* (**c**) *boland, bálá. //ásmáneyi* [ceiling]*/ rafi* [shelf] *boland; dar borzáye bálá parváz kardan/ Xeili bálá parváz kardan//.* (**d**) *boland. //pirhani yaqeboland//.* (**e**) *boland. //wirje az bolandi; zadan; tup rá haváyi zadan//.* **2** *bálá, válá, borz. //afsari/ páyvari válápáye; mardi bolandpáye; parvandeyi rá be dádgáhi bálátar ferestádan/ bázgardándan; mardomán e rade ye/ taráz e bálá; borzpáyegán/ az má behtarun* [high society]*//.* **3** *bálá, harjá juri tarjome miwavad. //(baháyi) gerán; xeili garm; tab e tond; xeili tiz/ tond; tondbád, zendegi ye taráz e bálá* [standard]*; voltáye bálá; fewár e xun e bálá; setáyew e faráván; be bahá ye ján besyári az mardom tamám wodan; xeili omidvár-am dar ázmun kámyáb wavam; be názoki ye/ bárikbini* [accuracy] *ye niyáz budan; wádán budan* [high spirits]*; yek namáyande ye/ hamvand e kahestán** [Congress; Senate] *e xowke-áyinparast* [a high Tory]*//.* (**b**) *geránbahá, porarzew, bozorg. //sar e gero ye bozorgi bázi kardan* [high stakes]. *(dar ganjafe/ bargbázi) bozorgtarin bargam dah ast.//.* (**c**) *báddasti; gazáf; gondeguzi kardan; báddasti kardan* [indulge in high living]*//.* (**d**) *válá. //ármánhá ye válá dáwtan/ zani pársá//.* (**e**) *arj. //baráye kasi arj e faráván dar cewm dáwtan.//.* (**f**) *ouj, oug; behtarin. //behtarin páre ye (mehmáni ye) wab.//.* **4** *(baráye not e musiqi) zir, jir*

(ZBP, C7075 FM). //ává ye zir e/ jir e yek kudak; án esvar/ not baráyaw xeili zir/ jir bud.//.* **5** *gol e; pák reside; ...feráx [con "be garmgáh e feráx" (Tárix e Beihaqqi)]; harjá juri tarjome miwavad. //nimruz e feráx; garmágarm e tábestán; tábestán e feráx; miyán e/ celle ye tábestáne//.* **6** *dande ye sabok [dar ráde*/ máwin]. //Aknun ke dári tondtar miravi mitaváni bezani tuy e dande ye saboktar//.* **7** *(baráye guwt va mánand e án) bu gereftan; kamkam gandidan. //guwt e barxi parandegán e wekár rá candán negahmidárand tá bu begirad* [until they are high] *sepas mipazanad.//.* **8** **high (on sth)** *wangul, mast, mang, parváz. //bang zade va mang budan//.* **9** **be/ get on one's high horse** *(anáyin) barmanewi kardan.* **have/ give sb a high old time** *(anáyin) xowgozarándan.* **high and dry** *(baráye kawti) sargardán, be gel newaste; //(pendárin) dar kewvari bigáne bipul, va sargardán raháyaw kard.//.* **high and mighty** *(anáyin) gostáx, barmanew. //Niyázi nist candán bá man gostáxi koni!//.* **high days and holidays** *jawn, jawnváre.* **high jinks** *(anáyin) wuxi va xande ye porhayáhu.* **high dungeon** *xawmgin va bizár. //Bá xawm o bizári raft.* **in high places** *bálábáláhá; miyán e kalle-gondehá. //Miyán e kallegondehá dustáni dárad.//.* **small, stink, etc to high heaven** (**a**) *bu ye gand e cizi be ásemán residan//.* (**b**) *saxt biázarm/ tarmanew* [dishonest/ corrupt] *budan. //Bu ye gand e án naqwe* [scheme] *be ásemán reside.//*

high[2] n **1** *bálátarin marz; bálátarin (taráz bá) womáre. //Pársál sud be marz e bálátar e novini resid.//.* **2** *pádvoy* [jáyi ke fewár e havá bálá ast] Pádvoyi* dar Orupá ye nimruzi* [southern] *máye ye án miwavad ke hamejá havá áftábi va xub gardad.//.* **3** *(zabán e kuce) parváz (peiro ye kárbord e dáruhá ye xeradpuw).* **4** **on high** (**a**) *cálák; bolandi, borzá. //Kuhnavardán az cák/ bolandi be páyin xire gawtand.//.* (**b**) *dar ásemán. //Xodá ye ásemánhá; Án dożaxtari rá kár e xodá dánestand ke az ásemán forud ámad.//*

high[3] adv **1** *bálá; //dar án bálábáláhá gerdgerd parváz mikard/ micarxid.; Bálátar az in nemitavánam bepparam/ bejaham.; Dar án dálá** [company] *hargez be jáy e váláyi naresid.; jáhjuyi kardan* [aim high]*; jáhju budan; bolandparvázi kardan; bahá ye gaáfi pardáxtan.//.* **2** *(baráye ává) zir, jir. //be án jiri/ ziri nemitavánam bexánam.//.* **3** **be/ stand high in sb's favour** *dar cewm e kasi arj e faráván dáwtan.* **high and low** *zirozebar; hamejá; sarásar. //donbál e qalamam hamejá rá gawteam/ zirozebar kardeam* [search high and low]//. **play high** *barg e xál e bálá rukardan.* **run high** (**a**) *bálá ámadan e áb e daryá; avarkár* ámadan.* (**b**) *be wur ámadan; táfte gawtan. //bá nazdik wodan e gozinew hame táfte gawtand//*

highball n *(dar Ámriká) báde (ye ámixte az áb e káni, va digar nuwábehá ye meymand bá yax dar jámi deráz)*

high-born adj *aviże*

highboy n *dar Ámriká, bengarid be* "Tall boy"

highbrow n *(biwtar xárdári) "dánewmandnamá", "ostád", "farhanginamá", "ahle-fazle"*

highbrow adj *namáyew e/ námehá ye/ ketábhá ye farhanginamá; delbastegihá* [interests] *ye mardomán e "ahlefazle"*

high chair *cárpáye ye boland viże ye cáwt e kudakán*

High Church *(dar Engelestán) áxundsálári/ pristársálári*

High-Churchman n (pl **high-Churchmen**) *Abarpristár*

high-class adj **1** *dareje ye yek. //yek sofrexáne ye dareje ye yek//.* **2** *az rade ye bálá; bolandpáye*

high colour/ color *roxsár e sorx, sorxruy, golandáxte*

High Commission *Bayaspáni ye Kewvarhá ye hamsud dar kewvari digar* [embassy of a Commonwealth Country]

High commisioner *bayaspán* e/ ferestáde ye (kewvarhá ye hamsud)*

High Court; **High Court of Justice** *dádgáh e Mahin*

higher animals, plants, etc *jánevarán e/ giyáhán e rade ye bálá/ bálide*

higher education *farhixte ye dánewgáhi*

higher explosive *abarterekná*; barterekná**

high-falutin *gazáf. //andiwehá ye gazáf; zabáni gazáf//*

high fidelity, *niz* **hi-fi** *huvák* [hu (EDPL) + vák (EDPL)]*

high-flown adj *gazáf, porbád*

high-flyer, high-flier n *bolandparváz, jáhju*

high-flying adj *bolandparváz, jáhju*

high-frequency (*kutáhwode* **HF**)

High German *zabán e (nevewtári va goftári ye) álmáni ye ostá*

high-grade adj *dareje ye yek. //benzin e dareje ye yek//*

high-handed adj *xodkáme, sarexod. //*a high-handed action, *xodkámegi/ kári sarexodi//*

high-handedly adv *xodkámegáne, sarexodi*

high-handedness n *xodkámegi, sarexodi*

highjack v **1** *....robudan va gerougán gereftan. //Havápeimá rá hengám e parváz be Páris robudand.//.* **2** *az rádeyi*/ máwini/ delijáni kálá dozdidan.*

highjack n *robudan va gerougángiri*

highjacker n, *...-robá; (havápeimá)robá; gerougángir*

highjacking n *az (havápeimá)robáyi va gerougángiri jelougiri kardan.*

high jump **1** *hamávard parew e bolandi/ borzá. //dar hamávard e parew e borzá hanbázi/ bázi kardan.//.* **2** **be for the high jump** *(anáyin) (bu ye án miáyad ke/ gomán e án miravad ke) saxt guwmál gardidan. //Agar hengám e dozdi mocat rá begirand saxt guwmál miwavi.//*

highland adj **1** *faráz, "va hájat man be to na bimári ast ke az bahr e u áfiyat xáham valikan mobtalá wodim bedánce resid az qaht va kam budan e cárpáyán va be hickas bázgorixt natavánim magar be to, má rá be báráni arzáni dár va faráz va hámun tar kon va má rá asir e áb makon." (ZBP, L2002 TB).* **2** **Highland** *sarzaminhá ye kuhestáni ye Eskátland.;* **highland dress**, *pirhan e mardán e kuhnewin (e Eskátland).* **highland catlle** *gáv e nežád e kuhestáni (ye Eskátland)*

highland n *sarzamin e kuhestáni ye (yek kewvar)*

highlander *kuhnewwin (e Eskátlandi)*

Highland fling *guneyi raqs e/ vawt e sarzaminhá ye kuhestáni ye Eskátland*

Highlands *baxw e kuhestáni ye Eskátland.*

high-level adj *bolandpáyegán; sarán; bozorgán. //goftoguhá ye sarán/ anjoman e/ newast e sarán* [high-level...]

high-level language *zabán e márádik* e/ kámpiyuteri ye hanjár; zabán e borzpáye//*

highlife (n) *musiqi va páykubi/ vawt e mardompasand (dar Áfriqá ye xorvaráni* [western]*)*

highlight n **1** *behtarin baxw/ páre; wurangiztarin baxw...; ján e... gol e…; barjestetarin baxw e...; Behtarin baxw e gawt e má didár e káx bud.; Behtarin baxwhá ye hamávard rá emwab dar jamjám*/* TV *newwán midahand.//.* **2** (**a**) *baxw e rouwan e yek peikare.* (**b**) *(baráye mu) sáyerouwan; rang e rouwan, dorange.*

highlight v **1** *be wiveyi cewmgir namáyew dádan; saxt be... parvá kardan. //barnámeyi dar jamjám*/* TV *ke gereftárihá ye mardomán e bikár rá be wiveyi cewmgir newán midahad.//*

highlighter n *bá qalam e rangi nevewteyi rá barjeste newán dádan.*

highly adv **1** *saxt, xeili. //celpardi*/ filmi saxt girá; xeili wavá* [probable] *budan; saxt vágir dáwtan; besyár átawgir budan. // Kálháyi ke benamáyew nehádeand hamgei saxt gerán-and.//.* **2** *xeili xub. //dar cewm e kasi* [think] *arj e faráván dáwtan.; az kasi saxt be niki yád kardan//*

highly-strung adj *zudranj, átawin*

high-minded adj *pársá, válámanew, borzmanew*

high-mindedly adv *pársáyáne, válámanewáne, borzmanewáne*

high-mindedness n *pársáyi, válámanewi, borzmanewi*

highness n, *biwtar* **Highness** *válágohar. //Válágohar Parviz e Yazdgerd//*

high octane n *benzine poroktán/ dareje ye yek*

high-pitched adj **1** *ává ye zir/.jir. //náleyi/ zuzeyi* [whine]/ *zir//.* **2** *(baráye bám) porwib*

high-powered adj *porzur, nirumand, porkewew. //ráde*yi/ máwini porkewew/ porzur; tofangi porzur; ási* [engine] *porzur//.* **2** *(baráye mardom) portaván, kárámad, taváná. //abarsoudágarán/ kárgozárán e soudágar e taváná//*

high pressure **1** *(havá ye) porfewár. //yek piwán** [front] *havá ye porfewár.//.* **2** *báfewár, porfewár, saxt. //saxt/ porfewár kár kardan; foruwandegi bá páfewári//*

high-priced (adj) *geránbahá*

high priest *mahin pristár (M. Moqaddam); (pendárin) jádugarán e fanhá ye novin*

high-principled adj *ázáde, ázarmi. //(ádami/ mardi) ázáde//*

high-ranking adj *bolandpáye; válápáye. //afsar e ártewi ye bolandpáye//*

high-rise adj *boland, borz, "co ámad be nazdik e án borzkuh -- befarmud tá bázgardad goruh." (ZBP, L4687, SF). //yek dastgáh sáxtemán e daftari ye borz/ boland.//*
high-rise n *sáxtemán e borz/ boland*
high road *wáhráh. //(pendárin) kutáhtarin ráh/ wáhráh e wádemáni/ xowbaxti rá raftan//*
high school (n) *(beviże dar Ámriká) dabirestán*
high sea; the high seas *daryá ye/ daryáhá ye ázád/ durdast*
high season *zamán e boro-boro; (zamán e) barrekowun. //Biwtar e mehmánsaráhá dar máhhá ye barrekowun baháyewán/ nerxewán rá bálá mibarand.//*
high-sounding adj *gazáf, por ábotáb*
high-speed adj *tiz, tiztak. //kárvándudihá ye tiztak//*
high-spirited adj **1** *wádán, sarzende.* **2** *(asb e) bádpá/ navand*
high spot *arjdártarin ruydád/ yád/ ciz. //arjdártarin ruydád e estár*emán* [holiday] *gawtzadan* [excursion] *bud.//*
high street *(beviże dar nám e xiyábánhá) xiyábán e wáh. //xiyábán e Rezáwáh; wáh-xiyábán e Áksford; bánkhá ye/ maqázehá ye xiyábán e wáh//*
high table *miz e náhár/ wám e bozorgán*
high tea *wám (e áqáz e wab, na dirgáh, beviże bá cáy)*
high tech adj *(anáyin).* **1** *abarfan/ abarfand.* **2** *(dar nerang** [design] *e darun e saráy) sabk e ruz*
high technology *abarfan*
high tension *abarvoltá*. //arvishá* [cables] *ye abarvoltá*//*
high tide **1** *avarkár*.* **2** *zamán e avarkár**
high treason *mihanforuwi*
high-up n *sar; bolandpáye*
high water = **high tide high water mark** **1** *rástá ye bálátarin taráz e áb.* **2** *(pendárin) ouj, oug, tárek.*
highway n **1** *(beviże dar Ámriká), wáhráh, "gar in nasihat e wáháne bewnavi Háfez -- be wáhráh e tariqat gozar taváni kard.".* **2** *wáhráh, "yá baxt e man tariq e mohebbat forugozáwt- yá u be wáhráh e haqiqat gozar nakard.". //Dar wáhráh e kámyábi gám barmidárim.//*
Highway Code *áyinnáme ye ránandegi dar wáhráhhá.*
highway man n, (pl **highway men**) *(dar gozawte) ráhdár, tuni (ZBP, C6296)*
high wire *rismán e bandbázi*
hike n **1** *ráhpeimáyi, ráh raftan (baráye nemune be páyin bengarid). //be yek ráhpeimáyi ye pánzdah kilometri raftan//.* **2** *(anáyin) afzáyew e bahá/ hazine. //Raste ye kárgari dah darsad afzáyew e dastmozd mixáhad.//*
hike v **1** *be ráhpeimáyi ye (deráz) raftan; ráh raftan, "va in harekat ki vey rá riyázat xánand tanhá bovad bi yár cun ráhraftan be wetáb va davidan va sang bargereftan va kamán kewidan va guy zadan..." (ZBP, L7062 HM). //estár** [vacation] *e ráhpeimáyi//.* **2** **hike sth (up)** *bahá/ hazine... rá bálá bordan/ afzudan (anáyin beviże dar Ámriká). //dáv** [claim] *e bimeyi rá bálá bordan//*
hiker n *ráhravande, ráhpeimá*
hilarious adj **1** *saxt sargarm konande; xeili xandedár/ xandeávar; //dástán e xandedár e ráhpeimáyiyewán/ orduraftanewán* [camping]*//.* **2** *porhayáhu va wád. //yek wappási ye/ mehmáni ye porhayáhu va wád//*
hilariously adv *saxt xandedár va wádibaxw*
hilarity n *xande ye qáhqáh; wellik e xande. //Án ágáhi rá ke be mardom dádand bá wellik e xande va wuxi* [mirth] *ruberu wod.//*
hill n **1** *tappe, paz, paj, paź, pajár; baz (ZBP, C4708); kul (ZBP, C1774); raw (ZBP, C4837) ; parandak; gole (ZBP, C1362); kufe (ZBP, C1296); kuhe. //yek rewte tappe; án xáne dar piwkuhi/ tanizeyi (ZBP, L2301 FM)/ barákuhi* [side of a hill] *neháde ast.//.* **2** *sarbáláyi; farwib. //docarxe ye xod rá dar farwib e/ sarbáláyi ye tizi* [steep hill] *bálá hol dádan//.* **3** *(beviże dar váżehá ye serewte) tappe-, -kul. //tappemurce/ murkul** [anthill]*/ tappe ye muw e kur/ muwkul/ muw-e-kul* [molehill]*//.* **4** **a hill of beans** *(dar Ámriká-anáyin) koppexástar; pawiz. //moft nemiyarzad/ yek pawiz nemiyarzad/ arzew e yek koppe xákestar dárad//.* **over the hill** *pir, ru be piri; digar javán nabudan; az ruzegár e kasi gozawte budan.* **up hill and down dale** *hamejá, sarásar. //pey e to hamejá rá gawtim.//*

hill-billy n **1** *(dar ámriká, xárdári) kuhnewin, powtekuhi.* **2** *musiqi ye mardomán e kuhnewin/ powtekuhi.*

hillock n *baz, paz, paj, paź, pajár, lou (ZBP, C1283); gili (ZBP, C1283); kotal, kufe; parandak; kufak; kuhak; kup (ZBP, C7805); kut (ZBP, C5135), (niz bengarid be* "hill"*); kehek* [váźe ye piwnahádi ye JGS, niz nám e dehi dar Ázarbáyján ast.]*

hilliness (n) *dárábudan e tappe, kuhsár*

hillside n *dámane ye kuh/ tappe; piwkuh (ZBP, L1475); tanize (ZBP, L2301); ráq; gardar (náhamvár) (ZBP, C1645); barákuh (ZBP, L2706)*

hilltop n *sar e tappe, cakád*

hilly adj *tappeyi, tappemáhur; kufesár [besanjid bá "kuhsár"]*

hilt n **1** *daste (ye xanjar/ wamwir).* **2** **(up) to the hilt** *pák; tá daste; tá náq/ tá nák; tá xerxere, harjá juri tarjome miwavad. //tá xerxere zir e vám budan; tá xerxere dar gerou budan* [mortgaged]*; Tá ánjá ke dar taván dáram az to powtibáni mikonam.//*

him *(harvenám e tan) u, án. //Kei u rá didi/ Kei didiw/ didiyaw?; Az u/ azaw bolandbálátaram; (anáyin) án kasi ke ánjá-st u-st/ xodaw ast.; Áx na, báz sarokalleaw peidá wod/ báz peidáyaw wod!//*

himself *(harvenám e tan- bázgawti)* **1** *xod, xodaw. //dast e/ ... xodaw rá borid./ Parviz báyad az xiwtan warmsár báwad.//.* **2** *xod, xodaw. //pezewk xod conin goft. Xod e kixá** [manager] *rá didi?//.* **3** **(all) by himself** *tanháyi; xod tanhá; xodaw tanháyi. //Dar án sará ye bozorg xodaw tanháyi miziyad.//.* (**b**) *tanháyi; dast tanhá. //Jávid harjur bud dast tanhá rádeaw*/ máwinaw rá vawkard*.* [repair]*//*

hind adj **1** *powt, powti. //páhá ye powti ye yek sag//.* **2** **on one's hindlegs** *(bewuxi) istáde, sarpá, harjá juri tarjome miwavad. //Kuneto/ kunat rá bejonbán yek kami kár kon!//*

hind[2] n (pl **hind** or **hinds**) *mádde-gavazn (e qermez/ hanáyi)*

hinder v, **hinder sb/ sth (from sth/ doing sth)** *jelougir kardan, bázdáwtan, "Xáb e nuwin o... bázdárad piyáde rá ze..." (ZBP, L3585 GS); kasi rá dast andar piw nehádan, "har kojá páy nehád dast nadárandaw piw..."; "co xáhad wodan dast piwaw madár..." (ZBP, L3604 GS); bandidan, "ammá barádar ráh e rowd e xiw bandid va pendáwt ke agar bá tadbir e má bandegán taqdir e áfaridegár barábar bovad..." (ZBP, L1204). //kasi rá az kár bázdáwtan; cub lá ye carx e kasi nehádan.; Nabud e mádde (ye xám) sáxt e kálá rá bázdáwt.//*

hindmost adj *(kohne wode) powt-tar; pastarin*

hindquarters n *kun va páhá ye powti; basal*

Hindi adj, n *(zabán e) Hendi*

hindrance n **1** **hindrance (to sth/ sb)** *jelogir, bázdárande, baźkam, geráte (ZBP, C1669); dámangir, dastopágir. //Barxi abzárhá ye áwpazxáne biwtar geráte-and/ dastopágire-and., tá máye ye komak.//.* **2** **without let or hindrance** *bengarid be "*let*".*

hindsight n *bázpas negaristan; vápasnegari; bázandiwi pas az ruydádi. //(má) bá wekast ruberu wodim va aknun ke bázpasminegarim mifahmim kojá kaź raftim.//*

Hindu n *hendu, "agar án tork e Wirázi- bedast árad del e márá -- be xál e henduyaw baxwam Samarqand o Boxárá rá." (Háfez); hendi*

Hindu adj *hendu*

Hinduism n *hendugari; peirovi az áyin e hendu; hendugari*

hinge n *loulá. //Dar rá az loulá darávarde báz án rá savár kon; Loulá ye darváze rouqan mixáhad jirjir mikonad* [squeak]//.

hinge v **1** *loulá dáwtan/ wodan. //Dar e powti az bálá loulá dárad va az in ru be bálá bázmiwavad.//.* **2** **hinge on sth** *bastegi/ peivand dáwtan bá...; //Hame ciz bastegi be hude ye in goftoguhá dárad.//*

hint n **1** *kelid; guwe (zadan), sar e nax; nomun, "soxan naguyi bá mardomán se ruz ellá ramzan, magar nomuni va ewárati." (Kawfolasrár) (ZBP, C6703 FM); nomuni setorg* [strong], *gostarde, narm, bárik. //Sorfid/ sorfe kard tá sar e naxi be u dáde befahmánad ke báyad beravad.//.* **2** *newáne, nomun, buyi az..., //Dar áváyaw cizi biw az newáneyi az afsordegi nehofte bud.; Daryá árám bud va hic newáneyi/ nomuni az tufáni ke dar piw bud newán nemidád.//.* **3** *sarenax; kelid. //kelidhá ye sudmand baráye dustárán e giyáhhá.//.* **take a hint** *sar e nax rá gereftan va fahmidan/ daryáftan. //Gomán kardam/ gománidam sar e jáyewán casbideand va nemixáhand beravand- engár barxi sar e nax sarewán nemiwavad/ nemun nemifahmand!//*

hint v, **hint at sth; hint sth (to sb); hint (to sb) that...** *sar e nax dádan; nomun dádan. //Guweyi zadeand ke guyá gozinew e zudrasi dar piw ast.; Sar e nax be man dáde ke baram** [prize] *rá bordeam.//*

hinterland n **1** *sarzamin e dur az áb va rudxáne, biyábán.* **2** *jáy e part o duroftáde, biyábán*

hip[1] n *bandgáh e soreyn, "adar dáq kardan e bandgáh e soreyn..." (ZBP, L5613 ZX); kafal, álar, álast, alast, lombar, oste, qanj, qenj, haxt* [<Pahlavi (ZBP, C3965 MK)]; tah, kun. //Istáde dast be kafal/ lombar e xod nehåde bud.; Kunaw gonde ast, lombarhá ye bozorgi dárad./ ostoxán e rán; andáze ye gerd e kafal/ lombar/ kun//*

hip[2], *niz* **rose-hip** *mive ye gol e sorx e kuhi*

hip[3] *(wegeft-váźe)* **hip-hip, hurrah!!** *hobirowábáw!!*

hip[4] adj *(kohne wode, zabán e kuce) beruz, hand e ruz, mod e ruz*

hip-bath n *tawt*

hip-flask n *qomqome ye jibi/ baqali*

-hipped *(setáhá* ye serewte misázad) kun-; kafal-; kapal-, //yek doxtar e kungonde//*

hippie, hippy *(viźe ye sálhá ye 1960) hipi*

hippo n (pl **hippos**) *(anáyin) bengarid be* "Hippopotamus"

hip-pocket *jib e powt e walvár; jib e dar e kuni*

Hippocratic oath *sougand e Boqrát*

hippodrome n **1** *(beviźe dar námhá) tálár e musiqi, raqs/ vawt; namáyewxáne/ sinemá/ celparde*. //Tálár e Musiqi ye Rudaki//.* **2** *(dar Yunán va Rum e bástán) aspris, "newáni nehádand bar aspris -- Siyávaw nakard bá kas makis." (SF) ["makis" Tázik ast = páfewári]; lard (ZBP, C1171); guráb (ZBP, C1327); korand (ZBP, C2711)*

hippopotamus n (pl, **hippopotami**), *niz* **hippo** *asb e ábi (az gune ye* Hippopotamus*)*

hippy = hippie

hire v **1** **hire sth/ sb (from sb)** *keráye kardan; be kerá gereftan, "si dinár ma rá xar be kerá gir tá Newábur...." (ZBP, L2736 AT); be mozd gereftan, "...va u rá bed-án ávard ke beraft va mardi cand be mozd gerft..." (ZBP, L1686 DB). //yek docarxe, tálár, pirhan e bayugáni keráye kardan.; ráde ye*/ máwin e keráyeyi; ádamkowi mozdur; dah tan mard rá be mozd gereftan ke kandagi/ xandaqi* [ditch] *bekanand.//.* **2** **hire sth (out) (to sb)** *cizi rá be kasi keráye dádan, be kerá dádan; be mozd dádan. //Delijánháyemán* [van] *rá ruzáne keráye midahim.//*

hire n **1** *keráye, kerá, mozd. //baráye yek hafte rádeyi*/ máwini rá be keráye dáwtan; docarxe ye keráyeyi tasuyi* [hour] *panj dolár; In jáme keráyeyi ast/ keráye dáde wode* [be on hire]*; yek bongáh* [firm] *e ráde* ye keráyeyi//.* **2** *keráye, keráyebahá, kerá, mozd. //baráye dastmozd kár kardan//*

hireable adj *keráyeyi; keráye dádani/ kardani*

hired hand *(dar Ámriká) kárgar e ruzmozd, mozdur*

hireling n *(xárdári) xaridani, ádami ke bá pul betaván u rá xarid.*

hire-purchase n *kutáh wode* **hp**; (*dar Ámriká)* **installment plan** *(peimán e) xarid be kerá. //Yek jamjám*/* TV *be kerá xaridim./ mixaram.; yek peimán e xarid be kerá.//*

hirsute adj *pormu, muymand, muynák, "án ast ki xodávand e in ellat [málixuliyá] muynák báwad va mu ye u setabr báwad." (ZBP, L5435 ZX). //(bewuxi) Rámin xeili pawmálu wodi- dári riw migozári* [grow a beard]*?//*

his *(harvenám e azáni*); ... e u; ...-aw. //Jávid ráde<u>aw</u>*/ máwin<u>aw</u>* rá foruxte/ Soxanráni<u>yaw</u> rá darbáre ye bikári be guw gereftand.; Newáni ye man womáre ye 33 Xiyábán e Golestán ast, az inru newáni <u>ye</u> <u>u</u>/ newáni<u>yaw</u> báyad 23 báwad.; Yeki az árezuháy<u>aw</u> in bud ke mixást yaxlaxwak** [ski] *yád begirad.//*

Hispanic adj **1** *Espániyáyi va Portoqáli.* **2** *vábaste be Espániyá va digar kewvarhá ye Espániyáyi zabán.*

hiss v **1** **hiss (about sb/ sth)** *his kardan, sut kewidan; sis kardan, jezzovelez kardan. //boxár sutkewán birun zad; Agar áb ru ye átaw berizand jezzovelez/ jelezzovelez mikonad.; Qáze xawmgin be man his kard//.* **2** (**a**) **his (at) sb/ sth** *hou kardan ; sis kardan; sut kewidan. //Namáyewi rá hou kardan/ sis kardan//.* (**b**) *bá xawm va ává ye zir goftan. //Bá xawm va áváy e zir be man goft.: "Az man durwo!!"//.* **3** **his sb off (sth)** *soxanráni yá namáyewgari rá bá hou kardan/ sut kewidan/ sis kardan az faxan* [stage] *birun rándan. //Án xawáyágar* rá sis karde páyin kewidand.//*

hiss n *sis, his, hou. //Mardom namáyewgarán rá sis va hou kardand.//*

histamine n *histámin*

histogram n = bar chart*, bengarid be* "bar".
histology n *báftwenási*
historian n *tárixwenás; tárixnevis*
historic adj *tárixi. //Jáygáh e tárixi ke dar ánjá noxostin xákbusán* [pilgrim] *dar Ámriká piyáde wodand.; In yek ruydád e tárixi ast; Ruzgáráni ke dar tárix az án yád wode.//*
historic present *(dastur e zabán) zamán e aknun e sáde (ke baráye gozawte bekár miravad tá án zendetar jelve namáyad.)*
historical adj **1** *tárixi; piwine. //gatehá** [records] *ye piwinehá ye tárixi; paźuhewhá ye tárixi//.* **2** *tárixi, piwine. //Baráye án hic gováh* [evidence] *e dar dast nadárim.; In yek cem e/ bonest* e* [fact] *tárixi ast.//.* **3** (**a**) *rástin (na afsáneyi); ruydádhá ye, mardomán e rástin (dar tárix, na afsáneyi).* (**b**) *tárixi. //yek matal* [novel] *e tárixi//*
historically adv *az didgáh e tárixi. //In náme/ ketáb az didgáh e tárixi dorost* [accurate] *nist.//*
history n **1** (**a**) *tárix, "...va cerá tárix rá be hamin baráye in ke táziyán movarrex rá bejá ye dástán-negár ávardeand tan be tázi budanaw dardádeand ce bon budi ke movarrex az án sáxte tavánad wod az ruy e váxán e xod e táziyán "varx" ast va bas va varx dar farhang e tázi be cem e sost va narm va har ciz ast ke wol va ábaki báwad va niz be cem e giyáhi ast ke az án dáru ye cewm misázand va hargez hamconán cemi nadárad ke konande ye xod rá dástánnevis tavánad sáxt." (ZBP, L7454 DTH); soxan, "kojá Rostam e Zál o Esfandiyár -- kaz iwán soxon mándemán yádegár." (ZBP, L4843 SF); ruz, "Co ávardam in ruz e Xosro be bon -- be wiri yo wirin gowáyam soxon." (ZBP, L4862 SF). //dánewju ye tárix e Rusiye; tárix e bástáni/ sadehá ye miyáne/ novin.//.* (**b**) *(ámuzák e) tárix; //darejeyi dar tárix va joqráfiyá; ostád e/ ámuzegár e/ dabir e tárixam.//.* **2** *tárix. //Dar sarásar e tárix mardom be janghá pardáxteand.; Mardomi ke hicgune daryáft e/ sahew* [sense] *e tárixi nadárand.//.* **3** *tárix. //Tárix e novini darbáre ye Orupá nevewtan; Namáyewnámehá ye tárixi ye Wekespir.//.* **4** *(yekkáni) tárixce, piwine. //In saráy/ xáne tárixce ye wegerfi dárad.; piwine ye pezewki ye kasi; Dar xáneváde ye man piwine ye bimári ye del/ gew hast.; U piwine ye ágreft e ázárewi* [violent crime] *dárad.//.* **5** *tárix; ruydádi gozawte. //Ruzi ruzgári deldáde ye ham budand, ammá aknun ábhá az ásiyáb oftáde va ruydádi gozawte gawte ast.//.* **6** **make/ go down in history** *tárixsáz budan. //Yáftári* [discovery] *ke dar pezewki tárixsáz bud.//*
histrionic adj **1** *(biwtar xárdári) namáyewi, sáxtegi. //raftári sáxtegi/ namáyewi//.* **2** *(beáyin) namáyewi, namáyew. //arvandi* [talent]*/ tavánáyi ye u dar kár e namáyew//*
histrionically adv *(biwtar xárdári) namáyewi, sáxtegi. //bázován e xod rá namáyewi invar ánvar takán dádan//*
histrionics n *(biwtar xárdári) namáyewi/ sáxtegi (raftár); kerdár e sáxtegi. //raftár e namáyewi/ sáxtegi dáwtan va gand e kár rá darávardan.//*
hit[1] v (**hitting**, pt, pp **hit**) **1** (**a**) *zadan, kubidan, kustan, kuftan, xordan. //Mix rá bá cakkow kuft/ zad.; Bá ketáb zad tuy e saraw.; sangi oftáde be man xord.; Nárenjaki be ráde* xord.; Taktirandázi* [sniper] *tiri be páyaw zad.; Hame ye tirháyaw be ámáj xord.//. (pendárin)* (**b**) *//hamánandegi ye hamvandán e án xáneváde cewmgir ast* [hit the eye]*.; Kust e badi be sar e xiw zad/ Saxt be sar e xiw kuft.//.* (**c**) *zadan, xordan.* **hit sth (on/ against sth)** *zadan, xordan. //Oftáde piwániyaw be divár xord.//.* **2** (**a**) *zadan. //tup rá zadan az ru ye capar gozarándan; (dar tapkáye*/* cricket*) tup zadan/ tákonun do tá wewtáyi zade//.* **3** *ranj dádan; dard ávardan; docár sáxtan. //Dátikán* e báź* [tax] *e novin bar sar e tohidastán ce xáhad ávard?; afzáyew e keráye/ keráyebahá bikárán rá docár e gereftári mikonad.; Bastnewini rustánewinhá rá saxt be dard esar andáxte.; Ágáhi ye án doźaxtari* [disaster] *nazdikihá ye nimruz bar bázár e berwut-berwind** [stock exchange] *kárgar oftád.//.* **4** (**a**) *(bar)xordan be; residan be. //já ye pá rá donbál kon saranjám be ráh mixori//.* (**b**) *(anáyin) ámadan, residan. //Án namáyew e novin kei be wahr miáyad?//.* **5** *barxordan; xordan. //Agar aknun beravi, báwad ke be ráhbandán* [rush hour] *bexori/ be ráhbandán mixori.; be gereftári barxordan.; Ham e ciz dáwt xub piwmiraft ammá nágahán be gereftári barxordim.//.* **6** *(anáyin) zadan, táxtan bar; kubidan; wabixun zadan, ruzxun zadan. //be dowman wabixun zadan, ruzxun zadan//.* **7** **hit the bottle** *(anáyin) meixári kardan; sari be xomre zadan. //Pas az mag e zanaw be báde ruy ávard.//.* **hit the ceiling/ roof** *(anáyin) juw ávardan.* **hit the deck** (**a**) *foruoftádan; zamin xordan.* (**b**) *az bestar birun ámadan.* (**c**) *dast bekár wodan; ástinhá rá bálá zadan.* **hit/ knock sb for six** *saxt kasi rá kuftan/ zadan/ docár sáxtan; jáxordan. //Az in ke nágahán az kár birunaw kardand saxt jáxord.//.* **hit sb/ sth hard** *saxt kasi rá kuftan/ zadan; docár sáxtan, harjá juri tarjome miwavad. //Jamjám*/* TV*, bázár e celparde* [cinemá] rá saxt kubide/ sard karde./ Afzáyew e hazine ye zendegi pirán rá biw az hame docár sáxte.//.* **hit**

the haysack *xábidan; be bestar raftan.* **hit sb in the eye** *áwkár/ rouwan budan; be cewm xordan.* **hit it off (with sb)** *(anáyin) zistan/ sázgár budan bá kasi.* **hit the jackpot** *pul e bádávarde be dast ávardan.* **hit the nail on the head** *rást goftan, dorost goftan/ gomán zadan.* **hit the road; hit the trail** *rahsepár gawtan.* **8** **hit at sb/ sth** *be kasi newáne raftan va zadan.* **hit back (at sb/ sth)** *pásox dádan va táxtan bar kasi*. *//Dar yek handemán** [interview] *e jamjám* be xordegirán e xod pásox dáde be ánán saxt táxt.//.* **hit sb/ sth off** *(anáyin) kutáh/ kam va gozide goftan, "kam guy o gozide guy con dor- tá zandak e to jahán wavad por." (Nezámi)*. **hit on/ upon sth** *nágahán/ baxtaki be kalle ye kasi ámadan; baxtaki yáftan. //Nágahán/ baxtaki nám e xubi baráye matal* [novel] *e noyaw yáft.//.* **hit out (at sb/ sth)** *saxt bar... táxtan. //Farbod** [president] *dar yek soxanráni ye barangizánande* [rousing] *saxt be rastehá ye kárgari* [labor union] *táxt.//*

hit[2] n **1** (**a**) *zadan, zanew, kust, bord. //Kust e tardastáneyi bud.; kusti rástárást be kawti ye dowman//.* (**b**) *kust. //hamáre* ye vápasin* [final score]*: do bord* [hit] *va wew báxt* [miss]*//.* **2** **hit at sb** *(pendárin) riwxand; guwe, soxan dar parde. //Án soxan* [remark] *e vápasin guweyi be man bud.//.* **3** *hengáme, mardom pasand, kámyábi, harjá juri tarjome miwavad. //Har kas u rá mibinad azaw xowaw miáyad.; film e/ celpard* e novinaw hengáme ast.; Vápasin taráne ye hengáme ye xod rá xándand.//.* **4** **make a hit (with sb)** *(anáyin) cewm e kasi rá gereftan; Del e Bahrám rá xub bordi* [make a hit with sb].//

hit-and-run adj *(baráye ránande) zadan va darraftan/ gorixtan*

hitch v **1** *az kasi savári ye ráyegán gereftan. //Gerdágerd e Orupá/ Farang/ Farangestán rá bá savári ye ráyegán az mardom gereftan, gawtan.; Az kámiyon/ ráde* ye bárkew savári ye ráyegán gereftan va xod rá be Káwán resándan.; Miwavad ma rá tá istgáh beresáni?//.* **2** *bá qolláb/ cangak bastan be...; asbi rá be capari bastan; rismáni rá gerd e/ be wáxeyi bastan; rádeyi* ke yadak-kewi be domaw/ donbaw/ powtaw baste.//.* **3** **get hitched** *(kohne wode- zabán e kuce) zanowouhar wodan; zanáwuyi kardan.* **4** **hitch sth up** *(raxt e xod rá) bálá kewidan. //Piw az newastan (páce ye) walváraw rá bálá kewid.; Dámanaw rá tondi bálá kewid tá xis nawavad.//*

hitch n **1** *gir; gereftári, dard e sar e zudgozar. //Jawn bi gereftári bargozár gawt.; Dar partáb e (muwak va mánand e án)* [launch] *az ruy e gereftári ye fanni derang oftád.//.* **2** *hol, (tond) kewidan/ hol dádan.* **3** *gere; yek gere ye cap o rást* [a clove hitch]

hitch-hike v *az mardom savári ye ráyegán gereftan. //Bá savári ye ráyegán gereftan az mardom xod rá az Wiráz/ be Baqdád resándan.//*

hitch-hiker n *kasi ke az mardom savári ye ráyegán migirad*

hither adv **1** *(bástáni) be injá; idar.* **2** **hither and thither** *in su va án su; invar-ánvar. //Bargh※áyi ke bá vazew e bád in su va án su ránde miwavand.//*

hitherto adv *tákonun. //Bánuyi ke tá konun be nám e bánu ye X xánde wode./ guneyi az bit* [species of moth] *ke tá konun wenáxte nabude//*

hit list (n) *(zabán e kuce) fehrest nám e kasáni ke báyad kowte yá az miyán bardáwte wavand.*

hit man (n) *(zabán e kuce , dar Ámriká) mozdur e ádamkow*

hit-or-miss, hit-and-miss adj *baxtaki. //barnámerizihá ye duroderáz hamiwe baxtaki az áb darmiáyad.//*

hit parade (n) *fehrest e behtarinhá*

hive, **beehive** n **1** (**a**) *kandu, kanduxáne (ZBP, L1611 FM); qál (ZBP, C3880); kabt/ kebt, "árámi key pazirad tá mahwar- in kebtxáne rá ke baráwofti?" (ZBP, C3088, FM, Suzani).* (**b**) *anbuhi az magas e angabin; magashá ye kandu, lomlome.* **2** *jáyi ágande az mardomán e kári; saxtkári; saxtkuwi; porkár/ porkári.*

hive v **1** *dar kandu/ qál nehádan/ kardan; lomlomeyi rá dar kandu kardan.* **2** *dar kandu zistan; dar kandu raftan//.* **3** **hive off** *dar sázmáni bozorg goruhi jodágáne padid ávardan.* **hive sth off (to/ into sth)** *kár rá be baxw e digari az bongáhi ferestádan; jodásar gardánidand. //páreyi az yek sátvun** [industry] *e kewvar rá be dast e mardom e ázád sepordan.//*

hives n *kahir, zaxm e/ ásib e gazane*

hiya *(wegeftváźe) (anáyin) (dar Ámriká) (baráye dorud) lámaleyk!*

h'm, *bengarid be* "hem[2]"

HM *kutáhwode baráye* Her/ His Majesty/ *wahrbánu/ wáhanwáh*

HMS *(kutáh wode, dar Engelestán), (tanhá baráye razmnávhá)* HMS Apollo *razmnáv e Apálo*

HND *kutáh wode baráye* High National Diploma/ *Abar Dánewnáme ye Fanni ye Kewvar*

ho **1** *(newán e wegeft, nekuhew, setáyew, sargarmi) hey.* **2** *(baráye faráxándan e kasi be cizi va parvá nemudan be án) hey, áháy.* //Land ho! *áháy xowki!*//

hoar adj = **hoary** *piremard e sepidmuuy/ sepidsar/ bá cakád e barfin*

hoard n *ganj, ganjine, anbár. //ganj e yek zaranduz* [a miser's hoard]*; anbár e gerdu ye yek sanjáb//*

hoard v, **hoard sth (up)** *anbár kardan, anbárdan, falanjidan, "in terázu ke ánce barsanjad- joz hame sud e xiw naflanjad." (Moxtári) (ZBP, C2693). //Kasáni ke be ruzgár e/ dar zamán e dowyári* [famine] *xoráki anbár mikonand guwmál miwavand.//.* hoard up treasure *zaranduzi/ zaranduxtan; zar va gouhar anbár kardan.*

hoarder n *anbárdár, "Berizam ze tan xun e anbárdár -- kojá kár e yazdán gereftast xár." (ZBP, L3324 SF)*

hoarding n **1** (US, **billboard**) *ágahi ye divári; dab*.* **2** *narde (ye pirámun e kárgáh e sáxtemáni)*

hoarfrost n *pazd* [<Pahlavi (ZBP, C4717 BF)]*

hoarse adj **1** *(ává ye) gerefte/ dorowt/ xowk.* **2** *(dárá ye ává ye) gerefte/ dorowt/ xowk*

hoarsely adv *bá áváyi gerefte/ dorowt*

hoarseness n *dorowti (ye ává), "va dorowti ye sine va massáne rá sud dárad...." (ZBP, L5286 ZX). gereftegi ye áváz, "gereftegi ye áváz: toxm e katán bekuband yá ás konand..." (ZBP, L5356 ZX)*

hoariness n *xákestari, sepidi, piri, kohnegi*

hoary adj (**hoarier**, **hoariest**), **hoar** **1** *(beviże baráye mu) xákestari, sepid.* **2** *xeili pir; xeili kohne. //yek wuxi ye xeili kohne//*

hoax n *kalak, cáxán, doruq, nirang, ferib, kenur (ZBP, C5075 FM). //Átawnewáni dar pásox be án zangi ke zade wode va biderang faráxánde wode bud pásox dáde ámad ammá átawi dar kár nabud, doruq/ cáxán/ kalak bud.; Yek telefone/ vákubar e* doruqi/ cáxáni//*

hoax v, **hoax sb (into doing sth)** *kalak zadan, feriftan, ourandidan (ZBP, C3677); kenure zadan, kenuridan (ZBP, C7076 FM). //Be man kalak zadand va dástánewán rá bávar kardam.//*

hoaxer n *cáxán, kalak, feriftár, daqal, nirangbáz*

hob n **1** *já ye dig/ ketri va mánand e án ru ye ojáq.* **2** *(beviże dar gozawte) já ye dig/ ketri va mánand e án dar boxári*

hobble v *langidan, walidan, langlangán gám bardáwtan. //Án piremard bá cubdast e xiw langlangán dar jádde miraft.//.* **2** *(páhá ye asb rá) ewkal/ ewkil/ wekil/ boxau/ boxou/ boxáv zadan/ táture zadan (tá natavánad xeili dur beravad)*

hobble n **1** *langidan, walidan.* **2** *(cizi baráye wal kardan e jánevarán) ewkal, ewkil, wekil, boxou, boxáv (ZBP, C5514); táture (ZBP, C6320)*

hobby n *sargarmi. //sargarmi ye man gerdávari ye daj*/ tamr ast.//*

hobby-horse n **1** *asbak, asb e cubi.* **2** *dástáni yá zamineyi ke kasi dust dárad hamiwe darbáreaw soxan guyad. //Ma rá vádáwti darbáre ye yeki az dástánháyi ke dust dáram soxan guyam.//*

hobgoblin n *weitának, lulu*

hob-nail n *golmix (baráye taxt e kafw). //muze ye golmixdár//*

hob-nailed adj *(baráye muze/ kafw) golmixdár*

hob-nob n (**hob-nobbing; hob-nobbed) hobnob (with sb); hob-nob (together)** *(gáh xárdári) báham jikovik dáwtan/ kardan; báham garm gereftan; del dádan, qolve gereftan; newast o barxást kardan. //Tázegihá dideam xeili báham garm gerefteyid; Bá puldárhá va námávarán newast o barxást kardan.//*

hobo n (pl **hobos**, **hoboes**) **1** *kárgar e bikár va sargardán.* **2** *velgard, áváre*

Hobson's choice *"káci ba'z e [beh az] hic-ci"; "áw e torw e xálat-e, bexori pát-e, naxori pát-e."; "az táb e lá-aláji be gorbe goftam xámbáji!"; "cáreyi nist dar in váqe-e, ellá taslim." (PAF)*

hock[1] n *zánu ye pá ye powti ye cárpáyán; zánu ye powti*

hock[2] n *guneyi báde ye sepid e Álmáni. //yek jám báde ye sepid e Álmáni ye siki* [dry hock] *ye besyár xub//*

hock[2] v *(zabán e kuce) (cizi rá)gerou gozáwtan*

hock n *gerou budan; gerou (gozáwtan). //cizi rá az gerou darávardan//*

hockey stick **1** *cougán.* **2** **jolly hockey sticks** *bengarid be* "jolly"

hocus-pocus n *afsun, nirang, ferib, gul, ajji-majji-látarajji*

hod n **1** *náve.* **2** *zoqáldán*

hodgepodge = hotchpotch

hoe n *garbás = garbáz (ZBP, C1674 FM)*

hoe v (pres p **hoeing**, pt, pp **hoed**) **1** *garbás zadan. //xák rá garbás zadan; báqce rá garbás zadan//.* **2** **hoe sth (up)** *bá garbás vejin kardan; Káhuhá rá bá garbás vejin kardan.//*

hog n **1** *xuk (e nar) e parvári; baqrá (xuk e nar e axt e ye viże ye guwt).* **2** *xodxáh, xodpasand, xodparast, ázmand, ázvar.* **3** **go the whole hog** *bengarid be* "whole".

hog (**hogged, hogging**) *xodpasandáne raftár kardan; tanhá xod rá didan. //Miyán e ráh rá bastan va nagozáwtan kasi jelo bezanad.; tu ye xalá oftádan/ be derázá dar ábrizgáh mándan va nagozáwtan kasi be ánjá beravad.* **hog the fire** *jelo ye átaw newastan va ráh e digarán rá bastan. //Hame ye kákhá rá naxor* [hog the biscuits] *bedigarán ham bede!//*

hoggish adj *ázvar, ázmand, xodxáh*

hogmanay, (US) **Hogmanay** *(dar Eskátland) (jawn e) vápasin ruz e sál.*

hogshead n **1** *bowke ye/ celik e bozorg (baráye xukán).* **2** *yekkán e andázegiri ye gonj/ gonjáyew barábar e 50 gálon dar Engelestán va 62 gálon dar Ámriká.*

hogwash n *cartopart, carandoparand, yáve, bimaz(z)e*

hoick v *tond/ nágahán... kewidan/ ávardan. //Docarxeaw rá bá yek hol ru ye bám e ráde*/ máwin kewid/ nahád.; Kuwid bá cangál guwt rá az kive*/ quti birun kewad.//*

hoipolloi (pl) **the hoipolloi** *rame, mardomán e kuce va xiábán*

hoist v **1** *bá... bálá kewidan/ bálá zadan; afráwtan, áhixtan, áhextan, áházidan, farázánidan, farázidan. //parcam, bádbánhá rá barafráwtan; sanduqhá rá farázide darun e kawti nehádan; qáyeqhá rá bálá kewidan/ áházidan va ru ye (válád e kawti)* [aboard the ship] *nehádan; Átawnewán pesar rá barkewide/ bálá kewide bar wáne ye xiw nehád./ Dámanaw rá bálá zad tá xaráwi rá bar rán e xod be man newán dahad.//.* **2** **(be) hoist with one's own petard** *//cáhkan tah e cáh ast.//*

hoist n **1** *bálá kewidan; bálá hol dádan; boland kardan. //Holam bede beravam bálá/ Ma rá bekew bálá.//.* **2** *bálábar; bálákew*

hoity-toity adj *fisu, barmanew. //ádami fisu/ barmanew; bamanewi/ fis/ fisuyi//*

hokum n *(anáyin, beviże dar Ámriká) namáyewnáme ye band e tonbáni. //yek namáyewnáme ye band e tonbáni ye dareje ye do//.* **2** *carand, yáve, źáź. //pák yáve soráyidan/ źáź xáyidan//*

hold[1] v (pt, pp **held**) **1** *dáwtan, negahdáwtan; gereftan, casbidan. //Án doxtar dast e pedaraw rá rá gerefte bud.; Do deldáde saxt hamdigar rá dar áquw gereftand.; Dastewán dar dast e ham bud.; Catri dar dast dáwt.; Ástinam rá casbide bud.; Wirxár rá baqal karde bud.; Hengámi ke az deraxt bálá miraft, rismán rá be dandán gerefte bud.//.* **2** (**a**) *negahdáwtan. //Án wáxe candán porzur/ setorg ast ke betavánad to rá negahdárad?//.* (**b**) *negahdáwtan; bázdáwtan. //Bekuw dozd rá negahdári tá pásebánán beresand./ Áb-band wekast, candán setorg nabud ke áb e láxiz* [flood] *rá negahdárad.//.* **3** *dáwtan, negah dáwtan, mándan. //Taxte bá gire darjá negahdáwte wode.; Sarat rá bálá negahdár!; Bázovánat rá báz negahdár!; Hengámi ke mixástand suzanaw bezanand se tan parastár negahaw dáwtand./ Dast e xod rá áxt/ dast faráz kard tá rismán rá begirad.; Tá man peikare rá begiram dami cand takán naxor/ najonb/ bijonbew bemán/ vul nazan.//.* **4** (**a**) *dar já/ imen/ ostovár mándan/ negahdáwtan. //Án langar tá kei dar já mimánad?/ Gomán nemikonam agar ciz e digari ru ye án raf nehim bemánad* [hold]*.//.* (**b**) *mándan, páyidan. //In áb o havá ye xub tá kei mipáyad/ xáhad páyid?; Agar baxt yárewán báwad/ yári konad hanuz mitavánand borde gord/ qahremán gardand.//.* (**c**) *pábarjá budan/ mándan ; ostovár budand; Piwnahádi ke hafte ye piw be womá kardam hanuz be já ye xod hast.; Án gováźe** [argument] *hanuz ostovár/ pábarjá-st.//.* **5** *(baráye carxhá ye ráde* va mánand e án) kewew dáwtan/ farmán bordan. //Ráde* ye noyam xub kewew dárad/ farmán mibarad.* [hold the road well]*//.* **6** *já dáwtan, já gereftan, gonjáyew dáwtan. //In celik si litr migirad. Áyá in camedán hame ye jámeháyam rá já migirad?; Gomán nemikonam án ráde* hame ye womá rá já begirad.* [hold you all]*/ In hame ágáhi yekbáre dar maqzam já nemigirad.//.* **7** *negahdáwtan; páydári kardan. //deźi, pádegáni* [garrison] *rá (dar barábar e dowman) negahdáwtan; Wahr rá dar barábar e táxt o tázhá ye payápei ye dowman negahdáwtand.//.* **8** *negah dáwtan, casbidan, bázdáwtan, gereftan, dast piw e kasi dáwtan, "Harif e torowru ye násázgár -- co xáhad wodan dast piwaw madár." (ZBP, L3732 GS). //Pásbánán do tan rá dar peivand bá dozdi ye bánk ke panjwanbe ye gozawte rox dád bázdáwt kardeand./ Harásgarán* [terrorists] *se tan rá be gerougán gerefteand./ Sarásar e zamán e jang zendáni bud/ dar zendánaw dáwtand.//.* **9** *dáwtan; dárá budan. //Yek maskarp** [corporation] *e Ámrikáyi biwtarin bahrhá rá dar án dálá** [company] *dárad.//.* **10** *páygáhi dáwtan; ...budan; harjá juri tarjome miwavad. //Dar sade ye gozawte biw az har kasi noxost vazir bude/ páygáh e noxost vaziri dáwte.; Cand gáh ast ke in páygáh rá*

dárad? [hold office]*//.* **11** *dáwtan. //válin** [record] *e jaháni ye parew e derázá rá dárad.//.* **12** *girá budan; be xiwwtan dáwtan. //Yek ámuzegár e xub báyad betavánad cewm o guw e wágerdán rá be xiwtan dárad.* [hold attention of...]*//.* **13** *bávari dáwtan. //Darbáre ye din didgáhhá ye/ bávarhá ye wegerfi dárad.; Be bávar e man/ az did e man* [hold a view] *án naqwe kári nist.//.* **14** *(beáyin) bávar dáwtan. //be bávar e man ravewhá ye hirbáni** [economic] *ye warvin** [government] *dorost nist.; Man zádárán* rá/ pedar o mádarán rá pásoxgu ye raftár e farzandewán midánam. Dar cewm e man* [hold sb] *nádán/ káná ast.//.* **15** *barpá kardan. //Newast dar báwgáh (e hamegáni) barpá miwavad.; Har 4 tá 5 sál yek bár gozinew e hamegáni bar pá mikonim.; Namáyewgáh e ráde*/ máwin biwtar dar máh e novámr bar pá miwavad.//.* **16** (**a**) *(baráye kawti yá havápeimá) hamconán be suy e... raftan/ piwraftan. //Kawti hamconán be suy e nimruz* [southern] *e xorásgáni piw miravad* [hold a course]*//.* (**b**) *(baráye xánande) kew dádan, hamconán esvari* rá xándan* [sing a note]*; Esvar* e ziri rá hamconán cándan/ kew dádan* [hold a high note]*//.* **17** *//az goftan e in ke darbáre ye u ce miyandiwad dodeli newán dád//.* **hold sb back** *az... jelougiri kardan; dast piw e kasi dáwtan; "harif e torowru ye násázgár- co xáhad wodan dast piwaw madár." (ZBP, L3732 GS). //Gomán mikonid ámuzew e bacceháyi ke tavánáyihá ye gunágun dárand báham dar yek já az piwraft e baccehá ye huwmandtar jelougiri mikonad.?//.* **hold sb back** *bázdáwtan; bázdáwt kardan; jelo ye... rá gereftan. //Zanjir e pásbánán* [police cordon] *natavánest anbuh e mardom rá bázdárad.; Áb-band/ bandruq candán setorg nabud ke betavánad áb e láxiz rá bázdárad/ jelo ye áb e láxiz rá begirad.//.* **hold sth back** (**a**) *negáh dáwtan; nadádan. //Az dádan e ágáhi ye xoddári kardan. //Gománam cizi rá penhán mikonad va nemiguyad, biw az ánce ke xastu wode midánad.//.* (**b**) *foruxordan; bázdáwtan; xiwtandári kardan. //Tanhá tavánest xawm e xod rá foruxorad.* (hold back); *Deliráne awk e xiw rá foruxord.//.* **hold sb down** *setam kardan; ázádi ye kasi rá gereftan. //Mardománi ke zir e dast ye sardamdári ye tabahkár va sástár** [vicious and repressive regime] *setam mikewand.//.* **hold sth down** (**a**) *cizi rá páyin negahdáwtan. //Nerx e bád kardan e pul/ kam arzew wodan e pul rá báyad páyin negahdáwt.//.* (**b**) *(tavánáyi ye) mándan (sar e kári rá) baráye candgáhi dáwtan; páyidan. //Pas az in ke az pey e fewár e raváni az páy darámad natavánest candgáhi biwtar sar án kár bemánad/ dar án kár páyad.; Deráztarin zamáni ke sar e kári mánde cand máh/ sál bude ast?//.* **hold forth** *bederázá va gazáf soxan rándan. //Hamin ke wenavandeyi peidá konad be soxanráni ye deráz va gazáf mipardázad.//.* **hold sth/ oneself** *jelo ye xod rá gereftan; xiwtandári kardan. //jelo ye sahew* [feelings] *e, tondxuyi* [temper] *ye*, *xawm e xiw rá gereftan./ Nemitavánad xiwtandári konad.* [holding himself in]*//.* **hold off** (**a**) *(baráye bárán, tufán va mánand e án) nayámadan, wodan, nagereftan. //Dorost án andáze/ candán bárán nayámad tá tuwi ye/ picnic e má páyán gereft.//.* (**b**) *Xiwtandári kardan va bar sar e kasi natáxtan. //Omidvár-im tofangdárán baráye zamán e átawbas jelo ye xod rá begirand/ rá gerefte be táxtotáz napardázand.//.* **hold sb/ sth off** *(dar barábar e táxtotáz yá piwravi) páydári kardan. //Bá inke womárewán kamtar bud ammá dar barábar e (táxthá ye payápe ye) dowman páydári kardand.//.* **hold off sth/ doing sth** (**a**) *pas andáxtan...; derang kardan dar..., //Miwavad tá hafte ye áyande áhang e kári nakonid/ dast be kári nazandi?; Dast negahdár tá dami bezanam.//.* (**b**) *saxtjáni kardan, "Wabhá ye hejr rá gozarándim o zendeyim- má rá be saxtjáni ye xod in gomán nabud." (Amsál o Hekam e Dehxodá, Wakibi). //Harjur bud tá residdan e komak saxtjáni kardand.; Gomán nemikonam betavánam biw az in saxtjáni karde az páy darnayáyam.//.* **hold sth on** *darjá negahdáwtan, casbándan. //In pic o mohrehá carxhá rá dar já negahmidárand.; In tokme tanhá bá navárcasb casbánde wode/ dar já negahdáwte wode.//.* **hold on (to sb/ sth)** *gereftan, negahdáwtan, casbidan. //Sang rá casbid to sor naxorad. Dar yek ruz e bádi koláh e xod rá seft casbidan.//.* **hold on to sth** *(anáyin) negahdáwtan, naforuxtan. //Behtar ast bahrhá ye nafti ye xodat rá naforuwi.; Aknun án saráy rá negahdáwte nemiforuwam, zirá bahá ye xáne dárad tond bálá miravad.//.* **hold out** (**a**) *páyidan, mándan, jelo ye... rá gereftan. //Tá zamáni ke tuweyemán* [supplies] *bepáyad, mitavánim injá bemánim.; Digar nemitavánam jelo ye (wáwam/ wáw e) xod rá begiram báyad yek ábrizgáh biyábam.//.* (**b**) *dar barábar e táxti/ kafti páydári/ istádegi kardan. //Dar barábar e bombárán e payápe ye dowman deliráne istádegi kardand/ istádand.//.* **hold sth out** *az... omid e cizi raftan; be... omidvár budan. //Az goftoguháyi ke dar piw ast omid miravad ke berásti az zinávandi káste* [arms reductions] *wavad.; Pezewkán be behbudiyaw candán omidi nadárand.//.* **hold out for sth** *be omid e sud e biwtar yá gereftan e cizi in pá án pá kardan/ kew dádan. //Goftogugarán e* [negotiator] *raste ye kárgari in pá án pá mikonand tá be peimán e dastmozd e biwtari dast yáband.//.* **hold out on sb** *ágáhi ye... rá be kasi nadádan; ... rá az kasi penhán kardan. //Cizi az womá penhán nakardeam, rásti (rá) nemidánam kojá-st.//.* **hold sth over** *(biwtar náwenáxte) derang kardan; be dirtar afkandan. //Án dástán rá be newast e áyande andáxtand.//.* **hold to sth** *rahá nakardan, vel nakardan, nahewtan, casbidan; sar-seporde ye... budan. //Hamiw be bávarhá ye*

xod casbide ánhá rá rahá nemikonad.//. **hold sb to sth** *kasi rá vádáwtan be sar báznazadan az zabáni ke dáde/ az peimáni ke karde. //Hengám e zanáwuyiyewán be u zabán dád baráye máh e angabin be Páris beravand va u (zanaw) ham vádáraw kard sar e peimán e xod beyistad.; Báyad peimánkárán rá vádárim barábar e ánce ke dar arzyábihá* [esttimates] *zabán dádeand kár konand va az án sar báznazanand.//.* **hold together** (**a**) *yekpárce/ bi ák mándan. //Kam piw miáyad tane ye* [bodywork] *ráde*yi/ máwini bi ák bemánad.//.* (**b**) *hamdast/ yekpárce mándan. //Kumal** [party] *e kár hamiwe hengám e girodárhá* [crisis] *yekpárce mimánad.//.* **hold sth together** *yekpárce kardan; behampeivastan. //Kewvar niyáz be rahbari dárad ke tude rá yekpárce negahdárad.//.* **hold sb/ sth up** (**a**) *nemune kardan/ nemudan/ newán dádan/ vánemudan. //Hamiwe farzandán e xod rá nemune ye raftár e xub newán midahad/ nemune ye raftár e xub midánad.//.* (**b**) *jelogiri kardan; bázdáwtan; jelo ye... rá gereftan. //kárhá ye sáxtemáni/ ráhsázi* [road-works] *dar wáhráh jelo ye raftoámad e ráde*há/ máwinhá rá gerefte./ Bastnewini* [strike] *dar daftar e peik máye ye án gawt ke darxástnámeam* [application] *gir konad va naresad.; Parvázemán con havá meh/ mehi bud gir kard/ dar parvázemán derang oftád.//.* **hold up sth** *dozdidan, zadan. //Bánki/ ganji, daftar e peiki rá zadan/ dozd zadan; Diruz mardán e panámdár* [masked men] *yek deliján e gazandnápazir (ke pul o zar mibarad) rá dar nimruz e Tehrán zadand.//.* **hold with sth** *(dar vákiyámhá ye ma*, yá porsewhá) hamdástán budan, pasandidan. //Bá didgáhhá ye u dar ámuzew va parvarew hamdástán nistam.; Áyá womá berehne bázi kardan ruy e faxan* [stage] *rá mipasandid* [hold with nudity]?// **hold up** (**a**) *derang, gir, harjá juri tarjome miwavad. //ráhbandán dar wáhráh* [hold-up]; *Agar ráhbandán nawavad/ agar giri/ derangi piw nayáyad dar nim tasu* [hour] *báyad ánjá báwim.//.* (**b**) *yek dozdi ye zinávand* [armed]. *//Tabahkárán* [the gang] *pas az dozdi ye zinávand dar/ bá yek ráde* ye/ máwin e zinávand gorixtand.//*

hold[2] n **1** (**a**) *negahdáwtan, gereftan, dáwtan, casbidan. //Az jádde ke migozawtand dast e pesarak e xiw rá seft casbid.; Tanáb az dastaw vel wod.* [lose hold on sth]//. **2** **hold (on/ over sb/ sth)** *kárkard, ciregi. //Ciregi ye wegerfi bar barádar e kucakaw dárad.//.* **3** **hold (on sb/ sth)** *ciregi; dar dast / mowt dáwtan//Ártewiyán ciregi ye xod rá bar kewvar seft o saxttar kardeand.//.* **4** *já ye dastgereftan/ casbidan; ágiw (ZBP, C75). //Ru ye án taxte-sang e partgáh candán ágiwi nabud.//.* **5** **catch, get , grab, seize, take, etc hold of sb/ sth** *yáftan va bekár bastan; Midáni az kojá miwavad yek qáliwuy biyábam?; Án andiwe az kojá be sarat zad?//.* (**b**) *yáftan. //Candin ruz ast donbálaw hastam u rá biyábam ammá hargez dar xáne nabude.//.* **6** *daryáft e bavande, xub daryáftan; xub fahmidan. //Xub daryáftan/ fahmidan ke ce dárad piw miáyad.//.* **7** *(dar páyán e vawt/ raqs/ páykubi) ist (e nágaháni)//*

hold[3] n **1** *(dar kawti) bárxáne [<Gilaki].* **2** *(dar havápeimá) bárxáne [<Gilaki]*

holdall (n) *(dar Ámriká)* **carry-all** *anbán*

holder n *(biwtar dar váźehá ye serewte).* **1** *(dar námváźehá ye serewte) dárande. //dárande ye hamár* [account] *e bánki; dárá ye/ dárande ye parváne* [license]*; dárá ye parváne/ parvánmand. //dárá ye válin** [record] *e jaháni; válinmand*; bolandpáyegán; dárande ye gozarnáme ye Álmáni//.* **2** *...-dán; já-...; harjá juri tarjome miwavad. //cubsigár; mowtuk* [<Gilaki]; jágoldáni//*

holding n **1** *zamin e keráyeyi; zamin e dar keráye.* **2** *(biwtar candgáni) dáráyi; dárák. //Cehel dar sad bahrhá ye án dálá** [company] *rá dárad.//*

holding company *abardálá**

hole n **1** (**a**) *suráx, kávák, cál, cále, sul, sule. //suráxi/ káváki dar dandán; yek ráh e cálecule//.* (**b**) *rexne, suráx, wekáf. //Zendáni az wekáfi/ suráxi dar divár gorixt.; Jurábam/ jurábháyam suráx wode; Jurábam suráx-suráx wode; náhanjári ye mádarzádi* [congenital defect] *ye suráxi miyán e do wekamce ye del//.* **2** (**a**) *suráx e zendegi ye jánevarán, koná* [<Lori (ZBP, C2063)], konám, "deriq ast Irán ke virán wavad -- konám e palangán o wirán wavad." (SF); suráx, láne, áláne; //suráx e muw; láne ye rubáh//.* (**b**) *(pendárin) láne ye sag, sagdáni/ sagduni; maqák. //Cerá injá zendegi miloni/ miziyi- engár láne ye sag/ sagduni ast./ Engár maqáki biw nist!//.* **3** *gereftári, dardesar. //dar tangná budan; docár e dardesar/ gereftári budan//.* **4** (**a**) *(varzew) suráx. //Meidán e cougán-camani/ golf bá 18 suráx//.* (**b**) *(cougán-camani/ golf) páreyi az meidán, dar miyán e zamin, taxt va suráx. //Cál e noxost rá bordan//.* **5** **a hole in the wall** *maqáze ye/ dokkán e xeili kucak; láne ye muw/ lunemuw//.* **make a hole in sth** *tah e cizi rá bálá ávardan; páre ye bozorgi az... rá bekár bordan. //Hazine ye bimárestán tah e pasandázaw rá bálá ávard.//*

hole v **1** *suráx kardan, softan, anjirdan, suráx-suráx kardan. //Yaxcál/ kuh e yax* [iceberg] *kawti rá suráx kard.//.* **2** **hole out** *(dar cougán camani) tup rá be darun e suráx zadan. //Az si metri tup rá darun e suráx andáxt.//.* **2** **hole up/ be holed up** *(zabán e kuce, beviźe dar Ámriká) xod rá penhán kardan. //Án tabahkárán* [gang] *xod rá jáyi dar kuhestán penhánidand/ penhán kardand.//*

hole-and-comer adj *(xárdári) puwide, zirjoli, penháni, dozdaki. //yek dástán e deldádegi ye/ dádosetad e/ wive ye penháni* [a hole-and-comer affair, business, method]//

holiday n, **vacation** *(dar Ámriká) estár* [<estár, Kordi]. //estár* e dabestáni/ dabirestáni; estár* e zádruz e Mehr/ Krismas; Baráye estár* e tábestáni be Espániyá miravim./ Dáram do hafte estár* migiram/ miravam; Sáli bist ruz estár* dáram; estárgáh** [holiday resort]//. **on holiday/ on one's holidays** *dar estár* budan; //Monwi ye/ nusiyá* ye má in hafte be estár* rafte.//*

a short holiday *estár* e kutáh; estárak**

holiday v *be estár raftan. //Dar karáne ye xorvaráni* [western] *be estár* rafteand.//*

holiday camp, holiday center/ centre *(beviże dar Engelestán) estárgáh*, estárestán**

holiday-maker n *estárgar*. //Havápeimá por az estárgarán* bud.//*

holier-than-thou adj *xodpasand. //pandguyi* [preacher] *xodpasand; xodpasandi* [holier-than-thou attitude]*//*

holiness n **1** *sepantáyi; sepandi.* **2 His/ Your Holiness** *Awu..., //*His Holiness Pope*, Awu Páp//*

holler v *(anáyin, beviże dar Ámriká) faryád/ dád/ báng zadan; "Náser Xosro berâhi migozawt ... báng barzad, goft, hei nozzáregán...". //xoruwidan//*

hollow adj **1** *kávák, "amdan miyánaw kávák kard tá barádar e Kiyumars dar án miyán gorizad..." (ZBP, L1986 TB); miyántohi, "va nádán xod tabl e qázi- bolandáváz va miyántohi." (ZBP, L3749 GS); //yek deraxt e kávák; yek tup e miyántohi//.* **2** *forurafte; goudoftáde; kák, qáq, kalák. //guneha ye forurafte/ goudoftáde/ kák; cewmán e goud oftáde/ kalák az bixábi//.* **3** *(baráye ává) vang/ veng (ZBP, C723) náleyi veng.* **4** *(pendárin) doruqin, miyántohi, sáxtegi, puc. //zabándádani doruqin/ puc; yek xande ye sáxtegi; soxanánaw puc minemud//.* (**b**) *puc, bi arzew. //xowihá ye/ kámjuyihá* [pleasure] *ye puc; yek piruzi ye puc/ doruqin//.* **5 beat sb hollow** *bengarid be* "beat". **have hollow legs** *(dar Engelestán)/ bewuxi) xeili gorosne budan; porxordan; xowalaf budan, "sufi ye wahr bin ke cun, loqme ye wobhe mixorad -- párdomaw deráz bád án hayaván e xowalaf." (Háfez)*

hollow n **1** *darake = darre ye keh/ kucak; goudál. //darakeyi porderaxt* [wooded]*//.* **2** *suráx, maq, meq, kávák, cál. //Parande ye kucak rá dar maq e/ meq e/ cál e kaf e dastaw negahdáwt.//*

hollow v **1 hollow sth (out)** *kandan, suráx kardan, goudál kandan; goud kardan. //Káránehá ye rud ke az tajand e áb* [rushing water] *kande/ goud/ goudál gawte//.* **2 hollow sth out** *kandan; darávardan; kávidan; náviidan (ZBP, C6721)*

hollowly adv *bengarid be* "hollow"

hollowness n *tohigi, kávák, maq/ meq; gavr, gabr (ZBP, C7419, MK, BF); tohiyi, "...ki az vey andámhá va weklhá ye án ágandegi va tohiyi [tohigi] va bozorgi va xordi padid áyad..." (ZBP, L5163 ZX)*

holly n **1** *deraxt e ráj; deraxt e xás (deraxtán e gune ye* Ilex*, beviże* Ilex opaca*, va* Ilex aquifolium*).* **2** *wáxehá ye deraxt e ráj ke baráye áráyew e jawn e Krismas/ zádruz e Mehr* (M. Moqaddam) be kár miravad.*

hollyhock n *giyáh e cini ke hame ye sál sabz ast, be nám e dánewik e* Althaea rosea*/ xatmi ye deraxti (A. Ariyánpur Káwáni)*

holocaust n **1** *viráni, átawsuzi va nábudi ye gostarde; ádamsuzi va kowtár. //az ádamsuzi va nábudi ye gostarde ye hasteyi harás dáwtan//.* **2 the Holocaust** *kowtár e tudeyi ye yahudiyán be dast e Názihá dar jang e jaháni ye dovvom.//*

hologram n *(cehrwenási*) peikare ye se-andácik** [three-dimmensional image]

holograph n *gate* [document] *ye dastnevis e xod e nevisande*

hols (np) *(dar Engelestán- anáyin) estár** [holiday]

holster n *tapancedán/ tapáncedán e carmi ye kamari*

holy adj (**holier**, **holiest**) **1** (**a**) *sepand (M. Moqaddam*); sepantá*; mainavi/ minuyi. //Enjil e sepand* [The Holy Bible]; [The Holy Scriptures]/ *nebi ye sepand [Hamánand e "nipik" ast dar Pahlavi =* Holy Book*], "...valiken be nebi andarun ast ke hame ye xalq helák wodand joz Nuh..." (ZBP, C6800, Tárix e Bal'ami).* (**b**) *sepand, sepantá. //sarzamini/ xáki sepand; áb e sepand/ áb e sepantá; áb e yawte; zour e yawte; jang dar ráh e xodá; jang e sepand//.* **2** *minuyi/ mainavi; awu; ahrá* (<Pahlavi, ahráy, ahráv, ahrá (ZBP, C7629 BF). //pársámard/ awumard; pársá zistan//.* **3** (**a**) **a holy terror** *(anáyin) (be wuxi) bacce ye porru va toxs/ átewpáre.* (**b**) *ádam e sahmgin/ bartariju/ zurgu*

the Holy City, Jerusalem*/ Deź e Huxt/ Urwalim*

the Holy Father *Páp*
the Holy Ghost/ the Holy Spirit *Soruw*
the Holy Land **1** *Sepand-bum/ Zistgáh e Masih,* **2** *sepand bum (dar dinháye digar joz tarsáyi)*
the holy of holies (**a**) *del e kenise; del e kenewt; xáne ye xodá.* (**b**) *(pendárin- biwtar bewuxi) xáne ye xoda; jáy e sepantá. //Otáq e kár e pedar baráye kudakán jáyi bud ke be ánjá nemiwod pá gozáwt, engár xáne ye xodá bud.//*
the Holy See (n) **1** *darbár e Páp/ Vátikán.* **2** *páygáh e Páp/ Pápi*
the Holy Spirit, the Holy Ghost (n) *Soruw*

Holy Week (n) *hafte ye sepand*

Holy Writ (n) *Enjil, Nebi, "valiken be nebi andarun ast ke hame ye xalq halák wodand joz Nuh" (TB); nipik [<Pahlavi, (ZBP, C6800 MK)]. //Baráye womá ánce ke dar ruznámehá nevewte wode engár az ásemán oftáde* [Holy Writ] *va in dorost nist.//*

homage n *bozorgdáwt; yawt; ...-yawt (soxanáni darbáre ye bozorgdáwt e har ciz yá kasi, con "Ábán Yawt", "Mehr Yawt"); yasná (hame ye Yasthá ruyeham); yazew. //Xámuw be yazew gerd e árámgáhaw istádand.; Besyári baráye bozorgdáwt e/ ázarm e án farmán-yáfte ámadand./ Wáygari** [genius] *ye Wekespir rá bozorg midárim.//* pay homage to: *bozorg dáwtan, namáz bordan bar, yazidan (riwe ye aknun "yaz-,")*

Homburg n *koláh e namadi (ye narm e mardáne, bá labe ye bárik e luleyi va boridegi, az derázá dar tárek e án)*

home[1] n **1** (**a**) *xáne, sar/ saráy, mán, "co ámad bar e mihan o mán e xiw -- bebordaw be sad lábe mehmán e xiw." (Asadi- Garwáspnáme); mán = mánd [máni = mánik (xánegi); máne (kácál e xáne) [<Pahlavi, (ZBP, C6592, MK, BF)]. //Parastár bimárán rá dar saryewán/ xáneyewán/ mánewán/ mándewán sar mizanad/ didár mikonad.; Dar 16 sálegi az xáne rafte ruy e pá ye xiw istád; Newáni ye xáneam/ saráyam... ast.//.* (**b**) *xáne, sará. //xáne ye/ saráy e foruwi. //Dáwan* [grant] *baráye behsázi ye saráy/ xáne//.* (**c**) *(anáyin) já. //Báyad jáyi baráye in camedánhánhá biyábam.//.* **2** *mihan, newwast, "va newast e u dar Meihane bud..." (ZBP, L2409 AT); Dar Espahán záde wode ammá aknun Kánzás rá mihan e xiw midánad.; Az Hendustán be mihan e xiw raft.//.* **3** (**a**) *xáne, parvarewgán. //Saráy e/ xáne ye nábináyán; parvarewgáh; xáne ye/ saráy e sálmandán//.* (**b**) *saráy, mán, xáne. //saráy e malavánán//.* **4** (**a**) *zistbum; mánd* [<Pahlavi, (ZBP, C6592 MK, BF). //zistbum e/ mánd* e* babr jangal ast//.* (**b**) *zádgáh. //Yunán zádgáh e mardomsálári ast.//.* **5** (**a**) *(dar varzewhá va bázihá) xáne, soksok.* (**b**) *(dar takrobáyi) páyán e ráh; páyángáh.* **6 at home** (**a**) *(dar takrobáyi) páyán e ráh; páyángáh.* **6 at home** (**a**) *dar xáne. //Kasi xáne hast?//.* (**b**) *con xáne ye xod; Xáne ye xodetán ast!* [Make yourself at home!]*/ Hamiwe raftárewán juri-st ke gomán mikonim dar xáne ye xodemán-im.//.* (**c**) *(dar tapká*/ futbál, va mánand e án) bázi dar wahr e mizbán. //Hamávard e áyande dar wahr e xodemán ast yá dar jáy e digar?//.* (**d**) *dar xáne newastan va bár dádan; //Bánu Farxondeh be hic kas joz xiwán e nazdik bár nemidahad.//.* **at home in sth** *áwná bá...; //Áyá bá zabán e bigáneyi besyár xub áwná budan kár e dowvári ast?//.* **close/ near to home** *barxordan; nazdik be...; //Soxanánaw xeili máye ye barxordan/ ranjew bud.; Bim e jang peivaste nazdiktar migardad.//.* **a home bird** *kabutar e xánegi.* **a home from home** *con xáne ye/ mihan e xod. //Mehmánsará ye má con xáne ye xodetán ásude va delnewin ast.//.* **a home truth** *rásti ye talx/ dardnák. //Zamán e án faráreside ke rásti ye talxi rá darbáre ye xod bewnavid.//.* **when he's, it's, she's etc at home** *(be wuxi beriwxand yá baráye fewár ávardan bar porsewi) harjá juri tarjome miwavad. //Zohre ye Xowdel be máh mige dar nayá ke man darumadam.//*
the Home Guard *(dar Engelestán/ dar gozawte) sepáh e basij*
the Home Office *(dar Engelestán) vezárat e/ diván e kewvar*
the home straight, (US) **the home stretch** (**a**) *vápasin páre ye takrobáyi piw az rástá ye páyáni.* (**b**) *vápasin páre ye kár; vápasin baxw e har ciz.*

home[2] adj **1** (**a**) *xáne, saráy, xáneváde. //zendgi ye xánevádegi ye wádi dáwtan/ (máyehá ye) ásáyew dar xáne//.* (**b**) *xáne, xánegi, kadi*. //áwpazi dar xáne;/ xánegi; sinemá ye/ celpard* e xánegi//.* **2** *dar mihan, xánegi, kewvari. //sátvunhá** [industry] *ye kewvar; bázár e kewvari/ darun e kewvar/ darunmarzi; ágáhihá ye kewvar/ darun e kewvar/ darunmarzi//.* **3** *(dar varzew) dar kewvar/ mihan/ wahr e xod; yek ávard* [match] *dar wahr e xod; wekast dar wahr e xod; goruh e varzewi ye wahr/ mihan e xod; jelo ye mardom e kewvar/ hamwahrihá ye xod bázi kardan.//*

home[3] adv **1** *dar xáne; dar sará. //Hanuz (dar) xáne ast?; Hanuz be xáne nareside?; Dárad be xáneaw barmigardad; Raft xáne/ be saráyaw (Áyá) sar-rewtedán* [authority] *e Hendustán u rá baráye dávari* [trial] *be kewvaraw miferestand?//.* **2 drive home** *tá ánjá ke miwavad. //mixi rá forukubidan/ tá ánjáyi ke*

miravad forurándan//. **3** **bring home the bacon** *nánávar e xáne budan.* **bring sth home to sb** *xub fahmándan; xarfahm kardan; Peikareháyi ke dar jamjám* didim badbaxti ye panáhandegán* [refugee] *rá bexubi be má fahmánd.;* **come home (to sb)** *xub (va bewiveyi dardnák) rouwan wodan/ áwkár gawtan/ xarfahm wodan.* **come home to roost** *(bar kasi ke cizi gofte) kárgar oftádan.* **hit/ strike home** *kárgar/ kári oftádan va gazidan./ dard ávardan/ Az roxsáraw mitavánestam bebinam ke riwxandháyaw/ riwxandhá ye án rad kár e xod rá karde va u rá dard ávarde.//.* **be home and dry** *ján bedar bordan; gereftárihá rá powt e sar nehádan.*

home[4] v **1** *(baráye kabutar e peik) be xáne bázgawtan.* **2** **home in (on sth)** *besu ye ... raftan/ jonbidan/ residan/ xordan/ ámadan. //Aźdar dorost be ámájaw xord.; Haváxáhán e musiqi ye mardomi hamegi dárand az dur-durhá be jáygáh e sangitá** [concert] *miáyand.//*

home-brewed adj *(con torwi, fugán) xánegi/ darxáne andáxte wode*

home-coming n *(beviźe pas az duri ye deráz) be xáne/ mihan bázgawtan*

home-cured adj *(baráye xorákihá beviźe guwt/ guwt e xuk) dudi, wur, namaksud*

home-economics *xánedári, mándári**

home farm *kewtzár e xánegi; báqce*

home front *(dar zamán e jang) wahriyán*

homegrown adj *xánegi, az báqce ye xáne (ye xod). //Áyá in káhuhá az báqce ye xáne ye xodat ast yá ánhá rá az bázár xarideyi?/ (pendárin) Án goruh e varzewi, con bázigaráni az kewvar e xod nadárad* [home-grown talent] *cand tan bázigar az kewvarhá ye bigáne ávarde.//*

homehelp *komak-kár*

homeland n **1** *mihan.* **homelands** *(be rixt e candgáni, dar Áfriqá ye nimuzi/* southern*) jáy e báw e siyáhpusán e bumi (ZBP, L2122)*

homeless adj *ávár, áváre, bixánomán; tuni (ZBP, C6298 FM), rahnewin, "agar guyad nemixáham co bandeyi mofles- beguyidaw ke soltáni, gedá ye rahnewin dárad.". //baráye áváregán biderang sámáni faráham ávardan//*

homelessness n *áváregi, bixánománi; rahnewini*

homeliness n *sádegi; bipiráyegi; biáráyegi*

homely adj (**homelier**, **homeliest**) **1** *sáde; bipiráye; biáráye. //zani sáde//.* (**b**) *delpazir sáxtan. //jáyi delpazir; hálohaváyi* [atmosphere] *delpazir//.* **2** *(dar Ámriká; xárdári) (bar e, roxsár e, saropá ye) zewt, setanbe, haláwem, "taráwam xatti na saxt niku; xatti az miyán e we'ri na nik áli- we'ri az in haláwem." (ZBP, C818 FM, Anvari/ Rawidi)*

home-made adj *xánegi; mánik* [<Pahlavi (ZBP, C7800 BF) kadi; kadig [<Pahlavi (ZBP, C6592 MK)]. //kák e xánegi//*

homeopath, (US) **homeopath** n *mátpezewk*, bengarid be* "homeopathy"

homeopathic adj **1** *vábaste be* "homeopathy". **2** *ábaki, bimaze* **3** *náciz, bihude*

homeopathy n *guneyi pezewki va darmán e bimári bá andaki daru*

Home Rule *mán e wahriyári*; mándári* [besanjid bá "mán" va "mánd" az Pahalvi, niz "xánomán" (ZBP, L7819 ZVY)]*

home run *(dar tapká*/* baseball) *kadi* [<Pahlavi (ZBP, C7800 BF)]*

Home Secretary *vazir e kewvar*

homesick adj *(baráye duri az mihan) táse (ávardan). //Baráye duri az Hendustán táse ávard.//*

homesickness n *táse baráye duri az mihan; hengáme dur budan az mihan táse ávardan.*

homespun adj **1** *xánebáft.* **2** *sáde, xánegi. //Dáruhá ye/ darmánhá ye xánegi baráye bimárihá ye sabok/ xord.; pandi sáde va bexradáne; párce ye xánebáft//*

homestead n **1** *xáne/ saráy bá zamin e/ kewtzár e pirámunaw//.* **2** *zamin e kewávarzi ke az su ye warvin** [government] *be mardom dáde wode tá án rá káwte dar án beziyand.*

homesteader n *(dar Ámriká) kewávarz e zamindár*

homeward adj *besu ye/ rahsepár e xáne/ mihan. //rahsepár e xáne-yim/ dar ráh e xáne-yim//*

homewards adv *besu ye/ rahsepár e xáne/ mihan. //be su ye/ rahsepár e xáne/ mihan budan//*

homework n **1** *kárhá ye (nevewtani ye) wab/ dar xáne ke ámuzegár be wágerd midahad. //Ámuzgár be má yek goftár dád wab dar xáne benevisim.//.* **2** *(pendárin, anáyin) ámádegi. //Án xawáyágar** [politician] *áwkárá baráye... ámádegi nadáwt/ xod rá ámáde nakarde bud.//*

homey adj (**homier**, **homiest**) *bengarid be* "homy".

homicidal adj *xunigari; ádamkowi. //garáyew be ádamkowi dáwtan; diváne* [lunatic] *ye xuni//*

homicide n **1** *ádamkow. //piwmárde* [accused] *be ádamkowi budan.//.* **2** *xuni, ádamkow*

homiletic adj *pandámuzi*

homily n **1** *(xárdári) pandi deráz va delázár/ deltang konande. //pandámuxtan; pandámuzi kardan//.* **2** *(beáyin) pandámuzi*

homing adj **1** *(baráye kabutar) peik.* **2** *(baráye aźdar yá muwak) ámájyáb*

homo-, *(piwvand, dar váźehá ye serewte) ham-, yek-, //hamgen* [homogeneous]//

homogeneity n *hamgeni, yekdasti*

homogeneous adj *hamgen; yekdast*

homogenize, homogenise v **1** *hamgenidan*, hamgen kardan.* **2** *cizi rá haamgen kardan; yekdast kardan.*

homogenized, homogenised (adj, pp) *hamgenide**

homograph n *hamnepis* [ham + nepos, az "nepaistiy" [Pársi ye bástán" (EDP)]. //baráye nemune bengarid be* "bow[1], bow[2]/ bark *va* bark"*]*

homonym n *hamnimá* [nimá, nám, bázgardid be EDPL]*

homophone n *váźehá ye hamává, ke dar nevewtan yeki nistand con* "some, son; knew, new"

Homosapiens *[váźe ye Látini] mardom, ádam; gune ye/ toxm e mardom/ ádam*

homosexual adj *hamjensbáz. dar zir váźehá ye besyári ke baráye* "homosexual" *dar Pársi yáft miwavad radebandi karde miávarim: <u>rade ye noxost</u>:* active homosexual: *kunkon; <u>rade ye dovvom</u>*: passive homosexual: *kunde. va <u>rade ye sevvom</u>: ánán ke hardo maini** [meaning] *ye bálá rá tavánand dáwt: kuni*

<u>rade ye noxost</u>: tázbáre (ZBP, L978); hiz (ZBP, C1892); kunmarz (ZBP, C5142); dowmarz (ZBP, C7706, C6072)

<u>rade ye dovvom</u>: kunde; amard [In váźe rá na be maini ye Tázi ye gereftem, Tázi ye án rá "amrad" ast ammá man be Pársi án rá "amard" mixánam a = na* (privative prefix) + *mard); kulang (ZBP, C491); kun (ZBP, C492); gáni, gángáh, gándáde (ZBP, C1696); dagal (ZBP, C4419); kaluk (ZBP, C5117); mekyáz (ZBP, C6228); sád (ZBP, C6463); sabure (ZBP, C6527); eváxáhar*

<u>rade ye sovvom</u>: kuni: kunbáre (ZBP, S22); qar (ZBP, C387); louz (ZBP, C595); lut (ZBP, C1101); livak (ZBP, C2265); viftak; vifte (ZBP, C2923); kon, keng (ZBP, C5191); tagal (ZBP, C5998); táz (ZBP, C6099); báruni (baráye doxtarán va zanáni ke bá zanán in kár konand)

homozygous adj *yek toxme; yektoxmaki*

homy, (US) **homey** adj (**homier; homiest**) *(pasandide) mánand e xáne ásude/ garmonarm; delpazir*

Hon *(kutáh wode)* **1** Honorary *(dareje ye/ páygáh e) wáyá/ wáyande. //*the Hon Sec = Honorary Secretary *Dabir e wáyá;* the Hon Treasurer *Ganjvar e Wáyá//.* **2** Honourable/ Honorable *válágohar. //Válágohar Kayumars//*

hone n *sáv [sang e tizkoni] (ZBP, C3714)*

hone v *bá sang/ sáv tiz kardan; afsáyidan*

honest adj **1** (**a**) *rást, "va ruz wod, Amir bár dád va a'yán házer ámadand" (ZBP, L474 TBH); "begoft in o az dide áváz xást- ke ey wáh e nikaxtar o dád o rást." (ZBP, L3233 SF); pákdast; sare; pákmaqz, "valiken yeki dástán ast naqz -- agar bewnavad mardom e pákmaqz." (ZBP, L3255 SF); pákmanew; ázarmi; ázarmik; ostván; sotván (ZBP, C6377); farárun (farárunkonew; farárunmanew; farárunravew) (ZBP, C6905); pákwalvár, "va pársáyi va rástguyi va pákdini, va pákwalvári va biázári va bordbári va..." (ZBP, L6737 QN); dorostkár; páknahád, "Názenini co to pákize rox o páknahád -- behtar án ast ke bá mardom e bad nanwini (Háfez); pákdáman; pák. // gováhi* [witness] *rást; soudágari pák/ pákdast//.* (**b**) *(soxani) rást/ dorost/ sare/ ázarmi/ farárun/pák. //manewte* [opinion] *ye rást/ sare dádan; Pirhanam rá dust dári? Xáhew mikonam rurást báw/ rást begu!//.* (**c**) *rást, pák, sare, ázarmi, farárun. //roxsári ázarmi; Engár rást/ pákmanew ast, ammá áyá mitavánim be u powtgarm báwim?; Yek ruz ham dar zendegiyaw dorost kár nakarde//.* **2** *pák. //pák zistan va darámad e xod rá az ráh e ázarmik bedast ávardan//.* **3** *pákdeláne; az ruy e pákdeli.* **4** **turn an honest penny earny** *dorostkár budan va pul e xod rá bá kuwew be dast ávardan.* **honest to God/ goodness** *bexodá. //Bexodá man nakardam//.* **make an honest woman of sb** *(kohne wode, bewuxi) pas az xoftoxiz/ hamxábegi bá zani yá doxtari bá u zanáwuyi kardan/ áb e toube sar e zani rixtan.* **(to be quite) honest (about it/ with you)** *rástew rá bexáhi; bi rudarbáyasti. //Rástew rá bexáhi gomán nemikonam betavánim bebarim.//*

honest adv *rásti, berásti, rásti rá, bexodá!. //Rásti/ berásti man nabudam!//*

honestly adv **1** *bá rásti, bá pársáyi, bá rástguyi, bá páknahádi, bá pádkámani, báázarm, bá páknahádi. //bá kasi bá dorostkári raftár kardan* [deal with sb]*//.* **2** *rásti, berásti, bexodá. //Berásti/ bexodá nemidánam; Bexodá in hame ye pul e man ast!//.* **3** *(baráye newán dádan e nápasandidan yá náwekibáyi) To rá bexodá!; //To rá bexodá! ce hayáhuyi/ qouqáyi/ qewqereqi* [fuss]*!//*

honest-to-goodness adj *sáde, pák, dorost, farárun, ázarmi. //kári dorost/ farárun/ ázarmi//*

honesty **1** *baráye nemunehá be* "honest" *bázgardid: ostváni, sotváni, farárunі, farárunmanewi, farárunravewi, farárunkerdári, dorosti, rásti, "ze peimán begardand vaz rásti -- gerámi wavad kazzi yo kásti." (ZBP, L4956 SF); warm, "Hame dád o niki yo warm ast o mehr -- negah kardan andar womár e sepehr." (ZBP, L4762 SF); sang, "be goftár e Suri wavi suy e jang -- saboksár xánad to rá mard e sang." (ZBP, L4911 SF); pákwalvári, "va pársáyi, va rástguyi va pákdini, va pákwalvári, va biázári, va bordbári va..." (ZBP, L6737 QN); dorostkári, pákdámani, ázarm, "ey malek ázarm e to kam dideam- vaz to hame sále setam dideam."; páknahádi, "názenini co to pákizerox o páknahád -- behtar án ast ke bá mardom e bad nanwini." (Háfez).* **2** *berásti, bedorosti, rásti rá. //Berásti nemitavánam án rá vádang konam* [deny]*//*

Honesty[2] n *giyáhi dárá ye gol e zerewki va kise ye toxm e rouwan rang*

honey n **1** (**a**) *angabin, nuw.* (**b**) *angabini; zard(rang); bur. //mu ye bur//.* **2** *wirini, delpaziri.***3** (**a**) *(anáyin, beviże dar Ámriká) (baráye newán dádan e mehr va dusti) ján, jáná, jánam. "timár e qaribán sabab e zekr e jamil ast -- jáná magar in qá'ede dar wahr e womá nist?" (Háfez). //Jánam! Emwab xeili xowgel wodeyi!; Parastár e bacceyemán berásti dustdáwtani ast/ xeili wirin ast//.* (**b**) *wirin, delpazir. //Án bázi ye márádik*/ kámpiyuteri xeili wirin ast.//*

honey-bee n *magas e angabin, guź, guźangabin, parmur; gebt-angabin; gebt/ kebt, "árámi kei pazirad tá mahwar -- in gebtxáne rá ke baráwofti?" (ZBP, C3088 FM, Suzani); mong , monj (ZBP, C6569); mongangabin, mong e angabin, "xod e gol e áftábgardán az baráye mong e angabin yá zanbur e asal besyár xub ast." (ZBP, L6650, PD)*

honeycomb, comb n *wán, ganduxáne (ZBP, L1611, FM). //yek tekke wán e angabin; be rixt e wán//*

honeycombed adj, **honeycombed (with sth)** *suráxsuráx. //Sang e Jabalottáreq suráx-suráx va por az qár ast//*

honeydew n *nuw (ZBP, C764)*

honeydew melon (n) *dastanbu*

honeyed adj *cáplusáne, bá carbzabáni, wirin*

honeymoon n **1** *máh e angabin. //baráye máh e angabin e xod be Rom raftand./ Máh e angabinemán rá migozaránim.//.* **2** *(pendárin) máh e angabin; bahár. //Máh e angabin; bahár e warvin* e/ sarrewtedári ye nou separi wode va aknun báyad be gereftárihá ye faráván e kewvar pardázand.//*

honeymoon v *máh e angabin rá gozarándan. //Dar Páris máh e angabin e xod rá migozaránand.//*

honeymooner (n) *kasi ke dar máh e angabin ast.*

honeysuckle n *paláxur, guneyi giyáh az gune ye* Lonicera *va xáneváde ye* Caprifoliaceae

honk n **1** *qárqár e qáz; qátqát; buq (beviże buq e kohan az gune ye buq e dorowke yá wirforuwhá)*

honk v, **honk (sth) (at sb/ sth)** *qátqát/ qárqár kardan; be (kasi yá cizi) qátqát kardan. //qátqát e qázán e kucán; Ránande be man buq zad, ke az miyán e ráh xod rá kenár bekewam.//*

honky-tonk n **1** *hánkitánk, guneyi musiqi bá piáno. //tantaná* [rhythm] *ye hánkitánk//.* **2** *báwgáh e wabáneruzi ye darje ye past/ páyin*

honor, honorable *(dar Ámriká) bázgardid be* **honour, honourable**

honorably adv *ázarmik, áberumandáne. //ázarmik, rusefid darámadan.* [acquit oneself]*//*

honorarium n (pl **honorariums**) **1** *dastmozd (i ke be delxáh pardáxte wavad va darbáyast nabáwad.), Nántre* [Sanskrit].* **2** **Honorary, Hon**. *dar farnámhá "Nántre*/ wáyá/ bidastmozd; bimozd. "Bimozd bud o mennat, har xedmati ke kardam -- yá rab mabád kas rá maxdum e bienáyat." (Háfez). //(páygáh e) wáyá* ye/ bimozd e farbodi* [President]*/ Bánu Farxonde Dabir e Nántre*/ Wáyá*/ Bimozd//*

honorary adj **1** *wáyá*. //dareje ye fereźáni* [doctorate] *ye wáyá* gereftan.* honorary title//

honorific n, adj *"válágohar"*

honour, (US) **honor** n **1** *nám, "be nám ar berizi ma rá goft xun -- beh az zendegáni be nang andarun." (ZBP, L63451 SF); nang "ma rá bá womá nist nang o nebard -- raván rá nabáyad bar in ranje kard." (ZBP, L6505 SD); nám o nang; sarafrázi; //jáygáh e/ nám e/ námávarán e bálá ye/ sar e miz; borzhamvan*

[companion of honour]/ *Máye ye sarafrázist ke ma rá faráxándeyand/ nevidideand*//.* **2** (**a**) *Ázarm, "Ázarm yá waraf án ast ke kasi bekuwad dar sáye ye nikukári arj va jáygáh miyán e mardom peidá konad va..." (ZBP, L4057 NKZZF); "Pawutan bedu goft in ast ráh -- bar in báw o ázarm e mardán bexáh." (ZBP, L6938 SF); ázarm, "ma'ni ye warm rouwan ast likan ázarm az kalemehá ye táriki ast ke miyávarand va ma'ni ye rouwani az án naxáhand va hamiwe án rá dar pey e warm ávarand. Má ánce midánim ázarm be hamán ma'ni ast ke aknun waraf minámad." (ZBP, L4059 NKZZF); "Ei malek ázarm e to kam dideam- az to hame sále setam dideam." áberuy, "u rá dar miyán e qoum áberuy mibáyast." (ZBP, L2726 AT); arvand (ZBP, C2352); ázarmi,"Conin kasi rá ke dar band e nikukári ast va jáygáh e xod rá negahmidárad ázarmi [bá waraf] miguyand." (ZBP, L4063 NKZZF); ázádmard; ázáde. //mardi ázáde; //Ázarm án ast ke az kár kenáre juyad//.* (**b**) *nám, áberu, dorosti, ázarm, nang. //baráye nám o nang kewvar e xiw jangidan; Áberuyam dar bim ast.//.* **3** *áberu, arj, bozorgdáwt. //Be newán e arj/ bozorgdáwt baráye u xámuw istádand.//.* **4 an honor to sth/ sb** *máye ye sarafrázi/ áberu. //U máye ye sarfarázi/ áberu ye piwe ye xiw ast.//.* **5** *axw* [<Pahlavi, axw = áxw (ZBP, C1057) MK, BF)], newán. //Kasi rá bá hame ye axwhá ye*/ newánhá ye ártewiyaw be xák sepordan; Axwháyi*/ newánháyi wáhanwáhi ke baráye zádruz e wáh yá wahrbánu be mardom midahand.//.* **6 honours** *dareje ye barin. //Dareje ye barin dar soxan e Rusiye//.* **7 your/ his/ her Honour** *válágohar, geránmáye; sarvar. //Dávar e geránmáye, man bigonáham.//.* **8** *(beviże candgáni) (dar bázi ye ganjafe) barg e xál e bálá. //Panj barg e xál e xuj** [spades] *dar dast dáwtan ke yeki az ánhá az hame bálátar ast.//.* **9** *(dar cougán camani** [golf]*) tup e noxost rá zadan. //Hambáz* [partner] *tup dast e womást/ womá báyad tup e noxost rá bezanid./.* **10 do sb honour/ honor** *(beáyin) be kasi arj nahádan; kasi rá bozorg dáwtan. //Baráye jawn e tájgozári ye wahrbánu panjáh tan az sarán e kewvarhá baráye bozorgdáwt ámade budand.//.* **do sb an honour; do sb the honour (of doing sth)** *máye ye sarafrázi... wodan; ...rá sarafráz mikonid agar...; //Agar biyáyid máye ye sarafrázi ye má miwavad.; Sarafráz mikonid bá man wám bexorid?//.* **do the honours** *(anáyin) mizbán e... budan. //Ki/ ke cáy mirizad?, Miwavad man mizbán báwam?//.* **have the honour (of sth)** *(beáyin) sarafráz wodan. //Miwavad sarafráz karde* [have the honour]*/ Miwavad sarafráz karde in rá bá man beraqsid/ bevisid*?; Miwavad bedánam sarafráz be soxan goftan bá ki-stam?//.* **(there is) honour among thieves** *(dastán) Moqol ham yásá dárad.; "Yád e Cangiz e Moqol xeyr ke yásáyi dáwt." (Mas'ud e Alipur e Wahsavári); "Sag ham dast e sáhábew o gáz nemigire."; "Jende ham wám e qaribun kos nemide."//.* **honours are even** *(dar hamávardhá) barábar. //Har do goruh e varzewi be yek andáze bordeand va az inru barábar wodeand/ kardeand.//.* **(in) honour bound (to do sth)** *az digáh we kerdár(i) be gardan dáwtan/ nágozir budan. //Con zabán dádam beravam az didgáh e kerdár nágoziram beravam.//.* **in honour of sb/ sth; in sb's/ sth's honour** *be nám e...; be nám va nang e...; //Áyin e bozorgdáwt baráye kowte wodegán dar jang.//.* **on one's honour (to do sth)** *be ázarm... sougand/ báyastan.//.* **on my honour** *be ázarmam sougand. //Be ázarmam sougand án pul rá be womá (báz) pas midaham.//.* **put sb on his etc honour** *kasi rá be ázarmaw sougand dádan.* **on honours list** *fehrest e kasáni ke az wahriyár nántre* yá newán yá ciz e digar gerefteand.//*

honour[2]**,** (US) **honor** v, **1 honor sb/ sth (with sth)** *bozorg dáwtan; arj nehádan; sarafráz budan be; sarafrázi namudan; ázarm e kasi dáwtan, "...va áváz dád ki xodáy az womá xownud bád conán ke di va duw ázarm e man dáwtid..." (ZBP, L7892 FEB). //Az in ke ma rá ostovár dáwtid* [trust] *saxt sarafrázam.//; Miwavad ma rá sarafráz karde nazd e man biyáyid/ soráqam rá begirid/ az man didár konid?//.* **2** *(dar bázargáni) peimán negáh dáwtan; paziroftan va behengám pardáxtan. //Ceki/ bijaki* [bill]*/ baráti* [draft] *rá paziroftan va behengám pardáxtan.//*

honourable, (US) **honorable** adj **1** *dorost, ázád, ázádmard, arvand, ázáde, "ázáde rá mayázár, con ázordi biyuzan." (Qábusnáme) (amsál o hekam e Dehxodá). //ádami ázarmi/ ázáde; ázádmard.; kári* [deed] *ázarmi; biyávári/ piweyi ázarmi; yek peimán e áwti ye ázarmik bastan.; kári dorost/ ázádmardáne/ ázarmi kardan va az kár kenáre jostan.//.* **2** *(dar farnámhá/* title*)* **the Honourable, Hon** *(kutáh wode)* (**a**) *geránmáye.* (**b**) *...geránmáye/ bozorgvár. //Dust e geránmáyeam...;* (**c**) *válágohar. //válágohar Wáhpur Kiyumars.//*

Hons *kutáh wode baráye* **Honours** *barin. //Rudábe ye Kiyáni BSc (Hons) Barin źányár*/ Barin Vidyár*//*

hooch n *(anáyin; dar Ámriká) (beviże gune ye qácáqi) araq sagi [= siki*]*

hood[1] n **1** (**a**) *koláh (e casbide be yumu/ kot).* (**b**) *kuláf (ZBP, C4804) [jáme ye dareje ye dánewgáhi]//.* **2** *xud, koláhak, gabz, "dar folán biwe deraxti hast sabz -- bas boland o pahn, har wáxiw gabz." (ZBP, C1688, FM, Moulavi). //Dozdán baráye penhánidan e roxsárewán hamegi gabz puwide budand.//.* **3** *(dar Engelestán) sáyebán, wádorván, koruk. //Havá ke xub báwad wádorván e/ koruk e rádeam*/ máwinam rá*

*páyin kewide miránam.// kuláfi/ rukewi jodává** [soundroof] *baráye cápgar e márád*/ kámpiyuter.//.* **4** *(dar Ámriká)* = bonnet 3

hood[2] *(dar Ámriká- zabán e kuce) bengarid be* "hoodlum 2".

-hood *(pasvand. bá námváźehá va setáy*há námváźe misázad) dar Pársi har já juri tarjome miwavad. //*childhood, *kudaki/* brotherhood, *barádari/* falsehood, *kaźi, kásti, nárásti, "...gerámi wavad, kaźźi yo kásti..." (SF)//.* **2** *...-án; gouh, daste. //*priesthood, *pristárán//*

hooded adj **1** *koláhdár, koláh e casbán, koláhmand. //yek báráni ye koláhdár/ koláhmand//.* **2** *koláhpuw, xudpuw*

hoodlum n **1** *javán e tabahkár.* **2** *rifte ye ágreftgár* [violent criminal]

hoodoo n (pl **hoodoos; hoodoo (on sb/ sth)** *wum, náfarxonde; náfarxondepei; morqvá. //Engár rádeam*/ máwinam morqvázade wode/ jenni wode, payápei az kár miyoftad.//*

hoodoo v *baráye kasi badbaxti ávardan; wum budan*

hoodwink v, **hoodwink sb (into doing sth)** *feriftan, gul zadan, kalak zadan. //Guk xorde gouharhá ye doruqin/ sáxtegi xaridam.//*

hooey n *(wegeftváźe) (zabán e kuce) carand, yáve, carandoparand. //Ce carandi!; Sarápá carand/ yáve ast!//*

hoof n (pl **hoofs** or **hooves**) **1** *som, somb, sonb, comcom (ZBP, L2261); sapal (som e pil va wotor) (ZBP, C479); kafwak (= som e dowáxe) (ZBP, L1063); źangole (som e dowáxe) (ZBP, C6939).* **2** **on the hoof** *(baráye gáv va mánand e án) zende. //zende xaridan va sepas kowtan* [slaughter]*//*

hoof v, **hoof it!** *(zabán e kuce) bá xatte yázdah raftan. //Vápasin masráde*/ otobus rafte bud nágozir be xatt e yázdah raftim.//*

hooha n *hayáhu, qouqá, qewqereq. //Án peikare qouqáyi be pá kard; Baráye ce/ sar e ce/ sar e ci candán qewqereq/ hayáhu bepá kardand?; Sar e in ke ki báyad pul bedahad/ bepardázad qewqereqi be pá wod.//*

hook[1] n **1** *cangak, kaj, kaź, kaźe (ZBP, C432); ákaj (ZBP, C2509); kaźak (ZBP, C2961); ávize. "andar u suláxi ast ávize rá va halqeyi andar vey..." (ZBP, L7215 TT); kalázake (baráye darávardan e cizi az cáh va mánand e án." (ZBP, C3002); kelák (baráye páyin kewidan e wáxe ye deraxt va mánand e án) (ZBP, C3006); kanáre (cagak e áhanin) (ZBP, C5201); belesk/ belewk (baráye darávardan e nán az tanur va mánand e án) (ZBP, C5454); wast, "z-in soxan áweq e ma'wuqe-parast -- jast dar áb co máhi az wast." (ZBP, L7854, Iraj Mirzá); mikál* [<Gilaki]; newpil (cangak baráye máhigiri) (ZBP, C774). //ákaj e (viźe ye) qollábduzi* [crochet hook]*; bawgir e/ houle ye xod rá ru ye raxtáviz biyávizid.//.* **2** *(beviźe dar váźehá ye serewte) ...dás; dásak; dásce* [a billhook]. **3** *pic, xam, cam, damáqe. //Damáqe ye Hope//.* **4** (**a**) *(dar tapkáye* va cougán camani*) carxi zadan e tup.* (**b**) *(dar mowtzani) kust/ mowt bá árenj e xamide; kust e kaj*. //Yek (kust e) kaj* e cap be árváre//.* **5** **by hook or by crook** *harce bádábád; harjur wode.* **hook, line and sinker** *pák, yeksare. //Ánce ke goftam rást nabud/ doruq bud ammá u án rá yeksare bávar kard.//.* **off the hook** *(baráye telefon yá girande) nabudan e guwi sar e jáyaw. //Guwi rá sar e jáyaw nagozáwt tá vákubar/ telefon zang nazanad, va ásude báwad.//.* **let sb/ get) off the hook** *ásude, raste. //Dáwt be ásáni mibord* [to win] *ammá kamkam biparvá wod va hamestáraw* [opponent] *raháyi yáft./ qolláb va gire.* **hook and eye** *darvand* (ZBP, L969 FM); qolláb va gire. //yek raj darvand*/ qolláb va gire//.*

hook[2] v **1** (**a**) **hook (sth) (on/ onto/ over/ round sth)** (**a**) *bá kaź/ kaj/ cagak bastan/ baste wodan. //In do páre ye zanjir beham bá kaź baste miwavad./ pirhani ke az powt bá sagak baste miwavad.; Deliján rá bá cangak/ kaź be ráde*/ máwin bastan; Pirhanam be xár gir kard.//.* (**b**) *bá cangak/ wast/ kaj/ kaźe gereftan. //Máhi ye bozorgi rá bá wast gereftan/ bá mikál* zadan; (pendárin/ be wuxi) wouhari/ zani rá (be) tur zadan.//.* **2** *be rixt e cangak/ kaźe darávardan. //Angowt e xod rá be rixt e kaźe darávardan.//.* **3** *dozdidan, kew raftan.* **4** (**a**) *(varzew) tup rá gerd/ carxi zadan.* (**b**) *(dar goltapká*/* [Rugby]*) tup rá az powt miyán e bázikonán ke wáx-be-wáx istádeand zadan.* **5** **be hooked (on sb**) *(zabán e kuce) deldáde ye... wodan; be... del báxtan.* **be/ get hooked (on sth)** *(zabán e kuce) xugar wodan [bengarid be* "addict"*]; pák sarseporde ye... wodan. //be heroin/ mengiyá* [gambling]*/ jamjám*/* TV *xugar wodan/ Pák delbaste ke baráye estár** [holiday] *be ordu* [camping] *beravad.//.* **6** **hook sth/ sb up** *(jámeyi/ pirhani rá) bá sagak bastan. //Miwavad xáhew konam sagak e powt e pirhanam rá biyándázi/ bebandi?//.* **hook (sth) up (with sth)** *peivand wodan/ kardan. //BBC az ráh e máhváre bá jamjám e Ostráliyá peivaste ast.//*

hookah (**hubble-bubble**) n *qalyán*

hooked adj **1** *xamide, kaź, kaj. //yek bini ye guź/ quzi; yek nouk e kaj/ cangaki//.* **2** *kaj/ kaź/ kaźe; cangaki*

hooker n **1** *(beviźe dar Ámriká- zabán e kuce) jende, jeh.* **2** *(dar goltapká*/* Rugby*) kaláźak [besanjid bá "kaláźake" (ZBP.C3002); bengarid be* "Hook".*]*

hookey, hooly n *(zabán e kuce, beviźe dar Ámriká) az dabestán/ dabirestán gorixtan*

hook-nose n *bini ye quzi/ guź*

hook-nosed (adj) *guźbini*

hook-up n *peivand miyán e do istgáh e ferestande. //peivand miyán e dámhá* [networks] *ye bozorg e jamjám*/* TV *e Orupá az ráh e máhváre.//*

hookworm n *kermháyi az xáneváde ye* ancylostomidae, *kerm e newpile [bengarid be* "Hook"]

hooligan n *tabahkár e javán, qoldor. //Tabahkári* [vandalism] *ye goldorhá ye pátapká*/ futbál//*

hooliganism n *tabahkári, qoldorbázi*

hoop n **1** *tang. //bowkeyi/ celiki ke án rá bá tanghá ye áhani basteand* [bound]*//.* **2** *canbar [dar sirk bázihá].* **3** *(dar gozawte; bázice) carxak, canbar.* **4** *(dar cougának* [croquet]*) canbar.* **5** **put sb/ go through the hoops** *toxm e kasi rá kewidan; pust e kasi rá darávardan; pust e kalle ye kasi rá kandan.*

hoop v *bá tang/ canbar bastan*

hoop-la n *canbarbázi; canbarparáni*

hoopoe n *parande ye kucaki az xáneváde ye* Upupidae *(dar Pársi*) *kukal (ZBP, C1768); bubu/ pupu; pupak (ZBP, C2849), káskine (ZBP, C3628); badbade, pupaw (ZBP, C5878 FM)*

hooray *wegeftváźe* = Hurrah

hoot n **1** *(baráye buf) huhu kardan, huhu (ává ye buf).* **2** *sut, áźir, buq.* **3** *hou kardan; qahqahe. //Piwnahádaw bá qahqahe va xande ye báwandegán ruberu wod.//.* **4** (**a**) *az xande rise raftan; qahqahe; qáhqáh.* (**b**) *cizi ke máye ye xande wavad. //Ce ciz e xandeávari!; Az didanaw ádam/ mardom az xande rudebor miwodand.//.* **5** **not care/ given a hoot/ two hoots** *kasi rá bák e... nabudan; be... parvá nakardan.*

hoot v **1** **hoot (at sb/ sth)** *hou kardan; huhu kardan, buq zadan. //Ává ye afd* [eery] *e bufi ke huhu mikard.; Ránande baráye gusfandán sar e ráh buq zad. Mardom soxanrán rá hou va riwxand kardand; Az xande rise raft/ rudebor wod.//.* **2** *riwxand kardan; hou kardan. //honarpiwe ye badi rá riwxand/ hou kardan//.* **3** **hoot sth (at sb/ sth)** *buq zadan. //Ránande baráyemán buq zad.//.* **4** **hoot sth/ sb down/ off; hoot** *bá hou kardan/ houcigari/ riwxand az jáyi rándan. //Án piwnahád bá hou va riwxand ruberu wod va án rá napaziroftand.; soxanráni rá bá hou kardan az pewkam** [platform] *páyin kewidand//*

hooter n **1** *(beviźe dar Engelestán) áźir/ sut (e kárxáne).* **2** *(kohne wode/ dar Engelestán) buq (e ráde*/ máwin).* **3** *(dar Engelestán- zabán e kuci) damáq, bini*

hoover v *bá járubarqi roftan. //qáli, kaf e xáne, tálár, hame ye saráy rá bá járubarqi roftan//*

hooves pl *somhá, bengarid be* "hoof".

hop[1] v (**hopped**, **hopping**) **1** (**a**) *ruye yek pá jastan; leilei kardan. //Pá ye capaw ásib dide bud va nácár mibáyast leilei konad.//.* (**b**) *jahidan, jastan, bejje bejje kardan (baráye parandegán yá jánevarán). //Cand vazaq invar ánvar ru ye caman bejje bejje mikardand.//.* **2** *(az ru ye kandagi/ xandaqi yá jáyi) jastan/ jahidan.* **3** **jop across/ over (to...)** *(anáyin) jahidan.* **4** **hop across/ over (to...)** *safari kutáh va tond bejáyi kardan. //Baráye páyán e hafte safari tond va kutáh be Dehli miravam.//.* **5** **hop it** *(zabán e kuce) raftan; darraftan/ gom wodan. //Boro, dur wo/ gom wo!* [Go on, Hop it!]*/ Dozde hamin ke ává ye rádeyewán*/ máwinewán rá wanid az panjere darraft* [hopped it out of...]*//.* **hopping mad** *xeili xawmgin, táfte.* **6** **hop in/ into sth; hop out/ out of sth** *tond savár e... wodan; tond az... piyáde wodan. //Beppar tu/ savár wou, tá istgáh miresánamat!//.* **hop on/ onto sth; hop off (sth)** *tond savár wodan/ tond piyáde wodan*

hop n **1** *jast, leilei, paridan, vowt [<Táleqáni].* **2** *(anáyin) parváz e kutáh; páreyi az yek parváz e deráz; vowt* [<Táleqáni]. //Parváz e deráz az ruy e daryá ye/ zeráh** [ocean] *e atlas va sepas yek parváz e kutáh/ vowt* e vápasin az Niyu York be Boston; Má az Páris tá Mosko yeksare parváz kardim/ yek vowtá zadim.//.* **3** *(anáyin) mihmáni ye/ wappási ye páykubi. //Emwab be páykubi miáyi?//.* **4** **on the hop** *(anáyin) sargarm. //Sarásar e ruz sargarm e kár budeam//.* **(catch sb) on the hop unprepared** *kasi rá nágahángir kardan. //Ma rá nágahángir kardi panj pál** [minute] *be man bedahid ámáde wavam.//*

hop[2] n **1** (**a**) *rázak, giyáh e picande va báláravande, be nám e dánewik e* Humulus lupulus. (**b**) **hops** *gol e xowk e rázak ke dar fugán rizand.* **2** *(zabán e kuce) dáru ye xeradpuw beviźe afyun/ taryák.*

hope n **1** **hope (of/ for sth)**; **hope (of doing sth/ that...)** *árezu, omid, andi = andik, "má rá del arce xaste ye tir o malámat ast -- andik, mar torá hame xeyr o salámat ast." (ZBP, C3499, FM, Rawidi). //árezuyi dar sar parvarándan ke behbud yábad.; parto ye omid; Árezu mikardim havá xub báwad va houmid nawodim;*

Hame ye cewm e omidemán be to ast- hame omid be to basteyim/ cewm e omidemán be to duxte ast./ Xeili omidvár ast barande wavad.; Hanuz noumid nawo! [give up hope]/ *Hic/ candán/ omidi nist/ xeili jáy e omidvári nist ke zende báwad./ Hic omidi baráye bázyáftanewán nabud va dast az jostoju* [search] *bardáwtand./ Candán omidi nist/ xeili jáy e omidvári nist ke zende báwand.//.* **2** *omid, máye ye omidvári. //To vápasin omid e man hasti, agar komakam nakoni nábud miwavam. Áyá tanhá omid e zerndemándan e mardom* [survival] *dar názinávandi* [disarmáment]*?//.* **3** **be beyond hope** *jáy e omid nabudan; omid be... nabudan.* **build up/ raise sb's hopes** *kasi rá omidvár kardan. //Xeili omidváraw nakon.//.* **dash/ shatter sb's hopes** *kasi rá noumid kardan. //Bá án ágáhi hame ye omidháyemán naqw bar áb wod.//.* **have a hope (of doing sth)** *omid dáwtan/ cewm dáwtan. //Hic omidvár nist barande wavad.//.* **hold out (some, not much, little, no, etc)** *cewm dáwtan; omidvár budan. //Pezewkán omidi be behbudaw nadáwtand.//.* **in the hope of sth/ that...** *be omid e in ke. //Be omid e in ke dar xáne báwad soráqaw raftam.//.* **live in hope**; **live in hope(s) of sth** *bengarid be* "live". **not have a hope in hell** *hic jáy e omidvári nabudan; hic omidvár nabudan//.* **not a hope!; some hope!** *xábaw rádidan! //"Wáyad bá dast e por pul bázgardad!", "Xábaw rá bebin!"*

hope v, **hope (for sth)** **1** (**a**) *omid dáwtan; omidvár budan. //Haftehá-st ágáhiyi az u nayámade/ nawnideyim/ nadáwteyim, ammá hanuz omidvárim (námeyi az u beresad); Omidváram betavánam bezudi nám e barnde rá be ágáhi beresánam* [announce]*//.* (**b**) *xástan; omid dáwtan, omidvár budan.* (**c**) *árezu kardan, xástan, omid dáwtan, omidvár budan. //"Fardá bárán miáyad?", "Omidváram ke na bárad/ ke bebárad."/; Má hamegi árezu ye tandorosti ye womá rá dárim.//.* **2** **hope against hope (that)...** *bá hame ye noumidi báz omidvár budan/ báz árezu ye cizi rá kardan//.* **hope for the best** *árezumand e kámyábi/ farjám e nik budan.*

hope chest (US)**, bottom dawer** *kewo ye páyini*

hop-field, **hop-garden** *kewtzár e rázak*

hopeful adj, **1** **hopeful (of/ about sth); hopeful (that...)** *omidvár, omidmand. //Be áyande omidvár budan/ Omidvár-am kámyáb gardim.//.* **2** *omidbaxw, omivárkonande. //Áyande candán omidbaxw/ omidvárkonande nist.//*

hopeful n *omidvár, omidmand. //Omidmandán e javán jelo ye/ nazd e dávarán beraj istádand.; Besyári az javánán omidvár-and be Holivud ráh yáband.//*

hopefully adv **1** *omidváráne, omidmandáne. //Omidváráne goft, bigomán peidáyaw mikonam.//* **2** *Omidvár-am; omid ast ke...; //"Omidvár-am piw az tárik wodan e havá beresim.//*

hopefulness n *omidvári*

hopeless adj **1** *jáy e omidvári nabudan; noumid; noumid konande, harjá juri tarjome miwavad. //Havá pas ast/ havá pas budan* [a hopeless situation]*; Kuwew baráye bávarándan* [convince] *e u bihude ast.; dastopá zadani* [struggle] *noumidáne; kuwewi az ruy e noumidi; Biwtar e dánewjuyán xub piwraft mikonand joz Kámrán ke hic ciz yád nemigirad/ máye ye noumidi ast* [hopeless case]*//.* **2** **hopeless (at sth)** *nátaván, náwáyest; forumánde budan, "va goft Loqmán rá nálandegi padid ámade ast va forumánde va..." (ZBP, L2844 AT); andarmándan, "pas be kár e vey andarbemándand va bicáre wodand..." (ZBP, L93 TB). //áwpazi, ámuzgári nátaván/ darmánde/ dar dánew e womár nátaván ast.//*

hopelessly adv *noumidkonande. //bimári ke omid be behbudiyaw nemiravad/ saxt bimár budan; saxt sardargom budan; az dastrafte budan va omidi be bázyáft nabudan. //tá xerxere zir e vám budan va omidi be bázpardáxt nabudan/ divánevár deldáde budan.//*

hopelessness n *noumidi; noumidkonandegi*

hopped-up adj **1** *(dar Ámriká- zabán e kuce) barangixte (bá kárbord e dáru).* **2** *porzursáxte. //Ási* [engine] *ke án rá porzur sáxteand.//*

hopper n = Hop-Picker

hopper[1] n *qif*

hopper[2] n *har xarfastar e jahande, con malax; jahá/ jahande*

hop-pole n *dárbast baráye picew rázak*

hopscotch n *(bázi ye baccehá) leilei; leileibázi*

horde n *rame, galle, anbuh e mardom. //anbuh e haváxáhán, jahángardán, haváxáhán e pátapká*/ futbál/ xaridárán; anbuh e mardom be xarid e xertoperthá ámade budand; haváxáhán ramevár/ galleyi be tálár e sangitá** [concert] *rixte budand; Tátárhá gallevár bar án dawthá táxtand.//*

horizon n **1** *carx, "co xorwid benmáyad az carx dast -- bar in dawt xire nabáyad newast" (ZBP, L3329 SF); karán e ásmán; ásu* [<Kordi ye Hourámi]. //Xorwid az ásu*/ carx foruraft; kawtiyi dar ásu* padid ámad.//.* **2** *marz. //zani tangdid* [of narrow horizons]*/ safar did e ádam rá báz mikonad/ dar safar marz e did/ dánew e mardom pahnávar migardad.//.* **3** **on the horizon** *padidár gawtan. //Gereftári dárad padid miáyad.//*

horizontal adj *ásu* [<Kordi ye Hourámi]; ásuyi*; hamvár. //rástá* [line] *ye ásuyi//*

horizontal n *ásu*, ásuyi**

horizontally adv *ásu*. //Ásu* bar zaminaw bogzár!//*

hormone n **1** *hánimu* [<Hourámi/ Kordi, hánimedu, hánidáy]. //kambud e/ nátarázmandi ye* [imbalance] *hánimu*//.* **2** *hánimu* ye sáxtegi*

hormonal *(vábaste be) hánimu*, hánimuyi**

horn n **1** *wáx, báloq/ páloq (wáx e kargadan) saq, wax, waq, soru, borqu (ZBP, C5611).* **2** *[sázhá ye bádi, con weipur] gávdom, gáźdomb, mulu. //mulu ye faránsavi; gávdom e viźe ye wekár//.* **3** *buq. //buq e ráde*/ máwin; baráye áźir gardánidan e docarxesavár buq zadan; engár weipur/ buq qurt dáde//.* **4** *wáx, wáxak.* **5** *soru ye/ do sar helál e máh.* **6** **on the horns of a dilemma** *"Yá biyá bá Yazid bey'at kon, yá boro Kangevar [Kangávar] zerá'at kon."*

horn v, **horn in (on sth**) *(zabán e kuce) harjá ke áw-e, kacal farráw-e.; xod rá mehmán kardan; mehmán e náxánde wodan*

horn of plenty = cornucopia

hornbeam n *deraxti az xáneváde ye qán, gune ye* Caprinus

hornbill n *parandeyi az xáneváde ye* Bucerotidae*, nákucande, bozorg, bumi ye Ásiá bá nouk e besyár bozorg*

horned adj *(beviźe dar váźehá ye serewte) wáxdár, sorudár, sorumand, soruvar. //gávhá ye wáxdár; galle ye cárpáyán e wáxdár//*

hornet n **1** *bauz/ bouz, guneyi zanbur e dorowt (ZBP, C2839).* **2** **a hornet nest** *xordegiri/ downám/ kaft* [attack] *az su ye mardománi xawmgin va parxáwju; Bá námeyi ke be ruznámehá darbáre ye neźádparasti dar dabestánhá nevewt engár fut tu ye láne ye zanbur kard* [stir up a hornet's nest]*/ áb dar láne ye murce rixt.//*

hornless adj *biwáx, bisoru*

hornlike adj *wáxsán, soruvaw.* **2** *seft con wáx, soruvin, sorubin (ZBP, C6438)*

hornpipe n **1** *vawt* e/ raqs e/ páykubi ye bandari; páykubi ye yek tane ye viźe ye malavánán/ daryánavardán.* **2** *musiqi ye raqx e/ vawt* e/ páykubi ye bandari*

horn-rimmed adj *(áynak e) dárá ye qáb e wáxi*

horny adj (**-ier, -iest**) **1** *soruvin, sorubin, wáxi.* **2** *pinebaste. //dastán e pinebaste//.* **3** *(zabán e kuce) barangixte, gown budan, ámáde budan baráye gáyew/ gádan; ámáde budan baráye (kos) dádan; kosu*

horoscope n **1** *záycebini [M. Moqaddam]. //záyce ye kasi rá didan; baráye kasi záycebini kardan//.* **2** *daftarce/ ketáb e záyce*

horrendous adj *harásangiz, tarsávar, sarsámávar, harjá juri tarjome miwavad. //rajhá ye/ safhá ye deráz; bahá ye sarsámávar, puwákhá ye ajaqvajaq; Án áráyew e rangi* [color scheme] *xeili bad ast.//*

horrendously adv *sarsámávar/ besyár gerán*

horrible adj **1** *sahmgin; bá sahm; "woqál be har wahri báng kardi be wab va báng e iwán bá sahm bud..." (ZBP, L259 TB); arqand; arqande, "nehádand ávardgáhi bozorg -- do jangi be kerdár e arqande gorg." (ZBP, L2337 FS); ágrefti* [crime]*, kábusi., margi sahmgin.* **2** *zewt, xeili bad, anar. //ábohaváyi, xoráki bad; mardomi anar; Xeili mazze ye badi dárad.; bá man conin badraftári nakon!//*

horribly adv *xeili bad. anar, zewt. //xeili bad suxte; xeili bad va bá dard e saxt/ farávár mord.//*

horrid adj **1** *harásangiz, sahmgin. //setamgari* [cruelty] *ye, ágrefthá** [crime] *ye sahmgin//.* **2** *(anáyin) zewt, xeili bad, anar. //ábohaváyi xeili bad; xoráki xeili bad; baccehá ye anar/ bá xáhar kucakat candán badraftári nakon!//*

horridly adv *bengarid be* "horrid"

horridness n *bengarid be* "horrid"

horrific adj **1** *harásangiz. //egnesti* [crash] *sahmgin; ádamdowiyi harásangiz//.* **2** *harásangiz, sarsámávar. //baháyi sarsámávar//*

horrifically adv *//Án mehmánsará sarsámávar gerán bud.//*

horrify v (pt, pp **horrified**) *tarsándan; takán dádan. //Az ánce didim saxt takán xordim.//*

horrifying adj *harásangiz. //cewmandázi/ árvini* [experience] *harásangiz.;/ (anáyin) Nádániyewán baráyam saxt harásangiz ast.//*

horrifying adv *harásangiz*

horripilation n *ájiw*[<Gilaki]; rást wodan e mu bar tan; faráwá, "va faráwá dalil e án báwad ki besyári ye waráb harárat e qarizi rá forugereftast." (ZBP, L5388 ZX); faráxidan; faráwidan*

horror n **1** *harás, sahm, "co xorwid bar tiq e gonbad resid- Sekandar xoruwi ze bálá wanid. ke ámad ze barg e deraxt e boland -- xoruwi por az sahm o násudmand." (ZBP, L5570 SF). //Bá harás az kár kenár kewidam* [recoil]*/ bázpaskewidam.;/ Bá harás did ke u bar zamin oftád.; In harás rá dáram ke dar bálábar e xarábi/ bálábari ke az kár oftáde girkardeam.//.* **2** (**a**) *bizári. //Az sangdeli/ setamgari bizár-am.//.* (**b**) *harás, zewti. //Harás e zendegi dar ordu ye zendániyán* [prison camp], *rá daryáftan dowvár ast.//.* **3** *(máye ye) harás. //harás e jang//.* **4** *(anáyin) ahriman; weitán; bacce ye toxs.* **5** **the horrors** *(anáyin) afsordegi, delwure. //Soxanráni baráye mardom hamiwe ma rá be delwure miyandázad.* [give sb horrors]*//*

horror adj *tarsávar, harásangiz. //filmhá ye/ celpardáhá ye/ dástánhá ye/ xandestánhá* [comics] *ye tarsavar//*

horrors interj, *(biwtar bewuxi) xodáyá!/ cun e man na!; Jun e man! Digar mehmááni ye cáy nazd e Xále Maryam na!//*

horro-stricken, **horror-struck** adj *takánxorde; tarside; az tars xowkzade*

hors de combat *(faránsavi) zaxmdide va nátaván az jangidan; zaxm dide va az károftáde. //jangidan; az kár oftádan./ (pendárin) In hafte nemitavánam bá womá xentapká** [squash] *bázi konam, moc e páyam picxorde* [twisted] *va az kár oftádeam.//*

hors-d'oeuvre n (pl **hors-d'oeuvre** or **hors-d'oeuvres**) *piwdandán (farhang e Nezám); ámiz, ámiź, ámec* [<Pahlavi (ZBP, C3456, MK)]*

horse n **1** (**a**) *asb, asp, carme/ tázicarme (asb e sepid); gahgir (asb e badxu/ camuw); bádpá; báre, báregi* [charger]*; aździdahá; arqun* [chaser]; *yábu (asb e bad); pálád/ páláde (asb e yadaki); anbore (asb e ábkew)* [shire horse; work-horse]*; sis/ soz/ sizán* [racehorse]; *ewkel; ewkil (asbi ke pá ye rást va jeloyaw sepid va pá ye cap va powtiyaw sepid báwad); cel (asbi ke pá ye rást va jeloyaw va pá ye cap va powtaw sepid báwad.); camuw (asb e sarkaw); raxw (asb e neźáde), kotal/ kutal* [cob]; *xorwid; xeng* [skewbald]*; bálá; báláde; báláy; páláy [asb e bárkew]; bidaxw (asb e tondrou); boráq (asb e tondrou); berdune* [racehorse], *samand* [bay horse]*; sotur.* (**b**) *mádiyán* [filly, foal, gelding, geld, mare, stallion]. (**c**) *nariyán* [asb e nar]. (**d**) *savárkár/ sarbáz e savár. //yek juxe savárkár* [a detachment of horse]//. **2** Vaulting horse, *bengarid be* "vault". **3** **horse** *xarak baráye ávixtan e raxt.* **clothes-horse** *cubraxti.* **4** *(zabán e kuce) heroyin.* **5** **be/ get on one's high horse** *bázgardid be* "high". **back the wrong horse** *bengarid be* "back". **change/ swap horses in midstream** *miyán e kár váhewtan va yár e digari gereftan; az har su bád miáyad be hamán su bád dádan.* **(straight) from the horse's mouth** *az sarcewme áb xordan; az xod e kasi ke dastandarkár ast ágáhi bedast ávardan/ pand gereftan.* **hold one's horses** *(anáyin) dami biyusidan; dami xiwtandári kardan; dami jelo ye xod rá gereftan.* **you can take, etc a horse to water, but you can't make him drink** *//(dastán) Xorus bá peiqám áb nemixorad.//*

horse v, **horse about/ around** *jestoxiz kardan; varje-vurje kardan*

horse-and-buggy *(dar Ámriká, anáyin) az zamán e/ ruzegár e pádewá-vezvezak; az ruzgár e buq. //Ravewhá ye ámuzewi ye/ farhixt e ruzgár e pádewá-vezvezak//*

horseback n, adv, adj, *savárе; savár bar asb. //asb savári; savárkári/ asbsavári dust dári?//*

horse-box n *deliján e asbbar/ viźe ye tarábari ye asb.*

horse-chestnut n **1** *wáhpálut e hendi, be nám e dánewik e* Aesculus hippocastanum. **2** *(mive ye) wáhpálut e hendi*

horseflesh, horsemeat n **1** *guwt e asb.* **2** *asb; asbán. //Asbwenás e xubi ast.//*

horsefly n *xarmagas, xarfastari az xánevåde ye* Tabanidae

Horse Guards *(dar Engelestán) savárán e tanpás e wahriyár/ tanpásán e savárkár*

horse hair n *mu ye yál e/ dom e asb*

horse laugh *qahqahe; qáhqáh*

horseman n (pl **horsemen**) **horsewoman** (pl **horsewomen**) *savár; savárkár*

horsemanship n *savárkári*
horseplay n *xarbázi, joftak-cárkow*
horse-race n *asbdaváni*
horse-racing n *asbdaváni*
horse sense *xerad e ásnide*
horseshoe n **1** *pasáhang (ZBP, L7617 DTH).* **2** *be rixt e máhak/ pasáhang. //Jelo ye man mánand e máhak beyistid.; Yek xam be rixt e pasáhang/ máhak/ nimparhun//*
horse-trading n *soudágari ye zirakáne; bázárgarmi*
horsewhip n *táziyáne ye asb*
horsewhip v (**-whipping, -whipped**) *bá táziyáne zadan*
horsewoman n (pl **horsewomen**) *(zan e) savárkár. //yek zan e savárkár e xub//*
horsepower n (*candgáni* **horsepower**) *(kutáhwode* **hp**) *yekkán e niru ye ás/ motor "asb e boxár"*
horse-radish n *torobsefid; torobsiyáh (giyáhi be nám e dánewik e* Armoracia lapathifolia. *//kabáb guwt e gusfand bá cáwni ye torobsiyáh//*
horsy adj **1** *(con) asb, asbi. //Roxsár e asbi dáwt.//.* **2** *asbdust, dustár e asb. //az xánevádeyi asb-dust ast.//*
horticulture n *báqbáni; báqkári; pálizbáni; báqkár, "garce sad rud ast az cewmam raván-zende -- rud e báqkárán yád bád." (Háfez)*
horticulture adj *namáyewgáh, anjoman, ostád e báqkári/ báqbáni/ pálizbáni*
horticulturist n *báqkár, báqbán, pálizbán*
hosanna *(wegeft-váźe yá námváźe) hobirov-wábáw*
hose[1]**, hose-pipe** n *lule, welang. //yek tekke welang; Átawnewánán welanghá ye xiw rá ru ye sáxtemáni ke misuxt newáne raftand/ áb páwidand.//*
hose v, **hose sth/ sb (down)** *bá welang áb páwidan/ wostan. //báqcehá ye gol rá bá welang áb dádan; ráde*/ máwin rá bá welang wostan//*
hose[2] n **1** *(beviźe dar maqázehá) (baxw e) juráb, zirwalvár, toneke, zirjáme.* **2** *walvár kutáh; toneke (ye mardáne);* doublet and hose, *yal va toneke (ye mardáne)*
hosier n *(kohne wode yá beáyin) jurábforuw, jurábci, juráb e zanáne foruw*
hosiery n *(beviźe dar maqázehá) (baxw e) jurúb va zirjáme ye pawmi yá kewbáf*
hospice n **1** (**a**) *márestán; bimárestán baráye mordanihá.* (**b**) *harváne (ZBP, C699); panáhgáh e bixánománhá.* **2** *(bástáni) kárvánsará; mazget*
hospitable adj, **hospitable (to/ towards sb)** *gowáderu; gowádedar/ mehmánnaváz. //Hamiwe dar barábar e mihmánáni ke az birun e az kewvar miáyand gowáderu va mehmánnaváz ast.//*
hospitably adv *gowáderu; gowádedar/ mehmánnaváz*
hospital n *bimárestán, "nosxe ye digari ki dar bimárestán e Jond e Newábur bekár dáwtand..." (ZBP, L5673 ZX). //be bimárestán raftan; (dáram miravam bimárestán barádaram rá bebinam.; dar bimárestán pazirew yáftan/ be bimárestán borde wodan/ az bimárestán rahá gawtan va be xáne raftan/ az bimárestán hewte gawtan; xastegán/ zaxmiyán rá bá xastekew tond be bimárestán bordand/ resándand.; dar bimárestán mord; hargez dar bimárestán bestari nabudeam; yek parastár e bimárestán; dar bimárestán darmán wodan//*
hospitality n *mehmánnavázi, sepanjánegi* [<Pahlavi (ZBP, C6487 MK)]; sepanj (ZBP, C4218); nevidvari, nevidbari, nevidgari (ZBP, C6804 MK) [besanjid bá "nevestan" va navididan (Pahlavi)]. //Az mehmánnaváziyetán/ sepanjánegiyetán sepásgozáram.; otáq e/ saráce ye* [apartment], *deliján e sepanji/ sepanjánegi/ viźe ye mehmánán//*
hospitalization, hospitalisation n *derázáhang dar bimárestán bastari wodan*
hospitalize, hospitalise v *bestari/ bastari kardan; be bimárestán ferestádan*
host[1] n **1** **host of sb/ sth** *bor, lawgar, rame, faráván. //Yek lawgar dust dárad.; be cemhá ye faráván* [a host of reasons] *nemitavánam biyáyam.//.* **2** *(bástáni) lawkar; sepáh*
host[2] n **1** (fem **hostess**) *xánexodá, "con nán bexordand va dast be waráb bordand va ewrat mikardand xánexodá beferestád va án do morq rá biyávardand..." (ZBP, L1770 DB); xánexá; xánexázan (zan e xánexodá); mizbán, mehmándár. //Man nabudam va az inru pesaram mizbáni kard.; Áqá va bánu Xowravew ce mizbánán e xubi hastand.; kewvar e mizbán//.* **2** (fem **hostess**) *gardánande, soxangu.*

//Gardánande ye namáyew e emwab e womá (dar jamjám/* TV*) Bánu Farxonde ast.//.* **3** *(kohne wode yá bewuxi) mehmánsarádár; kárvánsarádár.* **4** *mizbán. //jánevarán e/ giyáhán e mizbán/ Mizbán e in angal pawe ast.//.* **5** **be/ play host to sb** *mizbáni kardan; mizbán e... budan; mehmándári kardan, "va har ruz kashá ye xiw rá bedán biyábánhá... ferestádi va har kas rá didandi biyávardandi va Ebráhim iwán rá mehmándári kard..." (ZBP, L6858 TTT). //Án dánewkade mizbán e yek goruh dánewmandán e faránsavi ast (ke be didár miáyand).//*

host v *mehmándári kardan, mizbáni kardan, mizbán budan; ...rá gardándan. //Emsál kodám kewvar mizbán e ávardhá-st?; Bánu Xorwid e Tábán mizbán e dust-dáwtani ye, soxangu ye namáyew e emwab e má-st.//*

host[3] (n), **the Host** *drun e yawte [náni ke bar án niyáyew xánde va án rá dar newast e sepantá xorand.]*

hostage n **1** *gerougán, "yeki az námdárán, gaván -- gerougán hamixáhi, in key taván? (ZBP, C1627, L6340 SF); navá, "bar e man feresti be rasm e navá -- ke báwad be goftár bar to gavá?" (ZBP, L6627, SF). //Havápeimárobáyán xalabán e havápeimá rá be gerougán gereftand.//.* **2** **a hostage to fortune** *(beáyin) hamsar, farzand.* **take/ hold sb hostage** *be gerougán/ be navá gereftan; gerougán negahdáwtan. //Tofangdár do kudak rá dar sáxtemán gerougán negahdáwte.//*

hostel n *xábgáh e wabáneruzi; mehmánxáne ye arzá; kárvánsará; wabxáne, "baná kard o nán dád o lawgar naváxt -- wab az bahr e darviw wabxáne sáxt." (Sa'di). //xábgáh e/ wabxáne ye javánán//*

hostess n **1** *mizbán; xánexázan.* **2** *mizbán.* **3** **Air Hostess** *bánu ye mizbán dar havápeimá.* **4** *soxangu/ gardánande (ye barnáme ye jamjám*/* TV*)*

hostile adj **1** **hostile (to/ towards sb/ sth)** (**a**) *dowmanáne, kinetuz; kinetuzáne; dowman. //Anbuh e mardomi dowmanáne; negáhi kinetuzáne; báznegariyi* [review]*/ pazireyi* [reception] *dowmanáne/ Raftár e án mard rá dar barábar e xiw pák dowmanáne yáft.//.* (**b**) *sar e dowmani bá... dáwtan. //bá vátáw** [reform] *sar e dowmani dáwtan//.* **2** *dowman, dowmanáne. //havápeimá ye dowman//*

hostility n **1** (**a**) **hostility (to/ towards sb)** *dowmani, dowmanáyegi, "va Busahl dowmanáyegi ye jáni bud va goft Busahl in doulat e bozorg rá be bád xáhad dád." (ZBP, L502 TBH); kin, "Hami ráh juyad ke dirine kin -- beborrad ze Rum o ze Íránzamin." (ZBP, L3292 SF); "conin yáft pásox ze Irániyán -- ke hargez nabarxást kin az miyán." (ZBP, L3292). //(sahew e) dowmani/ kinetuzi; bá hic kas dowmani/ kine nadáwtan; bá kasi kinetuzi kardan/ kin tuxtan; dowmani newán dádan/ kardan//.* (**b**) *istádegi, hamestári*. //piwnahádaw bá istádegi/ dowmani ruberu wod.//.* **2** *jang, dowmani. //Dar áqáz e jang/ dowmani; dast az jang/ dowmani kewidan* [suspend]*//*

hostler, (US) **hosteler** n *ráhi, rahro, wabxánenewin*

hostlry n *(bástáni yá bewuxi) xábgáh, kárvánsará, mehmánxáne. //Cerá kár rá bas nakarde be mehmánxáne ye kuy nemiravim?//*

hot adj (**hotter**, **hottest**) **1** (**a**) *dáq, garm. //yek ruz e/ cáwt e dáq; áb o havá ye dáq; áb e dáq; dar ojáqi xeili dáq poxtan; In qahve xeili dáq ast án rá nataván nuwid.//.* (**b**) *garm. //garmam ast/ garmam-e//.* (**c**) *dáq. //xi ye dáq dáwtan//.* **2** *kári [xoráki] ye tond; xoráki tond; felfel va xardal tond-and.//.* **3** *dáq, tond, tiz, taft. //dar garmágarm e peikár e gozinewhá* [election campaign]*; segálewhá ye konuni darbáre ye vágozári ye (sázmánhá va kárxáneját) be mardom* [privatization] *dar haftehá ye áyande dáqtar miwavad.//.* **4** (**a**) *(bu ye)tond.* (**b**) *[ágáhihá ye] dáq, táze. //Dástáni dáq ke táze dar ruznámehá cáp wode.//.* **5** *(anáyin) zebardast.* **6** *(zabán e kuce) káláhá ye dozdi va ru ye dastmánde. //(In negár dozdi-st) áb kardan e án/ in negár xeili saxt ast.//.* **7** *(musiqi ye) tond.* **8** *(zabán e kuce) partoumand.* **9** *(anáyin) (dar bázi ye baccehá) xeili nazdik. //Dári xeili nazdik miwavi!/ Xeili nazdik wodi!//.* **10** **be hot at/ in/ on sth** *(anáyin) zebardast, dáná, taváná budan dar...; harjá juri tarjome miwavad. //Tárixam xub ast ammá az dánew e womár xeili saram nemiwavad.* [not so hot at arithmetic]*//.***be hot on sb** *kasi rá saxt sotudan; del dar gero ye... dáwtan. //***be in/ get into hot water** *(anáyin) gereftár wodan; bi áberu wodan//.* **go/ sell like hot cake** *bázár e dáq dáwtan; con nán e dáq foruwraftan. //Márádhá* ye/ kámpiyuterhá ye nou rá mánand e nán e dáq mibarand.//.* **hot air** *(anáyin) láf, cáxán, yáve.* **(all) hot and bothered** *dastpáce, wetábán.* **(too) hot for sb** *besyár dowvár baráye kasi. //Hengámi ke kár wetáb gereft va baráye u dowvár wod, nápadid gawt./ Dárand behew/ be u xeili saxt migirand.//.* **(be) hot on sb's heels** *az pei ye kasi raftan; pei ye kasi gozáwtan.* **(be) hot on sb's tracks/ trail; (be) hot on the trail (of sth)** *nazdik budan ke... rá gir ávardan/ gereftan/ moc e kasi rá gereftan//.* **hot potato** *ciz e dowvár/ nágovár/ loqme ye dorowt. //Dástán e jodáyi gozáwtan e neźádi loqme ye dorowti ast///.* **the hot seat** *(anáyin) tu ye bomb/ nárenjak newaste budan.* **a hot spot** *já ye dowvár/ bimgin.* **hot stuff** *(zabán e kuce)* (**a**) *dareje ye yek. //Dar celtapká** [tennis] *rudast nadárad.//.* (**b**) *lavand, tudelboro, kardani.* **hot under the collar** *xawmgin, dastpáce.* **not so/ too/ that hot**

na xeili xub; badak. //"Cuni?"/ "Xubi?"; "Ei badak nistam"; Hude ye ázmunaw badak nist./ cangi be del nemizanad/ xeili dáq nist.//

hot v (**hotting, hotted**), **hot up** *afzudan, afzáyew yáftan. //Yek hafte be gozinew mánde va hame saxt be jonb o juw oftádeand.//*

hot-air balloon*, bengarid be* "Balloon".

hotbed n **1** *taxt e pehen; xás* [<Gilaki, M. Páyande].* **2** *láne. //láne ye tabahkári* [vice]*, ágreft* [crime]*, powtehamandázi* [intrigue]*//*

hot-blooded adj *tondxu, juwi. //deldádeyi porwur.//*

hot cake *bengarid be "*pancake"

hotchpotch, (hodgepodge) n *(yekkáni) áw e wolleqalamkár; áw e sorxesár; walamwurbá; darhambarham. //Goftáraw áw e wolleqalamkári az andiwehá ye digarán bud.//*

hot cross bun *kák e kewmewi*

hot dog **1** *guwtáganj*.* **2** *(dar Ámriká/ wegeftváźe) (anáyin) áh, áx, váy*

hotel n *mehmánsará; mehmánxáne. //dar mehmánsará mándan//*

hotelier n *mehmánxánedár; mehmánsarádár*

hot favourite *(bázigar dar varzewhá) ás, takxál*

hot foot adv *wetábán, daván-daván*

hot foot v, **hot foot it** *(anáyin) wetábán davidan/ raftan; davándaván raftan. //Davándaván tá karáne ye daryá raftim.//*

hot gospeller *(anáyin, biwtar xárdári) kat mollási; váezak, "be wahr e Rei be menbar bar yeki ruc [= ruz]-hamigot [hamigoft] vá'ezak, kin harzeláyi. ke haft a'zá ye mardom ruc e [ruz e] mahwar, dahad bar kardehá ye xod gováhi."; áxund e porcáne; áxund e ververu "pálunduzi ast o donyá ye elm- áxundi nist o verrover." (Amsál o Hekam e Dehxodá)*

hothead n *bikalle, bibák*

hot-headed adj *bikalle, bibák*

hotheadedly adv *bá bikallegi, bibákáne*

hotheadedness (n) *bikallegi, bibáki*

hothouse n *golxáne, táváne (ZBP, C6132)*

hotline n *telefon e/ vákubar* e viźe rástárást (miyán e sarán e kewvarhá)*

hotly adv **1** *porwur, dáq, báxawm, harjá juri tarjome miwavad. //zamineyi/ dástáni/ máyeyi* [topic] *ke saxt darbáreaw goftogu hast.; Gozárewhá ye táze ye ruznámehá rá saxt vádang kardeand* [deny].*; bá xawm goft, "carand ast"//.* **2** *tangátang; peigir. //hamávardi tangátang/ peigir/ Jibbor gorixt va pásebánán tangátang peiyaw gozáwtand.//*

hot money *pul e dar gardew, baráye sarmáyegozárihá ye dáq*

hotplate n *távak* [<Pahlavi (EDPL)]*

hot pot *dig (e xorew)*

hot rod *(zabán e kuce) ráde* ye/ máwin e tiztak*

hotshot n *(dar Ámriká/ anáyin) javán zebardast va namáyewi. //dasturi* [lawyer] *javán zebardast va namáyewi/ dasturi zebardast va namáyewi//*

hot spring *garmje (ZBP, L1591 FM) [cewme ye áb e garm e káni]; áb e garm; garmxán* [besanjid bá "gávxuni; Xonsár]*

hot-tempered *zudranj, átawin; juwi, tondxu*

hot-water bottle *kise ye áb e garm/ dáq*

hound n *yuze (ZBP, C2411 FM), sag e tázi, sag e wekári. //Yuzehá/ saghá ye tázi ye bumi rubáh rá gom kardand.//*

hound v **1** *donbál kardan; ázár dádan; yuzidan (ZBP, C2411 FM). //gozárewgarán, bestánkárán, ruznámehá ke kasi rá ázár dahand/ yuzand.//.* **2** **hound sb/ sth down** *donbál kardan va yáftan; pei ye... gozáwtan va gir ávardan//.* **hound sb out (of sth)** *kasi rá az jáyi bezur birun kewidan/ rándan/ kardan. //Hamálán e rawkin* [jealous rival] *u rá az káraw birun rándand.//*

hour n **1** *tasu, tasuk, tasuj, "tasu yá tasuk yá tasuj be ma'ni ye yek bahr az 24 bahr e ruz ma'ruf bude va dar farhanghá nevewteand..." (ZBP, L4411 NKZZF); jám, "be cahárom e wahrivar máh, wahrivar ruz*

dowanbe yázdahom e jám andar ostán e bejestán..." (M. Moqaddam, Jostár darbáre ye Náhid va Mehr, sát e 10); zamán, "conin dád pásox bedu tarjomán -- ke az ruz con bogzarad noh zamán." (ZBP, L5767 SF). //Án celparde/ film tasu ye hawt áqáz gawte do tasu/ zamán be derázá mikewad./ hafteyi cehel tasu kár kardan.; yek safar e/ ráh e se tasuye/ tasuji/sepáse//.* **2** (**a**) *pás (az nimwab gozawte), "co wab kudak ámad gozawte se pás -- biyámad bar e xosro axtarwenás." (ZBP, L4749 SF); "conin goft kaz wab gozawte se pás -- biyábid goftár e axtarwenás." (ZBP, L4812, SF). //Án pangán sar e tasuhá zang mizanad ammá nimtasuhá rá zang nemizanad.//.* (**b**) **hours** *(beáyin) tasu ye hejdah/ wew e pasin ast. //tasu ye bisto yek o si/ noh o nim ast//.* **3** **hours** *tasu, zamán. //tasu ye/ zamán e kár/ tasu ye [zamán e kár e in daftar az noh e bámdád tá panj e pasin ast./ pezewkán derázgáh* [long hours] *kár mikonand.//.* **4** *(yekáni) tasu, zamán, gáh, "Agar máh bázáyad ar nim wab -- be pásox resad con gowáyad do lab" (ZBP, L5699 SF). //gáh e/ zamán e deráz baráye náhár xordan//.* **5** *yek tasu ráh; gáh. //Espahán tanhá cahár tasu tá injá ráh ast.//.* **6** *gáh, hengám. //Behengám e naháde/ begáh ámad./ Bed-in dirgáhi ki mitavánad báwad ke be má zang mizanad?//***.** *(yekáni) zamán, gáh, ruzgár. //behtarin zamán e rustá;hengám e niyáz komakam kard.//.* **8** **after hours hours** *pas az tasu ye kár e/ daftari. //Kármandán baráye in ke be kárewán beresand* [catch up on] *mitavánand pas az tasu ye kár/ pas az tasu ye daftari dar daftar bemánand.//.* **at/ till all hours** *tá buq e sag, bihengám, bigáh. //Tá buq e sag dar xiyábánhá parse mizanad.; Bigáh/ bihengám wab yá ruz zang mizanad.//.* [at the eleventh hour] *dar dam e vápasin. //didár e farbod** [president] *rá dar dam e vápasin váxándand.; áhangi* [decision] *dar dam e vápasin//.* **keep late, early, regular, etc hours** *dir xábidan, dir sar e kár raftan, zud xábidan, zud sar e kár raftan, barábar e banáme/ behengám xábidan/ kár kardan//.* **on the hour** *sar e tasu, behengám. //gáh e naháde ye didáram* [my appointment] *tasu ye noh e bámdád bud va man dorost behengám/ begáh sar tasu ye noh residam./ Masráde* ye/ otobus e Wiráz har wew tasu yekbár dorost sar e tasu/ begáh miravad.//.* **out of hours** (**a**) *piw yá pas az zamán e kár/ bigáh.* (**b**) *(bewiẓe dar Engelestán) piw yá pas az báz budan e meyforuwihá//*

hourglass n **1** *pangán* e weni, jám e weni.* **2** *dálbor, dálbori*

hour-hand n *náre ye kucak [e pangán** (clock)*]*

houri n *ferewte, huri*

hourly adv *har tasu yekbár. //In dáru rá báyad tasuyi yek bár xord.//.* **2** *har tasu, har zamán, hargáh. //har dam/ sar e har tasu ágáhi tavánad resid//*

hourly adj **1** *har tasu yekbár. //masráde*/ otobus har tasu yek bár miáyad/ miravad.; Kárvándudihá tasuyi yek bár miáyand/ miravand.//.* **2** *tasuyi. //tasuyi dastmozd gereftan//.* **3** *peivaste, har tasu, har dam. //peivaste/ har tasu/ har dam tars/ bim dáwtan ke pate bar áb oftad.//*

house[1] n (pl **house**) **1** (**a**) *sará, saráy, xáne, mán = mánd, "co ámaad bar e mihan o mán e xiw- bebordaw be sad lábe mehmán e xiw." (ZBP, C6592 FM; Garwásbnáme); táre, tárom (xáne ye cubi) (ZBP, C6322)* (**b**) *hame ye mardomán e xáne; xáneváde. //Xámuw báw vagarna hame ye (mardom e) xáne rá az xáb bdár mikoni!//.* **2** *(dar váẓehá ye serewte) -xáne; -kade; -sará; -saráy, harjá juri tarjome miwavad. //dabestán/ dabirestán ; sangitan*-saráy* [opera-house]*; anbár/ anbári; morqdáni/ lánemorq/ lunemorq//.* **3** (**a**) *káẓe.* (**b**) *wabáneruzi.* **4** (**a**) **House** *kahestán*, mahestán. //In kahestán*/ Mahestán* [this house] *kár e noxostvazir rá gajaste midárad* [condemn]*//.* (**b**) *(dar Engelestán)* House = the Stock Exchange, *berwut-berwind.* (**c**) *(dar Ámriká) kahestán* [Congress; Senate]*//.* **5** *bongáh...; -kade; -sará. //ketábsará; handsará* [fashion-house]*; bánk/ ganjxáne//.* **6** (**a**) *dude/ dudmán e wáhanwáhi. //dude ye/ toxme ye wáhanwáhi ye Windsor//.* (**b**) *báwandegán. //Áyá miyán e báwandegán kasi pezewk ast?//.* (**c**) *(sáxtemán) e namáyewxáne va mánand e án. //por/ porepor* [a full house]. *//Bahárangi* [orchestra] *ke harjá namáyew midahad namáyewxáne por e por ast.* [packed houses]//. (**d**) *namáyew. //Namáyew e bár e dovvom tasu* [o'clock] *ye hawt áqáz miwavad.//.* **7** *(dar setárewenási) dar. bengarid be* "zodiac". **8** **bring the house down** *mardom rá az xande rudebor kardan; kári kardan ke báwandegán saxt kaf bezanand.* **get on like a house on fire** *zud dust wodan; dust e jánjáni wodan.* **keep house** *xánedári kardan.* **on the house** *ráyegán, //Xánexá** [host] *be má nuwábe ye ráyegán dád.* **put/ set one's (own) house in order** *kárhá ye xod rá ruberáh kardan/ besámán kardan/ sámán dádan* **set up house (together**) *báham zistan; zanowouhar wodan*

the House of Commons; the Commons (**a**) *(dar Engelestán) Kahestán**. (**b**) *(sáxtemán e) kahestán**

House of God *(beáyin) kelisá; mazget, parastewgáh; farxár; xáne ye xodá, "mazger xune ye xodá-ye - guzidanew goná-ye [gonáh ast]".*

the House of Lords; the Lords (**a**) *mahestán* [dar Engelestán]*

the House of Parliament (**a**) *kahestán* va mahestán.* (**b**) *sáxtemánhá ye kahestán* va mahestán*

the House of Representatives *kahestán*. besanjid bá* "congress" *va* "senate".

house[2] v **1** (**a**) *já dádan; xáne dádan. //xáne ye badi dáwtan/ Agar mehmánsaráhá por báwad mitavánim be womá já bedahim.//.* (**b**) *panáh dádan.* **2** *já dádan; anbár kardan. //Ketábhá ye kohne ye xod rá dar tábuk** [attic] *já dádan.//.* **3** *já dádan/ kardan. //Gázsanj rá dar ewkáf* [cupboard] *e zir e pellekán já dádeand/ nehádeand.//*

house-agent n *bengarid be* "Estate agent"

house arrest *bázdáwt/ zendáni dar xáne. //dar xáne bázdáwt/ zendáni budan//*

house boat n *kawtisaráy*

house-bound adj *zamingir, xánenewin*

housebreaker (n) *dozd*

housebreaking n *dozdi; be xáne ye kasi bi dasturi raftan*

house coat n *jáme ye deráz e zanáne dar xáne*

housecraft n *xánedári; kadbánuyi*

house-dog n *sag e xánegi*

house-father (n) *pedar (dar parvarewgáh)*

house-fly (n), (pl **house-flies**) *magas e xánegi*

houseful n *yek xáne por. //yek xáne por az mehmán dáwtan//*

household n **1** *xáneváde; xánemán; gál* [<Pahlavi, (ZBP, C7392 MK, BF)]. //Man dar xáneváde ye bozorgi bárámadeam.; Hazinehá ye, kárhá ye, kácál e xáne//.* **2** **a household name/ word** *jozv e xáneváde; páreyi az xáneváde; xánevár; xánegi. //Án farávarde candán haváxáh/ xaridár peidá kard ke námaw jozv e xáneváde wod.//*

householder n **1** *xodávand (e mehmánxáne, xáne); xánexá; xánexázan.* **2** *xánexá; xánexázan*

household troops *tanpásán e wáh; sepáh e pásdárán*

housekeeper n *kolfat, noukar; seráydár*

housekeeping n **1** *seráydári.* **2** *hazine ye seráydári*

house lights *ceráqhá ye baxw e báwandegán dar namáyewxáne yá celpard*/ sinemá*

housemaid n *kolfat*

housemade's knee *zánu ye pine-baste; zánu ye wotori, "goft az kojá miáyi ey farxondepei?- goft az hammám e garm e kuy e to- goft xod peidást az zánu ye to..." (Moulavi)*

houseman n (pl **housemen**), *(dar Ámriká)* **intern,** *(dar bimárestán) (dar Ámriká)* intern/ *mánpezewk* [<mán = mán <Pahlavi]*

house master n (fem **housemistress**) *sarparast e wabáneruzi*

house-mother n *mádar/ sarparast (e parvarewgáh)*

house of cards **1** *borj/ káx e ganjafe; borj e káqazi.* **2** *(pendárin)borj e/ káx e káqazi; har ciz e bibonyád/ bipáye*

house party *mehmáni (dar xáne ye yeyláqi)*

house physician *pezewk e mándegár*

house-proud adj *xánedust*

house-room n, **not give sb/ sth house-room** *be kasi dar xáne yá.../ ye xod já nadádan/ ráh nadádan. //Baráye án miz dar xáne ye man já nist.//*

house-sparrow, sparrow *(guneyi) gonjewk (be nám e dánewik e* Passer domesticus*); malje* [<Gilaki-Mahmud e Páyande, Farhang e Gil o Deylam]*

house surgeon *kárdpezewk e mándegár, salyán* e mándegár*

house-to-house adj *darbedar; xánebexáne. //Pásbánán darbedar/ xánebexáne bázjuyi kardand.//*

house-tops n **(proclaim, shout, etc sth) from house-tops** *jár zadan*

house-trained adj *(baráye sag, gorbe, jánevar e dastámuz) sag e ámuzew-yáfte, ke darun e xáne miziyad (va dar ánjá na miwáwad va na sergin miyandázad); (pendárin, riwxand) Piw az zanáwuyi raftár e besyár badi dáwt ammá zanaw zud rámaw kard/ ádamaw kard* [got him house-trained].

house-warming n *mehmáni baráye saráy e nou. //baráye raftan be sará ye nou mehmáni dádan//*

housewife n (pl **-wives**) *kadbánu, zan e xánedár. //honarhá* [skills] *ye yek kadbánu//*

housewifery n *kadbánuyi, xánedári*

housework n *xánedári*

housing n **1** *xáne. //Baráye sálmandán niyáz be xánehá ye biwtari-st.; xánehá ye gedáyáne/ past//.* **2** *xánesázi/ ravew e xánesázi* [housing policy]. **3** *puste, tane, niyám, xáne, ...-puw. //puste ye/ xáne ye áse* ye powti ye ráde*/ máwin* [rear axle housing]*.//.* **4** *zinpuw (M. Moqaddam)*

housing association *anjoman e xáneyábi/ xánesázi*

housing estate *zamin baráye sáxtan e cand dastgáh sáxtemán/ xáne*

hove *bengarid be* "heave".

hovel n *(xárdári) sagdáni, xukdáni, álunak, záqe, soturxáne, tavile*

hover v **1** *(baráye parandegán) darjá dar havá parpar zadan. //Bázi ke bálá ye sar e wekáraw darjá parpar mizanad.; Yek havápeimá ye sanjáqaki/ carxbál/ helikopter darjá parváz mikard.//.* **2** *(baráye mardom) páyidan; parpar zadan; pelekidan. //Agar bedinsán/ injur bálá ye sar e man istáde ma rá beppáyi nemitavánam kár konam.; Hamiwe/ peivaste invar ánvar pelekide mardom rá ázár midahad./ Birun inpá ánpá mikard/ mipelekid va mitarsid tu beravad.; miyán e marg o zendegi andarvá budan; yek pá ye kasi lab e gur budan; kewvari ke dar ástáne ye jang ast.* [hovering on the brink of war]//

hovercraft n *náv e zamin va daryápeimá; parnáv*; náv e malxi, náv e parande*

how (interrog adv) **1** *cegune?; ce su? (ZBP, C3531); cun, "beporsid z-u, goft wab cun bodi? -- ke birun wodi duw, meigun bodi." (ZBP, L5776 SF); "dar xam e zolf e to didam del e xod rá ruzi -- goftamaw cuni yo cun mikoni ey zendáni?" (Háfez). //In váźe rá cun/ cegune/ ce su vájvi** [spell] *mikonand/ vájviyand* [spell]*?; be man begu án rá cegune vájvi* konam?/ vájviyam*?; be má begu Cun/ cegune gorixti?; Aknun károbárat cun ast?//.* **2** *cun?, Cuni?; //Farzandánat cun-and?; Kárat cun ast?//.* **3** *(piw az setáy* yá band e kárváźe) harjá juri tarjome miwavad. //Cand sálaw ast?; Candi biyusidi?/ cewmberáh budi?; Har candgáh yekbár miravi wená?; Tá ce andáze mitavánad tond bedavad?; Cand pul dári?//.* **4** *ce...!; //Án bacce ce cerkin/ faźgen/ faźágen ast!; Ce mehrabán-id ke komak mikonid!; Ce pariderang ast!; Ce xub violon/ galgacak* minavázad!; Ce xorxori mikonad!//.* **5** **and how!** *(anáyin; baráye riwxand yá hamdástáni ye ostovár) ce!. //"Xeili gol káwte, na?"; "ce káwtani ham!"//.* **how about?** *(baráye piwnahád); cun; cerá. //Cun ast beravim gardew?; Cerá naravim/ naravam/ naravi yek garmábe ye dáq?//.* **how about that?** (**a**) *cera, cegune?.* (**b**) *baráye porsew e manewte* [opinion] *ye kasi. //Dorost sar e bezangáh/ behengám ast, na?* [puntuality]*//.* (**c**) *(dar tapkáye** [cricket] *baráye porsew az dávar ke áyá kodangzan birun ast yá na) cun ast?//*

how conj *peivandváźe: cegune. //Baráyam gowáde bázgoft ke cegune án mard davide xod rá be u resánde kifaw rá qápid.; Dar xáne ye xodam har jur delam bexáhad raxt mipuwam!//*

howdah n *hauda (az Hendi) (zin e pil yá wotor)*

however adv **1** *bári; nak (ZBP, C6766); inak magar; be har cand ham. //Harce/ har cand ham zurmand báwi nemitaváni án sang rá bejonbáni.; Harcand ham havá sard báwad panjere ye xábxáneaw rá/ otáq e xábaw rá bázmigozárad.; Har cand/ harce (ham) bekuwad, hargez kámyáb nemiwavad; Dar in havápeimá harcand ham/ harce ke ráh kutáh báwad báz ham cizi midahand bexorid.//.* **2** *bári; bá inhame. //Náxow bud, bá inhame sar e kár raft va saxt kár kard./ Vákonew* [response] *e noxostinaw in bud ke beguyad na, bári sepastar áhang e digari kard.; Gomán mikardam án womárhá* [figures] *dorost báwad bári, tázegi wanidam ke conin nist//*

however conj/ *(peivandváźe). harcandham; harjur. //Harjur delat bexáhad mitaváni safar koni.; Harjur ke bá án porsemán** [problem] *barxord kardam/ az har ráhi ke zadam natavánestam án rá bázgowáyam/ natavánestam ráhi biábam.//*

however *(band e kárváźe ye porsewi) (newángar e wegeft) cegune; cejur. //Bi ráde*/ máwin cejuri be injá ámadi/ residi?; Cegune bá in ke kar e kar/ pák náwenavá-st mitavánad musiqi benevisad?//*

howitzer n *hovitser (tofang e kutáh/ kutáhbord)*

howl n **1** *zuze.* **2** *zári, rise, qáhqáh, herher, kerker; báng kardan, "(woqál) be har wahri báng kardi be wab va báng e iwán bá sahm bud..." (ZBP, L259, TB). //az xande rise raftan; qáhqáh xandidan; az dard nálidan; az xawm qorridan; (pendárin) Degarguniháyi ke piwnahád wod faryád e peiqáre* [objection] *az mardom barávard.//.* **3** *zuze (ye bád); huhu (ye dastgáhhá ye barqi)*

howl v **1** *zuze kewidan, nálidan, záridan, rise raftan. //Gorgáni ke dar jangal zuze mikewand./ az dard nálidan/ záridan/ az xande rise raftan/ Bád lábelá ye deraxtán zuze mikewid.//.* **2** *záridan. //wirxár sarásar e wab nálid/ zárid//.* **3** *qorridan, harjá juri tarjome miwavad. //Qorride goft, "Az hameyetán bizár-am."//.* **4** **howl sb down** *kasi rá hou kardan va nagozáwtan soxan guyad.//*

howler n *(kohne wode/ anáyin) laqzew loppi/ bozorg. //laqzewhá ye loppi ye kudakáne/ bacce-dabestániha//*

howling adj *gonde, bozorg, kalán, harjá juri tarjome miwavad. //yek kámyábi ye bozorg; Dar rá beband-injá saxt bád miáyad* [howling wind]*!//*

hoyden (n) *(beáyin- xádári) doxtar e herheru/ hertaki*

hoydenish adj *herheru/ hertaki*

hp, Hp **1** *kutáhwode baráye* "hire purchase"/ *keráye be áhang e xarid. //Yek ráde*/ máwin e nou rá keráye kardan be áhang e xarid.//.* **2** *kutáh wode baráye* "horse power/ *asb e boxár*"

HQ *kutáhwode baráye* "headquarters", *"setád". //*police HQ/ *setád e wahrbáni*

hr *kutáhwode bara ye* "hour" (pl **hrs**) *tasu. //zudtarin yek tasu; Kárvándi tasu ye 18.00* [18.00 hrs] *rahsepár miwavad//*

HRH *kutáwode baráye* His/ Her Royal Highness/ *válágohar. //"*HRH was there."/ *Válágohar ánjá budand.//*

hub n **1** *tuppi ye carx.* **2** *(pendárin) náf. //Náf e sátvun** [industry]*; náf e bázargáni* [commerce]*/ Gomán mikonad Espahán náf e jahán ast.//*

hub-cap (n) *qálpáq*

hubble-bubble n *qalyán*

hubbub n *hamhame, janjál, pálápál, hengáme, bordábord (ZBP, L2716)*

hubby n *(dar Engelestán; anáyin) wuy; wouhar*

hubris (n) *(beáyin) barmanewi, gostáxi*

huckleberry n **1** *guneháyi az bute ye Ámrikáyi az gune ye* Gaylussacia *va dáne ye torw e án*. **2** *dáne ye torw e in bute.* **3** = Blueberry

huckster n *pilevar (M. Moqaddam); dastforuw*

huddle v **1** *capidan, capándan, tapidan. //Zendániyáni ke baráye garmwwodan beham capideand/ tapideand.; Hamegi gerd e rádio/ vákive* capidim tá ágáhi rá bewnavim; Raxthá yek guwe ruyeham anbáwte wode bud.//.* **2** **huddle up (against/ sb/ sth)** *capidan, qond zadan, kez kardan. //Tahmásp sardaw bud jelo ye boxári/ wán** [radiator] *qond zade bud.//*

huddle n **1** *gole-gole; kope-kope. //Mardom golegole gerd e ham istáde az bárán panáh gerefte budand.; Raxtháyewán kopekope ru ye zamin oftáde bud.//.* **2** **go into a huddle (with sb)** *bá kasi penháni/ zirjoli didár va goftogu kardan.//*

hue[1] *rang; guná, "halq e ye zolf e kohan, rang begardánad lik -- xál rá rang hamán qáli ye guná binand." (ZBP, C1308 FM, Xáqán); vrang [besanjid bá "varangh", Sanskrit]. //parandehá ye rangárang/ ranovárang; Rang e nárenji biyafzá tá várang e garmtari bedast áyad.//*

hue[2] n, **hue and cry** *hayáhu; janjál, baqráv (ZBP, C2698). //Mardom baráye bájhá ye piwnahádi ye táze hayáhuyi/ janjáli bepá kardand.//*

-hued *(setáy e serewte misázad) -gun; -fám; -pám (ZBP, C2746 FM). //tiregun; tirefám; candfám* [many-hued]*//*

huff[1] n *xawm. //xawmgin budan/ wodan* [be in/ go/ get into a huff]*; juw ávardan* [go off in a huff]

huff[1] v **1** *damidan, pof/ fut kardan*

huff and puff v **1** *henohen kardan. //Be bám ke residam hennohen mizadam.//.* **2** *gardoxák kardan*

huffily adv *xawmgin, átawin*

huffish, huffy adj **1** *xawmgin, átawi.* **2** *tondxu; zudranj*

hug v (**hugged, hugging**) **1** *dar áquw gereftan; dar kaw gereftan, "zirá ke co giramat bewádi dar kaw -- dar pirhan e cub e to oftad átaw." (ZBP, C3249, FM, Sanáyi); áquwidan (ZBP, C74 FM); kasi rá dar kenár gereftan, "man u rá dar kenár gereftam va bebusidam va dar saráy bordam va niku benwándam." (ZBP, L1229, TBH); "be pedrud kardan gereftaw kenár- bebárid áb az qam e wahriyár." (ZBP, L6209 SF); darbargereftan, "...va u Weyx rá esteqbál kard va darbargereft..." (ZBP, L2382 AT).* **2** *(baráye xers) baqal kardan.* **3** (**a**) *(baráye kawti) nazdik e... budan/ mándan; casbidan. //be karáne ye daryá/ be jadval* [curb] *nazdik budan,/ mándan/ casbidan/ karaki** [tyres] *ke xub be jáde micasbad.//.* (**b**) *casbidan. //yek pirhan e casbán* [figure-hugging]//. **4** *be bávarhá ye delxáh* [cherished] *e xod casbidab//*

hug n *darbar/ baqal; áquw, kenár. //Mádaraw rá bá mehrabáni dar áquw gereft.//*

huge adj *hengoft, źand, źende, bozorg. //źende pil/ pili źende/ Kánádá kewvar e bozorgi ast.; andáze ye/ cand e pili xordan; porxor budan; vámhá ye kalán; sud e kalán//*

hugely adv *hengoft, kalán, xeili, saxt. //saxt kámyáb budan; saxt xowgozarándan//*

hugeness n *qulásáyi, hengoftt, kaláni*
hugger-mugger adj, adv **1** *penhán, penháni, zirjoli.* **2** *áwofte, darhambarham*
hugger-mugger n **1** *penhánbudegi; penhánigi.* **2** *darham-barhami; áwoftegi*
Huguenot n *(dar gozawte) zandik/ zandiq/ Protestán e Faránsavi*
huh *(wegeftváźe) áhá, ehe, há, gomán mikoni? "To gomán mikoni ke wáx e goli? -- Be sar e sarv o lále miruyi?". //Goman mikoni pásox rá midáni, há?//*
hulk n **1** *tane ye kawti ye kohne. //tane ye kawtihá ye kohne ke dar keráne ye daryá dárad mipusad.//.* **2** *(anáyin) gonde, tanelaw*
hulking adj *(anáyin) gonde; tanelaw. //mardi gonde tanelaw va dadmanew* [brutal]*//*
hull[1] n *tane ye kawi. //kawti ye bárkewi* [tanker] *porbár ke taneaw xeili dar áb forurafte.//*
hull[2] n **1** *pust (e lubiyá, noxod).* **2** *golbarg (e tutfarangi, tamewk)*
hull v *(noxod, lubiyá, mive rá) pust kandan*
hullabaloo n (pl **hullabaloos**) *hayáhu, qouqá, járojanjál. //baráye cizi hayáhu/ qouqá ráh andáxtan//*
hullo = hallo
hum v (**humming; hummed**) **1** (**a**) *vezvez kardan.* (**b**) *menmen kardan.* (**c**) **hum (sth) (to sb)** *bá "hammm..." kardan xándan; bá labhá ye baste baráye kasi áváz xándan. //Bá xod "hámmm..." karde mixánd; Váźegán e án naqme rá nemidánam, ammá mitavánam án rá "hámmm..." karde baráyetán bexánam.//.* **2** *dar jonbojuw budan. //be jonbojuw andáxtan/ darávardan/ Má ke residim hame ciz va hame já sarzende va porjonbojuw bud.//.* **3** *(zabán e kuce) bu ye bad/ gand dádan.* **4** **hum and ha; hum and haw** *(anáyin) fesfes kardan; kerrokerr kardan. //Piw az xarid e xáne, xeili fesfes/ dodeli/ derang kardim.//*
hum n **1** *vezvez, hám, hamhame, menmen, ferfer, verver. //vezvez e magas e angabin; huhu ye/ ferfer e ámadowod e ráde*há/ máwinhá az dur; ferfer e carxowthá* [engines]*/ verver e/ hamhame ye goftohu ye mardom dar otáq e baqali//.* **2** *gand; bu ye gand*
hum (interj, *wegeft váźe) (newán e dodeli) manmen*
humming-bird (n) *parandegáni az xáneváde ye* Trochilidae *vábaste be celcele dárá ye zabáni besyár deráz va kewsán*
humming-top n *gerdáluyi ke hengám e carxew ferfer mikonad*
human adj **1** *ádam, mardom, "to mar div rá mardom e bad wenás -- kasi ku nadárad ze yazdán sepás." (ZBP, L6250 SF). //káse ye sar e ádam/ mardom; kálbodwenási ye mardom/ ádam; kárhá ye/ raftár e mardom; In xorák e ádami hamáná az u ham gáh laqzew sarmizanad, U ham ádam ast//.* **2** *//mardom nist./ (pasandide) ádam. mardomi/ Berásti ádam/ mardomi ast.//*
human n = Human being
human interest *(baxwi az dástán, ruznáme va mánand e án darbáre ye) zendegi ye mardom*
human being *ádam, mardom. //Be mardom namánad hami cehr e u -- be giti najuyad kasi mehr e u." (ZBP, L4859 SF)*
humane adj **1** *mardomi, "hami mardomi báyad o rásti -- ze kaźźi bovad kammi yo kásti" (ZBP, L6180 SF); "ke yazdán e piruzgar yár e mást -- javánmardi yo mardomi kár e má-st." (ZBP, L3283 SF); mardomzádegi, "Anuwirván be ámeli az ommál e xuw nebewt ke mardomzádegán rá va ahl e xerad rá be mohebbat va ehsán siyásat kon va soflegán rá be tars." (ZBP, L7522, FM); ádam-manewi; mehrabán. //ádami mehrabán; yek kár e mardomi; yek dastgáh e pádafráh e mardomi* [penal system]; *kowtan bá ravew e ádamigari* [humane killing]*//.* **2** *wahrigari. //dánewhá ye/ ámuzákhá ye mardomi/ wahrigari* [humane studies]. *//Abzar baráye kowtan e bidard e jánevarán//*
humanism n **1** (**a**) *ádamigari, "gáhgáhi dar andarun e ostád emám az ráh e ádamigari andaki dávari mibud." (ZBP, L2787 AT).* (**b**) *mardomwenási.* **2** *farhang e soxan* [literary culture] *beviźe bar páye ye dánewhá ye Rumi va Yunáni)*
humanist n *peiro ye ádamigaráyi; mardomgará*
humanistic adj *ádamigaráyi*
humanitarian adj *mardomdusti; mardomdustáne. //konewhá ye/ ármánhá ye/ kárhá ye mardomdustáne//*
humanitarian n *mardomdust*
humanitarianism n *mardomdusti*
humanity n **1** *mardom, "bemardom namánad hami cehre u -- be giti najuyad kasi mehr e u." (ZBP, L4859 SF); //ágreftháyi* [crime] *be mardom.//.* **2** *"hami mardomi báyad o rásti -- ze kaźźi bovad kammi yo kásti"*

(ZBP, L6180 SF); "ke yazdán e piruzgar yár e mást -- javánmardi yo mardomi kár e má-st." (ZBP, L3283 SF); //bá mardom va jánevarán mardomi raftár kardan//. **3** *ádamigari, "gáhgáhi dar andarun e ostá emám az ráh e ádamigari andaki dávari mibud..." (ZBP, L2787); mardomzádegi, "Anuwirván be ámeli az ommál e xuw nebewt ke mardomzádegán rá va ahl e xerad rá be mohebbat va ehsán siyásat kon va soflegán rá be tars." (ZBP, L7522, FM).* **4** **humanities** *dánewhá ye mardomi; vid* [<Avestáyi, vid]*

humanization; humanisation n *bengarid be* "humanity"

humanize, humanise (v) **1** *mardom kardan; berixt e mardom darávardan, "sag e asháb e kahf ruzi cand-pei ye mardom gereft o mardom wod."; mardomsár gardánidan, "hamconin dar saráy e hekmat o war -- ádami sir báw o mardomsár" (ZBP, L7521, FM, Sanáyi); //Jánevaráni ke dar ástunakhá** [cartoons] *mardomsárewán gardánideand* [humanize]//. **2** *mardom/ ádam kardan/ gardánidan. //Ruy e damodastgáhi dadmanewáne* [barbaric system] *kárgar oftádan va án rá mardomi gardánidan.//*

humankind n = Mankind

humanly adj **1** *ádami, mardomi, "hami mardomi báyad o rásti -- ze kaźźi bovad kammi yo kásti" (ZBP, L6180 SF); mardom, "be mardom namánad hami cehr e u -- be giti najuyad kasi mehr e u. (ZBP, L4859 SF).* **2** *ádam, mardom; ánce az dast e mardom baráyad. //Pezewkán ánce az dasdt e mardom/ ádam barmiámad kardand.//*

human nature *xim e mardomi; mardomzádegi, "Anuwirván be ámeli az ommál e xiw nebewt ke mardomzádegán rá va ahl e xerad rá be mohebbat va ehsán siyásat kon, va soflegán rá be tars..." (ZBP, L2787 AT); ádamigari, "gáhgáhi dar andarun ostád emám az ráh e ádamigari andaki dávari mibud..." (ZBP, L4598, NKZZF). //Xim e mardom rá nemitaván degargun kard.//*

humanoid adj *mardomsár, "hamconin dar saráy e hekmat o war -- ádami sir báw o mardomsár" (ZBP, L7521, FM, Sanáyi)*

human race, **the human race** *ádami, mardom, "be mardom namánad hami cehre u -- be giti najuyad kasi mehr e u" (ZBP, L4859 SF)*

human rights *marsdád* [dád; mard <Avestáyi mart', "kayumars" (EDPL)]*

humble adj (**humbler, humblest**) **1** *forutan, xáksár, "ruzi bini be kám e dowman -- zar mánde va xáksár morde" (ZBP, L3495 GS); irtan [<Pahlavi, (ZBP, C3315, MK)]. Oftáde, "agar zirdasti biyoftad ce xást? -- zebardast e oftáde mard e xodá-st." (Sa'di). //báforutani puzew mixáham; be bávar e bande kamtarin//.* **2** (**a**) *forupáye., kamine, "kamine piwevari ke be sa'y máye va kafáfi hásel konad." (ZBP, L3602 GD). //mardománi forupáye; kamine piwe* [a humble occupation]//. (**b**) *gedáyáne, sáde, kucak. //cáwti gedáyáne; xáneyi kucak va sáde; niyázi andak/ náciz//*

humble v *xod rá kucak kardan; kucak/ xár kardan; xák kardan; lisidan; lewtan (ZBP, C1176 FM). //dowmanán e xod rá xár kardan; bád e kasi rá xábándan; be dargáh e xodá piwáni sudan //kári/ árvini* [experience] *máye ye sarwekastegi/ xárkonande.//*

humbly adv *bá forutan. //báforutani ye besyár darxást e baxwudegi kardan; sáde va gedáyáne zistan; dar xáneváde ye forupáyeyi cewm be jahán gowudan* [be humbly born]//

humbug n **1** *feriftári, feribkári, nirangbázi, xodwirini, kalak. //feriftár, feribkár, nirangbáz, xodwirin, kalak//.* **2** *(dar Engelestán) ábnabát e puneyi*

humbug v **(humbugging; humbugged), humbug sb (into/ out of sth/ doing sth)** *feriftan, nirang zadan, kalak zadan, xodwirini kardan*

humdinger n *(zabán e kuce) dareje ye yek, yekoyek; jigar, tikke. //Dust e doxtarew xeili jigar-e.; Xeili bá hamdigar sarokalle zadim.//*

humdrum adj *yeknaváxt, deltang konande. //kárhá ye yeknaváxt; Zendegiyaw yeknaváxt va deltang konamnde ast.//*

humerus n (pl **humeri**) *ostoxán e bázu*

humid adj *namdár, namur/ namvar; namc (ZBP, C6783 FM). //garmá ye namdár; ábohavá ye namur//*

humidifier (n) *dastgáh e namdár kardan e havá; namce* [<namc]*

humidity v (pt, pp **humidified**) *namdár kardan*

humidity n *nam; namc (ZBP, C6783 FM)*

humiliate v *xár kardan/ dáwtan; warmsár kardan/ wodan; biáberu kardan/ wodan; nang ávardan bar...; siyahjáme wodan; jáme ye kasi rá siyáh kardan; "má naguyim bad o meil be náhaq nakonim -- jáme ye kas*

siyah o dalq e xod azraq nakonim." (Háfez); áberu ye kasi rá rixtan; sarafkande kardan/ wodan. //Az nekuhewháyaw warmsár/ sarafkande gawt.; Kewvari ke nang e wekast bardáwte/ bar án ámade.//

humiliating adj *nangin; árvini* [experience] *nangin*

humiliation (n) *sarafkandegi. //dar cewm e mardom xár/ sarafkande wodan.//*

humility n *forutani, irtani* [<Pahlavi, (ZBP, C3315, MK)]; oftádegi, "agar zebardasti biyoftad ce xást? -- zebardast e oftáde mard e xodá-st." (Sa'di); xáksári, "ruz bini be kám e dowman -- zar mánde va xáksár morde" (ZBP, C3495 GS). //ádami saxt forutan/ In rá bá forutani/ irtani* miguyam//*

hummock n *kufe, kuhe, kul (ZBP, C1774); tappe, baz (ZBP, C874)*

humor n **1** *nam, tari.* **2** *xim, gouhar, [mezáj], xu.* **3** *havas.* **4** *wuxkámi, wuxi, xandenáki*

humorist n *wuxkám*; wux, lim (ZBP, C2600); xandenák, "án rá (ádam e xawmnák rá) noxost be wenavánidan e ozrhá va soxanhá ye xub va hekáyati xandenák aláj konad..." (ZBP, L5350, ZX); bánamak. //nevisandeyi wux/ wuxkám*; soxani* [remark] *xandenák/ bánamak/ Ruy e xandenák e cizi rá didan//*

humorously adv *az ruy e wuxkámi/ wuxi*

humour, (US) **humor** n **1** *wuxi; wuxkámi*; limi; xandenáki, "án rá (ádam e xawmnák rá) be wenavánidan e ozrhá va soxanhá ye xub va hekáyathá ye xanenák... aláj konad..." (ZBP, L5350, ZX); namak. //dástáni saxt xandenák; wuxkámi* ye nahádi/ sáni rá daryáftan* [humor of a situation]//. **2** *wuxi, wuxkámi*. //wux nist/ wuxi saraw nemiwavad.//.* **3** *xu, serewt. //xowhál budan; sar e hál budand; hargáh sar e hál báwam mikonam*. [when humour takes me]*//.* **4** *(bástáni) gaw, gow, "va in tan e kasif rá dar moámelat afkan ke tan qá'ede ye sost dárad, va cahár gow dar vey bejuw ast." (ZBP, L1682 DB); va har borji ke sard va xowk ast mansub bovad be zamin az álam va be gow e siyáh az tan..." (ZBP, L7321 TT); ástim (ZBP, C165).* **5 out of humour***(kohne wode- beáyin) náxow, badhál*

humour; (US) **humor** v *be har sáz e kasi raqsidan va u rá delwád kardan. //Hamiwe hengámi ke xawmgin ast behtarin kár in ast ke be sázaw raqsid va delwádaw kard.//*

-humoured, (US) **-humored** *(dar váźehá ye serewte). -xu; -serewt; -xim. //*good-humoured, *xowxu, nikserewt./* ill-humoured, *badxu//*

humourless, (US) **humorless** (adj) *gerefte, xowk. //ádami xowk; sabk e negárew e xowk//*

hump n **1** (**a**) *kuhán, mol [= kuhán e gáv (ZBP, C631)]; kuhe, "xoruw ámad o nále ye gávdom -- ham az kuhe ye pil, ruyine xom." (ZBP, L4646 SF).* (**b**) *guź, kuź, kuz, quz.* **2** *kul, kuhe, kufe. //kuheyi bimgin dar ráh//.* **3 give sb the hump** *ranjándan, afsordan.* **over ther hump** *az quz gozawtan; dowvári rá powt e sar nehádan*

hump v **1 hump sth up** *koppe/ kuhánkardan. //wamadhá rá kopp kardan//.* **2** *kul kardan; qalamduw kardan. //Sarásar e ruz az kul kardan va invar-ánvar bordan e kácál e gerán/ sangin xowam nemiáyad.//.* **3** *(zabán e kuce- zewt) kasi rá gáyidan/ gádan/ kardan*

humpback n = hunchback, hunch

humback bridge *pol e kucak e konji (ZBP, C469); pol e konjak**

humpbacked adj = hunchbacked

humph interj; *wegeftváźe: pif, pef*

humus n *kud e bargi; láwbarg (ZBP, L1550 FM)*

Hun n **1** *hun, hunhá (yeki az tirehá ye ásiyáyi dar sadehá ye 4 va 5 pas az zádruz e Mehr*/ Masih be Orupá táxtand).* **2** *(xárdári- zewt) álmáni; barbar, biyábáni*

hunch *gomán; wast e kasi xabardár wodan; bubordam; del e kasi gováhi dádan bar. //Delaw gováhi dád ke u doruq miguyad; az xerad e ásnide* [instinctive] *ye xod peirovi kardam/ be soxan e del e xod guw dádan* [play one's hunch]*//*

hunch v *quz kardan; powt e xod rá guź/ xam kardan. //Quz nakon, rást beyist!; Ruy e átaw e kucak quz karde newaste bud.* [sat hunched]*//*

hunchback, humpback n **1** *quz, guź, kuz, kuhe.* **2** *guźpowt, quzi, kabus (ZBP, C3087 FM); lux (ZBP, C1086).*

hunchbacked, humbacked (adj) *guźpowt; quzi; kabus*

hundred *(pas az* **a** *yá* **one***) (numeral). sad, yeksad, //dovist, sisad; cand sad* [a few...]*./ yeksad tan dar otáq budand; sad cem mitavánam baráyat biyávaram* [give... reasons] *ke cerá nabáyad raft.; In antiqe/ ciz e bástáni candsad dolár miyarzad./ Hamin ast ke goftam, ce yekbár, ce sad bár.; Emruz yeksad sálaw miwavad.//*

hundred n *(pas az* **a** *yá* **one**) *yeksad. //Dar hezár cand sad hast/ migonjad?; Yumuyaw*/ kotaw candsad dolár myarzad.; Sadhá tan niyáz be xáne ye nou dárand.; Kák* [cake] *rá bá womáre ye sad e bozorgi áráste budand.//*

hundred-, *(dar váżehá ye serewte). //yek sáxtemán e sadsále//*

hundredfold adj, adv **1** *sadbár; sadbarábar.* **2** *dárá ye sad páre/ baxw*

hundredth *sadom; sadomi, sadomin. //yek sadom//*

hundredweight n (pl **hundredweight**) *(kutáhwode* **cwt**) *yekbistom e ton = 50 kilo , 100 pond*

hung pt, pp *bengarid be* "Hang"

hunger n **1** (**a**) *gorosnegi; gors (ZBP, C506); wuy, wuyew (ZBP, C3568); gownámár*, "ta'ám az gownámár bekowtid," (ZBP, C1405 FM, "Tabaqát e Ansári"). //az gorosnegi/ gownámár mord.//.* (**b**) *gorosnegi, árezu ye xorák. //Gorosnegi ye xod rá forunewándan* [satisfy]*//.* **2** **hunger for sth** *gorosnegi, áz, tewnegi. //tewne ye kárhá ye wurangiz* [adventure] *budan//*

hunger v **1** *(bástáni) árezu ye xorák dáwtan; gorosne budan.* **2** **hunger for/ after sth/ sb** *gorosne ye...budan; tewne ye... budan; baráye... mordan; áz dáwtan. //Morde ye ewq e/ duwárm* e án mard bud.//*

hunger march *ráhpeimáyi ye bikárán e gorosne*

hunger strike *bastnewini va ruzegiri. //bastnewini va ruzegiri kardan//*

hunger striker *bastnewin va ruzegir; bastnewin e ruzegir*

hung-over adj *xomár; náxow. //Emruz bámdád kami xomár-am/ náxow-am.//*

hung parliament *kahestán* e andarvá/ pádarhavá; kahestáni* ke dar án mahdád** [majority] *nist.//*

hungry adj (**hungrier, hungriest**) **1** (**a**) *gorosne, náhár. "Wode gorosne mard náhár o sost -- kamán rá be zeh kard o naxcir jost." (ZBP, L3269 SF); "co in náme bexáni guw e man dár -- ke wamwiram be xun e tost náhár." (ZBP, L7746, VR). //mardom e/ tudehá ye gorosne//.* (**b**) *gorosnegi. //Zud xorák bexorim, gorosne-am!//.* **2** **hungry for sth** *gorosne ye; tewne ye. //Án kudak e bipedar/ bimádar* [orphan] *tewne ye mehr/ mehrabáni bud.//.* **3** *gorosne; tewne. //Az negáhaw gorosnegi mibárid.//.* **4** *gorosne kardan; máye ye gorosnegi wodan/ gawtan //Xidcini/ xidxowkkoni* [haymaking] *kári-st ke ádam/ mardom rá gorosne mikonad.//.* **5** **go hungry** *náhár mándan; gownámár. //con bardáwt* [harvest] *suxte/ suxt wode hezárán tan náhár mándeand./ gownámárand./ Behtar ast gorosnegi bekewam tá án rá bexoram!//*

hungry adv *bá gorosnegi; gorosne*

hunk n **1** *yek tekke ye/ páre ye dorowt (az yek xoráki). //yek páre ye dorowt nán, yek qolonbe panir, yek tekke ye bozorg guwt//.* **2** *(zabán e kuce) mard e tanumand e dustdáwtani*

hunkers n *(anáyin) kun, kafal, lonbar. //combátme zadan* [sit on one's hunkers]

hunt[1] v **1** *wekár kardan; wekáridan/ wekárdan (ZBP, C2246 FM); wakardan; be naxcir raftan. //be wekár/ naxcir raftan; gorg goruhi miwekarad.//.* **2** **hunt (for sb/ sth)** *pálidan, pey e... gawtan; yuzidan; kávidan; jostan, "Di Weyx bá ceráq hamigawt gerd e wahr -- kaz div o dad malulam o ensánam árezu-st; goftam ke yáft minawavad, josteyim má -- goft ánce yáft minawavad ánam árezu-st." //pey e ketáb e gomwodeyi gawtan; Hamejá rá gawteam ammá nemitavánam/ natavánestam biyábamaw.; Pásbánán dar pei ye rifteyi* [criminal] *ke gorixte migardand.//.* **3** *gorizándan; rándan. //(gorbehá ye hamsáye rá az báqce ye xod) rándan/ gorizándan//.* **4** (**a**) *(dar Engelestán) (dar wekár e rubáh) bá sag e tázi* [hound] *wekár e rubáh kardan//* (**b**) *(bá saghá ye tázi) sarwekárci/ mirwekár budan.* **5** *//bá asb yá sag e tázi (wekár kardan)//.* **6** **hunt sb/ sth down** *wekár kardan; wekardan; pei ye... gozáwtan va yáftan/ dastgir kardan. //rifteyi* [criminal] *rá donbál va dastgir kardan//.* **hunt sth out** *jostan, kávidan, pei ye... gawtan. //Pei ye daftarce ye yád-dáwthá ye ruzáne ye kohne gawtan.//.* **hunt sth up** *pei ye...; gawtan; kávidan. //dar ketábxáne pei ye ábewxorhá* [reference] *gawtan//*

hunt[2] n **1** *(biwtar dar váżehá ye serewte bekár miravad) wekár, naxcir. //*a fox-hunt, *wekár e rubáh//.* **2** *jostoju; pei ye... gawtan. //Xeili pei ye án kelid gawtam* [hunt for a key]*; Pas az jostoju ye faráván án rá yáft.; Pásbánán dar pei ye yáftan e sarenaxhá ye digari hastand.* [be on the hunt for clues]*/ Hanuz dar pei ye gonahkár* [culprit] *hastand.//.* **3** (**a**) *(beviże dar Engelestán) goruh e wekárgar/ wekárgarán e/ wekárciyán e (rubáh).* (**b**) *naxcirgáh (e rubáh)/ wekárestán (e rubáh)*

hunter n **1** *dámyár, "muw be suráx foruraft va dámyár biyámad va dám e párepáre bargereft va beraft." (ZBP, L1788 DB); wekárgar "...va hamconán kard tá án ke ruz barámad va wekárgar biyámad." (ZBP, L1788 DB); wekárci; wekare (ZBP, C2251); ewkare (ZBP, C3780); wekáre. //wekárgarán e naxcirhá ye bozorg* [big games] *dar Áfriqá; arzánxarán* [bargain-hunters] *e dar foruwhá ye bozorg* [sale]*//.* **2** *asb e wekári; bardun (EDPL).* **3** *pangán e jibi* [pocket watch] *ye qábdár*

hunting n *wekár, naxcir, "(Wáhpur e Zolaktáf) bá xiwtan naxáham bordan joz andaki va bone va tajammol e pádewáhi barnaxáhamdáwt tá Arab ki mahall e iwán mahall e sagán báwad surat nabandand ki be peikár e iwán miravim bal bar sabil e naxcir barxáham newast báyad ki fardá be meidán áyand..." (ZBP, L7886 FEB). //nimtane* [jacket] *ye wekár/ wekári; yek goruh e/ daste ye wekárgarán* [a hunting crop]*//*

hunting-ground n **1** *wekárestán, "wekárestán e u ánjá zad o band -- wabixunaw be árazm o Samarqand." (Nezámi, Xosro-Wirin); wekárgáh, "yeki az moluk e... dar wekárgáhi be zemestán az emárat dur oftád." (ZBP, L3484 GS); naxcirgáh.* **2 a happy etc hunting-ground (for/ of sb)** *bázár e áwofte. //Dozd* [picpocket] *bázár e áwofte mixáhad.//*

huntress n *(zan e) wekárgar; dámyár*

huntsman n (pl **huntsmen**) **1** *wekárgar; wekárci (ye rubáh).* **2** *mirwekár; sagband (viże ye wekár e rubáh), "Ey amiri ke amirán e jahán xás o ám -- bande o cáker o mouláy va sagband o qolám".*

hurdle n **1** (**a**) *(dar takrobáyi yá asbdaváni) páyágiw.//yek hezár metr bá parew az ru ye páyágiw./ takrobáyi az ru ye páyágiw* [hurdle-race]//. (**b**) **hurdles** *takrobáyi bá parew az ru ye páyágiw. //Takrobáyi ye cahársad metr bá parew az ru ye páyágiw rá bord.//.* **2** *(pendárin) jelougir, band, gereftári; dowvári. //Ázmun e nevewtani rá gozarándam, band e/ gereftári ye digar handemán** [interview] *ast.//.* **3** *parcin; váre* [besanjid bá "bordan" (EDPL)"]*

hurdle v *dar takrobáyi bá páyágiw davidan*

hurdler n *takrobá bá báyágiw*

hurdy-gurdy n **1** *sáz e carxi* [sázi ke bá dasteyi carxánde ává ye musiqi midahad, viże ye douregardán].* **2** *bengarid be* "barrel-organ".

hurl v **1** *(cizi/ kasi/ xod rá) partáb kardan/ afkandan. //wurewiyáni ke be pásbánán sang partáb mikonand.; Yeksare bekár pardáxt* [hurl oneself into work]*; Partábaw kardand/ partaw kardand va mord.//.* **2** *(pendárin) bá faryád goftan. //kasi rá be bád e downám gereftan.//*

hurling (n) (also **hurley**) *(bázi ye Irlandi hamánand e) xáki/ cougán e piyáde*

hurly-burly (n) *xartuxar, dádobidád; hayáhu; áwub*

hurrah, hurray, hooray interj **1 hurrah (for sb/ sth)** *(baráye newán dádan e wádi) hurá; hobirovwábáw; hobirov. //Hurrá/ hobirov miravim estár** [holiday/ vaction]*//.* **2 hip, hip hurrah** *//hibib hurrá//*

hurrah, hurray n *qariv e wádi; (qariv e) hurá; (qariv e) hobirovwábáw*

hurricane n **1** *tufán e garmsiri.* **2** *tufán e garmsiri haftád mil dar tasu** [hour] *yá biwtar. // tufán e garmsiri dar rade ye tondbád//*

hurricane lamp, storm lantern *fánus, ceráq e bádi*

hurried adj *bá wetáb; wetábzade. //yek xorák/ cáwt e bá wetáb; wetábzade cand xat nevewtan//*

hurriedly adv *wetábán. //nágozir wetábán raftim.//*

hurry n **1** *wetáb; wetábzadegi, "aknun mixáham ke dástáni yád koni dar báb e kasi ke dar kár wetábzadegi konad. (ZBP, L1785 DB). //Bá wetáb raft va farámowt/ farámuw kard gozarnámeaw rá bebarad./ Niyázi be wetáb nist az inru kár rá áheste va báparvá anjám bede!; Ce já ye wetáb ast?/ Cerá wetáb mikoni?/ Inhame wetábzadegi baráye ce?//.* **2 in a hurry** (**a**) *tond, báwetáb, wetábán. //Wetábán raxtaw rá puwid.//.* (**b**) *wetáb dáwt beravad.* (**c**) *zud, bezudi; be ásáni; be in zudihá. //Digar be in zudihá mehmánaw nemikonam, raftáraw besyár bad bud./ Be in zudihá farmuwaw nemiwavad.//.* **in no hurry/ not in any hurry** (**a**) *niáz be wetáb nabudan. //Mitavánam cewmberáhaw bemánam/ az biyusew bákam nist, wetábi nadáram.//.* (**b**) *náxástár* [not willing]. *//Xeili xástár nistam dobáre bebinamaw/ Xeili morde ye didáraw nistam.//*

hurry v (**hurried**) **1** (**a**) *wetáftan, "man bewtáftam va..." (ZBP, L2678 AT); wetáb dáwtan, "in ast ke dar in kár nabáyad wetáb dáwt..." (ZBP, L2678, NKZZF); wetáb gereftan, "co pásox conin yáft Afrásiyáb -- gereft andar in kine jostan wetáb" (ZBP, L6220 SF); wetábidan, "wetábidi yo jang rá sáxti -- be kerdár e átaw hamitáxti." (ZBP, L6420 SF). //Nawetáb zamán e faráván dárim.; wetábándan e u bihude ast, u rá nemitaván be wetáb vádáwt.; Anbánaw/ kiseaw rá bardáwte bargawte ru ye sakku* [platform] *wetábán raván gawt./ Baccehá, bewetábid!//.* (**b**) *wetábándan; be wetáb vádáwtan. //Diremán gawte, báyad vádáretán konam bewetábid.; wetábán be bimárestánaw resándand.; Ma rá wetábánde vádáwtand áhangi nábexradáne konam.//.* **2 hurry sth (along/ up)** *wetáb dádan. //In kár bárik ast, nemitaván án rá wetáb dád/ dar án wetáb kard.; Cáwt e/ xorák e naqz rá nemitaván bá wetáb dorost kard.//.* **3 hurry up** *wetáftan; wetáb gereftan. //Káw kárván dudi wetáfte zud miyámad/ zud biyáyad.; Bewetáb va ámáde wou- cewm*

beráhim!//. **hurry sb/ sth up** *be wetáb vádáwtan. //Kárgar e xubi-st ammá mesmesu ast va báyad be wetábaw vádáwt.//*

hurt v (pt, pp **hurt**) **1** (**a**) *gazand resándan/ residan/ didan, "gar gazandat resad tahammol kon..." (ZBP, L3667 GS); gazand ámadan, "hamáná bar án ráq o o kuh e boland -- ze Tork o ze Tázi nayáyad gazand." (ZBP, L6091 SF); gazand yáftan, "Mará wáh Irán conin dád pand -- ke Pirán nabáyad ke yábad gazand." (ZBP, L6091 SF); ásib resándan; ásib didan. //ásib didi?/ gazandat resid?/ Bad ásib didi?; Biwtar az ánce ásib bebinad tarsid.; Zamin xord, powtaw gazand yáft.//.* (**b**) *dard ámadan/ ávardan. //Páyam dard mikonad.; Kafwam xeili tang ast, páyam rá dard miávarad.; Páyam rá ke mijonbánam/ takán midaham dard miáyad/ migirad.//.* **2** *ranjándan, ranjidan, ázordan, ázárdan. //In xordegirihá* [criticisms] *saxt u rá ranjánde./ Az inke ma rá be mehmáni nevid nadádand* [invited] *ázorde-am.;* I hope we haven't offended him, he *sounded* tather hurt on the phone.: *Omidváram u rá naranjánide báwim, páy e telefon ázorde minamud.//.* **3** *ásib didan; gazand yáftan.* **4** **it, etc won't/wouldn't hurt (sb/sth) (to do sth)** *(beviźe beriwxand) bad nabudan; bejáyi barnaxordan; áb az áb takán naxordan. //bejáyi barnemixorad agar newast rá be zamán e digari afkanim./ bad nist/ ziyáni nadárad agar kami alafhá ye harze ye in báq rá vejin konim* [a bit of weeding]./ *bejáyi barnemixorad agar yekbárham wode puzew bexáhi* [to say sorry for once]//. **not harm/ hurt a fly** *bengarid be* "fly"

hurt n **1** **hurt (to sth)** *ranj,ázár; dard, fagár (ZBP, C3599). //Án árvin* [experience] *delam rá riw kard. Saxt be u barxord/ ázorde gawt.//.* **2** *ásib, dard, zaxm, bew*

hurtful adj, **hurtful (to sth)** *dardávar, dardnák, niwdár. //soxanán e niwdár; Gáh mitavánad xeili saxt mardom rá begazad.//*

hurtfully adv *bengarid be* "hurt"

hurfulness n *bengarid be* "hurt"

hurtle v *wetábán/ tond raftan; oftán o xizán raftan, harjá juri tarjome miwavad. //Tufán ke wod sofálhá ye bám táptáp páyin rixt.; Án deliján* [van] *sar e pic bá táláp-tulup/ darqodurq picid va raft./; Az pellehá sorxord* [slip] *va tálápi páyin oftád.//*

husband n **1** *wu, wuy, wohar, hanbáz, "vali con xabar e woharaw rá bedádand saxt begarist va zári kard va goft hic marg con marg e hanbáz nist." (ZBP, L6826 TTT); hamsar, mir, mirak, mire, "mirat [mire-at] nonor [nánávar] bi [báwad], xunat [xáneat] bon e gar [gar = kuh]"; gádár (<Pahlavi, ZBP, C4631, MK/ BF). //Wouhar e tázeaw; Mardi-st ke mitavánad wouhar e xubi báwad/ Wouhar e xubi miwavad.//.* **2** **husband and wife** *zan o wohar. //Sálhá zan o wouhar budand.//*

husband v *kadxodáyi kardan, "emsák az kadxodáyi madán" (PAF). //Niru ye, sarmáye ye xod rá kam va xub bekár bordan//*

husbandry (n) **1** *...dári; ...parvari; vástaryuwi (ZBP, C4111) [fawu (EDPL 7.1340)]; -balan** Cf *"varom" ["Balan"* Name of a village between *Náyin* and *Ispahán*, word proposed by JGS, for "animal husbandry"] *//dámdári; dámparvari; vástaryuw//.* **2** *kadxodáyi, kadxodámanewi. //bákadxodámanewi tavánestim zemestán e saxti rá powt e sar nehim.//*

hush v **1** (**a**) *xámuw wodan; xámuw budan. //áhest! xámuw!; yaváw!; w-w!//.* (**b**) *xámuw kardan, harjá juri tarjome miwavad. //bacce rá árám karde xábánd//.* **2** **hush sth up** *dar e cizi rá gozáwtan; puwándan; penhánidan. //Warvin*/ sarrewtedári kuwid dar e án dástán* [affair] *rá begozárad tá máye ye xawm e marom nawavad.//*

hush n *xámuwi; árámi, his, w-w!. //be/ dar xámuwi ye wab; Nágahán hamejá rá xámuwi ye margbári* [deatlhy hush] *farágereft.//*

hush-hush adj *(anáyin) peivandi* [affair] *zirjoli/ penhánaki; //Káraw* [job] *xeili penháni/ zirjoli ast.//*

hush-money n *lálmuni (puli ke be kasi bedahand tá dahánaw rá bebandad va rázi rá áwkár nakonad.)*

husk n **1** *sabus, sapus, sapuse. //berenj e bá sabus, berenj e qahveyi//.* **2** *(pendárin) pust, puste, ciz e bi arzew//*

husk v *sabus/ sapus rá kandan/ bardáwtan*

huskily adv *xowk/ gerefte. //xowk soxan goftan//*

husky adj **(huskier, huskiest)** **1** *(áváyi yá ádami ke áváyaw) xowk/ gerefte (ast). //Hanuz sarmáxordegiyam xub nawode va áváyam xowk/ gerefte ast.//.* **2** *(anáyin) tanegonde; katokoloft; tahmtan/ tahamtan*

husky[2] (n) *sag e eskimo*

hussar n *sarbáz e savár(kár)*

hussy n **1** *(kohne wode/ xárdári) doxtar e gostáx/ porru.* **2** *ruspi, jeh, jende, laguri. //Ey laguri/ jende ye porru!!*

hustings n, **the hustings** *peikár baráye gozinew. //Biwtar e xawáyágarán** [politicians] *hafte ye áyande sargarm e peikár va soxanráni baráye ráy ávardan va gozinew-and.* [be at/ on the hustings]*//*

hustle v **1** *saxt va wetábán kasi rá hol dádan; kewán-kewán bordan. //Pásebánán dozd rá hol dáde be darun e deliján e xod* [van] *rándand./ Dozd rá hol dáde/ kewánkewán be zendán bordand.//.* **2** **hustle sb (into sth/ doing sth)** *kasi rá dastpáce kardan/ wetábándan va bi andiwe be kári vádáwtan. //Ma rá dastpáce karde be kári/ áhangi wetábzade vádáwtand.*[hustle sb into a hasty decision]*//.* **3** *wetáftan; hol dádan va ráh e xod rá báz kardan. //Mardomi ke gerdágerd e má budand hamdigar rá hol midádand.//.* **4** *(anáyin/ dar Ámriká) guwbori, tiq zadan, koláhbardári.* **5** *(zabán e kuce/ dar Ámriká) ruspigari kardan; ruspi budan; jendegi kardan; ruspi budan*

hustle n *takápu, jonbojuw. //Az takápu ye xarid ruzhá ye wanbe bizáram.//*

hustler n **1** *(dar Ámriká) guwbor, tiqzan, koláhbardár, feriftár, kalak.* **2** *(zabán e kuce/ dar Ámriká) ruspi, ceh, jende*

hut n *kolbe, kume, karic (ZBP, C2947); kapar (xáne ye neyi); káwáne; káw; káz; kux (kolbe ye geli/ xewti); álunak*

hutch n *láne ye xarguw, kive*/ qafas bá dar e turi (viże ye xarguw)*

hutment n *kaláte ye sarbázán, "va bá qeysar hamán tavánand kard ke bá kaláte ye gedáyán." (ZBP, C3003, FM, Marzbánnáme)*

hutted *dárá ye kolbe.* **hutted camp** *ordugáhi dárá ye kolbe; ordugáh e káwmand*/ korijmand/ dárá ye kaláte*

hyacinth n *sonbol (giyáh e piyázdár, benám e dánewik e* <u>hyacinthus</u>*)*

hyaena = hyena

hybrid n **1** *dorage, dotoxme, doneźáde. //astar/ qáter dotoxme ye/ dorage ye xar e nar va mádiyán ast.//.* **2** *dorage, dotoxme*

hybrid adj **1** *dotoxme; dorage. //yek jánevar/ giyáh e dotoxme/ dorage//.* **2** *ámixte; darham; dorage*

hybridize, hybridise v **1** *dorage kardan; do neźád e gunágun rá ámixtan.* **2** *giyáhá yá jánevarán e dorage padid ávardan*

hydra n **1** *(dar afsánehá ye yunáni) már e haftsar; hidrá.* **2** *(pendárin) cangár; cizi/ gereftáriyi ke dast az sar e mardom barnemidárad.; "kafw e Abolqásem e Tanburi"*

hydrangea n *gol e Edris (giyáhi az gune ye* <u>Hydrangea</u> *az xáneváde ye* <u>saxifrage</u>

hydrant n *lule ye áb e átawnewáni dar xiyábánhá; wir e átawnewáni*

hydrate n *(dar ximiyá/ kimiyá) hydratum, serewte bá áb*

hydrate v **1** *xisándan; áb dar... kardan*

hydration n *bááb serewtan, xisándan, ábdár kardan*

hydraulic adj **1** *(vábaste be) áb e raván dar lule; ábvarz; wusf [wekáfte az "wusf" nám e rustáyi miyán e birjand be nehbandán: wus →wuw →suf (bengarid be EDPL)].* **2** *ábi; ánce ke bá áb kár mikonad; rouqani; wusf. //yek avarbar* [lift/ elevator] *e wusf*; yek mohandes e ábvarz*/ wusf*//.* **3** *ábi; ánce ke bá áb seft wavad. //sáruyi* [cement] *ke zir e áb saxt/ seft wavad//*

hydraulically adv *ábvarz; wusf [bengarid be* "hydraulic"*]*

hydraulics n *ábvarzi*; wusf* [baráye riwe bengarid be* "hydraulic"*]*

hydr(o) *(dar vááehá ye serewte) áb, ábi, rouqani [*hydroelectricity *niru ye barq az áb].* **2** *serewte bá hydroźen; áb, ábi, bá áb. //*hydrochloric *gouhar e/ jouhar e namak//*

hydrocarbon n *(máddeháye) hydrokárbon; ábangewt**

hydrochloric adj *hidroklorikum.*

hydrochloric acid, acidum hydrochloricum *gouhar e/ jouhar e namak*

hydroelectric adj **1** *niru ye barq e ábi; niruye ábi; nirugáh e ábi. //yek nirugáh e ábi//.* **2** *(barq e) ábi. //niru ye/ barq e ábi//*

hydroelectrically adv *bengarid be* “hydroelectric”

hydroelectricity n *niru ye barq az áb*

hydrofoil n **1** *kawti ye/ qáyeq e/ karji ye parande.* **2** *bál e ábi*

hydrogen n *(ximiyá/ kimiyá) hydrożen*
hydrogen bomb, H-bomb *bomb e hydrożeni*
hydrogen peroxide *áb e oksiżendár*
hydrometer n *cegálsanj (e ábgune)*
hydrophobia n **1** *tars az áb; "tarsandegi az áb va agar az áb tarsande wode báwad hilathá báyad kar tá áb dáde wavad (ZBP, L5646 ZX).* **2** *hári, divánegi "andar gazidan e sag e xánegi ki diváne nabáwad va gazidan e gorg." (ZBP, L5646 ZX)*
hydroplane n **1** *qáyeq e parande.* **2** *dastgáh e bálábarande va forubarnde ye zirdaryáyi*
hydroponics n *kewt dar áb yá wen; kewt/ kewávarzi bi xák*
hydrotherapy *ábdarmáni*
hyena, hyaena n *kaftár*
hygiene n *behdáwt. //baráye behdáwt e xod wostowu konid.; Baráye behdáwt xáhewmand-am dar in maqáze sigár nakewid.//*
hygienic adj *pák, behdáwti. //sán* [conditions] *e behdáwti; az didgáh e behdáwti//*
hygienically adv *az didgáh e behdáwti*
hymen n *doxtaruni (ZBP, C2074 FM); duwizegi/ parde ye duwizegi, "paz az án ki duwizegi besetánand va az án dad... va xun ámadan peivaste tavallod konad. xáse agar raghá va qewáhá ye duwiegi za'if va álat e mard bozorg bovad... ammá án rá ki az duwizegi setade báwand va hanuz táze bovad u rá dar waráb e qábez va... báyad newánd..." (ZBP, L5572 ZX).*
imperforate hymen *ruse* [<Gilaki, Farhang e Gil o Deylam, Mahmud e Páyand]*
hymn n *yawt; niz ...-yaw, con "Mehryawt", "ábányawt"*
hymn v *yawtan (riwe ye aknun "yaz-")*
hymnal, **hymnal book** n *yasná*
hype n *(zaán e kuce) hayáhu, járojanjál, buqokorná. //Bá hame ye buq o kornáyi ke ruznámehá baráye án ruydád zadand mardom xar nawodand/ gul naxordand.//*
hype v, **hype sth up** *(zabán e kuce) baráye cizi buqokorná zadan/ hayáhu/ hengáme kardan. //Baráye án celpard*/ film biw az ánce ke arzew dáwt buqokorná zadand.//*
hyped up adj **1** *(zabán e kuce) gazáf.* **2** *(baráye mardom) lul; lulelul*
hyper-, pref (with adjs and ns) *bas, vas, besyár, "báb e sevvom andar wenáxtan e qazáhá ye besyár fozul va andakfozul..." (ZBP, L5267 ZX); por; fer* = fereh* (<Pahlavi) (ZBP, C7529 MK/ BF). //*hypercritical *(besyár xordegir);* hypersensitive *(besyár sahande);* hypertension *(afzáyew e fewár e xun) [besanjid bá* "over-"*]*
hyperactive adj *náárám; vaskuw*; ferehkuw**
hyperactivity (n) *náárámi; vaskuwi*; ferehkuwi**
hyperbola n *(hendese) atyu* [<Sanskrit "atyuktih"]*
hyperbole n *gazáfe, láf. //Hezár tan rá mehmán kardam//*
hyperbolic (adj) *atyuk**
hyperbolical adj *gazáfe, láf*
hypercritical adj *besyár xordegir*
hypercritically adv *besyár xordegiráne*
hypermarket n *(dar Engelestán) bázár e bozorg*
hyperpnea (n) *henáse* [<Lori, henáse (ZBP, C2094); niz besanjid bá "aini" (Avestáyi): con "dużaini (Avestáyi); henásán*/ henásande*]. henásidan* [docár e henáse* gawtan/ udan]*
hyperpyrexia (n) *jawan (ZBP, C287,FM); tafnotem [<Avestáyi, "tafnotema" (portabtarin) [hát 15, Ordibehewt Yawt, Yawthá 1, PurDávud, sát e 146/147]*
hypersensitive adj **1** **hypersensitive (to/ about sth)** *sahande, basiwuride, porwur, wuride.* **2** **hypersensitive (to sth)** *basi wuride, porwur, wuride.* **3** **hypersensitive (to sth**) *násázgár (be barxi dáruhá)*
hypertension n **1** *bálábudan e fewár e xun.* **2** *tanewmandi*; portanewi*
hypertensive adj *dárá ye fewár e xun e bálátar az hanjár; tanewmand; portanew*
hyphen n *kehtire** (-)
hyphen, **hyphenate** vs *kehtire* zadan bá kehtire* nevewtan; kehtiregozári*/.gozáwtan*

hyphenation *kehtiregozári**

hypnosis n *xáb, vusná* [<Hourámi/ Kordi "vusná"]. //kasi rá xáb kardan/ vusnádan**

hypnotic adj *xáb, vusná* [<Hourámi/ Kordi "vusná"] (EDPL); xáfs* [besanjid bá xv́afsa (Avestáyi) (EDPL). //dar vusná*/ xáfs* budan//.* **2** *xábávar*

hypnotic n *(yek dáru ye) xábávar*

hypnotism n *vusnádan* [<Kordi/ Hourámi]*

hypnotist (n) *vusnágar* [<Kordi/ Hourámi]*

hypnotize, hypnotise v **1** *xáb kardan; vusnádan* [Kordi/ Hourámi].* **2** *afsudan; afsunidan. //afsun e zibáyiyaw gawt.//*

hypo n (*candgáni* **hypos**) *suzan e/ zirepusti*

hypocaust n *tun*

hypochondria (n) *bimármanewi; tars e bimárgune az bimári*

hypochondriac n *bimármanew; az bimári tarsande*

hypocrisy (n) *doruyi; dorangi, "gahi bá man be solh o gah be jangi -- xodá toube dahádat zin dorangi." (Xosro Wirin, Nezámi); dozabáni/ dozofáni; "áwoftegi va saboki va lahv-dusti va kamcáregi va moxtalefkári va doruye va dozofáni va be jomle ye hadis..." (ZBP, L7241 TT)*

hypocrite n *dorang; doru; dozabán; dozofán*

hypocritical adj *dorang; doru;* [hypocritical behavior] *dozabán; dozofán. //dorangi; doruyi; dozabáni; dozofáni/ mardománi dorang/ doru/ dozabán/ dozofán//*

hypodermic adj **1** *(dáru ye/ suzan e) zirepusti.* **2** *ábdozdak* [syringe] *e zirepusti//*

hypodermic syring *ábdozdak* [syringe] *e zirepusti*

hypogastrium *lopur [<lopur, Gilaki]*

hypotenuse n *(dar hendese) zeh (ZBP, C3916)*

hypothesis n (pl **hypotheses**) *pendáwt*, pendáre*. //pendáreyi rá piwnahád kardan; pendáwti/ pendáreyi rá ostovár dáwtan/ náostovár dáwtan.//*

hypothetical adj *pendárin; pendáwti; pendári*

hypothetically adv *pendárin; pendáwti; pendári*

hypothetize, hypothetise (v) *pendáreyi* pardáxtan/ dádan/ engárdan*

hysterectomy (n) *váboridan e zehdán*

hysteria n **1** *talváse, ásimegi. //Anbuh e haváxáhán e pátapká*/ futbál ke docár* [gripped by] *e ásimegi ye hamegáni gawte budand.//.* **2** *(ravánpezewki) talváse, ásimegi*

hysterical adj *az ruy e talváse/ ásimegi/ ásime. //xandeyi, geryeyi/ jiqi az ruy e ásimegi; xandeyi divánevár; raftár e ásime/ ásimevár//.* **2** *docár e ásimegi; ásime; talváse. //haváxáhán e ásime* [hysterical fans] *ye/ talvásekonande ye sangitá* ye rák//.* **3** *sargarmkonande; xandeávar*

hysterically adv *//divánevár/ (anáyin) divánekonande xandeávar* [funny]*// (anáyin) xeili xandedár/ xandeávar bud//*

hysterics n **1** *talváse; ásimegi. //docár e talváse/ ásimegi/ divánegi gawtan; Agar mádarat befahmad ráde*aw/ máwinaw rá savár wodeyi* [use] *diváne miwavad.//.* **2** *(anáyin) xande ye divánevár. //Mardom rá divánevár bexande andáxt.//*

Hz *kutáh wode baráye hertz; gawt dar vipál* [cycle per second]

Ii

I, i n (pl **I's, i's**) **1** *nohomin vát** [letter] *az dabire ye Engelisi. //Váže ye* "idiot" *bá vát* e* "i, I" *áqáz miwavad.//.* **2** **dot one's/ the i's and cross one's/ the t's** *bengarid be* "dot".

I[2] *(harvenám e tan) man; ...-m/ -am. //Delam mixáhad be garmábe beravam.; (hengámi ke) az man xást bá u zanáwuyi konam/ zanaw wavam, (man) goftam "ári".//*

I *kutáhwode baráye* Island(s); Isle(s) *ábxust(há); ádá(há); ádák(há); jazire(há)*

I i *womár e rumi yek 1*

-ial *(pasvand ast, bá námvážehá setáy* misázad (viže ye...; harjá juri tarjome miwavad. //*dictatorial *xodkámegi;* managerial *kixáyi*;* editorial *goftár e viže ye virástár//*

-ially *(band e kárváže misázad).* officially *diváni; az didgáh e diváni*

iambus n (pl **iambuses**, *yá* **iambi***; niz* **iamb**) *(dar cámesoráyi) devaj* [besanjid bá "dvajam" (Sanskrit)] yek vážepáre ye kutáh bifewár, va bedonbálaw yek vážepáre ye deráz báfewár; be váže ye zirin bengarid.*

iambic adj *devaj*; devaji*; con in cáme ye Engelisi,* "I saw three" ships come "sailing by"; *con dar in nemune ye Pársi, "kowtam wepew e, wepewpew e wew pá rá"*

iambics n *cand raj cáme ye devaji**

-ian, *niz* **-an** *(pasvand: bá námhá ye viže námváže yá setáy* misázad.) ...-i. //*Argentinian/ *Áržántini;* Shakespearian/ *Wekespiri;* Tabrizian *Tabrizi//.* **2** *(bá námvážeháyi ke be* "-ics" *páyán migirand, námváže misázad.); ...-gar; ...-sáz; ostádkár. //*optician *[ostádkár e áynak];* obstetrician/ *pezewk e ostádkár e mámáyi//*

-iana, -ana *(pasvand, bá námhá ye viže námvážehá ye náwomordani misázad) cizhá/ ketábhá. //*Victoriana, Mozartiana, Americana*/ nevewtehá ye/ cemhá ye / dástánhá ye (vábaste be) Viktoriá, Motsárt, Ámriká//*

-iatrics *pezewki ye...; darmán e pezewki ye...; harjá juri tarjome miwavad. //*pediatrics/ *pezewki ye viže ye kudakán//*

-iatry *dar vážehá ye serewte (námváže misázad) darmán, harjá juri tarjome miwavad. //*Psychiatry/ *Ravánpezewki//*

ibex n (pl **ibex**, *yá* **ibexes**) *guneyi boz e kuhi/ pázan/ pážan (ZBP, C2796 FM), be nám e dánewik e* "Capra aegagrus"

ibidem adv *band e kárváže (az zabán e Látini) dar hamán ketáb/ hamán goftár/ hamán baxw (ke piwtar yád wode)*

ibis n *guneyi laklak az xáneváde ye* "Threskiornithidae"

-ible *bengarid be* "-able"

IBM *kutáh wode ye* International Business Machines. //*Dar IBM kár kardan//*

i/c *kutáh wode ye* "in Command (of)", *dar dast e...; // (anáyin) Foruw e pate* [ticket] *(dar) dast e ki-st?//*

-ic **1** *(pasvand bá námvážehá setáy* va námváže misázad) ...i; ...ik; darbáre ye. //"la'nat e xodáy bar in Eráqik bád..." (ZBP, L599 TBH); -ik, "va má mardomán e nou va qarib-im va rasm e Tázikán nadánim." (ZBP, L638 TBH) [Tázik* [Arabic]*; con cámesoráyán; cámevár; cámesoráyáne* [poetic]//. **2** (*bá kárvážeháyi ke be "-y" páyán migirand setáy* misázad)* "horrific" *harásangiz;* "specific" *viže//*

-ical *(setáy* misázad) Xandestánik* [comic/ comical]

-ically //economically: *az didgáh e hirbánik* [economically]//

ICBM *kutáh wode baráye* intercontinental ballistic missile *muwak e xodforud* e durbord*

ice[1] n **1** (**a**) *yax. //luleháyi ke dar zemestán yax zade va band ámade//.* (**b**) *káwe, "gereft áb káwe ze sarmá ye saxt- co zarrin varaq gawt barg e deraxt." (ZBP, C3140, FM, Ama'q). hasár, hasir (ZBP, C837 FM). //Káwe baráye yaxlaxwakbázi* [ice-skating]/ *pámujune* setabr hast?//.* **2** **...-ice** *bastani. //Miwavad yek bastani ye tutfarangi be man bedahid?; Xáhew mikonam do bastani ye wokoláti bedahid.//.* **3** **break the ice** *mehmáni rá garm kardan; sar e soxan rá báz kardan.* **cut no ice (with sb)** *kári nabudan. //Baháneháyaw*

bar man kári nayoftád/ baráyam paziroftani nabud.//. **on ice** (**a**) *(baráye báde) yax, sard; dar yax.* (**b**) *(pendárin) baráye áyande negahdáwtan.* (**c**) *bázi ru ye yax, yaxlaxwak; laxwak; pámujune*.* (**d**) *(anáyin) bigomán; mu lá ye darz e... naraftan; baste wodan. //*The deal's ice. *(Án peimán baste wode/ miwavad.)//*

ice[2] v **1** *yax zadan, xeili sard kardan, fosordan. //áb e yax; fugán* [beer] *e tagari [tagargi]//.* **2** *bá golwekar puwándan* [sugar icing]. **3** **ice (sth) over up** *yaxpuw wodan/ kardan; káwe gereftan/ dádan; "gereft áb káwe ze sarmá ye saxt -- co zarrin varaq gawt barg e deraxt." (ZBP, C3140 FM, Ama'q). //Havá ke nágahán sard wod, estaxr káwe gereft/ yaxpuw gawt.; Bálhá ye havápeimá yaxpuw gawt/ káwe gereft.//*

ice age (n) *ruzegár e yaxbandán*

ice-axe n *kolang e yaxwekan; (tabar e) yaxwekan*

iceberg n **1** *yaxcál/ kuh e yax e wenávar.* **2** *(pendárin) (ádam e) sard/ yax/ xiyár/ kadu*

ice-blue adj, n *ábi ye kamrang; ábi ye yaxi*

ice-bound adj *yaxgerefte; girkarde dar yax; yaxbandán. //yek kawti ke dar yax girkarde; yek bandar e yaxbandán//*

icebox n **1** *yaxdán.* **2** *(beviże dar Ámriká) yaxcál*

ice-breaker (n) *náv e yaxwekan*

ice-cap (n) *puwew e yax*

ice-cold adj *sard, yax, yaxi*

ice-cream n *bastani. //yek dáne/ kami bastani ye tutfarangi*

ice-cube n *yax (e cárguw)*

ice-dancing n *vawt e/ raqs e ru ye yax; hasárvis* [hasár (ZBP, C837 FM) + vis <vawtan]*

ice-fall n *yaxwár* [besanjid bá,"ábwár"]*

ice-field n *yaxestán*; yaxsár* [yax + sár, besanjid bá, Gacsar, Sorxesár; Xonsár]*

ice-floe n *yax e wenávar; ix* [<ix, Guyew e Ási (EDPL)]. //Bahár ix*há miwekanad/ xord miwavad//*

ice-free (adj) *biyax*

ice-hockey n *cougán e yaxi*

ice-lolly, (US) **popsicle** (n) *áláská; eskimo, bastani ye cubi ye yaxi*

ice-pack n *kise ye yax*

ice-pick n *(kolang e) yaxwekan*

ice-rink n *káwe* "gereft áb káwe ze sarmá ye saxt -- co zarrin varaq gawt barg e deraxt." (ZBP, C3140 FM, Ama'q)*

ice-show n *namáyew ru ye yax/ ru ye káwe*

ice-skate n *yaxmujune* [besanjid bá "pámujune* [<Gilaki], bengarid be* "skate"*]*

ice-tray n *jáyaxi; qáleb e/ káleb e yax(sázi)*

ice-water n *(beviże dar Ámriká) áb e yax*

ichneumon, ichneumon-fly *xarfastarán e/ magashá ye xáneváde ye* ichneumonidea

ichthysosaur n *aźdarmáhi*

icicle n *dangáne, golfawang, golfahwang, dolus* [<dolus (Gilaki)]*

icing, (US) **frosting** n *golwekar*. //golwekar* e wokoláti//*

icing sugar *xákeqand*

icon, ikon n *(dar kelisá ye áyinparastán* [orthodox] *awupeikar*, bot*

iconoclasm n *botwekani*

iconoclast n *botwekan*

iconoclastic adj *botwekan*

-ics *(pasvand, námváże misázad) dánew e...; honar e..; kár e...; ...-gari, harjá juri tarjome miwavad. //*aesthetics/ esthetics *zibáwenási;* athletics *varzewhá ye pahleváni;*.graphics *artang; negárgari;* acrobatics *dárbázi;* dramatics *namáyewnámenevisi//*

icy adj (**icier**, **iciest**) **1** *yax, xeili sard. //bád e yax/ xeili sard//.* **2** *yaxi; yaxpuw. //ráh e yaxbandán//.* **3** *(pendárin) sard, xonak, yax, xowk. //xowámadguyi ye/ áváyi/ negáhi sard/ yax//*

icily adv *sard, xonak*

iciness n *sardi, xonaki, yaxi*

id n *(ravánwenási) xod, xodi, "naqw e xodi ze louh e del pák koni to dar-zamán -- gar bebari be ján o del ráh be kuy e bexradi." (Háfez)*

I'd *kutáh wode az,* "I had" *bengarid be* "have". **2** *kutáh wode az ,*"I would"*, bengarid be* "will", "would" *//barg e wenásáyi; wenásnáme//*

ID *wenásáyi, wenáxt (kutáh wode, beviźe dar Ámriká)*

-ide *pasvand (dar ximiyá) (be námhá mipeivandad = -idum.* //chloride = chloridum; sulphide= sulphidum//

idea n **1** *andiwe. //Fareván andiwehá ye xub (dar sar) dárad.; In andiwe ye xubi ast.//.* **2** *bardáwt; daryáft. //In ketáb/ náme daryáft e xubi az zendegi dar Yunán e bástán bedast midahad.//.* **3** *manewte;bávar. //Manewtehá ye wegerfi dárad.//.* **4** *gomán kardan; dánestan. //Hic gomán nemikard u ánjuri báwad.; Hic midáni ce gáh ast?; Gománam mixáhad bebárad.//.* **5 the idea** *ámáj. //Ámáj e bázi dar in ast ke hame ye mohreháyat rá be án su ye meidán bebari.//.* **6** *Na bábá!; Rásti!; harjá juri tarjome miwavad (baráye newán dádan e andiweyi kánáyáne yá takán dahande) //*The idea of it! *(ce andiwe ye kánáyáneyi!/ takándahandeyi!; Rásti!)//.* **7 get the idea** *fahmidan; sar e kasi wodan; daryáftan, "na tanhá kalemehá beham darámixte va bigáne va xodi yeki wode, daryáfthá niz kond gardide va az kár oftáde." (ZBP, L3891 NKZZF); Darmiyábi/ mifahmi/ saret miwe/ Sarat miwavad?//.* **get the idea that ...** *daryáftan. //Mifahmi/ sarat miwavad/ darmiyábi?//.* **get the idea that…** *bardáwti kardan. //Az kojá conin bardáwti kardi ke dustat nadárad?//.* **give sb ideas** *kasi rá bihude omidvár kardan; //Bihude omidváraw nakon, Xodat midáni be celpard*/ film ráh yáftan tá ce andáze. dowvár ast.//.* **have no idea** *nadánestan, nátaván budan. //Hic nemidánad bá mardom cegune tá konad* [manage people]*//.* **not have the first idea about sth** *pák biq budan; her rá az ber (báz)nawnáxtan; az bix Arab budan.* **one's idea of sth** *daryáf e/ bardáwt e kasi az cizi. //***run away with the idea that…** *(anáyin) (biwtar be rixt e farmáyew "ma" bekár miravad.) bardáwt e nádorost kardan; gomráh wodan. //Gomráh nawo va gomán mabar ke in kár e ásáni tavánad bud.//*

ideal adj **1** *ármáni. //ábohavá ye ármáni/ delxáh baráye estár** [holiday]*; Baráye xáharam u yek wohar e ármáni ast.//.* **2** *ármáni. //Yek barnáme ye ármáni baráye vátáw** [reform]. *//wádmáni ye ármáni; jahán e ármáni/ behewt.//*

ideal n **1** *ármán, [váźe ye] "ármán" rá dar farhanghá be ma'nihá ye parákande yád kardeand vali má xástemán az án ma'ni ast ke az kaleme ye "ideál" e orupáyi xáste miwavad va án rá be in ma'ni digarán bargozideand va…" (ZBP, L4578 NKZZF); nemune ye delxáh. //Pei ye kár migardad ammá hanuz ármánaw rá nayáfte.//.* **2** *ármán. //barábar e ármánhá ye xod zistan rá* [live up to] *kári dowvár yáfte.//*

ideally adv *(az didgáh e) ármáni. //Ármáni be har kas be yek andáze meidán dáde miwavad.* [equal opportunities]*//*

idealism n **1** *ármángaráyi. //Dar xawáyágari** [politics] *ye novin ármángaráyi jáyi nadárad.//.* **2** *(dar honar va soxan) ármángaráyi.* **3** *(farzán) ármángaráyi*

idealist n *ármángará*

idealistic adj *ármángará*

idealistically adv *ármángaráyáne*

idealization, idealisation n *ármáni dánestan; be rixt e ármáni darávardan/ newándádan*

idealize, idealise v *ármáni dánestan; be rixt e ármáni darávardan/ newándádan. //gozárewi az zendegi ye rustáyi ker án rá be rixt e ármáni newán dádeand.//*

identical adj, **1 the identical** *hamánand, yeksán, dorost… hamán. //In dorost hamán otáqi ast ke pársál dar án mándim//.* **2** *dorost mánand e; hamánand e; yeksán; rástárást, "va mo'tadel e rástini cizi báwad ki tarkib e ajzá ye arkán andar vey rástárást…" (ZBP, L5004 ZX). //Jámeháyi dorost hamánand e ham puwideand.; In peikare dorost mánand e/ hamánand e áni ast ke mádaram dárad.//*

identical twins *doqoluhá ye taktoxmaki/ yektoxmaki*

identically adv *dorost mánand e; hamánand e; yeksán; rástárást*

identify v (pt, pp **identifed**) **1** (**a**) **identify sb/ sth** *wenáxtan; bázwwenáxtan; bejáy ávardan, "va álat e kafwduzán az tubre birun kard va yán e cubhá tohi karde budand va maltafehá ye xord ánjá naháde, pas be taráwe ye cub án rá ostovár karde va rang e cubgun karde tá bejáy nayárand." (ZBP, L645 TBH). //Mitaváni catrat rá miyán e in hame catr bázwenási?/ Mardi rá ke bar saraw kafte bud/ táxte bud* [attacked]*/ bázwenáxt/ bejáy ávard.//.* **2 identify sth with sth** *yeksán/ barábar dánestan. //Xowbaxti rá bá xáste* [wealth] *nemitaván barábar dzánest.//.* **3 identify (oneself) with sb/ sth** *az… powtibáni kardan; bá… kár dáwtan. //Az in ke bá án kumal** [party] *e nou sarokári dáwte báwad sarbáz-zad/ Az powtibáni ye*

án kumal sar báz-zad.//*. **identify with sb** *kasi rá nemune ye/ olgu ye xod gereftan. //Hickodám az bázigarán e celpard*/ film rá natavánestam olgu ye zendegi ye xod yábam.//*

identification n **1** *bázwenáxtan, wenásáyi kardan. //wenásáyi kardan e barxiyán e egnest** [accident victims] *candi be derázá kewid.//*. **2** *(kutáh wode* **ID***) wenásnáme, barg*há ye wenásáyi. //Miwavad barg* e wenásáyi ye womá rá bebinam?//*. **identification parade** *//Sán didan az goruhi az mardom ke bezehkári miyán e ánán ast va gováhán báyad az miyán e ánhá bezehkár rá wenásáyi konand; sán didan az bezehkárán//*

Identikit *(nám e bázargáni) peikare sázi bá párehá ye cehre baráye wenásáyi ye riftegán* [criminals]

identity n **1** *keyi, kiyi*, "va keyi ye án conán ke guyi "bezad", ki dalil bovad bar zadan va bar ánk [ánke] andar zamán e gozawte bovad." (ZBP, L1489 DA); ciwi* [<Pahlavi, (ZBP, C4336 BF)]. //Sarenaxi baráye kiyi* ye/ keyi ye dozd dar dast nist.; Án cek rá bá newán dádan e ávand e keyi*/ kiyi* [proof of identity] *mitaván dastádast gardánid.; Áwkárá dar in báre wenásáyi dorost anjám nawode (va kas e digari rá bejá ye digari dastgir kardeand.)//*. **2** *hamánandegi, yeksáni*

identity card (ID card) *barg e wenásáyi, wenásnáme*

ideogram, ideograph (n) **1** *váźe be rixt e newáne, newáneyi ke bejá ye váźe kewand; negárváźe* (JGS); váźenegár (M. Moqaddam) [mánand e newánehá ye negárew e Cini]. //Dar yek farhang váźenegár e/ newáne ye* ⵚ *rá didam ke bejá ye newán e wegeft bekár borde budand.//*

ideological adj *dabestán, ráhpardázi*

ideologically adv *az didgáh e dabestán; ráhpardázi*

ideology n *ráh, ráhpardázi; andiwehá ye bonyádi; dabestán (az zabán e M. Moqaddam, na dar nevewtehá ye u) andiwehá ye bonyádi. //*Our ideologies differ. *[Dabestánhá ye má yeki nist.; Ábemán tu ye yek juy nemiravad.; Andiwehá ye bonyádiyemán báham nemixánad.]/ dar dabestán e Márksisthá, xordesarmáyedári* [bourgeois ideology]*//*

idiocy n **1** (**a**) *divánegi, kánáyi, celi, xariyat. //Dar conin havá ye badi kuhpeimáyi (raftan) xariyat/ divánegi ast.//*. (**b**) *divánegi, kánáyi, xariyat.* **2** *nádáni, kánáyi, xariyat, divánegi*

idiolect (n) *(zabánwenási) soxandáni; váźegáne har yek az mardom. //Áyá váźe ye* "psychosis" *jozv e váźegán e to ast?/ Dar soxandáni ye to jáyi dárad?//*

idiom n **1** *govew* [besanjid bá govewn , (Pahlavi) (EDPL)]. Zabán e Pársi govewhá* ye farávání dárad.//*. **2** (**a**) *zabán yá guyew (e mardom yá kewvari). //zabán e Faránsavi//*. (**b**) *zabán e yek ruzegár e viźe yá yek kas e viźe. //Zabán e (ruzgár e) Sádeq e Hedáyat; zabán e viźe ye Ahmad e Kasravi//*

idiomatic adj **1** *zabán e ruzmarre; guyew. //Zabán e Faránsavi rá raván va con ruzmarre ye faránsaviyán soxan miguyad.* [speak fluent and idiomatic...]*//*. **2** *govewi*; govewni*, govewnmand*. //yek koát** [an idiomatic expression]*; yek zabán e govewi** [an idiomatic language]

idiomatically (adv) *az didgáh e zabán e ruzmarre/ guyewi*

idiosyncrasy n *raftár e/ andiwe ye viźe; viźegi ye (har kasi). //Yeki az viźegiháyaw wostowu dar áb e sard ast.//*

idiosyncratic adj *raftár e/ andiwe ye viźe*

idiot n **1** *gul, "án zani mixást tá bá mul e xiw -- darzanad/ (jam' gardad) piw e wu ye gul e xiw." (ZBP, C1301 FM); lak (ZBP, C1165 FM); kahsale (ZBP, C1747 FM); lahbale (ZBP, C3745 FM); faqák (ZBP, C3186 FM); qot (ZBP, C3876 FM); qotfar, qotfare (ZBP, C3876 FM); lise (ZBP, C2641 FM). //Ce xari budam camedánam rá dar kárván(dudi) jágozáwtam!//*. **2** *gul, kamxwerad, kondhuw, kahsale. //yek gul e mádarzád//*

idiotic adj *nádán, kána, gul, xar. //Nádán nabáw!//*

idiotically adv *nádán, kána, gul, xar*

idle adj (**idler**, **idlest**) **1** (**a**) *bikár. //Besyári az mardom hengám e sardi ye bázár* [depression] *bikár budand.//*. (**b**) *bázistádan, bikármándan, az kár oftádan. //Carxhá ye kárxáne* [factory machines] *be hengám e bastnewini ye kárgarán* [strike] *az kár bázmánd.//*. **2** *bikár; zamán e bikári. //Tasuhá bikár gal e áftáb newastim.//*. **3** *tanbal, bikáre, tanelaw. //Dánewjuyi tanbal va bihude* [useless]*//*. **4** *bi arzew, bihude, puc, miyántohi; bibar, "Be goftár e bibar co niru koni -- raván o xerad rá poráhu koni." (ZBP, L4824 SF); źáź, "miwenavim tani cand be báb e iwán hasad minamáyand. Va źáź mixáyand." (ZBP, L408 TBH). //xálibandi; patewi*/ bim-dádani miyántohi* [an idle threat]*; zabándádani* [promise] *biarzew/ konjkávi, soxancini* [gossip]*, gománi bihude; Az u cewm e komak dáwtan bihude ast.//*

idle v **1** **idle about** *bikár gawtan, vel gawtan, bihude budan, zamán rá bihude separi kardan. //Vel nagard, dar pákizekári komakkon!//.* **2** *(baráye áshá/* engines*) dar dande ye ázád/ rahá kár kardan; aźkán*/ aźgahán** [idle] *kár kardan (ZBP, C2361 FM); tibá* [idle] *kár kardan/ gawtan (ZBP, C6270 FM).* **3** **idle sth away** *(zamán) rá bihude gozarándan. //(Tasuhá/* hours*) zamán rá bá negaristan e jamjám*/* TV *bihude separi kardan//*

idleness n *tanbali, bihudegi, bikáregi, nákáregi (ZBP, C1907 FM)*

idler n *tanbal, bihude, bikáre, nákáre (ZBP, C1907 FM)*

idly adv *tanbal, bihude, bikáre, nákáre (ZBP, C1907 FM)*

idol n **1** *bot, baq, farxár (ZBP, C3241 FM); uzdis* [<Pahlavi, (ZBP, C3814 MK, BF)].* **2** *bot (ádam yá cizi parastidani). //Tanhá farzand e xáneváde bud va baráyewán con boti bud.; Mardom Máriá Kálás rá con bot miparastidand.//*

idolator, idolatress (n) *(mard/ zan e) botparast*

idolatrous adj **1** *botparast; botparasti, "Man án didam az Giv k-az pil e mast -- nabinad be Hendusetán botparast." (ZBP, L6683 SF).* **2** *botparasti. //pulparasti; xáste rá con bot parastidan//*

idolatrously (adv) *botparastáne*

idolatry n **1** *botparasti, "Man án didam az Giv k-az pil e mast -- nabinad be Hendusetán botparast." (ZBP, L6683 SF).* **2** *botparasti. //Goruh e varzewi ye kuy e xiw rá con botparastán átawin miparastad.//*

idolization; idolisation n *con bot parastew con bot; con bot parastide wodan; bot sáxtan; bot gawtan*

idolize; idolise v **1** *con bot parastidan; bá... con bot raftár kardan; az... bot sáxtan.* **2** *con bot parastidan. //yek goruh e navázande ye musiqi ye mardompasand e/ Pop rá con bot parastidan//*

idyll n **1** *cekáme yá cáne ye delpazir (e rustáyi).* **2** *ruydádi yá cewmandázi sáde va delpazir*

idyllic adj *delpazir, árám. //bumi, estári** [vacation]*/ zanáwuyiyi delpazir va árám//*

idyllically adv *árám va delpazir; wád, xowbaxt*

ie *(kutáh wode az zabán e Látin:* **id est***) hamáná, con, harjá juri tarjome miwavad. //Pul e nuwábehá ye dáq* <u>*con*</u> *cáy va qahve rá jodágáne migirand//*

if conj **1** (**a**) *agar; be peimán ke...; //Tanhá agar pul e biwtari beman dahid mimánam./ Agar xorákat rá be páyán resándeyi mitaváni az sar e miz beravi.; Agar niyáz ast tasu* [o'clock] *ye wew miáyam; Agar kasi zang zad begu xáne nistam.; (beáyin) Agar bimár vámad*/ bálá-ávarad* [vomit] *saraw rá be yeksu begardán/ becarxán.//.* (**b**) *(baráye sánhá* [situation] *ye pendárin bá zamán e gozawte) //Agar nusidan** [to type] *yád giri be ásáni mitaváni kári biyábi./ Agar injá bud/ mibud xodam baráyaw migoftam/ rouwan migardánidam,; Agar mard mibudam án rá be man midádand.; Agar azaw/ az u beporsim rástaw rá miguyad.; Agar bexáhi mitavánam az barádaram bexáham rádeat*/ máwinat rá negáh konad.; Agar kárván dudi ye zudtar rá gerefte budand tá konun injá mibudand/ reside budand; Agar xodam(be cewm e xodam) nadide budam (ke ruy dáde bud) bávaram nemiwod (ke conin cizi wodani báwad.).//.* **2** *agar; hargáh. //Agar ayoxwost/ yuwost*/ áhan/ felez dáq wavad. gostarew miyábad/ kew miáyad* [expand]*/ Agar kenár e miz e káraw beravam be man cewm-qorre miravad.* [glare at]*//.* **3** *(bá* **will, would** *bekár ravad, newángar e xáhew ast). //Befarmáyid/ xáhew mikonam benewinid./ Agar benewinid be kixá** [boss] *miguyam womá ámadeyid/ injá-yid/ Agar nám e xodetán rá bedahid./ Xáhew mikonam nám e xod rá bedahid.; harce zudtar be womá zang mizanim/ harce zudtar womá rá sávim* [get in touch]*//.* **4** *(pas az váźehá ye* **whether, know, find out, wonder**, **ask** *va mánand e án newán e gozir ast) ...yá ...yá na?; áyá, va gáh tarjome nemiwavad. //Midáni zan dárad yá na?; Nemidánam koláh bepuwam yá na?; Nemidánest ke bacceaw migarist yá mixandid; Be án taráne* [tune] *guw bede bebin cámeaw yádat miáyad?//.* **5** *(pas ax kárváźe va setáy*há bekár rafte newángar e sahew* [feelings] *ast.) Az inke womá rá áwoftam/ dar ranj miyafkanam puzew mixáham.; Agar in ráz rá negahdári sepásgozár miwvam.; Miwavad vákive*/ rádiyo rá xámuw/ xafe konam?//.* **6** **if/ even if** *agar, hamáná agar. //Agar conin cizi gofte- nemixáste/ cewm nemidáwte be womá barbexorad* [take sth personally]*.; Hamáná agar dide (ham) báwi ke pul rá bardáwte nemitaváni bigomán beguyi án rá dozdide.//.* **7** *(piw az setáy* bekár rafte, newángar e fádoyi* [difference] *ye dociz ast) //Hamáná agar az ruy e nikxáhi bud báz ham newán e biandiwegi/ nábexradi bud./ Garce gáh kami bád dar kalle mioyandázad/ be xod minázad* [pompous], *ammá (bázham) ye áqá ye rástin* [gentleman] *ast.//.* **8** *(baráye newán dádan e wegeft, noumidi) Xodáyá báyad dust e dirineam Bábak báwad.- ce ruydádi!; Xodá konad narafte va gir e pásebánán nayoftáde báwad!//.* **9** **you think, ask, remember, etc** *(piw az kasi ke biyáyad va manewte* [opinion] *ye kasi rá bewnavad). //(Agar) az man miporsi, xeili mitarsad conin kári konad.; Fekraw rá bekon án baccehá digar báyad tá konun bozorg/*

borná wode báwand.; Agar yádat báwad Maryam hamiwe jánevarán rá dust midáwt.//. **10 if and when** *(baráye newán dádan e in ke nadánim ruydádi dar áyande rox xáhad dád yá na) agar. //Agar ruzi ruzgári hamdigar rá báz bebinim omidváram yádaw báwad az man sepásgozári konad.//.* **If I were you, if I was/ were in your place/ shoes** *agar jáy e to budam (baráye pand dádan bekár miravad). //Agar jáy e to budam pei ye kár e digari migawtam.//.* **if anything** *(pas az soxani ma** [negative] *baráye goftan e manewteyi yá várune ye cizi bekár miravad.). //Be bávar e man biwtar be pedaraw mimánad láqar ke nist, hic, kami ham topoli ast.//.* **if not** (**a**) *vagarna. //Agar beravi man ham miravam/ miáyam- vagarna dust-tar dáram darxáne bemánam./ Ágar kárat rá be páyán resándeyi qahveyi minuwim, vagarna behtar ast kár koni.//.* (**b**) *(pas az porsew, newán e zabán dádan yá howdár dádan ast). //Ámádeyi?, Agar na bi to miravam.* **if only** (**a**) *(baráye newán dádan e árezu) Eikáw/ agar tavángar budam; Eikáw/ agar mitavánestam wená konam; Eikáw/ agar námaw rá midánestam.; Eikáw/ agar bárán band miámad.; Eikáw/ agar be man migoftan bar sar e cist-and.//.* (**b**) *(baráye árezuyi ke dar gozawte jur e digari bude). //Káw yádaw mimánd/ bud kami nán bexarad.; Káw/ kác bá rádak*/ táksi rafte budam//.* **only if** *(dar áqáz e vákiyám*, máye ye án miwavad ke kárváže ye páre ye dovvom piw az konande ye kár biyáyad.) Tanhá agar...; //Tanhá agar ámuzegári dasturi dahad wágerd mitavánad be darun e otáq biyáyad./ Tanhá agar ceráq e qermez rouwan wavad bimi baráye kármandán miravad.//.*

if n **1** *(anáyin) agar; agar-agar...; //Agar bebarad- án ham yek agar e bozorg, noxostin Hendi ast ke dar bist sál e gozawte borde//.* **2 ifs and buts** *dodeli, cunocerá. //Hic cunocerási rá nemipaziram- hame báyad fardá piw az náwtáyi bá áb e sard ábtani konand.//*

-ify, **-fy** *pasvand (bá námváżehá, setáyhá* kárváże misázad), //*solidify *(seft wodan/ gawtan/ gardánidan/ seftidan*/ seftándan*).* petrify *(sangodan/ gawtan/ kardan/ gardánidan)//*

igloo n (pl **igloos**) *iglu, xáne ye barfi ye eskimohá*

igneous adj *(zaminwenási) (sang e) átawfewáni, sang e juw*

ignite v *afruxtan, átaw kardan; átaw gereftan; foruzidan, "Bed-u goft con tire gardad havá -- foruzidan e wam' báwad ravá*."(ZBP, L6887, SF). //Benzin be ásáni átaw migirad/ miforuzad; Kebrit kewide* [strike] *fetile rá afruxt.//*

ignition n **1** *afruzew; foruzew; átaw kardan.* **2** *kelid e átaw kardan (e ráde*/ máwin). //Kelid e átaw rá rouwan kardan/ carxándan//*

ignoble adj *bimanew, "be man bar, konad wáh e Cini fosus -- mará bimanew xánad o cáplus." (ZBP, L4910 SF); saboksár, "be goftár Suri wavi suye jang -- saboksár xánad torá mard e sang." (ZBP, L4911 SF); Forumáye, "wavad xár har kas ke hast arjmand -- forumáye rá baxt gardad boland." (ZBP, L4979 SF); anirt (ZBP, L3493, FM); rosvá; past; táz (ZBP, C6098 FM); downám (ZBP, C7482 FM). //ádami bimanew/ forumáye/ anir/ rosvá/ saboksár; kári past/ rosvá; forumáyegi//*

ignobly adv *bimanewáne; rosvá*

ignominious adj *nangin, badnám, "sufiyán jomle harifand o nazarbáz vali -- z-in miyán Háfez e delsuxte badnám oftád." (Háfez), "yeki mard e badnám o roxsáre zard -- Badandiw o kutáh o del por ze dard." (ZBP, L4738 SF); bad-newán, "Be Rosta, conin goft k-ey badnewán -- conin bud peimán e gardankewán?" (ZBP, L7002 SF); anir, rosvá, táz, biáberu. //wekasti rosva/ nangin//*

ignominy *nang, badnámi, "ce dáram zán hame zenhárxári -- magar badnámi yo noumidvári." (ZBP, L7785 VR); downámi/ doźnámi, "ce guyand Cubine badnám gawt -- hame nám e Bahrám downám gawt." (ZBP, L3221 SF); badnámi, "yeki mard e badnám o roxsáre zard -- Badandiw o kutáh o del por ze dard." (ZBP, L4738 SF); rosváyi; biáberuyi. //nang e/ badnámi ye wekast//*

ignomiously adv *nangin, badnám; rosvá*

ignorance n, **ignorance (of sth)** *nádáni, "ze nádáni yo dánew o rásti -- ze kammi yo kaźźi v-az kásti" (ZBP, L4690 SF); bidánewi, "v-az án badsegálán ke bidánewand -- ze bidánewi viże birámew-and." (ZBP, L4825 SF); kálivi, "wabi mast wod, átawi barforuxt -- negun baxt e káliv xarman besuxt." (ZBP, C3104, Sa'di); kánáyi; kálusi. //Pák az naqwehá ye womá náágáh-im/ hic nemidánim/ dar táriki hastim.; Agar kár e badi kard az ruy e nádáni/ kánáyi bud.//*

ignorant adj **1** (**a**) **ignorant (of sth)** *ná-ágáh (budan); bidánewi, "v-az án badsegálán ke bidánewand -- ze bidánewi viże birámew-and." (ZBP,L4825 SF); nábexrad. //Koudan/ káná nist, bidánew ast; In ke beguyid az áyin-náme ágáhi nadáwtid baháne ye dorosti nist.//.* (**b**) *newángar e ná-ágáhi; bidánewi, kálivi. //xiregi* [stare] *ye kánáyáne; negáhi newángar e ná-ágáhi* [ignorant]//. **2** *kánáv, káliv, nádán, bidánew,*

náxeradmand, kálus, qadang, tárik [baráye memunehá be "ignorance" *va* "ignoramus" *bázgardi]. //raftár e náxeradmandáneaw sar e miz e wám máye ye áberurizi* [embarrassment] *gawt.//*

ignorantly adv *az ruy e ná-ágáhi, bidánewi, nádáni, nábexradi*

ignoramus n (**ignoramuses**) *nádán, bidánew, "vaz án badsegálán e bidánewand -- ze bidánewi viże birámew-and. (ZBP, L4825 SF); káliv, "wabi mast wod átawi barforuxt -- negunbaxt, káliv xarman besuxt." (ZBP, C3104, Sa'di) kánà, "xiwtan rá kánà karde bud. cizháyi kard ke mardomán az án bexandidandi." (ZBP, C3099, FM, Tárix e Sistán); "ke pir e faribande kánà bovad -- vagar cand piruz o dánà bovad." (ZBP, L6961 SF); náxeradmand, "ke gar bar man in aździhá ye bozorg -- ke xánad vará náxeradmand gorg." (ZBP, L6877 SF); kálus, qadang (ZBP, C3873 FM)*

ignore v **1** *nádide gereftan; dide darbastan, "ze didanat natavánam ke dide darbandam" (ZBP, L3829 GS); az cizi dargozawtan, "har ánkas kaz andarz e man dargozawt -- hame ranj e u piw e man bád gawt." (ZBP, L6480 SF). //Womá ma rá nádide gereteyid./ Digar nemitavánam gostáxiaw rá nádide giram/ az sar e gostáxiyaw dargozaram; az xordegiri dide darbastan/ xordegiri rá nádide gereftan.//.* **2** *nádide gereftan; ...rá be kas nadáwtan, "honar nazd e Irániyán ast o bas -- nadárand wir e żiyán rá bekas." (SF); kasi rá (jozv e) ádam nawmordan. //Dorud goftamaw/ be u dorud goftam ammá pák nádideam gereft.//*

Iguana *iguáná, calpásak e Ámrikáyi ye garmsiri az xáneváde ye* "Iguanidae"

Ikon = icon

Il- *bengarid be* "in-[2]"

Ilex n (pl **ilexes**) = **1** holmoak. **2** holly 1

Ilium *ostoxán e tohigáh, "va ostoxcán e tohigáh bedán maqákhá andarnehád-ast." (ZBP, L5057 ZX)*

Ilk n, **of that/ the same/ his, her, etc ilk** *(anáyin, be wuxi) hamánand e án, il, tabár, mánand, con, árang (ZBP, V104 FM); Na hál e xodaw rá dáram na il o tabáraw. Hic nemitavánam u va hamánandegánaw rá bartábam.//*

ill[1] adv **1** *(beviże dar vážehá ye serewte) bad-, doź-, //ketábi (ke) bad nevewte wode; be bacceháyewán xub naresideand* [care for]*//.* **2** *bad. //az kasi badgoftan/ doźyád kardan; darbáre ye kasi doźandiwidan/ badandiwidan//.* **3** *be saxti. //Be saxti mitavánim zamáni/ gáhi yá puli baráye estár** [vaccation] *jur konim* [ill afford...]*//.* **4** **ill at ease** *ná-ásude, ásime, dastpáce*

ill[2] adj **1** (US, **sick**) *bimár, náxow, nálán, "Con be tus resid saxt nálán wod va bar worof e helák wod." (ZBP, L1183, TBH); ranjur, "yeki az moluk e Arab ranjur bud" (ZBP, L3612 GS); ná tandorost, "Conin goft yek ruz k-az mard e sost -- nayáyad magar kár e nátandorosdt." (ZBP, L5786 SF); dardmand, "Be Bábol ham án ruz wod dardmand -- bedánest kámad be tangi gazand." (ZBP, L5786, SF). //Do hafte ast náxow/ bimár ast; Nágahán bimár gawt/ wod//.* **2** (**a**) *bad-, doź-, dow-, //nátandorosti; náxowi; mardománi badnám//.* (**b**) *bad nadidan* [suffer no ill effercts]*; ásib nadida.* (**c**) *badxáhi; dowmani. //baráye kasi badxáhi nakardan/ badxáh e kasi nabudan* [bear sb no ill will]*/ Báyad rafte puzew bexáhi va newán dahi ke miyánetán badxáhi/ dowmani nist.//.* **3** *bad, doź, dow. //badbaxti, badbiyári; ádami náfarxonde; doźpei; náfarxondepei//.* **4** **It's an ill wind that blows nobody any good** *dastán, "Gerye ye wám o sahar, wokr ke záye' nagawt -- qatre ye bárán e má gouhar e yekdáne wod." (Háfez); Az pei ye har gerye áxar xandeyist -- mard e áxar-bin mobárak bandeyi-st.." (Molavi)*

ill n **1** *badi. //Badxáhaw nistam/ Badiyaw rá nemixáham.//.* **2** *badbaxtihá ye/ badbiyárihá ye zendegi*

I'll *kutáh wode az* "I will" *bengarid be* "will".

ill-advised adj *nábexradáne; doźágáh, "bonaw źarf o pahnáw kutáh bud -- bed-u bar beraftan doźágáh bud." (ZBP, L6677 SF); nasanjide, nábejá. //newasti nábexradáne/ doźágáh//*

ill-advisedly adv *nábexradáne; doźágáh; nasanjide, nábejá*

ill-assorted adj *ámixte; darham-barham; nájur; qátipáti. //Yek mowt kafw e qátipáti/ ke behamnemixorad; zanowohari hastand ke hic behamnemixorand.//*

ill-bred adj *badraftár; doźraftár, doźkonew. //kudaki doźraftár/ ke badbárávarde wode báwad.//*

ill breeding n *badraftári, doźraftári, doźkonewi, gostáxi, bestáxi*

ill-considered adj *nasanjide, nayandiwide. //kári nayandiwide//*

ill-defined adj **1** *áwofte; darham. //ári áwofte/ darham/ na be dorosti báznemude//.* **2** *gong, bedun e kenáre/ karáne ye rouwan; doźvimand* [bengarid be* "defined"*] [várune ye "huvimand", hu + vimand, bengarid be* "defined"*]. //taxte-sangi ke dar karán e ásemán* [horizon] *kenáreháyaw xub dide nemiwavad.//*

ill-disposed adj *bad, badxáh, badraftár, dorowt. //Bá hamsáyegánaw doźraftár ast/ badraftári mikonad.//*

illegal adj *adád* [<Pahlavi, ZBP, C3390 MK); adádmand; nádádmand; be bidád, "abá lawgar e gown e wamwirzan -- be bidád begreft wahr e Yaman." (ZBP, L5743 SF)*

illegality n **1** *adádmandi*, be bidádi, bidádi, adádi*; nádádmandi; adádestánmandi* (ZBP, C4330, MK).* **2** *adádmandi; bidád; bidádi*

illegally adv *bebidád; "abá lawgar e gown e wamwirzan -- be bidád begreft wahr e Yaman." (ZBP, L5743 SF). //rádeyi*/ máwini ke adádmand/ adádmandáne jáyi istáde.//*

illegibility n *náxánáyi*

illegible adj unreadable: *náxáná. //dastineyi náxáná//*

illegibly (adv) *náxáná*

illegititimacy n *adádmandi; bidádi*

illegitimate adj **1** *nápákzád, "yeki ánke nábák xun e pedar -- narizad ze tan pákzáde pesar." (ZBP, L4819 SF).* **2** *adádmand*; adád*; adádestáni*. //Kárbord e adádmandáne* ye dáráyi ye dálá** [company]*//.* **3** *nádorost*

illegititimately adv *adádmandáne; bidádáne*

ill-fated adj *badbaxt, badanjám, badfarjám. //viyandi** [expedition] *badfarjám//*

ill-favoured, (US) **ill-favored** *(beáyin, beviże baráye mardom) zewt, birixt*

ill-founded adj *bipáye; nádorost. //dávi* [a claim]*, engáwti* [assumption]*, badgomániyi bipáye//*

ill-gotten adj *(kohne wode yá bewuxi) az ráh e dozdi; na az ráh e dorost; dożáyin. //sudi/ puli* [gains] *ke az ráh e dorost be dast nayámade//*

illiberal adj **1** (**a**) *xowkandiw, kutahbin, kurdel. //kutahbini* [attitude]*; kurdeli, xowkandiwi.* (**b**) *bifarhang. //bifarhang báràvardan/ bárámadan* [upbringing]//. **2** *andak, kam, xármáye. //xoráki bexoronamir//*

illiberality n *adádmandi*

illiberally *adádmandáne*

illicit adj **1** *adád*; adádmand; adádestáni* [<Pahlavi (ZBP, C4330, MK)].* **2** *nawáyest; nawáyeste [besanjid bá "wáyest va nawáyest"]. //peivandi nawáyeste//*

illicitly adv *náwáyán; náwáyeste*

illiterate adj **1** (**a**) *kasi ke xándan va nevewtan nemidánad; náfarhixte. //kudaki náfarhixte ke xándan va nevewtan nemidánad.//.* (**b**) *newángar e náfarhixtegi. //Námeyi ágande az laqzewhá ye nevewtári va dasturi.//.* **2** (**a**) *náfarhixte. //Agar hargez nám e* Marx *rá nawnideyi báyad náfarhixte báwi//.* (**b**) *nádán; dar dánewhá nádán/ náfarhixte budan. //Náfarhixtegi dar barxi kewvarhá ye pasmánde yek gereftári ye bozorg ast.//*

illiterate n *kasi ke xándan va nevewtan nemidánad; náfarhixte*

ill-judged adj *nábexradáne; nábejá; nasanjide. //kuwewi* [attempt] *nábexradáne baráye raháyi dádan e...* [rescue]//

ill-mannered adj *gostáx, bestáx, dożraftár*

ill-natured adj *badxu, námehrabán, dożxu. //ádami dożxu; soxani* [comment] *az ruy e námehrabáni//*

illness n **1** *bimári, náxowi, "yár e mosá'ed be gah e náxowi -- dámkewi kard na dámankewi." (ZBP, C7649 FM, Nezámi). //Dar xánevádeyemán xeilihá bimár wodand.//.* **2** *bimári, dard, "Taláye feresád bar har soyi -- magar yábad án dard rá dároyi." (ZBP, L6058 SF). //bimárihá ye saxt; az bimári ye derázáhangi barxástan.* [recovering]//

illogical adj **1** *yáve, nábexradáne. //Barnáme ye zamánbandiwode* [timetable] *ye kár rá payápei degargun sáxtan nábexradáne ast.//.* **2** *yáve, nábexradáne. //hudegiri/ hudebardáriyi* [conclusion] *nábexradáne/ yáve//*

illogicality n *yávegi, nábexradánegi*

illogically adv *yáve; nábexradáne*

ill-omened; ill-starred (adj) *dożaxtar; badfarjám; dożfarjám; morqvá*

ill-timed adj *nábejá; nábehengám. //didáremán nábejá bud, mádaram (az piw) mehmán dáwt.//*

ill-treat, ill-use v *bad raftár kardan; dożraftári kardan; bad be kár bordan. //bá sag e xod bad-raftári kardan//*

ill-treatment, **ill-usage** ns *badraftári; kárbord e nádorost*

illuminate v **1** *afruxtan; rouwan kardan; rowanidan. //Meidán e pátapkáyi* ke bá nurafkan* [floodlight] *afruxte/ rouwan wode.//.* **2** *ceráqáni kardan. //xiyábáni/ sáxtemáni rá ceráqáni kardan//.* **3** *(beviźe dar gozawte) zarázin/ zarnegár kardan. //Nevewteyi/ dastnebewteyi rá zarázin/ zarnegár//.* **4** *(beáyin) rouwan gardánidan; zandidan* [explain]. *//Baxw e dowvári rá dar ketábi rouwan gardánidan/ zandidan//*

illuminating adj *rouwangar, afruz, afruzande, rouwanáyibaxw, "garce xorwid e falak cewm o ceráq e álam ast -- rouwanáyi-baxw e cewm e ust, xák e páye to." (Háfez). //váwekáfti* [analysis]*/ soxani* [talk] *rouwangar//*

illumination (n) **1** *rouwanáyi, foruq, rouwan wodan/ kardan; foruzew; varáq, "átaw e ewq rá cun konam penhán -- kaz dahánam kewad zabáne varáq" (ZBP, C4058 FM).* **2** **illuminations** *(dar Engelestán) ceráqáni; //ceráqáni ye Krismas/ zádruz e Mehr (M. Moqaddam) dar xiyábánhá//.* **3** *(dar ketáb yá náme) zarázin; zarnegár*

illusion n **1** (**a**) *pendár, gomán e nádorost. //Darbáre ye tavánáyi ye xiw pendár nemibáfam/ gomán e nádorost nadáram.//.* (**b**) *pendár; buwásp. //Conin miyandiwi? Pendári/ buwáspi biw nist!//.* **2** *pendár, buwásp; parnás. //yek pendár e/ buwásp e bináyi* [opticl illusion]*; Zir e áftáb e dáq ráh/ jádde xis minamáyad/ dide miwavad, ammá in pendári biw nist.//.* **3** **be under an/ other illusion (that...)** *docár e pendár/ buwásp budan; docár e parnás/ barnás budan/ pendáwtan. //Mipendáwtam ádam e ázarmiki ast tá in ke hengám e dozdidan e pul, mocaw rá gereftam.//*

illusionist n *cewmband*

illusive, illusory adj *gomráh konande, feribande, pendárin, gul zanande, "az in pas mará zendegáni bovad -- be zenhár raftan gománi bovad." (ZBP, L6429, SF)*

illustrate v **1** *peikare kewidan, negáwtan. //Baráye ketábi, ámuzáki peikare kewidan; yek máhnámeyi ke xeili xub peikarenegári wode.//.* **2** (**a**) *bá kewidan e peikare va negárhá rouwan gardánidan; Baráye in ke didgáh e xod rá betavánam rouwan sázam yek váwekáft* [analysis] *e sanjewi anjám dádeam.//.* (**b**) *namáyángar/ newángar; namád e... budan. //In raftár newángar e xodpasandi ye womá-st.//*

Illustration n **1** *peikare, negári, negárew. //Honar e peikare kewidan/ negárew baráye ketáb.; Baráye newán dádan e maini ye váźehá dar biwtar e bárehá peikare kewidan/ negári/ negárew sudmandtar az zand* [definition] *ast.//.* **2** *negár, peikar. //negárhá ye rangin//.* **3** *nemune*

illustrative *nemune, rouwangar, namáyángar. //yek váguye* [quotation] *ye rouwangar/ Ánsán ke az kure darraft newángar e doźxuyiyaw bud.//*

illustrator n *negárgar*

illustrious adj *námávar, námbordár*

illustriously adv *námávaráne, námbordáráne*

ILO *kutáhwode baráye* "International Labour Organization"*, "sázmán e jaháni ye kárgar/ kárgarán"*

im-, *piwvand, bengarid be* "in-".

image n **1** (**a**) *peikar, tandis.* (**b**) *peikarhá ye taráweide/ táwide.* (**c**) *(bástáni (yekkáni) hamánand, dorost berixt e... //Barábar e gozárew e Enjil xodá mardom rá hamánand e xod áfarid.//.* **2** *engáre (M. Moqaddam). //Az to in engáre rá dáram ke hamiwe wád-i.//.* **3** *nám. //Cegune mitavánim engáre ye/ nám e xod rá* [our image] *nazd e mardom behtar sázim?//.* **4** *hamánandesázi*. //Cámeyi ágande az hamánandesázi*//.* **5** *engáre (M. Moqaddam).* **6** **be the (very/ living/ spitting image of sb/ sth)** *dorost mánand e... budan; runevewt e... budan. //Runevewt e mádaraw ast.//*

imager n *hamánandesázi*. //hamánandesázi* dar cámesoráyi//.* **2** *tandishá; peikarhá; engárehá*

imaginable (adj) *pendáwtani, dar xerad gonjidan, "nagonjad to rá in soxon dar xerad -- na zin pas ke gofti kasi barxorad." (ZBP, L4831). //Baráye in ke xod rá behengám injá resánim bozorgtarin gereftári rá ke dar xerad gonjad (piw e pá) dáwtim.//*

imaginary adj *pendári, pendáwti, "...va pendáwt va... to hájeb ast." (ZBP, L2924 AT); gománi, "va ámme ye mardomán va xásse wá'erán iwán baránand ke parvin haft setáre ast va án gománi ast na rast." (ZBP, L7175 TT); "az in pas mará zendegáni bovad -- be zenhár raftan gománi bovad." (ZBP, L6429 SF). //tars e pendárin/ pendáwti//*

imagination n **1** (**a**) *pendár, "az án toube kardim va bedánestim ki án hame pendár bude ast." (ZBP, L3126 AT); "conán ke darbáre ye gomán va pendár va engár hami raftár rá dárim va har yeki rá jáy e digari bekár mibarim: gomán = zann, pendár = xiál, engár = farz (ZBP, L4236 NKZZF). //Soxanrániyaw/ soxanánaw pendár e hame ye wágerdán rá barangixt.//.* (**b**) *pendár. //Pendáwtam/ dar pendár gomán*

bordam ma rá áváz midahad/ mixábad.//. **2** *(taván e) pendárgari. //Nevewteháyaw pendárgari nadárad/ tohi az pendár ast.; Baráye yáftan e pásoxi pendár e xod rá bekár gir!//.* **3** *pendár, pendáwt, "...va pendáwt va... to hájeb ast." (ZBP, L2924 AT); //Nemiwavad ke faravahar* [ghost] *dide bude báwam- báyad pendárin/ pendáwti bude bábáwad.; Mipendáram yá in ke berásti/ rásti rá xeili láqar wodeyi?//*

imaginative (adj) *pendárgar; pendárangiz; samardin (ZBP, L3965 NKZZF). //kudaki, nevisandeyi pendárgar; kári pendárbarangiz/ samardin//*

imaginatively adv *bependár*

imagine v **1** *pendáwtan, "conán ke darbáre ye gomán va pendár va engár hamin raftár rá dárim va har yeki rá dar jáy e digari bekár mibarim. (ZBP, L4236 NKZZF); samardidan (ZBP, L3965 NKZZF); "be Arabi tavahhom e budan e cizi yá dástáni rá az del gozarándan, "Jen rá samardid ke be xáne darámade ast." (ZBP, L4404, NKZZF). gománidan, "gománidan be Arabi zann e budan va nabudan e cizi yá dástáni rá be andiwe girad va budanaw rá nazdiktar be bávar wenásand. Ávázi wanidam ke mánande áváz e womá bud. Gománidam womá báwid." (ZBP, L3138 NKZZF); engárdan; dar xerad gonidan,"nagonjad to rá in soxon dar xerad a- na zin pas ke gofti kasi barxorad." (ZBP, L4831 SF). //xáneyi rá be pendár bá báqi bozorg; gomán kon/ bependár engár dar Párisi; Mitaváni bependári bi barq zistan cegune ast?; Gománid/ pendáwt be daftar rafte va be har kasi miguyad darbáreyewán ce miyandiwad.; Engár puldár/ tavángar va námávari.//.* **2** *gománidan; gomán kardan. //Gomán mikonam hic kas be toxmaw ham nist man ce mikonam./ Gomán nemikonam hic kas bákaw báwad man ce mikonam.; Nemitavánam gománaw rá ham bekonam ke dar já ye digari joz Espániyá beziyam; Hargez gomán karde budi ke xawáyágar** [politician] *gardad/ wavad?//.* **3** *engárdan; engár. //Gománam/ engár ánjá báwad.//*

imam n **1** *piwnamáz.* **2** **Imám** *rahbar, emám (nazd e peirován e Eslám/ Mohammad)*

imbalance n *nátarázmandi. //Kambud e bázargáni/ dádosetad* [trade deficit] *e konuni newángar e nábarábari ye/ nátarázmandi ye saxti* [serious imbalance] *dar bavardát** [import] *va fewnád** [export] *e má-st.//*

imbecile n **1** *káliv, gul, "án zanak mixást tá bá mul e xiw -- darzanad dar piw e wuy e gul e xiw." (Moulavi)//.* **2** *(anáyin) nádán, bixerad.*

imbecile, imbecilic adj *kánáyáne, nábexradáne. //soxani nábexradáne; raftári nábexradáne//*

imbecility n **1** *nádáni, kánáyi, lisegi (ZBP, C2641).* **2** *nábexradi, kánáyi, nádáni. //soxan e/ kári nábexradánw.//*

imbibe v **1** *(beáyin yá bewuxi) nuwidan, áwámidan, tu ye rag zadan; //Dári mizani tu ye rag?//.* **2** *darkewidan; andarxordan, "ammá rotubat e noxostin hamcon rouqani ast ki dar ceráqdán báwad va rotubat e sevvom..." (ZBP, L5404 ZX). //havá ye táze/ dánew darkewidan//*

imbroglio, (imbroglios) (n) *sáni/ nahádi áwofte; áwoftegi (beviże xawáyáyi** [politics] *yá raváni)*

imbue v *ákandan; por kardan; áqewtan; ágawtan (ZBP, C2515); farqárdan; farqáridan. //ágande/ sarwár az mihanparasti, jáhjuyi* [ambition], *mehr/ ewq./ Xawáyágaráni** [politicians] *ke saxt kalleyewán bád dárad/ xod rá arjdár/ bozorg midánand.//*

imitate v **1** *kerdár/ raftár e kasi rá olgu ye xod kardan; donbáleravi kardan; //Bengar, bebin ce mixáhi bekoni, tanhá donbále ro ye digarán nabáw.//.* **2** *adá ye... rá darávardan; meimunbázi darávardan; lásáyidan* [<Kordi. lásáyi]. //Adá ye dustánaw rá xeili xub darmiyávarad.//.* **3** *hamánand e... budan; be... mánestan. //Faxan* [the stage] *rá be rixt e zendáni tang darávarde budand.//*

imitation n **1** *sáxtegi, mánande, ...-namá. //Án yek parde ye rástin kár e Rámbránt nist, sáxtegi ast./ Rámbrántnamá ast./ carmnamá; gouhar e sáxtegi//.* **2** *lásáyi*, lásáyidan*. lásáyew* [<kordi, lásáyi]*; *adá darávardan. //cizi rá bá lásáyew*/ lásáyi*/ adá darávardan yád gereftan/ Án saráy rá hamánand e yek káx e Rumi sáxtand.//.* **3** *adá ye. rá darávardasn; lásáyi*. //Rámewgari* [entertainer]*/ xonyágari ke adá ye ává ye xawáyágarán** [politicians] *rá xeili xandedár* [hilarious] *darmiyávardad.//*

imitative adj *olgu, donbáleravi kardan; lásáyi* [<Kordi]. //Sabk e/ wive ye soxanrániyaw be olgu ye noxost vazir ast.; Tandisgari yek honar e lásáyi* ast.//*

imitator n *kasi ke adá ye digarán rá darmiyávarad; meimun; lásá [<Kordi lásá/ lásáyi]*

immaculate adj **1** *páv; pákize. //yek jáme ye kár* [uniform] *e pákize//.* **2** *bi ák; anáhid. //namáyewi anáhid/ bi ák//*

the Immaculate Conception *Maryam e Anáhid (dar ámuzew e kátolik e rumi: Maryam e duwize az zamáni ke bár gereft/ ábestan gawt bigonáh bud.)*

immaculately adv *pálize; pák*

immanent adj, **immanent (in sth)** **1** *(beáyin) begouhar; dar gouhar; gouhari. //Be bávar e u zibáyi darreside* [imposed] *nist, va hamáná be gouhar ast/ gouhari-st* [immanent]*//.* **2** *gouhari; harvespi*

immaterial adj, **1** **immanterial (to sb)** *xord, biarj, yeksán. //In ke cand hazine barmidárad arji nadárad.; Mándan va raftanaw baráyam yeksán ast/ arji nadárad ke bemánad yá beravad.//.* **2** *minuyi; vaxwák (ZBP, C1995). //Minuyi/ vaxwák * con fravahar.//*

immature adj **1** *náras, xám, náreside, "bexáne conán wahriyár e palid -- nabudi joz az kudak e náresid." (ZBP, L6216 SF). //baráye sennaw/ sálaw besyár náreside ast.//.* **2** *náras. //giyáhán e náras.//*

immaturity n *nárasi, xámi, nápoxtegi, náresidegi.*

immeasurable adj *bi andáze, sanjewnápazir, "dar donyá ye daraxwáni zendegáni mikardam ke masáfat e sanjewnápaziri bá donyá ye zamini fásele dáwt." (Sádeq e Hedáyat. Buf e Kur); nápeimudani, násaxtani; bi andáze. //źarfná* [depth] *ye nápeimudani ye keihán.//*

immeasurably adv *//budan e womá zendegáni ye má rá bi andáze/ be wiveyi sanjewnápazir barmáye* [high quality] *sáxte.; Án kár bi andáze dowvár ast.//*

immediacy, **immediateness** n *biderangi; bimiyánjigari. //Barábar e ánce dar jamjám*/* TV *dide miwavad, jang biderang dargir xáhad wod./ Biderangi/ nazdiki ye gereftári* [problem]*//*

immediate adj **1** (**a**) *dardam, zud, dar zamán, "ferestáde rá darzamán xánadand -- be jáy e rasulánw benwánadand." (ZBP, L2978 SF); biderang, "biderang barxáste raván gardid."; "Hamin ke in soxan rá wanid zud barxáste raft." (A. Kasravi) (ZBP, L2981); "ke Gudarz e giv andarámad be jang -- sepah báyad idar mará biderang." (ZBP, L6344 SF); andarzamán", "ham andarzamán dáq-del bá sepáh -- bekerdár e átaw biyámad ze ráh." (ZBP, L3156 SF); hamidun, "man na in nezámi rá miguyam. Án nezámi ye digar ast va man in rá xod nawnásam. Hamidun án pádewáh rá didam ke moteqayyer gawt. [(ZBP, C4095, FM), Cahár Maqále ye Aruzi ye Samarqandi]. //Pásoxi biderang mixáham.; Mardom be darxást e komak baráye dowyári*/ dowyári- zadegán** [famine appeal] *biderang/ darzamán pásox dádand./ darzamán dast bekár wodan* [take action]*//.* (**b**) *aknun, konun. //Negaráni* [concern] *ye konuni ye má bázmándegán e dargozawtegán ast./ Negaráni ye konuni ye má xáneváde ye kasáni ast ke mordeand.//.* **2** *nazdik, zud. //barnáme ye womá baráye áyande ye nazdik cist?; Dar in nazdikihá* [immediate neighborhood] *daftar e peik/ peikxáne nist?/ (kármand e) piwini ye u* [immediate predecessor]*; xáneváde ye nazdik e kasi//.* **3** *bimiyánji; rástárást. //Cem* [reason] *e rástárást e marg dáneste/ wenáxte nist.//*

immediately adv **1** *dardam, darzamán; zud, biderang. //biderang pásox dáde.; Xást* [purpose] *(az in...) wáyad zud/ biderang áwkár nabáwad.//.* **2** *zud, nazdik, rástárást, bimiyánji, dorost, //dar sálhá ye rástárást pas az jang.; qofl/ kupal rá dorost/ rástárást zir e daste bezan//.* **3** *nazdik. //saráháyi/ xánehályi ke xeili nazdik e/ dam e wáhráh-and.//*

immediately *(berixt e peivandváźe* "conjunction"*) (dar Engelestán) tá...; hamin ke...; //hamin ke in soxan rá wanid barxáste raft; Tá didamaw/ hamin ke didamaw wenáxtamaw.//*

immemorial adj *az ruzgárán e kohan/ bástán*

immense adj *bozorg, kalán, gol, qol (EDPL bengarid be "gerán"); xar, qol. //dowvárihá ye/ gereftárihá ye/ wáyestihá* [possibility] *ye kalán/ bozorg; besyár arjdár; dárá ye arj e faráván//*

immensely adv *saxt, kalán, besyár bozorg, faráván. //saxt mardompasand* [popular]*; xarpul, besyár kámyáb/ Az án celpard*/ film saxt/ xeili xowewán ámad.//*

immensity n *kaláni, bozorgi, pahnávari. //pahnávari ye keihán* [universe]*//*

immerse v **1** **immerse sth (in sth)** *zir e áb forukardan/ nahádan; bá áb yá ábgune ábgune* [liquid] *puwándan. //Giyáh rá cand pál** [minute]*/ dami cand zir e áb forukon.//.* **2** **immerse oneself (in sth)** *foruraftan dar; foru kardan. //dar andiwe foruraftan/ forurafte budan; dar kár e xod forurafte budan; dar ketábi foru raftan/ forurafte budan/ pák xod rá dar káraw farámuw karde bud.//*

immigrant *kucande. //kucandegán e adádmand*/ nádádmand; Kucandegán e Cini; mardomán e kucande/ kucandegán//*

immigration n **1** *kuc, kucew. //jelogiri az kuc/ páyágiw baráye kucew; afsarán e diván e kucew; bázdid e luc/ kucew* [controls]*//.* **2** *niz* **immigration control** *daftar e/ diván e kuc/ kucew. //az daftar e/ diván e kucew gozawtan//*

imminence n *dar kár e ruydádan budan (ZBP, L3042 TMK); nazdik budan. //Jang e hasteyi nazdik ast ruy dahad.//*

imminent adj *dar kár e ruy dádan budan. //Hic howdári baráye bimi ke dar kár e ruy dádan bud dáde nawodan; Miguyand/ ágáhi xáhand dád ke bezudi hazinehá ye warvin*/ sarrewtedári dar kár e ruydádan ast.//*

imminently adv *dar kár e ruydádan budan (ZBP, L3042 TMK)*

immobile adj **1** *bijonbew; zamingir, háj, háź (ZBP, C2475 FM). //Bimári pák zamingiraw sáxte.//.* **2** *háź, háj. //Áhu miyán e deraxtán háź istád.//*

immobility n *bijonbewi; háji, háźi, harjá juri tarjome miwavad.*

immobilization, immobilisation n *jelo ye jonbew yá kár e... rá gereftan; bázistándan; háźidan*; hájidan**

immobilize, immobilise v **1** *jelo ye jonbew yá kár e... rá gereftan; bázistándan; háźidan*; hájidan*. //(sarásar e yek) hang e tánk* [regiment] *dar barábar e kafthá ye/ táxthá ye haváyi ye dowman pák az jonbew bázistád/ háźid*. In áźir* [alarm] *ráde* rá bázmiyistánad.; Cand bastnewini* [strike] *ye payápei án bongáh rá pák az kár bázistánde.//.* **2** *bastan, "qánun e bozorg andar (darmán e wekastegihá) ...do kár ast, yeki kewidan e ozv, ast va digar bastan." (ZBP, L5622 ZX)*

immoderate adj *biandáze, gazáf, farhest* [<Pahlavi (ZBP, C3235, MK, BF)]. //wekambáregi, meibáregi//*

immoderately adv *biandáze, gazáf, farhest* [<Pahlavi (ZBP, C3235, MK, BF)]*

immodest adj **1** *jelf, biwarmáne, jelf, samsul. //yek pirhan e jelf/ samsul; soxani, raftári biwarmáne/ kaluk/ samsul//.* **2** *barmanew. //Agar newán e barmanewi nabáwad begozárid darbáre ye vápasin ketábi ke nevewteam be womá beguyam.//*

immolate v *barxi kardan; qorbáni kardan [parvá konid "qorbáni" az riwe ye "karpan" e Avestáyi ast na Tázi (M. Moqaddam)]*

immolation n *barxi kardan; qorbáni kardan [parvá konid "qorbáni" az riwe ye "karpan" e Avestáyi ast na Tázi (M. Moqaddam)]*

immoral adj **1** *bibandobár; harze; vadak* [<Pahlavi, ZBP, C4097 MK)]. //Dozdi newán e kerdár e nik nist/ dozdi vadak* ast.//.* **2** *bibandobár, harze, vadak*. //Hanuz barxi mardom rá bávar bar án ast ke xoftoxiz/ hamxábi/ marzemán e piw az zanáwuyi yek vadak* ast/ newán e bibandobári ast./ javáni harze/ vadak*; Puli ke az ráh e harzegi bedast áyad* [earning]*; pul e kun dádan; pul e jendegi; pul e ruspigari//*

immorality n *bibandobári; harzegi;vadagi*. //harze zistan; zendegi ye bibandobár//*

immorally adv *harze budan; bibandobár budan*

immortal (adj) **1** *anuwah; anuw; anuwahraván; amew = amewa [besanjid bá "amewáspandán"]; ahuw [az a + huw <Pahlavi (ZBP, C3461 MK, BF)]; amir* [az "a" con "anáhid" a =* privative prefix + *mir, besanjid bá mriyataiy (Pársi ye bástán) va meryeite (Avestáyi) = mordan; az riwe ye "mar" (EDPL, mordan]. //faravahar* [soul] *anuwah/ amewá ast.//.* **2** (**a**) *jávid, jávidán; zendeyád. //Wekespir e jávidán/ zendeyád.//.* (**b**) *jávid, jávidán, amir* [JGS]; anuw, anuwah. //áváze ye/ wokuh* [glory] *e jávidán//*

immortal n **1** *anuw, anuwah; anuwahraván; jávid. //Bethoven rá yeki az cehrehá ye jávdán e musiqi ye bástáni* [classical] *midánand.//.* **2** *amewáspand; amewáspandán; yegáne ye jávid.*

immortality n *jávdánegi; anuwahi; ahuwi* [<Pahlavi "ahuw" (ZBP, C3461, MK, BF)]. //Bávar e mardom be jávdánegi//*

immortalize, immortalise (v) *jávdáne/ jávid sáxtan/ gardánidan. //Ferdousi dar Wáhnáme jávidán gawte ast.//*

immovable adj **1** *nábordani, "ke nábordani bud bargáwtand -- be Zál o Farámarz bogzáwtand." (ZBP, L6302 SF). //sotuni sangi nábordani; (dátikán*/* law*) dárák e nábordani (con zamin va sáxtemán)//.* **2** *ostovár, pábarjá. //xásti, áhangi ostovár//*

immovably (adv) *ostovár, pábarjá*

immune adj **1** **immune (to/ against sth)** *imen, "nabáwad womá rá joz az imeni -- nayázad be kerdár e ahrimani." (ZBP, L3160 SF); "be kár andar andiwe báyad noxost -- bedán tá wavad imen o tandorost." (ZBP, L4792 SF); bi bim [besanjid bá váźe ye Rusi "bezápácnást", "nabudan e bim" rá "imeni" dánand.]. //Con máyekubi kardeam be áble imenam.//.* **2** **immune (to sth)** *imen; bi bim. //Imen/ bibim dar barábar e xordegiri, downám, hamestári** [opposition]*//.* **3** **immune (from sth)** *baxwude, imen, bibim. //baxwude az sáv* [taxes]*; imen dar barábar e piwmári* [prosecution]*//*

immunity n **1** **immunity (to/ against sth)** *imeni, bibimi. //Imeni dar barábar e sorxak; In máye do sál be womá imeni/ bibimi midahad.//.* **2** **immunity (to sth)** *imeni. //Imeni dar barábar e xordegiri//.* **3** **immunity (from sth)** *imeni; bibimi. //imeni dar barábar e piwmári* [prosecution] *imeni ye cárkerdári** [diplomatic]*//*

immunization; immunisation (n) *imeni, máyekubi. //barnáme ye warvin*/ sarrewtedári baráye imeni ye tude dar barábar e sorxak//*

immunize, immunise v, **immnize sb (against sth)** *imen gardánidan, imenidan*; máye ye... kubidan/ zadan. //(tákonun) máye ye áble kubideyi?//*

immunology n *imeniwenási*

immure v *dar zendán kardan; dar band kardan. //zendáni dar daxmeyi/ siyáhcáli* [dungeon] *sard/ Baráye in ke bi sarexar/ árám* [undisturbed] *kár konad xod rá dar otáq e kucaki zendáni kard.//*

immutability n *ostovári/ degarguninápaziri*

immutable (adj) *degarguninápazir, ostovár, ostován, nágardande, "va aql mar gouharhá va sefathá ye nágardande rá binad va án ciz rá binad ke nikuyi va nezám va xawi hame az vey áyad." (ZBP, L1562 DA). //áhangi ostovár/ degarguninápazir.; bonesthá* [principle] *ye/ dádhá ye nágardande/ pábarjá//*

immutably adv *be wiveyi ostovár/ degarguninápazir*

imp n **1** *jen, jenn e budáde.* **2** *toxm e jen/ kudak e zebel; //Ei toxm e jen!//*

impact n **1** (**a**) *kust, kubew. //kust e/ behamxordan e dociz; Án bomb hamin ke kust did, tarekid//.* (**b**) *niru ye kust. //az niru ye kust az huw raft* [collapse]*//.* **2 impact (on/ upon sb/ sth)** *kár, kár kardan bar...; //soxanrániyaw bar hamegán saxt kárgar oftád; kárgar oftádan e wivehá ye novin/ fanhá ye novin dar sátvun** [industry] *e emruzi.//*

impact v **1** *dociz rá darham/ beham fewordan; cizi rá bezur va saxt dar ciz e digari forukardan/ rándan//.* **2 impact (on) sth** (esp US) *(dar Ámriká) bar... kári oftádan; dar... kárgar budan/ wodan.*

impacted adj *dandán e forurafte; dar árváre/ girkarde. //Yek dandán e xerad e girkarde ke birun natavánad ámad.; yek wekastegi ye ostoxán ke do páre ye ostoxán darham foruravad.//*

impair v *gazand resándan; ásib zadan; gozáyidan* [<Pahlavi, ZBP, C7379, MK)]; áhugidan [<áhu + pasvand e kárváźe] (ZBP, C3350 FM). //Sarosedá/ ává ye boland mitavánad be wenaváyi ye womá ásib resánad/ wenaváyi ye womá rá gozáyad*.; bináyi ye gazandyáfte/ ásibdide//*

impairment n *gozand, gazand, ázár, bád, ásib; áhu, ágoft, ágaft (ZBP, C2505)*

impala n (pl **impala/ impalas**) *wuká ye Áfriqáyi be nám e dánewik e* Aepyceros melampus.

impale v, **impale sb/ sth (on sth)** *(bá ciz e tizi) surák kardan, anjirdan, sudan (ZBP, C1875); softan [riwe ye aknun "sonb-"]. //Dar gozawte sar e zendánián rá bá mile ye noktizi/ sixi surák mikardand./ misoftand.//*

impalement n *surák kardan; sonbew*

impalpable adj **1** *násudani, nábasudani, nábasávidani/ násávidani. //tami/ tárikiyi, harási, tarsi násudani//.* **2** *ánce rá ke be ásáni nataván daryáft/ fahmid.*

impanel = empanel

impart v **1 impart sth (to sth)** *dádan, baxwidan; máye ye... gawtan. //Budanaw (dar ánjá) máye ye gawi* [elegance] *ye jawn gardid.; Tup e tapkáye** [cricket ball] *rá carxi zadan* [impart spin to sth]*//.* **2 impart sth (to sb)** *áwkár namudan; ágáhi dádan. //Ágáhiyi nadáram ke be womá daham.//*

impartial adj *(dar dád) bá cewm e baste*; *bi án ke su ye..., yá... rá girand; biyeksu (ZBP, L3896/ L4266 TMK); nalángir* [<Hourámi/ Kordi]*

impartiality n *cewmbaste; biyeksuyi, nalángiri [<Hourámi/ Kordi, lángir,* "partial"*]. //Hengám e goftogu darbáre ye in porsemánhá ye názok* [sensitive issues] *pák az xod nalángiri* newán dádand./ Dar goftogu dar báre ye in porsemánhá ye názok pák bá ánhá cewmbaste barxord kardand.//*

impartially adv *cewmbast; nalángir*. //bá zendániyán cewmbaste/ nalángir* barxord kardan* [treat]*//*

impassable adj *(ráh e) bast; ráhbandán. //Ráhhá ye rustáyi ke zemestán biwtar basteand.; Deraxtán e oftáde ráh rá baste/ basteand.//*

impasse n *tangná; bonbast. //Hic yek az do su sázew nemikonand* [compromise] *va goftoguhá be bonbast xorde/ reside//*

impassioned adj *porwur, átawin, álofte (ZBP, C55 FM); //Darxásti porwur baráye baxwudegi [mercy]//*

impassive adj *xunsard, sard, xowk. //roxsári sard//*

impassively (adv) *xunsard, sard, xowk. //Hengámi ke dastur* [judge] *vacar* [sentence] *e dah sál zendáni rá mixánd, piwmár* [accused] *xunsard newaste bud.//*

impassiveness, impassivity (n) *xunsardi, sardi, xowki*

impatience n *náwekibi, bitábi. //Náwekibi ye ruzafzun e warvin*/ sarrewtedári dar barábar e rastehá ye kárgari* [labor union]*//*

impatient adj **1** (**a**) **impatient (at sth/ with sb)** *náwekib, "borun kard yek páye xiw az rakib -- wod án mard e bidárdel náwekib." (ZBP, L3310 SF); //candán náwekib nabáw/ masráde*/ otobus bezudi miáyad./ Dári bá u xeili náwekibi mikoni, bacceyi biw nist/ hanuz bacce ast.//.* (**b**) *náwekib, náwekibáne, bitábáne. //yek negáh* [glance] *e bitábáne ye digar be pangánaw*//.* **2 impatient (to do sth); impatient (for sth)** *náwekib budan; náwekibi kardan; bitábi kardan. //Besyári az (táze) váfarhixtegán* [graduate]*/ besyári az kasáni ke táze az dánewkade birun ámadeand mixáhand kixá*/ sarparast wavand./ Baráye faráresidan e estár** [holiday] *e tábestáni bitáb/ náwakib budan.//.* **3 impatient of sth** *náwekibi nemudan; náravádári namudan. //derang (dar kárhá) rá barnatáftan//*

impatiently adv *náwekibán. //náwekibán newaste cewm beráh e áqáz e celpard*/ film budim.//*

impeach v **1 impeach sb (for sth)** *(xawáyágari** [politician] *yá páyvar* [official] *e sarrewtedári rá) bá ágrefti* [crime] *gerán beviźe baráye kári be ziyán e kewvar piwmárdan* [accuse]*./* ***Goruh e*** *gozin* [committee] *bar án wod mahbod** [chief] *rá piwmárad* [impeach]; *Dasturi* [judge] *rá baráye párexári* [graft] *piwmárdan//.* **2** *darbáre ye cizi badgománi nemudan* [raise doubts]*; ...rá zir e porsew bordan. //Angizehá ye kasi rá zir e porsew bordan//*

impeachable adv *(ágrefti* [crime]*) piwmárdani/ darxor e/ sezávár e piwmárdan. //xosiri* [offence] *piwmárdani//*

impeachment n *piwmárew*; piwmárdan*

impeccable adj *bilaqzew, bi ák, anáhid. //Zabán e Engelisi ye womá náb ast!; Raftári, kerdári, sabki bi ák//*

impeccably adv *bilaqzew, bi ák, anáhid. //baráye án jawn/ hamáyew/ hengám e viźe* [occasion] *jámeyi naqz puwide/ darbar//*

impecunious adj *kampul, bipul, tohidast*

impecuniously adv *bá kampuli/ bipuli/ tohidasti*

impecuniousness n *kampuli/ bipuli/ tohidasti*

impedance n *táv*

impede v *bázdáwtan, "án xáne rá xodávand hast az má qavitar agar xáhad xáne negáh dárad va to rá bázdárad tavánad bázdáwtan." (ZBP, L201 TB); "tá iwán rá naheland ke fewád konand bázdáradewán con eblis ján ["ján" nám e mardomi ast ru ye zamin piw az ámadan e Ádam] rá beránad..." (ZBP, L1953 TB); jelo ye... rá gereftan; bandidan, "ammá barádar ráh e rowd e xiw bandid va pendáwt magar bá tadbir e má bandegán taqdir e áfaridegár barábar bovad." (ZBP, L1204 TBH). //káhew e pul jelo ye gostarew e án barnáme rá saxt gereft.//*

impediment n **1 impediment (to sb/ sth)** *jelogir (ZBP, L4215, NKZZF); geráte (ZBP, C1669 FM) "nemidánam án kár ceqadr/ ce andáze geráte dárad.". //Bozorgtarin geráte ye/ jelogir e bálandegi* [growth/ development] *nabudan e sarmáye bud.//.* **2** *ák. //áki dar goftár/ soxan goftan, con gereftan e zabán; yá tete-pete kardan//*

impedimenta n *(beáyin yá be wuxi) bárobone, "be náni to siri yo ham gorsene -- na táj o na taxt o na bár o bone." (SF); xeime va xargáh. //bá zan va wew bacce va cahár sag va xeime va xargáhaw ámad.//*

impel v (**impelling, impelled**), **impel sb to sth** *nácár kardan, vádáwtan, zur kardan. //Soxanráni ye farbod** [president] *mardom rá bekuwew e biwtar vádáwt.; Nácár wodam án dástán/ cem* [matter] *rá biwtar barresi konam.//*

impending adj *ánce ke bezudi ruy xáhad dád; ánce ke nazdik ast rox dahad. //Bezudi miresad/ rahsepár migardad; báznewaste miwavad; bedidár miáyad.//*

impenetrability n *rexnenápaziri*

impenetrable adj **1 impenetrable (to sth)** *rexnenápazir, źarf. //jangali, bátláqi, deźi rexnenápazir.; tárik ye źarf; tármiq* [fog]*; (pendárin) nádáni ye źarfaw/ kalle-xariyaw//.* **2** *darnayáftani; gere ye kur. //gerehi kur; rázi báznagowádani; Az in ketáb e tárix hic sar darnemiyávaram.//*

impenetrably adv *bewiveyi rexnenápazir*

impenitence adj *nápawimáni*

impenitent adj *nápawimán*

impenitently adv *nápawimán*

imperative adj **1** *biderang, besyár arjdár. //Besyár arjdár ast ke harce zudtar áhang e kár sázim.//.* **2** *farmáyew. //Áváyi con farmán* [imperative tone] *conán ke mibáyast be án gardan nahád.//.* **3** *(dastur e*

zabán) rixt e farmáyew "gunehá ye gozawte, aknun va farmáyew..." (ZBP, L2623 NKZZF); "farmáyew e sáde:"Benevis!" (ZBP, L2638, NKZZF). //Biyá! rixt e farmáyew ast//

imperative n **1** *(dastur e zabán) (kárváže) berixt e farmáyew. //Dar "boro!"/ "Boro gomwo!," kárváže be rixt e farmáyew ast.//.* **2** *biderang; darbáyast; báyaste; darvá; andarbáy. //Án ciz ke biderang báyad be án pardázim zende mándan* [survival] *ast.//*

a moral imperative *Báyasteyi kerdári. //án ciz ke az didgáh e kerdár báyaste ast//*

imperatively (adv) *báyaste*

imperceptible adj *kamkam/ andak-andak/ xord conán ke be ásáni daryáfte nawavad. //degarguni ye andaki dar dareje ye garmá; degarguni ye andaki dar manewte* [opinion] *conán ke daryáftanaw dowvár báwad.//*

imperceptibly adv *conán ke daryáftanaw dowvár bovad.*

imperfect adj **1** *áhumand*, ákmand; bákásti; forudmand [<Pahlavi, ZBP, C6884 MK)]; kásti, "ce mánande mibinam to rá dar in záher e áráste va báten e kásti be án xamri ke buy e xow dárad." (ZBP, L1795 DB). //yek pácin** [copy] *e ákmand; dánewi* [knowledge] *forudmand*; daryáfti* [understanding] *forudmand*//.* **2** *(dastur e zabán) zamán e gozawte ye hamáregi. //zamánhá ye hamáregi dar zabán e Faránse.//*

imperfect n, **the imperfect** *(dastur e zabán) (gozawte ye) hamáregi. //"dáwtam soxan migoftam"/ "soxan migoftam." be zamán e (gozawte ye) hamáregi ast.//*

imperfection n **1** *áhu, "Ze piri do páy e man áhu gereft..." (SF); ák, kásti, " ce mánande mibinam to rá dar in záher e áráste va báten e kásti be án xamri ke buye xow dárad..." (ZBP, L1795 DB); forudmandi* [<Pahlavi, (ZBP, C6884 MK)]; //Pedaram hargez ák rá barnemitáft/ Pedaram hargez darbáre ye kásti ravádári neminamud* [tolerate]*//.* **2** *ák, áhu. //Tanhá áhu ye/ ák e náciz dar in parde xaráwi dar yek guwe ast.; ákhá ye/ áhuhá ye sáxtemáni ye án saráy/ xáne.//*

imperfectly adv *áhumandáne/ ákmandáne*

imperforate adj *bisuráx; ruse* [<Gilaki, ruse]. //parde ye duwizegi ye bisuráx/ ruse** [imperforate hymen]; *pend** [anus] *e bi suráx; pend* e ruse*//*

imperial adj **1** (**a**) *wáhanwáhi; wáhi; wahriyári; xosravi, pádewáhi. //káx e wáhanwáhi; negahbánán e/ pásdárán e/ noukarán e wáhanwáhi/ niru* [power] *ye wáhanwáwáhi; dádosetad e xosravi//.* (**b**) *wáhanwáhi; wáhi; wáháne. //rádi ye/ baxwandegi ye/ dastodelbázi ye wáháne* [generosity]*//.* **2** *dastgáh e andázegiri ye sanghá* [jewels]*, va ganjhá ye wáhi dar gozawte/ dar Engelestán. //yek gálon e/ pond e wáhi* [imperial galon/ pound]//

imperialism n *(biwtar xárdári) kiyávari* [farmánraváyi va bahrekewi az mardomi be sud e kewvar e xiw]*

imperialist n *(biwtar xárdári*) kiyávar*; zurgu va bahrekaw. //ravewhá* [policy] *ye kiyávari*//*

imperialistic adj *kiyávaráne*; bahrekew*

imperially adv *wáháne*

imperil v (**imperilled, imperilling,** (US) **imperiling; imperiled**) *dar bim afkandan. //Imeni ye kewvar be bim afkande wode bud/ dar bim bud.//*

imperious adj *barmanew va goxtáx; bartariju. //negáhi/ farmáni* [command]*/ adáyi* [gesture] *barmanewáne/ goxtáxáne/ bartarijuyáne//*

imperiously adv *//ferestádegán rá* [envoys] *bá barmanewi/ gostáxáne birun rándand.//*

imperiousness n *barmanewi; gostáxi*

imperishable adj *náfarsudani, nafarsud, "mapendár k-in niz nábudanist -- nasáyad kasi ku nafarsudnist." (ZBP, L6449 SF); náfarsávand; afarsávand* [<Pahlavi]; nábudnawodani. //káláhá ye nábudnawodani/ nafarsud/ náfarsudani; wokuh* [glory] *e afarsávan*/ náfarsávand.//*

impermanence n *gozaráyi; gozaráni; farsudani; farsávandi*

impermanent adj *gozará; gozarán; farsudani; farsávand*

impermeable adj *nátarává; rexnenápazir, xisnawodani. //wámeyi/ pardeyi* [membrane] *nátarává//*

impermissible adj *náravá, ánce ravá nabáwad, "va conán báyad ke zan rá taláq dahi u háyez nabáwad va con bá u gerdámade báwi ravá nabáwad u rá taláq dádan tá pák gardad." (ZBP, L123 TTT)*

impersonal adj **1** *(biwtar xárdári) xowk, sard. //sázmáni pahnávar va xowk; negáhi xire* [stare] *sard va xowk/ Agar be mardom zamán/ gáh dahand hamdigar rá bewnásand máye ye án migardad ke newast az*

sardi va xowki daráyad//. **2** *(biwtar be wiveyi pasandide) hamegáni, naviźe ye yek tan. //jostári na viźe ye yek tan//*

impersonally adv *xowk, sard*

impersonate v **1** *adá ye kasi rá darávardan; kár e kasi rá bázi kardan. //adá ye/ bázi ye xeili az xawáyágarán** [politician] *e benám rá mitavánad darávarad.//.* **2** *xod rá jáy e digari jázadan. //Hengámi ke dáwt xod rá jáy e yek afsar e ártew jámizad dastgir gawt.//*

impersonation n *be váźe ye piwin bázgardid. //Adá ye farbod** [president] *rá xub darmiyávarad.//*

impersonator *kasi ke adá ye digarán rá darmiyávarad; kasi ke xod rá jáye digarán jámizanad.*

impertinence n *luri, bestári, dorowti. //Delam az dorowtiyat/ bestáriyat behamxorde* [have enough of sth/ sb]*//*

impertinent adj, **impertinent to sb** *bestár; dorowt; lur (ZBP, C1088 FM). //soxanáni* [remarks] *dorowt; kudaki bestár/ lur; goftan e in ke hamiwe u dar laqzew bude ast bestáráne/ bestár ast//*

imperturbability n *xunsardi, árámi*

imperturbable adj *xunsard, árám; ánce rá ke be ásáni nataván áwoft. //Yeki az án ádamháyi/ mardománi xunsard bud ke hargez xawmgin va áwofte nemigawt.//*

imperturbably adv *xunsard, árámi*

impervious adj, **impervious (to sth)** **1** *rexnenápazir; nátarává. //In párce be áb nátarává-st.//.* **2** *rexnenápazir; ... ke kaykaw nemigazad. //Kasi ke dar barábar e xordegiri/ govááźe* [argument]*/ tars kaykaw nemigazad.//*

impetigo n *zardezaxm; wirinak (ZBP, L447 FM); wirine, "wirine, bosrháyi bovad ki bar sath e tan baráyad va... be guwt andar forunawavad." (ZBP, L5586 ZX)*

impetuosity n *wetábkári; wetábzadegi*

impetuous adj *wetábkár, wetábzade, ásime. //javáni wetábkár; raftári wetábzade; Sar e/ baráye conin ciz e kucaki az kár kenáre jostan* [resign] *newán e wetábzadegi va nádáni ast.//*

impetuously adv *wetábzade*

impetus n **1** **impetus (to sth/ to do sth)** *ján, jonbew, máye ye piwraft. //Án peimán ján e/ jonbew e tázeyi be dádosetad/ bázargáni dád.//.* **2** *niru ye ránande/ jonbew*

impiety n **1** *arji baráye xodá yá din dar cewm nadáwtan; nápársáyi.* **2** *kár yá soxani newángar e nápársáyi*

impinge v, **1** **impinge on/ upon** *kári oftádan; kárgar oftádan bar...; //(saxt) xáb bud/ xábálu bud va ává ye ráde*/ máwin rá ke be saráy resid hic nafahmid* [impinge on sb's consciousness]*//.* **2** *xordan be. //Xordan e bárán rá be zamin wanidam.//.* **3** impinge = encroach/ infringe *derázdasti kardan; "piyále peimá záhed, qarrábe porkon -- ey kutah ástinán, tá key derázdasti?" (Háfez); faráham fewordan, "sababhá ye sodde dah nou' ast... wewom án ke dar pahlu ye manfazi ámási oftad va manfaz rá faráhamfewárad." (ZBP, L5231 ZX)*

impingement n *kári oftádan; kárgar oftádan; xordan be; derázdasti; faráhamfewordan. [be* "impinge" *bázgardid]*

impious adj *kasi ke baráye xodá yá din arji darcewm nadárad/ nápársá*

impiously adv *nápársáyáne*

impish adj *jenni, toxs, toxm e jen*

impishly adv *con jen, toxs*

impishness n *jenni, toxsi*

implacable adj *darmánnápazir, bidarmán; riwedár; jáni. //bizári ye, xawm e/ hamestári** [opposition] *ye riwedár; dowman e xuni/ hamál* [rival] *e jáni//*

implacably adv *hamestár** [opposed] *e sarsaxt e án naqwe; hamestár* e naqwe tá páy e ján*

implant (v), **1** **implant sth (in sth)** *káwtan, newáxtan, newándan, "va jemá'ati ... bedidim ke emárat e kárizi mikardand va deraxti cand haminewándand, pas..." (ZBP, L7360 SR). //bávarhá ye dini dar maqz e kudakán newáxtan//.* **2** *peivand kardan; newándan; káwtan. //dar in ápang** [operation] *kárdpezewkán źáleyi/ vinoki** [lens] *novin (dar cewm) mikárand/ peivand mikonand.//*

implant n *peivand, newá, káwtan. //Mádde ye sáxtegi dar pestán káwtan//*

implantation n *káwtan; newáxtan; newándan*

implausible adj *bávarnakardani; wáyad nádorost; (doruq e) wáxdár. //dástáni/ baháneyi; bávarnakardani;/ baháne ye "nane kunam wal-e"; engáreyi* [theory] *wáyad nádorost.//*

implement[1] n *abzár. //abzárhá ye kewávarzi; mardomán e noxostin abzárhá ye xod rá az sang va ostoxán mitaráwidand.* [carve]*//*

implement[2] v *anjám dádan; bekár bastan, "va sepáh e manid in (ke) goftam kár bandid va womá ke kárdáránid..." (ZBP, L2065 TB). //naqweháyi, ravewháyi, barnáme ye vátáw** [reforms] *rá bekár bastan.//*

implementation n *anjám dádan; bekár bastan*

implicate v, **implicate sb (in sth)** *newán dádan ke kasi dar... (beviźe ágrefti** [crime]*) dast dárad. //Dowmanánaw kuwidand newán dahand ke dar ádamkowi dast dáwte ast; Saxt źarf dar án zaminecini* [plot] *dast dáwte.//*

implication n **1** **implication (for sb/ sth)** *guwe (zadan); payám e nehofte; darbezan divár to guw kon; harjá juri tarjome miwavad; //payámhá ye nehofte ye soxan e farbod** [president] *rá barresibarresi kardan* [study]*/ Agar "na" naguyid, báwad ke az án payám e nehofte ye "ári" bardáwt konand; "na" nagoftan newán e pazroftári tavánad bud.//.* **2** *(dar ágrefti* [crime]*) dast dáwtan/ dargir budan; Án dádrasi* [trial] *newán dád ke cand tan sarwenás* [major figure] *dar án ágreft dast dáwteand.//*

implicit adj **1** **implicit (in sth)** *puwide, nehofte. //engáwthá* [assumption] *ye puwide; bim dádani* [threat] *sarpuwide; patewi** [threat] *nehofte; darbáyastháyi* [obligation] *ke dar án peimán* [contract] *nehofte ast.//.* **2** *bi cunocerá ; jáy e porsew nist ke...; darbast; cewm-baste. //cewmbaste be tavánáyi ye womá bávar dáram.//*

implicitly adv *bi cunocerá/ cewmbaste kasi rá bávardáwtan*

implode v *dar darun tarekándan/ tarekidan; az darun forurizándan/ forurixtan*

implore v *lábidan; lábe kardan; xáhew kardan. //Lábide goft, "komakam kon!" Az kasi baxwew/ baxwáyew/ delsuzi lábe kardan; Az u xáhew kardand bemánad.//*

imploring adj *//negáhi lábe ámiz/ xáhewmand be u afkand.//*

imploringly *bá xáhew; bá lábe*

imply v (pt, pp **implied**) **1** *guwe zadan; sar e nax dádan; sarpuwide goftan; picide/ nehofte goftan; dar parde goftan. //Xámuwiyaw newán e pazroftári bud.; xordegiri darparde; Nemixáham az soxanam conin bardáwt wavad ke womá laqzideyid.//.* **2** *bigomán be donbál dáwtan; dar gero ye... budan; xod newángar e... budan; (dáwtan e) ázádi az hicruy newángar e pásoxguyi* [responsibility] *nist.; Hamin ke injá bude/ ámade xod newángar e án ast ke angizeyi dárad/ tá andázeyi delaw mixáhad.//*

impolite adj *ostáx*/ gostáx; tond; doźraftár. //Barxi mardom bed-in bávarand ke agar zani be otáqi/ xáneyi andaráyad va mardán az já barnaxizand/ nayistand newán e ostáxi* ast.//*

impolitely *gostáxáne*

impoliteness n *gostáxi*

impolitic adj *nábexradáne. //napaziroftan e piwnahádaw mitavánad nábexradáne báwad.//*

imponderable adj *násanjidani; násaxtani*

imponderable n *har ciz e násanjidani; ánce ke arjaw rá nataván saxt; násaxtani; arzyábi nawodani. //mehr/ ewq/ duwárm* va tavánmandi az cizhá ye násaxtani ye bozorg-and/ násanjidani hastand.//*

import[1] v, **import sth (from...); import sth (into...)** *kálháyi rá az... be... ávardan; bavardan*. [<Gilaki]. //Án kewvar báyad biwtar e máddehá ye xám e xod rá az birun e kewvar biyávarad; Ráde*há ye/ máwinháyi ke az źápon bedarun e kewvar ávardeand/ bavarde*; panir e bavardáti* az Faránse//*

import[2] n **1** *bavard [<Gilaki, bavardan]. //Bavardát* e xoráki ye Itáliyá az digar kewvarhá ye jahán; Jelo ye bavardát* e kálháá ye arzán e bigáne rá gereftan.//.* **2** *bavardát*. //bavardát* e zoqálsang; bar bavardát* e kálháá ye sáxt e bigáne báj bastan* [tariffs on]*; Jelogiri az bavardát*/ bedast gereftan e áyinnáme ye bavardát** [import controls]*//*

import[3] v, **import sth (to sb)** *baráye... arj dáwtan. //In degargunihá baráye ánán ce arji dáwt?//*

import n **1** *arj. //máyeháyi/ cemháyi* [matter] *kamarj//.* **2** *arj, axw = áxw (ZBP, C1057 FM). //arj e/ axw er nehofte ye soxanaw/ soxanrániyaw.//*

importance n, **importance (to sb/ sth)** *arj, arz, axw áxw. //arj e sátvun** [industry] *dar/ baráye hirbáni** [economy]*./ Arj e faráváni be án barnáme nahádand.; Máyeyi/ dástáni /cemi dárá ye arj e xawáyáyi** [political]*//*

important adj **1** **important (to sb/ sth)** *arjdár, porarj, bá arj, "... va yek kár e sotude va porarji rá nemitavánand anjám dád." (ZBP, L3088, TMK);"va aknun ke be yári ye xodá jonbew dar in báre barxáste mitavánim ham arjdári ye in zamine rá dorost báznamáyim." (ZBP, L4072 NKZZF); bánám, "va biyáram*

pas az in bejáy e xiw ánce bar dast e in mehtar ámad az kárhá ye bánám conán ke rasm e tárix ast." (ZBP, L583 TBH); námbordár, "har án kári ke báwad námbordár -- wahanwah mar mará farmáyad án kár." (ZBP, C4633, SF). //Áhangi/ ágáhiyi/ newasti porarj/ arjdár. Váxándan [cancel] *e án sefárew besyár arjdár ast./ Besyár arjdár ast ke án sefárew darzamán váxánde wavad./ Besyár arjdár ast ke dánewjuyán be hame ye án soxanránihá biyáyand.; Aknun be pul e biwtari niyáz dárand ammá arjdártar az án inke niyázmand e komak e derázáhang-and./ Baráye man arjdár ast ke womá biyáyid/ injá báwid.//.* **2** *arjdár, námbordáre, arjmand, domkoloft. //Áwkárá ádami námbordár/ arjdár bud.; Engár dar dam o dastgáh* [hierarchy] *e dálá** [company] *arji nadáwt.//*

importantly adv *arjdár ast ke*

importation n *bavardát*. //iráxt** [ban] *e bavardát* e dáruhá (ye xeradpuw* [narcotics]*)*

importer n *bavardár** [*bengarid be* "import"]. //*bozorgtarin bavardár* e tanbáku ye kewvar//*

importunate adj *pilegar. //yek gedá ye pilegar/ badpile; gedá ye sámere//*

importunately adv *pilegaráne*

importune v **1 importune sb (for sth)** *pile kardan; dast az sar e kasi barnadáwtan; tonbán e kasi rá darávardan. //Dast az sar e bestánkárán* [creditor] *barnadáwtan va* [*peivaste darxást e afzáyew e zamán e bázpardáxt kardan* [extend the period]//. **2** *(baráye ruspiyán) mardán rá be su ye xod kewidan; dastbardár nabudan; dast az sar e... barnadáwtan; velkon e dor* [<Vajguni, dor* (penis)*]/ kir nabudan/ Baráye pile kardan be mardán va xáhew e hamxábegi bá ánán bázdáwt wodan.//*

importunity n *pilegari. //az pilegari ye peivasteaw dar ranj-am.* [irritated]*//*

impose v **1 impose sth (on sb/ sth)** (**a**) *...bastan; ...nahádan; ...gozárdan; harjá juri tarjome miwavad. //tváni bar kasi bastan* [a fine]; *vacari* [sentence] *dádan; vacar e zendáni bar... dádan* [term of imprisonment]*; báj e biwtari bar báde va nuwábehá ye meimand bastan//.* (**b**) *bar... nehádan; bar... hamvár sáxtan; be duw e... nehádan; bar... bastan. //bezur bar mardomi farmán rándan* [impose one's rule]; *fosordegiháyi* [restriction], *keránmandiháyi* [limitations], *jerlougirháyi* [restraints] *bar dádosetad/ bázargáni* [trade] *nahádan.//.* **2 impose sth (on sb)** *bezur pazirándan; //bezur manewteyi* [opinion], *yá bávari* [belief] *rá be kasi pazirándan/ bezur andiwehá ye xod rá bar án goruh hamvár sáxt.//.* **3 impose oneself/ sth (on sb)** *bezur kasi rá be pazirew e... vádár kardan; harjá juri tarjome miwavad. //Bezur andiwehá ye xod rá bar án goruh hamvár sáxt./ Hargez nemixáhad sarbár e kasi wavad/ andiwe ye xod rá bar kasi hamvár sázad./ Páyán e hafte sarbár e má wod/ sar e má xaráb wod.//.* **4 impose on/ upon sb/ sth** *bá fewár... be dast ávardan/ gereftam; har já juri tarjome miwavad. //Omidvár-am sarbár e womá nabáwam, ammá miwavad wám nazd e womá bemánam?//*

imposing adj *cewmgir, bozorg, borz. //namáyi/ piwániyi* [facade] *cewmgir* [imposing]*; sáxtemáni bozorg; ádami bozorg/ manewi* [personality] *bozorg/ baráye* imposing person/ personality*, hardo niz, mitaván "borzu" rá bekár bord.//*

imposingly (adv) *bewiveyi, borz, cewmgir, bozorg*

imposition n, **imposition (on sb/ sth)** **1** *bastan bar...; //Bastan e báj bar ketáb máye ye afzáyew e cewmgir e bahá ye án ketáb gawt.//.* **2** *zuraki/ bá fewár bar... hamvár kardan; máye ye ranj/ saxti/ ázár. //Omidvár-am sarbár e womá nabáwam, ammá miwavad wám nazd e womá bemánam?//*

impossibility n *nawodani (budan). //az hic ruy natavánestan cewm e behbudi* [improvement] *dáwtan; Cizi ke az didgáh e xerad nawodani/ náraftani ast.//*

impossible adj **1** *nawodani, "ziyán e sevvom án ke baráye fársi farhang nevewtan nawodani mibud." (ZBP, L3992, NKZZF); "qeyremomken, yá mahál rá "nawodani" guyand." (ZBP, L4549, NKZZF); náraftani, "va javánán e kárnádidegán niz kárhá rafte ast, náraftani, tá xejel mibáwim...." (ZBP, L481 TBH); Az hicruy, "Begoftaw ke bá u bexubi beguy -- ke in árezu rá nabod hic ruy." (ZBP, L6529 SF); ruy nabudan. "bedu goft Pirán ke ey námjuy -- nadáni ke in ráy rá nist ruy. (ZBP, L6529 SF); ruy nadidan, "az u árezuhá ye pormáye juy -- ke kerdár e án rá nabinand ruy." (ZBP, L6501 SF). //baráyam nawodani ast piw az tasu* [o'clock] *ye hawt e wab ánjá báwam/ beresam./ Az hic ruy nemitaván áyande rá dorost piwbini kard.;/ Bávarnakardani ast/ Dástáni ast nawodani.//.* **2** *nawodani, besyár dowvár; az hic ruy. //sáni/ nahádi* [situation] *nawodani/ besyár dowvár;/ Pesarewán az hic ruy sarberáh nist* [impossible]*//*

impossible n *nawodani. //wir e morq yá ján e ádam xástan; ciz e nawodani xástan; kár e nawodaniyi kardan; be kári nawodani dast zadan//*

impossibly adv *nawodani. //kári besyár dowvar va nawodani//*

impostor n *kasi ke xod rá bedoruq jáy e digari já zanad.*

imposture n *xod rá bedoruq jáy e digari jázadan*

impotence n *sosti, nátaváni, piyádegi; bigádegi*, sosti, nátaváni, piyádegi*

impotent adj **1** *sost, conin goft, kin noureside bejáy- yeki zan gozin kardar o wod kadxodáy; be kár andarun náyźe sost bud -- delaw gofti az sost xodrost bud. (ZBP, L5930, SF); piyáde, "Dávud Beyg Bu Mohammad e Qázi mardi saxt fázel va nikuadab va niku-we'r bud valikan dar dabiri piyáde." (ZBP, L5753 TBH); nátaván; háj = háź (ZBP, C2476 FM). //Bedun e powetbáni ye farwin** [president] *az án goruh e gozin* [committee] *kári barnemiáyad/ án goruh e gozin piáde ast.//.* **2** *bigáde [<Pahlavi, ZBP, C7968 MK]*

impotently adv *sost, nátaván, piyáde; bigáde*, sost, nátaván, piyáde*

impound v **1** *bedád az án e xod sáxtan; bastan. //zamini/ sáxtemáni* [property], *kályi* [goods]/ *dáráki* [belonging] *rá bedád az án e xod sáxtan.//.* **2** *ráde*yi/ máwini rá ke dar jáyi rahá karde yá sag yá jánevari sargardán rá* [stray animal] *rá dar band negahdáwtan tá xodávandaw peidá wavad.*

impracticability n *nawodani, piwnaraftani*

impracticable adj *nawodani, piwnaraftani (ZBP, L1457 FM). //barnámeyi* [scheme] *piwnaraftani/ nawodani//*

impracticable adv *nawodani, piwnaraftani*

impractical adj **1** *nawodani, násudmand, nábexradáne. //Nawodani bud betavánim án xáne/ saráy rá yekmáhe besázim.//.* **2** *sost, "bekár andarun náyźe sost bud -- delaw gofti az sost xod-rost* [congenital] *bud." (ZBP, L5930 SF); piyáde, "Dávudbeyg Mohammad e Qázi mardi saxt fázel va niku adab va niku-we'r bud valikan dar dabiri piyáde" (ZBP, C5753, TBH); nátaván. //Mard e javáni az didgáh e dánewik zirak, ammá dar konew piáde/ sost/ nátaván.//*

impracticality n *piádegi/ sosti/ nátaváni*

impractically adv *piáde/ sost/ nátaván*

imprecise adj *nádorost; gong. //andiwehá ye, soxanán e, andáze (girihá ye) gong/ nádorost//*

imprecisely adv *nádorost; gong*

imprecision n *nádorosti; gongi. //váźegán e dátikáni** [legal terms] *rá nádorost/ gong bekár mibarad//*

impregnability n *rexnenápaziri*

impregnable adj **1** *rexnenápazir. //deźi rexnenápazir//.* **2** *(pendárin) wekastnápazir, ostovár; nirumand. //gováźeyi* [arguments], *padáfandi, niru ye powtibániyi* [reserve] *ostovár//*

impregnably (adv) *rexnenápazir*

impregnate v **1 impregnate sth (with sth)** (**a**) *xisándan, áqewtan, áqárdan. //ábi áqewte be namak//.* (**b**) *ágandan, áqewtan; harjá juri tarjome miwavad. //Pardeyi sarásar ágande az viźegihá ye manew e honarmand.//.* **2** *gownidan; gown dádan; ábestanidan; ábestan kardan*

impresario n *kixá* ye/ sarparast e bále, sangitá* [konsert]; namáyewxáne*

impress v **1 impress sb (with sth)** *cewm e kasi rá gereftan; kárgar oftádan; dar cewm e kasi ámadan, "zehi hammat ke Háfez rást az donyá va oqbá -- nayáyad hic dar cewmaw bejoz xák e sar e kuyat.". //Cewmandázhá ye in wahr hamiwe cewm e jahángardán e bigáne rá migirad/ be xod midárad.; Án doxtar cewm e xáneváde ye námzad e xod rá bá sarwádi* [liveliness] *va wirin zabániyaw* [humor] *gereft.* [impress]*; Taványi ye womá dar káretán cewm e má rá gereft.//.* **2 impress sth on/ upon sb** *jágozáwtan; newán bar jáy nahádan; já andáxtan/ oftádan. //Soxanánaw dar maqzam barjáy mánd.; Kixá** [manager] *arj e yáddáwt kardan e hame ciz rá be kármandán e daftar e xod* [office staff] *xub fahmánd/ tu ye kalleyewán forukard.//.* **3 impress sth (in/ on sth)** *já andáxtan; já oftádan; naqw andáxtan. //nerangháyi** [design] *dar mum andáxtan//*

impress n *newwán; já andáxtan; jáy e... oftádan; naqw andáxtan*

impression n **1 impression (on sb)** *kári oftádan; kárgar oftádan. //Noxostin soxanráni ye farbod** [president] *dar wenavandegán/ báwandegán* [audience] *saxt kárgar oftád./ bardáwt e náxowáyand padid ávardan* [unfavorable impression]//. **2 (impression (of sth/ doing sth/ that...)** *andiwe; bardáwt, gomán; manewni*. //Manewni* ye/ bardáwt e ruyehamrafte ye man az u án bud ke mard e xubi ast.; Áwkárá conin bardáwtam ke dárand donbálam mikonand* [be followed]; *Noxostin manewni* ye/ bardáwt e man az dabsár** [headmaster] *nou; Conin bardáwt miwavad ke saxtkuw ast.; "Hamiwe gomán mikardam womá parastár-id.", "Dar wegeftam ke az kojá conin manewni*/ bardáwti dar womá padid ámad."//.* **3** *bardáwt, gomán, harjá juri tarjome miwavad. //Wive ye rouwanáyi ye otáq conán ast ke ádam gomán mikonad otáq xeili bozorg ast.//.* **4 impression (of sb)** *adá ye kasi rá darávardan; Dánewjuyán dar wappási ye páyán e*

doureyi [end of the term party] *adá ye ostádán e xod rá xeili xub darávardand//.* **5** *naqw/ newán; já andáxtan; naqw andáxtan. //naqw e/ newán e bargi dar yek sangváre//.* **6** *cáp. //cáp e panjom//.* **7** **be under the impression that...** *gomán kardan. //Gomán kardam fardá miáyid.//*

impressionability (n) *narmi, naqwpaziri*

impressionable (adj) *narm, naqwpazir. //kudakáni dar sál e/ ruzgár e naqwpaziri; javánán e naqwpazir.//*

impressionism; Impressionism n **1** *(sabk e negárgari) manewni*garáyi; naqwgaráyi.* **2** *kasi ke adá ye digarán rá darmiyávarad.*

Impressionist adj *manewnigar*; naqwgará. //negárgarán e* [painters] *manewnigará*; kárhá ye manewnigaráyáne*/ naqwgaráyáne; namáyewgáhhá* [exhibition] *ye manewnigaráyi*//*

impressionistic adj *manewni*; naqwgaráyáne. //zandi pák/ yeksare manewni az án ruydád.* [impressionistic description]*//*

impressive adj *cewmgir. //yek jawn e, sáxtemán e, namáyew e cewmgir; ganjine ye negárháyaw/ pardeháyaw saxt cewmgir ast.//*

impressively adv *cewmgiráne*

impressiveness n *cewmgiri*

imprimatur n **1** *parváne ye rasmi ye cáp (az suy e kelisáye kátolik e rumi).* **2** *(pendárin) dasturi, parváne. //Dasturi ye xod rá baráye pazirew e barnámeyi dádan//*

imprint v, **imprint sth in/ on sth** **1** *naqw andáxtan/ zadan; ávawtan [zamán e aknun "ávis-" [<Pahlavi (ZBP, C7659 BF)]. //naqw e jáy e dast e xod rá dar sáru* [cement] *ye narm andáxtan//.* **2** *(pendárin) naqw bastan; ávawtan*. //rizekárihá dar maqzaw naqw baste.//*

imprint n **1** **imprint (in/ on sth)** *naqw, newán, jáy e...; ávis* [bengarid be* "imprint" (v)]. //*naqw e/ ávis e/ jáy e pá dar wen.//.* **2** **imprint (on sb/ sth)** *ávis*. //Roxsáraw ávisi* źarf az ranj dáwt/ minemud./ nám va newán e cápxáne (dar barg e noxost e ketáb/ náme)*

imprinting n *ávisew*; ávewtan [<Pahlavi ávewtan (ZBP, C7659 BF)] [ámuxtan e bacce az mádar nazd e jánevarán]*

imprison v, **imprison sb (in sth)** *zendáni kardan; be band kardan "va kas ferestád tá u rá be band kard." (ZBP, L318 TB); band kardan, "vazirán rá ce xatá didi ke band farmudi?" (ZBP, L3779 GS); be band dáwtan, "vagar xáhi be band e jávdán dár -- vagar xáhi berehne kon be bázár." (Vis o Rámin) (ZBP, L7733, VR). //Cand tan az áwubgarán* [rioter] *rá baráye áwubgari dar band kardand.; sáni* [conditions] *ke dar án mádarán e javán pák xod rá dar saráy e xiw dar band mibinand.//*

imprisonment n *zendán; dar band budan; band; zendáni budan. //be yek sál band/ dah sál band; be band e jávdán* [life sentence] *vacar yáftan//.* **life imprisonment** *band e jávdán "konun xáhi bekow xáhi beránam- vagar xáhi barávar didegánam; vagar xáhi be band e jávdán dár -- vagar xáhi berehne kon be bázár (ZBP, L7733 VR)*

improbability n **1** *nawáyáyi*. //nawáyáyi ye in ke báz dastgir wavad; dur ast ke báz dastgir wavad.//.* **2** *nawáyáyi*. //darbáre ye nawáyáyiháyi* con láxiz* [flood] *va zaminlarze negarán nabáw.//*

improbable adj *nawáyá*. //andiweyi, ruydádi, hudeyi nawáyá*; hic cewmam áb nemixorad* [improbable] *ke nerx e bikári káhew yábad.//*

improbably adv *nawáyá**

impromptu adj, adv *zudandáz, biámádegi. //yek soxanráni ye zudandáz; yek hamáyew e zudandáz bá ruznámenegárán* [new conference]*; zudandáz/ biámádegi soxanráni kard.//*

impromptu n *zudandáz. //zudandázi ye kár e Bethoven//*

improper adj **1** *nádorost, bad. //kárbord e nádorost e yek abzár/ váźe/ dáru//.* **2** *náwáyest, bad, náwáyande, "va dar jáhá ye náwáyande va dar miyán e wuxihá va bá goftoguháhá ye sabok án rá nayávard." (ZBP, L4088 NKZZF). //Dar áyin e xáksepári xande va wuxi náwáyande/ náwáyest womorde miwavad.//.* **3** *náwáyest; nekuhide, áhu, "ke áhust bar mard, goftár e zewt -- to rá andar áqáz bud in serewt." (ZBP, L3192 SF); ravewhá ye áhu/ náwáyest dar soudágari* [business practices]*//*

improper fraction *barxe ye nárástin, con 699/ 69*

improperly adv *náwáyest, bad, náwáyande*

impropriety n **1** *nádorosti, áhu, náwáyesti; náwáyandegi. //bázjuyi/ barresihá newán dád ke kár e nádorosti anjám nawode//.* **2** *nádorosti, áhu, náwáyandegi, náwáyesti*

improve v **1** *behtar wodan/ sáxtan; nik wodan/ gardánidan; rást istádan, "va az zamin nabát berost va hame ye deraxtán mive barávard va bárdár gawt va kár e jahán rást beyistád." (ZBP, L218, TB); rást gardánidan, "zabán e Pársi va pirástan e án az ákhá yeki az xásthá ye má bude.". nik wodan/ nik gardánidan, besanjid bá "nikipazir"* [improvable]. *"nikipazir" ["esláhpazir", "esláh wodani"] rá guyand."(ZBP, L3995 va L4542 NKZZF). //káraw kamkam (dárad) behtar miwavad/ rást miyistad.; Kamkam dárad beh/ tandorost migardad.; Diván e peik* [post office] *bar án ast cuni ye kár e xod rá behtar sázad.; Bárvari* [fertility] *ye xák bá bekár bordan e angalkow* [insecticide] *xeili behtar gawte ast.; Saxt kár kartd/ xánd tá zabán e Rusiyaw rá behtar sázad/ rást gardánad.; Yek gard e raxtwuyi ye nou va behtar//.* **2** **improve on/ upon sth** *hude ye behtari be dast ávardan/ kár e xod rá behtar gardánidan; Rudast e... zadan/ ávardan. //Án duwize ye/ doxtar e Cini hude ye behtari az do ye yeksad metr e piwin e xod bedast ávard/ rudast e do ye piwin e xod zad. Tákonun rudast e in dastávard zade nawode/ tákonun kasi dastávardi behtar az in nadáwte* [improve on an achievement]*//*

improvement n **1** **improvement (on/ in sth)** *behsázi, behtar sáxtan; behbud dádan; nik gardánidan. //Sán e/ nahád* [condition] *e kár rá be wiveyi áwkárá/ cewmgir behtar sáxtan; behbud e andak, áhest áheste dar sanjew bá parhib* [model] *e sál e piw.; behbud e andak e ábohavá; hanuz ham/ Báz ham jádárad zabán e Engelisiyetán behtar gardad.//.* **2** *behsázi; sázandegi. //behsázi ye saráy; barnáme ye behsázi ye/ sázandegi ye ráhhá//*

improvidence n *harzi, bi andiwegi baráye áyande; bi áyandenegari*

improvident adj *harz, bi andiwe baráye áyande; bi áyandenegari*

improvidently adv *harz, bi andiwe baráye áyande; bi áyandenegari. //báddasti; pul e xod rá harz hazine kardan//*

improvisation n *zudandáxtan; bi ámádegi ... kardan*

improvise v **1** *zudandáxtan; bi ámádegi... kardan. //Navázande ye piáno musiqi ye xod rá farámuwid/ farámuw kard va nágozir áhangi nou andáxt; yek soxanráni ye zudandáz.//.* **2** *zud andáxtan; sardasti dorost kardan. //Con máddehá ye darbáyast rá dar dast nadárim nágozir báyad zud andázim/ az ánce dar dastras ast sardasti cizi besázim./ cáwti bá wetáb va zudandáz//*

imprudence n *nasanjidegi, nábexradánegi, divánegi*

imprudent adj *nasanjide, nábexradáne, //divánevár; Piw az in ke kár e digari be womá piwnahád wavad kenárejuyi az káretán nasanjide/ nábexradáne ast//*

imprudently adv *nasanjide, nábexradáne, divánevár*

impudence n *lurt (ZBP, C1088); wuxcewmi, luli, gostáxi, bi ázarmi. //Az luriyat/ wuxcewmiyat delam behamxorde.//*

impudent adj *bestáx, bestár, lur (ZBP, C1088 FM); wuxcawm, "wanidam ke sar az farmán e malek bázad va... wuxcewmi kardan..." (ZBP, L3480 GS); luli, "faqán kin luliyán e wux e wirinkár e wahráwub -- conán bordand sabr az del ke Torkán xán e yaqmá rá." (Háfez); bi ázarm, lul (ZBP, C3753 FM); kaluk (ZBP, C5118 FM). //yek bacce ye cewm sefid; niwxandi, porsewi bi ázarmáne.//*

impudently (adv) *biwarmáhe, biázarmáne, gostáxáne*

impugn v *badgománi namudan; badgomán budan. //darbáre ye angize* [motives] *ye kasi badgománi namudan//*

impulse n **1** (**a**) **impulse (to do sth)** *angizew, kárang* [baráye riwe be "3" bengarid.]; Angizewi/ kárangi* nátávaste** [irresistable] *dar u padid ámad ke u rá bebusad.; Angizewi/ kárangi rá bázdáwtan; dar barábar e angizewi páydári kardan/ táb ávardan.//.* (**b**) *kárang*. //mardi/ ádami kárangi*//.* **2** *takán, hol. angizew, ján. //be gostarew e sátvuni** [industrial expansion] *ján baxwidan//.* **3** *kárang* [besanjid bá kárangan (Sanskrit)]* [stimulating force]. *//káranghá* ye pei//.* **4** **on impulse** *kárangi*; nágahán va bi andiwe; nayandiwide va bibarnáme; nasanjide; viri. //Kárangi*/ nágahán va bi andiwe/ viri vákubar*/ telefon rá bardáwte be xáharam dar Ostráliyá zang zadam.//*

impulse buying *xarid e kárangi*; xarid e nasanjide va bi andiwe.*

impulsion n, **impulsion (to do sth)** *angize, kárang* [besanjid bá "kárangan" (Sanskrit)]. //Kárangi* baráye goriz va sáxtan e yek zendegi ye novin.//*

impulsive adj *kárangi* [bengarid be* "impulsion"*]. nasanjide va biandiwe. //mardi kárangi; soxani nasanjide va bi andiwe, áhangi* [decision] *kárangi; nasanjide va bi andiwe/ kárangi* zadan be cák e jáde.* [departure]*//*

impulsively adv *kárangi*/ nasanjide va bi andiwe vákonew kardan/ raftár kardan.*

impulsiveness n *kárang; biandiwegi; nasanjidegi*

impunity n, **with impunity** *imeni az pádafre* [punishment]*; imeni az ásib. //Nemitaván dád rá zir e pá nahád va imeni az pádafre dáwt.//*

impure adj **1** *áhid; palwt; nák (beviże dar raftár e hamxábegi). //andiwehá ye, angizeháye palawt; kárhá ye áhid/ nák//.* **2** *palawt, áhid, álude.* **3** *nák, zif, zifán (ZBP, C6962); násare, "Yár mafruw bedonyá ke basi sud nakard -- án ke Yusef be zar e násare befruxte bud." (Háfez). //ayoxwost e/ yuwost e/ felez e násare/ nák/ zifán//*

impurity n **1** *áhidi, palawti, náki.* **2** *násaregi, náki, zif. //násaregi rá az sim zodudan//*

imputation n *be kas e digari bastan; be gardan e digari andáxtan; váxándan. //be kasi bastan; be gardan e... andáxtan; váxándan/ Gonáh rá be gardan e... andáxtan; gonáhi be kasi bastan//*

impute v, **impute sth to sb** *be kas e digari bastan; be gardan e digari andáxtan; váxándan. //Wekast e zendegi ye zanáwuyiyaw rá be gardan e zanaw andáxt va máye ye án rá kutáhihá ye hamsaraw dánest.//*

in[1] *band e kárváże.* **1** *dar, "dar xáne agar kas ast yek harf bas ast."; "dar ráh e ewq marhale ye qorb o bo'd nist -- mibinamat ayán o do'á miferestamat." (Háfez); "duw vaqt e sahar az qosse nejátam dádand -- vandarán nime ye wab áb e hayátam dádand." (Háfez); tu; bá; be, "va se ruz be dámqán bud..." (ZBP, L2609 AT); "va Weyx rá sonnat conán budi ke az xáne be áftáb birun ámadi..." (ZBP, L2660 AT); "nadidam xowtar az we'r e to Háfez -- be qor'áni ke andar sine dári." [In "be qor'án" na be maini* [meaning] *ye "sougand" be qor'áni ke dar sine dári nist. va hamáná maini ye án in ast ke dar qor'áni ke dar sine dári, niz cizi xowtar az we'r e to yáft nemiwavad." [gozárew e zabáni az M. Moqaddam]. //qáwoq-cangálhá dar kewo ye báláyi ast./ nemitavánam qahve rá bá wir bexoram/ benuwam.; Dar e xábxáne/ otáq e xáb rá báz karde/ gowude tu raft.; kudakán kenár e rudxáne/ be rudbár bázi mikardand ke yeki az ánán sor xorde be rud oftád.; Dar báz wode pedaram tu ámad/ andarámad//.* **2** *xáne, dar xáne, sará. //Má ke soráqewán raftim/ soráq gerefti hic kas (dar) xáne/ sará nabud.; biwtar (e ruzhá) tasu* [o'clock] *ye 7 sar e kár ast/ xáne ast.; Bebaxwid kixá** [manager] *emruz sar e kár nist.//.* **3** *(baráye kárván dudi, masráde*/ otobus) dar istgáh. //Tasu ye wew báyad dar istgáh báwad* [It is due in at...]*; be istgáh ke residim kárván dudi dar istgáh bud.//.* **4** *az kewtzár be anbár/ soturxáne; //gáván bezudi az carágáh be soturxáne miáyand tá wirewán rá beduwand.; baráye ávardan va anbár kardan e gandom be komak niáz dárim.//.* **5** *(baráye avarkár** [tide]*) be bálátarin marz e (xod residan); //Tasu ye yek ast va avarkár* báyad bálá ámade báwad.; Avarkár bálá ámade yá dárad miravad?/ Baxt be man ru karde- dar baxtázmáyi yek ráde* ye/ máwin e nou bordam//.* **6** *(baráye náme) residan; daryáft wodan. //darxástnámehá* [applications] *báyad tá siyom e farvardin reside báwad.; darwihá** [entries] *báyad tá bámdád e dowanbe daryáft wode báwad.//.* **7** *beásá* [fashionable] *wodan; mardompasand wodan; harjá juri tarjome miwavad. //Dámanak* [miniskirt] *báz dárad be bázár miáyad.//.* **8** *dar bázár yáft wodan; tutfarangi hicgáh baráye zamán e derázi dar bázár nemimánad.; Aknun máhi ye ázád e táze* [salmon] *dárid?//.* **9** *sar e kár ámadan; kumal** [party] *e kár pas az jang ruy e kár ámad./ Farwin** [chairman] *e báwgáh az sál e 1960 sar e kár bude.//.* **10** (**a**) *(dar tapkáye*/* cricket*) va mánand e án) (dar varzewhá (kodangzadan* [batting]*) Hameaw dah pál** [minute] *bud ke tup mizad, ammá Ardawir zade birunaw ránd.//.* (**b**) *(celtapká*/* tennis*) tu ye meidán oftádan. //Tup e noxostinaw tu ye meidán bud.//.* (**c**) *baráye tup (dar pátapká*/* football*, va mánand e án) tu ye darváze oftádan. //Tu ye darváze ast- yek bár darváze rá bázkardeyim!//.* **11** *(baráye zoqál sang va hizom) suxtan, rouwan budan. //Xáne ke resdim átaw hanuz rouwan bud.//.* **12** (**a**) **be in for sth** *(anáyin) cewm beráh e kasi budan; sar e ráh e kasi budan; dar piw dáwtan. //Takáni zewt/ wegefti bozorg cewm beráhaw ast.; Gománam tufáni dar piw dárim.//.* (**b**) *jozv e... budan; hanbázi kardan; bázi budan. //Dar in dast ganjafe/ bargbázi* [playing cards] *bázi mikoni?; Man dar do ye hezár metr hastam.//.* **be/ get in on sth** *(anáyin) jozv e ... budan; hanbázi kardan; ágáhi dáwtan. //Rázaw rá midáni?//.* **be (well) in with sb** *bá kasi dust e jánjáni budan. //Bá kixá** [boss] *dust e jánjáni ast.//.* **have (got) it in for sb** *bákasi kine dáwtan/ kinetuzi kardan/ kine tuxtan. //Án ámuzegár hamiwe bá man kine dáwte.//.* **in and out (of sth)** *gáh darun va gáh birun e jáyi budan. //Sarásar e sál bárhá darbimárestán xábide va báz be xáne rafte.//.* **the in-place to go** *jáyi ke rasm wode hame ánjá beravand.//.* **an in-joke** *wuxi ye goruh e viże ye kucaki (ke tanhá xodewán midánand yá az án xowewán miáyad.)//*

in[2] (particle) **1** *(newángar e já ast) dar. //Borztarin kuh dar jahán; kewvari dar Áfriqá; Dar rustá ye kucaki dar Hendustán miziyad/ zendegi mikonad./ Bozorgtarin maqáze ye wahr/ maqáze dar wahr.; ádáháyi dar zeráh** [ocean] *e árám; kudakáni ke dar kuce bázi mikonand. Yek tekke abr ham dar ásemán nist.; dar estaxr wená kardan; dar guwe ye otáqi istádan (besanjid: sar e kuce istádan); tu ye kewo ast.; Án rá dar*

ruznáme xándam.; Mitaváni sage rá dar peikare bebini?//. **2** *dar. //dar bestar deráz kewide budan* [lying in bed]*; dar bestar newastan* [sitting on the bed] *dar sandali/ newim e dastedár newastan; kelid rá dar qofl begozár/ báz neh; sigári dar dahánaw; tu ye/ dar dastat/ tu ye jibat ce dári?//.* **3** *(newán e jonbew ast) dar/ tu ye cizi. //qalamaw rá dar jouhar zad* [dip in]; *dar átawaw andáz/ biyandáz; savár e rádeaw*/ máwinaw wode raft./ yek-hafteyi ámáde xáhad bud./ Se-hafteyi ránandegi ámuxt.//.* **4** *pas az "ma-" yá* "first" *yá* "last" *va mánand e án bekár miravad) harjá juri tarjome miwavad. //Sálhá-s nadideamaw.; In noxostin/ tanhá námeyi-st ke dar dah ruz e gozawte daryáft kardam.//.* **5** *//haft ruz (dar) hafte; se kilo dar yek man; ruyehamrafte.; bepedaraw mimánad/ engár pedaraw rá dar u mibinam.//.* **6** *(newán e barxe/ nerx) dar...; baráye...; az...; //wibi* [gradient/ slope] *e yek dar panj/ báj* [tax] *bastan be nerx e bist tomán baráye har sekke ye Pahlavi/ Yeki az dah tan goftan, panir e bolqári rá biwtar dust dárand.//.* **7** *...puwide; ...puw; bá...; harjá juri tarjome miwavad. //źendepuw* [in rags]*; mardi koláh besar; zan e sepidpuw; dar jáme ye yeknaváxt* [uniform]; *dar jáme ye sugvári* [mourning]; *siyáhpuw/ varhame* [in disguise]; *zereh bartan/ zerehpuw* [in armor]; *bá kafw e páwne boland; bá pirhan e abriwomi//.* **8** *newángar e zistbum e cehrik** [physical surroundings] *yá sán* [condition] *e birun e saráy. //dar/ zir e bárán/ zir e áftáb/ dar sarmá birun raftan//.* **9** *(newángar e rixt, áráyew, candi) dar, be. //matali* [a novel] *dar se baxw; goruh goruh istádan; raj be raj newastan; muyaw rá be rixt e domasbi baste; pardehá ke lábelá/ cinvácin* [in folds] *ávixte/ hezárán/ hezárán hezár jahángardáni ke baráye didan e án tandis/ árámgáh beraj istádeand.//.* **10** *(newángar e miyánji, abzár, mádde/ mátak) dar, be, bá. //be Hendi soxan goftan; payámi rá be ramz nevewtan; bá xodkár/ jouhar/ medád nevewtan; be kaźvát** [italics]/ *kalvát** [capitals] *cáp wode./ kutáh soxan cizi rá goftan; dar cand váźe cizi rá goftan* [in a few words]*; boland/ boland-boland soxan goftan; dastádast pardáxtan* [in cash]; *bá cek pardáxtan//.* **11** *(baráye ávardan e nám e kasi) harjá juri tarjome miwavad. //Bá raftan e Huwang yek ámuzegár e dareje ye yekemán rá az dast dádeyim.; Firuz berásti máye ye dard e sar ast/ yek áwubgar e rástin ast* [*Firuz* is a real trouble-maker]*/ Hamiwe dust e xub e to hastam.//.* **12** *az didgáh e; harjá juri tarjome miwavad. //Dar xánew az digarán pas ast ammá az didgáh e dánew engárew/ womár xeili az hame jelo ast.; bozdel/ kasi ke toxm nadárad.* [lacking in courage]. */hamzur; kewvari tavángar az didgáh e mádehá ye káni/ kewvari ke mádehá ye káni ye nácizi dárad.; kur/ nábiná az yek cewm/ be derázá ye, be źarfáye do metr, be abarzeh* [diameter] *e yek metr.//.* **13** *(newángar e piwe yá kár e kasi ast) harjá juri tarjome miwavad. //dar niru ye zamini/ daryáyi/ haváyi; dar kár e dádosetad, bime, márád*/ kámpiyuter/ ruznámenevisi; sarásar e zendegiyaw dar kár e xawáyágari** [politics] *bude./ dar jang kowte wode; hengám e raháyi dádan e kudak xenikide** [drowning] *nazdik bud ján e xod rá az dast dahad.//.* **14** **in that** *con, zirá. //kár rá be dast e baxw e viźe* [privatization] *dádan sudmand ast, zirá máye ye cewmhamcewmi miwavad.//*

in[3], **the ins and outs (of sth)** *xam o cam e kári rá dánestan; //Sálhá-st injá-st va az inru báyad tá konun xam o cam e kár rá bedánad.//*

in-[1] (pref) **1** **in-**, *va* **im-** *piwvand ast va bá kárváźehá serewte va námváźe misázad, con* "intake"/ *gosárew,* "imprint"/ *naqw.* **2** *(bá námváźehá serewte kárváźe misázad) harjá juri tarjome miwavad. //*"inflame" *be átaw kewidan/ kewide wodan/* "imperil" *dar bim afkandan//*

in-[2] (also **il-, im-, ir-,**) *piwvand (setáy, band e kárváźe va námváźe misázad); ná... con "námard; bi..., bizan; bikarán; a-, con apos(bi pesar/ bifarzand); amordád; aná-, con "anáhid"; anuwahraván; na-, namir; nadid; á-, con áhu.*

-in *(námváźehá ye serewte misázad) (kohne wode) (beváźehá ye digar beviźe kárváźe afzude wode, newángar e kár e goruhi ast.). //Ámuzewhá ye goruhi* [teach-ins]; *bastnewini* [sit-in]//

in *kutáh wode niz berixt e "newáne ye* [symbol] = *inc*/ inch. //*bolandi ye in miz 3 fut o* 5 *inc ast.*

inability n, **inability (to do sth)** *nátaváni dar anjám e kári. //nátavániyaw darf daryáftan e dánew e womár.//*

inaccessibility n *nadastrasi; dastnáyáftani; kutáhdasti*

inaccessible adj, **inaccessible (to sb)** *nadastras; dastnáyáftani; kutáhdast; dast e kutáh, "Made náxub rá bar xáteram ráh -- bederázá nápasandam dast e kutáh." (Nezámi) .//guwe ye denji* [retreat] *kuhestáni va nádastras. Xeili kár dáwt va azinru dánewjuyánaw hic be u dastrasi nadáwtand./ (pendárin) engárehá ye farzáni/f alsafi na darxor e daryáft e mardom e hanjár.//*

inaccessibly adv *nadastrasi; dastnáyáftani; kutáhdasti*

inaccuracy n *nádorosti, laqzewnáki*. //laqzewnáki* tá marzi ke paziroftani nabáwad./ Dar in gozárew candán laqzew hast ke báyad án rá báznevewt.//*

inaccurate adj *nádorost; laqzewnák. //gozárei, sdoxani, zandi* [description] *laqzewnák*
inaction n *bikonewi; nákonewvari [M. Moqaddam]*
inactive adj **1** *law, tanbal; nákonewvar [M. Moqaddam]. //Agar candán tanbal/ nákonewvar nemibudi candán farbeh nemiwodi./ Barxi jánevarán hengám e ruz nákonewvar-and.//.* **2** *carxowti/ máwini nákonewvar//.* **3** *nákonewvar. //hamvandán e nákonewvar e anjoman e musiqi* [music society]*//*
inactivity n *bikári, nákonewvari, nákonewmandi. //Estár** [holiday/ vacation] *nabáyad be maini** [meaning] *ye bikári/ nákonewvari báwad.//*
inadequacy n **1** *forudmandi* [<Pahlavi, (ZBP, C6884, MK)] nábasandegi, kami, nátaváni. //forudmandi ye*/ kami ye sarmáyeháyemán/ máyeháyemán.; forudmandi* ye xiw rá daryáftan/ dánestan* [realize]*//.* **2** *ák, sosti, nátaváni, forudmandi*. //ákhá ye/ forudmandihá* ye dastgáh e ráygiri ye konuni.//*
inadequate adj **1** *kam, nábasande; forudmand* [<Pahlavi, (ZBP, C6884, MK)]; ostovárkárihá* [precaution] *ye imeni* [safety] *ye pák forudmand*. //tuwe* [supplies] *ye darámad e, ámádegi ye kam/ forudmand*.//.* **2** *nátaván; náostovár. //dar barábar e yek gereftári ye dowvár/ porsemán e dowvár nátaváni nemudan/ xod rá nátaván yáftan.*[feel inadequate]*//*
inadequately adv *ákmand, sost, nátaván, forudmand**
inadmissibility n *náraváyi; násezávári*
inadmissible adj *náravá; násezávár; nápaziroftani, nahewtani. //gováh e nápaziroftani//*
inadmissibly adv *náraváyáne; násezáváráne*
inadvertence n *nayandiwidegi, nasanjidegi, náxástegi*
inadvertent adj *nayandiwide, nasanjide, náxáste. //laqzewi, afkanewi* [omission] *náxáste//*
inadvertently adv *náxáste. //Náxáste be kas e digari zang zad/ telefonid*/ vákuyid*//*
inadvisability n *nábexradánegi; ráh nadidan, "yeki án ke peimán wekastan ze wáh -- bozorgán e piwin nadidan ráh." (ZBP, L6560, SF)*
inadvisable adj *nábexradáne; ráh nadidan, "yeki án ke peimán wekastan ze wáh -- bozorgán e piwin nadidan ráh." (ZBP, L6560, SF). //Wekar/ qand e faráván dar xorák* [diet] *e xod xordan nábexradáne ast.//*
inalienable adj *jodáyinápazir; násetadani. //awá ye/ haqq e násetadani//*
inane adj *puc, az ruy e nádáni; kánáyáne; bádrom/ bádram. //soxai, porsewi kánáyáne/ az ruy e nádáni/ bádrom; goftoguyi* [conversation] *yáve//*
inanimate adj **1** *biján; barbaste. //Sang az barbastegán ast.//.* **2** *biján, bihál, biramaq. //goftoguyi biján/ biramaq//*
inanity n **1** *puci, kánáyi, nádáni, celi, bádrom/ bádram.* **2** *carand, carandoparand; xariyat; yáve*
inapplicable adj, **inapplicable (to sb/ sth)** *na darxor e...; na wáyán e...; //Án áyin-náme na darxor e in sán/ nahád ast.//*
inapplicably *na darxore...; na wáyán e...budan*
inappropriate adj, **inappropriate (to/ for sb/ sth)** *nábejá; náwáyest; nábáb; na barjáy, "va bá hame honar jahd kon tá soxan bar jáy guyi ke soxan e nabarjáy agar ce xub guyi zewt namáyad." (ZBP, L6725 QN). //soxani na barjáy; námi nadarxor; gáhi/ dami nawáyest; jámeyi nádarsor/ náwáyest baráye hengámi viže/ Dar in gám pádarmiyáni/ miyánjigari* [intervene] *ye má engár nabarjáy ast/ nábejá-st.//*
inappropriately adv *//jámeyi náwáyest baráye áyin e xáksepári bar tan dáwtan.//*
inappropriateness n *náwáyestegi*
inapt adj *nábejá; náwáyest; násudmand. //soxani, porsewi nábejá; tarjomeyi nádorost.//*
inaptitude n, **inaptitude (for sth)** *náwáyestegi, nábejáyi, násezávári*
inaptness n *náwáyestegi, nábejáyi, násezávári*
inarticulate adj **1** *nátavani dar bázgoftan; bizabán; zabánbaste; kutahzabán. //womárwenási* [mathematician] *zirak ammá kutahzabán//.* **2** *gong. //soxanrániyi gong. //goftári, áváyi gong; gong va menmen soxan goftan//.* **3** *gong va menmen soxan goftan.* **4** *bizabán. //Kárháyaw be zabán e bizabáni faryádi baráye darxást e komak bud.//*
inarticulately adv *bizabánáne*
inarticulateness n *bizabáni*
inasmuch as (conj, *peivandváže*) *(beáyin) con; tá ánjá ke. //Con dar Dánmark záde wode Dánmárki ast ammá dar cehelsálegi wahrvand e Espániá gawt.//*

inattention (n) *biparváyi, "va kasi rá joz parvá ye ján e xod nabud.". //Kári ke az ruy e biparváyi be rizekárihá tabáh gawte*. [marred]//
inattentive adj, **inattentive (to sb/ sth)** *biparvá. //biparvá be niyáz e digarán//*
inattentively adv *biparváyáne*
inattentiveness n *biparváyi*
inaudible adj *náwanudani; nárasá. //nárasá/ náwanudani soxan goftan//*
inaugural adj *bázgowáyi. //soxanráni ye bázgowáyi* [inaugural speech]//
inaugurate v <u>**1**</u> **inaugurate sb (as sth)** *bá áyin e viże... rá be mardom wenásándan; áqázidan; bá áyin e viże farbod** [president] *rá be mardom wenásándan; Dar máh e Ázar bá áyin e viże farbod* gawte be mardom wenásánde miwavad/ farbodi* rá miyáqázad/ áqáz mikonad.//.* <u>**2**</u> *bázgowudan; bázgowáyi kardan. //soxanráníyi, sázmáni, barnámeyi rá bázgowudan; Wahrdár deże nepewt** [library] *e wahr rá bázgowud.//.* <u>**3**</u> *áqázidan. //Havápeimá ye* "Concorde" *ruzgár e novini rá dar (tárix e) havápeimyi áqázid.//*
inauguration n *bázgowáyi, áqáz, bá áyin e viże áqázidan; áqázew. //áyin e viże áqáz e kár e farbod** [president]; *áyin e áqázew e farbod*; soxanráni ye áqáz e kár e farbod*; soxanráni ye áqázew e farbod*//*
inaugurator (n) *áqázgar, bázgowáyande*
inauspicious adj *wum, wumpei, "bediván nevewtand manwur e vey -- ze zewti bozorgi wod án wum-pei." (ZBP, L4740 SF); sabzpá; kalak/ kalek [<Pahlavi, (ZBP, L790 MK)], "z-in mixori gardi malek -- z-án mixori divi kalek" (ZBP, C5043, FM, Moulavi); nekuhide-pei, badáqáz, "án doxtar e xojaste axtar e sefid baxt e nikpei rá badáqáz va nekuhidepei womordand." (ZBP, L7550 DTH); marxwe (ZBP, C6067); badaxtar, "ke rá az pas e parde doxtar bovad -- agar táj dárad badaxtar bovad." (ZBP, L6284, SF); náfarxonde. //hengámi* [occasion]*, ruydádi* [event]*, didári wum, kalek/ badaxtar.//*
inauspiciously adv *náfarxonde*
inauspiciousness n *náfarxondegi*
inboard (adj, adv) *daruni, darun e qáyeq yá havápeimá. //ási daruni* [inboard motor]//
inborn adj *mádarzád, mádarzádi, ásnide* [<Pahlavi, (ZBP, C2217 BF)]. //arvandi* [talent] *ye ásnide*/ mádarzádi dar musiqi; náhanjári ye mádarzádi/ ásnide* ye suxtosáz* [metabolism]//
inbred adj <u>**1**</u> *mádarzádi, ásnide* [<Pahlavi, (ZBP, C2217 BF)]; xiwkári* [duty] *dar xunaw ast./ xiwkáriwenási ye ásnide*//.* <u>**2**</u> *hamxun; toxmkewi ye/ zádorud e hamxun* [inbreeding]. *//Bini ye deráz e in saghá yek viżegi ast ke az hamxuni/ az zádorud e hamxun/ toxmkewi ye hamxun padid ámade.//*
inbreeding n *toxmkewi ye/ zádorud e hamxun. //náhanjárihávi ke az toxmkewi ye/ zádorud e hamxun padid ámade.//*
inbuilt adj *bengarid be* “Built-in” (build).
Inc; inc *kutáhwode, dar Ámriká, baráye* "Incorporated". *dádkarp*. //Dáruxánehá ye dádkarp* e Sandoz//*
incalculable adj <u>**1**</u> *biwomár, "wanidam ke az táziyán biwomár -- sepáhi hame rox be kerdár e már (SF); "ke bimar sepáh ast piw-andarun -- hame jang rá dast woste be xun." (SF); biandáze. //be nám e/ áváze ye kasi ziyáni bimar resándan//.* <u>**2**</u> *piwbininápazir. //kasi ke xiw-piwbininápazir ast; ádami damdami//*
incalculably adv *piwbininápazir ast; damdami*
incandescence n *táftegi, taftegi*
incandescent adj *táfte, tafte*
incandescent lamp *ceráq e mahtábi*
incantation <u>**1**</u> *afsun, nirang. //baráye uwtánhá* ye ahrimani* [evil spirits] *afsun/ nirang xándan* [chant incantations]//. <u>**2**</u> *afsun (kardan); jádu (kardan); nirang (xándan)*
incapable adj <u>**1**</u> **incapable of sth/ doing sth** *natavánestan; nátaván. //Engár baccehá az hicruy nemitavánand árám bá hamdigar kár konand.; Doruq natavánestan goftan; hamdardi/ delsuzi* [sympathy] *natavánestan kardan.//.* <u>**2**</u> *nátaván; forumánde. "dowman con az hame hilati forumánad -- selsele ye dusti bejonbánad." (ZBP, L3800 GS); "Samand e bádpáy az tak forumánad -- wotorbán hamconán áheste miránad." (ZBP, L3801 GS); piyáde, "Dávud beyg bu Mohammad e Qázi mardi saxt fázel va niku adab va niku we’r bud likand dar dabiri piyáde." (ZBP, C5753 TBH). //Dasturi* [lawyer] *ast pák piyáde* [incapable]//
incapably (adv) *nátaván, piyáde*
incapacitate v, **incapacitate sb (for sth)/ from doing sth)** <u>**1**</u> *darmánde/ nátaván/ zamingir sáxtan/ gardánidan. //az pey e egnesti** [accident] *zamingir gawtan. //náxowi/ bimári u rá pák az páy andáxt, va*

sarásar e ruzgáraw az kár bázmánd.//. **2** *(dád) forumánidan* [deprive]*; afgár* sáxtan/ gardánidan* [disqualify of legal ability]

incapacity n, **incapacity (to do sth); incapacity (for sth/ doing sth)** *sosti, nátaváni, darmándegi, zamingiri, forumándegi, forumándegári*; afgár*/ afgári. //nátaváni ye ruzafzunaw dar kár; nátaváni ye/ darmándegi ye mardom/ tude/ hanvar* [society] *dar barxord bá/ dar negahdári ye womár e ruzafzun e sálxordegán/ kompirán*//*

incarcerate v, **incarcerate sb (in sth)** *(beáyin) dar band kardan; zendáni kardan. //Sálhá dar siyáhcál/ daxme ye káx* [dungeon] *darband bud.//*

incarceration n *dar band kardan; zendáni kardan*

incarnate adj **1** *mardomnamá. //Pásdárán dadán e ázkámeyi** [sadistic beast] *budand va rahbarewán ahrimani mardomnamá//.* **2** *namád; nemune (ye bavande). //namád e pásáyi; nemune ye pársáyi//*

incarnate v **1** *be rixt e mardom darávardan.* **2** *(be andiweyi/ cuniyi) jáme ye konew puwándan; cehrestan*.* **3** *namá e/ nemune ye (bavande ye) ...budan. //U mamád e yek pezewk e nemune ast.//*

incarnation n **1** *namád, nemune. //U namád e/ nemune ye náb e mehrabáni/ niki ast.//.* **2** *tanpasin. //Noh tanpasin e Viwnu/ Bávardáwt dar tanpasin e gozawte/ piwin wáházáde bude.//.* **3** **the incarnation** *(dar áyin e tarságari) tanpasin e xodá be rixt e Masih/ Mehr [be womáre ye 4 niz bengarid] [raftan e ruh e moqaddas dar... = tanmantar <Avestáyi "tanu-mántra" (Ában Yawt, 91; sát 274, 275, Yawthá, PurDávud, cáp e sevvom]*

incautious adj *biparvá; nasanjide, bi andiwe*

incautiously adv *biparvá; nasanjide, bi andiwe*

incendiary (adj) *átawzá. //yek bomb e/ dastgáh e/ kaft** [attack] *e átawzá//.* **2** *máye ye áwub; jangafruz, átawafruz. //yek soxanráni ye jangafruz//*

incendiary n *bomb e átawzá; átawsuzi*

incense[1] n *buy; buy e xow, "hamánjá be halvá va nán e sepid va buy e xow dádand va án ud va buy e xow bar átaw nahádand." (ZBP, L2848 AT); "be piwaw se majmar por az buy kard -- ze xun e jegar bar do rox juy kard." (ZBP, L7008 SF); "sad o panjáh majmar-dár e delkaw -- kamande buyhá ye xaw dar átaw" (Xosro-Wirin, Nezámi)*

incense[2] v *(beviźe berixt e náwenáxte) saxt xawmgin kardan; talx kardan. //(áhang e) káhew e dastmozdhá kárgarán rá xawmgin sáxt; Az raftári ke bá u wode bud saxt talx(kám) bud.//*

incense burner = incenser

incenser n *udsuz (M. Moqaddam); parbál; parbále; parbáre (ZBP, C4673 FM)*

incentive n, **incentive (to do sth**) *angize, "angize dar jáyi-st ke angizewi dar miyán báwad, masalan angize ye náxownudi e man bar raftári-st ke az womá mibinam." (ZBP, L4478 NKZZF). //dádan e pul (e dastádast (baráye angize/ angizeyi baráye saxtkuwi/ saxttar kár kardan./ Xeili saxt nemikuwand- ammá angizeyi ham dar miyán nist.//*

inception n *áqáz. //az áqáz e án barnáme (kár e) sarparasti ye án rá bedast dáwte.//*

incessant adj *yekband; hamváre; hamáre; peivaste; bi gasastegi, "va hami áyad andak andak ángah rouwanáyi hamifazáyad andak andak bi gosastegi (ZBP, L1569 DTH). //Nazdik e yek hafte ast ke bárán e/ seyl* [stream] *e didárkonandegán yekband miáyad/ raván ast.//*

incessantly adv *peivast; yekband. //peivast garzidan/ gele kardan//*

incest n *vatkámegi* [<Baluci, vat = xodi + kámegi (EDPL)]. niz besanjid bá "mátrikámegi" [<Sanskrit, mátri = mádarkámegi niz xáharkámegi, doxtarkámegi]*

incestuous adj **1** *vatkáme*; mátrikáme* [bengarid be* "incest"*]; mádarkáme; doxtarkáme; xáharkáme.* **2** *(xárdári) darbaste; goruhháyi darbaste ke digarán rá miyán e xod ráh nemidahand./ Be bávar e man namáyewxáneyihá/ honarpiwehá goruhháyi darbasteand ke hic kas rá az birun miyán e xod ráh nemidahand.//*

incestuously adv *darbaste*

inch n **1** *inc, yekkán e andázegiri ye derázá barábar e 2.5 sántimetr yá 1/12 pá. //yek tude ketáb be bolandi ye 15 inc//.* **2** *andak, andaki, kami, harjá juri tarjome miwavad. //marg az bix e guwaw darraft.* [escape by an inch]*; Yek tasu* [hour] *caxidim* [argue] *ammá yek rize ham az jáy e xod takán naxord.//.* **3** *(bárán, barf) be źarfá ye yek inc. //diwab dar Rawt se inc bárán bárid//.* **4** **by inches** *yek rize; nazdik e. //Án ráde*/ máwin az bix e guwam gozawt/ kam mánde bud be man bezanad.//.* **every inch** (**a**) *sarásar. //Pásbánán án*

xáne/ saráy rá baráye be dast ávardan e sar e nax ziroru kardand.//. (**b**) *pák, sarásar; yek párce* [every inch]. *//Yek párce áqá-st//.* **give sb an inch (and he'll take a mile/ yard)** *(dastán) be morde ke rubedi (bedahi) be kafanew mirine.* **inch by inch** *andak-andak; kamkam. //Andak-andak az kuh e porwib bálá raftand.* **within an inch of sth/ doing sth** *nazdik...; //kam mánde bud/ nazdik bud kowte wavad.//.* **inch (sth) forward, past, through (sth)** *kamkam/ áheste-áheste jonbidan/ raftan; //Ráde*/ máwin rá kamkam jelo rándan; Az gozargáh e tang áheste áheste gozawt.//*

inchoate adj *xám, náras, náreside, nápoxte, táze, áqázide. //andiwehá ye/ manewtehá ye xám.//*

incidence n **1** **incidence of sth** *jastak* [miyán e* "incidence" *va* "prevalence" *jodáyi hast.; baráye* "prevalence" *váže ye "farváni" pazirofte wode.]. //Jastak* e ágreft* [crime]*, bikári dar in bum faráván ast/ bálá ast./ jastak* e sorxak; jastak* e yek bimári//.* **2** *barxord (e parto ye rouwanáyi) bá talani** [surface]. *//guwe ye barxord* [angle of incidence]//

incident[1] (n) **1** *ruydád e náciz va kamarj; ánce oftád/ oftad; varám [besanji bá "jeste gorixte"]. "atá ye u be varám ast. záyeránaw rá -- gomán mabar ke joz u kas atá dahad be varám." (ZBP, C4063 FM, Farroxi); //Kucaktarin ruydád e bi arj/ varámhárá bá hame ye rizekárihával be yád dárad.//.* **2** *barxord; zadoxord. //zadoxordhá ye marzi* [border]//. **3** *dargiri, áwub, zadoxord. //Ráhpeimáyi* [demonstration] *bedun e zadoxord piw raft.//*

incident[2] adj, **incident to/ upon sb/ sth** *darbáyaste; jozv e…; páre ye. //bimhá ye darbáyaste ye zendegi ye xalabánán e havápeimáhá ye ázmáyewi* [test pilots]/ *pásoxguyihá* [responsibility] *ye darbáyaste ye pedari/ mádari//*

incidental adj **1** *xord, náciz, kamarj. //hazinehá ye xord/ náciz//.* **2** *hamráh, vábaste; jozv e… //musiqi hamráh e yek namáyew.//.* **3** **incidental (to sth)** *bimhá ye darbáyaste ye kávow/ kávowgari* [exploration]. *//Pásoxguyihá ye fozuni/ digari ke darbáyaste ye in kár ast/ páreyi az/ jozv e in kár ast.//.* **4** *jeste-gorixte*

incidentally adv **1** *rásti, niz. //Barxi mardom, va rásti/ va niz Behruz parvá ye xiw nadárand.//.* **2** *baxtaki, jeste-gorixte*

incinerate v *suxtan/ suzándan va xákestar kardan*

incineration n *suxtan/ suzándan va xákestar kardan*

incinerator (n) *kure (ye áwqálsuzi)*

incipient adj *áqázi. //newánehá ye áqázin e pusidegi ye dandán//*

incise v **1** *wekáftan, "va har zani ke az Habawe bár dárad bewkáf va farzandán birun ávar va bekow." (ZBP, L316 TB); "va agar dar guwt bovad tá tamám poxte nawavad nawáyad wekáft." (ZBP, L5581 ZX); boridan, cák dádan, káftan, "bar án lawkar az kin bebárid marg -- hami kuft gorz o ham káft targ." (ZBP, C31234, FM, Asadi); anjidan (= ragi rá wekáftan).* **2** *kandan, kandekári kardan//*

incision n *wekáf, káfew, wekáftan; káf, cák, borew; wekáftan, "andar ahvál e wekáftan e massáne va sang birun kardan." (ZBP, L5561 ZX). //borewi/ káfi/ wekáfi źarf dar rán dádan.//*

incisive adj *rástárást; rouwan, biparde, tiz. //soxanáni, xordegiri, pandi borande.; maqzi tiz va borrande//*

incisively adv *tiz, borande*

incisiveness n *tizi, borrandegi*

incisor n *dandán e piwin, "va az in jomle cahár dandán e piwin ast... va nazdik e niw e dandán záviye ye hádde ast." (ZBP, L5045 ZX)*

incite v **1** *áqálidan; baráqálidan, "...xást ke be nazdik e wanzabe ravad va u rá niz baráqálad tá kár tamámtar wavad..." (ZBP, L1715 DB); faráz kardan, "va Mahmudián hilat misáxtand va kasán rá faráz mikardand tá az vey ma'áyeb va surathá benegáwtand." (ZBP, L1256 TBH); kasi rá tir kardan; baráqálidan. //Kárgarán rá be himsá** [violence] *baráqálidan/ kárgarán rá be dowmani bá warvin** [government] *baráqálidan.; Náxodá rá be baráqálidan* [incite to violence] *e digar afsarán be wurew dar kawti piwmárdand.* [accuse]//. **2** *baráqálidan; máye ye... gawtan. //wurewi* [riot] *baráqálidan; máye ye wekastan e peimán e áwti gawtan.//*

incitement n, **incitement (to sth)** *áqálew, "con Demne az áqálew e wirbepardáxt..." (ZBP, C1715 DB). //áqálew e/ baráqálidan e (mardom) be gardan nanehádan be sálárán/ dasturán* [authoriy]*; wurewi* [riot] *baráqálidan/ Máye ye wekastan e peimán e áwti gawtan./ áqálew e/ baráqálidan (e mardom) be gardan nanehádan be sálárán/ dasturán* [authhority]*//*

incivility n **1** *dorowti, bestári, bestáxi, biábánigari.* **2** *soxan/ raftár e dorowt,/ bestár/ bestáx*

incl *(kutáhwode baráye* "including/ inclusive"*), bá, hamest*. //ruyehamrafte cehel dolár, bá báj//*

inclemency n *badi/ sard o tufáni*

inclement adj *(beáyin) sard va tufáni, bad. //áb o havá ye bad/ sard o tufáni//*

inclination n **1 inclination (to/ for/ towards sth)** *pasand, garáyew, xást. //Garáyewi be án nadáram ke sarásar e wab be soxanán e to guw daham./ Dar zamine ye zanáwuyi ázád nist be xást e (del e) xod kári konad.//.* **2 inclination to sth; inclination to be/ to do sth** *ámádegi, garáyew. //ámádegi ye farbehi/ tanumandi dárad.; In ráde*/ máwin bámdádhá ye sard garáyew dárad az kár bázistad/ xámuw konad.//.* **3** *wib. //wib, saráwibi, farwibi. //Saráwibi ye kucaki dorost án su ye deraxtan//.* **4** *(biwtar be rixt e yekáni) xamew; xam kardan. //xam kardan e/ xamew e saraw//*

incline v **1 incline towards sth** *wib dáwtan be; geráyidan. //Zamin be su ye karáne ye daryá wib dárad/ migaráyad.//.* **2** *(páreyi az tan e xod rá) xam kardan. //sar e xod rá be namáz xam kardan/ sar e xod rá be namáz xam kard.//.* **3** (**a**) **incline sb towards sth** *(beáyin) kasi rá vádáwtan; vádár kardan; garáyándan; kasi rá be... kewándan. //Zabán (há ye bigáne) rá saxt dust midáwt va azinru be kár e tarjome kewánde wod.; Yekdel/ pákdel ast va in ma rá vámidárad ke be u omidvár báwam/ u rá bávar dáwte báwam.//.* (**b**) **incline to/ towards sth** *garáyidan; garáyew dáwtan. //be tanbali garáyew dárad.; garáyew be afsordegi dárad.//*

inclined adj **1 inclined (to do sth**) *garáyande,. garáyán, yázán, "vaz iwán be Hormazd yázántaram -- be ráy o be huwaw farázántaram. (ZBP, L3420 SF); niz harjá juri tarjome miwavad. //Garáyew be án dáram ke be u omidvár báwam./ powtgarm báwam./ Agar garáyewi dáwte báwi/ agar delat bexáhad mitavánim beravim piáde gardew (konim).//.* **2 inclined to do sth** *geráyew be.... dáwtan. //Geráyew be tanbali dárad/ Kungowád ast.; In ráde*/ máwin hengámi ke havá sard ast xámuw mikonad.* [to stall]*//.* **3 inclined to do sth** *bávari dáwtan; gomán dáwtan. //Gománam bigonáh ast./ Ruyehamrafte geráyew be hamdástáni bá womá dáram* [agree]*//.* **4** *ámádegi/ tavánáyi... dáwtan; //Lále xeili taváráyi ye/ arvandi ye musiqi dárad.//*

inclined plane *ruye ye/ talan e wibdár. //wib e narm/ kam* [gentle]*/ tond* [steep]*//*

inclose = enclose

inclosure = enclosure *parbast (M. Moqaddam)*

include v **1** *dáwtan, darbar dáwtan; gereftan; parvastan* [riwe ye aknun "parvand-"] (ZBP, C5943). //ferestádegán e newast* [conference delegates]*, namáyandegán e kewvarhá ye bigáne rá niz dar bar dáwt.; Án gawt-didár* [tour] *ganjine ye dánew* [Science Museum] *rá niz darbardáwt./ Áyá bahá ye kálá, báj* [tax] *rá niz dar bar dárad?; Kár e womá negáh kardan e* [to check] *peik va paxw e án ast.//.* **2 include sb/ sth (in/ among sth)** *jozv e... kardan; jozv e... budan; parvastan. //Goftári* [article] *rá dar ruznámeyi gonjándan/ parvastan*; Hame raftim az án miyán man (ham raftam)./ Hame raftim man ham jozvewán budam.; In daftarce dasturát e gowáde/ mubemu rá darbardárad.//*

including prep *darbardárande; parvandár*; parvastár*. //Sad dolár darbardárande ye/ parvastár e* hazine ye peik va bastebandi* [packing] *(niz hast); Án goruh e navázande ye sázhá ye bádi xeili sorudhá naváxt, az án miyán cand tá az naqmehá ye delxáh e ma rá niz naváxt./ Foruw tá máh e gozawte, va parvandár e/ parvastár e máh e gozawte, ruyeham panjhezár dolár bude.//*

inclusion n, **inclusion (in sth)** *darbar dáwtan; gonjándan; gonjew; parvanew*. //Gonjándan e/ gonjew*/ parvanew* e án band* [clause] *dar peimánnáme* [contract]*//*

inclusion body n *(dar pezewki) parvankarp* [parvan* az parvastan* + karp <kehrpa (Avestáyi)]*

inclusive adj **1 inclusion (of sth)** *darbardárande ye...; parvastár e...; //Bahá cehel dolár darbardárande ye/ parvastár e báź/ bábáź/ bahá ye/ hazine ye parvastár** [inclusive terms]*//.* **2** *(bedonbál e námváźehá) tá xod e...; parvaste*. //az dowanbe tá xod e ádine/ tá ádine parvaste*; az sát* [page] *e 9 tá 36 parvaste*/ tá xod e sát e 36.//*

inclusively adv *tá xode; parvaste**

incognito adj *náwenáxte, náwenás, nebahre. //Nemixást weánxte wavad, az inru nebahre/ náwenás raft.//*

incognito n (pl **incognitos**) *nám o newán e doruqin/ sáxtegi; keyi ye/ ciwi* ye/ wenáse ye doruqin/ sáxtegi.*

incoherence n *gongi, gosixtegi*

incoherent adj **1** *gong. //zandi* [explanation] *gong//.* **2** *gong, gosixte. //carand o parand goftan; partopalá goftan//*

incoherently adv *gong, gosixte*

incombustible adj *nasuz, násuz*

income n *darámad. //Be hardarámadi ke biw az se hezár dolár báwad báź mibandand./ Mardom e/ goruhhá ye bá darámad e bálá/ páyin; sarcewme ye darad e sudmandi baráye awudád** [charity]*//*
income tax *báj/ báź bar darámad. //nerx e ostá* [standard] *ye báj bardarámad rá kástan//*
incoming adj **1** *ánce ke dárad miáyad/ nazdik miwavad, harjájuri tarjome miwavad. //avarkári** [tide] *ke dárad bálá miáyad.; tirbárán e tupxánehá* [artillery fire] *ye dowman; telefonháyi ke bejáyi zade wode/ vákuyewhá* bejáyi* [incoming phone calls]*/ az ráh residegán* [incoming passengers]*//.* **2** *bargozide; noubargozide. //Farbod** [president] *e noubargozide//*
incommensurable adj; *niz* **incommensurate (with sb/ sth)** *biandáze; násanjidani*
incommensurate adj **1 incommensurate (to/ with sb/ sth)** *na darxor e...; na faráxor e...; nábasande. //Tavánáyiyaw darxor e án kár nist.//.* **2** = **incommensurable**
incommode v *ázordan; be ranj afkandan*
incommododious adj *ná-ásude, ranjávar; xeili kucak/ tang va azinru ná-ásude*
incommododious adv *ná-ásude, ranjávar; xeili kucak/ tang*
incommunicable adj *nágoftani*
incommunicado adj *nawáyestan/ nabáyastan soxan goftan/ didár kardan yá sávidan* [contact] *bá digarán. //Zendáni rá tanhá negahdáwte nagozáwtand bá kasi soxan guyad, didár konad yá besávad* [contact]*//*
incomparability n *bihamtáyi, bimánandi, bitáyi*
incomparable adj *bimánand, bihamtá, bihamál, bitá, násanjidani. //ávázi, mehmánnavázi, xoráki bimánand/ bihamál//*
incomparably adv *bihamtá, bimánand, bitá*
incompatibility n *nászi, nászgári, "...va jozyi án bud ke in nászgári gáhi bud..." (ZBP, L1499 DA); nászvári*
incompatible adj **1 incompatible (with sb)** *nászgár, "harif e torwruye nászgár -- co xáhad wodan dast piwaw madár." (ZBP, L3732 GS); "ze nik o bad e carx e názázgár -- ke árad be mardom ze har gune kár." (ZBP, L6264 SF); násáz, "konun ánce má rá be dek ráz bud -- begoftim con baxt násáz bud." (ZBP, L3248 SF); nászvár. //az didgáh e xu, xoftoxiz/ visanik* [sexually]*; hanvari** [socially] *nászgár.; Hargerz zanowouhari conin nászgár nadideam.//.* **2 incompatible (with sth)** *násáz, nászgár. //Raftári ke pák bá ármánhá ye/ ámájhá ye anjoman nászgár ast.//*
incompetence n *bihonari, piyádegi [baráye nemune be bálátar bázgardid.] nátaváni; náazdari; náwáyesti; "hamsáyehá yári konid- tá man wohardári konam."; "haft áyne-bedast- Soqrákacal- sarewo mibast.". //Baráye nátaváni dar kár/ náazdari az kár birunaw rándand.//*
incompetent adj **1** *piyáde,"Dávud beyg Mohammad e Qázi mardi saxt fázel va niku adab va niku we'r bud valikan dar dabiri piyáde." (ZBP, C5753 TBH); bihonar, "wavad bande ye bihonar wahriyár -- neźád o bozorgi nayáyad be kár." (ZBP, L4957 SF); nátaván. //gománam darxástnámeam rá yeki az divánsálárán/ powt e miznewinhá ye bihonar gom karde./ baráye nátavániyaw dar barxord e bá án porsemán* [handle a problem] *az u xorde gereftand.//.* **2** *piyáde; náazdar; nátaván. //Náazdar baráye dávari//*
incompetent n *bihonar, nátaván, piáde, ná-azdar [baráye nemune be* "incompetence" *bengarid.]*
incompetently adv *bihonar, nátaván, piáde, ná-azdar*
incomplete adj *vidá (ZBP, C719 FM); sutám (ZBP, C370 FM); xám, "bedu goft k-az ce ze Bahrám nám -- nabordi yo bogzáwti kár xám?" (ZBP, L6003 SF); napardáxte, "dar zabán e Rusi kárváźe do gune ast, pardáxte* [complete]*, va napardáxte* [incomplete] *(ZBP, L2645) (JGS); nimekáre; forudmand [<Pahlavi (ZBP, C6884 BF/ MK)]. //Yek dast hudehá ye xám/ napardáxte.//*
incompletely adv *bengarid be* "íncomplete"
incompleteness n *bengarid be* "íncomplete"
incomprehensibility n *bengarid be* "íncomprehensible"
incomprehensible adj *nafahmidani, nádaryáftani. //koathá** [expressions] *ye fanni ke baráye mardom e hanjár* [ordinary] *nádaryáftani/ nafahmidani ast.//*
incomprehensibly adv *bengarid be* "íncomprehensible"
incomprehension n *sar darnayávardan; nefahmidan; darnayáftan. //Az ánce báznamud/ bázgowud hickas hic nafahmid/ hic sardarnayávard.//*
incompressible adj *náfewordani. //ábgunehá* [fluids] *ye náfewordani//*

inconceivable adj **1** *bávarnakardani. //Bávar nakardani ast ke án egnest* [accident] *be in tondi rox tavánad dáde báwad.//.* **2** *darnayáftyani; na darxor e dareyáft; ánce dar pendár nagonjad. //pahnávari ye espáw** [space] *ke dar pendár nemigonjad.//*
inconceivably adv *bávarnakardani; nádaryáftani; darnayáftani. //Án kár be wiveyi bávarnakardani az ánce mipendáwtim dowvártar bud.//*
inconclusive adj *gong, bisarotah; bianjám, bihude. //govážeháyi* [argument], *jostárháyi* [discussion] *ke ráh bejáyi nemibarad; gováh* [evidence] *e gong/ bianjám//*
inconclusively adv *gong, bisarotah*
inconcusiveness n *gongi, bisarotahi; bianjámi, bihudegi*
incongruity n **1** *nábejáyi; nájuri, náhamáhangi, náhamvári. //Nájuri ye/ náhamgeni ye áwkár e din va dánew//.* **2** *nábejá, nájur, náhamgen*
incongruous adj *nábejá; nájur, náhamgen, náhamáhang, náhamvár, "nesbat e mosávávát e moztareb ay náhamvár kodám kodám ast?" (ZBP, L7125 TT). //Ravewhá ye kohan e/ bástáni ye kondi ke bá in ruzegár e novin e fanni náhamáhang ast.//*
incongruously adv *nábejá; nájur, náhamgen*
inconsequence n *nábexradánegi; gosixtegi, áwoftegi*
inconsequent adj **1** *nábexradáne; gosixte, áwofte.* **2** *xord, náciz, bi arj*
inconsequential adj, *niz* **inconsequent** *xord, náciz, biarj. //rizekárihá* [details] *ye, ruydádhá ye, porsewhá ye biarj//*
inconsequentially adv *xord, náciz, biarj*
inconsiderable adj *xord, kucak, bi arzew. //puli kalán/ na andak/ na náciz//*
inconsiderate adj *bi parvá (be digarán); kam andiwe, "va forud ámad az javáni va kamandiwegi va qazá ye ámade." (ZBP, L1356 TBH); bi andiwe. //Cegune mitavánesti candán biandiwe báwi?; raftári, soxanáni az ruy e kamandiwegi.//*
inconsiderately adv *bi parváyáne*
inconsiderateness n *bi parváyi*
inconsistency n **1** *nápáydári, náostovári, náhamáhangi, náhamgeni, násázgári. //Dar ostá ye* [standard] *káraw náostovári be cewm mixorad/ Dar ostá ye kár e xiw páydár/ ostovár nist.//.* **2** *náostovári, nápáydári, náhamáhangi, náhamgeni. //Dar govážaw* [argument] *cand náostovári/ náhamgeni ye kucak yáft.//*
inconsistent adj **1** **inconsisten (with sth)** *náhamáhang, nájur, náhamgen, násázgár. //Conin raftári bá bonesthá ye válámanewáneaw* [high-minded principles] *hamáhang nist/ náhamáhang ast.; Gozárewaw az ruydádhá náhamgen bud/ ostovár nabud.//.* **2** *nápáydár, náostovár. //Dar sarsepordegi/ vafádári* [loyalty] *be má náostovár ast, gáh az má haváxáhi karde* [support] *va gáh be peikár bá má barmixizad* [be against]*//*
inconsistently adv *náostovár, náhamgen*
inconsolable adj *árámnápazir; nápedrám. //anduhi árámnápazir; Pedarewán ke mord kudakán nápedrám gawtand.//*
inconsolably adv *nápedrám. //garistani nápedram/ garistani ke hic jur nataván jeloyaw rá gereft.//*
inconspicuous adj *náciz, na cewmgir. //taraki náciz dar goldán; Ánkas ke táze ámade bud, kuwid tá ánjá ke miwod cewmgir nabáwad.//*
inconspicuously adv *basi náciz, na cewmgiráne*
inconspicuousness n *nácizi, na cewmgiri*
inconstancy n *ruzvard; nápáydári*
inconstant adj **1** *damdami; ruzvard (ZBP, C4822 FM); nápáydár, "conin goft k-in ruz e nápáydár -- gahi bazm sázad, gahi kárzár."(ZBP, L6207 SF); náostovár. //Delddádeyi damdami/náostovár//.* **2** *nápáydár; náostovár; [beviže dar zaminehá ye dánewik] vardewni* [niz besanjid bá "ruzvard", va "vard", vart-it-an (Pahlavi); vart-an (Pahlavi); vart (Avestáyi); váráte (Sanskrit); niz vartanaiy/varstanaiy (Pársi ye Bástán) (EDPL)]*
incontestable adj *bicunocerá; biborobargard. //bonesti/ cemi* [fact] *bicunocerá//*
incontestably adv *bicunocerá; biborobargard*
incontinence n *bi xást birun ámadan.mize yá peixál*

incontinent adj **1** *cekidan e gomiz, "taqtirolboul rá be Pársi cekidan e gomiz guyand." (ZBP, L5554, ZX); bi xást birun ámadan... [dar boridegi ye maqz e tire]. "... va boul va boráz bi xást e u birun áyad..." (ZBP, L5615 ZX); bi xást mize/ sergin rahá kardan. //mardom hengámi ke xeili sálxorde miwavand bi xást e xod mize va sergin rahá mikonand.//.* **2** *náxiwtandár, harze, kasi ke band e tonbánaw wol ast.*

incontrovertibility n *bi cunoceráyi*

incontrovertible adj *con ruz rouwan; áwkár, bi cun o cerá; gováh e/gováhi bi cunocerá*

incontrovertibly adv *bi cunoceráy. //*incontrovertibly true: *bi borobargar rást//*

inconvenience n **1** *ranj, "ze ráz e sepehri kas ágáh nist- nadánand k-in ranj kuth nist." (SF); nápedrámi; náásudegi. //Az inke máye ye ranj/ náásudegi gawte bud puzid/ puzew xást./ kasi rá saxt be ranj afkandan; saxt be ranj oftdan//.* **2** *(máye ye) ranj, ranjávar; //Az yek kárván dudi piyáde wodan va digari rá savár wodan, ranj e kucaki ast; ranj e kucaki rá bar xod hamvár kardan* [put up with slight inconvenience]*//*

inconvenience v *(kasi rá) be ranj afkandan; docár e gereftári kardan. //derang dar kár e peik/ námeresáni, dáláhá** [companies] *rá saxt gereftár kard.//*

inconvenient adj *ranjávar, nápedrám, "agarce ráh nápedrám báwad -- bepedrámad co xowfarjám báwad." (Faxreddin As'ad e Gorgáni). //Bad hengámi residand- táze cáwt rá áqázide budim./ Tá in andáze az maqázehá dur zistan mitavánad xeili máye ye ranj/ nápedrám báwad./*

inconveniently adv *nápedrám*

incorporate v **1** (**a**) **incorporate sth (in/ into sth)** *dar... gonjándan; dar... nehádan. //Besyári az piwnahádát e womá dar barnáme ye/ naqwe ye nou gonjánde wode.//.* (**b**) *dar bar dáwtan. //nerang**
[design] *e ráde* ye nou vápasin viźegihá ye imeni rá dar bardárad.//.* **2** *(dar Ámriká) dádkarp* sáxtan; dádkarpidan*; karpidan* [baráye riwe be* "corporation" *bengarid.]. //Baráye báź/ báj nágozir án dálá**
[company] *rá dádkarp* sáxtim/ dádkarpidim*.; dáláyi* ke dar Ámriká dádkarp* gawte; dáláyi* karpide* dar Ámriká//*

incorporate adj *dádkarp*; dádkarpide*; karpide* [baráye riwe bengarid be* "corporation"]

incorporated adj *kutáh wode* **Inc** *(dar Ámriká be donbál e nám e dálá*há* [companies] *miáyad); dádkarpide*. //*Nixon Inc: *Dádkarpide* Nikson//*

incorporation n *dádkarpidan*; karpide* [baráye riwe be* "corporation" *bengarid.]*

incorporeal adj *minuyi, mainavi*

incorrect adj *nádorost, nárást. //pásoxi nádorost.; hudeháyi nádorost//.* **2** *nábejá; náwáyest;na darxor e...; //raftári náwáyest.//*

incorrectly adv *nádorost, nárást. //nádorost pásox dádan//*

incorrectness n *nádorosti, nárásti*

incorrigibility n *dorostnawodani; kurdel*

incorrigible adj *dorostnawodani; kurdel. //doruqguyi, qomárbázi/ mengiyágari , soxancini dorostnawodani/ kurdeli; xuyi/ xuháyi dorostnawodani.//*

incorrigibly adv *dorostnawodani; kurdel*

incorruptibility n *naxaridani; ostmanewi*

incorruptible adj **1** *naxaridani; ostmanew. //Dastur* [judge] *báyad naxaridani báwad./ ostmanew* báwad.//*

incorruptibly adv *naxaridani; ostmanewáne*

increase[1] v, **increase (sth) (from A) (to B)** *afzudan; afzun kardan, "pas xodá ye azzovajal rá do'á kard. Xodáy áftáb rá bázgardánid va do sá'at andar ruz afzun kard tá Bani Esráyil harb tamám kardand..." (ZBP, L1929 TB); ruyidan/ ruyándan; bálidan; mahidan*; vaxwidan (ZBP, C3998); afzáyew dádan/ yáftan; mahánidan*. //womár e mardom az do be cahár milyon afzáyew yáfte/ afzude/ nerx e bád kardan e pul panj darsad afzude/ gawte./ afzáyew e sud; Baráye inke az ráde*/ máwin ye bárkew jelo bezanad tajá* [speed] *ye xiw rá afzud.//*

increase[2] n **1** **increase in (sth)** *afzáyew, ruyew, fozuni (M. Moqaddam); bálew, gostarew, vaxw (ZBP, C4145); nad, "gar baxt rá va hájat va eqbál rá nad ast..." (ZBP, C6865 FM); pei, "in xamir/ berenj pei dár ast." (ZBP, C5787). //Fozuni ye/ afzáyew e hazine dar ráh e ámuzew va parvarew/ farhixt máye ye afzáyew e cewmgir e womár e dánewjuyán migardad./ nazdik e wast dar sad afzáyew e dar sanjew bá sál e piw.; Bezudi báyad tasu* [hour] *ye kár e xod rá afzáyew dahim.//.* **2** **on the increase** *afzáyew; fozuni. //Engár womár e dozdihá dar in barzan* [area] *ru be afzáyew ast.//*

increasingly adv *fazáyande; biwtar o biwtar; ruzafzun. //bewiveyi fazáyande dowvár, arjdár, mardompasand//*

incredibility n *bávarnakardani budan*

incredible adj **1** *bávarnakardani; wáxdár (con doruq). //Ce dástán e bávarnakardaniyi!/ wáxdári!//.* **2** *(anáyin) bávarnakardani, wegeft; besyár xub. //pul e kaláni, bávarnakardani misázad.; Estár** [vacation] *e besyár xubi dáwtim/ Estár* e bávarnakardani/ besyár xub dáwtim!; Honarpiweyi ast bávarnakardani!//*

incredibly adv **1** *xeili, bávarnakardani. //ábohaváyi saxt garm//.* **2** *bávarnakardani; wegeftangiz. //Jáy e wegeft ast ke hic kas conin andiwe ye sádeyi be kalleaw nayámad.//*

incredulity n *nábávari, badfgománi, monbeli (ZBP, C6657)*

incredulous adj *nábávar, badgomán, "Amir badgomántar gawt va darandiwid va dánest ke xewt az jáy e xiw beraft." (ZBP, L476 TBH); monbel (ZBP, C6657). //negáhi, xiregi, berber zadani az ruy e nábávari//*

incredulously adv *nábávaráne; az ruy e nábávari*

increment n *afzáyew (e dastmozd). //Dastmozd e womá máhi pánsad dolár ast va sáli panj dar sad afzáyew miyábad.//*

incremental adj *fazáyande. //behbud e fazáyande* [improvement]*//*

incrementally adv *be wiveyi fazáyande*

incriminate v *kasi rá gonáhkár xándan/ vánamudan/ wenásándan. //Az soxan goftan bá pásbánán xoddári kard tá mabádá páyaw dar án dástán kewide wavad/ gonahkár wenáxte wavad.; govάhi newángar e gonahkári* [evidence]*//*

incrimination n *gonahkári*

incriminatory adj *ánce ke máye ye gonahkár wenáxte wodan e kasi gardad*

incrustation n **1** *puste (bastan); tuź* [<Lori (ZBP, C2621)].* **2** *puste; tuź. //pusteyi/ tuźi* az daryáguwe** [barnacles] *bar tane ye kawti.//*

incubate v **1** (**a**) *az toxm darávardan; ruy e toxm newastan va juje darávardan; juje kewidan. //parandeyi ke ru ye toxmháyaw newaste tá juje darávarad.//.* (**b**) *garm negahdáwtan/ xábándan e toxm tá juje wavad//.* **2** *(pezewki, zistwenási) parvardan; káwtan; kewt dádan. //mikrobhá/ jəvuhá* dar ázmáyewgáh tond kewt dáde miwavand.//.* **3** *(pendárin) parvarándan; postan. //naqwehá ye farvardi** [revolution] *rá ke az dirbáz dar maqz miparvarándand.//*

incubation n **1** *jujekewi, az toxm juje darávardan; toxm xábándan. //juje kewi ye sáxtegi/ máwini//.* **2** **incubation period** (**a**) *ruzgár e xoftegi ye yek bimári. //ruzgár e xoftegi ye áblemorqán 15 ruz ast.//.* (**b**) *(pendárin) (ruzgár e) poxtan; parvardan*

incubator n *dastgáh e jujekewi; (baráye nouzádán e náras) kálbi* [Gilaki (Mahmude Páyande]*

incubus n (**incubuses**, **incubi**) **1** *baxtak; karanju (ZBP, C2708 FM).* **2** *kábus*

inculcate v, **inculcate sth (in/ into sb; inculcate sb with sth)** *foruxándan; newándan dar maqz e kasi, "Xuy e bad dar tabiyati ke newast -- naravad joz be vaqt e marg az dast." (ZBP, L3752 GS). //dar javánán arj nahádan be dád rá foruxándan/ darámuxtan.//*

incumbency n *páygáh e kasi ke aknun sar e kár ast; kárdár e konuni*

incumbent adj **1** **incumbent on/ upon sb** *darbáyaste; báyaste. //Hame ye kasáni ke in dastgáh rá bekár mibarand báyad bá kárhá ye imeni ye án áwná báwand.* [It is incumbent upon users...]*//.* **2** *...e konuni. //sarparast e konuni* [chief]*/ farbod** [president] *e konuni/ Sarparast* [dean] *e konuni ye dánewgáh./ beviźe dar kelisá kárdár; án kas ke aknun sar e kár ast.//*

incur v (**incurring; incurred**) *...be sar e xod ávardan; xod rá docár kardan; andáxtan be...; //Xod rá docár vám/ bedehi kardan; xod rá be hazine ye bozorg andáxtan; xod rá docár e xawm e kasi kardan//*

incurable adj *darmán nápazir; cárenápazir; bidarmán. //dardhá ye/ bimárihá ye bidarmán; xuhá ye cárenápazir//*

incurable n *kasi ke docár e dard e bidarmán ast. //Saráy e bimárán e darmán nápazir//*

incurably adv *cárenápazir. //nádán e cárenápazir; kurdel; bimár e darmánnápazir; xowbini ye nábexradáne va cárenápazir//*

incurious adj *nákonjkáv; nápuyá*

incursion n, **incursion (into/ on/ upon sth)** **1** *táxt; táxtotáz. //Táxt e sepáhiyán e dowman rá (be sarzamin e xiw) bázpasrándan* [repel]*//.* **2** *(pendárin) mu ye damáq (e kasi) wodan; sarexar wodan; máye ye ranj e*

kasi gawtan. //Az inke hengám e/ zamán e bikáriyam conin mu ye damáqam wavand/ sarexaram wavand bizár-am.//

incurved adj *xamide (bedarun) sarkaj*

Ind *(kutáh wode) dar xawáyágari** [politics] *baráye* Independent (candidate)/ *námzad (e xodistá)*

indebted adj, **indebted to sb (for sth**) *baráye... bedehkár e.... budan; baráye... sepásmand e kasi budan. //Saxt az kasi baráye komakaw/ pandaw/ deldáriyaw* [encouragement] *sepásmand e kasi budan//*

indebtedness n *sepásmandi*

indecency n **1** *zewtkári// be gonáh e zewtkári be dast e pásbán dastgir gawte.//.* **2** *soxani, kári, adáyi zewt*

indecent adj **1** *zewt, náwáyest. //Án dáman e kutáhaw bicunocerá zewt ast.//.* **2** *nábejá; náwáyest. //Az mehmáni/ wappási* bá wetábi náwáyest raftan.//*

indecent exposure *(ágreft* [crime]*) jelo ye mardom (andám e) warm e xod rá namáyew dádan.*

indecently adv *zewt*

indecisive adj **1** *bianjám, ná-anjám; náfarjám. //jangi, pásoxi, newasti bianjám//.* **2** *dodel. //Xeili dodel ast va nemitavánad rahbar e xubi báwad.//*

indecisively adv *náfarjám; dodel*

indecorous adj *náwáyest. //Nágozir/ nácár wetábán náwáyest va biwalvár rahsepár gawt.//*

indecorously adv *náwáyest*

indecorum n *zewtkári, raftár e náwáyest; raftár e nadarxor*

indeed adv **1** (**a**) *berásti, "xáje NuNasr e Xáfi án ázádmard e berásti, vey rá niku forudávard." (ZBP, L512 TBH); rásti; rásti rá (Ahamad e Kasravi); dezandis, "nemidáni to qadr e man dezandis." (ZBP, C7161 FM, Rudaki).* (**b**) *baráye fewár gozáwtan, ruy e pásoxi ári "Gele kard?", "berásti conin kard."; "mipaziri?", "Berásti, Ári!"//.* (**c**) *rásti!. //Rásti cewmgir/ wegerf ast!//.* **2** *rásti; rásti rá. //Rásti xeili sepás!; Az wanidan e án rásti-rásti afsordam/ qam be delam newast.; Pili berásti xeili bozorg.//.* **3** *(beáyin) rásti. //Natanhá máye ye ranj nist, Rásti az komak kardan wád ham miwavam.; Az ánce rox dád, natanhá ázordeam, berásti xawmgin hastam.//.* **4** (**a**) *(newán e wegeft na nábávari) rásti?. //"Uwtáni** [a ghost] *didam", "Rásti?, Kojábud?"//.* (**b**) *(newán e nábávari yá nekuhew) rásti?. //"Rásti uwtán** [ghost]*!", "hargez conin ciz e xandedári nawnide budam!"//.* (**c**) *(newán e xordegiri yá riwxand), harjá juri tarjome miwavad. //"Havá key xub miwavad?", "Key?, Vaqt e gol e ney!"//*

indefatigable adj *xasteginápazir; mándeginápazir. //kárgarán e xasteginápazir; peikárjuyi* [campaigner] *xasteginápazir/ mándeginápazir dar ráh e marsdád** [Campaign for civil rights]//

indefensible adj *padáfandnápazir; nábaxwudani. //raftári, gostáxiyi* [rudeness]*, dorowtiyi* [harshness] *nábaxwudani//*

indefensibly adv *bewiveyi nábaxwudani gostáx* [rude]

indefinable adj *nágoftani, báznanomudani; vánawkáftani. //Razmandiyi* [mystery] *ke án rá báznataván namud//*

indefinably adv *báznagoftani;vánawkáftani*

indefinite adj **1** *gong. //Didgáhhá ye gongi darbáre ye án porsemán dárad.; Pásox e gongi be man dád.//.* **2** *náwenáxte; nadáneste; na rouwan. //Rafte ast o dáneste nist kei bázmigardad.//*

indefinite article *(dastur e zabán) newán e náwenáxte*

indefinitely adv *//báwad ke/ wáyad nágozir báwid zamáni deráz biyusán báwid/ cewm beráh báwid.//*

indefinite pronoun *harvenám e náwenáxte (náviże)/ anávari**

indelible adj *názodudani, pák nawodani. //medád e páknawodani; (pendárin) warmi názodudani; yádi mándegár//*

indelibly adv *názodudani, pák nawodani*

indelicacy n **1** *máye ye warmsári budan.* **2** *soxan yá kári máye ye warmsári*

indelicate adj *(beáyin- biwtar be rixt e soxan dar parde) máye ye warmsári; warmávar. //soxanáni máye ye warmsári; be zabán ávardan e gereftárihá ye zanáwuyiyaw kári warmávar bud.//*

indemnification n **1** *tává́n (dádan); pádafráh dádan; jobrán kardan; gorig* [<Pahlavi "guhrig" (ZBP, C7452 MK)].* **2** *tává́n; bázpardáxt; gorig**

indemnify v (pt, pp **indemnified**), **1 indemnify sb (from/ against sth)** *(dátikán* yá bázargáni) zabán dádan ke hargune ásib yá ziyáni rá jobrán kardan; tává́n dádan; pádafráh dádan. //be kasi baráye ásibi,*

gazandi, ziyáni táván dádan.//. **2 indemnify sb (from, sth)** *bázpardáxtan. //Be gardan gereftam ánce hazine baráye man konand bázpardázam.//*

indemnity n **1 indemnity (against/ for sth**) *páyandáni dar barábar e ásib yá ziyán; táván; jobrán; gorig* [<Pahlavi "guhrig" (ZBP, C7452 MK)]. //turagi*/ máyeyi* [fund]/ *puli baráye pardáxt e táván/ gorig*//*. **2** *táván; gorig**

indent v **1** *boridegi dádan/ sáxtan; kawmand* sáxtan [kawmand az "kaw", (Avestáyi) kawa, besanjid bá, vouru-kawa (dárá ye boridegihá ye feráx) daryá ye Xazar) [EDPL]. //karáneyi* [coastline] *kawmand*//*. **2** *(hengám e nevewtan yá cáp) tutar nevewtan/ zadan; kawmand* nevewtan. //Xáhew mikonam noxostin raj e har hát** [paragraph] *rá tutar/ kawmand* benevisid.//*. **3 indent (on sb) for sth** *(bázargáni- beviźe dar Engelestán) dastur beáyin/ rasmi baráye xarid dádan. //Dasturi baráye xarid e dastgáh* [equipment] *e táze dádan ke pardáxt e hazine ye án be gardan e bongáh* [firm] *ast.//*

indent n *(bázargáni- beviźe dar Engelestán) dastur e rasmi baráye xarid e dastgáh/ kálá*

indentation n **1** *boridegi dádan/ dáwtan; kaw* dádan/ dáwtan [baráye riwe bengarid be* "indent"*]*. **2** (**a**) **indent (in sth)** *kaw*, turaftegi sar e raj; boridegi. //kawhá* ye źarf e karánehá ye daryá ye Xazar. [besanjid bá feráxkart (Pahlavi) = Vouru-kawa (Avestáyi) (EDPL)]*. (**b**) *kaw*; turaftegi ye sar e raj*

indenture v, **indenture sb (to sb)** *be wágerdi nazd e... ferestádan/ raftan. //Pesaraw rá be wágerdi nazd e áhangar e kuy ferestád.//*

indentures n pl *(beviźe dar gozawte) peimán náme ye wágerdi*

independence n, **independence (from sb/ sth)** *ázádkámi (ZBP, C7665 BF); be sar xiwtan/ xiw budan, "va be axbár tafsir idun ast birun az ketáb ke malek e Mesr hame sále be dast án Fer'ounán bud va hamiwe be sar e xiw budand." (ZBP, L2061 TB); "In soxan delálat mikonad bar án ki in azoleyi ast be sar e xiw va az jomle ye án azoleyi ki be rang e bádenján ast, nist." (ZBP, L5115 ZX); xodsari, "Bohlul bar Junpur az 80 sál e piw az án, xodsar wode bud, dast yáft va án kewvar rá bar Dehli biyafzud." (ZBP, L7511 DTH); jodásari, "(zabán e Fársi) dar natije ye ámixtegi bá kalemehá ye bigáne ázádi va jodásari ye xod rá az dast dáde." (ZBP, L4438, NKZZF); návábastegi. //Bornáyáni/ javánáni ke az pedarán va mádarán e/ zádárán* e xiw ázádkámi mixáhand.; Jawnhá ye jodásari/ ázádkámi//*

Independence Day *ruz e jodásari/ ruz e ázádkámi (cahárom e máh e* July/ *Julái ke dar án kucnewinhá* [colonies] *ye Ámriká xod rá az Engelestán jodá sáxtand.)*

independent adj **1 independent (of sb/ sth)** *jodásar, ázádkám, be sar e xiw, xodsar [baráye nemunehá be* "independence" *bázgardid]. //Candán borná ke az pedar va mádar e xiw ázádkám taván budan; Hargez cizi vám nemigirad. xeili jodásar/ ázádkám ast ke conin kári konad./ Ruzgári Hendusán dastnewánde* [colony] *ye Engelestán bud ammá aknun jodásar/ ázádkám ast.//*. **2 independence (of sb/ sth)** *návábaste; jodá. //do paźuhewgar pák jodá az ham dorost be yek hude resideand.//*. **3** *ázád, ázádkám. //yek istgáh e Jamjám*/* TV *e ázád/ ázádkám/ jodásar/ xodistá/ Baxw e ázád* [sector] *dar farhixt/ ámuzew va parvarew//*. **4** *návábast, jodásar, xodistá. //gováhi* [evidence], *ávandi* [proof] *xodistá/ besar e xiw//*. **5** *yek gováh e/ bázras e/ negaristár** [observer] *e ázádkám/ xodistá. //Má mixáhim darbáre ye barxord e warvin*/ sarrewtedári bá án kár* [affair] *yek bázjuyi* [inquiry] *ye ázádkám anjám wavad.//*

independent means *dárá ye darámad e viźe; basande be sar e xiw/ az xod. //Zani ke az xod darámad e basandeyi dárad (va az inru niyázmand e digari nist.)//*

independent clause *(dastur) band e jodásar*

independent n, *kutáh wode* **Ind** *(dar xawáyágari*/* politics*) namáyande ye kahestán*, námzad e ázádkám/ návábaste be kumalhá** [party]. *//ázádkám/ jodásar/ xodistá budan* [stand as independent]*//*

independently adv *//Dánewmandáni ke dar kewvarhá ye gunágun jodá az ham/ xodistá be hudehá ye yeksán resideand.//*

indescribable adj *nágoftani. //xári ye/ zári* [squalor] *ye nágoftani//*

indescribably adv *nágoftani. //candán zibá, afd* [awful], *palawt* [filthy] *ke bar zabán nayáyad.//*

indestructibility n *nábudnawodani, tabáhnawodani; tabáhinápazir (M. Moqaddam)*

indestructible adj *nábudnawodani, tabáhnawodani; tabáhinápazir (M. Moqaddam); harjá juri tarjome miwavad. //kácál e kudakán báyad nawkastani/ tabáhinápazir báwad./ (pendárin/ bewuxi) bádemjun e bam/ Man bádemjun e bam-am, hicgáh sarmáxordegi nemitavánad ma rá az pá biyandázad.//*

indeterminable adj *náyáftani; nájostani; rástnákardani; návicárdani** [decided/ settled] *[<Pahlavi vicártan. (ZBP, C4156 MK)]*

indeterminacy n *gongi, nádánestegi*

indeterminate adj **1** *nádáneste, "pas harc[e] nadánim va xáhim ki bedánim be cizháyi ki avval iwán rá dáneste báwim va harc[e] nádáneste bovad be dánesteyi dáneste wavad." (ZBP, L1510 DA); gong. //rangi gong , na xákestari na qahveyi, cizi miyán e in do.//.* **2** *(dánew e engárew* [mathematics]*) nádáneste, gong*

index n (pl **indexes** in sense 2, **indexes** or **indices;** in sense 3, **indices**) **1** (**a**) *fehrest.* (**b**) **index/ card index** *barge ye fehrest.* **2** (**a**) *náre; nemudár. //Náre* ye hazine ye zendegi//.* (**b**) **index (of sth)** *nemudár, andáze, newáne. //Foruw e fazáyande ye káláhá ye nádarbáyast* [luxury goods] *nemudár e/ newáne ye feráxi ye (ruzi ye mardom* [prosperity] *e) yek kewvar ast.//.* **3** *(dánew e engárew* [mathematics]*) taván; namá. //dar "x^{3n}" 3 va n taván/ namá hastand.//*

index v **1** (**a**) *fehrest nevewtan bar; fehrest sáxtan baráye. //Án ketáb fehrest e xubi nadárad//.* (**b**) **index sth (in sth)** *dar fehrest e... nevewtan. //Hame ye námhá ye yádwode rá dar ketábi fehrest kardan//.* **2** **index sth (to sth)** *bastan be...; be… vábaste kardan*

indexation n *vábaste kardan/ bastan e (dastmozdhá/ báznewastegi) be...*

index finger n *angowt e newáne*

index-linked adj *baste be; //vábaste be afzáyew e hazine ye zendegi//*

Indian n, adj **1** *Hendi, Hendu, "befarmud ka Rum vaz Hendován -- savárán e jang o yalán o gaván; kamar; baste xáhim sisadhezár -- ze dawt e savárán gozár." (ZBP, C4035 SF); "wanideyim ke Hendován xod rá dar átaw andázand" (ZBP, C4036 FM, Ma'áref e Bahá e Valad); (vábaste be) Hend/ Hendustán//.* **2** American Indian *sorxpust (e Ámrikáyi). //Yek jawn* [ceremony] *e, ordugáh* [encampment] *e sorxpusti//.* **3** **Indian/ single file** *raj e/ saf e taki/ taknafari.* **an indian summer** (**a**) *havá ye páyizi xowk va áftábi//.* (**b**) *(pendárin) kámyábi/ behbudi ye dirras; "bozak namir bahár miyád"//*

All Chiefs, no Indians *"hame kadxodáyand o mozdur kist -- hame ganj dárand o ganjur kist?" (ZBP, L3345, SF)*

Indian club *mil (e zurxáne)*

Indian corn *balál*

Indian hemp = cannabis/ *wáhdáne*

Indian ink *jouhar e/ áme ye Cin*

Indian rubber n *medád-pákkon; jouhar pákkon*

indicate v **1** (**a**) **indicate sth (to sb)** *nemudan, "va dar natije hamin ast ke ráhháyi rá ke má minamáyim hame mixáhand." (ZBP, L3920 NKZZF); newán dádan. //newáneyi ke ráh e dorost rá newán midahad.; bá takán (dádan) e saraw be man newán dád kojá báyad benesinam//.* (**b**) *newáne ye... budan; newángar e... budan. //Wabhá sorxi ye ásmán newáne ye/ newángar e án ast ke fardá ye án ruz havá xub xáhad bud.//.* (**c**) *newán dádan, nemudan. //Tajásanj** [speedometer] *wast kilometr dar tasu* [hour] *rá newán midád /minamud.//.* **2** **indicate sth (to sb)** *goftan; kutáh goftan; dar parde/ sarpuwide goftan; násarrást goftan. //Vazir dar parde gofte ast ke guyá sál e áyande az kár kenáre girad.; Cizi nagofte ast ke baráye vákonew ce ráhi piwnahád mikonad.//.* **3** *báyaste budan; wáyeste budan; ravá budan, "va agar ruz e dovvom yá sevvom degar bár fasd konad ravá báwad..." (ZBP, L5292 ZX); báyastan/ nabáyastan, "va ruz e noxost qazá joz kawkáb nabáyad va ruz e dovvom garmábe báyad." (ZBP, L5293 ZX); ravá budan/ ravá nabudan. "...be Makke ferestád va iwán rá vasiyat kard [peiqambar e eslám] agar Jabbárebn elAsvad rá daryáband u rá be átaw suzánid va con páreyi ráh rafte budand mard az donbále ye iwán beferestád ke agar Jabbárebn e elAsvad rá biyábid u rá masuzánid va agarce man farmude budam ke be xodáye ta'álá ravá nist xalq rá be átaw azáb kardan, láken agar vey rá biyábid u rá bekowid." (ZBP, L7374 SR). //Az ánjá ke/ con warvin*/ sarrewtedári dar gowudan e porsemán e/ gere ye bikári bá wekast ruberu gawte barxord e/ ráh e tázeyi báyaste ast.* [is indicated]*; váwenáxt e cangár** [differential diagnosis of cancer] *dar gámhá ye áqázin newángar e án ast ke ápang*/ kárdpezewki biderang darbáyaste/ ravá-st.; Dádan e in dáru tanhá dar bimári ye tizáhang ravá-st.; Dádan e/ kárbord e in dáru dar zamán e ábestani ravá nist.//.* **4** *ceráq e ráhnamá zadan. //Cerá ceráq e ráhnamá nemizani!; Ceráq e ráhnamá ye gardew e berást rá zad, ammá sepas be cap gawt!!//*

indication n **1** *nemudan, newán dádan; newángar e... budan; wáyest, báyast, raváyi; báyastegi; wáyestegi. //wáyesthá ye/ raváyihá ye yek gune darmán; raváyi va náraváyi; wáyest va nawáyest.//.* **2** **indicatrion (of sth/ doing sth); indicartion (as to sth/ that...)** *ávand, newán, newáne, nemuni, "soxan naguyi bá mardomán se ruz elá ramzan magar nemuni va ewárati..." (ZBP, C6763, FM, Kawfolasrár). //Hic nemuni newán nadád ke soxan e má rá wanide; Miwavad nemuni be man bedahi ke áhang e ce kár dári?; Newáneháyi dar dast ast ke minamáyad/ newán midahad kárhá/ sán kár ru be behbudi ast.//*

indicative adj **1** indicative mood *(dastur e zabán) rixt e/ ruy e gozárewi.* **2** **indicative of sth/ that...** *(beáyin) newángar e...; newáne ye...; //Áyá kalle ye gonde/ sar e bozorg newángar huw e sarwár ast?; Dast bekár nawodanewán newángar e án ast ke garáyewi be in porsemán nadárand.//*

indicator n **1** *newándahande; ráhnamá; (baráye dastgáhhá) náre (ZBP, C658 FM); nemuni, nemune*; man, "joz in bá manat hic váxást nist -- ke dar yek terázu do man rást nist." (ZBP, C6639, FM, Nezámi). //káqaz e "litmus" rá mitaván baráye newán dádan e gouhar/ jouhar/ asid dar yek udan** [solution]*/ ábgune bekár bord.//.* **2** *nemudár e hengám e ámad o wod e kárván dudihá/ nemudár e hengám e residan e (havápeimá yá kárván dudi).* **3** *newán e/ ceráq e ráhnamá. //Ceráq e ráhnamá ye (gardew be) capaw/ rástaw (cewmak) mizanad//*

indices *rixt e candgáni ye* "index"*, be* "index" *bengarid.*

indict v, **indict sb (for sth)** *bezehkár wenáxtan; piwmárdan (= be kasi gonáhi bastan); pasmárdan (= be kasi gonáhi baste wodan). //be gonáh e ádamkowi piwmárde gawt.* [indicted for]*//*

indictable adj *piwmárdani. //xosirhá** [offence] *ye piwmárdani*//*

indictment n **1** (**a**) **indictment (against sb)** *barge ye piwmári; piwmárdan. //kasi rá be gonáhi piwmárdan//.* (**b**) **indictment of sb/ sth** *(pendárin) piwmári, palmas. //Afzáyew e ágreftak** [delinquency] *newán e piwmári ye mardom e/ hanvar** [society] *e má va arzewhá ye án ast.//.* **2** *piwmári; pasmári*

indifference n, **indifference (to sb/ sth)** *sardi, xowki, yeksáni. //Bá darxást e man bá sardi/ xowki barxord kard./ baráye man pák yeksán ast./ Sardiyaw/ xowkiyaw dar barábar e xáhewhá ye iwán.* [appeals]*//*

indifferent adj **1** **indiffereent (to sb/ sth)** *sard, xowk, yeksán, biparvá. //Cegune mitaváni dar barábar e ranj e mardom e gownámár* [famished] *sard/ biparvá báwi?; Kávowgaráni* [explorers] *ke dar barábar e bim e ráh biparvá-yand.//.* **2** *ketábi, bádeyi, cáwti forudmand/ bimáye; pahlaván panbe*

indifferently adv *sard; bá sardi. //bá sardi sari/ saraw rá takán dád.; Án goruh e varzewi emruz xeili forudmand/ bimáye bázi kard.//*

indigence n *tohidasti, niyáz, niyázmandi, daryuzi, daryuwi, darquwi; náki; astának* [<Pahlavi (ZBP, C2926 MK)]*

indigenous adj, **indigenous (to sth)** *bumi. //Kángáru bumi ye Ostráliyá ast.; zabán e/ farhang e bumi.//*

indigent adj *tohidast, niyázi, niyázmand, daryuz, daryuw, darquw; nák (ZBP, C6717)*

indigestibility n *dowgovári*

indigestible adj *dowgovár; doźgovár; nágovár; nágovárdani; gerán; darnayáftani; picide. //Piyáz e sorx karde gáh dowgovár ast.//*

indigestion n *dowgovári, doźgovári, dowgovárew; doźgovárew; rudel. //docáre doźgovári/ dowgovárew/ rudel budan/; hewk* e/ naxu** [pill] *ye dowgovárew/ rudel//*

indignant adj, **indignant (with sb) (at/ over/ about sth)** *xawmgin; ranjide; delxor. //Hamin ke behew/ hengámi ke be u goftam behtar ast kami biwtar bekuwad az man saxt ranjid/ delxor wod./ Az wálpiwmár** [false accusation] *saxt áwofte va xawmgin gawt. [baráye "wálpiwmár", bengarid be* "accuse"*, va* "false"]*//*

indignantly adv *bá ranjew; bá delxori*

indignation n, **indignation (against sb) (at/ over/ about sth)** *ranjew, delxori, xawm va baráwoftegi. //xawm va baráwoftegi ye hamegáni az afzáyew e nágaháni va biw az andáze ye keráye ye masráde*/ otobus./ máye ye ranjew e/ delxori ye kasi gawtan/ Jáy e man newast va in saxt máye ye ranjew e man gawt./ ranjew e/ delxori ye/ xawm va baráwoftegi ye bejá be bávar e xiw ammá na be bávar e digarán* [(self)righteous indignation]*//*

indignity n **1** *raftár e dorowt yá násezá; badraftári; dowraftári. //badraftári/ doźraftári didan va xár gawtan* [humiliation]*//.* **2** *badraftári, xárdári. //Havápeimárobáyán bá gerougánhá hamegune doźraftári/ badraftári karde ánán rá xár kardand.//*

indigo n **1** *nil, nilak.* **2** *lájevared, láźvard, "del e man por az xun wod o ruy zard -- dahán xowk o labhá wode láźvard." (SF). //Ásmán e láźvardi ye sir e wab e bum e garmsiri//*

indirect adj **1** *násarrást (M. Moqaddam); kaź; náráste (ZBP, L1895). //ráhi násarrást; rouwanáyi ye násarrást/ báztábide//.* **2** *násarrást; az guwekenár. //Darbáre ye cizi násarrást soxan goftan; pásoxi násarrást be porsewi//.* **3** *násarrást. //cemi* [cause]*, ávandi* [reason]*, hudeyi násarrást.//*

indirectly adv *násarrást*

indirectness n *násarrásti*

indirect object *dastur e zabán, wavande ye báyi*/ násarrást, con "be u"*

indirect question *(dastur e zabán) porsewi ye násarrást*

indirect speech; reported speech *váguye ye násarrást. //bejáy e "goft: miáyam", miwavad "goft (ke) miáyad."//*

indirect tax *báj e násarrást*

indiscernible adj *náwenáxtani; nádidani; nafahmidani; beginagi (= beguyi-naguyi). //yek fádoyi* [difference] *ye beginagi/ náciz//*

indiscipline n *bifarhanjewi, doźfarhanjewi*

indiscreet adj *biparde, nasanjide, bibák. //Rázi be u naguyi, dahanaw laq ast./ dahanaw ceftobast nadárad.; Yek soxan e nasanjide/ nábehengám mitavánad hame ye naqwe rá tabáh sázad.//*

indiscreetly adv *biparde, nasanjide, bibákáne*

indiscretion n **1** *nasanjidegi, bibáki, harjá juri tarjome miwavad.* **2** (**a**) *kár yá soxan e nasanjide//.* (**b**) *kár e nasanjide va na darxor e hanjár e anjoman/ hanvar** [social convention]. *//kárhá ye nasanjide ye javáni az kasi sar zadan//*

indiscriminate adj **1 indiscriminate (in sth)** *nábexrad; na durandiw. //nábexrad dar gozinew e dustánaw//.* **2** *sarsari, nábexradáne, bidurandiwi, násezávár; hardambili/ [hardambeheli/ hardambili]. //setáyewi* [praise] *násezávár; bombárán e hardambili ye ámájhá* [target] *ye dowman//*

indiscriminately adv *sarsari, nábexradáne;hardambili*

indispensable adj, **indispensable (to sb/ sth); indispensable (for sth/ doing sth)** *bi cunocerá darbáyaste/ báyá. //Havá, xorák va áb bi cunocerá baráye zendegi darbáyast ast./ Yek farhang e xub baráye farágereftan e yek zabán e bigáne bi cunocerá báyá-st.//*

indisposed adj **1** *(biwtar be rixt e soxan dar parde) náxow. //Sardard dárad va sarehál nist.//.* **2 indisposed to do sth** *na xáhán e...; na xástár e...; //xáhán e komak (kardan) be u nabudam.//*

indisposition n **1** *(biwtar be rixt e soxan darparde) náxowi, "Yár e mosá'ed be gah e náxowi- dámkewi kard na dámankewi." (ZBP, L7694 FM, Nezámi)//.* **2 indisposition to do sth** *(beáyin) xáhán nabudan*

indisputable adj *bicunocerá; bi borobargard*

indisputably adv *bicunocerá; bi borobargard. //bicunocerá behtarin celtapká*báz* [tennis player] *e jahán//*

indissolubility n *nágosastani/ jodánawodani/ ábnawodani/ ostovári/ páydári*

indissoluble adj *nágosastani, jodánawodani, ábnawodani, ostovár, páydár. //peivand e dusti ye nágosastani miyán e (án) do tan.; Az didgáh e Kelisá ye Kátolik e Rumi peivand e zanáwuyi nágosastani ast.//*

indissolubly adv *nágosastani/ jodánawodani/ ábnawodani/ ostovár/ páydár*

indistinct adj *gong; návidá; bisarotah; tár*

indistinctly adv *gong; návidá; bisarotah; tár*

indistinctness n *gongi; návidáyi; bisarotahi; tári*

indistinguishable adj *báznawnáxtani; hamánand; padid nabudan, "nabáwad bahár az zemestán padid -- nayárand hengám e rámew nabid." (SF); "va be zamin e san'á andar zir e kuhi qári bud ke hargáh de tan bá yekdigar xosumat kardandi va doruqguy va setamkár az rástguy va setamdide padi nabudi..." (ZBP, L192 TB). //Bid* [moth] *rangi dárad ke az wáxeyi ke ruyaw newaste padid nist/ bázwenáxtani nist.//*

indistinuishable adv *báznawnáxtani*

indium n *(ximiyá*) Indium*

individual adj **1** *tak, yek, jodá, harjá juri tarjome miwavad. //Harkas pásoxgu ye barnáme rizi ye xiw ast.//.* **2** *tak, takki, yektane, taktak, yekáyek. //Xorák ke be andáze ye yek tan jodájodá kewide wode báwad.; Dar yek yáne** [class] *ye bozorg baráye ámuzgár dowvár ast ke be taktak e wágerdán (jodágáne) beresad.//.* (**b**) *yektane, tanhá; dast tanhá. //kuwewi, komaki yektane//.* **3** *viźe ye...; //hand e/ sabk* [style] *e jáme ye viźe ye kasi/ (pasandide) sabk e negárew e xeili viźe ye xod rá dárad.//*

individual n **1** *mardom, "conánk guyi yeki mardom va yeki áb; mardomi va ábi digar ast va "yeki", "digar" yek vasf ast mar mardomi rá va ábi rá..." (ZBP, L1530 DA); áfaride, "con be xáne ámadam farámuw kardm va in hál bá hic áfaride nagoftam." (ZBP, L2493 AT); kas, "bámdádán ke azm e safar mosammam wod magar kasi az kárvániyán gofte budaw..." (ZBP, L3075); "kasán e digari niz dar in ráh kuwideand." (ZBP, L3077 NKZZF); "ziyán e kasán az pei ye sud e xiw -- bejuyand o din andarárand piw." (SF); tan, "se tan did Rostam ke bartáftand -- be tizi dar án ráh bewtáftand." (ZBP, L3067 SF); "in ruz davázdah tan az wahriyán kowte gardidand." (ZBP, L4115 TMK). //awá* ye/ haqq e yek tan dar sanjew bá awá* ye/*

*haqq e tude/ hanvar** [society] *ruyeham//.* **2** *(anáyin) kas, ádam, mard, bábá, zan. //Ádami delpazir/ dorowt/ nádelpazir; ce ádam e/ mardom e wegerfi!//.* **3** *(pasandide, yá xárdári) ádam e wegerf; xeili ádam e wegerfi ast!//*

individualism n **1** *takravi.* **2** *yalegaráyi* (ZBP, 2409 FM)*

individualist n **1** *takrou. //takrouyi yekdande./ dorowtxuy* [rugged]*//.* **2** *yalegará**

individualistic adj *yalegaráyi**

individualistically adv *yalegaráyáne**

individuality n **1** *manew e viże/ yegáne; yegánegi. //mardi bá manewi yegáne/ besyár viże; yegánegi ye kár/ sabk e kasi//.* **2** *takzivi. //warvin*/ sarrewtedári e ye kewvar dar biwtar e báreha patewi** [threat] *dar barábar e takzivi ast ast.//.* **3** **individualities** *xásthá ye/ pasand e taktak e mardom. //barávardan* [cater for] *e xásthá ye taktak e mardom//*

individualize; individualise (v) **1** *takki kardan; yegáne kardan; viże gardánidan; harjá juri tarjome miwavad. //Áyá wive ye negárewetán juri-st ke kár e womá rá tanhá viże ye xodetán mikonad?; Zendániyán mikuwand korijak* e/ zendán* [cells] *e tang e xod rá bá ávixtan e peikare va hamánand e án, ánjá rá berixt va pasand e xod darávarand.//; káqaz e námenevisi ye viże ye kasi (ke bálá ye án nám va newán e án kas cáp wode)//.* **2** *jodágáne anjám dádan; barxord kardan//*

individually adv *yekáyek; jodájodá; taktak; tan be tan. //bá yekáyek e hamvandán e goruhi soxan goftan//*

indivisibility n *baxwnápaziri*

indivisible adj *baxwnápazir; baxwnawodani; nabaxwidani*

indivisibly adv *baxwnápaziráne*

indo-, *(dar vážehá ye serewte) Hend; Hendu; Hendstán. //Marz e Hend o SeriLánká//*

indoctrinate v, **indoctrinate sb (with sth/ against sb/ sth)** *ámuxtan; cáwtan* = cáwidan* [<Pahlavi (ZBP, C4333, MK, BF)]. //Ámuzgáráni ke wágerdán e xod rá engárehá ye námardomi/ mardomgorizi miyámuzand/ micáwand*.; Sázmán e diniyi ke javánán rá náfarmáni az pedarán va mádaránewán miyámuzad/ micáwad.*//*

indoctrination n, **indoctrination (with/ in/ against sth)** *cáwtár*; cáwidan*; cáwew; ámuzew; foruxándan dar...; //cáwew*/ foruxándan dar zendániyán; cáwidan*/ cáwtár*/ foruxánew e nougeravidegán*/ háxtárán** [converts] *dar rah o rasm e din e novinewán//*

Indo-European adj *Hend o Orupáyi. //zabánhá ye Hend o Orupáyi//*

indolence n *kondi, sosti*

indolent adj *kond, sost, lamtor (ZBP, C607 FM); hanjám (ZBP, C810 FM); "dar donyá saxt saxt va dar din- bas sost o miyánekár va hanjám." (Náser Xosro); aźgahan; aźgahán (ZBP, C2361 FM); tanbal. //riwi kondro//*

indolently adv *kond, sost*

indomitable adj *(beáyin, pasandide) wekastnápazir; rámnawodani; ostovár. //delávari ye; kámi/ hangi/ áhangi* [will] *wekastnápazir//*

indomitably adv *wekastnápazir*

indoor adj *tu ye/ darun e saráy/ xáne; andaruni; bázihá ye/ peikarebardári ye/ kárhá ye darun e xáne/ andaruni. //estaxr e sarpuwide/ andaruni; raxt e/ jáme ye darun e xáne/ saráy//*

indoors adv *darun e/ tu ye xáne/ saráy. //(be) xáne raftan;(dar) xáne mánadan/ baráye badi ye ábohavá yek hafte ázegár (dar) xáne mándan//*

indorse = endorse

indrawn adj *darkewide; bedarun kewide; bá dam foruborde. //Ánce ke newán dád wegeftzade wode, tanhá dam e żarfi bud ke be tondi (dar)kewid.//*

indubitable adj *bigomán, bi cunocerá*

indubitably adv *bigomán, bi cunocerá. //Bigomán in behtarin ráh ast.//*

induce (v) **1** (**a**) *vádáwtan; vádár kardan. //Natavánestim (án) bánu ye pir rá vádár konim/ vádárim bá havápeimá beravad.//.* (**b**) *vádáwtan; vádár kardan; máye ye... gawtan. //Ce (ciz) máye ye án gawt dast be conin kár e kánáyáneyi bezani?//.* **2** (**a**) *máye ye... gawtan; barxástan; padid ámadan/ ávardan, "agar sarrewtedárán e kewvar xodxáhi rá kenár naháde rásti rá be piwraft e kárhá mikuwidand báyast az inán sepáhi padid ávardand ke..." (ZBP, L3009 TMK); //Kár e biw az andáze ke máye ye bimári gardad; bimáriyi ke az kár e biw az andáze barxizad/ padidáyad.//.* (**b**) *(pezewki) záyándan; ...rá be komak e dáru*

*yá ravew e digar padid ávardan. //(dard e) záyemán rá be komak e dáru padid ávardan; Báyad bezáyánimaw.; Be komak e angizew e barqi bábarnáme doźtapewi** [dysrhythmia/ arrhythmia] *rá padid ávardan//.* **3** *sáránidan* [besanjid bá "sárenidan" <Pahlavi, sárenitan (ZBP, C1976 MK); riwe ye aknun,"sárán"]*

inducement n, **inducement (to do sth)** **1** *angize, máye, cem. //angizeyi/ candán angizeyi baráye saxtkuwi biwtar kár kardan nadárand.//.* **2** *(soxan dar parde) sebil e kasi rá carb kardan; páre (dádan)* [bribe]. //offer sb an inducement *(sebil e kasi rá carb kardan)//*

inducibility n *padid ávardani budan. //Agar betaván doźtapewi** [dysrhythmia] *rá padid ávard newángar e wekast e dar darmán ast.//*

inducible adj *padid ávardani; angixtani. //(pezewki) yek doźtapewi** [arrhythmia/ dysrhythmia] *ke nataván án rá padid ávard con be bimár dáru dáde wode.//*

induct v, **induct sb (to/ into/ as sb/ sth)** *sar e kári nahádan; ...gardánidan; be hamvandi ye... paziroftan. //kasi rá pristár* [priest] *gardánidan/ be jorge ye pristárán darávardan.//*

induction n **1** **induction (into sth/ as sb/ sth)** *áwná kardan/ wodan bá...; sar e kár nahádan/ raftan; ... gardánidan/ gardidan; be jorge ye... darámadan/ darávardan. //kármandán e táze rá be kárewán áwná sáxtan va sar e kár nahádan; be jorge ye pristárán* [priest] *darámadanaw; doure ye ámuzewi ye áqázi baráye áwnáyi be kár.//.* **2** *záyándan; záyemán rá angixtan; dard e záyemán rá angixtan; doźtapewi** [arrhythmia] *rá padid ávardan//.* **3** *sáránidan* [pei bordan az dádehá ye/ sámánhá ye hamegáni be cemhá* [reason] *ye viże (várune ye "*deduction"*)]. sáránidan* [<Pahlavi, sárenitan (ZBP, C1977; C1976 BF) riwe ye zamán e aknun "sárán-*"].* **4** *(cehrwenási** [physics]*) sáránew* [<Pahlavi, (ZBP, C1977 BF)].* **5** *(mohandesi) suxt resándan; dastgáh e suxt-resáni*

induction-coil n *(cehrwenási** [physics]*) qolgawtár* [EDPL] (niz bengarid be* "transformer"*)*

induction motor *ás e barqzá; ás e niruzá*

inductive adj **1** *(dar cemgovági** [logic] *va dánew e engárew** [mathematics]*) (bar páye ye) cemgán* e sáránewi** [based on inductive reasoning]. **2** *(cehrwenási) sáránew** [inductive]

inductively adv *bar páye ye sáránew**

indulge v **1** (**a**) **indulge oneself/ sb (with sth)** *lus kardan; nonor kardan; kámidan*, "Na del begreft Rámin rá ze rámew -- na Vise sir gawt az náz o kámew." [(ZBP, L7760 FM),. VisoRámin F.A. Gorgáni]. //Farzandewán rá xeili lus mikonand va in baráye manew* [character] *e bacce bad ast.; Rásti emwab mixáham kámide* yek botri wámpány benuwam.//.* (**b**) *(beáyin) jelo ye kasi rá nagereftan; hewtan; gozáwtan. //Agar yek dam (ma rá) begozári/ beheli gománam betavánam dástán rá baráyat báznamáyam.//.* **2** *xáhew e nábejáyi rá barávardan/ kámidan; kám jostan. //Mitaváni konjkávi ye ma rá pásox dáde* [indulge] *beghuyi cand hazine bardáwte/ darámade?; Be har sázaw miraqsad- har ce kám e ust barmiyávarad.* [indulge sb's whim]//. **3** **indulge (in sth)** *"Na del begreft Rámin rá ze rámew -- na Vise sir gawt az náz o kámew." (ZBP, L7760 FM, Vis o Rámin F.A. Gorgáni]. //Emruz parhiz az xorák rá powt e guw andáxte, mikámam.; Az yek garmábe ye dáq va derázáhang kámidan*/ kám e del gereftan//*

indulgence n **1** *lusi, nonori, kámew, "Na del begreft Rámin rá ze rámew -- na Vise sir gawt az náz o kámew." [(ZBP, L7760 FM), Vis o Rámin F.A. Gorgáni]; kámewgari*; ferehbudi* [<Pahlavi, ferebud (ZBP, C4797, MK)]. //(zendegi bá) kámewgari** [a life of self-indilgence]*/ miwavad dami bá man wakibáyi karde va...//.* **2** indulge in sth (habit of) *kámew*, kámrewgari*. //kámewgari* ye peivast máye ye tabáhiyaw gawt.//.* **3** *kámew; náparhizi, kámjuyi. //Tanhá kámew e man yek sigár pas az wám ast.//.* **4** *(dar kelisá ye Kátolik e Rumi) ámorzew. //foruw e ámorzew//*

indulgent adj *luskonande; nonor konande; kámidár* [<kámidan*]. //pedarán va mádarán e/ zádárán** [parents] *e kámidár*//*

indulgently adv *kámidáráne*

industrial adj **1** *sátvuni*. //kárgarán e sátvuni*; bálew* [develpment] *e sátvuni*//.* **2** *sátvuni*. //almás e sátvuni//.* **3** *sátvuni*; sátvunmand*. //yek kewvar e sátvuni*; sátvunmand*/ yek anjoman e/ hanvar** [society] *e sátvuni*; sátvunmand*/ Baxwhá ye sátvuni* ye Álmán//*

industrial action *bastnewini ye kárgarán e sátvuni*; kamkári ye/ kár kardan e kárgarán e sátvuni**

industrial alcohol *alkol e cub; alkol e sátvuni**

industrial dispute *násázgári ye miyán e kárgarán va kárfarmá(yán)*

industrial estate *wahrak e sátvuni*; kárxánestán**

industrial relations *peivandhá ye/ bede-bestánhá ye miyán e kárgarán va kárfarmá(yán)*. //Goruh e gozini* [committee] *az kárgarán va kárfarmáyán padid ávardan tá máye ye peivandhá ye nik e sátvuni* gardad//*

the Industial Revolution *farvard* e sátvuni* (sadehá ye hejdah va nuzdah e Farangestán/ Orupá)*

industrialism n *sátvungaráyi*; kárxánedári*

industrialist (n) *kárxánedár*

industrialization; industrialisation n *sátvunew**

industrialize; industrialise (v) *sátvunidan* [bengarid be* "industry"*]. //kewvarhá ye sátvunide*/ sátvuni*/ kárxánedár//*

industrially adv *az didgáh e sátvuni**

industrious adj *kuwá, saxtkuw, "Az in átawin xáne ye saxtjuw -- kasi ján bard k-u bovad saxtkuw." (Nezámi, Warafnáme)*

industriously adv *kuwáyáne, saxtkuwáne*

industriousness n *kuwáyi; saxtkuwi*

industry n **1** (**a**) *honar "honar behtar az gouhar e námdár -- honarmand báyad tan e wahriyár." (ZBP, L3219 SF); abzársázi, "abzársázi = san'at" (ZBP, L4593, NKZZF); sátvun* [<guyew e Zartowtiyán e Ardakán]. //Sátvun* e zoqálsang e Engelestán; sátvun* (e gerán/ sangin); sátvunhá* ye az án e tude/ sátvunhá* ye warvini** [government]*//.* (**b**) *honar, sátvun*. //honar e/ sátvun* e cáwtgari* [catering], *mehmánsarádári* [hotel], *jahángardi* [tourist] *sargarmi* [entertainment]. **2** *kuwáyi, saxtkuwi, "az in átawin xáne ye saxtjuw -- kasi ján barad k-u bovad saxtkuw." (Warafnáme- Nezámi). //kasi rá baráye kuwáyiyaw sotudan; Saxtkuwi ye in murcehá ye riz máye ye wegeft ast./ sotudan ast.//*

inebriate adj, n (*beáyin) meibáre*

inebriated adj *(beáyin yá bewuxi) mast, "mast budam agar gohi xordam -- goh faráván xorand mastáná" (Obeyd e Zákáni); mastán, "va Amir be garmábe raft az meidán... va waráb gardán wod va az xán mastán bázgawtand." (ZBP, L529, TBH); pátil; sarxow. //sarxow az kámyábi ye xiw.//*

inebriation n *masti, giji, sarxowi*

inedible (adj) *náxordani. //In máhi pák xordani nabud/ In máhi rá hic nemiwod xord.//*

ineffable adj *nágoftani; násotudani. //wádiyi, zibáyiyi nágoftani//*

ineffably adv *nágoftani; násotudani*

ineffective adj *bikár, "giyáhá ye kuhi faráván dorud -- biyafkand z-u harce bikár bud." (ZBP, L5731 SF); "konun kárgar wod ke bikár gawt. -- pesar piw e cewm e pedar xár gawt." (ZBP, L6611 SF); piyáde, "Dávud Beyg Bu Mohammad e Qázi mardi saxt fázel va niku adab va niku-we'r bud likan dar dabiri piyáde." (ZBP, C5753 TBH); nákárgar (ZBP, L1906 FM). //Wivehá ye nákárgar/ bikár bekár bastan; Dar ámuzgári pák piyáde ast.//*

ineffectively adv *bikár; bikáráne; piyáde*

ineffectiveness n *bikári; piyádegi*

ineffectual adj *bihude, nákárgar (ZBP, L1906, FM); piyáde "Dávud Beyg Bu Mohammad e Qázi mardi saxt fázel va niku adab va niku-we'r bud likan dar dabiri piyáde." (ZBP, C5753 TBH); //baráye anjám e kári kuwewhá ye bihude kardan.; rahbari, ámuzgári piyáde/ nákárgar//*

ineffectually (adv) *bihude; piyáde/ nákárgar*

inefficiency n *nákáryi*

inefficient adj **1** *nákárámad (M. Moqaddam). //dastgáhi, wiveyi nákárámad; kárborde máyeh/ sarmáyehá bewiveyi nákárámad//.* **2** *nákárámad; wolovel. //be cem e/ az ruy e nákárámadi az kár birun/ ránde wode./ sarparasti ye/ kár-ráni ye nákárámad e kárgarán.//*

inefficiently adv *nákárámadáne*

inelastic adj *kewnayámadani; seft, wax, staft (ZBP, C3560). //(pendárin) In jadval e zamáni xeili seft o saxt ast, báyad jáyi baráye jonbew* [modification] *dar án gonjánd.//*

inelegance n *dorowti, zewti, xámi, laháwami*

inelegant adj *dorowt, zewt, xám, laháwam, "bar nátaván karam kon v-in qesse rá bexán har cand xat mozavver o káqaz laháwam ast." (ZBP, C3740, FM, Xáqáni). //adáyi, pásoxi zewt/ laháwam/ na naqz//*

inelegantly adv *dorowt, zewt, xám, laháwam*

ineligibility n *náwáyesti; násezávári; náazdari*

ineligible adj, **ineligible (for sth/ to do sth)** *náwáyest; násezávár; náazdar. //Náazdar baráye kár/ barkewidan e páye* [promotion]*; Kasáni ke zir e hejdah sál dárand nemitavánand az xábari** [benefit] *barxordár gardand/ násezávár e xábari*-and//*

ineluctable adj *goriznápazir. //barxi* [victim] *ye sarnevewti goriznápazir*

ineluctably adv *goriznápazir*

inept adj **1** **inept (at sth/ doing sth)** *nátaván; sostráy, "ammá sostráy án báwad ke na moqaddam e ye daf'e, kár bekonad, va na con darmánde cáre dánad." (ZBP, L1692 DB). //Hargez soxanráni bed-in nátaváni nadide budam.; Barxorde sostráyáneaw bá án gereftári ye kucak girodár* [crisis] *mahin áfarid./ padid ávard.//.* **2** *nábejá; nábehengám; nasanjide. //soxani nábejá//*

ineptitude n **1** *nátaváni, sosti.* **2** *//soxani/ kári nábejá/ náhengám//*

ineptly adv *bá nátaváni; sost*

inequality n **1** *nábarábari; fádoyi. //bá nábarábari ye xawáyáyi** [political]*, neźádi ... peikár kardan//.* **2** *nábarábari ye/ fádoyi ye sarmáye/ pul máye ye áwub e tude/ hanvar** [society] *migardad.//*

inequitable adj *bidád, adádmand*. //baxw (kardan) e bidád e sud* [profits]*//*

inequitably adv *be bidád*

inequity n *adád*; bidádi, adádmandi*; nádádmandi. //adádmanidi ye/ bidádi ye dastgáh* [system]*//*

ineradicable adj *riwedár; ...ke nataván riwekan kard. //laqzewhá/ kutáhihá/ piwdávarihá ye riwedár.//*

ineradicably adv *riwedár*

inert adj **1** *bijonbew, sost, law. //bijonbew/ law ánjá oftáde bud/ deráz kewide bud, conán ke gománidam morde.; (cehrwenási** [physics]*) tand* [<Pahlavi, tand (ZBP, C62894 BF)].* **2** *(xárdári) sostráy; tanelaw; tanba. l//yek goruh e sarparsti ye sostráy//*

inert gas *gáz e tand* [be bálátar bengarid.]*

inertia n **1** (**a**) *(biwtar xárdári) biramaqi, xábáluyi, bijonbewi, sosti, tanbali. //In biramaqi dast az saram barnemidárad.//.* (**b**) *bijonbewi; darjá gám zadan; //con dastgáh pák bijonbew bud/ dar já gám mizad besyári az vátáwhá* ye báyá* [needed reforms] *hargerz anjám nawod.//.* **2** *(cehrwenási** [physics]*) geráyastan, "va goftim ke har ce jonbewpazir bovad báyad ke andar tab' e vey geráyastani bovad, pas án jesm rá andar tab' geráyastani bovad va nawáyad bude báwad piw az vey." (ZBP, L1568 DA)*

inertial adj *geráyastan. //dastgáh e ráhbari ye geráyastani ye yek muwak//*

inertial reel *qerqere ye bázdárande/ geráyastani*

inertial seat-belt *kamarband e imeni ye geráyastani*

inertia selling *(beviźe dar Engelestán) ferestádan e kálá baráye mardom bedun e in ke xáste báwand be omid e foruw e án.*

inertly adv *sostráyáne;bá tanelawi; tanbaláne*

inertness n *sostráyi; tanelawi; tanbali*

inescapable (adj) *goriznápazir; nágozir. //Nágozir be in hude residan ke doruqguy ast.//*

inescapably (adv) *goriznápaziráne*

inestimable adj *besyár geránbahá; ánce ke arzewaw rá nataván arzyábi kard; biwomár; bimar. //Komak e womá candán arzewmand ast ke nemitaván baháyi bar án nahád.//*

inestimably adv *besyár geránbahá; arzewmandáne*

inevitability n *nácári*

inevitable adj **1** *nácár, nágozir, budani, "az in kiwtan kowtan ce sud -- conin raft o in budani kár bud." (ZBP, L6612 SF); "bedu goft Rostam kaz in qam ce sud? -- ke in zásemán budani kár bud." (ZBP, L7006, SF). //yek dożaxtari ye nágozir/ budani; Nácár mibázand/ xáhand báxt.//.* **2** *(anáyin- biwtar be wuxi) budani, nácár. //har jahángardi be nácár yek dastgáh e peikarebardári dárad.//*

(the) inevitable n *haráynegi, "va be fe'l budan va wáyad-bud budan va haráynegi budan..." (ZBP, L1463 DA); nácár; nágozir*

inevitably adv *nácár; nágozir. //Egnest** [accident] *máye ye án gawt ke kárván dudi nácár dir beresad.//*

inexact adj *nádorost, nábárik, nábári. //Hawáwenási dánewi na bári/ nábári ast.//*

inexactitude n **1** *nádorosti, nábáriki.* **2** *cizi nárost/ nábárik. //(bewuxi, soxan dar parde) nádorosti ye váźe/ váźgáni; doruq//*

inexcusable adj *nábaxwudani. //raftári nábaxwudani; derangi/ nákáráyi* [inefficiency] *ye nábaxwudani//*

inexcusably (adv) *nábaxwudani; //be wiveyi nábaxwudani gostáx* [rude]*, dir//*

inexhaustible adj *páyánnápazir. //tuweyi* [supply of sth] *páyánnápazir; Bordbári ye man páyánnápazir ast.//*
inexhaustibly adv *páyánnápazir*
inexorability n *yekbandi; hamváregi*
inexorable adj *yekband; hamváre. //darxásthá ye/ fewár e yekband; áhang* [march] *e yekband e piwraft//*
inexorably adv *yekband; hamváre*
inexpediency n *nábexradánegi, nábejáyi, nasanjidegi*
inexpedient adj *nábexradáne, nábejá, nasanjide. //Dar in hengám/ aknun ágáh sáxtan e ánán nábexradáne ast.//*
inexpensive adj *arzán; láw, waft, past, kambahá, "be dinár aspi xarid u pasand -- yeki kambahá zin o digar kamand." (ZBP, L7032 SF)*
inexpensively adv *arzán; kambahá*
inexperience n, **inexperience (in sth**) *xámi, náázmudegi, ráhnaraftegi, "xámán e rah narafte ce dánand zouq e ewq -- daryádeli bejuy o delir e sarámadi." (Háfez); kárnádidegi, "va javánán e kárnádidegán niz kárhá rafte ast náraftani tá xejel mibáwim." (ZBP, L481 TBH); ruzgárnadide; sardogarm nácewide, "bornáyán e mehtarzáde va bexrad va nikuruy va zibá ammá ruzgárnadide va garm o sard nácewide..." (ZBP, L1400 TBH); xámdasti, náázmudegi, nákárdidegi, "hamiránd nákárdide javán -- bar in gune bar tá pol e Nahraván." (ZBP, L3230 SF); nákárdán, Ze bimáye dastur e nákárdán -- vará jang sud ámad o ján ziyán." (ZBP, L6016 SF); nádidejahán; jahánnádidegi, "to yektá deli yo nadidejahán -- jahánbán be marg e to ku wod nehán." (ZBP, L9660 SF). qure budan. //wekast az ruy e náázmudegi; nákárdidegi ye ma rá dar in zamine(há) báyad bebaxwid.//*
inexperienced adj, **inexperienced (in sth)** *xám, ráhnarafte; kárnádide; ruzgárnadide; sardogarm nácewide; xámdast; náázmude; nákárdide; nákárdán; qure, "qure nawode maviz wode" [baráye nemunehá ye biwtar be* "inexperience" *bengarid]. //náázmude/ xám dar mehrvarzi/ duwárm* [love]*; dádosetad, goftogu//*
inexpert adj, **inexpert (at sth)** *nákárdán, "ze bimáye dastur e nákárdán -- vará jang sud ámad o ján ziyán." (BP, L6016, SF); náwi. //pandi, ráhnamáyiyi az ruy e nákárdáni//*
inexpertly adv *náwiyáne. //kusti/ tup zadani náwiyáne//*
inexpiable adj *nábaxwudani; jobránnápazir*
inexplicability n *nágowudani budan*
inexplicable adj *nágowudani; ánce rá ke nataván báznamud/ bázgowud* [analyze].
inexplicably adv *báznánamudani. //Az hic ruy nemitaván báznamud cerá hargez peidáyaw nawod.//*
inexpressible adj *nágoftani; ánce ke be zabán nayáyad. //anduhi, delwure ye, wádi ye nágoftani//*
inexpressibly adv *saxt afsorde candán ke bar zabán nayáyad.*
inextinguishable adj *xámuw nawodani. //zabáne ye átaw e/ forunanwándani ye ázádi; omidi, mehri/ ewqi, árezuyi/ kámi* [desire] *forunanwándani/ xámuw nawodani//*
inextinguishably adv *xámuw nawodani; forunanwándan*
in extremis *(Látin)* (adv) **1** *(beáyin) az ruy e nácári; hengám e biderangi. //In tokme ye áźir rá tanhá hengám e biderangi/ nácári báyad bekár bord.//.* **2** *(din; dar kelisá ye kátolik e Rumi) dam e marg. //Yazew* [the last sacrament] *baráye kasi ke dam e marg ast/ Baráye kasi ke dam e marg ast vápasin yazew rá xándan; yazew e nasá* [the dead]*//*
inextricable adj **1** *jodá nawodani; báznákardani. //dar sadehá ye miyáne, farzán* [philosophy] *va hirbedi* [theology] *az yekdigar jodánawodani va yekpárce bud.//.* **2** *goriznápazir. //gereftárihá ye goriznápazir//*
inextricably adv *//kárewán bewiveyi beham vábaste bud ke nemiwod ánhá rá haz ham jodákard/ bázgowud./ Káraw az kár e u jodánawodani bud.//*
inf *kutáh wode baráye* "infra" *(Látini) páyin, sepastar, páyintar*
infallibility n **1** *laqzewnápaziri. //Irang e/ bávar e* [doctrine] *laqzewnápaziri ye Páp.//.* **2** *biborobargard kári. //Nemitavánam dáv* [claim] *e án zanam ke in wive biborobargard hamiwe kári ast.//*
infallible adj *laqzewnápazir. //Hic yek az má laqzewnápazir nist.//.* **2** *besyár bárik, bári, dorost, názok, harjá juri tarjome miwavad. //Ruznámenevisi ke dástányábi/ dástánnevisi dar xunaw ast.//.* **3** *biborobargard; hamiwe kári. //cáreyi/ bewázi* biborobargard/ ke hamiwe kári-st.; dáruyi/ darmáni ke*

*hamiwe kárist; wiveyi biborobard/ ke hamiwe kári-st.; ázmuni/ nerangi** [test] *laqzewnápazir/ hamiwe kári.//*

infallibly adv **1** *bewiveyi laqzewnápazir; bewiveyi laqzewnápazir dorost* [accurate]. **2** *peivast, hamiwe, biradxor. //Har ruz biradxor nim tasu** [hour] *dir miresad.//*

infamous adj **1** **infamous (for sth)** *rosvá, badnám, downám = doźnám (ZBP, C7482 BF); past. //tarskári* [traitor] *rosvá/ downám; wáhi ke nang e setamgari bar u-st.//.* **2** *(beáyin) bad, zewt. //doźraftáriyaw bá u//*

infamously adv *rosvá/ downám*

infamy n **1** (**a**) *doźraftári; pasti, badximi.* (**b**) *badi, doźraftári. //Gonahkári* [guilty] *ke raftárhá ye besyár bad karde.//.* **2** *biáberuyi, rosváyi. //Hamiwe be badnámi az u yád xáhad wod.//*

infancy n **1** (**a**) *noubávegi; kudaki. //dar áqáz e noubávegi//.* (**b**) *(dátikán/ dar Engelestán) bávegi/ xordsáli.* **2** *(pendárin) kudaki; áqáz. //Án barnáme hanuz dar áqázaw/ kudakiyaw bud ke váxánde wod.*[cancelled]*//*

infant n **1** *noubáve, noupá, xordsál. //nopubávegán/ kudakán/ bávegán va bozorgsálán/ bornáyán; pesar e kucakemán/ noubábeyemán; ává ye noubávegán; nerx e margomir e kudakán/ noubávegán; ámuzegár e noubávegán; Kumal** [party] *e* "Social Democrat" *ke hanuz noupá bud/ táze pá gerefte bud dar noxostin gozinew e hamegáni andaki newim* [seat] *bedast ávard.//.* **2** *(dátikán*/ Engelestán) báve, xordsál*

infant prodigy *kudak e tizhuw/ varjmand* [genius]

infant school *kudakestán; ámádegi*

infanticide n **1** (**a**) *baccekowi; noubávekowi. //bacekowi kardan; noubáve kowtan//.* (**b**) *kowtan e nouzád.* **2** *noubávekow; baccekow*

infantile adj **1** *kudakáne, xordsáláne, bávegán, kudak, pác*, páce* [<Gilaki]; //bimárihá ye kudakán//.* (**2**) *(xárdári) (beviże baráye bávegán yá bozorgsálán) baccegáne; pác*, páce*. //raftár e baccegáne; pácposdán*/ zehdán e baccegáne ; pácezehdán** [infantile uterus]//

infantile paralysis *(kohne wode) mucoli ye kudakán; lamsi ye kudakán* [poliomyelitis]

infantilism n *kuwtáyi* [<Gilaki, kuwtáyi]*

infantry n *sarbáz e piyáde; hang e piyáde. //Kamtar az dowman sarbáz e piyáde va zerehpuw* [armour] *dárim.; Sepáh e piáde xeili xub padáfand mikonad.; yek hang e piáde* [infantry regiment]*//*

infantryman n (pl **infantrymen**) *sarbáz e piáde*

infarct n, (**infarcted**, **infarction**) *toranjew, toranjide; toranjidegi, "hargáh ki sodde andar ozvi oftad ki cár nist az án ki mádde andar vey begozarad va be ozvi digar wavad. con jegar ki dar raghá va manfazhá ye u sodde oftad mádde biwtar... andar vey bemánad va be ásáni gozar nayábad bed-in sabab, toranjidegi va geráni va elam e toranjidegi tavallod konad." (ZBP, L*5186 *ZX)*

infatuated adj, **infatuated (with/ by sb/ sth)** *wifte, vále va weidá. //soxan goftan bá u bihude ast, pák vále va weidá-st.; Vále va weidáyi ye xowgeliyaw wode.; Conán wifte ye án andiwe ast ke dar báre ye hic ciz e digar nemitavánad soxan guyad.//*

infatuation n, **infatuation (with/ for sb/ sth) infatuation (with/ for sb/ sth)** *wiftegi, válegi, weidáyi. //Válegi va weidáyiyaw baráye án doxtar/ zan wew máh bederázá kewid.; In wiftegi gozará-st va nabáyad án rá saxt gereft.; wifte ye kasi gawtan.//*

infect v, **infect sb/ sth (with sth)** **1** *tafnidan* [riwe ye zamán e aknun "tafn-" [<Pársi ye Bástán, "tapnau" (EDPL). //Jánevarán e ázmáyewgáhi rá bá báktrihá tafnide* budand; zaxmi/riwi tafnide*; baxw e tafnide * rá bá mádde ye gandzodá pák konid.; Pásbánán baxwhá ye álude ye kewvar rá be ru ye mardom basteand* [seal off]*//.* **2** *(pendárin) áludan, áláyidan. //maqzi álude be piwdávari ye neźádi//.* **3** *(pendárin/ pasandide) be wur o wádi darávardan. //wádmanewi va xande ye por wuraw hame ye wágerdán rá be wur o wádi ávard.//*

infection n **1** **infection (with sth)** (**a**) *tafnu* [<Pársi ye Bástán, tapnau (EDPL)]. //dast-xow e tafnu* gawtan; tafnu* ye bákteriyáyi ye tan//.* (**b**) *(pendárin, xárdári) áláyew. //áláyew e (maqz e) javánán bá ráhpardázihá* [ideologies] *ye bimgin//.* **2** *(bimári ye) tafnu*. //Tafnu*yi rá parákandan/ be digari dádan; Zemestánhá mardom be hame gune tafnu* docár migardand.; yek tafnu* ye ábávard* [waterborne]*//*

infectious adj **1** *bimári ye vágir, tafnik* [besanjid bá "tapnau" Pársi ye Bástán (EDPL)]. //cáyemán* [flu] *besyár vágir ast/ vágir dárad//.* **2** *vágir, tafnik*. //tá zamáni ke in paruw* [rash] *rá dárid/ bar tan e womá-st tafnik* hastid/ vágir dárid.//.* **3** *vágir. //saxtkuwi ye vágir* [infectious enthusiasm]*; xandeyi vágir; bustafnu** [infectious mononucleosis]*//*

infectiously adv *//xandidan conánke digarán niz be xande oftand.//*

infectiousness n *tafnuyi*/ tafnáki*; vágiri/ vágir budan*

infer v (**inferring; inferred**) **infer sth (from sth)** *engárdan; bardáwtan; pei bordan; birun ávardan, "valikan dánestan e u rá laxti andiwe báyad va qiyási az didár birun ávarde va u rá warqi nám kardeand..." (ZBP, L7150 TT). //Az in dast bonesthá* [facts] *mitaván do hude ye pák zed/ yutar*/ jodá az ham birun ávard.; Az soxanán e womá conin báyad bardáwt konam/ engáram ke man dáram rást nemiguyam?//*

inference n **1** *bardáwt kardan*; *fahmidan, pei bordan; engáwtan; barámadan, "agar u (án mard) gonakár ast pas conin barmiáyad ke u (án zan) ham báyad gonahkár báwad.//.* **2** **inference (from sth) (that...)** *hude, engáwt. //Áyá az soxanaw conin hudeyi gereftan dorost ast? conin bardáwti kardan dorost/ dádmandáne* [fair] *ast?/ Tázegi con rig pul mirizad va áwkárá mitaván engáwt ke án pul rá dozdide/ az ráh e dozdi be dast ávarde.//*

inferential adj *engáwti, engáwtári. //yek ávand* [proof] *e engáwti/ engáwtári//*

inferentially adv *engáwti, engáwtáráne*

inferior adj, **inferior (to sb/ sth)** *páyintar; kamarj(tar); kamarzew(tar); forusu/ forusutar; "va lezzat e barsu mawquli ast, azirá ke hargez ruy az barsu be forusu nakonand va xod xiw rá vaqf kardeand bar nezáre ye varj." (ZBP, L1563 DA); forudast "ay peiqambar e xodáy to dáni ke qabile ye man kamtarand va forudasttarand az hame ye Bani Esráyi.." (ZBP, L1925 TB); zirin, "ostoxánhá ye fakhá ye zirin va zebarin wánzdah páre ast (ZBP, L5077 ZX); forumáye, xár, forudin, "... va niz har do... rá do.... xánand barin va forudin." (ZBP, L7176 TT); "va nim e forudinaw hanuz gel bud natavánest barxásti..." (ZBP,L1978 TB); "va barxi ostoxánhá rá in peivand ham bar sar e barsuyin hast va ham bar sar e forudin..." (ZBP, L5036 ZX). //sarván* (captain) *az sargord* (major) *forudast-tar/ forupáyetar ast.; forudast(tar) budan az...; az... kam budan az; "homáy gu mafekan sáye ye waraf hargez -- dar án diyár ke tuti kam az zaqan ast." (Háfez). //kasi rá xár kardan; tuye sar e kasi zadan; bonjol, kálá ye bonjol/ bonjoli;/ ustákári ye toxmi; sarhambandi//*

inferior n *forudast; forupáye; ziredast. //mardomán e forudasttar az xod.; Nabáyad kasáni rá ke az má kamhuwtar-and xár dárim.//*

inferiority n *forumáyegi, forudasti; zirdasti, xári. //sahew e xári/ kamtar az... budan//*
inferiority complex *(ravánwenási) gere ye raváni ye xári; xodxárbini; xodkambini*

infernal adj **1** (**a**) *(dar soxanvari) duzaxi, "tanaw sorx o bini kaź o ruy zewt -- hamán duzaxi ruy, dur az behewt." (ZBP, L4738 SF); //baxwhá ye/ bumhá ye duzaxi//.* (**b**) *ahrimani, duzaxi // sangdeli ye ahrimanáne; setamgari ye duzaxi//Án vákubar*/telefon e duzaxi sarásar e ruz yekband zang zade!; ázári/ xarmagasi* [nuisance] *duzaxi/ ahrimani//*

infernally adv *duzaxi, gostáxáne*

inferno n (pl **infernos**) *duzax. //duzax e jang//.* **2** *duzax. //ánjá con duzaxi suzán* [blazing], *tufande* [raging], *qorrán* [roaring] *bud.//*

infertile adj *xowk, nábarumand, bibár; bibar, názá. //zamini bibar; zan-o-wouhari názá/ nábarumandm/ Zanowouhari ke ojáqewán kur ast.//*

infertility n *názáyi, nábarumandi, bibári, bibari, nábárvari; bárnágereftan, "asbáb e bár nágereftan e zanán yá dar álat bovad yá dar mádde." (ZBP, L5573, ZX)*

infest v, **infest sth (with sth)** *(xárdári) (baráye áfathá, angalhá, xarfastarán va mánand e án) ...ágin; ...-u; álude be...; harjá juri tarjome miwavad. //anbári ke tuyaw muw vul mizanad; jáme ye wepewu; báqi ágande az xou/ alaf e harze* [weeds]//

infestation n, *...-ágin budan; ...-u (budan); áludegi be...; harjá juri tarjome miwavad. //por az susk budan//*

infidel n *(bástáni, xárdári) bawm (ZBP, C178 FM), bidin, zandiq/ zandik; áwmuq*

infidelity n *bawmi (ZBP, C178 FM); bidini, zandiki, áwmuqi; rigi be kafw dáwtan; (mián e zanowouhar) marzew. //garáyew be baxwidan e marzewhá ye kucak e wuy e/ wouhar e xiw dáwtan./ darzadan bá kasi darzadan, "Án zanak mixást tá bá mul e xiw -- darzanad dar piw e suy e gul e xiw." (Moulavi)*

infield n **1** (**a**) *(dar tapkáye** [cricket]*) marz e darváze.* (**b**) *darvázebánán* [fielders] *dar ánjá jáygerefteand* [stationed]//. **2** (**a**) *louzi.* (**b**) *tupzan e louzi/ louzibázán. //bázikonáni ke dar baxw e louzi hastand.//*

infielder n *darvázebán; tupzan e darun e louzi*

infighting n **1** *(dar mowtzani) galávizi, jang e tanbetan; xeili nazdik beham mowtzadan.* **2** *(pendárin; anáyin) galu ye ham rá daridan; cewm e ham rá darávardan; kelenjár e tangátang. //conin wanideam/*

mipendáram ke piw az in ke án páygáh e válá rá bedast ávarad xeili galu ye ham rá daridand/ kelenjári tangátang dar kár bude ast.//

infill, infilling n **1** *porkardan e miyán e do ciz; //wekáfhá rá por kardan; cáleculehá rá por kardan//.* **2** *ágane, áźand*

infiltrate v **1 infiltrate (through sth) (into sth)** *nawt kardan, rexne kardan, tarávidan. //Engár meh e mawt* [thick fog]*/ tármiq az miyán e divárhá be darun e otáq/ xáne tarávide/ rexne karde bud./ (pendárin) źarfná ye daryá/ zeráh** [ocean] *jáyi ke rouwanáyi bedánjá rexne natavánad kard.//.* **2 infiltrate A into B/ infiltrate B with A** *tarávánidan; rixtan. //dar anbár e áb e nuwidani zahr rixtan/ tarávánidan//.* **3 infiltrate (through sth) (into sth)** *(beviźe dar ártew yá xawáyágari** [politics]*) rexne kardan; dozdaki be darun e... raftan; zirjoli tuye... raftan. //sepáhiyáni ke az rástá* [lines] *ye dowman dozdaki tu rafte/ rexne karde be sarzamin e dowman ráh yáfteand./ Sarásar e sázemánemán rá gomáwtegán e dowman* [enemy agents] *rexne karde budand.//.* **4 infiltrate sb/ sth into sth; infiltrate sth with sb/ sth** *(beviźe dar ártew yá xawáyágari*) dozdaki be darun e... ferestádan/ rándan. harjá juri tarjome miwavad. //áyawthá* [spies] *ye dozdaki/ zirjoli bedarun e kewvari ferestádan; gomáwtegán e xod rá zirjoli darun e sázmáni rándan//*

infiltration n **1 infiltration (of sth) (into sth)** *torávow, rexne; ... zadan be; ... rixtan dar...; //nawt e/ rexne ye máddehá ye ximiyáyi* ye zahri bedarun e ábanbár.//.* **2** (**a**) **infiltration (of sb/ sth into sth); infiltration (of sth with sb/ sth)** *(berviźe dar ártew yá xawáyágari** [politics]*) rexne, tarávow; nawt. //Rexne ye áyawtán* [spies]*/ sepáhiyán be darun e sarzamini/ sázmáni; gomáwtegán e xod rá zirjoli be darun e sázmáni ferestádan//.* (**b**) *rexne, tarávow, nawt. //kuná* ye wow* [pulmonary infiltrates] *[kuná <kordi]//*

infiltrator n *rexnegar; kárágáh; áyawt* [spy]. *//rexnegarán e/ kárágáhán e dast e capi.//*

infinite adj **1** *bikarán, "ze wahr e barahman be jáyi resid -- yeki bikarán źarf daryá bedid." (ZBP, L5760 SF); bikaráne, "zebar cist ey mehtar o zir cist -- hamán bikaráne ce o xár kist?" (ZBP, L5972 SF); bikenáre, "in conin jonbew e gerd e peivaste ke u rá karáne nist. jonbánande ye vey qovvati bovad ke u rá karáne nabovad ya'ni qovvati bovad barábar e fe'l bikenáre." (ZBP, L1570 DA); bi karáne, "va báwad ki biw az do bovad va báwad ki bikaráne báwad." (ZBP, L1496 DA). //Espáw* [space] *e bikarán//.* **2** *biandáze; bimar, "derázáhang wod goftár bimar -- derázi saxt bima'ni yo bibar." (ZBP, L7729 VR). mehrabáni ye xodá bimarz o andáze; be kasi bimar/ bi andáze bávar dáwtan; pardeyi/ negári ke án rá bá parváyi biandáze bázsáxteand* [restore]*; In kár bordbári/ wekibáyi ye bi andáze mixáhad.//*

Infinite, the Infinite n *(soxanvari) dádár*

infinitely adv **1** *bimar, bi andáze, án saraw nápeidá. //párehá ye parmánu*/ atom bi andáze xord-and.//.* **2** *(beviźe bá setá ye bartar) xeili, besyár. //xeili behtar, bolandtar, xeradmandtar az kasi/ cizi; xeili behtar/ xástanitar* [preferable]//

infinitesimal adj *xeili kucak, besyár xord, besyár náciz. //afzáyew e besyár náciz.//*

infinitesimally adv *bewiveyi xeili kucak, besyár xord, besyár náciz*

infinitive n *(dastur e zabán) kárváźe ye xám. //kárváźeyi be rixt e xám; rixt e xám e yek kárváźe//*

infinitude n **1** *(beáyin) bikaráni, bi andázegi, bimari// bikaráni ye/biandázgi ye/ mehrabáni ye xodá//.* **2** *biwomári, bimarzi, bimari, "derázáhang wod goftár bimar -- derázi saxt bima'ni yo bibar." (ZBP, L7729 VR); //xorde rizeháyi bimar/ biwomár//*

infinity n **1** *bimarzi, bikaráni. //bikaráni ye espáw** [space]//. **2** *bikarán, bimarz, anaqr [<Pahlavi, anaqr (ZBP, C3483 MK)]. //be duri ye bikarán* [infinity] *xire wodan; be anaqr* xire wodan/ Rástáhá ye hamro* [parallel] *dar bikarán./ anaqr* beham miresand.//.* **3** *(dánew e engárew*/* mathematics*) anaqr*. //*Y *rá dar anaqr* zanid/ barwomári* [multiply]//. **4** *biwomár, bimar. //setáregán e biwomár/ bimar; gereftárihá ye biwomár; kárhá ye biwomári baráye kardan dáwtan//*

infirm adj **1** *ranjur, wekanande, sost. //bá gámhá ye sost (ráh) raftan/ gámidan//.* **2** *(beáyin)* infirm of purpose/ will, *//sost, nátaván; náostovár/ sostpei//*

infirm, the infirm n *bimárán, ranjurán/ ranjvarán. //powtibáni/ komak baráye pirán va ranjurán//*

infirmary n **1** *bimárestán.* **2** *otáq e bimárán e ranjur/ ásibdide; harváne (ZBP, C699 FM)//*

infirmity n *ranjuri, sosti, nátaváni. //Piri va ranjuri bar u cire gawt* [catch up with sb]; *sostráyi* [purpose]*/ Kari va kamsuyi ye cewm az ranjurihá ye/ nátavánihá ye ruzgár e piri-st.//*

inflame v, **inflame sb/ sth (with/ to sth**) *xawmgin gardánidan; átaw zadan, barangixtan. //soxanrániyi ke xawm e mardom rá barangixt/ mardom rá átawi kard.//*

inflamed adj, **inflamed (by/ with sth)** **1** *ámáside. //cewmán e ámáside; juw e ámáside; bini ye ámáside va docár e tafnu** [infection]//. **2** *xawmgin; barangixte. //az soxanán e kasi be xawm ámade; dar átaw e varan** [passion] *suxtan//*

inflammable adj **1** *átaw gereftani; aferuxtani, suxtani. //naft besyár átawgier ast.//.* **2** *(pendárin- anáyin) tondxu, átawin. //Mardi tondxu//*

inflammation n *ámás, tabew, "va con bá waráb xori, tabew e massáne rá nik bovad." (AlAbniye anelhaqáyeq eladviyeh, p 14). //ámás e jegar/ wow//*

inflammatory adj **1** *(xárdári) xawmangiz, átawafruz. //Soxanán e/ soxanránihá ye xawm-angiz/ átawafruz.//.* **2** *ámási. //yek bimári ye ámási ye wow//*

inflatable adj *bádkardani/ wodani. //mákuyi* [dingy] *bádkonaki/ bádkardani//*

inflate v **1** (**a**) **inflate sth (with sth)** *bád kardan, bád zadan, damidan, "piw az án ke Homáyun be kenáre ye digar resad asbaw darqaltid va dar áb foru wod va xodaw be yári ye ábkawi ke bar xik e damide ye xodaw savár bud tandorost ján bedarbord." (ZBP, L7527, DTH). //karaki** [tyre] *porbád/ pordamide//.* (**b**) *porbád wodan; bád kardan. //bádkonak e bozorg bá havá ye feworde dar cand vipál** [second] *bád wod.//.* **2** *hendeváne zir e baqal kasi gozáwtan. //Cáplusiyi ke zir e baqal e forutantarin mardomán niz hendeváne migozárad.//.* **3** *(hirbáni** [economy]*) bád kardan e pul*

inflated adj **1** *porbád, damide, "piw az án ke Homáyun be kenáre ye digar resad asbaw darqaltid va dar áb foru wod va xodaw be yári ye ábkawi ke bar xik e damide ye xodaw savár bud tandorost ján bedarbord." (ZBP, L7527, DTH).* **2** *(xárdári) gazáf. //xodbozorgbini; gazáfeguyi//.* **3** *(bahá) gerán*

inflation n **1** *bád kardan, damidegi, damew [<damidan].* **2** *geráni, bád kardan e pul, kam arzew wodan e pul. //jelo ye bád kardan e pul rá gereftan; geráni ye sarsámávar* [galloping]*/ káhew e tizáhang e arzew e pul//*

inflationary adj *geráni, bi arzew wodan e pul, bád kardan e pul; geráni ye fazáyande/ ruzafzun; //az pei ye geráni ye hazine ye zendegi darxást e afzáyew e dastmozd kardan ke xod máye ye geráni ye biwtar gardad//*

inflect v **1** *gardánidan (e váźe) (ZBP, L2634, NKZZF); bastan, "mibáyad injá az "dáwtan" va "budan", va "báyastan" niz soxan ránim. Inhá besyár miáyad va hamcon digar kárhá [kárváźehá] se zamán e gozawte va aknun va áyande az ánán baste miwavad." (ZBP, L2635 NKZZF); ávarjidan [<Sanskrit "ávarjanan"] (JGS). //Biwtar e kárváźehá ye Engelisi baráye zamán e gozawte bá "-ed" baste miwavad.//.* **2** *hengám e soxan goftan ává rá bálá yá páyin bordan. //Bá zir o bam kardan/ bálá va páyin bordan e ává hengám e soxan goftan mitaván parvá ye báwandegán rá be xod dáwt.//*

inflected adj *ávarje* [baráye riwe be* "inflect" *bengarid.]. //Zabán e Látin biw az Engelisi ávarje* ast.//*

inflection, **inflexion** n **1** (**a**) *bastan, "...va hamcon digar kárhá* [verbs] *se zamán e gozawte va aknun va áyande az ánán baste miwavad." (ZBP, L2635 NKZZF); gardánidan (ZBP, L2634 NKZZF); ávarjidan*, ávrij* [<Sanskrit, ávarjana; ávrij. riwe ye zamán e aknun "ávarj-"]; ávarjew*.* (**b**) *pasvand baráye bastan e kárváźe; "ávarj*".* **2** *bálá va páyin bordan/ raftan e ává hengám e soxan goftan/ soxanráni*

inflectional adj *ávarji*. //pasvandhá ye/ rixthá ye/ ruyhá ye ávarji*//*

inflexible adj **1** *tánawodani, xamnawodani, seft. //sáxte wode az kalpaki** [plastic] *xamewnápazir//.* **2** *(pendárin) degarguni nápazir, saxt, yekdande, kasi ke morqaw yek pá dárad. //áhangi ostovár baráye wekast dádan e dowman//*

inflict v **1** *...resánidan be...; ...zadan be.../ ...dádan. //be kasi zaxm e badi zadan; wekast e badi be dowman dádan//.* **2** **inflict sb/ sth on sb** *(anáyin, biwtar be wuxi) bezur xod rá mehmán kardan/ sar e kasi xaráb wodan. //Bezur xod rá mehmán kardan va puzew xástan.; Dáyiyam/ afdaram* [uncle] *báz in páyán e hafte mixáhad sar e má xaráb wavad.//*

inflection n **1** *...resánidan be; ...zadan be...; ...dádan; ru be kasi ávardan, "Ce masti ast nadánam ke ru be má ávard -- ke bud sáqi yo in báde az kojá ávard?", //dard vas ranj resándan be...//.* **2** *dard, ranj*

in-flight adj *dar/ hengám e parváz. //suxtgiri/ sargarmi darparváz/ hengám e parváz//*

inflorescence n *golázin (ZBP, C1655 FM); garzan*

inflow n **1** *bedarun e... rixtan.* **2** (**a**) *ánce bedarun rizad. //si litr dar tasu* [hour] *(be darun rixtan); lule ye darunriz; lule ye ávarande/ ...resán//.* (**b**) *(be darun) rixtan. //sarázir wodan e/ rixtan e máye* [cash]*/ sarmáye* [capital]*//*

influence n **1** **influence (on sth)** *niru, náriye* [besanjid bá, "nairyava-" (Avestáyi); "nárya" (Sanskrit) (EDPL)]; kár kardan, "in námehá bar del e amir kár kard va bozorg asari kard..." (ZBP, L484 TBH); //náriye* ye/ kár kardan e niru ye má bar avarkár** [the tides]; *náriye* ye/ kárkardan e/ niru ye áb o havá (bar farávardehá ye) kewávarzi//.* **2** (**a**) **influence (on sb/ sth)** *náriye*; niru; kárkardan [be womáre ye1 bálátar baráye nemune bázgardid]. //kasi rá daryáftan, "va amir Yusef rá waráb daryáfte bud va cewmaw bar vey bemánd." (ZBP, L484 TBH); raván budan, "be mawreq va maqreb soxan e man raván ast." (ZBP, L1220 TBH). //Náriye* ye pedarán va mádarán bar farzandánewán; kárgar oftádan e/ kár kardan e manew va kerdár e pedar va mádar bar farzandánewán/ náriye* ye/ kár kardan e xub, bad, sudmand, ziyánbár, wahrigaráne* [civilizing], *badxim* [pernicious] *bar raftár e/ manew e kasi./ Wahriyár e javáni ke soxan e vazir e bozorg* [chief minister] *bar u raván ast./ ke zir e náriye* ye vazir e bozorg ast.; az cirdasti ye/ náriye* ye kasi gorixtan; az cang e kasi gorixtan//.* (**b**) **influence (on sb/ sth)** *náriye*. //Án dust-namáháyaw* [his those so-called friends] *ruy e u náriye* ye badi dárand.; Niruhá ye farváni* [influences]*/ besyári bar má kár mikonad/ bar má kárgar miyoftad./ Náriye*háyi ke dar in zamine/ báre dar kár ast beham picide va saxt betaván ánhá rá az (ham)digar/ yekdigar jodá sáxt//.* **3** **influence (over sb/ sth)** *náriye*; kárkard. //Pedar va mádaraw/ zádáránaw* digar bar u náriye* yi nadárand.//.* **4** **influence (with sb)** *nurecewmi bázi darávardan. //Soxanaw piw e kixá** [boss/ manager] *darrou dárad/ raván ast/ xaraw piw e kixá* xeili mire, bigomán mitavánad komakat konad.//.* **5** **under the influence (of alcohol)** *mast budan, "mast budam agar gohi xordam -- goh farávan xorand mastáná" (Obeid e Zákáni); daryáftan, "va Amir Yusef rá waráb daryáfte bud. cewmaw bar vey bemánd..." (ZBP, L484, TBH)*

influence v **1** *bar... kár kardan, "in námehá bar del e amir kár kard va bozorg asari kard..." (ZBP, L1 TBH); "va goftand... sehr e Mohammad dar to kár karde ast va to rá az ráh beborde ast." (ZBP, L7332 SR); ...raván budan, "... va be mawreq va maqreb soxan e man raván ast." (ZBP, L1220 TBH); bejáy oftádan, "va hic badgoftan be jáygáh nayoftád tá bedán jáygáh ke goft...." (ZBP, L1316 TBH); carbidan, "con iwán bar ráy e man nayámadand, man bá iwán mováfeqat kardam va cun bá man motábe'at nakardand bá iwán motá'ebat kardam va feljomle áhestegi bar hame kárhá becarbad..." (ZBP, L1792 DB). //Bávar e axtarwomárán* [astrologer]*/ konáyán bar in páye ke setáregán e ravande bar manew e mardom kár mikonad, náriye* dárad.; Con nemixáham soxan e man az hic ruy/ báre bar womá raván gardad/ dar del e womá bejáy oftad, manewte ye xod rá be womá nemiguyam.; Áwkár ast ke wive ye Pikáso bar negárgariyaw* [her painting] *kárgar oftáde/ ke negárgariyaw zir náriye* ye Pikáso bude.//.* **2** *//Ce ciz máye ye án gawt ke conin raftári koni?//*

influential adj **1** **influential (in sth/ doing sth)** *kári, kár kardan, kári oftádan. //Cemháyi ke dar residan be áhangi arjdár ast/ kári miyoftad.; yek soxanráni ye kári.//.* **2** *dom-koloft; kallegonde; koláh e kasi pawm dáwtan; xar e kasi raftan, //goruh e gozoni/ karádi* [committee] *az soudágarán* [businessman] *e dom koloft/ kallegonde/ az rahbarán e raste ye kárgari* [labor union leader] *ke xarewán miravad.//*

influenza, flu n *cáyemán; zokám*

influx n, **influx (into...)** *sarázir wodan; nágahán rixtan dar; be...; //sarázir wodan e payápei ye didárgarán; sarázir wodan e pul/ rig//*

inform v **1** **inform sb (of/ about sth)** *ágáhi dádan, "ágáhi dádand tá seyyed e válede va digar bandegán wádmáne wavand..." (ZBP, L1210 TBH); "pedar rá az in hál ágáhi dádand..." (ZBP, LL3537 GS); ágáhánidan; azdánidan* [<Pahlavi, (ZBP, C2328 MK, BF); besanjid bá "azd" (Pársi ye Bástán); niz besanjid bá "azdar"; "ferestád bar meimane si hezár -- gozide-savár, azdar e kárzár." (SF)]. //"Candi pul gom wode", "be kalántari ágáhi dádeyi?"/ Az ánce ruy midahad ma rá biyágáhán!; Xod rá bá cemhá/ bonesthá** [facts] *áwná sáxtan; Be kalántari ágáhi dád ke candi pul gom wode//.* **2** **inform against/ on sb** *lou dádan e kasi; (dátikán*) (be pásbán/ wahrbáni) ágáhi dádan. //Yeki az ágreftiyán* [criminal] *bázmánde ye goruh e tabahkárán* [gang] *rá lou dád.//.* **3** *(beáyin) farágir budan. //sahew e dád* [sense of justice]*/ dádmandi dar sarásar e nevewteháyaw be cewm mixorad.//*

informal adj **1** *(anáyin [a-,* privative prefix*] + áyin); sáde, ázád, har já juri tarjome miwavad. //raftári, naváyi* [tone] *xodemáni, dustáne; hál ohaváyi dustáne; ádami wáde va xodemáni/ nahewi* [arrangement], *gerdehamáyiyi* [gathering]*; newasti* [meeting], *didári* [visit] *anáyin//.* **2** *anáyin. //yek náme ye dustáne/ xodemáni/ anáyin//*

informality n **1** *anáyini, sádegi, ázádi; dustánegi; xodemáni (budan).* **2** *kári anáyin/ sáde/ ázád/ dustáne/ xodemáni*

informally adv *//anáyin be man/ ma rá goftand án kár be man dáde wode.//*

informant n **1** *ágáhi dahande/ xabarci. //Ruznámenevis naxást keyi ye/ wenáse ye/ ciwi** [identity] *ye ágáhi dahande rá áwkár sázad.//.* **2** *(dar zabánwenási) azdar*

information n **1** *ágáhi; azdá*/ azd*; azd* kardan/ azdidan* [<Avestáyi, azdá (EDPL)]. //Baráye ágáhi ye womá/ xub ast bedánid ke deź e nepew* [library] *dar áwkub e noxost ast./ (riwxand) xub ast bedánid ke xeili xub ham mitavánam be xodam beresam.* [look after]*/ Be man gofteand/ ágáhi dádeand ke hamegiyewán rafteand.//.* **2 information (on/ about sb/ sth)** *ágáhi dádan, azd* kardan/ azdánidan*. //(darbáre ye kasi/ cizi) ágáhi dádan/ ágáhi resándan/ daryáft kardan/ bedast ávardan, jostan, yáftan, gerdávari kardan/ Baráye ágáhi/ azdá ye biwtar be... benevisid.; ágáhi ye/ azdá* ye biwtar be... benevisid./ ágáhi ye/ azdi* sudmand; daftar* [bureau] *e/ miz e = daftar e ágáhi/ azdá*//.* **3 a mine of information** *bengarid be* "mine".

information science, information technology *dánew e azdá*, fann e azdá*, azdáwenási*[azdá* besanjid bá azdá <Avestáyi (EDPL)]*

informative adj *ámuzande, ágáhhibaxw. //ketábi, celpardeyi** [film], *soxanrániyi,, soxanráni ámuzande//*

informed adj *ágáh; dárá ye ágáhi; azdánide* [bengarid be* "inform"]*/ aźdar*/ azdar. //*[informed critic] *xordegiri ágáh; mardi/ ádami ágáh; xorsandi ye ágáháne/ azdánide*; xordegiri ye ágáháne/ azdánide*; gománzadan e ágáháne//*

informer n *ágáhi dahande, loudahande; soxancin*

infra adv *(váźe ye Látini) (dar ketáb va mánand e án) dar zir; páyintar*

infra-, *piwvand (bá setáhá serewte miwavad) foru (con forudast, forumáye, forudin), forud (con fortudmand, forudin); ir = azir = zir = jir [<guyewhá ye Gilaki/ Mázandaráni]*

infra dig (adj) *(anáyin, biwtar be wuxi) máye ye xári/ sarwekastegi. //raqsidan/ vawtan/ dastafwáni va páykubi dar xiábán baráye kixá** [manager] *ye bánk máye ye sarwekastegi ast//*

infra-red adj *zir e qermez; irsorx**

infrastructure n **1** *pei, bonyád, bon.* **2** *(hirbáni** [economy]*) pei, bonyád (puli/ hirbáni*)*

infraction n *(beáyin) wekastan, dádwekani, áyinwekani*

infrequency n *jestegorixte*

infrequent adj *gahgáh, jeste-gorixte, andak, kamyáb. //didárháyi jestegorixte; namáyewháyi kamyáb//*

infrequently adv *jestegorixte*

infringe v **1** *wekastan (e áyin/ mehr/ peimán); zir e pá nahádan; gosastan. //áyin e/ dasturát e/ peimán e viźe ye dád* e cáp rá wekastan//.* **2** *dast yázidan be...; //dast yázidan be awá* ye/ haqq e digar mardomán//*

infringement n **1** *wekastan, zir e pá nahádan; dastyázi, yázew. //Dádháyi ke payápei zir e pá naháde miwavad//.* **2** *dast yázidan; yázew. // yázew/ zir e pá nahádan/ dastyázi be áyin e ránandegi dar wáhráh/ viźe-dád* e cáp* [copyright]*/ dastyázi be zendegi ye daruni ye kasi//*

infuriate v *saxt xawmgin kardan; be ján ámadan; savár e asb e jen kardan. //Az xordegiri ye peivasteyewán beján ámadam/ saxt xawmgin gawtam.//*

infuriating adj *xawmávar; máye ye xawm. //derangháyi ke mardom rá beján ávarad.//*

infuriatingly adv *máye ye xawm. //ham aknun/ dami piw be kárvándudi nareside saxt xawmgin gawtam.//*

infuse v **1 infuse sth into sb/ sth; ifuse sb/ sth with sth** *ágandan, ágawtan (ZBP, C2515); ... dádan; ...baxwidan; harjá juri tarjome miwavad. //ján e tázeyi/ ama** [energy] *be kárgarán dádan/ baxwidan//.* **2** (**a**) *dam kardan; xisándan; farqárdan; farqár kardan, "va agar torob rá dar sekangabin farqár konand yek wab va bámdád barárand." (ZBP, L540 ZX).* (**b**) *xisidan, farqárdan/ farqár gawtan; dam kewidan. //tá cáy/ cáyi dam nakewide (án rá) nanuw!//*

infusion n **1 infusion of sth (into sb/ sth)** *dádan, baxwidan, ágandan, áqewtan, ágewtan. //(be bongáh e bázargániyi) ján e táze dádan/ baxwidan; in dálá** [company] *niyáz be xun e táze/ kárgarán/ kármandán e nou dárad.//.* **2** (**a**) *farqárdan, farqárew, farqár kardan/ wodan; dam kewidan/ kardan; xisándan/ xisidan//.* (**b**) *farqár, damkarde, xisánde*

ingenious adj **1 ingenious (at sth/ doing sth)** *zirak, aris/ ariw (ZBP, C2356 FM). //Xob án sim rá kardi tu ye án suráx va dar án já dádi- xeili ziraki!/ aris/ zirak dar bázgowudan e jadval (e vážehá ye hambor) e dowvár//.* **2** *aris; ariw. //abzári/ másmásaki aris//.* **3** *zirakáne, aris. //naqweyi, wiveyi, kelidi zirakáne/ arix/ ariw//*

ingeniously adv *zirakáne*

ingénue n *doxtar e sádedel/ hálu (beviźe dar namáyewhá); colman. //naqw* [role] *e yek doxtar e sádedel//*

ingenuity n *ziraki; aris/ ariw (ZBP, C2356 FM)*

ingenuous (adj) *báz, sáde, bigonáh, sádedeláne. //labxandi az ruy e sádedeli//*
ingenuously *sádedeláne*
ingenuousness (n) *sádedeli*
ingest v **1** *váridan, forudádan, ubárdan.* **2** *(pendárin) xordan, darkewidan; harjá juri tarjome miwavad. //ágáhi be dast ávardan va án rá darkewidan//*
ingle-nook n *jáygáh e/ baqal e átaw/ baqal e alou; áwiyán e gorbe*
inglorious adj **1** *warmávar, badnám, nangin. //wekasti nangin; Namáyewnámeyi nou ke docár e sarnevewt e warmávari gawt va tanhá pas az se ruz barcide wod.//.* **2** *(soxanvari) náwenáxte, gomnám. //Námi nawnáxte; gomnám//*
ingloriously adv *gomnám*
ingoing adj *ánce ke be darun miáyad; har já juri tarjome miwavad. //Keráyenewin e táze//*
ingot n *gahle (ZBP, C1293 FM); xafce (zar yá sim) (ZBP, C1593 FM); wemw (zar, sim yá har felez e digar); wafwe, wiw, wafw (ZBP, C2243 FM); wuwe (ZBP, C4555); salák (az sim) (ZBP, C6417 FM)*
ingrained adj **1** *riwedár; riwe-davánde. //piwdávari, badgománi, engáwthá* [assumption] *ye riwedár//.* **2** *bexord...; źarf darneháde; cerki* [dirt] *ke saxt bexord e... rafte*
ingratiate v, **ingratiate oneself (with sb)** *(rixt e náwenáxte nadárad) (beáyin- xárdári) dom jonbándan baráye kasi; cáplusi kardan; (xáye ye kasi rá) dastmál e abriwomi málidan; xodwirini kardan; xáyemáli kardan. //Kuwid baráye kixá** [boss] *xodwirini konad be omid e in ke be páigáh e bálátari barkewide wavad.//*
ingratiating adj *(xárdári) dom jonbándan; xodwirini, xáyemáli, //bádemján dour e qábcini;/ labxandi baráye xodwirini//*
ingratiatingly adv *baráye xodwirini/ xáyemáli*
ingratitude n *násepási, "yeki bande bod wáh rá násepás -- na mehtarwenás o na yazdán wenás." (ZBP, L4691 SF); "in az fazl e xodá ye man ast tá biyázmáyad mará ke sepásdári konam yá násepási konam." (ZBP, L1919 TB); sang be jám andáxtan, "báde bá mohtasab e wahr nanuwi Háfez -- ke xorad bádeat o sang be jám andázad." (Háfez)*
ingredient n **1** *gal* [<guyew e Vajguni]. //galhá ye yek kák* [cake]*; hame ye galhá* rá dar káseyi biyámizid/ behamzanid//.* **2** *áxwij. //áxwijhá ye manew e kasi; áxwijhá ye kámyábi,/ wádkámi/ xowbaxti//*
ingress n *(beáyin) (awá ye/ haqq e) tu raftan/ andar wodan. //wive ye/ ráh e tu raftan//*
ingroup n *goruhak*
ingrowing adj *be darun e... rostan/ ruyidan; tu raftan. //náxon e angowt e pá ke darun e guwt foruravad.//*
inhabit v *dar jáyi zistan; jáy gereftan, newastan; báwidan (ZBP, C5392 FM). //ádáyi/ jazireyi ke tanhá parandegán ánjá miziyand.//*
inhabitable adj *zistani*
inhabitant n *báwande, "ki injáyi ki az áb berehne kard biwtari az vey az suy e womál kard tá in árámgáh xowtar báwad va havá ye u dorosttar va sáfitar va báwandegán e u qavitar va tandorost tar báwand." (ZBP, L4992, ZX); "kewvaraw rá páymál namudand, páytaxtaw rá ke az báwandegán tohi mánde bud táráj kardand." (ZBP, L7471 DTH); newaste, "va peimán kardim suy e Ebráhim va Esmáyil ke pák dárand xáne ye man taváfkonán rá va newastegán rá" (ZBP L6698 TTT). //bumiyán; báwandegán; bumi/ kohansáltarin/ pirtarin báwandegán e ádáyi/ jazireyi//*
inhale v, **inhale sth (into sth)** **1** *damidan. //źarf damidan; dam e źarf kewidan/ dam (e źarf bekewid!) bázdam!; kángaráni ke gard e zoqálsang dar wowewán damideand.//.* **2** *(dud e tanbáku) kewidan/ damidan. //dudiyáni/ sigárihái ke dud rá forumibarand, báwad ke be nikotin xugar wavand.* [addict]*//*
inharmonious adj *násázgár; nájur, náhamáhang; násáz, "dahan gar bemánad ze xordan tohi -- az án beh ke násáz xáni nehi." (ZBP, L6902 SF)*
inharmoniously adv *násázgáráne; nájur*
inharmoniousness n *násázgári; nájuri*
inherent adj, **inherent (in sb/ sth)** *ásnide*, ásn*, dar ásn* [<Pahlavi (ZBP, C2217 MK, BF)]. záti [<Avestáyi, dá = dá: dáta (EDPL)] //badandiwi ye/ badgománi ye ásnide*/ záti be bigánegán; sosti ye ásnide*/ záti dar nerang** [design]; *niru ye ásnide* ye páygáh e farbodi*//*
inherently adv *dar ásn/ ásnide. //nerangi** [design] *ke dar ásn** [inherently] *sost ast/ báwad.//*

inherit v, **inherit sth (from sb)** **1** *be morde rig bordan/ be kasi residan; be abarmánd residan [abarmánd* <*Pahlavi (ZBP, C3320 MK)]. //pesari ke (az pedaraw) zamini va sáxtemáni, bileyi* [title] *be morderig/ abarmánd be u reside báwad.; Az pedar bozorgaw pul e andaki be morderig be u resid.//.* **2** *be gouhar dáwtan, "yeki pádewá bud Mehráb nám -- zebardast báganj o gostarde-kám; ze Zahhák e tázi gohar dáwti -- be Kábol hame bum o bar dáwti." (ZBP, L6521 SF); //Az mádaraw nekuruyi/ xowgeli va az pedaraw doźxuyi* [bad temper] *be gouhar dárad.//.* **3** *(pendárin) residan; be abarmánd* residan. //Gereftárihá ye bozorgi az sarrewtedári ye piwin be in sarrewtedári be abarmánd* reside.* [inherit]*//*

inheritance n **1** **inheritance (of sth) (from sb/ sth)** *morderig; abarmánd* [bengarid be* "inherit"*]; be gouhar dáwtan. //bile* [title] *be morderig be pesar e mehtar miresad.; xowgeli rá/ nekuruyi rá az pedar va mádar/ zádárán* e xiw be gouhar dáwtan.; báj/ báź bar morderig/ abarmánd*//.* **2** *morde rig; abarmánd*. //bist o yeksále ke wod morderigaw rá daryáft kard.; (pendárin) setizi saxt ke az xod, sahewi nágovár* [ill-feeling] *bar jáy nahád.//*

inheritor (n) *morderigxár*

inhibit v **1** **inhibit sb (from sth/ doing sth)** *bázdáwtan, "báb e sevvom andar tadbir e bázdáwtan e xi/ xẃi* [sweating]*" (ZBP, L5345 ZX); "...ammá tadbir e bázdáwtan e araq án ast ki..." (ZBP, L5395 ZX); jelo ye... rá gereftan/ dáwtan. //kamruyi az soxan goftan bázdáwtaw/ az kamruyi az soxangoftan bázmánd.//.* **2** *bázdáwtan. //buzaki/ máyeyi* [enzyme] *ke vákonew e ximiyáyi* rá báz midárad.//*

inhibited adj **1** *kamru. //Xeili kamru ast/ candán ke nemitavánad/ nemiyárad be wuxihá ye varanik** [sexy] *bexandad.//.* **2** *xowk. //xandeyi bá delwure va xowk//*

inhibitedly adv *bá kamruyi*

inhibition n **1** *bázdáwtan, "báb e sevvom andar bázdáwtan e xi/ xẃi."(ZBP, L5345 ZX). //bázdáwtan e kárang*há* [impulse] *ye ximi mitavánad máye ye gereftárihá ye raváni gardad.//.* **2** *kamruyi; baźkam (ZBP, C112 FM). //Mei/ báde baźkamhá ye mardom rá sost mikonad.; biwtar xást va kamruyi nakard.//*

inhibitor n *bázdárande, "nist az womá hic kas u rá bázdárande." (ZBP, L125 TTT); "toyi u rá bázdárande." (ZBP, L170 TTT); "ke harc suy e jahati begaráyad wak nist ki cun bázdárande nabovad ánjá wavad va agar ánjá nawavad xod ánjá" (ZBP, L1565 DA)*

inhospitable adj **1** *na dustáne; na mehmánnaváz. //Be u nuwábeyi nadádi va in na mehmánnavázi bud.//.* **2** *bipanáh, nágovár, nápedrám, "agarce ráh nápedrám báwad -- bepedrámad co xow farjám báwad." (Faxreddin As'ad e Gorgáni). //karáneyi (az daryá) nápedrám.//*

inhospitably adv *nápedrámáne*

inhuman adj *dadmanew, námardom, darrandexuy. //*inhuman behaviour: *námardomi/ dadmanewi; Án mard quli dadmanew ast!; nahewtan/nagozáwtan ke hamsaraw rá bebinad namardomi bud.//*

inhumane adj *sangdel, námardom, dadmanew. //sangdeli bá jánevarán, zendániyán, bimárán e raváni; dádi/ dátikáni*/ ravewi/ áhangi sangdeláne/ dadmanewáne.//*

inhumanely adv *//kowtár e sangdeláne ye jánevarán//*

inhumanity n *námardomi, dadmanewi, //dadmanewi ye mardom bá mardom//*

inimical adj, **inimical (to sb/ sth)** **1** *dowman, hambasán. //kewvarháyi ke bá má dowmani mivarzand/ bá xástehá ye má hambasán-and.//.* **2** *ziyánbár, jelogir. //Kárháyi ke baráye peivandhá ye dustáne miyán e do kewvar ziyánbár ast.//*

inimically adv *dowmanáne*

inimitable adj *bihamál, lásáyinápazir* [be* "imitate" *bengarid.]. //Sabk e ávázxáni ye bihamál e/ lásáyinápazir e Marziye//*

inimitably adv *bihamáláne*

iniquitous adj **1** *past, bad, bidádgar. //dastgáhi, sardamdáriyi* [regime] *bidádgar//.* **2** *sarsámávar, bahá ye xun e pedar. //In bijak* [bill] *rá dideyi? Bahá ye xun e pedaraw rá nevewte!//*

iniquitously adv *past, bad, bidádgaráne*

iniquity n **1** (**a**) *(soxanvari) badi, zewti, pasti, bidádgari. //Wahr rá jáyi midánad ke hame jur bidádgari/ pasti dar ánjá anjám miwavad.//.* (**b**) *bidádgari, badi, bidádi.* **2** **a den of iniquity/ vice** *bengarid be* "den"

initial adj *áqázi, áqázin, noxost, noxostin, "sar e kin ze Garsivaz ámad noxost -- ke dard e del o ranj e Irán bejost." (ZBP, L6165 SF). //noxostin vát** [letter] *e yek váźe; Dar gámhá ye noxost e/ dar áqáz e (cizi)/ Vákonew e noxost e man sarbáz zadan bud.//*

initial n *vát** [letter] *e noxost; váthá ye noxostin. //bá vát*há ye noxost e nám e xod dastine nahid.//*

initial v (**initialled, initialling/** (US) **initialed, initialing**) *vát*há* [letter] *ye noxt e nám e xod rá nevewtan. //Xáhew mikonam vát*há ye noxost e nám e xod rá injá benevisid.; Ru ye yáddáwti* [note]*/ gateyi** [document], *peimánnámeyi* [treaty] *vát*há ye noxost e nám e xod rá nevewte, dastine nehádan.//*

initally adv *noxost, dar áqáz; az noxost, "betondi majuy ic razm az noxost -- hami báw tá xaste gardad dorost." (ZBP, L6061 SF); //noxt ámad cand ruzi separi konad ammá saranjám yek máh ázegár mánd.//*

initiate v **1** *bekár andáxtan, be ráh andáxtan; áqázidan, pei afkandan; "pei ye kin to afkandi andar jahán -- ze bahr e Siyávaw miyán e mahán." (ZBP, L6105 SF). //naqweháyi, barnámeháyi, vátáwhá* ye tude/ hanvari** [social reforms] *rá áqázidan/ pei afkandan.; (dátikán*) dádxáhi rá áqázidan//.* **2 initiate sb (into sth)** (**a**) *darávardan; darámadan, "yeki az vozará ma'zul wod va be halqe ye darviwán darámad." (ZBP, L3540 GS); //kasi rá be kiwi/ (hamvandi ye) anjomani penháni darávardan//.* (**b**) *ámuzew e áqázi ye kári rá be kasi dádan; be kasi dánewi rázmand/ penháni ámuxtan; bá... áwná sáxtan. //Zan e sálmandtari ke u rá bá ráhhá ye mehrvarzi* [love] *áwná sáxte bud.//*

initiate n *sarseporde (M. Moqaddam); dahm/ dahmán (dar din beviźe Zartowti) áwná*

initiated, the initiated n *sarsepordegán (M. Moqaddam); dahmán. //goruh e gozin e penháni ye padáfand e kewvar/ warvin** [government] *ke sarsepordegán án rá be nám e "Padáfandgán" miwenásand.//*

initiation n, **initiation (of sth)** *áqáz, ráhandázi. //áqáz e bázjuyi//.* **2 initiation (into sth)** *darávardan; darámadan, "yeki az vozará ma'zul wod va be halqe ye darviwán darámad." (ZBP, L3540 GS); sarseporde sáxtan/ wodan; hamvand e táze ye... gawtan/ gardánidan. //áyin e viźe ye pazirew e hamvand/ hamvandán e nou.//*

initiative n **1** *gám e noxost; gámi besu ye az miyán bardáwtan e yek gereftári; pá piw nahádan baráye az miyán bardáwtan e yek gereftári. //Omid ast ke pá piw nahádan e sarrewtedári/ warvin* bastnewini rá páyán dahad.//.***2 the initiative** *piwpáyi; pá piw nahádan. //Piwpáyi aknun bá má-st.; Aknun bá má-st ke pá piw nahim./ Con sepahbod dodel bud/ dodeli namud, sepáhiyán e má dastxow e piwpáyi ye dowman gardidand.//.* **3** *(pasandide) tavánáyi dar pá piw nahádan; nouávari/ piwpáyi. //Mardi ke tavánáyi ye pá piw nahádan va rahbar wodan rá nadárad.; Án kudak xod rafte pásbán ávard va bed-in sán tavánáyi ye wegerfi dar piwpáyi az xod newán dád.; Yek ázmun e piwpáyi/ tavánáyi dar pá piw nahádan.//.* **4** *awá ye/ haqq e wahrvandán e hanjár/ kuce-xiyábán baráye piwnahád kardan e dátikán* novin (con dar Suyis); awá ye piwpáyi//.* **5 on one's own initiative** *be sar e xod; xodxáste; xodkarde. //Con farmándeam/ afsar e farmándeam nabud be sar e xod kár kardam//.* **take the initiative** *gám e noxost rá bardáwtan; noxráz gawtan; piwpáyi namudan; pá piw nahádan. //Bar in kewvar ast ke piwpá/ noxráz gawte jelo ye jangafzárhá ye hasteyi rá begirad/ jangafzárhá ye hasteyi rá irázad** [to ban].*//*

inject v **1 inject sth (into sb/ sth); inject sb/ sth (with sth)** *(bá ábdozdak yá abzári hamánand e án) zadan. //Dáruyi ke án rá mitaván zad/ bá suzan zad.; be bázu ye/ pá ye kasi penisilin zadan/ dar divár e kåváki* [cavity wall] *kaf zadan//.[bá án ke dar biwtar e bárehá beviźe dar soxan e mardom az "zadan", va "suzan zadan" mitaván* "inject" *rá tarjome kard ammá beviźe dar zamine ye pezewki beváźeyi yekpárce niyáz hast. piwnahád miwavad az váźe ye "niwtan*" dar in zamine komak gereft. riwe ye zamán e aknun, "niz-", yá "nis-": "minizam*"; "niwtam*", "niwteam*; "nis! niw!; benis!/ beniw!" [besanjid bá "nikwana-" <Sanskrit (EDPL)].* **2 inject sth (into sb/ sth)** *(pendárin) ávardan, zadan, kardan, harjá juri tarjome miwavad. //Cand andiwe ye nou dar barnámeyi ávardan/ kardan/ Bekuw namáyewat rá kami wurangiztar anjám dahi.//*

injected adj *porxun; tabarxun, "do dandán e u con do dandán e pil -- do cewmaw tabarxun o carmaw co nil." (ZBP, L6875 SF); //cewmán e porxun/ cewmán e tabarxun//*

injection n, **injection (of sth) (into sb/ sth) 1** *zadan, suzan zadan, bá ábdozdak zadan; nisew* [bengarid be* "inject"*]. //dastgáh e suxtresáni bá nisew** [fuel-injection system]*//.* **2** *suzan zadan; niwtan*. //niwtan* e margbár e dáruyi; yek doure* [course] *suzan/ nisew*; Agar mixáhi az kewvar beravi suzanháyat rá zadeyi/ máyeháyat rá kubideyi?; Agar máye ye/ sarmáye ye tázeyi* [injection of new funds] *beresad án bongáh báz ján migirad.//*

injudicious adj *náwáyest; nábejá; nasanjide. //Aknun zamáni náwáyest baráye darxást e afzáyew e dastmozd ast.//*

injudiciously adv *náwáyest; nábejá; nasanjide*

injudiciousness n *náwáyesttegi; nábejáyi; nasanjidegi*

injunction n *dastur (e nevewte ye dádgáh); vacar. //warvin*/ sarrewtedári az dádgáh xást vacar dáde jelo ye cáp e án dástán rá dar ruzname begirad.//*

injure v *ásib resándan, afgár kardan, "...va nik kufte wod va pá ye rást afgár wod, conán ke yek davál pust va guwt begosast." (ZBP, L636 TBH); xaste wodan/ kardan = xastan (riwe ye aknun: "xal" = xalidan); "va bá in hame besyár owtor barobudand candán va cand tan bekowtand va xaste kardand." (ZBP, L1382 TBH); gazand resándan; gozáyidan [gazáyidan <Pahlavi, vezástan, vezáy-, (ZBP, C7937 BF)]. //(zamin xordan va) ásib didan/ afgár wodan; kust yáftan va andaki/ saxt/ xeili bad ásib didan/ afgár wodan.; (pendárin) (bá dud kardan/ meixári/ bádegosári) tandorosti ye xiw rá ásib/ gazand resándan; Soxancini ye badxáháneyi ke u rá saxt badnám kard/ ke be nám e u saxt gazand resánd.//*

injured adj **1** *ásibdide/ yáfte; zaxmi; gazand dide; gazáyide; afgár; xaste, "tan e mard e jangi conán xaste did -- hame xastegiháw nábaste did." (ZBP, L7004 SF); "va yek rán e weyx dar zir e pahlu ye asb mánd va az án xaste wod va guwt e ránaw narm wod." (ZBP, L2665 AT); //mardi xaste/ zaxmi/ ásib dide; sáq e páyi ásib dide/ zaxmi//.* **2** *badi wode; ziyándide, setam dide/ setamrafte//.* **3** *ranjide, ázorde. //negáhi/ roxsári/ áváyi ranjide/ ázorde//*

injured n *ásibdide, zaxmi, xaste, "hame wab hami xaste bardáwtand -- co bigáne bod xár bogzáwtand." (ZBP, L6100 SF). //mordegán/ kowtegán va xastegán rá womordan; har cahárdah tan xaste/ zaxmi rá sepastar az bimárestán be xáne frestádand.; dar fehrest e xastegán/ zaxmiyán//*

injurious adj **1** **injurious (to sb/ sth)** *(beáyin) ziyánbár; ...-afgár. //dud kardan baráye tandorosti ziyánbár ast.//.* **2** *ziyánbár; bad, xárkonande. //raftár e bad/ xárkonande az suy e kasi; soxanán e ziyánbár//*

injury n, **injury (to sb/ sth)** **1** (**a**) *ásib; afgár, "...va nik kufte wod va pá ye rást afgár wod conán ke yek davál pust va guwt begosast." (ZBP, L636 TBH); "tan e mard e jangi conán xaste did -- hame xastegiháw, nábaste did." (ZBP, L7004 SF). //xorák e biw az andáze ye in dáru mitavánad máye ye ásib e jegar gardad.; ádami dastxow e án ásib/ ádami ásibpazir* [prone to]*//.* (**b**) *(pendárin) ázordan, waxudan, xalidan. //be kasi barxordan; delxor wodan; xár wodan//.* **2** *Dar án egnest** [crash]* *saxt afgár gawt va be sar va bázuyaw ásib resid./ ásib e/ afgár e cewm/ (pendárin) gazand be nám e nik e kasi; badnámi//.* **3** do sb/ oneslf an injury: *(biwtar be wuxi) be xod ásib/ gazand resándan; be xiwtan ziyán resándan; Agar án camedán rá boland koni/ bargiri be xodat ásib miresáni!//*

injury time *(dar varzew) zamán e afzude be bázi baráye ásib e yeki az bázigarán; zamán e gazand.*

injustice n **1** *setam, bidádi, "mabádá mará piwe joz rásti -- ke bidádi árad hame kásti." (ZBP, L3158 SF); //hamestár** [opponent] *e sarsaxt e bidádi/ setamgari/ bidádi/ setam//.* **2** **do sb an injustice** (**a**) *bidádi kardan bar kasi; //bá goftan e in be u bidádi karde/ bar u setam ravá midári.//.* (**b**) *wáyestegi ye kasi rá xub newán nadádan. //Vápasin matali ke nevewte, wáyestegiyaw rá dar nevisandegi (xub) newán nemidahad ke dar nevisandegi tá ce andáze ciredast ast./* we were done injustice: *bar má setam raft.// Besanjid bá: "má bárgah e dádim- in raft setam barmá." (Xáqáni)*

ink n **1** *jouhar, zakáb (ZBP, L853 FM). //nevewte bá jouhar/ zakáb; jouhar/ zakáb be ranghá ye gunágun; lakke ye jouhar/ zakáb; yek negár e qalamsiyáh* [pen-and-ink drawing]*//.* **2** *zakáb; xál/ xẃál (ZBP, C4591, FM), //jouhari ke az* "cuttlefish, squid" *tarávow gardad//*

ink v **1** *jouhar/ zakáb málidan. //qaltak e pácingar** [duplicating machine] *rá jouhar/ zakáb málidan//.* **2** **ink sth in** *jouhari kardan; bá jouhar yá zakáb ru ye cizi nevewtan/ kewidan.*

inky (adj) (**inkier**, **inkiest**) *jouhari. //angowtán e jouhari//.* **2** *siyáh con qir. //qirguni ye wabi bimáh//*

ink-bottle n *wiwe ye johar/ zakáb/ áme*

inkling n, **inkling (of sth/ that...)** *yek rize ágáyi; bu bordan. //Miwavad yek rize ágáhi az ánce dar ast be man beguyi?; Noxostin cizi ke bu bordam án bud ke bá oftádan e bahá ye bahrhá kárhá be badi migaráyad.//*

ink-pad (= **pad**) *bálozma* [<guyew e Abyánaki]*

ink-pot n *áme*

inkstand n *xálestán = xẃálestán (ZBP, C5338 FM); xál/ xẃál = jouhar* [ink] *(ZBP, C4591 FM)*

ink-well n *áme*

inlaid (pt, pp) *zamán e gozawte va setáy e kárváže az* "inlay"

inlaid adj **1** *newánde; darnewánde. //kaf e otáqi ke dar án káwi newánde báwand//.* **2** *xátamkári. //kaf e otáqi xátamkári//*

inland adj **1** (**a**) *darun e kewvar, darun e xák e yek kewvar. //baxwhá ye/ xák e darun e kewvar; wahrhá ye/ ábráhhá ye darun e kewvar:* inland areas/ towns/ waterways, etc*//.* (**b**) *daryáce (ye forugerefte dar xowki, con* "Caspian"*)/ daryá ye Xezer//.* **2** *(bázargáni- dar Engelestán) darun e kewvar, na kenár e daryá/ áb.*

//Dar xák e darun e kewvar miziyand; Biwtar az karánehá/ áb durwodan/ be su ye xowki ye darun e kewvar raftan.//

inland revenue *(dar Engelestán) diván e báź/ báj*

in-laws n *xosur, xosor, "dar u xorram vayugán* [brides] *o xosurán -- arusán, doxtarán dámád, purán (ZBP, L7690 VR). //hame ye xosuránam xeili dur (az má) miziyand.//*

inlay v (pt, pp **inlaid**) **inlay A (with B); inlay B (in/ into A)** *...rá dar... newándan. //pilastu* [ivory] *ye zarnewán/ pilastuyi ke dar án zar newánde báwand.//*

inlay n **1** *xátamkári. //yek kive** [box] *ye gouhar e cubine bá xátamkári ye zar.//.* **2** *(dandán pezewki) porkardan/ porkardegi//*

inlet n **1** *ábráh; kawak* [besanjid bá kaw-, az "kawa" Avestáyi (EDPL)].* **2** *tuwo* [<Guyew e Semnáni]. //lule ye tuwo* (lule ye) tuwo* ye suxt//.* **3** *láyi [dar jáme]*

in loco parentis *[Látini] (bejá ye pedar yá mádar; jánewin e pedar yá mádar*

inmate n *hamotáqi/ hambimárestáni; hamzendáni; hamsaráy, "befarmud tá án tong e ud dar án tanure nahádand tá hamsarygán e má rá az buy e xow nasibi báwad..." (ZBP, L2554 AT)*

in memoriam *(Látini) (dar sang-nebewtehá, ru ye gur va mánand e án) be yád e...; be yádbud e...*

inmost adj **1** *del; tah. //źarfná ye qár; del e qár//.* **2** *del, sine, darunitarin. //andiwehá ye/ sahewhá ye tah e delam.//*

inn n *mosáferxáne, mehmánxáne, xán, "Jahán con xán e ráh e mardomán ast -- derang e má dar u dar yek zamán ast." (ZBP, L7717 VR); sepanj, "konun bar bád wod omid o ranjat -- na bárat hast zi má, na sepanjat." (ZBP, L7786 VR)*

Inn of Court *(sará ye) anjoman e dávarán e Landan (ke be mardom parváne ye dávari midahad.)*

innards n *del o rude; andarune; wiyáb* [<guyew e Gilaki]. //dardi tu ye del o rudeam//.* **2** *andarune. //baráye vásác** [mend] *e/ dorost kardan e in ás* [engine] *báyad andaruneaw/ del o rudeaw rá birun bekewim.//*

innate adj *záti (Avestáyi, d́áta, con dar "mazda-d́áta [= mazdá-dáde/ mazdá-áfaride (EDPL); ásnide* (ZBP, C2217, MK, BF). //tavánáyi ye/ zibáyi ye záti/ ásnide*; yek árezu ye/ kám e záti/ serewti/ ásnide*//*

innately adv *záti/ serewti/ ásnide*. //záti ázarmik* [honest]*//*

inner adj **1** *darun, andarun, tu, dar. //yek otáq e daruni.//.* **2** *daruni, harjá juri tarjome miwavad. //Agar wakki dar del dáwt be kasi áwkár nabud.//.* **3** **the inner man/ woman** (**a**) *(soxanvari) raván, fravahar.* (**b**) *(be wuxi) wekam; árezu ye xorák. //wekam e xod rá sir kardan//*

inner circle *sardamdárán; //goruh e kucaki penháni ke dar sázmáni kárhá rá migardánad.//*

inner city *darun e wahr, baxw e tárixi ye/ kohne ye wahr. //dożkuhá ye wahr* [inner city slums]

inner lane *bengarid be* "inside lane".

innermost adj *del, sine, darun. //del e/ źarfná ye jangal; U/ án zan/ án doxtar rá del dádan/ bar sar e án ávardan* [encourage] *ke sahewhá ye daruni/ tah e del e xod rá áwkár sázad.//*

inner tube *tuyi (ye lástik)*

inning n (pl **inning**) *(dar tapkáye** [cricket]*) pastá ye/ zamán e tup zadan. //Álmán dar noxostin pastá ye tup zadan 300 wod/ ávard//.* **have had a good innings** *zendegáni ye xubi kardan/ karde budan*

inning n (pl **innings**)*(dar tapká**[baseball]*) pastáye/ zamán e tup zadan*

innkeeper n *mehmánexánedár; mosáferxánedár*

innocence n, **innocence (of sth)** *bigonáhi, bi gazandi, bi ázári, páki, náhidi, anáhidi. //pák sádedeláne kári kardan; peiqáre namude* [protest] *peivaste goft bigonáh ast.; Kudakán ke bozorg miwavand páki ye/ anáhidi ye xiw rá az dast midahand.//*

innocent adj **1** **innocent of sth** *bigonáh, "ze torkán gonahkár xáhad hami -- del az bigonáhán bekáhad hami." (ZBP, L6174 SF); bigazand, "rahá kard har ku be zendán bodand -- badandiw gar bigazandán bodand." (ZBP, L4790 SF). //mard e bigazandi/ bigonáhi rá zendáni kardeand./* innocent of a crime, a charge, an accusation: *bigonáh.//* **2** *bigonáh; //gorg e dahan álude ye Yusef nadaride/ yek keránji* [bystander] *ye bigonáh; barxiyán e bigonáh e tarkew e/ kuhe ye yek bomb* [bomb blast]*//.* **3** *bi ázár; bigazand, bigonáh. //sargarmi* [amusement] *ye/ xowi* [enjoyment] *ye bi ázár/ Porsewi pák sáde bud, cerá báyad az án candán ázorde gawt?//.* **4** *sádedel; cewm o guw baste. //sáde del con yek bacce/ barre//.* **5** *hálu, colman. //Magar háluyi ke harce xawáyágarán** [politicians] *miguyand bávar koni?//.* **6** **innocent of sth** *(beáyin) bi...; bedun e...; //otáqi loxt/ bi áráye//*

innocent n *bigonáh; anáhid*

innocuous adj **1** *(beáyin) bi ázár, bi gazand, "rahá kard har k-u bezendán bodand -- badandiw gar bigazandán bodand." (ZBP, L4790 SF). //márhá ye biázár/ bizahr; dáruhá ye bi ázár//.* **2** *sáde, bi ázár. //soxani, gofteyi sáde/ bi ázár//*

innocuously adv *sáde, bi ázár*

innocuousness n *sádegi, bi ázári*

innovate v *nouávari kardan; degargun sáxtan. //ámáde ye nouávari baráye piwraft//*

innovation n **1** *nouávari. //yek ruzgár e/ doure ye nouávari//.* **2** *nouávari. //yek nouávari pas az nouávari ye digar; nouávarihá ye fanni dar sátvun** [industry]*//*

innovative, innovatory adj *(pasandide) nouávar. //bongáhi* [firm] *nouávar//*

innovator n *nouávar*

innuendo n (pl **innuendoes**) *(xárdári) guwe. //Dar in goftowonudhá guwehá ye náravá faráván, ammá bonesthá** [facts] *kam bude ast./ Ruznámehá bá u peikár karde, be u guwehá ye náravá zadeand.//*

Innuit n (also **Inuit**) (pl **Innuit/ Inuit**) *Eskimo*

innumerable adj *biwomár, "va ma wáyex rá dar in kalemát besyár ast va dar án kalemát faváyed e biwomár." (ZBP, L2487 AT); bimar, "be har su ferestád bimar sepáh -- hamidáwt giti ze dowman negáh." (ZBP, L3314 SF); nahmár, "gonbadi nahmár- barborde boland- naw [na aw] sotun az zir o naz [na az] bar sarw band." (Hormozd Náme], "iwán dar án oftádand va nahmár az án mixordand tá án ruyháwán zard gawt." (Kawfolasrár) (ZBP, C6646 FM)*

innumeracy *womordan/ dánew e engárew* [mathematics] *nadánestan. //gereftári ye/ porsemán e xándan va nevewtan va womár nadánestan nazd e javánán.//*

innumerate adj *kasi ke dánew e womár/ engárew* [mathematics] *nemidánad/ ke womordan nemidánad.*

inoculate v, **inoculate sb (with sth) (against sth)** *máye (ye áble) kubidan. //be kasi máye kubidan; be kasi máye ye vabá zadan/ kubidan//*

inoculation n, **inoculation (with sth) (against sth)** **1** *máye ye... kubidan/ zadan; máyekubi.* **2** *//máye ye vabá* [cholera] *va tab e zard zadan/ kubidan//*

inoffensive adj *biázár. //soxani biázár; ádami biázár//*

inoffensively adv *biázáráne*

inoffensiveness n *biázári*

inoperable adj **1** *ánce ke bá kárdpezewki darmán nápazir báwad; ápangnápazir*.* **2** *(beáyin) ánce ke bekár nayáyad/ kári nabáwad. //ráhi ke baráye bázgowudan e gerehi kári nabáwad/ bekár nayáyad//*

inoperative adj *(dád- áyin náme) bikár, bi powtváne dar konew. //barnáme ye ámad o wod e masráde** [bus]*/ kárván dudi/ havápeimáyi ke az kár oftáde/ digar kár nemikonad.;Tá ágáhi ye digar in áyin náme bekár nemiáyad//*

inopportune adj *nábehengám, bigáh, "hame kár bigáh o bibar bovad -- behin az tan e zendegán sar bovad." (ZBP, L5910 SF). //dami bigáh//*

inopportunely adv *//nábehengám, bigáh ámadan/ sar residan.//*

inordinate adj *gazáf, fereh*; farhest* (ZBP, C3235); biw az andáze. //darxásthá ye gazáf e bájgir/ páyvar e báź* [tax collector]*; deranghá ye borun az andáze//*

inordinately adv *farhest*(ZBP, C3235), //biw az andáze xáhán e...* [fond of sth]*//*

inorganic adj **1** *káni; barbaste. //sanghá va mádehá ye káni az barbastegán-and.//.* **2** *sáxtegi. //hanvari** [society] *sáxtegi//*

inorganic chemistry *ximiyá/ wimi ye káni*

inorganically adv *bengarid be* "inorganic"

inpatient n *bimár e bestari*

input n**, input (into/ to sth)** **1** (**a**) *dar darun nahádan; darun e... nahádan; ávardan. //máyehá ye* [resources] *fozuni dar barnámeyi nahádan//.* (**b**) *tudádan; darnehád*. //dádan e/ resándan e ama** [energy] *be dastgáhi; darnehád* e ama** [energy]*; darnehád* e barq//.* (**c**) *darnehád* (jáyi ke dar dastgáhi az ánjá barq yá ama* yá ciz e digari be darun e dastgáh miravad.).* **2** (**a**) *(márád*/ kámpiyuter) darnehád* e dádehá* [data input]. (**b**) *dádehá ye darneháde*/ darnehád*.* (**c**) *darnehád*; //kelid e darnehád** [input key]*; ramz e darnehád** [input code]*; zine ye darnehád** [input level]*.// Niz bengarid be* "output".

input v (**inputting**), (pt, pp **input/ inputted**), **input sth** *(márád* /*computer]*) dádehá rá be márád* dádan; dádehá rá dar márád* nehádan; darnehádan. //niz bengarid be* "output (v)"

input circuit *(márád*/ kámpiyuter) madár e darnehád**

input device *(márád*/ kámpiyuter) abzár e darnehád*/ dastgáhi ke be komak e án dádehá az viranbár* [memory store] *be márád* miáyad.*

inquest n *bázporsi (beviże darbáre ye marg e kasi).* **2** *(anáhin) bázjuyi (beviże darbáre ye ruydádi nágovár). //darbáre ye kárkard (e bad) e yek goruh e varzewi dar ávardi* [a match] *bázjuyi kardan//*

inquietude n *(beáyin) náárámi; delwure*

inquire, enquire v **1 inquire sth (of sb)** *porsidan, "Háfez asrár e eláhi kas nemidánad xamuw -- az ke miporsi ke dour e ruzegárán rá ce wod?". //nám e kasi rá porsidan; porsid "cuni?"; porsidan kojá raftan; porsidan kári rá cegune kardan; Saxt hukerdáráne** [politely] *az man porsid ke áyá dust dáram/ mixáham peigiram* [to continue] *yá na?//.* **2 inquire (about sb/ sth)** *porsidan; bázporsidan, "Amir goft: Mozaffar rá kowtid? goftand farmán e xodávand resid bar zabán e hájebi. goft: cerá digar bár báz na porsidid?" (ZBP, L622 TBH); bázjostan, "az án bázjuyam hami nám e to- ke peidá konam dar jahán kám e to." (ZBP, L6167 SF). //Miporsam "Pate cand ast?"; az daftar e ágáhihá* [information desk] *porsidan/ bázporsidan; Darbáre ye (barnáme ye) kárvándudiháyi ke be Ahváz miravad porsidan/ bázporsidan//.* **3 inquire after sb** *darbáre ye kasi porsidan, "bar u áfarin kard o porsid o goft -- hami bástin xun e możgán beroft." (ZBP, L6314 SF); "beporsid besyár o benváxtaw -- bar e xiw, nazdik benwáxtaw." (ZBP, L6122, SF); "Man nazdik e Busahl e Suzani raftam be wahr u rá yáftam, kár e ráh misáxt. Ma rá garm beporsid." (ZBP, L1365 TBH). //Mardom zang zade/ vákuyide*/ telefon karde (hál e) wirxár rá porsidand/ juyá wodand.//.* **4 inquire into sth** *bázjostan; bázporsidan. //Báyad in dástán rá biwtar bázjuyim/ bázporsim.//*

inquirer n *bázpors, bázju, porsewgar, xáhewgar (ZBP, L2210, FM)*

inquiring adj **1** *bázjuyande. //maqzi bázjuyande//.* **2** *porsewgar, xáhewgar. //negáhi porsewgaráne/ xáhewgaráne//*

inquiringly adv *porsewgaráne/ xáhewgaráne*

inquiry; enquirey n **1** (**a**) **inquiry (about/ concerning sb/ sth)** *darxást e porsew/ porsoju.* (**b**) **inquiries** *//daftar e ágáhihá//, "Az kojá mitavánam baráye in parváne darxást konam?", "Báyad be daftar e ágáhihá beravid.".* **2** *bázporsi, bázjuyi. //bá porsoju cizi rá fahmidan/ Pas az bázjuyi daryáftam dorost bude.//.* **3 inquiry (into sth)** *bázporsi; bázjuyi. //be áyin/ [rasman] bázporsi kardan//*

inquiry agent *kárágáh e viże ; bázpors e viże*

inquisition n **1 the Inquisition/ the Holy Office** *sázmán e vábaste be kelisá ye Kátolik e Rumi baráye sarkubi ye kajdini/ zandiki (dar sadehá ye 15 tá 17).* **2 inquisition (into sth)** *(beáyin yá be wuxi) mu az mást kewidan; muwekáfi, xowkámár (ZBP, L2310 FM); konjkávi ye zewt, vámuji* [<Gilaki: kaw-kenár vámuj]. //xowkámár/ vámuji*/ bázporsi ye zewt va derázi az man kardand va darbáre ye zendegi ye zanáwuyiyam va puli ke dar ganj/ bánk dáram, porsewhá kardand.//*

inquisitive adj *konjkáv, vámuj* [kawkenár vámuj <Gilaki]; "Ci penhán kardeyi?", "vámuj* nabáw!")//*

inquisitively adv *konjkkáváne; vámujáne**

inquisitiveness n *konjkávi; vámuji**

inquisitor (n) *bázpors, bázju*

inquisitorial adj *bázpors, bázju*

inquisitorially adv *bengarid be* "inquisitorial"

inroad n **1 inroad/ inroads (into sth)** *táxtotáz. //táxtotáz be sarzamin e dowman//.* **2 make inroads into/ on sth** *xordan; rizriz xordan va kástan; harjá juri tarjome miwavad. //bijakhá* [bills] *ye bimárestán rizriz pasandázaw rá xorde va án rá saxt káste ast.; Baccehá piwápiw be xorákihá náxonak zade xeili az án rá xorde budand.//*

inrush n *faráván va nágahán (sar) residan; ámadan; sarázir wodan, harjá juri tarjome miwavad; //vazew e nágaháni ye bád darun e jáyi; sarázir wodan e áb darun e jáyi; rixtan e/ sarázir wodan e nágaháni ye jahángardán/ didárkonandegán con mur o malax.//*

insalubrious (adj) *bad, nátandorost. //kuce-paskucehá va doźkuhá** [slum] *ye nátandorost//*

insane adj *diváne, xol. //ádami diváne; árezuyi/ kámi/ andiwweyi/ áhangi/ wiveyi divánevár//*

the insane *divánegán*

insane asylum *divánexáne*

insanely adv *divánevár. //divánevár rawkin//*

insanitary adj *na behdáwti, nábehdáwti. //(sán e) zendegi* [living conditions] *ye na behdáwti//*

insanity n *dívánegi. //dar dádgáh soxan rándan ke piwmár* [accused] *diváne ast.* [a plea of insanity]//

insatiable adj, **insatiable (for sth)** *sirinápazir; tewne. //Báz yek kák e digar mixáhi? Sirinápaziri!/ Magar xordedunet páras [páre ast]!; árezu ye xorák, kámi* [appetite]*, tewnegi (baráye dánewanduzi) sirinápazir./ xawáyágari** [politician] *tewne ye niru* [power]*//*

insatiably adv *tewne; sirinápazir*

insatiate adj *(be áyin) sirinápazir*

inscribe v **1** **inscribe A (on/ in B)/ inscribeB (with A)** *nevewtan, negáwtan, naqw kardan, darnegáwtan. //Cámeyi bar sang e guri negáwtan/ darnegáwtan/ Ru ye án ketáb nevewte bud, "baráye Susan, bá dorud e farávan."//.* **2** *pazrofte negáwtan, "vaziwán záviyeyi padid áyad. Har záviye ke in rá rást bovad án rá pazrofte ye án qous xánand..." (ZBP, L7122 TT); //candguwi hanjár pazrofte (negáwte) dar yek parhun.//*

inscription n *darnebewtw; darnegáwte. //darnegáwteyi ke ru ye páye ye dar kande wode va náxáná-st./ Án darnegáwte/ darnebewte ce miguyad?//*

inscrutability n *báznagowudani budan*

inscrutable adj *sardarnayávardani; peinabordani; rázmand. //Kárhá ye áfaridegár* [providence] *ke az án sar dar nataván ávard.; Háfez asrár e eláhi kas nemidánad xamuw; ráz e kár e xodá; roxsár e rázmandaw; roxsáraw juri-st ke az án nemitaván be ráz e delaw pei bord.//*

inscrutably adv *báznagowudani*

insect n **1** *xarfastar/ xarafastar/ xarastar (ZBP, C1629). //niw (zadan e) xarfastar//.* **2** *xarfastar, har jándár e kucak e xazande*

insecticide n *xarfastarkow. //pawanje* [spray] *ye/ gard e xarfastarkow/ celcele xarfastarxár ast.//*

insecure adj **1** *ná-imen. //(con dar kuhnavardi) gir e imeni* [secure hold] *(bar cizi) nadáwtan; (pendárin) basiji* [arrangement]*/ áráyewi/ naqweyi ná-imen/ náostovár/ kári ná-imen/ kári ke be án powtgarm nataván bud./ yek gováh* [evidence] *e ná-ostovár.//.* **2** **insecure (about sb/ sth)** *náostovár, larzán. //mardi/ ádami sostpei; dar zendegi ye zanáwuyi ye xiw larzán ast.//*

insecurely adv *sost, wol, //seft nabaste/ wol* [secure]*//*

insecurity n *sostpeiyi; náostovári; be xiwtan larzán budan. //az sostpei budan e xiw dar ranj budan.//*

inseminate v *gown dádan. //máddegávi rá gown dádan/ gownidan/ kal dádan//*

insemination n *gownidan; gownn dádan*

inseminator (n) *gowngar; zehe (ZBP, C3919 FM)*

insensate adj **1** *barbaste. //sanghá ye barbaste//.* **2** *divánevár. //xawm e divánevár; sangdeli ye divánevár/ kuwewi divánevár//*

insensately adv *divánevár*

insensibility n **1** *bihuwi; anáźiri; ná-áźiri [bengarid be* "conscious"*]. //deráz be deráz/ deráz kewide, bihuw az dáruhá ye xeradpuw* [narcotics]*//.* **2** **insensibility (to sth)** (**a**) *kerexi ; serri, "a'sáb e kerex wode ye vey dar jostoju ye táziyáne ast (ZBP, C3056, FM, Fetne; Dawti). //kerexi be dard/ sarmá//.* (**b**) *(xárdári) xengi. //xengi dar barábar e honar, musiqi, zibáyi//.* (**c**) *(xárdári) sardi, xowki. //darbáre ye sarnevewt e án jánevar pák sardi namud/ newán dád.//*

insensible adj **1** *bihuw, anáźir. //sangi foruoftáde be u xord, va bihuw bar zamin oftáde.//.* **2** **insensible (of sth)** *ná-ágáh. //az bim (e kár xiw) ná-ágáh budan/ Náágáh nistam ke tá kojá bedehkár e komak e womá hastam.//.* **3** **insensible (to sth)** *kerex, ser. //kerex be dard, sarmá//.* **4** *befahminafahmi; xeili kam, candán ke daryáftanaw dowvár báwad./ xeili kamkam/ andakandak//*

insensibly adv *kamkam/ andakandak*

insensitive adj **1** *biparvá be digarán, xowk, sard. //Az inke az zan e mordeaw yád kardid newán e biparváyi/ sardi va xowkiyetán bud.//.* **2** **insensitive (to sth)** *bi ágáh, "ya'ni dáruhá ki ozv rá bixabar konad tá az dard biágáh wavad." (ZBP, L5456 ZX); kerex, ser. //ná-ágáh/ biágáh/ kerex dar barábar e/ be dard/ sarmá/ dar barábar e xordegiri ye digari kaykaw nemigazad/ yek guwaw dar ast, yek guwaw darváze.//*

insensitively adv *bidard, kerex, sard*

insensitiveness n *bidardi, kerexi, sardi*

inseparability n *jodáyinápaziri*

inseparable adj, **inseparable (from sb/ sth)** *jodánawodani; jodáyinápazir; nágosastani. //Awá/ haq az xiwkári* [duty] *jodáyinápazir/ nágosastani ast.; dustán e jodáyinápazir/ jánjáni//*

inseparable adv *jodáyinápazir*

insert v, **insert sth (in/ into/ between sth)** *gonjándan; lá ye... nehádan; darun e... nehádan; pasáxtan* [<Pahlavi, riwe ye aknun "pasáz-" (ZBP, C3653 MK)]. //yek hát*/ darak** [paragraph] *e fozuni dar goftári gonjándan; ágahiyi lá ye ruznámeyi nehádan/ gozáwtan; yek barg ágahi dar ruznámeyi pasáxtan*; kelidi rá dar/ tu ye qofl kardan; Angowtán e xod rá lá ye/ miyán e láyehá forukonid/ pasáxte* ánhá rá bá feware az ham jodá konid.//*

insert n, **insert (in sth)** *pasáxte*, pasáxtan* [<Pahlavi, riwe ye aknun "pasáz-" (ZBP, C3653 MK). //hawt barg e pasáxte*; yek pasáxte* ye hawt-bargi//*

insertion n **1** **insertion (into sth)** *tu ye... forukardan/ nehádan/gozáwtan; lá ye... forukardan/ forubordan/ pasáxtan* [bengarid be* "insert".*].* **2** *láyi, pasáxt*; pasáxte**

inservice adj *(anjám wode) sar e kár/ hengám e kár. //ámuzew e ámuzgárán sar e kárewán; ámuzew e sarekár e ámuzgárán//*

inset n *zák*/ záy* [besanjid bá "kawkarakzáy/ kawkarakzák <Gilaki, ciz e kucak e fozuni, ke foruwande be xaridár dahad]*

inset v (**insetting,** pt, pp **inset**) *dar zák* nevewtan/ nehádan. //baráye zand/ rouwan wodan e maini* ye newánehá/ daxwak*há be kelidi ke dar zák* e dast e cap nevewte wode bázgardid.//*

inshore adj *tajandi** [current] *nazdik e karáne; //wiláthá* [fisheries] *ye nazdik e kenár e daryá.//*

inside n **1** (**a**) *darun, "ma rá árezu-st ke in do pársá mard rá ke nazdik esalátin naravand... bebinam va soxan e iwán bewnavam va bedánam hál va sirat e darun va birun e iwán. tadbir ci-st?" (ZBP, L660 TBH); tu, andarun, "jostan e newán e salámat az wenáxtan e hál e andámhá az darun e wekam." (ZBP, L5376 ZX); darune; nehán "va nehán e kárhá be cand ciz bedast taván ávardan..." (ZBP, L 1806, DB); "Jahángir wod tá be nazd e pedar -- nehánaw por az dud o xaste jegar." (ZBP, L3161 SF). //darun e kive*/ quti rá bá abriwom ástar karde budand.; In fenján rá az darun rang kardeand; wokoláti le tuyaw/ anaruneaw xámeyi ast.; Kodám rang baráye darun e saráy behtar ast?; Dar e otáq az tu/ darun qofl (wode) bud.//.* (**b**) *(páreyi az ráh/ jádde, ke sar e pic) dar darun ast/ daruni/ tuyi//.* (**c**) *baxw e biruni ye piyáde rou. //baráye duri jostan az dud* [fumes] *e rádehá/ máwinhá az baxw biruni ye piyáderou beravid.//.* **2** *(anáyin) wekam, del o rude; andarune (ZBP, L971); darune. //del dard dárad; Rude bozorgeam dárad rude kucike rá (az gorosnegi) mixorad.//.* **3** **inside out** (**a**) *powt be ru/ powt o ru; várune; váru. //Jurábhyaw rá powt beru/ váru/ várune mipuwad./ Pirhan rá piw az xowk kardan várune konid.; Catram rá bád zade várune kard//.* (**b**) *pák, sarásar. //Zamineyi* [subject] *rá fut budan; zir o zebar e zamineyi rá xub dánestan; ewkáfi* [cupboard]*/ kewoyi rá pák várune/ ziroru kardan va (pey e ... gawtan)//.* **on the inside** (**a**) *darun e/ tu ye dastgáh. //Dozdán mibáyast kasi rá tu ye dastgáh* [on the inside] *midáwtand tá betavánand dar dozdi va ráh yáftan* [break in] *komakewán konad./ (baráye ránandegán dar ráhhá) dar ráh e/ rástá* [lane] *ye biruni rándan./ Ránandeyi ke powt e/ az pey e man miámad xást az ráh e biruni/ dast e rást e man (az man) jelo bezanad.//*

inside adj **1** *darun; tuyi. //kif e baqaliyaw rá dar jib e tuyi nahád.; Derázá ye páyat az darun (az xewtak tá pá) ci-st?; barghá ye daruni ye/ tuyi ye yek ruznáme; (dar takrobáyi* [race]*) ráh e/ rástá ye daruni rá gozide dar án davidan//.* **2** *darun e yek sázemán yá sáxtemán. //kalántari/ pásbánán az ruy e ágáhi ye bedast ámade az darun e sázemán/ goruh tavánestand tabahkárán rá piw az dozdi bázdáwt konand.; Conán minamud ke/ engár dozdi az su ye kasi az darun e sázemán/ sáxtemán anjám wode báwad.//.* **inside dealing, insider trading** *dádosetad/ xaridoforuw be komak e ágáhi ye bedast ámade az kasáni ke darun e sázemán-and.* **inside lane** *rá/ rástá ye dast e rást e ráh- baxw e biruni ye ráh (án baxwi ke ráde*há/ máwinhá dar án kondtar miravand) (dar Engelestán daruni). //Pas az jelo zadan báyad báz be baxw e biruni ye/ dast e rást e ráh bázgardid.//.* **inside left, inside right** *(dar pátapká*/ futbál va mánand e án) (bázikon e) guw e cap- guw e rást*

inside[2] (US, **inside of**) prep **1** *darun, tu, andarun. //darun e saráy wodan; tu ye xáne raftan; án rá darun e panjaraw*/ qafasaw nehádan; darun e kive*/ quti yek sekke ye zar bud; agar wekamat xub sir báwad hálat behtar miwavad.//.* **2** *dar; kamtar az. //Gomán nemiravad án kár dar yek sál/ yeksále/ dar kamtar az yek sál* [inside (of) a year] *be páyán beresad.//*

inside adv **1** *andarun, tu, tuyi, //án yumu*/ kot (tuyaw) ástar* [lining] *e jodáwodani* [detachable] *dárad./ takánaw dád tá bebinad tuyaw cizi nabáwad/ namánde báwad.; Bárán ke gereft mehmánán nácár gawtand beravand tu/ biyáyand tu (ye xáne)//.* **2** *(zabán e kuce) dar zendán; tu ye holoftuni*

insider n *daruni, xodi, hamvand, kasi ke darun e anjomani/ sázemáni ast.*

insidious adj *(beáyin/ xárdári) ábzirekáh; muwmorde; badxim kondrou va penháni. //yek bimári ye badxim kondrou va penháni; rawki badxim va penháni//*

insidiously adv *//Bá muwmordegi/ bá ábzirekáhi xodaw rá tuye del e u já kard.//*

insidiousness n *muwmordegi; ábzirekáhi*

insight n, **insight (into sth)** **1** (**a**) *binew "kewew beh az kuwew, tá kewew nabovad, kuwew nabovad va tá kuwew nabovad, binew nabovad." (ZBP, L2029, AT); bowul (ZBP, C2649, FM). //ádami bawul; ádami bá did e báz/ binewmand; mardomwenás budan//.* (**b**) *binew, bawul. //ketábi/ námeyi ágande az binew e cewmgir//.* **2** *daryáft, binew. //Nágahán daryáft/ cewmaw báz wod va fahmid ke zan e u wodan tá ce andáze nágovár ast.; gereftáriyi rá nágahán daryáftan//*

insightful adj *binewmand; dárá ye didi báz. //soxani binewmandáne//*

insignia n **1** *newán. //newán e yek páygáh* [office]*//.* **2** *newán e viźe ye (yek hang va mánand e án)*

insignificance n *//*reduce to insignificance: *past/ xord/ kucak kardan//*

insignificant adj *náciz, xord, láw, andak, sabok, kam arzew, kucak. //nerx andaki páyin ámade/ foruoftáde; Mard e kucaki bá didári/ simáyi xord* [insignificant look] *ke sepastar dáneste wod kixá* ye bozorg ast.* [managing director]*//*

insignificantly adv *past, xord, kucak*

insincere adj *kasi ke rigi be kafw dárad; wilepiledár; doru*

insincerely adv *doru, past*

insincerity n *doruyi, pasti; wilepile*

insinuate v, **insinuate sth (to sb)** *be kasi guwe zadan; niw zadan. //kuwe mizani/ niw mizani?; Guwe mizani ke man doruqgu-yam?//.* **2** **insinuate sth/ oneself into sth** *rexne kardan; dozdaki/ yaváwaki tu kardan/ raftan/ xazidan, harjá juri tarjome miwavad. //dozdaki dar suráx e báriki raftan; xod rá baráye kasi wirin kardan/ xodwirini kardan* [insinuate oneself into sb's favour]*//*

insinuation n **1** *rexnegari. //bá rexnegari manew e kasi rá tabáh kardan/ kasi rá tardáman gardánidan* [blacken sb's character]*//.* **2** **insinuation (that...)** *guwezani; guwe zadan. //Az guwezanihá ye zewt e womá xowam nemiáyad!//*

insipid adj **1** *bimaze, bibu va bimaze. //xoráki bimaze//.* **2** *(pendárin) sard, xonak. //bá ranghá ye sard va rangparide razide/ rangrazi wode.; namáyewi sard/ xonak; javáni xowgel ammá biramaq/ mard e javáni tudelboro ammá live//*

insipidity n *bimazegi, xonaki, sardi*

insipidly adv *sard, xonak, bimaze*

insipidness n *bimazegi, xonaki, sardi*

insist v **1** **insist (on sth)** *páfewordan, "va goft in lawkar emruz be bád wode bud agar man páy nafwordami va jánbázi nakardami..." (ZBP, L518 TBH); "Pawimán wod az dánew o ráy e xiw -- biyafwárd bar jáygah pá ye xiw." (ZBP, L6068 SF);* **2** *darpicidan, "ostádam goft del e waráb nadáram ke qamnákam. sud nadáwt ke mizbán darpicid va áxar forud ámad" (ZBP, L1392 TBH); páfewordan/ páfewári kardan. //"Rásti báyad beravi!", "Xob agar to páfewári mikoni."//.* **3** **insist on sth** *páy fewodan. //Peivaste páy feworde migoft bigonáh ast.//*

insistent adj, **insistent (about/ on sth); insistent (that...)** *yekdande; paźuźnák (ZBP, L1450 FM). //Ádam e besyár paźuźnáki/ yek-dandeyi ast, "na" nemipazirad.; Nabáyad dirkoni/ nabáyad dir biyáyi. dar in báre saxt paźuźnák bud/ saxt páfewári kard.//*

in situ *(Látin) darjá; dar já ye xod*

in sofar as *bengarid be* "far".

insole n *tukafwi; lakár* [<Gilaki, Camuw lakár (M. Páyande)]*

insolence n, **insolence (to/ towards sb)** *feráxsoxani, cewmdaridegi, bestári, bestáxi. //Ei pesar feráxsoxani/ gostáxi bas!; daridegi/ raftár e biwarmáne/ kunmahali kardan* [dumb insolence]*//*

insolent adj, **insolent (to/ towards sb)** *bestár (ZBP, C5416); feráxsoxan (va be xerad nazdik budi ke mehtarat rasuli ferestádi va ozr xásti az án feráxsoxanihá..." (ZBP, L519 TBH); cewmdaride, "wuxi ye*

narges negar ke piw e to bewkoft -- cewmdaride adab negáh nadárad." (?Háfez). //kudakán e bestár/ cewmdaride;/ feráxsoxani [insolent remarks], *bestári/ bestáxi/ gostáxi//*

insolently adv *feráxsoxanáne/ gostáxáne*

insoluble adj **1** *ábnawodani.* **2** *(pendárin) báznagowudani, bikelid. //porsemáni* [problem] *bikelid; rázi, cistáni* [riddle] *báznagowudani//*

insolvency n *varwekastegi*

insolvent (n adj) *varwekaste*

insomnia n *bixábi; //docár e bixábi budan//*

insomniac n *(ádam e) bixáb*

insomuch adv, **insomuch as...** *cun; tá ánjá kie; az ánjá ke; baráye in/ án. //In soxan baráye in arj dáwt ke gostare ye dánewewán rá newán dád.//*

insouciance n *biparváyi*

insouciant adj *biparva; biparvá va sabokbár*

Insp *kutáh wode baráye* "Inspector" *Bázras/ wenáse (beviże dar wahrbáni). //Jávid e Daraxwew sarbázras* [chief Insp]*//*

inspect v **1** (**a**) *negaristan, "Amir goft womá bázgardid tá man andar in behtar negaram va ánce ráy vájeb konad befarmáyam..." (ZBP, L1192 TBH); darnegarisstan, "Weyx dar man negarist va..." (ZBP, L2759 AT); forunegaristan, "goft má minegarim az warq tá be qarb conán ke womá be tabaqi forunegarid va harce bar vey báwad bebinid..." (ZBP, L2931 AT). //Afsar e gomrok bá badgománi gozarnámeam rá (dar)negarist//.* (**b**) *bázresi kardan; váresidan; juridan = juyidan = jostasn. //dabestáni/ kárxáneyi/ hangi rá bázrasi kardan/ váresidan//.* **2** **inspect sb/ sth for sth** *negaristan baráye cizi. "yeki az án ke dast bar andámhá barnehand... dovvom az án ke bengarand...." (ZBP, L5016 ZX); jostan = juridan = juyidan, "Di Weyx bá ceráq hami gawt gerd e wahr- kaz div o dad malulam o ensánam árezust; goftam ke yáft minawavad josteyim má -- goft án ce yáft minawavad ánam árezust." (Moulavi). //kalle ye/ sar e kasi rá vará ye wepew juridan/ juyidan; Cizi rá baráye yáftan e jáy e angowt* [fingerprints] *darnegaristan/ juyuidan//*

inspection n **1** *barresi; bázresi; váresi; negarew, "yá án kashá ke begeravidid cun beravid andar ráh e xodá negarew konid..." (ZBP, L6831 TTT). //Pas az váresi/ negarew ostovár gawt ke án wahraváhá* [banknote] *sáxtegi bude./ Pas az bázresi ye kárxáne baráye yáftan e newánehá ye nákáráyi* [inefficiency]*//.* **2** *barresi, bázresi, váresi, negarew. //payápei bázrasi kardan//*

inspector n **1** *bázras, wenáse [<Pahlavi (ZBP, C2381, MK, BF)].* **2** *(dar Engelestán) (afsar e wahrbáni) goruhbán.* **3** *bázras (dar masráde*/ otobus/ kárvándudi)*

inspector of taxes; tax inspector *bázras e báź* [tax] *va sáv* [surtax]*; afsar e diván e báź*

inspectorate n *bázrasán; bázrashá; (daftar e) bázrasi; wenásegán*. //(daftar e) bázarasi ye/ bázrasán e dabestánhá//*

inspiration n **1** **inspiration (to do sth)** *vaxw* [<Pahlavi, (ZBP, C7927 BF)], mántra* (ZBP, C7816); payám; peidáyi, "agar bedoruq dárand to rá ke be doruq dáwtand peiqámbarán rá az piw e to ámadand be peidáyihá va nevewtehá va ketáb e hoveidá" (ZBP, L6825 TTT). //Omar Xayám az setárewenási vaxw*/ mántra gereft.; Baráye u máye ye vaxw* e bozorgi bud.; Káraw berásti newángar e vaxw*/ mántra ast.; Newastam goftáram rá benevisam ammá hic payámi* [inspiration] *be saram/ delam nayámad.; (dastán)* "Genius is 10% inspiration and 90% perspiration."*, "Náborde ranj ganj moyassar nemiwavad. -- Mozd án gereft ján e barádar ke kár kard." (Sa'di)//.* **2** **inspiration (to/ for sb)** *máye ye vaxw*/ mántra; vaxwbar*. //An bánu/ zan máye ye vaxw* baráye hamegi ye má ást.//.* **3** *vaxw*, mántra; payám. //Vaxwi* be delam oftád: cerá váruneaw nakonim!?//*

inspirational adj *vaxwmand*. //nevewteyi vaxwmand*//*

inspire v **1** **inspire sb (to sth)** *vaxw* baxwidan [<Pahlavi, (ZBP, C7927 BF); vaxwidan*; dar del e kasi andáxtan, "Amáridár Leyli rá ke mehr o máh dar hokm ast -- Xodáyá dar del andázaw ke bar Majnun gozár árad." (Háfez). //Raftár e nemune va aviźeaw* [noble] *dar del e hamegi ye má andáxt tá biwtar bekuwim.; Cewmandáz e Daryá ye Xezer vaxw* dar del e án cámesorá andáxt tá behtarin cámeháyaw rá besoráyad.//.* **2** **inspire sb (with sth)/ inspire sth (in sb)** *dar del e kasi andáxtan [baráye nemune be womáre ye* <u>*1*</u> *bázgardid*] *omid, sahew e... baxwidan. //Noxost án mehmánsará ye kucak e rangorurafte rá ke didim candán delgarmi be má nabaxwid.; Ámár e bad kayk be tonbán e soudágarán e bahr* [stock

market brokers] *andáxt/ Án ámár e bad bázár e berwutberwind** [stock market] *rá áwofte sáxt.; omid baxwidan/ sarsepordegi* [loyalty]*/ wur* [enthusiasm]*/ baxwidan/ dar del e kasi andáxtan.//*

inspired adj **1** *(pasandide) vaxwmand; vaxwyáfte*. //cámesoráyi/ honarmandi vaxwmand*//.* **2** *vaxwmand*; vaxwyáfte*. //con vaxwmandán* raftár kardan//.* **3** *vaxwmand*. //yek kár e honari ye vaxwmand*; gománi* [guess] *vaxwmand*//*

inspiring adj **1** *vaxwbaxw*. //andiweyi vaxwbaxw*//.* **2** *vaxwbaxw; jánbaxw; wurangiz. //ketábi/ námeyi darbáre ye dástáni/ zamineyi na candán wurangiz.//*

Inst *kutáh wode baráye "*Institution"*/ bonyád*

inst *(kutáh wode baráye)* "instant of this month"*/ tárix... (e in máh). //Náme ye womá be tárix e bistom e in máh//*

instability n *nápáydári; náostovári. //náostovári ye raváni; divánegi. //nápáydári ye ásnide ye*/ záti* [inherent] *ye in mátak e/ máde ye ximiyáyi*//*

install, (US) **instal** v **1 install sth (in sth)** *(darjá) nehádan; newándan; kár gozáwtan; barpá kardan, "co mey xorde wod, sáb rá jáy kard -- be bálin e u wam bar páy kard." (ZBP, L5923 SF); newándan/ newástan, "dar del e má wáx e mehrbáni benwást..." (ZBP, C7116, FM, Rudaki). //(dar sáxtemáni) dastgáh e garmáyew rá barpá kardan/ dastgáh e rouwanáyi rá kár gozáwtan.; Dádeam yek wornáv** [shower] *baráyam kár begozárand.//.* **2 install sb/ oneself (in sth)** *jágereftan; newim dáwtan/ gereftan, "dar injá dástánháyi az... va sarbáz bá cahár dastgáh tup newiman dáwtand." (ZBP, L4060 THA); //dar saráy e nouyi ásude newiman gereftan.; Dar newim e/ sandali ye dastedár e pedaraw jáygereft.//.* **3 install sb (in sth)** *wándan, "to gofti gouz bar gonbad hamiwánd -- va yá dar bádiye kawti hamiránd." (ZBP, L7709 VR); Pristári* [priest] *rá sar e káraw wándan.//*

installation n **1** (**a**) *nahew/ nehew; bar pá kardan, newándan, kár gozáwtan, newástan; wándan; darjá nehádan. //kár gozáwtan e... cand ruz be derázá mikewad.; wándan e dastyár e novin wahriyár* [vice-chancellor]*; hazine ye krgozári/ kár gozáwtan.//.* (**b**) *barpá kardan, kárgozáwtan, newándan, newástan, wándan. //cand dastgáh kár gozáwtan/ barpá kardan//.* **2** (**a**) *dastgáh. //dastgáh e garmázá/ garmáyew//.* (**b**) *páygáh (e ártewi); //bar páygáhhá ye muwaki ye dowman táxtan/ kaftan*//*

instalment, (US) **installment** n **1** *páre, baxw, kic, "be jomle xáham yekmáhe buse az to botá -- be kickic naxáham ke fám e man tuzi." (ZBP, C1719 FM, Rudaki). //dástáni ke kic-kic/ baxw-baxw cáp miwavad; baxw e/ páre ye/ kic e digar yádat naravad.//.* **2 instalment (on sth)** *kic, bahr, bahre, "va har wahri rá kárdári begozinim mardi ostovár va pársá... va xaráj e án wahr be se bahre konand be sál andar be har cahár má se yeki az án bestánand." (ZBP, L252 TB). //Saráyi/ xáneyi rá kickic xaridan; Kichá ye sará rá peivaste va behengám pardáxtan.//*

instalment plan = Hire Purchaser, *bengarid be* "hire".

instance n **1 instance (of sth)** *báre. //Cand báre rá mitavánam baráyat yád konam ke u xodxáste/* [deliberately] *gostáxi karde./ Dar biwtar e bárehá dard dar kamtar az yek hafte az miyán miravad.//.* **2 at the instance of sb** *be darxást e (biderang e) kasi; be piwnahád e (biderang e) kasi//.* **for instance** *baráye nemune; con. //cand tan az dustánaw ámadand con, Firuz, Narges va Parváne//.* **in the first instance** *(beáyin) daráqáz; noxost. //Noxost mixástam sar báz-zanam, ammá sepastar bázandiwide va ráy gardándam./* in this instance: *dar in báre//*

instance v *nemune ávardan*

instant[1] adj **1** *dami, "va dami az andiwe nemiásudand." (ZBP, L4524 AT); dar dam; biderang; be dam, "Ze bád e ámade bázgardad bedam -- yeki dád xándaw va digar setam." (ZBP, L3328 SF); be yek dam, "be yek dam wod u az jahán dar nehán -- sarámad barán xub cehre jahán." (ZBP, L4861 SF); hamidun, "man in nezámi rá miguyam. án nezámi ye digar ast va man in rá xod nawnásam, hamidun án pádewáh rá didam ke moteqayyer gawt." (ZBP, C4095, Cahár Maqále ye Aruzi ye Samarqandi). //ketáb e nouyi/ náme ye nouyi ke dardam bar zabánhá oftád.; Pas az darmán be yek dam ásude gawtan.; biderang áb e dáq//.* **2** *be dam; be yek dam; biderang. //qahve be yek dam/ biderang//.* **3 inst** *kutáh wode (dar bázargáni). ...in máh. //Dar pásox be náme ye womá be tárix e dahom e in máh* [10th inst]*//.* **4** *biderang, //niyázhá ye biderang e kasi rá barávardan./ niyázmand be komak e biderang.//*

instant[2] n **1** *(biwtár be rixt e yekkáni) hamin dam, dar dam, be yek dam, "Be yek dam wod u az jahán dar nehán -- sarámad bar án xub cegre, jahán." (ZBP, L4681 SF); biderang; dorost sar e...; hamin ke; hamidun, "Man in nezámi rá miguyam, án nezámi ye digar ast va man in rá xod nawnásam. hamidun án pádewáh rá didam ke moteqáyyer gawt." (ZBP, C4095 FM, Cahár Maqále ye Aruzi ye Samarqandi).*

//Biderang biyá injá!; dorost sar e tasu [o’clock] *ye wew raft.; Hamin ke/ hamidun u rá didam wenáxtatamaw//.* **2** *dam, "va az andiwe nemiásudand..." (ZBP, L4524 THA); "ze bád ámade bázgardad be dam -- yeki dád xándaw va digar setam." (ZBP, L3328 SF). //be yek dam bázmigardam; Komak be yek dam resid.; be yek dam gomán kardam./ gománidam mixáhad sar bázzanad/ napazirad.//*

instantaneous adj *dar dam; be yek dam. //dar dam ján sepord//*

instantaneously adv *be dam; be yek dam [baráye nemune be* "instant" *bázgardid.]*

instantly adv *dar dam; bedam; be yek dam; dar zamán; hamidun. //roxsári ke dar dam mitaván án rá bázwenáxt//*

instantly (conj) as soon as: *hamin ke. //Hamin ke resid, be man begu!//*

instead adv *bejá ye. //qahve nadárim, bejáyaw cáy mixáhi?; Zamini/ bá ráde*/ máwin ruzhá bederázá mikewad, bejáyaw behtar ast parváz konim.//*

instead of (prep) *bejá ye. //Bejá ye negaristan e jamjám*/* TV *bogzár ganjafe bezanim.; Gáh bejá ye sibzamini berenj mixorim.; Bejá ye Parviz, Mehrán baráye zendegi be injá (xáne) ámad.//*

instep n **1** *powt e pá (ye ádam/ mardom) [dar barábar e kaf e pá].* **2** *powt e/ ruy e kafw; pastáyi (ZBP, C4745 FM)*

instigate v *vádáwtan; máye ye... gawtan; áqázidan; kasi rá tir kardan/ áqálidan. //bastnewini rá áqázidan/ baráqálidan; Vazir dastur dád bázjuyi ye diváni ye bavandeyi* [full official inquiry into] *darbáre ye án ruydád* [accident] *áqáz gardad.//*

instigation n *vádáwtan; áqázidan; máye ye... gawtan; baráqálidan; tir kardan. //U má rá be penhán kardan e cemhá* [facts] *az dastvarán* [authorities] *vádáwt.//*

instigator n *baráqálande. //Baráqálandegán e áwub/ himsá** [violence] *dar hanvar** [society] *e má.//*

instil v, (US) **instill (instilling, instilled) 1 instilll sth (in/ into sb)** *foruxándan dar...; kamkam yád dádan; andak andak ámuxtan. //Be farzandán e xod kamkam sahew e pásoxguyi* [sense of responsibility] *ámuxtan//.* **2** *cekcek cekándan/ rixtan. //dáru dar cewm e tafnide** [infected] *cekándan//*

instinct n, **1 instinct (for sth/ doing sth); instinct (to do sth)** *xerad e ásnide* [besanjid bá "asn xerad" <Pahlavi (ZBP, C2217 MK, BF)]. //Parandegán bá xerad e ásnide* parváz miyámuzand/ mikonand.//.* **2** *ásn*; asn*; xodádád. //zabánehá ye átaw rá ke didam az ruy e ásn*/ bi andiwe patuyi ruyaw andáxtam.; dar asn* mixástam sarbázzanam/ noxost delam goft napaziram ammá sepastar báznegariste ráy gardándam./ tavánáyi ye xodádád baráye zende mándan dar saxti rá dáwtan/ haft ján dáwtan/ jánsaxt budan; xerad e ásnide* ye xod rá bávar dáwte zanaw wod!; didan e pesarak e bicáre xerad e ásnide* ye mádari rá dar u barangixt.; (beriwxand) sáxte wode budan baráye ter zadan* [do sth wrong]*/ xodádád gomráh budan./ badbaxtáne be soxan e ahriman guw dáde kotakaw zadam.* [give way to bad instincts]*; (pendárin) gomán nemikonam del e/ toxm e/ jegar e ádamkowi dáwte báwad/ sangdel báwad.//*

instinctive adj *ásnide* [<Pahlavi, bengarid be* "instinct"*]; xodádád, "hasad ce mibari ey sost nazm bar Háfez?- qabul e xáter o lotf e soxan xodádád ast.". //tars e ásnide az átaw; bizári ye ásnide* az kasi; yek vákonew e ásnide*//*

instinctively adv *//baráye in ke roxsáram ásib nabinad, ásnide* dastam rá boland kardam/ áxtam.//*

institute[1] n *bonyád, bondád (M. Moqadam). //bondád e zanán e/ bánován e kármand//*

institute[2] v **1** *bonyád nahádan; barpá kardan, "komisiyon e jangi rá miguyad be hamdástáni ye anjoman e ayálati bar págardide va..." (ZBP, L2413 TMK); "va dobáre mawrute rá barpá kardand." (ZBP, L4062 THA); niz harjá juri tarjome tavánad wod. //Az kasi dádxáhi kardan/ dád setándan; Wahrbáni/ kalántari bázjuyi rá dar in zamine áqáz karde ast/ barpá karde ast.//.* **2** *(kasi yá beviže pristári* [priest] *rá) beáyin dar páygáh e novini (bá áyin e viže) sar e kár nehádan.//*

institution n **1** *áqázidan, áqáz wodan/ kardan; bonyád wodan/ nehádan; barpá kardan/ wodan. //barpá kardan e áyinháyi; sar e kár nehádan e sekubáyi* [bishop] *bá áyin e viže//.* **2** *bonyád (e nikukári); bondád (M. Moqadam). //dar bondádi zistan//.* **3** *áyin e dirpá/ dirande. //Zanáwuyi áyin e dirpáyi ast barsáxte ye zanán./ Zanáwuyi áyini ast dirande va sepantá; tasu* [o’clock] *ye cahár cáy nuwidan áyin e dirande va delxáh e mardom e Engelestán ast.//.* **4** *(anáyin, biwtar be wuxi yá pasandide) padide. //Dáyiyam dar báwgáh e xod padideyi gawte!!/ Dáyiyam xod mánand e daropeikar e án báwgáh wode.!!//*

institutional adj *bondád; bonyád. //xorák e bondád/ bonyád e (e nikukári); Piráni ke niyáz be parastári dar bonyád(há ye nikukári)/ bondád dárand.//*

institutionalization; institutionalisation n *bengarid be* “institutional”

Institutionalize; institutionalise v **1** *cizi rá be rixt e áyin darávardan.* **2** *kasi rá dar bondád/ bonyád e (nikukári) nehádan.* **3** *//kasi rá be zendegi dar bondád e/ bonyád e (nikukári) xu dádan va az inru xodistáyi rá az u vágereftan.//*

instruct v **1** **instruct sb (in sth**) *ámuxtan. //wágerdán rá tárix ámuxtan./ Basijiyán/ nousarbázán* [recruits] *rá varzew ámuxtan.* [in drill]*//.* **2** **instruct sb (about sth)** *darámuxtan, "pas weyx goft piw e xáje emám BuMohammad rou tá to rá mosalmáni darámuzad." (ZBP, L2391 AT); "va man án raván rá tá sure ye... darámuxtam." (ZBP, L2770 AT); andarámuxtan. "xodáy... andarámuxt Musá rá ke hame ye Bani Esráyil rá gerd kard va bá iwán tadbir kard." (ZBP, L6863 TTT). //kárhá ye/ xiwkári* [duty] *ye kasi rá be u andarámuxtan.; Be má darnayámuxteand báyad kojá beravim.//.* **3** *(dar dátikán*) ágáhánidan; ágáhi dádan. //Gomáwtárán* [clients] *e má be má ágáhi dádeand ke woma devist dolár be ánán bedehkárid./ (dátikán*) kasi rá (dátikán*) kasi rá namáyande ye xod sáxtan; cáwtan [<Pahlavi, (ZBP, C4333 MK)]. //Dar in báre/ parvande dádyárán e cáwtár** [instructing solicitors] *kistand?//.* **4** **instruct (to do sth/ that...)** (**a**) *dastur. //dasturát e gostarde* [detailed] *dádan; dasturi rá daryáftan/ fahmidan/ anjám dádan.//.* (**b**) *(márád** [computer]*) azd kardan* [besanjid bá "azdar"; niz azd (az Pahlavi) (ZBP, C2328, MK, BF) [vážeyi be márád* dádan, conánke bá án váže, márád* betavánad kár e vižeyi anjám dahad.].* **5** **instructions** (pl), **instructions (to do sth/ that...)** *dasturát; ámuxtár. //ámuxtár e/ dasturát e ru ye yek kive* ye/ quti ye rang, yá daftarce ye vásác** [repair] *e ráde*yi rá (xándan va) anjám dádan./ be man (conin) dastur dádeand ke hic kas rá (tu) ráh nadaham, Dasturáti be dávari dádan./ Dasturi rá cáwtan** [instructions to a lawyer]*//*

instructional adj *ámuzewi. //celpard*há ye/ filmhá ye ámuzewi//*

instructive adj *(pasandide) ámuzande. //námehá ye/ ketábhá ye ámuzande/ Didár e pristár* [priest] *az zendán ámuzande nabud.//*

instructively adv *bewiveyi ánuzande*

instrument n **1** *abzár e viže; afzár e viže, sáz (ZBP, C6007 FM); afcár* [<Pahlavi (EDPL)]. abzár e viže ye/ abzár* e salyáni va/ kárdpezewki/ abzár e viže baráye wekanje/ afcár* e wekance; vars [abzár e viže baráye picándan e bini (ZBP, C4076 FM)]; laviwe (abzár e viže baráye picándan e lab baráye wekanje)//.* **2** *sáz; abzár e musiqi. //naváxtan e sázi rá ámuxtan; sázhá ye bahárang** [orchestra]*//.* **3** *abzár e andázegiri. //dastgáhhá ye andázegiri dar yek kawti; Qábi ke dastgáhhá ye andázegiri ru ye án savár wode.* [instrument panel]*//.* **4** (**a**) **instrument of sb/ sth** *abzár e dast; bázice. //Má mardom tanhá bázice ye sarnevewt-im.//.* (**b**) **instrument of sth** *máye, abzár. //Sázmáni ke xod bar pá karde bud saranjám máye ye sarneguniyaw* [downfall] *gawt.//.* **5** *(beviže dar dátikán*) gate* [besanjid bá gatak (Pahlavi) (ZBP, C4380,BF)]; gováhi. //Wáh gate* ye/ gováhi ye kenáregiri az wahriyári rá dastine nehád.//*

instrumental adj **1** *kársáz (budan). //rahbar e honari ye má* [artistic director] *dar vádár kardan e bahárang** [orchestra] *be ámadan va naváxtan e musiqi baráye má kársáz bude ast.//.* **2** *vábaste be/ baráye abzárhá ye musiqi/ sázhá. //*instrumental music: *musiqi baráye sázhá ye...//.* **3** *(dastur e zabán) (rixt e/ ruye ye) abzári//*

instrumentalist n *navázande ye sáz*

instrumentality n *kársázi, kársáz budan. //bá komak e kasi/ bá miyánjigari ye kasi; bá kársázi ye kasi//*

instrumentation n **1** *áráyew e musiqi baráye sázhá. //áráyew e musiqi baráye sázhá besyár xub anjám wode//.* **2** *abzárhá ye andázegiri. //abzárhá ye andázegiri ye keyhán-navard*/ náv e espáwik*/ abzárhá ye páyidan/ zir e cewm dáwtan//*

insubordinate adj *náfarmán, sarkew*

insubordination n *náfarmáni; sarkawi. //náfarmáni ye cewmgir; az báládast e xod náfarmáni kardan//*

insubstantial adj *nátanáni; pendári; nákarpmand* [<Pahlavi, "karp"; besanjid bá* "corpus" *(Látin) (EDPL)]; náostoumand*. //xamni** [vision]*, peikari, jándári nákarpmand*/ pendárin/ náostoumand*//.* **2** *sost, biján. //Dar áqáz havápeimáhá sáxtemáni sost az cub va casb budand.; (pendárin) gováżeyi* [argument]*, piwmárdani* [accusation]*, dávi* [claim] *sost/ bipá//*

insufferable adj **1** *barnatáftani. //bestáriyi/ goxtáxiyi barnatáftani//.* **2** *barmanew va barnatáftani. //berásti candán barmanew ast ke nemitaván u rá bartáft.//*

insufferably adv *barnatáftani*

insufficiency n *nárasáyi, kami, kásti, nábasandegi. //nárasáyi ye darice ye do latti/ mitrál [e del/ gew]//*

insufficient adj, **insufficient(for sth/ to do sth)** *vidá (ZBP, C719 FM); kam, nábasande, nárasá, káste, "sepah rá sarásar hame dád del -- ke az qam bebáwid ázád del; ke az har suyi lawkar e wahriyár -- hame*

kás[e]te did dar kárzár." (ZBP, L6397 SF). //Án parvande [case]*/ báre rá napaziroftand zirá gováh e basande nadáwt.//*

insufficiently adv *nábasande*

insular adj **1** *(vábaste be) ádá/ ádák/ jazire/ gazire; ádáyi/ ádáki. //áb o havá ye, ráh o rasm e zendegi ye ádáyi/ jazireyi//.* **2** *(xárdári) kurdel, powtekuhi; kurdeki va piwdávari ye kurdeláne//*

insularity n *kurdeli*

insulate v **1** **insulate (sth) (from/ against sth) (with sth)** *rexnenápazir sáxtan; duráyidan* [besanjid bá "durá" (Baluci)]; Máddeyi ke/ mátaki ke xub duráyad*. //yek duráyande* ye xub; bá komak e mádde ye abri* [foam] *lulehá rá duráyidan* va jelo ye az dast raftan e garmá rá gereftan.//.* **2** **insulate sb/ sth from/ against sth** *(pendárin) jodá kardan; duráyidan*; imen dáwtan; dur negahdáwtan; harjá juri tarjome miwavad, //Kudakáni ke ánán rá bá parvá az árvinhá ye ziyánbár* [harmful experiences] *(bexubi) dur/ imen negahdáwteand.; Con dastmozd e ánán bá afzáyew e hazine ye zendegi bálá miravad, káhew e arzew e pul/ geráni bar ánán kári nawod/ nabud.//*

insulated adj *duráyide*; rukewdár. //yek sim e duráyide*/ rukewdár; saráyi/ xáneyi duráyide*//*

insulating adj *durá* [bengarid be* "insulate"*]. //mádde ye/ máddehá ye/ mátakhá ye durá*//*

insulating tape *navár e durá**

insulation n **1** *durákári*; duráyew* [bengarid be* "insulate"*]. //mádde ye/ mátak e abri ye* [foam rubber] *duráyew*e xubi midahad/ farááham miyávarad.//.* **2** *duráye*. //Kávák* [cavity] *e divár rá bá duráye* porkardan/ ágandan.//*

insulator n *duráye* [bengarid be* "insulate"*].*

insulin n *insulin/ ansulin. //Barxi mardomi ke dácár e bimári ye qand hastand insulin/ ansulin mizanand.//*

insult v *downám, ricár, licár, feráx-soxani, "Bunasr xáje miguyad:bande hadde adab negáh midárad, dar in feráxsoxani ammá cáre nist va..." (ZBP, L605 TBH); soxan e náhamvár, "parhiz kardam va az fohw va soxan e náhamvár va bohtán va doruq ehteráz kardam." (ZBP, L1674 DB); dorowtguyi; harjá juri tarjome miwavad. //Ma rá ke vádáwtid powt e miz e kucaki ánpowthá/ án powmowthá benewinam, xeili be man barxord/ xeili behem barxord.//*

insult n **1** **insult (to sb/ sth)** *downám, ricár, licár, feráx-soxani, //Bicáre rá be bád e downám gereft.; Agar miyán soxanráni ye womá xábam bebarad naranjid, xeili mándeam.//.* **insult to sb's intelligence** *kár yá gozárewi besyár ásán yá kánáyáne ke arzew e parvá nadárad; kun e xar; guz e xar ["Gar bihonar be mál konad faxr bar hakim- kun e xaraw womár, agar mowk o anbar ast."]*

insulting adj *downám, soxan e náhamvár; soxan e dorowt; xárdár/ xárkonande. //Raftáraw bá zanam saxt dorowt/ náhamvár bud./ Be zanam saxt feráxsoxani nemud.; feráxsoxani; dorowtguyi; xárdári; dożraftári//*

insuperable adj *(beáyin) (baráye dowvárihá) ánce ke nataván az miyán bardáwt; hamvárnákardani. //jelougirhá* [barrier] *ye, gerátehá* [obstacle] *ye hamvár nákardani/ nawodani//*

insuperably adv *bewiveyi hamvárnákardani/ nawodani*

insupportable adj *(beáyin) barnatáftani; xeili bad. //raftári, gostáxiyi barnatáftani//*

insurance n **1** **insurance (against sth)** *bime (dar barábar e cizi). //Kasáni ke bime nadáwtand mibáyast hazine ye vásác** [repairs] *rá xod pardázand.; bime ye dozdi/ átawsuzi/ saráy/ xáne/ tan e xiw; dálá* ye/ bongáh e bime; bimeforuw/ soudágar e bime//.* **2** *bime (kardan). //Wuyaw dar bime kár mikonad.//.* **3** *(hazine ye/ pul e) bime. //Wuyaw ke mord wasthezár dolár az bime gereft.//.* **4** **insurance (against sth)** *bime (dar barábar e...). //Baráye do kár e digar niz darxást karde tá agar dar handemán** [interview] *e in yeki kámyáb nawavad án yeki bimeyi darbarábar e án/ bikári báwad.//*

insurance broker *soudágar e bime*

insurance policy *bimenáme; peimánnáme ye bime. //(pendárin) jangafzárhá ye hasteyi rá bimeyi dar barábar e kafthá** [attack] *ye/ táxtotázhá ye hanjár* [conventional] *midánand.//*

insurance premium *kic e bime [baráye "kic" bengarid be* "instalment".*]*

insure v, **insure sb/ sth (against sth)** *bime kardan. //xod rá baráye wewhezár dolár bime kardan; saráy e xod rá dar barábar e átawsuzi bime kardan//*

insured, the insured n *bime wode; bimegozár*

insurer n *bimegar, bimeforuw*

insurgent adj *bázsar* [<Pahlavi, "abázsar" (ZBP, C1905 MK); wurewi; yáqi. //sepáhiyán e bázsar*; anbuhi az mardom e bázsar*/ wurewi//*

insurgent n *sarbáz e bázsar*/ wurewi/ yáqi. //táxtotáz e/ kaft e* sarbázán e bázsar*/ wurewi/ yáqi ye zinávand.//*

insurmountable adj *(beáyin) ánce rá ke nataván az miyán bardáwt.; hamvárnákardani. //In gereftárihá hamvárnákardani nistand.//*

insurrection n **1** *wurew; bázsari* [<Pahlavi, abázsari* (ZBP, C1905 MK)] xizew; barxizew.* **2** *wurew; bázsari*; xizew; barxizew*

insurrectionist n *bázsar*; wurewi; yáqi*

int *(kutáh wode baráye)* **1** "interior", "internal": *daruni, darun.* **2** international: *jaháni*

intact adj *dastnaxorde, awkand*. [<Pahlavi, (ZBP, C7655 BF); sare; duwize, "hanuz án marz duwize bemándast. -- bar u yek wáh kám e del narándast." (ZBP, L7792, Faxreddin As'ad e Gorgáni). //kive*yi./ quti yi ke pas az egnest** [accident] *atekaw** [contents] *ásib nadide bejáy mánde.; Besaxti betavánad az in rosváyi bá áberu birun áyad.//*

intaglio n (pl **intaglios/ intaglioz**) **1** *kandekári.* **2** *(gouhari bá) kandekári*

intake n **1** (**a**) *gosárew.* (**b**) *gosár, gosárgáh. //gosárgáh e suxt; lule ye gosár* [intake pipe]*//.* **2** (**a**) *pazirew e..., gereftan, womár e kasáni ke dar zamáni viże gerefte wode yá andar ámade-and. //sáliyáne panjáh hezár tan mard baráye sarbázi gereftan.; Pazirew e wágerdán dar dabestánhá ye ostán* [state] *dah dar sad páyin ámade.//.* (**b**) *pazirew, paziroftegán. //Paziroftegán e emsál engár xeili báhuw-and.//*

intangibility n *vaxwáki* [<Pahlavi, (ZBP, C1995, BF)]; mainavigi; nehoftegi*

intagible adj **1** *vaxwák* [<Pahlavi, (ZBP, C1995, BF)]; mainavi; nehofte. //Án sáxtemán e kohan guneyi hál o havá ye anduhbár e nehofte dáwt.//.* **2** *(bázargáni) (baráye sarmáye ye kár) vaxwák*; sarqofli. //Nám e xub xod sarmáye ast. Arzew e vaxwák* nám e nik.//*

intagible adv *vaxwák* [<Pahlavi, (ZBP, C1995,BF)]; mainavi; nehofte*

integer n *(dánew e engárew/ womár* [mathematics]*) dorost (na barxe). //1, 2, 3 womár e dorost-and; 2/5 womár e dorost nist.//*

integral adj, **1 integral (to sth)** *páre ye darbáyaste; páre ye báyá. //Dast o pá az párehá ye darbáyaste ye tan e mardom ast.//.* **2** *sarexod. //carxowti* [machine] *bá dastgáh e niruzá ye sarexod.//.* **3** *(dánew e engárew* [mathematics]*) purit* [<Puritah, Sanskrit]; báwtin* [<guyew e Ardakáni, báwtvun; womár e purit]*

integral calculus *(womár e) báwtin*; (womár e) purit* [besanjid bá (womár e) urvis*]*

integrally adv *az didgáh e bonyádin*

integrate v **1 integrate sth (into sth); integrate A and B/ integrate A with B** *yeki wodan; yeki kardan; yekpárce wodan/ kardan; gonjidan. //Sáxtemán va cewmandáz* [landscape] *hame xub beham ámade yekpárce-and.//.* **2 integrate (sb) (into sth/ with sth)** *yeki kardan; yeki wodand; yekpárce kardan/ wodan. //Kucandegán e bigáne ke bá digar mardomán e bumi xub yeki/ yekpárce nemiwavand.; Siyáhán rá bá arsan* [community] *e sefidpustán yeki/ yekpárce kardan//*

integrated adj *hambaste; yeki, yekpárce, báwtin * [besanjid bá "báwtvun" <guyew e Ardakáni".]. //sázmán e tarábari ye yekpárce/ hambaste/ báwtin*; manewi yekpárce/ os/ ost.//*

integrated circuit *báwtinak* [<Guyew e Ardakáni "báwtvun*"]*

integration n, **integration (into sth)** *hambastegi; yeki budan/ wodan/ kardan; yekpárce budan/ wodan/ kardan; báwtvun* [<Guyew e Ardakáni]. //Yeki kardan/ yek párce kardan e/ báwtvun* e kudakán e siyáhpust bá sefid pustán dar dabestánhá ye ostánhá ye nimruzi* [southern] *ye Ámriká.//*

integrity n **1** *ázarm, dorosti, dorostári; "Ey malek ázarm e to kam dideam- az to hame sále setgam dideam.". //mardi bá ázarm ast va zir e ánce zabán dáde nemizanad.; mardi ázarmik ast* [does not break a promise] *nist.//. ázarm* [personal integrity]. *//dorostkári dar dádosetad//.* **2** *yekpárcegi. //yekpárcegi ye bum/ sarzamin; mardomi rá arj nehádan/ negáh dáwtan/ bim dádan/ dar bim afkandan//*

integument n *pust, puste, puwew, puwine*

intellect n **1** *xerad, "va dar in tan se qovvat ast yeki xerad va soxan va jáyaw sar be mowárekat e del va digar xawm..." (ZBP, L1268 TBH); "Mará káw in xerad nisti -- xod andiwe ye nik o bad nisti" (ZBP, C2213 SF); hang, "hamán kudakán rá be farhangiyán -- sepordi co budi dar áhang e án." (ZBP, L5853 SF); huw, "agar dári to aql o dánew o huw -- biyá bewno hadis e gorbe o muw." (Obeyd e Żákáni); maqz, kalle. //mardi saxt xeradmand/ kalledár/ huwmand; huw/ xerad máye ye jodáyi ye mardom az digar*

jánevarán/ jándárán ast.//. **2** *xeradmand, hangmand, huwmand, (bá) kalle. //Yeki az bozorgtarin maqzhá ye/ yeki az setorgtarin xeradmandán/ huwmandán e ruzgár e xiw bud.//*

intellectual adj **1** *huw, xerad, hang, vir, maqz. //tavánáyihá* [faculty] *ye maqzi//.* **2** *andiwmand, hangmand. //andiwmandán; delbastegihá ye/* [interest]*/ piwehá* [pursuits] *ye andiwmandáne.//*

intellectual (n) *andiwmand, xeradmand, hangmand, huwmand; bákalle. //namáyewi, námeyi, ketábi baráye andiwmandán//*

intellectually adv *andiwmandáne, xeradmandáne*

intelligence n **1** *xerad. "va dar in tan se qovvat ast yeki xerad va soxan va jáyaw sar be mowárekat e del va digar xawm..." (ZBP, L1268 TBH); hang, "hamán kudakán rá be farhangiyán -- sepordi co budi dar áhang e án." (ZBP, L5853 SF); maqz, kalle, huw, "agar dári to aql o dánew o huw -- biyá bewno hadis e gorbe o muw." (Obeid e Zákáni). //ádami bá huw e faráván, besyár, miyáne, andak, kam; lule ye áb ke tarekid (án zan/ mard) candán kalle dáwt ke wir e bozorg rá bebandad.//.* **2** (**a**) *(ártew) ágáhi; ráz. //yek máhváre ye rázpaźuh; diván (e kár)ágáhi ye kewvar/ diván e ráz paźuhewi ye kewvar.//.* (**b**) *kárágáh, "negah kon ke kárágahán nágahán -- barand ágahi nazd e wáh e jahán." (ZBP, L6202 SF); rázpaźuh, paźuhande ye ráz, "kodám ast mardi paźuhande ráz -- ke peimáyad in źarf ráh e deráz?" (ZBP, L6901 SF); kárágahán/ rázpaźuhán* (intelligence) *gozárew dádeand ke dowman tak e tázeyi rá mibasijad.//*

intelligent adj *huwmand, hangmand, bákalle, zirak, tizvir, "Mar u rá konun mardom e tizvir -- hami xánadaw Bábakán Ardawir" (ZBP, L5793 SF); daryáfte, "mováze'e nebewt dar har bábi bá waráyet e tamám conán ke u dánesti nebewt ke mar e saxt káfi va daryáfte bud." (ZBP, L560 TBH); "...va soltán Masu'd... dáhitar va bozorgtar va daryáftetar az án bud tá..." (ZBP, L1224 TBH). //kudaki huwmand/ tizvir/ hangmand; roxsári huwmand.; porsewháyi/ pásoxháyi/ soxanáni huwmandáne/ zirakáne/ tizviráne./ be cizi az sar e huw/ xerad/ ágáháne del bastan.; bahre ye huwi* [quotient]*//*

intelligence quotient (**IQ)** *bahre ye huwi*

intelligence test *ázmáyew e huw, ázmyew e bahre ye huwi*

intelligentsia n, **the intelligentsia** *(pasandide yá xárdári) rade ye huwmandán. //andiwmandán, bákallehá//*

intelligibility (n) *rouwani, fahmidani, daryáftani*

intelligible adj *rouwan (be ásáni) daryáftani/ fahmidani. //yek soxanráni ye rouwan; zandi* [explanation] *áwofte ke besaxti miwod az án sardarávard.//*

intemperance n *Ferehbudmanewi*

intemperate adj *náxiwtandár; ferehbudmanew* [<Pahlavi, (ZBP, C4797, MK, BF)]; meybáregi. //Ferehbudmanewiyaw* gereftáraw sáxt.//*

intemperately adv *Ferehbudmanewáne*

intend v **1** (**a**) *mainidan* [<Pahlavi] menidan, (ZBP, C6637, MK, BF)]; xástan; bar sar e... budan, "bar sar e ánam ke gar ze dast baráyad- dast be kári zanam ke qosse saráyad." (Háfez). //Mixástam jostári anáyin báwad ammá conán ke mixástam/ mainidam* nawod/ az áb darnayámad.; ánce mixástam/ mimainidam* nawod.; wanideam bar sar e án-and zanáwuyi konand./ Mixástam/ bar sar e án budam/ mimainidam* án kár rá bekonam ammá farámowtam/ farámuwam wod./ Nemixáham digar biw az in be in áwqál guw daham/ bewnavam!; Nemixáhad to rá ásib zanad/ ázár e to rá nemixáhad/ namimainad*//.*(**b**) *del bar... nehádan; "pas del bar án benhád ke u rá bekowad tá sougand e jadde xiw vafá karde báwad." (ZBP, L47 TB); kamar bastan; be... xástan; miyán bastan, "in kár rá miyán bebastam va ham emruz gerd e án baráyam tá morád hásel wavad." (ZBP, L1312 TBH). //Del bar án nehádeam ke womá in károbár rá be dast girid.; Womá nemibáyast án soxan rá miwanidid.//.* **2** **intend sth for sb** *cizi rá baráye kasi sijidan/ basijidan/ sáz kardan.; Gománam án bomb rá baráye man sijide budan/ sáz karde budand.//.* **3** **intend sth as sth** *xástan; harjá juri tarjome miwavad. //Án soxan wuxi bud?/ Mixástand án soxan wuxi báwad?//.* **4** **intend sth by sth** *xástan; dar cewm dáwtan, mainidan*/ Az án soxan ce dar cewm dáwt?/ ce mimainid?//*

intended adj **1** *mainide*; xáste; xáste wode. //payámi/ hude ye/ kár e/ xáste hangi xáste wode/ mainide*//.* **2** **intended for sb/ sth** *baráye...; dar mainew** [intend]. *//námeyi/ ketábi, doureyi/ barnámeyi baráye/ dar mainew* e kudakán/ bozorgsálán/ nouámuzán = viráyán/ áb e wáyeste ye/ nawáyeste baráye nuwidan; ábi wáyán e/ na wáyán e nuwidan.//*

intense adj (**intenser, intensest**) **1** *saxt, tiz, tond. //garmáyi, dardi saxt//.* **2** *saxt, átawin, beniru, "vaqt e namáz bud va wabi tárik va bárán be niru ámadi" (ZBP, L391 TBH). //delbastegi, xawmi, rawki, bávarhá ye saxt/ be niru; mehri/ ewqi átawin//.* **3** *(baráye mardom) (dáráye sari) porwur*

intensely adv *saxt, tiz, tond*

intensification n *benirutar gardánidan*

intensifier n *(dastur e zabán) benirugar* (vážeháyi con* **so, such, very** *con, candán, conán, xeili, besyár)*

intensify v (pt, pp **intensified**) *saxttar/ tondtar/ tiztar/ beniru wodan/ kardan/ gardánidan; bálá gereftan; átawintar wodan. //xawmaw saxt bálá gereft; Harásgarán* [terrorist] *peikár e bombgozári ye xod rá benirutar gardánidand.//*

intensity n **1** *saxti, tondi, tizi. //saxttar kár kardan/ az tizi ye sahew e mardom dar in zamine/ dar in báre ágáh nabudam.//*

intensive (adj) **1** (**a**) *saxt, tiz, feworde, beniru, "va jang peivastand az cáwtgáh tá be gáh e do namáz va kári raft saxt be niru." (ZBP, L391 TBH). //bombárán e feworde ye/ beniru ye yek wahr; kewávarzi ye beniru/ feworde//.* (**b**) *saxt, tond, feworde, beniru, nirumand. //Engelisi rá tanhá dar yek hafte feworde be womá miámuzand; cand ruzi saxt beniru/ feworde!//.* **2** *sarásari. //jostoju ye/ kávow e sarásari / saxt sarenaxi* [clue] *be dast nadád.//.* **3** *(dastur e zabán) benirugar*. //Dar in vákiyám* "In yek varji* [miracle] *wegeft ast" váže ye "wegeft" váže ye benirugar* ast.//*

intensive care *parastári ye viže. //barxiyán e egnest** [accident] *rá be baxw e parastári ye viže bordeand/ barxiyán e egnest* dar baxw e parastári ye viže-and.//*

intensive n *(dastur e zabán) benirugar**

-intensive *(dar vážehá ye serewte) -gosár; -xár. //kári máyexár/ máyegosár* [capital-intensive]; *sátvuni** [industry] *kárxár/ kárgosár//*

intensively adv *saxt, tond, feworde, beniru, nirumand*

intent[1] adj **1** *(baráye roxsár, parvá va mánand e án) porwur, porandiwe. //porwur xire wodan; roxsári porwur/ porandiwe.//.* **2** **intent on/ upon sth/ doing sth** (**a**) *miyán bastan; kamar bastan; del bar... nehádan. //Del bar án neháde ke be páygáh e bartari kewide wavad, va hickas va hic ciz jelodáraw nist!//.* (**b**) *saxt sargarm e... budan; dar... foru-raftan. //Candán dar káram forurafte budam ke zamán rá nafahmidam.//*

intent[2] n, **intent (to do sth)** [*dátikán**] *áhang, ráy, "ke u rá hami áwti nist ráy -- be delw andarun dád rá nist jáy." (ZBP, L6343 SF). //be áhang e ágreft** [criminal] *kári kardan; tapánceyi rá be áhang e kowtan átaw kardan/ kasi rá be áhang e dozdi bázdáwt kardan.//.* **2** **to all intents (and purposes)** *darkonew; az har didgáhi. //Agarce hanuz delaw sost mizad, ammá dar konew morde bud./ kasi rá be áhang e dozdi bázdáwt kardan.//*

intention n **1** (**a**) *áhang; sar e... dáwtan, "va agar azm e barábari kardan dárad barg e xiw besázad va agar sar e raftan dárad beravad, náránde." (ZBP, L1713 DB); ráy, "ke u rá hami áwti nist ráy -- be delw andarun dád rá nist jáy." (ZBP, L6343 SF). //áhang e ce dári?; sar e ce dári; to rá ráy ci-st?; be kasi nemiguyad sar e ce (kár) dárad/ u rá ráy ci-st?; Be áhang e mándan ámadam, ammá aknun bar sar e án-am ke beravam./ Ma rá áhang e mánew bud/ áhang e mándan dáwtam; Áhang e bázgawt be in jáy e harásangiz rá nadáram/ Ma rá ráy e bázgawt bed-in nákjáy nist!/; Pedar az u porsid áyá be áhang e nik* [honorable intentions] *[xástegári ye doxtaraw ámade?]//.* (**b**) *(beáyin) be áhang e...; bar sar e...; xástan. //Bebaxwwid womá rá delxor kardam, conin nemixástam/ ma rá sar e ranjándan e womá nabud.//.* **2** *xást, mainew*; //Gomán mikonid xást e/ mainew* e nevisande dar in páre* [passage] *ce bud?//*

intentional adj *bexást, "har fá'eli ke fá'el bovad yá be tab' bovad yá be xást yá be arazi ke áyad..." (ZBP, L1548 DA); andiwide, "va doulat e Ále Sámán be páyán ámad va amir Mahmud náandiwide bedán zudi amir e Xorásán wod." (ZBP, L1357 TBH); dáneste; dasti; dastidasti. //Agar womá rá ranjándam, andiwide nabud.; Dar pátapká*/ futbál laqzewi dánest/ dastdasti//*

intentionally adv *andiwide; bexást [e xod]; dasti; dasti-dasti; dáneste; bexod, "bárhá gofteam o bár e degar miguyam -- ke man e delwode in rah na bexod mipuyam." (Háfez). dáneste, "rah e ewq arce kamingáh e kamándárán ast -- har ke dáneste ravad sarfe ze a'dá bebarad." (Háfez). //Hargez dáneste womá rá nemiranjánam.//*

-intentioned *(dar vážehá ye serewte, setáy* e serewte misázad) ...xáh; ...-mainew*. //dożmainew*; badmanew; badxáh; human; humainew*; nikxáh//*

intently adv *//baráye wanidan e ánce ke mixást beguyad sarápá guw gawtam/ wodam.//*

intentness n *wur; andiwe*

inter v (**interred, interring**) *(beáyin) bexák sepordan; forubordan, "vagarna bar sar án báláy [= tappe ye xák] xiwtan forubaram va tan be marg daham." (ZBP, L2373 AT)*

inter-, *(piwvand dar váźehá ye serewte, bá kárváźehá, námváźehá va setáyhá*).* **1** *miyán; mid-* [besanjid bá maidya [Avestáyi] (EDPL).* **2** *beham, báham. //beham casbándan* [interconnect]*; behampeivastan* [interlink]*//*

interact v **1** **interact (with sth)** *báham vákonew kardan. //mádehá ye ximiyáyi* ke báham vákonew mikonand; báham vákonew kardan e andiwehá//.* **2** *báham kár kardan/ bázi kardan; hamkári kardan*

interaction n **1** **interaction (among/ between sb/ sth); interaction (with sb/ sth)** *vákonew bá yekdigar; hamkári.* **2** *vákonew, hamkári*

interactive adj **1** **interactive (with sb/ sth)** *vákonewi dosuye; hamkári. //Ravándarmáni dar goruhhá ye kucaki ke dar án mardom bá ham vákonew e dosuye dárand anjám miwavad.//.* **2** *(márád*/* computer*) kár e dosuye; bá hamkári ye kárbordár** [user].

inter alia *(az Látin) miyán e digar cizhá*

interbreed v , **interbreed (sth) (with sth)** *neźádhá ye gunágun rá báham peivand/ joft kardan; dorage sáxtan/ gardánidan. //In do gune sag mitavánand bá ham joftgiri karde neźád e dorage padid ávarand.//*

intercede v **1** **intercede (with sb) (for/ on behalf of sb)** *baráye kasi miyánjigari kardan va darxást e baxwudegi kardan; varrafáni kardan (ZBP, C2561, FM). //Baráye kasáni ke bidád be zendán oftádeand nazd e dasturán/ sarrewtedárán* [authority] *miyánjigari kardeyim.//.* **2** **intercede (between A and B)** *miyánjigari kardan; //(miyán e do tan) miyánji wodan//*

intercept v *sar e ráh e kasi rá gereftan/ boridan/ bastan; ráh rá bar... boridan; bol gereftan; vácidan. //Hengámi ke mixást az dar e powti beravad, gozárewgarán sar e ráhaw rá gereftand/ ráh bar u boridand.; Padáfand e kári án ast ke sar e ráh e muwakháyewán rá piw az in ke bemá resand begirim/ bolgirim/ vácinim.; Wahrbáni/ ágáhi námehá ye ma rá piw az residan be dastam mixánde.//*

interception n *sar e ráh e... rá gereftan/ bastan/ boridan; ráh rá bar... boridan; bol gereftan; vácidan*

interceptor n *havápeimá ye wekári; rahgir; bolgir*

intercession (n) *miyánjigari; varrafáni va darxást e baxwudegi. [varrafáni kardan (ZBP, C2561, FM)]*

interchange v **1** **interchange sth (with sb)** *dádan va setándan; goránidan; táxt zadan //Yárán e xod rá bá ham táxt zadim/ goránidim; man bá yár e u vawtam/ raqsidam va u bá yár e man vawt/ raqsid.//.* **2** **intercept sth/ sb (with sth/ sb)** *jábejá kardan; jáy e ham nehádan; //karakhá** [tyre] *ye jeloyi va powti ye ráde*yi/ máwini rá jábejá kardan/ jáye ham nehádan; karakhá* ye powti rá jáy e jeloyi(há) nehádan//.* **3** *yeki dar miyán/ pastáyi budan/ kardan. //Áráyehá ye porforuq e wahr baráye Krismas/ jawn e zádruz e masih/ Mehr [M. Moqaddam] bá rangháyi ke peivaste yeki darmiyán/ pastáyi rouwan va xámuw miwavand.//*

interchange n **1** *dádosetad; bede-bestán; táxt zadan; táq zadan. //peivaste behamdigar náme dádan va gereftan//.* **2** *vágardán; vágardun*

interchangeable adj, **interchangeable (with sth)** *vágardánidani; jánewinsáxtani. //carxowti* [machine] *ke mitaván páreháyi az án rá vágardánd.; Váźehá ye hammaini* ye rástin rá mitaván pák jánewin e yekdigar sáxt.//*

interchangeably adv *bewiveyi ke betaván yeki rá bá digari vágardánd.*

inter-city adj *tarábari (ye tiztak) miyánwahri/ miyán e do wahr. //kárvándudi, deliján* [coach]*/ masráde*/ otobus e miyán e do wahr; havápeimá ye miyán e do wahr//*

inter-city n *tarábari (ye tiztak) miyán e wahrhá. //bá masráde*/ otobus/ deliján/ kárvándudi ye tiztak e miyánwahri safar kardan/ (wetáftand va) be kárván dudi/ masráde*/ derliján* [coach] *miyánwahri residand//*

intercollegiate adj *miyán e dánewkadehá. //ávardhá ye, segálewhá ye/ jostárhá* [debaters] *ye miyán e dánewkadehá//*

intercom n *váku* [bengarid be* "telephone"*]; dastgáh e váku*. //Bá váku* cizi goftan/ be ágáhi ye hamegán resándan.//*

intercommuncate v **1** **intercommuncate(with sb)** *be yekdigar payám dádan/ resándan va gereftan. //Con be yek zabán soxan nemigoftand kár e payám resándan va gereftan baráyewán dowvár bud.//.* **2** **intercommuncate (with sth); interconnect** *beham ráh dáwtan; //Otáqháyemán beham ráh dáwt.//*

intercommunication n *be yekdigar payám dádan/ resándan va gereftan*

intercommunion n *wámyawt [namáz e wám] miyán e kelisáhá*

interconnect v, **interconnect (with sth)** *beham casbide budan; báham peivand dáwtan/ yáftan. //Máye ye wegeft ast ke cegune zendegi ye mardomán beham mipeivandad.//*

interconnected adj, **interconnected (with sth)** *behamcasbide; beham peivaste. //Az did e man in do engáre* [theory] *juri beham peivand dára/dárand.//*

interconnecting adj *do yá cand ciz rá behampeivastan. //ráhroyi ke do otáq yá... rá beham mipeivandad.//*

interconnection n **1** *peivand; peivastan e do yá cand ciz beham.* **2** *peivand (e dosuye miyán do yá cand ciz)*

intercontinental adj *midhámkewvar* [bengarid be* "inter" *va* "continent"*]. //safar e/ muwak e midhámkewvar*//*

intercontinental ballistic missile (ICBM) *muwak e hámkewvarpeimá**

intercourse n, **intercourse (with sb); intercourse (between sb and sb)** **1** *ámizew, kadxodáyi, "agar be nágáh kadxodáyi váqe' wavad felhál qosl kardeand va agar biparváyi konand be maraz gereftár miwodeand." (ZBP, L1044 FM); xoftoxiz, "nayáyad hami siri az xoftoxiz -- wab e tire zu joft girad goriz." (ZBP, L5944 SF); ámixtan, "be yek máh yek bár ámixtan -- gar afzun bovad xun bovad rixtan." (ZBP, L5945 SF); marzidan (ZBP, C6058); máyew* [<Pahlavi, (ZBP, C6073 MK)]; hambovew* [<Pahlavi, (ZBP, C7641 BF); gerd ámadan, "va conán báyad ke cun zan rá taláq dahi u háyez nabáwad va cun u gerd ámade báwi ravá nabáwad u rá taláq dádan tá pák gardad." (ZBP, L123 TTT); "...va in xáne rá az saqf tá be páy e zamin surat kardand surathá ye alfiyeh az anvá' e gerdámadan mardán bá zanán hame berehne." (ZBP, L1279 TBH); áramidan; dast be... faráz kardan; "Ardawir pawimán wod ke dast bedu faráz karde bud." (ZBP, L54 TB); "va Ebráhim dast faráz e Hájar kard va Hájar nikuruy va javán bud." (ZBP, L2005 TB); "be gerd ámadan con soturán wavand -- tag árand o bar sán e gurán wavand." (ZBP, L5763 SF); nazdiki kardan, "halál karde womá rá wab e ruze nazdiki kardan bá zanán e womá" (ZBP, L6704 TTT); andáxtan; gádan; gáyidan; kardan; gáyew; darzadan, "Án zanak mixást tá bá mul e xiw -- darzanad dar piw e wuy e gul e xiw." (Moulavi).* **2** *dádosetad; newastobarxást; goftowonud. //Ádami kamru va az ádambedur; ádam e kamruyi ke az har gune goftowonud/ dádosetad bá mardomán duri mikonad.//*

interdenominational adj *ánce ke dar do yá cand kiw e gunágun yeksán bude va máye ye peivand e ánán migardad.*

interdepartmental adj *miyán e baxwhá; midbaxwi**

interdepartmentally adv *miyán e baxwhá; midbaxwi**

interdependence n *vábastegi beham*

interdependent (adj) *vábaste beham. //Dar jahán e novin/ emruzi hame ye tudehá/ kewwvarhá beham vábasteand.//*

interdependently (adv) *vábaste beham*

interdict v *(beáyin) (beviźe dar dátikán*) náravá womordan; qadeqan kardan.* **2** *(dar Kelisá ye Kátolik e Rumi) kasi rá az kelisá birun rándan (va bidin xándan)*

interdisciplinry adj *candrewteyi. //barresihá* [studies] *dar cand rewte; yek doure* [course] *ye…//*

interest n **1 interest (in sb/ sth)** *garáyew, konjkávi, xást, delbastegi; "báyad be dánestan e pirárástan e zabán arj gozárde delbastegi be án newán dád." (ZBP, L4430, NKZZF). //be kasi yá cizi delbastegi/ garáyew (dar del) dáwtan; nemudan, áwkár nemudan; Zamineyi/ cemi/ dástáni/ máyeyi ke delbastegi barmiyangizad.; Aknun borná-st/ bozorg wode va digar garáyewi be gerdávari ye daj** [stamp] *nadárad.; Pák garáyew e/ delbastegi ye xod rá be án az dast dáde.; Kári rá/ cizi rá tanhá baráye del e xod kardan//.* **2** *máye ye garáyew; máye ye delbastegi; máye ye konjkávi; cewmgir; delcasb; delpazir. //Án dástán mitavánad máye ye delbastegi ye womá báwad, ammá man hic dar band e án nistam.; andarváyi* [suspense] *dástán rá delcasb mikonad/ máye ye konjkávi migardad.//.* **3** *harjá juri tarjome miwavad. //kasi ke dar band e cizhá ye gostarde/ gunágun ast* [of wide/ varied interest]*; kasi ke dámane ye garáyewaw tang/ karánmand ast* [limited interest]; *garáyehá ye bozorgaw dar zendegi* [main interest] *musiqi, celtapká** [tennis] *va áwpazi ast.//.* **4** *sud, "beraft az pey e sud, máye be bád -- hanuz az javániw nábud wád." (ZBP, C3413, SF); "ziyán e kasán az pey e sud e xiw,- bejuyand o din andar árand piw." (SF); xást. //Sud e xiw rá xástan/ páyidan/ jostan; Dar del andiweyi joz sud e to nadárad.//.* **5 interest (in sth)***, bahr, máye. //Bahrhá ye faráváni dar soudáhá ye gunágun* [business interests] *dárad. //sarmáyegozárihá ye Ámriká dar Orupá; bahr* [interests] *e xod rá dar dáláyi** [company] *foruxtan.//.* **6 interest (in sth)** *sud e xiw; peivand e xiw. //Agar hamvand e/ namáyande ye kahestán** [parliament] *bexáhad darbáre ye dálá*yi*

ke bá án vábastegi/ peivand dárad soxan guyad, báyad án rá be ágáhi ye (hamegán) beresánad ke ce sudi dar án dárad.//. **7** **interest (on sth**) *(hirbáni/* economics*) bahre, sud. //be sarmáyeyi bahre/ sud pardáxtan; nerx e bahre/ bahre ye bist dar sad; yek vám e bibahre//.* **8** *(biwtar xárdári) hamkáse; yár. //zamindárán/ zaminxárán; soudágarán e bozorg va nirumand bar kárhá ye sarrewtedári/ warvin* kári oftádeand/ carbideand.; hamkásehá ye/ yárán e domkoloft//.* **9** **in sb's interest(s)** *be sud e...; //cizi ke be sud e mardom nist; besudat ast ke bepaziri//.* **in the interest(s) of sth** *baráye... //baráye imeni, dud kardan nawáyad//.* **repay, return, etc with interest** (**a**) *(hirbáni) puli rá bá bahre bázpardáxtan//.* (**b**) *(pendárin/ anáyin)* return a blow with interest: *koluxandáz rá pádáw sang ast."; jelo ye kasi ke miguzad, báyad rid"; "jelo ye kasi ke miguzad, agar narini miguyad kun nadárad."; "pásox e háy, huy ast"; "niki rá do candán pásox dádan."*

interest[2] v, **interest oneself (sb) (in sth)** **1** *garáyidan/ garáyándan; delbastegi dáwtan; dar kasi delbastegi padid ávardan; dar band e... budan/ gardánidan; páyband e... budan/ gardánidan; gereftan. //zamineyi ke saxt be án delbastegi dáram; káraw rá az dast dáde aknun be kárhá ye dávtalabáne dar kuy e xiw pardáxte; wáyad dar band e án báwi bedáni ke u morde//.* **2** *kasi rá be... angixtan; máye ye delbastegi gardidan; deletán mixáhad vápasin márád*/ kámpiyuter e má rá bebinid? wáyad be án delbastegi peidá konid/ wáyad az án xowetán (biy)áyad.//*

interested adj **1** **interested (in sth/ sb)** *delbastegi dáwtan; garáyew dáwtan; dar band e... budan; ...rá dust dáwtan; az... xow ámadan. //Az tárix xowetán miáyad?; kuwidam darbáre ye án dástán/ dar án báre be u/ behew/ be-aw beguyam, ammá dar band e án nabud/ garáyewi newán nadád.; wenavandegáni ke sarápá guwand./ negáhi newángar e delbastegi; dust dáram/ delam mixáhad bedánam ce miwavad/ ce ruy xáhad dád.//.* **2** **interest (in sth)** *dar... sudi dáwtan. //Con dar án kár sudi midáwtam, nahewtandam/ ma rá nagozáwtand ráy daham.//*

interesting adj *máye ye delbastegi/ garáyew; delcasb, delpazir, cewmgir. //mardomi, ketábháyi, goftoguháyi delcasb/ máye ye delbastegi//*

interestingly adv *//xodaw ánjá bud, ammá wegeftá, wuyaw/ woharaw nabud.//*

interface n **1** *midru* [mid, bengarid be* "inter" + *ru/ ruye].* **2** *[márád*/ kámpiyuter] midru* .***3** *(pendárin) barxordgáh; boridangán. //dar barxordgáh e honar va dánew.//*

interfere v **1** **interfere (in sth)**, interfere (**between sb and sb**) *be... darámadan. "be u yádávari kard ke in darámadan e u be kárhá ye Irán náfarmáni az qánun e Ámiká ast." (ZBP, L4133 TMK); dast andáxtan be; dastandázi kardan dar; angulak kardan; angowt kardan/ resándan; dast áxtan; dastyázi kardan; dargir wodan. //Bekárháyi ke kár e to nist darnayá/ dast mayáz!; dastyázi/ angulak kardan be kárhá ye/ zendegi ye yek zan o wouhar (kári) nábexradáne ast.//.* **2** **interfere with sth (a)** *angulak kardan; angowt resándan/ kardan; varraftan; dastyázi kardan; pá tu ye kafw e kasi kardan. //Ke/ ki pangán** [clock] *e divári rá angulak karde, bázistáde/ kár nemikonad.//.* (**b**) *jelo ye... rá gereftan; cub lá ye carx e... gozáwtan. //jelo ye barnámehá ye kasi rá gereftan; Nagozár kámráni* [success] *jelo ye xiwkári* [duty]*/ jelo ye kári rá ke be gardan dári begirad.//.* **3** **interfere with sb** (**a**) *pariwán kardan; angulak kardan. //Hengámi ke dárad kár mikonad sarbesaraw nagozár!//.* (**b**) *dast fará... kardan; bezur marzidan; zurmarzi*; dastyázi/ dastderázi kardan. //Wahrbáni gozárew dád ke bar kudak e kowte wode dast nayázideand.//*

interference n **1** **interference (in/ with sth)** *dastyázi. //Dast e xar kutáh!/ Hic nemixáham dar in kár dastyázi koni!//.* **2** (**a**) *(vákive*/ rádio) váband* (ZBP, C4153 FM). //Váband* az su ye istgáhhá ye soxanparákani ye bigáne//.* (**b**) *(márád*/ kámpyuter) váband*.* (**c**) *(dar varzew-beviźe dar Ámriká) (con dar cougán ru ye yax, goltapká** [American football]*) ráh e hamestár** [opponent] *rá bastan; váband*//*

interfering adj *angulak kardan; angowt resándan; dastandázi; dastyázi. //Pirezani ast ke be hame angowt miresánad/ be kár e hame angulak mikonad.//*

interferon n *interferon/ vábandán* [besanjid bá "váband" (ZBP, C4153)*]

interim n, **in the interim** *dar miyáne (ZBP, L3034, TMK); //"Kár e tázeam máh e esfand áqáz miwavad.", "Dar in miyáne ce mikoni?"//*

interim adj *miyángáhe; gozará; candgáhe; candruze. //barnámerizi, gámhá ye, piwnahádát e candgáhe.; piwine* [history] *ye miyángáhe/ yek vám e candgáhe/ kutáh zamán; yek gozárew e miyángáhe;/* interim period: *miyáne; miyángáh//*

interior n **1** *darun, andarun, daruni, har já juri tarjome miwavad. //saráyi bá namá ye bástáni va andarun e emruzi; otáq e daruni; towaki bá fanar e daruni; andiwe bá xod soxan/ soxan dar del e xod/ goftogu ye daruni bá xod* [interior monologue]*//.* **2** **the interior** *andarune; darune; //andarun (e kewvar yá*

*hámkewvar** [continent]*); jangalhá ye darun e/ del e Áfriqá; kávowgaráni ke tá źarfná ye kewvari/ hámkewvari** [continent]*/ jáyi rexne kardand.//.* **3 the Interior** *kárhá ye darun e kewvar/ drunmarzi; kár e xánegi, "az hamin rahgozar wáhzádegán e moqol rá án máye ásáyew dast dád ke tavánestand kárhá ye xánegi ye xod rá anjám dahand. (ZBP, L6030 TH); xánedári, "va az hamin yeki va az digar kárhá ye u niz mitaván be páye ye dánew e xándári va sarrewte ye pul negahdári ye u pei bord." (ZBP, L7556, DTH). //vezárat e/ diván e kewvar; vazir e kewvar.//*

interior decorator *saráyárástár*

interior design *saráyárástári*

interior designer *saráyárástár*

interject v, **interject sth (into sth)** *soxanparándan/ afkandan/ afzudan. //Miwavad man ham dar miyán e soxan e womá biyafzáyam ke báyad durandiw bud...; Hengámi ke dástán faráham ávardan e pul rá baráye án kár piw kewidam, u tond miyán e soxanam davide goft/ afzud ke án dástán be páyán reside/ sámán yáfte.//*

interjection (n) *(dastur e zabán) wegeftváźe (con "áx!", "hobirov"* (hurrah)*!, "Xodáyá!"*

interlace v, **interlace (sth) (with sth)** *behambáftan; báfte wodan. //wáxehá ye darhampicide/ wáxehá ye behambáfte* [interlacing]*; mu ye doxtari rá bá navár e rangi beham báftan.//*

interlard v, **interlard sth with sth** *(soxanvari/ biwtar xárdári) soxanbázi; zabánbázi; carbzabáni va kárbord e cámehá yá váźegán e bigáne. //Goftárháyi (piw e pá oftáde) ke dar ánhá faráván az cámesoráyán váguye wode.//*

interleave v, **interleave B (between A)/ interleave A (with B)** *pasáxtan* [bengarid be* "insert"*] //barghá ye sefid e fozuni lá ye/ miyán e barghá ye ketábi nehádan.//*

interline v, **interline sth (with sth)** **1** *láye/ láyi dádan/ duxtan/ gozáwtan. //Be yumuyi*/ koti láyi ye pawm, rewtehá ye ákrilik dádan/ duxtan//.* **2** *(niz* **interlineate***) (lá ye yáddáwtháyi) (lábelá ye rajhá ye... nevewtan. //yáddáwtháhi kutáh lábelá ye rajhá ye ketábi nevewtan.//*

interlining n *peivand e zanáwuyi bá xiwán e nazdik*

intermediary n, **intermediary between sb and sb** *miyánji; xáhewgar, "goftand báyad ke xáhewgar e má báwi tá Bahrám in gonáh e má rá bepuwad va pádewáh in bar má nakonad." (ZBP, L207 TB); varrafán (ZBP, C2561 FM). //Candán az yekdigar bizár budand ke nemixástand hamdigar rá bebinand va hame kárháyewán rá bekomak e miyánji/ varrafán anjám midádand.//*

intermediary adj *miyánji, xáhewgar, varrafán (ZBP, C2561 FM). //Dar setizi miyánjigari kardan/ xáhewgar gawtan.//*

intermediate adj, **intermediate (between A and B)** **1** *miyáne; miyán, "ke tá man wodam pahlaván az miyán -- conin tire wod baxt e Sásániyán " (SF); dar miyángáh* [point]*; dar zine* [level] *ye miyáne; dar gám* [stage] *e miyáni. //qanj* [pupa] *dar miyáne ye gám e bálandegi va parvardegi ast: miyán e toxm va parváne ye bálide.//.* **2** *miyáne. //yek doure ye/ yek ketáb e/ yek zine ye miyáne.//*

intermediate-range (ballistic) missile *muwak e miyánbord*

intermediately adv *bengarid be* "intermediate"

interment n *xáksepári*

intermezzo n (pl **intermezzos** or **intermezzi**) *(dar musiqi)* **1** *miyánparde.* **2** *nimruz, [yek káre musiqi ye kutáh, dar yek páre]. "co gofti nimruz e majlesafruz -- xerad bixod bodi tá nime ye ruz. (Nezámi). //do nimruz kár e Bráhms.//*

interminable adj *(biwtar xárdári) yekband, páyánnápazir. //setizeyi* [argument]*/ segálewi* [debate]*/ pandguyiyi* [sermon] *páyánnápazir//*

interminably adv *//Mibáyast candán cewmberáh bemánim tá alaf zir e páyemán sabz wavad.//*

intermingle v, **intermingle (sb/ sth) (with sb/ sth)** *ámixtan. //rouqan va áb báham nemiyámizad; Bandar e bázargáni ye porjonbojuwi* [busy] *ke mardom az har neźádi báham dar ánjá ámixteand.; Ketábi ke bonest** [fact] *rá bá afsáne* [fiction] *beham ámixte.//*

intermission n *(dar namáyew va mánand e án) miyánparde; bádxor; derang. //miyánpardeyi kutáh dar nimeráh e celpard** [film]; *Tab panj ruz bi bádxor bederázá kewid.//*

intermittent adj *gáhgáh. "gáhgáh ezhár mikard tá wabi be xáb did..." (ZBP, L2520 AT); tab e gardide, "án rá dáyere guyand ya'ni ki noubati negáh midárad va dour bázmiáyad... ya'ni tabháyi ki be noubat áyad." (ZBP, L5389 ZX); pastáyi; pastámand*; dambedam. //daraxwew e dambedam e/ gáhgáh e*

*rouwanáyi az fánus e daryáyi.; xawm e/ ama** [energy] *ye, delbastegi* [interest] *ye dambedam/ gáhgáh; tab e pastáyi/ pastámand//. gardide, "tab e gardide, "án rá dáyere guyand ya'ni gardide ki noubati negáh midárad va dour báz miáyad ... ya'ni tabháyi ki be..." (ZBP, L5389, ZX)*

intermittently adv *gáhgáh*

intermix v, **intermix (sb/ sth) (with sb/ sth)** *ámixtan; áwurdan = áwuridan (ZBP, C1475 FM); davánidan, "va ba'd in amváj va awkál ánqadr bozorg miwod va midavánid ke bekolli mahv va nápadid miwod." (Sádeq e Hedáyat, Buf e kur)*

intermixture n *ámixtan, áwurdan, áwuridan, davánidan. //áwurdeyi az bonest va afsáne* [fact and fiction]/

intern[1] v, **intern sb (in sth)** *(beviźe hengám e jang) (harásgari/ yá dowmani rá) bázdáwt kardan; dar ordugáh dar band kardan*

intern[2]; **interne** n *[dar Ámriká* **houseman**] *[dar Engelestán] pezewk e kárvarz*

internal adj **1** *daruni; darunsu, "va piw e mardomán bá kas ráz maguy ke agarce darunsu soxan niku bovad az birun su gomán be zewti barand." (ZBP, L6748 QN). //kárxáne ye daruni ye yek carxowt* [machine]*;(darun e sázmáni) bázporsi kardan baráye yáftan e kasi ke pásoxgu ast./ [dánew e engárew* (mathematics)*] guwe ye daruni//.* **2** *(pezewki) daruni. //rudegán (ZBP, C4826 FM); andarune; andámhá ye daruni. //bimárihá ye daruni; awu*pezewki [besanjid bá "awo-baewazo" (Avestáyi, bengarid be Ordibehewt Yawt, hát e 6, yawthá, Purdávud, sát e 142]. //Docár e bimári ye daruni bude//.* **3** *raváni, darun, del, andarun,."dar andarun e man e xastedel nadánam kist -- ke man xamuwam o u dar faqán o dar qouqást." (Háfez). //bádodeli ye xod dar kewákew budan.//.* **4** *daruni, xodi. //yek bázras e/ ázmungar* [examiner] *e daruni/ xodi//.* **5** *daruni ye kewvar; darunmarzi; bázargáni ye/ darámad e daruni ye kewvar//.* **6** *daruni. //Engáreyi* [theory] *ke hangár** [consistency] *e daruni nadárad./ Engáreyi* [theory] *ke az darun hangár** [consistent] *nist.//*

internal combustion *(basráye ás) suxt e daruni. //Ási* [engine] *bá suxt e daruni//*

internal medicine *awupezewki* [<Avestáyi, awo-baewazo, (Ordibehewt Yawt, hát e 6, yawthá, Purdávud, sát e 142, Proposed by JGS]*

Internal Revenue Service (US) *(dar Ámriká) Diván e Báź*

internalization, internalisation n *bengarid be* "internalize"

internalize, internalise v *(ravánwenási) (manewte, raftár, zabáni rá) (bá yádgiri yá náxodágáh) pák páreyi az xim e xod sáxtan/ gardánidan.*

internally adv *daruni, kárbord e daruni (áxwij e biruni). //dáruyi na baráye kárbord e daruni/ na zadani, na xordani/ Engáreyi* [theory] *ke az darun hangár** [consistent] *nist.//*

international adj *jaháni. //varzew, bázargáni, dátikán** [law] *jaháni. //peimán e/ newast e/ parváz e jaháni/ az kewvari be kewvar e digar zang zadan/ vákuyidan*/ telefonidan/ telefon kardan/ piánonavázi bá áváze ye jaháni//*

international n **1** *(varzew) ávard* [competition] *e jaháni; bázi ye jaháni; //ávard e jaháni ye goltapká** [rugby] *miyán e Faránse va Berezil]; yek varzewkár e/ bázigar e jaháni ye wená//.* **2 International** *yeki az cahár anjoman e sosiyálisti ye/ mazdaki ye/ komunisti ye/ kárgarán e Jahán*

Internationale n, **the Internationale** *sorud e (farvardin*) sosiyálisti/ Mazdaki*

internationalism n *haváxáhi az hamkári ye dustáne ye kewvarhá ye jahán*

internationalist n *haváxáh e hamkári ye dustáne ye kewvarhá ye jahán*

internationalization; internationalisation v *jaháni kardan/ gardánidan*

internationalize; internationalise v *jaháni kardan; zir e dast e do yá cand kewvar ávardan. //Áyá ábráh e Suez rá báyad jaháni kard?//*

internationally adv *//piánonavázi bá áváze ye jaháni//*

interne = intern[2]

internecine adj *máye ye nábudi ye har do su, //caxewi* [strife]*, jangi, kewákewi* [conflict] *máye ye nábudi ye har do su//*

internee n *bázdáwti; bázdáwte; bandi*

internment (n) *bázdáwt/ dar ordugáh bigánegán e dowman rá zendáni kardan*

interpellate v *(dar barxi kahestánhá** [parliament] *con dar Faránse yá Źápon, darbáre ye ravew e kár e warvin*/ sarewtedári porsew kardan va jelo ye ravand e kárhá ye kahestán* rá gereftan; porsewbandán kardan)*

interpellation n *porsewbandán (kardan)*
interpenetrate v *darhamdavidan/ rexne kardan/ ámixtan va yeki wodan; gostardan. //Do farhangi ke dar áqáz az ham jodá budeand va sepas darham ámixte va dar konew yek farhang e yegáne padid ávardeand.//*
interpenetration n *darham ámixtan/ davidan/ rexne kardan va yeki wodan*
interpersonal adj *miyán e do tan; "miyán e do tan jang con átaw ast -- soxancin e badbat hizomkaw ast." (Sa'di); peivandhá ye miyán e do tan//*
interplanetary adj *miyán e setáregán. //parváz miyán e setáregán//*
interplay n, **interplay (of A and B/ between A and B)** */bázi ye/ vákonew e do/ candsuye. //Bázi ye naqz e ranghá dar negárhá ye Monet; bázi ye dosuye miyán e/ vákonew miyán e rádi/ dastodelbázi va sud e xodjuyi ke dar raftár e mardom kárgar miyoftad.//*
Interpol n *kutáhwode baráye* International Polic Commission. *//Sázmán e Jaháni ye Hamkári ye Wahrbánihá/ Sázmán e Jaháni ye Ágáhi ye Kewvarhá//*
interpolate v, **interpolate sth (into sth)** **1** *soxani yá... miyán e soxan e digarán andáxtan/ parándan/ afkandan/ afzudan. //Piw az peigiri ye soxanrániyetán miwavad man ham soxani beguyam?//.* **2** *be naski* [text] *námeyi* [book] *cizi afzudan ke gáh máye ye gomráhi gardad*; *behizidan [besanjid bá behizak (Pahlavi) (ZBP, C4003, MK, BF)]. //Barresi ye bárik/ muwekáfáne* [close] *newán dád ke rajhá ye besyári rá dirtar/ sepastar dar án nebewte behizidi* budand.//*
interpolation n **1** *soxani miyán e soxan e digarán parándan/ afkandan/ andáxtan/ afzudan.* **2** *afzude/ andáxte; behizak* [Pahlavi, (ZBP, C4003, MK, BF)]*
interpose v **1** **interpose sb/ sth (between A and B)** *miyán e do ciz/ do kas nehádan/ já dádan. //tane ye gonde ye xod rá miyán e panjere va man já dád bedánsán ke birun rá nemitavánestam bebinam.//.* **2** *soxani parándan; miyán e... davidan; soxani miyán e... afzudan. //Miyán e soxan e... davide goft:" pas az kojá midáni?"//*
interposition n **1** *miyán e soxan e... soxani afzudan/ parándan/ davidan.* **2** *soxani ke miyán e paránde/ afzude wavad.*
interpret v **1** (**a**) *gozárdan, "gozárande ye xáb rá xánadand. -- Radán rá abar gáh benwándand." (ZBP, L7563, SF); "Mar in xábhá rá bejoz piw e uy -- magu v-az nádán gozárew majuy." (ZBP, L5712, SF); zandidan, "va kasi mitavánad hamegi ye riwehá ye vážehá rá gerd ávarad va yekáyek bezandad..." (ZBP, L3994, NKZZF); zand nevewtan bar...; //Nask* [text] *e dowvári/ nebewte ye kandekári wodeyi rá zandidan; xáb e kasi rá gozárdan//.* (**b**) *gozárdan, "pas con barádarán dahan be dahan in soxan bewnudand xabar e án xáb bedánestand ke Yusef be xáb ce dide ast va Ya'qub cegune gozárad in xáb rá." (ZBP, L3370 TB); nehádan, "va sabab e náámadan e bande in bud va ferestádan e bande Abolfazl tá bar biadabi va náxiwtanwenási nehádе nayáyad." (ZBP, L1223 TBH); niz con namáz gozárdan/ bejáy ávardan. //naqwi rá dar namáyewi gozárdan/ nehádan/ bejáy ávardan; páreyi musiqi rá gozárdan; cámesoráyi* [poetry] *gozárew e zendegi ast/ cáme zendegi rá mizandad.//.* **2** **interpret sth as sth** *daryáftan az...; fahmidan. //"az xámuwiyaw ce darmiyábi/ mifahmi?", "Án rá newán e napaziroftan midánam."/ Án rá be napaziroftan mineham."//.* **3** **interpret (for sb)** *dar zamán/ hamzamán tarjome kardan, "guyá tarjome az riwe ye fársi miáyad va xod e án rá mitaván be ásáni bekár bord." (ZBP, L3926, NKZZF) [riwe ye "tarjome" hamán "tar zabán" va "tar zofán" ast (JGS)]; "va seblat bejáy rahá konid va tarjomán Salmán e Fársi bud miyán e iwán va peiqambar." (ZBP, L232 TB). //Miwavad xáhew konam hamzamán baráyam tarjome koni?//*
interpretation n **1** *gozárew, "mar in xábhá rá bejoz piw e u -- magu v-az nádán gozárew majuy." (ZBP, L7512 SF). zand, gozárdan, nehádan, daryáftan; tarjome ye hamzamán [be* "interpret" *bengarid].* **2** *gozárew, zand, gozárdan, nehádan, daryáftan; tarjome ye hamzamán. //wive ye gozárew/ nahew* [interpretation] *porsewbarangiz* [controversial] *e rahbar e án sematáne** [symphony] *máye ye dosoxani bud./ bá in cemhá/ bonesthá** [facts] *mitaván candin gune gozárew dád./ In cemhá/ bonesthá* rá mitaván candin gune gozárd* [interpret]*//*
interpretative, (US) also **interpretive** adj *(vábaste be/ darbáre ye) gozárew, gozárdan, nahew/ nehádan; zand/ zandidan. //Zebardasti ye cewmgir e navázande ye piáno dar gozárew e/ bejáy ávardan e musiqi//*
interpreter n *tarjomán, "biyárid goftá kamán e mará- be jang andarun tarjomán e mará." (ZBP, L3230 SF); "Ángáh tarjománi biyávard va goft az vey bepors tá ce hájat dárad?" (ZBP, L7292 SR); "va seblat bejáy rahá konid va tarjomán Salmán e Fársi bud miyán e iwán va peiqambar." (ZBP, L232 TB)*
interpreting n *gozárew, tarjome*

interracial adj *miyáne/ vábaste be do yá cand neźád; //caxew* [conflict], *hamáhangi* [harmony], *hamkári miyán e neźádhá//*

interregnum n (pl **interregnums; interregna**) **1** (**a**) *andarváyi ye/ pádarhaváyi ye warvin*/ sarrewtedári.* (**b**) *andarváyi ye/ pádarhaváyi ye yek sázemán.* **2** *(pendárin) derang; andarváyi; pádarhaváyi*

interrelate v, **interrelate (sth) (with sth)** *beham baste budan/ vábastan; peivandidan; beham peivand dáwtan/ dádan. //Besyári miguyand ágreft* [crime] *va tohidasti* [poverty] *behamvábaste-and.//*

interrelated adj *vábaste beham. //dámi picide* [complex network] *az párehá ye vábaste beham//*

interrelation, interrelationship (ns) **(of A and B/ between A and B)** *vábastegi; peivand beham*

interrogate v, **interrogate sb (about sth)** *bázporsi kardan; bázporsidan; bázxástan/ bázxást kardan, "tarsam ke sarfeyi nabarad ruz e bázxást -- nán e halál e weyz ze áb e harám e má." (Háfez). //az zendániyi bázporsi kardan/ bázporsidan; Az in ke bexáhand darbáre ye dustánaw az u bázxást konand sar bázzad.//*

interrogation n *bázxást; bázporsi. //candin bázporsi az su ye afsarán e wahrbáni; zendáni saranjám zir e bázporsi separ andáxt* [give way]; *fanhá ye* [techniques] *bázporsi//*

interrogative adj **1** *(beáyin) bázxástgaráne; bázporsáne. //negáhi/ negáhi kutáh, soxani* [remark] *bázxástgaráne; bá áhangi, kerdári* [manner] *bázxástgaráne//.* **2** *(dastur e zabán) porsewi. //harvenám* e/ setáy* e/ band e kárváźe ye porsewi, con ke/ ki/ kodám/ cerá?//*

interrogatively adv *porsewgaráne*

interrogator n *bázpors*

interrogatory adj *(be áyin) bázporsáne; bázxástgaráne. //bá áhangi* [tone], *ávázi, kerdári* [manner] *bázxástgaráne.//*

interrupt v **1** *boridan. "mard e Ansári dast faráz e án kard va án tir az xod bekand va biyandáxt va hamconán dar namáz bud va namáz naborid va mard e mohájer rá ágáhi nadád." (ZBP, L4701 SR); gosixtan, gosastan, "va Zakaryá az xodá ye ta'álá farzand xást va u rá 70 sál bud va farzandaw nabud va zanaw pir wode bud va heyz gosaste bud..." (ZBP, L11 TB); bázdáwtan," "va... eshálhá ye safrávi va xuni bázdárad." (ZBP, L5278 ZX). //Jang máye ye gosastan e bázargáni miyán e do kewvar gawt./ In barnáme rá miborim/ migosalim tá ágáhi ye kutáhi be womá bedahim//.* **2** **interrupt (sb/ sth) (with sth)** *(xárdári) miyán e... davidan; gosastan; bázdáwtan. //Hengámi ke kár dáram/ kár mikonam miyán e káram nado/ ma rá az kár báznadár!; Aknun miyán e soxan e soxanrán nadavid. Porsewhá rá sepastar pásox midahad.; Houcigarán/ dorowtsoxanán* [heckler] *bá hou kardan soxanrániyaw rá gosastand.//.* **3** *behamrixtan/ áwoftan; az hamgosixtan e yeknaváxti ye cizi. //Tanhá cand takderaxt e yeknaváxti ye pahnávar e va hamvár e dawt rá migosixt.//.* **4** *jelo ye... rá gereftan; gosixtan;barhamzadan. //In saráce* [apartment/ flat] *ye táze jelo ye cewmandáz e má rá az daryá migirad.//*

interrupter n *gosalande; bázdárande; wekanande*

interruption n **1** *gosaste wodan; gosixte wodam; boride wodan.* **2** *gosastan, gosixtegi, boride wodan; //Cand bár rewte ye kár gosixte natavánesteam án rá be páyán beresánam.//*

intersect v **1** *boridan. //Cewmandázi az kewtzárhá ye kucak ke rudakhá va caparhá* [hedges] *ánhá rá az ham jodá sáxte.//.* **2** **intersect (sth) (with sth)** *barxordn; boridan; bar yekdigar gozawtan, "va az in se, do azole hamcon azole ye nazdik árande bar yekdigar bogzawte..." (ZBP, L5097 ZX). //Rástáhá ye AB va CD dar E hamdigar rá miborand; Dar in naqwe ráh áhan va ráh/ jáde cand bár hamdigar rá miborrand/ beham barmixorand?//*

intersecting adj *beham barxordan; bar yekdigar gozawtan; hamdigará rá boridan*

intersection n **1** *boridan; barxordan.* **2** *boridangáh, barxordgáh, vában*d *(ZBP, C4153 FM); wár (ZBP, C4532 FM)*

intersperse v, **intersperse B among/ between/in/ through A; intersperse A with B** *parákandan. //báqcehá ye gol rá miyán e deraxtán parákandan; cewmandázi az deraxtán ke lábeláyewán báqce ye gol parákande ast./ ruzxi áftábi bá ragbárhá ye parákande//*

interstate adj *(beviźe dar Ámriká) miyán e ostánhá. //cewmhamcewmihá ye/ tanewhá ye/ wáhráhhá ye miyán e ostánhá//*

interstellar adj *miyán e setáregán; midsetáregán* [bengarid be* "inter-"*]. //mádde ye/ mátikán* e midsetáregán*/ rasánew* [communication] *e miyán e setáregán*//*

interstic n (usu plural), **interstice (of/ between/ in sth)** *darz. //(az lá ye) darz e ájorhá havá ye sard tu miáyad.//*

interstitial adj *darzin. //xiz e ámás e darzin* [interstitial edema]*//*

intertribal adj *miyán e tirehá. //jang e miyán e tirehá//*

intertwine v, **intertwine (sth) (with sth)** *behambáftan/ báftan, "biyámuxtwán rewtan o táftan -- be tár andarun pud rá báftan." (ZBP, L6491, SF); behampicándan/ picidan; tudar tu kardan/ budan, "sabá ze hál e del e tang e má co warh dahad -- ke cun wekanj e varqhá ye qonce tudartust." (Háfez). //angowtánewán tudartu ye ham bud/ gawt; Ángowtánaw bá angowtán e u darhampicid.; Engár sarnevewtemán beham báfte wode az ham jodá nawodani bud.//*

interval n **1** **interval (between sth)** (**a**) *zamán e miyán e do...; miyán; miyángáh. //zamán e miyán e darxwew e ázaraxw va ává ye tondar.; birun raftan va pas az zamáni nazdik e nim tasu* [hour] *bázugwtan.; darin miyán/ zin miyán farbod** [president] *gawt [besanjid bá: "ke tá man wodam pahlaván zin miyán -- conán tire wod baxt e Sásániyán." (SF)//.* (**b**) *andarmiyán; darmiyán...; //miyán/ andarmiyán e powtehá deraxt káwtand.//.* **2** *(dar Engelestán) miyánparde //bist pál** [minute] *miyánparde pas az parde* [act] *ye sevvom//.* **3** *derang, bádxor, //yek derang bá xámuwi baráye bozorgdáwt e dargozawteyi; Pas az candgáhi bestari wodan dar bimárestán sar e kár bázgawt.//.* **4** *(beviże berixt e candgáni) gáh; gáhgáh; gahgáh. //gahgáh áftábi/ ragbár/ baráni; soxan e bihowáne miguyad/ hazyáni* [delirious] *ast ammá gahgá rouwan ast.//.* **5** *(dar musiqi) báwám (EDPL). //báwámi be andáze ye yek oktáv/ átgán* = yek átgán* báwám//.* **6** **at intervals** (**a**) *gahgáh. //Gahgáh bázistáde miásáyad.; Gahgáh bázmigarad má rá bebinad.; Davandegán bá derang e 5 pál** [minute] *az yekdigar davidan gereftand.//.* (**b**) *jodá az ham. //Deraxtán rá bist metr jodá az ham káwte budand.//*

intervene v **1** *be miyán darámadan, "va u rá sar kard conán ke be xawm bázgawt va be miyán darámadand va gorg-áwtiyi* [temporary peace] *beraft." (ZBP, L1039 TBH). //Dar sálháyi ke bemiyán andar ámad.//.* **2** *piwámadan; ruydádan. //Agar cizi piw nayáyad miáyam.; mitavánestim/ mibáyast bardáwt e xarman* [harvesting] *rá be páyán resánim ammá tufán piw ámad.//.* **3** **intervene (in sth/ between A and B)** *be miyán ámadan; be miyán andarámadan; dast yázidan be/ pádarmiyáni kardan. //Wurew ke bepá wod pásbánán nágozir gawtand pá bemiyán gozárand; Dar kewákewi/ setizi pádarmiyáni kardan; //miyán e do tan ke dar setizand pádarmiyáni kardan/ Man be sud e u/ be haváxáhi az u pádarmiyáni kardam tá áhangi rá ke karde budand* [decision] *degargun sázand.//*

intervening adj *miyáni. //hengámi ke bázgawt did xeili cizhá dar án sálhá ye miyáni degargun gawte.//*

intervention n, **intervention (in sth)** *dastyázi, be miyán ámadan; pádarmiyáni; be miyán andarámadan, "va u rá sar kar conán ke be xawm bázgawt va be miyán darámadand va gorg-áwtiyi beraft." (ZBP, L1039 TBH); //be miyán darámadan e yek kewvar bá jangafzár va dastyázi be kárhá ye kewvari digar.; Engár bá dast e xodá az marg raháyi yáft.; Baráye raháyi ye bimár cáreyi joz dast áxtan be salyáni** [surgery] *nist.//*

interventional adj *//gewpezewki* [cardiology] *ye bewáz// [<Pahlavi, bizawka, Avestáyi ba-iwaza (EDPL)]*

interventionist n *kasi ke haváxáh e dastyázi be kárhá ye kewvarhá ye digar ast; dastyáz; dastandáz; //ravewhá* [policy] *ye dastyázi/ dastandázi//*

interview n, **interview (with sb)** **1** *goftogu; handemán* [<Pahlavi (ZBP, C2178, MK, BF)]. //goftogu/ handemán* bá námzad e kári tá dáneste wavad wáyán e án kár hast yá na/ Handemán* bá kárxáneyi baráye gereftan e kár dáram.; Behengám darxást konandegán rá baráye goftogu/ handemán* farámixánand./ goruh e goftogugar/ handemángar** [interview panel]//. **2** *handemán*; bázporsi*, *goftowonud; (baráye wáh) bár (dádan). // goftowonudi/ handemáni* dar jamjám*/ TV; Hargez bá gozárewgarán be goftowonud neminewinam.//.* **3** *goftowonud; handemán*. //goftowonudi/ handemáni* piwegáni* [career]*/ baráye piwe ye kasi.; Az kixáyam darxást e handemáni*/ goftowonudi kardam tá áyandeam rá bá u dar miyán neham.//*

interview v **1** **interview sb (for sth)** *be gofto wonud newastan, handidan* [besanjid bá "hand, niz sangamah (Sanskrit)]. //sarásar e in pasin rá báyad be handidan* pardázam/ be goftowonud bá darxástgarán pardázam.; bá cand námzad* [candidate] *be handemán*/ be goftowonud pardáxtan/ baráye án kár 20 tan rá handidim*/ bá bist tan be handemán*/ goftowonud newastim.//.* **interview sb (about sth)** *(baráye gozárewgarán va mánand e án) bázporsidan; handidan*. //az noxost-vazir (darbáre ye ravew e kár e warvin** [government]*) bázporsidan.//*

interviewee (n) *handide*; kasi ke bá u be goftogu newinand*

interviewer (n) *handidár*; handemángar* [be* "interview" *bengarid.]*

interweave v (pt **interwove**, pp **interwoven**) **1** **interview (sth) (with sth)** *beham báftan/ báfte wodan, "biyámuxtwán rewtan o táftan -- be tár andarun pud rá báftan." (ZBP, L6491 SF). //naxhá ye behambáfte;*

pawm rá bá panbe/ pawm va panbe rá behambáftan//. **2** **interweave sth (with sth)** *beham báftan/ peivastan. //Zendegi ye má beham báfte wode/ báham yeki gawte; sarnevewt e to bá man beham báfte wode.//*

intestacy n *bi andarznámegi/ bipandnámegi (mordan)*

intestate adj *(dátikán*) (kasi ke) piw az marg pandnáme nanevewte; //bi nevewtan e pandnáme/ andarznáme mordan//*

intestine n *rude. //xorák az kom** [stomach] *be rude ye kucak/ bárik va az ánjá be rude ye bozorg/ setabr/ gorgemár* miravad./* large intestine: *rude ye bozorg/ setabr/ gorgemár* [<Guyew e Lori (ZBP, C2065)].*

intestinal adj *rudeyi, rudegáni, govárewi. //bimárihá ye rudeyi/ govárewi//*

intimacy n **1** (**a**) *nazdiki, áwnáyi ye nazdik, dusti ye jánjáni.* (**b**) *(soxan dar parde) xoftoxiz, marzemán*, hamtani, hamxábegi, hambestari.* **2** **intimacies** *(soxanvari) busokenár; názobus, mácmáli va dastmáli*

intimate adj **1** **intimate (with sb)** (**a**) *nazdik, xodemáni, jánjáni. //dustán e jánjáni/ Az dirbáz dust e jánjáni budim./ dusti nazdik/ jánjáni//.* (**b**) *(soxan dar parde) bá kasi bedun e zanáwuyi xoftoxiz kardan; Piwmárdandaw* [accused] *ke bedun e zanáwuyi bá cand mard hamtani/ hamxábegi dáwte.//.* **2** *jáyi denj, noqli va bi sarexar* [private] *conán ke máye ye peivandhá ye jánjáni va tanáni gardad.; sofrexáneyi* [restaurant]*, hálohaváyi* [atmosphere] *denj va bi sarexar* [intimate] *conán ke be hamtani/ xoftoxiz anjámad.//.* **3** *daruni. //Az sir tá piyáz zendegi ye daruni ye xod rá be dusti goftan; yáddáwthá ye ruzáne* [diary] *ke dar án soxan az rázhá va andiwehá ye neháni ye xod/ penháni ye kasi rafte//.* **4** *(dánew/ wenáxt) bonyádi va bá rizekári; wenáxt e/ dánew e bonyádi ye dinhá ye Áfriqáyi//.* **5** **be/ get on intimate terms (with sb)** *kasi rá az nazdik wenáxtan. //Báham áwnáyi ye nazdik nadárim, ammá xeili hamdigar rá mibinim.//*

intimate n *dust e nazdik/ jánjáni. //Áqá ye Ruzbe ke dustán e nazdikaw u rá "Guzbeh" mixánand.//*

intimate[2] v, **intimate sth (to sb)** *dar parde/ násarrást/ zirjoli be kasi fahmándan. //Sari jonbánde árezu ye del e xod rá dar parde newán dád.; Zirjoli be má gofte/ fahmánde ke nemixáhad námzad e in kár báwad.; Dastur* [judge] *be dádgán** [jury] *nagofte ast ke áyá migozárad var** [verdict] *dahand yá na.//*

intimately adv *nazdik, jánjáni*

intimation n **1** *dar parde/ zirjoli nemudan/ newán dádan.* **2** **intimation (of sth/ that...)** *sarenax, kelid. //Hic sar e naxi be má nadáde ke bedánim ce mixáhad bekonad.//*

intimidate v, **intimidate sb (into sth/ doing sth)** *tarsándan va bekári vádáwtan; tu ye del e kasi rá tohi kardan va bekári vádáwtan. //Gováhi* [witness] *rá tarsándan (va u rá be xámuw budan vádáwtan//*

intimidating adj *dowvár va tarsnák; nawodani va tarsnák. //Kuh e setorg dowvár va tarsávar e Everest piw e cewm e kuhnavardán sarbarafráwte bud.//*

intimidation n, *az dowvári tarsnák budan; tarsándan va bekári vádáwtan; (az kasi) tarsidan, separ andáxtan va bekári dast zadan. //Mardom rá tarsdándan tá áwub bepá nakonand//*

intimidatory adj *tarsándan va bezur bekári vádáwtan. //wegerdhá* [tactics] *ye viźe baráye tarsándan va vádáwtan e mardom be kári.//*

into prep **1** (**a**) *darun, tu, andar; be, "nadidam xowtar az we'r e to Háfez -- be qor'áni ke andar sine dári." [gozárew az M. Moqaddam: "be qor'án" na be ma'ni ye "sougand be qor'áni ke dar sine dári" hamáná in "be" be ma'ni ye "dar" va "darun" ast va az inru ma'ni ye in band "az we'r e to xowtar hamáná dar qorá'ni ham ke dar sine dári yáft nemiwavad" ast]. //tu ye xáne ámadan; be saráy wodan; biyandázaw dar átaw; be wahr wodan/ raftan; parid tu ye estaxr/ dar estaxr náquw zad* [dive into]*; bargawte/ bázgawte dar táriki beráh oftád; pul be womári rixtan/ nehádan/ sepordan//.* (**b**) *be, be su ye; tu ye; darun e. //rouwan/ rasá dar bolandgu* [microphone] *soxan begu; con be su ye xorwid/ áftáb mirándim mibáyast (jelo ye) cewmánemán rá sáye konim.//.* (**c**) *be; tu ye. //masráde*yi/ otobusi ke jeloyam bud nágahán istád va man nazdik bud beravam tuyaw/ behew bezanam./ Ráde*/ máwin e bárkewi zad tu ye raj e ráde*háyi ke kenár e xiyábán istáde budand.//.* **2** *tá "duw dar halqe ye má qesse ye gisu ye to bud- tá del e wab soxan az selsele ye mu ye to bud." (Háfez). //*He worked long into the night: *yekband kár kard./ Zanáwuyi nakard tá pák/ dorost domuy gawt* [middle aged]*./ Tá miyáne ye máh e digar havá garm nemiwavad.//.* **3** (**a**) (*newáne ye degarguni) harjá juri tarjome miwavad. //Otáq e fozuni rá otáq e kár gardánidan; Dastmál-pásofre rá tá karde seguw gardánidan/ Káqaz rá boride rewte-rewte/ navár-navár gardánidan; xákrube rá anbáwtan va tappe-tappe kardan//.* (**b**) *(newán e degarguni ye sáni yá kári) harjá juri tarjome miwavad. //Kasi rá tarsándan va be gardangozári/ gardan nehádan vádáwtan; Takán xordan va be gonáh e xod xastu gawtan.; be sál e 2000 kárhá rá be dast gereft.//.* **4** *(dar dánew e engárew* [mathematics] *va dánew e*

womár baráye newán dádan e) baxw bar.... **5** **be into sth** *(anáyin) saxt dar band e... budan. //saxt dar band e varzewhá ye jukki* [yogá]*; afsánehá ye dánewik/ gerdávari ye daj** [stamp] *budan.//*

intolerable adj *barnatáftani. //garmá ye/ qouqá ye barnatáftani; gostáxi ye/ raftár e barnatáftani. //In rá digar nemiwavad bartáft: se tasu* [hour] *ast ke ma rá cewmberáh gozáwteand!//*

intolerably adv *barnatáftani. //bewiveyi barnatáftani gostáx* [rude]*//*

intolerance n *náravádári; saboksári*

intolerant adj, **intolerant (of sb/ sth)** *náravádár; saboksár, "va tá bude ast conin bude ast ke dáná bar del e nádán va saxi bar del e baxil va saboksár bar del e bordbár gerán bovad." (ZBP, L1742 DB); //saboksár/ náravádár dar barábar e hamestári** [opposition]*//*

intolerantly adv *náravádáráne; saboksáráne*

intonation n **1** *váź/ báź gereftan, "gereftand váź án ke bod dinpaźuh -- be xordan wetábid digar goruh." (ZBP, L3271 SF). //Niyáyewi/ namázi/ yawti rá báźgereftan//.* **2** (**a**) *boland va narm gawtan e ává hengám e soxan goftan. //Dar zabán e Itáliyáyi báyad navá ye boland va narm rá hengám e soxan goftan ámuxt.; rixthá ye navá ye boland va narm e ává dar zabán e Itáliyáyi//.* (**b**) *guwáy*. //Zabán e Pársi rá bá guwáy e Espaháni soxan goftan.//.* **3** *(musiqi) hamnaváyi. //Hamnaváyi ye violon/ galgacak* bad bud.//*

intone v **1** *váź/ báź gereftan; "gereftand váź án ke bod dinpaźuh -- be xordan wetábid digar goruh." (ZBP, L3271 SF).* **2** *(pendárin) bewiveyi gerán/ sangin oftan/ bar zabán rándan*

in toto *(beáyin- Látini) sarásar*

intoxicant n *mey, báde, nuwábe ye meymand; mast konande*

intoxicate v **1** **intoxicate sb (with sth)** *mast/ gij/ mang/ lul kardan. //Sarásar e wab dar meixáne va siyáh-mast/ pátil bud//.* **2** *mast kardan, sarmast kardan. //az kámyábi/ dardast dáwtan e zur sarmast gawtan/ az wádi sarmast; az havá ye táze sarmast wodan//*

intoxication n *masti, sarmasti; bewdád*/ vewdád* [bew/ vew <Avestáyi "viwa"(EDPL)]*

intra-, *(piwvand) dar, darun; andar. //darun e máhice; andarmáz*.* Intramural: *wabáneruzi//*

intractibility n *dowvári, saxti*

intractable adj *dowvár, saxt, rámnawodani; toxs. //kudakán e/ baccehá ye toxs/ rámnawodani*

intractably adv *dowvár, saxt*

intramural (adj) *baráye dánewjuyán e wabáneruzi. //doureháyi/ ámuzákháyi/ kármandán e wabáneruzi; kármandán* [staff] *e viźe ye wabáneruzi//.* **2** *(dar Ámriká) daruni, xodi, //miyán e varzewkárán hamán ámuzewgáh; ávard e báwgáh e bázikonán e xod e yek dabirestán/ dánewgáh/ ámuzewgáh//*

intramuscular adj *darun e máhice; andarmáz*. //zadan e dáru darun e máhice//*

intransigence n *sarsaxti*

intransigent adj *(beáyin; xárdári) sarsaxt; yekdande; kallewaq; sázewnápazir. //con sarsaxti namudand, hamdástán nagawtim.//*

intransigently adv *sarsaxtáne*

intransitive adj *(dastur e zabán) nágozará, "in pasvand joz dar kárváźehá ye gozará... nayáyad va in ast, nataván goft..." (ZBP, L2627 NKZZF)*

intransitively adv *bewive ye nágozará*

intrastate adj *(beviźe dar Ámriká) darun e ostán. //wáhráhhá ye darun e ostán//*

intrauterine adj *darun e zehdán/ posdán*

intrauterine device (abbr. **IUD**) *másmásak e darun e zehdán (baráye jelogiri az ábestani)*

intravenous adj *(pezewki) darun e rag. //zadan e dáru darun e rag//*

intravenously adv *darun e rag*

in-tray n *káqazdán e námehá ye reside. //dar barábar e* out-tray//

intrench = entrench

intrepid adj *bibák, pordel, setanbe; kondávar. //gord* [hero] *e delávar e má//*

intrepidity n *bibáki, pordeli, kondávari; dekávari*

intrepidly adv *bibákáne, pordeláne; delávaráne*

intricacy n **1** *picidegi (va dowvári).* **2** **intricacies** *picidegi. //az picidegihá ye sáxtár* [plot] *e cizi natavánestan sar darávardan//*

intricate adj *picide (va dowvár). //carxowti* [machine] *picide; carxowt-páreyi picide; matali* [novel] *bá sáxtári* [plot] *picide; camhá ye/ picoxamhá ye picide ye yek dehliz* [labyrinth]*/ nerangi/ rixti* [design; pattern] *picide//*

intricately adv *picide*

intrigue v **1** *baráye kasi áwi poxtan; baráye kasi duzokalak cidan; baráye kasi zaminecini kardan; kasi rá be tonbal dáwtan, "be tonbal hamidáwti wáh rá -- be cáre foruávari máh rá" (ZBP, L4862 SF). //Baráye mádaraw be komak e xáharaw áwi mipoxt.; Barxi hamvandán dáwtand duzokalak micididand/ powtehamandázi mikardand ke dabir* [secretary] *rá az sar e kár bardárand.//.* **2 intrigue sb (with sth)** *konjkávi ye kasi rá barangixtan. //Ánce miguyi konjkávi ye ma rá barangixte- biwtar baráyam begu.; Konjkávi ye kasi rá bá dástáni wegerf/ bá ágáhiyi barangixtan//*

intrigue n **1** *powte hamandázi kardan; suse ámadan; baráye kasi áwi poxtan; duzokalak cidan; tonbal. //matali ágande az ráz* [mystery] *va tonbal//.* **2** (**a**) *duzokalak; powteham-andázi; suse.* (**b**) *peivandi* [arrangements] *rázmandáne. //bá zani/ bá mardi peivandi zirjoli dáwtan* [amorous intrigue]//

intriguer n *kalak; powtehamandáz; sarandarun*

intriguing adj *wegerf; konjkávibarangiz; máye ye konjkávi. //ce dástán e konjkávi-barangizi!//*

intrinsic adj *ásnide* [<Pahlavi, "ásnitak" EDPL]; begouhar; dar gouhar; //arzew e ásni*/ ásnide*ye/ gouharik e yek ádam/ mard.; arzew e ásni* ye/ ásnide* ye yek sekke; arzew e xod e yek sekke//*

intrinsically adv *begouhar. //Ádam e badgouhari nist; Begouhar/ dar gouhar/ ásnide* mard e badi nist.//*

intro n (pl **intros**) *(anáyin) wenásándan. //Delam mixáhad ma rá be án doxtari ke bá u goftogu mikardid bewnásánid!/ (musiqi) Piw az in ke pastá ye womá wavad/ ke womá benavázid hawt band piwdarámad* [intro of eight bars] *dárad/ hast.//*

introduce v **1 introduce sb (to sb)** *wenásánidan; áwná kardan; wenásándan, "va cahárom án ast ki cizi rá bewenásánand be án cizi ki joz be vey wenáxte nawavad." (ZBP, L1487 DA). //Begozárid hamsarm rá (be womá) bewnásánam.; Gomán nemikonam má beham wenásánde wode báwim.; Dar mehmáni be farbod** [president] *wenásánde gawtam.//.* **2 introduce sth (to sb)** *wenásánidan; áwná kardan; báznemudan, "ángáh Soleimán rá be vey báznamudand." (ZBP, L2933 AT). //Barnáme ye áyande/ digar rá Sánáz e Ásáturiyán bázminamáyad.//.* **3** *ávardan; dádan; darávardan, "befarmud tá u rá darávardand." (ZBP, L4173 TB); //Piwdádi** [bill] *be kahestán** [parliament] *dádan/ darávardan//.* **4 introduce sb to sth** (**a**) *áwná sáxtan. //Soxanráni ye/ ámuzák e noxost dánewjuyán e táze rá bá in zamine be wiveyi gostarde áwná misázad.; U bud ke baráye noxostin bár ma rá bá kár e delpazir e báde-cawi* [wine-tasting] *áwná kard.//.* (**b**) *áwná sáxtan; baráye noxostin bár ázmudan; darávardan [be womáre ye 3 bálátar bengarid]. //Javánán rá bá báde, tanbáku/ dud, dáruhá ye xeradpuw* [drug] *áwná sáxtan.//.* **5 introduce sth (in/ into sth)** *baráye noxostin bár ázmudan/ bekár andáxtan/ darávardan. //Án dálá** [company] *emsál yek ráde* ye/ máwin e savári baráye xáneváde rá baráye noxostin bár birun midahad/ darmiyávarad.; Márád*/ kámpiyuter rá be dabestánhá ye kewvar ávardan/ darávardan; Jelo ye dud kardan rá dar jáhá ye hamegáni gereftan; dud kardan rá jáhá ye hamegáni qadeqan kardan//.* **6 introduce sth (into sth)** *(beáyin) foru kardan; tu kardan; zadan; darávardan. //suzani rá dar rag forukardan; (pendárin) zamineyi rá be goftoguyi darávardan//.* **7** *piwdarámad zadan; áqázidan. //Piwdarámad* [first movement] *e benhádeyi* [theme] *árám/ áheste ast.//*

introduction n **1 introduction (to sb)** *wenásándan; áwná sáxtan. //Zamán e án faráreside ke hamegi rá báham áwná sázim.; Ádami sarwenás ke niyáz be wenásándan e u nist.; Námeyi baráye áwnáyi/ áwásázi//.* **2** (**a**) **introduction (to sth)** *darámad (M. Moqaddam); dibáce; piwgoftár. //Piwgoftári kutáh* [short/ brief], *bá rizekári, sarásari* [general], *deráz; Dar dibáce ye ketáb yád wode ke kartehá* [chapter] *cegune sázemán yáfte.//.* (**b**) **introduction (to sth)** *darámad (M. Moqaddam). //Darámadi barx setárewenási//.* **3 introduction to sth** *noxostin bár ázmudan; cewidan; //Noxostin bári ke jáz e novin rá ázmud//.* **4** *baráye noxostin bár be kár andáxtan/ darávardan; darámad (M. Moqaddam). //darámadan/ baráye noxostin bár bekár bordan e wivehá ye sáxt e novin//.* **5 introduction (in/ into sth)** *darámad (M. Moqaddam). //Xarguw be tázegi dar Ostráliyá ámade//.* **6** *(musiqi) darámad (M. Moqaddam); piwdarámad. //darámadi/ piwdarámadi dárá ye wew band* [bar]//

introductory adj *dibáce; darámad. //piwgoftár e farwin** [chairman]*; darámad/ baxw e piwgoftár.//*

introitus n *(kálbodwenási) sule (ZBP, C365 FM)*

introspect v *darun e xod rá vánegaristan*

introspection n *darunnegari*

introspective adj **1** *darunnegar. //ádami darunnegar//.* **2** *darunnegar. //dar hálohavá* [mood] *ye darunnegari; nevewteyi az didgáh e darunnegari//*

introversion n *darungaráyi; darunnegari*

introvert n *darunnegar; darungará*

introverted adj *darungará; darunnegar*

intrude v, **intrude (onelf) on/ upon sb/ sth; intrude (oneself/ sth) into sth** *be...ráh yáftan; be... dastandázi kardan; dast yázidan; sarzade... kári kardan; táxtotáz kardan; be... andarámadan, "va malekán e digar az vey tarsand va be pádewáhi ye u natavánand ámadan..." (ZBP, L282 TB). //Delam nemixáhad be kár e womá sarzade andaráyam, ammá miwavad dami cand bá womá soxan guyam?; Engár dar sugvári ye/ anduh e viźe ye xodewán budand va man náxánde be án andarámadam.;/ Miwavad dar in goftogu ye saboksáráne* [frivolous] *soxani kutáh va geránsaráyáne* [serious] *beguyam/ andar-ávaram?//*

intruder n *mehmán e náxáde*

intrusion n, **intrusion (on/ upon/ into sth)** **1** *be... andarámadan; be... ráh yáftan, "conán ke kalemehá ye bigáne miyán e zabán ráh yáfte..." (ZBP, L4106, NKZZF).* **2** *dastandázi, dastyázi, sarzade be... andarámadan. //In goftári ke dar ruznáme cáp wode dastandázi ye warmávari be zendegi ye daruni ye man ast.//*

intrusive adj *dastyáz, mehmán e náxánde; miyándou. //hamsáyegán e konjkáv va noxod e har áw; hamsáyegán e zabánderáz/.* an intrusive "r" often heard between vowel sounds, eg in "law and order.": *Yek "re" ye miyándou ke biwtar miyán e do váki* wanide miwavad, con dar* "law and order"*//*

intuit v *bá sajbud* be... dast yáftan [bengarid be* "intuition"*]. //bá sajbud* (ham) natavánestan be áhang e, sahew e kasi pei bordan.//*

intuition n **1** *sajbud* [<Sanskrit, "sahajávabodhah"]. //az ráh e/ bá sajbud* dánestan; del e kasi gováhi dádan b bar...;/ Hickas beman nagoft womá rá kolá biyábam. Tanhá bá sajbud tavánestam womá rá peidá konam./ Tanhá del be del ráh dáwte ke womá rá yáftam.; Delam gováhi dád womá injá-yid/ Az ráh e sajbud* dánestam ke womá injá-yid.//.* **2** **intuition (about sth/ that...)** *sajbud*. //Nágahán darbáre ye gouharhá ye gomwode sajbudi* be delam oftád/ Nágahán delam gováhi dád/ be delam oftád gouharhá ye gom wode kojá-st./ Delam gováhi dád ke ánhá rá báyad ánjá biyábam.; Sajbudam* dorost az áb darámad/ Delam dorost gováhi dád.//*

intuitive adj **1** *az ráh e sajbud*/ gováhi ye del. //az ráh e sajbud*/ gováhi ye del darbáre ye cizi; az ráh e sajbud*/ gováhi ye del darbáre ye cegunegi ye barxord bá cizi/ darbáre ye cegunegi ye arzyábi ye cizi//.* **2** *sajbudmand*; kasi ke delaw gováhi ye dorost midahad. //Áyá mardán sajbudmandtar* az zanán-and?//*

intuitively adv *//engár bá sajbud*/ sajbudmandáne* midánest án kár rá cegune anjám dahad. Engár delaw gováhi dáde bud án kár rá cegune báyad anjám dahad.//*

intumescence n *(pezewki) bád, bád kardan*

Inuit= Innuit

inundate v **1** **inundate sth (with sth)** *zir e áb foruraftan; bá áb puwándan. //Hengámi ke rudxáne az karáneaw bálá zad kewtzárhá zir e áb foruraft/ rá áb farágereft.//.* **2** **inundate sb (with sth)** *(pendárin) kasi rá bá... -bárán kardan/ bombárán kardan/ ...-pic kardan. //Má rá porsewbárán/ porsewpic kardand.//*

inundation n *zir e áb gereftan; bá áb puwándan*

inure v, **inure oneself/ sb (to sth)** *(beáyin) xod rá be (cizhá ye saxt yá nágovár) xu dádan; nápedrám* [inhospitable] *rá barxod hamvár kardan. //Pas az cand sál zendegi dar injá be ábohavá ye sard/ be sarmá xu kardeam.; Ádam/ mardom nemitavánad conin xordegiri ye doźimáneyi* [malicious] *rá bar xod hamvár konad.//*

invade v **1** (**a**) **invade (sth) (with sth)** *be... andarámadan, "va malekán e digar az vey tarsand va be pádewáhi ye u andar natavánand ámad." (ZBP, L282 TB); dast yázidan, "Agar má be Gostahm yázim dast -- be giti nayábim jáy e newast." (ZBP, L3166 SF); bar... táxtan/ takidan (ZBP, C6005); tak ávardan bar..., //Be sepáh farmán dád/ sepáh rá farmán dád be wabgir betázand/ táxt ávarand.; Eskandar e bozorg bá sepáhi bozorg be Hendustán andarámad/ táxt.//.* (**b**) *con muromalx bejáyi rixtan; dastandázi kardan; dast/ cang andáxtan. //Yáxtehá ye cangár** [cancer] *mitavánad be baxwhá ye digar e tan dastandázi konad; Wahri ke jahángardán con muromalax be ánjá rixteand; Maqzi ke negaráni/ delwure bar án táxte.//.* **2** *be awá* ye/ haqq e zendegi ye daruni ye kasi dast yázidan.//*

invader n *muromalax, táxtár; táxtotázgar; kaftár**

invalid[1] adj **1** *sost, bipá; bipáye. //gováźeyi* [argument], *engáwti* [assumption], *dávi* [claim] *sost/ bipáye.//.* **2** *bi arzew. //Gozarnámeyi ke az tárixaw gozawte biarzew ast; andarznámeyi/ pandnámeyi* [will] *biarzew az didgáh e dátikáni** [law]*/ Zanáwuyiyi rá az didgáh e dátikáni* bi arzew dánestan.//*

invalid[2] n *azkároftáde; zamingir, nátaván. //Sarásar e zendegiyaw zamingir bude.; mádar e/ pedar e azkároftádeaw; xorák e viźe baráye zamingirán; newim/ sandali ye carxdár/ viźe ye zamingirán/ azpáoftádegán//*

invalid v **1** *(sarbázi rá) (baráye bimári) (beviźe az birun az kewvar) be mihan bázgardándan.* **2** **invalid sb out (of sth)** *(az ártew) (baráye bimári) birun rándan. //con zaxm(há) yáfte bud az ártew birunaw rándand.//*

invalidate v *váxándan; bi arzew kardan/ sáxtan; sost/ bipáye gerdánidan. //Cemgán** [logic] *e nádorosti ke máye ye sosti/ bipáyegi ye gováźeaw* [argument] *gawt.//*

invalidation n *váxándan; bipáye/ biarzew gardánidan. //Gozárew e doruq/ doruq goftan mitavánad máye ye váxánew e peimánnáme* [contract] *gardad.//*

invalidism n *azkártoftádgi, azpá oftádegi, zamingir, nátaváni. //sarásar e zendegi zamingir budan//*

invalidity n **1** *biarzewi; bipáyi; bipáyegi. //biarzewi ye gozarnámeaw//.* **2** *zamingiri; azkároftádegi. //dastmozd e báznewastegi va zamingiri//*

invaluable adj, **invaluable (to sb/ sth**) *besyár arzewmand/ geránbahá; candán ke arzewi bar án nataván nehád. //ganjineyi az pardehá ye/ negárhá ye besyár geránbahá*; *komaki/ pandi saxt arzewmand ke arzewi bar án nataván nehád; komaketán baráye má besyár arzewmand bude.//*

invariability n *degarguninápaziri*

invariable adj *degargunibápazir; yeksán, yeknaváxt, istáde; "va meqdár e meil e u va duri ye u az mantaqe istáde ast. Na fezáyad va na káhad." (ZBP, L7180 TT); harjá juri tarjome miwavad. //fewár e/ garmá ye/ candi ye degarguninápazir/ istáde./ námváźeyi ke rixt e candgániyaw hamánand e yekkáni ast va degarguninápazir ast./ hukerdári ye hamiwegiyaw//*

invariably adv *hamiwe. //Hamiwe dir miáyad/ miresad/ mikonad.//*

invasion n **1** *tak, táxt, kaft*. //dastxow e táxt o táz e niruhá ye dowman gawtan; kaft*/ táxt/ táxt o táz e/ dastyázi ye Álmán be Lohestán be sál e 1939//.* **2** *//dastyázi ye gostáxáne* [outrageous] *be zendegi ye daruni ye kasi//*

invasive[1] adj *dastandázikonande; dastyáz. //yáxtehá ye cangári* [cancer] *ke be báfthá ye digar dastandázi mikonad.//*

invasive[2] adj *wekandi* [besanjid bá* "noninvasive"*]. //ravewhá ye wekandi** [invasive techniques]//

invective n *downám, soxan e dorowt, lankák (ZBP, C1116, FM). //soxanrániyi ágande az lankák; be bád e downám gereftan.* [let out a stream of invective]*//*

inveigh v, **inveigh against sb/ sth** *(báyin) be kasi táxtan va soxanán e dorowt goftasn; bebád e downám/ násezá gereftan; Xodá, sarnevewt* [destiny], *áxwijhá* [the elements], *handád/ dastgáh* [system] *rá be bád e downám gereftan.//*

inveigle v, **inveigle sb into sth/ doing sth** *bá carbzabáni/ cáplusi/ ferib/ nirang kasi rá vádár be anjám e kári kardan. //Bá wirinzabáni/ cáplusi/ ferib/ nirang u rá be darun e xáne bord va hengámi ke xábid pulaw rá dozdid./ Bá ánke niyázi be ráde*/ máwin nadáwtand bá carbzabáni vádárewán kard ráde*ye/ máwin e nouyi bexarand.//*

invent v **1** *padid kardan; padid ávardan; noupardáxtan; nouávardan. //Laszlo Biru, xodkár rá padid ávard/ kard.//.* **2** *(biwtar xárdári) báftan, "yá miguyand: bebáft án rá na ke geravidand ..." (ZBP, L135 TTT). harjá juri tarjome miwavad. //nám e doruqin/ sáxtegi bekár bebar, con Keiván, na ye nám e rástin!; Mitaváni baháne ye behtari biyávari?* [invent an excuse]//

invention n **1** (**a**) *noupardázi, nouávari; (nou)padid kardan. //noupadid kardan e rádiyo/ vákive* be dast e Márkoni; yek dástán e mandarávardi//.* (**b**) *noupardázi, nouávari; (nou)padid kardan.* (**c**) *(soxan dar parde) báftan, "yá miguyand: bebáft án rá na ke geravidand..." (ZBP, L135 TTT); doruqpardázi; ásmán-rismán (báftan). //Gománam gonahkár ast va xeili doruq pardáxte.//.* **2** *noupadid; noupardázi; nouávarde. //Nouávarihá ye/ noupardáxthá ye noupadidhá ye dánewik e sade ye bistom.//.* **3** **necessity is the mother of invention** *bengarid be* "necessity*".*

inventive adj **1** *noupardázi, nouávari. //Taván e noupardázi ye xod rá bekár bordan/ bekár andáxtan.//.* **2** *(pasandide) noupardáz; nouávar. //maqzi noupardáz/ nouávar; nerangi* [design] *noupardáxte.//*

inventor n *noupardáz; nouávar*

inventory n *siyáhe; fehrest. //siyáheyi bavande* [complete]*/ fehresti nik negariste nevewtan//*

inventory v (pt, pp **inventoried**) *siyáhe/ fehrest nevewtan; siyáhebardári kardan/ fehrestbardári kardan. //az atak** [contents] *e saráyi siyáhe bardáwtan; az in qalamhá* [items] *hanuz fehrest bardáwte/ fehrestbardári nawode.//*

inverse adj *várune, báźgun. //Womár e pácinhá*yi* [copy] *ke az yek ruznáme be foruw miresad, engár peivand e várune bá andáze ye ágáhihá* [news] *ye án dárad.//*

inverse n, **the inverse** **<u>1</u>** *báźgune, "aks báźgune bovad va in án ast ke guyi nesbat e dovvom be noxostin hamcon nesbat e cahárom be sevvom va be nemude ye má panj bár ast." (ZBP, L7124 TT). //báźgune ye 2 (2/1) 1/2 ast.//.* **<u>2</u>** *várune. //In (dorost) várune ye piwnahádi ast ke dar áqáz/ noxost kard.//*

inversely (adv) *várune, báźgune; váźgune. //báham peivand e báźgune dáwtan//*

inversion n **<u>1</u>** *várunegi, báźgunegi; váźgunegi. //váźgunegi ye sámán e váźehá//.* **<u>2</u>** *(musiqi) aváruni; wab-farrox*, "co bar dastán wab e farrox kewidi -- az án farxonde tar wab kas nadidi." (Nezámi, Xosro-Wirin). //Hargáh/ agar dar mahparde* ye C, E dar bam báwad án rá aváruni ye noxost/ wab-farrox e noxost* xánand.//*

invert v *váźgune kardan; várune kardan; powtoru kardan; awn kardan. //jámi rá várune kardan; sámán e váźehá rá dar vákiyámi** [sentence] *várune kardan.//*

inverted commas "..." *newán e váguye*

inverted snob *(xárdári) (kasi ke) xáki ye doruqin (ast)*

inverted snobbery *doruqi xáki budan*

invertebrate n *(jánevar e) bimohre. //narmtanán* [molluscs]*, xarfastarán* [insects] *az bimohregán-and.//*

invest v **<u>1</u> invest (sth) (in sth/ with sth)** *sarmáyegozári kardan; sarmáye gozáwtan dar. //Behtarin zamán e sarmáyegozári aknun ast./ devist dolár dar warvin*-pawn** [government bonds] *sarmáye gozáwtan; (Pul e xod rá) dar yek bongáh e bázargáni sarmáyegozári kardan; Dar bongáhi sarmáye gozáwtan//.* **<u>2</u> invest sth in sth/ doing sth** *sarmáye gozáwtan; az... máyer gozáwtan. //az zamán e xod máye gozáwtan va zabán e nouyi ámuxtan.; Hame ye kuwew e xod rá baráye kámyábi dar ázmuni kardan.//.* **<u>3</u> invest in sth** *(anáyin) cizi rá gerán xaridan ammá sudmand budan; sarmáye gozáwtan ruy e..., //Dar in andiwe hastam/ bar sar e án-am/ dar in andiwe-am ke ruy e yek ráde* ye/ máwin e nou sarmáye bogzáram. Raváni* [emotionally] *xeili dar án kár máye gozáwte.//.* **<u>4</u> invest sb (with sth/ as sth)** *(beáyin) ...dádan; ...kardan/ gardánidan. //Be farmándár dasturi dádeand ke dast bekár wavad./ Wáhzáde Farmánfarmá rá do sade piwtar wáhzáde ye Tehrán gardánidand.//.* **<u>5</u> invest sb/ sth with sth** *(beáyin) dádan, kardan, gardánidan. //Ágrefth....áyi** [crimes] *ke dar ánjá anjám wod/ ruydád be ánjá hál-o-haváyi* [air] *rázmand va qambár dáde.//.* **<u>6</u>** *(kohne wode) (deźi/ wahri rá) forugereftan//*

investigate v **<u>1</u>** *bázjuyi kardan, paźuhidan, barresidan, "va nehán e kárhá be cand ciz be dast taván ávardan az mowáverat kardan bá yárán e mowfeq va dáná va az barresidan e axbár e sáheb baridán." (ZBP, L1806 DB); bázjostan, "va má conán kárhá rá bázjostim va pas o piw e án rá bengaristim..." (ZBP, L534 TBH); dar... negaristan, "Amir goft womá bázgardid tá man andar in behtar negaram va..." (ZBP, L1192 TBH). //Pásbánán gij wodand va Werlok Holmz rá baráye darnegaristan e kár faráxándand.; Dánewmandán dárand barresi mikonand tá cem* [reason] *e egnest** [crash/ accident] *rá biyáband./ Pásbánán darbáre ye án ádamkowi dárand barresi mikonand//.* **<u>2</u>** *bázjuyi kardan. //Hamiwe kasáni rá ke xáhán e kárhá ye warvini** [government] *hastand piw az bekár gomáwtan xub bázjuyi mikonand* [investigate]//. **<u>3</u>** *paźuhidan. //bázár rá baráye farávardeyi/ baráye afzudan e/ afzáyew e sud paźuhidan.; Wáyad/ báwad ke betavánim be womá komak konim: ráhhá ye sud paźuhidan.; ráhhá ye án rá barresi mikonam.//.* **<u>4</u>** *(anáyin) didan, "án ává birun ce bud?", "miravam bebinam."*

investigation n **<u>1</u>** *bázjuyi; darnegaristan; barresi, paźuhew [bengarid be* "investigate"*.]. //Án dástán dar dast e barresi/ bázjuyi ast.; Báyad bázjuyi/ barresi wavad.//.* **<u>2</u> investigation (into sth)** *bázjuyi, barresi, paźuhew. //Dánewmandán dárand cemhá ye án ruydád rá barresi mikonand; Barresihá ye táze anjám dádan.//*

investigative, investigatory adj *paźuhewi, bázjuyi , barresi. //ravewhá ye bázjuyi ke wahrbáni/ pásbánán bekár migirand; ruznámenevisi ye paźuhewi/ bázjuyáne.//*

investigator n *bázju, paźuhande. //paźuhandegán e egnest** [accident] *ke cem e egnesthá* ye parváz rá barresi mikonand.//*

investiture, investment n *áyin yá jawn e viże yedádan páygáh yá darejeyi be kasi//Áyin e tájgozári ye Wáhzáde ye* Wales//

investment n **1** **investment (in sth)** *sarmáye gozári. //niku darnegariste sarmáyegozári karde va sud bordan//.* **2** **investment (in sth)** (**a**) *sarmáyegozári. //hezár dolar dar bahr e naft//.* (**b**) *sarmáyegozári. //Án bahre ye nafti sarmáyegozári ye xubi bud.//.* **3** = investiture

investor n *sarmáyegozár*

inveterate adj *xuy e bad e riwedár/ dirine; kine ye dirine; piwdávari ye dirine; //meybáregi ye riwedár//.* **2** *xugar; kohnekár. //yek sigári ye, meygosár e, mengiyágar* [gambler] *e, doruqgu ye kohnekár.//*

inveterately adv *riwedár/ dirine*

invidious adj *adádmand*/ bidád va az inru máye ye xawm yá bizári/ ranjew/ rawk. //Az man mixáhid kár e hamkáram rá arzyábi konam va in kár (e nádorost) mitavánad máye ye ranjew/ rawk gardad.//*

invidiously adv *máye ye ranjew/ bizári*

invidiousness n *máye ye ranjew/ bizári*

invigilate v, **invigilate (at sth)** *(dar Engelestán) (dar ázmuni baráye jelogiri az daqalbázi va resándan beham) ámadan va hame ciz rá zir e cewm dáwtan. //sar e ázmun e tárix ámadan án rá sarparasti kardan va jelo ye daqalbázi rá gereftan.//*

invigilation n *(dar Engelestán) (dar ázmuni baráye jelogiri az daqalbázi va resándan beham) ámadan va hame ciz rá zir e cewm dáwtan. //wágerdáni ke hengám e ázmun zir e cewm hastand tá beham naresánand.//*

invigilator (n) *bázras e ázmun*

invigorate v *tarotáze kardan; ján baxwidan. //In havá ye táze ma rá ján baxwid!//*

invigorating adj *jánbaxw; nirubaxw. //ábohavá ye, bámdád e, wená ye, ráhpeimáyi ye nirubaxw.//*

invigoratingly adv *jánbaxw; nirubaxw*

invincibility (n) *wekastnápaziri ye niruháyewán*

invincible adj *wekastnápazir. //áhangi* [will] *wekastnápazir; sepáhi wekastnápazir//*

invincibly adv *wekastnápazir; dastandázinápazir. //tude ye mardom rá awá*yi/ haqháyi hast dastyázinápazir* [inviolable]; *sougandi, dádi, peimáni ke án rá nataván wekast.//*

inviolability n *dastyázinápaziri*

inviolably adv *dastyázinápazir*

inviolate adj, **inviolate (from sth)** *ásibnápzir; ázárnápazir; dasyázinápazir. //Án peimán ostovár (barjá) mánd va wekaste nagawt.; Gomán mikardand az táxtotáz imenand.//*

invisibility n *bengarid be* "invisible"

invisible adj **1** **invisible (to sb/ sth)** *nápeidá; nádidani. //setáregán e durdast ke be cewm e názinávand/ bisenáh*/ berehne nápeidáyand.//.***2** *(bázargáni) kári (na kálá) fewnád*/ bázargáni ye kári (na kálá)* [invisible export/ trade]*//*

invisible ink *jouhar e/ áme ye nápeidá/ nádidani*

invisible mending *rofu*

invisibly adv *bengarid be* "invisible"

invite v **1** (**a**) **invite sb (to/ for sth)** *be... xándan; mehmán kardan; nevididan* [<Pahlavi. riwe ye zamán e aknun "nevi-" (ZBP, C6804, MK, BF). //"Be mehmáni/ wappási* miáyi?", "na ma rá mehmán nakardeand/ nevid nadádeand/ nanevdideand*.". kasi rá be wám mehmán kardan/ nevididan*; kasi rá be xáne ye/ sará ye xod mehmán kardan/ nevididan*; kasi rá be wappási** [party] *mehmán * kardan//.* (**b**) *fará-xándan. //Námzadhá rá áqáz e máh e áyande baráye handemán** [interview] *farámixánand.; ma rá faráxándeand dar anjoman/ newast soxanráni konam/ soxan beránam.//.* **2** **invite sth (from sb)** *xástan. //Pas az soxanrániyaw az báwandegán* [audience] *xást porsewhá karde soxanán e xod rá beguyand.//.* **3** *(darde sar) xaridan; pei ye dard esar gawtan. //Ráde ye/ máwin e xod rá qofl nakarde rahá kardan va raftan dard e sar xaridan ast.; raftári ke bigomán máye ye xordegiri ye, dowmani* [hostility], *riwxand* [ridicule] *migardad.//.* **4** *faráxándan; besu ye xod kewidan; harjá juri tarjome miwavad. //ru ye ricár* [jam] *rá bepuwán, monghá* [wasp] *rá be su ye xod mikewad.; panjerehá rá bázhewtan, dozdán rá faráxándan/ mehmán kardan ast!!//.* **5** **invite sb along** *behamráhi/ hamráhi kardan faráxándan.* **invite sb away** *bá xod bordan be...,* **invite sb back** (**a**) *kasi rá bá xod be xáne ye xod bordan/ bázgardándan. //Pas az namáyew bebarimewán xáne ye xod/ mehmánewán konim?//.* (**b**) *mizbán e xod rá be saráy e xod mehmán kardan//.*

invite sb down *kasi rá be yeyláq/ tábestángáh/ kenár e daryá yá já ye duri mehmán kardan/ nevid dádan./ Baráye páyán e hafte má rá be kolbe ye rustáyi ye xod* [country cottage] *mehmán kardeand.//.* **invite sb in** *kasi rá goftan/ az kasi xástan ke be darun... áyad.* **invite sb out** *(beviże baráye xástegári* [courting] *kasi rá be... mehmán kardan/ gardew bordan.* **invite sb over/ round** *kasi rá be saráy e xod nevid dádan/ mehmán kardan. //Xáneváde ye dustam rá ádine ye áyande be xáneam mehmán kardeam baráye nuwábe biyáyand.//.* **invite sb up** *as kasi xástan bálá biyáyad.*

invitation n **1** *faráxánew; faráxáni; mehmán kardan, navidbari* [<Pahlavi, (ZBP, C6801, C6804, MK, BF, FM); [niz besanjid bá "navidgar"; "benavid"]; navidbarg* [an invitation letter]*; Tanhá bá nevidbarg*/ nevidbari* mitaván bedarun ámad/ pazirew tanhá bá nevidbari*/ nevidbarg*//.* **2** **invitation (to sth/ to do sth)** *faráxándan be; nevid dádan be. //baráye wappási*/ mehmáni nevidbarg* be mardom ferestádan; Nevidbari* ye iwán rá baráye jawn bá wádemáni paziroftam.; nevidbarg* [invitation card]*//.* **3** **invite to sb/ sth (to do sth)** *harjá juri tarjome miwavad. //Agar panjere bázbáwad dozd rá be xáne mehmán kardan ast/ be dast e xod ágreft** [crime] *xaridan ast.//*

invite n *(anáyin) mehmn kardabn; faráxáni; nevidbari*. //Womá rá mehmán kardand?//*

inviting adj *girá, havasangiz, delrobá. //negáhi havasangiz//. negáhi havasangiz; buyi delangiz; áyandeyi delxáh/ delrobá; andiweyi girá; labxandi havasangiz; jáyi delrobá; cáwti/ xoráki havasangiz//*

invitingly adv *delrobá*

in vitro *(Látin) (dar zistwenási) birun e tan; dar wiwe; dar lule ye ázmáyewgáh. //gownidan* [insemination] *e toxmak dar wiwe; toxmaki/ toxmi ke dar lule ye ázmáyewgáh gownide wode.//*

invocate v *darxást e komak kardan*

invocation n, **invocation (to sb)** *darxást; xáhew, niyáz, namáz. Niz bengarid be* "invocate".

invoice n, **invoice (for sth)** *(bázargáni) siyáhe; bijak. //baráye káláhá bijak nevewtan//*

invoice v **1** *baráye káláhá bijak/ siyáhe nevewtan.; baráye dasturát e kasi/ káláhá/ fehrest/ siyáhe nevewtan//.***2** **invoice sb (for sth)/ invoice sth to sb** *baráye kasi siyáheyi ferestádan va darxást e pardáxt kardan.*

invoke v **1** *darxándan (M. Moqaddam); piw kewidan. //warvin*/ sarrewtedári dád e rázhá ye diváni rá darxánde/ piwkewide tá jelo ye án ketáb rá begirad/ tá án ketáb rá qadeqan konad.//.* **2** (**a**) *xodá rá darxándan; dád rá darxándan; faryád xástan.* (**b**) *darxándan; uwtánáhá ye ahrimani* [evil spirits] *rá darxándan//.* **3** **invoke sth (on/ upon sb/ sth)** *niyáyew kardan va xástan; az xodá niyáz xástan; darxándan; azbáyidan* [<Pahlavi (ZBP, C3496, MK, BF); dar noumidi yári/ komak xástan/ az xodá niyáz xástan; az kasi kin tuxtan.//*

involuntarily adv *náxáste; bixást*

involuntariness n *náxástegi; bixásti*

involuntary adj *náxáste; bixást, "alámat e vey án ast ki boul va boráz bixást birun áyad." (ZBP, L5446 ZX)*

involute, **involuted** adj **1** *picide.* **2** *(giyáhwenási) (beviże baráye barg, golbarg, javáne, va sofál e jánevarán) feri, picide*

involution n *feri, picidegi*

involve v **1** *darbáyast budan; darbardáwtan; nágozir budan az; harjá juri tarjome miwavad. //Baráye án barnáme márád*/ kámpiyuter darbáyast ast.; Baráye án kár nágozir az zendegi dar Wiráz budam/ mibáyast dar Wiráz beziyam.//.* **2** *dargir kardan; gereftár kardan; pá ye... darmiyán budan; dast dáwtan. //Dar án bastnewini xeili mardom dargir budand/ dast dáwtand.sáni* [situation] *ke dar án páye imeni ye kewvar dar miyán ast.//.* **3** (**a**) **involve sb/ sth in (doing) sth** *kasi rá dargir/ gereftár kardan; áludan; pápic wodan; pá darnehádan, "ke mardom... az ru ye xást va árezu dar án pá nehádand." (ZBP, L4390 THA). //Pá ye ma rá dar gowáyew e gereftáriháyat miyán nakew!; kasi rá saxt be hazine andáxtan; kasi rá saxt docár e gereftári kardan; kasi rá gereftár kardan/ Dargir e gováźeyi** [argument] *saxt dáq bud.//.* (**b**) **involve sb in sth** *newán dádan ke kasi dar ágrefti** [crime]*/ kári dast dáwte.; soxan e gováhán newán midahad ke womá dar dozdi dast dáwteyid.//*

involved adj **1** *picide, "va án kárhá ke picide mibáwad gowáde gardad va gorgániyán betersand va..." (ZBP, L615 TBH). //vákiyámi** [sentence]*, zandi, sabk e negárewi picide.//.* **2** (**a**) **involved (in sth)** *dargir e... wodan; dar... pá nehádan, "ke mardom... az ruy e xást va árezu dar án pá nehádand." (ZBP, L4390, THA); dast zadan be..., //dar xawáyágari** [politics] *dast dáwtan/ pá nehádan; dast be ágreft** [crime] *zadan//.* (**b**) **involved (with sb)** *gereftár e... wodan; del dar... bastan, "del dar kasi maband ke delbaste ye*

to nist." (ZBP, L3791 GS). //del dar kasi bastan; páyband e kasi gawtan./ Xeili mibinadaw/ didáraw mikonad ammá nemixáhad páybandaw gardad/ del dar u bandad.//

involvement n *bengarid be* "involve"

invulnerability n *bigazandi, gazandnápaziri, abiwi* [<Pahlavi, (ZBP, C3420, MK, BF)]*

invulnerable adj **1** **invulnerable (to sth)** *ásibnápazir; gazandnápazir; bigazand, "ke wádán bodi wáh o xandán bodi -- hame sále az bigazandán bodi." (ZBP, L5837 SF); "yeki rá barárad be carx e boland -- ze timár o dardaw konad bigazand." (ZBP, L6332, SF). //deżi bigazand/ gazandnápazir//.* **2** *bigazand, imen, gazandnápazir. //dar sáni* [condition] *gazand nápazir/ bigazand/ ásib nápazir//*

inward adj **1** *darun, daruni. //andiwehá ye/ sahewhá ye* [feelings] *daruni; dodelihá; darun e kasi; tah e del e kasi//.* **2** *be darun e; darunsu; //yek xam e/ xamew e darunsu//*

inward, **inwards** adv **1** *bedarun. //wast e pá ye bargawte bedarun//.* **2** *del, tah e del. //tu ye nax e xod budan; darungará budan//*

inwardly adv **1** *darun; tah e del. //sepásmand, ásude (gawte) az tah e del; az darun qamgin; qamindar tah e del//*

inwardness n *bon, riwe. //bon e rástin e ámuzew e/ kiw e Masih/ Mehr [M. Moqaddam]//*

iodine n **1** *(ximiyá*) yod.* **2** *yod e ábaki (baráye gandzodáyi)*

iodize, iodise (v) *yodi kardan; be... yod zadan/ yodestan*/ yodidan**

ion *(ximiyá* yá cehrwenási) ion/ yon*

-ion (also **-ation;-ition;-sion; -tion; xion**) *(In pasvandhá bá kárváżehá serewte námváże misázand) [dar Pársi harjá juri tarjome miwavad; con -w; -ew; -ewn; -i]* //confession: *xastuyi;* hesitation *dodeli;* competition *cewmhamcewmi//*

Ionic *(váládgari* [architecture]*) sabk e sotunsázi dar sáxtemánhá ye Yunán e bástán, bá sarsotun e picápic/ tudartu*

ionization; ionisation n *ionew*/ yonew**

ionize; ionise v *ionidan/ yonidan*

ionosphere *ionmehrak*/ yonmehrak*; ionváyu*/ yonváyu" [bengarid be* "atmosphere", "stratosphere"*]*

iota n **1** *yotá (vát* e Yunáni ye "I".* **2** (*pendárin. beviże dar vákiyámhá ye ma* [negative sentences]) *xorde, rize, parze, hambon, "konun in ke agarat niz hombon mehr e má hast cáre ye má bexáh va kin e pedar va án e xiwávandán va hamtoxmegán farámuw makon." (ZBP, L4840 ZVY). //yek rize ham/ parze/ hambon rásti dar án dástán nist.//*

IOU *(anáyin) (in rá be já ye* "I owe you" *ru ye bargeyi nevisand) bedehkári ye man be womá/ má be womá. //Bargeyi be kasi dádan va ru ye án yád kardan* [IOU] *panjáh dolár be u bedehkárand.//*

IPA *kutáh wode baráye* International Phonetic Alphabet/ Association. *kutáhwode baráye "anjoman jaháni ye áváwenási"; "dabire ye áváyi ye jaháni".*

ipso facto *(Látin) (beáyin) az inru..., //dánewámuzi barjeste bud va az inruy wágerdán az u bizár budand.//*

IQ *kutáh wode baráye* "intelligence quotient" *"bahre ye huwi". //bahre ye huwi ye bálá/ páyin dáwtan; bahre ye huwi ye 120//*

ir-, *bengarid be* "-in-[2]"

irascibility n *tondxuyi*

irascible adj *átawin; tondxu, zudxawm*

irascibly adv *bá tondi; bá xawm*

irate adj *xawmin, xawmgin*

irately adv *bá tondi; bá xawm*

IRBM *kutáh wode baráye* "intermediate-range ballistic missile", *muwak e xodforud* e miyánbord*

ire n *xawm, qaráw (ZBP, C3866); vorut (ZBP, C2556, FM)*

iridescence n see adj below

iridescent adj *(be rang e) rangin kamán/ ázfandák.* **2** *rangberang wodan; //gouharháyi ke con rangin kamán rangberang miwavand.//*

iridium n *(ximiyá*) iridium*

Iris n **1** *kayk/ keyk (ZBP, C1725 FM); angurak (ZBP, L2477, FM).* **2** *giyáhi az gune ye Iris, az xáneváde ye Iridaceae*

Irish adj *Irland, Irlandi. //Hegmatán* e Irland* [the Irish Republic]*//*

Irish n **1** **the Irish** *mardom e Irland; Irlandihá.* **2** *niz* **Erse** *zabán e selti ye mardom e Irland*

Irish Coffee *qahve ye Irlandi (qahve ye dáq ámixte bá marzbuze/ viski va xáme ye farává‌n ru ye án)*

Irish setter, red setter *guneyi sag bá pawm e kahar e abriwomdsán; qaźespa* (JGS) ["qaź besanjid bá kaj/ kaź, niz qaźqáv + espa (EDPL)]*

Irish stew *qormesabzi (ye Irlandi)*

Irishman, **Irishwoman** ns (pl **-men**, **-women**) *mard e/ zan e Irlandi*

irk v *(beviże hamráh e* "it"*) ázordan; ázár dádan; delxor wodan. //Az in ke bebinam pul bihude dur rixte miwavad ázorde miwavam.; Az in ke u/ án zn zudtar be án andiwe oftád delxor wod/ ázorde gawt.//*

irksome adj *xastekonande; delafgár, ázár dahande; //kári delafgár; gelehá ye xastekonande//*

iron[1] n *(ximiyá*) áhan, seni (ZBP, C6389 FM);* cast iron: *codan; áhanin/ saxt/ seft con áhan; áhanpáre* (scrap iron); iron ore *(sang e áhan, xonáhen = xunáhan) (ZBP, C5300, MK, BF). //yek mile ye, darváze ye, narde ye áhanin//.* **2** *otu, tale (ZBP, C6039 FM); //otu ye/ tale ye boxári//.* **3** *(beviże dar váźehá ye serewte) harjá juri tarjome miwavad. //*fire-irons: *anbor, six, sepáye;* branding-iron: *dáq; mil e dáq//.* **4** *cougán.* **5** **metal splint** *taxteband e áhani (baráye sáq e pá).* **6** **irons** *qolozanjir. //dastopá ye kasi rá qolozanjir kardan* [put clap]*//.* **7** *dáru ye tavánbaxw e áhandár/ ásenvar* [besanjid bá ("...va án wáxe ke az áhan e gomixte sáxte wode bud nemáyande ye* [it stood for] *doźpádewáhi ye diván e cárdak-vars e xewm tuxmak...")] (ZBP, L7817, ZVY).* **8** *(pendárin) áhanin. //besyár tandorost/ tahmtan budan* [iron constitution]*; mard e áhanin; áhangi* [will] *áhanin dáwtan; bá mowt e áhanin farmánraváyi kardan.//.* **9** **an iron fist/ hand in a velvet glove** *bá panbe sar boridan.* **have many, etc irons in the fire** *yek sar o hezár soudá dáwtan.*

the iron age *ruzgár e áhan*

the Iron Curtain *(pendárin) parde ye/ divár e áhanin. //zendegi powt e divár e áhanin; kewvarhá ye powt e divár e áhanin//*

iron foundry *kárxáne ye godáz e áhan*

iron[2] v **1** *otu/ tale [ye boxári] zadan/ kewidan; otu/ tale xordan/ wodan. //In párce xub/ ásán otu/ tale mixorad/ miwavad./ Hame ye ivár* [evening] *dáwt otu mikard/ mizad; Dusttar dáram pirhanháyam rá hengámi ke hanuz kami nam dárad* [damp] *otu/ tale bekewam.//.* **2** **iron sth out** (**a**) *bá otu/ tale kewidan hamvár/ sáf kardan; corukhá rá bá otu/ tale kewidan az miyán bardáwtan//.* (**b**) *(pendárin) bá goftogu az miyán bardáwtan. //estizakhá** [misunderstanding]*/ badfahmihá/ gereftárihá/ dowvárihá rá bá goftogu az miyán bardáwtan.//*

ironic, ironical (adj) *gováź (M. Moqaddam); guwedár. //ekáti** [expression]*, labxandi, soxani gováź/ guwedár. //Margaw dástán rá bewiveyi gováź picánd/ degargun sáxt (baráye nemune: natavánest az puli ke dozdide bud bahre barad.)//*

ironically adv **1** *gováź (M. Moqaddam); guwedár; pormaini*. //labxand e gováźi/ pormainiyi zad.//.* **2** *gováź ánke..., //Gováź ánke ruzi ke saxt bárán mibárid biwtar e mardom ámadand ávard* [the match] *rá bebinand.; Bewiveyi saxt pormaini*/ gováź* goft: "Berásti ke xeili qawang-e!"//.* **2** *bázi, gováź. //bázi ye baxt/ gováź e sarnevewt; Pul e hengofti be morderig be u resid, ammá yek máh sepastar mord- In ham yeki az bázihá ye kucak e/ gováźhá ye kucak e zendegi ast.//*

iron-grey adj, n *xákestari ye fuládi; mu ye xákestari*

ironing n **1** *otukewi; talekewi.* **2** *raxtháyi ke báyad otu wavad; raxtháyi ke táze otu wode; //raxthá rá otu/ tale kewidan/ zadan* [do the ironing]*//*

ironing-board n *taxte ye/ miz e otukewi/ talekewi*

iron lung *wow e áhanin*

iron-mould, (US) **iron-mold** *lakke ye zang e áhand; lakke ye jouhar*

iron rations *jire [dar quti ye áhani]*

ironstone n, **iron china** **1** *cini ye sepid.* **2** *xonáhen*

ironware n *cilán; wilán (ZBP, C4209 FM)*

iron work n *kár e áhan*

iron-works n *(dar Engelestán) kárxáne ye godáz e áhan*

irradiate v **1** **irradite sth (with sth)** *be cizi partou dádan.* **2** **irradiate sth with sth** *(beviże be rixt e náwenáxte) rouwan kardan; báz wodan (e cehre yá mánand e án). //cehreháyi darxwán az wádi//*

irrationality n *kari; gongi*

irrational adj **1** *nábexrad, yáve. //tars, raftár, gováźey* [argument] *ye nábexradáne//.* **2** *bixerad; nábexrad. //con jánevari bixerad raftár kardan//.* **3** *gong; kar, " va ammá jazr e asam án ast ke hargez haqiqat e u be zabán darnayáyad, con jaz r e dah ke hargez adadai nataván yáftan ke..." (ZBP, L7142 TT). //riwe ye kar/ gong e yek hamcand* [equation]*//*

irrationally adv *kar; gong*

irreconcilable adj, **1 irreconcilable (with sb/ sth)** *áwtinápazir.* **2** *násázgár, násázvár, áwtinápazir. //Má harbez nemitavánim hamdástán gardim, didgáhháyemán pák násázvár/ áwtinápazir ast.//*

irreconcilably adv *násázgár, násázvár, áwtinápazir*

irrevocable adj *cárenápazir, darmánnápazir, báznayáftani. //ziyáni jobránnápazir kardan//*

irrevocably adv *bengarid be* "irrevicable"

irredeemable adj **1** (**a**) *(hirbáni** [economy]*) ánce rá ke nataván bázxarid; báznáxaridani.* (**b**) *(baráye wahravá/ pul e káqazi* [paper money]) *ke nataván án rá sekke gardánid//.* **2** *(beáyin) báznáyáftani; rástnagardidani; cárenápazir. //ziyáni báznáyáftani/ rástnagardidani/ jobránnápazir; Yek badbaxtiy* [misfortune] *e cárenápazir.//*

irredeemably adv *cárenápazir*

irreducible adj **1** *káhewnayáftani; kucaktar nawodani; jánakardani. //Hazine ye vásác** [repairs] *e ráhhá rá tá andázeyi kásteand ke digar biw az án nemitaván án rá kást./ Qoriyi* [hernia] *ke nataván án rá já kard/ jánakardani//.* **2** *ánce rá ke nataván sádetar kard. //porsemáni ke án rá biwtar natatván sáde kard.//*

irreducibly adv *káhewnayáftani; kucaktar nawodani*

irrefutable adj *bi cunocerá; vádangnápazir. //gováźeyi* [argument] *bi cunocerá; vádangnápazir; gováhi* [evidence], *ávandi* [proof] *vádangnápazir//*

irrefutably adv *bicunocerá. //bicunocerá bozorgtarin violonnaváz/ galgacak*naváz e emruz//*

irregular adj, **irregular (in sth) 1** *nábesámán, bisámán; bihandám. "sevvom ánke xoftan e bimár bihandám va binezám." (ZBP, L5432 ZX); //karáneyi bihandám//.* **2** *bisámán; bihandám. //zaxme ye rag* [pulse] *e bisámán/ bihandám; gáhobigáh ruy dádan/ gáhobigáh be yáne** [class] *ámadan//.* **3** *nábesámán; bihandám. //sáni* [situation] *bihandám; kári nábesámán; gáhobigáh kári rá kardan; raftáraw pák bihandám ast.//.* **4** *(dastur e zabán) bisámán/ násámánmand. //rixt e candgáni ye* "child" *násámánmand ast va miwavad,* "children"*; kárváźeyi násámánmand//.* **5** *(baráye sepáh) basij/ basiji/ cerik.*

irregular n *basiji, cerik*

irregularity n *nábesámáni, bihandámi, gáhobigáh. //náhamvárihá ye ru ye/ talan** [surface] *e zamin. //Dar án hamárhá* [accounts] *nábesámániháyi/ bihandámiháyi be cewm mixord.//*

irregularly adv *nábesámán, bihandám, gáhobigáh*

irrelevance n *duri, bipeivandi, nábejáyi, nádarxor … budan*

irrelevancy n **1** = irrelevance. **2** *soxan e/ porsew e bijá. //Bogzárid az sar e in soxanán e/ porsewhá ye bijá bwgozarim.//*

irrelevant adj, **irrelevant (to sth)** *dur, bipeivand, na darxor; bijá. //soxanán e bijá/ Ánce miguyid peivandi bá in zamine/ dástán nadárad.//*

irrelevantly adv *bijá*

irreligious adj *bidin, jodkiw. //bidin; kári newángar e bidini//*

irremediable adj *cárenápazir, darmánnápazir, dorostnawodani*

irremediably adv *cárenápazir*

irremovable adj *ánce rá ke natatván az miyán bardáwt; jábejánawodani*

irreparable adj *dorost nawodani; cárenápazir; rástnawodani. //ásibi /gazandi rást nawodani//*

irreparably adv *bengarid be* "irreparable"

irreplaceable adj *jáygozininápazir. //goldáni bástáni ke jáygozininápazir ast, va tanhá yeki az án dar dast ast.//*

irrepressible adj *báznádáwtani; ánce rá ke natatván jeloyaw rá gereft. //xandeyi, rawki, wádmániyi ke jeloyaw rá natatván gereft;/ Nemitaván u rá baráye zamáni deráz xámuw negahdáwt- jeloyaw rá nemitaván gereft.//*

irrepressibly adv *bengarid be* "irrepressible"

irreproachable (adj) *nekuhewnápazir; bi ák*
irreproachably adv *bengarid be* "irreproachable"
irresistible adj **1** *ánce rá ke nataván jeloyaw istád/ istádegi kard; nátávaste*. //doźkámegiyi* [temptation], *angizeyi* [urge], *kárangi** [impulse] *nátávaste*/ nátávastani*; Jelo ye gováźeaw* [argument] *nemiwod istád/ istádegi kard.//.* **2** *nátávaste*; nátávastani*; ánce rá ke darbarábaraw nataván istád/ istádegi kard./ dar conin ruz e garmi daryá nátávastani* minamud/ bud.; Bá conán zibáyi/ wirinzabáni* [wit] *va delrobáyi* [charm] *nemitavánest dar barábaraw istádegi konad.//*
irresolute adj *sostpei; wol, dodel*
irresolute adv *bengarid be* "irresolute"
irresoluteness n *bengarid be* "irresolute"
irrespective (of) *bedun e dar cewm dáwtan e..., // dád/ dátikán* baráye hamegán ast bedun e dar cewm dáwtan e neźád, kiw va rang//*
irresponsibility n *bengarid be* "irresponsible"
irresponsible adj *saboksar, saboksaráne, velengár, harak* [<Pahlavi]. //ádami velengár/ harak*; saboksari, velengári* [behavior]/ *In dánewjuyán rá baráye ázmunewán ámáde nakardeyi va in newángar velengáriyat ast.//*
irresponsibly adv *bengarid be* "irresponsible"
irretrievable adj *ráh e pasopiw nadáwtan; cáre nadáwtan; bázgawtnápazir. //ziyáni cárenápazir; Zanáwuyiyewán bá wekast ruberu wode ráh e pasopiw nadáwt.//*
irretrievably adv *bengarid be* "irretrievable"
irreverence n *gostáxi, bestáxi*
irreverent adj *gostáx, bestáx*
irreverently adv *gostáxáne, bestáxáne*
irreversible adj *bázgawtnápazir. //Dar án egnest** [accident] *ásib e maqzi ye bázgawt-nápaziri yáft.//*
irreversibly adv *bengarid be* "irreversible"
irrevocable adj *vánaxándani; bibargawt; biborobargard; bicunocerá. //áhangi, dávariyi bargawtánpazir/ biborobargard; (Hirbáni** [economy]*) yek barát* [letter of credit] *e vánaxándani//*
irrigable adj *ábyári wodani/ kardani; pasánidani*
irrigate v **1** *ábyári kardan; áb dádan; basánidan; pasánidan (ZBP, C205 FM). //zaminhá ye kaviri rá ábyári kardan va bárvar sáxtan//.* **2** *(pezewki) wostowu dádan*
irrigated adj *ábaste (ZBP, C1501 FM)*
irrigation n *ábyári, pasánew* (ZBP, C5552 FM); ábráhhá ye ábyári/ pasánew*/ xore (ZBP, C1636 FM)*
irritability n *bengarid be* "irritable"
irritable adj *gandedamáq; zudranj, vásarangi (ZBP, C4117 FM)*
irritably (adv) *bengarid be* "irritable"
irritant n **1** *ázárdahande, suzánande.* **2** *(pendárin) ázárdahande.* **3** *//qau ye/ qouqá ye/ xárroxur e ámadowod e peivaste ye ráde*há/ máwinhá baráye wahrnewinán peivaste máye ye ázár ast.//*
irritate v **1** *xawmgin kardan, ázordan, ázárdan, ázár dádan/ resándan. //delxor/ ázorde az derang; Az in ke báyad dád bezanam tá áváyam rá bewnavand dar ranjam/ ázordeam.//.* **2** *(zistwenási) ázordan, suzándan. //Asid/ jouhar/ gouhar ástar e/ puwew e kom* [stomach] *rá misuzánad/ ásib mizanad.; Dud cewmánam rá misuzánad/ ázár midahad.//*
irritation n **1** *ázár, ásib, zaxm, bád, ámás.* **2** *ázár, zaxm, xalew, suzew, ámás, bád*
irruption n, **irruption (into sth)** *(beáyin) táxt, táxtotáz. //táxt e por qouqá ye wádxárán* [revellers]//
is *bengarid be* "be"
Is *kutáh wode baráye* "island" *ádá, ádák, jazire, ábxust, gazire*
ISBN *kutáh wode baráye* "International Standard Book Number" *"womáre ye Ostá ye Jaháni ye Ketáb"*
-ise *bengarid be* "-ize".
-ish suff *(pasvand, bá námváźehá serewte wode námváźe misázad: zabán yá kewvar:* "Irish" *Irlandi) "-i"*
isinglass n **1** *seriwom e máhi.* **2** "mica" *talk (ZBP, C6004 FM)*
Islam n **1** *eslám.* **2** *mosalmánán*
Islamic adj *eslámi, eslámik*

island n *ádá, ádák, áde, [besanjid bá "Áwuráde"; gang (ZBP, C550 FM); xust (ZBP, C1030 FM); ábxust (ZBP, C1491); gazire = jazire (ZBP, C3639/ C7391 FM). //gangbár e garmsiri/ cand jazire ye garmsiri; asbhá ye* Shetlander *yek neźád e ádáyi/ jazireyi hastand.//*

islander n *ádánewin; jazirenewin*

isle n *jazire, gazire; ádá; áde. //Áwuráde; Jazirehá ye Engelestán//*

islet n *xust (ZBP, C1030 FM)*

-ism *(pasvand/ biwtar xárdári) garáyewhá; ...-gari; ...- garáyi. harjá juri tarjome miwavad. //Pádkerdárgarihá** [behavourisms] *va digar garáyewhá ye viźe ye sade ye bistom//*

-ism suff **1** *(pasvand: bá námváźeháyi ke be* **-ize** *páyán migirand serewte námváźe misázad.) harjá juri tarjome miwavad. //*baptism *áyin e wostowu va námgozári viźe ye tarsáyán;/* criticism *xordegiri//.* **2** (**a**) *(bá námváźehá serewte wode, námváźe misázad), //*heroism *gordbázi/ qahremánbázi/ gordgari/* Americanism *Ámrikáyigari//.* (**b**) *bá námváźehá ye viźe serewte wode námváźehá ye náwomordani misázad.) -gari, -garáyi. //*Buddhism *Budáyigari*; Communism: *Mazdakigari*//.* (**c**) *(bá námváźehá serwte wode, váźehá ye gunágun misázad, con bimári, va-báregi). //*alcoholism: *meibáregi//.* (**d**) *(bá námváźehá serewte miwavad) haváxáhi az...; ...-parasti. //haváxáhi az zanán/ mardán* [sexism]*/ neźádparasti/ neźádgaráyi* [racism]*//*

isn't *bengarid be* "be".

ISO *kutáh wode baráye* International Standardization/ Standards Organization. *Sázmán e Ostá ye Jaháni*

isobar *hamwun* [ham + wun <Pahlavi (EDPL)]*

isoceles adj *(hendese) (sebar e) rástpáy, "va dovvom motesáviyossáqeyn ay rástpáy va... sevvom moxtalefolazlá' ay na rástpahlu..." (ZBP, L7118 TT)*

isolate v **1** **isolate sb/ sth (from sb/ sth)** *az... jodá kardan; vitartan* [bengarid be* "quarantine"*]./ porsemáni rá jodá kardan (va án rá jodágáne barresi kardan)./ agar kasi tafnu*/ bimári ye vágir dáwte báwad u rá az digar mardomán jodá mikonand./ vitartanand.; Peiro ye bárew e sangin e barf ráh e candin dehkade az hame já boride wod.//.* **2** **isolate sth (from sth)** *(ximiyá*) jodá kardan. //Dánewmandán viwan*/ virus e án hamegiri rá jodá kardeand.//*

isolated adj **1** *tak, tanhá, jodá, yegáne. //Yek tak-peidáyew e nágaháni ye áble/ yek báre ye/ nemune ye/ yek ruydád e tak e/ yegáne ye...//.* **2** *tak, taki. //yek sáxtemán e tak; yak deraxt; jodá/ tak zistan.//*

isolation n **1** **isolation (from sb/ sth)** *jodáyi, takki.* **2** **in isolation from (sb/ sth)** *taki/ takki, jodá, jodágáne, jodájodá. //har páre gováhi rá tanháyi/ jodágáne/ jodájodá barresi kardan; Agar be in cemhá* [facts] *taktak bengarim, xeili delgarmkonande nist* [encouraging]*.//*

isolation hospital, isolation ward/ floor *bimárestán e/ baxw e/ viźe ye bimárihá ye vágir; bimárestán e/ baxw e tafnu** [infectious]*//*

isolationism n, **isolation (from sth)** *jodáyigaráyi; takravi; yutar*garáyi [<Pahlavi, yutar (ZBP, C7221 BF)]*

isolationist n *takrou; jodáyigará; yutargará*; haváxáh e/ peiro ye jodáyigaráyi/ yutargaráyi**

isometric adj **1** *hamandáze, yekandáze.* **2** *(kárwenási ye andámhá/ tan) (baráye máhice) bedun e kutáh wodan e máhice/ yekandác*(EDPL).* **3** *[baráye, negár, naqwe] yekandácik**

isomorph n *yekrixt, hamrixt, hamsáxtár*

isomorphic, isomorphous adj *yekrixt, hamrixt, hamsáxtár*

isosmotic *bengarid be* "isotonic".

isotherm n *(dar yek naqwe rástá ye jáháyi ke) yekgarmá/ hamgarmá/ dárá ye garmá ye yeksán (hastand).*

isotonic adj **1** *hamtuw* [<Avestáyi, "teviwi" (EDPL)].* **2** = **isosmotic** *ham-uz**

isotope (n) *(mádehá ye ximiyáyi*) hamxáne/ izotop:* radioisotopes/radioactive isotopes *(mádehá ye ximiyáyi*) hamxánehá ye partoumand.*

isotropic (adj) *vespás* [vesp + áse]*

issue n **1** (**a**) *birun ámadan; birun rixtan; birun davidan. //jáygáh e birun ámadan/ birun rixtan.* (**b**) *rizew. //xunrizi; xunrizew//.* **2** (**a**) *paxw (kardan). //ruz e paxw e daj** [stamp] *e nou ánhá rá xaridan/ paxw e sázobarg/ paxw e tofang/ zinabzár va sáz* [rifle, ammunition] *be sepáhiyán/ paxw e cáp e nou ye in farhang.//.* (**b**) *yek dast daj** [stamp] *e/ wahravá ye* [paper money/ banknotes]*/ barge ye bahr e nou* [shares]*/ paxw e biderang e patu be panáhandegán//.* (**c**) *womáre. //womáre ye máh e wahrivar e yek máhnáme//.* **3** *hude, farjám. //biyusán e/ cewmberáh e hudeyi budan; peikári rá be farjámi kámyáb resándan//.* **4** *dástán, cem, porsemán, zamine. //yek dástán e/ cem e/ porsemán e besyár arjdár/*

*margozendegi/ xawáyáyi** [political]*/ ruzmarre/ cem e/ porsemán e noyi rá be segálew gozáwtan; porsemán e nouyi rá piwkewidan; az zir e cemi/ porsemáni wáne tohi kardan/ Az cemi/ porsemáni duri jostan* [evade/ avoid]*; cemi/ porsemáni rá áwoftan* [confuse]*//.* **5** *(dátikán*) farzandán; doxtarán va pesarán; doxt o pur. //bifarzand/ bi doxtopur mordan; ojáq-kur mordan//.* **6 the matter, point, etc at issue** *zamine/ porsemáni dar dast e goftogu/ segálew. //porsemáni ke dar dast goftogu ast sarásar áyande ye sátvun** [industry] *mibáwad.//.* **make an issue (out) od sth** *ciz e kucaki rá bozorg nemudan/ guz rá gondbad kardan//.* **take issue with sb (about/ on/ over sth)** *bá kasi darbáre ye... be begumagu pardárdáxtan.*

issue v **1 issue from sth; issue out/ forth (from sth)** *birun ámadan; birun rixtan; birun davidan. //xunrizi az zaxmi; dud ámadan az lule ye dudkew//.* **2 issue sth (to sb)/ sb with sth** *dádab; paxw kardan be...; //be didárkonandegán/ dádáriyán e bigáne ravádid dádan/ puwák e garm be bázmándegán e/ zendemándegán e láxiz* [flood] *dádan/ paxw kardan.//.* **3** *paxw kardan; birun dádan.* **4 issue sth (to sb)** *dádan; harjá juri tarjome miwavad. //farmán dádan/ dasturát dádan; Vazir baráye ruznámehá soxani goft* [issue a statement]*//.* **5 issue from sth** *az... barxástan; ámadan, "yeki lolo ke con nou mah barámad -- az u tábande máhi digar ámad." (ZBP, L7680 VR); barámadan, "...barnayáyad ze kowtegán áváz..." (ZBP, L3538 GS)*

-ist suff **1** *pasvand (bá kárváźeháyi ke be* **-ize** *páyán gerefte námváźe misázad). //*dramatist: *namáyewgar/ honarpiwe//.* **2** *(bá námváźeháyi ke be* **-ism** *páyán migarand, micasbad) ...-gará; ...-yi; ...-kárband: con xeradkárband. harjá juri tarjome miwavad. //*atheist: *bixodá;* socialist: *mazdaki/ Mazdakgará//.* **3** *(bá námváźehá námváźe misázad) ...-dán; ...-savár; ...-naváz. //*physicist: *cehrwenás; fizikdán;* violinist: *violonnaváz/ galgacaknaváz;* motorist: *motorsavár/ docarxedudisavár//.* **4** *newángar e bávari ostovár be engáreyi/ be dini yá mánand e án ast. //U yek Márksgará* [Marxist]*/ budágará* [Buddhist] *ye seftosaxt ast.//*

isthmus n (pl **isthmuses**) *tange; garive, "dar wáhráh e jáh o bozorgi xatar basi-st [basi ast] -- án beh kazin garive sabokbár bogzari." (ZBP, L1421, FM, Háfez); galuk (ZBP, C7507 FM); tangná, "va Abdolláh ebn e Jobeir bar sar e iwán begomáwt va tangnáyi bud az pas e lawkar e Eslám... va conin kard ke albatte womá rá in tangnáy negáh midárarid va az ánjá barnaxizid." (ZBP, L7384 SR). //tange ye Suez//*

it[1], **1** (**a**) *(harvenám e tan) án; ...-aw; biwtar tarjome nemiwavad. //Rádeat*/ máwinat kojá-st? Jelo ye xáne ast.; Zadiw/ áyá án rá zadi?; Liváni/ jámi az áb por kon va hewk** [tablet] *rá dar án áb kon.; Devist dolár dárim. Baráye seporde/ piwpardáxt bas ast?//.* (**b**) *u/ án (baráye bacceyi ke nemidánim pesar ast yá doxtar) tarjome nemiwavad.; Pábemáh ast. Omidvár ast (bacceaw) pesar báwad.; Bacce ye hamsáye nagozáwt bexábam, hame ye wab garist.//.* **2** *án. //Án kárxáne ke (daraw rá) bebandad, sisad tan bikár miwavand./ Ári yekwanbe (dar) xáne budam. Xob ce?/ Baráye ce miporsi?* [what about it?]*//.* **3** *Newángar e kasi ast. Dar Pársi tarjome nemiwavad. //Wirforuw e/ Wiri ye/ Wiri ast; Peimán páy e vákubar*/ telefon ast.; To (budi ke) in ketábhá rá ru ye mizam nahádi/ gozáwti?//.* **4 this/ that is it** (**a**) *hami; hamán, xodaw. //Máhhá pey e xáneyi migawtim va gománam in hamán ast (ke delxáh e mást)/ in xodaw ast.//.* (**b**) *(newángar e nákámi) hamin, hamán. //Bá in hame qouqá ke mikoni nemitavánam kár konam- hamin ast ke goftam.//.* (**c**) *Newáne ye páyán e kár ast. Harjá juri tarjome miwavad. //Gománam bázi rá báxtim.//*

it[2] **1** *(harvenám, dar áqáz e vákiyám** [sentence] *jáygozin e konande ye kár ast). Dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. //Engár do rahbar goftoguháyi powt e parde dárand.; Inke ce rangi báwad arji dárad? Har rangi báwad, báwad?; Nawodani ast ke betavánim begáh/ behengám be ánjá berasim.; Faryád zadan sudi nadárad.//.* **2** *(baráye newán dádan e zamán, duri yá ábohavá) harjá juri tarjome miwavad. //sá'at dah o panj pál** [minute] *ast; sálgard e zanáwuyiyemán ast; tá karáne ye daryá se kilometr ast./ az dirbáz rafteand; Emruz bámdád bárán mibárid. Aknun (havá) xeili garm ast.; Daryá kulák ast.;* **3** *[newángar e sánhá-st* [circumstances]. *Tarjome nemiwavad.] //Agar baráyetán xub báwad/ máye ye ranj nabáwad* [convenient] *fardá mitavánambebinametán./ Dar sátvun* e ráde*sázi* [car industry] *aknun xeili dast bálá ye dast ast.//.* **4** *(baráye fewár ávardan ruy e páreyi az vákiyám*) harjá juri tarjome miwavad. //Afsáne ast ke zerang ast.; Baráye estár** [vacation] *be Rom miravand.; Se hafte pas az ruydád bud ke ágáhi (ye án) rá wanid.//*

IT *(kutáh wode)* Information Technology *(márád*/ kámpiyuter) fann e ágáhigozári*

ita *kutáhwode baráye* "initial teaching alphabet", *guneyi dabire ye áváyi baráye áqáz e ámuzew e xándan va nevewtan*

Italian adj *itáliyáyi.* **1** *farhang, zabán, mardom.* **2** *mard, zan, bumi*

italicize (v) *be kaźvát nevewtan/ zadan/ cáp kardan*

italics (n) *(cáp wode be) kaźvát*. //dar in farhang ánce ke b zabán e Pársi ast be kaźvát* cáp wode.//*

Italo-, (*dar vážehá ye serewte) Italiyá; Italiyáyi*

itch n **1** *xárew, "dar in goftár yád karde ámade ast con gar va xárew" (ZBP, L5374 ZX); saraf?/ sorof (= xárew e galu) (ZBP, C6149 FM); //xáridan/ xárew dáwtan//.* **2 itch for sth/ to do sth** *tewne ye... budan; árezu ye... dáwtan; ...xáridan. //tewne ye kárhá ye bimgin budan; tewne ye safar ast va nemitavánad jelo ye xod rá begirad.//.* **3 the seven-year itch** *(anáyin- biwtar be wuxi) [xáhán e xoftoxiz bá zan e/ mard e digari va ewqbázi/ mehrvarzi ye nou budan, conán ke guyand pas az haft sál zanáwuyi conin háli be mardán o zanán dast midahad]; tonbunew nou wode/ tonbunew dotá wode [havá ye zan e javán e digari karde.]*

itch v **1** *xáridan. //Jáyi rá ke mixárad, xárándan; Agar xárew dári bexárán!; Jáy e niw e paweháyat hanuz mixárad?//.* **2 itch for sth/ to do sth** *tewne ye... budan; árezumand e... budan; ...xáridan. //Wágerdáni ke saxt xáhán e páyán yáftan e ámuzák* [lesson] *hastand.; Saxt delam mixáhad án ágáhi rá be to bedaham.//.* **3 have an itching palm** *ázmand budan; puldust budan*

itchiness n *xárew*

itchy adj (**itchier; itchiest**) **1** *xáridan; xárewnák. //pust e sar e xárewnák//.* **2** **(get/ have) itchy feet** *kun e yekjá band wodan (rá) nadáwtan.* **have itchy palms** *(dar Ámriká) kaf e dast kasi xáridan; pey ye dard e sar gawtan; pey e kári bimgin raftan; sari ke dard nemikonad dastmál bastan//*

it'd *kutáh wode baráye* **1** "it had". **2** "it would". *bengarid be* "will", "would".

-ite *pasvand (bá námhá ye viże serewte námváże misázad) ...gar; ...ci; peiro ye..., //*Labourite: *peiro ye kumal** [political party] *e kár//*

item n **1** *ciz, ciw, qalam. //noxostin qalam/ ciw dar dastur e newast; ciwhá ye/ qalamhá ye fehrestnámeyi rá womáre zadan//.* **2** *tekke, band. Harjá juri tarjome miwavad. //Yektekke ágáhi ye arjdár dar ruznáme ye emruz hast.//*

item adv *(fehrestvár ávardan/ xándan) Harjá juri tarjome miwavad. //newim e/ sandali yek tekke; qáli ye do tekke va mánand e án//*

itemize, itemise v *qalm be qalam/ bandband/ fehrestvár nevewtan/ ávardab. //yek fehrest* [list] *e/ hamár* [account] *e/ bijak* [bill] *e qalm be qalm//*

iterate (v) *bázgoftan; yekband goftan; payápei xástan/ piwmárdan* [accusation]

iteration n *bázguyi*; *yekband goftan; payápei xástan/ piwmárdan* [accusation]

itinerant adj *douregard. //navázandeyi, xonyágari, pandguyi* [preacher] *douregard*

itinerary n *ráhnáme; barnáme ye ráh. //barnáme ye ráh e xod rá casbidan va donbál e kardan/ peigereftan* [follow/ keep to]./ *az barnáme ye ráh e xod duroftádan* [depart from].

-ition *bengarid be* "-ion".

-itis *(pasvand: bá námvážehá serewte, námváže ye náwomordani misázad) (dar pezewki) ámás e...; -...-más* [besanjid bá "gulimás* [Gilaki, ámás e galu ye gáv* (bovine pharyngitis)*]*; *-sám (con sarsám =* encephalitis; *barsám* = pneumonitis/ pleuritis] *-bád (con bád e sorx).* //tonsillitis *(ámás e bádámakhá);* appendicitis *(ámás e rude ye kermi)//.* **2** *(anáyin, be wuxi) tab e...; Harjá juri tarjome miwavad. //*World Cupitis, *tab e Jám e Jaháni*

it'll *kutáh wode ye* "it will".

its *(harvenám e az-áni); az án e..., //Mixástim án miz rá bexarim ammá ruyaw/ talanaw** [surface] *zaxmi bud/ xaráw dáwt.; Hic midáni cand ast?/ Ce arzewi dárad?; Sage zuze mikewid/ páyaw/ panjeaw ásib dide bud.; Bacce xorákaw rá ru ye zamin andáxt.//*

it's *kutáh wode baráye,* **1** it is. **2** *rixt e feworde ye* "it has" *bengarid be* "be", "have".

itself (reflex, emph pron) *(harvenám e bázgawti baráye fewár ávardan ruy e xod/ xodaw) Asb e zaxmdide/ xaste nemitavánest xod/ xodaw rá az zamin boland konad.; Án goruh e gozin/ karád* [committee] *bar án wod ke be xodaw afzáyew e dastmozd dahad/ dastmozd e xod rá biyafzáyad.//.* **2** *baráye fewár ávardan ruy e cizi) xod. //xod e án nám engár bigáne ast.//.* **3 by itself** (**a**) *xodbexod; bexodi ye xod. //Án carxowt* [machine] *dar cand vipál** [second] *xodbexod rouwan miwavad.//.* (**b**) *tak, tanhá. //Án tandis takki/ tanhá dar meidán* [square] *barpá-st.//*

-ity *pasvand (bá setáyhá* námváże misázad) //*purity, oddity*//. -i; -dád [con "xordád", "amordád"]; [***-iyyat** (suffix forming abstract nouns) *(pasvand e sázande ye námhá ye maini). ádamiyyat* [humanity]; *xariyyat* [stupidity; idiocy]. *-i(y)-yat; -i, § -i + yat*. Cf *–tát (Avest) § amordád; handád; xordád: -t→ -d→ -y.* Cf –ity (English); identity; -ité (French) identité; -ität (German) Identität; -idad (Spanish) identidad; -iyat (Arabic

loanword) *(Tázi sepanji)*: *hamiyyat; kamiyyat* (quantity) (JGS)*]. Harjá juri tarjome miwavad. //saregi = anáhidi; wegerfi//*

IUD, IUCD *kutáh wode baráye* intra-uterin (contraceptive) device *másmásak ke piwgiri az ábestani ke darun e zehdán nehand.*

I've *kutáh wode baráye* "I have", *bengarid be* "have".

-ive *(pasvand) (bá kárváźehá serewte námváźe va setáy* misázad).* //explosive: *tarakidan;* captive: *bandi;* descriptive: *guyá, rouwangar//*

ivied (adj) *puwide az lewg*/ picak. //divárhá ye puwide az lewg*/ picak//*

ivory n **<u>1</u>** *pilás/ pilastu. /[pilasto*]/ dandán e pil. "Agar cársad táy dandán e pil -- ce dandán deráziw bod mil mil." (ZBP, L5757 SF); pilaste, "mazan pilastagin do dast var ruy -- makan az máh e tábán anbarin muy." (ZBP, L7795 VR). //tandisaki pilastagin//.* **<u>2</u>** *cizi ke az pilastagin/ pilastogin sáxte wode báwad. //ganjineyi besyár geránbahá az cizhá ye sáxte wode az pilaste/ pilastagin//.* **<u>3</u>** *pilastefám; pilastagin, //pusti/ roxsári pilastagin; abriwom e pilastofám/ pilastagin//.* **<u>4</u> an ivory tower/ place** *pile. //dar pile zistan; dar pile zendegi kardan.//*

ivy n *picak, lewg* [<Gilaki], be nám e dánewik e* <u>Hedera helix</u>. *//barg e picak/ lewg*//*

-ize, -ise *(pasvand- bá námváźehá va setáy*há serewte, námváźe misázad) con: ...wodan/ gawtan/ kardan/ gardidan/ gardánidan; Harjá juri tarjome miwavad.* **dramatize** (v) **<u>1</u>** *gazáf gardánidan; kucak/ riz wodan/ kardan.* **<u>2</u>** *con... kardan. Harjá juri tarjome miwavad. //xorde gereftan//* **<u>3</u>** *dar... nehádan; dar ávand/ kabár* [container] *nehádan//*

-ization, **isation** *námváźe misázad.*

-izationally, **isationally** adv *band e kárváźe misázad.* //organizationally: *az didgáh e sázmáni//*

Jj

J, j n (pl **J's**, **j's**) *dahomin vát** [letter] *az dabire ye Engelisi ast., //váźe ye* "joker" *bá* "J" *áqáz miwavad.//*
J *kutáhwode baráye* "joule" *yá* "joules" *wekáfte az nám e* James P. Joules
jab v **(jabbed, jabbing), jab (at sb/ sth) (with sth); sb/ sth(with sth)** *six zadan, soqolme zadan, sok zadan. //Peivaste bá medádaw be jám/ liván e káqazi six mizad.; Tukáyi* [a black bird] *ke be kermi nouk mizanad.; Be hamál* [opponent] *e xod kusti tond/ soqolmeyi/ soki zad.; Bá árenjaw be pahluyam woqolme zad.//.* **2** **jab sth into** *dar foru kardan. //Catrat rá beppá- nazdik bud (bá sixaw) cewmam rá darávari!//*
jab n **1** *six/ sok/ soqolme zadan. //soqolmeyi be bázu ye kasi zadan//.* **2** *(anáyin) suzan/ six (zadan). //Máye ye vabáyat rá kubideyi?//*
jabber v **1** **jabber (away/ on)** *verver zadan; ... balqur kardan; daráyidan. //Be baccehá guw bede ce verver mizanand!//.* **2** *daráyidan; balqur kardan. //Cizi daráyid ke gománam puzew bud.!//*
jabber n *verver, "pálánduzi ast o donyá ye elm- áxundi nist o verrover!"; daráyew; jiqoviq. //jiqoviq e meimunhá/ gapihá//*
jabot n *dastmál e sine ye cindár* [frill]
jack[1] n **1** *xarak.* **2** *darafw e kawti. //*The Union Jack: *Darafw e Engelestán//.* **3** *//*Jack *xodemáni bejá ye* John *bekár miravad.//*
jack, knave (n) **1** *dar bázi ye ganjafe, sarbáz e xáj* [the jack of clubs]. *(dar guytapká*/* the game of bowls*)* *tup e sefid.* **2** **jack of all trades** *hamekáre (ye) hickáre; noxod e har áw, ácár faránse*
jack v, **1** **jack sth in** *(zabán e kuce) zud/ ásán vel/ rahá kardan. //Digar nemitavánam biwtar biyandiwam, velew/ velaw mikonam!//.* **2** **jack sth up** (**a**) *zir e cizi xarak zadan; bá xarak bálá bordan.* (**b**) *(pendárin, anáyin) bálábordan, afzudan. //Zamánaw fará reside ke pul e tujibi ye máháne ye man rá* [allowance] *biyafzáyi!//.* (**c**) *sámán dádan; besámán kardan; árástan; sázemán dádan. //Hame ciz dárad forumipáwad* [fall apart] *hame ye dastgáh* [system] *rá báyad sámán dád.//*
jackal n *woqál, gál (ZBP, C1701 FM); wár, wál (ZBP, C4525 FM) [<Gilaki: wál e guztars]; ture (ZBP, C5941 FM); ahmar* [ZBP, C3671 BQM] (be nám e dánewik e* Canis aureus*)*
jackanapes n (pl **jackanapes**) *(kohne wode) ádam e gostáx/ porru; bacce ye toxs; toxm e jen. //Biyá injá toxm e jen!//*
jackass n **1** *xar e nar; narrexar.* **2** *(pendárin- anáyin) xar, gul, "Án zanak mixást tá bá mul e xiw -- darzanad dar piw e wu ye gul e xiw." (ZBP, C6681 FM, Moulavi); oláq*
jackboot n **1** *muze ye sáqboland e sarbázán.* **2** *(pendárin) cakme, setamgari ye ártewiyán; sástári*. //zir e cakme ye yek sardamdári* [regime] *ye xodkáme//*
jackdaw n *ázáqce; záqik, be nám e dánewik e* Corvus monedula *(ZBP, C7061 FM)*
jacket n **1** *nimtane. //yek nimtane ye barak/ fástuni* [tweed]//. **2** *puwew; rukew. // puwewi biruni ke darunaw áb ast (con baráye xonak kardan e carxowt*.* [machine]*)//.* **3** **jacket, dust-jacket** *puwine ye káqazi/ moqavváyi (baráye ketáb).* **4** *pust (e sibzamini). //sibzamini ye poxte bá pustaw//*
Jack Frost *(be wuxi) yaxbandán; sarmá pirezan. //Bebin yaxbandán ru ye panjerehá ce negárhá* [pattern] *ye zibáyi andáxte!//*
jack-in-office n *(xárdári) kármand e fisu; kármandi ke xod rá bozorg mipendárad.*
jack-in-the boxes (pl **boxes**) *bábakive* [báb/ bábak) kive** [= box]*]*
jack-knife n **1** *cáqu-jibi (ye táwo); qalamtaráw.* **2** *(varzew) wirje ye anbori [xamide paride sepas báz miwavad]*
jack-knife v *(beviźe baráye ráde*/ máwin ye bárkew e kermi) az kamar xam wodan/ dotá wodan; az kamar ruyeham xábidan. //ráde* ye bárkew e sangini/ geráni dar wáhráh az kamar dotá wode máye ye derang e fareván gawte.//*
jack-o'-lantern n *kadu-fánus, fánus e kaduyi*

jackpot n **1** *(dar mengiyá* [gambling]*) ganj.* **2 hit the jackpot** *bengarid be* "hit"
jack-rabbit n *xarguw e bozorg e Ámrikáyi az gune ye* Lepus
jack tar *(kohne wode- dar zabán e daryánavardán) daryánavard*
Jacobean adj *vábaste be ruzegár e wahriyári ye* "James" *e noxost. //sabk e soxan e/ váládgari* [architecture] *ye/ kácál e ruzegár e* James *e noxost//.*
Jacuzzi n *Jakuzi (nám e bázargáni); gerdábu**
jade[1] n **1** *yawm. //yek goldán e/ gardanband e yawm; cewmán e (sabze) yawmi//.* **2** *yawm. //ganjineyi az yawm e Cini//*
jade[2] n **1** *asb e máde/ zevár-dar-rafte.* **2** *(kohne wode-xárdári yá be wuxi) zanak, zanake, zanike. //zanike ye cosene* [little] *ye por-ru!//*
jaded adj **1** *(xárdári yá be wuxi) forumánde, bestuh, biramaq, takide. //Paz az yek wappási*/ Mehmáni//.* **2** *Tá bámdád biramaq/ takide budan. //(pendárin) siresir, delzade, tá náq xorde//*
jag n **1** *wádxári.* **2** *jonbojuw, wur*
jagged adj *noxále, dandáne-dandáne, tiz va dandánedár. //sanghá ye noxále; yek tekke wiwe bá labe ye tiz a náhamvár//*
jaguar n *jáguar (az zabán e* Tupi*), be nám e dánewik e* felis onca *az gorbesánán e Ámriká*
jail (n) *zendán, bengarid be* "gaol".
jalopy *máwin e mawdi-mamdali/ zevár-darrafte*
jam[1] (n) *ricár, licár, licál, "yeki qorm e beryán o nán az baraw -- namakdán o ricár gerd andaraw." (ZBP, L6568 SF). //ricár e tutfarangfi ru ye nán e berewteaw málid.//.* **2** *ricár, licár, licál. //govárewn** [recipe] *e ricár//*
jam[2] v **(-mm-) 1 jam sb/ sth in, under, between, etc, sth; jam sb/ sth in** (**a**) *gir andáxtan; gir kardan. //Dar deliján e kárván dudi miyán e do mard e farbeh newaste va gir kardan; kawti dar yax gir kar/ gir karde bud.//.* (**b**) *capándan va gir andáxtan/ gir kardan. //Ruznámehá rá conán dar kive* ye peik* [mailbox] *capánde budand ke besaxti mitavánest darewán ávarad.; Kelidaw rá dar qofl capánd va gir andáxt.//.* **2 jam sth (up)** *gir kardan; casbidan. //Kelid nim dour carxid va sepas gir kard.; Yek cizi dar qofl gir karde.//.* **3 jam sth (up)** *band ávardan; ráhbandán kardan. //Mardom be estár** [holiday] *miravand va ráde*háyewán/ máwinháyewán ráh rá band ávarde.; Rudxáneyi ke alvárhá* [log] *án rá band ávarde.; Ráhroyi ágande az mardom va bárobone* [luggage]*//.* **4** *(da soxanparákani) ruy e ferestande ye digar dastandázi kardan. //Warvin*/ sarrewtedári* [government] *kuwid/ xást dar barnámehá ye ferestande ye cerikhá* [the guerrillas' transmissions] *dastandázi konad* [to jam]*//.* **5 jam sth on** *nágahán ruy e (tormoz/ mahár) kubidan/ tormoz kardan. //Hamin ke bacce rá sar e ráh did kubid ruy e tormoz/ mahár.//*
jam n **1** *anbuh wodan; anbár wodan; gerd ámadan conán ke ráhbandán gardad. //ráhbandán dar wahr; bandámadan e rudxáne az girkardan e alvárhá/ tane ye deraxtán//.* **2** *gir kardan. //giri dar baxw e gosil e kálá* [dispatch department]*//.* **3** *(anáyin) gereftári, hacal. //Cegune az in gereftári darberavam?; dar hacal oftádan; gereftár wodan; gereftár ámadan//*
jam session *musiqi ye jáz e zud-andáz naváxtan*
jamb n *(tir e sahik* [vertical] *e carcub e dar) xarpá*
jamboree n **1** *bazm, jawn, mehmáni ye bozorg.* **2** *namáyew e bozorg/ jawn e piwáhangán*
jammy adj (**jammier**, **jammiest**) **1** *ricári, ricáli. //angowtán e ricáliyat rá bá sofre pák nakon!//.* **2** (**a**) *(dar Engelestán- anáyin) xowbaxt. //To ke bá kun oftádi tu ye morabbá!//.* (**b**) *ásán. //In kár az hame ye kárháyi ke tá konun dáwteam ásántar ast.//*
jam-packed adj, *(anáyin)* **jam-packed (with sb/ sth)** *por, ágande. //Meidán e báziyi ágande az mardom/ negarandegán//*
Jan *kutáhwode baráye* "January". //2 Jan 1960 *dovvom e źánviye ye 1960//*
jangle v **1** *jereng-jereng/ jeng-jeng kardan. //Áźir e átaw(suzi) jereng-jereng hamikard.//.* **2 jangle on sth** *bá ává ye guwxaráw kasi rá ázordan. //Áváz* [voice] *e guwxaráwaw guwam rá bord.//*
jangle n *ává ye guwxaráw; jereng-jereng; jeng-jeng*
janitor n *dar Ámriká, bengarid be* "caretaker".
January n *kutáh wode* "Jan". *Máh e Źánviye, noxostin máh e sál e Tarsáyán. (Baráye wive ye kárbord e* "January" *be* "April" *bázgardid.)*
japan (n) *lák e mewki ye barqi* [black varnish]

japan v (**japanned, japanning**) *(ciz e cubi yá áhani rá) lák e mewki ye barqi zadan*

jape n *kasi rá bázi dádan; kasi rá dast andáxtan*

Japonica n *(guneyi) deraxt e beh e Źáponi*

jar[1] n **1** (**a**) *jare (M. Moqaddam). //Qalammuháyam* [paint-brush] *rá dar jare ye kohne ye ricár* [jam] *negahmidáram.//.* (**b**) *yek jare. //yek jare ricár e álu* [plum jam]*//.* **2** *jare (M. Moqaddam), qulin; kawaf. //Jarehá ye bozorg e rouqan e zeitun; jare ye mei//.* **3** *(dar Engelestán; anáyin) jám (e fugán/ ábejou). //(Dárim) miravim meixáne cand jám (e fugán) benuwim/ bezanim.//*

jar[2] v (**jarred**, **jarring**) **1 jar (on sb/ sth)** *ázordan, xaráwidan. //Sut e doźáhangaw* [tuneless whistling] *ravánam rá kást.//.* **2 jar (with sth)** *násázvár budan; náhamáhang budan; harjá juri tarjome miwavad. //(pendárin) soxanánaw darbáre ye ravew e áyande, kár e newast rá az hamgosixt/ páwid.; Xordegiri ye saxt e u hálohavá* [tone] *ye dustáne ye newast násázvár bud //.* **3** *takán dádan, kustan, kust yáftan. //Zamin xord va powtaw saxt kust yáft.//.* **4 jar against/ on sth** *bá ává ye guwxaráw be… xordan. //Kawti bá ává ye guwxaráwi be kenár e forz* [quay] *xord.//*

jar n **1** *ává ye/ larzew e guwxaráw/ nágovár.* **2** *takán, kust. //Zamin ke xord powtaw saxt kust yáft//*

jargon n *lutar* (ZBP, C1099 FM); lutará ye dánewik* [scientific jargon]. *//Candán lutará miguyad ke soxanánaw rá besaxti mitavánam befahamam/ daryábam.//*

jasmine n *yásaman, yásamin, yásem (ZBP, C1867 FM), be nám e dánewik e* Jasminum officinale

jasper n *yawb (sang e sorx, zard yá qahveyi)*

jaundice n **1** *(bimári) zardi, zarir (ZBP, C352 FM).* **2** *rawk, badgománi. //Áyá az án soxan bu ye rawk/ badgománi miáyad?//*

jaundiced adj *rawkin, badgomán, talx. //maqzi rawkin* [mind]*; talxi/ talx-manewi* [opinion]*; piwágahi ye talx* [outlook]*//*

jaunt n *gawt, gardew. //Rafte wahr gawti bezanad.//*

jauntily adv *wád o wangul. //wád o wangul xarámidan* [swagger]*//*

jauntiness n *wád o wanguli*

jaunty adj (**jauntier, jauntiest**) *wád va ostovár; wád o wangul.* **wear one's hat at a jaunty angle** *koláh e xod rá yekvari nahádan; koláh e xod rá kaj nahádan, "na har ke tarf e kolah kaj nahád o tond newast -- koláhdári yo áyin e sarvari dánad." (Háfez)*

javelin n **1** *neyze, źupin.* **2 the javelin** *(ávard e) partáb e neyze/ źupin. //Dar (ávard e) partáb e neyze dovvom wod.//*

jaw n **1** (**a**) *árváre, evárak (ZBP, C2343 FM); zafar, conánk(e) guyand har heiváni be vaqt e záyidan zafar e zirin jonbánad." (ZBP, L1466 DA); mana, "va andar azole ye sine va fak be Pársi zafar guyand va be wahr e Marv "mana" guyand." (ZBP, L5294 ZX). //árváre ye/ zafar e zebarin/ zirin//.* (**b**) **jaws** *dahán bá ostoxánhá va dandánháyaw; zafar [niz az Avestáyi "zafare" (EDPL)]. //Zafarhá ye nahang* [crocodile] *daqqi baste wod* [snapped shut]*/ (pendárin) dar cangál e/ dar kám e marg; az cang e marg jastan, "Az wáh zi faqih conán bud raftanam -- kaz kám e wir dar dahan e aźdahá wodam." (Náser Xosro)//* (**c**) *árváre ye páyini; cáne. //Cáne ye mowtzan mowt xord va wekast.; Mardi tudelboro* [handsome] *bá cáneyi setorg va cárguw* [square]*//.* **2 jaws** *galugáh. //galugáh e gaduk* [gorge]*; galugáh e kálár* [canyon]*//.* **3 jaws** *nák (ZBP, C662 FM); zafar. //nák e/ zafar e yek gire* [a vice]*//.* **4** *(anáyin)* (**a**) *pandguyi va rudederázi.* (**b**) *soxancini; rudederázi.* **5 one's jaw drops** *(anáyin) hájováj mándan; angowt be dahan/ angowt be kun (hájováj) mándan. //Hamin ke didam bahá ye án cáwt* [meal] *cand wode hájováj mándam.//.* **6** *nák [be womáre ye "3" bázgardid], zafr; girewgáh [nouk e nák rá guyand]*

jaw v **1 jaw (on) (at sb)** *cáne laq kardan va xorde gereftan.* **2 jaw (on)** *soxancini kardan; powt e sar e mardom gab zadan*

jaw-bone n *ostoxán e árváre; zafr*

jay n *jijáq (ZBP, C5716); źaq (ZBP, C5718), be nám e dánewik e* Garrulus glandarius

jay-walk v *biparvá va qeiqáj ráh raftan; sarbehavá xiyábán gaz kardan*

jay-walker n *kasi ke biparvá va qeiqáj ráh miravad; kasi ke sarbehavá xiyábán gaz mikonad*

jazz n **1** *musiqi ye jáz ke siyáhpustán e Ámriká padid ávardand.; //jáz e kohan* [traditional]; *jáz e novin* [modern]; *musiqi ye jáz; jáznaváz/ jázsáz [besanjid bá "rudsáz"]; goruh e navázande ye jáz//.* **2** *(zabán e kuce-xárdári) yáve, carand. //Carand nagu!/ baráyam yáve nasorá!//.* **3 and all that jazz** *yáve, "kosower". //Darbáre ye dabestán va áberu ye án , va in kosowerhá baráyemán soxanráni kard/ soxan ránd.//*

jazz v **1** **jazz sth (up)** *musiqi ye jáz nevewtan/ naváxtan. //dastáni/ naqmeyi kohan rá berixt e jáz darávardan/ nevewtan//.* **2** **jazz sth up** *wád kardan, harjá juri tarjome miwavad. //Mehmániyi/ wappási*yi rá wád kardan/ ján baxwidan; máhnámeyi rá xándanitar kardan; pirhani rá xowgeltar kardan.//*

jazzy adj **1** *con jáz, jázi.* **2** *por zarqobarq; álepalangi; ranghá ye zanande. //ráde*yi/ máwini tiztak va porzarqobarq//*

jealous adj **1** *rawkin, rawkvarz; rawk, "ángáh rawk e (qeyrat e) án wouhar barangixte wavad va be zanaw badgomán gardad va u rá bezehkár pendárad, pas..." (ZBP, L7905, Visparad, PurDávud). //wuyi rawkvarz/ rawkin; negáhháyi rawkámiz/ rawknák//.* **2** **jealous (of sb/ sth)** *rawkin. //Be Huwang rawk mibord/ az kámyábi ye Huwang rawk mibord.//.* **3** **jealous (of sth)** *bá rawk páyidan. //Dárák e xiw rá bá rawk páyidan; Abarmánd** [privilege] *e xod rá saxt mipáyad.//*

jealously adv *bá rawk*

jealousy n **1** *rawk. //rawk e yek deldáde.* **2** *rawk, rawkvarzi. //Az rawkvarzihá ye bimáyeaw* [petty] *besotuh ámad/ beján ámad.//*

jeans n *(walvár e) jin. //(walvár e) jin e ábi ye tangi puwide bud/ be tan dáwt//*

Jeep *(nám e bázargáni) jip*

jeer v, **jeer (at sb/ sth)** *hou kardan; be... xandidan va dast andáxtan; riwxand kardan; sarkuft zadan. //mardomi ke kasi rá hou mikonand; hamimál* [opponent] *e wekastxordeyi rá hou kardan/ dast andáxtan/ Soxanrán rá hou kardand/ riwxand kardand.//*

jeer n *hou kardan, dast andáxtan; riwxand; xariw (ZBP, C1596 FM). //Az xariwewán/ hou kardanewán ke hanuz dar guwaw zang mizad gorixt.//*

jeering n *xariw, riwxand; houcigari. //nágozir mibáyast bá xariw e/ riwxand e/ sarkuft e hamwágerdiyán e xiw ruberu gardad.//*

Jehovah n *Yahve*

Jehovah's witness *peiro ye kiw Yahve [goruhi az tarsáyán ke bávar dárand páyán e jahán nazdik ast va hamegi joz ánán nafride* [damned] *xáhand bud.]*

jejune adj **1** *(beáyin) (dar nevewtár) bimaze, bimáye, miyántohi.* **2** *baccegáne, kudakáne*

jejunum n *rude ye ruzedár, "va am'á, ye sáyem ya'ni rude ye ruzedár bed-in esnáawari peivaste ast, va "sáyem" az bahr e án guyand ki hamiwe az soql xáli báwad." (ZBP, L5149 ZX)*

Jekyll and Hyde *(ádam e) doru; domanew; bimanew* [bi- = do, besanjid bá "biyáraw", "Keibiyáraw", "bidarafw", bázgardid be (EDPL)]. //Hargez gomán nemikardam conin raftári dáwte báwad. berásti doru/ bimanew* ast.//*

jell v **1** *másidan, seft wodan, gereftan. //in ricár* [jam] *e tutfarangi hanuz ábaki/ wol ast. Nemitavánam kári konam ke seftaw konam/ harkári mikonam nemigirad.//.* **2** *rixt gereftan. //Andiweháyam táze dárad rixt migirad.//*

jellied adj *máside, seft, larzánaki, laxwaki, seriwomi. //larzának e/ seriwom e máhi//*

jelly n **1** (**a**) *larzának. //Miwavad kami biwtar larzának bardáram?/ bedahuid?/ Hame ye larzának e tutfarangi xorde wode bud.; (pendárin) be otáq e handemán** [interview] *raft va páháyaw con bid milarzid* [like jelly]*/ con xáye ye panbezanhá milarzid.; qáleb e/ káleb e larzának* [mold/ mould]*//.* (**b**) *larzának (e ábguwt).* **2** *laxwak (ZBP, C585 FM). //larzának e mimiz* [black currant]*//.* **3** *seriwom, "zarde ye xáye ye nimberewt náfe' ast va seriwom e máhi náfe' ast..." (ZBP, L5517 ZX); harjá juri tarjome miwavad. //*petroleum jelly: *vázelin//*

jelly baby *(larzának e) ádamak e qandi*

jellyfish (n pl), **jellyfish/ jellyfishes** *catr e daryáyi*

jemmy, (US) **jimmy** n *deilam (e dozdán)*

je ne sais quoi *(Faránsavi) ciz e viže, ciciz, harjá juri tarjome miwavad. //Namáyew e tázeaw ciz e vižeyi dárad ke nemitavánam beguyam/ yek cicizi dáre.//*

jeopardize; jeopardise v *be bim afkandan. //yek ádam e nábák* [careless person] *imeni ye sartásar e kár rá* [the whole operation] *be bim afkande/ Káhew e niyáz be náv e naftkew* [oil tankers] *hezárán kárgar rá dar sátvun** [industry] *e kawtisázi dar bim afkande.//*

jeopardy n, **in jeopardy** *dar bim*

jerboa n *yarbu*, guneyi muw az xáneváde ye dopáyán* Dipodide, *muw e dopá [yarbu*, besanjid bá "yarbu-" (Tázi)]*

jeremaid n *sugnáme*

jerk n **1** *takán/ hol/ pic/ kewew/ jahew/ partáb e nágaháni. //Dandán e xod rá nágahán takáni dáde va daraw ávard./ Masráde*/ otobus bá takáni nágaháni istád.//.* **2** *parew. //paridan e/ parew e pelk e cewm//.* **3** *(anáyin/ xárdári) (ádam e) nádán, kosxol*

jerk v **1** *nágahán besu ye... kewidan; Nágahán cub e máhigiri* [fishing rod] *rá az áb birun kewidan; Hengámi ke án mard xást dastaw rá parmásad* [touch]*/ dast bezanad, nágahán dastaw rá pas kewid.//.* **2** *takán takán xordan, dádan, harjá juri tarjome miwavad.; Kalleaw peivaste takán-takán mixorad.; Kárvándudi takántakán xorde bázistád; Nágahán az wegeft az já parid; Hengámi ke peikare migiri bekuw dastgáh e peikarebardári rá nágahán takán nadahi.; Saraw rá nágahán besu ye dar gardánd/ takán dád.//.* **3** **jerk (oneself) off** *(zabán e kuce, zewt) baráye mardán; mowegán kardan* [masturbate]*; mowtegánidan; áb e xod rá ávardan; jalq zadan.* **jerk sth out** *tond va áwofte goftan; javide-javide goftan. //darxásti, puzewi rá tond va áwofte bar zabán ávardan/ javide-javide darxásti kardan/ puzew xástan.//*

jerkily adv *takán-takán; javide-javide*

jerkin (n) *nimtane/ xefti (zanáne/ mardáne)*

jerkiness (n) *takán-takán xordan; javide-javide goftan*

jerky adj (**jerkier, jerkiest**) *parew/ takán/ ist e nágaháni; javide-javide. //Ásmard** [toy robot] *bá gámhá ye tond takántakán xorde piwraft.; javide-javide va tond soxangoftanaw//*

jerry-build v *besáz-o-befruw (kardan)*

jerry-builder n *besázbefruw*

jerry-building n *besázbefruwi*

jerry-built (adj) *xáne ye/ sáxtemán e besázbefruwi*

jerry can n *anbárak (e áb/ naft/ suxt); dabbe*

Jersey n *Gáv e wirdeh e Jerseygáv e kahar* [yellowish] *e* Jersey

jersey n (pl **jerseys**) **1** = **jumper, pullover, sweater** *pirhan e kewbáf, xeftán, báftani, kaźágand. //yek kaźágand e sabz va setabr//.* **2** **jersey; jersey-wool** *párce ye pawmi ye narm*

jest n **1** *wuxi, bazle, láq, "ze hazl o láq e to ázár xizad. -- mezáj e sard o áb e ru rizad." (ZBP, C1257 Náser Xosro).* **2** **in jest** *bewuxi; be láq. //Pásoxaw rá nimi be badximi va nimi be wuxi gereftand./* [saying] "Many a true word is spoken in jest". *dastán: "Basá fálá ke az bázice barxást."//*

jest v, **jest (with sb) (about sth)** *bewuxi gereftan; wuxi pendáwtan. //Bas ast dami ham geránsar* [serious] *báw!; Darbáre ye in zaminehá ye/ dástánhá ye arjdár wuxi nakon!//*

jester n *dalqak/ loude (ye darbár). //dalqak e darbár/ wáh/ wahrbánu//*

Jesuit n **1** *yeki az kiwhá ye kátolik e Rumi; peiro ye Isá Yasuyi.* **2** *(xárdári) faribkár; doruqgu*

Jesuitical adj *(xádári) farib, nirang, gul. //naqweyi feribkáráne; pásoxi bá nirang//*

Jesus = Christ

jet[1] n **1** **jet aircraft** *jet, havápeimá ye jet. //Hamin ke havápeimá ye jet mixást boland wavad* [take off] *án egnest** [accident] *rox dád.; bá jet safar kardan/ raftan; havápeimá ye jet e wekári* [jet fighter]*; havápeimá ye jet e bozorg viźe ye ráhiyán//.* **2** (**a**) *tirak. //lule ye áb tarekid va tirak e áb be hame já ye áwpazxáne parid.//.* (**b**) *naze* [<nazidan, besanjid bá "va har cizi ke vey rá xun e nazande nabáwad con dar áb mirad báki nabovad." (ZBP, C777 FM). //naze*há ye ojáq e gáz rá* [the gas jets] *pák kardan/ pákidan//*

the jet set *mardomán e puldár va xowgozarán. //gománam be puldárán e xowgozarán peivaste!//*

jet v (**jetting; jetted**) **1** *bá havápeimá ye jet raftan. //xawáyágaráni** [politicians] *ke peivast bá havápeimá ye jet gerd e jahán migardand.//.* **2** **jet (sth) from/ out of sth; jet (sth) out** *tirak zadan/ kewidan; nazidan [baráye nemune be bálátar bengarid]. //Zabánehá ye átaw ke az daháne ye lulehá minazid.//*

jet[2] n *wabaq; kahrobá ye siyáh*

jet-black adj, n *siyáh con wabaq. //mu ye con wabaq; abrován e con wabaq//*

jet engine *ás e jet; jetás*

jet lag *jet-gereftegi*/ jetzadegi* [besanjid bá "daryágereftegi/ kuhgereftegi]*

jet lagged adj *jetgerefte*; jetzade**

jet-propelled *dárá ye ás e jet*

jet propulsion n *bá jet ránew be jelo*

jetsam n **1** *káláháyi/ bárháyi rá ke baráye sabok kardan e kawti be daryá rizand; ábávard; niz bengarid be* "flotsam". **2 flotsam and jetsam** *bengarid be* "flotsam".

jetsetter n *puldár e xowgozarán*

jettison v **1** *káláhá yá cizhá ye násudmand/ náxáste) rá az havápeimá yá kawti va mánand e án birun rixtan/ partáb kardan. //Deliján e gám e noxost, muwak rá partáb mikonad va sepas xod dar bálá ye váyu** [upper atmosphere] *be birun partáb miwavad.//.* **2** *(ciz e náxáste rá) dur rixtan; rahá kardan. //Naqweyi, andiweyi, engáreyi* [theory] *rá dur-rixtan/ vel/ rahá kardan//*

jetty n *moujwekan; bárandáz; divár e sangi yá sakku ye cubi*

Jew n *yahudi, (gáh baráye xárdári) johud*

jewel n **1** *sang e geránbahá, gouhar, "sálhá del talab e Jám e Jam az má mikard -- ánce xod dáwt ze bigáne tamanná mikard.; gouhari kaz sadaf e koun o makán birun bud -- talab az gomwodegán lab e daryá mikard." (Háfez).* (**b**) *gouhar. //gouhardozd//.* **2** *sang. //pangáni** [a watch] *bá 17 sang//.* **3** *gouhar; besyár arzewmand. //Hamiwe miguyad zanaw yek párce gouhar ast.; Pardeyi* [painting] *az Pikáso, daraxwántarin gouhar e ganjine ye honariyaw ast.//*

jewel box, jewel case *kive* ye/ quti ye gouhar*

jewlled, (US) **jeweled** adj *gouharnewán; gouharmand. //angowtari, xanjari gouharnewán//*

jeweller, (US) **jeweler** n *gouharwenás, gouharforuw, gouhari, "savád e dide ye binew ze xál e tost mará -- ke qadr e gouhar e yekdáne, gouhari dánad." (Háfez)*

jewellery, jewelery n *gouhar, áráye, áráyehá ye gouharmand*

Jewess *(zan e Yahudi) (gáh baráye xárdári)*

Jewish *yahudi Yahudiyán e kuy; Kuy e Yahudiyán*

Jewry n **1** *yahudiyán; johudán; //Yahudiáyán e jahán//.* **2** *din yá farhang e Yahudi*

Jew's harp *zanburak*

Jezebel n *(zan e) patyáre*

jib[1] n **1** *(dar* Yacht*/ kawti) abri* [<Kordi, abri].* **2** *dase-anj* [bázu ye bálábar* (crane)*]*

jib[2] v (**jibbed, jibbing**) **1** *(baráye asb va mánand e án) nágahán báz istádan/ az piraft xoddári kardan.* **2 jib (at sth/ doing sth)** *(pendárin) naxástan, napaziroftan, delcerkin budan, be kári dast naxástan zadan. //Pas az in ke wanid bahá ye pate* [ticket] *cand ast az án (kár) cewm puwid.; Kármandán az barnáme ye kári ye novin báki nadárand ammá káhew e dastmozd rá nemipazirand.//*

jib-boom (n) *dase-anj* e abri* (tir e cubi ke páyin e abri* be án band miwavad)*

jibe (US) *bengarid be "gibe," va "gybe".*

jiffy n *(dar yek) dam; yek cewm behamzadan. //Tá cewm beham bezani miyáyam nazd e to.//*

jig n **1** *(musiqi) raqs e/ páykubi ye tond va wád//.* **2** *másmásak; sagak*

jig v (**jigged, jigging**) *tond va wád páy kuftan; varje-vurje kardan, bálá va páyin andáxtan. //bá/ az wur va wádi varje-vurje kardan; wirxári rá ru ye zánu ye xod bálá va páyin andáxtan//*

jigger n *yek angowtáne (nuwábe ye meimand)*

jiggered adj **1** *(anáyin) (newán e wegeft/ xawm) harjá juri tarjome miwavad. //Ah, nefrin bar man!* [well, I'm jiggered.]*//.* **2** *az pá oftáde; bestuh. //Pák bestuh budam/ az pá oftáde budam.//*

jiggery-pokery n *(anáyin) (beviże dar Engelestán) nirang, faribkári. //Wastew xabardár wod/ bu bord* [suspect] *ke nirangi dar kár bude/ dáwtand áwi baráyaw mipoxtand.//*

jiggle v *(anáyin) takán takán dádan/ xordan. //Hamáhang e musiqi takán takán dádan/ xordan./ Kelid rá dar qofl takán takán dádan/j iggle a key in a lock.//*

jigsaw, **jigsaw puzzle** n **1** *frawn* e nar-o-lás. //Frawn* e nar-o-lás dorost kardan; frawn* e narolásat rá be páyán resándi?;/ (pendárin) cemhá ye hanvari* va hirbáni* [socioeconomic factors] *ye picide ke con kom va zabáne darham rafteand.//.* **2** mechanically operated fretsaw: *arre-muyi ye názokbori ye barqi*

jihad n *jahád*

jilt v *deldár yá deldáde ye (piwin e) xod rá nágahán va bá sangdeli rahá kardan. //deldádeyi ke deldáraw u rá nágahán va sangdeláne rahá karde va rafte* [a jilted lover]*//*

Jim Crow *(dar Ámriká, xárdári, downám) barzangi; kákä; kákásiyá(h). //*Jim Cow laws: *dád/ dátikán* e be ziyán e siyáhpustán/ dabestánhá ye/ masráde*há ye barzangiyán/ kákáhá//*

jim-jams n, **the jim-jams** (pl) *(zabán e kuce) delwure, kayk/ kak be tonbán/ tombun dáwtan. //Bas kon, dári kak/ kayk be tonbán e/ tombun e man miyandázi!//*

Jimmy (US) = Jemmy

jingle n **1** **jingjing; jengjeng** *(ZBP, C6996 FM). //Jing-jing e pul e xord* [coins] *dar jibaw//.* **2** *naqme yá áhang e kutáh e band e tonbáni, beviźe dar ágahihá ye bázargáni. //yek naqme ye/ áhang e band e tonbuni//*

jingle v *jing-jing/ jeng-jeng kardan; beham zadan. //Sekkehá dar jibaw jing-jing mikard.; Jing-jing e dastbandhá* [bracelets] *va baranjanhá* [bangles]*/ Kelidháyat rá ánjur jingjing beham nazan!//*

jingoism n *(xárdári) xarmihanparasti; mihanparasti ye kallexaráne*

jingoist n *(xárdári) xarmihanparast; mihanparast e kallexar*

jingoistic (adj) *soxanán e xarmihanparastáne*

jink v *jáxáli dádan; tond va nágaháni carjidan*

jink n **1** *jáxáli, carxew e tond va nágaháni. //yek jáxáli ye tond be su ye rást//.* **2** **high jinks** *bengarid be* "High".

jinnee, jinn, djinn n (pl **jinn**) **1** *jen.* **2** = genie

jinx n, **jinx (on sb/ sth)** *(anáyin) náfarxonde (pei); jádu (kardan). //Engár kasi in ráde*/ máwin rá jádu karde- peivaste be man dard e sar midahad.//*

jinx v *(anáyin) baráye... badbaxti ávardan; jádu kardan; cewm zadan. //Engár jádu wodeam- dast be har ciz mizanam bad darmiáyad.; Gománam in márád*/ kámpiyuter jádu wode- hey [hami] xaráb miwavad!* [break down]//

jitter v *delwure dáwtan; kak/ kayk be tonbán dáwtan. //Az tars delwure dáwtan//*

jitterbug n *páykub (kasi ke guneyi raqs/ vawt e wád e sálhá ye 1940 rá anjám midahad.)*

jitterbug v *tond va wád be sabk e sálhá ye 1940 páykubi kardan*

jitters, the jitters n *delwure; kak/ kayk be tonbán dáwtan. //be delwure andáxtan; Piw az raftan ru ye faxan* [go on stage] *hamiwe delwure dáram.//*

jittery adj *tarsán; kasi ke delwure dárad.*

jive n, **the jive** *guneyi musiqi/ raqs/ vawt e tond va wád*

jive v *tond va wád páy kuftan*

Jnr, Jr, Jun *dar Ámriká , kutáhwode baráye* "Junior" *kucaktar, kehin. //*Jim S Jr, *Jim e kucak/ pesar//*

job n, **the patience of Job** *bengarid be* "patience".

job n **1** *kár. //Hezárán kárgar pas az baste wodan e kárxáne kárewán rá az dast dádand.; Yek kár e nimegáhe ye báqbáni gereft/ gerefte/ Baccedár ke wod báyad káraw rá vel konad/ rahá konad?; Warvin** [government] *barán ast kárhá ye novi/ noyi padid ávarad.//.* **2** *kár. //dar án kawtiyestán** [shipyard] *dárand ruy e se kawti kár mikonand./ Be kasi baráye har kári ke mikonad jodágáne pul dádan* [pay by the job]*; pardehá rá xeili xub duxteand.; Nevewtan e ketáb kári saxt-tar az ánce bud ke mipendáwt.; Yáftan e saráce baráyaw kári besyár dowvár bud.//.* **3** *(biwtar yekkáni) kár. //Darhá rá qofl kardan kár e man nist!; Bar kelisá-st ke/ Kár e kelisá ast ke mardom rá be zendegi ye behtar ráhnamáyi konad.//.* **4** *(anáyin) kár, ciz. //Ráde* ye/ máwin e tázeat ciz e noqli mámáni-ye,* [neat little job] *na?//.* **5** *(anáyin) ágreft* [crime]. *//Baráye ágrefti* ke dar Kermán az u sar zad* [to do a job] *se sál zendáni baráyaw boridand.//.* **6** **do the job/ trick** *(anáyin) dar anjám e kári kámyáb wodan, harjá juri tarjome miwavad. //In casb e porzur, báyad kársáz báwad.//.* **give sb/ sth up as a bad job** *(anáyin) az... noumid wodan va rahá kardan; az... omid boridan. //Pedar o mádaraw/ zádáránaw az u omid borideand.; Pas az yek tasu* [hour] *baráye masráde*/ otobus cewm beráh wodan az án omid borid.//.* **a good job** *(anáyin) xub; harjá juri tarjome miwavad. //Sigár rá vel kard- ce kár e xubi!; Máye ye xowbaxti ast ke/ ce xub wod ke ánjá budi komak koni- bedun e to nemitavánestim az pasaw baráyim.* [manage]//. **job for the boys** *(anáyin) be xiwán, dustán va nurecewmihá ye xod kár dádan.//.* **just the job/ ticket** *(anáyin) dorost be dard e... xordan. //Az in ke camanzanat rá be man vám dádi sepásagozáram., dorost hamán cizi bud ke be dard e caman e boland mixord.//.* **make a bad, excellent, good, poor, etc job of sth** *kári rá xub, bad, ... anjám dádan. //Parviz bacce ye toxsi ast* [difficult], *va gománam ánhá xub dárand báraw miyávarand.; Rásti áwpazxáne rá xeili xub dorost kardeyi.//.* **on the job** (**a**) *kár kardan; sar e kár. //kerr-o-kerr kardan; tanbali kardan; del be kár nadádan; ámuzew e sar e kár//.* (**b**) *(sar Engelestán; zabán e kuce) kasi rá kardan; be kasi (kos) dádan; sar e kár budan.* **out of a job** *bikár. //wew máh bikár bud.//*

job centre; labour exchange *(dar Engelestán, kohne wode) diván e káryábi*
job creaction *kárpardázi; kár padid ávardan. //barnámerizi/ barnáme baráye kár padid ávardan//*
job description *manwur, "va goft amir rá beguy ke bebáyad farmud tá xal'at e vey rást konad ziyádat az án ke Aryároq rá ke sálár e Hendustán bud sáxtand va Bu Nasr e Mowkán manwuraw benevisad va be touqi áráste gardad." (ZBP, L492 TBH)*
job lot *henzerpenzer; xeropert(foruwi)*
Job's comforter *kasi ke dusti ye xále xerse dárad; Raftam piw e xále, xále cosid delam pusid.*
job satisfaction *xownudi az kár (e xiw)*
job sharing *hanbázi dar kár*
jobber n *(kohne wode) soudágar (e bahr-…)*
jobbery n *daqalbázi, powtehamandázi, sudjuyi*
jobbing adj, *…xordepá. //cápgar e/ báqbán e xordepá//*
jobless adj *bikár. //barnáme ye novin e warvin*/ sarrewtedári baráye komak be bikárán.//*
joblessness n *bikári*
jockey[1] n (pl **jockeys**) *savárkár*
jockey[2] v, **jockey for sth** *duzokalak cidan/ savár kardan. //Baráye residan/ dastyábi be páygáhi/ baráye bedast gereftan e cizi yá kári , baráye dastyábi be abarmándi** [favours] *duzokalak cidan//.* **jockey sb into/ out of sth** *//bá duzokalak/ bá zebardasti/ tardasti kasi rá vádáwtan kári konad va yá cizi rá rahá konad./ Bá duzokalak Fereidun rá vádáwtand páygáhaw rá dar anjoman e sarparasti/ bádgán** [the board] *vel konad.//*
jock-strap n *toneke ye tang va casbán e varzewi; xáyeband; gondband* [<Kordi, Hourámi, gond]*
jacose adj *(kohne wode, beáyi) az sar e wuxi*
jocosely adv *bewuxi*
jocosity n *wuxi*
jocular adj **1** *wuxi, xandedár, xandenák. //soxanán e xandedár* [remarl]*//.* **2** *wux. //ádami/ mardi wux//*
jocularity n *wuxmanewi*
jocund adj *(kohne wode) wád, sarwád*
jocundity n *wádi, sarwádi*
jodhpurs n *walvár e savárkári. //yek walvár e savárkári* [a pair of…]
jog v (**jogged, jogging**) **1** *kami hol dádan; talangor zadan. //Holam nade, mirize!/ mirizad!/ mirizam.//.* **2** **go jogging** *lokke* raftan [<Lori ye Fársuni "lokke" (ZBP, L7260)]. //Deliján be ráh e por dastandáz peivaste, lokke* miraft.//.* **3** move at a jog trot *(baráye asb) be torát* raftan [<Lori ye Fársuni] torát*//.* **4** *be yád e kasi ávardan; virvir* kardan [<Lori ye Fársuni]. //In peikare wáyad beyádat ávarad/ virvir*at konad.//*
jog along (v) *peivaste raftan yá kári kardan; keroker kardan. //Sálhá án bongáh keroker mikard.//*
jog n **1** *hol, takán; kust (e andak). //Tude ye/ kume ye qutihá ye/ kivehá* ye arzizin* [tin can] *rá talangori zad va hame rixt; (pendárin) yád e kasi andáxtan; be virvir* andáxtan//.* **2** *lokke* raftan. //Fardá bámdád miáyi lokke** [jogging] *beravim?//*
jogger n *lokkerou* [<Lori ye Fársuni, <lokke*]*
jogging n *lokke* [<Lori ye Fársuni, <lokke*]*
joggle v *bálá va páyin andáxtan/ raftan/ jonbándan; bálá va páyin kardan/ wodan*
jogtrot n *torát*/ be torát* raftan [<Lori ye Fársuni]*
john n *(dar Ámriká, zabán e kuce) ábrizgáh.* **go to john** *be ábrizgáh raftan*
John Bull *(kohne wode) mardomán e Engelestán; Engelisián; Engelisi ye náb.*
johnny n *(zabán e kuce)* **1** *(dar Engelestán) bábá, mard.* **2** **rubber johnny** *guniám*/ káput* [condom]. *//dotá guniám bedahid//*
joie de vivre *(váźe ye faránsavi) wur e zendegi, sarwádi, wádkámi, sarzendegi. //doxtari sarwád va porwur//*
join v **1** **join sth to sth/ on; join A to B; join A and B (together/ up)** *bastan, peivastan, peivand zadan. //Dar Xorásán do deliján* [carriage] *e digar be káván dudi bastand; do páre ye lule rá beham peivastan/ bastan//.* **join in doing sth/ to do sth** *hanbázi kardan, peivastan. //Mádar/ mádaram bá man hardo baráye womá behtarin árezuhá rá dárim; Hame ye wágerdán báham baráye ámuzgár, "zádruzat xojaste" xándand.//.* **6** **join the battle (with sb)** *be kárzár (bá kasi) peivastan***.** **join the club** *"biyá sutadelán*

[delsuxtegán] báham benálim". //Rádeat/ máwinat rá já ye badi negahdáwti va báyad taván dehi? "biyá sutadelán [delsuxtegán] báham benálim"//.* **join forces (with sb)** *báham dast yeki wodan. //Do bongáh báham dastyeki wodeand tá peimán e bozorgi/ kár e bozorgi rá barande wavand.//.* **join hands** *dast bedast e ham dádan; dast e yekdigar rá gereftan//.* **7** **join in (sth/ doing sth)** *be kári peivastan. //Miwavad man ham dar ávard hanbázi/ bázi konam?; Hame bá ham be xándan e sorudhá ye zádruz e Mehr* [M. Moqaddam]/ Krismas pardáxtand.//.* **join up** *be ártew peivastan; ártewi wodan; be ártew darámadan. //Har do cehel sál e piw be ártew peivastim.//*

join n *peivandgáh, bandgáh, "ki andar bandgáhhá dir bemánad..." (ZBP, L5023 ZX). //do páre/ tekke rá conán xub beham casbánde budand ke besaxti miwod peivandgáhewán rá did.//*

joiner n *katkár* [dorudgar e dar va panjeresáz] (ZBP, L1352, FM), niz bengarid be* "carpenter".

joinery n *katkári* [bengarid be "katkár"].*

joint[1] n **1** *band, "gomán bord Rostam ke Puládvand -- nadárad be tan dar, dorost ic band." (ZBP, L6231 SF); bandgáh, "ki andar bandgáhhá dir bemánad..." (ZBP, L5023 ZX); peivand, "habbe suranján e bozorg dard e peivandhá rá bebarad." (ZBP, L5685, ZX); "va cahárom nou' ...bovad va bar mafásel gerd áyad va manfe'at e in xelt án bovad ke peivandhá rá jonbán dárad." (ZBP, L6975 HM). //band e moc e pá, zánu, árenj; az xowki* [stiff] *ye bandgáhhá dar ranj budan//.* **2** *bandgáh; peivand. //Hame ye bandgáhhá ye lulehá* [joins of the pipes] *rá negáh kon, xub ábbandi wode báwad.//.* **3** *páre ye guwt; harjá juri tarjome miwavad. //rán, sardast, dande, páreyi guwt e gáv.//.* **4** *(zabán e kuce/ xárdári) meixáne, báwgáh, maqáze, xáne ye gedáyáne//.* **5** *(zabán e kuce) yek bast (sigár).* **6** **out of joint** (**a**) *(baráye ostoxán) darrafte.* (**b**) *(pendárin) bisámán; nábesámán. //deranghá ye payápei hame ye barnámehá rá behamrixt.//*

joint v *dárá ye band/ bandgáhpeivandgáh budan/ kardan; harjá juri tarjome miwavad. //geiweyi*/ arusaki ke dastopáyaw tá miwavad.; cub e máhigiryi ke band-bandaw tá miwavad.//.* **2** *(baráye guwt) az bandgáh boridan/ jodá kardan; //morqi/ jujeyi ke án rá bandband boride az ham jodá kardeand.//*

joint[2] (adj) **1** *dotane, candtane. //yek hamár* [account] *e bánki ye dotane/ candtane //xodávandegári* [ownership] *ye, pásoxguyi ye, segálew e dotane/ candtane; kuwew e dotane/ candtane//.* **2** *joxt (ZBP, C7499, FM); do yá cand tane. //nevisandegán e/ xodávandán e/ barandegán e joxt//*

jointly adv *báham. //károbári/ bongáhi ke do yá cand tan báham xodávand e án-and.//*

joint-stock company *bengarid be* "stock[1]".

joist n *tirce; xarpá; pálár*

joke n **1** *wuxi, bazle, láq, "ze hazl o láq e to ázár xizad -- mezáj sard o áberu berizad." (ZBP, C1275, Náser Xosro); kangál, "montazer mibáw con mah nurgir -- tark kon in kangál o nezáre rá." (ZBP, C1375 FM, Moulavi). (baráye kasi) wuxi goftan/ láqidan; bá dustán e xod wuxi goftan/ láqidan (ZBP, C3895 FM).* **2** *wuxi, máye ye xande. //Ápwpaziw pák máye ye xande ast.//.* **3** **be no joke; be/ get beyond a joke** *wuxi nabudan; az wuxi gozawte. //Begzár behet begam/ beguyam, emruze kár yáftan az wuxi gozawte; In hame ke sarbesar e Mehrán e bicáre migozári digar az wuxi gozawte.//.* **have a joke with sb** *sarvesar gozáwtan; wuxi kardan. //U kasi ast ke gahgáh bá u gab zade sarbesaraw migozáram//.* **the joke's on sb** *(anáyin) cáhkan tah e cáh ast//.* **make a joke about/ of sb/ sth** *cizi rá wuxi gereftan.* **play a joke/ prank/ trick on sb** *sarbesar e kasi gozáwtan.* **see the joke** *douzári ye [do riyáli] kasi oftádan. //Bebaxwid ammá man nafahmidam wuxi bud/ douzáreim nayiftád.//.* **take a joke** *az wuxi delxor nawodan/ naranjidan. //Wuxi saret nemiwe?//*

joke v **1** **joke (with sb) (about sth)** *wuxi kardan; láqidan, qanjidan (ZBP, C3895 FM); govázidan (ZBP, C1341 FM). //Tanhá dáwtam wuxi mikardam.; Baráye Mehrán az dast dádan e kár/ káraw wuxi nist.//.* **2** **joking apart** *wuxi be kenár; bi wuxi. //Midáni bi wuxi báyad sigár kewidan rá bekenár bogzári.//.* **you must be/ have got to be joking** *na bábá; wuxi nakon. //Jávid ázmun e ránandegi rá xub dáde., na bábá/ wuxi mikoni- ráh e rást rá ham nemitavánad beravad!//*

joker n **1** *loude, wux. //yek ádam e loudehi bá wáxak** [aerial] *e rádeam*/ máwinam varrafte!//.* **2** *(anáyin) loude. //Án loude rá jozv e goruh e foruw e xod nemixáham.//.* **3** *(dar bázi ye ganjafe/ bargbázi) catvun* [barg e fozuni] [<Kordi, catvun*]*

jokey adj *wuxi, xandedár, xandenák*

jokingly adv *bewuxi*

jollification n *(kohne wode) jawn o wádi*

jollity n *(kohne wode) wádmáni; wur*

jolly adj (**jollier**, **jolliest**) **1** *wád, wangul. //ádami wangul; wanguli* [jolly manner]*; xande ye sarmastáne//.* **2** *(kohne wode- anáyin) sarwád, zende, porwur. //yek wappási** [party] *ye porwur; naqmeyi wád; ruzgári wád.//.* **3** *kami mast va wangul budan.* **4** **jolly hockey sticks** *(soxan darparde dar Engelestán) (beviże baráye dabestánhá/ dabirestánhá ye puli ye doxtaráne) zendegi ye sarwád va wangul*

jolly adv *(anáyin- dar Engelestán) xeili. //Ámuzgár e xeili xubi ast.; Áwpazi midánad- xeili xub ham midánad.//.* **2** **jolly well** *bigomán. //Baráye man bázmigardi, ma rá bebari xáne?", "na, agar aknun nayáyi- bigomán báyad piáde* [jolly well walk] *beravi xáne!"//*

jolly v (pt, pp **jolied**) **jolly sb along** *(anáyin) kasi rá xáyemáli kardan. //Káraw xub ast, ammá báyad yek kam xáyemáliyaw koni.//.* **jolly sth up** *wád kardan; árástan, rouwan va delpazir sáxtan. //In otáq rá báyad áráste wádiávar gardánid- káqaz e divári ye qermez cegune/ cun ast?//*

the Jolly Roger *derafw e siyáh (bá káse ye sar va calipá ye ostoxáni) viże ye dozdán e daryáyi*

jolly-boat n *guneyi qáyeq e kawti*

jolt v **1** *takán-takán dádan/ xordan; bálá va páyin paridan/ andáxtan. //masráde* ye/ otobus e kohne (dar ráh e por dastandáz) bálá va páyin miraft.//.* **2** **jolt sb into/ out of sth** *kasi rá takán dádan/ six zadan va be kári vádáwtan. //Con did (ke) digar zamáni baráye be páyán resándan e goftáraw namánde takán xorde bekár pardáxt.//*

jolt n **1** *(beviże be rixt e yekkáni) hol/ takán/ parew/ jest e nágaháni. //Bá takáni nágaháni bázistádan//.* **2** *takán, wegeft; yekke (xordan). //Ágáhi ye án egnest** [accident] *u rá takán e badi dád//*

jolty adj *bá takán/ hol/ parew*

Joneses (n pl), **keep up with the Joneses** *(xárdári) bá hamsáyegán e xod cewmhamcewmi dáwtan; be rox e hamdigar kewidan. //biwtar e rádehá*/ máwinhá ye nouyi ke dar ráhemán mibinim baráye cewmhamcewmi ye mardom bá hamsáyegánewán ast.//*

jonquil n *guneyi narges be nám e dánewik e* <u>Narcissus jonquilla</u>

josh v **1** *(dar Ámriká- anáyin) wuxi, láq.* **2** *sar be sar e kasi gozáwtan*

joss-stick n *dárbuy*

jostle v **1** **jostle (against sb)** *(dar anbuh e mardom) hol dádan; tane zadan. //Javánán pirezani rá dar piáderou* [pavement] *tane zadand.//.* **2** **jostle (with sb) (for sth)** *galáviz wodan, darávixtan.*

jot[1] v (**jotting**, **jotted**), **jot sth down** *tond (va kutáh) nevewtan/ yáddáwt kardan. //Womáre ye vákubarewán*/ telefonewán rá tondi yáddáwt mikonam.//*

jot[2] n *(yekkáni) (biwtar be rixt e "ma*"* [negative]*) andak, kam, yek jou, harjá juri tarjome miwavad. //Be toxmam ham nist ke ce miyandiwand/ ke ce bardáwt mikonand.; Dar dástánaw yek sar e suzan ham/ yek jou ham rásti nist.//*

jotter n *daftarce ye yáddáwt*

jottings (n pl) *yáddáwt/ yáddáwthá*

joule n *Jul (dar cehrwenási** [physics]*; kutáh wode* **J***) az nám e* James P. Joule; *yekkán e ama** [energy] *yá kár* [work]

journal n **1** *máhnáme, "máhnáme ye ártew goftárhá ye arzandeyi darbáre ye... dárad. (ZBP, L4350 NKZZF). //máhnámehá ye pezewki, dánewik, ámuzewi; yek máhnáme ye bázargáni* [trade]*/ máhnámeyi rá nusidan*/ nusiye* kardan* [subscribe]*//.* **2** *yáddáwthá ye ruzáne. //yáddáwthá ye ruzáne ye* Henry David Thoreau.*; Az salandarihá* [wanderings] *ye xod dar Ásiá ruzáne yáddáwtháyi kard.//*

journalese n *(xárdári) ruznámevár*

journalism n *ruznáámenevisi; ruznámenegári. //kár e/ piwe ye ruznámenevisi//*

journalist n *ruznámenevis, ruznámenegár. //Ruznámenevis e/ gozárewgar e* "Daily Telegraph *ast.//*

journalistic adj *(vábaste be) ruznámenevisi*

journey n (pl **journeys**) **1** *ráh, "bepeimudam in ranj e ráh e deráz -- yeki náme dáram be suy e Goráz." (ZBP, L4797 SF); "forudámad o bord piwaw namáz -- beporsid Xosro ze ráh e deráz." (ZBP, L6237 SF). //Ráh xub bud/ ráh xow gozawt?; Bá kárván dudi be ráh e derázi raftan; dar jáyi ráh e xod rá wekastan va andaki mándan; Ráh e az Wiráz tá Espahán; Ráh e derázemán dar zendegi//.* **2** *ráh. //bá ráde*/ máwin yek ruz ráh ast.//*

journey v *ráh raftan, gámidan, "Wah e Cinw goftá be Irán xarám -- negah kon be dánew, beharsu begám." (ZBP, C1716 SF). //Zamini az yek su be suy e digar e Ámriká ye abáxtar* [northern] *raftan/ gámidan//*

journeyman n (pl **journeymen**) **1** *kárgar e kárázmude (ke baráye kasi kár mikonad).* **a journeyman printer** *yek (kárgar e) cápci ye kárázmude.* **2** *yek kárgar e xub/ miyángin (na daraxwán). //*a journeyman artist: *yek honarmand e xub e miyángin//*

joust v *bá neize az powt e asb jangidan (baráye wahsavárán* [knights] *e sadehá ye miyáne)*

Jove n, **by Jove** *(kohne wode/ anáyin) (baráye newán dádan e wegeft yá fewár ávardan bar soxani) bexodá!. //Bexodá!, Gománam rafte!//*

jovial adj *wádán, jalu (ZBP, C7099 FM); wuxowang; gowáderuy, "residand Bahrám o Xosro beham -- gowáde yeki ruy o digar dežam." (ZBP, L3181 SF). //ádami gowáderuy va haxámanew* [friendly]*//*

joviality n *gowáderuyi;wádáni*

jovially adv *gowáderuy, wádán*

jowl n *ákop (ZBP C163, FM); cáne, lop, jul* [<Gilaki, jul]. //mardi bá ákopi dorowt//*

joy n **1** *wádi, wádmáni, sarmasti; urváxt*. [<Pahlavi, (ZBP, C3810 MK)], //sarmasti az didár e to pas az in hame sál/ sálhá; qand tu del e kasi áb wodan; Az wádi/ sarmasti vawtan/ raqsidan/ dastafwándan/ páy kuftan/ jastan/ faryád zadan//.* **2** *máye ye wádmáni/ sarmasti. //niyuwidan e/ guwdádan be soxanánaw máye ye wádmáni ast.; Yeki az máyehá ye wádmáni dar zendegi//*

joyfully adv *wádmán, sarmast*

joyfulness n *wádmáni, sarmasti*

joyless adj *nápedrám, "agarce ráh nápedrám báwad -- bepedrámad co xowfarjám báwad." (Faxreddin As'ad e Gorgáni). //yek zanáwuyi ye/ yek ruzgár e kudaki ye nápedrám.//*

joylessly adv *nápedrám*

joylessness n *nápedrámi*

joyrider n *bengarid be* "joy"

joyriding n *bengarid be* "joy"

joystick n *farmán e havápeimá; farmán e márád*/ kámpiyuter*

JP *(kutáh wode baráye* Justic of Peace*) (dátikán*) dávar e baxw*

jubilant adj, **jubilant (about/ at/ over sth)** *wádkám. //Mardom e Tehrán pas az barnde wodan e jám e piruzi sarwád/ wádkám budand/ jawn gereftand.//*

jubilantly adv *sarwád; wádkám*

jubilation n *wádkámi. //besyár wádkámi nemudan//*

jubilee n *jawn e sálgard e...*

Judaic adj *yahud, yahudián, yahudigari*

Judaism n *yahudigari, din e yahudi; farhang e yahudi*

Judas n **1** *yahudá.* **2** *pesar e* James *va yeki az 12 hávewtán** [apostles] *Masih/ Mehr* [M. Moqaddam].* **3** *kasi ke az powt xanjar mizanad; dust e nárouzan; námard. //*You Judas! *Ey námard!//*

judder v *saxt takán takán xordan. //havápeimá saxt takán takán xorde bázistád//*

judder n *larzidan, saxt taká takán xordan. //Ás* [engine] *saxt larzid.//*

judge[1] n **1** *vacargar (M. Moqaddam) ; dádvarzande (A. Kasravi) (ZBP, L4200, NKZZF); //dávar/ vacargar e/ dávar e dádgáh e mahin* [High Court]*/ hafte ye gozawte án parvande/ báre* [case] *nazd e vacargar "Káve" borde wod.; Vacargar u rá gonahkár wenáxte baráyaw 5 sál zendáni borid/ vacar dád.//.* **2** *dávar (e varzewi). //dávarán e yek namáyewgáh e gol/ Vacar e dávar borobargard/ cuno cerá nadárad.//.* **3** *ostád; ...-wenás. //honarwenási xub; bádewenási niku; mardom/ ádamwenási xub/ Garce ostád-kár nistam ammá az did e man navázande ye violon e sevvom* [third violonist] *az hame behtar ast.//*

judge[2] n **1** **judge (sb/ sth) by/ from sth** *darbáre ye... dávari kardan; barávard kardan, Harjá juri tarjome miwavad. //Tá ánjá ke man midánam hamegi gonahkár va darxor e nekuhewand.; Az ruy e roxsár/ borune (ye) kár dávari kardan.; az ruy e árviná* [experience] *ye conin barmiáyad ke dir xáhad ámad.; Barávard e gostarde ye ásib dowvár ast.; Bá dar cewm dáwtan e hanjár* [standard] *e kárewán án namáyewewán xub bud.; Bar án wod ke zamán e dádxáhi* [proceedings] *faráreside.; Baráye man dowvár ast ke betavánam arzyábi konam* [judge] *ki dar gozinew barande miwavad.; Án goruh e gozin ráy dád ke behtar ast newast rá be tárix e dirtari andázand./ Pendáram panjáh sál dárad.//.* **2** (**a**) *vacar dádan. //dádmandáne* [fairly]*, saxt* [harshly] *vacar dádan; darbáre ye yek báre ye/ parvande ye ádamkowi vacar dádan.//.* (**b**) *bad goftan; xorde gereftan; dávari kardan. //To ham mánand e ánhá-yi/ to ke az ánhá behtar nisti. To ke hasti ke*

baráye ánhá dávari koni/ az ánán xorde begiri?//. **3** *dávari kardan. //namáyand e ye bum* [local] *dar kahestán** [parliament]*/ namáyande ye kahestán* dar án namáyew e gol dávari kard.//*

judgement *[dar dádgáh* **judgment***]* n **1** **judgement (of/ about sth)** *vacar (M. Moqaddam); var. //Be sud e piwmár* [accused] *vacar dáde wod./ Hanuz dádgáh báyad./ mibáyast darbáre ye in parvande vacar dahad.//.* **2** *ráy, dávari. //Badráy ast./ Xub nemitavánad dávari konad.; besyár nikráy budan//.* **3** *dávari. //laqzew dar dávari; dávari ye doruqin = doruqdávari [<Pahlavi, (ZBP, C7473, BF)]//.* **4** **a judgement (on sb)** *cub e xodá; pádafráh; In cub e xodá-st ke baráye tanbali xordi/ in pádafráh e tanbaliyat ast ke bá wekast ruberu wodi.//.* **5** **Judgement Day, the Day of Judgement, the Last Judgement** *ruz e restáxiz*

judicature n **1** *dádgostari.* **2** *goruh e dávarán*

judicial adj **1** *dádgáh, dávar, dávari, vacargari. //bázporsi* [inquiry] *ye dávar; bázbini ye* [inquiry] *dádgáh; dastgáh e dávari; faráyand* [process] *e dávari/ vacargari/ kasi rá be dádgáh kewidan//.* **2** *dávari ye bexradáne; vacargari; dádvari; //maqzi dárá ye taván e dávari ye bexradáne//*

judicial murder *(dátikán*) marqazani/ margarzáni ye dádmand*

judicial separation *jodbestari (be dastur e dádgáh); jodbestari be vacar*

judiciary n *dávarán e/ vacargarán e kewvar; dádgostari; dádestáni**

judicious adj *bexradáne; dárá ye ráy e nik. //gozinewi, áhangi/ ráyi/ soxani bexradáne/ az ruy e ráy e nik.//*

judiciously adv *bexradáne*

judiciousness n *bexradi*

judo n *(az zabán e Źáponi) judo*

jug[1] (n) **1** (US **Pitcher**) (**a**) *juwak (M. Moqaddam); kuze, gelize, gare. //dar juwak/ az juwak wir rixtan; juwak e wir/ qahve/ áb.//.* (**b**) *yek juwak/ kuze/ sabu/ kohawte. //Yek juwak por áb e mive rá (be zamin) rixtan//.* **2** *(zabán e kuce) zendáni, holoftuni; kuze. //se máh dar holoftuni//.* **a jugful** *yek juwak por*

jug[2] v (**jugged, jugging**) *sahug* [xarguwnamá] rá dar yaqlávi poxtan. //sahug* e poxte (wode) dar yaqlávi//*

juggernaut n **1** *(dar Engelestán- beviźe xárdári) ráde* ye/ máwin e bárkew/ kámion hejdah carx/ qulásá. //Rádehá ye bárkew e/ kámionhá ye qulásáyi ke az rustáhá ye má migozarand.//.* **2** *qul e biwáxodom. //qul e biwáxodom e divánsálári* [bureaucracy]*//*

juggle v, **1** **juggle (with sth)** *tardasti kardan; wirinkári kardan. //Kei tardasti/ wirinkári ámuxti/ yád gerefi?/ bá bowqáb, tup, canbar tardasti/ wirinkári kardan//.* **2** **juggle with sth** *pasopiw kardan; bá... bázi kardan; behamrixtan. //baráye gonjándan e cand doure ye/ ámuzák e fozuni barnáme ye zamánbandi ye xod rá behamrixtan/ az nou sámán dádan/ Sarrewtedári*/ warvin* baráye penhánidan e vápasin afzáyew e womár e bikárán bá womárhá va ámár bázi mikonad.//*

juggler n *tardast; wirinkár*

jugular adj *gardan; galu; geriv (ZBP, C1401,FM); xer, gal*

jugular n **1** (**jugular vein**) *rag e ján, "va bedorosti ke biáfaridim mardomán rá va dánim ánce bewurad bedán tan e u má nazdiktarim bedán az rag e ján." (ZBP, L147 TTT), "va be wahr e man vedáj rá "rag e ján" guyand." (ZBP, L5125 ZX).* **2** **go for the jugular** *(anáyin) rag e ján e kasi rá zadan. wáhrag e... rá zadan.*

juice n **1** (**a**) *áb, ang (ZBP, C1539); wir,wire, wirak. //limu rá bewordan va áb e biwtari az án gereftan. //kiveyi*/ qutiyi áb e portoqál/ ánánás/ pátábi* [grapefruit] *ye táze./ Xáhew mikonam yek áb e goujefarangi va yek sup bedahid/ biyávarid.//.* (**b**) *áb e/ wire ye guwt. //Agar gerd e páreyi guwt áluminiyom bepicand máye ye án migardad ke guwt dar wire ye xodaw poxte wavad.//.* **2** *wire. // ye kom** [stomach]*//.* **3** *barq. //Rásti ke xub wire ye barq rá az amávand** [battery] *mikewad.//.* **4** *dar wáhráh benzinemán tah kewid.*

juiciness n *bengarid be* "juicy"

juicy adj (**juicier, juiciest**) **1** *poráb; ábdár (va xowmaze). //portoqál e táze ye ábdár//.* **2** *(anáyin) cewmgir (va rosvá); ábdár. //soxancini ye/ dástánhá ye/ cewmandázhá ye cewmgir va rosvá/ Hame ye sirdáq-piyázdáqaw rá ham baráyam begu!//.* **3** *(anáyin) porsud, sudávar. //peimáni xub va sudávar//*

jujitsu n *Jujitsu, (honar e padáfand az xiw nazd e źáponihá, ke* "judo" *az án padid ámade)*

ju-ju n **1** *juju (murti*/ wámurti* dar Áfriqá ye xorvaráni** [western]*).* **2** *ju-ju (niru ye jáduyi ye Murti*)*

jujube n **1** *ábnabát e wiláne.* **2** *mive ye xoráki ye deraxt e wiláne az gune ye* "ziziphus".

juke-box n *juke [in váźe az zabán e Áfriqáyi ye xorvaráni* [western] *ast], dastgáh e xeili bozorg e naváxtan e safhehá ye musiqi, dar qahvexánehá va meixánehá*

Jul *kutáhwode az* July. //21 Jul 1965: *bisto yekkom e juláy e 1965//*

julep n *goláb e meimand (in nuwábe ye meimand rá dar Ámriká az ámixtan e marzbuze** [viski] *bá wekar, pune va yax misázand)*

Julian calendar *sálmah/ sálmar e Xosro Julius*

July n *haftomin máh e sál nazd e Orupáyiyán/ Ámrikáyihá*

jumble v, **jumble sth (up)** *áwurdan, pariwidan; darhamrixtan; behamrixte, //bázice, ketáb, kafw, va puwák hame behamrixte ru ye kaf e otáq/ zamin bud./ (pendárin) maqzaw pariwán bud va rizekárihá ye/ kamobiw e án egnest** [accident] *rá xub be yád nemiávard.//*

jumble n **1** *áwoftegi, pariwáni, darhambarhami; behamrixtegi; Harjá juri tarjome miwavad. //yek koppe ketáb va káqaz darhamrixte ru ye miz//.* **2** *(dar Engelestán) (foruw e) xertopert/ henzerpenzerhá ye xáne*

jumble sale, (US, **rummage sale**) *(foruw e) xertopert/ henzerpenzerhá ye xáne, beviże baráye awudád* [charity]. *//baráye komak be turag** [funds] *e bimárestán xertoperthá rá foruxtan.//*

jumbo adj *qul, pilásá; qulásá. //yek baste ye qulásá gard e raxtwuyi//*

jumbo n (pl **jumbo jet**) *havápeimá ye qulásá*

jump n **1** *jast; xiz, parew, jahew. //parew bá catre; parewi yekoyek/ besyár xub* [superb]*//.* **2** *jast/ jest; parew, jahew. //Án asb dar vápasin parew zaminxord; parew az ru ye áb dowvártarin baxw e takrobáyi* [race] *ast.//.* **3** **jump (in sth)** *afzáyew e nágaháni. //hudehá ye án dálá** [company] *yek afzáyew e nágaháni dar sud newán midahad.//.* **4** *jahew, xiz. //jahew e bozorg e kewvar be piw va darámadan be ruzgár e fanni ye nou//.* **5** **the jumps** *parkaw** [convulsion] *//docár e parkaw* gawtan//.* **6** **get the jump on sb** *(anáyin) bar kasi piwi jostan.* **give sb a jump** *(anáyin) kasi rá takán dádan/ dar wegeft kardan. //Áh mará takán dádi/ yekke xordam/ jáxordam!//.* **keep, etc one jump ahead (of sb)** *az hamál e xod* [rival] *yek sarogardan piw budan//*

jump[2] v **1** *jastan, paridan, farájonbidan, "tá hami iwán dar in soxan budand ke wanzabe ke ánjá bud az sar e newát bángi sahmgin barávard va wir az jáy farájonbid." (ZBP, L1708, DB); forujastan, "án pesar rá dast va páy va zabán dorost wod va az gardan e mádar forujast." (ZBP, L4169 DB). //be havá, az panjerer, ru ye divár, az powtebám, ru ye zamin paridan/ kudakán varjevurje mikardand/ beppar-beppar mikardand/ bálá-páyin miparidand.; Do metr mitavánad beparad.//.* **2** *jastan, az já paridan, farájonbidan, paridan. //Kixá** [the boss] *ke bedarun e otáq ámad nágahán barpá xást.; Az darun e ráde*/ máwin dád zad: "beppar tu!"//.* **3** *az ruy e... paridan/ jastan. //Asbán az ru ye hame ye caparhá* [fence] *paridand//.* **4** *az já paridan; farájonbidan; //Az án ává ye boland/ borzbáng az já paridam.; Án ágáhi rá ke wanid delaw forurixt.//.* **5** *paridan. //Nusiyáki*/ táypi ke miparad.; suzan ru ye in valg** [record] *miparad.//.* **6** **jump from sth to sth** *az wáxi be wáxi paridan. //Soxanrániyaw rá darnayáftam/ nafahmidam, con peivaste az wáxi be wáxi miparid.//.* **7** **jump from sth to sth** *az ru ye... paridan. //Án celpard*/ film nágahán az ruydádhá ye si sál e piw be emruz parid.; dar gováźeyi** [argument] *az cand gám paridan//.* **8** **jump (by) sth** *nágahán/ besyár afzáyew yáftan. //Pársál bahá ye káláhá nágahán cehel dar sad afzáyew yáft.//.* **9** **attack (sb)** *(anáyin) nágahán bar sar e kasi táxtan. //Án goruh e tabahkár* [gang] *dar ráh áhan e zirzamini* [subway] *bar sar e pirezani táxtand.//.* **10** *(anáyin- biwtar dar Ámriká) qácáqi savár (e kárván dudi) wodan.* **11** **climb/ jump on the bandwagon** *bengarid be* "Bandwagon". **go (and) jump in the lake** *(biwtar be rixt e farmáyew/ kohne wode/ anáyin) raftan; gom wodan.* **jump bail** *bá páyandán az zendán ázád wodan ammá behengám be dádgáh nayámadan.* **jump down sb's throat** *(anáyin) az kasi bá xawm xorde gereftan; bá kasi xawmnák soxan goftan.* **jump for joy** *az wádi dar pust nagonjidan; varjevurje kardan. //kudakán az in ke yek ruz biwtar bikárand va be dabestán nemiravand az wádi dar pust nemigonjand.//.* **jump the gun** (**a**) *piw az welik davidan/ takidan.* (**b**) *zudtar az hengám dast be kári zadan. //Piw az gereftan e parváne rádegáh*/ gáráź rá sáxtand.//.* **jump the lights** *az ceráq e qermez gozawtan.* **jump out of one's skin** *saxt dar wegeft wodan; hájováj mándan. //Az dobáre didan e u takán xorde hájováj mándam.//.* **jump the queue** (**a**) *(dar Engelestán) yek sar be jelo ye saf/ raj raftan va az digar mardomán jelo zadan.* (**b**) *bi pastá cizir rá gereftan.* **jump the rails/ track** *(baráye kárván dudi) nágahán az ráh e áhan/ reil birun oftádan.* **jump ship** *bi dasturi kawti ye xod va kár rá rahá kardan.* **jump to conclusions** *bi andiwe va tond hude gereftan. //Midánam ke womá be darun e maqáze ámadid, man nazdik e kewo ye piwxán istáde budam ammá bi andiwe va tond hudebardári nakonid.//.* **jump to it** *(anáyin/ biwtar be rixt e farmáyew) paridan; wetáftan. //masráde*/ otobus panj pál** [minute] *e digar miravad, bewetáb!/ zudbáw!//.* **12** *casbidan, qápidan. //Agar dar Ámriká kári be man piwnahád konand dardam miqápamaw.//.* **jump on sb** *(anáyin) az kasi saxt xorde gereftan; bá kasi saxt cálew kardan. //Ámuzgár e*

dánew e engárewemán [maths] *hargáh pásox e nádorost midádim saxt be má miparid.//.* **jumping-off place**/ **jumping-off point** *áqáz e kár*

jumped-up adj *(dar Engelestán) (anáyin, xárdári) az xodxownud; xodbozorgbin, táze be dourán reside*

jumper n **1** (*dar Engelestán)=* **Jersey**. **2** (US) **pinafore** *piwband.* **3** *jahande*

jumpily adv *wuride, negarán, delvápas*

jumpiness n *wuridegi, negaráni, delvápasi*

jump-jet n *jet e sixaki/ havápeimá ye jeti ke sahi barxáste va forud áyad; jet e sahi*/ jet e sahik* (EDPL)*

jump-lead n *sim e bátri/ amávand* (baráye rouwan kardan e ráde*yi/ máwini ke bátriyaw/ amávandaw* tah kewide)*

jump-off n *(dar asbdaváni- baráye do asb ke yek womáre ávardeand) jahew e bár e dovvom/ fozuni*

jump-start v *ráde*/ máwin rá hol dádan va yá dar saráziri andáxtan va átaw kardan*

jump-start n *be "*jump-start" v *bengarid.*

jump suit *jáme ye yekpárce; pirhan va walvár e yekpárce*

jumpy adj (**jumpier**, **jumpiest**) *wuride, negarán, delvápas*

Jun *kutáhwode baráye* **June**. *//pánzdahom e máh e* June.*//*

junction n **1** *boridangáh. //meixáneyi nazdik e boridangáh e xiábán e Taxt e Jamwid va Pahlavi/ Án egnest** [accident] *dar yeki az por raftoámadtarin* [busy] *boridangáhhá ye ráháhan* [railway junctions] *roxdád.//.* **2** *(beáyin) peivand. //do sepáh rá beham peivastan//*

junction box *báwtvun* [<guyew e Ardakáni]*

juncture n, **at this juncture** *(beáyin) dar in hengám/ gám (e arjdár). //dar in gám/ hengám e besyár dowvár betaván áyande ye dálá** [company] *rá piweguyi kard.//*

June n *(kutáhwode* "Jun"*). wewomin máh e sál nazd e Tarsáyán/ farangiyán. (baráye wive ye kárbord June be* April *bázgardid.)*

jungle n **1** *jangal, van (ZBP, C2529 FM). //yeksad mil biwtar ke darun e xák piwravi konim digar candán jangali nist.; Jangal rá boride án ráh e nou rá sáxtand.; jangalhá ye anbuh e Áfriqá. //janghá ye jangali* [warfare]*//.* **2** *jangal; behamrixte. //Áyinnáme ye walamwurbá ye behzivi* [welfare regulations]//. **3** *jangal. //dabestán e jangalihá; wágerdán e jangali; jangali az sáxtemánhá ye sáruyi* [concrete] *ye birixt//.* **4** **the law of jungle** *bengarid be* "law".

jungle fever *tab e jangal, guneyi mááriyá*

jungly adj *jangal, jangali*

junior adj **1** **junior (to sb)** *páyin; forupáye; páyintar. //nusá** [clerk] *ye forupáye ye yek daftar* [office]; *Az bánu Zandi forupáyetar ast.//.* **2** **Junior (Jnr, Jr, Jun)** *(beviże dar Ámriká) kucak, kehtar. //Áriyá Shakibi, Jr//.* **3** *(dar Engelestán) bacce, bacce ye dabestáni. //Dabestán* [junior school]*//*

junior n **1** *forupáye. //kármand e daftari ye forupáye//.* **2** *(bá* **his, her, your, etc** *kehtar, kucaktar, javántar). //Se sál az u kucaktar/ kehtar ast.//.* **3** *(dar Engelestán) bacce ye dabestáni. //Jawn e/ mehmáni ye Krismas e baccehá ye dabestáni ruz e sewanbe ast.//.* **4** *(dar Ámriká) dánewju ye sál e sevvom (dar yek dabirestán/ dánewkade ye 4-sále).* **5** *(dar Ámriká- anáyin) (baráye xándan e pesarán e xáneváde) pesar, javán. //Javán , biyá injá!//*

juniper n *vars/ vors; ors; urs, deraxtceyi az xánevváde ye kájiyán gune ye* Juniper *(kárbord e dáruyi dárad)*

junk[1] n **1** *(anáyin) henzerpenzer, áwqál, xertopert. //In hame xertopert dar sanduq e ráde** [boot/ trunk of the car]*; ketábhá ye áwqáli faráván mixáni//.* **2** *ciz e kohne va arzán; henzerpenzer. //az miyán e henzerpenzerhá yek ciz e xub bardáwtan/ xaridan; henzerpenzerforuwi//*

junk food *(anáyin-xárdári) xorákhá ye áwqáli; áwqál*

junk[2] n *jonk (M. Moqaddam) (kawti ye bádbáni ye kaf-pax e Cini.)*

junket n **1** *guneyi dandámaz* [dessert] *(panir e wirin; wekarpanir).* **2** *(anáyin- xárdári, beviże dar Ámriká) safar e ráyegán baráye kármandán e sarrewtedári/ warvin*.* **3** *bazm, tuwi*

junket v *bazm barpá kardan wádxári kardan*

junketing n **1** *(anáyin- xárdári, beviże dar Ámriká) mehmáni/ jawn baráye mehmánán e bigáne yá kármandán e kewvarhá ye bigáne ke be hazine ye warvin*/ sarrewtedári barpá miwavad.* **2** *bazm, wádxári*

junkie n (sl) *(zabán e kuce) xugar, heroyini*

Junoesque adj *(baráye zanán) zibá con* Juno *(Izad e Rumi)*

junta n *(beviże xárdári) sardamdári ye ártewiyán*

Jupiter *(setárewenási) Hormoz. Urmazd*
juridical adj *dád, dádgáhi; dátikán*; dádvarzi*
jurisdiction n **1** *rawn* [<Pahlavi, (ZBP, C7876 BF); dáte* [<Avestáyi/ Pársi ye Bástán, (EDPL)]; //Dádgáh bar cárkerdárán** [diplomats] *e bigáneyi ke dar in kewvar miziyand dáteyi*/ rawni* nadárad.//.* **2** *rawn*, dáte*. //Dar dáte* ye/ rawn* e kasi budan/ nabudan//*
jurisprudence n *dád, dátikán* [Pahlavi]; dádwenási*. //dádpezewki* [medical jurisprudence]//
jurist n *dádwenás**
juror n *dádvarz (Kasravi)*
jury n **1** *dádgán* [besanjid bá "dátkán" (Pahlavi) (ZBP, C4329 BF)]; dádvarzád (ZBP, L4200, NKZZF); //Haft mard va panj zan dar dádvarzád/ dádgán* budand./ Dádgán* var** [verdict] *be bigonáhi dád.; Dádgán* hanuz dárand darbáre ye án parvande misegáland.; dádxást bá (ravew e) dádgán** [trial by jury]*//.* **2** *dávarán. //Nazdik ast ke dávarán ráy e xod rá dáde barandegán rá bargzinand./ barandegán rá be ágáhi ye mardom resánand.//*
jury-box n *jáygáh e dádgán*/ dádvarzád [Kasravi]*
juryman n (**jurywoman**) *hamvand e dádvarzád [Kasravi]/ dádgán**
just[1] adj **1** *dorost, dádgar, dádmand, bar dád, "to dáni ke bar dád nálam hami -- hame ráh e niki segálam hami." (ZBP, L4639 SF); dád, "gar idunk in pádewáhi marást -- parastand e o imen o dád o rást." (ZBP, L3193 SF); "bedu goft key dixt e qeysarneżád -- xeradmand naxruwad az kár e dád." (ZBP, L3298 SF); dádgar, "Cerá kowti án dádgar wáh rá -- xodávand e piruzi yo gáh rá?" (ZBP, L4633 SF). //farmánraváyi dádgar va ázarmik/ ráyi* [decision]*/ dádi bardád/ dádmand; vacari* [sentence] *bardád; vari** [verdict] *bardád/ dar károbár e/ bedebestán* [dealings] *e xod bá kasi dorost budan//.* **2** *dorost, xub, nik, bejá. //geleyi bejá/ dorost; xásthá* [demand] *ye dorost/ bejá; bedun e cem e dorosti/ bejáyi xordegiri kardan./ wáyán; bedád; bardád/ pádáwi/ guwmáli bedád/ bardád; be ánce sezávár budan dast yáftan//*
just, the just n *nikán; dorostán; xubán*
just[2] adv **1** (**a**) *(piw az námváże va vacanhá* ye nám* [name phrases]*). //dorost tasu* [o'clock] *ye do ast.; in cakkow dorost hamán cizi ast ke niyáz dáram.; Dorost bast e man ast!; dorost andázeam ast!//.* (**b**) *(piw az setáyhá*, bandekárváże, va vacanhá ye band e kárváże* [prepositional phrases]*) dorost; dorost e dorost. //dorost hamánjá/ haminjá; dorost be ámáj//.* (**c**) *(piw az bandhá* [clauses]*) Dorost hamán cizi ke mixástam; dorost hamán jáyi ke cewmdáwtam* [expect] *báwad.//.* **2** **just as** (**a**) *dorost; dorost mánand e. //dorost hamán cizi ke miandiwidam.//.* (**b**) *dorost hamán/ hamin. //dorost/ hamin ke residam//.* (**c**) *(piw az setáyhá* va band e kárváże hamráh e* "as"*) dorost. //dorost mánand e xáharaw xowgel/ dorost be xowgeli ye xáharaw; tá ánjá bá havápeimá dorost be hamán arzáni ast ke bá kárvándudi//.* **3** (**a**) *(beviże pas as* "only"*) besaxti. //Agar ruy e nouk e pá beyistam táze besaxti mitavánam be raf* [shelf] *beresam./ Dorost yek pál** [minute] *mánde bud kárván dudi beravad ke xodaw rá be á resánd./ besaxti dar ázmun e darwi** [entrance] *kámyáb wodan; Nazdik e ámáj zadan ammá be án naxordan; yek rize nomre kam ávardan va dar ázmun nákám gawtan; be saxti be bálá* [top] *residan//.* (**b**) *(bá zamán e gozawte ye nadide, va gozawte ye gozawt; dar Ámriká, bá zamán e gozawte ye sáde) tázegi; táze. //Tázegi Parviz rá didam; Womá ke residid táze rafte bud; Tá womá beresid kár rá be páyán miresánad. Táze dáwt soxan migoft/ Táze áqáz e soxan karde bud.; (dar Ámriká) hamin dami piw didamaw.//.* **4** *táze, ham aknun.* (**a**) *(beviże hamráh e zamán e akun va gozawte ye hamáregi). //Xáhew mikonam bebiyus* [wait]*, táze dáram námeyi rá be páyán miresánam.; Táze dáwtam náhár mixordam ke Jamwid zang zad.; Ham aknun dáram miáyam!; Ham aknun dáram miravam//.* (**b**) **just about/ going to do sth** *(baráye áyande ye nazdik) táze; tá...; haminke..., //Hamin ke xástam/ ámadam be womá beguyam miyán e soxanam david.; Ham aknun pangán** [the clock] *miravad ke zang e nimruz rá bezanad.//.* **5** *Harjá juri tarjome miwavad. //Cerá dast negahnadárim tá bebinim ce miwavad?/ Bejáy e hame ye injhá mitaváni ásán/ sáde az man darxást e komak koni//.* (**b**) *(baráye kutáh kardan e begumagu yá darxást e parvá kardan) Harjá juri tarjome miwavad. //xáhew mikonam; yek kam; dami ham...; //yek kam/ dami ham guw bede ce behet/ behat/ be to miguyam; Dami ham bekuw daryábi/ befahmi!; Yek kam ham bogzár man, man ham cizi beguyam!; In-o besse! [besse <sahidan (EDPL)] Un-o/ u rá bebin digar/ dige; Un-o besse!//.* **6** **just (for sth/ to do sth)** *tanhá; tá; tanhá baráye in ke..., //Tanhá yek ráh baráye raháyiyaw hast.; Yek tasu* [hour] *biyusidam tá/ tanhá baráye inke to rá bebinam; tanhá baráye sargarmi* [fun] *xande/ wuxi-st//.* **7** *(anáyin) rásti. //Havá rásti bimánand* [marvellous] *ast; Rásti varj** [miracle] *ast ke az án egnest* [accident] *ján bedarbord!/ "Xeili ehennotolop* [pompous] *mikonad", "Rásti ke haminjur ast!"//.* **8** **it is just as well (that...)** *xub ast ke..., //Xub bud dar in*

bárán birun nemiraftim- Xub ast ke dar in bárán birun naravim./ Xub/ wáyeste ast ke.../ Xub ast birun ke miravi dar rá qofl/ kupal/ kelid koni//. **just about** *(anáyin)* (**a**) *nazdik be, //Nazdik be hamegi/ hamegán rá didam; Digar har ciz ham marzi dárad!//.* (**b**) *nazdik be; Harjá juri tarjome miwavad. //Har dam báyad sarokalleaw peidá wavad!//.* **not just any** *harkasi; har cizi, har kasi rá nemitaván/ nemitaváni be wappási*/ mehmán kard/ koni!//.* **just as one/ it is** *haminjuri; haminjur ke hast. //In walvár yek kami deráz ast. Bá inhame haminjuri mibaramaw/ mixaramaw.//.* **just in case** *tá mabádá; tá wáyad. //Havá áftábi ast ammá catr miyávaram (tá) mabádá bárán bebárad.//.* **just like that** *nágahán- haminjuri yekbáre, //yekbáre/ haminjuri zanaw rá gozáwt o raft/ hewt o raft.//.* **just now** (**a**) *ham aknun. //sepastar biyá ma rá bebin; ammá aknun na//.* (**b**) *aknun; in ruzhá. //In ruzhá károbár xub ast/ bázár garm ast.//.* (**c**) *andaki piw, hamin tázegi; táze. //hamaknun/ hamin tázegi didamaw/ (anáyin. beviźe bá womárhá) dorost, táze, tanhá. //Táze tasu* [o'clock] *ye hawt ast; táze bist sálaw wode.//.* **9** *dorst.* (**a**) *In do peikare dorost mánand e hamand//.* (**b**) *bá in hame. //Havá áftábi ast, bá in hame báráni mibaram.//.* **just as** (**a**) *(anáyin/ beviźe dar Engelestán) dorost ast- cerá. //Nám e womá Mehrán ast, na? dorost ast/ cerá* [just so]*//.* (**b**) *dorost ánjur ke mu nazanad* [with precision]. *//Miz e káraw báyad besámán báwad/ nemiwavad miz e káraw behamrixte báwad/ Hame ciz báyad dorost ánjur báwad ke mu nazanad.* [just so]*//.* **just such a sth** *mánand e..., //Dorost conin ruzi/ dorost yek ruzi mánand e emruz/ in bud ke rahsepár e Wiráz wodim.//.* (**It's/ that's**) **just too bad** *harjur ast sáxtan/ sarkardan. //"Kifam rá (dar xáne) já gozáwtam.", "Xeili bad ast/ Xob cáreyi nist- báyad sáxt!//.* **one might just as well be/ do sth** *behtar budan/ didan ke..., behtar budan/ didan ke..., //Havá dar ruzhá ye bikári* [holidays] *xeili bad bud, behtar didim dar saráy bemánim.//.* **not just yet** *na hanuz. //"Ámádeyi?", "Na hanuz".//*

justice n **1** (**a**) *dád dádan, "va Jámásp xord bud dád natavánest dádan." (ZBP, L179 TB); "cun in páygáh biyáfti bá xalq nikuyi kon va dád bede tá omrat deráz gardad." (ZBP, L373 TBH); "ze guw panbe borun ár o dád e xalq bedeh." (ZBP, L3502 GS); dád barafráwtan, "barafrázam andar jahán dád rá -- konam táze áyin e milád rád rá." (ZBP, L3207 SF); dádvari, "va kár e Nouwerván va án sepáh be daxl va xáste va xaráj rást wod va dávari bar... va sepáh tamám wod." (ZBP, L258, TB); ázarm, "pirezani rá setami dargereft. -- dast zad o dáman e Sanjar gereft.; k-ey malek ázarm e to kam dideam -- vaz to hame sále setam dideam." (Nezámi ye Ganjavi). //dádháyi/ dátikáni* bar páye ye bonesthá** [principles] *ye dádvari/ ázarm* [honor]*; kuwewháyi baráye dastyábi be ázarm/ dádvari ye bavande baráye tude.//.* (**b**) *dád, bardád, bejá. //darxást kard va in darxást bar dád/ bejá bud ke begozárand didgáhhá ye xod rá báznamáyad.//.* **2** *dávari/ dádsetáni (ZBP, C4330); //dádgáh; dożdávari; bidádi; dożdádsetáni//.* **3** **justice** *dádestán* [<Pahlavi (ZBP, C4328 BF) =* supreme court judge *(dátak)*]. *//Áqá ye Borzu Dátak*//.* **4** *kádik* [<Pahlavi, kádik, kádig (ZBP, C1998 BF)].* **5** **bring sb to justice** *dádxástan az kasi; faryád xástan, va emruz man be omid be dar e malek ámadam, be zinhár va az vey hami faryád xáham." (ZBP, L307 TB); "va Fer'oun Jebreyil rá goft zenhár va faryád mixást." (ZBP, L2045 TB); faryád kardan, "va con piw e qázi residand da'vi kard va hál e xod bázgoft." (ZBP, L1734 DB).* **do oneself justice** *conán ke báyad o wáyad kardan. //Dar ázmunhá conán ke báyad o wáyad xodaw rá newán nadád./ Dar ázmunhá conán ke báyad o wáyad xodaw rá newán nadád* [do oneself justice]*//.* **do justic to sb/ sth** (**a**) *dád dádan. //Agar bexáhim dád dahim, báyad xastu wavim* [confess] *ke u wáyán e barande wodan/ barandegi bud./ Án peikare dád e ranghá ye zibá ye báqce rá nemidahad.* [do full justice]*//.* (**b**) *bá cizi dorost/ wáyán barxord kardan; Con hame táze wám xorde va sir budim, nemitavánestim xorákháyi rá ke poxte bud xorde arjwenási ye wáyewte az án bekonim; Conin kári rá tanhá bar páye ye káráyi* [efficiency] *ye behtar/ biwtar mitaván dorost dánest/ ostovár dáwt.; Nabáyad baráye dorost budan e kár e xod bahán/ baháne ávari; Az hic ruy nemitaváni bahán/ baháne ávari ke nádide gereftan e zan va farzandánat kár e dorosti ast.; Nemitavánestand befahmand ke pesarewán cerá kári pordarámad rá va imeni rá rahá karde.//.* **6** *bahán e/ baháne ye/ cem e dorosti/ bonyád e dorosti baráye... budan. //Afzáyew e dastmozd cem e dorosti/ bonyád e dorosti baráye afzáyew e farávarde* [productivity] *ast.; Az hic ruy xastegi/ mándegi nemitavánad cem e dorosti/ baháni/ baháneyi baráye conin raftár e womá bá kármandán báwad.//.* **7** *rajhá ye cápi rá conán árástan ke labe ye hame ye rajhá hamtaráz báwad. //Naski* [text] *ke juri cáp wode ke sar o tah e har raj hamegi hamtaráz báwad.//*

justifiable adj *dorost, bejá, wáyeste, dádmand. //zandi* [explanation] *kári, kárbord* [use] *wáyeste/ bejá/ dádmandáne/ ádamkowi ye bejá/ dorost/ dádmandáne//*

justifiably adv *bejá. //bejá durandiw/ xawmgin/ sarfaráz//*

justification n **1** **justification (for sth/ doing sth)** *cem* [justification] *e dorost, bahán/ vehán e/ baháne ye paziroftani. //hic baháni/ cem e dorosti baráye wekastan e dálá** [company] *be cand páre ye kucaktar*

nemibinam.; Dáwt xawmgin migawt va cemi dorost ham dáwt.//. **2** *(dar cáp yá nevewtár) áráyew e rajhá conán ke áqáz va páyán e hame ye rajhá hamtaráz báwad.//.* **3** **in justification (for/ of sb/ sth**) *baráye padáfand e cizi/ kasi. //Gománam hamiwe mitavánad (baráye padáfand e xod) baháne ávarad ke mibáyast hazine ye xánevádeaw rá bedahad.//*

justified adj **1** **justified (in doing sth)** *dárá ye cem/ bonyád/ vehán* [excuse] *e dorost. //Con kálá ásib dide bud cem e/ bahán e/ vehán e dorosti dáwt ke pul e xod rá bázpas xáhad.//.* **2** *dorost, bejá, sezávár//*

justly adv *dorost/ bardád/ bedád/ dádmandáne raftár kardan; dád dádan, "ze guw panbe borun ár o dád e xalq bede" (ZBP, L3502 GS). //Az dastávard e xod sezávár ast ke sarfaráz báwid.//*

justness n *dorosti, dádgari, dádmandi*

jut v (**jutted, jutting**) **jut out** *barjestegi kardan; birun zadan/ ámadan. Varqolonbidan, varjastan. //Báláxáneyi* [balcony] *ke (ruy e báq) barjestegi karde./ damáqeyi ke dar daryá piw ámade/ dar daryá barjestegi karde; Cáneaw xeili barjeste ast.//*

jute n *kanaf e hendi; do giyáh e xorásgáni* [tropical] *be námhá ye dánewik e* Corchorus ditorius, Corchorus caprularis*. //kárxánehá ye kanafsázi ye xorásgán* [east] *e Hendustán.//*

juvenile n **1** *(beáyin yá dátikán*) borná; noujaván.* **2** *honarpiweyi ke naqw e noujaváni rá bázi mikonad. //Naqw e noujaváni rá bázi kardan//*

juvenile adj **1** *(beáyin yá dar dátikán*) borná; noujaván. //ágreft* [crime] *e noujavánán; xosirgarán** [offenders] *e noujaván; ketábhá ye viźe ye noujavánán//.* **2** *(xárdári) náras, baccegáne; kudakáne; wuxmanewi ye kudakáne; báziguwi. //ninixerse!; Boro dastopát o arre kon!//*

juvenile court *dádgáh e viźe ye noujavánán e tabahkár*

juvenile delinquency *ágreftmandi* [criminalty] *ye/ látbázi ye javánán*

juvenile delinquent *ágreftmandi* [criminalty] *javán; javán e bezekár*

juxtapose v *nazdik/ tang/ joft/ baqal e ham nehádan; hambar kardan (M. Moqaddam). //sabk e váládgari* [architecture] *ye bástáni va novin rá baqal e ham nehádan/ hambar kardan.*

juxtaposition n *hambari, hamsáyegi, tang e ham/ baqal e ham naháde budan. //hambari ye andiwehá, farhanghá, áyinhá (ye gunágun)*

jynx n *dárkub*

Kk

K, k (pl **K's, k's**) *yázdahomin vát** [letter] *az dabire ye Engelisi. //Váźe ye* "king" *bá vát* e* "k" *áqáz miwavad.//*

K *kutáhwode* **1** *kutáh wode az* Kelvin/ kelvins, *yekkán e garmásanji.* **2** *(anáyin) (az Yunáni* Kilo,/ *hezár). //Sáli 20 K/ hezár dolár misázad.//*

kaffir n *(dar Áfriqá ye nimruzin* [southern]*, zabán e kuce, zewt, downám) barzangi, káká siyá*

kaftan = Caftan

kaiser n *Xosro [váźe ye* "Kaiser"*, "Qeysar", "Kasrá" hamegi az "Xosro wekáfte]*

kale, **kail** n *(guneyi) kalampic, be nám e dánewik e* Brassica oleracea acephala

kaleidoscope n **1** *wahrefarang.* **2** *(pendárin) wahrefarang, namáyew e rangárang. //pardeháyaw/ negárháyaw rangárangi-st zibá/ be wahr e farang/ qáli ye baháréstán mimánad.; Bázár ágande az cewmandázhá* [sights] *va didárhá* [impressions] *ye rangárang va con wahr e farang bud.//*

kaleidoscopic adj *con wahrefarang; rangárang*

kaleidoscopically adv *con wahrefarang; rangárang*

kamikaze (n) *kámikázi [(xalabán e) havápeimáye źáponi ke be dast e xod havápeimáyaw rá be kawti yá ámáj e dowman mizad.]. //kafti* [attack] *kámikázi/ (pendárin) (wive ye/ wegerd e) Kámikázi/ (xodkowi.)//*

kangaroo n (pl **kangaroos**)*, kángáru pestándári kisedár az xánevád̨e ye* Macropodidae

kangaroo court *dádgáh e xodsáxte (ye dozdán/ zendániyán/ kárgarán e bastnewin* [striking] *va mánand e án baráye xodewán)*

kaolin n, **kaolin clay** *gele cini, xák e cini, gel e farfuri*

kapok n *kápok (váźe ye Máláyáyi) (Rewtehá ye abriwom-mánand e toxm e deraxt e abriwom* Ceiba tree *ke baráye ágandan e bálew, kise ye xáb va bázice be kár miravad.)*

kaput adj *(zabán e kuce) ridemun, wekaste, xaráb, tabáh*

karat (US) (n) *bengarid be* "carat".

karate n *(varzew e) káráte. //*karate chop: *kust e káráte (bá pahlu ye dast)//*

karma n **1** *kármá (váźe ye Sanskrit) (dar áyin e Hendugar va Budágari) (Manew va kerdár e mardom dar zendegi ke az ruy e án sarnevewtewán dar tan-pasin* [reincarnation] *va zendegi ye áyande rixt migirad.).* **2** *(beviźe be wuxi) baxt, sarnevewt. //Ruy e piwániyam nevewte wode* [It's my karma] *ke hamiwe báyad deldáde ye doxtrán e sabze wavam.//*

kart n *bengarid be* "Go-Kart".

kayak n *nouzák* (Qáyeq e Eskimohá ke az cub e sabok va puwew e pust e udar** [seal] *sázand.)*

kazoo n (pl **kazoos**) *guneyi zanburak (sázdahani)*

kebab n *kabáb. //kabáb e barre/ wiwkabáb* [shish kebab]//

kedgeree n *(guneyi) máhi polo ye toxm e morqi*

keel n **1** *wáhtaxte (M. Moqaddam); wáhtir* [JGS]. //Wátaxte rá gozáwtan va sáxtan e kawti rá áqázidan//.* **2** **on an even keel** *bengarid be* "even".

keel v, **keel over** **1** *váźgun wodan (e kawti).* **2** *(anáyin) forurixtan, forupáwidan, kallepá wodan. //Do tá jám ke zad kallepá wod/ paxw e zamin gawt.; Án sáxtemán dar tondbád forupáwid.//*

keen[1] adj (**keener, keenest**) **1** **keen (to do sth/ that…)** *porwur, xáhán. //wenágari porwur; Xeili xáhán nistam ke báz be ánjá beravam//.* **2** *(baráye sahewhá* [feeling]*) dáq, átawin, tond, tiz, saxt, porwur. //saxt xáhán* [desire]*; delbastegi ye saxt* [interest]*; saxt az nabudan e kasi yá cizi ranj bordan* [sense of loss]//. **3** *tond, tiz. //sag/ saghá buyáyi ye tizi dárand.//.* **4** *zirak, tond, tiz, tizvir. //tizviri; tizhuwi//.* **5** *tiz, borrande. //tiqeyi tiz* [blade]//. **6** *(bád) suz, suznák.* **7** *(dar Engelestán) xeili arzán baráye bázár wekani.* **8** **(as) keen as mustard** *(anáyin) xeili porwur; dáq va átawin.* **keen on sth/ sb** (**a**) *xáhán. //saxt xáhán e bázi ye celtapká** [tennis]//. (**b**) *saxt xáhán e…, //Engár az xáharam xeili xowaw ámade bud.; Az jáz xeili xowam*

nemiáyad.//. (**c**) *xáhán. //Xeili ham xáhán nist.; Bánu Sohrábi xeili xáhán e án ast ke Xosro Susan rá (be zani) begirad.//*

keen[2] v *wivan va zári kardan. //Az kowte wodan e pesaraw muye mikard.//*

keen n *sorud e sugvári ye Irlandi hamráh e muyegari*

keenly adv *porwur, xáhán*

keenness n *porwuri, dáqi, átawi*

keep[1] v (pt, pp **kept**) **1** (**a**) *mándan, budan. //Taván e án rá dárad ke hengám e biderangi* [emergency] *árám bemánad.; Xáhew mikonam árám báwid, dáram kár mikonam.; Bá án sarmá ye badi ke xordeyi behtar ast dar xáne bemáni.; Ruy e án ágáhi* [notice] *nevewte bud, "Az ru ye caman ráh naravid."; Durwavid* [keep back!] *án sáxtemán har dam mitavánad forurizad!"//.* (**b**) **keep (on) doing sth** *peivaste... kardan; peidarpei... kardan. //hamixordan; hami xandidan; peivaste labxand zadan; hamiraftan; hey [= hami, zabán e kuce]. //Womá/ womáhá peivaste gab bezanid, man rafte zud bázmigardam.; Agar womá hey/ hami/ peivaste beman doruq beguyid, cegune mitavánam be womá powtgarm báwam* [trust]*?;/ Xeili delam mixáhad peivaste tu ye soxanam nadavi!* [interrupt]*; Band e kafwam hey/ hami/ peivaste bázmiwavad.; Peivaste boro/ hami boro/ hey boro tá be pol e bozorgi beresi.; In kár ádam rá az pá darmiyávarad* [exhaust]*, ammá harjur hast, man donbálaw rá migiram.//.* (**c**) *az suy e... raftan; ... raftan. //Dar Engelestán rádehá* hame az dast e cap miravand.; Rást boro tá be kelisá beresi.; Ruy e newáne* [sign] *nevewte "az dast e cap beravid." az inru gomán nemikonam injá betavánim be rást begardim.//.* **2** *kardan, gardánidan, negáh dáwtan, "har wab u rá yek sabad ta'ám biyávardand va wabángáh bedán ruze gowádi va ánce bemándi bálá ye sar e xod biyávixti va man negáh dáwtami." (ZBP, L1767 DB). //Agar dasthálayat sard ast tu ye jibat negahdárewán!; Kár e fozuni dáwt va nágozir tá dirgáh dar daftar mánd.; Del e má rá áb kardi* [keep sb in suspense] *begu páyán e dástán ce rox midahad?; Kasi rá sargarm/ wád/ wádán gardánidan/ dáwtan; In dastkewhá dastán e womá rá garm negahmidárad.; Botri rá bede (be) bacce, tá dami cand árám begirad/ árámaw gardánad./ Setort*/ bihuw* [in coma] *va bá dastgáh e damzadan zende negáhaw dáwteand.; Bebaxwid ke womá rá cewm beráh negahdáwtam.; Kami biwtar zoqálsang beriz tá átaw rouwan bemánad/ namirad.//.* **3** *bázdáwtan. //Yek tasu* [hour] *dir kardeyi, ce ciz to rá bázdáwt?//.* **4** (**a**) *dáwtan, negahdáwtan. //Án ketábi rá ke be to vám dádam* [lend]*, mitaváni dáwte báwi = án rá nemixáham pas bedahi.; Befarmáyid in yek wahravá ye/ eskenás* [notes] *e dah dolári, xordeaw rá mitavánid (baráye xodetán) negahdárid.//.* (**b**) **keep sth (for sb)** *negahdáwtan. //Mitaváni jáyam rá dar raj/ saf (baráyam) negahdári?; Xáhew mikonam yek já dar raj/ saf baráyam negahdár!//.* (**c**) *gozáwtan, negahdáwtan. //Qáwoq-cangálhá* [cutlery] *rá kojá migozári?; Candán raf nadárim ke hame ye ketábháyemán rá ruyaw begozárim; Hamiwe parváne ye ránandegiyat rá dar já ye imen negahdár/ begozár.//.* (**d**) *negahdáwtan. //In walvár candán kohne wode ke digar arzew e negahdáwtan nadárad.; Hame ye bazmávardhá* [sandwich] *rá aknun naxorim, cand tá rá baráye sepastar negahdárim!; Hame ye námeháyaw rá negahmidáram.//.* **5** *dáwtan. //Pedaraw candin sál yek maqáze ye xárbárforuwi dáwt.; Bar án ast ke pas az báznewastegi meixáneyi bázkonad.* [keep a pub]*//.* **6** *negahdáwtan. //magas e angabin/ boz/ morq o xorus negahdáwtan/ parvardan//.* **7** *dáwtan. //"Sigár e Ámrikáyi dárid?", "Bebaxwid, nadárim!"//.* **8** *(rázi rá) negahdáwtan. //Agar yek rázi rá be to beguyam, mitaváni negahdári?//.* **9** *baráye xorákihá xub mándan/ negahdáwtan. //Hame ye máhi rá bexor, nemiwavad negahaw dáwt.//.* **10** *(bá band e kárváže yá dar porsewhá pas az* "how"*. Harjá juri tarjome miwavad. // Cuni?* [how are you keeping?], *Xubam, sepás* [I am keeping well.]*//.* **11** *negahdáwtan. //Baráye bist sál yád dáwthá ye ruzáne nevewt/ negahdáwt//.* (**b**) *nevewtan; yáddáwt kardan. //Az hazinehá ye haftegi ye xiw yáddáwt bardáwtan//.* **12** *gardándan. //besaxti candán pul darmiyávarad, ke xod va xánevádeaw rá begardánad.//.* **13** (**a**) *negahdáwtan; //darváze rá negahdáwtan* [keep goal]*//.* (**b**) **keep sb (from sth)** *(beáyin) tandorost negahdáwtan; dar panáh e xod negahdáwtan. //Xodá womá rá áfaride* [bless] *va dar panáh e xod negahdárad.; Az xodá xást ke pesaraw rá az ásib imen negahdárad.//.* **14** *negahdáwtan. //sar e zamán e/ gáh e nahDáde ámadan; dád rá gardan nahádan; ruy e soxan e xod istádan; peimán dáwtan/ peimándár budan/ peimáni rá negahdáwtan//.* **15** **keep it up** *peigiri kardan; hami… kardan. //Behruz xeili xub ast, haminjur peigiri kon//.* **keep up with Jones** *Bá hamsáyegán e xod cewmhamcewmi dáwtan.* **keep (sb) at sth** *peigiri kardan; vel nakardan; peigereftan; be… váwtan. //Ei bábá, velnakonihá!, Nazdik ast be páyán beresáni!; Ámuzegár sarásar e bámdád má rá be kár vádáwt.//.* **keep (sb/ sth) away (from sb/ sth)** *dur negahdáwtan/ mánan. //Pásbánán be kasáni ke dourobar istáde budand howdár dádand ke az sáxtemán e átaw gerefte dur bemánand.; Az bimári cand hafte az kár mánd/ peiro ye bimári cand hafte natavánest sar e kár biyáyad.//.* **keep sth back** (**a**) *negahdáwtan bázdáwtan; Harjá juri tarjome miwavad. //Án bandruq*

[dam] *milyonhá gálon áb rá (bázpas) negahmidárad.; Natavánest jelo ye awk e xod rá begirad.//.* (**b**) *negahdáwtan. //Cand dar sad az dastmozdat rá kárfarmá* [employer] *negahmidárad tá baráye bimeat bepardázad?//.* **keep sth back (from sb)** *be kasi... rá nagoftan. //Gománi nadáram ke cizi rá penhán karde be má nemiguyad.//.* **keep (sb) back (from sb/ sth)** *dur mándan/ negahdáwtan. //Az jádde/ ráh xub/ xeili dur bemánid/ duri konid./ Baráye dur negahdáwtan e mardom ráhbandánháyi barpá sáxtand.* [erect barricades]*//.* **keep down** *sar e xod rá dozdidan. //Sarat rá bedozd! Nagozár hic kas bebinadat.//.* **keep sb down** *tu ye sar e... zadan; setam kardan bar..., //Sálhá-st ke yek sardamdári ye dadmanew* [a brutal regime] *bar mardom setam mikonad.//.* **keep sth down** (**a**) *boland nakardan; bálá nabordan. //Sarat rá bedozd!//.* (**b**) *(dar wekam) negahdáwtan. //Án dáru candán badmaze bud ke delam beham-mixorad.//.* (**c**) *páyin negahdáwtan; páyi ávardan. //Dastmozdhá/ bahá ye kálá há/ hazine ye zendegi rá páyin negahdáwtan./ Áváyetán rá páyin ávarid/ Árám soxan beguyid, mádaretán mixáhad kami bexábad.//.* (**d**) *az afzáyew e... jelogiri kardan. //baráye jelogiri az áfathá* [pest] *dáru ye ximiyáyi bekár bordan//.* **keep oneself/ sb from sth/ doing sth** *jelo ye xod rá gereftan; xiwtan rá az... bázdáwtan; gozáwtan; hewtan. //Zan g e kelisá nemihelad/ nemigozárad bexábam; Omidvár-am womá rá az káretán báznadáwte báwam//.* **keep (oneself) from doing sth** *xod rá dáwtan; jelo ye xod rá gereftan. //Natavánest jelo ye xande ye xod rá begirad./ Besaxti tavánestam xod rá negahdáram va zamin naxoram.//.* **keep sth from sb** *cizi rá be kasi nagoftan; az kasi penhán dáwtan. //Gománam báyad aknun rásti rá be u naguyim tá (hálaw) behtar wavad.; Hic ciz rá az hamdigar penhán nemikonand.//.* **keep sb in** *(kudaki rá) dar dabestán baráye guwmál zendáni kardan. //U rá baráye soxan goftan dar yáne** [classroom] *yek tasu* [hour] *zendán/ zendáni kardand.//.* **keep sth in** *foruxordan; jelo ye... xod rá gereftan; ...e xod rá foruxordan/ newán nadádan. //Besaxti tavánest xawm e xod rá foruxorad.//.* **keep oneself/ sb in sth** *peivaste dádan/ dáwtan/ faráhamávardann; Harjá juri tarjome miwavad. //Candán pul darmiyávarad ke betavánad baráye xod va hame ye xánevádeaw puwák e xub bexarad.//.* **keep in with sth** *(anáyin) xod rá be kasi casbándan;bá kasi peivand e dusti ye xod rá negahdáwtan va az u sud jostan; jelo ye kasi domdom zadan. //Hic dideyi cegune jelo ye kixá* [boss] *domdom mizanad?//.* **keep off** *nagereftan; áqáz nawodan. //Agar bárán nagirad bazm* [fête] *anjám xáhad wod/ barpá miwavad.//.* **keep off (sb/ sth**) *nazdik nawodan be/ dast nazadan be; az... parhixtan.* **keep off sth** (**a**) *dast nazadan be. //Az sigár, dáruhá ye xeradpuw, báde, xorákhá ye carb parhixtan* (**b**) *parhiz kardan; parhixtan. //Xáhew mikonam hengámi ke pedaram injá-st az zaminehá ye xawáyáyi** [political] *soxan naguyid.//.* **keep sb/ sth off (sb/ sth)** *jelo ye... rá gereftan; dur dáwtan/ negahdáwtan. //Átawi afruxtand tá dadán rá dur negahdárand.; Dast e xar kutáh!- Be man dast nazan!//.* **keep on** *ráh e/ safar e xod rá pei gereftan, Harjá juri tarjome miwavad. //Haminjur boro az kelisá bogzar, foruwgáh do mil durtar ast//.* **keep on (doing sth)** *donbál kardan, Harjá juri tarjome miwavad. //Sarásar e wab bárán bárid; Garce mánde/ bestuh/ xaste bud kár rá donbál kard.//.* **keep sb on** *kasi rá sar e kár negahdáwtan. //Dar kár nátaván ast va arzewi nadárad u rá sar e kár negahdáwt.//.* **keep sth on** (**a**) *cizi rá be tan dáwtan. //Tu ye otáq/ xáne/ saráy niyáz nist koláh sarat báwad.//.* (**b**) *negahdáwtan. //mixáhim án kolbe rá tá páyán e tábestán negahdárim.//.* **keep on (at sb) (about sb/ sth)** *kalle ye kasi rá bá ver zadan xordan; Ceráq rá dorost mikonam- ammá kalle ye ma rá bá verzadan naxor!//.* **keep out (of sth)** *tu nayámadan; pá nagozáwtan dar…, //Ru ye án newáne* [sign] *nevewte bud, "Diván e Padáfand e Kewvar, Bim, Be injá pá nagozárid!"//.* **keep sb/sth out (of sth)** *jelo ye kasi rá gereftan va nagozáwtan be darun ravad.; Jelo ye án sag rá begir, nagozár tu ye otáq e káram* [study] *biyáyad!";/ Baráye in ke áftáb be cewmaw nazanad koláh gozáwt.//.* **keep (sb) out of sth** *duri jostan az…; jelo ye xod rá gereftan. //Agar báráni nadári tu ye bárán naro!/ Engár án kudak nemitavánad jelo ye xod rá begirad va átaw nasuzánad va kárhá ye ahrimani nakonad.; Agar baccehá rá be didan e ávard* [match] *beppá ásib nabinand.* [keep sb/ sth out of harm's way]*//.* **keep to sth** (**a**) *az ráh dur nayoftádan; biráh nawodan. //Az ráh dur nayoft. Zamin injá xeili bátláqi* [boggy] *ast. //(pendárin) az zamine dur nayoft.//.* (**b**) *peigiri kardan. //Agar hamegi seft o saxt be barnáme casbide barábar e án kár konim hame ciz xub darmiáyad.//.* (**c**) *peimándár budan; ruy e soxan e xod istádan; sázewi* [agreement] *kardan va ruy e án istádan; kári rá be gardan gereftan va zir e án nazadan.//.* (**d**) *dar… mándan. //Pir o nátaván ast va báyad xáne-newin báwad.* [keep to the house]*//.* (**e**) *(berixt e farmáyew va baráye tupuzi zadan* [rebuke] *be kasi) negahdáwtan. //Az in pas behtar ast dahanat rá baste manewteat* [opinion] *rá baráye xodat negahdári!//.* **keep (oneself) to oneself** *tu ye lák e xod budan; sar e xod rá gereftan; be kár e digarán kári nadáwtan. //Hickas xeili darbáre ye u (cizi) nemidánad- biwtar tu ye lák e xodaw ast.//.* **keep sth to oneself** *tu ye del e xod negahdáwtan; be kasi cizi nagoftan. //Xeili sepásgozár miwavam agar in ágáhi rá be kasi naguyi.//.* **keep sb under** *setam kardan bar. //Goruhi mozdur e dadmanew* [mercenary] *bar mardom e án bum setam mikonand.//.* **keep sth under**

xámuw kardan; newándan. //Átawnewánán harjur bud átaw rá xámuw kardand.//. **keep up** *hami…; peivaste… budan/ ámadan/ báridan. //Xodá konad havá tá wanbe baráye ávardhá ye celtapká** [tennis match] *áftábi bemánad.//.* **keep sb up** *kasi rá bidár negah dáwtan; //Omidvár-am womá rá bidár negah nadáwte báwam.//.* **keep sth up** (**a**) *(bálá) negahdáwtan. //Baráye in ke walvár e ádam nayoftad, kamarband bastan//.* (**b**) *bálá negahdáwtan. //hazine ye gerán e mádde ye xám* [raw material] *bahá ye kálá rá bálá negahdáwte.//.* (**c**) *xod rá nabáxtan. //Baráye in ke xod rá nabázand* [keep one's morale up] *áváz mixándand.//.* (**d**) *dar hamán taráz (e bálá) negahdáwtan. //Dowman bombárán e xod rá wabáneruzi peigiri kard va az án nakást.; Dar pardáxt e máhiyáne ye vám e xáneyemán* [mortgage payment] *gereftári dárim./ kárat besyár xub ast- haminjur xub kár kon!//.* (**e**) *negahdáwtan. //rasmhá ye/ áyinhá ye kohan rá negahdáwtan; Hanuz Rusi mixáni/ kár mikoni?//.* (**f**) *bá kár va rixtan e pul cizi rá xub negahdáwtan. //Negahdári ye án saráy baráyewán dárad xeili gerán darmiáyad.//.* **keep up (with sb/ sth)** *bá kasi hampáyi/ barábari kardan. //Áheste kon! Nemitavánam hampáyat/ pábepáyat biyáyam!; Bá degargunihá ye peivasteyi ke dar fann* [technology] *e márád*/ kámpiyuter piw miáyad nemitavánam hamgám piwravam.//.* **keep up(with sth)** *hamgám… afzáyew yáftan; Darámad e kárgarán hamgám e káhew e arzew e pul afzáyew nemiyábad.//.* **keep up with sb** *peivand e xod rá bá kasi negahdáwtan. //Bá cand tan az hamdabestánihá ye piwin e xod hanuz peivand e dusti dári?//.* **keep up with sth** *Bá ágáhihá ye ruz áwnáyi dáwtan; az… ágáhi dáwtan/ yáftan. //Dust dárad az vápasin handhá ye ruz* [fashions] *ágáhi dáwte báwad.//.* **kept woman** *(kohne wode yá bewuxi) mul, zani ke bá mardi ke be u pul va xáne midahad mixábad/ hamxábegi mikonad*

keep[2] n **1** *hazine ye zendegi. //Zamán e án faráreside ke kári yáfte hazine ye zendegi ye xod rá darávari!* [pay for your keep]*; Án ráde* ye/ máwin e kohne áftábe hazine ye lahim ast yá hanuz na?//.* **2** *borj (e yek deź e bástáni).* **3** *(anáyin) baráye hamiwe. //Mitavánam hamiwe án rá dáwte báwam yá án rá bázpas mixáhid?//*

keeper n **1** *…-dár (con dámdár); pás, negahbán.* **2** *(dar váźehá ye serewte) …-bán; …vál; dáwtár, negahdárande, báygán. //fánusbán* [lighthouse-keeper]*; naxcirvál; naxcirbán; maqázedár//.* **3** (**a**) *Bengarid be* "goalkeeper". (**b**) wicket-keeper, *bengarid be* "wicket". **4** **finders keepers** *bengarid be* "find".

keeping n, **in sb's keeping** *(dar) dast e…;* **in/ out of keeping (with sth)** *hamáhang, sázvár/ náhamáhang/ násáz. //Ruydádi pák hamsáz bá ánce cewm midáwtim.; Jur nist/ sázvár nist; Án koláh hic (be án jáme) nemiáyad.//.* **in safe keeping** *bengarid be* "safe". **for safe keeping** *bengarid be* "safe".

keepsake n *yádgár, yádgári. //Xámeram*/ xáleam yeki az golesineháyaw* [brooch] *rá be yádegár be man dád.//*

keg n *bowke ye kucak; celak*

keg beer *fughán e/ ábejo ye bowkeyi/ celiki/celaki*

kelp n **1** *giyáhán e daryáyi az rastehá ye* Laminariales, *va* Fucales *katánjak; katanjak (A. Ariyánpur Káwáni).* **2** *xákestar e katánjak/ katanjak*

Kelvin *kutáh wode* "K" *kelvin (yekán e zinebandi ye garmá) (daar zinebandi ye Kelvin) [sefr e ávari/ sefr e táwt (absolute 0]. barábar e -273.15 dareje ye* "C" *sántigrád ast.*

ken[1] n, **beyond/ outside one's ken** *birun az marz e dánew e kasi. //Wive ye kárkard e bázár e berwut-berwind** [the Stock Exchange] *az marz e dánew e biwtar e mardom birun ast.//*

ken[2] v **(kenned, kenning) (**pt **kenned** or **kent,** pp **kenned)** *(Eskátlandi) dánestan*

kennel n **1** *láne ye sag, sagdáni. //Xersi dar sagdáni ye powt e báq miziyad.//.* **2** *láne ye galle ye saghá ye Tázi//.* **3** **kennels** *sagestán [besanjid bá "gustán"]; sagsará. //Be estár** [vacation] *ke miravim sagemán rá be sagestán misepárim.//*

kennel v, (**kennelled; kennelling**/ **kenneled; kenneling**) *(sagi rá) dar sagdáni/ sagestán* negahdáwtan. //Sagaw rá dar sagdáni ye parvast/ hayát* [the yard] *negahmidárad.//*

kepi n *koláh e "kepi" (viźe ye ártewiyán e Faránse)*

kept pt, pp *az* "keep"

kerb, (US) **curb** n *xarand, "noxostin bartari ye án saráy e wáhána in ast ke az ruy e xarand az hamánjá ke áqáz cabutre ast tá páyán e gonbad…" (ZBP, L7555 DTH); torre* [<Semnáni]; (sang e) jadval. //Dam e jadval beyist va piw az gozar az xiyábán har do su rá bengar!//*

kerb-crawling n *baráye doxtar/ zan boland kardan, áheste kenár e jadval/ torre* rándan. //Baráye áheste rándan kenár e jadval e xiyábán va doxtar boland kardan bázdáwt wodan.//*

kerb drill *áyin náme ye gozar az xiábán*

kerbstone n *sang e xarand; sang e torre*; sang e jadval*

kerchief n **1** *(bástáni) cárqad, rusari, dastmál e gardan.* **2** *dastmál; láreze (ZBP, C1244 FM)*

kerfuffle n *(anáyin/ dar Engelestán) qewqereq; dádobidád; wur. //In hame qewqereq baráye ci-st?//*

kernel n **1** *haste.* **2** *hastu (maqz. guyewhá) Ágahi dahandegáni ke baráye be xod dáwtan e mardomi ke báham darávixteand.* **3** *(pendárin) ján, maqz, bon. //bon e gováźeaw* [argument]*/ ján e soxanaw//*

kerosene, kerosine n *naf. //ceráq nafti//*

kestrel *delije, guneyi wáhin e kucak, be nám e dánewik e* Falco tinnunclus

ketch n *karji ye bádbáni ye kucak bá do dagal*

ketchup, (US) **catsup** (n) *cáwni/ robbe gouje farangi*

kettle n **1** *ketri.* **2** **a fine, pretty, etc kettle of fish** *sardargomi, áwoftegi*

kettledrum n *tabire*

key[1] n **1** *kelid, kade (kelid e cubin), "báz gawtam darun wodam be kade -- dar kelidán nabud, saxt kade.(ZBP, C510, FM, Rudaki); bazang, baźang (ZBP, C2161 FM); bewkal (ZBP, C544 FM). //kelid rá dar qofl/ kupal/ kelidán carxándan; kelid e ráde*/ máwin; kelid e dar e piwin/ jeloyi//.* **2** *kelid, bewkal [con baráye kuk kardan e pangán*/* clock*]; //bewkal e boxári kojá-st?//.* **3** (**a**) *(musiqi) kelid. //Gáteyi** [sonata] *dar kelid e mi = E ye mahparde** [major] *ye/ sol =A kehparde* [minor]; *Dar in páre musiqi cand bár kelid degargun migardad.//.* (**b**) *(pendárin) máye. //Soxanrániyaw yeknaváxt va hameaw dar yek sáz* [in the same tone] *bud.//.* **4** *angowti [con dar piáno/ nusiyák** [typewriter] *va mánand e án.* **5** *kelid [e porsewi]. //yek ketáb e ázmun e zabán, bá kelidaw.//.* **6** *kelid. //xorák e dorost va varzew kelid e tandorosti ast./ sar e máye ye hame ye gereftári rawkvarzi* [jealousy] *ye u bud.//.* **7** *gir. //kalpak** [plastic] *rá narm sombáde bezan* [sand] *tá rang be án gir konad* [provide a key for the paint]//. **8** *(giyáhwenási) mive yá dáne ye báldár e barxi deraxtán con zabángonjewk va nárvan//.* **9** **under lock and key** *bengarid be* "lock".

key adj *kelidi. //yek sátvun** [industry] *e/ soxanráni, páygáh* [position] *e kelidi//*

key[2] v **1** **key sth (in)** *(márád*/ kámpiyuter) bá komak e angowti dádehá rá be márád* xorándan/ dar márád* zadan. //Se bár in náme rá zadeam, ammá hanuz dorost nist.//.* **2** *talani** [surface] *rá sáyidan tá dorowt va zebr gawte rang be án gir konad.//.* **3** **key sth to sth** (**a**) *hamáhang sáxtan. //xod rá bá xuy e* [mood] *digar mehmánán hamáhang sáxt.//.* (**b**) *darxor/ faráxor... sáxtan. //Án kewtzár rá darxor e niyázhá ye mardom e bumi sáxtand.//.* **key sb up** *kasi rá baráwoftan/ negarán kardan. //Kixá** [boss] *be má howdár dád ke piw az ávard e bozorg xeili wur nazanim* [to get keyed up].*//*

key[3]**, cay** n *áde* [low island or reef]

keyboard n *angowti(há) [ye piáno, nusiyák** [typewriter], *va mánand e án]*

keyboard v **1** *ru ye angowti kár kardan.* **2** *bá komak e angowti dádeháyi rá be márád** [computer] *xorándan.*

keyborder n *kasi ke kár kardan bá angowti rá midánad.*

keyhole n *suráx e kelid, jákelid*

key money *báj e kelid, báj setándan az keráyenewin baráye dádan e kelid be u*

keynote n **1** *zamine ye/ cem* [subject] *e bonyádi/ kelidi. //Zamine ye/ cem e bonyádi ye soxanránihá ye án newast bikári bud.; yek soxanráni ye kelidi//.* **2** *(musiqi) kelid e...*

keypad n *angowti*

key-ring (n) *daste kelid*

key signature *newán e kelid dar musiqi*

keystone n *(dar sáxtemán) sang e táj*

KG *kutáh wode, (dar Engelestán baráye)* Knight of the Order of the Garter, *wahsavár. //wahsavár wodan* [be made a Knight]//

Kg, kg *kutáh wode ye* "kilogram".

KGB *kutáh wode az zabán e rusi baráye "Diván e Kárágáhi ye Rusiye ye Wouravi".*

Khaki n *rang e xáki, párce ye xáki rang (viźe ye jáme ye ártewiyán); male, "az hame raxti be bar mikon male- hic rangi beh ze rang e xák nist. (Nezám e Qári)*

kHz *kutáh wode baráye* Kilohertz

kibbutz n (pl **kibbutzim**) *kibuts (kewtzár e goruhi/ kucnewinhá ye Esráyil*

kibbutznik *hamvand e kewtzár e goruhi/ hamvand e goruh e kucnewin e Esráyil*

kick v **1** (**a**) *lagad zadan, tippá zadan, ordang zadan. //Mádar Parviz rá lagad zad!//.* (**b**) *lagad zadan va partáb kardan. //tup rá lagad zade be rudxáne andáxt.; Miwavad kami tup bázi konim?//.* (**c**) *bá lagad zadan va kári kardan. //bá lagad zad va capar* [fence] *rá suráx kard.//.* (**d**) *lagad partáb kardan, álizidan, joftak zadan. //Bacce jiq zade lagad miparánd.; Beppá án asb xeili miálizad/ lagad mizanad.; (pendárin) Xawmgin ke miwavad, lagad miparánad.//.* **2** *(dar goltapká** [rugby/ American football] *(bá lagad tup rá zadan va) darváze rá báz kardan.//.* **3** *(baráye tofang) lagad zadan//.* **4** **kick against the pricks** *sar e xod rá be divár kuftan; sar e xod rá be sang zadan; kun e xod rá be wáx e gáv dádan.* **kick the bucket** *(zabán e kuce) guz e vápasin rá dádan; mordan*. **kick the habit** *(anáyin)... rá vel kardan; dast az... kewidan. //Bar pezewkán ast ke dudiyán rá vádárand dast az dud bardárand.//.* **kick one's heels** *...tá alaf zir e pá ye kasi sabz wodan. //Kárván dudi candán dir ámad ke alaf zir e páyaw sabz wod.//.* **kick over the traces** (of a person) *guw e kasi bedehkár nabudan, náfarmáni kardan.* **kick up a fuss, row, shindy, stink, etc** *(anáyin) járojanjál bepá kardan; dádofaryád kardan; peiqáre kardan.* **kick up one's heels** *qand dar del e kasi áb wodan.* **kick sb upstairs** *xar rá be powt e bám bordan.* **5** **kick against sth** *bá cizi peikár kardan; istádegi kardan. //Istádegi dar barábar e áyin-náme* [the rules/ regulations] *sudi nadárad.//.* **kick around** *budan, zende budan, pase adan. //Az vápasin bári ke to rá didam dar Orupá budeam/ parse mizadam.; Pirhanam yek jáyi ru ye zamin oftáde.; Andiweyi* [idea] *ke az dirbáz bude ast//.* **kick sth around/ round** *xodemáni (darbáre ye...) goftogu kardan. //xodemáni (darbáre ye...) goftogu kardan. //Fardá newast goftogu karde áhang e kári mikonim/ áhangi mikonim.//.* **kick sth in break** *bá lagad foruwekastan; Dari rá bá lagad wekastan; bá lagad dandánhá ye kasi rá wekaste tu ye dahánaw rixtan//.* **kick off** *bá lagad tup e pátapká*/f utbál rá zadan va bázi rá áqázidan; Goruh e varzewi ye Dezful tup rá zade bázi rá áqáz karde va dardam darváze rá báz kard.//.* **kick (sth) off** *newasti yá... rá áqáz kardan. //Az Parvin mixáham jostár* [discussion] *rá áqáz konad.//.* **kick sth off** *tipá zadan, ordang zadan, bá lagad birun rándan. //sarpáyi/ kafw e xod rá bá lagad parándan va az pá birun kardan//.* **kick sb out (of sth)** *(anáyin) bezur/ bá ordang birun kardan. //Con setizide bud bezur/ bá ordang az báwgáh birunaw kardand.//*

kick[2] n **1** *lagad, tippá; ordang. //be kasi ordangi zadan; tu kun e kasi lagad zadan. //Agar dar báznemiwavad yek lagadi be án bezan//.* **2** *(anáyin) xowi, kám, delxowi. //Az takrobáyi* [race] *bá motorsiklet/ docarxe dudi* [motor-racing] *xeili xowam miáyad. Az vávarmaksavári** [windsurfing] *va laxwakbázi* [skiing] *kámjuyi mikonad/ kám mijuyad* [get one's kick from sth]./ *Tanhá baráye delxowi kári rá kardan.//.* **3** *(anáyin) (candgáhi) kári rá kardan/ be cizi delbastegi dáwtan; havasi kári rá kardan. //Candgáhi havas e xorákhá ye behávar* [healthfood-kick] *kardan//.* **4** *(anáyin) niru, zur. //riqaw darámade; zertew qamsur wode* [no kick left]*/ In báde xeili porzur ast/ mardafkan ast.//.* **5** **a kick in the teeth** *(anáyin) Áhang e warvin*/ sarrewtedári tudahani ye* [kick in the teeth of] *dorosti be rastehá ye kárgari ast.//*

kick-back n *(anáyin) sebil e kasi rá carb kardan; pádáw*

kicker n *lasi ke lagad mizanad; lagadzan; lagadzanande*

kick-off n *tup rá lagad zadan va bázi (pátapká*/ futbal) rá áqázidan*

kick-start v *//docarxedudi/ motorsiklet rá bá lagad zadan e ahrom átaw kardan.//*

kick-start, kick-starter n *ahrom e átaw (kardan e docarxe dudi va mánand e án)*

kid n **1** (**a**) *bacce, vace*, vacak* [<Pahlavi (ZBP, C5547, BF); barobaccehá. //Zan o bacceháyat cun-and?; Nimi az barobaccehá ye injá bikár-and.//.* (**b**) *(anáyin, beviźe dar Ámriká) kehtar, kucaktar, javántar. //xáhar/ barádar e kucakaw/ kucaktaraw* [kid sister, etc]//. **2** (**a**) *bozqále. bozak, capew (boz e yeksále) (ZBP, C4255); kar = kahre (boz e wirxár).* (**b**) *timáj [pust/ carm e boz]. //kif e timáj,/ yek dastkew e timáj//.* **3** **handle, treat, etc sb with kid gloves** *bá kasi xeili narm raftár kardan; náznázi kardan.*

kid[2] v (**kidded, kidding**) **1** *bázi dádan, gul zadan, wuxi kardan, sarbesar e kasi gozáwtan. //Dári wuxi mikomni* [you're kidding!]./ *Xodat rá gul nazan, ásán nist.//.* **2** **no kidding** *na bábá!/ wuxi mikoni!. //(be wuxi) "Dárad bárán miáyad,", "na bábá! Az kojá fahmidi?", "Didam dáram xis miwam!"//*

kiddy, kiddie n *(anáyin) nini, bacce*

kid-glove adj *narm, narmi, narmonázok. //bá narmi kár piw narafte, aknun báyad dast be zur yázid* [get tough].//

kidnap v (**kidnapped, kidnapping,** (US) **kidnaped/ kidnapping**) *ádamrobáyi kardan; kasi rá robudan. //Harásgarán* [terrorist] *do soudágar* [businessman] *rá robudeand.//*

kidnap n *ádamrobáyi/ kuwewi baráye ádamrobáyi; zaminecini baráye ádamrobáyi; kasi ke dastxow e ádamrobáyi gawte//*

kidnapper n *ádamrobá. //Ádamrobáyán baráye in ke bi gazand ázádaw konand yeksad hezár dolár xástand.//*

kidnapping n *ádamrobáyi. //Ádamrobáyi ruz e rouwan* [in broad daylight] *anjám gereft.//*

kidney n **1** *gorde (ZBP, C1654 FM); polk (ZBP, C219, FM).* **2** *qolve. //do kilo qolve ye barre//*

kidney bean *lubiyá ye qermez (be nám e dánewik e* Phaseolus vulgaris

kidney machine *(pezewki) carxowt e gorde, gorde ye sáxtegi. //Bimári rá ruy e carxowt e gorde nahádan//*

kill v **1** *kowtan, "yá rab magiraw arce del e con kabutaram -- afkand o kowt o ezzat e seid e haram nadáwt." (Háfez); foruhewtan, "tá ma rá bekowad va likan xiwtan rá be wamwir foruhelam tá xiwtan rá be dast e xod kowte báwam." (ZBP, L312 TB); andáxtan, "cand mardán e kári biyandáxt..." (ZBP, L3545 GS); az páy darávardan, "agar ruzgáraw darárad ze páy..." (ZBP, L3686 GS); tabáh kardan, "kowande hami jost badxáh e wáh -- bedán tá konandaw neháhi tabáh." (ZBP, L4857 SF); afkandan, "be lawkar conin goft Human ke bas -- az in mehtarán mafkanid ic kas." (ZBP, L6111 SF); mari kardan "... be sahráw con már kardand mari" (ZBP, C2643 FM, Asjodi); uzadan = uździan [riwe ye zamán e aknun "uzan-"/ "użan-", "Ázáde rá miyázár- con ázordi biyuzan." (Qábusnáme) [biyuzan = bekow= biyużan, niz besanjid bá " wirużan" [ke nádorost "wir-oużan" xánand., niz besanjid bá Pahlavi, u-źatan, u-jatan, [(EDPL 45.0375); (ZBP L7604, MK, BF)]. //Ránandegi ye biparvá ádam mikowad!; Sáliyáne hezárán tan az cangár* [cancer] *mimirand/ cangár hezárán tan rá tabáh mikonad.; pás bá senáh* e/ jangafzár* [rifle] *e nirumandi kowte wod.//.* **2** *(anáyin) (biwtar be zamánhá ye hamáregi) kowtan; az pá darávardan; //Páháyam dárad ma rá mikowad.//.* **3** (**a**) *(dar pátapká*/ futbál tup rá nágahán zir e pá negahdáwtan.* (**b**) *(beviźe dar celtapká*/ tenis) tup rá conán zadan ke báznagardad/ báznatavánest gawt.//.* **4** *kowtan, tabáh kardan. //Mehr e kasi rá (dar delaw) kowtan; delbastegi ye kasi rá gosastan; árezu ye xorák rá kur kardan./ Tuppi ke darváze rá báz karde va hargune baxt e Berezil rá baráye barande wodan tabáh kard.//.* **5** *(anáyin) máye ye wekast e... wodan; az miyán bardáwtan. //barnámeyi* [project] *rá az miyán bardáwtan; piwnahádi* [proposal] *rá napaziroftan, andiweyi* [idea] *pák az miyán bardáwtan;/ Namáyewnámeyi ke az án xordegirihá ye bad wod va az in ru bá wekast ruberu gardid/ tabáh gawt.//.* **6** *xámuw kardan. //Ceráqi, vákiveyi*/ rádioyi, ás** [engine] *e ráde*yi/ máwini rá xámuw kardan//.* **7** *tabáh kardanaz namá andáxtan. //Rang e qermez e rouwan e pardehá rang e qahveyi ye qáli rá pák az namá andáxte.//.* **8** **kill the fatted calf** *(beáyin yá be wuxi) zir e pá ye kasi/ baráye ámadan e kasi gáv/ gusfand kowtan.//.* **kill the goose that lays the golden eggs** *(dastán) "az houl e halim tu ye dig oftádan", "baráye yek dastmál qeysariye rá átaw zadan." (PAF, #3226); "Conin ast kár e tama' rá nahád -- basá kas ke dád az tama' ján be bád." (PAF, #3502).* **kill oneself (doing sth/ to do sth)** *xod rá baráye... kowtan. //Wappási** [party/ *mehmáni*] *tasu ye hawt ast ammá xodat rá nakowi dorost behengám beresi.//.* **kill or cure** *hame yá hic; wekast yá piruzi; barxord* [approach] *e hame yá hic bá yek gereftári/ porsemán* [problem]. *//Saxtgirihá ye novin baráye peikár bá kárbord e nábejá* [abuse] *ye dáruhá ye xeradpuw* [narcotics] *yek barxord e hame yá hic tavánad bud.//.* **kill time; kill two, a few, etc hours** *zamán/ gáh rá kowtan. //Parvázam derang dáwt az inru bá xándan e ketáb do tasu zamán rá kowtam.//.* **kill tow with one stone** *bá yek tir do newán zadan.* **kill sb with kindness** *dusti ye xále xerse.* **9** **kill sb/ sth off** *kowtan, az miyán bardáwtan; pardáxtan. //xouhá/ alafhá rá az miyán bardáwtan; xarfastarhá, muwhá rá kowtan./ Hame ye hamestárán* e xawáyáyi** [political opponent] *ye xod rá az miyán bardáwt.; Nevisande gord e dástán rá dar karte* [chapter] *ye haft az miyán barmidárad.//*

kill n **1** *kowtan, kowtár, użanew* [bengarid be* "kill" (v)*]. //Án wir án ruz tanhá yek jánevar kowt./ Naxcirgarán/ wekárcián wekár e/ kowtár e xod rá be ordugáh* [camp] *ávardand.//.* **2** **go/ move in for the kill** *(xod rá) baráye az miyán bardáwtan e dowman ámáde kardan.* **(be) in at the kill** *dar garmágarm e zadoxord/ kewákew ánjá budan. //Mixáhad hengámi ke károbáraw saranjám az ham forumipáwad* [his business collapses] *xodaw ánjá báwad.//*

killer n *kowande. //Pásbánán dar pey ye kowandeaw hastand.; Heroin kowande ast. Yek bimári ye kowande./ Kuse(máhi) begouhar jánevari kowande ast.//*

killing n (**make a killing**) **1** *pul e kalán be dast ávardan. //Dar bázár e berwut-berwind** [stock-market] *pul e kaláni sáxte./ (anáyin) kowande, bá gámi* [pace] *xeili tond va kowande rá raftan//.* **2** *wuxiyi rudebor konande/ ke ádam az án rudebor miwavad.//*

killingly adv *(anáyin) xeili, biw az andáze. //celpardi*/ filmi biw az andáze xandedár.* [killingly funny]*//*

killjoy n *(xárdári) xarmagas/ sarexar*

kiln n *kure, daw/ dáwt (ZBP, C4417 FM); cár (ZBP, C4250 FM); pazáve, paźáve (ZBP, C3930 FM)*

kilo, **kilogram** n *kilo, kilogeram*

kilogram, kilogramme n *kutáh wode* **kg** *kilo/ kilu; kilogeram*

kiloherz n (pl **kiloherz**) *(kutáhwode:* **kHz***) (niz* **Kilocycle***) kilohertz*

kilometre, (US) **kilometer** *(kutáhwode* **Km***) kilometr/ kilumetr*

kilowatt n *(kutáhwode* **kW, kw***) kilovát*

kilt n **1** *walite/ dáman e picázi ye mardán e Eskátlandi).* **2** *walite (ye zanáne/ baccegáne)*

kilted adj *walitepuw*

kimono n (pl **kimonos**) **1** *kimono (jáme ye zanáne ye gowád va ástin-gowád e źáponi).* **2** *(pirhan e darun e xáne/ berixt e) kimono*

kin n **1** *(kohne wode yá be áyin) xiw, xiwávand, peivand. //Hame ye xiwánaw dar bayugáni/ arusi budand.; U xiwávand e man ast./ xiwávand e nazdik-im.//.* **2** **kith and kin** *bengarid be* "kith". **no kin to sb** *bá kasi xiwávand naudan.*

kind[1] adj *mehrabán, delsuz, Harjá juri tarjome miwavad. //Miwavad mehrabáni karde be man komak konid?; mardi mehrabán, kári az sar e mehrabáni, roxsári mehrabán; andiweyi az ruy e delsuzi. Hami istáde bá hame az sar e mehrabáni soxan miguyad.//*

kind n **1** *dast, "va jámehá ye be zar va jámehá ye digar az har dasti Rumi va Baqdádi va Sepáháni." (ZBP, L398 TBH); "az in dast xár ast bar má soxon -- ze kerdár e iwán to del bad makon." (ZBP, L3364 SF); gune, sarde, sarte (ZBP, C6153/ C2384); wun [<Pahlavi, (ZBP, C2406 MK)] sán, rang, jur, ruy, "u goft: ruze dáwtan bar cehel ruy ast..." (ZBP, L6707, TTT). //mivehá ye gunágun; Hame rá az yek dast/ yek jur mixáhid yá darham?; Be u powtgarm nabáw: Midánam ce jur ádami ast.; Az án (jur) ádamhá nist ke doruq beguyad.//.* **2** *gin, gine, "...va gin ke káste ye gine ast ke jens báwad." (ZBP, L7623, DTH); jens [gun, gune, bengarid be (EDPL)]. //Andázeyewán yeki nist, ammá az yek gin/ gine/ jens/ gune-and.//.* **3** **in kind** (**a**) *páyápáy. //Hengámi ke kewávarz pul nadáwt bejá ye pul be man páyápáy mipardáxt.//.* (**b**) *hamánand, hamánjur* [in kind]. *//Downám rá bá downám pásox dádan.//.* **a kind of** *mánand; Harjá juri tarjome miwavad. //Kamábiw delam gováhi midád conin cizi rox dahad.; Engár ráyzani* [adviser] *anáyin ast* [unofficial] *ammá berásti nemidánam cekáre ast.//.* **kind of** *kami, andak. //Nemidánam cerá, ammá kami delam baráyaw misuzad.; Kami tanbal ast.; "Delaw mixáhad?", "Eh, engár badaw nemiáyad."//.* **nothing of the kind/ sort** *hic ánjur na..., //Migoftand ádam e xubi ast, ammá hic ánjur nist.* **of a kind** (**a**) *mánand, hamánand, Harjá juri tarjome miwavad. //Beham mimánand, mánand e ham soxan miguyand; hamáná mánand e ham miandiwand, engár sibi hastand ke az miyán do nime karde báwand.//.* (**b**) *(xárdári) past, bad, cizi benám e.... //Dar in wahr cizi be nám e sargarmi hast* [entertainment of a kind] *ammá na conán ke dar wahrhá ye bozorg yáftmiwavad.//.* **something of the kind** *yek cizi injuri. //"Gofti dárand miravand jáy e digar xáne konand?", "Yek cizi dar in máyehá xodam wanideam."//*

kindergarten n *kudakestán*

kind-hearteness adj *mehrabán, narm, delsuz*

kindle v **1** *afruxtan, átaw kardan/ gereften/ zadan; barafruxtan, "va hezár wam be ruz barafruzad va ud va goláb besyár..." (ZBP, L2545 AT). //In hizom tar ast átaw nemigirad.; Jeraqqe/ siyanjar alaf/ urvar/ váw rá átaw zad.//.* **2** *(pendárin)* (**a**) *barangixtan, bidár kardan. //*kindle hopes: *Omidvár kardan;* kindle interest: *máye ye delbastegi gawtan;* kindle anger: *xawm barangixtan//.* (**b**) kindle (wih sth) *deraxwidan. //Cewmánaw az wur* [excitement] *deraxwid.//*

kindliness n *bengarid be* "kindle"

kindling n *pod, pud, pude, pode, poda (ZBP, C4695); pife (ZBP, C5899 FM); puk, "gar barfekanam garm dam e xiw be gugerd- bipuk ze gugerd zabáne zanad átaw." (ZBP, C5820 FM)*

kindly adj **(kindlier, kindliest)** *tá andázeyi mehrabán/ delsuz. //mardi/ áváyi kamábiw mehrabán; labxandi kamábiw delsuzáne/ Be kasi az sar e delsuzi/ mehrabáni pandi dádan.//*

kindly adv **1** *bá mehrabáni; delsuzáne. //bá ánán delsuzáne soxan goft; Bá kasi bá mehrabáni raftár kardan//.* **2** *xáhew mikonam. //Miwavad xáhew konam dami cand in rá negahdárid?; Xáhew mikonam dast az saram bardár!//.* **3** **take kindly to sb/ sth** *az... xowámadan; paziroftan. //Hic xowaw nayámad ke behew/ be u goftand topol!; Gomán nemikonam az jahángardán e bigáne xowaw biyáyad.//*

kindness n **1** *delsuzi, mehrabáni, "Ce xow bi mehrabuni har do sar bi -- ke yeksar mehrabuni dard e sar bi." (BábáTáher). //Hamiwe bá kudakán mehrabán ast/ mehrabáni mikonad.;Tanhá az sar e delsuzi/*

mehrabáni conin kári kard- na baráye pul.//. **2** *mehrabáni, delsuzi. //Hargez nemitavánam pásox e mehrabániháyaw rá bedaham.//.* **3 do/ show sb a kindness** *be kasi mehrabáni kardan*

kindred (n) **1** *xiwi, xiwávandi, peivand. //Bá kasi dáv e xiwávandi zadan//.* **2** *xiwán, kasán, bastegán, zanobacce, peivand. //Besyári az kasánaw/ bastegánaw hanuz dar Faránse miziyand.//*

kindred adj, n **1** *hambaste, xiwávand. //xánevádehá ye xiwávand; Espániyáyi va Itáliyáyi do zabán e xiwávandand/ hamxáneváde-and.//.* **2** *hamánand wekár va tirandázi va digar kárhá ye hamánand e án//.* **3** **a kindred spirit** *hamdel. //Zud daryáftim ke hamdel-im* [kindred spirits]//

kinetic (adj) *jonbewi. //ama** [energy] *ye jonbewi//*

kinetic art *(beviże dar tandisgari) hanar e jonbewmand*

kinetically adv *bengarid be* "kinetic?

kinetics n *jonbew-wenási*

king n **1** *wáh, "nehán badtar az áwkárá wavad -- del e wáhewán sang e xárá wavad." (SF). pádewáh, wáhanwáh, xosro, homám, "Con rox la'l gawt az mey e la'lfám -- be Gowtásp Hiwuy goft ey homám." (ZBP, L6874, FM, SF); xadiv, xodiw (ZBP, C969, FM); key; keiván, kiyá, kiyán. //Pádewáh e Su'ed; Edward wáh e haftom; wáh wodan; be taxt newastan; tájgozári kardan va wáh wodan//.* **2** *wáh, pádewáh. //In honarpiwe hamiwe wáh e haváxáhánaw ast.; Wir wáh e jangal ast.//*

king cup n *(guneyi) álále*

kingdom n **1** *kewvar, wahr, wár, pádewáhi, "nabáyad ke xáhad ze man báź wáh -- naránad bedin pádewáhi sepáh." (ZBP, C3405 SF).* **2** *har yek az se baxw e budegán.* **the animal, plant, vegetable and minerals** *jánevarán, giyáhán, barrostegán va barbastegán.* **3** *(pendárin) qalamrou, jahán, sarzamin. //qalamro ye/ jahán e pendár* [imagination], *jahán e daryáhá//.* **4 till/ until kingdom come** *(anáyin) baráye hamiwe, tá restáxiz. //Darbáre ye xawyágari** [politics] *soxan nagu ke tá restáxiz injá mimánim/ gir mikonim.//.* **to kingdom come** *(anáyin) jahán e digar. //morde/ be jahán e digar rafte; Bomb tarekid va hamegi rá be jahán e digar ferestád.//*

kingfisher n *parandegán e kucaki az xánevcáde ye* <u>Alcedinidae</u> *ke táj dáwte, rangárang-and, dom e kutáh va noki tiz va setabr dárand.//*

kingliness n *wáhvári*

king maker n *tájbaxw*

kingpin n **1** *(mohandesi) vardáne.* **2** *(pendárin) dárá ye naqw e kelidi. //Dar án goruh naqw e kelidi dárad.//*

kingship n *wáhi, pádewáhi, xadivi, xosravi, taxt. "Co bá taxt menbar barábar wavad -- hame nám e Bubakr o Ommar wavad; Tabah gardad án ranjhá ye deráz '- newibi deráz ast piw e faráz." (SF)*

king-size, king-sized adj *xeili bozorg, wáháne, jánáne. //yek bestar e, sigár e, hamberger e wáháne/ jánáne;* [king-sized portions] *bowqáb e bozorg por az xorák//*

kink n **1** *táb, tábdegi, picidegi, táwodegi, gereh.* **2** *(pendárin/ biwtar xárdári) xorde wiwe; gereftári ye manew yá kerdár. //Agar az man miporsi, yek kam xorde wiwe dáre.//*

kink v *távidan; táb xordan/ dádan; picidan/ picándan; gereh xordan/ zadan; tá zadan/ xordan. //Sim rá kewide seft negahdár- nagozár tá wavad /táb bexorad/ bardárad.//*

kinkiness n *bengarid be* "kinky"

kinky adj **1** *ferferi. //mu ye ferferi//.* **2** *(anáyin-xárdári) náhanjár (beviże dar kámráni). //Dar án celpard*/ film pardehá ye kámráni ye hanjár faráván ast va hic ciz e náhanjár dar án yáft nemiwavad.//*

kinsfolk n = kin

kinship n **1** *xiwávandi. //bá kasi dáv e kiwávandi zadan* [claim]//. **2** *(pendárin) hamdeli. //Pas az tanhá yek bár didár saxt hamdel gawtand* [feel a kinship].//

kinsman n (pl **kinsmen**) *(beáyin) xiwávand; peivand (e mard)*

kinswoman n (pl **kinswomen**) *(be áyin) xiw, xiwávand, peivand (e zan)*

kiosk n *kuwgak (M. Moqaddam);báje; kole* [<Lori ye Kuháni, "kola"]*

kip n *(dar Engelestán; zabán e kuce) xáb, cort.* //have a kip/ get some kip: *cort zadan/ xábidan//*

kip v (**kipping, kipped**) *(dar Engelestán, zabán e kuce) derázkewidan va xábidan. //Miwavad emwab injá bexábam?; ru ye zamin/ kaf e otáq deráz kewidan va xábidan; dar kewtzári deráz kewidan va xábidan//*

kipper n *wáh máhi ye wur/ dudi*

kirk n *(Eskátlandi) kelisá. //be kelisá raftan//*

kirsch n *nabid* [liqueur] *e sepid e álbálu*

kismet n *(soxanvari) sarnevewt, "qesmat", bahr, "ze axtar hame Táziyán rást bahr." (SF)*

kiss v **1** *busidan, mác kardan, mácidan, "fuqiyá! mimácamat labhá ke qeyr az to agar..." (ZBP, C6528 FM). //Az ráh ke resid hamdigar rá saxt pormehr busidand.; Baccehá rá wabxow gofte busidan; Labánaw rá busid.//.* **2 kiss sth goodbye/ kiss goodbye to sth** *(zabán e kuce) az dast raftan e cizi yá wekastan e cizi rá paziroftan; buside kenár gozáwtan. //Emsál báyad estár** [vacation] *rá buside kenár bogzárim- pul nadárim!/ Pul nadárim, emsál báyad pih e estár* naraftan rá be tan bemálim!//.* **3 kiss sth away** *buside zodudan/ pák kardan. //Bogzár mámán to rá bebusad tá awkháyat pák wavad.//*

kiss n **1** *bus, mác, buse, "jámist ke aql áfarin mizanadaw -- sad buse ze mehr bar jabin mizanadaw." (Xayyám); "be nim buse do'áyi bexar ze ahl e deli -- ke keyd e dowmanat az ján o jesm dárad báz." (Háfez).* **2 blow sb a kiss** *be kasi buse dádan/ ferestádan.* **2 the kiss of death** *(anáyin/ beviźe be wuxi) bá panbe sar boridan. //Yeki az án gozárewhá ye hukerdáráne* ye velarm* [polite lukewarm reviews] *ke bá panbe sar án film/ celpard* e bázári rá borid.//*

kiss of life *dam dádan be bimár, dahan be dahan, baráye behuw ávardan. //(pendárin) do milion dolár komak e jánbaxw e warvin*/ sarrewtedári baráye sátvun** [industry] *e panbe.//*

kissable adj *(pasandide) busidani. //labán e busidani/ Jánam emwab ce busidani wodeyi!//*

kisser *(zabán e kuce) dahan, dim. //mowti be dak o dim e kasi zadan//*

kit n **1** *sázobarg. //Bist kilometr bá sázobarg ráh peimudand.//.* **2** *sázobarg, kive*, toli (ZBP, C6190, FM). //kive ye/ toli ye abzár* [tool-kit]*; kive* ye komakhá ye noxostin; toli ye riwtaráwi; toli ye abzár e vásác** [repair]; *toli ye savárkári* [riding]*; kive ye varzewi; toli ye celtapká** [tennis]//. **3** *kive*; toli*. //Toli ye*/ kive* ye sáxtan e yek parhib* [model] e *qaraqáv** [locomotive]*; kácál e kiveyi*; kácál dar toli** [furniture in a kit]*/ kákive* [ká <Gonuyi = bázi* [game] + *kive*]*

kit v (**kitted, kitting**) **kit sb out/ up (with sth**) *be kasi sázobarg dádan. //Be in mard harce sáz o barg niyáz dárad bede!; Hame ye sázobarg e laxwakbázi* [ski] *rá dáwt.//*

kitbag n *anbán (baráye sázobarg e sarbázán)*

kitchen n **1** *áwpazxáne. //miz e áwpazxáne; xanvar* [kitchen implements]//. **2 everything but the kitchen sink** *(anáyin, bewuxi) six o sepáye; hame ciz. //Hamiwe ke be estár* miravim az six o sepáye gerefte hameciz rá bá xod mibarim joz xáne rá.//*

kitchen sink drama *(dar Engelestán) namáyew e zendegi ye mardom e kuce va bázár*

kitchenette n *áwpazxáne ye kucak*

kitchen garden *báqce ye sabzi va mive*

kite n **1** *bádbádak.* **2** *kaliváj, cangláhi (ZBP, C7079 FM) (parandeyi wekári az xáeváde ye wáhin:* <u>Accipitridae</u>. **3 fly a kite** *bengarid be* "fly[2]".

kite-flying n **1** *bádbádakbázi; bádbádak havá kardan.* **2** *(anáyin) baráye dánestan e vákonew e mardom cizi rá sar e zabánhá andáxtan; baráye cewidan e maze ye dahán e... cou andáxtan.//*

Kitemark n *(dar Engelestán) newán e bádbádak (newán e ostáy** [Standard] *e Engelestán baráye xubi ye kálá)*

kith n, **kith and kin** *dustán va bastegán*

kitsch n **1** *arzán va por zarqobarq. //Án ceráq e nouyi ke xarideand yek ciz e bonjol o por zarqobarq ast.//.* **2** *kár, kár e honari, //nerang* [design] *e arzán/ bonjol e por zarqobarq//*

kitten n **1** *baccegorbe, piwi.* **2 have kittens** *(dar Engelestán- anáyin) delwure dáwtan; zahre tarak wodan. //Agar piw az nime wab be xáne báznagardam, mámánam zahretarak miwavad.//*

kittenish adj *báziguw con bacce gorbe*

kitty[1] n **1** *(dar barxi báziha ye ganjafe/ bargbázi) ganj.* **2** *(anáyin) káse (ye pul baráye kárbord e hamegáni); qollak. //Har yek do lire dar káse rixtim va Parviz rá ferestádim baráye hame xoráki bexarad.//*

kitty[2] n *(bezabán e kudakán) piwi (gorbe/ bacce gorbe)*

kiwi n **1** *kivi parandeyi az gune ye* <u>Apteryx</u>. **2 Kiwi** *(anáyin) NiyuZelandi; //sarbáz e Niyuzelandi; varzewkár e goruhe varzewi ye Niyuzeland.//*

kiwi fruit *(mive ye) kivi; kapigond* [kapi + gond: kapi (EDPL)* "ape" + gond*] (EDPL/ JGS)*

KKK, *kutáhwode* (US, **Ku-Klux-Klan**) *(dar Ámriká) goruhi az harásgarán e neźádparast.*

klaxon n *(nám e bázargáni) klákson (buq e bozorg yá Áźir e setorg)*

Kleenex n *kilineks (náme bázargáni) dastmál e káqazi. //yek baste* [packet] *kelineks/ dastmál e káqazi//*
kleptomania n *robáyewgar; dozdibáre*
kleptomania adj *garáyew be robáyewgari/ dozdibáregi*
km, kms *kutáh wode baráye "kilometr". //yek piyáderavi ye dah kilometri; duri tá karáne ye daryá se kilometr ast.//*
kn (*daryá navardi/ kutáh wode baráye* "(nautical) knots"*) gere ye [= gereh ye] daryáyi .//cehel Kn//*
knack n **1** *lem, fand, honar, fut o fan. //Hamin ke lemmaw/ futofannaw rá yád begiri toxmemorqnimru* [omelette] *dorost kardan ásán ast.; Qofl kardan in dar xodaw honarist/ lemmi dárad/ futofandi dárad ke cand gáhi be derázá mikewad tá án rá ámuxt/ yád gereft./ Piwtar(há) xub pámujunebázi** [skate] *mikardam ammá aknun fandaw rá az yád bordeam.//.* **2 knack of doing sth** *xuy e badi dáwtan. Harjá juri tarjome miwavad. //Ráde*am/ máwinam dorost hamán gáh ke niyázaw dáram xaráb miwavad/ az kár bázmiyistad* [knack of breaking down].//
knacker n **1** *xaridár e asbán e pir va bedardnaxor va kowtárgar e ánán baráye foruw e guwt va carmewán.* **2** *kohnexar; kasi ke xánehá ye kohne rá xaride, wekaste cizhá ye án rá miforuwad.*
knacker's yard *kárgáh e kasi ke asbán e pir va az kár oftáde va yá xánehá ye kohne rá xaride párehá ye án rá miforuwad.*
knacker[2] v *(dar Engelestán- zabán e kuce) kasi rá bestuh kardan/ mánde gardánidan; kasi rá az páy andáxtan. //In kár e gerán dárad ma rá az páy miyandázad.//*
knackered adj *(dar Engelestán- zabán e kuce) bestuh, mánde, zert e kasi qamsur wode. //Hame ye ráh rá davidam- zertam qamsur wod!//*
knapsack n *(kohne wode)* = rucksack
knave n **1** *(dar ganjafe/ bargbázi) sarbáz e del.* **2** *(bástáni) (mard e) biázarm, bi warm; bi áberu*
knavery n *biázarmi, bi warmi; bi áberuyi; daqá*
knavish adj *(bástáni) biázarm, daqal*
knavish adv *(bástáni) biázarmáne, daqaláne*
knead v **1** *(xamir/ gel rá) mowtan/ málidan. //xamir rá mowtan/ málidan va gondak/ golule* [ball] *sáxtan//.* **2** *mowtan; mowtomál dádan*
knee n **1** (**a**) *zánu.* (**b**) *ru ye zánu/ rán. //Ru ye zánuyam benewin.; Engár báyad wámat rá ru ye zánuyat gozáwte bexori!//.* **2** *zánu (ye jáme con walvár). //zánu ye in walvár páre wode!//.* **3 be/ go (down) on one's knees** *zánu zadan; namáz bordan.* **bring sb to his knees** *kasi rá be zánu darávardan; kasi rá vádár be gardan nehádan kardan. //Án kewvar peiro ye bastnewini ye derázáhang be zánu darámad/ nazdik bud be zánu daráyad.//*
knee v (pt, pp **kneed**) *bá zánu zadan; bá zánu hol dádan. //be tohigáh e kasi zadan/ bá zánu zadan tak e wekam e kasi; dar rá bá zánu zade báz kardan//*
knee breeches n *walvár qadaki/ tá zánu; walvár tá kami páyin e zánu*
kneecap n *kawgak; nehanban e zánu*
kneecap v (**kneecapping; kneecapped**) *(beviże baráye harásgarán** [terrorist] *be zánu ye kasi rá tir zadan, //kawgak e u rá wekastand va wol gardánidand//*
kneecapping n *(beviże baráye harásgarán** [terrorist] *be zánu ye kasi tir zadan, //kawgak e u rá wekastand va wol gardánidand//*
knee-deep adj adv **1** *tá zánu. //barxi jáhá tá zánu barf bud.//.* **2 knee-deep in sth** *(pendárin) tá náq dar...; tá xerxere dar..., //tá náq dar gereftári budan; tá xerxere zir e vám budan//*
knee-deep adv *tá zánu dar áb e sard va yax raft.*
knee-high adj **1** *alaf/ wáw*/ urvar* tá zánu.* **2 knee-high to a grasshopper** *(be wuxi) xordsál; bacce. //Az hengámi ke xeili xordsál/ bacce bud miwenásamaw.//*
knee-jerk n **1** *peikonew e zánu.* **2** *(pendárin- xárdári) bexodi ye xod; náxáste; nayandiwide. //Vákonew e xodbexod hengámi ke námi az áyin e Mazdaki/* Communism *barand.//*
kneel v (pt, pp **knelt,** (US, **kneeled**), **kneel (down)** *zánu zadan; namáz bordan, "har zamán nám e xodá bar zabán rándi cand bár pey ye ham namáz bordi..." (ZBP, L4410, NKZZF) //Namáz bord; Baráye didan e goli ru ye caman zánu zadan//*
knee-length adj *tá zánu; dáman e tá zánu*
knees-up n *(anáyin/ dar Engelestán) mehmáni ye wád bá páykubi*

knell n **1** *zang e/ náqus e marg.* **2** *(soxanvari/ pendárin) náqus e marg. //Náqus e marg e hame ye árezuháyaw zade wod.//*

knew *zamán e gozawte az* "know"

knickerbockers, (US) **knickers** n *(beviźe dar gozawte) walvár e pofi tá zánu*

knickers n **1** *(dar Engelestán) toneke ye zanáne yá doxtaráne.* **2** (US) = **knickerbrockers** *walvár e pofi tá zánu.* **3** **get one's knickers in a twist** *(dar Engelestán- zabán e kuce) dastpáce wodan; xawmgin wodan; wuride wodan; táfte gawtan; dar barábar e cizi vákonew e biw az andáze newán dádan*

knick-knack (n) (also **nick-nack**) *beviźe be rixt e candgáni/ gáh xárdári) áráye ye/ zivar e bonjoli*

knife n (pl **knives)** **1** *kárd, cáqu. //kárd e guwtbori* [carving-knife]*; kárd e káqazbori; Cahár bár bá kárd e áwpazxáne zaxni wode bud.//.* **2** *tiq, tiqe.* **3** **you could cut it without a knife** *(anáyin) xeili mawt/ setabr/ dorowt/ áwkár, Harjá juri tarjome miwavad. //Candán guwáyaw* [accent] *áwkár bud ke ke az dur dád mizad- yek váźeaw rá ham besaxti miwod daryábam/ befahmam.//.* **get one's knife into sb/ have one's knife in sb** *be kasi gir dádan/ niw zadan; zaxm e zabán zadan.* **like a knife through butter** *xeili ásán con…/ máand e áb xordan. //Arre barqi kondehá rá con ábxordan borid.; Ává ye dorowtaw az miyán e hamhame ye (goftogu ye) mardom be ásáni wanide miwod.//.* **under the knife** *(kohne wode yá be wuxi) zir e kárd; zir e cáqu; kárdpezewki wodan; salyáni** [surgery] *wodan*

knife v *kárd zadan, cáqu zadan, bá kárd boridan/ zaxm kardan; kárdi kardan. //Sine ye barxi* [victim] *rá kárd zade budand.//*

knife-edge n **1** *dam e tiq, labe ye/ dam e kárd.* **2** **on a knife-edge** (**a**) *negarán, wuride, delvápas. //negarán e hude ye ázmunháyaw ast.//.* (**b**) *dam e tiq. //kámyábi ye án barnáme hanuz dam e tiq ast.//*

knight n **1** *(kutáhwode* **kt***) wahsavár, "Xeng e cougáni ye carxat, rám wod dar zir e zin -- wahsavárá xow be meidán ámadi- guyi bezan." (Háfez). //Wahsavár Kámrán e Nouruzi; Wahsavár Nouruzi, Bám wád!!//.* **2** *(dar sadehá ye miyáne) wahsavár.* **3** *(kutáhwode* "Kt"*, dar watrang) asb*

knight v *(beviźe be rixt e náwenáxte) kasi rá wahsavár kardan. //Dar vápasin áyin e wahsavári (be pás e komak be sátvun** [industry] *be dareje ye wahsavári resid.//*

knight errant (pl **knights errant**) *wahsavár e douregard, ke pei ye kárhá ye bimgin migardad.*

knighthood n **1** *wahsavári, "vaz borqa'e ánconán qobári- roxsáre namud wahsavári." (Leyli va Majnun, Nezámi). //Wahrbánu be u dareje ye wahsavári dád.//.* **2** *wahsavári. //Dar sadehá ye miyáne dar Orupá wahsavári ármáni* [ideal] *bozorg bud.//*

knightly adj *con wahsavárán; wahsavár; mardáne. //cunihá ye wahsavári; pásáxuyi* [virtues] *ye wahsavárán//*

knit v (**knitted**, **knitting**) **1** *báftan. "biyámuxtwán rewtan o táftan -- be tár andarun pud rá báftan." (ZBP, L6491 SF). //Báftan midáni?; Baráye pesaraw yek kaźágand* [sweater] *báft.//.* **2** *sáde báftan; dáne ye sáde báftan* [plain stitch];/ *Yek dáne sáde/ az ru bebáf yek dáne az zir* [knit one, purl one]//. **3** **knit (sth) (together)** *juw xordan/ dádan. //Ostoxánhá ye wekaste xub juw xordeand./ qábi seft, ostovár va xowsáxt.; (pendárin) gováźeyi* [argument] *ostovár./ (pendárin) Án do goruh delbastegiháyi dárand ke har do xáhán e án-and va az inru saxt dast dar dast e ham dárand* [knit together].//. **4** **knit one's brow(s)** *axm kardan; abrován e xod rá gere(h)/ sugurme kardan*

knitter n *báfande; ...-báf*

knitting n *báftani. //Ey váy/ Xodáyá báftaniam rá dar kárván dudi já gozáwtam!//*

knitting-machine n *carxowt e báft*

knitting-needle n *mil e (kámvá) báftani*

knitwear n *(jáme ye) báftani. //kárxáne ye (puwák e) báftani//*

knob n **1** (**a**) *tokme, qobbe, gobbe, batu (ZBP, C88 FM).* (**b**) *tokme, dogme, "be dowvári nimtane dar raxtexábam boland wodam. dogme ye ceráq rá picándam, rouwan wod." (Sádeq e Hedáyat- Zende be gur).* **2** *dogme, "do dogme ye pestán e zan har qadr qodde dárad be womáre ye ánhá bacce peidá mikonad." (Sádeq e Hedáyat/ Nirangestán).* **3** *yek qoppe/ gobbe.* **4** **with knobs** *(dar Engelestán- zabán e kuce) (baráye bázgardándan e downám yá fewár ávardan bar hamdástáni). //Ey xuk e xodxáh!", "Xodeti bá pedar o mádaret!"//*

knobbly adj *qolonbeqolonbe; qolonbesolonbe; geregere (= gerehgereh). //deraxti geregere//*

knock[1] n **1** *daq; ává ye kust* [blow]. *//Kasi dar zad? Agar tá tasu* [o'clock] *ye 8 bidár nawavi dar e otáqat rá mizanam/ (yá) takánat midaham.; Az docarxe (foru) oftád va kust e badi did.; Dar pátapká*/ futbál*

báyad be xordan e kusthá ye saxt xu kard.//. **2** *(dar áshá) taqtaq. //Án taqtaqi ke miwenavam ci-st?//*. **3** *(anáyin) (dar tapkáye*/* cricket) *zadan e tup.* **4** **take a knock** *(anáyin) ásib (e puli/ raváni) didan, ziyánkár wodan, kust yáftan. //Wuyaw ke mord kust e badi yáft.//*

knock[2] v **1** *kustan, kuftan, kubidan, "con Omar darámad va dar bekuft yeki az asháb dar ámad tá negáh konad ke kist." (ZBP, L7343 SR); forukuftan, "be zarurat tani cand rá forukuft..." (ZBP, L3720 GS); zadan. //Beppá sarat rá be in tir ke xeili páyin ast* [low beam] *nazani/ nakubi.//*. **2** *daq kardan, daqdaq zadan; kuftan; zadan. //dar rá/ panjere rá se bár daq kardan/ zadan//*. **3** (**a**) *kustan, kuftan, forukuftan. //Oftáde, kust yáfte az huw raftam; Bá yek mowt ma rá paxw e zamin kard/ forukuft.; Zad jám e bádeam az dastam darraft/ parid havá.//*. (**b**) *zadan, kustan, kubidan. //kuftan va divár rá suráx kardan/ softan//*. **4** *(baráye áshá** [engines] *ye benzini) pet-pet kardan.* **5** *(anáyin) bad goftan; downám dádan; xorde gereftan. //Ruznámehá xeili dust dárand, goruh e varzewi ye Engelestán rá bá xordegiri/ badguyi zamin zanand.//*. **knock sb's block/ head off** *(zabán e kuce) (baráye tarsándan e kasi) zadan tu ye dakodim e kasi. //Yek bár e digar ma rá be in nám bexán tá bezanam tu ye dak o dimet/ dimat!//*. **knock the bottom out of sth** *páwándan; taj e/ tak e cizi rá darávardan. //bázár e qahve rá wekast/ az ham forupáwid.; Govážé* [argument] *ye má rá az ham forupáwid.//*. **knock your/ their heads together** *(anáyin) az setiz bázistándan va be xerad ávardan/ sar e xerad ávardan. //Dar biwtar e bárehá gomán mikonam xawáyágarán** [politicians] *rá báyad con kudakán e báziguw vádáwt az setize dast bardáwte sar e xerad ávard.//*. **knock sb/ sth into a cocked hat** *wekast dádan. //Kasi ke berásti ostád báwad mitavánad kuwewhá ye ma rá bá wekast ruberu konad.//*. **knock it off** *(zabán e kuce; beviźe be rixt e farmáyew) bas kon!/ bas ast!. //Baccehá bas konid mixáham beravam bexábam!//*. **knock sb off his pedestal/ perch** *(anáyin) kasi rá wekast dádan/ wekastan.* **knock sb sideways** *kasi rá wekast dádan; kasi rá dar wegeft kardan.* **knock spots off sb/ sth** *(anáyin) xeili az... behtar budan. //Dar farágiri ye zabánhá ye bigáne doxtarán hamiwe az pesarán yek sarogardan jeloutar-and.//*. **knock the stuffing out of sb** *(anáyin) tu ye del e kasi rá tohi kardand; kasi rá sost gardánidan; xod rá báxtan. //Dar ázmun nákám gawt va xod rá pák báxt.//*. **knock them in the aisles** *(anáyin) (dar namáyew va mánand e án) del e mardom rá be dast ávardan.* **you could have knocked me down with feather** *(anáyin) saxt dar wegeft wodam.* **7** **knock about** (....) *(anáyin) sargardán/ áváre budan. //Cand sáli dar Orupá sargardán budan/ gawtan//*. **knock about with sb/ together** *(anáyin)biwtar bá kasi/ bá ham budan.* **knock sb/ sth about** *(anáyin) payápei zadan; bá kasi badraftári kardan/ dorowti kardan. //Woharaw bá u badraftári mikonad; Án ráde*/ máwin rá candin bár invar ánvar zadeand ammá hanuz kár mikonad.//*. **knock sth back** *(anáyin) sar kewidan. //Do jám fugán rá sarkewidan//*. **knock sb down** *forukuftan; zamin zadan; xák kardan; uzanidan = uźanidan = uzadan. //Masráde*/ otobus u rá uzade/ zaminaw zad.; Dar páre ye noxost e hamávard* [competition] *se bár hamestár** [opponent] *e xiw rá uzad*./ zamin zad.//*. **knock sth down (to sb)** *(anáyin) (dar haráj) cizi rá be kasi foruxtan. //Án parde dar haráji be yek soudágar e Ámrikáyi hezár dolár foruxte wod.//*. **knock sth/ sb down** *bá cáne zadan bahá ye... rá kástan. //Bá u/ báháw cáne zade bahá rá az cahársad dolár be sisad dolár páyin ávardam.//*. **knock sth in; knock sth into sth** *forukuftan; kubidan. //cand mix kubidan//*. **knock off (sth)** *bas kardan; bázistádan. //Kei az kár bázmiyisti?//*. **knock sb off** *(*sl, *zabán e kuce) kasi rá kowtan.* **knock sth off** (**a**) *az... kástan. //Baráyam bist dolár hazine bardáwte ammá con digar nou nist bist dar sad az baháyaw mikáham.//*. (**b**) *(anáyin) tond be páyán resándan/ Do karte* [chapter] *rá dar yek tasu** [hour] *tond be páyán resándan.//*. (**c**) *(zabán e kuce) az... dozdidan; zadan. //Az maqáze cand pangán** [watch] *zadan; Ganji/ bánki rá zadan//*. **knock sth off(sth)** *zadan/ kuftan va andáxtan. //Jám e kasi rá zadan va az ru ye miz andáxtan//*. **knock (sth) on** *(dar goltapká*/ futbál e Ámrikáyi) tup rá adádmand* bá dast piw rándan. //Tup rá ke az Parviz reside bud náxáste bá dast zade piwránd.//*. **knock sb out** (**a**) *(dar mowtzani) xák kardan//*. (**b**) *xák kardan, bihuw gardánidan. //Az in xeili nanuw, xákat mikonad!; (anáyin) kasi rá saxt dar wegeft kardan;/ Án celpard*/ film pák ma rá dar wegeft kard. Behtarin cizi bud ke tá konun dideam.//*. **knock sb/ oneself out** *xod rá bestuh kardan/ bimár kardan/ az pá andáxtan. //Bá án hame kár dárad xodaw rá az pá miyandázad/ bimár mikonad//*. **knock sb out (of sth)** *kasi rá wekast dádan va az hamávard birun rándan. //Wiráz Espahán rá wekast dáde az jám e Irán birun ránd.//*. **knock sth out (on sth)** *//(copoq/ pip rá) be cizi zadan va ánrá tohi kardan//*. **knock sb/ sth over** *zadan va vážgun kardan.* **knock sth together** *sareham kardan; sarhambandi kardan. //Cand taxte ye kohne rá sareham kardan va jáketábi sáxtan//*. **knock up** *(dar celtapká** [tennis] *va mánand e án) piw az áqáz e ávard dastgarmi tup zadan//*. **knock sth up** (**a**) *(dar Engelestán/ anáyin) dar zadan va kasi rá bidár kardan. //Miwavad xáhew konam dar zade ma rá tasu ye haft bidár konid?//*. (**b**) (*zabán e kuce./ zewt, beviźe dar Ámriká) wekam e zani/ doxtari rá bálá ávardan; ábestan kardan).* **knock sth up** (**a**) *zudanáxtan. //Bá in ke*

cewmberáhemán nabudand cáwt e/ wám e/ nahár e besyár xubi zudandáxtand.//. (**b**) *(tapkáye*/* cricket*) zadan; ávardan. //Tondi gol zadan/ darváze rá báz kardan.//*

knock about adj *(beviźe baráye namáyew) dorowt, por qouqá, porhayáhu. //yek wuxi ye dorowt; yek namáyew e xandestáni* [comedy] *ye por hayáhu//*

knock-down adj **1** *besyár arzán.* **2** *(baráye kácál/* furniture*) ásán piyáde va savár kardani*

knockers *(zabán e kuce./ dar Engelestán) mame, pestun. //Ye joft mame ye xowgel//*

knock-knee *bengarid be* "genu".

knock-kneed adj *lárzánu* [<Hourámi/ Kordi]*

knock-on n *(dar goltapká* [*Rugby/ *futbál e Ámrikáyi]) zadan e tup va piw rándan e án.*

knock-on effect *báztáb. //baste wodan e kárxáne ye rádesázi*/ máwinsázi báztábi bar kárxáne ye karak*sázi* [tyre] *dáwt.//*

knock-out n **1** *(dar mowtzani) xák kardan. //Dar biwtar e báziháyaw/ ávardháyaw hamestár** [opponent] *e xod rá bá yek mowt xák karde.; mowti* [punch] *ke hamimál* [opponent] *rá xák konad.//.* **2** *(baráye dáruhá) xábávar; bihuw konande. //serewk e/ hewk* e xábávar/ bihuw konande//.* **3** *(dar hamávardhá) bázafkandani (conán ke bázmánde ye bázihá rá az gardew birun afkanand.). //hamázmáyihá ye bázafkandani* [knockout tournaments] *(ke dar ánhá dar har dast bázi án ke bázande ast bázafkande miwavad.)//.* **4** *(anáyin) barjeste, cewmgir, harjá juri tarjome miwavad. //doxtari ast/ zani ast xowgel/ xeili xowgele; andiweyi saxt xub va cewmgir//*

knock-up *(dar celtapká** [tennis] *va mánand e án) dastgarmi. //tondi dastgarmi zadan* [have a quick knock-up]//

knoll n *kufe, kuhak, kul (ZBP, C1774); gili (ZBP, C1283); tappe ye kucak va gerd//*

knot[1] n **1** *gereh. //tah e rismán rá gere zadan/ do rismán rá beham seft gereh zadan//.* **2** *gere(h); mangule//.* **3** *gereh; //wáne zadan va gerehá ye mu ye xod rá báz kardan//.* **4** *gere/ gereh, pixak, pixe (ZBP, C787).* **5** *goruh e kucak; goruhak. //Goruh e kucaki az mardom birun e meixáne begumagu mikonand* [argue]*//*

knot v (pt, pp **knotted**) **1** *gere(h) zadan/ xordan/ kardan. //Muyam zud gere mixorad; do rismán rá beham gere zadan//.* **2** *gere zadan/ kardan; bá gere bastan. //ko'er* [kerávát] e xod rá wol bastan/ gere zadan//.* **3** **get knotted** *(zabán e kuce- dar Engelestán) (newán e delxori/ ranjidegi). //Agar báz azat/ az to pul xást, behew begu boro gomwo!//*

knot[2] n *gere (yekkán e) tajá* [speed] *ye kawti yá havápeimá, (barábar e yek mil e daryáyi dar tasu** [hour]*)*

knot-hole n *(dar cub) suráx e gereh*

knotty adj **(knottier, knottiest)** *porgere; geredár; pixakdár, pixakmand. //porsemáni* [problem]*/ porsewi picide; gere ye kur//*

know v (pt **knew,** pp **known**) **1** (**a**) *dánestan, "ke u mará bedánest va man u rá nadánestam." (ZBP, L2897 AT); "dánestan yá a'lam ya'ni budan e cizi yá dástáni rá az ruy e ráh e án va az ruy e dalil daryábad." (ZBP, L3127, NKZZF); "pedar rá nabáyad ke dánad pesar -- ke bandad del o ján be mehr e pedar." (ZBP, L6594 SF). //Gomán nemizanam!* [guess]- *midánam!; Newániyat rá namidánad.; Har bacceyi midánad ke do do tá miwavad cahár tá; Midánestam kojá penhán wode.; Midáni Xayyám ke bud?; Midánad ke noxost báyad injá biyáyad?; Midánestim ke ázarmik* [honest] *ast.//.* (**b**) *dide, wanide, wenáxte budan. //Hargez nadide budam dar Xordád máh barf bebárad; Gáh dide wode hame ye ruz yekjá newaste, hic nemigyad.//.* **2** *dánestan; ostovár wodan; bar kasi; be kasi dorost wodan, "andar án nebewte ke malek in doxtar e Awkániyán rá be man dád va ma rá ostovár wod ke az malek bár dárad." (ZBP, L49, TB). //Midánam ke hamin jáhá báyad báwad!//.* **3** (**a**) *wenáxtan; dánestan, "ke u ma rá bedánest va man u rá nadánestam." (ZBP, L 2897 AT). //Háyede rá miwenási/ midáni?; Az roxsár miwenásamaw, ammá bá u soxan nagofteam; Az baccegi hamdigar rá miwenásim.//.* (**b**) **know sth (as sth)** *wenáxtan. //Tehrán rá behtar az Wiráz miwenásam; Landan rá xub miwenásam, con ruzgár e kudaki ye xod rá dar ánjá separi kardam.//.* **4** **know sb/ sth as sth** *(biwtar be rixt e náwenáxte) wenáxte wodan/ budan. //Salsabil bimgintarin kuy e wahr ast/ wenáxte wode./ Áqá ye Kelárk dasturi* [lawyer] *xub va dusti xub ast//.* **5** **know sb/ sth as sth** *námidan, wenáxtan. //Mowtzan e gerán-sangi ke mardom u rá benám e "Qulásá" miwenásand./ In baxw az nimruz e Irán rá Rivierá ye Irán miwenásan/ wenáxte wode.//.* **6** **know sb/ sth (from sb/ sth)** *bázwenáxtan; bázdánestan, "robáyad hami in az án, án az in -- ze nefrin nadánand báz áfarin." (SF). //Káláyi rá ke xub va arzán ast* [a bargain] *hamin ke bebinad miwenásad.; Rást rá az nárást bázdánestan; Candán mardom dar wappási** [party] *didam ke agar báz bebinamewán nimi az ánán rá nemitavánam bázwenásam."//.* **7** *dánestan. //(zabán e) Źáponi dánestan; wená (kardan) dánestan//.* **8** *cewidan. //Mardi sard o garm*

cewide.; Mardi ke ham tavángari va ham tohidasti rá ázmude.//. **9 before one knows where one is** *tond, nágahán. //Piw az in ke befahmim kojá-yim/ nágahán má rá bá rádaki*/ táksi bordand.//.* **be known to sb** *wenáxte budan. //Dar wahrbáni wenáxte wode ast/ piwine ye ágreft** [crime] *dárad.//.* **for all one knows** *ágáhi ye kami dáwtan. //Bá in ke ágáhi ye kami dáram, báwad ke morde báwad.//.* **God/ goodness/ Heaven knows** (**a**) *nemidánam, xodá midánad. //Xodá midánad ce be sarewán ámade.//.* (**b**) *bigomán; xodá midánad. //Báyad kámyáb wavad, xodá midánad tá ce andáze mikuwad.//.* **have/ know all the answers** *(anáyin, beviźe xárdári) xeili sar e kasi wodan.* **know sth as well as I/ you do** *xub fahmidan; xub dánestan, //xub midáni ke bexrad* [reasonable] *nisti.//.* **know sth backwards** *(anáyin) cizi rá xeili xub dánestan/ fut budan. //Án ketáb rá candán xándeyi ke digar tá konun báyad án rá fut báwi!//.* **know best** *behtar dánestan. //Pezewk be to goft ke bestari báwi, u behtar midánad.//.* **know better (than that/ than to do sth)** *behtar dánestan ke na..., //Xodat behtar midáni ke nabáyad be u delgarm báwi* [to trust]*//.* **know sb by sight** *kasi rá tanhá be roxsár wenáxtan.* **know different/ otherwise** *(anáyin) ágáhi ye/ gováh e várune ye... rá dáwtan; behtar dánestan. //Miguyad dar celparde*/ sinemá bude ammá man behtar midánam.//.* **how many beans make five** *zirak budab, //jáyi naxábidan ke zir e kasi áb beravad.//.* **know sth inside out/ like the back of one's hand** *jáyi yá cizi rá xeili xub dánestan/ fut budan. //Táksirán ast va az inru Landan rá fut e fut ast/ xub midánad/ miwenásad.//.* **know no bounds** *(beáyin) xeili bozorg budan; biw az andáze budan. //Án ágáhi rá ke wanid/ az kure dar-raft/ candán xawmgin gawt ke marzi bar án nemitaván dánest.//.* **know one's onions/ stuff** *be kár e xod xub áwná budan/ kár e xod rá xub dánestan/ Agar Ali sarebun-e, xub midune wotor o kojá bexábune.//.* **know one's own mind** *ánce rá ke kasi mixáhad xub dánestan.* **know the score** *(anáyin) xub dánestan, fahmidan.* **know a thing or two (about sb/ sth)** *(anáyin) xeili dánestan; xub dánestan. //Panj bár wouhar karde, az inru báyad mardán rá xub bewnásad.//.* **know sb through and through** *xub fahmidan, xub dánestan, xub wenáxtan.* **know one's way around** *kári, zamineyi rá xub dánestan.* **know what it is/ what it's like (to be/ to do sth)** *ázmude budan va xub dánestan/ fahmidan. //Besyári az mardán e námbordár xub midánand tohidast ci-st.//.* **know what one's talking about** *xub dánestan, ázmude budan.* **know what's what** *(anáyin) ráh va cáh rá wenáxtan/ dánestan/ fahmidan. //Womá be andáze ye basande sál dárid ke digar ráh o cáh rá bewnásid.//.* **know which side one's bread is buttered** *(dastán) jáyi naxábidan ke o ziraw áb báwad.* **make oneself known to sb** *xod rá be kasi wenásándan. //Mizbán e má ánjá-st, behtar ast rafte xodat rá be u bewnásáni.* **not know any better** *bad bárámadan; raftár e bad dáwtan; //Baccehá rá baráye raftár e badewán nekuhew nakon- Injuri bárámadeand.//.* **not know one's arse from one's elbow!** *(zabán e kuce, zewt, xárdári) be andáze ye xar ham nafahmidan; dast e cap o rást e xod rá ham nawnáxtan; sarotah e fil rá nawnáxtan.* **not know the first thing about sb/ sth/ doing sth** *az... hic nadánestan.* **not know sb from Adam** *kasi rá hic nawnáxtan.* **not know what hit one** (**a**) *nágahán ásib didan/ kowte wodan; varparidan. //Masráde*/ otobus candán tond miraft ke án doxtar nafahmid az kojá xord//.* (**b**) *(anáyin, pendárin) sardargom/ áwofte budan; dar wegeft wodan. //Noxostin bári ke musiqiyewán rá wanidam pák dar wegeft wodam//.* **not know where/ which way to look** *(anáyin) dastpáce wodan. //Hengámi ke jelo ye mardom áqáz be kandan e jámeaw kard, nemidánestam kojá penhán wavam.//.* **there's no knowing** *xodá midánad; hic nemiwavad/ hic nemitaván dánest/ piwbini kard. //Hic nemiwavad piwbini kard ke cegune vákonew xáhad kard* [to react]*.//.* **(well) what do you know (about that)?** *(anáyin; beviźe dar Ámriká) na bábá!; rásti?; to rá bexodá?//.* **you know** (**a**) *(baráye yádávari) midáni!. //Agar gofti táze ki rá/ ke rá didam? Maryam! Midáni,/ agar gofti, zan e piwin e Hormoz!//.* (**b**) *(Be in rixt hengám e soxan goftan bekár miravad va mainiyi nadárad. Hengámi ke guyande dárad miyandiwad ke sepastar ce beguyad), //tá andázeyi deltang budam va az inru... xob...//.* **you know something/ what?** *(anáyin) midáni/ miduni?. //Midáni, Źále va Biźan námzad wodeand.//.* **you never know** *ki/ ke midánad?. //"Fardá bigomán bárán mibárad, Áh ki midánad, gáh didi fardá ruz e áftábi báwad!"/ "Án jarehá* [jars] *ye kohne ye ricár* [jam] *e Xosro rá behtar ast negahdári. Ke midánad wáyad ruzi bedardat bexorad."//.* **10 know about sth** *dánestan, wenáxtan, ágáh budan. //Az piwineaw xeili dáneste nist.; Midáni Behzád bázdáw wod?//.* **know of sb/ sth** *dánestan; ágáh budan. //"Fardá ruz e bikári-st* [holiday]*?", "Tá ánjá ke man midánam, na."; Hic ráhi midáni ke jelo ye xorxor e ádam rá hengám e xáb begirad?; Xodam u rá nemiwenásam, garce darbáreaw wanideam.//*

know n, **in the know** *ágáh; azdar*

know-all (n) *(anáyin, xárdári) "Ebn e Siná", "Einstein". //Yeki az án javánáni ke táze az dánewkade darámade va xod rá Ebn e Siná/ Einstein midánad.//*

know-how n *áwnáyi, wenáxt (dar dánewi/ kári)*

knowing adj **1** *dánande*, *"dánande co tarkib e tabáye' árást -- az bahr e ce afkandaw andar kamokást?" (Xayyám); ágáh, rend, palil, "Ze elmi ke barxánd mard e palil -- nemudi bar án gofte bar sad dalil." (ZBP, C229, FM, Zartowtnáme). //negáhi* [look], *negáhi* [glance], *tond, simáyi/ roxsári* [expression] *palil/ ágáh/ rendáne//.* **2** *zebel, zirak, rend, nirangbáz. //Xeili zebel ast/ xeili saraw miwavad, candán ke hengámi ke bá u hastam ásude* [relaxed] *nistam.//*

knowingly adv **1** *dánest; az dast; dast-dasti; xodxáste. //Engár ánce goftam dorost nabud ammá dáneste be womá doruq nagoftam.//.* **2** *rendáne, zirakáne. //Negáhi rendáne/ zirakáne be u andáxt.//*

knowledge n **1** *dánew, "xerad rá co bá dánew anbázkard -- be del pásox e náme rá sáz kard." (ZBP, L4715 SF); dánáyi; wenásáyi; ágáhi. //Wirxár rá wenásáyi ye nikobad nist.//.* **2** *dánew, dánáyi, dánestan. //Az márád*/ kámpiyuter dánew e andaki dáram/ az márád xeili kam midánam./ (zabán e) faránseam xub nist/ az zabán e faránse xeili kam midánam.//.* **3** *dánew. //hame ye wáxehá ye dánew; sarásar e dánew e mardom dar in zamine//.* **4** **be common/ public knowledge** *hame midánand ke..., //Bihude ast dustiyetán rá penhán konid- hame án rá midánand.* **come to sb's knowledge** *daryáftan, "Jemá'at, hame bá yekdigar negaristand ke in soxan ke ma rá miguyad darnayáftand." (ZBP, L2579 AT). //Daryáfteam ke womá sar e dálá** [company] *koláh migozáwtid.//.* **to one's knowledge** (**a**) *tá ánjá ke... dánestan. //Tá ánjá ke midánam u hargez dir nakarde/ dir nayámade.//.* (**b**) *tá ánjá ke... dánestan. //In nawodani ast, zirá tá ánjá ke midánam án zamán dar Itáliyá bude.//.* **with/ without sb's knowledge** *bá/ bedun e ágáhi ye kasi. //Ráde*/ máwin rá bedun e ágáhi ye zanaw foruxt.//*

knowledgeable adj, **knowledgeable (about sth)** *palil, "bar elmi ke barxánd mard e palil -- nemudi bar án gofte bar sad dalil." (ZBP, C229, FM, Zartowtnáme); dánande, "Degar án ke dánande mard e kohan -- ke az wahriyárán gozárad soxan." (ZBP, L316, SF); bá dánew, "bedu goft bá dánew e pársá -- ke gardad bar u ablahi pádewá." (ZBP, L3399, SF); dánewi. "abá dánewi mard e besyárhuw -- hame cádor e ázmandi mapuw." (ZBP, L6550, SF). //Az honar beyár midánad/ saxt dánande ye honar/ honarwenás ast.//*

knowledgeably adv *darbáre ye zamineyi bá dánew soxan goftan*

knuckle n **1** *guźak; quzak e angowt/ bandgáh e angowt. //Pust e guźak e dast e kasi raftan* [graze/ skin]*//.* **2** *(baráye jánevarán) zánu, moc. //páce ye xuk//.* **3** **near the knuckle** *tá andázeyi zewt, máye ye ranjew/ delxori. //Barxi az wuxiháyaw rá nemipasandam va dar cewm e man zewt ast.* [too near the knuckle for sb]*//*

knuckle v, **knucke down (to sth)** *be kári pardáxtan; dast bekár wodan; ástinhá rá bálá zadan. //Agar mixáhi dar ázmun kámyáb wavi báyad ástinháyat rá bálá bekewi/ kunat rá hambekewi!//.* **knuckle under** *(anáyin) separ andáxtan*

knuckle-duster n, (US) **brass knuckles** *panjeboks*

knucklehead n *(anáyin,xárdári) bikalle, kallexar, nádán*

KO = **knock-out** *(beviźe dar mowtzani, kutáh wode, anáyin) xák, naqw e zamin. //Dar dour e dovvom naqw e zamin wod.//*

koala n, **koala bear**, *koalá (az kisedárán e Ostráliyá), be nám e dánewik e* Phascolarctos cinereeus

kohl n *sorme*

kohlrabi n *kalam qomri*

kola = cola

kook n (US, derog sl) *(dar Ámriká, xárdári, zabán e kuce) diváne, kosxol, Bengarid be* "kooky".

kooksburra n (also **laughing jackass**) *parande ye Ostráliyáyi, be nám e dánewik e* Dacelo novae guineae

kopeck, kopek *Bengarid be* "Copeck".

koppie (also **kopje**) *(dar Áfriqá ye nimruzi* [southern]*) kuhak, kufe*

Koran n, **the Koran** *qor'án, "Nadidam xowtar az we'r e to Háfez -- be qor'áni ke andar sine dári." ["be qor'án" na be maini* [meaning] *ye, "sougand be Qor'áni" ke dar sine dári ast. "be = dar", dar nevewtehá ye kohan e Pársi be = dar/ andarun, baráye nemune "be wahr e Rey bemanbar bar yeki ruz... = dar wahr e Rey" az inru maini ye in band "xowtar az we'r e to nadidam Háfez -- dar Qor'áni ke dar sine dári." (gozárew az M. Moqaddam)]*

Koranic adj *qor'án; qor'áni*

kosher adj *kower (barábar e áyin e Yahud) ravá. //guwtforuwi ye, sofrexáne ye, cáwt e kower/ barábar e áyin e Yahudi/ ciz e rástin; na har áwqál-kohneyi/ Pulaw rá az ráh e ravá/ dorost darnemiyávard* [something not quite kosher about...].*//*

koumis = kumis

kowtow v, **kowtow (to sb/ sth)** *sagmanew budan; gusfandvár peirovi kardan; farnáftan* [riwe ye zamán e aknun "farnám-" <Pahlavi (ZBP, C2004, C 2005 MK). //Az xásthá ye/ xást e warvin** [government] *dar in zamine, sar báz zadan/ farnáftan*/ gusfandvár peirovi nakardan//*

kph *kutáh wode baráye* "kilomters per hour"/ *kilometr dar tasu.*

kraal n **1** *(dar Áfriqá ye nimruzin* [southern]*) kolbehá ye rustáyi caparmand/ dárá ye capari gerdágerdaw.* **2** *gustán [baráye gáván]; guspandestán*; parvár (baráye gusfand)*

kraurosis n *(pezewki) fetáli* [<Semnáni. "fitáli"]*

Kremlin n **1** "Kremlin", *ark e Rus.* **2 the Kremlin**. (**a**) *warvin** [government] *e Rusiye; Kremlin. //Vápasin piwnahádát e Kremlin darbáre ye jelogiri az gostarew e jangabzárhá*//.* (**b**) *kremlin; ark e Mosko//*

krill *saxtpustán e plánktoni va lise ye ánán az ráste ye* Euphausiacea *ke biwtar e xorák vál* [whale] *az ánhá-st.*

kris n *"kris"/ dewne ye máláyáyi yá andoneziyáyi*

krona n (pl **kronov**) **1** *kroná (yekkán e pul e Su'ed).* **2** (pl **kronur**) *yekkán e pul e* Iceland

krone (pl **kroner**) *krone (Yekkán e pul e Norveź va Dánmárk)*

Krugerrand n *sekke ye zar e Áfriqá ye nimruzin* [southern]

krypton n *(gáz e) krypton*

Kt *kutáhwode baráye* "knight", *wahsavar, "Wahsavár"*

kudos n *(anáyin) nám, námvari, námbordári, wokuh, áberu. //Biwtar e kárhá rá u kard, ammá námaw rá án digardi darkard.//*

Ku-Klux-Klan n *(kutáhwode* **KKK***)* KKK *sázmán e zirzamini ye neźádparastán e protestánt, beviźe dar nimruz* [south] *e Ámriká.*

kukri n *kukri (kárd e xamide ye* Gurkhas/ *Gurxáhá)*

kumis (*niz* **kumiss**, **koumiss**) *kumis (guneyi duq e wir e mádián ke barxi mardom e Ásiyá ye miyáne mixorand)*

kümmel *nabid e zire*

kumquat n *kam-kuat (váźe ye Cini) (deraxt e) portoqál e zarrin (az gune ye* Fortunella *va mive ye án ke con portoqál e kucak ast. Pust e án wirin va esfanji va guwt e án kami torw ast va biwtar baráye torwi andáxtan bekár miravad.)*

Kung-fu n *Kungfu (peikár e bi abzár be wive ye Cinihá hamánand e Káráte)*

Kvass "*Kvas" (guneyi fugán/ ábejou sabk e Rusi)*

kw, *niz* **KW** *kutáh wode baráye* "Kilowatt". *//yek boxári barqi ye do KW.//*

kwashiorkor n *kváwiyorkor [az váźe ye Gánáyi: pesar e sorx (muy) e gownámári* [illness due to hunger] *(nazd e kudakán)*

Kwela n *kvelá (guneyi musiqi ye jáz e Áfriqá ye nimruzin* [southern]

kybosh, kibosh n, **put the kybosh on sb/ sth** *jelo ye... rá gereftan; bázistándan; ráh e... rá bastan. //páyaw ke wekast az raftan be estár** [vacation] *bázmánd.//*

Ll

L, l (pl **L's, l's**) *davázdahomin vát** [letter] *az dabire ye Engelisi. //Váże ye* "London" *bá vát* e "L" áqáz miwavad.//*

L **1** *kutáhwode baráye* "lake" *daryáce, con dar naqwe "L. Rezáyiye".* **2** *(dar Engelestán) (ruy e ráde*/ máwin nevisand) "kárámuz/ wágerd e ránandegi".* **3** *(beviże ruy e jáme va mánand e án) (andáze ye bozorg* [large]*).* **4** *(xawáyágari** [politics] *dar Engelestán) Kumal* [Party] *e Ázádixáh.* **5** *lire, lirá.* //L5000 *panjhezár lire/ lirá//.* **6** *(beviże ruy e dowáxe ye barg) barq dárad; migirad*

L, *niz* **l**, *newán e womár e Rumi. barábar e 50*

l **1** *kutáh wode baráye* "left" *cap.* **2** **l** (pl **ll**) *kutáh wode baráye* "line", *raj. //*p2, l19: *sát e 2, raj e 19./* Verse 6, ll8-10: *band e 6, rajhá ye 8 tá 10//.* **3** *kutáh wode baráye* **litre/ liter** *litr*

LA *kutáhwode baráye* Los Angeles (California)

laager n **1** *(az zabán e Áfriqáyi ye rapivin* [southern]*), (dar gozawte) ordugáhi miyán e yek káreván e deliján.* **2** *(pendárin) sán* [position] *e pádrazmi* [defensive]. *//be sán e pádrazmi darámadan; sán e pádrazmi be xod gereftan.//*

lab *(anáyin baráye)* "laboratory" *ázmáyewgáh. //Womá rá birun e ázmáyewgáh mibinam; rupuw e ázmáyewgáh* [a lab coat]//

labdanum n *roqan e/ wire ye ládan (M. Moqaddam), baráye sáxtan e hubu* [perfume] *bekár miravad.*

label n **1** *barcasb, ang (ZBP, C1536 FM). //Ruy e jámeyi, nemuneyi, jámedán/ bárobone ye xiw barcasb/ ang zadan; Piw az in ke áhang e xarid ricári* [jam] *barcasb e án rá mixánam.//.* **2** *(pendárin) barcasb, mohr, ang. //be kasi/ cizi barcasb/ mohr/ ang e... zadan; Yeki az varandázán* [reviewer] *noxostin matalaw* [novel] *rá "abarweidáyi"* [super-romantic] *xánd va in barcasb/ ang bar án mánd.//*

label v **(labelled,** (US) **labeled)** **1** *barcasb/ ang zadan/ casbándan bar..., //carxowt e angzani bar botrihá ye báde//.* **2** **label sb/ sth as sth** *(pendárin) námidan, xándan, radebandi kardan. //Be saxti mitaván káraw rá radebandi karde dar goruh e viżeyi nahád.;Biwtar u rá naqwgará** [impressionist] *mixánand.//*

labia n *labhá ye (bozorg va kucak) e kos/ warm e zan; //*labia major: *labhá ye bozorg e kos/ warm e zan; loupar* [<Gilaki];* labia minora: *labhá ye kucak e kos/ warm e zan//*

labial n *ává ye labi, con "b" dar "bil"*

labiate n, adj *(giyáhwenási) lafce [giyáhi ke jámaw do páre mánand e do lab báwad.] (ZBP, C1111 FM)*

laboratory n *ázmáyewgáh*

laborious adj **1** *(kár e) gerán, dowvár. //kári dowvár* [task]*//.* **2** *saxt, dowvár. //sabk e negárewi/ ye dowvár//*

laboriously adv *dowvár, saxt*

laboriousness (n) *dowvári, saxti*

labour, (US) **labor** n **1** *kár, ranj. //kár e dasti/ Be kárgarán dastmozd e kárewán rá mipardázand.//.* **2** *kár. //Pas az kár e xiw mánde* [tired] *gawtan/ budan.//.* **3** *kárgarán. //Kárgarán e kárázmude/ sáde* [unskilled]/ *Peivand e miyán e kárgarán va kárfarmáyán; rahbarán e raste ye kárgari//.* **4** *(dard e) záyemán/ zeh. //áqáz wodan e dard e záyemán/ zeh; dard e záyemán/ zeh gereftan; záyemán kardan; bár nahádan, "pas mádar e Ebráhim bár gereft va wekamaw bozorg wod, pedar u rá goft káwk in doxtar budi tá malek u rá nakowti pas con vaqt e bár nahádan bud…" (ZBP, L2020 TB). //Záyemánaw dowvár bud; baxw e záyemán//.* **5** *(kutáh wode- xawáyágari** [politics] *dar Engelestán) (kumal** [party] *e) kár. //Ráy e kumal* e kár; haváxáhán e kumal* e kár//.* **6** **a labour of Hercules** *kár e gordán; kár pahlavánán.* **a labour of love** *kár e del*

labour camp, labor camp *ordu (ye zendániyán) e wáygán (ZBP, C3869 FM); ordu ye (zendániyán e) wágár (ZBP, C5537 FM); bigári*

Labour Day, Labor Day *[dar Ámriká] Ruz e noxost e máh e* May, *ruz e kárgar*

Labour Party *(dar Engelestán, xawáyágari** [politics]*) kumal* e kár*

labour union, (US) *bengarid be* **Trade union**.

labour[2], (US) **labor** v **1** *saxt kár kardan, kuwidan, toxwidan, ranjidan, "Beranjad yeki, digari barxorad -- be dád o be baxwew haminangarad." (ZBP, L4955, SF); ján kandan. //Ruyw cizi saxt kár kardan/ toxwidan/ ján kandan;/ Sarásar e bámdád dáwtam saxt áwpazi karde garmá ye ojáq mixordam.; Saxt kuwid/ kár kard tá án kár rá behengám be páyán barad.//.* **2** (**a**) *bá saxti… kardan; ján kandan. //Pirezan ján kande az tappe bálá raft.; Kawti bá saxti az daryá ye kuláki gozawt.; Be saxti damidan/ dam zadan//.* (**b**) *(baráye áshá* [engines]*) kond va be saxti kár kardan; zur ámadan. //Dárad be ás zur miáyad- báyad bogzári dande ye sangintar.//.* **3** **labour the point** *rudederázi kardan va cizi rá ke rouwan/ áwkár ast báz rouwan gardánidan. //Govážeat* [point/ argument] *az áqáz baráye má rouwan bud va digar niyázi be rudederázi nist.//.* **4** **labour under sth** (**a**) *ranj bordan, dar ranj budan. //mardománi/ mardomi ke az nádáni va pendárparasti dar ranjand.//.* (**b**) *gul e… rá xordan; xod rá feriftan. //Dar in pendár e yáve/ ourandi* [delusion] *ast ke honarpiwe ye xubi ast.//*

laboured, (US) **labored** adj **1** *saxt, áheste va dowvár. //dam zadan e saxt; doždami//.* **2** *gerán, saxt, dowvár. //sabk e negárew e gerán/ dowvár//*

labourer, (US) **laborer** *kárgar e (e sáde)* [unskilled]. //*kewávarz/ barzegar//*

labour-intensive adj *(baráye kárhá ye sátvuni** [industrial]*) niyázmand e kárgarán e fareván; barkárvar* [JGS]*

labour-saving adj *kár, kárgar. //Carxowthá ye káhande ye kár//*

laburnum *giyáhi az gune ye* Laburnum*, be nám e dánewik e* Laburnum Anagyroides *zahri ast va áráyewi* [ornamental]

labyrinth n *dehliz. //Án sáxtemán e kohan dehlizi az dálánhá ye (tang va) tárik bud./ (pendárin) baráye gereftan e parváne ye báwandegi dar kewvari* [residence permit] *az haftxán e Rostam/ dehlizi por picoxam gozawtan//*

labyrinthine adj *dehlizmánand, tudartu, "Az otáqhá ye tudartu migozawtam, vali zamáni ke be otáq e áxar dar moqábel e án lakkáte miresidam…" (Buf e Kur, Sádeq e Hedáyat); "Sabá ze hál e del e tang e má co warh dahad -- ke cun wekanj e varaqhá ye qonce tudartu-st." (Háfez)*

lace n **1** *tur, turi, tárkári, faráviz. //pirhan e bayu [arus]/ bayugáni [arusi] ye tur/ az párce ye turi/ tárkári; pardehá ye tur/ turi/ faráviz//.* **2** *rewte, band (e kafw va mánand e án). //yek band e kafw* [shoe-lace] *e páre//*

lace v **1** **lace (sth) (up)** *bá band/ rewte bastan; band kewidan. //wabiyi* [blouse] *ke jeloyaw bá band/ rewte baste miwavad.; Band e kafw e xod rá bastan//.* **2** **lace sth (with sth)** *cáwni ye meimand zadan. //yek liván wir bá cáwni ye nabid e neiwekar* [rum]*,/ Be nuwábeam cáwni ye meimand zadeand.//.* **3** **lace into sb** *(anáyin) (bar kasi tanáni yá raváni) táxtan*

lacerate v **1** *daridan, gosastan, "Bar e xaste átaw hami suxtand -- gosaste bebastand o barduxtand." (ZBP, L6100, SF); noxálehá* [sharp stone] *páyaw rá gosast; (pendárin; beáyin) ranjándan*

laceration n **1** *páregi, gosastegi.* **2** *páregi, daridegi, gosastegi. //páregihá ye roxsár//*

lace-ups n *kafw e bandi. //Dar dabestán báyad kafw e bandi bepuwad.//*

lachrymal adj *(kálbodwenási) awk, awki. //qoddehá ye awki; ráhhá ye awki//*

lachrymose adj *(beáyin) awkbár, muyán, geryán. //geryáni; gerye-u; gerye-u budan//*

lack v **1** *kam dáwtan, niyáz dáwtan; nadáwtan. //(niru ye) áfarinandegi/ xiwtandári* [self-discipline]*/ del/ deliri nadáwtan; pul nadáwtand be dánewgáh beferestandaw; harce kárázmudegi kamdárad bejáyaw wur e kár dárad//.* **2** **lack for sth** *(beáyin) niyáz dáwtan; kam dáwtan. //Hic ciz kam nadáwtand* [lack for nothing]*//.* **3** **be lacking** *dar dast nabudan. //Baráye án barnáme hanuz pul dar dast nist//.* **be lacking in sth** *kam dáwtan; nadáwtan. //xungarmi, deliri, niru nadáwtan//*

lack n *kambud, niyáz, nabudan, bi..., //biparváyi* [care]*, bipuli, bi ábi./ Con pul* [funds] *nabud án barnáme rá rahá kardand.//*

lackadaisical adj *biján, biramaq, várafte. //yek barxord* [approach] *e wol/ sost/ biramaq be kár e ámuzew e xiw//*

lackadaisically adv *biján, biramaq, várafte*

lackey n **1** *(dar gozawte) noukar.* **2** *(pendárin, xárdári) noukar, bande, cáker, barde zarzarid. //Gerd e án xánande rá cákerán va magasán e (gerde wirini ye) hamiwegi gerefte budand.//*

lack-lustre adj *sard, biforuq, biján, vásuxte, "vali emruz piremard e quzi mibinad ke muhá ye sefid, cewmán e vásuxte va labwekari dárad." (Buf e Kur, Sádeq e Hedáyat). //cewmán e biforuq/ vásuxte; namáyew* [performance] *e bijáni/ biramaqi dádand.//*

laconic adj *kamgu va gozidegu [besanjid bá, "kam guy o gozide guy con dor -- tá zandak e to jahán wavad por." (Nezámi). //kamgu/ ádami kamgu/ gozidegu; kamguyi, gozideguyi; soxani kutáh va gozide; sabk e kutáh va gozideguyi//*

laconically adv *kutáh va andak goft: "cebad".*

lacquer n **1** *lák, lák o alkol.* **2** *(dárad kohne miwavad) láki ke baráye negahdáwtan e mu sar e jáyaw be sar mipáwand.*

lacquer v *lák zadan/ málidan; lák o alkol kardan. //yek miz e láki/ lák o alkoli; muyi ke baráye źulide nawodan be án lák páwideand* [lacquered hair]//

lacrosse n *sálicougán* [sáli <Gilaki, sabad]* [basketball]

lactation n **1** *(pezewki yá zistwenási) wirdehi.* **2** *zamán e wirdehi*

lactic adj *(vábaste be) wir, wiri*

lactic acid *(ximiyá) gouhar e/ jouhar e wir; asidum láktikum*

lactose (n) *(ximiyá) qand e wir; wirsit*; pemsit* [pem <Pahlavi (ZBP, C2940 NK, BF)* milk, *sit* =-ose]*

lacuna (n) (pl **lacunae, lacunas**) **1** *oftádegi, já-oftádegi. //jáoftádegi dar yek dastnebewte* [manuscript]//. **2** *kávák* [cavity]

lacy adj (**lacier**, **laciest**) *turi. //rixt e turi ye tártanak//*

lad n **1** *pesar, javán, land (ZBP, C604 FM); ridak (ZBP, C2378 FM); riká; rahi (ZBP, C4919 FM); litak (ZBP, C3737 FM). //Az zamáni ke pesar-baccyi/ litaki biw nabudam, wahr xeili degargun gawte/ wode.//.* **2** *(anáyin) javán, baccehá; barobaccehá. //Baccehá/ barobaccehá ye daftar* [office] *bargi* [a card], *baráyat ferestáde árezu ye behbudiyat rá kardeand.//.* **3** *javán, sarwád, pordel, bibák, land. //Javáni sarwwád ast.//*

ladder n **1** *nardebán, nardebám, arcin (ZBP, C1065 FM); látu (nardebán e rismáni); naqul, náqul (ZBP, C6714 FM).* **2** (US) **run,** *dar-raftegi (dar juráb e zanáne).* **3** *(pendárin) zine, pelle, páygáh. //Az pellekán e kámyábi bálá raftan; dar zendegi be darejehá ye/ páygáh e bálá residan; Dar xawáyágari** [politics] *hanuz bacce ast/ dahánaw bu ye wir midahad/ andar xam e yek kuce ast.* [on the bottom rung]//

ladder v **1** *(baráye juráb e zanáne) dar-raftan. //Jurábwalváriyi* [pantyhose/ tights] *dárid ke naxaw darnaravad?//.* **2** *(juráb e zanáne va mánand e án rá) dardádan. //Az capar* [fence] *bálá raft va jurábwalváriyaw rá dardád.//*

laddie n *(anáyin, beviże dar Eskátland) pesar, javán, ridak*

laden adj, **laden(with sth)** *por, ágande, por az bár, geránbár. //deraxtáni por az sib; ráde* ye/ máwin e bárkewi por az kálá /tuwe./ xaridáráni ke sabadháyewán por az bár ast.//.* **2 laden with sth** *(pendárin) zir e bár e..., //zir e bár e gonáh, pawimáni* [remorse]*, qam...//*

ladida adj *(anáyin, biwtar xárdári) raftár yá wive ye soxan goftan e sáxtegi va baráye xodnamáyi; xodnamá. //Na hál e xodaw rá dáram na dustán e xodnamáyaw rá* [la-di-da].//

ladle n *maláqe, peimáne, gomár, kafce, cam (peimáne ye bozorg); kapce; bastak (peimáne ye kucak); camce, "diwab hame wab camce zadi ku halvá?". //máláqe ye/ camce ye sup/ áw//*

ladle v **1 ladle sth (out)** *camce zadan, peimáne zadan, faráván rixtan. //ruy e dandánmaz* [dessert] *e xod yek camce xáme rixt.; bá maláqe/ camce xorew rixtan//.* **2 ladle sth out** *(anáyin) parákandan, faráván baxwew kardan; dád o dahew kardan. //Az ánháyi nist ke kawki kasi rá setáyew konad/ besetáyad va az inru agar beguyad, xub ast./ berásti hamán rá dar del dárad.//*

lady n **1** *bánu, "Agar mádar e wáh bánu bodi -- mará sim o zar tá zánu bodi" [SF?], ziyáne, mubadán. "mubad dast e ziyáne rá gerefte birun ámad. Ziyáne goft ke emruz haft máh ast tá ábestan-am." (ZBP, L7842 ZVY). //Berásti bánu ast, hargez xawm nemigirad.//.* **2** *(beviże dar gozawte) bánu//.* **3** *bánu. //Az án bánu bexáh komakat konad.; Bánu ye daftar e jahángardi be man goft tasu* [o'clock] *ye yek e pasin bázmiwavad. //bánu ye pir e hamsáye; bánu ye cáygar** [the tea-lady]*; pezewk-bánu//.* **4** *(dar* US*) bánu, zan. //Áháy bánu- ráde* ye/ máwin e xod rá nemitavánid ánjá negahdárid.//.* **5 lady** (**a**) *(beviże dar Engelestán, bá náme zanán e barxi mardán e bozorg va aviże) Bánu Nikpur//.* (**b**) *(bánám e kucak e doxtar e mardomán e bozorg va aviże) duwize, bánu, válágohar.//.* (**c**) *bá nám e bánováni ke páygáh e bálá dárand. //*Lady President: *bánu Prezident//.* **6 Ladies** *ábrizgáh e hamegáni ye zanán/ zanáne. //In*

nazdikihá ábrizgáh e hamegáni ye zanán hast?//. **7** **the lady of the house** *kadbánu. //Miwavad bá kadbánu soxan guyam?//. wive ye xándan e nám e mardom, hukerdáráne* [polite]//

Ladies and Gentlemen *Bánován va Áqáyán (candgáni).* **Sir and Madam** *Áqá va bánu.* (**a**) *//hengám e soxanráni miguyand: Bánován va Áqáyán. Mixáham az womá sepásgozári konam...//.* (**b**) *dar maqáze baráye yek tan miguyand: Áqá/ bánu, ciz e digari ham mixáhid?. baráye cand tan miguyan Bánován/ Áqáyán ce farmáyewi dárid?.* (**c**) *hengám e nevewtan e náme: Áqá ye/ bánu ye gerámi az womá sepásgozáram. baráye cand tan (xeili beáyin) sarvarán e arjmand. //Agar kamtar beáyin báwad minevisand: Áqáyán e gerámi; Bánován e gerámi ammá dar Engelisi, agar cand tan ham báwand, minevisand "Bánu ye gerámi".*

Lady chapel *namázxáne ye/ niyáyewgáh e awu* [saint] *Maryam*

Lady Day *jawn e payám e Soruw* [the Holy Spirit] *be awu* [saint] *Maryam va ábestani ye u, ruz e 25 e* March

lady's man, ladies' man *mard e zandust, mard e zanparast; mardi ke dust dárad bá zanán hamnewin báwad.*

ladybird, (US) **ladybug** *kafwduz, kafwduzak az xáneváde ye* Coccinellidae

lady-in-waiting n (pl **ladies-in-waiting**) *hamdam, hamdam e Wahrbánu/ Wáhzáde; Hamdam bánu*

lady-killer n *(anáyin, biwtar xárdári) zankow, Yusef/ Yusof*

lady-like (adj) *(pasandide) bánováne, con "xánumxánumá". //raftári/ soxan goftani bánováne./ Con bánován/ con xánumxánumá báde ye xod rá kamkam nuwid* [small sips].*//*

ladyship, **Ladyship** n *válágohar bánu...; sarkár bánu...,* //their ladyships: *sarkár bánován. Válágohar miwavad az in su biyáyid?./ (beriwxand yá bewuxi) Beppá, Susan, bánu ye bánován/ xánumxánumá* [Her Ladyship] *emruz az dande ye cap boland wode* [in bad mood]!//

leg[1] v (**legging**, **legged**), **leg (behind sb/ sth); leg (behind)** *xeili áheste raftan; az digarán pas oftádan. //Pesarak zud mánde gawte az digar ráhpeimáyán* [walkers] *pas oftád./ (pendárin) bahá ye káláhá betondi (dárad) bálá miravad ammá darámadhá langánlangán piw miravad.//*

lag, **time-lag** n *derang. //cand vipál** [seconds] *derang miyán e ázaraxw va tondar.//*

lag[2] v (**lagged; lagging**) **lag sth (with sth)** *lule yá cizi digar rá duráyidand** [*bengarid be* "insulate"].

lager n **1** *ábejo ye/ fugán e sepid.* **2** *(jám yá botri ye) fugán e sepid*

laggard n *xar e lang; lamtor (ZBP, C607); hanjám, "dar donyá saxt e saxtiy o dar din -- bas sost o miyánekári yo hanjám" (ZBP, C810, FM, Náser Xosri); láne (ZBP, C1220 FM); sost, tanbal, kondkár, aźgahán; aźkahán; aźhan (ZBP, C2361 FM). //Be pul xástan ke miresad az hic kas pas nemimánad* [be no laggard]*//*

lagging n *duráye** [*bengarid be* "insulate"]

lagoon n **1** *dayáce ye áb e wur.* **2** *dayáce, dar Ámriká, Ostráliá yá Zeland e nou mitavánad áb e wirin báwad); táláb, gi, źi, źir (ZBP, C1295 FM); ábgir, "boro tá be nazdik e án ábgir -- co man bá goráz andaráyam be tir." (ZBP, L6271 SF)*

lah; la *lá (wewomin esvar** [note] *dar parde* [scale] *ye Sol-fá)*

laid pt, pp *zamán e gozawte va setáy e kárváźe az* "Lay"

lain pp *setáy e kárváźe az* Lie[2]

lair n **1** *panáh, áwiyáne, konám, "Deriq ast Irán ke virán wavad -- konám e palangán o wirán wavad." (SF); "conánke owtor e ablah suy e konám wode -- ze makr e rubah vaz záq o gorg bixabará" (ZBP, C5211 FM, Rudaki).* **2** *panáhgáh; penhángáh. //Panáhgáh e ádamrobáyán* [kidnapper] *kewtzári kohan dar miyán e tappehá bud.//*

laird n *(dar Eskátland) zamindár*

laisser-faire, laissez-faire n *(Faránsavi) ázádi/ ázád gozáwtan e baxw e viźe/ mardom dar dádosetad bedun e dastyázi ye warvin* dar án. //yek hirbáni** [economy] *ye ázád//*

laity n **1** *rame, mardom e kuce-bázár; hamvandán e kelisá (joz pristárán).* **2** *mardomi ke fanni nistand; mardom (birun az yek rewte/ fan)*

lake[1] (n) *daryáce; var* [<Pahlavi: var e cicast*, *(ZBP, C2335 MK, BF)]; wádorván [= daryáce ye powt e bandruq* [dam]*). //Tábestánhá dar daryáce qáyeq e bádbáni miránim./ daryáce ye Baxtegán/ panj daryáce ye bozorg e Ámriká//*

Lake poets *Cámesoráyán e bum e daryácehá* [Lake District] *dar Engelestán con* Wordsworth,Coleridge

lakh n *(dar Hendustán va Pákestán) lak = yek sad hezár; 50 lak rupi* [50 Laks of rupees] *= panj milion rupi*

lam[1] v (**lamming; lammed**) **1** *(zabán e kuce) bar (sar e) kasi táxtan; kasi rá be bád e downám gereftan; //Pedaram baráye in ke rádeáaw/ máwinaw rá ásib zadam* [damage] *berásti bar man táxt.//*

lam[1] n **1** *(dar Ámriká- zabán e kuce) jim wodan; goriz e nágaháni.* **2** **on the lam** *(az peigard e wahrbáni) dar goriz va penhán budan*

lama n *lámá (pristár* [priest] *yá káźenewin e budáyi dar Tabbat yá Moqolestán)*

lamasery (n) *káźe; parastewgán/ farxár/ niyáyewgáh e Lámáyán*

lamb n **1** (**a**) *barre.* (**b**) *guwt e barre; rán e barre.* **2** *(anáyin) ádam e sarberáh; barre; bi dastopá; babu.* **3** **one may/ might as well be hanged/ hung (to the slaughter)** *mánand e barreyi ke be kowtárgáh miravad. //Hame ye má dar wegeft wodim ke ruz e noxost e dabestán mánand e barre/ gusfand saraw rá páyin andáxt va raft.//.* **mutton dressed as lamb** *bengarid be* "mutton".

lamb v **1** *barre záyidan; //miwháyi ke barre mizáyand//.* **2** *(baráye kewávarz) az miwhá ye ábestan ke barre mizáyand parastári kardan. // gáh e barrezáyi* [lambing season]//

lambaste v *(anáyin)* **1** *xub kasi rá málándan/ kotak zadan.* **2** *kasi rá saxt nekuhidan*

lambskin n **1** *pust e barre.* **2** *carm e barre*

lamb's wool n *pawm e barre. //wál e gardan e pawm e barre; wavi* [cardigan]*/ kewbáf e pawm e barre//*

lambent adj **1** *(baráye zabáne ye átaw) daraxwidan.* **2** *(baráye gováźe* [argument] *yá baháne) sost, bipá, bipáye; (baháne ye) "nane kunam wale".* **3** **help a lame dog over a stile** *bengarid be* "help". **a lame duck** (**a**) *xar e lang; darmánde; vámánde. //Warvin*/ sar-rewtedári nabáyad be sázmánhá ye vámánde* [lame ducks] *komak karde pul rá tabáh sázad* [waste money]*//.* (**b**) *(beviźe dar Ámriká) kasi ke páyán e ruzegár e xod rá dar kár e xiw pas az gozinew migozaránad. //Farbodi** [president] *ke páyán e ruzegár e farbodiyaw* rá separi mikonad.* [lame duck president]*//*

lame v *lang kardan; wal kardan; pei zadan. //Dar egnest** [accident] *e asb-savári lang wode.//*

lamely (adv) *lang, wal, coláq*

lameness (n) *langi, wali, coláqi*

lamé (n) *lame; párce ye zarbaft/ simbaft. //yek pirhan e lame/ zarbaft//*

lament v **1** **lament (for/ over sb/ sth)** *barmidan; barme kardan* (ZBP, C2204 FM); vir kardan, "yá borun wou ze carx cun mardán -- varna bá váy o vir mabáw." (ZBP, C2596 FM, Sanáyi); mosti kardan, "mosti makon ke nawnavad u mosti -- zári makon ke nawnavad u zári." (ZBP, C6673 FM, Rudaki); dar gorm o godáz budan; muyidan; záridan; zári kardan. //be ává ye boland/ borz muyidan/ záridan; Baráye dust e mordeyi muyidan/ záridan/ zári kardan; az/ be badbaxti ye xod zári kardan/ mosti kardan/ nálidan; az gozawtan e/ az miyán raftan e áyinhá ye kohan mosti kardan//.* **2** *mosti kardan; gele kardan ; garzidan. //Hamiwe az nabudan e varzewgáh* [sports facilities] *dar wahr gele mikonad.//*

lament n **1** *mosti, zári, muye; gorm o godáz, sug. //muye hengám e xáksepári//*

lamentable adj *máye ye/ jáy e afsus. //margi máye ye afsus; nadáwtan e durandiwi* [foresight] *máye ye afsus ast.//*

lamentably adv *máye ye afsus*

lamentation n **1** *nále, zári, mosti, muye, gorm o bodáz; baráye nemunehá bengarid be* "lament". //*Pas az marg e wáh e pir faráván nále va zári wod.//.* **2** *nále, zári, muye, mosti*

lamented adj *(soxanvari yá be wuxi) ke afsusaw rá mixorand. //Wahravá ye/ Eskenás* [note(s)] *e do dolári ke mardom xeili afsusaw rá mixorand; dust e dargozawteyemán ke saxt afsusaw rá mixorim//*

laminate v **1** *bá casbándan e láyehá beham sáxtan. //kalpak** [plastik] *e láye-láyei//.* **2** *láye láye/ barg-barg kardan*

laminate n *har ce ke az casbándan e cand láye sáxte wode; láye-láye*

lamp n **1** *ceráq; rowanáyi, "Weyx goft rowanáyi dargir va biyár" (ZBP, L2654 AT). //ceráq e rumizi/ xiyábán/ docarxe//.* **2** *jalvand (ZBP, C7095 FM). //yek jalvand e zireqermez/ farásu ye banafw//*

lampblack (n) *dude*

lamplight n *rouwanáyi ye ceráq*

lamplighter (n) *(dar gozawte) ceráqci, kasi ke káraw rouwan va xámuw kardan e ceráq e gáz e xiábánhá bud.*

lampoon n *riwxand náme*

lampoon v *kasi/ sázmáni rá nazd e mardom dar riwxand-náme dast andáxtan. //Ástunakháyaw** [cartoon] *xawáyágarán**[politician] *e bozorg e ruz rá sangdeláne* [mercilessly] *riwxand kard.//*

lamp-post *tir e ceráqbarq*

lamprey n *mármáhi az raste ye* "Hyperoartia"

lampshade n *pari* [<Kordi]*

lance[1] n **1** *neize, "co án pust bar neize bar, did key -- be niki yeki axtar afkand pei." (ZBP, C3258 SF);* **2** *dar gozawte neize ye sarbázán*

lance[2] v *niwtar zadan. //domali/ juwi/ bádi* [swelling] *rá niwtar zadan.//*

lance-corporal n *(dar ártew e Engelestán yá niru ye daryáyi ye Ámriká) sarbáz (e bi dareje)*

lancer n *sarbáz e/ savár e neizedár*

lancet n **1** *niwtar, báxse (ZBP, C31 FM), gozár (ZBP, C515 FM), áder (ZBP, C1036 FM).* **2** *(váládgari* [architecture]*) táq yá panje re ye nouktiz e deráz va bárik (dar váládgari ye Gotik)*

land[1] n **1** *zamin, zemi, zem (ZBP, C7386 FM); zamini raftan/ safar kardan/ ruye zamin/ xák/ xowki budan; be zamin/ xák/ xowki residan/ ámadan. //ráh/ safar be án sar e ádá/ jazire az ráh e xowki tondtar/ kutáhtar ast tá az ráh e daryá; lákpowt dar xowki dastopá colofti ast* [ungainly] *ammá dar áb cálák ast.//.* **2** *bum, xák, marz, "Hame marz tan bud o xeftán o xud- tanán rá hami dád sarhá dorud." (ZBP, L4835 SF); zamin. bura* [= zamin e kewt nawode <Lori]; Xorvarán kuhhá tá cewm kár mikard zamin/ bure* bude.//.* **3** (**a**) *xák, bum. //zamin e/ xák e bárávar/ sangeláx/ jangali.* (**b**) *zamin. //zamin e kewávarzi; Dar án wahr zamin baráye sáxtemán kam ast.//.* **4** **the land** (**a**) *zamin e kewávarzi, ábaste (zamin e woxmwode va ámáde ye kewt); //ru ye ábaste/ zamin e kewávarzi kár kardan/ barzidan//.* (**b**) *rustá, deh. //besyári az kewávrzán dárand dehát rá rahá karde baráye kár dar sátvun** [industry] *be wahr miáyand//.* **5** (**a**) *zamin. //Zamin e womá tá kojá-st?* [extend]*./ Saráyi bá sad geri* [acre] *zamin casbide be/ sar e án; zamin e foruwi//.* (**b**) **lands** *zamin.* **6** *(soxanvari) kewvar, wár (ZBP, C3728 FM); wahr, xák, sarzamin, xorre (ZBP, C6413 FM); -ván, "con naxjaván; váqáwáván; [Iraván]..." (ZBP, L7581 KK). //wahr e man; mihan e man, xák e man./ behtarin bahárang** [orchestra] *e kewvar; (pendárin) sarzamin e buwásp/ minuyi//.* **7** **in the land of the living** *(bewuxi) zende.* **the kand of Nod** *(be wuxi) (dar kewvar e) haft pádewáh; xáb.* **make land** *(daryánavardi) be xowki/ xák/ karáne ye daryá residan.* **(be/ go) on the land** *kewávarzi kardan; barzegari kardan; kewtan. //kár e daftariyaw rá rahá karde raft az ráh e kewávarzi zendegi konad.* [make a living on the land]*//.* **see, etc how the land lies** *sáni* [situation] *rá/ kárhá rá arzyábi kardan. //Piw az in ke dast be kári bezanim behtar ast kárhá rá arzyábi konim.//*

land[2] v **1** **land (sb/ sth) (at...)** *az kawti piyáde wodan/ kardan. //Dar Bandar e Qáziyán az kawti piyáde wodim.; sepáhiyán rá cand já piyáde kardeand.//.* **2** *be zamin newastan (havápeimá). //Xalabán harjur bud havápeimá ye gazand-dide* [damaged] *rá imen be zamin newánd./ Bezudi dar forudgáh bezamin minewinim. Xáhew mikonam kamarbandhá ye xod rá bebandid.//.* **3** *forudámadan, "con be donyá ye dun forudáyad..." (ZBP, L3653 GS); zamin xordan; be zamin residan. //Bekuw piw az in ke tup be zamin bexorad án rá begiri.; Az pellehá foru-oftád va páyin e pellekán be zamin resid.//.* **4** *(máhi) gereftan. //Emruz az har ruzi kamtar máhi gerefte.//.* **5** *(anáyin) dar hamávardi bá kuwew e faráván gereftan/ be dast ávardan; Bá budan e dasthá ye faráván kár e xubi, peimánkári* [contract] *ye bozorgi, barami** [prize] *gereftan/ bedast ávardand.//.* **6** *(zabán e kuce) zadan. //Dar dourhá ye áqázi natavánest kust* [land a punch] *e xubi bezanad.//.* **7** **fall/ land on one's feet** *bengarid be* "foot". **8** **land sb one** *(zabán e kuce) be kasi mowt zadan. //Yek mowt xábánd tu ye cewmaw.//.* **9** **land sb/ oneself in sth** *(anáyin) xod rá gereftár kardan/ be dardesar andáxtan. //Má rá dar ce manjelábi* [a mess] *gereftár kardi!; In bár berásti gereftár wode.//.* **land up (in...**) *oftádan. //Koláhaw rá bád bord va oftád tu ye rudxáne.; Agar bedinsán/ haminjuri piw beravi zendán miyofti.//.* **land up doing sth** *dar páyán bezur be kári tan dardádan. //Saranjám na tanhá nágozir wodand puzew bexáhand, piwnahád kardand puli ham bedahand.; Cerá hamiwe man báyad* [I always land up...] *garmábe rá pák konam?//.* **land sb with sth/ sb** *(anáyin) gereftár kardan; gardan e kasi nahádan. //Yekbáre didam ke se mehmán e fozuni baráye wám saram xaráb wode.; Ánce ke xodat báyad bekoni* [responsibility] *gardan e man nayandáz!//*

land-agent n *(beviże dar Engelestán) káxdár, piwkár*

land-breeze n *nasim (az xowki be su ye daryá pas az xornewin* [sunset]*)*

landed adj *zamindár, zaminxár. //zamindárán, zaminxárán//*

landfall n **1** *(dar ráh e/ safar e daryáyi) baráye noxostin bár xowki rá didan. //Pas az se hafte ke dar daryá budim be ivár/ xornewin* [dusk] *xowki rá didim.//.* **2** *zamini/ xowki ke dide wode yá be án resand. //xowki ye digari ke be án miresim báyad Báhámá báwad.//*

landfill n *xák e dastriz, xák e dasti ke láyaw áwqál porkonand*

landform (n) (geology, *zaminwenási) sáxtár e zamin*

landholder (n) *zamindár, keráygar e zamin*

landing n **1** *piáde wodan; piáde kardan; forud ámadan; newastan. //Hengám e piáde wodan e wahrbánu az lákome* ye wáháne* [Royal Yacht]*./ Con ás* [engine] *e havápeimá xaráb wod nágozir biderang forudámad. (Páyaw) sor xord* [slip] *va oftád ammá ru ye towak e/ bálew e narm* [cushions] *forud ámad//.* **2** (also **landing-place**) *bárandáz; bandar. //Já ye imeni baráye bárandáz dar án karáne nist.; Já ye ásáni baráye piyáde kardan dar kawi** [cove] *sarpuwide* [sheltered]*//.* **3** *págard (dar pellekán). //Dar e otáq e womá dar págard e báláyi báz miwavad.//*

landing-craft n *náv e kaf-pax e niru ye daryáyi viże ye piyáde kardan e sepáh*

landing-field, **landing-strip** n *bengarid be* "airstrip (air)".

landing gear (n) = undercarriage

landing-net n *sáli* [<Gilaki, sáli] (Tur bá daste ye deráz, baráye gereftan máhi bá qolláb.)*

landing-stage n *sakku ye wenávar (baráye piáde kardan e mardom va kálá az kawti.)*

landlady n *xánexázan**

landless (adj) *bizamin*

land-locked adj *jáyi ke ráh be ábhá ye ázád nadárad. //bandari/ kawi* [bay]*/ tangeyi* [inlet] *forugerefte dar xowki/ Suyis kewvari ast ke hic be ábhá ye ázád ráh nadárad.//*

landlord n **1** *xánexá* (ZBP, L6374).* **2** *xánexá*, xodávand e jáy, "va har xáne ke virán wodi va xodávand e jáy az ánjá bewodi vey mehtarán e án mahalle rá oqubat kardi." (ZBP, L221 TB); xánexodá, "con nán bexordand va dast be waráb bordand va ewrat mikardand xánexodá beferestád va án do morq rá biávardand." (ZBP, L1770DB); "yeki az lavázem... án ast ke xáne bepardázi yá bá xándxodáy darsázi" (ZBP, L3755 GS); kadxodá, "vaz án pas hame gabragán rá bekowt -- del e kadxodáyán az u wod dorowt." (ZBP, L4742 SF); kixá, "dar besyári az lahjehá ye Irán "kiyá" be ma'ni ye xáne ast...". "kixá" be ma'ni ye "xánexodá" gerefte wode ast." (ZBP, L7914 PD); mir, mire (ZBP, L6374); xodiw (ZBP, C969). //Mehmánxáne ye xubi ast, joz xánexáyaw (ke bad ast).*

landlubber n *(xárdári yá be wuxi) ábnadide; jánevar e xáki*

landmark n **1** *newáne. //Newáne ye námvar e wahr e Niyo York tasndis e Ázádi-st.//.* **2** *(pendárin) newáni ye arjdár; (ruydád e) tárixi/ tárixsáz. //Newáni ye arjdár/ ruydád e tárixi dar honar e novin; áhangi, piruziyi, soxanrániyi tárixsáz/ tárixi//*

landmass (n) *xowki, xák e bozorg. //cand áde* [island] *ye kucak ke az xák/ xoweki ye bozorg bá ábráhi żarf jodá gawteand//*

land-mine (n) *min e zamini*

land office *(dar Ámriká) diván e báygáni ye foruw e zaminhá ye hamegáni* [public land]

land office business *(dar Ámriká) bázár e dáq; dádosetad e tond/ faráván*

landowner (n) *zamindár. //Yeki az bozorgtarin zamindárán e Irán//*

land-rover *(nám e bázargáni) landrover- ráde* ye/ máwin e biyábánpeimá*

landscape n **1** *cewmandáz. //cewmandáz e xowk* [bleak] *e yek wahr./ Dar Damávand ánce ke dar cewmandáz cewmgir ast kuhestán ast.//.* **2** (**a**) *peikare ye cewmandáz e rustáyi kuh, dawt va biyábán* [landscape]*/ namáyewgáh e peikarehá ye rustáyi/ kuh o dawt o biyábán* [landscapes]*, kár e honarmandán e bumi//.* (**b**) *honar e peikarebardári az cewmandázhá ye rustáyi/ kuh o dawt//.* **3** **a blot on the landscape** *bengarid be* "blot".

landscape gardening *báqsázi, camanáráyi*

landslide n **1** *rizew e kuh.* **2** *(pendárin) xeili ráy ávardan. //Nemunebardári az ráy e mardom* [opinion polls] *newán dád ke áyinparastán** [conservative] *bá womár e ráy e faráváni piruz xáhand gawt.; yek piruzi bá ráy e faráván* [landslide victory]*//*

landsman n (pl **landsmen**) *ádam e xáki (na daryánavard); //ádami ke dar xowki kár mikonad.//*

landward adj *be su ye xowki. //Dar baxwi az áde* [island] *ke be su ye xowki minegarad//*

landward adv *be su ye xowki*

lane n **1** *kureráh, gozar, xarand, "noxostin bartari ye án saráy e wáháne in ast ke az ruy e xarand az hamánjá ke caputre ast tá páyán e gonbad..." (ZBP, L7555 DTH).* **2** *kuce, paskuce. //Kuce ye "Ráh e miw"//.* **3** *ráh, rajn* (<guyew e Sangesari (EDPL 37.0525). //rajn* e daruni/ ráh e daruni (dur az jadval); rajn* e daruni/ ráh e biruni (nazdik e jadval); (dar wáhráh) rajn* e/ ráh e kondro/ tondro/ baráye jelozadan//.* **4** *ráh e daryáyi; ráh e haváyi. //ráhhá ye daryáyi/ zarange//.* **5** *(dar takrobáyi* [race]*) gozar; ri* [<Kordi]. //Gord e jaháni* [the world champion] *dar gozar e/ ri* ye cahárom ast.//*

language n **1** *zabán; soxan, "vey bar ce jomle soxan gofte ast ke tá dar jahán soxan e tázi ast án madrus nagardad va har ruz tázetar ast." (ZBP, L544 TBH); "Co in námvar náme ámad be bon -- ze man ruy e kewvar wavad por soxon." (ZBP, L4631 SF); goft, "Hud rá xást tanhá- va idun andar goft e Arab besyár áyad ke lafz yeki bovad yá do jemá'at rá xáhad." (ZBP, L2037 TB); goftár. "Yeki tarjomán rá ze lawgar bejost -- ke goftár e Torkán bedánad dorost." (ZBP, L6195, SF). //bonyád e zabán; Bálew e soxan/ goftár nazd e kudakán//.* **2** *zabán, goft, gotár. //Goruh e zabánhá ye Bántu; zabán e mádari; zabán e dovvom; zabán e bigáne, zabán e dar-reside* [acquired]*//.* **3** *soxan, goftár. //Soxanaw bi borobargard bud./ Soxanaw buyi az sázew nadáwt* [uncompromising]: *Goft yá báyad kárewán behtar wavad yá birun ránde miwavand* [fire].; *soxan e/ goftár e bad/ setorg* [strong]*/ zewt; zabán e ruzmarre* [everyday]*//.* **4** *zabán e viże ye goruhi az mardom; lotre (ZBP, C1195 FM); lutará (ZBP, C1099 FM). //zabán e dánewik/ bangiyán* [drug users]*/ dádgáh//.* **5** *zabán, payám. //Musiqi rá az zabán e jaháni xándeand; zabán e golhá; payám resándan bá tan; zabán e tan; zabán e/ (payám e newánehá); In engáre* [theory] *rá tanhá be zabán e dánew e engárew* [mathematical] *mitaván báznamud.//.* **6** *(márád** [computer]*) zabán (e barnámerizi.* "BASIC"*). zabáni ast ke biwtar e barnámerizán noxost án rá miyámuzand/ farámigirind/ zabán e páye /zabán e bonyádi.* **speak the same**

language *bengarid be* "speak".

language laboratory *ázmáyewgáh e zabán*

languid adj *biramaq, kond, tanbal, várafte. //jonbewhá ye kond; wol/ várafte soxan goftan//*

languidly adv *biramaq, kond*

languish v **1** *tand (ZBP, C6284)/ kond/ biján/ biramaq budan/ gawtan; sost wodan/ budan. //Az jang (tá konun) sátvunhá** [industry] *kamkam sost gawteand; Kudakán dar garmá zud az hál raftand/ biramaq gawtand.//.* **2** **languid (for sb/ sth)** *deq kardan; delmorde wodan; az árezu ye... mordan. //az ewq/ duwárm*/ árezu ye mehr e kasi deq kardan; dar tanháyi va bi yári* [company] *deq kardan; az nabudan e hamdard deq kardan//.* **3** **languid (in/ under sth)** *dar badbaxti zistan. //Dar tohidasti va badbaxti zist.; zir e dast e/ pá* [domination] *ye bigánegán dar badbaxti zistan//*

languishing n **1** *gedáyi ye hamdardi/ delsuzi. //áhi be newán e gedáyi ye hamdardi//*

languor n **1** *tandi, biháli, biramaqi, sosti, bijáni.* **2** *árámew va xábáluyi. //musiqiyi ke be mardom árámew va xábáluyi midahad.//.* **3** *xafegi (ye havá). //xafegi ye damdár e havá ye tábestáni//*

languorous adj *tand, bihál, biramaq, sost, biján*

languorously adv *tand, bihál, biramaq, sost, biján*

lank adj **1** *(baráye mu) hamvár va laxt.* **2** *(baráye mardom) deráz va láqar, landuk, deiláq*

lankiness n *landuki, derázi, deiláqi*

lanky adj (**lankier**, **lankiest**) *(baráye mardom) landuk, xowkánj (ZBP, C1605 FM); qáq, kák (ZBP,C3133 FM); dakew (ZBP, C4501 FM); deráz, deiláq. //noujaváni landuk//*

lanolin, **lanoline** *lánolin, rouqan e pawm e gusfand; varpi* [var <Avestáyi, "varesa" (EDPL- 5.0980) + Avestáyi "pitva"/ "pivah" (EDPL 33-2745)]*

lantern n **1** *fánus.* **2** *(váládgari) rouzan; rouzane*

lantern jaws *cáne ye asbi*

lantern-jawed *cáne ye asbi*

lanthanide n *(ximiyá*) lántánidhá; lántánid*

lanthanum n *lánánum*

lanugo n *gandámuye (ZBP, L1616 FM)*

lanyard n **1** *band (i ke bar gardan andázand va kárt yá sut bar án ávizand).* **2** *(daryánavardi) band/ tanáb/ rismán e kutáh*

lap[1] n **1** *zánu, "Qobád án pariruy rá piwxánd -- be zánu ye kondávaraw barnewánd." (ZBP, L3337 SF); dáman. //ruy e zánuyaw newast.; Biyá ruy e zánu ye bábá bozorg benewin!; Bá ketábi báz bar dámanaw*

xábaw borde bud.//. **2** *dáman, dámán. //Sibhá ye rixte rá tu ye dámanaw gerdávarde bud.//.* **3** **drop/ dump sth in sb's lap** *(anáyin) be duw e kasi nahádan; be gardan e kasi andáxtan. //Xodat báyad in kár rá be anjám beresáni, nemitaváni án rá be gardan e man biyandázi//.* **in the lap of the gods** *//xodá midánad; har ce xodá bexáhad.* **in the lap of luxury** *dar náz va afzuni*

lap[2] v (**lapped, lapping**), **1** **lap A round B/ lap B in A** *picidan, puwándan, tázadan. //zaxmbandi** [bandage] *rá gerd e moc picidan//.* **2** *ruy e… oftádan/ andáxtan. //Har raj e káwi andaki ruy e raj e ziri miyoftad//.* **3** *(dar takrobáyi* [race]*) yek yá do dour (az digari) piwtar/ jelotar budan. //Az hame ye davandegán/ takrobáyán (yek/ do/ cand dour) jelo oftáde.//*

lap n **1** *baxw, páre yá andázeyi ke az cizi ruy e digar oftáde.* **2** *(dar meidán e takrobáyi* [race]*) dour. //Ráde*yi/ máwini ke az hame piwtar bud miyán e dour e dahom xord wod.; (pas az barande wodan dar takrobái) yek dour e namáyewi gerd e meidán zadan* [do a lap of honor]*//.* **3** *páre, baxw, xán. //Dar xán e/ baxw e digar az ráhemán/ safaremán be kuhestánhá miravim.//*

lap[3] v (**lapped, lapping**), **1** **lap sth (up)** *walap-walap (bá zabán) xordan; lewtan. //Sagi ke walap-walap áb mixorad.//.* **2** *walap-walap kardan. //Kuhehá ye áb ke walap-walap be karáne ye daryá/ be tane ye qáyeq mixorad.//.* **3** **lap sth up** *cewm baste/ gorosne cizi rá gereftan/ xordan/ paziroftan. //Ánhame doruq behew/ be-aw/ be u miguyad, u ham hame ye ánhá rá cewm baste mipazirad; Az án celpard*/ film besyár xorde gereftand ammá goruh goruh mardom be didan e án miravand.; áftáb xordan* [lap up sunchine]*; tewne ye dánew budan va án rá con áb-xowk-kon darkewidan.//*

lap-dog n *sag e baqali*

lapel *bargardán e yaqe; bargardán. //Án newáni ke ru ye bargardán e yaqeat zadeyi ci-st?//*

lapidary adj **1** *(beáyin) gouhar, sang, borew/ pardáxt; kandekári ye gouhar.* **2** *(pasandide) kutáh va gozide, kam va gozide, "kam guy o gozide guy con dor -- tá z-andak e to jahán wavad por. (Nezámi). //(sang) nebewteyi,* [lapidary]*, dastáni, soxani kutáh va gozide//*

lapidary n *gouhari, gouhargar (kasi ke ru ye sang e geránbahá kár e honari mikonad.)*

lapis lazuli n **1** *sang e láźvard.* **2** *láźvard, "del e man por az xun wod o ruy zard -- dahán xowk o labhá wode láźvard." (SF); kásgin. //daryáyi láźvardi//*

lapping n *walap-walap e árám e kuhehá ye áb*

lapse n **1** *laqzew e kucak, (az farámuwkári yá biparváyi). //Yek laqzew e kucak dar dast e vápasin máye ye án gawt ke án hamávard rá bebázad.; Bá in ke gahgáh laqzewháyi dar hamnaváyi* [intonation] *be cewm mixord ammá namáyewi* [performance] *besyár xub bud/ musiqi rá besyár xub naváxtand.//.* **2** **lapse (from sth) (into sth)** *pasraft; laqzew, biráhi, oftádan. //(dař gozawte) Az zanán cewm midáwtand ke laqzewhá ye/ biráhihá ye wuyewán rá bebaxwáyand./ ke az sar e laqzewhá ye wuyewán dargozarand.; Án segálew* [debate] *dami cand biráh gawte* [marred] *downámhá dáde wod ke besyár bad bud.; az cewm e kasi oftádan* [a lapse from grace]*.//.* **3** *gozawt e zamán. //pas az gozawt e wew máh.//.* **4** *(dátikán*) cizi rá bekár nabordan/ az cizi bahrebardári nakardan* [disuse] *va az in ruy awá ye/ haq e xiw rá az dast dádan.//*

lapse v **1** **lapse (from sth) (into sth)** *bázgawtan; pasraftan; vápas garáyidan. //vápas garáyidan va be xuhá ye bad bázgawtan./ Kátoliki ke dar áyin xiw wol gawte va vápasgaráyide//.* **2** **lapse into sth** *kamkam... wodan/ raftan. //Kamkam bihuw wod/ nážir* gawt.//.* **3** *(dátikán*) (bá gozawt e zamán/ bahrebardári nakardan/ bekár nabordan e cizi) awá ye/ haq e xod rá az dast dádan. //Con bimenáme ye xod rá nou nakarde bud, puli baráye ásib be u nadádand.* [compensation]*.//*

lapwing *(niz* **peewit, pewit***)* n *xorus e kuhi [be nám e dánewik e* Vanellus vanellus*]*

larcenous adj *dozdi*

larceny n *(dátikán) dozdi*

larch n **1** *siyáh káj (az gune ye* Abies*).* **2** *cub e siyáh káj*

lard n *pih e xuk, carbi ye xuk*

lard v **1** *tekkehá ye guwt e xuk rá ru ye cizi nahádan va sepas kabáb kardan. //guwt e bicarbi/ zel rá mitaván bá gozáwtan e guwt e xuk/ málidan e pih e xuk dar ojáq [oven] narm negahdáwt.//.* **2** **lard sth with sth** *(biwtar xárdári) soxanbázi kardan; carbzabáni kardan. //Soxanrániyi ke bá váguyehá* [quotation] *ye gomnám kuwide budand án rá biyáráyand ammá biwtar soxanbázi bud tá soxanráni.//*

larder n *(biwtar dar gozawte) ewkáf/ otáq (anbár e xoráki/ ázuqe)*

large adj (**larger**, **largest**) **1** *bozorg, kalán. //Yek xáneváde ye bozorg yek xáne ye bozorg niyáz dárad.; Xáste ye kaláni be morderig be u resid.; porxor ast/ árezu ye xorákaw kalán ast.; (soxan dar parde) bánuyi*

farbe/ zaft (ZBP, C7019 FM)//. **2** *bozorg, gostarde, feráx. //páivari* [official] *ke xeili kárhá dar dast dárad/ ke xeili xaraw miravad* [large power]*; ketábi ke darbáre ye zaminehá ye gostarde* [large themes] *soxan miguyad.; kewávarzán e xord o kalán.//.* **3** **(as) large as life** *(bewuxi) be tan e xiw. //Xodaw, be tan e xiw ánjá bud!//.* **by and large** *bá dar cewm dáwtan e hame ciz; ruyehamrafte. //Ruyehamrafte án dálá** [company] *bá man xub tá karde//.* **larger than life** *bozorgtar az andáze ye rástin; gazáf; //Gord* [hero] *rá bozorgtar az ánce hast newán dádeand.//*

large n, **at large** **1** *baráye ágreftiyán* (*[criminals], *jánevarán) ázád, rahá, vel. //Zendáni ye gorizpá/ gorixte hanuz ázád ast.//.* **2** *gowáde. //Án porsemán rá dar gozárew e xod gowáde barresi kardeam.//.* **3** *(pas az námváže) hame, hamegán, ruyehamrafte. //manewte ye dánewjuyán, ráydahandegán, tude/ hanvar* ruyehamrafte//*

largely adv *biwtar, tá andáze ye farāváni. //Kámyábiyaw biwtar baxtaki bud.//*

largeness n *bozorgi*

largish adj *bozorg, tá andázeyi bozorg/ gowád*

large-scale adj **1** *gostarde.* **2** *(naqwe, parhib) gostarde*

largess, largesse n **1** *rádi, gowáde-dasti; dastodelbázi*

largo n, (pl **largos**) *(musiqi) kond va árám; sarv e sahi, "vagar sarv e sahi rá sáz dádi -- sahi sarvaw, be xun xat bázdádi." (Xosro-Wirin, Nezámi). //baxw e dovvom kond va árám; Sarv e sahi ast.//*

lariat n *(beviže dar Ámriká) kamand*

lark[1] n **1** *cakávak, cakáv, cakáve, parandegáni az xáneváde ye* Alaudidae Alaemon, Ammomanas, Eremopterix, Melanocorypha, Galerida. **2** **be/ get up with the lark** *be wabgir barxástan; hengámi ke xorus mixánad az xáb bidár wodan*

lark[2] n **1** *(biwtar be rixt e yekkáni) (anáyin) wuxi; sarbesar gozáwtan. //Baccehá/ pesarhá nemixástand kasi rá ázár resánand* [mean harm]- *tanhá mixástand sarbesar begozárand.* [have a lark]*./ Baráye wuxi ráde*/ máwin rá dozdidand* [steal for a lark]*, ammá aknun gereftár gawyteand.; ce xandedár!* [what a lark!]*//.* **2** *(dar Engelestán- be riwxand) (beviže) kár e nádelpazir/ wanqulakbázi. //Az in wangqulakbázi ye safkewi/ radebandi* [queuing] *hic xowam nemiáyad.//*

lark v, **lark (about/ around)** *dalqakbázi. //Dalqakbázi rá bogzár kenár- be kárat bepardáz!//*

larkspur n *giyáhi az gune ye* Delphinium *az xáneváde ye Áláleyiyán*

larva n (pl **larvae**) *lise (ZBP, C2640,FM). //Kerm e deraxt* [caterpillar] *yek lise ye parváne ast.//*

larval adj *dar gám e lise (budan)*

laryngitis (n) *ámás e náy e galu/ neykanak*/ barangánce*

laryngospasm n *kolwire* [<guyew e Lori, kolwira (ZBP C2069)]*

larynx n (pl **larynges**) *(kálbodwenási) neykanak* [<Semnáni]; barangánce, "náy e galu, barangánce gerd andar gerd e in jesm ki mánande ast be barangánce azolehá ye besyár ast ki gáh tangtar konand mar in jesm rá va gáh feráxtar va nám e in jesm ke mánande ye barangánce ast be Pársi náy e galu va be Tázi hanjare ast." (ZBP, L6998 HM)*

lasagne, lasagna *lázányá*

lascar n *(daryánavard e bumi ye* West Indies*)*

lascivious adj *harz, hiz, varanik* [<Pashlavi, "varan" (ZBP, C1918; C1919 MK, BF)]*

lascivious adv *harz, hiz*

lasciviousness n *harzegi, hizi*

laser n *leizer. //parto ye leizer, partou dádan bá leizer, cehrwenási** [physics] *ye leizer,/ muwaki ke bá leizer ráhnamáyi miwavad.//*

lash[1] (n) **1** *tázáne, táziyáne; wib (ZBP, C4574 FM).* **2** *cábok. awtar; Asbán rá táziyáne zadan. //Az kasi zaxm e zabán didan/ wanidan//.* **3** **the lash** *Táziyáne zadan/ awtar* zadan; Daryánavardáni ke var* yáfte* [= sentenced] *mibáyast tázíáne bexorand.//.* **4** *Bengarid be* " eyelash".

lash[2] v **1** *tázáne/ táziyáne/ wib/ cábok/ awtar* zadan. //Báráni ke be bám, panjerehá táziyáne/ awtar* mizad.; Kuhehá ye áb ke con táziyáne bar karáne mizad.; asbán rá táziyáne zadan; (pendárin) Xawáyágaráni** [politician] *ke peivaste dar ruznámehá ye mardompasand* [popular] *be ánán zaxm e zabán mizanand.//.* **2** *in su va án su takán dádan; takán-takán dádan. //Babri ke bá xawm domaw rá pasopiw/ invaránvar takán takán midahad//.* **3** **lash sb (into sth)** *táziyáne zadan; barangixtawn. //Soxanrániyi zirakáne baráye barangixtan e xawm e mardom.; Asbán rá táziyáne zadan//.* **4** **lash A to B/ A and B**

together *behambastan.* **5** **lash sth down** *bá tanáb seft bastan. //bár rá bá tanáb seft ruy e válád e kawti* [deck] *bastan//.* **lash out (at/ against sb/ sth)** *kasi rá be bád e kotak/ mowt/ downám gereftan; //Asbe nágahán joftak andáxt* [lash out with hind legs]*./ Nágahán be ravewhá ye hamestárán** [opposition policies] *táxt.//.* **lash out (on sth)** *(anáyin) pul parákandan; bád-dasti kardan. //Bogzár bád-dasti/ velxarji karde wámpány benuwim; Aknun zamán e án nist ke bád-dasti karde ávác** [stereo] *e nou bexarim.//*

lashing n **1** *táziyáne (zadan); awtar* zadan*

lassitude *(beáyin) mándegi/ xastegi ye tan yá raván; tandi (ZBP, C6284)*

lasso, **lassie** *(dar Eskátland va Niyu England) doxtar, duwize, zan e javán*

lasso n (pl **lassos/ lassoes**) *kamand, xám (ZBP, C984); woulán (ZBP, C4582; ZBP, C7145 FM)*

lasso v *bá kamand/ xám gereftan. //asbán e dożágáh* [wild] *rá bá kamand/ jalbiz gereftan//*

last[1] adj **1** *vápasin, bázpasin, "goft bá xiwtan be ráh andar, saxt niku va mardomán joz beyt e bázpasin nadánand va idun goft..." (ZBP, L261 TB); afdom = avdom; saranjám; dar anjám, "dar anjám báyad dánest ke bekár bordan e káf va..." (ZBP, L4370 NKZZF). //Esfand vápasin máh e sál ast.; Vápasin ádine ye máh e Xordád; Vápasin bári ke didamaw; vápasin/ afdomin do tani ke residand.//.* **2** *vápasin, gozawte, di...; pár..., "va az 40 tá 50 sál har sáli dar xiwtan noqsáni binad ke pár nadide báwad." (ZBP, L6752 QN); niz harjá juri tarjome miwavad. //Diwab/ máh e piw/ gozawte/ tábestán e piw/ pársál./ Sewanbe ye gozawte; dar do hafte ye gozawte/ vápasin; (dar) cand hafte ye piw; (dar) do mah e gozawte/ piw./ Az did e man vápasin ketábaw yeki az behtarin kárháyaw bud//.* **3** *vápasin, anjámin. //"In vápasin/ anjámin botri ye báde yemán ast.; Midánest ke in anjámin omid e bordaw bud/ ast.; Agar to vápasin mard/ zan e ru ye zamin báwi báz ham bá to zanáwuyi nemikonam.//.* **4** *vápasin, //U vápasin kasi ast ke betavánam rázam rá be u beguyam [hic ráznegahdár nist]//.* **5** **at one's last gasp** *piw az bestuhi* [exhaustion]*/ az páy oftádan/ marg vápasin kuwew e* [effort/ attempt] *e xod rá kardan/ dastopá zadan; beján zadan (TBH). //Pas az in ke sut zade wod goruh e varzewkárán* [team] *beján zadand/ mizadand.//.* **be on one's/ its last legs** *ján e xod rá dádan; kár e xod rá karde budan. //Ráde*am/ máwinam kár e xodaw rá karde- peivaste/ pasopiw az kár miyoftad/ xaráb miwavad.//.* **every last/ single one, etc** *hame; tá tah; tá vápasin..., //Tá vápasin yekwáhiyemán rá sar e/ baráye xáne hazine kardim.//.* **have the last laugh** *saranjám be riw e hamimálán** [rivals]*/ xordegirán* [critics] *va... xod xandidan//.* **have, etc the last word** *soxan e anjámin/ vápasin rá goftan. //Hameyemán mitavánim piwnahádáti bekonim ammá in kixá** [manager] *ke soxan e vápasin* rá miguyad.//.* **in the last resort; (as) the last resort** *//Agar az hamejá/ hame ciz darmánim.../ noumid wavim.../ Agar az hame já náomid wodim hamiwe mitavánim piyáde be xáne bázgardim.; Be hame kas ru andáxteam/ az hame xáhew kardeam* [try] *va aknun womá vápasin omid e man hastid.//.* **the last/ ditch** *vápasin/ anjámin kuwew.* **the last minute/ moment** *dam e vápasin; vápasin dam. //Barnámehá ye xod rá dar dam e vápasin degargun sáxtan; Hamiwe dar dam e vápasin camedánháyaw rá mibandad.; Dar dam e vápasin davidan va xod rá be kárván dudi resándan//.* **the last lap** *gám e vápasin. //Injá vápasin páre ye ráhemán ast bogzár wol nayáyim* [to slacken]*.//.* **the last word (in sth/ on sth)** *soxan e farjámin. //Dah sál e piw in pirhan rá naqztarin xowpuwi* [elegance] *midánestand.//.* **say/ be one's last word (on sth**) *vápasin soxan..., //Vápasin soxanam rá goftam, mixáhi bexáh, nemixáhi, naxáh./ "To xáh az soxanam pand gir o xáh malál".//*

last n **1** *vápasin, bázpasin, afdomin, anjámin, párin. //Inhá vápasin sibháyemán ast.; Se tan rá be mehmáni nevid dádim, womá vápasin kasi hastid ke nevid midahim.//.* **2** **at (long) last** *dar páyán; saranjám. //Saranjám (be) xáne residim!; Saranjám kenár ámadand/ be sázew dast yáftand.//.* **hear/ see the last of sb/ sth** (**a**) *baráye vápasin bár kasi rá didan yá ágáhi az u wanidan. //Án vápasin bári bud ke didamaw.//.* (**b**) *digar be páyán reside budan; digar bá... be páyán reside budan va andiweaw rá ham nakardan. //Laqzew ast agar gomán konim ke in dástán páyán yáfte va digar cizi az án naxáhim wanid.//.* **to/ till the last** *digar tá dam e marg; tá vápasin dam. //Mord va tá dam e vápasin peiqáre karde* [protest] *goft bigonáh ast.//*

the last name *nám e xánevádegi*

the last post *weipur e wámgáh; weipur e sug (dar ártew)*

the last rites *namáz e morde; namáz e nasá. //Áyin e dini baráye kasi ke dam e marg ast./ Baráye kasi ke dam e marg/ dar ástáne ye marg ast áyin e dini anjám dádan.* [administer the last rites to sb]//

the Last Supper *bagmáz = faqyáz = baqyáz (M. Moqaddam, dar "Jostári darbáre ye Mehr va Náhid")*

last[2] adv **1** *pas az hame; be afdom/ báfdom. //Dar takrobáyi* [race] *pas az hame/ be afdom resid.; In kewvar az didgáh e farávardehá ye sátvuni** [industrial output] *az hame pas ast.//.* **2** *vápasin (bár). //Vápasin bár*

do sál e piw dar Kermán didamaw.; Vápasin bár Álmán rá dah sál e piw wekast dádand.//. **3 last but not the least** *pas az hame, ammá na kamtar az digarán. //Vapas az hame ammá na kamarjtar az digar porsemánhá,/ porsemán* [problem] *e pul be andáze ye basande baráye in kár dar miyán ast.//.* **last in, first out** *ánke dirtar az hame be kár gomáwte wode, zudtar az hame birun ránde miwavad. //In bongáh peiro ye in bonest* [principle] *ast ke har kármandi pas az digarán be kár gomáwte wode agar niyáz wavad zudtar birun ránde gardad.//*

last[3] v **1 last (for) sth** *páyidan, "vaziraw goft in soxan niku-st valikan eibaw án ast ke in dir napáyad. goft pas ce páyad?" (ZBP, L61 TB); "dar jonub "jim" va dar womál "gáf" bud vali bar in hál napáyid." (ZBP, L4385, NKZZF); mándan, "Namánad be Bahrám ham táj o taxt -- ce andiwad in, mardom e nikbaxt?" (ZBP, L3263 SF); dir mándan, "conin ast harcand mánim dir -- na pil e sarafráz mánad na wir." (ZBP, L6026 SF); be derázá kewidan; ruzgár gereftan, "va ruzi bud ke mánand e án kas yád nadáwt va tá mián e do namáz ruzgár gereft." (ZBP, L469, TBH). //Sucihá** [the pyramids] *rá berásti conán sáxtand ke dir mánand/ bepáyand./ Gomán mikoni in havá ye xub cand ruz bepáyad?; Sar e/ dar án kár diri naxáhad páyid, kári bas saxt ast.; Jang wew sál páyid/ ruzgár gereft/ be derázá kewid.//.* **2 last (out); last (for) sth** *dir mándan, bas budan, harjá juri tarjome miwavad. //In benzin má rá tá Kermán miresánad/ tá kermán bas ast?; Xoráki ke baráye se ruzemán bas ast/ báwad//.* **3 last sth (out)** *páyidan; (dir)mándan. //Xeili bimár ast va gomán nemiravad wab rá be sar árad/ tá bámdád bepáyad/ zende mánad.//*

last[4] n **1** *qáleb (e kafw); pasáhang (ZBP, L340 FM).* **2 stick to one's last** *bengarid be* "stick[2]".

lasting (adj) *páyá, páyat, páyaste; dirande; páyande, "Do'á-gu ye in doulatam bandevár -- xodáyá to in sáye páyande dár." (Sa'di). //Kari páyande/ dirande; delbastegiyi* [interest]*/ peivandi* [relationship] *páyá/ páyande./ kári dárá ye arj e páyande/ dirande//*

lastly adv *saranjám. //Saranjám miravim Áten rá bebinim va az ánjá be xáne bázmigardim.//*

latch v **1** *in dar xub ceft nemiwavad.; xáhew mikonam, birun miravi dar rá ceft kon.//.* **2 latch on (to sb)** *daryáftan, fahmidan. //Kami kond ast ammá saranjám darmiyábad./ mifahmad.; Rástaw rá bexáhi nafahmidam cemixáhi, miwavad báz án rá rouwan namáyi/ koni?//.* **latch on to sb** *con kane be kasi casbidan. //Hargáh ma rá dar wappási** [party] *mibinad con kane be man micasbad.//*

latchkey n *kelid (e dar e xáne).* **latchkey child** *(dárad kohne miwavad) kudaki ke har do pedar va mádaraw kár mikonand va hengámi ke az dabestán miáyad xodaw báyad dar e xáne rá báz konad tu rafte kárhá ye xod rá bekonad.//*

late[1] adj (**later, latest**) **1** *dir; dur kewidan, "... va wab dur kewide bud ke ostádam bázámad va ma rá bexánd." (ZBP, L1386 TBH); bigáh, "va xáje BuNasr e Mowkán biyámad va xáli kardand tá bigáh." (ZBP, L3190, TBH); "mardi az páyán e bázár midavid tá be xáne ravad bigáh gawte bud..." (ZBP, L2335 AT); harjá juri tarjome miwavad. //Parvázam yek tasu* [hour] *derang dáwt./ dir kard.; Emsál con havá sard bude bardáwt dir xáhad bud/ dir bardáwt mikonand.; Hicgáh baráye kenár gozáwtan e/ váhewtan e sigár dir/ bigáh nist.; Yek zanáwuyi ye dirras; dir zan gereftan/ wouhar kardan/ kasi ke dir barmixizad* [late riser]*//.* **2** *bigáh; bigáhgune, "dar sá'at BuNasr biyámad va bigáhgune wode bud. Amir bá vey xáli kard tá nazdik e wám." (ZBP, L552 TBH); dirgáh; tá cáwtgáh e (wámgáh e) feráx. "digar ruz con bár bogsast xáli kard bá vazir va Bunasr tá cáwtgáh e feráx..." (ZBP, L553 TBH). tá dirgáh* [till a late hour]. *//tá cáwtgáh e feráx/ tá leng e pasin; tá/ dar nazdikihá ye páyán e tábestán; nazdikihá ye si sál dáwt ke wouhar kard.; Saráyi be sabk e páyánhá ye ruzgár e Viktoriyá; vápasin cahargánhá** [quartets] *ye e Bethoven.//.* **3** *vápasin; táze(tarin); anjámin. //Tázetarin ágáhihá; Piw az in vápasin/ tázetarin ruydád* [clash] *candin barxord* [incident] *dast dáde bud./ vápasin tab e mardom* [craze], *hand* [fashion], *ásá* [vogue],*/ vápasin matalaw* [novel]*; dar vápasin wurew e xawáyáyi** [political unrest]//. **4** (**a**) *anuwahraván; wádreaván; dargozawte; xodábiyámorz. //wouhar e dargozawteaw/ xodábiyámorzaw//.* (**b**) *piwin, gozawte. //noxost vazir e piwin be án jawn ámad.//.* **5 at the latest** *na dirtar az. //Ráhiyán báyad dast e kam yek tasu piw az parvázewán pate* [ticket] *ye xod rá newán dáde barge ye parváz begirand.//.* **it'sd never late to mend** *(dastán) "hamiwe mitaván toube kard/ bázgawt.".* **of late = lately** *tázegi/ tázegihá*

late[2] adv **1** *dir, dirgáh, bigáh; bigáhgune. Be* "late[1]" *bengarid. //dir az xáb barxástan/ xábidan/ be xáne residan/ ámadan. /dir wouhar kard//.* **2** *páyán; páyánhá ye; nazdik e páyán e...; tá hamin. //Nazdikhá ye páyán e sade ye piw rox dád- dar 1895./ Tá hamin sálhá ye 1960 bimári ye sel/ yámán** [tuberculosis] *hanuz bim e bozorgi be womár miámad.; Be piránesar/ dar páyán e ruzgáraw nevisande gawt.//.* **late in the day** *digar xeili dir ast; "toyidán sonrá náqárá-xow galdi báyrám áqá" [pas az arusi naqáre- Báyrám áqá xow ámadi.]. "Ámadi jánam be qorbánat, vali hálá cera?" (Iraj Mirzá). //Digar xeili dir ast ke puzew*

bexáhi- kár az kár gozawte.//. **later on** *dirtar, sepastar, "án rá ki vahm farmáyad, conánk sepastar yád konim..." (ZBP, L1468 DA); cand ruz sepastar. //dar áqáz kár ruberáh bud ammá sepastar gereftár wodim.//*

latecomer n *kasi ke hamiwe dir miáyad/ miresad. //Kasáni rá ke dir miresand nemigozárand tá miyánparde* [interval] *tu biyáyand.//*

lateen n **1** *lacaki (M. Moqaddam); bádbán e lacakim.* **2** *kawti ye bádbán-lacaki*

lately adv *tázegi; tázegihá. //Tázegihá u rá dideyi/ dideyiw?/ Hamin tázegih hálaw behtar wode ke betavánad/ mitavánad az xáne birun beravad./ Tázegi sargarm e báqbáni budeyim.//*

latency n, **latency period** *(ravánwenási) (az panj sálegi tá noujaváni) ruzgár e softegi ye balandegi ye manew e mardom*

latent adj *xofte, penhán. //tavánáyihá ye xofte; yek tafnu** [infection] *ye xofte.//*

latent heat *garmáye penháni/ xofte*

latent image *(dar peikarebardári) peikare ye návadi* [<Baluci, mávadi]*

latent period *zamán e/ gáh e/ ruzgár e xoftegi (ye bimári)*

lateral adj *biruni, birunin, kerángin/ karángin. //"zirá az do birun nabovad. conánk se jozv tarkib konand yeki miyángin va do karángin. In miyángin do karángin rá az yekdigar jodá dárad. (ZBP, L1581 DA); barkarán, "láken [siyáhrag e] qifál bar karántar ast va az del durtar ast va básliq bar miyántar ast." (ZBP, L5332 ZX); birunin, "va mohre ye birunin ki bar áxar e ostoxán e bázust andar in maqák naháde ast." (ZBP, L5069 ZX). //javánehá ye, wáxehá ye nou* [shoots] *e, wáxehá ye birunin/ kerángin//*

lateral thinking *andiwe ye/ andiwidan e náxodágáh*

laterite n *xonhen*

latex n **1** *wir (ZBP, C2941); wire, pem* [<Pahlavi, pem (ZBP, C2940 BF)].* **2** *pem* [be womáre ye "1" bengarid.]*

lath n (pl **laths**) **1** *hars (ZBP, C846 FM); godár (ZBP,C1656 FM); parváz (ZBP, C5916).* **2** *tufál. //divár e tufál va gac//*

lathe n *carx e taráwkári ye cub*

lather n **1** *kaf, kafc (ZBP, C5033). //cáne ye xod rá sábun zadan, málidan va kaf kardan.//.* **2** *(beviże baráye asb) xi, xi ye kafdár.* **3** **be in/ get into a lather** (**a**) *wuride/ negarán/ delvápaw budan/ wodan. //Báyad jelo ye/ nazd e in hame mardom soxanráni konad va xeili delwure dárad.//.* (**b**) *xawmgin gawtan. //Árám báw, niyázi nist candán xawmgin wavi!//*

lather v **1** **lather (up)** *kaf kardan. //Sábun dar áb e daryá kaf nemikonad.//.* **2** *kaf málidan. //Piw az riw taráwidan cáne ye xod rá kaf málidand//.* **3** *(kohne wode/ anáyin) (kasi yá jánevari rá) kotak zadan.*

Latin n *zabán e Látin/ látini/ rumi*

Latin adj **1** *(vábaste be) látin; be Látin. //Cáme ye Látini//.* **2** *vábaste be kewvarhá ye yá mardom e Látin/ Rum/ Rumi. //Xu ye mardomán e rumineżád; cewmandáz e rumi//*

Latin America *Ámriká ye Látin/ Espániyáyi yá Portoqáli zabán.*

Latin American *(bumi ye) Ámriká ye Látin/ miyáne va nimruzi* [south]

Latin Church, the Latin Church *Kelisá ye Kátolik e Rumi*

Latin cross *calipá*

Latin Quarter, the Latin Quarter *(Kuy e Látin) baxwi az Páris nimruz* [south] *e rud e Sen ke biwtar dánewjuyán va honarmandán be ánjá miravand.*

latish adj, adv *tá dirgáh; bigáhgune, "dar sá'at BuNasr biyámad va bigáhgune bud. Amir bá vey xáli kard tá nazdik e wám." (ZBP, L552 TBH)*

latitude n **1** *pan* [<Kordi (EDPL); suw] [<Pahlavi, suw; sow (ZBP C6445, MK, BF)].* **2** *sarzamin, bum. //sarzaminhá ye dur az/ nazdik e kamarestán** [equator]*//.* **3** *ázádi. //Az did e man be be farzandán e xod xeili ázádi midahand, báyad saxtgir tar báwand.* [strict]*//*

latitudinal adj *suw*. //degargunihá ye vábaste be yek suw* tá suw* e digar//*

latitudinarian n, adj *(beáyin) ravádár (beviże dar zaminehá ye dini)*

latrine n *xalá, ábrizgáh e biyábáni*

latter adj *nazdik e páyán, vápasin, harjá juri tarjome miwavad. //nime ye dovvom e sál; nazdik e páyán e ruzgáraw//*

the latter *in yeki, "in yeki... va báyad bejá ye án yeki* [the former] *goft "ámorzid" va bejá ye in yeki goft "dád". //Besyári az án yeki ráh haváxáhi mikonand ammá man/ xodam in yeki rá biwtar mipasandam.//*

latter-day adj *novin, emruzi. //fanwenási ye/ fan e emruzi/ novin/ ruz./ Xodewán rá wahsavárán e peikárgar* [crusading knight] *e emruzi midánand.//*

Latter-day Saints *mormonhá; pársáyán e emruzi*

latterly adv *emruze; tázegi*

lattice, lattice-work n **1** *panjar; panjarkári; turi. //panjarkár e fuládi ke gerdágerd e carxowthá ye bimgin kárgozáwte wode//.* **2** *panjar, turi. //az lábelá ye neyhá ye deráz* [tall reeds] *dozdáne negaristan//*

lattice window *panjere ye gere ye cini*

laud v *(beáyin yá soxanvari) sotudan; yawtan. //Kári ke xeili az án setáyew wode.//*

laudable adj *sotude; sotudani. //jáhjuyi ye, kuwew e. kári stude/ sotudani./ Kuwew e u dar zamine ye nikukári* [work for charity] *saxt sotude/ sotudani ast.//*

laudably adv *sotude*

laudanum n *(beviže dar gozawte) lodanum (farávarde ye taryák)*

laudatory adj *setáyew, yazew*

laugh v **1** *xandidan. //qáhqáh xandidan; Xeili xandedár ast. Hamiwe ma rá mixandánad./ Naxand!/ Naxandi!/ Naxandihá mixáham piw e xodam Cini biyámuzam.//.* **2** *xandidan, harjá juri tarjome miwavad. //Mardi ke ruyáru ye bim mixandad./ Zan e bicáre- zendegiyaw hic jáy e delxowi nadárad.//.* **3** **he who laughs last, laughs longest** *(dastán) "nawáwide wab deráz-e/ ast.", "wáhnáme áxarew xow ast."; "juje rá áxar e páyiz miwomárand.".* **laugh in sb's face** *be riw e kasi xandidan; kasi rá riwxand kardan/ dast andáxtan.* **laugh like a drain** *(anáyin) qáhqáh zadan zir e xande.* **laugh on the other side of one's face** *agar... beruz e xod garistan. //In náme rá ke bexánad beruz e xod xáhad garist.//.* **laugh sb/ sth out of court** *(anáyin) be cizi/ kasi xandidan va án rá bipáye dánestan. //Be ánce rá ke be digari/ be digarán baste budand* [allegations] *xandide án rá pák bi arj va páye dánestand [va az dádgáh birun andáxtan].//.* **laugh oneself silly/ sick** *az xande rudebor wodan/ tarekidan.* **laugh till/ until one cries** *candán xandidan ke az cewm e kasi awk biyáyad.* **laugh sb/ sth** *(beáyin) riwxand kardan; be riw e kasi xandidan.* **laugh up one's sleeve (at sb/ sth)** *be riw e kasi xandidan. //Az áqáz (rásti rá) midánest va be riw e má mixandid.//.* **4** **laugh at sb/ sth** (**a**) *xandidan be. //Be wuxiyi/ be xandestángari** [comedian] *xandidan//.* (**b**) *be kasi yá cizi xandidan; riwsand kardan, dast andáxtan. //Hengámi ke Kámrán goft uwtán** [ghost] *rá bávar dárad hame be u xandidim.//.* (**c**) *be... xandidan; ...rá náciz womordan. //bim rá náciz womordan//.* **laugh sth away** *(dar barábar e ciz e nágovári) xandidan va án rá sabok gereftan* [dismiss]. //*Kuwid bá xandidan tars e xod rá bekáhad ammá ráh bejáyi nabord.//.* **laugh sb/ sth down** *bá xandidan cizi rá xafe/ xámuw kardan; //be soxanráni xandidan va u rá xámuw gardánidan; be piwnahádi xandidan va án rá bázpas rándan/ napaziroftan.//.* **laugh sth off** *(anáyin) parvá nakardan; be... xandidan. //Honarpiwe báyad biyámuzad ke agar az u xorde ye násezá girand be ánhá bexandad/ parvá nakonad.; Pas az in ke soxani nasanjide goft* [indiscreet remark] *hamegán xámuw gawtand ammá u bedun e dastpácegi be án xandide parváyi nakard.//.* **laugh sb out of sth** *bá xande/ xandidan gereftárihá rá farámuwándan; Dánest ke qamin ast va kuwid bá xande u rá be farmowtan e gereftári vádárad.//*

laugh n **1** *xande/ boland/ qáhqáh xandidan/ xande kardan; riwxand* [cynical]*, xande ye árám, xande ye hukerdáráne* [polite]*; az tah e del* [hearty]. **2** *(anáyin) xandedár, xandeávar. //Nafahmid to-yi? Ce xandedár!* [what a laugh!]; *[be riwxand] U va piwnahád e komak xandedár ast./ Ádam e xandedári-st. Ádam xowaw miáyad bá u báwad.//*

laughable adj *(xárdári) xandedár, xandeávar. //Kuwewi xandeávar baráye biáberu kardan e* [discredit] *warvin*/ sarrewtedári.//*

laughably adv *xandeávar*

laughing-gas n *gáz e xandeávar* [nitrous oxide]

laughingly adj **1** *bexande, "be xande be Wirin conin goft wáh -- kaz in zan joz az dustdári maxáh." (ZBP, L4732 SF); roxsárhá ye xandán//.* **2** **be laughing** *(zabán e kuce) "marg mixáy boro káwun"; Xeili xube- kár e xub o xáne ye qawang, qand tu delet áb miwe./ Marg mixáy boro Káwun!.* **be no laughing matter** *wuxi nist, hic xande nadáre.*

laughingly adv **1** *bexande.* **2** *(biwtar xárdári) be riwxand; xandeávar. //Xeili dust dárand wabhá ye soxan* [literary soiré] *barpá konand ke xeili xandedár ast.//*

laughing-stock (n) *máye ye xande, dalqak. //Máye ye xande ye hame ye hamwágerdiháyaw bud con peivaste laqzewhá ye loppi mikard.//*

laughter n *xande. //qáhqáh xandidan* [roar with laughter]*; awk ámadan az cewm az xande,/ xáneyi xorram/ por az xande, "dar e xorrami bar saráyi beband -- ke báng e zan áyad az ánjá boland." (Sa'di)*

launch v **1** *beráh andáxtan; partáb kardan; harjá juri tarjome miwavad. //kusti* [blow] *partáb kardan, muwaki* [missile]*/ aźdari* [torpedo]*/ máhváreyi partáb kardan./ be kasi bim dádan* [lauch threats at sb]*; dorowt parándan* [insults]*; hou kardan* [gibes]*.//.* **2** *(kawti ye nousáz rá) be áb andáxtan. //Wahrbánu emruz kawti ye nouyi rá be áb miyandázad.; Biderang savakarji** [lifeboat] *rá baráye raháyi dádan e cahár mard be áb andáxtand.//.* **3** *beráh/ bekár andáxtan; harjá juri tarjome miwavad. //be dowman táxtan; Án dálá** [company] *máh e áyande parhib** [model] *e nouyi be bázár miyávarad.; Dárad pesaraw rá be kár e bánkdár/ ganjdári miyandázad.//.* **4** **launch (out) into sth** *deliráne/ ázádáne pardáxtan be...; harjá juri tarjome miwavcad. //Baráye raftár e xod ázádáne be bahánetaráwi pardáxt.; Nemixáhad tanhá xánande báwad va az inru dárad be kár e honarpiwegi mipardázad.//.* **launch out at sb** *bar sar e kasi táxtan; kasi rá be bád e... gereftan. //Nágahán bi cemi áwkár bar (sar e) man táxt.//*

launch[1] n *partáb, andáxtan, áqázidan. //Tálár e nouyewán rá ke bázgowudand* [saloon] *rasánehá xeili darbáreaw be goftogu pardáxtand.//*

launching pad, launch pad *sakku ye partáb*

launch[2] *qáyeq e parváneyi ye bozorg*

launder v **1** *wostan; uyidan. //In pirhanhá rá beferest bewuyand.//.* **2** *(pendárin) pulwuyi kardan; puli rá ke az ráhhá ye dozdi/ adádmand** [illegal] *bedast ámade be kárhá ye ázarmik andáxtan tá dáneste nawavad cegune be dast ámade./ Án goruh e tabahkár* [gang] *pulhá ye dozdie rá dar sofrexánehá ye zanjireyi* [chain restaurants] *ye xod rixte va bedinsán saraw rá zir e áb kardand/ pulewán rá wostand.//*

laundress n *zan e gázor /raxtwuy*

laundrette, laundrette (n) *raxtwuyxáne*

laundromat n *(nám e bázargáni dar Ámriká) raxtwuyxáne.*

laundry n *(raxt e) wostani; //In hafte wostani xeili nadáram/ nist. Emruz raxt wosti/ raxtwuyi kardi?; sabad (e raxthá ye) e wostani//*

Laureate *dárá ye jáyeze ye táj e barg e bu*

laurel n **1** *barg e bu (deraxt yá deraxtceyi az gune ye* Laurus *beviźe* L. Nobilis*).* **2** (*niz* **laurels**) *táj e barg e bu (ke nazd e Yunániyán va Rumiyán e bástán newán e piruzi va sarafrázi bud.).* **3** **gain/ win one's laurels** *námvar/ nárnbordár/ sarafráz wodan.* **look to one's laurels** *bartari ye xod rá páyidan. //Candán honarpiwe ye xub táze peidá wode ke honarpiwegán e kohan/ pir báyad xod rá bepáyand tá mabádá dokánewán taxte nawavad.//*

lav n *(anáyin) ábrizgáh*

lava (n) *távyá* [<Hourámi/ Kordi táváyve] //rudi az távyá*//.* **2** *sang e juw; sang e átawfewáni*

lavatory n **1** *niz kohne wode* **water-closet** *cámew (ZBP, C4341).* **2** *ábrizgáh*

lavender n **1** (**a**) *banafwe, ostoxoddus.* (**b**) *gol va sáqe ye xowk wode ye banafwe.* **2** *banafw rang*

lavender-water n *hubu* [perfume] *ye ostoxodus/ banafwe*

lavish v, **lavish sth on/ upon sb/ sth** *farávân/ bá gowádedasti. //bá feráxi cizi be kasi dádan; názparvarde kardan/ Tanhá farzand e xod rá názparvarde kardan/ dar náz parvardan.//*

law n **1** *dád, "bedu goft kei doxt e qeysarneźád -- xeradmand naxruwad az kár e dád." (ZBP, L3298 SF); dátikán* [<Pahlavi (ZBP, C3392 MK). //Máh e digar dád/ dátikán* e nou raván migardad* [come into force]*//.* **2** **law/ the law** *dád, dátikán* manwur, "be ábád o virán deraxti namánd -- ke manwur e taxt e mará barnaxánd." (ZBP, L6475 SF); rasm va sámán, "har yeki rá sámáni ast ke agar to rasm va sámán e in nadáni, agarce ostád e kasi báwi, dar án báb con asiri báwi." (ZBP, L6800 QN). //Rasm va sámán e tireyi* [tribe/ tribal] *rá arj nehádan* [repsect]; *dád rá gardan nehádan* [respect]; *dozdi bedád nist/ adádmand ast; Barábar e dád kudakán rá nemitaván be injá ráh dád.; Nemidánestam in kár e man bedád nist/ adádmand* ast./ bedád budan/ be bidád budan, "be bidád kardand jang ar bedád -- negar tá ze pirán ke dárad be yád? (ZBP, L3281 SF).* **3** *Nemidánestam in kár e man bedád nist/ adádmand* ast.; Juri raftár mikonad ke engár xod rá az dátikán** [law] *bálátar midánad.; Dád bá má-st./ Má bedád-im.//. [dar dánewhá] dád, sámán. //sámán e niru ye kewew e zamin/ garáyew e zamin* [the law of gravity]*; sámánhá ye jonbew//.* **4** **the law** *pásbán. //beppá, pásbán dárad miáyad!//.* **be a law unto oneself** *sarexod/*

gávsarexod budan. //In barádar e man gávsarexod ast, hicgáh nemitavánam be u powtgarm báwam.//. **go to law (against sb)** *be dádgáh kewidan, piwmárdan.* **have the law on sb** *(anáyin) be wahrbáni/ ágáhi gozárew dádan; be dádgáh kewidan. //Agar yek bár e digar in kár az to sar bezanad be dádgáhat mikewam.//.* **law and order** *dád va sámán. //az miyán raftan e dád va sámán. //dád va sámán rá bar pá kardan* [establish]*; negáh dáwtan./ ravew e* [policy] *dád o sámán//.* **the law of averages** *miyánráh; sámán e miyáne/ miyáneravi.* **the law of jungle** *dád e/ ráhorasm e jangal; jangali.* **lay down the law** *dastur dádan; //Hamiwe dastur e báqbáni midahad ammá az báqbáni berásti cizi nemidánad.//.* **take the law into one's own hands** *dád rá bedast gereftan; gávsarexod budan; xar e xod rá savár budan.* **there's no law against sth** *(anáyin) ravá-st; nárává nist. //Harcand delam bexáhad mixábam. Inke dasturi nist!/ ki mige na?//*

Government of Law *wahrivar [<Avestáyi "xwaťra-vairiya" (EDPL)]*

lawful adj *bedád, "bebidád kardand jang ar bedád -- negar tá ze pirán ke dárad be yád?" (ZBP, L3281 SF); dádik* [<Pahlavi, dátik (ZBP C3392 MK, BF); ravá. "pesar báyad, az har ke báwad ravást -- ke guyand kin bacce ye pádewást." (ZBP, L5845 SF); dád, "bedu goft kei doxt e qeysarneźád -- xeradamand naxruwad az kár e dád." (ZBP, L3298 SF); //dádmandáne/ bedád niru rá be dast gereftan.//.* **2** *dádik*, bedád, dádmand. //Morderigxár e bedádaw//*

law-abiding (adj) *dádpiwe, dádmand; bedád. //wahrvandán e dádpiwe* [citizens]*//*

law agent *(dar Eskátland)* [solicitor] *dádyár*

law-book n *dádnáme [M. Moqaddam]; dádestánnáme*

law-breaker n *dádeskan*; dádewkanán**

law court, **court of law** n *dádgáh*

lawfully adv *bedád; dádmandáne*

lawgiver n *dádgozár [M. Moqaddam]; dádárástár* [JGS]*

lawless adj **1** *bidád, "be bidád kardand jang ar bedád -- negar tá ze pirán ke dárad beyád." (ZBP, L3281 SF).* **2** *(baráye raftár e mardom) bidád, dádwekan. //Anbuhi az mardom e dádwekan maqázehá rá táráj va virán kardand.//*

lawlessly adv *bebidád*

lawlessness n *bidádi*

Law Lord *(dar Engelestán) hamvand e mahestán*; dádgozár; dádárástár**

lawn n *caman, //Tábestánhá hafteyi yekbár camanemán rá mizanim./* a croquet lawn: *caman e cougánakbázi//*

lawn tennis *(beáyin)* = **tennis** *(celtapká*)*

lawn[2] n *(páce ye) malmal*

lawn-mower n *camanzan*

lawsuit, **suit** n *dádxáhi*

lawyer n *dastur. //Tá bá dasturi nasegálide báwi hic ciz rá dastine nane!//*

lax adj *wol, sost, gowád, harz. //imeni ye wolovel; Dar dastur e zabán wolovel ast.; raftári sost; áyinnámeyi wolovel./ Bá wágerdánaw xeili sost/ wolovel ast.//*

laxative n, adj *(dáru, xorák yá nuwábeyi ke) wekam rá wol karde bekár andázad; narmkonande ye wekam/ rude. //Agar wekamat xowk ast/ xowki dári wáyad niyáz be dáru ye namrkonande dáwte báwi.//*

laxity n *woli, sosti, gowádi, harzi; harzegi*

laxly adv *wol, sost, gowád, harz*

lay v (pt, pp **laid**) **1** (**a**) *nehádan, foruhewtan, "nábiná rasan barkewid va in maq'ad rá barávard va birun e saráy foruhewt va xod forud ámad." (ZBP, L2 TB); forudávardan, "va dast bar ruy forudávard va az menbar bezir ámad." (ZBP, L2557 AT); wándan, "to gofti gouz bar gonbad hamiwánd- va yá dar bádiye kawti hamiránd." (ZBP, L7709 VR); foru kardan, "sadobist sajjáde forukardam- do raste." (ZBP, L2333 AT); forugozáwtan, "va xod rá az páy darávixte biwtar bar taxt newasti, va páy forugozáwti." (ZBP, L2523 AT); gostardan, andáxtan, gozáwtan, báznehádan, "xáb bar man qalabe kard, bálew farákewidam va sar báznehádam." (ZBP, L2595 AT). //Ketábi rá bar miz nehádan; patu rá ru ye bacce ye xofte kewidan/ andáxtan; deráz kewidan va xábidan; Dastaw rá bar wáneam forunehád.; Asb/ asbe guwháyaw rá paskewid.; Tufán xarman rá xábánd/ foruávard* [lay flat]*//.* (**b**) *nehádan, kewidan, rixtan, afkandan, cidan, kár gozáwtan; qáli/ farw pahn kardan; pál/ arvis/ sim kewidan* [cable], *lule kewidan; pey ye saráyi rá*

rixtan/ afkandan; miz cidan; Váládgar ájor cide, divár misázad.; Dárand lule ye zehkewi [sewer]*/ gandáb kenár e ráh migozárand.//.* **2** **lay A (on/ over B), lay B with A** *zadan, puwándan. //hamejá rá bá káh puwándan; kaf e otáq rá bá qáli puwándan//.* **3** *nehádan. //Kári rá bar duw e kasi nehádan.* [lay sb under an obligation]*; dádhá ye novini be kahestán** [parliament] *piwnahád kardan//.* **4** *xábándan. //Áb páwidan va gardoqobár rá xábándan//.* **5** *hamvár sáxtan/ xábándan. //Rouqan e mu be kár bordan tá muháyi rá ke powt e sar rást istáde* [sticking up] *bexábánand.//.* **6** *(beáyin) kamzur sáxtan; az... kástan; harjá juri tarjome miwavad. //tars/ badgománi ye kasi rá kástan//.* **7** **lay sth (on sth)** *gerou_bastan/ gozáwtan. //Mengiyágaráni/ qomárbázáni ke pulewán rá dar bázi ye rulet/ mohre va tás gerou mibandand/ pulewán rá ruy e bázi ye rulet migozárand./ Baráye án takrobáyi* [race]*/ asbdaváni cand gerou basti?/ cand gozáwti?; Pánsad dolár bá to gerou mibandam ke nimiáyad.//.* **8** *(zewt, zabán e kuce) (baráye mardán yá zanán) kardan, gáyidan. //*get laid *(gáde wodan) karde/ gáde wodan//.* **9** *(baráye parandegán/ xarfastarán* [insects]*) toxm kardan; toxm rixtan; xáye nehádan, "va goruhi u rá... xánand, ay jáygáh e xáye nehádan e owtormorq" (ZBP, L7173 TT); xáye kardan, " va bar sar e án divár yeki fáxte xáye karde bud." (ZBP, L64 TB). //In ruzhá morqhá xub toxm nemikonand/ xáye neminehand.; Kuku dar láne ye digar parandegán toxm migozárad/ xáye mikonad/ minehad./ Toxme morq/ toxm e/ xáye ye táze dojini do dolár.//.* **10** *Gáh* "lay" *rá hamráh e námváże + bandváże/ kárváże ye xám bekár mibarand va in váżegán e serewte hamán maini** [meaning] *ye kárváże rá midahad ke bá námváże serewte wode; baráye nemune,* "lay emphasis on..." *= be hamán maini ye* "emphasize" *ast.). //*lay stress on neatness: *dar pákizegi páfewordan/ páfewári kardan; Gonáh gardan e ki-st?.* [lay blame on sb]*/ ke/ ki rá báyad nekuhid* [to blame]*./ Baráye anjám e kári barnámehá rixtan/ nehádan* [lay plans to do sth]*.; baráye kasi dám nehádan* (lay a trap for sb/ plan trap sb"//. **11** **lay it on (thick/ with a trowel)** *(anáyin) gazáfe goftan; gazáfeguyi kardan. //U rá wáygar** [genius] *xándan tá andázeyi gazáfeguyi ast!//.* **12** **lay about one (with sth)** *beharsu zadan; kuram-kamewam zadan. //Hamin ke be u/ behew/ nazdik wodim bá cub kuramkamewam zad.//.* **lay about sb/ sth (with sth)** *be bád e... gereftan; bar sar e kasi táxtan. //U rá be bád e downám gerefte, doruqgu va daqalbázaw xánd.//.* **lay sth aside** (**a**) *kenár nehádan; forunehádan. //foruhewtan/ Barresihá ye/ pásoxguyihá ye xod rá rahá kardan/ foruhewtan./ Ketábam rá fornehåde, ceráq rá kowte xoftam.//.* (**b**) *vel kardan, rahá kardan.* (**c**) (= **lay sth by**) *anduxtan. //Kami pul baráye ruzgár e piri ye xod anduxtan.//.* **lay sth away** (US) *(dar Ámriká) piwpardáxt kardan va cizi rá negahdáwtan/ xaridan/ piwxarid kardan.* **lay sth down** *anbár kardan; betáyidan (riwe y aknun: betáy-) (ZBP, C5602 FM) Mei ye/ báde ye* "claret" *betáyidan/ anbár kardan//.* (**b**) *áqáz be sáxtan e... kardan; dast gereftan. // áqáz be sáxtan e/ kawti ye nouyi, ráháhan e nouyi kardan; Lulekewi ye nouyi rá dast gereftan//.* (**c**) *(beáyin) rahá kardan, vel kardan, foruhewtan. //daftar e xod, kárhá ye xod rá foruhewtan/ vel kardan//.* **lay sth down; lay it down that...** *nehádan; barpá kardan. //Nemitavánid/ nemitaván áyin-námehá ye seftosaxt nehid/ barpákonid/ nehádan/ barpá kardan. /Conin nehádeand ke hame ye xástárán báyad yek ázmun e nevewtani bedahand.//.* **lay sth in** *anbár kardan; anbárdan; anbáwtan. //xoráki/ zoqálsang/ tuwe anbáwtan//.* **lay into sb/sth** *bar sar e kasi táxtan; kotak zadan; be bád e... gereftan. //Rásti u rá be bád e násezá gerefte gostáx* [arrogant] *va sangdelaw* [unfeeling] *xándand.//.* **lay off (sb)** *(anáyin) bas kardan; dast az sar e... bardáwtan. //Bas kon/ dast az sram bardár! Muháyam rá xaráb kardi/ dári xaráb mikoni* [mess up]*; Dast az saraw bardár, magar nemibini ke saxt ásib dide?//.* **lay off (sth)** *rahá kardan, vel kardan, hewtan. //Sálhá-st sigár mikewam, ammá aknun mixáham velew konam./ kenáraw bogzáram.; Cand gáhi báyad báde rá foruheli/ vel koni/ rahá koni//.* **lay sb off** *(kárgarán rá) candgáhe birun rándan/ bikár kardan; Con dastur e táze nayámade bud, candgáhi bikárewán kardand.//***lay sb (on)** (**a**) *kewidan; nehádan; dádan; harjá juri tarjome miwavad. //Tá baráye xáne barq nakewideand nemitavánim baráye zendegi be ánjá beravim.//.* (**b**) *dádan, árástan, faráham kardan/ ávardan. //Mehmáni/ wappási* dádan* [lay on a party]*/ namáyew dádan; barnáme ye safar e kutáhi rixtan* [lay on a show/ trip]*; Xoráki va nuwábe faráham ávardan./ Baráye didáriyán/ didárkonandegán* [visitors] *barnáme ye gardew gozáwteand.//.* **lay sb out** *kasi rá kuste va bihuw kardan. //Mowtzan dar dour e panjom* [round] *kust yáfte bihuw gawt.//.* **lay sth out** (**a**) *gostardan cidan. //gouharhá ye zibá pahn wode/ cide powt e wiwe/ panjere ye maqáze./ Harce puwák baráye estár** [vacation]*, mixáhi injá pahn kon/ becin!//.* (**b**) *darcidan; rixtan. //naqwe ye wahri/ báqi rá darcidan./ Máhnámeyi ke naqweaw xub rixte wode//.* (**c**) *(anáyin) pul rixtan/ hazine kardan. //Baráye án ráde*/ máwin xeili pul rixteam//.* (**d**) *nasáyi* [corpse] *rá baráye xáksepári ámudan; mordewuyi kardan/ morde rá wostan//.* **lay over** *(dar Ámriká) sar e ráh/ dar ráh jáyi mándan/ istádan Sar e ráhemán be Wiráz yek wab dar Espahán mándim.//.* **lay sb up** *bestari kardan/ wodan. //Páyaw wekaste (va) bestari ast./ Yek hafte ast cáyide va bestariyam.//.* **lay sth up** (**a**) *anbár kardan; anbárdan; kenár gozáwtan; anduxtan. //tuwe*

[supplies]/ *suxt anbár kardan//.* (**b**) *(baráye ráde*/ máwin, kawti) xábándan. //Kawtiyi rá baráye vásác** [repair] *xábándan; Rádeam*/ máwinam rá aknun baráye vásác* xábándeam.//.* **lay sth up (for oneself)** *baráye xod dard e sar xaridan/ gereftári padid ávardan; Agar án bám rá aknun dorost nakoni, tanhá baráye xodat dard e sar mixari!//*

lay n *(zabán e kuce, zewt) zan yá doxtari ke (dast be raxtexábaw xub ast/ xub middahad). //*an easy lay: *kosu//*

lay[2] adj **1** *mardom e kuce-xiyábán, na az áxundhá; naxiz (ZBP, C7837 FM). //pandguyi naxiz/ na áxund.//.* **2** (**a**) *mardom e kuce xiyábán; na ostádkár; rame, piyáde, naxiz. //manewte* [opinion] *ye mardom e kuce va xiyábán./ Az did e yek naxiz/ mardom e sáde/ mardom e na ostádkár soxan goftan//.* (**b**) *//na pezewk, na ostád, na dávar, náfarhixte, naxiz//*

lay[3] n *(bástáni) came, cegame [cáme ye bástáni]*

lay[4] pt of “lie[2]”.

layabout n (*anáyin/ dar Engelestán) tanelaw; bikáre*

layaway n *piwxarid kardan; kenár gozáwtan. //Cewmrouwaniháyi rá ke baráye Krismas/ zádruz e Mehr (M. Moqaddam) mixáhad, piwxarid mikonad.//*

lay-by (pl **lay-bys**), *(dar Ámriká)* **rest area/ stop** *istgáh e ásáyew miyán e ráh*

layer n **1** *laá, láy, láye, dáy/ dáv (ZBP, C4481 FM); tu, “lájeram áfaridegár... in raghá rá ki rasánide ye har do ast be hame ye tan do tu áfarid tá ostovár báwad...” (ZBP, L5129, ZX); "va cahár tu ast az bahr e án ke agar yek tu rá áfati resid, digar tuhá rá salámat báwad." (ZBP, L5143 ZX); nespoh (ZBP, C6850 FM). //cand lá puwák e názok ádam rá behtar garm negahmidárad tá yel jáme ye setabr.; láyeyi az qobár bar kácál* [furniture]*; yek nospe/ láye ye cine* [clay] *bar zamin/ láyehá ye rang e kohne rá zodudan//.* **2** *morq e toxmkon e xub/ bad.* **3** *(dar báqbáni) wáxeyi ke baráye riwe davándan dar xák bexábánand.*

layer v **1** *láye-láye kardan/ cidan/ árástan. //Kud va sarwáxehá rá láye-láye anbáwtan va az án kud e giyáhi* [compost] *sáxtan.; muyi ke án rá láye-láye kutáh karde báwand.//.* **2** *(báqbáni) wáxe ye deraxti/ buteyi rá dar xák xábándan tá riwe davánad va nahál e tázeyi az án be dast áyad.//*

layer cake *kák e candláye*

layette n *sismuni*

lay figure *ádamak e cubi*

layman n (**laymen**) **1** *rame, piyáde, naxiz, mardom e sáde ye kuce va xiyábán.* **2** *hamvand e kelisá/ ammá na pristár va na áxund; naxiz.*

lay-off n **1** *kárgari rá (baráye zamán e kutáhi) bikár kardan. //Az kárgarán e kárxáne xeilihá rá (candgáhe) bikár kardan.//.* **2** *bikári ye candgáhe. //Bikári ye deráz baráye sarásar e zemestán.//*

layout n *eráyew; naqwe. //naqwe ye otáqhá dar yek sáxtemán; áráyew e novin e zibá ye barghá ye yek haftenáme/ máhnáme//*

lay-over n *(dar Ámriká) derangi kutáh dar yek safar; derang*

laze v **1** **laze (about/ around)** *tanbal budan; ásudan; barásudan. //sarásar e ruz kenár e rud barásudan; Pasin rá dar xáne/ saráy pelekidan//.* **2** **laze sth away** *bikár gawtan, tanbali kardan, vel gawtan. //Nemiwavad/ nemitaváni sarásar e ruz/ ruzgár vel begardi.//*

lazily adv *tanbal; árám. //Rudi ke kenár e marq/ marqzár* [meadow] *migozarad./ yek wab e tábestáni ye árám.//*

laziness n *tanbali; árámew; árámi*

lazy adj (**lazier**, **laziest**) *tanbal, tanásán. //Koudan nist, tanbal ast.//.* **2** *laxt, tanbal, kond, árám, biramq, bikár. //xamyázeyi az sar e tanbali/ bikári; Ruzi rá kenár e daryá árám gozarándim.; yek wab e tábestáni ye árám* [lazy]*//*

lazy-bones n *tanbal, manbal (ZBP, C6666 FM); lamtor*

lazy Susan (US) = Dumb waiter *(bengarid be* "dumb"*)*

lb *kutáh wode baráye (yekkán e geráni/ sang) pond (az Látin,* "Libra"*); //Sib pondi do dálár har pond; Se pond wekar biyafzáy.//*

lbw *kutáh wode baráye* “leg before wicket"/ leg before wicket”/ *“caman e cap e darváze”*

LCD *kutáh wode baráye* Liquid Crystal Display/ *parde yá wiweyi ke ruy e án peivaste cizi newán dáde miwavad con zamán dar pangán* e/ sá’at e moci va darán degarguni voltá** [voltage] *ye barq boluri ábaki rá rouwan mikonad.//*

leach v **1** *pálidan.* **2** **leach sth from sth; leach sth out/ away** *//pálidan/ Máde ye káni rá az xák pálidan//*

lead[1] n **1** *(ximiyá*) sorb.* **2** *maqz e medád.* **3** *(daryánavardi) pargál; sorb (ZBP, C6444), baráye andázegiri ye źarfá ye áb.* **4** **leads** (**a**) *navárhá ye sorbi baráye puwándan e bám.* (**b**) *baxwi az bám ke bá navárhá ye sorbi puwánde wode.* (**c**) *panjarkári ye sorbi.* **swing the lead,** *bengarid be* "swing[1]".

lead pencil *medád-siyáh*

lead[2] n **1** *rahnamun; nemune; noxrázi (ZBP, C6401). //U-st ke sarcewme ye áwub ast, digarán tanhá az nemune ye u peirovi mikonand.//.* **2** *piwpáyi; jelotar budan; piw budan. //se metr/ do derázá/ nim dour* [lap] *piw budan./ Án dálá** [company] *dar fanávari* Laser *ye az digarán bewiveyi cewmgir piw ast.//.* **3** **the lead** *noxrázi/ piwi jostan/ gereftan. //noxráz budan/* [move/ go into/ get into the lead]*; Az kasi piwi gereftan/ pas oftádan//.* **4** *(dar namáyew) parde ye bozorg/ vaspur*; honarpiwe ye sálár/ naqw e noxost./ Dar namáyew e bozorg e Sohráb, honarpiwe ye sálár budan/ naqw e noxost dáwtan./ Gitárnaváz e noxost e goruh/ sálár e goruh//.* **5** *(dar bázi ye ganjafe/ bargbázi) bázi dast e... budan; noház (ZBP, C6755). //Noház* ki-st?/ Bázi dast e ki-st?//.* **6** *kelid. //Pásbánán kelid e nou ye arjdári rá dar dast e barresi dárand.//.* **7** *(niz* **leash***) pálhang; qalláde, kaland*, "ke bar gardan co sag, kalandi dáram- bar páy gahi co pil bandi dáram." (Mas'ud e Sa'd e Salmán). //Dar báq/ gardewgáh báyad sagetán rá bá kaland/ sagband/ qalláde bebarid.//.* **8** *sim; dar navár e del/ gew "wekáfte". //Yek navár e del 12 wekáfte begirid* [12-lead electrocardiogeram]*./ Dar wekáfte ye II, II va aVF [medical term in reading EKG], "T-há" várune-and.//.* **9** **give (sb) a lead** (**a**) *pá piw nehádan/ noxráz gawtan va digarán rá dar anjám e kári delgarmi dádan./ Kelisá báyad dar zamine ye kerdár noxráz gardad/ pá piw nehad tá digarán delgarm gardánad.//.* (**b**) *be... sar e nax dádan//.* **take the lead (in doing sth)** *noxráz* gawtan; nemune gawtan; piwár* gawtan [<Pahlavi, piwár* (ZBP, C5738, MK, BF)].* **lead story** *(ruznámenevisi) sargoftár; ágáhi ye barjeste; dástán e bozorg e/ barjeste*

lead[3] v (pt, pp **led**) **1** (**a**) *ráh bordan, ávardan, resánidan, darávardan, "Weyx Hasan rá goft beguy tá daráyand. Hasan iwán rá darávard." (ZBP, L2538 AT); "Darárad tama' morq o máhi beband." (Sa'di) (ZBP, L3492); farnáftan* riwe ye aknun "farnám-" [<Pahlavi, (ZBP, C4100, MK, BF)]; bordan, ráhnamáyi kardan. //Mehmáni rá be otáqaw bordan/ darávardan/ ráhnamáyi kardan; Án goruh rá be báq bord/ ráhnamáyi kard.//.* (**b**) *nidan [<Pahlavi (ZBP, C4100 MK)]. //Kuri/ nábináyi rá az yek suy e ráh be suy e digar nidan*/ bordan/ resánidan/ ráhnamáyi kardan./ Afsár e asb rá casbide án rá bázgardánd/ báznid*.//.* **2** **lead sb (to sth)** *dar del e kasi ráh yáftan/ rexne kardan; háxtan* [<Pahlavi (ZBP, C4038, MK, BF), riwe ye aknun "ház-"]. //xeili dahanbin ast/ zud háxte* miwavad* [easily led]*./ Ce ciz to rá be in hude háxt*/ Ce ciz máye ye án gawt ke be in hude resi? Nagozár gomráhat/ biráhat konad./ Peivaste doruq miguyad tá bedánjá ke har ce migoft nemitavánestam bávar konam.//.* **3** *ráh bejáyi bordan; be jáyi báz wodan. //In dar be báq báz miwavad.//.* **4** **lead to sth** *residan, wekáftan, "va hadis az hadis wekáfad." (ZBP, L1253 TBH); "va bebini ke az injá ce wekáfad va ce bebinim." (ZBP, L604 TBH). //In laqzew cápi máye ye sardargomi ye bozorgi gawt./ Az in laqzew e cápi sardargomi ye bozorgi wekáfte./ Kárat bejáyi nemiread./ "In ah ke to miravi be "Torkestán" ast.//.* **5** *beviźe bá námváźeháyi ke dar zir bekár rafte newángar e) juri zistan ast. //con sag zistan; zendegi ye sag dáwtan; dar náz va feráxi zistan* [life of luxury]*; dogune zistan* [double life]*//.* **6** **lead (sb/ sth) (in sth)** *piw/ jelo budan. //Gord/ qahremán bist vipál** [seconds] *az digarán piw ast.; Dar paźuhew e cangár* [cancer] *dar sarásar e jahán az digarán piwtar budan* [lead the world]*//.* **7** **lead (sb/ sth) (into sth)** *rahbari kardan, rahbar budan, noxráz budan. //Hanbázi* [participate] *mikonam ammá nemixáham rahbar/ noxráz báwam; sepáhi rá, viyandi** [expedition] *rá, bastnewiniyi* [a strike] *rá rahbari kardan/ ráh bordan; jostári* [discussion] *rá rahbari kardan; rahbar e áváz budan; dádxáhiyi* [proceedings] *rá rahbari kardan./ Dar gozinew e áyande ke/ ce kasi rahbari ye kumal** [party] *rá bedast xáhad gereft?//.* **8** *(dar bázi ye ganjafe/ bargbázi) bázi dast e kasi budan; pastá* [turn] *ye kasi budan; baráye bár e noxost... andáxtan; noház budan/.* "lead trumps" *bázi dast e kasi budan;* "lead the two of clubs" *dolu ye xáj* [the two of clubs] *(baráye noxostin bár) andáxtan//.* **9** **lead with sth** (**a**) *(ruznámenevisi) cizi rá jozv e ágáhi ye dast e noxost nevewtan. //źgáhihá rá bá bastnewini ye kárgarán e bárandáz e bandar* [dock strike] *áqáz mikonim.//.* (**b**) *(dar mowtzani) (mowt e viźeyi rá) noxost zadan. //mowt e noxost rá az cap/ rást zadan* [lead with one's right]*//.* **10** **all roads lead to Rome** *bengarid be* "Road". **11** **lead sb by the nose** *kasi rá ruy e angowt e xod carxándan.* **lead sb (a merry) dance** *kasi rá be dard e sar andáxtan; kasi rá áváre kardan; kasi rá pei ye noxod siyáh ferestádan.* **lead a dog's life** *zendegi ye sag dáwtan; siyahruz budan.* **lead sb a dog's life** *kasi rá be xák e siyáh newándan.* **lead sb to the altar** *(kohne wode/ yá be wuxi); bá kasi zanáwuyi kardan.* **lead sb to believe (that)...** *sar e kasi wire málidan; háxtan* [riwe ye aknun "ház-*" <Pahlavi] (ZBP, C4038, MK, BF)].*

lead sb up the garden path *be kasi dar e báq e sabz newán dádan; kasi rá feriftan.* **lead rthe way (to sth)** *noxráz budan; piw oftádan; piwpáyi kardan; piwrou budan/ wodan. //Dánewmandán e má dar zamine ye paźuhew e espáw* [space] *noxáz-and [piwro]//.* **11 lead (sth) off** *áqázidan; áqáz kardan; ... gereftan. //Bá gáte*yi* [sonata] *az Háyden takxáni* [recital] *rá áqáz kard.//.* **lead sb on** *sar e kasi wire málidan; dar e báq e sabz newán dádan; feriftan, háxtan*. //Foruwande goft ke az hazine ye suxtam xeili káste miwavad va bedingune xást saram rá wire bemálad.//.* **lead up to** *ámáde kardan; zamine rá hamvár kardan; be... anjámidan. //Ruydádháyi ke be áqáz e jang anjámid.//*

leaded adj *sorbi, sorbpuw, dárá ye cárcub e sorbi. //wiwe-panjere ye sorbi//.* **leaded light** *wiwe ye rangi ye sorbi*

leaden adj **1** *gerán, sangin, kond, gerefte, qambár. //deli qamzade; kond jonbidan/ gám bardáwtan/ gám* [pace] *e sorbin//.* **2** *rang e sorbi; xákestari ye sorbi. //abrhá ye sorbin, newángar e bárán//.* **3** *sorbi/ sáxte wode az sorb. //lulehá ye sorbi//*

leader n **1** *rahbar; noxráz; piwpáy (ZBP, L2084 FM); piwro "torá gar Mohammad bovad piwrou -- bedin kohan guyam az din e nou; hamán kaź pargár e in guźpowt -- bexáhad hami bud bá man dorowt." (ZBP, L4967 SF); piwvá, "beporsid ke rayis va piwvá ye makke va makkiyán kodám ast va ki-st?" (ZBP, L7291 SR); "va piwvá ye lawkar AbuSofyán e Harb bud va zan e vey Hend bent e Otbe va Abu Qoráye wá'er dar Makke mánde bud va Safván Ebn e Omayye be piw e vey raft va goft to niz bá má biyá va be zabán má rá yári deh." (ZBP, L731 SR); piwár* [<Pahlavi (ZBP, C5738, MK, BF)]. jáwenás (dar sufigari) (ZBP, L2292, FM). //Rahbar e yek viyand** [expedition], *goruh e tabahkár* [a gang], *hamestárán** [the opposition]*./ Dar nimeráh e gozinew pábepá ye/ rahbarán/ noxrázán** [leaders] *piwmiravad.//.* **2** *(musiqi) navázande ye violon e noxost; parván* [<Pahlavi (ZBP, C5739, MK, BF)/ (ZBP, C5923, MK)]//.* **3** "principal counsel" *(dád) sardádvar*.* **4** = leading article (leading). **5** *sar e navár; sar e film/ celpard*.* **6** *sarwáxe (dar giyáhwenási)*

leader of the House *(dar Engelestán) rahbar e kahestán*/ Mahestán*

leaderless adj *yek goruh mardom e yáve (ZBP, C1859 FM). birahbar*

leadership n **1** *rahbari, piwváyi; piwpáyi; piwouyi; noxrázi; godáre; parvángi* [<Pahlavi (ZBP, C5739, MK)]. //Pásoxguyihá ye rahbari/ kárháyi ke rahbari be gardan dárad./ girodár e rahbari* [crisis]*//.* **2** *tavánáyi ye rahbari/ piwváyi. //Tavánáyi* [qualties] *ye rahbari ke báyaste ye rahbar e yek goruh e varzewi* [team captain] *ast.; tavánáyi ye rahbari* [leadership potential]//. **3** *rahbari, rahbarán; goruh e rahbari. //Rahbari ye raste ye kárgari xástár* [calling for] *e vákonew e seft o saxt (wode)* [a firm action].//

lead-in n **1** *piwdarámad; áqáz e soxan. //Piw az baxw e sangin e soxanrániyaw* [serious part] *bá dástáni sargarmkonande soxan rá áqáz kard.//.* **2** *sim e miyán e wáxak* [antenna] *tá rádiyo/ vákive* yá jamjám** [TV]

leading n *(dar cáp) jodáyi miyán e rajhá; tilme* [<Kordi, tilma]*

leading adj **1** *bozorg, sar, barjeste, vaspor [<Pahlavi, (ZBP, C2021 MK)]. //Yeki az nevisandegán e barjeste ye ruzgáraw; dar cizi naqw e barjesteyi/ bozorgi* [leading role] *dáwtan//.* **2** *piwtáz, piwrou. //Takrobáyán e/ davandegán* [runners] *e piwrou/ piwtáz/ jelotar az hame//*

leading article; leader *(dar Engelestán) (ruznáme nevisi) sargoftár*

leading edge *labe ye jeloyi ye bál e havápeimá*

leading lady *honarpiwe ye noxost, sálár*

leading light *(anáyin, pasandide) rahbar, piwvá, hamvand e barjestem rahnemun. //Yeki az hamvandán e barjeste ye báwgáhemán.//*

leading question *porsewi conán pardáxte ke pásox e delxáh rá barangizad.*

leading-rein n **1** *afsár, pálhang, páláhang.* **2** *niz* **walking rein** *páláhang baráye kudakán e noupá*

lead-poisoning (n) *sorbzadegi; bewzadegi/ zahrzadegi bá sorb*

leaf n (pl **leaves**) *barg, valg, balg, varaq (ZBP, C5624) piw (= barg e xormá) (ZBP, C5840 FM). //barg e káhu, kalam; barghá ye xowk rá riftan/ rubidan//.* **2** *barg (e káqaz). //Barghá ye ketábi geránbahá rá benázoki* [carefully] *bargardándan/ barg zadan; yek barg káqaz neháde bar miz//.* **3** *barg. //yek barg e zar//.* **4** *lat, laxt.* **5** **come into/ be in leaf** *ruyidan, rostan, barg darávardan.* **take a leaf out of sb's book** *adá ye kasi rá darávardan*

leaf v, **leaf through sth** *barg zadan. //cewm beráh budan va máhnámeyi rá bá tanbaly* [idly] *barg zadan.//*

leafage n *barg, wáxobarg*

leafless adj *bibarg, daq, dak (ZBP, C4454 FM); rud, rot, rat, rut; rute, lutak (ZBP, C4878 FM)*

leaflet n **1** *koráse, barg e káqaz, barge (ZBP, C424). //koráseyi darbáre ye behdáwt e dandán rá bardáwtan.//.* **2** *bargce, barge, bargak.* **3** *lat, "dolaxti bud dar, yek laxt bastand -- ze távus e dopar, yek par wekastand." (Nezámi, Xosro-Wirin); lenge, tá, ták.*

leaf-mould *xákebarg; kud e barg*

leafy adj (**leafier, leafiest**) **1** *bargmand; porbarg, bargdár. //jangali/ wáxeyi botteyi bargdár//.* **2** *bargdár; bargi. //sabziját e bargmand//.* **3** *barg. //sáye ye barghá/ barg//*

league n **1** *hampeimán. //kewvarhá ye hampeimán//.* **2** *goruh e báwgáhhá ye varzewi. //goruh e báwgáhhá ye varzewi ye żupinbázi* [dart]; *gordán* [champions] *e báwgáhhá ye varzewi//.* **3** *(anáyin) dareje, páye, zine, taráz e bálá. //Dar yek páye nistand/ hamtráz nistand./ Az páye ye/ taráz e goruh e xod birun oftádan/ wodan//.* **4** **in league (with sb)** *hamdast, hampeimán. //Conin vánamud kard ke u rá nemiwenásad ammá berásti hamdast budand.//*

league v, **league together** *hamdast wodan; hampeimán wodan; goruhi hampeimán padid ávardan/ sáxtan. //Báyad dar barábar e in patew/ bim* [threat] *hampeimán gardim.//*

league[2] n *(bástáni) yekkán e andázegiri ye duri (barábar e 3 mil yá 4.8 kilometr)*

leak n **1** (**a**) *rexne, suráx, wekáf ke cizi az án nawt konad. //rexneyi/ suráxi/ wekáfi dar bám ke áb az án nawt mikonad./ nawti dar lule ye gáz; nawti/ suráx e kucaki dar karak** [tyre] *e docarxe.//.* (**b**) *nawt, nawti. //bu ye nawt e gáz ámadan//.* **2** *nawt (e barq); nabk, "gerdi ye áb e juy rá pandám -- cun bovad bast e nabk rá xas." (ZBP, C6892, FM, Rudaki).* **3** *(pendárin) bar áb dádan pate* [secret] *rá; be áb oftádan e pate//.* **4** *(zewt/ zabán e kuce) wáw, wáwidan. //raftan o wáwidan//.* **5** **spring/ take a leak** *bengarid be* "spring".

leak v **1** (**a**) *nawt kardan. //In qáyeq con ábkew* [sieve] *nawt mikonad.//.* (**b**) *nawt kardan. //Áb e bárán dárad bedarun nawt mikonad./ Havá az bádkonak nawt karde darraft.//.* **2** **leak sth (to sb)** *rázi/ ágáhiyi rá áwkár sáxtan/ goftan; pate* [secret] *rá be áb dádan. //Ke/ ki in ráz rá be ruznámehá goft/ rukard?//*

leak out (v) *darz kardan; áwkár gawtan. "Del miravad, xodá rá- dardá ke ráz e penhán, xáhad wod áwkárá." (Háfez). //Rizekárihá mibáyast penhán báwad/ bemánad ammá beguneyi (be birun) darz kard.//*

leakage n **1** *nawt, rexe; darz (kardan). //nawt e tofálehá ye zahri/ bewnák*./ (pendárin) darz kardan e rázhá ye fanni dárad be marz e bimgini miresad.//.* **2** *nawt, nawtáb; rexne; ánce ke darz/ nawt karde*

leaky adj *wekáfdár, tarakdár, dárá ye rexne. //kawtiyi, ketriyi, bámi ke nawt mikonad/ nawti dárad/ cekke mikonad.//*

lean[1] adj (**leaner**, **leanest**) **1** *nezár, "hargez do tan rá bálá va pahná va tavánáyi va nátaváni va... farbehi va nezári ... hic beham namánad." (ZBP, L5005, ZX); "ke áyad zin deriq o zárvári -- roxat rá zewti yo tan rá nezári" (ZBP, L7708 VR); láqar, kák, qáq (ZBP,C3133 FM); laxlax (ZBP, C1167 FM). //tani pahlaváni va láqar* [lean]*//.* **2** *(baráye guwt) bi/ kam-carbi; zel. //guwt e gáv e bi carbi/ zel//.* **3** (**a**) *kam, andak. //xorák e bexoronamir; yek bardáwt* [harvest] *e andak//.* (**b**) *(ruzgár e) bibar/ kambar; Sálhá ye bibar. //Gáhi/ Ruzgári bibar ke dar án filmhá ye/ celpard*há ye xub, nasáxteand.//*

lean n *guwt e bicarbi/ kamcarbi/ zel. //faráván carbi./ donbe va yek kami guwt//*

lean[2] v (pt, pp **leant or leaned**) **1** *xam wodan; lamidan; yale dádan; yalidan, "Ádam hengámi ke tan e xod rá rást negah nadárad va án rá wol gardánide be ru ye motakkáyi yá towaki biyoftad yá be divári tekye konad án rá "yalidan" báyad goft." (ZBP, L4005, NKZZF); lam dádan. //Az panjere be birun xam wodan; dar newim e/ sandali ye xod lam dádan; lamidand; be yek pahlu lam dádan/ lamidan/ yalidan./ Xáhew mikonam dami be jelo xam wo!* [lean forward]*//.* **2** **lean against/ (up) on sth** *ruy e cizi kaj/ wibdár neháde budan; yalidan. //nardebáni ke be divár yalide/ kaj be divár neháde ast/ nehádeand; Piremard be cubdast* [stick] *e xod yele dád.; Ruy e bázu ye kasi/ árenjhá ye xod yale dádan//.* **3** **lean sth against/ on sth** *yale dádan; yalidan. //kárgarán bilháyewán rá be capar yale dáde/ yalide be nahár raftand.//.* **4** **lean on sb** *(anáyin, beviże dar Ámriká) tarsándan va be... vádáwtan. //Agar zud pulewán rá napardázand báyad kami betarsánimewán/ fewárewán ávarim.//.* **lean (up) on sb/ sth(for sth)** *be kasi/ cizi baráye cizi vábastegi dáwtan/ garáyidan. //baráye ráhnamáyi* [guidance] *be digarán vábastegi dáwtan/ garáyidan.//.* **lean towards sth** *garáyew dáwtan/ garáyidan. //Dar vápasin kárhá ye xod biwtar be zaminehá ye saboktar garáyew dárad.//*

leaning n *garáyew. //garáyewhá ye mazdaki** [socialism/ communism] *dáwtan//*

lean-to n *otáqaki/panáhgáhi ke bámaw azk su be sáxtemán e bozorg yá divári casbide//morqhá rá tah e báq dar panáhgáhi negahmidárand.;lean-to greenhouse /golxáneyi ke bámaw az yek su yekvari be sáxtemán yá divár casbide.//*

leap v (pt, pp **leapt** or **leaped**) **1** *jastan, jest zadan, barjastan, "setánad ze to digari rá dahad -- jahán xániyaw, bigomán barjahad." (ZBP, L4883 SF); paridan; farájonbidan, "tá hami iwán dar in soxan budand ke wanzabe ke ánjá bud az sar e newát bángi sahmgin barávard va wir farájonbid." (ZBP, L1708, DB). //Gorbehe az ru ye sandali/ newim jast.; Án ágáhi rá ke wanidam delam az wádi tapid./ Vazaqi birun jast//.* **2** *xiz bardáwtan; jastan; paridan. //besu ye vákubar*/ telefon xiz bardáwtan; darun e ráde* ye/ máwin e xod jastan/ paridan; besu ye bálá ye ráhpellehá xiz bardáwtan./ Bá noxostin valgewánj** [record]/ *hamáná bá yek xiz setáre gawtand.//.* **3** (**a**) *(az ru ye ráhbandáni* [obstacle] *paridan; az ru ye darváze* [gate]*/ cále ye áb* [puddle]*/ kandeyi/ kandagi/ xandawq* [ditch] *paridan//.* (**b**) **leap sth/ over sth** *(asb va mánand e án) //Asbi rá az ru ye táre/ capar parándan.//.* **4** **look before you leap** *(dastán) "be áqáz agar kár e xod nangari- be farjám nácár keifar bari." (PAF #2742); "noxost cáh rá bekkan, sepas menár rá bedozd.".* **5** **leap at sth** *biderang paziroftan; qápidan. //Baxti be u ruy ávard ke be Ámriká beravad, u ham zud qápidaw.; bol gereftan. //piwnahádi, nevidi* [invitation] *rá biderang paziroftan//*

leap n **1** *jest, xiz, parew. //Bá se jest/ jast az in su be án su ye báqce raft.//.* **2** *afzáyew e nágaháni ye bahá ye káláhá, naft, womár e bikárán//.* **3** **by/ in leaps and bounds** *tond, tiz, áhufaqand, "ham áhufaqand ast o ham tiztak- ham ázádexuy ast o ham tizgám." (ZBP, C1387, FM, Farálávi). //Xeili tond ru be behbud ast.//*

leap-frog n *joftakcárkow; conbak (ZBP, C4291 FM)*

leap-frog v *joftakcárkow bázi kardan; conbidan (ZBP, C4291 FM)*

leaping adj *jestoxiz; varjevurje; conbak; bálá va páyin raftan; faráz o forud raftan; conbidan (ZBP, C4291 FM). //bálá va páyin raftan e kuhehá ye áb/ zabánehá ye átaw.//*

leap-year *sál e behizak, "...va nám e yeki máh andar u dobár gofte ámadi va án sál rá behizak xándandi..." (ZBP, L7203, TT); [nám e án ruz e afzuni rá "avardád" guyand (ZBP, L7864)]*

learn v (pt, pp **learnt** or **learned**), **1** **learn (sth) (from sb/ sth)**, *ámuxtan; farágereftan, "va u kár e din tangtar farágerefte ast." (ZBP, L2321 AT); yád gereftan, "va az besyári ke qavvál in beit begoft weyx yád gereft." (ZBP, L2405 AT); faráwanidan. //"Iwán bar nikutarin ruyi faráwenavand..." (ZBP, L2912 AT); az bar/ barm kardan (ZBP, C5587 FM). //Hanuz nemitavánam beránam./ dáram miyámuzam/ yád migiram.; Az laqzewhá ye xod yád gereftan.; Cámeyi rá az bar/ barm kardan.; Zabánhá (ye bigáne) rá be ásáni miámuzad.; Wená, ráh raftan, parváz ámuxtan/ yád gereftan//.* **2** **learn (of/ about) sth** *faráwenidan; farágereftan; daryáftan; yádgereftan; fahmidan. //Az wanidan e in ke bimár-id afsordam/ afsorde gawtam.; Hargez námaw rá yád nagereftam.; daryáftan/ fahmidan ke nekuhidan/ nekuhew e digarán sudi nadárad,; Maini* ye tohidast rá daryáftan.//.* **3** **learn one's lesson** *dast e kasi suxte budan/ suxtan. //digar/ hargez conin kári nemikonam/ yekbár dastam suxte!/ dasrsam rá yád gerefteam!//*

learned adj **1** *dánewi, "be timár kei bázgardad ze bad -- conin gofte az dánewi kei sezad?" (ZBP, L4751 SF); dánewmand, farhangi, viru (ZBP, C717). //Xeili dánewmand ast ammá farámuwkár.//.* **2** *dánewi; dánewik. //máhnámehá ye/ anjomanhá ye/ zabán e dánewi/ dánewik; piwehá ye dánewik; (dátikán*) hamkár e dánewmandam//*

learnedly adv *dánewmandáne. //dánewmandáne va be derázá soxan* [at length] *soxan goftan//*

learner n *ámuxtár; wágerd; tázekár. //Hanuz wágerd-am./ Man hanuz ámuxtár-am./ wágerd-am, azinru cewm nadáwte báwid ke káram bi ák* [perfection]*/ biáhu báwad.; ámuxtári/ wágerdi tiz/ kond; Án ráde*/ máwin rá yek wágerd/ ámuxtár dárad miránad.//*

learner driver *kárámuz/ ámuxtár e ránandegi*

learning n *dánew. //mardi saxt dánewmand/ dánewumand//. "bovad dánewumand o záhed benám -- bekuwad az in tá ke áyad bekám." (SF)*

lease n **1** *keráyenáme; keráye; kerá; peimán e keráye. //tábestángáhi/ xáne ye yeyláqiyi rá keráye kardan; Az án peimán e keráye hanuz do sál mánde./ (dar Engelestán) saráceyi rá navadonohsále be keráye dáwtan.//.* **2** **a new lease of life** *bengarid be* "new".

lease v, **lease sth (to/ from sb)** *keráye kardan/ dádan. //rádeyi*/ máwini, sáxtemáni, kewtzári rá keráye kardan/ dádan; Án bongáh daftari rá ke ru be rudxáne ast keráye mikonad.//*

leasehold n *(beviźe dar Engelestán) kerá; keráye. //xáneyi rá dar keráye dáwtan//*

leasehold adj, adv *zamini/ sáxtemáni keráyeyi*

leaseholder n *keráyekonande ye zamini/ sáxtemáni*

leash n **1** = lead[2]. **2** **hold sth in leash** *bázdáwtan; jelo ye... rá gereftan. //Harjur bud, tá zamáni ke raft jelo ye xawm e xod rá gereftam.//*

least *(harvenám e náwenáxte (rixt e barin az* "little"*),* **1** *kucaktarin, kamtarin, kehtarin, kahest (ZBP, C5147). //bá in ke kamtarin ázmudegi rá dárad, behtarin ámuzgár ast./ kamtarin negaráni ye má darbáre ye havá-st.; Agar kucaktarin parváyi be digarán mikardi conin soxanáni az dahánat darnemiyámad.//.* **2** *In kucaktarin negaráni ye man ast.; In kamtarin komaki ast ke az dastam barmiáyad.; U az hame kamtar baráye cewmrouwani ye bayugáni komak kard/ pul dád.//*

least adv **1** *kamtarin; az hame kamtar; ...tarin. //Dorost hengámi ke hic cewm nemidáwtam arzántarin mehmánsará rá bargozid.; Besyári az ámuzegáránaw rá bad midáwt/ dust nemidáwt* [dislike] *va az án miyán Xánum e Faride rá az hame kamtar dust midáwt.; Yeki az namáyewnámehá ye Wekespir ke az hame kamtar ruy e faxan/ parde ámade* [least performed]*//.* **2** **at least** (**a**) *dast e kam; bári, "Zanbur e dorowt e bi morovvat rá guy- bári co asal nemidahi niw mazan." (ZBP, L3050 GS); dast e kam. "azin soudá dast e kam cand sad tumán sud e womá xáhad bud." (ZBP, L4525, NKZZF). bári, "aqalan", "la'aqal", bá "daste kam" farq dárad. va dar zabán e pák be ma'ni ye "be har jahat" be kár nemiravad." (ZBP, L4525 NKZZF). //Kond ast, ammá dast e kam dorostkár ast va mitaván be u powtgarm bud.//.* (**b**) *dast e kam. //dast e kam se máh, panjáh lire, bist sántimetr.//.* **least of all** *dast e kam. //hic jáy e negaráni nist/ hic kas nabáyad negarán báwad, az hame kamtar to/ dast e kam to; Dastekam be to doruq nemiguyam. Agar be har kasi doruq beguyam beto (yeki) nemiguyam.//.* **not in the least** *hic; az hic ruy. //Hic arji nadárad. Hic báki nist/ jáy e negaráni nist./ "Miwavad jamjám*/* TV *rá rouwan konam? Womá rá nemiázárad?", "na- az hic ruy."//.* **not least** *beviże. //Án celpard*/ film xeilihá rá ranjánde, beviże kárgaráni ke zendegiyewán rá dar án newán dáde budand.//.* **last but not the least** *bengarid be* "last".

leastways, **leastwise** adv *(dar guyewhá yá anáyin) dast e kam. //Indourobarhá hic meixáne nist, yá dast e kam man nemidánam.//*

leather n **1** *carm, xám, "biyárand bar ketf e u xám e gáv -- beduzand tá gom konad ruz o táv." (ZBP, L6471, SF); longá (carm e narm) (ZBP, C1121); pá (= carm e áw dáde) (ZBP, C2800) parandáx (carm e boz) (ZBP, C4705); bolqár (carm e áw dáde va rang wode) (ZBP, C5457); saxtak = saxtiyán (carm e boz) (ZBP, C6420); miwam = miwin (carm e gusfand) (ZBP, C6617); davál; kimoxt; "bedánjá rafte har kas xorrami rá -- co dibá karde kimoxt e zami rá." (ZBP, L7672 VR). //In towakce* [cushion] *az carm e rástin/ carmine ast.; kafw e carmi; dastkew e carmi; kamarband e carmi = davál; jáme ye carmi.* **2** **hell for leather** *bengarid be* "hell".

leatherette n *carm e sáxtegi; carmnamá*

leather jacket *kerm e (magas e) pawexor*

leathery adj *(seft/ saxt) con carm. //pusti, guwti cun carm//*

leave[1] v (pt, pp **left**) **1** *raftan, rahsepár wodan; wodan, "tabib barxást ki bewavad tá be dar e xáneqáh miwod va bázpas minegarist..." (ZBP, L2574 AT); ráhi wodan; borun ámadan, "vaqt e borun ámadan goftam..." (ZBP, L3696 GS). //Zamán e án faráreside ke beravim/ rahsepár wavim.; Havápeimá tasu* [o'clock] *ye 4 e bámdád az parvázgáh e Wiráz ráhi ye Báku miwavad.//.* **2** *vel kardan, rahá kardan; raftan, "Eyb e Háfez gu makon vá'ez ke raft az xáneqáh- páy e ázádi ce bandi gar bejáyi raft, raft."; raxt az... barbastan, "co raxt az mamlekat barbast xáhi- gedáyi behtar ast az pádewáhi." (ZBP, L3656, GS); birun/ borun ámadan, "vaqt e borun ámadan goftam..." (ZBP, L3696 GS); bedarámadan, "piyádeyi sar o pá berehne bá kárván e Hejáz az Kufe bedarámad va hamráh e má wod." (ZBP, L3746 GS); bázgozáwtan (M. Moqaddam). //Be sál e 1876 az Engelestán raxt barbast/ raft va hargez báznagawt.; Besyári az baccehá dar wánzdah sálegi az dabirestán miravan/ birun miáyand./ Menewtáyam** [secretary] *bim dáde ast ke kár rá rahá xáhad kard.//.* **3** *forugozáwtan," Weyx goft má án hame elmhá va talabehá forugozáwtim va ámadim be Meyhane." (ZBP, L2437 AT); "nadánam ke to rá forugozárand yá na" (ZBP, L3743 AT); báznehádan, "ánc padid ámade ast ham dar án ruz xarj kardeand va andak va besyár hic ciz farárá báznanehádeands." (ZBP, L2548 AT); "saraw az tan jodá kardand va be dar e soume'e ye pedar báznehádand." (ZBP, L2598 AT); gozáwtan, "va ma rá goft án mard rá bogzár vagar na to rá helák gardánam." (ZBP, L2735 AT); bázgozárdan. "báyad goft ke áberuyi baráye zabán báznagozárdeand." (ZBP, L4268,NKZZF), bejá mándan, "Co dastaw beborrid goftá do pá -- beborrid tá mánad idar bejá." (ZBP, L4633 SF); mándan, "hame bum ábád o farzand o ganj -- bemánim o báto gozinim ranj." (ZBP, L4971, SF); bázhewtan, "goftand xádávand e má cerá nebewti bar má kárzár? Cerá na bázhewti má rá suy e ajali nazdik?" (ZBP, L6828, TTT); "jahán rá bedán bázhel káfarid -- sar e gardew e áfarinew bedid." (ZBP, L5987 SF); yale kardan, "con conin wavad... rá bar nehád e xiw yale kon va majonbán" (ZBP, L7225 TT); "agar qavi báwand yek bá digar hamicaxand az dowmani va agar za'if báwand yekdigar rá*

yale konand..." (ZBP, L7245 TT); bázgozáwtan (M. Moqaddam). //Xáhew mikonam dar rá báz bogzxár; Birun zir e bárán cewmberáhaw nagozár.//. **4** *jágozáwtan;/ mándan. //dastkewam rá dar masráde*/ otobus mándam/ já gozáwtam//.* **5** *bejá mándan, "Co dastaw beborrid goftá do pá -- beborrid tá mánad idar bejá." (ZBP, L4633 SF); mándan, "hame bum ábád o farzand o ganj -- bemánim o bá to gozinim ranj." (ZBP, L4971 SF); bázgozáwtan (M. Moqaddam). //Mei ye qermez lakke bázmigozárad/ mikonad.; Az án egnest** [accident] *dáqi* [scare] *bar páyaw bejá mánd.//.* **6** **leave sth (for sb)** *bázgozáwtan; bázneh ádan //Peik cizi bázneh ád/ bázgozáwt?; Yek kasi in yáddáwt rá baráyetán bázgozáwt.//.* **7** **leave sth to sb** *bázneh ádan, "ánc padid ámade ast ham dar án ruz xarj kardeand va andak va besyár hic ciz fardá rá báznanehádeand." (ZBP, L2548 AT); bázhewtan, "jahán rá bedán bázhel káfarid- sar e gardew e áfarinew bedid." (ZBP, L5987 SF). //Candi pul bázhewt/ báznehád; Baráye womá wewsad dolár báznehád./ hame ye pul e xod rá baráye awudád/ nikukári* [charity] *báznehádan//.* **8** *be dast e kasi sepordan. //(kár e) áwpazi rá mitaváni be dast e man bespári.; Maqáze rá be dast e dastyári sepordan//.* **9** **leave sth (till/ until sth)** *báznehádan; gozáwtan; bázgozárdan; mándan [baráye nemunehá be womárehá ye 1 tá 8 bázgardid.]. //Bogzár wostan e ávandhá* [dish] *rá baráye fardá bázmánim/ báznehim/ bázgozárim. Mixáham behtarin tekkehá rá baráye páyán e kár bogzáram.//.* **10** *(dánew engárew* "mathematics"*) mándan; bázmándan. //haft az dah mimánad/ mikonad se; Wew ruz mánde ke beravim.//.* **11** *bázgozáwtan; bázmándan. //Az u yek zan e bive va do bacce bázmánde//.* **12** **be left at the post** *xeili az digarán [dar hamávard] pas mándan.* **keep/ leave one's options open** *bengarid be* "option". **leave/ let sb/ sth alone/ be** *dast az sar e kasi bardáwtan, yale kardan, "con conin wavad... rá bar nehád e xiw yale kon va majonbán." (ZBP, L7225 TT); "agar qavi báwand yek bá digar hamicaxand az dowmani va agar za'if báwand yekdigar rá yale konand..." (ZBP, L7245 TT); dast be xiwtan bázdáwtan, "Bahrám bar ra'yat dád begostard va iwán rá be xiwtan dast bázdáwt tá har ce mixástand kardand. (ZBP, L208 TB); Boro (gomwo)! Dast az saram bardár!; behet/ be-at/ be to goftam dast be cizháyam nazan!//.* **leave a bad/ nasty taste in the mouth** *máye ye bizári/ xawm yá warmsári gawtan.* **leave sb cold** *cangi be del... nazadan; harjá juri tarjome miwavad. //Larzának* [jelly] *e mármáhi* [eels] *cangi be delam nemizanad//.* **leave the door open** *jáyi baráye... báznehádan; yek wáxe rá naride gozáwtan. //Agarce goftoguhá be jáyi nareside va gosaste ammá jáyi baráye goftogu ye biwtar báznehäde, wode//.* **leave/ let go (of sth); leave (hold) (of sth)** *vel kardan, rahá kardan, váhewtan, yale kardan [baráye nemune be womárehá ye piwtar báz gardid]. //Bázuyam rá vel kon-dardam miáyad!//.* **leave sb holding the baby** *(anáyin) kasi rá sar e kár gozáwtan; bári náxáste be duw e kasi nehádan//.* **leave sb in the lurch** *(anáyin) kasi rá dar gereftári rahá kardan; //dast kasi rá dar haná gozáwtan//.* **leave it at that** *(anáyin) bas budan; bas kardan. //Má hargez hamdástán nemiwavim* [agree]*/ nemitavánim bá ham kenár áyim, pas bogzár bas konim.//.* **leave a lot, much, something, nothing, etc to be desired** *xeili pasandide budan/ besyár nápasand budan. //Raftáretán besyár nápasand ast.//.* **leave the room** *(soxan dar parde) dast be áb raftan. //.* **leave no stone unturned (to do sth)** *behar dari zadan;baráye... az hic kuwewi forugozár nakardan. //dar jostoju ye mádar e bacce az hic kuwewi forugozár nakardand.//.* **leave sth out of account/ consideration** *bi arj womordan; be dide nagereftan.* **leave sb/ be/ go out on a limb** *bengarid be* "limb". **leave sb to his own devices/ to himself** *kári be kár e... nadáwtan; dast be xiwtan bázdáwtan, "Bahrám bar ra'yat dád begostard va iwán rá be xiwtan dast báz dáwt. tá har ce mixástand kardand." (ZBP, L208 TB); //Tá zamáni ke kár xub anjám miwavad xownud ast va kári be kár e kármandán e xod nadárad.//.* **leave sb/ sth to the tender mercy/ mercies of sb/ sth** *(be riwxand) be dast e... sepordan; gusfand rá be dast e gorg sepordan. //Hargez pirhan e abriwomiyat rá be carxowt e raxtwuyi* [washing machine] *nayandáz!//.* **leave word (with sb)** *peiqám dádan; Xáhew mikonam agar nemitavánid biyáyid be menewtáyam** [my secretary] *peiqám dahid.//.* **13** **leave sth aside** *be dide nagereftan; nadide gereftan; kenár nehádan; //Hazine be kenár- áyá berásti yek ráde* ye/ máwin e dovvom niyáz dárim?//.* **leave sb/ sth behind** (**a**) *jágozáwtan; gozáwtan, mándan. //Bebiyus- ma rá já nagozár/ nagozári!; Bárán nemibárad- mitaváni catrat rá bogzári bemánad.//.* (**b**) *(beáyin) báznehádan. //Wahriyári* [ruler] *ke az xod talxi báznehád/ bejáy gozáwt./ tufáni ke az peyaw viráni bázmánd.//.* **leave sb/ sth for sb/ sth** *be dast e... rahá kardan, yale kardan va pei ye... raftan. //Zanaw rá rahá karde pei ye yeki az dánewjuyánaw raft.; Kár e ágahi dádan rá rahá karde be kári dar cáp va paxw pardáxtan//.* **leave of** *band ámadan; báz istádan. //Bárán hanuz band nayámade?//.* **leave off sth/ doing sth** *bas kardan; yale kardan; //Zamán e án faráreside ke kár rá bas/ yale konim./ Xeili delam mixáhad sut zadanat rá bas koni.//.* **leave sth off** *digar napuwidan, kenár gozáwtan. //Dar in havá ye garm mitaván pirhan e kewbáf* [pullover] *rá kenár gozáwt.//.* **leave sb/ sth out (of sth)** *be womár nayávardan; bedide nagereftan; afkandan; já andáxtan; bázhewtan; harjá juri tarjome miwavad. //Xáhew mikonam páy e ma rá dar in setize be miyán nakewid- nemixáham*

dargir wavam [get involved]. //*in váźe nádorost vájvide** [spelt] *wode- yek vát** [letter] *rá andáxteyi/ afkandeyi/ já andáxteyi./ bázmándan/ báznehádan; bázgozáwtan./ In dástánhá rá báyad baráye newast e áyande bázgozáwt/ gozáwt baráye newasthá ye áyande bemánad.//*

leave[2] n **1** *dasturi, "va har sál se máh az kasrá dasturi xásti va biyámadi va kadxodáyi ye xiw rást kardi." (ZBP, L227 TB); parvángi/ parvánegi, "Wirxán pas az candi parvánegi ye candmáhe gerefte be jágir e xod raft va con dar ámadan dir kard..." (ZBP, L7529, DTH); hewtegi. //dasturi ye/ hewtegi ye/ parbángi yer bimári/ sáliyáne/ do hafte hewtegi/ parvági/ dasturi./ Do hafte hewtegi/ parvángi/ dasturi//.* **2** **leave to do sth** (**a**) *(be áyin) dasturi, parvángi, hewtegi; forugozáwtan, "nadánam ke to rá forugozárand yá na..." (ZBP, L3743 AT). //Do hafte dasturi/ parvánegi yáftan baráye didár e mádar e xiw.//.* (**b**) *dasturi; forugozáwtan. //Dasturi dádeam/ az suy e man dasturi dárad beravad u rá bebinad.//.* **3** **take leave of absence** *parvánegi/ dasturi/ hewtegi (az kár e diváni yá ártewi). //Baráye raftan be yek jawn e bayugáni* [wedding] *parvángi/ dasturi/ hewtegi xástan//.* **on leave** *be hewtegi/ parvángi rafte budan. //Táze rafte hewtegi/ parvánegi.//.* **take (one's) leave (of sb)** *(beáyin) kasi rá pedrud goftan.* **take leave of one's senses** *(soxanvari yá bewuxi) az báláxáne ázád budan/ xol wodan/ budan. //Hamegi xerad rá az dast dádeyid/ xol wodeyid?//.* **without as/ so much as by your leave** *(anáyin) gostáxáne; bidasturi*

-leaved *(setáy e serewte misázad) ...barge; ...-barg. //giyáhi par-pahn; barg e pahn; panbarg./ wabdar e sebarge* [clover]*//*

leaven n **1** *máyexamir; xamirmáye.* **2** *(pendárin) máye ye wádmáni/ wádi/ wádáni. //Goruh e honari ye sarzendeyi ke máye ye wádmáni ye tude/ hanvar** [community] *ast.//*

leaven v **1** *be... (xamir) máye/ máyexamir zadan; váj* ámadan/ ávardan [<Gilaki];* **2** *varámadan [nán e varámade/ váj* ámade]. //(pendárin) wád; wádán kardan/ gardánidan//*

leaves *rixt e candgáni az* "leaf".

leave-taking n *(be áyin) pedrud, "to pedrud báw o bi ázár báw -- ze bahr e tan e wah be timár báw." (SF)*

leavings n [pl] *pasmánde; bázmánde. //Pasmánde ye xorákemán rá bede be sage.//*

lecher n *(xárdári) varankáme*; harze, ruspibáre*

lecherous adj *harze, ruspibáre, varankáme**

lecherously adv *be wive ye ruspibáregán*

lechery n *varankámegi* [varan-, <Pahlavi (ZBP, C1918, MK/ BF)]; ruspibáregi, "zohre (delálat konad bar) warifán va tavángarán va zanán e moluk va ruspibáregán va ruspizádegán." (ZBP, L7247 TT); harzegi*

lectern n *miz (e kucak e wibdár e) soxanráni; afráz (ZBP. C2305)*

lecture n **1** **lecture (to sb) (on sth)** *soxanráni; soxan rándan, "dar in majmu' soxan weyx bar in menvál ránd." (ZBP, L2398 AT); soxanráni kardan. //yek dast/ doure soxanráni darbáre ye farzán e Yunán* [Greek philosophy]*//.* **2** *nekuhew/ sarzanew e deráz. //Pásbán soxanráni ye derázi darbáre ye tond rándan baráyam karde velam kard./* give sb a lecture: *kasi rá nekuhidan//*

lecture v *soxanráni kardan; soxan rándan, "dar in majmu' soxan weyx bar in menvál ránd." (ZBP, L2398 AT); //Ostád in doure soxanráni nemikoad/ soxan nemiránad.; Dar báre ye soxan e Rus soxanráni mikonad.//.* **lecture sb (for/ about sth)** *nekuhidan, sarzanew kardan, bim dádan. //Kamtar baráyam soxanráni kon!/ Darbáre ye pákizegi va sudhá ye án baráye farzandán e xod soxanráni kardan; farzandán e xod rá baráye nápákizegi nekuhidan.//*

lecturer n *ostádyár*

lecturership n *ostádyári*

led pt, pp of, *zamán e gozawte va setáy e kárváźe* az* "lead".

LED *(dar barq/ kahrobá*) (kutáh wode baráye:* "light-emitting diode", *"afruze ye domexi*"*

ledge n **1** *táqce, raf; (dar kuh) hube (ZBP C689). //raf e/* a window-ledge, *táqce ye zir e panjere/ Kuhnavardán dar panáh e kuheyi ke az tonde* [cliff] *barjestegi karde bud (bar)ásudand.; raf e zir e taxtesiyáh baráye gac.//.* **2** *tonde (zir e áb beviźe nazdik e karáne ye daryá)*

ledger n **1** *ávarje; ávar; avárce (ZBP, C7) [daftarce ye womárhá ye bánki].* **2** *(dar musiqi) bengarid be* "leger".

lee n **1** *bádpanáh (M. Moqaddam). //Dar bádpanáh e capari* [hedge] *panáh gereftan//.* **2** *(daryánavardi) bádpanáh (M. Moqaddam);* [the lee side of a ship] *var e bádpanáh e kawti; besanjid bá* "windward".

lee shore *(daryánavardi) karáneyi bádgir, ke bád az daryá be su ye án mivazad.*

leech n **1** *zálu be nám e dánewik e* Hirudo medicinalis, *walk, woluk, fang.* **2** *(pendárin, xárdári) zálu, angal.* **3** *(bástáni yá be wuxi) pezewk.* **4** **cling/ stick to sb like a leech** *con zálu/ kane be kasi casbidan*

leek n *tare; gandaná (ZBP. C7407) be nám e dánewik e* Allium porrum

leer n *negáh e rendáne; negáh e hiz; negáh e badxáháne/ badxim. //Negáh e zewt e hizi/ rendáneyi dárad.//*

leer v, **leer (at sb)** *be kasi bá hizi negaristan; be kasi rendáne negaristan. //Boro gomwo! Dust nadáram kasi bá hizi be man negáh konad/ bá cewmánaw ma rá bexorad.//*

leery adj, **leery (of sb/ sth)** *badgomán. //Hamiwe be cizhá ye xeili arzán* [cut-price bargains] *badgománam.//*

lees n *dord, "pir e dordikew e má garce nadárad zarozur -- xow atábaxw o xatápuw xodáyi dárad." (Háfez). //Botri rá takán nade dordaw bálámiáyad.//*

leeward adj *bádpanáh (M. Moqaddam) tappehá ye weni ye su ye bádpanáh e ádá/ jazire. besanjid bá* "windward".

leeward n *(daryánavardi) bádgir. //be su ye bádgir rándan* [steer]*./ be pahlu ránde wodan e kawti dar bádgir//*

leeway n **1** *ázádi; já ye jonbew. //Bá in barnáme ye ráh/ safar ázádi ye faráván (dar kárháyemán) xáhim dáwt.; Ánjá baráye negahdáwtan e ráde*/ máwin bas bud ammá já ye jonbew* [leeway] *nadáwt.//.* **2** *ránde wodan e kawti yá havápeimá az vazew bád be yek su; lári* [<Kordi].* **3** **make up leeway** *sar e já ye noxost e xod bázgawtan; jobrán e zamán e az dast rafte rá kardan. //Yek máh ast be dabestán narafte./ nayámade, az inru xeili báyad kár konad tá jobrán e pasoftádegi ye xod rá bekonad/ tá xod rá be digarán beresánad.//*

left[1] *zamán e gozawte va setáy e kárváźe az* "leave[1]"

left-luggage office *(dar istgáh e ráh áhan va mánand e án) otáq e/ daftar e sepordan e bár/ camedán*

left[2] adj, adv **1** *cap. //Womár e mardomi/ ánán ke be dast e cap minevisand kamtar az kasáni ast ke bá dast e rást minevisand./ Injá dast e cap begardid/ bepicid./ (varzew) nimcap; powtocap; bál e / su ye cap//.* **2** **about/ left/ right face** *bengarid be* "face[2]". **have two left feet** *(anáyin) dastopá colofte/ colofti budan; //in dastaw be án dastaw miguyad goh naxor.//.* **left, right and center** *(anáyin) hamejá; har suráx-sonbeyi. //Har suráx-sonbeyi rá pei ye án gawtam- kojá peidáyaw kardi/ yáftiw/ yáftiyaw?//*

left n **1** *cap; huy-; hoi-; cap-, [az "Karnáme ye Pársik"]. //Dar Engelestán mardom ráde*/ máwin rá az dast e cap miránand.; Dorost dast e cap e man newaste bud.//.* **2** (in boxing and fist-fighting, *dar mowtzani) kust bá dast e cap. //Hamestár* e xiw* [opponent] *rá bá yek kust e cap e nirumand naqw e zamin kard* [knock down]//. **3** **the Left** *(xawáyágari** [politics]*) cap, dast e capi(há). //dast e capihá/ haváxáhán e áyin e mazdaki/* [socialism]*./ tárix e dast e capihá dar jahán.//*

left bank *dast e cap e rudxáne (baráye kasi ke bá áb páyin miravad)*

left-hand adj *dast e cap-. //dast e cap e xiábán/ ráde*yi/ máwini ke farmán e án dast e cap ast.//*

left-handed adj **1** *(baráye mardom) capul, capdast.* **2** *(baráye kust) bá dast e cap.* **3** *(abzár) baráye dast e cap. //qeici baráye dast e cap//.* **4** *(baráye pic) capgard (ke az dast e cap baste wavad.* **5** **a left-handed compliment** *cewmnaxori (az cewm e bábáquri)*

left-handed adv *bá dast e cap. //Hamiwe bá dast e cap minevisi?//*

left-handedness n, **left-hander** *(mardom e) capul, capdast; kust/ mowt bá dast e cap*

leftist n, adj *(xawáyágari** [politics]*) dast e capi; (haváxáh e áyin e) mazdak/ mazdaki*

left-overs n *pasmánde ye xorák, garás; goráse, "jomle ne'mathá ye alván e behewt- yek garás az xán e ehsán e to nist." (ZBP, C1672)*

left wing *(xawáyágari** [politics]*) dast e capi; capi; haváxáh e áyin e Mazdaki* [communism/ socialism]. //*(dast e) capihá ye (dotátewe ye) kumal* e kár* [labor party]//

left-wing adj *andiwehá* [ideas] *ye capi; andiwmandán e dast e capi* [intellectuals]*; ravewhá ye/ cárkerdári ye capi* [policies]

left-winger n *dast e capi/ capi ye doátewe*

lefty, leftie n **1** *(anáyin) (xárdári) (dast e) capi.* **2** *(beviźe dar Ámriká) capul, capdast*

leg n **1** *pá, leng, "ze daryá barámad yeki asp e xeng -- sorein gerd cun gur o kutáh leng." (ZBP, L5914 SF). //páhá ye/ leng e deráz/ kutáh/ rást, xamide, láqar, ostovár* [sturdy], *-gác*, xowtaráw.*[shapely]*/ páhá ye powti ye nirumand e yek vazaq; páhá ye deráz va bárik e yek tártanak; pá ye lang/ wal//.* **2** *//yek rán e barre; rán/ pá mixáhi yá sine?//.* **3** *páce (ye walvár). //Páce ye walváram páre wode.//.* **4** *páye. //newimi/ sandalyi ke yek páyeaw oftáde//.* **5** (**a**) *páreyi/ baxwi az ráh. //Vápasin páre ye ráhemán/ safaremán xeili xastekonande bud.//.* (**b**) *(varzew) ávard (miyán e hamán hamávardán).* **6** *(tapkáye** [cricket]*) páreyi az*

meidán e dast e cap e va powt e kodangzan//. **7** **as fast as one's legs can** *bengarid be* "fast". **be all legs** *deiláq budan, lengderáz budan.* **be on one's legs** (**a**) *(be wuxi, beviźe baráye soxanráni) sarpá budan/ istáde budan.* (**b**) *(anáyin, pas az bimári) sarpá wodan; behbud yáftan.* **give sb a leg up** (**a**) *(anáyin) be kasi komak kardan tá savár e asb wavad, yá az divár yá ciz e digari bálá ravad.//.* (**b**) (fig) *kár e kasi rá dorost kardan; kasi rá yári dádan/ komak kardan.* **leg before wicket** (abbr **lbw**) *(tapkáye**[cricket]*) leng andáxtan va ráh e tup rá bastan.* **not have a leg to stand on** *(bipáye budan; bipá budan; pá ye cubin dáwtan, "pá ye estedláliyán cubin bovad." (Moulavi)*

leg v, **leg it** *(anáyin) piáde raftan; //Xatte 11 savár wodan/ sudi nadárad, ráde*/ máwin rouwan nemiwavad-báyad savár e xatte 11 wavim.//*

legacy n **1** *morderig.* **2** *(pendárin) morderig; abarmánd* [<Pahlavi (ZBP, C7643 BF)]. //Abarmánd* e farhangi* [cultural] *ye* Renaissance/ *Frawkart*; Sine ye láqaraw abarmánd* e yek bimári ye ruzgár e kudaki ast.//*

legal adj **1** *dád, dátik*; dátikáni*; dátiki* [<Pahlavi (ZBP, C3392; C3393 BF)]. //segálande ye/ rázan* [adviser] *e/ namáyande* [representative] *ye dátikániyam./ bá dasturi/ dádvari/ dávari segálidan.* [seek advice]*; be dádgáh kewidan/ dádxástan/ dádxáhi kardan* [take legal action]*./ senosál e dátik*/ dátikáni baráye bádenuwi, ránandegi, ráy dádan.//.* **2** *dátik*; dátiki*; harjá juri tarjome miwavad. //Áyá huwi** [euthanasia] *rá báyad dátik*/ dátiki* gardánid?/ (bewuxi) Cerá nabáyad be estár** [holiday] *beravam? Con namáz darbáyaste ast!//*

legal aid *pardáxt e hazine ye ráyzani ye dátikáni* az pul e mardom* [public funds]

legal case *parvande ye dátik*; dádbáre**

legal medicine *dádpezewki (<Avestáyi)*

legal proceedings *dádxáhi; piwmári* [prosecution]. *//kasi rá piwmárdan/ be dádgáh kewidan.//*

legal tender *wahravá/ eskenás* [note(s)]*; powtváne be rixt e...; powtváne. //Wahravá ye/ eskenás e dahtumáni ye kohan digar powtváne nadárad.//*

legalism n *(biwtar xárdári) dádbáregi* (JGS)*

legality n *dádmandi*; raváyi; dátiki* [<Pahlavi, "dátikih" (ZBP, C3392. C3393 BF)]. //Dádmandi ye/ dátiki* ye in kár rá dádgáh rouwan xáhad kard.//*

legalize; legalise v *ravá wenáxtan; bedád gardándan, "be bidád kardand jang ar bedád -- negar tá ze pirán ke dárad be yád." (ZBP, L3281 SF). dátik* sáxtan/ kardan/ gardánidan. //Barxi mardom mixáhand hawiw/ bang dáwtan rá bedád sázand/ bedád gardánand/ raváwenásand./ Barxi mardom xáhán e án hastand ke dáwtan e bang dátik* gardad.//*

legally adv *az didgáh e dád/ dátikán* pásoxgu ye... budan. //Pandnámeyi* [a will] *ke gováh e dátik*/ dátikáni* dárad.//*

legate n *ferestáde ye/ bayaspán* e Páp be kewvarhá ye bigáne*

legatee n *morderigxár*

legation n **1** *kárdár, kárdán; namáyandegi.* **2** *saráye/ xáne ye kárdár*

legato adj, adv *(musiqi) qofl e Rumi, "co qofl e rumi ávardi dar áhang -- gowádi qofl e ganj az Rum o az Zang." (Nezámi- Xosro Wirin) (Piwnahád az JGS); nárm* [<Sanskrit, EDPL]*

legend n **1** *afsáne, "jang e haftád o do mellat hame rá ozr beneh -- con nadidand haqiqat rah e afsáne zadand." (Háfez). //afsáne ye RábinHud//.* **2** *afsánehá, //Kárhá ye deliráneyi ke dar afsánehá va cámehá mánde va hamegán án rá midánand; Gordán e afsáneyi ye Yunán//.* **3** *afsáne; afsáneyi. //Kárhá ye deliráneaw powt e marz e dowman aknun afsáneyi/ zabánzad e hamegán gawte./ Elvis Prisli afsáne ye musiqi ye páp/ mardom-pasand.//.* **4** (**a**) *nevewte (ye ru ye sekke yá newán).* (**b**) *nevewte ye/ gozárew e zir e yek naqwe/ peikare va mánand e án//.* **5** *(anáyin) kasi ke be zendegi ye xiw námbordár va afsáneyi gardad/ gawte.* **6** **a living legend** *bengarid be* "living".

legendary adj **1** *afsáneyi. //gordán* [hero] *e afsáneyi//.* **2** *(anáyin) afsáneyi; námbordár; námi; námávar; benám; zabánzad. //Tandisi benám; Dar wekibáyi va kádáni zabánzad e hamegán ast.//*

leger n, **leger line; ledger, ledgerline** *(musiqi) bordárak**

legerdemain n *(váźe ye Faránsavi)* **1** *tardast.* **2** *nirangbázi, soxanávari; zabánbázi va daqá* [arguing]

-legged *(dar váźehá ye serewte, setáy* misázad) leng...; pá..., //páberehne; lengderáz./* cross-legged: *cárzánu; pá ru ye pá andáxte//*

leggings n *patak (ZBP, C186 FM); vádij (ZBP, C4021); pápic [M. Moqaddam]; zangál (carmi ke baráye savárkári bar sáq e pá bandand) (Farhang e Nezám). //yek joft patak/ pápic/ zangál//*

leggy adj *leng-deráz; dárá ye sáqhá ye kewide. //doxtari boland bálá bá páhá ye kewide dar pirhani kutáh; korreyi/ korre asbi lengderáz//*

legibility n *xánáyi*

legible adj *xáná. //nebewte hanuz xáná bud.//*

legibly adv *xáná. //xáhew mikonam xánátar benevisid.//*

legion n **1** (**a**) *yekkán e razmi ye/ goruhán e Rum e bástán. //yekkánhá ye razmi ye kasrá/ qeysar//.* (**b**) *yekkán e basij; //yekkán e basij e Fargánsavi//.* **2** *anbuh e mardom; tude; lawkar e mardom. //Anbuh e mardomi/ lawkar e mardomi ke u rá misetáyand va havåxáhaw hastand. az in celpard*/ film xowewán miáyad.//*

legion adj *(soxanvari) xeili, anbuh, farávån. //Ágreftháyewán** [crimes] *yeki do tá nist//*

legionary n, adj *hamvand e yekkán e razmi ye Rum e bástán*

legionnaire n *basiji (dar Faránse)*

legionnaire's disease *guneyi sinepahlu ke az bákteriyi be nám e* Legionella pneumophila *padid miáyad.*

legislate v, **legistlate (for/ against sth)** *dád nehádan; dád árástan. //Dád árástan kár e kahestán** [parliament] *ast.; Nawodani ast ke betaván/ nemitaván baráye har ruydád e nábiyusideyi dád árást.; baráye jodá kardan e neźádhá/ yek bám o do haváyi ye neźádi dád árástan.//*

legislation n **1** *dádárástári*. //Dádárástári dowvár bude zamán migirad.//.* **2** *dád; dátikán* [<Pahlavi]. //Dátikán* e nouyi raván xáhad gawt tá be xánevádehá ye bipedar yá bimádar komak resánde wavad.//*

legislative adj *dádárástári*. //anjoman e dádárástári* [assembly]*; //Dádárástári* az dirbáz niyáz be vátáw** [reform] *dáwte.//*

legislator n *dádárástár**

legislature (n) *(beáyin) dádárástárán**

legit adj *(zabán e kuce) bedád; dorost, dádmand*. //bedád, pák va rurást; baháneyi bedád/ dorost//*

legitimacy n *dátiki* [<Pahlavi]; dádmandi; bedád budan. //Dátiki* ye/ dádmandi* ye kárháyaw* [his actions] *rá zir e porsew bordan.//*

legitimate adj **1** *bedád, "be bidád kardand jang ar bedád -- negar tá ze pirán ke dára be yád." (ZBP, L3281 SF). //jánewin* [heir] *bedád; Bedád nemidánam károbáraw/ soudágari-yaw pák bedád/ dádmandáne ast yá na.//.* **2** *bedád; gováźeyi* [argument], *ávandi* [reason] *bedád/ bexradáne. //Xawáyágarán** [politicians] *ámáj* [target] *e rástin e riwxand-and/ riwnáme-and* [sattire]//. **3** *pákzád, "yeki án ke nábák xun e pedar -- narizad ze tan pákzáde pesar." (ZBP, L4819 SF).* **4** *rástin. //yek namáyewxáne ye rástin (ke biwtar kárhá ye sangin namáyew midahad."//*

legitimately adv *dádmandáne*

legitimize, legitimise v *bedád dánestan/ sáxtan. //vacar* [ruling] *e dádgáh ke kár e peiqárgarán* [protestors] *rá be dád dánest.//*

legless adj **1** *bipá, "yeki rubahi did bi dast o pá".* **2** *(zabán e kuce) pátil; siyáh-mast*

leg-pull n *(anáyin) nirang, kalak*

leg-pulling n *(anáyin) nirang/ kalak zadan/ wuxi kardan*

leg-rest n *towakce; cárpáye ye zirpáyi*

leg-room n *já ye deráz kardan e pá/ takán xordan/ jonbidan. //Dar in havápeimá já ye deráz kardan e pá nist./ xeili kam ast.//*

legume n **1** *noxod-lubiyá; giyáhán e bonwani.* **2** *noxod-lubiyá; bonwan*

leguminous adj *bonwani/ bonwan*

leg-warmers n *garmkon e sáq e pá*

leg work *davandegi; pádoyi. //kárágáhi* [detective] *xeili davandegi dárad.//*

lei n *lei (be zabán e mardomán e Plineziyáyi); pasák (gardanband e gol)*

leimotiv, **leimotif** n **1** *(musiqi) (beviźe dar kárhá ye* Wagner) *"ourangi", "co náqusi yo ourangi zadi sáz -- wodi ourang con náqus az áváz." (Nezámi, Xosro-Wirin) [piwnahád az JGS].* **2** *(pendárin) (soxan yá...) bonyádin; máye. //Máye ye/ soxan e bonyádinaw dar án soxanráni* [speech] *niyáz be káhew e hazinehá bud.//*

leiomyoma n *(pezewki) hámázpel (ham = hamvár; máz = máhice; pel/ pil] besanjid bá "dowpel] [bengarid be* "tumor" *va* "-oma"*].*

leisure n **1** *ázádi, bikári, ásáyew. //Hame ye hafte rá/ yek hafte ázegár kár karde dami ásáyew nadáwteyim.;* leisure activities: *wádgáni*; sargarmi; varzew;* leisure wear: *raxt e/ jáme ye ázád.//.* **2 at leisure** (**a**) *bikár, ázád. //Kam piw miáyad ke ázád/ bikár báwand//.* (**b**) *biwetáb; árám-árám. //Án gozárew rá mibaram xáne va árám-árám mixánam.//.* **at one's leisure** *bexást e xod, hengám e bikári*
leisure centre/ center *zurxáne; bázisará*

leisured adj *dárá ye zamán e ázád/ bikári ye faráván; //mardománi ke dar náz miziyand.* [the leisured class]//

leisurely adj, adv *biwetáb; árám-árám; narmnarmak; xowxowak. //Xarámidan/ xowxowak kár kardan//*

lemming *javandeyi az gune ye* Lemmus *va* Dicrostonyx, *beviźe* Lemmus lemmus*, miste* [az zabán e Ási (EDPL) ke hengám e kuc faráván pey e ham rafte dar daryá xafe miwavand, az in ru], peirovi ye kurkuráne/ gusfandvár az rahbarewán va foruoftádan dar maqák* [abyss].

lemon n **1** (**a**) *limu torw.* (**b**) *deraxt e limu torw; limubon, be nám e dánewik e* Citrus limon. **2 lemon; lemony yellow** *zard e limuyi.* **3** *(zabán e kuce) ciz e bonjol, "máwin e mawdi mamdali"; ákmand*

lemonade n **1** *limunád.* **2** *nuwábe ye limuyi, áb e limu*

lemon curd, **lemon cheese** *guneyi ricár e/ morabbá ye limu*

lemon sole *guneyi máhi az xáneváde ye* Soleidae

lemon squash *(dar Engelestán) nuwábe ye limuyi*

lemon squeezer *limucelán; ábgir; ábelimugir*

lemur n *jánevari az pestándárán xáneváde ye* Lemuridea, *kebig* [<Pahlavi (ZBP, C2759)]*

lend v (pt, pp **lent) 1 lend sth (to sb)** (**a**) *cizi be kasi vám dádan. //Mitaváni dah dolár be man vám dahi, fardá pasat midaham.; Án valg* [record] *rá be Borzu vám dádam ammá hargez án rá be man pas nadád.//.* (**b**) *pul vám dádan. //bánkhá/ ganjhá pul vám midahand va dar nerx e bahre ye vám bá ham be ávard pardáxteand* [at a competitive rate of interest]//. **2 lend sth (to sth)** *dádan; afzudan (az kár e xod) komak kardan. //be án jawn/ áyin* [occasion] *andaki zarqobarq* [glamour] *afzudan/ dádan. Ámadanaw máye ye áberumandi ye jawn/ áyin gawt.; Kami sir cáwni rá xowmaze mikonad.* [lend flavour to the sauce]//. **3 lend sth to sth** *bávarkardanitar/ arjdártar/ ostovártartar kardan/ gardáidan. //Gozárewi* [report] *rá bávarkardanitar sáxtan* [lend credibility to]; *án ágáhi gozárewhá ye áqázin rá darbáre ye átawbas ostovártar misázad.* [lend credibility/ credence/ plausibility to]//. **4 lend an ear (to sb/ sth***) guw dádan be...; guw farádádan be...; //bá wakibáyi va delsuzi* [sympathetically] *be... guw farádádan//.* **lend (sb) a (helping) hand (with sth)** *dar kári/ cizi be kasi yári dádan.* **lend oneself/ one's name to sth** *(beáyin) tan dardádan; be...kár dáwtan; dast dáwtan. //Mardi ke hargez dast be ázárew/ ázár e digarán nemyázad* [lend oneself to violence]*./ Tan be ázárew/ himsá* darnemidahad./ dar besyári ármánhá ye arjdár dast dáwte.* [lend one's name to worthy causes]//. **5 lend itself to sth** *wáyán e/ darxor e... budan. //Matali* [novel] *ke baráye namáyew dádan dar jamjám*/* TV *besyár wáyán ast.//*

lender n *vámdahande*

length n **1** *derázá, derázná, "va in wahrhá gerdágerd e in biyábán ast va biyábán rá davázdah farsang derázná va wew farsang pahná-st." (ZBP, L1934 TB). //Derázá ye in otáq docandán e otáq e digar ast ammá pahnáyaw xeili kamtar ast;Námeyi be derázá ye "Jang o áwti."; sarásar e (derázá ye) karáne ye daryá rá david* [jog]//. **2** *derázá ye zamán; zamán e deráz. //Zamán e derázi dar garmábe mimáni, magar garmábe ye záyemán rafteyi?; Dastmozd e báznewastegi bastegi be derázá ye zamáni dárad ke kasi baráye án dálá** [company] *kár konad.; soxanrániyi. samatáneyi** [symphony] *áyini* [ceremony] *besyár deráz//.* **3** *derázá; báz = báze = báźe (yekkán e derázá barábar e derázá ye nouk e angowt e newáne* [index] *tá árenj (ZBP, L934 FM); báb (yekkán e derázá barábar e wew metr) (ZBP, C10 FM); farsang = farsax (yekkán e derázá barábar e 6 kilometr). //In ráde*/ máwin dar jáyi be andáze ye derázá ye xodaw mitavánad dour bezanad.; Án asb/ án qáyeq be andáze ye derázá ye xodaw mitavánad dour bezanad; Án asb/ án qáyeq be andáze ye do derázá ye taneaw az digarán jelo bude, takrobáyi* [race]*/ návtázi* [race] *rá bord.//.* **4** *dáne, tekke, andáze. //alvár be andázehá ye 5, 10 va 20 metr be foruw miresad./ Yek tekke sim yá nax mixáham án rá báháw bebandam.; Párceyi be andáze ye/ qaváre ye yek pirhan//.* **5 at length** (**a**) *saranjám. //Saranjám masráde*/ otobus resid bá derang e cehel pál** [minute]*.//.* (**b**) *darbáre ye cizi tá andázeyi/ xeili deráz goftogu kardan; //bederázá darbáre ye sargarmi ye delxáhaw* [favorite] *goftogu kard.//.* **go to any, some.great, etc lengths (to do sth)** *ámáde budan baráye... kardan har ce az dast e kasi barámadan kardan. //Baráye penhán dáwtan e án dástán (mehrvarzi) bihude va nábexradáne ráh e gazáf peimudand.; Yek xugar* [addict] *baráye be dast ávardan e dáru ye xeradpuw az hic kári forugozár nemikonad./ Hamáná*

az hic kár forugozár nakarde [she went to the length of...] *ma rá be saráyam (ham) resánd.//*. **the length and breadth of sth** *sarásar; sartásar. //sartásar e jazireyi/ ádáyi rá dar Brezil safar kardan.//*

-length *(setáy* e serewte misázad) tá...; be derázá ye..., //pirhani tá sar e zánu* [knee-length]*/ pardeháyi ke tá zamin miresad* [floor-length]*./ celpardháyi** [film] *do tasuye* [two-hour]*//*

lengthen v *deráztar kardan/ wodan. //Dar bahár ruzhá kamkam deráztar miwavad.//*

lengthily adv *bederázá*

lengthways, lengthwise, longways, longwise adv, adj *sarbesar; tahbetah; az derázá. //Mizhá rá az pahná/ sarbesar beham casbándand.//*

lengthy adj (**-ier**, **-iest**) **1** *xeili deráz. //Goftoguhá* [negotiation] *ye xeili derázi báyad anjám wavad* [take place] *tá be hamdástáni* [agreement] *resand/ dast yábsand.//*. **2** *(xárdári) rudederázi. //bederázá cizi rá báznamudan* [explanation]; *rudederázi* [speech]//

lenient adj *narmdel, ásángir; narmxu, mehrabán, ásánkár, "va ásánkári bá bozorgán va saxtsári be setamkárán va ensáf bá ra'yat va..." (ZBP, L1676 DB). //táváni sabok* [fine]; *dádi* [law] *ásánkár; ásángiri* [lenient view]*./ Omidvár-am vacargar/ dávar ásánkár báwad.//*

lenience, **leniency** n *narmxuyi, ásángiri, ásánkári, "va ásánkári bá bozorgán va saxtsári be setamkárán va ensáf bá ra'yat va..." (ZBP, L1676 DB). //dádyári* [magistrate] *ke hame midánand bá kasáni ke baráye noxostin bár dast be soxir** [offender] *zadeand ásángir/ ásánkár ast.//*

leniently adv *//bá kasi ásán gereftan/ bá narmi raftár kardan//*

lens n (pl **lenses**) **1** *vinok* [az vinok, guyew e Gonuyi (ZBP, C7987)].* **2** *(kálbodwenási) vinok*; źále, "va jalidiye az bahr e án guyand ki sáfi ast va rouwan va fosorde va hamcon yax va bardiye niz guyand va bard be Pársi "źále" rá guyand va wekl e u gerd ast, barsán e źále." (ZBP, L5140 ZX)*

Lent n *(dar din e Tarsáyán) 40 ruz, ruze ye tarsáyán. //Baráye máh e ruze (nazd e tarsáyán) wokolát naxordan, sigár nakewidan , guwt naxordan//*

lent pt, pp *zamán e gozawte va setáy* e kárváźe az* "lend".

lenten adj *vábaste be* "Lent" *máh e ruze ye Tarsáyán. //*"Lenten services" *Áyin e namáz e máh e ruze//*

lentigo n *(pezewki) konjedak*

lentil n **1** *marjomak; marju; marźu, be nám e dánewik e* <u>lens culinaris</u>. **2** *toxm e majomak/ marju/ marźu. //marjomalbá; marźubá; marjubá* [lentil soup]//

lento adj, adv *(musiqi) kond, sarvestán*, "co bar dastán e sarvestán* gozawti -- sabá sáli be sarvestán nagawti." (Xosro-Wirin, Nezámi/ piwnahád az JGS)*

Leo n **1** *Wir, "Co barzad sar az borj e wir áftáb -- zamin wod be kerdár e daryá ye áb." (ZBP, L2404 SF); "ze máhi be jám andarun tá bare- negárid peikar hame yeksare; co keiván o bahrám o náhid o wir -- co xorwid o tir az bar o máh zir." (ZBP, L6297 SF).* **2** (pl **Leos**) *(kasi ke dar borj e/ dar e wir záde wode)*

leonine adj *wir, wirfaw; wirvaw. //*leonine dignity: *be hang e wir; be iri* ye wir//*

leopard n *palang, be nám e dánewik e* <u>Felis pardus</u>, *"rahat márin o kohsárat palangin -- giyá o sangaw az xun e to rangin." (ZBP, L7743 VR)*

leopardess n *palang e mádine*

leotard n *jáme ye yekpárce va casbán (viźe ye dárbázán va páykubán)*

leper n **1** *bimár e xoreyi; xoreyi (ZBP, C245,FM); pisán; pist; pis (ZBP, C245 FM).* **2** *xoreyi; birun-ránde. //Didgáhháyi ke dárad, mardom nemipasandand va az inru con xoreyihá bá u raftár mikonand.//*

leprechaun *(dar dástánhá ye mardom e Irland) bábak; pari ye piremard*

leprosy n *xore, pis, pisti (ZBP, C245 FM)*

lesbian n *báruni. //báwgáh e bárunihá//*

lesbianism (n) *báruni bázi; bárunigari*

lèse-majesté; lese-majesty n *(Faránsavi)* **1** *(dátikán*) tarskári; kári adádmand be dowmani bá wáh yá farmánraváyi ye kewvar.* **2** *(be wuxi) ki mire in hame ráh ro!; "bemorde ke rubedi, be kafanew mirine."; "qure nawode maviz wodan."; "ki mige morde nemiguze?!; "yek kalám ham az mádar e arus bewnavid!"; gondeguzi. //Birun rándan e kármandán e bolandpáye bedun e darmiyán gozáwtan e bá kixá** [boss] *newángar e qurenawode maviz wodan/ gondeguzi ast.//*

lesion n **1** *zaxm, riw. //zaxmhá ye dardnák ruy e andámháyaw/ bázován va páháyaw//*. **2** *ásib. //ásib e wow e cap//*

less **1** *(harvenám e náwenáxte, rixt e bartar e* "little"*) kamtar. //kare kamtar, wekar kamtar, zamáni kamtar; arj e kamtar; qahve kamtar az cáy; be man kamtar az digarán pul dádand/ resid; Báyad kamtar sigár kewide, kamtar ábejou benuwi!//.* **2** *(harvenám) kamtar, kucaktar, harjá juri tarjome miwavad. //Candán bim e/ patew* e bozorgi ham nist ke gomán mikardam.; Dar in kár az án kár e piwi, kamtar kár dáram.; "Báyad baráye in ráde*/ máwin panjhezár dolár dádebáwi.", "Na. Kamtar(bud).; Dur nist- kamtar az yek tasu* [hour] *tá ánjá ráh ast."; Má ke residim kármand e pazirew* [receptionist] *xeili komak nakard.; Nevewtan e pásox candán zamáni nagereft.* [less than no time]*.//*

less adv, **less (than ...)** **1** *//Aknun xeili kamtar az án zamáni ke be dabirestán miraftam ciz mixánam.; Dar Espahán kamtar az Rawt bárán mibárad./ kamtar rangárang* [colorful]*, arzántar, kamtar gorosne; kamhuwtar; kamtar xaste; kamwurtar* [enthusiastically]. **2** **any (the) less** *kamtar, harjá juri tarjome miwavad. //Aknun ke jodásar wode/ sarexod kár mikonad wádtar ast.//.* **even/ much/ still (less)** *bigomán na; ce resad be...; Candán kamru ast ke az yek bigáne nemitavánad beporsad ce gáh ast/ ce zamán ast.; tá ce resad be in ke dar yek otáq por az mardom soxanráni konad.//.* **less and less** *kamtar o kamtar. //án kár ruz be ruz az cewmaw oftád.; Bá gozawt e sálhá va sálxordegi kamtar o kamtar piáno naváxt.//.* **no less than** *be andázeyi..., harjá juri tarjome miwavad. //Dar ávardi* [competition] *hezár dolár bordim.//*

less (prep, *bandváźe) darrafte; kamtar. //Dastmozd e máhiyáne pánsad dolár; báź va bime ye hamegáni darrafte bist dar sad darnarafte/ nakáste.//*

-less suff *(bá námváźehá serewte gawte setáy* misázad, pasvand ast) bedun e; bi; abi..., "Biyámad konun tá lab e Hirmand -- abi jouwan o xud o gorz o kamand." (ZBP, L6940 SF); a [con "abim"* = safe*]; aná-, [con, "anáhid"]; "n-" [con "námard; nákas, nápák]. //ná-omid/ noumid; bideraxt; daq//*

lessee n *kerágar, keráygir*

-lessly *(band e kárváźe misázad) bimaini**

-lessness *(náváźehá ye nawmordani misázad.) nátaváni, bicáregi*

lessen v **1** *kástan, káste wodan, kamtar wodan. //Dard dáwt kam miwod.//.* **2** *az saxti ye kust* [impact]*, wáyesti ye cizi* [likelihood]*/ bim e cizi kástan//*

lesser adj *kamarjtar, tá andázeyi kamtar. //yeki az kárhá ye kamarjtar e nevisande; har do sarsaxtand ammá in yeki tá andázeyi kamtar./ yeki az hamkárán e na xeili barjesteaw.//.* **2** **the lesser of two evils** *miyán e bad o badtar yek rá bargozidan, "Yá biyá bá Yazid bey'at kon- yá boro Kangevar [Kangávar] zerá'at kon."*

lesson n **1** *ámuzák (A. Kasravi). //Ámuzák e noxost e ránandegi rouwan/ átaw kardan e ráde*/ máwin ast.//.* **2** *ámuzák. //ámuzák e yogáyam 5 pál** [minute] *e digar áqáz miwavad; Piáno ámuzew midahad/ ámuzák e piáno midahad.//.* **3** **lesson (to sb)** *pand, nemune ye ámuzande. //Bogzár in baráyat pandi wavad tá hargez bá kebrit bázi nakoni!; Delávariyaw baráye hamegi ye má nemune ye ámuzande ast./ Hanuz dárim az in patyár* [disaster] *miyámuzim/ pand migirim.//.* **4** *(din) ámuzák (az Enjil). //Ámuzák e noxost az ketáb e Enjil e awu* [saint] *John ast.//*

lessor n *(dátikán*) kerádeh*/ keráyedeh*

lest *(bandváźe)* **1** *mabádá; tá inke..., //Darraft/ gorixt tá mabádá dide wavad./ Piw az in ke kasi gomán konad in bávarnakardani ast bogzárid be womá beguyam/ ostovár dáram ke in rást ast.//.* **2** *(bá* "fear, be afraid of, be anxious"*) mabádá..., //Mitarsid mabádá dar áb xafewavad/ xenikad.//*

let[1] (v) **1** *gozáwtan, hewtan, "xáhew kard ke behel tá emwab bar e Qobád báwam. Sarhang rá án zan xow ámad..." (ZBP, L175 TB); harjá juri tarjome miwavad. //Nagozár/ nahel bacceat bá kebrit bázi konad./ Pedaram táze kárdpezewki wode va hanuz nemiheland/ nemigozárand bebinamaw./ Porsid áyá mitavánad beravad, ammá nahewtamaw/ nagozáwtamaw.//.* **2** let (sb/ oneself/ sth) *hewtan; gozáwtan, harjá juri tarjome miwavad. //Kasi rá bedarun e saráy/ xáne ráh dádan/ paziroftan; Kelid e saráce* [flat/ apartment] *rá be womá midaham tá betavánid tu biyáyid.* [let yourself in]*/ Hame ye bád e karak** [tyre] *rá birun dádi/ dardádi.; Bogzár án doxtar az pahluyat bogzarad.; Sage/ án sag rá nagozár az xáne birun ravad.; Bám e xáne nawt/ cekke mikonad. Az án panjere rouwanáyi va havá (tu) miáyad.//.* **3** *(bá noxost tan e candgáni baráye piwnahád kardan)* (**a**) *bogzárid; behelid; bogzár/ behel. //Bogzár beravim sinemá/ celpard*; Gomán nemikonam kámyáb wavim ammá bogzár/ behel kuwewi bekonim.* [let us/ let's try.]*//.* (**b**) *(dar darxásthá va farmánhá) harjá juri tarjome miwavad. //In kár báyad dar zamán/ biderang anjám wavad.; Bogzár xub dáneste wavad ke...; Hic jáy e laqzew nist/ Hic jáy e án nist ke soxanam rá bad befahmi./ (dar dánew e engárew* [Mathematics]*, gereftan) Girim rástá ye AB hamandáze ye rástá ye CD báwad.; Girim guwe ye ABC navad dareje báwad//.* (**c**) *(baráye náfarmáni) gozáwtan. //Bozár betázand* [attack] *behar ruy*

wekastewán midahim.//. **4** **let sth (out/ off) (to sb)** *be kerá dádan; keráye dádan. //Otáqhá ye fozuniyam rá keráye midaham.; Bar án wodand sarácehá ye kucaktar rá be bahá ye kamtari keráye dahand.//*. **5** **let sb/ sth be** *kasi rá be xiwtan hewtan/ rahá kardan- dast az sar e kasi badáwtan; Velam kon mixáham biyásáyam.; Dast az sar e sag e bicáre bardár!//*. **let sb/ sth go; let go of sb/ sth** *vel kardan; ázád kardan; rahá kardan, "javáb midád ke vey rá rahá konid ke agar vey az ahl e xeyr ast haqq e ta'álá vey rá forunagozárad va be womá bázrasánad." (ZBP, L7422 SR). //Tanáb rá vel kon!/ velam kon (beravam)!/ Gerougánhá* [hostage] *rá rahá mikonand?//*. **let oneself go** (**a**) *jelo ye xod rá nagereftan; xod rá bázhewtan. //Biyá xow báw, jelo ye xodat rá nagir!/ "velkon bábá Asdollá!"//*. (**b**) *vel kardan; rahá kardan; del be daryá zadan; harjá juri tarjome miwavad. //Az zamáni ke káraw rá az dast dáde hame ciz rá be hál e xod vel karde.//*. **let it go (at that)** *digar cizi rá nagoftan yá kári rá nakardan; vel kardan. //Bá hame ye án ciz ke miguyi hamdástán nistam- ammá digar cizi nemiguyam.; Gománidam/ gomán kardam mixáhad sarenaxi bedahad ammá velaw kardam.//*. **let sb have it** *(zabán e kuce) guwmál dádan; harjá juri tarjome miwavad. //In badare** [bucket] *ye áb rá begir va negahdár, va agar az in guwe gozawt beriz saraw.//*. **let me see** *bogzár/ behel bebinam; bogzár/ behel bebinam; koláham rá kojá gozáwtam?//*. **let us say** *girim. //Girim baháyaw hawtád dolár báwad, xeili gerán ast?/ Be kerá dádan; keráye dádan/ otáq e keráye//*. **6** **let sb down** *kasi rá forugozáwtan, "javáb midád ke vey rahá konid ke agar vey az ahl e xeir ast haq e ta'álá vey rá forunagozárad." (ZBP, L7422 SR); Dast e kasi rá tuy e haná gozáwtan."; forugozárdan, "be sad omid nehádim dar in marhale páy -- ey dalil e del e gomgawte forunagzáram." (Háfez). //Xáhew mikonam komakam kon- forumagzáram.; In carxowt* [machine] *womá rá lang nemigozárad/ forunemigozárad (xeili xub kár mikonad.)//*. **let sth down** (**a**) *páyin ávardabn; forud ávardan. //Badare*/ satl rá bá tanáb foruávardim.//*. (**b**) *kambád kardan; pancar kardan* [deflate; let down]. *//karak* e/ táyer e kasi rá pancar kardan.//*. **let sth in** *tu gereftan; tu zadan; pahná ye cizi rá kástan. //Kamar e in dáman rá báyad tugereft.//*. **let sb/ oneself in/ for sth** *(anáyin) xod rá/ kasi rá be dard e sar andáxtan/ gereftár kardan. //Bá xaridan e án ráde* ye/ máwin e kohne ye zangzade dári xodat rá gereftár mikoni.//*. **let sb in on/ into sth** *(rázi yá cizi rá be kasi) goftan. //Mixáhi naqwe rá be ánhá beguyi?//*. **let sth into** *dar... kár gozáwtan. //panjareyi ke dar divár kár gozáwte wode//*. **let sb off (with sth)** *az sar e kasi dargozawtan; kasi rá saxt guwmál nadádan. //Bejá ye in ke be zendánaw afkanand táváni az u gerefte velaw kardand/ az sar e vey dargozawtand./ Ágreftiyán** [criminals] *rá haminjuri vel nakon/ az in ágreftiyán darnagozar, saxt guwmálewán bede!//*. **let sb off (sth)** *vádár nakardan; zur nakardan; (bexod) hewtan. //Con ámuzgáremán bimár bud emruz az dabestán velemán kard.//*. **let sth off** *darkardan; tarekándan. //Pesarbaccehá dáwtand taraqqe darmikardand/ mitarekándand.//*. **let on (about sth/ that...) (to be)** *(anáyin) rázi rá áwkár kardan. //Hafte ye áyande dáram/ mixáham wouhar konam/ zan begiram ammá xáhew mikonam dar in báre be kasi cizi naguyi, xob?//*. **let sb out** *vel kardan, hewtan. //Ámuzgár goft tanhá, Maryam, va Biźan va Nasrin báyad guwmál wavand va ma rá vel kard/ hewt* [let me out]*//*. **let sth (out)** (**a**) *gowád kardan. //Dárad candán farbeh miwavad ke báyad kamar e walváraw rá gowád konad.//*. (**b**) *birun dádan; harjá juri tarjome miwavad. //Az harás jiq kewid.//*. (**c**) *(rázi*) áwkár kardan. //Be kasi naguyi káram rá az dast dádeam/ dáram az dast midaham, xob?//*. **let sb through** *nomre ye xub dádan. //Ránandegiyam xeili bad ast ammá ázmungar behem/ be man nomre ye xub dád.//*. **let up** *wol wodan; kástan; kam wodan; vel dádan. //Miwavad bárán kam wavad/ vel dahad?; Garce dárim mibarim, ammá nabáyad wol bedahim/ dast az kuwew bardárim.//*

let-down n *(máye ye) noumidi/ wekast. //Án barnáme wekasti bozorg bud.//*

let up n *káhew; kástan; wol wodan. //Dar in girodár e havápeimárobáyi hic newáneyi az sázew/ káhew e tanew be cewm nemixorad/ dide nemiwavad.//*

let[2] n *kerá, keráye. //Kasi rá nemitavánam yáfte saráyam rá be u/ behew keráye daham.//*

let[3] n **1** *(dar cetapká*/ tenis) tupi ke noxost zade wavad, be labe ye turi xorde dar zamin e hamestár* oftad.* **2** **without let or hindrance** *(beáyin yá dátikán*) bi jelogir; ázádáne. //Xáhew mikonam dárande ye in gozarnáme rá begozárid ázádáne begozarad.//*

-let *pasvand (námváźe ye serewte misázad).* **1** *...-e; ...ak; ...ce; ...kucak. //*piglet: *xukce;* boolet: *ketábce//*. **2** *bi arzew, xord, ...ce; ...e; ...ak; harjá juri tarjome miwavad. //*starlet: *setáragak; setáre-kure*, "setáre-kure máh nemiwe- wázde kacal wáh nemiwe"//*

lethal adj **1** *margbár, kowande. //yek xorák e/ yek bak* [<Pahlavi] (ZBP, C7668 BF)]* [a dose] *kowande az yek zahr; senáh*há ye/ jangabzárhá ye margbár//*. **2** *margbár, kowande. //Taxte wodan e án kárxáne kusti* [blow] *margbár be wahr zad.; (bewuxi) in báde mardafkan ast!//*

lethally adv *margbár*

lethargic adj *xábnák, biramaq. //Ábohavá ye garm ma rá xábnák/ biramaq mikonad/ migardánad.//*
lethargically adv *xábnák, biramaq*
lethargy n *biháli; biramaqi, xábáluyi; xábnáki, "va raghá ye vey bárik bovad va káhel va xábnák bovad va be har kári gerán bovad..." (ZBP, L7056 HM). //gahgáh docár e biramaqi va afsordegi migardad.; biháli ye sarrewtedári** [government] *dar barxord bá in dástán/ engár warvin* rá dar in zamine xáb borde.//*
let's *kutáh wode az* "let us". *bengarid be* "let".
letter n **1** *vát (ZBP, C3491 FM). //"B" dovvomin vát e dabire ast.; Pásoxhá ye xod rá bá vát e dorowt/ na xord nevewte jáhá ye tohi rá porkonid.//.* **2** *náme, nebewte, nepewt, nevewte, "ba'd az án nevewte ye digar ke yád karde ámad ham be vey ferestád." (ZBP, L7419 SR); parvastak [besanjid bá "fravardag" <Pahlavi (ZBP, C4798 MK, BF)]. //Námeyi baráye man reside?/ Xáhewmandam piwnahád e xod rá dar náme baráyam benevisid/ bá náme be man ágáhi dahid.//.* **3** *(kohan woder yá beáyin) soxan. //rewte ye soxan* [the profession of letters]*/ zani/ mardi soxandán; farhangi, "be farhangiyán deh mará az noxost -- co ámuxtam Zand o Ostá dorost." (ZBP, L7029 SF).* **4** **a bread-and-butter letter** *bengarid be* "bread". **the letter of law** *ánce rá ke dád/ dátikán * miguyad/ mubemu/ váźebeváźe.* **to the letter** *mubemu; váźe be váźe. //Dasturi rá mubemu anjám dádan; Peimáni, peimánnámeyi rá mubemu/ váźebeváźe anjám dádan.//*
letter of credit *(hirbáni) náme ye powtváne; barát*
letter-bomb (n) *bomb e námeyi; bomb e parvastak**
letter-box n **1** *sanduq/ kive* ye peik.* **2** (US) **mailbox** *sanduq e peik; peik-kive*.* **3** = Post-Box
letterhead n *káqaz bá sarnáme ye cápi*
lettering n *nevewte, nebewte. //Nevewte ye ruy e golpeikare** [poster] *xeili cewmgir ast.//*
letterpress n **1** *nebewte/ nevewte (na peikare).* **2** *cáp e sangi*
letting n *xáne, saráce/ ciz e keráyeyi. //xáne ye/ saráce ye keráyeyi bá kácál;* a holiday letting: *saráce ye keráyeyi viźe ye estár** [vacation]//
lettuce n **1** *káhu, keyve (ZBP, C1731 FM); kuk (ZBP, C1764 FM), be nám e dánewik e* <u>Lactuca sativa</u>. **2** *káhu; //sabzine* [salad] *ye káhu va gouje farangi//*
leucocyte, (US) **leukocyte** *(pezewki) guyce ye sepid*
leucotomy n (Brit) = lobotomy
leukaemia, (US) **leukemia** n *cangár* [cancer] *e xun*
levee[1] n *(bástáni) anjoman e mehmánán e didár konande beviźe dar mehmáni*
levee[2] n *(bveviźe dar Ámriká) gure (ZBP, C1335 FM) [ábgir e kenár e rud]. //Gurehá ye karáne ye Misisipi//*
level[1] adj **1** *hamvár, taráz; tarázmand; hambar. //Zamin e hamvári baráye miz e tuwi* [picnic] *biyáb!; Yek qáwoq e xorákxori ye hamvár (na kut) wekar biyafzáyid.//.* **2** *hamtaráz; hamzine; barábar. //Án do peikare dorost hamtaráz nistand- án yeki az digari bálátar ast./ (goruh e varzewi ye) Faránse dar áqáz e kár jelo bud ammá Álmán piw az páyán e nime ye bázi barábar wod.//.* **3** *(baráye ává-; roxsár-...) yeknaváxt, hamvár. //negáhi xire; ber-ber (zadan)* [a level stare]*//.* **4** **having a level head** *xunsard budan; xod rá nabáxtan va bexradáne sanjidan//.* **level pegging** *peivaste piwraftan/ peivaste (va áheste) raftan//*
level[2] n **1** *taráz, zine. //yek hezár metr bálá ye taráz e/ zine ye daryá; yek istgáh e ráde* ye/ máwin e candáwkube/ candtaxte./ Abzárhá ye farmán* [the controls] *hamtaráz e/ barábar e cewm ast.//.* **2** *zine, dareje, taráz. //dareje ye/ andáze ye alkol dar xun.; dareje ye/ zine ye bikári az har barzani be barzan e digar yek jur e digar ast./ (pendárin) man ham mitavánam xat o newán bekewam ammá nemixáham xod rá be marz e womá páyin ávaram.//.* **3** *taráz. //goftoguháyi ke báyad dar taráz e vazirgán** [cabinet level] *anjám wavad.; goftoguhá* [negotiations] *ye barpáye/ forupáye//.* **4** (**a**) *láye. //bástánwenásán dar páyintarin/ forudtarin láye ye án já sekkehá ye zar va sofáline yáftand.//.* (**b**) **levels** *(dar Engelestán) máhur.* **5** spirit level: *bengarid be* spirit. **on a level (with sb/ sth)** *dar taráz e; hamtaráz e. //Án do bázigar az didgáh e fanni hamtaráz-and.; Áb bálá ámad tá hamtaráz e karán e rudxáne gawt.//.* **on the level** *(anáyin) ázarmik, harjá juri tarjome miwavad. //Wakki nadári ke in soudá/ dádosetad ázarmik ast?; Delam mixáhad komak konam, ammá bexodá nemitavánam!//*
level[3] v (**levelling; levelled/** (US) **leveling; leveled**) **1** *hamvár kardan; taráz kardan; yeknaváxt gardánidan. //Piw az camankári* [plant a lawn] *báyadd zamin rá hamvár gardáni.; Baráye in ke barábar konad* [to level the score] *báyad in yeki rá bezanad/ bebarad; Fádoyihá* [differences] *ye tudeyi/ mardomi/ hanvari rá az mián bardáwtan va hamegi rá hamtaráz gardánidan.//.* **2** *bá xák yeksán kardan; bzamin rást gardánidan/*

kardan, "Wápur án wahr rá divárhá biyanjdáxt va zir e pá ye pilán begereft va bá zamin rást kard." (ZBP, L67, TB), bá zamin hamvár kardan, "sougand xord ke man be Makke ravam va báznagardam tá ka'be bezamin hamvár konam.//. (ZBP, L167 TTT). //Wahri ke zaminlarze bá xák yeksánaw karde.//. **3 level sth (at sb)** *newáne raftan; newáne gereftan. //Tofangi/ haft-tiri be kalle ye gerougán newáne gerefte budand.//.* **4 level sth (at sb)** *piwmárdan; harjá juri tarjome miwavad. //Az anjoman (e wahr) xorde gereftan./ Kixáyán* rá piwmárdan/ be bád e piwmár gereftan.//.* **level sth down/ up** *páyin/ foruávardan/ forukewidan va hamtaráz gardánidan; bálábordan/ farkewidan va hamtaráz kardan//.* **level off/ out** (**a**) *(baráye havápeimá/ xalabán) pas az bálá raftan yá náquw zadan va taráz parváz kardan. //Pas az residan be borzá ye bist hezár páyi hamvár/ taráz parváz kardan./.* (**b**) *(pendárin) (pas az afzáyew yá káhew) hamvár gawtan.; Bahá ye bahrhá pas az afzáyew e nágaháni ye diruz taráz gawte; Bahá ye saráy/ xáne hic newáneyi az hamvári newán nadáde./ peivaste bálá miravad.//.* **level with sb** *(anáyin) rurást/ biparde/ rok bá kasi soxan goftan//*

level-crossing n, (US) **grade crossing** *boridangáh/ barxordgáh e jáde va ráh-áhan*

level-headed adj *xunsard, árám va bexrad*

leveller, (US) **leveler** n *bazan (ZBP, C5474 FM); garváz (ZBP, C1666, FM); hapad; habad; habaz (ZBP, C2436 FM); fah/ feh (ZBP, C1374, FM).* **2** *//haváxáh e hamtarázi ye hame ye tude/ mardom; haváxáh e áyin e Mazdak, Mazdaki/.* (fig) *marg, hamvárgar e bozorg; marg, cizi ke wáh va gedá rá hamtaráz migaránad.//*

lever n **1** *ahrom, pawank (ZBP, C4726).* **2** *daste, pawank. //In pawank rá takán bede tá az yek dande be dande ye ye digar beravi.//.* **3** *(pendárin) máye ye fewár (e raváni). //In vápasin ruydád wáyad báwad ke bar warvin*/ sarretesdári fewár ávarad tá ravewaw rá degargun sázad.//*

lever v *bá ahrom/ pawang jonbándan. //bá ahrom sang rá jonbánde dar suráx andáxtand.; sanduqi rá bá ahrom gowudan.//*

leverage n **1** *(kár e/ niru ye) ahrom.* **2** *(pendárin) niru, fewár. //Pul e/ xáste ye fareván dárad va (nazd e mardom) xaraw miravad.//*

leveret n *sahug [xarguw e nar, javántar az yek sál]*

leviathan n *(enjil) qul e daryá(yi); xara [<Avestáyi, "xara", EDPL].* **2** *qul e bi wáxodom; xar*

Levis *[liváiz/ nám e bázargáni] estabrak (jáme ye panbeyi ye setabr)*

levitate v *(beviźe bá niru ye vaxwák** [supernatural]*) boland kardan/ be havá bordan*

levitation n *bá niru ye vaxwák* boland kardan/ be havá bordan/ be parváz darámadan*

levity n *saboksári, saboksari*

levulose n *capsit*; levuloz [bengarid be* "-ose"*].*

levy v (pt, pp **levied**) **1 levy sth (on sb)** *báź/ sáv nahádan bar, "va be har wahri báź va sáv nahád va..." (ZBP, L4754 TB); "nahádand bar dowmanán báź o sáv -- badandiwegán bárkaw hamco gáv." (ZBP, L4754 SF); gazyat, "womá rá dar donyá nist magar xári va biábi gazit az dast va qosl bar gardan." (ZBP, C1413, FM, Kawfolasrár). //bar hame ye ráhiyán hengám e rahsepári báź nehádan//.* **2 levy on sth** *(dátikán*) baráye bázpardáxt e vám cizi rá bezur az kasi setándan; xáne ye, zamin e kasi rá bezur setándan va u rá vádár be pardáxt e vám e xod kardan.//*

levy n **1** *báź/ sáv nehádan; (sar)gazit (gereftan)*

lewd adj **1** *lacar, harze, hiz, palawt. //dástáni lacar//.* **2** *lacar, harze, varanik** [lustful]. *//soxani, negáhi* [glance]*, adáyi* [gesture] *lacar/ hiz/ varanik*//*

lewdly adv *bengarid be* "lewd"

lewdness n *bengarid be* "lewd"

lexical adj *(zabánwenási) váźegán, váźegáni, //qalamhá ye/ yekkánhá ye váźegáni, váźehá va vacanhá* ye…//*

lexically adv *az didgáh e váźegáni*

lexicography n *farhangnevisi*

lexis n *váźenáme; váźegán* [vocabulary]

lexicon n **1** *farhang (e yek zabán e bástáni).* **2** *(zabánwenási) váźegán (na dastur e zabán)*

ley[1] n *sabzevár; zamin e áyew wode*

ley[2] n, **ley line** *setiq-ráh*

LF *kutáhwode baráye* "low frequency" *(rádiyo/ vákive*) kambasámad*

lh *kutáhwode baráye* "left hand" *dast e cap*

liability n **1** *bedád wáyán e... budan; bedád sezávár e... budan; pásoxguyi (dar barábar e dád); pásoxguyi bedád. //Bedád wáyán e sarbázi budan; Xastu nawavi ke pásoxgu ye án egnest** [accident] *to budeyi.//.* **2** *(anáyin) dast-bastegi (M. Moqaddam). //Kurow ásib did va máye ye dastbastegi ye goruh e varzewi ye xod gawt.//.* **3 liabilities** *bedehi*

liable adj **1 liable (for sth)** *(bedád) pásoxgu ye..., //Áyá zan az didgáh e dád/ dátikán* pásoxguyi ye bedehihá ye wouharaw rá be gardan dárad?/ Beppá agar egnesti** [accident] *baráyat ruy dahad man (az didgáh e dátikáni*) pásoxgu hastam.//.* **2 liable to sth** *dastxow e. //Jáddeyi ke dastxow e forunewastan/ newast kardan ast.; Xosirgarán** [offenders] *tá hezár dolár dastxow e táván-and.//.* **3 liable to do sth** *dastxow. //Hamegi hengám e mándegi/ bestuhi dastxow e laqzewim.//*

liaise v, **liaise (with sb); liaise (between A and B)** *miyánjigari kardan; pádarmiyáni kardan*

liaison n **1** *peivand, hamkári, hambastegi. //peivandhá ye besyár xub miyán e do baxw e má; yek afsar e hábendi** (liason officer) *[hábendi <Gonuyi]//.* **2** *(biwtar xárdári) varxosi* [besanjid bá "varxusi <var-xus (Gilaki)]* (illegal sexual relationship)//. **3** *zadobandci*

liana n *liáná (giyáh e bálá ravande ye viže ye jangalhá ye garmsiri) (az váže ye faránsavi ye* "Liane")

liar n *doruqgu; doruqzan; druzan; kasi ke yek rude ye rást nadárad. //Yek doruqgu ye zebardast.;* [a bad liar] *kasi ke doruq natavánad goft.//*

lib n *(anáyin) (dar vážehá ye serewte) ázádi; haváxáhi az ázádi ye. //Ázádi ye hamjensgaráyán / bárunihá/ kunihá/ zanán/ jánevarán//*

libation n **1** *(dar zamánhá ye gozawte) zour (ZBP, C6977).* **2** *(bewuxi) báde, mey, xom*

libber n *(dar vážehá ye serewte) haváxáh e ázádi ye...//Áyá u haváxáh e ázádi ye zanán ast?//*

libel n **1** *sepazg (e cáppi) (ZBP, C6210).* **2** *(dátikán*) sepazg (cáp kardan). //Ruznámeyi rá baráye cáp e sepazg*be dádgáh kewidan; dádxáhi baráye sepazg* [libel proceedings]//. **3 libel (on sb)** *sepazg. //Án handemán*/ goftowonud pák sepazgi baráye án mard e ázarmik* [honest] *bud.//*

libel v (**libelling; libelled**; US **libeling**, **libeled**) *doruqi bar kasi bastan va án rá nevewtan yá cáp kardan.; sepazgidan*

libellous, (US) **libelous** adj **1** *sepazgi; (goftári/ nevewtári) sepazgi.* **2** *sepazgi, máhnámeyi sepazgi/ ke dástánhá ye doruq cáp kaarde be mardom mibandad//*

liberal adj **1** *rouwandel, ravádár, ázádexuy, "suy e xeime ye doxt e ázádexuy -- piyáde hami gám zad bárezuy." (ZBP, L6280 SF). //darbáre ye zanáwuyi va foruhewtegi* [divorce] *ye ravádár budan* [liberal attitude]//. **2** *rád; faráván ...; gowádedast; harjá juri tarjome miwavad. //Faráván/ ásán zabán midahad, hamáná/ ammá besaxti pul midahad; faráván wekar páwidan//.* **3** *(dar ámuzew va parvarew) ázádegi, "co besyár az in dástán bogzarad -- kasi suy e ázádegi nangarad." (ZBP, L4960 SF).* **4** *ázáde; ázádexuy [bengarid be womáre ye 1, dar bálátar] ázád. //tarjome ye ázád ke ruyehamrafte andiwe ye/ xást e/ mainew* [intention] *e nevisande rá bázminamáyad.//.* **5 liberal** *[xawáyágari*/* politics*] kumal** [party] *e ázádixáh. //ravew e/ cárkerdári ye kumal* e ázádixáh baráye xánesázi* [housing policy]//

liberal n **1** *ravádár, rouwandel, ázádmanew, ázádexuy, "suy e xeime ye doxt e ázádexuy -- piáde hami gám zad bárezuyu." (ZBP,.L6280 SF).* **2 Liberal** *kutáh wode* **Lib** *(dar Engelestán) kumal** [party] *e ázádixáh//*
Liberl Party *(dar Engelestán- xawáyágari*/* politics*) kumal** [party] *e ázádixáh*

liberalism n *ázádixáhi, ázádmanewi, ázádegi, ázádexuyi [baráye nemune bengarid be* "liberal"]

liberality n **1** *rádi, gowádedasti.* **2** *ravádári; rouwandeli; ázádmanewi; ázádexuyi [bengarid be* "liberal"*]. //ruzgári ke dar án tude be wiveyi cewmgir rouwandel/ ázádexu bud/ budand.//*

liberalization, **liberalisation** n *ázád kardan, "yá bekow yá dáne deh yá az qafas ázád kon." (Dehxodá). //zendánián rá/ kewvar e forugerefteyi* [occupied] *rá ázád kardan//*

liberalize, liberalise v *ázád kardan/ gardánidan. //Jonbewi baráye ázádi ye soxan va honar padid ámade.//*

liberally adv *//náni ke faráván be án kare málideand.; Dasturi* [ruling] *rá feráx/ gowáde zandidan/ dasturi rá wolovel gereftan.//*

liberate v, **liberate sb/ sth (from sth)** *ázád kardan*

liberated adj *ázádmanewi, ázádxuyi, "suy e xeime ye doxt e ázádexuy -- piáde hami gám zad bárezuyu." (ZBP, L6280 SF). //mardi, mádari ázádexuy; ravew e zendegi ye ázádexuyi* [lifestyle]//

liberation n *ázádi. //Ázádi ye Farangestán/ Orupá bedast e sepáhiyán e kewvarhá ye hampeimán* [allied troops]*./ Behamxordan e zendegi ye zanáwuyiyewán* [break-up] *baráyaw ázádi ye bozorgi bud.//*

liberator n *ázádibaxw. //be sarbázán dorud dáde ánán rá ázádibaxw xándand.//*

libertine n *rend, "mará be rendi yo ewq án fozul eyb konad -- ke e'teráz bar asrár e elm e qeyb konad." (Háfez)*

liberty n **1** *ázádi, raháyi.* **2** *ázádi [dar gozinew] "Eib e Háfez gu makon vá'ez ke raft az xáneqáh -- páy e ázádi ce bandi gar be jáyi raft, raft.". //Be farzandánewán xeili ázádi midahand.//.* **3** *Ázádiháyi ke hame ye wahrvandán az án barxordárand.* **4** **at liberty (to do sth)** (**a**) *ázád. //Womá ázádid beravid.//.* (**b**) *ázád. //Womá ázádid ánce deletán mixáhad beguyid.//.* **Libert Hall** *"Ázádi ye Wáhanwáhi". //Baráye mehmáni/ wappási* harce delat mixáhad bepuw, "Ázádi ye Wáhanwáhi-st!. "***take liberties (with sb/ sth)** *be delxáh e xod raftár kardan; xodemáni raftár kardan; gávsarexod budan. //Be u/ behew/ be-aw goft bá u xodemáni raftár nakonad.; Dar án celparde*/ film har kári xásteand bá án matal* [novel] *karde, dar án be delxáh e xod dast boredeand.//.* **take the liberty of doing sth** *bi dasturi/ sarexod/ gáv-sarexod kári rá kardan. //Womá ke (xáne) nabudid bi dasturi/ sarexod camanzanetán rá bardáwtam.//*

libidinous adj *varanik* [<Pahlavi, EDPL]*

libido n (pl **libidos**) *kám (ZBP, C3007); varan* [<Pahlavi, EDPL]*

Libra n **1** *dar e Terázu; borj e Terázu, "Co Keiván be borj e Terázu wavad -- jahán zir e niru ye bázu wavad." (ZBP, L5721 SF).* **2** *kasi ke dar borj e/ dar e Terázu záde wode báwad*

Libran n, adj *kasi ke dar borj e/ dar e Terázu záde wode báwad. //niz bengarid be* "zodiac".

librarian n *ketábdár; námedár*

librarianship n *ketábdári; námedári*

library n **1** (**a**) *deź e nepewt; ketábxáne. //deź e nepewt e hamegáni/ ábewxor/ dánewgáh./ Dar deź e nepewt e xiw ketábhá ye bigáne faráván dárad.; Án ketáb rá kei báyad be deźenepewt bázgardánad?//.* (**b**) *deźe nepewt/ ketábxáne. //hamdigar rá birun e deź e nepewt bebinim//.* **2** *ganjine. //Ketábi ke be ganjine ye/ deź e nepewt e xod biyafzáyid./ ganjine ye peikare//*

librettist n *qoncenvis* [bengarid be* **libretto***]*

libretto n (pl **librettos; libretti**) *sangitannáme*; qonce/ qonce ye kabk e dari*, "co kardi qonce ye kabk e dari tiz -- bebordi qonce ye kabk e deláviz." (Xosro-Wirin, Nezámi) [piwnahád az JGS]*

lice *rixt e candgáni az* "louse"

licence, (US) **License** n **1** *parváne, gováhi. //parváne ye ránandegi; parváne ye pezewki. //Injá meixáne bud ammá xánexá** [landlord] *parváneaw rá az dast dád//.* **2** *dasturi. //Cerá be mardom dasturi midahand/ mardom rá migozárand be xást e xod be injá biyáyand?//.* **3** (**a**) *raftár e sarexodi; gávsarexodi.* (**b**) *gazáfkári.* **4** **a licence to print money** *(anáyin) yek kár e/ barnáme ye pulxár/ engár sar e ganj e Qárun newaste budan*

licence plate, (US) **license plate** *nomre ye ráde*/ máwin*

license, licence v *be kasi parváne/ gováhináme dádan. //Maqázeháyi ke parváne ye foruw e tanbáku dárand.; Jáháyi yá maqázeháyi ke parváne ye foruw e nuwábehá ye meimand dárand.//*

licensee n *kasi ke parváne dárad, parvánmand (beviźe baráye foruw e nuwábehá ye meumand)*

licensing laws *(dar Engelestán) dátikán* e foruw e nuwábehá ye meimand*

licentiate n *parvánmand; parvánedár; kasi ke parváne dárad. //kasi ke dáráye parváne dar kárdpezewki ye dandán* [dental surgery] *ast.//*

licentious adj *harze, bibandobár, varankáme*

licentiously adv *harze, bibandobár, varankáme*

licentiousness n *harzegi, bibandobári, varankámegi*

lichen n *golsang*

lichgate (also **lychgate**) *dar e/ dargáh* [gateway] *e gurestán*

lick v *lisidan, lewtan (riwe ye zamán e aknun: lis-). //Angowtán e xod rá lisid/ lewt.; Gorbehe dáwt pawmaw rá milisid; powt e daji** [stamp] *rá lisidan/ lewtan; Qáwoq rá liside/ lewte pák kard.//.* **2** *(baráye kuhehá ye áb yá zabáne ye átaw) residan, xordan. //Zabánehá ye átaw ke dárad be kácál miresad.//.* **3** *(zabán e kuce/ zewt) kun e kasi rá busidan; xáye ye kasi rá dastmál kardan; jelo ye kasi damdom zadan//.* **4** **lick sb/ sth into shape** *árástan. //Sarbázán/ kármandán e táze pas az in ke áráste wodand xub miwavand.//.* **lick/ smack one's lips/ chops** *(anáyin) áb az lab o louce ye kasi raván gawtan; áb az cakocil e kasi ráh otfádan. //Kák rá ke miboridand áb az cakocil e baccehá ráh oftád./ (pendárin) Az andiwe ye án hame pul va xarid bá án qand tuy e delaw áb miwod!//.* **lick one's wounds** *pas az wekast báz xod rá*

sarosámán dádan. //Bázandegán e delwekaste be xáne bázgawtand tá báz xod rá sarosámán dahand.//. **5 lick sth from/ off sth** *lisidan va pákidan/ pák kardan. //xun e zaxmi/ boridegiyi rá lisidan va pákidan; qáwoq rá lewtan va angabin e án rá pákidan//.* **lick sth up** *lisidan va xordan. //Gorbehe wir rá liside xord.//*

lick n **1** *lis. //yek lis bastani//.* **2** *yek kam rang; yek láye rang. //Agar án karji rá yek kam rang bezanand qawangtar miwavad.//.* **3** *(zabán e kuce) tajá*, tondi, tizi. //xeili/ tá andázeyi/ besyár tiz/ tond raftan* [going at a full lick]*//.* **4 salt-lick** *bengarid be* "salt". **5 a lick and a promise** *(anáyin) gorbewuyi*

licking n *(zabán e kuce)* **1** *wekast. //wekast e badi dádan/ xordan//.* **2** *kotak. //Agar pedarat in rá bewnavad xub mimáladat.//*

licorice = **liquorice** (n) *wirinbayán*

lid n **1** *dar, darpuw; sarpuw, nehanban, "va agar nehanban bar in wekl bar sar in band e gowád nabudi andar in newasthá va xásthá az ham biyuftádi." (ZBP, L5076 ZX).* **2** *pelk.* **put the (tin) lid on sth/ things** *par e káhi ke kamar e wotor rá miwekanad.* **take, lift, blow, etc the lid off sth** *//goftári ke* [article] *rázhá ye nehofte va nágovár e qomárbázán/ mengiyágarán e piwemand* [professional] *rá táwkár misázad.//*

lidded adj **1** *dardár; dárá ye sarpuw/ dar.* **2** *dárá ye pelkán e...; ...pelk. //cewmán e setabr-pelk//*

lidless adj *bi dar; bidarpuw; bi sarpuw*

lido n (pl **lidos**) *estaxr e labe; //karáne ye daryá baráye wená ye hamegán.//*

lie[1] v (pt, pp **lied**, pres. p. **lying**) **1 lie (to sb) (about sth)** *doruq goftan; doruqidan (ZBP, C7477) doruq zadan; doruxtan [<Pahlavi, druxtan (ZBP, C7477, MK, BF)]. //(dárad) doruq miguyad.; Xodá bedádat beresad agar be man doruq beguyi!; Darbáre ye in ke cand sál dárad doruq miguyad.//.* **2** *doruq goftan/ pardáxtan/ newán dádan. //Dastgáh e peikarebardári nemitavánad doruq pardázad.; labxand e doruqin//.* **3 lie in one's teeth/ throat** *(anáyin) biwarmáne doruq goftan/ doruqidan.* **lie one's way into/ out of sth** *bá doruq xod rá bejáyi resándan yá kári kardan. //Bá doruq baráye xodaw kár e xubi/ kár e carbonarmi dastopá karde.* [a plum job]*//*

lie n **1** *doruq; d(o)ruź. //Dástánaw cizi joz yek mowt doruq nist.//.* **2 give the lie to sth** *doruq budan e... rá newán dádan/ báznamudan./ In hamárhá* [account] *newán midahad ke gozárewát e ru be káhew budan e dádosetad doruq ast.//*

lie[2] v (pt **lay**, pp **lain**, pres p. **lying**) **1** *áramidan; deráz kewidan; xábide/ derázkew budan; nebástan* [riwe ye zamán e aknun:" nebáy-" (ZBP, C7560). //nasá/ kálbod e morde damaru/ damáru dar xun xábide/ nebáste* bud.; be powt/ setán xoftan/ xábidan/ deráz kewidan. be pahlu xábidan/ deráz kewidan; damaru/ damáru xábidan/ deráz kewidan./ sarásaer e bámdád dar bestar deráz nakew!/ Sagi ke zir e pá ye xodávandaw xábide//.* **2** *budan. //Náme báz ru ye mizaw bud.//.* **3** *budan, mándan, harjá juri tarjome miwavad. //barf e sangini/ setabri zamin rá puwánde bud.; Az hengámi ke kárxáne baste wode in carxowthá* [machines] *bikár mánde; Dusttar dáram pulam rá bekár andázam tá bogzáram bikár dar ganj* [bank] *bemánad.//.* **4** *neháde budan; piw e pá dáwtan; harjá juri tarjome miwavad. //Darre piw e páyemán neháde bud.; (pendárin) hanuz javáni- zendegi ye derázi piw e pá dári!//.* **5** *budan; neháde budan. //wahr dar karáne ye daryá (neháde) ast.; kawtiyi ke langar andáxte.//.* **6** *budan, yáft wodan. //káw dar tavánam bud be womá komak konam./ darmán e fewár e raváni dar yád gereftan xod rá vel kardan/ vádádan nehofte ast.; áwkár ast ke sud e má dar ci-st.//.* **7** *ravá budan; wáyestan. //kári ke nawáyad/ darxásti ke ravá nist.//.* **8 lie at sb's door** *kár e klasi budan; gardan e kasi budan. //Xub midánam/ mipaziram pásoxguyi in pák be gardan e man ast.//.* **lie dog go** *(anáyin) con morde xábidan/ deráz kewide budan//.* **lie heavy on sth** *sangin kardan; be ranj andáxtan; harjá juri tarjome miwavad. //Án xorák e sangin ruy e delam mánd./ Ágrefti* [crime] *ke bar diná* [conscience] *ye kasi sangini mikonad.; Nasáyi*/ kálbodi rá baráye negaristan e tude piw az xáksepári be namáyew nehádan*. [place on view];/. /**lie in wait (for sb)** *kamin kardan; cewm nehádan. //"va hamiwe cewm neháde budi tá pádewáhi bozorg va jabbár bar cákeri xawm gerefti..." (ZBP,L465 TBH). /Pásbánán kamin karde/ cewm neháde va dastgiraw kardand.//.* **lie low** *xámuw mándan; penhán mándan; peidá nawodan; áftábi nawodan. //Az ruzi ke az u xástam puli rá ke be man bedehkár ast pas dahad peidáyaw nawode/ áftábi nawode.//.* **take sth lying down** *downámi/ gostáxiyi rá foruxordan va dam bar nayávardan.* **9 lie behind sth** *powt e parde budan. //Powt e in tufánhá ye xawm ce nehofte ast?//.* **lie back** *árámidan; áramidan. //hic kári nabáyad bekoni- tanhá deráz bekew va az ráh/ safar kám bejuy* [enjoy]*//.* **lie down** *áramidan; deráz kewidan. //boro kami deráz bekew.; Ru ye kat* [sofa] *deráz kewid va zud xábaw bord.//.* **lie down under sth** *...rá foruxordan va dam barnayávardan; gardan nehádan. //Az hic ruy nemixáhim in carandiyáti/ yáveháyi rá ke be má basteand foruxorim.//.* **lie in** (**a**)

(US) **sleep in** *(anáyin) dar bestar budan/ mándan. //Fardá ruz e beh* [holiday] *ast az inru mitavánim biwtar bexábim.//.* (**b**) *(kohne wode) baráye záyemán dar bestar mándan. //záyewgáh* [lying-in hospital]*//.* **lie over** *mándan; bedirtar andáxtan. //In qalamhá rá mitaván be newast e áyandeyemán andáxt./ In qalamhá rá mitavánim be newast e áyandeyemán andázim/ mánim.//.* **lie to** *(daryánavardi) (baráye náv) langar andáxte budan; ruberu ye bád bázistádan.//.* **lie up** *bestari budan.* **lie with sb (to do sth**) *(beáyin) be gardan e/ dast e kasi budan. //Be gardan e/ be dast e vazir ast ke áyá báyad dast bekár wod yá na./ bar womá-st/ bedast e womá-st ke piwnahád rá bepazirid yá napazirid.//*

lie n **1** *árámide, áramide budan; derázkew/ xábide budan; nahew; dar sán e viźeyi neháde budan.* **2** *mánew. //(dar cougán camani* [golf] *mánew/ mánew e xub/ bad//.* **3 the lie of the land;** (US) **the lay of the land** (**a**) *viźegihá ye ximi ye yek zamin/ sarzamin con rudhá va kuhhá ye án.* (**b**) *(anáyin) (pendárin) arzyábi. //Piw az in ke betavánam darbáre ye áyande ye károbár/ dádosetad áhang e kári konam cand hafte niyáz dáram tá hame ciz rá arzyábi konam.//*

lied n (pl **lieder**) *(váźe ye Álmáni, baráye musiqi) takxáni va taknavázi beviźe baráye piáno ke be ruzgár e romántik e Álmán bekár miraft.*

lie-detector n *doruqsanj*

lie-down (n) *(anáyin-dar Engelestán) deráz kewidan; árамew*

liege n **1 liege lord** *(dar ruzgár e zamindári va zaminxári) "arbáb"; xodávand.* **2** (*niz* **liegeman**) *rame; "ra'yat"*

lien n *(dátikán*) wálhang (ZBP, C4536 FM); //dar gerou/ band negahdáwtan//*

lieu n, **in lieu (of sth)** *bejá ye; bá. //án rá bá ján ham nemiforuwam." (ZBP, P17); be, "ázádegán be ján naforuwand jáh rá; pey e, "makon ey dust ze jour, in delam áváre makon -- ján pey e páre begir o jegaram páre makon." (Moulavi?). //bejá ye pul e dastádast cek paziroftan.//*

Lieut (**Lt**) *kutáhwode baráye* **Lieutenant***. setván. //Setván Dáriyuw e Fardin//*

lieutenancy n *setváni; páygáh e setváni*

Lieutenant n **1** *setván.* **2** *niru ye daryáyi "setván". [dar váźehá ye serewte- yek dareje páyintar az darejeyi ke yád wode mibáwad].* **3 lieutenant-general** *sepahbod/ espahbed. "va yek hezár savár mardán e ma'ruf hame esfahbedán va sarhangán va sarlawqkar jodá kard va goft báyad ki womá har yek mardi rá az xiwán e xiw extiyár konid." (ZBP, L7887 FEB).* lieutenant governor: *dastyár e farmándár*

life n (pl **lives**) **1** *ján, "be nám e xodávand e ján o xerad- kas in bartar andiwe-bar nagzarad." (SF); "ján máye ye zendegi ke dar jándárán ast." (ZBP, L4512, NKZZF); zendegi, giyán (ZBP, C7555). //Xástgáh e ján/ giyán ruy e zamin./ Restetan** [motionless body] *[<Pahlavi, restag (ZBP, C4892 MK)] newáneyi az zendegi nadáwt.//.* **2** *jándárán, jánevarán; zendegi. //(áyá) dar Bahrám* [Mars] *hast?; jánevarán va giyáhán//.* **3** *ján. //wurew* [riot] *rá bedun e ziyán e jáni xábándand.//.* **4** *ján, zendegáni, "goft be zendegáni ye man be molk e man tama' kardi." (ZBP, L287 TB). //Az zendegi xeili cewm nadárad/ nemixáhad.; Ce gomán mikoni/ ce cewm dári? Zendegi hamin ast!//.* **5** *ján, "mayázár muri ke dánekaw ast -- ke ján dárad o ján e wirin xaw [xow] ast." (Sa'di). //Pezewkán sarásar e wab kár kardand tá ján e mard e xaste* [injured] *rá raháyi baxwand./ Dar án egnest** [accident] *se tan ján e xod rá az dast dádand.//.* **6** *ruzgár, "ayá mard e badbaxt e bidádgar -- hame ruzgárat be kaźźi mabar (ZBP, L3214 SF); "mey ávar ke az ruzemán bas namánd -- conin bud tá bud o bar kas namánd." (ZBP, 4895 SF). //Hame ye ruzgár e xod rá dar deh besar ávarde./ Ruzgár e bozorgsáli ye xod rá dar Rom be sar bord.//.* (**b**) *zendegáni, ruzgár, "beguyi ke Biźan be saxti darast- agar dir giri wavad kár past.; Az in zártar cun bovad ruzgár -- sarárad magar bar man in, kerdgár." (ZBP, L6319 SF). ruzgár,"va gofdt dar ruzgár e pedaram ranjhá besyár kewidi va dustdári ye má va má rá xedmat kardi..." (ZBP, L1164 TBH); hamiwe injá zisteam/ zendegi kardeam/ Hame ye ruzgár e xod rá injá zisteam.//.* **7** (**a**) *ruzgár; tá páyán e ruzgár, "va to conán natváni kardan ke to rá na candin qovvat va na candin ruzgár bovad." (ZBP, L265 TB); dust, kár, hamvandi tá páyán e ruzgár/ jávdáni//.* (**b**) *niz*, **life sentence** *(anáyin) zendáni ye ázgár; band e jávdán. "Konun xáhi bekow, xáhi beránam- vagar xáhi barávar didegánam; vagar xáhi be band e jávdán kon -- vagarxáhi berehne kon be bázár." (ZBP,L7733 VR). //band e jávdán wodan/ budan //.* **8** (**a**) *zendegáni. //Agar rádakrán** [taxi-driver] *báwi berásti zendegáni ye mardom rá mibini.//.*(**b**) *jonbew, newán e zendegáni. //Injá wabhá newáni az zendegáni nist.//.* **9** *zendegi; wur. //Kudakán hamiwe sarwár az zendegiy-and.; Zendegiyat/ kárat rá wur o wádi baxw!//.* **10** *zendegi, zendegáni, ruzgár. //zendegi ye daruni; zendegi ye hamegáni/ zendegi ye rustáyi ma rá xeili deltang mikonad.; ruzgár e ásáni/ dowvári dáwtan; Zendegiyaw ast va ávázxáni; In ast zendegi!/ Bar án wode ast ke (az kewvar) kucide zendegi ye noivini rá dar Ámriká biyáqázad.//.* **11**

kárnáme; zendegi náme. //Dárad kárnámey ye Niyuton rá minevisad.//. **12** *parhib* [model] *e zende. //cehrenamáyi* [a portrait] *ke az parhib e zende kewide wode. Ámuzewgáh e negárgariyike dar án wágerdán az ruy e parhib e zende peikare mikewand.//.* **13** *ruzgár; //Dar sarásar e ruzegár warvin*/ sarrewtedári ye konuni; amávandi*/ bátriyi derázruzegár.//.* **14** (**a**) *meidán yáftan; ján gereftan. //Kodangzan* [batsman] *hengámi ke 24 wod nágahán ján gereft (con tupgar natavánest tup rá begirad.).* (**b**) *(dar bázi ye baccehá) suxtan.* **15** **bring sb/ sth to life** *bewur darávardan; ján dádan; zendegi baxwidan. //BogzárMaryam rá nevid be mehmáni dahim- midánad cegune wappási* rá be wur ávarad.//.* **come to life** *zende wodan, ján gereftan, sarwád gawtan. //Bá barádarat xeili sardi ammá bá dustánat xeili porwur miwavi.; Ắftáb wod va kewtzár báz ján gereft/ zende wod.//.* **for dear life/ one's life (as if)** *baráye ján darbordan gorixtan. //Agar mixáhi namiri, darrou!//.* **for the life of one** *(anáyin) harcand ham saxt kuwidan. //Harcand ham saxt bekuwam námaw yádam nemiáyad.//.* **lay down one's life (for sb/ sth)** *(soxanvari) ján e xod rá be ráh e/ baráye... dádan./ Jánaw rá be ráh e ázádi dád.//.* **life and limb one's** *be áb va átaw zadan. //Ắtawnewánán har ruze dar kárewán bá ján e xod bázi mikonand.//.* **for the life and soul of sth** *(anáyin) ján e...; kasi ke be... ján va wur mibaxwad.* **make (sb's) life a misery** *badbaxt kardan; be ján ávardan. //Hamsáye ye bad mitavánad ádam rá badbaxt konad/ be ján ávarad.//.* **not on your (sweet) life!** *(anáyin) Na be ján e to!.* **take one's (own) life** *xodkowi kardan.* **take sb's life** *kasi rá kowtan.* **to the life** *zende; dorost mánand e xodaw. //Peikare ye kasi rá dorost mánand e xodaw/ zende kewidan. Adá ye kasi rá dorost mánand e xodaw darávrdan* [imitate]*; dorost mánand e kasi budan dorost be kasi mándan* [resemble]*.//*

life-and-death, life-or-death adj *marg o zendegi. //Jánevarán e kaviri bá áxwijhá* dar kewákew e marg o zendegi gereftár-and./ (pendárin) baráye residan be hamávard e farjámin bá cangodandán kuwidan//*

life annuity *(hirbáni** [economy]*) sálváre bar ye sarásar e ruzergár (e kasi); sálváre ye ázgár*

life assurance, life insurance *bime ye zendegáni*

lifebelt, **lifebuoy** n *jánbuz, savaqeyw* [<qeyw = kamarband <Gilaki] + sava [<Avestáyi, (EDPL)]*

life-blood n **1** *xun.* **2** *(pendárin) ján; tuw, giyán. //Xarid e pasá-dast/ pasádasti, wáhrag e tudeyi-st ke xarid mikonad/ wáhrag e barxordárán* [consumer society] *ast.//*

lifeboat n *savakarji [sava az "sava", Avestáyi (EDPL)]*

lifebuoy (n) *ávtak* [<Gilaki]*

life cycle *(zistwenási) zistcarx; giyáncarx [baráye "giyán" bázgardid be* "life"]. *//giyáncarx e yek parváne.//*

life expectancy **1** *ruzgár e womorde. //Ruzgár e womorde ye zanán biw az mardán ast.//.* **2** *ruzgár e womorde ye harciz yá har padide. //Ruzgár e womorde ye ráde*há ye/ máwinhá ye miyángin e/ sarrewtedári ye/ warvin* e konuni.//*

life-giving adj *jánbaxw*

life-guard n *jánpás*

life-guards *(dar niru ye zamini ye Engelestán) hang e saváre*

life history *(zistwenási) zistcarx*

life interest (*dátikán*) sud/ bahre baráye sarásar e ruzgár e zendegi ye kasi*

life-jacket n *savawevi*/ savawebi* [sava + webi, bengarid be* "life-belt"*]*

lifelike adj *mánand e zende, tandisi, negári, báziceyi mánand e zende*

lifeless adj **1** *biján, xowk, morde. //sanghá ye biján; setáre ye (ravandeyi)* [planet] *morde.//.* **2** **dead** *kálbod e biján; rest*; restetan*; restag [<Pahlavi (ZBP, C4892 MK/ BF)]. //Rest e/ kálbod e biján e jánevarán e kowtár gawte.//.* **3** *//yek namáyew e morde/ sard/ biján//*

lifelessly adv *morde, biján.*

lifelessness (n) *biján, mordegi*

lifeline n **1** (**a**) *giyánband; jánband*.* **2** *wáhrag, rag e ján. //tarábari ye hamegáni wáhrag e besyári az rustánewinán ast.//*

lifelong adj *sarásar e ruzgár e/ zendegi ye kasi; dirande, hamiwegi, dirine. //delbastegiyi, dustiyi dirine/ hamiwegi; árezuyi dirande/ hamiwegi//*

lifer n *dar band e jávedán, "konun xáhi bekow, xáhi berának -- vagar xáhi barávar didegánam; vagarxáhi be band e jávedán kon -- vagarxáhi berehne kon be bázár." (ZBP, L7733VR).*

life peer *farnám* e aviźegán* [nobility/ noble men/ women] *(ke be farzandán án kas natavánad resid, va viźe ye hamán yektan ast)*

life-preserver n *savawavi (bengarid be* "life-jacket"*)*

life-raft (n) *sava-kelek* [bengarid be* "life-belt"*]*

life-saver n **1** *(dar Ostráliyá yá Niuziland) jánpás*.* **2** *besyár sudmand, komak e bozorg, raháyibaxw e ján; //raxt-xowk-kon dar havá ye báráni komak e bozorgi bud.//*

life sciences *zistwenási*

life-size, life-sized adj *be andáze ye rástin. //Án tandis do barábar e andáze ye rástin ast.//*

life-span n *ruzgár. //Barxi xarfastán ruzgári na candán biwtar az cand tasu* [hour] *dárand.//*

life story *kárnáme; zendeginдруáme; dástán e zendgi. //dástán e zendgi ye xiw rá baráyam sorud/ goft.//*

life-style n *wive ye zendegi/ zendegáni. //U va barádaraw do wive ye zendegáni ye pák jodá az ham dárand.//*

life-support adj *jánbán*;* **life-support system** *handád e jánbán**

lifetime n **1** *ruzgár, "va goft dar ruzgár e pedaram ranjhá besyár kewidi dar havá va dustdári ye má va má rá conin xedmati kardi." (ZBP, L1164 TBH); "ayá mard e badbaxt e bidádadgar -- hame ruzgárat be kaźźi mabar." (ZBP, L3214 SF); "va to conán nataváni kardan- ke to rá na candán qovvat va na candin ruzgár bovad." (ZBP, L265 TB). //Sarásar e ruzgár e xiw kár kardan; be ruzgár e xiw báyad xeili bálávapáyinhá/ degargunihá ye faráváni dide báwi./ Nusiye** [subscription] *ye máhnámeyi baráye sarásar e ruzgár e kasi.//.* **2** **the chance of a lifetime** *cizi ke yek bár be ruzgár e kasi rox dahad. //Aknun námnevisi konid zirá conin estári** [vacation] *rá digar be ruzgár e xiw naxáhid yáft!//*

lift v **1** **lift sb/ sth (up)** **1** *bargereftan. "pedaram má rá bargereft." (ZBP, L2388 AT). "ke bargirad án rá ke to afkani -- ke peivandad án rá ke to bewkani?" (ZBP, L4825 SF); barávardan, "pas e sá'ati sar barávard va goft..." (ZBP, L2608 AT); "ma rá az áb barávardand va sar be zir dáwtand." (ZBP, L2730 AT); boland kardan; farázidan. "soxanhá be man bar konun wod deráz -- agar tewneyi jám e mey rá faráz!" (ZBP, L6956 SF). //Ma rá boland kon/ bargir/ faráz, nemitavánam bebinam./ Setan rá az kawti ye átaw gerefte bargereftand/ barávardand.; In nikbaxti ke be u ruyávard, delgarmaw sáxt.//.* **2** *bargereftan, "Pedaram má rá bargereft." (ZBP, L2388 AT); "az ánjá do kas u rá az jáy bargereftand va be xáne bordand." (ZBP, L2533 AT); "cub bargereft va dar guwe ye án masjed cáhi bud..." (ZBP, L2462 AT). //Se tan rá az kawti ye átaw gerefte bargereftand/ barávardand./ In nikbaxti ke be u ruy ávard, delgarmaw sáxt* [lifted his spirit]*.//.* **2** *bargereftan, "pedarm má rá bargereft" (ZBP, L2388 AT); "az án já do kas u rá bargereftand va be xáne bordand." (ZBP, L2533 AT); "cub bargereft va dar guwe ye án masjed cáhi bud..." (ZBP, L2462 AT). //sanduqi/ kiveyi* rá bargereftan va dar ráde* ye/ máwin e bárkew nehádan./ sanduqi/ kiveyi* rá az kárvándudi bargereftan va birun ávardan./ Sanduqi/ kive*yi rá az raf bargereftan/ páyin ávardan.//.* **3** *(baráye abr, meh) barxástan, boland wodan, parákande wodan. //Meh kamkam boland wod/ parákande gawt. //(pendárin) Az didan e u morq e delaw bál kewid/ beparváz darámad.* [her heart lifted]*//.* **4** *kandan; az zir e xák darávardan. //sibzamini, walqam az zir e xák darávardan//.* **5** **lift sth (from sb/ sth)** *boland kardan; kewraftan. //Hengámi ke dáwt cizhá ye bazak rá az bázárce kewmiraft* [lift make-up from the supermarket] *dastgir gawt* [caught]*//.* **6** *xuwecini kardan* [plagiarize]. *//besyári az andiweháyaw xuwecini az digar nevisandegán bud.//.* **7** *az miyán bardáwtan. //Iráxti** [a ban] *rá, jelogiri az xaridoforuw* [embargo] *rá, farmán e xámuwi* [curfew] *rá barandáxtan//.* **7** *gouje farangi ye táze ke az ádáhá* [islands] *ye qanári bá havápeimá ávardeand.//.* **8** **lift/ raise a finger/ hand (to do sth)** *dast be siyáh o sefid nazadan; komak kardan; yári dádan; angowt boland kardan. //Dar xáne wouharaw dast be siyáh o sefid nemizanad.//.* **lift (up) one's eyes (to sth)** *sarbálá kardan va negaristan.* **9** **lift off** *(baráye muwak/ náv e espáwik az sakku boland wodan/ barxástan/ farázidan**

lift n **1** *bargereftan; barávardan; boland kardan/ wodan. //Bargiraw/ bolandaw kon- xeili kucak ast cizi nemibinad.//.* **2** (US) **elevator** *avarbar*. //(dar) áwkub e wewom ast, bogzár avarbar* savár wavim.//.* **3** *savári ye ráyegán (be mardom dádan/ az mardom gereftan). //To rá tá istgáh miresánam.//.* **thumb a hitch** *kenár e ráh/ jáde istádan dast boland kardan va az mardom savári xástan//.* **4** *yázew e havá [<yázidan/ yáxtan (ZBP, C1870)].* **5** *wád budan/ gawtan; bál darávardan. //Komak haxine ye farhixt rá ke bord az wádi bál darávard.//*

lift-off n *boland wodan e/ barxástan e (muwak yá náv e espáwik* az sakku). //Muwak/ náv e espáwik* az sakku boland wod.//*

lift-attendant, (US) **elevator operator** (n) *avarbargár*; avarbarci**

ligament n *zardpei. //párewodan e/ kewide wodan e zardpei ye pá ye kasi//*

ligature n **1** *band.* **2** *(dar musiqi) vest* [<Sanskrit, vewdanan]/ kávusi*, besanjid bá hoqqe ye kávusi, "co qand az hoqqe ye kávus dádi -- wekar kálá ye u rá bus dádi." (Nezám) (piwnahád az JGS).* **3** *(dar cáp) do yá cand vát e behamcasbide con "fl", "Æ"*

light[1] n **1** (**a**) *rowanáyi, wid, "tájáyi ke fársián e bástán wid va tár rá az yacán va ahreman midánestand." (ZBP, L7609 DTH); dime, "bedángáh e sobh, zamán e dime dád, zarátowt e farrox ze mádar bezád." (ZBP, C7157). //rouwanáyi ye ceráq, áftáb, rouwanáyi ye átaw//.* (**b**) *rowanáyi, su, susu, foruq, "ke u rá foruqi conin hedye dád -- hamin átaw ángáh qeble nehád." (ZBP, L6488 SF); //havá dáwt kamkam tárik miwod.* [the light/ to fail]*; In rowanáyi baráye ciz xándan xub nist.; susu ye/ susu zadan e wammhá** [candles]*./ (pendárin) be u ke negarist, cewmánaw foruqi digar gereft.//.* **2** *ceráq. //ceráqhá rá rowan/ xámuw kardan.; Xeili páyin e havápeimá ceráqhá ye Páris rá mitavánestim bebinim.; Hanuz ceráqi dar otáq e káraw* [study] *rouwan bud.; Ceráqhá ye ráde*/ máwin rouwan nist.; Boro, ceráq sabz ast!//.* **3** *fandak, kebrit, átaw. //fandak/ kebrit dári?//.* **4** *daryáft, gowudan, gowádan. //Bá án jadval xeili kelenjár raftam* [wrestle] *tá saranjám án rá bázgowudam.//.* **5** *(beviże dar vážehá ye serewte) (váládgari* [architecture]*) rouzan. tábdán* [skylight]. **6** *(dar honar) rouwan. //sáyerouwan* [light and shade]*//.* **7** **according to one's lights** *(beáyin) darxor e bávar e/ andiwe ye/ tavánáyi ye xod.; //Nemitavánim u rá nekuhew konim/ benekuhim. harce dar taván dáwt kard.//.* **be/ stand in sb's light** *sar e ráh e rouwanáyi ye kasi budan/ istádan. //Miwavad yek kam kenár beravi- tárik kardeyi nemitavánam bexánam.//.* **bring sth to light** *rouwan gardánidan; padid ávardan. //cemhá ye/ bonesthá* [facts] *ye novini padid ámade.//.* **by the light of nature** *bi ostád, bi ráhnamá.* **cast/ shed/ throw light on sth** *rouwantar gardánidan. //Pażuhew e novin cem* [reason] *e án bimári rá rouwantar gardánide.//.* **come to light** *rouwan wodan; dáneste wodan. //tázegi gováh e nouyi padid ámade/ áwkár gawte//.* **go out like a light** *nágahán qaw kardan/ xáb raftan.* **in a good, bad, favorably, etc light** (**a**) *(baráye peikare) xub/ bad dide wodan. //Do peikare rá jáyi ávixte budand ke xub dide nemiwod.//.* (**b**) *(pendárin) xub, bad..., //Gozárew e ruznámehá juri ast ke kárháyaw xeili bad namáyew dáde miwavad/ bad nemude miwavad./ Besaxti mitaván raftáraw rá pasandide dánest.//.* **in the light of sth (**US**, in light of sth)** *bá dar cewm dáwtan e...; bá bedide dáwtan e..., //bá dar cewm dáwtan e ázmáyewhá ye/ ázmudegihá ye gozawte piwnahádát rá barresi kardan//.* **light at the end of the tunnel** *jáy e omidvári; kursu ye omid.* **lights out** *(dar sarbázxáne, xábgáh) (weipur e) xámuwi. //ceráqhá xámuw!* [Lights out!]; *pas az weipur e xámuwi, soxan nabáwad/ naguyid!//.* **see the light** (**a**) *saranjám daryáftan/ paziroftan.* (**b**) *dar-yáftan/ paziroftan.* (**c**) *din ávardan; be dini geravidan.* **see the light (of day)** (**a**) *(soxanvari) záde wodan.* (**b**) *padidár gawtan; peidá wodan. //andiwe ye sáxtan e áhun* [tunnel] *dar ábráh e/ daryá ye Mánw noxostin bár biw az yek sade ye piw peidá wod.//.* **set light to sth** *rouwan kardan, afruxtan. átaw kardan*

light adj **1** *rouwan, ruw/ row; rowán (ZBP, C4858 FM). "Farroxat bádá ruw- Xonide Garwásp huw." (ZBP, C4858 FM). //otáqi delbáz* [airy] *va rouwan; Bahár wabhá rouwantar miwavad.//.* **2** *rangparide; kamrang; rouwan. //Ranghá ye rouwan behtar az har rangi be to/ behet miáyad.; Cewmán e sabz e rouwan//*

light[2] v (pt, pp **lit** or **lighted**), "lighted" *rá beviże be rixt e setáy* bekár mibarand. Con* "a lighted candle", *"yek wamm* e afruxte" : ammá besanjid bá "* [he lit the candle] *wamm* rá afruxt; va* [the candles were lit.]. *//Wamm*há rá afruxte budnd.//.* **1** *afruxtan; rouwan kardan/ wodan; suxtan; átaw gereftan/ kardan/ wodan. //In hizom/ cub candán tar ast ke átaw nemigirad./ sigári afruxtan; Bogzár emwab dar otáq e mehmáni átaw biyafruzim.//.* **2** *rouwand kardan; afruxtan; rouwanidan (ZBP, C4352 FM). //Ceráqdasti rá biyafruz/ rouwan kon ráh rá nemitavánam bebinam.//.* **3** *rouwan kardan; rouwanidan. //Rouwanáyi ye in xiábán xeili bad ast; Emruze biwtar e xánehá rouwanáyi rá az barq migirand.//.* **4** *bá rouwanáyi/ ceráq ráhnamáyi kardan. //wammi* baráye rouwan kardan e ráhetán//.* **5** **light (sth) up** *(anáyin) rouwan kardan; afruxtan. //copoqi cáq kardan/ rouwan kardan//.* **light up (with sth)** *rouwan wodan, darxwidan; wád wodan. //Cewmánaw az wádi daraxwid.//.* **light sth up** (**a**) *rouwan kardan rouwanidan. //deżi/ kaláti/ káxi ke bá nurafkan rouwan wode./ Foruq e/ varq e nágaháni ye ázaraxw ásemán rá rouwan kard/ rouwanid.//.* (**b**) *rouwan kardan; wád kardan; barafruxtan. //Labxandi kamyáb roxsár e saxt va xowkaw rá barafruxt.//*

light[3] adj **(lighter**, **lightest)** **1** *sabok, saboksang, "con dalv e geránsang poráb gawt[?] -- parastande rá ruy portáb gawt." (ZBP, L5839 SF). //Xeili láqar gawte: se kilo az piw saboktar wode.; In kise rá biyávar/ bebar az hame saboktar ast.//.* **2** *sabok. //In yumu/* [coat] *sabok ast ammá xeili garm ast.; kafw e/ puwák e sabok; az án pol e kohan tanhá ráde*há ye/ máwinhá ye sabok mitavánand begozarand.; yek havápeimá ye sabok//.* **3** *(bedonbál e námvážehá) sabok, kam. //In anbán e sibzamini panj kilo kam dárad.//.* **4** *árám, narm, sabok. //Narm/ sabok bar wáne ye kasi zadan; daq-daq e narm e bárán powt e panjere; daq e saboki/ árámi be dar.; cáboki* [be light on one's feet]*//.* **5** (**a**) *sabok. //Az zamán e egnest** [accident] *tanhá*

mitavánad kárhá ye sabok bekonad.; Andaki varzew e sabok kardan.//. (**b**) *ásán, sabok. //Baráye safaram dar kárván dudi yek ketáb e sabok/ ásán bardáwtam.; Musiqiyi/ xandestáni* [comedy] *sargarmiyi sabok.//.* **6** *ásán, sabok. //Be án dálá** [company] *dohezár dolár táván bastand ammá xordegirán goftand sabok/ kam bude ast.; Yek cáyemán* [cold/ flu] *e sabok.//.* **7** *sabok, árám. //Bád xeili sabok ast.; Emruz dádosetad dar bázár e berwutberind** [Stock Exchange] *sabok bud./ bárán e sabok/ namnam e bárán//.* **8** *ámad o wod e sabok e (ráde*há)./ Az miyán e meh e saboki rudxáne padidár bud/ dide miwod/ diyár** [visible] *bud./ In giyáh tanhá dar xák e sabok/ narm/ másedár* [sandy soil] *miruyad.//.* **9** (**a**) *sabok, hugovár. //dandánmazi sabok/ hugovár; Sufleháyaw* [french loanword in cooking]*/ árdineháyaw hamiwe besyár hugovár ast.//.* **10** *(xáb) e sabok. //Xáhew mikonam árám báwid- xáb e mádarm xeili sabok ast.//.* **11** *(baráye nuwábe) sabok. //ábejo ye sabok; nabid e/ báde ye sepid e sabok//.* **12** *wád; sabokbár. //*[with a light heart] *sabokbár//.* **13** **(as) light as air/ as a feather** *xeili sabok; con par.* **light relief** *wádibaxw. //wuxiháyaw behengám bude, máye ye wádi gawt.//.* **make light of sth** *cizi rá dast e kam gereftan. //Gazandi rá ke did dast e kam gereft.//.* **make light work of sth** *ásán anjám dádan; sabok gereftan; hame já rá xeli ásán pák karde sámán dádim/ Xánetakáni rá xeili ásán anjám dádim.//*

light adv *sabok, sabokbár. //sabok/ sabokbár kardan//*

light[4] v (pt, pp **lit**, or **lighted**), **light into sb** *(zabán e kuce) bar sar e kasi táxtan; kasi rá málidan.* **light on/ upon sb/ sth** *baxtaki yáftan. //Xowbaxtáne baxtaki yek dáne/ yek pácin** [copy] *e dast e dovvom e án ketáb rá yáftam.//*

light bulb (n) *bengarid be* "bulb".

light-coloured adj *rang e rouwan; kamrang. //Párcehá ye rouwan-rangtar/ kamrangtar rá dusttar dáram.//*

lighten v **1** *rouwantar gardánidan. //In panjerehá ye nou otáq rá bewiveyi cewmgir/ xeili rouwantar gardánide/ karde.//.* **2** *(pendárin) rouwantar wodan; wádtar wodan; báz wodan. //Haminjur ke (án zan az u) puzew mixást roxsáraw az ham bázwod.//*

lighter n *karji ye bárkew e sabok e kafpax*

lighterage (n) **1** *bárbari bá karji ye bárkew e sabok.* **2** *hazine ye bárkewi*

lighterman (n) (pl **lightermen**) *kárgari ke dar karji ye bárkew e sabok kár mikonad./*

light-fingered adj *(anáyin) dast e kasi casb dáwtan; kaźdast budan; dozdmanew*

light-headed adj *gij*

light-headedly adv *gij*

light-headedness n *giji*

light-hearted adj **1** *wád, wádán; biqam, sabokbár.* **2** *(xárdári) kosxol, sar e kasi bá kunaw bázi kardan; saboksar*

lightheartedly adv *bengarid be* "light-hearted"

lightheartedness n *bengarid be* "light-hearted"

light heavy-weight n *(mowtzan) geránsang e sabok (miyán e 72.5 va 79.5 Kg)*

lighthouse n *fánus e daryáyi*

light industry *sátvunhá* ye sabok*

lighting n **1** *ceráq. //ceráqhá ye xiyábán//.* **2** *rouwanáyi; ruw; foruq. //rouwanáyi ye kam/ narm máye ye árámew ast.//*

lighting-up time *zamáni ke báyad ceráq e rádehá*/ máwiná rá rouwan kard; rowtgáh* [<rowt* (ZBP, C4873, FN)]*

lightly adv **1** *sabok [dar raftár].* **2** *sabok, //Zanáwuyi cizi nist ke betaván án rá sabok/ dastekam gereft.//.* **3** **get off lightly/ cheaply** *(anáyin) moft ján bedarbordan; moft dar-raftan*

light meter *rouwanáyisanj/ foruqsanj*

lightness n *saboki/ narmi ye biandáze ye angowtán (con hengám e naváxtan e piáno)*

lightning n **1** *ázaraxw, zaraxw; (ZBP, C7010 FM); abranjak (ZBP, C3416 FM); átaw e miq, "Soleihaw yeki hendovi tiq bud- ke dar zaxm cun átaw e miq bud.". //ázaraxw zade wodan* [be struck by]; *varq e ázaraxw* [a flash of lightning]*//.* **2** **lightning never strikes in the same place twice** *(dastán) "jáy e dozdzade amn ast.".* **like (greased) lightning; like a streak of lightning; (as) quick as lightning** *cun barq; barqásá*

lightning[2] adj **1** *cun barq; barqásá. //Pásbánán barqásá be án xáne táxtand* [raid]*//.* **2 with lightning speed** *barqásá; cun barq*

lightning-bug n, (US) **firefly** *susk e wabtáb/ kerm e wabtáb/ xarfaster* [bug] *e wabtáb*

lightning conductor, (US) **lightning rod** *barqgir, zaraxwgir*

lightning strike *bastnewini ye barqásá/ nágaháni. //bastnewini ye barqásá ke dar pásox e birun ránde wodan e hamkárán anjám wavad//*

light out (v) **1** *(dar Ámriká) (zabán e kuce) jim wodan; darraftan. //Jim wode be xáne raftam.//.* **2** *kamkam ásudetar wodam/ delwuream kam wod.; bári ke bar duw e kasi ast saboktar gardánidan.//*

light pen, light wand *(medád*) kelk**

lights n *jegar e sefid, e xoráki*

lightship n *kawtiyi kelengar andáxte va fánus e daryáyi bar án savár ast.*

light weight n, adj **1** *(mowtzan e) saboksang; xorusvazn. //Gord e mowtzani ye saboksang e Orupá/ Farang/ Farangestán//.* **2** *kamarzew; bi arzew; sabok; bi arj; kamarj. //xawáyágari** [politics] *saboksang/ ke xaraw nemiravad/ ke koláhaw pawm nadárad.; Yek ágáhi ye kamarj//*

light-year (n) *(setárewenási) sál e nuri; ruwyár* [ruw (ZBP, C4858 FM) + yár, yár = yar, "iara" Pársi ye bástán; yáriya (Avestáyi) (EDPL)]*

ligneous adj *cubi; cubin*

lignite n *guneyi zoqálsang e narm/ cubine*

like[1] (v) **1** (**a**) *dust dáwtan; del e kasi xástan; kasi rá xow ámadan. //Máhi dust dári?; Dustaw dárad, ammá deldádeaw nist.; Hicgáh wená rá dust nadáwte./ Az inke hame ciz rá be womár e xiw nehád* [take all the credit] *xowam nayámad.//.* (**b**) *pasandidan, gozidan, dust dáwtan; dust-tar gereftan, "tá rasul e xalife bedánad ke hál e in wahr ci-st va amir niz in wahr rá dust-tar girad." (ZBP, L1176,TBH); pasand ámadan, "Nayámad jahááfarin rá pasand -- az iwán be Irán resid án gazand." (ZBP, L3202 SF). //Yekwanbehá dustar dáram tá leng-e-zohr/ nimruz bexábam./ dir az xáb bidár barxizam./ tá cáwgáh e feráx bexábam.; Dust dárad mehmánánaw dorost pegáh biyáyand.; "Cáyiyat rá cejuri mixáhi, "mixáham kamrang báwad.//.* **2** *(dar vákiyámhá** [sentence] *ye ma*/* negative*) naxástan; del e kasi naxástan; xow nayámadan; náxow ámadan, "Hamáná xow ámadw goftár e uy -- barafruxt zán kár bázár e uy." (ZBP, L6150 SF). //Xowam nemiyámad womá rá ranje konam* [disturb]*; Dust nadárad/ xowaw nemiáyad darxást e komak konad.//.* **3** *(hamráh e* **should/ would; 'd** *bekár rafte newándahande ye árezu yá pasand dar zamáni viże ast) xástan- dust dáwtan. //Cizi mixáhi bexori?; Piw az in ke dast bekár wavam/ barán wavam dust dáram báz biyandiwam.; Delemán mixáhad ámade bá má didár konid.; (beriwxand) pas injur! gomán mikonad kár e ásáni-st! Delam mixáhad bebinam ce mikonad/ cand-marde halláj ast!"//.* **4** *(anáyin) (baráye xorákihá) nasáxtan; nászgár budan. //Xarcang dust dáram., ammá be man/ behem nemisázad.//.* **5 I like his nerve, cheek, etc** *(beriwxand- newán e wegerf az gostáxi ye kasi) ruy e kasi con sangepá/ con taxte ye mordewurxáne budan.; "Náme nevewte darxást e puzew karde/ gofte az u báyad puzew xást.", "Ce porru!/ Ruw/ ruyaw con sangepá-st!/ Ruw/ ruyaw con taxte ye mordewurxáne ast!".* **I like that** *(beriwxand) (baráye peiqáre* [objection]*) [ce porru/ ce gostáx!] "To rá daqalbáz* [a cheat] *xánd.", "Ce porru!/ ce gostáx!"//.* **if you like** *agar bexáhi- ári, bad nist agar..., //"Aknun bázistim?", "Ári bad nist/ agar bexáhi"; "Agar bexáhi emwab beravim birun wám bexorim."//.* **like the look/ sound of sb/ sth** *az... xow ámadan. //Az didan e dastyár e tázeyetán xowam ámade, báyad áyande ham káraw xub báwad.; Az án sorfe xowam nemiáyad, behtar nist beravi nazd e pezewk?//.* **that's what I'd like to know** *(anáyin) (newángar e badgománi) man ham hamin rá mixáham bedánam. //In hame pul az kojá miáyad? Man ham hamin rá mixáham bedánam.//*

like[2] (prep) **1 similar to (sb/ sth)** *mánand; mánande, "Qobád wád wod va u rá piw xást. saxt mánande ye Qobád bud." (ZBP, L171 TB); "man va mánande ye man ke xedmatkárán e Amir Mahmud budim, máhiyi rá mánestim az áb biyoftáde va dar xowki mánde..." (ZBP, L1320, TB); barsán e, "hame jáme bar sán e bázárgán -- bepuwid o bogwád band az miyán." (ZBP, L6309 SF). //con mardán koláhi be sar dárad/ dáwtan./ xáneyi ke bar sán e/ mánand e yek káx e hendi sáxte wode; Hamiwe báqi mánand e báq e ánán delam mixáste.; Mixáham mánand e bekerdár e Jakson yek setáre ye musiqi ye páp gardam; be pedaraw mimánad/ mánand e pedaraw ast; Yek kami be wahrbánu mimánad.; Gománam peik (resán) ast.//.* **2** *dorost (mánand e...). //Dorost xodew-e, harce dárad be hame miguyad.//.* **3** *bekerdár e, "bekerdár e bázárgánán wodan -- wekibá faráván be Turán bodan." (ZBP, L6309 SF); nemun, "masal allazi, nemun e iwán..." (ZBP, C 6309 FM, Kawfolasrár). //be kerdár e buzinegán verver zadan* [chatter]*; bekerdár e*

kudakán budan/ raftár kardan.; Con bád davidan//. **4** *con, baráye nemune mitavánim be kárhá ye barxi cámesoráyán e novin pardázim.; Ámuzákhá ye konewik** [practical lessons] *con dorudgari va áwpazi rá con dánew e womár/ engárew* [mathematics] *arjdár nemiwomorand.//.* **5 like anything** *(anáyin) xeili tond, saxt, faráván; con ci...; con..., //Baráye in ke be be otobus/ masráde* beresam nácár wodam, con sag/ con ci begam/ beguyam/ xeili tond* [like anything] *bedavam./ Baráye in ke kár rá behengám be páyán barim báyad con xar kárkonim.//*

like (conj) **1** *cun; bekerdár e //Hickas tam** [the blues] *rá con/ bekerdár e u nemixánad./ Gomán nakon ke sámánhá ye dasturi rá mánand e jadval e barwomári* [multiplication] *mitaváni yádbegiri/ farágiri.//.* **2** *(dar Ámriká)* **as if** *engár. //Juri raftár mikonad ke engár xune ye xálaw ast/ Engár xarcosone rayis-e!//.* **-like** *(pasvand ast- setáy*há ye serewte misázad.): -ak; -e; -vaw; -faw; -ván; -vár; -sán; -dis; -ásá; -al; (g)áne. //kudakvár; baccegáne* [childlike]; *bánováne; bánuvár; márfaw.//*

like[3] adj **1** *hamánand ; hamtá; yeksán. //Doqolu nistand, ammá xeili beham mimánand.; Máyeháye/ cemhá* [causes] *ye yeksán hudehá ye yeksán bármiyávarand.; Muw e xánegi, muw e bandari va hamánandegán e án.//.* **2** **(as) like two peas/ as peas in a pod** *dorost hamánand e yekdigar. //con sibi ke az mián do nime karde báwand.//*

like adv, **(as) like as not, like enough; most/ very like** *guyá; wáyad. //Emruz pasin guyá bárán begirad.//*

like n **1** *mánand, hamánand. //Tanhá do ciz e hamánand rá mitaván báham sanjid.; Musiqi ye jáz, rák, va hamánandegán e án./ Mardi ke hamánandaw rá digaer naxáhim did.; Hargez conin cizi nadideam!//.* **2 the likes of sb/ sth** *(anáyin) conin, hamánand. hamánande. //Kami damáqaw sarbálá-st, bá ádamháyi con man/ bá hamánandegán e man soxan nemigyad.//*

-like *(bá námváźehá ye digar serewte setáy* misázad.); -ak; -eh; -sán; -vár; -dis; -van; -ásá; -ál; -vaw; -faw; -(g)áne. //kudakáne; sofáldis* [shell]*//*

likeable, likable adj *wirin; dustdáwtani; huduwe* [<Pahlavi, huduwag (ZBP, C4086 MK, BF)]. //dustdáwtani/ wirin ast ammá kami ádam rá deltang/ náwekib mikonad* [boring]*//.*

likelihood n *wáyestan, gomán raftan. //Hic gomán nemiravad conán cizi rox dahad./ Xeili gomán miravad án newast váxánde wavad.//*

likely adj **(-ier**, **-iest), 1 likely (to do sth/ that...)** *wáyad, báwad, guyá, cewm dáwtan; gomán raftan. //Hudeyi ke wáyad bedast áyad; Kasi ke guyá barande gardad; Gomán nemiravad bárán begirad; Xeili gomán miravad emwab be man zang bezanad.//.* **2** *wáyán; wáyande, darxor. //Injá baráye kewt e qárc wáyán ast; Námzadi ke wáyande ye kámyábi (dar gozzinew) ast.//.* **3 a likely story** *(beriwxand) (baráye newándádan e xárdári/ nábávari). //Miguyad, hamaknun farámuw kardaw- manham bávaram wod!//*

likely adv , **as likely as not** *wáyad, guyá. //Wáyad pák farámuwaw wode.//.* **not (bloody, etc) likely!** *(anáyin) bigomán na! //Man? beravam ártew (kárkonam)/ be ártew peivandam? Xábaw rá bebini!//*

like-minded adj *ham-manew; hamdel, hamdástán. //Be namáyandeyemán dar kahestán** [parliament] *gele kardeam va az hame ye kasáni ke bá man hamdástán-and/ hamandiwe-and mixáham conin konand.//*

liken v, **liken sth to sth** *hamánandegi ye do ciz rá newán dádan/ nemudan; hamánand sáxtan; mánande kardan, "va az injá-st ke pádewáh rá mánand kardeand be kuhi boland be anvá' e ne'mat va mivehá áráste." (ZBP, L1705, DB); "pas mánand kardam donyá rá be cáhi por áfat rang-rang va baláhá ye gunágun." (ZBP, L1709 DB). //Xeilihá zendegi rá be safari mánand/ mánande kardeand/ hamánand kardeand.//*

likeness n **1** (**a**) *mánandegi, hamánandegi. //Candán hamánandegi miyán e u va pedaraw nemibinam.//.* (**b**) *mánestan, hamánand budan. //Hame ye farzandánam be digar hamvandán e xáneváde mimánand.//.* **2** *(pas az setáy*) mánáyi, hamánandegi. //Án peikare xod e xod e Dávud ast.//*

likes n, **likes and dislikes** *cizháyi ke kasi dust dárad va dust nadárad ammá kami ádam rá deltang/ newekib mikonad./ alibunegiri [bahánegiri]. //Alibunegir/ bahánegir ast hicgáh nemiwavad u rá xownud sáxt.//*

likewise adv **1** *(beáyin) hamidun; conin. //Man miravam bexábam to ham xub ast conin koni.//.* **2** *niz, hamidun. //Xorák besyár xub bud, hamidun/ niz báde//*

liking n, **have a liking for sth** *dust dáwtan; dusti, pasand. //Hamiwe daryá rá dust dáwteam.//.* **to sb's liking** *xow ámadan kasi rá; cizi rá dust dáwtan. //Bigomán az cáwt xowat ámade//*

lilac n **1** (**a**) *yás e banafw; nilak, be nám e dánewik e* Syring vulgaris. *//Yáshá ye banafw gol karde.//.* (**b**) *gol e yás e banafw; gol e nilak.* **2** *banafw, nili*

lilac adj *banafw, nili ye kamrang*

liliputian adj *kuculu, mardomán e kuculu*

lilo n (pl **lilos**) *(nám e bázargáni- dar Engelestán) towak e bádi (baráye kenár e áb)*

lilt n **1** *(hengám e soxan goftan/ vájidan) navá. //Soxangoftanaw kami navá ye Rawti dárad.//.* **2** *xownaváyi, navá*

lilting adj *xownavá*

lily n **1** (**a**) *gol e susan, be nám e dánewik e* Lilium elegans *az xáneváde ye* "Lilium". *//susan e ábi* [waterlilies]//. (**b**) *nasrin* [daffodils] *va susan ke hengám e bahár gol karde//.* **lilly of the valley** *giyáhi az xáneváde ye* liliaceae *benám e dánewik e* Convullaria majalis. **2** **gild the lilly** *bengarid be* "Gild".

lily-livered *(kohne wode) bozdel, tarsu*

limb n **1** *andám, handám. //Báyad newaste kami andámháyam rá biyásáyam.//.* **2***wáxe ye bozorg; wáx.* **3** **out on a limb** *(anáyin), bikas, tanhá, bipanáh. //bipanáh budan/ kasi rá bipanáh gozáwtan/ mándan//*

-limbed *(setáyhá ye serewte misázad) leng; pá; dast; andám. //lengderáz; derázdast; dastopá xaste* [weary-limbed]//*;* **loose-limbed** *wolandám*

limber adj *narm, xamewpazir*

limber v, **limber up** *piw az varzew, narmew kardan va tan e xod rá garm kardan. //Piw az ávard* [a match] *hamiwe narmew mikonam tá tanam garm wavad.//*

limbo[1] n, **in limbo** *pádarhavá; andarvá; hamestakán* [<Pahlavi, (ZBP, C4094, MK, BF)]. //Án barnáme báyad tá zamáni ke goruh e gozin áhang e án nakarde andarvá bemánad.//*

limbo n (pl **limbos**) *limbo/ páykubi ye viźe ye* "Indies" *ke dar á páykub be powt xam wode va az zir e mileyi migozarad va har bár mile rá páyintar miyávarand.*

lime n, **quick lime** **1** *áhak.* **2** = Birdlime, *bengarid be* "bird".

lime v *be xák áhak zadan*

lime[2] n (**lime-tree, linden**) *deraxtáni az gune ye* Tilia*, be nám e dánewik e* Tilia americana *va* Tilia europaea

lime[3] n **1** *limutorw e sabz, be nám e dánewik e* Citrus aurantifdolia. **2** = **lime green** *sabz e limuyi; zard e limuyi*

lime-juice n *áb e limutorw*

lime-kiln n *kure ye áhakpazi; dáw e áhak*

limelight n *námbordári; námávari; bolandávázegi. //Dáv e án mizanad* [claim] *ke hargez dare pey ye bolandávázegi nabude./ Hengámi ke farbod** [President] *budam hamiwe cewm e mardom be man bud. Angowt tu ye damáqam ham nemitavánestam bekonam ke mardom nafahmand.* [no privacy]*//*

limerick n *guneyi cáme ye xandestáni* [humorous] *ye panjbandi.//*

limestone n *sang e áhak; arźan* [<Pahlavi (ZBP, C7649 BF)]*

limey n (pl **limeys**) *(zabán e kuce/ dar Ámriká) (xárdári), (mard e) Engelisi*

limit n **1** *marz, andáze, "va báyad ke dar kárhá andáze bewnásand va con be andáze bewnáxt az andáze darnagozarad." (ZBP, L1687 DB). //darun e wahr; wekibáyi ye ma rá be sarbord.; Tá marz e bist máyli máhigir nawáyast.//.* **2** *tá marz; marz e tajá** [speed] *dar in ráh tá 100 kilometr dar tasu* [hour] *ast./ tá ce andáze ámádeam hazine konam, xod marzi dárad.//.* **3** **(be) the limit** *marz. //Raftárat beguneyi-st ke biw az án rá nemitaván bartáft.//.* **off limits** (US) *borun az marz.* **within limits** *tá andázeyi. //ámádeam komak konam ammá tá andázeyi.//.* **without limit** *bimarz, bikarán. //jáhjuyi ye/ áz* [greed] *e/ xáste ye bikarán//*

limit[2] (v), **limit sb/ sth (to sth)** *andáze wenáxtan; andáze negahdáwtan, "va báyad ke dar kárhá andáze wenásad va cun bewnáxt az andáze nagozrad." (ZBP, L1687 DB). //Báyad kuwide hazine ye xod rá be/ dar andáze negahdári.; Kár e xod rá dar marz e se rixt e in zamine negahmidáram.//*

limitation n **1** *karánmandi, vimandi* (ZBP C4150); kasi rá sar e já ye xod newándan/ jáy e xod rá wenáxtan; kasi rá bar xar e xod newándan: "Yá rab in noudoulatán rá bar xar e xodwán newán -- kin hame náz az qolám e tork o astar mikonand." (Háfez). //dar barábar e hargune karánmandi/ vimandi* ye niruyewán páydári mikonand.//.* **2** *jelogiri/ vimandi* ye bavardát** [imports]*/ hazine/ gozárewát.//.* **3** *nátaváni; marz e tavánáyi. //Marz e tavánáyi ye xod rá miwenásad.//*

limited adj *keránmand, andak, kam, vimand* (ZBP, C4150). //Tanhá andaki já bázmánde/ tá andázeyi kamhuw ast.//*

limited adj *jelougir. //zamán jelougir (e kár) e má-st.//*

limited edition *womár e andak/ angowtwomár az cizi sáxtan*

limited liability company *(kutáh wode* **Ltd**) *dálá*yi* [company] *bá sarmáye ye keránmand/ vimand* dálá*yi bá pásoxguyi ye keránmand/ vimand**

limousine n *limuzin; vehráde* [veh = beh + ráde*]*

limp[1] adj **1** *wol, las, laxt, //cápi/ ketábi bá puwine ye narm* [limp edition].// **2** *biramaq, wol, wolovel, paláside. //dastdádani wol/ wolovel; adáyi/ guwáneyi* [gesture] *wol; pásoxi wol; golhá dar garmá wol wode budand.//*

limp[2] v **1** *langidan; walidan. //án sag/ sage báyad gazand dide báwad (páyaw) milangad//.* **limp out/ limp along/ limp away/ limp off** *langidan va birun raftan; dur wodan (pendárin) parde ye sevvom* [act] *xeili bad milangad.//.* **2** *(baráye kawti va mánand e án) beviże pas az egnest** [accident/ collision] *besaxti piwraftan. //Har do náv pas az behamzadan/ egnest* besaxti xod rá be bandar* [harbor] *resándand.//*

limp n *lang, langi. //langidan; bad langidan; kami langidan//*

limpet n *lisak [narmtani az xáneváde ye wekampáyán* Patellidae; Acmaeidae]

limpid adj *rouwan. //cewmán e rouwan//*

limpidity n *rouwani*

limpidly adv *rouwan*

limply adv *wol; wolovel*

limpness n *woli; woloveli*

linchpin (n) **1** *mih [<Baluci, mih] (EDPL)].* **2** *(pendárin) kelid. //darandáze negahdáwtan e dastmozdhá kelid e kár e warvin*/ sarrewtedári ast.//*

linctus *(dar Engelestán) áwáme baráye sorfe*

linden n = lime[2], *deraxtáni az gune ye* Tilia, *mánand e* Tilia americana, Tilia Europaea

line[1] n **1** (**a**) *xat (M. Moqaddam) [<Pársi ye Bástán, EDPL]. rástá; karwe* [<Avestáyi, karwa]. //xatti/ karweyi rást; Nám e xod rá ruy e xat e/ karwe ye xálcin/ xálxál dastine nehid./ ruy e xathá ye/ karwehá ye zard e dotáyi ráde ye/ máwin e xod rá negahdárid; xatti/ karweyi/ rástáyi bekewid.//.* (**b**) *cin, coruk. //Roxsár e án piremard por az cin o coruk bud.//.* **2** *xat. //xat va rang har do dar kewidan e/ negáwtan e cehrenamá* [portrait] *arjdár ast.//.* **3** *rixt* [lines]. *//rixt e naqz* [graceful lines] *e yek kawti//.* **4** **line, the line** (**a**) *(dar varzew) xat, kaw, kew (ZBP, C5103 FM). //Naxostin kasi ke az xat/ kaw gozawt; Agar tup az xat/ kaw/ kew bogzarad, birun ast.//.* (**b**) *marz, kaw/ kew/ sámán. //Az marz/ kaw e Faránse gozawtan va be Álmán ámadan//.* (**c**) **the Line** *kamarestán*.* **5** *xat e/ kaw e/ piwáni/ padáfandi (ye sepáh); Jáygáh e imeni xeili powt e piwáni ye sepáh//.* **6** *raj, rade, "bejáyi residi ke morq o dade- zanand az pas o piwe taxtat rade." (ZBP, L5858 SF); "Yeki xeime zad piw e átawkade -- kewidand lawkar ze har su rade." (ZBP, L3358 SF); dax (ZBP, C325 FM). //Radeyi az xaridárárán ke rade kewideand./ rajháyi/ radeháyi az deraxtán dar báq e mive.; raji az tappehá ye past.//.* **7** *dude, dudemán, powt. //dudemán e wáhanwáhi/ Rástárást az dude ye xod e Dávudwáh.//.* **8** (**a**) *raj, rade, "dar in nevewte ke az piwámadhá ye 4 va 5 sál e noxostin az wahriyári ye Dáriuw soxan rafte... dárá ye 515 rade (satr) Pársi ye Bástán va 141 rade ye Bábeli va 950 rade ye Ilámi ast." (ZBP, L7045 BQ/ PurDávud). //*page 5, line 3 *sát e 5, xat e/ rtraj e 13); do raj e vápasin cáme//.* (**b**) *náme, nevewte, nebewt, nebewte, yáddáwt. //náme ye kutáhi/ yáddáwti* [just a short line] *tanhá baráye sepásgori//.* (**c**) **lines** *biyávárát (ZBP, C157) biyávárátat rá yád gerefteyi?.* (**d**) **lines** *(dar dabestán) runevisi baráye guwmáli. //Ámuzgár e dáne w engárew* [math teacher] *saxt xawm gerefte panjáh bár runevisi be man dád.//.* **9** (**a**) *rewte, rasan, arsan, harjá juri tarjome miwavad. //atari* [<Gilaki]* [fishing line]; *band. //raxthá ra ruy e band pahn kon.; (beviże dar daryánavardi) tanáb//.* **10** *(con telefon/ vákubar*) xat. //Bongáh e má bist xatt e telefon/ vákubar* dárad.; Bebaxwid án xat gerefte as/ ázád nist./ yek xat e vákubar* e bad/ porxároxur.//.* **11** (**a**) *xat e áhan. //con xat, ráh e áhan yax zade bud kárván dudi dir kard.//.* (**b**) *xat (e ráh áhan); yek wáx/ wáxe az ráh áhan; wáh ráháhan. //Dovvomin istgáh pas az Káwán dar xat e áhan Esfahán ast.//.* **12** *raftár, kerdár, xat. //Bá man conán raftári piwe makon.; wive ye raftár e sarparasti rá dar in zamine az hic ruy nemipaziram.; Hamiwe az xatt e márksisthá peirovi mikonad.//.* **13** **line (of) sth** *xat, su, sun, suy, suk, ráh. //suyi/ ráhi ke sepáhiyán dar án piwmiravand./ xatte átaw//.* **14** *xat. //xatt e kawtiráni, xatt e haváyi/ xatt e havápeimáyi//.* **15** **the lines** *(beviże dar ártew) rade/ raj (e cádor/ kolbe).* **16** **the line** (**a**) *(dar ártew e Engelestán) rade.* (**b**) *(dar Ámriká) artew; rade. //pahlu ye ham taktak istáde va gostarde táxtan* [in extended lines]//. **17** *(dar ártew) dotandotan pahlu ye ham istáde rade bastan.* **18** (**a**) *kár, piwe, varz, rewte. //Dar bánk/ ganj/ bánkdári/ ganjdári yek-káre/ káreyi-st.; Káraw/ rewteaw biwtar foruw ast tá farávarew*/ sáxt.; in kár e/ rewte ye man nist//.* (**b**) *gune ye farávarde/ sáxt; gáh tarjome nemiwavad. //In maqáze yumuhá ye*/ kothá ye zemestáni ye xubi dárad.//.* **19** **all along the line** *sarásar, hamiwe; az har didgáh. //Hamiwe be to powtgarm budeam va aknun ma rá forumigozári.//.* **along/ on the same, etc line** *behamán ravál,*

hamánsán; bar sán e..., //Mitaváni be hamán raválsyek barnáme ye digari benevisi?; Án matal bar sán e áyin e kohan nevewte wode.//. **bring sth, come, fall, get, move, etc into line (with sb/ sth)** *beráh ávardan/ hamsáz gardánidan/ gawtan. //Báyad bá digarán hamsáz gardad//.* **get, have, etc one's lines crossed** (**a**) *behamrixtan; qáti wodan. //Nemitavánam án womáre rá begiram- engár xathá qáti wode.//.* (**b**) *(anáyin) bad fahmidan; nafahmidan.* **give sb/ get/ have on sth** *(anáyin) guwi dast e kasi budan; guwi rá dáwtan.* **hold the line** *guwi rá dáwtan. //Guwi rá dáwte báw beravam bebinam injá-st yá na.//.* **in (a) line (with sth)** *hamtaráz; barábar; hamrástá. //Wast e pá ye rástat rá hamtaráz e páwne ye capat bogzár/ beneh.//.* **(stand) in/ on line** (US, *dar Ámriká) rade zadan. "bejáyi residi ke morq o dade -- zanand az pas o piw e taxtat rade." (ZBP, L5858 SF); rade kewidan, "Yeki xeime zad piw e átawkade -- kewidand lawkar ze har su rade." (ZBP, L3358 SF); rade kewidan, "rade barkewidand zán ruy e rud -- ferestád nazd e sepahbod/ sepahbed dorud." (ZBP, L6088 SF).* **in line for sth** *hamánand, barábar, dar rástá ye. //Zamánaw faráreside ke páygáhaw rá barkewand.//.* **in the line of duty** *behengám e kár e xiw.* **in line with sth** *dar rástá ye; hamánand e; barábar e. //hamánand e digarán/ dar rástá ye vápasin paźuhew.//.* **lay it on the line** *(anáyin) rok/ báz/ biparde soxan goftan. //Bogzár biparde behet begam/ beguyam gománam dozdi mikoni/ daqalbázi mikoni.* [cheating]*.//.* **(choose, follow, take, etc) the line of least resistance** *ásántarin ráh rá bargozidan.* **(put sth) on the line** *dar bim afkandan. //Agar in tabáh/ xaráb wavad, kárat rá az dast midahi//.* **out of line (with sb/ sth)** (**a**) *dar rade nabudan; bijá/ nábejá/ az rade birun budan. //Yeki az sarbázán az rade birun ast.//.* (**b**) *nájur, násáz budan; yeksán nabudan. //Bahá ye kálá há ye má bá hamálánemán* [competitors] *yeksán/ hamsáz nist.//.* **somewhere, etc along the line** *dar ravand e kár; be yek jáyi residan ke..., //Bá sari porwur (bekár) áqázid ammá dar ravand e kár vázad.//.* **take a firm, etc line (on/ over sth)** *bá... saxt barxord kardan; raftár e seft o saxt bá... dáwtan*

line[2] v **1** *(beviźe be rixt e náwenáxte) xat/ karwe*/ rástá kewidan; cin dádan/ xordan. //káqaz e ráhráh/ xatkewi wode; roxsári ke az sálxordegi va delwure porcinocoruk/ poráźang gawte.//.* **2** *xatti/ rástáyi/ karwe*yi/ radeyi az... sáxtan. //Jáddeyi/ ráhi ke dar kenáraw radeyi az deraxtán ast.; Anbuh e mardom sarásar e ráh e/ gozar e daste* [procession] *rade kewide budand.//.* **3 line up (for sth)** *(dar Ámriká) rade barkewidan; rade kewidan; rade zadan.* **stand in/ on line**; **line (sb) up** *bexat/ be rade istádan. //gománikán*/ delpisán** [suspects] *rá be xat kardan/ be rade istándan.//* **line sth up** *(anáyin) sámán dádan/ árástan. //In hafte xeili kár dáram* [I've got a lot lined up]; *Baráye mehmáni yek goruh e navázande ye musiqi faráham ávarde.//*

line[3] v **1 line sth (with sth)** *(beviźe be rixt e náwenáxte) ástar dádan; puwidan; harjá juri tarjome miwavad. //dastkew bá ástar e xaz* [fur-lined]; *juqáyi** [overcoat] *bá ástar e abriwomin; Piw az in ke dar kewohá cizi bogzári tuyewán rá káqazpuw kon./ Divárhá ye otáq puwide az ketáb bud.//.* **2 line one's (own)/ sb's pocket(s)** *az ráh e tabáh/ dozdi/ koláhbardári xod/ kasi rá bastan/ jib e xod rá/ kasi rá por kardan; ganj zir e dáman nehádan, "hame ganjhá zir e dáman nehand -- bemirand o kuwew be dowman dahand." (SF)*

lineage n *tabár, "tabár nasab e pedarán rá guyand." (ZBP, L4497, NKZZF); toxme, "bar in sáliyán cársad bogzarad. -- kaz in toxme giti kasi nawmorad." (ZBP, L4891 SF); parvaz, "bedu goft man xiw e Garsivazam -- be wáh Áfaridun kewad parvazam." (ZBP, L6616 SF). //Tabár e xod rá cand sade donbál kardan./ forutabár budan; forutoxme budan* [be of humble lineage]//

lineal adj **1** *U rástárást az án toxme/ tabár ast va farnám* be u miresad.* [a lineal heir]//. **2** *bengarid be* "linear".

lineally adv *rástárást az tabár e... budan*

lineaments n *viźegi. //viźegihá ye roxsár; viźegihá ye/ cemhá* [facts, reasons] *ye bonyádin e ánce migozarad.//*

linear adj **1** *xatti; yekbeyek; barábar; karweyi*. //nerangi** [design] *xatti/ karweyi*; peivandi xatti/ barábar/ yekbeyek* [a linear relationship]*/ dar cehrak** [diagram] *e zir* "strain" *va* "stress" *peivandi xatti/ karweyi* dárand.//.* **2** *derázá; derázi; yekkán e andázegiri ye derázá* [linear measure]//

linearity n *xatti budan*

line-drawing n *negár, naqw, nirang, nerang*

lineman (esp US)= Linesman

linen n **1** *katán; párce ye katán. //dastmál e katán//.* **2** *sefid; sofre; wamad; jáme va har ciz e katáni. //Ewkáf e párcehá ye/ cizhá ye katáni//.* **3 wash one's dirty linen in public** *bengarid be* "wash".

line-out n *(dar goltapká*/ Rugby) bidax* [bi = do = 2, "yeki nám e bidarafw e bozorg -- gavi pir o jádu setanbe setorg." (ZBP, L6891 SF)*

line-printer *(márád*/ Kámpiyuter) rajzan**

liner[1] n **1** *kawti ye bárbari/ baráye mardom. //návi ke daryá ye/ zeráh* [ocean] *e Atlas rá mipeimáyd.//.* **2** = Freightliner *bengarid be* "Freight". **3** Eye-liner, *bengarid be* "Eye".

liner[2] (n) *ástar e jodáwo; tuyi ye jodáwo. //*nappyliner/ diaper liner: *kohne ye bacce//*

bin-liner, (US, **trash bag**) *kise ye/ anbán e kalpaki** [plastic] *ye darun e áwqáldáni*

linesman, (US, **lineman**) (pl **-men**) **1** (*dar tupbáziha*) *xatbán; karwepá*.* **2** **simci, simbán** *kasi ke sim e barq yá vákubar*/ telefon rá mipáyad; simpá.*

line-up n **1** *rade/ raj. //rade (bastan) beraj istádan e mardán baráye wenásáyi (kardan)//.* **2** *rade, raj, raje, dax; harjá juri tarjome miwavad. //Parviz dar rade ye varzewkárán* [team line-up] *naxáhad bud.; Barnáme ye emwab e jamjám*/* TV *bá yek celpard** [film] *be páyán miresad.//*

ling[1] n *giyáhi be nám e dánewik e* Calluna vulgaris, *xalangjáru (Abbás e Áriyánpur e Káwáni)*

ling[2] n *guneyi máhi az xáneváde ye* Gadidae, *bengarid be* "Cod".

-ling suff **1** *(pasvand, bá námváźe, námváźe misázad) (biwtar xárdári) harjá juri tarjome miwavad.* //hireling: *mozdur;* nursling: *kasi ke xáyeaw rá dastmál mikonand.//*

linger v **1** *mulidan, forumulidan (ZBP, C620 FM); mándan; páyidan, "co in náme ye man bexáni mapáy -- bezudi to bá Giv xiz andaráy." (ZBP, L6299 SF). //Pas az páyán e sangitá* [concert] *inpá ánpá kard be omid e in ke setáre rá bebinad./ forumulidan; inpá ánpá kardan//.* **2** *vel gawtan/ zadan; páyidan; derang kardan. //Havá dárad rond tárik miwavad, jáy e derang nist.; Cáwt e xod rá kew dádan.//.* **3** *ján kandan; zende mándan/ barjáy mándan ammá sost gawtan./ Garce saxt bimár ast ammá mitavánad máhhá ján kande zende bemánad.; Án áyin garce sost wode ammá hanuz dar barxi dehát bejá mánde.; Az xáne ye tohi hanuz bu ye hubuyaw/ atraw* [perfume] *miámad/ Bu ye hubuyaw hanuz dar saráy e tohi barjá bud.//*

lingerer n *mulande, mulán; kasi ke inpá ánpá mikonad; mesmesu; kasi ke mesmes mikonad; kondkár.*

lingerie n *zirjáme ye zanáne; pirhanzir va toneke va sineband e zanáne*

lingering adj **1** *derázáhang. //yek bimári ye derázáhang.; vápasin negáhi derázáhang//.* **2** *bázmánde, bejáymánde. //cand (bad)gománi ye/ wak e bejáymánde.; sahew e gonahkári ke dar del e kasi bejá mánde//*

lingeringly adv *derázáhang*

lingo n (pl **lingoes**) **1** *(anáyin bewuxi yá xárdári) zabán e bigáne. //Agar bierun az kewvar zendegi mikoni, dánestan e zabán e bigáne ye án bum sudmand ast.//.* **2** *zabán e viźe ye...; vážegán e fanni; lutará [bengarid be* "jargon"*]. //In hame lutará/ vážehá ye fanni bekár nabar- bekuw be zabán e Engelisi ye sáde xást e xod rá beguyi.//*

lingua franca *zabán e rasmi/ beáyin. //Dar xoráyán e/ xorásgán* [east] *e Áfriqá zabán e rasmi Sẃáhili ast.//*

linguist n **1** *zabándán; kasi ke can zabán midánad. //Candin zabán rá xub midánad.; Badbaxtáne cand zabán/ zabán xub nemidánam.//.* **2** *zabánwenás; soxandán*

linguistic adj *(vábaste be) zabánwenási*

linguistics n *zabánwenási; soxandáni*

liniment n *rouqan (baráye málidan ru ye tan e bimár)*

lining n **1** *ástar; fave (ástar e zar yá sim) (ZBP, C3201 FM). //yumuyi*/ koti bá ástar e xaz//.* **2** *darunpuw (dar kálbodwenási). //darunpuw e kom* [stomach]*//*

link n **1** *fáráviz (ZBP, C6926)* [a loop of a chain]; *parvaz (con band e dáne ye zanjir). "hamán mádarat xiw e Garsivaz ast -- az in su va án su torá parvaz ast." (ZBP, L5926 FM, SF).* **2** *peivand, máye ye peivastegi. //wahrbáni/ pásbánán gomán mikonad/ gomán mikonand miyán e án do ádamkowi báyad peivastegiyi dar kár báwad.; Peivandhá ye bázargáni, farhangi va cárkerdári** [diplomatic] *miyán e do kewvar.//.* **3** *(dar gozawte) yekkán e derázá barábar e yeksadom e* "chain"*, 7.92* inch*, yá nazdik e 20 sántimetr.//.* **4** **the missing link**, *bengarid be* "miss[2]".

link v, **1** **link A with B/ link A and B (together); link sth (up)** *beham peivastan; bastan. //Mardom bázovánewán rá beham peivastand tá ráh rá bebandand* [barrier]*./ Istgáhhá ye jamjám*/* TV *gerd e jahán az ráh e máhváre báham peivand dárand.; Ruznámehá nám e án do rá beham basteand, engár ke bá ham mehrkári dárand./ Ráhi nou baráye peivastan e do wáhráh beham.//.* **2** **link up (with sb/ sth)** *peivastan; joft wodan, "pas con in ján bá tan joft wavad..." (ZBP, L1516 DA). //Do náv e espáwik** [space] *dar páye/ madár* [orbit] *beham joft miwavand.//*

linkman n (pl **linkmen**) *miyándár; soxangu; guyande*
links n **1** *bengarid be* "golf-links, golf". **2** *(bevíźe dar Eskátland) tappehá ye weni ye sabz nazdik e daryá*
link-up (n) **1** *peivand, peivastan, joft wodan.* **2** *parvaz, faráviz [bengarid be* "link"*]*
linnet n *sehre ye sinesorx benám e dánewik e* Carduelis cannabina
lino n *(anáyin)* = Linoleum
linocut n **1** *naqw yá nerang* [design] *honari ke dar* "linoleum" *borand.* **2** *cáp e linoleomi*
linoleum, **lino** n *linoleom/ linoliyom (guneyi kafpuw)*
linseed n *toxm e katán*
linseed oil *rouqan e toxm e katán; rouqan e bazrak; bazrak*
lint n **1** *tanzib. //tanzib e zaxmband/ xasteband.* **2** *kork*
lintel n *tir e/ sang e sardar*
lion n **1** *wir, benám e dánewik e* Felis leo. **2** *(dárad kohne miwavad) wir, delir, námbordár, námi. //*[a literary lion] *nevisandeyi námbordár//.* **3 the lion's share (of sth)** *bozorgtar baxw yá páre ye cizi. //Con/ mánand e hamiwe bozorgtarin baxw e turag** [budget] *baráye padáfand ast.//*
lioness (n) *máde-wir*
lion-hearted adj *wirdel*
lionize, lionise v *bá kasi con gordán./ námávarán raftár kardan. //Maryam mixást dustaw dáwte báwand na con námávarán bá u raftár konand.//*
lip n **1** *lab, lafj, lafc, "xoruwán ze Kábol hamiraft Zál -- foruhewte lafc o barávarde yál." (ZBP, L6535, SF); lou, louce; louwe; loc. //lab e páyin/ bálá/ Labán e/ lab e kasi rá busidan.; Botri rá be lab neháde tá tavánest nuwid.; Sigári miyán e do lab dáwt.//.* **2** *lab. //lab e fenján, beniskán* [saucer]/ *nalbaki./ goud e átawfewán* [crater]//. **3** *(zabán e kuce) gostáxi, porruyi.* **Less of your lip!** *porruyi nakon!.* **one's lips are sealed** *dahán-baste budan/ mohr bar lab dáwtan.; //Delam mixáhad ánce midánam be to beguyam, ammá mohr bar lab dáram.//*
-lipped *(dar váźehá ye serewte setáy* misázad) ...-lab; lab-…, //názoklab; tanglab; labbaste//*
lip-read v (pt, pp **lip-read**) *labxáni kardan*
lip-reading n *labxáni*
lip salve n *rouqan e lab*
lip-screw n *laviwe*
lip-service n, **pay/ give lip-service to sth** *tanhá soxan e cizi rá goftan; besoxan na bekerdár. //Az jonbew e barábari ye zanán besoxan haváxáhi mikonad na bekerdár- Hanuz zanaw hame ye kárhá ye xáne rá mikonad.//*
lipstick n *mátik; golic* ["gol" besandid bá "golqune"; + lic <Kordi/ Hourámi, lec]*
liquefaction n *sáyew/ ábgin gawtan e gázhá*
liquefy v (pt, pp **-fied**) *godáxtan. //mum e godáxte//*
liquescent adj *godáxtan; godázew; sudan; sáyew (ZBP, C1857)*
liqueur n *likor, hur [<Pahlavi, "hur" (ZBP, C3912)]*
liqueur brandy *guneyi "siki-ye-hur"; "siki-ye-likor". //jám e likorxori; jám e hur*//*
liquid n **1** *ábgin (M. Moqaddam); ábgun, "sar e máye kard áhan e ábgun -- kaz án sang e xárá kewidaw borun." (ZBP, L6487 SF); wosr* [<Pahlavi (ZBP, C3569, MK, BF)]. //*Air is a fluid not a liquid, while water is both a fluid and a liquid.: *havá wostá* [<Pahlavi "wosta", "wustá" (ZBP, C7904, BF)] ast ammá ábgin nist, ammá áb ham wostá* ast va ham ábgin ast./ Agar xeili ábgin biyafzáyi ávite** [mixture] *be andáze ye basande mawt* [thick] *naxáhad gawt.//.* **2** *(áváwenási) Váthá* [letter] *ye "r" yá "l" vákisán* hastand.*
liquid adj **1** *ábgin, ábgune. //xorák e ábgin/ ábgune./ (bewuxi) yek náhár e ábaki/ zippou* [liquid lunch]//. **2** *rouwan va pák. //cewmán e ábi ye ásmáni; cewmán e ábi ye rouwan* [eyes of liquid blue]//. **3** *(baráye ává) rouwan; náb; raván. //ává ye rouwan va raván e yek tuká* [blackbird]//. **4** *(hirbáni** [economy]*) harce ke beásáni betaván foruxt va ábaw kard/ va pul e dastádast gardánid./ sarmáye ye dastádast wodani* [one's liquid assets]
liquid gas *gáz e ábgin*

liquidate v **1** *vámi rá bázpardáxtan.* **2** *károbári rá barcidan va vám e bestánkáránaw rá pardáxtan.* **3** *kowtan; az miyán bardáwtan; barcidan. //Hamestárán** [opponent] *e xawáyáyi** [political] *ye xiw rá az miyán bardáwte//.* **3** *sarmáyeyi rá dastádast kardan*

liquidation n **1** *barcidan; barcide wodan; bázpardáxt, kowtan; az miyán bardáwtan.* **2** **go into liquidation** *varwekaste va barcide wodan*

liquidator n *kasi ke báyad károbári/ bongáhi (varwekaste) rá barcinad; barcinande*

liquidity n **1** *(hirbáni*) sarmáyeháyi ke be ásáni betaván ánhá rá áb karde pul gardánid; dastádasti. //Án dálá** [company] *zud foruw miravad* [have good liquidity]*./ Bázáraw dáq ast va beásáni mitaván án rá foruxte pul gardánd//.* **2** *ábgini, ábgunegi*

liquidize, liquidise v **1** *ábgine kardan/ gawtan.* **2** *xord kardan, áb e (sabzi/ mive...) rá gereftan; ábgin kardan*

liquidizer, liquidiser. (US) **blender** *ábgir, xordkon, ábgingar [baráye xorákihá]*

liquor n **1** (**a**) *(dar Engelestán) mei, báde, nabid, nuwábe ye meimand. //*under the influence of...: *mast//.* (**b**) *(beviže dar Ámriká) buze; báde ye siki; nuwábe ye meimand e siki; siki ye mardafkan* [hard liquor]. *//Mei va fugán minuwad na siki* [liquor]*//.* **2** *áb (e guwt/ sabzi/ xorew)*

liquorice, (US) **licorice** n **1** (**a**) *wirinbayán.* (**b**) *ábnabát e wirin bayán.* **2** *wirinbayán be nám e dánewik e* Glycyrrhiza glabra

lira n (pl **lire** or **liras**) (abbr **L**) *lirá/ lire (yekán e pul dar Itáliyá va Torkiye)*

lisle n *lil, layl (nax e panbeyi ye narm ke baráye juráb va dastkew bekár miravad va noxostin bár dar* Lille *e Faránse dorost wod.); nax e panbeyi ye "lil"*

lisp n *Nok e zabáni soxan goftan, "sin" há va "ze" há rá "th" con dar "thin" va "th" dar "that" xándan. //xeili bad nok e zabáni soxan goftan; andaki nok e zabáni soxan goftan//*

lisp v *nok e zabáni soxan goftan, "sin" há va "ze" há rá "th" con dar "thin" va "th" dar "that" xándan. //xeili bad nok e zabáni soxan goftan; andaki nok e zabáni soxan goftan//*

lispingly adv *nok e zabáni soxan goftan*

lissom adj *(niz* **lissome***) cábok va narm, cálák va naqz*

lissomness n *cáboki va narmi, cáláki va naqzi*

list[1] n **1** *fehrest, siyáhe. //fehrest e xarid; az kárháyi ke báyad kard fehrest nevewtan/ cizi /kasi rá dar fehrest nevewtan/ fehrest kardan; kasi yá cizi rá az fehrest bardáwtan/ afkandan//.* **2** **on the danger list** *bengarid be* "danger".

list (v) **1** *fehrest kardan; fehrest dorost kardan; fehrest nevewtan. //Kárháye haftegi ye xod rá fehrestvár nevewtan//.* **2** *dar fehrest/ siyáhe nevewtan. //Ketábhá rá az ruy e dabire fehrest kardeand.//*

listed building *(dar Engelestán) sáxtemán e tárixi (ke jozv e morderig e kewvar bewomár áyad)*

listed price *(bázargáni) bahá ye kálá (baráye xaridárán conán ke ágahi wode). //Cizi rá az bahá ye ágahi wode arzántar foruxtan//*

list[2] v *(kawti) yekvari wodan; kaj wodan. //Kawti ye ásib dide dáwt saxt yekvari miwod.; Kawti be su ye cap* [to port] *yekvari/ kaj miwod./ Kawti be su ye rást* [to wind] *yekvari/ kaj miwod.//*

list n *kaj wodan; yekvari wodan. //saxt yekvari/ kaj wodan* [develop a heavy list]*//*

listen v **1** **listen (to sb/ sth)** *niyuwidan, "be din e Masihá bekuwad hami -- soxonhá ye má kam niyuwad hami." (ZBP, L4764 SF); guw dáwtan, "dar e saráy rá zanjir kardami va guw midáwtami" (ZBP, L2435 AT); guw gowádan, "Fereidun bedu pahn bogwád guw -- co bewnid maqzaw barámad bejuw." (ZBP, L6504 SF); guw dáwtan, "negah kon ke mar Sám rá ruzgár -- ce bázi namud ey pesar guw dár!" (ZBP, L6514 SF). //Pahn guw gowádim; Xub ke dádim ammá cizi nawnidim.; Ánce miguyam neminiyuwi!/ Be ánce miguyam guw nemidahi!//.* **2** **listen to sb/ sth** *niyuwidan; guw dádan. //Hargez ánce rá ke foruwandegán miguyand neminiyuwam.//.* **3** **listen to/ hear reason** *bengarid be* "Reason". **4** **listen (out) for sth** *pahn guw dáwtan; guw e kasi be... budan. //Man ke miravam garmábe guw pahn bogwáy/ dár agar kasi zang bezanad/ guwat be telefon/ vákubar* báwad.//.* **listen in (to sth)** (**a**) *be rádio/ vákive* guw dádan; vákive* niyuwidan. //Be barnáme ye* BBC *ye jaháni guw dádan.//.* (**b**) *dozdaki guw dádan. //Xeili xowaw miáyad dozdaki soxancini ye mardom rá guw dárad.; Ágreftiyán* [criminals] *nemidánestand ke pásbánán soxanánewán rá guw midáwtand.//*

listen n *guw dádan; guw dáwtan; wanidan; niyuwidan. //Guw dár* [have a listen] *bebin cizi miwenavi?- Man ke cizi nemiwenavam.//*

listener n **1** *niyuwá; nequwá, "nequwá án rá guyand ke az kiw e pedari ye xod dast bardárad va be kiw e digari daráyad yá... án rá nequwá, nequwák va anquwák ham nevewteand." (ZBP, L7633 DTH); //yek niyuwá ye xub//.* **2** *wenavande (ye vákive*/ rádiyo). //Dorud bar wenavandegán e gerámi ye má!//*

listless adj *sost, tand (ZBP, C6284); biramaq, bihál. //Pas az bimári saxt biramaq bud.//*

listlessly (adv) *biramaq*

listlessness (n) *biramaqi*

lists n (pl) **1** *(dar gozawte) meidán e savárkárán e neizebáz.* **2** **enter the lists** *bengarid be* "enter".

lit pt, pp of **light** *(zamán e gozawte va setáy* ye kárváźe)*

litany n **1** *yawt; yawthá ye/ yawtnáme ye kelisá ye Engelestán.* **2** (fig) **the Litany (of sth)** *rudederázi. // rudederázi va gelegozári//*

litchi = Lychee

liter (US) = litre

literacy n *xándan va nevewtan dánestan; dabiri, "yeki tá dabiri biyámuzadaw -- del az tiregihá biyafruzadaw." (ZBP, L5911 SF); "agar doxtarat báwad vey rá be dáyegán e mastur sepár va niku parvar va con bozorg wavad be mo'allem deh tá namáz va ruze va ánce dar wari'at ast biyámuzad valiken dabiri miyámuzaw, va con bozorg wavad jahd kon ke harcand zudtar be wuyaw dahi." (ZBP, L7242 QN)*

literal adj **1** (**a**) *váźe be váźe. //nebewte ye/ runevis e váźe be váźe ye yek soxanráni; tarjome ye váźe be váźe//.* (**b**) *váźgáni; váźe; harjá juri tarjome miwavad. //(yek váźe az) dástánaw rá az hic ruy nemitaván bávar dáwt./ besandjid bá:* Figurative, Metaphorical, Metaphor//. **2** *(beviźe xárdári) xowk, biján. //Wive ye naváxtanaw xeili xowk/ biján bud./ Candán xowkandiw nabáw* [literal] *Midáni xástam ce bud!//*

literal n (also **literal error** *laqzew e cáppi*)

literally adv **1** *váźe be váźe; váźgáni; berásti. //Govewhá** [idioms]*/ dastánhá rá dar biwtar e bárehá nemitaván váźe be váźe be zabán e digari tarjome kard./ Hengámi ke be womá goft digar nemixáhad womá rá bebinad waki/ gománi nadáram ke berásti/ tah e delaw conin nabude* [literally]*//.* **2** *(anáyin) harjá juri tarjome miwavad. //Rásti dáwtam az deltangi mimordam.//*

literalness n *bengarid be* "literal"

literary adj *soxan; soxansanji; xordegiri. //namáyande* [agent] *ye nevisandegán; Sabkaw baráye man tá andázeyi soxanvaráne ast.//*

literate adj **1** *kasi ke xándan va nevewtan midánad; kasi ke dabiri midánad. //Garce nazdik e bist sál dáwt besaxti xándan va nevewtan midánest//.* **2** *farhixte. //Har (ádam/ mardom e) farhixteyi báyad in ketráb rá bexánad.//*

literati n (pl) *(beáyin) farhixtegán*

literature n **1** (**a**) *soxan, "soxon mánad andar jahán yádegár -- soxon behtar az gouhar e wáhvár." (ZBP, L4615 SF).* (**b**) *soxan. //darejeyi (dánewgáhi) dar soxan e Ámrikáyi* [Literature]*//.* (**c**) *soxan. //Soxan e Faránse; Soxan e Engelisi ye Sade ye 18//.* **2** *nevewte; náme, ketáb. //Harce darbáre ye morqdári nevewte wode va dar dastras ast xándeam.; Aknun nevewtehá ye faráváni darbáre ye kárbord e márád*/ kámpiyuter dar xáne dar dastras ast.//.* **3** *(anáyin) daftarce, ketábce; koráse. //Xáhew mikonam harce koráse/ ketábce* [literature] *darbáre ye Espániyá dárid baráyam beferestid.//*

-lith *pasvand, (námváźe misázad) sang; bard. //*monolith: *yekpárce./* megalith: *sang e qulásá ye tárixi*

-lithic *pasvand be maini ye "sangi". //*paleolithic *"párine sangi"//*

lithe adj *narm. //jonbew e naqz o narm e yek dárbáz* [gymnast]//

lithium n *(ximiyá*) litiyom*

litho n *(anáyin) cáp e sangi*

lithograph n *cáp e sangi*

lithograph v *cáp e sangi kardan*

lithographic adj *vábaste be cáp e sangi*

lithography, (litho) n *cáp e sangi. //ketábi cáp e sangi//*

litigant n *(dátikán*) pasmár; hamimál, "be da'vi hamimáli ar dáwti- be nazdik e tandis e har do wodi." (ZBP, C1876 FM/ Tahlil e Haft Peikar)*

litigate v **1** *dádxáhi kardan; pasmárdan.* **2** *hamimál e... budan; hamimáli kardan; pasmárdan*

litigation n *(dátikán*) dádxáhi; pasmári*

litigious adj **1** *(beviże dátikán) dádxáhi.* **2** *ánce ke be dádxáhi anjámad.* **3** *setizeju, kasi ke peivaste yek páyaw tuy e dádgáh ast; //xorus-jangi//*

litmus n *litmus (máde ye rangi baráye bázwenáxtan e asid/ jouhar/ gouhar az kelyá); gouhar e golsang*

litmus paper *káqaz e litmus; káqaz e gouhar e golsang*

litotes n *be riwxand xord womordan ammá várune ye án rá xástan con "ásán ham nabud.", ke xást az án "besyár saxt bud." ast//*

litre, (US) **liter** n (abbt **l**) *(yekán e gonjáyew baráye andázegiri ye ábginhá) litr*

litter n **1** (**a**) *áxál, áweqál. //Xáhewmand ast áwqál narizid.//.* (**b**) *rixtegi, páwidegi. //Tu ye mizaw ketáb va káqaz rixte bud.; Otáqaw por az jámehá ye kohne, káse-bowqáb e cerkin va kácál e wekaste bud.//.* **2** *káh/ xák e arre. //puwál baráye bestare jánevarán//.* **3** *án ce tule ke dar yek wekam záde wavad. //tulesagháyi ke dar yek wekam záde wodeand.//.* **4** (**a**) *taxt e raván.* (**b**) *(dar gozawte) kajáve*

litter v **1 litter sth (up) (with sth)** *áwqál rixtan; behamrixtan. //ruznámehá kaf e otáq rixte/ páwide bud Máhnámehá ye kohne ye xodaw rá hamiwe invar ánvar kaf e otáq miyandázad.//.* **2 litter sth (down)** *baráye jánevari bestari az káh/ xák e arre/ puwál va mánand e án sáxtan//.* **3** *tule záyidan. //Xuke nazdik ast bezáyad.//*

litter-lout, (US) **litter-bag** n *(anáyin) (xárdári) kasi ke harjá dastaw beresad áwqál mirizad*

little adj (**littler; littlest**) *(kam bekár miravad) biwtar,* **smaller** *va* **smallest** *bekár miravad.* **1** *xord, kucak, kuculu. //wew tule sag e kuculu; yek miz e qahvexori ye kucak; jonbew e kucaki az ruy e náwekibi; goruh e kucaki az jahángardán;/ rouzaneháyi baráye tu ámadan e havá//.* **2** *kam, andak, kutáh. //Aknun digar kami ráh mánde.; Wáyad báyad andaki/ kami bebiyusi; Beravim yek gawt e kutáhi bezanim//.* **3** *(pas az* nice, sweet, pretty *bekár rafte sahew e guyand e rá miresánad.) yek otáq e noqli/ kuculumuculu; yek bacce ye mámáni; Ce kutule ye badximi/ ahrimaniyi!; Maqáze ye kucaki sar e kuce ast ke nán miforuwad; Yek pirezan e kucak e dustdáwtani komakam kard ráham rá biyábam.//.* **4** *xord, kamarj; kucak; laqzewi kucak. //Baráye náhár cáwt e kucaki xordim.//.* **5** *bacce, javán, kudak. //Bacce/ kudak ke budam muyam feri bud.; Barádar e kucakam/ kehtaram 18 sál dárad.//.* **6** *kucak, xord. //angowt e kucak e kasi; náre ye kucak e pangán** [the little hand of the clock]*./ qáwoq e kucak; "kodám baste rá mixáhid/ dust-tar dárid?", "kucake rá mixáham."//.* **7 in little = on small scale** *kam, andak, xord, xojáre, "be moddati xojáre" (ZBP, C965 FM); hambon, "konun in ke agarat niz hambon e mehr e má hast cáreyi az má bexáh va kin e pedar va án e xiwávandán va hamtoxmegán farámuw makon." (ZBP, L7840 ZVY); xármáye, "se jangávar o xármáye sepáh -- bemándand yeksar bedin razmgáh." (ZBP, L6112).* **a little bird told me (that...)** *(bewuxi) kaláqe behem/ be man goft.* **the Little Bear** *xers e kucak.* **the litter people; the little folk** *pariyán; parihá. //baráye (ciz) xándan xeili zamán e andaki dáram./ Sarásar e tábestán xeili kam bárán bárid.; Digar aknun (cizi) be u goftan arzewi nadárad.//*

little[1] *(be rixt e námváże bekár rafte va piw az án* "the" *miáyad) kam, andak, xojáre. //Az ánce goft xeili kam/ xármáye fahmidam/ daryáftam/ sardarávardam; Dabestán ke budim xeili cáme mixándim, ammá aknun az ánhá xeili kam yádam hast.; Adaki az káraw rá dideam bá inhame xub/ pasandide ast.//*

little adv **1** *kam, andak, xojáre; //Xeili kam u rá benám e honarmandi miwenásand.//; Kami biw as yek tasu ast.; Diwab xeili kam xábidam/ xoftam.; Hic nemidánad be ce gereftári docár wode.//.* **2 little by little** *andak andak; kamkam; rafterafte, "va rafte rafte bar womár e vážehá afzude (ZBP, L4274 NKZZF); gerdel gerdel = kamkam/ rizerize (ZBP, C1647 FM). //Rafte-rafte barf nápadid gawt; Zabán e Engelisiyaw adak andak dárad behtar miwavad.;//.* **little or nothing** *xeili kam. //Darbáre ye árvinaw/ ánce ke be saraw ámade bud* [experience] *cizi nagoft.//.* **make little of sth** (**a**) make light of sth, *bengarid be* "light[3]". (**b**) *sar darnayávardan. //Be cini nevewte wode- cizi az án sar darnemiyávaram.//*

little[3]

a little *(setáy* e náwenáxte. bá námváże bekár miravad) andaki, kam, xojáre. //andaki wir, wekar, cáy; //Miwavad andaki biwtar parvá ye vájvi** [spelling] *koni?; Kami komak mixáham (tá) in ketábhá rá jábejá konam.//.*

a little (indef pron) **1** (**a**) *(harvenám e náwenáxte) andaki; kami. //Xorák faráván bud ammá man yek kam xordam.; Agar wir e fozuni dári mitaváni andaki be man bedahi?.* (**b**) *(darbáre ye áyande) hameaw yek kam az án ketáb rá xándeam.; Andaki az goftogu darbáre ye xawáyágari** [politics] *bud.//.* **2 after/ for a little** *pas az andaki...; pas az kami. //Pas az andaki barxáste raft.; Rádehá/ máwinhá rá hewte andaki ráh raftim.//*

a little adv *(band e kárváźe) tá andázeyi; kami. //Kami mitarsid beravad tu.; In kafwhá kami baráyam gowád ast./ Darbáre ye hazine ye zendegi andaki negarán bud.; Darbáre ye áyande kam negarán nabud./ xeili negarán bud.//*

littoral n, adj *(baxwi az kewvar ke) kenár e daryá (ast; karáneyi)*

lit-up (adj) *(zabán e kuce) mast, wangul*

liturgical adj *bengarid be* "liturgy"

liturgically adv *bengarid be* "liturgy"

liturgy n *váj, váj gereftan*

live[1] adj **1** *zende. //máhi ye zende//.* **2** *zende. //Yek már e zangi ye rástaki zende didim!//.* **3** *suzán. //zoqálsang e suzán//.* **4** *natarekide; átaw nawode; ámáde baráye kár. //*a live bomb: *bombi ámáde ye tarekidan/ ke agar dast bexorad mitarekad;* a live match: *kebrit e kewide (ámáde ye átaw)//.* **5** *(baráye sim) barqdár; //Án páyáne* [terminal] *barqdár ast.//.* **6** *dáq. //Dástán e áludegi ye zistbum hanuz xeili dáq ast.//.* **7** (**a**) *(baráye soxanparákani) zende, //Gozárew e zende ye jám e jaháni//.* (**b**) *(baráye musiqi) zende. //*a live recording of the Beatles: *darnegáwte ye zende az konsert e Bitelhá//.* **a live wire** *ádami sarzende, wád va porniru* [energetic]*//*

live birth *nouzád e zende*

live adv *(barnáme/ namáyew/ soxan parákani) zende. //In namáyew zende paxw miwavad.//*

live[2] v **1** *zende budan* [live/ be alive]*; zistan; ján dáwtan, "mayázár muri ke dánekaw ast- ke ján dárad o ján e wirin xaw ast." (Sa'di).* **2** *zende mándan; zistan. //(xeili) pir wodan; dir mándan; "Conin ast har cand mánim dir -- na pil e sarafráz mánad nawir." (ZBP, L6026 SF). //Pezewkán gomán nemikonand wab rá besar árad.; Barxi deraxtán cand sad/ sadhá sál miziyand.; Fil cand sál zende mimánad/ miziyad?; Be ruzgár e xod faráz o newib." (ZBP, L2049 TB) faráván didan. //Xeili pirhan páre karde budan.//.* **3** *zistan; zendegi kardan. //Kojá miziyid/ zendegi mikonid?; dar xáne zistan, dar Wiráz/ saráce/ birun az kewvar zendegi kardan//.* **4** *zistan, zendegi kardan; zendegáni rándan. "va Fer'oun pir wode bud va za'if gawte va cahársad sál zendegáni ránde bud pas Musá goft..." (ZBP, L2049 TB). //bi zan zistan va mordan; ázarmik* [honestly], *wád zistan; dar náz miziyad. pársáyáne* [like a saint] *zistan; zendegi ye árámi* [peaceful] *dáwtan//.* **5** *(baráye cizhá ye biján) mándan; zende mándan. //Yád e án baráye hamiwe dar delam zende mimánad.//.* **6** *in rá nemitaván zistan/ zendegi/ zendegi kardan dánest; Nemixáham sarásar e ruzgáram rá dar daftar kár konam, mixáham zendegi konam.//.* **7** **live and let live** *(dastán) Angowt makon ranje be darkuftan e kas- tá kas nakonad ranje bedar kuftanat mowt." (Náser Xosro); "piwpiwak áste boro áste biyá tá gorbe wáxet nazane.". //Áyande tárik minamáyad- bá in hame omidvár-im.//.* **live in the past** *dar gozawte zistan*; *xáb budan; con "yárán e qár" budan".* **live in sin** *(kohne wode yá bewuxi) bedun e zanáwuyi/ gováhgirán báham zistan.* **live it up** *xow gozarándan. //aknun ke puli/ pulopaleyi behet reside mitaváni kami xow bogzaráni.//.* **live a lie** *be doruq zistan. //Bist sál bedoeruq ziste vánamud kard hamsar/ zan e u-st.//.* **live like fighting cocks** *wekamcaráni kardan; behtarin xorákhá rá xordan wekamcaráni kardan; behtarin xorákhá rá xordan//.* **live like a lord** *xánvár zistan; wáháne zistan.* **live off/ on the fat of land** *wáhvár zistan; xow gozarándan//.* **live off the land** *bá kewávarzi nán e xod rá darávardan.* **live rough** *dar saxti zistan; birun az xáne va saxt zistan; //Bixánemán ast* [trampand] *va dar saxti miziste//.* **you/ we live and learn** *(newán e wegeft) namordim o didim ke...; ki mige morde nemiguze...//.* **8** **live by doing sth** *kár kardan va nán darávardan.* **live sth down** *conán zistan tá in ke yek rosváyi/ bi áberuyi/ ágrefti* [crime] *farámuw gardad. //Badtarin goruh e varzewi ánán rá zad/ wekast dád? Digar tá zendeand in rosváyi az yád nemiravad!//.* **live for sth** *baráye... zende budan. //Be/ baráye káraw zende ast.; Pas az marg e u cizi nadáwt ke bexáhad baráye án zende báwad.//.* **live in/ out** *(baráye kármand) dar jáy e kár e xod/ birun az jáy e kár e xod zistan. //Har do miravand sar e kár va yek parastár e bacce dárand ke hamánjá ziste va hamánjá kár mikonad.//.* **live on** *//pas az marg e wuyaw sálhá zende bud/ zist./ Motsárt morde ammá musiqiyaw zende ast.//.* **live on sth** (**a**) *tanhá... xordan. //Tanhá mive va sabziját xordan; Nemitaváni bá devist kálori dar wabáneruz zende máni.//.* (**b**) *bá... zendegi kardan/ zistan. //Bá dastmozd e/ bá sáli dahezár dolár/ bá pul e awudád* [charity] *zistan/ zendegi kardan//.* **live through sth** *didan, ázmudan va zende mándan; gozarándan va zende mándan, "wabhá ye hejr rá gozarándim o zendeyim.- má rá be saxtjáni ye xod in giomán nabud." (Wakibi, Amsál o Hekam e Dehxodá).* **live together** (**a**) *báham dar yek já/ sará zistan.* (**b**) *bi zanáwuyiu bá hamdigar zistan.* **live up to sth** *barábar e... zendegi kardan; be... vafádár budan. //Barábar e bonesthá* [principles] *ye xiw nazist.; Wáyán e nám e xod nazist.; Árezuhá ye*

pedar o mádar e/ zádárán e xiw rá barnayávard.//. **live with sb/ live together**; **live with sth** *paziroftan ; bartáftan; sáxtan. //Gománam báyad bá án besázi/ án rá bepaziri*

liveable adj *zistani, bartáftani*

liveable-in adj *darxor e/ zendegi; wáyande ye zendegi*

liveable-with adj *(anáyin) sázgár (kasi ke bá u/ án ásán taván zist)*

livelihood n **1** *ruzi, "va to az bahr e ruzi ranj e besyár bar xiwtan mane ke bekuwew ruzi afzun nawavad." (ZBP, L6723 QN); ruziyáne, ruzine, rosti (ZBP, L926); zádobud (ZBP, L838); rucik; nán, "Ze giti degar har ke darviw bud -- vagar nánw az kuwew e xiw bud." (ZBP, C4808 SF); gozarán, "va ruze digar niyázmand e gozarán e yekwabe gardide sar bar bálin e bikasi neháde báwad va..." (ZBP, L7532 DTH); tuwe, "basande konam zin jahán guweyi -- be kuwew faráz ávaram tuweyi" (ZBP, L6506 SF); pádruc; pádruz; pádruze (ZBP, C7868, BF); ruzi, "va to az bahr e ruzi ranj e besyár bar xiwtan mane ke bekuwew ruzi afzun nawavad." (ZBP, L6723 QN). //ruzi ye/ nán e xod rá bá ámuzgári darávardan; Ruzi ye kasi rá boridan/ kasi rá az nán xordan andáxtan//.* **2** *kár, piwe. //Kewávarzi tanhá káraw* [livelihood] *ast.//*

liveliness n *bengarid be* "lively"

livelong adj, **the livelong day/ night** *(kohne wode yá soxanvari) sarásar e ruz; yek ruz e ázegár; sarásar e wab; hame wab, "diwab hame wab camce zadi ku halvá?*

lively adj (**livelier**, **liveliest**) **1** *sarzende, wádáb, tarotáze. //Bacce ye wádábi ast va hamegán dustaw dárand.; Emruz bimár wádábtar ast; yeki az wappásihá*yi* [party] *ke dar án budeam; naváyi wád; Harce dourobaraw ast xeili dust dárad.//.* **2** *zende; nirumand, cewmgir. (pendárin) nirumand/ wád; //Az sargozawt e kárhá ye sahmgin e xiw gozárew e wurangizi dád.//.* **3** *por jonbojuw; harjá juri tarjome miwavad. //Emruz daryá kulák ast.; Tup rá xeili tond zadim.//.* **4** **look lively** *jonbidan; xod rá tond takán dádan; kun e xod rá jonbándan. //Agar bexáhim kár behengám páyán yábad behtar ast bejonbim/ takáni bexod dahim.//.* **make it/ things lively** *(beriwxand) //kárhá rá baráye kasi bimgin va wurangiz sáxtan//*

liven v, **liven (sb/ sth) up** *sarzende/ wádáb/ wádán/ tarotáze kardan/ gawtan. //Yek musiqiyi bogzár tá wád gardim.; Yek kami sarzende báw!//*

liver n **1** *jegar.* **2** *jegar (baráye xorák). //jegar e xuk; jegar e morq//*

liver sausage (esp US, **liverwurst**) *jegaráganj*

liver[2] n, *...-zi; -gir...; -kár harjá juri tarjome miwavad. //ádami wetábkár; ádami árám/ saxtgir/ givegowád/ wolovel//*

liveried adj *jáme ye viźe ye noukarán bartan; //ránandeyi dar jáme ye viźe//*

liverish (*niz* **livery**) adj **1** *jegardar; docár e bimári ye jegar//.* **2** *badxu; torwru*

livery n **1** *jáme ye noukarán; jáme ye hamvandán e raste ye kárgari ye Landan.* **2** *(soxanvari) puwew, jáme. //Deraxtán dar jáme ye bahári/ ábsálán//*

livery company *raste ye kárgari ye Landan va jáme ye viźe ye ánán*

liveryman n (pl **liverymen**) **1** *hamvand e rastehá ye kárgari ye Landan.* **2** *mehtar*

livery stable *báwgáh e savárkári, asbdári; asbestán*

lives *rixt e candgáni ye* "life".

livestock n *dám; fawu* [avestáyi "fwo"]; fawam* [EDPL, fwo, Avestáyi]*

livid adj **1** *kabud, láźvardi, "del e man por az xun wod o ruy zard -- dahán xowk o labhá wode láźvard." (SF); wanbalid. //xunmordegi* [bruise] *ye kabud//.* **2** *(anáyin) siyáh/ kabud az xawm. //Agar bedánad/ befahmad dári ce mikoni az xawm xafe miwavad.//*

lividly adv *bengarid be* "livid"

living[1] adj **1** *zende, jándár. //hame ye jándárán; behtarin piánonaváz e zende; Hic ádami nemitavánest kári behtar az in bekonad/ karde báwad.//.* **2** *zende. //zabánhá ye zende; omidvári; yek din e zende* [living faith]; *budgáni* [living reality] *[Ali-Mohammad Haqwenás e Lári]//.* **3** **a living legend** *(mardi /zani) afsáneyi; ádami saxt námbordár.* **be living proof of sth** *gováh e zende. //U (xod) gováh e e zendeyi baráye wegeftihá ye/ varj** [miracle] *e pezewki ye novin ast.//.* **within/ in living memory** *tá ánjá ke... be yád dáwtan. //Tá ánjá ke mardom hanuz yádewán hast dastmozdhá hafteyi 6 riál bud.; Sardtarin zemestán tá ánjá ke mardom be yád dárand.//*

the living **1** *zendegán.* **2** **in the land of the living** *bengarid be* "land"

living death *ruzgár e badbaxti; ruzgár e nábesámáni; zendegi ye badtar az marg; zendebegur (Sádeq e Hedáyat). //Az kewvar birun ránde wodan/ uzdehi*/az dehrándegi baráyaw zendebeguri bud.//*

living[2] n **1** (**a**) *nán, ruzi, ruziyáne, tuwe, "basande konam zin jahán guweyi -- bekuwew farázávaram tuweyi" (ZBP, L6506 SF); nán, "ze giti degar har ke darviw bud- vagar nánw az kuwew e xiw bud." (ZBP, C4808 SF); gozarán, "...va ruz e digar gozarán yek wabe gardide sar bar bálin e bikasi neháde báwad.va..." (ZBP, L7523 DTH); ruzi, "va to az bahr e ruzi ranj e besyár bar xiwtan mane ke bekuwew ruzi afzun nawavad..." (ZBP, L6723 QN). //Az (ráh e) ruznámenevisi, nevisandegi gozarán kardan/ ruzi ye xod rá darávardan./ xub, basande, saxt zendegi kardan/ gozarán kardan//.* (**b**) *kár, piwe, gozarán. //Wáyad behtarin kár nabáwad ammá harce hast ráhi baráye gozarán kardan ast.//.* **2** *zendegi, zistan. //Piw az jang ham hazine ye zendegi* [cost] *va ham ostáy* [standard] *e zendegi páyintar bud./ dánestan cun zistan; honar e zistan rá daryáftan//.* **3** *(din) zendegi ye áxundi/ az ráh e áxundi zistan* [clergyman's position]*//.* **4** **scrape a living** *bengarid be* "Scrape".

living-room, *dar Engelestán* **sitting-room** *otáq e newiman; otáq e mehmán; mehmánxáne*

living wage *dastmozd e bexoronamir*

lizard n *calpásak, jánevari az raste ye* Lacertilia

llama n *lámá, wotor e bi kuhán e Ámriká ye nimruzin* [southern]- *az gune ye* Llama

lo! *wegeftváże* **1** *(bástáni) han!, "Hán ei del e ebrat bin -- az dide nazar kon hán!" (Xáqáni). bebin!; Hey!; "Náser e Xosro be ráhi migozawt- mast o la-ya-qal na con meixáregán- did qabrestán [gurestán] o mabraz ruberu- báng barzad goft: hey nozzáregán- nemat e donyá o nematxáre bin- inw nemat, ánw nematxáregán".* **2** **lo and behold** *(beviże bewuxi yá riwxand) :..-á; "negárá, sarvqaddá, máhruyá- savárá, wirgirá, námjuyá! (VisoRámin); alá!, "Alá ey mádar e piraw kojáyi? ke Ahamad yek tan o dowman hezáre!"; ki mire in hame ráho!; biyá o bebin!. //Hamin ke birun raftim, biyá o bebin ce báráni gereft!//*

load[1] n **1** *bár, lenge, hále, "qadr o talab hamco do hále ye raxt e mosáfer ast bar powt e cárpáy." [(ZBP, C2457 FM), tarjome ye náme ye Tansar]; tang (ZBP, C2634). //yek bár/ hále ye wen//.* **2** *yek bár...; ...-vár. "wotorvár bár ast bá u hezár -- hami ráh juyad bar e wahriyár." (ZBP, L3400 SF). //deliján-deliján (por az) jahángard.; yek qáyeqvár/ yek qáyeq por az jánbedarbordegán* [survivors]*//.* **3** (**a**) *bárekáre [baráye ás/ motor].* (**b**) *bár (e barq).* **4** *(pendárin) ranj, bár. //bár e gerán e gonáh//.* **5** **loads (of sth**) *(anáyin) fareván, biwomár, yek bár e xar; xarvár, wotorvár, "wotorvár bár ast bá u hezár -- hami ráh juyad bar e wahriyár." (ZBP, L3400 SF). //"Pul e xord dári?", "Tá bexáhi/ xarvár, xarvár!". dustán e faráván; pul e kalán; zamán e faráván//.* **6** **a load of (old) rubbish,** *carand, yáve. //Conin carandháyi/ yáveháyi hargez nawnide budam.!//***.** **get a load of sb/ sth** *(anáyin) negáh kardan; sahidan. //Un piremard o besse bá un koláh e xandedáraw!//*

load[2] v **1** (**a**) **load (up)/ load (up with sth), load sth (into/ onto/ sb)** *bár kardan; bár zadan. //Hanuz dárim bár mizanim.; ráde* ye/ máwin e bárkewi rá ájor bár kardan; yek xarvár xarid* [shopping]*//;* **load sb with honors** *(pendárin) hendeváne zir e baqal e kasi gozáwtan./ kasi rá saxt gerámi dáwtan.* (**b**) *bárgiri kardan; bár wodan. //Karji hanuz dárad bárgiri mikonad.//.* **2** *(beviże be rixt e náwenáxte) bá sorb yá ciz e digar ágandan.* **a loaded cane** *cubdasti ágande az sorb (ke baráye jang bekár ravad).* **a loaded dice** *gardának/ tás e ágande az sorb (ke hamiwe ruy e womáre ye delxáh newinad)//.* **3** (**a**) **load sth (with sth)** *(dar dastgáh e peikarebardári) pard*/ film gozáwtan; (tofang rá) por kardan. //Beppá án tofang por ast.//.* (**b**) **load sth (into sth**) *(pard*/ film) gozáwtan; por kardan. //Dar dastgáh e peikarebardári pard*/ film e nou gozáwtan.//.* **4** *(márád*/ kámpiyuter) (dádehá yá barnámeyi rá az anbár) be vir* [memory] *ávardan/ vir rá por kardan//.* **5** **load the dice (against sb)** *(biwtar be rixt e náwenáxte) badávardan; badbiyár budan; xod rá badbaxt womordan. //bacce ke bud pedar o mádaraw mordand az inru hamiwe xod rá badbaxt miwomorad.//*

loaded adj **1** *dárá ye bár.* **2** *(zabán e kuce) xarpul.* **3** **a loaded question** *porsewi nágahángir (ke baráye bedám andáxtan e kasi konand.)*

load-shedding n *bárafkandan (hengám e afzáyew e suxt e barq va zurámadand be nirugáh bár e baxwi az wahr rá boridan)*

loadstar = **lodestar** *bengarid be* "lode".

loadstone, lodestone n **1** *sang e áhanrobá.* **2** *áhanrobá. //(pendárin) engár "sang e sabur" ast. Har kasi gereftári dárad nazd e u miáyad.*

loaf[1] n (pl **loaves**) **1** *vanáne. (ZBP, C2530 FM). //xáhew mikonam do vanáne ye jou bá sabus va yek vanáne ye bozorg e sefid bedahid.//.* **2** **half a loaf is better than none/ than no bread** *(dastán) yek gonjewk dar dast be az do bar deraxt; káci ba'z e [behtar az]/ be az hicci.*

loaf sugar *qand e dáneyi/ habbeyi; kalleqand; qand e koluxe*

loaf[2] (v) *vel gawtan; pelekidan. //Cerá vel migardi/ vel nagard- kár hast ke báyad kard.; Sarásar e ruz rá dar xáne pelekidan/ vel gawtan* [loaf around]//

loafer n **1** *halapand (ZBP, C816 FM); az zir e kárdarro.* **2** *(dar Ámriká) dampáyi*

loam n *xák e kewávarzi bá kud e giyáhi va máse*

loamy adj *kud e giyáhi va máse. //*loamy land: *zamin e kewávarzi bá kud e giyáhi va máse//*

loan n **1** *vám. sepanj. "Conin ast rasm e sará ye sepanj -- yeki zu tanásán o o digar beranj." (ZBP, C4219 SF); "naxáham ke báwad mará bum o ganj -- zamán o zamin az to dáram sepanj." (ZBP, L6639, SF). //Az to vám mixáham- pasat midaham; yek vám e bánki//.* **2** *vámdádan; sepanj/ sepanji gereftan; Miwavad docarxeat rá sepanji giram/ be vám giram?; Miwavad az pedarat bexáhim rádeaw*/ máwinaw rá be má vám/ sepanji dahad?; Án ketáb e man/ az án e man nist- ánrá az deźenepewt* [library] *bevám/ sepanji gerefteam.//*

loan v, **loan sth (to sb)** *vám dádan. //Pardeyi ke wahrbánu án rá bozorgvári karde be vám dáde ast.//*

loan collection *ganjine ye (kárhá ye/ honari ye) sepanji*

loanword n *váźe ye sepanji; sepanjváźe*

loath (also **loth**) adj **1 loath to do sth** *náxástár budan; cizi/ kári rá bá delcerkini kardan. //Engár delaw nemixást beravad./ rahsepár wavad.//.* **2 nothing loath** *xeili xáhán*

loathe v **1** *saxt az... bizár budan. //Az bu ye máhi ye sorxkarde del beham xordan//.* **2** *saxt bizár budan; áriq dáwtan. //Az nágozir budan be raftan be in anjomanhá/ gerdehamáyihá bizár-am//*

loathing n *bizári //saxt az cizi/ kasi bizári namudan//*

loathsome adj *máye ye bizár; bizár konande; bimáriyi cendewávar/ takándahande; //Ce jánevar e cendewávari-st u!//*

loaves *rixt e candgáni az* "loaf[1]".

lob v (**lobbing, lobbed**) *(celtapká** [tennis] *yá tapkáye** [cricket]*) haváyi tup rá zadan. //Tup rá haváyi zade az bálá ye sar e hamál* [opponent] *e xiw gozaránde tah e meidán andáxt.//*

lob n *tup e haváyi; tupi ke haváyi zade wode. //dar tapkáye** [cricket] *resándan e tup áheste va az zir e baqal//*

lobby n **1** *eiván, hawti, sarsará, wáhnewin, "cand wab e piw hamin ke dar wáhnewin e hammám lebásháyam rá kandam afkáram avaz wod." (Sádeq e Hedáyat- Buf e kur). //sarsará ye yek mehmánsará/ namáyewxáne//.* **2** *(dar kahestán*) hávdase [<Kordi, hávdas] [tálár e bozorg dar* House of Commons *baráye mardom va namáyandegán ke dar ánjá be goftogu newinand].* **3** *hávdase* goruhi az mardom ke baráye ármán e viźeyi peikár konand. //Hávdase*yi ke bá jangafzárhá ye hasteyi peikár karde va dárand ruz beruz nirumandtar migardand.//*

lobby v (pt, pp **lobbierd**), **1 lobby (sb) (for sth)** *(dar del e kasi yá xawáyágari** [politician] *foruxándan va u rá be hamestári** [opposition] *ye, yá powtibáni az.... barangixtan./ hávdasidan* [<Kordi "hávdas"].* **2 lobby sth through (sth)** *bá hávdasi*/ hávdasidan*/ foruxándan dar del e namáyandegán piwdádi** [a bill] *rá gozarándan yá jelouyaw rá gereftan. //piwdádi rá az kahestán** [parliament]*/ mahestán* [senate] *bá hávdasidan* gozarándan.//*

lobbyist n *kasi ke dar kahestán** [parliament] *yá mahestán* [senate] *bá namáyandegán be goftogu pardáxte dar del e ánán foruxánde tá kári anjám wavad yá jeloyaw gerefte wavad/ hávdasgar* [<Kordi, "hávdas"]*

lobe n **1** *narme ye guw.* **2** *lap (ZBP, C586 FM)*

lobed adj *lapakdár; lapdár; ...-lap*

lobotomy (n) (Brit, **leucotomy**) *(pezewki) váboridan e lap, lapak e maqz*

lobster n **1** *karzang.* **2** *(guwt e) karzang*

lobster-pot n *sálikarzang* [<Gilaki, sáli, sabad e wekár]*

local adj **1** *bum, bumi, kuy, visi*, visik* [<Pahlavi (ZBP, C7934 MK)]. yágeyi* [yáge <Kordi ye Hourámin/ niz Gonuyi]. //Be donbál e ágáhihá ye kewvar, ágáhihá ye visik*/ bumi va havá rá dárim.; kewávarz e/ pezewk e/ maqázedár e kuy/ visik*./ dánew e yágeyi*/ wenáxt e yágeyi*/ bumi [wenáxti ke az zistan dar jáyi bedast áyad.]./ U yek doxtar e bumi ast.; kárvándudi ye/ masráde* ye/ otobus e visi*/ kuy (na baráye ráh e dur)//.* **2** *(beviźe dar pezewki) yágeyi*; loká* (ZBP, C1142 FM). //Dard loká*-st yá sarásari* [local or generalized]*; serri* [anesthesia] *ye loká*/ yágeyi* yá bihuwi?//*

local n **1** *bumi. //bumiyán be bigánegán badgománand.//.* **2** *(dar Engelestán) maqáze yá har ciz e hamegáni beviźe nazdik e xáne; sar e kuce. //sari be meixáne ye kuy/ sar e kuce zadan va jámi nuwidan.//.* **3** (US)

wáxeyi az raste ye bázargáni [trade union] *va mánand e án* [trade union]. **4** *(beviźe dar Ámriká) kárván dudi/ masrádehá [otobus] ye visik* (na ráh e dur)*

local anesthetic *(pezewki) (máde ye ser konande ye) loká*

local authority *(dar Engelestán) sar-rewtedári ye vis*/ kuy/ barzan; barzandári/ baxwdári/ visdári** (n) *[<Pahlavi, vis (ZBP, C7934, MK, BF)]*

local call *telefon e/ vákubar* e wahri/ be jáy e nazdik/ na ráh e dur; //zang zadan/ telefonidan e visik*//*

local colour/ color *rang o bu ye bumi/ kuy/ barzan/ vis**

local government *sarrewtedári ye kuy/ barzan/ baxw; barzandári, baxwdári, visdári* [<Pahlavi, vis (ZBP, C7934, MK, BF)]*

local option *(beviáe dar Eskátland, Niyu Ziland, va Ámriká) gozir e bumiyán*

local time *zamán/ gáh e yágeyi*. //Tasu* [o'clock] *ye 4 bámdád e yágeyi* be Rom miresim.//*

locale n *já, jáygáh. //Kárgardán* [director] *pei ye já ye xubi baráye celpard*/ film e nouaw migardad.//*

locality n *jáygáh; bum, kuy. //Kuwidan jáygáh e dorost e návi rá rá yáftan.; Wáhráh e nou (ke báz wod/ sáxte wod) sarásar e án bum degargun gawt.//*

localization, localisation n *jelo ye gostarew/ parákanew e... rá gereftan va án rá dar jáyi mándan/ negahdáwtan. lokáyew*/ venew**

localize, localise v *dar e cizi rá nehádan; jelo ye gosterew e/ parákanew e cizi rá gereftan va án rá dar jáyi negahdáwtan; lokáyidan* [<loká (ZBP, C1142 FM)]; vendan*/ venden*/ ven-", ce venden dar zabánhá ye bástán e Irán be ma'ná ye [dar jáyi] "nehádan" bude va dar nimzabán e Wuwtari ye aknun be án ma'ni wenáxte ast va bekár miravad. Mollá Hasan miguyad, "Wou be xou zolf e kákoli didam- **das venam** [= dast neham], kaźdomi va mári bid." [wab be xáb zolf e kákoli didam- dast nehádam kaździomi va mári bud. (ZBP, L7577), Kárvand e Kasravi]. //kuwidan peidáyew e nágaháni va parákanew e bimáriyi rá gereftan va án rá dar jáyi negahdáwtan; Kuwidan peidáyew e nágaháni ye ázárew* [violence] *ná-árámi* [unrest] *rá gereftan va án rá dar jáyi negahdáwtan. [lokáyidan*/ venden*]. Tafnuyi** [infection] *ke jeloye gostarew e án gerefte wode va dar yek já mánde./ tafnu*yi venide*//*

locate v **1** *já ye dorost e... rá wenáxtan/ yáftan; nehád e... rá wenáxtan, "fassád báyad noxost angowt bar rag nehad... tá gouhar e rag bewnásad va nahád e án bewnásad." (ZBP, L5333, ZX). //já ye/ nehád e yek ák* [fault] *e barqi rá wenáxtan; já ye/ nehád e wahri rá ru ye naqwe wenáxtan* [locate]*; Mikuwam bebinam áqá ye Fereidun kojá-st//.* **2** *vendan*/ venden*/ ven-", ce venden dar zabánhá ye bástán e Irán be ma'ná ye [dar jáyi] "nehádan" bude va dar nimzabán e Wuwtari ye aknun be án ma'ni wenáxte ast va bekár miravad. Mollá Hasan miguyad, "Wou be xou zolf e kákoli didam- **das venam** [= dast neham], kaździomi va mári bid." [wab be xáb zolf e kákoli didam- dast nehádam kaździomi va mári bud. (ZBP, L7577), Kárvand e Kasravi]*. [establish (sth) in *(beviźe berixt e náwenáxte) nehádan; barpá kardan/ sáxtan; budan; vendan*; venden; -ven]. //Injá mixáhand kárxáne ye nouyi barpákonand; Daftar e ágáhi dar náf e wahr ast/ nehádé ast//.* **3** *jáygir wodan, xáne kardan, já gereftan, barpá wodan. //Án dálá** [company] *dar Espahán barpá wode.//*

location n **1** *já, jáygáh, "in mard... va hamváre kuwide bud nazd e mardom jáygáhi dáwt va kowtan e u wurewi padid ávard." (ZBP, L3039, TMK) -gáh; jáy; -están, "Basi wárstán gawt bimárstán -- basi bustán niz wod xárstán." (ZBP, L6625 SF); kojáyi, "va yeki kojáyi ke be Tázi "ayn" xánand..." (ZBP, L1523 DA). //Jáyi darxor baráye xánehá ye nou//.* **2** *jáy e... rá yáftan. //pásoxgu ye yáftan e jáy e lákome* ye gomwode* [responsible for the location of the missing yacht]//. **3** *(márád*/ kámpiyuter) gás* (ZBP, C497)* [basic unit of a computer memory, able to store a single item of data]. **4** **on location** *(dar celparde*/ film) darjá birun e kárgáh* [studio]

loc cit *kutáh wode az Látin* "loco citato": *conánce piwtar/ bálátar gofte wod/ yád wod.*

loch n *(eskátlandi) (biwtar dar námhá)* **1** *daryáce.* Loch Ness: *daryáce ye Ness.* **2** *tange ye dary*. niz bengarid be* "Lough".

loci pl of "locus", *rixt e candgáni ye* "locus"

lock[1] n **1** *naqule, "har yek az doxtarán e zohre jabin... bar faráz e sarv... naqulehá baste..." (ZBP, C6787, FM, Zafarnáme ye Yazdi). //Woharaw pawki az gisuyaw rá yádgár negahdáwt.//.* **2** **locks** *(beviźe soxanvari yá be wuxi) gisu, gisován. //Bá deriq dar áyne be gisován e xákestari ye xiw xire gawt.//*

lock[2] n **1** *qofl, kuple (ZBP, C475); kelidán, "dahán e to kelidánist hamvár- zabán e to kelid e án, negahdár." (ZBP, C180, FM); gereh, "degar ganj, barkostván o zereh -- co ganjur e má bargowáyad gereh." (ZBP, C2408, FM, SF).* **2** *band, bandruq.* **3** *(dar kowti) (hamál* [rival] *e xod rá) qofl kardan. //bázu ye kasi rá qifl*

kardan//. **4** *qofl wodan, gir kardan.* **5** *(hame ye farmán rá be cap yá rást) wekastan* [on full lock]*; Farmán e rádeam*/ máwinam xeili xub (be cap/ be rást) miwekanad/ dour e kucak mizanad.//.* **6** *máwe.* **7** **lock, stock and barrel** *hame ciz; bi kamokást.* **keep sth/ put sth/ be under lock and key** *bastan; dar band kardan. //ágreftiyán** [criminals] *rá aknun dar band kardeand.//*

the lock-out *(baráye kárfarmá) dar e kárxáne rá beru ye kárgarán bastan (tá be peimáni gardan nehand)*

lock[3] v **1** (**a**) *qofl kardan; bá kelidán/ kuple bastan; //Darváze qofl ast?//.* (**b**) *qofl kardan; bastan. //Yádat naravad docarxeat rá qofl koni.//.* (**c**) *qofl wodan. //In camedán qofl nemiwavad.//.* **2** **lock (sth/ sb) (in/ into sth); lock (sb/ sth) together** *gir kardan/ andáxtan; qofl wodan/ kardan. //Tormoz qofl wod, va ráde*/ máwin sor xord; tekkehá ye cistán* [pieces of the puzzle] *dar ham qofl miwavad./ do kewvar ke dar jangi margbár dargir gawteand.; Do deldáde ke hamdigar rá tang dar áquw kewideand. ["gar ce piram to wabi tang dar áquwam gir-..."] (Háfez)//.* **3** **lock sth away** *anbár kardan va bastan; dar já ye imen neháde va qofl kardan. //gouharhá ye xod rá dar já ye imen neháde qofl kardan//.* **lock onto sth** *(baráye muwak) //ru ye ámáji qofl kardan.//.* **lock sb/ oneself out (of sth) in** *(xodxáste yá naxáste) dar rá ru ye xod yá kasi qofl kardan/ birun/ tu mándan/ gir kardan. //Wabhá tasu* [o'clock] *ye noh zendániyán rá qofl mikonand; Kelid rá gom kardeam va birun mándeam/ birun girkardeam//.* **lock (sth) up** *cizi rá qof kardan va bastan. //Farámuw nakoni dar va panjerehá rá piw az raftan qofl koni//.* **lock sb up** *kasi rá dar zendán afkandan; kasi rá dar bimárestán e raváni/ timárestán xábándan//.* **lock sth up** = (**a**) lock sth away. (**b**) *puli rá sarmáyegozári kardan va natavánestan án rá dastádast gardánidan. //Hame ye sarmáyeyewán rá ruy e zasmin gozáwteand/ zamin xarideand* [locked up in land]//

lockable adj *qoflwo/ qofl-wodani. //farmán e qoflwo//*

locker n **1** (**a**) *ewkáf. //ewkáf baráye gozáwtan e camedán/ bár (dar istgáh/ forudgáh).* (**b**) *(daryánavardi) anbár, ewkáf.* **2** **be in/ go to Davy Jones's locker** *"Yunes andar dahán e máhi wodan"; dar áb xafe wodan/ mordan/ xenikidan**

locker-room n (esp US) *(beviźe dar Ámriká) raxtkan*

locket n *xefti [<(guyew e Neiwáburi) xefti]*

lock-gate (n) *darice ye áb-band; darice ye bandruq*

lockjaw n *kozáz; qofl wodam e dandánhá*

lock-keeper n *bandruqdár; negahbán e darice ye áb-band/ bandruq*

lock-nut (n) *mohreyi ke ru ye mohreyi digar picand tá án rá qofl konad va báz nawavad.; qoflmohre*

locksmith n *qoflsáz, calangar, kuplegar*

lock-stitch n *kuk, baxiye., duxt e zanjireyi*

lock-up n **1** *(anáyin) bázdáwtgáh.* **2** *(anáyin) zendán, holoftuni.* **3** *(dar Engelestán) dakke; maqáze* (ye kucak)*

lock-up adj *qofl wodani. //rádegáhi*/ gáráźi ke daraw qofl miwavad.//*

loco[1] (pl **locos**) *bengarid be* "locomotive".

loco[2] (n) *(zabán e kuce, dar Ámriká) xol, kosxol, diváne*

locomotion n *jonbew*

locomotive adj *(niru ye) jonbewi. //*locomotive power: *niru ye jonbewi//*

locomotive n *lokomotiv; qaraqáv* [qara = gerán, kalán (EDPL), + qáv]. //qaraqáv* e barqi, dizel, boxári//*

locum n, *(beáyin),* **locum tenens** *pezewk e jánewin; pristár* [priest] *e jánewin. //Pezewkán ke be estár** [vacation] *miravand jánewini, kárewán rá anjám midahad.//*

locus n (pl **loci**) *loká ; já ye dorost e cizi (ZBP, C1142)*

locus classicus *(Látin) nemune ye wáyande/ ostovár (az soxanán e bástán)*

locust n *malax*

locution n **1** *(beáyin) sabk e soxanvari.* **2** *(dar zabánwenási) vacan*; govew* = govewt**

lode n *rage (ye sang e káni)*

lodestar, loadstar n **1** *setáre ye ráhnamá; setáre ye abáxtar.* **2** *olgu, bonest (e raftar va kerdár)*

lodestone = Loadsstone

lodge[1] n **1** *otáq e negahbán; otáq e/ saráy e/ xáne ye seráydár.* **2** *xáne ye tábestángáhi/ zemestángáhi; otáqak, kolbe; kolbe ye wekárcián/ máhigirán/ laxwakbázán* [skier]. **3** *otáq e darbán/ negahbán.* **4** *...xáne;*

xáne ye...; farámuwxáne; //hamvandán e farámuwxáne//. **5** *láne ye vabar/ babar*. **6** *xáne ye sorxpustán (e Ámriká ye abáxtari* [northern]*)*

lodge[2] v **1** *já dádan; panáh dádan. //panáhandegán rá dar yek ordu ye/ ordugáh e ártewi* [camp] *ye kohan já midahand//.* **2** **lodge (with sb/ at...)** *nazd e kasi/ dar saráy e kasi zistan va be u pul dádan. //Nazd e ki/ ke miziyi/ zendegi mikoni?/ Dar xáne ye Bánu Susan miziyam/ zendegi mikonam.//.* **3 lodge (sth) in sth** *já gereftan/ kardan/ newastan; newándan. //Golule dar maqzaw já gereft/ newast.//.* **4** **lodge sth with sb/ in sth** *be... sepordan. //Cizhá ye geránbahá ye xod rá be bánk/ ganj sepordan//.* **5** **lodge sth (with sb) (against sb)** *námeyi/ darxásti be... dádan va darxást e residegi kardan. //Az hamsáyegán e xod gele dáwtan va dar in zamine gelenámeyi/ garzenámeyi be kalántari dádan va darxást e residegi kardan.; Darxástnámeyi* [appeal]*/ peiqáreyi* [protest]*/ peikáreyi* [objection] *be... dádan//*

lodgement, lodgment n **1** *námeyi/ darxásti be... dádan va darxást e residegi kardan. //námeyi be... dádan , geláye kardan va darxást e residegi kardan.* [lodgment of a complaint]*.//.* **2** *tude, (gáh tarjome nemiwavad). //(tudeyi) áwqál ke dar lule gir karde/ lule rá band ávarde//*

lodger n *kasi ke pul dáde va nazd e/ kasi/ dar xáne ye kasi miziyad. //Dar xáneaw otáq keráye dáde az in ráh zendegiaw rá migozaránad.//*

lodging n **1** *já, panáh (e candgáhe). //otáq e keráye bá cáwt./ Baráye separi kardan e wab./ jáyi/ otáqi yáftan//.* **2** **lodging** *otáq e keráyeyi. //Otáq e keráyeyi arzántar az mehmánsará-st.//*

lodging-house n *xáneyi ke otáqháyaw rá (hafteyi) keráye midahand.; xáne bá otáq e/ otáqhá ye keráyeyi.*

loess n *lái (xák e kewávarzi ye rouwanrang e Ásiyáyi, Frarangi va Ámrikáyi) (ZBP, C1225, FM)*

loft[1] n **1** (**a**) *tábuk (ZBP, C255 FM). //Zir e bám rá tábuk gardánidan//.* (**b**) *godáre [anbár e káh o yonje zir e bám e soturxáne] (ZBP, C1656 FM).* **2** *[dar Ámriká] anbár e zir e bám e* "Warehouse", *godáre.* **3** *[tálár e zir e bám e kelisá, con baráye Arqanun/ Org] tábuk*

loft[2] v *tup rá haváyi zadan/ partáb kardan. //Tup rá az bálá ye sar e darvázebán zadan./* a lofted drive *(con dar cougáncamani/ golf) haváyi (zade wode)//*

lofted adj *dar cougán-camani* [golf] *kodangi* [club] *ke viźe ye haváyi zadan e tup sáxte wode*

loftily adv *bengarid be* "lofty"

loftiness n *bengarid be* "lofty"

lofty adj (**loftier**, **loftiest**) **1** *borz, válá, barmáye; sahewhá ye válá.* **2** *(xárdári) bolandparváz(áne); abartan; bá bolandparvázi; //bá raftári bolandparvázáne//.* **3** *sar be ásemán kewide, borz, boland. //kuhi sar be ásemán kewide; tálárhá ye boland//*

log[1] (n) **1** (**a**) *tane ye deraxt (e boride yá oftáde be derázá ye do metr yá biwtar); lápe (ZBP, C1260); alvár.* (**b**) *konde. //Kondeyi digar dar átaw bene/ begozár//.* **2** **as easy as falling off a log**, *bengarid be* "easy". **sleep like a log/ top** *begarid be* "sleep".

log cabin *tárom; táre (ZBP, C6322)*

log[2] n **1** *(dar gozawte) dastgáhi baráye andázegiri ye tajá** [speed] *ye kawti ke az yek páre cub e cárguw sáxte wode be rismáni ávixte va rismán gerd e qerqere picide án rá be áb andáxte va az ru ye báz wodan e rismán tajá** [speed] *rá barmiwomárdand./ (baráye kawti) tajásanj*. //bá komak e tajásanj* jáygáh e kawti rá yáftan.//.* **2** *daftar e yáddáwt e ruzáne ye kawti va/ havápeimá; daftar e gozárew e kawti/ havápeimá*

log v (**logging, logged**) **1** *ruydádhá rá dar daftare gozárew e kawti/ havápeimá nevewtan.* **2** *ráh, duri, //zamán e kawtiráni va digar dádehá ke dar gozárew e kár e kawti nevewte wode//.* **3** **log in/ on** *(márád*/ kámpiyuter) be dádehá ye anbáwte bázgawtan/ raftan*. **log off/ out** *az anbár e dádehá/ dádehá ye anbáwte birun ámadan*

log[3] n *(anáyin, dánew e engárew/ womár* [mathematics]*) logáritm. //jadvalhá ye logáritm//*

-log (US) = **-logue**

loganberry n *guneyi tamewk, benám e dánewik e* Rubus ursinus loganbaccus

logarithm n (*dánew e engárew* [mathematics]*) logáritm*

logarithmic adj *yek kár e logáritmi*

logarithmic adv *logáritmi*

log-book n **1** *gozárew/ yáddáwt e mubemu ye ruydádhá dar kawti/ havápeimá.* **2** *(daftar e) wenásnáme ye ráde*/ máwin*

loggerheads n, **at loggerheads (with sb)** *sarwáx bá kasi; setize, caxew. //U va zanaw peivaste báham dar caxewand/ sarwáx-and.; Pandnáme ye pedaraw* [will] *máye ye setize ye u bá barádaraw gawte.//*

loggia n *eiván, sobát* [<guyew e Abyánaki: sobát]; ráhro ye sarpuwide*

logging n *(dar Ámriká) andáxtan e deraxtán e jangal. //kárgáh e jangalbori/ alvárbori//*

logic n **1** *cemgán* [<Pahlavi, (ZBP, C4331, BF)]; xerad, "va dar in tan se qovvat ast. Yeki xerad, yeki soxan, va jáyaw sar be mowárekat e del va digar xawm, jáygáhaw del va sedigar árezu va jáygáhaw jegar." (ZBP, L1268 TBH).* **2** system of reasoning: *cemgán*; cemgovági* [<Pahlavi, (ZBP, C2003 BF)]. //Báyad xerad e/ cemgán* e gováźeaw* [logic of his argument] *rá bepazirid.//.* **3** *(márád*/ kámpiyuter) cemgán**

-logic, -logical *(dar váźehá ye serewte, setáy* misázad) -wenási. //*physiologic(al): *kárwenási ye andámhá/ kárwenásik./* pathological: *ásibwenási/ bimárgune//*

logical adj **1** *bexrad, bexradáne. //gováźeyi* [argument] *bexradáne; hudeyi bexradáne//.* **2** *bexradáne; cemgáni*. //hude ye cemgáni*; Tanhá kár e bexradáneyi ke miwod kard hamin bud.//.* **3** *bexrad, cemik* (ZBP, C2002, BF). //maqzi* [mind] *bexrad//*

logicality n *bexradi, cemgáni*/ cemigi* gováźidan* [argue]

logically adv *bexradáne/ cemik*/ cemgáni* gováźidan* [argue]

logician n *cemgu*; xeradpiwe*

-logist *(dar váźehá ye serewte- námváźe misázad) ...-wenás. //*biologist: *zistwenás;* geologist: *zaminhwenás//*

logistic, **logistical** (adj) *ámáyewi. //sázmándehi ye komakresáni hengám e dowyári* [famine] *gereftárihá ye ámáyewi ye bozorgi dar bar dárad.//*

logistically (adv) *az didgáh e ámáyew*

logistics n *ámáyew [Abbás Áriyánpur Káwáni]*

log-jam n *(beviźe dar Ámriká) bonbast; bázistádan; gir kardan*

logo n (pl **logos**) *newán e viźe; namád*

log-rolling n *(xárdári- beviźe dar Ámriká) nán behamdigar vám dádan*

-logue, (US) **-log** *soxan (dar váźehá ye serewte, námváźe misázad) namád. //*monologue: *soxanráni yek tane, conán ke digarán zamán e soxan goftan nayáband./ taksoxanrán//*

-logy *(dar váźehá ye serewte námváźe misázad)* **1** *...-wenási. //*minerology: *kánwenási;* sociology: *hanvarwenási*;* theology: *hirbedi;* zoology: *jánevarwenási//.* **2** *soxan, goftár; nevewtár. harjá juri tarjome miwavad. //*trilogy: *se diván;* tautology: *rudederázi;* phraseology: *soxandáni//*

loin n **1** *gordegáh*.* **2** *(guwt e) gordegáh*. //kami guwt e gordegáh* e xuk//.* **3** **loins** (**a**) *(kohne wode) kost [besanjid bá "barkostván"].* (**b**) *(soxan dar parde); powt, andám e warm.* **4** **gird one's loins** *bengarid be* "Gird".

loincloth n *long*

loiter v **1** **loiter (about/ around)** *vel gawtan; bikár istádan; yellali-tallali zadan.* **2** *pelekidan; salláne-salláne raftan; áheste raftan. //Xáne ke mixáhi biáyi salláne-salláne nayá!//*

loiterer n *velgard; bikáre*

loll v **1** **loll (about/ around)** *lam dádan; yale dádan; pelekidan; yallali-tallali zadan. //dar xáne pelekidan//.* **2** **loll out** *(baráye zabán) wol az dahán ávixte budan*

lollipop n *ábnabát-cubi; (ábnabát e)xorus-qandi; válisi* [besanjid bá Gilaki "válisey"]*

lollipop man (fem **lollipop woman**, **lollipop lady**) *(anáyin- dar Engelestán) zan yá mardi ke hengám e gozar e kudakán e dabestáni az xiábán newáne ye "ist" rá bedast gerefte ánán rá az xiábán migozáránad.*

loll up v *(anáyin/ dar Engelestán) oftán o xizán raftan. //Oftán o xizán dar jádde raftan//*

lolly n **1** *(dar Engelestán) (ábnabát) xorusqandi; válisi*.* **2** *(zabán e kuce) pul, máye*

lone adj **1** *(soxanvari) bikas, takotanhá; yeksavár, "agar páybandi, rezá piwe gir -- vagar yeksavári, sar e xiw gir." (Sa'di). //Ádami takotanhá ke langán-langán dar barf ráh miravad.//.* **2** **a lone wolf** *yekkesavár/ yeksavár*

loner n *(anáyin) yeksavár; guwenewin. //Sarásar e zendegiyaw yeksavár/ yekkesavár bude.//*

loneliness n *//az tanháyi/ bikasi/ qamzadegi beranj budan//*

lonely adj **1** *bikas va qamin; takotanhá va qamzade. //Bikas o qamin-am; Takotanhá miziyam ammá bikas o qamin nistam.; kudaki bikas va qamin; Zendegi dar wahrhá ye bozorg mitavánad ádam/ mardom rá bikas*

o qamin gardánad./ Dar zendegi bikas o qamzade ast.//. **2** *duroftáde; Raftungán** [antarctica] *duroftádetarin já ye ru ye zamin ast.//.* **3** *bikas; takotanhá//ráhgozári* [traveller] *bi yár; yeksavár, "Agar páybandi rezá piwe gir -- vagar yeksavári, sar e xiw gir." (Sa'di)//.* **4** **a lonely furrow,** *bengarid be* "plough".

lonely hearts *bikasán/ kasáni ke tak hastand va pey ye zan yá wuy migardand. //sotun e juyandegán e zan yá wouhar dar ruzname* [a lonely hearts column]//

lonesome adj **1** *(dar Ámriká) bikas va qamin; takotanhá va qamzade. //To ke injá nisti bikas o qamin-am.; Yek dehkade ye kuhestáni ye duroftáde.//.* **2** *tanhá; biyár. //safari/ ráhi tanhá/ bi yár//.* **3** **by/ on one's lonesome** *dast-tanhá; takki*

long[1] adj (**longer; longest**) **1** *deráz, dur. //Derázá ye Nil cand ast?; Muyat az man deráztar ast; Xáneat xeili dur ast?/ Tá xáneat xeili ráh ast?; In walvár bist sánt deráz ast.//.* **2** *tá dir zamán, "va tá dirzamáni jelogiri az iwán dowvár ast." (ZBP, L4048 NKZZF); tá diri. "tá diri candán arji bar án neminehádan." (ZBP, L4392, NKZZF); gáh tarjome nemiwavad. //dirzamáni ast/ candgáhi ast ke bimár ast; "estár** [holiday] *cand ruz ast?"*; *"Wew hafte ast." Xeili kewaw nade!"//.* **3** *(áváwenási) (baráye áváhá ye) váki** [vowel] *deráz. //Ává ye váki* dar* "naught" *deráz va dar* "not*" kutáh ast.//.* **4** *ázgár, yázgár, "siyah wod yázgár az womár- nebewte nawod ham be farjám kár.". dah sál e ázgár/ yázgár//.* **5** *viru; virviru (kasi ke ruydádhá ye gozawte ye dur rá xub be yád dárad).* **6** **at the longest** *xeili báwad; xeili be derázá kewad..., //Kutáh zamán be jáhá ye digar miravad/ xeili báwad/ bekewad, yek hafte.//.* **gor far/ go a long way** *xeili kámyuáb wodan. //Gománi nadáram ke án doxtar xeili kámyáb miwavad.//.* **go far/ go a long way towards** *be... komak e cewmgiri kardan; harjá juri tarjome miwavad. //raváháyi* dáde* [concessions] *ke xordegiránaw* [critics] *rá besyár xownud xáhad gardánid./ Dátikán* e novin komak e cewmgiri be gowáyew e án porsemán/ gere nemikonad.//.* **go a long way** (**a**) *harjá juri tarjome miwavad. //Puli andak rá xub be hame ciz miresánad.; Yek kami/ andaki az in rang xeili já(há) rá rang mikonad.//.* (**b**) *tá ánjá ke mitaván bartáft. //Biw az andak zamáni nemitaván bá u newast.//.* **happy as the day is long** *bengarid be* "Happy". **have come a long way** *xeili piwraft karde budan. //Az án ruzgárán e áqáz e barnáme xeili piwraft kardeyim.//.* **have a long arm** *xar e kasi xeili raftan. //xarew xeili mire//.* **in the long run** *saranjám. //Saranjám bahá ye káláhá afzáyew miyábad.//.* **in the long/ short term** *bengarid be* "term". *//Dar derázáhang báyad ármánemán áwti ye jaháni báwad./ Ármánemán báyad sepandármaz* [= ahurá mazdá] ye dirande báwad.//.* **(have, put, wear etc) a long face** *afsorde, qamin.* **A long haul** *kár e deráz va dowvár; ján kandan. //Kár e deráz va dowvári bud, ammá in farhang saranjám cáp wod.//.* **a long shot** *gománi baxtaki; kuwewi baxtaki.* **long in the tooth** *(be wuxi) pir. //Digar riwaw sepid gawte va nabáyad pátapká*/ futbál bázi konad.//.* **long time no see** *(anáyin) bah-bah, cewm e má rouwan (wod), az dirbáz hamdigar rá nadideyim.//.* **not by a long chalk** *(dar Engelestán)* **not by a long shot** *az hic ruy. //Hanuz wekast naxorderyim/ az hic ruy.//.* **take a long (cool/ hard) look at sth** *cizi rá źarf/ xub váresidan/ barresi kardan; dar cizi bexubi/ źarf negaristan.* **take the long view** *áyandenegari kardan; áyande rá negaristan.* **to cut a long story short** *kutáh soxan; //dardesarat nadaham/ soxan rá kutáh kardan//*

long boat n *sonbak*

long bow n *kamán e boland (hambálá ye ádam e kamánkew)*

long distance adj, adv *dur..., //ránande ye ráde* ye/ kámiyon e bárkew e durpeimá; yek telefone/ vákubar* e ráh e dur; yek davande ye durpeimá./ be ráh e dur zang zadan/ telefonidan//*

long division *(dánew e engárew* [mathematics]*) baxw e gám-be-gám. //Mitaváni do womáre rá beham gámbegám baxw koni?//*

long drink *nuwábeyi faráván dar jámi deráz*

longhand n *bá dast nevewtan (na tondnevisi). //sarásar e goftár/ hame bá dast nevewte wode bud.//*

long hop *(dar tapkáye*/* Cricket*) tup rá conán partáb kardan ke be ásáni betaván án rá zad.*

long johns *zirwalvár e páce-boland. //yek zirwealvár e páce-boland e garm//*

long jump, (US) **broad jump** *parew e derázá*

long-life adj *(beviźe baráye wirafzár) dirpá; páyande. //wir e dirpá/ wiri ke xeili mimánad va torw nemiwavad.//*

long odds *cizi ke saxt wodani báwad- cizi ke baxt e kámyábi dar án saxt kam báwad.*

long-range (adj) **1** *áyande ye durdast. //barnámerizi baráye áyande ye durdast; piwbini ye havá baráye áyande ye durdast//.* **2** *(baráye ráde*/ máwin; muwak) durbord. //yek bombafkan e* [bomber] *durbord//*

long-sited, (US, **far-sighted**) *durbin. //Durbin ast, va baráye xándan e nazdik niáz be áynak dárad; (pendárin) durandiw; áyande-negar//*

longstop n *(tapkáye** [cricket]*) tupgiri ke dorost powt e sar e darvázebán ast.*

long suit **1** *(dar yek dast) candin xál e yekrang. //Bozorgtarin/ bálátarin xáli rá az án rangi ke biw az hame dári biyandáz!//.* **2** *(pendárin) kári ke kasi xeili xub midánad. //Biwarm ast/ biázarm ast* [Modesty is not his long suit]//

long-term adj *derázáhang. //cizi rá be derázáhang be gardan gereftan.* [commitment]*//*

long-time adj *dirine; dirande. //dusti ye dirine//*

long ton *yekkán e sang barábar e 2240 pond*

long wave *(kutáh wode* **LW***) mouj e boland; kuhe ye boland. //soxanparákani ruy e mouj e/ kuhe ye boland//*

long weekend *páyán e hafte ye deráz (bá yek ruz e bikári ye fozuni piw yá pas az án)*

long-winded adj *rudederázi; ...-deráz. //Yek soxanerán e rudederáz; yek soxanráni ye deráz//*

long-winded style *rudederázi*

long-windedness n *rudederázi*

long[2] n **1** *dir, "man Irániyán rá yekáyek na dir -- konam sir az ganj e dinár sir." (ZBP, L6451 SF); tá dir, " va bed-in sabab fetrát oftád va ruzfgár gereft va rasulán tá dir bemándand." (ZBP, L1518 DA); cand, "kei forumáye in ce dandán ast -- cand xáyi, labaw na anbán ast!" (ZBP, L3781 GS); candi, "ze wab niz didi ke candi gozawt -- sepehr az bar e xák bar cand gawt." (ZBP, L4780 SF); barámadan e basi ruzgár, "basi ruzgár barnayámad ke..." (ZBP, L2833 AT); basi dir, "na bas dir wáhi be Xosro resad. -- ze wáhanwahi gardew e nou resad." (ZBP, L3283 SF); basi barámadan, "basi bar nayámad ke... (ZBP, L3498 GS); //Basi dir bar in naxáhad páyid; In diri naxáhad páyid.; Tá cand (gáh) naxáhi bud? Baráye zamán e derázi injá naxáhi bud? Bezudi baráyat náme minevisam.//.* **2** long signal: *newáne ye deráz (con dar ramz e* Morse*); //váki** [vowel] *ye deráz (beviźe dar cáme ye Látin); yek voj** [syllable] *e deráz va do voj* e kutáh//.* **3** **the long and (the) short of it** *az sar tá tah; páyán e soxan. "yek cand be kudaki be ostád wodim -- yek cand be ostádi ye xod wád wodim.; Páyán e soxan wenou ke má rá ce resid -- az xák barámadim o bar bád wodim." (Xayyám)*

long[3] adv (**longer, longest**) **1** *baráye zamáni deráz tá dir. "va bed-in fetrát oftád va ruzgár gereft va rasulán tá dir bemándand..." (ZBP, L591 TBH); dirtar, "wak nist ke arazi ast har cand ki yeki zudtar bargardad va yeki dirtar bemánad." (ZBP, L1518 DA). //Xeili/ tá dir dar Páris budi?; harcand delat mixáhad bemán.; tá dir/ tá dirgáh dar sade ye digar./ zud barmigardam/ miáyam.//.* **2** *na dir, "man Irániyán rá yekáyek na dir -- konam sir az ganj e dinár, sir." (ZBP, L6451 SF); na bas dir, "na bas dir wáhi be Xosro resad -- ze wáhanwahi gardew e nou resad." (ZBP, L3283 SF); harjá juri tarjome miwavad. //xeili piw/ piwtar/ sepastar/ pas az án./ Basdir bar án barnayámad ke mord- na dir/ na bas dir pas az án ruydád dargozawt.//.* **3** *(bá námváźehá newángar e zamán e cizi ast) sarásar; ázegár; yázgár, "siyah wod basi yázgár az womá -- nebewte nawod ham be farjám e kár." (ZBP, L3454 SF). //yek ruz e ázegár/ yázgár; Sarásar e ruzgáram biyusán e/ cewm beráh e in dam* [moment] *budeam.//.* **4** **as/ so long as** *(berixt e peivand-váźe).* (**a**) *agar...; be peimán ke..., //Agar bárán nabárad mitavánim bázi konim.//.* (**b**) *(dar Ámriká) con.* **be not long for this world** *yek páy e kasi lab e gur budan; áftáb e kasi lab e bám budan.* **no/ any/ much longer** *digar. //Digar nemitavánam/ biw az in nemitavánam cewmberáh bemánam./ bebiyusam; digar injá nemiziyad/ zendegi nemikonad//.* **so long** *(kohne wode-anáyin) xodá negahdár; pedrud*

long-drawn-out *xeili deráz; duroderáz; derázáhang //goftoguhá ye xeili deráz//*

long-playing record, long-player *valg* e derázáhang*

long[4] v, **long for sth/ long (for sb) to do sth** *baráye cizi mordan; saxt cizi/ kasi rá xástan; baráye cizi/ kasi ján dádan; saxt árezu ye... rá dáwtan; kasi rá árezu budan, "jahándár bá dánew o nikxust -- valikan mará cehr e Zál árezust." (ZBP, L6239 SF); "Di weyx bá ceráq hamigawt gerd e wahr -- kaz div o dad malulam o ensánam árezust; goftam ke yáft minawavad, josteyim má -- goft ánce yáft minawavad ánam árezu-st." (Moulavi). //baccehá morde ye bastaniy-and.; Dáwt ján midád ke bá u beraqsad/ Saxt árezu dáwt ke u azaw bexáhad báháw beraqsad./ Dáram ján midaham ke báz bebinamat.//*

long *kutáh wode baráye* "longitude", *derg*. //bist dareje derg* e xorásgáni* [east]*/ xorvaráni* [west]//. *[baráye "derg" bengarid be* "longitude"*]*

longevity n *dirzivi, sálvári. //Xánevádeyi ke hamvandánaw hamegi dirzivand.//*

longing n, **longing (for sb/ sth)** *xáhán e/ árezumand e. //saxt árezu ye bázgawt be mihan dáwtan; saxt kasi rá árezu ye... budan//*

longing adj *xáhán, áezumand. //negáhi saxt árezumand; bá cewmáni árezumand negaristan/ xire gawtan//*

longing adv *árezumandáne. //Bá árezumandi az mihan e xiw soxan goftan; Baccehá árezumandáne/ bá cewmán e árezumand be bázicehá powt e wiwe ye maqáze xire wode budand.//*

longitude n (abbr **long**) *derg* [<Kordi (EDPL)].// xathá ye/ karwehá ye derg* ru ye naqwe//*

longitudinal adj **1** *derg**. **2** *derázi; az derázá; be derázá, "az sar e deraxt dargereftand va be derázá miboridand tá be maqz e sar e Zakariyá resid." (ZBP, L2906 AT); "va kár e qovvat e jázebe bed-in lif e deráznáy ast." (ZBP, L5145 ZX). //ráhráh* [stripes] *az derázá//*

longitudinally adv *be/ az derázá*

long-lived adj *dirziv; dirpá. //Xáneváde ye man hame dirzivand.//*

longshoreman n (pl **-men**) *bárbar e bandar*

long-standing adj *dirpá; dirpáy; dirande. //mostihá* [grievance] *ye/ gelehá ye dirpá; peimáni derázáhang/ dirpá//*

long-suffering adj *ranjbar, ranjkew. //Delam baráye zan e ranjbaraw misuzad.//*

longways; longweise adv *be/ az derázá*

loo n *(dar Engelestán/ anáyin/ soxan dar parde)* (US, **bathroom**) *ábrizgáh; dast be áb; dastwuyi. //Báyad beravam dastbeáb//*

loofah, (US, **luffa**) n *lufá: giyáháni kadumánand az xáneváde ye* "Luffa" *ke az án lif e dorowti misázand*

look[1] v **1** **look (at sb/sth)** *negaristan; negáh kardan; didan; cewm faráz kardan. "Man cewm farázkardam va wir beraft." (ZBP, L2326 AT); darnegaristan, "emruz hic be má darnan garisti." (ZBP, L2544 AT); forunegaristan, "goft má minegarim az warq tá be qarb, conán ke womá be tabaqi forunegarid, va harce bar vey báwad bebinid." (ZBP, L2931 AT); "man be Meyhane ravam... va dar u forunegaram tá u xod kist." (ZBP, L2727 AT); "Agar kasi bar ánjá ravad va forunegarad az bim az xod beravad." (ZBP, L2444 AT); cewm az... bargereftan, "ásántar ast ke cewm az... bargereftan." (ZBP, L3824 GS); bargaridan, "hame z-ázádegán e námbordár -- be zofti bargerand in, na be ázár." (ZBP, L7789 VR). //Agar xub bengari/ negáh koni/ darnegari az injá mitaváni kelisá rá bebini.; Negaristim ammá cizi nadidim.; "peik/ námeresán ámade va rafte?", "miravam bebinam."; Piw az in ke az ráh/ jádde bogzari, xub negáh kon/ bengar/ darnegar ke rádeyi*/ máwini nayáyad./ darváze rá ke gowudand/ tup rá ke be darváze zadand man án var rá minegaristam/ negáh mikardam.; Be man negariste labxandi zad.; Az panjere birun negariste peik rá did ke az jádde bálá miámad.; Az do su ye otáq beham negaristand.; Roxsáraw barafruxt va forunegarist.//.* **2** **look at sth** *(beviże berixt e farmáyew) negáh kardan; negaristan sahidan* = sahestan [<Pahlavi (ZBP, C2151, MK/ BF)]; //Un o besse!*; [Look at him]; *Bebin/ besse! diremán wode! dah pál** [minute] *e piw mibáyast dar namáyewxáne mibudim!/; Nemibini kojá dári miri/ miravi? Be man tane zade nazdik bud kallepáyam koni!; Bebin doxtaram baráye zádruz e Mehr*/ Krismas be man ce dáde!; Bebin ki ámade!//.* **3** (**a**) *budan; nemudan; az ru ye kasi... báridan; harjá juri tarjome miwavad. //tandorost, bimár, pariderang, gij, afsorde, mánde* [tired], *budan. //Engár ketáb e xubi ast.; ce koluce* [pie] *ye qawangi; Hamiwe yekwanbehá bámdád wahr tohi az mardom ast* [deserted] *engár hame ye mardom az wahr rafteand.; "In pirhan be man miáyad?", "Xeili xowgel wodi."; Kári kardi ke hame ma rá nádán/ xar pendáwtand!//.* (**b**) **look like sb/ sth (to sb); look (to sb) as if.../ as though...,** *//be... mánestan/ mándan; harjá juri tarjome miwavad. //Be namak mimánad./ Engár namak ast.; Án peikare hic behew/ be-aw be u/ nemimánad; Engár hamin dar báwad.; Engár mixáhad bárán bebárad.; Engár báyad emruz havá xub báwad.; Engár diwab bad xábidi; Gomán nemikonam sosiyálisthá/ mazdakiyán dar gozinew kámyáb wavand.//.* **4** **look (for sb/ sth)** *pey ye... gawtan; juyidan; jostan, "Di Weyx bá ceráq hamigawt gerd e wahr- kaz div o dad malulam o ensánam árezust; Goftam ke yáft minawavad josteyim má- Goft ánce yáft minawavad, ánam árezust." (Moulavi). //Nemitavánam námehá/ káqazhá rá biyábam."; "xob, báz ham bejuy/ peiyewán begard!"; Kojá budi? Hame já to rá mijostim/ peyat migawtim.; Hanuz pei ye kár migardi?; Goftogu garán dar jostoju ye ráhi áwtijuyáne baráye sarosámán dádan be án setize hastand.; Án javánán áwkárá pei ye setize budand.//.* **5** *Án xáne/ saráy ru be xoráyán* [east] *ast; Án mehmánsará ru be daryá ast.; Otáq e xábam ru be báq ast//.* **6** **be looking to do sth** *baráye... kuwidan. //Warvin*/ sarrewtedári mikuwad emsál az káhew e arzew e pul se darsad bekáhad.//.* **look bad; not look good** *bad budan. //Agar be jawn e bayugáni/ arusi/ dámádi ye barádarat naravi bad ast.//.* **look bad (for sb)** *ágáhi ye bad budan; newáne ye bad budan; morqvá budan. //Gewtuf** [heart attack] *e saxti/ badi karde, va*

gománam áyande ye badi dar piw báwad/ wáyad bemirad.//. **look good** *xub budan.* **look here** *negáh kardan; guw kardan; xub guwhá ye xod rá báz kardan. //Xub guwháyat rá bázkon! Gonáh e man nabud ke be kárvándudi naresidim va raft!.; Xub negáh kon/ cewmát o/ rá vákon/ cewmháyat rá bázkon, jelo ye dahanat rá begir va digar az in yávehá darbáre ye xáharam nagu vagarna harcedidi az cewm e xodat didi!//.* **look oneself** *tandorost/ sarehál budan.* **not look oneself** *náxow budan/ sarehál nabudan; //Engár emruz náxow-i/ sarehál nisti//.* **look sb up and down** *kasi rá varandáz kardan; dar kasi forunegaristan, "man be Meyhane ravam... va dar u forunegaram tá u xod ki-st. (ZBP, C2727 AT). //Ánjur ke piw az soxan goftan bá man ma rá varandáz kard, xowam nayámad.//.* **never/ not look back** *(anáyin) peivaste ru be afzuni. kámyáb budan. //Noxostin matalaw* [novel] *se sál e piw cáp wod va az án pas peivaste setáre ye baxtaw bálá gerefte.//.* **to look at sb/ sth** *az ruy e didár/ roxsár dávari kardan. //Behew/ be u ke negáh koni/ bengari hic bávarat nemiwavad ke bázargáni/ soudágari* [businessman] *kámyáb ast.//.* **not be much to look at** *qawang nabudan; badgel budan; be del nacasbidan, [hic] gohi nabudan. //Án sará qawang nist ammá (tuyaw) xeili jádár ast.//.* **<u>7</u> look after oneself/ sb** *timár dáwtan. "va goft dar zendegáni ye má woql e tahárat e má to timár midáwteyi, dar vafát ham to rá timár báyad dáwt." (ZBP, L2956 AT). parastári kardan; negahdári kardan; taroxowk kardan, "Ma rá ziroru va be qoul e xodaw taroxowk mikard." (Sádeq e Hedáyat, Buf e Kur). //Báyad xub taroxowkaw kard/ az u xub parastári kard/ u rá xub timár dáwt./ Hengámi ke mádar dar bimárestán ast/ bestari ast ki az baccehá parastári/ negahdári mikonad?; Havá ye xodaw rá xub dárad/ jáyi nemixábad ke ziraw áb beravad.//.* **look after sth** *residan, carxándan, gardándan; pásoxgu ye... budan; harjá juri tarjome miwavad. //Má ke nistim, hamsáyegánemán az báq negahdári mikonand/ be báq miresand.//.* **look ahead** *andiwe ye fardá rá kardan; áyandenegari kardan; Hic andiwideyi ke panj sál e digar ce xáhi kard?//.* **look at sth** (**<u>a</u>**) *forunegaristan, "agar kasi bar ánjá ravad va forunegarad az bim az xod beravad." (ZBP, L2444 AT); darnegaristan, "va be haqiqat har ke darnegarad dar miyán e har do mazhab bi ta'asobi, bedánad ki har do emám dar haqiqat yeki-and." (ZBP, L2396 AT); negáh kardan; bárikbin wodan, "kasáni agar dar negárewhá ye emruz bárikbin wavand xáhand did..." (ZBP, L4552 NKZZF). //Quzak e/ moc e páyat badjuri bád karde, gománam behtar ast pezewk báyad án rá binad/ darnegard./ Hanuz zamáni nadáwteam ke be án goftár negáh konam/ darnegarm./ Dáram ráde*am/ máwinam rá mibaram vásácgáh** [repair shop] *negáhaw konand.//.* (**<u>b</u>**) *darnegaristan; andiwidan; barresi kardan; báznegaristan; Cemhá* [reason] *ye nehofte ye dátikán* e novin rá báyad báznegarist./ darnegarist.; Án goruh e gozin/ karád* [committee] *nemixáhad piwnahád e ma rá negáhi bekonad.//.* (**<u>c</u>**) *negaristan; negáh kardan. //Ámrikáyihá be zendegi jur e digarri minegarand tá Engelisihá./ Agar az án did bengarim, kár ásán miwavad.//.* **look back (on sth)** *bázpas negaristan. //be kudaki ye/ gozawte ye, zendegi ye xiw bázpas negaristan.//.* **look down on sb/ sth** *kucak womrdan/ didan, "va gofteand ke cand cizi rá kucak nabáyad did agar ce kucak bovad." (ZBP, L1790 DB); xár womordan; be xári dar... negaristan, "dar sofálin káse ye rendán bexári mangarid- kin [ke in] harifán xedmat e jám e jahánbin kardeand." (Háfez). //Kasáni rá ke hargez be dánewgáh narafteand xár/ kucak miwomárad./ Con dar gozawte tohidast bude* [humble background] *u rá bexári darnegaristand/ xáraw womordand.//.* **look for sth** *cewm dáwtan; cewm beráh budan; biyusidan. //In doure* [term] *cewmberáh e/ biyusán e behbudi dar kárat hastim.//.* **look forward to sth/ doing sth** *bá delxowi cewmberáh e/ biyusán e... estár** [holiday] *e xod/ páyán e hafte/ raftan be namáyewxáne budan. //Xeili delemán mixáhad báz womá rá bebinim.//.* **look in (on sb/ at...)** *sar zadan be...; soráq e kasi rá gereftan. //Emwab pezewk báz sarmizanad; Bár e digar ke be wahr ámadi yek sari ham be man bezan* [look in on me]*./ Sar e ráham be xáne yek tokepá ham be mehmáni ye womá miáyam.//.* **look into sth** *darnegaristan; forunegaristan; barresi kardan; váresi kardan. //Goruhi bargozideand ke in porsemán rá barresi konad.; Wahrbáni nápadid gawtan e u rá dar dast e barresi dárad.//.* **look on** *negaristan; negáh kardan. //be mardi saxt kaftand* [attacked]*/ bar sar e mardi saxt táxtand va rahgozarán tanhá negaristand.//.* **look on sb/ sth as sb/ sth** *dánestan; negaristan. //U rá az dar e/ kárwenás e piwro dar in zamine midánand.//.* **look on sb/ sth with sth** *...negaristan; ... womordan. //Raftáraw rá nemipasandam va bad midánam.; hamiwe be u bá badgománi minegaristand.; Ruyehamrafte mardom u rá cegune ádami miwomorand/ be u cegune minegarand?//.* **look out** *páyidan (berixt e farmáyew). //Beppá! ráde*/ máwin dárad miáyad!//.* **look out (for sb/ sth)** *páyidan, jostan, dar kamin e... budan. //Miwavad beravi istgáh va Áqá ye Huwyár rá biyábi?; Az jib-borhá xodat rá beppá!/ Pásbánán dar ávard* [match] *e emruz dar kamin e áwubgarán-and.; Káretán rá ke bázminegarid pei ye laqzewhá ye nevewtári* [spelling errors] *begardid.//.* **look sth out (for sb/ sth)** *gawtan/ jostan va yáftan. //Báyad begardam va cizhá ye xordepáw* [bits and pieces] *baráye foruw e nikukári ye kelisá* [church jumble sale] *biyábam.//.* **look over sth** *báznegaristan; báresidan, barresi kardan/ barresidan. //Befarmáyid*

in ham peik/ námehá, hame rá dáne-dáne negaristeam.//. **look round** (**a**) *forunegaristan, "goft má minegarim az warq tá be qarb conánke womá be tabaqi forunegarid va har ce bar vey báwad bebinid..." (ZBP, L2931 AT); "bedonbále ye cewm báznegaristan, "Weyx bedonbále ye cewm bed-án surathá báznegarist." (ZBP, L2560 AT); bázpasnegaristan, "án darviw bardáwt va az pas e u beraft. Bu Ali bázpasnegarist." (ZBP, L2513 AT); vápasnegaristan, "vápas negaristam pirzani az dar e xáneqáh darmiámad." (ZBP, L2561 AT). //Ává rá ke az powt e sar wanid báznegarist.//.* (**b**) *sabok-sangin kardan; váresi kardan; váresidan; negáh kardan. //Piw az in ke bedánim kojá xáne bexarim báyad gawte hame já rá rá bengarim/ negáh konim.//.* **look round sth** *gawtan va didár kardan/ didan. //Emruz pasin beravim maskelisá** [cathedral] *rá gawte bebinim?//.* **look through sb** *kasi rá nádide gereftan. //Pák ma rá nádide gereft.//.* **look through sth** *tond negaristan/ xándan. //Piw az ázmun yáddáwtháyaw rá tond xánd.//.* **look sth through** *yekáyek barresi kardan/ xándan; forunegaristan. //Hamiwe piw az dádan e káretán án rá xub barresi konid./ forunegarid./ Piw az ostovár dáwtan* [approve] *e piwnahádát ánhá rá xub xánd/ forunegarist.//.* **look to sb for sth; look to sb/ to do sth** *cewm be dast e kasi dáwtan. //Cewmemán baráye komak be dast e womá-st.; Cewm e hamegi peivaste baráye ráhnamáyi be u-st.; Besyári az mardom cewm be dast e warvin** [government] *dárand ke bikári rá bekáhad.//.* **look to sth** *páyidan. //kewvar báyad padáfand* [defences] *e xod rá xub bepáyad.; Báyad tandorosti ye xod rá bepáyid.//.* **look up** (**a**) *cewm faráz kardan, "man cewm faráz kardam va wir beraft." (ZBP, L2326 AT); bargaridan, "hame z-ázádegán e námbordár -- be zofti bargarand in, na be ázár." (ZBP, L7789, VR). //Be otáq/ xáne ke ámadam/ andar wodam (az ketáb/ náme) cewm faráz kard/ bargarid/ sar boland karde negarist.//.* (**b**) *behtar wodan. //Az (nerx e) bád kardan e pul káste wode, bikári dárad kam miwavad va károbár dárad behtar miwavad.//.* **look sb up** *(anáyin) soráq e kasi rá gereftan; sar zadan. //Bár e digar ke be Rawt miáyi, bigomán soráq e man biyá.//.* **look sth up** *negáh kardan; jostan, gawtan. //Agar wive ye kárbord e vážeyi rá mixáhi bedáni án rá dar Farhang negáh kon*! *Dar jadval zamán e ámadan/ raftan e kárván dudi rá negáh kon/ biyáb!//.* **look up to sb** *sotudan. //Hamiwe pedaraw dar cewmaw jáy e váláyi dáwte./ Hamiwe pedaraw rá misotud.//*

look interj *(wegeftváže) Negáh!; Besse! //Negáh (kon)! dári kami tond miri/ miravi!, na?//*

look[2] n **1** *negáh. //be in náme/ goftár negáhi kon!//.* **2** *jostoju; váresi. //Xub jostoju kardam ammá hic já nayáftamaw.//.* **3** *negáh, namá, roxsár, didár, "va in qolámi bud ke az miyán e hezár qolám con u birun nayáyad be didár va qad va rang va zeráfat va liyáqat." (ZBP, L4837 TBH). //Roxsári newángar e rámew* [pleasure]*, tars, ásudegi; //Daryáftam ke yek jáy e kár tabáh/ xaráb ast. Hame wegeftzade be man minegaristand./ Án saráy namá ye mediteráneyi dárad.//.* **4** *sabk, namá. //Sabk e cárwáne* [broad-shouldered] *emsál beásá-st.* [fashionable]*; Maqáze rá pák namáye nouyi/ digari dádeand.; In sabk e nou ke muyat rá árásteyi dust dáram.//.* **5** **looks** *didár, [be womáre ye 3 bengarid]; roxsár, "ánke roxár e torá trang e gol (o)/ (e) nasrin dád -- sabr o árám tavánad be man e meskin dád." (Háfez); nohur, con badnohur (ZBP, C6744 FM). //Az pedaraw xowgeli rá be gouhar borde.* [inherited]*; Dárad kamkam pir miwavad/ az rixt miyoftad.* [lose one's good looks]*//.* **6** **by/ from the looks of sb/ sth** *az birun; injur ke buyaw miáyad. //Injur ke buyaw miáyad bážhá rá bálá mibarand/ miyafzáyand.//*

look-alike n *hamtá, mánande. //Mánande ye noxostvazir./ Ávard e hamtáyán e Jamile*. [look-alike contest]*//*

looker n *(anáyin; pasandide) jigar, tikke. //Rásti ke ye párce jigar-e/ tikkeyi ye!//*

looker-on n (pl **lookers-on**) *negarande, binande*

look-in n, **(not) give sb/ get/ have a look-in** *(anáyin) meidán nayáftan/ yáftan. //Candán ver mizanad ke hic kodámemán meidán nemiyábad cizi beguyad.; Az xodáw-e/ az xodá mixáhad ke/ xeili delaw mixáhad ke dar goruh e varzewi ye dabirestán bázi konad ammá harge meidán nayáfte.//*

-looking *(setáy* e serewte misázad) ...didár, "va in qolámi bud ke az miyán e hezár qolám con u birun nayáyad be didár va qad va rang va zeráfat va liyáqat." (ZBP, L4837 TBH); roxsár; harjá juri tarjome miwavad. //jáyi wegerf; án doxtare birixt nist/ xowgel-e* [good-looking]*//*

looking-glass n *(kohne wode) áyne, "tá ce konad bá rox e to dud e dele man -- áyene dáni ke táb e áh nadárad. (Háfez)*

look-out n **1** *didgáh, "Taráv e sepahbod bewod bá sepáh -- be Irán xoruw ámad az didgáh." (ZBP, L6045 SF). //yek borj e didbáni/ didgáh//.* **2** *didbán (M. Moqaddam); pás; pásbán. //Cand didbán/ pás gozáwtim.//.* **3** **be a bad, grim, poor, etc look-out (for sb/ sth)** *áyande baráye... bad budan/ bad nemudan. //Bá baste wodan e ruzafzun e kánhá áyande ye sátvun** [industry] *e zoqálsang bad ast/ bad minamáyad.//.*

be sb's look-out *(anáyin) páy e kasi budan; gardan e kasi budan; xod dánestan. //Agar mixáhi pulat rá dur berizi xodat midáni//*

look-over n *negáh e sarsari; barresi ye tond. //Miwavad be in womárhá* [figures] *negariste womárgiri* [calculation] *ye ma rá barresi koni?//*

look-through n *tond xándan; sarsari xándan. //Goftáraw rá tond/ sarsari xándam.//*

loom[1] n *dár (e qáli) (ZBP, C843 FM)*

loom[2] v, **loom up** **1** *padidár gawtan/ ámadan. //Parhibi* [shape] *qulásá az dur/ dar táriki az tármiq* [thick fog] *padidár gawt.//.* **2** *arjdár budan; tarsávar budan; bim e... raftan. //Hame kas az qul e jangi ke dar piw bud tars dar del dáwt.; Bim e bastnewini miraft.//*

loony n, adj *(zabán e kuce) diváne. //Andiwehá ye divánegáneyi dárad.//*

loony-bin (n) *(zabáne kuce, bewuxi, zewt) divánexáne; timárestán*

loop n **1** (**a**) *wast, (ZBP, C2235); angol; angole, "Ey labat mowkin-kolah, bogwáy guy az angole- mey xor ze jám o bolbole -- bámá xor o bá má newin" (ZBP, C7304 FM, Sanáyi); zafrin (ZBP, C7025). //do angole/ wast con womár e "8"./ nebewteyi ke dar án besyári váthá** [letters] *bá angole nevewte wode.//.* (**b**) *wast, angole, zafrin. //Havápeimá gerdágerd con angole parváz kard./ Havápeimá wast bar wast dar ásemán gawt.//.* (**c**) *angil (ZBP, C3692 FM). //wasti/ angoleyi az navár/ rubán ke baráye bordan e barbasteyi* [package] *zadeand.//.* **2** *angil (ZBP. C3692 FM).* **3** *(márád*/ kámpiyuter) wasst, angol.* **4** *zafrin* (piwgiri az ábestani)* [contraceptive coil]

loop v **1** *wast-bar-wast tá kardan; angolidan.* **2** *angil (ZBP, C3692 FM).* **3** *(márád*/ kámpiyuter) wast; angol.* **4** *zafrin (piwgiri az ábestani)* [contraceptive coil]

loop v **1** *wast bar wast; angolidan. //rewtehá ye fánus, miyán e wáxehá ye deraxtán wast bar wast/ angol dar angol [az váźegán e qálibáfi, az zabán e Mázandaráni ye Kelárdawt]. qanqál. //rismáni rá angolidan*/ wast-bar-wast kardan/ qanqál kardan//.* **2** *angolidan; angol kardan; zafrin kardan. //tanáb/ rismán rá gerd e mile angolidan*/ angol kardan/ zafrin kardan; pardehá rá angol karde pas zadan//.* **3** **loop the loop** *(baráye xalabán yá havápeimá) wast-bar-wast parváz kardan; angolevár/ gerágerd con angole parváz kardan*

loophole n **1** *goriq. //dasturi* [a lawyer] *xub hamiwe mitavánad goriqi biyábad.//.* **2** *rucán* [besanjid bá "rucának" (Pahlavi) va "raocana" (Avestáyi) (EDPL)], "wekáfi bárik dar divár e deź baráye didan/ tirandázi/ yá ámadan e rouwanáyi yá havá"*

loop-line n *(dar ráháhan va bisim) angol; wast*

loopy adj *(zabán e kuce) diváne, kosxol. //Az did man kosxol ast.//*

loose[1] adj (**looser, loosest**) **1** *ázád, rahá, vel. //Gáván az marqzár/ kewtzár birun rafte dar jádde vel migawtand.//.* **2** *wol, laq. //Án dig rá beppá- dasteaw laq ast.; Tanábi wol ávixte; dandáni laq, pici wol/ laq//.* **3** *ázád, wol, vel. //pul e xordi ke dar jib báwad* [loose change]*./ mix e falle [na dar quti]//.* **4** *sázmán-nayáfte //hampeimáni ye/ hamdasti ye sázmán nayáfte ye ostánhá; samatáneyi* [symphony] *taqolaq/ bá sáxtári wolovel//.* **5** *gong. //tarjomeyi gong; andiweyi gong//.* **6** *wol, vel; wolovel. //pust e wol; wekamravew dáwtan/ wol kárkardan e wekam//.* **7** *gowád. //yaqeyi gowád (báft) wol, narm; xák e narm; párce ye wolbáft//.* **8** *sabok, yáve, harz. //raftári yáve/ sabok; harze zistan* [lead a loose/ dissolute life]; *zani harze/ saboksár.//.* **9** *(bázi ye) wolovel. //wolovel cand tuppi zadan//.* **10** **at a loose end,** (US) **at loose ends** *bikár; nadánestan ce báyad kardan. //Agar bikári biyá sari bemá bezan//.* **break loos (from sb/ sth)** *az band gorixtan. //Sag e vel wode/ az band gorixte; Az áyinhá* [traditions] *gosastan//.* **come/ work loose** *wol wodan; báz wodan; varámadan.* **cut loose** *(anáyin) cák e dahan e xod rá báz kardan; harce az dahan e... darámadan goftan. //Harce az dahánaw darmiáyad va darbáre ye man miandiwad goft.//.* **cut sth/ sb loose (from sth)** *vel kardan, rahá kardan, ázád kardan, boridan, báz kardan. //Qáyeqi rá vel/ báz kardan; az xáneváde ye xiw boridan/ jodá wodan//.* **have a loose tongue** *dahanlaq budan; dahan e kasi ceftobast nadáwtan.* **have a screw loose** *bengarid be* "loose". **let sb/ sth loose** *rahá kardan; vel kardan. //Sage rá miyán e guspandán vel nakon!/ Tanhá cewmánat rá beband va pendárat rá be xiw rahá kon..//* **let loose on sth** *...rá be dast e kasi sepordan. //Nemitavánam báq rá be dast e Borzu sepáram, hame ye golhá rá az bix mikanad.//.* **play fast and loose (with sb)** *sar e kasi koláh gozáwtan; daqalbázi kardan; kasi rá feriftan//*

loose box *asbestán*

loose-, *(dar váźehá ye serewte) wol, vel, rahá, gowád. //jámeyi gowád* [loose-fitting]*//*

loose[2] v **1** *(jánevari yá cizi rá) az band rahá kardan; bázkardan; az yuq báz kardan; viyuxtan* [<Pahlavi, riwe ye zamán e aknun "viyuz-" (ZBP. C7936/ MK/ BF)]. //saghá rá báz kardan//.* **2** **loose (sth) off (at sb/**

sth) *wellik kardan besu ye..., //Mardán be sáyehá welik mikardand.; cand tiri/ tiri cand be su ye dowman wellik kardan//*

loose[3] n, **(be) on the loose** *vel gawtan va xow budan*

loose-leaf (adj) *daftarce/ ketábi ke bargháyaw jodáwodani báwad/ bargháyaw rá betaván darávard yá barg e fozuni dar án nehád.*

loosely adv *wol, gowád, harjá juri tarjome miwavad. //ruyehamrafte/ gong tarjome wode//*

loosen v **1** *wol/ woltar kardan/ wodan/ gawtan; harjá juri tarjome miwavad. //Dar e in jare* [jar] *rá mitaváni wol koni?./ In gereh peivaste/ hey/ hami wol miwavad./ Dáru ye narm-konande ye sine/ gowávar* [mucus/ sputum]//. **2** **loosen/ tighten the purse-strings** *bengaid be* "purse". **loosen sb's tongue** *dahán e kasi rá bázkardan. //Diri napáyid ke báde zabánaw rá báz kard.//.* **3** **loosen (sth) up** *wol kardan/ wodan; narm kardan/ wodan. //Piw az hargune varzewi báyad kami narmew konid.; Candán negarán nabáw, kami xodat rá vel bede!//*

looseness n *woli, gowádi*

loot n **1** *parva (M. Moqadam), "Án jegarguwe ye yáqut ke az kán xizad. -- dar wabixun e saxá, parve ye yaqmá ye to bád. (BQM) (Farhang e Nezám).* **2** *(anáyin) pul, xáste, máye*

loot v **1** *be táráj/ be tálán bordan; haparudan (ZBP, C2460 FM). //Sarbázán ke be harjá pá gozáwtand, kowtand, haparudand/ qárat kardand.//.* **2** *be táráj/ tálán bordan; haparudan; táráj kardan; tálán kardan; láwidan, "ey pesar gar del o din rá sofhá láw konand -- to co iwán mawo o din o del e xiw maláw." (ZBP, C1256 FM, Náser Xosro). qáratidan, "Táw-Faráw táxtan ávard va iwán rá beqáratid va xalqi rá bekowt va digarán begorixtand." (ZBP. L7798, FEB). //Oubáwán e besyári az maqázehá ye ánjá rá táráj kardand/ haparudand.//*

looter n *tárájgar, tálángar, qáratgar , appár* [<Pahlavi, (ZBP, C3536 NK/ BF)]. //qáratgarán rá hamin ke bebinand bá tir mizanand.//*

lop v (**lopping, lopped**) **1** *(deraxt) pirástan.* **2** **lop sth off/ away** *boridan/ zadan (e wáxehá). //Bázuyaw bá arre ye barqi borid.//*

lope v *táxtan. //Babre táxte be jangal raft//*

lope n *táxt, welang. //yeknaváxt/ bá welanghá ye boland táxtan.//*

lop-eared adj *dárá ye guwhá ye ávizán; guwvar, "padid ámad az dur mardi setorg -- por az muy bá guwhá ye bozorg; Sekandar bedán guwvar goft: Rou! -- Biyávar kasi tá ce binim nou!" (ZBP. L5784 SF). //Xarguwi bá guwhá ye ávixte* [lop-eared]//

lopsided adj *yekvari, nátaráz, kaj. //labzandi kaj//*

loquacious adj *porgu; ververu*

loquaciously adv *verver; bá porguyi*

loquaciousness n *porguyi; verráji*

loquacity n *porguyi; verráji*

loquat n *[lo-kwat, váže ye Cini] deraxti hamiwe sabz e Ásiyáyi, be nám e dánewik e* "<u>Eriobotrya japonica</u>" *az xáneváde ye golesorxiyán ke án rá baráye miveaw ke xoráki-st va zard ast, beviže baráye ricár* [jam] *mikárand.*

lord n **1** *xodávand. //Wáh xodávand e má/ xodávand e má, wahriyár//.* **2** (**a**) **the Lord** *ahurá, baq, bag, báy (ZBP. C6408); xodá, dádár, masih; Mehr* [M. Moqaddam]*.* (**b**) **Our Lord** *sarvar e má/ Masih//.* **3** (**a**) *lord, bozorgzáde; aviže. //Bá yek lord zanáwuyi kard.//.* (**b**) **the Lords** *(dar Engelestán) mahvand*. //Mahvandán* sargarm e goftogu darbáre ye porsemán hastand.//.* **4** (**a**) *sarvar. //Sarvarán e diván e dáráyi* [treasury]*./ Noxost Daryásáláer* [The First Lord of the Admiralty]//.(**b**) Lord. (**c**) **My Lord** *válágohar.* **good Lord** *(wegeft-váže) xodáyá!; xodá ye man !.* **one's lord and master** *(bewuxi) áqá ye kasi; wuy; wouhar.* **Lord knows** *xodá midánad. //Xodá midánad, án dástán e harásangiz rá az kojá ávarde!//*

lord v, **lord it over sb** *bar kasi áqáyi kardan. //mixáhad baráye kármandán e forupáye* [junior staff] *áqáyi konad.//*

the lord of the manor *(dar sadehá ye miyáne) arbáb*

the Lord's Day, Sunday *Yekwanbe/ ruz e xodá*

the Lord's Prayer *namáz e tarsáyán ke Masih án rá be Hávewtán** [disciples] *e xod ámuxte va bá "Pedar e Má"/* "Our Father" *áqáz miwavad.*

Lords spiritual *sekubáyán* [bishop] *va abarsekubáyán* [archbishop] *e Mahestán e Engelestán* [House of Lords]

Lords temporal *(dar Engelestán) aviźegán*

lorliness n *áqáyi; áqávári*

lordly adj (**-ier**, **-iest**) **1** *áqáyáne; áqávár. //Bá adáyi áqáyáne mardom rá náciz worordan/ durrándan* [dismiss]*//.* **2** *wáhvár. //saráyi wáhvár//*

lordship n **1** *válátabár. //Válátabár/ Válágohar... [Hengám e soxan goftan bá...]. //(bewuxi) Válágohar yek fenján cáy mixáhand?//.* **2** **lordship (over sb/ sth)** *(kohne wode, beáyin) wahriyári, xodávandi*

lore n *dánew e mardom; farhang e bumi. //*bird lore: *dánew e mardom darbáre ye parandeán./* Kurds' lore: *farhang e bumi ye Kordhá//*

lorgnette n *áynak e/ eynak e dastederáz; áynak e/ eynak e dasti*

lorn adj *(bástáni yá bewuxi) takotanhá va qamin; bikas o qamzade*

lorry n, (US) **truck** *ráde* ye/ máwin e bárkew/ kámiyon. //yek ráde* ye bárkew/ kámiyon e ártewi; ránande ye yek ráde* ye bárkew/ kámiyon//*

lose v (pt, pp **lost**) **1** *báxtan , az dast dádan; harjá juri tarjome miwavad. //Hame ye pul e xod rá sar e bázi ye ganjafe* [cardgame]*/ dar mengiyá/ qomár báxtan./ yek pá ye xod rá dar egnesti* sátvuni** [industrial accident] *az dast dádan; (pir wodan va) rixtan e mu ye sar e kasi/ oftádan e dandán e kasi/ birixt wodan./ Har do pesar e xod rá dar jang az dast dád.; Tázegi wuyaw rá az dast dáde.; kár e xod rá az dast dádan//.* **2** *az dast dádan. //Ostovár-manewi* [confidence] *ye/ xunsardi ye* [composure] *e xod rá az dast dádan. //Kárván dudi dáwt tajá** [speed] *ye xod rá az dast midád.; delbastegi* [interest] *ye xod rá be... az dast dádan./ Panj kilo láqar gawte; taráz e/ tarázmandi* [equilibrium/ balance] *ye xod rá az dast dádan; Dárad rangaw miparad/ rangparide* [color] *miwavad; Be to howdár midaham, dáram wekibáyi ye xod rá az dast midaham.//.* **3** *gom kardan. //Kelidháyam rá gom kardeam; Engár ketábhá gom wode; Wuyaw rá dar anbuh e mardom gom kard.//.* **4** (**a**) *gom wodan, naresidan, nagereftan. //Dar miyán e kafzadanhá ye mardom áváyaw* [his words] *be guw nemiresid.//.* (**b**) *gij wodan. //Engár ma rá gij kardeyi* [you've lost me]*//.* **5** *(anáyin) az... gorixtan. //Harjur bud dar táriki kasáni rá ke má rá donbál mikardand* [pursuer] *gomráh sáxtim.; Án ráde*/ máwin rá ke pey ye má miáyad mibini? Xob, kári kon ke gomat konad!* [lose it]*//.* **6** (**a**) **lose (sth) (to sb)** *wekast xordan; báxtan. //Dar in gáh e sál dovvomin bár ast ke in goruh e varzewi báxte.; Dar nebard* [battle] *piruz gawtand ammá dar jang* [war] *wekast xordand; Be hamáli* [side/ contestant] *nirumandtar báxtim; báxtan/ ráy nayávardan* [a motion]*//.* (**b**) **lose sth (to sb/ sth)** *cizi rá az dast dádan. //Masráde*/ otobus xeili az ráhiyán rá az dast dáde va mardom be ráháhan ruávardeand.//.* **7** *nágozir wodan, rahá kardan, az dast dádan. //Námzadhá ye ázádixáh be andáze ye basande ráy nayávardand.; Peiro ye egnesti** [accident] *va pul gereftan az bime pádáw e xod rá az bime az dast dádand* [claim bonus]*//.* **8** *az dast dádan. //Bist pál** [minute] *baráye pancari va darjá gozáwtan e karak** [change tire/ tyre] *az dast dádim; Hic jáy e az dast dádan e zamán nist., báyad bewetábim.//.* **9** (**a**) **lose (sth) (on sth/ by doing sth)** *ziyán kardan, ziyán didan; páxordan, "kallepaz rá pise dádam kalle deh, u páce dád -- harke bá kammáye soudá mikonad pámixorad." (ZBP. C5843 FM, Vahid). //Dar án dádosetad xeili ziyán kardim.; Cáme hengám e tarjome hamiwe ásib mibinad/ cizi az dast midahad.; Az rást goftan ziyáni nemibini.//.* (**b**) *máyeyi az dast dádan; ... gawtan. //Az biparváyi án kár rá az dast dád.; Conin raftári máye ye án migardad ke hickas bá to delsuzi nakonad.* [lose sympathy]*//.* **10** *(baráye pangán** [clock]*) kond raftan/ kond kár kardan; pas oftádan. //Yek pangán* e xub na tond miravad na kond.* [gain/ lose]; *In pangán e divári ruzáne do pál** [minute] *pas miyoftad.//.* **11** **lose all reason** *nábexrad wodan; xerad e xod rá az dast dádan. //Pák xerad e xod rá az dast dáde be hamestár** [opponent] *e xiw downám dádan gereft.//.* **lose one's bearings** *gij wodan, gom wodan, dast o pá ye xod rá az dast dádan; dastpáce wodan.* **lose one's breath** *henhen zadan; dam kam ávardan; tangi ye dam peidá kardan//.* **lose caste (with/ among sb)** *páygáh e xod rá az dast dádan; bi áberu wodan; xár wodan.* **lose courage** *afsorde/ noumid wodan; xod rá báxtan; zard kardan.* **lose face** *bi áberu wodan; xár wodan.* **lose one's grip (on sth)** *natavánestan fahmidan; az dast wodan. //Engár (afsár e) kár dárad az dast e noxost vazir darmiravad/ birun miwavad.//.* **lose one's head** *gij wodan; dastpáce wodan. //Dastpáce nawo!- árám báw!//.* **lose heart** *noumid/ afsorde wodan; xod rá báxtan.* **lose one's heart** *deldáde ye... wodan; del báxtan be...***.** **lose one's life** *ján e xod rá báxtan; kowte wodan.* **lose one's marbles** *(zabán e kuce) xol/ diváne wodan.* **lose one's place** *(dar ketáb) jáy e xod rá gom kardan.* **lose one's rag** *(anáyin) bi parváyáne xawm gereftan/ náwekibi nemudan.* **lose one's seast** (**a**) *jáy e/ newim e/ sandali ye xod rá az dast dádan.* (**b**) *(dar kahestán** [parliament]*) ráy*

nayávardan; bargozide nawodan va jáy e xod rá az dast dádan. **lose one's shirt** *(beviže dar mengiyágari/ geroubandi) hastonist e/ dáronadár e xod rá báxtan. //Dar geroubandi dar asbdaváni dáronadár e xod rá báxt/ be xák e siyáh newast.//.* **lose sight of sb/ sth** (**a**) *dide nawodan. //xák/ xowki/ zamin rá digar nadidan//.* (**b**) *nadidan; nádide gereftan. //In cem/ bonest* [fact] *rá nabáyad nádide girim ke..., //Ámájhá ye bonyádinemán rá nádide gerefteyim....* **lose the thread (of sth)** *gom wodan; cizi rá natavánestan pei gereftan.* **lose one's touch** *tavánáyi ye piwin e xod rá az dast dádan.* **lose touch (with sb/sth)** *digar kasi rá nadidan//.* **lose one's way** *gom wodan; ráh gom kardan; Ráhemán rá dar táriki gom kardim.//.* **lose/ take off weight** *bengarid be* "weight". **a losing battle/ game** *áb dar hávan sáyidan; bád dar canbar kardan. //Jávid rá vádár be varzew (e biwtar) kardan áb dar hávan sáyidan ast.//.* **not lose sleep/ lose no sleep over sth** *(hic) delwure nadáwtan. //Arzewi nadárad ke ádam baráye án wur bezanad/ delwure dáwte báwad.//.* **12** **lose oneself in sth** *pák dar... foruraftan; az dast wodan; az xiwtan wodan. //Diri napáyid ke az wur e án celpard** [film] *pák az xiwtan wodam.//.* **lose out (on sth)** *ziyán didan; páxordan, "kallepaz rá pise dádam kalle deh, u páce dád -- harke bá kam máye soudá mikonad pámixorad." (ZBP. C5843 FM, Vahid). //Agar kár tabáh/ xaráb wavad in manam ke ziyán mibinam/ pámixoram.//.* **lose out to sb/ sth** *(anáyin) jáy e... rá gereftan. //Jamjám*/* TV *jáy e sinemá/ celpard* rá gerefte?//*

loser n *bázande, ziánkár, badbiyár.* **a good loser** *Xowbáz; kasi ke az báxt xawm nemigirad.* **a bad loser** *badbáz/ kasi ke az báxt xawm nemigirad va jer mizanad.* **a born loser** *badbiyár; kasi ke ruy e piwániyaw nevewte badbiyár ast//*

loss n **1** *báxt, ziyán; az dast dádan; harjá juri tarjome miwavad. //xunrizi, náxowi, biáberuyi, ziyán e puli; Marg e zanaw kust* [blow] *e sahmgini baráyaw bud.; biderang; Agar án peimánkári* [contract] *az dast ravad xeili gerán tamám miwavad.//.* **2** (**a**) *ciz yá kas e az dast rafte; nefle; vani* [<Pahlavi, (ZBP. C1468 MK)]. //az dast raftan e garmá/ vani* ye garmá* [heat loss]*; Dowman ziyán e faráván dide va xeilihá kowte/ nefle wodand.; Án ráde*/ máwin conán saxt ásib did ke pák az dast raft/ nefle/ vani* wod.//.* (**b**) *ziyán. //dar dádosetadi ziyán kardan; Cizi rá bá ziyán foruxtan; dar bázár e fewnád** [export] *ziyán kardan//.* **3** *ziyán, ásib. //Raftanaw baráye bahárang** [orchetra] *ásib e bozorgi bewomár miáyad.; Budonabudaw yeksán ast- ziyáni be womár nemiáyad.//.* **4** **at a loss** *gij, sardargom. //Pák gijaw kard (conán ke zabánaw band ámad/ nemidánest ce beguyad.); Sardargomam va nemidánam az in pas ce báyad kard.//.* **cut one's losses** *jelo ye ziyán rá az harjá begiri sud ast.*

loss leader n *(dar bázargáni) kályi rá be mardom arzán va bá ziyán foruxtan tá mardom cizhá ye digar rá bexarand.*

lost[1] pt, pp *zamán e gozawte va setáy e kárváže az* "lose".

lost[2] adj **1** *gomwode; gomgawte. "Yusef e gomgawte bázáyad be kan'án qam maxor" (Háfez); az dast-rafte; nefle; nábud wode; xala, "va xala" niz be ma'ni ye gomwode bud..." (ZBP. L7934, Pur Dávud, Hormozd náme). //yádávar e javáni ye barbádrafteaw; Engár honar e xub goftogu kardan az dast rafte; tabárhá* [tribes] *ye nábud gawte ye Áfriqá//.* **2** *(pendárin) gij; sardargom. //Dar yáftan e istgáh gij wodam.; Bedun e komak e womá pák sardargom hastim.; Candán tond soxan migoftand ke man gij wodam.* [get lost]*//.* **3** **all is not lost** *(dastán) "dar noumidi basi omid ast/ (páyán e wab e siyah sefid ast)//.* **be lost in sth** *dar... foruraftan; saxt dastxow e wegeft wodan; dar wiftegi ye kasi* [admiration] *xiwtan rá báxtan.* **be lost on sb** *bihude budan; kárgar nawodan; kári nayoftádan. //Sarenaxháyi* [hints] *ke be u dádim bihude nabud.//.* **Be lost to sth** *digar dar... kári nabudan. //Be musiqi ke guw midahad engár dar in jahán nist/ az xod bixod miwavad/ digar hic ciz dar u kári nist.//.* **get lost** *(zabán e kuce) gom wodan. //Behew begu gomwo!/ Be u begu gom wavad//.* **give sb up for lost** *az zende budan e kasi omid boridan/ noumid gawtan//.* **a lost cause** *barnáme/ naqwe/ ármán e wekast xorde.* **make up for lost time** *wetáftan va zamán e az dast rafte rá daryáftan. //Tá hejdah sálegi dust e doxtar nadáwt, ammá engár aknun dárad zamán e az dast wode rá darmiyábad (va tákonun cand dust gerefte)//.* **lost property** *cizhá ye/ káláhá ye gomwode. //daftar e káláhá ye gomwode//*

lot[1] n, **the lot, all the lot, the whole lot** *faráván, xeili, hame. //Agar mixáhi hameaw rá bebar/ begir/ bardár!; Hame ye án ostoxánhá ye sangváre dar yek kewtzár yáft wod.; Hame* [the lot of you] *az xáne ye man beravid birun!; Hame ciz rá báham mixáhad: dastmozd e xub, ráde* ye/ máwin e dálá** [company] *va safar bá havápeimá ye dareje ye yek.//*

lot[2] pron, **a lot, lots** *faráván, xeili. //Bázham koluce* [pie] *biwtar bardár- xeili mánde./ Cand tá mixáhi? Xeili/ Faráván!//*

a lot *niz anáyin* **lots of** *fareván; candán; harjá juri tarjome miwavad. //Candán/ in hame piwkewi!; Xeili zamán nadáram; Dar sanduq zeili pul bud/ pul e fareván bud.; Xeili mardom baráye didan e án celparde** [film] *raj baste budand./ safkewide budand./ Hengám e estár** [vacation] *fareván didamaw/ mididamaw.//*

lot[3] adv **1** **a lot**, **lots** *(hamráh e setáyhá* va band e kárváže) fareván, xeili. //Emruz xeili behtaram; Aknun xeili kamtar az piw/ gozawte mixoram.//.* **2** **a lot** *fareván. //Xeili timár e to rá midáram* [care about], *delam wur mizanad/ delam baráyat wur mizanad./ Tábestánhá xeili celtapká*/ tenis mizanam/ bázi mikonam.//*

lot[4] n **1** (**a**) *dast, baxw, páre (qalam yá womári az qalamhá ke dar haráji miforuwand). //daste/ páre ye 26-wew sandali/ newim//.* (**b**) *goruh, daste. //Dar goruh e noxost e darxást- konandegán* [applicants] *hic kas wáyán e in kár yáft nawod./ In páyán e hafte cand daste goftár dáram ke báyad behewán nomre bedaham.* [to mark]; *In dast digar vápasin dast e raxtháyi ast ke báyad woste wavad.//.* **2** (**a**) *qaváre/ párce zamin.* (**b**) *(beviže dar Ámriká) zamin, já, jáygáh; ...-gáh e viže ye cizi. //rádegáh*/ istgáh e ráde*/ máwin* [parking lot]*./ yek tekke zamin e tohi ke dar ánjá sáxtemán nawode.; jáyi baráye celpard*sázi/ celpardgáh*/ filmestán** [film lot]*//.* **3** *sarnevewt; baxwew, "kazin baxwew e bad magar bogzaram -- ze bad badtar/ battar ámad konun barsaram." (ZBP. L6472 SF); táxire (ZBP. C6091); farxanj, "...mará az to farxanj joz dard nist." (ZBP. C3239 FM); baxt, "Ey arus e honar az baxt wekáyat manamá -- hejle ye hosn biyáráy ke dámád ámad." (Háfez). //sarnevewt e saxti dáwt; Nemixáham baxtam rá bá u hanbáz báwam.//.* **4** *pewk/ powk (ZBP. C4740 FM). //Pewk andáxtand va u bargozide wod ke namáyande ye má báwad.//.* **5** **cast/ draw lots (for sth)** *pewk andáxtan. //pewk/ powk andáxtand bebinand ki báyad noxost beravad.//.* **fall to sb's lot to do sth** *gardan e kasi oftádan/ budan.* **throw in one's lot with sb** *bákasi peivastan va dar xub o/ va bad andbáz gawtan*

loth = Loath

lotion n *wuwt* [<Guyew e Náyini]. //wuwt* e árámbaxw baráye niw e xarfastarán* [insects]*./ yek botri wuwt* e roxpák-kon/ pákkon e roxsár//*

lottery n **1** *baxtázmáyi. //yek pate* [ticket] *ye baxtázxmáyi.//.* **2** *(pendárin) qomár, baxtázmáyi. //Barxi mardom rá bávar bar án ast ke zanáwuyi qomár/ baxtázmáyi ast.//*

lotto n *bázi ye loto*

lotus n (pl **lottes**) **1** *nilufar e ábi az gune ye* Lotus. *gol e nilufar e ábi.* **2** *(dar afsánehá ye Yunáni) mive ye tanásáni va xorsandi*

lotus position *cárzánu newastan (bewive ye viže ye jukiyán, hengám e rahroyi)*

loud adj (**louder**, **loudest**) **1** *boland, borz. //ává ye borz/ boland; jiq e boland; xande ye boland./ (Ává ye) musiqi xeili boland ast, xáhew mikonam kamaw kon//.* **2** *(xárdári) jelf, zanande. //Án pirhan kami jelf ast-na?; Raftáraw juri-st ke máye ye án miwavad mardom be u benegarand/ zanande ast.//.* **3** **be loud in one's praise(s) (of sb/ sth)** *candán sotudan va be kasi rá be ásmán resándan; dar setáyew... gazáfe namudan.*

loud adv (**louder**, **loudest**) **1** *boland, boland-boland. //qáhqáh xandidan; herher xandidan; bolandtar (soxan) begu, nemitavánam bewnavamat/ áváyat rá bewnavam./ Bacce ye wirxárewán bolandtar az hame jiq mizad/ mikewid.//.* **2** **out loud** *boland boland. //zireguwi/ dareguwi soxan naguyid- agar cizi baráye goftan dárid boland beguyid.//*

loudhailer, (US) **bullhorn** *bolandgu ye dasti. //baráye soxanráni/ soxan goftan baráye mardom bolandgu ye dasti bekár bordan//*

loudly adv *//sagi ke boland/ boland-boland párs mikonad./ dar jámeyi jelf* [loudly dressed]*//*

loudmouth n *kasi ke áváyaw boland ast/ boland-boland soxan miguyad; kasi ke bolandgu qurt dáde; porgu*

loud-mouthed adj *bengarid be* "loudmouth"

loudness n *bolandi*

loudspeaker, speaker (n) *bolandgu*

lough n *(Irlandi) daryáce; tange, niz bengarid be* "loch".

lounge v *lam dádan; vel zadan. //*lounge about/ around (the house): *kangar xordan, langar andáxtan. //Sar e kuce be divár lam dádan/ velgawtan//*

lounge n **1** *yalegáh*. //yalegáh e ráhiyán va rahsepárán* [departure lounge]//. **2** *ástán.* **3** *(dar Engelestán) otáq e newiman.* **4**= lounge bar

lounge bar, (US) **saloon bar** *meixáne*

lounger n *tanbal, bikáre*

lounge-suit n *jáme ye mardáne beáyin*

lour, **lower** v, **lour (at/ on sb/ sth)** **1** *cewm qorre raftan; axm kardan.* //louring looks: *cewmqorre//.* **2** *(baráye abr/ ásemán) tire va tár/ siyáh/ tufáni*

louse n **1** (pl **lice**) (**a**) *wepew (be nám e dánewik e* Pediculus*).* (**b**) *mulanje [wepewak/ wepew e giyáhán] (ZBP, C623 FM).* **2** (pl **louses**) *(zabán e kuce) magas, "Ei magas hazrat e simorq na joulángah e tost -- erz e xod mibari yo zahmat e má midári." (Háfez)*

louse v, **louse sth** *(anáyin) tabáh kardan; ridan; ter zadan. //In bár rásti ke be kárhá ridi/ ter zadi.//*

lousy adj (**lousier**, **lousiest**) **1** *wepewu; wepewdár.* **2** *(anáyin) xeili bad. náxow. //Yek estár** [vacation/ holiday] *e xeili bad.; Náxowam.//.* **3** **lousy with sth/ sb** *(zabán e kuce) por, ágande. //Injá dar tábestán jahángard vul mizanad//*

lout n *pape; aldang; lát; mard yá javán e zewt-raftár va badmanew*

loutish adj *aldang, zewtraftár; badmanew. //*loutish behaviour: *papegi, zewtraftári; badmanewi; aldangi//*

louvre, louver n **1** *bádgir; bádqar (farhang e Nezám. BQM); bádgardán.* **2** *dar e/ panjere ye bádqar; kerkere*

louvred, louvered adj *dar e/ panjere ye bádqar; dar e/ panjere ye kerkereyi*

lovable adj *dustdáwtani; huduwe* [<Pahlavi, huduwag (ZBP. C4086 BF); wirin. //yek tule sag e dustdáwtani; Pedarsuxte/ toxmesag* [rascal] *ce wirin ast!//*

love[1] n **1** *mehr, "be mádar conin goft kei porxerad -- hami mehr ján e mará bewkarad." (ZBP. L6532 SF); dustdári, "va goft dar ruzgár e pedaram ranjhá besyár kewidi dar havá va dustdári ye má va má rá conin xedmati kardi." (ZBP. L1164 TBH); dusti, "va dar farzandán e mádar va pedar e man az man gerámitar kasi nabud. Bá dustiyi ke ma rá dar del e iwán bud..." (ZBP. L1688 DB). //mehr e mádari (baráye farzandánaw); mihandusti; Jánevarán rá xeili dust dárad; Candán delbastegi be u newán nemidahad.//.* **2** *delbastegi, "del dar kasi maband ke delbaste ye to nist." (ZBP, L3792 GS); busokenár, "bá yár e wekarlab e golandám -- bi busokenár xow nabáwad." (Háfez); mehrkári, "mará námi resid az wuydári -- mará ranji resid az mehrkári." (ZBP. L7737 VR); duwárm* [<Pahlavi, (ZBP. C951, MK)]; duwe* [Pahlavi, duwárm (ZBP. C951 MK)]; sarokár, "mardi bá zani sarokári nápasandide dáwt va zan rá wuy bud." (ZBP. C1680 DB); delwodegi, "az ánjá bewod suy e átawkade -- conán cun bovad mardom e delwode." (ZBP. L6468, SF); ewq [In váže az riwe ye Sanskrit ast."iww", √iw [riwe (EDPL) M. Moqaddam]. //az sar e ewq/ duwárm*/ delwodegi zanáwuyi kardan na baráye pul.; Átaw e ewqewán/ duwármewán* sard gawte.//.* **3** *(din) (dar áyin e tarsáyán) mehrabáni ye xodá baráye mardom.* **4** *delwodegi; dust dáwtan; weidáyi. //dánewdusti; dustdári ye ámuxtan/ yádgiri/ kárhá ye wurangiz* [adventure]*; dustdári ye musiqi//.* **5** *deldár, ján, ewq. //jánam/ deldáram/ ewqam, xodat rá beppá; Yeki az deldárán e/ ewqhá ye piwinam./* with his lady love: *bá deldáraw/ bá dust e doxtaraw/ bá zanaw//.* **6** *ján e del, jigar; xeili qawang. //Doxtarew ce jigare!; In koláh xeili mámán nist* [perfect love]*?//.* **7** *[dar Engelestán/ in váže rá mardán be zanán guyand yá be kudakán guyand- ammá báyaste nist ke án kas dust báwad.] ján, jánam. //Jánam dastat rá beppá!//.* **8** *(dar celtapká*/ tenis) hic/ sefr. //*love all: *hichic/ har do su hi/ sefr./ Dar meidán e womáre ye yek, bázi* thirty-love *si-hic ast.//.* **9** **be in love (with sb)** *delbaste ye kasi budan; del dar kasi bastan. "del dar kasi maband ke delbaste ye to nist." (Sa'di). //kasi rá dust dáwtan; delwode ye kasi budan; Saxt deldáde ye yekdigar-and.; Divánevár dustaw dáram.//.* **be in love with sth** *saxt cizi rá dust dáwtan; xeli az... xow madan. //Wahri ke gozawteaw rá xeili dust midárad.; Kasi ke az ává ye xodaw xowaw miáyad/ xeili ver mizanad* [in love with his voice]*//.* **fall in love (with sb)** *bá yek negáh yek del na sad del deldáde ye kasi gawtan.* **(just) for love/ for the love of sth** *kár e del. //Ánán hamegi dávtalabáne kármikonand/ dávtalaband//.* **for the love of God, etc** (**a**) *(newán e wegeft) to rá bexodá ...; xodá ye man. //bázham yek bijak* [bill] *e digar ámad!//.* (**b**) *(baráye vádáwtan e digarán be kári) //To rá bexodá bogzár az injá beravim!//.* **give/ send sb one's love** *dorud ferestádan; dorud dádan. //Xáharat rá az su ye mand dorud bede!//.* **the love of sb's life** (**a**) *deldár, ján e del. //Gománam deldáram rá yáfteam.//.* (**b**) *(kár/ ciz/ dárák e) delxáh/ ewq. //Qáyeqráni bá qáyeq e bádbáni ewqaw/ kár e delxáhaw ast.//.* **make love (to sb)** (**a**) *bus o kenár (kardan). "bá yár e wekar lab e gol andám -- bibusokenár xow nabáwad." (Háfez); Dast be... faráz kardan, "Ardawir pawimán wod ke dast bedu faráz karde bud." (ZBP. L54 TB); "va cun malek mast wod va be xáne andar wod in doxtar rá andar xáne xást ke dast fará bey konad." (ZBP. L113 TB); gerd ámadan bá, "va conán báyad ke con zan rá taláq dahi u háyez nabáwad va cun bá u gerd ámade báwi ravá nabáwad u rá taláq dádan tá pák gardad." (ZBP. L123 TTT); bázidan, "(Mohammad) goft:Ei Jáber zan dári? goftam: bali yá rasulolláh. Goft bekr xásti yá sayb? goftam:"sayb" goft cerá zani bekr naxásti ke vey*

bá to bebázad va to bá vey bebázi?" (ZBP. L7400 SR); mehrkári, "mará námi resid az wuydári -- mará ranji resid az mehrkári." (ZBP, L7737 VR); kám rándan bá kasi, "co bar zan kám e del rándi yeki bár -- conán dán kaw neháki bar sar afsár." (ZBP, L7676 VR); darzadan bá..., "án zanak xást tá bá mul e xiw darzanad dar piw e wuy e gul e xiw." (ZBP. L7910 FM, Moulavi). //Piw az zanáwuyi az gerdámadan bá vey sarbáz zad.//. (**b**) *(kohne wode) musmus zadan; bá kasi con deldádegán raftár kardan.* **not for love or money** *az hic ruy. //Az hic ruy natavánestim jáyi dar mehmánsará biyábim.//.* **there's little/ no love lost betweenA and B**. *az yekdigar bizárand. //U va xáharaw hargez hamdigar rá hamdigar rá xeili dust nadáwteand.//.* **love-hate relationship** *mehr/ ewq o bizári*

love[2] v **1** *saxt dust dáwtan, ewq varzidan; duwidan* (ZBP. C7170 MK, BF); del dar... bastan, "xodávand e táj o xodávand e ganj -- nabandad del andar saráy e sepanj." (ZBP. L6185 SF); duwárm gereftan, "pas az án bá Ardawir mehr o dusti va duwárm gerefte peivaste be hame wab án kanizak be nehán be nazdiki ye Ardawir wode tá nazdik e bámdád bá Ardawir budi." (ZBP, L7828 ZVY); parastidan; del dar kasi bastan, "del dar kasi maband ke delbaste ye to nist." (ZBP, L3791 GS); "co bandi del andar saráy e sepanj -- ke dáná nadánad yeki rá ze panj." (ZBP. L6235 SF). //pedar va mádar/ zádárán*, mihan/ zan e xod rá saxt dust dáwtan; xodá rá parastidan* [love]//. **2** *saxt dust dáwtan; dustár e... budan. //Hamiwe dustár e asb bude.; Copoqaw rá xeili dust dárad.; Baccehá bázi rá xeili dust dárand.; "Mixáhi biyáyi?", "Az xodám-e!" [az xodáyam ast!]; Xeili delemán mixáhad wám nazd e má biáyid.; Xeili dust dáram dar bestar baráyam ciz bexánad.//.* **3 love me, love my dog** *(dastán), "Gar morid e ráh e ewqi fekr e badnámi makon -- Weyx e San'án xerqe rahn e xáne ye xammár dáwt." (Háfez); "Har cand bordi ábam, ruy az darat natábam -- jour az habib xowtar kaz moddeyi ra'áyat." (Háfez); "Nokteyi delkaw beguyam xál e án mahru bebin -- aql o ján rá baste ye zanjir án gisu bebin." (Háfez); "Delam ze narges e sáqi amán naxást be ján -- cerá ke wive ye án Tork e del-siyah dánest." (Háfez)*

love-affair n *ewqi; duwegi* [<Pahlavi, (ZBP. C950 MK); sarokár, "mardi bá zani sarokári nápasandide dáwt va zan rá wuy bud." (ZBP. L1680, DB)*

love-bird n **1** *moq e ewq/ moq e duwe* [Pahlavi, duwárm (ZBP. C951 MK)]. parandeyi az gunehá ye* Psittacula, Loriculus, Agapornis. **2** *deldáde; delwode, weidá, Leyli va Majnun, Xosro va Wirin, Vis o Rámin. //Biyáyid Ei Leili o Majnun!/ Ei Vos o Rámin!//*

love-child n *(soxan dar parde) bacce ye ewq/ duwe**

loveless adj *bimehr, bi mehrkári; bi ewq; bi duwárm*. //yek zendegi ye zanáwuyi ye bimehr/ bi ewq.//*

love-letter n *náme ye áweqáne/ deldádegi*

loveliness n *gawi, dekawi*

lovelorn adj *qamin az sar e mehrabáni ye yeksuye; qamide az sar e ewq e/ mehr e yeksuye, "qamide del hamigawt andar án báq -- ze yád e Vis u rá del por az dáq." (Vis o Rámin)*

lovely adj (**lovelier**, **loveliest**) **1** *gaw, "co bewnid in soxon Vis e parizád -- be warm o náz o gawwi pásoxaw dád." (Viso Rámin); delkaw, "Nokteyi delkaw beguyam xál e án mahru bebin -- aql o ján rá baste ye zanjir e án gisu bebin." (Háfez); wang (ZBP. C1821); wirin. //cewmandázi gaw; áváyi delkaw; zani delkaw./ muyi, haváyi, musiqi yi gaw/ delkaw//.* **2** *(anáyin) xub, delpazir, xow. //wámi xub; ruzgári/ gáhi xow; dástáni gaw/ delkaw; Injá garm o narm ast.//.* **everything in the garden is lovely** *bengarid be* "Garden".

lovely n *(anáyin) zan e nikudidár; doxtar e/ zan e xowgel. //Do tá doxtar e/ zan e xowgel e/ tudelboro ye jamjám*/* TV//

love-making n *bus o kenár, "bá yár e wekarlab e golandám -- bi busokenár xow nabáwad." (Háfez); kámráni; mehrkári [baráye digar váżehá dar in zamine bengarid be* "Love" *va* "Intercourse"*].*

love-match n *zanáwuyi ye do deldáde báham*

love-potion, **love-phitre** n *dáru ye ewq; duwe*nuw (ZBP. C950 MK)*

lover n **1** *deldáde, weidá, xáw (ZBP. C989); mir, mire (ZBP. C6374); mul, "án zanak mixást tá bá mul e xiw -- darzanad dar piw e suy e gul e xiw." (ZBP. L7910 FM, Moulavi). //Miguyand piwtar mulew/ deldádeaw* [lover] *bude.; mul e/ mire ye tázeyi/ nouyi gerefte/ yáfte.//.* **2 lovers** *deldáde va deldár/ delbar; deldádegán. //Deldádegán e javán ke dar gardewgáh/ báq mixarámand.; Dar estári** [vacation] *áwná gawtand/ wode diri napáyid deldáde ye ham gawtand.//.* **3** *(dar váżehá ye serewte) dustá...; ...-dust. //dustár e musiqi/ asb; dustár e bádehá ye xub; honardustán//*

love-seat n *duw-kat* [kat, besanjid bá "nimkat" + duw <Pahlavi duwag (ZBP. C950 MK)/ nimkat e ewq]*

lovesick adj *páybaste ye/ bimár e/ ewq/ mehr*

love-song n *haqme ye ewq; sorud e duwe* [duw <Pahlavi duwag (ZBP. C950 MK)]*

love-story n *dástán e mehrkári/ duwárm*/ áweqáne*

loving adj *delsuz; mehrabán; dustáne. //dusti delsuz; mehrabán; dustáne; soxanáni az sar e mehr; soxanáni dustáne.//*

loving-cup n *jám/ piyále (yi ke miyán e mardom gerdánand va hame az án nuwand), "har ruz baránam ke konam wab toube -- az jám o piyále ye labálab toube." (Xayyám)*

loving-kindness n *(bástáni) mehr, dusti*

lovingly adv *dustáne; pormehr; áweqáne*

low[1] adj (**lower**, **lowest**) **1** *kutáh, past, páyin. //divári/ ásmáneyi/ deraxti kutáh; yek rewte tappehá ye past; páyin parváz kardan; Xorwid dárad foruminewinad.; piwáni ye kutáh./* low-necked dress: *pirhan e piw-wáx (ZBP. L2094 FM); pirhan e yaqebáz (conán ke bálá ye pestánhá va biwtar e wáne berehne báwad.).* **2** *kam, xármáye, "bedin ruz bá xármáye sepáh -- barábar yeki saxti ye razmgáh." (ZBP. L3440 SF); arzán, past, páyin, foruwu, "va láken jáygáhi ke be tab' e, xiw juyand yeki nist, ke yeki barsu juyad va yeki forusu." (ZBP. L1526 DA). forud, "va mar u rá niz joz ahl e ta'yid javáb nadáde ast ke falásefe rá ke iwán forud e ahl e ta'yidand." (ZBP. C3217 FM. Jáme-al-hekmatein); forudin, "va nim e tan e forudinaw hanuz dar gel bud natavánest barxástan." (ZBP. L1978 TB). //dastmozd e/ báj e/ báź e kam; bahá ye kam/ arzán; dareje ye garmá ye páyin; fewár e kam; abr e páyin/ abr e forupáy./ Zamin e pirámun e injá/ ánjá/ zamin e dourobar past va bátláqi ast./ Zamini ke dar án womár e xáne/ sará kam ast* [low-density housing estate];/ *Pas az xowksáli áb e anbár xeili páyin ámad./ bud.//.* **3** *kamine, "yá kamine piwevari ke be sa'y e bázu kafáfi hásel konad..." (ZBP. L3602 GS); xármáye, "Bedin ruz bá xármáye sepáh -- barábar yeki barábar yeki saxti ye razmgáh." (ZBP. L3440 SF); páyin; forudin. //mardomán e rade ye bálá va mardomán e kamine* [upper and lower class]; *jándárán e forudin; az xáneváde ye past/ páyin; suxt e past/ forumáye//.* **4** *past, páyin, xár, xármáye; kerdár e past; doźpasandi* [low tastes]. *//Bá mardom e forumáye newast o barxást mikonad.; Yek namáyewnáme ye xandestáni ye xármáye.//.* low cunning: *xodpasandi va forumáyegi/ xarmarderendi//.* **5** *(ává ye) bam. //ává ye mardán dar biwtar e bárehá bamtar az zanán ast.//.* **6** *áheste, árám, na boland. //qorrew e tondari na boland.; árám soxan begu* [keep your voice low].*//.* **7** *sost, bihál, bituw, afsorde. //náxow; afsorde/ delmorde budan//.* **8** *dande ye sangin (baráye ráde*/ máwin). //Az in tappe ke sarbáláyi miravi báyad bogzári./ bezani dande ye sangin//.* **9** **at a low ebb** *bad, past; badtar, xármáye. //Saxt afsorde bud.//.* **be/ run low (on sth)** *kam dáwtan; tah kewidan. //Benzinemán dárad tah mikewad.//.* **lay sb/ sth low** (**a**) *xábándan, xák kardan. //Bá yek mowt hamimál* [opponent] *e xod rá xák kard.//.* (**b**) *sost kardan; nábud kardan; harjá juri tarjome miwavad. //Hame ye xáneváde cáyide va xábideand/ bestari wodeand.//*

the lower deck *(dar niru ye daryáyi) darejedárán*

low[2] adv (**lower**, **lowest**) **1** *foru-, páyin; arzán, //be páyin newáne raftan/ dast e páyin rá gereftan/ xástan; bepáyin tir andáxtan; foruafkandan. //Be wahrbánu namáz bordan* [bow low to]; play low: *barg e kam arzew/ xál e páyin rá andáxtan/ bázi kardan./ Sádetarin ráh e kámyábi dar soudágari arzán xaridan va gerán foruxtan ast.//.* **2** *árám, áheste, bam. //Be án bami/ árámi nemitavánam bexánam.; árámtar soxan begu vagarna miwenavad/ miwenavadat.//.* **3** **lie low** *bengarid be* Lie[2] . **be brought low** *bimár gawtan; gedá wodan; be xák e siyáh newastan/ kewide wodan. //Besyári xánedánhá ye tavángar peiro ye girodár e hirbáni** [financial crisis] *be xák e siyáh newastand.//*

low[3] n **1** *páyin. //Arzew e (barábari ye) lire dar barábar e dolár be marz e páyintari reside./ forutar oftáde.//.* **2** *baxw e bá fewár e kam e havá. //Yek piwán** [front]/ *havá ye kamfewár az zeráh* e Atlas dárad miáyad.//*

low[4] n *(baráye gáv) qorrew; źaqand*

low v *con gáv qoridan/ źaqandidan*

low-born adj *kamine, "yá kamine piwevari ke be sa'y e bázu kafáfi hásel konad." (ZBP. L3602 GS); forudast. //rahbari az xánedán e páyin/ kamine/ forudast//*

lowbrow adj *(xárdári) bifarhang; kurdel; forumáye; xármáye. //barnámeyi/ jostári* [discussion]/ *(ádami) forumáye.//*

lowbrow n *bifarhang; kurdel; forumáye*

low church *kelisá ye forudin, baxwi az kelisá ye Engelestán ke be anjám e kárhá ye dini va dasturi ye pristárán* [priest] *va abarsekubáyán* [archbishop] *candán arji neminehad. //Xáneváde ye man hamvand e/ peiro ye kelisá ye forudin-and.//.* **Low-Churchman** *hamvand/ haváxáh e kelisá ye forudin.*

low-class adj *rade ye páyin; xármáye; kamine,"yá kamine piwevari ke be sa' ye bázuy kafáfi hásel konad." (ZBP. L3602 GS); //káláye bojol//*

low-down adj, *(anáyin)* **give sb/ get the low-down (on sb/ sth)** *rást o pust kande goftan. //rást o pust kande begu cerá foruhewte wod.//*

lower v **1** (**a**) *páyin ávardan; dar piw afkandan, "Weyx sar dar piw afkand." (ZBP. L2489 AT); forubordan, "ta'ajjob kardam va sar forubordam." (ZBP. L2526 AT); foruafkandan, "pir sar foruafkand va án ewkál rá hic javáb nadáwt." (ZBP. L2696 AT); foruávardan, "yeki rá z taxt e wáhi foruávarad va digari rá..." (ZBP. L3863 GS); foruxábándan, "va harekat va foruxábánidan e cewm bedin har do báwad... cewm rá tamám foruxábánand va hargáh ki yeki rá áfati resad cewm tamám naxosbad." (ZBP. L5081,ZX); foruhewtan, "forud az dar e deż foruhewt band -- negah kard lawkar ze kuh e boland." (ZBP. L5995 SF). //tuwe baráye áváregán* [stranded] *foruafkandan.; Bádbánhá, parcam rá foruhewtan/ foruxábánidan/ foruávardan; panjere rá forukewidan/ páyin kewidan; Tofangaw rá áheste foruávard.; Cewmán/ negáh e xiw rá foruandáxtan.; Do litr fugán* [beer] *rá dar yek tasu* [hour] *forudád/ nuwid.//.* (**b**) *páyintar ávardan; kutáhtar kardan; kástan. //Bám e xáne rá/ saráy rá kutáhtar kardan; bolandi ye/ borzá ye ásmáne ye otáq* [ceiling] *rá kástan.//.* **2** *kástan; foru/ páyin ávardan/ ámadan. //Ruyehamrafte arzew e bahrhá* [stocks] *káste wode.; Badxoráki táv e/ páydári ye mardom rá dar barábar e bimári mikáhad./ Ává ye xod rá forudávardan va zireguwi soxan goftan//.* **3** **lower oneself (by doing sth)** *arzew e xod rá páyin ávardan; xod rá past/ xár gardánidan./ Bá darxást e komak az u xodat rá kucak/ xár nakon!/ Bá u/ báháw soxan beguyam?, hargez xodam rá kucak nemikonam.//.* **4** **raise/ lower one's sights** *bengarid be* "sight". **5** **lower (sth) away** *(daryánavardi)(qáyeq/ bádbán yá ciz e digari rá) foruhewtan/ foru-ávardan.*

lower[2] = Lour

lower case *(dar cáp) (bá) vát** [letter] *e kucak. //nebewte ye bá vát e kucak.//*

Lower Chamber, **Lower House** *(dar Engelestán) kahestán**

lowermost adj *páyintarin; nidom (ZBP. L7814 ZVY) [niz besanjid bá "afdom"]; kamtarin; pasttarin*

low frequency (*kutáh wode* **LF**) *basámad e forudin*

low-key, **low-keyed** adj *xiwtandár; árám*

lowland n *sarzaminhá ye past/ garmsiri*

lowlander n **1** *bumi ye sarzaminhá ye past/ garmsiri.* **2** = **Lowlander** *bumi ye kenár e daryá ye Eskátland (na Eskátland, kuhestáni)*

low-level (n) *(dar márád*/ Kámpyuter) zabán e forudin*

lowliness n *forutani; forumáyegi; xármáyegi*

lowly adj (**lowlier**, **lowliest**) *forutan; forumáye; xármáye*

low-lying adj *páyin; forudast. //meh dar sarzaminhá ye páyin//*

low-paid adj *kamdastmozd. //ánán (az) kárgaráni hastand ke dastmozdewán dar kewvar az hame kamtar ast.//*

low-pitched adj *ává ye bam. //Áváyaw bam ast.//*

low-rise adj *(baráye sáxtemán) kutáh. //xánesázi ye/ sáxtenhá ye kutáh.* [low-rise developments]//

low season *zamáni ke mardom be tábestángáhi/ zemestángtáhi kam miáyand.; forudingáh*

low tide, **low water** **1** *avarkár*.* **2** *(zamán e ámadan e) avarkár**

low-water mark **1** *taráz e avarkár* [páyintarin marzi ke áb miresad].* **2** *páyintarin; badtarin; forudest; nidom (ZBP. L714 ZVY, JGS). //ruzgári ke bázár/ károbár e dálá** [company] *saxt sard/ xarb bud/ ast.//*

loyal adj, **loyal (to sb/ sth)** *ávari, dorost, ostovár, sarseporde, páyband; geravide, "va u nohsad o panjáh sál xalq rá be xodá ye ta'álá hamixánd va kas bedu nageravid." (ZBP. L1983 TB). //be bonesthá* [principle] *ye xiw páyband/ ávari budan. //Haváxáh e ávari ye/ ostovár e kumal** [party] *e kár//*

loyalist n *(dar wurew/ xizew) sarseporde ye wahriyár/ sardamdár e piwin. //sepáhiyán e sarseporde.//*

loyally (adv) *sarseporde*

loyalty n **1** *sarsepordegi, vafádári, ávarigáni* [<Pahlavi vábarigáni* Pahlavi (ZBP. C4025 MK)]. //be sarsepordegi be wáh sougand xordan; Mitavánam be ávarigáni ye/ vafádári ye womá powtgarm báwam?//.* **2** *sarsepordegi; peimánbandi (ZBP. L4245 TMK). //Hamegiyemán sarseporde ye án dálá** [company] *hastim/ bá án dálá* peimánmand-im./ Dargiriyi ke az sarsepordegi ye/ geravewhá ye náhamgen* [divided loyalties] *barxizad.//*

lozenge n **1** *louz.* **2** *louz e dáruyi. //louz e galudard//*

Lp *kutáh wode baráye*" long-playing (record)", *(valg** [record] *e) derázáhang. //ganjineyi* [collection] *az valghá ye derázáhang.//*

L-plate n *newán e viže ye ráde*yi/ máwini ke ránandeaw wágerd/ nouámuz ast.*

LSD abbr (sl **acid**) *LSD, (be zabán e kuce* "acid"*) El EsDi/ LSD (dáru ye) parimatizá** [hallucinogen]

LST abbr, (US) "Local Standard Time". *kutáhwode, dar Ámriká. //gáh e Ostáy e bum//*

Lt (abbr) Lieutenant: *setván*

Ltd (abbr) *(dar Engelestán)* "limited liability compny", *dálá* bá pásoxguyi ye koránmand.*

lubber n *(kohne wode) qultawan e tanbal; aldang*

lubberly adv *con qultawanán e tanbal; aldangán*

lubricant n *roqan; carbu (ZBP. C4185)*

lubricate v *rouqan zadan; rouqan málidan; carb kardan. //carxhá rá, gunahálihá** [bearings]*; louláhá rá rouqan zadan.; (pendárin) galuyam xowt ast yek cizi mixáham narmaw/ taraw konad.//*

lubrication n *roqan zadan; roqanmáli*

lubricous addj *(beáyin) harze, lacar*

lucerne, (US) **alfalfa** *aspest (ZBP. C3540)*

lucid adj **1** *rouwan, áwkár. //báznamudani/ zandi* [explanation] *rouwan; sabkaw xeili rouwan ast//.* **2** *rouwan, áźir, ágáh. //(dar bimárihá ye maqzi yá raváni) zamánháyi ke kasi ágáh/ áźir ast.//*

lucidity n *rouwani; ágáhi*

lucidly adv *rouwan. //rouwan báznamude/ zandide* [explained]//

luck n **1** *baxt, "baxt e xábálu ye má bidár xáhad wod magar -- z-án ke zad bar dide ábi ruy e raxwán e womá" (Háfez); ermagán (ZBP. C2345 FM). //xowbaxt budan; badbaxt budan; dożbaxt budan; baxt e xub nadáwtan; bad ávardan//.* **2** good fortune: *baxt e xub; xowbaxti, axtar e nik, "agar axtar e nik yári dahad -- bar iwán mará kámgári dahad." (ZBP. L6116 SF); farxondegi; hubámi* [<Pahlavi, (ZBP. C7767 BF)]. honar, "ángáh ágáh wodand ke qarqe xást wod va báng e hazáhez va qariv barxást. Amir barxást va honar án bud ke kawtihá ye digar bedu nazdik budand." (ZBP. L636 TBH). //Omidvár-am in heykal e kucak* [little charm] *baráyat nikaxtari ávarad.; Hamiwe yeki az inhá rá baráye hubámi*/ farxondegi hamráh mibaram; Baxtyár budam ke u rá dar xáne yáftam.; Kámyáb wodi?; baxt e xow e má be sar reside.//.* **3** **as (good/ ill) luck would have it** *xowbaxtáne/ badbaxtáne.* **(what) bad, rotten etc luck!** *(baráye hamdardi) ce bad!.* **be bad/ hard/ tough luck (on sb)** *badbaxti/ bad ávardan.* **be down on one's luck** *bad ávardan; badbiyár.* **be in/ out of luck** *xowbaxt budan; baxtyár budan; xub ávardan; badbaxt budan; bad ávardan.* **good luck (to sb**) *xowbaxti va kámyábi baráye kasi árezu kardan. //Omidvár-am dar ázmunháyat kámyáb wavi/ baxtyár báwi!//.* **just one's luck** *besuzi ey baxt. //Besuzi ey baxt dorost hamánruzi ke setáre/ honarpiwe bimár bud be namáyewxáne raftam!//.* **one's luck is in** *nikbaxt budan; axtar e nik dáwtan; anuwah budan.* **the luck of the draw** *kár e baxt/ sarnevewt.* **the luck of the game** *baxt.* **no such luck** *badbaxtáne na.* **tough luck** (**a**) *(baráye newán dádan e hamdardi) ce bad!.* (**b**) *(beriwxand) (az badbaxti ye kasi, kasi rá báki nabudan) tá cewmat/ cewmaw kur!//*

luck v, **luck out** *(dar Ámriká) baxtyár budan; nikaxtar budan; farxondepei budan*

luckily adv *xowbaxtáne. //Dir residam ammá xowbaxtáne áqáz e newast derang dáwt.//*

luckless adj *badbaxt*

lucky adj (**luckier**, **luckiest**) **1** *farxonde, farxondepei; homáyun; xonok; nuwe (ZBP. C7330); nikaxtar; xowbaxt; baxtyár; Xeili nikbaxt/ nuwe/ baxtyár budi ke pas az án egnest** [accident] *zende mándi!; Máye ye xowbaxti ast ke (u) hanuz injá-st.; heikali homáyun ke baxt e xub miávarad* [lucky charm].*/ womáre ye haft baráye man homáyun/ xojaste ast; gománzadan e baxtaki va xub; baxt e xow, axtar e nik; xowbaxti./ Emruz ruz be kám e man/ to ast.//.* **2** **strike lucky** *bengarid be* "strike". **you'll be lucky, you should be so lucky** *(beriwxand) árezu ast!/ Yube ast! ; Magar xábaw rá bebini!*

lucky dip *(dar Engelestán) guneyi baxtázxmáyi*

lucrative adj *sudávar; porsud. //károbári/ soudáyi sudávar/ porwud//*

lucratively adv *bengarid be* "lucrative"

lucrativeness n *bengarid be* "lucrative"

lucre n **1** *(xárdári) angize ye puli, sudjuyi.* **the lure of lucre** *bá pul gul zadan; bá asngize ye puli be dám andáxtan.* **2** **filthy lucre** *bengarid be* "filthy".

Luddite n, adj *(xárdári) (dar sátvun** [industry]*) kohneparast*

ludicrous adj *xandeávar; xandedár; carand; yáve. //andiweyi xandeávar//*
ludicrously adv *xandeávar; xandedár. //walváraw candán kutáh bud ke máye ye xande bud.//*
ludicrousness n *xandeávari; xandedári*
ludo n *bázi ye ludo, (bá tás va taxte)*
luff v *sar e kawti/ karji rá be su ye bád gardándan*
luffa = Loofah
lug[1] v (**lugged**; **lugging**) *bezur kewidan; kewán-kewán bordan; sagkew kardan. //Camedán e geráni* [heavy] *rá kewán-kewán az pellehá bá bordan; (pendárin) mibáyast sarásar e ruz baccehá rá bá xodaw invar ánvar bekewad/ be hennaw bekewad.//*
lug[2] n **1** *daste.* **2** (also **lug-hole**) *(zabán e kuce/ dar Engelestán) guw*
luge n *surtme ye kucak e yektane [luź]*
luggage, (US) **baggage** n *bár, bone/ wew tekke bár; //bárobone ye xiw rá az gomrok gozarándand; bone ye dasti dári.//.* **carryon-luggage; hand-luggage** *báro boneyi ke ráhi bá xod darun e havápeimá barad.*
luggage-rack n **1** *raf/ táqce baráye bár/ bone.* **2** = roof-rack
luggage-van n, (US) **baggage car** *deliján e viźe ye bár e/ bone ye ráhiyán*
lugger n *(daryánavardi) somári (ZBP. C6452); kawti ye kucak bá yek yá biwtar bádbán e cárguw*
lugubrious adj *qamzade, qamin, qambár*
lugubrious, lugubriously adv *bengarid be* "lugubrious"
lugubriousness n *bengarid be* "lugubrious"
lugworm n *kerm e daryáyi az gune ye* Arenicola *ke baráye cewte bekár miravad.*
lukewarm adj **1** *velarm, na dáq. //Wir rá garm kon tá velarm wavad.//.* **2 lukewarm (about sb/ sth)** *velarm; na candán xáhán. //yek paziráyi ye velarm; Mehraw/ ewqaw be sardi garáyide bud.//*
lull v **1** (**a**) **lull sb/ sth (to sth)** *árám kardan; forunewándan; xámuw kardan; xábándan.* (**b**) **lull sb/ sth (into sth)** *(bá ferib) árám gardánidan/ foruxábándan. //Má rá ferifte bávar kardim imen-im, ammá doruqin bud.//.* **2** *(baráye tufán/ qouqá) kástan, káhew yáftan; árám wodan. //Gorgomiw bád árám gawt./ be wabgir bád (foru) xábid.//*
lull n *árámew; xámuwi. //Árámew e piw az tufán./ Dami cand xámuwi dar goftowonudi; árámewi kutáh dar jang.//*
lullaby n *láláyi; bangare (ZBP. C2861 FM)*
lumbago n *kamardard*
lumbar adj *kamar; kamari; kamargáh, "noxost mohrehá ye gardan ast va... dovvom mohrehá ye powt ast va sevvom mohrehá ye kamargáh...." (ZBP. L5047 ZX). //kamardard; kamargáh; sotum e mohre ye kamar.//*
lumbar puncture *softan e kamar/ kamargáh*
lumber n **1** *(bevźe dar Engelestán) henzerpenzer; kácál e bedardnaxor (ke dar anbár nehand); xertopert.* **2** *(beviźe dar Ámriká) xertopert*
lumber v **1** (**a**) **lumber sb (with sb/ sth)** *bári be duw e/ kul e kasi nehádan; //Bár e/ kár e yáftan e jáyi baráye hame ye goruh (e varzewi,* "team"*) rá be duw e u nehádand.; Engár sarásar e hafte Amu Behruz saremán xaráb wode.//.* (**b**) **lumber sth (up) (with sth)** *(beviźe be rixt e náwenáxte) por kardan; talanbár kardan; //Otáqi por az xertopert* [junk]*; maqzi ágande az dádehá ye/ cemhá ye bihude/ násudmand//.* **2** *(beviźe dar Ámriká) alvár boridan va ámáde ye kár sáxtan.*
lumber[2] v *bá gámhá ye gerán (ráh) raftan. //pilháyi ke bá gámhá ye gerán migozarand...; Xub bengar/ negáh kon, kojá miravi, xar e vámánde* [oaf]*, hame ciz rá lagadmál kardi!//*
lumberjack, lumberman (n) *(beviźe dar Ámriká yá kánádá) kárgar e (kárxáne ye) alvársázi*
lumber-jacket n *nimtane ye setabr e picázi tá miyán e rán*
lumber-room n *(beviźe dar Engelestán) anbár e henzerpenzer/ xertopert/ kácál e bedardnaxor*
luminary n **1** *rouwanán (M. Moqaddam); ostád; setáre. //cehrehá ye tábnák e/ rouwanán e bozorg o kucak//.* **2** *(beáyin) xorwid, máh, setáre*
luminescent adj *ruwnávand [niz besanjid bá "Ruwnávand" nám e dehi nazdik e Birjand.]*
luminosity n *foruq, rouwani; rowt (ZBP. C4873 FM)*

luminous adj **1** *rouwan, daraxwán// rang e* [paint] *wabtáb/wabnamá.* **2** *(pendáerin) rouwan. //soxanráni ke soxanaw rouwan ast; zandi* [explanation] *rouwan//*

luminously adv *bengarid be* "luminous"

lumme, lummy *(wegeftváźe) (zabán e kuce dar Engelestán, kohne wode) newán e wegeft, "váy"*

lump[1] n **1** *tekke, tude; fuluq [bejá ye "habbe" <Gilaki; con baráye qand, zoqál, guwt]. //yek qolonbe/ fuluq gel* [clay]; *qand e koluxe; yek fuluq qand/ yek páre qand* [a lump of sugar/ sugar lump]*; páreyi zoqálsang rá wekast xordxord gardánidan; Bá cáyat cand (tá) fuluq/ tekkeqand mixori?//.* **2** *barjestegi; qolonbegi; xunmordegi; qolonbe. //yek qolonbe ye badrixt ruy e gardanaw//.* **3** *(anáyin) ádam e tanegonde, colofte yá káná. //Bejonb, tane law e xikki!//.* **4** **have, etc a lump in one's throat/ the throat** *galu ye kasi az... gereftan*

lump v **1** **lump sb/ sth (together)** *ruyeham rixtan/ kardan; yeki kardan. //Hame ye dánewjuyán e piwrafte rá dar yek já va dar yek yáne* [class] *kardeyim./ Áyá Mitavánim hame ye in qalamhá rá ruyeham/ yekjá karde zir e "hazinehá ye xordopáw" benevisim?//.* **2** *golule-golule wodan; qolonbe-qolonbe wodan. //Cáwni* [sauce] *rá ham bezan tá golule-golule nawavad.//*

lump sugar *qand e koluxe; qand e fuluq* [<Gilaki];* **sugar cubes** *qand e habbeyi*

lump[2] v, **lump it** *(anáyin) nágozir paziroftan; forudádan; qurt dádan. //Bar án wodeand conin konand, agar dust nadári/ nemixáhi báyad bezur qurtewbedi/ bedahi.//*

lumpish adj *(ádam e) tanegonde; colofte; káná*

lump sum *pardáxt e (pul) yekjá*

lumpy adj (**lumpier, lumpiest**) *golule-golule; qolonbe-qolonbe. //yek ábguwt* [gravy] *e por az golule-golule; yek towak e qolonbeqolonbe/ qolonbesolonbe//*

lunacy n **1** *divánegi.* **2** *divánegi, kár e kánáyáne. //Ránandegi car conin havàyi pák divánegi ast.//*

lunar adj *máh; mángi [M. Moqaddam] [mangh (Avestáyi; máng (kordi) (EDPL)]. //sanghá ye máh/ mángi; máhgereftegi//*

lunar module; lunar excursion module *máhpeimá*

lunar month *máh e mángi [29 1/2 ruz], bengardi be* "Calendar"

lunatic n **1** *(kohne wode) diváne, "ásmán bár e amánat natavánest kewid -- Qor'e ye kár benám e man e diváne zadand." (Háfez).* **2** *diváne ye zanjir. //Diváne! Dári az ánvar e xiábun miruni!//*

lunatic adj **1** *(kohne wode) diváne.* **2** *divánevár. //piwnahádi divánevár//.* **3** **the lunatic fringe** *(xárdári) goruhak e divánegán; goruhak e dast e rásti ye/ dast e capi ye doátewe. //Biwtar e namáyandandegán hamvandán e kumal** [political party] *e dast e capihá ye doátewe rá nádide migirand.//*

lunatic asylum *(kohne wode) divánexáne; timárestán*

lunch n **1** *náhár/ cáwt e nimruzi. //Náhár e sard va garm dárim.; Rafte náhár; yek tasu* [hour] *zamán baráye náhár//.* **2** *(dar Ámriká) cáwt e sabok; xorák e sabok. //Pas az namáyew yek cáwt e sabok mixorim//. niz bengarid be* "Dinner".

lunch v **1** *náhár xordan. //Womá biwtar kojá náhár mixorid?; Náhár guwt e sard va sabzine* [salad] *dárim//.* **2** *kasi rá náhár dádan/ náhár mehmán kardan*

luncheon n *(beáyin) náhár*

luncheon meat *guwt e (xuk e) kiveyi*/ dar quti*

luncheon voucher abbr **LV** *(dar Engelestán).* **meal ticket** *(dar Ámriká) pate ye náhár/ cáwt (e kármandi/ kármandán)*

lunch-room n *(beviźe dar Ámriká) náhárxori*

lunch-time (n) *náhár; náhárgáh;*

lung (n) *wow.//cangár* [cancer] *e wow./ ávázexáni dárá ye wowhá ye xub/ áváyi mirumand.//*

lunge n *kaft, kaftan*

lunge v *kaftan. //divánevár bar sar e/ be hamestár** [opponent] *e xiw kaft.; bá kárd kaft/ jast.//*

lung-power n *báng e boland; báng e borz; borzbáng. //jiq e kasi xub/ guwpárekon budan//*

lupin, (US) **lupine** *lubiyá gorgi (M. R. Báteni); giyáhán e gune ye* "Lupin" *con* Lupin albus

lurch[1] n, **leave sb in the lurch** *bengarid be* "Leave".

lurch[2] n **1** *(baráye kawti) nágahán be yekvar/ su qaltidan/ kaj wodan. //Kawti nágahán be su ye rást kaj wod.//.* **2** *telou-telou xordan*

lurch v *nágahán yekvari/ kaj wodan; teloutelou. //Masti ke dar kuce teloutelou mixorad.//*

lure n **1** (**a**) *cizi ke... rá besu ye xod kewad. //Har kermi dáwt rixt/ candán kerm rixt tá u rá besu ye xod kewad/ vákewad.//.* (**b**) *kewew; giráyi. //kewew e/ giráyi ye kárhá ye wurangiz* [adventure]*//.* **2** (**a**) *cewte, cine.* (**b**) *cine/ cewte baráye vákewidan e wáhin be su ye xodávandaw/ ostádaw*

lure v *vákewidan, "qonce wou dar guweyi wáyad negáhi vákewi- dar kamin e cewm e garm ásud e sayyádán mabáw." (ZBP. L1650 FM). //kasi rá be dám vákewidan* [lurch into a trap]*./ Az áz be dám oftád.//*

lurid adj **1** *rangárang (vágir*). //ásemán e xornewin e rangárang//.* **2** *takándahande; cendewávar. //Rizekárihá ye cendewávar e án ádamkowi; dástáni takándahande.//*

luridly adv *bengarid be* "lurid"

luridness n *bengarid be* "lurid"

lurk v **1** (**a**) *kamin kardan; dar naxiz/ nexiz newastan, "bebinid piri ke ján e mará -- newastast con wir andar nexiz." (ZBP. C6869, Sa'd e Salmán); dar nexiz budan. //Mardi (bá roxsár e) gománbarangiz ke dar táriki/ sáye kamin karde//.* (**b**) *dar nexiz newastan. //Biwtar yek jáyi nazdik e piwxán e meixáne* [the bar] *nexiz minewinad.//.* **2** *(pendárin) (dar andiwe) nehofte budan. //Badgomániyi ke dar andiwe nehofte/ dar kamin ast)//*

luscious adj **1** *ábdár, xowmaze, wirin, xowbu. //holuhá ye ábdár e xowmaze//.* **2** *delkaw; delangiz; havasangiz. //navá ye delangiz e sázdahani//.* **3** *havasangiz; dekaw; girá; delangiz. //yek doxtar e sefid e mubur con holu ye pustkande//*

lusciously adv *bengarid be* "luscious"

lusciousness n *bengarid be* "luscious"

lush[1] adj **1** *gawan, "yeki sarv bod sabz o bargaw gawan -- vará wáx con razmgáh e pawan." (ZBP. L4783 SF). //camanzárhá ye/ sabzehá ye gawan/ setabr//.* **2** *porpowt. //yek qáli ye porpowt//*

lush[2] n *(dar Ámriká/ zabán e kuce) peivaste mast*

lusitropy n *helew, helewn, bengarid be* "Relaxation".

lust n **1** *árezu, "co begreft jáy e xerad árezu -- degar wod be ráy o be áyin o xuy." (ZBP. L6524 SF); ázkámegi (ZBP. C3343); varan* [<Pahlavi (ZBP. C035 MK)]; tankámegi (ZBP. C7907 BF). //Jelo ye tankámegi ye/ varan e xiw rá gereftan; Átaw e árezu/ tankámegi/ varan* e xiw rá forunewándand* [assuage/ gratify]*//.* **2** **lust (for/ of sth)** *áz, árezu. //árezu ye niru, zar, kárhá ye wurangiz* [adventure]; *árezumand e jang/ parxáwjuy/ jangjuy//*

lust v, **lust after/ for sb/ sth** *(biwtar xárdári) saxt... rá xástan; joftjuyi kardan, "Sepahbed suy e káx benhád ruy -- conán con bovad mardom e joftjuy."(ZBP. LL6527, SF); tankáme budan. //*lust after women: *donbál e/ pei ye zanán musmus zadan/ kardan./ saxt xáhán e kintuxtan* [revenge] *bud.//*

lustful adj *tankáme, ázkáme; varanik*. //negáhhá ye porárezuy/ az ruy e tankámegi//*

lustfully adv *bengarid be* "lustful"

lustily adv *//sarwád áváz xándan//*

lustre, (US) **luster** n **1** *daraxw (ZBP. C7590); uw (ZBP. C2672); huw (ZBP. C2672); bám (ZBP. C4383). //daraxw e żarf e morváridhá//.* **2** *(pendárin) daraxwew, táb. //kár e del na conánke máye ye tábnáki ye nám e kasi gardad.//*

lustrous adj *daraxwán; raxwán, raxwande, tábnák. //cewmán e daraxwán; mu ye raxwán//*

lusty (adj) *wádáb, wádán, jándár. //kudakán e sarwád dar bázi; qariv e wádi barávardan* [give a lusty cheer]*./ baráye... hurá ye jánáne kewidan//*

lute[1] n *van* [<Pahlavi, (ZBP. C936, MK)] guneyi sáz berixt e golábi dárá ye sim, ke ánhá rá bá angowt gerefte, kewide, vel midahand.*

lute[2] n *batune zadan/ kardan; bá gel e batune por kardan*

lutenist, lutanist n *van-naváz, bengarid be "*Lute[1]".

Lutheran adj *(hamvand e) kelisá ye* Luther *ke bonyángozáraw* Martin Luther *bude ast.*

luxuriance (n) *ruyew e anbuh, xorrami; sarsabzi; gawani*

luxuriant adj *porpowt, anbuy, xorram, sarsabz, gawan, "yeki sarv bod sabz o bargaw gawan -- vará wáx con razmgáh e Pawan." (ZBP, L4783 SF). //giyáhán e gawan e garmsiri; (pendárin) cámeyi ágande az pardehá* [imagery] *ye gawan//*

luxuriantly adv *anbuh, xorram; sarsabz; gawan*

luxuriate v, **luxuriate in sth** *xow ámadan; xowi kardan; dar náz/ afzuni zistan. //gorbeyi ke dar áftáb e germ qanude; az yek garmábe ye dáq dar náz va xowi budan//*

luxurious adj **1** *dar náz; dar afzuni; bánavá. //dar bumi zistan, bumi dar náz/ bánavá./ in behtarin va porásáyewtarin/ náztarin parhib* [model] *e ráde* ye/ máwin e má-st.//.* **2** *navámandi; dustár e náz va afzuni; dustár e xowgozaráni* [luxurious habits]
luxuriously adv *bengarid be* "luxurious"
luxury n **1** *dar náz; afzuni; navá. //dar náz/ afzuni zistan; bánavá zistan; yek mehmánsaráy e, saráce ye porzarobarq/ gerán va xowáyand; yek kasti ye porzarqobarq/ navámand//.* **2** *káláhá ye geránbahá va nádarbáyast* [luxuries]*./ xáviár, wámpáni, va digar cizhá ye geránbahá va nádarbáyast; Nemitavánim xeili cizhá ye geránbahá va nádarbáyast bexarim.//.* **3** **in the lap of luxury** *bengarid be* "Lap[1]".
-ly suff **1** *(bá námvážehá va setáyhá* bekár miravad) ...áne; bá...; harjá juri tarjome miwavad. //*cowardly: *bozdeláne/ bá bozdely;* scholarly: *dánewmandáne//.* **2** *(bá námvážehá serewte wode setáy* va band e kárvááže misázd) ...áne; har...; ...-he; harjá juri tarjome miwavad. //*daily: *ruzááne;* hourly: *har tasu//.* **3** *(bá setáyhá* bekárrafte band e kárvááže misázad) ...áne; ...bá. //*happily: *wádmáne;* stupidly: *kánávár/ nádánáne/ nádánvár//*
lycée n *(vááže ye Faránsavi) (dar Faránse) lise (dabirestán e vábaste be warvin** [state]*)*
lychee, litchi n **1** "lici" *deraxt e Cini va mive yeá án be nám e dánewik e* Litchi cinensis. **2** *deraxt e Lici, ke az Cin barxáste*
lychgate = Lich-gate
lye n *áb e kelyá*
lying pres p of, *setáy e kárvááže az:* "Lie[1]", "Lie[2]"
lying-in n, **lyings-in** (pl) **lying-ins** (pl) *záyemán; zehestán, "va zani rá ke az zehestán birun ámade bovad, mar in rá zir e bar girad." (Aladviye a'nelhaqáyeqeladviye, sát e 11)*
lymph n **1** *(kálbodwenási) gaw, "va har borji ke sard va xowk ast mansub bovad be zamin az álam va be gaw e siyáh az tan..." (ZBP. L7231 TT).* **2** *(pezewki) xunábe; máye ye áble* [smallpox vaccine]
lymph node *vadad* [<vədad. Gilaki]*
lymph vessel *sepidrag*
lymphatic adj **1** *gaw (ZBP. C516 FM). //sepidrag* [lymphatic vessel]*//.* **2** *(beáyin) (baráye mardom) balqami; kond*
lymphoma n *(pezewki) gawpel [niz bengarid be* "tumor"*; va* "-oma"*]*
lynch v *kasi rá bi dádrasi kowtan/ latopár kardan; kasi rá dar kucebázár sag-kow kardan/ con sag kowtan. //mardán e/ mardom e bigonáhi ke bedast e anbuh e mardom e xawmnák dar kucebázár sagkow gawtand.//*
lynch law *sagkow; sag-kow kardan*
lynx n *siyahguw, be nám e dánewik e* Lynx lynx
lynx-eyed adj *tizbin con wáhin*
lyre n *kennár (ZBP. C4961, MK/ BF)*
lyre-bird n *parandeyi az gune ye* Menura *bumi ye Ostráliá va kucande*
lyric adj **1** *duwe* (EDPL).* **2** *sorud e kámráni; taráne ye kámráni; duwegi*. //yek duwesorá* ye xub/ yek soráyande ye/ nevisande ye tarânehá ye kámráni ye xub.//*
lyrical adj **1** *wurangiz; bewur ámadan. //kamkam darbáre ye xorákihá ye behávar* [health food] *be wur ámad* [beccome lytical about sth]//
lyrically adv *bengarid be* "lyrical"
lyricism n **1** *duwegi* [besanjid bá "duwakih" <Pahlavi, EDPL].* **2** *duwegi*; wur*
lyricist n *duwesorá*[besanjid bá "duwakih"<Pahlavi (EDPL)] [nevisande ye cámehá ye ewqi ye mardompasand]*

Mm

M, m n (pl **M's, m's**) *sizdahomin vát** [letter] *e dabire ye Engelisi. //Miyáne bá vát e "M" áqáz miwavad.//*
M abbr **1** = **med** *(kutáh wode) (beviże baráye jáme) andáze ye* "medium" *miyáne/ miyángin.* **2** **m** *váźe ye Látini,* "mille", *womár e Rumi "1000".* **3** *kutáh wode baráye* "motorway" *dar Engelestán "wáhráh". //Ámad o wod e sangin e ráde*há/ máwinhá dar wáhráh e 40//*
m *kutáhwode* **1** *(beviże dar bargehá) narine/ mard.* **2** *(beviże dar bargehá) zanmand/ wuymand.* **3** *(dastur e zabán) (niz* **masc**) *narine.* **4** (**a**) *metr. //Do ye 500 metr rá davidan//.* **5** *milion. //Womár e mardom 18 m/ milion//*
ma n *(biwtar baráye áváz dádan e kasi) mámán. //Mámán dáram miram/ miravam; Mádar-niyuw ast/ Hamiwe soxan e mámánaw rá guw midahad/ miniyuwad.//*
MA, (US) **Master of Arts** *vidbar*;* **MS** Master of Science *Źánubar* ; //dar rewte ye zabánhá ye zende/ novin dareje ye vidbari* dáwtan.; Sohráb e Jávidi dárá ye dareje ye vidbari*/ vidbar az dánewgáh e Tehrán//*
ma'am n *(baráye xándan e wahrbánu, zanán e válá tabár va afsarán e borzpáye ye ártew.) //wahrbánu, bánu./ Bánu farmáyewi dárid?//*
mac[1]**, mack** n *bengarid be* "Mackintosh"
mac[2] n *(anáyin dar Ámriká) (baráye xándan e mardáni ke námewán rá nemidánim) áqá, barádar, bábá. //Hey/ Ey áqá! Cekár mikoni?//*
macabre adj *margbár, ...mordegán; harásangiz. //vawt e/ raqs e/ páykubi va dastafwáni ye mordegán; dástán e uwtáni** [ghost] *ye/ ruhi harásangiz.//*
macadam n *(ráh e) tármak/ qirig*. //yek ráh e qirig*//. bengarid be* "tarmac".
macadamize, macadamise v *qirandudan. //yek ráh e qirandud//*
macaroni n *mákároni, golrewte [gol = qol, wekáfte az "gerán" (EDPL 15.1055)]*
macaroni cheese *mákároni bá cáwni ye panir*
macaroon *kák e bádámi, kák e nárgili*
macaw n *mákáu, gunei tuti ye Ámriká ye garmsiri*
mace[1] n **1** *gorz, gorze, gad* [<Pahlavi, (ZBP, C7396 MK, BF)].* **2** *gad* (gorzi áráste ke wáh, wahrdár yá mardom e bolandpáye dar dast girand.)*
mace[2] n *pust e gouz e hendi* [nutmeg]
mace-bearer (n) *gadvar* [be* "mace[1]" *bengarid]*
macerate v *násur wodan/ kardan; lic oftádan/ andáxtan*
maceration n *násuri, lic-oftádegi, lic*
Mach n *mák yá mak, yekkán e tajá** [speed] *(beviże baráye havápeimá) (dar sanjew bá tajá* ye ává). //havápeimáyi bá tajá* ye do mák dar parváz ast.//*
machete n *qame, sátur (beviże dar Ámriká ye Látin)*
machiavellian, Machiavellian adj *be ravew e Mákiyávelli; Mákiyávellivár (bá faribkári va nirang xar e xod rá savár wodan). //Ádami faribkár/ nirangbáz/ Mákiyávelli; barnámesázi* [scheme]*, dámi Mákiyávellivár//*
machination n **1** *tonbal, "be tonbal hamidáwti wáh rá -- be cáre foruávari máh rá." (ZBP, C4862 SF); tarfand, cáre; dám, "na jawn o na rámew na kuwew, na kám -- hame cáre ye varzew o sáz dám." (SF). //kuwew baráye wekastan e tonbal/ dám/ tarfandewán//.* **2** *dámgostari, dámsázi, sáz, "woqál o gorg o záq in sáz kardand -- ke az waxs e wotor sar bázkardand." (Nezámi)*
machine n **1** *carx, carxowt, carxe, "Az án carxe ke gardánad zan e pir -- qiyás e carx e gardande hamigir." (Xosrowirin, Nezámi); "ce sud áfarin bar sar e anjoman -- pas e carxe nefrinkonán pirezan?" (Sa'di). //Soudágar e ráde*há ye/ máwinhá ye kohne, carxeyi/ carxowti dárad ke rádehá* rá xord*

mikonad.; carx e duzandegi/ raxtwuyi/ gázori; carxowt há ye daftari; Dar besyári sátvunhá [industry] *carxe/ carxowt jáy e mardom/ kárgar rá gerefte.//.* **2** *(pendárin) (ádami) con máwin/ carx/ carxe. //Sálhá kár e yeknaváxt mitavánad mardom rá az rixt e ádam darávarde máwin/ carxowt/ carxe gardánad.//.* **3** *Dastgáh; sardamdárán; gardánandegán e/ dastgáh e kumal* e xawáyáyi**[political party machine]/ *Dastgáh e ágáhirasáni, ziyánhá ye sangin e/ kalán e bongáh rá mástmáli kard.//*

machine v **1** *carx kardan. //Lab e gerde* [disc] *rá carx karde pax/ narm/ hamvár gardánideand.//.* **2** *carx kardan (e jáme). //báyad labe ye dáman* [hem] *rá tu zade carx konam.//*

machine code, machine language *(márád** [computer]*) zabán e ramz/ márád**

machine-gun n *tirbár. //tirbári rá bekár andáxtan/ barpá sáxtan./ tirbárán e besyár bárik va be ámáj//*

machine-gun v **(-gunned/ -gunning)** *tirbárán kardan; be tir bastan; bá tirbár zadan/ kowtan. //Sepáhiyán e piwtáz* [advancing] *rá be tirbár bastand.//*

machine-made adj *carxowti, carxeyi; carxowt-sáz*

machine-operator (n) *carxowtvarz*

machine-readable *(márád** [computer]*) márádik* sáxtan. //ketábi/ námeyi rá be rixt e márádik* darávardan//*

machinery n **1** (**a**) *kárxáne. //kárxáne ye yek pangán** [clock] *e divári//.* (**b**) *carxabzár, carxowthá, carxowtgán. //Carxowthá ye faráváni kár gozáwteand.//.* **2** **machinery (of sth/ for doing sth)** *Sázmán. //Hic sázmáni baráye barxord bá/ pásox be geleha ye/ mostihá ye mardom nadárim.; Sázmán e sarrewtedári/ warvin* rá vátáwtan/ bázsáxtan/ báz sázmán dádan.; Hame ye in kár rá diván e vezárat e kewvar* [Home Office] *mipardázad.* [process]*.//*

machine-tool *carxowt-abzár*

machinist n **1** *carxowtvarz; máwinkár.* **2** *carxowtsáz, carxsáz/ carxgar*

machismo n *(biwtar xárdári) mardsálári; qoldori*

macho adj *(anáyin, beviźe xárdári) mardánegi, qoldori, mardi. //Gomán mikonad mast kardan va setizejuyi newán e mardánegi ast.//*

mackerel n (pl **mackerel**) *máhi ye zeráh** [ocean] *e Atlas e abáxtari* [northern] *ke tá 35 sántimetr miresad. In máhi báláyaw sabz ast va xathá ye ábi va simin ziraw dárad, be nám e dánewik e* <u>Scomber scombrus</u>. *//faráván máhi ye mákerel wekár kardan//*

mackerel sky *ásmán e dárá ye abrhá ye pari*

mackintosch, mac, mack *(dar Engelestán) báráni, labád*

macro-, *piwvand, meh, mah, mas, gol, qol-, qara (dar váźehá ye serewte) harjá juri tarjome miwavad.*

macrobiotic (adj) *xorák e giyáhi (ke bedun e kud e ximiyáyi* parvarde wode)*

macrobiotics n *xorákwenási ye giyáhá bedun e kud e ximiyáyi**

macrocosm n, **the macrocosm**. **1** *keihán.* **2** *mashandád** [any large structure]

mad adj (**madder**, **maddest**) **1** (**a**) *(ádami) diváne; kári divánevár/ divánegáne. //diváne wodan/ budan; kasi rá diváne kardan//.* (**b**) *(anáyin, beviźe xárdári) diváne, xol. //ce kár e divánegáneyi!; Báyad diváne báwi ke candán tond beráni!; Pák xol ast. Jámehá ye xeili wegerf puwide invar ánvar migardad.//.* **2** (**a**) **mad about/ on sth/ sb** *diváne ye/ weidá ye... budan; //diváne ye pátapká*/ futbál/ negárgari; Diváneaw ast/ divánevár dustaw dárad.//.* (**b**) *(be donbál e námváźehá) diváne ye.../ weidá ye... budan. //diváne ye tapkáye** [cricket]*/ peikarebardári/ musiqi ye páp* [pop] *budan./ goruhi az pesar-baccehá ye diváne ye pátapká*/ futbál//.* **3** **mad (with sth)** *(anáyin) xawmgin, diváne (vár), warze, "ze wiri ke báwad wekáraw palang -- ce záyad joz az wir e warze be jang?" (ZBP, L6538 SF); jasti/ becák zadani* [dash]*/ táxti* [rush] *divánevár. //az dard diváne (gawte); mardom az wur diváne gawteand.//.* **4** **mad (at/ with sb)** *(anáyin) xawmgin; bá kasi tiz wodan, "Forud e javán tiz wod bá Taxár -- ke con razm piwáyad o kárzár." (ZBP, L6014 SF). //Sarsaxtiyaw* [obstinacy] *ma rá diváne mikonad!; Az inke sage kafwaw rá xorde saxt xawmgin (gawte); (az in ke panjere wekaste) xawm nagir!//.* **5** *(sag e) diváne [bázgardid be* "rabies"*]//.* **6** **like mad** *divánevár, xeili, tond. //divánevár sigár kewidan/ davidan/ kár kardan//.* **(as) mad as a hatter/ a March hare** *(anáyin) pák xol/ diváne.* **mad keen(on sb/ sth)** *(anáyin) diváne ye; dustár e…; xáhán e...; weidá ye..., // saxt dustár e bázi ye xák ast./ Diváne ye/ weidá ye Marlon Brándo ast.//*

madam, **Madam** n **1** *(beáyin) (baráye xándan e zanán e biwuy yá wuymand, va kasáni ke ánán rá nemiwenásand) bánu. //Bánu, ce farmáyewi dárid?; (con dar áqáz e náme) bánu ye gerámi, bánu...*

*gerámi./ Bánu farwin** [chairman] *áyá miwavad soxan beguyam?//.* **2** *(anáyin, xárdári) bánu ye bánován!. //Rásti ke bánu ye bánován ast va xodráy!//.* **3** *(beviże be rixt e yekkáni) laharbánu, "xánum rayis"*

Madame n (*kutáh wode* **Mme**) (Plural **Mesdames**) (*kutáhwode* **Mmes**) *(váże ye Fáránsavi- baráye bánován e sálxorde beviże wuymand yá bive va yá bánován e sálmandi ke Engelisi yá Ámrikáyi nistand) bánu. //Bánu Steiner az Lozán e Suyis//*

madcap adj *diváne, kosxol, bikalle. //pák diváne/ kosxol//*

madden v *diváne kardan, ázordan, be xawm ávardan. // In ke u rá bejá ye man bargozidand saxt ma rá ázorde/ miyázárad//*

maddening adj *divánekonande, ázorande. //deranghá ye divánekonande/ ázorande; Tanbaliyaw divánekonande ast.//*

maddeningly adv *bewiveyi divánekonande/ ázorande káná, nátaván*

madder *ronnás, ruyán, be nám e dánewik e* Rubica tinctorum. *//rang e ronnás//*

made *zamán e gozawte va setáy e kárváże az* "make"

Madeira n *báde ye sepid e Mádeirá*

Madeira cake *kák e Mádeirá, guneyi kák e esfanji*

madhouse n **1** *(anáyin, xárdári) divánexáne. //In yáne*/ kelás divánexáne ast: xámuw (báwid)!//.* **2** *(kohne wode) divánexáne, timárestán*

madly adv **1** *divánevár. //Divánevár pei ye piruzihá* [conquest] *ye biwtar budand.//.* **2** *(anáyin) divánevár, saxt, tond, xeili. //divánevár barangixte/ wuride/ rawkin./ Divánevár dustaw dárad/ deldádeaw ast.//*

madman, madwoman ns *diváne*

madness n **1** *divánegi, xoli, celi. //Divánegiyaw darmán-nápazir ast.//.* **2** *divánegi. //Kuhnavardi dar conin havá ye badi divánegi ast.//*

Madonna n **1** **the Madonna** *awu* [saint] *Maryam (mádar e masih. Mehr [M. Moqaddam]).* **2** **"madonna"** *tandis yá peikare ye awu Maryam/ Mehr. //Tandisi/ peikareyi az awu Maryam/ Mehr bar mehráb bud.//*

madrigal n *mádrigál (beviże dar sade ye wánzdahom) cekámehá ye viże ye cand áváz bedun e sáz darbáre ye mehrvarzi / yá sepehr* [nature]

maelstrom n **1** *gerdáb.* **2** *(pendárin) sargardáni, gerdáb, áwub. //áwub e jang; Be gerdáb e ruydádhá ye farvard** [revolutionary] *kewide wod/ daroftád.//*

maestro n (pl **maestros** *yá* **maestri**) *ostád (beviże dar honar yá musiqi). //Ostád Págánini; ostádán e honar/ musiqi ye sade ye hefdahom.//*

Mafia n **1** **the Mafia** *Máfiyá; hargune sázmán e tabahkár e penháni. //*Mafia boss, gang, killing, plot: *sarkarde ye, goruh e, kowtár e, dámgostari ye Máfiyá//.* **2** *(xárdári yá bewuxi) máfiyá, goruh e zurmand e penháni/ zirzamini. //Máfiyáhá ye wahrdári jelo ye piwraft e/ anjám e in barnáme rá gereftand.//*

Mafioso n (pl **Mafiosi**) *hamvand e Máfiyá/ máfiyozo/ máfiyosi*

magazine[1] n (*kutáh wode* **mag***) haftenáme, máhnáme, mahnáme. //haftenámehá ye,/ máhnámehá ye zanán/ bánován; goftári dar mahnáme//*

magazine[2] n **1** *anbár e jangafzár, senxáne* [sen, zin, az Avestáyi, "senaitiw" (EDPL 39.1235)].* **2** *xawábgáh; já ye xawáb [e tofang/ tirbár]; xawábgáh e durbin e peikarebardári/ já ye film*

magenta adj, n *(rang e) zerewki ye sir*

maggot n *kermak e xarmagas. //Mardom ke be máhigiri miravand kermak e xarmagas rá baráye cewte* [bait] *bekár mibarand.//*

maggoty adj *por az kermak, kermaki, kermu. //guwt e/ panir e kermaki/ kermu//*

Magi n [pl] **the Magi**. *se moq/ se majus ke baráye nouzád e Mehr/ Masih piwkew ávardand (va inán az Xorásgán* [east] *budand.)*

magic n **1** *jádu, arvand, "fosunhá va niranghá Zál sáxt -- ke arvand o band e jahán u wenáxt." (ZBP, C2347, SF); kondáyi (ZBP, C5161 FM); farhest, "hast rá nist konad farhestaw" (ZBP, C3234 FM, AbuNasr e Marqzi). //Bávarewán bar in ast ke hame ye án kárhá jádu bud.; jádu ye/ arvand e siyáh/ sepid./ Engár in sábun jádu mikonad- lakkehá rá dardam mibarad/ mizodáyad.; Engár án káqaz bá jádu sabz wod/ sabz wod, engár jádu bud.//.* **2** *jádugari. //Xub jádugari midánad., az tu ye koláhaw xarguw darávard.//.* **3** (**a**) *(pendárin- pasandide) farhest, afsun. //farhest e/ afsun e cámehá ye Wekespir; afsun/ farhest e jangal dar páyiz//.* (**b**) *afsun, jádu. //Piáno naváxtanaw pák jáduyi ast.//*

magic adj **1** *jádu, jáduyi, afsun. //yek váže ye jáduyi/ afsun; yek nirang e jádu; honar e jádugari//.* **2** *(zabán e kuce) jáduyi, afsungar. //Án musiqi berásti jáduyi ast!; Emruz berásti behemán xeili xow gozawt!/ Pate* [ticket] *gerefti? Wegeftá!/ Ce xub!//*
magic carpet *qálice ye parande; qálice ye awu* [saint] *Soleimán*
magic eye *cewm e barqi. //avarbarháyi* [avarbar =* elevator*] ke bá cewm e barqi báz o baste miwavad.//*
magic v (pt, pp **magicked**); **magic sth away** *bá jádugari nápadid kardan. //Jádugar parande rá nápadid gardánid./ (pendárin) hamin ke gereftári piw ámad tanpásánaw* [bodyguard] *bordandaw/ jimaw kardan.//.*
magic sth from/ out of sth *bá jádu... gardándan. //Bá jádu az koláh xarguwi darávard.//*
magical adj **1** *jáduyi. //koláh e jáduyi ye yek jádugar//.* **2** *afsun konande. //Cewmandáz e jáduyi ye/ afsunkonande ye áb e árám e kaw/ xalij//*
magically adv *jáduyi; afsungaráne*
magician n *jádugar, kondá, kondágar (ZBP, C2187 FM); kid* [<Pahlavi (ZBP, C939, MK)]*
magisterial adj **1** *kalántarvár; dasturvár. //raftár e/ ravew* [manner] *e/ soxan* [statement] *e kalántarvár; kalántarvár be ágáhi resándan* [pronouncement]*.//.* **2** *(vábaste be) kolu* [magistrate]. *//vacar* [decision, ruling] *e/ dádxáhi* [proceedings] *ye kolu//*
magisterially adv *koluvár. //Koluvár pristandegán* [the servants] *rá birun rándan* [dismiss]//
magistracy n **1** *páygáh e kolu; koluyi.* **2** **the magistracy** *koluyán; dasturán. //Jozv e koluyán bargozide wode.//*
magistrate n *kolu (ZBP, C5108 FM); dastur. //dádgáhhá ye baxw* [the Magistrates Courts]*./ piw e kolu/ be dádgáh e baxw ámadan* [come up before the magistrate]//
chief magistrate *masdávar* [mas = mah + dávar]; dádak* [<Pahlavi (ZBP, C4328 BF]*
magma n *távnáve* [<Kordi ye Hourámi "távnáváy"]*
magna, magna cum laude *[Látini] áfarin e bozorg; sad áfarin*
magnanimity n *rádi, ázádegi, válámanewi, bartarmanewi, daryádeli. //be hamestár* e xiw* [opponent] *rádi namudan//*
magnanimous adj *rád, bozorgdel, "ke mardom e bozorgdel án ke dast be galu ye aździhá foru barad va cizi barávarad..." (ZBP, L1762 DB); válámanew; bartarmanew, "Co Xosro javán bud o bartarmanew -- bediwán nakard az badi sarzanew." (ZBP, L3273 SF); ázáde, daryádel, "Xámán rah e narafte ce dánand zouq e ewq -- daryádeli bejuy o delir e sarámadi." (Háfez). //rád; rádmard; rádi; piwkewi bozorgmanewáne; rahbari ke hengám e piruzi* [victory] *rád/ daryádel bud.//*
magnanimously adv *rádáne, ázádegáne, válámanewáne, bartarmanewáne*
magnate n *zamindár e bozorg, kárxánedár e bozorg, tavángar. //yek kárxánedár e bozorg//*
magnesia n *taáwir (karbonát e manyazium ke kárbord e pezewki va sátvuni** [industrial] *dárad.)*
magnesium n *(ximiyá) magnesium, manyasium*
magnet n **1** *áhanrobá.* **2** *(pendárin) áhanrobá. //In vawxáne** [disco] *mánand e áhanrobá javánán rá be xod mikewad.//*
magnetic adj **1** *áhanrobá, áhanrobáyi. //Agar kelid (e barq) rá bezanand/ rouwan konand án xewt e áhan áhanrobá miwavad.//.* **2** *(pendárin) girá. //labxandi/ manewi girá//.* **3** *viżegi, niru ye áhanrobáyi*
magnetic compass *bengarid be* "compass".
magnetic field *meidán e áhanrobáyi*
magnetic mine *min e áhanrobáyi*
magnetic needle *suzan e áhanrobá; mexnamá* [mex =* pole*]*
magnetic north *abáxtar e áhanrobáyi. //*magnetic north pole: *mex* e abáxtari ye áhanrobáyi*
magnetically (adv) *con áhanrobá; áhanrobáyi*
magnetism n **1** *áhanrobáyi; áhanrobáwenási.* **2** *(pendárin) kewew, giráyi. //giráyi ye yek setáre ye bozorg e celpard** [cinema]//
magnetize, magnetise v **1** *áhanrobá/ áhanrobáyi kardan. //In picguwti rá áhanrobá/ áhanrobáyi kardeand.//.* **2** *afsun kardan. //U báwandegán e namáyewxáne rá mitavánad afsun konad.//*
magneto n, (pl) **magnetos** *parvuwak* [<Kordi, "parvuwk"] [dastgáh e jeraqqezan e motor]*
Magnificat n, **the Magnificat** *piaryawt* [piyar = pedar + yawt; sorud e dini ye duwize Maryam dar setáyew e xodá/ pedar ke hengám e namáz dar kelisá ye Engelestán xánand.]*

magnification n **1** *bozorgnamáyi; mahánew*. //źáleyi/ vinoki* bá bozorgnamáyi ye/ mahánew* e besyár xub.//.* **2** *bozorgnamáyi/ mahánew*. //Az in ciz bá bozorgnamáyi ye/ mahánew* e x3/ se barábar peikare bardáwteand.//*

magnificence n *wokuh/ ourang/ afrang. //ourand e áyinhá/ jawnhá* [ceremony]*//*

magnificent adj *wokuhmand, ourang, afrang. //káxi wokuhmand az ruzegár frawkart** [Renaissance]; *rádi* [generosity] *ye wokuhmand e án bánu//*

magnificently adv *bá wokuh; wokuhmandáne*

magnifier n *(źále/ vinok* =* lens*) bozorgnamá; mahán*; mahánande**

magnify v (pt, pp **magnified**) **1** *bozorg(tar) kardan/ newán dá dádan; mahánidan/ mahidan* [mah = mas, bozorg]. //Bákteriháyi ke 1000 barábar e andázeyewán mahide gawteand/ bozorgtar nemude wodeand.//.* **2** *gazáfe namudan; bozorg namudan. //bim* [danger/ risk] *e náostovárihá* [uncertainty] *rá bozorg newán dádan.//.* **3** *(bástáni) (xodá rá) yawtan, yazidan. //Jánam/ ravánam* [soul] *xodá rá misetáyad/ miyazad.//*

magnifying-glass (n) *źále, vinok* (e bozorgnamá/ mahán*)*

magniloquence n *gazáfe, gazáfeguyi*

magniloquent adj **1** *(beáyin) gazáf.* **2** *gazáfegu*

magniloquently (adv) *gazáfe, gazáfeguyáne*

magnitude n **1** *andáze, masá*; masáy* [<Pahlavi, (ZBP, C6575, MK, BF)]. //Andáze ye/ masá* ye hamegiri* [epidemic] *harásangiz bud.//.* **2** *andáze, arj, bozorgi. //Arj e/ bozorgi ye dastávardaw* [achievement] *rá darnemiyábid./ nemidánid ce kár e bozorgi karde./ Yáftári* [discovery] *saxt arjdár/ bozorg//.* **3** *(axtarwenási) rown (andáze ye rouwanáyi ye yek setáre) [<Pahlavi "rown" <Avestáyi "raoxwan" (EDPL- 37.1355)]. //setáre ye rown* e yek/ do//*

magnolia n *(deraxt e) magnoliyá, az gune ye* "<u>Magnolia</u>"

magnum n *botri ye 1.5 litri ye báde yá nuwábe ye meymand. //yek botri ye 1.5 litri ye wámpány//*

magnum opus *(váźe ye Látini) wáhkár*

magpie n **1** *záqi, parandeyi be nám e dánewik e* <u>Pica pica</u>. **2** (**a**) *(pendárin, xárdári) ...-anduz.* (**b**) *ádami ke kalle-gonjewkxorde; porcáne, ververu*

Magyar *majár, zabán e majárestáni, majári*

maharájá *máhárájá; wáhzáde (dar Hendustán)*

maharani, maharanee n *máháráni, (hamsar e wáhzáde ye Hendi/ máhárájá); wahrbánu ye hendi*

maharishi n *Máháriwi; farzáne (ye Hendi)*

mahatma n *máhátmá; dárá ye raván e bozorg;* Mahatma Gandhi *Máhátmá Gándi*

mahlstick *begarid be* "Maulstick".

mahogany *(deraxt e garmsiri) máhun, be nám e dánerwik e* <u>Swietenia mahogani</u>, *dárá ye cub e sorx. //Mixáham baráye sáxtan e jáketábi cub e máhun bekár baram.; In miz az cub e máhun ast; yek newim e/ sandali ye/ miz e nevewtan* [desk] *e máhun; rang e qermez e qahveyi-fám e; máhuni; pusti ke áftábsuxte va máhuni/ qermez e qahveyi wode//*

mahogany adj *máhuni, qermez e qahveyifám. //pust e máhuni (rang)//*

maid n **1** *(biwtar dar váźehá ye serewte) parastár, "In mardi bud cand sále dust e man ettefáq oftád ke bar parasttári áweq wod qeimat e vey 150 dinár." (ZBP, L6804 QN); paraste (ZBP, C5929 FM); kolfat, kanizak, "Kanizak bedu goft k-az ráh e dád -- Manam doxtar e Mehrak e pákzád." (ZBP, C5057 SF). //Parasteyi/ kolfati dárim ke kárhá ye xáne rá mikonad.; duwize ye wirforuw/ wirduw; kolfat; dáye; dade* [nursemaid]*//.* **2** *(bástáni) doxtar e/ zan e javán e biwuy; kaniz, kanizak*

maid of honor, honour (**a**) *sáqduw e bayu/ arus.* (**b**) *hamdam (e wahrbánu yá wáhzáde)*

maiden n **1** *(bástáni) doxtar yá zan e náwuymand*

maiden, maiden over *(dar tapkáye** [cricket]*) wew tup bi radxor*

maiden aunt *xobder [amme]/ xámer [xále]/ dáyize [xále] [ye biwuy]*

maidenhair *mol/ par e siyávaw az gune ye* <u>Adiantum</u>

maidenhead n **1** *(bástáni) (parde ye) duwizegi.* **2** *duwizegi*

maidenhood n **1** *(beáyin) duwizegi.* **2** *(ruzegár e) duwizegi*

maidenly adj *(pasandide) kamru, árám, duwizevár. //kamruyi* [shyness] *ye duwizegáneaw//*

maiden name (n) *nám e duwizegi; nám e xánevádegi ye zanán piw az zanáwuyi*

maidservant (n) *(kohne wode) kolfat, kaniz, parastár; bengarid be* "maid 1"
maiden speech *noxostin soxanráni ye namáyande ye kahestán** [parliament]
maiden voyage *noxostin safar e yek kawti*
mail[1] n **1** *barid (ZBP, C2869 FM); //námeyi rá bá peik/ barid e haváyi ferestádan;/ Án náme dar peik ast./ be peik ferestáde wode.;* mail van: *ráde* ye/ máwin e peik/ barid; kárvándudi ye peik* [mail-train]; *barid/ peik/ ask* (mail service) *[(FN- BQM)]; deliján e peik/b arid* [mail-coach]*//.* **2** (**a**) *peik. //kármandán e peik/ askdárán/ gosibandegán námehá rá radebandi mikonand./ Daftar e peik rá bámdádhá báz mikonand.//.* (**b**) *peik. //Mixáham in náme bá peik e pasin/ be peik e pasin* [afternoon mail] *beresad./ Báz ham pasin peik miáyad/ peik rá mibarand?//*
mail v, **mail sth (to sb)** *be peik andáxtan; bá peik ferestádan. //Xáhew mikonam yek barge ye nou* [a form] *bá peik baráyam beferestid.; Án rá bá peik baráyetán miferestam//*
mail[2] n *zereh, jouwan, cilán, wilán, xangal (ZBP, C5293 FM). //yek zereh* [a coat of mail]*//*
mail-bag n *ask; anbán e peik*
mailbox n *peik-kive**
mailed adj, **the mailed fist** *(kohne wode yá soxanvari) (bezur e) sepáh; bá jang*
mailer n *(dar Ámriká) pecná* (ye kucak)* [envelope]*; ask (FN, BQM)*
mailing list *fehrest e nám e kasáni ke báyad peivaste be ánán... ferestád; fehrest e peik/ barid. //Xáhew mikonam nám e ma rá be fehrest e peik e xod biyafzáyid.//*
mailman n (pl US, **mailmen**); **postman** *námeresán, postci, peik; askdár (FN, BQM), gosibande, "Ferestáde rá xal-at árástand -- pas asb e gosibandegán sáxtand." (ZBP, C1456 SF)*
mail order *cizi rá az ráh e peik xaridan. //bongáhi/ károbári baráye forfuw bá peik; ketáb e fehrest e káláhá ye foruw az ráh e peik//*
mailshot n **1** *ágahi ye foruw e kálá az ráh e peik.* **2** *baráye foruw e kálá az ráh e peik be mardom ágahi ferestádan*
maim v *zaxm zadan va az kár andáxtan. //Dar yeki az nebardhá ye jang e jaháni ye noxost zaxm dide az kár oftád.//*
main[1] *(rixt e setáy e bartar va bartarin nadárad) arjdártarin; bozorgtarin; wáh-...; vaspor* [<Pahlavi, vaspuhr (ZBP, C2021 MK)]; meh. //Arjdártarin cizi ke báyad be yád dáwt.; Ciz e vaspor* ke báyad be yád dáwt.; xiyábán e bozorg e wahr; Hengám e gozar az wáhráh beppá!; cáwt e bozorg e/ vaspor* e ruz; páre ye bozorg e/ vaspor* [main course] *e yek xorák./ Bozorgtarin negaráni* [concern] *ye/ negaráni ye vaspor* e man huzivi** [welfare] *ye kudakán ast.//.* **in the main for** *biwtar e...; ruyehamrafte. //Ruyehamrafte in soudágarán ázarmik-and/ pákdáman-and.//*
main[2] (n) **1** (**a**) *wáh-lule. //wáhlule tarekide; wáhlule ye gáz tarekid va xáne átaw gereft.//.* (**b**) *wáhlule ye gandáb.* **2** *(bástáni yá soxanvari) daryá ye ázád. //kawtihá dar daryá ye ázád* [ships on the main]; *Daryá ye ázád e Espániyá//.* **3** *wáhlule ye áb/ gáz; sim e bozorg e/ wáhsim e barq. //Xáne ye nou-am hanuz be wáhlule ye áb/ wáhsim e barq napeivaste* [connected]*./ Barq az sim e bozorg/ wáhsim boride wod.; az wáh lule ye gáz/ áb/ az wáhsim e barq* [from the mains]*./ riwtaráw e barqi/ amávandi* [bátri] ham bá barq va ham bá amávand*/ bátri kár mikonad.//*
main clause *(dastur e zabán) mehband*/ mahband**
main deck *mahválád*; áwkub/ válád e bálá(yi)*
main drag *(anáyin, beviże dar Ámriká) xiyábán e bozorg e yek wahr*
mainframe n, **mainframe computer** *golmárád* [bengarid be* "computer" + *gol [gol = qol; xar, kal, qara, wekáfte az "gerán" (EDPL-15-1055)]*
mainland n *golbum* [gol <gerán, (EDPL 15-1055)]*
main line n *wáhráh. //Wáhráh-áhan az Tehrán be Semnán; yek istgáh e wáhráháhan//*
mainline v, **mainline sth (into sth)** *(zabán e kuce) tu rag zadan; tu ye rag zadan. //gereftár e dáru ye xeradpuw* [narcotics] *budan va ánhá rá tu ye rag zadan; Heroin rá tu ye rag e xodaw zad.//*
mainly adv *dar dareje ye noxost; bálátar az hame. //Dar dareje ye noxost to gonahkári/ darxor e nekuhewi.; Mardománi ke dar in kuce/ xiyábán hastand biwtar jahángard-and.//*
mainmast n *(dar kawti ye bádbáni) dagal e bozorg; qoldagal* [qol = gol = xar = kal <gerán, (EDPL 15.1055)]*
mainsail *kolbádbán*[bengarid be kol-, (EDPL 15.1055)]*

mainspring n **1** *wáhfanar [dar pangán** (clock, watch)*]*. **2** *(beáyin- pendárin) angize ye bozorg. //Angize ye bozorg e naqwe* [plot] *ye án matal* [novel] *rawk e u-st.*

mainstay n **1** *hube; wáhrasan; golrasan* [baráye "gol" bengarid be* "mainmast" *niz (EDPL 15.1055)]*. **2** *powtibán; powtibán e bozorg. //powtibán e bozorg e goruh e namáyew e má u-st.//*

mainstream n **1** *garáyew e bozorg, ravand e bozorg. //ravand e bozorg e andiwe ye xawáyáyi** [political thought]//. **2** *sabk e jáz e miyáne (na kohne, na nou). //yek goruh e navázande/ yek navázande ye jáz e sabk e miyáne/ miyánerou//*

maintain v **1** **maintain sth (with sth)** *dáwtan, negáhdáwtan; negáh(dári) kardan, "Teb saná'ati ast ki tabib az vey hálhá ye tan e mardom va dorosti va bimári negáh konad." (ZBP, L4990 ZX). //Peivandhá ye dustáne bá kasi negahdáwtan; barxordhá ye/ sávewhá* [contacts] *ye xod rá bá kasi negáh dáwtan; xorák be andáze ye basande baráye negáhdáwt e niru/ tuw. //Dád va sámán* [law and order] *rá negáh dáwtan./ bahá ye káláhá yá… rá dar yek taráz negahdáwtan; awá** [rights] *ye xod rá negahdáwtan; tajá** [speed] *ye xod rá yeksán haftád kilometr dar tasu* [hour] *negahdáwtan; Behbud yáfte va be hamán sán/ hál mánde (badtar nawode ast)//*. **2** *yári/ komak dádan; negahdáwtan. //Be andáze ye basande pul darávardan candán ke betaván xáneváde rá dar ásudegi/ ásáni negahdáwt.; In dabestán bá pul e awudád* [charity] *ru ye pá istáde.; Hazine ye do pesaraw rá dar dánewgáh midahad.//*. **3** *(cizi rá) xub negawdáwtan. //ráhhá, xáneyi rá, ráde*yi/ máwini rá xub negahdáwtan; Mohandesán turbinhá rá xub negahdári mikonand; xáneyi ke xub negahdári wode.//*. **4** *ostovár dáwtan. //bigonáhi ye xod rá ostovár dáwtan; bar bigonáhi ye xod pá fewordan; dar piwmári* [charge] *bigonáhi ye xod rá ostovár dáwtan//*

maintenance n **1** *dárew*, dárewn* [besanjid bá "dárewn" Pahlavi, (ZBP, C929 MK); negahdári, negahdáwt, negáh dáwtan]. //negáhdáwt e peivandhá ye xub miyán e kewvarhá; dárew*/ negahdáwtan e bahá ye káláhá dar yek taráz; Pul baráye negáhdáwt e/ dárewn* e xáneváde ye xiw;/ dárewngar*; goruh e dárewn*; deliján e dárewn** [a maintenance man, gang, van]//. **2** *(dátikán*) pul baráye hazine ye zendegi ye kasi báyast dádan/ dárewn*. //Pul e/ hazine ye zendegi ye zan piwinaw rá báyad bepardázad/ baráye dárewn* e zan e piwin e xiw báyad pul bepardázad.//*

maintenance order *(dátikán*) vacar e dádgáh baráye pardáxt e hazxine ye zendegi ye kasi*

maisonette, maisonnette n **1** *saráce*. **2** *(kohne wode) kolbe, xáne ye kucak, xánagak*

maize n *balál*

majestic adj *wokuhmand, farrahmand, ráyumand, xosravi, wáháne. //cewmandázhá ye wokuhmand; Án kawti ye bozorg bá parcam e/ darfw e nouaw wokuhmand bud.//*

majestically adv *wáháne. //farahmandáne dar káx xarámid//*

majesty n **1** (**a**) *wokuh, farrah, xorrah. //xorrah/ farrah e áyinhá ye wáhanwáhi./ wokuh e cewmandáz e kuhestán//*. (**b**) *far, farrah.* **2** **Majesty** *(baráye soxan goftan be wáh yá xánedán e wáhanwáhi) //Besyár xob, Wáhanwáhá; be farmán e farmandi ye Homáyunaw (M. Moqaddam)./ Farmandi ye Homáyunewán residand/ resideand.//*

major[1] adj **1** *bozorg, meh/ mah, wáh, mahin, "va jesm rá ki mousu' wavad andar ánc lázem áyad hadd e kein xánand va mohdas rá ki mahmul wavad andar ánc lázem áyad hadd e mahin xánand." (ZBP, L1503 DA). //ráh e bozorg, wáhráh, bozorgráh; baxw e/ páre* [portion] *ye mahin; yek ápang** [operation] *e/ kárdpezewki* [surgery] *ye bozorg./ (beviże dar bázi ye brij) yek dast barg e yek xál e del yá xuj** [a major suit]*./ be gereftárihá ye bozorgi barxordeyim.* [encounter]*; Matal e bozorgi nevewte ast//*. **2** *(dar Engelestán, kohne wode yá bewuxi) (dar dabestánhá ye viże/ puli) (az do pesar yá barádar dar yek dabestán) ánke bozorgtar ast; …-e bozorg; mahin; bozorge. //Gudarzi ye bozorg/ Gudarzi-bozorge/ mahin//*. **3** *(dar musiqi) rást parde/ rást kuk, "Nakisá bar tariqi kán sanam xást -- foruxánd in qazal dar parde ye rást." (Xosro-Wirin, Nezámi). //kelid e rást-parde* [the major key]*; yek parde ye rást* [a major scale]*; kelid e C rást-kuk* [the key of C major]; *E ye tiz rást kuk* [the E flat major]//

major v *(dar Ámriká) (dar dánewgáh yá dánewkade) dar rewte ye mahest e… xándan. //(dar dánewgáh) rewte ye mahest dánew e engárew va cehrwenási** [Major in maths and physics] *xánd.//*

major n **1** *(musiqi) rást parde, rást-kuk. "Nakisá bar tariqi kán sanam xást -- foruxánd in qazal dar parde ye rást." (Xosro-Wirin, Nezámi). //Az rást-parde be cap-parde andáxtan* [shift]//. **2** *(dar Ámriká)* (**a**) *(ámuzák e mahest). //ámuzák e mahestaw zabán e Faránse ast.//*. (**b**) *(dánewju ye rewte ye) mahest. //Dánewju ye rewte ye mahest e zabán e Faránse ast.//*. **3** **majors** = **major leagues** *(dar Ámriká- varzew) (dar tapkáye** [baseball]*, cougán e ru ye yax* [ice hockey]*). goruhhá ye bozorg/ mahest. //hamávard e tapkáye* ye mahest//*

major premise *nahád e mahin*
major[2] n *sargord, yávar*
majordomo *saráybed (M. Moqaddam)*
major-general n *sarlawkar, "va yek hezár savár-mardán e ma'ruf hame esfahbedán va saráhangán va sarlawkar jodá kard va goft…" (ZBP, L7887 FEB)*
majority n **1** *biwtarine (M. Moqaddam); biwtar; biwine. //Engár biwtarine ye/ biwetar e mardom jamjám*/* TV *rá dust-tar dárand tá vákive** [radio]*./ Biwtarine haváxáh e án piwnahád budand.; manewte ye biwtarine ye mardom* [majority opinion]*; farmánraváyi ye mahdádán*/ biwtarine* [majority rule]//. **2** **majority (over sb)** (**a**) *mahinegi; bartari. //bá mahinegi ye cahár hezár ráy bargozide gawt.; Dar vápasin gozinew mahinegi ye/ bartari ye cewmgiri bar kumal** [party] *e digar dáwtand.; Warvin* dar mahinegi nist//*. (**b**) *(dar Ámriká) mahinegi, bartari, biwtarine.* **3** *bornáyi; bozorgsáli. //Sál e bornáyi 18 ast/ 18 sálegi ast.; Máh e digar be bornáyi miresad.//.* **4** **be in the/ a majority** *biwtarine (M. Moqaddam); mahdád*; mahdádán* [<guyew e Zartowtiyán e Ardakán]. //Miyán e hamvandán e goruh e gozin* [committee] *ánán ke haváxáh e degargunihá ye piwnahád wodeand biwtarine and/ mahdád*-and.//*
majority verdict *(dátikán*) var* e mahine; var* e mahdád*; var* e biwtarine*
make[1] v (pt, pp **made**) **1** **make sth (from/ (out) of sth); make sth (for sb)** (**a**) *kardan, "Ári án ciz ki mardom rá bekard heiván rá bekard valikan mardom rá heiván nakard." (ZBP, L1514 DA); "nezámolmolk xáneqáhi karde bud dar Seáhán" (ZBP, L22756 AT); "jahándárf tá in jahán áfarid -- zamin kard o ham ásmán áfarid."(ZBP, L3223 SF); sáxtan, "sáxtan yek ciz rá ke nabude padid ávardan ast. Conán ke guyand, "xáneyi sáxt", yá guyand, "wahri sáxt" (ZBP, L4568 NKZZF); barhamzadan, "befarmud tá yek zamán dam zadand -- be do sál tá taxt barham zadand." (ZBP, L4778 SF); dorost kardan, pardáxtan, "va be har do taraf e án rudxáne yamin va yasár báqhá va saráyhá pardáxte budand." (ZBP, L7274 SR); áfaridan; padid ávardan, "anjoman e penháni be nám e Komite ye Sattár" padid ávardand." (ZBP, L4047 THA). Niz harjá juri tarjome miwavad. //pirhand duxtan; rádeyi*/ máwini sáxtan; káki poxtan; nán poxtan, sáru* [cement] *sáxtan, báde andáxtan; káqaz sáxtan; xodá mardom rá áfarid; xodaw jáme ye xiw rá miduzad; báde rá az angur misázand.; dastbandat* [bracelet] *az ce sáxte wode?/ Az zar./ Baráye xodam yek feján cáy dorost kardam; Baráye hameyemán/ hamegiyemán qahve dorost kard.; In ráde*/ máwin baráye hawt tan xáxte nawode/ rá baráye hawt tan nasáxteand.//*. (**b**) **make sth into sth** *//wiwe rá botri/ migardánand/ mikonand//*. (**c**) *dorost kardan. //Xáhew mikonam piw az náwtáyi bestar e xod rá dorost konid.//.* **2** *sang be bám e rádeam*/ máwinam xord va foruraftegi* [dent] *padid ávard/ qoraw kard.; Bit* [moth] *párce rá suráx-suráx kard.//.* **3** *padid ávardan; sáxtan. //In dádhá* [regulation] *rá baráye negáhdáwt* [protect] *e kudakán sáxtand/ nahádand.; In áyin e/ dád* [rule] *e xandeávar rá ki padid ávarde?//.* **4** *nevewtan, kardan, sáxtan. //pandnáme* [will] *ye xod rá nevewtan; Bá kasi peimán kardan* [make a treaty]*./ Candin celpard*/ film sáxte; Az dádyáram* [solicitor] *xáham xást ke gate* ye vágozári* [deed of transfer] *rá benevisad.//.* **5** *kardan, padid ávardan. //qouqá kardan, áwub bepá kardan, behamrixtan;behampáwidan. //Hamiwe baráye dustánaw dard e sar dorost mikonad* [make trouble for]//. **6** *gardánidan, "Ei qená'at tavángaram gardán" (ZBP, L3464 GS). //Án ágáhi wádaw gardánid.; Rouwan gardánid ke bá án piwnahád sar e peiqáre dárad.* [object]*; kárháyaw máye ye án gawt ke dar cewm e hamegán arj yábad/ arjmand gardad.* [respect]*; Mitaváni soxan e/ xást e xod rá be zabán e Engelisi beresáni/ befahmáni?; Sarásar e án dástán rá hargez áwkár nagardánidand* [make public]*; hayáhu ye ámadowod candán bud ke natavánest ává ye xod rá be guw e mardom/ kasi beresánad* [make oneself heard]//. **7** (**a**) *vádáwtan; kasi rá bar... dáwtan, "goft: tá betaváni xodávand rá bar án dár ke xun e Hasanak rixte nayáyad." (ZBP, L463 TBH); "va in fesád ke miyán e to va Wanzabe oftáde ast hame Demne karde ast va to rá bar kowtan e u dáwte..." (ZBP, L1749 DB). //Ma rá vádáwtand án dástán rá bázguyam; Báyad u rá bar án dárand/ bar ánaw dárand ke áyin-náme* [rules] *rá gardan nehad.; Hargez otáqaw rá besámán nemikonad va mádaraw ham u rá vádár nemikonad/ vánemidárad ke conin konad.//*. (**b**) *vádáwtan; andáxtan; harjá juri tarjome miwavad. //Piyáz cewmán e ádam rá/ cewmánat rá awk miyandázad; Wuxiháyaw hame ye má rá xande andáxt. Emruz bámdád natavánestam ráde*am/ máwinam rá átaw konam/ ráh andázam.; Ce máye ye án miwavad ke conin soxani beguyi?/ Cand bár zang e dar rá zadam ammá be guw e kasi naresid* [make anyone hear]; *hic ciz nemitavánad ráy e ma rá begardánad* [make change]*//.* **8** *kardan. //Dar án peikare damáqam rá xeili gonde kardeyi; Nevisande ye matal* [novel] *gord e dástán rá dar páyán e ketáb/ náme be xodkowi vámidárad.//.* **9** *bargozidan, kardan, gardánidan. //kasi rá wáh gardánidan; goruh e gozin* [committee] *u rá soxangu gardánid; U rá dastyár e xiw gardánid.//.* **10** **make sth of sb/ sth** *kardan, sáxtan. //Garce pátapkágar** [footballer] *e xubi nist, saranjám*

u rá pátapkágar misázim.; In xeili arjdár nist- nemixáham án rá xeili gonde/ bozorg konam./ Nagozár be in xu koni/ nagozár in xuyat wavad./ Be gardan e xod gerefte peidá konad ke/ ki án kár rá karde.//.* **11** *budan, wodan, gawtan, gardidan. //Agar saxt bevarzi* [train hard] *pátapkágar** [footballer] *e xubi miwavi; Hargez nemitavánad honarpiwe (ye xubi) wavad; U mitavánest ámuzegár e besyár xubi wavad.//.* **12** *wodan; budan. //In páyán e/ farjám* [ending] *e xubi baráye án ketáb miwavad.//.* **13** *wodan, kardan. //5 va 7 miwavad/ mikonad davázdah.; Bá cand tan hamvand* [member] *mahdádán** [make quorum] *migardad?; Dástánhá ye wurangizaw xándani ast.; Án namáyewnáme sargarmi ye xubi baráye wab miwavad.//.* **14** *Harjá juri tarjome miwavad. //In dahomin bár ast ke dar ázmun e ránandegi nákám gawte!//.* **15** *kardan, sáxtan. //Sáli panjáh hezár dolár misázad.; sud kardan; ziyán kardan* [make profit/ loss]. *Dar bázár e berwut-berwind** [stock market] *pul e kaláni sáxt; Máhi cand misázi/ darmiyávari?//.* **16** *(dar tapkáye*/* cricket*) wodan, bordan. //Engelestán 215 be16 wod/ bord.//.* **17** (**a**) *(dar bázi ye ganjafe/ bargbázi) bordan/ bá dah e del bord/ dah e del* [ten of hearts] *zad va bord.//.* (**b**) *bordan (e peimánkáriyi* [contract]*/ báziyi).* (**c**) *barghá rá bor zadan* [shuffle]*./ Pastá* [turn] *ye man ast bor bezanam//.* **18** *(zabán e kuce) saranjám zani rá xábándan/ kardan. //Tá vápasin baxw (e ketáb) pesare doxtare rá nemikone.//.* **19** *gomán zadan/ kardan. //Gomán mikoni ce gáh ast?/ ce tasu* [hour] *ast?* [What do you make the time?]; *Gomán mikoni cand tan báwande* [audience] *biyáyad/ báwad?; Gománam ruyeham nazdik e wast dolár wavad.; Gománam tá ánjá wast mil báwad.//.* **20** (**a**) *peimudan. //Emruz hawtád mil peimudeyim.//.* (**b**) *residan. //Rádeat*/ máwinat mitavánad navad mil dar tasu* [hour] *beravad?//.* (**c**) *residan. //Gomán mikoni tá nimruz be Kermán beresim?* [make Kermán by...]*; Kárván dudi tá 10 pál** [minute] *e digar miravad- hargez behew/ be án nemiresim.; Bebaxwid naresidam be wappási/ mehmáni ye womá biyáyam.; Matal e tázeaw jozv e porforuwtarin matalhá ye ruz wode.; Hargez naxáhad tavánest jozv e án goruh e varzewi gardad.; Wew máhe goruhbán wod* [make sergeant]*; Án dástán dar barg e noxost e ruznámehá ye kewvar cáp wod/ padidár gawt.//.* **21** *piwnahád kardan; dádan; harjá juri tarjome miwavad. //Gofte baráye rádeat*/ máwinat cand mixáhad bedahad?/ ráde*at rá cand mixarad?* [make an offer]; *piwnahádi kadan/ dádan* [make an offer]*./ Kárfarmáyán be kárgarán piwnahád e tázeyi (baráye afzáyew e dastmozd) dádand.; baráye xarid e án miz e párine* [antique] *piwnahád e baháyi be u dádam.//.* **22** *sáxtan. //Yek mey e xub ast ke wám rá misázad; Havá ye xub bud ke estáremán** [holiday] *rá sáxt.//.* **23** *engár kári xástan kardan. //Engár mixást bezanadaw; Boland wod beravad, ammá u jeloyaw rá gereft va goftaw bemánad.//.* **24** *xordan. //piw az rahserpári náwtáyi ye xubi mixorim; Tondi náhár xord//.* **25** *biwtar bá námváźehá kárváźe misázad ke maini ye hamán námváźe rá midahad, con* "make a decision = to decide". **26 make do with sth; make (sth**) *sarkardan, gozarán kardan; sáxtan bá..., //Wetáb dáwtim az inru nágozir bá yek xorák e sabok* [snack] *sarkardim/ sáxtim./ Xeili az án báznamánde va cáreyi nist ke bá án sar koni/ ke án rá beresáni/ ke ussá beressun [ostád beresán] koni.//.* **make good** *kámyáb/ puldár wodan. //Pesaraki az án kuy ke aknun sari tu ye sarhá ávarde//.* **make sth good** (**a**) *taván dádan; xub sáxtan; dorost kardan. //Zabán dád ke taván e án ziyán rá bedahad.* [make good the loss]*; taván e ásib rá dádan; piw az in ke rang koni báyad gac* [plaster] *rá xub dorost/ vaw koni.//.* (**b**) **make it** *(anáyin) dar kár e xod kámyáb budan. //Hargez dar kár e honarpiwegi kámyáb nabude/ nagawte* [make it as an actor]//. **make the most of sth/ sb/ oneself** *bálátarin sud/ bahre rá az... bordan; az baxt e xod kám gereftan; az baxt e xod bol gereftan; In noxostin bári-st ke pas az se sál be estár** [vacation] *miravam va mixáham tá ánjá ke miwavad xow begozaránam.; Rásti mikuwad xodaw rá xub biyáyráyad/ besázad/ xeili xub bepuwad.* [make the most of herself]*//.* **make much of sth/ sb** (**a**) *(dar vákiyámhá* ye ma* va porsewhá) daryáftan; fahmidan. //Az soxanrániyaw cizi sar darnayávardam- hameaw be Rusi bud.//.* (**b**) *be... besyár arj nahádan; ...rá xeili bozorg kardan; Garce az xáneváde ye forudasti* [humble] *ámade ammá hamiwe án rá xeili gonde mikonad/ bozorg jelve midahad.; Dustánaw ke u rá xeili misotudand* [adore] *hamiwe xeili bozorgaw minamudand.//.* **make nothing of sth** *be pawizi nawmordan/ nagereftan; kári rá sabok namudan /jelve dádan; ...rá be kas nadáwtan, "Honar nazd e Iránián ast o bas -- nadárand wir e źiyán rá be kas." (SF).* **make or break sb/ sth** *kári rá yeksuye kardan; yá zangi ye zang o yá rumi ye rum. //Anjoman e wahrdári yá kár e namáyewxáne rá dorost mikonad yá án rá tabáh misázad./ kár e namáyewxáne rá yeksuye mikonad.; Zamán e án faráreside ke kár e namáyewxáne ye bum* [local theater] *yeksare gardad.//.* **27** *donbál kardan; pei ye... gozáwtan. //Pásbán pei ye dozd gozáwt.//.* **make at sb** *bar... táxtan/ kaftan, áhang e... kardan. //Kasi ke bar saraw táxt kárd dáwt/ Kaftár bá kárd be u táxt.//.* **make away with oneself** *xod rá kowtan/ az miyán bardáwtan.* **make away with sth** *bengarid be* **make off with sth make for sb/ sth** *besuye... rahseár/ raváne wodan. //Kawti rahsepár e daryá ye ázád* [open sea] *gawt.; Dárad dir miwavad, behtar ast bázgawte raváne ye xáne wavim.; Dar miyán-parde* [interval] *hamegi raváne ye piwxán e meixáne* [bar]

gawtand.; Hamin ke didam varzá [oxen] *áhang e man karde/ besuyam miáyad bázgawte davidam/ davidan gereftam.//.* **make for sth** *komak kardan; yári dádan. //Cáp e vát** [letter] *e dorowt, xándan rá ásántar mikonad./ Peivaste setizidan baráye zendegi ye zanáwuyi xowbaxti nemiyávarad.//.* **be made for sb/each other** *darxor e.../ wáyán e... budan; baráye ham sáxte wodebudan./ Susan va Mirzá rá engár xodá baráye ham sáxte.//.* **make sb/ sth into sb/ sth** *Mixáhim tábukemán rá/ otáq e zir e wirvániyemán rá otáq e xáb e fozuni gardánim./ Mixáhim tábukemán rá/ otáq e zir e wirvániyemán rá degargun sáxte az án yek otáq e xáb e fozuni besázim/ darávarim.; Celparde*/ sinemá ye kuy rá tálár e [bázi ye] Bingo gardánideand.//.* **make sth of sb/ sth** *fahmidan, daryáftan, sardarávardan. //Az in ce mifahmi/ darmiyábi?; Az raftáraw ce báyad bardáwt konim?; Darbáre ye kixá** [boss] *ye nou ce miyandiwi?; Az in xarcang-qurbáqe* [scribble] *cizi sardarnemiyávaram.//.* **make off** *(anáyin) wetáftan va darraftan; be cák zadan. //Dozdán bá yek ráde* ye/ máwin e dozdi be cák zadand/ wetábán gorixtand.//.* **make off with sth** *(anáyin) cizi rá dozdide va be cák zadan. //Má ke saremán garm bud v a negáh nemikardim do pesar bacce sibháyemán rá dozdide darraftand/ becák zadand.//.* **make out** *(dar porsewhá bá* "how"*) harjá juri tarjome miwavad. //Zanaw ke nabud cegune ruzegár rá gozaránd/ cegune sar kard?/ Bá Maryam cegune sarmikoni?//.* **make sb out** *daryáftan; sardarávardan. //Ce ádam e wegerfi! Az raftáraw hic sardarnemiyávaram.//.* **make sb/ sth out** *didab, xándan, harjá juri tarjome miwavad. //Dar táriki besaxti parhib* [figure] *e kasi rá didam/ mididam.; Vimand** [outline] *e tárik* [dim] *e xáneyi besaxti dide miwod.; Mitaváni bexáni ruy e án newáne* [sign] *ce nevewte?//.* **make sth out** *nevewtan. //Ceki baráy sad dolár nevewtan; Darxástnámehá* [application] *rá báyad dar se barg/ bá do pácin* [copies] *nevewt.; Pezewk govárewi** [prescription] *baráyam nevewt.//***make sth out; make out if/ whether...** *daryáftan; fahmidan. //Nemifahmam/ ce mixáhad/ Nemitavánam sardarávaram ce mixáhad.; Az án ce mifahmi/ sar dar miyávari?; Cegune be in hude residi?; Nemitavánam befahmam az káraw xowaw miáyad yá na?//.* **make out that...; make oneself/ sb/ sth out to be** *goftan; dáv e... zadan. //Goft ke u rá dozd zade; Candán ke mardom miguyand puldár nist.; Az ánce ke hast xod rá zerangtar mipendárad.//.* **make sb/ sth over (into sth)** *sáxtan; gardánidan. //Zirzamin rá kárgáh gardánidand.//.* **make sth over (to sb/ sth)** *vágozár kardan; vágozárdan. //Án zamin va saráy rá be pesar e bozorgtar vágozár kard.; Hame ye dárák rá be yek Bonyád e Binaváyán vágozár karde.//.* **make up; make oneself/ sb up** *bazak kardan; negáwtan, "Conán bengáwt án zibá sanam rá -- ke naqqáwán e Cin báq e Eram rá." (ZBP, L7682 VR); sáz kardan, "Conán kard ruyaw jahándár sáz -- ke Pirán sar e u nadánest báz." (ZBP, L6311 SF); Yek tasu* [hour] *ye ázgár piw az wappási** [party] *xodaw rá bazak kard; Hamiwe haft dast* [very heavily] *bazak mikonad.//.* **make sth up** (**a**) *sáxtan; padid ávardan. //Tan e jándárán az yáxte sáxte wode.; Manewaw* [personality] *ce viźegiháyi dárad?; Hanvar** [society] *az mardománi bá tavánáyihá ye gunágun padid ámade.//.* (**b**) *sáxtan. //Baráye tuwi*/ picnic yek sabad xorák sáxt.//.* (**c**) *govárewn* sáxtan/ picidan* [prescrption/ medicine]. *//Dárusáz govárewn** [prescription] *rá picid/ sáxt.//.* (**d**) *sáxtan, duxtan, kardan. //Mitaváni in rá baráyam pirhan beduzi?//.* (**e**) *bestar sáxtan, taxt zadan, raxtexáb dorost kardan. //Dar otáq e fozuni baráye mehmánán taztexáb zadim/ raxtexáb dorost kardim./ Ru ye kat* [sofa] *baráyam raxtexáb dorost kardand//.* (**f**) *suxt afzudan; táftan. //Átaw rá báyad táft.//.* (**g**) *(berixt e náwenáxte) ráh sáxtan//.* (**h**) *(barg va peikare rá baráye cáp) árástan.* (**i**) *az xod darávardan; ávardan; (doruq) báftan; baháne ávardan; //Natavánestam dástáni yád ávaram va baráye kudakán beguyam az inru haminjur ke gabmizadam, dástáni az xod darávardam.//.* (**j**)*sáxtan, pardáxtan. //Hanuz baráye sáxtan e/ por kardan/ pul e darbáyast hezár dolár niyáz dárim.; Yek bázigar e digar niyáz dárim tá bá dah tani ke dárim yek goruh e varzew* [team] *wavad.//.* (**k**) *jánewin sáxtan, porkardan. //baráye jánewin sáxtan, porkardan e ziyánhá báyad biwtar vám begirim; baráye jánewin sáxtan, porkardan e zamáni ke emruz pasin tabáh kardi báyad emwab tá dirgáh kár koni.//.* **make up for sth** *jobrán e... rá kardan; ... jánewin kardan; sáxtan; jáy e... porkardan. //Porkári/ xarkári/ saxtkuwi mitavánad jáy e kamhuwi rá porkonad.; Hic ciz nemitavánad jáy e marg e farzand rá por konad.; Páyiz e zibá jobrán e tábestán e namnák va báráni rá kard.//.* **make up (to sb) for sth** *jobrán kardan. //Cegune mitavánam jobrán e badraftári ye xod rá bá to bekonam?//.* **make up to sb** *(anáyin) dom dom zadan, xodwirini kardand; bádemján dour e qáb cidan. //Peivaste baráye kixá** [boss] *xodwirini mikonad.//.* **make it up to sb** *jobrán kardan; Sepás ke baráyam pate* [ticket] *xaridi- sepastar jobránaw rá mikonam.//.* **make (it) up (with sb)** *áwti kardan, jang va setizi rá be páyán resándan. //Cerá hamdigar rá nemibusid va áwti nemikonid? Hamdigar rá buside áwti konid.; Bá u/ báháw/ bá-aw áwti kard?; Báham áwti kardand?//.* **make with sth** *(zabáne kuce, dar Ámriká) (berixt e farmáyew) zud ávardan; ámáde kardan; sáxtan. //Bábá zudtar fugán*/ ábejou biyár!//.* **make it with sb** *(zabán e kuce) saranjám kasi rá gáyidan/ kardan. //Biźan saranjám Maryam rá ruy e newim e/ sandali ye powt e ráde*aw/ máwinaw kard.//*

make[2] n, **make (of sth)** **1** *sáxt, báft; duxt, harjá juri tarjome miwavad. //yumuyi*/ koti xowduxt//.* **2** *parhib, sáxt. //ráde*háyi/ máwinháyi az har dast; Án ce jur rádiyo ast/ sáxt e kojá-st?//.* **3** on the make (**a**) *(anáyin-xárdári) musmus zadan; domdom zadan*
make-believe n **1** *vánamud; pendár. //dar vánamud ráh e gazáfe peimudan* [indulge]//. **2** *pendár. //dar jaháni pendárin zistan; jahán e doruqin/ pendárin//*
maker n **1** **the/ our Maker** *dádár, áfaridegár, kerdegár, xodá(y).* **2** *beviźe dar váźehá ye serewte) ...-sáz; harjá juri tarjome miwavad. //pirhanduz; ewkáfsáz* [cabinet-maker]*//*
makeshift n, adj *candgáhe, sardasti. //sanduqi* [crate] *tohi rá sardasti bejá ye miz bekár bordan//*
make-up n **1** *bazak, rang o buy, "az án pas parastande ye máhruy -- ze eiván beraftand bá rang o buy." (ZBP, L3305 SF); harhaft (ZBP, L4304 FM). //Hicgáh bazak nemikonad.; bazakaw lakopis wode* [smudges]*//.* **2** (**a**) *sáxtár e manew e harkas; gouhar. //Rawk dar gouharaw nist.//.* (**b**) *//barnámeháyi dar dast ast ke sáxtár e goruh e gozin* [committee] *rá degargun sáxzand./ áráyew (dar cáp)//*
makeweight n **1** *pársang (M. Moqaddam).* **2** *pársang; siyáhilawkar*
making n, **be the making of sb** *sáxtan (kasi rá). //In do sál kár e saxt misázadaw/ ábdideaw mikonad/ ádamaw mikonad.//.* **have the makings of sth** *gouhar e... rá dáwtan. //Gouhar e án rá dárad ke dasturi/ dávari xub gardad//.* **in the making** *dar dast e sáxtan/ kardan/ nevewtan. //In noxstin matal* [novel] *kár e nevisandeyi-st ke hanuz napoxte ast/ dárad poxte miwavd./ In parhib* [model] *do sál dar dast e sáxtemán bude.//*
mal-, badly *(dar váźehá ye serewte) doź-; wur...; bad...; tar-...; ...-nák. //násáz* [maladjusted]*; bad gardándan* [maladministration]*; malfunction [dożkonewi]//*
malachite n *marmar e sabz*
maladjusted adj *(ádam e) násázgár. //dabestáni baráye kudakán e násázgár//*
maladjustment n *násázgári*
maladministration n *(beáyin) tarmanewi dar gardándan e/ rándan e kárhá ye mardom*
maladroit adj *náwi. //barxord bá goftoguhá náwiyáne bud; goftoguhá rá náwiyáne rahbari kard.* [handling the negotiations]//
maladroitly (adv) *náwiyáne*
maladroitness (n) *náwigari*
malady n *bimári, náxowi, dard. //Ágrefthá ye ázárewi* [violent crime] *tanhá yeki az dardhá ye hanvar** [society] *e novin ast.//*
malaise n **1** *náxowi, dard, sare hál nabudan, hiyandegi* [<Pahlavi (ZBP, C7762 BF)].* **2** *náxowi, hiyandegi*. //Sahew e náxowi (kam kam kármandán e daftaremán rá dárad farámigirad.* [signs of creeping malaise]*//*
malalignment n *ráhobiráh/ ráhberáh wodan/ oftádan/ kardan. //(pezewki) ráhobiráh/ ráhberáh wodan/ ráhberáh wodan/ budan/ oftádan e sorxrag e áortá va tiqe ye miyán e do wekamce//*
malapropism n *kárbord e do váźe ye hamává ammá bá do maini* ye pák az ham jodá- biwtar be wuxi: con "In bacce xeili kamxun ast!" (bejá ye "kamxán")/ In dánewámuz takávar ast! (bejá ye takávar xást e guyande án ast ke nomre ye kam va tak miyávarad.")*
malaria n *bimári ye máláriá; kaft** [attack] *e máláriyá ye saxt; bimár e máláriyáyi*
malarial adj **1** *máláriá/ máláriáyi; newánehá ye máláriá.* **2** *máláriyáyi; docár e máláriyá. //yek bimár e máláriyáyi//*
malcontent n, adj *náxorsand. //Hame ye áwubhá zir e sar e yek mowt mardomán e náxorsand ast.//*
male adj **1** *nar, narine, jorre, [har jándár e nar rá guyand] (ZBP, C288 FM); gown (ZBP, C932 FM). //nariyán [asb e nar]; mard, pesar//.* **2** *(giyáh e) nar.* **3** *(barq- abzár) nar (dar barábar e "lás")*
male voice choir *goruh e áväzxán e bam*
male n *nar (ádam, jánevar, giyáh)*
male chauvinism *(xárdári) haváxáh e bartari ye mardán budan/ xodbini ye mardsálári*
male chauvinist *haváxáh e bartari ye mardán; mardsálár. //Az soxanán e varanik** [sexist] *u candán xawmgin gawt ke u rá mardsálár e xodbin e xuk xánd.//*
malediction n *nefrin*
malefactor n *badkár, badkáre; zewtkár, ágrefti, tarmanew*
maleficence n *badkári; zewtkári*

malevolence n *badxáhi, badkámegi, dożmanewi*

malevolent adj, **malevolent (to/ towards sb)** *baxáh; dożmanew, badkáme*, "az án zewt e badkáme ye wumpei -- ke ámad ze dargáh e xosro be Rey" (ZBP, L4743 SF); //ádami dożmanew/ badkáme; negáhi badxáháne; labxandi dożmanewáne//*

malevolently adv *badxáháne, badkámegáne, dożmanewáne*

malformation n **1** *náhanjári, ceftegi, badrixti, biandámi (be páyintar bengarid). //In darmán mitavánad máye ye badrixti/ náhanjári ye bázován gardad.//.* **2** *náhanjári, ceftegi, biandámi. //náhanjári ye sotun e mohre//*

malformed adj *náhanjár, kajokoule; cefte; badrixt; bi andám. "...va gar in miyángáh bárik nabudi dast sangi [sangin] budi va setabr va bi andám budi..." (ZBP, L5071 ZX)*

malfunction v *bad kár kardan. //Márád*/ kámpiyuter bad kár karde va dádehá ye nádorost rá cáp kard.//*

malfunction n *dożkonewi, badkár kardan. //yek xarábkári ye/ yek dożkonewi ye bozorg; cand xarábkári; cand báre* [instance] *dożkonewi//*

malice n **1** **malice (towards sb)** *badxáhi; badgouhari, "be dastur goft án zamán wahriyár -- ke badgouhari báyad o nábekár; ke yekcand báwad be Rey marzbán -- yeki mard e bidánew o badzabán" (ZBP, L4736 SF). //Bigomán badxáh e womá/ to nist.; badxáh e kasi nabudan* [harbor no malice towards sb]; *roxsári sad dar sad badgohar//.* **2** **with malice aforethought** *(dátikán*) badxáhi ye piwandiwide//.* **3** **out of malice** *az sar e badxáhi. //Az sar e badxáhi conin kári kard.//*

malicious adj *badxáháne. //soxancini ye badxáháne; kári az sar e badragi/ badxáhi; labxandi/ soxani badxáháne/ badráyáne//.* **a malicious person** *badnahán, "Bedu goft Xosro ke ei badnahán -- na az toxm e Sásán residi be nán" (ZBP, C3217 SF); badrag, "Ze pur e Siyávaw baráwoft saxt -- bedu goft ley badrag e wurbaxt" (ZBP, L3251 SF); nápákráy, "Ze Zahhák e tázi noxost andaráy -- ke bidádgar bud o nápákráy" (ZBP, L3258 SF)*

maliciously adv *badxáháne*

maliciousness n *badxáhi, badneháni, badragi, nápákráyi. //Soxanciniyi pák az sar e badxáhi//*

malign v *badguyi kardan, dożyád kardan; dowyád kardan. //(mardom e) bigonáhi rá dożyád kardan; az ádam e bigonáhi bad goftan//*

malign adj *ziyánbár, badxim, dożxim. //darune ye ziyánbár/ ziyánbár kárgar oftádan* [a malign influence]; *áhangi diżximáne* [malign intention]; *ziyánbár kárgar oftádan/ kár kardan bar…* [malign effect.]

malignancy n **1** *badximi, badxáhi, badandiwi.* **2** *cangár* [cancer], *ruyew/ qoddehá ye badxim*

malignant adj **1** *basdxáháne, badxim, badandiw. //badguyiyi badxáháne; kafti** [attack] *badximáne//.* **2** (**a**) *(baráye qoddehá) badxim. //Án qodde badxim nist//.* (**b**) *(baráye bimárihá) badxim*

malignantly adv *badximáne*

malignity n *badximi*

malinger v *(xárdári) xod rá be bimári zadan; tan e xiw bimár kardan, "tan e xiw yek cand bimár kard -- parastidan e wáh dowvár kard." (ZBP, L4912 SF)*

malingerer (n) *kasi ke xod rá be bimári mizanad; bimárqanj; wál-mire* [<Gilaki]*

malingering n *xod rá be bimári zadan; wálmiri* [<Gilaki, wál]*

mall n *timce, bázár e sarpuwide; bázárgáh, "vaz ánsu yeki bargowáyim ráh -- be wahri kojá hast bázárgáh." (ZBP, L4892 SF)*

mallard n (pl **mallard**) *guneyi ordak e dożágáh/ jangali/ biábáni be nám e dánewik e* Anas platyrhycos

malleability n *cakkowxári, narmi, xamewpaziri, degargunipaziri*

malleable adj **1** *(baráye áhan/ yuwost*) cakkowxár, narm.* **2** *degargunipazir; narm; xamewpazir. //Javánán xamewpazirtar az sálxordegán-and.//*

mallet n **1** *cakkow/ potk e cubi; cakuc (ZBP, C4243 FM).* **2** *cougán, kodang*

mallow n *(giyáh) panirak, be nám e dánewik e* Malva sylvestris

malmsey n *guneyi báde ye wirin e mardafkan be nám e báde ye* Madeira *ke dar áqáz dar* Monemvasia *rustáyi dar Yunán sáxte wod.*

malnourished adj *riqu, nezár*

malnourishment n *nezári, dożxorál*. //kudakáni ke docár e dożxorál*/ nezári ye piwrafte hastand.//*

malnutrition n *doźxál/ doźxorál [baráye "doź" bengarid be* "mal-" *va* "dys-"*; baráye "xál" bengarid be "xáligar" va* "nutrition"*]*

malocclusion *vimitegi* (ye dandán) [besanjid bá "vimito-dentáno" Avestáyi, Yawthá 1, Purdávud, hát e 91-93 sát e 273-375; (piwnahád e in maini az JGS)]*

malodorous adj *badbu, gande, "va boul va araq gande báwad." (ZBP, L5182 ZX); gannák (ZBP, C7300); wamágande (ZBP, C1815)*

malposition n *dowangá [az dow-, = doź-, = dys-, + wang, besanjid bá "huwang"]*

malpractice n **1** *(dátikán*) farviw; tarmanewi (dar piwehá); tardámani. //dasturáni* [lawyers]*/ pezewkáni ke baráye farviw/ tardámani be dádgáh kewide wodeand.//.* **2** *farviw. //peiro ye án bázjuyi* [enquiry] *cand gune farviw az su ye páyvarán/ afsarán e wahrbáni áwkár gardid.//*

malt n **1** *mált, wire ye javáne ye jou. //nuwábehá ye meimand az mált; viski ye/ marzbuze* ye mált//.* **2** *guneyi viski /marzbuze ye mált. //viski ye 12 sále ye besyár xub az mált//*

malt v *(baráye jou yá dánehá ye digar) mált/ málti wodan; (az jou yá dánehá ye digar) mált/ wire ye javáne gereftan//*

malted milk *nuwábeyi az mált va wir e xowk*

Maltese *(zabán yá mardom e) málti*

Maltese cross *calipá ye málti*

maltreat v *(beáyin) badraftári kardan; owtolom kardan*

maltreatment n *badraftári, doźraftári, owtolom, setam, doźxuyi, "Conin peidá-st ke dar Irán dar áqáz e peidáyew e dudkewi doźxuyihá (mánand e doźxuyihá ye kewvar e Osmáni) az pádewáhán va molláyán sar nazade..." (ZBP, L7573 KK). //badraftári ye xodávand e sag bá sagaw/ kasi bá sagaw; setam bar sar sag az su ye xodávandaw.//*

mama n *(dar Engelestán) (anáyin) mámán*

mamba n *imámbá [az zabán e Zulu- nám e mári-st be nám e dánewik e* Dendraspis angusticeps*]*

mamma n *(dar Ámriká- anáyin) mámán; mádar (beviźe nazd e Itáliyáyihá va Yahudiyán e Ámriká)*

mammal n *pestándár*

mammalian adj *pestándár*

mammary adj *(zistwenási) pestán, pestáni, mame, mameyi. //qodde ye pestáni//*

mammography *mamenegári*

mammon, **Mammon** n *mámoná [az zabán e Árámi = zar, pul, xáste] izad e pul. pulparastán; mardom e zarxun* [JGS] (kasáni ke xunewán zar ast). //*"You cannot serve God and Mammon: *(dastán) Nemiwavad ham xara rá bexáhi, ham xormá.//*

mammoth n *mámut (váźe ye Rusi) guneyi pil e pawmálu ke aknun neźádaw varoftáde.*

mammoth adj *hengoft, kalán, qulásá; kolun (ZBP, C2647). //barnámeyi* [project]*/ dádkarpi** [corporation]*/ kári* [undertaking] *qulásá//*

mammy n **1** *(dar Ámriká) (be zabán e kudakán) mámán, nane.* **2** *(kohne wode, aknun newán e xárdári va zewt ast) fezze*

man[1] n (pl **men**) **1** *mard, piyá (ZBP, C5836 FM); piyar, kák (dar barábar e zan, con "kák qadang" (= mard e xar) (ZBP, C3131 FM); homám (= mard e bozorg), "co rox la'l gawt az mey e la'lfám- be Gowtásb, Hiwuy goft ei homám" (ZBP, L6874 FM). //puwák e/ jáme ye mardáne/ mardán//.* **2** *mardom, "va agar xawm bá tars... ámixte báwad yá mardom án xawm rá be takallof foruminewánad, nabz, moxtalef gardad." (ZBP, L5202 ZX); ádam. //Ádamizáde toxm e marg ast* [All men must die.]*; Piri cizi-st ke ádam/ mardom báyad án rá bepazirad/ bepazirand.//.* **3** *Ádamizáde/ mardom/ ádam mirá-st* [mortal]*; mardom uwraván ast; xástgáh e ádam/ mardom; mardomán e sadehá ye miyáne//.* **4** *wu, wuy, wouhar, mir, mire, "mirat nun-or bi- xunat bon e gar [Mireat/ woharat nánávar báwad- xáneat bon e kuh ham báwad bad/ bák nist.) (dastán az guyew e Lori); dust e pesar, mul, "Án zanak mixást tá bá mul e xiw -- darzanad dar piw e wu ye gul e xiw." (ZBP, C6681 FM, Moulavi); wuyaw/ woharaw rá kárfarmáyánaw* [employers] *birun az kewvar ferestádand.; Zan o wouhar wodan/ gawtan.//.* **5** *zirdast, mard, kármand. //Afsarán va zirdastán dar ártew/ niru ye zamini/ niru ye daryáyi; kixá** [manager] *be kármandán dasturátewán rá dád.//.* **6** *noukar, pádou, piwkár. //Piwkáram womá rá bá ráde*/ máwin be xáne miresánad.//.* **7** *dánewju ye/ hamvand e dánewgáh. //*A Cambridge man: *dánewju ye/ hamvand e dánewgáh e Keimbrij//.* **8** *(anáyin) (kasi rá wádmáne yá az ruy e náwekibi xándan) bábá. //Hey bábá, miyáyi yá na?//.* **9** *mard. //Mard báw!; Mardáne bigonáhi ye xod*

rá ostovár dáwand. [acquit oneself]*//.* **10** *(dar watrang, va bázihá) mohre.* **11** **as one man** *yekdel o yekján/ yekdel o yekzabán. //Hame ye kármandán dar in báre yekdel o yekzabán-and.//.* **be sb's man** *mard e kári budan; be dard e... xordan. //Agar ránande mixáhi man mard e in kár-am.; Agar yek ámuzegár e musiqi ye xub mixáhi u mardaw ast.//.* **be man enough (to do sth)** *del e/ toxm e/ jegar e... rá dáwtan. //Jegar e jang bá man rá nadári!//.* **be one's own man** *áqá ye xod budan; xodistá budan; xodráy budan. //Xodráy ast, ammá pand e digarán rá niz nádide nemigirad./* [Saying] everyone must look after his own interests, safety, etc: *(dastán) "Kasi rá tu ye gur e digari nemigozárand."; "har ke nán az amal e xiw xorad."; sar e xiw (rá) dáwtan; kun e xod rá páyidan./ Dar bázárgáni/ dádosetad har kas báyad kun e xod rá bepáyad.//.* **everyman jack** *(soxanvari, beviźe xárdári) yekáyek; har xari. //Hamegi gorixtand ma rá tanhá hewtand/ gozáwtand!//.* **hit/ kick a man when he's down** *"Báw tá dastaw bebandad ruzgár -- pas be kám e dustán maqzaw barár!" (ZBP, L3787 GS);* **make a man (out) of sb** *az kár darávardan va az kasi mard/ mardi sáxtan. //Sarbázi mardaw mikonad/ u rá az kár darmiyávarad.//.* **a man about town** *mard e xowgozarán/ bazmi.* **man and boy** *az baccegi; az (zamán e) kudaki. //Az zamán e baccegi dar án bongáh kár karde.//.* **the man in the streert; the man on the Clapham omnibus** *(dar Engelestán) mardom e kucebázár; naxiz. //mardom e kucebázár; naxiz bá in andiwe hamdástán nistand.//.* **a man of God** *(beáyin, soxanvari) áxund.* **the man of the match** *behtarin bázigar.* **a man of straw** (**a**) *(soxanvari) wir e káqazi; "wáh soltán Hosein"//.* (**b**) *wir e káqazi, dowman e pendárin.* **man to man** *ru-dar-ru; rok; biparde. //Bogzár rok báwim; goftoguyi rok/ biparde//.* **to a man; to the last man** *hamegi, hame sar-be-sar, "hame sar be sar tan be kowtan dahim -- az án beh ke kewvar be dowman dahim." (SF). //Hamegi pásox dádand "ári"; Dar taki/ kafti* [attack] *bihude hame sarbesar kowte wodand.//*

man Friday *(mard e) dastyár (e hamekáre)*

-manship *(námváźehá ye náwomordani misázad) -i; -gari; -kári. //ostádkári; varzewkári//*

man *(wegeftváźe) (anáyin, dar Ámriká) (Newán e setáyew yá wegeft) ey bábá!. //Ey bábá, Xeili, bozorg-e!//*

-man *(dar váźehá ye serewte námváźe misázad) -i.* **1** *báwande ye jáyi.* **2** *hammihan.* **3** *rustáyi (bá setáyhá* va námváźehá) Irlandi* [Irishman] **4** *(bá námváźehá) -gar; -ci; har já juri tarjome miwavad. //soudágar; darbán; postci/ peik//*

man[2] v (**manned, manning**) **man sth (with sb)** *(mardán yá gáh zanán rá) be kári gomáwtan. //jáwován e jánewin baráye qáyeq gomáwtan; Razmnávi ke kárkonánaw afsaráni kárázmude-and; Tá zamáni ke má bázgardim doxtarán vákubar*há/ telefonhá rá pásox dáde bá dastgáh e kelid e vákubar*/* [telephone switchboard] *kár mikonand.//*

manacle n *dastband, páyband; qol (o zanjir); band, "páy dar band nazd e dustán -- beh ke bá bigánegán dar dar bustán." (Sa'di)*

manage v **1** (**a**) *gardándan; sarparasti kardan, kár rándan, "va agar xodávand soltán dar in veláyat Bákálijár rá bedárad ke be ruzgár e Manucehr kár hame u miránd tartib bejá báwad." (ZBP, L531 TBH); "xod be diván kam newasti va biwtar piw e amir bud va kárhá ye digar rándi." (ZBP, L1258 TBH). //Maqázeyi, bongáhi, kárxáneyi rá gardándan/ rándan/ ráh bordan; //baxwi, barnámeyi rá rándan/ sarparasti kardan; Jávid sarparasti ye hirbáni** [finances] *rá be dast dárad/ be gardan dárad.//.* (**b**) *ráh bordan (ZBP, L3016, TMK); rám kardan, negahdáwtan (bacceyi rá/ jánevari rá va mánand e án). //asb e camuwi* [difficult] *rá ráh bordan; Mitaváni baccehá rá xub negahdári?; Dar negahdáwt e pul e xiw zebardast ast.//.* **2** **manage (on sth); manage (without sb/ sth)** (**a**) *gozarándan, gozarán kardan, sarkardan, rándan, gardándan, harjá juri tarjome miwavad. //Nemitavánam bá hafteyi bist dolár sarkonam; Nemitavánam pul vám giram az inru báyad bi án gozarán konam/ sarkonam; (Bi komak) nemitavánam án kár rá anjám daham./ Bá hame ye in downámhá/ dorowtihá (yi ke wanid) har jur bud jelo ye xiwtan rá gereft va xawm nagereft.; Har jur bud xod rá be bálá ye pellehá resándam.//.* (**b**) *(biwtar bá* "can" *yá* "could"*) tavánestan. //Dirgáhi nist ke Álmáni mixánam, az in ru tanhá mitavánam cand váźeyi beguyam./ Hamáná/ hatá** [even]*yek bacce ye dabestáni mitavánad dástáni behtar az in benevisad; Bebaxwid digar nemitavánam ciz e digari bexoram.; Bá hame ye noumidi, harjur bud labxandi zad.; Mitaváni sewanbe náhár biyáyi?//*

manageable (adj) *gardándani; ráhbordani; rám; wodani, harjá juri tarjome miwavad. //Károbári ke candán bozorg nist va be ásáni mitaván án rá gardánd.//*

management n **1** *sarrewtedári; sarparasti; kárráni; ráhbordan; rahbari. //Máye ye án wekast sarrewtedári ye/ kárráni ye bad bud.; doure ye sarrewtedári/ kárráni; ráyzan e sarrewtedári/ kárráni//.* **2** *sarrewtedári; sarrewtedárán; kárfarmáyán; sarparasti; //sarrewtedárán barán-and ke kárxáne rá bebandand.; Segálew e dosuye miyán e kárgarán va sarparasti; Án bongáh aknun zir e dast e sarrewtedári*

ye/ sarparasti ye novin ast./ kári dar rade ye bálá ye sarrewtedári//. **3** *mardomdári. //Bá mardomdári va gáhwenási ánán rá be paziroftan e degargunihá vámidárad.//*

manager n **1** (**a**) *sarparast; sarrewtedár; kárfarmá; kixá; mahest, harjá juri tarjome miwavad. //maqázedár; sarparast e/ gardánnde ye celpard*/ sinemá/ mehmánsará./ sarparastán e/ gardánandegán e baxwhá* [departmental]//. (**b**) *ráizan (e honarpiwegán/ varzewkárán)* (**c**) *sarparast; mahest. //sarparast/ mahest e pátapká*/ futbál ye Engelestán//.* **2** *(biwtar pas az setáy* bekár miravad) sarparast; ...-dár. //Kadbánu** [manager] *ye xubi nist, hamiwe páyaw rá az gelimaw deráztar mikonad. [besanjid bá "kadxodá", "Emsák az kadxodáyi madán."]//*

manageress n *kixázan; xánexázan; sarparast; kárfarmá; kárfarmán; kadbánu*

managerial adj *vábaste be sarparsti/ kixáyi/ kárfarmáyi/ kárráni/ kadxodáyi/ kadbánuyi. //Yek kár e sarparasti; kárfarmáyi; kárráni; yek newast e sarrewtedári; yek farázgiri ye/ áhang* [decision] *e sarrewtedári./ zebardasti dar kárráni; ázmudegi dar kárráni//*

managing director *kárfarmá, sarparast, kixá*, mahest*

man-at-arms n (pl **men-at-arms**) *(dar sadehá ye miyáne) savárkár e zerehpuw; ruyintan; gabrpuw, "co wod ruz Rostam bepuwid gabr -- negahbán e tan kard bar gabr babr." (ZBP, C1688 SF)*

manatee n *mánáti [váźe ye Espániyáyi] (guneháyi az pestándárán e ábi ye giyáhxár az gune ye* <u>Trichechus</u>, *inán bevárune ye* <u>Dugong</u> *domewán pahn va gerd ast.] gáv e daryáyi*

mandarin n **1** **Mandarin** *mándarin (zabán e rasmi/ beáyin e Cin).* **2** *(dar gozawte) páyvar e/ afsar e bolandpáye (dar cin).* **3** *kármand/ afsar/ páyvar e bolandpáyeyi ke saxt migirad va be zabáni dowvár minevisad); dabir. //*Whitehall mandarins: *kármandán e bolandpáye ye Engelestán (ke be zabáni deráz va dowvár minevisand.)./ barghá gozárew e deráz va dowvár//.* **4** = **mandarin oranges** *mándárin, guneyi deraxt e portoqál e cini va mive ye án be nám e dánewik e* <u>Citrus reticulata</u>. **5** (= **mandarin duck**) *ordak e mándárin (guneyi ordak e Cini)*

mandate n **1** **mandate (to do sth)** (**a**) *farmán. //Piruziyemán dar gozinew in farmán rá be má dáde ke hirbáni** [economy] *rá degargun sázim./ Az su ye raste ye kárgari in farmán rá be dast dárim ke dast be bastnewini bezanim.//.* (**b**) *dastur, farmán. //Warvin*/ sarrewtedári be wahrbáni dastur dád jelo ye ágrefthá** [crime] *rá gerefte án rá bekáhad.//.* **2** *(dar gozawte) farmán e sarparasti (ye bumi yá sarzamini ke be kewvari dáde wode báwad); farmán e dastnewándegi//*

mandate v *(biwtar be rixt e náwenáxte) (bumi/ sarzamini rá) zir e farmán e kewvari nehádan; dastnewánde* **1** *kardan. //*the mandated territories: *sarzaminhá ye dastnewánde//.* **2** (**a**) *farmán e sarparasti dádan. //Farmánraváyi ye bar dastnewánde ye piwin e Áfriqá ye xorásgáni* [East Africa] *be Engelestán dáde wod.//.* (**b**) *baráye anjám e kári be kasi dastur dádan.//*

mandatory adj *báyá, "az injá miguyim harf e "bá" dar áqáz e farmán báyá nist." (ZBP. L3859 NKZZF); nevewte, "ke namáz hast bar momenán nevewte va vaqt karde." (ZBP. L6832 TTT). //puli ke pardáxtaw báyá-st, pardáxt e báyaste./ ámadan be hame ye án newasthá bar hamegi nevewte ast/ (bar hamegi) báyá-st.//*

mandible n **1** *árváre ye zirin; mana, "fak rá be wahr e Marv "mana" guyand va birun ámadan e án az jáy e xiw kam oftad." (ZBP. L5614 ZX); zafr, "conánk[e] guyand har heiváni be vaqt e xáyidan* [chewing] *zafr e zirin jonbánad." (ZBP. L1466 DA).* **2** *nok/ árváre ye zirin yá zebarin e parandegán; baxw e zirin/ zebarin e nok e parandegán.* **3** *(nazd e xarfastarán* [insects]*) zafr*

mandolin n *mándolin*

mandragora, mandrake n *giyáhi mediteráneyi ke az án dáru ye xáb migirand; "mándrágorá", be nám e dánewik e* <u>Mandragora officinarum</u>

mandrill n *guneyi meimun e bozorg va porgu az Áfriqáye xorvaráni be nám e dánewik e* <u>Mandrillus sphinx</u>

mane n **1** *yál, bow, buw; pow; fow; foz; bawn, "con bow e asp beyistand." (ZBP. L7821 ZVY); "bow o yál binid o asb o enán -- do dide neháde ber nouk e senán." (ZBP. L6582 FM, SF).* **2** *(bewuxi) gis, gisu, yál. //mard e javáni bá yál e/ gisu ye foruhewte be wáne//*

man-eater n *ádamxár (pendárin- bewuxi) //Xáharam berásti ádamxár ast!//*

man-eating (adj) *wir e, babr e ádamxár*

maneuver (US) = manoeuver

manful adj *mardáne, delir, ostovár. //páydári ye/ padáfand e mardáne//*

manfully adv *//mardáne kuwid tá bar áki/ giri* [defect] *ke dar dar soxangoftan dárad cire gardad.//*

manganese n *(ximiyá) manganez*
mange n *gari; paryun (ZBP. C204 FM)*
manger n **1** *áxor.* **2 a dog in the manger** *bengarid be* "dog".
mange-wurzel n *guneyi coqondar e zard yá nárenji ke xorák e sotur ast.*
mangle[1] v **1** *latopár kardan; leholavarde kardan. //tan e latopár e kowte wodegán dar terekná** [explosion]//. **2** *(baráye nevisandegán, honarmandán va mánand e án) ridan, tabáh kardan; bi sarotah kardan. //tarjomeyi bi sarotah./ án samatáne** [symphony] *rá saxt bi sarotah anjám dádand/ Án samatáne* rá tabáh kardand.//*
mangle[2] n *cukul* [<Gilaki, cukul oudan] [dastgáhi bá qaltak baráye celándan va hamvár kardan e raxt]*
mangle v *cukulidan* [<Gilaki cukul oudan] riwe ye aknun "cukul-"*
mango n (**mangoes**, **mangos**) **1** *deraxt e anbe, va mive ye án, be nám e dánewik e* Mangifera indica. **2** *(mive ye) anbe*
mango chutney *torwi ye anbe*
mangrove n *bute yá deraxti garmsiri, bumi ye xákhá ye kenár e daryáhá ye garmsiri benám e dánewik e* Rhizdophora mangle*; niz deraxt e* Avicennia *ke xeili hamánand e* Rhizdophora mangle *ast.*
mangy adj (**mangier**, **mangiest**) **1** *gar; gargen. //yek sag e gar//.* **2** *(pendárin) gar. //yek patu ye/ farw e gar//*
manhandle v **1** *bezur jábejá kardan; xarkew kardan. //Piáno rá xarkew karde az pellehá bálá bordim.//.* **2** *zurvarzi kardan; badraftári kardan. //Yek mowt javán e tabahkár bá án mast badraftári karde budand.//*
manhole n *suráx bá darpuw (dar xiyábánhá baráye dastyábi be lule ye gandáb yá ciz e digar cizhá) piyásul* [az "piyá" = mard (ZBP, C5836 FM) + sul = sule, suráx] (JGS)*; manhole cover: *darpuw e/ nehanban e piyásul*.*
manhood n **1** *mardi, bornáyi. //*reach manhhood: *mard wodan, borná wodan//.* **2** *mardi; mardánegi*
man-hour n *kári ke yek tan/ mard dar yek tasu** [hour] *tavánad kard; piyátasu* [piyá = mard (ZBP, C5836) + tasu* [hour] *(JGS)]. //Miguyad baráye anjám e in kár bist piyátasu* niyáz ast.//*
man-hunt n *peigard. //Wahrbáni pey e dozdán e wemwhá ye zar gozáwte//.* **man of letters, women of letters** *soxansanj, soxandn, "noxost u rá az zendán kard va con wanid ke mard e soxandán va cámesoráy e soxan-peivand ast... u rá piw e xod foruxánd..." (ZBP, L7474 DTH)*
mania n **1** *(pezewki) mániyá; divánegi, turegi* [besanjid bá Sanskrit, "vátulatá"].* **2 mania (for sth)** *diváne ye..., //Diváne ye wirini budan; diváne ye/ ture ye gerdávari ye... budan//*
-mania *(dar vážehá ye serewte/ námváže misázad) divánegi; turegi**
maniac n **1** *diváne, ture [besanjid bá Sanskrit, "vátulatá"]. //diváne ye pátapká* [futbál] ast.; Án diváne xeili tond miránad.*
-maniac *(námváže va setáy* misázad) ...-turegi*; diváne ye..., //*dipsomaniac: *diváne ye mei/ áb nuwidan/ meibáregi./* pyromaniac: *diváne ye átawsuzi/ ázarturegi*//*
maniacal adj **1** *diváne; ture*. [besanjid bá Sanskrit, "vátulatá"]. //raftár e divánegán/ turegán*; roxsár e divánegán/ turegán* rá dáwtan//.* **2** *(xárdári yá bewuxi) diváne; ture*. //Zankáme ast/ varankáme ast/ diváne ye kámráni/ varan** [sex] *ast.//*
maniacally adv *divánevár; turevár**
manic adj *diváne/ divánegi ye afsordegi va wádi; ture*, turegi**
manic-depressive (adj) *(pezewki) diváne ye afsordegi va wádi; turegi**
manicure n *timár e dast va náxon. //Hafteyi yek bár náxon va dast e xod rá timár kardan./ Timár e dast va náxon ámuxtan//*
manicure v *dast va náxon e xod/ kasi rá timár kardan. //náxonhá ye saxt zibá timár gawte//*
manicurist n *timárgar e dast va náxon*
manifest adj, **manifest (to sb)** *peidá, rouwan, áwkár, hoveidá, vidá (ZBP. C720 FM); vaqast, "Joneid goft ke má in elm [e tasavvof] dar sardábehá va xánehá goftim nehán. Webli ámad va án rá bar sar e menbar barábar e xalq vaqast be tawni'" (ZBP. C2587, FM, Tabaqát elsufiye ye Ansári). //rásti, doruq, vágarduni* [difference] *áwkár/ rouwan./ cizi ke bar hamegi ye má peid/ áwkár ast.//*
manifest v **1** *áwkár kardan; nemudan; newán dádan; vaqastan [be bálátar bengarid]; peidá kardan, "Co ágah gawt wáhanwáh mubad -- ke peidá kard rámin gouhar e bad." (ZBP. L7745 VR). //rásti ye soxani rá áwkár nemudan; tars, bizári newán dádan; Be ámuzákhá ye/ ámuzew e xod delbastegi ye candáni newán*

nadád.//. **2** **manifest itself/ themselves** *xod rá newán dádan/ nemudan; peidá wodan; padid ámadan. //Newánehá (ye bimári) dah ruz dirtar padid ámad.; Uwtán** [ghost] *báz tázegi xodaw rá newán dáde?//*

manifest[2] n *bijak, fehrest e kálá, ráhián va mánand e án dar kawti yá havápeimá; //Fehrest e ráhián e yek kawti//*

manifestation n **1** *newán dádan; hoveidá sáxtan.* **2** *newán, newáne, namád. //In wurew* [riot] *tanhá yek namád e /yek newáne ye náxorsandi ye mardom ast.//.* **3** *padid ámadan e uwtán** [ghost]*/ faravahar; //Miguyad uwtán* e mordegán rá dar xáne ye parizade* [haunted] *dide ast.//*

manifestly adv *//in soxan áwkárá doruq ast.//*

manifesto n (pl **manifestos**, **manifestoes**) *bonesthá** [principles] *va ráhoravew e yek kumal* e xawáyáyi** [political party], *farmánravá, wahriyár va mánand e án. //ráh va ravew e gozinew; bonesthá* ye kumal* rá cáp/ paxw kardan//*

manifold adj *(beáyin) gunágun; jrájur; biwgán/ biwagán [<Pahlavi, (ZBP. C5586 BF)]. //Kasi ke be kárhá ye gunágun delbastegi dárad; Carxowti candkáre ke kárbordhá ye gunágun/ biwagán dárad.//*

manifold n *lule/ wir e candráhe. //lule ye dudkew e candráhe* [exhaust manifold]*//*

manikin n **1** *anjelak (ZBP. C3689 FM); ancucak.* **2** = mannequin

Manila, Manilla n **1** = **Manila hemp** *kanaf e Mánilá.* **2** **manila/ mánila paper** *káqaz (e kanafi ye) Mánilá*

manioc n cassava, *kásává*

manipulate v *bá zebardasti bázi kardan. //Bá dandehá va ahromhá ye carxowti bá zebardasti bázi kardan/ kár kardan; Mardomán e noxostin zud kárbord e abzárhá rá farágereftand.//*

manipulation n *wegerd, tarfand, bázi, dastkári; kárbord; tanbol. //Az bázi ye zirakáne/ wegerdhá ye zirakáne/ dar bázár e berwut-berwind** [stock market] *pul e kaláni misázad.//*

manipulative adj *(xárdári) angulak, tarfandf, dastkári; angowt-resándan. //zebardasti, taván, tavánáyi dar angulak/ tarfand/ dastkári* [manipulative skill/ ability]*//*

manipulator n *(beviźe xárdári) tarfandbáz; cáregar; anglaki. //tarfandbázi tarmanew//*

mankind (n) **1** *mardom, ádam, ádamián. //noupadidi* [invention] *ke be sud e mardom/ ádamiyán ast.//.* **2** *mardán* (contrasted with **womankind**) *(darbarábar e) zanán*

man-like (adj) *con mardom/ ádam; mardomsán; mardomsár. //jánevari mardomsár be bálá ye 120 sántimetr//*

manliness n *mardánegi*

manly adj (**-lier**, **-liest**) **1** (**a**) *(pasandide) (baráye mardán) mardáne. //Dar cewm e man hamiwe hengámi ke raxt e ártewi mipuwad xeili mardáne miwavad/ minamáyad.//.* (**b**) *(xárdári) (baráye zanán) naruk. //(zan/ doxtar e) mardáne//.* **2** *(pasandide) (baráye cizhá) mardáne. //puwák e mardáne./ nahewi* [pose] *mardáne; tondnewastani mardáne//*

man-made adj *barxáxte; sáxtegi*

manna n **1** *mán (váźe ye Ebri); xid [besanjid bá "xwv́id" (Avestáyi) = wir* (= milk) *(bengarid be farhang e riwewenási e* Walde Pokorny p1403*)].* **2** **like manna** *az ásemán oftáde; bádávarde; xodáresánde. //Saxt be án pul niyáz dáwtam, xodá resánd!* [like manna from heaven]*//*

mannequin n **1** *(kohne wode) zan yá doxtari ke baráye namáyew e jámehá ye nou ánhá rá mipuwad; parhib//.* **2** *ádamak, baráye darzihá/ duzandegán yá namáyew e jáme*

manner n **1** *ráh, ravew, sán, "be Keixosro az man payámi resán- ke giti joz in dárad áyin o sán." (ZBP. L4860 SF); wive, "va har kasi dar in wive soxani goftandi." (ZBP. L2852 AT). //wive ye mordanaw; Bá ánce miguyad peiqáre* [object] *nemikonam/ nadáram, ammá wive ye goftanaw rá saxt nápasand miwomáram.; be wive ye bázargánán/ soudágarán án kár rá bekon.; (bewiveyi) saxt peiqáre kard* [objected in a forceful manner]*//.* **2** *raftár, kerdár. //Raftári parxáwjuyáne dárad.; Az kerdáraw xowam nemiáyad- dowmanáne ast.//.* **3** **manners** (**a**) *raftár; kerdár. //kerdár e nik/ bad; be mardom xire wodan/ ber zadan* [stare at] *kerdári bad ast.; Az hukerdári hic buyi naborde.; Áyá in raftárat bad nist?//.* (**b**) *hand, áyin. //hand, áyin e mardom dar dade ye hejdahom//.* **4** *(beáyin yá soxanvari) gune, jur. //Cegune mardi ast?//.* **5** **all manner of sb/ sth** *(beáyin) hamejur, hame gune. //hamejur ráde*/ deliján/ máwin bekár bordand.//.* **in a manner of speaking** *tá andázeyi. //kámyábiyaw tá andázeyi kámyábi ye má niz be womár miáyad.//.* **in the manner of sb** *be sabk e...; be sán e...; mánand e...; be wive ye.../ dar... wive, "va har kasi dar in wive soxan goftandi." (ZBP. L2852 AT). //pardeyi* [painting] *be sabk e/ be wive ye Ráfáyel//.* **not by any manner of means/ by no manner of means** *az hic ruy; //Hanuz naborde, az hic ruy//.* **(as/ as if) to**

the manner born *//engár sálhá kárázmude budan dar...; engár az kudaki... budan./ Jelo ye mardom soxanráni fareván nakarde/ soxanráni kárázmude nist ammá bá wenavandegán/ báwandegán conán ruberu gawt ke engár sálhá-st inkáre bude.//*

mannered adj *sáxtegi. //nevewtehâyaw* [prose]*/ cánehâyaw saxt sáxtegi va xowk ast.//*

-mannered *(setáy* e serewte misázad) ...-kerdár; ...-raftár. //bad-/ doź-/ hu-/ xow-kerdár//*

mannerism n **1** *rafár yá goftár e viźe ye kasi; árang (ZBP. C104 FM). //ádami wegerf bá raftári viźe; ádami wegerf porárang//.* **2** *(xárdári) (dar soxan yá honar) porárang; wur e... rá darávardan. //negári/ pardeyi* [painting] *ke biárang nist/ porárang//*

mannish adj **1** *(xárdári/ baráye zanán va doxtarán) naruk.* **2** *(baráye cizhá) mardáne. //yek nimtane ye, ává ye, wive ye gám zadan/ ráh raftan e mardáne//*

mannishly adv *bengarid be* "mannish"

mannishness n *bengarid be* "mannish"

mannose n *mánnoz, mánsit* [bengarid be* "-ose"*]*

manoeuvrability, (US) **maneuverability** n *farmánpaziri, narmi, raváni*

manoeuvrable, (US) **maneuverable** adj *farmánpazir, narm, raván. //havápeimáyi, qáyeqdudiyi* [motor-boat] *ke xeili xub farmán mipazirad.//*

manoeuvre, (US) **maneuver** n **1** (**a**) *(ártew) wegerd. //wegerd zade az pahluhá ye sotun e dowman gozwtan* [flanking]*//.* (**b**) **manoeuvres** *jang e namáyewi ye ártewi/ daryáyi. //sepáh e niru ye zamini dar kavir sargarm e jang e namáyewi ast.//.* **2** (**a**) *várang zadan; wegerd zadan. //Ránande biderang várang zade az egnest** [accident] *jelogiri kard.//.* (**b**) *(biwtar pendárin- baráye ferib) várang; wegerd. //In várangi zirakáne bud ke ruy e dast e/ rudast e kasáni ke peyaw gozáwte budand zad./ In várangha ye warmávar baráye án bud ke dar gozinew piruz gardad.//*

manoeuvre, (US) **maneuver** v **1** (**a**) *wegerd zadan; várang zadan. //docarxe/ carx-savárán dar meidán e varzew sargarm e várang/ wegerd zadan budand.; Lákomehá** [yacht] *baráye gereftan e já ye xod dar ávard in su án su rafte wegerd mizadand./ tavánáyiyaw dar várang zadan bá docarxe dudi; ránande ráde*/ máwin rá bá tardasti be rádegáhi** [garage] *ke kenár e ráh bud bord.//.* (**b**) *(pendárin) bá wegerd/ tarfand be... resándan./ Dustán e xod rá bá tarfand/ wegerd sar e kárhá ye arjdár gozáwt./ bá wegerd/ tarfand goftogu rá be pul kewándan//.* **2** *(ártew yá kawti) jang e namáyewi dádan/ kardan; //Návgán* [fleet] *dar daryá ye Báltik sargarm e jang e namáyewi ast.//*

man-of-war n (pl **men-of-war**) *(niru ye daryáyi) razmnáv, náv e bádbáni ye zinávan* [armed]

manometer n *fewársanj*

manor n **1** *(dar gozawte) zamin e kewávarzi.* **2** (also **manor-house**) *mán, saráy e bozorg, dar zamini bozorg.* **3** *(zabán e kuce dar Engelestán/ baráye kalántarihá) barzan*

manorial adj *mánvari, mánvar (M. Moqaddam)*

manpower n **1** *womár e kárgarán/ kármandán. //baráye porkardan e hame ye bimárestánhá womár e kármandán e azdar* [qualified] *basande nist.; kambud e kárgar/ kármand//.* **2** *niru ye dast e/ bázu ye mardom. //dastás/ ás* [machine] *e dasti, na ásiyáb/ ás e ábi//*

manqué adj *(váźe ye Faránsavi) (be donbál e námváźehá miáyad) (baráye mardom) suxte, nákám. //*a teacher, an actor, a writer manqué: *yek ámuzgár e/ honarpiwe ye/ nevisande ye suxte/ nákám//*

mansard, **mansard roof** n *bám e dowibe/ dárá ye do wib yeki porwib, yeki kamwib/ bám e cártark*

manse n *(beviźe dar Eskátland) saráy e/ xáne ye pristár* [chruch minister]

manservant n (pl **menservants**) *noukar*

-manship *(námváźehá ye náwomordani misázad) -i; -gari; -kári. //ostádkári; varzewkári//*

mansion n *mán, kuwe (ZBP. C1759 FM); sará (ye wáháne)*

man-size, man-sized adj *bozorg, mardáne. //yek dastmál e bozorg/ mardánr; yek bowqáb e bozorg sibzamini//*

manslaughter n *kowtár, ádamkowi. //kowtár kardan* [commit]*//*

mantel n *(kohne wode) táqce ye/ raf e sar e boxári*

mantelpiece, chimney-piece *táqce ye/ raf e sar e boxári. //Pangáni** [clock] *bá do goldán ru ye raf e sar e boxári bud.//*

mantilla *(beviźe dar Espániyá) cárqad e turi/ rusari ye turi*

mantis, **praying mantis** n *áxundak*

mantle n **1** (**a**) *qabá, kabá, qavá (ZBP. C5151, C5754); kabáh, kapáh.* (**b**) *(pendárin) puwew. //láyeyi/ puwewi az barf./ Tappeháyi puwide az barf.//.* **2 the mantle of sth** *(soxanvari) jáme, kapáh. //kapáh e wahriyári be kasi residan* [inherit]*/ kapáh e wahriyári puwidan/ wahriyári rá be dast gereftan.//.* **3** *(dar ceráq e zanburi) turi.* **4** *(zamin wenási) kabá [JGS] (ZBP. C5151; C5754) [láyeyi ke haste ye zamin rá mipuwánad.]*

mantle v *(pendárin) bá qabá/ kabá/ kapáh puwándan. //Divári puwide az picak* [ivy]*; barf tappehá rá puwánde bud.//*

mantrap (n) *tale ye ádam/ mardom*

manual adj *dasti. //Parhibhá* [models] *ye kucak sáxtan zebardasti mixáhad./ dastvarzi (ZBP. L2177 FM); kár e bázu/ dast; dande ye dasti [dar ráde*/ máwin]//*

manual n **1** *dastak (M. Moqaddam). //dastak e kárvarzi/ ámuzewi; dastak e kárgáh dasturát e vásác* e ráde** [car repair] *rá darbardárad.//.* **2** *dastak e arqanun* [keybord of an organ]*; yek arqanun e do dastaki* [a two-manual organ]

manually adv *(ánce ke) bá dast kár mikonad; dasti*

manufacture v **1** *(dar kárxáne/ bá carxowt* [machine] *abzár) sáxtan; farávardan; kálá pardáxtan. //kafw, ojáq e xorákpazi, dig sáxtan//.* **2** *(biwtar xárdári) az xod darávardan; sáxtan. //Baráye penhánidan e/ puwándan e rástihá dástáni az xod darávard/ sáxt.//*

manufacture n **1** *sáxt, kálápardázi. //Kárxáneháyi ke kalpak*/ pelástik misázand.; Káláhá ye sáxt e birun az kewvar//.* **2 manufactures** *kálháhá ye kárxánesáz/ sáxt e kárxáne*

manufactured adj *dastkár (M. Moqaddam)*

manufacturer (n) *sázande, kárxáne ye sázande; kálápardáz(án). //In kálháhá rá be sázande/ kárxáne ye sázande bázpasferestid./ (kárxáne ye) sázande ye puwák/ ráde*/ máwin/ abzárhá ye barqi* [electronics]*; puwákduzi; rádesázi*//*

manumission n *bandeyi/ bardeyi rá ázád kardan*

manumit v (**manumitting, manumitted**) *(beáyin) (dar gozawte) (bandeyi/ bardeyi rá) ázád kardan*

manure n *kud, kut, pehen. //be xák kud dádan/ zadan//*

manure v *(be xák) kud dádan*

manuscript n (*kutáhwode* MS) **1** *dastnevis (M. Moqaddam); dastnebewt; dast-nebewte. //pácin** [copy] *e dastnevis az námeyi ke bá nusiyák** [typewriter] *nevewte wode.//.* **2** *goftár/ kár e dastnevis/ dast-nebewte. //goftári (dastnevis) rá nazd e virástár* [editor] *ferestádan//.* **3 in manuscript** *dastnebewt; dastnevis. //Cámeháyaw hanuz dastnevis ast.//*

Manx adj *manks: vábaste be mardom, zabán yá jazire ye/ ádá ye "Man".*

Manx cat *(guneyi) gorbe ye bi dom*

Manxman, Manxwoman ns *zan e/ mard e bumi ye jazire ye/ ádá ye* "Man island"

many **1** (**b**a *(harvenám e náwenáxte) faráván, xeili, basi, besyár, "yek az olamá xorande ye besyár dáwt..." (ZBP. L3609 GS); //besyári az mardom bá mardomi kardan e... hamdástán-and/ hamdástán-and ke warvin* ...rá bedast girad./ Xeili xáneyi/ saráyyi nadidam ke zir e cehel hezár dolár báwad.; Az honarmandán e Faránse parde* [picture] *faráván bud?/ cand (tá) bacce dári?; Dar in goftár laqzew faráván ast.; Xeili biwtar nemixáham/ niyáz nadáram.//.* (**b**) *(harvenám) besyári, xeili, ce máye, "negah kon kaz Irán o Turán sepáh -- ce máye tabah wod bedin kárzár." (ZBP. C4314 SF); án máye, "ze bálá co án máye mardom bedid -- tani cand zán jangiyán bargozid." (ZBP. L4652 SF). //Besyári dánewjuyán az Źápon budand./ cand valg* [record] *musiqi ye bástáni* [classical] *dáram ammá na xeili./ Xeili az ánhá rá midánesti/ miwenáxti?; Cand tá/ ce máye mixáhi?; Agar midánestam ce máye giyáh ast piwnahád nemikardam ábewán bedaham.; Dar dah raj dah laqzew kard.* [He made ten mistakes in as many lines]*//.* **2** *besyár, biwomár, nahmár, "iwán dar án oftádand va nahmár az án mixordand tá án ruyháwán zard gawt." (ZBP. C6646 FM, Kawfolasrár). (hamráh e námváźehá va kárváźe ye yekáni bekár miravad) //Nahmár/ biwomár mardáni nirumand darbarábar e conin cálewi* [challenge] *az pá oftádeand.; Besyári az musiqidánán az dáruhá ye xeradpuw be tabáhi kewide wodeand.* [many a musician has been ruined by]; *Bárhá be tárek e borj Ifel rafteam* [many a time]*./* Many a true word is spoken in jest.: *(dastán) dar har wuxi rástiyi nehofte ast.; "basá fálá ke az bázice barxást." (PAF)//.* **3 be one, etc too many (for sth)** *yeki yá... biwtar az andáze budan. //Má wew tan-im baráye án bázi do tá/ do tan fozuni ast/ hastim//.* **a good/ great many** *xeili, faráván, basi, "basi ranj bordam bedin sál e si -- Ajam zende kardam bed-in Pársi."*

(SF); vasnád; nahmár, "Iwán dar án oftádand va nahmár az án mixordand tá án ruyháwán zard gawt.":(ZBP. C6646 FM, Kawfolasrár). **have had one too many** *kami mast; wangul.* **many's the sb/ sth who/ that...** *ce besyár... //Ce besyár zabánhá ke dáde wode va wekaste wode./ Bárhá/ ce besyár/ vasnád az u conin soxanáni wanideam.//*

the many n *biwtar e mardom; biwtarine (M. Moqaddam)/ biwine. //Zendegi ye biwtarine ye/ biwine ye mardom rá behtar sáxtan.//*

many-sided (adj) *candpahlu. //bá porsemáni/ gereftáriyi candpahlu reuberu hastim.//*

Maori n **1** *Máori, nám e mardomán e bumi ye Zelánd e Nou.* **2** *zabán e Máori*

Maori adj *Máori (vábaste be nežád va zabán e) Máori. //pirhan e, áyin e, zabán e, vážehá ye Máori//*

map n **1** (**a**) *naqwe, handáxt* [besanjid bá: andáze, hendese, handác, handácik [Pahlavi, (EDPL)]. garde, "gardoxák-e va rixte ye har ciz rá guyand." (ZBP. L7627, DTH). //naqwe ye/ handáxt* e Piránse; jáyi rá ruy e/ dar naqwe yáftan; naqwe ye kuce va xiyábánhá ye Páris; Baráyat naqweyi mikewam ke cegune be xáne ye man biyáyi.//.* (**b**) *handáxt* [JGS] e ásemán va setáregán. //handáxt* e ásemánhá//.* **2** **put sb/ sth on the map** *kasi rá arjdár/ námvar sáxtan; wenáxte wodan. //Dar án namáyew ke bázi kard be nám e yek honarpiwe ye xandestáni wenáxte wod.//*

map v (**mapped, mapping**) **1** *naqwe kewidan; ruy e naqwe newán dádan. //sarzamini kávow nawode ke hanuz naqweaw kewide nawode.//.* **2** **map sth out** (**a**) *darandáxtan. "biyá tá gol barawánim o mei dar sáqar andázim -- falak rá saqf bewkáfim o naqwi nou darandázim." (Háfez). //Baráye sartásar e kár e/ piwe ye áyandeaw naqwe kewide/ az sir tá piáz darandáxte.//.* (**b**) *mubemu be sámán kardan/ árástan. //Andiweháyaw rá darbáre ye án barnáme mubemu áráste.//*

maple n **1** *afrá, kekám/ kekom (ZBP. C2993 FM); busiyáh; busiyám (ZBP. C2842); deraxti az gune ye* "Acer". **2** *cub e afrá; kekám, kekim, busiyáh. //yek miz e nevewtan az cub e afrá//*

maple sugar, **maple syrup** *wire ye afrá, wekar e afrá*

map-reader n *naqwexán. //naqwexáni xub/ bad./ To berán va man ráh rá ruy e naqwe mixánam.//*

maquis n, **the maquis, the Maquis** *máki (sepáh e zirzamini ye Piránse ke dar jang e jaháni ye dovvom dar Piránse bá Álmánhá mijangid.)*

mar v (**marred, marring**) **1** *ásib zadan, gazand resándan, tabáh sáxtan. //Laqzewi ke mitavánad zendegi ye piweqániyaw rá tabáh sázad.; Hic cizi ke máye ye deltangi ye án piremard gardad ruy nadád.//.* **2** **make or mar sb/ sth** *kámyáb sáxtan yá tabáh kardan/ zamin zadan. //Wive ye barxordaw bá án girodár* [crisis] *yá mitavánad u rá kámyáb sázad yá bezaminaw zanad.//*

Mar *kutáh wode ye* March. //5 Mar. 2012: *panjom e Márc e 2012//*

marabou n **1** *guneyi wotormorq e bozorg e áfriqá ye xorvaráni** [western]*, be nám e dánewik e* <u>Leptoptilos crumeniferus</u> *ke biwtar láwxor ast.* **2** *par e narm e "márábu" (wotormorq e Áfriqáyi) ke baráye árayew bekár miravad.*

maraschino n (pl **maraschinos**) **1** *máráskino, guneyi nuwábe ye meimand e wirin ke a álbálu migirand.* **2** **maraschino cherry** *álbálu ye áqárde* [soak] *dar báde/ dar alkol*

marasmus n *astovid* [JGS] [besanjid bá astovidhotu (Avestáyi), "div e marg ke bar ruzedárán forud áyad.", Vandidád, há ye 49, karte ye 4]*

marathon n **1** (*niz* **Marathon**) *takrobáyi* [race] *ye Máráton/ derázáhang (ke nazdik e 42 kilometr ast). //Hargez takrobáyi ye máráton/ derázáhang nakardeam.; Xáharaw dar takrobáyi ye Máráton/ derázáhang newán e zar gereft.//.* **2** *(pendárin) ...e derázáhang; ...-tavánfarsá. //Handemán*/ goftowonud* [interview] *bá man baráye káram berásti máráton/ derázáhang/ tavánfarsá bud.; Newasti/ ázmuni derázáhang/ tavánfarsá.//*

marauder n *qáratgar, capávolgar*

marauding adj *(baráye sarbázán, sepáh va mánand e án) baráye dozdi, robudan yá zadan e mardom in su án su parse zadan/ jostoju kardan./ pei ye qáratgari budan. //Sarbázán e qáratgar sartásar e rustáhá rá farágereftand.//*

marble n **1** *(sang e) marmar, "conán ke firuze va sang e sefid ke marmar ham miguyandaw pas az án ke kánewán hamán dar Ázarbádgán, va Yazd va Xorásán báwad..." (ZBP. L7456 DTH). //taxteyi* [a slab] *marmar e napardáxte; In pellehá marmar-and/ marmarin-and; tandisi marmar/ marmarin; (sang e)guri marmar/ marmarin//.* **2** **marbles** *ganjineyi az tandis yá kárhá ye honari ye marmar/ marmarin//.* **3** (**a**) *mohre, tile.* (**b**) **marbles** *mohrebázi/ tilebázi. //bogzár/ biyá (yek dast) tilebázi konim.//.* **4** **lose one's marbles** *bengarid be* "Lose".

marble adj *(pendárin) marmar; marmarin; marmari. //pust e marmari; deli con sang* [a marble heart]*//*
marbled adj *ráhráh con marmar. //ketábi ke puwineaw ráráh e marmari ast.* [marbled covers]*//*
marbling (n) *(wive ye sáxtan e) //káqaz e marmari//*
marcasite n *márkásitá/ bolur e pirit e áhan. //yek angowtari ye márkásitá-newán/ bá sang e márkásitá//*
March n **1** (*kutáh wode* Mar) *máh e márc/ márs/ sevvomin máh e sál e farangi.* **2** **mad as a March hare**, *bengarid be* "Mad".
march[1] v **1** (**a**) *ásán gám zadan/ gozawtan/ ráh raftan; evarzidan [<Pahlavi (ZBP. C 3289 MK)]; //*Quick march!: *[farmán e ártewi] Gám zan!/ Evarzik!./ Ráhpeimáyán az xiábánhá gozawtand; Evarzide* wahr rá gereftand; evarzidan va az jáyi gozawtan/ darun e jáyi raftan,/ birun raftan/ dur wodan./ Emruz sepáh cehel kilometr ráh peimude/ evarzide*.//.* (**b**) *evarzidan*; ostovár ráh raftan. //Evarzide*/ ostovár gám bardáwte bedarun ámad va goft ke báyad az u puzew bexáhand.//.* (**c**) *be ráhpeimáyi vádáwtan; evarzándan* [besanjid bá "evarzidan" be womáre ye "1" bázgardid]. //sepáhián rá bálá va páyin evarzándan* [march the troops...]*./ Zendániyán rá evarzánde* bordand/ zendánián rá piyáde bordand; U rá evarzánde*/ piáde be gorijak/ tang-zendán* [a cell] *bordand.//.* **2** **get one's marching orders; give sb his/ her marching orders** *(anáyin yá be wuxi) raváne kardan; birun rándan. //Az hic ruy ádami nabud ke betaván be u powtgarm bud, az inru birunaw kardan/ dakaw kardand//.* **3** **march past (sb)** *raje /reże raftan; evarzidan**
march[2] n **1** (**a**) *ráhpeimáyi; evarz*. //yek ráhpeimáyiyi/ evarzi* dowvár, va derázáhang; dah kilometr ráhpeimáyi/ evarz*//.* (**b**) *evarz; ráhpeimáyi. //evarz/ ráhpeimáyi ye ostovárewán* [steady] *besu ye dowman//.* **2** *ráhpeimáyi. //ráhpeimáyi (ye mardom) baráye áwtijuyi* [a peace march]*./ Ráhpeimáyi baráye peikár be senáhhá ye*/ jangafzárhá ye hasteyi//.* **3** *musiqi ye evarzik* [marching]; *musiqi ye evarzik e ártewi; musiqi ye evarz*/ ráhpeimáyi ye sugvárán* [a dead march] *marqevarz*/ sugervarz*. //naqme ye evarz** [a march tune]*./ bá gám e/ áhang e evarz** [in march tempo]*//.* **4** **the march of sth** *ravand, gozawt. //ravand e piwraft/ ruydádhá; gozawt e zamán//.* **5** **on the march** *ráh oftádan e sepáh; evarz*. //saranjám sepáh e dowman be ráh oftád/ evarzid*//*
marcher n *ráhpeimá. //ráhpeimáyán e ázádi; ráhpeimáyán e xáhán e marsdád* [civil-rights]*//*
marches n *marzhá* ye tárixi mián e Engelestán va Eskátland yá mián e Engelestán va* Wales
march-past (n) *evarz* [<Pahlavi, evarz (ZBP. C3289 MK). //evarz* e/ raje ye/ reże ye sarbázán e piyáde* [light infantry]*//*
Mardi Gras *márdi grá, jawn e xiábáni ke dar barxi kewvarhá dar vápasin ruz yá ruzhá ye piw az* "Lent" *barpá miwavad.*
mare[1] n **1** *mádián, setáq = wetáq [= mádián e setarvan] (ZBP. C6351); mácexar.* **2** **a mare's nest** *xáb e xow, pendár e puc, yáfte ye bi arj*
mare[2] n (pl **maria**) *(setárewenási) lakkehá ye ruy e Máh yá Bahrám (ke piwtar gomán miwod daryá báwad.)*
margarine*, dar Engelestán, niz* **marge** *karenamá*/ márgárin*
margin n **1** (**a**) *labe, kenáre. //(dar ketáb yá náme) labe ye/ kenáre ye pahn/ bárik; yáddásthＡyi ke dar kenáre ye/ labe ye barg nevewte wode báwad.//.* (**b**) *-bár; lab; kenár. //daryábár; rudbár; juybár* [creek]*; lab e daryáce, estaxr, sel** [pond]*//.* **2** (**a**) *vágardun. //vágardun e bozorgi miyán* [wide margin] *e barande va bázande./ Bá vágardun e dah vipál** [second]*/ bá vágardun e bozorgi az digar davandegán/ takrobáyán barande wod.; Bá vágardun e dah ráy be án páigáh/ newim* [seat] *dast yáft.//.* (**b**) *vágardun. //vágarduni be andáze ye basande miyán e ráde* ye/ máwin e xodat va ráde ye jeloyi bogzár tá imen báwi.//.* **3** *(bázargáni) sud; vágardun (miyán e bahá ye sáxt va bahá ye foruw). //Yek bongáh e bázargáni ke bar páye ye vágarduni tang kár mikonad/ vágardun e miyán e bahá ye sáxt va bahá ye foruw náciz ast.//*
marginal adj **1** *labe, kenáre. //yáddáwtháyi/ newáneháyi bar labe ye/ kenáre ye (barg e ketáb).* **2** *kam, andak, náciz. //miyán e do arzyábi vágardun e nácizi hast.//.* **3** *kam arj. //In goruh e hanvari** [social]*/ goruhak ke zamáni arjdár mibud (az didgáh e kewvarráni) ruzberuz kamarjtar migardad.//.* **4** *(baráye zamin) kambár; kamsud.* **5** *(xawáyágari** [politician] *beviże dar Engelestán) tanhá bá andaki ráy barande wodan/ be dast ávardan. //newimi dar kahestán** [parliament]*/ mahestán* [senate] *ke tanhá bá andaki ráy bedast ámade.* [marginal seat]*/; womár e ráydahandegáni andak* [marginal constituency]//
marginal n *newimi* [seat] *dar kahestán** [parliament]*/ mahestán* [senate] *ke tanhá bá andaki ráy bedast ámade. //womár e andaki az ráydahandegán.* a Labour marginal: *newimi dar kahestán** [parliament]/

mahestán [senate] *ke bá andaki ráy dar kumal** [party] *e kár bedast ámade/ womár e andaki az ráydahandegán e kumal* e kár.//*

marginally adv *xord, andak, náciz. //baxwi/ zamini/ jáyi andaki bozorgtar.//*

margrave n *marzdár (M. Moqaddam); marzbán; (pád)kustpán*

marguerite n *guneyi gol e miná, be nám e dánewik e* Chrysanthemum frutescens

marigold n **1** *goli az gune ye* Tagetes. **2** *goli benám e dánewik e* "Calendula officinalis" *(hamibahár/ hamiwebahár); marjun (ZBP. C6066 FM)*

marijuana, **marihuana** *márijuáná, bang, "harkojá ki xáhand muy bátel wavad muy rá barkanand va be osáre ye... ki be Pársi bang guyand..." (ZBP. L5635 ZX)*

marimba n *Márimbá (váźe ye Áfriqáyi) (guneyi "dársantur")*

marina n *bandar (viźe ye qáyeqhá ye gardewi va dárá ye já ye gardew va bázi)*

marinade n *áqáre*, *cáwni ye mei va giyáhhá ye xowbu ke guwt va máhi rá piw az poxtan dar án xábánand- guwt yá máhiyi ke dar cáwni ye meimand xábánde va poxte wode. //guwt e barre va xuk ke dar cáwni ye meimand xábánde/ áqárde wode.//*

marinade, marinate v, **marinade sth (in sth)** *dar cáwni ye meimand xábándan/ áqárdan. //guwt e xuk e xábánde/ áqárde dar cáwni ye meimand; guwt e gusále rá do tasu* [hour] *dar cáwni ye mei ye sepid bexábánid/ biyáqárid.//*

marine[1] adj **1** *(sarzamin e) daryáyi; daryábár. //yek jánevar e, giyáh e daryáyi./ negárgari ke tanhá cewmandázhá ye daryáyi mikewad.; yek zistwenás e daryáyi//.* **2** *daryáyi; návi (M. Moqaddam); dokán e daryáyi/ návi (viźe ye kawti va kálá); maqázehá ye návi (ke dar ánjá káláhá ye darbáyaste baráye kawti miforuwand.)*

marine[2] n **1** (**a**) *távi (M. Moqaddam).* (**b**) **the Marines** *náviyán.* **2** **tell that to the marines** *bengarid be* "Tell".

mariner n *(kohne wode yá beáyin) malaván. //*[a master mariner] *sarmalaván; malavánbed//*

marionette n *arusak e xeime-wabbázi*

marital adj *zanáwuyi. //padest* e/ sougand e/ peimán e zanáwuyi* [vows]*./ gereftárihá* [problem] *ye/ dosoxani/ násázgárihá* [disagreement] *ye/ náhamáhangihá ye* [disharmony] *zendegi ye zanáwuyi.//*

marital status *nahew e zanáwuyi (wuymandi, zanmandi, náwuymandi, názanmandi, bayugi., bizani, biwuyi)*

maritime adj **1** *(vábaste be daryá); daryánavardi. //dátikán* e daryáyi./ kewvarhá ye dárá ye niru ye daryáyi ye bozorg/ zurmand* [maritime powers]//. **2** *daryáyi, nazdik e daryá; daryábár; kenár e daryá. //ostánhá ye daryáyi/ daryábár e kánádá//*

marjoram n *marzanguw, giyáhi xowbu ke baráye buafzár bekár miravad az gunehá ye* Origanum *va* Marjorana

mark[1] n **1** (**a**) *lak, lakke. //lakkehá ye siyáh bar walvári sepid; Ke/ ki in lakkehá ye cerkin rá ruy e ketáb e no ye man karde/ andáxte?//.* (**b**) *newán, "Xáje Butáher geryán az dabirestán bázámad va newán e cub be Weyx namud." (ZBP. L2962 AT); daxw, daxwak, daxwe (ZBP. C7471); //asbi bá daxwi/ newáni sepid bar sar; In dáq* [scar] *newán e viźe ye u-st.//.* **2** (**a**) *newán, newáne, daxwak, daxwe. //(newánehá ye) daxwakgozári* [puncuation marks]*./ Newáneyi ruy e labe ye/ kenár e ye barg bezan tá jáyi ke az qalam oftáde newán dáde wavad./ Baráye newán dádan e ráh ru ye deraxtán newánehá ye sepid zadeand.//.* (**b**) *newáne, newán; daxwak. //newánehá ye viźe ye raxtwuyxáne/ gázori* [laundry marks] *ke newán dahad kodám jámehá ferestáde wode; gáváni ke bá newán e/ daxwak e viźeyi dáq zade wodeand.//.* **3** *newán, newáne. //newánehá ye ranjuri, piri. Xáhewmandim in piwkewi rá be newán e bozorgáwt/ gerámidáwt az má bepazirid.//.* **4** *nomre. //dar dánew e engárew* [maths] *nomre ye xub/ bad gereftan; baráye cizi be kasi nomre ye xub/ bad dádan.; Dar joqráfiyá az 100, nomre ye 80 gereft/ ávard.//.* **5** *daxwak, newáne, angowtmohr; bejá ye dastine bar cizi daxwak/ angowt mohr zadan.//.* **6** **mark** *parhib..., //Ráde* ye/ máwin e Benz, parhib e... XW//.* **7** *newáne, ámáj. //peikán be ámáj xorde ast.//.* **8** *(dar varzew) rástá ye/ newán e áqáz e takrobáyi* [race]*./ tond/ kond/ áheste az rástá ye áqáz* [off the mark] *e takrobáyi áqáz be davidan kardan.//.* **9** be/ fall wide off the mark: *bengarid be* "Wide". **hit/ miss the mark** *be xál zadan/ kámyáb wodan; wekast xordan/ nákámgawtan.* **leave/ make one's, its, etc mark (on sb/ sth)** *dáq bar jáy nehádan. //Jang dáqi bar kewvar bar jáy nehádе. //do zanáwuyi ye nákám dáqi bar (del e) u neháde.//.* **make one's mark** *námvar wodan; kámyáb gawtan. //Honarpiweyi ke dar celpardhá*/ filmhá námvar wode.//.* **not be/ feel (quite) up to the mark** *sarhál nabudan; náxow budan. //cáyideam xeili sarhál nistam//.* **on your**

marks, (get) set, go *(baráye áqáz e takrobáyi conin guyand) barjá; ámáde; dou!* **up to the mark** *delxáh budan; máye ye xownudi budan; be páye... residan. //Káraw dar dabestán/ dabirestán delxáh nist/ máye ye xownudi nist.//*

mark[2] v **1** **mark A (with B); mark B on A** *ruy be... newáne zadan; be... zadan. //Nám e xod rá ru ye jáme ye xod zadan./ Án ráh rá newáne zadeand az inru peimudanaw/ donbál kardanaw ásán ast.; bahá ye káláhá rá ruyewán zadeand.; (roxsári) ábleru//.* **2** *newán dádan; nemudan. //In calipá newángar e jáyi ast ke mord.; Bá marg e u in ruzgár* [era] *páyán gereft./ Baráye zádruz e wahrbánu jawnháyi barpá migardad.//.* **3** *(be wágerdi) nomre dádan. //bargehá ye ázmun rá nomre dádan; Emwab báyad be bist goftár nomre bedaham.//.* **4** *newáne zadan; nemudan; newán dádan. //Jelo ye nám e kasi nevewtan/ newáne ye vadi** [present]*,/ návadi** [absent] *zadan/ nevewtan; Cerá án vákiyám** [sentence] *rá newán zadeyi ke nádorost ast?//.* **5** *harjá juri tarjome miwavad. //sabki (dar negárew) ke viżegi ye án bárikbini va tizviri* [wit] *ast.; In cunihá-st* [quality] *ke án namáyew rá saxt viże nemude/ gardánde ast.//.* **6** *xub parvá kardan/ bedide gereftan. //Xub be soxanánam parvá kon* [mark my words]*; Xub parvá konid ke in kár rá cegune anjám midahand.* [mark carefully]*.//.* **7** *(dar varzew) jelo ye ráh e/ pá ye hamál* [rival] *e xod rá gereftan/ ráh e hamál e xod rá bastan* [have sb marked]. *//Padáfand e má dar sarásar e nime ye noxost e bázi ráh e u rá bast.//.* **8** **a marked man** *badnám; tardáman. //Áyin rá wekaste, rázi rá ke hargez nemibáyast áwkár konad vaqaste va az inru badnám gawte.//.* **mark time** (**a**) *darjá zadan.* (**b**) *(pendárin) darjá zadan; wab rá ruz va ruz rá wab kardan/ ruz womordan tá kár e delpasandtari yáft gardad.; Sar e in kár tanhá ruz rá wab va wab rá ruz mikonam./ Omidvár-am (kár e behtari yáfte) honarpiwe wavam.//.* **mark you (= nevertheless)** *bá inhame. //Hanuz candán kámyáb nawode, garce/ bá inhame saxt mikuwad.//.* **9** **mark sb down** *az nomre ye kasi dar áznun kástan. //Con pásoxháyaw xeili kutáh bud az nomre ye ázmunaw kástand.//.* **mark sth down** *káláyi rá arzán kardan. //Hame ye káláhá rá pánzdah dar sad arzán kardeand.//.* **mark sth off** *jodá kardan; xat/ karwe kewidan; xaráwidan. //Meidán e bázi rá bá xat e/ karwe ye sepid jodá kardeyim/ newán dádeyim.//.* **mark sb out for sth** *kasi rá viże ye... bargozidan. //Zani ke baráye zud barkewide wodan bargozide wode./ U rá bargozidand ke ámuzew e viże bebinad* [special training]*//.* **mark sth out** *marz e... rá kewidan. //marz e meidán e celtapkáyi*/ futbáli rá xat/ karwe kewidan.//.* **mark sb up** *nomre ye (ázmun e) kasi rá afzudan. //Agar yek rize nomre ye ázmunaw rá biyafzáyim az ázmun kámyáb darmiáyad.//.* **mark sth up** (**a**) *hengám e arzyábi ye/ womordan e bahá ye sáxt/ tamám wode rá afzudan/ bálá bordan. //Bahá ye sáxt e/ tamámwode ye Viski rá devist dar sad barkewideand/ afzudeand/ bálá bordeand.//.* (**b**) *bahá ye... rá afzudan. //Tázegi bahá ye ráde*/ máwin rá afzudeand.//*

Mark[3] *márk (yekán e pul e Álmán dar gozawte). //yek wahravá* [*eskenás/* note(s)] *ye sad márki//*

mark-down n *káhew e bahá; arzán kardan. //bist dar sad káhew e bahá//*

marked adj *rouwan, hoveidá; cewmgir. //Vágarduni* [difference], *hamánandegiyi* [similarity] *behbudiyi* [improvement] *cewmgir./ zani saxt huwmand/ zane báhuwi cewmgir* [a woman of marked intelligence]//

markedly adv *(beáyin) bewiveyi cewmgir, áwkár, rouwan. //Áwkárá az piw xowrutar bud.//*

marker n **1** (**a**) *newáne; newánezani. //qalam e newánezani//.* (**b**) *(dar bázihá/ ávardhá) kasi ke womáre negahmidárad.//.* (**c**) *ázmungar; ázmunkonande*

marker buoy *seno* ye newáne*

market n **1** *bázár, bázárgáh, "vazán su yeki bargowáyim ráh -- be wahri kojá hast bázárgáh." (ZBP. L4892 SF); vájár, "goft in vájár bázári-st ke án rá bázár e javán mardán guyand." (ZBP. C4048, FM. Tazkeratol-ouliyá). //Raft bázár tá cizi rá ke sáxte bud beforuwad.; Ruz e bázár e áyande bistom e Mehr ast./ Dar náf e wahr yek bázárgáh e/ bázár e sarpuwide hast.;* a market stall: *kuwgak;* market trader: *bázári;* market day: *ruz e bázár//.* **2** *bázár. //bázár e cáy sard/ dáq* [dull/ lively] *ast.; Bázár e bahri ke dárad bálá miravad/ káhew miyábad* [rising/ falling]*; bázár e zar yeksán/ yeknaváxt ast/ mánde* [steady]//. **3** **market (for sth)** *bázár, xaridár, darxást. //Bázár e ráde*/ máwin dáq/ sard ast; In káláhá candán bázári nadárad.//.* **4** *bázár. //baráye farávardeháyemán báyad bázárhá ye nouyi (birun az kewvar) biábim.; In jáme nazd e javánán bázár e xubi dárad/ In puwák/ jáme dar bázár e noujavánán xub foruw miravad.* [teenage market]*//.* **5** **the market** *bázár, xaridárán va foruwandegán. //In bázár ast ke newán midahad* [to determine] *kodám káláháyi báyad sáxte wavad.; In farávarde* [product] *dar bázár e Irán xáhán nadáwt.//.* **6** **come onto the market** *be foruw resándan; be bázár ávardan. //In xáne/ sará táze diruz baráye foruw gozáwte wode/ be bázár ámade.//.* **in the market for sth** *xaridár e... budan; xáhán e xarid e... budan. //Xáhán e xarid e ráde* ye bozorg va geránbahá nistam.//.* **on the market** *baráye foruw gozáwtan; be*

bázár ámadan/ dar bázár; baráye foruw. //In márád/ hákámpiyuterhá hanuz be bázár nayámade.; Rádeyi*/ máwini/ xáneyi rá baráye foruw dar bázár gozáwtan.//.* **play the market** *(anáyin) dar bázár e berwut-berwind** [stock market] *baráye sud bordan xarid o foruw kardan.//*

market-day *ruz e bázár. //Dar Cálus panwanbe ruz e bázár ast.//*

market garden, (US) **truck farm** *kewtzár e sabziját baráye foruw dar bázár*

market gerdener *kárgar e/ kewávarz e/ xodávand e kewtzár e sabziját baráye bázár*

market gerdening *kewávarzi ye sabziját baráye bázár*

market hall *bázárgáh; bázár e sarpuwide*

market price *bahá ye káláyi dar bázár; nerx e cizi dar bázár*

market research *bázár pażuhi; barresi ye/ arzyábi ye bázár*

market share *dar sad e bahri ke kasi yá dáláyi* az yek kálá yá kár* [services] *dárad. //Cehel dar sad bázár e... az án e xáneváde ye Káwáni/ dálá** [company] *ye Káwáni ast.//*

market town *vájárwahr**

market value *arzew ruz e káláyi dar bázár. //ráde*yi/ máwini rá hawtsad dolár zir e arzew e ruz e bázáraw be foruw gozáwtan//*

market[2] v **1** *dar bázár foruxtan/ be foruw gozáwtan. //dar bázár sabziját va mive foruxtan//.* **2** **market sth (to sb)** *be foruw resándan/ gozáwtan. //be kasi niyáz dárim ke farávardeháyemán rá (dar Wiráz/ be xordexarhá* [retailer] *beforuw resánad.//*

marketability (n) *bázár dáwtan*

marketable adj *foruxtani; bázárdáwtan. //Kafwi nou ke bázár e xeili xubi dárad.//*

marketeer n *(biwtar dar vážehá ye serewte bekár rafte , harjá juri tarjome miwavad. //bsoudágar e bázár e siyáh* [black marketeer]*//*

marketing n **1** *bázárwenási.* **2** *baxw e bázáryábi* = **marketing department**. *//Dar baxw e bázáryábi kár mikonid?//*

market-place n **1** **market-square** *bázárgáh.* **2** **the market-place** *bázár. //Dáláhá** [companies] *báyad betavánand dar bázárgáh bá yekdigar ávard/ fozuni juyand* [compete]*//*

marking n *xál, lakke, xatoxál. //sagi ke ruy e sineaw xálhá ye/ lakkehá ye sepid dárad.//*

marking-ink (n) *áme/ jouhar e názodudani/ pák nawodani*

marksman n (pl **marksmen**) *tirandáz e zebardast*

marksmanship n *zebardasti dar tirandázi/ newáneravi*

mark-up (n) *parcam, mile, newáne, dareje*

mark-up n **1** *dar sadi ke be bahá ye bonakdári/ tamám wode miyafzáyand tá bahá ye foruw/ xordeforuwi bedast áyad.; Dar sad e afzáyew e bahá ye xoráki dar sofrexánehá dar biwtar e bárehá dast e kam sad dar sad ast.//.* **2** *afzáyew e bahá. //10 % afzáyew e bahá ye sigár pas az ostovár dáwtan e turag** [budget] *dar kahestán**[parliament]*//*

marl n *xák e áhakdár* [lime] *(baráye kud); kud e áhaki*

marlin n (pl **marlin**) *guneyi máhi az gune ye* Tetrapturnus

marmalade n *mármálád (e portoqál); ricár e (e portoqál)*

marmoreal adj *marmar; marmari; marmarin. //pust e sefid e marmari//*

marmoset n *meimunhá ye Ámriká ye miyáne az xáneváde ye* Callithricidae, *meimun e cangálu**

marmot n *guneyi muw e xormá az gune ye* Marmota

maroon[1] n, adj *qermez e suxte; qermez e qahveyifám. //yumuyi* [coat]*/ źáketi be rang e qermez e suxte//*

maroon[2] v *(biwtar berixt e náwenáxte) (kasi rá) dar jáyi (ke az án natavánad gorixt) rahá kardan/ vel kardan; gir andáxtan; gir oftádan. //Daryánavardáni ke dar ádáyi/ jazireyi duroftáde áváre wodeand/ gir oftádeand.; (pendárin) biráde* ruzhá xánenewin wod./ bud/ nemitavánest jáyi beravad.//*

maroon[3] n *muwak e áźirdár (ke baráye howdár bekár miravad.)*

marque n *(beáyin/ pasandide) (beviże baráye ráde*/ máwin yá digar farávardehá) nám/ newán/ sáxt e besyár xub/ dareje ye yek. //nám e/ newán e dareje ye yek Mersedes//*

marquee n **1** *wádorván.* **2** *(beviże dar Ámriká) wádorván*

marquetry n *xátamkári*

marquis, **marquess** n **1** *(dar Engelestán) (farnám e aviżegán) Márkis/ Márkes.* **2** *(dar digar kewvarhá) Márkis*

marram, **marram grass** n *gunehá ye gunáguni a váw** [grass]*/ urvar* ke dar wenhá ye kenár e daryá miruyad. gune ye* Ammophila, *beviże* A. arenaria

marriage n **1** *zanáwuyi; zanomardi (ZBP, L883, FM); peivand; peivastegi (ZBP. L880 FM); kadxodáyi (ZBP. L895). //xástegári/ darxást e zanáwuyi; anárám/ anirán/ izad e zanáwuyi./ Pas az dah sál zanáwuyi dárand az ham jodá miwavand./ jawn e bayugáni; bale-borán/ bale-borun./ zanáwuyi ye noxostaw pas az panj sál páyán gereft/ bejodáyi anjámid.//.* **2** *gováhgirán/ áyin e zanáwuyi. //Dovvomin gováhgiránaw dar Kelisá ye St John's anjám wod./ gováhgirán dar daftarxáne* [registry office]*//.* **3** **give sb in marriage (to sb)** *(beáyin) (doxtar e xod rá) wouhar dádan; "va payámbar goft, aleyhessalám ke ajalat dar hic kár mobáh nist ke konand magar dar se kár ánke doxtar rá zud wouhar dahand. dovvom ánke morde rá zud be gur konand. sedigar án ke ta'ám zud piw e mehmán árand." (ZBP. L1946, TB); be wouhar dádan, " u rá jaház kardami va be wouhar dádami va xod kas naxást ke az saráy e man birun ravad." (ZBP. L266 TB); be zani be kasi dádan.//.* **take sb in marriage** *beáyin zanáwuyi kardan; wuy/ wohar hardan; zan gereftan; zan kardan, "boro zan kon ey xáje har noubahár -- ke taqvim e pári nayáyad bekár."(Sa'di) be zani kardan, "va man hanuz be Rum narafte budam va mádar e to rá be zani nakarde budam." (ZBP. L238 TB); "divzan án zan rá dast bázdáwt va Abrahe án zan rá be zani kard va be xáne bord." (ZBP. L302 TB); band bastan, "be masti bozorgán nabastand band -- beviże kasi ku bovad arjmand." (ZBP. L5950 SF)*

marriage certificate *gate ye/ barge ye zanáwuyi/ gováhgirán*

marriage guidance *ráhnamáyi/ gerehgowáyi dar kár e zanáwuyi; ráyzan e (gereftárihá ye) zanáwuyi*

marriage licence *parváne ye zanáweuyi*

marriage lines *(dar Engelestán- anáyin) barge ye zanáwuyi*

marriage of convenience *zanáwuyi na az sar e ewq; zanáwuyi bar páye ye/ az ruy e do do tá cahár tá*

marriage service *gováhgirán [ánce ke be Tázik "aqd" guyand]*

marriageability n *residegi; darresidegi. bengarid be* "marriageable"

marriageable adj *reside; darreside, "...va do doxtar bud Amir Yusef rá yeki bozorg wode va darreside va yeki xord va darnáreside. Amir Mahmud án reside rá be Amir Mohammad dád va..."; "reside mará hic farzand nist -- hamán azdar táj peivand nist." (azdar* = qualified*)/ kasi ke baráye wáh darxor e zanáwuyi báwad.) (ZBP. L3228 SF). //zani darreside [wáyán e zanáwuyi]//*

married adj **1** (**a**) **married (to sb)** *(baráye mardán) zandár, zanmand; (baráye zanán) wuymand, wouhardár; wuy karde; námuye (ZBP. C6719). //yek zanowouhar* [a married couple]; *zan e/ wouhar e kasi budan/ wodan; Dust dárand/ mixáhand zan o wouhar gardand/ wavand./ Hamsar e nevisandeyi benám ast.//.* (**b**) *zanáwuyi; hurám* [bliss] *e zanáwuyi//.* **2** **married to sth** *(pendárin) sarseporde ye... budan. //Sarseporde ye kár e xod budan//*

marrow n **1** *maqz e ostoxán; mazg [(ZBP. C7526). [niz Lori ye Surávi; niz besanjid bá "mazg" nám e rustáyi mián e Birjand va Záhedán].* **2** *(pendárin) ján. //ján e soxanaw* [the marrow of his statement]*//.* **3** **to the marrow** *tá maqz e ostoxán; sarásar; tá mazg e..., //tá marzgam/ maqz e ostoxánam yax zad/ fosord.; Az kár e u wáx darávard/ saxt takán xord.//*

marrow[2] n, **1** *niz dar Engelestán* **vegetable marrows,** (US) **marrow squash** *kadu ye sabz; kai [<guyew e Mázandaráni; niz besanjid bá "kaipaj" be zabán e Mázandaráni, "zan" yá "hamsar" rá "kaipaj"/ "kadupaz" xánand.].* **2** *kai*/ kadu ye sabz baráye xorák*

marrowbone n *ostoxán e maqzdár/ mazgmand*. //*marrow jelly: *larzának e ostoxán e mazgmand*/ larzának e maqz e ostoxán; mazgite* [JGS]//*

marrow fat n = **marrow fat pea** *(gunehá ye jurájuri az) noxod*

marry v (pt, pp **married**) **1** *zan gereftan; wouhar kardan; zan kardan; be zani kardan. "va man hanuz be Rum narafte budam va mádar e to rá be zani nakarde budam." (ZBP. L238 TB); "...án zan rá dast bázdáwt va Abrahe án zan rá be zani kard va be xáne bord." (Sa'di); peivand e zanáwuyi bastan; zan o wouhar wodan; band bastan, "be masti bozorgán nabastand band -- beviże kasi k-u bovad arjmand." (ZBP. L59 50 SF). //Dar javáni zanáwuyi kardand.; Az panjáh sálaw ke gozawt wouhar kard.; wew máh pas az (foru)hewtegi* [divorce] *báz zan gereft/ zan kard.; Firuze mixáhad zan e Biżan wavad.//.* **2** *zan o wohar gardánidan; áyin e gováhgirán rá anjám dádan. //Kodám pristár* [priest] *áyin e gováhgirán e ánán rá anjkám midahad?/ Pedar e bayui/ arus ke xod sekubá-st* [bishop] *áyin e gováhgirán rá anjám dád.//.* **3** **marry (sth) with sth** *(pendárin) darxor e.../ faráxor e.../ wáyán e... budan; ámixtan. //Kárámuziyi ke besyár dar e niyázhá ye án kár/ piwe ast./ Tizviri/ namak* [wit] *va dánew rá* [scholarship] *dar nevewtehá ye xiw bexubi beham miyámizad.//.* **4** **marry in haste, repent at leisure** *(dastán) "harke zanáwuy be tizi*

konad- dast bedandán gazad o xun xorad." [JGS]. **marry money** *(anáyin) zan e pul wodan.* **6 marry into sth** *bá zanáwuyi jozv e xánevádeyi wodan. //án javán e Afqáni bá zanáwuyi bá yek doxtar e Iráni, Iráni wode.//.* **marry sb off** *doxtari rá áb kardan/ be wouhar dádan. "u rá jaház kardami va be wouhar dádami va xod kas naxást ke az saráy e man birun ravad." (ZBP. L266 TB); be wouhar dádan, "va payámbar goft aleyhessalám ke ajalat dar hic kár mobáh nist ke konand. magar dar se kár: án ke doxtar rá zud wouhar dahand, dovvom án ke morde rá zud be gur konand, sedigar án ke ta'ám zud piw e mehmán árand." (ZBP. L1946 TB)*

marry up (v) *(anáyin) (baráye páreh á ye carxowthá va digar cizhá) savár wodan; joft wodan; beham xordan. //Do nime ye án páyak* [pedal] *beham naxord./ (pendárin) do gune ye/ do viráyew e án dástán xub bá ham jur darnemiáyad.//*

Mars n *(setárewnási) Bahrám, "Co Keiván o Bahrám o Náhid o Wir -- co xorwid o Tir az bar o máh zir" (ZBP. L6297 SF)*

Marsala n *Mársálá: guneyi báde ye wirin e sabok az Sisili* [Sicilian]

marsh n *bátláq, mordáb; lawáb (ZBP. L1843 FM). //milhá mil bátláq; Mibáyast az bátláqhá begozarim.//*

marsh gas = *methane/ gáz e metán*

marshal[1] n **1** *(biwtar dar vážehá ye serewte) ártewbod. //*Field-Marshal: *ártewtárán sálár;* Air-Marshall: *ártewbod e niru ye havávi//.* **2** *kalántar.* **3** (US) (**a**) *(dar Ámriká) kalántar, kolu.* (**b**) *sarpásbán; kalántar e átawnewáni*

marshal[2] v (**marshalled, marshalling,** (US) **marshaled**, **marshaling**) *árástan. //sepáhiyán/ niruhá/ anbuh e mardom rá árástan; Kudakán rá be raj árástand./ Cemhá ye/ andiwehá ye xod rá sarosámán dádan/ besámán kardan//.* **2 marshall sb into, out of, past,etc sth** *mardom rá beáyin va áráste rahbari kardan; Mardom rá beáyin va áráste nazd e wahrbánu bordan; ánán rá beáyin va áráste darun/ birun bordan//*

marshalling yard *meidán e viže ye sámán dádan va beham casbándan e delijánhá ye kárvándudi*

marshland n *mordábestán [M. Moqaddam]*

marshmallow[1] n *wekarpanir*

marshmallow[2] n *gole xatmi, be nám e dánewik e* Althaea officinalis

marsh marigold n *(gol e) xojaste, giyáhi ke dar bátláq miruyad be nám e dánewik e* Calthe palustris *az xánevåde ye áláleyiyán ke dar Orupá, va Ámriká ye abáxtari* [northern] *yáft wode golhá ye zard dárad.*

marshy adj (**marshier**, **marshiest**) *mordábi, bátláqi, lawábi. mordábestán (M. Moqaddam)* [marshy ground/ fields/ countryside]

marsupial n, adj *(pestándár e) kisedár*

mart n **1** *(kohne wode) bázár, vájár. //yek bázárvár e ráh áhan ruz e ádine barpá miwavad.//.* **2** *dádosetadgáh [M. Moqaddam]. //Landan dádosetadgáh e jaháni ye berwut-berwind** [stock exchange] *ast.//*

marten n **1** *smur, dale, musure, xaz (guneyi "marten") ast.* **2** *xaz e samur/ dale*

martial adj *jang, evarze* [bengarid be* "march"*].*

martial arts *varzewhá ye razmi*

martial law *(behengám e wurewhá va mánand e án) farmánraváyi ye/wahriyári ye ártewi // farmánraváyi ye/wahriyári ye ártewi rá be ágáhi ye mardom resándan; be zur e sarneyze farmán rándan/farmánraváyi kiardan//*

Martian n, adj *ádami az Bahrám; Bahrámzi; Bahrámi*

martin n *guneyi parastu be nám e dánewik e* Delichon ubica

martinet n *(biwtar xárdári) áyinparast; (ádam e) saxtgir va xowk*

Martini, martini n *(nám e viže) mártini (áviteyi* [a mixture] *az Gin va Mártini). //do jám e mártini sáxtan/ dorost kardan.//*

martyr n **1** *barxi. //barxiyán e tarsá dar áqáz e ruzgár e tarságari; Barxi ye* [victim] *ráh e piwraft gawt* [the cause of progress]*//.* **2** *barxinamá; baráye xodnamáyi xod rá barxi kardan; engár kir e qul rá wekastan. //Hargáh mixáhad dar xáne kár konad juri vánamud mikonad ke engár kir e qul rá miwekanad.; Magar dári kir e qul rá miwekani?! Cerá ján mikkani?/ Xodat rá be mordebázi/ muwmordegi nazan!//.* **3 martyr to sth** *ranjur, ranjbar. //Saxt ranjur ast./ Az haft andám* [rheumaetism] *saxt ranjur ast.//*

martyr v *(biwtar be rixt e náwenáxte) barxi kardan. //Rumihá barxiyaw kardand.//*

martyrdom n *barxi wodan; barxigari. //suzánde va barxi wodan./ suzánde barxiyaw kardand.//*

marvel n **1** *hengáme, afd, avd (ZBP. C2280 FM). //Afdhá ye/ wegerfihá ye dánew e novin; In ke bi gazand ján bedarbord saxt wegerf ast//.* **2 marvel (of sth)** *hengáme, wegerf, afdest. //Bá in ke bimár ast saxt kár mikonad. Afdestá!; Dar wekibáyi afdest ast.; Otáq e womá az pákizegi va sámán afdest ast.//.* **3 marvels** *wegerfihá; varj; hengáme. //Darmáni ke pezewk kard varjin bud, bimár pák xub wode/ behbud yáfte//dar áwpazi hengáme kardan//*

marvel[2] v **(marvelling, marvelled,** (US) **marveled, marveling) marvel at sth** *(beáyin) dar wegeft wodan; afdidan = avdidan. //az deliri ye kasi afdidan/ saxt dar wegeft wodan./ Az xeradmandi ye kudaki conin xordsál afdidam/ saxt dar wegeft wodam.; Az zibáyi ye cewmandáz afdidam/ saxt dar wegeft wodam./ Az in ke conin kár e bimgini rá paziroft/ begardan gereft afdidam/ saxt dar wegeft wodam.//*

marvellous, (US) **marvelous** adj **1** *wegerf, hengáme. //dar nevisandegi hengáme mikonad; nevisandeyi/ ráde*yi/ máwini/ sagi hengáme//.* **2** *hengáme, wegerf. //saxt jáy e wegerf ast ke taváneste tá ánjá bálá beravad.//*

marvellously, (US) **marvelously** adv *bengarid be* "marvellous"

Marxism n *Marksgaráyi, Marksgari (peirovi az engáre ye xawáyáyi** [political] *ye va hirbáni** [economical] *ye Kárl Márks. (1818-1883). //Komunizm/ Áyin e Mazdaki/ Mazdakgari bar páye ye Márksgari ast.//*

Marxism-Leninism *Marks va Leningari/ Marks va Leningaráyi; peirovi az Marks va Lenin*

Marxist n *haváxáh e/ peiro ye engárehá ye Márks/ Márksgará. //didgáhhá ye Márksi/ Márksgaráyáne dáwtan./ yek warvin* e/ sarrewtedári ye Márksi/ Márksgará; yek sardamdári** [régime] *ye Márksi/ Márksgará//*

Marxist-Leninist *haváxáh e/ peiro ye Marks va Lening/ Marks va Leningará*

marzipan n *lozine, wirini ye bádámi*

masc *kutáh wode az* "masculine"

mascara n *máskárá; kaf, "kaf benwánad o qáze konad va vasme kewad- ábgine zanad ánjá ke dorowti xár ast." (ZBP. C5032 FM). //Xeili máskárá be możgán e xod zadan; xeili (bar możgán) kaf newándan//*

mascot n *jánevar, ádam yá har ciz e wogunmand/ xojaste/ máye ye wogun; morvá* [várune ye "morqvá" ke newán e wumi va náfarxondegi (ast)]. //jánevar e wogunmand e án hang* [regiment] *"boz" ast.; pesar e kucakaw rá máye ye wogun e goruh e varzewi y pátapká* ye/ futbál e kuy midánad.//*

masculine adj **1** *mardáne. //roxsár/ didáre* [looks] *mardáne; manewte* [attitude] *ye mardáne/ mardán. //Zanaw dar án jáme biwtar be mardán mimánad.//.* **2** *(dastur e zabán) narine. //*"he, him": *harvenám e narine-and.//*

masculine n **1** *(dastur e zabán) narine.* **2 the masculine** *narine. //"gros" yek setáy* e narine dar zabán e Faránse ast.//*

masculinity n *mardánegi; narinegi; nari, "va bovad ke anbázi ye iwán andar jens bovad conán ke nari va mádegi..." (ZBP. L1543 DA)*

maser n *dastgáhi baráye padid ávardan yá nirumandtar kardan e xordkuhe* [microwaves]

mash n **1** *liti kardan, liti, "Faxr e Rázi elm rá liti konad- piw e morqán rizad o titi konad.".* **2** (**a**) *lit; lite/ liti. //lit e káqaz e xis va casb//.* (**b**) *sibzamini ye poxte ye leh/ lehide; lit e sibzamini. //guwtáganj/ sosis va lit e sibzaminipoxte//.* **3** *lit e mált/ máye ye fugán*/ ábejou*

mash v, **mash sth (up)** *leh kardan; lehidan. //sibzamini va walqam e leh karde./ Mive rá bá cangál leh kon tá bacce betavánad án rá bexorad.//*

masher n, *...kub; ...lekon; guwtkub; ...xordkon; harjá juri tarjome miwavad.*

mask[1] n **1** *padám* [<Pahlavi (ZBP. C7859 BF)]. //dozdi ke be ganj/ bánk zade padámi* az juráb puwide//.* **2** (**a**) *panám. //kudaki ke panám e meimun puwdie/ zade; honarpiweyi ke panám e barmestáni** [tragedy] *zade//.* (**b**) *dis, dise; marsdis/ mars-dise* [a death mask] *[baráye mars, bengarid be (EDPL)]; nasádis [baráye nasá, bengarid be (EDPL)].* **3 gas mask** *panám e gáz; padom (ZBP. C886 FM) [padám rá baráye wamwirbázi, gáz, va padáfand darbarbar e digar vizhá bekár mibarim.].* **4** *panám e (pezewki/ kárdpezewk).* **5** *puwew. //Juwidanaw bá mardom berásti puwewi baráye kamruyi ye biw az andázeaw ast.; Delwureaw rá powt e puwewi/ pardeyi az biparváyi* [nonchalance] *penhán mikonad.//*

mask[2] v **1** *padom/ padám*/ panám puwidan/ zadan/; bá panám puwándan. //Dozde roxsáraw rá bá padám e jurábi puwánde bud.; dozdi bá padám; zani padámpuw/ panámdár//.* **2** *(pendárin) penhán kardan;*

penhánidan; nehoftan. //Tars e xod rá bá ostovárnamáyi [show of confidence] *penhánidan; In hubu nemitavánad bu ye gand dahánaw rá bepuwánad.//*

masked ball *panámvawt*/ raqs bá panám*

masking tape *navár e puwánande. //Hengámi ke qáb e panjere rá rang mizad/ mirazid gerágerd e labe ye wiwe rá bá navár e puwánande casbánd.//*

masochism n *tinázárkámi* [tiná (guyew e Baráhuyi) + ázár + kámi] tinázárkámegi**

masochist n *tinázárkám*;tinázárkáme**

masochistic adj *tinázárkám*;tinázárkáme**

mason n **1** *ráz, "be yeki tir hami fáw konad ráz hesár -- var bar u karde bovad qir bejá ye gel ráz." (ZBP. L4871, FM, Asjodi); divárgar; páxirezan (ZBP. L2868 FM); ládgar; váládgar (ZBP, L7049); divárgar; "na ciz ast báman na sim o na zar -- na xewt o na áb o na divárgar." (ZBP L6911, SF); gelkár (M. Moqaddam).* **2** *niz* **Mason** *hamvand e farámuwxáne*

mason rope *páxte (ZBP. C2814 FM)*

masonic, Masonic n **1** *ládgar, váládgar (ZBP. L7049) divárgar, "na ciz ast bá man na sim o na zar -- na xewt o na áb o na divárgar." (ZBP. L6911 SF).* **2** (also **mason**) *hamvand e farámuwxáne*

masonic, Masonic adj *vábaste be farámuwxáne va hamvandán e án. //áyin e* [ritual] *farámuwxáne//*

masonry n **1** *bonyád, pei, lád, rázgari, ládgari, páxirezani, sangkári.* [*bengarid be* "Mason"]. *//bonyád e/ pei e sangi/ sangkáriyi ke dárad forumirizad.//.* **2** *(niz* **masonry**) = freemasonry *farámuwxáne*

masque n *xonyágari va/ yá namáyew (viźe ye sadehá ye 16, 17 dar Engelestán)*

masquerade n **1** *namáyew doruqin; bázi ye vánamud. //Afsordegiyaw sáxtegi/ doruqin ast.//.* **2** *raqsi/ vawti ke dar án hame dar án másk mipuwand. panám-vawt*, bázgardid be:* Ball, Dance, Mask.

masquerade v, **masquerade (as sth)** *vánamud kardan; xod rá be rixt e... darávardan; //xod rá be rixt e pásbáni darávardan; wáhzáde jáme ye rustáyi puwide xod rá be rixt e dehqáni darávard.//*

masqerader n *kasi ke xod rá be rixt e digari darávarad.*

Mass, mass n **1** *áyin e husepási- namáz va jawn e viźe ye kelisá ye Kátolik e Rumi baráye vápasin wám e Masih/ Mehr. // be áyin e husepási* raftan; áyin e husepási rá guw dádan/niyuwidan//.* **High Mass** *Abar Áyin e Husepási (ke dar án buhá ye xow suzánand, musiqi naváxte va jawni bozorg barpá konand. //Pristár* [priest] *ruzdi do bár áyin e namáz/ husepási bargozár mikonad.//.* **2** *áhang e/ musiqi ye viźe ye áyin e Husepási. //*Beethoven's Mass In D: *Áhang e Husepási kár Betoven dar D ye bozorg.//*

mass n **1 mass (of sth)** (**a**) *tude. //tudehá ye abr e tire/ siyáh dar ásemán bud.; Golhá tudeyi rangárang/ rangin jelo ye divár e sangi padid ávade bud.; tudeyi (az) barf va sang jodá wode* [break away] *bar sar e kuhnavardán forurixt.//.* (**b**) *anbuh, tude (ye mardom); galle, rame. //anbuh e negarandegán/ tamáwácián./ Ráh e xod rá az mián e anbuh e jahángardán bá fewár e árenj báz kard* [to elbow through]. *//(anáyin) bargehá ye wádbáw e faráván baráye zádruzam daryáft kardam.//.* **2** *hamegáni, anbuh, tude, mardom, harjá juri tarjome miwavad. //farhixt e hamegáni; newast e hamegáni* [meeting]; *bastnewini ye hamegáni* [mass walkout]*; anbuh e báwandegán* [mass audience]*; kowtár e hamegáni* [mass murder]*; kowtárgar e hamegáni* [a mass murderer]*//.* **3** *(cehrwenási*/* physics*) tude, geráni; "conán ke masalan kasi sotuni az zir e saqfi bargirad, guyand folán saqf rá biafkand va di* [yesterday] *nayafkande bud, ke afkandegi ye saqf án geránist ki andar vey ast..." (ZBP. L154 DA).* **4 the masses** *galle, rame, tude, pátram (ZBP. C7865 FM). //yek wurewi* [revolutionary] *ke tudehá rá be barandázi ye warvin*/ sarrewtedári barangixt.//.* **5 the masses of...** *biwtarine (M. Moqaddam); mahdád* (JGS); biwine ye..., //Biwtarine ye/ biwine ye kárgarán xáhán e án bastnewini nistand.//.* **6 be a mass of sth** *ágande az.../ puwide az/ bá... budan. //Báq yek párce (gol e) rangárang bud.; Pas az jang/ zadoxord roxsáraw puwide az xunmordegi bud.//.* **in the mass** *ruyehamrafte. //Miguyad ruyehamrafte az kudakán/ baccehá xowaw nemiáyad.//*

mass communication *rasánew e hamegáni; rasáne ye hamegáni*

mass hysteria *harás e hamegáni; divánegi ye tude/ hamegáni*

mass media *rasánew e hamegáni; rasáne ye hamegáni*

mass production *az cizi besyár faráván/ vasnád sáxtan/ birun dádan//*

mass v *anbáwtan; anbárdan; gerd ávardan; gerd ámadan. //Ártewbod* [general] *sepáhiyán e xod rá baráye vápasin tak/ takávari gerd ávard./ Goruh e/ anbuh e weipurhá va navázandegán* [the bands] *e cand hang.//*

massacre n **1** *kowtár, "kowtár, kowtanhá ye payápei rá miguyand va in ast án rá be jáy e "qatl-e-ám" miyávarim." (ZBP. L4328, NKZZF). //kowtár e hezárán tan az mardom baráye bávarhá ye diniyewán.//.* **2**

(anáyin) (varzew) wekast e rosvá dádan. //Dar án ávard án goruh e varzewi dah be hic, wekast e rosvá xord.//

massacre v **1** *kowtár kardan.* **2** *(anáyin) (yek goruh e varzewi rá) wekast e rosvá dádan. //Dar bázihá ye farjámin wekast e rosvá xordim.//*

massage n *málew, mowtomál; málew o táb, "tani kán hame málew o táb yáft -- be málewgar ásáyew o xáb yáft." (Warafnáme- Nezámi ye Ganjavi). //kasi rá mowomál dáde u rá ásude gardánidan./ Pezewk dastur dád baráye powt-dardam mará mowtomál dahand.//*

mass communication *rasánew e hamegáni; rasáne ye hamegáni*

massage v *mowtomál dádan; mowtan; málidan*

masseur (n) (fem **masseuse**) *málewgar, "tani kán hame málew o táb yáft -- be málewgar ásáyew o xáb yáft." (Warafnáme- Nezámi ye Ganjavi)*

mass hysteria *harás e hamegáni; divánegi ye tude/ hamegáni*

massif n *cand qolle ye kuh nazdik beham; cagádgán* [JGS]*

massive adj **1** (**a**) *kalán; bozorg, setabr, gonde. //sáxtemáni, sangi kalán/ gonde//.* (**b**) *(baráye roxsár/ tan) gonde, setorg, dafzak (ZBP. C4488 FM). //Baháne* [gorilla] *rá piwáni ye setorgi bud.//.* **2** *cewmgir, kalán, setorg, bozorg. //afzáyewi cewmgir; anbuh e (kalán e) mardom; Faráván báde nuwid.; docár e gewtuf** [heart attack] *setorgi gawt.//*

massively adv *bengarid be* "massive"

massiveness n *bengarid be* "massive"

mass media *rasánew e hamegáni; rasáne ye hamegáni*

mass-produce v *besyár faráván/ vasnád sáxtan/ rixtan/ birun dádan. //rádeháyi*/ máwinháyi va yaxcálháyi ke faráván az án sáxte wode.//*

mass production *az cizi besyár faráván/ vasnád sáxtan/ birun dádan//*

mast[1] n **1** *dakal.* **2** *tir, tire, cub, mile, xáde, con baráye parcam.* **3** *dakal e ferestande (ye jamjám** [TV] *yá vákive* [rádio]).* **4** **at half-mast** *bengarid be* Half. **before the mast** (*kohne wode yá soxanvari) návi, jáwu.* //He spent ten years before the mast.: *Dahsál návi/ jáwu bud.//.* **nail one's colors to the mast** *bengarid be* "nail".

mast[2] n *mive ye deraxtán e jangali con ráw yá pálut/ balut ke baráye xorák e xuk bekár miravad.*

mastectomy n *(pezewki) váboridan e pestán*

-masted *(setáy misázad) = ...dagal; ...-dagale; ...dagaldár (M. Moqaddam). //kawtiyi dodagale/ sedagale/ dodagaldár/ sedagaldár; lákumeyi* [yacht] *derázdagal* [tall-masted]//

master[1] n **1** *áqá, xodávand, axv, "Ze áqáz e tárix Irán o Afqán- sar e xán e dánew co axván newaste." (ZBP. L7859 FM); kárfarmá. //áqá va noukar; bardegán az xodávand e xod mitarsidand//.* **2** *ostád; ustá. //ostád dorudgar; ostád váládgar* [master builder]//. **3** *xánexá; xávand [M. Moqaddam]; xánexá; xodávand e xáne/ saráy.* **4** *náxodáye yek kawti ye bázargáni; "xodá kawti ánjá ke xáhad barad -- agar náxodá jáme bar tan darad." (Sa'di); Parváne ye náxodáyi/ náxodágari gereftan; Náxodá ye Kawti ye Iránzamin.* //master mariner: *sarnávi//.* **5** *xodávand e sag, asb. //Án sag sarseporde* [devoted] *ye xodávandaw ast.//.* **6** (**a**) *ámuzgár (e mard). //Ámuzgár e zabán e Faránse./* School master: *dabsálár* [dab-, besanjid bá "dabestán"/ "dabirestán"/ dibá + sálár].* (**b**) *(beviże dar váżehá ye serewte) ostád/ ámuzgár (e sarexáne); ostád e savárkári* [riding-master]*; ostád e raqs/ vawt/ páykubi/ dastafwáni//.* **7** **Master** *(baráye dánewhá),* Master of Science/ MS = *źánubar*; baráye honarhá va mánand e án.* Master of Arts; MA/ *vidbar*./* She is Master of Arts/ Sciences *Vidbar*/ Źánubar* ast./ dárá ye dareje ye źánubari* dar mohandesi* [Master of Engineering]//. **8** **Master** *xávand [M. Moqaddam]. //Xávand dar rewte ye Ximiyá*/ wimi az dánewgáh e Tehrán//.* **9** *ostád. //negári/ pardeyi kár e yek ostád e Fáransavi//.* **10** (**a**) **master of sth** *(beáyin) ostád, xodávand, wáh, savár..., //U-st ke bar kár savár ast; Afsár e kár dast e u-st.* [master of situation]*; dar cemi/ máyeyi* [subject] *ostád budan; Dar (án) zabán ostád wode.; Ádam nemitavánad sarnevewt e xod rá benevisad./ Sarnevewt dast e ádam/ mardom nist.; (kohne wode) Pul e kaláni dárad va harjur bexáhad mitavánad án rá hazine konad.* [master of a large fortune]//. (**b**) *barande. //Xáhim did kodám yek az ánán barande miwavad.; Bá ostádtar az xodaw ruberu wode* [meet one's master]//. **11** *celpard*/ film/ navár e mádar rá gerefte tá fardá bist pácin** [copy] *az án begir/ besáz.; navár e/ celpard* e/ film e/ pácin* e* [copy] *mádar//.* **12** (**a**) *ostád; ostádkár. //In parde/ negár kár e yek ostádkár ast.//.* (**b**) *sarásari, bavande. //naqwe ye/ handáxt e bavande* [complete] *ye/ sarásari ye yek sáxtemán; wáhnaqwe//.* (**c**) *wáh...; sar...; sálár; bozorg. //wáhxáb xáne* [master bedroom]; *wáh-ostováne* [master cylinder]//. **13** **master in one's**

house *áqá ye xod budan.* **(be) one's own master/ mistress** *ruy e páye xod istádan./ budan; áqá ye xod budan. //Delaw mixáhad áqá ye xodaw báwad va baráye xod kár konad na baráye digari.//.* **master class** *//ámuzew (e musiqi) be dast e ostádi námvar baráye dánewjuyán e ciredast.//*

master: assistant master *sáláryár*

master: senior assistan master *sálármahyár*

master[2] v *cire wodan, ciresttan, zir e dast ávardan; //bar xawm e/ sahewhá ye* [feelings] *xod ciregawtan; Zabáni rá xob yád gereftan/ dar yek zabán e bigáne ostád wodan; be xubi dar án fan zebardast gawte.; naváxtan e gitár rá bexubi yád gerefte* [master the guitar]*.//*

masterful adj *huvarz*, ábdast, "qalamzan cáboki suratgari cost- ke bi kelk az xiálaw naqw mirost; conán dar lotf budaw ábdasti -- ke bar áb az letáfat naqw basti." (Nezámi); honasrmand; dastrangin. [<Abyánaki] cirgar; farmándevár. //ádami, manewteyi, áváyi farmándevár; bá áváyi farmándevár soxan goftan//*

masterfully adv *bengarid be* "masterful"

mater-key n, **pass key** *wáhkelid*

masterly adj *(pasandide) huvarz*, huvarzáne*; ciredastáne; ábdastáne; honarmandáne. //barxord e ciredastáneyewán/ ostádáneyewán, bá gereftáriyi bozorg.//*

mastermind n *tizvir, maqz e andiwmand. //maqz e andiwmand e powt e in barnáme//*

mastermind v *rahbari kardan. //peikári* [campaign]*, dozdiyi, barnámeyi rá rahbari kardan./ Tabahkári bozorg/ gardankolofti bozorg án koláhbardári rá rahbari kard.//*

master of ceremonies (abbr **MC**) *handemánkárán; sardár (ZBP. L7932- Hormozdnáme, Purdávud); dastgáhbed; bed e dastgah, "dast e wah buse dád -- be noubatgah e xiwtan raft wád." (Warafnáme/ Nezámi); pardedár*

masterpiece n *wáhkár*

Master's degree, Masters *(dar dánewhá) źánubar, (dar honarhá) vidbar**

master sergeant (US) *sarostovár (e niru ye zamini, havávi yá daryáyi)*

master-stroke (n) *wegerd e ostádáne. //baráye páyán dádan be án setize be wegerd e ostádáne va cárkerdári* [diplomatic master-stroke] *niyáz bud.//*

mastery n **1** **mastery (of sth)** *ostádi, ciredasti, huvarzi*. //ostádi ye/ ciredasti ye xod rá dar zabán e Rusi newán dád.; Dar barxord e bá án jostár* [discussion] *ostádi ye bavandeyi az xod newán dád.//.* **2** **mastery (over sb/ sth)** *ciregi. //kodám su cire xáhad gawt?/ (bar hamál e xod/* opponent) *cirew gawtan.//*

mast-head n **1** *sardagal.* **2** *(baráye ruznámehá) sarbarg; sar e náme*

mastic n **1** *źevi [<guyew e Lori (ZBP. L5305)].* **2** *batáne; batune; zamaj (ZBP. C349 FM)*

masticate v *javidan, xáyidan, liyidan, "Mas'ud e Sa'd cand liyi źáź- ce fáide az źáź liyidan?" (ZBP. C2266 FM, Mas'ud e Sa'd e Salmán); judan (javidan ast baráye jánevarán e ahrimani)*

mastication n *bengarid be* "masticate"

mastiff n *guneyi sag e negahbán/ mánbán dárá ye guwhá ye bozorg; mánbán e guwvar*

mastitis n *ámás e pestán; mamsám**

mastodon n *guneyi jánevar e pilsán ke aknun neźádaw varoftáde*

mastoid n *(ostoxánwenási)* (= mastoid process) *ostoxán e bonáguw [JGS]; fozuni ye pestáni*

mastoiditis *ámás e ostoxán e bonáguw; ámás e (ostoxán e) fozuni ye pestáni*

masturbate v *mowtgán* kardan/ zadan; mowtgánidan* [<Kordi "mowtagán"]*

masturbation n *mowtgán* [< Kordi "mewtagán"]*

masturbatory adj *mowtgáni*. //xábhá ye/ pendárhá ye mowtgáni*//*

mat[1] n **1** (**a**) *pádari; palás; ziq (az buriyá ast) (ZBP. C6961 FM); pádari.* (**b**) *(dar kowti yá varzewhá) zirandáz.* **2** *zirbowqábi; palás; zirliváni/ zirbowqábi ye cubpanbeyi; //zirliváni baráye fugán/ ábejou//.* **3** *tude ye guride* [tangled]; *kork. //tudeyi váw** [weeds] *e guride; tudeyi mu ye/ kork e guride; xáme ye/ tude ye nax e guride//*

mat v (**matted, matting**) *guridan; kork kardan/ wodan; beham gere xordan/ zadan. //mu ye kork//*

mat[2] = Matt

matador n *gávbáz*

match[1] n *kebrit; kebrit kewidan/ zadan/ rouwan kardan* [strike]*; yek quti/ kive* kebrit; cizi rá [bá kebrit] átaw zadan* (put a match to sth)

match[2] n **1** *ávard, návard, nebard. //ávard e pátapká*/ kowti;/ ávard e mowtzani dar bist dour* [rounds]//. **2 match for sb; sb's match** *hampá; hamtá; barábar; hávand (ZBP. C4098); hamál. //Dar celtapká*/ tenis hampáye /hamál e u nist/ az pas e u barnemiáyad.; Dar (bázi ye) watrang dast e kami az u nadárad.//.* **3** *zanáwuyi; joft. //Kár e xubi kard zan e u wod, joft e/ yár e xubi yáft.//.* **4** (**a**) **match (for sb/ sth)** *joft, jur, faráxor, darxor. //pardehá ye nou xub be qáli mixorad/ bá qáli jur ast.//.* (**b**) **match (of sb/ sth)** *joft, lenge, tá, hamtá; hamánand. //Goldáni yáfteam ke dorost lenge ye áni ast ke az piw dáwtim.//.* **5 find/ meet one's match (in sb)** *joft e/ lenge ye/ hamtá ye xod rá yáftan. //Gomán mikard hame rá dar celtapká*/ tenis wekast midahad ammá lenge ye xodaw rá yáft.//.* **a good.bad, etc match** *joft e… //hamsar e xub/ jur/ bad/ nájur//*

match[3] v **1** (**a**) *xordan, jur budan. //pardehá va qáli há xeili xub behammixorad.; In pardehá be qáliyetán nemiáyad/ nemixorad./ (pendárin) yek zanowouhari ke xub báham jur-and.//.* (**b**) *jur budan; ámadan; xordan. //pirhan e qahveyi va dastkew e jur/ dastkewi ke be án miáyad/ mixorad.//.* **2** *joft, lenge, hamtá. //Mitaváni yek káqaz divári ye hamtá ye in biyábi?//.* **3** (**a**) *bá kasi bas budan, "Malek cehel jádu biyávard. bá mehtarewán goft: az jáduyi ye xiw ma rá cizi benamáy tá bebinam ke to bá Jerjis bas báwi?" (ZBP. L101, TB), "va iwán rá idun goft ke dowman ámad besyár va má bá iwán nabasim."; az pas e kasi barámadan.; bá kasi barámadan, "Soxrá mardi bud pir va esfahbed e javán bá vey barnayámad." (ZBP. L173 TB). //dar watrang hic kas az pas e u barnemiáyad/ bá u barnemiáyad.; Án do bázigar az pas e ham xub barmiáyand.//.* (**b**) *cizi/ kasi hamánand e... yáftan. //Mitaváni dástáni beguyi ke bexubi/ be wirini ye án báwad?//.* **4 match sb/ sth with sb/ sth** *jur kardan; joft e/ hamtá ye... rá yáftan. //Mikuwim kárháyi rá ke tohist bá darxást konandegán e darxor* [appropriate] *jur konim.//.* **5 match sth/ sb against/ with sb/sth** *ázmudan. //Ámádeam zur e xod rá bá womá biyázmáyam./ Tavánáyi ye/ zebardasti ye xod rá bá ostádán dar in ávard e porsew va pásox biyázmáyid.//.* **match up** *jur budan; xordan; jur darámadan. //(án) do gofte bá ham jur darnemiáyad.//.* **match sth up (with sth)** *beham casbándan; báham jur kardan. //tekkehá ye peikare ye páre rá báham jur kardan/ casbándand.//.* **match up to sb/ sth** *candán... xub budan; bá... pahlu zadan, "sehr bá mojeze pahlu nazanad del xow dár -- Sámeri kist ke dast az yad e beizá bebarad?" (Háfez). //Án celpard*/ film candán ke gomán mikardam xub nabud.//*

match box n *quti/ kive* ye kebrit*

matchless adj *bimánand, bihamtá; bitá; yegáne. //zibáyi ye/ zebardasti ye bimánand//*

matchmaker n *miyánji ye zanáwuyi; joftyáb; hamsaryáb*

match point *(dar celtapká*/ tenis va mánand e án) jáyi ke dar bázi tanhá yek bord baráye barande wodan niyáz báwad.//*

matchstick n *yek dáne kebrit. //do pá ye láqar con cub e kebrit/ con ney; leng-con-ney [Pezewk M. A. Naficy]*

matchwood n **1** *cub e kebrit; cubi ke baráye sáxtan e kebrit xub ast.* **2** *taráw. //qáyeqi ke xordoxamir/ leh o lavarde wode.* [smashed to]//

mate[1] n **1** (**a**) *(anáyin) dust, yár. //Dust e dirineam ast.; dust e/ yár e kohan e man ast.; Miravam bá dustánam meyi bezanam/ sari bexomre bezanam.//.* (**b**) *(dar Engelestán- zabán e kuce) dáw!; dádáw!. //Dáw/ dádáw kojá miri?//.* (**c**) *(dar vážehá ye serewte) ham...-i. //hamotáqiyam; hamgoruhánaw; hamwágerdiháyaw/ hamyánegánaw** [class-mates]*.//.* **2** *(dar piwehá) ...yár; dastyár. //dastyár e ostád lulekew* [plumber's mate]//. **3** *(dar náv e bázargáni) náxodá dovvom; náxodáyár; dastyár e náxodá. //náxodá dovvom* [the chief mate], *náxodá yekkom/ dovvom/ sevvom* [the first/ second/ third mate]*//.* **4** (**a**) *joft. //Án tuká* [blackbird] *dar láne newaste biyusán e joftaw bud.//.* (**b**) *(anáyin) wouhar/ zan/ hamsar/ joft/ peivand//*

mate[2] v, **mate (sth) (with sth)** *(baráye parandegán yá jánevarán) joftgiri kardan; gowngiri kardan; gown dádan; kal dádan. //Xeili kam piw miyad Pándá dar band joftgiri konad.; Sag e mádeyemán rá bá sag e hamsáye gown dádim. Báyad tulehá ye xubi bezáyad.//*

mate[3] = checkmate

material[1] n **1** *mádde, ciz, ciw, máye, "va mádat xánand be Pársi máye xánand va án..." (ZBP. L1465, DA). //Mádehá ye/ máyehá ye xám baráye sátvun** [industry]; *káráste; nevewtabzár* [writing material]*./ Baráye sáxt e kálháyemán mádehá ye/ máyehá ye xám e dareje ye yek bekármibarim.; (pendárin) be dard e páyvari/ afsar wodam nemixorad* [officer material]*.//.* **2** *párce. //párce be andáze ye basande baráye do*

pirhan./ párce ye panbeyi ye setorg; Má behtarin párcehá rá miforuwim.//. **3** *mádde; kár. //Kárháyi rá baráye (nevewtan) e godftári dar ruznáme dárad gerdávari mikonad/ faráham miyávarad.//*

material[2] adj **1** *ostoumand (M. Moqaddam) (ZBP.C3324); giti (ZBP.C7490); //*the material world: *jahán e ostoumand//.* **2** [bodily comfort] *máddi; ostoumand. //*[of physical needs] *máddi; ostoumand./ niyázhá ye máddi ye/ ostoumand e má./ Xeili dar andiwe ye/ dar pey e tanásáni/ niyázháye máddi hasti.//.* **3** **material (to sth)** *(beviże dar dátikán*) ostoumand; arjdár, hastumand (ZBP. C3975). //gováh e hastumand* [material evidence]*; gováh* [witness] *cemhá* [facts] *ye hastumand/ arjdár rá runakard.* [hold back]*; (áyá) in cem/ dástán baráye gováże ye* [argument] *arjdár ast?//*

materialism n **1** *(biwtar xárdári); máddigari. //Máddigari ye legám-gosixte ye hanvar* e novin* [modern society]*//.* **2** *(farzán* [philosophy]*) hastmanewi [<Pahlavi, (ZBP.C3974 BF)]*

materialist n **1** *máddi; pulaki.* **2** *hastmanew/ hastmanewi*

materialistic adj *máddigari; hastmanewi. //yek ádam e máddi/ pulaki; engáreyi* [theory] *hastmanewi; hanvari** [society] *hastmanew//*

materialistically adv *az didgáh e máddigari/ hastmanewi*

materialization; materialisation n *bengarid be* "materialize"

materialize; materialise v **1** *ámadan, barámadan, "omid e baste barámad..." (ZBP. L3562 GS); wodan, ruy dádan. //Naqwehá ye má dorost az áb darnayámad./ Bastnewiniyi ke bimaw miraft/ bim e án miraft hargez ruy nadád.//.* **2** *padid ámadan; karpmand gawtan* [take bodily form]*./ Dáv e án mizanad* [claim] *ke mitavánad uwtánhá** [ghosts] *ye rá faráxánad/; Nayámad; peidáyaw nawod.//*

materially adv *be wiveyi arjdár. //In az ravew e/ dastgáh* [system] *e kohan candán jodáyi ye arjdári nadárad.//*

maternal adj **1** *mádar; mádari. //mehr e/ sahew e/ xiwkárihá* [duties] *ye mádari.//.* **2** *mádari. //pedarbozorg e mádariyam; xámer** [maternal aunt]*//*

maternally adv *bengarid be* "maternal"

maternity n *mádari. //pirhan e ábestani; baxw e záyemá; záyewgáh = bimárestán e záyemán//*

matey adj, **matey (with sb)** *nazdik; dorost. //Xeil bázáw/ bá u garm nagir* [get too matey with sb], *litak/ biázarm* [rogue] *ast.//*

mathematical adj *(dánew e) engárew, womárgiri (dardánew e engárew). //yek táwak (dar dánew e) engárew* [a mathematical calculation]*//*

mathematically adv *garáyewi be dánew e engárew nadárad.*

mathematician n *ostád/ kárwenás dar dánew e engárew; engárewwenás*; womárwenás**

mathematics, (US) **math** n *dánew e engárew, "va conán ke womár az jahat e án hálháyi ke andar elm e engárew dánand án elm "elm e riyázi" ast." (ZBP. L1480 DA). //Dánew e engárewaw xub nist/ sost ast.; Dánew e engárewaw az har ámuzák e digaraw behtar ast/ nirumandtar ast./ Az in womárgiri ye picide* [mathematics]/ [complicated calculations] *sar darnemiyávaram.; abarwomár* [higher mathematics]*//*

matinée, (US) **matinee** n *uwa*, uwe* [besanjid bá "uwah" (Sanskrit); uwangh/ uwahin (Avestáyi) [EDPL],* a matinée idol: *(honarpiwe ye mardi ke zanán u rá miparastand.)*

mating n *joftgiri, gowngiri. //gáh e joftgiri/ gowngiri//*

mating dance *gown-vawt* [JGS]; //gownvawt e buqalamunhá//*

matins, **mattins** n *(beviże dar kelisá ye Engelestán) namáz e bámdádi; uw-yawt* [uw =* (matinée) + *yawt < yazidan/ yawtan]*

matri-, *(piwvand); mádar-, //mádarkowi* [matricide]*; mádarwáh* [matriarch]*//*

matriarch n *mádarwáh; mádarsálár*

matriarchal adj *yek hanvar** [society] *e tabár* [tribe] *e mádarwáhi/ mádarsálári*

matriarchy n *mádarwáhi, mádarsálári*

matrices pl *rixt e candgáni ye* "matrix"

matricide n **1** *mádarkowi* **2** *mádarkow*

matriculate v *paziroftan/ pazirofte wodan dar dánewgáh; be dánewgáh ráh dádan*

matriculation n *paziroftegi/ pazirew dar dánewgáh*

matrimonial adj *(vábaste be) zanáwuyi. //Setize, gereftári* [problem] *ye zanáwuyi//*

matrimony n *zanáwuyi; bayugáni. //mard va zani rá peivand e sepantá* [holy] *ye zanáwuyi dádan/ zanowouhar gardánidan//*

matrix n (pl **matrices/ matrixes**) **1** *qáleb, káleb (ZBP. C2895); kálbod, "haránc ar gel ámad bewnáxtand -- sabok xewt rá kálbod sáxtand." (ZBP. L6494 SF).* **2** *bestar (e káni).* **3** *pugán (ZBP. C156 FM) [jáygáh e ruyew]. //bákteriháyi ke dar pugán e xorewt miruyand.//.* **4** *(dánew e engárew) pun = bun (ZBP. C156 FM).* **5** *(márád*/ kámpiyuter) pun, bun*

matrix printer *(márád*/ kámpiyuter) pungár* [<pun + negár] (JGS)*

matron n **1** *mádar; dabsálár* [az "dab" besanjid bá "dabir", "dabestán", + sálár].* **2** *(dar gozawte) sarparast, parastárán e yek bimárestán [emruze dar Engelestán bejá ye* "matron", *miguyand* "a senior nursing officer"*].* **3** *bánu ye (geránmáye ye) miyánsál/ sálxorde*

matronly adj *(be) kerdár e bánován; kerdár e bánováne*

matron of honor/ honour *(beviże dar Ámriká) sáqduw e bayu*

matt, mat (US, also **matte**) adj *(baráye vákubar*/ telefon) con káqaz, peikare) mát. //In káqaz (peikare ye) barqi miwavad yá mát?/ In káqaz barqi darmiáyad yá mát?//*

matter[1] n **1** (**a**) *dástán, máye, zamine. //bon e/ haste ye/ riwe ye dástán./ máyeyi/ dástáni ke dar dast e goftogu ast./ Dástáni/ máyeyi ke az án candán sarrewteyi nadáram.; Bá hamkáránam darbáre ye/ dar zamine ye zendegi ye daruniyewán goftogu nemikonam.; Dar newast e áyande cand zamine yer arjdár rá báyad barresi konim.; (beriwxand) dástán e bi arzew hamán dástán e puli ast ke be man bedehkári.//.* (**b**) **matter of sth (to sb)** *dástán, zamine, máye, porsemán. //Zamineháyi ke mardom ruzberuz biwtar negarán e án hastand./ In jostár dar zamineyi ast ke dar cewm e man arj e besyár dárad.//.* **2** (**a**) *mádde, máye, "ke iwán rá peivastegi bovad be máyeyi az máyehá ye mahsuse be e'ine va be jonbewdárán* (ZBP. L1463 DA); to rásepastar padid áyad ke sabab e ma'lum wodan e án ciz án bovad ke surat va haqiqat e vey az máye jodá bovad va..." (ZBP. L15580 DA). mátak* [<Pahlavi, (ZBP. C6543, BF, MK) máde ye tand* [inert matter]. *//viżegihá ye máde rá barresi kardan./ Giti* [universe] *az mádde/ mátak* padid ámade.//.* (**b**) *mádde, harjá juri tarjome miwavad. //sabziját e puside/ sabzi ye gandide; pixál, sergin; xándanihá; cizhá ye xándani; cápák (A. Kasravi); cápafzár [besanjid bá saxtafzár; narmafzár; buafzár]//.* **3** *(baráye ketáb/ soxanráni) mádde, máye, zamine, gouhar.* **4** *tarávow, cerk, rim.* **5** *rásti; berásti; rásti rá (A. Kasravi); rástaw rá bexáhi. //Rásti fardá dáram miravam ánjá.//.* **be no laughing matter** *bengarid be* "laughing". **for that matter** *va niz... (baráye be miyán kewidan va ávardan e soxni yá zamineyi digar ke be zamine ye noxost bastegi dárad.). //Bá mádarat conin soxan nagu va niz bá hic kas e digar.//.* **in the matter of sth** *(beáyin- kohne wode) darbáre ye; dar zamine ye. //Mixáham darbáre ye dastmozdam bá u goftogu konam.//.* **it's all, only, etc a matter of time (before...)** *//In tanhá dar gero ye zamán ast va bigomán ruy xáhad dád.; In tanhá dar gero ye zamán ast va diri naxáhad páyid ke wurewiyán xord xáhand gawt.//.* **let the matter drop/ rest** *gozáwtan soxani az... be miyán nayáyad./ gozáwtan zamine ye soxan hamánjur bemánad...; "in zamán bogzár tá vaqti degar." (Moulavi). //Bá delcerkini* [reluctantly] *paziroft ke az án máye/ zamine soxani be miyán nayáyad.//.* **make matters worse** *kárhá rá badtar kardan; ánconán rá ánconántar kardan. //Kuwewháyaw na tanhá árámewán nakard kárhá rá badtar ham kard.//.* **(as) a matter of course** *yek kár e hamiwegi. //Har ruz bámdád hamiwe já ye námehá ye reside rá ru ye mizam negáh mikonam.//.* **(be) the matter (with sb/ sth)** *kasi/ cizi rá ce budan/ ce wodan. //U rá ce miwavad?/ Cew-e?; Ciziw nist; cizi/ ciziw nawode.; Ce wode?//.* **a matter of hours, minutes, days, etc; a matter of pounds, feet, ounces, etc** *nabiw az/ kamtar az cand pond va mánand e án. //(dar) kamtar az cand tasu** [hour] *bázmigardam/ barmigardam. //Hameaw biw az wew kilometr nist//.* (**b**) *na kamtar az. //Dar cizi na kamtar az/ kami biw az cand máh ámáde miwavad.; Midáni ke cand ruz bederázá mikewad tá ágáhi daryáft konim?//.* **a matter of life and death** *dástán e marg o zendegi./ wekast yá piruzi; //Bigomán in dar dareje ye noxost ast, ce/ zirá dástán e marg o zendegi-st//.* **a matter of opinion** *har kasi cizi miguyad/ cizi mixáhad. //"Ávázexán e xubi ast"; "Xob na dar cewm e hame- har kasi cizi miguyad."//.* **(be) a matter of sth/ doing sth** *vábaste be... budan; dar gero ye... budan. //Barxord bá in porsemánhá dar gero ye kárázmudegi-st./ Kámyábi dar dádosetad/ soudágari tanhá dástán e in ast ke ádam behengám baxt rá daryábad.* [when to take a chance]*//.* **no matter; be/ make no matter (to sb) (that/ whether...)** *arji nadáwtan; budan. //"Nemitavánam in kár rá bekonam.", "Xob arji nadárad/ Báwad xodam mikonam.; Báwad mixáhi zud biyá, mixáhi dir biyá; baráye man arji nadárad ke zud berasi/ biyáyi//.* **no matter who, what, where, etc** *har ke, harce, harkojá; harjá. //Harke biyáyad dar rá beruyaw báznakon. Harke báwad./*

Harke biyáyad/ dar rá báznakon; Harce berguyad bávaraw nakon.//. **take matters into one's own hands** *(sar)rewte ye kár rá xod be dast gereftan- xod dastbekár wodan; ástinhá rá bálázadan.*

matter[2] v, **matter (to sb)** *(beviźe dar vákiyámhá ye ma* va porsewhá va dar vákiyámháyi* hamráh e* what, if, where, who *va mánand e án bekár miravad) arj dáwtan; kasi rá bák e... budan. //Ce bák? (mixáhad biyáyad, mixáhad beravad.); Barxi cizhá (az cizhá ye digar) arj e biwtari dárad.; Agar yek kam dir beresim bad miwavad?; Ma rá báki nist ce mikoni/ ce bekoni!//*

matter-of-fact adj *xowk, sard. //Án ágáhi rá xeili sard/ xowk be má goft.//*

matting n *palás, ágane. //kaf e otáqhá puwide az palás e rewtehá ye nárgil* [coconut-matting]*//*

mattins= matins

mattock n *kolang; angaz; angaź (ZBP. C1531)*

mattress n *towak; tuwak; zirandáz; barxábe (ZBP. C2715); palás, bir (ZBP. C5430); nehál, "beruz e javáni, bed-in máye sál -- cerá xák rá bargozidi nehál?" (ZBP. C6757, SF); nehálin; neháli, "Neháli biyafgand o masnad nehád -- ze divár e u mizbán gawt wád." (ZBP. L5946 SF)*

maturation n *residegi; darresidegi; poxtegi; sarresid [be* "mature" *bengarid]; áheste residan/ poxte wodan*

mature[1] adj **1** (**a**) *darreside, "va do doxtar bud Amir Yusef rá yeki bozorg wode va darreside va yeki xord va darnáreside- Amir Mahmud án reside rá be Amir Mohammad dád va..." (ZBP, L505 TBH); "reside mará hic farzand nist -- hamán azdar e* [qualified for] *táj peivand nist." (ZBP. L3118 SF); darreside, "va pesaraw Mohammad... bornáyi saxt pákize darreside bud va bekárámade va pársá." (ZBP. L1274 TBH); reside, "va do doxtar bud Woeyb rá reside va wuynákarde." (ZBP. L2054 TB). //Ádami poxte; deraxt e páluti/ baluti bozorg; xáneyi bá báqi gown; Candán poxte nist ke betaván az u xeili pásoxguyi xást/ cewm dáwt.//.* (**b**) *(baráye panir yá báde) kohne, já oftáde.* **2** *(baráye andiwe, áhang) poxte. //pas az andiwe ye źarf; pas az basi andiwe//.* **3** *(bázargáni) (baráye bime náme va mánand e án) sarreside*

mature[2] v **1** *residan/ reside wodan; reside kardan; poxtan/ pazánidan; já oftádan. //Dar in sálhá poxte gawt.; paniri/ bádeyi ke dir kohne miwavad/ já miyoftad* [mature slowly]*; barnámeháyam kamkam já oftád.; Kárázmudegi poxteaw karde; kárázmude va poxte gawte//.* **2** *(bázargáni) sar-residan*

maturely adv *bengarid be* "mature"

maturity n *poxtegi, darresidegi, residegi, "va dovvom ruzgár e residegi va tázegi ast." (ZBP. L5011 ZX). //reside wodan* [reach...]*//*

maudlin adj *mast o geryán. //mast o xaráb; kasi ke awkaw dam e mawkaw ast.//*

maul v **1** **maul sb/ sth (about)** *dorowt raftár kardan; daridan; párepáre kardan. //Xordegirán matalaw rá saxt be bád e xordegiri/ badguyi gereftand.//.* **2** *daridan; páre kardan. //Babri u rá darid va mord.//*

maulstick n *(dar rangrazi) vasse (ZBP. C730 FM)*

maunder v **1** **maunder (on)** *ver zadan; menmen kardan. //án mast/ maste ánjá newaste darbáre ye gereftáriháyaw vermizad.//.* **2** **maunder (about)** *vel gawtan/ vel zadan; parse zadan. //Velnazan (yek) kári bekon!//*

Maundy Thursday *panjwanbe ye piw az Easter/ jawn e pák*

mausoleum n *gurábe (M. Moqaddam)*

mauve adj, n *zerewki ye kamrang*

maverick n **1** *gusále ye dáq nawode* [unbranded]. **2** *ádam e xodsar va takro. //Az didgáh e xawáyáyi* [politics] *tá andázeyi xodsar va takro ast.//*

maw n *(beáyin) (baráye jánevarán) wekam, gaźár; kám, "az wáh zi faqih conán bud raftanam -- kaz kám e wir dar dahan e aźdahá wodam." (Náser Xosro). //dar kám e jang rafte tabáh gawte.//*

mawkish adj *sost, ranjur, bimárgune*

mawkishly adv *bengarid be* "mawkish"

mawkishness n *bengarid be* "mawkish"

max *(kutáh wode baráye)* maximum. *biwine. //dareje ye garmá biwine wast dareje//*

maxim n *dastán; pand, con* "waste not, want not", *"har án ciz ku xár áyadat- negahdár ruzi bekár áyadat."*

maximal adj *tá ánjá ke miwavad; biwtarin. //Az án doure ye ámuzewi biwtarin bahre rá gereft.//*

maximization, maximisation n *bengarid be* "maximize"

maximize, maximise v **1** *tá ánjá ke miwavad cizi rá afzudan/ bálá bordan. //Báyad tá ánjá ke miwavad sud rá bálá barim.//.* **2** *biwtarin bahrebardári rá az cizi kardan; //tanur dáq ast báyad nán rá casbánd.//*

maximum n (pl **maxima**) (abbr **max**) *biwine; "biwine hadd e aksar rá guyand." (ZBP. L4493 NKZZF); //Az biwine ye 100, 80 ávardan/ gereftan; biwine ye darje ye garmá dar máh e tir siyose dareje ye sadsadi bud.; In tálár biwine wast tan já migirad.//*

maximum adj *biwine. //tá ánjá ke miwavad; biwtarin; biwine./ biwine ye dareje ye garmá/ voltá*/ gonjáyew./ Biwine ye bár baráye in ráde ye bárkew/ kámiyon yek ton ast.//*

May n *yekom e Máh e May. //Máh e May be estár** [vacation] *raftan./ Baráye wive ye kárbord* "May" *be* "April". *Bengarid.//*

may[1] pt, **might**, neg, **might not**/ **mightn't** **1** *(newángar e dasturi xástan ast) tavánestan; wodan. //Agar miwavad biyáyam tu?; Ráhiyán mitavánand az ru ye pol e rahgozar begozarand.//.* **2** *(newángar e waváyi/ wodani budan ast) guuyá, wáyad, báwad (ke)..., "gáh báwad ke kudaki nádán- be qalat bar hadaf zanad tiri." (ZBP. L3818, GS). //In yumu** [coat] *wáyad/ báwad ke az án e Parviz báwad./ In wáyad/ guyá dorost báwad yá nabáwad.; Wáyad/ guyá/ báwad ke be kárván dudi nareside báwad.; Guyá/ báwad ke in dáru sorfeat rá behbud baxwad.//.* **3** *(newángar e áhang e anjám e kári ast) harjá juri tarjome miwavad. //Emruz náme minevisam tá bedánad key cewmberáhemán/ biyusánemán báwad.//.* **4** *(kohne wode) (newángar e darxást e ágáhi ast) harjá juri tarjome miwavad. //Xob, womá ke/ ki báwid?; Miguyi cand sál dárad?//.* **5** *(newángar e árezu ast) xodá konad...; omidvár budan ke...; andik/ andi (ZBP. V 3500 FM). //Xodá konad/ omidvár-am/ andik har doyetán xowbaxt báwid!; Xodá konad/ andik ruzgáraw deráz báwad va az baxt e xow barxordár!//*

may[2] n *wokufe ye/ gol; kuk*

maybe adv **1** *guyá, báwad ke; magar, wáyad. //Guyá/ báwad ke/ magar/ wáyad biyáyad; guyá... nayáyad./ "Rást ast?", "Wáyad, sad dar sad nemidánam."//.* **2** **as soon as maybe** *bengarid be* "Soon".

May-beetle, **May-bug** (ns) = Cockchafer

MAY DAY *noxostin ruz e máh e* "May" *ke dar besyári kewvarhá jawnváre ye bahár ast va dar barxi kewvarhá ruz e kárgar va ráhpeimáyi ye kárgarán mibáwad.*

mayday, Mayday n *(in váźe dar payám e vákivik*/ rádiyoyi az havápeimá yá kawti newán e bim va sán e sahmgin ast) faryád! Be dádemán beresid!*

mayfly n *Paweháyi az ráste ye* <u>Ephemeroptera</u> *ke reside ye án ruzgár e besyár kutáhi dáwte zud mimirad. Se bál e wámeyi dárad va se yá do xár dar dom dárad.*

mayhem n **1** *sardargomi; áwub. //Gáve ke tu ye tálár e dehdári ámad* [village hall] *saxt áwub wod./ Gáve ke tu ye tálár e dehdári ámad* [village hall] *"ci gou dakafter bázár" [Gilaki = gáv oftáde dar bázár] wod! saxt áwub wod.//.* **2** *(kohne wode yá dar Ámriká) kasi rá qeime qeime/ tekke-tekke/ latopár kardan*

mayn't *kutáhwode az* "may not"*, bengarid be* "may".

mayonnaise n **1** *máyonez, cáwni ye toxm e morqi.* **2** *xorák e bá máyonez/ cáwni ye máyonezdár; //toxm e morq e poxte ye máyuonezdár/ máyonezi//*

mayor n *wahrdár*

mayoral adj *wahrdár; jáme* [robes] *ye wahrdár; kárhá ye wahrdár* [duty]*; kárháyi ke wahrdár be gardan dárad.*

mayoralty *páigáh e/ doure ye wahrdári*

mayoress, lady mayor n **1** *bánu wahrdár.* **2** *hamsar e/ zan e wahrdár; dastyár e wahrdár*

maze n **1** *dehliz e picápic. //dar dehliz e* "Hampton Court" *gom gawtim; kuce-paskucehá ye picápic ke be daryá miresad.//.* **2** *picide, sardargom; darhampicide. //ráh e xod rá az miyán e áyin-námehá va dasturát e picápic* [maze of rules and regulations] *yáftan.//*

mazurka n *(vawt/ raqs/ páykubi/ muwiqi ye) mázurká, lohestáni baráye 4 yá 8 tan*

MB *kutáhwode az* Bachelor of Medicine. *bengarid be* "Master". *//źánubar* e pezewki budan./ dareje ye źánubar* e pezewki dáwtan./ Hamid e Mehdizáde MB/ źánubar* e pezewki*

MBA (abbr) Master of Business Administration *źánubar* e sarrewtedári ye bázargáni; bengarid be* "Master". *//źánubari* dar sarrewtedári ye b ázargáni dáwtan; źánubar* dar sarrewtedári ye bázargáni budan./ Maryam e Zandi dárá ye dareje ye źánubari* dar sarrewtedári ye bázargáni*

MC *kutáhwode baráye* **1** <u>Master of Ceremonies</u>. **2** *(dar Ámriká)* Member of Congress: *hamvand e Kahestán.* **3** *(dar Engelestán) kutáhwode baráye* Military Cross/ *Calipá ye Ártew e Engelestán*

Mc Carthyism n **1** *Mak-Kártigari (ravewi ke dar án har ke rá mixáhand az sar e kár bardárand be u barcasbi zade beviźe u rá mazdaki/ komunist xándan va sepas u rá birun rándan).* **2** *káfer/ bidin/ zandik/*

mazdaki/ komunist yá... xándan. //comáq e bidini/ zandiqi/ zandiki/ mazdaki budan/ komunisti budan rá bardáwtan.//

MCP *kutáh wode (anáyin)* "male chauvinist pig"*/ mardsálár e xodbin.*

MD **1** *kutáh wode baráye* "Doctor of Medicine"/ (Latin) "Medicinae Doctor"/ *"Pezewek". //Jami Shakibi, Pezewk//.* **2** *(anáyin)* Managing Director: *Sarkixá**

MDT *(kutáh wode dar* US*)* Mountain Daylight Time: *gáh e sarzaminhá ye kuhestáni.*

me[1] *bengarid be* pers. pron. 6.2: *man. ma rá, beman. //Ma rá nazan; Bedew/ bedehew beman/ = án rá beman bede.; Dorud, manam.; "Ki-st/ Ki-ye?", "Man-am".*

me[2] n *(dar musiqi) = Mi/ Bengarid be* "Mi".

mead[1] n *meyangabin (nuwábe ye meimandi ke az áb va lite ye angabin* [fermented honey] *sáxte miwavad.*

mead[2] n *(bástáni) farazd** [meadow] *"Vará nám Wápur kard Urmazd -- ke sarvi bod andar miyán e farazd." (ZBP. L5843 SF); ráq*

meadow lark *parande ye Ámrikáyi ye xowáváz az gune ye* Sturnella

meager *bengarid be* "meagre"

meagre, (US) **meager** adj **1** *kam, andak, náciz; xármáye, "bedin ruz bá xármáye sepáh -- barábar yeki saxti ye razmgáh" (ZBP, L3440, SF). //yek xorák e/ cáwt e boxoronamir e nán o panir./ komak e nácizxaw be turag** [funds] *e má; Darxástemán baráye komak bá pásox e/ vákonew e nácizi ruberugawt.*[meager response]*//.* **2** *láqar, nezár. //roxsár e láqar/ nezár e kudakán e gownámár/ gorosne* [starving]*//*

meagerly adv *bengarid be* "meagre"

meagerness n *bengarid be* "meagre"

meal[1] n **1** *cáwt. //Hengámi ke hame ye xáneváde baráye cáwt gerd miáyand dar hame ye ánhá ámadan/ budan; Náwtáyi noxostin cáwt e ruz ast//.* **2** *xorák; cáwt. //xorák e máhi va sibzamini ye sorx karde; xorák e faráván* [big meal] *xordan//.* **3** **make a meal of sth** *biw az niyáz yá wáyestegi baráye... máye gozáwtan; kári rá bá dast o donbak kardan. //Hamiwe xeili leftew mide, man hamin kár rá dar nimi az án zamán milonam!//*

meal[2] n *(biwtar dar váźehá ye serewte) árd, pest, "pas Seyyed Aleyehessalám (Mohammad) án jáygáh nozul farmud va sahábe án jomle qomáwhá va raxt va jomle qomáwhá axt e va raxt va taxt e iwán bargereftand va har ce xordani bud va zaváde ye iwán biwtar pest bud az jou, az in sabab in qav rá qazv e saviq nám kardan..." (ZBP, L7378 SR). //*oatmeal: *pest e jou//*

mealie n, **mealies** **1** *(dar Áfriqá ye nimruzin* [southern]*) balál.* **2** *balál (e napoxte)*

mealy adj (**mealier**, **mealiest**) **1** *árdi, pesti.* **2** *(baráye sibzamini ye ábpaz) xowk o árdi*

mealy-mouthed adj *(xárdári) kasi ke nemixáhad soxan e sáde beguyad; dahán e kasi rá káhgel gerefte budan. //Mage/ magar dahaneto/ dahánat rá kágel gereftan/ káhgel gerefteand? Harce mixáhi begu!//*

meals-on-wheels n *(dar Engelestán) xoráki/ wám/ náhár/ cáwt rá be xáne ye pirán va bimárán bordan (in kár rá zanán e dávtalab e nikukár dar Engelestán mikonand.)*

meal-ticket n **1** (US) **luncheon voucher**. **2** *(anáyin, pendárin) kári , yá kasi ke yek darámad e bexoronamir be kasi midahad. //Zan e puldáraw darámad e bexoronamiri behew/ be-aw/ be u midahad.//*

mealtime n *cáwt; cáwtgáh*

mean[1] v (pt, pp **meant**) **1** *xástan, "va to [peiqambar] niz cerá in xák va sang dinár va deram nagardánidi tá nafaqe kardiyi bar iwán va yárán? conán ke goft azza va jalla in qaryateyn e Táyef torá va Makke rá hamixáhad..." (ZBP. L128 TTT); dar cewm budan, "Qor'án agar newán e peiqambari-st, ráhnamáyi ye án dar cewm ast." (ZBP. L4324 NKZZF); dar miyán budan, "gáhi kasáni án rá bihude miávarand bi án ke yeki az in hám [maini ye piwvand e "báz"] dar miyán báwad." (ZBP. L4089 NKZZF); maini dádan; mainidan* [<Pahlavi, "menitan" (ZBP. C6161, MK, BF)]; dar cewm dáwtan. //Dar farhang maini ye váźehá dáde miwavad/ Farhang miguyad xást az váźehá ci-st.; Maini ye in vákiyám** [sentence] *ci-st? [In vákiyám ce mimainad*?]./ In newánehá* [symbols] *baráye man hic maini* nadárad./ Ceráqhá ye cemakzan newángar e án ast ke ráh baste ast.//.* **2** *máye ye... wodan; newángar e... budan. //Aknun rixtopáw kardan/ faráván hazine kardan máye ye kampuli ye sál e áyande ast.; Áb wodan e nágaháni ye barfhá newánfgar e án ast ke bahár wode.; Maini ye in dastur e táze án ast ke/ In dastur e táze newángar e án ast ke báyad biwtar kár konim.//.* **3** (**a**) **mean sth for sb; mean sth (as sth); mean sth (to sb)** *(rixt e náwenáxte nadárad) xástan; xást, " dar e sevvom con xást e goftogu az án dar kár nist to guyi án rá bedide nemigirand." (ZBP. L4011 NKZZF). //Xástaw az váxándan* [cancel] *e namáyewaw ci-st?; Cizi rá ke*

miguyad páyaw/ ruyaw miyistad/ wuxi nadárad.; Naxand!/ Xande nadárad!, rást miguyam/ wuxi nemikonam!/ Mixáhad dard e sar dorost konad./ In piwkewi/ cewmrouwani rá baráye to mixást./ dar cewm dáwt.; Xást e man hargez in nabud ke womá tanháyi báyad biyáyid.; Xástaw in ast ke kámyáb gardad/ Kámyábi rá mimayinid/ dar cewm dáwt./ Bebaxwi womá rá dard ávardam/ ranjándam/ ásib zadam* [hurt], *xást e man in nabud/ mainew* e man conin nabud/ conin nemimainidam./ Rásti/ rástaki nabud* [serious], *xást e man wuxi bud.; Piw az in ke tubiyáyid báyad bepardázid/ az womá mixáhand bepardázid.; Xást e man in nabud ke womá náme rá bexánid.; Mainew* e ázár e womá rá nadáram/ Xást e man ázár e womá nist.; Nemixáhad ázáraw be hickas beresad.//.* (**b**) *xástan; dar cewm dáwtan. //Xástaw az án soxan ce bud?; Duwize Marjá rá miguyid yá Źále?; Áyá xástaw in bud ke az kár e má xownud nist?//.* **4 mean sb for sth** *(beviźe berixt e náwenáxte) sáxte wode budan baráye..., //Man hargez baráye ártew/ artewi budan sáxte nawodeam.; Baráye ámuzgári sáxte nawode.; Pedaraw mixást (ke u) mohandes wavad.//.* **5 mean sth to sb** *dar cewm e kasi arj dáwtan. //Dusti ye bá womá dar cewm e man arj e faráván dárad.; Panjáh dolár baráye yek ádam e tohidast xeili pul ast.; Pul dar cewmaw arji nadárad./ Nemidáni dar cewm e man tá ce andáze arj dári/ baráye man tá ce andáze gerámi hasti.//.* **6 mean business** *(anáyin) wuxi nadáwtan. //Wuxi nadáerad- agar bexáhim begorizim má rá bá tabar mizanad.//.* **mean mischief** *dar pei ye ázár/ gazand ásib resándan budan.//.* **mean well** *(xárdári) mainew* nik dáwtan; xubi ye kasi rá xástan; az sar e nikxáhi... kardan. //In dastaw be án dastaw miguyad goh naxor- ammá wáyad ádam e xubi báwad.//.* **mean well by sb** *bá kasi mehrabán budan; xubi ye kasi rá xástan*

mean[2] adj (**meaner**, **meanest**) **1 mean with sth** *zoft, xodxáh, náxonxowk budan; past-manew budan. //Xeili zoft/ náxon xowk budan; con cub e azgil budan./ Past manew ast ke puli baráye komak nemidahad.//.* **2 mean (to sb)** *(baráye mardom va raftárewán) pastmanew, "manew past o kamdánew án kas ke goft -- manam kam [= ke-am] ze giti kasi nist joft." (ZBP, L3377 SF); bimáye, "mará zi wabánán e bimáye dád -- ze man kas nadánest nám o neźád." (ZBP. L5990 SF); nabahre, "be má bázi namáyad in nabahre -- conán cun mard e bázkon be mohre." (ZBP. L7790 VR), past; varaxc = faraxj "piw er delwán sepehr o anjom -- in bude varaxc o án taxajjom" (ZBP. C4064 FM, Xáqáni). //Nirangi past-manewáne bud!; In newán e pasti ye to bud ke hame ye án xoráki rá xordi!/ Bá barádar e kucakat candán forumáyegi nakon!; Az in ke komak e biwtari nakardam/ nemikonam xodam rá past-manew mipendáram.//.* **3** *(beviźe dar Ámriká) past, bad. //Gomán mikoni már e zangi* [rattlesnake] *berásti jánevari past/ badxim ast?; Engár ádam e pasti/ badmanewi ast.//.* **4** *past, gedáyáne. //Xánehá ye kucak va gedáyáne ke tanhá tohidasttarin mardom dar án miziyand.//.* **5** *kam-máye; past; páyin; bimáye, "mará zi wabánán e bimáye dád -- ze man kast nadánest nám o neźád." (ZBP. L5990 SF). //In báyad baráye kamhuwtarin mardom niz rouwan báwad./ Baráye kasáni ke az didgáh e huwi kamtarin bahre rá dárand niz in áwkár ast.//.* **6** *(kohne wode) past, páyin; kam máye; //Kammáyetarin kárgar be andáze ye tavángartarin zamindár, az hamán awá* [have the same rights] *barxordár ast.//.* **7** *(anáyin-pasandide) zebardast; kárá; zebel. //Yek cougánbáz* [golfer] *e/ watrangbáz e zebel; Celtapká*bázi/ tenisbázi ke tup e noxostaw xeili saxt ast va mixábad* [mean service]*//.* **8 no mean sth** *(pasandide) xeili xub, bozorg, na kucak, na xord, na bimáye. //Bázigar e bimáyeyi nist.; Dastávard* [achievement] *e kucaki nabud.//*

mean[3] n **1** *miyán; miyánkew; miyángin. //Báyad marz e miyáneyi miyán e do suye... biyábi.; Báyad miyáneyi miyán e rokki* [frankness] *va dorowtguyi* [rudeness] *yáft/ biyábid//.* **2** *(dánew e engárew* [mathematics]*) Miyángin e 17, 8, 32 rá conin miyáband ke noxost ánhá rá beham afzude va sepas be se baxw mikonand.//.* **3 the happy/ golden mean** *andáze negahdár ke andáze neku-st. (PAF, #3823), "por xám mabáw mipazandat- por poxte mabáw, mixorandat." (PAF. #4329), "maguy o mane tá taváni qadam- ze andáze birun vaz andáze kam." (PAF, #818)*

mean adj *miyángin; miyáne. //miyángin e darje ye garmá ye havá dar sál.//*

meander v **1** *(baráye rud va mánand e án) xamáxam budan/ raftan, "va dar in ráh poli ámad cubin... va rudi bolajab va náder con kamáni xamáxam va saxt ranj miresid..." (ZBP. L600 TBH); camcác budan/ raftan (ZBP. C4226); por picoxam budan/ raftan; camidan.* **2** *sargardán budan; vel gawtan; camidan. //dar gardewgáh* [park] *vel gawtan/ camidan; gerd e.../ dar... velgawtan/ camidan//.* (**b**) *(pendárin) az har dari soxan goftan/ rafta.n //Tasuhá* [hours] *az har dari soxan raft.//*

meanderingly adv *xamáxam/ porpicoxam; vel; camcác; camán*

meanderings n *ráh e porpicoxam; xamáxam raftan; vel gawtan; sargardáni; hezárcam*

meanie, meany n *(bewuxi) gedá, náxonxowk, zoft. //Gedá, yek kam biwtar behem/ be man/ bede!//*

meaning n **1** *maini* [<menidan (Pahlavi)] niz besanjid bá* "meaning" *(Engelisi);* Meinung *[Álmáni]; menitan [Pahlavi]; maneya [Pársi ye Bástán]; man- (Avestáyi); mana (Avestáyi); Niz besanjid bá "ma'ni, manviyát, manteq (vážehá ye sepanji dar Tázi, az riwe ye Iráni) (EDPL)]; payám, cem, "zamán ke dar fársi be cem e har ciz ast ke bálá ye zamin dar gardew ast..." (ZBP. L7455 DTH); cem dáwtan (ZBP. L2262 FM); maqz; xást, "Sáleh rá xást [tanhá] kazzabata á'del e Morselin, Hud rá xást tanhá, va idun andar goft e Arab besyár áyad, ke lafz yeki bovad yá do, jemá'at rá xáhad." (ZBP. L2037 TB). //Womá nemitavánid beguyid/ nemitaván goft (ke) in áváhá bimaini ast/ cemi nadárad.; vážeyi bá cand maini ye jodágáne* [distinct]*; newáneháyi* [signals] *bá mainihá ye ostovár e viže.//.* **2** *xást, "qasd, maqsud, eráde, xást..." (ZBP. L4471 NKZZF); maini, mainew. //Engár zendegiyam bimaini gawte (ast).; Negáhi kutáh va pormaini.//*

meaning adj *pormaini. //negáhi, adáyi pormaini* [a meaning look/ gesture]//

meaningful adj *arjdár, pormaini, mainidár; bámaqz, "co yek máh wod náme pásox nevewt -- soxonhá ye bámaqz o farrox nevewt." (ZBP. L4760 SF). //peivandi, jostári, negáhi pormaini/ arjdár//*

meaningfully adv *bengarid be* "meaningful"

meaningless adj *bimaini, puc; bimaqz, besanjid bá, "co yek má wod náme pásox nevewt -- soxonhá ye bámaqz o farrox nevewt." (ZBP. L4760 SF). //ázárew* [violence] *e bimaini//*

meanly adv *bengarid be* "mean"

meanness n *bengarid be* "mean"

means n **1** *wive, ráh. //wivehá ye adádmand** [illegal] *baráye gereftan e gozarnáme bekár bordan; In pul az ráh e/ bewive ye ázarmik* [honest] *bedast nayámade.; Ráhi baráye yáftan e ánce ruydáde nist.; Har ráhi ke wodani bud ázmude wode.//.* **2** **by all means** *ári, bigomán. //"Miwavad bebinamaw? Ári, bigomán"//.* **by means of sth** *be komak e...; az ráh e...; be páymardi ye..., "Mohammad niz nevewt va xánd nemidánest be páymardi ye xerad e bozorgvár va dastyári ye cahár yár áyin e táze nehád va be zur e wamwir e u va yáránaw mardom rá be kiw e táze ye xod darávardand." (ZBP. L7494 DTH); az rahgozar e..., "dar deže doulatábád bárenewin wod va az rahgozar e kamaki ke gáhgáh az Adelwáh be u miresdid candi xoddári kard tá..." (ZBP. L7552 DTH); barán/ barin, "va peiqambarán az in jahán do ciz dust dáwtand yeki asb va digar soleih az bahr e án ke tá dowmanán e xodá ye ta'álá rá bar án helák konand." (ZBP. L1913 TB); be miyánji ye..., "balke hast noxost mar jouhar rá hast va be miyánji ye jouhar mar kamiyat va keyfiyat va ezáfat rá vabe miyánji ye iwán mar án báqi rá..." (ZBP. L1534 DA). //Bári rá* [load] *rá bá/ be komak e/ be miyánji ye bálábar* [crane] *boland kardan/ barkewidan//.* **by no means; not by any means** *az hic ruy tohidast nist, hamáná xeili ham tavángar/ puldár ast.//.* **a means to an end** *abzár. //Zanáwuyiyaw rá abzári baráye residan be ámáj e xod* [an end] *mipendáwt va tanhá zanaw rá baráye pulaw mixást.//*

means[2] n **1** *máye, pul; dastgá; "berehne sepahbod, berehne sepáh -- be nazd e ke juyi hami dastgáh?" (SF); "baránam ke má rá bovad dastgáh -- az iwán barárim gard e sepáh." (ZBP. L6410 SF); (bi) dastgáh, "yekáyek bedádand peiqám e wáh -- be Wiruye bimaqz o bidastgáh." (ZBP. L4851 SF). //pul e/ máye ye dastgáh e gardándan e yek xáneváde ye bozorg rá nadárad.; mardi tavángar; Ádami bá máye ye to/ bá dastgáh e to mitavánad án rá bexarad//.* **2** **live beyond/ within one's means** *bengarid be* "live".

means test *barresi ye darámad/ máye/ sarmáye ye kasi piw az án ke az pul e mardom be kasi komak e puli wavad.*

meant pt, pp of **mean**

meantime adv *dar in miyán. //Man be kár pardáxtam va dar in miyán u raft xarid (konad)//*

meantime n, **in the meantime** *dar in miyán. //Barnáme ye digar panj ruz dirtar áqáz migardad; dar in miyán womá behtar ast beravid gardew.//*

meanwhile adv *dar in miyán, "dar in miyán mardom xánehá rá az kácál tohi kardand..." (ZBP. L3055 TMK); dar miyáne (A. Kasravi) (ZBP. L3034 TMK). //Báyad ádine beresad./ Dar in miyán (tá u biáyad) ce báyad bekonim?; Man be dánewkade raftam va dar in miyán/ dar miyáne hame ye dustánam kárháyi bá dastmozd e xub gereftand.//*

meany = meanie

measles n *sorxak*

measly adj *(anáyin- xárdári) rize, kuculu; cos; cosene. //Yek cos kák* [cake] *be má dád.; Ce piwkew fesqeliyi/ coseneyi baráye zádruz!//*

measurable adj **1** *peimudani, saxtani, sanjidani, andázre-gereftani.* **2** *cewmgir. //Behbudi ye cewmgiri dar káraw padid ámade/ dide wode.//*

measure[1] v **1** (**a**) **measure (sth) (up)** *andáze kardan/ gereftan; andáxtan = handáxtan [<Pahlavi, (ZBP. C3374, MK, BF]; peimudan, "bepeimud bálá ye kár o baraw -- kam ámad ze kár az rasan haft raw." (ZBP. L4789 SF); "va in mohre ye dahom, mohre ye miyángin ast na az ruy e womár láken az ruy e peimudan e bálá ye powt." (ZBP. L5055 ZX). sanjidan = saxtan, "sedigar be kappán besaxtid sim -- zan e bive o kudakán e yatim." (ZBP. L5970 SF); //Mitavánid bá in xatkew dorost bári/ bárik andáze begirid?; Alvár* [timber] *rá noxost andáze karde/ peimude sepas án rá be derázá ye dorost beborid./ Pahná ye dari rá andáze gereftan; tajand** [current] *e barq, tajá** [speed] *ye ráde*yi/ máwini rá saxtan/ andáze gereftan.; Baráye duxt e jámeyi ma rá andáze gereft/ kard.//.* (**b**) *(pendárin) andáze gereftan; sanjidan. //Con káraw rá nadideyim besaxti mitaván/ mitavánim tavánáyiyaw* [ability] *rá arzyábi konim.//.* **2** *be andáze ye... budan; harjá juri tarjome miwavad. //pahná ye (in) otáq dah metr ast//.* **3** *sanjidan; barandáxtan. //Mardi-st ke soxan e sanjide miguyad.* [measures his words]*; Hude ye kárháyaw rá bar xáneváde ye xod nasanjid.* [measure the effect of]*//.* **4** **measure** *bá... sanjidan. //zur e xod rá bá digari sanjidan; Báyad ostovárgámi ye/ ostovári* [determination] *ye xod rá bá digarán besanjid.//.* **5** **measure one's length** *(bewuxi) naqw e zamin wodan;* **measure one's strength (with/ against sb)** *bá kasi zurázmáyi kardan.* **6** **measure sth off** *be andáze ye... az cizi boridan/ bardáwtan/ gereftan. //Do metr az párce rá andáze karde, borid/ jodá kard.//.* **measure sth out** *peimáne kardan. //yek peimáne/ bak* dáru peimáne kardan//.* **measure up (to sth)** *be andáze ye... xub budan. //Jostárhá/ goftoguhá be án andáze ke cewm midáwtim xub nabud.//*

measure[2] n **1** (**a**) *dastgáh e/ ostáy* [standard] *e andáze(giri). //dastgáh e/ ostáy e andázegiri ye ábgunehá.//. geriv [andázegir e cizhá ye xowk] (ZBP. C2681 FM); kafiz (ZBP. C2988) //Dárusázán ce dastgáh e andázegiri/ ce sangi bekár mibarand?//.* (**b**) *yekkán e andázegiri. //Metr yekkán e andázegiri ye derázá-st.//.* **2** *peimáne, andáze ye ostáy e cizi. //peimáne ye gandom/ bonu./ yek peimáne viski/ mazbuze*//.* **3** *jawán; peimáne (andázegir derázá/ gonj va digar cizhá). //Sáqi/ ábdár jawán e simin e kucaki baráye andázegiri ye siki** [whisky] *bekár bord.//.* **4** **measure of sth** *newángar e andáze ye..., //Kenárejuyiyaw az kár newángar e (andáze ye) xawm e u-st./ Hamiwe zabán nemitavánad ánce dar del migozarad bázguyad.//.* **5** **words of sth** *//tá andázeyi kámyábi bedast ávard.//.* **6** *gám (bardáwtan). //Gámháyi dar ráh e peikár bá ágreft** [crime]*; gámháyi baráye imeni* [safety]*//.* **take measures to...** *gerd e... barámadan, "in kár rá miyán bebastam va ham emruz gerd e án baráyam, tá morád hásel wavad." (ZBP. L1312 TBH); dar ráh e... gám bardáwtan. //Sarrewtedárán baráye jelogiri az daqalbázi ye báź/ báj* [tax] *gámháyi bardáwtand/ Dastandarkárán gerd e jelogiri az daqalbázi dar pardáxt e báź barámadand./ Warvin*/ sarrewtedári baráye káhew e ágreft piwnahádháyi dáde/ karde ast.//.* **7** *(dar musiqi) tantaná; tantan (ZBP. C6175 FM).* **8** **beyond measure** *fozun bar andáze; biw az andáze. //Wádiyaw biw az andáze bud.; Biw az andáze wifteaw/ afsunaw gawtam.* [fascinated]*//.* **for good measure** *fozuni kawkarakzáy/ kawkarak zák* [<Gilaki: hengámi ke az kasi cizi mixand, foruwande andaki fozuntar ruy e ánce ke foruxte migozárad va miguyad "in ham kawkarakzáyaw" = in ham bacce ye kawkarakaw [záqi]. //Navázande ye piáno taknavázi ye deráz va gunáguni benamáyew gozáwt va (dar páyán e kár) niz cand parde kawkarakzáy* naváxt.//.* **get/ take the measure of sb** *tavánáyi ye kasi rá arzyábi kardan. //Gord e celtapká*/ tenis cand dast bázi kard tá tavánáyi ye hamálaw* [opponent] *dastaw biyáyad.//.* **short measure** *dorost be andáze dádan; kamtar az andáze dádan. //Gománi nadáram ke maqázedár sibzamini rá ke kewid kamforuwi kard.* [give short measure]//. **half measure** *miyánkew; nimband. //In kár rá báyad dorost anjám dád- kár e nimband nemixáham.//.* **in great, large, some, etc measure** *(beáyin) tá andáze ye cewmgiri, biwtar, tá andázeyi. //Wekastaw tá andáze ye cewmgiri/ wekastaw biwtar az náostovári* [confidence] *be xiwtan barmixizad./ Kámyábiyaw biwtar baxtaki bude.//.* **make sth to measure** *jameyi baráye kasi be andázeaw duxtan. //Jáme ye viźe ye xaridár ke be andázeaw konid miduzid?; yek dast jáme ye sefárewi* [made-to-measure suit]//

measured adj **1** *sanjide. //(soxan e) sanjide//.* **2** *womorde (-womorde) soxan goftan; áheste va besámán. //bá gámhá ye womorde/ va áheste//*

measureless adj *biandáze, bimarz; bimar*

measurement n **1** *andáze, andázegiri. //dastgáh e andázegiri ye metri/ metrik//.* **2** *pahná; derázá; bálá; andáze. //Andáze ye kamar e womá ci-st?/ Andázehá ye otáq 4 x 6 metr ast.; Pahnáyaw wast sántimetr ast.//*

measuring-tape (n) *navár e andázegiri ye derázá/ metr.bengarid be* "Tape"

meat n **1** *guwt, kenje (yek tekke guwt) (ZBP. C5226 FM); faris = fariz = fariw (guwt e xowk wode) (ZBP. C3206 FM); boske (yek tekke ye bozorg guwt) (ZBP. C5387 FM); zámiz (guwt e qorme) (ZBP. C5334 FM). //jánevarán e guwtxár; guwt e táze; guwt e poxte./ tabáhe/ tabáhce (guwt e xub poxte) (ZBP. C1861 FM); guwt e yaxzade/ fosorde; yaxni (ZBP. C1861); guwt e loxm/ bi ostoxán/ lafcan* (boneless meat)*;*

wahle [carbi ye guwt (meat fat)*]; koluce ye guwt/ guwti* [meat pie]. //*yek páre/ borew guwt* [a slice of]; [a joint of meat]./ *pesarbacce ye láqar/ pust-o-ostoxán.//*. **2** *maqz. //In baxw maqz* [meat] *e gováźe ye/ soxan e nevisande rá dar bardárad.//*. **3** *(bástáni) xorák, nán, xorew, "pedar bá pesar kin e sim ávarad- xorew kawk o puwew gelim ávarad. (SF). //nán o áb* [meat and drink]//. **4** **meat and drink to sb** *tanhá baráye cizi zende budan; az cizi kari rá xeili xow ámadan. //U tanhá baráye naqqáwi kardan zende ast.//*

meatball n *kufte, gondak (ZBP. C1355 FM)*

meaty adj (**meatier**, **meatiest**) **1** (**a**) *guwt; guwti. //mazze ye guwt; bu ye guwt//*. (**b**) *porguwt; guwtnák. //yek tabáhce ye dorowt* [a meaty steak pie]//. **2** *báarj; arjdár. //ketábi/ jostári* [discussion] *arjdár/ pormaqz//*

Mecca n **1** *makke*. **2** **mecca** *makke, piwángáh [= qeble]. //In namáyewgáh makke ye gerdávarandegán e tamr/ daj* ast./* Stratford-on-Avon: *makke ye jahángardán e Engelestán ast.//*

mechanic n *abzármand (ZBP. C3402); carxowtgar. //U abzármand e/ carxowtgar e ráde*/ máwin ast.//*

mechanical adj **1** *carxowti. //Az carxowthá cizi sar darnemiyávaram./ niru ye carxowti; mohandesi ye carxowwt** [mechanical engineering] *dastgáhi* [device] *carxowti; yek bázice ye carxowti//*. **2** (**a**) *carxowti. //Carxowtvár raxthá rá otu mizad/ mikard.//*. (**b**) *carxowtvár; xodkár; con máwin. //jonbewi, adáyi, vákonewi, pásoxi carxowtvár/ máwini//*

mechanically adv *carxowtvár; carxowti. //dastgáhi* [device] *xodkár/ carxowti./ Cand baxw e Musiqi rá xeili carxowtvár naváxt.//*

mechanics n **1** *carxowtwenási. //doure ye* [a course in]//. **2** (**a**) *kárxáne; carx. //kárxáne* [engine] *ye án tolonbe xeili kohne ast/ wode//*. (**b**) *(pendárin) raválِ. //ru ye faxan ávardan e yek namáyew raváli saxt picide dárad.//*

mechanism n **1** *dastgáh; kárxáne. //kárxáne ye bárik/ bári/ názok e yek pangán** [clock]./ *dastgáh e/ kárxáne ye átaw e yek sená*/ jangabzár.//*. **2** *dastgáh e tan e ádam/ mardom*. **3** *raválِ; ráh. //Ráhi baráye ferestádan e pul az yek baxw* [department] *be baxw e digar nist.//*

mechanistic adj *carxowtvár. //negarewi carxowtvár darbáre ye peidáyew e zist ruy e zamin.//*

mechanization, mechannisation n *carxowti gardánidan/ carxowtidan**

mechanize, mechanise v *xodkár kardan; bá carxowt kár kardan; carxowti gardánidan. //Wetábán dárim hame ye kárháyemán rá carxowti migardánim.; kárxáneyi, ravand e kári rá carxowti gardánidan; Ravewhá ye sátvuni** [industrial] *ye besyár xodár; Niruhá ye carxowti* [mechanized forces]*; yekkán e ártewi ye zerehi/ carxowtik//*

MEd *kutáhwode baráye* Master of Education/ *źánubar* dar ámuzew va parvarew. //Dar ámuzew va parvarew źánubar* budan/ dareje ye źánubari* dáwtan./ Áqá ye Borzu Wakibi dárá ye dareje ye źánubari* dar ámuzew va parvarew//*

medal n *newán. //Baráye kár e derázáhangi be kasi newán dádan; Dar tirandázi newán e simin gereft.//*

medallion n **1** *páyeze (ZBP. C188 FM)*. **2** *Páyeze. /Newán e bozorg, con yek gouhar e bozorg; yek toranj/ negár e ru ye qáli, va mánand e án//*

medallist, (US) **medalist** n *dárá ye newán; newánvar. //yek newánvar e Olampik/ dárá ye newán e Olampik//*

meddle v **1** *(xárdári) dastandázi kardan be...; dast yázidan be..., //Womá hamiwe dárid be kár e digarán astandázi mikonid.; Be kár e man dastandázi nakon!//*. **2** **meddle (with sth)** *be... darámadan, "be u yádávari kard ke in darámadan e u be kárhá ye digarán náfarmáni az dád e/ qánun e Ámriká-st." (ZBP. L4133 TMK); varraftan; angulak kardan. //Ke/ ki be káqazhá ye man varrafte?; Bá simkewi* [wiring] *ye barq/ kahrobá varnaro! To ke barqi/ barqkár nisti!//*

meddler n *noxod e har áw; dastyáz; zabánderáz*

meddlesome adj *(beáyin) noxod har áw; dastyáz. //Án zabánderáz e káná rá/ án noxod e har áw rá dastbesar kon va kári kon (ke beravad)!//*

media n, **the media** *rasánehá ye hamegáni. //Ketábi ke dar rasánehá xeili az án yád miwavad.; In gonáh e rasánehá-st ke án áváze rá dar dahán e mardom andáxtand/ rasánehá rá báyad baráye cou andáxtan nekuhid./* a media personality: *kasi ke dar rasánehá ye hamegáni biwtar dide miwavad./ gozárew e xubi az án ruydád dar rasánehá//*

mediaeval = *bengarid be* "medieval".

medial adj **1** *miyáni; miyángin, "va in mohre ye dahom, mohre ye miyángin ast na az ruy e womár, láken az ruy e peimudan e bálá ye powt." (ZBP. L5055 ZX); bar miyán; "láken [siyáhrag e] qifál bar karántar ast*

va az del durtar ast va básliq bar miyántar ast." (ZBP. L5332 ZX). zandarunin, "va in sar ke be qadam peivaste ast laxti meyl suy e zandarun dárad." (ZBP. L5082 ZX). //jáygáhi bar miyán/ zandarunin dáwtan//. **2** *miyángin*

medially adv *bengarid be* "medial"

median adj *(dánew e engárew* [mathematics]*) miyáne. //*a median point, line, value: *nimgáh/ miyángáh; nimsáz; miyáne//*

median n *(dánew e engárew* [mathematics]*) miyáne*

mediate v, **1 mediate (between sb and sb)** *miyánjigari kardan; miyánji wodan; be miyáne darámadan, "nasihat e man bepazirad va be solh garáy tá má bázgardim be Marv va to xalife ye pesaram Mahmud báw be Newábur tá man be miyáne áyam va wefá'at konam."(ZBP. L387 TBH). //dar yek setize ye sátvuni** [industry] *(miyán e sarrewtedárán va kárgarán miyánjigari kardan); Miyán e do kewvari ke báham dar jangan be miyáne darámadan/ miyánji wodan.//.* **2** *bá miyánjigari ... padid ávardan. //Bá miyánjigari máye ye áwti/ sámán gereftan e kárhá gawtan.//*

mediation n *miyánjigari. //Hargune miyánjigari rá bázpas zadand*. [reject]*//*

mediator n *miyánji; varrafán (ZBP. C2561 FM)*

medic n *(anáyin) dánewju ye pezewki; pezewk*

medical adj **1** *pezewki. //dánewkade ye pezewki; dánewju ye pezewki; ázmáyew e pezewki; pezewk* [medical practitioner]. *//gováhi ye tandorosti (gováhi ye pezewk ke kasi tandorost ast.); parváne* [certificate] *ye tandorosti//.* **2** *darmán e pezewki; darmán e dáruyi; darmán e bimárihá ye daruni/ awupezewki*. //Án/ in bimárestán yek baxw e awupezewki*/ bimárihá ye daruni va yek baxw e kárdpezewki/ salyáni* dárad.//*

medical orderly *pádo ye pezewki*

medical n *(anáyin) ázmáyew e pezewki ye bavande* [complete]. *//ázmáyew e pezewki wodan//*

medically adv *dorost/ ostovár az didgáh e pezewki*

medicament n *(beáyin) dáru*

Medicare n *barnáme ye komakhá ye pezewki, darmáni va dáruyi az suy e warvin/ sarrewtedári ye Ámriká beviże baráye pirán.*

medicated adj *dáruyi. //wámpu ye/ sábun e/ tanzib e dáruyi//*

medication n **1** *dáru. //dáru niyáz dáwtan/ nevewtan/ bekasi dádan* [administer]*//.* **2** *dáru. //Behtarin dáru baráye in bimári ci-st?//*

medicinal adj *behávar; darmáni; darmánbaxw. giyáhán e dáruyi; urvar* [<urvará (Avestáyi); urvárá (Sanskrit) (EDPL)]*. medicinal preparation: *dáru; govárewn = govárew, "govárew e somáq: begirand somáq e pák karde si deramsang... va xarnub e wáhi az har yek dah dermsang." (ZBP. L5539 ZX). //dárá ye/ baráye kárbord e dáruyi/ darmáni//*

medicine n **1** *pezewki, "conin goft bá mehtar án pir-mard -- ke cun to sarafráz mardi dabir; agar dar <u>pezewkit</u> bahre bodi -- vagar námat az dur wohre bodi." (ZBP, L4700 SF). //dar dánewgáh pezewk xándan; pezewk budan; (kár e) pezewki kardan* [practice]*./ (yek) pezewk; porsemánhá ye kerdári dar pezewki/ kerdár e pezewki//.* **2** *dáru (ye xoráki). //parastár dáruyat rá dáde?; Xeili dáru naxor!; dáru ye sorfe//.* **3 some, a little, a taste, etc of one's own medicine** *ánce boz be barg e bane mikone, barg e bane be pust e boz mikone (PAF. #743); yek suzan be xodet bezan yek joválduz be mardom. //Pesarbaccehá ye kucak xeili delewán mixást bá pesar qoldore kári konand tá befahmad, "yek suzan be xodet bezan yek joválduz be mardom." Ci-st/ ya'ni ci!!"//.* **take one's medicine (like a man**) *(beviże be wuxi) xordan va dam barnayávardan; kasi ke xarbuze mixore, páy e larzew ham miwine.". //Az xarid saxt bizár ast ammá behar ruy miravad va xarid mikonad va mardáne dam barnemiyávarad.//*

medicine chest *ewkáf e dáru*

medicine-man (n) **= witch-doctor** *darmángar (M. Moqaddam)*

medico n (pl **medicos**) *(anáyin) dánewju ye pezewki; pezewk*

medieval, mediaeval adj *sadehá ye miyáne. //tárix e/ soxan* [literature] *e sadehá ye miyáne./ Nahew e kár* [conditions] *bigomán con sadehá ye miyáne bud.//*

mediocre adj *náxiwtanwenás, "va goft: bar amir ranj e besyár ámad az in nouxástegán e náxiwtanwenásán." (ZBP. L624 TB); pastmanew, "manew past o kamdánew ánkas ke goft -- manam kam [ke-am] ze giti kasi nist joft." (ZBP.L3377 SF); xármáye, "bedin ruz bá xármáye sepáh -- barábar yeki saxti ye razmgáh." (ZBP. L3440 SF); bimanew, "be Awtád goft ánce dári payám -- az án bimanew kudak e*

zewtkám." (ZBP. L4825 SF); bitáropud, "ke xodkáme mardist bitáropud -- kasi digar áyad, nayárad dorud." (ZBP. L6007 SF); bimáye, "ze bimáye dastur e nákárdán -- vará jang sud ámad o ján, ziyán." (ZBP. L6016 SF); past-manew, "ke con káheli piwe girad javán -- bemánad manewpast o tireraván." (ZBP, L6367, SF); dast e dovvom; dareje ye do; miyánekár = miyának (M. Moqaddam); nákas. //Celpardháyaw/ filmháyaw bimáye ast; honarpiweyi/ namáyewi/ xoráki bimáye/ xármáye//*

mediocrity n **1** *náxiwtanwenási, "va sabab e námadan e bande in bud va ferestádan e bande Abolfazl rá tá bar bi adabi va náxiwtanwenási neháde nayáyad." (ZBP. L1223 TBH); pastmanewi; xármáyegi; bimanewi, bitáropudi; bimáyegi; miyánekári; miyámaki [baráye nemuehá bengarid be* "mediocre"*]. //Namáyewnámeháyaw dar bimáyegi rudast nadárad.//.* **2** *náxiwtanwenás; pastmanew; xármáye; bimáye; bimanew; bitáropud; miyánekár; miyának [M. Moqaddam]. //Sarrewtedárán e miyánekár/ warvini* [government] *ke hame ye hamvandánaw bimáye-and.//*

meditate v **1** **meditate (on/ upon sth)** *źarf andiwidan/ cellenewastan (ru ye cizi) (ZBP. L2266 FM). //Baráye ásáyew yáftan* [to relax] *celle minewinam.; Be ranjhá ye Mehr/ Masih [M. Moqaddam] źarf andiwidan//.* **2** *dar sar parvarándan; barandáxtan, "va agar dar ráy e xatáyi bud u rá bar vefq va áhestegi az sar e án bebarad va az harce be wak báwad candán barandázad ke ánce saváb báwad be dast árad." (ZBP. L1807 DB). //tabahkári, kinetuzi dar sar parvarándan* [meditate revenge...].*/ In andiwe rá dar sar miparvaránad ke az (án xáne) beravad.//*

meditation n **1** *cellenewini; andiwe ye źarf, rahroyi. //cellenewini ye dini; Dar barxi dinhá ye xorásgánzamin* [eastern] *rahroyi/ cellenewini piwe mikonand.//.* **2** **meditation (on sth)** *(nevewtár) andiwehá ye źarf..., //andiweháyi źarf darbáre ye tabáhihá ye hanvar** [society's evils]//

meditative adj *andiwnáki. //Emruz xeili andiwnák-i//*

meditatively adv *bengarid be* "meditative"

Mediterranean adj *mediteráne; mediteráneyi. //áb o havá ye Mediteráneyi//*

medium n (pl **mediums** or **media**) **1** *(cangáni biwtar* **media***) rasáne, abzár, harjá juri tarjome miwavad. //jamjám*/* TV *e bázargáni abzár e káráyi baráye ágahi dádan ast.; Baráye parákandan e/ wenásándan e andiweháyaw (miyán e mardom) cáp rá bargozid.; (án) honarmand baráye án cehrenamá* [portrait] *rang o rouqan rá bargozid.; Dar in kewvar zabán e ámuzew va parvarew Engelisi ast.//.* **2** (pl **mediums**) *miyánkew, miyáne; nimce; nimekew. //Miyáne ye dorowti* [severity] *va narmi* [leniency] *rá yaftan//.* **3** *(candgáni* **media***) gáhvár, "mikrob rá dar gáhvár e xun va ábguwt káwtan (ZBP. L7850, JGS); xás* [<Gilaki]. //bákteriháyi ke dar xás*/ gáhvár e qandi miruyand.; ává az xás* e/ gáhvár e havá migozarad.//.* **4** (pl **mediums**) *gáhvár e fravahar/ uwtán* [kasi ke dáv e án mizanad ke bá ruh e mordegán soxan miguyad.]//.* **5** **a/ the happy medium** *bengarid be* "Happy".

medium adj *miyángin; miyán...; nimce; miyáne. //mardi miyánbálá/ miyánbawn; bongáhi na bozorg na kucak/ miyáne/ nimce; Puwáki ke báyad bá áb e nimgarm woste wavad.//*

medium wave (abbr **MW**) *kuhe ye miyáne/ mouj e miyáne. //Istgáh e ferestande ye/ soxanparákani ruy e kuhe ye/ mouj e miyáne//*

medlar n *(deraxt e/ mive ye) azgil, azgil; nelke; fartar; zer; benám e dánewik e* <u>Mepilus germanica</u>

medley n **1** *musiqiyi ke az kárhá ye digarán sareham karde báwand; az har caman goli; áw e wolleqalamkár.* **2** *(cizhá yá mardom e) áw e wolleqalamkár. //áw e wolleqalamkár e neźádhá ye gunágun dar Hávávi.//*

meek adj (**meeker, meekest**) *irtan; forutan; sarberáh; xáksár, "ruzi bini be kám e dowman zar mánde va xáksár (ZBP. L3495 GS). //Con barre sarberáh ast.//*

meekly adv *//bá forutani/ irtani harce goftand kard/ anjám dád.//*

meekness n *irtani, forutani*

meerschaum n = **meerschaum pipe** *gele sefi; copoqi ke az gel e sefid sáxte wode*

meet[1] v (pt, pp **met**) **1** (**a**) *didár kardan; hamdigar rá didan; barxordan; ruberu gawtan. //Xodánegahdár-be omid e didár (e dobáre/ digar); peivaste behamdigar náme minevisim ammá kamtar hamdigar rá didár mikonim.; Pák baxtaki hamdigar rá didim; Dar kuce didamaw.; Dar xiábán be u barxordam./ (pendárin) Be otáq ke andar wodand/ darun e otáq ke ámadand bá cewmandáz e harásangizi ruberu gawtand.//.* (**b**) *anjoman kardan. "yeki anjoman kard bá bexradán -- bozorgán o bidárdel mubadán." (ZBP. L4968 SF); //Vazirán barábar e barnáme anjoman mikonand.//.* (**c**) *(rixt e náwenáxte nadárad) docár wodan; barxordan. //docár e badaxtari gawtan* [disaster]*; mordan; Be gereftári/ dowvári barxordan//.* **2** *áwná wodan; wenásánde wodan. //Bánu Iráni rá be roxsár miwenásam* [know by sight].*/ Dideam ammá hargez*

bá u áwná nawodeam [meet]. *Mard e cewmgiri-st* [interesting] *mixáhi bá u áwná wavi?; Susan, doxtaram rá be womá miwenásánam* [meet my...]./ *Az didár/ áwnáyi bá womá xownud-am.//.* **3** *didár kardan; xordan. //Miwavad dar istgáh be didáram biáyid?; Miáyam womá rá bá otobusi/ masrádeyi* ke miáyid mibinam.; Masráde ye*/ otobus e mehmánsará be hame ye kárvándudihá mixorad* [meet]//. **4** *hamávard dáwtan; nebard kardan; sarwáx wodan. //Gord/ qahremán va cálewgar* [challenger] *hafte ye áyande hamávard dárand.; Dar ávardhá ye farjámin e pársál goruh e varzewi ye "Delirán" bá "Cálewgarán" hamávard dáwt va "Delirán" barande gawt.//.* **5** *barxordan , residan, gereftan. //Dastánewán behamxord/ behamresid/ báham áwná gawt./ Dast e u rá gereft/ Dastaw be dast e u xord./ Karwe* ye/ xatte sahik** [vertical] *bá karwe* ye ásu** [horizontal] *injá barxord mikonad./ In walvár digar be kamar e man nemixorad* [not meet round my waist]*!//.* **6** *barávardan; pásox dádan. //Árezu ye, peimánhá ye, niyázhá ye kasi rá barávardan* [meet wishes/ conditions / needs]*./ Mitavánim hame ye peiqáreháyewán* [objection] *rá pásox dahim?//.* **7** *pardáxtan. //hame ye hazinehá, bijakhá* [bills] *rá pardáxtan./ Dálá** [company] *hazine ye án rá mipardázad.//.* **8** **meet the case** *bas budan; darxor e... budan. //In piwnahád e womá besaxti darxor e in báre/ dástán ast.//.* **meet sb's eye** *be cewm e kasi/ tu ye cewm e kasi negaristan. //mitarsid tu ye cewmam negáh konad/ cewmaw be cewmam bexorad.//.* **meet the eye/ ear** *dide/ wanide wodan. //Hamejur áváhá ye wegerf be guw miresid/ wanide miwod.//.* **meet sb half-way** *sázew kardan. //Agar betaváni baháyat rá kami bekáhi, bá to sázew mikonam.//.* **meet one's Maker** *(beviźe bewuxi) ján be jánáfarin sepordan; guz e vápasin rá dádan//.* **meet one's Waterloo** *dar barxordi sarnevewtsáz wekast xordan//.* **There is more in/ to sb/ sth than meets the eye** *sar e gonde/ sar e gondehe zir e láháf-e; In qesse sar e deráz dáre.; Kojáw o didi?//.* **9** **meet up (with sb)** *baxtaki be kasi barxordan. //Baxtaki dar bázárce be u barxordam/ behamdigar barxordim.//.* **meet with (sb)** *baráye goftogu bá kasi didár kardan. //Farwin** [president] *bá dastyárán* [aides] *e mahin e káx e sefid sar e náwtáyi didár va goftogu kard.//.* **meet with sth** *barxordan; docár wodan; ruberu wodan. // be jelogir* [obstacle]*, dowvárihá barxordan; be badbaxti docár wodan./ Bá dowmani* [hostility], *xordegiri, mehrabáni ye faráván ruberugawt.//*

meet[2] n **1** *(beviźe dar Engelestán) gerd e ham ámadan. //wekárciyán e savárkár va saghá ye tázi baráye wekár e rubáh//.* **2** *(beviźe dar Ámriká) hamávard e bozorg. //yek hamávard e bozorg e pahlaváni/ pahlavánán; yek hamávard e bozorg e takrobáyi* [a track meet]. */yek hamávard e bozorg e wená* [a swimming meet]//

meet[3] n **1** *gerdehamáyi; didár; newast; anjoman*

meet[3] adj *darxor, wáyeste, wáyán*

meeting n **1** *gerdehamáyi; didáre, newast. Anjoman. //Se bár newast dáwteyim/ anjoman kardeyim va hanuz hamdástán nagawteyim.* [reach an agreement]//. **2** (**a**) *newast; capire (ZBP. C291 FM). //newasti barpá kardan./ hamgawt* [congregation] *baráye namáz/ niyáyew/ newast e kármandán* [staff]; *capire = gerdehamáyi ye xawáyáyi** [political]//. (**b**) *anjoman. //Aknun duwize Wirin baráye anjoman soxanráni mikonad* [address the meeting]*.//.* **3** *gerdehamáyi. //gerdehamáyi ye mardom baráye ávard e takrobáyi* [a race meeting]*//.* **4** **a meeting of minds** *hamdeli dar negáh e noxost*

meeting-house n *hamgewtánkade*/ hamgewtánestán* [didárgáh e hamkiwán beviźe* "Quakers"*]*

meeting-place n *didárgáh; newastgáh; hamgewtánestán**

mega-, *(dar váźehá yue serewte) korurkorur; milion. //yek korurkorur/ yek milion vát//.* **2** *xar-, qará-, qara-, qol-, [gol-, kal-, hame be maini ye "bozorg"/ gonde/ kalán, EDPL];* a megastar: *yek setáre ye bozorg [con dar ávázexáni/ namáyewhá); qarakelisá [kelisá ye bozorg]*

megacycle *bengarid be* "megahertz"

megadeath n *margámargi; //marg e yek milion tan dar jang e hasteyi//*

megahertz = **megacycle** (abbr MHZ) *yek milion Herts*

megalith n *xarsang (M. R. Báteni); qarásang*, qarasang**

megalithic adj **1** *qarásangi*; xarsang, xarsangi. //yek parhun* [circle] *e qarásangi*/ yek gur e xarsang*//.* **2** *ruzgár e qarásangi** [megalithic era]//

megalomania n *xodbozorgbini; qaramanewi*. //Án xodkáme docár e divánegi ye xodbozorbini bud/ docár e qaramanewi* bud.//*

megalomaniac n *(pezewki yá pendárin) qaramanew; xodbozorgbin*

megaphone n *buq; bolandgu ye dasti; qolbáng*

megalopolis n = **megapolis** *borugerd/ borujerd [boru <Avestáyi “vouru”]; besanjid bá vouru-kawa [dárá ye boridegihá ye bozorg =* Caspian sea*] + gerd, besanjid bá "dastgerd; susangerd; borujerd [<keret Avestáyi] [bengarid be RDPL]*

megaton n *niru ye terekná** [explosion] = *yek milion ton TNT. //yek bomb e yek megátoni ke niru ye án barábar e yek milion ton TNT ast//*

meiosis n (pl **meioses**) *(zistwenási) kaso [<kaso (Avestáyi) (EDPL); do páre wodan e yáxte bá káhew e kromozomi]*

meiosis v = litotes

melancholia n *(pezewki) (bimári ye raváni) afsordegi; anduhmandi*

melancholic adj *afsorde, anduhmand, "va guw e u ávixte báwad va sar dar piw afkande con kasi anduhmand va xodávand e xiw rá nawnásad." (ZBP. L5645 ZX); deltang, "ruzi geli bud be niru va má rá deltangi bud..." (ZBP. L2448 AT). //afsordexim/ deltangmanew budan//*

melancholy n *anduh, afsordegi; anduhmandi, "va guw e u ávixte báwad va sar dar piw afkande con kasi anduhmand va xodávand e xiw rá nawnásad." (ZBP. L5645 ZX)*

melancholy adj **1** a melancholy mood: *anduhmand; saxt afsorde. //anduhmandi afsordegi./* a melancholy person: *ádami anduhmand//.* **2** *máye ye afsoredegi; anduhbár. //yek ágáhi ye anduhbár; Áyin e xáksepári anduhbár ast.//*

mélange n *(váže ye Faránsavi) áw e wolle qalamkár; az har caman goli; darham*

melanin n *(zistwenási) rangdáne (ye pust va mu)*

mêlé n *(váže yer faránsavi) bezan-bezan; xartuxar; "gou dakafte bázár" [Gilaki, "gáv oftáde dar bázár"]. //dargiri piw ámad* [a scuffle] *va man dar án xartuxar/ bezan-bezan koláham rá gom kardam.//*

melic adj *warve [cámehá ye áweqáne ye Yunán e bástán] (M. Moqaddam);* **melic poet** *warvesáz; (M. Moqaddam)*

mellifluence n *áhangi ázarmik/ xow*

mellifluous, mellifluent adj *áhangi ázarmik/ xow. //be áhangi ázarmik/ xow soxan goftan//*

mellifluously, mellifluently adv *bengarid be* “mellifluous”

mellow adj (**mellower; mellowest**) **1** (**a**) *reside, poxte. //báde ye/ mive ye reside//.* (**b**) *narm, náb va naqz; //ranghá ye naqz e ásemán e gorgomiw/ iwbám** [dawn]*./ navá ye naqz e yek violon/ galgacak*//.* **2** *poxte, narm. //manewteyi* [attitude] *poxte dar barábar e zendegi//.* **3** *(anáyin) wangul; mast; garm. //Do jám e báde nuwide va wangul wode budam.//*

mellow v *narm/ naqz/ poxte/ reside/ mast wodan/ kardan. //báde har cand sál ke az án begozarad/ bemánad naqztar migardad.* [mellow with age]*./ Bá afzáyew e senosál manewteaw* [attitude] *darbáre ye barxi cizhá narmtar/ poxtetar gawte.//*

mellowly adv *bengarid be* “mellow”

mellowness n *bengarid be* “mellow”

melodic adj *xownavá; dárá ye reng; dastánmand*

melodious adj *xownavá dárá ye reng; dastánmand. //yek* cello *ye/ gacak e xownavá./ ává ye pordastán e yek tuká* [thrash]*//*

melodiously adv *xownavá*

melodiousness n *xownaváyi*

melodrama n **1** *namáyew/ namáyewnáme ye wurangiz e nikfarjám. //Namáyewnámehá ye wurangiz e viktoriyáyi rá xeili dust dáram.//.* **2** *namáyew; masxarebázi. //Hame ye namáyew e dádrasi* [trial] *ye yek ádamkowi ye bozorg; Rásti be in hame namáyew/ masxarebázi niyáz nadárim!//*

melodramatic adj *namáyewi. //xawmi tufande* [outburst] *va namáyewi/*

melodramatically adv *bengarid be* “melodramatic”

melody n **1** *taráne. //Taránehá ye kohan e Irlandi//.* **2** *reng. //Sepas (hamán) reng rá neilabakhá minavázand.//.* **3** *dastán. //Dar in baxw candán dastáni nist, na?//*

melon n *xarboze, xarbuze, put (ZBP. C5882); sarde (ZBP. C6152); boze (ZBP. C5557) varkár (hargune mive ke ruy e deraxt naruyad.) (ZBP. C2560); awn (xarboze ye náras) (ZBP. C3474); kabast (xarboze ye talx), "vagar kažži árad be dád andarun -- kabastaw bovad xordan o áb e xun." (ZBP. L3346 SF). //Kami xarboze mixáhi?//*

melt v **1** *áb wodan/ kardan; godáxtan; //Yax ke dar áftáb mánd áb wod.; Áftáb e dáq yax rá áb kard.; Kare rá godáxtan/ áb kardan ásán ast.//.* **2** (**a**) *(pendárin) áb wodan. //Ábnabáti ke dar dahán áb miwavad.; In kák dar dahán áb miwavad.//.* (**b**) *áb wodan. //Wekar dar cáy e dáq áb miwavad.; Qahve ye dáq wekar rá áb mikonad.//.* **3** *(pendárin) forunewastan; godáxtan. //Xawmaw forunewast.; Delaw az hamdardi por az qam gawt.* [melt with pity]*; Zad zir e gerye* [melt into tears]*; Saxt delaw suxt* [pity melted her heart.]*//.* **4 be in/ go into the melting pot** *degargun gawtan. //Hame ye andiwehá ye piwin aknun degargun gawte va kárhá ye má az bon be rixt e digari dar miáyad.//.* **5 melt (sth) away** *godáxtan; áb kardan/ wodan; nápadid wodan/ kardan. //Áftáb barf rá áb kard.; Hamin ke tufán wod mardom parákandand va nápadid gawtand.; Hame ye powtibánihá* [support] *hengámi ke berásti niyázmandaw bud nápadid gawt.//.* **melt sth down** *godáxtan; áb kardan. //Besyári az áráyehá ye zarrine rá godáxtand tá az án sekke sázand.//.* **melt into sth** (**a**) *ábwodan; davidan; kamkam degargun gawtan; dar siyáhi wodan, "qors e xorwid dar siyáhi wod- Yunes andar dahán e máhi wod.". //Yek rang kamkam degargun gawte be rang e digari darámad.//.* (**b**) *dar.nápadid gawtan. //Kamkam tármiq* [thick fog] *nápadid gawt/ dar siyáhi wod.//.*

meltdown n *(baráye kure ye hasteyi/ atomi) dáq kardan va godáz e haste ye kure*

melting adj *(pendárin) mehrabán, delsuz, narm, xow, xowáyand. //áváyi narm va delsuz; delsuzi/ mehrabáni* [melting mood]//

melting-point *dareje ye garmá ye godáz. //Dareje ye garmá ye godáz e sorb az áhan kamtar ast.//*

melting-pot n *bute. //Niyu York bute ye bozorg e mardomán e farhanghá va nežádhá ye gunágun ast.//*

member n **1** *hamvand; andám, "komite ye Sattár padid ávardand ke má az andámhá ye án námhá ye... rá wanideyim." (ZBP. L4045 THA). //Hame ye hamvandán e xánevádeaw be (jawn e) bayugáni ámadand.; Hamvand e konewvar** [active] *e wáyáy** [honorary] *ye,. páyegozár* [founding] *e yek báwgáh.//.* **2** *páre, pá, páy. //yek páye ye puládin; yek tir az pahná yá orib* [a cross-member]//. **3** (**a**) *andám. //yek andám e arjdár con bázu rá az dast dádan.//.* (**b**) *(soxan dar parde) nare, kir, kor//.* **4** *Hamvand e Kahestán* [Member of the Parliament]; *//Hamvand e Kahestán az Ázarbáyján//*

Member of Parliament (abbr **MP**) *namáyande ye/ hamvand e kahestán**

membership n **1** *hamvandi. //darxást e hamvandi ye anjomani rá kardan//.* **2** *(womár e) hamvandán. //Womár e hamvandán pánsad tan ast.; Hamvandán az piwnahád e womá saxt ranjideand.; Báwgáhi be hamvandán e besyár/ fareván//*

membrane n *wáme, parde, váwám, páwám (ZBP. C169 FM); gowáme*, ábwáme* [serous membrane] *[gow + wáme] (JGS)*

membranous adj *(con) parde/ wáme/ váwám/ páwám*

momento n (pl **mentos**, **momentoes**) *yádgár; yádgári. //yek piwkewi ye/ cewmrouwani ye kucak baráye yádgári ye didáremán//*

memo n (pl **memos**) *yáddáwt. //yáddáwt az yek daftar be daftari digar. //daftarce ye yáddáwt.*[memo pad]//

memoir n **1** *gozárew; kárnáme. //Az mándegáriyaw dar Faránse/ az ruzgári ke dar Faránse separi karde bud gozárewi nevewt.//.* **2 memoirs** *kárnáme; zendegin良áme. //zendegin良áme ye Salmán e Fársuni//*

memorable adj *farámuw nawodani; be yádmándani. //yek árvin* [experience] *e, sangitá** [concert] *ye, gardew* [trip] *e farámuw nawodani./ Cámehá ye beyádmándani ye Ferdousi//*

memorably adv *bengarid be* "memorable"

memorandum n (pl **memoranda, memorandas**) **1** (**a**) *yáddáwt. //yáddáwti darbáre ye cizi nevewtan//.* (**b**) **memorandum (to sb)** *yáddáwt; náme. //Be hame ye kárkonán e baxw e foruw yáddáwti ferestádan.//.* **2** *(dátikán) piw-peimánnáme; "qoulnáme"*

memorial n, **memorial (to sb/ sth)** *yádbud (M. Moqaddam); yádemán; yádváre. //yádbudi/ yádmáni baráye kowtewodegán e jang barpá kardan* [erect]; *In tandis yádbud e/ yádmán e kewvardár* [statesman] *e bozorgi ast.; Áyin e namáz e kelisá be yádbud e/ yádváre ye barxiyán e dožaxtari* [disaster victims] *bud.//.*

a memorial tablet, plaque, service: *dab e yádbud/ dab e yádmán; //dab e yádmán baráye anjám e kári arjdár//*

Memorial day *(dar Ámriká) ruz e yádbud e sarbázán e kowte wode dar jang ke páyán e máh e May ast.*

memorize, memorise v *barkardan; az bar kardan; be yád sepordan; yád gereftan; zebar xándan, "ze náme fozun zán ke budiw yád -- zebarxánadi niz tá bámdád." (ZBP. L3411, SF); bar del rándan, "har án dar ke az náme barxánadi -- hame ruz bar del hamiránadi." (ZBP, L3411 SF). //Cemhá** [facts] *xeili zud be yád misepárad.; Honarpiweyi ke mitavánad naqw e xod rá az barkonad/ az barbexánad.//*

memory n **1** (**a**) *vir, bir, "ce oftád ey azizán mar womá rá -- ke wod yekbáretán yád man az vir?" (ZBP. C97, FM, Rawidi); "beporsid námaw ze farrox Hojir/ [Hoźir] -- bedu goft námaw nadáram be vir." (ZBP. L6599 SF); yáddáwt, "va sedigar rá qovvat e mozákere xánand va in án qovvat bovad ki yáddáwt be vey conán bovad ke yád karde ámade ast."(ZBP. L7050 HM). //Abzárháyi ke be vir/ yád-dáwt komak mikonad.//.* (**b**) *vir. //Tárixhá xub yádaw mimánad/ yádaw miravad.; Az bar soxan rándan/ az bar soxanráni kardan; bar del rándan; be yád sepordan; bar kardan. //Az bar negáwtan* [paint]./ *Án cemhá** [facts] *rá az yád bordeam.//.* **2** *yád. //Tá ánjá ke be yád miáyad conin cizi piwtar rox nadáde.//.* **3** *yád. //yádhá ye xow e kudaki//.* **4** *yád. //Yádaw hamiwe bá má xáhad bud/ Hamiwe be yádaw xáhim bud.//.* **5** *(márád*/ kámpiyuter) vir.* **6** **have a memory/ mind like a sieve** *bengarid be* "sieve". **if memory serves** *agar dorost yádam báwad./ Agar dorost be yád ávaram.* **in memory of sb/ to the memory of sb** *be yádbud e..., //In bonyád e nikukári rá be yád e zan e dargozawteaw bonyád nehád.//*

memsahib n *(dar gozawte dar Hendustán, baráye bánován e farangi in váźe rá bekár mibordand) bánu*

men *rixt e candgáni ye* "man"

menace n **1** *bim, tarsándan; patew* [<Pahlavi" patestan" (ZBP. C2166 BF)]. //dar soxanrániyi ágande az bimdádanhá/ patewhá*; Celpardi*/ filmi ke binandegán rá mitarsánad.//.* **2** (**a**) **menace (to sb/ sth)** *patestár*; máye ye bim/ harás; In senáhhá*/ jangabzárhá máye ye bim baráye áwti ye jaháni/ sepandármaz-and.//.*(**b**) *(anáyin yá be wuxi) dard e sar; xarmagaw; muy e damáq; gereftári; bimgin. //Án zan máye ye dard e sar ast! Az in carxowt/ máwin duraw negahdár!"./ Án cub e sardar* [beam] *kutáh va bimgin ast. Saram rá peivaste be án mizanasm.*

menace v, **menace sb/ sth (with sth)** *bim dádan; be bim afkandan; patestan*. [<Pahlavi, (ZBP. C2166 BF)]. Kewvarháyi ke dar bim e jang-and.* [menaced by/ with war]./ *Sag e badxuyat gorbeam rá mitarsánad!//*

menacingly adv *be wiveyi tarsávar/ patewmandáne* [bengarid be* "menace"*]*

ménage n *xánevár.* **ménage à trois** *(Faránsavi) xánevár e setane (zan, wouhar va deldár e yeki az án do ke setáyi báham dar yek xáne miziyand.). zan o wuy o mul (xáneváde ye) zan-wu-mul* (JGS)*

menagerie n *jánevarán e darband (beviźe ánán ke baráye namáyew e sirk/ korang az jáyi bejáyi barand.); dadestán*

mend v **1** (**a**) *pirástan, "kohan jáme ye xiw pirástan -- beh az jáme yue áriyat xástan." (Sa'di) rá nesárdan*/ dorost kardan/ cákudan*; bázice ye wekasteyi rá vawkardan*/ bázsáxtan//.* (**b**) *behtar sáxtan/ kardan. //Raftárat rá behtar kon!//. duxtan, rofu kardan, dorost kardan; bázsáxtan; nesárdan" [<Pahlavi (ZBP. C7362 BF)]; vawkardan* [vaw* az guyew e Vajguni]; cákudan* [<Gilaki, cákuden]. //kafw rá duxtan/ vaw kardan*; pangán* e moci* [wrist watch] *rá nesárdan*/ dorost kardan/ cákudan*; bázice ye wekaste rá vaw* kardan/ bázsáxtan//.* (**c**) *raftárat rá behter kon!; Án máye ye behtar wodan e kárhá nemigardad.//.* **2** *xub wodan; behbud yáftan. //Ásib* [injury] *dárad kamkam behbud miyábad.//.* **3** **it's never too late to mend** *(dastán) "Máhi rá hargáh az áb begiri táze ast.".* **mend one's ways** *zendegi/ kerdár e/ xu ye xod rá behbud baxwidan/ behtar kardan. //Hic newáni az rastegári dar piwániyaw dide nemiwavad/ Hic newáni dar dast nist ke newán dahad dare behbud e zendegi ye/ kerdár e xod mikuwad.//*

mend n **1** *rofu; nesárdegi*. //Jáy e rofu/ nesárdegihá* besaxti dide miwavad.//.* **2** **on the mend** *dorváx. //Xeili náxow bude ammá aknun dárad behtar miwavad/ dar dorváx ast.//*

mendacious adj *nádorost; doruqin. //dástáni, gozárewi, doruqin//*

mendaciously adv *nádorost; doruqin*

mendacity n *nádorosti, doruq*

Mendelian adj *Mendel; Mendeli* (1822-1884)

mender n *(dar vážehá ye serewte) tofugar; nesárdár*; ...-sáz; ...-vawgare*; //pangánsáz** [watchmaker]/ *vawgar* e pangán*; vawgar* e ráh//*

mendicant n *gedá, kongar, sáluk, daryuw. //barádarán e dini ye sáluk* [mendicant friars]//

mending n **1** *piráyew, "kohan jáme ye xiw pirástan -- beh az jáme ye áriyat [sepanji] xástan." (Sa'di); nesárdan*; nesárew*; cákudan; vaw* kardan [bázgardid be* "mend"*]. //rofu kardan/ bázsáxtan/ dorost kardan* [do the mending]//. **2** *puwákhá ye rofukardani/ nesárdani*; //yek kuh jáme ye rofukardani/ nesárdani*//*

menfolk n *(anáyin) mardán (e yek xáneváde). //mardán e xáneváde hamegi rafteand máhigiri//*

menial adj *(biwtar xárdári) (kár e) past, kolfati, noukari. //yek kár e, piwe ye past; kárhá ye kolfat-noukarhá* [menial chores] *con gardgiri, ávandwuyi/ wostowu//*
menial n *(beáyin- biwtar xárdári) kolfat, noukar*
meningitis n *ámás e ábwáme ye maqz*
meniscus n (pl **menisci** or **meniscuses**) **1** *(cehrwenási** [physics]*) máhu*. **2** *źále ye/ vinok* e guź va káv.* **3** *máhu** [crescent]. **4** *korjan* [carilage] *máhu ye (zánu)*
menopausal adj **1** *dawtángosastegi*. //zani dawtángosaste*//.* **2** *dawtángosaste* gawtan*
menopause n, **the menopause** *dawtángosastegi* (ZBP. L1103, L5317, JGS). //be (sen e/ sál e) dawtángosastegi* residan//*
menses n, **the menses** *(beáyin yá dar pezewki) binamázi; dawtán* [<Pahlavi, (ZBP. C7065, MK/ BF)]*
menstrual adj *dawtán*; dawtáni*; dawtánik*. //dard e dawtán*/ dawtáni*//*
menstruate v *dawtán* wodan; binamáz wodan*
menstruating adj *dawtán*; binamáz, "harce eltemás, darxást kardam be xarjaw naraft va loxt nawod. Migoft "binamáz-am." (Hedáyat- Buf e Kur); dawtánmand**
menstruation n *dawtán* [bengarid be* "menses"*]; binamázi*
mensuration n **1** *(kohne wode yá beáyin) andázegiri; sámánhá* [rules] *ye dánew e engárew* [mathematics] *baráye yáftan e derázá, ruye* [area] *va gonj* [volume]. **2** *andáze gereftan; handáxtan*
-ment *(pasvand) (bá kárváżehá, námváże misázad) newángar e hude yá abzár/ ráh ast. Dar Pársi harjá juri tarjome miwavad: -ew; -ewn; -mán/* development: *bálew*
mental adj **1** *manewni* [niz bengarid be* "mean, meaning"*: niz besanjid bá "menidan", mainavi, va niz "Mánás" Sanskrit] xerad; mainavi, "va bibandobári rá piwe ye xod misázand va in bibandobári dar resándan e ziyánhá ye mainavi va mádi az pendárbáfi va pendárparasti hic kamtar nist." (ZBP. L7251, PZ). //kuwew e manewni** [mental] *ye bozorg; yek ravand e manewni** [mental process]*; bimári ye raváni; wuridegi ye xerad, "sevvom án ke xerad e bimár wuride wavad va [bimár] soxan e parákande guyad..." (ZBP. L5375 ZX); wuridegi ye xerad (= wuridegi ye aql); "va gáh báwad ki wuriegi ye aql bá gerye va xande ámixte báwad." (ZBP. L5426, ZX). lamxerad, kondviri** [mental deficiency]. *//In árvin* [experience] *baráyaw máye ye ranj e mainavi ye faráván gardid.; be yád sepordan* [make a mental note of sth]*.//.* **2** *(anáyin- xárdári) raváni, diváne, xol. //Magar xoli ke candán tond/ tiz miráni?!//*
  mental age *sál e xerad. //Pánzdah sál dárad/pánzdah sále ast ammá az didgáh e xerad wew sále ast.//*
  mental arithmetic *(dánew e) womár az bar*
  mental home, **mental hospital** *bimárestán e raváni*
  mental patient *bimár e raváni*
-mental (forming adjs) *bengarid be* "mental"
mentality n **1** *manewte. //Sálhá-st ke ágrefti* [criminal] *bude va manewte ye ágrefti dar u riwe davánde//.* **2** *xerad; varom [<Pahlavi, varom, (ZBP. C2953, MK, BF)]. //zani sabokmaqz/ kamxerad/ kamvarom*//*
mentally adv *az didgáh e raváni/ mainavi/ manewni*/ xerad. //áźir* [mentally alert]; *manewni* ágáh* [mentally aware]; *manewni* konewvar** [mentally active]; *kamxerad; kondvir* [mentally deficient]; *diváne* [mentally deranged]//
-mentally (forming advs) *bengarid be* "mental"
menthol n *jouhar e/ gouhar e pudane/ pune; //sigár e pudane/ pune; xamirdandán e pudane/ pune//*
mentholated adj *pudaner; pune*
mention v, **mention sth/ sb (as sth); mention sth/ sb (to sb)** **1** *goftan; námbordan; yád kardan, "pesar con ze mádar barángune zád -- nakardand yek hafte bar Sám yád*." (ZBP. L6515, SF). //Án rá be pásbán goft?*; *Nám e ma rá bordand/ goftand?; Be Sirus goft ke womá rá dide bude.; Goft (ke) kei miáyad/ miresad?/ Hargáh miguyam pátapká*/ futbál bázi konim, miguyad kár dáram.; Az womá benám e ábewxor* [source] *e xubi baráye daryáft e ágáhi yád kardand.//.* **2** **don't mention it** *(dar pásox e sepásgozári, puzew va mánand e án) xáhew mikonam. //"Xeili mehrabáni/ bozorgvári kardid!", "Xáhew mikonam, kári nakardam."//.* **mentioned in dispatches** *az kasi baráye deliri dar jang yá mánand e án yád kardan.* **not to mention** *(anáyin) niz //xáne ye bozorgi dárad, yek ráde* ye/ máwin e xeili geránbahá niz dárad niz yek packam = vilá. //vilá dar Faránse dárad.//*

mention n **1** *yád kardan; nám bordan. //Az darxást e womá yád nakard.; Az komaki/ komak e puli(yi) ke kard nám nabordand.//.* **2** *(anáyin) yád kardan; goftan; nám bordan. //Az án sangitá** [concert] *dar ruznáme yád kardand/ námbordand?//*

-mentioned *(setáy*há ye serewte misázad) yád karde, námborde wode. //yád wode/ námborde dar bálá/ páyin//*

mentor n *ráhnamá, rad (ZBP. C4838 FM); ermagán (ZBP. C2345 FM)*

menu n **1** *(dar sofrexánehá) fehrest e xoráki(há). //Emwab ce dárid/ dar fehrest e xorákihá ce hast?; Máhi rá az fehrest e xorákihá afkandeand.//.* **2** *(márád*/ kámpiyuter) gozir* [options]

MEP, *kutáhwode baráye* "Member of the European Parliament" *namáyande ye kahestán* e Orupá*

mephistophelean adj **1** *(beáyin) vábaste be* Mephistopheles *(div/ ahriman) (Ahriman/ div e afsáneyi ye Ákmáni, kár e* Faust*).* **2** *ahrimani. //naqweyi/ nirangi ahrimani//*

mephistophelean cunning *nirang e ahrimani*

mercantile (adj/n) *bázargáni/ bázargánán. //*mercantile marine: *návgán e bázargáni//*

Mercator's projection *ravew e naqwekewi ye jahán bewive ye* Mercato *ke dar án cárxánehá harce az kamarestán** [equator] *durtar miwand bozorgtar migardand./ naqwekewi ye* Mercator

mercenary adj *mozdur. //kári* [act], *angizeyi* [motive] *mozduráne. //Kárháyaw pák mozduráne ast.//*

mercenary n *sarbáz e/ cerik e mozdur*

mercerize, mercerise v *kajvaw* [abriwomsán] sáxtan; (nax e) panbe ye kajvaw**

merchandise n *axriyán (ZBP. C1046); arus (ZBP. C2346); kálá; kále, "be birun e deź kále bogzáwtam -- jahán dar panáh e to pendáwtam." (ZBP. L6929, SF). //Axriyán/ kálá ye powt e panjere (baráye namáyew)//*

merchandise v *xaridoforuw kardan e (kálá); xardian o foruxtan; arnáftan* [<Pahlavi, riwe ye aknun:"farnám-"]. //Án párce/ qomáw rá yek goruhi az bonakdárán* [dealer] *be bázár miyávarand. (baráye xarid o foruw) Kácálemán rá az ráh e ágahi dar ruznámehá miforuwim.//*

merchandising n *bengarid be* "merchandise"

merchant n **1** (**a**) *bonakdár; bázárgán, "va az án pas be bázárgánán e cin -- conin goft kaknun be Iránzamin; mabáwid yek cand kaz Táziyán -- bedin sud jostan saráyad ziyán." (ZBP. L4973 SF) angasbe (ZBP. C1527 FM); wahbandar (= bázargán e bozorg) (ZBP. L449 FM)*. (**b**) *(dar vážehá ye serewte) bázargán; soudágar; -foruw; //bázargán e zoqálsang; bázargán e meiforuw//.* **2** *(xárdári- zabán e kuce) -báre; wifte; diváne. //kasi ke diváne ye tondrándan ast.//*

merchant bank *ganj e/ bánk e sátvuni** [industrial funding]

merchant marine; merchant navy *návgán e bázargáni ye kewvar*

merchant seaman *návi/ daryá navard e náv e bázargáni*

merchant ship, merchant shipping *kawti/ kawtiráni ye bázargáni/ tarábari ye kálá*

merciful adj *baxwáyande, delsuz, mehrabán, ámorzidár. //Bá zendániyán delsuzi minamud.; Kári az sar e delsuzi/ mehrabáni//*

mercifully adv **1** *bá baxwandegi/ mehrabáni/ delsuzi. //bá kasi bá narmdeli/ baxwáyandegi raftár kardan//.* **2** *(anáyin) xowbaxtáne. //Án namáyew xeili bad bud, ammá xowbaxtáne niz kutáh bud.!//*

merciless adj, **merciless (to/ towards sb)** *kowandeyi/ ádamkowi sangdel. //sangdeláne kotak zadan; In dastur* [judge] *bá har kasi ke ádamkowi karde báwad hic narmdeli newán nemidahad.//*

mercilessly adv *sangdeláne*

mercurial adj **1** (**a**) *damdami. //xu ye damdami* [mercurial temperament]//. (**b**) *sarzende, tiz, ferz. //Xeili sarzabándár ast.//.* **2** *simáb; źive; ábak (ZBP. C3404); jive; simábi/ źiveyi/ jiveyi. //yek rouqan* [ointment] *e jiveyi/ simábi/ źiveyi/ jiveyi./ bewzadegi = zahrzadegi ye źiveyi* [mercurial poisoning]//

Mercury n *tir, "Co Keiván o Bahrám o Náhid o Wir -- co Xorwid o Tir az bar o Máh zir." (ZBP.6 297 SF)*

mercury n, **quicksiver** *simáb; źive; ábak; jive (ZBP. C3404 FM)*

mercy n **1** *ámorzew, delnarmi, narmdeli, delsuzi, baxwew. //be/ bá dowmanán e xiw baxwew ávardand./ Bámá hic/ candán delsuzi nakardan; be dastopáyam oftáde ámorzew xást.; sástári** [tyrant] *sangdel//.* **2** *nikbaxti; máye ye sepásgozári. //Báyad xodá rá sepás goft/ sepásgozár bud ke dar án egnest** [accident] *ásib nadid.; Marg baráyaw nikbaxti bud.//.* **3** **at the mercy of sb/ sth** *dastxow e..., //Kawti dastxow e tufán bud.//.* **throw oneself on sb's mercy** *(beáyin) az kasi darxást e ámorzew/ baxwáyew kardan*

mercy interj *[wegeftváže, baráye newán dádan e wegeft yá tars (doruqin)] Xodá bedádemán beresad!./ Ce qouqáyi! Xodá bedádemán beresad!/ Xodá má rá biyámorzad!//*

mercy killing *(anáyin)* euthanasia: *huwi**

mere[1] (adj) **1** *pák; tanhá. //Pák bacce ast. Tanhá mowtzan nist, gord/ qahremán e jahán ast.; Tanhá soxan bekár nemiáyad; Bá halvá-halvá dahan wirin nemiwavad.//.* **2 the merest sth** *kamtarin; kucaktarin, kamarjtarin. //Bá kamtarin sarosedáyi/ áwázi* [merest noise] *az xáb miparad.//*

mere[2] n *(beviže dar nám e jáhá) daryáce, táláb, berke*

merely adv *tanhá. //Tanhá námaw rá porsidam.; Tanhá yek wuxi bud ke kardam.//*

meretricious adj *cewmgir/ xownamá ammá bi arzew; faribande. //sabki* [style] *ketbi, gováżeyi* [argument] *xownamá ammá bi arzew/ faribande.//*

meretriciously adv *bengarid be* "meretricous"

meretriciousness n *bengarid be* "meretricous"

merge v **1 merge (with/ into sth); merge (together); merge A with B/ merge A and B (together)** *(beviże dar bázargáni) (beham) peivastan; yeki wodan/ kardan. //Do sotun ráh peimude* [marching columns] *be yekdigar nazdik wode saranjám (beham) peivastand.; In rud kojá be Karxe mipeivandad?; Án bánk/ ganj bá hamál* [rival] *e bozorgaw* [major rival] *yeki wod/ be hamál e bozorgaw peivast.; Má mitavánim do bongáh e kucakemán rá beham peivaste bongáh e bozorgtari padid ávarim.//.* **2 merge (into sth)** *ámixtan. //Yek sar(aw) ábi va yek sar(aw) qermez ast va rangá darmiyán beham miyámizand.* [merge]*; Gorgdom* [twilight] *be táriki ye qirgun ámixt.//*

merger n *peivand, peivastan; yeki wodan. //peivastan do fugánsázi* [breweries]*; Án do dálá** [company] *dar pei ye án hastand ke wáyad báham yeki wavand/ beham peivandand* [consider merger]*./ goftoguháyi baráye peivand/ yeki wodan* [merger discussions]//

meridian n **1** *nimruzán, "pas án dáyere ke bar noqte ye samtorra's gozarad ke zebar ast va hame ye ruzhá noqtehá be do nim konad u rá dáyere ye nimruzán xánand." (ZBP. L7151 TT). //Nimruzán e/ Grinvic* [Greenwich]//. **2** *nimruz [M. Moqaddam]*

meridiem *bengarid be* "ante meridiem, post meridiem"

meridional adj *nimruz (beviże dar Farangestán/ Orupá)*

meringue n **1** *xáygine.* **2** *kák e xáygine*

merino n **1** (pl **merinos**), **merino sheep** *gusfand e merino.* **2** (**a**) *pawm e/ párce ye/ nax e Merino.* (**b**) *párce ye pawmi/ panbeyi ye narm/ merinonamá*

merit n **1** *xubi, wáyandegi //mardi/ zani wáyande; Agar be cizi berásti niyáz nadári va án rá bebaxwi candán wáyán e setáyew nist.; Án naqwe* [plan] *candán wáyande nist.; Baráye piáno-naváziyaw barge ye wáyandegi gereft.; pádáw/ baram* [a merit award]//. **2** *wáyandegi, xubi, sezávári. //Xubi ye/ wáyandegi ye án barnáme besyár áwkár ast.; Kasi yá cizi rá az ruy e wáyandegiyaw dávari kardan.//*

merit v *sezávár e... budan; sezidan; wáyestan; wáyá e... budan; zibidan; zibá ye... budan, "be se ciz báwad zanán rá behi -- ke báwand zibá ye gáh e mehi." (ZBP. L4865 SF). //wáyán e pádáw/ setáyew/ guwmál budan; Be bávar e man án piwnahád sezávár e/ darxor e andiwe* [consideration] *ast.//*

meritocracy n **1** (**a**) *(xawáyágari) wahriyári ye wáyandegán/ radán.* (**b**) *radán; visparad.* **2** *kewvar e radán/ radsálári. //Engelestán rá mitaván yek kewvar e radsálári dánest?//*

meritorious adj *xub, nik, wáyande; zibá. "be se ciz báwad zanán rá behi -- ke báwand zibá ye gáh e mehi." (ZBP. L4865 SF). //barami** [prize] *baráye raftári wáyande//*

meritoriously adv *bengarid be* "meritorious"

merlin n *termotáy, guneyi wáhin e kucak, be nám e dánewik e* Falco columbaris *(ZBP. C5674)*

mermaid n *pari ye daryáyi [tan e zan, va dom e máhi bejáye pá]*

merman n (pl **mermen**) *pari ye daryáyi ye narine*

merrily adv *wádáne; wádmáne*

merriment n *wádemáni (kardan) wádxári; jawn*

merry adj (**merrier**, **merriest**) **1** *(kohne wode) wád; wádemán; wangul. // xandeyi mastáne/ sarmastáne; yek wappási* ye/ goruh e wád; baráye kasi Krismas bá wádmáni árezu kardan//.* **2** *(anáyin) mast; wangul. //pas az zadan e/ nuwidan e do jám e mey wangul e wangul gawtim.//.* **3** *(bástáni) wádibaxw, pedrám, "agarce ráh nápedrám báwad- bepedrámad co xowfarjám báwad." (VisoRámin, Faxreddin As'ad e Gorgáni/ Jorjáni). //Máh e wádibaxw e "Farvardin"; Irán e pedrám árezu-st.//*

make merry *(kohne wode) wádxári kardan*

merry-go-round n, (US) **Carousel** *gardune; gardaná (ZBP. C7404 FM); carx e falak*

merry-maker (n) *(kohne wode) kasi ke cizi rá jawn girad; wádxár*

merry-making n *wádxári; jawn*

mesa (n) *powte; tappe ye sarpahn*

mésalliance n *(Faránsavi, xárdári) zanáwuyi bá kasi az xáneváde ye páyintar; doźpeivand*

mescaline, mescalin n *meskálin [dáru ye hazyánávar, az káktus/ xáktus]*

Mesdames *rixt e candgáni az* "Madame"

Mesdemoiselles *rixt e candgáni az* "Mademoiselle"

mesentery n *rudeband*

mesh n **1** (**a**) *turi.* (**b**) *turi ye simi jelo ye morqdáni* [chicken coop]; *//juráb e sáqboland e zanáne ye abriwomi ye turi* [fine silk mesh]//. (**c**) *suráx, panjere. //turi* [a net] *bá suráxhá ye/ panjerehá ye se milimetrti//.* **2** *(beviże berixt e candgáni) dám. //máhiyi ke dar dám gir karde* [tangled in the meshes of a net]*; (pendárin) gereftár e dám e powtehamandázihá* [intrigues] *ye xawáyáyi** [political]*/ duzokalakh ye* [intrigues] *xawáyáyi*//.* **3** **in mesh** *(baráye dandánehá ye dande) dargir; qofl/ joft*

mesh v, **mesh (with sth)** **1** *(baráye dandánehá ye dande) dargir wodan; qofl wodan. //Dandánehá* [cogs] *dorost/ xub dargir nemiwavad.//.* **2** *(pendárin) hamáhang budan; sázgár budan; jur budan. //Barnámehá ye áyandeyemán báyad bá ravewhá ye/ kárhá ye konuni sázgári dáwte báwad.//*

mesmeric adj *xábávar*

mesmerism n *(kohne wode) vusnádan* (riwe ye aknun, "vusnáy-"). bengarid be* "Hypnotism".

mesmerist n *afsungar; cusángar**

mesmerize, mesmerise (v) *afsunidan; afsun kardan; vusnádan*. //wenavandegán/ báwandegán afsun e ávázaw gawteand//*

mess[1] (n) **1** *gandekári; behamrixte; bacal (ZBP. C5516 FM). //In áwpazxáne pák behamrixte ast!; Baccehá otáq e newiman rá pák behamrixteand.; Wir rixt va qáli rá pák gand zad//.* **2** *(anáyin- soxan dar parde) goh; sende (ye sag, gorbe, va mánand e án). //Ke/ ki goh e gorbe rá dar otáq e xáb pák mikonad?//.* **3** *sardargomi; áwoftegi; azhampáwidegi. //Zendegiyam pák azhampáwide!; Be án kár ridi!/ Kár rá ter zadi!; (beriwxand) Ridi yo ah nagofti!/ Ce goli káwti!/ Ce teri zadi!/ Ridi!//.* **4** *gand, cerk, palawt. //Boro xodat rá bewuy- sartápáyat gand ast!//*

mess v **1** *(anáyin/ dar Ámriká) behamrixtan; áwoftan; źulidan. //Muháyat rá źulide nakon!//.* **2** **mess about/ around** (**a**) *velgawtan va láfzadan. //Velnagard o láf nazan, biyá komak kon!//.* (**b**) *sarsari kár kardan; lulidan; yallali-tallali zadan. //Xeii dust dáram dar báq/ báqce belulam* [mess about]//. **mess sb about/ around; mess about/ around with sb** *bá kasi badraftári kardan, bázi kardan; kasi rá dast e kam gereftan. //Báháw/ bá u mehrabántar báw. Nabáyad bá u injur badreaftári koni!; Bá man bázi nakon! Begu án kár rá be man dádeand/ midahi yá na?//.* **mess sth about/ around; mess about/ around with sth** *tabáhkári kardan; gand zadan; behamrixtan; áwoftan; varraftan; Parvandehá rá behamnariz, táze besámánewán kardeam.* [put in order]*;Yek kasi bá jamjám*/ Televiziyon varrafte va aknun kár nemikonad.//.* **mess sth up** (**a**) *behamrixtan; áwoftan; beham zadan;ridan o málidan. //Muháyam rá beham nazan, táze wáneaw kardeam./ Ki áwpazxáne ye pákize ye ma rá ridomálid* [mess up]//. (**b**) *sarhambandi kardan; tabáhkári kardan; gand zadan be..., //Az man xástand gardew rá sámán daham* [organize the trip] *ammá man be án gand zadam.//.* **mess with sb/ sth** *(anáyin) varraftan; angulak kardan. //Sarbesaraw nagozár, átewiye/ átawi ast* [violent temper].//

mess[2] n **1** *(be viże dar ártew) hamásáyewgáhi va hamsofregán; náhárxorán. //Hamsofregán aknun dar náhárxori hastand//.* **2** (US) also **mess hall** *náhárxori. //náhárxori ye afsarán* [officers]*/ goruhbánán* [sergeants]//

mess v, **mess (in) with sb; mess (in) together** *hamsofre budan; báham náhár/ wám/ cáwt xordan. //Dar niru ye daryáyi báham náhár/ cáwt mixordim.//*

message n **1** *payám, "payám ágáhi yá dasturi ast ke baráye kasi ferestáde wavad." (ZBP. L455 NKZZF); peiqám, "co bogzárd peiqám e sálár wáh -- begoft ánce did andar án razmgáh." (ZBP. L6393 SF). //Payámi daryáft kardeyim/ dárim (ke be womá beguyim) ke pedaretán bimár ast.; Kawti yek payám e vákivik*/ rádiyoyi ferestáde darxást e komak kard.//.* **2** *payám; vaxw (ZBP. C1996 FM). //Celpardi*/ filmi*

ke payámi rá miresánad.; Vaxw e payámbar baráye jahániyán.//. **3** **get the message** *(zabán e kuce) daryáftan; fahmidan. //Goft dárad dir miwavad. Man fahmide raftam.//*

messenger n *payámávar, peik, "va áfarin va dorud e Jebreyil bád! Ke u-st peik e resálat e haq va ust rasul e rasulán e xodáy." (ZBP. L7323 SR); ferestáde, "ferestáde ye nikdel rá bexánd -- soxonhá ye wáyeste bá u beránd." (ZBP. L3070 SF); vaxwvar (gáh "vaxwur"), "niz az án ruy kardam ke Abolfazl pedar e ma rá az ráh darbord va u rá conán badámuzi kard ke zir e peiqambari ye vaxwvar Mohammad zad va námeyi rá ke bar u forudámade bud doruq womord." (ZBP. L7544 DTH)*

Messiah n **1** (also **messiah**) *suwiyáns; suwiyánt (EDPL). //Har suwiyáns/ suwiyánt e xawáyáyi** [political] *ye nou rá bávar mikonad.//.* **2** **the Messiah** (**a**) *mehr/ Masih/ suwiyáns.* (**b**) *suwiyánt; suwiyáns*

Messianic adj *suwiyánti; suwiyánsi*

Messrs abbr *[kutáhwode baráye"áqáyán"]*

messy adj (**-ier**, **iest**) **1** *áwofte, behamrixte, cerkin; pacal. //Yek áwpazxáne ye behamrixtte va pacal//.* **2** *máye ye áwoftei, behamrixtegi va cerkini/ pacal. //*a messy job: *ridemun; gand zadan//*

Met[1] adj *(dar Engelestán/ anáyin) havávenási. //*the Met Office: *diván e havávenási./ Vápasin gozárew e havávenási//*

met pt, pp of "Meet[1]".

meta-, *piwvand.* **1** *(darvážehá ye serewte) bálá ye; abar; bar-; fará; farásu ye; powt e. harjá juri tarjome miwavad. //*metacarpal: *powt e dast;* metaphysics: *"budewwenási*; bovew-wenási"//.* **2** *degarguni; "*metabolism" *suxtosáz;* metamorphosis *degardisi*

metabolic adj *suxtosáz. //faráyand e* [process of] *nerx e* [rate of] *suxtosáz//*

metabolism n *suxtosáz*

metabolize, metabolise v *suxtosáz kardan; dar suxtosáz bekár bordan. //Tan e má peivaste xoráki rá ke mixorim dar suxtosáz bekár mibarad.//*

metacarpal adj, n *(kálbodwenási) (vábaste be) ostoxán e powt e dast/ ostoxán e wáne ye powt e dast; habak (ZBP. C706 FM)*

metacarpus n *ostoxán e/ ostoxánhá ye powt e dast (ZBP. L5103 ZX); "ostoxán e wáne ye powt e dast cahár páre ostoxán ast bárik va deráz va nám e iwán be zofán e pársi wáne ye powt e dast va be Tázi..." (ZBP. L6988 HM)*

metal n **1** *felez, áhan, "pas az powt e báre darámad negun -- hame tan poráhand dahan por ze xun." (ZBP. L6424 SF); ayoxwost* [<Pahlavi, ayoxwost, (ZBP. L6424 MK/ BF)] yuwost* [JGS]. //Baráye sáxtan e párehá ye in carxowt felezhá ye/ yuwosthá* ye gunágun bekár rafte./ Dar (sáxtemáne) tane ye in ráde* ye/ máwin e novin candán áhan/ yuwost* bekár narafte, biwtar kalpak** [plastic] *ast.//.* **2** a metal support *tirak e felezi/ yuwostin*./* a metal fitting *qanjak* e felezi/ yuwostin*./* a metal container *ávand e/ kapár e áhani/ yuwostin*//.* **3** **metals** *ráháhan*

metal v (**metalling, metalled;** (US) **metaling, metaled**) *(kohne wode) ráhi rá bá noxále hamvár sáxtan; ráhi rá sangfarw kardan. //In kureráh e sangeláxi* [rough track] *rá bezudi sangfarw karde, jáde misázand/ mikonand//*

metalanguage n *zabáni yá yek dast newánehá ke baráye soxan goftan darbáre ye zabáni digar bekár miravad.*

metallic adj *áhani, felezzi, yuwosti* [JGS]. //yek barge ye/ barg e felezi/ áhanin/ yuwosti*./ rang e felezi./ ává ye/ talaq-talaq e/ jereng/ jereng e barxord e cizhá ye áhani beham.//*

metallurgical adj *áhanwenási; felezwenási; ayoxwost/ yuwostwenási**

metallurgist n *áhanwenás; felezwenás*

metallurgy n *áhanwenási; felezwenási; ayoxwostwenási/ yuwostwenási**

metalwork n *kár e áhan; calangari; cilán (ZBP. C4209)*

metalworker n *calangar*

metamorphose v, **metamorphose (sb/ sth) (into sth)** *degardisi yáftan; degardisidan (beáyin). //Lise* [larva] *degardiside noxost "qonj"* [chrysalis] *gawte va sepas parváne* [butterfly] *migardad.; Jádugar vazaq rá degardiside/ degardisánde wáhzáde gardánd.//*

metamorphosis n (pl **metamorphoses**) *(beáyin) degardisi. //degardisi ye lise* [larva] *be parváne./ (pendárin) Degardisi hanvari** [social] *ke dar Cin rox dáde.//*

metaphor n *hamánandesázi; maini* [meaning] *ye pendárin; váźe ye pendárin, //Dar hamánandesázi ostád ast va váźehá rá be mainihá ye nou bekár mibarad. Con, "Delaw con sang ast.", "Xaraw lang ast."//*
metaphorical adj *hamánandesázi; pendárin. //koáti** [expression]*/ vacani** [phrase] *pendárin//*
metaphorically adv *pendárin*
metaphysical adj **1** *budewwenásik; bovewwenásik*.* **2** *(dar cámesoráyi) (beviź dar sade ye 17) picide va pendárin*
metaphysics n **1** *budewwenási [M. Moqaddam]; bovewwenási [JGS]; dánew e piwin, "yek rá elm e barin xánand va elm e piwin va elm ánce sepas e tabi'at ast xánand." (ZBP. L1479 DA).* **2** *(xárdári) pendárbáfi*
metastasis n *dastandázi*
metatarsal *vábaste be ostoxán e powt e pá*
metatarsus *ostoxán e powt e pá; ostoxán e wáne ye powt e pá; habak*
mete v, **mete sth out (to sb)** *(beáyin) (pádáw/ pádafre* [punishment]*) dádan. //Dávar pádafrehá ye saxt dád.; Xosirgarán** [offenders] *rá pádafre dádand/ be keifar resándand.//*
metempsychosis n *jánmantar* [besanjid bá "janmántaran (Sanskrit) pas az marg, raftan e ruh dar tan e yek ádam yá jánevar]*
meteor n *waxáne, neyzak*
meteoric adj **1** *waxáne; neizak.* **2** *(pendárin) (baráye kár va mánand e án) setárevár daraxwidan gereftan. //Con setáre daraxwidan va nágahán námvar gawtan.//*
meteorically adv *bengarid be* "meteoric"
meteorite n *waxáne; sang e ásemáni*
meteorologist n *havávenás*
meteorological adj *havávenási. //yek naqwe ye gostare/ artang* [chart] *e havávenási; piwbini ye havávenási./ piwbini ye havá az diván e havávenási* [Central Meteorological Office]//
meteorology n *havávenási*
meter n *(beviźe dar váźehá ye serewte) ...-sanj; ...-womár; ...-andáz. //barqsanj; ábsanj; gázsanj; nursanj; rouwanásanj; zamánsanj* [parking-meter] *(con baráye ráde*yi/ máwini ke jáyi istáde). //keráyewomár/ keráyeandáz//*
meter v *andáze kardan/ gereftan; saxtan; sanjidan. //Suxt e gáz e kasi rá saxtan/ andáze gereftan//*
meter[2] (US), *bengarid be* "metre".
-meter *(dar váźehá ye serewte- námváźe misázad); ...-sanj; ...-womár; andázegi. //voltásanj; garmásanj//.* **2** *(dar cámesoráyi) pasávand; tantaná. //panjtantanáni* [pentameter]; *wewtantanáni* [hexameter]//
methadone n *metádon [dáru ye taryáki ye dardkow, niz baráye darmán e xugari be taryák bekár miravad]*
methane n, **marsh gas** *gáz e metán; gáz e bátláq*
method n **1** *ráh, ravew, govás (ZBP. C538). //Ráhhá ye/ ravewhá ye novin e ámuzew e dánew e womár; Ráhhá ye gunágun baráye pardáxt e pul//.* **2** *ráh, harjá juri tarjome miwavad. //Baráye báyegáni* [filing] *dar daftar e káremán báyad yek ráhi/ sámáni piwe konim./ ádami ast bárikbin va saxtgir//.* **3** **(have, etc) method in one's madness** *dar divánegi/ kárhá ye divánevár niz ráh o rasmi dáwtan.*
methodical adj **1** *beráh; govásmand*. //kári/ barresiyi beráh/ govásmand*//.* **2** *sámánmand, besámán; govásmand*. //kárgari/ sázmándehi besámán/ govásmand*//*
methodically adv *sámánmandáne, besámán; govásmandáne**
Methodism n *dar kiw e Protestán: jodgáregi* (ZBP. C7140, FM)*
Methodism n, adj *protestán; jodgáre (ZBP. C7140 FM)*
methodological adj *gováswenásik**
methodologically adv *gováswenásáne**
methodology n **1** *govás* (ZBP. C538); ráh; ravew; wive. //ráhi dar vákáft** [analysis] *e ámári//.* **2** *gováswenási**
meths n *alkol e suxt, alkol e cub; alkolhá ye* "methyl" *dár; alkol metilik*
methyl alcohol *alkol metilik; alkol e metildár; alkol e cub*
methylated spirits *alkolhá ye metildár, ke nuwidani nistand; alkol e suxt*
meticulous adj, **meticulous (in sth/ doing sth)** *bárikbin; źarfbin. //kárgari/ paźuhewgari bárikbin/ źarfkár./ kári bárik/ źarf; dar báznamudan* [presentation] *e cemhá* [facts] *bárikbin/ źarfkár ast.//*

meticulously adv *bengarid be* “meticulous”

meticulousness n *bengarid be* “meticulous”

métier *(Fáránsavi) piwe, kár, biyávár, varz, " vaz qani bebáyad andarxor qani -- vaz faqir báyad andarxor faqir." (ZBP. C3963 FM, Manucehri). //Az man napors cegune toxm e morq nimru mikonand- áwpazi kár e man nist!//*

metre[1], (US) **meter** n *kutáhwode* **m**. *metr, yekkán e derázá, dar dastgáh e dahdahi*

metre[2] n **1** *pasávan [dar cáme].* **2** *tantaná. //tantan/ tantaná ye wew-kusti//*

-metre, (US) **-meter** *(dar váźehá ye serewte) (beviźe dar námváźehá newángar e barxe yá barwomárkári) barxeyi az metr. //*centimeter *sántimetr;* millimeter *milimetr;* kilometer *kolometr//*

metric adj **1** *metri, dahdahi. //andáze* [measurement] *ye/ andáchá** [dimension] *ye/ zine* [scales] *ye dahdahi/ metri//.* **2** *dahdahi, metri. //Tolonbehá ye benzin rá be dastgáh e dahdahi bordeand/ dahdahi kardeand.//.* **3** = Metrical

metric ton *yek ton barábar e 1000 kilogeram*

the metric system *dastgáh e dahdahi; dastgáh e metrik/ metri*

metrical, **metric** adj *cáme (dar barábar e "cáne"); cekáme; peivaste, "u honar dárad báyaste, co báyaste raván- u soxan ránad peivast, co peivaste dorar." (ZBP. C4777 FM). //tarjome ye* Iliad *be cáme; tarjome ye peivaste az* Iliad.//

metricate v *be dastgáh e metri/ dahdahi bordan; dahdahi kardan*

metrication n *be dastgáh e metri/ dahdahi bordan; dahdahi kardan*

Metro n, **the Metro** *(dastgáh e) ráháhan e zirzamini (beviźe dar Páris). //istgáh e ráh áhan e zirzamini; newáne ye ráh áhan e zirzamini; kárvándudi ye ráh áhan e zirzamini//*

metronome n *(musiqi) váźávang* [váź = váźgun + ávang (EDPL)]*

metropolis n (**metropolises**) *mahinwahr [M. Moqaddam]; //dar mahinwahr kár kardan; Mahinwahri con Landan//*

metropolitan adj *mahinwahr. //womár e mardom e mahin wahr e Niyo York//*

Metropolitan France *kewvar e faránse ye Orupáyi, na dastnewándegánaw*

the Metropolitan Police/ the Met *wahrbáni ye Landan*

metropolitan n **1** *mahinwahri; kasi ke dar mahinwahr miziyad.* **2** Metropolitan/ Metropolitan bishop *Abarsekubá ye Mahinwahr*

mettle n **1** *tuwokuw mardi tuwmand va kuwá. //Tuwokuw e/ kuwáyi ye kasi rá ázmudan./ Bá dastbastegiyaw* [handicap] *barande wod va tuwokuw e xod rá newán dád.//.* **2** **be on one's mettle; put sb on his mettle** *kasi rá be kuwdian/ kuwew vádáwtajn./ Kasi rá be zurzadan vádáwtan. //Hengám e tamrin/ kárámuzi* [training] *to rá vámidárand saxt bekuwi./ Dar takrobáyi* [race] *ye digar/ áyande báyad rásti zur bezanad/ bekuwad.* [put him on his mettle]//

mettlesome adj *(pasandide- biwtar baráye asbán bekár miravad) portaván; delir*

mew n *miyu-miyu. //miyu-miyu ye gorbeyi rá wanidim.//*

mew v *miyu-miyu kardan*

mews n *(dar Engelestán) rádegáh** [garage] *yá sarácegáni* [flats] *ke já ye soturestán* [stables] *sáxte báwand.*

mezzanine n **1** *miyán-áwkub (miyán e hamkaf va yekkom yá miyán e yekkom va dovvom); midáwkub*. //Maqázeyi ke dar miyánáwkub/ midáwkub já dárad.//.* **2** (US) *(dar Ámriká) cand raj e noxost e newimhá ye/ sandalihá ye namáyewxáne ke dar páyintarin baxw e báláxáne [bálkon naháde ast.]*

mezzo adv *(musiqi) metzo, mezzo, nuwinbáde, "Co nuwin báde rá dar parde basti -- xomár e báde ye nuwin wekasti." (Nezámi, Xosro-Wirin/ piwnahád e váźe JGS). nim/ nime*

mezzo n *(anáyin)* mezzo-soprano *ávázexán e metso-sopráno/ nimwiv**

mezzo forte *metsoforte; kin e Siyávaw, "Co zaxme rándi az kin e Siyávaw -- por az xun e siyávuwán wodi guw [gaw] (Xosro-Wirin)*

mezzo piano*.metsopiyáno/ mowkuye* [piwnahád az JGS]. "Co bar mowkuye kardi mowkmáli - - hame mowku wodi pormowk háli." (Xosro-Wirin, Nezámi)*

mezzo-soprano n **1** *ávázexán e metso-sopráno/ nimwiv*.* **2** *(naqmeyi dar) metsosopráno/ (naqmeyi ke baráye áváz e) nimwiv* (nevewte wode)*

mezzotint n *(cáp) sáyerouwan*

MF *(rádio/ vákive*) (kutáhwiode) miyánkuhe*
mg *kutáhwode baráye* milligram/ *miligram. //*100mg//
MHz *kutáhwode az* Megaherz
mi, me n *(musiqi) mi, sevvomin not dar* "sol-fa scale"
miaou, miaow n *mio-mio*
miaou *mio-mio kardan*
miasma n **1** *(beáyin) dud e/ dame ye ganenák. //Dame ye gandenáki az mordáb barxást.//.* **2** *(pendárin) náriye* [atmosphere/ influence] *ye bimárgune. //náriye ye (bimárgune ye) noumidi//*
mica n *(sang e) talk/ talq (ZBP. C6004 FM)*
mice *rixt e candgáni ye* "mouse"
Michaelmas n *jawnváre ye awu* [saint] *Mixáyil, ruz e 29* september
Michaelmas daisy *gol e miná ye kuhi, ke nazdik e jawnváre ye awu Mixáyil gol midahad.*
mick n *(biwtar baráye downám) Irlandi*
mickey n, **take the mickey (out of sb)** *(anáyin) kasi rá dast andáxtan/ riwxand kardan. //Bicáre Susan rá dast nayandáz!//*
micro n (pl **microns**) *(anáyin) márád* e kucak/ xordmárád* [kámpiyuter e kucak]*
micro-, *(dar váżeháye serewte)* **1** *riz; xord; calse (ZBP. C305); keh. //*micrometer *xordmetr;* microparticle *xordpáre;* microchip = micro-integrated circuit = *báwtinak* [<"báwtvun" Zabán e Zartowtiyán e Ardakán]//.* **2** *yek milioniyem e...*
microbe n *kehxarfastar*; kehxarastar*; jəvu* [<Kordi ye Sanandaj]*
microbiologist n *mikrobwenás; jəvuwenás*; kehxarfastarwenás*; kehxararwenás*
microbiology (n) *mikrobwenási; jəvuwenási* [jəvu* <Kordi ye Sanandaj]; kehxarfastar-wenási*; kehxarastarwenási**
microcomputer n *kehmárád*/ xordmárád*/ márád* e kucak [niz bengarid be* "microchip"*]*
microcosm n **1** *keiháne*, keihának*. //ádam/ mardom xod namádi az sarásar e neżád e mardom ast./ In wahr xod namád e kucaki az jahán e má-st.//.* **2** **in microcosm** *kucak; xord. //In ádák* [island]*xod giti ye kucaki ast.//*
microdot n *gewnak* [<Pahlavi, Gewnak (ZBP. C7434, MK, BF)*
microelectronics (n) *xord-barq-abzár*
microfiche n *yek barg kehpard** [microfilm]
microfilm n *gate*háyi* [document] *ke ruy e kehpard* anbáwteand.;Goftárhá ye dánewik ruy e kehpard*//*
microfilm v *ruy e kehpard* peikare ye cizi rá gereftan. //Az gozárewhá ye rázmand peikare bardáwtan va án rá be rixt e kehpard* darávardan.//*
microform n *anjelak (ZBP. C3689 FM)*
microlight n *havápeimá ye xeili xord va sabok; havápeimá ye magasi*
micrometer n *rizsanj*
micron n *mikron; yek milioniyem e metr*
micro-organism n *jəvu* [<Koridi/ Sanandaj]*
microphone n *vujgir* [besanjid bá vuj/ vujgir (guyew e Káwi)]*
microprocessor *(márádik* [computer]*) dádepardáz e riz/ xor; xord-dádepardáz*
microscope n *rizbin. //jəvu*há/ microbhá* [micro-organisms] *rá zir e rizbin barresi kardan./ (pendárin) xawáyágarán** [politicians] *rá zir rizbin nehádan.//*
microscopic, microscopical adj **1** *rizbini; riz; rize; xord. //jánevari rizbini; xordepáreyi* [prticle] *rizbini.//.* **2** *rizbini; bá komak e rizbin. //barresi ye rizbini ye lakkehá ye xun/ barresi ye lakkehá ye xun bá rizbin//*
microscopically adv *bengarid be* "microscopic"
microwave n **1** *xordkuhe*.* **2** also **microwave oven** *pazáve ye tizpaz; tizpaz*
mid adj *miyán; miyáne; nime. //az miyáne ye Tirmáh tá miyáne ye Wahrivar; (dar) miyán e/ miyáne ye zemestán./ Egnesti** [collision]*/ zadan e do kawti beham dar miyán e gozargáh e ábi./ Egnesti* dar miyán e havá//*

mid-, *miyáne, miyán; nim; nime; mid-* [besanjid bá Avestáyi, maidiozarem (EDPL); maiḋyui-wema* (= midsummer); *maiḋyáirya* (mid-year) *(EDPL)]. //Qahve ye piw az nimruz* [mid-morning]*; Egnesti* dar miyán e havá/ midváyu** [mid-air collision]; *miyán e tábestán; miyán e zemestán//*

midday n *nimruz, "bed-án vaqt ke bar mázul andaráyad va nimruz bovad ánjá bar iwán áftáb foruwode báwad." (ZBP. L19 TB). //Nimruz kár rá be páyán resándan.; náhár/ cáwt e nimruzin//*

midden n *kut e áwqál; koppe ye kud*

middle n **1 the middle** *miyán, "va az án dah gune bá pust va dah gune bipust va be miyán andar dáne va dahgune bipust va bidáne" (ZBP, L1994 TB); "zereh zir bod, jouwan andar miyán -- az ánpas bepuwid babr e bayán." (ZBP. L6165 SF); garm e...; garmágarm e...; harjá juri tarjome miwavad. //miyán e otáq; miyán e sade; dorost dar nimewab; del e wab//. "duw dar halqe ye má qesse ye gisuye to bud -- tá del e wab soxan az selsele ye muy e to bud." (Háfez). //dardi miyán e powtaw; Man ke zang zadam dáwtand wám mixordand/ garmágarm e wám xordan budand.; Garm e xándan budam ke zang zad.//.* **2** *kamar. //kamargáh e kasi rá casbidan; gerdágerd e kamar 73 sántimetr//.* **3 the middle of nowhere** *(anáyin) nákjá-ábád [parvá konid "nákojá-ábád" dorost nist]. //Dar kewtzár e/ kewtmand e kucaki dar nákjá-ábád miziyad.//*

middle adj **1** *miyáni. //xáne ye/ saráy e miyáni az án se xáne/ sará; angowtari dar angowt e miyáni dárad.//.* **2 (take/ follow) a middle course** *miyánerou budan; miyáneravi kardan*

middle age *miyánsáli; domuyi "va sevvom ruzgár e kahli ast va kahl rá be Pársi domuyi xánand va..." (ZBP. L5012 ZX). //mardi domuy//*

middle-age(d) spread *wekam-gondegi beruzgár e miyánsáli*

Middle Ages, the Middle Ages *(dar tárix e farangestán/ Orupá) sadehá ye miyáne*

middle-brow n, adj *(beviźe xárdári) xármáye. //nevisandegán e, ketábhá ye, musiqi ye, delbastegihá* [interests] *ye xármáye//*

middle C *(esvar*) e C ye miyáne [ruy e angowti ye piáno ke dar miyán e pardehá-st]*

middle class *piwevarán e; miyánraste. //kuy e* [neighborhood] *piwevarán//*

middle-distance adj **1** *(takrobáyi* [race]*) do ye hawtsad yá hezár o pánsad metr; [do ye] miduri* [mid + duri bengarid be* "mid-"*]*. **2** *davande ye do ye 800 yá 1500 metri/ davande ye miduri**

the middle distance *miyánbum*

middle ear *guw e miyáni. //tafnu** [infection] *ye guw e miyáni//*

Middle East, the Middle East *xoráyán e miyáne; midxorásgán* [bázgardid be* mid-, *va* East*]*

middle finger *angowt e miyáni*

middleman n (pl **-men**) *miyánji [M. Moqaddam]. //Mixáhad rástárást az kárxáne/ sázande bexarad va dast e miyánji rá kutáh konad./ Dar goftoguhá ye miyán e do dálá** [company] *miyánji bud.//*

middle name **1** *nám e miyáni; midnim* [bengarid be mid-, va nim = nám, besanjid bá "nimá"].* **2 be sb's middle name** *(anáyin) viźegi. //Az viźegiháyaw in ast ke tudelboro ast.* [Charm is her middlename]//

middle-of-the road adj *miyánerou. //dar bávarhá ye xawáyáyiyaw* [political] *xeili miyáneou ast.; dar pasand (kardan) e musiqi miyánerou budan//*

middle school *(beviźe dar Engelestán) amuzewgáh, ráhnamáyi*

middle weight n *(mowtzan) miyánsang; midás* [mid- + ás (EDPL)], besanjid bá "asma" [Avestáyi]; áwmá [Sanskrit]*

Middle West, the Middle West = Midwest

middling adj **1** *miyá; miyáne. //emruz badak nist./ mardi miyánbálá/ miyánbawn./ "na bad/ na badak* [in fair health]./ *miguyad emruz badak nist//.* **2 fair to middling** *bengarid be* "fair".

midfield n *náf e meidán; midbum* [bengarid be* "mid-"*]. //miyángir [dar futbál]//*

midge n *pawekure; pawexáki*

midget n *rize, rizemize, kutule*

midget adj *rize, rizemize, kucak. //yek zirdaryáyi ye kucak/ rizemize//*

midland adj *baxw e miyáni ye/ náf e kewvar; miyánbum; midbum [bengarid be* "mid-"*]. midbum** [the midland region]; *hirbáni ye baxw e miyáni ye kewvar* [the midland economy]; *guwáy** [accent] *e baxw e miyáni ye kewvar//*

Midlands, the Midlands *Midbum*/ ostánhá ye miyáni ye Engelestán*

midnight n **1** *nimewab; del e wab; "duw dar halqe ye má qesse ye gisu ye to bud. -- tá del e wab soxan az selsele ye muy e to bud." (Háfez). //(dar) nimewab; piw az/ pas az nimewab//.* **2 burn the midnight oil** *bengarid be* "Burn".

midnight sun *áftáb e nimewab (ke dar tábestán dar mex** [pole] *e abáxtar* [north] *va nimruz* [south] *dide miwavad.)*

midriff n **1** *wekam; tarne [<guyew e Gilaki]. //mowti be wekam; mowti be xikaw//.* **2** *(kálbodwenási) váwáme [miyán e sine va wekam]*

midshipman n (**midshipmen**) **1** *(dar Engelestán) (niru ye daryáyi) návi.* **2** *(dar Ámriká) dánewju ye niru ye daryáyi; návi*

midships adv = Amidships

midst n *(pas az bandváże bekár miravad) miyán. //(dar) miyán e anbuh e mardom; Rubáhi nágahán az miyán e biwe* [thicket] *birun jast/ parid.* [dart out]*; Dar miyán e má/ womá/ iwán yek (tan) dozd hast.//*

midstream n **1** *miyán e rud(xáne); midrud* [bengarid be* "mid-"*]. //Miyán e rud* [midstream] *gardew e áb tond ast/ Tajand* [current] *e áb dar midrud* tond ast.//.* **2 change/ swap horses in midstream** *miyán e; miyán e kár. //Soxanrán miyán e soxanráni bázistáde sorfe kard/ sorfid va báz áqáz e soxan kard.//*

midsummer n **1** *miyán e/ celle ye tábestán. //(yek ruz e/ ruzi dar miyán e tábestán//.* **2 midsummer madness** *nábexradi ye bozorg; kosxoli*

Midsummer('s) Day *24 máh e* June*, ruz e miyán e tábestán*

midway adj, adv, **midway (between sth and sth)** *miyán e; miyán e ráh. //Án do dehkade yek mil az ham dur-and va xáne ye man nime ráh miyán e ándo ast.//*

midweek n *miyán e hafte. //Safar e miyán e hafte xub ast tá be anbuh e mardom* [crowds] *barnaxorand.; Estári** [vacation]*, didári miyán e hafte.//*

midweek adv *miyán e hafte. //miyán e hafte didár kardan/ zang zadan//*

Midwest n, **the Midwest, the Middle West** *midxorvarán**

midwife n (pl **midwives**) *mámá; pázác; piwdár*

midwifery n *mámáyi, //dore ye* [a course in] *mámáyi/ doureyi dar mámáyi//*

midwinter n *miyán e zemestán; celle ye zemestán; //wabi dar celle ye zemestán//*

mien n *(beáyin/ yá soxanvari) didár; simá. //bá simáyi deżam/ qamin; mardi bá roxsári barmanew* [proud]*; xowki* [severity] *ye simáyaw/ simáyewán//*

miffed adj (sl) *(zabán e kuce) delxor, ranjide. //Az in ke námaw rá farámuw karde bud (kami) delxor wod/ bud; simáyi/ didári/ roxsári delxor/ ranjide//*

might[1] modal v (neg **might not;** contracted form **mightn't**). **1** *kárváże ye komaki/ newángar e dasturi ast. //miwavad piwnahád konam?; Agar miwavad yek cizi injá beguyam/ injá biyafzáyam.//.* **2** *(newángar e waváyi/ wodani budan) wáyad/ báwad ke behengám be injá beresad, ammá sad dar sad nemidánam.; In rouqan wáyad paruwat* [rash] *rá xub konad.//.* **3** *(baráye porsidan e ágáhi) Va u ke báwad?/ Candi bederázá xáhad kewid?//.* **4** *(xáhew kardan) Xáhew mikonam dar bázár beman sar bezanid.; Dast e kam báyad piwnahád e komak bekoni!//*

might[2] *zamán e gozawte az* "May[1]".

might[3] n *zur, taván, tahm (ZBP. C6257 FM). //Taxtesang rá bá hame ye tavánam hol dádam; Az niru ye sepáh e dowman miharásim.//.* **2 might is right** *(dastán) "Haq betaraf e zur ast." (PAF, # 5028) "Zur pedar e hesáb rá az gur darmiyávarad." (PAF, #5996); "Zur kos e zan e hesáb rá páre mikonad." (PAF, #6004); "Zur ke ámad, hesáb beravad pei ye káraw." (PAF, #6005); "sál e zur, sizdah máh ast."*
with might and main *(soxanvari) bá hame ye taván e xiw*

mightily adv **1** *saxt zurmand; beniru. //Bá wamwir saxt zurmand zad//.* **2** *xeili. //saxt/ xeili xownud; saxt ásude wodan* [relieved]*//*

mighty adj (**-ier**, **-iest**) **1** *porzur; nirumand; tahm. //sepáhi, kewvari, wahriyári nirumand. //(anáyin) mowt e porzuri behew zad.* [give a mighty thump]*//.* **2** *bozorg; setorg. //tárekhá ye setorg e kuh; daryá ye/ zeráh** [ocean] *e bozorg//*

mighty adv *(beviże dar Ámriká/ anáyin) xeili, saxt. //xeili xub; xeili zerang; xeili sangin./ Az xodaw xeili xorsand ast* [mighty pleased]*//*

migraine n *dard e nimesar "...va dard e sar va dard e nim-e-sar va sargawtan va dard e jegar..." (ZBP. L5419 ZX)*

migrant n, adj *kucande. //kárgarán e kucande; parandegán e daryáyi ye kucande.//*

migrate, transmigrate v, **migrate (from...) (to...)** **1** *kucidan. //In parandegán zemestán(há) be Áfriqá ye abáxtari* [northern] *mikucand.//*

migration, **transmigration** n **1** *kuc.* **2** *kuc; womár e kucandegán; //Kuc e kalán e mardom be Orupá/ Farangestán.//*

migratory adj *kucande; jábejá wavande. //parandegán e kucande./ ásn* e/ xerad e ásnide* [instinct] *ye kuc/ kucew; ámás e jábejá wavande ye/ kucewni ye bandhá* [migratory arthritis]*//*

mikado n (pl **milados**) *Mikádo (námi ke dar gozawte birun az Źápon baráye) wahriyár e Źápon (bekár miraft)*

mike n *(anáyin) bengarid be* "microphone".

milage = Mileage

milch adj *(kohne wode) (baráye dám beviźe gáv) wirdeh; denude*. //gáv e, boz e wirdeh/ dendue//*

mild adj (**milder**, **mildest**) **1** (**a**) *narm, narmin, narmxu. //Narmxutarin mardi ast ke mitaván hargez did.; Ádami ast besyár narmraftár/ narmkerdár.; Bá inke ranjide bud pásoxi narm dád.//.* (**b**) *sázgár, xub, sabok, narm. //havá ye xub/ na sard va na garm; ábohavá ye sázvár; guwmáli sabok; yek sábun e narm/ sázgár//.* **2** *xow, na tond; paniri xowmaze, na tond; sigári bá bu ye xow/ na zanande; yek torwi ye na xeili tond//*

mild steel *fulád e narm/ cakkowxár*

mild n, **mild ale** *guneyi ábejou/ fugán e (Engelisi) dárá ye rázak* [hops] *e andak. //do liván fugán e kamrázak bedahid.//*

mildew n *kapak; paniri ke kapak zade; golesorxi ke kapak zade*

mildew v *kapak zadan. //barg e/ miveyi kapakzade//*

mildly adv **1** *benarmi/ narm. //Benarmi bá má soxan goft.//.* **2** **to put it mildly** *bigazáfe; //rástaw rá bexáhi./ Báláyaw/ qaddaw 190 sántimetrast, va bigazáfe bolandbálá/ lengderáz ast.//*

mildness n *bengarid be* "mild"

mile n **1** *mil; hásr. //Milhá cizi joz kavir nist.; Yek safar e/ ráh e panjáh mili//.* **2** *(anáyin) xeili. //Emruz hálaw xeili behtar ast.* [miles better]*; Xeili az u pirtar ast./ Dar bázi ye tenis/ celtapká* kasi be gardaw/ be gard e páyaw nemiresad.; Az ámáj* [target] *xeili/ yek farsang part budi//.* **3** (<u>esp the mile</u>) *takrobáyi* [race] *ye yek mili. //Ke/ ki dar takrobáyi ye yek mili midavad* [Who is running in the mile?]; *Yek mil rá dar cahár pál** [minute] *yá kamtar mitavánad bedavad.* [He can run a four-minute mile]//. **4** **miles from anywhere/ nowhere** *dar jáyi duroftáde; nákjá-ábád [parvá konid "nákojá-ábád" dorost nist].* **a miss is as good as a mile** *bengarid be* "miss[1]. **run a mile (from sb/ sth)** *az sáye ye kasi/ cizi ham gorixtan. //Agar bexáhand dar jamjám*/* TV *bá man goftogu konand az sáyeaw ham migorizam//.* **see/ tell sth a mile off** *con ruz rouwan ast/ con zir e dom e/ domb e boze ast.../ Con ruz e rouwan ast ke doruq miguyad/ Az dur peidást ke doruq miguyad.//.* **stand/ stick out a mile** *besyár cewmgir budan; kur ham mitune bebine. //Roxsáraw dád mizanad ke ázarmisk ast* [honest/ honesty]*; Kur ham mitavánad bebinad ke (u) rást miguyad.//*

mileage, milage n *//ráde* ye/ máwin e dast e dovvomi ke kam/ xeili ráh peimude.//.* **2** *niz* **mileage allowance** *pul e ráh. //Pul e ráhi rá ke bá ráde* ye xodat rafteyi gerefti?//.* **3** *(pendárin- anáyin) sud. //Bávar nadárad ke injur ágahi (dádan) sudi dárad.//*

miler n *ádam/ asb e viźe ye takrobáyi* [race] *ye yek-mili; //U behtarin takrobáy e yekmili ye má-st.//*

milestone n **1** *farsang.* **2** *(pendárin) ruydád/ gám e besyár barjeste. //In piruzi dar tárix e kewvaremán ruydádi bas barjeste ast.//*

milieu n (pl **milieus** *yá* **milieux**) *bum, zistbum; gáhvár (baráye kewt e mikrobhá). //Az zistbum e/ bumi digar barxáste va hamsar e yek honarpiwe budan daráqáz baráyaw saxt wegerft bud/ nááwná bud.//*

militancy n *bengarid be* "militant"

militant adj *parxáwju, "co u rá bad áyad to rou piw e uy -- be wamwir bespár parxáwjuy." (SF); parxáwgar; setizeju; zurgu. //Bastnewinán parxáwju budand/ sar e parxáwgari dáwtand.//*

militant n *parxáwju, parxáwgar, setizeju, zurgu*

militarism n *(biwtar xárdári) sepahsálári; gondsálári*

militarist n *sepahsálár; gondsálár*

militaristic adj *bengarid be* "military"

militarize, militarise v *(biwtar be rixt e náwenáxte) (beviźe zamini rá) baráye kárhá ye ártewi kenár gozáwtan/ bekár bordan.* a militarized zone *peikárestán*, "Se ráhast záyed, bedán wárstán -- ke Arjásp xánadw peikárstán." (ZBP. CL6915, SF); lawkarestán*; zinestán* [baráye zin, senáh*, bengarid be,* "weapon"*]*

military adj *sepáhigari, lawkari, "harcand goft naraft va az lawkari toube kard." (ZBP. L235 TB); "parákande wod wahri yo lawkari -- hamijost harkas rah e mehtari." (ZBP. L5968, SF); artewi; sarbázi. //(wive ye) ámuzew e sepáhigari* [military training]; *farhanjew e sepáhigari* [military discipline];/ *sarápá dar jáme ye lawkari/ sepáhi* [uniform]./ *Baráye sarbázi be ártew faráxánde wodan.; sarbázi kardan* [do military service]*; ruzgár e sarbázi rá gozarándan//*

the military n *lawkari, "parákande wod wahri yo lawkari -- hamijost harkas rah e mehtari." (ZBP. L5968 SF); ártew, sepáh, sepáhi, "sepáhi yo dehqán o bikár wáh -- conán dán ke har se nadárand ráh." (ZBP. L5873 SF); tawtáriyán* [warrior cast] *(ZBP. C6741). //Baráye foruxábándan e wurew, ártew/ sepáh rá faráxándand.//*

military police *deźbán*

militate v *jelo ye... rá gereftan; várune ye... kár kardan. //Besyári cemhá* [factors] *jelo ye piruzi ye naqwe ye má rá gereft.//*

militia n *niru ye basij; sepáh e basij*

militiaman n (pl **militiamen**) *basiji*

milk[1] n **1** *wir, "pestán mesál e qonce por az wir e wabnam ast -- az mehr e tefl sabze borun áyadaw pahan." (ZBP. C5825, FM, Nezári); pahan [= wir] duh (ZBP. C4463). //wir e táze ye gáv; wir e bicarbi; wir e xowk; wirafzár/ wirabzár* [milk products]*; botri ye wir//.* **2** *wire [con az deraxt]; wir [con dar nárgil* (coconut)*].* **3** *wire (ye giyáhán, ke kárbord e dáruyi dárand).* **4** **milk and water** *(xárdári) kask; duwáb; xálibandi. //Soxanrániyaw kawk bud.; Dástán e wurangizi saxt xármáye va sarásar kawk bud.//*

the milk of human kindness *delsuzi/ mehrabáni/ mardomi*

concentrated milk *jiv* [<Pahlavi (ZBP. C2933 MK)]; wir e mawt*

milk of magnesia *tabáwir*

milk[2] v **1** *duwidan; duxtan [riwe ye aknun "duw-", "duq-" (ZBP C3749); luqánidan (ZBP. C3749 FM). //Zan e/ doxtar e wirduw hanuz kár e duwidan rá be páyán naresánde.//.* **2** *wir dádan* [yield milk]; *luqidan (ZBP. C3749 FM). //Gávhá xub wir midahand/ miluqand.//.* **3** **milk A (of B)/ milk B (from A)** (**a**) *(az giyáhi/ deraxti) wire gereftan. //Az deraxt wire gereftan* [sap]*.//.* (**b**) *(az már) zahr gereftan/ duwidan.* **4** **milk sb/ sth (of sth); milk sth (out of/ from sb/ sth)** *(pendárin) duwidan. //duwidan e pul, máye az sarmáyeyi ke baráye behzivi* [welfare] *ye mardom ast./ Bá dádosetadhá ye adádmandaw** [illegal] *peivaste sud e kár rá miduwad.//.* **5** **milk/ suck sb/ sth dry** *bengarid be* "Dry".

milkbar *(beviźe dar Engelestán) bastaniforuwi; wirabzárforuwi; ricálestán* [ricál* = hargune xorák e wiri, "yeki qorm e beryán o nán az baraw -- namakdán o ricál gerd andaraw (ZBP. L6568 FM, SF)*

milk-chocolate *wokolát e wiri. //wokolát e wiri dust dári yá wokolát e sáde?//*

milkchurn (n) *wirdán; dusin; dabbe (baráye bordan e wir)*

milker n **1** *wirduw.* **2** *wirdeh. //Án gáv e wirdeh e xubi ast.//*

milk-float n *(dar Engelestán) wiri (ráde* ye/ máwin e), wirkew*

milkiness n *wiri (budan)*

milking-machine n *wirduw; dastgáh e wirduwi*

milk-loaf n (pl **-loaves**) *nán e wirmál*

milkmaid n *doxtar e/ zan e wirduw/ wirforuw*

milkman n (pl **milkmen**) *wiri; wirforuw*

milk pudding *(beviźe dar Engelestán) (guneyi) wirberenj*

milk round *douregardi va wirforuwi; ráhi ke wirforouw har ruz miravad. //baráye foruw e wir az xáneyi be xáneyi raftan//*

milkrun *(pendárin-anáyin) safar e harruze rá baráye anjám e kári raftan. //harruze baccehá rá be dabestán miresánam.//*

milk shake *wirbarf**

milksop n *(xárdári) (mard/ pesar e) tarsu; bozdel, sostpei*

milk-tooth n (pl **milk-teeth)** *dandán e wiri*

milkweed n *giyáháni az gune ye* Asclepias*; hargune alaf e giyáh e wiredár*
milk-white adj *sefid e wiri; wiri(rang). //Wáhzáde bar asb e sefid e wiri savár bud.//*
milky adj (**milkier, milkiest**) **1** *wirin, wiri, wir. //pust e sefid e wiri//.* **2** *wirin, wiri, wirdár. //wirocáy; wiroqahve. //Dust dáram hengámi ke be bestar miravam, yek ciz e wirin/ wiri ye dáq bexoram.//.* **3** *tár, mát. //yawm* [opal] *sangi mát ast.//*
the Milky Way *kahkewán*
mill[1] n **1** *ás; ásiyáb; ás e ábi; bádás; ás e bádi.* **2** *ás; ás e barqi; ás e dudi/ dudás; ás e qahve; ás e felfel; ás e angur/ sopár* [ploughshare] *(ZBP. C6204 FM). jást (ZBP. C7154 FM).* **3** *kárxáne. //kárxáne ye panbe; kárxáne ye káqaz-sázi; kárxáne ye fulád/ godáz e áhan; kárxáne ye alvársázi/ cubbori//.* **4** **grist to the/ one'smill** *bengarid be* "grist". **put sb/ go through the mill** *be kasi ranj/ saxti dádan*
mill[2] v **1** (**a**) *ásiyáb kardan; árdan* (riwe aknun "ár-") [<Pahlavi, (ZBP. C3341 MK)]; ás kardan, "Jebreyil ...be u ferestád. Goft xord e to va az án e farzandán e to hame az in báwad [gandom], bekár va bederav va ás kon va ádam án rá bekewt." (ZBP. L1976 TB). //Gandom rá dorowt* [coarsely] *ás karde budand/ árde budand.//.* (**b**) *dar ás/ ásiyáb dorost kardan. //berenj e ásiyáb wode/ árd e berenj//.* **2** *(baráye sekke) kongere zadan. //Lire ye Engelisi kenáre ye kongereyi dárad.//.* **3** *(felez/ áhan/ ayoxwost/ yuwost rá) bá carx kongere dádan.* **4** **mill about/ around** *(baráye mardom yá jánevarán) darhamlulidan. //Anbuh e varzewdustáni ke pas az ávard* [match] *dar xiyábánhá darham-milulidand.//*
millboard n *(dar wirázegiri* [bookbinding]*) taxte ye casbzani*
mill-dam n *bandruq e ásiyáb*
millenarian n *sepandármazi* [kasi ke bávar dárad* "millenium" *faráxáhad resid.]*
millenial adj *bengarid be* "millenium"
millenium n (pl **millenia** *yá* **milleniums**) **1** *hezáre, "niz dar fársi kaleme ye hezáre be ma'ni ye yek hezár sále raváj dáwte ke má án rá niz dar in goftár bekár mibarim." (ZBNP. L3979, NKZZF). //*the first millenium AD *hezáre ye noxost pas az zádruz e (Mehr) [M. Moqaddam]/ Masih.//.* **2** **the millenium** *(din) (conán ke dar enjil ámade- ruzgári faráxáhad resid ke Mehr*/ Masih 1000 sál wahriyár e zamin xáhad bud.) hezáre ye/ hezár sál e wahriyári ye Mehr*/ masih barjahán//.* **3** **the millenium** *sepandármaz, [besanjid bá "sepantá ármaiti" (Avestáyi) (EDPL)]*
millepede, millipede *guneyi hezárpá (ke dar har páre az tan do joft pá dárad.)*
miller n *ásiyábán*
millet n **1** *arzan (benám e dánewik e* Panicum miliaceum. **2** *dáne ye arzan, baráye xorák*
mill-hand n *kárgar e kárxáne*
milli-, *(dar vážehá ye serewte) (dar dastgáh e dahdahi) yekhezárom e..., //* milligram: *milligram yekhezárom e geram//*
milliard n *(dar Engelestáb) miliárd = yekhezár milion*
millibar n *milibár = yekhezárom e bár (yekkán e fewár e havá/ váyu*)*
milliner n *foruwande yá sázande ye áráye baráye koláh e zanán*
millinery *(piwe ye sázandegi yá foruwandegi ye) (áráye) ye koláh e zanán.* //the millinery department: *baxw e foruw e koláh e zanáne//*
million pron, det (after **a** or **one** no pl) *milion/ yekhezár-hezár, " va moqaddamán goruhiy-and ke harce iwán goftand va nehádand, agar dobár hezár hezár deram dar wahr va naváhi ye án báwad án rá farmánbordár báwand..." (ZBP. L1187 TBH)*
million n **1** (after **a** or **one** but often **pl**) *milion; hezárhezár. //Piw az sisálegi noxostin milion dolár e xod rá sáxt.//.* **2** **one, etc in a million** *yek darhezár; xeili kamyáb. //Zan e besyár xubi ast ke lengeaw kam gir miáyad./ yek dar hezár ham omid e/ baxt e kámyábi nadárim.//*
million-, *(dar vážehá ye serewte) milion. //yek dádxáhi* [suit] *ye yek milion dolári.//*
millionaire n (fem **millionairess**) *milioner, xarpul*
millionth *(harvenám) milioniyem. //yek milioniyem az cizi//. [baráye* million *va* millionth *be nemunehá zir e* hundred *va* hundredth *bengarid.]*
millipede *bengarid be* "millepede"
mill-pond n *estaxr e ásiyáb. //Daryá con áyne bud/ Daryá con estaxr e ásiyáb árám bud.//*
mill-race n *ábwár e ásiyáb*

millstone n **1** *sang e ásiyáb.* **2** **a millstone round one's/ sb's neck** *bár e geráni bar duw e kasi. //Vámháyam/ bedehiháyam bár e geráni bar duwam bud.//*

mill-wheel n *[dar ásiyáb e ábi] carx e ás/ carxás*

millwright n *ásgar, ás sáz, ásiyábsáz*

milometer, mileometer n, (US) **odometer** *durásanj**

milord n *váźe ye Fránsavi ke dar gozawte baráye lord e Engelisi/ Engelisi ye puldár bekár miraft*

milt n, **soft roe** *zehy e máhi, mani ye máhi; wosr* e máhi [bengarid be* "sperm" *va* "semen"*]*

mime n **1** *(namáyewxáne va mánand e án) rangáziv* [besanjid bá Sanskrit "rangájavah"] [namáyew e bedun e soxan, bá adá va weklak]. //namáyewi sarásar rangáziv*//.* **2** *rangáziv* //yek honarpiwe ye rangáziv*//*

mime v **1** *várangidan*; várang e ...zadan; adá ye... darávardan; ...-bázi darávardan. //Bá naqmeyi/ ávázi várangidan* [Hengámi ke ávázi ruy e navár yá disk naváxte miwavad adá ye xándan rá darávardan ammá berásti cizi naxándan].* **2** *várangidan*; adá darávardan. //naqw e mard e masti rá várangidan*//*

mimeograph n *(kohne wode) pácingar* [bengarid be* "copy"*]*

mimeograph v *pácin gereftan/ kardan*

mimetic adj *adá darávardan. //tavánáyui ye/ tardasti* [skills] *ye adá darávardan//*

mimic v (pt, pp **mimicked**) *adá ye... rá darávardan. //Borzu adá ye dáyiyaw rá xub darávard.//.* **2** *...namá. //cubi ke rang e marmarnamá be án zadeand.//*

mimic n *kasi ke adá ye... rá xub darmiyávarad*

mimic adj *adá, bázi; namáyew e sáxtegi. //*mimic coloring *(baráye jánevarán va parandegán) be rang e bum./ jang e sáxtegu/ doruqin//*

mimicry n *várangi* [bengarid be* "mime"*]*

mimosa n *mimozá (deraxt, bute va giyáhhá ye garmsiri va gol e án) az gune ye* Mimosa*. //yek daste gol e* "Mimosa"*//*

min abbr "minimum". **1** *kamine. //kamine ye dareje ye garmá 50 dareje//.* **2** minute(s): *pál*. //tondtarin dah pál*//*

minaret n *goldaste; menáre*

minatory adj *bimdahande, tarsávar. //kárhá ye/ adáhá ye tarsávar/ bimdahande.//*

mince v **1** *(guwt) carx kardan; qeyme (-qeyme) kardan; rizriz kardan, anjidan (ZBP. C3691 FM).* **2** *(beviźe xárdári) názidan, camidan, xarámidan. //Bá kafshá ye páwne-sannári ye boland bá náz darun e otáq ámad.//.* **3** **not mince matters; not mince (one's) words** *rok/ biparde soxan goftan. //Biparde goftam ke koudan ast./ Biparde/ rok beguyam- naqwe ye kánáyáneyi ast.//*

mince n *(dar Engelestán),* (US) **hamburger** *guwt e carx karde. //Nim kilo guwt e carx karde//*

mince meat n **1** *ágane (beviźe baráye koluce ye guwti).* **2** **make mince-meat of sb/ sth** *(anáyin) kasi rá saxt málidan- kasi rá leh o lavarde kardan; kasi rá darham-picidan/ darhamwekastan. //Noxost vazir gováźe** [arguments] *ye hamestárán** [opponents] *e xod rá darhampicid/ darhamwekast.//*

mince pie n *koluce ye guwt/ guwti*

mincer (n) *carx (e guwt)*

mincing (adj) *(xárdári) náz, nác, cam. //xarámidan/ bá náz ráh raftan/ camidan//*

mincingly (adv) *bánáz*

mind[1] n **1** *manew, ráy; harjá juri tarjome miwavad. //Baráye kári sáxte wode budan; raváni pák árám dáwtan//.* **2** (**a**) *maqz, del; xerad, "Bedu goft k-ey wáh del wád dár -- xerad rá ze andiwe ázád dár." (ZBP. L6675, SF); andarun, "gáhgáhi dar andarun e ostád Emám az ráh e ádamigari andaki dávari mibud." (ZBP. L2787 AT). //Maqzi daraxwán/ xeradmand dáwtan; sádedel budan//.* (**b**) *maqz, kalle, xerad. //Yeki az bozorgtarin maqzhá ye/ kallehá ye ruzgár ast.//.* **3** *andiwe, parvá, harjá juri tarjome miwavad. //Xub midáni* [clear in your mind] *ke ce báyad bekoni?/ Xub biyandiw!/ Pariwán nawo!//.* **4** *vir, yád. //Nemidánam catram rá kojá gozáwtam- pák az yád bordam!* [blank]*//.* **5** *xerad, "goftand in mard rá aql [xerad] wode ast az heibat e dowman ke biyámade ast." (ZBP. L208 TB); bexrad/ tandorost budan; Navad sál dárad va xeradaw/ maqzaw rá dárad az dast midahad.//.* **be in two minds about sth/ doing sth** *dodel budan. //Dodel budam ke az Landan beravam yá na, dustánam dar Landan budand ammá kár e birun az kewvar kár e xubi bud.//.* **be of one mind (about sb/ sth)** *hamdel budan, "hamdeli az hamzabáni behtar ast." (Moulavi).* **be on one's mind; have sth on one's mind** *delwure dáwtan; negarán budan; andiwe,*

"bedu goft k-ey wáh del wád dár -- xerad rá ze andiwe ázád dár!" (ZBP. L6675 SF). //Dastyáram az kár kenáre joste az inru aknun saxt andiwnák-am.//. **be out of one's mind** *(anáyin) diváne/ xol/ kosxol budan; kasi rá xerad wodan, "goftand in mard rá aql [xerad] wode ast az heybat e dowman ke biyámade ast." (ZBP. L208 TB). //Agar gomán mikoni ke sad dolár be to vám midahm diváneyi/ kur xándi!//.* **be/ take a load/ weight off sb's mind** *kasi rá ásude sáxtan/ gardánidan; az andiwe xerad rá ázád dáwtan, "bedu goft k-ey wáh del wád dár -- xerad rá ze andiwe ázád dár!" (ZBP. L6675 SF). //Bá pardáxt e geroyi* [mortgage] *bár e bozorgi az duwam bardáwte wod!//.* **bear/ keep sb/ sth in mind** *be yád dáwtan; be yád sepordan. //Aknun já ye tohi nadárim ammá bigomán darxást e womá rá farámuw nemikonim/ be yád xáhim dáwt./.* **bring/ call sb/ sth to mind** *be yád ávardan. //Roxsáraw rá miwenásam ammá nemitavánam námaw rá (be) yád ávaram.//.* **Come/ Spring to mind** *yád e kasi ámadan; "Mazra'e sabz e falak didam o dás e mah e nou -- yádam az kewte ye xiw ámad o hengám e derou." (Háfez); kasi rá faráz ámadan: "ke Aráqi mardi ast diváne va har cew faráz áyad miguyad va in xodávand miwenavad va..." (ZBP. L608 TBH). //"Piwnahádi (digar) dárid?", "aknun/ dardam cizi yádam nemiáyad."//.* **give one's mind to sth** *saxt tuy e nax e... budan; saxt be andiwe ye... budan.* **go out of/ slip one's mind** *farámuw wodan;* **have a mind of one's own** *xodráy budan.* **have a (good) mind to do sth** *(anáyin) xeili del e kasi xástan. //Xeili delam mixáhad baráye gostáxiyaw caki be u bezanam!//.* **have a half mind to do sth** *kami del e kasi xástan ke kári bekonad.* **have it in mind to do sth** *(beáyin) xástan; bar án budan; dar del dáwtan, "nadánam ke dar del ce dárad ze bad -- to zu xiwtand dur dári, sezad." (ZBP. L3266 SF). //Bar án-am ke* [I have it in mind to] do sth *(beáyin)./ Bar án-am ke agar bebinamaw az u/ azaw beporsam.//.* **have sb/ sth in mind (for sth**) *kasi rá baráye... dar cewm dáwtan. //Ke rá baráye án kár dar cewm dárid?//.* **in one's mind's eye/ in one's imagination; in one's memory** *dar yád; dar del. //Hanuz cewmam rá ke mibandam, mitavánam xáneyi rá ke dar án záde wodam (be cewm e del) bebinam.//.* **keep one's mind on sth** *be... parvá kardan; páyidan; residan. //Bekárat beres!/ kárat rá beppá!/ Parvá ye kárat rá kon!//.* **make up one's mind** *ráy e... kardan; bar án wodan; áhang e... kardan. //Bar án wodeam ke pezewk wavam.; Ráy e án kardeyi ke baráye estár** [vacation] *kojá beravi?//.* **make up one's mind to (doing) sth** *nácár paziroftan. //Con pul nadárim xáne ye bozorgtari bexarim báyad nácár pazirofte haminjá bemánim.//.* **mind over matter** *bartari ye/ ciregi ye raván bar tan. //seft o saxt (az barxi xorákihá) parhiz kardan (biwtar) yek dástán e ciregi ye raván bar tan ast.//.* **of the same mind** *bázgardid be* "same". **not change one's mind** *morq e kasi yek pá dáwtan.* **put sb in mind of sb/ sth** *be yád e... andáxtan. //Wive ye soxan goftanaw ma rá be yád e mádaraw andáxt.//.* **put/ set one's/ sb's mind at ease** *kasi rá árám sáxtan; xerad rá az andiwe ázád sáxtan. "bedu goft key wáh del wád dár -- xerad rá ze andiwe ázád dár." (ZBP. L6675 SF).* **put/ set/ turn one's min to sth** *del be kár dádan/ bastan. //Agar del be kár bandi mitaváni nevisande ye xubi wavi.//.* **take one's/ sb's mind off sth** *máye ye ásudegi ye kasi wodan; delwure/ negaráni ye kasi rá az miyán bardáwtan; //Saxtkuwi hamiwe máye ye án migardad ke mardom/ ádam gereftárihá ye xáne ye xod rá farámuw konad.//.* **to my mind** *az did e man/ dar cewm e man/ be manewte ye man. //Az did e man hameaw carand ast.//.* **turn sth over in one's mind** *barresi kardan; sabok-sangin kardan*

mind[2] v **1** *parvá kardan; residan; pádan (ZBP. C4391); páyidan; didan; negaristan; parvásidan (ZBP. C5812 FM). //bacce/ wirxár rá páyidan/ beppá!; Man ke miravam tu ye maqáze, xáhew mikonam docarxeam rá beppá!/ Miwavad panj pál** [minute]*/ cand pál* guwat be telefon/ vákubar* báwad, agar telefon/ vákubar* zang zad pásox dahi?//.* **2 mind about sth/ doing sth** *kayk/ kak kasi rá (na)gazidan; delxor wodan; ranjidan; bák dáwtan, "bedu goft Pirán ke har cand yár -- biyáyad bar e Tus az Irán savár; co Rostam nabáwad mará bák nist -- ze Gorgin o Birun delam cák nist." (ZBP. L6149 SF). ázordan; bar xod peidá kardan, "con bedid ke tanhá-st va bá vey hickas nist del e vey qarár gereft ammá bar xod hic peidá nakard..." (ZBP. L1700 DB). //Az inke natavánest án kár rá begirad delxor wod/ ranjid?; Badam nemiáyad/ xowam miáyad nuwábeyi benuwam.; Qouqá/ qou/ qau/ sarosedá to rá miyázárad?; Agar sigár bekewam/ dud konam to rá miyázárad?/ ázorde miwavi?; Miwavad komakam koni?; Miwavad panjere rá bebandam//.* **3** *bák dáwtan; negarán e... budan. //Agar to pulaw rá nemidahi, az hazine ce bák!; Az (su ye) man negarán nabáw, zabán midaham to rá nayázáram./ Az inke mardom darbáre ye man ce miyandiwand xeili ham bákam nist.//.* **4** *páyidan. //Pelle rá beppá (zamin naxori)!; Kalleat rá beppá!; Án sage rá beppá!; In kárd tiz ast beppá dastat rá naborri!; Miwavad piw az tasu* [hour] *(ye 11 xáne báwi?/ Kári kon piw az 11 xáne báwi!; Beppá án jámhá* [glasses] *rá kojá migozári!//.* **5 do you mind?, Please stop that!** *(beriwxand) Bas ast!/ Bas kon! jarjá juri tarjom,e miwavad. //Hamin ke (án mard) ámad va dar raj zad va jelo ye u istád. U goft, "Miwavad ruyetán rá kam konid?* ["Do you mind?"]. **I don't mind if I do** *(anáyin-beriwxand) (beviże hengám e paziroftan e nuwábe) Ári/ Cerá ke na?. //*"Will you have a drink?", "I don't

mind if I do.", *"Nuwábe mixáhi?", "Cerá ke na?"//.* **mind one's own business** *(beviże be rixt e farmáyew) sar e xod gereftan, "Má rá xiyál e to ce parvá ye waráb ast -- Xom gu sar e xod gir ke xomxáne xaráb ast." (Háfez); timár e kár e xod dáwtan, "Conán dar kár e án deldár del bast- ke az timár e kár e xiwtan rast.".* **mind one's p's and q's** *xod rá páyidan.* **mind you; mind** *(wegeftváże) tarjome nemiwavad. //Wanideam dárand az ham jodá miwavand- Jáy e wegeft nist* [I hear--mind you.]//. **never mind** *báki nist. //"Be masráde*/ otobus naresidi?", "Báki nist* [never mind] *panj pál e digar yeki digar miáyad."//.* **never mind (doing) sth** *Bas ast. Baráye ce/ cerá puzew mixáhi? Ke/ ki pul e ásibi rá ke zadeyi, miparcázad?.* **never you mind** *(anáyin) napors (baráye in ke pásoxi nemiwenavi); mapors, "dard e ewqi kewideam ke mapors -- zahr e hejri cewideam ke mapors." (Háfez). //Rást nist? Na? Cejuri tahotuyaw rá darávardam. Napors* [Never you mind]//. **6** **mind out** *(anáyin) (beviże berixt e farmáyew) beppá!.* **mind out (of the way)!** *Ráh rá band ávardeyid, Miwavad ráh rá báz konid/ kenár beravid?.* **mind out (for sb/ sth)** *páyidan. //Az xiyábán ke migozari rádehá*/ máwinhá rá bepá!//*

mind-bending adj *be xod dáwtan. //porsemáni/ gereftáriyi ke del e kasi rá be xod dárad.//*

mind-blowing adj *(anáyin) az xod bixod konande*

mind-boggling adj *harásangiz; wegeftangiz; wegerf. //durihá ye/ wegerf dar espáw** [space] *dar maqz nemigonjad/ saxt wegerf ast.//*

minder n *(dar vážehá ye serewte) parastár; ...-beppá. //carxowtpá/ carxowtpáy/ carxowtbán* [machine-minder]/ child-minder: *parastár e bacce//*

minded adj **1** **minded (to do sth)** *be... garáyew dáwtan; del xástan. //Agar delaw bexáhad mitavánad bekonad/ án kár rá bekonad.//.* **2** *(setáy* va band e kárvážehá ye serewte misázad.) ...xerad; ...-maqz; ...-del; ...-ráy; ...-manew. //ádami setorgmanew/ kurdel* [narrow-minded]*; kamxerad = bimaqz* [feeble-minded]*; ádami bozorgmanew* [high-minded]. *//Az hame ye kasáni ke conin miyandiwand/ bávar dárand darxást e powtibáni/ komak dáram.; dárá ye maqz e bázargáni/ xawáyáyi** [political]*/ fanni budan//.* **3** *(bá námvážehá setáy* e serewte misázad) ágáh az arj/ arzew e cizi. //Az zamáni ke az estár** [vacation] *dar faránse bázgawte xeili az arj e xorák ágáh wode/ xeili be xorák parvá mikonad.//*

mindful adj, **mindful of sb/ sth** *residan, parvá kardan, arj nehádan, páyidan. //Be xáneváde ye xod residan; be xiwkári* [duty] *ye xod parvá kardan; nám* [reputation] *e xod rá páyidan; be barxord e bexradáne bá kárhá parvá nemudan* [the need for discretion]*//*

mindless adj **1** *...xar; ...xaraki. //xarkári/ kári saxt ke niyáz be xerad nadárad* [mindless drudgery].//. **2** *(xárdári) bixerad; bikalle. //tabahkárán e* [vandal] *bikalle//.* **3** **mindless of sb/ sth** *biparvá. //biparvá be ján e xod//*

mindlessly adv *bixeradáne; bikalle*

mindlessness n *bixeradi; bikallegi*

mind-reader n *kasi ke andiwe ye digarán rá mixánad*

mind-reading n *andiwe ye digarán rá xándan*

mine[1] *(harvenám e tan) ...man; ...-am; az án e man. //Gománam án ketáb az án e man ast./ Az dustán e man ast./ Yeki az dustánam ast.//*

mine n **1** *kán, "gouhar e jám e jam az kán e jaháni degar ast -- to tamanná ze gel e kuzegarán midári." (Háfez). //kán e zoqálsang/ kán e zar/ Bázres be darun e kán raft./ kángar. kánkan* [a mine worker]//. **2** (**a**) *áhun, naqb, naqm (ZBP. C6803).* (**b**) *min.* (**c**) *min e daryáyi; min e meqnátisi; mine zenáváyi** [acoustic mine]; *min (kár) gozáwtan; //keránehá ye daryá rá minrubi kardan./ roftan e min e karánehá./ Daryá rá minrubi kardan; roftan e min e karánehá; jang e (bá) min* [warfare]//. **3** **a mine of information** *kán e dánew; sarcewme ye dánew; daryá ye dánew. //Mádarbozorgam kán e tárix e xánevádeyemán ast.//*

mine[3] v **1** (**a**) **mine (for sth)** *kán kandan. //baráye yáftan e zar, almás kán kandan.//.* (**b**) **mine A (for B)/ mine B (from A)** *kandan va darávardan. //xák rá baráye darávardan e sang e áhan kandan./ Zar rá az żarfnáy e/ del e xák darmiyávarand.//.* **2** *zir e... áhun/ naqm/ naqb kandan/ zadan.//Zir e kandaghá* [trench] *ye deżhá ye dowman naqm zadan//.* **3** (**a**) *min gozáwtan/ káwtan. //dahána ye bandari rá min gozáwtan//.* (**b**) *bá min nábud kardan. //Razmnáv* [cruiser] *be min xord var dah pál** [minute] *dar áb foruraft.//*

mine-detector n *minyáb*

minefield n **1** *minestán*.* **2** *(pendárin) márestán* [cizi besyár dowvár], Dátikán* e/ dád e jaháni baráye kasi ke az picidegihá ye/ xamocam e án ágáhi nadárad márestán* ast.//*

mine layer n *(náv yá havápeimá ye) mingozár*

minelaying n *mingozári*

miner n *kánkan; kángar (M. Moqaddam). //kángarán e zoqálsang//*

mineral n **1** *máde ye/ mátak e káni; namakhá ye káni.* **the minderal kongdom** *barbastegán.* **2** *sang/ máde ye káni. //zoqálsang va áhan az mádehá ye/ mátakhá ye káni hastand./ nahádehá ye, máyehá ye, xástehá* [wealth] *ye káni//.* **3** *(dar Engelestán)* = (**a**) Mineral water *áb e káni.* (**b**) Soda *áb e káni. //Injá nuwábe va áb e káni beforuw miresad.//*

mineral oil *(dar Engelestán) naft (dar Ámriká) páráfin*

mineral water *áb e káni*

mineralize *bengarid be* "mineral"

minerological adj *kánwenási, kánwenásik*

minerologist n *kánwenás*

minerology n *kánwenási*

minestrone n *(guneyi) bolmáj (ZBP. C136 FM)*

minesweeper n *minrub*

minesweeping n *minrubi*

mineworker *kánkan; kángar [M. Moqaddam]*

mingle v **1** (**a**) **mingle with sth/ mingle(together)** *ámixtan, serewtan, darham wodan. //Áb e án do rud beham peivaste yek rud/ rudxáne padid miyávarad.//.* (**b**) **ningle A with B/ mingle A and B (together)** *serewtan. //Rásti ye ámixte bá doruq./ Pristár* [priest] *áb rá bá mey ámixt//.* **2** **mingle with sb/ sth; mingle (together)** *ámixtan; hamnewini kardan. //Pásdárán* [secuirty men] *be anbuh e mardom ámixtand.//*

mingy adj (**mingier**, **mingiest**) *(anáyin dar Engelestán) zoft, náxonxowk, past. //Nam pasnemidahad; saxt zoft ast. //Dar in sofrexáne be andáze ye yek cos be mardom xorák midahand.//*

mini n (pl **minis**) *(anáyin)* Mini *(nám e bázargáni) Mini (nám e guneyiyi ráde*ye/ máwin e kucak).* **2** *dámanak*

mini-, *(dar váźehá ye serewte) kucak, xord, riz, keh-, -ak; -ce. //rádak** [minicab]; *dámanak* [miniskirt]*//*

miniature n **1** (**a**) *zarnegár* (**b**) *(honar e) zarnegár. //negárgar e zarnegár//.* **2** *parhib* [model] *e xord. //parhib e xord e* Titanic *bá hame ye rizekáriháyaw./ saghá ye neźád e riz; botrihá ye kucak e siki* [brandy]*; yek ráháhan e kucak//.* **3** **miniature** *xord, riz, kucak. //az ruy e cizi pácin* e kucak bardáwtan* [copy]*; Dorost mánand e mádaraw ast ammá kuculu [-muculu]*

miniaturist (n) *zarnegárgar*

minibus n *(dar Engelestán) kehráde*/ "minibus". //Yek kehráde* bedun e ránande keráye kardan//*

minicab n *(dar Engelestán) rádak* [bengarid be* "car"*]*

minicomputer n *márádak*/ kámpiyuter e kucak*

minim n **1** (US) **half note** *(musiqi) sefid.* **2** *(yekán e andázegiri ye ábgunehá) yek* minim*, be andáze ye "yek cekke"*

minimal adj *kam, andak. //Nazd e dustánemán budim/ mándim az inru hazineyemán andak/ náciz bud.//*

minimally adv *bengarid be* "minimal"

minimize, minimise v **1** *kucak kardan; kástan. //baráye kástan e bim e dozdi dastgáh e áźir e xubi kár bogzár.//.* **2** *az arzew e... kástan. //Az arzew e komak e u dar paźuhew káste va xod rá darxor e setáyew qalamdád kard.//*

minimum n (**minima**) **1** *kamine," kamine wart e vafá tark e sar bovad Háfez -- boro agar ze to in kár barnemiáyad." (Háfez); kamtarin; dast e kam. //kamine ye kár/ kuwew; cizi rá be kamtarin andáze resándan; vásác* e/ vawkardan** [repair] *e rádeat*/ máwinat dast e kam sad dolár hazine barmidárad.//.* **2** (abbr **min.**) *dast e kam. //In yáne** [class] *baráye in ke betavánad kár konad dast e kam/ kamine wew wágerd mixáhad/ niyáz dárad./ Dareje ye garmá be kamine ye wast dareje ye Fáreháyt miresad.//*

minimum adj *kamine, kamtarin. //kamine keráye ye masráde*/ otobus yek dolár ast.//*

minimum lending rate *(hirbáni) kamine/ kamtarin nerx e bahre ye vám*

minimum thermometer *garmásanji ke kamine ye dareje ye garmá rá darminegárad*

minimum wage *kamine ye/ kamarin dastmozd; //dastmozd e bexoronamir; dastmozd e kamine gereftan//*

mining n *(biwtar dar váźehá ye serewte) kángari [M. Moqaddam]. //kángari ye arziz* [tin]; *kángari ye rubáz/ rukár; sátvun** [industry] *e kángari*; *mohandes e kángari//*

minion n (esp pl) *(xárdár yá bewuxi) noukar, noukar manew; bádemján dour e qápcin. //xodkáme va bádemján dour e qápcinháyaw./ Miwavad yeki az qolámánat rá beferesti in parvande rá begirad/ bebarad?//*

minister[1] n **1** *vazir; ...sálár; sálár e..., "be sálár e bár án zamán goft wáh -- ke benwin pas e parde ye bárgáh." (ZBP. L6476 SF). //Vazir e ámuzew va Parvarew; Hirbedsálár e ostán./ noxost vazir; mahest* [<Pahlavi, (ZBP. C6629 BF]. //vazir e darbár; sálár e darbár* [minister of court]*//.* **2** *dastur, "conin goft Xosro be dastur e xiw -- ke kári deráz ast má rá be piw." (ZBP. L3173 SF).* **3** Christian clergyman: *dinávar, áturi*

Minister of State *(dar Engelestán) dastyár e vazir*

minister[2] v **1** *parastári kardan; residan. //parastáráni ke be bimárán va xastegán/ zaxmiyán miresand.//.* **2** **a ministering angel** *(pendárin) ferewte*

ministerial adj **1** *vazir. //vazir budan; páygáh e vaziri dáwtan; dastur e vazirán//.* **2** *vezáratxáne; páygáh e vezárati*

ministerially adv *bengarid be* "ministerial"

ministrant adj **1** *(beáyin) (beviże dar áyinhá ye dini) áturigari; dastyári; komak. //*the ministration of the sacraments *dar áyin e niyáyew dastyári kardan/ dar áyin e yazew áturigari kardan//.* **2** *parastári; residegi. //Parastári ye zanam* [the ministrations of my wife] *tandorosti rá beman bázgardánd.//*

ministry n **1** (US) **department** *(sáxtemán e) diván; vezáratxáne. //Diván e/ Vezárat e jang/ padáfand//.* **2** (**a**) **the ministry** *(beviże nazd e Protestánhá) dinávari, áturigari. //Pedaromádaraw/ zádáránaw mixástand dinávar/ áturi wavad.//.* (**b**) *dinávari; áturigari. //dinávar wodan; be áturigari pardáxtan//*

mink n **1** *samur (gune ye* Mustela*).* **2** (**a**) *yek wál e/ yek yumu** [coat] *ye pust e samur.* (**b**) *yumu ye*/ kot e pust e samur*

minnow n (pl **minnow/ minnows**) *guneyi máhi ye kucak/ kuli az xáneváde ye* Killifish*, yá* Topminnow*, yá* Cyprinid

minor adj **1** *kucak, xord, kam arj, kehin (M. Moqaddam). //vásáce** [repair]*/ degargunihá* [alterations] *ye xord/ kucak; kureráh; yek ápang** [operation] *e/ kárdpezewki ye kucak/ xord/ kenin./ ásibhá ye náciz; suxtegi ye sabok; wekasti ye kucak./ naqwi kucak dar yek namáyew./ cámesoráyán e xordepá/ kehin//.* **2** *(kohne wode/ yá bewuxi) (dar dabestán yá dabirestán) ... e kucak. //Bahrám e kucak//.* **3** *(dar musiqi) cap-parde; kehin (M. Moqaddam). //Taráneyi cap-parde; kehin [M. Moqaddam]./ samatáneyi* [symphony] *dar C cap-parde/ kehin//*

minor suit *(ganjafe beviże brij) barg e xewt yá xáj*

minor n **1** *(dátikán*) xordsál; xord; xordakán, "makon jour bá xordakán ey pesar -- ke yek ruzat oftad bozorgi be sar." (Sa'di).* **2** *(dar Ámriká) kehin*

minor v, **minor in sth** *(dar Ámriká) doure ye kehin rá xándan/ gozarándan*

minority n **1** (**a**) *kehdád* [keh + dád]; kehdádán*; kamine [M. Moqaddam]; kaminegán; kehel [piwnahád az JGS. Niz besanjid bá "kehel" nám e rustáyi dar Ázarbáyeján]. //Tanhá kamine/ kehel* xánevárhá ye Engelisi ráde*/ máwin nadárand./ kehdád*/ kamine ye; kehel* e kucaki be án piwnahád ráy nadádand/ jodráy** [against] *dádand./ ráy/ manewte* [opinion] *ye/ didgáh e kehel*/ kaminegán//.* (**b**) *kamine; kehdád*; kehel*. //awá* [the rights] *ye/ kehdádán*/ kehelneżádi* [ethnic minority]; *az kaminegán/ kehdádán*/ kehel* budan/ awá* [rights] *ye kaminegán/ kehdádán*/ kehel*//.* **2** *(dátikán*) xorsáli. //xordsál budan//.* **3** **be in a minority** *dar kaminegi/ kehdádi*/ kehli* budan. //Má dar kaminegi/ kehdádi*/ kehli* hastim.; Hic kas bá man hamráy nist.* [be in a minority of one]*//*

minority government *warvin*/ sarrewtedári ye kaminegán/ kehdádán*/ kehl**

minorplanet [asteroid] *estárak* [<Guyew e Baluci; estár]*

minster n *(dar Engelestán) kelisá ye bozorg yá besyár arjdár (ke dar gozawte az án e káżeyi bude). //*York Minster *kelisá ye bozorg e York//*

minstrel n **1** *(dar sadehá ye miyáne) dástánsorá, xonyágar, áväzexán, namáyewgar e douregard.* **2** *Háji Firuz; (namáyew e) Háji Firuzi. //Namáyew e Háji Firuzhá//*

minstrelsy n *dástánsoráyi; namáyewgari/ ávázexáni va douregardi*

mint[1] n **1** *pune (az gune ye* Mentha*) niz dar Pársi pudane; pud (ZBP. C5881 FM). //yek wáxe ye pune* [a sprig of mint]*; cáwni* [sauce] *ye puneyi//.* **2** Peppermint *ábnabát e puneyi*

mint[2] n **1** *mixkade [M. Moqaddam]. //sekkehâyi ke táze az mixkade birunámade./ Mixkade ye Wáhanwáhi ye Engelestán//.* **2** *pul e kalán. //dar dádosetadhá ye jámehá ye ruz pul e kaláni sáxt.//.* **3 in mint condition** *no ye no; dastnaxorde. //sekke ye, wahravá* [eskenás/ note(s)] *ye, daj** [stamp] *e, ketáb e no ye no//*

mint v **1** *mix e deram zadan. //sekkehá ye yek lireyi ke táze mix e deramewán zade wode//.* **2** *(pendárin) ...e nou padid ávardan. //Táze vážeyi nou padid ávardam/ darávardam!//*

minty adj *puneyi*

minuet n *(musiqi) áhangi áheste va naqz e se zamáne baráye vawt e narm* [graceful dance]*; navá ye Mehregáni* [JGS], "co nou kardi navá ye Mehregáni -- bebordi huw e xalq az mehrabáni." (Nezámi-Xosro Wirin)*

minus prep **1** *(dánew e engárew) (bandváže) káste az..., //se káste az haft miwavad/ mikonad cahár.//.* **2** *zir e sefr; niyun* [<Sanskrit, niyun]. //dareje ye garmá niyun* dah dareje ye sántigrád/ dahdahi ast.//.* **3** *bedun e; bi..., //az jang bargawt bedun e yek pá; Emruz biráde-am/ bimáwin-am/ ráde*/ máwin nadáram* [minus my car]*//*

minus adj **1** *(dánew e engárew* [math]*) niyun** = negative. *//yek candi ye niyun* (con* $-3X^3$*)//.* **2** *nomre ye niyun*. //Dar ázmun nomre ye "B-"/ "B-ye-niyun* gereft.//*

minus n **1** = **minus sign** *(dánew e engárew) (newán e) niyun*.* **2** *(anáyin) kásti, badi, ziyán. //Bogzár sudoziyán/ kástihá va fozunihá ye/ xubihá va badihá ye raftan be xáne ye digar va kácálkewi rá barresi konim.//*

minuscule adj *rize, xord, xorde*

minute[1] n **1** (**a**) *pál* [<Sanskrit "palan"]. //Dah pál* be 6 ast./ wew o dah pál*./ Yeki do pál* zud residam; Sarâyam tá bázár dah pál* ast.//.* (**b**) *sabzine* [salad] *dorost kardan kár e yek dam* [a minute] *ast; Miwavad cewmberáham wavid? Zud miáyam.//.* (**c**) *dam; zamán. //darzamán/ dardam bas kon!/ Dorost (dar) hamán dam Afsáne dar rá gowud.//.* **2** *yekwastom e dareje = rucan* [<Pahlavi (ZBP. C2182 BF)]. //37 suw** [degree] *va 30 rucan** [minute]*//.* **3** *yáddáwt; vájváre*. //yáddáwt/ vájváre* nevewtan* [make minutes of sth]*//.* **4 minutes** *yáddáwt; vájváre*. //Vájváre ye newast e piwin rá sarásar xándim./ Ke/ ki vájváre* ye newast e piwin rá minevisad?//.* **5** **(at) any minute/ moment***//zud, bezudi*, *hardam. //hardam/ bezudi/ hardam./ Hardam/ bezudi docarxesavári ke az hame jelotar ast az án guwe miáyad/ padidár miwavad!//.* **in a minute** *zud. //Mehmánán bezudi miresand!//.* **just a minute** *yek dam bebiyus/ dast negahdár!; Yek dam bebiyus, bogzár koerat** [necktie] *rá rást konam!//.* **a/ one minute/ moment** *(anáyin) az hic ruy. //Hic gomán nemikardam zan/ wouhar dárid!//.* **the minute/ moment (that)** *hamin ke...; haráyene..., //hamin ke/ haráyene beresad mixám bebinamw.//.* **to the minute** *begáh. //Kárvándudi dorost begáh resid//.* **up to the minute** (**a**) *beásá* [fashionable]. *//Jámeháyaw hamiwe beásá ast.* [an up-to-the minute look, style]*/ didári, sabki beásá/ beruz//.* (**b**) *vápasin (ágáhihá)/ gozárew e vápasin ágáhihá/ cekide ye vápasin ágáhihá*

minute v *yáddáwt/ beáyin/ rasmi kardan/ bardáwtan./ az kári yáddáwt bardáwtan./ az zandi* [comment]*/ az soxani yáddáwt bardáwtan; //piwnahád e womá nevewte/ yáddádáwt miwavad.//*

minute[2] adj (**minuter**, **minutest**) **1** *xord, riz, xeili kucak. //gard e zar; ábi ke besyár andak sorb dárad//.* **2** *bá rizekári; mubemu; bárik. //báznamudan* [description] *bá hame ye rizekárihá; bázjuyi* [inquiry] *mubemu/ ázmáyew/ bázresi* [inspection] *ye mubemu./ Kárágáh já ye angowtán rá mubemu barresi kard.//*

minute-book n *daftar e yáddáwt/ gozárewhá*

minute-gun n *tupi ke dar áyin e xáksepári har pál** [minute] *yek bár welik konand*

minute-hand n *náre ye pál/ náre ye pálnamá**

minutely adv *bengarid be* "minute[2]"

minute-man n (pl **minute-men**) (US, *dar gozawte) basiji*

minuteness n *bengarid be* "minute[2]"

minute steak *guwt e kabábi ye názok e zudpaz*

minutiae n *rizekári; sirtápiyáz. //Aknun darbáre ye rizekárihá ye peimán-náme soxan nemiguyam.//*

minx n *(xárdári yá bewuxi) doxtar e por-ru/ nirangbáz/ patyáre; átawpáre; //Agar bexáhad kári rá (bexást e xod) bekonad* [get her own way] *yek párce alpar miwavad.//*

miracle n **1** *varj; varjkári (ZBP. C7921 BF). //varj kardan/ varjkári kardan. //Pezewkán goftand behbudiyaw varji bud.//.* **2** *(anáyin- pendárin) varj, varjin. //Varji bud ke dar án egnest** [accident] *kowte nawodi!; Varj ast agar sigár rá kenár begozárad.; darmán e/ dáru ye varjin//.* **3 miracle of sth** *hengáme, varj. //kárhá ye varjin e aris** [ingenuity]*/ ostádkári* [craftsmanship] *ye hengáme/ varjin./ cegálak*

[compact disc] *varji az fannávari ye/ fanwenási ye novin ast.//*. **4** **do/ work miracles/ wonders (for/ with sb/ sth)** *hengáme kardan/ budan. //In dáru ye tavánbaxw* [tonic] *baráye afsordegiyat hengáme mikonad.; Bá pasmánde ye/ bázmánde ye xorákihá dar áwpazxáne hengáme mikonad va xorák e xubi az kár darmiyávarad.//*

miracle play *namáyewhá ye sdehá ye miyáne bar páye ye dástánhá ye enjil yá Awumardán e Tarsá* [Christian saints]

miraculous adj **1** *varjin. //behbudi ye varjin yáftan//*. **2** *varjin; hengáme; wegeft. //Wegeftá ce láqar wodeyi!//*

miraculously adv *bengarid be* "miraculous"

mirage n **1** *saráb; kuráb (ZNP, L1078 FM); guráb, "bahr e áb ar ravi suy e guráb -- gom koni ján o zu nayábi áb." (ZBP. C1328 FM, Onsori)*. **2** *(pendárin) saráb*

mire n **1** *gel, lajan, luw/ low; luwan; lawt/ lewt; rawt* (ZBP. C4914 FM). //dar gel foruraftan/ mádan/ gir kardan* [sink into/ get stuck in].//. **2** **drag sb/ sb's name through the mire/ mud** *bengarid be* "Drag".

mirror n **1** *áyne; áyine; ábgine. //áyne ye ránandegi; áyne ye ráde*/ máwi; áyne ye dasti./ Xodaw rá dar áyne tond/ tondi negarist.//*. **2** *(pendárin) Kárnáme ye Ardawir e Bábakán áyne ye ruzgári-st ke dar án mizist.//*

mirror v *báztábidan. //Deraxtán dar áb e árám e daryáce con áyne dide miwavad.; Matali* [novel] *ke áyne ye hanvar** [society] *e emruzi/ novin ast.//*

mirror image *peikare yá har ciz e digari várune con dar áyne*

mirth n *wádi, xande. //Jáme* [costume] *ye xandeávaraw máye ye xande ye besyári az mehmánán gawt.//*

mirthful adj *xandeávar*

mirthless adj *xandeyi na az tah e del/ na az ruy e wádi*

miry adj *geli, bátláqi, lajani*

mis-, *(piwvand) (bá kárváźehá va námváźehá serewte migardad) bad, zewt, tar, bi; harjá juri tarjome miwavad. //* misdirect *gomráh kardan;* misconduct *doźkerdári/ doźraftári;* mistrust *badgománi. //be kasi badgomán budan//*

misadventure n **1** *badbaxti, badbiyári; sepelewk/ seperewk. //Sepelewk ámad o estárewán** [vacation] *rá tabáh kard.//*. **2** *(dátikán) marg e náxáste/ baxtak.i //marg e náxáste/ az ruy e badbiyári//*

misalliance n *peivand e nájur (beviźe zanáwuyi bá kasi az rade ye páyin); pine ye nájur. //Bá kasi az rade ye páyintar./* [make a misalliance] *bá xánevádeyi nájur peivand e zanáwuyi bastan//*

misantropic adj *az mardom bizár; mardomgoriz; az mardom bedur*

misantropist, misanthrope n *az mardom bizár; mardomgoriz*

misanthropy n *bizári az mardom; mardomgorizi; az mardom beduri*

misapplication n *tabáh kardan; bad bekár bordan; harz raftan; tabáhi; biráhi*

misapply v (pt, pp **misapplied**) *(beviźe pul e mardom rá) be ráh e bad bekár bordan; tabáh kardan; harz raftan. //kuwew e harz; arvandi ye/ tavánáyiháyi* [talent] *harz rafte/ ke biráh gawte//*

misapprehend v *(beáyin) bad daryáftan; badfahmidan; badfahmi*

misapprehension n *badfahmi. //gomán kardam/ gománidam mixásti ma rá bebini, ammá pák badfahmide budam//*

misappropriate v *(dárák/ pul/ cizi ra) xordan/ bálá kewidan. //Ganjvar* [treasurer]*/ turag* e anjoman* [society's funds] *rá xord/ bálá kewid/ bejib zad.//*

misappropriation n *xordan; bálá kewidan; bejib zadan.*

misbegotten adj **1** *bad barnámerizi wode; badnám; nádorost. //barnámehá ye, andiwehá ye, bardáwthá ye nádorost//*. **2** *(kohne wode)* (**a**) *kudaki nápákzád.* (**b**) *[ádami/ kasi] past, forumáye*

misbehave v, **misbehave (oneself)** *doźraftári kardan; dowraftári kardan*

misbehaviour, (US) **misbehavior** n *doźraftári*

misc *kutáhwode az* "miscellaneous"

miscalculate v *kaź womár gereftan, "to tanhá hami kaź giri womár -- honar didam az Rumiyán ruzgár." (ZBP. L4661 SF); laqzidan; bad womordan; bad arzyábi kardan. //Xeili guwt dárim, gománam andáze dastam nabude/ gománam báyad bad arzyábi karde báwam.//*

miscalculation n *kaź womár gereftan; laqzew dar arzyábi. //Andaki kaź womár gereftam/ laqzew e kucaki kardam.//*

miscarriage n **1** (**a**) *bacce afkandan/ avkandan, "va con owtorán bacce biyavkanand..." (ZBP. L157 TTT); "ammá sabab-and zanán e ábestan be sababhá ye xafif bacce befganand..." (ZBP. LC3543 ZX); kudak afkandan, "va in Afrásiyáb rá ke doxtaraw zan e Siyávaxw bud ábestan bud. U rá dáru dádand tá kudak biyafkanad." (ZBP. L1936 TB); bár az kasi oftádan, "va idun goft ke bár nátamám az man biyoftád." (ZBP. L87 TB); bacce afkandan/ andáxtan.* (**b**) *bacce afkandan/ andáxtan.* **2** (**a**) *(bázargáni) káláyi rá be já ye dorost naresándan. //naresándan e kálá, bár* [freight]*, náme be já ye dorostaw.//.* (**b**) *wekast, nákámi. noumidi; //wekast e barnámehá ye kasi//*

miscarriage of justice *(dátikán*) bidádi; bedád dávari nakardan. //Bigonáhi rá be zendán afkandan, bidád/ bidádi kardan ast.//*

miscarry v (pt, pp **miascarried**) **1** *bacce afkandan; bacce andáxtan.* **2** *nákám gawtan; bá wekast ruberu wodan.* **3** *be já ye dorost naresidan*

miscast v (pt, pp **miscast**) **1** **miscast sb(as sb/ sth)** *be honarpiweyi naqwi dádan ke darxor e án nist. //Be honarpiwe ye javán naqw e Ferdousi rá dádand ke hic wáyán nabud.//.* **2** *(dar namáyew yá kár e digar) (beviźe berixt e náwenáxte) naqwhá rá be bázikonán e náwáyande* [unsuitable] *dádan.*

miscegenation n *(neźád e) dorage padid ávardan; ámizew/ ámixtan e neźádhá*

miscellaneous adj **1** *gunágun. //qalamhá ye, káláhá ye, hazinehá ye gunágun.//.* **2** *darham; ámixte, gunágun. //gerdávardeyi* [collection] *gunágun; gozidehá* [selection] *ye gunágun./ cánehá* [prosework] *ye/ kárhá ye parákande ye/ gunágun e Milton.//*

miscellany n, **miscellany (of sth)** **1** *ganjine ye gunágun/ az har dast. //Án namáyew e raqs va áváz az har caman goli bud/ Án namáyew e taránehá va raqsháyi/ vawtháyi gunágun darbardáwt.//.* **2** *ketábi ke az nevewtehá ye nevisandegán e gunágumn dar án gerdávari wode; jong*

mischance n *badbiyári powt e sar e ham; sepelewk. //Az baxt e bad parvande* [file] *ye womá rá gom kardam//*

mischief n **1** *raftár e/ kár e ahrimani; báziguwi.* **act out of mischief** *báziguwi kardan. //Án doxtarán xeili báziguw-and va delewán mixáhad sarbesar e mardom begozárand; Be baccehá begu báziguwi nakonand.; Báz yek kár e ahrimani dar sar dárad!; Hasmiwe pey e báziguwi/ tabahkári ast.!//.* **2** *báziguw, tabahkár, jalbiz (ZBP. C7146 FM). //Ey báziguw e kuculu, ketáb e ma rá kojá penhán kardeyi?//.* **3** *sarbesar e... gozáwtan; Az cewmánaw báziguwi/ jalbizi mibárid; Bacce gorbehá xeili báziguw budand.//.* **4** *ásib/ xiyán (ravániu yá kerdári); gereftári. //soxancini ye badxáháneaw xeili dard e sar/ ziyánhá be bár ávard tá saranjám rásti áwkár gawt.//.* **5** **do sb/ oneself a mischief** *(yá bewuxi) be digari/ be xod ásib zadan/ gazand resándan. //Bá án capar e sim e xárdár* [barbed-wire fence] *be xoda ásib miresáni!//.* **make mischief** *ázordan, ranjándan; barangixtan. //Nagozár miyán e womá rá beham bezanad!/ Nagozár miyán e womá doubehamzani konad.- rawkin ast.//*

mischief-maker n *doubehamzan; áwubgar; tabahkár; jalbiz (ZBP. C7145 FM)*

mischief-making n *doubehamzani; áwubgari; tabahkári; jalbizi*

mischievous adj **1** *báziguw, ahriman, tabahkár, jalbi (ZBP. C7145 FM). //Mánand e meimun báziguw ast!//.* **2** *(raftár e) báziguwáne; ahrimani; tabahkáráne; jalbizáne. //negáhi, labxandi, nirangi báziguwáne/ jalbizáne//.* **3** *máye ye áwub/ gazand/ ásib; máye ye doubehamzani. //námeyi, ávázeyi áwubangiz/ máye ye doubehamzani//*

mischievously adv *bengarid be* "mischievous"

mischievousness n *bengarid be* "mischievous"

miscible adj, **miscible (with sth)** *(baráye ábgunehá) ámixtani. //Áb va rouqan beham darnemiyámizad.//*

misconceive v *doźfamidan. //Niyáz e mardom e náf e wahrháyemán rá az áqáz badfahmideand.//*

misconception n *doźfahmi. //doźfahmihá rá az miyán bardáwtan./ In yek doźfahmi/ bardáwt e nádorost e hamegáni* [popular] *ast ke hame ye Espahánihá zoft-and.* [stingy]*//*

misconduct **1** *doźravi*/ doźravew* [<Pahlavi (ZBP. C4507 MK)], raftár e bad/ náwáyest. //gonahkár wenáxte wode be dowravi*/ raftár e náwáyest./ Be dádgáh darxást e foruhewtegi* [divorce] *dád, zirá guyá wuyaw doźravi* karde/ raftár e náwáyest newán dáde bá menewtáyaw* [monwi] ruyehamrixte bud.//.* **2** *farviw. //farviw dar gardándan e kárhá ye dálá** [company]*//*

misconduct v **1** **misconduct onself (with sb)** *bá zani/ mardi doźravi kardan; bá zani/ mardi raftár e náwáyest kardan.* **2** *bad gardándan/ bad rahbari kardan*

misconstruction n *badfahmi/ dożfahmi; bardáwt e nádorost. //Aaz ánce ke to miguyi be ásáni mitaván bardáwt e bad/ nádorost kard.; In soxanán rá mitaván badfahmid va az án bardáwt e nádorost kard.//*

misconstrue v *(beáyin) bardáwt e bad kardan. //Az ánce goftam/ az soxanánam pák bardáwt e nádorost kardeyi.//*

miscount v *badwomordan; kaź womár gereftan, "to tanhá hami kaź giri womár -- honar didam az Rumiyán ruzgár." (ZBP. L4661 SF). //Xeili newim/ sandali dárim- báyad bad womorde báwam.//*

miscreant n *(kohne wode) badkáre*

misdate v **1** *(be ruydádi yá cizi digar) tárix e nádorost dádan/ nehádan.* **2** *(ru ye námeyi/ ceki...) tárix e nádorost nevewtan/ nehádan*

misdeal v (pt,pp **misdealt**) *(dar bázi ye ganjafe/ bargbázi, hengám e dádan e barg be bázikonán) bad dádan*

misdeal n *bad barg e ganjafe dádan; yek dast e nádorost. //Man cahárdah barg dáram- bad dádeyi!//*

misdeed n *gonáh, "kamál e serr e mohebbat bebin, na naqs e gonáh -- ke harke bihonar oftad nazar be eyb konad." (Háfez); bezeh. //Baráye gonáhán e faráván e xod guwmál wodan/ pádafre didan//*

misdemeanour, (US) **misdemeanor** n **1** *(anáyin yá bewuxi) gonáh, bezeh, tabahkári. //gonáh e kucak//.* **2** *(dátikán*) (dar gozawte/ dar Engelestán) oriwt* [<Avestáyi, "avaoiriwta" (Vandidád, há 17, karte 4)]*

midirect v **1** **misdirect sb/ sth (to sth)** *kasi rá gomráh kardan va bejá ye nádorost ferestádan. //kasi rá bejá ye istgáh e delíján* [coach]*; be istgáh e masráde** [bus] *ráhnamáyi kardan./ Náme rá be newáni ye piwin ferestáde budand ke dorost nabud.//.* **2** *bad bekár bordan; násezá/ náravá kári kardan; bad bekár bordan e niru/ tavánáyihá; Arvandi* [talent] *ye to beráh e ráhaw nist- boro musiqi bexán na dánew e engárew* [math]*!//.* **3** *(dád) (baráye dávar dar dádgáh) be dádgán** [jury] *ágáhi ye nádorost dádan.*

misdirection n *bengarid be* “misdirect”

misdoing n *tabahkáre; dożraftári*

mis-en-scène *[faránse]* **1** *kárgardáni; bumsázi*. **2** *(pendárin) cewmandáz. //Cewmandáz e wokuhmand e bayugáni* [wedding] *ye wáhanwáhi//*

miser n *puldust; gedámanew; zoft; zardust; zaranduz. //(anáyin-pendárin) cerá yek bár ham wod to baráye man yek nuwábe nemixari, gedá?!//*

miserable adj **1** *pażum; deżam; zár, "cerá piw e iwán namordam bezár -- cerá mándam andar jahán yádegár?" (ZBP. L7022 VR); "ze áweq zártar zári nabáwad -- ze kár e u batar kári nabáwad." (ZBP. L7705 VR). //az sarmá va gorosnegi zár/ pażom; panáhandegán dar hame já/ harkojá báwand zendgi ye zári/ pażomi dárand.; Candán deżam nabáw!//.* **2** *saxt, bad, delafgár; nápedrám. "agarce ráh nápedrám báwad -- bepedrámad co xow farjám báwad." (F. A. Gorgáni). //havá ye xeili bad; pasini* [afternoon] *delafgár; zár zistan//.* **3** *zár, bad, kam, andak. //Ce xorák e badi bud!; Bá conin dastmozd e nácizi cegune mitavánam xánevádeyi rá negahdáram?//.* **4** *past, xár, forumáye. //Án naqwe bá wekast e rosváyi ruberu gawt!//*

miserably adv *zár mordan; bezár mordan. "Cerá piw e iwán namordam bezár? -- Cerá mándam andar jahán yádegár?" (ZBP. L7022 VR). //ruzi báráni va zár/ delafgár.; saxt tohidast budan; az hic ruy natavánestim sázew konim* [fail miserably to agree]*//*

miserliness n *bengarid be* “miserly”

miserly adj *(xárdári) gedámanew, zoft, past; //bexoronamir; kam; andak; náciz./ yek pul e tujibi* [allowance] *ye bexoronamir; bahr* [share] *e andak; yek bowqáb e kucak* [portion] *xorák//*

misery n **1** *zári; badbaxti. //az dandándard badbaxti kewidan; dar zári va tohidasti zistan; zár zistan//.* **2** *badbaxti; ruydád e dardnák. //badbaxti ye bikári/ bikárobári* [unemployment]*//.* **3** *mostgar; pażom. //Hamnewini bá to máye ye delwádi nist- ey mostgar e bicáre* [you old misery!]*//.* **4** **put sb out of his misery** (**a**) *kasi rá kowtan va be badbaxtiyaw páyán dádan.* (**b**) *(bewuxi) kasi rá az delwure darávardan. //Az delwure mordam/ ma rá xafe kardi ásude-am kon! Begu dar ázmun kámyáb wodam yá na!//.* **put an animal, bird, etc out of its misery** *jánevari/ parandeyi rá kowtan va be ranjaw páyán dádan.*

misfire v **1** *bad átaw kardan.* **2** *(baráye carxowthá* [engine]*) bad kár kardan. //Án ás xeili bad va tanhá bá yek ostováne kár mikonad.//.* **3** *bád kardan; kári nabudan; kárgar nayoftádan; sang e ru ye yax wodan; másidan. //Án wuxi bá vákonew e sardi ruberu gawt.//*

misfire n *nájur, násáz*

misfit n **1** *nájur, násáz; harjá juri tarjome miwavad. //Ádami ke bá mardom nemijuwad/ sázgár nist./ Dar kár e dádosetad hamiwe xod rá pineyi nájur mipendáwt.//.* **2** *jáme ye nájur; birixt*

misfortune n **1** *badbaxti; ádarang (ZBP. C1051 FM); wur, "hame kár e yazdán pasandideam -- hamán wur o talxi basi dideam." (ZBP. L4841 SF); wurbaxti, "ke man bá sepáhi be saxti daram -- be ranj o qam o wurbaxti daram." (ZBP. L4951 SF); faram, "raft borun mir e reside faram -- paxc wode buq o daride alam." (ZBP. C3229, FM); váy, "co báz áyad nabinad ganj barpáy -- bemánad jávdán bá hasrat o váy." (ZBP. C4136 FM, Manucehri). //docár e badbaxti ye bozorg wodan; dustán e ruzgár e wurbaxti; Dar áqáz e safar docár e wurbaxti gawt/ gawtand.; Badbaxti ávarde docár e tufán e saxti gawtand.//.* **2** *badbaxti; wurbaxti [baráye nemune be womáre ye 1 bálátar bengarid]. //Wurbaxtihá ye xiw rá bá deliri/ deliráne bartáft.//*

misgiving n *badgománi, negaráni, delwure; //deli ágande az negaráni; Az gereftan e/ paziroftan e án kár saxt negarán-am/ badgomán-am.//*

misgovern v *wahriyári ye bad/ farmánraváyi ye bad kardan*

misgovernment n *wahriyári ye bad; farmánraváyi ye bad.*

misguided adj **1** *gul, ferib. //Ádam az jáme ye źende va źulideaw gul mixorad/ bardáwt e nádorost mikonad.//.* **2** *gomráh/ biráh (az ruy e dávari ye nádorost); gomráh/ biráh az ruy e nádáni; wuri* [zeal], *niruyi, tavánáyi ye gomráh/ az ruy e dávari ye bad.; //Dozd az ruy e nádáni/ dávari ye nádorost pásbán rá zad/ dozd e nádán zad bá káhdán/ dozd e nádun, mizane be káhdun//*

misguidedly adv *bengarid be* "misguided"

mishandle v **1** *bad raftár kardan; doź raftár kardan; bad... kardan; dorowt raftár kardan; páyin andáxtan/ part kardan va ásib zadan/ resándan. //Bá baccehá ye náznázi/ zudranj* [sensitive] *nabáyad dorowt raftár kard.//.* **2** *(pendárin) bá... barxord e nádorst kardan; kári rá tabáh kardan/ sarsari gereftan; bá sáni* [situation], *kári, dádosetadi barxord e nádorost kardan; //Dar án newast kár rá tabáh karde ráy nayávard.* [lost the vote]//

mishap n **1** *ruydádi náfarxonde; sepelewk; gereftári. //Pas az ávardan e cand sepelewk be xáne residand; Bá rádeyemán*/ máwinemán gereftári ye kucaki dáwtim.//.* **2** *badbaxti; badbiyári; //safaremán bedune badbiyári (ye digar) páyán gereft.//*

mishear v (pt, pp **misheard**) *bad wanidan. //Mixást kasi u rá (savár karde) beresánad?/ Wáyad/ báwad ke bad wanidam/ wanide báwam.//*

mishit v (**mishitting** pp **mishit**) *(tup rá) bad zadan*

mishit n *(tup rá) bad zadan*

mishmash n, **mishmash (of sth)** *qátipáti; darhambarham. //na naqweyi dorost, hamáná andiwehá ye gongi darhambarham//*

misinform v, **misinform sb (about sth)** *xáste yá náxáste be kasi ágáhi ye nádorst dádan, kasi rá gomráh kardan; kasi rá doźágáhánidan. //Bá afsus báyad beguyam ke womá rá dar án báre gomráh kardeand/ doźágáhánideand.//*

misinformation (n) *doźágáhi, "conin tá biyábi yeki źarf rud -- sepah wod parákande con tár o pud; bonaw źarf o pahnáw kutáh bud -- bedubar beraftan doźágáh bud." (ZBP. L6677 SF)*

misinterpret v *az... bardáwt e bad/ nádorost kardan; //Az soxanán e kasi bardáwt e bad/ nádorost kardan; Az xámuwiyaw bardáwt e nádorosti kard ke wáyad bá u hamdel/ hamdástán ast.//*

misinterpretation n *bardáwt e bad/ nádorost. //soxanáni, kárháyi, didgáhháyi ke az ánhá bardáwt e bad/ nádorost tavánad wod.//*

misjudge v **1** *dávari ye bad kardan. //Bebaxwid angize* [motive] *ye womá rá bad dávari kardam.//.* **2** *arzyábi ye nádorost kardan. //Pahná ye rud/ nahr rá bad arzyábi karde dar án oftádam.//*

misjudgement, misjudgment n *bengarid be* "misjudge"

mislay v (pt, pp **mislaid**) *(biwtar soxan dar parde) gom kardan; tappe-cál kardan. //Engár gozarnámeam rá gom kardeam/ tappecál kardeam- to án rá nadideyi?//*

mislead v (pt, pp **misled**) **1** **mislead sb (about/ as to sth)** *kasi rá gomráh kardan; gul zadan; feriftan; az ráh bordan, "(Mohammad) goft (be Áyewe) womá az án zanánid ke Yusef rá az ráh bebordid va bar doruq goftid..." (ZBP. L7436 SR); kibidan, "Yá rab biyáfaridi ruyi bedin mesál- xod rahm kon bar ommat o az ráhewán makib." (ZBP, C1717 FM, Wahid e Balxi); biráh kardan, "mará niz ham div biráh kard -- ze xubi hamán dast kutáh kard." (ZBP. L4706 SF); viyávánidan* [= biyábánidan*], "U (kanizak) Ardawir rá bedid va behaw viyáván wod. pas az án niz..." (ZBP. L7828 ZVY). //darbáre ye ánce dar sar dáwtid ma rá gomráh kardid.//.* **2** (**a**) *gomráh kardan. //Ráhnamá/ godár* [guide] *gomráhemán kard/ biráhemán kard.//.*

(**b**) *kibidan; feriftan; az ráh bedarkardan; biráh kardan. //gul e hamnewinán e bad rá xorde//.* **3** **mislead sb into doing sth** *feriftan. //Ma rá ferifte gománidam/ gomán kardam xeili tavángar/ puldár ast.//*

misleading adj *gomráh konande; az ráh barande; biráh konande; kibá, kibande, kibán [az kibidan/ be váże ye bálátar bengarid]. //soxanáni, ágáhiháyi, dasturáti gomráh konande/ kibande.//*

misleadingly adv *bengarid be* "misleading"

mismanage v *bad gardándan. //dádosetad, kár, pul, hamár* [accounts] *e xod rá badgardándan.; bad residan./ Án dálá** [company] *sálhá bad gardánde wode bud.//*

mismanagement n *bengarid be* "mismanage"

mismatch v *bad joft kardan; bad savár kardan; nájur budan; beham naxordan. //rangháyi ke beham nemixorad.; Án do bázigar hic báham jur nabudand/ beham nemixordand.//*

mismatch n *tábetá; nájur; "fil o fenján"; "menár o kun e gonjewk"; "kir e xar o kos e áhu.". //Hic cizewán báham jur nabud va zanáwuyiyewán nászávár bud.//*

misname v *nám e kasi rá nádorost goftan; kasi rá be nám e náwáyest xánadan; dożnámidan. //Nám e án mard e boland-bálá, Kutul ast!/ Várune nehand nám e zangi káfur!//*

misnomer n *qalatandáz. //Án mehmánsará ye dareje ye yek námaw qalatandáz bud. Yek soturestán/ tevile bud ke wab rá dar ánjá separi kardim.//*

misogynist n *bizár az zanán; kasi ke bá zanán kine dárad; viyukin*/ vayukin* [<vayu = bayu + kine: niz besanjid bá* Sanskrit *"viváhadvewá"]*

misogyny n *bizári az zanán; kinmanewi bá zanán; vayukini**

misplace v **1** *(biwtar be rixt e náwenáxte) cizi rá já ye nádorost nehádan; gom kardan; tappecál kardan; gomogur kardan. //Áynakam rá sar e jáyaw nagozáwtam, gom wode, tu ye kifam nist.//.* **2** *nábejá/ nábexradáne dádan. //Az kasi ke wáyán e setáyew nist setáyew kardan; be kasi ke dar xor e án nist powtgarm/ ostovár budan.//.* **3** *kárbord e nádorost/ nábejá. //Agar gomán mikoni kari xandedár ast kurxándeyi, hic ham xande nadárad.//*

misprint v, **misprint sth (as sth)** *dar cáp laqzidan; laqzew e cappi kardan. //" Jávid" rá laqzide "Javid" cáp kardand.//*

misprint n *laqzew e cáppi. //"Javid" laqzew e cáppi ast, bejáy e "jávid".//*

mispronounce v, **mispronounce sth (as sth)** *bad xándan; dandidan* [<Pahlavi (ZBP. C7692 BF)]. //*"ship" *rá dandide/ badxánde* "sheep" *goft.//*

mispronunciation n *bad xándan; dandidan* [<Pahlavi (ZBP. C7692 BF)]*

misquotation n *váguye. //váguyehá ye nádorost az Wekespir//*

misquote v *soxani yá nevewteyi rá dáneste yá nadáneste bad vágu kardan/ nádorost goftan. //Biwtar e soxanánaw rá dar ruznáme bad váguye mikonand.; Ánce rá goftam bed-u vágu kardid/ vágoftid.//*

misread v (pt, pp **misread**) **1** **misread sth (as sth)** *bad/ nádorost xándan. //dasturát/ ráhnamáyihá rá badxándam.; "mast" rá bad xánde ,"most" xánd.//.* **2** *az… bardáwt e nádorost kardan. //Gáhnawnásiyaw* [tactlessness] *newángar e án bud ke az sán e kár* [situation] *bardáwti pák nádorost dáwte.//*

misreading n *bad/ nádorost xándan. //gázsanj bad mixánad/ bad newán midahad/ dorost nemixánad.//*

misrepresent v, **misrepresent sb/ sth (as sb/ sth)** *(beviże be rixt e náwenáxte) bad namáyew dádan; bad wenásándan. //U rá dar ruznámehá bad wenásánde, conin vánamud kardeand ke parxáwju/ zurgu* [militant] *ast.//*

misrepresentation n *rástihá rá saxt bad/ nádorost namáyew dádan*

misrule n *wahriyári ye bad; áwub; sardargomi. //Sálhá pádewáhi sostpei bar án kewvar farmánravá bud va mardom az án áwub* [misrule] *ran bordand.//*

miss[1] n **1** *naxordan, naresidan, nagerreftan; natavánestan gereftan; harjá juri tarjome miwavad. //dahtá tup rá zadan* [score a hit] *va yeki rá nazdan/ nagereftan* [miss]*;Tup az baqalaw gozawt* [go past sb]*, xeili ba wod natavánest begirad.//.* **2** **give sb/ sth a miss** (**a**) *afkandan. //Gománam ke xorák e máhi rá naxoram.//.* (**b**) *nakardan; jáyi naraftan; az sar e... gozawtan. //Emwab be Yogá nazd e dustam naraftam.//.* **a miss is as good as a mile** *(dastán) Az bim/ az wekast ján bedarbordan, kámyábi ast; Xáh az bix e guw gozawte báwad xáh az durádur.*

miss[2] n **1** **Miss** (**a**) *duwize (in váże rá baráye doxtán va zanán e biwuy bekár mibarand. Niz baráye zanán e wuymand ke piwevar hastand "duwize" rá bekár mibarand.). //Duwize "Hasti"//.* (**b**) *(dar ávardhá* [contest] *ye zibáyi) Wahrbánu ye..., //Wahrbánu ye zibáyi ye Faránse; Wahrbánu ye zibáyi ye Páris.; Wahrbánu ye*

zibáyi ye Jahán; Wahrbánu ye zibáyi ye Wiráz//. **2** **Miss** (**a**) *duwize, bánu. //Bánu camedánháyetán rá be otáqetán mibaram.//.* (**b**) *bánu; bánu ámuzgár. //Bámwád* [good morning]*, Bánu Ámuzgár!//.* **3** *(be wuxi yá xárdári) duwize, doxtar (e dabestáni). //yek doxtarak e porruyi ast!* [a saucy little girl]*//*

miss[3] v **1** *natavánestan gereftan; naxordan; naresidan; harjá juri tarjome miwavad. //be parande tir zad, ammá naxord; be ámáj/ newáne naxordan; be ármnán naresidan* [goal]. *//Darvázebán nazdik bud tup rá begirad ammá natavánest.; jáy e pá ye kasi darraftan* [miss one's footing]; *Havápeimá cand metr ánvartar az forudgáh/ parvázgáh** [runway] *forud ámad.//.* **2** *nadidan; nafahmidan. //Án xáne dorost sar e hamin kuce ast, nemiwavad án rá nabini.; Bebaxwid, nafahmidam ce goftid.; Wuxi ye ma rá nafahmidam ce goftid.; Wuxi ye ma rá nafahmid- yek wuxi goftam ammá douzáriw nayoftád.//.* **3** *(natavánestan + kárváźe ye xám) natavánestan ámadan/ residan/ didan. //Be kárván dudi ye tasu* [o'clock] *ye 10 naresid.; Bá cand pál** [minute] *invar-ánvar natavánestim hamdigar rá bebinim.//.* **4** *natavánestan qápidan/ residan/ gereftan va kári rá kardan; natavánestan bol gereftan* [opportunity] *va kári kardan; Az foruwehá ye arzán* [bargain offers] *e má báznamánid!!//.* **5** (**a**) *nabudan; kam dáwtan... rá daryáftan. //Noxostin bári ke didi kif e pulat* [purse] *nist kei bud?/ Candán tavángar/ puldár ast ke agar sad doláraw kam wavad nemifahmad/ darnemiyábad./; Engár do newim/ sandali kam dárim.//.* (**b**) *jáy e kasi yá cizi rá tohi kardan. //Kasi jáy e Parviz e pir rá (pas az raftan/ báznewastegi/ marg) tohi nemikonad?/ Bámdádhá baráyam cáy miyávardi aknun ke nisti jáyat tohi-st!//.* **6** *duri kardan, gorixtan, darraftan, harjá juri tarjome miwavad. //Agar zud beravi* [early] *be ráhbandán* [rush-hour/ traffic] *nemixori.; Kam mánde bud egnest* e badi/ badximi baráyemán rox dahad.//.* **7** *(baráye áshá* [engines]*) bad kár kardan//.* **8** **hit/ miss theboat/ bus** *tanbali kardan va bol nagereftan. //Agar ham aknun bahá ye xubi baráye án xáne piwnahád nakonim, án rá pák as dast midahim.//.* **not miss much; not miss a trick** *(anáyin) ágáh budan; bidár/ áźir budan. //Xosro xeili áźir* [smart, sharp]*ast, rázat rá mifahmad!;* **(be) too good to miss** *candán xub/ porsud budan ke nataván az saraw gozawt. //Piwnahád e kár baráye yeksál birun az kewvar bá pardáxt e hame ye hazinehá candán xub bud ke nemiwod az saraw gozawt.//.* **9** **miss sb/ sth out** *be womár nayávardan; az womár afkandan; har já juri tarjome miwavad. //Do band e vápasin rá miyafkanim* [miss out/ verses]; *Cápgarán injá yek raj e doroste rá afkandeand/ já andáxteand.//.* **miss out (on sth)** *(anáyin) sar e kasi bikoláh mándan; sar e kasi koláh raftan. //Agar be wappási** [party] *naravi sarat koláh miravad/ afsusaw rá mixori.//*

missal n *(dar kelisá ye Kátolik e Rumi) niyáyewnáme; yazewnáme*

misshappen adj *kaj; koule; náhandám; dożandám*

missile n **1** *har ciz yá jangafzári ke partábi báwad; párnáy* [besanjid bá: seng párnái* [throwing a stone] *(guyew e Gonuyi)]. //Be pásbánán sang va botri part kardand. Párnáyháyi ke be pásbánán partáb kardand sang va botri bud.//.* **2** **muwak**. *//muwak e xodforud** [ballistic]*/ ráhnamáyi wode* [guided] *ye hasteyi* [nuclear]*.//páygáhhá* [bases] *ye/, jáygáhhá* [sites] *ye/, sakkuhá* [pads] *ye (partáb e) muwak//*

missile head *koláhak,návak,"kaz návak e áhanin e án xár-- ruyad ze delam hanuz sammár." (Nezámi- Leili va Majnun); cong= ceng (ZBP. C4272 FM)*

missing adj **1** (**a**) *já oftádan; nabudan. //Do barg az án ketáb oftáde bud/ gom wode bud.; Cakkow dar kive* ye/ quti ye abzáram nist/ gom wode.//.* (**b**) *nabudan. //hargáh kár báwad, nápadid miwavad.//.* **2** *gomwode. //parvande* [a file] *ye wahrbáni darbáre ye gomwodegán* [missing persons]*./ Án bacce yek hafte ast gom wode.//.* **3** *yek sarbáz e nápadid gawte/ gomgawte; Gozárew dádand do havápeimá gom wode.//.* **4** **the missing link** (**a**) *kelid e gomgawte, con baráye yek cistán* [puzzle]//. (**b**) *jánevari ke guyá miyán e meimun va ádam e emruzi ruy e zamin bude. parvaz, "hamán mádarat xiw e Garsivaz ast -- az in su va án su torá parvaz ast." (ZBP. C5926 SF)//*

the missing n *gomwodegán; nápadidgawtegán (beviźe dar jang). //Sarván Deylami jozv e nápadidwodegán ast.//*

mission n **1** *awtagi* [<Pahlavi (ZBP. C2929 BF)]. (goruh e bázargáni, yá siyási, ke be birun az kewvari ferestáde wavand]. //Awtagi ye bázargáni ye Engelestán be Cin./ Be awtagi* ye bázjuyi raftan/ ámadan/ ferestádan; Namáyandegán/ ferestádegán awtagi* ye xiw rá bá kámyábi be páyán resándand.//.* **2** (**a**) *awtagi*. //awtagi* ye Kátolik dar Áfriqá//.* (**b**) *sáxtemán/ daftar/ xáne ye awtagi*. //Án pezewk dar awtagi* kár mikonad.; yek páygáh* [station]*, dabestán/ ámuzewgáh; bimárestán e awtagi*//.* **3** (**a**) *yek kár e viźe; awtagi*. //yek awtagi* ye besyár penháni/ rázmand* [top-secret]*./ awtagi* ye man dar zendegi komak be tohidastán ast.//.* (**b**) *awtagi*. //Golvawt** [squadron] *yek parváz e awtagi* baráye wenásáyi anjám dád.* [reconnaissance mission]; *sarrewtedári ye awtagi** [mission control]; *setád e awtagi** [mission headquarters]//

missionary n *(beviże dar din e tarsáyán) awtegar/ awtgar*. //Awtgarhá* ye Kátolik, Anglikan va mánand e án./ Awtgarvár* porwur soxan goftan//*

missis = missus

missive *(beáyin yá bewuxi) náme (ye deráz yá divánik)*

misspell v (pt, pp **misspelled/ misspelt**) *bad vájvi kardan*; doźvájvidan**

misspelling n *bad vájvi kardan*; doźvájvidan**

misspend v (pt, pp **misspent**), **misspend sth (on sb/ sth)** *(beviże be rixt e náwenáxte) pul parákandan; pul rá tabáh kardan; pul rixtan; rixtan; páwidan; bád-dast/ harzedast budan. //ama** [energy] *ye/ niru ye, arvandi* [talent] *ye, wuri* [enthusiasm] *ke bad bekár rafte/ harz-rafte./ javániyi ke az pei ye kámjuyi* [passion] *harz rafte/ tabáh gawte//*

misstate v *(beáyin) nádorst/ bad goftan; xub nagoftan. //Beppá hengámi ke parvandeat* [case] *rá miguyi cizi nádorost naguyi.//*

misstatement n *//mixáham cizi rá ke piwtar nádorost goftam dorost konam.//*

missus (also **missis**) n <u>**1**</u> *(anáyin yá bewuxi) (beviże bezabán e mardom e náfarhixte, hamráh e* the, my, his, your) *kaipaj* [<guyew e Mázandaráni. Kai = kadu + paj = paz]. //Kaipajet* cun ast? [Zanat cun ast.* How is your wife?]. //*Kaipajam* az sigár kewidanam tu ye xune bizár-e.//.* <u>**2**</u> *(zabán e kuce) (baráye xándan e bánován) báji. //Báji iná baccehá ye to-an?//*

missy n *(kohnewode- anáyin) (baráye xándan e doxtarbaccehá) xánum kuculu; //Xob xánum kuculu ci mixáhi?//*

mist n <u>**1**</u> (<u>**a**</u>) *miq (M. Moqaddam), "hamáná ke bárán nabárad ze miq -- fozun zán ke bárid bar sarw tiq." (ZBP. C6505 SF); tármiq [Pársi ye Afqáni]* (thick mist). *//tappeháyi puwide az miq/ tármiq; tármiq e pegáhán e páyizi; gole-gole* [patches] *tármiq dar wáhráh//*. (<u>**b**</u>) *(pendárin) tári, tiregi, táriki. //tiregi ye/ táriki ye nádáni rá zodudan; gomgawte dar tiregi ye ruzgárán e gozawte.//.* <u>**2**</u> *miq [con ru ye panjere].* <u>**3**</u> *tiregi, tári. //Roxsáraw rá az miyán e láyeyi tire az awk did/ az miyán e tármiq e awk did.//.* <u>**4**</u> *miq. //miqi az hubu* [perfume]//

mist v <u>**1**</u> *bá miq puwándan; az miq puwide wodan; harjá juri taerjome miwavad. //cewmánaw por awk wod/ cewmánaw rá miq e awk farágereft.; giyáhán rá miq páwidan//.* <u>**2**</u> **mist over** *az miq puwide wodan; tármiq gereftan. //cewmandáz* [scene] *rá tármiq forugereft* [mist over]*./ Cáy ke minuwam áyanakam rá tármiq mipuwánad.; Cewmánaw rá tármiq (awk) gereft//.* **mist (sth) up** *miq gereftan. //damzadanemán panjerehá ye ráde*/ máwin rá az miq mipuwánad.//*

mistily adv *bengarid be* "misty"

mistiness n *bengarid be* "misty"

mistake n <u>**1**</u> *laqzew. //Womá nemitavánid ma rá bázdáwt konid! Báyad laqzewi dar kár báwad!//.* <u>**2**</u> *laqzew. //laqzewhá ye vájvi** [spelling]; *az laqzewhá ye xod yád gereftan; Pristande* [waiter] *dar bijak* [bill] *laqzewi kard.; Catram rá dar xáne gozáwtam (va in) laqzewi bozorg bud.//.* <u>**3**</u> **by mistake** *az ruy e laqzew; laqzidan; kati (ZBP. C2015.FM). //Kif e womá rá kati jáy e kif e xodam bardáwtam./ Laqzide kif e womá rá kati jáy e kif e xodam bardáwtam.//.* **and no mistake** *(anáyin) gomán. //Emruz bigomán ruz e dáqi ast!//.* **make no mistake (about sth)** *gul xordan; gomráh wodan; bad andiwidan. //Engár Susan xeili xámuw/ árám ast, ammá gul naxori saxt xawmgin ast!//*

mistake[2] v (pt **mistook**, pp **mistaken**) <u>**1**</u> *laqzidan; harjá juri tarjome tavánad wod. //Engár mainew** [meaning/ meant] *e womá rá bad fahmidam/ daryáftam.; Soxanam rá wuxi nagir./ rásti/ rástaki miguyam./ xáne rá kati* [kati <Guyew e Lori] gereftim.//.* <u>**2**</u> **mistake sb/ sth for sb/ sth** *cizi yá kasi rá kati* jáy e kasi yá cizi digar gereftan.; //samáruq* [toadstool] *rá kati* bejáy e qárc gereftan./ Biwtar u rá kati* jáy e xáhar e doqoluyaw migirand.//.* <u>**3**</u> **there's no mistaking sb/ sth** *bigomán; hic jáy e wak nist. // darbáre ye ánce rá (ke) báyad kard jáy e kucaktarin waki nist.//*

mistaken adj <u>**1**</u> **mistaken (about sb/ sth)** *laqzew. //Agar laqzew nakonam in hamán mardi-st ke dar masráde*/ otobus; Womá pák dar laqzew-id/ pák kur xándi//.* <u>**2**</u> *nádorost; kati* [<guyew e Lori]. //keyi ye/ ciwi** [identity] *ye nádorost/ kati*; andiwehá ye, didgáhhá ye nádorost/ kati*; Laqzide gomán kardam/ gománidam be komak niyáz dárad, komakaw kardam.//.* <u>**3**</u> applied unwisely: *nábejá/ nádorost/ kati*. //mehrabáni ye/ wur* [zeal] *e nábejá.//*

mistakenly adv *az ruy e laqzew; kati*; nadáneste*

mister n **1** *(in rixt kamtar bekár miravad va bejáy e án kutáh wode bekár miravad,* "Mr". *//áqá, mirzá, xáje, " bedu goft kei xáje ye sálxard- conin jáy e ábád, virán ke kard? (ZBP. L59 34 SF); "boro zan kon ey xáje har noubahár -- ke taqvim e párine náyad bekár." (Sa'di).* **2** *(zabán e kuce) (baráye xándan e mardán, beviże nazd e kudakán va soudágarán bekár miravad.) //Áqá bebaxwid, miwavad tupam rá (beman) pas bedahid?; Xub/ aknun, áqá beman guw bede!//*

mistime v *nábehengám/ nábejá/ bigáh goftan/ kardan. //soxani, gofteyi nábejá; tiri/ tuppi nábehengám* [shot]; *pádarmiyáni ye/ be miyán andarámadan e warvin** [government] *saxt nábehengám bud.//*

mistletoe n *dárvaw; dárváw, "giyáhi Orupáyi nime-angali be nám e dánewik e* viscum album. *//áyin* [tradition] *e buse zir e wáxe ye dárváw.//*

mistook pt of/ *zamán e gozawte az* "mistake"

mistral n *tondbád e sard va xowk e abáxtari* [northern] *yá abáxtar e xorvaráni* [northwestern] *ke dar nimruz* [south] *e Faránse beviże zemestánhá mivazad.//*

mistranslate v *bad/ nádorost tarjome kardan*

mistranslation n *tarjome ye bad/ nádorost*

mistreat v *badraftári kardan; doźraftári kardan; setam kardan; bad kardan; bad dáwtan; owtolom kardan; hizom e tar be kasi foruxtan; bad negahdári kardan. //az in ke bebinim sag rá bad midárand/ bad negahmidárand bizár-am.//*

mistreatment n *bengarid be* "mistreat"

mistress n **1** *bánu, kadbánu. //Bánuyi ke rewte ye kárhá rá bedast dárad.; (pendárin) "Veniz" rá wahrbánu ye daryá ye Ádriyátik minámidand.//.* **2** *xodávand*. **3** *(beviże dar Engelestán) xánom ámuzegár.* **4** *mul. //mul dáwtan//.* **5** *(bástáni) delbar, deldár. //*O mistress mine! *Ey Delbar e man!/ Delbará!//*

mistrial n **1** *(dátikán*) dávari ye nádorost; doździvari*.* **2** *(dar Ámriká) dádrasiyi ke dar án dádgán** [jury] *natavánad yek var** [verdict] *dahad va darbáre ye án natavánand hamdástán gardand.//*

mistrust v **1** *delgarm nabudan. //be dávari ye xod powtgarm nabudan.* **2** *be... badgomán budan. //be angizehá* [motives] *ye… badgomán budan//*

mistrust n, **mistrust (of sb/ sth)** *be… delgarmi/ powtgarmi nadáwtan. //be har ciz e nou yá bigáneyi/ wegefti saxt badgomán ast.//*

mistrustful adj, **mistrustful (of sb/ sth)** *be tavánáyi ye xod baráye áhang e dorosti kardan badgomán budan*

mistrusfully adv *bengarid be* "mistrust"

misty adj (**mistier**, **mistiest**) **1** *miqmand, miqnák, puwide az miq. //bámdádi miqmand; havá ye miqmand/ miqnák; cewmandázi* [view] *tármiq//.* **2** *(pendárin) tár, tárán, tárik. //peikareyi tár/ tátik//*

misunderstand v [pt, pp **misunderstood**] *badfahmidan/ daryáftan; xub nafahmidan; bardáwt e bad/ nádorost kardan. //Az ánce ke miguyam bardáwt e bad nakon./ hamiwe gomán mikard mardom u rá dast e kam migirand/ arjaw rá nemidánand.* [appreciate]*//*

misunderstanding n **1** *badfahmi; kaźfahmi; doźfahmi; bardáwt e bad/ nádorost. //Báyad bardáwt e nádorosti wode báwad!//.* **2** *barxord e náciz/ kucak; estizak. //(bá goftogu) estizaki rá az miyán e hamkárán bardáwtan; Darbáre ye zamán e anjám e án kár barxord e kucaki dáwtim.//*

misuse v *bad/ nádorost be kár bordan. //váźeyi/ koáti** [expression] *rá bad/ nádorost bekár bordan; turag*/ pul e mardom* [public funds] *rá be ráh e nádorost bekár bordan//.* **2** *bá kasi/ cizi badraftári/ setam/ ewtalam kardan; //dar del conin mipendáwt ke dálá** [company] *bá u badraftári karde/ be u setam ravá dáwte.//*

misuse n *kárbord e nádorost/ bad/ nábejá. //Nábejá bekár bordan e niru/ zur* [authority]*//*

mite[1] n **1** *(komak/ piwnahád e komak) xord, andak, xármáye. //kasi rá andaki árámew baxwidan* [a mite of comfort]*; baráye ármáni xub andaki az xod máye gozáwtan.//.* **2** *(biwtar baráye delsuzi be kudakán yá jánevarán) -ak; kuculu ...; ...-ce; harjá juri tarjome miwavad. //Bicáre ye kuculu!//*

mite, a mite adv *(anáyin) yek xorde./ rize; andaki. //In xorew baráye man yek rize tond ast.//*

mite[2] *kane (az raste ye* Acarina*); lise yá kermak e kane*

mithraeum n *mehrábe [M. Moqaddam]*

Mithraic adj *mehri*

Mithraism n *mehrparasti*

mitigate v *(beáyin) kástan. //(az) ranj, xawm, negaráni ye kasi kástan; az saxti ye guwmáli, vacari* [sentence] *kástan; nagozáwtan* [mitigate] *káhew e arzew e pul* [inflation] *kári oftad/ az kárgar oftádan e káhew e arzew e pul kástan//*

mitigating adj *kástan e dard/ saxti/ tizi ye cizi. //sánháyi* [conditions]*/ cegunegiháyi ke máye ye baxwudegi ye ágrefti* [crime] *yá laqzewi gardad* [mitigating circumstances]*; árámbaxwi ye yek dáru ye káhande ye dard.//*

mitigation n *cizi goftan ke máye ye káhew e saxti ye laqzewi yá ágreft* [crime] *e kasi gardad tá u rá bebaxwáyand/ yá az saxti ye pádafráh e/ guwmál e vey bekáhand.*

mitosis n *do páre wodan (e haste ye) yáxte bedun e káhew e kromozomi; mida [<guyew e Sangelici (EDPL)]*

mitral adj **1** *dopar, "be sar barneháde koláh e dopar -- bar áyin e Torkán bebaste kamar." (ZBP. L6908 SF).* **2** *vábaste be darice ye dolatti. //darice ye dolatti* [mitral valve]*//*

mitre, (US) **miter** n **1** *koláh e dopar, "be sar barneháde koláh e dopar -- bar áyin e Torkán bebaste kamar." (ZBP. L6908 SF).* **2** (= **mitre-joint; miter-joint**) *(bandgáh e) fársi*

mitre, (US) **miter** v *[biwtar be rixt e náwenáxte], do páre cub rá bá bandgáh e fársi beham casbándan*

mitt n **1** = **mitten**. **2** *(dar tapká*/ beisbál) dastkew (e carmi ye bozorg).* **3** *(anáyin) dastkew e mowtzani.* **4** *(biwtar be rixt e candgáni) (zabán e kuce) das; mowt. //daseto (= dastat rá)* [your mitts...] *(az powtam/ tanam/...) bardár!//*

mitten n **1** = **mitt** *dastkew e bi angowt.* **2** *dastkew e bi angowt, //wast va angowtán berehne-and.//*

mix[1] v **1** **mix sth (up) (for sb/ sth)** *ámixtan; gomixtan; serewtan; dorost kardan. //Sáru* [cement]*, malát* [mortar] *dorost kardan/ serewtan./ galanew* [cocktails] *sáxtan; nuwábe* [drinks] *dorost kardan./ Baráye dustánaw sabzine* [salad] *dorost kard.; Baráye (xorák e) máhi cáwni ye panir dorost kard.; Dárusáz baráyam dáru ye serewte ámáde kard//.* **2** (**a**) **mix with sth/ mix (together)** *ámixtan; gomixtan. //áb bá rouqan nemiyámizad/ migomizad.; Goli va ábi xub beham miyámizad.//.* (**b**) **mix A with B/ mix A and B (together)** *báhamámixtan/ serewtan, "duw didam ke maláyek dar e meixáne zadand -- gel e ádam beserewtand o be peimáne zadand." (Háfez). //Wekar tá bá árd ámixtan; (pendárin) Kár rá bá bázi mayámiz/ qáti nakon!; Dar wappási** [party] *nuwábehá ye gunágun rá payápei/ powt e sar e ham nanuwid!; Agar qermez va zard rá báham biyámizid nárenji bedast miáyad./ Besyári az zanán ham xub wohardári mikonand ham kár mikonand* [mix marriage and career]*; Dar Berezil besyári neźádhá báhamámixteand.//.* **3** **mix (with sb/ sth)** *hamnewin wodan, juwidan, darámixtan, "mard án bovad ki dar miyán e xalq benewinad va barxizad va bexosbad va bá xalq dádosetad konad va bá xalq darámizad." (ZBP. L2783 AT). //Dar mehmánihá/ wappásihá** [party] *saxt bá mardom mijuwad.; dar káram/ sar e káram bá hame jur mardom sarokár dáram va bá ánhá mijuwam.//.* **4** **be/ get mixed up in sth** *hamnewin wodan; juwidan; darámixtan, "mard án bovad ki dar miyán e xalq benewinad va barxizad va bexosbad va bá xalq dádosetad konad va bá xalq darámizad." (ZBP. L2783 AT). //dargir e... wodan./ Nemixáham dar in kár dargir wavam.//.* **be/ get mixed up with sb** *(anáyin) bá kasi álude wodan/ qáti wodan. //Koláhbardár/ daqal* [crook] *bá u qáti nawo!//.* **mix it (with sb);** (US) **mix it up (with sb)** *(zabán e kuce) setizidan; jangidan gereftan. //Dast az saram bardár va bá man dargir nawo- tapánce dáram!//.* **5** *(beviźe dar áwpazi) ámixtan; hamzadan. //Toxm e morqhá rá áheste biyámizid/ hambezanid.; Kare ke áb wod án rá biyámizid/ hambezanid.//.* **mix sth into sth** (**a**) *afzudan, ámixtan, zadan. //Máye* [yeast] *rá be árd bezanid/ bá árd biyámizid.//.* (**b**) *ámixtan; zadan. //Árd va áb rá bezanid tá xamir e narmi bedast áyad./ Sardargom kardan; gij kardan. //Pák ma rá gij kardi!* [mixed me up]*//.* **mix sb/ sth up (with sb/ sth)** *qáti kardan; já ye... gereftan. //Hamiwe ma rá bejá ye xáhar e doqoluyam migiri!; Patehá* [ticket] *rá qáti kardam va (az) án e xodam rá be to dádam.//. [áb bá báde miyámizad/ áb bá rouqan migomizad.]*

mix[2] n **1** *ámizew, "ke az sohbat e nikán mard niknám wavad conán ke rouqan e konjid az ámizew bá gol va banafwe." (ZBP. L6739 QN); ámizew e xub e mardomán báham* [social mix], *báham; ámizew e neźádi ye xub* [racial mix]*//.* **2** *ávite* [<Kordi ye Hourámi] yek baste ávite* ye kák* [cake mix]*//*

mixed adj **1** *darhambarham. //Xordegirán* [critics] *bá án namáyew barxord e darham-barhami dáwtand./ Havá tázegi xeili darhambarham bude.//.* **2** *gunágun; darham. //yek quti/ kive golice* [biscuits]*, ábnabát darham//.* **3** *ámixte, darham; //az hardast/ qomáw/ miyán e mardománi az har qomáw zistan./ mardománi az neźádhá ye darámixte.//.* **4** *doxtaropesar; mardáne va zanáne; qáti. //dabestán e doxtaráne va pesaráne báham; raxtkan e zanáne va mardáne qáti/ báham.//.* **5** **have mixed feelings (about sb/ sth)** *áwofte budan;*

*sardargom budan; gogije budan [parvákonid in váźe "go**h**gije" nist, baráye piwvand e "go-" bengarid be EDPL]*

mixed bag *(anáyin) az har caman goli. //Dávtalabán e hamávard* [competition] *xeili darhambarham budand./ Az har caman goli budand.//.* **mixed blessing** *talxowirin; xowobew*

mixed dowdes *(dar bázihá) (beviźe celtapká*/ tenis) bázi ye yek zanomard dar yek su va yek zanomard dar su ye digar*

mixed farming *kewávarzi va dámparvari báham*

mixed grill *kabáb e darham (guwt/ gouje farangi/ qárc)*

mixed marriage *zanáwuyi miyán e zanán va mardán e neźádhá ye gunágun/ dinhá ye gunágun*

mixed metaphor *soxan darparde ye guwedár yá riwxand darparde, con, "bá yek dast gahváre rá mijonbánad va bá dast e digar áftábe rá!", yá "Kurow bexáb ke má bidárim!"*

mixed-up adj *(anáyin) áwofte, pariwán; pariwide, gogije [parvákonid "go-" piwvand ast, bengarid be EDPL]. //Pas az foruhewtegi* [divorce] *darbáre ye (maini* ye/* meaning*) zendegi áwofte ast./ Javánán e pariwideyi ke dast be dáruhá ye xerdpuw mizanand.//*

mixer n **1** *hamzan (e barqi); sáruhamzan* [a cement-mixer]*; xorák-hamzan.* **2** *bejuw, xungarm; najuw; xunsard. //kasi ke bá mardom xub mijuwad/ kasi ke az mardom gorizán ast//.* **3** *nuwábeyi ke baráye ámixtan bá digar nuwábehá bekár ravad. //baráye ámixtan e nuwábe ábemive bekár bordan//.* **4** *nahre (ZBP. C6758 FM) [kasi ke peikarehá rá dar ruy e film ruyeham savár mikonad].* **5** *nahre [kasi ke párehá ye ává rá ru ye navár báham micasbánad]*

mixture n **1** *ámizew, darámixtegi; ávite* [<Kordi ye Hourámi];* **2** *parvarde, "con zeitun-parvarde", "toranj e parvarde; golwekar e parvarde; banafwe ye parvarde..." (ZBP. L5682 ZX); dáru ye ámixte, "sefat e dáru ye ámixte: árd e báqeli va..." (ZBP. L5637 ZX). //ávite* ye sorfe; Dar án wahr sáxtemánhá ye kohne va nou darham ámixte//.* **3** *(ximiyá*) ávite*; darámixte. //Havá ávite*yi/ darámixte ye gázhá-st na gágázhá ye serewte* [not a compound]*//*

mix-up n *áwoftegi; xartuxari; darhambarhami. //Áwoftegi ye saxti dar tárixhá* [dates] *padid ámade.//*

mizzen, mizen n **1** = **mizzen-mast**. **2** = **mizzen-sail** *páyintarin bádbán (ke be derázá ye kawti bar dagal e sevvom afrázand). mizbádbán [miz-, <guyew e zartowtiyán e Ardakán]*

mizzen-mast n *[dar kawtihá ye bádbáni ye bozorg, sevvomin dagal az jelo; dar kawtihá ye bádbáni ye kucak, dagal e nazdik be tafar] miz-dakal* [miz-, <guyew e zartowtiyán e Ardakán]*

MK abbr **1** *kutáhwode baráye* "Mark" *(yekán e pul): //sisad Márk//.* **2** *(ru ye ráde*há/ máwinhá) parhib con* "Ford Granada Ghia MK II"

ml (pl **ml** or **mls**) **1** (US) **mi** = **miles** *kutáh wode dar* (US) **mi** *//durá/ duri/ ráh tá dehkade* 5 mls/ mis = 5 mil//. **2** milliliter(s) *sisi [CC]; mililitr. //*30 ml*/ 30 cc/ mililitr//*

MLitt abbr Master of Letters (Latin Magister Litteratum) *(az zabán e Látin) vidbar* (dar soxan)* [*bázgardid be* "Bachelor", "Master", "PhD"]. //*vidbar* e farzán budan* [MLitt in Philosophy]; *dar farzán** [philosophy] *dareje ye vidbari* dáwtan. //"Piruz e Jamwidi Mlitt = "vidbar* e Farzán"*

mm abbr millimeter(s) (pl **mm**/ **mms**) *kutáhwode baráye milimetr. //wew milimetr bárán/ bárew./ yek dastgáh e peikarebardári ye 35 milimetri//*

mnemonic adj *viryár*. //cámehá ye viryár*//*

mnemonic n **1** *viryár*.* **2** **mnemonics** *viryári**

mo n (pl **mos**) *(dar Engelestán) zamán, dam, gáh. //Yek dam/ dami bebiyus hanuz xub ámáde nistam.//*

MO *kutáhwode baráye* **1** "medical officer" *pezewk.* **2** *baráye* "money order" *barát*

moan n **1** *nále, qariv, źax, "báng barávard morq bá źax e tanbur." (ZBP. C6696 FM, Menjik); źaxár; vile (ZBP. C2467 FM); zanje (ZBP. C6992 FM); muye; zári; caqz (ZBP. C1013, FM). //Nále ye xastegán* [the wounded]; *zuze ye bád//.* **2** *gele, nále, zári. //Az badi ye havá xeili/ saxt nálidim.//*

moan v **1** (**a**) *nálidan, záridan; novidan, "aknun ze moflesi ce novi candin? bar dard máni o qam maqbuni." (ZBP. C6357 FM, Náser Xosro). //hame ye/ sarásar e wab nálid./ Nálide goft "pezewk kojá-st?"//.* (**b**) *zuze kewidan. //Bád az miyán e deraxtán vazide zuze mikewid//.* **2** **moan (about sth)** *gele kardan; garzidan; nálidan; mosti kardan; garzidan. //nálán o źakán* [groaning]*; Peivaste az tohidasti minálad.//*

moat n *tarak (ZBP. C5974 FM); jar (ZBP. C7096 FM); kandag/ kande*

moated adj *dárá ye tarak/ jar/ kande/ kandag/ kandedár/ kandakdár/ tarakdár/ jardár. //máni* [manor house] *dárá ye jar/ kandagdár//*

mob n **1** *hengáme, anbuh e mardom. //Dustárán/ haváxáháhn (e varzew/ pátapká*/ futbál) be darun e meidán táxte hengámeyi bepá kardand/ qouqá kardand./ wahriyári ye comáqdárán/ cáqukewán* [mob law/ rule]*./ Soxanrániyi ke mardom rá be wurew/ áwub baráqáland.//.* **2 the mob** *(xárdári) tude, rame, galle.* **3** *(zabán e kuce) oubáwán; mardomán e bisaropá; tabahkárán e áwubgar; //Bá kodám goruh e áwubgar hamdast ast?//*

mob v (**mobbing; mobbed**) *gerd e... hengáme/ qouqá kardan. //Nojavánán gerd e xánande rá gerefte/ anbuh gawte* [mobbed] *qariv bardáwte/ qouqá kardan.//*

mob-cap n *koláh e bozorg e gerd e panbeyi ke hame ye muhá rá puwánde zanán dar sade ye 18 darun e xáne án rá bar sar minehádand.*

mobile adj **1** (**a**) *jábejá wodani; vazewni* [<Pahlavi] harjá juri tarjome miwavad. //sepáh e basijide; tupxáne* [artillery] *ye vazewni*; yek deź e nepewt* e vazewni** [mobile library]//. (**b**) *(baráye mardom) dar jonbew. //kárgarán e /niru ye kárgari ye dar jonbew//.* **2** *(baráye roxsár e) degargunipazir; har dam yekjur.* **3** *(anáyin) dárá ye ráde*/ máwin./ ráde*/ máwim dáwtan. //Agar ráde*/ máwin dári mitaváni ma rá tá... beresáni?//*

mobile home *xáne ye delijáni/ kárváni*

mobile telefphone *telefon e/ vákubar* e jibi*

mobile n *áviz, ávize (ye áráyewi)*

mobility (n) *jonbew dáwtan; jábejá wodani budan; vazewn* [besanjid bá "vazewni" (Pahlavi)]*

mobilization; mobilisation n *basij. //farmán e basij//*

mobilize, mobilise v **1** *sijidan; basij kardan/ basij wodan;basijidan. //sepáhiyán farmán e basij yáftand.//.* **2** *sijidan; basijidan. //Haváxáhán e xod rá dárand basij mikonand tá dar gozinew baráyewán ráy dahand.//*

mobster n *tabahkár; áwubgar; comáqdár; cáqukew*

mocassin n *wom (ZBP. C1806 FM) [kafw e/ páyafzár e sorxpustán e Ámriká ye abáxtari/* northern*]*

mocha n **1** *qahve ye naqz e Moke [ke az bandar e Tázikestán e Moke ávarand].* **2** *cáwni ye moke va wokolát. //bastani ye moke/ bastani ye qahve va wokoláti//*

mock v **1 mock (at sb/ sth**) *riwxand kardan; riwxand zadan, "va soxan e vey bewnidand bar vey afsus kardand va riwxand e besyár zadand va u rá goftand..." (ZBP. L7409 SR); afsus kardan [be nemune ye piwin bengarid]; riwxand* [a mocking smile]*; firidan (ZBP. C3180 FM). //Áváyi az sar e riwxand; xandeyi baráye dast andáxtan/ riwxand./ bar tars e, kuwew e kasi riwxand zadan/ afsus kardan. //riwxan kardan e/ firidan e zamingirán* [crippled] *kár e badi ast//.* **2** *(beáyin, beviźe pendárin) riwxand kardan. //Kuwew e má dar báz kardan e /gowudan e darhá ye puládin e gerán, máye ye riwxand bud.//*

mock n, **make (a) mock of sb/ sth** *dast andáxtan; riwxand zadan/ kardan; afsus kardan; firidan*

mock^2 adj **1** *doruqin; ...-bázi; ázmáyewi. //bázi ye jang rá darávardan; jang e doruqin; ázmun e ázmáyewi//.* **2** *doruqin. //kamruyi* [modesty] *ye doruqin; (wive ye negárew yá dar namáyew) pahlavánbázi; pahlaván-panbeyi* [mock-heroic style]//

mocker n **1** *riwxandzan; afsusgar.* **2 put the mockers on sb** *(zabán e kuce) náfarxonde-pei budan; badbaxti ávardan; wumpei budan*

mockery n **1** *riwxand; afsus; xariw (ZBP. C1596); zamatrá (ZBP. L860 FM). //Bá áhangi xariwmand/ newángar e riwxand pásox dád.//.* **2 mockery (of sth)** *máye ye riwxand; adá. //Án namáyew pák adá bud na namáyew.; Án dádrasi adá ye dádrasi bud.//.* **3** *máye ye riwxand/ riwxand-wode.* **4 make a mockery of sth** *riwxand(wode); riwxand kardan; adá ye... rá darávardan. //vacar** [ruling] *e adádmand va wetábzade ye dádgáh berásti adá ye dádrasi va máye ye riwxand bud.//*

mocking-bird *parandeyi dar nimruz á Ámriká ke adá ye ává ye parandegán e digar rá dar miyávarad. Be nám e dánewik e* Mimus polyglottos

mockingly adv *ze sar e riwxand, "táze javáni ze sar e riwxand- goft be piri ke kamánat becan?; Pir bexandid o begoft ey javán -- carx to rá niz dahad in kamán." (Sa'di)*

mock turtle soup *áw yá sup e kalle ye gusále ke beruye ye kár mánand e sup e lákpowt ast; wál e sangpowtbá* [wál/ wále <Gilaki = pseudo- + sangpowt + -bá. besanjid bá "wurbá", "duqbá"]*

mock-up n **1** *parhib* [model/ replica]. **2** *bargáráyi [piw az cáp].* //do a mock-up of a book: cover *bargáráyi bárá ye puwine ye yek ketáb.//*

mod n, **Mod** *(dar Engelestán). //hamvand e goruhi az javánán ke dar sálhá ye 1960 págereft. Inán jámehá ye pákize va be-ásá* [fashionable] *puwide docarxe dudi savár miwodand.//*

MOD abbr. *Kutáhwode baráye* "Ministry of Defence" *(dar Engelestán) diván e padáfand.*

modal n, **modal verb**, (**modal auxiliary**, **modal auxiliary verb**) *(dastur e zabán) kárváźe ye miyánji. //*"can", "may", "might", "must"*, va* "should" *hamegi kárváźehá ye miyánji hastand.//*

modal adj **1** *(dastur e zabán) kárváźe ye miyánji.* **2** *ravewi*

modality n *gune*

mod cons *(dar Engelestán) (anáyin/ pasandide)* [modern conveniences] *(beviźe nazd e ágahi-dahandegán e xáne) huzivi* ye novin [hu + ziv, az "zistan"]. //Saráyi bá hame ye huzivihá ye novin*//*

mode n **1** **mode (of sth)** *wive, ráh, ravew. //wive ye zendegi, zistan, kár, andiwe, tarábari//.* **2** *sabk, mod. //vápasin sabk/ mod//.* **3** *(musiqi) ráh, "ze ganj e suxte con sáxti ráh -- ze garmi suxti sad ganj rá ráh." (Nezámi, Xosro-Wirin).* **4** *govás, gováw (ZBP. C538 FM). //náv e espáwpeimá** [spacecraft] *dar sán e bázgawt [in re-entry mode]./ vákanbári** [tape-recorder/ sound-recorder] *dar sán e báznavázi* [in playing mode]/ *dar sán e darnegári.* [in recording mode]//

model[1] n **1** (**a**) *parhib [az guyew e Xorásáni]. //parhib e yek forudgáh e no ye piwnahádi; Parhibi kucaktar az borj e Ifel* [Eiffel tower] *sáxtan; Parhib e yek kárván dudi, havápeimá, ráde*/ máwin//.* (**b**) *olgu. //olgu ye geli/ mumi baráye yek tandis//.* **2** *parhib. //Hame ye parhibhá ye no ye emsál rá dar namáyewgáh e ráde*/ máwin be namáyew gozáwteand.; Az hame ye "modelháyemán" in parhib biw az digarán haváxáh dárad.//.* **3** *parhib. //parhib e molekul/ anu*; parhib e ámári/ engárewi* [mathematical]*/ hirbánik//.* **4** *olgu; nemune. //Manwur* [constitution] *e án kewvar baráye digar kewvarhá olgu/ nemune* [model] *wod/ gawt (ke az án peiravi konand.)//.* **5** **model of sth** *nemune; olgu. //olgu ye/ nemune ye kárdáni* [tact]*, dádmandi* [fairness]*, bárikbini* [accuracy].*/ yek wágerd e/ wouhar e/ ámuzegár e nemune; raftár e nemune; yek kewtzár e nemune; yek zendán e nemune//.* **6** *parhib; nomun. //Án zan yeki az parhibhá ye/ nomunhá ye dareje ye yek e kewvar ast./ yek mard e parhib/ nomun* [a male model]*; parhib/ nomun/ hand* [a fashion model]//. **7** *parhib. //Vápasin parhibhá ye Páris rá didan, xaridan, puwidan//*

model[2] v (**modelled, modelling,** (US) **modeled, modeling**) **1** *kasi rá olgu ye xod kardan; olgubardári kardan. //matal-nevisi rá xeili dust dárad, olgu ye zendegi ye xod mikonad/ karde./ naqwe ye/ nerang e án sáxtemán az rixthá* [forms] *ye Yunán e bástán olgubardári wode.//.* **2** *parhib/ nemun wodan/ budan. //(baráye pirhan, raxt e wená va mánand e án) parhib/ nemun miwavad va az inráh zendegiyaw rá migardánad.//.* **3** *parhibi az gol, mu, va mánand e án sáxtan; táwtan (ZBP. C6236). //*modelling in clay *bá gel parhib sáxtan; az gel... táwtan//*

modeller, (US) **modeler** n *parhibgar*; olgusáz; táwtár*. //parhibgar* e/ olgusáz e ráháhan//*

modelling, (US) **modeling** n **1** *parhibgari*; parhibsázi; olgusázi. //parhibgari* bá gel* [clay]*; bá parhibgari* ye zebardastáne//.* **2** *kár e parhib/ nemun kardan; parhib/ nemun wodan/ budan. //Zamáni ke dánewju bud baráye be dast ávardan e andaki pul gáhi parhib miwod/ kár e parhib/ nemun mikard.//*

modem n *miyánjik* [<Pahlavi, bengarid be (EDPL)]*

moderate[1] adj **1** *beandáze, barandáze, "Conin bud tá bud o in táze nist -- ke kár e zamáne barandáze nist." (ZBP. L4903 SF); miyáne, "ze kár e zamáne miyáne gozin -- co xáhi ke yábi bedád áfarin." (ZBP. L5877 SF). //afzáyew e bahá beandáze; bá tajá** [speed] *ye miyáne rándan; garmábeyi be andáze ye miyáne* [moderate-sized]./ *namáyewi* [performance] *na badak; daryáyi na kuláki, na árám; nasimi miyáne (na xeili narm, na xeili tond)//.* **2** *(xawáyáyi* ye) miyánerou; miyáneravi* [moderate policies]//. **3** *miyáne; beandáze, "Sufi ar báde beandáze xorad nuwaw bád -- varna andiwe ye in kár farámuwaw bád." (Háfez). //kasi ke beandáze báde nuwad.; Darxást e dastmozd be andáze.//*

moderate n *miyánerou*

moderate[2] v *árám gereftan; sabok wodan; jelo ye xod rá gereftan. //Bád árámtar wode/ árám gerefte va qáyeqráni imentar gawte./ Báyad yád begirad jelo ye xawm e xod rá begirad.; jelo ye kasi rá tavánestan gereftan conán ke tondravi nakonad.* [exercise a moderating influence on sb]*//*

moderately adv *beandáze, miyáne, nimce, badak. //namáyewi na badak; xáneyi tá andázeyi gerán; Ázmunaw badak nawod.//*

moderation n **1** *beandáze; barandáze budan, "conin bud tá bud o in táze nist -- ke kár e zamáne barandáze nist." (ZBP. L4903 SF); miyánegozini, "ze kár e zamáne miyáne gozin -- co xáhi ke yábi be dád, áfarin." (ZBP. L5877 SF); xiwtandári. //Saxt xiwtandári kardand, tá dar jamjám*/* TV *jelo ye cewm e mardom báham nasetizand.//.* **2** **in moderation** *beandáze, "Sufi ar báde be andáze xorad, nuwaw bád -- varna andiwe ye in kár farámuwaw bád." (Háfez). //Agar viski/ marzbuze* beandáze xorand mitavánad baráye tandorosti xub báwad.//*

moderator n **1** *miyánji*. **2** *(kasi ke) bázras e ázmunhá (ast tá hame ye ázmungarán barábar e ostáy* [standard] *e viźe be wágerdán nomre dahand.).* **3** *sar-pristár* [minister] *e Presbiteriyan/ sarparast e dádgáh e kelisá//.* **4** *(cehrwenási*/* Physics) *(dar kure ye hasteyi) (mádde ye) kástár e/ káhande (ye tajá* [speed] *ye notronhá)*

modern adj **1** *emruzin (M. Moqaddam); novin. //Bikári yeki az gereftárihá ye bozorg e emruzin ast.; Dar jahán e/ ruzgár e emruzin./ tárix e emruzin/ novin//.* **2** *(beviźe pasandide) novin/ emruzin. //ravewhá ye bázáryábi/ bázargáni ye emruzin/ novin* [marketing]*; yeki az novintarin/ emruzintarin bázárgáhhá ye kewvar.//.* **3** *emruzin; novin. //raqs e/ vawt e/ páykubi ye emruzin/ novin//*

modern language *(dar Engelestán) zabán e emruzin; zabán e zende. //dar dánewgáh zabánhá ye emruzin/ zende xándan//*

modern n *(kohne wode yá beáyin) mardom e/ ádam e emruzin*

modernism n *(beviźe dar honar yá din) andiwehá ye novin; nougaráyi*

modernist n *dárá ye/ peiro ye andiwehá ye novin/ emruzin; nougará*

modernist adj *nougará*

modernistic adj *emruzin; novin. //neranghá* [design] *ye novin/ emruzin e kácál* [furniture]//

modernity n *emruzin budan; novini; tázegi*

modernization, modernisation n *nousázi; //be rixt e emruzin darávardan e dastgáh e telefon/ vákubar*./ be barnáme ye nousázi ye bozorgi dast zadan* [embark on]//

modernize, modernise v **1** *be rixt e emruzin/ novin darávardan; nou sáxtan. //dastgáh e tarábariyi* [transport]*, kárxáneyi, ravewhá ye kewávarzi rá emruzin gardánidan.; Maqázeyi pák nousázi wode.//.* **2** *ravewhá* [ways] *ye/ didgáhhá* [views] *ye novin bargozidan; nousázi. //Agar dar sátvunhá** [industry] *ravewhá ye novin barnagozinand/ agar sátvunhá* rá emruzin nagardánand dir naxáhand páyid.//*

modest adj **1** (**a**) *andak, xord, náciz. //bá darámad e bexoronamiri zistan.; darxásthá ye besyár andaki dáwtan/ kardan; yek behbud* [improvement] *e andak/ náciz; kámyábi ye kucak//.* (**b**) *xármáye. //dar xáne ye xármáye ye kucaki zistan.//.* **2** **modest (about sth)** (**a**) *(pasandide) kamzan* [self-effacing] *(ZBP. L1067 FM); irtan (ZBP. C3315, FM); ázarmik; forutan. //Dastávardhá ye* [achievement] *xod rá kucak jelve dádan; kamzan/ irtan/ forutan budan.//.* (**b**) *kamru; forutan. //Miwavad bá forutani piwnahádi konam* [suggestion]*?//.* **3** *(beviźe baráye zanán va doxtarán) báwarm, ázarmik, kamru. //pirhani baste va boland; wabiyi* [blouse] *jelobaste va ástin boland; yaqeyi bast/ na cákdár* [neckline]//

modestly adv *bengarid be* "modest"

modesty n *(pasandide) kamruyi, báwarmi; warm; ázarm. //bá ázarm e rástin soxan goftan* [genuine]*; Delam mixáhad baráyetán darbáre ye kámyábi ye xod gowáde beguyam ammá warm/ forutani nemigozárad.//. Niz bengarid be* "modest"

modicum n, **modicum (of sth)** *andak, náciz, kam, amarq/ ámorq. //Bá andak kuwewi be piruzi dast yáftan; Har kasi bá andaki huw niz in rá mifahmid/ darmiyáft!//*

modification n **1** *degargun sáxtan; gardidan; gawtan. //nerang* [design] *e án náv e espáwpeimá** [spacecraf] *rá dárand be wiveyi gostarde degargun misázand//.* **2** *degarguni. //Án naqwe rá bá degargunihá ye andaki ostovár dáwtand.//*

modifier n *(dastur e zabán) setáy*; band e kárváźe**

modify v (pt, pp **modified**) **1** *degargun sáxtan; digar gardánidan; gawtan, "va Yazdgerd in kár avval be refq gereft con womá begawtid va bi adabi vekardid u niz begawt." (ZBP. L210 TB); gardándan, "agar ráy e áli binad báyad ke hic kas rá zahre va tamkin e án nabáwad ke qá'ede rá az án begardánad ke qá'ede ye hame ye kárhá begardad." (ZBP. L2192 TBH). //"raste ye kárgari rá vádáwtand xásthá ye xod rá degargun sázad.; Goruh e gozin* [committe] *án ravew* [policy] *rá paziroft ammá bá degarguniháyi."; dastgáh e garmáyew rá tázegi degargun sáxteand tá káráyi* [efficient] *ye biwtari dáwte báwad.//.* **2** *(dastur e zabán) setáy* yá band e kárváźe/ budan. //Dar "gorbe ye siyáh", setáy* ye "siyáh" viźegi ye "gorbe" rá miresánad.//*

modish adj *(gáh baráye xárdári) pasand e ruz*

modishly adv *bengarid be* "modish"

modular adj **1** *yekáni. //párehá ye yekáni* [modular components]*; kácál e yekáni* [modular furniture]. **2** *(baráye dourehá ye ámuzewi) yekán*

modulate v **1** *niru yá bolandi ye ává ye xod rá degargun sáxtan. //ává ye honarpiwe ke áwkárá boland o kutáh miwod.//.* **2** **modulate (from sth) (to sth)** *parde gardánidan, "motrebá parde begardán o bezan ráh e Eráq -- ke az in ráh bewod yár o ze má yád nakard.." (Háfez). //Musiqiyi ke faráván parde migardánad.; parde gardánidan va az C major be A minor raftan.//.* **3** *(beáyin) barandáze kardan; be-andáze kardan//.* **4** *bá degargun sáxtan e bolandi* [amplitude], *gám* [phase] *yá basámad* [frequency] *newáne* [signal] *ye viźeyi rá resándan.//*

modulation n *bengarid be* "modulate"

module n **1** *yekán. //yekán e narmafzár* [software module]//. **2** *(espáw** [space]*) yekán [e espáwnavard/* spacecraft*]; yekán e kárgozári* [a service module]*; yekán e farmán* [command module]; *yekán e mángi* [a lunar module]//. **3** *yekán (e ámuzák e dánewgáhi)*

modulus n *mar [páye dar logáritm]*

modus operandi *(váźe ye Látini)* **1** *wive ye kár; ravew e kár.* **2** *wive ye kár kardan e cizi*

modus vivendi *(Látin)* **1** *sázew e candgáhe. //Harjur bud tá yeksare wodan e dástán/ tá az miyán raftan e kewákew be guneyi sázew e candgáhe dast yáftim.//.* **2** *wive ye zendegi/ dastopanje narm kardan*

moggie, moggy, mog n *(dar Engelestán; anáyin, beviźe be wuxi) piwi*

mogul n *xarpul. //xarpulhá ye Holivud* [Hollywood]*; kalle-gondehá ye jamjám*/* TV

MOH *kutáh wode ye* Medical Officer of Health. *//Pezewk e Barzan/ Ostán/ Baxw//*

mohair n *(párce yá nax) moher/ pawm e boz e Angora. //yek kaźágand* [sweater] *e moher//*

Mohammedan = Muhammadan (Muhammad) *Mosalmán*

moiety n, **moiety (of sth)** *(beáyin yá dátikán*) nime*

moist adj *tar, namnák, xis. //cewmán e, labán e namnák/ tar./ kák e miveyi ye tar va pormáye* [rich]*./ Giyáhán rá peivaste áb bede tá xák xis/ namnák bemánad.//*

moisten v *tar kardan/ wodan; xis kardan/ wodan; namnák kardan/ wodan; namidan, "Pei ye ram bargereft án delramide -- nasimi borde az xák e namide." (ZBP. C6705 FM, Nezári). //Cewmánaw xis (e awk) wod; Labánaw rá bá zabánaw tar kard.; Párce rá piw az bekár bordan e wuwt** [lotion] *namdár kon/ xis kon.//*

moisture n *nam, xisi, tari. //Kalvá* [seal] *ye lástiki rá conán dorost kardeand ke nam pas nemidahad./ hic nam tu nayáyad./ namnáki ye havá* [humidity], *newán e andáze ye nam e* [moisture] *havá ast.//*

moisturize, moisturise v *namidan, "pey e ram bargereft án del-ramide -- nasimi borde az xák e namide." (ZBP. C6765, FM); namdár kardan; tar kardan; xis kardan; namur/ namvar kardan. //káme ye namidár* [moisturizing cream] *baráye roxsár e va dastán//*

moisturizer, **moisturiser** n *(káme ye)* [cream] *namidár*

moke n *(dar Engelestán, anáyin, beviźe bewuxi) xar, oláq*

molar n *dandán e ásiyá. //dandánhá ye ásiyá ye zebarin/ zirin/ piwin/ pasin//*

molar adj *dandán e ásiyá. //kermxordegi ye dandán e ásiyá//*

molasses n **1** *wire ye coqondar.* **2** (US) treacle *wire ye coqondar, malás*

mold (US) = Mould

molder (US) = Moulder

molding (US) = Moulding

moldy (US) = Mouldy (Mould[3])

mole[1] n *xál, "agar án tork e wirázi bedast árad del e márá -- be xál e henduyaw baxwam, samarqand o boxárá rá." (Háfez)*

mole[2] n **1** *muw e kur az xáneváde ye* Talpidae. **2** *(anáyin) áyawt/ jásus. //Sarrewtedárán rá* [authority] *bávar bar in ast ke dar diván e dáráyi* [treasury] *áyawti hast.//*

mole[3] n *ábwekan (M. Moqaddam)*

molecule n *molekul; anu* [<Sanskrit "anuh"]. //Yek molekul e/ anu* ye áb do atom/ parmánu* hydroźen va ye atom/ parmánu* oksiźen dárad.//*

molecular adj *molekuli/ anuyi*. //sáxtemán e/ vazn e/ geráni ye; tude* [mass] *ye anuyi*/ molekuli./ zistwenási ye anuyi** [molecular biology]*//*

molehill n **1** *tappece ye xáki ke muw e kur, kenár e suráxaw misázad.* **2** **make a mountain of a mole hill** *bengarid be* "mountain".

moleskin n **1** *xaz, pust e muw e kur.* **2** *estabrak. //walvár e estabrak//*

molest v **1** *ázárdan; ázordan; ázár dádan; dastderázi kardan; //Goruhi javán e tabahkár pirmardi rá ázorde pulaw rá ham dozdidand.//.* **2** *be zani/ doxtari/ bacceyi dastderázi kardan; dast dar kasi zadan, "dar in miyánhá mard e foqáyi hájeb e Bagtaqdi rafte bud tá laxti yax va barf árad. Dar án karán e án biwe dihi bud. Dast dar doxtari duwize zad tá u rá rosvá konad..." (ZBP. L598 TBH). //U rá gonahkár wenáxtand ke dast dar doxtarbacceyi zade ast/ ke be doxtarbacceyi dastderázi karde.//*

molestation n *ázár, dastderázi*

molester n *kasi ke be kudakán dastderázi mikonad.; kasi ke dast dar kudakán zanad; kudakmarz* [bengarid be* "coitus"*]*

moll n *(zabán e kuce) zani ke dust va yár e tabahkári ast.*

mollification n *bengarid be* "mollify"

mollify v (pt, pp **mollified**) *xawm e kasi rá forunewándan; árám kardan; narm kardan. //Kuwid ráhi yáfte árámaw konad.//*

mollusc, (US) **mollusk** n *narmtan; narmtanán*

mollycoddle v *(xárdári) lus kardan; náznázi bárávardan. //Bávar e u bar án ast ke kudakán rá nabáyad lus kard/ náznázi báråvard.//*

Molotov cocktail *bomb e Molotof*

mot (US) = Moult

molten adj *godáxte; áb wode. //sang e pulád e godáxte*

molto adv *(musiqi) molto, xeili, basi. //*molto adagio *molto ádájo/ basi áheste//*

molybdenum *molybdenum, áxwij* [element] *e ximiyáyi, áhan e/ yuwost* e sepid e simin*

mom n, US (infml) **Mum**

moment n **1** *dam, "har dam az omr miravad nafasi." (ZBP. L3583 GS); "...va dami az andiwe nemiásudand." (ZBP. L4524 THA); "pas án gofte ye wáh Biźan be yád -- hamidáwt v-án dam mará yád dád." (ZBP. L6403 SF); "yek dam biyásud pas ruz wod." (ZBP. L2615 AT). //Dami andiwide sepas soxan goft. Dar dami cand páyán gereft.; Miwavad xáhew konam dami cand bebiyusi?; biderang pásox dád.; dardam/ dar yek cewmbehamzadan bázmigardam.; Pásbánán e biwtari sar residand ammá dir wode bud.//.* **2** *dam, zamán, aknun, "va miyán e do sath, xatti va miyán e do jesm sathi va miyán e do páre zamán e aknun ke be táziyaw án xánand." (ZBP. L1529 DA). //Dorost dar hamin zamán/ dar hamán dam* [at that (very) moment] *vákubar*/ telefon zang zad.; zamán e záde wodan. //"Mitaváni baráye man beravi daftar e peik, xáhew mikonam?", "Man táze ámadeam/ ham aknun resideam."//.* **3** *zamán. //In zamán e wáyesteyi-st baráye porsidan va pasin sar e kár nayámadan./. dar zamán e wádi ye bozorg; cewm beráh e zamán e darxor budan//.* **4** *(cehrwenási* [physics]*) gawtávar. //Gawtávar e niru//.* **5** **at the moment** *aknun; //Aknun án womáre ráh nemidahad/ gerefte ast* [be busy]*/ buqbuq mizanad./Aknun bikár ast va wew máh ham hast ke kár nadárad.//.* **for the moment/ present** *aknun. //Aknun az zendegi dar saráce* [flat/ apartment] *xownud-im ammá bezudi xáne migirim.//.* **have one's/ its moments** *(anáyin) zamánhá ye xub ham dáwtan. //Káram xeili daraxwán nist ammá zamánhá ye xub e xodaw rá ham dárad.//.* **in a moment** *yek dam, dar zamán. //Dardam barmigardam.//.* **the man, woman, boy, girl, etc of the moment** *ádami ke aknun/ emruze xeili haváxáh dárad/ xeili arjmand ast/ mardom xeili dustaw dárand.//.* **the moment of truth** *sar e pol e xarbegiri.* **of moment** *(beáyin) arjdár. //In dástáni saxt arjdár ast. In dástán candán arji nadárad; In dástán candán bi arj (ham) nist.//*

momentarily adv **1** *//Dami cand larzid.//.* **2** *(beviźe dar Ámriká) darzamán; zud. //Pezewk bezudi/ dar zamán womá rá mibinad.//*

momentary adj *yek adm, "yek dam biyásud pas ruz wod." (ZBP. L2615 AT); //yek dam derang; dami bázistádan; piruzi baráye yek dam//*

momentous adj *bozorg, arjdár. //áhangi* [decision] *bozorg; hengámi* [occasion] *arjdár; ruydádi* [event] *bozorg./ degargunihá* [changes] *ye bozorg/ arjdár//*

momentum n **1** *niru ye fazáyande ye yek faráyand* [process]*. //Jonbew e degargun sáxtan e manwur* [constitution] *e raste ye kárgari kamkam dárad niru migirad.//.* **2** *(cehrwnási** [physics]*) gawtávar e wetáb = [tude* (mass) *x tajá** (velocity)*]. //Surtme* [sledge] *haminjur ke az tappe páyin miraft gawtávar e wetábaw miyafzud/ afzáyew miyáft.//*

momma, mommy n (US) = Mummy[2]

Mon (abbr) Monday *kutáhwode baráye "dowanbe". //dowanbe 14 e* July*//*

monarch n *wáh, pádewáh; kei, xosro, keixosro, wáhanwáh. //wáh e wahriyár* [reigning]//
monarchic, **monarchial** adj *wáhanwáhi/ pádewáhi*
monarchism n *wáhanwáhi, pádewáhi. //dastgáhe sarrewtedári/ warvin** [government] *pádewáhi/ wáhanwáhi//*
monarchist n *haváxáh e pádewáhi/ wáhanwáhi*
monarchy n **1** (usu **the monarchy**) *pádewáhi, wáhanwáhi. //naqweháyi baráye barandázi ye wáhanwáhi./ Engelestán yek kewvar e pádewáhi/ wáhanwáhi bá manwur* [constitutional] *ast.//*
monastery n *káźe, káze, káz, káw, "Co ámad biyábán yeki káze did -- raván áb o morqi xow o táze did." (ZBP. C3148 FM, Garwáspnáme); xáneqáh*
monastic adj **1** *káźe, káźenewin, xáneqáh. //anjoman e káźenewinán* [community]*//.* **2** *zendegi ye sáde va árám; zendegi con káźenewinán; zendegi ye xáneqáhi. //Con káźenewinán zistan//*
monasticism n *káźenewini; guwenewini, "noqte ye ewq del e guwenewinán xun kard -- hamco án xál ke bar árez e jánáne zadand." (Háfez)*
monaural adj *bengarid be* "monophonic".
Monday n (abbr **Mon**) *(kutáhwode* "Mon"*) dowanbe. //Ruz e dowanbe záde wod.; Dowanbe hamdigar rá dide ádine zanáwuyi kardand; dowanbe ye gozawte/ piw/ áyande/ digar; In dowanbe ke gozawt, na, dowanbe ye piwtaraw; "Emruz candwanbe ast?", "dowanbe". Dowanbe ye digar hamdigar rá mibinim.; Dowanbe tá Ádine kár mikonam.; Dowanbehá tá ádinehá kár mikonam.; Dowanbehá xarid mikonam.; Hamiwe (yek ruz e) dowanbe xarid mikonam.; Dowanbe bámdád/ pasin/ ivár [wab]; Yek hafte pas az dowanbe//*
monetarism n *xapuli* [<Kordi]; xapulgari* [wive ye puli, baráye ostovár negahdáwtan e kewvar]*
monetarist n *xapulgar*, xapuli* [besanjid bá "xapul" <Kordi]*
monetarist adj *xapuli*; xapulgari**
monetary adj *puli, arzi.* //monetary policies: *camegi*/ hucamegi*/ wive ye xapuli*. //Camegi* ye/ hucamegi* ye/ wive ye arzi* [monetary policy] *ye kewvar. //dastgáh e arzi ye jaháni* [international]*./ "Yen" yekán e puli ye/ arzi ye Źápon ast.//*
money n (pl in sense <u>3</u>, **moneys, monies**) **1** *pul, dinár; dinárgán, "ke in námvar mard e bázárgán -- ke dibá foruwad be dinárgán." (ZBP. L5886, SF); zar, "Pir e dordikew e má, garce nadárad zar o zur -- xow atábaxw o xatápuw xodáyi dárad." (Háfez); pale [= páre, niz besanjid bá "para" [Kordi] = pul; niz "pulopale"]; deram, "to báyad ke báwi, deram gu mabáw.(SF). //Dar jib e xod pul dáwtan; xeili pul darávardan/ vám gereftan/ anduxtan./ Tanxáh* [resources/ cash/ credit] *e man ci-st?/ Dar womár e bánkiyam/ ganjam candi pul hast?; Pul e Engelisi dádan va pul e Faránsavi gereftan.//.* **2** *dáráyi, pul; xáste, "xástehá va xazáyen va gouharhá bedu sepord va lawkar kewid suy e Kermán va Párs." (ZBP. L79 TB). //Be kasi pul be morderig residan./ hame ye pul/ dáráyi ye xiw rá az dast dádan; Zan e pul e kasi wodan/ baráye pul zan e kasi wodan.//.* **3** **moneys or monies** *(bástáni yá dád) Hame ye pulháyi ke sar-reside* [due] *gereftan/ gerd ávardan.//.* **4** **in the money** *(anáyin) az pul xafe wodan/ xarpul budan/ dar pul qalt zadan.* **coin it/ money** *bengarid be* "coin". **for my money** *az did e man; be bávar e man; dar cewm e man. //Az did e man andiwe ye Farxonde behtar az Maryam ast.//.* **get one's money's worth** *Hamarz e pul e xod ciz gereftan. "harce pul bedahi hamán andáze áw mixori.//.* **good money** *pul e faráván/ puli ke besaxti be dast ámade va nabáyad án rá harz parákand.//.* **have money to burn** *xeili pul dáwtan va nadánestan bá án ce kardan//.* **a licence to print money** *bengarid be* "licence". **made of money** *tavángar; xarpul. //Miduni xarpul nistam!//.* **make money hand over fist** *dar soudágari sud e kalán bordan.* **money burns a hole in sb's pocket** *kasi ke pul tu ye dastaw/ jibaw band nemiwavad.* **money for jam/ old rope** *(anáyin) pul e bád ávarde.* **money talks** *(dastán) "Ástin e nou, polo bexor", "pul dáwte báw, sar e sebil e wáh náqáre bezan!"; "pul ke dádi bálá ye sibilet náqáre mizanan/ mizanand." (PAF #4400); "ey zar to xodá na-yi valikan bexodá- sattár e oyub o qázi ye [dávar e] hájáti" (PAF #2289); "Zar bar sar e pulád nehi harm wavad." (PAF. #5923).* **put money into sth** *dar ráh e cizi pul dádan; dar... sarmáye gozáwtan. //Dar bázár e berwut-berwind** [stock/ stock market] *bahrxaride/ sarmáye gozáwtan.//.* **put one's money on sb/ sth** (**<u>a</u>**) *gerou bastan ruye...,* (**<u>b</u>**) *gerou bastan ke... kámyáb miwavad. //Gerou mibandam ke kámyáb miwavad.//.* **put one's money where one's mouth is** *//powtibáni ye xod rá dar konew/ na bá soxan newán dádan//.* **there's money in sth** *dar cizi pul budan; sudávar budan.* **throw one's money about** *(anáyin) pul parákandan va xodnamáyi kardan; pul bar bád dádan; bád dast budan, "va az dast e zan e bád dast va zanán e nákadbánu begoriz." (ZBP. L6782, QN)*

money-back guarantee *pasgereftan (e kálá ye xaridári wode/ foruxte wode) va pulaw rá bázgardándan*
the money supply *pul e dast e mardom/ pul e dastádast. //Pul e dast e mardom/ pul e dastádast rá be zir ávardan* [control]*/ kástan/ afzudan//*

money-bags n *(anáyin-beviźe xárdári) xarpul*

mone-box n *qollak; gule, gulak*

money-changer n *gahbed (ZBP. C7400)*

moneyed adj *(kohne wode) puldár, tavángar. //rade ye tavángarán/ puldárán//*

money-grubber n *puldust; zaranduz*

money-grubbing adj *puldust; zaranduz*

money-lender n *bahrexár; gáspat*; gáhbed; gahbed [<Pahlavi, (ZBP. C7400)]*

moneyless adj *bipul*

money-maker n **1** *soudágar, zaranduz.* **2** *(anáyin, biwtar be rixt e pasandide) pulsáz. //naqweyi pulsáz/ sudávar//*

money-market n *bázár e pul/ vám*

money-order (n) *barát, jak (ZBP. C7127 FM)*

money-spinner n *pulsáz (anáyin, dar Engelestán). //Ketáb e tázeaw berásti pulsáz ast.//*

monger n **1** *(tanhá dar váźehá ye serewte)...foruw; ...ci. //máhiforuw; áhanforuw//.* **2** *...-parákan; ...-ci; ...-cin, "miyán e do tan jang con átaw ast -- soxancin e badbaxt hizomkew ast." (Sa'di). //soxancin* [gossip-monger]*; guzcixabarci* [a scandalmonger]*; jangafruz* [a warmonger]*//*

mongol n *moqoli (ZBP. C621 FM); menjeli (biwtar berixt e downám); gorbecewm, "abá sorx torki bod u gorbecawm -- to gofti delázorde dárad be xawm." (ZBP. L3446, SF)*

mongolism n *menjeli, gorbecewmi, moqoli [niz bengarid be* "mongol"*]*

mongoose n (pl **mongooses**) *namas (Hendi) (ZBP. C7253, FM), benám e dánewik e* <u>Herpestes nyula</u>

mongrel n **1** *sage dorage yá neźád e darham; candrage.* **2** *(neźád e) dorage, candrage. //yek sag e neźád e dorage/ cand rage* [of mongrel stock]*//*

monitor n **1** *...páy; ...-pá; ...-pás; ...-ázmá; dastgáh e páyande ye..., //dastgáh e páyande ye... tapew e del//.* **2** *kasi ke gozárewhá va newánehá ye rádiyoyi/ vákivik* e bigáne rá guw dáde ánhá rá páyide va gozárew midahad.//.* **3** (**a**) *parde ye jamjám** [TV]. (**b**) *(márád** [computer]*) parde.* **4** (fem **monitoress**) *upá* [az "upáfti" <guyew e Gonuyi] upáyi*/ wágerdi ke kár e xáne ye wágerdán rá sarkewi mikonad.* [homework monitor]*//.* **5** *máturang, az gune ye* <u>Varanus</u> *(ZBP. C6512 FM). guneyi mármulak e Áfriqáyi, Ásiyáyi, Ostráliyáyi*

monitor v **1** *páyidan, zir e cewm dáwtan/ gereftan; kár e/ piwraft e kasi rá páyidan. //kust e/ zaxm e rag* [pulse] *e bimári rá páyidan//.* **2** *(soxanránihá va newánehá ye rádiyoiyi ye kewvarhá ye bigáne rá) páyidan va gozárew dádan.//*

monk n *waman, "xam ávarde az bár wáx e saman -- sanam gawte páliz o golbon waman." (ZBP. L6278 SF); "Agar táj e Irán sepárad be man -- parastew konam con botán rá waman." (ZBP. L6870 SF); guwenewin, "noqte ye ewq del e guwenewinán xun kard -- hamco án xál ke bar árez e jánáne zadand." (Háfez); guwegir, "sar e má forunayáyad be kamán e abro ye kas -- ke darun e guwegirán ze jahán foruq dárad." (Háfez). káźenewin. niz bengarid be* "Friar, Nun"

monkey n **1** *baháne, gapi/ kabi/ kapi; pahnáne (ZBP. C1490) [(ZBP. C2759 MK) Pahlavi, "Kabig"]. meimun, buzine, "dar án vádi negáh kardam hame ye vádi por az qarde va xanázir bud ya'ni por az kapi va xuk. tarsidam az án hál." (ZBP. C2759, FM, Tafsir e Abolfotuh); "pas seyed aleihessalám [Mohammad] beraft va nazdik e hesn e [Yahudán e Abuqorayze] forud ámad va johudán rá áváz dád va goft: ey barádarán e kapiyán va xukán va ey dowmanán e xodá ye ta'álá" (ZBP. L7405 SR).* **2** *(anáyin) meimun. //Zud biyá injá, meimun kuculu!//.* **3** *(zabán e kuce) 500 lire yá 500 dolár.*

monkey v *(anáyin) meimunbázi darávardan. //Meimunbázi bas ast!?//.* **monkey about, monkey around with sth** *(anáyin) bázi kardan; varraftan; angulak kardan. //Bá docarxe varraftan.//*

monkey business *daqalbázi, meimunbázi, koláhbardári*

monkey-nut *peste ye wámi*

monkey-puzzle, monkey-puzzle tree *guneyi deraxt e hamiwe sabz dárá ye barghá ye suzani va wáxehá ye darhampicide*

monkey-wrench *ácár faránse*

monkish adj *wamanvar*
mono adj = Monophonic
mono n *takvávik* [baráye riwe bengarid be* "Stereo"*]. //Yek navár e takvácik*//*
mon(o)-, n *piwvand; dar váźehá ye serewte: tak...; yek...; yegáne; //yek navár e takvácik** [recording in mono]//. *harjá juri tarjome miwavad. //*monogamy *yekzani/ yek wouhari; yek/ tak hamsari//*
monochrome adj **1** *siyáh va sefid, takrang. //yek peikare ye/ cáp e/ negár e siyáh va sefid; yek jamjám*/* TV *e siyáh va sefid//.* **2** *takrang; yekrang; takfám*
monochrome n **1** *(cáp e) sefid va siyáh; negári* [painting] *sefid va siyáh.* **2** *negári, peikareyi siyáh o sefid*
monocle n *áynak e yekcewmi*
monocotyledon n *(giyáhwenási) takbarge; taklappeyi*
monogamy n *tak/ yekzani; tak/ yekwouhari; tak/ yek hamsari*
monogamous adj *bengarid be* "monogamy"
monogram *náman [(Pársi ye bástán), (Avestáyi) (EDPL)]*
monogrammed adj *pirhani bá náman**
monograph n *jostár [M. Moqaddam]*
monolingual adj *yekzabáne. //yek farhang e yekzabáne//*
monolith n *taxtesang; ostun [JGS]*
monolithic adj **1** *taxtesang; ostunvar. //yádmáni ostunvar*/ be rixt e taxtesang//.* **2** *yekpárce. //sáxtár e yekpárce ye kewvar//*
monologue, (US) **monolog** n **1** *soxanráni ye deráz va yektane.* **2** *namáyew e yektane be cáme*
monomania n *áviw* [besanjid bá "áviwta" (Sanskrit)]; bimári ye raváni, ke bimár, andiweyi rá az sar birun natavánad kard (vasvás)]*
monomaniac n *áviwte* [bengarid be* "monomania"*]*
monophonic adj, (informal **mono**) *takvácik*. //yek navár e takvácik*//. bengarid be* "Stereophonic".
monophthong n *takváki*. bengarid be* "Diphthong".
monoplane n *havápeimá ye yekbále*
monopolist n *yekketáz*
monopolistic adj *yekketáz; yekketázi*
monopolization, **monopolisation** n *bengarid be* "monopolize"
monopolize; monopolise v *bartari jostan; be dast e xod gereftan; yekketázi kardan; harjá juri tarjome miwavad. //Dar yek goftogu yekketáz budan; tanhá xod soxan goftan va digarán rá soxan goftan nahewtan; Sarcewme ye/ farávardehá ye nafti rá tanhá be dast e xod gereftan; (pendárin) In mehmán e má tanhá az án e womá nist, digarán niz mixáhand bá u goftogu konand.//*
monopoly n **1** (**a**) *kályi/ kári rá tanhá bedast e xod gereftan; dar... yekketáz e meidán budan. //dar xarid/ foruw e kályi/ dar anjám e kári yekketáz e meidán wodan/ gawtan/ budan//.* (**b**) *Kályi ke xarid yá foruwaw tanhá dar dast e yek tan/ yek goruh ast; //Kári ke anjámaw tanhá dar dast e yek tan/ yek goruh ast./ Dar barxi kewvarhá (xarid/ foruw) e tanbáku tanhá dar dast e warvin** [government] *ast.//.* **2** *viźe-cizi rá tanhá yektane dáwtan/ dar dast dáwtan. //Farhixt/ ámuzew va parvarew nabáyad tanhá viźe ye tavángarán báwad.; Womá nemitavánid ráde*ye/ máwin e rá viźe ye xod gardánid/ man niz gahgáhi be án niyáz dáram.//*
monorail n *ráh áhani ke tanhá yek carx/ ráh e áhani dárad; ráh áhan e takcarxe*
monosodium glutamate n *monoglutámát e sodium*
monosyllabic adj **1** *takvoji*. //yek váźe ye takvoji*//.* **2** *takvoji*. //Pásozhá ye takvoji//*
monosyllabically adv *bengarid be* "monosyllable"
monosyllable n *(váźe ye) takvoji* con* "do"*//Tanhá bá váźehá ye takvoji* soxan goftan.//*
monotheism (n) *yektáparasti; yegáneparasti (M. Moqaddam)*
monotheist n *yektáparast; yegáneparast (M. Moqaddam)*
monotheistic adj *vábaste be yektáparast/ yegáneparast (M. Moqaddam)*
monotone n **1** *yeknaváxt. //be áváyi yeknaváxt soxan goftan//.* **2** *yeknaváxti*
monotone adj *yeknaváxt. //sáxtemánhá ye sáruyi* [concrete] *yekrang va yeknaváxt//*
monotonous adj *yeknaváxt. //áváyi yeknaváxt; kár e yeknaváxt//*

monotonously adv *bengarid be* “monotonous”

monotony n *yeknaváxti. //yeknaváxti ye zendegi ye ruzáne/ ruzmarre rá sabok kardan/ az miyán bordan* [relieve]*.//*

monoxide n *monoksid. //monoksid e karbon/ angewt//*

Monsieur n (abbr. **M**) (pl **Messieurs** *váźe ye Fαránsive*), *Áqá, xáje, mirzá, musiyo. //Áqá ye Áriyá; Ari áqá//*

Monsignor n (abbr **Mgr**) *farnám e pristárán* [priest] *e boland páye dar kelisá ye kátolik e rumi; válágohar*

monsoon n **1** *bád e xamine (ZBP. C7974 FB); bawkál (ZBP. C179 FM); pawkák; porwakál (ZBP. C5904 FM); "gahi abr e tar o gáhi tarawohgune, gah bárán- biyá dar cewm e man bengar havá ye porwakáli rá" (Ámoli); bárán e domasbi (az guyew e mardom e Buwehr)*

mons pubis *(kálbodwenási- pezewki) gás* [<guyew e Táti (ZBP. C1969)]; tarráf/ táska [hardo az guyew e Lori (ZBP. C2618); náz (ZBP. C7367); bálewtak e náz [JGS]*

monster n **1** (**a**) *qul, beqáme (ZBP. C2707 FM), estanbe (ZBP. C1517 FM); labang (qul e kucak); div (ZBP. C1212 FM). //Quli zewt bar rustáyiyán e darmánde táxt.; jánevarán e qulásá ye piw az tárix//.* (**b**) *qul, div, vewude* (ZBP. C4263 MK).* **2** *qul-biyábáni; div. //Velam kon qul-biyábáni!//.* **3** *qul, źende (ZBP. C6944 FM). //borj e sarácegán e qulásá//*

monstrosity n *qul, div, qultawan; qortawan, vewude*, estanbe. //Án istgáh e ráde* ye/ máwin e candowkube ye nou yek daste-xar* [monstrosity] *e rástin ast.//*

monstrous adj **1** *zewt, bad. //doruqi zewt; ágreftháyi* [crime] *takándahande; Baráye yek kár/ hamán kár dastmozd e kamtari be zanán dádan tá mardán saxt zewt/ takán-dahande ast.//.* **2** *qulásá; tarsnák; Rixt e qulásá ye aźdahá ye* [dragon] *átawxár//.* **3** *qulásá, qultawan; qortawan (ZBP. C2631); źande (ZBP. C6944 FM)*

monstrously adv *qulásá*

montage n **1** (**a**) *sareham kardan/ beham casbándan e peikare/ celpard** [film] *yá musiqi; beham savár kardan.* (**b**) *sareham kardan; beham savár kardan; casbándan.* **2** *gozinew, boridan va beham savár kardan/ casbándan e páreháyi az yek film/ celparde baráye newán dádan e separi wodan e zamán yá degarguni ye já.*

month n **1** (also **calendar month**) *máh. //Máh e digar/ áyande be estár** [holiday] *miravim.; Máhi hezár dolár darmiyávarad.; Keráye ye máhiyáne sisad dolár ast.//.* **2** *ye máh. //Án wirxár semáhe ast/ se máh dárad; candin máh sepastar; noxostin máhhá ye zanáwuyi; yek peimán (náme ye) wew máhe; wirxári haft máhe//.* **3** **for/ in a month of Sundays** *(beviźe dar vákiyámhá* ye ma) az dirbáz, baráye zamán e derázi; máhhá-st ke...; sálhá-st ke..., //Máhhá-st ke u rá nadideam.//*

monthly adv **1** *máháne; máhiyáne. //newast e máhiyáne; didár e máháne; máhnáme//.* **2** *máháne. //yek pate* [ticket] *ye máháne; darámad e máhán e hezár dolár.//*

monthly n **1** *máhnáme. //yek máhnáme ye soxan* [literary]*//.* **2** *yek pate* [ticket] *ye máháne; //patehá ye máháne arzántar az 4 pate ye haftegi ast.//*

monument n **1** *yádmán [M. Moqaddam]. //Yádmán e sarbázán e kowte wode/ oftáde dar jang//.* **2** *yádmán; sáxtemán e tárixi. //yek sáxtemán e tárixi/ yádmán e bástáni//.* **3** **monument to sth** *yádmán. //Sarásar e in wahr yádmán e zebardasti ye u dar naqwerizi* [planning] *va sarrewtedári-st* [admiinistration]//

monumental adj **1** *yádmáni; yádmán (M. Moqaddam). //nebewteyi bar yádmáni/ nebewteyi yádmáni//.* **2** *qulásá; bozorg. //druneyi/ táqi* [arch], *sotuni, namáyi* [façade] *qulásá//.* **3** *jávid; jávdáne. //kári jávdáne//.* **4** *bozorg; mahin. //dastávardi bozorg* [achievement]*; kámyábi ye bozorg; laqzew e loppi* [blunder]*; wekasti besyár bozorg./ ce nádáni ye źarfi* [monumental ignorance]//

monumental mason *yádmángar*; sangkár e sang e gur*

monumentally adv *besyá. //besyár delafgár* [boring], *káná, kámyáb//*

moo n *gurone* [guyew e Gilaki, "gurone"]; gávgure*/ gougure [guyew e Gilaki]*

moo v *gurone* kewidan/ zadan*

mooch v, **mooch sth (off/ from sb)** *gad kardan; talake kardan.* **mooch about/ around (....)** *(anáyin) Az kasi pul talake kardan.* ; *vel zadan; bikár gawtan. //dar xáne vel gawtan va kári nakardan//*

moo-cow n *(be zabán e kudakán) gáv*

mood[1] n **1** *dande, hál, xu, delodamáq, harjá juri tarjome miwavad. //Emruz sar e hál-e.; Emruz kabkew xorus mixune; Emruz az dande ye cap boland wode; Ádam e bad-dandeyi-st/ gohmorqi-ye./ Nágahán*

hálaw degargun gawte árám wod.//. **2** *xawm, afsordegi; harjá juri tarjome miwavad. //Emruz az dande ye cap boland wode./ Emruz gohmorqi-ye//.* **3** *hál. //Dar án celpard*/ film hál e árám hamráh bá delgarmi/ árámew va delgarmi* [quiet confidence] *dar bimárestán bexubi newán dáde wode bud.//.* **4** **(be) in the mood for (doing)sth/ to do sth** *sar e... dáwtan, " guyand ke ruzgár e Xosro zani piw e Bozorjmehr [Buzarjomehr/ Bozorgmehr] ámad va az vey mas'aleyi porsid va dar án hál Bozorjmehre sar e án soxan nadáwt." (ZBP. L6747, QN). //Emruz hál e sarokalle zadan bá to/ kelenjár raftan bá to rá nadáram./ Emruz sar e án nadáram ke bá to becaxam.//.* **(be) in no mood for (doing) sth/ to do sth** *sar e... nadáwtan. //Sar e wuxi nadárad./ Sar e án nadárad ke wuxi konad/ ke dástánhá ye xandeávar beguyad.//*

mood[2] n *(dastur e zabán) ruy e...; rixt e..., //ruy e/ rixt e gozárewi* [indicative],*/ farmáyewi/ káwki* [subjunctive]//

mood-elevator *anduhkow, "roxi az áftáb anduhkowtar -- wekarxandidani az sobh xowtar." (Xosro-Wirin, Nezámi)*

moodily adv *bengarid be* "moody"

moodiness n *bengarid be* "moody"

moody adj **(-ier**, **-iest)** **1** *damdami. //damdami va piwbininápazir//.* **2** *badxu, torwru; dar borj e riq; dar borj e zahr e már; az dande ye cap barxáste; gohmorqi; gahgir (ZBP. L1669 FM)*

moon[1] n **1** (**a**) (usu **the moon**) *máh, "Z-axtaram nazari sa'd dar rahast ke duw -- miyán e máh o rox e yár e man moqábele bud." (Háfez). //ruy* [the surface] *e máh; Ruy e máh rá barresi/ kávow kardan; Ruy e máh newastan/ forud ámadan//.* (**b**) *máh; máj "co to wáh benwast bar taxt e áj -- foruq az to girad hame mehr o máj." (ZBP. C6550 SF); máng (ZBP. C656 FM). //Emwab máh nist; dás e máh* [crescent], *"mazra'e sabz e falak didam o dás e mah e nou -- yádam az kewte ye xiw ámad o hengám e derou." (Háfez). máh e nou;* full moon: *pormáh (ZBP. L2703, FM); gerdmáh (ZBP. L1112 FM); kák (ZBP. C3130 FM).* **2** *máh, máj, máng. //Hormozd* [Jupiter] *cand máh dárad?//.* **3** **many moons ago** *az dirbáz; xeili piwtarhá.* **over the moon** *sar az pá nawnáxtan; bá dom e xod peste wekastan; qand tu del e kasi áb wodan. //Varzewkárán az bordan e hamávard* [match] *bá dom e xod peste miwekastand* [were over the moon]//

moon[2] v **1** **moon (about/ around)** *vel gawtan; biramaq vel zadan. //Vel nazan, kári bekon!; Sarásar e tábestán bikár dar xáne velgawt//.* **2** **moon over sb** *(anáyin) dar xáb va pendár bá deldár e xod zistan; //peivaste xáb e deldár e xod rá didan.//*

moonbeam n *parto ye mahtáb; zang; źang (ZBP. C6987 FM)*

moon-face n *roxsár e gerd/ káki*

moonless (adj) *bimáh. //ásmáni/ wabi tári va bi máh/ bi mahtáb//*

moonlight n *mahtáb. //dar mahtáb rá raftan//*

moonlight v (pt, pp **-lighted**) *(fozun bar kár e hamiwegiye xod) wabkári kardan*

moonlighting n *wabkári*

moonlighting adj **1** *mahtábi. //yek wab e mahtábi//.* **2** **do a moonlight flit** *(anáyin- dar Engelestán) wabáne va penháni az jáyi gorixtan (baráye nadádan e keráye yá goriz az dast e bestánkárán)*

moonlit adj *mahtábi. //yek wab e mahtábi//*

moonshine n **1** *carand; yáve.* **2** (US) *báde ye/ viski ye/ marzbuze ye qácáqi gereftan/ sáxtan/ foruxtan*

moon-shot n *partáb e náv e espáwpeimá** [spacecraft] *be máh*

moonstone n *guneyi sang e morvárid-namá*

moonstruck adj *xol, kosxol, gij, diváne, mángi* [JGS]*

moony adj *gij, xol, mángi* [JGS]*

moor[1] n (often pl) *butezár. //baráye ráhpeimáyi be butezár raftan; Butezárhá ye Ámriká; butezár e viže ye parvarew e siyáh xoruw* [grouse[1]] *(ke wekárciyán be ánjá ravand]*

moorhen n *cangar, parandeyi be nám e dánewik e* Gallinula chloropus

moorland n *butezár. //baxwhá ye/ marzhá ye butezár.//*

moor[2] v, **moor sth (to sth)** *bastan/ band kardan (e qáyeq/ kawti) (bá rismán/ langar). //Kenár e forz* [quay] *qáyeqemán rá bastim.; Qáyeq rá (be tiri) kenár e rud baste budand.//*

mooring n **1** **moorings** *návband (M. Moqaddam). //Návbandhá ye xod rá rahá konid!* [let go...]//. **2** *návband (M. Moqaddam) [jáyi ke dar ánjá náv bandand]; návband e viźe* [private]; *tanáb e návbandi*

Moor n **1** *maqrebi (mardom e Tázik e Mosalmán ke dar sade ye hawtom be Espániá táxtand.)*

Moorish adj *maqrebi; vábaste be tázikán e Mosalmán e Áfriqá va farhang e ánán.*

moose n (pl **moose**), (US) "Elk"

moot adj, **a moot point/ question** *gong. //In dástán gong mánde ke áyá mardán behtar ránandegi mikonand yá zanán//*

moot v *(zamineyi/ dástáni/ máyeyi rá baráye goftogu) piwnahád kardan; piwkewidan be goftogu gozáwtan. //In porsew/ dástán candin sál e piw baráye noxostin bár piw kewide wod/ be goftogu gozáwte wod.//*

mop n **1** (**a**) *late ye/ kohne ye zaminwuyi.* (**b**) *late ye/ kohne ye ávandwuyi/ bowqábwuyi.* **2** *mu ye kork. //mu ye sorx e feri ye kork con namad.//*

mop v (**mopping; mopped**) **1** *latte zadan ; bá late/ kohne (ye zaminwuyi) pákidan/ pák kardan.* **2** (**a**) *(roxsár rá) pákidan/ pák kardan. //(bá dastmál) piwáni ye xod rá pák kardan//.* (**b**) **mop (sth) with sth; mop sth (from sth)** *bá kohne/ párce/ bawgir pák kardan/ pákidan. // (bá bawgir) pák kardan; awk rá (az roxsár e xod) (bá dastmál) pák kardan/ pákidan.//.* **3** **mop sth/ sb up** (**a**) *bá late/ kohne pák kardan. //ábháyi ke kaf e garmábe istáde/ mánde bud bá late/ kohne pák kard./ (dar Engelestán) ábguwt e xod rá bá tekkeyi nán pák kardan//.* (**b**) *vápasin páre ye kári rá be páyán resándan./ vápasin xorde-párehá ye kári rá anjám dádan va án rá be páyán resándan//.* (**c**) *(vápasin jangandegán rá) kowtan va pák kardan/ zodudan./ baxwhá ye kucak va jodámánde* [isolated pockets] *ye niruhá ye páydári konande rá zodudan/ az miyán bardáwtan./ sargarm e/ dargir e páksázi ye vápasin jangandegán e dowman budan.//*

mope v **1** *saxt afsorde budan va baráye xiw del suxtan. //Qam maxor!//.* **2** **mope about/ around (...)** *damaq va biramaq gawtan; álále gawtan. //Sarásar e ruz (rá dar xáne) álále migawt.//*

mope n **1** *álále; damaq va biramaq.* **2** *álále gawtan; biramaq va damaq budan. //andaki damaq va biramq budan//*

moped (n) *docarxe dudi*

moquette (n) *párce ye maxmalnamá. //kati* [sofa] *bá rukew e maxmalnamá//*

moraine n *sang va xák e yaxcáli*

moral adj **1** *humani; humanewi; hukerdári; kerdár. //ru be kásti nehádan e kerdár va manew; yek porsew e/ porsemáne./ dávari ye, guwáne** [dilemma] *ye hukerdár/ humanewi./ bar páye ye ostáy* [standard] *e bá cizi cálew kardan; humani/ hukerdári ye setorg//.* **2** *humani, humanewi, hukerdári. //dád e, xiwkári* [duty] *ye, báyáyi* [obligation] *ye humanewi/ hukerdári; dar humanewi/ hukerdári deliri nemudan/ az xod deliri newán dádan//.* **3** *pársá, nik, humanew, hukerdár. //humanewáne zistan; pársáyáne zistan; ádami saxt pársá; ádami saxt humanew/ hukerdár//.* **4** *niki va badi rá bázdánestan; kerdárwenás budan; kerdár e nik va bad rá tavánestan wenáxtan/ fahmidan. //Mardom/ ádam áfarideyi ke nikobad rá bázmiwenásad.//.* **5** *ámuzande, humanewiámuz, hukerdáriámuz. //dástáni, afsáneyi, cámeyi ámuzande.//*

moral certainty *bigomán; bicunocerá*

moral support *delgarmi (dádan). //be kasi delgarmi dádan//*

moral victory *yek piruzi az didgáh e manew/ kerdár; //wekasti ke bon e kerdári* [principle] *ye án dorost ast.//*

moral[2] n **1** *payám e manewi; payám e kerdári. //Payám e kerdári ye in dástán án ast ke "raftan o newastan, beh az davidan o gasastan."//.* **2** **morals** *manew [M. Moqaddam] manew o kerdár; bonyádhá ye nik o bad. //manew e kasi rá zir e porsew bordan; Ádam e harze(manew); tabáhi ye manew va kerdár e mardom.//*

morale n *powtgarmi be xod; tuw, "co bogsast zanjir, bituw gawt -- biyoftád az án dard o bihuw gawt." (SF). //be tuw e kasi dastandázi kardan* [affect]*; tuw e kasi rá afzudan* [boost]; *tuw e kasi rá kástan* [lower]*; bonyád e tuw e kasi rá barandáxtan* [undermine]*./ Án ágáhi baráye powtgarmi ye varzewkárán bexod xub ast.//*

moralist n *(biwtar xárdári) manewámuz (M. Moqaddam); kerdárámuz* [JGS]*

moralistic adj *(biwtar xárdári) manewámuz (va kurdel) (M. Moqaddam); manewte* [attitude] *ye manewámuzi*

morality n **1** *manew (M. Moqaddam); humanewi; humani; hukerdári. //zamineháyi ke be manew/ humanewi/ hukerdári ye hamegáni vábastegi dárad; zamineháyi ke be manew/ humanewi/ hukerdári ye zendegi ye viźe ye daruni ye har kas bastegi dárad./ Áyá ostáy* [standards] *e manew/ humanewi/ hukerdári ye (mardom) behtar wode?//.* **2** *az didgáh e humanewi/ hukerdári; bacce afkandan rá az didgáh e humanewi/ hukerdári barresi kardan//.* **3** *humanewi/ hukerdári; manew (M. Moqaddam). //Manew e mosalmáni/ hendu/ tarsáyi//*

morality play *namáyewnámehá ye nik o bad; namáyewnámehá ye manewámuzi (viźe ye sadehá ye 15 va 16 e Orupá)*

moralize, moralise v, **moralize (about/ on sth)** *(beviźe xárdári) manew ámuxtan. //Hamiwe dar báre ye raftár e javánán manewámuzi mikonad.//*

moralizing n *manewámuzi*

morally adv **1** *humanewáne; hukerdáráne. //hukerdáráne raftár kardan//.* **2** *az didgáh e (hu)manewi/ hukerdári. //Az didgáh e humanewi nádorost/ nápasand/ nekuhide va mánand e án./ Kasi rá az didgáh e humanewi/ hukerdári pásoxgu dánestan.//*

morass n **1** *bátláq; zamin e bátláqi.* **2** **morass (of sth)** *(pendárin) manjeláb; bátláq (harjá juri tarjome miwavad. //gerdáb e áwoftegi/ dodeli/ noumidi./ dar bátláq e divánsálári* [bureaucratic] *gereftár wodan/ gir kardan//*

moratorium n (pl moratoriums) **1** **moratorium (on sth)** *(candgáhi) az... bázistádan/ ...dast bardáwtan. //Candgáhi foruw e senáh*/ jangafzár rá bázistándan//.* **2** *dastur e dádgáh baráye dirtar pardáxt kardan e bedehi.* **mood for (doing) sth/ to do sth** *sar e... dáwtan, "guyand ke ruzgár e Xosro zani piw e Bozorjmehr [Buzarjomehr/ Bozorgmehr] ámad va az vey mas'aleyi porsid va dar án hál Bozorjmehre sar e án soxan nadáwt." (ZBP. L6747, QN). //Emruz hál e sarokalle zadan bá to/ kelenjár raftan bá to rá nadáram./ Emruz sar e án nadáram ke bá to becaxam.//.* **(be) in no mood for (doing) sth/ to do sth** *sar e... nadáwtan. //Sar e wuxi nadárad./ Sar e án nadárad ke wuxi konad/ ke dástánhá ye xandeávar beguyad.//*

morbid adj **1** *bimárgune. //pendári* [imagination] *bimárgune; "wáyad/ báwad/ hamáná bemirad.". "Andiwehá ye bimárgune rá az sar bedarkon!"//.* **2** *(pezewki) bimár(gune). //doźpel*; cangár [bengarid be* "Cancer"*]*

morbidity n *bimárgunegi; bimári*

mordant adj *niwdár, gazande. //xordegiri ye/ wuxi ye/ namak* [wit] *e niwdár//*

more (indef det, indef pron) **more (sth) (than ...)** **1** *(setáy* yá harvenám e náwenáxte) biwtar; bázham; digar; biw...* (**a**) *mardomán e, ráde*há ye/ máwinhá ye, pul e/ pendár e biwtar. //báriki/ bárikbini ye biwtar tá nouávari* [originality]*; xorák e/ xoráki biw az ánce ke dar yek bár taván xord.; Bázham qahve mixáhi?; Emruz injá do (tan) dánewju biw az diruz hast./ Xeili mardom e digar rá miwenásam ke mixáhand biyáyand.//.* (**b**) *(harvenám) sepás, digar nemitavánam bexoram. //Digar ce mitavánam beguyam?; Cand tá digar/ biwtar niyáz dárim.; setá digar barmidáram/ mibaram.; Já be andáze ye se ráde*/ máwin na biwtar.; Womá rá bázham/ biwtar bebinim/ didár konim.//.* **2** *biwtar o biwtar. //Biwtar o biwtar tanháyi dar otáqaw mimánad. //Hamiwe gorosne ast- engár mixáhad biwtar o biwtar bexorad.//*

more adv **1** *(setáy* va band e kárváźe misázad) "-tar", "biwtar", //geránbahátar; huwmandtar; rádtar* [generous] *negarántar/ bá delwure ye biwtar./ Bár e dovvom náme rá bá parvá ye biwtar xánd.//.* **2** *biwtar, biw az; beh/ be "Weyx goft be cand xari? Rayis goft be dah dinár. goft: beh arzad, goft be bist dinár..." (ZBP. L2685 AT); afzun, "va bar lab e áb motrebán ámadand va zanán e páykub va tablzan afzun e sisad tan dast be kár bordand." (ZBP. L473 TBH). //U rá biw az wouharaw dust dáram.; bekuw va biwtar be kárat parvá kon/ biyandiw.; In biwtar az án/ beh az án miyarzad.; Xáhewmand-am yek bár e digar án rá bázgu.; In biwtar be yek ágreft* [crime] *e (az) piwandiwide mimánad tá yek ruydád/ egnest** [accident]*//.* **3** **more and more** *biwtarobiwtar; ruzberuz biwtar; ruzafzun. //Az raftár e xodpasanáneaw ruzberuz biwtar badam miáyad./ ázorde miwavam.; Ruzberuz biwtar az gereftári ye xod soxan miguyad.//.* **more or less** (**a**) *//Kamábiw xándan e án ketáb rá be páyán resándeam./ Kamábiw án ketáb rá xánde be páyán resándeam.//.* (**b**) *nazdik e. //Rang kardan e ásmáne ye otáq/ xáne nazdik e yek ruz be derázá kewid./ Pristandegi* [waiter] *karde wabi nazdik e be sad dolár darmiyávaram.//.* **more than happy, glad, willing, etc (to do sth)** *xeili wád... (ke)..., //xeili wád miwavam (ke) womá rá bá rádeam*/ máwinam be ánjá beresánam.//.* **no more** (**a**) *...ham na..., //Natavánest miz rá boland karde/ bargirad, man ham natavánestam.//.* (**b**) *na biwtar; ...ham. //Hamán andáze/ hamánjur ke man nemitavánam conin soxani guyam, to ham nemitaváni.; Tá maqáze(há) biw az yek mil ráh nist.//.* **what is more** *fozun bar in; na tanhá. //Na tanhá mixáhand zanowouhar wavand/ zanáwuyi konand, hamáná mixáhand bá ham károbári ham ráh biyandázand.; Cerkin ast, fozun bar in bu ye gand ham midahad.//*

moreover adv *fozun bar in; vángahi; gozawte az, "vali aknun án rá dar in ma'ni bekár nemibarand va dar ma'ni ye "gozawte az án" miyávarand." (ZBP, L4064, NKZZF). //Midánestand ke án negár doruqin/ sáxtegi/ qollábi ast, fozun bar in niz midánestand ke/ ki án rá kewide.//*

mores n *beáyin, áyin. //áyin e hanvari** [social]*//*

morganatic adj *(in váže az zabán e Látin gerefte wode* "matrimonium morganaticum" *be maini* [meaning] *ye zanáwuyi miyán e mardi az xáneváde ye bálá (con wáhzáde) va zani az rade ye páyin ke bá in zanáwuyi án zan be rade ye bálá barkewide nemiwavad va farzandánaw az morderig va farnám e pedar deriqide/ bibahre-and.], zanáwuyi ye "xáb e nuwin e bámdádi"*

morganatically adv *bengarid be* "morganatic"

morgue n *sarxáne [baráye negahdáwtan e morde]*

moribund adj *dam e marg; ru be nábudi; ru bemarg; darástán e marg; margnák (ZBP. C7291 FM); mordani. //wahrigariyi* [civilization], *sátvuni** [industry], *áyini* [custom] *ru-be-nábudi//*

Mormon n, adj *mormon, goruh e dini ye tarsá dar Ámriká az 1830*

Mormonism n *peirovi az áyin e Mormonhá; haváxáhi az kiw e Mormonhá; mormongari*

morn *(bástáni) (beviže dar cáme) bámdád*

morning n **1** (**a**) *bámdád, "bámdádán be dargáh e malek ávardand. (ZBP. L3760 GS); pegáh, "bámdád pegáh be Meihane residam..." (ZBP. L2758 AT); bám, "be wab guyam namánam zende tá bám -- co bám áyad nadáram tama' tá wám." (ZBP. L7714 VR); hávangáh (ZBP. C7754). //Emruz pegáh ráhi ye Rawt gawtand.; Rádak*/ táksi bámdád e fardáyaw tasu* [o'clock] *ye 8 ámad./ Goruh e goftogu/ goftogugar bámdádhá newast dárad./ Bámdád e ye ruz e xub e tábestáni; Tá bámdád e dowanbe mándand; fardá bámdád mibinamaw; bámdád e zanáwuyi* [morning of wedding]*./ sarásar e bámdád dáwtam otáq rá rangrazi mikardam; bámdádhá wená mikonad; Az bám tá wám saxt kár mikonad; Do ye/ davidan e bámdádi/ áqáz e bámdád; havá ye táze ye bámdádi.; ruznámehá ye bámdád rá xándan; Anun qahve ye bámdádi rá midahand.//.* (**b**) *bámdád; wabgir.; hávangáh; Be wabgir e yekwanbe dargozawt.//.* **2 good morning**. *bám wád* [JGS] Duwize Glegandom!; (dar soxan e anáyin hengám e goftan e dorud e bámdádi mardom biwtar bejá ye* "Good morning" *behamdigar tanhá* "Morning" *miguyand).* **in the morning** (**a**) *fardá bámdád. //Fardá bámdád be u zang mizanam.//.* (**b**) *pegáh; bámdád. //Án egnest** [accident] *báyad tasu ye dah e bámdád rox dáde báwad.//.* **the morning after (the night before)** *xomári ye bámdád (pas az meigosári ye wabáne)*

morning-after pill *baráye zanán; pas az ámizew e jensi dáru xordan tá az bárdári jelogiriwavad. [In várune ye án kári-st ke báyad anjám wavad. Hamáná zan báyad piw az hamxábegi dáru xorde báwad. Az inru] "pas az guzidan rást newastan."*

morning coat n *nimtane ye deráz e jelobáz e domdár be rang e siyáh yá xákestari*

morning dress *jáme ye madáne ye beáyin*

morning glory *nilufar; fol (ZBP. C26 85 FM), az gune ye* <u>Ipomoea</u>

morning glory *setáre ye anáhid, (dar xoráyán hengám e foruraftan e áftáb dide miwavad)*

morning prayer *namáz e bámdádi dar kelisá ye Engelestán*

mornings adv (esp US) *har ruz bámdád; bámdádhá. //Man tanhá bámdádhá kár mikonam.//*

morning sickness *delbehamxordegi /manew-gawtan* [nausea] *nazd e zanán e bárdár, dar áqáz e ábestani*

morning star *setáre ye bámdádi*

morocco (n) *parandáx (ZBP. C4705 FM), carm e názok e narm az pust e boz, yá sáxtegi ye án baráye muze, yá puwine ye ketáb*

moron n **1** *(anáyin, xárdári) gul, "Án zani mixást tá bá mul e xiw -- jam' gardad piw e wuy e gul e xiw" (Moulavi) (ZBP. C1301 FM).* **2** *gul; muros* [bozorgsáli kamxerad, con bacce ye 8-12 sále] [besanjid bá "muraus" Avestáyi, Yawthá- Purdávud, Ábán Yawt, sát e 273-275, hát e 90-93. Niz besanjid bá "murte"* Sanskrit (stupid/ foolish)*]*

moronic adj *(anáyin- xárdári) gul; con gulhá/ gulvár. //xandeyi gulvár//*

morose adj *tandxuy; torwruy/ torowruy, "alámat e qolámi ke xádemi ye saráy e zanán rá wáyad siyáhruy va torwruy... (ZBP. L6768 QN); zuw (ZBP. L6974). //ádami tondxuy; tondxuyi; torwruyi//*

morosely adv *bengarid be* "morose"

moroseness n *bengarid be* "morose"

morpheme n *(zabánwenási) vácak* [<Pahlavi (EDPL); Váže ye* "Run-s" *do vácak* va* "un-likely" *se vácak* dárad.]*

morphia n = Morphine

morphine n *morfin*

morphological adj *bengarid be* "morphology"

morphology n **1** *(zistwenási) rixtwenási.* **2** *(zabánwenási) vácakwenási* [bázgardid be* "morpheme"], *besanjid bá* "Syntax".

morris dance *páykubi ye/ vawt e Morris: páykubi ye kohan e Engelisi ke dar án mardán bá jámehá ye viże bá navár va zang va cubdast páykubi mikardand.*

marrow n **1 the marrow** *fardá; fardá ye (kohne wode yá soxanvari). fardáye ánruz* [on the morrow]. *//nemidánestand fardá baráyewán ce be armaqán miyávarad.//.* **2 good morrow** *(bástáni) dorud!*

Morse n, **Morse code** *(dastgáh e) dabire ye Mors (baráye ferestádan e payám). //payámi be dabire ye Mors ferestádan//*

morsel n, **morsel (of sth)** *loqme, qázi [az guyew e Espahániyán]; nuwe, "ke bestáni in nuwe zangowt e man -- bar án árezu nawkani powt e man." (ZBP. C3907 SF); "lazin nuwe xordan nafarmáyiyam -- be siri residam nayafzáyiyam." (ZBP. L3431 SF); páre, tekke, navále (ZBP. C7331 FM). //nuweyi xowmaze/ kucak/ naqz; yek jou xerad* [common sense] *nadáwtan//*

mortal adj **1** *mirá, "va ma'ni ye Kiyumars zende ye guyá ye mirá bovad." (ZBP. L1959 TB); //Ádamizáde toxm e marg ast.; árámgáh e kálbod e Ferdousi (injá-st)//.* **2** *kowande, margbár, raváng̃ir, "hanuz oftáde bod wáh e jahángir -- ke xuk u rá bezad yawki ravángir." (ZBP. L7795 VR). //zaxmi/ ásibi kowande/ ravángir; (pendárin) forupáwi ye án bongáh/ dádosetad kusti margbár baráye xod va xánevádeaw bud.//.* **3** *tá dam e marg; margbár, xuni, pedarkowte/. dowmanán e xuni; kasáni ke/ dowmanáni ke báham pedarkowtegi dárand; dargir* [locked in a] *e jangi margbár//.* **4** *kowande. //bá tarsi, harási, bimi kowande zistan//.* **5** *(kohne wode/ anáyin) (baráye fewár ávardan ruy e cizi ke sepastar gofte miwavad, newán e ázordegi va ranjidegi ast) biwtar e jáhá tarjome nemiwavad. //harce bud o nabud dar xáne dozdidand* [every mortal thing]*./ har kuftozahremári ke dar xáne bud dozdidand.//*

mortal n *ádam, mardom. //In ruzhá ánán conán bádi dar kalleyewán oftáde xod rá bozorg mipendárand ke digar bá mardománi con má goftogu nemikonand.//*

mortality n **1** *mordani budan; mirá budan; miráyi.* **2** = **mortality rate** *nerx e margomir; zákmiri* [<Gilaki, besanjid bá "goumiri"* (cattle mortality)*]. //Zákmiri* [infant mortality] *dah sál e gozawte dah dar hezár bud, hamáná az har hezár kudak dah tá mimord.//.* **3** *margomir*

mortality table *jadval e margomir (beviże dar bime); jadval e uw [uw = huw]; "vará dar jahán huw bar dast e kist? -- kaz án dard, má rá bebáyad gerist." (ZBP. C3796, SF)*

mortally adv **1** *kowande, margbár. //zaxmi margbár yáfte//.* **2** *saxt. //saxt tarside//*

mortal sin *(dar kelisá ye kátolik e Rumi) bezehi margbár*

mortar[1] (n) *dus (M. Moqaddam); malát*

mortar v *bá dus/ malát casbándan/ dusándan*

mortar[2] n **1** *xompáreandáz. //zir e átaw e xompáreandáz//.* **2** *hávan; kápile (ZBP. C3841 FM); gang (ZBP. C3841 FM); jováz (hávan e bozorg e cubin)*

mortar-board n *koláh e dánewgáhi (koláh e mewki ke báláyaw seft va cahárguw ast va dánewjuyán va ostádán dar jawnhá bar sar nehand.)*

mortgage n **1** *gero; xarid e geroyi/ vámgiri. //darxást e sarid/ vám e geroyi kardan; Baráye xáne ye kohne vám gereftan va xáne rá gero gozáwtan dowvár ast./ peimán e/ bile* [deed] *ye gero//.* **2** *vám e geroyi. //Panjáh hezár dolár vám e geroyi gereftim/ dárim.; pardáxt e vám e geroyi , máhiyáne//*

mortgage v, **mortgage sth (to sb) (for sth)** *cizi rá baráye... nazd e kasi gerou gozáwtan. //Xáneaw rá gerou gozáwt tá károbári rá áqáz konad.; Án xáne baráye cehel hezár dolár (dar) Gero ye bánk ast.//*

mortgagee n *kasi ke dar barábar e gero pul vám dahad; //bongáh e kárgowáyi//*

mortgager n (legal use **mortgagor**) *gerogozár; kasi ke cizi rá gero gozáwte vám girad.*

mortician n, (US) **undertaker** *nasásálár**

mortification n *saxt warmsár kardan; áberu ye... rá bordan; kahá, "be dast e xod ke konad bá xod in ke man kardam? -- kahá ye toubeam áxar ze ahmaqi tá kei?" (ZBP. C1742 FM, Nezári ye Qahestáni). //Az warm áb wod/ mord zirá ke sarkixá** [managing director] *jelo ye hame ye hamkárán e ziredast az u xorde gereft.//*

mortify v (pt, pp **mortified**) **1** *az warm mordan; az warm áb wodan; saxt warmsár kardan; margbár budand; warmávar budand; áberu ye ... rá bordan. //Az warm mord.; wekasti margbár/ warmávar; laqzewi warmávar//.* **2** *(beáyin yá bewuxi) kámkowi kardan. //*mortify the flesh: *kámkowi kardan//*

mortise, mortice n *kom (ZBP. C5203); lás (ZBP. C1247 FM). //yek bandgáh* [joint] *e "kom va zabáne"*

mortise, mortice v **1** **mortise A to/ into B/ mortise A and B together** *bá kom va zabáne beham casbándan. //paqne* [cross-piece] *be cub e/ páye ye sahi* [upright post] *bá kom o zabáne casbide//.* **2** **mortise lock** *qofl e/ ceft e tukár (na rukár)*

mortuary n *sardxáne, nasáxáne* (ZBP. C6799, MK, BF)*

mortuary adj *nasá (ZBP. C6799, MK, BF); mag; xáksepári. //*mortuary rites: *áyin e mordewuyi va/ yá xáksepári//*

mosaic n **1** *káwi. //káwihá ye Yunán e bástán; nerangi** [design] *bá káwi; káwikári, káwifarw, ásmáne* [ceiling] *ye káwi.//.* **2** **mosaic (of sth)** *citre* [<Sanskrit, "citrakarman"]. //citreyi* naqz az camanzárhá, rudxánehá va jangalhá//*

Mosaic adj *Musá; Musáyi. //dád/ dátikán* e Musá/ Musáyi//*

moselle n *mozele [guneyi nabid e sepid e siki az darre ye Mozelle dar Álmán]*

mosey v *(dar Ámriká- anáyin) vel zadan/ gawtan; parse zadan. //Behtar ast yaváw yaváw beravam xáne.; Cerá yaváw yaváw xáne ye man nemiáyi?/ soráq e man namiáyi?//*

Moslem = Muslim

mosque n *mazget, "báz wo ke man án wahr rá va án mazget báz ábádán xáham kardan." (ZBP. L72 TB) (ZBP. C6534)*

mosquito n (pl **mosquitoes**) *pawe*

mosquito-net n *paweband*

moss n **1** *xaze. //sanghá ye/ divárhá ye xazepuw/ puwide az xaze//.* **2** **a rolling stone gathers no moss** *bengarid be* "Roll".

mossback n *(dar Ámriká- anáyin) kohneparast*

moss-grown adj *xazepuw; puwide az xaze*

mossy adj **1** *xazeyi; xazepuw; puwide az xaze. //pust e deraxti* [bark] *xazepuw//.* **2** *xazeyi, con xaze. //(rang e) sabz e xazeyi//*

most[1] *(setáy* e náwenáxte; harvenám e náwenáxte) (rixt e bartarin e vážehá ye* "many", "much[2]" *ast.).* **1** (**a**) *(setáy*) -tarin; biwtarin; biw az hame. //gomán mikoni ke/ ki biw az hame ráy ávard?/ biwtarin ráy rá ávard?'; Bahrám az hame ye wágerdán biwtar laqzew dáwt./ Dar gardewi ke be Espániyá raftim biwtarin zamán rá dar Bárseloná separi kardim/; Biwtar jodáyi gozáwtan e nežádi az ruy e nádáni ast.//.* (**b**) *(harvenám) //hame kami kák xordim, ammá wáyad man biw az hame xordam.; Wápur wew ávard, Susan hawt ávard* [points]*, ammá Rudábe biw as hame ávard./ Ánkas ke biw az hame ziyánkár miwavad kixá*-st.* [boss]*//.* **2** *biwtar.* (**a**) *(setáy*) //Biwtar e kewvarhá ye Orupáyi mardomsálári hastand.; Biwtar e musiqi ye bástáni* [classic] *baráyam xábávar ast./ Dád e báź* [tax law] *e novin biwtar e mardom rá dargir misázad* [affect]*; Biwtar sabziját rá dust dáram.//.* (**b**) *(harvenám) //biwtar e tábestán bárán bárid.; Hamánjur ke biwtaretán midánid, bar án wodeam ke az kár kenáregiram; Sadhá kárváže dar zabán e Engelisi hast va biwtarewán sámánmand-and* [regular]*./ Xeili zamán e ázád/ bikári dárad, biwtaraw rá ham dar báq migozaránad.//.* **3** **at (the) most** *biwine. //Biwine wabi si dolár darmiyávaram/ misázam.; biwine sad tan ánjá budand/ xeili-xeili miwod sad tan (ánjá) budand.//*

most[2] adv **1** (**a**) *baráye sáxtan e rixt e barin/ bartarin e setáy*há va band e kárváżeháyi ke biwtar az do yá do voj** [syllable] *dárand bekár miravad. -tarin; biw az hame. //deltang-konandetarin/ delafgártarin; zibátarin; cewmgirtarin* [impressive]*./ Kasi ke dast-o-delbáztar az hame/ rádtar az hame* [generously] *be án barnáme komak kard, az kudaki bipedar bozorg wode bud.; Behtarin/ wurangiztarin estári** [vacation] *bud ke hargez rafte budam.//.* (**b**) *biw az hame. //Biw az hame az ce xowat ámad?; Pedar va mádaram/ zádáránam* ke mordand u biw az hame komakam kard./ Dánewgáh ke miraftim xeili mididamaw./ Hengámi ke dánewgáh miraftim biwtar az hame mididamaw.//.* **2** (**a**) *xeili, basi, besyár. //Soxanráni ye besyár delcasbi darbáre ye Źápon wanidim.; Az xámeram** [maternal aunt] *wegerftarin cewmrouwani rá gereftam.; In ke ma rá be forudgáh/ parvázgáh resándid xeili be man mehrabánni kardid./ Az árvin* [experience] *e besyár dardnákaw dar zendán soxan goft.//.* (**b**) *bigomán. //"Miwavad dar Sinemá cewmberáhetán báwam?", "Bigomán"* [most certainly]*//.* **3** *(anáyin- beviźe dar Ámriká) nazdik be... //Nazdik be har ruz be maqáze miravam.//*

-most suff *(bá bandvážehá va setáy*há newángar e jáygáh, setáy* misázad), //darunitarin* [inmost]*; bálátarin* [topmost/ uppermost]*//*

mostly adv *(anáyin) //Biwtar e án nuwábe limonád bud.; Yekwanbehá biwtar az xáne birun miravim.//*

MOT **1** *(kutáhwode/ dar Engelestán* "Ministry of Transport") *diván e tarábari.* **2** also **MOT Test** *(anáyin) ázmáyew e sáliáne ye rádehá* ye/ máwinhá ye kohne ke dar Engelestán zuri ast. //Rádeat*/ Máwinat rá baráye ázmáyew e sáliyáne bordeyi?//*

mote n **1** *xorde, rize, xáwák; kerewte (ZBP. C3049 FM).* **2** **the mote in sb's eye** *(kohnewode) laqzew e kucak e kasi dar sanjew bá laqzew e xeili bozorgtar e xod*

motel n *motel [mehmánsará/ mehmánxáne (ye viźe ye ráde*- savárán)]*

motet n *naqmeyi kutáh (musiqi ye kelisáyi); sorud e kutáh e kelisáyi*

moth n **1** *bid, biv, bib (ZBP. C2783 FM).* **2** = **cloth moth** *bid e párce va jáme*

mothball n **1** *naftálin.* **2** **in mothballs** *torwi andáxtan ; harjá juri tarjome miwavad. //Havápeimá ye kohneyi ke sálhá-st dar áwiyáne mánde.//*

moth-eaten adj **1** *bidzade, bidxorde. //jámehá ye kohne ye bidzade//.* **2** *(anáyin, xárdári)* (**a**) *kohne, źende, páre. //sandalihá ye dastedár e páre-pure//.* (**b**) *kohne. //andiwehá ye kohne*

mother n **1** *mádar, dá, dáy (ZBP. C7222); mád, már (ZBP. C7222); mámá; már, "magzar ze sar e ewq ke gar dard e yatimi -- mánande ye in ewq torá már o piar [piar = pedar] nist." (ZBP. C5846 FM, Moulavi); mám, "bedu goft wáhá mará báb o mám -- hamán Guwbestar nehádand nám." (ZBP. L5782, SF). //wewsále bud ke mádaraw mord.; Peivand miyán e mádar va wirxár/ va farzand; zani ábestan/ mádar e pábemáh; Bebin buzine ye mádar cegune wirxáraw rá negahdári mikonad* [care for]*//.* **2** *mádar. //Mádar, baráyam niyáyew kon./ Mádar (baráye xándan e zanán e sálxorde)//.* **3** *mádar (baráye xándan e zanán e sálxorde)*

mother v **1** *mádari kardan. //bacce xukháyi ke mádarewán az ánán negahdári mikonad.//.* **2** *xeili lili be lálá ye kasi gozáwtan; xeili kasi rá názparvarde kardan; lus/ nonor kardan; taroxowk kardan. //Xeili az in ke xánexázanaw* [landlady] *taroxowkaw mikonad xowaw máyad.//.*

Mothering Sunday, Mother's Day: the fourth sunday in Lent, *ruz e mádar*

mother city *mádarwahr (M. Moqaddam)*

mother country **1** *mihan.* **2** *márkewvar [már = mádar + kewvar]; kewvar e mádar; mádarkewvar*

motherhood n *mádari. //Az mádari/ mádar budan saxt xownud ast.//*

mother-in-law n (pl **mothers-in-law**) *xosur, "dar u xorram vayugán* [brides] *o xosurán -- arusán, doxtarán dámád-purán." (ZBP. L7690 VR); mádarzan; mádarwouhar; xawn; xáw; xaw (ZBP. C988 FM); xow; xowe; xown (ZBP. C1581); xosor, xosur, xosore, xow, xowo, xawu, xv́aw (ZBP. C5235 FM)*

motherland n *mihan*

motherless adj *bimádar; bi már*

motherlike *(con) mádar, mádaráne. //labxandi/ áquwidani/ darbargereftani mádaráne//*

motherliness n *bengarid be* "motherly"

motherly adj *mádari, mádaráne. //mehr e/ delsuzi ye/ parastári ye mádaráne; buseyi mádaráne//*

Mother Nature *(biwtar bewuxi) sepehr, mádar e giti, zarván, harjá juri tarjome miwavad. //Bogzár in dard rá zarván xub konad, u az hame behtar midánad.//*

mother-of-pearl n (also **nacre**) *(láye ye daraxwán va narm e darun e sofál) daryáguwi/ sadaf (ke baráye sáxtan e tokme va áráye bekár miravad) yek guwvár, gardanband, gol e sine ye daryáguwi/ sadaf*

mother's boy *(anáyin-xárdári) bacce-nane*

Mother's Day = **Mothering Sunday** *ruz e mádar*

mothership n *mádnáv* [JGS] [mád = mádar (ZBP. C7222 FM)]. mádarkawti; mádarnáv*

Mother Superior *dá* [JGS] (ZBP. C2109 FM), (ZBP C7222)*

mother-to-be n (pl **mothers-to-be**) *zan e bárdár; mádar e áyande*

mother tongue *zabán e mádari*

moth-proof adj *(baráye puwák) bid nazan; jodbid* [baráye "jod-" bengarid be* "anti"]

moth-proof v *(jáme/ párce rá) bidnazan/ jodbid* kardan*

motif n **1** *naqw. //Pardeháyi bá naqw e wáhin//.* **2** *máye [dar musiqi, naváyi ke payápey naváxte wavad]*

motion n **1** *(wive ye) jonbew. //jonbew e tábdár e kawti/ távew e kawti* [swaying motion]*; Án ciz digar az jonbew bázistáde//.* **2** *jonbew, takán, harjá juri tarjome miwavad. //bá jonbew e nágaháni ye dast; bá yek takán e dast; bá bordan e dast nágahán be bálá/ be páyin//.* **3** *piwnahád. //piwnahádi dádan; piwnahádi rá napaziroftan* [propose/ reject a motion]*./ Án piwnahád bá mahdád* e wew ráy* [majority of...] *pazirofte*

wod [adopt].//. **4** (**a**) *(beáyin) kár kardan e wekam. //xub kár kardan e wekam* [regular motions]//. (**b**) *sergin, goh, pixál; sende.* **5 go through the motions (of doing sth)** *(anáyin) adá ye... rá darávardan. //Adá ye xowámadguyi be dustánaw rá darávarde sepas tond az otáq birun raft.//.* **put/ set sth in motion** *ráh andáxtan; kár andáxtan. //kárxáneyi/ sázmáni rá be kár andáxtan; peikár* [campaign] *e nouyi áqáz kardan//.*

motion v **1 motion to sb** *(bá jonbew e dast/ sar yá jur e digar) ráhnamáyi kardan/ fahmándan. //Pristande* [waiter] *rá bá takán dádan e dast/ sar faráxánd.//.* **2** *bá jonbew e dast/ sar/ angowt... ráhnamáyi kardan. //bá jonbew e dast/ sar/ angowt be kasi fahmándan ke benewinad/ beravad/ biyáyad tu.//*

motionless adj *bijonbew; háź; háj. //Bijonbew/ háź istádan//*

motion picture *film, celpard**

motivate v **1** *(biwtar be rixt e náwenáxte) angize ye... budan; máye ye... gawtan. //angize ye kasi áz, tars/ mehr/ duwárm*/ ewq budan//.* **2** *barangixtan; be... vádáwtan. //Ámuzgári ke mitavánad wágerdánaw rá be saxtkuwi vádárad.//*

motivated adj *//ádamkowiyi* [murder] *ke angizeaw xawáyáyi** [political] *ast.; saxt angize ye... rá dáwtan//*

motivation n *angize, "angize dar jáyi ast ke angizeyi dar miyán báwad." (ZBP. L4478 NKZZF). //Angize ye bonyádi ye áhangi/ kári puli budan; angize ye bonyádin e hirbánik** [financial] *e áhangi./ Angize ye ámuxtan nadárand.//*

motive n, **motive (for sth)** *angize. //wahrbáni natavánest angizeyi baráye án ádamkowi biyábad.; Angize ye kasi rá zir e porsew bordan; angize ye sudbordan/ sudjuyi//*

motive adj *ránande; be jonbew darávarande. //niru ye jonbánande/ ránande//*

motiveless adj *biangize, bixodi. //ágrefti* [crime] *be ruye ye kár biangize/ bixodi//*

motley adj **1** *(biwtar xárdári) qáráwmiw; darham, ámixte; az har dast. //Jámehá ye kohneyi az har dast bar tan dáwtan; mardomi/ az har dast/ az har qomáw.//.* **2** *rangárang; golmagoli. //yumuyi*/ koti rangárang/ golmagoli//*

motley n *(dar gozawte) jáme ye rangárang e dalqkán. //jáme ye dalqakán tan kardan//*

motor n **1** (**a**) *ás. //yek ás e barqi/ barqás//.* (**b**) *ás.* an outboard motor: *ási ke birun e karji savár konand.//.* **2** *(dar Engelestán, bewuxi, kohne wode) máwin e mawdi mamdali*

motor adj **1** *ás, ásmand. //ráde*/ máwin/ ás e camanzani; camanzan e dudi//.* **2** *ráde*/ máwin. //takrobáyi bá ráde*/ takrobáyi ye ránandegi; bime ye ráde*; bázargáni ye/ dádosetad e ráde*/ máwin./ namáyewgáh e ráde*/ máwin./ abzármand* [mechanic] *e ráde*/ ás//.* **3** *jonbewi. //peihá* [nerves] *ye jonbewi//*

motor v *(kohne wode, dar Engelestán) bá ráde*/ máwin raftan; rándan. //Pasin e delpaziri rá dar rustá/ birun e wahr* [countryside] *ránandegi kardand.//*

motorbike = motorcycle

motorboat (n) *qáyeq e dudi/ ásmand; qáyeq e/ karji ye ási/ ásmand*

motorcade n *daste ye rádegán**

motorcar = Car[1]

motorcycle (n) (also **motorbike**) *docarxe dudi*

motor-cyclist n *ránande ye docarxe dudi; docarxe dudisavár*

motoring n *ránandegi. //xosir** [offence] *e ránandegi//*

motorist n *ránande*

motorize, motorise v *bar... ás savár kardan; ásmand* kardan. //ráde*/ máwin/ delijánhá ye ásmand** [motorized vehicles]//. **2** *(sepáh va mánand e án rá) ásmand* kardan; //yek hang e* [infantry] *ásmand.//*

motor-scooter = scooter

motorway, (US) **expressway** n *wáhráh. //be wáhráh peivastan/ raftan; az wáhráh birun raftan/ ámadan./ Dar wáhráh istádan nawáyad./ rolonbexáne ye benzin dar wáhráh//*

mottled adj *xálxáli; xáldár; celcel (ZBP. C4221 FM). //pust e xálxáli ye már//*

motto n (pl **mottoes**) **1** *wul* [<Gilaki: wul, besanjid bá Sanskrit "wkolah"]. //Wul* e man "Ruz/ har ruz rá baráye hamán ruz zistan" ast; Wul e dastán e womá ci-st?//.* **2** *(beviże dar Engelestán) wuxi/ dastán/ pand/ cistán (ke beviże ru ye káqaz nevewte darun e kák e Krismas nehand)*

mould, (US) **mold** n **1** (**a**) *qáleb, gáleb, káleb (ZBP. C2897, C3117). //qáleb/ gáleb/ káleb e larzának berixt e gol//.* (**b**) *//larzánaki ke dar qáleb/ káleb rixte báwand//.* **2** *serewt. //Serewt e ostádán e párine ye*

dánewgáh rá nadárad. [fit into the traditional mold]*./ Hameyewán sarotah e yek karbás-and* [be cast in the same mold]*//*

mould, (US) **mold** v **1** (**a**) **mold sth (into sth)** *dar qáleb e/ káleb rixtan; táwidan/ táwtan (ZBP. C6236). //Kalpak* [pelástik] rá be rixt e lule ye zehkewi/ gandáb táwtan/ dar qáleb/ káleb rixtan//.* (**b**) **mold sth (from/ out of/ in sth)** *táwidan; táwtan. //az gel e kuzegari kalleyi táwtan//.* **2** **mold (into sb/ sth)** *táwtan; rixt dádan. //Manew e kasi rá táwtan/ rixt dádan/ parvardan; Jamjám*/* TV *manewte ye mardom rá mitáwad/ rixt midahad./ Kudaki rá be rixt e bornáyi poxte táwtan/ parvardan//.* **3** **mold (sth) to/ round sth** *seft casbidan gerd e...; qáleb gereftan. //Raxt e xis be tanaw weft casbide rixt e án rá newán midád.//*

mould[2]**,** (US) **mold** n *kapak, kanak, pung. (kapak e sabz e ru ye nán) (ZBP. C4699 FM)*

mould[3], (US) **mold** n *xák e barg; xák e narm va puk; kud e giyáhi/ xák e barg* [leaf mold]

moulder, (US) **molder** v, **moulder (away)** *kamkam pusidan; xord wodan va forurixtan. //viránehá ye yek káx e kohan ke kamkam puside forumirizad.//*

moulding, (US) **molding** n **1** *táwidan; táwtan; rixt dádan/ gereftan. //(pendárin con raftár va kerdár) táwidan/ rixt gereftan/ rixt dádan (be) manew e javánán//.* **2** *(váládgari) gacbori; kandekári*

mouldy, (US) **moldy** adj **1** *kapaki, kapak zade. //panir e kapaki/ kapakzade//.* **2** *(anáyin- xárdári) kohne, lakanti. //Bogzár in kácál e kohne ye lakanti rá biyandázim dur.//.* **3** *(dar engelestán- anáyin) bad, kam, past, harjá juri tarjome miwavad. //Estár** [vacation] *e gandi dáwtim- har ruz bárán bárid.; Emsál dastmozdemán rá yek cos* [mouldy pay increase] *bálá bordand.//*

moult, (US) **molt** v **1** *par rixtan.* **2** *pawm rixtan. //sagi ke pawm rixte va hame jáy e xáne rá pawmi karde.//*

moult, (US) **molt** n *pawwmrizi*

mound n **1** *tappece; tappe ye kucak; tappagak; gar (ZBP. C7394); baz (ZBP. C784); kufe, kuhe.* **2** *kut, tude, koppe, kuh (e kár). //yek koppe sibzamini ye lehkarde; yek kuh/ kut jáme ye wostani va otu kardani//*

mount[1] (n) *(bástáni, joz dar nám e jáhá, biwtar* Mt *nevewte miwavad:* Mt Everest *(kuh e Everest)*

mount[2] v, **1** **mount (to sth)** *bálá raftan. //kuhnavardán peivaste bálátar raftand.; Ráhpelleyi ke tá sartásar e sáxtemán miravad. Roxsár e kudak sorx wod/ gol andáxt* [blush mounted to sb's face]; *az pellehá bálá raftan//.* **2** **mount sb (on sth)** *savár wodan/ kardan; barnewastan/ barnewándan, "va dar hafte do bár barnewastandi va dar rustá begawtandi" (ZBP L1272 TBH); "weyx barnewast bá moridán..." (ZBP. L2534 AT). //Tond (bar asb) barnewaste raft.; Pesarak rá savár e asb kard.; Pásbánán bar asbán e siyáh savár budand.//.* **3** **mount (up)(to sth)** *be... residan. //womár e mordegán* [the death toll] *afzáyew yáft/ be sad tan resid./ negaráni darbáre ye sarnevewt e viyand** [expedition] *e gomgawte ruzberuz biwtar miwavad.; bijaki* [bill], *vámi, hazineyi ke ruzafzun bálá miravad/ afzáyew miyábad.//.* **4** **mount sth (on/ onto/ in sth)** *savár kardan, newándan. //ganjineyi az daj** [stamp] *rá ru ye moqavvá dar daftar savár kardan; nemunehá rá ru ye ábgine* [slide] *savár kardan; gol e sineyi* [a brooch] *simin ke dar án almás newándeand.//.* **5** **mount sth (in sth)** *barpá kardan; sázmán dádan; //namáyewgáhi barpá kardan; farávardeyi rá savár kardan, cizháyi rá be namáyew gozáwtan* [mount a display]*./ peiqáre* [protest] *kardan, ráhpeimáyiyi rá sázmán dádan* [mount a demonstration]*; tak ávardan* [attack]*; bar... táxtan* [mount an offensive]*./ sangitá** [concert] *ye musiqi ye marompasand* [pop] *rá dar meidán e varzewi barpá kardand.//.* **6** **mount sb (on/ around sth)** *sar e pás gozáwtan. //pásdárán rá ru ye divár/ gerd e káx (sar e pás) nehádan* [mount sentries on guard]*//.* **7** *(beviže baráye jánevarán e tanumand e nar con varzá/ gáv e nar) savár (e máde) wodan//.* **8** **mount guard (at/ over sb/ sth)** *pás dádan. //Sarbázáni ke dar káx pás midahand.//.* **mount the throne** *be taxt e (wáhi) newastan*

mount n *har cizi ke kasi yá cizi rá bar án savár konand (dar Pársi harjá juri tarjome miwavad con, báregi, sotur, moqavvá, wiwe, ábgine* [slide] *va mánand e án)*

mountain n **1** *kuh; borzkuh, "ke aknun womá rá bedin borzkuh -- bebáyad wodan nápaid az goruh" (ZBP. L3244 SF); worm, "Co bardári miyán worm áváz -- mar áváz e to rá pásox dahad báz." (ZBP. C4549 VR); gar (ZBP L7870)]; "Mirat nun-or bi, xunat bon e gar." [= mireat (wuyat) nánávar báwad- xáneat bon e gar."] [<Lori ye Baxtiyári]. //Everest borztarin kuh e jahán ast.; tárek e kuhhá; ráhhá ye kuhestáni; rudakhá ye kuhestáni; havá ye jánbaxw e kuhestáni.//.* **2** **mountain of sth** (fig) *(pendárin)* (**a**) *yek kuh..., //Yek kuh náme/ kár e nevewtani/ námehá ye pásox dádenawode; yek kuh raxthá ye wostani.//.* (**b**) *kuh, bár; harjá juri tarjome miwavad. //bár e gerán e vám/ tá xerxere zir e vám; gelehá ye bipáyán; porsewhá ye bipáyán//.* **3** *yek kuh...; biw az andáze. //kuhi az berenj (ke foruw narafte)//.* **4** **make a mountain out of a molehill** *(xárdári) (dastán) "az káhi kuhi sáxtan"; "gouz/ guz o gonbaz [= gonbad] kardan"*

mountain ash *deraxtáni az gune ye* Sorbus *az xáneváde ye golesorxián*

mountain chain, mountain range *rewte kuh*
mountaineering n *kuhnavardi; //yek viyand* [expedition] *e kuhnavardi.//*
mountain lion = **Puma**
mountainous adj **1** *kuhestáni. //yek kewvar e kuhestáni//.* **2** *con kuh, qulásá. //kuhehá ye/ moujhá ye qulásá//*
mountain sickness *kuhgereftegi*
mountainside n *kuhpáye*
mountebank n *(kohne wode yá soxanvari) koláhbardár e zabánbáz*
mounted *savár wode; savár; kárgozáwte wode; harjá juri tarjome miwavad. //*a mounted photograph *peikareyi ke bar moqavvá yá ciz e digar savár karde báwand.* mounted policeman *pásbán e savár.//*
Mountie n *(anáyin) pásbán e asbsavár/ savárkár (Kánádáyi)*
mounting adj *fazáyande*
mourn v, **mourn (for/ over sb/ sth)** *sugvári kardan; be sug newastan; nálidan; muyidan, sug dáwtan, "pas amir barxást va be saráce ye xáse raft va jáme begardánid." (ZBP. L627 TBH); muye kardan, "be xowki kewidand zánábgir -- basi muye kardand borná o pir." (ZBP, L4898 SF); mostmand budan. //Sálhá baráye farzand e mordeaw sug dáwt/ sugvári kard.; Hamegi az nábudi ye sáxtemáni ke dustaw dáwtim mostmand-im.//*
mourner n *sugvár, "hame sarbesar sugvár o neźand -- deźam gawte az gawt e carx e boland." (ZBP. L6414 SF)*
mournful adj *(biwtar xárdári) besug (newaste); nálán; muyán; mostmand; sugnák, "nabáwad, bewuyam saram rá ze xák -- hame bar tanam qam bovad, sugnák." (ZBP. L6671 SF). //roxsár e sugnákaw; Káw az naváxtan e án musiqi ye sugnák bázisti.//*
mournfully adv *bengarid be* "mournful"
mournfulness n *sugnáki; sug, "Co Bahrám dar sug e Bahrámwáh -- cehel ruz nanhád bar sar koláh." (ZBP. L5875 SF)*
mourning n *jáme ye sugvári; jáme ye siyáh. //Mádarbozorg ke mord hame jáme ye sugvári betan kardand.; Yek máh jáme ye siyáh/ sugvári be tan dáwt.//*
mouse n (pl **mice**) **1** *muw, "Agar dári to aql o dánew o huw -- biyá bewno hadis e gorbe o muw." (Obeid e Zakáni); muw e xánegi; muw e dawti* [a field-mouse]*; muw e báwtin* [a harvest-mouse]. **2** *(pendárin, bewuxi yá xárdári) ádami kamru va tarsu; muw, wál e guztars* [<Gilaki = woqál e guztars]. //Zanaw con muwi tarsu, hargez hic nagoft.; Mardi yá zani?/ Wiri yá muw?//.* **3** *(kámpiyuter/ márád*] báxe*/ lákpowt* (JGS)*
mouse trap n *talemuw*
mouse trap cheese *(be wuxi) panir e bad; paniri ke be dard e talemuw mixorad; panir e áqáli*
moussaka n *Musáká (xorák e Yunáni, mánand e xorew e bádemján e Iráni)*
mousse n **1** *mus (guneyi xorák e Fáránsavi az xáme sepide ye toxm e morq, mive, wokolát yá guwt e máhi) carábe. //andaki mus e/ carábe ye mouz/ tutfarangi/ tamewk* [raspberry]*; mus e/ carábe ye máhi ye ázád//.* **2** *káme ye mu. //káme ye mu ke baráye rixt dádan e mu/ narm kardan e mu/ yá behtar kardan e mu bekár miravad.//*
moustache, (US) **mustache** n **1** *sebil.* **2** *//sebil e deráz/ wáh Abbási//*
mouth[1] n **1** *dahán, dahan, "az wáh zi faqih conán bud raftanam, kaz kám e wir dar dahan e aźdahá wodam." (Náser Xosro); baj/ boj (ZBP, C89); buc (ZBP. C144); tán (ZBP. C269); zafar/ zafr* (ZBP. C361, C877 FM); kop; gop; kob, "az leján e xiwtan benwasteyi -- andarin pasti lop o kop basteyi." (ZBP. C413, Moulavi); nos (ZBP. C776 FM); zanazdán, "...va Xodáy... u rá az án zanazdán e wotor ta'ám va wir va waráb birun hamidádi..." (ZBP. L36 TBH); kám. "co mehtar sorāyad soxon, saxte beh -- ze goftár e badkám pardaxte beh." (ZBP. L6545 SF); dam "ze dám e balá yáftam man rahá -- to candin mawo dar dam e aźdahá." (ZBP. L6679 SF); dahán. //dandánpezewk goft: "Dahánat rá kami biwtar bázkon."; Bá dahan e por soxan nagu/ naváj!; Harbár dahánam rá báz mikonam (cizi beguyam) u váruneaw rá miguyad/ pádmivájad*; (xárdári) dahanaw ceftobast nadárad/ xeili gab mizanad/ dahanaw con kos e xar hamiwe báz ast.//.* **2** *(anáyin, xárdári) yáve, guz e xar. //Fareván yáve miguyad va kári azaw/ az u barnemiáyad.//.* (**b**) *gostáxi; (cák e) dahan. //Cák e dahanet o jelo ye man beband!* [I don't want any mouth from you!"]//. **3** *daháne, ástin [= daháne ye kise/ kise ye carmi (ZBP. C151 FM)]; //dar daháne ye qár//.* **4**

daháne (ye rud). **5** *dahán; sar. //panj sar/ tan rá báyad nán bedahad//.* **down in the mouth** *afsorde.* **keep one's mouth shut** *(anáyin) xafe wodan; jelo ye dahán e xod rá gereftan/ dáwtan. //Behtar ast xafe wavad vagarna...//.* **out of the mouths of babes and sucklings** *(dastán) rásti rá az dahán e bacce báyad wanid.*

mouth[2] v **1** *(bá jonbew dahán (bedune ává) cizi goftan; zirlabi goftan. //zirlabi nafridan/ downám dádan//.* **2** *(xárdári) nafahmide ... goftan; ver zadan; cáne laq kardan. //Ver zadan va pandhá ye piw-e-pá-oftáde darbáre ye niyáz be delsuzi/ mehrabáni dádan.//*

-mouthed *(setáy*há ye serewte misázad); ...dahán; dahán-; harjá juri tarjome miwavad. //*small-mouthed *dahán e qonceyi/ kuculu.* wide-mouthed *dahán e gowád/ gále.* open-mouthed *bá dahán e báz/ hájováj//.* **2** *(biwtar xárdári) ...-dahán; //*loud-mouthed *engár bolandgu qurt dáde.;* foul-mouthed *bad-dahan//*

mouthful n **1** *qázi (<guyew e Espaháni) yek dahán por; lut (ZBP. C1100 FM) (= yek loqme ye gonde); vehang (ZBP. C2594); (az ábgunehá) nuwe, "kazin nuwe xordan nafarmáyamam -- be siri residam, nayafzáyiyam" (ZBP. L3431 SF); loqme. //Nuweyi cand/ cand qázi xoráki xordan; cizi rá loqme ye cap e xod kardan; cizi rá yekbáre qurt dádan; cizi rá yekbáre forudádan//.* **2** *(anáyin- bewuxi) váźe yá vacani** [phrase] *ke goftanaw dowvár ast./ dahanporkon con "Dar Lorestán noh Lor o, har noh Lori, noh Korre Lor, noh Korre Lor, noh korre Lor"*

mouth-organ (n) *sázdahani*

mouthpiece n **1** *dahani, lab, labe, labak.* **2** *(biwtar xárdári) bolandgu ye..., //ruznámeyi ke tanhá bolandgu ye kumal** [political party] *e farmánravá-st.//*

mouth-to-mouth adj *dahán-be-dahán. //damidan e/ dam resándan e dahán-be-dahán//*

mouthwash n *dahánwuye; qerqere, "sefat e qerqereyi ke xodávand e laqve rá sud dárad." (ZBP. L5688 ZX)*

mouthwatering adj *xeili xowmaze, conán ke áb e dahán e kasi biyáyad. //bu ye nán e táze-poxte candán xowmaze ke dahán rá áb andázad.//*

movable adj **1** *jonbándani, jonbewni*; gowád, "va bebáyad dánest ki in bandgowádhá* [movable joints] *do gune ast. yeki bandháyi ki bed-u harkatháyi tamám báwad va in rá band e gowád e rástin guyand..." (ZBP. L5034 ZX). //Carxowti bá bázu ye jonbewni*/ gowád baráye bardáwtan e cizhá.; band/ bandgáh e gowád//.* **2** *(dátikán*) bordani, "ke nábordani bud bargáwtand -- be Zál o Farámarz bogzáwtand." (ZBP. L6302 SF); vazewni* [<Pahlavi]. //dárák e bordani/ vazewni*/ jonbewni*//.* **3** *behizak (ZBP. C4003). [niz besanjid bá "vehizak (Pahlavi)] [ZBP. C4004, C4005]. niz vehizidan* [<Pahlavi]. //Krismas/ ruz e Krismas/ tárix e Krismas nágardande/ hamiwe estánik** [fixed] *ast ammá* Easter *yek jawn e behizak* [movable feast] *ast.//*

movables n *(beviźe dátikán*) dárák e vazewni/ jonbewni*/ bordani [besanjid bá: "ke nábordani bud bargáwtand -- be Zál o Farámarz bogzáwtand." (ZBP. L6302 SF)]*

move[1] n **1** *bá tofang beman newáne rafte goft: "yek jonbew e nádorost bá margat barábar ast!".* **2** **move (from...) (to/ into...)** *az jáyi be jáyi digar raftan va xáne kardan/ kár kardan. //já ye kár/ xáne ye xod rá az wahr be rustá bordan; jábejáyi ye kár e se tan mard baráye wew tasu* [hour] *bud/ kácálkewi kár e se tan mard baráye wew tasu bud.//.* **3** (**a**) *(dar watrang va bázihá ye hamánand e án) jonbew. //(Áyá) hame ye jonbewhá ye wavá** [possible] *rá dar watrang midáni?//.* (**b**) *pastá* [turn] *(ye jonbew) //Pastá ye (jonbew e) ki-st?//.* **4** **turn (towards sth/ to do sth)** *gám. //Má kuwideyim az ráh e áwtijuyáne u rá/ ánán rá be in kár vádárim/ vádár konim- gám e digar e má ci-st?./ In soruw* [announcement] *e sarrewtedári/ warvin* gámi besu ye páyán dádan e bastnewini* [strike] *ast.; Warvin* dar gámi baráye jelogiri az bavardát** [imports] *báź e gomroki* [import tax] *rá afzud.//.* **5** **get a move on** *wetáftan.* **make a move** (**a**) *raftan, rahsepár wodan. //(havá) dárad tárik miwavad, behtar ast beravim./ rahsepár wavim//.* (**b**) *gám, kár, piwnahád. //Cewmberáh-im / biyusánim (tá bebinim hamálánemán* [competitiors] *ce mikonand tá inke má gámi bardárim.//.* **on the move** *dar jonbew. //sepáh be jonbew darámade.; Hengámi ke kárván (dudi) dar jonbew ast, páyin napar!//*

move[2] v, **move (sb/ sth) (about/ around)** *jonbidan, "hargáh ki u harekat tanhá konad sá'ed rá bejonbánad, jonbidani rást ke hic suy meil nadárad." (ZBP. L5100 ZX); jonbándan, "hargez az ánjá najonbánidand..." (ZBP. L2957 AT); takán dádan/ xordan; navidan; navánidan. "abri kaz u gouhar bovad- bá dast e u bar xod navad; báwad xejel kaz ce bovad- har do jahánaw yek atá." (Awhari) (ZBP. C6356). //Najonb, pák bi jonbew/ árám beyist/ bemán; Barghá dar nasim mijonbid.; Mitavánestam ává ye pá ye kasi rá ke dar otáq e bálá rámiraft bewnavam.; sar, bázu va pá ye xod rá jonbándan; newim e/ sandali ye xod rá jonbándan va be átaw nazdiktar gardánidand./ Kasi ketáb e ma rá az jáyaw takán dáde/ borde/ jábejá karde?; Hanuz*

xeili náxow ast/ bimár ast va u rá nemitaván jonbánd.; Án ráde/ máwin xeili tond miraft!//.* **2** **move (from...) (to...)** *az xáneyi/ saráyi be xáne ye digar/ saráy e digar raftan; kácálkewi kardan; raftan, ámadan. //Dárim miravim Kermán (zendegi konim); Hamsáyegán e táze diruz kácálkewi karde ámadand.; Natavánest/ nemitavánest keráyeaw rá bepardázad az inru nágozir raft.//.* **3** **move (ahead/ on)** *piw raftan; afzáyew yáftan. //Kári ke peivaste, tond, kond piw miravad; Emruz bahá ye bahrhá afzáyew yáft.; Kárhá conán ke má mixástim tond piw nemiravad.; Zamán kond migozarad.//.* **4** *(dar watrang va digar bázihá ye taxteyi) (mohreyi*) rándan/ jonbándan/ piw bordan. //Pastá* [turn] *ye to ast ke mohreat rá bejonbáni//.* **5** **move sb (to sth)** *kasi rá takán dádan/ áwoftan/ wuridan.../ -andáxtan. //Dástán e ranjháyewán saxt má rá takán dád; kasi rá xandándan/ be xande andáxtan/ geryándand/ be gerye andáxtand* [move sb to tears]*//.* **6** *vádáwtan; nágozir kardan. //Hargáh delaw bexáhad kári mikonad./ be ává ye delaw guw midahad va kári mikonad./ Candán wegerf bud* [odd] *ke natvánestam jelo ye xodam rá begiram va az u porsidam án rá az kojá gerefte/ be dast ávarde.//.* **7** *(dar newasti) piwnahd ... dádan/ kardan (va án rá be goftogu va ráygiri gozáwtan); Namáyande ye Kahestán* bandi rá* [amendment] *rá baráye piwdastur* [bill] *piwnahád kard./ áqá ye farwin** [chairman] *piwnahád mikonam ke in zamine* [matter] *rá paz az náhár be goftogu gozárid.//.* **8** *dar kasi foruxándan; manewte ye kasi rá degargun sáxtan; ráy e kasi rá gardándan; manewte ye/ ráy e xod rá degargun sáxtan/ gardándand./ Ráy e manewte ye warvin*/ sarrewtedári dar in zamine degergun nemiwavad.; Áhang e xod rá karde va hic ciz nemitavánad ráy e u rá begardánad.//.* **9** *gámi bardáwtan; kári kardan; "yá vafá yá xabar e vasl e to yá marg e raqib -- bovad áyá ke falak zin do se kári bekonad.?" (Háfez). //Agar kárfarmáyán zud dastbekár nawavand/ zud kári nakonand bastnewini piw xáhad ámad./ Warvin*/ sarrewtedári d bar án wode ast ke ávázehá* [rumors] *rá az miyán bardárad.//.* **10** *(pezewki yá beáyin) kár kardan e wekam.* **11** **get moving** *ton jonbidan; raftan; tond budan. //Dir wode/ tondbáw/ behtar ast bewetábim/ rahsepár wavim//.* **get sth moving** *be jonbew andáxtan; piwraft dádan. //Agar yek kixá** [manager] *ye nou be in baxw biyáyad berásti kárhá rá piw xáhad bord.//.* **move the goal-posts** *(dar Engelestán- anáyin) bonyád e... rá zirozebar kardan.* **move heaven and earth** *baráye dastyábi be... zamin o ásemán rá beham casbándan.* **move house** *kácálkewi kardan; az xáneyi be xáne ye digar raftan.* **12** **move across/ along/ down/ over/ up** *jonbidan; raftan; harjá juri tarjome miwavad. //ránande ye masráde*/ otobus goft: "xáhew mikonam beravid jelotar/ tutar./ Boro ánvartar tá man ham betavánam biyáyam tu ye raxtexáb.//.* **move for sth** *(dátikán*- dar Ámriká) beáyin darxást kardan. //Dávar e geránmáye* [your honor] *darxást e ásáyew/ yalegi dáram.//.* **move in sth** *peivastan; harjá juri tarjome miwavad. //be mardomán e rade ye bálá peivastan; sari tu ye sarhá ávardan; Tanhá bá az-má-behtarun* [best circles] *newastobarxást mikonad.//.* **move in on sb/ sth** *forugereftan. //Pásbánán xáneyi rá ke harásgarán* [terrorists] *gerefte budand forugereftand.//.* **move off** *rahsepár wodan (bá ráde*/ máwin). //newáne dáde wod va daste/ goruh* [procession] *ráh oftád/ rahsepár gawt.//.* **move on** (**a**) *piw raftan; ráh rá pei gereftan. //Zamánaw reside ke piw beravim.//.* (**b**) *(beviże be dastur e pásbán) jonbidan; vel nagawtan* [loitering] *va bejá ye digar raftan.* **move sb on** *(baráye pásbánán) dastur dádan be kasi va u rá az jáyi /jáy e egnesti*/ ruydádi* [accident] *dur rándan//*

mover n **1** *jonbande; jonbán; vulvulak; harjá juri tarjome miwavad. //Kamarew qer dáre/ xub miraqsad* [a lovely mover]//. **2** *piwnahád konande*

moving adj **1** *jonbá, jonbán; jonbande "...va az guwt jodá va jonbán báwad va u rá be sar e angowtán betaván gereft" (ZBP. L5175, ZX). //ráhpelle ye jonbán; dastgáhi bedun e párehá ye jonbá/ jonbán./ film/ celpard*//.* **2** *takándahande; wurangiz. //dástáni, celpardi*, barmestáni** [tragedy] *takán dahande. //Soxanrániyaw takándahande bud.//*

movingly adv *bengarid be* "moving"

movement n **1** (**a**) *jonbidan, "hargáh ki u harekat konad tanhá konad sá'ed rá bejonbánad, jonbidani rást ke hicsuy meyl nadárad." (ZBP. L5100 ZX); jonbew, "va sevvom xaláf miyán e molkat va adam, conán ke xaláf miyán e jonbew va árámew." (ZBP. L1542 DA); "az har su áwubkárán mijonbidand... dar hamán ruzhá az Rahimxán niz jopnbewi padidár gawt." (ZBP. L3148 TMK). //jonbew e sineaw hengám e damzadan; bijonbew mándan va takán naxordan. //puwák e/ jáme ye gowád be ádam ázádi ye jonbew mibaxwad.; Dar pájuw* [undergrowth] *jonbew e kucaki didam//.* (**b**) *jonbew, wur. //namáyewi, matali bihál/ biramaq/ bijonbew/ xonak//.* **2** *jonbew, jonbidan. //jonbidan e sepáhiyán rá mitaván bá komak e máhváre az espáw** [space] *did.//.* **3** **movements** *jonbew. //Pásbánán az candi piw jonbewhá ye án delpis* [suspect] *rá zir e cewm dáwtand.//.* **4** **movement (away from/ towards sth)** *ravand (e pasand e mardom/ tude). //Ravand e pasand e mardom dar sabk e jáme be su ye ázádi ye biwtar ast.//.* **5** **movement (in sth)** *afzáyew yá káhew e bahá ye bahr dar bázár; jonbew. //Candán jonbewi dar bahá ye naft dide nawodan//.* **6**

movement (to do sth) *jonbew. //ármán e/ hamvandán e jonbew e Kumal* e Kár* [labor party]*./ Cámesoráyán e jonbew e* "Romatic"*; Jonbewi baráye piwbord e haq e/ awá* ye zanán bonyád nehádan//.* **7** *(musiqi) baxw. //Sangitáyi** [symphony] *dar cahár baxw.//.* **8** *kárxáne [con dar pangán*/* clock*].* **9** *(pezewki yá beáyin) kárkardan e wekam*

movie n **1** *(beviźe dar Ámriká) celpard*/ sinemá/ film. //baráye didan e celpardi*/ filmi* raftan. //celpard/ film-sáz; setáregáne sinemá/ celpard*//.* **2 the movies** (**a**) *(also* **moviehouse**, **movie theater** *celparde/ sinemá. //be celparde*/ sinemá raftan//.* (**b**) *kár/ piwe ye celparde*/ sinemá. //Dar celparde*/ sinemá kár mikonad.//*

movie-goer n (esp US) *celparderou*/ sinemárou; kasi ke faráván be celparde*/ sinemá miravad.*

mow v (pt **mowed**, pp **mown**) **1** *(caman) zadan; ...dorudan. //caman rá zadan; kewtmandi* [a field] *rá/ kewtzári rá dorudan./ bu ye yonjeyi* [hay] *ke táze zade wode/ boride wode//.* **2 mow sb down** *(mardom rá) derou kardan; kowtan. //Sarbázáni ke bá átaw e tirbár* [machine-gun] *e dowman derou wodand./ Tormoz e ráde* ye/ máwin e bárkew borid* [fail] *va candin tan az mardom ke dar rade ye masráde*/otobus* [bus queue/ line] *istáde budand derou wodand./ camanzan e barqi/ derougar va gerdávarande* [mowers and reapers]//

MP abbr **1** *(beviźe dar Engelestán/ dar kahestán*)* Member of Parliament: *namáyande ye Kahestán*. //Namáyande ye Kahestán* wodan//.* **2** Military police *Deźbán*

mpg abbr, **miles per gallon** *kutáh wode ...mil baráye har gálon. //In ráde*/ máwin baráye har gálon cehel mil miravad.//*

mph abbr, **miles per hour** *kutáhwode. ...mil dar har tasu* [hour]. *//marz e tajá** [speed limit] *70 mil dar tasu./ peivaste/ yeknaváxt cehel mil dar tasu raftan/ rándan//*

MPhil abbr, **Master of Philosophy** "*vidbar* dar farzán". //Dar rewte ye zabán e Látin dareje ye vidbari* dáwtan/ dar zabán e Látin vidbar* budan. //Farzáne ye Xowqalam dárá ye dareje ye vidbari*/ Farzáne ye Xowqalam vidbar*//*

Mr abbr *(kutáh wode) áqá; áqá ye..., //Áqá ye Váraste./ Áqá va bánu ye Xárazmi/ áqá ye farwin** [Mr president]; *(beviźe dar Ámriká) Áqá ye Farbod* [President]//

MRBM *kutáhwode baráye* "medium-range ballistic missile"/ *muwake xodforud e miyánbord*

MRC *kutáhwode baráye* "Medical Research Council" *(dar Engelestán)" Anjoman e Paźuhew e Pezewki". //Barnámeyi ke Anjoman e Paźuhew e Pezewki hazineaw rá midahad.//*

Mrs *kutáhwode baráye zanán e wuymand: "bánu" (beáyin" Bánu Farroxru Pársá")*

MS (pl **MSS**) *kutáhwode baráye* "manuscript" *(kutáhwode) dastnebewt; goftár*

Ms *Bánu. //Bánu Bahár e Jávidi//; niz zanán e wuymand va náwuymand/ besanjid bá* "Miss" *va* "Mister"

MSc abbr, **Master of Science** *źánubar*. //Dar rewte ye ximiyá* dareje ye źánubari* dáwtan; dar ximiyá źánubar* budan./ Farxonde ye Zandi źánubar*; źánubar* Farxondeh Zandi//*

MST abbr (US), **Mountain Standard Time** *zamán e Ostáy** [standard] *e Baxw e Kuhestáni*

Mt abbr **Mount**. //*kutáhwode baráye* "Mount" *kuh. //*Mt Alburz *Kuh e Alborz//*

mth (US, **mo**) (pl **mths**; US **mos**) *kutáh wode baráye "*month". *"máh". //*8 mos/ mths = months old: *6 máhe//*

much (indef det, indef pron) *(setáy* e náwenáxte; harvenám e náwenáxte) (bá námvážehá, beviźe hamráh e kárvážehá ye ma* yá porsewi bekár miravad va yá pas az* "as, how, so, too" *bekár miravad.).* **1** (**a**) *xeili, faráván, besyár, candán, "candán ke rayis darxást kard ki ruzi do se weyx moqám konad Weyx qabul nakard va beránd." (ZBP. L2754 AT); "in do kaleme baráye womár va andáze ast. Candán be ma'ni ye án andáze, va candi be be ma'ni ye in andáze." (ZBP. L4563 NKZZF); "pas be har wahri az Párs sepáh benewánd candán ke basande bud." (ZBP. L51 TB); "Candán bemán ke xerqe ye azraq konad qabul -- baxt e javánat az falak e pir e źendepuw." (Háfez); "be didár e mardom wodan eyb nist -- valikan na candán ke guyand bas." (ZBP. L3721 GS); saxt, "Táqi bud saxt boland dar án sume'e" (ZBP L2390 AT); "Be didár e to saxt wádán wodam -- valikan ze Biźan qariván wodam." (ZBP. L6301 SF); xeili, cand, "key forumáye in ce dandán ast -- cand xáyi labaw, na anbán ast." (ZBP. L3781 GS); ce máye, "negahkon kaz Irán o Turán savár -- ce máye tabah wod bedin kárzár." (ZBP. 6383 SF); candin, "ce miguyad ke az jahat e estemá'e soxan e u* ***candin*** *ezdehám ast? (ZBP. L2590 AT); "bedu goft key mard e razmázmáy -- ce báwim bar xire candin bepáy?" (ZBP. L6226 SF). //nahmár; "Gonbadi nahmár barborde boland -- naw [na-aw] sotun az zir naz bar sarw band." (ZBP. C6646, PurDávud). bimar; bas; basi; besyár. //Xeili pul nadáram; Yekwanbehá hargez candán ágáhiyi* [news] *(dar kár)nist.; Dar yáftan e xáne xeili gereftári dáwti?; Candi/ ce andáze benzin niyáz dári?; Wetáb nakon, harcan zamán mixáhi begir.; Candán ráhbandán bud* [traffic]

ke nim tasu [hour] *dar mándim/ darjá zadim./ Saxt/ besyár wádam ke soxanránemán rá be womá bewnásánam.; Pas az kafzadan e faráván* [much applause] *báwandegán* [audience] *bexáne raftand.//.* (**b**) *(harvenám) sarásar e bámdád powt e mizaw newaste bud ammá cizi/ candán cizi nanevewt.; "Cizi dar peik ámade/ hast?", "na candán"; Hargez náwtáyi xeili nemixorad.; Farbod* [President] *xeili cizhá be womá goft?; Án cand ast?; Candán ke mitaváni bexor/ Harcand mitaváni bexor./ Diwab xeili báde nuwid/ meigosári kard/ mei gosárd.; Sar e kár e noyat darxáhi yáft ke báyad xeili yád begiri/ biyámuzi; Biwtar e wab rá bidár budam/ bidár deráz kewide budam.; Baráye xeili cizhá báyad sepásgozár báwam.//.* **2 not much of a** *candán... na; na candán, "be didár e mardom wodan eyb nist -- valikan nacandán ke guyand bas." (ZBP. L3721 GS). //Candán tapkáyebáz*/* [cricketer] *e xubi nist; na candán náme negáram/ candán náme neminevisam.//.* **this much** *in andáze; candin. //Tá in andáze mitavánam darbáreaw beguyam ke hargez kári rá páyán nayáfte nemigozárad./ Tá in andáze rá bi cunocerá midánam ke...//*

much[2] adv **1** *(band e kárváźe) xeili, faráván, besyár; saxt candán [baráye nemunehá be* "much[1]" *bázgardid]. (biwtar bá kárváźehá ye ma*/* negative *bekár miravad). Az án celpard*/ film candán xowaw nayámad.; Xeili dar daftar nemimánad/ peidáyaw nemiwavad.; Xeili delam mixáhad hafte ye áyande wám be xáneam biyáyi; Báki nist ce bepuwi; Bá wegeft e faráván fardáyaw ámad/ bázgawt.//.* **2** (**a**) *(bá setáy* e kárváźe be rixt e setáy* bekár miravad. Niz bá* "afraid", "alive" "aware" *va mánand e án bekár miravad. //Az án gozárew xeili tars baram/ varam dáwt.; Az in ke má ánjá budim/ ánjá sardarávardim saxt dar wegeft wod./ Saxt az kambud e xoráki* [food supplies] *ágáh-am.//.* (**b**) *(bá setáy*há ye bartar va barin) xeili, saxt, besyár. //Xeili áhestetar, bozorgtar, sangintar; xeili dowvártar; tondtar; bolandtar; besyár geránbahátar; xeili/ besyár be xiwtan ostovártar* [confidently]./ *Emruz xeili behtar ast. Án behtarin xoráki bud ke tá konun xordeam. Ciz e delxáham* [favorite] *dar biwtar e bárehá saxt gerán ast.; Be delxáh e xod bá qáyeq hic já nemiravam, ce resad ke bá kawti gardew beravam.//.* **3 as much** *candán ke, "candán ke rayis darxást kard ki ruzi do se Weyx moqám konad Weyx qabul nakard va beránd." (ZBP. L2754 AT); candán/ candin "in do kaleme baráye womár va andáze ast. Candán be ma'ni ye án andáze va candin be ma'ni ye in andáze..." (ZBP. L4563 NKZZF); candin, "bedugoft key mard e razmázmáy -- ce báwim bar xire candi bepáy?" (ZBP. L6226 SF); har já juri tarjome miwavad. //Xáhew mikonam komakam kon in kár rá begiram- midáni man ham baráye to candán komak mikonam.; (In) be án mimánad ke beguyi man doruqguyam/ In be án maini ast ke man doruqgu hastam./ Andiweháyam/ soxanánam/ manewteam* [belief] *dorost az áb darámad.//.* **as much as sb can do** *tá ánjá ke dar taván e/ dast e kasi báwad. Harjá juri tarjome miwavad. //Dandánmaz nemixáham/ nemixoram, hamán páre ye noxost e cáwt* [meal] *baráyam bas bud.//***. much as** *garce. //Garce delam mixáhad bemánam ammá berásti báyad be xáne bázgardam.//.* **much the same** *hamánjur. //Bimár hamánjur ast. ke emruz bámdád bud.//.* **not much good at sth** *na candán xub; candán... na. //Celtapkáyam** [tennis] *candán xub nist.//*

muchness n *xeili hamánand e; xeili mánand e ham. //Miyán e án do námzad yeki rá bargozidan dowvár ast. Har do xeili behamdigar mimánand.* [much of a muchness]//

mucilage n *pat (ZBP. C2724 FM)*

mucilaginous adj **1** *patmand*.* **2** *(beáyin, baráye ábgunehá) nuc, mawt va casbnák*

muck n **1** *kud (e cárpáyán); pewgel, pehen, tapále; tápále. //kewtzárhá rá kud/ pehen dádan* [spread muck on the fiels]; *yek kut/ kud/ pehen/ pewgel/ tápále//.***2** *(anáyin- beviźe dar Engelestán) lajan, lajam. //Bá cakmehá ye/ muzehá ye lajaniyat injá tu nayá!; In rá miguyi xorák? In lajan rá nemixoram!; (pendárin) Har lajan va roxváyi ke dar ruznámehá ye yekwanbe mixáni nabáyad bávar koni!; Nemixáham lajanmál wavam/ námam lajanmál gardad.//.* **in a muck** *(dar Engelestán- anáyin) rixte va páwide; áwofte; darhambarham. //Otáqat rá nabáyad injur rixte va páwide rahá koni!//.* **make a muck of sth** *(anáyin)* (**a**) *palawt kardan.* (**b**) **make a real muck of sth** *cizi rá sarhambandi kardan; tabáh kardan; gohmáli kardan; ridan. //Án ázmun rá xeili tabáh kardam/ gand zadam/ ridam/ ter zadam.//*

muck v, **muck about/ around** *(dar Engelestán/ anáyin) vel gawtan/ zadan. //Zamán rá bihude separi kardan. //Vel nazan, kárat rá be páyán beresán!//.* **muck in** *(dar Engelestán- anáyin) dar kárhá/ dar otáq yá já hanbázi kardan* [share]./ *Bogzár hame bá ham kár konim va án rá be páyán beresánim/ kalakaw rá bekanim./ Afsarán mibáyast bá sarbázánewán dar kár va otáq hanbáz báwand.//.* **muck (sth) out** *pehenkewi. /kutkewi kardan va soturxáne/ láne ye morq o xorus va mánand e án rá pákidan/ pák kardan//.* **muck sth up** (**a**) *(dar Engelestán- anáyin) áludan; cerk kardan; áláyidan. //Raxthá ye xod rá áludan/ cerk kardan//.* (**b**) *bad anjám dádan; tabáh kardan; sarhambandi kardan; gand zadan; ridan; ter zadan. //Goftogu/ handemán** [interview] *rá gand zadam va badbaxt wodam.//*

muck-raker n *(xárdári) rosvágar; kasi ke mikuwad mardom rá rosvá konad; houci*

muck-raking n *(xárdári) rosvágari; houcigari*

muck-up n *(anáyin beviże dar Engelestán) tabáh kardan; gand zadan; sarhambandi kardan; terzadan; ridan. //Cizi rá pák gand zadan//*

mucky adj (**muckier**, **muckiest**) **1** *cerkin, álude, cerk, palawt. //Dastháyam álude ast//.* **2** *zewt, harze, palawt. //Dástánhá ye palawt e/ harze ye xod rá miguyad.//*

mucous adj *lir (ZBP. C617 FM)*

mucous membrane *lirwáme* [JGS]; ábwáme*

mucus n *gow/ gaw?, "va har borji ke sard va xowk ast mansub bovad be zamin az álam va be gow e siyáh az tan." (ZBP. L7231 HMT); "az pust u [qatatál hemár] eshál e gow e zard tavallod konad." (ZBP. L5320 ZX); "Ebn e Másuye guyad balqam e lazej rá va kow rá ki dar vey xun báwad be eshál birun árad." (ZBP. L5318 ZX); xolm; xolle/ xolla, "co ámad zán borun Hamdán bedán mánad sar e sorxaw- ke az bini ye soqlábi foruáyad hami xolla." (ZBP. L7927, Hormozdnáme, Purdávud, "Asjodi"); mof (= áb e bini) (ZBP. C639 FM); celm [<Guyew e Lori (ZBP. C2098); tari, "va az bini ye u [sag e diváne] tari mipáláyad." (ZBP. L5644 ZX); geliz (ZBP.C1367 FM); morg* [= thick mucus] *(ZBP. C644 FM); lir (ZBP. C542 FM); xel (ZBP. C318 FM); balqam; sil* [<Gilaki]; zak* [<Gilaki]; zik* [<Gilaki]. //Biniyi ke gerefte va dar án mof gerd ámade./ radd e/ lir ke az ráb* bejáy mánde* [a trail of mucus left by a slug]

mud n **1** *gel. //báráni ke xák rá gel mikonad/ migardánad.; Kafwháyam por az/ puwide az gel bud.; Sepáhiyán dar geloláy ye fuzáfuzgar* [squelching] *gir kardand/ forumándand/ vámándand* [bogged down]*.//.* **2** **drag sb/ sb's name through the mire/ mud./ fling, sling, throw, etc mud (at sb)** *(nám e) kasi rá lajanmál kardan.* **mud sticks** *(dastán) lajanmál kardan e kasi rá mardom az yád nemibarand; rosváyi yád e mardom mimánad.*

mud-bath n *garmábe ye gel/ lajan e káni; //(pendárin) meidán e bázi pas az bárán e faráván/ tond lajanzár gawt/ wod.//*

muddiness n *geli; geloláyi*

muddle v **1** (**a**) **muddle sth (up)** *áwoftan; wibánidan; pariwándan; barham zadan; behamzadan. //Kasi ke ámade bud xáne/ daftar rá pák konad káqazháyam rá beham zade bud va natavánestam án káqazi rá ke mixástam biyábam./ Hame ye káqazháyam behamrixte (wode) bud.//.* (**b**) **muddle sb (up)** *gij kardan; pariwán kardan. //Soxan nagu/ maváj*, pák ma rá gij mikoni//.* (**c**) **muddle sb/ sth (up)** *qáti kardan. //Tárixhá rá qáti karde se ruz dir residam.//.* **2** **muddle A (up) with B; muddle A and B (up)** *...rá jáy e... gereftan. //Báyad ma rá jáy e barádar e doqoluyam gerefte báwi.//.* **3** **muddle along** *(xárdári) sargardán/ gij zistan; wividan. //Bedun e hic barnámeyi (ziste) emruz rá fardá mikonim.//.* **muddle through** *(biwtar be wuxi) Bá har badbaxti va kambud wode saranjám be ármán e xod dast yáftan; saranjám xarak e lang rá be xáne resándan./ Omidvár-am saranjám xarak e lang rá be xáne beresánim!//*

muddle n, **muddle (about/ over sth)** **1** *darhamrixtegi; áwoftegi; darhambarhami; sardargomi; harjomarj. //Otáqat pák darhamrixte ast.; Darbáre ye otáqemán dar mehmánsar kárhá darham-barham wode bud.//.* **2** *giji. //Án zál/ pirezan hengámi ke mixáhad celpardak*/ video* [video] *rá rouwan konad, gij miwavad.//*

muddled adj *gij, pariwán, pariwide. //andiwe ye pariwán; pariwáni* [muddled thinking]*//*

muddle-headedness n *giji, pariwáni, pariwidegi*

muddling adj *gij, pariwán, áwofte. //mardomán e/ andiwehá ye/ gováżehá* [arguments] *ye áwofte/ pariwán//*

muddy adj (**muddier**, **muddiest**) **1***geli. //ráh e/ kafw e geli//.* **2** (**a**) *geli; setabr con gel; gelálud; gelálu. //rudi gelálud; áb e gelálu/ gelálud; qahveyi geli/ gelálud/ gelfám; jámeyi be rang e sabz e qahveyi/ sabz e xáki//.* (**b**) *(pendárin- xárdári) darhambarham; áwofte, gelálud, "az áb e gelálud máhi gereftan"; //andiwe ye áwofte/ pariwáni* [muddy thinking]*//*

muddy v (pt, pp **muddied**) **1** *geláludan; geli kardan. //roxsár e xod rá, jáme ye xod rá geli kardan//.* **2** **muddy the waters** *áb rá geláludan*

mud-flat n *(biwtar candgáni) zamin e bátláqi (ke hengám e avarkár** [high tide] *áb ánrá mipuwánad.)*

mudguard n *gelgir*

mud hut *kolbe ye geli/ xewti*

mud pack *málidan yá gozáwtan e kise ye gel ruy e roxsár yá tan baráye tandorosti*

mud-slinging n *(xárdári) (nám e) kasi rá lajanmál kardan. //Ruznámenevisán saboksár* [irresponsible] *xeilihá rá lajanmál mikonand.//*

muesli n *xowkbár, gerdu, fandoq, bádám va mive ye xowk*
muezzin n *kasi ke báng e namáz midahad*
muff[1] n *xaz e luleyi (baráye garm kardan e dastán va arwhá/* forearms*)*
muff[2] v *(anáyin- xárdári) nagereftan, naqápidan; tabáh kardan; gand zadan. //Tupgir* [fielder] *gand zad va natavánest tup e ásáni rá begirad.; Xub meidáni* [opportunity] *bedast ávarde bud ammá natavánest bol begirad/ ammá az dastaw dád.//*
muffin, (US, **English muffin**) n **1** *kák e gerd va dáq.* **2** *(dar Ámriká) kák e gerd va wirin*
muffle v **1** **muffle sb/ sth (up) (in sth)** *garm picidan. //Wál e gardani setabr juqáyi* [coat] *garm be tan karde zir e barf birun zad.//.* **2** **muff sth (with sth)** *(bá párce puwánde ává ye... rá) kar kardan/ xafe/ xapak kardan. //Páruhá ye qáyeqi rá bá párce picidan va ává ye án rá xafe kardan.//*
muffled (adj) *kar, xafe, xapak. //Áváhá (ye) xafeyi/ kari ke az otáq e pahluyi be guw miresid.//*
muffler n **1** *(kohne wode) wál e gardan.* **2** Silencer: *xapák* [<Pahlavi (ZBP.C1594 MK, BF)]*
mufti[1] *jáme ye wahriyán. //Sarbázán ke be hewtegi*/ parvángi* miravand* [on leave] *jáme ye wahri be tan mikonand, na raxt e artewi./ Afsaráni dar jáme ye wahri.//*
mufti[2] n *vacargar* e/ mofti ye/ dávar e eslámi*
mug[1] n **1** (**a**) *lánjin, "lánjin piyále kon ke lab e yár názok ast!!"; luco* [<Gilaki] [= louce]. //luco* ye qahvexori//.* (**b**) *yek luco qahve.* **2** *(zabán e kuce, xárdári yá be wuxi) roxsár, ru; dak (o dim); dak (o puz).* //What an ugly mug! *Bozmajje!/ Buzine!/ Ozbak!//*
mug[2] n *hálu, gul, "Án zanak mixást tá bá mul e xiw -- darzanad dar piw e wuy e gul e xiw." (ZBP. C6681 FM, Moulavi).* **2** **a mug's game** *(xárdári, beviźe dar Engelestán) kár e bihude; áb dar hávan sáyidan; bád dar canbar picidan. //Celle ye tábestán* [midsummer] *juqá** [overcoat] *foruxtan kár e háluhá ast/ áb dar hávan sáyidan ast.//*
mug[3] v (**mugged/ mugging**), **mug sth up** (US, **cram/ cramming**) *(dar Engelestán- anáyin) wab e piw az ázmun xarxáni kardan; baráye... dar zamán e kutáhi cizi farágereftan/ yád gereftan/ az bar kardan. //Piw az ázmun e ránandegi tontond áyinnáme ye ránandegi rá azbarkardan//*
mug[4] v (**mugging; mugged**) *dar kuce/ xiábán bar sar e kasi táxtan va pul e kasi rá dozdidan. //u rá loxt kardand/ Bánu ye piri ke dar gardewgáh* [park] *bedast e goruh e javáni tabahkár* [a gang of youths] *loxt wod.//*
mugful n *yek luco*. //do luco*/ lánjin nuwidan//*
mugger n *jibbor; dozd e xiyábáni*
mugginess n *warji (budan)*
mugging n *bar sar e kasi dar kuce/ xiyábán táxtan va az u... dozdidan. //Cand báre* [case] *táxt bar sar e mardom va dozdi az mardom* [mugging] *gozárew wode.//*
muggins n *(dar Engelestán, bewuxi) kosxol; kallexar. //Kosxol/ kallexar nakon!!/ Xeng e xodá, kelidháyaw rá tu ye ráde*/ máwin gozáwte daraw rá qofl karde!!//*
muggy adj (**muggier**, **muggiest**) *warji; garm o namnák. //Ruzi warji dar miyán e Xordádmáh//*
Muhammadan, Muhammedan, **Mohammedan** (n, adj) **Muslim**, *Mosalmán*
Muhammadanism, Muhammedanism, **Mohammedanism** n *mosalmáni/ Eslám*
mulatto n (pl **mullatos**, US **mullatoes**) *dorage (siyáh va sefid)*
mulberry n *(deraxt/ mive) tut; tud , deraxti be nám e dánewik e* Morus alba*, tud/ tut, "Be Qáliniyus andarun xán e man -- yeki tud bod piw bud pálán e man." (ZBP. L3362 SF). //áb e tut/ ricár e tut* [jam/ preserve]*//*
mulch n *kud e giyáhi yá hargune puwew e digar ke páy e deraxt yá butehá rá bá án puwánand tá nam rá negahdárad va yá alafhá ye harze/ urvar* rá bekowad.*
mulch v *páy e deraxt yá bute rá bá kud e giyáhi yá ciz e digar puwándan*
mule[1] n **1** *astar; qáter, bisorák (astar e javán) (ZBP. C5434 FM).* **2** *(pendárin, anáyin) camuw; kallexar.* **3** **(as) obstinate/ stubborn as a mule** *camuw, kallexar, sarsaxt*
mule[2] (n) *dampáyi ye powtbáz*
mulish adj *camuw, kallexar*
mulishly adv *camuwáne, kallexaráne*
mulishness n *camuwi, kallexari*

mull[1] v *báde/ fugán va mánand e án rá bá buafzár* [seasoning] *va wekar ámixte dáq kardan. //*"Claret" *dáq ámixte bá wekar va buafzár//*

mull[2] n *(dar Eskátland) damáqe. //Damáqe ye* "Kintyre"*//*

mull[3] v *żarf andiwidan; bárik barresi kardan. //Hanuz áhangi/ áhang e kári nakardeam va dáram darbáre ye án żarf miyandiwam.//*

mullah n *mollá. //Mollá Nasreddin//*

mullet n (pl **mullet**) *wáhmáhi; máhiháyi az xáneváde ye* Mugilidae, *va máhihá ye qermez e xáneváde ye* "Mullidae"

mulligatawny *"milákutáni" sup e kári* [curry] *[váże ye Támili]*

mullion n *sakat* [<Gilaki, "sakat"], [dar sáxtemánhá ye bozorg va kohan navár e sangi, cubi yá áhani, miyán e do páre ye panjere]*

mullioned adj *dárá ye sakat*; sakatdár*; sakatmand**

multi-, *(dar váżehá ye serewte) cand-, besyár-, bas-, fereh-, (ZBP. C7529); besyár-... "...maxar ke bande ye besyár-xáje va zan e besyár-wuy sotude nist." (ZBP. L6773 QN). //candrang; besyár xarpul* [multimillionaire]*./ arsani* [community]*, hanvari** [society] *kewvari candneżáde; yek istgáh e rádeyi*/ máwini candáwkube* [multi-storey parking-lot]//

multifarious adj *(beáyin) gunágun. //táwehá ye/ rixthá ye gunágun e jándáráni ke dar yek ábxu ye marjáni* [coral reef] *yáft tavánad wod.; dasturhá va áyin-námehá* [rules/ regulations] *ye gunágun e divánsálári* [bureaucracy]*//*

multilateral adj *candsar; besanjid bá, "ce xow bi mehrabuni hardosar bi -- ke yeksar mehrabuni dardesar bi." (Bábá Táher); candsare; candsuye. //yek hamdástáni* [agreement] *ye candsuye; Názinávandi* [disarmament] *ye hasteyi ye candsuye.//*

mutilingual adj **1** *candzabáne. //Hendustán kewvari candzabáne ast.//.* **2** *candzabáne. //farhangi, vacan-námeyi* [phrasebook] *candzabáne; cáppi* [edition] *candzabáne; Káláhá ye barqiyi ke bá dastur e kár e candzabáne be foruw miresad.//*

multinational n *bongáh (i besyár bozorg ke dar cand kewvar wáxe dárad.). //barxi mardom rá bávar bar án ast ke bongáhhá ye bozorg e candkewvare xeili zur dárand* [power]*/ zurmandand.//*

multiple adj *cand, "conánk dánim ki har do ciz ki barábar báwand bá yek ciz ki har yeki cand e vey bovand yek bá digar niz barábar bovand." (ZBP. L139 DA); candin. //zadan e cand ráde/ máwin beham dar wáhráh; bimári ke candin gune ásib dide.//*

multiple n **1** *(dánew e engáre* [mathematics]*) barwomár*; baswomorde (ZBP. L4166 FH). //14, 21, va 28 barwomár* e/ baswomorde ye "7" and/ hastand.; 30 barwomár e hamegáni* ye 2, 3, 5, 6, 10 va 15 ast./* least/ lowest common multiple: *barwomár* e/ baswomorde ye kehin e hamegáni,/ kucaktarin baswomorde/ barwomár e hamegáni (in rá biwtar kucak karde* LCM *minámand)./* LCM: *barwomár* e kehin e hamegáni ye 4, 5, 6, 10, 12, "60" ast.//*

multiple-choice adj *(baráye porsewhá ye ázmuni) cand-pásoxe*

multiple sclerosis (abbr MS). "MS" *bimáriyi ke dastgáh e pei rá docár karde andak andak andámhá rá az kár miyandázad.*

multiplex adj *biwgán* [<Pahlavi (ZBP. C5586 BF)]*

multiplication n **1** *baswomári; afzáyew. //kudakáni ke baswomári yád migirand/ miyámuzand. Giyáhi/ jánevari ke bá afzáyew e womár e yáxtehäyaw miruyad/ bozorg miwavad./ newán e baswomári (x)//* **2** *baswomári. //4x5 yek baswomár ye ásán ast.//*

multiplication table *jadval e baswomári*

multiplicity n, **multiplicity of sth** *faráván; candgán; gunáguni. //Márádi*/ kámpiyuteri bá kárbordhá ye gunágun//*

multiply v (pt, pp **multiplied**) **1 multiply A by B/ multiply A and B (together)** *baswomordan; barwomordan; dar... zadan, "Hezár ar be hendi zani dar hezár -- bovad kas ke xánad mará wahriyár." (ZBP. L5977 SF); "va con nim e qotr rá andar nim e dour zani masáhat e dáyere karde áyad." (ZBP. L7123 TT); "ánce báwad bedán angowtán ke yád dáwti bezan ánce gerd áyad maqi ye [żarfá] cáh bovad..." (ZBP. L7230 TT); //Kudakáni ke baswomári/ barwomári va baxw miyámuzand./ 2 dar 3 miwavad 6; 2 dar 4 miwavad 8; bá zadan e 2 dar 6 yá 4 dar 3, 12 bedast áyad.//.* **2** *afzudan; afzude wodan; zádan. //Gereftáriháyemán az sál e piw afzáyew yáfte; Pate ye baxtázmáyi* [raffle tickets] *faráván bexar va baxt e*

bord e xod rá biyafzáy.//. **3** *(zistwenási) afzudan; afzáyew yáftan; zádan; záyidan. //Xarguw tondtond mizáyad/ afzun miwavad./ Mitaván dar ázmáyewgáh bákteriyá va digar jándárán rá afzud.//*

multitude n **1** *anbuh; ...hezár..., //Baráye wanidan e pandámuziyaw* [preach] *anbuh e mardom gerd ámade budand.; Bahár/ bahárán anbuh e parandegán be in daryáce miáyad.; In tanhá yeki az hezár gereftári ast/ In tanhá yeki az hezár cem ast.//.* **2 the multitude** *(gáh xárdári) tude; rame. //Cunihá ye viźeyi ke u rá az tude jodá misázad.; Mardomferibáni* [demagogues] *ke soxanánewán be del e rame minewinad.//.* **3 cover/ hide a multitude of sins** *(biwtar be wuxi) rásti (e talx) rá penhánidan. //In ke miguyand "farávarde ye cand kewvar baráye penhánidan e/ penhán kardan e rásti ast.//*

multitudinous adj *anbuh, faráván, lawkar, hezárán. //anbuh e mardom; hezárán gereftári; vámhá ye faráván/ besyár.//*

mum[1] *(anáyin/ dar Engelestán) xámuw; xámuw mándan; hic nagoftan.* **2 mum's the word** *"wotor didi, nadidi!"*

mum[2], (US) **mom** *mámán. //In mámán e man-e!; Dorud mámán!//*

mumble v, **mumble (about sth)**; **mumble sth (to sb)** *zir e lab goftan; źagidan, "howivár vaz toxme ye givgán- ke bar dard o saxti nagardad źakán." (ZBP. L6601 SF); danidan [riwe ye zamán e aknun, "dand-") (ZBP. C4515 FM); mangidan, "in bemangidand dar zir e zabán..." (ZBP. C6678 FM); lond zadan; londidan (ZBP. C6676 FM) (ZBP. C1113; ZBP. C1114 FM). //Hargáh dastpáce miwavad zirelabi soxan miguyad/ miźagad.; Az ce qorolond mizani?/ Miźagi? Yek váźe ham az soxanant nemifahmam!; Zirelabi cizi behem/ be man goft ke xub darnayáftam/ nafahmidam.; źagide/ londide goft hanuz nemixáhad az xáb barxizad.//*

mumbo-jumbo n **1** *(anáyin- xárdári) áyinhá ye picide va puc/ bimaini; ajji-majji-látarajji!. //Farizhá* [rituals] *ye/ áyinhá ye picidi va bimaini rá baráye peivastan be anjomani rázmand anjám dádan.//.* **2** *zabáni picide va bimaini; ajji-majji-látarajji./ antarmantar- váźehá yá zabán e dowvár va nafahmidani; qolonbe-solonbe; afsun. //in bargehá ye warvin** [government] *por az váźehá ye qolonbe-solonbe ast ke hic az ánhá sar darnemiyávaram.//*

mummer n *lálbázi; bázigar e namáyew e lálbázi*

mummification n *mumiyáyi (kardan)*

mummify v (pt, pp **mummified**) *mumiyáyi kardan. //yek kálbod e mumiyáyi wode*

mumming n *lálbázi*

mummy[1] n *mumiyáyi. //yek mumiyáyi ye gebti* [Egyptian]

mummy[2], (US, **mommy**) n *(anáyin) (zabán e kudakán) mámán*

mumps n *guwogalu; guwak (ZBP. C532 FM); guwgal (ZBP. L1603)*

munc v, **munch (at/ on sth)** *malac-malac, malacmuluc kardan/ javidan /xordan. //Sibi rá malamuluc xordan/ javidan//*

mundane adj *(biwtar xárdári) injaháni (M. Moqaddam); piwepá oftáde, hanjár. //Zendegi ye yeknaváxti dáram; hargez ciz e delcasbi baráyam rox nemidahad.; ketábi/ celpardi*/ filmi piwepá oftáde//*

mung, mung bean Phaseolus aureus*, máw*

municipal adj *wahri, wahrdári; barzan, "ze bas barzan o kuy o bázárgáh -- to gofti namándast bar xák ráh." (ZBP. L3360 SF). //sáxtemánhá ye wahrdári; wahrdári; gozinew e wahrdári; dastgáh e tarábari ye wahrdári/ wahri; kalcán e wahr/ wahrdári (jáye gerdávardan áwqál)//*

municipality n *wahrdári*

munificence n *rádi, gowádedasti. //Az gowádedastiyewán dastxow gawtan* [overwhelmed.]*//*

munificent adj *rád, gowádedast; bozorg; wokuhmamd; rádmanewáne. //gowádedast/ piwkewiyi bozorg/ wokuhmand//*

munificently adv *rád; gowádedastáne*

muniments n *(dátikán*) gate*

munition v, **munition sth (with sth)** *sázobarg dádan. //Návgán* [fleet] *rá sázobarg e táze dádan//*

munitions n *(sáz o barg); jangabzár. //Dar jang wekast xordand con sázobarg kam dáwtand.; kárgar e/ kárxáne ye jangafzársázi//*

mural n *negár e [bozorg] bar divár*

mural adj *divár, divári. //honar e/ áráyew e divári//*

murder n **1** (**a**) *ádamkowi, mardomkowi, "natarsad ze anbuh e mardomkowán -- gar az abr báwad bar u sarfewán." (ZBP. L4717 SF). //ádam kowtan; gonahkár be ádamkowi budan; kowtan e yek pesar e wew sále.; vápasin ketábaw dástán e rázmand e yek ádamkowi ast.//.* (**b**) *ádamkowi. //wew ádamkowi dar yek hafte//.* **2** *(xárdári) kowtár. //dah hezár tan dar yek jang mordand., berásti kowtár bud.//.* **3** (**a**) *(pendárin, anáyin) besyár saxt va kowande. //Yáftan e jáyi baráye negahdáwtan e ráde*/ máwin besyár saxt/ kowande ast.//.* (**b**) **murder (on sth)** *kowande, harjá juri tarjome miwavad. //In ábohavá ye dáq ma rá xafe mikonad.//.* **4** **get away with murder** *(anáyin- bewuxi) biguwmál ján bedarbordan. //Vápasin ketábaw áwqál ast, gomán mikonad con nevisande ye námvari-st, mitavánad bedun e guwmál darberavad!//*

murder v **1** **murder sb (with sth)** *kowtan, "hosn e bipáyán e u candán ke áweq mikowad -- zomre ye digar be ewq az qeyb sar barmikanand." (Háfez); tabáh kardan, tabáh wodan, "co ágáhi ámad be bázár o ráh -- ke xosro barángune bar, wod tabáh." (ZBP. L4861 SF); "Kowande hamijost badxáh e wáh -- bedán tá konandaw, neháni tabáh." (ZBP. L4857 SF); uzadan = uzanidan = uźanidan [In rá dar váźe ye "wir-ouźan" mardom hanuz miwenásand.] (riwe ye aknun: uzan-, uźan-], "Ázáde rá mayázár, con ázordi biyuzan. "(Qábusnáme- Amsál o Hekam e Dehxodá). //Zanaw rá bá kárd kowt.//.* **2** *(pendárin- anáyin) az ruy e nadámkári tabáh kardan/ ridan. //yek kár e musiqi* [piece] *rá tabáh kardan/ xeili bad zadan; zabán e Faránse rá tabáh kardan//*

murderer n *kowande, "kowande hamijost badxáh e wáh -- bedán tá konandaw neháni tabáh" (ZBP. L4857 SF); (...-ouźan; -uźan) con wirouźan; kowande, "va Hárun rá be wahr ávardand va savárán beraftand be dom e kowandegán" (ZBP. L1041 TBH); mardomkow, "natarsad ze anbuh e mardomkowán- gar az abr báwad bar u sarfewán. xuni, "payám do xuni be goftan gereft -- hame rástihá, nehoftan gereft." (ZBP. L6509 SF); "saf e panjom gonahkárán e xuni -- ke kas, kas rá naporsidi ke cuni?" (Xosro va Wirin- Nezámi); Be piw e xuniyán z-omidvári- mesál ávarde xatt e rastgári." (Xosro-Wirin, Nezámi); jánsetán. //jánsetán ; kowtárgar* [a mass murderer]*//*

murderess n *(zan e) kowande*

murderous adj **1** *kowande. //tabahkári* [villain]*, negáhi, kafti** [attack] *kowande; kárdi ke be dard e mardomkow/ ádamkowi mixord/ be kár e ádamkow áyad.//.* **2** *xeili bad; kowande. //Án garmá ye tavánfarsá/ kowande rá natavánestam bartábam.//*

murderously adv *bázgardid be* “murderous”

murk n *táriki, tári. //dar táriki xire wodan* [peer]//

murkily adv *bázgardid be* “murky”

murky adj (**murkier**, **murkiest**) **1** *tire va tár; tátik, tárán. //wabi tárik va bi mahtáb; Havá xeili tárik wode bud/ rowanáyi xeili kam bud, conán ke digar nemiwod bázi kard. Xiyábánhá ye Landan ke az tármiq* [dense fog] *máh tárik tár gawte//.* **2** *gelálu; tár.* **3** *(baráye áb) gelálu; tár. //Án rá dar źarfná ye áb e tár e/ gelálu ye rud partáb kard//.* **4** *(pendárin- xárdári yá bewuxi) tárik, bad, badnám.// Bigomán gozawte ye bad/ piwineyi bad dáwt.//*

murmur n **1** *ává ye peivaste va gong, "co Xosro bedán gune ává wanid -- be roxsáre wod con gole wanbalid." (ZBP. L4811 SF); vezvez; xároxur; qolqol; harjá juri tarjome miwavad. //vezvez e magas e angabin dar báq; ává ye xoruw e peivaste va durdast e daryá; qolqol e peivaste va durdast e rudak* [brook]*; xároxur e/ xoruw e peivaste va durdast e ámadowod e rádehá*/ máwinhá//.* **2** *pecpec. //pecpec e goftogu ye dotan az otáq e baqali//.* **3** *qorolond, xoruw. //Qorolond e náxownudi az kárgarán barxást.//.* **4** *(pezewki) mora*; more* [<Kordi ye Sanandaji]; mora*; more* ye gew/ del* [heart murmur]. //*more* ye tapewik*/ nezande** [systolic murmur], *"va har cizi ke vey rá xun e nezande* [pulsatile] *nabáwad con dar áb mirad báki nabovad..." (ZBP. C777 FM). more* ye vátapewik** [diastolic murmur]*./ more* ye konewik/ biázár* [functional/ innocent heart murmur]*; more* ye handámik** [organic muirmur]; *more* ye peivaste* [continuous murmur]//. **5** **without a murmur** *dam barnayávardan. //Hazine ye fozuni rá bi ánke dar barávarad pardáxt.//*

murmur v **1** *áváyi peivaste va gong kardan/ dádan; vezvez kardan; zuze kewidan; xoruwidan, harjá juri tarjome miwavad. //Az vazew e bád az lábelá ye deraxtán peivaste áváyi barmixást.; qolqol e gardew e áb dar rudak** [brook]//. **2** **murmur about sth/ say sth** *zirlabi cizi goftan; nálidan; pecpec kardan; harjá juri tarjome miwavad. //Hazyán dáwte* [delirious]*, zirlabi darbáre ye kudakiyaw cizháyi migoft; Dar guwaw soxanán e deldádegi forumixánd.; Zirlabi goft xábaw miáyad.//.* **3** **murmur against sb/ sth** *neqneq zadan; qorolond kardan, londidan. //Cand sál bud ke mardom az warvin** [government]*/ sarrewtedári qorolond mizadand.//*

murmurous adj *(beviźe soxanvari) vezvez; qorrew, xoruw, xároxur; harjá juri tarjome miwavad. //vezvez e magashá ye angabin//*

muscat n *guneyi angur; mowkangur* (JGS)*

muscatel n *kewmew e mowk (angur); báde ye mowkangur*

muscle n **1** (**a**) *máhice, máz, "va guwt e powt rá be wahr e man "powtmáz" guyand." (ZBP. L5266 ZX); "tanaw bod hame náz bar náz bar -- bar o qabqabaw máz bar máz bar." (ZBP. C7369 SF); máze, "va ba'zi andar azolehá ye powtmáze..." (ZBP. L5122 FM). //máhicehá ye bázu, sáq e pá, roxsár; ragberag wodan* [strain/ tear] *e sáq e pá/ kewidegi ye máhice; varzidan/ varzewháyi baráye parvarew e máhicehá; Hic najonb!//.* (**b**) *máhice, máz. //del/ gew az máhice sáxte wode. //rewtehá ye máhice/ máhiceyi//.* **2** *zur e/ niru ye máhice. //Porzur ammá bikalle budan//.* **3** *(pendárin) zur, niru. //niru ye xawáyáyi** [political]/ *sátvuni** [industrial]./ *yek raste ye bázargáni ye besyár nirumand/ zurmand//.* **4** **flex one's muscles** *bengarid be* "flex".

muscle v, **muscle in (on sb/ sth)** *(anáyin, xárdári) be zur xástan/ gereftan. //Man ketáb rá nevewtam, aknun ke be kámyábi ye ketáb reside, u ámade bezur miguyad andiwe* [idea] *ye ketáb rá u be man dáde.//*

muscle-bound adj *mázmand, guwtnák, "va mardom e guwtnák va farbeh rá moshel mováfeqtar az qey báwad." (ZBP. L5303 ZX)*

muscleman n (pl **musclemen**) *(anáyin, gáh xárdári) tahmtan; pahlaván*

muscular adj **1** *máhiceyi; guwtmand (ZBP. L1608), mázmand, guwtnák, latre (ZBP. C1194 FM). //kár e máhiceyi* [effort]; *faráz e ham ámadan e/ hamkewidan e máhice* [contraction]*; tanjew e máhice(yi)./ báft e máhiceyi//.* **2** *mázmand, guwtmand. //bázován e mázmand e nirumandaw//*

muscular dystrophy *bimári ye sosti ye piwravande ye máhice*

muscularity n *mázmandi*

muse[1] n **1** **the Muses** *(dar afsánehá ye Yunán va Rum e bástán) musá (mousa) (váźe ye Yunáni nám e har yek az noh Izad e doxtarán e Zeus yá Urmazd ke negahbán e cámesoráyi, musiqi, vawt/ raqs, tárix e honar va soxan budand.//.* **2** *(soxanvari) izad e vaxw* [inspire] *e cáme va musiqi; izad e/ ferewte ye honar. //Ferewte ye honar az u gorixte* [desert] *va az inru/ digar nemitavánad benevisad.//*

muse[2] v **1** **muse (about/ over/ on/ upon sth)** *dar... foruraftan; dar andiwe foruraftan. //Newastan va dar andiwe ye ruydádhá ye ruz/ yádhá ye gozawte foruraftan//.* **2** *bá xod andiwidan va soxan goftan. //Bá xod andiwide goft: "nemidánam áyá hargez u rá báz mibinam?"//*

museum n *nehandare; ganjine. //nehandare ye tárix e Irán* ; *nehandare ye/ mardomwenási* [anthropology]*//*

museum piece **1** *nemuneyi naqz ke wáyán e budan dar ganjine ast.* **2** *(bewuxi, xárdári) kohne, kohan, bástáni. //In vákive*/ rádio be dard e nehandare mixorad, zamánaw faráreside ke yeki nou bexari!//*

mush n **1** *(biwtar xárdári) navále, xamir. //Sabziját rá poxte, narm va xamir wode bud, conán ke hic xordani nabud.//.* **2** *(anáyin/ xárdári) (baráye goftár yá nevewtár) sabok va bimáye; weidáyáne. //Hargez nevewteyi candán sabok va bimáye* [such a load of mush] *naxánde budam!//*

mushroom n *qárc, donbalán, samáruq, "u rá samáruq guyand va cand nou' ast ... va digar quwane va sedigar kawax... kowande ... qawi árad va dast o páy sard wavad ... az vey dur báad bud." (ZBP. L5282 ZX). //qárc e kabábi/ sorxkarde; qárc e noqli/ fandoqi* [button mushroom] *ábguwt e qárc* [soup]*//*

mushroom v **1** **go mushrooming** *qárc/ donbalán barcidan.* **2** *(gáh xárdári) tond gostarew yáftan/ afzun wodan; con qárc sabz wodan; //bezani tu ye sar e sag mirine.../ sarácehá* [flats], *va daftarhá ye novin hame ye wahr rá farágerefte/ con qárc dar sarásar e wahr sabz wode.//*

mushroom cloud *abr e qárcmánand; abr e atomi/ parmánuyi**

mushy adj **1** *leh va narm; xamirmánand. //sabok va bimáye; weidáyáne./ celpardi*/ filmi, ketábi sabok va bimáye.//*

music n **1** (**a**) *musiqi, pardewenási. //musiqi/ pardewenási xándan./ ámuzák e/ ostád e musiqi/ pardewenási//.* (**b**) *musiqi. //Musiqi ye Motsárt./ pardeyi/ musiqi naváxtan; dustár e musiqi/ pardewenási//.* (**c**) *yek barg musiqi/ pardewenási. //Daftar e musiqiyam/ pardewenásiyam rá já gozáwtam./ musiqi/ pardewenási xándan//.* **2** **face the music** *bengarid be* "face[2]". **music to one's ears** *ágáhi ye besyár delpazir. //Ágáhi ye az kár kenár e jostan e u baráyam saxt delpazir bud.//.* **put/ set sth to music** *(baráye cámeyi yá cizi digar) musiqi nevewtan*

musical adj **1** *rámew, rámewgari; arvandi** [talent] *dar musiqi. //azdari/ azdáyi* [qualification] *ye beáyin/ rasmi* [formal] *dar musiqi nadárad; yek anjoman e musiqi//.* **2** *musiqidust; zebardast dar musiq. //Xeili dustár e musiqi ast* [She is very musical]//. **3** **melodious** *xow, xowáhang, xownavá, delnaváz. //Áva ye xowi dárad; Áváyaw besyár delnaváz ast.//*

Musical Notations: *Esvargán, Newánehá ye Musiqi*
Notes: *esvar* **Rests:** *xapák*

British English	***Esvar***	***Xapák***	**American English**	***Pársi***
Breve			Double Whole Note	
Semibreve			Whole Note	*gerd*
Minim			Half Note	*sepid*
Crotchet			Quarter Note	*siyáh*
Quaver			Eighth Note	*cang*
Semiquaver			Sixteenth Note	*dolá cang*
Demisemiquaver			Thirty-second Note	*selá cang*
Hemiemisemiquaver			Sixty-fourth Note	
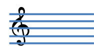
sharp: *parde ye tiz* ♯

natural: *parde ye hanjár* ♮

flat : *parde ye rást* ♭

clef: *kelid*

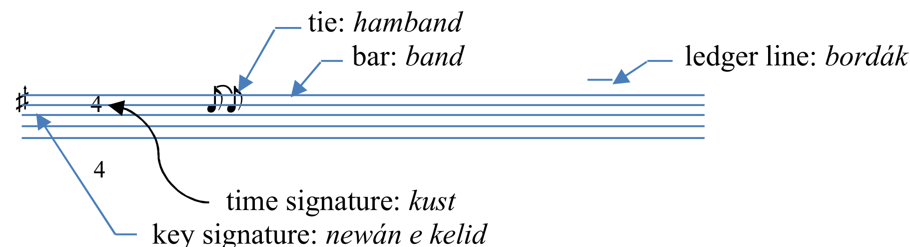
treble clef: *kelid e jiru*

bass clef: *kelid e bam, rástkuk*

stave/staff: *bordá*

musical n (also **musical comedy**) *rámew, "vazán pei ke rafti bar án razmgáh -- nabudat bejoz rámew o bazmgáh" (ZBP. L6062 SF); namáyew yá celpard* e/ film e bá musiqi. //Áva ye xowi dárad/ Áváyaw besyár delnaváz ast./ "Namáyew e Yusef o Zoleixá" kár e Sabá"//*
musical box, music box *quti ye bezanoberaqs; meskalak* [meskal (ZBP. C7990, BQM) + pasvand e "-ak"]*
musical chairs **1** *bázi ye meskali* [JGS] [<meskal (ZBP. C7990 BQM)]. /<u>bewinopáwo</u>, bá musiqi, sandali, yeki kamtar az womár e bázigarán//.* **2** *(pendárin, biwtar xárdári) bewin o páwo. //Dar bázi ye bewin-o-páwo ye kalle gondehá baráye páygáhhá ye boland u sarámad e hame darámad/ u rudast e hame ámad/ zad.//*
musically adv **1** *(vábaste be/ dar) musiqi. //dárá ye arvandi** [gifted/ talented] *dar musiqi; arvand dar musiqi* [talented/ gifted]*; nádán dar musiqi//.* **2** *xow, xowáhang, xownavá* [pleasing]. *//xowáhang naváxtan, xow xándan, xowsoxan goftan* [pleasing]//
music box (US) = Musical box
music centre, music center *hunavák* [<Pahlavi, hu + navák] = [rádiyo va zabt ruyeham]*

music-hall n **1** *(beviže dar páyán e sade ye 19 va áqáz e sade ye 20) rámewxáne* [JGS]*.* **2** *rámewgari; rámewxáne*. //naqmehá ye (viže ye) rámewxáne*/ naqmehá ye* [songs] *rámewxáneyi*. rámewgarán e* [entertainer] *rámewxáneyi*//*

musician n *rudsáz, "dahán o baraw por ze gouhar konim -- bar in rudsázánw mehtar konim." (ZBP. L4784 SF); "befarmud tá piw e u xánadand -- bar e rudsázánw benwánadand." (ZBP. L6565 SF); rámewgar, "co rámewgari div, zi pardedár -- biyámad ke xáhad bar e wáh bár." (ZBP. L6564 SF); "ze bas rámewgarán o rudsázán -- ze bas simin-barán o delnavázán." (ZBP. L7706 VR); rudzan, "vaz án ruy Sohráb bá anjoman -- hami mey gosárid bá rudzan." (ZBP. L6608 SF); "ammá in xun rixtan va mey xordan va rudhá zadan va átaw parastidan az Qábil xást." (ZBP. L6844 TTT); navázande. //Rudsázi/ navázandeyi niku-st.//*

musicianship n *navázandegi, rudsázi, rudzani, rámewgari. //rudsázi ye/ navázandegi ye názok e/ senahmand* [sensitive] *e piánonaváz/ navázande ye piáno//*

musicological adj *pardewenási*

musicologist n *pardewnás (ZBP. L1430, C5754 FM)*

musicology n *pardewenási*

music-stand n *sepáye ye (negahdárande ye) daftar e musiqi/ rámew*

music-stool n *cárpáye ye (viže ye) navázande ye piáno*

musk n **1** *mowk, náfe.* **2** *giyáh e Ámriká ye abáxtari* [northern] *dárá ye gol e zard az xáneváde ye* <u>figwort</u> *ke barxi guneháyaw bu ye mowk midahad, be nám e dánewik e* <u>Mimulus moschatus</u>

musk-deer n *áhu ye mowk be nám e dánewik e* <u>Moschus moschiferus</u>

musket n *tofang e fetileyi*

musketeer n *tofangdár*

musketry n *(kohne wode) tirandázi/ tirandázi ámuxtan*

musk-melon *dastanbu, be nám e dánewik e* <u>Cucumis melo</u>

musk-rat (also **musquash**) n *guneyi muw e ábi be nám e dánewik e* <u>Ondatra zibethica</u>*, az Ámriká ye abáxtari* [northern]*, ke xaz e án geránbahá-st.*

muskprose *guneyi gol e sorx bá bu ye mowk/ gole sorx e mowkin, be nám e dánewik e* <u>Rosa moschata</u>

musky adj (**muskier**, **muskiest**) *mowkin, "Gu/ gar ze dast e zolf e mowkinat xatáyi raft, raft -- var ze hendu ye womá bar má jafáyi raft raft." (Háfez). //bu ye mowk//*

Muslim, Moslem n *mosalmán*

Muslim, **Moslem** adj *vábaste be Eslám, moslem, mosalmán. //tárixnevisáne/ ruzhá ye jawn e/ rahbarán e Eslám/ Mosalmánán//*

muslin n *(párce ye) vál*

musquash n **1** = Musk-rat. **2** *xaz e muw e ábi. // yumuyi*/ koti az xazmuw e ábi//*

muss v, **muss sth (up)** *(anáyin) (beviže dar Ámriká) áwoftan, žulidan, guridan [riwe ye akun "gur-"] (ZBP. C1314 FM). //Muyam rá žulide nakon!/ Muyam rá mažul!//*

mussel n *daryáguwi [<Gilaki]*

must[1] v (neg **must not, mustn't**) **1** (**a**) *báyastan. //Báyad beravam ganj/ bánk kami pul begiram.; Be án sáxtemán ke miravi báyad barg e gozarat/ gozarbargat* [pass] *rá be pás/ negahbán newán dahi.; Ráde*/ máwin rá nabáyad jelo ye dar istánd.; Piw az poxte wodan e kák* [cake] *nabáyad dar eojáq rá báz koni; Nabáyad dir konim, na?; "Zud báyad beravi?", "Ári"//.* (**b**) *báyastan. //Báyast/ báyad bebinim sarrewtedárán* [authorities] *ce dárand beguyand./ Báyad az womá bexáham digar conin kári nakonid.//.* **2** *báyastan. //Pas az ráhpeimáyi ye deráz báyad gorosne báwi.; Báyad dar zabán gereftári ye faráván dáwte báwad.; Womá báyad áqá ye Morád báwid., Be man gofte budand cewm beráh e/ biyusán e womá báwam.; Báyad doqolu báwand; U (án mard) báyad midáneste (ke) u (án zan) ce mixáste.; Má mibáyast (har do) hamán gozárew rá xánde báwim.//.* **3** *báyastan. //Nabáyad námat rá dar án goruh e varzewi* [team] *benevisi.; Báyad in ketáb rá bexáni, xeili xandedár ast.; Báyad in hame qouqá ráh biyandázi?//*

must n *(anáyin) báyaste; báyá. //Matal e novinaw rá har kasi ke afsánehá ye ágrefti** [crime fiction] *dust dárad báyad bexánad.//*

must[2] n *piwáb (ZBP L2097 FM) [áb e angur piw az waráb wodan] (besanjid bá "pasáb") áb e angur, "guyand kasán behewt bá hur xow ast -- man miguyam ke áb e angur xow ast.; In naqd begir o án nesye bene -- k-áváz e dohol wanidan az dur xow ast." (Xayyám)*

mustache (US) = **moustache**

mustachio n (pl **mustachios**) *sebil e Wáh Abbási; sebil e caxmáqi*
mustang n *gahgir (ZBP. L1669 FM) [asb e Ámrikáyi ye kucak e dożágáh/ nime dożágáh]*
mustard n **1** *xardal; espandánd (ZBP. C1490); áhuri (ZBP. C3635 FM), be nám e dánewik e* Brassica hirta, *niz* Brassica nigra *va yá* Brassica juncea. **2** (**a**) = mustard powder, *gard e xardal* (**b**) *(cáwni ye) xardal. //yek digce* [pot]*/ jare* [jar] *ye qáwoq xardal//.* **3** *rang e xardali; yek każákand* [sweater] *(zard e) xardal//.* **keen as mustard** *bengarid be* "keen".
mustard gas *gáz e xardal*
muster n **1** *gerdehamáyi yá gerdávardan e cizhá baráye bázdid yá bázrasi. //bázdid e sepáhiyán* [a muster of troops]*//.* **2** **pass muster** *bengarid be* "pass".
muster v **1** *sán didan (beviże baráye namáyew yá raje ye ártewi* [parade]*); anjoman kardan; gerd e ham ámadan./ sepáhiyán (dar meidán) (baráye raje) gerd e ham ámadand. //Hame ye sepáhiyán rá baráye raje/ sán gerdávard.//.* **2** **muster sth (up)** *faráxándan. //Az mardom baráye cizi komak gereftan* [muster public support]*./ (har kári kardam) natavánestam dar del e xiw baráye án (kár) wuri padid ávaram* [muster up enthusiasm]*//*
mustiness n *náyi; náhi (ZBP. C6724); orqi (ZBP. C380 FM)*
musty adj (**-ier, -iest**) *(bu ye) ná/ náh (ZBP. C6724); orq (ZBP. C380 FM). //ketábhá ye kohneyi ke bu ye ná midahad.; Án mey maze ye orq/ ná midahad.//.* **2** *(pendárin, xárdári) kohne. //Hamán andiwehá ye kohne rá engár ke nou báwad báz piw ávardan/ kewidan//*
mutability n *degargunipaziri; náostovári; vardewnigi* [<Pahlavi, "vardewnik"* (ZBP. C2756 MK)]*
mutable adj *(soxanvari) degargunipazir; gardande; náostovár; damdami; vardewni* [<Pahlavi, "vardewnik"* (ZBP. C2756 MK)]*
mutant n **1** *vardewni* [<Pahlavi, "vardewnik"* (ZBP. C2756 MK)].* **2** *(anáyin) (beviże dar afsánehá ye dánewik*) vardewni**
mutant adj *vardewni* [<Pahlavi, "vardewnik"* (ZBP. C2756 MK)]. //yek gen e vardewni** [a mutant gene]*./ suye ye vardewni* ye yek viwan** [a mutant strain of a virus]//
mutate v, **mutate (into sth)** *gawtan/ gardándan; vardidan [<Pahlavi]. //yáxtehá ye vawte*./ giyáhán yá jánevaráni vawte*/ vardide*/ vardew* yáfte ke be rixt e digari darmiáyand.//*
mutation n **1** *degarguni; jahew, "setánad ze to digari rá dahad -- jahán xániyaw, bigomán barjahad." (ZBP. C7348 SF); vardew* [<Pahlavi, besanjid bá: vardew/ vardewnig (ZBP. C2756 MK)]. (dar zistwenási)* mutation of cells *vardew* e yáxtehá. (dar zabánwenási) jahew, degarguni, vardew* e áváhá. //vardew* e vákihá** [vowel mutation]//. **2** *jahew, degarguni, vardew*. //Vardew* e giyáhán az partogiri* [radiation]//. **3** *vardewni** [mutant]
mutatis mutandis *(váże ye Látini) bá degarguni ye darxor. //Ánce darbáre ye niru ye zamini* [the army] *goftam bá degarguni ye darxor darbáre ye niru ye daryáyi* [the navy] *niz dorost ast.//*
mute adj **1** *xafe, xámuw, lál, kar. //hájováj va xámuw xire wodan* [stare in mute amazement]*; bá áfarin e xámuw xire wodan* [admiration]*; bá wegeft* [astonishment] *va xámuw xire wodan./ xámuw mándan//.* **2** *(kohne wode) lál, gong, káliv; "Co káliv dánandam ahl e newast -- beguyand nikobadam harce hast." (ZBP. C963 FM, Sa'di). //lál e mádarzád//.* **3** *(baráye váthá*) xámuw, xafe, kar. //Dar váże ye* "dumb" *vát e "b" xámuw/ kar ast.//*
mute n **1** (**a**) *xabák.* (**b**) *(párce yá bálewtaki ke baráye xafe kardan e ává bekár ravad) xabák*. **2** *(kohne wode) lál; gong; káliv, "co káliv dánandam ahl e newast -- beguyand nik o badam har ce hast." (ZBP. C963, Sa'di)*
mute v *(beviże be rixt e náwenáxte) (beviże baráye sázhá) bá xabák (ává ye... rá) xafe kardan; xapidan (ZBP. C963 FM). //Sázhá ye zehi dar sarásar e vápasin bandhá ye samatáne* [closing bars of the symphony] *xapideand*//*
muted adj **1** *xafe; gong. //Pecpec mikardand.//.* **2** *xámuw, sarkufte; na áwkár*. //wuri sarkufte; xordegir dar parde//.* **3** *(baráye sázhá, beviże sázhá ye zehi) dárá ye xapák*; xapákmand*. //sázhá ye zehi* [strings] *ye xapákmand*//.* **4** *(baráye ranghá) mát. //sabz va ábi ye mát//*
mutely adv *xámuw, xafe, kar*
muteness n *xámuwi, xafegi, kari*
mutilate v *wekastan; daridan; (vá)boridan; ásib zadan; az rixt andáxtan; tekkepáre kardan; latopár kardand. //Táxtárán* [invader] *andámhá ye/ bázován va páhá ye zendániyán e xod rá boride, tan e*

tekepáre/ latopár karde ye ánán rá dar kande [ditch] *afkandand.; Diváneyi án negár rá suráx-suráx kard.; Virástár háthá* [paragraphs] *az nebewte ye ma rá afkande* [remove] *án rá latrpár kard.//*

mutilation n **1** *boridan; wekastan; daridan va az rixt andáxtan. //Peiro ye bombgozárihá hezárán tan morde yá andámháyewán boride wode zaxmi wodand.//.* **2** *boridegi; ásib; wekastegi; deridegi; latopáregi; párepáregi*

mutineer n *wurewi; náfarmán; abázsar*; bázsar* [<Pahlavi (ZBP. C1905 MK)]*

mutinous adj *wurewi, náfarmán, básar*; abázsar*.* **mutinous behavior** *náfarmáni; wurew; bázsari; abázsari* [<Pahlavi (ZBP. C1905 MK)]*

mutinously adv *bengarid be* “mutinous”

mutiny n *wurew; náfarmáni; sarpici; abázsari; bázsari* [<Pahlavi (ZBP. C1905 MK)]. //Jáwován kuwidand kawti rá bedast girand* [seize control of] *va baráye abázsari* tirxordand.; Agar kixá** [manager] *barxi az darxásthá ye goruh* [team] *rá nemipaziroft bar u miwuridand.//*

mutiny v, **mutiny (against sb/ sth)** *wuridan bar; bar kasi áwoftan, "hamirixt xun e sar e bigonáh -- az án pas baráwoft bar vey sepáh." (ZBP. L4878 SF); bázsari namudan [<Pahlavi (ZBP. C1905 MK)]. //Jáwováni ke bar náxodá ye xiw barmiyáwuband/ baráye sán e bad e zendegi abázsari* mikonand.//*

mutt n **1** *(anáyin) hálu. //Ey Hálu ye bozorg!//.* **2** *(xárdári) sag e harze. //Ce sag e velgard e birixti!//*

mutter v **1** **mutter (sth) (to sb) (about sth)** *zir e lab cizi be kasi goftan; pecpec kardan; menmen kardan; mangidan, "in bemangidand dar zir e zabán..." (ZBP. C6678 FM); źakidan, "Busah e Zuzani bar xawm e xod táqat nadáwt, barxást na tamám va bar xiwtan miźakid." (ZBP. L369 TBH). //Pecpec/ menmen nakon! Nemitavánam bewnavam!; Sárá hengámi ke/ haminjur ke dáwt káse-bowqábhá rá miwost bá xod miźakid./ Cizi zirlabi be doxtar e foruwande darbáre ye gom kardan e kif e pulaw goft.//.* **2** **mutter (about/ against/ at sb/s th)** *neqneq kardan; źakidan. //Candgáhi bud ke mardom darbáre ye wiveyi ke baxw rá migardánad miźakidand.//.* **3** *(baráye tondar) (az dur) qorridan*

mutter n *menmen; pecpec; źakew*

mutterer n *źakán; źakande; neqnequ; kasi ke men-men mikonad.*

muttering n *neqneq; qorrolond; źakew*

mutton n *guwt e guspand; páce ye/ wáne ye guspand. //guwt e guspand e kabábi* [roasted]*, ábpaz, xorewi* [stewed]*; xorew e guwt e guspand.* mutton chop *guwt e sarsine ye guspand//.* **mutton dressed (up) as lamb** *(anáyin- xárdári) piri ke jáme ye javánán puwad; “Xers o beraqs ávordan, domew o bedas [= bedast] ávordan” [= xers rá be raqs ávardeand- domaw rá be dast ávardeand.]*

mutton-head n *(anáyin- xárdári) kallexar*

mutual adj **1** *dosuye; hardo; hardosar, "Ce xowbi mehrabuni hardosar bi -- ke yeksar mehrabuni, dardesar bi." (Bábá Táher). //mehrabáni ye har do sar/ dosuye; badgománi ye* [suspicion] *dosuye; komak e/ dastgiri ye/ dastyári ye dosuye/ hardosar//.* **2** *dosuye; ...ham; hamdigar. //dust e hamdigar-im; dowman e ham hastim/ hamdigarim//.* **3** *(anáyin) hardo. //Biźan dust e hardoyemán//.* **4** **a mutual admiration society** *(xárdári) "mammara qurbán!" [<Gilaki, Xodam qorbán e xodam beravam!]*

mutual funds (US) *bengarid be* "unit trusts (unit)".

mutual insurance company *dálá* ye/ bongáh e bime ye bá sud e dosuye/ hardosar*

mutually adv *az do sar; az dosu; hamdigar; yekdigar: “In do gofte yekdigar rá ostovár nemidárad. Agar in yeki dorost báwad án yeki nemitavánad dorost báwad va várune ye án.”*

Muzak n *(nám e bázargáni- biwtar xárdári) mesqal* [besanjid bá "meskal"]. mezqun; mezqán [ZBP. C7990 FM] [musiqi ye piwepá oftáde, ke peivaste dar maqáze yá já ye digar naváxte wavad]*

muzzily adv *bengarid be* “muzzy”

muzziness n *bengarid be* “muzzy”

muzzle n **1** (**a**) *puz, puze, padváz (ZBP. L4295 FM); patfuz (ZBP. C2720 FM).* (**b**) *puzband; puzeband.* **2** *sar, daháne. //*a muzzle-loading gun *yek tofang e sarpor. besanjid bá* “Breech”

muzzle v **1** *puzeband zadan/ bastan. //Conin jánevar e darandeyi rá báyad puzeband bast.//.* **2** *(pendárin-xárdári) xafe kardan; dahán e... rá bastan. //warvin** [government] *rá be xafe kardan e ruznámehá/ ázádi ye soxan piwmárdan** [accuse]*//*

muzzle n *daháne ye tofang. //tajá** [velocity, speed] *ye golule/ tup hengám e birun wodan az daháne ye tofang/ tup//*

muzzy adj (**muzzier**, **muzziest**) **1** *gij, mang. //Pas az zadan e cand/ do viski/ marzbuze* mang e mang gawtam//.* **2** *gong; tár*

MV *kutáhwode baráye* "motor vessel"*/ karji ye ási/ motori*

MW abbr *baráye vákive*/ rádio mouj e/ kuhe ye miyángin*

my (possess. det) **1** *(harvenám e azáni) ...-am; ...e man. //páháyam yax karde/ sard ast; Hamiwe zádruzam rá farámuw mikonad//.* **2** *(piw az námváže yá setáy* baráye xándan e kasi be kár miravad), harjá juri tarjome miwavad. //jánam/ ján e delam, ewqam* [my dear, darling, love, etc]. *//Pesaram, biyá!; dust e/ pesar e/ mard e/ doxtar e/ zan e delbandam//.* **3** *(baráye wegeft namudan) harjá juri tarjome miwavad. // Xodáyá!* [My goodness] *ce wegefti/ wegeftá!; Xodá ye man bebin ce dir wode!//*

mycology n *qárcwenási; kapakwenási*

myelitis n *ámás e maqz e tire*

mynah, myna, mina n *miná benámhá ye dánewik e* Gracula; Acridotheres; Sturnus *beviže* Acridotheres tristis

myopia n **1** *(pezewki) nazdikbini- az dur dowvár didan, "va án ke az dur dowvár binad va az nazdik binad ruh e básere ye u latif va... andak báwad..." (ZBP. L5452 ZX).* **2** *(xárdári) kutahbini. //vazeráni ke mardom kutahbinewán midánand.//*

myopic adj **1** *nazdikbin. //cewmán e nazdikbin; nazdikbini//.* **2** *(pendárin, xárdári) kutahbini. //warvini*/ sarrewtedáriyi bá cárkerdári ye/ ravewhá ye* [policies] *kutahbináne//*

myopically adv *kutahbináne*

myriad adj *biwomár, bimar, nahmár. //bál e parváneyi bá pulakhá* [scales] *ye riz e biwomár/ bimar//*

myrmidon n *(xárdári yá bewuxi) sarbiyár; kasi ke dasturát rá bicunocerá anjám midahad. //sarbiyárán sarávarán e dádgáh//*

myrrh n *mor; zad* [resin] *e qahveyi ye zardfám e xowbu va talx e gazande ke az deraxtán beviže* Commiphora abyssinica *az Áfriqá ye xorásgáni* [Eastern] *va Tázikestestán be dast miáyad.//*

myrtle n *murd, buteyi be nám e dánewik e* Myrtus communis

myself *(harvenám e bázgawti/* reflexive pronoun*) xod.* **1** *xodam. //Dast e xodam/ xod rá bá kárd boridam.//.* **2** *(baráye fewár gozáwtan bar) xodam. //Man xodam baramhá** [prize] *rá midaham.; Hamin hafte ye piw xodam conin goftam.//.* **3** **(all) by myself** (**a**) *taki, tako tanhá.* (**b**) *tanháyi; dast-tanhá. //Jadval rá xodam tanháyi be páyán resándam//*

mysterious adj **1** *rázámiz* [M. Moqaddam]; rázmand*. //ruydádi/ ágrefti* [crime] *rázámiz/ rázmand//.* **2** *rázmand*; sarandarun. //Rázámiz/ rázmand*/ sarandarun bude nemixást az kári ke dar sar dárad anjám dahad cizi be man beguyad./ Negáh e rázmandáneyi* be man andáxt.//*

mysteriously adv *//gováh* [witness] *e bozorg bewiveyi rázámiz nápadid gawte bud.; Zang ke zadam be wiveyi rázámiz pásoxi barnayámad.//*

mysteriousness n *bengarid be* "mysterious"

mystery n **1** (**a**) *ráz. //ráz e/ rázhá ye zendegi./ Ágrefti* [crime] *ke con rázi nágowude bejá mánde.; Bar man puwide ast ke cerá u rá barnagozidand.; Mehmáni, didárkonandeyi, gawti* [tour] *rázámiz/ penháni//.* (**b**) *(anáyin) (ádami) rázámiz* [M. Moqaddam]. //Ádami rázámiz* ast/ sarandarun ast* [a bit of a mystery]*!//.* **2** *ráz. //piwineaw/ gozawteaw rázámiz ast./ Kasi az piwineaw cizi nemidánad.//.* **3** *rázmandi. //Emwab xeili rázmandi, ce wode?/ zani/ mardi rázmand//.* **4** *(dar din yá manewte* [belief]*) ráz, "qam e habib nehán be, ze goftogu ye raqib -- ke nist sine ye arbáb e kine mahram e ráz." (Háfez). //ráz e tanpasin* [incarnation]*; ráz e (áyin e) husepási** [the Eucharist]*//.* **5** **mysteries** [pl] *áyin e rázámiz (e Yunániyán va Rumiyán e bástán), //(pendárin) sarbáz e táze rá be áyin e zendegi ye sarbázi/ ártewi áwná kardan//.* **6** *yek dástán e/ namáyew e rázámiz. //yek dástán e ádamkowi ye rázámiz./ dástáni/ namáyewi wurangiz va rázámiz* [thriller]*//*

mystery play *namáyewnáme ye sadehá ye miyáne darbáre ye dástánhá ye zendegi ye Masih/ Mehr [M. Moqaddam]*

mystic, mystical adj **1** *rázvarzi; xorábáti. //áyinhá va jawnhá ye rázvarzáne/ xorábáti//.* **2** *xorábáti; xorábátigari (ZBP. L4464 NKZZF); ["xorábáti", na "xarábát" (M. Moqaddam)]. //dinhá ye xorábáti ye jahán; nevewtehá ye xorábáti ye* St John the Cross*//.* **3** *rázámiz (M. Moqaddam); //zibáyi ye rázámiz./ Istádan jelo ye dar e parastewgáh/ farxár* [temple] *hengám e barámadan e xor/ xorwid baráyam árvini rázámiz* [mystical experience] *bud.//*

mystic n *xorábáti, ["xorábáti", na "xarábát" (M. Moqaddam)]; rázvarz* [JGS]*
mystically adv *bengarid be* “mystic”
mysticism n *xorábátigari*, ["xorábáti", na "xarábát" (M. Moqaddam)]; rázvarzi* (JGS) (ZBP. L4464 NKZZF). //Rázvarzi* ye/ xorábátigari ye Tarsáyán* [Christian mysticism]./ *dar lábelá ye cámeháyaw newáneyi az rázvarzi*/ xorábátigari dide miwavad.//*
mystification n **1** *gij wodan; mát gawtan.* **2** *(xárdári) dowvár kardan va gij kardan; rázámiz namudan*
mystify v (pt, pp **mystified**) *gij va mát kardan. //Mát mándam/ gij wodam- pák nemifahmam cegune conin kári kard; Az nápadidwodanaw hame mátewán bord; nápadidi ye/ nápadid wodan e gijkonandeaw.//*
mystique n *rázámizi (M. Moqaddam). //Rázámizi ye farzán* [philosophy] *e Gándhi./ Ketáb e ámuzewi ye sáde va sarrásti ke rázámizi ye márád*/ kámpiyuter rá mizodáyad.; Rázháyi dar xordan e sadaf/ daryáguwi** [mussel] *nehofte ast.//*
myth n **1** *met*; mit*; mitr* [besanjid bá met, mit, mitr, Pahlavi (ZBP. C7828 BF)]; afsáne. //Mit* e áfarinew/ bondahew* [genesis]*; Mithá* ye Yunán e bástán//.* **2** *mit*; afsáne. //benám dar afsánehá//.* **3** *pendárin, nawodani, afsáneyi. //Afsáne ye bartari ye neźádi/ hanvar* e birade* [classless society]; *farzám e mardom* [human perfectibility]*; áwti ye jávid* [eternal peace]*./ Án dáyiyi ke u behew/ be aw minázad va xeili puldár ast, afsáneyi/ meti* biw nist.//*
mytical adj **1** *afsáne, afsáneyi. //gordán e afsáneyi//.* **2** *pendárin. //xáste ye/ pulopale* [wealth] *ye pendárin; án mithá*; afsánehá./ Afsánehá ye/ mithá ye yunáni//.* **3** *(ganjine ye) mit*/ afsáne. //Mithá* ye mardomán e noxostin//*
mythological adj *mit*, afsáne. //soxan* [literature] *e mithá*/ afsánehá; Pluto pádewáh e afsáneyi ye/ miti* ye zir e zamin//*
mythologist n *afsánewenás; mitwenás* [bázgardid be* "myth"*]*
mythology n *afsánewenási; mitwenási* [bázgardid be* "myth"*]*
myxoma n *(pezewki) sil-pel* [<sil (Gilaki) + pel; bengarid be* “tumour”, “-oma”*]*
myxomatosis n *guneyi bimári ye viwani** [infectious] *ye xarguw ke kowande ast.*

Nn

N, n (n) (pl **N's, n's**) **1** *cahárdahomin vát** [letter] *e dabire ye Engelisi. //"Narges" bá "n" áqáz miwavad.//* "N" *kutáh wode baráye* "North" *abáxtar, abáxtari. //Bábol N25//.* **2** "neuter" *(beviźe ruy e dowáxe yá cáhak e barqi* [electric plug]*) xanzak*//.* **n** *(kutáhwode) (beviźe dar barghá)* n = name *"nám"//.* **2** *(dastur e zabán) xanzak* [neuter gender]

NAACP (US), **National Association for the Advancement of Colored People** *(kutáh wode baráye) anjoman e kewvari baráye piwbord e mardomán e siyáhpust*

nab v (**nabbing**, **nabbed**) *(dar Engelestán anáyin) moc e kasi rá gereftan, dastgir kardan. //(Pásbán) baráye tondráni dastgiraw kard//*

nacelle n *puwew e/ puwine ye (birtuni ye havápeimá)*

nacre n *sadaf e morvárid*

nadir n **1** *rástá ye pá; nidom*. [besanjid bá "afdom" <Pahlavi (ZBP, L7814, ZVY)]; forudest*. besanjid bá "afdest", "nazdest"].* **2** *(pendárin) nidom*; forudest*, páyintarin marz. //In wekast páyintarin/ forudest* marz e zendegáni ye piwegániyaw* [professional career] *bud.//*

naff adj *(zabán e kuce, dar Engelestán) bi arzew, piw-e-pá oftáde, birixt. //Án jáme xeili birixt ast.//*

nag[1] n *(anáyin.biwtar xárdári) yábu. //Geroubandi ruy e án yábu ye ye pir/ yábu pul dur rixtan ast!//*

nag[1] v (**nagging, nagged**) **1** *(peivaste be ján e kasi) neq zadan; neqneq zadan; xorde gereftan, sarzanew kardan, nekuhidan. //Sartásar e ruz (be jánaw) neq zad.//.* **2** *peivaste ázordan/ ázár dádan. //dardi ázárdahande, va peivaste;/ Gereftáriyi ke cand hafte ast dast az saram barnemidárad.//*

naiad n (pl **naiads, naiades**) *(dar mit*há* [mythology] *ye Yunán e bástán) Izad e ábhá; Anáhid.*

nail n **1** *náxon, náxon e dast yá pá; Náxon(há ye) xod rá cidan/ gereftan/ kutáh kardan//.* **2** *mix.* **3** **a nail in sb's/ sth's coffin** *gur e (kasi rá) kandan.* **on the nail** *(anáyin) biderang. //Biderang pul e dastádast* [cash] *mixáham.//.* **Hit the nail on the head**: *dorost pásox dádan/ goftan.*

nail v **1** *(kasi rá) dastgir kardan/ gereftan/ girávardan. //Áyá kasi rá ke án kár rá karde bud dastgir kardand?; Saranjám ma rá dar ráhri gir ávard/ girandáxt.//.* **2** *(anáyin) doruq budan e cizi rá áwkár áwkár sáxtan. //Saranjám afsáne ye/ mit* e laqzewnápaziriyaw* [infallibility] *rá áwkár kardam.//.* **3** (**a**) **nail one's colors to the mast** *powtibáni/ haváxáhi/ manewte ye xod rá bi parde áwkár sáxtan/ ru kardan.* **nail; a lie (to the counter)** *parde az doruqi bardáwtan.* **nail a sign/ sth up** (**a**) *newáni rá/ cizi rá bá mix ávixtan//.* (**b**) *(dar, panjere yá... rá) mix kardan.*

nail-brush (n) *mahas* e náxon*

nail-file *souhán e náxon*

nail-scissors n *qeici ye náxon. //yek qeici ye* [a pair of] *náxon//*

naira n *náyre, yekkán e pul e Nijeriye, barábar e sad kubu*

naive, naïve adj **1** *hálu, sáde.* **2** (**a**) *(xárdári) hálu, colman. //Candán hálu budi ke ánce goft bávar kardi, ha?//.* (**b**) *colman; sáde-del; //ádami colman; sáde-del; soxani sádedeláne/ az ruy e sádedeli//*

naively, naïvely adv *az ruy e sádedeli; sádedeláne*

naivety, naïvety, naïvete n **1** *sádegi, sádedeli, colmani, hálugari.* **2** *soxani./ kári az ruy e sádegi, sádedeli, colmani, hálugari*

naked adj **1** (**a**) *loxt, berehne, loc (ZBP, C523); lut, rit* (az guyew e Lori) (ZBP, C2110); láj (ZBP, C1264); pati, quwt (ZBP, C3856 FM); rat/ rot (ZBP, C4878 FM); rut (ZBP, C4878); lutak (ZBP, C4878); luj (ZBP, C1085 FM). //tani berehne; kunloxti; loxtopati [con nouzád]; tiq e berehne; bi dastkew/ bá mowt e berehne jangidan; yek ceráq e bi parde//.* **2** *biparde, berehne. //rásti ye biparde//.* **3** **the naked eye** *cewm e názinávand*/ bisenáh*. //Mikrobhá/ kehxarfastarán candán kucak-and ke bá cewm e názinávand/ berehne dide nemiwavand.//*

nakedly adv *loxt, berehne, loc*

nakedness n *loxti, berehnegi, loci*

namby-pamby adj *(xárdári) lus, nonor, xonak, bimaze*

namby-pamby n *(yek ádam e) lus, nonor. //Xodat rá lus nakon!; Yax koni!//*

name[1] n **1** *nám, nim (ZBP, C7345 FM); nimá. //Nám e man "Behruz" ast.; Nám e wahri ke dar án miziyid ci-st?//.* **2** *nám, áváze. //maqázeyi xownám/ badnám. //sábuni sáxt e kárxáneyi xownám; dáláyi* boland áváze/ xownám//.* **3** *námbordár, námávar, kallegonde. //Námávarán e bozorg e tárix; Hame ye kallegondehá ye musiqi ye mardompasan* [pop music] *dar án wappási** [party] *ámade budand.//.* **4** **by name** *be nám e..., //Piremardi be nám e Kámrán be didanam ámad.; Ostádemán hame ye wágerdán rá be nám miwenásad.; Man tanhá u rá be námaw miwenásam.//.* **by/ of the name** *be nám e...; ...nám dáwtan. //Susan nám dárad/ mixánandaw.; Yek kasi be nám e Borzu mixáhad womá rá bebinad.//.* **enter one's name/ put one's name down** *nám nevewtan; námnevisi kardan.* **give one's name to sth** *nám e xod rá bar... nahádan. //Nám e xod rá bar yeki az farávardehá ye xoráki ye yaxzade ye benám nahád.//.* **in the name of sb/ sth** (**a**) *az su ye..., // Az su ye nevisande ye ketáb be womá dorud miguyam.//.* (**b**) *be nám e...; //be nám e dád womá rá dastgir mikonam.//.* (**c**) *be; be nám e..., //Be nám e xodá in kár rá áqáz mikonim.; To rá bexodá, cekár dári mikoni?//.* (**d**) *baráye; az baráye..., //Hame ye in kárhá rá baráye dusti/ az ruy e dusti* [in the name of friendship] *kardand.//.* **in name only** *tanhá be nám/ be zabán. //Tanhá nám e rahbar dárad- dastyáraw hame ye kárhá rá be dast gerefte.//.* **make a name for oneself/ make one's name** *bolandáváze gawtan. //Noxostin bár/ noxost dar honarpiwegi bolandáváze gawt.//.* **sb's name is mud** *(candgáhi, dar cewm e (mardom/...) bade wodan/ az cewm e... oftádan.* **the name of the game** *bázi ewkanak dáre, sarwekastanak dáre. //Agar mixáhi dar dádosetad kámyáb gardi saxtkuwi báyadat.* **a name to conjure with** *nám e kasi bozorg/ nám e kasi arjdár; kalle gonde; dom koloft.* **not have sth to one's name** *yek qáz ham nadáwtan; tohidast budan. //Yek qáz* [a penny] *ham nadárad.; Tu boqce guz e xar dáre.//.* **put a name to sb/ sth** *nám e... be yád nayávardan/ nadánestan. //Án naqme/ dastán rá piwtar wanideam, ammá námaw rá be yád namiyávaram.//.* **take sb's name in vain** *nám e (xodá) ...rá be badi yád kardan; dowyád kardan.* **under the name (of) sth** *be nám e (sáxtegi/ sepanj). //Zir e nám e sepanji ye "Dehxodá" ciz minevewt.//*

name[2] v **1** **name sb/ sth (after sb);** (US) **name sb/ sth (for sb)** *námidan; nám kardan:"ki wáyad ki án kas rá ki ta'ámaw nagovárad alef nám koni." (ZBP, L1490 DA); goftan, "zani bude ast dar Neiwábur u rá Iwi Nili goftandi." (ZBP, L2497 AT); nám nahádan ,"...nawáyad ke námat nahand ádami." (ZBP, L3678 GS); be... bázxándan, "Esfahán hamconin do baná qadim ast ki az ásár e u-st yeki mehrin ki emruz náhiyati rá bedán bázxánand dovvom..." (ZBP, L7878 FEB); xándan, nám gozáwtan. //Án kudak rá be nám e pedaraw námidand/ bázxándand.; Tasmania rá be nám e yábandeaw A.J. Tasman námideand/ bázxándeand.; Farzandewán rá Xosro námidand/ nám gozáwtand.//.* **2** *nám e... rá goftan; bázwenáxtan. //Mitaváni nám e hame ye giyáhán e in báq rá beguyi?; Kalántari/ wahrbáni kasi rá ke baráye bázporsi mixáhad bázwenáxte/ nám borde.//.* **3** *goftan, nahádan, bargomáwtan, bargozidan. //Baráye mehmáni/ wappási* tárixi nahádeyim/ bargozideyim./; Begu cand mixáhi?/ Yek baháyi begu!; Án zan o mard e javán ruz e zanáwuyiyewán rá bargozideand.//.* **4** **name sb (for sth); name sb as sth** *námzad kardan. //Bánu Wirin rá baráye/ be kixáyi** [directorship] *ye novin námzad kardeand.//.* **5** **name names** *nám bordan. //Goft ke yek kasi doruq gofte ammá az kasi nám nabord.//.* **to name but a few** *baráye nemune nám bordan. //Xeili az dustánemán (dárand) miáyand, baráye nemune Kámrán, Wirin va Xosro//*. **you name it** *har kasi/ harjáyi/ har... ke beguyi. //Hame ciz mitavánad besázad, sandali/ newim, miz, ewkáf* [cupboard]*, har ciz ke beguyi.//*

name-day *(sálgard va) jawn e ruz e námgozári ye kasi be nám e awuyi* [saint] *ke án ruz wostowu dáde wode [dar áyin e tarsáyi]*

name-drop v *be váže ye zirin bázgardid.*

name dropping n *nám e bozorgán yá kallegondehá rá andáxtan va jozv e áwnáyán va dustán e xod qalamdád kardan; //qompoz darkardan; cosi-ámadan; xod rá be kalle-gondehá casbándan.//*

nameless adj **1** (**a**) *binám, gomnám. //guri binám; cámesoráyi gomnám az sade ye cahárddahom; hezárán tan gomnámi ke suci*há* [pyramids] *ye mesr rá sáxtand.//.* (**b**) *binám (o newán). //Án ágáhi rá az kasi ke dar sar-rewtedári/ warvin** [government] *ast va nám o newánaw wenáxte nist be dast ávarde bud.; Ádami sarwenás* [public figure] *ke námaw rá nemitaván bord.//.* **2** (**a**) *(beviže baráye sahewhá* [emotion]*) gong. //árezuyi/ tarsi gong//.* (**b**) *harásangiz, nágoftani. //candán ke námaw rá behtar ast nabord.; Ruydádhá ye harásangiz e ordu ye zendániyán* [prison camp] *ke behtar ast námi az án nabord.//*

namely adv *hamáná; án ham. //Tanhá yek pesar nácadi** [absent] *bud, <u>án ham</u> Hormoz bud.//*

name-part n *naqw e noxost rá dar yek namáyew yá ciz e digar. //Dar namáyew e "Xosro-Wirin " naqw e noxost rá dárad.//*

name-plate n *patar* [(ZBP, C2721 FM) JGS]*

namesake n *hamnám. //Hamnám-im ammá xiwávand nistim.//*

name-tape n *barcasb e nám*

nanny n *(dar Engelestán)* **1** *dade (ZBP, C4478, FM); lale; dáye.* **2** *(anáyin) mádarbozorg*

nanny-goat n *boz e mádde*

nap v (**napped, napping**) *pinaki zadan; cort zadan*

nap[2] n *porz, kork (ZBP, L1616 FM); gandámuye. //be xáb e.../ várune ye xáb e...* [with/ against the nap]*//*

nap[3] n *(dar Engelestán) guneyi bázi ye ganjafe/ bargbázi*

napalm n *guneyi bomb e átawzá ke dar án naft rá be rixt e seriwom bekár mibarand.//*

nape n *pas e gardan, peisar. //Pas e gardanaw/ peisaraw rá busid.//*

naphtha n *naftegáz*

naphthalene n *naftálen/ naftálin*

napkin, **table napkin** n **1** *dastmál pásofre; xánpáye (ZBP, L2218 FM); dastárxán, "be man dád z-in gune dastárxán -- ke bar man jahánáfarin rá bexán." (ZBP, L6325 SF); "Co dástárxán piw e Bahman nehád -- gozawte soxonhá bar u kard yád." (ZBP, L6942, SF).* **2** *bengarid be* "nappy"

nappy n, **napkin**, (US) **diaper** *kohne ye bacce; wole [dastmál e dawtán** [period]*/ máhiyáne ye zanán. Niz bengarid be* "tampon"*] (ZBP, C1793, FM). //kohne ye bacce ye/ wole ye durandáxtani* [disposable]*//*

narcissism n *(ravánwenási) xodwiftegi*

narcissistic adj *xodwifte*

narcissus n (pl **narcisses** *yá* **narcissi**) *narges, be nám e dánewik* Narcissus

narcotic n **1** *dáru ye xábávar. //wire ye in mive xábávar e saboki ast.//.* **2** *(biwtar be rixt e candgáni) (dáru ye) xeradpuw, "conán báwad ki waráb xerad rá bepuwánad.", "...va con xerad puwide wavad mardom andarkárhá nayandiwad." (ZBP, L5289 ZX). //dáruhá ye xeradpuw bim e bozorgi/ patew** [threat] *e bozorgi baráye tandorosti be womár miravad.; kárágáh e viźe ye barresi ye dádosetad e dáruhá ye xeradpuw.; yek dmádde ye xábávar/ xeradpuw//*

nark[1] *(dar Engelestán) áyawt* [spy] *e (wahrbáni/ ágáhi)*

nark[2] v *(biwtar be reixt e náwenáxte) (zabán e kuce dar Engelestán) ázár dádan; ranjándan. //Az in ke kasi rá ádam nemiwomorand ázorde/ ranjide budan//*

narrate v *sorudan; dád e soxan dádan. //kárhá ye wurangiz* [adventure] *e xod rá sorudan./ In dástán rá xod e gordaw* [hero] *misoráyad//*

narration n **1** *soráyew; soxanguyi, soxansoráyi, dástánsoráyi.* **2** *dástán*

narrative n **1** *dástán, gozárew. //dástán e/ gozárew e giráyi darbáre ye jang//.* **2** (**a**) *dástánsoráyi. //ostád e dástánsoráyi//.* (**b**) *gozárew, soxansoráyi. //Án matal* [novel] *biwtar dástánsoráyi ast tá goftowonud* [dialogue]*//*

narrative adj *soráyew, dástánsoráyi, gozárew. //dástán/ gozárew/ matal/* [narrative literature]./ *cámeháyi ke dar án dástáni yá gozárewi gofte miwavad.* [narrative poems]*; Nevisandeyi ke dar dástánsoráyi zebardst ast.//*

narrator (n) *soráyande; dástánsorá; gozárande*

narrow adj (**narrower**, **narrowest**) **1** *bárik. //poli, ráhi, hubeyi* [ledge] *bárik./ Ráh candán bárik bud ke ráde*há nemitavánestand bogzarand.//.* **2** *tang, kucak. //anjoman e dustáneyi kucak; marzhá ye tang e zendegi dar deh//.* **3** *bezur, be saxti, náciz, harjá juuri tarjome miwavad. //besaxti ján bedar bordan* [narrow escape]*; marg az bix e guw e kasi gozawtan./ Bá mahinegi* ye nácizi* [a narrow majority] *bargozide wodan; Asb e delxáh* [the favourite] *xeili kam/ bezur az digarán piw bud.//.* **4** *tang, kur, kutáh. //Saxt kurdel ast* [narrow-minded]*; Dar in zamine did e gostardeyi nadárad.//.* **5** *bárik, muwekáfáne, bári (ZBP, C5504, FM). //Báritarin/ báriktarin maini* ye in váźe ci-st?//.* **6** **a narrow squeak** *bezur ján bedar bordanl bezur az... jastan.*

narrow v *báriktar kardan/ wodan; tang(tar) kardan/ wodan. //Ráh injá báriktar miwavad.; Engár mixást (mardom rá/ má rá) betarsánad, cewmánaw rá tang kard; Wekáf e miyán e do kumal** [political party] *bewiveyi cewmgir káste wode ast.; Baráye pahn kardan e ráh mibáyast piyáderou* [sidewalk] *rá bárik(tar) konand.//*

narrowly adj **1** *besaxti, bezur; kam mánde bud ke..., //Besaxti barande wodim.; Kam máne bud bexenikad*/ dar áb xafe wavad.//.* **2** *bárik, źarf. //kasi rá źarf varandáz kardan//*

narrowminded adj *kutahbin; kurdel. //xowkandiwi* [bigot] *kurdel//*

narrowmindedly adv *kutahbináne; kurdeláne*

narrowmindedness n *kutahbini; kurdeli*

narrowness n *báriki, bázoki*

narrows n **1** *tange (ye gozar e áb).* **2** *(dar rud yá ráh) tange, gardane, galugáh*

narwahl n *guneyi vál* [whale] *be nám e dánewik e* monodon monoceros

NASA *kutáh wode baráye* US National Aeronautics and Space Administration *Diván e Espáw* va Espáwpeimáyi* ye kewvar e Ámriká*

nasal adj *bini, "andar aláj e wekastegi va gereftegi ye bini" (ZBP, L5492 ZX); damáq, damáqi, pat* [<Lori (ZBP, C2091). //fewfewe ye bini* [nasal spray]*; ává ye tudamáqi/ patik*; tudamáqi soxan goftan; soxan be bini goftan, "va dar... (zokám) áváz gerefte wavad va soxan be bini guyand." (ZBP, L5494 ZX); áb e damáq/ bini* [discharge]*; mof, mofká (ZBP, C2043 FM)*

nasal n *ává ye damáqi/ tudamáqi*

nasalize, nasalise v *az bini goftan; be bini goftan, "va dar... (zokám) áváz gerefte wavad va soxan be bini guyand." (ZBP, L5484 ZX)*

nasally adv *az/ be bini*

nascent adj *(be áyin) noupá, nouzád, javán, noupadid. //yek sátvun** [industry] *e noupá; arvandi* [talent] *javán; yek badgománi* [suspicion] *ye noupadid//*

nasturtium n *gol e ládan az gune ye* Tropaeolum, *beviźe* Tropaeolum majus, *va* Tropaeolum minus

nastily adv *bad, zewt, nágovár*

nastiness (n) *zewti, badi*

nasty adj (**nastier, nastiest**) **1** *bad. //gand; bu ye gand; yek maze ye bad; didári/ cewmandázi* [sight] *zewt; Rang e án qáli rá dust nadáram- xeili bad ast.//.* **2** (**a**) *námehrabán; doźxu, tondxu. //Ce mard e tondxuyi!; Bá barádar e kucakat námehrabán nabáw!; Án doxtar tondxu/ doźxu-st//.* (**b**) *harze, palid, badmanew, zewt. //ádami doźmanew; dástánhá ye zewt/ harze//.* **3** (**a**) *bad, badxim, bimgin. //Havá baráye qáyeqsavári xeili bad ast.; Az cewmánaw baximi mibárid.* [have a nasty look]*; In pic/ boridangáh* [corner] *bimgin ast va nabáyad tond ránd.//.* (**b**) *dardnák, saxt, bad. //Yek boridegi ye, zaxm e bad; Dar yaxlaxwak/ eski egnest* e badi baráyaw rox dád* [have a nasty accident]*; Án ágáhi ma rá saxt takán dád.//*

nation n *mardom, "vali con ma'niyi ke az váźe ye "násiyon" maqsud ast ciz e táze nist az injá yaqin ast ke in ma'ni dar fársi ma'ruf bude va fársián váźe baráye án dáwteand va ánce má midánim án váźe ye "mardom" mibáwad, conán ke miguyand "mardom e Irán" va "mardom e Farang" va mánand e inhá, jam' e án ham "mardomán" ast." (ZBP, L7588 KK); tude; wáx, "ey mardomán má biyáfaridim womá rá az nari va mádeyi va kardim womá rá wáxhá va dudemánhá ye bozorg tá bewnásid yekdigaar rá..." (ZBP, L150 TTT); kewvar. //mardomán e farang/ Orupá ye xorvaráni* [western]*; sázmán e kewvarhá ye/ mardomán e hamdast* [United]*//*

national adj **1** *mardom; mardomán, tude, kewvar. //ganjineyi az án e/ wáygán e mardom/ tude* [a national treasure]; *peikár e* [campaign] *mardom/ tude; viźegi* [trait] *ye yek mardom; ruznámehá ye kewvari va barzani* [national and local];*/ Manew e/ viźegi ye mardom e Álmán; hamestári** [opposition] *ye mardom e/ tude bá ravew e sarrewtedári/ warvin*; porsemánhá* [issues] *ye kewvari va jaháni* [international]. **2** *az án e mardom; kewvari. //yek namáyewxáne ye mardom/ kewvari//*

national anthem *sorud e mardom e/ tude ye yek kewvar*

national assistance, supplementary benefit *(piwtarhá) komak e puli ye sarrewtedári/ warvin* be bimárán, sálxordegán va mánandegán e án (aknun in komak e puli rá dar Engelestán* "supplementary benefit" *xánand.)*

National Debt *bedehi ye tude/ bedehi ye mardom e yek kewvar*

National Guard *dar Ámriká ártew; sepáh e kewvar*

National Insurance *(dar Engelestán) bime ye mardom/ tude*

national park *gardewgáh e tude/ mardom*

national n, *...i; wahrvand. //Fáránsavi ast ammá dar Espániyá kár mikonad.//*

nationalism n **1** *mihanparasti; sarsepordegi be mardom e kewvar e xod.* **2** *jonbew e jodásari ye mardom/ páreyi az tude ye yek kewvar*

nationalist (n) *dárá ye angize va haváxáh e mihanparasti; mihanparast; kasi ke haváxáh e jodásari* [independence] *ye mardom e xiw ast.*

nationalistic adj *mihanparasti*

nationality n **1** *az... budan; kojáyi budan; az mardom e... budan. // Kojáyi hastid?; az kodám mardom/ kewvar hastid?; Faránsavi ast/ az mardom e faránse ast./ Az har kewvari/ az hame ye mardomán e cárkerdárán** [diplomats] *dar Źenev budand.//.* **2** *mardom, tude. //do gune mardom e Cekoslováki//*

nationalization, nationalisation n *mardomi kardan, az án e mardom kardan; wahrvand e... gardánidan. //mardomi kardan/ az án e mardom gardánidan e ráh-áhan//*

nationalize, nationalise v **1** *mardomi kardan; az án e mardom kardan; az án e tude sáxtan. //Ráháhan, kánhá ye zoqálsang, sátvun** [industry] *e fulád rá mardomi kardan/ az án e mardom sáxtan./ Sátvuni* ke az án e mardom gawte//.* **2** *wahrvande... sáxtan/ gardánidan. //Lohestánihá va Yunániháyi ke wahrvand e Ámriká gawteand.//*

nationally (adv) *mardom, kewvar*

nation-wide (adj) *mardom; sarásar e kewvar. //yek arzyábi* [survey] *ye/ yek peikár* [campaign] *e sarásar e kewvar/ sarásar e mardom; wahrbáni dar sarásar e kewvar pey e u-st/ pey e u migardad.//*

native n **1** (**a**) *bumi ye...; ...-yi; ...kojáyi. //Bumi ye Irán, Landan, Hendustán; Iráni, Landani, Hendi.* **2** *(berixt e dowyád/ zewtyád) bumi, deháti. //Mardomán e sefidpust injá bá bumiyán nemiyámizand* [mix]*./ Noxostin barxord e/ didár e náxodá* Cook *bá bumiyán e Ostráliyá; Kángáru bumi ye Ostráliyá ast.//*

native adj **1** *zádgáhi (M. Moqaddam); mádari. //sarzamin e/ wahr e zádgáhi./ Zabán e mádariyaw/ zádgáhyaw Torki ast.//.* **2** *bumi. //áyinhá/ rasmhá ye bumi//.* **3** *begouhar; ásnide* [<Pahlavi]. //Dar gouhar/ be gouhar besyár huwmand* [native intelligence etc]*/ taváná/ girá* [charm] *ast.//.* **4** *bumi. //giyáhán e bumi ye Ámriká; Babr bumi ye Hendustán ast.//.* **5** **go native** *(beviźe bewuxi) hamrang e mardomán e bumi gawtan. //Be Ámriká kucide va pák hamrang e Ámrikáyiyán gawte.//*

native speaker *kasi ke zabán e mádariyaw ...ast. //kasi ke zabán e mádariyaw Faránsavi/ Itáliyáyi ast./ Guwáy** [accent] *ye Engelisiyaw candán/ conán xub ast ke gomán mikonid zabán e mádariyaw Engelisi ast.//*

nativity n **1** **The Nativity** *záyew e Masih/ Mehr*.* **2** **Nativity** *negár e/ parde ye záde wodan e Masih/ Mehr**

NATO, **Nato** *sázmán e Atlas e abáxtari*

natter v, **natter (on) (about sth)** *(dar Engelestán) (anáyin) gab zadan, ver zadan. //tond gabi zadan//*

nattily adv *(bá) cosán-fesán*

natty adj (**nattier**, **nattiest**) **1** *(anáyin, biwtar xárdári) xowgel, qawang, áráste. //jáme ye yeknaváxt* [uniform] *e xowgel e nou baráye pásbánán e zan//.* **2** *cálák, zirak. //carxowti* [machine] *kucak va cálák; ráhi zirakáne baráye bázgowudan e porsemáni/ gerehi//*

natural adj **1** *xodádád/ xodádáde, "molk e mawwáte ye sona'w nakewad naqw e morád -- har ke eqrár bedin hosn e xodádád nakard." (Háfez); dá* [<Lori ye Baxtiyári]; bovew, "nevewte conin budemán az bovew -- be rasm e bovew andarámad ravew." (ZBP, L6508 SF); "bebaxwud yazdán e nikidahew -- kojá budani dáwt andarámad bovew." (ZBP, L6517 SF); sepehr, "co xorwid barzad sar az borj e wir -- sepehr andarávard wab rá bezir." (ZBP, L6685 SF); "ze ráz e sepehri kas ágáh nist -- nadánand kin ranj kutáh nist." (ZBP, L4962 SF); "mibáyad dánest "tabia't" be do ma'ni bekár miravad, yeki ma'ni ye bozorg e xod ke in jahán va dastgáh e án báwad. digari be ma'ni ye xásiyat…. má sepehr rá be án ma'ni ye noxost e xod xáhim ávard." (ZBP, L4205 NKZZF). //padidehá ye/ niruhá ye sepehri/ bovewi/ xodádád; dá*; jahán e bovewi, kiáná (ZBP, C485 FM)./ jánevaráni ke dar nahád e bovewi ye/ xodádád e xod miziyand./ sarmáyehá* [resources] *ye xodádád e/ bovewi ye yek kewvar; zamini be kerdár e xodádádaw/ bovewiyaw//.* **2** *xodádád, ximi, "goftim xim ke dar ádami be ma'ni ye xeslat yá xolq bekár miravad án cizháyi ast ke ádami az gouhar e xod dárad. hamcon xawm va áz va rawk" (ZBP, L4609 NKZZF); serewti, "delirán ke didand xewt e mará -- hamán pahlaváni serewt e mará" (ZBP, L4656 SF); gouhari, "ke harcan bar gouhar afsun koni -- bekuwi a-az u rang birun koni." (ZBP, L4969 SF). //afsungari ye/ delrobáyi ye/ faribáyi* [charm] *ye ximi, xodádád; tavánáyi ye ximi/ serewti/ xodádád./ Zibáyi ye serewti/ xodádád dar vawt/ raqs dárad.; Xim e parande parváz ast/ parváz dar gouhar e parande ast.//.* **3** *be gouhar; ...xodádád; serewt. // xodádád soxanrán ast/ dar serewt soxanrán ast; zabándán e xodádád ast/ dar serewt/ begouhar zabándán*

ast.//. **4** *hanjár, ximi, biyuside, áwkár. //be marg e hanjár mordan; Áwkár ast/ jáy e wegeft nist ke az án soxan e dorowt ranjide báwad.//.* **5** *sáde, hanjár. //raftári, kerdári, soxani sáde/ hanjár./ Agar raván e mardom tanide/ dar tanew báwad nemitaván/ dowvár taván hanjár bud//.* **6** *(musiqi) (hanjár; pas az nám e esvar** [note] *bekár miravad.) //Si ye/ B ye hanjár* [B natural]*//.* **7** (**a**) *(baráye farzand) tani. //Pesar e tani ye má nist, se sále bud ke be baccexándegi paziroftimaw.//.* (**b**) *farzand e nápákzád. //farzand e nápákzádaw//.* **8** *ásnide*//dád e ásnide** [natural justice]*; din e ásnide** [natural religion]*//*

natural childbirth *záyemán e hanjár/ bovewi**

natural gas *gáz e bovewi**

natural history *giyáhwenási va jánevarwenási. //giyáhwenási va jánevarwenási ye kavir e lut e Irán; Yek barnáme ye giyáhwenási va jánevarwenási dar jamjám*/* TV*//*

natural law [rules for behavior] *sámán e kerdár e ximi/ serewti*

natural philosophy *(kohne wode) cehrwenási** [physics and/or dynamics]

natural selection *gozinew e bovewi*/ ximi/ sepehri*

natural n **1** *(musiqi)* (**a**) *esvar* e hanjár. //Do esvar* e hanjár dar in dangá** [chord] *hast.//.* (**b**) *(dar musiqi) newán e hanjár [bengarid be* "musical" (adj)*] ke piw az esvar** [note] *nevisand.//.* **2** **natural (for sth)** *sáxte wode budan baráye..., //Baráye naqw e Afrásiyáb sáxte wode.* [he is a natural for...]*; Niyázi nadáwt davidan biyámuzad, baráye dou sáxte wode bud.//*

naturalism n **1** *(dar honar yá soxan) (sabk e) bovewgaráyi*; serewtgaráyi.* **2** *(farzán e) bovewgaráyi*/ serewtgaráyi*

naturalist n *sepehrwenás*, bovewwenás*; kiyánáwenás**

naturalistic adj *sabk* [style] *e bovewgaráyi*; yek nevisandeyi bovewgará*; negárgari ye bovewgará**

naturalization, naturalisation n *wahrvand e... gawtan/ gardánidan; dar zabáni váže ye bigáneyi rá paziroftan; jánevar yá giyáhi rá be sarzamini ke bumi ye án nist ávardan. //gatehá* [papers/ documents] *ye wahrvandi//*

naturalize, naturalise v, **1** **naturalize sb/ sth (in...)** *kasi rá wahrvand e kewvari gardánidan. //kasi ke dar Lohestán záde wode wahrvand e Ámriká gardánidan; Rus ast ammá wahrvand e Kánádá gawte//.* **2** *(váže ye bigáneyi rá) dar zabán e xod paziroftan. //Váżehá ye varzewi ye Engelisi rá dar besyári zabánhá paziroftean d.//.* **3** *giyáhi yá jánevari rá be sarzamini ke bumi ye án nistand be jáyi digar ávardan*

naturally adv **1** *xodádád. //honarpiweyi bá arvandi* [gifted] *ye xodádád; Tavánáyi ye xodádád dar musiqi dárad.//.* **2** *áwkárá, biyuside. //"Námeaw rá pásox dádi?", "Áwkár ast ke dádam!". Áwkár ast ke tázekár-am va hanuz ránande ye xubi nistam.//.* **3** *xodádád. //Muyaw fer e xodádád dárad.; Giyáhán dar conin ábohavá ye xubi xodbexod* [naturally] *miruyand.//.* **4** *sáde. //Dar goftár va kerdár sáde ast.; Bekuw agar ham tanide* [tense] *hasti, sáde raftár koni.//.* **5** *ásán, begouhar, dar serewt, dar xun. //Pahlaván e xubi ast va hame jur varzew dar serewtaw/ xunaw ast.//*

naturalness n *sádegi, ximi, bovewi, sepehri [bengarid be* "natural"*]*

nature n **1** *sepehr; "mibáyad dánest "tabi'at" be do ma'ni bekár miravad yeki ma'ni ye bozorg e xod ke in jahán va dastgáh e án báwad. Digari be ma'ni ye xásiyat, Má "sepehr" rá be án ma'ni ye noxost xod xáhim ávard." (ZBP, L4205 NKZZF); "Ze ráz e sepehri kas ágáh nist -- nadánand k-in ranj kutáh nist." (ZBP, L4962 SF); "Co xorwid barzad sar az borj e wir -- sepehr andar ávard wab rá bezir." (ZBP, L6685 SF); "dar dámán e tabi'at e zibá bargozid tá dar żarfá ye rázhá ye sepehr foruravad va haqiqat rá daryábad." (ZBP, L7252 PZ); bovew, "nevewte conin budemán az bovew -- be rasm e bovew andar ámad ravew." (ZBP, L6508 SF); bebaxwud yazdán e nikidahew -- kojá budani dáwt andar bovew." (ZBP, L6517 SF); ásemán, "ásmán bár e amánat natavánest kewid -- qor'e ye kár/ fál benám e man e diváne zadand." (Háfez); kiyáná (ZBP, C485 FM). //wegeftihá ye sepehr/ bovew; In padide dar sarásar e sepehr/ bovew yegáne/ bihamtá-st.; parastew e sepehr/ bovew//.* **2** *(zendegi ye sáde ye mardom piw az wahrigari) sepehr/ bovew/ kiyáná/ dá*. //Mixáhad hame ye dárák e novin e/ emruzi ye xod rá rahá karde be dámán e sepehr/ dá* bázgardad.//.* **3** **nature** *(hame ye niruhá ye) sepehr/ bovew/ dá*/ vádá*. //Mardom peivaste dar cálew bá sepehr ast.; Varj** [miracles] *bá sámán e sepehr sázew nadárad/ kiyáná hamxáni nadárad.//.* **4** *nahád*, "ke goftár e setam bá tab' e, wir barábar áyad ke nahád va tab' e, u setam ast." (ZBP, L1729 DB); "conin ta'assob ke dar nahádhá ye má hast..." (ZBP, L2428 AT); xim, "goftim xim ke dar ádami be ma'ni ye xeslat yá xolq bekár miravad..." (ZBP, L4441, NKZZF); "xim án cizháyi ast ke ádami az gouhar e xod dárad hamcon xawm, va áz va rawk..." (ZBP, L4609 NKZZF); serewt, "Delirán ke didand xewt e mará -- hamán pahlaváni serewt e mará" (ZBP, L4656 SF); gouhar, "ke har cand bar gouhar afsun koni -- bekuwi k-az u*

rang birun koni." (ZBP, L4909 SF); janam (ZBP, C7088 FM). //Mehrabáni bá mardom dar nahádaw/ ximaw ast; dar serewtaw sangdeli nist;/ sag va gorbe pák az xim/ nahád/ serewt e jodágáneyi dárand; sag dust dárad bá mardom báwad., ammá gorbe xodistá [independent] *as (va tanháyi rá dust dárad.)/ Be gouhar/ dar nahád barmanew* [proud] *ast.//.* **5** *xim, cegunegi, "va har máye rá keifiyati ast va keifiyat be Pársi "cegunegi" báwad va hokamá in keifiyathá rá surat guyand vva tabi'at niz guyand." (ZBP, L5000 ZX); máye, "co in dástán sar be sar bewnavi -- bebini sar e máye ye badxovi/ [badxuyi] (ZBP, L5989 SF); gouhar. //Ximiyáwenásán xim e gázhá rá barresi mikonand.; Hic ciz az gouhar e/ cegunegi ye kár e man nemidánad.; Conin cizháyi/ cizháyi az in dast baráyam delcasb nist* [interest]*//.* **in the nature of sth** *beguneyi, con; //Soxanrániyaw beguneyi yek puzew* [apology] *bud.//.* **second nature (to sb)** *gouhar, serewt, xu, xim. //Pas az candi ránandegi jozv e serewtat/ serewt e ádam miwavad.//*

-natured *xim, gouhar, serewet, "konun ke midamad az bustán nasim e behewt -- man o waráb e farahbaxw o yár, hur e behewt." (Háfez); //nikxim/ nikserewt; huserewt* [good-natured]//

nature study *barresi ye sepehr/ bovew*/ dá*/ kiyáná*

nature trail *ráh e zibá ye sepehri*

naturism n = nudism

naturist n = nudist

naturopath (n) *ximdarmángar* [darmán bi dáru]*

naturopathic adj *vábaste be ximdarmángar* [darmán bi dáru]*

naturopathy n *ximdarmáni* [darmán bi dáru]*

naughtily (adv) *náfarmán; toxs*

naughtiness (n) *náfarmáni; toxsi*

naughty adj **(naughtier, naughtiest)** **1** *(anáyin) (baráye kudakán) náfarmán, bad, toxs. //kudaki saxt náfarmán/ toxs ast.; Dom e gorbe rá kewidi, badkári kardi//.* **2** *zewt, takán dahande. //wuxiyi/ dástáni zewt/ cendewávar//*

nausea (n) *delbehamxordegi; manew-gawtan, "nabini ki hargáh ki mardom conin buy e náxow yábad andar me'de tahavo'yi, va manew-gawtani padid áyad." (ZBP, L5168 ZX); woves (ZBP, C2040; guyew e Lori). //Az ddan e sangdeli/ setam bar jánevarán del e kasi behamxordan//*

nauseate v *del e kasi rá beham zadan; docár e manew-gawtan gardánidan. //Andiwe ye xordan e daryáguwi*/ sadaf e xám delam rá beham mizanad./ Án bu ye gand del e ádam rá behham mizanad.//*

nauseatingly (adv) *delbehamzan*

nauseous adj **1** *zewt; cendewávar, máye ye delbehamxordegi.* **2** *(beviże dar Ámriká) delbehamxordegi dáwtan. //Hengám e gozar az daryá delbehamxordegi yáft/ docár e manewgawtan/ woves* gawt.//*

nautical adj *(vábaste be) kawti/ daryánavardán/ daryánavardi. //*nautical terms *vážegán e daryánavardán/ daryánavardi./ Sálnáme* [almanac] *ye daryánavardi darbáre ye xorwid va máh va avarkár** [tides] *ágáhi midahad.//*

nautical mile, sea mile *mil e daryáyi barábar e 1852 metr*

nautilus n (pl **nautiluses**) *guneháyi az sarpáyán e narmtan az gune ye* "Nautilus" *ked r nimruz e zeráh**
[ocean] *e Árám va Hend yáft miwavand.*

Naval adj *(vábaste be) náv/ razmnáv /niru ye daryáyi. //afsar e/ jáme ye niru ye daryáyi; jang e daryáyi./ kewvari dárá ye niru ye daryáyi ye nirumand* [a naval power]*//*

nave (n) *tálár e kelisá*

navel n *náf, naqn (ZBP C768 FM); náx*

navel orange *portoqál e náfdár*

navigability n *kawtirouyi (M. Moqaddam)*

navigable adj **1** *kawtirou (M. Moqaddam); návták* [<Pahlavi, návták (ZBP, C7293 MK); náydák* [<Pahlavi, návták (ZBP, C2921 BF)]; //Dar Irán rud e kawtirou/ návták nadárim.//.* **2** *náydák* [<Pahlavi, (C7293, MK)] (baráye kawti, ke betavánad ráh rafte/ návtázi konad) //náydák* nabudan//*

navigate v **1** *návráni kardan; návtáxtan. //Kodám afsar e kawti návráni mikonad?; Man náv miránam, to naqwe bexán.//.* **2** *návráni kardan; náv táxtan, harjá juri tarjome miwavad. //Kawti ye naftkew rá az gerd e damáqe* [cape] *rándan/ ráhbordan/ gozarándan/ táxtan; Piwdádi** [bill] *rá az kahestán** [parliament] *gozarándan; náyże rá dar del e/ gew e bimár az wekamce ye rást be sorxrag e wowi rándan//.* **3** (**a**) *návráni kardan; az daryá gozawtan; náv táxtan. //Ke/ ki/ ce kasi baráye noxostin bár az zeráh** [ocean] *e*

Atlas gozawt/ návtáxt?; Noxostin zani ke taki/ takotanhá dar Ámázon náv táxt?//. (**b**) *(pendárin) ráh e xod rá yáftan. //Dust nadáram dar xiyábánhá ye hengáme* (crowded) *ye Landan ráh e xod rá biyábam.//*

navigation n **1** *návráni (M. Moqaddam); daryánavardi.* **2** *honar/ dánew e návrán/ daryánavardi. //ostád e/ kárwenás e návráni//.* **3** *daryánavardi/ návráni; havápeimáyi/ havánavardi. //Návráni dar xalij e Párs ru be afzáyew ast//*

navigator n **1** *návrán (M. Moqaddam); daryánavard.* **2** *juyandegán/ puyandegán e kohan/ bástáni ke bá kawti ráh mipeimudand. //Daryánavardán e/ návránán e Espániyáyi va Portoqáli ye sade ye wánzdahom.//*

navvy n *(dar Engelestán) návekew, kárgar e sáde ye sáxtemáni; pahle* [az guyew e Zartowtián e Ardakán, pársi wode az "fa'le"]*

navy 1 (**a**) *návgán; razmnáv. //janghá ye namáyewi* [naval exercise] *bá wew návgán//.* (**b**) **the navy, the Navy** *niru ye daryáyi. //Be niru ye daryáyi peivastan; afsar e/ daryánavard e Niru ye Daryáyi ye Wáhanwáhi; Niru ye daryáyi emsál yek dast razmnáv e táze be meidán miyávarad* [introduce]*.//.* **2** = navy blue

navy blue, navy *xawi, xawin, xawine (ZBP, C3629 FM). //Jáme ye xawin e man kojá-st?//*

nay adv *(kohne wode yá soxanvari)* **1** *va fozun bar án; va berásti; hamáná. //Gománam, va berásti wakki nadáram ke u dar laqzew ast.//.* **2** *(bástáni) na/ nei*

Nazi n, adj *názi, (hamvand e kumal** [political party] *e) Názi, ke bonyádgozáraw Hitler bud. //bálá gereftan e kár e Názihá; yek newast e/ ruzname ye Názi/ názihá//*

Nazism *názigari; neźádparasti (ye Álmáni)*

NB, **nb** *kutáh wod e* "Nota bene" *Látini, "Xub parvá konid!" (piw az nevewtehá yá ágáhihá nevisand.)*

NE *kutáhwode baráye* "North East" *Abáxtar e Xorásgáni*

Neanderthal *ádam e Niyándertál; Neándertál (ke dar ruzgár e sang miziste) //farhang e/ kárdastihá ye ádam e Niyándertál/ Neándertál//*

neap, neap-tide n *ukáre* [besanjid bá (ukár*)] va avarkár** = Tide

Neapolitan **1** n, adj *nápolitáni/ vábaste be/ az mardomán e* Napoli. **2** **neapolitan** *(baráye bastani), nápoli/ candrang / candmaze*

near[1] adj (**nearer, nearest**); **near (to sb/ sth)** **1** *nazdik e; dam e; na dur, "Bedu goft Xátun kaz idar nadur -- yeki marqzár ast zibá ye sur." (ZBP, L4684 SF). //Saráceaw* [apartment/ flat] *xeili nazdik ast.; Nazdiktarin istgáh e masráde*/ otobus kojá-st?; Bázárce* [supermarket] *xeili nazdik e/ dam e istgáh ast.; Omidvár-im dar áyande ye nazdik/ na dur be rustá rafte ánjá zendegi konim.//.* **2** *nazdik. //yek xiwávandi ye/ xiwávand e nazdik./ Nazdiktarin xiwávandam ke hanuz zende ast dáyizádeam ast.//.* **3** *nazdik, hamánand. //Án rang rá (dar anbár) nadárim- in nazdiktarin rang (be án cizi) ast (ke womá mixáhid)./ In pácin** [copy] *az ánhá ye digar ke dideam be nemune ye rástin nazdiktar ast.//.* **4** Nearside. **5** **one's nearest and dearest** *(be wuxi) xiwán e/ xáneváde ye nazdik. //Hamiwe Krismas rá bá xáneváde ye nazdik e xod migozaránam.//.* **or near (est) offer (**abbr **ono)** *yá cizi nazdik be án; yá nazdiktarin be án. //Án ráde*/ máwin rá pánsad dolár miforuwam yá cizi nasdik be án//.* **a near miss** (**a**) *tuppi. bombi. goluleyi ke xeili nazdik be ámáj xorad.* (**b**) *xeili nazdik budan be..., //Deliján* [van] *e jelo ye má sor xorde az dast er cap e má az ráh birun oftád, ammá xeili nazdik bud be má bexorad.//*

near v *nazdik wodan, farázidan, afrázidan; na dur budan/ wodan; faráwodan, "barxástam va fará piwe Weyx wodam..." (ZBP, L2349 AT); bar e kasi wodan/ raftan/ feresrádan, "conán ke moridán rá bar e u ferestádi." (ZBP, L2361 AT). //Ruzi ke báyad áhang e kári konim dárad farámiresad/ nazdik miwavad.; Án kár saranjám dárad páyán mipazirad.; Kawti dáwt be xowki nazdik miwod/ fará xowki miresid./ Án piremard yek páyaw lab e gur bud.//*

the near distance *(páreyi az faxan* [stage]*) na dur; dar jelo. //Rudxáne rá na dur/ dar jelo va kuhhá rá án sutar/ ánvaraw mibinid.//*

near[2] prep **1** *nazdik, baqal, dam. //Karaj nazdik e Tehrán ast.; nazdik e/ dam e dar nanewin!; Zádruzaw xeili nazdik e Nouruz ast.//.* **2** **be, come, etc near to sth/ doing sth** *nazdik budan..., //Nazdik bud jiq bezanam; nazdik bud begeryad; Gomán mikartd nazdik ast bemirad.*

near adv **1** *nazdik, nazdikihá. //Dar hamán nazdikihá cand maqáze yáftim.; Hameyetán xub nazdik newasteyid tá betavánid parde rá bebinid?//.* **2** **as near as** *tá ánjá ke. //Tá ánjá ke mitavánam beguyam nazdik e wewsad tan ánjá budand.//.* **as near as dammit, as near as makes no difference** *(anáyin) nazdik e; kamábiw. //Kamábiw nazdik e sisad dolár hazine barmidárad.; Tá injá kamábiw nazdik e/ kamábiw cársad kilometr ast.//.* **not anywhere/ nowhere near** *bigomán na; dur az; xeili mánde. //Xeili mánde bud*

tálár por wavad.; Hic pulam be keráye [fare] *nemiresad.; Candán cizi baráye xordan va nuwidan nabud.; Hic be án rangi ke mixáham nemiánad.//.* **so near and yet so far** *xeili nazdik bud... ammá nawod.*

near-, *(váźehá ye serewte/ setáy* e serewte misázad) kamábiw, //kamábiw tárik; kamábiw sahi** [vertical]; *cewmandázi* [landscape] *kamábiw yeknaváxt* [featureless]*.//*

nearby adj *nazdik; tang, "Yeki zard, máhi bedán loxt-kuh -- hamángah co tang ámad andar goruh." (ZBP, L5761 SF); nazd e, "nazd" be ma'ni ye "nazdiki ye kasi" ast, "piw" jelo ye u-st." (ZBP, L4421 NKZZF); bar karán, "va dar wahr xalife ye wahr rá farmud dári zadan bar karán e mosalláy e Balx" (ZBP, L358 TBH); //kelisáyi/ rudi/ wahri nazdik//*

nearby adv *nazdik, dar in/ dar án nazdikihá; hamin/ hamán nazdikhá. //Hamin nazdikihá miziyand; Karáne ye daryá xeili nazdik ast./ hamin nazdikihá-st.//*

Near East, the Near East = the middle East. *xoráyán e miyáne/ nazdik*

nearly adv **1** *nazdik, kamábiw. //nazdik e (zamán e) raftan ast.; Cizi namánde ke beresim/ Xeili nazdik e ánjá hastim.; Kamábiw resideyim.; Kamábiw dohezár dolár injá-st.//.* **2** **not nearly** *dur az...; xeili kamtar az...; harjá juri tarjome miwavad. //Pul baráye xarid e yek ráde* ye/ máwin e nou xeili kam ast.//*

nearness n *nazdiki*

nearside, near adj *(dar Engelestán) (baráye ráde*/ máwin, cárpáyán, ráh) dast e cap [darjáhá ye digar joz Engelestán] dast e rást. //carx e jelo va dast e cap/ rást; dar jelo va cap/ dar jelo va rást; ráh e capi/ rásti* [the lane]*./ pá ye jelo va cap/ jelo va rást e asb; Rádeyi* ke az dast e capaw/ rástaw miámad nadid//*

near-sighted adj *nazdikbin. //Bi áynak xeili nazdikbin-am//*

nearsightedness n *nazdikbini*

near term *pá be máh*

near (to) ["near (to)" *bandváźe* [preposition] *ast*] *dar in nazdikihá. //Dar in nazdikihá celparde*/ sinemá hast?//*

neat adj **1** (**a**) *pákize, besámán, áráste, becam (ZBP, L2699 FM); //ewkáfi* [cupboard]*, otáqi, yek raj ketáb, báqi áráste/ besámán//.* (**b**) *(baráye mardom) pákize, áráste. //kasi ke raxtaw hamiwe pákize va áráste ast; kárgari pákize/ kárgari ke káraw pákize ast.//.* **2** (**a**) *(baráye jáme) sáde va naqz, áráste; //pirhani pákize, jámeyi yeknaváxt* [uniform] *sáde va naqz//.* (**b**) *xow-, //xow-andám* [figure] *ast.//.* **3** *kárámad, zebardastáne. //wiveyi kárámad/ zebardastáne baráye anjám e kári; ráhi kárámad baráye bázgowudan e porsemáni;* [solution]*; az sán e hirbáni* [financial situation] *gozárewi kutáh va pákize/ zebardastáne dád.//.* **4** *(beviźe dar Ámriká) (anáyin) qawang, xeili xub. //yek celpard** [film] *e/ andiwe ye/ rádeyi*/ máwini qawang//.* **5** *(dar Ámriká* straight*) náb, bi áb. viski ye/ marzbuze* ye, vodká ye náb; //viski ye/ marzbuze* ye xod rá náb nuwidan//*

neat-fingered *ábdast, huvarz**

neat-handed *ábdast, xownaváz, "Qalamzan cáboki, suratgari cost -- ke bi kelk az xiyálaw naqw mirost; conán dar lotf budaw ábdastyi -- ke bar áb az letáfat naqw basti." (Nezámi, Xosro-Wirin)*

neatly adv *bengarid be* "neat"

neatness n *bengarid be* "neat"

nebula n (pl **nebulae**, **nebulas**) *jamar* [<Baluci]. //the Crab nebula, Jamar-cangár//*

nebular adj *jamar*, jamari* [bengarid be* "nebula"*]*

nebulous adj **1** *abri, tár, tárán.* **2** *(pendárin) gong. //andiwe(há) ye/ naqwe(há) ye/ daryáfthá (ye) gong//*

necessaries n *váyast, "Weyx rá porsidand ke bande az váyast e xod kei bázistad?" (ZBP. L2925 AT); "har ke darváyast va náváyast e xod mánad dast az u bewuy." (ZBP. L2929 AT); "niyázák", "máyahtáj" ánce bedán niyáz peidá konand." (ZBP. L4418 NKZZF); //Váyasthá ye kucak e zendegi.//*

necessarily adv *nágozir; darbáyaste, nácár. //Mardán e/ ádamhá ye tanegonde darbáyaste nist ke nirumand báwand.//*

necessary adj **1** *darbáyast, "ke baráye ásántarin e ánhá do sál darbáyast ast." (ZBP. L4360 NKZZF); báyast, "soxan har ce báyast touhid nist -- be nágoftan o goftan e u yeki-st." (ZBP. L6243 SF); báyá, "dorost gardánidan e án rá be xod báyá womordam." (ZBP. L3980 NKZZF); báyaste. //abzárhá ye báyaste/ darbáyast. rá nadáram./ Darbáyast ast/ ke/ báyad didár konim?; Kárázmudegi ye báyá/ báyaste/ darbáyast rá baráye án kár nadárad.; Xáb baráye tandorosti báyá ast.//.* **2** *báyad, báyast, váyast = báyast, "Weyx rá porsidand ke bande az váyast e xod kei bázistad?" (ZBP. L2925 AT); "har ke darváyast va náváyast e xod mánad dast az u bewuy." (ZBP. L2929 AT); nágozir, nácár. //Agar a = b va b = c báwad*

pas báyad/ báyast a = c báwad; Payámad(há ye) báyast/ váyast/ nágozir//. **3** **a necessary evil** *dard e/ badbaxti ye/ ranj e nágozir/ darbáyast. //Barxihá dar peikár bá bi arzew wodan e pul bikári rá dardi nágozir/ báyá miwomárand [ke báyad kewid.]//*

necessitate v *báyastan; az... cáre nabudan; nácár sástan; nágozir sáxtan. //In kári-st/ gámi-st ke mardom rá (az án) xow nemiáyad, ammá nahád e kár/ sán juri-st ke az án cáre nist.; Piwnahád e womá dar gero ye vám gereftan e pul e biwtari-st.//*

necessitous adj *(beáyin) tohidast, tolong (ZBP. C6001 FM); toláne (ZBP. C6001 FM). //Dar tolongi/ dar tohidasti/ beruzegár niyáz/ tohidasti//*

necessity n **1** **necessity (for sth/ to do sth)** *darbáyastegi, "ke baráye ásántarin e ánhá do sál darbáyast ast." (ZBP. L4360 NKZZF); "az árám vaz kám o báyastegi -- hamán baxwew o xord o wáyestegi." (ZBP.L3306 SF); haráynegi, "...va be fe'l budan va wáyad bud" budan va haráynegi budan va ellat budan va jouhar budand va araz budan..." (ZBP. L1463 DA); darbáyasti, "va cun hengám e darbáyasti xarj koni jahd kon tá avaz e án zud báz jáy nehi (ZBP. L6763 QN); báyáyi, "dorost gardánidan e án be xod báyá womordam." (ZBP. L3980 NKZZF); nágozori* (M. Moqaddam); niyáz . //Saxt niyáz dáwt darbáre ye gereftárihá ye xiw soxan guyad.; Az ruy e nágoziri baráye farzandáne gorosneaw/ gownámár e xiw dast be dozdi ye xoráki zad./ Agar saxt darbáyaste báwad má hamiwe miáyim.; Niyázi nist har ruz e xodá* [every single day] *be mádarat náme benevisi./ Hame báyad be cizi rá ke az án cáre nist gardan nehim* [bow to necessity]*//.* **2** *váyast, "Weyx rá porsidand ke bande az váyast e xod kei bázistad?" (ZBP. L2925 AT). niyázák //Az xorák, puwák, va sarpanáh cáreyi nist va hamegi az báyáyihá ye zendegi ast.//.* **3** *haráynegi; báyastegi. //Áyá in yek haráynegi ye/ báyastegi ye bexradáne ast ke afzáyew e dastmozd máye ye afzáyew bahá (ye kálá) migardad?//.* **4** **make a virtue of necessity** *bengarid be* "virtue". **becessity is the mother of invention** *(dastán) az ruy e nágozori/ nácári-st ke ráhhá ye nou padid miáyad.* **of necessity** *nácár, nágozir; az ruy e nágoziri/ nácári gorbe gewniz mixorad.", "az ruy e nágoziri/ lá'aláji, be gorbe goftam xánbáji."*

neck n **1** (**a**) *gardan. //Wál e gardani gerd e gardan e xod picidan./ yaqe ye gerd* [Crew neck]*/ yaqe-bargardán* [polo neck]; *yaqe ye jenáqi* [V neck]*; yaqe ye boland/ áxundi* [turtle neck]*; Oftád o gardanaw wekast./ Wotorgávpalang* [giraffe] *rá gardani deráz ast.//.* (**b**) *yaqe, yaxe. //każákandi* [sweater] *bá yaqe ye jenáqi* [a V-neck sweater]/*; Yaqe ye pirhanam kami tang ast.//.* **2** *gardan [e xoráki] kami gardan e morq xaridan//.* **3** *gardan; galu; galugáh. //galu ye/ galugáh e botri; galu ye/ gardan e violon/ galgacak*; [zamini] bárike/ gari* [a neck of land] *(ZBP. C526 FM)//.* **4** **break one's neck (doing sth/ to do sth)** *sar e kári xeili zur zadan/ kun e xod rá páre kardan; Nemixáham xeili zur zade (hamin) emruz goftáram rá be páyán resánam, ámuzgáram tá hafte ye digar án rá nemixáhad.//.* **get it in the neck** *(anáyin) saxt nekuhide wodan; saxt guwmál yáftan; pust as kalle ye kasi kandan. //Agar hengám e dozdi mocat rá begirand pust az kalleat mikanand.//.* **neck and crop** *pák, sarásar. //bá tuppi ke zad darvázebán pák az pá darámad.//.* **neck and neck (with sb/ sth)** *(dar asbdaváni yá takrobáyi* [race]*) wánebewáne/ duwbeduw/ yál be yál. //Do hamál* [contestant] *har do bist ávarde barábar/ duwáduw hastand.//.* **neck of the woods** *(anáyin) darohamsáye; kuy, já. //Dar in kuy ce mikoni?//.* **neck or nothing** *gardan afráxtan, "ze gordán faráván borun táxtand -- nebard e vará gardan afráxtand." (ZBP. L6011 SF); harke bihude gardan afrázad- xiwtan rá be gardan andázad." (ZBP. L3517 GS); divánevár kári kardan. //divánevárránd tá behengám ánjá beresad.//.* **a pain in the neck** *bengarid be* "pain". **risk/ save one's neck** *ján e xod rá be bim afkandan; ján e xod rá darbordan. //Az kewvar gorixt va ján e xod rá raháyi dád.//.* **stick one's neck out** *gardan afráxtan, be bálátar be* "neck or nothing" *bengarid.* **(be) up to one's neck in sth** *tá xerxere dar... budan; harjá juri tarjome miwavad. //Hamáná az zamán e javáni saxt álude be ágreft** [crime] *bud.//.* **win/ lose by a neck (in horse-racing, etc)** *(dar asbdaváni va mánand e án) bá yek sarogardan piwi barande wodan/ bá andaki piw budan/ pas budan bordan/ báxtan//*

neck v *(anáyin) mácmáli kardan; lásidan; námzadbázi kardan; bus-o-kenár/ gal o gardan e ham picidan; báham varraftan. //Dotáyiyewán ru ye kat e/ nimkat e gardewgáh/ báq mácmáli mikardand.//*

neckband n *navár e yaqe; labe ye yaqe*

neckerchief n *dastmál e gardan*

necklace n *gardanband; galuband; heikal (gardanband baráye dur kardane "cewm e bad"); yáre, "biyafkand yáre, foruhewt muy -- suy e rouwan e dádgar kard ruy." (ZBP. L6888 FM, SF); hár, "degar wáháne dorji az zar e náb -- dar u wew hár morvárid e nuwáb." (ZBP. L7728 VR); gariváre (ZBP. L1594 FM); pargar (ZBP. C5810 FM)*

necklet n *garivåre (ZBP. L1594 FM)*
neckline n *(bevíźe baráye jáme ye zanán) yaqe, wekáf e yaqe. //pirhani yaqe-baste; pirhani yaqebáz; pirhani jelocák tá páy e pestán//*
necktie (n) (US) *bengarid be* "tie".
neckwear n *(dar maqázehá) puwák e gardan foruwi*
necro-, *(dar vážehá ye serewte) marg, morde, mars [besanjid bá "kayumars" niz "meretyu (Avestáyi) (EDPL)]. //*necropolis *wahr e mordegán; nasáwahr*; nasástán**
necromancer n *kasi ke bá mordegán soxan gofte, piwguyi mikonad*
necromancy n *bá mordegán soxan gofte, piwguyi kardan*
necropolis n (pl **necropolises**) *nasákade (M. Moqaddam); nasástán**
nectar n **1** *nuw.* **2** *(dar mithá** [mythology] *ye Yunán va Rum e bástán) nuw. //(pendárin) dar yek ruz e tábestáni ye dáq nuwábeyi bozorg va xonak (con) nuw ast//. Niz bengarid be* "ambrosia".
nectarine n *walil, walir, ranginá (ZBP. C4883 FM)*
née, nee adj *(pas az nám e zanán e wuymand va piw az nám e xánevádegi ye pedari ye ánán bekár miravad) záde be nám e.../ benám e duwizegi ye..., //*(Mrs) Mary Brown, née Smith *[bánu Meri Brown ke piw az zanáwuyi nám e xánevádegiyaw/ pedariyaw* Smith *bude.]*
need[1] (neg **need not**/ **needn't**) **1** *kárváźe ye komaki ast (be rixt e "ma*" va dar porsewhá bekár miravad; niz pas az* **if, whether** *va yá bá* **hardly, scarcely** *va* **no one** *bekár miravad. //báyastan; niyáz budan; báyá budan./ Niázi nist/ darbáyast nist án kár rá emruz be páyán resáni.; "Báyad beravi?", "Na niyázi nist."; Nemidánest ke báyad sepordeyi* [a deposit] *beferestand yá na.; Agar cizi bexáhad, tanhá báyad beguyad.; Niyázi nist ke be to beguyam án kár bimgin ast./ Án bimári rá kasi nemigirad, az inru tarsi nadárad.//.* **2** *báyastan. //Nemibáyast wetáb mikardi./ Niyázi nabud be tan e xiw miámad- yek náme ham bas bud.; Mibáyast in hame pul bedahi/ midádi?; Mibáyast án kewtzár rá beforuwand/ rá miforuxtand?//*
need[2] v **1** *báyastan; niyáz dáwtan; darbáyast dáwtan, "con ánán baráye in kár pul e darbáyast midáwtand." (ZBP. L4156 TMK); xástan. //Án pesar báyad garmábe beravad; Komak niyáz dári?; Naro-báwad ke be to niyáz dáwte báwam.; Báyad be farhang bázgrdam/ bengaram.; In giyáh rá báyad ruzi dobár áb dád.; Niyázi nist báq rá áb dád, diwab bárán báride; (beriwxand) Án bacce yek darekuni* [spanking] *mixáhad tá ádam wavad* [to behave]*//.* **2** *báyastan; niyáz dáwtan. //Báyad be parvandehá ye má dastrasi dáwte báwad; Baráye estár** [holiday/ vacation] *ce niyáz dári bá xodat bebari?; Niyázi nabud be ganj/ bánk beravam.az Maryam kami pul vám gereftam.; Niyázi nadáwtam birun beravam, ammá mixástam kami havá ye táze bexoram.; Sag rá har ruz báyad birun bord ráh beravad; Báyad gozarnámeyemán rá newán bedahim?//*
need[3] n **1** **need (for sth); need (for sb) to do sth** *niyáz; báyast, báyastan. //Dar in zamine saxt niyáz be ketáb e nouyi hast.; Báyad darbáre ye án bá womá goftogu konam; Hanuz niyázi nist áqáz konid.//.* **2** *niyáz; váyast. "har ke darváyast va náváyast xod mánad dast z vey bewuy." (ZBP. L2929 AT). //Váyasthá ye/ niyázhá ye wirxári rá faráham ávardand; Dar náz zendegi nemikonam ammá be án andáze ke váyasthá ye/ niyázhá ye zendegi ye xiw rá barávaram dáram.; Si dolár baráye niyázhá ye biderang* [immediate] *e womá bas ast?//.* **3** *tohidasti; tolangi (ZBP. C6001); binaváyi, "conán ke be hic ruy binaváyi nabáwead va mo'tamedi be Balx mánad tá az báqi ye olufát andiwe dárad." (ZBP. L639 TBH). //Dast e ma rá be ruzegár e binaváyi/ tangdasti gereft.//.* **4** **if need be** *//agar niyáz báwad mitavánam páyán e hafte biwtar kár konam.//.* **your need is greater than mine** *(dastán) "ceráqi ke be xáne ravá-st be mazget/ masjed ravá nist."; "az naxorde begir, bede be xorde (ke xordedunew páras"* [páre ast]
needful adj **1** *báyá; báyaste; darbáyast. //Zabán dádean ke ánce báyaste ast anjám dádan//.* **2** **do the needful** *ánce niyáz báwad kardan (va pul e án rá dádan)*
needfully adv *bengarid be* "needful"
needle n **1** *suzan, darzan (ZBP. C7210); gunand (ZBP. C566 FM) = joválduz.* **2** *mil. //mil e báftani* [knitting needle]*; mil e qollábduzi* [crochet needle]*//.* **3** *náre* [pointer]. **4** (**a**) *suzan.* (**b**) (US) *suzan zadan. //Baráye tab be u suzan zadand.//.* **5** *suzan, xale (ZBP. L2199), aworme; ádarm (ZBP. C2514).* **6** *(anáyin) xawm, dowmani. //Dar in bázi kamkam tá andázeyi xawm/ dowmani padid ámade./ yek ávard/ bázi ye hamráh e xawm/ dowmani* [a needle match/ game]*//.* **7** *suzan [e dastgáhi, con gramafon, va digar cizhá].* **8** **give sb/ get the needle** *(zabán e kuce) ranjándan/ ranjidan; ázordan; ázorde wodan.* **look for a needle in a hay stack** *(dastán) "dar kuhi pei ye káhi gawtan* [JGS]. //Jostoju ye ádami dar wahri be in bozorgi, dar kuhi pei ye káhi gawtan ast.//*

needle v *(anáyin) niw zadan; ázár dádan; six zadan; zaxm e zabán zadan. //Sixew nazan (vagarna yekbáre barxáste) mizanadat!//*

needlecraft n *rangindasti dar duzandegi yá dar tárkári* [embroidery]

needless adj **1** *nábáyast; nábáyaste, "náváyast", "har ke darváyast va náváyast xod mánad dast az vey bewuy." (ZBP. L2929 AT). //kári/ ranji/ delwureyi nábáyaste//.* **2** **needless to say** *niyázi be goftan/ soxan nist ke...; //niyázi be goftan nadárad ke man zende mándam; niyázi be goftan nadárad ke sar e soxan e xiw istád.//*

needlessly adv *bengarid be* "needless"

needlewoman n (pl **needlewomen**) *duzande; darzi. //Yek duzande ye xub/ bad//*

needlework n *duzandegi, tárkári, golduzi*

needs adv *(bástáni yá soxanvari) (beriwxand) báyad.* **1** *báyad. //Báyad piw az raftan be estár** [holiday/ vacation] *páyaw miwekast va conin kári nemikard va hame ye má rá be dard e sar nemiyandáxt.//.* **2** **needs must when the devil drives** (saying) *(dastán) "gorbe az nácári gewniz mixorad."; "az táb e lá'alaáji be gorbe goftam xánbáji/ xánumbáji"; "Az (ruy e) nácári buse be kun e xar zanand." (PAF #1609)*

needy adj (**needier, neediest**) *tohidast, binavá, "conán ke behic ruy binaváyi nabáwad va motamedi be Balx mánad tá az báqi ye olufát andiwe dárad." (ZBP. L639 TBH); xáhande, "sag án beh ke xáhande ye nán bovad -- co siraw koni dowman e ján bovad." (ZBP. L4833 SF); darquw/ daryuw/ daryuz (ZBP C7204 FM). //xánevádeyi binavá; be tohidastán va binaváyán komak kardan.//*

ne'er adv = never *(bástáni) hargez*

ne'er-do-well n *bikáre, bihonar, yáve, halapand; tanbal va velengár. //Án barádar e bihonarat cun ast?//*

nefarious adj *nafride, benafrin; zewt, bad. //kárháyi nafride/ zewt/ bad//*

nefariously adv *bengarid be* "nefarious"

nefariousness n *bengarid be* "nefarious"

neg *kutáhwode baráye* "negative"

negate v **1** *bovew/ budan e... rá napaziroftan; vádang kardan. //Cegune mitaváni xodá rá vádang koni?//.* **2** *bikár kardan; wekastan; az miyán bardáwtan; vádang kardan. //In cemhá* [fact] *engáre ye womá rá az miyán barmidárad.//*

negation n **1** *vádang. //sar rá takán-takán dádan newán e vádang ast.//.* **2** *az miyán bardáwtan; vádang. //In engáre vádang e hame ye bávarhá ye kohan ast.//*

negative adj **1** *(baráye vážehá, vákiyámhá*) ma*; na. //Yek vákiyám* e ma*; yek porsew e ma*; yek band e kárváže ye ma*./ darxásti rá napaziroftan; be kasi pásox e na/ ma* dádan//.* **2** *badbin; nistmanew; sard; na; ma*. //Az káraw xeili delsard ast; Xordegiriyi ke sázande nistzandi be ravew e "na"* [a negative definition]*./ Ázmáyew e ábestaniyaw newán dád ke ábestan nist.//.* **3** *(dánew e engárew) (womár) ma*.* **4** *barq e/ kahrobá ye ma*. //sar e/ páyáne ye ma* ye yek amávand** [battery]*//.* **5** *(dar peikarebardári) peikare ye ma*; wiwe; film.*

negative n **1** *ma*. //Vážehá ye* "no", "not", "neither" *har se vážehá ye ma* hastand.//.* **2** *wiwe, film e ma, dar peikarebardári ye kohan//.* **3** **in the negative** *ma*; na. //Pásox dád "na"/ pásox e ma*/ na dád//*

negative v **1** *napaziroftan. //xáhewi, darxásti rá napaziroftan//.* **2** *nádorosti ye cizi rá newán dádan/ ostovár dáwtan.//.* **3** *wekastan*

negatively adv *bengarid be* "negative"

negatoscope (n) *ruckive* [baráye "kive*"/ "ruc" bengarid be (EDPL)]*

neglect v **1** *parvá nakardan; forugozáwtan, "ke har xeradmandi ke in nakonad be extiyári ke u karde ast ke mehtar rá forugozáwte ast." (ZBP. L1269 TBH). "bed-in tama' kár e elm e xiw forugozári az elm dur ofti va be hál e u naresi." (ZBP. L2584 AT); hewtan; naresidan; dast bázdáwtan, "va mánandán e xiw va dast bázdáwtan az fazl va honar newán e xorsandi bovad bar forumáyegán." (ZBP. L6736 QN); sosti kardan, "yeki az pádewáhán e piwin dar... sosti kardi." (ZBP. L3501 GS). //dar ámuxtan sosti kardan; baccehá ye xod rá forugozáwtan/ be farzandán e xod naresidan; be tandorosti ye xod parvá nakardan//.* **2** *(rixt e náwenáxte nadárad) velengári kardan; (foru)hewtan. //Velengári karde na "sepás" gofte va na nevewte.; Farámuw nakoni be mádarat náme benevisi!//*

neglect n *velengári; biparváyi; bitimári, "va nácár ánhá báyast kard. In bitimári ke ze yád dáwtan puwánidan..." (ZBP. L564 TBH); farqul (ZBP. C3221 FM); farviw (ZBP. C3233 FM); helew [<Pahlavi, (ZBP. C7760 BF)]; kamandiwegi, "va forudámad az javáni va kamandiwegi va qazá ye ámade." (ZBP.*

L1356 TBH). //Baráye farviw/ velengári/ biparváyi be kári ke be gardan dáwte/ dar xiwkári saxt nekuhide gawt.; Engár be án ráde/ máwin naresideand.; Báq rá bák bitimár vel karde budand/ be án báq hic nareside budand.//*

neglected adj *hewte, forugozáwte. //be sar o ruy e xod naresidan; Engár be án saráy hic naresideand.//*

neglectful adj, **neglectful (of sth/ sb)** *velengár, buparvá, farnás (ZBP. C3231 FM). //be sar o ruy e xod naresidan; velengár dar pásoxguyihá ye xiw; biparvá be xáneváde ye xiw//*

neglectfully adv *bengarid be* "neglectful"

neglectfulness n *bengarid be* "neglectful"

négligé, negligee n *pirhan-xáb e zanáne; pirhan e sabok va názok e zanáne baráye darun e xáne*

gegligence n *bitimári, "va hamconán Soqdiyán va Xárazmiyán va mánande ye iwán námhá dárand har ruzi az máh valáken saxt mawhur na-and va zud tabáh wavand be nosxat kardan e bitimár." (ZBP. L7206 TT); kamandiwegi, "va forud ámad az javáni va kamandiwegi va qazá ye ámade ..." (ZBP. L1356 TBH); farqul (ZBP. C3221 FM); farviw, "pas báyad dánest ke in gune qalathá tanhá az farviw e negáh e man áwkár nagardide, ce basá hast..." (ZBP. L7557 DTH); velengári; biparváyi; sarbehaváyi. //Án egnest** [accident] *az velengári ye u padid ámad./ (dátikán*) piwmárde be farviw e ágrefti.* [accused of criminal negligence]*//*

negligent adj *sarbehavá; velengár, biparvá, bitimár, biandiwe [baráye nemunehá be* "negligence" *va* 'neglect" *bázgardid.]; hewtár* [<Pahlavi (ZBP. C7761 BF)]. //Dar kár e xod velengár/ hewtár bud.; be xiwkárihá* [duties] *ye xod/ be kárháyi ke be gardan dáwt biparvá bud.//*

negligently adv *bengarid be* "negligent"

negligible adj *náciz, andak, kucak. //andaki/ candi* [amount]*; laqzewi kucak; kárkardi náciz* [effect]*./ Emsál ziyán dar bázargáni/ dádosetad náciz bud.//*

negotiable adj **<u>1</u>** *Ánce rá ke betaván bá goftogu/ cánezadan* [discussion] *sarosámán dád. //Sar e (andáze ye) dastmozd mitaván cáne zad va bejáyi resid.//.* **<u>2</u>** *(baráye cek, softe/ barát/ pawn* [bond]*) vágozárdani/ dastádast kardani; bargehá ye bahádár* [securities] *e vágozárdani.* **<u>3</u>** *(baráye rudhá, ráhhá, va mánand e án) gozawtani. //Az in ráh e kuhestáni mitaván gozawt ammá besaxti.//*

negotiate v **<u>1</u>** (**<u>a</u>**) **negotiate (with sb)** *bá goftogu/ cáne zadan/ goftowonud be sázew dast yáftan; be goftogu newastan. //Bar án wodeyim bá kárfarmáyánemán* [employer] *darbáre ye darxást e mozdemán be goftogu newinim.//.* (**<u>b</u>**) **negotiate sth (with sb)** *bá goftogu be sázew/ peimán dast yáftan. //Goftogu kardan va foruxtan/ vám gereftan /peimáni bastan./ sázewi* [settlement] *bá goftogu//.* **<u>2</u>** *(cek/ softe rá) dastádast kardan/ dádan va pul e dastádast gereftan.* **<u>3</u>** *az bandi/ giri gozawtan. //kuhnavard mibáyast az taxtesangi saráwibi* [steep rock face] *begozarad.; án asb be ásáni az kepar* [fence] *gozawt/ parid//.* **<u>4</u> the negotiating table** *newast baráye goftogu/ cáne zadan darbáre ye dastmozd, bandhá va mánand e án. //Hic yek az do su hanuz napazirofteand be goftogu newinand.//*

negotiation n *goftogu; goftowonud, goftowanid; cánezadan; goftoguy, "be táráj e Irán nehádast ruy -- ce báyad konun lábe o goftoguy." (ZBP. L6197 SF). //bá kasi dar goftowonud budan; sar e bahá mitaván cáne zad va be sázew resid.; Goftoguhá baráye foruw be derázá kewid; be goftogu newastan; goftoguhá rá áqázidan/ pei gereftan; goftoguhá rá az sar gereftan; Pas az cánezani ye/ goftoguhá ye faráván be sázew dast yáftand.//*

negotiator n *goftogugar; cánezan*

negress n *(gáh xárdári) (zan/ doxtar e) siyáhpust/ zangi/ kákásiyág*

negro n (pl **negroes**) *(gáh xárdári) siyáhpust; káká siyáh; zangi; barzangi*

negroid adj *zangi; siyáhpust-mánand. //roxsár e/ bini ye siyáhpusti/ zangi//*

negroid n *zangi; siyáhpust-mánand; kákásiyáh*

neigh n *wihe; xoruw, "xoruwidan e Raxwam ámad be guw -- raván o delam táze wod zán xoruw." (ZBP. L6570 SF)*

neigh v *wihe kewidan; xoruwidan*

neighbor = neighbour

neighbour, (US) **neighbor** n **<u>1</u>** (**<u>a</u>**) *hamsáye, "mardi bud dar hamsáyegi ye Weyx ..." (ZBP. L2724 AT). //Áva ye rádiyoyat/ vákiveat* rá kamkon/ bekáh, hamsáyehá rá bidár mikoni!!; (báham) hamsáye ye divár-bedivár-im* [next-door neighbours]*; (ánán) hamsáye ye nazdik má-yand/ má hastand//.* (**<u>b</u>**) *hamsáye; nazdik, jofteham; baqal e ham; //sar e(miz) e wám jofteham/ nazdik e ham newaste budim./ Deraxt e bozorg ke oftád do tá az deraxtán e kucak e nazdikaww rá foruwekast./ Nazdixtarin hamsáye ye Engelestán*

Faránse ast//. **2** *hamsáye; ádam, mardom. //Hamsáyeat rá dust bedár.; Bá hamsáyegán/ digarán mehrabán báw!//*

neighbour, (US) **neighbor** v, **neighbour on sth** *hamsáye ye... budan; nazdik e... budan; casbide budan be...; bar karán e... budan, "va dar wahr xalife ye wahr rá farmud dári zadan bar karán e mosallá ye Balx forud e wárestán." (ZBP. L323 TBH). //Án báq bar karán e/ nazdik e/ casbide be yek meidán e cougán camani* [golf-course] *ast.//*

neighbourhood, (US) **neighborhood** **1** *ku, kuy, karán, pirámun, barzan, "hame wahr garmábe o rud o juy -- be har barzani átaw o rang o buy." (ZBP. L6643 SF); hamsáyegi, " mardi bud dar hamsáyegi ye Weyx ..." (ZBP. L2724 AT). //Dar o hamsáye dustaw dáran/ Hame ye mardomán e kuy dustáw dárand; Dar kuy e/ barzan e tavángarán/ puldárán zendegi mikonim/ miziyim./ Dar kuy e má cewmandázhá ye zibáyi hast.; Mixáhim (beravim) dar pirámun e/ bar karán e Landan zendegi konim/ beziyim.//.* **2** **in the neighbourhood of** *nazdik be; kamábiw. //andi/ balanji* [a sum] *nazdik be hezár dolár//*

neighbouring, (US) **neighboring** adj *hamsáye, nazdik. //kewvar e, wahr e rustá ye hamsáye; xánevádehá ye hamsáye//*

neighbourliness, (US) **neighborliness** n *bengarid be* "neighbourly"

neighbourly, (US) **neighborly** adj *hamsáyevár, dustvár, mehrabán va delsuz*

neither *(setáy*/ harvenám e náwenáxte) hickodám e...; na... na...; hic yek. //hickodám/ hic yek az ándo pesar rá nemitaván nekuhid/ gonahkár dánest; Na in pásox dorost ast na án; Na Áqá ye Fereidun, na bánu Delkaw, hickodám rá dar kelisá nadidam.; Hickodámemán/ hic yek az má zabán e Rusi nemifahmidim; "Kodám yek ráde* ye/ máwin e womá-st?", "Hickodám, az án e man dar dast e vásác** [repair] *ast.//*

neither adv **1** *(piw az kárváźe ye komaki- piw az konande ye kár miáyad) ham na..., //Bethoven rá dust nadárad. Man ham (hamconin/ haminjur); Piwtar dar Munix nabudeam/ Munix rá nadideam, xáharam ham nadide/ haminjur./ "Didiw/ Didiyaw?", "na"/ "man ham nadidamaw."//.* **2** **neither... nor**; **not... and not** *//ma... ma; na... na..., //Na midánad ce wode/ ce rox dáde va na bákaw ast.* [care about]*; Án mehmánsará bozorg ast, na ásude.//*

nelly n, **not on your nelly** *(dar Engelestán- zabán e kuce) bigomán na*

nem con *kutáh wode az Látini* [Latin "nemine contradicente"] *yekdel va yekzabán/ bedun e peiqáre* [objection]. *//Án piwnahád rá yekdel va yekzabán/ bedun e peiqáre paziroftand.//*

nemesis n (pl **nemeses**) *(biwtar be rixt e yekkáni/ beáyin) pádafráh; sezá. //Sezá ye/ pádafráh e xod rá gereft/ did.//*

neo-, *(dar váźehá ye serewte) nou, táze, novin. //*neolithic *[ruzgár e] nousangi; /*Neoplatonism *jonbew e Aflátuni ye nou//*

neoclassical adj *barpáye ye sabk e bástáni*

neocolonialism n *báźjuyi ye novin [bardegari ye novin]*

neolithic adj *(ruzgár e) nousangi*

neologism n **1** *váźe ye nou; nouváźe.* **2** *váźe ye nou sáxtan/ bekár bordan; nouváźepardázi. //Nevisandeyi ke dust dárad váźehá ye nou pardázad.//*

neon n *gáz e neon. //ceráq e/ rouwanáyi ye/ newán e mahtábi/ neon//*

neophyte n **1** *táze...; nou... [con noumosalmán; noutarsá].* **2** *wágerd; nouce; bacce...; nou-*

nephew n *pesarbarádar; pesarxáhar; barádarzáde (pesar); xáharzáde (pesar); pesar e barádar-zan; pesar e xáharzan; pesar e barádarwouhar; pesar e xáharwouhar*

nephritis n *ámás e gorde; gordemás**

nepotism n *nurcewmibázi; xiwán e xod rá sar e kár gozáwtan/ bekárhá gomárdan*

Neptune *n kore ye Neptun [hawtomin kore ye gardande gerd e xorwid]*

nerve n **1** *pei. //dard e peiyi ke zir e fewár ast//.* **2** **nerves** *delwure, negaráni. //delwure dáwtan; //Nemidánad delwure/ negaráni ci-st (hamiwe ásude ziste); Del e wir dárad/ Az án bidhá nist ke be in bádhá belarzad* [have nerves of steel]*//.* **3** (**a**) *sost wodan/ báz delir gawtan* [lose/ regain one's nerves]. *//yaxlaxwakbázi/ eskibázi pordel va dareje ye yek; Takrobáyi* [race] *dar ránandegi jegar/ del e wir mixáhad; Kuhnavardi az taxtesanghá ye bozorg ázmun e delávari va zebardasti ast. Toxm e/ jegar e án rá nadáram ke dast be conin kár e sahmgini bezanam.//.* (**b**) *(xárdári/ anáyin) biwarmi; gostáxi; porruyi. //Ce porru!! vákive* ye/ rádio ye ma rá zad zir e baqalw va raft!; Xeili biwarmi mixáhad in jur jáme puwidan va sar e kár raftan.; Bá gostáxi beman goft ke daqalbáz-am* [cheat]*//.* **4** *(giyáhwenási) ragbarg.* **5** **a**

bundle of nerves *bázgardid be* "bundle". **get on sb's nerves** *(anáyin) (kasi rá) ázordan/ ranj dádan. //Sut nazan! Saram rá bordi!//.* **hit/ touch a (raw) nerve** *zaxm e kohneyi rá táze kardan. //Az zan e noxostaw ke nám bordi ruy e zaxmaw namak páwidi!//*

nerve v, **nerve sb/ oneself for sth** *be xod delgarmi dádan; be kasi powtgarmi dádan. //Powtibániyaw máye ye delgarmi ye má dar peikár* [fight] *gawt.; Be xodam del dádam ke bá piwmárán* [accuser] *e xiw ruberu wavam.//*

nerve-cell n *yáxte ye pei*

nerve-center; nerve-centre n **1** *goruhi yáxte ye pei ke miyán e xodewán peivand e nazdik dárand/ peináfu* [pei + náfu <Avestáyi] (EDPL)].* **2** *(pendárin) setád e farmándehi; páigáh e sarrewtedári. //Setád e farmándehi ye yek peikár e gozinewi//*

nerveless adj *sost; biramaq. //Kárd az dast e/ angowtán e biramaqaw oftád.//*

nervelessly adv *bengarid be* "nerveless"

nerve-racking adj *ravánkáh. //cewmberáhi ye ravánkáh baráye hude ye ázmun//*

nervous adj **1** *pei; vábaste be pei. //bimári ye pei/ raváni; dastgáh e pei//.* **2** **nervous (of sth/ doing sth)** *negarán; wuride; ásime. //ádami kucak, mordani va negarán; az budan dar miyán e anbuh e mardom mitarsad; Az táriki mitarsi?; Xandeyi az ruy e negaráni kard.//.* **3** *tanide, wuride, náostovár. //saxt ásime/ tanide; sabk e negárewi tanide/ náostovár.//*

nervous breakdown *varwekastegi ye raváni; ravánkástegi*; kástegi ye raván**

nervous systerm *dastgáh e pei*

nervously adv *//bá delwure labxand zadan/ vul zadan* [fidget]*, zirlabi cizi goftan* [whisper]*//*

nervousness n *bengarid be* "nervous"

nervy adj (**nervier, nerviest**) *(anáyin/ dar Engelestán) wuride, náárám.* **2** (US) *gostáx, porru*

-ness *(pasvand) (bá setáyhá* peivaste námváźe ye náwomordani misázad) -i; -gi; -á; -amár/ ámár. //*siliness *nádáni;* dryness *xowki/ xowkámár//*

nest n **1** (**a**) *láne, áwiyáne, áwiyán, káwáne, newim. "newimi az barkewide boland -- ke náyad ze keiván bar u bar gazand." (ZBP. L6518 SF); ámut, "bar qolley ye qáf baxt o eqbál -- ámut e oqáb e doulat e tost." (ZBP. C28 FM, Menjik). //Gonjewkáni ke bá káh va wáxehá ye deraxt láne misázand.//.* (**b**) *láne, cál, qál, kávák, kábuk, "to parvaride ye kábuk e ásemán budi -- az án qarár nagiri daráwiyáne ye past." (ZBP. C3169 FM, Anvari); konám, "deriq ast Irán ke virán wavad- konám e palangán o wirán wavad." (SF). //láne ye murce; murcál; mong-qál = láne ye zanbur/ mong//.* **2** *jáy e garmonarm. //baráye xod bá bálewtak/ towakce jáy e garmonarmi sáxtan.//.* **3** *láne; jáy e penháni. //láne ye áyawtán** [spies' nest]*/ láne ye dozdán/ kávuk e tabahkári/ ágreft** [vice/ crime]//. **4** *tudartu. //yek dast quti ye/ kive* ye /miz e/ káse ye tudartu//.* **5** *áwiyán; áwiyáne. //áwiyán e tirbár* [machine-gun nest]//

nest v **1** *láne/ áwiyáne kardan/ sáxtan. //Celcelehá dárand dar rádegáháh* [parking/ garage] *láne misázand.//.* **2** **go nesting** *be wekár e láne ye parandegán va toxm e ánán raftan//*

nest-egg n *(pul) anduxte (baráye áyande). //yek anduxte ye kuculumuculu wewhezárdolári (baráye áyande)*

nestle v **1** *já xow kardan; qanudan. //miyán e towakcehá qanudan; dar bestar qanudan//.* **2** *penhán budan; dar panáh budan. //Toxmi ke dar miyán e váwhá** [grass] *ye deráz penhán wode bud; Án dehkade dar panáh e kuhpáyeyi já dáwt* [nestled]//. **3** *tang daráquw gereftan; tang darbar gereftan; tang já dádan/ negahdáwtan; "garce piram, to wabi tang daráquwam gir -- tá sahargah ze kenár e to javán barxizam." (Háfez); "saraw con raft xánum niz vádád- tamámaw rá co del dar sine já dád." (Iraj Mirzá). //Wirxár rá tang dar baqal/ áquw gereft.; Gorbehe miyán e bálewtakhá* [cushion] *tang qanude bud.//.* **4** **hold sth against, on etc sth** *sar e, wáne ye yá... xod rá az sar e mehr be... fewordan; dar áquw e... raftan; dar... já dádan. //Saraw rá ru ye wáne ye u/ sineaw feworde jádád.//.* **5** **nestle up (against/ to sb/ sth)** *xod rá já dádan; já gereftan; qanudan. //Kudak dar baqal e mádar bexáb raft.; Sage baqal e boxári qanud/ xod rá já dád.//*

nestling (n) *juje; juju*

net[1] n **1** *tur, turi. //yek tale bozorg turi; capar* [fence] *e turi ye felezi/ áhani//.* (**b**) *tur, dám, "va in jesm rá... xánand ma'ni ye wabake dám bovad." (ZBP. L6991 HM); wast; "be zir e náf táb e wast-bar-wast -- dah angowtaw co máhi bud dar wast." (ZBP. L7769 VR); //tur e máhigiri; wast; tur e celtapká*/ tenis; paweband; turi ye mu; tup rá bá lagad be tur zadan//.* **2** *(beviźe pendárin) dám. //Dar dám e ágreft* [crime] *gereftár (ámade/ gawte)./ Mardi ke donbálaw/ peyaw hastand hanuz be dám e pásbánán nayoftáde.//.* **3** (**a**) **the nets** *(dar tapkáye*) tur e viźe ye bázi ye ázmáyewi. //Yek tasu* [hour] *ruy e tur e ázmáyewi bázi*

kardan//. (**b**) *bázi ye ázmáyewi/ dastgarmi bázi kardan. //bázikonán piw az bázi candi dastgarmi bázi kardand.//.* **4** *dám (e rasánehá)*

net v (**netted**, **netting**) **1** **net sth/ sb (for sb)** *bá tur gereftan; dar dám andáxtan. //Faráván máhi tur zadand.; Dar án dádosetad sud e kaláni bord.//.* **2** *(deraxtán e mive rá) bá turi puwándan. //Agar noxodháyat rá bá turi napuwáni parandegán mixorandewán.//.* **3** *(dar varzew) tup rá darun e turi ye darváze zadan/ darváze rá gowudan.//*

net[2] adj **1** **net (of sth)** *náb, viźe. //bahá ye náb (baháyi ke kástár** [discount] *az án káste wode./ sud e náb/ viźe* [net profit]; *sang e/ sangini ye náb; Báj e darraft* [net of tax] *e/ darámad e womá náb cand ast/ náb cand darmiyávari/ misázi?//.* **2** *náb, viźe. //Hude ye náb e bázjuyi ye deráz e wahrbáni án ast ke kowande hanuz wenáxte nawode.//*

net v (**netted, netting**) *sud e náb/ viźe bordan. //sud e nábi bordan; candi/ andi sud bordan; Az foruw e án raxt dah dolár sud e náb bord.//*

netball n *vávar*; tapká* [vávar* <guyew e Ámoli, turi tahbáz ke be dáyereyi simi casbide ast, va tup rá bedarun e án andáxte az tahaw miyoftad]*

nether adj *(bástáni yá bewuxi) forudin, páyini, ziri. //jahán e mordegán, duzax zir e zamin./ páyjáme; tonbán//*

nethermost adj *bengarid be* "nether"

netting n *turi. //se metr turi ye simi; panjereháyi ke bá turi puwánde wode.//*

nettle n **1** *gazane az gune ye* Urtica. **2** **grasp the nettle** *bengarid be* "grasp".

nettle v *ázordan; áwoftan. //Soxanánam áwkárá u rá baráwoft.//*

nettle-rash n *kahir*

network n **1** *dám, "va in jesm rá... xánand, ma'ni ye wabake dám e máhi bovad." (ZBP. L6991 HM); parvazan (ZBP. C782 FM) //dám e/ parvazan e ráhhá/ ráháhan/ kanálhá/ kárizhá//.* **2** (**a**) *dám; parvazan*. //dám e áyawtán** [a spy network]*; dámi az maqázehá dar sarásar e kewvar; dám e rasánehá* [communications]//. (**b**) *dám e rasánehá* [communications]. *//se dám e bozorg e jamjám*/* TV *dar Ámriká//.* **3** **the old boy network** *bengarid be* "old".

neural n *(kálbodwenási) pei*

neuralgia n *(pezewki) saci*; dard e pei ye sar yá roxsár [<saci* (Avestáyi) bengarid be Yawthá 1, Purdávud, Ábányawt, sát e 273-275, hát e 90-93]*

neuralgic adj *saci*. //dard e saci*// [bengarid be* "neuralgia"*]*

neurasthenia n *(pezewki) bituwi*

neurasthenic adj, n *bituw*

neuritis n *ámás e pei; peisám*; peimás* [besanjid bá "más" <Gilaki* (pharyngitis)*]*

neur(o)-, *(dar váźehá ye serewte) pei; harjá juri tarjome miwavad.*

neurological *peiwenási. //paźuhew e peiwenásik//*

neurologist n *peiwenás*

neurology n *peiwenási*

neurosis n (pl **neuroses**) *ravánáxt*; ravánáxtegi**

neurotic adj *ravánáxte*. //delwure ye ravánáxtegi*./ Baráye kam barq suzándan dar xáne divánevár ceráqhá rá xámuw mikonad.//*

neurotic n *ravánáxte [bengarid be* "-osis"*]*

neurotically adv *bengarid be* "neurotic"

neuter adj **1** *(dastur e zabán) xanzak* [<Pahlavi (ZBP. C2194 BF)]. //yek námváźe ye xanzak*//.* **2** *(baráye giyáhán) xanzak*.* **3** *(baráye xarfastarán** [insects]*) xanzak**

neuter n **1** *xanzak*.* **2** (**a**) *xarfastar** [insect] *e náras/ xanzak*.* (**b**) *axte. //Gorbeam axte ast.//*

neuter v *axte kardan. //yek gorbe ye nar e axte//*

neutral adj **1** (**a**) *náhaváxáh; az hic su haváxáhi nakardan; biyeksu (A. Kasravi). //Kewvari ke az hic yek az do su haváxáhi nemikonad.; Dávari ke az hic su haváxáhi nemikonad; yek arzyábi* [assessment] *ye bedune haváxáhi az hic su./ náhaváxáh budan; biyeksu budan/ mándan//.* (**b**) *biyeksu. //sarzamini* [territory]*/ kawtihá ye biyeksu//.* **2** (**a**) *xanzak*. //Ádami xanzak* ast/ manewi* [character] *xanzak* dárad.//.* (**b**) *(rang e) morde, sard. //Koeri* [kerávát] ke be rang e sard báwad be har rang pirhani miáyad/ mixorad.//.* **3**

(dande ye) ázád. //Ráde/ máwin rá dar dande ye ázád gozáwtan./ Dande rá ázád kardan//. **4** *(ximiyá*) xanzak*

neutral n **1** *biyeksu; náhaváxáh; na haváxáh e...;* **2** *dande ye ázád; dande rá ázád kardan; //Ráde*/ máwin dar dande ye ázád ast.//*

neutrality n *biyeksuyi (A. Kasravi); náhaváxáhi. //biyeksuyi ye/ náhaváxáhi ye zinávand* [arrmed neutrality]//

neutralization, neutralisation n *bengarid be* "neutralize"

neutralize, neutralise v *wekastan, "cerá áb bar jám e mey befgani -- ke tizi nabinad kohan bewkani?" (ZBP. L6959 SF); "az tadbirhá ki ábhá ye bad rá be saláh árad va tabáhihá ye án rá bewkanad..." (ZBP. L5257 ZX). //zahri rá/ jouhari rá/ asidi rá wekastan//.* **2** *biyeksu gardánidan. //yek baxw e/ navár e/ xák e biyeksu//*

neutrally adv *bengarid be* "neutral"

neutron n *bámak* [<Pahlavi, bám (ZBP. C4383 MK)]; notron*

never adv **1** *hargez; beniz, "na án zin biyázord ruzi beniz -- na in rá az án andohi bud niz." (ZBP. L2806 FM, Abu wakur e Balxi). //Hargez be sinemá/ celpard* nemiravad; Hargez az kewvar birun narafte.; Hargez darxástháyewán rá nemipaziram.; Az gelehá ye bipáyánat/ páyánnápazirat besotuh ámadeam./ "Mixáhi án kár rá bekoni?", "hargez!"; hargez dar sarásar e ruzgáram conin yáveyi nawnide budam!; Digar hargez dar án mehmánsará naxáham mánd.; Conin namáyewi hargez piwtar dide nawode.//.* **2** *na, hargez, az hic ruy. //In az hicruy paziroftani nist./ Yekbár ham labxand nazad; Na, bigomán to nakardi!; Natars!/ Hargez natars!//.* **3** **on the never-never** *(zabán e kuce-bewuxi) cizi rá keráye kardan va sepas xaridan.* **Buy sth on the ever-never** *cizi rá keráye kardan va sepas xaridan.* **well, I never (did)!** *newán e wegeft va napasandidan. //Xob, BahBah!* [well,I never!]. *Zan migiri/ wouhar mikoni, ammá be má nemiguyi!//*

never *(*interj *wegeftváźe, anáyin) hargez; arandán! (ZBP. C2344 FM); has; hás, "Teibati kardam o pawimánam. -- tá conin cizhá naguyam, hás!"; pargas; pargast (ZBP. C5815 FM); "soxonhá ke gofti to pargast bád -- del o ján az án badkonew past bád! (ZBP. C5815 FM, SF). //"kár rá gereftam", "Harges/ pargast!"*

nevermore adv *(bástáni) hargez, pargas, pargast, arandán; hás [be bálátar bengarid]*

nevertheless adv, conj *(band e kárváźe; peivandváźe) (beáyin) bá inhame. //Garce xeili huwmand ast bá inhame tá andázeyi kamru-st.; Ágáhiyi nabud/ nayámad, bá inhame omidvár budim/ omid naboridim/ noumid nawodim./ Biwtar bá man dorowt ast/ dorowti mikonad, bá inhame dustaw dáram.//*

new adj (**newer**, **newest**) **1** *nou, táze. //dabestáni, andiweyi, celpardi*/ filmi, matali* [novel]*, noupadidi, ráde*yi/ máwini nou/ táze; raxt e/ kácál e nou; sibzamini ye táze (az zamin darávarde wode); nán e dáq/ táze; tázetarin handhá** [fashion]*//.* **2** (**a**) **new (to sb)** *nou. //Váźehá ye nouyi rá be zabán e bigáne ámuxtan; setáreyi nou [yáft wode]; Tázekár/ wágerd ast va hame ciz baráyaw tázegi dárad/ nou ast.//.* (**b**) **new (to sth)** *nááwná; táze. //Táze be in wahr ámade, nááwnáyam.; Hanuz bá án kár áwná nistand.; Womá táze injá ámadeyid. na?//.* **3** *nou. //kár e, ámuzgár e, xáne ye nou; dustán e novin yáftan//.* **4** *nou, táze. //kasáni ke táze (be ruz e) gedáyi oftádeand; kasáni ke táze be pul resideand/ noukisehá; darunigari ye nou* [new conformism] *dar miyán e javánán.//.* **5** (**a**) *táze, nou. //ruzi nou; ruzgári nou dar tárix e kewvaremán.//.* (**b**) *táze, nou. //zendegi ye novini rá áqáz kardan; In warvin*/ sarrewtedári omid e tázeyi be del e mardom baxwide.//.* (**c**) *nou. //Engár ádam e nouyi/ tázeyi wodam.//.* **6** **(as) good as new** *mánand e nou; dorost con nou; Án páregi rá (ham aknun) miduzam va yumu/ kot báz dorost nou miwavad//.* **a new broom (sweeps clean)** *(dastán) kuze ye nou áb e xonak dárad. (PAF, #6919).* **a new deal** *barnáme ye vátáw*/ degarguni.* **a new lease of life;** (US) **a new lease on life** *zendegi ye nou. //Pas az barxástan/ dorváx az kárdpezewki zendegi rá az nou áqáz kard./ (pendárin) Yek kami rang va yek kami rouqan mitavánad án docarxe rá báz nou konad.//.* **turn over a new leaf** *degargune wodan; behtar wodan; ráh e behtari piwe kardan. //dozde barán wod tá pas az raháyi az zendán degargune gawte ráhe behtar va nouyi dar zendegi piwe konad.//*

new moon *dás e máh e nou, "mazra'e sabz e falak didam o dás e mah e nou -- yádam az kewte ye xiw ámad o hengám e derou." (Háfez). //pas az máh e nou.//*

the New Testament *baxw e dovvom e Enjil (ke darbáre ye ámuzewhá ye mehr [M. Moqaddam]/ Masih va háwewtán* e/ peirován e áqázin e u-st.)*

new town *(dar Engelestán) wahr/ wahrak e nou; nouwahr*

new year *sál e nou. //Sál me nou mibinamat; Sál e nou Xojaste!//*
New Year's Day, (US) **New Year's** *Nouruz*
New Year's Eve *wab e sál e nou*

new-, *(dar vážehá ye serewte setáy* misázad) //*a new-born baby *nouzád;* a new-laid egg *toxmemorq e táze; dini/ imáni nou* [new-found]*; carámini* [hay] *táze zade wode* [new-mown]*//*

newcomer (n) *kas ke táze reside; noureside*

newel n **1** *tir e/ sotun e miyáni ye pellekán e márpici.* **2** (also **newel post**) *tire/ sotun e sar e yá zir e narde*

newfangled adj *(biwtar xárdári, andiwe yá ciz) noupadid va náxáste. //Hic az in másmásakhá ye* [gadgets] *noupadid rá dust nadáram./ To va (in) andiwehá ye noupadidat!//*

newly adv *(band e kárváźe) (biwtar piw az setáy e kárváźe* bekár miravad) táze, nou, noupadid, "zirá az ruy e fan e zabánwenási kalemesázi xatá-st. Dar jáyi ke cizi noupadid báwad va námi az piw nadáwte báwad ke baráye án mitaván nám e novini gozáwt." (ZBP. L4582 NKZZF). //noubayu/ tázearus va tázedámád; goruhi noupadid//.* **2** *ravewi nou. //kácáli* [furniture] *ke be rixt e nouyi áráste wode báwad.//*

newly-wed n *anuwah (ZBP. C3690 FM); noubayu va noudámád*

newness n *nouyi; tázegi*

news n **1** (**a**) *ágáhi, "Be mádar yeki náme farmud o goft -- ke ágáhi ye marg natván nehoft." (ZBP. L5787 SF); "Ke man xod ágahi piw e to dáram -- ze har kári ke dáram yá gozáram." (ZBP. L7670 SF); nevid, moźde, baqyáz (= ágáhi ye xub) (ZBP. C2704 FM); ituk (= ágáhi ye xub). //tázetarin/ vápasin ágáhi ci-st?; Wanideyi Maryam kár gerefte!; Har ce ágáhi az xodat dári begu, mixáham bewnavam.; (man án rá) piwtar nawnidebudam.; Hamiwe kárháyi mikonad ke námaw dar ágáhihá miáyad.; Ágáhi ye in ke dowman nazdik ast hame rá tarsánd.; Hic ágáhi dári kojá miziyad/ zendegi mikonad?/ Yek ágáhi; gozárew e ágáhi; parákanew e ágáhi; gozárew e ágáhi ye kutáh/ gozárew e diváni ye kutáh;/ rasánehá ye ágáhi* [the news media]*//.* (**b**) **the news** *ágáhihá; Va aknun ágáhihá rá miwenavid.; Gozárew e ágáhihá nim tasu* [hour] *be derázá mikewad.//.* **2** *wanidani. //Agar mardom/ ádami sagi rá begazad/ gáz begirad ciz e wanidani ast* [that's news!]*; Kár e án setárehá ye musiqi ye páp /mardompasand hamiwe wanidani ast!//.* **3** **break the news (to sb)** *baráye noxostin bár ágáhiyi rá be kasi dádan/ moźde dádan.* **no news is good news** *(saying) (dastán): "ágáhi ye marg zud miresad!" (PAF #3855) [pas agar ágáhiyi bemá naresad, ciz e badi rox nadáde!"]*

news agency *bongáh e gozárewgari*

newsagent n, (US) **newsdealer** *ruznámeforuw*

newscast n *gozárew e ágáhihá*

newscaster (**news-reader**) n *xánande ye ágáhihá (dar jamjám** [TV]*/ rádiyo/ vákive*)*

newsdealer n (US) newsagent

newsletter n *gozárewnáme*

newsmonger n *(biwtar xárdári) soxancin*

newspaper n **1** *ruznáme.* **2** *káqaz e ruznáme. //basteyi ke dar káqaz e ruznáme picide wode.//*

newsprint n *káqaz (baráye cáp) e ruznáme*

news-reader n = newscaster

newsreel n *celpard*/ film e kutáh e ágáhi*

news-room n *kárgáh e ágáhipardázi*

news-sheet *ruznámagak/ ruznáme ye kucak va sáde*

news-stand n = bookstall (book)

news-vendor n *ruznámeforuw*

newsworthy adj *ágáhi ye arjdár; wanidani. //dástáni, rosváyiyi wanidani//*

newsy adj (**newsier**, **newsiest**) *(anáyin) por az ágáhihá ye kucak va piwepáoftáde. //Námeyi por az ágáhihá ye kucak va piwepáoftáde.; Máhnámeyi/ haftenámeyi rangárang por az ágáhihá ye kucak va piwepáoftáde/ xordeágáhihá//*

newt n **1** *samandar e ábi be nám e dánewik e* <u>Triturnuss</u>. **2** **pissed as a newt** *bengarid be* "piss"

Newtonian adj *Niyuton. Niyutoni. //cehrwenási** [physics] *ye Niyutoni//*

New World, the New World *Ámriká (ye abáxtari* [northern] *va nimruzi* [southern]*)*

next[1] adj, **next (to sb/ sth); next (to do sth/ that...)** **1** *(biwtar bá* "<u>the</u>" *bekár miravad) digar, sepastar; digarom (ZBP. L1150, FM). //nám e digar dar fehrest; Tá istgáh e benzin e digar candi ráh ast?; Kárván*

dudi ye digar ke be Mawhad miravad, tasu [o'clock] *ye hawt ast./ Bár e digar ke didamaw dar Wiráz kár mikard.; Agar yek kas e digar soxan beguyad guwmál miwavad; Wew máh e digar dowvártarin máh xáhad bud.; Dard e tizi dar saram sahidam va sepas ke bidár wodam xod rá dar bimárestán yáftam.//.* **2** *(bedun e* "the" *va piw az váźeháyi con dowanbe, hafte, zemestán va sál) digar, áyande. //Panjwanbe ye áyande/ digar hawtom e May ast.; Zemestán e áyande/ digar miravam yaxlaxwakbázi* [skiing]*//.* **3** **as good, well, far, much, etc as the next man** *con hame; con digarán. //Man ham con digarán az wuxi xowam miáyad ammá in yeki digar gandaw rá darávarde.//.* **the next world** *jahán e digar*

the next n *digar; digari. //Xán* [episode] *e noxost xub bud, aknun báyad cewmberáh e xán e digar báwim.//*

next[2] adv **1** *(band e kárváźe) sepastar; digarom; digari; pas az in; pas az án. //Sepastar/ digarom dar fehrest ki-st?; sepas/ sepastar ce kardi?; Sepast(tar)/ pas az án az Wiráz didár kardim; Pas az in/ án ci-st/ ce miáyad?//.* **2** *pas az in; pas az án. //Pas az in kohantarin sáxtemán kelisá ast.//.* **3** *(pas az porsewváźehá/ baráye newán dádan e wegeft). //Dári catrbázi yád migir? Dige ci/ digar ce?!//*

next-best adj *behtarin... pas az...; káci beh az hicci. //Pas az in behtarin kár/ ráh pák hewtan e/ vel kardan e án barnáme ast./ Pas az in behtarin kár vám gereftan e navárhá az deźenepewt* [library] *ast./ In behtarin andiwe ast., Andiwe ye Bahrám pas az in Behtarin ast.//*

next door *hamsáye;baqal; divárbedivár. //dar hamsáyegi/ dar in baqal miziyad/ zendegi mikonad.; Daftar e kixá** [manager] *hamin baqal ast.; hamsáyegán e divárbediváremán//.* **next door to** *hamsáye; hamsáyegi. //Dar hamsáyegi ye má yek zan o wouuhar e Ámrikáyi miziyand./ (pendárin) Conin andiweháyi dast e kami az divánegi nadárad.//*

next of kin *(beáyin) (bá kárváźe ye yekkáni yá candgáni) xiwávand(án) e nazdik (va zende). //Be xiwávand e/ xiwávandán e nazdikaw ágáhi dádeand.; Nazditarin xiwávand e zende ye womá ki-st?//*

next to prep **1** *nazdik, baqzl, nazd, "nazd" be ma'ni ye "nazdiki ye kasi" ast.; "piw e u-st" (ZBP. L4421 NKZZF). //Purán nazdik e/ nazd e/ baqal e "Jávid" ru ye kat* [sofa] *newast.//.* **2** *pas az. //Pas az yaxlaxwak* [skiing] *bázi ye delxáhaw xáki ru ye yax* [ice-hocking] *ast./ Dar Irán pas az Tehrán bozorgtarin wahr Espahán ast.//.* **3** *nazdik e/ kamábiw. //Káqazdivári be ásmáne ye otáq casbándan* [papering] *bedun e nardebán kamábiw nawodani bud./ Dar foruw e henzerpenzerhá* [jumble sale] *kamábiw mofti/ ráyegán* [next to nothing] *xaridamaw.; Asbam dar takrobáyi* [race] *yeki piw az vápasin/ afdomin asb bud.//*

nexus n (pl **nexuses**) *(beáyin) peivand; dast; goruh. //Peivand e miyán e án do tan jáhjuyi ast ke hardoyewán dárand.* [shared ambition]*//*

NHS abbr *(kutáhwode dar Engelestán baráye* National Health Service*) behdári ye mardom/ tude/ kewvar; bime ye tude.*

NI (abbr) **1** **National Insurance** *(dar Engelestán) bime ye mardom/ tude.* **2** **Northern Ireland** *Irland e Abáxtari* [northern]

niacin n *niyásin vitámin e B_6*

nib n *nouk e qalam; nouk e xáme [áhani/ felezi/ yuwostin*]*

nibble v **1** (**a**) **nibble (at sth)** *rizriz javidan; dandán zadan; liyidan, "Mas'ud e Sa'd cand liyi źáź?- ce fáyde az źáź liyidan? (ZBP. C2266 FM; M. Sa'd e Salmán). //Máhiyi ke cewte* [bait] *rá rizriz mijavad/ miliyad.; Az sar e bázi/ wuxi* [playfully] *guwaw rá liyid/ rizriz gáz gereft!; Muwhá hame ye panir rá javide rizriz xordeand.//.* (**b**) *yek rize xordan; rizexori kardan. //Miyán e cáwthá rizexori nawáyad/ nakonid!!//.* **2** **nibble at sth** *be cizi be áhestegi va durandiwáne nazdik wodan/ váresi kardan. //Andiwe ye ma rá be áhestegi va durandiwáne váresi kard ammá áhang e ostovári nanemud.//*

nibble n **1** *liyidan; rizriz gáz zadan, nouk zadan. //Engár sar e atariyam** [fishing line] *rá máhiyi nouk-nouk zad/ liyid.//.* **2** *(baráye xoráki) yek rize, yek xorde; maze. //Nuwábe va maze (ham)* [drinks and nibbles] *midahand!//*

nibs n, **his nibs** *(dar Engelestán/ anáyin/ bewuxi) válágohar; harjá juri tarjome miwavad. //Be válágouharewán beguyid befarmáyand biyáyand dar wostan e ávandhá be má komak konand!//*

nice adj (**nicer**, **nicest**) **1** (**a**) *xub, delpazir; xow, gaw (ZBP. C1409 FM); námi, "mará marg námitar az sarzanew -- be harjáy biqáreyi badkonew." (ZBP. C6599 SF). //kasi, labxandi, mazeyi, soxani* [remark] *xub/ gaw/ delpazir; Ruzi delpazir; ábohaváyi gaw; doxtaraki gaw; Ce xowmaze!; Dar karáne ye daryá ruz e xowi dáwtim/ dar karáne ye daryá be má xow gozawt.; angowt dar damáq/ bini kardan xub nist.//.* (**b**) **nice (to sb)** *mehrabán. //Pedaram ke be didár(emán) miáyad bekuw bá u mehrabán báwi!//.* **2** *(riwxand-bad, nágovár) //Má rá be ce gereftáriyi docár kardi!; Ce xow goft!/ gofti!//.* **3** *bárik, kucak, xord. //fádoyi* [distinction] *ye náciz. //Cizi ke dávari darebáreaw dowvár ast.* [a nice point of law]*; mainihá ye bárik//.* **4**

(**a**) *saxtpasand. //dar gozinew e puwák "saxtpasand".//* (**b**) *(biwtar dar koathá** [expressions] *ye ma*) ázarmik* [honest]. *//Dar kár va wivehá ye dádosetadaw candán ázarmik nist.//.* **5 nice and** *(piw az setáy*há bekár miravad) (anáyin, pasandide) xub. //xub va garmonarm baqal e átaw; xub o xonak dar biwe* [the woods]*//.* **nice work if you can get it** *(dastán): "na cak zadi na cune, arus umad tu xune!"*

nicely adv **1** *xub, xow, gaw, nik. //xowpuw; xub anjám wode; soxani bejá; ce xow goft...//.* **2** *(anáyin) xeili xub. //Baráye man xub ast; Bimár dárad xub miwavad/ piwraft e bimár xub ast.//*

niceness n *bengarid be* "nice"

nicety n **1** *báriki. //muwekáfi dar dávari; muwekáfi/ cizi báriktar az mu//.* **2** *rizekári. //Nemitavánam be hame ye rizekárihá ye maini bepardázam./ bá mardom raftár e nik dáwtan/ nik-kerdár budan//.* **3 to a nicety** *xeili xub/ dorost. //Duri/ durá rá xeili xub barávord kardi.//*

niche n **1** *táqnamá [M. Moqaddam].* **2** *(pendárin) já ye/ kár e xub/ garmonarm. //Gomán nemikonam ke hanuz já va kár e delxáh va ásudeaw rá dar zendegi yáfte báwad.//*

nick[1] n **1** *boridegi ye kucak. //Bá qeici yek boridegi dar párce dorost kardan//.* **in good, bad, etc nick** *(dar Engelestán/ zabán e kuce) tandorost, xub, dorost, bad, tabáh. //Baráye yek ádam e 70 sále xeili tandortost ast.; án ráde*/ máwin zevár-darrafte ast.//.* **in the nick of time** *bezangáh; behengám; dam e vápasin. //Kárvándudi dárad miravad- dam e vápasin residi!//*

nick[1] v *dar cizi boridegi dádan. //Hengám e riwtaráwi cáne ye xod rá bá tiq borid.//*

nick[2] (n) *(dar Engelestán- zabán e kuce) holoftuni; zendán; kalántari. //Yek sál tu holoftuni bud.; Dozde rá bordand kalántari.//*

nick v *(dar Engelestán- zabán e kuce)* **1 nick sb (for sth)** *kasi rá bázdáwt kardan. //Baráye dozdi bázdáwt wod.//.* **2 nick sth (from sb/ sth)** *az kasi... dozdidan; kew raftan. //Dah dolár az dustaw dozdid/ kew raft.//*

nickel n **1** *nikel. //áb e nicke dáde wode* [nickel-plated]*//.* **2** *sekke ye panj senti (Ámrikáyi/ Kánádáyi)*

nickel v (**nickelled, nickelling;** (US) **nickeled, nickeling**) *nikelpuw kardan; áb e nikel dádan*

nickel silver *varwo; varwáv*

nick-nack = **knick-knack**

nickname n *nám e xodemáni. //Nám e xodemáni ye Kámrán, Kámi bud.; Con hamiwe xandán bud námaw rá " herheru*/ Hertaki*" gozáwtand.//*

nickname v *nám e xodemáni bar kasi nahádan. //Con xeili deráz/ deiláq bu námaw rá "kutul" nahádand!!//*

nicotine n *nikotin. //Angowtáni ke rang e zard e sigár bar ánhá-st.; Sigári kamnikotin//*

niece n *barádarzáde/ xáharzáde (ke doxtar báwand); doxtar e barádar; doxtar e xáhar; doxtar e barádarwouhar yá barádarzan; doxtar e xáhar wouhar yá xáharzan*

niff n *(zabán e kuce, dar Engelestán) gand, bu ye gand. //Ce bu ye gandi!!//*

niffy adj *(zabán e kuce, dar Engelestán) badbu; gande; gannák. //Án guwt kami bugerefte//*

nifty adj (**niftier**, **niftiest**) *(anáyin)* **1** (**a**) *zebardast; zebrozerang. //raqs e páy e zebrozerang e/ ostádáne ye futbálist/ pátapkábáz*//.* (**b**) *kárámad, taváná. //másmásak e kucak e kárámadi baráye pustkandan e sibzamini//.* **2** *qawang; xowduxt; xow..., //jáme ye noyi xowduxt be tan dáwtan.//*

niggard n *(xárdári- zewt) zoft, náxonxowk, peni [<Pahlavi (ZBP.C862 MK)]; kamkáse (ZBP. L1069)*

niggardliness n *bengarid be* "niggardly"

niggardly adj *(xárdári- zewt)* **1** *zoft, náxonxowk, peni*, kamkáse. //Puldusti zoft va pir//.* **2** *(baráye piwkew va mánand e án) kamarzew, náciz*

nigger n *(xárdári- zewt) kákú; barzangi*

niggle v **1 niggle (about/ over sth)** *bijá xorde gereftan; be rizekárihá ye kamarj pardáxtan; matte be xawxáw gozáwtan. //Baráye har yek wáhi ke hazine mikonim bixodi/ bihude xorde nagir!//.* **2** *kasi rá ázordan/ ranjándan. //Az welaxtegiyaw* [untidiness] *peivaste dar ázár/ ranj ast.//*

niggling adj **1** *biarzew, piwepáoftáde; xord; kamarj. //Matte be xawxáw nagozár va zamán rá bihude tabáh nakon!//.* **2** *peivaste ázár dádan; neq be ján e kasi zadan. //Dardi ke peivaste ázár dahad; xordegiri ye peivast az cizhá ye xord va kamarj.//*

nigh adv, prep (**nigher nighest**) *(band e kárváže, bandváže ye bástáni) nazdik; nazd e..., //Páyán e jahán nazdik ast!//*

night n **1** *duw, wab, "duw dar halqe ye má qesse ye gisu ye to bud -- tá del e wab soxan az selsele ye muy e to bud." (Háfez). wám, namáz e xoftan, "va namáz e xoftan án pádewáh rá be báq e piruzi dafn kardand."*

(ZBP. L1199 TBH); wabáhengám, (ZBP. L3043 TMK); wabánhengám (ZBP. L683 FM); wabángah, "dar pey ye kárváni oftád va beraft wabángah beresid be..." (ZBP. L3719 GS); wabángáh, "wabángáh ke dozdán bázámadand..." (ZBP. L3769 GS); awám (ZBP. C3648). wab; wabáhengám; wabán hengám; wabángah. //Yekwanbe wab; ádine wab dahom e xordád; namáyew e wabángáhi (dar celparde/ sinemá); wab wod; wám gawt; wab darkewid, "wab darkewid." (ZBP. L2686 AT); wab darámad, "yeki az moluk e... dar wekárgáhi be zemestán az emárat dur oftádand tá wab darámad." (ZBP. L3485 GS). //Se wab dar mehmánsará mánd.; Mitaváni wab (injá) bemáni?//.* **2** *wab. //Noxostin wab e yek namáyew.; Vápasin wab e jawn e raqs e dabirestáni.* [the Proms]//. **3** **all night (long**) *sarásar e wab.* **at night** *wab; wabángah. //In jánevarán tanhá wab birun miáyand.; tasu* [o'clock] *ye 10 e wab//.* **by day/ by night** *bengarid be* "day". //*wabáne safar kardan//.* **an early nighat/ a late night** *zud be bestar raftan/ dir be besttar raftan. //Tázegihá xeili wabhá dir xábideyi/ be bestar rafteyi//.* **have a good night/ bad night** *wab xub/ bad xábidan.* **in the/ at dead of night** *tá del e wab, "...tá del e wab soxan az selsele ye muy e to bud." [Háfez].* **last night** *duw, diwab, "Duw vaqt e sahar az qosse nejátam dádand- vandarán nime ye wab áb e hayátam dádand." (Háfez); "man duw xábi dideam va az án azim betarsideam." (ZBP. L7281 SR).* **last night** *duwin; duwine.* **make a night of it** *biwtar e wab rá dar jawn va wádmáni va mehmáni separi kardan.* **night after night** *wabhá ye payápei; wabhá ye..., "wabhá ye hejr rá gozarándim o zendeyim.; Má rá be saxtjáni ye xod in gomán nabud." (Wakibi) (Amsál o Hekam e Dehxodá).* **night and day/ day and night** *wabáneruz; waboruz; peivaste. //Carxowthá* [machine] *waboruz/ wavbánruzi/ peivaste dar kár budand.//.* **a night out** *wabi rá birun az xáne xow gozarándan. //Gahgáh dust dáram wabi rá birun az xáne va dar namáyewxáne begozaránam.//.* **turn night into day** *wabhá kár e ruz rá kardan.*

night-bird n **1** *parande ye wab/ wabzi.* **2** *(pendárin, anáyin) wabzendedár*

night-blindness n *wabkuri*

nightcap n **1** *(dar gozawte) wabkoláh.* **2** *nuwábeyi (meimand) ke wabhá piw az raftan be bestar nuwand.*

night-club n *báwgáh e wabáne*

night-dress (n) (informal **nightie, nighty**) *pirhanxáb (e zanáne/ baccegáne)*

nightfall n *darámadan e wab, "yeki az moluk ...dar wekárgáhi be zemestán az emárat dur oftádand tá wab darámad..." (ZBP. L3485 GS); ivár(ZBP. C2223). //Omidvár-im tá xornewin/ tá foruraftan e áftáb/ tá ivár bázgardim.//*

night-gown n *pirhanxáb*

nightie, nighty n *(anáyin)* = night-dress

nightingale n *bolbol ;bubor; bubord; bubordak (ZBP. C5489, C2853 FM); hezárdastán; hezárán (ZBP. C853 FM); hezárává, " hezárává, zabán bogwád bar gol- co maste áweq andarbast qolqol (ZBP. L7791 VR) be nám e dánewik e* <u>Luscinia</u>

night-jar n *(parande) wabgard, benám e dánewik e* <u>Caprimul europaeus</u>

night-life n *sargarmihá ye wabáne. //Dar in wahr e kucak sargarmihá ye wabáne faráván nist.//*

night-light n *ceráq e xáb*

night-line n *atari*/ rismáne máhigiriyi* [fishing line] *ke wab dar rud yá daryáce nehand baráye máhigiri*

night-long adj, adv *sarásar e wab; hame wab, "diwab hamewab camce zadi, ku halvá?"*

nightly adj, adv, *...wabe; wabáne, harwab; dar wab; be wab; wabángáh; wabángáhi. //namáyewhá ye wabáne; Celpardi*/ filmi ke wabáne do bár namáyew dáde miwavad; harwab dar namáyewxáne ye kuy namáyew dádan.//*

nightmare n **1** *kábus, baxtak, estanbe (ZBP. C1517, FM); xoftak, xoftu (ZBP. C1591 FM); barfanjak, barxafc (ZBP. C5566 FM). //Kábus ma rá migirad va xáb mibinam dáram az partgáh miyoftam.//.* **2** *(anáyin) kábus. //Ránandegi dar tufán e barf/ kulák e barf kábusi bud.//*

nightmarish adj *con baxtak/ kábus*

night porter *wabpás/ darbán e wab (dar mehmánsará)*

nights adv *(beviże dar Ámriká) harwab; wabhá. //Wabhá kár mikonad/ wabkár ast; Wabhá nemitavánam bexábam* [I can't sleerp nights]*//*

night safe *piwxán e wab*

night-school *dabestán/ dabirestán/ ámuzewgáh e wabáne*

nightshade n *tájrizi, lamá, be nám e dánewik e* <u>Solanum</u> *beviże* <u>Solanum nigrum</u>

night shift **1** *goruh e wabkár; kárgarán e wabkár. //kár e goruh e kárgarán e wabkár* [the nightshift] *be wabgir páyán mipazirad.//.* **2** *wabkári. //wabkári dádan; wabkár budan*
night-shirt n *pirhanxáb e deráz (mardáne/ pesaráne)*
night-soil n *(soxan dar parde) keke [<guyew e Espaháni] [ke wabáne az ábrizgáh birun barand]*
nightstick n (US) *govázе (ye pásbánán)* [truncheon]
night-time n *táriki;wabángá; wabángah*
at night-time *wabáhengám; wab//*
in the night-time *dar táriki ye wab/ wabángáh*
night-watch n *wabpás; pás e wab*
nightwatchman n (pl **-men**) *wabpás; pás e wab*
nighty = nightie
nihilism n **1** *nábávari be hame ye dinhá va kerdár e nik.* **2** *nistmanewi*
nihilist n *kasi ke na din rá bávar dárad na kerdár e nik rá; nistmanew*
nihilistic adj *nábávari be din va kerdár e nik; nistmanewi*
nil n *(beviże dar bázihá) hic. //Goruh e má bázi/ ávard* [game] *rá se be hic bord.//*
nimble adj (**nimbler**, **nimblest**) **1** *tiz, cost, cálák, wibá; sis/ siz/ sizán (beviże baráye asb) (ZBP. C3574 FM). //cálák/ siz con boz./ bá angowtán e cost duxtan//.* **2** *(pendárin) tizhuw; zirak. //javáni tizhuw//*
nimbleness n *bengarid be* "nimble"
nimbly adv *bengarid be* "nimble"
nimbus n (pl **nimbuses** or **nimbi**) **1** *(dar negárgari) hále (ZBP. L676 FM); wáivard.* **2** *abr e báráni*
nincompoop n *(anáyin) káná, nádán, gul*
nine (pron. det) **1** *9/ noh.* **2** **nine to five** *noh tá panj, zamán e kár e ruzáne. //Az 9 tá 5 kár mikonam.; Kári az 9 bámdád tá 5 e pasin//*
nine n **1** *womáre ye noh/ 9.* **2** **dressed up to the nines** *bengarid be* "dress"
nine-, *(dar vážehá ye serewte) noh..., //meidán e cougán camani ye 9 suráxe//*
ninepin n **1** **nine pins** *mixtapká*, niz bengarid be* "skittle, tenpin bowling". **2** *mix.* **3** **go down like ninepins** *forurixtan; con barg e xazán rixtan. //sarmáxordegi ye saxt faráván wode va mardom dárand pasopiw/ gorrogorr miyoftand.//*
nineteen (pron, det) *19/ nuzdah*
nineteenth (pron, det) *nuzdahom. nuzdahomi, nuzdahomin. //* 1/19, one of nineteen equal parts of sth: *yek nuzdahom e cizi.//. Baráye kárbord e 19 va 19th bengarid be* "five" *va* "fifth".
ninetieth (pron, det) 90th, *navadom, navadomi, navadomin*
ninetieth n *yek navadom, 1/90*
ninety (pron, det) 90/ *navad*
ninety n **1** *(womáre ye) 90.* **2** **the nineties**, *womárehá ye 90 tá 99/ yá sálhá ye 1990-1999.* **3** **in one's nineties** *90 tá 100 sále (budan).* **ninety nine out of a hundred** *99 dar sad; nazdik be hamiwe. [baráye wive ye kárbord e* "nine" *va* "ninety" *bengarid be* "five" *va* "fifth"]
ninny n *(anáyin) káná; nádán; gul. //Nádán nabáw!/ kallexar nabáw!//*
ninth (pron, det) 9th. *//noh, nohom, nohomi, nohomin*
ninthly adv *nohom. (Baráye wive ye kárbord e* "nine" *va* "ninth" *be* "five" *va* "fifth" *bengarid.)*
nip v (**nipped, nipping**) **1** (**a**) *niwgun/ vewgun gereftan; gáz gereftan; ewkanjidan (ZBP. C3783 FM); ewkonj kardan. //Dar áb ke (ráh) miraftam xarcangi páyam rá niwgun gereft/ ewkonjid; Dastaw lá ye dar gir kard/ ewkonjid./ Sage áyam rá gazid/ gáz gereft.//.* (**b**) **nip (at sth)** *rizriz gáz zadan; gázmuwi xordan. //án sage rizriz gáz mizanad; Sage quzak e páyaw rá gázmuwi mizad.//.* **2** *(sarmá) zadan. //Nasim e yax wokufehá rá zad.//.* **3** *(anáyin) wetáftan. //Kojá darraft/ wetáft?/ Dorost piw e man tondi raft tu; Man jelo davide/ tond rafte dar rá migowáyam.; Tondi rafte (be) ganj/ bánk//.* **4** **nip and tuck** *xeili nazdik. //Án do davande ávard* [match] *e tangátangi dáwtand- sartásar e ráh bewham nazdik budand.//.* **nip sth in the bud** *...rá dar toxm xafe kardan. //Mixást honarpiwe wavad ammá pedaraw in andiwe rá dar toxmaw xafe kard.//.* **5** **nip sth** *(duzandegi) tuzadan; kucak kardan; darz gereftan; tangtar kardan. //Kamar rá tang kardan/ darz gereftan; Do kenár e pirhan rá tuzadan va kucak kardan/ darz gereftan//.* **nip sth off** *cidan, pirástan. //Wáxehá (ye giyáhi) rá pirástan//*

nip n **1** *niwgun, vewgun; gáz, ewkonj. //Sage páyam rá bad gázi gereft* [give a nasty nip on]; *havá ye/ bád e suzdár/ haváyi ke az án bu ye barf/ yaxbandán miáyad.//.* **2** *(anáyin) yek jám e kucak nuwábe ye meimand. //Yek jám e kucak e siki* [brandy]*//*

nipper n **1** *cangál e xarcang va mánand e án.* **2** **nippers** *anbor, anborak.* **3** *(dar Engelestán/ anáyin) tule. //mádari bá do tule; Tulesag e porruyi ast.//*

nipple n **1** (**a**) *sar e pestán, "con do sar e pestán va hess e buyidan bedán báwad." (ZBP. L5119 ZX); "sar e pestán bemáland va wir birun konand pas sar e pestán andar dahán e bacce nehand." (ZBP. L5351 ZX); nouk e pestán; dogme ye pestán. "do dogme ye pestán e zan har qadr qodde dárad be womárehá ye án bacce peidá mikonad." (ZBP. C4490, FM, Nirangestán- Sádeq e Hedáyat)//.* (**b**) *nouk e pestán;sar e pestán; tokme ye pestán.* **2** = teat. **3** *pestának. //pestának e gerisxor/ rouqanxor//*

nippy adj (**nippier**, **nippiest**) *cálák, cábok, zerang. //asbi kucak va cálák//.* **2** *sard, yax. //Emruz xeili sard-e/ sard ast, na?//*

nirvana n *nirváná, dar áyin e Hendu va Budáyi, "peivand bá xodá"*

Nissenhut *áwiyáne ye áhanin [az áhan e cindár bá kaf e sáru, berixt e áhun/ tunel]*

nit n **1** *rewk; wepew.* **2** *(anáyin, dar Engelestán)* = nitwit

nit-picking adj, n *(xárdári) matte be xawxáw gozáwtan. //xordegiri va matte be xawxáw gozáwtan//*

nitrate n *nitrát/ nitrátum = nitrát e potásiyom = fuhal (ZBP. C3202 FM). wure = nitrát e sodiom. //xák e dárá ye fuhal/ wure//*

nitre, (US) **niter** n *xengsár [nitrát e sodiyon/ potásiyom] (ZBP. C5290 FM)*

nitric adj, nitricum: *nitricum; dárá ye azot; azotmand*

nitric acid *gouhar e/ jouhar e wure; tondáb (ZBP. L2127 FM); tizáb (ZBP. L2273 FM);* acidum nitricum: *asidum nitrikum*

nitrogen n *gáz e nitrożenum*

nitrogenous (adj) *nitrożeni*

nitro-glycerine, (US) **glycerin** *nitroglyserin; dinámit*

nitrous adj *nitro, wure, xengsár*

nitrous oxide (= **laughing gas**) *oksid e nitro; gáz e xandeávar [dar dandánpezewki bekár miravd]*

nitty-gritty n, **the nitty-gritty** *(anáyin) bon; bonyádhá ye..., .//bogzár be bon e kár pardázim.//*

nitwit, **nit** n *(anáyin) (kalle)xar, koudan; káná. //Káná/ kallexar, in ce kári bud kardi?//*

nitwitted adj *(anáyin) koudan; káná; xar, kallexar*

nix n *(zabán e kuce) hic; hicci, ic. //Baráyam hic hazine nadáwt.//*

no (neg det) **1** (used with n's) *hic. //Anduham rá bá hic soxani/ zabáni nemitavánam bázguyam.; Hic dánewámuzi nabáyad az otáq birun ravad.; Ma rá hic gáh e (náme) nevewtan be womá nist.; Hic do tani/ mardomi/ ádami yeksán nemiyandiwand.//.* **2** *nawáyad; nawáyast, harjá juri tarjome miwavad. //Sigár nakewid/ dud nakonid/ sigár kewidan/ dud kardan nawáyad.; Sag rá darun e sofrexáne bordan nawáyad!//.* **3** *na; na-, //(hic) naqw e ásáni nabud.; koláhi ke be sar dáwt/ koláhaw na hanjár bud/ xeili náhanjár bud.; Káná nist.//*

no interj *(wegeftváże) na. //"Bárán mibárad?", "Na, nemibárad."; "Be páyán naresándeyi?", "Na hanuz!", "Hanuz dánewjuyi?", "Na kár mikonam/ kár gerefteam."*

no (neg adv) *[band e kárváże ye ma* (piw az setáy* va band e kárváże ye bartar bekár miravad.) na. harjá juri tarjome miwavad. //Az varze* [exercise] *ye piwin dowvártar/ badtar nist./ In ketáb/ náme az án yeki geránbahá tar nist.; Agar tá fardá behtar nawavi pezewk rá zang mizanam/ miyávaram/ farámixánam.//*

No abbr **1** (US) North (ern). *(dar Ámriká) abáxtar; abáxctari.* **2** (also **no)** (pl **NOS, nos**) (US, symbol #) *nomre, womáre #. //No 30/ #30 kuce ye Golestán; otáq e nomre ye/ #87.//*

nob n *(zabán e kuce, xárdári, beviże dar Engelestán) kasi ke az damáq e fil oftáde; kasi ke kun e ásemun páre wode va un oftáde; azmábehtarun; kallegonde*

no-ball n *dowtap* [dow (EDPL)] + tap <Ámoli dialect] [bengarid be* "football", "cricket"*]. (tupi ke dar tapkáye** [cricket] *bad/ nádorost zade wode báwad.)*

no-ball v *(baráye dávar) be tupzani/ bázigari "dowtap* dádan"*

nobble v **1** *(zabán e kuce, dar Engelestán) Asb e tiztak rá angulak kardan conán ke natavánad barande wavad.* **2** *páre dádan; kasi rá xaridan. //Piw az bázresi dam e dávar rá didan//.* **3** *daqalkári; daqalbázi; duzokalak.* **4** *rifteyi* [criminal] *rá be cang ávardan*

Nobel prize *baram* e/ jáyeze ye Nobel. //Barande ye emsál e baram* e Nobel dar pezewki//*

nobility n **1** *iri* [<Pahlavi, (ZBP. C3312 MK)]; niknahádi (NKZZF); áriyáyi; irmanewi*; Irmanewi*. //Irmanewi*yaw máye ye án gawt ke hamegán u rá besetáyand.//*. **2** **the bobility** *neźádegán; bozorgzádegán; áqázádegán; //Yeki az Neźádegán e Iráni; Az/ bá bozorgzádegán zan gereftan/ wouhar kardan.//*

noble adj (**nobler, noblest**) **1** *neźáde, "neźáde malek náyeb e wahriyár -- soxan rá conin minamáyad ayár." (Warafnáme, Nezámi); ir* [<Pahlavi (ZBP. C3313 BF)]; mayak* (JGS) [besanjid bá "mazdak", maz-, mas-, (bozorg) = mah (EDPL) + dak/ yak besanjid bá "dádan" (EDPL)]. //xánedáni az neźádegán/ mazyak*//*. **2** *irmanew*; niknahád; máyevar, "yeki máyevar pur e Esfandiyár -- ke Nuwázaraw xánadi wahriyár." (ZBP. C6548 SF); áznávar (ZBP. C2605 FM); mazyak* [bengarid be #1 bálátar); áriyá; ázáde, "ázáde rá mayázár- con ázordi biyuzan." [= bezan va biyandáz/ bekow) (<uzanidan/ uźanidan/ ouźanidan, besanjid bá "wir-ouźan = wiruźan) (Amsál o Hekam e Dehxodá- Qábusnáme). //Rahbari máyevar/ ázáde; manewi ázáde; kári áriyámanewáne./ sahewhá* [sentiments] *ye irmanewáne./ In ke bá paziroftan e dastmozd e kamtari be dálá** [company] *komak kardi newán e niknahádi ye/ ázádegi ye womá-st.//*. **3** *bozorg, wokuhmand, aviźe, piwine, "ze harguneyi dástánhá zadim -- bedán ráy e piwine bázámadim." (ZBP. C5914 SF). //asbi aviźe/ neźáde./ zani bá raftári bozorgmanewáne/ piwine* [with a noble bearing]*//*

noble n *neźáde, "neźáde malek náyeb e wahriyár -- soxan rá conin minamáyad ayár." (Warafnáme/ Nezámi); aviźe; viźe [bengarid be* "nobleman"*]*

nobleman (n) (pl **noblemen**; **noblewoman,** pl **noblewomen**) *neźáde; aviźe; viźe, "Az án viźegán panj tan rá bebord -- ke budand bámaqz o howyár o gord." (ZBP. L6885 SF); bozorgzáde, "bozorgzáde ye nádán be wahr vámánad..." (ZBP. L3591 GS); geránmáye, "geránmáyegán rá hame xánadand. -- barán táj e nou gouhar afwánadand." (ZBP. L3157 SF); máyevar, "yeki máyevar pur e Esfandiyár -- ke Nuwázaraw xánadi wahriyár." (ZBP. C6548 SF); ásnude (ZBP. C3336 FM); áznávar (ZBP. C2605 FM); biźe (ZBP. C5435 FM)*

noblesse obligée *[dastán, Faránse] "ádam báyad pul e áqáyiyaw rá bedahad."; "bozorgi xarj dárad." (PAF #3453); "Ásiyá bi kalkal nemiw." (ZBP. vol II #3691)*

nobly adv *neźáde; ir*; máyevar; wokuhmand. //neźáde; az neźád e válá./ andiwehá ye irmanewáne*//*

nobody, no one *(*neg pron*/ harvenám e ma*) hickas. //Hickas be didanam nayámad; Man ke ánjá residam hickas ánjá nabud./ Daryáf ke hic kas nemitavánest Espániyáyi soxan guyad.; Hic kas yádaw nabud nám e xod rá nevewte dastine nehad.//*

nobody n *bisaropá; bi námonewán. //Piw az in ke bá u áwná wavad ádam e bi nám o newáni bud.; Dustánaw yek mowt bisaropáy-and.//*

no-claims bonus *baram** [prize] *baráye ránandegi ye xub; puli ke az bime ye sáláne ye ránandeyi baráye jarime nawodan midahand.*

nocturia, (n), **bedwetting** *mizepati [Kordi ye Ilámi]*

nocturnal adj **1** *wab, wabáne. //didári/ gardewi wabáne//*. **2** *(baráye jánevarán) wabzi, wabgard. //parandegán e wabzi/ wabgard//*

nocturnally adv *be wab. wabáne*

nocturne n **1** *musiqi ye árám va xábangiz/ xábávar; farroxwab, "co bar dastán wab e farrox kewidi- az án farxondetar wab kas nadidi." (Xosro-Wirin, Nezámi)*. **2** *negár/ parde ye cewmandáz e wabáne*

nod v (**nodded, nodding**) **1** **nod (to/ at sb)** *sar rá be newán e xorsandi, pazirew, dorud yá farmán takán dádan. //Ámuzgár saraw rá be newán e pazroftári takán dád.; Az u/ Azaw porsidam mixáhad biyáyad, u ham saraw rá be newán e pazirew takán dád.; Haminjur ke az pahluyam migozawt saraw rá be newán e dorud be man takán dád./ Cerá agar nemipaziri/ nemixáhi sarat rá be newán e pazroftári takán midahi?//*. **2** *bá takán dádan e sar newán dádan. //Saraw rá be newáne ye paziroftan/ pasandidan/ pazirew/ pasand takán dád; Bá sar be man xowámad goft.; Bá sar be man newán dád ke az otáq birun beravam.//*. **3** *cort zadan va oftádan e sar. //pirezane/ zál kenár e átaw newast cort mizad va saraw peivaste forumiyoftád.//*. **4** *(baráye gol va mánand e án) be páyin xam wodan va takán-takán xordan. //Golhá ye banafwe* [pansy] *ke sarewán ávixte bud , takántakán mixordand.//*. **5** *az ruy e biparváyi laqzidan/ laqzewi kardan.* **6** **have a nodding acquaintance with sb/ sth** *bá kasi tanhá dorud o pedrudi dáwtan; harjá juri tarjome miwavad. //Matalháyaw rá xub nemiwenásam va áwnáyi ye kami bá ánhá dáram.//*. **Homer (sometimes) nods**

(sayiung) *(dastán) "Asb xowrou, gáhi ham sekandari mixorad" (PAF).* **7 nod off** *(anáyin) cort zadan; xáb raftan; pinaki zadan. //Pas az náhár biwtar yek corti/ pinaki mizanam.//*

nod n **1** *sar takán dádan. //Haminjur/ hengámi ke migozawt (be newán e dorud) sari be man takán dád.//.* **2 the land of nod** *bengarid be* "land"//. **3 a nod is as good as a wink (to a blind horse)** (saying) *"dáná rá ewárati bas báwad."; "dar xáne agar kas ast yek harf bas ast."; "áxund e nabáti ya'ni kawk?" (PAF #290); "az xar begu!" (PAF. #1371); "ceráq, ceráq bá to miguyam. Doxtar amuján to guw kon!" (PAF, #4810); "goftam bewnavi, nagoftam befahmi." (PAF #7041).* **4 on the nod** *(anáyin)* (**a**) *(dar Engelestán) beáyin va bi goftogu paziroftan/ ostovár dáwtan. //Án piwnahád bedun e goftogu* [on the nod] *pazirofte wod.//.* (**b**) *pasádast/ nesye. //Cizi rá pasádast /nesye xaridan* [on the nod/ on credit]*//*

noddle n *(anáyin) kalle*

node n **1** *(giyáhwenási) gereh; dożak (ZBP. L967 FM).* (**b**) *tokme, áżax (ru ye giyáhán).* **2** *áżax, dámqul, pixe, pixak [<Pahlavi (ZBP. C7871 BF)].* **3** *(cehrwenási* [physics]*) guzehr; jauzahr [M. Moqaddam] (Farhang e Nezám).* **4** *(dánew e engárew) guzehr [M. Moqaddam] [Jáyi ke xat e xamideyi, xodaw rá beborad]*

nodal adj *bengarid be* "node"

nodular, nodulated adj *gerehmand, "dar halqe ye rewte ye gerehmand -- zendáni ye band gawte biband." (Nezámi); gerehnák, "con rewte ye ján wo az gereh pák -- con rewte ye tab mawo gerehnák." (Nezámi); áżaxnák; gugnák*

nodule n *gereh, áżax (ZBP. C101 FM); gug (ZBP. C530, FM)*

Noel n *(beviże dar sorudhá ye tarsáyán) zádruz e Masih/ Mehr [M. Moqaddam]*

noes n *na; ma*. //Womár e ruyehamrafte ye ráyhá ye na/ ma*. //Ánán ke ráy e "na"/ "ma" dádand barande wodand.//*

noggin n **1** *piále.* **2** *(anáyin) kalle*

no-go area *jáyi ke darun e án raftan nawáyad.*

nohow adv *(guyewhá yá anáyin) az hicruy. //Az hicruy natavánestim dorostaw konim.//*

noise n **1** *ává, áváze, worre; jerjere (ZBP. S 87); báng, "to mardán e jangi kojá dideyi? -- ke báng e pey e asb nawnideyi?!" (ZBP. L6603 SF); "Ze dur aźdahá báng e gardun wanid -- xarámidan e asp e jangi bedid. (ZBP. L6917 FM, SF); hengáme, xole, "baráyad yeki bád bá zelzele -- ze giti barámad xoruw o xole." (ZBP. L6537 SF); qolqol, "sepáhi por az qolqol o goftoguy -- suy e wáh Nouzar nehádand ruy." (ZBP. L6550 SF); boqráv (ZBP. C2698 SF); calap (ZBP. C4239 FM); kalkal; janjál; qou; qouqá; tabank (ZBP. C6076 FM). //ává ye/ xoruw e/ qorrew e yek havápeimá ye jet; kalkali be guwam resid; Án qouqá ci-st? Án qou/ qouqá ci-st?; Ki án bánkhá ye wegerf mikonad?; candán janjál nakon!//.* **2 noises** *soxanán e hamiwegi. //Darbáre ye káram hukerdáráne mánand e hamiwe soxanáni goft.; Harce báyad beguyad con hamiwe goft.//.* **3 big noise** *bengarid be* "big". **make a noise (about sth)** *qouqá kardan; janjál bepá kardan; gardoxák kardan. //Xeili gardoxák kard ke cerá xorák bad ast.//*

noise v, **noise sth abroad** *(kohne wode, anáyin) be guw e hamegán/ mardom resándan. //Be guw e hamegán reside ast ke dastgir wode, tanhá kasi ke nemidánad xáje Háfez e wirázi-st.//*

noiseless adj *árám, xámuw. //bá gámhá ye árám//*

noiselessly (adv) *bisarosedá; árám-árám*

noiselessness n *bengarid be* "noiseless"

noisily adv *bengarid be* "noisy"

noisiness n *bengarid be* "noisy"

noisome adj *(beáyin) zanande, bad, zewt, bizár konande; delafgár; badbu; gande. //cewmandázi delafgár; buyi zanande//*

noisy adj (**noisier, noisiest**) **1** *porhayáhu, porqouqá; janjáli. //kudakán e porhayáhu; bázihá* [games] *ye por hayáhu/ janjáli; Hayáhu nakonid! Garwásp xábide!//.* **2** *porqouqá; porhayáhu. //yáneyi** [class]*/ meidán e báziyi porhayáhu. //Injá nemitavánam kár konam- xeili hayáhu/ kalkal/ qouqá-st!//*

nomad n **1** *biyábáni, biyábángard, kouli. //Biyábángardi ke pei ye camanzár* [pasture] *migardad.//.* **2** *(pendárin) sargardán; bixánemán*

nomadic adj *biyábángard. //zendegi ye biyábángardi; yek hanvar** [society] *e biyábángardán//*

no-man's land *(dar jang) meidán e/ zamin e miyán e do sepáh e dowman; barzax*

nom de plume n (pl **noms de plume**) *(váże ye faránsavi) nám e doruqin* = pseudonym

nomenclature n *(dastgáh e) námgozári. //dastgáh e námgozári dar ximiyá*; dastgáh e námgozári dar giyáhwenási//*

nominal adj **1** *benám, "bovad dánewumand o záhed benám -- bekuwad az in, tá ke áyad be kám." (SF); námáni [M. Moqaddam]. //farmánde ye/ wahriyár e kewvar benám/ wahriyár e námáni (ye kewvar). //arzew e námáni ye bahrhá; U tanhá benám farbod* [chairman] *ast, kár e rástin rá digari anjám midahad.//.* **2** *(pul/ pardáxt) benám/ námáni. //yek keráye ye námáni/ tanhá benám;/ Baráye káraw tanhá yek dastmozd e námáni/ benám gereft.//*

nominate v **1** *námzad kardan, "co ámad ze pahlu borun pahlaván -- hami námzad kard jáy e gaván." (ZBP. L6050 SF). harjá juri tarjome miwavad. //U rá námzad e farbodi* [presidency] *kardeand.//.* **2** **nominate sb (to/ as sth)** *be/ baráye goruh e gozini gomáwte wodan; Báyján** [the board] *u rá be kixáyi** [director] *bargomáwt.//.* **3** **nominate sth (as sth)** *námidan; gozidan. //Yekkom e Wahrivar rá ruz e gozinew námideand.//*

nomination n **1** *námzad wodan/ kardan; gomáwtan; námidan*. **2** *námzadi/ námzad wodan/ kardan; gomáwtegi; námidan. //Tákonun cand tan námzad wodeand?//*

nominative n *(dastur e zabán) rixt e nimáyi*; nimá*. //Áyá in nám be rixt e nimáyi* ast?//*

nominative adj *rixt e nimáyi*; nimá*. //* I, We, She *va* they *hamegi be rixt e nimáyi* hastand.//*

nominee n *námzad, bargomáwte*

non-, pref *(piwvand ast va bá námvážehá, setáyhá* va band e kárvážehá mipeivandad) ná-; aná-; bi-; abi-, [baráye kárborde váže bázgardid be* "un-"*]*

nonage n *(beáyin) xordsáli; nábornáyi*

nonagenarian (n, adj) *90-99-sále*

nonaggression n *dast nayázidan. //yek peimán e dast nayázidan (be táxtotáz/ jang)//*

nonalcoholic adj *námeimand*

non-aligned adj *(baráye kewvari) náhamdast; náhampeimán; biyeksu [A. Kasravi]. //jonbew e náhamdast/ biyeksuyi; kewvrhá ye biyeksu/ náhamdast/ náhampeimán.//*

non-alignment n *náhamdasti; biyeksuyi (A. Kasrravi); náhampeimáni*

nonce n **1** *(kohne wode yá soxanvari) tanhá baráye in nahew.* **2** *(baráye) aknun*

nonce-word n *vážeyi ke tanhá baráye nahew e vižeyi sáxte wode báwad.*

nonchalance n *xunsardi, yeksáni, árámi. //Zir e borune ye árám va xunsardaw, mánand e hamegi ye má negarán va wuride ast.//*

nonchalant adj *biparváyi, xunsardi, yeksáni; árám; árámi. //Xeili árám va xunsard hame ye hamálán* [rival] *e xiw rá baráye án kár wekast dád.//*

nonchalantly adv *bengarid be* "nonchalant"

non-combatant n *[dar ártew yá kelisá] nárazmi; arazmik**

noncommissioned adj *darejedár. //darejedárán//*

non-committal adj *biyeksuyi* (A. Kasravi); náhaváxáhi; az hic su haváxáhi nakardan. //yek ravew e/ binew* [attitude] *e biyeksuyi*/ náhaváxáhi./ Pásoxi, námeyi ke newángar e haváxáhi az hic su nabáwad.; Dar barábar e piwnahád e man besyár biyeksuyi namud/ na haváxáhi kard na peikár.//*

non-committally adv *bengarid be* "non-committal"

noncompliance n *gardan nanehádan; náfarmáni*

non compos menti adj *(setáy*) (Látini) (dátikán) diváne budan va az inru az didgáh e dátikáni* pásoxgu ye kár e xod nabudan.* **2** *(anáyin) gij, mang. //Cand liván fugán/ ábejou nuwide/ zade budam va azinru pák mang budam.//*

non-conductor n *nárasáná*

nonconformism *bengarid be* "non-conformity"

non-conformist n, adj **1** *náhamrang; biruni; násázvár.* **2** nonconformist (member) *(hamvand e kiw e Protestán ke dar kelisá ye Engelestán) biruni (be womár miáyad.)*

non-conformity n **1** **nonconformism** *biruni budan; násázvári; birunigari*.* **2** **nonconformism** *birunigari*.* **3** *násázvári*

non-contributory adj *bipardáxt e pul/ máhiyáne/ saráne. //Yek barnáme ye báznewastegi ye bedun e pardáxt e máhiyáne//*

non-descript n, adj *náviże; hanjár, piwepá oftáde. //Hic newán e viżeyi nadárad/ candán hanjár ast ke dar miyán e mardom hargez nemitaváni u rá bázwenási.; cewmandázi, roxsári, áváyi hanjár/ náviże./ jámeyi hanjár/ náviże//*

none indef pron **1** (**a**) **none (of sb/ sth)** *(harvenáme náwenáxte) hic; ic; hiw. //Yek zamáni/ yek ruzi- ruzgári se tá gorbe dáwtim- aknun hic kodámewán zende nistand.//.* (**b**) **none of sb/ sth** *hicyek, hickodám. //Hic kodám az mehmánán nemixáhand bemánand* [to stay]*; Hicyekiyewán hanuz báznagawte.//.* **2** (**a**) **none (of sb/ sth)** *hic. //Yek kam/ tekke sim mixáham ammá dar xáne hic [sim] nist.; "Hic nán bázmánde?", "Na, Hic (ciz)"//.* (**b**) **none of sb/ sth** *hic. //Hic az in pul az án e man nist./* I want none of your cheek! *gostáxi bas!/ Hic hál e gostáxiyat rá nadáram!//.* **3** *bá* "than" *hickas; harjá juri tarjome miwavad. //*He is aware, none better than he, that...: *Ágáh ast/ Xub ham ágáh ast ammá...,/ Goruh e ávázxánán xeili xub xándand, ammá án pesar e Wirázi az hame behtarxán.* [and none better than...]*//.* **4** **none but** *tanhá. //Baráye pesaram tanhá behtarin rá árezu mikonam./* "None but the brave deserves the fair." (Saying) *(dastán) "Az xatar xizad xatar, zirá ke sud e dah cehel- barnabandad gar betarsad az xatar bázárgán"//.* **none other than** *(baráye fewár ávardan bar...) Án kasi ke táze ámad kasi nabud joz farbod** [president]*//*

none adv **1** *az hic ruy. //Pas az wanidan e soxanrániyaw darbáre ye márád*/ kámpiyuter az hic ruy xeradmandtar nagawtam!* [none the wise]*//.* **2** *na xeili. //Dastmozdi ke be man midahand hic bálá nist* [none too high]*//*

none the less, **nevertheless** *bá inhame. //Arzán nist bá inhame gománam báyad án rá bexarim!//*

nonentity n **1** *(xárdári) piwepáoftáde; hanjár; biarj. //Cegune conin ádam e bisaropáyi/ biarji mitavánad farwin** [chairman] *e dálá** [company] *gardad?//.* **2** *pendárin; nisti*

nonesuch, **nonsuch** n *(beáyin) gol e saresabad; behtar az hame*

non-event n *(anáyin) noumidkonande; máye ye delsardi. //Án wappási*/ mehmáni máye ye delsardi bud con hickas nayámad!//*

non-existent adj *nist. "cahárom án ast ki bi qovvat e qiyási jadali niz, hast. rá taván esbát kardan va ham nist rá." (ZBP. L1471 DA); "xodávand e hast o xodávand e nist -- hame ciz joft ast o izad yekist." (ZBP. L5975 SF); anást* [<Pahlavi, (ZBP. C1465 MK, BF)] //(berásti) nán nist wode bud.; bimi/ patewi** [threat] *dowmani anást** [nonexistent]*.//. nisti, "Weyx goft yek sá'at andiw az nisti ye xod behtar az yek sál tá'at be andiwe ye hasti ye xiw." (ZBP. L2947 AT)*

non-fiction n *nevewte/ náme/ ketáb e* <u>*nadástán*</u>*. //ketábhá ye nadástáni rá az dástáni dust-tar dáram/ biwtar dust dáram./ Rafhá ye ketábhá ye nadástáni dar ketábxáne.//*

nonflammable adj *átawnágereftani; nasuz*

non-interference, nonintervention n *biyeksuyi [A. Kasravi], //az hic su haváxáhi nanemudan; be hicsu dast nayázidan; nádastyázi./ ravew e seft o saxt e dastyázi nakardan/ nádastyázi dar kár e digar kewvarhá//*

non-invasive adj *awkandi*[<Pahlavi, bengarid be* "invasive"*]*

non-iron adj *bedun e niyáz be otukewi/ otu kewidan. //párceyi, pirhani, wabiyi ke niyáz be otu (zadan) nadárad.//*

nonlinear adj *peivandi nábarábar*

non-metallic adj *na áhani; anáhanin*

non-observance n *gardan nanehádan; bedide nagereftan; anjám nadádan. //piwmárde* [accused] *be anjám nadádan/ bedide nagereftan e peimán e qadeqani ye ázmáyewhá ye atomi.//*

no-nonsense adj *rok, biparde, bexradáne va ostovár. //Bogzár sázewi bexradáne, ostovár va rouwan karde kár rá harce zudtar biyáqázim.; Dar barábar e kármandán e zirdastaw/ zirdastánaw kerdári bexradáne va ostovár* [firm] *dárad.//*

nonpareil n *bihamál, bihamtá; bitá; bimánand. //besanjid bá* "nonesuch"

nonpayment n *(beáyin) natavánestan (vámi/ táváni rá) pardáxtan. //Con keráye rá napardáxte/ natavánestе bepardázad be dádgáh faráxándandaw.//*

nonplus v (**nonplussed, nonplussing,** (US) **nonplused, nonplusing**) *(beviże be rixt e náwenáxte) kasi rá saxt dar wegeft/ gij kardan. //Az in ke sarokealleaw nágahán peidáwod saxt dar wegeft wodam.//*

nonprofit adj *násudvar, nábesud; máyekári (kardan). //yek sázmán e násudvar//*

non-proliferation n *jelougir az gostarew (e jangafzárhá ye...). //Peimán e jelougiri az gostarew e jangafzárháye/ senáhhá* ye hasteyi//*

non-resident adj **1** *kasi ke dar jáyi zendegi nemikonad; nábáwande. //Seráydár* [caretaker] *e in dast sarácehá kasi ast ke injá/ dar án zendegi nemikonad.//.* **2** (**non-residential)** *(kári ke niyázi nist (dárande ye án kár) dar ánjá zendegi konad/ beziyad. //*a non-residential post = *kári ke niyázi nist xodávand e án dar ánjá zendegi konad/ beziyad.//*

non-resident n *kasi ke jáyi/ mehmánsaráyi nemiziyad/ zendegi nemikonad.; nábáwande. //Estaxr be ruy e nábáwandegán báz ast.//*

nonsense n **1** *carand, yáve, lak (ZBP. C1165 FM); xire, "bedu goft Humán ke xire maguy -- bedin ruy bá man baháne majuy!" (ZBP. L6361 SF); hatak-o-vatak (ZBP. C4130 FM); harz, harze, "...va goftam "cerá man dar án hál cun Abujahl án harzhá migoft, javáb e vey nadádam?" (ZBP. L7363 SR); powlang; powtlang (ZBP. L4733 FM); kalkal, "Dar safar bá gerdakánam dar javál- Mikewam az kalkal e u qiloqál." (ZBP. C5040 FM, Rawidi); basbás (ZBP. C5357 FM); yáve, alaki, haqlak, halaki (ZBP. C7744 BF); puc, bimaini, xole, xola, "har madh o áfarin ke na andar sanáy e tost -- nazdik e aql báwad afsáne o xola" (ZBP. L7933, Hormozname, PurDávud, W. Faxri). //Váźehá ye vákiyámi** [sentence] *rá behamrixtan va cizi bimaini padid ávardan.; In cizi rá ke námaw rá tarjome gozáwteand pák yáve ast.//.* **2** (**a**) *bimaini, puc, carand, yáve. //Carand miguyi!; "Nemiravam!", "Carand miguyi, báyad beravi!"./ In yáftár* [discovery] *máye ye án migardad ke engárehá ye* [theory] *piwin puc az áb daráyand.//.* (**b**) *xiregi. //Xiregi bas ast, baccehá, beravid bestar/ bexábid!; Hic xiregi ye kármandán e ziredastaw rá barnemitábad.//*

nonsensical adj *bimaini, yáve, carand, kalkal. //vákiyámi** [sentence] *bimaini/ yáve; (soxani) yáve/ carand; piwnahádi yáve/ bimaini//*

nonsensically adv *bengarid be* "nonsensical"

nonsequitur n *[az zabán e Látin] hudebardári ye nádorost; soxan e nábexradáne. //In soxan e nábexradáne gováźeaw* [argument] *rá biarj/ bi arzew misázad/ az pá miyandázad.//*

non-skid adj *(baráye karak** [tyre]*) ájdár (conán ke nalizad)*

non-smoker n **1** *kasi ke dud nemikonad/ sigár nemikewad/ násigári.* **2** *(dar kárván dudi/ celparde*/ sinemá va mánand e án) já ye násigáriyán/ bidudiyán*

non-smoking adj *já ye násigáriyán/ bidudiyán dar celparde*/ sinemá*

non-starter n **1** *asbi ke dar takrobáyi* [race] *hast/ nám nevewte ammá nemidavad. //Asb e womáre ye dah dar tasu* [o'clock] *ye se dar takrobáyi hast ammá nemidavad.//.* **2** *(pendárin- anáyin) nawodani; cizi yá kasi ke hic omidi be piruziyaw nist.//*

non-stick adj *nacasb; nácasb. //dorost kardan távkák** [pancake] *bedun e máhitábe ye nacasb* [non-stick] *kár e besyár dowvári-st.//*

non-stop adj, adv **1** *(baráye safar, kárvándudi va mánand e án) bi-ist; yeksare. //Yek parváz e yeksare az Máyámi be Estánbol//.* **2** *yekband. //yekband gab zadan/ kár kardan/ xándan./ Yekband ver zad.//*

nonsuch = nonesuch

non-U adj *(baráye zabán, kerdár yá jáme) (dar Engelestán, anáyin) piwe-pá-oftáde; cále meiduni; pámenári. //Guwáy** [accent] *e cálemeiduni*/ váźegán e cálemeiduni*/ kerdár e/ raftár e pámenári/ pámenárihá//*

nonunion adj **1** *na vábaste be raste ye kárgari. //Az kárgaráni ke hamvand e raste ye kárgari nabudand komak gereftand tá bastnewini rá bewkanand.//.* **2** *(kári, dálá*yi* [company] *ke) kármandán e hamvand e raste ye kárgari nadárad. //kárxáneyi/ sátvuni** [industry] *ke kárkonánaw hamvand e raste ye kárgari nistand.//*

non-violence n *kamázári; biázári, "delaw be nále mayázár o xatm kon Háfez -- ke rastegári ye jávid dar kamázárist."."va asl e mardomi gofteand ke kamázári-st., pas agar mardomi, kamázár báw." (ZBP. L6742 QN); biázári, "to pedrud báw ol biázár báw -- ze bahr e tan e wah be timár báw." (SF); "biázári yo rásti bargozin -- co xáhi ke yábei bedád áfarin." (ZBP. L4861 SF); áhimsá* [<Sanskrit]/ bixawmi; axawmi**

non-violent adj *peiqáreyi* [protest], *ráhpeimáyiyi* [rally], *namáyewi* [demonstration] *áhimsá*/ biázáráne/ bixawm*

non-white adj, n *na sefidpust. //In ravewhá* [policy] *beviźe bar mardománi ke sefidpust nistand kárgar miyoftad* [affect]//

noodle[1] n *rewte farangi. //Xorák e cini rá dar biwtar e bárehá bá berenj yá rewte farangi midahand.; jujebá, hamráh e rewtefarangi.//*

noodle[2] n *(kohnewode- anáyin) gul, nádán*

nook n **1** *guwe, konj, "ze giti yeki konj má rá bas ast -- ke taxt e mahi rá joz az man kas ast." (ZBP. L6886 SF); gorenj (ZBP. C1622 FM). //guweyi (por) sáye dar báq//.* **2 every nook and cranny** *(anáyin) hamejá; har suráx-sonbeyi..., //Har suráx-sonbeyi rá gawtam, ammá hanuz natavánesteam kelidhá rá biyábam.//*

noon n *(bedun e* "a"*, yá* "the"*) nimruz, "bedán vaqt ke bar má zavál andaráyad va nimruz bovad ánjá bar iwán áftáb foru wode báwad ..." (ZBP. L19 TB); "zálemi rá xofte didam nimruz ..." (ZBP. L3677 GS); "betázand wabgir tá nimruz -- nebarde savárán e gitiforuz." (ZBP. L6137 SF); cáwtgáh, "va ruz e ádine cáwtgáh dafnaw kardan..." (ZBP. L2410 AT); garmgáh, "va har ruz garmgáh ke weyx be qeylule mawqul gawti..." (ZBP. L2725 AT); rapivin* = raftungáh [rapih <Pahlavi (ZBP. C1838 BF)]; raftungáh [wekáfte az "rapivin", zabán Zartowtiyán]. //nimruz residand; Soxanráni ye man 12 e nimruz ast.; Tá nimruz mánd./ Az nimruz dárad kár mikonad.; zang e cáwtgáh/ nimruz//*

noonday, noontide ns *(kohne wode yá soxanvari) nimruz. //áftáb e nimruzi/ raftungáhi//*

no-one = nobody

noose n *kamand, woulán (ZBP. C4582 FM); //páy e dár istáde* [to face the hangman's noose]*//*

nope interj *(zabán e kuce/ wegeftváźe) noc! = na!*

nor conj, adv **1** *(pas az* **neither** *yá* **not** *bekár miravad) na... na; ma... ma, "bedu goft ey badandiw e benafrin -- ma to bádi yo ma Vis o Rámin." (Faxreddin As'ad e Gorgáni). //Na arvand* [talent] *va na delaw mixáhad yád begirad./ Na bargi mijonbid* [stir] *na xarfastari* [insect]*.//.* **2** *(beáyin) (bá kárváźehá ye miyánji* [aux. vs] *va kárváźehá ye komaki* [modal vs] *bekár miravad; niz bá* "...not ...either"/ *"na... na."* *bekár miravad. //Tá yek máh e piw <u>na</u> bináyi <u>dáwt</u> <u>na</u> wenaváyi.; Xowgel <u>nist</u>, niz gomán <u>ne</u>mikonam pul o paleyi ham dáwte báwad/ <u>na</u> puldár./ Emruz <u>ne</u>miresad, fardá ham <u>na</u>./ Man ham <u>ne</u>midánam ke áyá <u>hickas az in ráz ágáhi dáwte báwad</u>.//*

nor'-, *bengarid be* "north"

Nordic adj **1** *(vábaste be) kewvarhá ye/ mardom e Eskándinávi.* **2** *az neźád e Farangi/ Orupáyi bolandbálá, mubur, va záq/ káscewm [<Gilaki "kásecew"]./ cewmábi. //*Nordic peoples/ features *mardomán e eskándinávi/ cewm o abru/ roxsár e viźe ye mardomán e Eskándinávi.//*

norm n, **the norm/ norms 1** *hanjár. //Engár dar in kuy riftegi* [crime] *hanjár ast.; Harjá zendegi mikoni báyad hamrang e mardom e ánjá wavi* [adopt the norms of]*//.* **2** *(dar barxi sátvunhá*) andáze ye kári ke dar yek ruz har kárgari báyad anjám dahad/ hanjár e kár. //hanjár e kár/ hanjár e kár e xod rá anjám dádan/ kár e yek ruz e xod rá anjám dádan./ andáze ye sáxt e farávardeyi ke har kárgari az án nabáyad dar ruz kamtar kár konad; hanjár e farávarde marzi dárad ke kárgar nabáyad az án kamtar kár konad.//*

normal adj **1** *hanjár. //zamán e, jáy e, wive ye, nahew* [position] *e hanjár. //kerdár e, andiwe ye didgáhhá ye hanjár; //ravand* [course] *e hanjár./ garmá ye hanjár e tan e mardom./ garistan/ gerye vákonew e hanjár be dard ast.//.* **2** *ravándorost; //Mardománi ke dast be conin ágreftháyi** [crime] *mizanand ravándorost nistand.//*

normal n *hanjár. //dareje ye garmá ye tanaw biw az/ kamtar az hanjár ast.; Kárhá be rixt e hanjár bázgawte.//*

normality, (US) **normalcy** n *hanjár (budegi); hanjári*

normalization, normalisation n *bengarid be* "normalize"

normalize, **normalise** v **1** *dustáne wodan/ kardan; hanjár gawtan/ kardan/ gardánidan. //Peivandhá ye miyán e do kewvaremán dustáne wode//.* **2** *be rixt e hanjár darávardan. //Virástárán wive ye vájvi** [spelling] *ye náhanjár e nevisande rá be rixt e hanjár darávardeand//*

normally adv *bengarid be* "normal"

Norman adj **1** *(váládgari) sabk e sade ye yázdahom ke az táxtárán e Normándi ye Faránse be Engelestán ámad. //Yek táq e/ darune* [arch] *ye sabk e Norman; yek maskelisá* [cathedral] *ye sabk e Norman//.* **2** *Norman/ Normanhá. //Piruzi ye Normanhá dar sade ye 11 dar Engelestán//*

normative adj *hanjár, ostá. //Dastur e ostá ye yek zabán án ast ke nevisandegán bávar dárand ke án (zabán) rá cegune báyad goft yá nevewt.//*

Norse n, **Old Norse** *Zabán e bástáni ye Eskándináviyá beviźe Norveź*

Norse adj *Eskándináviyá ye bástán/ Norveź e bástán. //mit*há ye/ afsánehá ye norveźi ye bástán//*

north n (abbr **N**) **1 the north** *abáxtar; báxtar [baráye zandi gastarde dar zamine ye suhá be* "west" *bázgardid]. //bád e sard e abáxtar/ báxtar; (dar) abáxtar e injá miziyad.; Midáni kodám su abáxtar ast?//.*

2 **the north**, **the North** *abáxtar, báxtar. //Abáxtar e Irán; Zendegi dar abáxtar e Irán gerántar az nimruz e án ast.//*

north adj **1** (**a**) *abáxtar, báxtar. //setáre ye abáxtar; mex* e abáxtar* [the North Pole]*; divár e abáxtari//.* (**b**) *abáxtar; abáxtari. //yek bád e báxtari/ abáxtari./ foruq e/ rouwanáyi ye abáxtar; be su ye abáxtar qáyeq e bádi rándan/ máwin rándan/ gám zadan/ raftan//.* **2** *be su ye abáxtar; //besu ye abáxtarzamin raftan//*

north n *bád e abáxtari. //In hafte bádhá ye sard e abáxtari be Eskátland bárán miávarad.//*

northeast, (nautical) **nor'east** n *abáxtar e xoráyáni; abáxtar e xorásgáni*

northeaster n *tondbád e/ tufán e yá... abáxtar e xorásgáni; bád e abáxtar e xorásgáni/ abáxtar e xoráyáni*

northeasterly adj *abáxtar e xorásgáni*

northeasterly n *bád e abáxtar e xorásgáni*

northeastwards, northeastward *besu ye abáxtar e xorásgáni*

northern adj *abáxtar/ abáxtari. //baxw e, marz* [frontier] *e, ábohavá ye abáxtari; nimguy* [hemisphere] *e abáxtari ye zamin//*

northerner n *abáxtari; bumi yá báwande ye abáxtar (e kewvar)*

northern lights *bázgardid be* "aurora"

northernmost adj *abáxtartarin ...; durtarin jáy e abáxtari*

North Pole, **the North Pole, the NorthPole** *mex* e abáxtar*

northwards, northward *(besu ye) báxtar/ abáxtar. //rádeháyi*/ máwinháyi ke besu ye abáxtar miravand./ Wáhráh e abáxtari ye 56//*

north-west *(*nautical/ *daryánavardi)*, **nor'-west** n *(kutáhwode).* **NW** adj

northwester n *tondbád/ tufán e abáxtar e xorvaráni*

northwesterly adj *(be su ye) abáxtar e xorvaráni; (bád e) abáxtar e xorvaráni*

northwesterly n *bád e abáxtar e xorvaráni*

northwestern adj *abáxtar e xorvaráni*

northwestwards, northwestward *abáxtar e xorvaráni*

Nos, **nos** *kutáhwode baráye* "numbers".

nose n **1** *bini, vini, damáq. //damáq e kasi rá mowt zadan//.* **2** *damáq, con damáq. //damáq e havápeimá rá bálá borde xeili xub forud ámad./ bezamin newast//.* **3** (**a**) *bini, damáq, buyáyi. //sagi kucak bá damáqi/ buyáyi ye tiz//.* (**b**) **nose for sth** *tavánáyi ye yáftan e...; bu bordan az…, //gozárewgari ke xub az ágáhihá/ rosváyihá bu mibarad.//.* **4** **by a nose** *yek rize; andak. //Án asb tanhá yek rize jelotar bud va barande wod.; Án námzad bá andaki ráy ke kam ávard bázande wod/ wekast xord.* [lose by a nose]*//.* **cut off one's nose to spite one's face** *xar e dize budan. //Agar komakaw rá napziri, con bá u xawm gerefteyi mánand e xar e dizeyi.//.* **get up sb's nose** *(zabán e kuce) kasi rá ázordan. //soxanán e gostáxáneaw berásti ma rá miyázárad.//.* **have sb's nose in sth** *(anáyin) źarf/ xub xándan. //Borzu hamiwe saraw tu ye ketáb ast.//.* **keep one's nose clean** *bacce ye xubi budan; hic kár e bad nakardan; áste/ áheste raftan va áste/ áheste umadan/ ámadan. //Agar bacce ye xubi báwi/ age áste beri áste biyáyi, wáyad bábá-kixá** [boss] *páyeat rá bálá bebarad.//.* **keep one's/ sb's nose to the grindstone** *xarkári kardan; con xar kár kardan; //az kasi con xar kár kewidan//.* **look down one's nose at sb/ sth** *kasi rá xár kardan; negáh e sag be... nakardan. //Be sage guwt e kabábi ye xubi dádam, ammá sage negáh e sag ham behew nakard./ be-aw nayandáxt!//.* **on the nose** (esp US, sl) *(beviźe dar Ámriká) (zabán e kuce) dorost, xub. //Áy xub gofti! dorost fahmidi!//.* **poke/ stick one's nose into sth** *(anáyin) fozuli kardan; dastyázi kardan be…, //Bekár e man dastnayáz /dastmayáz/ fozuli nakon!//.* **put sb's nose out of joint** *tu puz e kasi zadan, ázordan, ranjándan. //Candán barmanew ast ke/ candán damáqaw sarbálá-st ke hengámi ke dustaw mehmániyaw rá napaziroft saxt ranjid.//.* **turn one's nose up at sth** *(anáyin) xárkardan/ womordan. //Be komak e puliyi ke kardam be xári negarist.//.* **right under sb's (very) nose** *Jelo ye cewm e; piw e "án zani mixást tá bá mul e xiw -- darzanad/ (jam' gardad) piw e wu ye gul e xiw." (ZBP, C1301 FM).* **with one's nose in the air** *(anáyin) barmanewáne; bá damáq e sarbálá; engár az damáq e fil oftáde budan. //Az pahlu ye má gozawt, hic ciz nagoft, engár az damáq e fil oftáde!!//*

nose[2] v **1** *áheste piwraftan/ rándan. //Ráde*/ máwin áheste sar e pic raft.; Havápeimá áheste bedarun e áwiyáne* [hangar] *raft.; Ráde*/ máwin rá áheste darun e rádegáh*/ xodrougáh bord.; Kawti áheste az miyán e yaxhá piwraft.//.* **2** **nose about/ around; nose into sth** *jostoju kardan; kávidan. //gozárewgari ke pei ye ágáhi migardad; Be kár e mardom kár nadáwte báw!//.* **nose sth out** *(anáyin)* (**a**) *bá buyidan/ bu*

kardan yáftan. //Sage buyide muwi yáft.//. (**b**) *bá jostoju yáftan. //Án mard az ágáhihá harjá ke báwad bu mibarad.//*

nosebag, (US) **feedbag** n *tubre*

nosebleed n *xundamáq*

nose-cone n *damáq (e muwak va mánand e án)*

-nosed *(setáy* e serewte misázad) ...bini; ...damáq. //sorxbini; damáqderáz; damáqdul//*

nosedive n **1** *básar/ damáq forudámadan. //Havápeimá nágahán bá damáq forudámad.//.* **2** *(pendárin) nágahán foruoftádan. //Bahá ye káláhá nágahán foruoftáde.//*

nosedive v **1** *bá sar/ damáq forudámadan.* **2** *(nágahán) foruoftádan; káhew yáftan. //darxást e/ niyáz e be naft nágahán foru oftád.//*

nose-flute n *neivini* [nei + vini = bini, besanjid bá "nei-labak", "nei-anbán"]*

nosegay n *yekdastegol e kucak va xowbu*

nosering n *vars (ZBP. C4076 FM); pars (ZBP. C5900, FM)*

nose-wheel n *carx e zir e damáq e havápeimá*

nosey, nosy adj (**nosier**, **nosiest**) *(anáyin, xárdári) fozul; fuzul; biw az andáze konjkáv. //Hamiwe u rá zani saxt konjkáv yáfteam, Xeili fozul ast.//*

Nosey Parker n *(dar Engelestán, anáyin, xárdári) besyár kojkáv; fozulbáwi. //Moc e un fozulbáwi rá hengámi ke dáwt yáddáwthá ye ruzáneam rá mixánd gereftam!!//*

nosh n *(beviże dar Engelestán yá Ostráliyá)* **1** *xorák, xoráki. //Dar wabbási*/ mehmáni xoráki besyár fareván bud.//.* **2** *xorák/ cáwt (e kucak va tond); qázi. //Yek qázi xorde sepas rahsepár miwavim!//*

nosh v *(zabán e kuce, beviże dar Engelestán) xordan*

no-show n *(anáyin) kasi ke pate* [ticket] *dárad ammá nayámade va já ye xod rá nagerefte.*

nosh-up *(zabán e kuce, beviże dar Engelestán) xorák (e bozorg). //Dar jawn e bayugáni* [wedding] *ye Hormoz xeili/ faráván xoráki xordim.//*

nosily adv *báfozuli*

nosiness n *fozuli*

nostalgia n *táse (ávardan) (ZBP. L990 FM); deltangi namudan baráye cizhá ye gozawte.*

nostalgic adj *táse, deltangi. //Án barnámehá ye musiqi ye kohan rá ke dar jamjám*/* TV *mibinam, hamiwe táse miyávaram.; naqmeyi/ cámeyi táseávar/ deltang konande.//*

nostalgically adv *bá táse, bá deltangi*

nostril n *suráx e bini/ damáq*

nostrum n *(beáyin- xárdári)* **1** *dáru ye doruqin.* **2** *darmán e toxmi; ráh e/ cáre ye qollábi. //Yek darmán e toxmi/ ráh e cáre ye qollábi baráye az miyán bardáwtan e bikáre* [unemployment]*//*

not adv *na. //U rá nadid/ nadidaw./ Wáyad bargozide nawavi; Ánhá injá nistand.; Nabáyad farámuw konam.; Nemixáhi beravi xáne? Ma rá howdár dád dir nakonam/ Saxt bud ádam boland naxandad./ "Bárán xáhad bárid?", "Omidvár-am na/ nabárad."; "Midánad?", "Gomán nemikonam."; "Miwavad biyáyam tu?", "Bebaxwid, na."//*

notability n *námi, námbordár*

notable adj *cewmgir, barjeste. //Kámyábi, ruydádi, yáftári* [discovery] *cewmgir; Honarmandi, nevisandeyi barjeste//*

notable n *námi, námbordár*

notably adv *bewiveyi cewmgir/ barjeste; //Bewiveyi cewmgir kámyáb* [successful]*//*

notary n, **notary public** *sardaftar (e gatehá ye diváni* [legal documents]*); daftardár*

notation n **1** *dastgáh e newánegozári. //dastgáh e newánegozári ye novin va sádetari padid ávardan/ sáxtan//.* **2** *newánegozári. //newánegozári dar musiqi; newánegozári ye dánewik//*

notch n **1** **notch (in/ on sth)** *boridegi/ borew e kongereyi/ dandáne arreyi [con V]. //dar taxteyi/ párceyi yek borew e/ boridegi ye kongereyi/ dandáne arreyi dádan//.* **2** *dareje. //Namáyew va rahbari cand dareje behtar/ bálátar az áni bud ke be án xudárim.// (dar Ámriká) gardane; garive*

notch v **1** *dar cizi boridegi ye kongereyi/ dandáne arreyi dádan//.* **2** **notch sth up** *(anáyin) be dast ávardan; be... residan; harjá juri tarjome miwavad. //barande wodan./ Bá in namáyew (ke dád) sevvomin dareje ye gordi* [championship] *rá bedast ávard.//*

note[1] n **1** *yáddáwt. //cizi rá yáddáwt kardan; Bi yáddáwt soxanráni kard.; Newaste harce goffte miwod/ migoftand yáddáw mikard//.* **2** (**a**) *yáddáwt, náme ye kutáh. //yek yáddáwt e sepásgozári; Yáddáwti be man nevewte porsid ke mitavánam biyáyam yá na.//.* (**b**) *yek yáddáwt/ náme ye cárkerdári** [diplomatic]. *//Dádosetad e yáddáwthá ye kutáh e cárkerdári* miyán e sarrewtedári ye/ warvin* e do kewvar//.* **3** *zand; yáddáwt [dar ketáb, baráye rouwan kardan e ánce ke xást e nevisande ast]. //Cáp e no ye Cahárbandihá ye Xayyám, bá yáddáwthá ye faráván az Fitzgerald; Be gozárew/ zand/ yáddáwt e virástár, sát e 15, womáre ye 4 bázgardid.//.* **4** **note/ banknote,** (US) **bill** *wahravá/ eskenás. //Yek wahravá ye sad dolári; Pulat rá wahravá/ eskenás mixáhi yá sekke?//.* **5** (**a**) *[dar musiqi] esvar* [<Sanskrit "svarah"]; ankah*/ ank* [<Sanskrit "ankah"]; báng; áváz. //Cand ank*/ esvar* e áqázin e yek dastán* [tune]*/ naqme* [tune]*./ (bástáni) áváz e wádibaxw e yek tuká* [blackbird]*//.* (**b**) **note** *(baráye nevewtan e musiqi) esvar*/ ank*.* **quavers, crotchets, and minims/** *cang, siyáh va sefid be derázáhá ye gunágun-and.* (**c**) **piano... etc keys** *angowti/ ang* [piáno/ arqanun]. //angowtihá ye/ anghá* ye siyáh va sefid e piyáno//.* **6** **note (of sth)** *bu ye.../ rang e.../ rangobu ye..., //Dar soxanrániyaw buyi/ rangi/ rangobuyi az noumidi miyámad.; Án ketáb bá rangi/ buyi/ rangobuyi xowbináne páyán gereft.//.* **7** *parvá/ darxor e parvá/ wáyán e parvá. //Ánce miguyad darxor e parvá/ wáyán e parvá ast.//.* **8** *arjdár, sarwenás, námbordár. //Xánandeyi, nevisandeyi sarwenás; Ciz e viźeyi/ darxor e parvá rox nadád.//.* **strike/ sound a note (of sth)** *...newán dádan/ nemudan; harjá juri tarjome miwavad. //Dar soxanrániyaw howdári dád* [warn]*; Dar án goftár buyi az badbini miámad va conin bardáwt miwod ke behbudiyi padid naxáhad ámad.//*

note[2] v **1** *(beviźe beáyin) parvá kardan; didan; negáh kardan, "negáh be dast e nane kon- hamco nane qalbire kon.". //Xáhew mikonam be soxanam parvá konid; Fif ke dastánaw carb bud; Negáh be dast e man kon, to ham con man kon.//.* **2** *yáddáwt kardan/ bardáwtan. //Pásbán harce u goft yáddáwt kard.//*

notebook n *daftarce (ye yáddáwt)*

notecase n *kif e baqali, kif e pul*

noted adj, **noted (for/ as sth)** *benám, námi, námbordár. //piánonavázi benám/ námi; Wahri ke bar ásáyew va tandorosti benám ast.; Wahri ke baráye gardewgáhháyaw benám/ bolandáváze ast.//*

notelet n *káqaz [i áráste baráye námeyi kutáh yá yáddáwt]*

notepad n *yek daste káqaz e yáddáwt*

notepaper n *káqaz e yáddáwt*

note-worthy adj *cewmgir, barjest. //Namáyewi cewmgir ke taknavázi javán midahad.//*

nothing neg pron **1** *hic, ic, iw, hiw, harjá juri tarjome miwavad. //Hic ciz biw az niyuwidan e/ wanidan e (kárhá ye) Motsárt ma rá xow nemiáyad./ Hic ciz e cewmgiri dar ruznáme nist.; Az náhár/ cáwtgáh (tá konun) hic (cizi) naxordeam.; Hic komaki az dast e womá barnemiáyad./ Derázáyaw dorost sad sántimetr ast/ xorde nadárad. Piwtar(há) bázdid e ganjine* [museum] *ráygán bud.; Ce wode? Omidvár-am ciz e badi nabáwad,; Hic ciz ádam rá behtar az yek cáy bá limu (torw) táze nemikonad.; Tanhá yek áb e portoqál xordam, hic ciz e meimand naxordam.//.* **2** **be nothing to sb** *baráye kasi mehri dar del nadáwtan/ arji nadáwtan; "Dustaw dári?", "Dar delam baráyaw hic mehri nist."//.* **for nothing** (**a**) *ráygán; bipul. //Kudakán e zir e panj sál ráygán miravand/ safar mikonand.; Mitavánestim bipul beravim tu- pate* [ticket] *nemixástand/ kasi jelo ye dar nabud pate begirad.//.* (**b**) *bihude, bipádáw, bimozd, "bimozd bud o mennat, har xedmati ke kardam -- yá rab mabád kas rá, maxdum e bi enáyat. (Háfez). //Án hame ámádegi bihude bud zirá didár váxánde wod.//.* **have nothing on sb** (**a**) *baráye kasi cizi nabudan. //Rostam ke baráye to cizi nist, to xodat yek pahlaváni.//.* (**b**) *(baráye pásbánán) ágáhi ye basande nadáwtan az cizi ke betavánand bázdáwt konand. //Az man hic ciz dar dast nadárand- man gováhi ye ostovár dáram ke hengám e ruydád e ágreft** [crime] *jáy e digari budam.*[I've got alibi]*//.* **have nothing to do with sb/ sth** *duri kardan az...; kári be kár e... nadáwtan. //Ham dozd ast ham doruqgu- Agar jáy e to budam hic kári bekáraw nemidáwtam.//.* **nothing but obly** *digar...; joz...; cizi joz..., //(digar) cizi joz yek varj* [miracle] *nemitavánad u rá raháyi baxwad.; Cizi joz behtarin baráye farzandánam nemixáham.//.* **nothing if not** *(anáyin) xeili, besyár.* **nothing less than** *pák, sarásar. //Farviw e/ velengári* [negligence] *ye u dast e kami az (yek) ágreft** [crime] *nadáwt.//.* **nothing like** (**a**) *(anáyin) hic be... namánestan. //Hic be asb nemimánad/ Be hame ciz mimánad joz be asb.//.* (**b**) *hic...; az hic ruy. //Áwpaziyaw hic be xubi ye to nist.//.* **nothing more than** *tanhá. //Cizi biw az yek ragbár nabud/ tanhá yek ragbár bud.* [shower]*.//.* **nothing much** *na cizi arjdár; hic ciz e arjdár. //Dar peik e emruz hic ciz e arjdári nabud./ Dir az xáb barxástam va sarásar e ruz kár e arjdári nakardam.//.* **(there's) nothing to it** *xeili sáde ast; kári nadárad. //Jadval e váźegán e hambor rá dar nim tasu* [hour] *anjám dádam/ por kardam: xeili sáde bud/ kári nadáwt.//.* **there**

is/ was nothing (else) for it (but to do sth) *anjám dádam, xeili sáde bud/ kári nadáwt.//.* **there is/ was nothing (else) for it (but to do sth)** *digar kári joz... namánde budan. //Digar kári joz az kár kenáre jostan báznamánde bud.//*

nothingness n *hicci; hiwi; ici; nisti; anást* [<Pahlavi].* **pass in to nothingness** *nist wodan./ anást* gawtan*

notice n **1** *ágáhi; ágahi; dab* ["dab" dar: besanjid bá dabir/ dabestán/ dabirestán], [besanjid bá depe-, [Pársi ye Bástán]; depivat [Pahlavi]; dper [Armani] [EDPL]. //Ágahiyi/ dabi* be jáyi casbándan; ágahihá ye/ dabhá* ye záyew, margomir va zanáwuyi dar ruznámehá.//.* **2** (**a**) *howdár; ágáhi. //Piw az raftan (az xáneyi/ kári) do máh piwtar howdár/ ágáhi yáftan* [receive two months notice to leave a house/ a job]*./ Dir ágáhi dádan/ yáftan, bedun e ámádegi* [at short notice]*./ Tanhá dah ruz piwtar ágáhi dádan va raftan; Agar dar sámán e kár degarguni padid miáyad* [changes in the arrangements] *báyad piwtar án rá ágáhi dahid.; In meixáne* [bar] *tá ágáhi ye digar baste ast.//.* (**b**) *náme ye divánik** [formal letter] *ke be kasi ágáhi dahad ke báyad dar... az kár beravad./ Hafte ye piw barge ye ágáhi e raftan az káraw rá dád.; Bargeyi/ námeyi be u dád va dar án yádávar wod ke yek máh e digar az án kár beravad.//.* **3** *barresi ye kutáh e ketáb, namáyew va mánad e án dar ruznáme.; Darbáre ye án namáyew gozárewhá ye kutáh e xubi dar ruznámehá nevewtand.//.* **4** **be beneath one's notice** *(beáyin) na darxor e parváye..., //(beáyin) na dar xor e parvá ye...;/ U hame ye in rizekárihá ye diváni* [administrative details] *rá na darxor e parvá ye xod midánest.//.* **bring sth to sb's notice** *(beáyin) be kasi ágáhi dádan/ newán dádan/ goftan. //Susan bud ke án porsemán* [problem] *rá be ágáhi ye má resánd.//.* **come to sb's notice** *dide wodan; wanide wodan; ágáhi yáftan. //Ágáhi yáfteam ke/ be man ágáhi dádeand/ wanideam ke to dozdi mikardi.//.* **take no notice/ not take any notice (of sb/ sth)** *be... parvá nakardan; be kasi nagoftan xarat becand. //Be ánce miguyad parvá nakon!/ Harce miguyad in guwat rá dar kon va án yeki rá darváze!//*

notice v **1** *ágáh wodan; didan, wanidan, parvá namudan, "Sálároddoule parváyi nanemude az ánjá raváne ye Sanandaj gardid..." (ZBP. L3054 TMK). //Parvá nakardi?/ Nadidi? muháyaw rá rang karde!; Bebaxwid womá rá nadidam; Didam ke zud raft; Didam án kár rá cegune kard/ anjám dád.; didi (ke) tu ámad?//.* **2** *(beviźe berixt e náwenáxte) parvá kardan. //Honarpiwe ye javáni ke saxt/ noumidáne mikuwad xordegirán be u parvá konand./ Tanhá mixáhad mardom be u parvá konand, baráye in ast ke conin raxthá ye wegerfi mipuwad.//*

noticeable adj *áwkár, áwkárá, rouwan. //Dastnevewtaw áwkárá behtar wode.//*

noticeably adv *bengarid be* "noticeable"

notice-board, (US) **bulletin board** *taxte ye (casbándan e) ágahihá*

notifiable adj *(baráye bimárihá) gozárewdádani (be behdári ye kewvar). //Tab e rude/ tapo* ye nemune az bimáriháyi ast ke agar dide wod báyad gozárew wavad.//*

notification n *ágáhi dádan; gozárew dádan. //(dar) hafte ye gozawte digar báreyi* [case] *az Koroná gozárew nawod//*

notify v (pt, pp **notified**), **notify sb (of sth); notify sth to sb** *ágáhánidan; gozárew dádan; ágáh sáxtan. //(Áyá un rá) be sarrewtedárán/ dastandarkárán ágáhi/ gozárew dádeand?; Gomwodan e cizi rá be kalántari ágáhi dádan./ Be má gozárew/ ágáhi dád ke mixáhad beravad.//*

notion n **1** **notion (that...)** (**a**) *bardáwt, bávar. //handádi* [a system] *barpáye ye bávar e barábari va ázádi ye mardom//.* (**b**) *gomán. //Dar áqáz gomán mikardam/ migománidam ke Álmáni ast./ Kalle ye to ágande az pendárhá ye kánáyáne/ saboksaráne ast.; Gomán mikonad be u nirang mizanam/ dáram saraw rá wire mimálam.* [to cheat]*//.* **2** **notion (of sth)** *(beviźe pas az* **no, many, some***) bardáwt*; *daryáft. //Hic mifahmi/ darmiyábi ke in ce maini dárad?; Az dowvári ye in porsemán* [problem]*/ gereftári hic nemidánad/ hic ciz saraw nemiwvad.//.* **3** **notions** (US) *xordabzárhá ye duzandegi ,con suzan, sanjáq, tokme, qerqere*

notional adj *gomán, gománi, gománik*. //Con womárhá ye rástin aknun dar dast nist, womárgiri* [calculation] *ye man bar páye ye womárhá ye gománi/ gománik* ast.//*

notoriety n *badnámi, doźximi, bimgini, badkerdári. //Bá ágreftháyi** [crime] *ke az u sarzad be badnámi/ doźximi wenáxte wode.//*

notorious adj, **notorious (for/ as sth)** *(xárdári) badnám, badkerdár, dowravew* [<Pahlavi, (ZBP. C4507 MK). doźxim, bimgin. //Rifteyi** [criminal] *badkerdár; bumi/ sarzamini* [area] *doźximi; pici* [bend] *bimgin./ be doźkerdári námvar ast./ Hame midánestand ke mengiyágar* [gambler] *va harze* [rake] *ast.//*

notoriously adv *bengarid be* "notorious"

notwithstanding prep *(bandváźe, beáyin) bá in ke...; bá án ke..., "bá ánke niyáz nemidáwtam cand ketábi xaridam." (ZBP. L4565 NKZZF); //Bá án ke womár e dánewámuzán peivaste ru be káhew bude, án dabestán/ ámuzewgáh sál e besyár kámyábi dáwt./ Bá ánke dar zabán gereftári dáwt bezudi az án kewvar va mardománaw xowaw ámad.//*

notwithstanding adv *(beáyin) bá ánke...; bá inke...; bá inhame. //Besyári (mardomán) be u goftand dast be án kár nazanad, bá in hame u dastbekár wod.//*

nougat (n) *nuget, guneyi wirini ye bádámi/ pesteyi/ fandoqi bá sefide ye toxm e morq*

nought n **1** *sefr (0). //Se sefr (000) ruy e taxte-siyáh nevewtan; 0.1, sefr-tok-yek.* **2** = **naught** *(bástáni) hic (ciz); ic; hiw. //Az ágreft** [crime] *hic/ ic sudi nabord.//*

noughts and crosses, (US) **tick-tack-toe** *bázi ye sefr o xáj*

noun n *(dastur e zabán) nám; námváźe, "padid kardan e ma'ni ye nám va konew va harf har lafzi mofrad yá nám bovad yá konew yá harf." (ZBP. L1488 DA); "niz midánim ke váźehá be se gune ast námváźe (esm) kárváźe (fe'l) bandváźe (harf)" (ZBP. L2624 NKZZF)*

nourish v **1** *parvardan, "raván parvar, idun ke tan parvari- be parvár e tan ranj tá key bari? (ZBP. C5909 FM. Asadi); parválidan [<Pahlavi, (ZBP. C2613 MK); "va manfe'at e xun án ast ki tan rá parvarew dahad." (ZBP. L5022 ZX). //Biwtar e giyáhán az ráh e ábi ke riwe be bálá mikewad parvarew miyáband."/* well-nourished children *kudakán e babráz* [<Gilaki]./ hubálide/ parvál./* undernourished children *kudakán e riqu/ doźbálide/ doźparvarde//.* **2** *(beáyin; pendárin) parvardan. //kine dar del parvardan; árezu ye ázádi az* [release from] *band* [captivity] *rá dar sar parvardan//*

nourishing adj *parválande. //xorák e parválande//*

nourishment n *sorewn, parválew* [<Pahlavi (ZBP. C4620 MK)]; pem* [<Pahlavi [EDPL]. //Az xák xorewn*/ pem* gereftan/ yáftan.//*

nous n *(dar Engelestán- anáyin/ pasandide) xerad. //Hic kodámewán candán xerad nadáwtand hengámi ke átaw gereft* [break out] *dar rá bebandand.//*

nouveau riche n (pl **nouveaux riches**) *[faránsavi] noukise; táze bedourán reside*

Nov *kutáhwode baráye* November. //30 Nov 2018//

nova n (pl **novas, novae**) *(setárewenási) setáreyi ke nágahán bedaraxwad; "setáreyi bedaraxwid o máh e majles wod..." (Háfez) (setáreyi) raxwá/ raxwán/ raxwande. besanjid bá* "supernova"

novel[1] adj *nou, táze, novin. //andiweyi/ handi* [fashion], *nerangi* [design], *árvini* [experience]*/ novin//*

novel[2] n *matal, dástáni pendárin. //Matalhá ye Sádeq e Hedáyat, Obeid e Zákán; matalhá ye, dástánhá ye pendárin e tárixi//*

novelette n *matalak; matal e kutáh e piwepá oftáde*

novelist n *matalnevis; matalpardáz*

novelty n **1** *tázegi; nouyi. //be ánce ke dar pirámunaw baráyaw tázegi dáw zud xu karde kohne gawt* [wear off]*/ In ravew e barxord tá andázeyi tázegi dárad.//.* **2** *ciz e nou/ táze/ wegeft. //Yek soudágar* [businessman] *e Engelisi ke betavánad yek zabán e bigáne rá soxan guyad hanuz ciz e wegefti bewomár miáyad.//.* **3** *bázice yá ciz e zinati ye jam arzew/ badali; belak (ZBP. C3011 FM); bázice ye kucak; Yek toxmemorq e wokoláti, ke darunaw yek belak e/ bázice ye kucaki báwad yek "belak" ast.//*

November n (abbr Nov) *máh e Novámbr/* November*, kutáh wode* Nov. *baráye wive ye kárbord e* "November" *bengardibd be* "April"

novice n **1** *wágerd, xámdast; virá (ZBP. C716 FM); noubekár, "az andáze barnagzaráni soxan -- ke to noubekári yo giti kohan." (ZBP. L3414 SF). //Dar gozárewgari pák noubekár/ xámdast ast.; Yek nevisande ye/ soudágar* [salesman] *e áwpaz e virá/ noubekár//.* **2** *wágerd e káźenewini* [monk, nun]; *káźenewini noupá/ noukáźenewin.*

noviciate, **noviciate** n *(ruzgár e) wágerdi/ noupáyi/ viráyi*

now adv **1** (**a**) *aknun "guyad ke to az máyi, má xák e toyim aknun- gámi do se barmá neh, awki do-se ham befwán." (Xáqáni); konunrá, "konunrá conin goftogu bijást." (ZBP. L4352 NKZZF); nun, "mardomán rá ráh dowvár ast nun. -- andar án dawt az faráván ostoxán." [ZBP. C2416 FM, Farroxi]; isá [FN, BQM, niz <Gilaki]; nak, "bal antom á'dun* ***nak*** *womá goruhiyid setam-kárán." (ZBP. C6766 TTT). inak, idun, hamidun, idar. //Aknun kojá miziyi?/ zendegi mikoni?; Aknun mitaván mardom rá piyáde kard?; Aknun/ saranjám mitavánam bekáram beresam/ bepardázam; Aknun báyad dar Páris báwad./ Aknun behtarin zamán baráye didár (kardan) e báq/ gardewgáh ast.//.* (**b**) *hamidun/ dardam/ dar zamán nevewtan gir/*

benevewtan biyáqáz!; Báyad az u beporsi hamidun/ hamaknun yá hargez.//. (**c**) *(pas az bandváźe bekár miravad) aknun; konun. //Tákonun* [until now] *ágáhiyi az u nawnide budam.; Tákonun báyad reside báwad.//.* **2** *(gáh soxangu in váźe rá bedun e dar cewm dáwtan e zamán e aknun bekár mibarad tá dástáni, darxásti yá howdári rá pei girad.) xob..., //Xob, kár e digari ke kard in bud ke sigáraw rá xámuw kard.; Xob, dami cand xámuw báwid va be in guw fará dahid.//.* **3 (every) now and again/ then** *gahgáh. //Dust dáram gahgáhi be sangitan*/ operá beravam; Gahgáh miraft bálá bebinad hanuz xáb ast yá na.//.* **now, now; now then** *(piw az nekuhew va mánand e án) xob, xob; xob-e..., //Xob-e/ xobxob setize bas (ast); xob-xob qouqá/ hayáhu bas ast!; Xob, xob-e, wádbáw va farámuw kon!//.* **now... now/ then** *gáh... gáh; dami... dami..., //Peivaste xuyaw degargun miwod, gáh wád va gáh noumid.* [now happy, now hopeless]//. **now then** (**a**) **now, now** (**b**) *(baráye piwnahád yá pásoxi xástan) //Xob, cerá dávtalab nemiwavi? Xob, áyá darbáre ye in gozárew porsewi hast?//.* (**c**) *(gáh hengám e andiwidan ke ce báyad kard yá ve báyad goft hengám e derang dar soxan) //xob... báyad beguyam ke xowam ámad./ xob.. .digar ce?//.* **now for sb/ sth** *(baráye áqáz e kár yá zamineyi nou) aknun. //Aknun baráye jáyi baráye báqbáni/ va aknun cand ágáhi ye safar/ jahángardi.//*

now conj, **now (that)**... *(peivandváźe) con...; aknun/ inak ke. //Aknun/ inak ke án rá yádávar wodi, án ruydád rá be yád miyávaram.; Akun/ inak ke dar ázmun kámyáb wodeyi, mitaváni xodat tanháhi ránandegi koni/ beráni.//*

nowadays adv *emruze. //Emruze kudakán negaristan e jamjám*/* TV *rá biw az xándan dust dárand.//*

nowhere adv **1** *hicjá; hic kojá; harjá juri tarjome miwavad. //"Páyán e hafte kojá miravi?", "hic já/ hickojá"; Dar káraw darmánde bud, xowbaxtáne barádaraw behew/ be u komak kard.; In ruzhá agar cand sar nánxor dáwte báwi bist dolár be hicjá nemiresad./ Yeki az asbháyi ke man haváxáhaw budam/ ruyaw gerou baste budam, dovvom wod ammá án digarihá be hic já naresidand.//.* **2 nowhere to be found/ seen** *yáft nawodani. //Baccehá rá hic já nemiwod yáft; Án pul rá hic já nemiwod yáft/ peidá kard.//*

noxious adj *ziyánbár, zahri, bewvand* [bew, viw (Pahlavi); biw (Avestáyi) besanjid bá "dai/ biwvant" (dowman; badxáh* [foe, enemy] *(Yáddáwthá ye gátáhá, PurDávud, sát e 193). //Boxárhá ye/ gázhá ye bewvand*/ zahri//*

noxiously adv *bengarid be* "noxious"

noxiousness n *bengarid be* "noxious"

nozzle n *daháne ye lule; zafar [EDPL]*

nr *kutáhwode az* "near". //"nr Lavásán" *(nazdik e Lavásán)//*

nth adj **1** *(anáyin) vápasin; hezáromi; afdomin/ sadomin. //Womá sadomin/ vápasin kasi hastid ke in rá az man miporsid.; Baráye hezáromin bár, na, nemitaváni beravi!!//.* **2 to the nth degree** *tá bálátarin dareje; tá bálátarin marz*

Nth, abbr, North, *kutáh wode: abáxtar; //*Nth Pole: *Mex e abáxtar.//*

nuance n *buyi az, rangi az; vágardun e náciz (dar maini, rang, sahew* [feeling]*). //tavánáyi ye vákonew dar barábar e vágardun e náciz e maini ye soxan rá dáwtan.//*

nub n, **the nub of sth** *bon, riwe, gouhar. //Bon e gereftári ye má nákáráyi* [poor performance] *dar fewnád** [export] *ast.//*

nubile adj **1** *doxtar e reside/ dam e baxt, reside. "...do doxtar bud Woayb rá reside va wuy nákarde..." (ZBP. L2054 TB); bejáy e zanán reside, "doxtari dáwt zewt be jáy e zanán reside." (ZBP. L3786 GS).* **2** *(doxtar/ zan e) tudelboro, xowbaroru, kardani. //peikareyi az zan e javáni tudelboro//*

nuclear adj **1** *haste, hasteyi. //xordak* [particle] *e hasteyi; cehrwenási** [physics] *ye hasteyi.* **2** *hasteyi. //yek muwak e, nirugáh e, kure ye hasteyi; yek ziredaryáyi ye hasteyi//*

nuclear disarmament *az miyán bardáwtan e jangafzárhá ye/ senáhhá* ye hasteyi; názinávandi ye hasteyi*

nuclear energy, nuclear power: *ama* ye hasteyi*

nuclear family *(marswenási* [sociology]*) haste ye xáneváde) pedar, mádar, farzandán, (bedun e dar cewm dáwtan e hic yek az xiwávandán e nazdik)*

nuclear fission *tarkew e hasteyi*

nuclear-free adj *bi jangabzárhá ye/ senáhhá* ye hasteyi. //kewvarewán rá sarzamini bi senáhhá* ye hasteyi qalamdád kardeand.//*

nuclear war *jang e hasteyi*

nuclear winter *zemestán e hasteyi*

nucleic acid *gouhar e hasteyi DNA, RNA*

nucleus n (pl **nuclei**) **1** *haste. //Án deź náf e/ haste ye án wahr e bástáni bud./ án negárhá haste ye ganjineyi nou rá padid miyávarand.; "Monálízá" wáhparde ye Leonardo da Vinci ast.//.* **2** (**a**) *(cehrwenási) haste ye atom/ parmánu*.* (**b**) *(zistwenási) haste (ye yáxte)*

nude adj *(beviźe baráye peikar e mardom yá dar kárhá ye honari) berehne, loxt, loc (ZBP. C583 FM); lut (ZBP. C1102 FM); láj (ZBP. C1264 FM); pati (ZBP. C2734 FM); quwt (ZBP. C3856 FM), rot, rat ,rut, lutak, (ZBP. C4878 FM) nimtane ye berehn (ye yek ádam)* [nude torso]

nude n **1** *peikar e ádam e berehne (beviźe dar negárhá, peikarehá, va kárhá ye honari).* **2** **in the nude** *berehne; loxtopati. //berehne/ loxtopati wená kardan//*

nudism, **naturism** n *rut; lájgari*gari**

nudist, **naturist** n *rutgar*; lájgar**

nudist camp, nudist colony *lutestán*; lájestán*; loxtestán**

nudity n *berehnegi, loxti, jorde (ZBP. C7105 FM). //Barxi mardom berehnegi/ jorde rá zewt mipendárand//*

nudge v **1** *(bá kune ye árenj be kasi) soqolme zadan. //Bá kune ye árenj behew/ beh-aw/ be u soqolme zade mardi rá ke án var e xiyábán bud newánaw dádam.//.* **2** *kam/ narm-narm/ árámárám hol dádan. //Asbe bá puzeaw árám árám Manucehr rá hol midád.; Nadáneste tirak e darváze* [gatepole] *rá bá jelo ye rádeaw*/ máwinaw zade hol dád.//*

nudge n *hol, soqolme. //soqolme zad tu ye pahluyam.//*

nugatory adj *(beáyin) gazáf, bihude. //andiweyi, gováźeyi, piwnahádi bihude, bimáye/ biarj//*

nugget n **1** *tekke (ye zar va mánand e án).* **2** *(pendárin) ciz e kucak va arzewmand. //ketábi ágande az ágáhihá ye kucak e arjdár//*

nuisance n *xarfastar, xarmagas; ádam yá ciz e máye ye ázár. //To con xarmagas-i, velam kon/ ma rá behel ázárám nade.; Ává candán boland/ borz bud ke hamsáyehá rá ázár midád.//*

null adj *(dátikán) az didgáh e dád bi arzew/ hic/ puc. //In peimánnáme arzew e dátikáni* nadárad.//*

nullification n *bengarid be* "nullify"

nullify v (pt, pp **nullified**) **1** *(peimáni yá cizi rá) az didgáh e dátikáni* biarj/ biarzew gardánidan.* **2** *wekastan; váxándan. //Cegune mitavánim farnáfthá** [propaganda] *ye dowman rá darhamwekanim/ biarj gardánim?//*

nullity n *(az didgáh e dád/ dátikáni*) hici/ puci/ biarzewi. //Váxánew e zanáwuyiyi ke az didgáh e dád biarzew ast.; Be dádgáh kewidan* [suit/ lawsuit] *va (zanáwuyiyi rá/ cizi rá) váxándan//*

numb adj *kerex, "a'sáb e kerexwode ye vey dar jostojuy e táziyáne ast." (ZBP. C3056 FM, Dawti, "fetne"); xábrafte; ser. //angowtáni ke az sarmá ser/ kerex gawte; (pendárin) az takáni ke be man ámad/ oftád/ xord xowkam zad; Az tars xowkaw zad.//*

numb (v) **1** *kerex/ ser kardan. //Angowtánaw az sarmá kerex wod.; Páyaw az dard kerex/ ser wode bud.; Az takáni ke az marg e pedaraw bar u ámad/ oftád xowkaw zad.//*

number n **1** *womár, womáre, nomre. //4, 14, 44 va 194 (hamegi) womáre-and.; Panj va panjáh niz womáre-and./ Womáre ye vákubaram*/ telefonam 7365 44 ast.; nomre ye rádeat*/ máwinat ci-st?//.* **2** *womár. //Womár e faráváni az mardom darxást kardeand.; Womár e faráváni az jánevarán mordeand.; Con womár e (sarbázán e) dowman faráván bud piruz gawtand.; Cand gereftári/ porsemán padid ámade./ Womár e faráváni ketáb az deźenepewt** [library] *dozdide wode./ Pánzdah tan budim.//.* **3** *goruh, daste; Yeki az má* [one of our number/ one of us]*; dar/ miyán e ánán* [one of their number = one of them].//. **4** **No, no** (US) # *(piw az womáre miáyad tá newángar e jáyi dar yek dast báwad.) womáre ye..., //Otáq e somáre ye 233 dar áwkub e sevvom e mehmánsará ast./ Dar káwi ye/ xáne ye womáre ye 6 miziyad.; (Sáxtemán e) Womáre ye 10 jáygáh e/ xáne ye diváni* [official] *ye noxost vazir e Engelestán ast.//.* **5** *ruzname ye/ máhnáme ye womáre ye...; Vápaxin womáre ye haftenáme ye Calangar; womárehá ye piwin e (máhnáme ye/ haftenáme ye Jangalbáni]//.* **6** *(musiqi) naqme, sorud, dastán, vawt, raqs. //dastán e áheste ye mehrámizi xándan* [a slow, romantic number]*//.* **7** *(dastur e zabán) womár. //*"women" *rixt e candgáni ast; Dar yek vákiyám** [sentence] *konande ye kár va kárváźeaw báyad az didgáh e womár bá ham bexánand.//.* **8** *(piw az án setáy* yá cand setáy* miáyad. zabán e kuce ast va newán e sotudegi ast) ciz. harjá juri tarjome miwavad. //Pirhan e kutáh e xowgel e qermezi puwide bud* [a... red number]*; Án volvo ye nou rádeyi*/ máwini xowgel va tiztak ast.//.* **9** **numbers** *(dánew e womár) dánew e womáraw xub nist.//.* **10** **by numbers** *Yek dast dasturát rá az ruy e womáre peirovi kardan; //jonbewhá ye varzewi bá womáre;*

womárenegári/ peikare kewi/ negárew az ruy e womáre.//. **have got sb's number** *(zabán e kuce) kasi rá xub wenáxtan. //Be ruye ye kár raftár e dustáneyi dárad ammá xub miwnásamaw- mixáhad az hame ciz sardarbiyávarad.//.* **in round figures** *bázgardid be* "round". **sb's number is up** *(zabán e kuce) bu ye arrahmáhaw ámadan/ miáyad [doktor Azizolláh e Wakibi ye Giláni]. //nazdik e ast guz e áxar rá bedahad.; Qahvexordanaw nazdik ast [Bahrám e Moezzi ye Qájár].//. Áftáb e kasi lab e bám/ budan //áftábew lab e bum-e./ Carx e ráde*/ máwin ke darraft, gomán kardam káram sáxte ast.!//.* **number one** (**a**) *(anáyin) xod Jáyi nemixábad ke ziraw áb beravad./ In rá bigomán bedán ke u hamiwe be andiwe ye xodaw ast.//.* (**b**) *nomre ye yek. //In dálá** [company] *dar dádosetad e naft nomre ye yek ast.; Arjdártarin porsemán, barnáme, va mánand e án//*

number v **1** *womáre dádan/ zadan. //be darhá womárehá ye 3, 5, 7 zadeand; Az yek tá dah be ánhá womáre mizanim/ midahim.//.* **2** *be... residan; ...budan. //ruyeham bist tan budim.//.* **4** **number sb/ sth among sth** *jozv e... womordan; dar womár e... ávardan; jozv e... dánestan. //U rá az dustán e besyár nazdikam miwomáram./ Án egnest** [accident/ crash] *rá harásangiztarin árvin* [experience] *e zendegi ye xod midánam.//.* **number off** *(dar ártew) womáre ye xod rá yeki pas az digari báng zadan. //Sarbázán az dast e rást womárehá ye xod rá yeki pas az digari báng zadand.//*

numberless adj *biwomár, biandáze, bimar, "agar bewmori nist andáz o mar -- hami az tabire wavad guw kar." (ZBP. L6133 SF)*

number-plate, (US) **licence plate, license plate** *nomre ye ráde*/ máwin*

numbly adv *bengarid be* "numb"

numbness n *bengarid be* "numb"

numeral n *womár. //womárhá ye Rumi/ Hendi//* [Arabic is a misconception *JGS*]

numerate adj *dánew e womár/ dánew e engárew rá xub dánestan. //arj dáwtan e in ke kudakán dánew e womár/ engárew rá xub farágirand.//*

numeration n *(dánew e engárew).* **1** *wive ye/ ravand e womáregozári.* **2** *womárhá rá be dabire nevewtan, //con 3 va 125 = se va pánzdah//*

numerator n *barxewomár; ru ye barxe*

numerical adj *womár, womáreyi. //sámán az ru ye womáre; newánehá ye womáreyi/ womárhá* [numerical symbols]//

numerically adv *az didgáh e womár; womáreyi. //Dowman az didgáh e womár (e sarbáz va...) bartari dáwt.//*

numerous adj *besyár, faráván, basi. //dustán e farávánaw; bárhá; besyári bárehá//*

numinous adj *(din) xodáyi, afd*

numismatics (n) *sekkewenási; sekkezani; mix (e deram) wenási; newánwenási*

numismatist n *sekkewenás, mixwenás, newánwenás*

numskull, numbskull n *(anáyin, xárdári) koudan; dang; dangal (ZBP. C4516 FM); dabang (ZBP. C4475 FM)*

nun n *xáhar e dini; káženewin*

nuncio n (pl **nuncios**) *ferestáde ye/ namáyande ye/ bayaspán* e Páp*

nunnery n *káže (viže ye xáharán e dini)*

nuptial adj *(beáyin yá bewuxi) zanáwuyi, dámádi, bayugáni/ arusi. //jawn e zanáwuyi/ bayugáni/ arusi//* **nuptial bliss** *hurámi ye zanáwuyi*

nuptials n *(beáyin yá bewuxi) bayugáni, dámádi, arusi. //rruz e dámádiyaw//*

nurse[1] n **1** *parastár, paraste (ZBP, C5929 FM); zavár, "yeki doxtari az nežád e kiyán -- ze bahr e zaváraw bebaste miyán." [zavár = parastár e bimárán va zendániyán (ZBP. C6978 FM)]. //Parastárán e Xáj e Sorx =* Red Cross*; Zavárán/ parastárán e mard rá dar biwtar e bárehá dar bimárestánhá baráye bimárán e raváni bekár migomárand./ yek parastár e raváni/ ravánpezewki//.* **2** *niz* **nursemaid** *dáye, lale.* **3** *niz* **wetnurse** *dáye, "do Tázi do dehqán ze toxm e kiyán -- bebastand mar dáyegi rá miyán." (ZBP. L5909 SF). dáye; zan e wirvar, "con mardomán e Bani-Sa'd biyámadand be Makke va zanán e wirvar bá kudakán va wuyán..." (ZBP. L264 TB)*

nurse[2] v **1** *parastári kardan; taroxowk kardan, "ma rá ziroru va beqoul e xodaw taroxowk mikard." (Sádeq e Hesáyat- Buf e Kur); pežordan (= az bimári yá nouzádi parastári kardan) (ZBP. C208 FM). //Cehel sál ast ke mádaram parastár ast/ mádaram parastári mikonad./ Mádar e piraw rá taroxowk mikonad.//.* **2**

dáyegi kardan; az pestán wir dádan/ xordan. //Wirxár dáwt az pestán e mádaraw wir mixord.//. **3** *dar áquw gereftan; baqal kardan; kudaki, tulesagi rá baqal kardan; goldán e wekanandeyi rá dar bázován e xod narm negahdáwtan//.* **4** (**a**) *parvardan; timár kardan. //nahálhá rá parvardan; be piwraft e barnámeyi komak kardan* [project]*; del e ráydahandegán rá bedast ávardan/ be ráydahandegán beviże parvá kardan* [nurse a constituency]*./ Baráye zudtar xub wodan e sarmáxordegi xod rá timár kardand/ garm negahdáwtand va dar bestar mándand//.* (**b**) *dar del/ sar parvardan. //kine dar del parvarándan; árezu ye barkewide wodan be páygáh e bálátar rá dar sar parvarándan; gelemandi* [grievance] *dar del dáwtan//*

nursery n **1** *(nou)bávegáh*. //bávegáh e ruzáne* [a day nursery]*//.* **2** *otáq e bázi ye baccehá; otáq e bázi. //Kucaktarin otáq e xáb rá baráye nouzádemán otáq e bázi kardim.//.* **3** *golxáne; talanbár, nexiz (ZBP. C6868 FM) //Miravam nexiz/ golxáne ye Barádaram cand nahál bexaram.//*

nurseryman n (pl **nurserymen**) *kárgar e golxáne; kárgar e talanbár/ nexiz*

nursery nurse *parastár e viże ye kudakán; lale*

nursery rhyme *cámehá ye/ sorudhá ye kudakáne*

nursery school *kudakestán*

nursery slope *saráwibi ye narm baráye nouámuzán e laxwakbázi* [ski]

nursery stakes *takrobáyi* [race] *ye asbán e dosále*

nursing n *parastári, zeváregi, lalegi. //(rewte ye) parastári didan; piwe ye parastári; honar* [skills] *e parastári//*

nursing-home n *xáne ye sálmandán; parvarewgáh; arkade**

nursing mother *zan e wirde; zand e wirvar, "con mardomán e Bani-Sa'd biyámadand be Makke va zanán e wirvar bá kudakán va wuyán..." (ZBP. L264 TB); denude* [besanjid bá "denutak" (Pahlavi) jánevar/ asb/ gáv/ sag e wirde] (ZBP. C4506 MK, BF)*

nurture v **1** *parvardan. //kudakáni ke pedaromádarewán ánán rá bá mehr parvardeand.//.* **2** (**a**) *parvardan. //giyáhán e wekanande/ názoknárenji rá parvardan/ anbudan//.* (**b**) *parvardan; vásnidan* [<Pahlavi "vásdnitan" (EDPL)]. //Má mixáhim barnáme ye novin rá beparvaránim/ vásnim*, na án rá nábud konim.//*

nurture n *parvarew, parastári. //parvarew e yek kudak,/ giyáh e názok nárenji. //parvarew e arvandi* [talent] *javán//*

nut n **1** *(biwtar dar vážehá ye serewte bekár miravad) naxkale, náxkalun (ZBP. C6870 FM); labcare; orq (= ájil e kapakzade) (ZBP. C3807 FM); káká; qáqá, "dar kenáraw na án zamán káká- tá wavad sorx cehreaw co laká, (ZBP. C3129, FM, Hadiqeh] harjá juri tarjome miwavad. //wokolát e miveyi va labcare; Bádám e zamini; fandoq* [hazel-nut]*//.* **2** *mohre [ru ye pic savár wavad].* **3** *(zabán e kuce) kalle. //Kalleaw rá zad be divár.//.* **4** **nuts** *xorde/ tekkehá ye zoqálsang.* **5** [pl] [(US)*, zewt, zabán e kuce*] *toxm, xáye; zadan/ lagad zadan be toxm e kasi//.* **6** **nuts/ nutter** (**a**) *(zabán e kuce, dar Engelestán) kallexar, diváne, kosxol. //Con divánegán miránad- yek ruzi xodaw rá be kowtan midahad.//.* (**b**) *(pas az námvážehá) diváne ye..., //diváne ye celpard** [movies]*, varzew, tandorosti, pátapká*/ futbál//.* **do one's nuts** *(zabán e kuce-dar Engelestán) az kure darraftan. //Agar bebine/ bebinad panjere wekaste az kure darmire/ darmiravad.//.* **for nuts/ peanuts** *(zabán e kuce, xárdári) (bá vážehá ye "ma*" bekár miravad) az hic ruy; hic. //Be andáze ye cos ham pátapká*/ futbál nemidánad!//.* **a hard/ tough nut (to crack)** *(anáyin)* (**a**) *gereftári; porsemáni dowvár. //Ázmun e vápasin besyár dowvár bud.//.* (**b**) *ádam e sarsaxt/ yekdande. //Ádam e yekdandeyi-st, gomán nemikonam bemá dasturi* [permission] *bedahad.//.* **the nuts and bolts** *(anáyin) bonyád va rizekárihá ye..., //Bá bonyád va rizekárihá ye barnámeyi sarokár dáwtan//.* **off one's nut** *(zabán e kuce) maqz e/ báláxáne ye kasi pársang bordan/ bardáwtan. //Engár báláxáneat pársang mibarad!//*

nut-brown adj *(qahveyi) fandoqi ye sir/ suxte*

nut-case n *(zabán e kuce) diváne, xol, kosxol*

nutcrackers n *fandoqwekan*

nut-house n *(zabán e kuce- zewt) divánexáne, bimárestán e raváni*

nutmeg n **1** *gouz e hendi, benám e dánewik e* <u>Myristica fragrans</u>. **2** *árd e gouz e hendi*

nutria n *sagláb, javandeyi ábzi, bumi ye Ámriká ye rapivin** [south America] *benám e dánewik e* <u>Myocastor coypus</u>

nutrient n, adj *xorewt; mizebár [<guyew e Semnáni]. //Giyáhán mádehá ye káni va xorewt e/ mizebár rá az xák migirand.//*

nutriment n *xorewn. //Xorewnhá ye darbáyast e kudakán e bálande/ bálán//*

nutrition n **1** *xorewn, xorák. //xorewn e basande baráye tan; In xorák hame ye xorewnháyi rá ke sagat be án niyáz dárad faráham miyávarad.//.* **2** *dánew e xorák e mardom; xorál [Fereidun Siási]*

nutritional adj *xorál [Fereidun Siási]. //cand ketáb dar zamine ye dánew e xorák e mardom/ xorál. //Arzew e xoráli ye/ xorewnik e yek xorák//*

nutritionally adv *az didgáh e xorál*

nutritionist (n) *xorálwenás**

nutritious adj *xorewvar*; cáwti* [meal], *qázeyi* [snack] *xorewvar**

nutritive adj *xordani/ xoráki. //mádeyi/ mátaki** [substance] *xordani//.* **2** *xorewnik*. //*nutritive process, *faráyand e xorewnik**

nuts adj *(zabán e kuce) diváne, xol, kosxol.* **2** **nuts about sth; nuts about/ on sth** *diváne ye...; deldáde ye...; kowte ye...; morde ye..., //Xeili xowgel e, divunaw-am [= diváne-aw-am]; Diváne ye/ kowte ye ráde/ máwin ast.//*

nutshell n **1** *pust (e gerdu/ bádám/ fandoq va mánand e án).* **2** **(put sth) in a nutshell** *xeili kutáh soxan goftan; kutáh soxan inke…, //Xeili kutáh beguyam/ kutáh soxan inke. Varwekaste-yim.//*

nutter n = nut 6

nutty adj (**nuttier**, **nuttiest**) **1** *dárá ye maze ye bádám/ peste/ fandoq/ noxkale/ labcare. //maze ye peste/ fandoq..., /noxkale/ labcare; Kák e/ wokolát e bádámi/ pesteyi/ fandoqi/ gerduyi.../ noxkaleyi/ labcareyi//.* **2** *(zabán kuce) diváne, xol, kosxol. //Kosxoliyaw rá xeili dust dáram!//.* **3** **(as) nutty as a fruit-cake!** *(zabán e kuce) kosxol, diváne, kosmawang*

nuzzle v **1** *árám bá bini málidan/ hol dádan. //Asbe bá bini árám be wáneam málid/ Sage powtam rá árám bá biniyaw hol dád.//.* **2** **nuzzle up to sb/ sth; nuzzle (up) against sb/ sth** *(beviże bá kalle/ bini) árám be... fewordan/ málidan. //Sage ru ye kat* [sofa] *ma rá árám bá kalleaw/ puzeaw feword.//*

NW *kutáhwode az* **North-west(ern)** *abáxtar e xoráyáni. //Ostráliyá ye abáxtar e xoráyáni//*

NY *kutáhwode baráye* New York*/ Niyu York*

NYC *kutáhwode baráye* New York City*/ Wahr e Niyu York*

nyctalopia n *wabkuri, adus (FN, BQM)*

nylon n **1** *náylon. //In pirhan hawtád dar sad náykon ast.; yek wabi* [blouse] *ye/ jurábwalvári ye* [tights/ panty hose] *náyloni//*

Oo

O, o n (pl **O's**, **o's**) **1** *pánzdahomin vát** [letter] *e dabire ye Engelisi. //Dar váże ye* "good" *do "o" hast.//.* **2** *newán e gerd, be rixt e "O".; //Dahán e baccehá az wegeft bázmánd, be rixt e "O".//.* **3** *(hengám e goftan e womáreyi con telefon/ vákubar* va mánand e án be ává ye boland) bejáy e "sefr". //Womáre ye vákubaram*, "2655 6030" ast. "Injur 0 bexánid: 2, 6, 5, 5, 6, "O", 3 "O"; U dar otáq e 102/ 1"O"2 ast.//*

O, oh *(wegeftváże)* **1** *áh, oh, negáh!, bebin!.* **2** *ey...; yá (con xidáyá!); ...-á; //Pesará!/ Ey xodáyi ke hamiwe dar gozawte má rá yári dádi!; Ey Ziyus/ Ziusá!* [Zeus]*...//*

O' *bandváże, e..., //* 3 o'clock *tasu ye se;* **man-o'-war**: *mard e jangi;* **will-o-the wisp** *totoq//*

oaf n (pl **oafs**) *(biwtar baráye mardán) xar e vámánde, hálu, pap, pape. //Cerá zan e un pape wod?//*

oafish adj *(con) xar e vámánde, hálu, pape. //papegi//*

oak; **oak tree** n **1** (**a**) *pálut, balut, sendiyán, deraxtani az gune ye* Lithocarpus, *yá* Quercus. *//jangal e pálut/ balut//.* (**b**) *cub e pálut/ balut. //In miz yek párce* [solid] *az cub e pálut/ balut ast; taxtekári ye pálut* [panels]*; yek miz e(cub e) pálut/ balut//.* **2** **the Oaks** *nám e takrobáyi ye asbán dar nazdiki ye Landan ke sáli yek bár anjám miwavad.//.* **3** **big/ tall/ great/ large oaks from little acorns** *(dastán) "cekke cekke gerd gardad vángahi daryá wavad."//*

oak-apple n *mázi* [<Kordi, mázi], mázi* az guneyi mong* [wasp] *bar ru ye pálut padid miáyad. beviże monghá ye* Anaphibolips condcluentus, Andricus californicus*]*

oaken *(kohne wode- beáyin) sandiyán; pálut, pálutin, baluti*

OAP *[kutáh wode dar/ Engelestán- anáyin* Old -age pensioner*] kasi ke be ruzegár e piri dastmozd e báznewastegi migirad.*

oar n **1** *páru, párub, xale, "sar e bádbán tiz bargáwti -- xale piw e malláh bogzáwti." (SF); cape (ZBP. C4257); fah, feh (ZBP. C3174 FM).* **2** **put/ shove/ stick one's oar in/ put/ stick in one's oar** *(anáyin) náxáste be kasi pand dádan; náxáste manewte* [opinion] *ye xod rá goftan, "yek kalám ham az mádar e arus bewnavid"; dastyázi kardan. //Xodam midánam ke bandik** [fuse] *rá cegune dorost konam, niyázi be dastyázi ye to nist!//*

oarlock n, (US) = rowlock

oarsman n (pl **oarsmen**) *páruzan*

oarswoman n (pl **oarswomen**) *páruzan*

OAS abr (US) *kutáhwode az* Organization of American States*/ sázmán e kewvarhá ye/ ostánhá ye Ámriká*

oasis n (pl **oases**) **1** *ábádi miyán e kavir.* **2** *(pendárin) máye ye omidvári/ delxowi/ árámew. //Án otáq e kár* [study] *e árám/ denj dar xáneyi porhayáhu já ye delpazir va xowáyandi bud.//*

oast n *kure (ye viże ye xowk kardan e gol e rázak)*

oasthouse n *kurexáne*

oatcake n *(beviże dar Eskátland va Engelestán) kák e jo ye dosar, kák e yulaf. //Kák e yulaf bá kare va panir xordan//*

oath n (pl **oaths**) **1** *sougand, sougandán, "sougandán bar zabán ránad va foqahá va... rá bexánad." (ZBP. L539 TBH); sáme (ZBP. C6456 FM). //Dar dádgáhhá rixt e viżeyi baráye sougand xordan/ dádan) hast.//.* **2** *downám; násezá. //Zanaw rá downámi cand dáde birun rafte dar rá behamkuft/ behamzad.//.* **3** **be on/ under oath** *(dátikán*) básougand. //Dávar gováh rá yádávar gawt ke hanuz zir e sougand ast, va báyad rást beguyad.//.* **on my oath** *(kohne wode) bexodá; ján e womá, ján e xodam. //Bexodá/ ján e womá be hickas nagoftam.//.* **put/ place sb/ under oath** *(dátikán*) sougand dádan; sougandán dádan. //Gováhán rá sougand dádan//.* **swear/ take an oath** *(beviże dátikán*) sougand xordan; sougandán bar zabán rándan. //Gováh mibáyast piw az gováhi dádan sougand bexorad.; Kármandán e sarrewtedári/ warvin* báyad sougand bexorand ke rázhá ye diváni/ divánik** [official] *rá áwkár nasázand/ lou nadahand.//*

oatmeal n *árd e yulaf; árd e jou ye dosar*

oats n **1** *giyáhán e gune ye* Avena *beviže* Avena sativa *jo ye dosar/ yulaf (ZBP. C2412); wak* [<Pahlavi, wak, (ZBP. C7895 BF)]. //Be asb candi yulaf/ jo ye dosar dádan; kewtzárhá ye jou/ wi* va yulaf e reside; wak*/ yulaf rá dar farangestán/ Orupá faráván mikárand.//.* **2** *yulafbá; wakbá*; áw e jo ye dosar. //dar fehrest e xorák e náwtáyi yulafbá ham hast?//.* **3** **be getting one's oats; sow one's wild** oats *har ruz/ harwab peivaste xoftoxiz kardan/ marzidan.* **(be) off one's oats** *(anáyin) árezu ye xorák nadáwtan. //Az zamáni ke bimár wode árerzu ye xorák nadárad//*

ob *kutáhwode az Látin,* "obiit" *"mord/ morde"*

obbligato n (pl **obbligatos, obbligati**) *(musiqi) (hamnavázi) darbáyaste.* **with piano obbligato** *báyad piáno hamnavázi konad/ piano darbáyaste*

obbligato adj *darbáyaste*

obduracy n *sarsaxti, yekdandegi*

obdurate adj *(beáyin) sarsaxt, yekdande. //sarbáz-zadani/ vádangi* [refusal] *sarsaxtáne. //Sarsaxti namude nemixást áhangi digar konad.//*

obdurately adv *sarsaxtáne, bá yekdandegi. //sarsaxtáne, az raftan sar bázzadan//*

obedience n *gardandádegi (ZBP. L1582 FM); farmánbordári; sarberáhi. //Afsar e farmánde az zirdastánaw farmánbordári ye bicunocerá mixást/ cewm midáwt.//*

obedient adj **1** *farmánbordár, pazroftkár; paziroftár; rám; sarberáh; befarmán, "To peik e xalvat e rázi, dodide bar sar e ráhat -- bemardomi na befarmán conán rasán ke to dáni." (Háfez). //Kudaki sarberáh//.* **2** **your obedient servant** *(kohne wode, beáyin) (dar páyán e námehá, piw az dastine) barde ye farmánbordár e womá*

obediently adv *farmánbordáráne. //Sut zad/ wáftak kewid va sage farmánbordáráne/ sarberáh ámad.//*

obeisance n **1** *(kohne wode, beáyin) namáz bordan bar kasi; zánu zadan jelo ye...,* **2** **do/ pay/ make obeisance to sb** *bar kasi namáz bordan. //Piw e wáh namáz bord.//*

obelisk n *borj yá sotun e yádemán*

obese adj *(beáyin yá dar pezewki) besyár farbe; korut (ZBP. C438 FM); kenj (ZBP. C470); dafzak (ZBP. C4488). //Be bimárán e farbe sefárew mikonand az porxori beparhizand.//*

obesity n *farbehi, farbegi, cáqi. //Farbegi baráye biwtar e mardomán e kewvarhá ye xorásgáni* [western] *gereftári ye bozorgi-st.//*

obey v *guw be... dáwtan, "hamconin námehá raft be Nesá va Bávard tá wahne va mardom e án naváhi guw be sepahsálár Ali... dárand." (ZBP. L5477 TBH); kasi rá farmán bordan, "va har ke ma rá farmán konad u rá pádewáh e niku konam va har ke ma rá xabar árad az án kasi ke u farmánbordár nist..." (ZBP. L2069 TB); guw dáwtan, "nabáwand wáhán e má dinforuw -- be farmán e dárande dárand guw." (ZBP. L3303 SF); "hame guw dárid farmán e man -- magardid yeksar ze farmán e man." (ZBP. L5860 SF); farmán bordan, "wart e ensáf nabáwad ke to farmán nabari..." (ZBP. L5860 GS); farmán kardan, "nakard án jafápiwe farmán e man -- na farmán e in námdár anjoman." (ZBP. L6174 SF). //Sarbázán rá ámuzew midahand bicunocerá farmán barand.; dasturát rá guw dáwtan./ be dád gardan nehádan//*

obfuscate v *áb rá gelálud kardan; dowvár kardan; tire va tár gardánidan. //Án nevisande dar biwtar e bárehá zaminehá ye rástin rá bá rizekárihá* [details] *ye biarzew/ bihude tire va tár mikonad.//*

Obiter dictum n (pl **dicta**) *(Látin, dátikán* yá beáyin) soxan e bijá*

obituary (n) *(anáyin* **obit**) *(dar ruzname) ágahi ye marg/ dargozawt. //Baráye ruznámehá ye kuy sotun e ágahihá ye margomir rá minevisad.//*

object n **1** *ciz, ciw, budak. //cizhá ye wiweyi, cubi, va kalpaki** [plastic]*./ Cand ciz ru ye kaf e otáq bud.//.* **2** **object of sth** *kasi ke..; ciz e... har já juri tarjome miwavad. //Kasi ke hame ye cewmhá be u duxte wode; kasi ke hame delewán baráyaw* [an object of attention] *misuzad, kasi ke hame u rá misetáyand./ In kelisá tanhá cizi-st ke saxt be án delbastegi dárad* [object of interest]; *tanhá cizi ke án bacce biw az hame dust midáwt xers e narmi bud.//.* **3** *ármán, ámáj, xást. //Bá ármán e raftan be kár e dádosetad/ bázargáni; Bi ármán dar zendegi. //Dar ármán e xod wekast xordan/ kámyáb gawtan; Tanhá ámájaw/ ármánaw dar zendegi harce biwtar pul bedast ávardan ast.//.* **4** *(anáyin, beviže dar Engelestán) wegeft. //Bá án koláh e kohne ce ciz e wegefti/ didani wodeyi!!//.* **5** *(dastur e zabán) wavande. //"dar " Án zan pul rá gereft.", "pul rá"* <u>*wavande ye ráyi*</u>* [direct object] *ast.; va dar "Pul rá be u dád." "be u" wavande ye báyi"* [indirect object] *ast.Va dar "Pul rá az pedaraw gereft." "pedaraw" wavande ye bandvážeyi* [prepositional object]

ast.//. **6 expense, money, etc "is no object"** *hazine, pul, ciz e arjdári nist. //Hamiwe dareje ye yek safar mikonad, pul/ hazine baráyaw cizi nist/ ciz e arjdári nist.//*

object[2] v **1 object (to sb/ sth)** *peiqáre/ peikáre kardan, "be hastiw báyad ke xastu wavi -- ze peikár e bihude yeksu wavi." (ZBP. L2977 SF). //Mixást capar/ parkán* [hedge] *rá az miyán bardárad ammá hamsáyeaw peikáre kard.; Be conin raftári ke bá man kard peiqáre mikonam./ Bá in naqwe az ánruy ke besyár gerán darmiáyad peiqáre mikonam.//.* **2** *peikáre/ peiqáre kardan. //Peiqáre kardeam ke u baráye in kár xeili javán ast.//*

object glass, object lens = **objective lens,** *vinok* e/ źále ye ciwi*

objection n **1 objection (to sth/ doing sth)** *peiqáre, peiqár, peikár.* **raise/ lodge/ voice an objection** *peiqáre, peiqár, peikár kardan. //az peiqáre, peiqár, peikár dast bardáwtan/ yeksu wodan//, "be hastiw báyad ke xastu wavi -- ze peikár e bihude yeksu wavi." (ZBP. L2977 SF). //Saxt bá bámdád zud az xáb barxástan peiqáre mikonad.; Agar womá peiqáreyi nadárid man ham dust dáram biyáyam.; Agar kasi be in naqwe peiqáre dárad bá ruy e xow* [sympathetically] *be soxanaw guw midahand.//.* **2 objection (to/ against sb/ sth)** *peiqáre. //Peiqáre ye bonyádin e man be án naqwe án ast ke xeili gerán darmiáyad.//*

objectionable adj *náwáyest, bad, nápasand. //buyi bad; soxanán e náwáyest.; badmastiyaw saxt nápasand bud.; Dar cewm e man ádami ast saxt náwáyest.//*

objectioably adv *bengarid be* "objectionable"

objective adj **1** *dorost, ostoumand (ZBP. C3324). //gozárewi/ arzyábiyi dorost/ ostoumand./ Áhang e dádgán** [jury] *dar yek parvande ye dádgáhi** [court case] *báyad pák ostoumand báwad.; Agar parastári bá bimáraw az didgáh e raváni darámizad/ delbastegi peidá konad* [emotionally involved] *saxt miwavad ke betavánad darbáre ye u ostoumand/ dorost biyandiwad va kár konad.; Jáyi ke páy e pesaraw dar miyán ast/ báwad be saxti mitavánad ostoumand báwad.//.* **2** *(farzán/ falsafe) rástin, ostoumand.* **3** *(dastur e zabán) (vábaste be) wavande/ rixt e wavande* [objective case]

objective n **1** (**a**) *ármán; káme. //Ármán e bonyádinaw in bud ke dánewmandi benám gardad conán ke dar jahán hame u rá bewnásand.; Sepas/ pas az in ármán e/ káme ye kuhnavard tárek e Everest ast.; Bogzár áremánemán dád báwad.//.* (**b**) *(dar jang) ámáj. //Be ámájhá ye xod dast yáftim.//.* **2 objective, object glass, object lens** *źále ye/ vinok* e ciwi; ciwi*

objectively adv *dorost, ostoumandáne. //Cizhá rá ostoumandáne didan/ negaristan/ dávari kardan//*

objectivity n *ostoumandi; biyeksuyi. //Án vacargar*/ dávar* [judge] *be ostoumandi/ biyeksuyi ye bavande* [complete] *benám/ námvar bud.//*

object lesson *pand. //Bogár in egnest** [accident] *baráyat pandi báwad tá befahmi meixári va ránandegi tá ce andáze bimgin ast.//*

objector n *peikárgar; peiqáregar. //Peiqáregarán bá sáxtan e wáhráh e nou; peiqáregaráni ke az ruy e bávar e diniyewán nemitavánand kári rá konand.* [conscinentious objectors]*//*

objet d'art n (pl **objets d'art**) *(faránsavi) kár e honari ye kucak. //Xáneyi/ saráyi por az kácál va kárhá ye honari ye kucak//*

oblate[1] adj *(*geometry, *hendese) (guye) feworde. //Zamin be rixt e yek guye feworde ast.//*

oblate[2] v *barxi kardan, niyáz kardan; mayazd*

oblation n **1** *barxi kardan; niyáz kardan; mayazd* [religious offering]. **2** *barxi, mayazd (ZBP. C6375); niyáz, "in habbe nabát rá be onván e niyáz az in darviw bepazir." (ZBP. C2918 FM)*

obligate v *(beáyin) nágozir budan; vádáwtan; farizánidan* [<Pahlavi (ZBP. C6887 MK, BF)]. //Nágozir bud komak konad/ xod rá nágozir az komak kardan dánest./ Nágozir budim dar áyin e jawn e bázgowáyi báwim.//*

obligation n **1** *darbáyastegi; pábastegi, "moqayyad va moqayyad budan". pábaste "va "pábastegi" ast." (ZBP. L4479 NKZZF) [páybandi (JGS)]. feriz* [Pahlavi, feriz (ZBP. C6887 MK, BF)]. //darbáyastegi ye/ páybandi ye dináyi** [conscience]. *Pábastegihá ye/ páybandihá ye pedaromádari; Ciz e báyáyi rá anjám dádan/ bázpardáxtan//.* **2** *nágoziri, nácári. //az ruy e nácári na az ruy e ciz e digar be án mehmáni/ wappási* raftim.//.* **3 be under an/ no oblitation (to sb/ to do sth)** *az didgáh e dád/ dátikáni* yá kerdár/ dináyi** [moral duty] *nágozir az... budan/ nabudan/ páybaste budan/ nabudan. //Woma az hic ruy nágozir nistid baráye cizháyi ke dastur nadádid (pul) pardázid.; Be u bedehkár ast* [under obligation] *con az u pul vám gerefte./ Con az u pul vám gerefte az didgáh e dináyi*/ dátikáni * páybaste ye u-st.//.* **place/ put under an/ no obligation (to sb/ to do sth)** *kasi rá vádáwtan/ nágozir kardan az...; nágozir nabudan; kasi rá bedehkár kardan; pás bar kasi nehádan; kasi rá sepásmand kardan; ferizbánidan/ ferizánidan**

[<Pahlavi, ferizbán/ ferizbbáni, ferizbánidan/ ferizánidan (ZBP. C6887 MK, BF)]. //Agar káláhá/ cizhá rá ásib zanid báyad/ nágozirid ke ánhá rá bexarid./ nágozir az xarid e ánhá hastid./ Mehrabániyaw máye ye sepásmandi ye má-st./ Bá mehrabániyaw pás bar má neháde.//*

obligatory adj *báyaste, darbáyaste; feriz* [<Pahlavi, (ZBP C6887 MK, BF)]. //Be dabestán raftan báyaste ast.; Piw az tu raftan báyad kafwháyetán rá bekanid.//*

oblige v **1** *bezur vádáwtan; vádár kardan; az didgáh e dátikáni* nágozir kardan; az didgáh e kerdári* [moral] *nágozir budan. //báyidan, báyastan; pábaste budan/ kardan//; "pábaste "moqayyad" va pábastegi "moqayyad budan" ast..." (ZBP. L4479 NKZZF); nágozir budan, "az yek su má nágozir budim án rá donbál namáyim." (ZBP. L3977 NKZZF); //Pedarán va mádarán/ zádárán* (az didgáh e dátikáni*) nágozir-and farzandán e xod rá be dabestán ferestand.; Nágozir budand/ vádárewán kardand xáneyewán rá beforuwand tá bedehihá ye xod rá pardázand./ Womá nágozir nistid in porsewhá rá pásox dahid ammá agar bedahid kár e má ásántar migardad.//*. **2 oblige sb (with sth/ by doing sth)** *(beáyin) paziroftan va kári rá baráye kasi kardan; pás bar... nehádan. //Wádmiwavim, pazirofte án kár rá anjám dahim.; Miwavad pás bar man neháde sad dolár beman bedahid tá páyán e hafte (pas midaham); Miwavad pás bar má neháde naqmeyi/ ávási baráyemán bexánid.?; Miwavad xáhew konam pás bar man neháde dar rá bebandid?//*

obliged adj **1** *sepásmand, sepásgozár; bedehkár..., //Az komaketán besyár sepásgozáram. Baráye komaketán xeili be womá bedehkáram.//*. **2 much obliged** *sepás; bá sepás e faráván. //Dar rá ke baráyaw gowudam/ báz kardam goft "sepás!"//*

obliging adj *ámáde ye komak. //hamsáyegáni ámáde ye komak* [obliging]*; mibini xeili ámáde ye komak ast.//*

obligingly adv *bengarid be* "obliging"

oblique adj *vorib, orib, "hargáh ki yek azole az in do tawannoj konad sar rá be vorib suy e qafá bázkewad." (ZBP. L5088 ZX); kaź; kaj. //Darparde goft ke* [make oblique references to sth] *u dar án kár ázmudegi nadárad.//*

oblique, oblique stroke *kaź, niz. harjá juri tarjome tavánad wod.*

oblique angle *guwe ye kaź; guwe ye tiz* [acute] *yá gowád* [obtuse]

obliquely adv *bengarid be* "oblique"

obliquity, obliqueness n *oribi, voribi, kaźi, "sotun e kaź kodám ast? In án sotun ast ke tir u bar sath e dáyere ye sar va bon amud nabáwad.." (ZBP. L7130 TT)*

obliterate v **1** *(beáyin) pák az miyán bardáwtan; zodudan, pák kardan. //Hame ye jáy e angowtán rá zodudan./ (pendárin) Kuwid hame ye yádhá ye pedaraw rá pák bezodáyad.; Meh án cewmandáz rá pák puwánde bud.//*. **2** *nábud kardan, pák az miyán bardáwtan. //Tourune** [tornado] *sarásar e deh rá az miyán bardáwt.//*

obliteration n *bengarid be* "obliterate"

oblivion n **1** *farámuwi, bihuwi. //Meybáregán dar biwtar e bárehá docár e farmuwi migardand.; Az dard saxt ranj mikewid va árezu dáwt bihuw wavad.//*. **2** *farámuw wodegi. //Káraw pas az margaw be bute ye farámuwi seporde wod.* [fall/ sink into oblivion]*//*

oblivious adj, **oblivious of/ to sth** *nááźir, náágáh. //Az pirámun e xod náágáh budan; nááźir/ anáźir az bim//*

obliviousness n *bengarid be* "oblivious"

oblong n, adj *cárguw e kewide* [JGS]; cárkarán* [JGS] [besanjid bá "caŕrokarana (Avestáyi)]. //yek miz e cárkarán*; yek xewt wokolát e cárkarán*//*

obloquy n *biáberuyi, áberurizi (kardan); badguyi, násezá*

obnoxious adj *bad, zewt, nápasand. //raftár e nápasand./ Dożkerdártarin mardi-st ke miwenásam.//*

obnoxiously adv //obnoxiously drunk *(siyáhmast)//*

oboe n *obo; qaranei [parvá konid piwvand e "qara" dar in váźe Iráni ast va be maini ye "bozorg", "dorowt" ast va hamriwe ye "gerán" ast. bengarid be EDPL]*

oboist n *obonaváz; qaraneinaváz*

obscene adj *gast, "konun bandeyi násezávár o gast -- bebáyad be taxt e kiyán barnewast." (ZBP. L3278 SF); náwáyest, "va conin guyand ke Esáf va Na'ele mardi va zani budand az qoum e jarham ke dar xáne*

ye ka’be be náwáyestegi mawqul wodand..." (ZBP. L7301 SR); lacar, palid, palawt, harze, //zang zadan va soxanán e harze goftan; nevewtehá ye [literature]/ *zabán e harze/ lacar/ gast//*

obscenely adv *bengarid be* “obscene”

obscenity n **1** *gasti, palidi, náwáyestegi, harzegi. //Dád e pádnáwáyestegi/ dád e pádgasti* dar jamjám** [laws against obscenity on the TV]//. **2** *náwáyestegi, gasti, násezá, downám. //Faryád kewide be án zan násezá goft.//*

obscure adj **1** *gong, puwide, kur, penhán. //negarániyi gong baráye áyande ye xod; guweyi puwide dar báq; maini* [meaning] *ye (án/ in/...) hanuz baráye womá gong ast?; Hanuz dáneste nist angize ye rástin e u dar án ágreft** [crime] *ce bud.//.* **2** *gomnám. //cámesoráyi gomnám; kuredeh//*

obscure v *penhánidan; tire kardan, puwándan. //Abr máh rá puwánd; tármiq* [thick mist] *cewmandáz rá tárán gardánid.; Az bas az wáxi be wáxi paride* [digression] *zamine ye bonyádin e ketáb gong gawte.//*

obscurely adv *bengarid be* “obscure”

obscurity n **1** *gomnámi, gongi. //Xorsand az gomnám zistan/ azdar e* [content] *gomnámi zistan//.* **2** *gong, gongi. //Goftári farzánik* [philosophical] *ágande az cizhá ye gong.//*

obsequious adj *(xárdári) bádemján dour e qábcin; xáyemál., xáye dasmálkon; worná (ZBP. C2237 FM). //maqázedári/ dokándári bádemján dour e qábcin; kárgari ke baráye áqáyaw xáyemáli mikonad.//*

obsequiously adv *bengarid be* “obsequious”

obsequiousness n *bengarid be* “obsequious”

observable adj *didani, didewodani, áwkár, cewmgir. //biramaqi ye áwkár; behbudi ye cewmgir.//*

observance n **1** **observance (of sth)** *gardan nehádan; farmánbordan; farmánbordári; negahdáwtan. //farmánbordári az dád* [law]*, áyin*[custom]*, jawn* [festival]*./ ruz e sál e nou/ nouruz rá barpá kardan/ jawn womordan//.* **2** *áyin, fariz*, feriz* [<Pahlavi]. //áyinhá ye/ feriz*há ye dini//*

observant adj **1** *tizbin, tizhuw. //Yek dastyár e howyár e maqáze bedorosti be yád dáwt ke án mard ce betan dáwt.//.* **2** *(beáyin) farmánbordár; niyuwá. //farmánbordár az dasturát/ áyinhá* [rules]*//*

observantly adv *bengarid be* “observant”

observation n **1** *negarew, negaristan. //negaristan e raftár e yek jánevar.; negaristan e yek bimár; Kasi má rá nadid* [escape observation]*//.* **2** *didan. //taván e didan e... rá dáwtan; tavánáyi ye negarew/ negaristan./ Dánewmand báyad tavánáyi ye negarew e xubi dáwte báwad/ negaristár e xubi báwad.; Leonardo daVinci, tavánáyi ye negarew e bimánandi dáwt.//.* **3** *soxan. //Soxani cand darbáre ye ábohavá goft.//.* **4** **observations** (npl) *didár, "valikan dánestan e u rá laxti andiwe báyad va qiyási az didár birun ávarde va u rá warqi nám kardeand." (ZBP. L7150 TT). //Betázegi didárhá ye xiw rá az parandegán va zamine ye zendegi ye ánán dar Landan be cáp resánde.//.* **5** **be under observation** *zir e cewm budan; páyide wodan. //Kalántari u rá mipáyid/ zir e cewm dáwt.//.* **keep sb under observation** *kasi rá páyidan/ zir e cewm dáwtan. //Án bimár saxt ranjur ast va u rá peivaste zir e cewm dárand/ mipáyand.//.* **take an observation** *zij gereftan*

observation car *(dar ráh áhan) deliján e viże ye negaristan e cewmandázhá*

observation post *didgáh, "xoruwi boland ámad az didgáh -- be Sohráb goftand kámad sepáh." (ZBP. L6598 SF). //didgáhi dar yek deź e/ kaláte ye marzi.//*

observatory n *zij, "co bewnid dastur e dáná soxan -- befarmud tá zijhá ye kohan." (ZBP. L3283 SF); "bedidi ke farjám e in kár cist -- ze zij axtar e in jahándár cist." (ZBP. L4749 SF)*

observe v **1** *didan, negaristan, "yeki az án ke dast bar andámhá barnehand. dovvom ánke bengarand." (ZBP. L5016 ZX); cewm dáwtan, "goft cewm dár tá kojá ravand. con zamáni bebud..." (ZBP. L204 TB). //źarf/ tiz minegarad/ mipáyad, ammá cizi nemiguyad/ kam soxan migyad.; Raftár e parandegán rá negaristan; Did ke raft, ammá soxani nagoft.; Negariste didand ke cegune bálhá ye názok be tan casbideand* [fitted]*; Án zan rá didand ke siyáh be siyáh e u miraft; Pásebán did ke án mard bedarun e ganj/ bánk raft.//.* **2** (**a**) *negahdáwtan, "niyákán e má án ke budand piw -- negahdáwtandi ham áyin o kiw." (ZBP. L3247 SF); "parastandegán rá conin goft wáh- ke golnár con ráh o áyin negáh- nadárad nayáyad be bálin e man -- ke dánad bedin dástán din eman." (ZBP. L5797 SF); bedide gereftan, "dar e sevvom cun xást goftogu az án kár nist to guyi án rá be dide nemigirand." (ZBP. L4009 NKZZF); xándan, "in farmán e Ouragzib az bix náxánde mánd zirá ke az ruzegár e piwin hame ye kárhá ye kewvar..." (ZBP. L7594 DTH). //marz e tajá** [speed limit] *rá negahdáwtan/ bedide gereftan.; Dád e/ áyin e kewvari rá be dide gereftan/ negahdáwtan./ Áyá zádruz e Mehr* [M. Moqaddam]/ Masih/ Krismas rá dar án kewvar jawn migirand?//.* **3** *(beáyin) goftan. //Goft wáyad/ báwad ke/ bárán bebárad.//*

observer n **1** *negaristár; kasi ke bedide migirad/ negahmidárad. //negaristár e sepehr/ xim; kasi ke marz e tajá** [speed limit] *rá xub bedide nemigirad.//.* **2** *negaristár*; bázras. //Kasi ke dar gerdehamáyi ye sarán* [summit conference] *negaristár* ast./ kasi rá baráye negaristan ferestádan//*

obsess v *áviwtan* [besanjid bá ávista, áviw (Sanskrit)]. //Sarásar e ruzgár e piri tars az marg az saraw bedarnemiraft/ Sarásar e ruzgár e piri az tars e marg áviwte* bud.; áviwte ye tars e bikári; In andiwe az saraw bedar nemiraft ke dárand u rá mipáyand/ Áviwte bud ke peivaste u rá mipáyand.//*

obsession n, **obsession (with/ about sth/ sb)** *áviwt* [baráye riwe bengarid be* "obsess"*]. //Az wew máh e piw andiwe ye márád*/ kámpiyuter az saraw birun nemiravad./ wew máh e piw áviwt* e márádaw* áqáz gawt.//.* **2** *áviwt*. //áviwthá* ye gunáguni dárad.//*

obsessional adj *áviwtámiz*; áviwtangiz*. //andiwehá ye áviwtámiz*; yek manew e áviwtnák*//*

obsessive adj *áviwt*; ávist*. //áviwt e pákizegi; ávist* e begáh budan* [punctuality] *dárad.//*

obsessive n *(pezewki) áviwte*. //ásimegán va áviwtegán** [hysterics and obsessives]*./ Án ravánpezewk/ mántrapezewk bá áviwtegán* besyár kár karde.//*

obsessively adv *áviwt*. //darbáre ye baroru ye/ ruy e/didár* [appearance] *e xiw docár e ávist* ast.//*

obsidion n *ábgine ye káni [M. Moqaddam]; waba [besanjid bá waba waba/ wabá/ wabag <Pahlavi (ZBP. C2393 MK, BF)]*

obsolescent (adj, n) *kohnegi, varoftádegi. //farávardeyi ke az piw conán barnáme rixteand ke zud farsude/ kohne wavad* [built-in/ planned obsolescence]*//*

obsolete adj *kohne, varoftáde. //Vážegán kohne ke dar dipáhá* [text] *ye kohan yáft miwavad./ Xiwi ke bá asb zanand aknun dar besyári az kewvarhá ye farang varoftáde.//*

obstacle n *dámangir, jelogir, band, gereftári, garáte (ZBP. C1669 FM). //jelogirháyi/ garáteháyi dar meidán e takrobáyi* [race-course]*./ Jelougirháyi dar ráh e áwti ye jaháni/ sepandármaz;/ Con nataváneste dar ázmun e dánew e engárew* [mathematics] *piruzwavad dar zendegi ye piwegáni dámangiraw* [obstacle] *wode.//*

obstacle race *takrobáyi bá garáte*

obstetric, obstetrical (adj) *mámáyi záyemán. //baxw e mámáyi; picidegihá ye mámáyi/ záyemáni//*

obstetrician (n) *pezewk e mámá. //Pezewk e mámáyaw nataváest hengám e záyemán biyáyad.//*

obstetrics n *(pezewki) mámáyi. //*obstetrics and gynecology (OB-GYN) *(pezewki) mámáyi-zanán./ Dar mámáyi ostád/ viźekár* [specialist] *ast.//*

obstinacy n *sarsaxti, yekdandegi, setanbegi. //Sarsaxtiyaw máye ye ázár bud; Az ruy e setanbegi/ sarsaxti puzew naxást.//*

obstinate adj **1** *sarsaxt, yekdande, ostáx (ZBP. C1496); estahm, estanbe (ZBP. C2389). //án pirmard/ piremard e yekdande/ estanbe az raftan be bimárestán sarbáz zad./ Án kudak yek rag* [trait] *e yekdandegi/ estanbegi dárad.//.* **2** *saxt, sarsaxt. //páydári ye sarsaxtáne./ paruwi* [rash] *bar roxsár dárad ke be darmán pásox nemidahad.; Lakkeyi bar qáli ke hic jur pák nemiwavad.//*

obstreperous adj *(beáyin) qouqáyi, porhayáhu, janjáli, bisámán, por járojanjál. //raftár e por járojanjál; kudakán e porhayáhu./ Cand jám e báde ke benuwad/ bezanad járojanjál bepá mikonad /janjáli miwavad.//*

obstreperously adv, **obstreperously drunk** *mast o janjáli*

obstreperousness n *bengarid be* "obstreperous"

obstruct v **1** **obstruct sth (with sth)** *jelo ye... rá gereftan; band ávardan; kur kardan, "con be hesár e Dandánqán residim vaqt e cáwtgáh e feráx cáhhá ke bar dar hesár bud, moxálefán biyanbáwte budand va kur karde..." (ZBP. L1373 TBH). Bebord az miyán lawkari cáhkan -- kojá nám bordand az án anjoman; be xáwák karde sar e cáh kur -- ke mardom nadidi na cewm e sotur." (ZBP. L7018 SF); be... barávardan, "malek goft agar iwán begereftemáni bekowtemáni aknun dar e in kahf [qár] barárid be gel va sang va ostovár konid tá bemirand." (ZBP. L43 TB). barávardan, "az án pas barárid dargáh rá -- nabáyad ke binad kadi wáh rá." (ZBP. L5812 SF); anbáwtan, "az sar e hasad va kine va xawm án rá* (cáh e zamzam rá) biyanbáwtand, va nápadid va mozmahel kardand." (ZBP. L7303, SR). //Án deraxtán e boland did e u rá az jáde kur karde budand.; U rá piwmárdand* [charged] *ke wáhráh rá band ávarde//.* **2** *jelo ye ráh e... rá gereftan; bandidan, "ammá barádar ráh e rowd e xiw bandid va pendáwt ke magar bá tadbir e má bandegán taqdir e áfaridegár barábar bovad." (ZBP. L1204 TBH); ráh rá bar kasi gereftan, "pas e lawgar e u biyámad sepáh -- ze har su gereftand bar wáh ráh." (ZBP. L5182 SF). //jelo ye kár e pásbánán/*

kalántari rá dar anjám e xiwkáriyewán [duty] *gereftan; Ráh rá bar bázigari dar meidán e pátapká* bastan.; Jelo ye/ piwdasturi* [bill] *rá dar kahestán** [parliament] *gereftan va nagozáwtan ke begozarad.//*

obstruction n **1** *bastan. //jelo ye ráh va darvázehá ye kárxáne rá bastan; ráh e/ ravew e cub lá ye carx e... gozáwtan./ ráhbandán/ band bar sar e ráh e... nehádan//.* **2** *jelogir, band, ráhbandán, bandámadan, gereftegi, "andar aláj e wekastegi va gereftegi ye bini..." (ZBP. L5492 ZX). //Ápangi/ kárdpezewki* [operation] *baráye az miyán bardáwtan e gereftegi ye galu,/ rude,/ kom** [stomach]; *Ráde*ye/ máwin e womá ráh rá band ávarde//.* **3** *(varzew) ráh bar kasi gereftan /bastan. //ráh bar... gereftan/ bastan; be bastan e ráh... gonahkár wenáxte wodan//*

obstructionism n *(beáyin) cub lá ye carx e... gozáwtan; ráh e...bar... bastan/ gereftan, "pas e lawgar e u biyámad sepáh -- ze har su gereftand bar wáh ráh." (ZBP. L5812 SF); baźkam (ZBP. C112 FM); //cub lá ye carxgozári/ baźkam e hamestárán e warvin** [obstructionism of opponents] *sarrewtedári rá be zánu darávard.* [defeat]*//*

obstructionist n *(beáyin) baźkamgar (ZBP. C112 FM); kasi ke cub lá ye carx e... migozárad; bandgar [JGS]. //kasi ke dar kárhá ye xawáyáyi cub láye carx e... migozárad; baźkamgar* e xawáyáyi* [political obstructionist]*; ráh o ravew* [policy] *e cub lá ye carx e... gozáwtan; ravew e baźkam/ cub lá ye carxgozári//*

obstructive adj *band ávardan; jelo ye... rá gereftan. //cub lá ye carx e... gozáwtan* [deliberately obstructive]*./ Wiveyi ke cub lá ye carx e naqwe ye má migozárad.//*

obstructively adv *bengarid be* "obstructive"

obtain v **1** **obtain sth (for sb)** *bedast ávardan; setándan, "ze bicáregán xáste bestadi -- ze nefrin be ruy e to ámad badi." (ZBP. L4820 FM, SF?); vandidan [<Pahlavi (ZBP. C3990 MK, BF)]; "az án con farrahi ye kiyán bá Ardawir bud Ardawir piruzi vandid." (ZBP. L7834 ZVY); yáftan. //(Az) kojá mitavánam yek pácin** [copy] *az vápasin ketábaw bedast ávaram/ vandam*?; Hamiwe kári mikonad tá ánce rá mixáhad besetánad/ bedast ávarad. In valg* [record] *rá bá saxti baráyat girávardam/ vandidam*//.* **2** *budan; bekár raftan; yáft wodan. //Hanuz dar barxi kewvarhá váboridan e cácul/ zálak* nazd e doxtarán (xefáz) anjám miwavad/ raválk/ raváj dárad.//*

obtainable adj *bedast ávardani; vea ndidani*; yábewi; yábewik*. //Digar gir nemiáyad/ digar yábewik* nist; Valgháyaw** [records] *hanuz girmáyad/ yábewik ast?//*

obtrude v, **obtrude (oneself/ sth)(on/ upon sb/ sth)** *bezur be digarán bávarándan/ capándan //Hic nemixáham bezur... konam. //Bezur bar kasi ke qamin ast/ qam dárad darámadan.; Bá án ke mixástim dastbesaraw konim, bezur con kane bemá casbid.//*

obtrusion n **1** *bezur kári/ soxani/ manewteyi rá bar kasi ke nemixáhad hamvár kardan/ bár kardan. //Mehmánhá ye náxándeyi ke bezur sarbár wodeand.//.* **2** *kári/ soxani/ manewteyi ke bezur bar kasi hamvár konand/ bárkonand. //Zurcapánháyi/ zurtapánháyi náxowáyand.//*

obtrusive adj *cewmgir, áwkárá; zanande. //Musiqi ye meixáne xeili zanande bud.; Raxti bepuw ke rangaw injur tu ye cewm nazanad/ zanande/ cewmgir nabáwad.//*

obtrusively adv *bengarid be* "obtrusive"

obtrusiveness n *bengarid be* "obtrusive"

obtuse adj *(beáyin, xárdári) koudan, kondfahm. //Xodaw rá be xariyat/ nafahmi mizanad*.; *Nemiwavad candán kondfahm/ koudan báwad.//*

obtuse angle *(hendese) guwe ye báz, guwe ye kond; bázguwe; kondguwe*

obtuseness n *bengarid be* "obtuse"

obverse n **1** *(beáyin) ruy (e digar); powt [án ruyi ke jelo ye did nist].* **2** *(baráye sekke/ newán) ru; wir. //Ruy e sekkehá ye Engelisi kalle ye wahrbánu zade wode//.* **3** *án ruy e. //Án ruy e mehr/ duwárm*/ ewq bizári ast.//*

obviate v *az miyán bardáwtan. //Bim/ gereftárihá rá az miyán bardáwtan./ Bá sáxte wodan e ráh e nou digar niyázi nist az miyán e wahr gozawt.//*

obvious adj *rouwan, hoveidá; vidá (ZBP. C720FM); peidá, "ke áftáb az nime ye dáyere ye bozorg ma'lum istáde jodá wavad... va peidátarin conin dáyerehá ofoq ast va dáyere ye nimruz." (ZBP. L7157 TT); áwkár, "Del miravad ze dastam, sáhebdelán xodá rá -- dardá ke ráz e penhán, xáhad wod áwkárá." (Háfez). //Az hamán áqáz (e kár) áwkár bud ke delwure dárad.; Bar hame rouwan/ hoveidá bud ke bá án kudak badraftári wode bud.; Pásox e áwkár/ rouwan baráye gereftárihá ye puliyaw kam hazine kardan ast.//*

obviously adv *áwkárá. //Áwkár ast ke/ áwkárá niyáz be komak dárad; Áwkárá mast bud.; áwkár/ rouwan bud ke mast bud.//*

obviousness n *áwkári, áwkár budan. //Doruq áwkár bud va hamin máye ye dastpácegi* [embarrassing, embarrassment] *gawt.//*

ocarina n *duzale [<Kordi, duzala] guneyi sáz e bádi az gel, yuwost/ yá áhan yá kalpak* [plastic] *ke be rixt e toxme morq ast va ruyaw suráx dárad dar án damide, va bá angowwt suráxhá rá báz karde yá mibandand*

occasion n **1** *zamán, hengám, bár, gáh, "agar gáh e bár áyad ar nimwab -- be pásox resad con gowáyad do lab." (ZBP. L5699 SF); //darin/ dar án gáh/ hengám/ zamán; aknun; dar vápasin dam/ hengám; yek bár; gáhgodár; gahgáh; Cand bár u rá dideam//.* **2** **occasion (for sth)** *gáh, hengám, zamán, pá, sámán. //in gáh/ zamán/ hengám e xande nist.; Agar páyaw biyoftad yeki mixaram; Páyaw oftád tá harce az kixá** [chairman] *gele dáwt bar zabán árad/ beguyad.//.* **3** *(beáyin) niyáz, cem, sámán, "conán ki masalan kasi sotuni az zir e saqfi bargirad, guyand folán saqf rá biyafkanad … va vey nayafkande bovad ki afkanande ye saqf án geráni ye ast ke andar vey ast valáken vará án sotun sámán e foruafkandan haminadád." (ZBP. L1547 DA). //Tázegi sámáni/ cemi dar kár nabude ke u rá bebinam.; Cemi/ niyázi be xawm gereftan nadári/ to rá sámán e xawm gereftan nist.; Niyázi e faráváni be Faránse soxtan goftan nadáwte.//.* **4** *jawn, hamáyew, gáh. //Án bayugáni/ arusi jawn e cewmgiri bud.;//.* **5** *(beáyin) zamine, máye. //cem e/ máye ye rástin e wurew* [riot] *rouwan nabud ammá zamine ye án bázdáwt e do mard bud.//.* **6** **on occasion** *(beáyin) gáh, "va... dar in ketáb gáh guyad ke Esfandiyár barádar e Gowtásp bud va gáh guyad pesar e Zarir bud." (ZBP. L82 TB); "agar gáh e báráyad ar nimwab -- be pásox resad con gowáyad do lab." (ZBP. L5699, SF); gáhgáh.* **on the occasion of sth** *(beáyin) hengám e… //Hengáme jawn e zanáwuyi ye doxtaraw.//.* **(have) a sense of occasion** *gáhwenási. //źendetarin jámeaw rá baráye án wappási* puwid: hic gáhwenás nist!//*

occasion v, **occasion sth (to sb)** *máye ye... wodan/ budan. //Ce ciz máye ye conin vákonew e xawmáluyi gawt?/ Raftár e Jamwid saxt máye ye negaráni ye pedar va mádaraw gawt.//*

occasional adj **1** *gahgáh; jeste-gorixte; gáh; "agar gáh e bár áyar nimwab -- be pásox resad con gowáyad dolab." (ZBP. L 5699 SF). //Gahgáh bedidáram miáyad/ soráqam miáyad.; Ruz gahgáh bárán mibárad; Gahgáh yek fenján qahve minuwam ammá dar biwtar e bárehá/ ammá biwtar cáy minuwam./ Gahgáh ketáb mixánad, ammá biwtar máhnáme mixánad.//.* **2** *(beáyin) viźe ye..., //cámehá ye viźe ye jawn e sálgard va mánand e án; musiqi ye viźe ye jawn e bayugáni/ arusi ye wáháne.//*

occasional table *miz e kucak; asali*. //Fenjánhá ye qahve rá ru ye yek miz e asali ye kohan gozáwte budand.//*

occasionally adv *gahgáh, jeste-gorixte. //Gahgáh be didanam miáyad.//*

Occident n *Xorvarán*

Occidental n *(mardom e) Xorvaráni*

occidental adj *xorvarán, xorvaráni*

occlude v **1** *bastan, bandávardan, penhánidan; puwándan.* **2** *bastan.* **3** (vi) *peivastan;/ peivastegi ye dandán. //Dandánháyaw dorost beham nemipeivandand/ savár nemiwavad.//.* **4** *band ámadan; gir kardan; baste wodan*

occlusion n **1** (**a**) *bastan/ baste wodan; bastegi; band ávardan/ ámadan; bandámadegi.* (**b**) *(hengám e darávardan e áváhá) band ámadan e ráh e havá.* (**c**) *peivastegi/ breham savár wodan e dandánhá.* **2** *peivastegi ye do piwán** [front] *e havá ye sard va gam.*

occult adj **1** *penháni //kárhá ye penháni* [practice]//. **2** *jádu, jáduyi; ráz; vaxwák. //*occult arts; witchraft: *jádugari, vaxwák//*

the occult *vaxwák*; jádu, jádugari, ráz e penháni*

occultism n *vaxwákgari*;vaxwákgaráyi**

occultist n *(beáyin) vaxwákgar*; vaxwákgará**

occupancy n **1** *dáwtári*. //In dáwtárán* rafte, dáwtárán* e digari ámadand.//.* **2** *dáwtári*. //dáwtári* ye wewmáhe; Hengámi ke u án xáne rá dar dast dáwt/ dar án xáne minewast/ behengám e dáwtáriyaw* án báq degargun gawt.//*

occupant n *kasi ke zamini rá dar dast dárad.; Kasi ke otáqi, xáneyi yá páygáhi rá dar dast dárad.; keráygar; dáwtár*. //Dáwtárán* e piwin e án xáne/ kasáni ke piwtar in xáne rá dar dast dáwtand án rá dar sán e besyár badi vázhewtand.; dáwtár* e áyande ye/ sepastar e án kár/ páygáh; kas e digari ke sepastar án kár rá bedast migirad.//*

occupation n **1** (**a**) *dáwtári, dar dast dáwtan; forugiri/ forugereftan. //dáwtári* ye xánevádeyi saráyi rá//.* (**b**) *forugiri, forugereftan; robáyew. //forugiri ye/f orugereftegi ye kewvari be dast e dowman//.* **2** *dáwtári*; forugiri. //Cahár sál án kewtmand rá be dast dáwtand.; forugiri ye cahársáleyewán án kewvar rá//.* **3** (**a**) *kár, piwe, piyávár/ fiyávár, "mehr e iwán bud fiyávâram -- qamewán man be mehr bogsáram." (ZBP. C5839 FM, Onsori); ardam (ZBP. C1063 FM); "Piwe ye womá ci-st?", "man páykub-am."; Xáhewmand-am nám, sál va piwe ye xod rá beguyid.//.* (**b**) *sargarmi. //Xeili sargarmihá dárad, az án miyán báqbáni va báde andáxtan.; Sargarmi ye delxáhaw ketáb xándan ast.//.* **4** *forugiri, "in fetne dar vaqt benewast va saráy rá foru gereftand." (ZBP. L409 TBH); robáyew; setándan*

occupational adj *piwegáni; piweyi; (vábaste be) kár/ piyávár. //bongáh e ráhnamáyi ye piwegáni/ piweyi./ pezewki ye piwehá* (occupation medicine); *bimári ye piwegáni; dar miyán e kágarán e kárxáne bimárihá ye pusti az bimárihá ye piwegáni ast ke faráván dide miwavad.//*

occupational hazard *bim e piwegáni. //terekná*/ terekná** [explosion] *ye kán/ garce kam piw miáyad/ kamyáb ast ammá bim e piwegáni ye kángarán bewomár miáyad.//*

occupational therapist *kárdarmángar*

occupational therapy *kárdarmáni*

occupied adj **1** *gerefte, por. //In miz rá az piw gerefteand.//.* **2** **occupied (in doing sth)** *sargarm e... budan; kár dáwtan; dast e kasi band budan. //Aknun dastaw band ast va nemitavánad bá womá soxan guyad.; Se bacce ye kucak/ qadonimqad dárad va saxt sargarm e parastári ye/ negahdári ye ánán ast.//*

occupier n *dáwtár* (saráy/ xáne/ sáxtemán/ zamin). //Án náme rá baráye dáwtár* e xáne ferestáde budand.//*

occupy v (pt, pp **occupied**) **1** *dar jáyi zistan; ...rá dáwtan; dar dast dáwtan. //Xáne ye baqali/ hamsáye rá (dar dast) dárand.; Án xáneváde sálhá-st ke án kewtmand rá dar dast dárand.//.* **2** *robudan, setándand; forugereftan, "in fetne dar vaqt benewast va saráy rá forugereftand..." (ZBP. L409 TBH). //Sepáhiyán páitaxt e dowman rá foru gereftand.//.* **3** *por kardan; gereftan; budan; dáwtan. //soxanránihá se tasu* [hour] *gereft.; Raxtexábi guwe ye/ otáq bud/ rá gerefte bud.; Se farzand dárad va hame ye zamánaw bá ánhá gerefte/ por ast.; Gereftárihá ye faráváni dar sar dáwt.//.* **4** **occupy oneself (in doing sth/ with sth)** *xod rá bá... sargarm kardan. //Aknun ke báznewaste wode xod rá cegune sargarm negahmidárad?; Án kudak sargarm e naváxtan e neilabak bud.//.* **5** *kári/ páygáhi rá (dar dast) dáwtan. //Xáharam dar diván e zistbum páygáh e borzi/ bolandi dárad.//.* **6** *robudan, setándan, gereftan. //Harásgarán** [terrorist] *biyaspán** [embassy] *rá gerefteand; Kármandán e daftari bast newaste sáxtemán rá (foru)gereftand.//*

occur v (**occurring; occurred**) **1** (**a**) *oftádan, "...ke ewq ásán namud avval vali oftád mowkelhá." (Háfez); "...yek ruz conán oftád ke..." (ZBP. L1260 TBH); ámadan, "goft... izad... to rá hemmati bozorg dáde ast ke kárhá rá nayámade bewnási va ámade rá hezár cáre va darmán bedáni." (ZBP. L1748 DB); darresidan, "in mesál ruz e panjwanbe darresid..." (ZBP. L2358 AT); raftan, "conán ke rafte ast báyad goft man ánce rafte bud berásti hekáyat kardam." (ZBP. L2915 AT); "bebáyad wodan tá vará kár cist -- nabáyad ke bar rafte báyad gerist." (ZBP. L6076 SF); rox dádan, "dar in ruzhá piwámad e arjdári rox dád." (ZBP. L3152 TMK); "dar in miyán dástán e darámadan e Rahimxán be xák e Irán rox dád." (ZBP. L3012 TMK); piw ámadan, "motábeq e in soxan pádewáhi rá mohemmi piw ámad..." (ZBP. L3466 GS); ru dádan, "in besyár ru dáde ke dar yek zabán do kaleme baráye yek ma'ni hast..." (ZBP. L4564 NKZZF). //Án egnest** [accident] *kei ruydád?; Miguyad marg dar nime wab rox dád.//.* (**b**) *budan, hastan, dide wodan. //Hame ye barghá laqzew dárad/ por az laqzew ast.; Án bimári biw az hame dar rustáhá dide miwavad/ ruy midahad.//.* **2** *residan, ámadan. //Andiweyi be saram ámade/ reside; Hargez be sarat zade ke.../ hargez be andiweat reside ke...; Hargez in andiwe be kalleaw nayámad az kasi beporsad?//*

occurrence n **1** *piwámad, ruydád, roxdád. //Aknun dozdi az ruydádhá ye ruzmarre ast; ruydádi máye ye afsus.//.* **2** *(beáyin) ruydád, roxdád. //Roxdád e egnesthá** [accident] *rá dar in tekke az ráh barresi mikonad.//.* **3** **be of frequent , rare, common, etc occurrence** *(beáyin) cizi ke besyár, xeili kam, dar biwtar e bárehá rox dahad. //Dar in ostán wurew az ruydádháyi ast ke besyár/ basi piw miáyad.//*

ocean n **1** *zeráh [<Pahlavi (ZBP. C7001 FM, BF)]; zarange [M. Moqaddam]; zaráye; zarágand, "bewtáb tá be daryá va cun daryá be cewm bini mapáy! ce kat [ke at/ to] be zeráye oftad az dowman bibim báwi." [Kárnáme ye Ardawir e Bábakán (ZBP. L7830 ZVY)]; daryá. //yek safar e/ ráh e zeráye/ zeráh*/ kuhehá ye zeráye/ zeráh*//.* **2** **Ocean** *zeráh*, zarange; zeráye; źou (ZBP. C6934 FM); //zeráye ye/ zeráh e Atlas/ Árám/ Hend/ Abáxtargán** [Arctic], *Nimruzgán = Raftungán** [Antarctic]//. **3** **oceans of sth** *daryáyi az; xeili-xeili. //Kuhi az xoráki va nuwábe; Negarán nabáw, xeili-xeili gáh dárim* [oceans of time]//

ocean-going adj *zeráhpeimá*; zeráyepeimá*; źoupeimá**

oceanic adj *zeráh*, zeráye; zarange. //zeráye-peimáyi* [ocean survey]*/ peimáyew e zeráh*; giyáhán e zeráye/ zeráh*//*

ocean lanes *ráh e kawtiráni*

oceanographer (n) *zeráhnegár, zeráyenegár, źounegár*

oceanography n *zeráhnegári*; zeráyenegári*; źounegári**

ocelot n *guneyi gorbe ye jangali ye Ámrikáyi be nám e dánewik e* Felis pardalis *oselotel [az zabán e sorxpustán e Nahuatl]*

ochre, (US) **ocher** n **1** *oxrá, voxr (ZBP. C1078 FM)* .**2** *rang e oxrá; rang e voxr. //Divárhá rá oxráyi/ voxri rang kard/ razid.//*

o'clock adv *tasu*. //miyán e tasu ye haft o hawt raft; dar/ piw az tasu ye 9 be xáb/ be bestar raft.//*

Oct *kutáhwode az* October. *//haftom e Oktobr e 1966//*

oct (= **8vo**) abbr/ *kutáhwode az* "octavo"

octagon n *(hendese) hawtguw, hawtbar*

octagonal adj *hawtguw, hawtbar. //yek sekke ye, miz e, sáxtemán e hawtbar/ hawtguw. //án otáq hawtguw ast/ hawti ast.//*

octane (n) *oktán [wekáfte az naft]*

octane number (= **octane rating**) *womár e oktán; nerx e oktán, mar e oktán ke namád e xubi va badi ye benzin ast.*

octave n **1** (**a**) *(musiqi) átgán* [<Pawtu, ate = hawt/ 8 + -gán]*. (**b**) *átgán* [jodáyi ye miyán e do esvar* [note]. *//In anghá*/ esvarhá** [notes] *yek átgán az ham jodá-yand.//*. (**c**) *átgán* = esvar* va átgánaw ke báham naváxte wavand. //Dastán e kudak kucak-and va be yek átgán ruy e piáno nemiresad.//*. (**d**) *yek átgán bá hame ye esvarhá* ye miyán e án do.//*. **2** = **octet** *(dar cámesoráyi) hawtbandi; átgán*

octavo n (pl **octavos**) (abbr **oct, 800**) *hawt bargi; hawti**

octet, octette n **1** *(musiqi baráye) hawt xánande yá navázande; haw-gela [<Táti, haw-gela]. //hawgelayi* nevewte ye yek rudsáz* [compser] *e novin./ jáz e hawgela*; hawgela* ye jáz//*. **2** = octave[2]

oct(o)-, *(dar váźehá ye serewte) hawt...; haw...,* //octagon *hawtguw;* octogenerian *hawtád o andi sále;* octopus *hawtpá//*

October n (*kutáhwode* **oct**) *máh e oktobr (Baráye wive ye kárbord e* October *be* April *bázgardid.)*

octogenerian n *hawtád tá hawtád o noh sále/ hawtád o andi sále. //Baráye yek ádam e hawtád o andi sále xeili zebrozerang* [active] *ast.//*

octopus n (pl **octopuses**) *hawtpá. //Hicgáh/ hargez hawtpá cewideyi/ xordeyi?//*

ocular adj **1** *(beáyin) cewm, cewmi. //ákhá* [problems] *ye cewm/ cewmi.//* **2** *didani, //ánce rá ke betaván did; be cewm./ ávandi ke be cewm taván did* [ocular proof]*./ namáyewi be cewm* [ocular demonstration]*//*

oculist n *cewmpezewk*

odd adj (**odder, oddest**) **1** *wegerf; wegeft. //Ce mard e wegerfi!; Ce wegeft!/ wegeftá!/ Raxthá ye wegerfi mipuwad.; Harce pirtar miwavad (raftáraw) wegerftar migardadd.//*. **2** *(rixct e bartar va bartarin nadárad) (baráye womárhá) táq, fard, "táq" bovad va in án ast ke bedo nim nataván kardan tá wekaste bá vey yád nakoni." (ZBP. L7135 TT). //1, 3, 5 va 7 womárhá ye táq-and.//*. **3** (**a**) *(rixt e setáy* e bartar va bartarin nadárad) tá, táh (ZBP. C271); lenge. //yek lenge kafw/ juráb/ dastkew; do lenge daftar az yek dast farhangestán; Jurábháyat rá tábetá/ lengebelenge puwideyi.//*. (**b**) *//az tekkehá ye fozuni ye párce yek bálewtak sáxt.//*. **4** *(rixt e setáye bartar va bartarin nadárad va dorost pas as womár miáyad.) andi, andaki biwtar; //pánsad o andi; si yo andi sál sepastar; wánzdah dolár va andi//*. **5** *gahgáh; harjá juri tarjome miwavad. //Gahgáh báqce rá vejin kardan.; Gahgáh varzew mikonam, ammá na ruy e barnámeyi peivaste.; Cewmandáz barahut bud, joz cand káktus ke jábejá darámade bud.; Yek kami zamán/ gáh dári* [have an odd minute] *ke dar in kár beman komak koni?/ To rá yáreyi* [time, opportunity] *hast ke dar in kár yáriyam dahi?//*. **6 the/ an odd man/ one out** (**a**) *takki, lenge, tak, tak mándan, pine ye nájur, noxod e tu ye (har) áw. //Hamiwe hengámi ke baccehá yárkewi mikonand án pesar tak/ tanhá mimánad.* [the odd man]*//*. (**b**) *pine ye nájur; noxod e tu ye áw. //Az mouz, angur, sib, gol e miná kodám yek nájur ast?//*. (**c**) *(anáyin) (ádam e) nájur; angowtnamá. //Dabestán ke miraft hicgáh bá digarán jur nabud.; Bá jáme ye beáyini/ rasmiyi ke be tan dáwt dar báwgáh angowtnamá bud.//*

odd jobs *kárháye xord e gunágun; //hengám e estáraw** [vacation] *dar xáne be kárhá ye kucak e gunágun pardáxt.; Án mard dar báq e pedaram kárhá ye xorde va gunágun anjám midahad.//*

oddball n *ádami wegerf; ádami nájur. //Kixáyaw* táze ádami wegerf ast.//*

oddity, **oddness** n **1** *wegefti, wegerfi; wegeftangizi. //Az raftár e wegeftangizaw gij gawtam* [puzzled]//. **2** *náhanjári. //Dar in kuy ádam e náhanjári bewomár miáyad.//*

odd-looking adj *wegeftangiz. //xáneyi wegeftangiz; Tá andázeyi rixtaw wegeftangiz ast.//*

oddly adv *wegeft. //raftár e wegeft dáwtan; jámeyi wegeft bar tan dáwtan; Negáhi besyár wegerf be u andáxt/ bá wegeft e besyár be u negarist; Wegeftá har do dáwtim darbáre ye yek ciz soxan migoftim.//*

oddment n *takki, bázmánde. //newimi/ sandaliyi ke dar páyán e foruw bejá mánde/ bázmánde./ celtekkeyi* [patchwork] *ke az bázmánde ye párcehá beham duxte báwand.//*

oddness n *wegerfi; wegefti. //Didár e/ namá ye wegerfaw; Az wegerfi (ye didár/ kerdár) -aw tars barawdáwt.//*

odds n **1** *baxt. harjá juri tarjome miwavad. //Baxt bá to-st zirá kárázmudetari./ Wáyad barande wavad//.* **2** *nábarábari. //Piruziyi ke bá nábarábari ye cewmgir bedast ámad* [a victory against overwhelming odds]; *bá inke pák nábarábar budand mijangidand/ dar jangi besyár nábarábar dargir budand.//.* **3** *(dar geroubandi) (beviże asbdaváni) ...be ..., //Án asb dar takrobáyi* [race], *geroyi dah be yek dáwt.; Geroyi ke ruy e án asb baste wode panj be yek ast.; Bist dolár ruy e án asb e bistoyek gerou bastam va wast dolár bordan!//.* **4** **against (all) odds** *bá hame ye hamestárihá** [opposition]*/ dowvárihá/ gereftárihá. //Bá hame ye gereftárihá be árezuyaw resid va páykub e bále wod.//.* **be at odds (with sb) (over/ on sth)** *hamdástán nabudan; dowman dáwtan, "va jomlegi ye sufiyán rá dowman dáwtandi." (ZBP. L2340 AT); bá... sar gerán dáwtan, "va bá Busahl Hamdávi, Amir sar gerán midáwt." (ZBP. L1396 TBH). //Hamiwe bá ham sar e dowmani/ jang dárand/ con sag o gorbe peivaste mijangand.; Hamiw dar báre ye zaminehá ye xawáyáyi** [politcs] *bá pedaraw jang dárad.//.* **give/ receive odds** *(dar varzew) dar áqáz e bázi be digari piwi dádan/ az digari piwi gereftan//.* **it makes no odds** *arji nadárad..., //Inke beravi yá bemáni baráye man arji nadárad.//.* **lay (sb) odds (of)** *geroubastan sar e..., //Se be yek gerou mibandam ke án kár rá begirad.//.* **odds and ends** *(anáyin dar Engelestán) xertopert*. **odds and sods** *xertopert; henzerpenzer. //Biwtar e cizháyaw rá borde va candi xertopert bázmánde.//.* **over the odds** *(dar Engelestán, anáyin) biw az ánce niyáz ast; biwtar. //Án bongáh baráye kár dar jáháyi ke mardom nemipasandand xeili biw az ánce ke niyáz ast mipardázad.; Biw az ánce ke niyáz bud piwnahád e xarid dádim, tá án xáne rá be digari nadahand.//.* **what's the odds?** *(anáyin) ce arji dárad?/ arji nadárad: xob ke ce?. //Velaw karde rafte? Xob ke ce? piwtar ham hicgáh dar xáne nabud/ hicgáh pahluyaw nabud!!//*

odds-on adj *buyaw miáyad ke...; injur peidá-st ke..., //Injur ke peidá-st dir miáyad.; Án asb buyaw miáyad ke barande wavad.//*

ode n *yawt [besanjid bá "Ábán yawt", "Náhid Yawt" va mánand e án]; cámeyi (deráz) dar setáyew e..., //Páyiz yawt, kár e* Keats//

odious adj *bizár konande, palid. //Ce mard e palidi!; Cáplusiyaw máye ye bizári-st/ bizár konande ast//*

odiousness n *bengarid be* "odious"

odium n *bizári ye hamegáni; cendew e gostarde. //Raftári ke máye ye bizári ye hamegán gawt.; Bá birun rándan e án seráydár* [caretaker] *bizári ye hamegán rá bexod barangixt.//*

odometer (n) *tajásanj*

odorous adj *xowbu, badbu, budár, buymand, buynák, gande*

odour, (US) **odor** n **1** *bu, bu ye xow, bu ye bad, gande. //bu ye xow e qahve ye tázedam; gand/ bu ye bad e panir e kohne/ mánde; bu ye bad/ zanande dádan; (pendárin)./ Bu ye gand e tabahkári* [corruption] *az u miáyad.//.* **2** **be in good/ bad odour (with sb)** *badnám budan, xownám budan; dar cewm e mardom bad/ xub budan. //Aknun kixá* bá man bad ast/ darbáre ye man bad miyandiwad.//*

odourless, (US) **odorless** adj *bibu. //rouqan e zeitun e bibu./ Farávarde* [product] *ye novin e má ábrizgáh e womá rá pákize va bibu negahmidárad.//*

odyssey n *ráhi/ safari deráz va bimgin; haft xán e Rostam* [Odysseus*, wáh e* Ithaca *va rahbar e Yunán dar jang e* Trojan *bud.*]. //a spiritual odyssey *(pendárin) safari/ ráhi mainavai, deráz va bimgin//*

oecumenical = ecumenical

Oedipus complex *(ravánwenási) gere ye raváni ye Odipus [mehr e be mádar va dowmani va rawk e pesar bá pedar] [az afsánehá ye Yunáni ke dar án Oedipus farzand e Laius va Jocasta pedar e xiw rá kowte va bá mádar e xod zanáwuyi kard.]*

oenochoe n *meyriz [M. Moqaddam]*

o'er adv, prep (arch) **over** *(band e kárváźe- bandváźe) (bástáni) barfaráz e. //*O'er valleys and hills: *bar faráz e darrehá va tappehá//*

oesophagus, (US) **esophagus** *(pezewki, kálbodwenási) sorxnáy. //cangár* [cancer] *e sorxnáy//*

oestrogen, (US) **estrogen** n *estrogenum; hormon e/ hánimu ye zanáne. //kambud e hánimu ye zanáne/ estrogenum//*

of prep **1** (**a**) *az án e ...; az ...; (-e-) (**ye** pas as yek váki). //Yeki az dustánam; yeki az áwnáyán e zanam; án xáneat dar rustá.* (**b**) *-e- //daste ye catr; dar e quti/ kive*//.* (**c**) *-e- //kár e/ naqw e ámuzegár; awá* ye/ mardom* [human rights; rights of people]; *abarmánd** [privileges] *e gozidegán/ golesar e sabadhá* [the élite]; *pásoxguyihá* [responsibilities] *ye yek parastár//.* **2** *az...; -e- // zani az toxme ye wáhán; mardi az xánevádeyi forudast* [of humble origin]*; kángarán e; báwandegán* [inhabitants] *e yek rustá.* **3** … *-e-; Kárhá ye Ferdousi; negárhá ye/ pardehá ye Picasso; Cámehá ye Háfez//.* **4** (**a**) *-e- //dástánhá ye wurangiz e...; peikare ye sagam; Peikare ye Wahrbánu; Naqwe ye Faránse.//.* (**b**) *...az; darbáre ye..., //Hargez darbáre ye conin jáyi nawnideam; Az/ darbáre ye // Az/ darbáre ye safarháyaw baráyemán goft.//.* **5** *[sázxte wode az ...] az...; -in; -ine //pirhani abriwomi/ abriwomin; pirhanhá ye panbeyi; saráyi sangi/ sangin//.* **6** (**a**) *(dar dastur e zabán) az...; be...; -e-, //dustár e musiqi ye bástáni* [classical]*; tars az/ tars e az táriki; (hic) omidi be bargozide wodan* [any hope of...]*./ wahravá ye/ eskenás* [note(s)] *e doruqin sáxtan* [forging of]*//.* (**b**) *...-e-;baráye. //powtibáni ye ráydahandegán; sahew e barxi ye zurmarzi** [the feelings of a rape victim] *be kaftár e xiw* [towards/ her/ his attacker]*./ mehr e mádar be/ baráye farzandaw.; bávar e goruhhá ye dini//.* **7** (**a**) *newán e andáze/ dar Pársi "yek" yá tarjome nemiwavad. //*"an ounce/ a liter of milk" *yek ons/ yek litr wir; se kilo sibzamini; yek barg káqaz; yek vanáne* [loaf] *nán; yek kive*/ quti kebrit; yek botri pepsikolá./* a bag of groceries *yek kise xárobár.//.* (**b**) *(-**e**-) newán e páreyi az yek goruh. //yeki az hamvandán* [member] *e goruh e pátapká*; baráye wew máh e sál//.* (**c**) *pas az* <u>some, many, a few</u>, *dar Pársi "az"; "-e-"; yá "barxi" tarjome nemiwavad. //candtá az valgháyam* [disks]; *barxi dustánam/ barxi az dustánam; wew tan az ánán/ wew tanewán; panj tan az goruh e varzewi* [team]*; vápasin doxtar az doxtarán; geránbahátarin piwkewhá; puldártarin e dustánaw//.* **8** (**a**) *newán e duri dar já yá zamán /-e- //Dehi dar wew kilometri ye abáxtar e Wiráz; dar sad metri ye istgáh; dar kamtar az yeksál pas az foruhewtegi báz zan gereft./* (US) a quarter of seven *(dar Ámriká) pánzdah pál be/ mánde be haft//.* (**b**) *dar tárixhá "-e". // bistom e Mehr; Noxostin ruz e Farvardin; sevvom e Amordád//.* **9** *newán e "ásudegi az cizi" dar Pársi bá "-e-" yá "az" tarjome miwavad. //Cizi az kasi dozdidan.; bibahre/ deriqide az panáh e mádar* [maternal protection]*; ásude az bár e [pásoxguyi]* [responsibility]*./ kasi rá az dáruhá ye xeradpuw* [narcotics] *bázgereftan va darmán kardan//.* **10** *az...; be... [newán e "máye/ cem"*(cause)*]. //az sinepahlu mordan; warmsár az raftár e xiw; sarafráz be farmánde* [captain] *budan//.* **11** *[-e-] baráye casbándan e viźegiyi be cizi. //Wahr e Kermán; porsemán e/ gereftári ye bud o nabud e xáne* [issue of housing] *baráye mardom; dar zamine ye farhixt* [education]*./ [dar]* at the age 20/ *dar bist sálegi//.* **12** *baráye rouwan kardan e páreyi az soxan: -e-; -he-; -ak-, va gáh hic niyáz nist. //Patuyi cand-rang/ candrange; doxtari dah sále; zani huwmand/ wáygar** [of genius]*; kudaki bá didári wegerf* [strange]; *cizi arjdár* [item of value]; *farávardeháyi az kewvarhá ye bigáne//.* **13** *miyán e do námváźe [-e-].* //He's got the devil of a temper. *Xuy **e** ahrimani dárad.; Án kármand e pazirew e xar* [the fool of a receptionist] *kojá-st?/* He is a fine figure of a man*/ mard **e** xowandámi ast.//.* **14** concerning sth/ darbáre ye…: ***-e-*** *//hude ye segálew; zamán e/ gáh e rahsepári; zamine ye soxanráni; yek farhang e Espániyáyi; ostád e dánew e engárew; baxt e barandegiyaw; ostovár budan/ bigomán dánestan e bonesthá** [facts] *ye xiw.//.* **15** *az..., //dar wegeftam ke az hame ye mardom to conin miyandiwi!; Pancari ánham emruz na hic ruz e digar- ce badbaxti!//.* **16** it is/ was + adj: *az, //In ke piwnahád e dádan e... rá kardid az mehrabiniyetán bud; Kixáyetán** [boss] *kár e dorosti nakard ke conin piwnahádi kard//.* **17** *(kohne wode, tarjome nemiwavad)* They used to visit me of a Sunday, ie on Sundays. *//Piwtar yekwanbehá bedidáram miyámadand.//Biwtare e wab há áźir miwanidim* [sirens]*//*

off[1] adj **1** = off-side[2]. **2** **off (with sb)** *(con ává) dorowt; xawen; námehrabán. //Powt e vákubar*/ telefon wive ye soxangoftanaw dorowt bud.; Emruz bámdád kami bá man dorowt bud.//.* **3** *bayát, mánde, gandide, torwide. //In máhi táze nist, gandide.; Wir bu ye torwide/ torwidegi midahad/ torw wode.//*

off[2] adv part *(xorde-band e kárváźe) con* **go off, turn sth off, clear off** *be kárváźehá bázgardid.* **1** (**a**) *dur. harjá juri tarjome miwavad. //Hanuz dah kilometr be wahr mánde; Bá pul zad be cák; Boro gom wo!* [off with you!/ Off you go!]//. (**b**) *dur (zamán yá duri). //Bahár dur nist//.* **2** *duri, jodáyi az tan. harjá juri tarjome miwavad. //Dád riwaw rá taráwidand!* [have one's beard shaved off]*; ce wasthá* [curls] *ye zibáyi cerá mixáhi bedahi ánhá rá bezanand?./ koláh e xod rá bardáwtan; yumu*ye/ kot e xod rá darávardan/ kandan/ ko-er*/ kerávát e xod rá darávardan/ báz kardan; Xamir dandán rá darbáz nagozár/ rahá nakon!//.* **3** *//Fardá miravad Wiráz.; Báyad zud rahsepár wavam.; Raftim ke raftim!* [Off we go!]; *[dar takrobáyi/* race*] davidan gerefetand.//.* **4** *(anáyin) váxándan. //jawn e námzadi* [engagement]*/ zanáwuyi váxánde wod./ Bastnewini ye kángarán váxánde wod.//.* **5** (**a**) *raftan, boride wode budan. //áb/ gáz/ barq rafte//.* (**b**) *(baráye dastgáhhá) xámuw budan. //jamjám*/* TV*/ vákive*/ Rádio/ ceráq xámuw ast; Farámuw nakoni garmáyew e nápik** [central heating] *rá xámuw koni!//.* (**c**) *(dar fehrest e xorák) nabudan/ nadáwtan. //Emruz nán e xámeyi nist; Emruz áw nadárim, tanhá áb e mive dárim.//.* **6** *sar e kár nabudan; kár nakardan. //Gománam emruz pasin sar e kár naravam.; Emruz sar e kár nist./ Kixá** [boss/ manager] *be hame ye kármandán goft án ruz beravand xáne/ án ruz rá bikári dád.//.* **7** *arzántar. //Hame ye pirhanhá dah dar sad arzántar wod.; Kafwhá hame dah dolár arzántar be foruw miresad.; Angowtari rá dah dar sad arzántar xaridan//.* **8** *(dar namáyewxáne) powt e parde. //hayáhu/ ává ye powt e parde* [noises/ voices off]//. **9** **be off for sth** *kálá ye/ pul e... dáwtan; //Pulmul dári?* [how are you off for cash?]//. **off and on/ on and off** *gahgáh; jestegorixte. //Sarásar e ruz gahgáh bárid/ bárán bárid.//*

off n **1** **the off** *áqáz e takrobáyi. //ámáde-and takrobáyi* [race] *rá biyáqázand/ áqáz konand. //bedavand/ davidan girand.//.* **2** **the off** *[dar tapkáye*/* cricket] *kodang zadan. //Tup rá be jelo ye meidán partáb kardan* [play the ball to the off]*//*

off[3] *(band e kárváźe)* **1** *foru; dur. //az nardebán/ deraxt/ asb/ divár (foru) oftádan. //bárán az bám forurixt; tup az ru ye miz foruqaltid* [roll off]; *Yek tekke/ borew e digar az vanáne* [roll of bread] *boridan; basteyi rá az ru ye raf bardáwtan/ forugereftan; Tanhá panjáh metr az qolle dur budand ke án egnest* [accident] *ruydád./ (pendárin) az án zamine* [subject] *dárim durmiyoftim./ Dánewmandán hanuz az yáftan e darmán xeili dur-and.//.* **2** *(baráye xiyábán yá kuce) jodá. //kureráhi ke az jádde ye bozorg jodá miwavad.; Ábrizgáhi ke tu ye otáq e xáb e bozorg báz miwavad.//.* **3** *dur. //Saráy e bozorgi dur az wáhráh; jazireyi/ gazireyi/ ádáyi/ ádáki dur az karáne ye Qáziyán; Án kawti andaki durtar az damáqe ye Qewm foruraft.//.* **4** *niyáz nadáwtan; naxástan; oftádan. //Baráye yek hafte az xorák oftáde budam* [be off food]; *Saranjám az dáruhá ye xeradpuw* [narcotics] *báz wod/ bázgerefte wod.//*

off(-) *(piwvand- bá besyári námváźehá, setáy*há, kárváźehá, bandekárváźehá serewte miwavad.) na; dur, jodá. harjá juri tarjome miwavad. //*off-print *ketábi ke digar cáp nemiwavad. va náyáb ast./* off-stage *powt e parde./* off-shore *dur az karáne ye daryá./* off-key *nákuk//*

offal n *andarune ye jánevarán (xoráki); sirábi, wirdán, kallepáce, deloqolve, jegar e sefid va mánand e án. //Emruze gomán miravad arzew e xoráki ye andarunehá ye jánevarán (con del va jegar, qolve, sirábi wirdán, maqz, va mánand e án) xeili bálá báwad.//*

off-beat adj *(anáyin) wegeft. //wuxmanewi* [humour] *ye wegeft; yek namáyew e xandestáni* [comedy] *ye wegeft dar jamjám*/* TV*; sabk e puwákaw saxt wegeft ast.//*

off chance *kursu ye omid. //Hanuz kursu ye omidi miravad ke havá xub wavad./ Bá inke xeili omidvár nabud ámad ma rá dar xáne biyábad.//*

off-cut n *xordecub; káqaz e pasmánde pas az borew. //Candi xorde/ páre alvár* [timber off-cuts] *xarid tá dar áwpazxáne raf besázad.//*

off-day n *(anáyin) ruz e badbiyári. //Dowanbehá hamiwe ruz e badbiyári ye man ast.//*

offence, (US) **offense** n **1** *xosir* [<Gilaki, xusir]. //xosir* kardan/ sarzadan az kasi* [commit an offence]*; xosiri* dar barábar e tude* [society]*/ mardom* [humanity]*/ kewvar* [the state]*; xosir* e margarzáni/ marqazani* [a capital offence]*; xosir* e visanik** [sexual]*; Con noxostin bári bud ke az u xosiri* sarzade bud pádafráh* [punishment] *candán saxt nabud.; piwmárde** [accused] *be xosiri* bozorg.//.* **2** **offence (to sb/ sth)** *ázár, ranjándan, ranjew, náxow ámadan, "va in qoum rá saxt náxow miyámad vey rá dar án daraje didan..." (ZBP. L1252 TBH); gerán ámadan, "yek eyb ast agar náyad geránat -- ke buyi dar namak dárad dahánat." (Nezámi- Xosro va Wirin). //Bebaxwid án rá ke goftam nemixástam kasi rá beranjánam.; Bigomán xástaw ranjándan e womá nabud./ Xást e ázár e womá rá nadáwt./ Farnáft** [propaganda] *e dowmani bá Engelestán saxt./ besyár máye ye ranjew gawt.//.* **3** **offence (to sb/ sth)** *(beáyin) máye ye ranjew/ ázordegi/ xawm. //Án bázárgáh* [shopping center] *e novin besyár birixt ast va tu ye cewm mizanad.*

[offence to the eye]*//.* **4** *(beáyin) kaft*; áfand. //jangabzárhá ye/ senáhhá* ye áfand/ kaft** [offence] *na padáfand* [defence]*//.* **no offence (to sb)** *baráye newán dádan e án ke xást ranjándan e kasi nabude. //Man dáram az injá miravam- womá va digar kasáni ke injá miziyid/ zendegi mikonid badetán nayáyad- man hálohavá* [atmosphere] *ye injá rá dust nadáram.//.* **take offence (at sth)** *ranjidan; delxor wodan; ázorde wodan. //Zudranj ast/ Zud behew/ be u barmixorad.//*

offend v **1** (**a**) *(beviże berixt e náwenáxte) ranjándan; ázordan. //Az soxanán e visanik** [sexist remarks] *e u delxor gawt.; Agar be nevidaw* [invitation] *pásox nadahi, miranjad.//.* (**b**) *ázordan; gerán ámadan, "yeki eyb ast agar náyad geránat -- ke buyi dar namak dárad dahánat." (Nezámi, Xosro-Wirin); náxow ámadan, "va in qoum rá saxt náxow miyámad vey rá dar án dareje didan." (ZBP. L1252 TBH). //Áváhá ye guwxaráw. //Sáxtemáni birixt/ zewt ke cewm rá náxow miáyad/ tu ye cewm mizanad.//.* **2 offend agaist sb/ sth** *(beáyin) xosir* kardan. //xosiri* be neżád e mardom* [humanity] *kardan./ Raftáraw xosiri* bar kerdár e nik* [decent behavior] *bud.//*

offender n **1** *xosirgar*. //xosirgari* ke dar barábar e tude gonahkár ast.//.* **2** *xosirgar*; rifte. //kasi ke peivaste az u xosir* sar mizanad.//*

offense (US), **offence** n *niz bengarid be* "offence". *(dar Ámriká- varzew) kaft*; áfand. //In goruh e varzewkár áfand e badi dáwt./ Sezávár* [deserve] *e báx budand, zirá naqwe ye áfandewán besyár bad bud.//*

offensive adj **1** *zanande, zewt. //soxanán e zewt, badzabáni, kerdári zanande. //Manewte* [attitude] *ye womá dar cewm e man besyár zanande ast.//.* **2** *bizárkonande; delafgár; palid; gande; zanande. //buyi zanande; Az bu ye sigár xeili badaw miáyad.//.* **3** *(beáyin) áfandi; kaftik* [bengarid be* "attack"*]; //jangabzárhá ye/ senáhhá* [weapons] *ye kaftik*/ áfandi./ sabk e/ kerdár e áfandi/ kaftik* dar bázi ye pátapká** [football]*/ goltapká** [rugby]*//*

offensive n **1** *áfand, kaft*; manewte* [attitude] *ye/ sabk e/ kerdár e áfandi/ kaftik*/ kubande/ kustik*. //Sepabod e nou dar dam bar dowman kaft*/ kaft* ávard/ táxt./ (pendárin) Án dálá** [company] *baráye afzáyew e foruw ravewi kubande va nirumand* [marketting offensive] *baráye bázáryábi áqáz karde.//.* **2 be on the offensive** *parxáwgari kardan; ámáde ye kaft* budan. //Hamiwe gomán mikonad az káraw xorde migirand. Az inru peivaste ámáde ye kaft ast.; Bá u nemitaván dust wod/ dusti kard, peivaste parxáwgari mikonad.//.* **go on/ take the offensive** *kaftan*; áfandidan; parxáw kardan. //Dar newasthá hamiwe piw az in ke betaván az u xorde gereft parxáw mikonad.//*

offensively adv *musiqiyi bá ává ye boland va zanande/ guwxaráw; sáxtemánháyi zewt va zanande//*

offensiveness n *bengarid be* "offensive"

offer v **1 offer sth (for sth); offer sth (to sb)** *piwnahád e dádan e cizi rá kardan. piw dáwtan, "va bandegi nemudand va mál va ján piw dáwtand va bázgawtand." (ZBP. L642 TBH); piwnehádan, "sofre nehádand va sar e beryán piw nehádand..." (ZBP. L2360 AT); "ze bum e niyákán vaz wahr e xiw -- yeki táze andiwe benhád piw." (ZBP. L6216 SF); farvárdan* [<Pahlavi, (ZBP. C2158 MK)]. //Án dálá** [company] *dastmozd e bályi piw neháde/ piwnahád e dádan e dastmozd e báláyi rá karde.; Baráye kasi ke bázuband e/ dastband* [bracelet] *e gomwodeaw rá biyábad możdegáni puwnahád karde./ be man kári dar Wiráz piwnahád wode.; Sibi be u piw dáwt.; Án saráy rá be bahá ye 150000 dolár be u piwnahád kardim beforuwim.; devist hezár dolár baráye xarid e án xáne piw dáwt/ piwnahád e xarid dád/ farvárd*//.* **2 offer sth (to sb)** *piwnahád e dádan e cizi rá be kasi kardan; piwnahád e anjám e kári rá baráye kasi kardan. //Gomán nemikonam be komak niyáz dáwte báwand ammá beharruy piwnahádaw rá mikonam.; Hic páydári nakardand/ piw nadáwtan/ nanemudand; piwnahád kardim beravim.; piwnahád kardim u rá savári dáde/ savár karde bebarim/ beresánim be xáneaw ammá napaziroft.; Án dálá** [company] *án kár rá bedigari piwnahád kard//.* **3** *(beáyin) piw ámadan. //Noxostin cizi ke páyaw biyoftad* [opportunity] *begir!//.* **4** *(beáyin) harjá juri tarjome miwavad. //Dar án kár omid e barkewidewodan (be páygáh e bálátar) hast./ Án kár piwraft dárad./ Deraxtán dar áftáb sáye ye delpaziri midádand.//.* **5 offer sth/ sb (up) (to sb) (for sth)** *niyáz kardan, "In habbe nabát rá be onván e niyáz az in darviw bepazirid." (ZBP. C2918 FM); mayazd dádan, "ey be mayazd andarun hezár Fereidun -- vey be nebard andarun, e hezár tahamtan." (ZBP. C6375 FM, Farroxi); barxi dádan/ kardan; zour dádan ["zour": cizhá ye ábgune rá niyáz e xodáyán kardan) (ZBP. C6977)]. //Baráye in ke wuyaw tandorost bázgardad be dargáh e xodá niyáz bord va niyáyew kard.; Baráye Izad* [goddess] *gusáleyi barxi kardand.* [offer a sacrifice to]*//.* **6 offer itself/ themselves** *budan, rox dádan, piw ámadan. //Agar zamán e wáyesteyi piwáyad az u bepors.//.* **offer (sb) one's hand** (fml). *//(beáyin) dast dádan; baráye dast dádan dast e xiw rá piw bordan./ Be su ye man*

ámade labxandi zade dastaw rá piw ávard ke dast bedahad.//. **offer one's hand (in marriage)** *xástegári kardan (az doxtari/ zani)*

offer n **1** **offer (to sb/ to do sth)** *piwdáwt, piw dáwtan; piwnahád; piwnahádan. //piwnahád e komak az su ye mardom; piwnahád e komak e womá az sar e merabáni; xástegári [piwnahád e zanáwuyi] az kucaktarin xáhar//.* **2** **offer (for sth)** *piwdáwt/ piwnahád (e bahá/ xarid); piwnahád e (xarid e) ostovár* [firm offer]. *//do hezár dolár baráye ráde* be man piwnahád e xarid dádeand.; Piwnahádi kardand ke natavánestam napaziram.//.* **3** **on offer** *piwnahád e foruw e arzán/ haráj. //Lubiyá poxte rá in hafte dar bázárce ye kuy be haráj gozáwteand/ arzán kardeand.* [on offer]//. **under offer** *(dar Engelestán) (baráye sáxtemáni ke be foruw gozáwte wode) xaridári dáwtan ke baháyi piwnahád karde. //Án dast sáxtemán e daftari* [the office block] *xaridári dárad ke baháyi (baráye xarid e án) piwnahád karde.//*

offering n **1** *piwdáwt; piwnahád. //piwnahád/ piwdáwt e páre* [bribes]*; piwnahád e/ piwdáwt e komak e puli//.* **2** *barát [M. Moqaddam]; komak (e puli); mayazd; "ey be mayazd andarun hezár Fereidun -- vey be nebard andarun, e hezár tahamtan." (ZBP. C6375 FM, Farroxi); komak e puli be kelisá; yek kive*/ quti wokolát be u dád tá bá u áwti konad.//*

offertory n *(beáyin) puli ke páyán e namáz gerdávari konand.; mayazd, [bázgardid be* "offering"*] //pul/ mayazd rá báyad dar quti ye mayazd rixt.//*

offhand adj *(raftár- soxan) xodemáni; gostáx. //Bá man xeili xodemáni raftár kard.; Az raftár e xodemáni ye/ gostáxáneaw xowam nemiáyad.//*

offhand adv *bi ámádegi; bi andiwe ye piwin; nayandiwide; haminjuri/ allábaxtaki. //Haminjuri nemitavánam beguyam cand pul darmiyávaram; Bi ámádegi/ nayandiwide nemitavánam bahá ye dorost* [exact] *beguyam.//*

offhanded adj *manewte ye xodemáni*

offhandedly adv *xodemáni*

office n **1** (**a**) *daftar. //Daftaremán dar Mádrid.; daftar (e kár)emán dar náf e wahr ast; kár e daftari; sázobarg e daftari* [equipment]*; kármandán e daftari//.* (**b**) *daftar (e kucak); daftar e dastur* [lawyer]*; daftar e menewtá** [secretary] *ye dabestán; virástárán* [editors] *yek daftar (e kucak) dárand va hamegi dar án kár mikonand.//.* (**c**) (US) *(dar Ámriká) darmánkade*. //darmánkade ye pezewk e kudakán.//.* **2** *(biwtar dar vážehá ye serewte) daftar. //daftar e cizhá ye gomwode; daftar e foruw e pate* [ticket] *dar istagáh; daftar e báž e barzan//.* **3** *(beviže dar vážehá ye serewte) diván. //diván e borunmarzi* [Foreign Office]*./ Diván e Kewvar/ Kewvardári; diván e darunmarzi* [the Home Office]//. **4** *páygáh e diváni candin sál ast páygáh e farwini** [chairman] *ye án diván rá dárad.; Pei ye kár e diváni budan; kár e diváni rá paziroftan/ váhewtan* [resign]*; az kár e diváni kenáre jostan* [leave/ resign]*./ páygáh e/ kár e wahrdár/ wahrdári; Sálhá-st kumal* e xawáyáyiyaw** [political party] *kár e kewvar rá be dast nadáwte.; Dar kewvar e womá kodám kumal* e xawáyáyi* kár e kewvar rá be dast dárad?//.* **5** *(din) namáz (be wive ye farmude ye tarsáyi) "*Divine Office" *namáz e ruzáne ye kelisá ye kátolik e Rumi. //namáz e morde* [the Office for the dead]//. **6** **lay down office** *az kár kenáre jostan.* **through sb's good offices** *(beáyin) bá komak e delsuzáne ye (kasi)...//*

office boy, office girl *pádo ye dartar/ daftari. //Pádo ye daftar án baste rá miresánad.//*

office holder, offic bearer *kárgozár, "va pádewáhi ye bozorg arzáni dáwte ast va be harhál az ámelán va kárgozárán cáre nist..." (ZBP. L1831 DB); páyvar [M. Moqaddam]. //Hame ye kárgozárán/ páyvarán báyad bargozide wavand* [elect].*//*

office hours *tasu* [hour] *ye/ zamán e kár (e daftar). //Tasu ye/ zamán e kár e daft/ daftari az dáláyi** [company] *be dálá*yi va kewvari be kewvari degargun miwavad.//*

offic-block n *yek dast sáxtemán e daftari; //sáxtemánhá ye daftari ye sáruyin* [concrete] *e zewt.//*

officer n **1** *afsar [M. Moqaddam]; páyvar [M. Moqaddam]; lawkari, "sang rá negáh hamidáwt tá zamáni ke malek rá bar án lawkari xawm ámad..." (ZBP. L3611 GS). //Hame ye afsarán va mahnáviyán* [ratings] *rá nevid dáde budand/ faráxánde budand.; Ham afsarán va ham darejedárán* [commissioned officers] *ámade budand.//.* **2** *(biwtar dar vážehá ye serewte) páyvar, kárgozár. //páyvar e/ kárgozár e gomrok; vazirán/ páyvarán e vazir e behdári./ Baráye se páyvar mibáyast ráy dahim: farwin** [president]*, dabir* [secretary]*, va ganjvar* [treasurer]*//.* **3** (**a**) police officer. (**b**) *(baráye xándan e pásbánán) sarkár..., "Ári, sarkár án mard rá didam ke be doxtare nazdik wod."*

official adj **1** *diváni, divánik/ xiwkári/ pásoxguyihá ye divánik; dastvari ye divánik* [official powers]. *//gatehá ye divánik* [official records]*; be nám e wahrdár//.* **3** *beáyin; diváni; divánik. //divánik be ágáhi ye*

mardom resándan; yek soxan e/ áhang e divánik; sargozawtnáme ye beáyin e wáhzáde./ Án ágáhi garce be áyin/ divánik nist ammá bigomán dorost ast.//. **3** *beáyin. //yek mehmáni ye beáyin; yek wám e beáyin//*

official n *páyvar [M. Moqaddam]; kárgozár, "va pádewáhi ye bozorg arzáni dáwte ast va be har hál az ámelán va kárgozárán cáre nist." (ZBP. L1831 DB); //páyvarán e sarrewtedári; páyvarán e kumal* e xawáyáyi** [political party].//

officialdom n *(beáyin, biwtar xárdári)* **1** *divánsálárán. //bigomán áyande ye má rá divánsálárán barmigozinand.//.* **2** *divánsálári. //Divánsálári dard e bozorg e má-st.//*

officialese n *(xárdári) divánsáláráne; divánivár. //Nevewtehá ye divánsáláráne ye gatehá** [documents] *ye báź* [tax] *ke kasi az xándan e án sar darnemiyávarad.//*

officially adv **1** *beáyin. //Beáyin ma rá be jawn e bayugáni/ arusi nevid dádeand./ Má az ham aknun/ az piw midánim án kár rá ke/ ki gerefte ammá hanuz beáyin bemá ágáhi nadádeand.//.* **2** *divánik*. //Kixá* [director] *divánik* dar newast ast ammá berásti dárad cougán-camani*/ golf mizanad!//*

officiate v, **officiate (at sth)** *kárhá ye diváni/ daftari rá anjám dádan. //Pedar e dini Áqá ye Parviz áyin e gováhgirán/ gováhgiri/ zanáwuyi rá anjám midahad.//*

officious adj *dastyáz; áqá bálásar; kasi ke pand yá komak e náxáste midahad. //Az dast e kármandán e divánhá* [officious civil servants]*/ az dast e páyvarán ke má rá candán dastbesar karde, sarmidavánand* [push around] *besotuh ámade-yim.//*

officiously adv *bengarid be* "officious"

officiousness n *bengarid be* "officious"

offing n, **in the offing** *(anáyin) nazdik ast...; harjá juri tarjome miwavad. //Az bu ye xorákpazi fahmidam ke mixáhand cáwt bedahand/ biyávarand.//*

off-key adj, adv *nákuk. //Nákuk (áváz) xándan./ (pendárin) barxi az soxananáw nábejá/ bijá bud.//*

off-licence n **1** (US) **package store** *maqáze ye meiforuwi; baxw e meiforuwi.* **2** *parváne ye mei/ báde foruwi*

off-line adj *(márád*/ kámpiyuter) jodásar. //faráyandi jodásar* [an off-line process]*//*

off-load v **1** *páyin ávardan; tohi kardan; piyáde kardan. //Kisehá ye árd rá az ráde* ye/ máwin e bárkew tohi kardan//.* **2** **off-load sb/ sth on/ onto sb** *(anáyin) mu ye damáqi/ xarmagasi/ mehmán e náxándeyi rá vabál e digari kardan/ sar e digari xaráb kardan. //Agar betavánim baccehá rá gal e xáharam biyandázim mitavánim biyáyim.//*

off of (US) *bengarid be* "off[3]".

off-peak adj *zamán e arzáni. //Barq dar hengámi ke arzán ast; Estár** [vacation] *e dar zamán e arzáni//*

off-print n *cáp e fozuni az yek goftár dar máhnáme va mánand e án*

off-putting adj *(anáyin- beviźe dar Engelestán) nápedrám; ázorande, delázár. //Raftár e dorowtaw/ dośraftáriyaw delázár bud.//*

off-season n *zamán e kamkári; zamán e bikári; zamáni ke bázár.e... sard ast. //Kármandán e mehmánsará dast negahmidárand tá zamán e kamkári beresad ángáh be estár** [vacation] *miravand.//*

offset[1] v (**offsetting**, pt, pp **offset**) **offset (by sth/ doing sth)** *tarázidan; taráz kardan; jobrán kardan; daryáftan, "jáyi ke afv báyad kardan be qalat oqubat konad. Án az dast gozawt va niz andar natayán yáft va idun báyad ke..." (ZBP. L2068 TB). //Baráye inke afzáyew e bahá ye mádde* [materials] *rá jobrán konad/ daryábad/ tarázad , bahá ye kálháyaw rá afzud/ bálá bord.; Afzáyew e nerx e gerou* [mortgage] *tá andázeyi bá káhew e báź* [taxes] *jobrán miwavad/ taráz miwavad/ daryáfte miwavad.//*

offset[2] n, **offset process** *cáp e "ofset"/ cáp e lástiki*

offshoot n *wáxe ye nou; teź (ZBP. C5986 FM). //Teźhá rá az giyáhi jodá kardan/ boridan./ (pendárin) wáxeyi az xánevádeyi tavángar//*

offshore adj **1** *dar daryá, nazdik e karáne. //dakal e naft/ ádáyi/ langargájhi dar daryá, nazdik e karáne./ máhigir dar ábhá ye karáne//.* **2** *(bád) az xowki besu ye daryá; //nasim az xowki besu ye daryá//*

offside[1] adj, adv *(varzew) (dar pátapká*/ futbál va xáki) jáyi ke az ánjá nemitaván tup zad; mabit* [az guyew e Baluci]. //*The forwards are all offside. *Niyárhá* hamegi mabit-and*//.* **2** *mabit*. //Dar mabit* budan* [be in offside position.]. *//áyin e/ sámán e mabit** [the off-side ruke]*//*

offside[2], **off** *(dar Engelestán) dast e rást. //karak** [tyre] *e dast e rást e powt; carx e jelou va dast e rást//*

offspring n **1** *(beáyin) bacce, farzand, zeh, toxme (ZBP. C4888 FM); rud (ZBP. C3919 FM), zeh (ZBP. L3439 FM); záde, "ze bahr e zan o záde o dude rá -- bepicad raván mard e farsude rá." (ZBP. L3439, SF).*

//Farzand e/ záde ye yek dánewmand va yek musiqidán ast./ Farzandánewán hamegi xeili zerang-and.//. **2** *bacce. //Gorbe biwtar cand bacce mizáyad?//*

off-stage adj, adv *powt e parde. //jiqi az pow e parde; dar in gáh az namáyew biwtar e honarpiwegán powt e parde hastand.//*

off-street adj *na dar xiábán; na kenár e xiábán .//Rádegáh** [parking] *tanhá birun az xiábán//*

off-white n, adj *zard/ xákestari rang; sefid e xákestarifám/ zardfám; otáq rá sefid e xákestarifám rang kardan/ razidan; sefid e zardfám; sefid e xákestarifám. //band e kárváźe (ye bástáni) besyár, basi, bárhá. //dástáni ke bárábár/ bárhá gofte wode; howdári ke bárhá dáde wode.//*

often adv **1** *besyár, basi, xeili, bárhá; zudzud. //zudzud/ xeili be ánjá miravim.; Bárhá ánjá rafteyim/ budeyim.; Bárhá ánjá rafteyim.; Injá dar máh e Ordibehewt tondtond/ zudzud bárán mibárad.; Xeili be man náme minevisad.; Masráde*/ otobus har candgáh miáyad?//.* **2** *biwtar; dar biwtar e bárehá. //In gune sag dar biwtar e bárehá bimári ye cewm dárad.; Xánehá ye kohan, biwtar namur-and/ namvar-and//.* **3 as often as** *har bár. //Har bár xástam zang bezanam ráh nemidád.//.* **as often as not; more often than not** *xeili, biwtar. //Hengámi ke havá tármiq/ mehi ast kárvándudihá biwtar derang dárand.//.* **every so often** *gahgáh*

oft-times adv *(band e kárváźe- bástáni) biwtar, dar biwtar e bárehá*

ogle v, **ogle at sb** *(xárdári) cewmcaráni kardan; did zadan; hiz negaristan. //Kamtar e zanán xowewán nemiáyad behewán hiz bengarand.//*

ogre n (fem **ogress**) **1** *qul/ div e ádamxár.* **2** *(pendárin) qulbiyábáni. //Kixáyam** [boss] *berásti yek qul e biyábáni ast.//*

ogrish adj *qulásá; divásán*

oh interj **1** *(newán e wádi, wegeft, tars) áh, eyváy; alá, "xabar umad ke dawtestun bahár e- zamin az xun e Ahmad lálezár e; alá ey mádar e piraw kojáyi?- ke Ahmad yek tan o dowman hezár-e.". //Áh ce harásangiz!/ (baráye fewár ávardan bar yá faráxándan e kasi) áh, ey. //Áh, ári mikonam!/ Áh Parváne, mitaváni dami biyáyi injá?!//*

ohm n *ohm yekkán e táv** [resistance] *e barqi/ kahrobáyi*

oho interj *(wegeft váźe, newán e wegeft yá piruzi) oho, ohoi, áhá*

-oid suff *(pasvand) (bá setáyhá* va námváźehá) dar Pársi jurhá ye gunágun tarjome miwavad: -ál (con cangál); ásá; -dis (con xáydis); -sán; -vár; -van (con polvan/ astarvan); -vaw (con mahvaw); -ak (ZBP. S 85); -karp (ZBP. C7406); -namá (con mardomnamá); -faw (con mardomfaw [M. Moqaddam]); -sár (con gávsár: "beraftand bá námvar dah hezár -- zerehdár bá gorze ye gávsár." (ZBP. L6445 SF); -ruy, "zerehdár bá gorze ye gávruy -- beraftand gordán e parxáwjuy." (ZBP. L5758 SF). //*humanoid: *mardomfaw; mardomnamá; mardomsár//*

oil n **1** *rouqan. //rouqan e nárgil/ áftábgardán/ giyáhi; rouqan e zeitun; rouqan e xoráki/ áwpazi/ poxtopaz; rouqan e (jegar e) máhi ye* "cod"; *rouqan baráye sabzine/ sálád.//.* **2** (**a**) *naft. //kandan e cáh e naft dar kavir.//.* (**b**) *(biwtar dar váźehá ye serewte) ...nafti; ...naftsuz. //boxári ye/ ceráq e/ ojáq e nafti./ Kami rouqan dar ráde*/ máwin beriz!//.* **3** *(anáyin) parde/ negár e rang o rouqan//.* **4 oils** *rang e rouqani. //rangorouqan kár kardan//*

oil v **1** *rouqan zadan; carb kardan. //qofli/ kupali rá rouqan zadan; docarxeyi/ loulá ye xowki rá rouqan zadan.//.* **2 oil the wheels** *kárhá rá raván va narm sáxtan*

oiled adj = well-oiled[3]

oil-bearing adj *naftxiz*

oilcake n *konjále; tofále ye dánehá ye giáhi rá ke pas az rouqankewi feworde nave ále (ye dám konand)*

oilcan n *rouqandán*

oilcloth n *páerce ye wammi*/ rouqani/ báráni*

oil-colour, (US) **oil-color, oilpaint** = **oils** *rang e rouqan; rang e rouqani*

oilfield n *meidán e nafti; sarzamin e/ bum e naftxiz. //Meidánhá ye naftxiz e daryá ye abáxtar* [north]*//*

oil-fired adj *nafti, naftsuz. //garmáyew e nápik** [central heating] *e nafti*//*

oiliness n *rouqani, carb*

oil-painting n **1** *negárgari bá rang o rouqan. //Dust dárad rang o rouqan kár konad.//.* **2** *negár e/ parde ye rangorouqan//.* **3** (idm) **be no oil-painting** *(anáyin, bewuxi) zewt, sáde*

oil-palm n *deraxt e xormáye Gine, benám e dánewik e* Elaeis guinensis *ke az án rouqan migirand.*

oil rig *sakku ye nafti bengarid be* "Derrick"

oilskin n **1** *párce ye/ jáme ye báráni/ nátarává.* **2** **oilskins** *jáme ye nátarává; báráni. //Daryánavardán hengám e tufán e báráni jáme ye nátarává mipuwand.//*

oil-slick n = slick

Oil-tanker n *náv e naftkew*

oil well *cáh e naft*

oily adj (**oilier,** (UB) **oiliest**) **1** *rouqani, carb. //angowtán e carb/ rouqani; pust e carb; yek walvár e jin e kohne ye rouqani/ xorák e carb/ carbocili//.* **2** *(xárdári) cáplus, carbzabán. //Az (komak e) maqázedárán e carbzabán/ cáplus xowam nemiáyad.//*

ointment n **1** *rouqan, "báb e bisto cahárom dar... rouqanhá" (ZBP. L5695 ZX).* **2** **a/ the fly in the ointment** *bengarid be* "fly"

okápi *"Okápi" (váže ye Áfriqáyi) guneyi pestándár e Áfriqáyi be nám e dánewik e* Okapi johnstoni *ke az xiwán e wotorgávpalang* [giraffe] *ast ammá gardanaw kutáhtar ast. Rang e pustaw kahar ast va ráhráh e qermez, siyáh va qahveyi dárad.*

okay, **OK** adj, adv *(setáy*, band e kárváže) (anáyin) xub; xob; xub-e; ...báwad/ báwe!; báki nist, "Seyyed Aleyessalám goft dar án ta'ám piyáz bud va bu ye án miyámad va az bahr e án Jebreyil aleihessalám be piw e man miámad man keráhiyat dáwtam vá án naxordam. Womá bexorid ke báki nist." (ZBP. L7354 SR); //Omidvár-am baccehá xub báwand./ Gománam ázmun rá xub dádam.; Fardá beravim celparde*/ sinemá xob?//*

okay, OK *(wegeftváže) (anáyin) xob, áre, ári. "Komakam mikoni?", "Áre mikonam."; "Xob baccehá aknun (bogzárid) otáq rá pák konim."*

okay, OK v *(anáyin) pasandidan; paziroftan. //Andiwe ye ma rá pasandid.//*

okay, OK n *áre, ári; pasandidan; paziroftan. //Bewomá gofteand ke pazirofteand?; Saranjám az anjoman* [council] *áre gereftim.; Baráye barpá kardan e yek darmánkade áre gereftim.//*

okra n *bámiyán; bámiye, be nám e dánewik e* Hibiscus esculentus

old adj (**older**, **oldest**) (**1**) *sál; -sále; -sálegi. //cehel sál dárad/ cehelsále ast.; Dar wánzdahsálegi/ wánzdah sále bud ke dabirestán rá rahá kard; Cand sál dárid?/ Cand sále-yid?; Yek bacce ye haft sále báyad betavánad bexánad; yek doxtare wew sále//.* **2** *pir, sálxorde, "ce goft án soráyande ye sálxard -- co andarz e Nuwinraván yád kard." (ZBP. L3423 SF); bozorg; kohan. //pir; piránsar; piránsál (ZBP. L2108 FM); kalte "be wáh e dadán kalte rubáh goft- ke dáná zad in dástán dar nehoft." (ZBP. C5006 FM, Abuwakur e Balxi); kasi rá sál bálá budan, "ze wáhán mará niz hamtá nabud -- agar sál rá cand bálá nabud." (ZBP. L4845 SF); kompir, "bud kompiri navadsále kalán -- portawannoj ruy o rangaw za'ferán." (ZBP. C5178 FM, Moulavi). //Pirán nemitavánand con javánán takápu/ bedouvádou konand./ Be dard e womá nemixorad bá u zanáwuyi konid, xeili pir ast.; Pir ke wod ce mikonad/ ce xáhad kard?//.* **3** (**a**) *kohne, kohan, kanáne, "be rizgár e to nou wod ze sar jahán e kohan- kanáne gar wavad ánham be ruzgár e to bád." (ZBP. C5209 FM); pár; párine, "Cand xarámi va takabbor koni- doulat e párine tasavvor koni?" (ZBP. L3827 GS); dirine, "yár e dirine ye mará gu- be zabán toube made" (ZBP. L3828 GS); farqiw, "markabam bud xar e lang o lebásam farqiw." (ZBP. C3224 FM, Moezzi). //Áyinhá ye dirine/ bávarhá ye/ xuhá ye dirine; jámehá ye, rádehá* ye/ máwinhá ye dirine; xánehá ye kohne.; in qálihá digar kohne wode/ dárad kohne miwavad.//.* (**b**) *kohan , kohne, párine, piw, piwin, "...soxan e rást va haq dorowt báwad va bovad dar ruzegár e piwin ke sotude miyámad. Aknun digar wode ast." (ZBP. L584 TBH). //áyinhá ye dini ye/ kohne/ kohan; Ruzgár e piwin kár jur e digari bud.//.* **4** *loan; dirin; dirine; áwná. //yeki az dustán e dirineam; Az hamálán* [rivals] *e kohan-im./ dirine-yim/ Az dirbáz hamál e yekdigar-im.//.* **5** *piwin. //Sar e kár e/ dar kár e piwinam.; Dar dabestán e piwinam; Dust dáram in newim/ sandali sar e/ dar já ye piwinaw báwad.; Dar xáne ye piwinemán báq e bozorgtari dáwtim.//.* **6** *(anáyin yá bewuxi) (baráye newán dádan e mehr yá nazdiki bekár miravad) ján; bábá, bicáre. //Parviz e bicáre!; Wahnáz ján e bicáre.//.* **7** *(anáyin) (baráye fewár ávardan bar cizi) harjá juri tarjome miwavad. //Harcand ham kohne báwad báz ham xub ast.//.* **8** *kohnekár; kárázmude. //cárkerdári* [diplomacy] *ye kohne/ kohnekár; sepáhiyi kárázmude* [old trooper]*//.* **9** **any old how** *(anáyin) partopalá; bisámán; biparvá. //Ketábhá dar otáq partopalá bud* [any old how]*.//.* **for old time's sake** *be yád e/ be pás e ruzegárán e xub e gozawte.* **the good/ bad old days** *ruzegárán e xub e/ bad e gozawte. //dustán gahgáh didár karde az ruzgárán e xow e gozawte dar dánewgáh gap mizanand.//.* **of old** *gozawte, piw, piwin, pár, párine. //dar ruzgárán e piwin/ az dirbáz miwenásimaw//.* **(as) old as the hills** *xeili kohan, bástáni. //In pirhan digar az newánehá ye bástáni*

wode.//. **old beyond one's years** *poxtetar az sen o sál e xod budan (kohnewode- anáyin) (baráye mardán e rade ye bálá yá miyáni- hengámi ke bá kas e digari goftogu mikonand- conin miguyand: bábá, pedar. //Pedar bebaxwid, miwavad ruznámeyetán rá be man bedahid?//.* **(be) old enough to be sb's father/ mother** *jáy e pedar e/ mádar e kasi budan; sál e pedar e/ mádar e kasi rá dáwtan. //Nemiwavad zan e u wavi, jáy e pedarat ast!//.* **(be) old enough to know better** *bede dastopáyat rá arre konand/ harjá juri tarjome miwavad. //To ruy e divárhá ciz kewidi?, bozorgi digar, mibáyast in rá midánesti/ bede dastopáyat rá arre konand.//.* **old hat** *(anáyin- xárdári) kohne, bayát, sete* [<Pahlavi (ZBP. C7889 BF)];* //have an old head on young shoulders: *Baráye sen o sál e xod poxtetar budan ; qurenawode maviz wodan//.* **an old trout** *(anáyin) pirezan e/ piremard e badxu/ doźxu.* **an old wives' tale** *bávar e/ soxan e/ afsáne ye pirezanán.* **one of the old school** *kohneparast, xowkandiw.* **pay/ settle an old score** *kine ye kohani rá tuxtan.*

the old n *pirán; sálxordegán. //Pirán az sarmá biw az javánán sarmáyitar-and//*

the old country *zádbum*

old folk's home *(anáyin) xáne ye sálmandán; zálestán*; zálkade*; pirsará. //Mádaraw dar zálestán* miziyad.//*

old age *sálxordegi; piri; piránesar, "wáhed e ahd e wabáb- ámade budaw bexáb -- báz be piráne sar- áweq o divánewod." (Háfez); "wanideam ke dar in ruzhá kohan piri- xiyál bast be piráne sar ke girad joft." (ZBP. L3849 GS); piránsál (ZBP. L2108 FM); zarmán (ZBP. C923 FM); zarván (ZBP. C6686 FM); sálvari; sálári (ZBP. C2198 FM); sálvári. //Piri mitavánad gereftárihá ye faráváni bá xod hamráh ávarad.//.* **old age pension** *dastmozd e sálxordegi.* **old-age pension (OAP)** (**pensioner, senior citizen**) *kasi ke dastmozd e sálxordegi/ báznewastegi migirad.*

old boy (fem **old girl**) **1** *wágerd e piwin. //gerdehamáyi ye wágerdán e piwin//.* **2 old boy, old girl** *(anáyin) piremard, pirezan, zál. //Pirezani ke dar hamsáyegi miziyad/ pirezan e hamsáye//.* **3 the old boy network** *hamyári ye hamwágerdihá ye piwin (be ruzegár e piri)*

olden adj *(bástáni) kohan, piwin. //dar ruzgárán e piwin/ gozawte/ kohan//*

Old English = Anglo-Saxon[3]

old-fashioned adj **1** *kohne. //jámehá ye hand e kohan* [fashion]*; sabkhá ye* [style] *kohan//.* **2** *kohneparast. //Xámeram** [aunt] *xeili kohneparast ast./ Negáhi be man andáxt* [old-fashioned look] *ke newángar e án bud ke xowaw nayámade.//*

old-fashioned n (US) *guneyi wáx** [cocktail] *ke az viski/ marzbuze* konand.*

old fogey.(US) **old fogy** *(mard e) kohneparast*

old girl *bengarid be* "old boy"

Old Glory (US) *darafw/ parcam e Ámriká*

Old Harry, Old Nick, Old Scratch *(kohne wode; anáyin; bewuxi) ahriman*

oldie n *kohne, pir, kalte. //In ketáb xeili kohne ast.//*

oldies (n) *pir, piru, piruk**

old lady *(anáyin) mádarzan*

old lag *(anáyin) kasi ke bárhá be zendán oftáde/ dar zendán bude; zendáni ye dirine*

old maid *(anáyin, xárdári) doxtar e torwide; pirdoxtar, piredoxtar*

old-maidish adj *(xárdári) torwru; qorqoru; jiqjiqu*

old man *(anáyin) pedar, wouhar, áqá; kárfarmá; harjá juri tarjome miwavad. //In ruzá áqát/ wouharet/ pedare cun ast?//*

old man's beard *guneyi giyáh be nám e dánewik e* Clematis virginiana, Clematis vitalba

old master *negár yá parde ye kohan (kár e ostádán e negárgar beviże sadehá ye sizdah tá hefdah dar Orupá)*

old school *dabestán/ dabirestán e piwin (zamán e kudaki/ javáni)*

old schcool tie **1** *(beviże dar Engelestán) ko-er* wágerdán e dabestáni.* **2** *(pedárin) delbastegi/ páybandi be áyinhá va arzewhá ye kohan.*

old-stager *(anáyin) kohnekár; kárázmude; pir-*

oldster n *(anáyin, bewuxi) piru*

old sweat *(dar Engelestán- anáyin) (sarbáz e) kohnekár*

Old Testament, **the Old Testament** *az do baxw e bonyádin e Enjil, baxw e noxostin rá conin xánand va dar án tárix va kiw e Yahudiyán yád wode.*
old-time adj *ruzgár e piwin/ kohan, "...soxan e rást va haq dorowt báwad va bud dar ruzgár e piwin ke sotude miyámad. Aknun digar wode ast." (ZBP. L584 TBH)*
old-timer n *yár/ hamvand e kohan/ dirine*
old woman **1** *(anáyin) mádar zan.* **2** *(xárdári) mard e tarsu va qorqoru* [fussy]*; con pirezanán/ bozdel*
old-womanish adj *(xárdári, beviźe baráye mardán) con pirezanán/ tarsu/ qorqoru*
old world adj *jahán e kohan; jahán e bástán. //kolbeyi bá zibáyi ye bástáni//*
Old World, the Old World *jahán e kohan/ pir (farang [Orupá]/ Ásiyá/ Áfriqá)*
oleaginous adj *rouqani, carb, rouqanzá. //dánehá ye rouqani//*
oleander *xorzahre [M. Moqaddam], giw, be nám e dánewik e* Nerium oleander
O level = **Ordinary level**
olfactory adj *(beáyin) (pezewki) buyáyi. //peihá ye/ andámhá ye buyáyi//*
oligarch n *xodkáme*
oligarchy n *(xawáyágari*)* **1** *sálári ye xodkámegán.* **2** *(kewvar e) xodkámegánsálári/ sálári ye xodkámegán*
olive n **1** (**a**) *zeitun. //*stuffed olives: *zeitun parvarde; dolme ye zeitun; //dar sabzine/ sálád zeitun rixtan/ andáxtan.* (**b**) = olive tree: *deraxt e zeitun, be nám e dánewik e* Olea eurpaea. *//zeitunestán; báq e zeitun//.* **2** = olive green: *sabz e zeituni*
olive adj **1** *(rang e) zeituni. //*olive paint *rang e zeituni//.* **2** *(roxsár e) zard e qahveyi; pust e zeituni*
olive-branch n **1** *wáxe ye zeitun (newán e áwti).* **2** *(pendárin) az dar e áwti darámadan; newáne ye áwtijuyi. //Pas az sálhá setize saranjám baráye barádarzádegán* [cousins] *e xod be newáne ye áwti payám e/ barge ye Krismas/ zádruz e Mehr* ferestádim.//*
olive oil *rouqan e zeitun*
Olympiad n **1** *jawn e bázihá ye Olympik e emruze.* **2** *doure ye cahársále miyán e do dast bázihá ye Olympik*
Olympian adj *(beáyin) wokuhmand; xodáygune; xodáyfaw. //Hamáná hengámi ke hame ye pirámuniyánaw ásime-and* [panic] *xodáyfaw árám ast!!//*
Olympic adj *bázihá ye Olympik. //yek pahlaván* [athlete] *e Olympik./ Válin** [record] *e do ye panjhezár metri ye olympik rá wekaste.//*
Olympic Games, the Olympic Games **1** *bázihyá ye Olymik e Yunán e bástán.* **2** = the Olympics: *bázihá ye Olympik*
-oma *(pasvand, pezewki) be maini* [meaning] *ye* **tumor**, *-pel, -pil. [besanjid bá "dowpel", "doźpil", "pile" niz pendárin besanjid bá "pile kardan"] (JGS)*
ombudsman n (pl **ombudsmen**) *Páyvar* [official] *e residegi be gelehá ye mardom az kárgozárán e warvin**
omega n **1** *vápasin vát az dabire ye Yunáni* Ω ω. **2** **Alpha and Omega** *bengarid be* Alpha
omelet, omelette n **1** *toxm e morq nimru ye behamzade. //toxmemorq nimru bá qárc va panir//.* **2** **(one can't) make an omelet without breaking eggs** (saying) *(dastán) náborde ranj ganj moyassar nemiwavad (Sa'di); "bázi ewkanak dáre, sar wekastanak dáre."; áruwe*
omen n, **omen (of sth)** *badaxtar, "degar ánk gofti ke badaxtari -- nazibad torá wáhi yo mehtari." (ZBP. L3191 SF); wumpei, "bedu goft Xosro ke ey wumpei -- cerá yád e Gorgin nagiri be Rey?" (ZBP. L3210 SF); ávádi (= newán e xojaste), "kanizak hamdástán wod va goft: be ávádi dáram va harce to farmáyi konam." (ZBP. L7829 ZVY); morvá; morvák (= axtar e nik) (ZBP. C2229 FM); newán e farxonde; sabzpáy (= newán e wum) (ZBP. L790 FM); náxojaste, "mardomán e ajam u rá wum dárand va báng e u náxojaste dárand va zajr az in qiyás konand." (ZBP. L1991 TB); xojaste "va ajam xorus rá be báng e u bevaqt xojaste dárand xáse xorus e sepid rá." (ZBP. L1984 TB); pei sefid (= wum) (ZBP. L2104 FM); homáyub; badwogun (ZBP. C2147); wogun (= xojaste); nevand (newán ast na bad/ na xub) (ZBP. C7324); newán; nekuhidepei, "Án doxtar e xojaste axtar e sefidbaxt e nikpei rá badáqáz va nekuhidepey womordand." (ZBP. L7550 DTH); morv (parande ye xojaste); morqvá (newán e wum); marxawe (newán e wum) (ZBP. C6067 FM); siyáh; farxonde; kalek, "zin mey xori gardi malak -- zán mey xori divi kalek." (Moulavi) (ZBP. C5043 FM);* a good omen: *morva;* a bad omen: *morqvá./ morvá ye piruzi; parandeyi náxojaste/ joqd*
ominous adj *náxojast = gajaste; náfarxonde; sabzpáy; siyáh, baráye nemunehá bengarid be* "omen". *//yek xámuwi ye margbár; Án abrhá ye tire/ siyáh newán e badi ast.//*

omission n **1** *afkandan; andáxtan; yale kardan, "va con andáze ye ostorláb xordtar bovad az án meqdár ke tamám rá wáyast yá hame ye moqantarát andar u nagonjad miyán e har do yeki yale konand tá án ce kewide wavad andar u cehel va panj báwad." (ZBP. L7221 TT). //Do parde az án namáyewnáme rá afkande/ yale karde kutáhaw kardand.; Inke u rá az goruh e varzewi afkandand jáy e wegerft ast.; //(beáyin) kutáhi kardan./ bezehháyi ke az bejáy nayávardan e farizhá* padid áyad* [sins of omission]*//.* **2** *já-oftáde, afkande, yale. //Dar in fehrest cand nám já oftáde/ afkande wode.//*

omit v (**omitting; omitted**) **1** *já andáxtan; vel kardan; afkandan, yale kardan, "va con andáze ye ostorláb xordtar bovad az án meqdár ke tamám rá wáyast yá hame ye moqantarát andar u nagonjad miyán e har do yeki yale konand tá án ce kewide wavad andar u cehel va panj báwad." (ZBP. L7221 TT). //páreyi az kár rá afkandan/ vel kardan//.* **2** *afkandan; yale kardan. //In baxw rá mitaván afkand.//*

omni-, *(dar vážehá ye serewte/ piwvand) ham; har; harvesp; vesp, vesf [<Pahlavi, ZBP. C7753 BF)]. //harvesfkerdári* [omnipotence]; *harvesfágáhi* [omniscience]*; harvesfxár* [omnivorous]//

omnibus n (pl **omnibuses**) *(kohnewode- beáyin)* **1** *(beviže dar námhá) otobus/ masráde*.* **2** *diván; diván/ cáp e kárhá ye.., .//Diván e Leonardo Davinci//*

omnipotent adj *harvespkerdár* [<Pahlavi (ZBP. C7753 BF)], //Páyvarán e, divánsálárán e/ pásbán e/ wahrbáni ye harvespkerdár*./ harvespkerdári ye xodá//*

omnipresent adj *hamejágir; harvespubáw*; harvebáw [bengarid be* "omni-"*]. //harási hamejágir/ harvespubáw*//*

omniscience n *harvespdánáyi; harvespágáhi*

omniscient adj *harvespdáná; harvespágáh [<Pahlavi (ZBP. C7753 BF)]. //Tarsáyáyán rá bávar bar án ast ke xodá harvespágáh ast.//*

omnivorous adj **1** *(beáyin) hamecizxár; harvespxár. //xuk e xánegi harvespxár ast.//.* **2** *(pendárin) harvespxár; harvespxán. [kasi ke hameciz mixánad.]*

on adv part *(baráye kárbord e viže ye án hamráh e kárvážehá con* hang on, go on, take sth on, *be án kárvážehá bázgardid.).* **1** *(newán e peivastegi yá piwraft e kári yá sáni ast). harjá juri tarjome miwavad. //[hami; hei-/ hey-, [= hami]/ yekband./ Yekband do tasu** [hour] *peivaste soxan goft.; Mitavánad yekband bi ásáyew kár konad./ Agar dástán e xubi rá dust dári pas bexán/ hamibexán/ hey bexán.; Mixástand goruh e navázandegán peivaste/ yekband benavázand/ hey benavázan/ haminavázand.; Bá hame ye án hayáhui hamixoft/ xub xábid.; Jang hanuz dargir bud.//.* **2** *(newán e jonbew be jelo yá piwraft dar zamán va espáw** [space]*). //Tá istgáh e masráde/ otobus davidan, ráh raftan, wetáftan va mánand e án* [run, walk, hurry on].*/ Xáhewmand-am námeam rá be newáni ye noyam beferest.* [send on to]; *pas az án ruz tá konun.../* [from that day on...]*; Bogzár namáyew áqáz wavad!* [On with the show!]*//.* **3** (**a**) *puwidan; dar bar dáwtan; zadan; gozáwtan; betan dáwtan. //yumuyat*/ kotat* rá bepuw!; Cerá áynakaw rá nazade?; Koláhat rá kaj gozáwti/ rást nagozáwteyi* [straight]*//.* (**b**) *dar já ye dorost, bar...; beppá daraw/ nehanbanaw= sarpuwaw sar e já báwad!/ daraw ruyaw báwad.* [with the cover on/ the lid is on]*!*; *Kár e (duxt e) dáman be páyán reside, aknun ruyaw yek jib miduzam//.* **4** (**a**) *(baráy abzárhá ye barqi, barq yá niru) rouwan..., //Hame ye ceráqhá rouwan budand.; Yek kasi wir (e áb) rá báz gozáwte bud.; Jamjám*/ TV hamiwe dar saráyewán/ xáneyewán rouwan ast.; Bu ye gáz miáyad/ mifahmam- ojáq rouwan ast?; tormozdasti rá bekew!//.* (**b**) *budan, dáwtan, ámadan. //Se tasu* barq nadáwtim- ammá aknun báz ámade.; Áb hast/ ámade/ dárim?//.* **5** *(baráye namáyew va mánand e án) áqáz gawtan; barpá budan; piwraft dáwtan. //Má ke residim celpard*/* [film] *áqáz wode bud.; Aknun wew hafte ast ke bastnewini peigiri wode.//.* **6** *baráye kári dar áyande. //Ávard* [match] *tasu ye se ye pasin anjám miwavad yá cahár?/ Bastnewini ye kármandán e barid* [post/ mail] *hanuz barjá-st.//.* **7** *(baráye barnáme ye celpard*/ xonyágari* [entertainment]*) harjá juri tarjome miwavad. //Daftarce ye ráhnamá ye jamjám* rá bengar, bebin ce namáyew midahand?* [what's on]*; Emwab dar celparde*/ sinemá ce namáyew midahand?; Dar namáyewxáne ye kuy* [local] *namáyew e xubi midahand/ gozáwteand.//.* **8** *ruydád; harjá juri tarjome miwavad. //Baráye baráye emwab ce barnámeyi dárim?//.* **9** (**a**) *ru ye faxan budan; bázi kardan. //Panj pál** [minute] *e digar báyad beravam ru ye faxan*./ Án goruh kei báyad beravad ru ye faxan namáyew bedahad?//.* (**b**) *(baráye kárgarán) sar e kár. //parastár e wab/ wabkár tasu ye wew áqáz be kár mikonad/ sar e kár miáyad.//.* **10** *darun e ráde*/ máwin; savár e..., //Ránande ye deliján* [bus-driver/ coach-driver] *biyusid tá hame savár wavand; Cahár tan savár wodand* [got on]*//.* **11** *(baxwi az tan/ tane dar piw) piw, jelo, be jelo. //*(enter the harbor- broad side on) *yek pahlu darun e bandar ámadan; wáx be wáx be rádeyi* xordan* [crash head on]; *saraw rá be su ye digarán gozáwtan* [place sth end on with]//. **12** **be on** *(anáyin) dorost. //In xub/ dorost nist* [that just isn't on.].

Mipaziram/ nemipaziram! [you're on/ not on! = I accept/ don't accept the proposition, etc].//. **be on (for sth)** *(anáyin- dar cizi hanbázi kardan* [participate]*; Dar in dast bázi hasti?//.* **be/ go/ keep on about sth** *(xárdári) qorqor zadan/ neqneq zadan/ verver zadan. //Digar darbáre ye ce/ baráye ce neqneq mizanad?//.* **be/ go/ keep on at sb (to do sth)** *(anáyin- xárdári) be ján e kasi neq zadan. //Báz be jánam neq zade pul vám mixást/ Kalle ye ma rá xorde báz pul vám mixást.//.* **later on** *bengarid be* **"late"/ on and off,** *bengarid be* **"off"/ on and on** *peivaste; yekband. //Yekband minálid.//*

on to prep = **onto**

on[2] (prep) *(baráye kárbord e viże ye* "on" *dar vacanhá** [phrases] *con* "have pity on sb"; *yá kárváżehá ye do yá candpáre con* "pin sth on" *be án námváżehá va kárváżehá bázgardid.)*. **1** **on/ upon** (**a**) *be, ruye, bar. harjá juri tarjome miwavad. //naqwi/ peikareyi bar divár; lakkehári/ daxwakháyi** [marks] *cerkin bar ásmáne ye otáq; livánhá/ jámhá rá bogzár ru ye miz bemánad.; Ru ye sabze newastan; barghá ye wenávar ru ye áb/ baráb/ cehrak** [diagram] *e sát e wew; daji** [stamp] *bar pecnáyi** [envelope] *casbándan; qáliyi ru ye kaf e otáq; tu ye sar e kasi zadan; dar farangestán/ orupá safar kardan* [travel on the continent].//. (**b**) *bar... ruy e. //bám e xáne/ bámi bar xáne/ ru ye yek pá istádan; lakkeyi ru ye cáne ye kasi; angowtari dar angowt e kasi; be man lam dádan/ ru ye bázuyam lam dádan* [lean on]./ *darafwi* [a flag] *bar mileyi* [pole]*/ pirhani bar cangaki* [hook]*/ sibi ávixte be rewteyi/ koláhi bar sar e kasi./ bar/ ru ye newimi/ sandaliyi newaste./ (pendárin) cizi dar sar dáwtan* [have sth on one's mind]//. **2** *dar (havápeimá/ ráh-áhan va mánand e án). //Dar havápeimá az Páris be Milán; dar kárván dudi náhár xordan; bá masráde/ deliján* [bus] *safar kardan//.* **3** *(bá harvenám e tan, hamráh dáwtan) bá/ bá xod. //Bá xodat hic pul dári?* [on you?]*; Dozde rá bá káláhá ye dozdi dastgir kardand.//.* **4** (**a**) *(newán e zamán e ruydád e cizi ast- Dar Ámriká biwtar* "on" *rá miyafkanand.) //(Ruz e) dahom e máh e Márc/* on March the tenth/ March tenth/ on the evening of October [the] tenth*/ wab e dahom e Oktobr./ dar in hengám* [occasion]; *yek ruz e áftábi ye Ábánmáh./ (dar ruz e) zádruzat; Nouruz/ ruz e sál e nou; ruz e Krismas//.* (**b**) **on/ upon** *hamin ke...; hengámi ke..., //Hamin ke be xáne residam didam dozdi wode* [burglary]./ *hamin ke porsidam be man goftand báyad cewm beráh bemánam/ bebiyusam; Hengám e marg e mádar va pedaraw; Hengám e wanidan e ágáhi ye egnest** [accident] *e nábiyusideaw//.* **5** *darbáre ye...; dar. //darbáre ye Ferdousi soxan goftan/ nevewtan/ soxanrándan/ soxanráni kardan; ámuzáki dar farzán* [philosophy]*/ goftári* [essay] *dar zamine ye hirbáni* ye xawáyáyi** [political economy]*./ barnámeyi darbáre ye rudsázán* [musician] *e sade ye bistom.//.* **6** *(newángar e hamvandi, goruh yá sázmáni) //Dar goruh e gozin* [on the committee]*; jozv e kármandán* [on the staff] *e/ hamvand e dádgán** [on the jury]*; jozv e goruh e pezewkán* [on the medical staff/ panel]*./ To haváxáh e kodám su hasti?//.* **7** *xordan; bekár bordan; suzándan. //Biwtar e rádehá* benzin misuzánand.; nán va áb xordan va zistan* [live on]*./ xugar (budan) be...; xugar be heroyin* [on heroin]*//.* **8** *besu ye..., //Ráhpeimáyi be su ye páyetaxt; be kasi powt kardan/ powt bargáwtan* [turn one's back on sb]*./ ru ye kasi cáqu kewidan* [pull/ draw a knife on sb]*//.* **creep upon sb** *kamkam xazidan va bálá va bálátar ámadan; Dast e cap mitaváni káx rá bebini//.* **9** **on/ upon** *nazdik e…/ bar e..., //wahri nazdik e/ bar e daryá/ bar karáne ye daryá./ xáneyi bar e wáhráh; rustáyi marzi//.* **just on** *dorost nazdik e/ Dorost nazdik e yek sál e piw be Ahváz ámadam va xáne kardam* [move to]; *karjihá har do su ye rud/ rudxáne langar andáxteand* [moor/ anchor]; *capar* [hedges] *dar do su ye/ do var e ráh//.* **10** **on/ upon** *az ruy e...; bar páye ye...; //dástáni bar páye ye rásti* [based on fact]*; bar páye ye pand e womá darxást e án kár rá dádam./ be gonáh e dozdi bázdáwt wode* [arrest on charge of]*./ Mibini ke ánce goftam piw miáyad.//.* **11** *bá komak e/ powtibáni ye..., //Bá dastmozd e báznewastegi* [on pension]*/ anduxte ye xod* [on one's savings]*/ komak hazine ye dánewjuyi* [on a student grant] *zistan./ dastmozd e nácizi dáwtan/ gereftan* [be on a low wage]*./ Bá hafteyi dah dolár xánevádeyi rá nán dádan* [feed a family on]*./ Ápangi*/ kárdpezewkiyi* [surgery] *bá komak e/ be hazine ye behdári ye kewvar* [on National Health Service]*./ pul e nuwábe páy e man//.* **12** *bá...; ruy e..., //naqmeyi rá bá sázdahani naváxtan; //barnámeyi rá dar vákive*/ rádio/ jamjám*/ TV paxw kardan./ Bá vákubar*/ telefon soxan goftan//.* **13** **up/ upon** *(newángar e afzáyew, beviże bahá) afzáyew e bahá/ báj/ bar tanbáku; bar vámi bahre bastan* [charge interest on a loan]; *fewár bar sarmáyehá* [strain on resources] *ye má//.* **14** *newángar e kár/ ármán/ sán* [condition]*./ sar e kár* [on business]*/ dar estár** [on vacation]*; sepanji/ be vám dáde wode baráye yek hafte* [on loan for...]*./ pey e kári raftan* [go on an errand].//. **15** *fozun bar; bedonbál e; pas e..., //dożaxtari* [disaster] *pas e dożaxtari./ downám pas e downám xordan* [insult on insult]//

once adv **1** *yekbár. //Tanhá yekbár ánjá budeam; Xáne rá hafteyi yek bár pák mikonad.; Wew máhi yek bár baráye didár e pedaromádaraw/ zádáránaw* be Rawt miravad.//.* **2** (**a**) *yekbár; ruzgári. //Yekbár mádarat rá didam; Ruzgári dar Áfriqá mizist.//.* (**b**) *piwtar, piwtarhá; ruzgári. //In ketáb piwtarhá benám bud ammá*

emruze kasi án rá nemixánad.//. **3** *(dar vákiyámhá va porsewhá ye "ma") hargez, yek bár ham na; hicgáh. //Yekbár ham piwnahád e komak nakard.; Hargez./ hicgáh delsuzi namud?//.* **4** **all at once** *nágahán. //Nágahán dar báz wod.; Nágahán az kure darraft* [lose temper]*//.* **at once** (**a**) *darzamán; biderang. //Darzamán/ biderang biyá injá!; Biderang dáram miravam espahán//.* (**b**) *ham, hamzamán. //Hame bá ham soxan naguyid!; Do kár rá nemitavánam hamzamán bekonam.; Án celpard*/ film ham xandeávar ast va ham wurangiz/ delafgár* [moving]*//.* **(just) for once; just this once** *tanhá yekbár ham wode; tanhá hamin yek bár. //Yek bár ham ke wode be gáh biyá!; Yek bár ham wode báham xub/ mehrabán báwid.//.* **get/ give sb/ sth the once- over** *(anáyin) cizi rá tond várasi/ bázrasi kardan; varandáz kardan/ varandáxtan. //Piw az xarid e ráde* án rá ton várasi kon.; Gomán kard pedaromádar e námzadaw dárand varandázaw mikonand.//.* **once again; once more** *báz; yek bár e digar. //Yek bár e digar baráyat miguyam án rá cegune anjám dahi.; Áriyá báz az dánewkade be xáne ámad.//.* **once and for all** *digar/ yek bár baráye hamiwe. //Yekbár bará vápasin bár bewomá howdár midaham.; Xeili safar karde ammá aknun digar baráye hamiwe be Irán bázgawte.;* **once bitten, twice shy** (proverb) *(dastán) márgazide az rismán e siyáh o sefid ham mitarsad./ Ádam rá az yek suráx dobár már nemigazad./ Bigomán digar wouhar nemikonad- Ádam rá az yek suráx dobár már nemizanad.//.* **once in a blue moon** *(anáyin) gahgodári. //Gahgodári mibinamaw.//.* **(every) once in a while** *gahgáh; gahgáhi. //Gahgáh be sofrexáne miravim- ammá biwtar (dar) xáne xorák mixorim.//.* **once more** (**a**) *báz; yek bár e digar. //Bogzár báz/ yek bár e digar bexánimaw* [sing]*.//.* (**b**) = **once again once or twice** *yekidobár. //Ánjá rá xub nemiwenásam- hameaw yeki dobár ánjá budeam.//.* **once too often** *báz, bázham; bárhá. //Bárhá mast ránandegi karde bexáne ámade- ammá in bár pásbán gereftaw.//.* **once upon a time** *yekibud yeki nabud...; //yekibud yeki nabud, yek doxtar e xowgeli bud...//*

once conj *(peivandváźe) hamin ke...; //Hamin ke in sámán* [rule] *rá befahmi digar gereftári nadári./ Pul ke tah bekewad cegune bá zendegi dast o panje narm konim?//*

the once n *(anáyin) yek bár. //Tanhá yek bár conin kári karde xeili bá u xawm nagir.//*

oncoming adj *ánce ke nazdik miwavad. //rádeháyi* ke az jelo miáyand.//*

oncoming n *ámadan; nazdik wodan. //bu ye zemestán miáyad/ nazdik wodan e zemestán//*

one[1] pron. det. **1** *(harvenáme) yek. //Do barádar va yek xáhar dáram; tanhá yek tekke kák bázmánde; daftar* [book] *e noxost, karte* [chapter] *ye yekom/ noxost.; Yeki az dustánam dar Káwán miziyad.; Yeki az doxtarán xáharaw rá ávard.//.* **2** (**a**) *yek; ...-i. //yek ruz/ bámdád/ pasin/ ivár= wab hafte ye piw; Yek ruz wádmiwavi ke to rá hewt* [left] *o raft./ yek bámdád/ bámdádi dar máh e ordibehewt.//.* (**b**) *tanhá, yegáne; yek. //yegáne ráh baráye kámyábi saxtkuwi va beh zistan ast; hickodám/ hicyek az womá nemitavánad án piyáno rá bargirad* [lift]*.//.* **3** *(biwtar beáyin) yek... -i; yek kasi...; Yek kasi be nám e Xosro Piwdádi zang zade mixást womá rá bebinad ammá womá rafte budid.; Nevisande ye án goftár binám* [anonymous] *yek kasi bud benám e Sohráb e Ámoli//.* **4** *(bá* **the other, another, other/ others***) az yekdigar. //In do doxtar candán beham mimánand ke nááwnáyán* [strangers] *besaxti mitavánand ánán rá az yekdigar bázwenásand.; Mibinam ke toxme morq rá piw az wir zadi/ rixti/ afzudi. Xob in ham yek ráhaw ast; bebaxwi nemitavánam bewomá komak konam, noxost baráye inke/ yek inke dar wetáb-am* [for one thing] *va digar inke* [and for another] *powtam dard mikonad/ kamardard dáram.//.* **5** *yek. //Hamegi be yek su raftand.; Pas az newast raste ye kárgari* [union workers]*, kárgarán hame yekdel va yekzabán budand* [all of one mind]*//.* **6** *(anáyin, beviźe dar Ámriká) (baráye fewár ávardan bar soxan) harjá juri tarjome miwavad. //Javán e tudelboroyi ast.; Ávard* [match] *e xeili xub va wurangizi bud.//.* **7** **be all one to sb** *bengarid be* "all". **be at one (with sb/ sth)** *hamdástán budan; //Bá womá dar in zamine hamdástán-am./ Dar in zamine báham hamdástán-im.* [we are at one/ I'm at one with you]*//.* **get one over sb/ sth** *(anáyin) bar kasi bartari jostan. //Saranjám bar má bartari joste bar án wodand be zabán e Faránse soxan guyand.//.* **get sth in one** *(anáyin) be xál zadan, harjá juri tarjome miwavad. //Báyad xaridárán e javántar rá be su ye xod kewim, "Áy gofti!"* [Exactly, you've got it in one!"]*//.* **I, you, etc/ sb for one** *bigoman man, to./ Gománi nadáram ke doruq miguyad./ Miguyad xeilihá delewán mixáhad biyáyand, yekiw/ yeki-aw (bigomán) mádarat!//.* **(all) in one** *yekjá*; *hame bá ham; ham... ham..., //Ham farwin** [president] *ast, ham ganjvar* [banker]*, ham dabir.; kive* ye/ quti ye komakhá ye noxostin baráye kárbord e ruzmarre.//.* **one after another/ the other** *yeki pas az digari; yekáyek; sarbesar; hame, "hame sarbesar tan be kowtan dahim -- az án beh ke kewvar be dowman dahim. (SF); yegán yegán, "va rosváyihá va mazallathá in hame yegán yegán padid miáyad." (ZBP. L2471 AT); Dast e yegán yegán bebastand." (ZBP. L3768 GS); "su ye Surstán sar barafráxtand -- yegán o dogáne hami táxtand." (ZBP. L5894 SF).* **one and all** *(kohne wode- anáyin) hamegi. //Sál e nou xojaste be taktak e womá!//.* **one and only** *tanhá, yek, yegáne. //To hamiwe*

tanhá ewq e man budeyi.; Biyá umad/ámad xod e xodew [the one and only one] *Elvis Prisli!!//.* **one and the same** *hamán, hamin. //hamán/ hamin andiwe be sar e har do ámad.//.* **one by one** *yekáyek; yek be yek. //Qalamhá rá yek be yek/ yekáyek barwomordan//.* **one or two** *yekidotá..., //Yekidotan nemitavánand biyáyand.//.* **one up (on/ over sb)** *yek gám az... piwtar budan; bar... bartari dáwtan. //Womá dar kár e foruwandegi dastyár bude* [assistant]*, kárázmudegi dárid az námzadhá* [candidate] *ye digar yek gám piw hastid./ Baráye kárbord e* "one" *be nemunehá ye yád wode zir e* "five" *bázgardid.*

one n **1** *womáre ye yek.* **2** *bengarid be* "number"

one-, *(dar váźehá ye serewte) yek namáyew e yekpardeyi; yek raxt e wená ye yek tekke; yek xáneváde ye bipedar/ bimádar/ takzádár**

one, penny *(dar Engelestán) sekkeyi bá arzew e yek* "penny". *//xáhew mikonam do daj** [stamp] *e yek peni bedahid.//*

one[2] *(harvenám e náwenáxte) yeki. //Yádam rafte qalamam rá biyávaram, miwavad yeki beman vám dahi? [besanjid bá: Nemitavánam qalami rá ke beman dádeand biyábam. Án rá dideyi/ didiyaw/ didiw?]./ Hic daj*/* [stamp] *nadáram, miwavad yeki be man bedahi?; Dar tármiq* [fog] *egnest** [accident] *faráván/ besyár roxdáde; yeki az ánhá rá/ yekiyaw rá emruz bámdád xándam.//.* **2 one of** *yeki az. //Áqá ye Rawti yeki az gomáwtárán* [customer] *e man nist.; Dárad baráye yeki az naveháyaw pirhan e kewbáf* [jumper] *mibáfad./; Dar xáne ye yeki az dustánaw zendegi mikonad/ mánde.; Womá rá yeki az hamvandán e xáneváde ye xod midánim.//*

one n **1** *yeki, án yeki, kodám yeki, harjá juri tarjome miwavad. //Án yeki rá dusttar dáram.; Kodámhá rá/ kodám yekihá rá xándeyi?; Naqweat xub ast* [a good one]*; Yeki bozorgtar mixáham./ Án kafwhá xeili kucak ast, báyad cand tá nou bexaram.; Xub páyaw oftáde bud* [chance] *nemiwod án rá az dast dád.; Ráde* ye/ máwin e nouyaw tondtar az kohnehe miravad.//.* **2** *án yeki ke; ánike ...; in yeki ke; inike..., //Mehmánsará ye má áni ast ke az hame be karáne ye daryá nazdiktar ast./ Pesari ke sang paránd áni ast ke mu ye feri dárad.; Dánewjuyáni ke dar ázmunhá xub miyávarand ánháyi hastand ke dar yáne** [class] *xeili miporsand.//.* **3** (**a**) **one** *(anáyin, beviźe dar Engelestán- baráye newán dádan e wegeft az raftár e kasi). //Az ámuzgárat porsidi cand sál dárad? to ham bá in kárat!* [You are a one!"]*./ Pesarat az un toxm e saghá-st* [he is a one!] *hamiwe yek gereftári dárad!//.* **the one about sb/ sth** *dástán/ wuxi darbáre ye kasi/ cizi; //Dástán e án pásebán e daqsar rá wanideyi/ midáni?//*

one[3] n *(beviźe be rixt e candgáni, pas az setáy* bekár rafte va baráye newán dádan e kas yá kasáni ast ke piwtar gofte nawode.). //Zamánaw reside ke kuculuhá bexábandd.; Az xodá* [The Holy One] *ámorzew xástan.//*

one[3] n, pron *(harvenám) (beáyin) kas, harjá juri tarjome miwavad. //Con jenzadehá* [like one possessed] *kár mikard.; Hicgáh conin kasi nabude ke soxancini konad/ powt e sar e mardom soxan guyad.* [be never one to gossip]*./ Az un bidhá nist ke be in bádhá belarzad.* [one easily frightened]*; Borzu kasi ast ke báyad nevid dáde wavad* [be invited]*//.* **2 (be) one for (doing) sth** *Ádam e/ mard e viźe ye kári budan; wáyeste ye/ wáyán e kári budan.; az karda e kári, kasi rá xow ámadan. //Ján midahad baráye jadval bázgowudan.*[be a great one for...]*//*

one[4] pers pron *(harvenám e tan) (beáyin) ádam, mardom; harjá juri tarjome miwavad. //Dar conin sáni/ sánháyi mardom/ ádam dusttar dárad tanhá báwad./ Andaki derang máye ye án miwavad ke ádam xodaw rá ámáde konad.; Piw az bastan e gonáh be/ piwmárdan kasi jelo ye mardom/ hamegán ádam báyad az cemhá* [facts] *ye xod bigomán báwad.; (dar Ámriká) Ádam dust nadárad/ xub nist be soxan e u badgomán báwad.//*

one another *yekdigar, hamdigar. //Tábestánhá dar kárhá ye fozuni be yekdigar komak mikonim.; Be dástánhá ye hamdigar guw dádan//*

one-armed bandit = fruit machine-fruit

one-horse adj **1** *yek asbe/ takasbe. //yek gári ye yekasbe//.* **2** *(pendárin- bewuxi) bad, kucak, harjá juri tarjome miwavad. //*a one-horse town *dehkure, kuredeh//*

one-liner n *(dar namáyewhá) soxan e kutáh; wuxi ye kutáh. //cand wuxi ye naqz va kutáh goftan.//*

one-man band *gol e bezanoberaqs. //(pendárin) dasttanhá hame ye kár rá migardánam.//*

one-man show **1** *gol e bezanoberaqs.* **2** *gol e bezanoberaqs/ kasi ke hame ye kárhá rá xod taki mikonad va nemihelad/ nemigozárad digarán meidán yáband.*

one-night stand **1** *(dar namáyewhá ye dar gardew) namáyew e yeksabe dar yekjá.* **2** *(anáyin) xoftoxiz/ takparáni/ marzemán* kutáh/ yekwabe. //Omidvár budam kár e mehrvarziyemán derázáhang báwad* [lasting affair]*, na yek xoftgoxiz e yekwabe/ na yek takparáni//*

one-off n, adj *tanhá, yegáne. //Án matali* [novel] *ke nevewt yegáne káraw bud va pas az án digar cizi be án xubi nanevewt.//*

onerous adj *(beáyin) gerán. //Kárhá ye geráni ke beduw e/ be gardan e kasi ast.* [on onerous duties]; *In gerántarin bári-st/ kári-st ke tákonun be gardan gerefteam.//*

oneself (reflexive pron) *(harvenám e bázgawti/ bázgará)* **1** *xod. //tavánestan xod rá wostan va raxt betan kardan.//.* **2** *(baráye fewár áardan bar...) xod; tanháyi. //Ádam xodaw betanháyi mitavánad hame ye án kár rá sámán dahad.//.* **3** **(all) by oneself** (**a**) *tanhá.* (**b**) *tanháyi; dast tanhá*

one-sided adj **1** *yeksuye, bá piwdávari; gováźeyi* [argument] *yeksuye; manewteaw* [attitude] *darbáre ye bikári besyár yeksuye ast.//.* **2** *(beviźe dar varzewhá) nábarábar; nátaráz. //Ávardi besyár nábarábar bud- goruh e má beásáni barande wod.//*

one-sidedly adv *bengarid be* "one-sided"

one-sidedness n *bengarid be* "one-sided"

one-time adj *piwin, ruzgári ..., //Kasi ke ruzgári/ ruzi-ruzgári xawáyágar** [politician] *bude.//*

one-to-one adj *yek be yek. //barxe ye yek be yek miyán e wágerdán va ámuzgárán./ yek be yek ámuxtan/ ámuzák/ dars dádan/ ámuzew e yekbeyek//*

one-track mind *maqzi yeksuye. //Maqzaw tanhá yeksu kár mikonad ánham visan** [sex] *ast o bas!//*

one-upmanship n *(anáyin) bartarijuyi*

one-way adj *yeksuye. //bá qáyeq yeksuye miravam.; ámadowod e ráde*há/ máwinhá tanhá az yek su/ ráh e yeksuye; kuce ye/ xiábán e yeksuye; yek pate* [ticket] *ye yeksuye//*

ongoing adj *kewdár, kewámade, peigir. //segálewi* [debate] *kewdár; barnáme ye paźuhewi peigir.//*

onion n **1** (**a**) *piyáz , be nám e dánewik e* Allium cepa*; sux; //piyázce* [spring onions]//. (**b**) *baráye dorost kardan e cáwni* [sauce] *piyáz xord kardan//.* **2** **know one's onions/ stuff** *kár e xod rá dánestan//*

on-line adj *peivaste [be yek márád*/ kámpiyuter]. //Handád* [system] *e námnevisi baráye xarid e pate** [ticket] *az ráh e márád*; Aknun yek sál ast ke bá márád*/ kámpiyuter e peivaste be* internet *kármikonim.//*

onlooker n *negarande; gováh. //Tá zamáni ke xastekew*/ ámbuláns resid/ ámad anbuhi az mardom baráye negaristan/ tamáwá gerd ámade budand.//*

only[1] adj **1** *tanhá. //U tanhá kasi bud ke mitavánest án kár rá bekonad./ Tanhá pásoxaw źakewi bud/ Dar pásox tanhá źakid* [grunt]*; In tanhá pardeyi-st* [painting] *ke dar in sabk dárim.; Tanhá má ánjá budim./ Tanhá kasáni ke ánjá budand, má budim.//.* **2** *yegáne, tanhá. // U yegáne kasi ast ke be dard e in kár mixorad.; Miguyad Itáliyá tanhá jáyi-st ke baráye estár** [vacation] *xub ast.//.* **3** **an only child** *bacce ye/ farzand e yeki-yekdáne. //Mádaram bacce ye yekiyekdáne bude.; Baccehá ye yeki yekdáne gáh bad az áb darmiáyand/ lus/ nonor miwavand.//*

only[2] adv **1** *tanhá (band e kárváźe); //Tanhá Susan rá didam/* I saw only Susan *(beáyin);* I only saw Susan *(anáyin);* I only saw Mary/ *Maryam rá tanhá didam [ammá bá u soxan nagoftam]./ Tanhá hamvandán (e báwgáh* [club]*) mitavánand dar meixáne* [bar] *ciz benuwand.; Nemidánim, tanhá mitavánim gomán bezanim ce rox dáde.//.* **2** **not only ... but also** *na tanhá... hamáná. //Natanhá án ketáb rá xánd, har ce rá ham ke xánd be yád dáwt/ be yád separd.//.* **only have eyes for sb/ have eyes only for sb** *bengarid be* "eye". **only just**. (**a**) *táze..., //Táze resideyim.* [We've only just arrived]./ *Táze be Tehrán rafteyim/ xáneyemán/ daftaremán rá be Tehrán bordeyim.//.* (**b**) *bezur, besaxti. //Besaxti be kárvándudi resid/ xodaw rá be kárvándudi resánd./ Tanhá be andáze ye yek fenján qahve wir dáram.// (bá setáy* yá setáy e kárváźe*) harjá juri tarjome miwavad. //Agar be xáne beresam xeili wád miwavam.; (badbaxtáne) gománam dorost-e.//.* **You're only young once**. *(dastán) "Az u kám e del dar javáni bejuy -- ke juyad ze to kám dar piri ye u." (PAF, Asadi). //Boro varzew kon. "Az u kám e del dar javáni bejuy!"*

only[3] conj **1** *(peivandváźe, anáyin) ammá; joz inke. //Xeili delam mixáhad biyáyam, ammá kár dáram./ In ketáb xeili xub ast, joz in ke gerán ast. Hamiwe zabán midahad ammá anjám nemidahad* [keep one's word]//. **2** *agar... na. //Agar natarsad/ tars varaw/ baraw nadárad dar ázmun xub miyávarad/ ázmunaw xub miwavad.//*

ono *(kutáhwode, dar Engelestán) (beviźe dar ágahihá) yá nazdik be in. //docarxe ye doxtaráne 25 pond/ ono/ yá nazdik e 25 pond//*

onomatopoeia *yádávar*, //báyad piyáz, rouqan, sabzi va havij bexaram.//, "parse" yádam báwad (p = piyáz; r = rouqan; s = sabzi; h = havij)*

onomatopoeic adj "buzz" and "hush" are onomatopoeic. *"vezzz" va "ssss", "www " váźehá ye yádávar-and.//*

onrush n *(beáyin) kuhe, kufe. //kuhe ye áb; kuhe ye sahewhá* [feelings] *ye nirumand//*

onset n *áqáz (e nirumand) (cizi nágovár/ nádelpazir). //Áqáz e porzur va nápedrám* [uncomfortable] *e zemestán./ Áqáz e nirumand va nágovár e zemestán./ Áqáz e nirumand va nágovár e áblemorqán.//*

onshore adj **1***vazew (e bád) az daryá besu ye xowki; nasimi az daryá be xowki.* **2** *nazdik/ dar karáne ye daryá. //xánesázi* [development] *kenár e daryá//*

onside adj *(dar varzew- pátapká* [futbál] yá xáki va mánand e án) sar e já/ darjá (baráye zadan e tup). //Án tup rá ke zad va darváze rá báz kard, dorost sar e jáw bud.; Dávar goft ke jáyaw dorost bude/ sar e já bude (va tup rá dorost zade)//. [besanjid bá* "offside"*]*

onslaught n, **onslaught (on sb/ sth)** *kaft* sahmgin. //Az kaft e sangin e/ gerán e iliyátihá* [tribesmen] *ján bedarbordand.; (pendárin) kafti sahmgin bá ravew e xánesázi* [housing policy] *ye warvin*//*

onstage adj, adv *ru ye faxan*. //se honarpiwe ru ye faxan*; Áheste ámad ru ye faxan*//*

onto, **on to** prep **1** *be ru ye. //Ketábhá rá ru ye raf* [platform] *e dovvom borde va já dádan./ Az kárván dudi birun ámade va ru ye sakku ámadan.; Áb ru ye kaf e otáq cekke mikard.; Mardom be su ye zamin/ meidán* [pitch] *davidand.; Bacce qalamduw e pedaraw wod.//.* **2** **be onto sb** (**a**) *(anáyin) donbál e kasi budan; záqsiyáh e kasi rá cub zadan. //donbál kardan; záqsiyáh e kasi rá cub zadan./ Pásbánán baráye negárhá ye robude wode donbálaw hastand.//.* (**b**) *pei ye... gozáwtan. //Mádaram baráye behamrixtegi ye otáqam az dirbáz pei ye man gozáwte.//.* **be onto sth** *dar ráh e... budan. //Kei daryáfti ke ciz e bozorgi/ berásti bozorgi rá peidá xáhi kard?//*

ontology n *(farzán) budegáni [M. A. Haqwenás e Lári]*

ontological adj *gománi, yek gomán e budegáni*

onus n, **the onus** *bár (bar duw e/ gardan e kasi); feriz* [<Pahlavi (ZBP. C6887, BF)]. //Feriz* e/ bár e bozorg kardan* [bring up] *e panj bacce; Bár e ávand* [proof] *bar duw e to-st.//*

onward adj *(beviźe beáyin) be jelo; piw. //gám zadan/ jonbew be piw./ gozawt e zamán//*

onward, onwards adv *pas az. //Án maqáze pas az nahár báz ast./ peivaste piw raftan//*

onyx n *aqiq e ragedár [M. Moqaddam]; marmar e ragedár. //yek sange káqaznegahdár* [paperweight] *az aqiq e ragedár//*

oodles n, **oodles (of sth)** *(anáyin) faráván, besyár, hezárán..., //áb e dáq e faráván; pul e kalán//*

oomph n *(anáyin) wur, ama* [bengarid be* "energy"*]; kámangizi* [sex-appeal]*; lavandi, wuxowangi. //Briźit Bárdo xeili lavand/ kámangiz bud.//*

ooze v **1** **ooze from/ out of sth; ooze out/ away** *nawt kardan, tarábidan, "va agar riw kohan gardad va tari ye besyár tarábad..." (ZBP. L5660 ZX); zehidan; wáwe kardan (ZBP. C376 FM); wáridan (ZBP. C376 FM); tarávidan; páláyidan. //Hame ye xamirdandán birunzade bud.; Rouqan e siyáh az ás* [engine] *nawt mikard./ Hanuz az zaxm xun mitarávid/ mipáláyid.; (pendárin) kamkam dáwtand delsard miwodand.//.* **2** **ooze (with sth)** *tarávidan, páláyidan. //nán e berewteyi ke kare az án micekid.; Az zaxm cerk mipáláyid; (pendárin) az saroruyaw delrobáyi va afsungari* [charm] *mibárid.; Saxt delgarm* [confidence] *bude newánehá ye án az saroruyawán mibárid.//*

ooze n **1** *gel, gel e tah e rud/ daryáce; tahnewast; lerd.* **2** *(beáyin) nawt, zehy, tarávow, páláyew. //tarávow e/ páláyew e cerk az zaxm.//*

op n *(anáyin), bengarid be* "operation"

op, Op *kutáh wode az* "**opus**"*. //gáte** [sonata] *ye piáno, kár e Bethoven, womáre ye 3, dar E rástparde* [major]*, hupan** [op/ opus] 109//

opacity, opaqueness n *máti. //máti ye wiwe ye tagargi* [frosted]//

opal n *upálá* [<Sanskrit, upálá]; pulake* [<Sanskrit, pulakah]. //dastbandi az upálá*; yek angowtari ye upálá*//*

opalescent adj *(beáyin) (con) rangin kamán; rangárang. //parniyán [abriwom e rangárang]//*

opaque adj **1** *mát. //wiwe ye mát; źáleyi/ vinoki* [lens] *mát//.* **2** *gong; dowvár. //Gománam gozárew e xod rá dasti/ dáneste gong nevewte bud.//*

opaquely adv *bengarid be* "opaque"

opaqueness, opacity *gongi. //dowvári ye cemgovágiyaw** [argument, reasoning*]//. Niz bengarid be* "opacity"

op art, optical art *honar e novin bá neranghá* [pattern] *ye hendesi.*

opcit abbr, **opere citato** [Latin] *dar kári ke piwtar (az án) yád wode*

OPEC abbr, Organization of Petroleum Exporting Countries/ *Sázmán e Kewvarhá ye Fewnádár* e Naft*

open[1] adj **1** *báz. //dar rá báz gozáwtan/ báz hewtan./ Dar nágahán báz wod va baccehá tu davidand.; Dar otáqi bá panjere ye báz xoftan; Sage az darváze ye báz darraft.; Bá cewmán e báz/ bá do cewm e báz//.* **2** *báz, bidivár; biparvár; gostarde. //Átaw e báz rá az ojáq yá wán** [radiator] *biwtar dust dárad.; dawt, // máhur* [open country]; *kewtzárhá ye báz bicapar./ bátláqi pahnávar/ gostarde* [moor]; *naxkaleyi* [nut] *rá wekastan; Gávsanduqi rá wekaste báz kardan* [break open]. **3** *báz, áqáz. //bánkhá/ ganjhá hanuz báz nistand.; Án maqáze yekwanbehá báz nist.; Darhá tasu** [o'clock] *ye wew e pasin bázmiwavad.; Án dabestán e nou báz wode yá na?; Be ágáhi ye mardom resánd* [declare] *ke jawnváre* [festival] *áqáz wode./ Do womár e bánki rá báz negahdáwt.//.* **4** (**a**) *báz. //Golhá aknun hame báz wode/ wekofte (wodeand); Ketáb ru ye miz báz bud.//.* (**b**) *báz, gowude; piwváz, "foruq e kále ye golwan be simáy e to mizibad- qabáy e piwváz e gol be bálá ye to mizibad." (ZBP. L7445 FM, Mohsen Ta'sir). //Yek pirhan e piwbáz/ piwváz; yek wabi* [blouse] *ye yaqebáz; bázovánaw zaxm e báz ast.; zehkewi* [drain] *báz; gandábi* [sewer] *rubáz./ yumuyaw*/ kotaw bázbud.//.* **5** *báz, rubáz, sarbáz. //yek ráde* ye/ máwin e rubáz; zaxmi báz//.* **6** *báz (be ruy e hame). //Hamávardi* [competition]/ *bázi ye qahremáni.; komakhazine ye ámuzewi* [scholarship] *ye báz beruy e hame; In báq beruy e mardom báz ast; Dar dádgáh e báz/ ázád* [open court] *varaw dádand* [try sb]//. **7** (**a**) *áwkár; dar áwkár, "Joz az dád o xubi makon dar jahán -- ce dar áwkár o ce andar nehán." (ZBP. L4660, SF). //setizeyi/ rosváyiyi áwkár* (bar hame); mehrvawrzi* [making love with sb] *ye áwkár e/ biparde ye do deldáde.//.* (**b**) *rok, biparde; birudarbáyasti. //Manewi rok/ biparde; Darbáre ye raftanaw xeili rok bud/ biparde soxan goft.//.* **8** *báz. //Bogzár in dástán rá aknun báz gozárim.; Áyá án kár/ rá kasi gerefte ?/ jáy e tohi hanuz báz ast?//.* **9** *wolbáft. //wolbáf/ wolbáft* [an open texture/ weave]//. **10** **be an open secret** *áwkárá, "Del miravad ze dastam sáhebdelán xodá rá- dardá ke ráz e penhán, xáhad wod áwkár*"; con zir e dom e boz budan. //Kár e mehrvarziyewán con zir e dom e boz ast.//.* **be/ lay oneleslf (wide) open to sth** *xod rá dastxow e... sáxtan; xod rá dar tir-ras e... nehádan; xod rá be dast e... sepordan; kun e xod rá be wáx e gáv dádan. //Kunat rá b e wáx e gáv nade!; Dári xodat rá dastxow e án mikoni ke nápákdámani/ tardámani bar to bebandand.!//.* **be open to offer/ offers** *ámáde ye paziroftan e bahá ye piwnahádi ye xaridári budan. //Hanuz baháyi nagozáwteyim, ammá ámáde ye wanidan e piwnahádát hastim.//.* **keep an open mind (about/ on sth)** *ámáde ye/ pazirá ye wanidan e/ bedide gereftan e... budan. //In hanuz ostovár nawode ke andiwe ye womá kári báwad ammá aknun ámádeam án rá bewnavam/ be dide giram.//.* **in the open air** *birun; dar havá ye ázád. //Tuwi* [picnic] *dar havá ye ázád; dar havá ye ázád xábidan//.* **keep one's ears/ eyes open** *howyár budan/ cewm va guw e xod rá bázdáwtan//.* **keep open house** *dar e xáne ye xod rá báz nehádan; rád budan; mehmánnaváz budan.//.* **an open book** *ádami rok/ biparde/ biwilepile. //*His mind is an open book *Ádami ast rok/ biwilepile//.* **open Sesame** *(váže ye jáduyi) "ajji-majji-látarajji" [báz wo ey dar e jáduyi!].* **an open sesame (to sth)** *ráhi ásán baráye dastyábi be cizi dowvar/ ráh e jáduyi. //Doxtar e kixá** [boss] *budan ráh e jáduyi baráye dast yáftan be har kár e pordarámad dar bongáh* [firm] *ast.//.* **open to sb** *báz budan; gozir dáwtan. //Engár biw az do ráh nadárad.//.* **open to sth** *ámáde ye pazirew; ámáde ye pazirew e piwnahádát.; ámáde ye in ke soxani rá niyuwide/ guw dáde bávar kardan.//.* **throw sth open (to sb)** *dar dastras e hamegán nehádan. //Segálew/ ráyzani rá be dast e báwandegán sepordan; Xáne ye xod rá dar dastras e mardom nehádan.//.* **with open arms** *bá áquw e báz. //Bá áquw e báz be má xowámad goft.//*

the open n **1** *havá ye ázád, birun; já ye báz. //Baccehá dust dárand dar havá ye ázád bázi konand.//.* **2** **bring sth/ be/ xome (out) in (to) the open** *áwkár.; áwkár namudan, "... vaqastan e in tariq (tasavvof) dar tabaqe ye sáni (sufiyán) biwtar bovad." (Tabaqát e sufiye- Ansári); "Joneid goft ke má in elm e (tasavvof) dar sardábehá va xánehá goftim, Webli ámad va án rá bar sar e menbar bord bar xalq vaqast, be tawni'" (ZBP. C2587 FM; Tabaqát e sufiye- Ansári). //Áknun án rosváyi vaqaste/ vaqaste gawte va farbod báyad be besyári porsewhá pásox dahad.//*

open[2] v **1** (**a**) *báz wodan; báz budan. //Panjere (ru be) birun báz miwavad yá tu?//.* (**b**) *báz kardan; gowudan. //Dastat rá báz kon!; kiveyi*/ qutiyi; basteyi/ pecnáyi** [envelope] *rá báz kardan./ Dar rá baráyam báz kard/ gowud (tá) biyáyam tu.; Panjere rá yek kami báz kardan/ lá ye panjere rá báz gozáwtan.//.* **2** *wekáftan; báz kardan, boridan. //Káni, áhuni* [tunnel], *cáhi rá báz kardan/ wekáftan./ Ráhi nou dar jangal báz kardan/ boridan* [open]//. **3** **open (sth) (out)** *gostardan; wekoftan; wokufándan; báz*

kardan/ wodan. //Golhá dárand miwekofand/ bázmiwavand./ naqweyi rá ru ye miz gostardan; Dastat rá bázkon/ begowá- midánam cizi penhán kardeyi.//. **4** (**a**) *báz kardan; gowudan; newasti* [meeting] *rá gowudan; segálewi* [debate] *rá gowudan; womári/ tanxáhi* [an account] *rá bázkardan/ gowudan.//.* (**b**) *báz kardan. //Yek bázárce* [supermarket] *ye digar bázwod./ Bánkhá yekwanbehá báz nist.//.* (**c**) *gowudan, bázgowudan, bázgowáyi kardan. //Bazmi rá dar báq gowudan; Wahrbánu/ Maleke kahestán* rá bázmigowáyad.//.* **5 open one's/ sb's eyes (to sth)** *cewm e kasi/ xod rá bázkardan; dar wegeft kardan; //Safar be birun az kewvar cewmánaw rá baráye noxostin bár be tohidasti ye mardom gowud.//.* **open fire (at/ on sb)** *átaw gowudan bar kasi. //Be sarbázánaw dastur e/ farmán e átaw gowudan dád.//.* **open the floodgates (of sth)** *band e/ bandruq rá wekastan; dar e dig e juw rá bardáwtan.* **open one's heart/ mind to sb** *dard e del kardan; rázhá va sahewhá ye daruni ye xod rá báznamudan.//.* **6 open into/ onto sth** *be... báz wodan. //In dar be báq bázmiwavad.; Án do otáq tudartu hastand/ darewán tuyeham bázmiwavad.//.* **7 open out** (**a**) *gowád wodan; padidár gawtan. //Án ráh gowád wode, yek wáhráh e dotáyi gawt.; Tármiq* [fog] *ke boland wod cewmandáz* [view] *jelo ye cewmemán padidrár gawt.//.* (**b**) *bálidan. //Zamáni rá ke bá má zist manewaw bálide gawt.//.* **8 open (sth) up; open up** *(anáyin) rok/ biparde soxangoftan. //Pas az cand jám e mey áqázkard biparde soxan goftan//.* (**a**) *bázkardan; wekáftan.* (**b**) *báz wodan/ kardan. //Kánhá ye tázeyi dárad báz miwavad.; Sarzaminhá ye dastnaxorde/ nou rá gowudand.; Dástánháyaw jaháni nou az pendár gowudand.//.* (**c**) *károbári/ maqázeyi rá báz kardan/ áqáz kardan. //Sofrexáne ye nouyi bázkardan; Hargez yekwanbehá maqáze rá báznemikonad.//.* **open sth up** *bázkardan; gowudan. //basteyi rá bázkardan; sanduq e rádeyi*/ máwini rá gowudan./ Yáne ye bikáre* [unused room] *rá gowudan.; Afsar e wahrbáni báng zad, "Dar rá báz kon!"//.* **open (sth) with sth** *bá... áqáz wodan/ gowudan. //Án dástán bá yek ádamkowi áqáz miwavad.; Bá yek soxanráni newast rá bázgowud.//*

open-air *dar havá ye ázád; sarbáz; birun. //yek estaxr e sarbáz; yek wappási* ye/ mehmáni ye dar báq/ birun az xáne.//*

open-and-shut adj *rok; áwkár; biparde; rouwan. //Az did e man in dástán xeili rouwan ast; Áwkárá gonahkár ast- xeili rouwan/ áwkár ast./*

open cast *(dar kángari) rubáz. //Kángari ye zoqálsang e rubáz.//*

open cheque, open check *cek e xub; ceki ke váxánde nawode*

open day *ruz e báz; ruz e báz budan e jáyi beru ye mardom. //ruz e báz budan e dabestán e dehkade.//*

open-ended adj *bonbáz; bimarz. //peimáni bonbáz; jostári* [discussion] *bonbáz/ bimarz//*

opener n **1** *(dar váźehá ye serewte) ...-bázkon; ...-gowá. //qutibázkon; botribázkon/.* **2** *(dar Ámriká) baráye áqáz e (kár); noxost; piw az har ciz. //Piw az harciz in kácál e kohne rá dur miyandázim//*

open-eyed adj **1** *bá cewmán e vaqzade az wegeft; hájováj.* **2** *bá cewmán e báz; howyár; ágáh; áźir.*

open-handed adj *rád, gowádedast; dastodelbáz*

openhandedly adv *bengarid be* "open-handed"

openhandedness n *bengarid be* "open-handed"

openhearted adj *mehrabán, delsuz*

open heart surgery *gewkárdpezewki ye báz; delkárdpezewki ye báz; kárdpezewki ye báz e del*

opening n **1** *rouzan, cák, suráx, sule, rexne, wekáf, káf, rouźan. //suráxi dar parkán/ capar; wekáfi/ rouzani dar abrhá//.* **2** *áqáz. //Áqáz e yek ketáb/ soxanráni/ celpard*/ film.//.* **3** *bázwodan; wekoftan; váwod [M. Moqaddam]. //gowáyew e yek deźenepewt e nou//.* **4** *váwod [M. Moqaddam]; bázgowáyi. //Besyári be (jawn e) bázgowáyi ye varzewgáh e nou ámadand.//.* **5** (**a**) *váwod [M. Moqaddam]; já ye báz. //váwodi dar yek bongáh e ágahisázi; Baráye kasáni ke táze az dánewkade birun ámadeand candán váwodi/ jáyi dar kár e cáp va paxw nist.//.* (**b**) *váwod. [M. Moqaddam]. //váwodhá ye besyár xub baráye dádosetad.; Vápasin soxanráni váwod xubi ke biyusánaw budam be dastam dád.//*

opening adj *noxost, áqáz. //áqáz e soxanaw./ parde ye* [scene] *áqázin e celpard** [film]*//*

opening night *wab e noxost. //Farbod** [president] *wab e noxost e sangitan* ámad.//*

opening-time n *zamán e bázwodan. //zamán e báz wodan e dar e meixánehá va meiforuwihá//*

open letter *náme ye sargowáde. //Dánewjuyán náme ye sargowádeyi be vazir e farhixt/ ámuzew va parvarew nevewtand.//*

openly adv *áwkárá, "joz az dád va xubi makon dar jahán. -- ce dar áwkár o ce andar nehán." (ZBP. L4660 SF); //Zamineyi rá áwkárá be goftogu gozáwtam/ Áwkárá be jáyi raftan.//*

open-minded adj *rouwandel, rouwanandiw; bá maqz e báz. //Árezu mikard pedar va mádaraw dar zaminehá ye xawáyáyi rouwanandiwtar budand.//*

open-mouthed adj *hájováj. //kudak hájováj be kák* [cake] *e bozorg xire gawt.//*

openness n *rurást; rokki; sádegi; bipardepuwi; ázarm. //Hengámi ke az zendegi ye daruni ye xod soxan mimgoft hame az ázarm/ rurástiyaw dar wegeft wodand.//*

open-plan adj *(baráye sáxtemán) bidivár; kamdivár; báz. //Dar daftari* [office] *ke divár nadárad ádam tanháyi* [privacy] *nadárad.//*

open prison *zendáni gowáde; zendán dar xáne/ saráy*

open question *porsewi/ porsemáni nágowude. //Cand tan az mardom kárewán rá az dast midahand, hanuz porsewi ast ke pásox dáde nawode.//*

open sandwich *nán o panir; nán o guwt. //Yek bazmávard e/ sándovic e Dánmárki ye rubáz.//*

open sea, the open sea *daryá ye ázád/ dur az xowki; ázád, báz. //Darun va birun e kaw* [bay] *qáyeq e bádbáni rándan/ na dar daryá ye ázád* [open sea].*//*

open season, the open season *gáh e wekár; wekár e ázád. //Dar Engelestán az máh e Oktobr tá Fevriye wekár e tazarv* [partridge] *ázád ast.//*

open university, the open university *(dar Engelestán) dánewgáh bá náme; dánewgáh e ázád.*

open verdict *vacari* [verdict] *ke dar án cem e/ máye ye marg wenáxte nawode.*

open vowel *(áváwenási) váki ye báz (con a, á) [bá dahán e báz]*

open-work n *harjá juri tarjome miwavad. //tárkári* [lace]*; kár e áhani ye e panjereyi* [open work-wrought iron]*//*

opera n *sangitan* [besanjid bá "sangitanadakan" <Sanskrit]. //Yek sangitan* kár e Vágner; Sangitanhá ye Verdi./ Dar yek sangitan* xandestáni* [comic] *áváz xándan//*

operable adj *darmánpazir bá kárdpezewki/ bá ápang*/ ápangidani*. //Bimárihá ye ápangidani* ye sine/ bimárihá ye sine ke bá kárpezewki darmánpazir ast.; Án dowpel/ qodde/ gude bá kárd- pezewki darmánpazir/ ápangidani* ast.//*

opera-glasses n *durbin e sangitan**

operahouse n *sangitansará**

operate v **<u>1</u>** (**<u>a</u>**) *kár kardan. //In carxowt wabáneruz kár mikonad.; Avarbar** [elevator] *dorost kár nemikard.//.* (**<u>b</u>**) *bekár andáxtan; ráh bordan; rándan; Carxowtabzári rá* [machinery] *bekár andáxtan/ ráh bordan; Avarbar** [elevator] *rá miránad/ ráh mibarad.; Án ketri bá barq kár mikonad.//.* **<u>2</u>** *kár kardan; harjá juri tarjome miwavad. //Án dastgáh* [system] *dar panj kewvar kár mikonad.; Dád e novin be sud e má-st/ be sud e má kár mikonad.; Cand ciz dast be dast e ham dáde máye ye padid ámadan e jang wod.//.* **<u>3</u>** **operate (from sth)** *rándan, kár rándan/ gardándan. //Án dálá** [company] *az daftarhá ye xod dar Wiráz kár miránad./ Se kárxáne va yek anbár e bozorg rá migardánand.//.* **<u>4</u>** **operate (on sb) (for sth)** *kárd pezewki kardan; ápangidan* [<Avestáyi, ápangh (EDPL)]; salyáni* kardan [bázgardid be* "operation"]. *//Pezewkán bar án wodand dardam/ dar zamán ruy e u kárdpezewki anjám dahand/ u rá ápangand*.//.* **<u>5</u>** *táxtan; kaftan*; kaft ávardan*; kár kardan. //Bombafkanháyi ke az páygáhháyi dar abáxtar* [north] *mitázand.; Talehá ye wahrbáni baráye kasáni ke tond miránand* [speed traps] *dar in wáhráh kár mikonad.//*

operatic adj *sangitan*. //Musiqi ye yek sangitan*; ávázxánán e sangitan*; ávázháyi baráye sangitan*//*

operatically adv *bengarid be* "operatic"

operating system *(baráye márád*/ kámpiyuter) kárhandád**

operating table *taxt e kárdpezewki; taxt e salyáni*. //Bimár ru ye taxt e kárdpezewki/ salyáni* mord/ dargozawt.//*

operating-theatre, (US) **operating-room** *kárgáh e kárdpezewki (Pezewk: AmirJáhed); otáq e salyáni**

operation n **<u>1</u>** *kárkard, wive ye kár; ápang* [<Avestáyi, (EDPL), besanjid bá "ápang"]. //Mitavánam bá váźepardáz** [word processor] *kárkonam, ammá ápangaw*/ wive ye káraw rá nemifahmam/ darnemiyábam.//.* **<u>2</u>** *kár, ápang*. //ápang* e raháyi ye kasáni ke zir e bahman rafteand* [avalanch-victims] *rá faráham ávardan; Dar har gám az ápang* e mahin e wahrbáni; Án kár/ ápang* nazdik e panj rud be derázá mikewad//.* **<u>3</u>** (also **op**) **operation (on sb) (for sth)**; **operation (to do sth)** *(pezewki) ápang, salyáni*. //baráye ámás e rude ye kermi* [appendicitis] *salyáni*/ ápang* wodan.; Salyáni* kardan baráye váboridan e sáq e páyaw./ yek ápang* e peivand e jegar//.* **<u>4</u>** *dálá** [business company]. *//Dálá* ye qulásá*

ye káláhá ye barqi ke cand kewvar dar án dast dárad.//. **5** (**a**) **operations/ ops** *ápang*. //afsar e sarkarde ye ápang*//.* (**b**) **Operation** *baráye nám e ramz e razmhá ye ártewi. //Ápang e "xál e siyáh"//.* (**c**) *kár, ápang*. //dar kár e sáxtemán, bánkdári, bázargáni budan./ paźuhew e behsázi ye ápang e kárxáneját//.* **6** *(dánew e engárew) cahár ápang e bonyádin [afzudan/ kástan/ baxwidan/ darham zadan]//.* **7** **be in operation: bring sth/ come into operation** *bekár oftádan/ andáxtan. //Án naqwe kei bekár miyoftad?; Áyá in dastur* [rule] *bekár baste wode?//*

operational adj (fml) **1** *kár, ápang*. //gereftárihá ye áqáz e kár/ ápang*; hazine ye/ darraft e áqáz e kár/ ápang*//.* **2** *ámáde ye bahrebardári; ámáde ye kár. //Vákubar*/ telefon báz xub kár mikonad./ xub bekár oftáde./ ámáde ye kár ast//*

operations room *setád e farmándehi*

operative adj *(beáyin)* **1** *kárgar; bekár. //In dád ruz e bistom e Tirmáh kárgar miyoftad./ bekár xáhad oftád./ raván xáhad gawt.; Án istgáh* [station] *báz dar máh e Ordibehewt bekár xáhad oftád.; Án sakku ye nafti* [oil rig] *aknun pák bekár ast/ bekár oftáde.//.* **2** **the operative word** *mahváźe. //Kixá** [boss] *diváne ye án ast/ wode, va "diváne" váźeyi-st ke mibarázad.//*

operative n **1** *kárgarán e kárxáne.* **2** *kárágáh; áyawt. //kárágáhán; áyawtán//*

operator n **1** *...-gar; ...-varz; ...-ci. //márádgar*/ márádvarz** [computer operator]*; vákubárci*/ vákugar*/ telefonci./ baráye gereftan e vákugar*/ telefonci womáre ye 222 rá begirid!//.* **3** *bázargán; kárxánedár; soudágar. //soudágari dar havápeimáyi ye kewvari* [civil aviation]*; Bázargán e gawtpardáz** [travel operator] *ke varwekaste wod, estár** [vacation] *e má ham váxánde wod.* [cancel]*//.* **4** *(anáyin, beviźe xárdári) harjá juri tarjome miwavad. //Xeili mármulak ast/ con már e xowxatoxál ast./ tarfandbázi zirak ast.* [He's a slick/ smooth/ shrewd operator]//

operetta n *farroxruz* [(JGS) besanjid bá, "Co yáraw ráy e farroxruz gawti -- zamáne farrox o firuz gawti." (Nezámi- Xosrowirin)]*

ophthalmic adj *cewm, cewmi, dide. //kárdpezewki ye cewm; salyáni* ye cewm//*

ophthalmic optician = *bengarid be* "optician"

ophthalmologist n *cewmpezewk. //cewmpezewk e darmángáh e cewm e kuy e má//*

ophthalmology n *cewmpezewki*

ophthalmoscope n *(dastgáh e) cewmbin*; didebin**

opiate n *(beáyin) dáru ye taryáki/ taryákmand*. //taryáki wodan./ (pendárin, xárdári) xugar* be.../ xugar be jamjám*/* TV*; taryáki ye jamjám*//*

opinion n **1** **opinion (of/ about sb/ sth)** *manewte [pezewk Kurow e Amir Jáhed]; ráy, "tá torá ma'lum gardad agarce ráy e wir bá man nik bovad con..." (ZBP. L1731 DB); "bar án raft báyad ke u rá havást -- ke ráy e to bar má hame pádewást." (ZBP. L6136 SF); andiwe, "vali be andiwe ye má con emruz kaleme ye Ordibehewt rá bá piw e hamze mixánand..." (ZBP. L4412 NKZZF). //manewtehá ye xawáyáyi** [political]*./ Farbod e nou rá cegune mibini?/ Ráy e womá dar báre ye farbod* e nou ci-st?; Ráy e/ manewte ye farwin** [chairman] *rá báyad porsid.; Az u xástand ráy e xod rá berásti beguyad.//.* **2** *manewte ye mardom; ráy e mardom; Ráy e mardom dárad kamkam barmigardad va barnáme ye novin rá mipasandand.; Án barnáme besyár xub ast ammá mardom e kuy bá án hamráy nistand.//.* **3** *ráyzani. //Darbáre ye in porsemán bá dasturi* [lawyer] *ráyzani konid.; Piw az ánke bogzári án mardeke hame ye dandánháyat rá bekewad, behtar ast bá yeki digar niz ráyzani koni.//.* **4** **be of the opinion that** *... bávardáwtan; ba... budan, "goft ey mádar man ham* ***bar in-am*** *ke to miguyi ammá ráy va del e to xástam ke bedánam dar in kár..." (ZBP. L379 TBH). //Bávar e man bar án ast ke rást miguyad.//.* **have a good, bad, high, low, etc opinion of sb/ sth** *dar cewm e kasi xub, bad, arjmand. biarj budan. //Dar cewm e kixá** [boss] *xeili arjmand ast.; Kár e womá/ nevewte ye womá dar cewmaw candán arji nadárad.//.* **in my, your, etc opinion** *be bávar e man/ womá/ ...; be manewte ye man/ womá/ ...; dar cewm e man/ womá...; zi man/ womá ..., "dibá ye del ast warm zi áqel -- halvá ye del ast elm zi válá." (ZBP. C6969 FM. Náser Xosro); bar... ráymand budan, "bebudand har do bar án ráymand -- sepahbed/ sepahbod barámad be bábálá boland." //Be manewte ye man/ az did e man va besyári digar az mardomán in yek sarmáyegozári ye besyár bexradáneyi ast.//.* **a matter of opinion** *bengaerid be* "matter"

opinionated; self-opinionated adj *(xárdári) yekdande; xowkandiw. //javáni kallexar* [fool] *va yekdande./ yekdandetarin mardi-st ker tákonun dideam.//*

opinion poll *bengarid be* "poll"

opium n *taryák, afyub. //qácáq e taryák//*

opossum, (US) **possom** n *"oposum" (az zabán e sorxpustán e* Algonquian)*, az kisedárán e wabzi va deraxtzi, be nám e dánewik e* Didelphis virginiana

opp *kutáhwode baráye* "opposite"

opponent n **1** **opponent (at/ in sth)** *hamál, hamimál, dáv, hamestár* (ZBP. C4628). //hamimálán e má/ hamálán e má dar bázi ye ruz e yekwanbe./ hamestár* e xawáyáyi*; Hamálaw geryán az meidán e celtapká** [tennis] *birun raft.//*. **2** **opponent (of sth)** *dowman, hambasán* [<Pahlavi (ZBP. C3476 MK, BF)] hamestár*, "ákumen divi ast hamestár* e vohumana." (ZBP. L7901 Purdávud). //habasán* e/ hamestár* e/ dowman e sarsaxt e jangabzárhá ye hasteyi.; hamestárán* e bacce afkandan//*

opportune adj **1** *bejá, begáh, "án wab án kár sáxte wod va be gáh beraftam." (ZBP. L2339 AT). //begáh residan//*. **2** *bejá, begáh. //soxani bejá; gofteyi* [statement] *bejá./ residan/ ámadan e womá saxt bejá bud.; bemiyán andarámadani/ dastyáziyi* [intervention] *bejá//*

opportunely adv *bengarid be* "opportune"

opportunism n *(beviże xárdári) bahrejuyi, sudjuyi, az harvar bád ámadan behamánvar bád dádan*

opportunist n *bahreju, sudju, kasi ke az har var bád miáyad behamán var bád midahad. //Kasáni ke az harvar bád miáyad be hamánvar bád midádand faráván bude va ánán ke páyband e bonestehá* [sb of principle] *budand kamyáb budand.//*

opportunity n **1** **opportunity (for/ of doing sth); opportunity (to do sth)** *hengám; angám (ZBP. C1532); meidán; kasi rá zamán dádan, "zamán dádeam wáh rá tá se ruz -- ke peidá wavad farr e gitiforuz." (ZBP. L3441 SF); kár az dast raftan, "ke tá ángáh bim e án bud ke kár az dast beravad va tadárok e án dowxár gardad." (ZBP. L1812 DB); ruzgár yáftan, "va cun be Qaznein bázámad ruzgár nayáft va az kár forumánd." (ZBP. L507 TBH); zamán xástan (ZBP. L854 FM); bol gereftan, meidán yáftan; ruzgár, "nabod pawwe rá ruzgár e gozar -- ze bas gorz o tiq o senán o separ." (ZBP. L6065 SF); bezangáh, "Wahábeddin az Takyábád tá bezangáhi be dastaw miámad yurew be Qazneyn borde bá..." (ZBP. L7475 DTH); yáre; yárá; ayáridan, yárastan. harjá juri tarjome miwavad. //meidán yáftan/ yárastan* [have an opportunity]*./ bol gereftan/ zamán yáftan/ meidán yáftan/ ruzgár yáftan* [get/ find/ have an opportunity]*./ meidán dádan; hengámi wáyeste padid ávardan* [create an opportunity]*./ Baráye didár va newast o barxást bá mardomán e delcasb meidáni nayáftan* [few opportunities]; *baráye wanidan e musiqi ye xub ruzgár nayáftan/ xeili kam zamán dáwtan/ xeili zamán nadáwtan; Hengámi besyár xub baráye safarkardan yáftan./ páyaw oftádan baráye safar kardan; Páyaw nayoftád/ meidán nayáftam/ nayárastam ke darbáre ye án bá u goftogu konam./ Bol begir!/ Tá tanur dáq ast nán rá becasbán, digar wáyad conin cizi piw nayáyad.//*. **2** **take the opportunity to do sth/ of doing sth** *bol gereftan tá tanur dáq ast nán rá casbándan; páy e... oftádan; yárastan; ayáridan; "áb nemibinad vagarna wenágar e qábeli ast." [Dastán]. //Bogzár aknun ke páyaw oftáde kutáh soxani beguyam.; Páyaw oftád az káx ham didan kardim/ Ruzgár yáfte káx rá ham didim.//*

oppose v **1** (**a**) *áfandidan; hambasáni kardan [<Pahlavi (ZBP. C3476 MK)]; istádan; peikárdan; peikár kardan. //Bá warvin*/ sarrewtedári peikárdan/ hambasáni* kardan; Bá sáxtan e tálár e novin peikárd/ peikár kard/ áfandid.//*. (**b**) *(beáyin) ávardidan/ ávard kardan hamávardidan. //Hamávard e womá dar ávard* [match] *ki-st?//*. **2** **oppose sth to/ against sth** *barábari kardan, "tadbir bejoz barábari kardan va mardi rá kár bastan va tavakkol kardan hic nist." (ZBP. L1809 DB); barábar istádan, "hami abr bogdáxt andar havá -- barábar ke did istádan ravá?" (ZBP. L6581, SF); bar... birun ámadan, "Qárun az qoum e Musá bud, fabaqá a'leyhem bar iwán birun ámad ya'ni iwán rá moxálefat kard." (ZBP. L2070 TB). //Barábar e man mayi-st/ bar man birun mayá!//*

opposed adj **1** **opposed to sth** *hambasán* (ZBP. C3476). //Saxt hambasán* án ast ke az kewvar birun beravid.//*. **2** **as opposed to** *na..., //Injá pei ye kár ámadeam, na gardew/ estár** [vacation]*//*

opposite adj **1** **opposite (to sb/ sth)** *ruberu; ánsu; barábar, "va dovvom qozrufi ast k be gardan bázneháde ast barábar e darqi va be gardan peivaste ast va in dovvom rá nám nist." (ZBP. L5090 ZX). //(dar) barg e ruberu./ Dar Engelestán bevárune ye kewvarhá ye Orupá báyad az án su ye ráh beránid.; Firuze va Biźan sar e miz ruberu ye ham newastand./ In womáre ye cahárdah ast pas womáre ye davázdah báyad in var e/ án su ye xiábán báwad.//*. **2** *(pas az námváźe) ruberuyi. //Az mard e ruberuyi/ az mardi ke rubertuyam newaste bud xáhew kardam agar miwavad dar rá báz konad./ Dud rá didam ke az panjarehá ye (xáne ye) ruberuyi birun miyámad; Mitaváni bebini ketábhá ye dastur e zabán kojá-st? Farhanghá dorost ru ye raf e ruberu ye án hastand.//*. **3** *várune, várun, báźgun. //Yeki az in su va digari az án su raftan/ dar do su ye*

*várune ye ham raftan; ámizew/ basávidand/ basávew** [contact] *e mardán va zanán/ zanán bá mardán./ Ráh e digar* [the opposite approach] *bekár bordan e/ kárbord e yek farhang e dozabáne ast.//*

opposite adv *//Yek zan o wouhar bá sagewán án ruberu miziyand/ zendegi mikonand./ Zani ke ruberu newaste kárágáh* [detective] *ast.//*

opposite prep, **opposite (to) sb/ sth** **1** *ruberu ye; barábar e, "va dovvom qozrufi ast ki be gardan báznehåde ast, barábar e darqi va be gardan peivaste ast va in dovvom rá nám nist." (ZBP. L5090 ZX). //Sar e cáwt/ sar e wám/ sar e nahár ruberuyaw newastam.; Bánk/ ganj ruberu ye bázárce ast./ Ganje/ ewkáf rá dar án guwe ruberu ye dar begozár.//.* **2** *(baráye honarpiwehá- dar namáyew) hambáq; hambáy. //Hamiwe árezu mikard/ dáwt hambáq e/ hambáy e Ján Veyn báwad/ bázi konad.//*

opposite n, **opposite (of sth)** *pád, áxwij, zed, várune, báźgune, jod [<Pahlavi, (ZBP. P12, MK, BF)]. //sard va garm áxwij e ham-and.; Sabok áxwij e/ zed e gerán ast.; Gománidam/ gomán mikardam kucak va xowgel báwad ammá pák várune ye án ast.//*

one's opposite number *hamtá (ye xod); pád. //Bá hamtá ye xod dar káx e sefid be goftogu newastan.//*

opposition n, **opposition (to sb/ sth)** *áfandidan, zadan, barábari kardan, "tadbir bejoz barábari kardan va mardi rá kár bastan va tavakkol kardan hic nist." (ZBP. L1809 DB); "barábar istádan, "Hami abr bogdáxt andar havá -- barábar ke did istádan ravá?" (ZBP. L6581 SF); bar kasi birun ámadan, "Qárun az qoum e Musá bud, fabaqá a'leyhem bar iwán birun ámad ya'ni iwán rá moxálefat kard." (ZBP. L2070 TB). hambasáni*; hamestári*. //Hamestári* ye sahmgin dar barábar e goruh e gozin; Dar barábar e án barnáme candán istádegi nemikonand; piwnahádaw bá hamestári ye saxt ruberu gawt./ Sepáh* [army] *dar hame ye wahrhá bá hamestári* ye/ hambasáni* ye saxt ruberu gawt.//.* **2** *hamestár* [<Pahlavi, bengarid be* "oppose"*]; hambasán* (ZBP. C3476 BF). //Hamálán* [the opposition] *padáfandi saxt nirumand dárand.; Piw az barpá kardan e károbár* [set up business] *mixást bá hamálán e xod áwná gardad.//.* **3 the Opposition** *(xawáyágari** [politics]*, beviźe dar Engelestán) (hamvandán e kahestán** [parliament]*) hamestár* (kumali* [party] *ke sar e rewte rá be dast dárad.). //niyáz be hamestárán* e kárámad dárim.; newim e hamestárán** [the Opposition benches] *hamvandán e kahestán* ke dar goruh e hamestár*and angowtwomár-and./ rahbar e hamestárán*//.* **4 in opposaition (to sb/ sth)** (**a**) *dar barábar e..., //Dar in zamine* [on this issue] *xod rá barábar e/ ru-dar-ru ye cand tan az hamkárán e xod yáftim.//.* (**b**) *hamestári* nemudan. //Kumal* e áyinparastán* [conservative] *baráye noxtin bár pas az sálhá rewte ye kár rá az dast dáde dar hamestári* nehåde gawt* [to be in opposition].*//*

oppress v **1** *setam resándan, "az án diyár dur wod. Bákálijár báz áyad va ra'yati dardzade va setam reside bá u yár wavand." (ZBP. L630 DTH); dast bar... tábidan, "barxizad va dast e ájezán bartábad." (ZBP. L3635 GS); dast e bidád bar... gowádan, "va dast e zolm va bidád bar hamsáye va harkas bogwádand...." (ZBP. L7275 SR); ranj resándan, "ke báwand ranjresidegán ke iwán-and ranjresidegán conán ke womáyid ranjresidegán (ZBP. L68 33 TTT); kuftan, "miyán e Arján va Xuzestán va mardome ánjá mosleh báwand va be xiwtan mawqul va kufte ye ruzgár va zolmhá ye motevåter va..." (ZBP. L7896 FEB); derázdasti kardan, "tá Xorásán be haqiqat dar sar e zolm va derázdasti ye vey bewod." (ZBP. L571 TBH); bidádgari kardan. //Warvin*/ sarrewtedári ye ártewi dast e bidád bar mardom gowáde; Dar biwtar e bárehá zanán rá az mardán ranj miresad.//.* **2** *ázordan, ázár dádan, wuride sáxtan; darranj budan; zadan. //Az delwure/ negaráni, tohidasti dar ranj budan.; Garmázade va bimár gawt.//*

oppressed adj *setamreside; setamdide; ranjreside, kufte [bázgardid be* "oppress" *baráye nemunehá]. //mardomán e setamreside; goruhhá ye sarkufte; radehá* [class] *ye setamdide.//*

(the) oppressed n *setamresidegán; setamdidegán; ranjresidegán [bázgardid be* "oppress" *baráye nemunehá]*

oppression n *setam, derázdasti, ciredasti (ZBP. L4466 NKZZF); doruqdádestáni* [<Pahlavi, (ZBP. C7473, BF)] bidád; bidádgari; setamgari, [bázgardid be* "oppress" *baráye nemunehá]. //Derázdasti ye sástári** [tyrant] *bar mardom e xiw; tárix e setam/ sástári*; setamdidegán; setam residegán; barxiyán e sástári*//*

oppressive adj **1** *setamkár, bidádgar, "ayá mard e badbaxt e bidádgar -- hame ruzgárat be kaźźi mabar." (ZBP. L3214 SF); doruqdádestáni* [<Pahlavi (ZBP. C7473 BF)]; //farmánraváyi ye setamkárāne; setamkári.//.* **2** *ázorande, ranjávar, xafeqánávar. //ábohavá ye ázorande; garmá ye sarzaminhá ye garmsiri mitavánad xafeqánávar wavad/ báwad.//*

oppressively adv [oppressively hot: *garmá ye xafeqánávar]*

oppressor n *setamgar, bidádgar, "ayá mard e badbaxt e bidádgar -- hame ruzgárat be każźi mabar." (ZBP. L3214 SF); sástár* [<Pahlavi (ZBP. C3557 MK)]; doruqdádestán* [<Pahlavi (ZBP. C7473, BF)]; estahmak* [<Pahlavi, stahmak (ZBP. C60515, BF)]; gordás, "xodáyá biwabán bogzáwti in mizbán rá-magar to az iwán bázdári werr e gordásán rá." (ZBP. C1644 FM, Nezári ye Qahestáni). //Az gordási/ setamgari, setam/ ázár didan.//*

opprobrious adj *(baráye soxan/ váźe) bad, downám, nekuhewbár, rosvá, zewt. //Zabán e/ soxanán e, kárhá ye rosvá/ zewt//*

opprobriously adv *bengarid be* "oprobiously"

opprobrium n *biáberuyi, nang, rosváyi. //máye ye rosváyi/ nang gawtan* [excite, incur]*//*

ops n *(anáyin)* = operations, *begarid be* "operation 5a"

opt v **1** *áhang e kári kardan; bargozidan; sar e... budan, "Mará tab' az in nou' xáhán nabud -- sar e medhat e pádewáhán nabud." (Sa'di); //áhang e án kard ke bejá ye Tehrán be Espahán beravad.//.* **2** **opt for sth** *bargozidan. //Emruze kamtar dánewjuyi/ dánewjuyáni rewte ye dánew rá barmigozinand/ migozinand.//.* **opt out (of sth)** *dar kári hanbázi nakardan. //Gománam dar in ávard hanbázi nakonam.//*

optic adj *(beáyin) cewm, did, bináyi. //pei ye bináyi//*

optical adj *did, cewm, bináyi; didwenási; tiwenási* ["ti-" <Lori ye Surávi]. //didkár* va ávákár** [optical and sound effects]; *laqzew e bináyi.//.* **2** *cewmi, bináyi. //abzárhá ye cewmi/ bináyi; didabzár//*

optical art = op art

optical illusion *laqzew e bináyi. //saráb yek laqzew e bináyi ast./ Gomán kardam/ gománidam parhibi* [ghost] *didam ammá yek laqzew e bináyi bud.//*

optically adv *bengarid be* "optical"

optician n **1** *áynaksáz;áynakforuw.* **2** *niz* **ophthalmic optician** *didwenás; tiwenás* ["ti-" <Lori ye Surávi]. //didwenás/ tiwenás* goft ke áynak niyáz dáram.//*

optics n *didwenási, tiwenási* ["ti-" <Lori ye Surávi]*

optimism n *xowbini. //Bá hame ye gereftárihháyaw hanuz saxt be áyande xowbin bud./ Hengámi ke warvin** [government] *e nou bargozide wod mardom e kewvar xowbini nemudand.//*

optimist n *xowbin. //Candán xowbin ast ke gománi nadárad bezudi kár miyábad.//*

optimistic adj, **optimistic (about sth)** *xowbináne. //bardáwt e xowbináne az ruydádhá; Darbáre ye farjám e kár xowbin nist.//*

optimistically adv *xowbináne*

optimum, optimal adj *(beáyin) behine. //garmá ye behine baráye ruyew e giyáhán./ Az sán* [condition] *e hirbáni ye behineyi barxordár budan//*

option n **1** *cáre, "ma rá cáre nist az tamám kardan e in ketáb..." (ZBP. L1408 TBH); "ma rá cáre ye digar mánde ast." (ZBP. L2374 AT); cáredári. "cáredári", "tafviz e extiyár", áxwij e "nácári" be ma'ni ye "jabr" (ZBP. L4504 NKZZF); nácári, "nácári" áxwij e "extiyár" (ZBP. L4507, NKZZF); "nácári" yá "jabr" ke dar barábar e "cáredári" ke be ma'ni ye "tafviz" va "extiyár" ast." (ZBP. L4547 NKZZF); gozir; "dar áweqi gozir nabáwad ze sázosuz -- estádeam co wam' matarsán ze átawam." (ZBP. C2227 Háfez). //Nágoziram beravam.; Dar in zamine candán cáreyi nadáram.; In kár rá az ruy e nácári kard.; Yek máh zendáni baráyaw biridand bedun ke gozir e táván* [option of fine] *dáwte báwad.//.* **2** *gozir, ráh e cáre; gozirdan, "ke ma'lum ast ke jánevar rá az qazá nagozirad..." (ZBP. L1789 DB); "agar mard dast va zabán az ánce gozirad negáh dáwti hargez be nedámat gereftár nagawti." (ZBP, L1799 DB). //fehresti az gozirhá ye/ ráh e cárehá ye gunágun nevewtan; Candán goziri/ ráh e cáreyi baráyaw namánde bud.//.* **3** **option (on sth)** *(bázargáni) tá zamán e viźeyi/ pas az zamán e viźeyi gozir e xarid yá foruw dáwtan. //Tá zamán e viźeyi gozir e xarid e yek estár* e darbasti* [a package holiday] *rá dáwtan./ tá/ pas az zamán e viźeyi gozir e xarid o foruw e zamini rá dáwtan.; Tá do hafte zamán dárim án xáne rá bexarim/ befruwim.//.* **4** **keep/ leave one's option** *baráye xod ráh e cáreyi bázgozáwtan* [keep one's options]*./ darhá rá beru ye xod bastan* [leave one's options]. *//Án kár rá aknun nagir- tá dánewgáh rá be páyán naresándeyi ráhhá ye xod rá báz negahdár/ naband.//*

optional adj *cáredári; gozirmand*, na zuraki; gozidani. //darshá ye/ dourehá ye ámuzewi ye gozidani/ gozirmand dar dabirestán; Puwidan e jáme ye beáyin* [formal] *zuri nist.; Bá xarid e in ráde*/ máwin dastgáh e naváxtan e gerde* [disk] *gozirmand/ gozidani ast.//*

opulence (n) *feráxi; navá*

opulent adj **1** *benavá, "be navá nist hic kár mará- tá delam nazd e zolf e u benavást." (ZBP. C5816 FM, Xváf); feráxruzi. //kácál e benavá/ besyár geránbahá; kuy* [suburb] *e benavá/ navámandán/ feráxruziyán./ Rádehá ye*/ máwinhá ye geránbahá rá pasandidan/ pasand kardan//.* **2** *faráván. //giyáhán e faráván//*

opulently adv *//Otáqháyi ke kácálhá ye besyár geránbahá dar ánhá nehádeand.//*

opus n (pl **opera**) **1** *hupan* [besanjid bá hvápangh (EDPL)]. //Hupan* e 112 kár e/ nevewte ye Bethofen.//.* **2** *(beáyin) hupan*; kár e honari ye mahin*

or conj **1** *(peivandváže) yá. //sabz ast yá ábi?; Nouzád pesar ast yá doxtar?; Miáyi yá na?//.* **2** *yá. //Dust dáram siyáh báwad, yá sefid yá xákestari//.* **3** *vagarna, //dareje ye garmá rá bekáh, vagarna nánat misuzad.//.* **4** *na. //Na mitavánad bexánad na benevisad.; Hargez na raqside/ na viside na áváz mixánand.//.* **5** (**a**) *yá. //yek kilo yá do pond; zaminwenási yá dánew e puste ye zamin//.* (**b**) *yá. //Áwkárá doruq migoft yá vánamud mikar?; Yek joft kafw e nou niyáz dáram yá behtar ast dast negahdáram?//.* **either... or** *bengarid be* "either|". **or else** (**a**) *vagarna. //Bewetáb/ zud báw vagarna dirat miwavad./ Báyad beravi sar e kárat vagarna kárat rá az dast midahi.//.* (**b**) *(anáyin/ yá baráye tarsándan) //*Pay or else! *Yá bepardáz va yá/ vagarna harce didi az cewm e xodet didi!; Behtar ast án ketáb rá be man bedahi, vagarna harce didi az cewm e xodat didi!//.* **or rather** *yá behtar..., //Dar xáne ye yeki az dustánemán mándim yá behtar beguyam dar xáne ye pedaromádar e dustam mándim.//.* **or so** *nazdik e..., //nazdik e bist tá bud* [twenty or so]; *Nazdik e yek tasu* [hour] *mándim.//.* **or somebody/ something/ somewhere; somebody/ something/ somwhere or other** *(anáyin) yá; ...-i. (newán e gongi- kasi/ cizi/ jáyi). //Engár bánkdár/ ganjvar e/ kixá* [manager] *ye yek bánki-ye* [bankmanager or something]*; Yá tu ye ewkáf yá yekjáyi injuri gozáwtamaw* [in the cupboard or womewhere]./ *"Ki be to goft?", "Áh, ye kesi/ yek kasi, farámowtam/ farámuw kardam ki* [somebody or other]".*; ye jáyi/ yek jáyi tu áwpazxuna-s [...áwpazxáne ast]* [somewhere or other in...]./ *Yek jáyi dar áwpazxán e ast.//.* **or two** *nazdik e...; kamábiw..., //Pas az yekidoruz* [a day or two] *didimew.; Yekidosál e ke nadidamaw//*

-or *(pasvand, newángar e konande ye kár ast) harjá juri tarjome miwavad. //pasvandhá ye Pársi ye*: *-á; -án; -ande; -gar; -gár; -ci./* actor: *bázigar; honarpiwe;* governor: *farmándár//; niz bengarid be* -ee, -er.

oracle n **1** (**a**) *(dar Yunán e bástán) vaxwgáh (M. Moqaddam). //Vaxwgáh e Delfi//.* (**b**) *vaxw [M. Moqaddam]//.* (**c**) *vaxwgar (M. Moqaddam). //Bá vaxwgar segálidan//.* **2** *(pendárin) ostád, e ráhnamá. //Xáharam kasi ast ke dar zamine ye zibáyi ostád e ráhnamá-st.//*

oracular adj *(beáyin yá bewuxi) soxanán e pormaini; vaxwmánand. //soxanán e vaxwmánand e dabsár** [head master]//

oral adj **1** *zabáni; be zabán, "va ruy bedán mohem árid va án xavárej rá beramánand va amir vey rá be zabán benaváxt va nikuyi goft." (ZBP. L582 TBH); "va piwvá ye lawgar e Abusofyán e Harb bud va zan e vey Hend bent e Otbe va Abuezáye wá'er dar Makke mánde bud va Safván ebn e Omayye be piw e vey raft va goft to niz bá má biyáy va be zabán má rá yári deh!" (ZBP. L7381 SR). //Yek ázmun e zabáni; Dástánháyi ke sine be sine be emruz reside.//.* **2** *dahán; daháni. //behdáwt e dahán./ dáruhá ye xoráki baráye piwgiri az bárdári/ ábestani//*

oral n *ázmun e zabáni. //Dar ázmun e zabáni nákám gawt.//*

orally adv **1** *zabáni. //dánew e mardomi* [lore]*/ áyin e tabárhá sine be sine be emruz reside.//.* **2** *az ráh e dahán; xoráki. //dáruhá ye xoráki./ (in dáru rá) az ráh e xoráki bekár nabarid.//*

orange n **1** *portoqál (az gune ye* "Citrus"). *//portoqál, limu va digar mivehá ye bahár e Irán* [citrus fruits]//. **2** *deraxt e portoqál. //nárenjestán* [an orange grove]//. **3** *(rang e) portoqáli/ nárenji; portoqáli ye kamrang//.* **4** *nuwábe ye portoqáli; áb e portoqál. //Áb e portoqál mixáhi?; Xáhew mikonam yek liván áb e portoqál e táze bedahid* [A fresh orange please]./ *Yek jin va áb e portoqál bedahid.* [a gin and orange]*//*

orange adj *(rang e) portoqáli; nárenji. //yek koláh e nárenji; yek rouwanáyi ye nárenji//*

orangeade n *(yek liván) nuwábe ye portoqáli ye gázdár* [fizzy]

orange-blossom n *bahár e nárenj. //bahár e nárenj/ wokufe ye nárenj bá jawn e bayugáni* [wedding] *peivand dárad.//*

orange squash *(dar Engelestán) nuwábe ye portoqáli*

orangutan, **orang-outang; orang-outan** n *guneyi kapi* [ape] *benám e oráng-után [váže ye Máláyáyi], be nám e dánewik e* "Pongo pygmaeus"

oration n *soxanráni (beviže dar jawnhá va soxanránihá hengám e xáksepári)*

orator n *(fml)* **1** *soxanrán.* **2** *soxanvar; //yek soxanvar e xawyáyi ye tavánáá/ xub//*

oratorical adj *(beáyin- gáh xárdári) soxanráni, soxanvari, soxanbázi. //vacanhá** [phrases] *ye, adáyá ye soxanvarán/ soxanránán; yek hamávard e soxanráni//*

oratorio n (pl **oratorios**) *vátmun* [Zabán e Zartowtiyán e Ardakán/ Yazd (EDPL)]; morvá ye nik** [good omen] *[JGS]. "co bar morvá ye nik andáxti fál -- hame nikámadi morvá ye án sál." (Nezámi, Xosro-Wirin). besanjid bá* "Cantata".

oratory[1] n *namázxáne; kelisá ye kucak*

oratory[2] n *(honar e) soxanvari. //bá tavánáyi ye soxanvariyaw kári kard ke báwandegán dowmanánaw rá hou kardand.* [to boo]*; Barxi xawáyágarán** [politicians] *dar soxanvari nábordár-and.//*

orb n **1** *(beáyin yá bástáni) xorwid, máh, guy. //yek guy e foruq e zarrin//.* **2** *gorze ye gouharnewán (viźe ye jáme ye wáhán)*

orbit n **1** (**a**) *madár [besanjid bá Pahlavi, (ZBP. C6129 MK, BF), páye (ZBP. C5944); gardun, "pas peiqambar... goft... in panj setáre hamcon máh va áftáb az mawreq baráyand va be maqreb foruwavand va har yeki rá garduni-st hamconán ke áftáb va máh rá va án gardun be miyán e áb andar ast va hami awná konand." (ZBP. L1971 TB); carx, "nabir e jahándár e Turán sepáh -- ke sáyad hami targ bar carx e máh." (ZBP. L6256 SF); carx e gardande, "dar o dawt gofti hame xun wodast -- xod az carx e gardande birun wodast." (ZBP. L6458 SF). //madár e/ páye ye/ gardun e zamin gerd e xorwid.//.* (**b**) *madár, páye. //náv e espáwpeimá** [spacecraft] *dar madár e gerd e máh ast.; Cand máhváre gerd e zamin andáxteand/ gozáwteand?//.* **2** *meidán, "az Halab tá Káwmar meidán e soltán Sanjar ast." (ZBP.C197). pargár. //bázáryábi* [marketing] *dar meidán e kár/ pargár e baxw e u nist.//*

orbit v *dar madár e/ páye ye... gawtan. //Cand náv e espáwpeimá** [spacecraft] *gerd e máh gawteand?; dar espáw** [space] *gawtan.//*

orbital adj *madár, páye, gardun. //duri ye madár e, páye ye, gardun e yek náv e espáwik** [spaceship]*//*

orbital n (US) **beltway** *yek wáhráh e kamabandi [gerd e yek wahr]. //Ráh e kamarbandi ye Wikágo rá begir!//*

orch (abbr) orchestra/ orchestral/ orchestrated (by): *bahárang**

orchard n *báq e mive; bustán; vin, "agar zendegáni bovad diryáz -- bar in vin e xorram bemánam deráz." (ZBP. L6615 SF). //vin e sib/ báq e sib//*

orchestra n *bahárang* [JGS] [besanjid bá, Sanskrit: "vádyabháranga"]. //yek bahárang* e sázhá ye zehi; bahárang e samatáne** [symphony orchestra]*./ Dar bahárang* nei minavázad.; Bahárang* e samatáne* ye Páris rá rahbari mikonad.//*

orchestra pit *bengarid be* "pit[1], 7"

orchestra stalls, (US) **Orchestra** *newimhá ye jeloye namáyewxáne*

orchestral adj *bahárang*. //sázhá ye/ musiqi ye/ namáyew* [performances] *e bahárang*./ sangitáyi* baráye bahárang** [an orchestral concert]*//*

orchestrate v **1** *baráye bahárang* (musiqi) nevewtan. //yek dast kár e piáno ke nevisande baráye bahárang** [orchestra] *nevewte.//.* **2** *árástan. //Ráhpeimáyi rá conán áráste budand ke biw az har ciz mardom rá be su ye xod kewad.//*

orchestration n *bengarid be* "orchestrate"

orchid, orchis n **1** *(gol e) rubáh, az xáneváde ye rubáhiyán* Orchidaceae, *besanjid bá* orchid = *sa'lab = rubáh, "vagar rubáh rá hamconán be zeyt bepazand va án zeyt barband va gowáyhá cekánand tahlil konad tahlili qavi..." (Alabniye anel. haqáyeqeladviye sát e 87). //Besyári az golhá ye rubbáh e jangali dárad kamyáb miwavad.//.* **2** *gol e rubáh. //yek gol e rubáh be pirhan e mehmáni ye wabaw zade bud.//*

ordain v **1** *pristár** [priest] *gardánidan; nouzut. //Pársál gardánidan pristár*/ nouzut gawt.//.* **2** *farmudan nehádan; dáwtan; az piw nebewtan; gomáwtan. //bar piwániyaw conin nebewte bud* [fate had ordained] *ke báyad dar tohidast bemirad.//*

ordeal n *var (M. Moqaddam) [az Avestáyi, bengarid be "vandidád" hat 54, 55 karte ye 4. niz var (Pársi ye Bástán) (EDPL)]. //Gerougánán be var e sahmgini docár gawtand; Var e foruhewtegi* [divorce]*//*

order[1] n **1** *sámán, áráyew, "to gofti dad o dám rámewgar ast -- zamáne be áráyewi digar ast." (ZBP. L6540 SF); //Námhá be sámán e/ áráyew dabireyi; ruydádhá be sámán e/ be áráyew e tárix* [chronological]*; sámányáfte az ruy e andáze/ bar páye ye wáyestegi/ arj//.* **2** *sámán. kárhá* [affairs] *ye xod rá sámán dádan/ káqazhá ye xod rá cidan/ sarosámán dádan/ amárhá ye/ hamárhá* [accounts] *ye xod rá besámán kardan/ ráyidan*/ ráźidan* [besanjid bá Pahlavi "ráyinidan" (ZBP. C7877 BF)]. //Piw az in ke*

nevewtan giri/ be nevewtan dast bezani andiwehá ye xod rá beráź/ sarosámán deh!//. **3** *sámán, navá, "benavá dáwtan/ budan; "be navá nist hic kár mará -- tá delam nad e u be navást." (ZBP. C6816, FM, Xefáf). //Baráye barxi ámuzgárán dowvár ast wágerdán e xod rá besámán dárand.* [keep in order]*./ piw az in ke nevewtan giri/ be nevewtan dast bezani andiwehá ye xod rá beráź*/ sámán deh!; Wahrbáni báyad sámán rá be... bázgardánad.//.* **4** **order (for sb to do sth); order (that...)** *farmán, farmudan, "sálár e dozdán rá bar u rahmat ámad va jáme bázfarmud." (ZBP. L3803 GS); "inham goftim ke farmudan be ma'ni ye amr kardan va hokm dádan ast vali..." (ZBP. L4559 NKZZF). //Sarbázán báyad farmán rá gardan nehand; Farmud ke kár darzamán/ biderang áqáz (báyad) gardad.; Dasturáti ke beman dádeand conán ast ke nemitavánam án kár rá bekonam.".* **5** **order (for sth)** (**a**) *sefárew (dádan). //sefárew e xaridi rá anjám dádan* [fill an order]*./ be pristande* [waiter/ waitress] *sefárew dád.; Sefárew e xaridi baráye do ton zoqálsang be má reside//.* (**b**) *sefárew e sázobarg* [supplies]*/ ázuqe* [grocery]*;/ yek deliján* [van] *sefárew e ázuqe ye sefárewi* [grocery order] *rá ávarde. //Sefárew e womá/ ciz e sefárewetán reside.//.* **6** *barát, dastur, vacar (e pardáxt e pul be kasi). //barát e báni/ peiki./ vacari az dádgáh gereftan conán ke mard e foruhewte* [divorced] *betavánad farzandán e xod rá didár konad.//.* **7** *sámán. //áyin e sámán* [rules of order]; *sázmandi (M. Moqaddam). //besámán/ az ruy e sámán soxan goftan* [speak to order]*; sámán e kár/ sámán e dádosetad* [the order of business]*./ ravand e/ raválá e kár* [point of order = on a question of procedure]*./ Mixáham darbáre ye ravand e kár porsewi konam.//.* **8** (**a**) *(beáyin) sámán; áráyew. //Áráyew e anjoman e murcegán* [social order of ants] *saxt cewmgir ast.//.* (**b**) *(xárdári yá bewuxi) rade, raste, goruh. //radehá ye páyin; forudastán//.* **9** *(zistwenási) ráste. //ráste ye pestándárán./ golesorxiyán/ xáneváde ye gol e sorx va lubiyáyiyán/ xáneváde ye lubiyá az yek raste-and.//.* **10** (**a**) *páygáh: dareje ye..., //páygáh e/ dareje ye gavi e* "the Order of Garter" *yeki az páygáhhá ye bástáni ye gavi ast.//.* (**b**) *dareje ye...; páygáh e..., //Hame ye newánhá ye xod rá zadan.//.* **11** *raste ye pristárán/ áxundán. //Raste ye pristárán* [priests] *pristáryárán* [Deacons]*/ sekubáyán* [bishops]//. **12** *goruh e... -án. //káźenewinán* [monastic orders]. *//barádari ye dini ye Dominikanhá* [Dominican Friars]//. **13** *sabk e váládgari* [architecture] *ye Yunán va Rum e bástán.* **the the Doric order** *sabk e váládgari ye "Doric; panj sabk e váládgari ye bástáni".* **14** *(beáyin) gune, rade, marz. //bálátarin marz e zebardasti/ ostádkári//.* **15** **order of sth** *feriz** [*<Pahlavi, bengarid be* "rite"]. *//feriz* e niyáyew/ yazewn conánke dar Yawthá ámade.//.* **16** **be in/ take (holy) orders** *pristár wodan/ gawtan/ gardánidan*. **under orders (to do sth)** *dastur dáwtan; be dastur e... budan; be farmán e... budan. //Be man dastur e qadeqan dádeand* [stric orders] *ke hic bigáneyi rá nagozáram daráyad/ tu biyáyad.//.* **by order of sb/ sth** *be farmán e; be dastur e. //be farmán e farmándár* [Governor]*/ befarmán e dádgáh//.* **in running/ working order** (esp of machines) *(beviźe baráye carxowthá) dorost, xub, ruberáh. //Kamtar piwmiáyad ke in avarbar** [elevator] *dorost kár konad./ ás* [engine] *rá áházideand* [tune up] *va aknun xub kár mikonad.//.* **in order** *dorost, besámán. //Gozarnámeat dorost ast?//.* **in order to do sth** *(beáyin) dorost/ wáyeste/ bejá budan. //Miyán e soxan e mardom davidan wáyeste nist./ Áyá aknun soxan goftan wáyeste ast?//.* **in order that** *barbare inke. //Baráye in ke behengám beresad zud raft.//.* **in order to do sth** *baráye... tá..., //zud ámmad/ resid baráye inke já ye xubi begirad.//.* **of/ in the order of sth** *(beáyin) dar rade ye...; nazdik be..., //Dastmozdaw nazdik e devist dolár dar hafte ast.//.* **on order** *sefárew dáde. //Do ketáb sefárew dádeam be ketábforuwi ke biyávarad.//.* **the order of the day** *barnáme ye kár. //(pendárin, bewuxi) Hengámi ke bázres e ámuzew va parvarew miáyad hame báyad raftár e ádam/ ádami dáwte báwand.; (agar dar newasti kasi/ kasáni sámán e kár rá nádide girand/ girand guyand) Na! na!/ Na bedinsán!//.* **an order to view** *parváne baráye bázdid (e xáne) (baráye xaridew n)//.* **out of order** (**a**) *(baráye carxowthá) xaráb; azkároftáde; kár nakardan; virán, "be kawti ye virán gozawtan bar áb- bebáyad ke bar kár kardan wetáb." (ZBP. L3267 GS). //vákubar*/ telefon az kár oftáde/ xaráb ast.//.* (**b**) *na barábar e sámán/ áyin. //peiqáreaw* [objection] *rá barábar e sámán nadánestand//.* **take orders from sb** *az... dastur gereftan. //Goft ke az yek nusá* ye forupáye* [junior clerk] *dastur nemigirad.//.* **made to order** *dorost wode/ sáxte barábar e sefárew/ dastur. //In dálá** [company] *jáme ye sefárewi miduzad.//.* **under the orders of sb** *zir e dast e; zir e farmán e...//Zir e dast e sepahbod* [general] *e novini kár kardan.//*

order[2] v **1** *farmán dádan; dastur dádan; farmudan, "sálár e dozdán brá bar u rahmat ámad va jáme bázfarmud." (ZBP. L3803 GS); "in ham goftim ke farmudan be ma'ni ye amr kardan va hokm dádan ast vali..." (ZBP. L4559 NKZZF). //Farwin** [chairman] *dastur dád hame xámuw báwand.; Pezewk be man dastur dád bestari wavam.; Pesarak rá dastur dádand az otáq birun ravad.; Dávar dastur dád ke zendáni rá tá faráham ávardan e gováh bázdáwt konand./ Be u/ u rá farmudim darzamán/ biderang beravad/ rahsepár gardad.//.* **2** *sefárew e xarid dádan; ...dastur dádan. //(az maqáze) yek qáli ye nou sefárew*

dádeam.; Án ketáb rá dar anbár nadárim [in stock]*, ammá mitavánim sefárew dahim biyávarand.; Baráye xodaw sefárew e xarid e se pirhan dád./ Baráye wouharaw yek newim e báq* [a garden chair] *sefárew dád.//.* **3** **order sth (for sb)** *... sefárew/ dastur dádan. //hanuz (xorák) sefárew nadádeyim; kabáb dastur dádeam.; dastur dád náhár rá tasu* [o'clock] *ye yek bedahand./ Baráye xodaw nim litr fugán/ ábejou dastur dád; baráye womá toxm e morq va sibzamini ye sorx karde sefárew dádeam.//.* **4** *(beáyin) besámán kardan; sámán dádan; sarosámán dádan; daryáftan, "har cand cewmzaxmi conin oftád be sarsabzi va eqbál e xodávand hame dartaván yáft." (ZBP.L643 TBH); ráyidan, ráźidan* [riwe ye akun "ráź-, ráy-" <Pahlavi (ZBP. C7877 BF)]. //Baráye zendegi ye xod sámán e seftosaxti nehád./ Báyad gáh yáfte andiwehá ye xod rá sarosámán daham/ ráźam*//.* **5** **order sb about/ around** *xorde farmáyew kardan/ dádan. //Hamáná dar zamán e kudaki niz hamiwe be dustánaw xordefarmáyew midád.//.* **order sb off** *(dar varzew) (baráye wekastan/ zirepá gozáwtan e sámán e bázi) kasi rá az meidán (birun) rándan; Dávar Parviz rá dar nime ye dovvom con yeki az bázikonán rá lagad zade bud az meidán birun ránd.//.* **order sb out** *(polis yá sepáh) be pásbánán/ sepáhiyán farmán e ráhpeimáyi va namáyew (baráye sarkub kardan e áwub) dádan; Warvin*/ sarrewtedári farmán dád pásbánán birun ámade az áwub dar kuce va xiyábánhá jelogiri konand.//*

order-book *daftar e yáddáwt e sefárewát. //sefárewát e farávani dáwtan.* [a full order-book]*//*

ordered adj *áráste; ráźide* [<Pahlavi- be bálátar bázgardid]. //zendegiyi besámán; károbári* [business] *nábesámán/ doźsámán//*

order-form n *barge ye sefárew e xarid. //Agar barge ye sefárew e xarid rá por konid kár e resándan e kálá tondtar miwavad.//*

orderliness n *bengarid be* "orderly (adj)"

orderly adj **1** *sázmand (M. Moqadam); áráste; besámán; becam. //maqzi/ manewi sázmand//.* **2** *becam; árám; páyzan (ZBP. L4933). //mardománi ke baráye negaristan e bázi ye pátapká* ámade va árám-and.//*

orderly[2] n **1** **medical orderly** *(dar bimárestánhá) pádou; rahi/ rahig (ZBP. C4919).* **2** *(ártew) gomáwte, piwkár, "bewod tiz ...? mehr e do piwkár -- kewidand porxun, tan e wahriyár." (ZBP. L4899 SF)*

order-paper n *dastur kár e ruz (e cápi)*

ordinal adj *(womár e) pastáyi*

ordinal n, **ordinal number** *womár e pastáyi. //"noxostin", "dovvomin", va "sevvomin" womár e pastáyi-yand.//*

ordinance n *(beáyin) farmán. //farmán e anjoman e wahr; be farmán e wahrdár.//*

ordinarily adv **1** *sáde, hanjár. //xeili sáde raftár kardan/ raftár e hanjár dáwtan//.* **2** *dar biwtar e bárehá in kár baráyam ásán ast ammá emruz gereftári dáram.//*

ordinary adj **1** *hanjár, miyáne, sáde, barandáze, "agarzu barandáze yábam soxon -- nouáyin, badiháw gardad kohon." (ZBP. L3188 SF). //ruzi hanjár; agar ravand e ruydádhá hanjár báwad; mardomán e sáde/ miyáne con man o to./ Hame raxt e mehmáni puwide budim ammá u hanuz raxt e sáde/ harruze rá betan dáwt./ (xárdári) yek xorák e sáde//.* **2** **in the ordinary way** *barandáze. //(xárdári) yek xorák e sáde//.* **3** **in the ordinary way** *barandáze. //Hamiwe bá má miámad- ammá emruz náxow ast.//.* **out of the ordinary** *borun az andáze; az andáze fozun/ borun, "va Bábak e Xorramdin rá barandáxt va be ruzgár e deráz jang peivast tá u rá begereft va má u rá bed-in sabab az andáze fozun benaváxtim." (ZBP. L1245 TBH). //xáne ye nouyaw bigomán xáneyi sáde nist.//*

ordinary level, **O level** *(dar dastgáh e ámuzew va parvare w piwin e Engelestán) ámuzew e páye.*

ordinary seaman *wágerd/ kárámuz e návi*

ordination n **1** *jawn va áyin e pristári/ pristár* [priest] *wodan; nouzuti*. **2** *áyin pristár wodan; áyin e nouzuti*

ordnance n **1** *sázobarg (e sepáh).* **2** *diván e sarrewtedári ye ártew; diván e sázobarg.*

Ordnance *(dar Engelestán) (diván e) naqwebardári ye Engelestán. //*an Ordnance Survey map: *naqweyi ke diván e naqwebardári ye Engelestán pardáxte//*

ordure n *(beáyin yá soxan dar parde) peixál, sergin, tapále; goh*

ore n *sang e káni. //*iron ore: *xonáhen/ Zamini/ baxwi ke dárá ye sang e káni ye faráván ast.//*

organ[1] n **1** *andám, "va andar axbár conán ast ke piw az wari'at e Musá conán bud ke har ke gonáhi kardi be andámi toube ye án budi ke án andám beboridandi ...va goft dar Qor'án, "dozdán rá dast beborid ke gonáh be dast kardeand." (ZBP. L2042 TB); andámhá ye soxan; cewm andám e bináyi ast; andámhá ye záyáyi/ zádorud.// Kárdpezewk/ salyán* andám e tafnide** [infected] *rá váborid.//.* **2** *(beáyin) andám.*

//andám e bonyádin e warvin/ sarrewtedári ast. / rasánehá* [organs] *ye manewte ye tude (con ruzname, rádiyo)./ In ruzname rasáne ye kumal** [party] *e Mazdaki*/ komunisti ast.//*

organ[2] n **1** = (US) **pipe-organ** *arqanun; org. //dar kelisá org mizanad/ minavázad.; Musiqi baráye org/ arqanun//.* **2** *arqanun/ org e barqi*. **3** **a mouth organ harmonica** *sázdahani*

organist n *arqanun-naváz, orgnaváz. //arqanun-naváz/ orgnaváz e kelisá//*

organ-grinder n *navázande ye arqanun e kucak*

organ-loft n *áwkub e/ jáygáh e arqanun/ org*

organdie, (US) **organdy** *párce ye orgánjdi. //wabiyi* [blouse] *az orgándi ye sepid./ pirhani orgándi//*

organic adj **1** *handámik. //án bimári xástgáh e handámik* dárad; yek bimári ye handámik//.* **2** *zende, giyáhi, jánevari, handámik. //máddehá ye, serewtehá* [compounds] *ye mádde ye zende/ giyáhi/ handámik*; Xák e ágande az kud e handámik*/ giyáhi/ jánevari//.* **3** *handámik*; sabziját e handámik (parvarde bi kud e sáxtegi). //pálizbáni* [horticulture] *ye handámik*//.* **4** *handámik*. //páreyi* [system] *handámik* az kár e má; Pezewk goft ke man bimári ye handámi* nadáram.; goujefarangiyi ke handámik* (bedun e kud e sáxtegi) parvarde wode//*

organic chemistry *ximiyá* ye handámik**

organic murmur *xoruw e handámik* [áváyi ke az del barmixizad va xástgáh e bimári dárad.]*

organism n **1** (**a**) *jándár (e rizbini). //jándárán e rizbini ye áb rá barresi kardan//.* (**b**) *giyáh, jánevar//.* **2** *(beáyin) dastrgáh; handád. //Án bongáh e bázargáni dam o dastgáhi bozorg va picide ast.//*

organization; organisation n **1** *sázmándehi. //Dastandarkár e sázmándehi ye báwgáh e novin ast.//.* (**b**) *sámán. //Besyár huwmand ast ammá káraw sámán nadárad.//.* **2** *sázemán; dastgáh. //Hame ye sázmánhá ye sargarmi ye kuy* [local]*./ Tan e mardom rá dastgáhi saxt picide ast.//*

organizational, **organisational** adj *sázmáni, sázmándehi. //tavánáyi ye sázmándehi ye besyár xub/ fozunbarandáze//*

organize, organise v **1** **organize sb/ sth (into sth)** *sázmán dádan. //yek kumal* e xawáyáyi** [political party]*/ warvin** [government]*/ sepáh rá sázmán dádan. //Dust dárad mardom rá sázmán dahad.; Wágerdán rá be cahár goruh kard/ sázmán dád.//.* **2** *sázmán dádan; árástan; padid ávardan. //Viyandi** [expedition] *baráye raftan be Everest sázmán dádand/ árástand.* [organized]*./ tuwi*yi* [picnic] *árástan./ newasti* [meeting] *baráye peiqáre* [protest] *sázmán dádan.//.* **3** **organize sb/ (into sth)** *(kárgarán rá dar) raste ye kárgari sázmán dádand.; //Niru ye kárgari rá sázmán dádan; Kewávarzán rá sázmán dádan; Kewávarzán rá sázmán dádan va bongáh e hamyári* [a co-operative] *padid ávardan.//*

organized, organised adj **1** *áráste; sázmán yáfte.* **2** *áráste; sázmán yáfte; ámáde. //ávardi* [competition] *bad sázmán yáfte/ ágrefti** [crime] *sázmányáfte.//.* **3** *(dar) raste ye kárgari* [organized labor]

organizer, organiser n *árástár; sázmán dahande. //sázmán dahande ye ávard* [competition]*/ kár/ wappási*/ mehmáni* [party]*//*

orgasm n *yuxe (Farhang e Nezám); rabuxe (ZBP. C338 FM); "garce bodam mard zir e mire [zan e bozorg/ zan e farmánde] dar án hál -- hamco zan e qar [jende/ ruspi] wodam ze yuxe ye ra'ná" (ZBP. C338, FM-Suzani). //be yuxe naresidan/ dast nayáftan.//*

orgiastic adj *mast-bázár (M. Moqaddam); wádxári* [JGS]; mastbázár*

orgy n **1** *mast-bázár (M. Moqaddam); wádxári* [JGS]; mastbázár.* **2** **orgy (of sth)** *(anáyin) kári/ kárháyi mastvár; kuram-kamewam [<Gilaki = kuram gávmiwam*]. *//Kuramkamewam* darávardan va kowtár va nábud kardan./ Piw az Krismas mastvár xarid kardan/ hazine kardan./* [an orgy of spending]*//*

oriel n (**oriel window**) *ruźan (panjere ye barjeste ye báláxáne) (ZBP. C2202)*

orient[1], **Oriel window** *ruźan (panjere ye barjeste ye báláxáne) (ZBP. C2202)*

orient[1] n, **the Orient** *(beáyin, soxanvari) xoráyán; xorásán; xorásgán [bengarid be* "east"*]; uwastar* [<Pahlavi, (ZBP. C2670, MK, BF)]. //Hubu/ atr va buafzár e xoráyánzamin//*

orient[2] v (esp US) = orientate

oriental adj *xorásáni; xoráyáni; xorásgáni; uwastar* [bázgardid be* "orient"*] xoráwád* [JGS] [niz besanjid bá nám e dehi dar ráh e Tehrán-Neiwábur]. keliwád [keli-, hamriwe ye "xorá " niz besanjid bá* "helio-" *niz "xoráwád"; niz nám e dehi ast miyán e Espahán va Wahr e Kord] (JGS). //*Oriental rug: *Qáli ye Xoráwád*;* Oriental art: *honar xoráyáni; Baxw e barresi ye Xoráyán Zamin//*

Oriental n *xoráyáni; xorásgáni; (gáh xárdári) Yájuj Májuj/ Beviźe Cin va źápon*

orientalist n *Xorásgánwenás; Xoráwádwenás**

orientate, (US) **orient** v **1** (**a**) *be... parvá nemudan; harjá juri tarjome miwavad. //Bekuwid dánewámuzán e xod rá vádárid be dánewhá parvá konand./ Bongáh e má biwtar be kár e fewnád** [export] *mipardázad.//.* (**b**) *sáxte wodan baráye. //Án doure baráye dánewjuyán e bigáne sáxte wode bud.//.* **2** **orient oneself** (**a**) *suyábi. //Kuhnavardán dar tármiq besaxti mitavánestand suyábi konand.//.* (**b**) *xod rá bá... áwná sáxtan; áwná wodan. //Candgáhi be derázá kewid tá ráh-o-cáh rá dar dabestán e nou bewnásad./ Candgáhi bederázá kewid tá bá dabestán e/ ámuzewgáh e nou ye xod áwná gardad.//*

-orientated, (US) **-oriented** , *(setáy e kárváže misázad) harjá juri tarjome miwavad. //Doureyi ke dar án dánewju rá biwtar bá varzewhá áwná misázand.//*

orientation n *suyábi; //áwná wodan/ sáxtan; áwnáyi/ áwnásázi ye kármandán e nou bá kár e xod.//*

orienteering n *ráhpeimáyi; ráhnavardi. //Be ráhnavardi pardáxte.//*

orifice n *suráx; dah| áne. //suráxhá ye bini./ Daháne ye tárik e qár.//*

origin n **1** *bonest [<Pahlavi, bonewtag, bonest, bonestag (ZBP. C2025)]; riwe, bon, áqáz, máye, "badi rá to andar jahán máyeyi -- ham az birahán bartarin páyeyi." (ZBP. L3213 SF); sar, "con in dástán sar be sar bewnavi -- bebini sar e máye ye [badxuyi] barxovi" (ZBP. L5989 SF); sar e máye ye, "sar e máye ye mardi yo jang az ust -- xeradmandi yo dánew o sang az ust." (ZBP. L6084 SF); bonest, //Xástgáh e zist ru ye xák/ zamin; vážgáni az riwe ye/ xástgáh e Látin.; bonest/ xástgáh/ sarcewme ye in áyin dáneste nist.//.* **2** *toxme; bonxán* [<Pahlavi (ZBP. C5376 MK)]; bonxáne* [<Pahlavi (ZBP.C5376 MK)]; fargán* [<Pahlavi, fragán, (ZBP. C6886 MK)]. //Hargez toxme ye/ bonxáne* ye forudast* [humble] *e xiw rá farámuw nakard.//*

original adj **1** *bonewte* [<Pahlavi (ZBP. C2025 MK) bonewtag]; noxostin. //Sorxpustán noxostin báwandegán e/ báwandegán e bonewte* ye Ámriká ye abáxtari* [northern] *budand.; Naqwe ye noxostin e womá rá biwtar mipasandam tá in yeki rá.//.* **2** (**a**) *nou, táze; noupardáxte. //andiweyi nou; nerangháyaw* [designs] *besyár nou/ noupardáxte ast.//.* (**b**) *noupardáz; nouávar; áfarinewgar; barmáye; áfaridár*. //andiwmandi, nevisandeyi, negárgari noupardáz/ áfaridár*./ maqzi áfaridár*/ áfarinewgar.//.* **3** *bonyádi; barmáye; bonewte [<Pahlavi, (ZBP. C2025 MK)]. //Dastnebewte ye bonewte** [original] *gom gawte va in pácin** [copy] *e án ast.//*

original sin *(din/ dar tarságari) gonáh e bonyádin e (mardom) (xordan e ádam gandom yá sib rá dar behewt), "pedaram rouze ye rezván be do gandom beforuxt -- náxalaf báwam agar man be joyi nafruwam." (Háfez)*

original n **1** **the original** *bonyádi; bonewte*. //In negár/ parde pácin** [copy] *ast. Bonewte* ye án dar Mádrid ast./ In tarjome ast. Bonewte* ye án Faránsavi ast.//.* **2** **the original** *zabán e/ nebewte ye bonyádi. //Homer rá be zabán e nebewte* ye bonyádi xándan//.* **3** *(anáyin beviże bewuxi) nistdarjahán; padide. //Xále Parváneaw rásti padideyi-st.//*

originality n *nouávari; noupardázi. //Nerangháyaw* [design] *nouávari ye cewmgir(i) dárad.//*

originally adv **1** *nouávaráne [M. Moqaddam]; noupardázáne. //Nouávaráne soxan goftan/ andiwidan/ nevewtan//.* **2** *az/ dar áqáz; dar bon. //Án dabestán az áqáz/ dar áqáz/ az bon xeili kucak bud.//*

originate v **1** *áqáz gawtan; áqázidan; sar e máye ye... budan, "sar e máye ye mardi yo jang az ust -- xeradmandi yo dánew o sang az ust." (ZBP. L6084 SF); barxástan az, " nasl e farzandán e Esmáyil... az Adnán montawer wod va qabáyel e iwán az vey barxást." (ZBP. L7271 SR); xástan (ZBP. C5370); "ammá in xunrixtan va mei xordan va rudhá zadan va átaw parastidan az Qábil xást." (ZBP. L6844 TTT); Máye ye... budan, "badi rá to andar jahán máyeyi -- ham az birahán bartarin páyeyi." (ZBP. L3213SF). fargandan* [<Pahlavi, fragán (ZBP. C6886 MK)]; barámadan, "barnayáyad ze kowtegán áváz." (ZBP. L3530 GS); peidáwodan, "bogzárid andiwe peidáwavad va án womá rá be soxan goftan vádárad..." (ZBP. L4273 NKZZF); az jáyi áb xordan, "nemidánam in soxan e u az kojá áb mixorad." [JGS]; rostan, "va andar ragháyi ke az del rost-ast..." (ZBP. L5020 ZX); ámadan, "yeki lo'lo' ke con noh mah barámad -- az u tábande máhi digar ámad." (ZBP. L7680 VR); wekáftan, "Feroun bar lab e rud e Nil ánjá ke juyhá ye Mesr az ánjá wekáfand..." (ZBP. L2050 TB); áqáz gawtan. //Jang az cewmhamcewmi miyán e do xáneváde áqáz gawt/ barxást/ fargandid*./ Sar e máye ye sabk e váládgari* [architecture] *az Yunán e bástán bud.; Sorxrag e áortá az wekamce ye cap miruyad/ barmixizad.//.* **2** *áfaridan, kardan, nou ávardan; nou pardáxtan; ...nou darandáxtan, "biyá tá gol barafwánim o mey dar sáqar andázim -- falak rá saqf bewkáfim o tarhi nou darandázim." (Háfez). //sabk e raqs/ vawt e nouyi áfaridan./ Ki/ ke/ ce kasi andiwe ye/ bonmárd** [concept] *e novin e ávácik** [stereo sound] *rá padid ávard/ pardáxt?//*

originator n *nouávar [M. Moqaddam]; noupardáz; áqázgar; fargandár* [<Pahlavi, fragán (ZBP. C6886 MK)]*

oriole n **1 golden oriole** *pari ye wáhrox [parandeyi az gune ye* Oriolus; *gune ye Ámrikáyi az xáneváde ye* Icteridae *va gune ye jahán e kohan az xáneváde ye* Oriolidae *(ZBP. C5712 PI)]*

ormolu n *(váźeyi az riwe ye Fáránsavi ye* "ormulu"*) parang, parangin. //yek pangán** [watch] *e parangin//*

ornament n **1** *piráye, "va niz conin guyand ke avval kasi ke piráye ye zar be xáne ye; Ka'be kard Abolmotalleb bud..." (ZBP. L7304 SR); "...va ba'd az án.Xovayle... be bar e peiqambar aleyhessalám ámad va goft yá rasulolláh con Táyef rá begowáyi piráye ye doxtar e Qaylán/ ...yá piráye ye Fáre'e az ahl e Tá'ef be man deh." (ZBP. L7417 SR); áráye, "zivar ánce baráye árástan bekár ravad." (ZBP. L4594 NKZZF); afrang = aurang/ ourang (ZBP. C2284 FM); lám (ZBP. C1239, FM); ázin, ádin (ZBP. C1050); ásá (ZBP. C119 FM). //káx por az piráye bud.; Án pangán** [watch] *tanhá yek piráye ast va kár nemikonad.//.* **2** *piráye, áráye, harrá "ze hadde Bisotun tá Táq e Kasrá- jonaibethá raván bá touq o harrá" (ZBP. C2446, FM, Nezámi) (piráye ye zar yá sim ast baráye asb); ebriz = piráye ye zarrin (ZBP. C3775 FM); baládar/ balādor = piráye ye zanán, (ZBP. C5498 FM); zivar (ZBP. C6958 FM). //rafi* [shelf] *por az piráye; yeki az piráyehá ye cini ye womá ham aknun az dastam oftád.//.* **3** *(kohne wode- beáyin) gol (e sar e sabad). //gol e sar e sabad e piwe ye xiw ast.//*

ornament v, **ornament sth (with sth)** *ázin bastan "va wahr rá ázin baste budand ázini az had va andáze gozawte." (ZBP. L1193 TBH); ámáyidan = ámudan (ZBP. C23 FM); pirástan, árástan, afrandidan; siyábidan (ZBP. C2283; C3588 FM). //pirhani bá áráye ye turi; yek deraxt e Krismas ke bá parváze/ zarvaraq* [tinsel] *áráste/ afrandide gawte.//*

ornamental adj *áráyewi. //dig va digbar e mesi ye áráyewi be divár ávixte bud.//*

ornamentation n *áráye, zivar, afrang, lám, ázin, ásá, baládar, ebriz [bázgardid be* "ornament"*]. //kelisáyi bi áráye. [parvá konid dar Pársi "árástan", "bá afzudan e cizi zibá sáxtan ast." va pirástan, "bá kástan e cizi zibá sáxtan ast.", in wive ye dorost bekárbordan e váźe rá mardom badámuxte va biwtar nádorost bekár mibarand. niz piráyew/ áráyew/ piráye/ áráye/ áráyewgáh/ piráyewgáh dar biwtar e bárehá nádorost bekár miravad.]//*

ornate adj **1***(biwtar xárdári) poráráye; por ázin; por zarqobarq. //kandekárihá* [carving] *ye porkár dar yek kelisá; Án sabk e váládgari* [architecture] *pasand e man nist, xeili porázin ast.//.* **2** *(dar sabk e cáme* [verse] *yá cáne* [prose]*) picide; zandi* [description] *picide; sabki picide.//*

ornately adv *bengarid be* "ornate"

ornateness n *bengarid be* "ornate"

ornithological adj *parandewenási. //yek arzyábi* [survey] *ye parandewenási*

ornithologist n *parandewenás*

ornithology n *parandewenási*

orotund adj **1***(beáyin, gáh bewuxi) (baráye ává) wokuhmand; bozorg. //ává ye wokuhmand e/ por ehenotolop e yek pristár* [priest]*//.* **2** *porbád; bá ehenotolop*

orphan n *pedarmorde; mádarmorde; pedarmádarmorde; zádármorde*. //Panjsále bud ke pedar o mádaraw mordand/ zádármorde* gawt.; Yek doxtardáyi ye pedarmorde/ mádarmorde./ Dar jang bipedarmádar gawt.//*

orphanage n *xáne ye kudakán e pedarmorde/ mádarmorde/ bipedarmádar*

orris-root *riwe ye xowbu ye barxi giyáhán e xáneváde ye cambak* [iris plant] *ke kárbord e dáruyi va bu ye xow dárad.*

orth(o)-, *(piwvand, dar váźehá ye serewte) rást, dorost, haj, hac*

orthodontic adj *vábaste be rást kardan dandánhá va árvárehá. //kárdpezewki baráye rást kardan dandánhá va árvárehá//*

orthodontics n *(pezewki) (rewteyi az dandánpezewki) rást kardan dandánhá va árvárehá*

orthodox adj **1** *áyinparast; rástdin*; rástkiw [besanjid bá joddin/ kaźdin]. //rástdini*/ rástkiwi*; áyinparasti./ Doxtari besyár rástkiw ast.//.* **2** *áyinparast; rástdin*; rástkiw*. //Yahudiyán e rástdin*//*

Orthodox Church, the Eastern Orthodox Church *kelisá ye áyinparasti* (wáxeyi az tarságari dar xorásgán** [east] *e farang va Yunán) ke sekubá ye bozorg* [patriarch] *e Qostantaniye/ Estánbol rá miwenásad va piwvá ye xod midánad.*

orthodoxy n **1** *áyinparast; rástdini*; rástkiwi*. //yek ádam e áyinparast/ rástdin*/ rástkiw*./ haváxáh e seftosaxt e áyinparasti ye kátoliki//*
orthodromic adj *(pezewki) beteź [<guyew e Semnáni, "bateźyun". besanjid bá pá-, = pád-, = paiti + teź]. páteź. //*orthodromic/ antidromic tachycardia *"tondtapewi ye beteź*/ páteź*//*
orthographic, orthographical adj *bengarid be* "orthography"
orthographically adv *bengarid be* "orthography"
orthography n **1** *vájvi*/ vájviwenási* [bengarid be* "spelling"*]. //Dar farhanghá váźegán rá az ruy e vájviyewán* fehrest mikonand.//.* **2** *dorostnevisi; huvájvi* [hu + vájvi]*
orthopaedic, orthopedic *(vábaste be) wekastebandi. //salyáni*/ kárdpezewki ye ostoxán/ wekaste-bandi ye ruy e sotun e mohreaw.//*
orthopaedics, orthopedics n *(pezewki) wekastebandi. //baxw e wekastebandi ye bimárestán//*
orthopaedist orthopedist n *wekasteband; pezewk e ostoxán*
ortolan n *parande ye Orupáyi be nám e dánewik e* Emberize horulana*; guneyi "zardpare"; niz guwt e in parande. niz bengarid be* "bunting".
-ory *pasvand (bá kááźehá, va námváźehá, setáy* misázad). //*inhibitory: *bázdárande;* congratulatory: *wádbáw//*
oryx *qazáli az xáneváde ye* oryx *bumi ye Áfriqá, bá wáx e deráz va rást*
Os *kutáhwode baráye* **1** Ordinary Seaman: *kárámuz e návi.* **2** *kutáhwode baráye* Ordnance Survey. //an OS map: *yek naqwe ye sázmán e naqwebarári ye Engelestán//.* **3** *(beviźe baráye jáme* = oversize*) xeili bozorg/ gowád*
Oscar n *(jawn e sáliyáne dar Ámriká baráye behtarin celparde*há/ filmhá va tandisaki ke be baram** [award] *be behtarin kárgaránán va honarpiwegán dahand.). //Námzad e baram* e* Oscar*/ Oskár wodan; baráye báziyaw baram* e* Oscar *gereft./ In celpard*/ film cahár baram* e* Oscar *borde.//*
oscillate v **1** *tábidan/ tábándan; táb xordan/ dádan. //ávang* [pendulum] *táb mixorad.//.* **2** **oscillate (between sth and sth**) *dodel budan; tábxordan; parkidan* [besanjid be "deparkestan" <Gilaki]. //Hardam sázi zade az yek marz e xawáyáyi** [political extremes] *be marz e digar miparkad/ miravad./ Bimáráni ke docár e turagi* (afsordegi va wádi/* mania & depression) *hastand miyán e afsordegi va wádi táb mixorand/ miparkand*.* **3** *(cehrwenási*) (con ávang) táb xordan; parkastan* [besanjid bá "deparkestan* (Gilaki)], tábxordan e/ parkaw* e náre* [needle] *ye pargár* [compass]*; Parkaw* e kuhehá ye/ moujhá ye rádioyi//.* **4** *táb xordan; dodeli; parkaw*. //Candán damdami ast ke ádam rá diváne mikonad.//*
oscillator n *(cehrwenási*) daparke* [<Gilaki "parkestan"]*
oscillograph n *(cehrwenási*) parkawnegár* [baráye "parkaw", bengarid be* "oscillate"]
oscilloscope n *(cehrwenási*) parkawnamá* [baráye "parkaw", bengarid be* "oscillate"]
-ose *pasvand, dar nám e ximiyáyi* qandhá: con* "mannose, fructose". *//-sit* [JGS] [besanjid bá "sitá" <Sanskrit]; váźeháye zir baráye qandhá piwnahád miwavad:*
wotsit* lactose *[wot <Semnáni = wir]*
mivsit* fructose *[miv/ mive + sit]*
yáxsit* cellulose *[yáxte + sit]*
wirsit* galactose *[wir + sit]*
capsit* levulose *[cap + sit]*
mánsit* mannose *[mán + sit]*
xowsit* glucose *[xow* = sweet + sit]
osier n *guneyi bid be nám e dánewik e* Viminalis *ke wáxeháyaw baráye sáxtan e sabad va kácál bekár miravad.; bid e sabadi [Abbás Ariyánpur Káwáni]. //*an osier basket: *yek sabad e cub e bid.//*
-osis *"bimári" pasvand (pezewki) dar Pársi in pasvandhá yáft miwavad; harjá án ke pasandidetar ast bekár ravad:*
1 *yaw* [<Gilaki, "dahanyaw"], bimári ye dahán e gáv. besanjid bá "yask" (ZBP. C7129 FM)]; niz "jask" [Pahlavi, (ZBP. C7351 BF)]*
2 *ban [besanjid bá "-ban" (Avestáyi)] = bimár/ bimár kardan; "banyan" (Avestáyi, náxow kardan); banta, bantá (Avestáyi) = bimár az riwe ye "ban-" (Avestáyi)*
3 *bew* [bengarid be ZBP. C7652]*

4 *áxt [besanjid bá "áxt" Armani (ZBP. C7661)]*
5 *-ák*

osmosis n **1** *(zistwenási yá ximiyá*/ wimi) uzi* [<Pawtu]. //Agar gordehá nárasá gardand xun rá mitaván bá ravew er uzi* páláyid.//.* **2** *darkewidan; nadáneste va kamkam yád gereftan/paziroftan//Kudakán engár kár e bá márád*/ kámpiyuter rá darmikewand.//*

osmotic adj *uzik**

osprey *morv, guneyi máhi [<Pahlavi (ZBP. C4595 MK)]. benám e dánewik e* Pandion haliaetus

osseous adj *(beáyin) ostoxáni*

ossification n *(beáyin) ostoxáni wodan/ kardan. // seftosaxt/ xowk va gaci wodan e áyinhá ye bástáni//*

ossify v (pt, pp **ossified**) **1** *ostoxáni kardan/ wodan.* **2** *(beáyin, xárdári) seftosaxt wodan; gac/ gaci wodan; con sang/ gac saxt gawtan. //Bávarháyi ke dar maqzhá ye gac berixt e xowkandiwi darámade//*

ostensible adj *engár; beruye ye kár..., //Beruye ye kár nayámadanaw/ návadiyaw** [absence] *az bimári bud ammá hame midánestand ke rafte ávard* [match] *e pátapká*/ futbál rá bebinad.//*

ostensibly adv *//beruye ye kár rafte bud safar pei ye kár ammá biwtar e zamán e xod rá dar karáne ye daryá separi kard.//*

ostentation n *xodnamáyi, xodforuwi, "bar dar meixáne raftan kár yekrangán bovad -- xodforuwán rá be kuy e meiforuwán ráh nist." (Háfez); dárát namudan; dárát, (ZBP C4356 FM), (ZBP. C2846 FM). //xodforuwi/ dárát namáyi e forumáyegáne ye noukisegán* [the vulgar ostentation of the newly rich]; *//Bazm e bayugáni ye/ arusi ye doxtarewán sarásar xodnamáyi/ xodforuwi bud.//*

ostentatious adj *(xárdári) xodnamá; xodforuw, "bar dar meixáne raftan kár yekrangán bovad -- xodforuwán rá be kuy e meiforuwán ráh nist." (Háfez). //gouharháyi baráye xodnamáyi; bewiveyi saxt xodforuwáne jáme darbar kardan.//*

oste(o)-, *(pezewki- kálbodwenási) (dar vážehá ye serewte) ostou (ZBP. C1504); ostoxán; aste, hastu (ZBP. C2310); ast [<Pahlavi, (ZBP. C7651 BF)]. //*osteoarthrosis *[bengarid be* "-osis"*]//*

osteoarthrosis (n) *bawi*; ostoubew* [bengarid be* "osteo" *va* "-osis"*]*

osteopath n *bejewk (EDPL). //powtaw ásib dide bud va bejewki u rá darmán mikard.//*

osteopathy n *(pezewki) bejewki (EDPL)*

ostler n *(dar gozawte) miráxor*

ostracism n *birunrándegi. //*suffer ostracism: *birunrándegawtegi//*

ostracize, ostracise v *birun rándan. //Con dar bastnewini hanbázi* [participate] *nakard hamkáránaw u rá (az anjoman e xod) birun rándand.//*

ostrich n **1** *wotormorq; bozmorq be nám e dánewik e* "Sruthio camelus" *//Pirhanaw bá par e wotormorq áráste bud./ toxm e wotormorq/.* **2** *(anáyin, pendárin) xod rá be kuce ye Alicap zadan; xod rá be xariyat zadan; con wotormorq budan [na wotor, na morq budan]. //Xodaw rá be xariyyat mizanad va mehrvarzi ye/ mehrkári ye zanaw rá beruy e xodaw nemiyávarad.//*

OT abbr *(kutáh wode baráye* Old Testament*)*

other indef det **1** *digar, degar; kasandar = digari (ZBP. L1055 FM). //Áqá ye Fardin va bánu Maniźe va se ámuzegár e digar ánjá budand./ wáyad/ báwad ke digarán hamdástán nabáwand ammá az did e man gandaw darámade/ wuraw darámade.; Bá Peźmán námzad ast ammá biwtar bá mardán e digar birun miravad.; Celpard*/ film e digari (niz) didi?; Aknun na, wáyad zamánni digar.//.* **2** *digar. //Botri rá negahdáwte bá dast e cap cub-panbe rá birun bekew!; Án walvár cerk/ cerkin ast behtar ast án yeki digarat rá bepuwi./ Donbále rá ru ye digar e barg benevis.//.* **3** *digar, digarán. //Dánewjuyán e digar dar yáneam** [class] *Espániyáyi hastand./ Maryam az man bozorgtar ast ammá digar xáharánam az man kucaktar-and.; Wáhnáme rá xándeam ammá dástán e Rostam e Farroxzád va Salmán e Fársi rá naxándeam./* the other day, week, month, etc: *tázegi//*

other adj, **other...than...** *digar. //gáh/ zamán dári ke jáhá ye digari rá ham bejoz ánhá ke dar barnáme ámade bebini.; Har zan e digari bud joz Afsáne cizi nemigoft.//*

others pron **1** *digarán; digarihá; barxi digar. //Barxi bá ráde*/ máwin va barxi digar piyáde ámadand./ In kafwhá/ muzehá andázeam nist- kafw e/ muze ye digari joz inhá nadárid?; Báyad be kasáni ke be nikbaxti ye má nistand komak konim.//.* **2** *digarán; digarihá. //Man raftam wená ammá digarán raftand celtapká*/ tenis bázi konand.; Porsew e cahárom va panjom rá nemitavánam pásox daham ammá hame ye digarihá*

rá kardeam.; U tanhá kasi bud ke nevid [invitation] *e ma rá pásox dáde (be mehmáni ámad.)/ Hic kas e digar hamána ranj e pásox rá niz bexod nadád.//*

other than **1** *joz, harjá juri tarjome miwavad. //Hargez bejoz in ke cizi bexáhad bá man soxan nemiguyad.; Joz u dust e nazdik e (digari) nadárad.//.* **2** *joz..., //Hargez joz raftár e xodpasandáne cizi az u nadideam.; Kam/ kamtar piw miáyad wangul/ sarwád nabáwad.//*

other-worldy adj *ánjaháni; mainavi*

otherwise adv **1** *vagarna; degar rah, "degar rah nadári táqat e niw." (ZBP. L3684 GS). //Áwkár ast ke womá jur e digari miyandiwid./ Mibáyast sar e kár báwad ammá kár e/ gereftári ye digari dáwt.//.* **2** *ammá. //Án xáne xub ast tanhá/ ammá keráyeaw gerán ast.//*

otherwise conj *vagarna; degarrah (baráye nemunehá be bálátar bengarid). //Sar e botri/ dar e botri* [cap] *rá begozár vagarna áb e mive mirizad birun.; Báyad bewetábim/ bedavim vagarna dir miresim.; Harce miguyandat/ behet miguyand bekon, vagarna gereftár miwavi.//*

otherwise adj *jur e digar; ciz e digar. //Rásti pák ciz e digari-st.//*

otiose adj *bihude, gazáf. //*long, otiose passages of description: *zand pas e zand./ derázáhang va gazáf.//*

-otomy *(pasvand) wekáftan; káftan; ...-káfi; ...-wekáfi. //wekáftan e dehliz//*

otter n **1** *wang; weng; wong (ZBP. C7252 RPI); udrag* [<Pahlavi (ZBP. C3808 MK)] jánevari be nám e dánewik e* <u>Lutra lutra</u>. *xaz e udrag*. //dastkewi az xaz e udrag*.//*

ottoman n *cárpáyeyi deráz va towakdár (ke darunaw patu va wamad nehand)*

OU *dar Engelestán, kutáhwode baráye "*Open University" *dánewgáh e ázád. //Darejeyi dar dánew e engárew az dánewgáh e ázád.//*

oubliette n *(kohne wode) siyáhcál; daxme*

ouch *(wegeftvážed) (newángar e dard e nágaháni) áx, váy. //Áx! dard mikonad!//*

ought to (neg **ought not/ oughtn't**) **1** (**a**) *báyastan, "bas nokte ye qeyr e hosn bebáyad ke tá kasi -- maqbul e tab' e, mardom e sáhebnazar wavad." (Háfez); wáyestan, wáyidan, "soxan dar nehán nabáyad goft ke bar anjoman nawáyad goft." (ZBP. L3837 GS); báyidan = báyastan (ZBP. C2261 FM). //ravá dáwtan, "va man ravá nadáram ke bar basát e xodá ye ta'álá bá kafw va páyafzár ravam." (ZBP. L2319 AT). //Báyad darzamán/ dar dam áqáz konim. Báyad puzew bexáhi.; nabáyad hewt/ gozáwt conin cizháyi anjám wavad.; Nabáyad sagewán rá dar xiyábán rahá konand.; Nabáyad bá átaw bázi konand.; "Báyad nevewte sepásgozári konam?", "Ári, báyad conin koni!"./ Mibáyast biwtar mipáyid./ Mibáyast biwtar parvá konad.//.* (**b**) *báyastan. //Piw az raftan be Álmán baráye kár báyad zabán e Álmániyat rá behtar koni./ Zamáni ke raftoámad/ ámadowod faraván ast va mardom yá sar e kár rafte yá be xáneyewán miravand báyad ototbus/ masráde* biwtar báwad./ Báyad celpard* e nouyaw rá bebini!.; Mibáyast ámuzegár miwod.//.* **2** *//agar tasu* [o'clolck] *ye noh rahsepár wode mibáyast tákonun injá báwad.; In xorák báyad baráye hameyemán bas báwad./ Be ásemán bengar/ negáh kon- báyad pasin* [afternoon] *e xubi/ qawangi báwad.//*

Ouija, Ouija board *(nám e bázargáni) taxte ye viżeyi, ke bá komak e án az mordegán payám girand.*

ounce n **1** (abbr OZ) *kutáhwode OZ, yekán e sang = 1/16 pond = 28.35 geram.* **2** **ounce of sth** *(anáyin) andaki, yek rize, yek xorde, yek jou, yek cos/ ye cos. //Yek jou xerad nadárad; Yek sar e suzan rásti dar dástánaw nist.//*

our (possess det, *harvenám e azáni)* **1***...-mán; ...e má; az án e má. //Kucaktarin farzandemán wew sále ast.; Fewnád** [export] *e bozorg e má berenj ast.; Kasi do sag e má rá dide?; Mixáhand cand tá az parvázehá* [slides] *ye rangiyemán rá newánewán dahim.//.* **2** *(baráye xándan e xodá...) //Xodáyá!; Maryam*!* (Our Lady)//

ours (possess pron) *(harvenám e azáni) ...e má. //Saráyewán/ xáneyewán mánand e má-st ammá az án e má báq e bozrgtari dárad.; Peikareháyat xeili qawang ast, mixáhi cand tá <u>az án e má rá</u>* [some of ours] *bebini?//*

ourselves (reflex, emph pron, *harvenám e bázgawti)* **1** *xodemán. //Kuwide xod rá az ravandhá ye/ sukhá* [trends] *ye ruz ágáh negahmidárim.; Bogzár dastine neháde benevisim, "dánewjuyán e/ wágerdán e dustár e womá"; Mixáhim xodemán (be cewmán e xodemán) bebinim.//.* **2** *(baráye fewár ávardan bar "xodemán") xodemán. //Bárhá andiwideyim ke xodemán beravim ánjá.//.* **3** **by ourselves** (**a**) *tanháyi; xodemán.* (**b**) *tanháyi; dasttanhá.*

-ous suff *(pasvand bá námváźe, setáy* misázad) piwvand va pasvandhá ye zir dar Pársi bejá ye* "-ous" *bekár miravad: abá-; bá-; -ágin; -gin; -yun; -gun; -yi/ -i; -ik; -in; -mand; -var; -nák; -sán; -sár; -vaw; -van; -e; -a = -ak. //*poisonous: *zahrnák;* mountainous: *kuhestáni;* glorious: *wokuhmand//*

-ously adv *bengarid be* "-ous"

-ousness *(námváź ye náwomordani misázad) //*spaciousness: *jádári//*

oust v, **oust sb (from sth)** *birun rándan; birunidan* (ZBP. C5411BF); ugárdan [<Pahlavi, ugárdan (ZBP. C3803 MK)]. //Hamimáli* [rival] *rá az jáyaw birun rándan./ Az páygáh e farwini** [chariman] *birun ránde wod/ ugárde* gawt.//*

out adv part *(páreband e kárváźe)* **1** *birun, "bebinim va soxan e iwán bewnavam va bedánam hál va sirat va darun va birun e iwán..." (ZBP. L660 TBH); dar; bedar, harjá juuiri tarjome miwavad. //baráye haváxori birun raftan* [fresh air]; *barxástan va birun raftan; dar rá gowudan va darun e báq davidan; kiseyi rá báz kardan va cizi darávardan.; ráh e xod rá yáftan; kise rá takán dáde cand sekke birun oftád.; Boro gomwo!/ Boro birun!//.* **2** (**a**) *birun; na dar xáne; na dar sar e kár. //Be Afsáne zang zadam ammá (dar xáne/ sar e kár) nabud./ Aknun kixá** [manager] *rafte birun/ birun ast.; Bogzár emwab beravim birun//.* (**b**) *dar deźenepewt** [library] *nabudan. //Ketábi ke womá mixáhid/ mixástid dar deźenepewt nist/ án rá yeki borde//.* **3** *dur. //qáyeqhá hame be daryá rafteand (va az xowki dur-and.)* [out at sea]*; Aknun dar Árźántin ast (va xeili az xáne dur ast.); Xeli durdurhá va dar rustá miziyad/ zendegi mikonad./ Án kawti wew ruz e piw az Kále rafte.//.* **4** *digar penhán nabudan; áwkár, "tá xodávand rá haqiqat gawt ke záher e u onván e bátel ast va áwkár e u gová ye nehán e u-st." (ZBP. L1774 DB). //Án ráz áwkár gawte; xorwid (az powt e abrhá) birun ámade; Ketáb e tázeaw be bázár ámade/ cáp va paxw wode; Vacari** [warrant] *birun dádeand ke dastgiraw konand.; Harce midáni begu!* [Out with it!]*//.* **5** *(bá setáy* e barin bekár miravad) ke hast; dar miyán e nemunehá ye wenáxte wode. //Án behtarin báziyi-st ke tákonun padid ámade.//.* **6** *sar e kár nabudan.; Kumal** [party] *e kár dar 2005 az kár oftád.//.* **7** *varoftáde/ digar mod* [fashionable] *nabudan. //walvár e pácegowád emsál varoftáde//.* **8** *bihuw. //Yek tasu** [hour] *ast bihuw oftáde.//.* **9** *(baráye avarkár** [tide]*) páyin rafte. //Avarkár** [tide] *xeili páyin rafte bud va natavánestim wená konim.//.* **10** *bast newaste. //Bárandázán* [dockers] *e bandar Kiw bast newasteand.//.* **11** *nawáyad; nawodani. //Tá havá garmtar nawode/ nawavad dar daryá nemiwavad wená kard.//.* **12** *átaw; gáz, wamm xámuw ast* [gone out/ burnt out]. *//Hame ye ceráqhá ye xiyábánhá xámuw bud.; (án sigár rá xámuw kon!; bád zad wamm*há rá xámuw kard* [blow out]*//.* **13** *tá páyán; tá tah; sarásar; pák. //Xub be kasi tá páyán e soxanaw guw (fará)dádan; porsemáni rá bák bázgowudan* [work out]*; tuwe dárad tah mikewad* [run out]*; jangidan va kári rá bá jang yeksare kardan* [fight it out]*; zertam darámade/ qamsur wode; saxt bestuh gawteam; Piw az páyán e hafte//.* **14** *bá ává ye boland; bi dodeli. //be ává ye boland dád zadan/ faryád kewidan; niyáz be soxan goftan e ostovár/ bi dodeli darbáre ye cizi budan* [speak out]*; cizi rá be áváz e boland goftan; Cizi rá rok/ biparde be kasi goftan//.* **15** *na candán dorost; dárá ye laqzew. //dar womárhá* [calculations] *ye xod/ arzyábi ye xod tá andázeyi laqzew dáwtan./ Dar womárháyemán bist dolár kam dárim/ fozuni dárim.; Ánce gomán zade budi saxt part bud; Pangánam** [watch] *panj pál** [minute] *pas/ piw ast.//.***16** (**a**) *(varzew) (tapkáye** [cricket] *va mánand e án) az bázi birun ránde wodan; digar tup nazadan. //Rahbar e goruh* [captain] *pas az in ke set tup zad* [3 runs] *birun ránde wod.//.* (**b**) *(dar celtapká*/ tenis, badfminton va mánand e án) birun e zamin oftádan. //Yek nomre az dast dád, con tuppaw birun e zamin oftád* [lose the point]*//.* **17** **all out** *bengarid be* "all". **be out for sth** *saxt pei ye/ donbál e... budan. //Man pei ye setáyew e/ bahbah/ cahcah* [compliments] *e mardom nistam.; Be xunat tewne ast.//.* **be out to do sth** *bar án budan. //Bar án nistam ke jahán rá degargun sázam. //Án dálá** [company] *bar án ast ke bázár e Kánádá rá be cang ávarad.* [capture]*.//.* **out and about** *pas az bimári barxástan va birun raftan; ráh oftádan. //Máye ye wádi-st ke Áqá ye Raxwán báz sarpá gawte/ ráh oftáde.//.* **out and away** *Huwmandtarin dánewámuze in dabestán bud.//*

out n **1** *(dar Ámriká) (dar tapká*/* baseball*) tup nazadan; birun rándan; birun ránde wode budan//.* **2 the ins and outs** *bengarid be* "in3".

out-and-out adj *pák, rástin. //yek koláhbardár e/ yek ostádkár e rástin//*

out-tray n *káqazdán (baráye kárhá ye páyán yáfte ke báyad birun ravad)*

out-, pref **1** *piwvand (bá kárváźehá va námváźehá, serewte kárváźehá ye gozará misázad.); biw az...; biwtar az..., //az... biwtar zistan* [outlive]*; az... biwtar ruyidan* [outgrow]*;* **2** *az womár... biwtar wodan/ budan* [outnumber]. **3** *(bá kárváźehá námváźe, setáy* va band e kárváźe misázad) harjá juri tarjome miwavad.*

outback n *(beviże dar Ostráliyá) duroftáde; durdast; part. //Dar sarzaminhá ye duroftáde gom wode (budan)//*

outbid v (**outbidding;** pt, pp **outbid**) *ruy e dast e kasi boland wodan. //án goldán rá mixástam bexaram ammá u ruy e dastam boland wod.//*

outboard motor *ás* [engine] *e rukár* ke birun e karji savár miwavad.*

outbreak n *peidáyew e nágaháni. //peidáyew e nágaháni ye tab e rude* [typhoid], *dowmani, wurew*

outbuilding n *anbári, panáhgáh, áwiyáne, ábrizgáh, soturxáne ye jodá az xáne. //xáne ye kewávarzi bá cand sáxtemán e sudmand ke jodá va dur az xáne sáxte wodeand//. bázgardid be* "outhouse".

outburst (v) *tarekidan; az kure darraftan.*

outburst n **1** *terekmán; tarekidan; terekná. //birun zadan e boxár az dig e zudpaz.* [pressure cooker]*//.* **2** *az kure darraftan; harjá juri tarjome miwavad. //zadan zir e xande; az xande rudebor wodan; az kure darraftan./ padidár gawtan e nágaháni ye tabahkárihá* [vandalism]*//*

outcast n, adj, **outcast (from...)** *ránde, bikas, bixánemán. //con rándegán bá kasi raftár kardan//*

outcaste n, adj *(beviże dar Hendustán) háriján (Máhátmá Gándhi)*

outclass v *(beviże be rixt e náwenáxte) az... xeili bartar budan; rudast e kasi zadan. //Az hamán áqáz e takrobáyi az digarán pasoftádam.; Itáliyáyihá dar nerang* [design] *va cuni ye sáxt* [manufacturing] *az ánhá xeili bartar budand/ rudastewán ámadand.//*

outcome n *hude, anjám, barámad [M. Moqaddam]. //Hude ye/ barámad e newast e womá ce bud?//*

outcrop n *(zaminwenási) páreyi az yek láye (sang yá cize digar) ke ru ye zamin dide wavad; ...-sar [besanjid bá gacsar/ gacesar; sangesar]*

outcry n *qariv, faryád (gele/ peikárjuyi/ peiqáre* [protest]*). //Baráye sáxtan e parvázgáh e nou az mardom faryád e peiqáre/ náxownudi barámad.//*

outdistance v *powt e sar nehádan; tond dur gawtan. //Asbi ke xeilihá xáhánaw budand* [favorite] *zud digarán rá powt e sar nehád.; Zanaw u rá dar kár/ az didgáh e piwegáni* [career] *zud powt e sar nehád./ Zanaw zud az u dar kár jelo/ piw oftád.//*

outdo v *behtar budan; biwtar kardan; bartari jostan; //Kamar baste ke az barádaraw dar kár va ávard* [games] *piw báwad/ bartari juyad. //Con nemixást kasi bar u bartari juyad báz be anjám e án kár dast zad.//*

outdoor adj **1** *birun (az xáne). //kárhá ye/ varzewhá ye birun az xáne; Puwák e/ jáme ye birun az xáne/ biruni./ varzewhá ye biruni/ birun az jáhá ye sarpuwide//.* **2** *biruni; dadari. //Rásti xeili dadari nist./ Rásti kasi nist ke delaw bexáhad biwtar be kárhá ye birun e xáne pardázad.//*

outdoors adv *birun; dar havá ye ázád. //Birun sard ast./ Dar kewvarhá ye garmsiri mitaván dar havá ye ázád xábid.; Kewávarzán/ barzegarán biwtar e ruzegár e xod rá dar havá ye ázád/ birun az xáne separi mikonand/ migozaránand.//*

outdoors n, **the great outdoors** *birun e wahr; dar havá ye ázád; dar kuh o dawt/ biyábán. //Nemitavánestam dar Landan beziyam. Az jáhá ye/ áz kuho biyábán xowam miáyad.//*

outer adj **1** *biruni, ruyi. //láye ye biruni ye káqaz e divári; puwák e ruyi/ biruni.//.* **2** *dur, biruni. //tálár e biruni; pirámunhá ye wahr* [outer suburbs]*//*

outermost adj *durtarin; birunitarin. //durtarin estará** [planet] *az xorwid.; Durtarin barzanhá ye wahr//*

outer space = **space** //*safar be espáw* e durdast.//*

outface v *be kasi ber zadan va u rá ázordan; be kasi xire wodan va u rá dastpáce kardan/ az rubordan. //Yekband be hamestár** [opponent] *e xiw xire wodan va u rá az ru bordan.//*

outfall n *darrou [M. Moqaddam]; berwou* [ber + wou* (outlet)*]. bázgardid be* "outlet"*]*

outfield n **1** *(dar tapkáye*/* cricket *va tapká*/* baseball*) baxwi az meidán ke dur az kodangzan* [batsman] *ast.//.* **2** *bázikonáni ke dar baxw e durdast e meidán bázi mikonand./ Bázikonán e baxw e dur dast e meidánewán sost-and/ xub bázi nemikonad.//*

outfielder (n) *bázigari ke dar baxw e dur dast e meidán bázi mikonad.*

outfight v (pp, pt **outfought**) *dar jang/ razm/ ávard az hamál* [rival] *e xod behtar kár kardan. //Dar sarásar e peikár* [campaign] *e zemestáni hamálán e má be má wegerd e behtari zade* [outmaneuver] *va ham behtar az má jangidand/ bázi kardand.//*

outfit n **1** *sázobarg; pargár (ZBP. C197 FM). //Pargár e/ sáz o barg e bavande* [complete] *ye vásác** [repair] *e ráde*/ máwin.//.* **2** *jáme ye...; raxt e...; sáxt, "bexandid o goft cun oftádi? va pákize sáxti dári!"*

*(ZBP. L1367 TBH); raxt, (dastán) "tá to fekr e raxt bekoni nane- man o siyábaxt mikoni nane.". //yek dast raxt e celtapká** [tennis] *ye sepid./ Baráye bayugáni ye doxtaraw/ doxtaw yek dast raxt e nou xarid.//.* **3** *(anáyin) sázemán. //yek sázemán e kucak e paxw e ketáb//*

outfitter n *foruwande ye sázobarg; raxtforuw; pargárforuw. //Az puwákforuwi ye mardáne yek nimtane* [jacket] *xarid.; Ánán foruwande ye beáyin* [official] *e raxt e dabestáni hastand.//*

outflank v **1** *az pahlu ye dowman/ niru ye dowman gozawtan (va tak ávardan* [attack]*/ nágahángir kardan).* **2** *nágahángir kardan; wegerd e nágaháni zadan va bartari jostan. //gozar az pahlu ye niru ye dowman (va tak ávardan az powt/ va nágahángir kardan)./ Dar án goftogu pák rudast xorde nágahángir gawt.//*

outflow n, **outflow (from sth)** *birun rixtan; birun ámadan; raván wodan. //ravánwodan e peivaste (ye áb yá ciz e digar) az anbárak* [tank]*; Birun raftan e qácáqi ye arz az kewvar.//*

outfox v *(bá nirang/ tarfand bar digari) bartari jostan. //Hamiwe dar watrang bar hamálán* [rival] *e xod bá nirangbartari mijuyad.//*

outgoing adj **1** (**a**) *ánke dárad miravad; rahsepár. //Kawtiyi ke dárad rahsepár miwavad.; avarkári** [tide] *ke dárad pasmiravad.; Keráyenewini ke dárad miravad.//.* (**b**) *kenár-ravande. //warvini*/ sarrewtedáriyi ke dárad kenár miravad./ Farbodi** [president] *ke dárad kenár miravad.//.* **2** *mehrabán; xungarm. //Xeili mehrabán/ xungarm ast.; Hargez ádam e xungarmi nabude.//*

outgoings n *hazine; darraft. //darraft e máhiyáne baráye keráye va xorák//*

outgrow v (pt **outgrew,** pp **outgrown**) **1** *bozorg wodan (va jáme tang gawtan).* **2** *tondtar (az digari) bálidan/ bozorgtar wodan. //Az pedaraw bozorgtar gawte/ wode.//.* **3** *rahá kardan; powt e sar nehádan (bá afzáyew e sál); bozorgtar wodan va xuhá ye zewt/ kárhá ye baccegáne rá kenár gozáwtan.; musiqi ye mardompasand* [pop music] *rá dust midáwt ammá bozorgtar wode án wur* [passion] *rá aknun az dast dáde.//.* **4** **outgrow one's strength** *xeili tond bozorg wodan va tond-tond bimár gawtan.*

outgrowth n **1** *(beáyin) wáxe, hude. //sáxt e in mádde hudeyi az sátvun* e espáwik** [space industry] *ast.//.* **2** *qodde, qonde, gereh; birunzadegi; fozuni, "ammá anvá' e in fozunihá ba'zi mardom rá dar bini padid áyad va ba'zi zanán rá bar rahem padid áyad va ánce bar maq'ad báwad dogune ast..." (ZBP. L5545 ZX). //fozuni/ gereh bar deraxt e ráw* [beech tree]*; darámadan e muy e fozuni az suráx e bini.//*

outhouse n **1** *sáxtemán e kucak (panáhgáh/ áwiyáne/ kárgáh) jodá az xáne. //Dar yeki az sáxtemánhá ye kucak jodá az xáne raxtwuyi kar mikard.//.* **2** *ábrizgáh birun az sáxtemán*

outing n *gawt, carxew, gardew. //gardew raftan* [go on an outing]*; baráye gawt be kenár e daryá raftan; be namáyewxáne raftan e kármandán e án bongáh sáli yekbár//*

outlandish (adj) *(beviźe xárdári) jámeyi/ raftári wegeft. //Didgáhaw darbáre ye kudakán xeili wegerf ast.//*

outlandishly adv *bengarid be* "outlandish"

outlandishness n *bengarid be* "outlandish"

outlast v *biwtar az... zistan/ páyidan; sar e... rá xordan. //In pangán* e divári** [clock] *tákonun cand xávand* [owner] *dáwte ke hamegi mordeand./ In sardamdári* [political system] *sar e biwtar e má rá mixorad.//*

outlaw n *(dar gozawte) wurewi; kasi ke az powtibáni ye dád deriqide/ bibahre gawte; wahrvandi (rá az kasi) setándan. //Goruhhá ye wurewi dar jangal mizistand.//*

outlaw v **1** *(dar gozawte) kasi rá az powtibáni ye dád deriqidan/ bibahre sáxtan; wahrvandi az kasi setándan//.* **2** *bidád/ adádmand* dánestan; //barxi dáruhá ye xugarkonande rá adádmand* womordan/ sáxtan/ dáwtan; kárbord e barxi dáruhá ye xugarkonande rá adádmand* gardánidan//*

outlay n, **outlay (on sth)** **1** *baráye gostarew e kári hazine kardan/ sarmáyegozári kardan. //Baráye xarid e carxowtabzár* [tools/ instruments] *e nou va gostarew e kár xeili kam sarmáyegozári wod.//.* **2** *hazine/ sarmáyegozári baráye gostarew. //Sarmáyegozári ye cewmgir dar zamine ye paźuhew e bonyádi.* [basic]*//*

outlet n **1** **outlet (for sth)** *darrou [M. Moqaddam]; berwo* [<ber, Gonuyi + wou <wodan]. //darro ye/ berwo* ye áb./ darro ye/ berwo* ye daryáce./ darice ye darrou; dudáhang (ZBP. L1120 FM)//.* **2** **outlet (for sth)** *baráye án hame xawm e anbáwte/ xawmi ke dar del dárad., darroyi niyáz dárad.//.* **3** *(bázargáni) maqáze ye foruwande ye farávardehá ye yek dálá** [company] *ye viźe). //In bongáh e sázande ye káláhá ye áráyewi dar Faránse si maqáze/ wáxe* [outlet, chain] *dárad.//.* **4** *ápaxw* [<Pahlavi, ápaxw (ZBP. C7645 BF)]*

outline n **1** *vimand* [<Pahlavi, vimand (ZBP. C4150, MK)]. //dar táriki/ rouwanáyi ye andak tanhá vimand* e deraxtán rá mitavánest bebinad./ Naqwe ye vimand e Itáliyá rá kewid.//.* **2** *vimand* e; bonyádhá*

ye..., // vimand e/ bonyádhá ye yek goftár/ soxanráni./ Vimandi* az/ bonyádhá ye tárix e Farangestán/ Orupá//.* **3** **in outline** *berixt e vimand*. //naqweyi/ barnámeyi rá tanhá berixt e vimand* báznemudan.//*

outline v **1** *andáxtan, "delaw rá bepicid ahremaná -- bad andáxtan kard bá Biźaná." (ZBP. L6274 SF); ...kewidan; vimandidan* [<Pahlavi (ZBP. C4150 MK)]. //sebari qermez kewid /vimandid*//.* **2** *cizi rá kutáh báznemudan. //Peiqárehá ye bonyádi ye xod rá darbáre ye án piwnahád kutáh báznemudim.//*

outlive v *biw az... zistan; ...rá powt e sar nehádan; sar e... rá xordan. //Se sál biw az wouharaw zist.; Sar e se wouhar rá xorde.; (pendárin) báznewaste ke wod gomán mikard digar bisud gawte.* [outlive one's usefulness]*//*

outlook n **1** **outlook (onto/ over sth)** *manewte, jahánbini. //darbáre ye zendegi tang-did budan; //ravádári* [tolerance]*/ baxwáyandegi* [forgiving]*/ badbini* [pessimism]*//.* **2** **outlook (for sth)** *piwágahi; cewmandáz. //Áyande ye/ piwágahi ye daraxwán baráye dádosetad; piwágahi ye noumidkonande* [bleak] *baráye bikárán; piwbini ye havá xowk va áftábi//*

outlying adj *durdast, duroftáde, dur az náf e wahr. //sarzaminhá ye duroftáde; rustáhá ye durdast bedun e ráh va rasánehá ye xub.//*

outmanoeuvre, (US) **outmaneuver** v *bekasi wekgerd e behtari zadan; rudast e... zadan; dar tangná nehádan; gir andáxtan. //Dar peikár* [campaign] *e xod baráye bedast ávardan e powtibáni ye digar vazirán saxt rudast xord.//*

outmoded adj *(biwtar xárdári) varoftáde, "bas tajrobe kardim dar in dár e mokáfát -- bá dordkewán harke daroftád varoftád." (Háfez). //andiwehá ye, sabkhá ye, didgáhhá ye varoftáde.//*

outnumber v *az didgáh e womár/ tan bartari dáwtan bar..., //Womár e pásbánán biw az ráhpeimáyán bud.; Womár e dowman dar sanjew bá má do be yek bud.//*

out of prep **1** *birun az. //Áqá ye Nikukár in hafte az wahr birun rafte.; Máhi birun e áb candán nemipáyad/ zende nemimánad.//.* **2** *az... birun. //az bestar birun jastan; az maqáze birun raftan; az qafas birun paridan.//.* **3** *az sar e...; az ruy e..., //Kári rá az ruy e báziguwi* [mischief] *kardan; kári rá az sar e kine kardan* [spite]*; kári rá az sar e badxáhi* [malice/ malevolence] *kardan; //be kasi az sar e delsuzi, mehrabáni, rádi/ gowádedasti komak kardan./ az ruy e/ az sar e konjkávi porsidan//.* **4** *az..., //Yeki az wew tá rá bargozin; Yek nemune az hezárán baráyat beguyam/ biyávaram...//.* **5** by using (sth), from...; out of. *az..., //Án kolbe az xordecub sáxte wode bud.; Az párceyi ke behew/ be-aw dádam yek dáman duxt.//.* **6** *bi; abi-; bedun e; ná...; na-, //Dáram náwekib miwavam; Wew máh ast bikár ast.; árd, wekar, cáy nadáwtan.//.* **7** *na dar...; harjá juri tarjome miwavad. //In ketábhá nábesámán-and* [out of order]*./ Hanuz dar bimárestán ast ammá zendegiyaw/ jánaw dar bim nist.//.* **8** *az..., // pardeyi* [a scene] *az namáyew kár e Sádeq e Hedáyat.; govárewni* [recipe] *rá az ketábi pácin** [copy] */runevewt kardan ;Az quti/ kive* fugán*/ ábejou nuwidan./.Baráye xarid e yek ráde* ye/ máwin e nou az pasandáz e xod pardáxtan.//.* **9** *az dast dádan e cizi- harjá juri tarjome miwavad. //baráye kasi wotor sáxtan; sar e kasi koláh gozáwtan [be* "cheat"*, va digar kárváźehá bázgardid]//.* **10** *dur az. //Án kawti bist kilometr durtar az Cábahár xenikid*/ foruraft.//.* **11** *dast andar... nadáwtan. //In yek naqwe* [scheme] *ye tarmanewáne* [dishonest] *ast va wád-am ke dar án dasti nadáram./ Áqá ye Yusef az goruh e varzewi ye Irán birun ast.//.* **12** **out of it** *(anáyin) ránde va afsorde. //Táze be injá ámadeyim, az inru tá andázeyi tanhá va afsorde-yim./ Tá andázeyi afsorde ast/ minemáyad, wáyad xub Engelisi soxan goftan nemidánad.//*

outpatient n *bimár e sarpáyi. //Agar kárat be kárdpezewki/ salyáni* nareside báwad/ nakewad mitaváni sarpáyi darmán wavi./ darmángáh* [the outpatient department]*//*

outplay v *az hamál* [rival] *e xod behtar bázi kardan. //Goruh e varzewi ye Espániyá xeili behtar az Irán bázi kard.//*

outpoint v *(beviźe be rixt e náwenáxte) (dar mowtzani) wekast dádan; biwtar nomre ávardan. //Qahremán/ gord wekastaw dád.//*

outpost n **1** *pásgáh (e duroftáde).* **2** *kucnewin e durdast. //kucnewin e awtgarán** [missionary] *dar jangal./ Behtar ast haminjá benzin bezani, con bejáyi ke miravim jáyi ast ke Arab ney miyandázad.* [the last outpost of civilization]*//*

outpouring n (usu pl) *birun rixtan; harjá juri tarjome miwavad. //Ánce dar del dáwtan birun rixtan; Divánevár afsordegi va qam e xod rá newán dádan.; Raftár e divánegán e zanjiri/ zanjiriyán.//*

output n **1** *bázdeh. //Bázdeh e miyángin e án kárxáne dah ráde*/ máwin dar ruz ast./ Báyad bázdehemán rá biyafzáyim tá bá darxást barábari konad.* [meet the demand]*./ Womár e ketábháyi ke dar yeksál becáp*

reside [the literary output]./ *bázdeh e yek ás e barq* [generator]/ *bázdehi barábar e devist vát.//.* **3** *(márád*/ kámpiyuter) bázdeh//*

output v (pt, pp **output/ outputted**) *(márád*/ kámpiyuter) bázdádan*; bázdeh dáwtan; ágáhi/ hude faráham ávardanm/ dádan//*

output device *(márád*/ kámpiyuter) girande ye dádehá*

outrage n **1** *(xárdári) setamkári; setam; ázár; ázárew, "conán dáwtam molk rá piw o pas -- ke ázárewi námad az kas be kas." (Warafnáme, Nezámi). //Ázárew e oubáwán* [mobs] *e zinávand* [armed]*./ Hargez az setam imen nabudan; peivaste dastxow e ázárew//.* **2** *kári yá ruydádi zewt conánke xawm e mardom rá barangizad./ Peiqáre* [protest] *karde goft, "sáxtan e bázárgáh e nou* [shopping center/ mall] *kári-st ke xawm e mardom rá barmiyangizad.//.* **3** *xawm, bizári. //Án ágáhi rá ke wanid saxt bizári namud.; Az xawm va bizári dar já band nabud/ bálá va páyin miparid.//*

outrage v *takán dádan; az kure bedar kardan; máye ye bizári gawtan; //Mardom rá takán dáde be xawm ávardan.; Az ágáhi ye afzáyew e sahmgin e bahá ye kálá bexawm ámadand/ az kure darraftand.//*

outrageous adj **1** *besyár zewt; takándahande. //Raftári ke bá zanaw dárad besyár zewt ast.; Bahá ye xun e pedaraw ast.//.* **2** *setorg, takándahande, wegerf. //Koláhháyi/ jámeháyi saxt wegerf; Soxanáni setorg baráye takán dádan e wenavandegán.//*

outrageously adv *//jámeháyi saxt geránbahá; máhnámehá ye alfiye va walfiye/ narolás/ bokonbokon e saxt takándahande.//*

outrank v *az... dareje ye/ páye ye/ páigáh e bálátari dáwtan. //Sarhang Xosrozád, az har kas e digari dar injá bolandpáyetar ast.//*

outré adj *(váže ye Faránsavi- bewuxi yá xárdári) (baráye raftár/ kerdár/ andiwe/ pasand) divánegáne; wegerf; setorg. //sabk e jámeyi wegerf./ Dust dárad bá soxanán e divánegáne ye xod* [outré remarks] *mardom rá takán dahad.//*

outrider n *savárkárán/ savárán e donbálero ye deliján e/ ráde* ye/ máwin e bozorgán. //Az do pahlu ye ráde* ye farbod** [president] *savárán miraftand.//*

outrigger n **1** *qofl e páru.* **2** *qáyeq e dárá ye qofl e páru*

outright adv **1** *rok, biparde, áwkárá. //Áwkárá goftamaw/ behew goftam/ be-aw goftam ke darbáre ye kerdáraw ce miyandiwam.//.* **2** *nágahán; dardam; yekjá. //Bá yek tir dardam ján dádan; xáneyi rá yekjá xaridan (na xorde-xorde pul e án rá dádan)//.* **3** *bicunocerá; pák; yeksar. //yeksar bord.//*

outright adj **1** *bigomán; bicunocerá. //vádangi* [denial] *bicunocerá; bicunocerá sarbázzadan//.* **2** *rouwan, áwkár, bicunocerá. //áwkárá barande bud.//*

outrival v (**outrivalled, ourivalling,** (US) **outrivaled, ourivaling**) *dar hamávardi* [contest] *az digari behtar budan. //Dar hame ye taxtebázihá* [board games] *az barádaraw behtar ast.//*

outrun v (pt **outran,** pp **outrun**) *az kasi tondtar/ behtar davidan. //Án asbi ke delxáh e biwtar e mardom bud hame ye asbán e digar rá powt e sar nehád./ jáhjuyiyaw biw az tavánáyiyaw bud.//*

outsell v (pt, pp **outsold**) **1** *az... tondtar foruxtan. //Cinihá káláhá ye xod rá dar bázár az har hamál e digari* [competitor] *tondtar miforuwand.//.* **2** *faráván foruw raftan. //In parhib* [model] *az har parhib e digari dar bázár biwtar foruw miravad.//*

outset n *az, dar áqáz. //Dar áqáz e káraw saxt xowbin bud ammá aknun na.; Az áqáz rouwan bud ke gonahkár ast.//*

outshine v *az... biwtar daraxwidan. //Doxtarak e violonnaváz/ galgacaknaváz* hame ye hamávardán* [contestants] *digar biwtar daraxwid/ behtar bud.//*

outside n **1** *birun; ru. //birun e/ namá ye xáne/ saráy rá báyad razid/ rang kard./Miveyi ke pustaw/ birunaw tiqtiqi ast.; Panjere rá páyin kewide dar rá az birun bázkon/b egowáy. //Parvákon/ farámuw nakoni ánce darun e (wiwe/ kive* [box]*) ast ru ye barcasb e biruni ye nevewte wode báwad.; (pendárin) beru ye ye kár árám ast ammá midánam tá ce andáze negarán ast/ delwure dárad.//.* **2** *birun. //birun e sáxtemán va gerd e án* [round the ouside] *rá raftan/ gawtan./ Tanhá az birun didamaw.//.* **3** **at the outside** *biwtarin; biwine. //já baráye biwine/ biwtarin hawtád tan.; Bá pádáw* [tips] *ruyeham/ biwine hafteyi sad dolár.//.* **on the outside** *(baráye ránande yá ráde*/ máwin) az dast e rás t[dar Engelestán]/ az dast e cap [darjáhá ye digar e jahán]. //Az kasi az <u>dast e cap [hame já ye jahán]</u>/ az <u>dast e rást</u> [dar Engelestán]/ az dast e cap va rást [dar Tehrán/ Irán!] jelou zadan//*

outside adj **1** *birun, biruni, namá. //vásác** [repair] *e biruni; andázehá ye biruni; namá./ Saráyi/ xáneyi tanhá bá do divár e biruni//.* **2** (**a**) *biruni. //ábrizgáh e birun e xáne//.* (**b**) *az birun. //Baráye páyán dádan e kár niyáz be komak az birun dárim.; Wáyad nágozir báwim az yek bongáh e segálewgar* [firm of consultants] *az birun komak girim./ Bejoz káraw be kárhá ye xeili gunáguni delbastegi dárad.//.* **3** *xeili kam, kucak, andak. //Baxt e xeili nácizi baráye barandegi* [an outside chasnce of winning]*./ bálátari/ biwtarin baháyi ke man miguyam devist hezár dolár ast.//*

outside broadcast *barnámeyi ke birun e kárgáh peikarebardári wode.*

outside lane *(dar Engelestán) ráh e dast e rást/ (dar digar kewvarhá) ráh e dast e cap*

outside right player; outside left player *(dar pátapká*/ futbál va mánand e án) bázigar e jelo va cap/ bázigar e jelo va rást*

outside line *be jáyi birun az sáxtemán/ sázemán zang zadan*

outside[2], (US) **outside of** (prep) **1** *birun. //Rádeat*/ máwinat rá mitaváni birun e saráy e/ xáne ye má negahdári./ Az zamin e bázi ye dabestán birun naravid!//.* **2** *birun. //In dástán* [matter] *az dast e man birun ast.//.* **3** *joz, bejoz. //Joz barádarán va xáharánaw dust e rástini nadárad.//*

outside adv **1** *xáhewmandam birun bebiyusid/ cewmberáh báwid.; Birun e saráy/ xáne rá sabz rang kardeand/ razideand.; Birun naro, xeili sard ast.//.* **2** *Birun az tu ye/ darun e otáq/ xáne garmtar ast.; Án ráde*/ máwin pas az yek hafte ke birun mánde rouwan nemiwavad.//*

outsider n **1** *bigáne; na xodi. //Garce dah sál ánjá ziste rustáyiyán hanuz bá u con bigáne raftár mikonand./ Dar án báwgáh zanán xod rá bigáne mipendárand/ miyáband.//.* **2** *bázigari/ kasi ke hic baxt e bord nadárad.; Án asb hic baxt e bord nadárad* [complete outsider], *pulat rá ruy e án durnemirizam./ Jáy e wegeft ast ke án kár rá be yek kasi ke hic baxt e bord nadáwt dádand.//*

outsize adj *(gáh xárdári) xeili bozorg/ gowád; gále. //Jámeyi galogowád baráye zanán e farbeh; Xeili kat o gonde nist- tanumand/ tahmtan ast* [well-built]*.//*

outskirts n *pirámun. //Dar pirámun e Páris miziyad.//*

outsmart v *rudast xordan/ zadan; zerangi kardan. //Zerangi kardim/ rudastewán zadim, miyánbor zadim va zudtar residim.//*

outspoken adj, **outspoken (in sth/ doing sth**) *sarzabándár; rokgu; biparde; bipardegi dar goftár. //Xordegiri rokgu ke biparde az kár yá warvin** [government] *xorde migirad.; dar soxanán e xod rok/ biparde budan.//*

outspokenly adv *rokgu. //xordegiri* [critical] *rokgu//*

outspokenness n *rokki; bipardegi*

outspread adj *báz; gowáde. //Bá áquw e báz/ bázován e gowáde be suyaw david.//*

outstanding adj **1** *barjeste. //dánewjuyi/ páre kári* [piece of work]*/ namáyewi barjeste.//.* **2** *barjeste, cewmgir. //viźegihá ye barjeste ye/ cewmgir e cewmandáz* [landscape]*/ newáneyi* [landmark] *barjeste/ cewmgir//.* **3** *bázmánde; anjám nawode; páyán nayáfte; náanjám, harjá juri tarjome miwavad. //Vámhá ye pardáxt nawode; Hanuz xeili az kár anjám nawode/ bázmánde.//*

outstandingly adv *cewmgir, borun az andáze. //besyár xub; bewiveyi besyár xub naváxtan.//*

outstation n *pásgáh e duroftáde*

outstay v **1** *biwtar az [digarán] ...mándan. //Biwtar az digar mehmánán mándan.//.* **2** **outstay one's welcome** *bengarid be* "welcome".

outstrertched adj *(bá andámhá ye/ dastán e/ páhá ye) gowáde/ báz. //bá bázován e gowáde;(bá bázován va páhá ye) gowáde deráz be deráz ru ye caman deráz kewid.//*

outstrip v (-pp-) **1** *dar takrobáyi az... tondtar davidan; powt e sar nehádan. //Bezudi davandegán e kondrou rá powt e sar nehádim.//.* **2** *bozorgtar wodan; arjdártar wodan; biwtar wodan. //Darxást* [demand] *xeili biw az bázdeh e konuni ast.//*

outvote v *biw az kasi ráy ávardan va kasi rá wekast dádan. //Behruz va Kámrán kuwidand án porsemán rá dar piwdád* e/ dastur e newast begonjánand ammá digarán xeili biwtar ráy ávarde ánán rá wekast dádand.//*

outward adj **1** *raft o bázgawt.; (safar) birun raftan az jáyi (va sepas bázgawt be hamánjá). //Hengám e raft dar ráh gomwod.//.* **2** *birun; ruy e. //birun e/ ruye ye kár/ beruye ye kár án kudak hic newáni az anduh nadárad.//.* **3** *ruy e, birun, "bebinim va soxan e iwán bewnavam. va bedánam hál va sirat va darun va birun e iwán..." (ZBP. L660 TBH); áwkár, "tá xodávand rá haqiqat gawt ke záher e u onván e bátel ast va*

áwkár e u govà ye nehán e u-st." (ZBP. L1774 DB). //Hic az afsordegi ye darun e delaw newáni birun nemidahad./ Beruye ye kár ostovár ast ammá bed-in gune delwureaw rá penhán mikonad.//

Outward Bound Movement *gardew e ámuzewi baráye noujavánán. //Dabestán e/ ámuzewgáh e viże ye javánán ke bá bordan e ánán be gardew ciz miámuzad.//*

outwardly adv *az birun; beruye ye kár. //garce tarside bud ammá beruye ye kár árám minemud.//*

outwards, (US) **outward** adv **1** *ru be birun. //do sar e/ tah e sim rá báyad (ru) be birun xam kard.; Páháyaw be birun bargawt.* [turn outwards]//. **2** *be birun. //kárvándudiyi ke az Tehrán birun miravad.//.* **outward bound** *rahsepár; be birun. //Án kawti dárad rahsepár miwavad.; Kárvándudiyi ke báyad rahsepár wavad.//*

outweigh v *biw az... geránsang/ sangin budan; biw az... arzew/ arj dáwtan. //In az har did e digari arjdártar ast./ Bartarihá ye án saxt az kástiháyaw arjdártar ast.//*

outwit v (**outwitting; outwitted**) *zerangi kardan va bordan/ wekast dádan; rudast e kasi ámadan/ zadan; wekast dádan bá zerangi/ yá bá duzokalak. //Do zendáni be zendánbán kalak zade gorixtand.//*

outwork n *kári con duzandegi, yá savár kardan e párehá ye cizi ke kárxáne be kasi midahad bebarad dar xáne anjám dahad. //Baráye kárxáne ye puwákduzi dar xáne kár kardan//*

outworker n *kárgari ke dar xáne kár e sefárewi anjám midahad. //dar sátvun** [industry] *e puwákduzi be kárgaráni ke dar xáne kár karde az kárxáne sefárew migirand dar biwtar e bárehá dastmozd e nácizi midahand.//*

outworn adj *kohne. //wivehá ye kohne dar sátvun** [industry] *e ráde*/ máwin; engárehá* [theory] *ye dánewk e kohne/ varoftáde//*

ouzel n *tuká (ZBP. C5724 PI). bázgardid be* "blackbird"

ouzo n *uzo, nuwábe ye meimand e Yunáni*

ova pl *rixt e candgáni ye* "ovum" *toxmhá*

oval n, adj *xáydis [M. Moqaddam]; gondis* [gond <Kordi + dis]. //meidán e bázi ye xáydis e bozorg; yek gol e sine* [brooch] *ye xáydis/ gondis; roxsári gondis/ xáydis./ Án áyne gondis/ xáydis ast.//*

ovarian (adj) *vábaste be toxmdán. //*ovarian cyst: *kisak* e toxmdán//*

ovary n **1** *toxmdán. //ápangi** [operation] *baráye bardáwtan e toxmdán e bimár/ cangári* [cancer]*//.* **2** *(giyáhwenási) toxmdán*

ovation n *(setáyew bá kaf zadan va hobirovwábáw). //Báwandegán* [audience] *u rá bá kaf zadan va qariv e hobirovwábáw sotudand./ Mardom barxáste u rá bá kafzadan sotudand//*

oven n **1** *pazáve; paźáve (ZBP. C3930 FM); kure; tanur; //Nán rá dar pazáve/ tanur mipazand./ pazáve ye/ tanur e gázi; pazáve ye/ tanur e zudpaz; pazáve ye tizpaz; tizpaz* [microwave]*./ Dar e pazáve/ kure rá bázhewti/ bázgozáwti//.* **2 like an oven** *dáq con kure. //Panjere rá bázkon, Injá con kure dáq ast!//*

oven-ready adj *ámáde ye poxt. //juje/ morq e ámáde ye poxt//*

ovenware n *dig va bowqáb e viże ye pazáve/ kure/ tanur. //dig e/ káse ye/ bowqáb e geli ke mitaván án rá dar pazáve/ tanur/ kure nehád.//*

over[1] (adv part/ *band e kárváźe*) *(baráye kárbord e váźe ye* "over" *bá besyári kárváźehá mánand e* <u>give over</u> *be kárváźehá ye ánhá bázgardid.).* **1** (**a**) *kallepá; várune; váźgun; harjá jrui tarjome miwavad. //Goldán rá nazani/ váźgun nakoni* [knock over]*!; Ru ye yax (sor xorde) kallepá wod.; Cand gámi telotelo xorde sepas foruqaltidam.; Báyad bád zade án rá andáxte/ váźgun karde báwad.* [blown it over]*//.* (**b**) *az suyi be suyi. //Bimár rá damáru/ damaru kon; barg rá begardán/ barg bezan* [turn over]; *ráde*/ máwin sor xorde az ráh birun rafte az saráwibi foruqaltid./ Pas az dah pál** [minute] *guwt rá becarxán* [turn over]*/ inru-ánru kon!//.* (**c**) across/ *az in su be án su. //In námehá rá bebar be peikxáne; Bogzár páru zade to rá az in su be án su ye daryáce bebaram* [row over]; *Be Farânce rafte.; Bogzár cand tan az cand tan az dustánemán rá be xáneyemán mehmán konim.; Sini rá bogzár ánjá!//.* **2** *(beviźe dar Ámriká) báz; dobáre. //Cand bár án rá payápei goft tá yádaw bemánad.; Xáne rá báz áráste* [we did the house over] *va kácál* [furniture] *e nou xaridim.//.* **3** *bázmánde. //Agar xoráki bázmánde bogzáraw tu ye yaxcál./ Agar hame ye vámháyam rá bepardázam tanhá bist dolár baráyam bázmimánad.* [I'll have just $20 over]*./ 7 cahár bár dar 30 gonjide do tá ham bázmimánad* [7 into 30 goes 4 with 2 over]*//.* **4** *fozunbar; bálátar; biwtar; bálá ye, harjá juri tarjome miwavad. //Baccehá ye 14 sále be bálá.; Dah metr o andi//.* **5** *páyán yáfte. //Peivand e dustiyewán páyán yáfte.; Zamáni ke (má) residim newast be páyán reside bud./ Pezewk be árámi goft: Káraw sáxte ast./ Omidi be zende mándanaw nist.//.* **6** (**a**) *(newángar e jábejáyi yá degarguni ast az kasi, goruhi, jáyi be*

digari); harjá juri tarjome miwavad. //be dowman peivaste (gone over)./ *Xáhew mikonam bowqábhá rá jábejá konid/ bowqábhá ye pákize/ nou begozárid.//.* (**b**) *(dar vákive* yá/ payám bá telefon) páyán, to begu./ Payám resid/ to begu* [over]*//.* **7** *pák puwándan; harjá juri tarjome miwavad. //Cizi rá sarásar rang kardan/ razidan./ Ru ye daryáce sarásar yax zade/ fosorde* [frozen over]*./ Bá patu bepicaw/ xub bepuwánaw//.* **8** **(all) over again** *báz/ dobáre az sar. //Kár rá conán bad anjám dáde bud/ xaráb karde bud ke nágozir wodam xodam báz az sar áqáz konam.//.* **over against sth** *(beáyin) bevárune ye...; dar sanjew bá...; dar barábar e..., //bartari ye/ sudhá ye farhixt e viźe/ puli* [private education] *dar sanjew bá/ dar barábar e* [over against] *ámuzew e warvini** [state education]*//.* **over and over (again)** *bárhá; bárábár. //Bárábár be to howdár dádeam ke án kár rá nakoni!; Án váźehá rá bárhá baráye xodat begu!//*

over[2] prep *(bandváźe) (baráye kárbord e viźe ye án bá besyári az kárváźehá con* argue over sth; fall over sth; get over sth *be hamán kárváźehá bázgardid.)*

over[3] n *(dar tapkáye*/* cricket*) wewtáyi (wew tup powt e sar e ham ke az yek su yek kodangzan* [bowler] *bezanad). //*dismiss two batsmen in the same over *[do kodangzan rá dar yek wewtáyi birun rándan.]//*

over-, pref **1** *piwvand (bá námváźehá, námváźe, kárváźe, setáy* va band e kárváźe misázad) bálá; birun; az in su be án su; harjá juri tarjome miwavad. //* overall: *rupuw;* overhead: *bálá ye sar//.* **2** *(bá kárváźehá, námváźehá, setáyhá* va band e kárváźehá bekár rafte newángar e biw az andáze ast) farává́n; biw az andáze, por, fereh-, avar- [gáh in piwvand rá nádorost "ur-" xándeand]; "vaw xerad e harvespágáhi be áb karp e avardast Zatowt kard..." (ZBP. L7818 ZVY); avardád [nám e yek ruz e fozuni dar sálhá ye behizak* (leap year) *ast (ZBP. L7864 FM)]; //*overeat: *porxordan*; over-rich: *xarpul; carbocili; xeili carb//*

overact v *wur e... rá darávardan; xowadáyi kardan; xeili adá darávardan; gazáfkári kardan; gand e... rá darávardan. //honarpiwegán e kámegar** [amateur] *dar biwtar e bárehá xeili sáxtegi bázi mikonand* [over act]*/; Dar wouhar e xub budan wuraw rá darávarde/ gandaw rá darávarde//*

overall[1] adj **1** *ruyehamrafte; sarásari. //andázeháye sarásari ye yek otáq; bahá ye ruyehamrafte ye qáli darbardárande ye báź e foruw, va kárgozári* [fitting]*//.* **2** *ruyehamrafte. //Ruyehamrafte (kárhá) tázegi behtar wode* [overall improvement]*//*

overall adv **1** *ruyehamrafte; ruyeham. //Ruyeham cand darmiáyad* [cost]?//. **2** *ruyehamrafte. //Ruyehamrafte ávard* [match] *e xubi bud.//*

overall[2] n **1** *(dar Engelestán) rupuw. //wágerd e/ dastyár e maqáze rupuw e sepid be tan dáwt.//.***2** **overalls** *(dar Engelestán)* (US **coveralls**) *rupuw; raxt e yekpárce/ yek tekke. //Dorudgar raxt e kár e yekpárceyi be tan dáwt.//*

overarm adj, adv *[dar tapkáye** (cricket)*] hengám e zadan e tup bázu rá tá ru ye wáne táb dádan. //*bowl overarm: *hengám e kodang zadan e tup, bázu rá tá ru ye wáne táb dádan//*

overawe v *(biwtar be rixt e náwenáxte) abarafdidan*; long andáxtan. //Az hamkárán e báládast e xod* [senior colleagues] *abarafdidan*/ long andáxtan/ dom e xod rá lá ye páye xod nehádan./ Az wokuh e pirámun e xiw* [grand surroundings] *saxt afdid./ dar wegeft gawt.//*

overbalance v *taráz e xod rá az dast dádan va kallepá gawtan; cizi rá bitaráz va kallepá kardan. //Taráz e xod rá az dast dáde dar áb oftád.; Agar sarpá wavi/ ru ye pá beyisti nouzák** [canoe] *tarázaw rá az dast dáde cappe miwavad.//*

overbearing adj *(xárdári) zurgu, qoldor. //zurguyi/ qoldori//*

overbearingly adv *barmanew va zurgu*

overbid v (**overbitting**; pt, pp **overbid**) **1** *(dar haráji bahá ye biwtari xándand va (rudast e kasi ámadan.).* **2** *(dar bázi ye brij) rudast e hanbáz e xod ámadan; biwtar xándan (az arzew e barghá ye xod)*

overbid n *rudast e... ámadan*

overblown adj **1** *(gol e sorxháyi ke xeili wekofte va xeili báz wode) xeili wekofte/ bázwode. //(pendárin) zibáyiyi ke ruzgáraw besar reside//.* **2** *(beáyin) wur e... rá darávardan; sáxtegi; baráye xodnamáyi; gand e... rá darávardan; gazáfe .../ yek sabk e nevisandegi ye gazáfe/ sáxtegi. va baráye xodnamáyi.*

overboard adv **1** *birun e qáyeq/ kawti/ náv. //az kawti/ qáyeq birun oftádan/ birun paridan; woste wodan va az pahlu ye kawti/ qáyeq birun rixtan/ oftádan* [be washed overboard]*//.* **2** **go overboard (about sb/ sth)** *(anáyin, biwtar xárdári) wur e... rá darávardan; gand e... rá darávardan. //baráye har zan e javáni ke mibinad sar az pá nemiwenásad.//.* **throw sth/ sb overboard** *az powtibáni ye... xoddári kardan; kasi/ cizi rá vel kardan/ hewtan/ foruhewtan. //Pas az wekast dar gozinew* [election] *rahbar e kumal** [party] *rá foruhewtand.//*

overbook v *(beviźe berixt e náwenáxte) biw az gonjáyew... nám nevewtan/ pate* [ticket] *foruxtan. //Baráye án parváz biw az gonjáyew/ andáze pate foruxteand.*

overburden v, **overburden sb (with sth)** *xeili bár kardan/ fewár ávardan; zir e bár e... nehádan; ///Newasthá ye goruh e gozin* [comittee meetings] *bári biw az andáze bar kasi/ duw e kasi budan; Fewár ávardan e bár e gonáhi bar diná** [conscience] *ye kasi; fewár ávardan/ bár e pawimáni* [remorse]*; zir e bár e vám/ bedehi powt e/ kamar e kasi xam wodan//*

overcapitalization, overcapitalisation *bengarid be* "overcapitalize"

overcapitalize, overcapitalise (v) *sarmáye ye... rá xeili dast e bálá gereftan.*

overcast adj *(baráye ásemán) abri, gerefte. //ruzi abri va tárik; havá kami gerefte- wáyad bebárad.; (pendárin) roxsári afsorde/ gerefte* [gloomy/ overcast expression]//

overcharge v **1** **overcharge (sb) (for sth)** *taráwidan; tiq zadan; geránforuwi kardan. //Án xárbárforuw* [grocer] *hicgáh/ hargez geránforuwi nemikonad.; Sar e toxm e morq má rá tiq zadand.; Xarid ke kardam do dolár az man fozuni gereftand.//.* **2** *biw az andáze bár kardan/ fewár ávardan. //az yek madár e barqi biw az andáze bár kewidan./ (pendárin) cámeyi saxt porwur* [overcharged with emotion]

overcoat, **topcoat** n *juqá* [<Lori ye Surávi]. //koláh gozáwte, dastkew va juqá* puwid.//*

overcome v (pt **overcame,** pp **overcome**) **1** *cire wodan, "vagar cire wod bar delat kám o rawk -- soxon guy tá digar áram pezawk." (ZBP. L3216 SF); kasi rá barámadan, "agar piwam áyad jahán rá basam -- agar barnayáyam az u, nákasam." (ZBP. L4653 SF); kám rándan, "bar iwán womá ránde báwid kám -- be xorwid e tábán barávarde nám." (ZBP. L6381 SF); vánidan* [<Pahlavi, riwe ye aknun "ván-" (ZBP. C4169 MK)]. //bar xuy e bad* [bad habit] *cire gawtan.; Saxt dar delaw oftáde bud begorizad ammá bar xod cire gawt.//.* **2** *(beáyin) piruz wodan bar..., //Má piruzim/ piruz miwavim!//;* **3** *(biwtar be rixt e náwenáxte) sost wodan; xod rá báxtan; bar kasi oftádan, "In soxanán begoft xodá ye azzavajal toube ye u paziroft va az wádi garistan bar Ádam oftád." (ZBP. L1992 TB). //Az gázhá ye tond va badbu* [gas fumes] *wowt gawtan.; anduh, xawm, noumidi bar kasi oftádan//.* **4** *ráhi baráye... yáftan. //be án gereftári ke barxordim ráhi baráyaw miyábim.//*

overcompensate v, **overcompensate (for sth)** *biw az andáze jobrán kardan/ rást gardánidan. //Baráye jobrán e zur e bád* [wind effect] *biw az andáze kaj karde havápeimá az ráh dur oftád/ biráh gawt* [off course].*; Mádarán e kármand dar biwtar e bárehá baráye daryáftan/ jobrán e nabudan e xod dar xáne farzandánewán rá lus mikonand.//*

overcompensation n *biw az andáze rást gardánidan/ daryáftan/ jobrán kardan*

overcrop v (**overcropped, overcropping**) *biw az andáze az zamini bár bardáwt kardan va án rá bibar gardánidan* [fertility]

overcrowded adj *anbuh wodan; anbuhi oftádan, "goftand mardomán-and ke bar jesr hamigozarand yeki az in suy e rud va yeki az án suy áyad va anbuhi oftad va báng konand." (ZBP. L66 TB). //Piw az Krismas/ jawn e zádruz e Mehr* [M. Moqaddam] dar maqázehá anbuhi miyoftad./ Masráde*/ otobus, kárvándudi ke dar ánhá anbuh e mardom ast.//*

overcrowding n *anbuhi ye mardom. //anbuhi ye bimgin e mardom dar baxwhá ye kamdarámad e wahr.//*

overdo v (pt **overdid**, pp **overdone**) **1** *ráh e gazáfe raftan/ peimudan; gazáfe kardan; gand e... rá darávardan; wur e... rá darávardan. //Dar newándádan e hamdardi ráh e gazáfe peimud.//.* **2** *wur e... rá darávardan; gand e... rá darávardan. //dar pardehá* [scene] *ye xandedár e namáyew wuraw rá/ gandaw rá darávardand.//.* **3** *biw az andáze zadan/ rixtan/ páwidan. //Dar xorák biw az andáze sir nazan, hame án rá dust nadárand./ Gománam dar in otáq biw az andáze rang e qermez zadeand/ bekár borde wode.//.* **4** *xeili poxtan. //Máhi rá xeili sorx karde budand va xowk wode bud.//.* **5** **overdo it/ things** (**a**) *saxt kár kardan/ xándan/ varzidan..., //Tázegihá wur e kárhá rá darmiyávarad./ Xarkári/ xarxáni nakon bimár miwavi/ xodat rá bimár mikoni.//.* (**b**) *baráye residan be ármán e xod ráh e gazáfe peimudan/ gand e... rá darávardan./ Mixást komak konad ammá gandaw rá darávard.//*

overdose n *az dáruyi biw az andáze xordan/ zadan. //avar-bak* [avar <Pahlavi (ZBP. L7818 ZVY) + bak, bázgardid be* "dose"*]. //Az dáru ye xábávar avarbak e kaláni xordan; newánehá ye avarbak*; az avarbak* e heroyin mordan; In hafte biw az andáze jamjám*/* TV *negaristam/ negaristeam.//*

overdose v **1** **overdose sb (with sth)** *be kasi xorák e biw az andáze az dáruyi /yá cizi dádan. //Be xodaw biw az andáze dáru mizade.; Be án zál/ pirezan biw az andáze dáru ye dardkow dáde wode.//.* **2** **overdose (on sth)** *biw az andáze... zadan/ xordan. //bá hewk** [pill] *e xábávar xod rá kowt.//*

overdraft n *(az womár e bánki) biw az tanxáh pul bardáwtan; //Biw az tanxáh e xod pul bardáwt karde va báyad pul e kaláni bázpardázad.//*

overdraft v *az womár e bánki ye xod biw az tanxáh pul bardáwtan. //(Az womár e bánki) Az tanxáham pul e fozuni bardáwt kardam tá bahá ye ráde* ye/ máwin e nouam rá bepardázam./ Peimáni ke bar páye ye án kasi mitavánad biw az tanxáh e xod pul bardáwte sepas án rá bázpardázad.* [an overdraft arrangement]//

overdraw v (pt **overdrew**, pp **overdrawn**) **<u>1</u>** *womár e xod rá bedehkár kardan; (az womár e bánki) biw az tanxáh pul bardáwtan//.* **<u>2</u>** *gazáfe goftan; gazáfekári kardan; //bázikonán e inn matal* [novel] *gazáfe-and.//*

overdrawn adj **<u>1</u>** *womár e bánki ye bedehkár dáwtan; az womár e bánki ye xod biw az tanxáh pul bardáwte budan. //Womár e bánkiyam/ tanxáham wewsad dolár bedehkár ast.* [I am overdrawn by...]*//.* **<u>2</u>** *(baráye hamár e/ womár e bánki) bedehkár. //yek womár e/ hamár e bánki ye saxt bedehkár.//*

overdress v *(biwtar xárdári) biw az andáze jáme ye geránbahá/ por zarqobarq tan kardan/ tan e kasi kardan/ puwidan/ puwándan. //Hame Jin puwideand dar in miyán man xod rá nájur yáfte gomán mikonam baráye mehmáni ye haftlawgar raxt puwideam.//*

overdrive n **<u>1</u>** *avardande*/ abardande* [avar <Pahlavi con "avardád" (ZBP. L7864 MK, BF)].* **<u>2</u>** **go into overdrive** *zadan be/ tuye avardande*. //(pendárin) hamiwe piw az raftan be estár** [vacation] *mizanad be dande ye havávi.//*

overdue adj *pasoftáde; pasoft; dir, derang. //záyemán e bacceaw dir wode.; In bijakhá* [checks] *pasoft wode; záyemán e bacce do hafte dir wode.; Kárván dudi derang dárad/ dar ámadan e kárván dudi derang wode.//*

overeat v (**overate**, **overeaten**) *porxordan; porxori kardan. //Diwab dar mehmáni/ wappási* porxori karde, rudel* [indigestion] *kardam.; Baráye mardomán e farbeh xoddári az porxori dowvár ast.//*

overestimate v *biw az andáze/ behtar cizi rá arzyábi kardan. //Wiri ke baráye páyán e hafte niyáz dárim biw az andáze arzyábi kardam.; In kár baráye u xeili dowvár ast. Man dar arzyábiyam az tavánáyi ye u laqzidam.//*

overexpose v *biw az andáze rouwanáyi/ nur dádan.*

overexpose n *biw az andáze rouwanáyi/ nur dádan.*

overflow v **<u>1</u>** *labriz wodan; áwixtan* [<Pahlavi, riwe ye aknun "áwinj-" (ZBP. C2332 MK)]; farávidan* [<Pahlavi, riwe ye aknun "faráv-" (ZBP. C7723 BF)]. //Ábwangat* [bath] *labriz gawte./ Rudxáne (az karáneaw) áwixt*/ farávid*/ labriz gawt.//.* **<u>2</u>** *be... kewide wodan; áwixtan*. //Án newast be kuce-xiábánhá kewid/ kewide wod.; Báwandegán* [audience] *faráván bude tálár e namáyewxáne por wode mardom birun mándand//.* **<u>3</u>** **overflow with sth** *az... sarwár budan. //sarwár az wádi, mehrabáni, sepásmandi budan./ Deli sarwár az mehr/ duwárm* = ewq//*

overflow n **<u>1</u>** (**<u>a</u>**) *labrizi; farávew* [bengarid be* "overflow" v*]. //Sarriz/ labrizi/ farávew* e anbárak* [cistern] *rá bázistándan.//.* (**<u>b</u>**) *ánce ke labriz gawte; faráve*; áwinje*. //Káseyi bogzár ziraw tá faráve*/ ánce ke labriz miwavad/ áwinje* rá begirad.//.* **an overflow canal**, *gozari/ kanáli baráye ánce ke labriz miwavad/ faráve*/ áwinje*//.* **<u>2</u>** *fozuni/ labrizi. //labrizi ye mardom az wahr; tálár e kucaki yáftan baráye já dádan be mardomi ke fozuni az tálár e bozorg birun mándeand.//.* **<u>3</u>** **overflow pipe** *lule ye sarriz/ labriz; lule ye faráve*; lule ye áwinje*. //lule ye áwinje* ye/ lule ye sarriz e garmábe girkarde/ bandámade.//*

overfly v (pt **overflew**, pp **overflown**) *barfaráz e... parváz kardan. //Safar e bázgawt biw az andáze be derázá kewid zirá havápeimá nemitavánest bar faráz e navár e jangi* [warzone] *parváz konad.//*

overgrown adj **<u>1</u>** *xeili tond yá... ruyidan/ rostan/ bálidan. //Án mard engár yek bacce ast ke xeili bozorg wode/ gawte., raftár e baccegáne dárad.//.* **<u>2</u>** **overgrown (with sth)** *puwide az...; gerefte...; //Divárháyi ke picak* [ivy] *ruyewán rá puwánde./ Sarásar e báq rá gazane gerefte/ puwánde.//*

overgrowth n **<u>1</u>** *giyáh/ váw* e harzruyide. //gazane* [nettles] *ye harzruyide//.* **<u>2</u>** *ruyew e tond/ faráván. //Noujavánán/ bornáyán tond bozorg miwavand.//*

overhang v (pt, pp **overhung**) *barfaráz e... ávizán/ ávixte/ barjeste budan, harjá juri tarjome miwavad. //hubeyi* [ledge] *ke cand pá piwámade.; Partgáhi* [cliff] *ke bar faráz e karáne ye daryá barjestegi karde.//*

overhang (n) *páreyi az cizi ke ávizán/ ávixte va bajeste ast. //Láne ye/ áwiyáne ye parandeyi zir e barjestegi ye/ labe ye bám.//* (in engineering/ architecure) see cantilever

overhaul v **<u>1</u>** *xub váresi kardan va bázsáxtan. //dádan ás** [engine] *e rádeyi*/ máwini rá xub váresi va dorost kardan./ (pendárin) fehrest e nask e ámuzew e zabán* [syllabus] *rá báyad pák váreside va báznevewt.//.* **<u>2</u>** *residan va jelozadan. //Razmnáv betondi kawti ye bári ye kohne rá gerefte az án jelo zad.//*

overhaul n *váresi ye sartásari va vásác*. //Nusiyákam** [typewriter]*/ márádam* [kámpiyuteram] borde dádam xub váresi karde bázsázand/ vásác* konand./ (anáyin, bewuxi) dáram miravam nazd e pezewk az sar tá pá ma rá ázmáyew konad.//*

overhead adj *az bálá ye sar; haváyi. //simhá ye/ arvisháyi** [cable] *ke az bálá ye sar migozarad./ simhá ye/ arvishá* ye haváyi./ yek ráháhan e haváyi//.* **2** *darraft e/ hazine ye hamiwegi. //Darrafthá ye hamiwegi (ye yek maqáze/ kárgáh va mánand e án)//*

overhead adv *bálá ye sar; havá; ásemán. //setárehá ye bálá ye sar/ ásmán; Parandegáni ke bálá ye sar parváz mikonand/ dar parváz-and.//*

overheads n *darraft e hamiwegi. //Darrafthá ye hamiwegi ye sangin máye ye án gawt ke kam sud barad./ Agar yek daftar e kár e kucak begiri darrafte hamiwegiyat kamtar migardad.//*

overhear v (pt, pp **overheard**) *be guw e kasi residan/ xordan; baxtaki wanidan; guw istádan. //Baxtaki wanidam ke báham begumagu dáwtand/ baxtaki wanidam ke báham misetizidand./ Baxtaki setizeyewán rá wanidam; Beguwam xord ke/ guw istáde wanidam mixáhad be Espániyá beravad.//*

overjoyed adj, **overjoyed (at sth/ to do sth)** *sarwád budan; az wádi dar pust e xod nagonjidan. //Az in ágáhi ye womá az wádi dar pust naxáhad gonjid./ Az wanidan e in ke nouzád záyide xáhad wod az wádi dar pust nemigonjid.//*

overkill n *(biwtar pendárin) wur e/ gand e cizi rá darávardan; biw az andáze budan. //Se handemán** [interview] *dar báre ye yek zamine rá dar yek wab ru ye parde ávardan biw az andáze bud.//*

overland adv *zamini. //zamini safar kardan//*

overlap v (**overlapping, overlapped**) **1** *ru ye labe ye... rá puwándan; andaki ruyeham savár wodan; lab ru ye lab savár wodan. //Qáyeqi ke az taxteháyi ke lab ru ye lab savár wode sáxte wode./ sofálhá* [tile] *ye bám yeki ru ye digar savár miwavand.//.* **2** *(pendárin) tá andázeyi hamzamán budan. //Har do az wahr didár kardim va didáremán tá andázeyi hamzamán gawt./ Kárháyi ke u begardan dárad* [duty] *bá kárhá ye man, dar barxi jáhá báham yeki ast va barxord dárad.//*

overlap n **1** *páreyi yá andázeyi ke az lab e cizi ru ye lab e ciz e digar savár miwavad. //Panj sántimetr az labe ye yeki ru ye labe ye digari savár miwavad.; do labeyi ke biw az andáze/ xeili ruyeham miyoftad.* [a large overlap]*//.* **2** *bá ham dar páreyi az ráh/ já/ zamán barxord dáwtan va yeki wodan. //Án do doure* [course] *az hic ruy báham barxord nadárand.//*

overlay v (pt, pp **overlaid**) *(biwtar be rixt e náwenáxte) rukew kardan.* **overlay sth (with sth)** *(biwtar be rixt e náwenáxte) cizi rá bá... rukew kardan. //cubi bá rukew e zar; divárhá rá bá guni* [burlap/ hessian] *puwánd.//*

overlay n *rukew. //mizi bá rukew e mesi/ mesin* [with a copper overlay]//

overleaf adv *ru ye digar; barg e powt/ powti. //Be peikare ye ruye digar e in barg bengarid.//*

overload v, **overload sth (with sth)** **1** *biw az andáze bár kardan. //Xare rá biw az andáze bár karde budand candán ke besaxti mitavánest az tappe báláravad/ sarbáláyi ravad.//.* **2** *madár e barq rá biw az andáze bár kardan//*

overlook v **1** *bar... negarán budan; ru be... budan; ...-run budan. //Otáqam negarán e bar daryá-st./ Saráyam ru be kelisá ast./ Panjerehá ye saráy e hamsáyeháyemán negarán e/ ru be báq e má-st.//.* **2** (**a**) *nadidan. //laqzewi rá dar vájvi** [spelling] *dar sát e noxost nadid.//.* (**b**) *nádide/ nadide gereftan; az sar e... gozawtan. //Hengámi ke newaste kixá** [manager] *ye rá; nádide gereftand; az sar e xosirhá** [offence] *ye kucak mitaván gozawt.; Kuwid gostáxiyaw rá nádide gerefte juri vánamud konad ke cizi rox nadáde.//*

ovelord n *(dar gozawte) zamindár e bozorg; zaminxár. //Kewávarzán mibáyast baráye zamindár e bozorg e xod kárkrde az u farmán barand.//*

overly adv *(dargozawte, beviźe dar Eskátland yá Ámriká) (piw az setáy* yá kárváźe) xeili; faráván, besyár. //biw az andáze áźir* [cautious]*; Xeili az káraw xowam nayámade./ Káraw baráyam xeili cewmgir nabude* [impressed]*//*

overmanned adj *dárá ye kármand e/ kárgar e biw az andáze. //Sarparasti* [management] *bar án wod ke womár e kármandán biw az andáze ast. Az inru se tan nusiyá* ye forudast* [junior typist] *rá birun kard.//*

overmanning n *//dáwtan e kárgar/ kármand e biw az anáze dar sátvunhá** [industry] *mitavánad gereftári ye bozorgi báwad.//*

overmastering adj *(beáyin yá soxanvari) cir, setorg. //átaw e mehri/ ewqi setorg; tafti* [passion]*//*

over much adj, adv *(beviźe bá kárváźehá ye ma*) (beáyin) xeili. //Ketábaw newángar e arvandi* [talent] *ye cewmgiri nabud.; Xeili dustaw nadárand./ Candán mordeaw nistam.//*

overnight adv **1** *wab; hengám e wab. //wab dar saráy e dusti mándand.//.* **2** *nágahán; tond; yek wabe. //yekwabe námvar gawt.//*

overnight adj **1** *wabáne. //safari wabáne; wab dar Páris mándan//.* **2** *(anáyin) yekwabe; tond; zud. //yek kámyábi ye yekwabe/ xeili tond//*

overpass n *(beviźe dar Ámriká) ráh e/ gozar e haváyi; pol e/ ráh e rugozar*

overpay v (pt, pp **overpaid**), **overpay sb (for sth)** *biw aaz andáze be kasi pul dádan/ pardáxtan. //Be kárgaránewán biw az andáze dastmozd nemidahand./ gománam baráye kár e andaki ke mikonad biw az andáze dastmozd migirad.//*

overplay v **1** *bozorg kardan; boxorgtar jelve dádan. //Barxi ruydádhá rá bozorg jelve dádan.; nabáyad naqw e u rá biw az andáze dar goftoguhá jelve dád.//.* **2** **overplay one's hand** *niru ye xod rá dast e bálá gereftan va kári bimgin kardan.; del be daryá zadan, "má tavakkol bar xodá kardim o bar daryá zadim." (dastán)./ Raste ye kárgari dar setiz e konuni dárad del be daryá mizanad.//*

overpower v *cire wodan; wekast dádan. //Dozdán bar maqázedár cire gawtand./ Az garmá az pá darámadand.//*

overpowering adj *porzur*

overprint v, **overprint sth (with sth)** *ru ye cizi báz cáp kardan. //Ru ye dajhá** [stamps] *bahá ye táze cáp zadan. //Ru ye naqwe panjar** [grid] *cáp kardan.//*

overprint n *(beáyin) cizi ke bar nevewteyi yá ciz e cápi ye digar báz cáp wavad./ avarcáp* [avar <Pahlavi niz besanjid bá "abar-" va "avardád*" (ZBP. L7864)]*

overrate v *be... biw az andáze bahá dádan; bar... biw az andáze arj nehádan; bozorg pendáwtan. //Biw az andáze bozorg pendáwtamaw, gomán nemikonam az pas e kár e mehtarán* [senior job] *baráyad./ Gomán mikard/ gománid foruwande ye tavánáyi-st ammá dar arzyábi ye xod ráh e gazáf peimude bud.//*

overrated adj *(xárdári) moft gerán; bihude bozorg..., //Gománam dar arzew e káraw xeili gazáfe kardeand; Celpardi*/ filmi ke arzew e án rá bihude bozorg kardeand/ án rá biw az andáze sotudeand.//*

overreach v, **overreach oneself** *(beviźe xárdári, rixt e náwenáxte nadárad) be kári nawodani dast zadan; Pei ye án kár naro- dári dast be kári nawodani mizani.//*

over-react v **1** **overreact (to sth)** *dar barábar e... biw az andáze vákonew kardan. //Hengámi ke kárhá xub piw nemiravad/ bad az áb darmiáyad biw az andáze vákonew minamáyad.; Dar barábar e án ágáhi ye bad biw az andáze vákonew newán dád.//*

over-reaction n *náárámi. //Ná-árámi* [over-reaction] *ye bázár e berwutberwind** [stock-market] *vákonew e biw az andázeyi bud dar barábar e ágáhi az bimári ye Koroná//*

override v (**overrode**, pp **overriden**) **1** *nádide gereftan; be... nawmordan; be... nadáwtan.; "honar nazd e Irániyán ast o bas -- nadárand wir e źiyán rá be kas." (SF). //Didgáhhá ye, áhang e, xást* [wish] *e kasi rá nádide gereftan./ Didgáhhá ye, áhang e, xást* [wish] *e kasi rá nádide gereftan./ Peiqáre* [objection] *ye ma rá nádide gerefte (kár e) newast rá peigereftand.//.* **2** *az... arjdártar budan. //Imeni az har ciz e digari arjdártar ast/ bar har ciz e digari bartari dárad.//*

overriding adj *arjdártar budan az..., //Be páyán resándan e kár dar in hafte az har ciz e digari arjdártar ast./ Dastur* [judge] *vacar* [ruling] *e piwin rá napazirofte biarj dánest/ váźgun sáxt.//*

overrule v *cizi rá napazirfotan. //dávi* [claim]*/ peiqáreyi* [objection] *rá napaziroftan/ váźgun sáxtan./ Mahinegi** [the majority] *ráyi ke má dáde budim pas zadand.//*

overrun v (pt **overran**, pp **overrun**) **1** *(beviźe be rixt e náwenáxte) con muromalax rixtan/ táxtan va gereftan/ farágereftan. //Kewvari ke dowman con mur o malax bar án táxte án rá gerefteand./ Anbári muwzade/ gerefte//.* **2** *biw az andáze kew ámadan/ faráraftan. //Soxanrán dah pál** [minute] *biw az zamán e nehádeaw* [alotted] *soxan ránd./ Barnáme ye ágáhihá az zamán e dádeaw* [alotted] *faráraft.//*

overseas adj *farámarzi*, bigáne; farádaryá; ánsu ye daryáhá. //bázargáni ye farámarzi./ yek barnáme ye soxanparákani ye/ yek barnáme ye jamjám/* TV *e/ vákivik* e [rádiyoyi ye] farámarzi*./ dánewjuyán e bigáne/ farámarzi dar Engelestán.//*

overseas adv *án su ye daryáhá; dar kewvarhá ye bigáne; farádaryá; farámarzi*; birun e kewvar. //birun az kewvar raftan/ zistan/ safar kardan//*

oversee v (pt **oversaw**, pp **overseen**) *negaristan; sarparasti kardan; zir e cewm dáwtan; páyidan. //Báyad yek kasi rá begiri/ be kár gomári tá án barnáme rá zir e cewm dáwte báwad.//*

overseer n *kárfarmán (ZBP. C925 FM); kárgardán [e sáxt e kálá/* production*]. //Kárfarmá dáwt kár rá baráye kárámuzán e javán bázminamud/ bázmigoft.//*

oversexed adj *zankáme*; mardkáme*; varankáme* [bengarid be* "sex"*]*

overshadow v **1** *dar sáye ye... budan; sáye afkandan bar; nesár budan. //dehkadeyi nesár; deraxtán e pálut e bozorg bar báq sáye miyafkanand.//.* **2** *(pendárin) sáye ye qam bar... afkandan; //Margaw bar mehmáni ye xánevádegi sáye ye qam afkand.//.* **3** *(pendárin) sartar budan; cewmgirtar budan. //Bá inke dar piwe ye xod kámyáb bud ammá hamiwe zir e sáye ye wouharaw bud/ wuyaw az u sartar bud.//*

overshoe n *gálew; gálow. //yek joft gálew//*

overshoot v (pt, pp **overshoot**) *farásu ye ámáj raftan; az... gozawtan. //Havápeimá az parvázris* [*runway *dar forudgáh] ánvartar raft./ Dar wáhráh az darro* [exit] *ye Káwán gozawtim.//.* **shoot the mark** *dorost arzyábi nakardan va laqzidan*

oversight n **1** *nadidan; farviw. //besyári laqzewhá az farviw barmixizad//.* **2** *farviw; nádide mándan. //Badbaxtáne námeat rá nadidand va be án pásox dáde nawod.//*

oversimplification n *xeili sáde pendáwtan; xeili sáde gereftan; xeili sáde*

oversimplify v (pt, pp **oversimplified**) *xeili sáde pendáwtan/ gereftan. //Váwekáft* [analysis] *e biw az andáze sádeyi az porsemánháyi/ gereftáriháyi ke bá ánhá ruberu hastim./ Gozárewi/ zandi besyár sáde az cem e raftár e kudak.//*

oversleep v (pt, pp **overslept**) *biw az andáze/ xeili xábidan. //Xeili xábidam va masráde* ye/ otobus e hamiwegiyam raft.//*

overspill n *(beviże dar Engelestán) mardománi ke az baxw e anbuh e gedánewin e wahr be karáne ye wahr ávarde wode be ánán/ be farávehá* saráy e behtari dádeand. sarriz; labriz; faráve*. //Baráye farávehá*/ mardomán e baxw e anbuh va gedánewin e wahr e Landan ke be pirámuin e wahr ámadeand saráyi behtar/ nou sáxtan.; Yek barnáme ye xánesázi baráye mardomán e gedánewin e wahr dar pirámun e wahr//*

overstaffed adj *dárá ye kármand e biw az andáze. //Jáy e wegeft nist ke án bongáh ziyán midahad zirá daftar biw az andáze kármand dárad.//*

overstate v *gazáfe nemudan; gazáf goftan; bozorg kardan [cizi rá]. //Ánce baráyat piwámade gazáfe nagu, vagarna bávarat nemikonad.; Gereftárihá rá xeili bozorg kardeand.//*

overstatement n **1** *gazáfeguyi; gazáfekári.* **2** *gazáfe. //gazáfe darbáre ye bonesthá* [facts]*//*

overstay v **1** *biw az andáze/ xeili mándan. //Nazd e Xámer** [aunt] *Maryam xeili mándeyim.//*

overstep v (**overstepped**, **overstepping**) **1** *pá farátar nehádan az...; az marz e xod* [one's authority] *pá farátar nehádan./ az marz e warm/ az marz e ázarm* [honor] *pá farátar nehádan.//.* **2 over step the mark** *pá az gelim e xod farátar nehádan; wur e/ gand e... rá darávardan. //Conin raftári bá mehmánánetán berásti pá az gelim e xod farátar nehádan ast.//*

overstock v, **overstock sth (with sth)** *biw az andáze anbár kardan. //maqázeyi ke biw az andáze kácál e kohne dar anbár dárad./ Dar kewtzári biw az andáze gáv va gusfand negahdáwtan.//*

overstrung adj **1** *zudranj. //Piw az namáyew tanide* [tense] *va parxáwju bud.//.* **2** *(baráye piáno) bá simháyi/ tárháyi ke az ruyeham migozarand.* [cross obliquely]

oversubscribe v *(beviże dar hirbáni* [economy]*) biw az ánce dar dast ast xástan/ darxást kardan. //Pate* [ticket] *ye in sangitá** [concert] *biw az ánce dar dast ast xáhán dárad.; In parváz biw az ánce ke já dárad darxást dárad; já* [seats] *nist.//*

overt adj *(beáyin) áwkárá, "Del miravad, xodá rá- dardá ke ráz e penhán, xáhad wod áwkárá. (Háfez). //dowmani ye áwkárá//*

overtly adv *áwkárá. //áwkárá az káraw xorde gereft.//*

overtake v (pt **overtook**, pp **overtaken**) **1** *residan, gereftan, jelo zadan; kasi rá andaryáftan, "va lawkar e Ardován hazimat wod va Ardawir sepáh bargereft va az pas e Ardován wod tá Ardován rá andaryáft va bekowt." (ZBP. L52 TB). //Sarpic jelo zadan bimgin ast.; Az rádehá ye/ máwinhá ye digar dar ráh jelo zadan.; (pendárin) tuwe/ sáz bezudi biw az niyáz migardad; Hirbáni** [economy] *ye Itáliyá , hirbáni* ye besyári az kewvarhá ye hamsáyeaw rá/ hamálán e nazdik rá powt e sar neháde/ andaryáfte.//.* **2** *(beviże berixt e náwenáxte) docár e... gawtan. //kasi rá tars bardáwtan; saxt dar wegeft wodan; kasi rá tars/*

wegefti dar residan/ andaryáftan./ Dastxow e ruydádhá ye payápei va nágaháhi gawtan; seperewk/ sepelewk ávardan./ Án barnáme bá doźaxtari ruberu gawt/ seperewk ávarde.; Sar e ráhaw be xáne docár e tufán gawt.//

overtax v **1** *biw az andáze fewár ávardan bar. //bexod biw az andáze zur ávardan./ Kasi rá náwekib gardánidan; wekibáyi ye kasi rá sarávardan.//.* **2** *bar kasi biw az andáze báź* [tax] *bastan; báź e gerán bastan bar./ Agar be to biw az andáze báź baste báwand fozuni ye án rá be to bázmigardánand.//*

overthrow v (pt **overthrew**, pp **overthrown**) *váźgun/ sarnegun sáxtan; páyán dádan. //wurewiyán kuwidand warvin*/ sarrewtedári rá sarnegun sázand.//*

overthrow n **1** *sarneguni; wekast; sarnegunsáxtan; wekast dádan. //barandázi ye wáhanwáhi./ wáhanwáhi rá barandáxtan; kuwewi baráye sarneguni ye/ varandázi ye yek sástár** [tyrant]//. **2** *(dar tapkáye*/* cricket*) tup rá xeili dur partáb kardan va az inru besud e kodangzan* [batsman] *darámadan/ gawtan/ wodan//*

overtime adv, n *fozunkári. //fozunkári kardan; baráye fozunkári dastmozd gereftan* [be on/ do overtime]*./ dastmozd e fozunkári; fozunkári kardan//*

overtone n **1** *guwe (zadan); guweháyi az noumidi dar námeyi; dar soxanánaw engár bim midád/ guweháyi patewmand** [threatening] *dar soxanánaw.//.* **2** *(musiqi) baresavar* [<bar + esvar besanjid bá "svara" (Sanskrit)] [bengarid be* "harmonic, note"]//

overture n **1** **overture (to sb)** *(beáyin) sar e soxan rá bá kasi báz kardan; pá piw nehádan; piwnehád e dustáne kardan. //bá hamsáyegán e nou barxord e dustáne kardand/ sar e dusti rá bázkardand* [make overtures of sth... to sb]./. **2** *piwdarámad. //Piw az piwdarámad báwandegán báyad sar e já ye xod newaste báwand.//*

overturn v **1** *váźgun kardan; sarnegun kardan; cappe wodan. //Karji rá sarnegun kard.//*

overview n *doure. //doure ye naqwe ye kár e dálá** [company] *baráye sál e áyande.//*

overweening adj *(beáyin) barmanewi. //jáhjuyi ye barmanewáne* [ambition]; *bádsari* [vanity] *ye barmanewáne//*

overweight adj **1** *geránsangtar budan az...; az... sangintar budan. //Agar bárat/ boneat biw az ánce ke báyad sangin báwad báyad fozuni pardázi.; Camedánat panj kilo gerántar/ sangintar az ánce báyad, ast.//.* **2** *farbeh. //kudaki farbeh; Be gofte ye pezewkam do kilo farbeh-am.; Xeili farbeh ast.//*

overweighted adj, **overweighted (with sth)** *gerán; sangin. //dárá ye/ por az baste va az inru sangin.; (pendárin) Dar soxanrániyaw faráván váguye bekár rafte bud.//*

overwhelm v **1** *(berixt e náwenáxte bekár miravad) forubordan; wostan va bordan. //láxiz* [flood] *zade; Áb deh rá bord.; (pendárin) dastxow e sug* [grief]/ *anduh* [sorrow] *noumidi budan./ (pendárin) candán sepásgozár bud ke be zánu oftád.//.* **2** *wekastan; wekast dádan; xord kardan. //be dast e dowman xord wodan/ bedast e niruhá ye bartar* [superior] *xordwodan//*

overwhelming adj *xordkonande; sahmgin; dandánwekan; kamarwekan. //xáhewi/ angizeyi sahmgin* [urge] *baráye dud kardan.; yek piruzi ye xordkonande; mahinegi* [majority] *ye sahmgin e/ dandánwekan e mardom* [overwhelming majority]*//*

overwhelming adv *//piruzi* [successful] *ye xordkonande; dastodelbázi* [generous] *ye/ rádi ye setorg//*

overwork v **1** *az kasi yá jánevari biw az andáze kár kewidan; con xar kár kewidan/ kár kardan. //Agar injur xarkári koni bimár miwavi./ az asbi biw az andáze kár kewidan//.* **2** *(biwtar berixt e náwenáxte) pude. //váźeyi rá biw az andáze bekár bordan va án rá bi arzew sáxtan; pude* [overworked] *gardánidan./ vacani** [phrase]/ *soxani* [metaphor]/ *ekáti** [expression] *pude./ Dar án namáyew váźe ye* "situation" *rá candán bekár bordeand/ gofteand ke pude/ biarzew gawte.//*

overwork n *xarkári. //fewár e/ bár* [stress] *e xarkári.//*

overwrought adj *wuride, tanide, ásime. //Pas az egnest** [accident] *saxt wuride/ tanide bud.; Nemixást to rá beranjánad, xeili wuride/ tanide bud.//*

oviduct n = fallopian tube

oviparous adj *(zistwenási) toxmgozár*

ovoid adj, n *xáydis, toxm e morqi. //sanghá ye dorowt e xáydis//*

ovulate v *toxmakgozári kardan; toxm gozáwtan. //Zanáni ke toxmakgozáriyewán besámán nist saxt ábestan miwavand.//*

ovulation n *toxmakgozári. //Dáru mixorad tá toxmakgozáriyaw behtar wavad/ barangixte gardad/ tá toxmakgozári konad.* [stimulate]//

ovum n (pl **ova**) *(zistwenási) toxmak*

owe v **1** (**a**) **owe (sb) for sth; owe sth (to sb) (for sth)** *bedehár budan; bedehi dáwan. //Hanuz baráye káláháyi ke máh e piw daryáft karde be má sad dolár bedehár ast./ Be pedaraw wast dolár bedehkár ast.//.* (**b**) **owe sth to sb/ sth** *bedehár e... budan; harjá juri tarjome miwvad. //Kámyábi ye xod rá biwtar bedehkár e xowbaxti ast tá tavánáyi./ In yáftár* [discovery] *rá bedehkár e Teslá hastim.//.* **2 owe sth to sb** (**a**) *bedehkár e... budan; harjá juri tarjome miwavad. //Be kumal* e xawáyáyi** [political party]*/ raste ye kárgari/ dálá** [company] *ye xod sarsepordegi dáwtan.* [owe loyalty to the political party/ workers' union/ company]*//.* (**b**) *bedehkár e kasi budan. //Be ámuzgárán va pedar va mádaram/ zádáránam* xeili bedehkár-am./ Be zan va farzandánam xeili bedehkár-am.//*

owing adj *bedehi//Hanuz sad dolár bedehi mánde//*

owing to prep *con; az ruy e..., "Az ruy e lááláji, be gorbe goftam xámbáji/ xánumbáji." [dastán]. //Con bárán mibárid ávard* [the match] *rá váxandand.* [cancel]*//*

owl n **1** *buf parandeyi az ráste ye* Strigiformes, *námháye digar e án dar Pársi joqd, áku, águ (ZBP. C78 FM); guf; kuf (ZBP. C1321, C1767 FM); kukan; kukve; kuka; kukove; kukanak (ZBP C 1769); kalak; kalek; kalik (ZBP. C5042 FM); kongor (ZBP. C5156 FM); kuc (ZBP. C5231 FM); puw; pow (ZBP. C7873 BF).* **2 wise as an owl** *bengarid be* "wise".

owlet n *baccebuf; bacce ue buf*

owlish adj *bufvaw; xeradmand. //Bá áynak e tázeaw xeili xeradmand minamáyad.//*

owlishly adv *xeradmandáne. //dárá ye roxsári xeradmand va saxtgir/ saxtkuw* [owlisly earnest]

own[1] (det pron, *harvenám)* **1** *xod, xiwtan. //be cewm e xod didam. [besanjid bá,"Ey sárebán áhestán, kárám e jánam miravad -- man xod be cewm e xiwtan, didam ke jánam miravad." (Sa'di)]. //Andiwe ye xodaw bud; In saráy e xodam ast; bá qalam e xodat benevis, qalam e xodam rá/ az án e xodam rá niyáz dáram.; Bacceháyemán bozorg wodeand/ farzandánemán bálideand aknun xodewán bacce dárand.; Káw otáq e xodam rá midáwtam; Ruzi ke bikári az án e xodat ast.; Be cemhá* [reason] *ye viže ye xodaw/ xiw az peivastan be báwgáhe sarbáz zad.//.* **2** *xod. //Xodaw hame ye raxthá ye xiw rá miduzad.; Xorák e xodam rá mitavánam bepazam.; Xod dastur* [lawyer] *e xiwtan budan nábexradáne ast.//.* **3 come into one's own** *pádáw e xod rá gereftan; arzew e xod rá newán dádan; wenáxte wodan; námvar gawtan; In ráde*/ máwin berásti dar ráhhá ye sangeláxi* [rough ground] *arzew e xod rá newán midahad.; Hengámi ke kasi bimár báwad/ gardad u berásti xodaw rá newán midahad (ke tá ce andáze az xodgozawte ast)//.* **hold one's own against sb/ sth) (in sth)** (**a**) *páydári kardan. //Gománi nist ke dar govážе* [argument] *bá har kasi bexubi mitavánad páydári konad/ dar govážе az hic kas wekast nemixorad.//.* (**b**) *az pá nayoftádan; páydári kardan.; Bimár garce hanuz saxt ranjur ammá páydári mikonad.//.* **of one's own** *az án e xod/ xiwtan. //Delaw mixáhad rádeyi*/ máwini az án e xod dáwte báwad.; Baccehá niyáz dárand bázice ye xodewán rá dáwte báwand.//.* **(all) on one's own** (**a**) *emruz dast tanhá hastam; Tanh/ tanháyi miziyad.//.* (**b**) *tanháyi, tanhá. //Mitaván (u rá) gozáwt tanháyi kár konad.; Garce pedaraw dar án bongáh ast ammá u xodaw betanháyi án kár rá gereft.; Be ostádkári ke miresad* [craftsmanship] *Susan az hame sar ast.//.* **get/ have one's own back (on sb)** *(anáyin) kin tuxtan. //Mowtzan e wekast xorde pas az ávard sougand yád kard ke kin e xod rá az hamál e* [rival] *xiw xáhad tuxt.//.* **own brand** *káláháyi ke nám e maqáze bar ánhá-st na nám e kárxáne ye sázande rá bar ánhá zadeand.//.* **own goal** *//tu ye darváze ye xod tup zadan/ darváze ye xod/ xodihá rá gowudan.//*

own[2] v **1** *dáwtan; az án e kasi budan; kasi rá budan, "Weyx rá do asb bud yeki markab va digari raxtkew." (ZBP. L2610 AT); xodávand e... budan, "xodávand e kewt án asb rá begereft va bedán sarhang bord." (ZBP. L249 TB); "yeki mard e dehqánam ey pákráy -- xodávand e injá o kewt o saráy." (ZBP. L5927 SF); In xáne az án e man ast, man xodávand e án-am.; Ráde*/ máwin dárad ammá kamtar saváraw miwavad* [ride]*; In zamin az án e ki-st?//* **2 own (to sth/ doing sth)** *(kohne wode) xastu wodan, "be hastiw báyad ke xastu wavi- ze goftár e bihude yeksu wavi." (SF). //be doruq goftan xastu wodan; saranjám xastu wod. ke u behew/ be-aw rásti ce gofte bud.; Xastu gawtand ke án dáv dorost bude* [to own that the claim is justified]*; Xastu gawt ke wekast xorde.//.* **3 own up (to sth)** *(anáyin) begardan gereftan; xastu wodan; //Hic kasi dozdi rá gardan nagereft; Saranjám xastu wod.//*

owner n *xodávand, "xodávand e kewt án asb begereft va bed-án sarhang bord." (ZBP. L249 TB). "yeki mard e dehqánam ey pákráy -- xodávand e injá o kewt o saráy." (ZBP. L5927 SF); xávand = xodávand. //Xodávand e yek Mersedes e mewki; xodávand e saráy; xánexá/ xánexázan; xodávand e/ dáwtár e sag; Xodávand e in saráy ki-st?/ In saráy az án ki-st?//*

owner-driver n *ránande ye ráde* ye xod*

ownerless adj *bixávand, bi xodávand. //saghá ye velgard; ráde*há ye/ máwinhá ye darbodáqun/ dáqán bixávand//*

owner-occupied *saráyi yá jáyi ke xodávandaw dar án miziyad. //biwtar e xáneh– áyi ke dar in kuce/ xiyábán ast xodávandewán/ xánexáyewán dar ánhá miziyand.//*

owner-occupier *kasi ke xodávand e xáneyi-st va xod dar án miziyad.*

ownership n *azáni; xávandi; xodávandegári. //Sar e/ darbáre ye xávandi ye án zamin setize/ begumagu hast.; Dáwtári (ye zamin/ saráy/ sáxtemán) hazine ye faráván dárad/ dar gero ye hazine ye faráván ast.; Án sofrexáne rá xodávandegári nou ast./ aknun be dast e xávandi nou ast.//*

ox n (pl **oxen**) **1** *jánevari be nám e dánewik e* Bos taurus*; gáv e varz, [besanjid bá gáv e wir], "ze gáván e varz o ze gáván e wir- ze pawm o ze rouqan ze kawk o panir." (ZBP. L5953 SF).* **2** *(beviże be rixt e candgáni) gáv; gáv e nar = gáv e varz = varzá = varzáv; gáv e wir = gáv e mádde/ wirdeh*

ox-eye n *(gol) giyáhi az gunehá ye* Buphthalmus *yá* Heliopsis, Chrysanthemum

oxidation, oxidization, oxidisation (n) *basutiyun* [basutiyun <guyew e Semnáni]*

oxide n *(ximiyá*)* oxidum: *zang e...; oksidom e áhan; zang á áhan; xonáhen. //*oxide of tin zinc oxidum: *zang e ruy//*

oxidize, oxidise v **1** *basutiyun* [<guyew e Semnáni].* **2** *zang zadan*

oxtail n *dom e gáv; gávdom. //gávdombá = sup e dom e gáv//*

oxy-acetylene *oksiasetilen, ávite** [mixture] ye *oksiżen va gáz e asetylen; gáz e juw. //dastgáh e juw e felez* [torches/ equipment]; *juwdádan e felezát be komak e oksiasetilen//*

oxygen n *oksiżen; nasim e havá, "va sabab e besyári ye hájat án ast ki hájat e ábestan az bahr e do tan báwad, az bahr e án ke farzand bá vey andar talab e nasim e havá mowárek ast." (ZBP. L5199 ZX). //Sar e/ bálá ye kuh oxkiżen kam bud./ Az kambud e nasim e havá/ oksiżen mord.//*

oxygenate n (**oxygenize, oxygenise**) *oksiżen dádan; bá oksiżen darmán kardan/ oksiżen zadan*

oxygen mask *panám e oksiżen. //Panám e oksiżen rá dar havápeimá tanhá dar biderangihá* [emergencies] *be kár mibarand.//*

oxygen tent *cádor e oksiżen. //Kudak rá hengámi ke besaxti dam mizad dar cádor e oksiżen nehádand/ kardand/ gozáwtand//*

oyez, **oyes** *(beviże dar gozawte) (baráye járciyán va yá dar dádgáh) (wegeftváże) "Áháy mardom beguw!" (In rá dar biwtar e bárehá se bár migoftand.)*

oyster n **1** *daryáguwi* [az guyew e Gilaki]; guwmáhi; piwuk* [<piwuk, guyew e Kordi]. //daryáguwi ye táze; xorák e daryáguwi//.* **2** **the world is one's/ sb's oyster** *bengarid be* "world"

oyster bed *bestar e guwmáhi; daryáguwizár*; piwukzár**

oyster-catcher n *parandeyi daryáyi az gune ye* Haematopus

oz abbr (pl **oz** *yá* **ozs**)

ozone n **1** *ozon.* **2** *(anáyin) havá ye táze va jánbaxw. //In havá ye táze va jánbaxw rá bekew tu sine/ dam bezan/ bedam!//*

ozone layer *láye ye ozone*

Pp

P, p (n) (pl **P's**, **p's**) *wánzdahomin vát** [letter] *e dabire ye Engelisi "pi". //Váże ye* "pen" *bá vát* e "p" áqáz miwavad.//*

P *kutáhwode baráye* "Parking (area)", *newánehá ye ráhnamáyi va ránandegi dar ráhhá, "jáygáh e istádan e ráde*/ máwin"*

P **1** *kutáh wode baráye* "page", *be maini* [meaning] *ye "sát". //*"see p 94", *"sát e 94 rá bengarid.";* pp67-112 *sáthá ye 67-112//.* **2** *(dar Engelestán)* **penny** *yá* **pence**,*/ yek daj e/ tamr* [stamp] *e davázdah pensi.* **3** *(dar musiqi, kutáh wode baráye* "**piano**" *be Itáliyáyi, be maini ye) narm, árám, náz e Nouruz", "Co dar parde kewidi náz e Nouruz -- be nouruzi newasti doulat án ruz." [Nezámi, Xosro-Wirin]*

pa *(anáyin) pedar, bábá, bábáyi*

PA abbr **1** *kutáhwode baráye* "personal assistant" *dastyár e viże. //U dastyár e viże ye kixá** [director] *ast.//.* **2** *kutáhwode baráye* "Press Association" *anjoman e ruznámenegárán*

pa *kutáhwode baráye* "per year" (Latin, per annum) *dar sál; sáliyáne. //dastmozd sadhezár dolár sáliyáne.//*

pace[1] (n) **1** *gám, "zahre nadáwtand pil rá be wetáb rándan va be gám e xowxow mirándand va soltán xofte bud..." (ZBP. L1394, TBH). //tanhá cand gám durtar/ ánvartar; Do gám bejelo/ be piw bardáwt.//.* **2** (**a**) *gám (be nemunehá ye piwin bázgardid.); áhang, halang [<Gilaki]. //bá gámi xub/ tond/ áheste/ camán* [walking]*; gámhá ye xod rá tond kardan; Gámháyaw rá kond kard tá be u beresam/* [keep pace with sb/ sth] *tá hamgámaw ravam.; (pendárin)]; Káraw rá dar ágahi dádan rahá kard zirá nemitavánest hamgám e digarán piw ravad/ fewár e kár biw az andáze ye tavánaw bud.//.* (**b**) *áhang (e kár). //áhang e degarguni dar sátvun** [industry] *dastgáhhá ye barqi; In matal* [novel] *áhang e kondi dárad/ xeili be kondi piwmiravad.//.* **3** **at a snail pace** *bengarid be* "snail" *bá gám e murce.* **keep pace (with sb/ sth)** *hamgám e kasi piw raftan; //Candán návarzide bud* [unfit] *ke nemitavánest pá be pá ye má biyáyad./ Baráye yek bongáh besyár arjdár ast ke bá degargunihá ye bázár hamgám piwravad.//.* **put sb/ sth through his/ its pace/ paces** *...rá ázmudan. //...rá ázmudan. / sarbázán e táze rá ázmudand.; Ráde*yi/ máwini nou rá ázmudan tá tajá** [speed] *va tavánáyiyaw rá daryáband.//.* **set the pace** *piwrou budan; piwáhang/ piwgám budan; noxráz budan. //In dálá** [company] *piwgám e/ noxráz e márád* e/ kámpiyuter e xánegi ast.//*

pace[2] v **1** (**a**) *gám zadan, xarámidan, camidan, "jahándár giti conán áfarid -- conán ku camánad bebáyad camid. (ZBP. L5912 SF). //Biyusán e kárván dudi bude dar ru ye sakku pasopiw micamid/ gám mizad.//.* (**b**) *pas o piw gám zadan/ camidan. //Zendáni dar korijak* [cell] *e xiw gám mizad/ micamid.//.* **2** *piwáhang/piwgám/noxráz budan.* **3** **pace sth off/ out** *bá gám/ pá andáze kardan. //Derázá ye otáq rá bá gám/ pá andáze kard.//*

pace[3] prep (Latin) *darbáre ye kasi ke bá cizi hamdástán nist yá wáyad hamdástán nabáwad.*

pacemaker n, **pace-setter** *piwrou; piwgám; piwáhang; noxráz. //Án kárxáne sálhá piwro ye/ noxráz e nerang e ráde** [car design] *bude ast./* cardiac pacemaker: *noxráz e gew*//*

pachyderm n *setabr pust; pust koloft; qolpus [<qol (EDPL) + pust]*

pacific adj *(beáyin) áwtiju*

pacifically adv *(beáyin) áwtijuyáne*

pacification n *áwti dádan. //árám gardánidan e ostánhá ye wurewi* [rebel states]*//*

pacificism n *áwtijuyi*

pacificist n *áwtiju, áwetimanew**

pacifier n, (US) **Dummy** *[dar Engelestán] pestának*

pacify v (pt, pp **pacified**) **1** *árám gardánidan. //Kuwid bestánkárán rá bá bázpardáxt e páreyi az pulewán árám gardánad.//.* **2** *áwti dádan; árám gardánidan*

pack[1] (n) **1** (**a**) *kule, kulebár; dast, "yek daste gol e damáqparvar -- az xarman e sad giyáh behtar." (Sa'di); baste, patir (ZBP. C27333); boqce; palqande. //gedáhe bároboneaw rá dar kuleyi/ patiri/ boqceyi bar powt neháde mibord.//.* (**b**) *kulepowti; káre (ZBP. C3154)* Cf**, backpack; haversack; rucksack**. **2** *baste, //yek*

baste ábejo ye/ fugán e wewtáyi; (dar Ámriká) yek baste sigár//. **3** (**a**) *galle. //Gorg galleyi/ goruhi wekár mikonad.//.* (**b**) *yek galle sag e wekári/ tázi.* (**c**) *goruh e piwáhangán.* (**c**) *yek goruh e piwáhang e doxtar (qahveyipuw)/* a Brownie pack. (**d**) *bázikonán e jelo/ jelodárán (dar bázi ye Goltapká** [rugby] *ye Ámrikáyi)//.* **4** **pack (of sb/ sth)** *(xárdári) yek mowt, yek borr. //yek mowt doruq; yek borr nádun/ dozd//.* **5** (US) **deck** *yek dast ganjafe [barg e bázi]//.* **6** *(tanhá dar vážehá ye serewte) kise. //kise ye áb e garm/ yax baráye roxsár; kise ye yax//*

pack[2] v **1** (**a**) **pack A (in/ into B); pack B (with A)** *bastebandi kardan; bastan. //camedánat rá basteyi?/ Farámuwat nawavad mahastat/ mesvákat rá ham bebandi!; Hame ye in ketábhá rá báyad (dar kive*/ quti) gozáwte, bast.//; jámehá rá dar sanduqi* [trunk] *bastan.; Har ruz sar e kár/ har ruz bá xodaw dar pecná** [pack/ packed] *náhár mibarad.//.* (**b**) **pack (into sth)** *bastebandi wodan; jáwodan. //In pirhan* [dress] *rá be ásáni mitaván bastebandi kard.; In hame jáme/ puwák dar yek camedán já nemigirad/ nemiwavad.//.* **2** **pack sth (in sth)** *lá ye/ dar puwál/ pucál* [soft material] *picidan va bastan. //Cinihá rá lá ye ruzname picidan./ Jámháyi ke lá ye káh bastebandi wode; (máhi, guwt rá) dar kive*/ quti bastebandi kardan.//.* **3** **pack sth (with sth/ sb)** *(beviźe náwenáxte) por kardan; ágandan. //Haváxáhán e varzew, ávázxánán* [chanting] *meidán rá por kardand./ Meidán por az haváxáháni bud ke áváz mixándand./ Hengám e án namáyew tálár por az mardom bud.; In ketáb ágande az ágáhihá ye sudmand ast.; Celpardeyi*/ filmi, matali* [novel] *ágande az kárhá ye cewmgir* [action-packed]*./ Án sofrexáne ágande/ por az mardom bud/ tá xerxere por bud.//.* **4** *(baráye yax, barf) anbáwtan. //Barf powt e divár anbáwte wode bud.; Bád barf rá powt e divár anbáwte bud.//.* **5** *(dar Ámriká- anáyin) dáwtan; por kardan. //tofang/ haft-tir dáwtan//.* **6** *kasáni rá be xást e xod dastcin kardan va haváxáhán e xod rá bargozidan va xást e xod rá barávardan.//.* **7** **pack one's bags** *bár o bone ye xod rá bastan va ámáde ye raftan wodan/ rahsepár gawtan. //Pas az setize bárobone ye xod rá baste raft.; Goftand jolopalásaw rá barcide beravad.//.* **8** **pack a (hard, etc) punch** (**a**) *(baráye mowtzanán) mowt e saxti dáwtan/ mowt e geráni dáwtan.* (**b**) *kári budan; kársáz budan. //Án wáxhá* [cocktails] *xeili kársáz-and/ kári-yand!//.* **9** **pack sth away** *cizi rá ke niyázi be án nist bastan, va kenár nehádan. //Zemestán newimhá ye/ sandalihá ye eiván rá baste dar anbár nehád.//.* **pack (sb/ sth) in; pack (sb/ sth) into sth** *capándan; capidan. //Har wew tanemán dar rádeyi*/ máwini kucak capidim./ Án namáyew máhhá-st anbuh e mardom rá be xod mikewánad.*[packing the people]*//.* **pack it in** *(beviźe berixt e farmáyew) bas kardan. //Az neqneq zadanat/ gelegozáriyat delam behamxorde, bas kon, xob?* [just pack it in!]*//.* **pack sth in** *vel kardan; rahá kardan; váhewtan. //Baráye tandorstiyat sigár/ dud bad ast- báyad velaw koni!//.* **pack sth in/ into sth** *dar zamáni andak kárhá ye faráváni kardan. //Se ruze xeili jáhá rá did/ gawt* [to pack a lot of sightseeing]*//.* **pack sb off (to...)** *kasi rá tond... ferestádan/ rándan. //Baccehá rá tond be bestar ferestád.; Má rá tondi be rustá ferestádand ánjá bemánim.//.* **pack sth out** *(beviźe náwenáxte) por kardan; ágandan; anbáwtan. //Hargáh u áváz mixánd , sangitansaráy** [opera house] *ágande az mardom bud.//.* **pack up** (**a**) *bas kardan; vel kardan; rahá kardan; hewtan. // Károbár xeili bad ast- wáyad pák vel karde beravam.//.* (**b**) *(baráye carxowthá/ áshá* [engines]*) bázistádan, xaráb wodan., az kár oftádan. //Rádeam*/ máwinam az kár oftáde.//.* **pack (sth) up** *bárobone ye xod rá bastan; kácál e/ bárobandil e xod rá bastan/ jolopalás e xod rá barcidan va raftan; bár sáxtan, "...xejel án kas ke bár nasáxt" (ZBP. L3541 GS). // Jolopalás e xiw rá barcid o raft.//*

package n **1** (**a**) *baste. boqce, balqonde (ZBP. C130 FM). //Peik baste ye bozorgi baráyam ávard.//.* (**b**) *baste, quti, kive.* **2** = packet, *bázgardid be* "packet". **3** = **package deal** *xarid/ peimán e darbasti/ yekjá. //Vazirán* [ministers] *dárand mikuwand peimán e darbasti/ yekjá faráham konand tá setize* [dispute] *páyán girad.//*

package v *bastebandi kardan. //Farávardeháyewán rá hamiwe qawang bastebandi mikonand.//*

package holiday/ tour *gardew/ gawtogozár/ estár** [vaccation] *e darbasti/ hameciz ruyeham.*

package store (US) = off-licence

packaging (n) *cisi ast ke baráye bastebandi va picidan be kár mibarand tá farávardehá asib nabinad va betaván án rá dar maqáze foruxte yá bá peik ferestád.*

pack-animal n *sotur, hiyun, cárpá ye bárkew; bárbordár, "gáván o xarán e bárbordár- beh zádamiyán e mardomázár." (Sa'di)*

packer n *ádam/ dálá** [company]*/ carxowt* [machine] *e bastebandi konande; bandilgar*

packet n **1** (**a**) (US) **package** *baste. //yek baste kák* [biscuits]*, sigár, cáy.* **2** *(anáyin) pul e kalán. //pul e kalán sáxtan; baráye kasi hazine ye hengoft bardáwtan//.* **3** **packet** = **packet-boat** *qáyeq e peik.* **4** **cop a packet** *bengarid be* "cop[2]"

pack-ice n *yax e wenávar*
packing n **1** *bastebandi.* **2** *káqaz, puwál, moqavvá baráye bastebandi; //pul e fozuni baráye peik/ daj** [stamp] *va bastebandi pardáxtan.//*
packing-case *quti/ kive/ sanduq e cubi baráye negahdári yá tarábari ye kálá*
pack-saddle *zin e xorjindár; pálán (e xorjindár); pálán, "be Qáliniyus andarun xánomán -- yeki tud bod piw e pálán e man." (ZBP. C3362 SF)*
pack thread n *nax e qand*
pact n *peimán,|be dastat gereftár wod bigomán -- co bewkast peimán e wáh e jahán. (ZBP. L5969 SF); pádwir (ZBP. C3938); pawn, pawt (ZBP. C5628 MK); pawte (ZBP. C7864 BF). //Peimán kardand be hic kas naguyand,; peimán e/ pawte ye dast nayázidan be yekdigar* [non-aggression]//
pad[1] n **1** *rogu, " va áb e barg e in bostáni, con roguyi andar vey áqári..." (ZBP. Alalbniye anelhaqáyeqel Adviye, p 14); bálewtak. //bálewtak e sarduwi* [shoulder pad]; *ru ye zaxm roguyi az panbe va tanzib nehádan.//.* **2** *...-puw; towakce. //*skinpads *con dar* Cricket. **3** = a writing pad: *daftarce//.* **4** **ink-pad** *bálozme* [bálozme Guyew e Abyánaki]. **5** bálewtak e kaf e pá ye gorbe, sag, va mánand e án.* **6** *sakku. //sakku ye partáb* [lauching pad]//. **7** *(zabán e kuce) xáne. //be xáne ye man bargard/ bázgard/ biyá.//*
pad[2] (**padded, padding**) **1** *...-puw; puwew; ágane (ZBP. C2495). //puwákhá ye dárá ye puwew e narm e daruni; nimtaneyi dárá ye bálewtak e sarduwi; pestánbandce bálewtakdár.//.* **2** **pad sth out** (**a**) *darun e cizi/ tuyi/ láyi kár gozáwtnan. //dar wáne ye nimtaneyi láyi duxtan tá cárwáne beyistad.//.* (**b**) *(ketábi, goftári, soxanrániyi rá) wáxobarg dádan./ Pásoxam rá bá váguyehá* [quotation] *ye faráván wáxobarg dádam.//*
pad[3] v (**padded, padding**), **pad about, along, around, etc** *áheste gám bardáwtan; //Sage hamráh e xodávandaw gám barmidáwt.; dar xáne bá dampáyi invar ánvar raftan.//*
padded cell *gorijak/ otáqak bá divárhá ye narm baráye bimárán e raváni ke xod rá ásib nazanand.*
padding n **1** *pucál, puwál.* **2** *wáxobarg (e fozuni dr ketáb, goftár, soxanráni). //Dar in matal* [novel] *wáxobarg e fozuni faráván ast.//*
paddle[1] n **1** *páruak; párubak.* **2** *páruak/ párubak zadan.* **3** *gavis, gaviwe; hamzan e xorákihá*
paddle[2] v **1** *páruak/ párubak zadan. //Nouzák** [canoe] *rá áheste páru zade az rudxáne bálá rawftim.//.* **2** **paddle one's canoe** *ru ye pá ye xod istádan; be xod powtgarm budan; "kas naxárad powt e man- joz náxon e angowt e man."*
paddle[2] v **1** *páberehne dar páyáb* [shallow water] *(ráh) raftan; //kenár e áb páberehne ráh raftan//.* **2** *narmnarmak dar áb dastopá zadan/ jonbándan.; //Angowtán e pá ye xod rá narmnarmak dar áb zadan.//*
paddle n [sing] *párubak zadan*
paddle-boat n **1** *qáyeq e párubaki.* **2** *kawti ye boxári ye párubaki*
paddle-wheel (n) *carx e párubaki; párubak*
paddling pool, (US) **wading pool** *páyábak**
paddock n *asbestán*
paddy[1] n, **paddy-field** **1** *wálizár; káljár; gálijár.* **2** *wáli, waltuk/ caltuk (berenj e pustnakande); jukul** *[<Gilaki, berenj e náras]*
paddy[2] n *(dar Engelestán) xawm e nágaháni; az kure darraftan. //Niyázi nist conin az kure darravi.* [to get into such a paddy]*//*
Paddy n *(anáyin- zewt) (ádam e) Irlandi*
padlock n *qofl, kupale*
padlock v *qoflkardan, kupale bastan. //Darváze* [the gate] *rá bá kupale baste budand./ Docarxeaw rá bá qofl/ kupale be narde* [railings] *bast.//*
padre n *pedar (baráye xándan e mardom).* **1** *áxund e ártew; pedar (e dini). //*Good morning Padre! *Dorud pedar!, niz bengarid be* "chaplain". **2** *(dar Engelestán) pristár* [priest]*; ádam, bábá*
paean, (US) **pean** n *(beáyin) sorud (e setáyew yá piruzi)*
paederasty = pederasty
paediatric, (US) **pediatric** *(vábaste be) pezewki ye kudakán*
paediatrician, (US) **pediatrician** *pezewk e kudakán*
paediatrics, (US) **pediatrics** *rewte ye pezewki ye kudakán*

paed(o)-, (US) **ped(o)-,** *dar vážehá ye serewte kudak; kudakán*

paedophilia, (US) **pedophilia** *baccebázi; baccemarzi; bávemarzi* [báve/ noubáve + marzidan* "coitus"*]*

paella n *(dar Espániyá) ...-polo (polo ye juje/ sabzipolo/ máhipolo); polo ye (juje/ máhi/ sabzi)*

pagan n **1** *baqáni [M. Moqaddam].* **2** *(dar gozawte) nátarsá; baqáni; bidin.* **3** *baqáni; bidin*

pagan adj *baqáni [M. Moqaddam]. //*pagan worship of the sun: *áftábparasti ye baqáni//*

paganism n *baqán parasti [M. Moqaddam]*

page[1] n **1** (**a**) *kutáhwode* "p", *sát (ZBP. L3122, TMK). //Cand sát az ketábi xándan; Án váguye* [quotation] *rá dar sát e 35 mitaván yáft/ taváni d yáft.//.* (**b**) *barg. //Cand barg az án ketáb rá páre karde budand.//.* **2** *barg (e tárix). //Bargi daraxwán dar tárix e Engelestán//*

page v *sáthá/ barghá rá womáre zadan*

page[2], **page-boy** n **1 bellboy** *ridak, rahi, litak, "tá áxarin litak e ketábforuw- beresánid kár e bande beján." (ZBP. C3737 FM, Sanáyi).* **2** *pádou; pádo ye bayu/ arus*

page v *kasi rá áváz dádan; nám e kasi rá dar bolandgu xándan*

pageant n **1** *namáyew baráye hame ye mardom; namáyew e tárixi; //(pendárin) bázi ye tárix//.* **2** *namáyew e wokuhmand. //namáyew e wokuhmand e tájgozári//*

paginate v *barghá ye... rá womáre zadan*

pagination n *womáre zadan e barghá ye...*

pagoda n *bahár [sáxtemán e dini dar Henustán va Cin] (ZBP. C5368, FM)*

paid (pt, pp of "Pay[2]") *zamán e gozawte va setáy* ye kárváže az* "Pay[2]"

paid up adj *bázpardáxte. //U hamvand e kumal** [company] *ast va hame ye bedehi ye xod rá bázpardáxte/ vátuxte.//*

pail n *badare* [<Gilaki]; dul (ZBP. C4357); hizak [<Pahlavi (ZBP. C4372 MK); hice* [<Pahlavi, (ZBP. C7756 BF); dalv. //yek badare/ dul áb//*

pailful (n) *yek badarfe/ hice* (por)*

pain n **1** (**a**) *dard, "Sáqi biyá ke hátef e qeybam be možde goft- bá dard sabr kon ke davá miferestamat." (Háfez). //saxt dard dáwtan/ kewidan./ kami/ andaki dard dáwtan; dard nadáwtan; xeili dard dáwtan./ gerye ye dard; faryád e dard* [a cry of pain]*; az dard jiq kewidan* [scream]; *saxt kamardard dáwtan; Powtaw xeili dard mikonad.//.* (**b**) *dard; kamardard/ powtdard; sinedard; wánedard dáwtan; deldard/ dard e kom** [stomach]. (**c**) *dard, ranj, ázár. //Soxanán e dorowtaw saxt u rá dardávard/ ázord/ ranjánd.//.* **2** *máye ye dardesar/ ranj/ ázár. //Bázham gelegozári mikonad- rásti ce (ádam e) dardesari-st!* [boring]*./ Be otobus/ masráde* naresidim, ce bad!* [what a pain!]*//.* **3 a pain in the neck** *dardesar; máye ye ranj.* **on/ under pain/ penalty of sth** *(beáyin) guwmál, pádafráh. //Be zendániyán goftand be divár nazdik nawavand vagarna pádafráh e marg cewm beráhewán xáhad bud.* [under pain of death]*//.* **acute pain** *dard e tiz/ tizáhang; siź; sij.* **chronic pain** *dard e derázáhangf; bew (ZBP. C5436).* **heavy pain** *rax, raxtegi (ZBP. C4924).* **lancinating pain** *záqár (ZBP. C6405); dard e tirkew.* **labor pain** *dard e záyemán; dard e bacce; žu; varźo [<Lori].* **nagging pain** *mordedard.* **radiating pain** *dard e tirkaw; zenewt [<Lori].* **throbbing pain** *zanje (ZBP. C6991)*

pain v *(rixr e náwenáxte nadárad) kasi rá dard dádan/ ranj dádan; ázordan; ázár dádan; riwidan; gazidan; dard xástan, "barjast va har do cewm e Iwi [nám e zani ast] dard xást." (ZBP. L2499 AT). //Páyam hanuz dard mikonad./ Baráyam ranjávar ast bewomá beguyam ke.../ delam riw miwavad be womá beguyam ke...//*

pained adj *dardmand; fagár (ZBP. C3599). //roxsári, negáhi dardmand/ fagár.//*

painful adj **1** *dardnák; ...afgár. //kusti* [blow] *dardnák be wáne; Wáneaw hanuz dardnák ast.//.* **2** *dardnák; delafgár. //Árvini* [experience]*/ yádi dardnák/ delafgár./ Didan e nátavániyaw ranjávar/ delafgár bud./ Kár e dardnáki/ ranjávari ke be gardan e man nehády wode bud in bud ke be bu beguyam dárad mimirad./ Namáyewaw/ báziyaw saxt bad* [painful] *bud.//.* **3** *dowvár, saxt, bad. //Kár e dowvár e taráwidan e rang az divár.//*

painfully adv *dardnák. //wast e dastaw bád karde va dardnák ast./ dard az cizi ágáh gawtan.//*

painfulness n *bengarid be* "painful"

painkiller n *dardnewán; dardkow. //Dáru ye dardnewán mixorad.//*

painless adj *bidard, biranj; "náborde ranj ganj moyassar nemiwavad -- mozd án gereft ján e barádar ke kár kard." (Sa'di); //yek dáru rá suzan zadan be bimár bidard.//*

painlessly adv *bidard*
painlessness (n) *bidardi*
pains n, **be at pains to do sth** *saxt kuwidan; xod rá ranje dáwtan. //Saxt kuwid ke hame ye bartarihá ye/ sudhá ye án barnáme rá newán dahad.; Saxt kuwid ávázeyi rá ke miyán e kármandán/ kárgarán oftáde ke barxi rá bikár xáhand kard vádang konad.* [to deny]*//.* **for one's pains** *dar pásox e/ kuwew e/ ranj e xod. //Dah sál e ázegár az mádar e piraw parastári kard va ánce dar pásox e ranj e xod gereft násepási* [ingratitude] *bud.//.* **take (great) pains (with/ over/ to do sth)** *bexod ranj dádan; xod rá saxt ranje kardan; //Xodaw rá baráye káraw mikowad.; Saxt kuwideand/ xod rá kowteand ke ráhiyán imen báwand/ ásibi be ráhiyán naresad.//*
painstaking adj *bá dard, bá ranj, dardnák, ranjávar, saxtkuw, "goft ásán gir bar xod kárhá kaz ruy e tab' -- saxt migirad jahán bar mardomán e saxtkuw." (Háfez). //Kári, barresiyi saxt/ por ranj/ mubemu.//dánewjuyi, kárgari saxtkuw.//*
painstakingly adv *saxtkuwáne*
paint[1] n **1** (**a**) *rang, ráz, raz (ZBP. C4834 FM); nirang (ZBP. C759 FM). //rang e qermez, sabz, zard; dar rá do láye rang zadan/ razidan/ rewtan; rang xis ast/ tar ast/ rangi nawavid!; lakke ye rang/ rangi//.* (**b**) *rang.* **2** **paints** *rang; ... dast rang. //Honarmand ranghá́yaw rá bá xod ávard.; yek dast rang e rouqan* [a set of oil-paints]//. **3** *rangobu; rangámizi; rangorouqan; bazakduzak. //Xeili xod rá bazak-duzak mikonad.//*
paint[2] v **1** *rang zadan; rang kardan; rangrazi kardan; razidan; rowtan (ZBP. C7881 BF). //dari, divári , xáneyi/ otáqi rá razidan; xáneyi/ saráyi rá ábi rang zadan/ ábi razidan//.* **2** *negárgari kardan; kewidan, negáwtan, //xub minegárad/ negárgari mikonad.; rang e rouqan/ ábrang kár kardan; peikareyi* [picture]*/ cehrenamáyi* [portrait]*, barbastegán* [still life] *rá negáwtan/ kewidan/ gol kewidan; peikare ye doxtari rá kewidan/ negáwtan. //(pendárin)dar vápasin matal e xod peikare ye zendeyi* [vivid picture] *az zendegi ye mardom rá be ruzegá r e Sásánián dar Irán minegárad/ negáwte ast.//.* **3** *(biwtar xárdári) xod rá bazak/ bazakduzak kardan. //Tasuhá xod rá bazakduzak mikonad.; Náxonhá ye xod rá rang/ qermez kardan//.* **4** **paint the town red** *xow gozaráni kardan; wádxári kardan.* **5** **paint sth in** *cizi be peikareyi afzudan.* **paint sth out** *cizi rá bá rang puwándan.* **paint over sth** *rang kardan; razidan; rowtan*. //Lakkehá ye cerkin e divár rá báyad rang konim/ berazim.//*
paint box n *kive* ye/ quti ye rang*
paintbrush n *mahas** [brush] *e rangrazi; qalam-mu*
painter[1] n **1** *rangraz. //Rangraz va afrand* [decorator] *ast.//.* **2** *negárgar [M. Moqaddam]; xámezan (ZBP. L2255); negárande, "Negárande bewnid zu barnewast -- be farmán e mehtar miyán rá bebast." (ZBP. L5745 SF). //negárgari námbordár//*
painter[2] n *rismán (e jelo ye qáyeq baráye bastan e án be bandar yá kawti ye digar)*
painting n **1** *negárgari [M. Moqaddam]. "ke gar máh be ebtedá u sáxt va zarvaraq ki be negárgari bekár barand va ranghá ye gunágun ámixt az bahr e..." (ZBP. L7881 FEB).* **2** *negár [M. Moqaddam], "bar eiván negárid candi negár -- ze wáhán vaz bazm vaz kárzár."; negará ye sar o táj e Kávus wáh -- negárid bá yáre o gorz o gáh." (ZBP. L6644 SF); //Negári az/ kár e Rembrandt./ Negárhá ye námbordár/ bolandáváze.//*
paintwork n *rang, rang wode. //rangaw xub ast.; Sangi be ráde*/ máwin xorde rangaw rá tabáh sáxt.* [damage]*; pardegari** [paintwork]*//*
pair n **1** *joft, joxt (ZBP. C7499); harjá juri tarjome miwavad. //yek joft dastkew, kafw, juráb, guwváre; cewmáni dorowt/ gonde//.* **2** *yek. //yek áynak, jurábwalvári, qeici, pargár./ Áynakam wekaste báyad yeki digar bexaram; In walvár dáneyi cehel dolár ast.//.* **3** *joft, zanowouhar; yár; lef [<Lori]. //yek joft/ yek zan o wouhar e xowbaxt; Hardo ye womá/ joftetán xeili badraftári kardid//.* **4** *joft, joxt, lef* [<Lori (ZBP. C2050)]; yek joft qu kenár e rud láne kardeand.//.* **5** *yek joft asb. //delijáni* [coach] *bá yek joft asb//.* **6** *do hamvand e kahestán* az do kumal* e hamestár** [opposing parties] *ke bá ham sázew kardeand ráy nadahand va az inru niyázi be budanewán dar newast nabáwad.//.* **7** **in pairs** *jofti; dotá dotá; dogán. //tokme sardast* [cuff-links] *rá tanhá/ hamiwe jofti miforuwand.//*
pair v, **pair A with B** *joft kardan; yár kardan; dotá dotá nazd e ham nehádan. //Dour e digar e ávard man bá Parviz yár wodeam.//.* **2** *baráye jánevarán joftgiri kardan.* **3** **pair with sb; pair A with B** *(dar kahestán) (do hamvand kahestán az do kumal* e hamestár** [opposing parties]*) báham yár wodan va ráy nadádan.* **4** **pair (sb/ sth) off (with sb)** *yár wodan/ kardan. //Dánewjuyán tá páyán e doure hame bá ham joft/ yár wode budand.//.* **pair up (with sb)** *yárwodan bá ham/ bá kasi*

Paisley (adj) *golbargi; goldár. //koeri** [tie]*/ pirhanxábi golmagoli/ goldár//*
pajamas (US) np, *bengarid be* "pyjamas"
pal n **1** *(anáyin) yár, dust. //sálhá-st báham dust-im.//.* **2** *(gáh beriwxand) (baráye xándan e kasi) bábá. //Bábá negá (kon), engár tanet mixáre/ donbál e dard e sar migardi?//*
pal v, **palled, palling** *(anáyin) bá kasi xodemáni wodan; bá kasi dust wodan*
palace n **1** *kuwk, "va maw'al afruxtand tá arus rá bebarand be kuwk e wáh... bicáre jahán nádide...." (ZBP. L506 TBH); xorangáh (ZBP. L2207); esparlus (ZBP. C2308); káx, eiván, kuwe (ZBP. C1759); ástán; ástáne, "bar ástán e jánán gar sar taván nehádan..." (Háfez); wáhigán (ZBP. C46212 MK); farxár; mawk, mawkuy (ZBP. C6577); darbár; dar; darpás/ darbás (ZBP. C7183 MK). //Káx e Buckingham; darbár táze yek ágáhi birun dáde.* [issue a statement]*; soxangu ye darbár/ wáhigán*//.* **2** *káx, wáhigán*; xorangáh. //saráyewán/ xáneyewán dar sanjew bá (án e) má káx/ wáhigán ast.//*
palace revolution *az powt dewne zadan; sarnegun kardan e wahriyár/ wáh be dast e xodiyán.*
palae(o)-, (US) **pale(o)-,** *(dar váźehá ye serewte) pár-, párine. //*palaeolithic: *párinesangi//*
palaeographic, (US) **paleographic** adj *párnebewtewenási; párnepewtwenási*
palaeography, (US) **paleography** n *párnebewtewenási; párnepewtwenási*
palaeolithic, (US) **paleolithic** (adj) *párinesangi*
palaeontologist, (US) **paleontologist** (n) *párwenás*; párinewenás*
palaeontology (n) *párinewenási*
palaeozoic, (US) **paleozoic** (adj) *párinezisti*
palatable adj **1** *xowmaze.* **2** *depazir, wirin. //rásti hamiwe xeili delpazir nist.//*
palatably adv *bengarid be* "palatable"
palatal adj **1** *saq, kám; kámi; saqi; náki (ZBP C662).* **2** *(dar áváwenási) kámi, náki, saqqi*
palatal n *ává ye yá vát** [letter] *e kámi/ náki*
palate n **1** *kám, nák, "do cewmaw co do cewm e tábán ze xun -- hami átaw áyad ze kámaw borun." (ZBP. C1566 SF); saq; nák (ZBP C662); nag/ nak (ZBP. C770). //*the hard palate: *kám; saq;* the soft palate: *nák; nag//.* **2** *mazze-wenási. //*a refined palate: *kasi ke mazze wenás ast.; kasi ke dar wenáxt e báde mazzewenás ast.//*
palatial adj **1** *con káx/ kuwk.* **2** *káxmánand; wáháne. //yek náhárxori ye/ mehmánsará ye, saráy* [residence] *e wáháne/ wáhvár//*
palatinate n *(dar gozawte) wáhvári* [baxwi ke yek wáhzáde bar án farmán mipánd]*
palaver n **1** *(anáyin; biwtar xárdári) alamwange; járojanjál. //Sar e pardáxt e/ baráye pardáxt e bijak* [bill] *ce járojanjáli/ alamwangeyi ráh oftád!//.* **2** *(biwtar be wuxi) goftogu; begumagu; jostár.*
pale[1] adj (**paler**, **palest**) **1** *ruyzard, "man az binaváyi niyam ruyzard -- qam e binaváyán roxam zard kard." (Sa'di); rangparide; sepid; birang. "co xosro bedid án delaw tang wod -- roxánaw ze andiwe birang wod." (ZBP. L3280 SF); //sepidruy ast/ roxsár e mahtábi dárad./ Xubi? rangat kami paride!; bá wanidan e án ágáhi rang az roxsáraw parid/ con morde sepid gawt.//.* **2** (**a**) *kamrang. //cewmán e ábi ye kamrang; ásmán e ábi ye kamrang* [pale]*//.* (**b**) *kamforuq* [dim/ faint]*. //rouwanáyi ye kamforuq e uwbám** [dawn]*//*
pale v **1** **pale (with sth) (at sth)** *pariderang wodan; con gac sepid gawtan; ruyzard wodan, "del e man por az xun wod o ruy zard -- dahán xowk o labhá wode láźvard." (SF). //Az án ágáhi takán xorde rang az roxaw parid.//.* **2** **pale before, beside, etc sth** *piw e... daraxwewi/ rounaqi nadáwtan [parvá konid, "rounaq" váźeyi-st az riwe ye Pársi ye "rou-" raftan, ravának/ raváj]; "rouwani ye tala't e to máh nadárad -- piwe to gol rounaq e giyáh nadárad." (Háfez); náciz namudan; //Xowgeliyaw piw e mádaraw rounaqi nadárad.; Dar barábar e in vápasin patyár* [catastrophe] *gereftárihá ye digarewán náciz minamud.//*
pale[2] n **1** (**a**) *tirak e narde.* (**b**) *narde.* **2** **beyond the pale** *nápasand, az marz gozawte; borun az andáze. //Soxanáni ke goft pák dar did e mardom nápasand* [beyond the pale] *bud.//*
pale-face n *(xárdári/ nazd e sorxpustán Ámriká, ke sefidpustán rá "rangparide" mixándand) wirberenj*
palely adv *bengarid be* "pale"
paleness n *bengarid be* "pale"
pale(o)-, *bengarid be* " palae(o)-"
palette n *taxte ye wasti* [*negárgarán*] *(ZBP. L1014 FM)*
palette-knife n **1** *kárdak e negárgarán.* **2** *kárdak e áwpazxáne*

palimpsest n *nebvewte ye kohan ke án rá pák kardeand va báz ruyaw cizi nou nevewte báwand*
palindrome n *váźe yá váźegán e negunsár (váźe yá vacani** [phrase] *ke con negunsár gardad báz hamán váźe yá vacan* báwad, con "wepew", "sás"; "wew", "mádám"*
palish n *narde*
palisade n **1** *narde, pakuk, paluk (ZBP. C5635); táre; tárom (ZBP. C63 FM)*
palisade v *narde kewidan; paluk zadan; táre zadan*
palish adj *rangparide; pariderang; birang; kamrang*
pall[1] v, **pall (on sb)** *yeknaváxt yá deltang konande wodan. //Pas az yek hafte kenár e daryá áftáb gereftan digar baráye mán yeknaváxt gawt.//*
pall[2] n **1** *rukew e pawgahan** [coffin]. **2** *(pendárin) puwew e tire va gerán* [heavy]*; parde ye siyáh. //parde ye siyáh e dud bar wahr sáye afkande bud/ wahr rá puwánde bud.//*
pallbearer n *hamráh e pawgahan*; pawgahanbar**
pallet[1] n *tabaj [besanjid bá "tabaje" <Gilaki]*
pallet[2] n **1** *towak e káhi.* **2** *taxtexáb/ bestar e bárik va seft/ cubi; palás*
palliasse; paillasse n *towak e káhi*
palliate v **1** *(dard rá) kástan/ newándan/ sabok kardan.* **2** *ágrefti* [crime]*, xosiri** [offence] *rá kucaktar vánamudan/ sabok gardánidan.*
palliation n *(dard rá) kástan/ newándan/ saboktar kardan; cemcáre kardan*
palliative n, adj **1** *(dar pezewki) dardnewán; dardkáh; káhande ye dard. //Áspirin dáruyi-st káhande ye dard//.* **2** *cemcár* [besanjid bá cemcáre]. //bázresi ye imeni baráye peikár bá harásgari** [terrorism] *tanhá yek cemcár* ast.//*
pallid adj *rangparide; ruyzard, "man az binaváyi niyam ruyzard -- qam e binaváyán roxam zard kard." (Sa'di); //Kami rangat paride, xubi/ hálet xub-e?//*
pallidly adv *bengarid be* "pallid"
pallidness n *bengarid be* "pallid"
pallor n *paridegi ye rang; rangparidegi; ruyzardi; zarambuyi/ zardanbuyi. //Zardambu/ zardanbu wode/ roxsáraw/ guneaw rangparide va bimárgune ast.//*
pally adj, **pally (with sb)** *dust, dustáne; xodemáni. //Bá kixá** [boss] *xeili dust ast./ wode/ báham xeili garm gerefteand.//*
palm[1] n **1** (**a**) *kaf e dast, kafak, habak, hab (ZBP. C706); //kaf e dast xi karde/ xinák* [sweaty]*; baráye kasi kafbini kardan; kaf e dast e kasi rá xándan. //Muwa rá kaf e dastaw negahdáwt.//.* (**b**) *kaf e dast (e dastkew); //dastkewi ke kafaw carmi ast//.* **2** **cross sb's palm with silver** *bengarid be* "cross[2]". **have sb in the palm of one's hand** *kasi rá dar mowt e xod dáwtan; kasi rá ruy e angowt e xod carxándan; angowt kun e kasi kardan.* **have an itching palm** *bengarid be* "itch"
palm v **1** *(dar bázi, jádugar, cewmbandi) sekke yá barg rá kaf e dast e xod penhánidan.* **2** **palm a ball** *tup rá bá kaf e dast zadan; //Darvázebán bezur bá kaf e dast tup rá zade az tir e bálá ye darváze* [crossbar] *gozaránd.//.* **3** **palm sth off (with sth**) *(anáyin) doruq e xod rá be zur be kasi bávarándan; qáleb kardan; cizi rá be kasi andáxtan. //Kuwid bezur be man bebávaránad ke masráde*/ otobus dir karde bud.//.* **palm sb/ sth off (on sb)** *be kasi andáxtan/ qáleb kardan. //Mihmánánán e náxánde ye xod rá be hamsáyegán (e xod) andáxtand.//*
palm[2] n **1** **-palm-tree** *deraxt e xormá az xáneváde ye* Palmae; *deraxt (e xormá/ nárgil va hamánandegán e án); mox, mug, muq (ZBP. C6585). //*date palm: *deraxt e xormá;/* coconut palm: *deraxt e nárgil./* palm fronds: *barg e xormá; piw (ZBP. C5840)//.* **2** *barg e xormá; piw (newán e piruzi yá kámyábi). //barg e xormá ye/ piw e piruzmand/ kámgár/ gord/ qahremán* [the victor's palm]//
palm-branch *ázaq, áźoq (ZBP. C114)*
palmetto n (pl **palmettos**) *xormá ye catri; pemmej (ZBP. C4739)*
palm fiber *piwan, piwand (ZBP. C5797); sázu (ZBP. C6119)*
palm grove *xormástán, "be xormástáni wodand..." (ZBP. L2895 AT); "yeki wárstán kard dar Sistán -- dar án jáy besyár xormástán" (ZBP. L5863 SF); moxestán (ZBP. C6083); muqestán/ mugestán (ZBP. C6585)*
palmist n *kafbin*
palmistry n *kafbini*

palm leaf *barg e xormá; piw (ZBP. C5840); pew [<Lári]*
palm oil n *rouqan e xormá; láj (ZBP. C1265)*
Palm Sunday *yekwanbe ye piw az jawn e* "Easter"
palmy adj (**palmier**, **palmiest**) **1** *por az deraxt e xormá.* **2** *sarsabz; xorram, ábádán. //Án ruzgár ke bar xar e morád savár budam/ Án ruzhá ke xaram miraft.* [in my palmy days]*//*
palpable adj **1** *basudani; barmajidani, "nabz ánjá ke tabib barmajad az dast..." (ZBP. C655 FN); suhestani* [<Pahlavi (ZBP. C3511 MK)].* **2** *(beáyin) rouwan, áwkár. //doruqi/ laqzewi áwkár//*
palpably adv *bengarid be* "palpable"
palpate v *majidan; barmajidan. "nabz ánjá ke tabib barmajad az dast..." (ZBP. C655 FN); basudan, "va in án rag bovad ki bejewkán besávand va az vey dalil xáhand ..." (ZBP. L6990 HM); dast bar... nehádan, "yeki az án ke dast bar andámhá barnehand... dovvom az án ke bengarand..." (ZBP. L5016 ZX); suhestan* [<Pahlavi, riwe ye aknun "suh-" (ZBP. C3511 MK)]; parmásidan*; parvásidan (ZBP. C5769)*
palpation n *barmaj, mac, parmás (ZBP. C5577); parmásáyi, "niru ye buyáyi ... niru ye bináyi ... niru ye parmásáyi... niru ye wenaváyi... niru ye guyáyi" (ZBP. L7640 DTH)*
palpebral adj *pelk, pelki. //xiz e pelk; quzál* [<Gilaki]; wekáf e pelk* [fissure]*//*
palpitate v **1** *tapidan (e del).* **2** **palpitate (with sth)** *az... tapidan/ larzidan. //az harás larzidan/ tapidan//*
palpitation n **1** *tapew.* **2** **palpitations** *tapew. //Agar xeili tond bedavam tapew migiram. Az andiwe ye parváz ham delam mirizad/ delam be tapew miyoftad.//*
palsied adj *lams, kuc* [<Kordi]*
palsy n *lamsi bá larzew;* cerebral palsy: *kuci* [<Kordi, kuc]*
paltry adj (**paltrier**, **paltriest**) **1** *andak, xord, náciz, bi arj, xármáye. //*a paltry amount, sum, etc: *andak, xármáye.* **2** **a paltry excuse**. *//baháneyi bi arj; nane kunam wal-e!//*
pampas, the pampas n [pl] *hámun [e Ámriká ye nimruzi* [southern]*], besanjid bá* "prairie, savannah, steppe, veld"
pamper v *luskardab; nonor kardan; sáye parvardan, "....bud o sáye-parvarde, na jahándide." (ZBP. L3854 GS, Sa'di). //baccehá ye lus e/ nonor e/ sáyeparvarde ye xarpulán; pas az yek ruz e ázgár kár e saxt, tanásáni kardan* [pamper oneself]*//*
pamphlet n *korráse (ZBP. C424)*
pamphleteer (n) *korrásenevis*
pan[1] (n) **1** (**a**) *(biwtar dar vážehá ye serewte) táve, tábe;* (a saucepan) *máhitábe ye dardár; //dig o tábe.//.* (**b**) *yek tábe/ táve. //yek táve lubiyá//.* **2** *lagan; harjá juri tarjome miwavad. //lagan e dastwuyi [dar ábrizgáh]; lagan (e wáw)* [bedpan] *(con baráye bimár); xákandáz* [dustpan]//. **3** *kappe, kaffe (ye terázu), "pas in yaqin ast ke in kaleme ye kaf rá be ma'ni ye kaffe ye terázu Táziyán az Pársi bardáwteand." (ZBP. L7585, KK); pale (ZBP. C5631 FM).* **4** *lák. (ZBP. C1230).* **5** = salt-pan, *bengarid be* "salt". **6** = hard-pan, *bengarid be* "hard". **7** *náve (já ye bárut dar tofanghá ye kohan)*
pan v (**panned, panning**) **1** **pan (for sth)** *xák dar náve wostan. //zarjuyáni ke pey e zar xák dar náve miwuyand//.* **2** *(anáyin) saxt nekuhidan. //Xordegirán án celpard*/ film rá saxt nekuhidand.//.* **3** **pan sth off/ out** *xák dar náve wostan baráye jodá kardan e zar yá yuwosthá* [metal] *ye geránbahá//.* **pan out** (**a**) *zarxiz budan.* (**b**) *(anáyin) gawtan; piwámadan. //Bastegi be in dárad ke ruzgár/ carx cegune begardad/ ce piw áyad//*
pan[2] v (**panned, panning**) **1** *(dar celparde*/ film yá soxanparákani dar jamjám*/* TV*) dastgáh e peikarebardári rá be rást va cap carxándan conán ke cewmandázi gowáde dide wavad va yá cizi ke dar jonbew ast donbál wavad.* **2** *(baráye dastgáh e peikarebardári) be rást va cap cvarxidan. //dastgáh e peikarebardári áheste az yek su be su ye digar e otáq carxid.//*
pan-, *(dar vážehá ye serewte) vesp, vesf; sarásar. //*Pan-Africa: *Vespzangbár; Vespáfriqá.* Pan-American: *Vespámriká//*
panacea n, **panacea (for sth)** *wáhdáru (ZBP. L680 FM). //Wáhdáruyi baráye gereftári ye hirbáni** [economic ills] *ye kewvar dar dast nist.//*
panache n *targolvargol. //xodaw rá xeili targolvargol mikonad./ Xeili targolvargol ráh miravad.//*
panama n = **panama hat** *koláh e buriyáyi*
panatella n *sigár e barg e deráz va bárik*
pancake n **1** *távkák; kák e táveyi.* **2** *sorxáb.* **3** **flat as pancake** *bázgardid be* "flat[2]"

Pancake Day, shrove Tuesday *sewanbe ye ámorzew*

pancake landing *baráye havápeimá, bá wekam be zamin newastan/ forud ámadan*

panchromatic adj *baráye film e peikarebardári, vespgun*; vesprang*; hamerang*

pancreas n *separine*

pancreatic adj *vábaste be separine. //wire ye separine//*

panda n **1** **giant panda** *pándá váźe ye Nepáli, jánevari besán e xers be rang e siyáh va sepid be nám e dánewik e* Ailuropoda melanolenca. **2** *pándá (váźe ye Nepáli) jánevar e domderáz e Himáláyi hamánand e* "raccoon" *be nám e dánewik e* Ailurus fulgens

panda car *(dar Engelestán) ráde* ye/ máwin e gawti ye kalántari./ ráde* ye/ máwin e "xerskew"*

pandemic adj *vespgir. besanjid bá* "endemic, epidemic".

pandemic n *vespgiri. besanjid bá* "endemic, epidemic".

pandemonium n *járojanjál; xartuxar; áwub; áwoftebázár; hamum e zanune; áwoftegi, qouqá. //Án ágáhi ke gofte wod áwub bepá wod.; Tá ámuzgár nayáyad dar yáne* [class] *qouqá bud./ wágerdán qouqá kardand.//*

pander v, **pander to sth/ sb** *(xárdári) jákewi kardan; jápici kardan (ZBP. L2282); pá-andázi kardan; gidi kardan; be kámjuyi/ be xást e kasi ke kámju ast tan dardádan; harzegi kardan; kasi rá dar kámjuyi/ harzegi yári dádan./ Ruznámeháyi ke xáhew e mardom rá dar xándan e dástán e rosváyihá dáman mizanand.//*

pander n = pimp, *jákew, páandáz; jápic (ZBP. L2282); gidi, "xaraw bar xar jahad u zar setánad- pas u rá gidi ye xar mitaván goft." (ZBP. C1275 FM)*

Pando *kutáhwode baráye* Peninsular and Oriental (Steamship Company). *dálá** [company] *ye kawtiráni ye* Peninsular *va* Oriental = the Pand O line

p and p *kutáhwode baráye* Postage and Packing *(dar Engelestán; váźe ye bázargáni) hazine ye bastebandi va peik. //Bahá ye si lire, hazine ye bastebandi va peik rá niz darbar dárad.//*

pane n *wiwe (ye panjere). //páreyi az (wiwe ye) panjere//*

panegyric n *setáyew, setáyewnáme*

panel n **1** *taxte, qáb. //ásemáneyi* [ceiling] *bá taxtehá ye kandekári//.* **2** *taxte (ye felezi ye ráde*/ máwin).* **3** *navár; maqzi.* **4** *piwtaxte; piwxán. //piwxán e kelidhá* [instrument panel]*/ piwxán e farmán* [control panel]*//.* **5** *miz e gerd; goruh e..., //miz e gerd e kárdánán; yek bázi ye miz e gerd* [a panel game]*//.* **6** (**a**) *dádgán* [<dád].* (**b**) *dádgán* [jury]. *(dar Engelestán) goruh e pezewki (dar bime ye hamegáni)*

panel v (**panelling, panelled**/ (US) **paneling, paneled**) *(beviźe berixt e náwenáxte) bá qáb (e taxteyi) puwándan. //otáqi/ ásemáneyi* [ceiling]*/ divári taxtepuw//*

panel-beater n *sáfkár; comáqi (con "barádarán e comáqi")*

panelist (US), **panellist** *(dar Engelestán) hamvand e miz e gerd.*

panelling, (US) **paneling** n **1** *taxte; qáb. //Otáqi ke divárháyaw rá bá taxtehá ye pálut* [oak] *e naqz puwándeand.//.* **2** *cub e qáb; taxte*

panel truck (US) *ráde* ye bárkew e kucak*

pan-fish n (pl **panfish**) *(dare Ámriká) máhiyi ke kasi baráye xorák e xod girad. Máhiyi ke doroste dar táve sorx taván kard.*

pang n *(biwtar* **pangs**) **1** *dard e tiz e nágaháni; borniw (ZBP. C110); pim [<Pahlavi (ZBP. C477 MK)]. //borniw e/ dard e gorosnegi//.* **2** *dard, pawimáni; pawimi (ZBP. C4774 FM); az rawk beranj budan/ dard kewidan; dard e pawimáni* [remorse]; *dard e gonahkári* [guily]; *pawimáni ye /dard e diná** [conscience]*//*

panhandle n (US) *daste ye tábe; navár e/ bárike ye xák/ zamin*

panhandle v *dast e gedáyi deráz kardan; daryuze kardan*

panic n **1** (**a**) *ásimegi, talváse, houl, negaráni ye borun az andáze; zard kardan. //baráye/ az cizi ásime budan; zard kardan/ talváse kardan./ Dar rá ke didam qofl ast zard kardam/ houl wodam./ az andiwe ye parváz ásime miwavam/ zard mikonam/ be talváse miyoftam.; az ruy e ásimegi/ houl wodan kári kardan//.* (**b**) *harás e hamegáni; ramidegi ye mardom; ásimegi ye mardom; //Áźir ke zade wod, mardom rá harás farágereft/ mardom ramidand.; Forupáwi ye ganj/ bánk máye ye harás dar berwut-berwind* gawt.//.* **2** **panic stations** *harás e bihude, ásimegi, houl, ramidegi. //Pásbánán ke ámadand sáxtemán rá jostoju konand hame ásime gawtand/ kayk be tonbán e hame oftád.//*

panic v (**panicked**, **panicking**) **1** *zard kardan, houl kardan/ wodan; ramándan/ ramidan; ásime kardan/ wodan. //Asbán az wellik e tup/ tofang ramidand.//.* **2** **panic sb in doing sth** *(biwtar be rixt e náwenáxte) kasi rá tarsándan/ dastpáce kardan va be kári vádáwtan. //bánkhá/ ganjhá sarásime/ harás zade dast be foruw e dolár zadand.//*

panicky adj *zard karde, ramide, houl karde, sarásime. //ásime nawo!, sarásime nawo!; vákonewi az ruy e ásimegi/ sarásimegi; sarásime/ houl now nawo!//*

panic-stricken adj *ásime; sarásime; ramide; haráside/ harásán. //Sarásimeyi/ engár harásideyi!//*

panjandrum n *(bewuxi) kasi ke az damáq e fil oftáde*

pannier n **1** *xorjin (e docarxe, oláq va mánand e án).* **2** *hastare (ZBP. C835); xorjin e sabadi; sabad*

pannikin n **1** *liván e/ fenján e áhani ye kucak.* **2** *yek fenján/ liván (cáy va mánand e án)*

panoplied adj *zerehpuwl; dárá ye zereh*

panoply n *(beáyin)* **1** *namáyew e bá wokuh.* **2** *(dar gozawte) yek dast zereh*

panorama n **1** *cewmandáz e pahnávar. //Az tárek e kuh cewmandáz e kuh e Alborz dide miwavad.//.* (**b**) *peikare ye yek cewmandáz e pahnávar//.* **2** *ruydádhá ye/ cewmandázhá ye payápei. //Án ketáb tárix e Irán rá az sadehá ye miyáne tá konun payápei barresi mikonad.//*

panoramic adj *//cewmandáz e phnávar az tárek e borj* [tower]*//*

pan-pipes n *arqanun e dahani*

pansy n **1** *banafwe.* **2** *(anáyin, xárdári) kuni, kunde [bázgardid be "*homosexual*"]*

pant v *tásidan, "va ruz saxt garm wod va rig betaft va lawkar va soturán az tewnegi betásidan." (ZBP. L623 TBH); táse bar oftádan (ZBP. L991); táse zadan; lahlah zadan; henhen zadan. //Sage lahlah mizad va kenáram midavid.//.* **pant for sth** (**a**) *tásidan; táse zadan. //lahlah zadan; henhen zadan. //Baráye yek nuwábe ye xonak tásidan/ lahlahzadan.//.* (**b**) *baráye... lahlah zadan; az... mordan; harjá juri tarjome miwavad. //Tewne ye kintuxtan budan; Baráyaw ján midád/ mimord* [panting with desire for a girl/ woman]//. **pant sth out** *tásidan va goftan; hanhen zadan va goftan. //Henhenzanán payám rá bar zabán ávard.//*

pant n *táse, henhen, lahlah,henáse [<Lori (ZBP. C809)]. //*breathe in short pants *tásidan; henhen zadan.//*

pantaloon n **1** **pantaloons** *(dar Engelestán - bewuxi) tonbun/ tonbán; dar* US *walvár* **2** *niz* **Pantaloon** *[dar rangáziv*/* pantomime*] piremard e káná ye bázice ye zanán; piremard e gul*

pantechnicon n *(dar Engelestán) ráde* ye/ máwin e bárkew e bozorg e kácálkew*

pantheism n **1** *vespxodáyi* [bávar e dini ke hame ciz xodá-st va xodá hameciz ast.].* **2** *bávar be va parastew e hame ye xodáyán; hamejur xodá rá parastidan*

pantheist n *vespxodáparast**

pantheistic adj *vespxodáyparast*/ vespxodáyparasti**

pantheon n **1** *(dar Yunán va Rum e bástán) farxár e bozorg, "Karsáng az Tabbat ast va andar vey botxánehá ye bozorg ast, ánrá farxár e bozorg xánand." (ZBP. C3241 FM, Hodud ol'álam).* **2** *xodáyán; xodáygán. //xodáyán e gebtiyán* [the Egyptian pantheon]//. **3** *yádmán* [monument] *e bozorgán e yek kewvar.*

panther n **1** *palang beviźe palang e siyáh.* **2** (US) *dar Ámriká pumá/ wir e kuhi*

panties n *toneke (ye zanáne)*

pantihose, **pantyhose** *juráb e walvári*

pantile n *sofál (e guź e bám).* **pentile roof** *bám e sofálin*

pantingly adv *tásán; bá henhen; bá lahlah; henhen zanán*

pant(o)-, pl **pantos** = pantomime 1

pantograph n **1** *pácinnegár* [pácin* = copy*]; naqwe.* **2** *(dar kárván e barqi) dastgáh e resánande ye barq qz simhá ye bálá ye sar be kárván barqi*

pantomime n **1** (**a**) *rangáziv* [<Sanskrit "rangájavah"] namáyew e pariyán hengám e Krismas. //Bogzár baccehá rá bebarim rangáziv*!.* (**b**) *rangáziv*. //Án bánu dar besyári rangázivhá bázi karde* [act]//. **2** *lásáyi [<Kordi, lásáyi] = bá jonbew e roxsár va tah yek dástán goftan*

pantomime v *várangidan* [besanjid bá "rangáziv" <Sanskrit rangájavah]; várange* kardan/ lásáyidan*

pantominist (n) *rangázivgar*; várange**

pantry n **1** *duláb, ewkáf.* **2** *(dar kawti, mehmánsar* yá saráy e bozorg) otáq/ duláb e viźe ye qáwoq, kárd, cangál, sofre va mánand e án*

pants n **1** (**a**) *(dar Engelestán) zirwalvár e maráne yá basccegáne; toneke ye doxtarán. //yek zirwalvár e/ toneke ye pákize//.* (**b**) *(beviźe dar Ámriká) walvár.* **2** **bore, scare, etc the pants off sb** *kasi rá saxt náwekib/ deltang kardan; kasi rá be sotuh ávardan; kasi rá saxt tarsándan/ kasi rá az tars be terter andáxtran.* **in long/ short pants** (US) *bozorgsál/ xordsál, harjá juri tarjome miwavad. //Az baccegi/ az zamáni ke qondáqi bud miwenásamaw* [since he was in short pants]*//*

pap n **1** *papa.* **2** *nevewte ye biarzew/ piwepá oftáde. //Cejuri mitaváni in áwqál rá bexáni?//*

papa n *(beviźe be zabán e kudakán) bábá; bábáyi*

papacy n, **1** **the Papacy** *jáygáh/ páygáh e Páp.* **2** (**a**) *dastgáh e farmánraváyi ye Páp dar kelisá ye Kátolik e Rumi.* (**b**) *ruzgár e farmánraváyi ye Páp. //Be ruzgár e farmánraváyi ye Páp Ján Pol e dovvom//*

papal adj *Páp. //dar dast e Páp/ dasturi ye Páp* [Papal authority]*//*

papaw, pawpaw n **1** *"Pápá" deraxt e Ámrikáy ye abáxtari* [northern] *be nám e dánewik e* Asimina triloba. **2** *(mive ye deraxt e) pápá*

papaya n *pápáyá (deraxt e Ámriká ye garmsiri be nám e dánewik e* Carica papaya *va mive ye án)*

paper n **1** *(biwtar dar váźehá ye serewte) káqaz; káqaz e..., yek tekke/ barg e káqaz; káqaz baráye nevewtan; nafj (ZBP. C737); //dastmál e káqazi* [tissue paper]. *//anbune* [bag] *ye/ dastmál e/ houle ye/ bawgir e káqazi//.* **2** *ruzname. //Ruznáme ye emruz kojá-st?//.* **3** *káqaz e divári. //yek káqaz e divári ye ráhráh* [striped] *e qawang baráye xábxáne/ otáq e xáb.//.* **4** **papers** (**a**) *gate* [<Pahlavi, "gatak", (ZBP. C4380 BF)]. //Afsarán e diván e kucew az womá mixáhand gatehá* ye xiw rá newán dahid.//.* (**b**) *nevewte, yáddáwt. //Ru ye mizaw hamiwe por az yáddáwt ast.//.* (**5**) (**a**) *(barge ye) ázmun. //Ázmun e joqráfiyá dowvár bud.; (barge ye) ázmun e zabán e Espániyáyi rá ámuzegár e mán nevewte bud.//.* (**b**) *(barge ye) pásox e nevewtani ye ázmun. //Wab rá be nomre dádan* [marking] *e bargehá ye pásox e ázmun separi kard.//.* **6** *goftár, jostár. //Dar newast e soxanráni ye pezewki darbáre ye hude ye paźuhew e xod goftári ránd/ xánd.//.* **7** **on paper** (**a**) *nevewte; ru ye káqaz. //Mitavánid andiweyi cand rá ru ye káqaz benevisid/ ávarid?//.* (**b**) *az ru ye nevewte; dar engáre; ru ye káqaz. //Ru ye káqaz barnáme ye xubi ast ammá dar konew ham xub darmiáyad?./ Ru ye káqaz ádam e xubi/ bedardbexori ast.//.* **a paper tiger** *wir e káqazi*

paper v **1** *bá káqaz e divári puwándan. //Dárim ábrizgáh rá káqaz e divári micasbánim.* [we are papering]*//.* **2** **paper over the cracks (in sth)** *mástmáli kardan. //Xordegirán e ravew e sarrewtedári/ warvin* miguyand (ke) gámhá ye novin baráye peikár bá ágreft** [crime] *mástmáliyi biw nist.//.* **3** **paper sth over** (**a**) *bá káqwaz e divári puwándan. //Lakkehá ye divár rá bá káqaz e divári puwándim.//.* (**b**) *puwándan; mástmáli kardan*

paperback n *ketáb e puwine káqazi. //yek ketáb e puwine káqazi ye arzán; Án matal* [novel] *kei bá puwine ye káqazi birun miáyad/ cáp miwavad//*

paper-boy, **paper-girl** *pesarak e/ doxtarak e ruznámeresán*

paper-chase n *hamávard* [race] *e dou/ davidan bá newánehá ye káqazi*

paper-clip n *gire ye káqazi*

paper-knife n *kárd e káqazbori; pecná** [envelope] *bázkon/ bor*

paper-mill n *kárxáne ye káqazsázi*

paper-money *wahravá, eskenás, pul e káqazi. Niz bengarid be* "note 4".

paperweight n *sangál* [ciz e sangini ke ru ye káqaz nehand tá jábejá nawavad.]*

paperwork n *kárhá ye daftari/ nevewtani. //kárhá ye daftariyaw xub ast.//*

papery adj *káqazin; káqazi. //pust e corukide ye káqazi//*

papier mâché *(váźe ye Faránsavi) roxne (ZBP. C335 FM) [káqaz e setabr yá moqavvá ke baráye sáxtan kive*/ quti, sini yá ciz e áráyewi bekár ravad]*

papist n *(xárdári) haváxáh e Páp/ kátolik e rumi (in váźe rá beviźe Proterstánhá baráye Kátolikhá bekár mibarand.)*

papoose n **1** *gahváre ye kuli.* **2** *wirxár e/ bacce ye sorxpust (Ámriká ye abáxtari* [northern]*)*

paprika n **1** *felfel e wirin.* **2** *gard e felfel e qermez*

papyrus n **1** *pizor (giyáhi be nám e dánewik e* Cyperus papyru *(ZBP. C5844)*. **2** *pápirus; pizor (káqaz e Gebtiyán e bástán).* **3** *nebewteyi bar pápirus/ pizor*

par n **1** (*niz* **par value**) *arzew e káqazi; bahá ye nevewte. //bahrhá* [share] *rá be baháyi bálátar az/ barábar e/ kamtar az arzew e nevewte/ káqazi foruxtan//.* **2** (*niz* **par of exchange**) *arzew e arzi; arzew e barábari ye arz//.* **3** *(dar bázi ye cougán camani/ golf) sárde*.* **par for the course** *sárde ye yek dast, 72 kust* [stroke] *ast.//.* **4** **below par** *(anáyin) na candán xub/ howyár; //Emruz hálam candán xub mist./ sardamáq nistam.//.* **be par for the course** *baráye... hanjár budan. //Yek tasu* [hour] *dir ámad, na? In kár e hanjár e káraw as/ hamiwe injur ast.//.* **on a par with sb/ sth** *barábar/ hambar budan; bá... barámadan, "Soxrá mardi bud pir va esfahbed e [sepahbod e] javán bá vey barnayámad..." (ZBP. L173 TB); hamtaráz... budan. //Dar nevisandegi hambar e/ barábar e/ hampáye/ hamtaráz e matalnevisán e bozorg bud.//.* **up to par** *xub con hamiwe. //(dar cewm e man) namáyewaw con hamiwe xub nabud.//*

par, para *kutáh wode baráye* "paragraph"*. hát, darak. //be hát e/ darak e 21 bázgardid.//*

parable n *(beviże dar enjil) dástáni pandmand/ pandámiz. //Mehr*/ Masih bá dástánhá ye pandámiz mardom rá miyámuxt./ Dástán e pandmand e "pesark e tizhuw."* [prodigal son]//

parabola n *anuvdak* [<Sanskrit, anuvdhaktan]*

parabolic adj **1** *berixt e dástáni pandámiz.* **2** *(con anuvdak** "parabola")

parachute n *catr (e parew az havápeimá). //bá catr forud ámadan./ parew bá catr* [jump]*; partáb* [drop] *bá catr//*

parachute v *bá catr andáxtan/ paridan/ oftádan. //catrbázi dust dárad; Bá catr dar sarzamin e dowman paridim.; Tuwe/ sázobarg rá bá catr be sarzamin e zaminlarze zade resándand.//*

parachutist n *catrbáz*

parade n **1** *reże, sán. //sán e ázmáyewi; sán e namáyewi* [drill parade]; *reże ye/ sán e namáyewi* [ceremonial parade]//. **2** = parade-ground. **3** *sán, reże, namáyew, kárván. //Sán e/ reże ye bázikonán piw az ávard* [game] *e pátapká*/ futbál; namáyew e jámehá ye parhib e nou* [fashion parade]*//.* **4** *(beviże dar námhá) gardewgáh; xiyábán e pormaqáze.* **5** **make a parade of sth** *(beviże xárdári) benamáyew gozáwtan; xodnamáyi kardan. //Hamiwe dánew-foruwi mikonad/ Hamiwe dánew e xod rá be rox e mardom mikewad.//.* **on parade** *dar sán; dar reże. //Hang* [regimet] *dar sán/ reże ast./ Dar jawn e bayugáni/ arusi koláhhá ye nouyi be namáyew gozáwte wod.//*

parade v **1** *reże raftan; sán dádan; baráye bázdid gerdeham ávardan/ ámadan. //Sarhang az sepáhiyán e xod sán did.//.* **2** *ráhpeimáyi kardan. //Bastnewinán dar xiyábánhá ráhpeimáyi kardand.; Bá koláh e nou ye xod pasopiw rafte án rá be namáyew gozáwt.//.* **3** *namáyew dádan; xodnamáyi kardan. //Diruz yumu** [coat] *ye xaz e nou ye xod rá puwide xodnamáyi mikard/ be rox e mardom mikewid.//*

parade-ground n *meidán e sán/ reże*

paradigm n **1** *olgu ye rixthá ye gunágun e yek váże; olgu ye bastan e kárváże be zamánhá ye gunágun.* **2** *gune, parhib, olgu. //olguyi baráye peirovi ye digarán (az án)//*

paradigmatic adj *bengarid be* "paradigm"

paradise n **1** *behewt; pardis; gowtáy, "z-án ke gowtáy e xubkárán ast." (ZBP. C1408 FM, Sanáyi); garasmán; garutmán [<Pahlavi, (ZBP, C7733, BF)]; ferdous, "ze qatrán vaz átaw o zamharir -- ze ferdous vaz hur vaz juy e wir." (ZBP. L4966 SF).* **2** (**a**) *behewt. //In jazire/ ádák behewt e kasáni ast ke parande did mizanand.//.* (**b**) *behewt/ jáy e ármáni/ Gomán mikonad behewt jáyi-st ke dar ánjá tanhá báwad.//.* **3** **Paradise** *(bedun e* **a** *yá* **the***) behewt, báq e behewt, ferdous.* **4** **a fool's paradise** *bengarid be* "fool".

paradisaical adj *co/ con (báq e) behewt*

paradox n **1** (**a**) *dogánegi; dogáneguyi dar soxan; dar soxan "carand yá yáveyi" ke wáyad rástiyi dar án nehofte báwad. //"Harce biwtar bewetábi dirtar miresi."; yek dogáneguyiyi ast ke hame bá án áwná-yand.//.* (**b**) *dogáneguyi; dogánegi. //dogáneguyi va riwxand* [irony] *az viżegihá ye sabkaw ast.//.* **2** *ádam, ciz yá sáni* [condition] *con, "kuzegar az kuze wekaste áb mixorad.", yá "nunew nadáre ewkene, guzew deraxt o miwkane.". //kewvari conán tavángar in hame ádam e tohidast dárad. engár, "Kuzegar az kuze wekaste áb mixorad."!//*

paradoxical adj *bengarid be* "paradox"

paradoxically adv *bengarid be* "paradox"

paraffin n, **paraffin oil**, (US) **Coal oil kerosene**. **1** *naft. //ceráq e/ kure ye nafti//.* **2** **paraffin wax** *parafin*

paragon n **1** **paragon of sth** *nemune, olgu. //nemune ye pársáyi* [virtue]*.//.* **2** *ádami/ mard e bi ák/ nemune/ ferewte. //Man nemiguyam ke/ dáv* [claim] *e án nemizanam ke biák-am/ ferewte-am.//*

paragraph n **1** *darak* [<dar (ZBP. C4707)]; hát* [EDPL <haiti (Avestáyi); <sáti Sanskrit]. //hát* e/ darak* e nouyi rá áqázidan//.* **2** (also **paragraph mark**) *newán e hát*.* **3** *gozárew e kutáh dar ruzname. //Gozárew e kutáhi darbáre ye án egnest** [accident] *dar ruzname ye kuy nevewte wode.//*

paragraph v *hát-hát* kardan, beháhtá baxw kardan; nevewteyi rá be hát* baxw kardan; hátidan**

parakeet n *tuti ye kucak e domderáz*

parallel adj **1** *(rástá ye) hamro. //rástáhá ye hamro* [parallel lines]*//.* **2** **parallel to/ with sth** *bá... hamro budan. //ráh/ jádde hamro ye ráháhan ast/ hamro ye yekdigar-and//.* **3** *hamánand; báreyi* [a case]*/ parvandeyi hamánand. //piweyi hamánand (e piwin); degarguniyi hamánand.//*

parallel n **1** **parallel line** *(rástá ye) hamro.* **2** = **parallel of latitude** *suw*, pan* [bengarid be* "latitude"*]. //suw* e/ pan* e 49//.* **3** *hamánand, hamtá. //kári/ piweyi ke emruze hamtá nadárad.//.* **4** (**a**) *sanjew, //A va O rá báham sanjidan//.* (**b**) *mánáyi , mánandegi, mánáki; hávandi* [<Pahlavi (ZBP. C4099 MK)]. //Miyán e án do báre* [case] *hamánandegi/ mánáyi/ hávandi* mibinam.//.* **5** **in parallel** *(dar madár e barqi) hamro [besanjid bá* "series"*]*

parallel v **1** *barábar/ hamánand/ hamtá/ máná ye/ hávand* e... budan.* **2** *hamánand e... budan; bá... sanjidani budan. //Dar besyári bárehá ánce u kewide* [experience] *hamánand e man ast.//*

parallel bars *biwafw* [az "bi" + "wafw" (EDPL)]*

parallelism n *hamroyi, hamánandegi, mánandegi, mánáyi, hávandi*; sanjewpazir budan bá…; sanjidani bá..., //Dar hamánanegi ye/ mánáyi ye án do báre* [case] *gazáfe nagu!//*

parallelogram n *(hendese) louzi*

paralyse, (US) **paralyze** v **1** *lams kardan; las kardan; sost gardánidan, "...va andar fálej e asab... sost gawte va..." (ZBP. L5447 ZX). //Peiro ye án egnest** [accident] *az kamar bepáyin lams gawt.; Az har do pá lams/ sost ast.//.* **2** **paralyze sb (with sth)** *(beviźe berixt e náwenáxte) jelo ye kár yá jonbew... rá gereftan; sost wodan/ kardan. //Az tars/ harás/ takán* [shock] *sost gawtan.//*

paralysis n (pl **paralyses**) **1** *lasi, lamsi, sosti, "az injá ma'lum gardad ki ma'ni ye fálej nazdik e tabibán sosti va bikári ye andámhá-st." (ZBP. L5445 ZX). //docár e lamsi/ sosti ye pá ye rást budan; //Pá ye rástaw lams/ sost/ bikár gawte va besaxti ráh miravad.//.* **2** *(pendárin) sosti, bipáyi, az pá andáxtan/ oftádan, "Irán digar bipá wode..." [<guyew "Puye", Wáhrudi]; //bipáyi/ pák az pá oftádan e sátvun** [industry] *peiro ye bastnewini ye barkárán.//*

facial paralysis *luwi (ZBP. V593); luw (kasi ke docár e "luwi" yá sosti ye pei ye roxsár ast)*

paralytic adj **1** *lams; las; sost, "va andar fálej e asab... sost gawte va...." (ZBP. L5445 ZX); mucol (ZBP. C625).* **2** *(dar Engelestán- anáyin) pátil, pák mast. //Diwab pák mast/ pátil* [paralytic] *bud/ wod.//*

paralytic n *lams, las, mucol, sost*

paramedical adj *pirápezewki*

parameter n **1** *(dar dánew e engárew) mar.* **2** **parameters** *marz. //Má báyad darun e marz e zamán va pul (e xodemán) kár konim.//*

paramilitary n *basiji; sázmán e basiji*

paramount adj *dareje ye noxost; vaspor* [<Pahlavi, vapuhr (ZBP. C2021 MK)]. //In dástán/ cem/ máye az arj e vaspor* barxordár ast.; Káhew e bikári dar ravew e kár e hirbáni ye kewvar báyad dar dareje ye noxost báwad./ Dar ravew e kár e warvin** [government] *az didgáh e hirbáni, káhew e bikári báyad vaspor* báwad/ bálátarin dareje rá dáwte báwad.//*

paramountcy n *vaspori*; dar dareje ye noxost budan; bálátarin arj rá dáwtan.*

paramour n *mire (ZBP. C6374); mul, "Án zanak mixást tá bá mul e xiw -- darzanad dar piw e wuy e gul e xiw." (Moulavi)*

paranoia n **1** *badgománi, "va in bimári [maniyá] ...mardom rá tarsande gardánad, va <u>badgomán</u> va be áxar diváne gardánad..." (ZBP. L7067 HM); doźgománi*.* **2** *(anáyin) nábávari, badgománi, badandiwi*

paranoiac adj *doźgomán; badgomán; badbin; badbávar*

paranoid, paranoiac *doźgomán; badgomán; badbin; badbávar; badandiw. //Tarsháyi ke az doźgománi sarcewme migirad./ Manewgosastegi az gune ye doźgománi** [paranoid schizophrenia]*/ Dárad darbáre ye in ke mardom darbáre ye u ce miandiwand badgomán miwavad.; Gomán nemikonam ke ma rá dust dárad- yá man dáram badgomán miwavam?//*

paranoid n *badgomán; (dar pezewki) doźgomán**

paranormal adj *budewwenási [M. Moqaddam]. //padidehá ye budewwenási//*

paraparesis n *(baráye bázován) daswiki* [<das = dast + wiki: wik [<Lori, wik (ZBP. C2039)]; peiwiki* [pei +wik]*

paraparetic adj *daswik*; peiwik**

parapet n **1** *jánpanáh; toudewk* [besanjid bá "toudewk" nám e dehi miyán e náyin va Espahán. D+Z+H besanjid bá "dez", "dize" (EDPL)].* **2** *jánpanáh (ZBP. L2203); jánbuz*

paraphernalia n *sázobarg; xordepáw. //sázobarg e laxwakbázi* [skiing]*, kuhnavardi//*

paraphrase n *báznevisi; báz sádetarnevewtan. //Giteyi** [sonnet] *rá báz sádetar nevewtan//*

paraphrase v *báz sádetar nevewtan. //Soxanrániyi rá báz sádetar va be zabán e mardom nevewtan/ bezabán e ruzmarre* [colloquial] *ye mardom nevewtan.//*

paraplegia n *luki* (ZBP. C3750); peiafgári**

paraplegic n, adj *peiafgár*; luk, "má rá behewt nabáyad bá jam'i lang va luk va darviw." (ZBP. C3750 FM, Asrárottouhid). //Pesaraw luk/ peiafgár* ast.; varzew e viže ye peiafgárán*/ lukán//*

paraquat n *(nám e bázargáni) Párákuát/ zahr e viže ye váwhá** [weeds] *ye harze.*

parasite n **1** *angal.* **2** *(xárdári) ádam e angal/ bewtálam/ bewtám (ZBP. C128 FM). //angali zistan; angal e/ bewtálam e mardom/ hanvar** [society] *budan.//*

parasitic, **parasitical** adj **1** *angali, bewtám/ bewtálam (zistan/ budan). //giyáhi/ kermi angali/ bewtálam./ (pendárin) Az dustánaw pul vám gerefte angali miziyad/ sarbár e mardom ast.//*. **2** *angali. //yek bimári ye angali//*

parasitically adv *bengarid be* "parasitic"

parasol n *áftábgir [M. Moqaddam]; catr e áftábi; niz bengarid be* "sunshade".

paratrooper n *sarbáz e catrbáz*

paratroops n [pl] *(sarbázán e) catrbáz*

paratyphoid n *taberudenamá*

parboil v *nimpoxt kardan; nimpoxtan. //Sibzamini rá mitaván piw az berewtan nimpoxt kard.//*

parcel n **1** (US, also **package**) *baste (yi ke bá peik ferestand). //Peik basteyi baráyat ávarde; Yek baste ketáb zir e baqalaw mibord.//.* **2** *yek tekke (zamin); yek párce zamin.* **3** **part and parcel of sth** *bengarid be* "part[1]".

parcel v (**parcelled, parcelling,** (US) **parceled, parceling**), (phr v) **parcel sth out** *tekke tekke kardan; baxw kardan. //Zamin rá be párehá ye/ párcehá ye kucak baxw kardan/ baxwidan//.* **parcel sth up** *baste kardan; bastebandi kardan. //ketábhá rá dar káqaz picid/ bastebandi kard.//*

parcel bomb *bomb e basteyi/ káqazi/ námeyi*

parcel post *peik e viže ye ferestádan e baste. //Cizi rá bá peik e viže ye baste* [parcel post] *ferestádan.//*

parch v **1** *(beviže be rixt e náwenáxte) xowk va dáq kardan; xowk kardan va suxtan; táftan. //Zamini ke dar áftáb xowk va táfte gawte.; Kavirhá ye taft e/ táfte ye Áfriqá ye abáxtari* [northern]*.; labán e xow o dáq, "del e man por az xun wod o ruy zard- dahán xowk o labhá wode lážvard." (SF).* **2** *kasi rá tewne kardan. //Yek nuwábe be man bede, az tewnegi mordam!* [I am parched!]*//*

parchment n **1** (**a**) *miwam, miwin (ZBP. C6490).* (**b**) *miwam yá miwini ke cizi bar án nevewte báwand.* **2** *káqaz e miwin-namá/ miwamnamá*

pardon[1] n **1** **pardon (for sth)** *ámorzew, ámoridan*; *baxwudan*; *dargozawtan, "agar soltán... binad ánce raft dar gozawte áyad tá dustihá ye mourus tázegardad..." (ZBP. L625 TBH). ámorzew xástan, "Mohammad Ali Mirzá darbáre ye birun raftan e vey az Irán be goftogu pardázad va be hamráhán e u ámorzew e hamegáni dahad..." (ZBP. L302 THA); baxwáyew ávardan, "magar bar to baxwáyew árad pedar -- bejuwadw xun o suzad jegar." (ZBP. L6321 SF). //Baráye cizi az kasi ámorzew/ baxwáyew xástan//.* **2** (**a**) *baxwudegi; baxwáyew; baxwudan. //Pas az in ke gováh e novin bigonáhi ye u rá ostovár dáwt baxwudandaw.//.* (**b**) *barge ye/ gate** [document] *ye/ baxwudegi/ bigonáhi.* **3** **beg sb's pardon** *bengarid be* "beg".

pardon v **1** **pardon sb (for sth/ doing sth)** *ámorzidan; baxwudan; dargozawtan, "agar soltán... binad ánce raft dar gozawte áyad tá dustihá ye mourus táze gardad..." (ZBP. L625 TBH); ámorzew xástan, "Mohammad Ali Mirzá darbáre ye birun raftan e vey az Irán be goftogu pardázad va be hamráhán e u ámorzew e hamegáni dahad." (ZBP. L 3021 THA); baxwáyew ávardan, "Magar bar to baxwáyew árad pedar -- bejuwadw xun o besuzad jegar." (ZBP. L6321 SF); puzidan; puzew xástan; baxwudan; baxwidan. //Baráye gostáxi ye xiw az u puzew xást/ puzid/ ámorzew xást./ xosiri** [offence]*/ gonáhi rá baxwudan./*

Bebaxwid (ke) miporsam, ammá in koláh e man nist ke womá be sar dárid?//. **2** **excuse/ pardon my German** *bebaxwid Álmáni ye man xub nist.*

pardon inter, (US) **pardon me** *(wegeftváże) bebaxwid (ce goftid?), //miwavad dobáre beguyid?//*

pardonable adj *baxwudani; ámorzidani; dargozawtani. //laqzewi baxwudani//*

pardonably adv *áwkárá; xub miwavad fahmid/ daryáft ke..., //Áwkárá az áwpazi ye besyár xub e xod sarafráz ast/ va in rá xub miwavad fahmid/ va az in xorde nataván gereft.//*

pardoner n *(dar sadehá ye miyáne) kasi ke ámorzew e Páp rá miforuxt; ámorzewforuw*

pare v **1** *pirástan; gereftan. //náxon (e angowtán e dast) e xod rá pirástan/ gereftan.//.* **2** *pust kandan/ gereftan; //sibi rá pust kandan//.* **3** **pare sth down** *cizi rá saxt kástan. //Hazinehá ye xod rá saxt kásteyim/ be kamine resándeyim.//.* **pare sth off (sth)** *tekke tekke pust kandan. //bá kárd e tizi pust e setabr* [thick peel] *rá tekke tekke kand/ bardáwt.//*

parent n **1** *pedar yá mádar; pedar-mádar; báb o mám, " barán doxt larzán bodi mám o báb -- agar táfti bar saraw áftáb." (ZBP L4680, SF); "bedu goft wáhá mará bábomám -- hamán buwbestar nehádand nám." (ZBP. L5782 SF); zádár; zádárán* [<zádan, Pahlavi + pasvand e "-ár" (ZBP. C7958 BF). //Pedarmádaram/ pedaram/ mádaram/ zádáránam* rá be womá miwenásánam.; Afsáne va Parviz Táze pedarmádar wodeand.; Xiwkárihá ye pedar-mádar/ zádárán*./ kárháyi ke be gardan e pedar/ mádar/ pedarmádar/ zádárán ast.//.* **2** *(giyáh yá jánevar) zádár*. //yek parande ye/ deraxt e gerdu ye zádár*//*

parent company *dálá* ye mádar/ bonyádi*

parent teacher association (abbr PTA) *anjoman e xáne va dabestán/ dabirestán*

parentage n *powt, toxme, dude. //ádami bibotte; kasi ke az zir e botte darámade; bipedar-mádar; forutoxme*; az toxme ye/ dude ye páyin/ forudin//*

parental adj *pedari, mádari; pedarmádar; zádár*. //mehr e/ duwárm* e/ ewq e/ powtibáni ye pedar/ mádar/ pedarmádar./ Kudakáni ke az delsuzi* [care/ love] *ye pedarmádar bibahre-and/ deriqideand.//*

parentally adv *bengarid be* "parental"

parenthesis n (pl **parentheses**) **1** *náxonak, "in gune námhá rá be hamán surat e bástán e xod darávarde, surat e konuni ye ánhá rá miyán e do náxonak yád kardam." (ZBP. L7566 KK); do máhak*; do kamáne*.* **2** *náxonak, máhak*, kamáne*.* **3** **in parenthesis** *miyán e do máhak*/ do náxonak/ do kamáne*. //Ámár rá miyán e do máhak ávardeyim./ (pendárin) bogzárid dar* <u>*kenár e in zamine*</u> *niz yád konam ke...//*

parenthetic; parenthetical adjs *darune/ miyán e do náxonak. //soxanáni miyán e do náxonak; soxanáni dar kenár e zamine ye bonyádi//*

parenthetically adv *bengarid be* "parenthetic"

parenthood n *pedari, mádari. pedarmádari. //pásoxguyihá ye pedarmádari/ zádárán*//*

paresis n *wiki* [<wik, Lori (ZBP. C2039)]*

paretic adj *wik* [<wik, Lori (ZBP. C2039)]. niz bengarid be* paralysis; paraparesis

par excellence adv *(Faránsavi) (pas az námváże miáyad). be bálátarin dareje; biwtar az hame; bimánand.*

pariah n **1** *ránde, ádam nawmordan; ádam womorde nawodan. //ádam womorde nawodan; jozv e rándegán budan//.* **2** *pariyan, [dar Hendustán, in váże Támili ast va baráye mardománi ke az rasteyi nistand bekármiravad, Gádhiji baráye in rándegán nám e "háriján" (farzandán e xodá rá rá nehád.)]*

parietal adj *áhiyáne*

parietal bone *ostoxán e áhiyáne*

parings n *tekkeháyi ke gerefte/ piráste/ kande wode báwad; pust e/ xorde-náxon e gerefte wode*

parish n **1** *barzan (kelisá). //Pristár* [priest] *e barzan e rustáyi ye bozorg; kelisá ye barzan; pristár e barzan; marz e barzan* [boundaries]*//.* **2** **parish/ civil parish** *(kelisá) barzan.* **3** *mardomán e barzan; kelisárouhá ye barzan. //Kelisárouhá ye barzan bá barxi vátáwhá** [reforms] *ye pristáryár* [vicar] *be peiqáre* [protest] *barxástand.//.* **4** **parish pump** *kárhá ye* [affairs], *cárkerdárihá* [politics] *ye, soxancinihá* [gossip] *ye barzan e kelisá*

parish (church) clerk *pristár* e barzan*

parish council *anjoman e barzan (e kelisáyi)*

parish register *daftar e kelisá ye barzan ke dar án nám e kasáni ke tarsá gawteand, zanáwuyi kardeand va yá be xák seporde wodeand nevewte wode.*

parishioner n *báwande ye barzan e kelisá; kelisárou ye barzan*

Parisian adj *Párisi; Páris*

Parisian n *(ádam yá harciz e) Párisi*

parity n **1** *barábari; hambari. //barábari ye páygáh/ dasmozd./ Ámuzgárán e dabestáni dastmozdi barábar e dabirán e dabirestáni mixáhand.//.* **2** *nerx e barábari ye arz(há). //Án do pul aknun dar nerx e arzhá barábar wodeand.//*

parity exchange *nerx e barábari ye arz (há) (ke kewvarhá darbáre ye Án hamdástánj báwand)*

park[1] n **1** *gardewgáh. //kudakán baráye bázi be gardewgáh* [park] *rafteand.//.* **2** *báq.* **3** *(dar Ámriká) meidán e varzew; varzewgáh.* **4** *(dar vážehá ye serewte) gardewgáh. //*a national park: *gardewgáh e kewvari;* an amusement park: *gardewgáh va báq e bázi va sargarmi//*

park[2] v **1** *(rádeyi*/ máwini rá) dar jáyi nehádan/ gozárdan. //Ráde*/ máwin rá kojá mitavánim bogzárim/ negahdárim?./ Dar in xiyábán nemitaváni ráde*/ máwin rá negahdári.; Rádeat*/ máweinat rá xeili já ye badi gozáwteyi.//.* **2** (**a**) *(anáyin) nehádan, gozáwtan. //Miravi pate* [ticket] *bexari camedánháyat/ bárat rá injá bogzár.//.* (**b**) **park oneself** *newastan. //Man ke miravam baráyat cáy biyávaram, dar án sandali/ newim benewin!//*

parka n **1** *párká (nimtane ye koláhdár e Eskimohá)*

parkin n *kák e jo ye zanjebili*

parking n **1** *negahdáwtan/ gozáwtan e ráde*yi/ máwini dar jáyi. //miyán e 9 bámdád tá 6 e pasin injá nemitaván ráde*/ máwin rá negahdáwt./ taván baráye negahdáwtan e ráde*/ máwin dar já ye/ zamán e nádorost.//.* **2** *ráde-están*/ rádestán*. //Nazdik e sinemá/ celparde* rádestán* hast?//*

parking-lot n (US) = car-park

parking-meter n *istgáh e ráde* ye/ máwin e puli ye xodkár*

parking-ticket n *barge ye taván baráye badjá negahdáwtan e ráde*/ máwin. //Emruz baráye inke rádeam*/ máwinam rá já ye badi gozáwte budam barge ye taván gereftam.//*

Parkinson's disease, Parkinsonism *bimári ye Parkinson*

Parkinson's law *(be wuxi) kew ámadan e kár behar andázeyi ke zamán dar dast ast.*

parkland n *zamin e camanzár bá deraxt. //Án saráy dar wewsad jerib* [acre] *zamin e camanzár bá deraxt neháde ast.//*

parkway n *kucebáq*

parky adj *(guyew/ Engelisi/ anáyin) (baráye havá) sard, yax*

parlance n *(beáyin) wive ye goftár/ soxan; zabán. //*in common parlance: *be zabán e mardom/ kuce./* in legal parlance: *bezabán e/ dar soxan e dávarán.//*

parley n (pl **parleys**) *(beviže dar gozawte) goftoguhá ye áwti/ áwtijuyi. //Bá kasi goftoguhá ye áwti barpá kardan//*

parley v, **parley (with sb)** *bá kasi be goftu ye áwti pardáxtan*

parliament n **1** *segálestán; kahestán* [besanjid bá "mahestán"* Senate*]; segálád/ segálewgáh (ZBP. L4402 NKZZF). //Segálestán e Faránse//.* **2** **Member of Parliament** *hamvand e/ namáyande ye kahestán*. //Kahestán* rá az kár bázistándan/ barcidan* [adjourn/ dissolve]*//.* **3** *(sáxtemán e) kahestán*/ segálestán**

parliamentarian n *segálewgar. //Yeki az barjestetarin* [eminent] *segálewgaránemán.//*

parliamentary adj **1** *segálestán; kahestán*. //segálewhá ye/ goftoguhá* [debate] *ye kahestáni*./ ravand e kár dar kahestán** [procedure]*.; ásáyew e/ áwá** [recess] *ye kahestán.//.* **2** *darxor e/ wáyán e/ wáyande ye kahestán*/ segálewgáh*

parlour, (US) **parlor** n **1** *(dar gozawte) hawti, mehmánxáne; otáq e mehmán.* **2** *(dar vážehá ye serewte, beviže dar Ámriká) maqáze, harjá juri tarjome miwavad. //*a beauty/ ice-cream/ funeral/ massage parlour: *Áráyewgáh/ bastaniforuwi/ mordewuyxáne* [funeral parlour]*/ tálár e mowtomál//*

parlour game *bázihá ye darune xáne/ xánegi*

parlous adj *(beáyin yá soxanvari) bimgin; bimnák; xeili bad. //peivandhá ye sán e jaháni ye bimgin/ bimnák./* in a parlous condition: *dar sán e bad/ bimgin//*

parmesan n (**Parmesan cheese**) *panir e pármián; panir e Pármá (dar Itáliyá)*

parochial adj **1** *hirbedestan. //*parochial matters: *kárhá ye vábaste be hirbedestán//.* **2** *(xárdári) tangbináne. //ádami tangbin; tangbini* [attitude; outlook]*; Ádami tangbin ast/ binew e gostarde nadárad.//*

parochialism n *bengarid be* "parochial"

parochially adv *bengarid be* "parochial"

parodist n *lásáyigar*; lásáyinevis*; //lásáyigari* tavánâ//*

parody n **1** **parody (of sth)** *lásáyi* [<Kordi, lásáyi]. //Lásáyi ye/ adá ye baccegáne/ kánáyáne ye yek nevisande ye námbordár (rá darávardan).//. **2** *adá ye...; namáyew e...; ...-namá. //Án dádrasi adá ye kánáyáneyi az dávari bud.//*

parody v (pt, pp **parodied**) *lásáyidan*; lásáyi* darávardan; adá ye... rá darávardan. //lásáyi *ye/ adá ye nevisandeyi, sabki, cámesoráyi rá darávardan.//*

parole n **1** *padest* [<Pahlavi, (ZBP. C2168, MK, BF). //Bá padest* ázád budan; Kasi rá bá padest ázád kardan [zendáni báyad zabán dahad ke naxáhad gorixt]; Padest e (xod rá) wekastan. padest dádan; padestádan* (ZBP. C2167 MK, BF). //Omidvár ast padest* girad/ bá padest* ázád wavad. [zabán dádan ke naxáhad gorixt]//*

parole v *padest* dádan; padestdan*; bá padest * ázád kardan [be váźe ye piwin bázgardid]*

paroxysm n *tigrán* [az "tigra" (Pársi ye bástán) (EDPL)]. //Nágahán saxt xawmgin gawt/ docár e tigrán* e xawm gawt./ tigrán e sorfe/ xande//*

paroxysmal adj *tigráni*. //tapew e del e tigráni** [paroxysmal tachycardia]//

parquet n *kafpuw e cubi. //yek kafpuw e cubi//*

parr n (pl **parr** *yá* **parrs**) *máhi ye ázád e javán*

parricide n **1** *pedarkowi.* **2** *pedarkow*

parrot n **1** *tuti; tutak (parandeyi garmsiri az raste ye* Psitaciformes*).* **2** *(beviźe xárdári) tutimánand; ádami ke tutivár cizi beguyad.*

parrot v *tutivár goftan/ kardan*

parrot-fashion adv *(xárdári) tutivar(i); nafahmide; darnayáfte yád gereftan/ bázgoftan*

parry v (pt, pp **parried**) **1** *anáftan* [<Pahlavi, (ZBP. C3348, MK)], riwe ye aknun "anáb-". gereftan, "vaqt e zarurat co namánad goriz -- dast begirad sar e wamwir e tiz." (Sa'di).* **2** *(pendárin) az pásox dádan be... darraftan/ wáne tohi kardan. //Az pásox dádan e porsewi ke máye ye warmsári ast darraftan.//*

parry n *anábew* <anáftan* [<Pahlavi, (ZBP. C3348, MK)], az zir e... dar-raftan*

parse v *(dastur e zabán)* **1** *az didgáh e dasturi rixt e váźeyi rá dádan; váwekáft* [= analysis]*; besanjid bá "vákgozári"* [syntax]. **2** *váwekáft (e yek vákiyám* az didgáh e dasturi)*

Parsee n *Pársi; Pársihá; zartowtiyán e Hendi az toxme ye Pársiyán; zartowti*

parsimonious adj *zoft, náxonxowk. //pirezani zoft//*

parsimoniously adv *bengarid be* "parsimonious"

parsimoniousness n *bengarid be* "parsimonious"

parsimony n *zofti, náxonxowki*

parsley n *jafari (giyáhi be nám e dánewik e* Petrose linum cripsum *[váźe ye "ja'fari" dar Tázi "nabátolboqdunes" ast va dáneste nist "ja'fari" bá "ein" e Tázi az kojá barxáste va az inru má án rá hamánjur ke Pársiyán xánand, "jafari" nevisim."]*

parsnip n **1** *zardak; hawfifal (ZBP. C839), giyáhi be nám e dánewik e* Pastinaca sativa. **2** *riwe ye in giyáh ke poxtani va xordani ast/ zardak; hawfifal. //zardakbá/ hawfifalbá* [parsnip soup]//

parson n **1** *(dar kelisá ye Engelestán) pristár.* **2** *anáyin: pristáryár*/ sarpristár e kelisá ye barzan* [parish]

parsonage n *saráy e pristár* [parson] *e barzan* [parish]*; sarpristári; pristáryári**

parson's nose, (US) **Pope's nose** *kun e morq; "haqolhokume"*

part[1] n **1** **part (of sth)** *baxw, páre, "...va ammá fak e forusuyin do páre ast..." (ZBP. L5044 ZX); bahr, "jahán rá bebaxwid bar cár bahr -- yekáyek hame nám e rad kard wahr." (ZBP. L4746 SF); bahre, "va xaráj e án wahr be se bahr konand be sál andar be har cahár máh se yeki az án besetánand." (ZBP, L252 TB); laxt, pás, "co wab kudak ámad gozawte se pás -- biyámad bar e Xosro axtar-wenás." (ZBP. L4749 SF). //Páreyi az estár** [holiday] *e xod rá dar Faránse separi kardim.; Baxw e áqázin e zendegiyaw dar Páris separi gawt.; Estár* e besyár badi dáwt, páreyi az án (rá) bimár bud.; Barxi párehá ye án celpard*/ film xub ast.; Páreháyi/ baxwháyi az án ketáb cewmgir/ girá ast.; Baxw e dowvár e kár rá kardeyim/ be páyán resándeyim.; Kalántari tanhá tavánest páreyi az pul e dozdide wode rá bázyábad.; Páreyi az sáxtemán dar átaw(suzi) nábud gawt.//.* **2** **part (of sth)** (**a**) *baxw, páre. //baxwhá ye/ párehá ye tan. //Kojá ye/ kodám baxw az páyat dard mikonad?//.* (**b**) *tekke, baxw, páre. //Yek tekke az camanzan rá gom kard.; Tekkeyi/ baxwi az carxowt ke migardad/ kár mikonad.; páre ye/ tekke ye yadaki//.* (**c**) *baxw. //Kodám baxwhá az Yunán rá dideyi?; Womá az kojá ye Áten hastid?; Agar ruzi ruzgári az in su ye jahán ke má dar án miziyim gozawti (bigomán) ámade sari be má bezan/ soráq e má rá begir!//.* (**d**) *hamvand, páre, baxw.*

//Mixáham ke womá xod rá páreyi az xáneváde (ye má) bedánid./ Hamvand e goruhi [team] *budan va kár kardan//.* **3** *(baráye ketáb) baxw, hát = hád (ZBP. C3910). //yek namáyew e donbáledár e jamjám** [TV serial] *dar dah hát/ baxw; Farhangestáni ke dar si baxw cáp va paxw wode* [publish]*//.* **4** *bahr, barx. //yek bistocahárom e wabáneruz. //yek wastom e tasu** [hour]*; Kák rá be cahár páre/ baxw kard.//.* **5** **part (in sth)** *bahr. //Hame/ hamekas báyad bahr e xod rá az kár anjám dahad.; Dar án kár dast nadáwt./ Dar án áhang* [decision] *káreyi nabud.; Dar in kár e palid nemixáham hanbáz báwam/ bahri dáwte báwam.//.* **6** (**a**) *naqw. //Naqw e Majnun rá dar namáyew e Leili va Majnun bázi kard./ Án naqw rá xeili xub bázi kard.; (pendárin) Hamiwe adá ye kár kardan rá darmiyávarad.//.* (**b**) *naqw e soxan goftan dar yek namáyew. //Naqwat rá az bar kardeyi/ yád gerefteyi?//.* **7** *(musiqi) bak* [<bak <Pahlavi, (ZBP. C7668 BF)], baxwi az musiqi ke yek sáz, yá xánande báyad anjám dahad. //Bak* e piáno, violon/ galgacak*,* cello/ *gacak*//.* **8** **parts** *var, baxw, kewvar, harjá juri tarjome miwavad. //Táze az kewvarhá ye bigáne bázgawte* [foreign parts]*; U az in varhá/ az kewvarhá ye in var e jahán nist.//.* **9** (US) *bengarid be* "parting". **10** **the best/ better part of sth** *biwtar e...; biw az nim e..., //Biw az nim tasu* [hour] *pei ye kelid e rádeam*/ máwinam migawtam.; Biw az wew máh injá zisteyim.; Engár diwab biw az nim botri báde rá nuwideyi.* **look the part** *darxor e/ wáyande ye/ wáyán e/ zibande ye... budan. //Dar án newast , budan e u wayande nabud.//.* **for the most part** *ruyehamrafte. //Jamjámhá/* TV *ye sáxt e Źápon az cuni ye dareje ye yek barxordár-and.//.* **for my part** *az did e/ didgáh e man. //Baráye man/ az did e man yeksán ast kojá náhár bexorim.//.* **in part** *tá andázeyi. //Kámyábiyaw tá andázeyi baxtaki bud.//.* **a man/ woman of (many) parts** *mardi/ zani dast rangin/ rangin dast [dárá ye tavánáyihá ye gunágun].* **on the part of sb/ on sb's part** *az suy e. //Án laqzew az suy e man bud.; Án sázew/ peimán* [agreement] *rá man negahdáwteam na u.//.* **part and parcel of sth** *baxw e/ páre ye bonyádi. //hamárgari* [book keeping]*/ negahdáwtan e hamár* [account] *baxw e bonyádin e kár e man ast.//.* **play a part (in sth)** (**a**) *dar... dast dáwtan. //Dar xawáyágari** [politics] *ye bum e xod dast andarkár ast.//.* (**b**) *be... komak kardan; dar... naqw dáwtan. //dar kámyábi ye án naqwe* [scheme] *naqw e bozorgi dáwt./; Dar peikár bá ágreft** [crime] *hamegi báyad dast be dast e ham dahim.; Dar foruoftádan e Engelestán az rade ye kewvarhá ye nirumand e jahán* [world power] *cemhá ye hirbáni** [economic factors] *naqw e bozorgi dáwte.//.* **take sth in good part** *delxor nawodan; naranjidan. //Az in ke sarbesaraw gozáwtand* [tease] *naranjid/ delxor nawod.//.* **take part (in sth)** *dar... dast dáwtan; hanbázi kardan. //dar jostári* [discussion], *ráhpeimáyi* [demonstration], *báziyi* [game], *jangi,* [fight], *jawni hanbázi kardan.; dar jám e jaháni cand kewvar hanbázi mikonand?//.* **take sb's part** *suy e... rá gereftan. //havá ye kasi rá dáwtan; az... haváxáhi kardan. //Mádaraw hamiwe az u haváxáhi mikonad.//*

part of speech *(dastur e zabán) párehá ye/ baxwhá ye soxan; andámhá ye soxan [besanjid bá "andámhá ye ostorláb kodám-and?" (ZBP. L7216 TT)]*

part adv *páreyi, baxwi. //Nimi Faránsavi va nimi Engelisi ast.; Án pirhan páreyi pawmi va páreyi abriwomin ast.; Az án dástán páreyi xawmgin bud va páreyi ásudegi* [relief] *be u dast dád.//*

part[2] v **1** **part (from sb); part sb (from sb)** *jodá kardan/ wodan. //Omidvár-am betavánim dustáne az ham jodá wavim./ Piw az jodá wodan az yekdigar baráye vápasin bár hamdigar rá busidand./ Az wuyaw jodáwode.; Kudakán rá az pedarewán jodá kardand.//.* **2** *jodáwodan, wekáftan, parákandan; harjá juri tarjome miwavad. //Labánaw bá labxandi wekoft.; Mardom ráh báz kardand tá ánán bogzarand.; Abrhá parákande wode xorwid darxwid.; Pásbánán mardom rá parákandand.//.* **3** *jodá kardan (e muye sar). //Muháyaw rá az miyán e saraw jodákarde wáne mikonad.//.* **4** **part company (with sb/ sth)** (**a**) *az ham jodá wodan. //Dar Kermán az ham jodá wodim./ U va piwkáraw* [agent] *az ham jodá gawtand./ (bewuxi)wabi/ waviyaw* [blouse] *az yekvar miraft va dámanaw yekvar [e digar miraft]; Dar zamine ye xawáyáyi** [politics] *ast ke ábewán tu ye yek juy nemiravad.//.* (**b**) *hamdástán nabudan; áb e kasi bá digari dar yek ju naraftan. //Gománam dar injá-st ke ábemán dar yek juy nemiravad.//.* **5** **part with sth** *vágozár kardan; foruxtan. //Bá in ke tohidast bud naxást gouharhá ye xánevádegi rá beforuwad.; Pulaw rá az jánaw biwtar dust dárad.* [part with]//

partake v (pt **partook**, pp **partaken**), **partake (of sth)** *hambáz/ hanbáz budan, "va har ciz ke má rást az molk va xáste va na'mat bá má hambáz báw..." (ZBP. L308 TB); hambázi kardan; hanbázi kardan; báham xordan/ nuwidan. //Má rá dar xorák e/ cáwt e sádeyewán hambáz gardánidand.; Mixáhi yek jám e báde rá báham benuwim/ bexorim?//*

parterre n *báqce*

part-exchange n *ciz e nouyi xaridan va ciz e kohne ye xod rá bá saráne* [additional payment] *bejá ye án dádan. //Ciz kohneyi rá bá saráne dádan va jáyaw ciz nouyi gereftan, Ciz e kohneyi rá bá saráne gereftan va jáyaw ciz e nouyi dádan.//*

parthenogenesis n *xodzáyi; bi gowngiri zádan; xoddahew* [besanjid bá "bondahew"]*

Parthian shot *hengám e raftan/ rahsepári zaxm e zabán (zadan). niz bengarid be* "paring shot".

partial adj **1** *páreyi, "Pádewáh páreyi xowdel wod ángáh goft..." (ZBP. L7282 SR); páre, "in gozawtan [e máh] agar bar án nehád bovad ke miyán e áftáb va miyán e basar e má báwad u rá az má bepuwánad yá hame yá páreyi..." (ZBP. L7199 TT); páregi, " va digar wart án ast ki báyad ki andar hamegi* [totality] *va páregi xaláf nabovad...." (ZBP. L1500 DA). //Estáremán** [vacation] *tá andázeyi xub bud.; yek behbudi ye páregáni/, laxti behbudi./ yek xorwid gereftegi ye páregáni*//.* **2 partial (toward sb/ sth)** *havádári, "ma-rá ahdi-st bá jánán ke tá ján dar badan dáram -- havári ye kuyaw rá co ján e xiwtan dáram. (Háfez); haváxáhi; lángir* [<Kordi ye Hourámi]. //Be havádári ye/ lángiri* ye [az goruh e varzewi ye mizbán] piwmárd-and* [be accused of]*.//.* **3 partial to sb/ sth** *havádár; haváxáh; lángir* [<Kordi/ Hourámi] harjá juri tarjome miwavad. //Pas az wám az yek jám siki* [brandy] *badaw nemiáyad.//*

partiality n **1 partial (towards sb/ sth**) *havádári, haváxáhi; lángiri* [Hourámi/ Kordi]. //Án báre* [case]*/ parvande rá bedun e lángiri*/ havádári dávari kard.//.* **2 partiality for sb/ sth** *havádár, haváxáhi; xáhán budan; dustár budan. //Dustár e panir e Faránsavi ast.//*

partially adv **1** *páreyi, tá andázeyi, laxti. //Páreyi az tanaw lams wode.//*

participant n, **participant (in sth)** *hambáz, hanbáz, hamdast; bal (ZBP. C140). //Be hame ye hanbázán e segálew* [debate] *zamán e soxan goftan dáde wod.//*

participate v, **participate (in sth)** *hambázi/ hanbázi kardan; hanbáxtan* [riwe ye aknun: "hanbáz-"*]; dar... dast dáwtan; peivastan. //dar hamávardi, jostári, newasti hanbázi kardan/ hanbáxtan./ Dar xawáyágari* ye bum* [local politics] *kuwá va dastandarkár ast./ Cand kewvar dar báziha ye Olampik hanbázi mikonand/ hanbázand?//*

participation n, **participation (in sth)** *hanbázi, hambázi, hamdasti. //Rahbarán e raste ye kárgari dar ruz e peiqáre* [protest] *az hame ye hamvandán/ andámhá darxast e hanbázi/ hamdasti kardand.//*

participial adj *setáy* az kárváże*. //*"a loving mother"; "polished wood", "loving" *va* "polished" participial adjective*, yá setáy az kárváże-and.//*

participle n *námváże ye konande, "Az har riwe se gune námváże ye konande [esm e fá'el] mitavánim ávard, Baráye nemune az goftan, "guyande", va "guyá" va "guyán" (ZBP. L2633, NKZZF) [<u>setáy az kárváże</u>, dar zabán e Engelisi bá pasvandhá ye* "-ing", "-ed", *yá* "-en" *sáxte miwavad con,* "She is going."*;* "she has gone"*;* "an interesting story". "she has played". "hurrying", "hurried" *wetábá, wetábán, wetábande,/ "*hurried" *"wetáfte"* present participle *va* past participle *hastand. [Dar Pársi: wetáfte; wetábá; wetábán; wetábande; az kárváże ye "wetáftan" miwekáfand]*

particle n **1** *xorde, rize. //rizehá ye qobár/ gard; Yek xorde xoráki be galuyaw parid va be xafegi oftád.* [choke on a particle of food]*//.* **2** *yek rize; xordak; yek jou, "ásemán gu maforuw in azemat kandar ewq -- xarman e mah be jovi xuwe ye Parvin be do jou" (Háfez). //Dar dástáni ke miguyad yek jou ham rásti nist* [a particle of truth]*//.* **3** *(dastur e zabán)* (**a**) *xordeváże (con* a, an, the*).* (**b**) *piwvand yá pasvand con* "non-"*;* "un-"*, yá* "-ness".

particoloured, (US) **particolored** adj *rangárang; candrang*

particular adj **1** *viże. //Dar in báre ye viże; gereftárihá ye viże ye xodaw.; rang e viżeyi rá dusttar dárid?//.* **2** *viże. //Zamineyi* [a matter] *ke az arj e viżeyi barxordár ast.; bixodi/ bi cem e viżeyi. //Xeili parvá kard ke guwt nasuzad/ biw az andáze napazad.; Dust e viże ye man ast.//.* **3 particular (about/ over sth)** *saxtgir, viże, alibahánegir/ alibunegir. //Dar puwák xeili saxtgir ast.; Ádam e saxtgiri ast/ viżeyi-st.; Dar pákizegi/ hazine kardan e pul/ didár/ baroru/ jáme ye xod* [appearance] *saxtgir budan.//.* **4 in particular** *beviże. //Cáwt xub bud ammá báde beviże dareje ye yek bud.; "Ciz e viżeyi baráye wám mixáhi?", "na ciz e viżeyi nemixáham."//*

particular n *(biwtar candgáni bekár miravad) ágáhi, cem, viżegi, bonest*; harjá juri tarjome miwavad. //Gozárewaw az har did dorost ast.; Viżegihá ye bavande* [full particulars] *az káláhá ye dozdi wode dád.; Pásbán nám, newáni va digar ágáhi há ye viże ye u rá yaddáwt kard.//*

particularity n **1** *viżegi.* **2** *saxtgiri va rizekári; xordebini*

particularization, particularisation n *bengarid be* "particular"

particularize, particularise v *qalam be qalam nám bordan/ goftan; yekáyek barwomordan*

particularly adv *beviże. //Hame ye matalháyaw* [novels] *rá dust dáram ammá vápasin matalaw beviże xub ast./ Wab ke miráni xeili beviże beppá!; Beviże mixáham án celpard*/ film rá bebinam.//*

parting n **1** *jodáyi, rahsepári. //yek joldáyi bá gerye* [tearful]*; buse ye pedrud//.* **2** (US) **part** *boridangáh e mu/ muy [ke az do su ye án wáne konand].* **3** (**a**) **a/ the parting of ways** *já ye dowáxe wodan; boridangáh e ráh.* (**b**) *sar e doráhi.* **a parting shot** *zaxm e zabán hengám e jodáyi/ rahsepári*

partisan n **1** *haváxáh, "va har dáni andar Yaman havá ye iwán xáhad... hame rá bekow." (ZBP. L317 TB); "va bázmiguyam dir ast ke wáh ma rá midánad va sálhá-st ke ma rá miyázmáyad va bedáneste ast ke ma rá haváxáhi va dustdári ye wáh barábar e ján báwad. (ZBP. L1690 DB). dustdár = dustár, "va qabile ye Xozá'a alalxosus be jomlegi dustdár va haváxáh e Seyyed Aleyhessalám budand va dar haqq e vey xiyánat nakarde budand." (ZBP. L7393 SR).* **2** *cerik e haváxáh e mihan; jang e ceriki*

partisan adj *haváxáh; dustár; dustdár; havádár, "ma rá ahdi-st bá jánán ke tá ján dar badan dáram -- havádári ye kuyaw rá co ján e xiwtan dáram." (Háfez). //Báyad be har do su guw dahi va az hic yek haváxáhi nakoni.//*

partisanship n *bengarid be* "partisan"

partition n **1** (**a**) *(zamin, kewvar) baxw kardan/ do yá cand páre kardan. //Baxw kardan/ do yá cand páre kardan./ Baxw kardan e/ dopárekardan e Hendustán dar sál e 1947 be dast e Engelestán va dastnewándeaw M. A. Jináh.//.* (**b**) *baxw, páre.* **2** *tiqe, capar; "va jáme ye xáb báz kardand va az bahr e mehmán va iwán dar xáne* [room] *ye digar raftand va miyán e iwán va mehmán capari bud..." (ZBP. L1768 DB); tejir, "tejir divári ast az karbás va cub ke gerdágerd e saráparde barpá mikonand..." (ZBP. L7618 DTH)*

partition v **1** *baxw kardan; do páre kardan. //Engelestán Hendustán rá be sál e 1947 do páre gardánid.//.* **2** **partition sth off** *capar/ divár/ tajir/ tiqe kewidan va jodá kardan. //Tah e áwpazxáne rá tiqe kewide otáq e náwtáyi sáxtim.//*

partitive adj *(dastur e zabán) [newángar e "páreyi az cizi"] bage* [<baga, Avestáyi (EDPL)].* "some", *va* "any" *bage* hastand.//*

partitive n "some", *va* "any" *bage*, dar dastur e zabán* "some", "any" *"bage" hastand.*

partly adv *tá andázeyi. //Tá andázeyi u pásoxgu ye án egnest** [accident] *bud./ Tá andázeyi gonáh* [fault] *az u bud.//*

partner n **1** *hanbáz, anbáz, "ze nádáni yo dánew o rásti -- ze kammi yo kazzi va az kásti; biyábi co guyi ke yazdán yekist -- vará yár o hamtá o anbáz nist." (ZBP. L4690 SF); hambáz, "goft ma rá yek hambáz be bolqár ast..." (ZBP. L2567 AT); hambáq; hambáy (ZBP. C7745 BF); hamdast, bal (ZBP. C140 FM). //Dar án bongáh anbázaw/ hanbázaw gardánidand; mahanbáz* [senior partner] *kehanbáz* [junior partner] *dar yek; daftar e/ bongáh e dasturán/ dádyárán* [a firm of solicitors]; *dar ágreft* [crime] *hamdast/ hambáy budand.//.* **2** *(dar raqs/ vawt) hampá; (dar bázihá) yár. //hampáyán e raqs/ vawt./ Baráye vawt e/ raqs e digar yárgiri konid; dar bázi ye brij, paltapká** [badminton] *yár e kasi budan//.* **3** *zan o wouhar; hamsar; yár, "farq ast miyán e án ke yáraw dar bar -- bá án ke do cewm e entezáraw bardar." (Sa'di); hambar (ZBP. L4311 FM); //Aknun yári (hambestar) e peivaste nadárad.//*

partner v **1** *yár e kasi wodan/ budan. //Dar brij, celtapká** [tennis] *yár e kasi budan/ wodan./ dar án gol yár e/ hampá ye kasi budan/ wodan//.* **2** **partner (sb) off (with sb)** *yár wodan/ kardan; hanbáz wodan/ kardan. //Baráye vawt/ raqs e digar hanbázemán/ yáremán kardand/ bá ham yár wodim.//*

partnership n, **partnership (with sb)** **1** *hanbázi, "ammá bázargáni ke kamsarmáye bovad báyad ke az hanbázi parhiz konad." (ZBP. L6807 QN); "va agar hanbázi konad bá kasi qani va bá morovvat konad va warmgin." (ZBP. L6807 QN); //Bá xáharaw hanbáz bude, kár mikard.; Bá barádaraw hanbáz gawt.; U va barádaraw (báham) hanbáz gawtand.//.* **2** *hanbáz; hambáz; yár. //yek; Yek hanbázi ye kámyáb.//*

partook *zamán e gozawte az* "partake"

part-owner n *hanbáz. //Tahmures hanbáz e án saráce ast.//*

part-ownership n *hanbázi*

partridge n **1** *kabk, tazarv (parandeháyi az guneh á ye* Alectoris *va* Perdix *va cand gune ye vábaste ye digar) zarajlule [kabk e jujedár <Gilaki]; zaraj [<Gilaki] = tazarv; zarajkfak [<Gilaki, láne ye kabk] (Mahmud e Nikuy, Áyande, sál e 19, sát e 37, Farvardin va Xordád e 1372)//.* **2** *guwt e kabk/ tazarv*

part-singing n *ávázxáni dar sorudhá ye se yá candgáne;* "part-songs", *se bake*; cand bake**

part-song n *sorud/ áváz e se yá candbake*. sorud yá naqmeyi dar se yá cand baxw; sebake*; vas-bake* = candbake**

part-time adj, adv *páregáh. //kár e/ gomáwtegi* [employment] *ye páregáh; Pei ye yek kár e nimegáh/ páregáh migardad; kármandán e/ kárgarán e páregáh; páregáh kár kardan//*

part-timer *kárgar e/ kármand e páregáh*

parturition n *(pezewki) záyemán; zeh, bárnehádan, "pas mádar e Ebráhim ... bárgereft ... va wekamaw bozorg wod, pedar u rá goft káwk in doxtar budi tá malek u rá nakowti, pas cun vaqt e bárnehádan bud...." (ZBP. L2020 TB)*

party n **1** *(beviźer dar váźehá ye serewte) mehmáni, wappási* [<Gilaki]; bazm, "befarmud wah bazmi árástan -- mey o majles o noql darxástan." (Nezámi Warafnáme). //jawn e zádruz; mehmáni ye wám/ wappási*; bazm dar báq./ Wanbe ye áyande dáram mehmáni/ wappási* midaham.; pirhan e mehmáni* [party dress]*//.* **2** *(beviźe dar váźehá ye serewte yá berixt e setáy*) goruh, daste. //Warvin*/ sarrewtedári goruhi baráye barresi ye án porsemán padid ávard./ goruhi/ dasteyi* [party] *baccehá ye dabestáni/ jahángard.//.* **3** *(beviźe dar váźehá ye serewte yá berixt e setáy* hamráh e námváźe) kumal* [<Kordi ye Hourámi]. //Kumalhá* ye bozorg e Ámriká, Demokráthá va Jomhurixáhán hastand./ U hamvand e kumal* e Mazdaki [komunisti] ast./ rahbar e/ cárkerdári* [policy] *ye/ bonesthá** [manifesto] *ye kumal*./ turag* e kumal** [party funds]*; hamvandán e kumal** [party members]*; farmánraváyi/ kewvardári bar páye ye kumalhá* ye xawáyáyi** [the party system]*//.* **4** *(dátikán*) su/ kas [dar dádgáh, do su ye yek báre/ parvande]. harjá juri tarjome miwavad. //gonáhkár* [the guilty party]*./ Áyá in ráh baráye har do su paziroftani ast?//.* **5** *(anáyin, kohne wode) kas.* **6** **be a party to sth** *az... ágáhi dáwtan; powtibán e... budan; haváxáh e... budan, harjá juri tarjome miwavad. //Dar sázewi dast dáwtan* [be a party to an agreement]*; dar ágrefti** [a crime] *dast dáwtan; dar hangi/ áhangi* [a decision] *dast dáwtan./ Az hanbázi* [be a party to] *dar hargune ázárewi/ himsáyi** [violence] *sar báz-zadand* [refuse]*.//*

party line **1** *vákuyár* [telefoni ke bá án cand tan hamzamán soxan tavánand goft.].* **2** *ráh o ravew e kár e yek kumal*. //Barxi namáyandegán e kahestán* az peirovi az ráh e kumal* darbáre ye padáfand sarbáz zadand.//*

party politics *kárhá ye kumal*. //kárhá ye xawáyáyi* [political] *ye kumal*.* **party** *kumal* //yek soxanráni ye Kumal* e Kár* [Labour Party]*//*

party spirit **1** *bazm; bazmi budan.* **2** *sarsepordegi be kumal**

party-wall n *divár (i ke do hamsáye dar án hambázand* [share]*)*

parvenu n *[váźe ye Faránsavi] (xárdári) noukise*

paschal adj *(din)* **1** *(vábaste be) jawn e ázádi ye yahudiyán az bardegi dar gebt.* **2** *vábaste be ruz e restáxiz e Mehr*/ Masih*

pass[1] n **1** *kámyábi (dar ázmun); gozar [M. Moqaddam]. //Dar ázmun e zabán e Faránse kámyáb wodan/ gozar yáftan./ Do kámyábi/ gozar va se wekast//.* **2** (**a**) *parváne. //Hame ye didár konandegán/ didáriyán báyad piw az ámadan be darun e sáxtemán parváne ye xod rá newán dahand.//.* (**b**) *pate (ye haftegi/ máhiyáne/ ráyegán); pate ye masráde ye/ otobus e máháne//.* **3** **pass (to sb)** *(dar pátapká*/ fubál; xáki* (hockey)*; goltapká** (rugby)*: tup rá zadan va be yár e xod resándan. //Tup rá az ráh e dur be darvázebázkon* [striker] *resándan//.* **4** *tangráh, "ze tangi kojá ráh bod bar sepáh -- faráván bemordand zán tangráh." (ZBP. L3445 SF); garive, "dar wáhráh e jáh o bozorgi xatar basist -- án beh kaz in garive sabokbár bogzari." (Háfez) (ZBP. C1421); gardane; gaduk; gele (ZBP. C1389); malla* [<Kordi]; kamare; pajár; paź; paj; (ZBP. C2736).* **5** *(dar ganjafebázi/ bargbázi) barg nayandáxtan/ gozar [M. Moqaddam]; nistam.* **6** *gozarándan (dast yá cizi digar) dar cewmbandi. //Cewmband/ jádugar cand bár dast e xod rá az ru ye koláh gozaránd.//.* **7** *(dar wamwirbázi) keft* [thrust, lunge]. **8** **bring sth to pass** *máye ye... gawtan.* **come to pass** *(barábar e naqwe/ árezu/ piwguyi) ruy dádan/ rox dádan/ piwámadan; be sar... gozawtan, "va nataván dánest ke bar sar e mardomán ce gozarad." (ZBP. L6785 QN). //Besyári az mardom xáhán e vátáw** [reform] *e dastgáh e ráygiri/ gozinew hastand ammá bávar nadáram conin cizi hargez rox dahad.//.* **come to such a pass/ a pretty pass** *kár be jáy e bárik kewidan; didani wodan. //Baccehá ke bexáhand cáwt /náhár/ wám e xod rá dorost konand kár didani miwavad.//.* **make a pass at sb** *kuwidan kasi rá be su ye xod kewidan*

pass degree *(dar dánewgáhhá ye Engelestán) nomre ye Nápeloni*

pass[2] v **1** *gozawtan. //Xiábánhá candán por/ hengáme bud ke rádehá*/ máwinhá nemitavánestand begozarand.; az geráteyi/ bandi* [barrier]; *pás* [sentry]*/ pásgáh e bázresi* [checkpoint] *gozawtan; (pendárin) Lám az kám báz nakard/ Jik nazad.//.* **2** *gozawtan az; jelo zadan; faráz gozawtan, "digar ruz man piw e weyx istáde budam. Ahmad... piw e weyx faráz gozawt, warmzade." (ZBP. L2832 AT). //Az*

*daftar e peik ke gozawti/ farázgozawti dast e rást bepic!; Dar xiábán az kenáram gozawt bi ánke hamáná dorudi guyad./ Sar e kár ke miravam az kelisá migozaram/ farázmigozaram.; Dar wáhráh (bá tajá** [speed] *ye) 90 mil dar tasu* [hour] *az man gozawt/ piwi gereft/ jelouzad.//.* **3 pass along, down, through, etc (sth)** *gozawtan, raftan. //Daste* [procerssion] *áheste az tappe páyin raft.; Sar e ráhemán be Espahán az Káwán gozawtim./ Negáhi gozará be u andáxte* [glance] *sepas gozawt/ farágozawt/ ráh e xod rá gereft va raft.//.* **4 pass sth across, around, through, etc sth** *gozarándan; dargozarándan, "bád e sabá tir u rá be halqe ye angowtari darbegozarándid." (ZBP. L3823 GS); bargozarándan; forugozarándan/ kewidan. //Dast bar piwáni ye xiw kewid.; Naxi rá az tah e/ kun e suzan dargozarándan.; Rismáni rá gerd e mileyi/ tiri* [post] *bargozarándan//.* **5 pass sth (to sb)** *dádan/ resándan be kasi; gozarándan; gardándan. //Xáhew mikonam namakdán rá be man bedahid.; Án peikare rá dast be dast gardándand* [pass round]*./ Án ketáb rá beman bede!; Náme rá be Susan dád.//.* **6 pass sth (to sb)** *[dar pátapká** (football)*, xáki* [hockey]*, goltapká** (Rugby)*] tup rá be yár e xod resándan/ zadan [Tup rá zade be (bázigar e) guw* (the winger) *resánd.]//.* **7 pass to sb** *residan, "ers o mirás e xers be kaftár resid". //Pas az margaw bile* [title] *be pesar e bozorgaw resid.//.* **8 pass from sth to/ into sth** *wodan; gawtan. //Áb ke yax mizanad az ábgin* [liquid] *be rixt e daj* [solid] *darmiáyad.; Az baccegi gozawtan va mard gawtan.//.* **9 Pass as timer etc (a)** *(zamán) gozawtan/ separi wodan; raftan, "har dam az omr miravad nafasi... (ZBP. L3582 GS); barámadan, "con moddati barámad kamtar wod tá be dángi báz ámad..." (ZBP. L2467 AT); " sáli do bar in barámad." (ZBP. L3764 GS); "az Rey tá lab e dajle bedán basande kard va biw tama' nakard tá sáli cand barámad." (ZBP. L23 TB). //Wew máh separi wod va má hanuz az-án/ az-ánán hic ágáhi nadáwtim./ Estár** [vacation] *xeili zud separi wod.//.* (**b**) *gozarándan; separi kardan; gosárdan, "kár án conán ke báyad bogzáram. Omr án conán ke báyad bogsáram." (ZBP. C1411, FM. Sa'd e Salmán). //Hengám e dorváx* [convalscence] *baráye gozarándan e zamán ce mikard?/ Dorváx rá cegune separi kard/ gosárd?/ Wab rá cegune gozarándid/ separi kardid?//.* **10** *gozawtan; be páyán residan; gosárdan [baráye nemune be womáre ye "9" bázgardid]. //Biyusidand tá tufán bgosárad/ be páyán resad.; Xawmaw bezudi foruminewinad/ migosárad.//.* **11** (**a**) *gozarándan; pazirofte wodan; nomrehá ye xub ávardan/ kámyáb wodan. //Agar mixáhi dar ázmun nomre ye xub biyávari báyad saxt kár koni.; Hanuz ázmun e ránandegiyaw rá nagozaránde.//.* (**b**) *paziroftan; nomre ye xub dádan. //Ázmungarán hame ye námzadán rá pazirofte nomre ye xub dádand.//.* **12** (**a**) *bá ráy dádan/ gereftan gozarándan/ paziroftan/ ostovár dáwtan. //Kahestán** [parliament] *án piwdád** [bill] *rá ostovár dáwt./ Án piwnahád bá 15 be 8 ráy gozawt/ gozaránde wod/ pazirofte wod.//.* (**b**) *(beviże baráye dád/ piwdád*/ piwnahád) pazirofte wodan; gozawtan; ostovár dáwte wodan. //Piwnahád ostovár dáwte wod va dád gawt.; In celparde*/ film hargez az zir e dast e iráxtárán** [censors] *nemigozarad.//.* **13** *pazirofte/ bartáfte wodan. //Dustaw nadáram ammá barmitábamaw* [I will let it pass]*.; Gostáxi kard ammá kasi be án parvá nanemud.; Conin raftári wáyad dar barxi jáhá/ anjomanhá paziroftani báwad ammá injá bartáftani nist.* [tolerate]*//.* **14 pass sth (on sb/ sth)** *dádan; harjá juri tarjome miwavad. //(baráye kasi ke gonáhkár be bezehi wenáxte wode) vacar dádan* [ruling, sentence]. *//soxani goftan* [pass a remark]*//.* **15 pass (between A and B)** *rox dádan; ruy dádan; gozawtan; kardan; goftan. //Pas az án hame ke miyánewán gozawt.//.* **16** *az marz e... gozawtan; bávar nakardani budan; dar kalle ye/ maqz e/ sar e kasi nagonjidan//.* **17** *(dar ganjafe/ bargbázi) barg nayandáxtan; ru nakardan; hic ciz naxándan//.* **18** *andáxtan; gozarándan; ámadan; birun dádan. //Agar az-at xun miáyad báyad beravi nazd e pezewk.//.* **19 make/ pass water** *bengarid be* "water". **pass the buck (to sb)** *be gardan e digari andáxtan.* **pass the hat round** *(anáyin) káse ye gedáyi gardándan.* **pass muster** *pazroftani budan; badak nabudan; xub budan.* **pass the time of day (with sb)** *be kasi dorud dáde andaki bá u gab zadan.* **ships that pass in the night** *bengarid be* "ship". **20 pass as sb/ st** = *bengarid be* "pass for sb/ sth". **pass away** *(soxan dar parde) mordan, dar gozawtan, farmán yáftan. //Mádaraw pársál dargozawt.//.* **pass by(sb/ sth)** *...az ...gozawtan. //Daste* [procession] *rá didam ke gozawt. Daste dorost az jelo ye dar e xáneam gozawt.//.* **pass sb/ sth by** (**a**) *ruy dádan bedun e in ke bar... kári oftad. //Gomán mikonad ke zendegiyaw dárad bihude separi miwavad.//.* (**b**) *parvá nakardan; nádide gereftan; az sar e... gozawtan. //In dástán rá nemitavánim zirsebili darkonim./ Az sar e in dástán nemitavánim bi peiqáre* [objection] *dargozarim.//.* **pass sth down** *(biwtar berixt e náwenáxte) powt-be-powt residan. //Dánewi ke sadehá powt be powt reside.//.* **pass for sb/ sth** *con... pazirofte wodan. //Faránse rá candán xub soxan miguyad ke mardom gomán mikonand faránsavi ast.//.* **pass in (to sth)** *//dar ázmun nomre ye xub ávardan va dar (dabirerstán yá dánewkade) pazirofte wodan/ ráh yáftan.//.* **pass into sth** *pazirofte wodan. //besyár váżehá ye bigáne be zabán e Engelisi ráh yáfte./ Kárháyaw* [deeds] *afsáne gawte* [pass into legend]//. **pass off** (**a**) *ruydádan va páyán gereftan; gozawtan; separi wodan. //Ráhpeimáyi* [demonstration] *bibarxord/ bi zadoxord páyán*

gereft.//. (**b**) *kamkam páyán yáftan/ az miyán raftan. //Dard e páyat kamkam az miyán miravad/ xub miwavad.//.* **pass sb/ sth off as sb/ sth** *jázadan. //U rá jáy e wuyaw/ wouharaw jázad.; Xodaw rá jáy e negahbán/ pás jázade gorixt.//.* **pass on** = **pass away pass on (to sb)** *be... pardáxtan. //Bogzárid be qalam* [item] *e digar e dastur e newast* [agenda] *pardázim.//.* **pass sth on (to sb)** *be... dádan. //Án ketáb rá ke xándi beman bede./ Peiqámaw rá be mádaraw dádam.; Az man sarmáxordegi gerefte be wuyaw/ wouharaw dád.//.* **pass out** *bihuw wodan; qaw kardan.* **pass out (of sth)** *(dar dánewkade ye afsari) pas az páyán e ámuzew az... raftan.* **a passing-out ceremony** *jawn e/ reże ye sarduwi (gereftan va az dánewkade ye afsari raftan).* **pass sb over** *kasi rá nádide gereftan/ bedide nagereftan va barnakewidan* [promotion]; *//U rá nádide gereftand/ bedide nagereftand va barnakewidand va bejáyaw mard e javántari rá páye ye bálátar dádand.//.* **pass over sth** *az... duri jostan. //soxanán e gostáxáneaw* [rude] *rá nádide gereftand./ Az soxan goftan darbáre ye visan** [sex] *duri mijuyad.//.* **pass through** *az... gozawtan. //Dáwtim az injá migozawtim, ámadim dorudi be womá beguyim.//.* **pass through** *gozarándan; separi kardan. //Pas az inke zanáwuyiyaw bá wekast ruberu gawt ruzgár e saxti rá gozaránd.//.* **pass sth up** *(anáyin) napaziroftan. //Bávarat miwavad/ bávaram nemiwavad ke ádam conin piwnahádi rá napazirad!//*

passable adj **1** (**a**) *(baráye ráh) báz, pák. //Ráhhá ye kuhestáni tá páyánhá ye bahár pák/ báz nist.//.* (**b**) *(rud) gozawtani.* **2** *xub, na badak. //Pársi rá na badak dánestan.//*

passably adv *bas, xub; na badak*

passage n **1** (**a**) *gozawt; gozar; separi wodan. //gozawt e zamán//.* (**b**) *gozar. //gozar e ráde*/ máwin nawáyad.//.* (**c**) *gozar. //nahewtand/ nagozáwtand az sarzamin e forugerefte wode* [occupied territory] *begozarand.//.* **2** *ráh; gozar, "be jáyi kaz u dur báwad gozar -- naparrad bedu karkas e tizpar" (ZBP. L3424 SF); gozargáh [M. Moqaddam]. //az miyán e anbuh e mardom bezur ráh báz kardan.//.* **3** *hazine ye ráh; pate. //yek pate baráye Árźántin gereftan.* [book one's passage for...]*./ Ruy e kawti kár kard va hazine ye xod rá tá Niyu York bedinsán dád.* [He worked his passage to...]*//.* **4** (also **passageway**) *gozargáh, dálán.* **5** *ráh. //ráhhá ye/ gozargáh e bini;* the back passage *(anáyin) suráx e kun//.* **6** *rah, "qazaliyát e Eráqist sorud e Háfez -- ke wanid in rah e delsuz ke faryád nakard?; rah = ráh, "ce rah bud in ke zad dar parde motreb? -- ke miraqsand bá ham mast o howyár?" (Háfez). //rahi az Enjil//.* **7** *gozarándan e piwdád** [bill] *az kahestán** [parliament]*//*

passbook n **1** *daftar e hamár; áyárje; //daftarce ye pasandáz (e bánk/ ganj)//.* **2** *(dar Áfriqá ye Nimruzin* [southern]*) barg e wenásáyi ye Hendihá* [cancelled by Gandhiji]

passé adj *(váże ye Faránsavi)* **1** *kohne, piwepá oftáde//.* **2** *kohne. //Honarpiwe ye xubi bud ammá aknun digar ruzgáraw gozawte.//*

passenger n **1** *gozari "va har ke rá biyáftand az gozariyán biyávardand tá bá Ebráhim nán xordandi." (ZBP. L2009 TB); ráhi, rahgir, ráhgir, ravande, "ke ravandeyi bar kenár e majles gozar kard." (ZBP. L3745 GS); "ravande bar e wáh bord ágahi -- ke tire wod án án ruzgár e mahi." (ZBP. L6095 SF); ravande, "tani cand az ravandegán dar sohbat e man budand." (ZBP. L3687 GS); Ránande ye ráde*/ máwin dar egnest** [accident] *kowte wod ammá do ráhi bi án ke ásib binand ján bedarbordand.". newim e/ sandali ye ránande/ baqaldast e ránande* [passenger seat]; *kárván dudi ye viże ye ráhiyán//.* **2** *(anáyin beviże dar Engelestán) bikáre. //In bongáh nemitavánad be bikárehá pul dahad/ savári ye ráyegán dahad* [to carry passengers]*//*

passer-by n (pl **passers-by**) *rahgozar. //Pásbán/ pásbánán az rahgozarán porsid/ porsidand áyá dideand án egnest** [accident] *cegune rox dád?//*

passim adv *(váże ye Látini) soxani ke bárábár* [repeatedly] *dar ketábi yá goftári bázgofte wavad.*

passing adj **1** *gozarán; gozará; kutáh, zudgozar. //andiweyi/ pendári zudgazar//.* **2** *tond, sarsari, kutáh. //negáhi, soxani kutáh/ sarsari//*

passing n **1** *gozar, gozawt. //gozawt e/ separi wodan e zamán/ sálhá//.* **2** *(beáyin) páyán. //páyán e sál e gozawte//.* (**b**) *(soxan dar parde) dargozawt; marg, farmán yáftan. //Dar dargozawtaw/ margaw hame sugvári kardand.//.* **3** **in passing** *baxtaki/ haminjuri andáxtan/ parándan/ goftan. //Cizi rá haminjuri yád kardan/ andáxtan/ parándan//*

passion n **1** (**a**) *sahew e setorg (con xawm, bizári, ewq = duwárm; taft; havá, "womá rá havá bar xerad wáh gawt -- del az áz e besyár, biráh gawt.." (ZBP. L3302 SF); árezu, "co begreft jáy e xerad árezuy -- degar wod be ráy o be áyin o xuy." (ZBP. L6524 SF). //Bá taft e/ sahewi setorg* [great passion] *gováźid* [argue]*./ Dar newast hame táfte gawtand* [passions running high]*//.* (**b**) *xawm, taft, átaw e xawm. //táfte/ xawmgin budan* [be in a passion]*./ az kure darraftan; táfte gawtan* [go/ fly into a passion]*//.* **2** **passion (for**

sb) *mehr, ewq, átaw e ewq/ duwárm. //U (kanizak) Ardawir rá bedid va behaw [be u] viáván wod, pas az án niz Ardawir mehr va dusti va duwárm gerefte, peivaste be hame wab án kanizak be nehán be nazdiki ye Ardawir wode tá nazdik e bámdád bá Ardawir bud..." (ZBP. L7828 ZVY). //Candán delbáxteaw bud ke hic ciz e digari rá nemidid.//.* **3** (**a**) **passion for sth** *taft, átaw. //táfte ye/ tafte ye wokolát, dástánhá ye kárágáhi* [detective]*, celtapká** [tennis] *budan//.* (**b**) *taft, átaw. //táfte ye/ diváne ye/ wifte ye asbdaváni ast./ Wur e musiqi dar sar dárad/ diváne ye musiqi ast.//.* **4** **the Passion** *(din) ranj va dargozawt* e Mehr*/ Masih [M. Moqaddam]*

passionate adj **1** (**a**) *dáq, átawin. //buseyi dáq/ átawin; deldádeyi átawin; peivandi/ dustiyi átawin/ dáq.//.* (**b**) *táfte, dáq, porwur. //darxásti* [plea] *porwur baráy ámorzidegi/ baxwáyew; powtibáni ye porwuraw az án ármán* [cause]*./ padáfandgar* [defender] *e porwur/ átawin e ázádi ye mardom* [civil liberties]*//.* **2** *porwur, dáq, átawwin* [strong feelings]. *//sari porwur* [a passionate nature]; *átawin budan* [passionate temperament]./ *zani porwur/ dáq/ átawin//*

passionately adv **1** *átawin. //Divánevár dustaw dáwt.//.* **2** *(piw az setáyhá* bekármiravad) saxt, táfte. //Divánevár celtapká*/ tenis rá dust midárad.; Az dávari ye neźádi* [racial discrimination] *saxt bizár ast.//*

passion-flower n *gol e sá'ati, be nám e dánewik e* passiflora

passion-fruit n *mive ye gol e sá'ati.*

passion-play *namáyew (e dini) ranj va dargozawt e Mehr*/ Masih*

Passion Sunday *(dar kelisá ye tarsáyán) panjomin Yekwanbe dar* Lent

Passion week *(dar kelisá ye tarsáyán) hafte ye miyán e Yekwanbe ye* "Passion" *va yekwanbe ye* "Palm"

passive adj **1** *rám, farmánbordár, pazirá, "Vey jouhar e bud bovad xáhi be nafs e xiw paziráy bovad va xáhi andar paziráyi bovad ki be dalil e sefat nabovad." (ZBP. L1464 DA); "ke az vey hasti hásel bovad jodá az zát e vey ke agar andar zát e vey bovad pazirá budi na koná." (ZBP. L1553 DA). //Dar zendegi ye zanáwuyi naqw e pazirá/ farmánbordár dáwtan; farmánbordári* [passiv obedience]; *paziroftári;/ náxáste dud e sigár e digarán rá kewidan* [passive smoking]*//.* **2** *law, bihál, biramaq, bizur. //báwandegán* [audience] *e biramaq./ Roxsáraw* [expression] *biramaq bud.//.* **3** *(dastur e zabán) rixt e náwenáxte (A. Kasravi); (rixt e) wavá. "Sage gázaw gereft"/ "gáz gerefte wod": vákiyámi náwenáxte/ wavá ast*

passive n, **passive voice** *(dastur e zabán) rixt e náwenáxte. //Dar vákiyám e "U ánjá dide wod.", "dide wod" be rixt e náwenáxte ast.//. besanjid bá* "active voice"

passively adv *bengarid be* "passive"

passiveness, passivity n *waváyi; pazirá budegi; pazroftári; bekonidan, "va yeki bekonidan" ke be Tázi an yanfa'el xánand." (ZBP. L1523 DA).*

passive resistance *(istádegi/ peikár bá) biázári/ áhimsá [<Sanskrit], sátiyágráhá [Gandhiji]*

passivity *bengarid be* "passiveness"

pass key n **1** *kelid e gozar.* **2** Master-key/ *Wáhkelid*

Passover n *jawn e ázádi ye Yahudiyán az bardegi dar Gebt* [Egypt]//

passport n **1** *gozarnáme.* **2** **passport to sth** *kelid. //Tanhá kelid e kámyábi saxtkuwi ast.//*

password, **watchword** n *nám e wab; váźe ye ramz.* **give the password** *nám e wab rá dádan*

past[1] adj **1** *piw, piwin, gozawte, "hame midánim zamán be se gune ast gozawte, aknun, va áyande" (ZBP. L458 NKZZF). //(dar) sáliyán e, sadehá ye, ruzgárán e gozawte/ piwin;/ Zamán e goftogu separi wode/ gozawte; dar zamánhá ye gozawte; dar gozawte//.* **2** *gozawte, piw. //Máh e piw be u saxt gozawt. //Cand hafte ye gozawte xeili kam u rá dideam.//.* **3** *gozawte, piwine; pár; párine, piwin. //wádi ye párine; dánewjuyán e piwin va konuni ye dánewkade; dastávardhá ye* [achievements] *wekasthá ye gozawte; powthá* [generations] *ye piwin; farbod*há* [president] *ye piwin//.* **4** *(dastur e zabán) zamán e gozawte. //Zamán e gozawte ye* "take", "took" *ast./ setáy e kárváźe* con* "passed, taken, gone"//

past n **1** (**a**) *gozawte, piwtarhá. //Piwtarhá candin bár ánjá budeam/ rafteam.//.* (**b**) *...gozawte. //yádhá ye gozawte./ Be gozawte bázpas negaristan; gozawte rá yád ávardan; afsus e gozawte rá xordan* [regret]./ *Gozawte rá nemitaván degargun sáxt.; áb e rafte báz náyad bejuy!//.* **2** *piwine. //Az piwineaw hic nemidánim./ Zani ast piwinedár/ ke piwine ye xubi nadárad.* [She is a woman with a "past".]//. **3** **past/ past tense** *zamán e gozawte. "hame midánim zamán be se gune ast, gozawte, aknun va áyand." (ZBP. L4584, NKZZF);* **past master; past (in/ of sth)**; **past (at sth/ doing sth)** *ostád. //Dar bedast ávardan e ánce ke mixáhad ostád ast.//*

past[2] prep **1** (**a**) *gozawte, harjá juri tarjome miwavad. //do o nim; wew o dah pál** [minute]*; Bist pál* pas az har tasu* [hour] *yek masráde*/ otobus miáyad./ Be saráy/ xáne ke residim az nimewab gozawte bud.//.* (**b**) *biw az... sál. //Án piremard biw az hawtád sál dárad./ Az si sálegiyaw gozawte, dast e kam cehel sál dárad.//.* **2** *farásu ye; án su ye; ánvar e, harjá juri tarjome miwavad. //Az jelo ye maqáze gozawt/ az maqáze gozawt.; Farásu ye/ ánvar e kelisá án xáne rá mitaváni bebini. Bi ánke beyistad wetábán az jeloyam gozawt.//.* **3** (**a**) *farásu ye; gozawte. //Be toxmam ham nist./ Hic bákam nist ke ce mikonad.* [care]*;/ Man ke hic sar darnemiyávaram.* [past my comprehension]*//.* (**b**) *gozawte. //Az arusakbáziyaw/ geiwe*báziyaw gozawte.; Xeili az sál e báznewastegiyaw gozawte.//.* **4** **past it** *(anáyin) pir va nátaván. //Dar navad sálegi táze daryáfte/ fahmide ke azaw gozawte; Án juqá* [overcoat] *digar xeili kohne wode.//*

past adv *az yeksu be su ye digar..., //az yek su be su ye digar (ráh) raftan* [walk], *gám zadan*, [march] *raftan, wetáftan* [rush].//

pasta n *pástá/ havir* [<Kordi]. //xorák e pástá/ havir*/ havirine*//*

paste[1] n **1** *xamir, máye. //máyeyi/ xamiri narm, tanok, mawt*. //Árd rá bá áb ámixte xamir kard.//.* **2** *casb, seriw, seriwom, louz (ZBP. C595); dus (ZBP. C4457 FM).* **3** *(beviże dar váżehá ye serewte) guwt e kubide; xami e..., //guwt e [máhi ye] kuli* [anchovy] *ye kubide; jegar e kubide//.* **4** *rob; ávu; faqqávu (Neiwáburi) (robb e angur e torw/ robb e qure); goujávu* (robb e gouje)* [tomato paste]*//.* **5** *yákandnamá [bengarid be* "ruby"*]. //*paste jewellery *wiwe ye yákandnamá//*

paste[2] v **1** *casbándan; dusándan; dusánidan, "va námeyi benevewt va be vey midád va sar e náme bedusánid..." (ZBP. L7361 SR).* **2** **paste sth (on) to sth; paste sth on (sth); paste A and B together** *cizi rá be... casbándan/ dusándan. //golpeikarehá** [poster] *rá be divár casbánd/ dusánid.; Cand páre káqaz/ tekkehá ye káqaz rá beham casbándand//.* **3** *(kohne wode/ anáyin) zadan; kotak zadan.* **4** **paste sth down** *dusánidan.* **paste sth in**; **paste sth into sth** *bá casb dar... casbándan/ dusánidan. //Peikarehá rá dar yek daftarce casbánd/ dusánid.//.* **paste sth up** (**a**) *casbándan. //ágahi, ágáhi, golpeikareyi** [poster] *rá casbándan//.* (**b**) *casbándan; dusánidan*

pasteboard n *moqavvá (yi ke az casbándan e cand barg káqaz sázand)*

pastel n **1** *gac e rangi. //gac e rangi kár kardan* [work in pastels]*//.* **2** *peikare ye gac e rangi.* **3** *(rang) paride; kamrang. //*pastel shades/ colors: *sáye/ rangparide//*

pastern n *baxuloq (A. Ariyánpur Káwáni) [páreyi az pá ye asb, miyán e som va topoq]*

paste-up n *barg e káqaz yá taxteyi ke ruyaw nask* [text] *va peikarehá ye bargi az ketáb yá máhnámeyi rá casbándeand.*

pasteurization; pasteurisation *setarvanew; pástorew**

pasteurize, pasteurise *pástorestan* [riwe ye aknun "pástor-"]; setarvanidan*

pasteurized; pasteurised pp *setarvanide; setarvan; pástoreste**

pastiche n **1** *kár e honari (soxan yá musiqi) be sabk e honarmandi digar.* **2** *(kár e honari ke ámixteyi az cand sabk e gunágun báwad); áw e wolleqalamkár.* **3** *honar e padid ávardan e yek kár e honari az ruy e sabk e digarán va ámixtan e ánán. //tavánáyi ye xodádád dárad ke az ruy e sabkhá ye honari ye digarán va ámixtan e ánán kár e honari padid ávarad.//*

pastille n *louz/ dáru ye makidani (beviże baráye galudard); louz e makidani baráye galudard*

pastime n *sargarmi. //Sargarmi ye delxáhaw peikarebardári-st.//*

pasting n *kotak, wekast, málidan. //kasi rá saxt málidan; Diruz goruh e varzewiyemán bad wekast xord* [get/ take a pasting]*//*

pastor n *pristár**

pastoral adj **1** *rustá; rustáyi; wabáni. //cewmandázi/ cámeyi/ pardeyi [namáyewi] wabáni; cekámeyi/ cámeyi wabáni/ sáde/ árám./ samatáne** [symphony] *ye wabáni ye Bethofen/ samatáne* ye pástorál e Bethofen.//.* **2** *camanzár, carágáh.* **3** *pristár*. //xiwkári* [duties] *ye yek pristár*; pásoxguyihá ye* [responsibilities] *yek pristár*//*

Pastoral n **1** *cáme ye/ peikare ye rustáyi/ wabáni.* **2** = **pastoral letter** *baxwnáme ye pristár be hamvandán e kelisá*

pastrami n *guwt e gáv e dudi va tond*

pastry n **1** *máye ye/ xamir e wirini, nán e wirini. //To xeili wirini mixori!//.* **2** *wirini. //wirini ye Dánmárki//*

pastry-cook n *wirinipaz; kákpaz*

pasturage n *carágáh; carag**; konám, "conán ke owtor e ablah suy e konám wode -- ze makr e rubah o vaz záq o gorg bizabará" (ZBP. C5211 FM, Rudaki)*

pasture n **1** *carágáh; marqzár; konám, "conán ke owtor e ablah suy e konám wode -- ze makr e rubah o vaz záq o gorg bizabará" (ZBP. C5211 FM, Rudaki). //Jeribhá carágáh e xorram//.* **2** *páde; vástar* (ZBP. C4112); páde (ZBP. C2817); carámin; caras (ZBP. C4251); carag* (ZBP. C4348 MK); sepanj (ZBP. C4218); marv; murv (ZBP. C66712)*

pasture v **1** *carándan. //gusfandán e xod rá dar carágáh e deh carándan//.* **2** *caridan*

pasty[1] adj (**pastier**, **pastiest**) **1** *mádde ye xamiri. //ámixtan tá/ candán ke hangár** [consistency] *e xamiri yábad.//.* **2** *zardanbu/ zardambu; náxow va pariderang. //roxsári zardanbu; zardanbuyi/ zardruyi//*

pasty[2] n *daspic = dastpic, (nán yá wirini ye guwtáganj/ miváganj; áganj). //*a Cornish pastry *guwtáganj*

pasty-faced adj *zardanbu, ruyzard, "man az binaváyi niyam ruyzard -- qam e binaváyán roxam zard kard.." (Sa'di). //javáni zardanbu//*

pat adv **1** *biderang, dar dam; //Biderang pásox dád.//.* **2** **have/ know sth off pat** *fut budan; tu ye ástin dáwtan. //Pásoxhá tu ye ástinaw bud.; Áyinnáme* [rules] *rá fut ast.//.* **stand pat** *(beviźe dar Ámriká) morq e kasi yek pá dáwtan; az já najonbidan.*

pat adj **1** *dorost, bejá.* **2** *(xárdári) tond, biderang; sarsari, nayandiwide. //Porsewi basi picide bud va pásox e u xeili tond/ nasanjide bud.//*

pat[2] v (**patted, patting**) **1** *taptap zadan; naváxtan, navázew kardan; náz kardan; dast bar sar e kasi forud ávardan, "cun begereftaw delaw bar vey besuxt va bar kenár nehád va vey rá dast bar sar e vey forud ávard va goft..." (ZBP. L392 TBH). //sagi rá navázew kardan; dast e kasi rá náz/ navázew kardan; dast bar sar e kudaki kewidan; sar e kudaki rá navázew kardan; tuppi rá taptap zadan//.* **2** *zadan va rándan; zadan va xábándan; cand tár e mu ye xod rá zade xábánd* [to pat down]*./ Bá bawgir* [towel] *be ru ye xod taptap zade ruyaw rá xowk kard.; Dast zade muyaw rá zad kenár/ sar e já//.* **3** **pat sb/ oneself on the back** *bexod/ bedigari áfarin goftan/ bedigari wádbáw goftan*

pat n **1** *navázew, náz, neváxtan. //sar e kudak rá náz kard.; Az sar e mehr/ mehrabáni zánuyaw rá neváxt/ navázew kard.//.* **2** *taptap.* **3** **pat (of sth)** *(kare) golule, mowte. //yek mowte kare* [a pat of butter]//. **4** **a pat on the back (for sth/ for doing sth)** *be kasi wádbáw goftan; bexod/ be kasi áfarin goftan. //Baráye in hame saxtkuwiyaw báyad be u áfarin goft.//*

Pat abbr. *(kutáhwode baráye* "patent" *womáre ye parváne* [patent number] */ parváne ye womáre ye "US 9, 474, 460, B2"//*

patch[1] n **1** *páre, "be har vaqt ki bedaridi páreyi bar vey duxti..." (ZBP. L2439 AT); pine, bádáme (ZBP. C41 FM); darpe, darpi, darpin (ZBP. C7207); vaźgune, qáz, qáź (ZBP. C3885); baráz (ZBP. C5534); pahru (ZBP. C5828). //nimtaneyi bá bádámak e/ darpi ye árenj./ sar e zánu ye walvár pineyi duxt.; pahruyi/ pineyi bar tuyi* [inner tube] *ye karak** [tyre]//. **2** *lat. //lati mewki ru ye cewm e rástaw mizanad.* [to wear]//. **3** *lak, gole, golegole. //yek sag e siyáh bá lakkeyi sepid bar gardan; goleyi rafte* [worn patch]*/ puside bar árenj e pirhan e kewbáf* [sweater]*; goleyi nam bar divár//.* **4** **patch (of sth)** *tekke, páre, laxt, lat, late; gole-gole; har já juri tarjome miwavad. //párehá ye meh/ golegole meh; laxti áftáb./ Ásmáni abri bá golegoleháyi/ tekkeháyi ábi.//.* **5** *báqce, kart, karte, kardu (ZBP. C3060); várkár; várgár (ZBP. C4023).* **6** *várkár e/ báqceye/ kart e kalam, piyáz, sibzamini//.* **6** *karte, meidán e kár. //Har suráx-sonbeyi rá dar karte ye/ meidán e kár e xod miwenásad.//.* **7** **(go through, hit, strike, etc) a bad patch** *(docár e) gereftári/ saxti (wodan); bad ávardan. //Dar zendegi ye zanáwuyi ye xod be ruzgár e saxti docár gawtand.; Bongáhemán tázegi bad ávarde.//.* **not be a patch on sb/ sth** *bexubi ye... nabudan; //vápasin matalaw be xubi ye kárhá ye piwinaw nist.//*

patch[2] v **1** (**a**) *páre duxtan, "be har vaqt ki bedaridi páreyi bar vey duxti." (ZBP. L2439 AT); //bar suráx e walvári pine zadan/ páreyi duxtan//.* (**b**) **patch sth (up)** *páre duxtan; pine zadan/ kardan. //yek walvár e jin e kohne rá pine/ baráz zadan/ duxtan./ Árenjhá ye/ sarárenj e pirhan e kewbáfat/ kaźágandat* [jersey] *rafte-báyad bádáme/ pine/ páre bar án beduzam/ bezanam.//.* **2** *bádáme, pine, laxt, láxe.* **3** **patch sth up** (**a**) *sarhambandi kardan; rás o ris kardan. //Rádeyi*/ máwini darb o dáqán rá rásoris karde bázforuxtand.//.* (**b**) *sar e... rá hamávardan; forunewándan*

patchily adv *bengarid be* "patchy"

patchiness n *bengarid be* "patchy"

patchouli **1** *váźe ye Támili (wáhesparam e Hendi be nám e dánewik e* Postemon cablin. **2** *hubu* [perfume] *ye pacculi**

patch-pocket n *jib e ru; jib e rukár*

patchwork n **1** *parváz = faráviz (ZBP. C5926); celtike/ cehel-tekke. //yek rutaxti ye, bálew e dováj* [quilt] *e celtike/ faráviz./ Az havápeimá kewtzárhá con celtike/ faráviz dide miwod.//*

patchy adj (**patchier**, **patchiest**) **1** *golegole, laxt-laxt; párepáre, jábejá. //meh e/ miq e/ abr e golegole/ párepáre//.* **2** *(pendárin) pinekári; náhamgen. //goftári/ matali pinekári; namáyewi náhamgen./ Káraw sarasr yeknaváxt/ yekdast nist* [patchy]*./ Zabán e Rusi rá xub nemidánam* [patchy]*//*

pate n *(bástáni yá bewuxi, anáyin) kalle, káse ye sar, daqsari. //daqsari daraxwán//*

pâté n *[váźe ye Faránsavi] guwt e kubide; jegar e kubide, guwt e ordak e kubide*

pâté de fois gras *[váźe ye Faránsavi] jegar e carb e qáz e kubide*

patella n (pl **patellae**) *(kálbodwenási) ostoxán e kawgak; nehanban e zánu, "ránhá do páre, sáqhá cahár páre, do nehanban e zánován = do awtálang (ZBP. L5078 ZX)*

patent adj, **patent (to sb)** *áwkár; rouwan. //doruqi áwkár; bizári ye áwkár e u az án naqw; bizári/ biparváyi ye áwkár be rásti; Bar hame rouwan bud ke az án andiwe* [idea] *xowaw nemiáyad.//*

patent[2] n **1** (**a**) *parváne ye viźe (ye sáxt, kárbord yá foruw). //baráye noupadidi* [invention] *parváne ye viźe gereftan./ Baráye in... parváne ye viźe darxást wode//.* (**b**) *parváne ye viźe. //Án parváne ye viźe ye noupadid az án e man ast.//.* **2** *noupadi kardani/ cizi yá kári noupadid ke parváne ye viźe dárad./ Noupadid karde ye man ast va parváne ye viźe ye án rá dáram.//*

patent adj **1** *(noupardázi/ noupadidi ke) parváne ye viźe (dárad).* **2** *sáxte va pardáxte ye viźe ye yek bongáh. //dáruhá ye sáxt e viźe ye yek kárxáne./ (bewuxi) darmán e mandarávardi./ (bewuxi) darmán e mandarávardiyaw baráye afsordegi./ darmán e mandarávardiyaw baráye afsordegi pas az meixári* [hangover]*//*

patent v *baráye noupardázi/ noupadidi parváne ye viźe gereftan*

patentee n *dárande ye parváne ye viźe ye noupadid*

patent leather *carm e barqi (baráye kif va muze/ kafw)*

patently adv *áwkárá; rouwan. //Con ruz rouwan bud ke doruq miguyad.//*

patent office *diván e/ daftar e parvánepardázi (baráye cizhá ye noupadid yá nouávarihá)*

paterfamilias n (pl **paterfamilias**) *(beáyin yá bewuxi) pedar, nánávar*

paternal adj **1** *pedar, pedari, pedaráne; piar/ piyar, "Magzar ze sar e ewq ke gar dard e yatimi -- mánande ye in ewq torá már o piyar nist." (Moulavi) (ZBP. C5846). //mehr e pedari; dastvari* [authority] *ye pedaráne./ baráye behzivi* [welfare] *ye womá pedaráne negarán ast./ Con pedar baráye behzivi ye womá delwure dárad.//* **2** *pedari// mádarbozorg e pedari*

paternalism n *pedarvári; pedarváráne; raftár e pedarvár*

paternalistic adj *bengarid be* "paternal"

paternalistically adv *bengarid be* "paternal"

paternally adv *pedarvár; pedaráne*

paternity n **1** *pedari. //be gardan gereft ke pedar e án kudak ast/ Vádang kard* [deny] *kard ke pedar e án kudak nist.//.* **2** *riwe, bon, ábewxor, pedari. //Bacceyi bibotte/ ke pedaraw wenáxte nist.//*

pater noster n *(din-namáz) niyáyew e xodá*

path n (**paths**) **1** (**pathway; footpath**) *ráh, raste, "ammá (seyl) besyár kárvánsaráy ke bar raste vey bud virán kard va bázárhá hame náciz wod..." (ZBP. L4827 TBH); hand (ZBP. C693 FM); pand = pant [va pantá vayu aweh aevo [(Avestáyi) ráh yeki (ast) va án (ráh e) awáyi (ast)]. //Az ráh boro vagarna gom miwavi.; Án ráh hamráh e rudxáne rafte* [follow] *sepas az miyán e jangal migozarad./ Az ráh e miyán e kewtzárhá raftim//.* **2** *pant*; ráh. //ráh e/ pant* e máh gerd e zamin; pant* e/ raste ye touruna** [the path of the tornado]*./ Xodaw rá dar ráh e/ jelo ye rádeyi*/ máwini ke az jelo miyámad andáxt./ (pendárin) Zendegi ye dowvári dáwte* [difficult path through life]*//.* **3** *ráh, kár. //Saxt be u pand dádam dast az án kár barárad* [not to take that path]*//.* **4** *(biwtar yekkáni) ráh (e dastyábi be cizi). //ráh e kámyábi, piruzi, tavángari, nirumandi, tabáhi* [ruin]*//*

-path *bengarid be* "-pathy"

-path *námváźe misázad: "-pezewk"*

pathetic adj **1** *máye ye delsuzi; deltangiávar; delxaráw. //faryádhá ye delxaráw (baráye komak); Cewmandáz e delxaráw e kudakán e gownámár; didan e cewmán e awkbáraw delxaráw bud.//.* **2** *(anáyin) past, xár, forumáye, bimáye, harjá juri tarjome miwavad. //kuwewi* [attempt]*, namáyewi* [performance]*,*

baháneyi [excuse] *xármáye./ Yek toxm e morq rá ham nemitaváni ábpaz koni!/ Xeili dastopá colofteyi!* [pathetic],*/ in dastat be án dastat mige goh naxor! //*

pathetically adv *riqu, láqar-mordani; láqaru; láqar con cub/ kerduxále* [<Gilaki, cubi sarkaj ke bá án az cáh áb kewand]. //Pásoxháyaw saxt bimáye bud.//*

pathetic fallacy *(dar soxan) barbastegán* [inanimate objects] *rá con jánevarán sotudan*

pathfinder n **1** *ráhyáb; rahbar, piwgám.* **2** *ráhnamá, ráhyáb*

-pathic *(dar vážehá ye serewte- setáy* misázad): //*homeopathic: *mátpezewki*;* telepathic: *ágáhi dádan e del//*

path(o)-, *(dar vážehá ye serewte) bimári. [baráye digar hamcandán e án bengarid be* "-pathy"]

pathognomonic adj *newán e/ newáne ye bicunocerá ye yek bimári, daxwe* [<Pahlavi, daxwag]*

pathological n **1** *(vábaste be) bimári.* **2** *bimári (ye tanáni yá raváni).* **3** *(anáyin) bimárgune; nábexradáne. //tars e bimárgune az tártana/ tanandu; áviwt** [obsession] *e darbáre ye marg; bizári ye nábexradáne az kasi./ doruqguyi divaste** [pathological liar]*//*

pathologically adv *bimárgune. //kasi ke bimárgune rawk mivarzad/ rawkin ast.*[jealous]*//*

pathologist n *ásibwenás*

pathology n *ásibwenási*

pathos n *qamangiz; qambár; delafgár. //Marg e delafgár e "Siyávaw"//*

-pathy **1** *(niz be* "-osis" *bengarid) (pasvand ast, námváže misázad.) In pasvand dar pársi harjá juri tarjome miwavad. Hamcandán e Pársi ye án conin ast: sám, con "sarsám", "Amir rá tab begereft tab e suzán va sarsámi oftád." (ZBP. L633 TBH); "barsám", "va xodávand e "barsám" ya'ni xodávand e e bimári ye bar va sine" (ZBP. L5386 ZX); cem [niz dar Lori cem = bimári, besanjid bá "cemcárekon" (ZBP. C2097)]; jask* (ZBP. C7129); bew* [Pahlavi, (ZBP. C7652)]; ák; áxt [besanjid bá "-ák" Armani].* **2** *...-darmáni. harjá juri tarjome miwavad. //*homeopathy: *mátpezewki*;* osteopathy: *bejewki*.//.* **3** *sahew. //*telepathy *"del be del ráh dárad", ágáhi dádan e del//*

patience n **1** **patience (with sb/ sth)** *bordbári, "sotun e xerad bordbári bovad -- co tondi koni tan be xári bovad." (ZBP. L3332 SF); bárestáni* [<Pahlavi, (ZBP. C5405 MK)]; wekibáyi; wekib [parvá konid ke maini** {meaning} *ye bonyádin e wekib* "abstinence", "abstaining" *ast va az inru hamcand e "bordbári" yá "bárestáni" nist]. "biw az... jáy e wekib nist..." (ZBP. L4031 NKZZF); "javán kei wekibad ze joft e javán-beviže ke báwad ze toxm e kiyán; ke mard az baráye zanánand o zan -- fozuntar ze mardán bovad xástan." (ZBP. L6524 SF). //Be womá howdár midaham ke digar dáram az dast e womá náwekib miwavam.; Pas az se tasu* [hour] *biyusew baráye kárván dudi saranjám náwekib gawtim./ Bá mardománi ke peivaste qormizanand/ geláye mikonand hic wekib nadárad.;* "Patience is a virtue" *(dastán) be womáre ye "1" bálátar bengarid//.* **2** **patience (for sth/ to do sth)** *bordbári; hál, "delaw gawt por átaw az mehr e Zál -- az u dur wod xord o árám o hál." (ZBP. L6524 SF). //Pas az egnest** [accident] *mibáyast báz ráhraftan ámuzad va in dar gero ye bordbári ye fareván bud/ va in xeili hál mixást./ Hál e tárkári* [embroidery] *nadárad.//.* **3** **patience,** (US) **solitaire** *guneyi ganjafebázi/ bargbázi ye yektane.* **4** **the patience of Job** *"sabr e Ayyub". //Raftáraw rá bartáftan "sabr e Ayyub mixáhad."//*

patient[1] adj **patient (with sb/ sth)** *bordbár, bárestán* (ZBP. C5405 MK); wekibá. //Báyad bá mádaram bordbár báwi, dárad kar miwavad; pažuhew* [research] *e, porsoju* [questioning] *ye, niyuwew* [listen] *e bordbáráne./ Bá bordbári kár mikonad/ kárgari bordbár ast.//*

patient[2] n *bimár. //Sálhá-st bimár e pezewk Farhang hastam.//*

patiently adv *bordbáráne biyusidan, newastan, niyuwidan*

patina n **1** *zangár.* **2** *puwew e/ ruye ye (cub e kohne)*

patio n (pl **patios**) *parvast* (EDPL)*

patisserie n **1** *wiriniforuwi (ye Faránsavi)* **2** *wirini* ***(ye Faránsavi)***

patois n (pl **patois**) *guyew. //be guyew e mardomán e bumi soxan miguyad.//*

patri-, *(dar vážehá ye serewte) pedar, ped-, //*patricide *pedarkowi./* patriarch *pedarsálári, pedarwáhi, pedwáhi//*

Patriarch n **1** *(dar kelisá ye ortodoks e soráyáni va kelisá ye kátolik e rumi) abarsekubá.* **2** *pedar, pir, "pir e dordikew e má garce nadárad zar o zur -- xow atábaxw o xatápuw xodáyi dárad." (Háfez)*

patriarchal adj **1** *(vábaste be) abarsekubá.* **2** *mardsálári; pedarsálári. //yek anjoman e/ hanvar** [society] *e mardsálári//*

patriarchate n *abarsekubáyi*
patriarchy n *mardsálári; pedarsálári*
patrician n *(beviźe dar Rum e bástán) aviźe, aviźegán*
patrician adj *aviźe. //gostáxi ye, abartani* [haughtiness] *ye árástegi* [good looks] *ye aviźegán//*
patricide n **1** *pedarkowi.* **2** *pedarkow*
patrimonial adj *rig; morderig; dáráyi ye nehádе*
patrimony n **1** *rig/ morderig e pedar.* **2** *dáráyi yá zamin va sáxtemán e neháde (ke mardom dáde be kelisá miresad)*
patriot n *mihanparast. //yek mihanparast e rástin//*
patriotic adj *mihanparast; mihanparastáne. //mihanparastán; mardom e mihanparast; powtibáni ye mihanparastáne; wur e mihanparasti//*
patriotically adv *bengarid be* "patriotic"
patriotism n *mihanparasti*
patrol v (**parlled, parolling**) *pás dádan va gawt zadan; páyidan. //Sepáh peivaste dar marz gawt zade pás midahad; Pásbánán e gawti wabhá xiyábánhá rá mipáyand.//*
patrol n **1** *gawt va pás; pásbáni; pás. //Ártew har tasu* [hour] *yekbár án baxw rá gawt zade, pás midahad.; Niru ye daryáyi wabáneruzi ásemán va daryá rá pás midahad.//.* **2** *gawti, pás. //gawti ye niru ye daryáyi/ niru ye zamini/ wahrbáni* [police]; *ráde* ye/ máwin e gawti ye wahrbáni*//.* **3** *juxe ye piwáhangán* [company]. **4 on patrol** *dar gawt. gawti. //Harásgarán bar sar e do sarbáz e gawti táxtand.//*
patrolman n (**patrolmen**) **1** *pásdár, gawti, ráhdár.* **2** (US) *pás, pásebán e gawti*
patrol wagon (US) = Black Maria [black]
patron n **1** *powtibán. //yek powtibán e tavángar e honar//.* **2** *gomáwtár* e hamiwegi/ peivaste. //Az xaridárán/ gomáwtárán xáhewmand-im kifewán rá dar raxtkan/ raxtkani begozárand.//*
patron saint *awu ye negahbán; Izad e...; Izad e negahbán e..., //Awu Kristofer negahbán e/ Izad e negahbán e ráhiyán ast.//*
patronage n **1** *powtibáni. //powtibáni az honarhá. //bedun e powtibáni ye cand bongáh e bozorg án jawnváre* [festival] *barpá nemiwod.; Án namáyewxáne rá Anjoman e Honar* [Arts Council] *powtibáni mikonad.//*
patronize, patronise v **1** *kasi rá zir e parobál e xod negahdáwtan; bandenavázi kardan. //Az in ke u hamiwe juri raftár mikard ke u peivaste zir e parobálaw báwad xawmgin bud./ Az raftár e bandenavázi ye u bexodaw xawmgin bud.//.* **2** *xaridár* [customer] *e hamiwegi ye/ peivaste ye... budan/ peivaste gomáwtár* e... budan./ Biwtar e xawáyágarán** [politician] *va ruznámenevishá be án sofrexáne miravand.//.* **3** *powtibáni kardan az...*
patronizing, patronising adj *bandenavázi. //bandenaváz; raftár e bandenavázi; áváyi bandenavázáne//*
patronizingly adv *bengarid be* "patronizing"
patronymic adj, n *nám e pedari; nám e niyá/ niyák*
patsyn n *(dar Ámriká, anáyin/ xárdári) hálu, gul*
patter[1] n *wirinzabáni, carbzabáni, verver, kalkal, "Dar safar bá gerdakánam dar javál -- mikewam az kalkal e u qiloqál." (ZBP. C5040 FM, Rawidi). //Báyad biyámuzi cegune dar barábar e verver e/ carbzabáni ye foruwandegán páydári koni.//*
patter[1] v **1** *verver xándan (niyáyew/ namáz); váj gereftan; verver goftan.* **2** *verver zadan, "pálunduzi ast o donyá ye elm, áxundi nist o ver-o-ver!" (Amsál o Hekam e Dehxodá)*
patter[2] n **1** *taptap; táptáp. //tajtaj e bárán bar bám; taptap e gám zadan* [footsteps]*//.* **2 the patter of tiny feet** *(biwtar be wuxi) cewmberáh e nouzád/ bacce (budan)/ záyidan. //Baráye záyide wodan e bacceaw qand tu delaw áb miwavad.//*
patter v **1** *taptap/ táptáp/ tajtaj kardan. //Bárán ke taptap be panjere mixorad.//.* **2 patter along, down, etc (sth)** *tondtond va bá gámhá ye sabok... raftan. //páberehne taptap ráhro rá peimud.//*
pattern n **1** *peikar, negár, "negár ánce dar tázi naqw va tasvir va wekl minámand." (ZBP. L7634 DTH) [parvá konid "naqw" riwe ye Pársi, dárad = negár]. //Ce peikar e/ negár e/ naqw e qawangi!; peikar/ negár/ naqw e golgoli/ golmagoli/ goldár; Pirhani bá peikar e/ naqw e/ negár e gol e sorx bar tan dáwt.//.* **2** (**a**) *(biwtar dar vážehá ye serewte) nemune, olgu. //olgu ye báft/ duxt; olgu ye káqazi//.* (**b**) *ostá, káleb, qáleb.* **3** *nemune. //daftarceyi az peikarhá ye/ naqwhá ye/ negárhá ye gunágun e fástuni* [tweed patterns]*//.*

__4__ *rixt, ravew, cegunegi. //rixthá ye raftár/ raftári; cegunigi ye foruoftádan* [decline] *e hirbáni** [economy] *ye Ámriká; Cegunegi ye/ ravand e ruydádhá ke be jang anjámid.; In vákiyámhá** [sentence] *hame rixt e/ olgu ye dasturi ye yeksán dárand.; Án ádamkowihá engár hamegi be yek rixt bude.//.* __5__ *nemune. //Barnáme ye in dálá** [company] *baráye hanbázi ye kárgarán dar sud* [profit sharing], *nemuneyi wod/ gawt baráye digarán (ke ánán niz conin konand.)//*

pattern v, **pattern oneself/ sth on sb/sth** *az olgu ye/ nemune ye... peirovikardan; az nemunebardári kardan. //Pá já ye pá ye pedaraw migozárad; Dar andiweháyaw peiro ye Xayyám ast.//*

patterned adj *dárá ye/ áráste be naqw/ negár/ peikar; negármand*. //ávandhá ye cini, párce, káqaz e divári ye negárdár*/ negármand//*

pattern-maker n *kále; qálebsáz; olgusáz*

pattern shop n *kárgáh e/ otáq e olgusázi*

paucity n *kambud, kami, xármáyegi. //kambud e/ kami ye gováh* [evidence]//

paunch n *wekambe, hotol (ZBP. C2439 FM); tarne* [<Gilaki]. //wekambeat/ tarneat* bozorg gawte.//*

paunchiness n *wekamgondegi; tarnegi**

paunchy adj (**paunchier, paunchiest**) *wekamgonde*; tarne*[<Gilaki]*

pauper n *tohidast; vang (ZBP. C2590 FM). //Tohidast/ vang mord* [He died a pauper.].//

pauperism n *tohidasti, niyázmandi*

pause n __1__ **pause (in sth)** *derang. dami derang; //Hamin ke goftogu dami derang gereft, Parváne jim wod.; Pas az derangi kutáh, ráhpeimáyi* [walking] *rá peigereftand.; Biderang yek tasu* [hour] *soxangoft/ yek tasu ye ázegár soxan goft/ vájid/ váxt.//.* __2__ *(dar musiqi) newán e derang* 𝄐 𝄐 . __3__ **give pause to sb/ give sb pause** *kasi rá dodel kardan/ gardánidan. //Havá candán bad bud ke ázmudetarin kuhnavardán niz dodel gawtand.//*

pause v, **pave (for sth)** *derang kardan, derangidan. //Dami derang karde sepas soxanráni ye xod rá pei gereft.; Bogzár dami dast az kár kewide qahveyi benuwim/ bexorim.; Yekband soxan goftan; dam nazadan va peivaste soxan goftan.//*

pave v __1__ **pave sth (with sth)** *sangfarw kardan; ájorfarw kardan. //Ráh rá bá taxtehá ye sáru* [concrete slabs] *farw kardeand.//.* __2__ **pave the way (for sb/ sth)** *ámáde sáxtan; ráh rá hamvár kardan. //Ravewhá ye hirbániyi* [economic] *ke dar piwgereft ráh rá baráye gostarew e sátvuni** [industrial expansion] *hamvár sáxt.//*

pavement n, (US) **sidewalk** __1__ *(dar Engelestán) piyáderou. //Dar piyáderou docarxesavári nakon!/ (dar Ámriká) ásfált e xiyábán; kaf e xiyábán//.* __2__ *sangfarw; kafpuw*

pavement artist *negárgar e piyáderou*

pavilion n __1__ *(dar Engelestán) wámiáne (ZBP. C4538); sáyebán [M. Moqaddam]. //wámiyáne ye tapkáye** [cricket]//. __2__ *cádor, kuwk, sáyebán.* __3__ *mowku, mowkuy; mowkuye (ZBP. C6577 FM). //Mowkuye ye wáháne dar Niyávarán//.* __4__ *xargáh; sáyebán*

paving n __1__ *(ráh yá já ye) kafpuw (wode).* __2__ *(káráste, con sang, ájor, sáru baráye) kafpuw*

paving stone *sang baráye sangfarw*

pavlova n, **pavlova cake** *kák e pávlová (guneyi dandánmaz* [dessert] *e xáygine bá xáme va mive)*

paw n __1__ *pance, panjak, panjul, cangál. //panje ye sag//.* __2__ *(anáyin bewuxi yá xárdári) dast, panjul, //Panjul e/ Dast e kuculuyat rá az tanam bardár//*

paw v __1__ **paw (at) sth** *panje zadan/ kewidan; panjak zadan; panjul zadan/ kewidan.* __2__ *som zadan.* __3__ *six zadan; dast yázidan. //Nemitavánad nazdik e zani báwad va be u six nazanad/ dast nayázad.//*

pawkily adv *bengarid be* "pawky"

pawkiness n *bengarid be* "pawky"

pawky adj (**pawkier, pawkiest**) *(guyew dar Engelestán) wuxux va xowk*

pawl n __1__ *kaźak (ZBP. C2961 FM); kalande, "con kalande bar lab e dulim o toktok mizanim-" (Moulavi).* __2__ *(daryánavardi) kaźak*

pawn[1] n __1__ *(watrang) piyáde.* __2__ *abzár e dast. //Dar in zurázmáyi* [struggle] *má abzár e dasti biw nistim.//*

pawn[1] v __1__ *gero gozáwtan. //Pangán e* zarrinaw rá gerou gozáwt tá keráye rá pardázad.; (pendárin) rahá kardan/ dast bardáwtan/ vel kardan/ hewtan baráye bedast ávardan e ciz e digar./ Ázarm* [honor] *e xod rá gerou gozáwtan.//*

pawn[2] n, **in pawn** *gerou; dar gerou; gerouyi. //Pangánam* dar gerou ast.//*

pawnbroker n *kárgowá; gerougir*

pawpaw = papaw

pay[1] n **1** *mozd, dastmozd; páymozd. //afzáyew e mozd/ dastmozd./ Án kár rá dust nadárad, ammá dastmozdaw xub ast.; (anáyin) Cand dastmozd migiri/ Dastmozdat cand ast?; Goftogu baráye afzáyew e dastmozd.//.* **2 in the pay of sb/ sth** *(xárdári) mozdur, mozdbegir. //Áyawti* [spy] *mozdur e dowman//*

pay[2] v (pt, pp **paid**) **1** (**a**) **pay (sb) (for sth); pay sth (to sb) (for sth)** *dastmozd/ pul pardáxtan; rást dáwtan, "Dávud u rá bed-in wart be zani kard va Dávud rá sad zan rást wod va andar wari'at e Tourát har cand ke zan konand ravá báwad con nafaqe bar iwán rást dárad be tamámi." (ZBP. L1924 TB); vám gozárdan, "tá nazdik e Bolfazl e Foráti ravim ke in vám u tavánad gozárd." (ZBP. L2847 AT); "va goft ey Omair agar to in bekoni ohde kardam ke vámhá ye to bogzáram va nafaqe ye ayál e to midaham." (ZBP. L7375 SR); pardáxtan, "har ke ámad emárati nou sáxt -- raft, manzel bedigari pardáxt." (ZBP. L3576 GS). //Bongáhi ke dar án kár mikonam xub dastmozd midahad.; dastádast mipardázid yá bá cek?; Xástand bedun e pardáxt e pul az sofrexáne [resturán] beravand.; Pedar va mádaraw hazine ye raftanaw rá be Ámriká pardáxtand./ Pul e wiri/ wirforuw rá in hafte dádi?; be andáze ye kárkard dastmozd dádan; Be andáze ye zamán e kár dastmozd dádan/ be kasi tasugáne** [hourly]/ [by the hour] *dastmozd dádan./ xáneat rá cand xarid?/ Án saráy baráyat cand rást wod/ cand darámad?/ Baráye saráyemán wast hezár dolár dádim./ pardáxtim.; Vámi rá ke be to dádam nagozárdeyi/ napardáxteyi./ Baráye xarid e án ráde*/ máwin dah hezár dolár be foruwande/ soudágar* [dealer] *pardáxt./ Án vám rá/ pul rá be bánk/ ganj pardáxti/ gozárdi?/ Be womá dastmozd nemidahand ke newaste magas beparáni!//.* (**b**) **pay sth (to sb)** *pardáxtan; (vám) gozárdan; tuxtan; vátuxtan. //keráye dádan/ pardáxtan/ báź dádan/ tuxtan/ gozárdan; bijaki* [bill]*, vámi, táváni* [fine]*, nusiyi** [subscription] *rá gozárdan/ pardáxtan/ vátuxtan./ Dah hezár dolár be navá* [ransom] *be harásgari* [terrorist] *ke pesaraw rá gerogán* [kidnap] *gerefte bud pardáxt.; Hazine ye hamvandi* [membership fees] *rá báyad be ganjvar e báwgáh* [club] *pardáxt.//.* **2** (**a**) *sudávar (budan). //Án maqáze baste wod con sudávar nabud.; Gusfanddári* [sheep farming] *injá sudávar nist.//.* (**b**) *sudmand budan. //ágreft** [crime] *sudi nadárad.; Agar hamárgari* [accountant] *begomári be sudat ast.; Rurást* [honest] *budan bá bondár/ báźxáh* [taxman] *sudmand ast/ be sud e ádam ast.//.* **3 expenses paid** *bengarid be* "expense"./ "He who pays the piper calls the tune" *(Dastán) "Harki pul mide xar e morád o/ [rá] savár-e.", "Har ci pul bedi hamunqad áw mixori!", "Be zar mitaván lawgar árástan." (PAF #2761).* **pay attention (to sb/ sth)** *parvá kardan, niyuwidan, guw dádan. //Man ke dáram bá to/ womá soxan miguyam guw farádeh/ farádahid/ parvákon/ konid./ Be ámuzgár e xod parvá kardan.//.* **pay sb a compliment/ pay a compliment to sb** *kasi rá sotudan.* **pay court to sb** *(kohne wode) (baráye zani/ doxtari) musmus zadan. //zani/ doxtari rá sotudan va del e u rá be dast ávardan.//.* **pay dividends** *bahre dádan; sud dádan; sudmand budan. //Piwnahád mikonam biwtar varzew konid, gománam be sudetán xáhad bud.//.* **pay heed (to sb/ sth)** *parvá kardan. //Be howdárháyemán parvá nakard.//.* **pay sb (back) in his own/ the same coin** *"koluxandáz rá pádáw sang ast.", "pásox e háy", "huy" ast.".* **pay the penalty (for sth/ doing sth)** *cub e kár e bad e xod rá xordan; keifar e kerdár e zewt e xod rá didan; pádafre ye... rá pas dádan. //Diwab xeili báde gosári kardam/ báde gosárdam/ nuwidam. Sardard e badi dáram, cub e kár e bad e xod rá mixoram.//.* **pay the price (for sth**) *baráye be dast ávardan e cizi ranj e fareván kewidan/ ziyán didan. //Sepáhiyán wahr rá pasgereftand ammá baráye in gerán pardáxtand.* [pay a heavy price].//. **pay one's respects (to sb)** *didár kardan az kasi; dorud dádan/ resándan. //Xáhew mikonam dorud e ma rá be mádaretán beresánid./ Sadhá tan baráye pás nehádan be farbod** [president] *e dargozawte (be didár) ámadand.//.* **pay through the nose (for sth)** *az damáq e kasi darámadan.* **pay (a) tribute to sb/ sth** *arj nehádan bar; pás e kasi rá dáwtan. //Farwin** [president, chairman] *ke miraft hamkáránaw saxt pásaw dáwtand/ bar u arj nehádand.//.* **pay sb/ sth a visit** *kasi rá didár kardan; soráq e kasi rá gereftan; be soráq e kasi raftan//.* **pay one's/ its way** *pul e/ hazine ye xod rá darávardan va dádan.* **put paid to sth** *(beáyin) nábud kardan; bázistándan. //Mast ámad sar e kár va bedinsán hargune omidi baráye barkewidan e páyeaw rá az dast dád.//.* **rob Peter to pay Paul** *bengarid be* "rob". **you pays your money and you takes your choice** *(soxan e kuce) "Harke xáhad gu biyá o har ke xáhad gu boro!", "har kesi xar e xodewo savár-e.".* **4 pay sb back (sth); pay sth back** *pardáxtan; bázpardáxtan; vám gozárdan, "Tá nazdik e Bolfazl e Foráti ravim ke in avám u tavánad gozárd." (ZBP, L2847 AT); "va goft ey Omair agar to in ahd bekoni ahd kardam ke vámhá ye to bogzáram va nafaqe ye ayál e to midaham." (ZBP. L7375 SR). //Puli rá ke beman bedehkári pardáxti?; Hafte ye áyande vámat rá migozáram/ mipardázam."//.* **pay sb back (for sth)** *kin (e xod rá) tuxtan; kasi rá guwmál dádan; haq e kasi rá kaf e dastaw gozáwtan. //Baráye nirangi ke*

beman zad haqaw rá kaf e dastaw migozáram/ sezáyaw rá midaham.//. **pay for sth** *sezá ye xod rá didan; guwmál wodan; ranj kewidan. //Goruh e varzewi ye mizbán baráye laqzewhá ye xod dar padáfand sezá ye xod rá did./ Baráye gostáxiyaw sezáyaw rá midaham!/ Sezá ye goxtáxiyaw rá mibinad!//.* **pay sth in; pay sth into sth** *váriz kardan. //ceki rá be womár e xod xábándan/ ceki rá be womár e xod várixtan/ váriz kardan.//.* **pay off** *(anáyin) kámyáb wodan; xub az áb darámadan. //Del be daryá zade va kámyáb gawtim*. [the gamble paid off]*//.* **pay sb off** (**a**) *dastmozd e kasi rá dádan va u rá az kár birun rándan; Dastmozd e jáwuhá rá dádan* [pay off the crew] *va ánán rá az kár rándan.//.* (**b**) *páre [pul] dádan be kasi ke kári rá nakonad.* **pay sth off** *tuxtan; vátuxtan; vám e... rá gozárdan/ pardáxtan. //Bedehihá ye xod rá gozárdan/ tuxtan, vámi, gerouyi* [mortgage] *rá pardáxtan//.* **pay sth out** (**a**) *pul e gazáf pardáxtan; solfidan [váże ye kuce]. //Baráye vásác** [repair] *e rádeam*/ máwinam pánsad dolár pardáxtam/ solfidam./ Máhi sisad dolár baráye gerou* [mortgage] *misolfim.//.* (**b**) *vel kardan, dádan.* **pay up** *hame rá yekjá pardáxtan; rást dáwtan, "Dávud u rá bed-in wart be zani kard va Dávud rá sad zan rást wod va andar wari'at e Tourát har cand ke zan konand ravá báwad con nafaqe bar iwán rást dárad be tamámi." (ZBP. L1924 TB); //Agar hame ye vámat rá yekjá napardázi/ rást nadári mikewamat be dádgáh.//*

payable adj *pardáxtani; vátuxtani. //Sarresid e kichá* [instalments] *vápasin ruz e máh ast./ bahá ye kálá rá kickic* [in instalments] *báyad pardáxt/ vátuxt.//*

pay-as-you-earn n (abbr "paye") *(dar Engelestán) báź bar darámad ke kickic pardáxt gardad*

pay-bed n *(dar Engelestán) taxt e bimárestáni ye viźe/ puli; otáq e viźe/ puli dar bimárestán*

pay-claim n *dáv e afzáyew e dastmozd (zadan)*

pay-day n **1** *ruz e pardáxt (e dastmozd).* **2** *(dar bázár e berwut-berwind** [stock market]*) ruzi ke bahr* [share] *foruxte wode va báyad pardáxt; ruz e pardáxt.*

pay dirt (US) *xák e káni; xák e káni ye sudávar*

PAYE *dar Engelestán/ kutáhwode baráye "báź bar darámad"* = pay as you earn*) pardáxt e kickic*

payee n *kasi ke pul be u pardáxt wavad; mozdgir; mozdur*

payer n *pardáxt konande; pardázande; ruzideh, "sepahdár ruzidehán rá bexánd -- be diván e dinár dádan newánd." (ZBP. L6382 SF)*

paying guest *mehmáni ke hazine ye xordoxorák e va otáqaw rá mipardázad.*

payload n **1** *bár (i ke dar kawti yá havápeimá baráye bordan e án pul migirand con kálá* [cargo] *yá ráhiyán ammá na suxt).* **2** *tang (ZBP. C2634 FM) bár e tarkew [e yek bomb ke havápeimá yá muwaki án rá bebarad]*

paymaster n **1** *mozdpardáz [M. Moqaddam]; ruzideh, "sepahdár ruzidehán rá bexánd -- bediván e dinár dádan newánd." (ZB. L6382 SF).* **2** *(biwtar candgáni bekár miravad) (xárdári) mozdpardáz; ruzideh. //Mozd pardázán in koláhbardárán* [crooks] *e past, dastgáh e ágreftiyán e/ riftegán e bozorg-and* [big crime syndicates]*./* Paymaster General *(dar Engelestán) Vazir e Ganjvar; Ruzideh, "sepahdár ruzidehán rá bexánd -- bediván e dinár dádan newánd." (ZB. L6382 SF)*

pay-off n **1** *(anáyin) páre [pul] dádan; pardáxt; sebil e kasi rá carb kardan.* **2** *sezá.* **3** *wurangiztarin baxw e yek dástán yá ruydádhá*

payment n, **payment (for sth)** **1** *(báz) pardáxt. //(báz)pardáxt e in bijak* [bill] *máye ye sepásgozári ye má-st./ Nusiye** [subscription] *rá báyad be ganjvar* [secretary/ treasurer] *e báwgáh* [club] *pardáxt.//.* **2** *//bahá ye jamjám*/ TV rá mitaván dar/ be dah kic e cehel dolári máhiyáne pardáxt./ Xáhew mikonam in sad dolár rá baráye dastmozd e kár e xod bepazirid.//.* **3** *pádáw. //Xáhewmand-am in ketáb rá be pás e/ be pádáw e mehrabániyetán bepazirid./ (Riwxand) downám, dastmozd e kuwewháyaw bud. Bejá ye dast e womá dard nakonad baráye kuwewháyaw downám wanid.//*

payola n (esp US) **1** *páre.* **2** *páre dádan*

payphone (US), **pay station** *vákubar* puli/ sekkeyi*

pay pocket n *pecná** [envelope] *ye dastmozd*

payroll n **1** *fehrest e dastmozdgirán/ mozdurán. //Bongáhi ke dar án wewsad tan mozdgir ast.//.* **2** *dastmozd (e ruyehamrafte ye kármandán)*

pay-slip *bijak e dastmozd*

pc abbr *(dar Engelestán)* **1** *márád* e/ kámpiyuter e xánegi.* **2** (pl **PCs**) Police Constable: *kalántar.* //Thomas Stone PC: *Kalántar* Thomas Stone//

pc abbr **1** (US) **pct** = % = percent. *kutáhwode baráye "dar sad %". //30% = si dar sad//.* **2** *(anáyin)* pc = postcard *"peikbarg"*

PE *kutáh wode baráye* Physical education/ *"varzew". //dar* PE./ *Dar dabestán/ dabirestán varzew kardan./ yek ámuzák e varzew//*

pea n *noxod be nám e dánewik e* Pisum sativum.

peace n **1** (**a**) *áwti, "kasi nist bi áz o bi nám o nang -- hamán áwti behtar áyad ze jang." (ZBP. L6196 SF). //Án do arsan/ goruh* [community] *dar áwti báham miziyand.; Pas az sálhá jang mardom saxt árezumand áwti budand.; peimán e áwti;/ barresihá ye áwti; Miyán e do su peimán e áwti dastine neháde wod.; barresihá ye áwti* [studies]*/ goftoguhá ye áwti* [negotiations]./ *Jonbew e áwti (xáhi); jonbew e peikár bá senáh*há* [arms] *ye atomi/ hasteyi;* world peace: *sepandármaz*//.* (**b**) *áwti. //yek áwti ye páyá/ páyande/d erázáhang* [lasting]./ *Pas az áwtiyi kutáh báz jang dargereft* [break out].//. **2** **Peace** *peimán (náme ye) áwti. //peimán náme ye áwti miyán e do kewvar dastine neháde wod; Peimán e Áwti ye Versáy"//.* **3** *árámew, árám, "ke noubat mará bud bi kám e man -- cerá rafti yo bordi árám e man?" (ZBP. L4671 SF); "nabáwad bahár az zemestán padid -- nayárand hengám e rámew nabid." (ZBP. C4828 SF). //árámew rá barham zadan/ áwoftan./ Árámew e yek wab e tábestáni/ rustáyi; Agar andaki árámew va xámuwi* [quiet] *midáwtim behtar kár mikardim.; Tanhá delaw mixáhad árámaw gozárand/ dar árámew báwad.; árámew e raván./ (pas az marg e kasi/ yá ru ye sang e gur) Árámgáh e...; ámorzide bád...//.* **4** *sázvári, dusti, áwti.* **5** (**be) at peace (with oneself/ sb/ sth)** *bákasi/ cizi sázvári/ dusti/ áwti/ sázgári dáwtan; //Hargez árám nadárad.//.* **hold one's peace/ tongue** *xámuw budan/ mándan, "Háfez asrár e eláhi kas nemidánad xamuw -- az ke miporsi ke dour e ruzgárán rá ce wod?".* **keep the peace** *árámew (e mardom) rá beham nazadan. //jelo ye jang/ wurew/ setiz/ náárámi rá gereftan./ sepáh e/ niru ye áwtibán/ negahbán e áwti/ sepáh e sepandármaz** [peace]//. **make one's peace with sb** *(puzew xástan va bá kasi) áwti kardan.* **make peace** *áwti kardan, kenár ámadan, sáxtan/ sázew kardan*

peaceable adj **1** *narmxu, áwtiju, ásángir. //narmxuyi; ádami narmxuy//.* **2** *árám, bisetize, áwtijuyáne. //sázewi* [settlement] *goftoguyi bi setize/ áwtijuyáne; wivehá ye/ ravewhá ye árárm/ bisetize/ áwtijuyáne//*

peaceably adv *//báhamsáyegán e xod dar áwti zistan//*

Peace Corpse *sepáh e (dávtalabán/ dávxáh e javán baráye) ábádáni*

peaceful (adj) **1** *áwtijuyáne; sepandármaz*, //hamzisti ye áwtijuyáne/ sepandármaz*//.* **2** *áwtiju; áwtidust.; árám. //tudehá ye áwtidust/ áwtiju; ármánhá ye áwtijuyáne//.* **3** *árám. // wabi, cewmandázi, margi árám; Injá dar rustá saxt árám ast.; xábi xow.//*

peacefully adv *bengarid be* "peaceful"

peacefulness n *bengarid be* "peaceful"

peace-loving adj *rám, árám, narmxuy, áwtiju. //kewvari, mardomi, tudeyi, tireyi áwtijuy//*

peacemaker *áwtigar*

peace offering *piwkew be newán e puzew va áwtijuyi. //Cand wáxe gol be newán e puzew va áwtijuyi baráyaw xaridm.//*

peace-pipe = **pipe of peace** *copoq e áwti [nazd e sorxpustán e Ámriká ye abáxtari* [northern], *copoq kewidan pas az áwti bá dowman]*

peace time *ruzgár e/ behengám e áwti*

peach n **1** *holu, be nám e dánewik e* Prunus persica. *holu dar kive/ quti; haste ye holu.* **2** **peach** = **peach tree** *deraxt e holu.* **3** *rang e holuyi.* **4** (**a**) *(doxtar yá zan e javán e tudelboro con) holu ye pustkande. //Rásti mánand e holu ye pustkande ast//.* (**b**) **peach (of a sth)** *"holu, boro tu galu!"; Rásti tup rá xeili xub zad, engár "holu boro tu galu" bud!*

peaches and cream *(pasandide) goli, holu ye pustkande. //roxsári goli/ con holu ye pustkande//*

Peach Melba *(dandánmaz) bastani ye holuyi va tamewk*

peachy adj (**peachier**, **peachiest**) *holuyi, con holu*

peacock n **1** *frawmorv* [<Pahlavi, (ZBP. C6898 MK)] = frawmorq; távus. //par e farawmorv*/ par e távus//.* **2** **proud as a peacock** *bázgardid be* "proud"

peacock blue adj, n *ábi ye par e távusi/ frawmorvi**

pea-green adj, n *sabz e noxodi*

peahen n *frawmorv*; frawmorq*; távus e mádde*

peak[1] n **1** (**a**) *tárek, qolle, cagád (ZBP. C4361). //Havápeimá bar faráz e tárekhá ye barfpuw/ bar faráz e cagádhá ye* [peaks] *barfin parváz kard.//.* (**b**) *kuh, qolle, tárek. //kuhnavardán nime ráh e tárk e/ qolle ye kuh ordu zadand* [make camp]*//.* **2** *nouk, tárek, táj, tág. //nouk e bám; mu ye wáne wode be rixt e táj.//.* **2** **widow's peak** *piráyew e mu conán ke boridangáh e án az miyán e kalle/ cagád báwad. //nouk e koláh//.* **3** (**a**) *oug, ouj //Ámadowod e ráde*há/ máwinhá tasu* [o'clock] *ye 9 bámdád be oug/ ouj e xod miresad.; Dar ouj e/ oug e zendegáni ye piwegáni ye xiw ast.//.* (**b**) *biwine, bálátarin. //*peak hour/ peak time: *zamánháyi ke bálátarin marz e... farámiresad./ biwtarin sáxt* [production]; *biwine bár* [load]*./ zamáni ke/ tasuháyi* [hour] *ke...* [the peak time] *biwine ast./ porámadowodtarin zamán* [the peak hour]*./ Zamáni ke mehmánsaráhá/ havápeimáhá va mánand e án faráván mehmán/ ráhi dárand/ nerxhá biwine ast* [peak rate]*./ zamáni ke biwtarin womár e mardom... mikonand//*

peak[2] v **1** *be bálátarin marz e xod/ be tárek/ ouj/ qolle residan. //Foruw e bázice dorost piw az Krismas/ zádruz e Mehr* be bálátarin marz e/ qolle ye/ ouj e xod resid va aknun ru be káhew neháde./ Áqáz e wab suxt e barq* [demand for] *be ouj/ be bálátarin marz e xod miresad.//.* **2** **peak and pine** *az qam mordan/ áb wodan; deq kardan*

peaked adj *tárekmand, dárá ye qolle, nouktiz. //koláhi nouktiz; bámi tárekmand//.* **the peaked district/ area** *kuhsárán; sarzamin e kuhestáni*

peaky adj (**pieakier, peakiest**, also **peaked**) *bimár e qam, delmorde, qamin//Delmorde budan//*

peal n **1** (**a**) *ává ye zang yá zanghá.* (**b**) *(musiqi) zangule, zang, zangnavázi.* **2** *qorrew, qaránák (ZBP. C5823); qau, qav, qev, qiv (ZBP. C3850 FM); //qorrew e tondar* [a peal of thunder]*./ qáh-qáh xandidan; qáhqáh zadan zir e xande* [break into peals of laughter]*//*

peal v **1** **peal (out)** *zang zadan. //Zanghá bar faráz e rustá be ává darámad.//.* **2** *qorridan; wellik kardan; zanghá rá be ává darávardan. //Baráye jawn gereftan e piruzi zanghá rá be ává darávardan* [peal the bells to...]*//*

pean (US) = paean

peanut n **1** (**a**) *peste ye wámi; bádám e zamini, be nám e dánewik e* <u>Arachis hypogaea</u>. (**b**) *niz* **ground peanut** *peste ye wámi/ bádám e zamini.* **2** **peanuts** *(beviźe dar Ámriká, zabán e kuce) kucak, andak; cendereqáz/ wendereqáz. //Baráye anjám e án kár cendereqáz/ wendereqáz be u midahand.//*

peanut butter *peste ye wámi ye kubide; kare ye bádám e zamini*

peanut oil *rouqan e bádám e zamini*

pear n **1** *amrud, golábi; amrut, anbarut; arbu (ZBP. C1070 BQM); parvand; mol (ZBP. C6222 FM), be nám e dánewik e* <u>Pyrus communis</u>. **2** **pear tree** *deraxt e amrud/ golábi*

pearl n **1** (**a**) *morvárid, kasparaj (ZBP. C430 FM); lázak (guneyi morvárid) (ZBP. C1245 FM); pewki (ZBP. C1245 FM); lázak (ZBP. C4716 FM); //yek band/ raj morvárid; yek gardanband e morvárid.; morvárid e sáxtegi/ morvárid e parvarewi//.* **2** *dáne ye morvárid; wabnam bar sabze con dáne ye morvárid//.* **3** *gouhar, "Gouhari kaz sadaf e koun o makán birun bud -- talab az gomwodegán e lab e daryá mikard." (Háfez). //dar miyán e zanán con gouhar ast.; pandháyi con gouhar//.* **4** **cast pearls before swine** *"xar ce dánad qeimat e noql o nabát"*

pearl barley *balqur*

pearl button *tokme ye sadafi*

pearl-diver, pear-fisher, **pearler** *wekárci ye morvárid*

pearlies n *jáme ye miveforuwán e douregard e Engelisi, bá tokmehá ye sadaf*

pearl-oyster n *sadaf, "sálhá del talab e Jám e Jam az má mikard -- ánce xod dáwt ze bigáne tamanná mikard; Gouhari kaz sadaf e koun o makán birun bud -- talab az gomwodegán e lab e daryá mikard." (Háfez)*

pearly adj (**pearlier**, **pearliest**) *morvárid. //daraxwewi con morvárid./ (bewuxi)* Pearly Gates: *án jahán, behewt//*

pearly king, pearly queen *sabziforuw/ zan e sabziforuw e dastforu/ douregard*

pearmain n *(guneyi) sib e sorx*

peasant n **1** *barzegar, dehqán (e keráyenewin).* **2** *(dar gozawte) dehqán/ barzegar (e tohidast).* **3** *(anáyin, bvewuxi) deháti, powtekuhi, biyábáni. //Engár pák az powt e kuh ámade!!//*

peasantry n **1** *dehqánán.* **2** *rade ye dehqánán/ barzegarán*

pease-pudding n *(dar Engelestán) áw e lappe*

pea-shooter n *tofak e máwi/ noxodi*

pea soup *noxodbá; sup e noxod*

pea-souper n *(kohnewode, anáyin- dar Engelestán) tármiq*

peat n *xák e barg; kud e giyáhi; raźu* [<Kordi]. //yek kise raźu*; yek bár* [bale] *raźu*.//.* **peat fire** *átawi ke az suxt e raźu bedast áyad.* **peat bog** *bátláqi ke dar án raźu bedast áyad.*

peaty adj *xák e barg, kud e giyáhi, raźu* [<Kordi]*

pebble n **1** *rig.* **2** **not the only pebble on the beach** *"balál ke mord digar azán nemiguyand?"; "kun e ásemun páre nawode ke un oftáde báwad."*

pebble-dash n *(dar Engelestán) sáru* [cement] *ye rigi*

pebbly adj *rigdár; rigi. //yek karáne ye rigi//*

pecan n **1** *gouz e Ámrikáyi, benám e dánewik e* <u>Carya illinoensis</u>. **2** *deraxt e gouz e Ámrikáyi*

pecadillo n (**pecadilloes**, **pecadillos**) *laqzew e kucak; gonáh e kucak. //gonáhaki karde//*

peccary n *gorárz e Ámrikáyi be nám e dánewik e* <u>Tayassu angulatusd</u>, *va* <u>Tayassu pecari</u>

peck[1] v **1** **peck (at sth) (try to)** *nok zadan. //morqhá bá nokzadan dáne mixorand/ varmicinand.; Kaláqhá barre rá nok zade budand.; (pendárin) az ruy e siri be xorák e xod nok zadan.//.* **2** *kandan/ sáxtan (bá nok). //Parandegán nok zade anbán* [sack] *rá surax kardand; Kasi rá sabok va wetábzade busidan.; gune ye kasi rá tond buse zadan.//.* **3**.**a/ the pecking order** *rade; daste. //Ánán ke táze ámadeand báyad bepazirand ke dar páyintarin rade-and.//.* **4** **peck sth out** *bá nok zadan darávardan/ birun kewidan. //Karkashá nok zade cewmán e gusfand e morde rá darávarde budand.//*

peck n **1** *nouk/ nok zadan. //Tutiye nok e angowtam rá saxt nok zad.//.* **2** *(anáyin) buseyi tond/ wetábzade. //Guneaw rá buseyi tond zad.//*

peck[2] n *(dar gozawte) yekkán e gonjáyew e xowkbár/ dánehá, barábar e 2 gálon yá 9 litr*

pecker n **1** (US) *(zabán e kuce/ dar Ámriká) kir.* **2** **keep one's pecker up** *(anáyin dar Engelestán) bá sili ruy e xod rá sorx negahdáwtan*

peckish adj *(anáyin) gorosne. //andaki gorosne budan//*

pectic adj **1** *vábaste be* "pectin". **2** *sázande ye* "pectin". *//pektinsáz//*

pectin (n) *pektin [ximiyá*], qand e miveh*

pectoral adj **1** *sine, pestán. //máhicehá ye sineyi./* pectoral fins: *bálehá ye sine ye máhi//.* **2** *sine, pestán. //calipáyi ke bar sine zanand//*

pectorals n *(biwtar be wuxi) máhicehá ye sine*

peculate v *(beáyin) (az puli ke az án e hame ye mardom ast) kew raftan/ dozdidan/ bálákewidan*

peculation n **1** *dozdi, kew raftan.* **2** *bálá kewidan e pul e mardom; dozdi; kew raftan*

peculiar adj **1** (<u>**a**</u>) *mazzeyi, buyi, sarosedáyi, qauyi* [noise], *wegerf. //Sahewi wegerf ke engár ádam piwtarhá injá bude;.Xeili jáy e wegerf/ wegeft ast, kelidháyam gom wode/ nápadid gawte!!//.* (<u>**b**</u>) *(baráye mardom) wegerf; náhanjár. //Ádami ast tá andázeyi wegerf!; raftár e wegerfaw//.* **2** *náxow. //Náxow-am, gománam báyad kami deráz bekewam* [lie down]*//.* **3** **peculiar to sb/ sth** (<u>**a**</u>) *viźe. //Guwáy** [accent] *ye viźe ye abáxtar* [north] *e bumi/ sarzamini./ mazze ye viźe ye xoráki ke ru ye átaw e zoqál poxte wode; guneyi parande ye viźe ye Ásiyá//.* (<u>**b**</u>) *viźe. //ráh o rasm e viźe ye sade ye hejdahom./ zabán e kuce, viźe ye dánewjuyán e pezewki//.* **4** *viźe. //zamineyi wáyán e parvá ye viźe; ravew e viźe ye xodaw baráye anjám e kárhá.//*

peculiarity n **1** *wegerfi.* **2** *viźegi. //In kákhá ye kucak viźe ye in bum ast.//.* **3** *viźe, wegerf. //viźegi ye jáme, raftár, xorák//*

peculiarly adv **1** *wegerf. //raftár e wegerfi dáwtan//.* **2** *beviźe. //qouqáyi beviźe ázárdahande//*

pecuniary adj *pul, puli. //bartari, komak, gereftárihá ye puli./ bigári kardan, bedun e pádáw e puli kári kardan//*

pedagogic, pedagogical adj *ámuzewi; ámuzew wenási*

pedagogically adv *//ravewi ke az didgáh e ámuzewi/ ámuzew-wenási baráye ázmudan e dánew e dánewámuzán pazirofte wode//*

pedagogue, (US) **pedagog** n **1** *(bástáni yá beáyin) ámuzgár.* **2** *(xárdári) "mollá noqati"; ámuzegár e saxtgir*

pedagogy n *(dánew e viźe ye ámuzew) ámuzew-wenási*

pedal[1] n **1** *setám, páyi. //docarxesavári ke pámizanad./ yek qáyeq e páyi//.* **2** *(dar piyáno, cang yá org) páyi, setám. //setám e/ páyi ye boland/ narm/ árám//*

pedal v (pp, pt **pedalled, pedalling,** (US) **pedaled, pedaling**) **1** *pázadan; páyi rá zadan. //Baráye in ke carxow* [machine] *narm kár konad páyi rá tond zadan.//.* **2** *pázadan; tond (tond) pázadan. //pázadan va saráwibi raftan; bá pá zadan máwini/ carxowti rá bekár andáxtan; pázadan va bá docarxe az kewtzár gozawtan.//*

pedal[2] adj *pá, vábaste be pá; páyi*

pedal bin *pit e áwqáli ke bá páyi/ páyak báz miwavad*

pedant n *(xárdári) dánewforuw, "Hamigoft Xáqán bedu dáde guw -- conin goft kay mard e dánewforuw." (ZBP. L 4697 SF); "mollá noqati"*

pedantic adj *dánewforuw; mollánoqati. //páfewári ye mollánoqati bar peirovi az sámánhá* [rules]//

pedantically adv *bengarid be* "pedantic"

pedantry n **1** *saxtgiri; mollánoqati budan.* **2** *dánewforuwi.* **3** *dánewforuxtan*

peddle v **1** *douregardi kardan; dastforuwi kardan; pilevari kardan.* **2** **peddle sth (to sb)** *douregardi kardan; dastforuwi kardan; pilevari kardan.* **peddle one's wares** *douregardi kardan/ dastforuwi kardan/ pilevari kardan va kálá ye xod rá foruxtan. //Baráye dastforuwi ye dáruhá ye xeradpuw* [narcotics] *e qácáqi dastgir gawtan.//.* **3** **peddle sth (to sb)** *(soxan, soxancini) parákandan. //soxancini ye badxáháne kardan va parákandan; doure gawtan va naqwehá ye divánegáne ye xod rá be hamvandán e kumal** [party] *parákandan//*

peddler n **1** (US) **pedlar**. **2** *pilevar, "dar tah e pile ye falak, pilevar zamáne rá -- nist be baxt e xasm e to dáru ye dard e modberi." (ZBP. C5807, FM, Xáqáni). //dastforuwi ye qácáq e dáruhá ye xeradpuw* [narcotics]./ *Xugaráni ke be dáruhá ye xeradpuw docárand* [dope addicts] *ke dastforuwán e qácáq xunewán rá mimakand.//*

pederast n *baccebáz, keng, tegel/ tagal*

pederasty, paederasty *baccebázi, kengi, tegeli/ tagali*

pedestal n **1** *páye ye sotun; pásang (ZBP. L2879 FM).* **2** *páye ye sangi ke tandisi bar án nehand.* **3** **knock sb off his pedestal/ perch** *bengarid be* "knock[2]". **pedestal table** *miz e yekpáye*

pedestrian n *peisepár; piyáde; ravande, "ke ravandeyi bar kenár e majles gozar kard." (ZBP. L374 GS). //Ráde*/ máwin ke sor xord do piyáde va yek docarxesavár ásib didand.//*

pedestrian adj **1** *xowk, biján. //gozárewi xowk az ruydádháyi ke besyár wurangiz bud./ Zendegi dar (wahrakhá ye) pirámun e wahr gáh besyár biján/ xowk ast.//.* **2** *piyáde, piyáderou*

pedestrian crossing, (US) **crosswalk** *piyáderou; gozargáh e peisepárán/ piyádegán*

pedestrian precinct *barzan/ baxw e piyádegán*

pedi-, *(dar vážehá ye serewte) pá, pei.* pedicure: *timár e pá*

pediatrician n *pezewk e kudakán*

pediatrics n *pezewki ye kudakán*

pedice, pedicle n *(zistwenási) páyak*

pedicure n *timár e pá. bengarid be* "manicure"

pedigree n **1** (**a**) *parvaz, "bedu goft man xiw e Garsivazam -- be wáh Áfaridun kewad parvazam."; niyákán. //sarafráz be parvaz e xiw//.* (**b**) *parvaz (mandi). //mardomán e bibotte//.* **2** (**a**) *deraxt e xánevádegi/ niyákán-deraxt, besanjid bá, "Suy e násezáyán wavad tájotaxt -- tabah gardad in xosraváni deraxt." (ZBP. L4825 SF).* (**b**) *nežád e parvarewi*

pedigree adj *nežád e parvarewi. //gáv, sag, asb az nežád e parvarewi* [pedigree cattle etc]//

pediment n *(váládgari) (dar Yunán va Rum e Bástán) táj, tág, [niz bengarid be* "peak"*]*

peddlar, (US) **peddler**, *(dar gozawte) dastforuw, pilevar, "dar tah e pile ye falak, pilevar e zamáne rá nist be baxt e xasm e to- dáru ye dard e modberi." (Xáqáni)*

pedometer n *gámsanj*

pee v *(anáyin) wáwidan; mixtan (riwe ye aknun "miz-"). //Sagi ke be cizi miwáwad/ mimizad.//*

pee n **1** *wáw, mize.* **2** *mixtan; wáwidan. //raftan va tond wáwidan/ mixtan//*

peek v, **peek (at sth)** *dozdaki va tond negaristan; did zadan. //Didzadan Nawáyad!; Az ru ye capar* [fence] *dozdaki negaristan.; dozdak (va tond) daftar e yáddáwt e ruzáne ye kasi rá did zadan/ negaristan//*

peek n *did zadan; dozdaki negaristan. //Dozdaki be cizi ke dar ewkáf* [cupboard] *penhán kardeand negaristan.//*

peekaboo *(dar Engelestán niz* **peebo***) (námváźe, wegeftváźe) dállibázi; dálli!*

peel v **1** (**a**) **peel sth (for sb)** *pust kandan/ kardan. //mouzi/ sibzaminiyi rá pust kandan; Miwavad yek portoqál baráyam pust kanid?//.* (**b**) **peel (sth) away/ off** *varámadan/ ávardan; puste wodan. //puste-puste kardan; láye ye biruni/ ruyi rá varávardan/ bardáwtan./ Barcasb rá agar dar áb bexisáni varmiáyad.//.* (**c**) *varámadan; puste wodan; pust wodan; pustkande wodan. //In portoqálhá ásán pust miwavad/ pustkande miwavad.//.* **2** (**a**) **peel (off)** *varámadan; puste-puste wodan; pust andáxtan; //Káqazdivári dárad varmiáyad./ Pas az áftáb gereftan* [sunbathing] *pustam puste-puste wod./ Deraxt e cenár* [plane tree] *peivaste pust miyandázad* [peel off]*//.* (**b**) *puste-puste wodan. //Ruyam/ roxsáram dárad puste-puste miwavad/ Pustam dárad varmiáyad.; Rang e divárhá dárad puste-puste miwavad.//.* **3** **keep one's eyes peeled/ skinned** *bengarid be* "eye". **4** **peel off** *(baráye ráde* [máwin]*/ havápeimá va mánand e án) az goruh jodá wodan. //Yek golvawt** [squadron] *havápeimá jodá wod tá bar sar e havápeimáhá ye bombafkan e dowman betázad.//.* **peel (sth) off** *(raxt e xod rá) kandan/ darávardan (beviźe dar havá ye garm yá piw az varzew) loxt wodan. //Raxt e xod rá kandan va dar daryá náquw zadan/ qute xordan* [dive]*; nimtane* [jumper] *ye xod rá darávardan.//*

peel n *pust. //pust e linu;* candied peel: *pust e mive ye wekarpuw//*

peeler n *(dar váźehá ye serewte), //*a potato peeler: *sibzamini-pustkan//*

peelings n *pust (e mive)*

peep[1] (v) **1** **peep (at sth**) *dozdaki/ yaváwaki negaristan; did zadan. //be gateyi* rázmand* [secret document] *dozdaki negaristan./ hengám e did zadan az suráx e kelid dastgir wodan//.* **2** *(baráye rouwanáyi) az darzi/ wekáfi/ suráxi tábidan./ Rouwanáyi ye áftáb ke az lábelá ye pardehá mitábid.//.* **3** *kamkam birun ámadan/ barámadan; //Máh az powt e abr kamkam birun ámad.; Wáxehá ye sabzi ke az xák barmiáyad.//*

peep n **1** *negáh e dozdaki; did zadan; yaváwaki negaristan. //az panjere birun rá tondi negaristan./ wirxári rá ke dar taxtaw xofte yaváwaki negaristan//.* **2** **peep of day** *gorgomiw; uwbám* [<Pahlavi]*

peep[2] n **1** *jirjir (e muw); jikjik (e parande).* **2** = **peep peep** *buq; buqbuq.* **3** *(anáyin) jik (zadan). //yek tasu* [hour] *ast baccehá (yek) jik (ham) nazadeand.//*

peep v *jikjik kardan; jirjir kardan*

peeper n *(zabán e kuce) (biwtar candgáni* “peepers”*) cewm*

peep-hole (n) *suráx/ darz/ wekáf (ke betaván az miyán e án jáyi yá cizi rá negarist)*

Peeping Tom *(xárdári) cewmcarán; (kasi ke penháni berehne wodan e mardom rá did mizanad.)*

peep-show n *wahr e farang*

peepul = pipal

peer[1] n **1** (**a**) *hamtá, "biyábi co guyi ke yazdán yekist -- vará yár o hamtá o anbáz nist." (ZBP. L4690 SF); hamávar, hamál, hamávard, "hamávard e in narre wirán manam -- xaridár e jang e delirán manam." (ZBP. L5920 SF); hamsar, "hamiwe xod rá fozuntar az iwán dáni va mardomán niz to rá fozuntar dánand az hamsarán e to." (ZBP. L6734 QN). //hamtáyaw/ hamálaw saxt yáft miwavad; Be dast e hamávardán/ hamálán e xiw dávari wodan//.* **to be sb's peer** (**a**) *bá kasi barámadan, "In Awk dánest ke bá u bas nayáyad." (ZBP. L24 TB); "Soxri mardi bud pir va esfahbed e javán bá vey bas nayámad." (ZBP. L295, L173, TB); bá kasi páy dáwtan, "co bardáwti gáh e u rá ze jáy -- nadárad kasi zin sepas bá to páy." (ZBP. L5802 SF).* (**b**) *hamsál. //Bá hamsálán e xod xeili newast o barxást nemikonad.//.* **2** *(dar Engelestán) aviźe.*

peer of the realm *aviźe (kasi ke aviźegi be morderig be u reside va dar Engelestán mitavánad dar mahestán* [senate] *newinad.)*

peer[2] v, **peer (at sth/ sb)** *xire wodan; xub negaristan; rig zadan be; bárik negaristan; az nazdikbini va baráye xub didan xire wodan/ az nazdik negaristan; //Az bálá ye áynak e xod be kasi xire wodan; baráye xub didan dar meh xire wodan; Az panjere/ bálá ye divári/ lá ye wekáfi/ darz e báriki negaristan//*

peerage n **1** *hamálán, aviźegán; hamtáyán; hamávardán; hamávarán; hamsarán. //kasi rá az aviźegán gardánidan//.* **2** *aviźegi. //aviźegi rá be morderig bordan* [inherit a peerage]*//.* **3** *aviźegán-náme*

peeress n **1** *aviźe (bánu).* **2** *hamsar yá bive ye yek mard e aviźe* [peer]

peer group *hamsálán; hamálán; hamsarán. //bá hamsálán e xod juwidan//*

peerless adj *bihamtá, bihamál, yegáne*

peeve v *(anáyin) ázordan; xawmgin sáxtan. //Az in ke dastur dahand az xáne ye xodam birun ravam saxt xawmgin-am.* [it peeves me]*//*

peeved adj, **peeved (about sth)** *ázorde, delxor az cizi. //Engár az cizi besyár delxor ast.//*

peevish adj *zudranj, gandedamáq; cosdamáq; "be wepewew goftan [gofteand] Maniźe xánum."/ "be asb e wáh goftan [gofteand] yábu"*

peevishly adv *bengarid be* "peevish"

peevishness n *bengarid be* "peevish"

peewit, pewit n *bengarid be* "lapwing"

peg[1] **1** *mije [<guyew e Táleqáni, (Kamál e Nouruzi)]; mix e cubi; mix, pel (ZBP. C587 FM).* **2** (**a**) *mije*, gire, raxtáviz.* (**b**) = **tent-peg** *mix e cádor/ mije*.* (**c**) *mije* [baráye newán dádan e jáyi ru ye zamini] mije ye bázdidgar* [land surveyor's peg]*//.* **3** *mix e cubi; mije*.* **4** *peg* = clothes peg. **5** **peg/ tuning peg** *pic e kuk (e sáz).* **6** *mije*, tuppi, mix e cubi baráye por kardan e suráxi.* **7** **peg** = **peg-leg** *pá ye cubin, "pá ye estdláliyán cubin bovad." (Moulavi).* (**b**) *kasi ke pá ye cubin dárad./ cubinepáy//.* **8** **a peg to hang sth on** *baháne, cem, dastáviz. //Xosiri* kucak* [a minor offence] *ke dastávizi be dastewán dád tá betázand.* [to hang their attack on]*//.* **off the peg** *(jáme ye) (piw)duxte. //Jámeyi piwduxte xardian; yekdast jáme ye piwduxte* [suit]*//.* **take sb down a peg (or two)** *bád e damáq e kasi rá xáli/ tohi kardan; fis e kasi rá xábándan; kasi rá sar e jáyaw newándan/ kasi rá bar xar e xodaw newándan//*

peg[2] v (pp, pt, **pegged, pegging**) **1** *mije* zadan [mije* (guyew e Táleqáni, Kamál Nouruzi)]; mije* kubidan; bá mix e cubi casbándan; gire zadan; pel zadan (ZBP. C5870 FM); cádori rá mije zadan*/ pel zadan; raxthá rá ru ye tanáb/ rismán gire zadan va pahn kardan; cizi rá bá mije*/ mix e cubi ostovár kardan/ casbándan//.* **2** **peg sth (at sth)** *(dastmozdhá/ bahá ye káláhá rá) yeksán negahdáwtan/ dar marzi negahdáwtan; //Afzáyew e dastmozd rá dar marz e hawt darsad negahdáwtand.//.* **3** **level pegging** *bengarid be* "level". **4** **peg away (at sth)** *saxt kuwdian; con xar kár kardan; xarkári kardan. //Máhhá-st (ke) ruy e páyánnámeaw saxt mikuwad/ xarkári mikonad.//.* **peg sb down (to sth)** *mix e... rá kubidan; be... vádáwtan. //Saranjám vádáraw kardam baráye kár baháyi beguyad.//.* **peg sth down** *bá mije* ostovár kardan. //Dar tufán mije* zadan e cádor rá dowvár yáftan.//.* **peg out** *(anáyin) mordan, dargozawtan, guz e vápasin rá dádan.* **peg sth out** (**a**) *(zamin va marz e án rá) bá mije* newáne zadan. //soxan e xod rá be korsi newándan//.* (**b**) *(beviźe dar bázihá, con ganjafe/ bargbázi) mije*/ mix e cubi bar taxte zadan va womáre ye bázikonán rá newán dádan. //(beáyin) xárdári/ zewt./ soxanán e zewt/ xárkonande*

peg-board n **1** *taxte-mixe*.* **2** *(taxte ye) mijebázi**

pejorative adj *downámi; soxan e zewt*

pejoratively adv *con downám; zewt*

peke n, **Pekinese** *sag e Pekani; pekani/ Beijini* = **Pekingese** *sag e pákutáh e kucakbini va pahn e cini/ pekani*

pekoe n *cáy e baháre; cáy e "pek-ho" ke az noxostin dobarge ye javáne ye cáy be dast áyad.//*

pelagic adj *(beáyin) (máhigir yá wekár e vál) dar daryá ye ázád; dar daryáhá ye durdast*

pelican n *sarice (ZBP. C6429 FM); lambar* [Gilaki, Mahmud e Páyande]; muro* [Gilaki , Farhang e Mar'awi], parandeyi az gune ye* <u>pelecanus</u>

pelican crossing *gozargáhe piyádegán (ke dar án mardom tokme ye ceráq e sabz rá mifeworand)*

pellagra n *bimári ye "pelágrá" puteke* [ke az kambud e* <u>niacin</u> *padid miáyad] [puteke az Pawtu]*

pellet n **1** *golule (ye káqaz/ xamir); páźul (ZBP. C20). //*paper pellet *golule ye káqaz//.* **2** *páźul.* **3** *sácme, zarad (ZBP. C2879 IN)*

pell-mell adv **1** *sarásime, wetábzade. //kudakán sarásime/ wetábzade az pellehá páyin davidand.//.* **2** *áwofte, darhambarham; behamrixte. //ketábhá darhambarham ru ye zamin rixte bud.//*

pellucid adj **1** *(beáyin) rouwan.* **2** *(baráye maini*/* meaning*) xeili rouwan.*

pelmet, (US) **valance** *qáb e cub-parde*

pelota n *(guneyi tup bázi) pelote = moctapká* [baráye riwe, bengarid be* "baseball"*]*

pelt[1] n *pust, xaz, pustin. //pust e babar* [beaver pelt]; *xaz e babrak; babarine* [besanjid bá "palangine"]*

pelt[2] v **1** **pelt sb (with sth); pelt sth (at sth)** *payápei partáb kardan/ andáxtan; payápei be kasi golule barf/ sang/ gouje farangi ye gandide partáb kardan; Mardom be soxanrán toxm e morq e gandide partáb kardand.//.* **2** **pelt (down)** *saxt/ tond/ worwor báridan. //Bárán worwor mibárid; saxt báridan e tagarg bar bám//.* **3** **full pelt/ tilt/ speed** *bengarid be* "full". **4** **pelt along, down, up, etc (sth)** *tond... davidan; be*

*torát*cárna'l/ cahár-na'l páyin/ bálá raftan [Lori ye Fársuni (B. Eslámi)]. //az tappe be torát* páyin raftan//*

pelvic adj *vábaste be lagan; lagani*

pelvic outlet *ráh e zehew, "nayáyad be giti ze ráh e zehew -- be farmán e dádár e nikidahew." (ZBP. L6542 SF)*

pelvis n (pl **pelves** or **pelvises**) *(kálbodwenási) lagan*

pemmican n *kák e guwt e xowk (xorák e sorxpustán e Ámriká)*

pen[1] n **1** *qalam, kelk [neiyi ke az án* "pen" *sázand], "nevisande az kelk cun xáme kard -- ze Borzuy yek dar sar e náme kard." (ZBP. L3412 SF); xáme; kákal/ jágal (ZBP. C3129). //(qalam) xodnevis; xodkár* [ball-point pen]*/ qalam e guytok*; qalam e noknamadi* [felt-tip pen]//. **2** *qalam, nevisandegi. //az xámeaw/ nevisandegi zendegi mikonad/ nán e qalamaw/ xámeaw rá mixorad.//.* **3 the pen is mightier than the sword** *(dastán) "qalam goftá ke man wáh e jahánam- (qalamzan rá be doulat miresánam) (PAF #729); "basá sepáh e geráná ke dar zamáne wodand -- ze jonbew e qalami táromár o zirozebar." (PAF #3489 Farroxi).* **put pen to paper** *...nevewtan; qalam/ xáme bar káqaz nehádan*

pen v (**penned, penning**) *nevewtan. //Váźeyi cand baráye sepásgozári nevewt.//*

pen[2] n **1** *áqol; quwá (ZBP. C3855 FM); qul (ZBP. C3859); kamrá (ZBP. C5177 FM); gustán (ZBP. C7424); parvár. //*a sheep-pen *áqol e gusfand//.* **2** *parvár* [panáhgáh e ziredaryáyi darbarábar e bomb]*

pen v (**penned, penning), pen sb/ sth in/ up** *dar já/ láne/ áqol/ gustán kardan. //jujehá/ morq o xorushá rá wab dar láne já kardan; Zan e xáne/ zan e xánedár ast va gomán mikonad zendáni ast.//*

pen v (**penned**, **penning**) **pen sb/ sth in/ up** *dar já/ áqol/ gustán kardan*

Pen abbr *(kutáh wode, beviźe dar naqw)* = **peninsula** *ádásán**

penal adj **1** *keifari. //dátikán* e/ vátáw** [reform] *e keifari./ báź e gerán/ kamarwekan bastan bar./* penal colony/ settlement: *keifargáh; kucnewin e ágreftiyán/ riftegán* [criminals]*//.* **2** *keifari. //yek xosir** [offence] *e keifari//*

penal code *dátikán* e keifari*

penalization n *iranjew*; ázár, ranj*

penalize, penalise v **1 penalize sb (for sth)** *pádafráh/ pádafre dádan; (dar varzew) wiyán* dádan (ZBP. C4599FM). //Kasáni ke dar masti ránandegi mikonand báyad saxt guwmál gardand/ pádafre binand.; Baráye laqzewi ke bar tupzan* [the striker] *kard wiyánaw* dádand.//.* **2** *ázár resándan; jelo ye piwraft e kasi rá gereftan; iráxtan* [<Pahlavi, riwe ye aknun "iranj-"]. //Dád e novin kasáni rá ke az hame tohidasttar-and miyázárad/ iranjad*/ ranj midahad.//*

penally adv *az didgáh e keifari*

penal servitude *zendáni bá kár e saxt*

penalty n **1 penalty (for sth)** (**a**) *keifar, pádafre. //Baxwi dar peimánnáme hast ke bar páye ye án agar kálá dir resánde wavad pádafráh xáhad dáwt.//.* (**b**) *pádafre; pádafráh; keifar. //marqazani; margarzáni. //Bedun e pate* [ticket] *ye bá arzew/ vezord** [valid] *yek xosir** [offence] *ast va pádafre e án* [penalty] *sad dolár ast./ Biwine ye pádafre* [penalty] *baráye in ágreft* [crime] *dah sál zendán/ zendáni ast.//.* **2** *iranj* [<iráxtan <Pahlavi]. //Yeki az iranjhá** [penalty] *ye námbordári/ bolandávázegi/ námávari* [fame] *án ast ke ádam zendegi ye bi sar e xar* [privacy] *nadárad.//.* **3** (**a**) *(dar varzewhá/ bázihá) wiyán* (ZBP. C4599 FM). //Dávar be goruh e varzewi ye mizbán* [home team] *wiyán* dád.//.* (**b**) *(dar pátapká*/ futbál) wiyán* zadan, //*score a penalty kick: *va darváze rá bázkardan.//*

penalty area *(dar varzew) wiyángáh**

penalty clause *band e pádafráh/ keifari*

penalty kick *(dar pátapká*/ futbál) wiyán* tup zadan*

penance n **1 penance (for sth)** *be xod bázgawtan; patet*, "torá ey Demne án behtar báwad ke be xod bázgardi va az ruz e oqubat biyandiwi." (ZBP. C3929 , MK, BF). //kári baráye / be xod bázgawtan/ patet* namudan./ Baráye gonáhán e xod, be xod bázgawtan/ patet* namudan./ (bewuxi) con zádruzaw rá farámuw karde bud/ farámowte bud vádáraw kard baráye patet** [penance] *ávandhá rá bewuyad.//.* **2** *(dar kelisá ye Kátolik e Rumi va Ortodoks) patet* namudan*

pen-and-ink adj *negáwte bá qalam. //negárháyi* [drawing]*, birangháyi* [sketches]*, peikareháyi* [illustration] *negáwte bá qalam//*

pence (pl of penny) *rixt e candgáni ye* "penny"

penchant n *(váźe ye Faránsavi),* **penchant for sth** *pasand, //Az xorákhá ye Hendi xowaw miáyad/ xorákhá ye Hendi rá dust dárad.//*

pencil n **1** *medád. //yek medád e abru//*

pencil v (**pencilled, pencilling,** (US) **penciled, penciling**) **1** *bá medád nevewtan/ kewidan/ newáne zadan. //nerang* [outline] *e cerknevis e saráyi rá bá medád kewid.; abrován e medád kewide.//.* **2** **pencil sth** *dar daftar yáddáwt kardan. //Bogzárid dahom e Máh e Ordibehewt rá baráye newast yáddáwt konim.//*

pencil-case *jámedádi, kive*/ kise ye kucak baráye medád*

pencil-sharpener n *medádtaráw*

pendant n **1** *gardanband, galuband.* **2** *áviz (e celceráq).* **3** = pennant

pendent adj *(beáyin) ávizán, ávixte; darvá, andarvá*

pending adj **1** *andarvá; darvá. //Án zamán parvande ye dádgáhi* [lawsuit] *andarvá bud.//.* **2** *nazdik. //Dar báre ye in zamine/ dástán hardam/ nazdik ast áhangi karde wavad.//*

pending prep **1** *biyusán e...; tá..., //Tá dádrasi* [trial] *bázdáwtaw kardand.//.* **2** *dar hengám e. //dar hengám e goftoguhá* [negotiation]*//*

pendulous adj *ávizán; ávangán. //pestánhá ye wol va ávizán/ mawki//*

pendulum n *ávang [con dar pangán e divári* (clock)]*, va digar cizhá]*

penetrable adj *foruwodani, rexnepazxir, sepuxtani*

penetrate v **1** **penetrate (into/ through)** *rexne kardan, "va fetneyi be dast ávarand yá rexneyi dar kár e seyyed aleihessalám peidá konad..." (ZBP. L7329 SR). //Sepáhiyán e má dar sarzamin e dowman rexne kardeand.; Meh* [mist] *dar otáq rexne kard.; bárán e tond dar yumuyaw*/ kotaw rexne karde án rá xis kard./ cangál e tiz e gorbe dar pustam foruwod/ foruraft.; Bonyádgaráyán* [extremists] *dar án kár* rexne kardeand.; Jiqi guwxaráw xámuwi rá wekast.//.* **2** **penetrate sb/ sth (with sth)**. *farágereftan; gozawtan, "conin goft bá wáh mard e xerad -- ke rouqan bar andámhá bogzarad." (ZBP. L5729 SF); harjá juri tarjome miwavad. //Harás sarásar e tanaw rá fará gerefte yax kard.//.* **3** *didan; dide wodan. //Ceráqhá ye bozorg e ráde*/ máwin* [headlight] *meh rá wekast; (pendárin) diri napáyid ke fahmidim/ daryáftim zir e barhame* [disguise] *ki-st?//.* **4** *daryáftan/ rexne kardan/ fahmidan; xándan. //daryáftan e/ rexne kardan dar án ráz nawodani bud.; Andiweyewán rá xánd.//.* **5** *daryáftan; foruwodan dar kalle ye kasi. //Cand bár kuwidam án porsemán rá baráyaw rouwan konam, ammá tu ye kalle ye xaraw* [thick skull] *forunemiravad!//*

penetrating adj **1** *gozarande, "tafarroqolettesál ki andar dabaqe ye enabiyye oftad... az do nabáwad, yá andak va nágozarande báwad va jerm e dabaqe ye birun gozar nakonad." (ZBP. L5485 ZX); foruwavande, sepuxtár; źarf; harjá juri tarjome miwavad. //maqzi/ porsewi/ andiwmandi źarf; negáhi, negáh e tondi* [glance]*, xiregiyi gozarande/ foruwavande/ źarf.//.* **2** *guwxaráw, boland, suráxkonande, xalande. //faryádi, jiqi, bángi xalande/ guwxaráw//*

penetratingly adv *bengarid be* "penetrating"

penetration n **1** *rexne (kardan); gozawtan (baráye nemune be* "penetrate" *bázgardid); dar... ráh yáftan/ kardan, "dar del e dust be har hile rahhi báyad kard -- tá'at az dast nayáyad, gonahi báyad kard." (Háfez). //Rexne ye má dar padáfand e dowman.//.* **2** *źarfá, tizi, tizhuwi. //źarfi ye andiweaw/ maqzaw, tizhuwiyaw.//*

penetrative adj **1** *rexnegar; gozarande, "tafarroq olettesál ki andar tabaqe ye enabiyye oftad... az do nabáwad, yá andak va nágozarande báwad va az jerm e tabaqe ye birun gozar nakonad..." (ZBP. L5485 ZX); foruwavande.* **2** *tiz, źarf, zirakáne. //váwekáfti* [analysis] *zirakáne.//*

pen-friend, (US) **pen-pal** *dust e námeyi/ bá qalam/ qalami*

penguin n *bálaku* [JGS], parandegáni az xáneváde ye* Spheniscidae

penicillin n *(dáru) penisilin*

peninsula *ábxustnamá; ábxastnamá, "Mahmud con bedánjá resid did ke Sumanát bar páyán e ábxastnamáyi ast ke hamin az yek suy be miyánji ye gardane ye báriki be zamin peivaste ast." (ZBP. L7472 DTH); ádásán* [ádá = ádák = island + sán]* [peninsula]*; Áwuráde*

peninsular adj *ádásán**

penis n *nare, narak (ZBP. C6845); carmine (ZBP. L2230); bol = xoruse = cocul = cocule (nare ye baccegáne) (ZBP. C1290); cok, cuk, cuc (ZBP. C295, C298); col = colle (ZBP. C306); kole (ZBP. C455); gorugán (ZBP. C 505); lakáne (ZBP. C574); lang; lange (ZBP. C603); land (ZBP. C604); náyźe, "bekár andarun náyźe sost bud- delaw gofti az sost xodrost bud." [rost az "ruyidan = xodrost =* congenital. *//vase/*

vasse (ZBP. C730); nimur (ZBP. C752); carme (ZBP C1021); lakának = lakáme (ZBP. C1146); dor; til = cik = cok (= nare ye baccegáne) (<guyew e Ázari) (ZBP. C1958); nari, "nari ye gusfand va xáye ye u nehand conán ke dar jáygáhaw yád karder ámade ast..." (ZBP. L5699); alfiye = alefine (ZBP. C3735); alefine = alfiye (ZBP. L5649, ZX); gorz, varz (ZBP. C4142); dul [baccegáne]; kir; kole (ZBP. C5173); bolbole (nare ye baccegáne); soxtu (ZBP. C6393); macácang (kir e sáxtegi az carm ke zanán be xod girand), "mál e rayisán hame be sáyel o záyer- ván e to be kafwgar, ze bahr e macácang." (Bu-Ásem) (ZBP. C6698)

penitence n, **penitence (for sth)** *patet* [<Pahlavi (ZBP. C2727 BF)]; pawimi; pawimáni; bázgardidegi, "ke tarsad az xodá ye azavajal be neháni va biyárad deli bázgardide." (ZBP. L140 TTT); az gonáhán e xod patet*/ pawimáni namudan.*

penitent adj *patet [<Pahlavi (ZBP. B2727 BF)]; pawimi, pawimáni, bázgardidegi, "didani be ebrat va pandi har bandeyi rá bázxgardide." (ZBP. L153 TTT); //gonahkári bázgardide/ pawimán* (penitent sinner)*//*

penitent n *(din) pawimán;bázgardide, patet**

penitential adj *pateti, pawimi, pawimáni, bázgardidegi."didani be ebrat va pandi har bandeyi rá bázgardide." (ZBP. L153 TTT)*

penitentially adv *bengarid be* "penitent"

penitentiary n, (US) *zendán*

penitentiary adj **1** *zendán.* **2** *bázdáwtgáh, gavart**

penitently adv *bengarid be* "penitent"

penknife n (pl **penknives**) *cáqujibi; qalamtaráw*

penmanship n *honar yá sabk e nevisandegi*

pen-name n *nám e doruqin; wálenám* [wál* <Gilaki, bengarid be* "pseudo-"*]*

pennant, **pendant, pennon** n **1** *darafw.* **2** (**a**) (US) *darafw, "tá vaqt e Yazdgerd wahriyár e áxar e moluk e Ajam án rá darafw e káviyáni xándandi" (ZBP. L1996 TB); "ammá dar zamán e eslám con mosalmánán az peikarenegári va tandisetaráwi parhiz mijostand bar darafwhá ye xolafá joz áyeháyi az qorán negáwte yá nevewte nemiwod." (ZBP. L7565 KK); baram* (ZBP. C5543).* (**b**) *baram (parcam e dabestánhá, pahlaváni/ varzewi)*

penniless adj *bipul, tohidast, lát (ZBP. C1261 FM). //Piremardi tohidast.//*

pennon n **1** *baram* (ZBP. C5543).* **2** pennant

Penn'orth n *(anáyin)* = pennyworth (penny)

Penny n (pl **pence, pennies**) *(kutáh wode* **p***) sekke ye yek peni*

penny n (pl **pence, pennies**) **1** *sekke ye yek peni; (dar Ámriká, anáyin) sent. //hawt man noh wáhi; nim jou//, "Ásmán gu maforuw in azemat kandar ewq -- xarman e mah be jovi, xuwe ye Parvin be do jou." (Háfez).* **2** *hawt man noh wáhi; "tu sar e sag bezani, mirine...".* **in for a penny, in for a pound** *(dastán) "dar áqáz e kár báyad sar e kise rá wol kard.".* **the penny drops** *(anáyin, beviże dar Engelestán) "douzári ye kasi oftádan". //Cand bár porsemán* [problem] *rá baráyaw goftam, tá saranjám douzáriw oftád."//.* **a penny for your thoughts** *be ce miyandiwi?; dar ce andiweyi?; //kawtiháyat qarq wode?//.* **penny wise (and) pound foolish** *kasi ke yekqerun-douzár rá ruyeham migozárad, ammá pulhá ye gonde/ bozorg rá bar bád midahad.*

penny-farthing *docarxeyi kohan ke carx e jeloyaw bozorg va carx e powti ye án kucak ast.*

penny-pincher (n) *náxonxowk, zoft*

penny-pinching adj *náxonxowki, zofti, kenesi*

penny royal *pud, pudane, (ZBP. C5881), be nám e dánewik e* <u>Mentha pulegium</u> *(ZBP. C5881)*

pennyworth (also **penn'orth**) *be andáze ye/ be arzew e yek peni/ yek wáhi*

penology n *pádafráhwenási; ágreftwenási*

pen-pal *bengarid be* "pen-friend"

pen-pusher n *(anáyin, xárdári) mirzábenevis*

pen-pushing n *(anáyin, xárdári) mirzábenevisi*

pension n *dastmozd e báznewastegi/ pir/ azkároftádegi. //*an army pension: *dastmozd e báznewastegi ye ártewi./* draw one's pension: *dastmozd e báznewastegi gereftan; bá dastmozd e báznewastegi zistan/ zendegi kardan//*

pension v **1** *be kasi dastmozd e báznewastegi/ piri/ az károftyádegi dádan.* **2** **pension sb off** *(biwtar be rixt e náwenáxte) kasi rá bázxarid kardan. //U rá bázxarid karde jáyaw yek mard e javántar gozáwtand/ nehádand.//.* **pension sb off** *(biwtar be rixt e náwenáxte- anáyin) báznewaste kardan. //Án carxowt e cáp e kohne rá báyad báznewaste kard.//*

pension[2] n *(váże ye Faránsavi) mehmánxáne ye kucak (dar Faránse yá kewvarhá ye Orupáyi)*

penssionable adj *kári yá páygáhi ke dastmozd e báznewastegi dárad. //Be sen o sáli reside ke digar báyad/ mitavánad dastmozd e báznewastegi begirad.//*

pensioner n *dastmozd e báznewastegibegir //dastmozd e pri/ az károftádegibegir//*

pensive adj *andiwnák. //roxsári, negáhi, háli andiwnák. //Án ágáhi rá ke wanid tuhamraft/ andiwnák gawt.//*

pensively adv *bengarid be* "pensive"

pensiveness n *bengarid be* "pensive"

penta-, *dar váżehá ye serewte, "panj-". //*a pentagon: *panjguw; panjbar./* the pentathlon: *hamávardhá* [tournament] *ye pahlaváni dar panj rewte//*

pentagon n **1** *panjguw, panjbar.* **2** **the Pentagon**, *Pentágon, (sáxtemán e diván e Ártew e/ padáfand e Ámriká). //soxangu ye Pentágon//*

pentagonal adj *panjguw; panjbar; panjpahlu, "con panjpahlu rá ke moxammas guyand va wew pahlu r ke mosaddas xánand." (ZBP. L7120 TT)*

pentameter n *(dar cámesoráyi) panj tan-tanáyi*

Pentateuch, (the) Pentateuch *noxosti panj ketáb e/ náme ye Enjil*

pentathlon n *hamávardhá ye pahlaváni ye panjgáne/ dar panj rewte*

Pentecost n **1** *jawn e mehregán nazd e Yahudiyán (panjáh ruz pas az jawn e ázádi az bardegi az dast e Gebtiyán).* **2** *(dar Engelestán niz* White Sunday. *yekwanbe ye sepid xánde miwavad) (dar kelisá ye tarsáyán) haftomin yekwanbe pas az Easter yá restáxiz e Mehr be yádbud e forud ámadan e Soruw* [Holy Ghost] *bar Hávewtán** [apostles]

pentecostal adj **1** *vábaste be jawn e Mehregán e Yahudiyán.* **2** **pentecostal** *(goruh e dini) bávar bar niru ye xodádád dar behbud dádan e bimárán*

Penthouse n **1** *rámewgah, "biyárást rámewgahi wáhvár -- wod eiván be kerdár e báq e bahár." (ZBP. L6597 SF). //saráceyi naqz be sabk e rámewgah//.* **2** *bám e wibdár (panáhgáh e casbide be divár e xáne)*

pent up adj *(baráye sahewhá) foruxorde; sarkub gawte, sarkufte. //sahewháyi ke az dirbáz foruxorde wode/ sarkub gawte wode./ xawm e/ sahew e/ noumidi ye sarkufte.//*

penultimate adj *yeki piw az vápasin. //yek vát** [letter] *piw az vápasin vát* e yek váże; yek ruz mánde be vápasin ruz e máh.//*

penumbra n (pl **penmbrae**, **penumbras**) *bimsáye; sáye-rouwan*

penurious adj **1** *tohidast, binavá.* **2** *náxonxowk; zoft*

penuriously adv *bengarid be* "penurious"

penuriousness n *bengarid be* "penurious"

penury n *tohidasti, binaváyi, "man az binaváyi niyam ruyzard. -- qam e binaváyán roxam zard kard." (Sa'di). //be gedáyi kewidan* [reduced to]*/ xákestarnewin wodan.//*

peon n **1** *(beviże dar Hendustán) peik.* **2** *(dar Ámreiká ye Látin) barzegar, kewávarz*

peony n *gol e sad tomani/ tumáni.* **Paeonia** *az xáneváde ye áláleh*á

people n **1** *mardom, tude, tan, kas. //Xeilihá be wappási* ámade budand?; Barxi mardom xeili konjkáv-and.; xiyábánhá por az mardom bud.; Sar e káraw bá xeili az kallegondehá* [famous] *sarokár dárad.; Besyári az pirán tanhá miziyand.//.* **2** (**a**) *mardom, mardomán, tude, "va az har guwe sadhá mardán az miyán e tude be yári ye u wetáftand." (ZBP. L3010 TMK); neżád. //Mardomán e Cini-zabán; Espártihá mardomi jangju budand.//.* (**b**) *mardom, harjá juri tarjome miwavad. //mardom e Páris; Engelisihá, Faránsaviyán, Rushá//.* **3** **the people** *mardom; tude. //Farbod digar az powtibáni ye tude/ wahrvandán barxordár nist.//.* **4** **the people** *mardom e kuce va xiyábán; naxiz; naxiź (ZBP. C7837); pátram; páyram (ZBP. C5749); tude. //mardom e kuce vaxiyábán; naxiz//.* **5** *haváxáhán. //Wáhi/ wahriyári ke mardom dustaw dárand.; Haváxáhánaw saxt kuwidand tá bargozide wavad.//.* **6** *xiw/ xiwán, xiwávandán; kasán, "ziyán e kasán az pei ye sud e xiw -- bejuyand o din andarárand piw." (SF). kas/ kashá, "va in Ouj az kashá ye Waddád ebn e Ád bud va az bozorgán e Jabbárán bud." (ZBP. L6693 TTT); amákán* (ZBP.*

C6101). //Krismas rá bá xiwán separi mikonad.//. **7** **people (who live) in glass houses shouldn't throw stones."**(saying) *(dastán) Xáne ye por wiwe rá sangi bas ast (PAF. #5093); "man migam anef, to nagu anef, to begu anef [= alef]", "dig be dig mige kunet siyá."*

people v *(beviże be rixt e náwenáxte) ábád kardan; ábádán kardan; ábánánidan; por az mardom kardan. //Gomán mikonad ke jahán por az kánáyán/ mardomán e nádán ast.* [peopled with]*//*

pep n *sarwádi, taván. //sarwád va con tulesag insu va ánsu daván//*

pep v (pt, pp **pepped; pepping**), **pep sb/ sth up** *sarwádtar sáxtan; barangixtan. //ráhpeimáyi dar havá ye táze va xonak ma rá sar e hál miyávarad.; Musiqi ye wád baráye ján dádan be wappási** [party] *mehmáni//*

pep pill *naxu* ye hum [*amphetamine *ya mánand e án]* [*naxu = pill;* hum is a medicinal plant]

pep talk *soxanán e delgarm konande/ wádibaxw/ barangizánande. //Bámdád e ruzi ke ávard e bozorg bar pá miwod baráye goruh e varzerwi yek soxanráni ye wádibaxw/ barangizánande anjám wod.//*

pepper n **1** *pelpel, felfel, koulam (ZBP. C1776 FM); //andaki pelpel//.* **2** (**a**) *(giyáh e) pelpel/ felfel/ koulam az gune ye* "piper". (**b**) *felfel e sabz yá qermez. //dolme ye pelpel/ felfel* [stuffed]*//*

pepper v **1** *felfel zadan/ páwidan.* **2** **pepper sb/ sth with sth** *páwidan, afwándan harjá juri tarjome miwavad. //divár bá golule suráxsuráx wode bud; kodangzani* [a batsman] *ke meidán rá suráxsuráx karde./ mikonad.//*

pepper-and-salt adj **1** *(párce ye) felfelnamaki.* **2** *(mu ye) felfelnamaki*

peppercorn n *cáne ye pelpel/ felfel.* **peppercorn rent** *keráyeyi xeili arzán; keráye be nimjou/ be jouyi [besanjid bá: jou/ nimjou: "Ásmán gu maforuw in azemat kandar ewq -- xarman e mah bejovi, xuwe ye Parvin be do jou." (Háfez)]*

pepper-mill n *felfeldán e ásiyábi; felfelpáw; felfelsáy*

peppermint n **1** *pune, susanbar (Rezá Báteni); giyáhi be nám e dánewwik e* Mentha piperita. *//rouqan e pune//.* **2** = mint *ábnabát e puneyi. //ábnabát e puneyi makidan; xáme ye/ káme* [cream] *ye puneyi.// niz bengarid be* "spearmint"

pepper-pot n *felfeldán; felfelpáw*

peppery adj **1** *pelpeli, felfeli.* **2** *tondxu, átawin. //pir-sarhangi tondxu.//*

pepsin n *pepsin*

peptic adj *govárew; govárewi. //*peptic ulcer: *zaxm e davázdahe; zaxm e kom*//*

per (prep) *(baráye goftan e nerxhá) dar...; ...áne. //sad dolár dar ruz/ ruzáne; dah dolár har kas/ tani dah dolár./ barwomorde* [calculated] *baráye har metr e cárguw* [square meter]*./ panjáh guw/ dour dar pál*/ daqiqe* [minute]*; devist mil dar tasu* [hour]*//*

perambulate v **1** *peimudan; gawtan ; //marz* [boundaries] *e zamin e xod rá peimudan/ gawtan//.* **2** *ráh raftan (bálá va páyin e/ gerdágerd e...); gawtan. //Pas az náhár ráh raftan//*

perambulation n *gawt; gardew. //Hengám e gardew dar wahr e kohan xeili cizhá ye wegeft didan//*

perambulator n *[dar Engelestán] dorowke ye/ taxt e raván e kudak/ wirxár*

perceivable adj *bengarid be* "perceive"

perceive v **1** *ágáh wodan, daryáftan, "goft xámuw ki to ma'ni ye án darnayábi..." (ZBP. L2407 AT); didan, márdan* [<Pahlavi, riwe ye aknun "már-" (ZBP. C6626 MK)]. //degarguniyi dar raftáraw didam.; cegunegi ye bálá va páyin raftan e garmá rá daryáfte/ márde* budim./ Daryáftand/ didand/ márdand* ke bimár hengám e istádan va ráh raftan gereftári* [difficulty] *dárad.//.* **2** **perceive sth as sth** *bardáwt kardan; dánestan. //Az soxanaw conin bardáwt kardam ke sar e cálew dárad* [challenge]*//*

percentage n **1** *darsad. //án womár rá be rixt e darsad newán midahand.; Foruwandegán baráye har foruwi ke mikonand darsadi migirand.//.* **2** *darsad. //cand darsad e darámadaw báź mibandand?; Darsad e fazáyandeyi az mardom xodávand e saráy e/ xáne ye xiw-and.//*

percentile, (US) **centile** n *sadak*. //nomre ye ázmuni be/ dar [rixt e] sadak* e hawtád o panj.//*

perceptibility n *daryábandegi, "va har dabir ki zoká va daryábandegi va xerad e u bar in jomle báwad joz mo'allemi rá nawáyad..." (ZBP. L7879 FEB)*

perceptible adj, **perceptible (to sb)** **1** *daryáftani, rouwan, áwkár. //jonbewhá ye/ áváhá ye daryáftani/ rouwan//.* **2** *cewmgir; daryáftani, rouwan, áwkár. //degarguni ye/ tabáhi ye/ behbudi ye/ afzáyew e rang-paridegi ye áwkár/ rouwan/ cewmgir.//*

perceptibly adv *áwkárá, rouwan, bewiveyi cewmgir. //Bimár bewiveyi cewmgir behtar gawte ast.//*

perception n **1** *daryábandegi, "va har dabir ki zoká va daryábandegi va xerad e u bar in jomle báwad joz mo'allemi rá nawáyad..." (ZBP. L7879 FEB); márew* [<Pahlavi (ZBP. C6224 MK)].* **2** *binew, daryáft. //Dar váwekáft* [analysis] *e án porsemán binew e źarfi az xod newán dád.//.* **3** **perception (that...)** *binew; daryáft. //Daryáft e man az án dástán in ast ke...; Daryáftaw bar in páye ke nahád e kár degargun nagawte.//*

perceptive adj **1** *tizhuw, tizbin, huwyár, márewmand* [<Pahlavi (ZBP. C6510 MK)]. //U az hame tizhuwtar/ daryábandetar bude noxost be sán* [situation] *e bimgin e ánán peibord.//.* **2** *huwmandáne, zirakáne. //váwekáfti* [analysis]*/ soxani* [comment] *dávariyi huwmandáne/ zirakáne//.* **3** *daryáfti; márewi* [<Pahlavi (ZBP. C6224 MK)]; daryábandegi. //kárháyi/ ábdastiháyi/ cábokiháyi* [skills] *ke dar gero ye daryábandegi/ márewhá e xub ast.//*

perceptively adv *bengarid be* "perceptive"

perceptiveness n *bengarid be* "perceptive"

perceptivity n *binew; daryábandegi. //binew e/ daryábandegi ye kamnewán dádan//*

perch[1] n **1** (**a**) *áde (ZBP. C1038 FM); patváz (ZBP. C2730).* (**b**) *áde; patváz (ke dar qafas e parandegán gozárand).* **2** *bolandi; newim e boland. //az já ye bolandi ke ru ye divár newaste bud bázi rá negarist.//.* **3** **perch, rod, pole** *yekán e andázegiri ye derázá beviźe baráye zamin barábar e 5.03 metr*

perch v **1** **perch (on sth)** *(baráye parandegán) bar patváz/ áde/ wáxe newastan. //Parandegán ru ye wáxak e jamjám** [TV aerial] *newastand.//.* **2** **perch (on sth)** *(baráye mardom) bar jáyi boland yá bárik newastan; //Dar meixáne ru ye cárpáyehá ye bolandi newastan; bar partgáh* [ledge] *e bárik e bimgini newastan./ ru ye labe ye sandali/ newim e xod newastan.//.* **3** *dar jáyi boland/ bimgin jádáwtan./ kolbeyi ke bar labe ye partgáhi* [cliff] *nehåde ast.; koláh e/ bilabeyi/ bereyi* [beret] *rá kaj bar sar nehádan; káxi nehåde bar bálá ye rud.//*

perch[2] n (pl **perch**) *luti (ZBP. C1098 FM) (máhi*yi be námhá ye dánewik* Perca fluviatilis; Perca flavescens

per chance adv (archaic) **1** *(bástáni) guyá, wáyad, magar.* **2** *baxtaki*

percipience n *daryábandegi, tizviri*

percipient adj *(beáyin) tizhuw, tizvir, zirak. //negarandeyi* [onlooker] *tizvir; binewmand, daryábande./ soxani az ruy e binew/ daryábandegi//*

percolate v **1** (infml **perk**) (**a**) **percolate (through sth)/ through** *páludan; pálidan; páláyidan. //qahve dárad mipáláyad.//.* (**b**) **percolate sth (through sth/ through)** *(qahve) páludan/ dorost wodan/ kardan/ dam wodan/ [dam kardan]. //*coffee made by percolating boiling water through ground coffee beans: *qahveyi ke az páludan e áb e juw az qahve-dáne bedast ámade./ kami qahve mipáláyam/ dam mikonam./ dorost mikonam.//.* **2** (**a**) **percolate through (sth) (of liquids)** *tarávidan; pálidan. //Áb az lábelá ye wen/ xák/ cizi mitarávad/ mipálad.//.* (**b**) **percolate through sth** *parákande wodan; darz kardan. //Áváze* [rumour] *dar bongáh darzkard/ parákande gawt.//*

percolation n *bengarid be* "percolate"

percolator n **1** *qahvepálá.* **2** *(dastgáh e) [áb/ wir/ serke/ wire...] -pálá*

percussion n **1** (**a**) *daq [do ciz rá beham zadan].* (**b**) *[ává ye] daq-daq.* **2** *daq, kust, kus.* **3** **the percussion, percussion section** *[navázandegán e] sázhá ye kustik.* **4** *(dar pezewki) daq (kardan)*

percussion cap, cap *cáwni [dar tofang yá tapánce]*

percussion instrument *sáz e kustik*

percussionist n *navázande ye sázhá ye kustik**

perdition n **1** *(beáyin, dar din) pádafráh* [punishment] *e jávid. //nafride* [damned] *be pádafráh e jávid//.* **2** *(bástáni) tabáhi; nábudi*

peregrination n *ráh, safar ; gardew; kuc. //Safarháyaw/ gardewháyaw dar Orupá ye nimruzin* [southern]*//*

peregrine n, **peregrine falcon** *wáhin , be nám e dánewik e* Falco peregrinas

peremptorily adv *qoldoráne; bicunocerá*

peremptory adj *(beáyin)* **1** *(biwtar xárdári) qoldor, bálácáq, morq e kasi yek pá dáwtan. //Wive ye qoldoráne ye soxanaw hamegán rá ázord.//.* **2** *bicunocerá. //birunrándani* [dismissal], *nekuhewi* [rebuke], *faryádi qoldoráne/ ke báyad bicunocerá pazirofte wavad.//*

peremptory writ *(dátikán*) farmán e faráxáni be dádgáh; faráxánew*

perennial adj **1** *derázáhang; páyá. //cizi/ zamineyi ke bewiveyi páyá máye ye delbastegi ast.* [subject of interest]*//.* **2** *peivaste, payápei; bázgardande. //porsemáni/ gereftáriyi ke peivaste garibángir gardad/ miwavad./ Geláyeyi/ geleyi payápei//.* **3** *(baráye giyáhán/ deraxt) sálvár*

perennial n *(giyáh) sálvár. //giyáhán e sálvári ke sarmá ánhá rá nemizanad.//*

perennially adv *bengarid be* "perennial"

perestroika n *(váźe ye Rusi) perestroyká; bázsázi*

perfect[1] adj **1** (**a**) *bi ák, bavande, bi áhu, "befarmud k-aspán be niru konid -- soleih e savárán bi áhu konid." (ZBP. L5809 SF). //yek dast dandán e bi ák/ naqz/ bavande//.* (**b**) *bi ák/ naqz/ bi áhu, pardáxte [M. Moqaddam]; naqul, "foláni dar honar naqul ast" (ZBP. C6782 FM); hangár* [<Pahlavi, "hamgárt" (ZBP. C4060 MK)]. //namáyewi bi ák/ pardáxte; ábohaváyi naqz; raftári bi ák.;/ nomre ye dareje ye yek/ bist/ sad.;/ hickas biák nist.; Faránse rá bi ák/ naqz soxan miguyad.//.* **2** *behtarin, besyár xub.; naqz, pardáxte, hangár*. //cáwti* [meal] *naqz; ágrefti* [crime] *pardáxte//.* **3** *huspor* [<Pahlavi, huspor (ZBP. C7776 MK)]; hangard* [<Pahlavi, hangárt (ZBP. C4060 MK)]. //parhuni* [circle]*/ cárguwi huspor*/ hangard*;/ pácini* [copy] *huspor*/ dorost/ xub./ hangard* behamxordan* [perfect match]*;/ dorost/ pardáxte beham ámadan* [perfect fit]*./ bárikbiniyi/ váriyi** [accuracy]*/ zamánsanjiyi* [timing] *huspor*/ hangard*//.* **4** **perfect for sb/ sth** *wáyeste, wáyán, barázande. //wáyán e/ barázande ye yekdigar; ruzi besyár xub/ basi wáyeste baráye tuwi** [picnic]*//.* **5** *(dastur e zabán) (zamán e) gozawte ye nadide* [the present perfect tense: "has/ have" past participle]*; (zamán e) gozawte ye gozawte* [the past perfect tense: "had" past participle]. **6** *(anáyin) debw, náb, pák. //pák carand/ yáve. //*perfect rubbish: *pák áwqál/ carand. yek xar e debw* [a perfect fool]*./ mu ye damáqi bimánand* [perfect pest]; *pák bigáne/ nááwná* [perfect stranger]; *U berásti yek ferewte ast!* [a perfect angel]//

perfect n, **the perfect**. perfect tense: *gozawte ye nadide/ gazawte ye gozawte. //*the verb is in the perfect: *án kárváźe be zamán e gozawte ye nadide yá zamán e gozawte ye gozawte baste wode./* the present perfect tense *zamán e gozawte ye nadide./* the past perfect tense *zamán e gozawte ye gozawte//*

perfectly adv **1** *bi ák; naqz, pardáxte. //An walvár bi ák andáze ast.//.* **2** *pák. //pák wád, pák xownud/ xorsand; xub e xub/ besyár xub* [perfectly well]*./ pák taváná dar yáftan e ráh e xiw//.* **3** *besyár, saxt, náb, debw. //káki* [a cake] *saxt/ besyár xowmaze; haváyi besyár bad; sardardi besyár saxt.//*

perfect pitch, absolute pitch *(dar musiqi) guwi farźám [ke har not e musiqi rá miwenásad.]*

perfect[2] v *pardáxtan; farzáftan, [besanjid bá "kaz nekuruyán zewti nabovad farźámá" (ZBP. C6906 FM, Daqiqi)]. //Báyad piw az raftan sar e kár dar Qáhere zabán e Tázi ye xod rá farzámad/ bepardázad./ violon-navázi/ galgacak*-navázi ke sálhá baráye farzáftan e fann e xod separi karde.//*

perfectibility n *farzáftani/ pardáxtani budan*

perfectible (adj) *farzáftani, pardáxtani*

perfection n **1** *pardáxtegi [M. Moqaddam]; farzáftan; farzámew; bi ák sáxtan; naqz sáxtan. //Sargarm e án hastand tá govárewn* [formula] *e rang e nou ye xod rá bi ák ásázand/ bepar-dázand.//.* **2** *biáki, naqzi, farzám; pardáxtegi. //Dar conán kári farźám/ pardáxtegi nawodani ast./ farźám rá basijidan; cizi rá pardáxtan/ cizi rá farzáftan//.* **3** *ármáni, farźám. //Ávázaw farźám bud.//.* **4** **to perfection** *pardáxte, farźám, naqz. //bádeyi sálvár* [aged] *va naqz./ xoráki naqz-poxte//*

perfectionism n *farźámgaráyi*

perfectionist n **1** *naqul; farźámgará.* **2** *(biwtar xárdári) mu az mást kewidan; matte be xawxáw gozáwtan*

perfidious adj, **perfidious (to/ towards sb)** *daqal, feribkár, mehrodruj*. //be dast e yárán e daqal lou raftan* [betrayed]*//*

perfidiously adv *bengarid be* "perfidious"

perfidiousness n *bengarid be* "perfidious"

perfidy n, **1** **perfidy (to/ towards sb)** *(beáyin) daqá; mehrodruj*.* **2** *kári az ruy e daqá/ mehrodruj**

perforate v **1** *softan (riwe ye aknun "sonb-"); anjirdan; sudan. //darpuw/ puwew rá softan tá havá be darun áyad; riwi/ zaxmi xorande, "sefat e dáru ye digar (ke) riwhá ye xorande rá sud dárad..." (ZBP. L5566 ZX)//.* **2** *softan, anjirdan. //yek barg daj** [postage stamp] *e softe//*

perforation n **1** *anjirew; sonbew; suráx kardan.* **2** *suráx suráx. //káqaz rá az já ye suráxsuráx páre kardan//*

per force adv *(bástáni, beáyin) nácár, nágozir*

perform v **1** *anjám dádan; kardan; be kár bastan; "va har ce Ardawir e Pápak rá kotob bud va sirat, va... hame nebewt va kár bebast..." (ZBP. L187 TB); rást kardan, "báyad ke malek be fazl e xiw áb va'de ye xiw rást konad." (ZBP. L311 TB); barámadan, "Xárazmwáh báznagawt va beraft in kár barxáhad ámad va xelali nazáyad." (ZBP. L533 TBH); dád e... rá dádan, "mixáham ke dád e in tárix be tamámi bedaham." (ZBP. L533 TBH); rást wodan, "be Meyhane wodim va án mohem ke weyx farmude bud rást wod." (ZBP. L2570 AT); barávardan, "Yahyá rá be kenár e áb bordand tá qosl barávarad." (ZBP, L2673 AT); sáxte gardánidan, "Hasan... beraft va kár sáxte gardánid." (ZBP. L2767 AT); faráz gereftan (ZBP. L7654 MK). //"kári, xiwkári* [duty] *ye xod rá anjám dádan;/ varj namudan* [perform a miracle]*./ baráye raháyi ye jánaw kárdpezewki/ ápangi** [operation] *kardand.//.* **2** *namáyew dádan; bázi kardan; naváxtan; zadan. //Emwab namáyewnámeaw rá bázi mikonand* [perform a play]*./ Emwab sangitán* e piyánoyaw rá* [piano concero] *minavázand.; Namáyew e/ bázi ye kasi rá negaristan.; Bá zebardasti nei naváxtan/ zadan; zende dar jamjám*/* TV *namáyew dádan./ Udar*háyi* [seal] *ke dar sirk/ korang* namáyew midahand/ bázi mikonand.//.* **3** *kár kardan; az áb darámadan. //Ráde* ye/ máwin e nou xub kár mikonad?/ (Án) dáru ye nou dar ázmáyewhá xub az áb/ kár darámade./ bejáy ávardan, "yá farmude án rá bejáy ávarim va har ce wanide budim..." (ZBP. L2320 AT); bekár bastan, "pas qoul e hokamá rá kár bastam..." (ZBP. L3775 GS). //Áyini* [ceremony]*, yazewi* [rite]*, nirangi* [ritual] *rá bejáy ávardan/ bekár bastan.//*

performance n **1** *anjám dádan; bekár bastan; bejáy ávardan; sáxtan. //dar anjám e xiwkárihá* [duty] *ye xod dorostkár/ sarseporde* [faithful] *budan.//.* **2** (**a**) *namáyew, bázi. //namáyew e wab; Dástán e "Rostam va Afrásiyáb" rá namáyew dádan/ bázi kardan//.* (**b**) **in performance** *namáyew, bázi. //Biyá va báziyaw rá bá goruh e nou* [new band] *bebin.//.* **3** (**a**) *kulák, hengáme, kárkard, harjá juri tarjome miwavad. //Dar ávard* [contest]*/ hamávard kulák karde newán e zar rá bord./ dar ázmun candán xub az áb darnayámad.//.* (**b**) *káráyi; kárkard. //Xaridár az káráyi ye carxowt xowaw ámad.; Baráye yek ráde*/ máwin káráyi candán arj nadárad tá ostovári* [reliability]*//.* **4** (**a**) *namáyew/ adá (zewt/ xandeávar). //Án bacce raftár e zewti az xod newán dád!//.* (**b**) *dardesar (e bixodi). //Har bár ke ránandegi mikonad báyad rouqan va áb e ráde* rá negáh konad, dardesar e bixodi baráye xodaw dorost mikonad.//*

performer n *navázande, namáyew dahande, bázigar. //bázigari ciredast* [accomplished]*//*

performing arts *honarhá ye namáyewi va navázandeigi*

perfume n **1** *bu, buy, "xorewhá ferestád o candi nabid -- ham az buyhá narges o wanbalid." (ZBP. L5882 SF); bu ye xow, " degar buhá ye xow ávard báz -- ke dárand mardom be buyaw niyáz" (ZBP. L6495 SF). //buy e xow e gol//.* **2** *buy, "xorewhá feresád o candi nabid -- ham az buyhá narges o wanbalid." (ZBP. L5882 SF); bu ye xow, náfe; atr* [besanjid bá áťra, Avestáyi (EDPL)]. //hubu ye/ atr e Faránsavi ; hubu/ bu/ buy e xow/ atr va lád* [toilet-waters/ perfumes] *foruxtan//*

perfume v **1** *bu ye xow dádan; atr* zadan. //gol e sorxhá otáq rá xowbu kardad.//.* **3** *bu/ buye xow/ atr* zadan be..., //dastmáli rá buy e xow/ atr* zadand.//*

perfumer, **perfumier** *hubuforuw; buyforuw; atrforuw; hubusáz, buysáz, atrsáz**

perfumery n **1** *hubusázi; buysázi; atrsázi; atrforuwi.* **2** *hubu-,/ buy-,/ atr-,*sázi*

perfume vessel *pile (ZBP. C5808)*

perfunctorily adv *sarsari, //camedánhá* [luggage] *rá sarsari negáh/ bázresi kardan//*

perfunctoriness n *bengarid be* "perfunctory"

perfunctory adj **1** *sarsar, " sarsari az sar e kuy e to nayáram barxást -- kár e dowvár nagirand bedin ásáni." (Háfez); "mará bar serr e gardun rahbari nist -- joz án kin naqw dánam sarsari nist." (Xosro Wirin, Nezámi). //yek ázmáyew e/ dorud e sarsari//.* **2** *sambalkár; ásángir*

pergola n *sáyebán; áláciq, dárbast (baráye giyáhán e báláravande); kaláfarangi [besanjid bá, "kaláguwe [áláciq] ye dehqán be áftáb resid." [na "koláh guwe"]*

perhaps adv *wáyad [bá in ke kárbord e in váže baráye* "perhaps" *dorost nist án rá pazirofte, nevewteam]; báwad ke..., "báwad ke ruzi hame ye mardom arj e zabán rá wenáxte.dar…" (ZBP. L1727, JGS], "…námeháyi dar pirámun e án reside báwad ke barxi rá... be goftogu gozárim." (ZBP. L3125 NKZZF); "guyá be ma'ni ye gomán miravad ast, "folán kas dar injá mibud vali guyá rafte..." (ZBP. L4442 NKZZF); magar, "magar dast girad jahándár e má -- vagarna bad ast axtar e kár e má" (ZBP. L6096 SF); gásam (ZBP. C1737 FM). //wáyad/ báwad ke/ guyá emwab havá degargun gardad./; guyá bewavad, guyá nawavad; guyá/ wáyad behtarin káraw ast.; guyá na/ guyá ári/ conin ast/ miwavad ke...?//*

peri-, pref **1** *(piwvand) pirámun; pirá-; harjá juri tarjome miwavad.* **2** *(piwvand) nazdik; nazd; harjá juri tarjome miwavad.*

pericardium n *gewáme* [gew = del + wáme]*

perigee n *jáyi ke máh nazdiktarinbe zamin ast, darbarábar e* "apogee" *jáyi ke máh durtarin az zamin ast.*

perihelion n (pl **perihelia**) *nazdiktarin páye/ jáy be xorwid.*

peril n **1** *bim (e marg); sahm; //dar sahmi bozorg; dar sahm/ bim e marg//.* **2** *bim, sahm. //bá sahm e daryá/ zeráh** [ocean] *ruberu gawtan; In parandegán mitavánand dar áb o havá ye zemestáni ye sahmgin e mex* [pole] *e abáxtar zende bemánand.//.* **3 at one's peril** *(beviże hengám e pand dádan be kasi ke kári nakonad) be páy e xodat; xod rá be bim afkandan. //Án docarxe tormoz nadárad- agar savár wavi páy e xodat.; Agar kasi náme ye kixá* [manager] *ye bánk/ ganj rá nádide gira har ce binad az cewm e xod báyad bebinad.//.* **in peril of one's life** *dar cangál e marg/ dar bim e marg*

perilous adj *sahmgin; bimgin. //safari/ ráhi sahmgin va gozar az kuhhá.//*

perilously adv *sahmgin dáq/ tiz/ tond/ saráwib. //be wiveyi sahmgin nazdik e labe ye partgáh* [edge of the precipice] *budand.//*

perimeter n **1** *pirámun; marz. //pirámun e yek sebar//.* **2** *pirámun; marz. //Páshá/ pásdárán e marz e forudgáh/ parvázgáh gawt mizadand.* [patrol]//

period n **1** *ruzgár, "ruzgár", "ahd", "asr" ast." (ZBP. L3969 NKZZF); "az in pas biyáyad yeki ruzgár -- ke darviw gardad conán sost o xár." (ZBP. L5720 SF); zamáne, "nayámad geránmáye Mehrán setád -- be wáh e zamáne newán e to dád." (ZBP. L3211 SF); gáh, "gofte budim dar in ketáb kaz gáh e Zolqarnein tá vaqt e Ardawir e Pápak..." (ZBP. L114 TB); hengám, "conán ham ke hengám e Nouzar bodand -- ke bá táj o bá taxt o afsar bodand." (ZBP. L6554 SF). //ruzgári se sále; cand gáh deráz birun az kewvar kár karde./ ruzgár e/ gáh e/ zamáne ye áwti, behbudi, dodeli, náostovári./ ragbár va hangámhá ye áftábi; Án kár rá báyad dar zamáni barábar e do máh be páyán resánd.; zamán e/ gáh e xoftegi* [incubation period] *ye bimári ye Koroná do hafte ast.//.* **2** (**a**) *ruzgár. //pardeyi* [a painting] *az ruzegár e áqázin e yek honarmand./ Ruzgár e Farvard** [revolution] *e Faránse./ ruzgár e pas az jang./ Án saráy az sade ye hejdahom ast va kácál e án ham az hamán sál ast.; Honarpiwegán jáme ye ruzgár e dástán rá be tan dáwtand.; pirhan e/ jáme ye/ kácál e ruzegár e...; kolbeyi kohan* [a period cottage]//. (**b**) *(zaminwenási) ruzgár. //Ruzgár e "*Jurassic"//. **3** *doure/ gáh e ámuzák dar dabestán/ dabirestán. //gáh e/ zamán e/ doure ye ámuzew 45 pál** [minute]*./ gáh e/ zamán e/ doure ye ásáyew/ bikári/ ázádi; se doure/ gáh e joqráfiyá dar hafte//.* **4** (**a**) *dawtán [baráye riwe bengarid be* "menstruation"*]; dawtán wodan; binamáz wodan; dard e dawtán//.* (**b**) *(gáh e) dawtán.* **5** (US) (**a**) = full stop: *xál* (**b**) *xál (.).* (**c**) *(anáyin) hamin o hamin; hamin ke goftam. //Nemitavánim dastmozd e biwtari pardázim, hamin o hamin//.* **6** *(dastur e zabán), (yek) vákiyám** [sentence] *e bavande.* **7** *(setárewenási) ruzgár, gáh*

periodic adj *doureyi. //kafthá** [attacks] *ye doureyi ye sargije; barresi ye doureyi ye hazinehá*

periodical n, adj *máhnáme, haftenáme, gáhnáme*

periodically adv *har... yekbár; doureyi*

periodic table *(ximiyá*) jadval e doureyi ye/ jadval e Mendeleyef*

period piece *(anáyin) ciz e kohne; ádam e kohneparast. //Án namáyewnáme ke ruzegári nou bud, aknun kohne gawte.//*

peripatetic adj **1** *dargardew; douregard.* **2** *(dar Engelestán) (baráye ámuzgárán) carxewi (miyán e cand dabestán). //Ámuzgárán e musdiqi ye carxewi/ dar gardew peivaste be in ámuzewgáh miáyand.//*

peripatetically adv *bengarid be* "peripatetic"

peripheral adj **1 peripheral (to sth)** *kam arj; dast e/ dareje ye dovvom. //zamineháyi/ máyeháyi ke dar sanjew bá zamine ye bonyádi kamarj-and/ dareje ye dovvom-and.//.* **2** (of/ on a periphery) *pirámuni; baxwhá* [zone] *ye pirámuni]*

peripherally adv *bengarid be* "peripheral"

periphery n **1** (**a**) *pirámun. //gostarew e sátvuni** [industrial] *pirámun e wahr//.* **2** *(pendárin) dur az; dar pirámun e. //Cámesoráyán e xordepá niz andiweháyi pirámun e án jonbew sorudeand.//.* **3** (also **peripheral device**) *(dar márád*/ kámpiyuter) dastgáhhá ye vábaste. //dastgáhhá ye vábaste baráye namáyew* [display units]*, cáp va mánand e án//*

periphrasis n (pl **peripherases**) **1** (**a**) *(beáyin) loqme rá gerd e sar e xod gardándan; rástárást/ rurást soxani rá nagoftan.* (**b**) *(dar goftár yá nevewtár) rudederázi; derázsoxani, //"con bar zabán ávardan", bejá ye "goftan"//.* **2** *(dastur e zabán) kárbord e váże ye miyánji yá dopáre- derázguyi, bejá ye váże ye sáde, baráye nemune,* "the word of God", *bejá ye* "God's word"

periphrastical adj *rudederázi, derázguyi*
periphrastically adv *bengarid be* "periphrastical"
periscope n *pirábin*
periscopic adj *pirábin; pirábini*
perish v **1** *nábud wodan; tabáh wodan; mordan. //Hezár tan (mardom) dar zamin larze ján sepordand/ nábud gawtand./ Dar in kár báyad be ján bezanim.//.* **2** *(dar Engelestán) tabáh wodan/ kardan; xowk wodan/ kardan. //Agar rouqan tu ye/ darun e tormoz e ráde*/ máwin beravad án rá tabáh mikonad.//.* **3** **perish the thought** *xodá be dádemán beresad!/ Xodá nayávarad án ruzegár rá!; xodá nakonad!/ Baccehá ye hamsáye mixáhand weipurnavázi biyámuzand, xodá nayávarad án ruzegár rá!//*
perishable adj *nábudwodani; tabáh wodani; farsávand (ZBP. C6904); //xorákhá ye tabáh wodani rá báyad dar yaxcál negahdáwt.//*
perishables n *tabáhwodani; gandidani; farsávand. //Xorákhá ye gandidani rá báyad harce zudtar xord.//*
perished adj *tabáh wodan; mordan. //Az sarmá va gorosnegi mordim/ tabáh wodim.; Baccehá ke residand xáne az xastegi va garmá morde budand.//*
perisher n *(zabáne kuce- dar Engelestán, kohne wode) toxm e jen; toxm e sag; átawpáre. //Bogzár dastam be un toxm e jen e kuculu/ berese/ beresad!//*
perishing adj **1** *(beviże dar Engelestán) mordan, nábud wodan, tabáh gawtan, //az sarmá dáram mimiram!/ Xeili sardam-e!; Birun xeili sard e/ ast./ ruzgári/ doureyi saxt sard.//.* **2** *(kohne wode, zabán e kuce) nafride; benafrin; kufti; ah. //Nemitavánam beravam tu, kelid e kufti rá gom kardam!//*
perishing/ perishingly *(zabán e kuce/ dar Engelestán) xeili/ besyár (bad/ zewt). //Birun xeili sard ast!/ Xeili zoft/ náxon xowk ast va bahr e xod rá nemipardázad.//*
peristyle n *(váládgari/* architecture*)* **1** *celsotun; sotunmand. //Celsotun e cewmgir e Parthenon//.* **2** *(meidán e) celsotun*
peritoneum n *ápile* [<Gilaki; niz bengarid be* "serous"*]*
peritonitis n *ámás e ápile*; ápilemás*, [niz bengarid be* "-itis"*]*
periwinkle[1] *gol e pervánw (A. Ariyánpur Káwáni) be nám e dánewik e* Vinca minor
periwinkle[2] (also **winkle**) *guneyi ráb* [shellfish] *be nám e dánewik e* Littorum
perjure v, **perjure oneself** *druj*; zir e sougand (dar dádgáh) doruqidan/ doruq goftan/ gováhi ye doruq dádan. //Cand tan az gováhán áwkárá baráye doruj*/ doruq goftan ámáde budand tá piwmár** [the accused] *rá (imen) negahdárand.//*
perjurer n *(dátikán) kasi ke zir e sougand doruq guyad/ gováhi ye doruq dahad; mehrodruj**
perjury n *(dátikán)* **1** *mehrodruj*; zir e sougand gováhi ye doruq dádan. //Kuwidand vádáraw konand zir e sougand gováhi ye dourq dahad.//.* **2** *(beviże dar dádgáh) gováhi ye doruq (zir e sougand)*
perk[1] v, **perk up** **1** *(beviże pas az bimári yá afsordegi) wád/ sarzende wodan/ ján gereftan. //Afsorde bud ammá hengámi ke dustánaw residand ján gereft/ sar e hál ámad.//.* **2** **perk sb/ sth up** (**a**) *(anáyin) wád kardan; zende kardan; sar e damáq ávardan/ ámadan, "aslan tá qalyán nemikewid sar e damáq nemiyámad..." (Buf e Kur/ Sádeq e Hedáyat). //Agar estár** [vacation] *beravi sar e damáq miáyi.//.* (**b**) *xowgel kardan. //Baráye án mehmáni/ jawn/ hengám* [occasion] *xodaw rá xowgel karde bud.//.* (**c**) *xowgeltar kardan; tarotáze kardan. //Giyáhán rá xub áb dádan va taro táze kardan./ Yek wál e gardan e qermez e rouwan* [bright] *mixáhi ke án jáme ye xákestari rá xowgeltar konad.//.* **3** *guw e xod rá tiz kardan; sar e xod rá boland kardan/ barávardan. //Man ke faryád/ dád/ báng zadam asbe saraw rá barávard/ boland kard.//*
perk[2] n **1** *pádáw; kawkarakzáy* [<Gilaki], ánce ke pas az xarid, foruwande fozuntar be xaridár ráyegán dahad]. //Fozun bar dastmozd, bongáh yek ráde*/ máwin ham zir e páyaw migozárad./.* **2** *kawkarakzáy* [be bálátar bengarid]. //Yeki az kawkarkzáy* e káraw in ast ke mitavánad rádeaw*/ máwinaw rá dar rádegáh* e divánik* [official car park] *begozárad/ negahdárad.//*
perk[3] v = percolate 1
perkily adv *bengarid be* "perky"
perkiness n *bengarid be* "perky"
perky adj (**-ier -iest**) **1** *tarotáze, wádáb; sardamáq. //Hanuz dar bimárestán bestari ast ammá xeili sardamáq ast.//.* **2** *porru; gostáx. //Án kudak kami gostáx ast!//*
perm n **1** (infml) = permanent wave. **2** = permutation

perm v **1** *fer zadan; fer e wewmáhe zadan. //muyaw rá fer (e wewmáhe) zade.//.* **2** *dar tapká** [football pool] *jábejá kardan (e womáre) dar tapká**

perma frost n *semestán* ["sem" az "him" Sanskrit va "zim" Avestáyi] xák e zirin dar mex* [pole] *e abáxtar* [north] *yá nimruz* [south]*, ke peivaste yaxzade ast.*

permanence n *istew = istewn (ZBP. C3319 FM); páyandegi; dirandegi; hamiwegi budan; hamáregi; mándegári, [bengarid be* "permanent"*]. //Hic ciz istew/ páyandegi ye dastgáh* [the system] *rá dar bim nemiafkanad* [endanger]*.//*

permanency n **1** = permanence. **2** *(kár e) hamiwegi/ páyande. //(Áyá án) kár/ páye ye nou hamiwegi ast?//*

permanent adj **1** *hamváre; hamiwe; dirande; sálvár; hargezi (ZBP. C851 FM). //Pei ye kár e hamiwegi migardad./ [dar] pei ye án ásib baráye hamiwwe lang gawt.//.* **2** *páyande, "ke pádewáhi kár e bozorg ast va be dast e har kasi nayoftad va páyandegi nadárad magar be ostovárkári." (ZBP. L1792 DB); hamiwegi; páy dáwtan, "na in páy dárad be giti na án -- sorávad hami nik o bad bigomán." (ZBP. L3413 SF). //newáni ye hamiwegi ye man//*

permanent wave (abbr **perm**) (US, **permanent**) method *fer e wewmáhe*

permanent way *(dar Engelestán) zirsázi ye ráh áhan*

permanently adv *bengarid be* "permanent"

permanganate (also **potassium permanganate**; **permanganate of potash**) *permangenát*

permeability n *tarávávi*

permeable adj *tarává*

permeate v, **permeate (through) sth** *tarávidan; tarábidan; farágereftan. //Áb dar zamin tarávide.; bu ye xoráki/ poxtani sarásar e saráce rá farágerefte./ Hál e wekast* [a mood of defeat] *hame ye sepáh rá farágereft.//*

permeation n *tarávow*

permissible adj *(beáyin) ravá, "va conán báyad ke con zan rá taláq dahi u háyez nabáwad va con bá u gerd ámade báwi ravá nabáwad u rá taláq dádan." (ZBP. L123 TTT); "Dávud u rá bed-in wart be zani kard va Dávud rá sad zan rást wod va andar wari'at e Tourát har cand ke zan konand ravá báwad cun nafaqe bar iwán rást dári be tamámi." (ZBP. L1924 TB). //derang ravá nist hamáná agar baráye yek ruz báwad.; ránandegi bá alkol dar xun biw az andáze ye ravá* [permissible]*//*

permission n, **permission (to do sth**) *dasturi, "va sáxtan gereftand tá su ye Harát beravand ke hájeb dasturi dád raftan rá..." (ZBP. L1197 TBH); "u rá dasturi dádand va mard hame ye..." (ZBP. L4174 TB); "konun má be dasturi ye rahnamáy -- hame pahlavánán e pákize ráy." (ZBP L4916 SF); "va dasturi yáft ke digar ruz beravad." (ZBP. L1302 TBH). //Dasturi ye ma rá dári ke beravi; Az dádan e dasturi be u sar báz zad.; Bi dasturi be án gáh* [area] *andar wodand/ be án baxw ámadand./ bá dasturi ye womá//*

permissive adj **1** *[zewt] bi bandobári; be kudakán ázádi ye biw az andáze dádan; kudakán rá gávsarexod báránvardan; kudakán rá juri bárávardan ke har gohi delewán bexáhad bexorand. [zewt]. //pedar va mádaráni/ zádárání* ásángir//.* **2** *ásángir; bandobár; //mardomi/ hanvari** [society] *ásángir/ bibandobár//*

permissively adv *//kudakáni ke gávsarexod/ bibandobár bár ámadeand.//*

permissiveness n *ásángiri; bibandobári*

permit v (**permitted, permitting**) **1** *hewtan,"xáhew kard ke behel tá emwab bar e Qobád báwam. Sarhang rá án zan xow ámad." (ZBP. L175 TB); ravá dáwtan. (ZBP. L906); dasturi dádan, "va sáxtan gereftand tá be suy Harát beravand ke hájeb dasturi dád raftan rá..." (ZBP. L1197 TBH); //Sag rá nagozárid/ nahelid darun e sáxtemán áyad.; Dud kardan/ sigár kewidan dar daftar rá ravá nemidárim.; Zendániyán rá migozárand ruzáne do tasu* [hour] *varzew konand./ Bogzárid/ behelid [dástán rá] rouwan sázam.; Wahrdári/ anjoman e wahr nemigozárad/ be womá dasturi nemidahad, injá sáxtemán konid.//.* **2** *gozáwtan/ harjá juri tarjome miwavad. //Agar havá begozárad/ xub wavad fardá miáyam.; Handád* [system] *e novin e ráhhá conán ast ke rádehá*/ máwinhá hamiwe ámadowod tavánand kard./ Az panjere rouwanáyi va havá bedarun (e otáq) miáyad.//.* **3** *(rixt e náwenáxte nadárad) (dar vákiyámhá* ye ma*) ravádáwtan/ budan; paziroftan. //Sán (e kár)* [situation] *juri-st/ conán ast ke hic gune derangi ravá nist.//*

permit n *parváne. //bedun e parváne nemitaván be páygáh e ártewi raft/ andar wod.//*

permutation n **1** *(dánew e engárew) degarguni ye sámán; jábejáyi.* **2** *sámánhá ye gunágun; jábejáyi. //sámánhá ye gunágun e x, y, z conin ast: xyz, xzy, yxz, yzx, zyx//.* **3** (informal **perm**) *(beviźe dar geroubandi dar pátapká*/ futbál dar Engelestán) sámánbandi, jábejáyi, pasopiw kardan*

permute v *sámán... rá degarun sáxtan; jábejá kardan; pasopiw kardan*

pernicious adj (fml) **pernicious (to sb/ sth)** *badxim/ ziyánbár (budan). //Baráye tude/ hanvar** [society] *ziyánbár budan; Peikkári badxim baráye biáberu kardan e kasi.; Áludegi ye áb be marzi reside ke baráye tandorosti ye mardom ziyánbár ast.//*

perniciously adv *bengarid be* "pernicious"

perniciousness n *bengarid be* "pernicious"

pernickety adj *(anáyin- biwtar xárdári) kasi ke matte be xawxáw migozárad.*

peroration n *(beáyin) kutáh soxan; páyán e soxan, "yek cand be kudaki be ostád wodim -- yek cand be ostádi ye xod wád wodim; páyán e soxan wenou ke má rá ce resid -- az xák barámadim o bar bád wodim." (Xayyám). //Nágozir be rudederázihá darbáre ye badihá ye/ ziyánhá ye bádegosári guw dádim!//*

peroxide n **1** (*ximiyá) peroksidom.* **2** **hydrogen peroxide, peroxide of hydrogen** *áb e oksiźene. //muhá ye bur* [blonde] *bá áb e oksiźene//*

peroxide v *mu/ muy rá bur kardan. //*peroxide curls: *wasthá ye/ wast-bar-wast mu ye bur*

perpendicular adj, **1** **perpendicular (to sth)** *rást istáde, "zirá ke dar calipá ye noxostin xat JD rást istáde ast bar xatt e AB na su ye A meil dárad na su ye B" (ZBP. L1572 DA); sahik* [EDPL]. //rástáyi/ xatti sahik*/ rást istáde bar rástáyi/ xatti digar.//.* **2** *rást istáde; sahik*. //sotunhá ye marmarin e sahik*e/ rást e yek parastewgáh e Yunáni.//.* **3** *partgáh. //tah e darre be partgáhi az sang e xárá* [granite] *mixorad//.* **4** also **perpendicular** *[dar váládgari] hac/ haj (ZBP. C703)* [architecture of the Style of English Gothic architecture/ the use of vertical lines]

perpendicular n **1** *(rástá ye/ xatt e) sahik*/ rást istáde.* **2** = **the perpendicular** *sahik*. //divár kami/ andaki sahik* nist.//*

perpendicularity n *sahigi**

perpendicularly adv *sahik*

perpetrate **1** *(gonáhi/ ágreftyi*) kardan; sar zadan az (beáyin yá bewuxi). //gostáxi ye sahmgini az kasi sar zadan//.* **2** *gonahkár budan. //Ki/ ce kasi/ ke ter zade jelo ye sáxtemán (án otáq yá ciz e digar) án ciz e birixt rá sáxte?//*

perpetration n *bengarid be* "perpetrate"

perpetrator n *gonáhkár, bezehkár be..., //gonáhkár be faribkár/ kalak* [hoax]//

perpetual adj **1** *jávid, jávidán, jávdán, jávdáne, ázgár; hamiwegi, hargezi. //barf e hamiwegi ye mex e abáxtar* [north pole]*.//.* **2** *peivaste, hamáre, hamváre, hamiwe. //qou ye/ qouqá ye hamiwegi ye ámadowod e rádehá*/ máwinhá//.* **3** *peivaste; payápei. //Az geláyehá ye payápei ye ánán ázorde bud.//*

perpetually adv *bengarid be* "perpetual"

perpetual motion *jonbew e hamiwegi/ hargezi*

perpetuate v *máye ye peigiri... gawtan. //In kárhá dowmani miyán e do goruh rá peivaste dáman mizanad.; Bar án wodand baráye jávdánegi ye yád e rahbarewán tandisi barpá konand.//*

perpetuation n *bengarid be* "peretuate"

perpetuity n *hargezi, jávdáni, jávidi. //Jáygáh e án yádemán* [memorial] *rá jávdáne be Kánádá sepordand.//*

perplex v *kálidan [riwe ye aknun:"kál-"]; "bahr e donyá tá be kei kálidanat -- har zamán juwidan o nálidanat?" (ZBP. C3105 FM, Rudaki); káloftan, "forud áyad ze powtaw pur e ma'un -- wode kálofte con xersi xawine." (ZBP. C3112, FM, Labibi]; wibidan (ZBP. C3583); gij kardan; sarásime kardan, "begoft in o qamgin borun wod bedar -- ze goftár e u bud ásime sar." (ZBP. L6619 SF); áwoftan; mándan, "mánde budam ke bá in ce mixáhi bekoni?" [JGS] //Án porsew ma rá gij kard/ kálid/ káloft.; Az in ke náme rá pásox nadád gij wodim/ Pák mándim ke cerá náme rá pásox nadáde.; Án dástán sarásar/ yeksar máye ye giji/ áwoftegi ast.//*

perplexed adj *káliv, "goft gáhgáh ámad az vaqt niz bargozawt sarásime va káliv va xejel va biqarár ruy be viráne nehád..." (ZBP. C3104 FM, Tazkaratolouliyá); kálofte; ásimesar; kálide; gij; áwofte. //Báwandegán* [audience] *kálofte/ káliv/ gij gawtand.; Baráye haváxáhán e/ kálide ye xiw nágozir gawt cem e raftár e xod rá báznamáyad.; Negáhi áwofte/ gij/ ásime be u andáxt.//*

perplexedly adv *"áwofte/ sarásime porsid "In ci-st?"/ ce wode?"*

perplexity n **1** *kálivi, káloftegi; wibew; giji; ásimegi; áwub, káture, "hic ráhat minabinam dar sasorud o verd e to -- joz ke az faryád e zaxmat xalq rá káture xást." (ZBP. C3166 FM, Rudaki). //Káture/ gij be má negarist.//.* **2** *dowvár, picide. //Porsemáni candán picide ke bázgowudanaw nawodani bud.//*

per, pro (abb) = pp 2

perquisite n (esp pl) (fml) **1** *(anáyin,* **perk***) (anáyin) kawkarakzáy* [<Gilaki]. //Kawkarakzáyaw* ham in ast ke ráde* ye/ máwin e dálá** [company] *zir e pá ye womá-st.//.* **2** *awá* ye/ haqq e viźe ye jáygáhi/ páygáhi*

perry n **1** *nabid e amrud; nabid e golábi.* **2** *yek jám nabid e golábi/ amrud*

pers *(kutáhwode az* person; personal*) tan, kas, xod, xiw. //Piwtar/ piwtarhá/ dar gzawte baráye págozáwtan be meidán e xawáyágari** [politics] *dar Engelestán mibáyast zmindár bud.//*

per se *(Látin) bexodi ye xod; be xod, "pas padid ámad ke mar álem rá oulá ast ke be álam bemánad va hasti ye Álam az vey ast va vojud e vey vájeb ast va vará* vojud bexod *ast." (ZBP. L1557 DA). //Án dáru be xodiyexod ziyánbár nist ammá agar bá alkol xorde wavad bimgin ast.//*

persecute v **1** **persecute sb (for sth)** *(beviźe be rixt e náwenáxte) setam kardan bar..., //Dar sarásar e tárix hamiwe bar kehinegihá* ye dini* [religious minorities] *baráye kiwewán setam miwode.//.* **2** **persecute sb (with sth)** *ázár dádan; be sotuh ávardan. //Hamin ke dástán (e ewqi) darzkard ruznámehá be sotuhaw ávardand.//*

persecution n **1** *ázár, setam. //Setam kardanaw bar hamestárán** [opponent] *e xawáyáyi ye xiw./ Baráye bávarháyewán/ kiwewán setam didand.//.* **2** *ázár, setam. //Dárad tárixi baráye setamháyi ke bar neźádaw rafte minevisad.//.* **persecution complex** (**persecution mania**) *(ravánwenási); gere ye raváni/ divángi ye ázármandi; pazdegi* [<Pahlavi, "pazd" (ZBP. C4778 MK)]*

persecutor n *setamgar, setampiwe. //Kasáni ke bar u setam kardand saxt guwmál wodand.//*

perseverance n *páy fewordan; páydári; ostovári; powtekár. //Powtekáraw/ páydáriyaw pas az máhhá noumidi be kámyábi anjámid./ páydári dar barábar e saxti ye biw az andáze.//*

persevere v, **persevere (at/ in/ with sth); persevere (with sb)** *(biwtar pasandide) páy fewordan; powtekár newán dádan. //Agar mixáhid ke in kár be kámyábi anjámad báyad páy feworid/ páydári konid.; Baráye gord gawtan* [championship] *saxt kuwid./ Dowvár ast/ ammá be kár micasbam/ ammá miyistam./ Dar zabán e Álmáni máye ye noumidi bud ammá ámuzgáraw seftosaxt bá u kár kard/ powt e kár gozáwt.//*

persevering adj *powtekárdár; powtekár; peigir. //Cand kuhnavard e bá powtekár saranjám be qolle residand.//*

perseveringly adv *bengarid be* "persevering"

Persian adj *Pársi; Irán; Iráni; (mardom/ zabán) Pársi/ Iráni*

Persian n **1** *Pársi [mardom].* **2** *Pársi [zabán]*

Persian carpet, persian rug *Qáli ye Pársi/ Iráni*

Persian cat *Gorbe ye Pársi/ Iráni*

Persian lamb *qaragol*

persiflage n *sarbesar gozáwtan; wuxi*

persimmom n **1** *xormálu, be nám e dánewik e* Diospyros. **2** *deraxt e xormálu*

persist v **1** **persist (in sth/ in doing sth)** *sarsaxtáne istádan/ páydári kardan; páy fewordan, "va goft in lawkar emruz be bád wode bud agar man páynafewordami va ján bazl nakardami..." (ZBP. L518 TBH); pile kardan. //Agar sarsaxti karde/ biwtar páyfewori ánán rá ázordetar xáhi sáxt.; Az savár wodan e án docarxe ye latopár dast barnemidárad./ Sarsaxtáne páymifeworad/ páfewári mikonad ke bar u setam miravad.//.* **2** **persist with sth** *páydári/ istádegi kardan; istádan. //Bá inke kewávarzán hamestári* namudand* [opposition], *sarmáyedárán dar vátáw*há* [reforms] *ye kewávarzi istádegi kardand.//.* **3** *sarásar e wab meh (bejá) xáhad bud.; Dar páreyi az baxwhá ye kewvar mardom hanuz be wáh e piwin sarseporde-and.* [loyal/ loyalty]*//*

persistence n **1** *páydári, istádegi; páfewári. //Páfewáriyaw saranjám máye ye án gawt ke az-sargereftan e goftoguhá rá bepazirand.//.* **2** *(bejá) mándan, harjá juri tarjome miwavad. //Pezewk natavánest cem* [reason] *e naboridan e tab/ tab e peigir rá báznamáyad.//*

persistent adj **1** *dast barnadáwtan; pile kardan. //Saranjám bá xástegári ke dast az saraw barnemidáwt* [admirer] *zanáwuyi kard.//.* **2** (**a**) *yekband; yeksare; peigir. //qou ye/ qouqá ye, bárán e, dard e yekband; porsew e peigir/ yeksare; dard e yekband. //porsew e peigir/ yeksar; porsewpic kardan//.* (**b**) *payápei.*

*//sorfe ye payápei; kafthá** [attacks] *ye payápei ye sorfe/. Bá inke payápei vádang mikard/ mikardand* [denial] *án áváze* [rumor] *hame já picid* [spread].//

persistently adv *yekdande; yekband*

person n (pl **people**) *(anáyin, xárdári-* **persons**). **1** *kas, tan, bábá, bábak, ádam, kas, "az ánjá be do kas u rá az jáy bargereftand va be xáne bordand." (ZBP. L2532 AT); tan, "se tan did Rostam ke bartáxtand -- be tizi dar án ráh bewtáftand." (ZBP. L3067 SF); kasán, "kasán e digari niz dar in ráh kuwideand." (ZBP. L3077, NKZZF); "ziyán e kasán az pei ye sud e xiw -- bejuyand o din andarárand piw." (SF). //In dorost hamán kasi ast ke baráye án kár be u niyáz dárim.; Ináw/ ináháw/ iná, hamán kasi/ bábáyi ke darbáreaw soxan migoftim!; Az kasáni ke piwtar xodávand e maqáze ye sar e kuce* [corner shop] *budand námeyi be dastam resid.//.* **2** *(beáyin yá xárdári) (wenáxte yá náwenáxte) ádam, bábá, bábak, kas, áfaride, "con be xáne ámadam farámuw kardam va in hál bá hic áfaride nagoftam." (ZBP. L2493 AT). //yek bábáyi/ áfarideyi/ kasi hame ciz rá be man/ behem/ [be-am] goft./ Harkas áwqál berizad guwmál miwavad.; (dátikán) piwmárde* [accused] *be hamdasti bá kasi/ kasáni náwenáxte.//.* **3** *(dastur e zabán) (harvenám) tan.* **4** **about/on one's person** *(bá) xod/ xiw/ xiwtan. //Dar jibaw hafttir yáftand/ bá xod hafttir dáwt.//.* **be not/ not be any; any respecter of persons** *bengarid be* respect[2]. **in person** *be xiwtan; xod; be tan e xiw, "Anuwerván xod be tan e xiw beraft az Eráq bá sadhezár mard." (ZBP. L322 TB); "konun cáre ye kár e má bázjuy -- be tanhá tan e xiw o kas rá maguy." (ZBP. L6160 SF). //Barande xod/ be tan e xiw baráye gereftan e baram** [prize] *ánjá xáhad bud.; Baráye darxást e pate mitavánid be tan e xiw/ xod ámade yá náme ferestid.//.* **in person of sb** *be rixt e/ be cehre ye/ dar qáleb e..., Harjá juri tarjome miwavad. //Pedaraw be dád e mán resid/ be komakemán ámad.; Án bongáh sarmáye ye bozorgi dárad ke án ham cehre ye sarparast e paźuhew ast.//*

person-to-person n (esp US) *(telefon/ vákubar*) tanbetan*

persona n (pl **personae**) *manew (dar ravánwenási), "Co Bahrám zán káx ámad borun -- to gofti bebárid az cawm xun; manew rá degar kard o pásox degar -- to gofti ke parvin barávard sar." (ZBP. L3458, SF)*

personable adj *(ádam e) delpazir. //Foruwande mard e áján e besyár delpaziri bud.//*

personably adv *bewiveyi delpazir*

personage n *ádam, kas, viżetan, "magar ganj e viżetan e sáv e wáh -- ke ávard báyad bedin bárgáh." (ZBP. L3448 SF). //Viżetanán e xawáyáyi** [political] *va xánedán e wáhanwáhi az besyári az kewvarhá be áyin e xáksepári ámade budand.//*

persona grata (Latin) *(Látini) ádam e wáyeste/ wáyande/ pasandide. //U rá ádam e náwáyesti* [non grata] *xánde bezur vádáwtandaw az kewvar birun ravad./ (bewuxi) Diruz farámuw kard qahve bexarad az inru emruz sar e náwtáyi hic kas u rá ádam nemiwomord!//*

personal adj **1** *kas, ádam, tan, xod, viżetan, "magar ganj e viżetan e sáv e wáh -- ke ávard báyad bedin bárgáh." (ZBP. L3448 SF). //kárhá ye/ bávarhá ye viżetan/ viże ye xod;/ Rádeyi*/ máwini tanhá biże ye kárhá ye womá./ komak e viżeyi be án turag** [fund] *kard.; cizi rá xod viże árást.//.* **2** *xánegi, daruni, viżetan. //Námeyi ke bar án newán e "viżetan"* [personal] *zadeand./ Xáhew mikonam má rá tanhá gozárid-cizi viżetan dárim ke báyad darbáreaw goftogu konim.; Hamkáránaw cizi az zendegi ye daruniyaw nemidánand.//.* **3** *xod, be tan e xiw. //Noxostvazir be tan e xiw/ xod be newast ámad.; Xod be án dástán* [the matter] *xáham pardáxt.//.* **4** *viże, biże. //Má baráye gomáwtárán* [customers] *e xod viże kár mikonim.; Miwavad pás bar man neháde* [personal favor] *án rá viże ye man anjám dahi/ miwavad án kár rá baráye man bekoni?; hamár e viże* [a personal account].//. **5** *xordegiri az kasi; Án gováźe* [argument] *dáwt be rixt e xordegiri darmiyámad.//.* **6** *tan. //pákizegi ye, tázegi ye, behdáwt e tan//*

personal assistant (abbr. **PA**) *dastyár e viże [ye xod]*

personal column *sotun e niyázmandihá*

personal pronoun *(dastur e zabán) harvenám e tan*

personal property, **personal estate** *(dátikán*) dárák (joz zamin va darámad e zamin ke be morderigxár resad.)*

personality n **1** *manew. //manewi dustdáwtani; manewi saxt setorg* [strong] *dárad.; Cizháyi ke bar parvarew e manew e kudak kári miyoftad.//.* **2** *manew, "be Awtád goft ánce dári payám -- az án bimanew kudak e zewtkám." (ZBP, L4825 SF). //Kasi niyáz dárim ke sámán dádan e mehmáni az u sáxte báwad va manewi ostovár dáwte báwad./ Zanaw xeili zibá bud ammá bimanew* [no personality] *bud.; sari porwur* [a vibrant personality]//. **3** *ádam e kallegonde/ sarwenás/ bozorg. //Kallegonedhá ye jahán e film/ celparde*; Ádami ke dar jamjám*/* TV *sarwenás ast./ Yeki az sarwenástarin cehrehá ye celtapká* ye/ tenis e jahán//.*

4 **personalities** *xordegereftan az mardom; badguyi; badgoftan, "má naguyim bad o meil be náhaq nakonim- …" (Háfez). //Dar xordegiri az mardom ráh e gazáfe peimudan; Bogzárid dar in dástán az mardom xorde nagirim/ badguyi nakonim.//*

personality cult *(biwtar xárdári) wáhparasti, qahremánparasti, //xar rá bálá ye bám bordan//*

personalize, personalise v **1** *nám va newán e xod rá bar cizi nevewtan. //Dastmáli ke námaw bar án nevewte wode; nomreyi ke nám e kasi ru ye án nevewte wode.//.* **2** *be manew yá zendegi ye daruni ye kasi kár dáwtan; be tan e xiw raftan, "Anuwerván xod be tan e xiw beraft az Eráq bá sad hezár mard." (ZBP. L322 TB), //Nemixáhim dar in dástán be manew yá zendegi ye daruni ye kasi kár dáwte báwim.//*

personally adv **1** *xod, be tan e xiw, "Anuwerván xod be tan e xiw beraft az Eráq bá sad hezár mard." (ZBP. L322 TB); //Baramhá** [prizes] *rá be tan e xiw/ xod dád/ baxw kard./ Vazir be tan e xiw/ xod naqwehá rá bázresi kard.//.* **2** *xod. //xodaw rá nemiwenásam ammá ketábháyaw rá xándeam.//.* **3** *Az did e man- rástaw rá bexáhi hic azaw/ az u xowam nemiáyad.; Az did e man án barnáme* [scheme] *xub ast.//.* **4** **take sth personally** *ranjidan; be del gereftan; be xod gereftan. //Gománam az soxanán e womá ranjid/ soxanán e womá rá be xod/ be del gereft.//*

personification n **1** *ádam/ mardom pendáwtan/ womordan/ newán dádan. //Badi rá con ahreman/ weitán newán dádan az viżegihá ye negárhá ye sadehá ye miyáne ast.//.* **2** **personification of sth** *namád. //U namád e badbaxti bud.; Án zan namád e gawwi* [elegance] *bud.//*

personify v (pt, pp **personified**) **1** (**a**) *ádam womordan; ádam pendáwtan. //Xeili piw miáyad ke dar cáme xorwid va máh rá ádam womárand/ ádam/ mardom pendárand.//.* (**b**) *be rixt e ádam/ mardom newán dádan. //Dád rá dar biwtar e bárehá be rixt e zani newán midahand ke cewmánaw baste ast va terázuyi dar dast dárawd.//.* **2** *namád. //U namád e pulparasti ast./ U namád e mehrabáni ast.//*

personnel n **1** *kármandán. //Kármandán e ámuzewdide* [trained]*./ Kármandán e ártew nabáyad az páygáh* [base] *birun ravand.; Kármandán e havápeimáyi mitavánand pate* [ticket] *rá arzán bexarand.; tanbar/ sarbázbar* [personnel carrier]*//.* **2** **personnel department** *kárgozini. //Kárgozini kármandán e novin rá ámuzew midahad./ sarparast e kárgozini//*

perspective n **1** (**a**) *durnamá. //Baráye newán dádan e sámánhá ye durnamá yek raj deraxt kewid tá durdast rá newán midád,/ (yek negár e) durnamá.//.* (**b**) *durnamá.* **2** *durnamá; did. //Durnamá ye sarásar e darre rá negaristan./ (pendárin) bardáwt e/ did e viże ye xod az tárix e mardom e/ tude ye kewvari.//.* **in/ out of perspective** (**a**) *durnamá. //sáxtemánhá rá be rixt e durnamá kewidan; Án deraxt e dast e cap e peikare az hanjár e durnamá birun ast.//.* (**b**) *Ánjur ke báyad o wáyad. //Cizhá rá ánjur ke báyad o wáyad mibinad./ Cizi rá conán ke báyad o wáyaed didan./ Ruydádhá rá az didgáh e tárixi didan//*

Perspex n *(nám e bázargáni) = wiwe ye kalpaki*/ pelástiki*

perspicacious adj *dárá ye binew e żarf/ rouwanbin. //váwekáfti* [analysis] *żarfnegaráne az porsemán* [problem]*./ Womá xeili tizbin/ rouwanbin budid ke be in tondi sar e nax e gereftári rá yáftid/ be cem* [reason] *e gereftári peibordid.//*

perspicaciously adv *bengarid be* "perspicacious"

perspicacity n *binew e żarf; tizbini; rouwanbini; ziraki*

perspicuity n *bengarid be* "perspicuous"

perspicuous adj **1** *rouwan dar goftár.* **2** *rouwan dar binew*

perspicuously adv *bengarid be* "perspicuous"

perspicuousness n *bengarid be* "perspicuous"

perspiration n **1** *xi, "Ze piw e dehestán suy e Rey kewid -- az aspán beranj o be tak xi kewid." (ZBP. L7853 SF). //Dánehá ye xi az piwáni raván bud//.* **2** *xi; xi kardan/ táxtan. //Xi kardan pust rá dar garmá/ havá ye garm xonak mikonad.//*

perspire v *xi [in váże rá nádorost "xoi" xándeand, xv́i ke "v́" ye án xánde nemiwavad con dar "xv́áhar"; az riwe ye xvistan [<Pahlavi (ZBP. C5242 MK, BF)] xi kardan/ ámadan, "va andar aláj e ba'zi bimárihá tadbir e xi ámadan báyad kard." (ZBP. L5344 ZX); xi táxtan. "ze bas xi kaz sar o ruyaw hamitáxt -- tanaw gofti ze táb o xawm bogdáxt." (ZBP. L7697 VR). //Pas az yek dast bázi ye xentapká** [squash] *saxt xi kardan/ xi táxtan.//*

persuade v **1***vádár kardan; vádáwtan; dar kasi damidan, "va be Balx dar amir damid ke nácár Hasank rá bar dár báyad kard." (ZBP. L461 TBH); kasi rá bar... dáwtan, "goft tá betaváni xodávand rá bar án dár ke xun e Hasanak rixte nayáyad." (ZBP. L463 TBH); dar guw e kasi xándan; poxtan; pazánidan. //Kuwide vádáraw kon bá má birun biyáyad.; Be ásáni mitaván dar u damid.; Cegune mitavánim u rá bar án dárim/*

vádáraw konim (ke) be má bepeivandad?; Dar guw e doxtaraw xánde/ dar doxtar e xiw damide ráyaw rá zad/ doxtaraw rá poxte ráyaw rá zad.//. **2** **persuade sb (of sth)** *hambávar sáxtan; bávar dáwtan; háxtan* (riwe ye aknun "ház-" [<Pahlavi (ZBP. C4039, C4038, MK)]. //án gováh rá bávar nadáram./ Rást miguyad va bávaraw dárim.; Cegune mitavánam yekdeli ye xod rá be womá bebávaránam./ házam*?//*

persuasion n **1** *hambávar sáxtan; poxtan; házew* [<Pahlavi (ZBP. C4039, C4038, MK)]. Dar barábar e házew* e nirumandaw separ andáxte paziroftim./ Pas az in ke faráván dar u damidand/ damidim/ háxtam/ pas az házew* e faráván paziroft biyáyad./ Házew* narm beh az sur kardan ast/ az zur krdan káritar ast//.* **2** *bávar, kiw. //mardománi az hame kiw.//.* **3** *bávar, kiw. //Bávar e man bar án ast ke án áhangi dorost nabud.//*

persuasive adj *dar kasi damidan; kasi rá vádáwtan...; bar... dáwtan; pazánande; házán*, házande*, házá* [<háxtan, Pahlavi (ZBP. C4038 MK. BF)]; házewmand*. //raftári házán*; gováźeyi* [argument], *cemi* [subject], *baháneyi házewmand*//*

persuasively adv *bengarid be* "persuasive"

persuasiveness n *//házew* e/ házewmandi* ye gováźeaw* [argument]./ *raftári házán*; gováźeyi* [argument], *cemi* [subject], *baháneyi házewmand*//*

pert (adj) **1** *(beviźe baráye doxtarán va zanán e javán) porru; gostáx. //doxtarbacceyi porru!; Candán gostáx nabáw/ gostáxi nakon!/; pásoxi gostáxáne//.* **2** *(beviźe dar Ámriká) zende, wád, xowgel, qawang. //yek koláh e qermez va kucak e qawang//*

pertain v, **pertain to sth** **1** *(beáyin) vábaste be... budan. //gováh e vábaste be án parvande//.* **2** *vábaste budan. //saráy va zamin e vábaste be án.//.* **3** *darxor, wáyán, harjá juri tarjome miwavad. //wur e javáni//*

pertinacious adj *(beáyin) sarsaxtáne, ostovár. //Dar newasthá sabk e gováźeaw* [argument] *biwtar sarsaxtáne ast na parxáwgaráne* [aggressive]//

pertinaciously adv *bengarid be* "pertinacious"

pertinacity n *bengarid be* "pertinacious"

pertinence n *bengarid be* "pertinent"

pertinent adj, **pertinent (to sth)** *bejá. //soxanáni/ koátháyi* [comment], *porsewháyi bejá; Soxanáni ke be zamineyi ke darbáreaw goftogu dárim peivandi nadárad.//*

pertinently adv *bengarid be* "pertinent"

pertness n *bengarid be* "pert"

perturb v *negarán sáxtan, be delwure andáxtan; áwoftan; áloftan; áwub afkandan, "goft Yá Mohammad mibinim ke oubáw e Arab rá jam' kardeyi va bá xod ávardeyi tá be Makke daráyi va Makke rá dar áwub afkani..." (ZBP. L7410 SR). //áväzehá ye negarán konande; Az in ke wanidim nápadid gawte saxt be delwure oftádim/ áwofte gawtim.//*

perturbation n *negaráni, delwure, áwoftegi*

pertussis (n) *siyáhsorfe*

perusal n *xub xándan*

peruse v **1** *(beáyuin) xub xándan. //gateyi* [document] *rá xub xándan//.* **2** *(bewuxi) sarsari xándan. //Farámuwkáráne* [absent-mindedly] *ágahihá ye ru ye divár e otáq e biyusew rá sarsari xándan.//*

pervade v *bardáwtan/ gereftane; sarásar e... rá farágereftan. //Bu ye sibzamini ye poxte hame xáne rá gerefte/ farágerefte/ bardáwte./ sahew e* [sense] *farágir e doźaxtari* [disaster]./ *Káraw ágande az deltangi baráye ruzgár e gozawte ast.//*

pervasion n *sarásar e... rá fará gereftan; ágandegi.*

pervasive adj *farágir; sarásar, hamejá. //Buyi ke hame já rá gerefte; gardoqobár e/ nam e farágir; badbini ye farágir//*

pervasively adv *bengarid be* "pervasive"

pervasiveness n *bengarid be* "pervasive"

perverse adj (fml) **1** *tarmanew; azráhbázgawte, "barán taxt e simin va án mehr e wáh -- sarat mast wod bázgawti ze ráh." (ZBP. L3205 SF); nábexrad; kallexar; biráh, "ke hargez be nádán o biráh va xord -- soleih e bozorgi nabáyad sepord." (ZBP. L3203 SF). //kudaki kallexar/ toxs; Bihude nábexradi mikoni.//.* **2** *nábexrad; kallexar. //sarsaxti va nábexradiyaw dar sar báz-zadan az raftan nazd e pezewk.; Did e digari dáwtan nábexradi-st.; áhangi nábexradáne; dávariyi az ruy e nábexradi/ kallexari//.* **3** *tarmanewi.*

//tarmanewi va xowámadan kasi rá az ázár e pedar o mádar/ zádářán; tarmanewi va tarsándan va takán dádan* [to shock] *e mardom.//*

perversely adv *//kallexaráne/ dar biráhi ye xod páfeworde, az jáyi bepáyin parid ke páyaw rá ásib zad.//*

perverseness, perversity n *bengarid be* "perverse"

perversion n **1** (**a**) *tarmanewi; kásti, "ze nádáni yo dánew o rásti -- ze kammi yo kazzi vaz kásti" (ZBP. L4690 SF); tabáhi; azráhbázgawtegi, "barán taxt e simin vazán mehr e wáh -- sarat mast wod bázgawti ze ráh." (ZBP. L3202 SF); biráhi, "ke hargez be nádán o biráh o xord -- soleih e bozorgi nabáyad sepord." (ZBP. L3203 SF); kaźi. //tabáhgardánidan e pákmanewi* [innocence]*./ az ráh bázgardándan e gováh conán ke be sud e zurmandán báwad.//.* (**b**) *kaźi, kásti. //Gozárew e u az ruy e kaźi/ kásdti bud.//.* **2** (**a**) *(beviźe baráye sahewháye visanik** [sexual feelings] *dowmarzi* (ZBP. C6072); qari (ZBP. C387); dowkámegi*.* (**b**) *darmán e dowmarzi*/ qari/ dowkámegi* bá ravándarmáni. //Morde ye án ast ke sarwenás báwad va dar in ráh biráh gawte/ be kásti garáyide.//*

pervert v **1** *biráh kardan; az ráh bázgardánidan, "bar án taxt e simin o án mehr e wáh -- sarat mast wod bázgawti ze ráh." (ZBP. L3205 SF); harjá juri tarjome tavánad wod. //Rásti rá jur e digar vánamud kardan/ ravand e dád rá biráh gardánidand.; Ekáti** [expression] *ke cun peivaste bad bekár rafte maini* ye rástinaw az já bedar wode.//.* **2** *tarmanew gardánidan, biráh gardánidan; az ráh bedarkardan. //kudaki rá tarmanew gardánidan; Ármángaráyi* [idealist] *ke baráye bedast ávardan e niru be kaźi garáyide./ Áyá (xándan e) ketábhá ye* <u>*alfiye va walfiye*</u> [pornographic] *máye ye tarmanew gardidan e xánandegán migardad/ xánandegán rá biráh mikonad?; Tarmanewi va xástár e ázár e digarán budan.//*

pervert (n) *(xárdári) tarmanew; qar; dowkám; dowmarz**

pes n *(Látin) pá. //*pes valgus: *gácpá*;* pes varus: *lárpá**

peseta **1** *pesetá (yekán e pul dar Espániá).* **2** *sekke ye yek pesetáyi*

pesky adj (**peskier**, **peskiest**) (US*, anáyin) mu ye damáq; xarmagas*

peso n (pl **pesos**) *peso (yekán e pul dar besyári az kewvarhá ye Ámriká ye Látin va Filipin)*

pessary n **1** *parze (ZBP. C392 FM).* **2** = **diaphragm pessary** *parzak*

pessimism n **1** *badbini. //Badbiniyaw máye ye deltangi ye hamegán ast.//.* **2** *(farzán) badbini*

pessimist n *badbin, "dar án basát ke hosn e to jelve andázad -- majál e a'ne ye badbin pasand mabád." (Háfez). //Foruw e bime be badbinán ásán ast.//*

pessimistic adj, **pessimistic (about sth)** *badbin; badbináne. //did e badbináne az jahán./ Pas az piwágahi ye badbináne darbáre ye bázár e foruw sáxt e farávardehá be káhew yáft.//*

pessimistically adv *bengarid be* "pessimistic"

pest n **1** *(anáyin) vorujak; átawpáre; muy e damáq; xarmagas; máye ye ranj. //Án bacce be xarmagas mimánad, peivaste zang e dar rá zade sepas migorizad!//.* **2** *áfat. //Xeili piw miáyad ke anbár e gandom/ bonu* [grain] *rá áfat mizanad beviźe muw.; áfathá ye báq/ báqce//.* **3** *(bástáni)* pest = pestilence. **4** *bengarid be* = plague

pest control *áfatzodáyi*

pester v, **pester sb (for sth)**; **pester sb (with sth)** *ázár dádan; be sotuh ávardan; kasi rá kacal kardan; kasi rá kaláfe kardan. //Be peikare bardárán goft dast az saraw bardárand.; Magashá asbhá rá dar camanzár be sotuh ávardand.;Gedáhá baráye pul kacalaw/ kaláfeaw kardand./ Bá darxásthá ye payápei u rá be sotuh ávardand tá be n barnáme bepeivandad.* [to join the scheme]*//*

pesticide n *áfatkow. //Otáq por az kayk/ kak bud mibáyast áfatkow e nirumandi dar án páwid.//*

pestilence, pest n *margámargi , bengarid be* "plague"

pestilent, pestilential adj **1** *(anáyin) margámargi; margbár.* **2** *(anáyin) kowande, margbár. //Ává ye margbár e/ kowande ye havápeimáháyi ke forud miáyand./ Báyad kalak e in magashá ye margbár rá bekanim.//*

pestle n *(daste ye) hávan; hávang*

pet[1] n **1** *(jánevar e) dastámuz. //Xeili jánevarán e dastámuz dárand., az án miyán se gorbe./ yek muw yek már, yek barre ye dastámuz//.* **2** (**a**) *(biwtar xárdári) (biwtar be rixthá ye yád wode dar zir) nur e cewmi; nouce. //nur e cewmi ye ámuzegár; kasi rá nouce ye/ nur e cewmi ye xod kardan//.* (**b**) *ján e del, saxt, biw az andáze. //barnámeyi* [project], *engáreyi* [theory] *ármáni* [cause] *ke ján e del e kasi báwad.* [a pet project ect]*./ bizári ye biw az andáze* [pet hate]. **3** (**a**) *ádam e tudelboro/ dustdáwtani. //Doxtarewán yek párce*

jegar ast/ xeili dustdáwtani ast.; Názaninam in náme rá baráyam biyandáz tu peik//. (**b**) *(beviże baráye kudakán yá zanán e javán) máh e man; názanin. //Xeili sepásgozáram, máh e man xeili mehrabáni kardi.//*
pet subject *sargarmi, ánce ke kasi rá saxt be xod dárad. //Hamin ke darbáre ye qáli soxan guyad digar kasi jeloudáraw nist, zirá in zamineyi-st ke xeili be án delbastegi dárad.//*
pet v (**petted, petting**) **1** *neváxtan; náz kardan.* **2** *lásidan, varraftan (báham); beskelidan (ZBP. C5567); busokenár kardan; názonavázew kardan/ lásidan*
pet[2] n *xawm e bixodi* [to get in a pet about sb/ sth]. *//Niyázi nist bixodi baráye án xawm gereft.//*
petal n *golbarg, "golbarg rá ze sonbol e meskin neqáb kon -- ya'ni ke rox bepuw o jaháni xaráb kon." (Háfez). //golbarghá ye zard bá xatoxál* [markings] *e mewki ; golbarg e gol e sorx//*
petalled, (US) **petaled** *(beviże dar váżehá ye serewte) ...golbarge. //yek gol e cahárgolbarge; golhá ye dárá ye golbarg e ábi//*
petard n, **hoist with one's own petard** *bengarid be* "hoist"
peter v, **peter out** *kamkam nápadid/ gom wodan. //Ráh kamkam dar jangal nápadid gawt.; Dástán porwur áqáz miwavad ammá piw az inke páyán girad kamkam az wur miyoftad//*
petit bourgeois *(Faránsavi) xordezamindár; xordesarmáyedár. //delbastegihá ye/ sud e/ kár e/ piwdávarihá ye xordezamindárán/ xordesarmáyedárán.//*
petite adj *(baráye doxtarán yá zanán) rize, rizemize; daskuculupákuculu*
petition n, **1 petition (to sb)** *darxástnáme. //Sadhá tan az báwandegán* [resident] *e bum darxástnámeyi rá dastine neháde xástár e án wodand ke estaxr e wená rá nabandand.; baráye cizi darxástnáme ye hamegáni nevewtan* [get up a petition about sth]*//.* **2** *(dátikán*) dádxást.* **3** *niyáz (az xodá); xáhew; namáz bordan*
petition v, **petition sb (for sth) 1** *darxást dádan/ kardan. //baráye degarguni ye dátikán* e kuc be warvin*/ sarrewtedári darxást dádan./ Az kahestán** [parliament] *darxást kardand ke begozárand/ beheland maqázehá yekwanbehá báz báwad.//.* **2 petition for sth** *niyáz bordan; xáhew kardan; darxást dádan/ kardan; darxást e foruhewtegi* [divorce] *kardan/ dádan. //Dar sáye ye gováh* [evidence] *e táze, dobáre darxást e dádrasi dádan/ kardan//*
petitioner n *darxástgar; darxást dahande; dádxáh*
petname n *námi ke az sar e mehr bar kasi nehand.*
petrel n *morq e tufán az xáneváde ye* Hydrobatidae
petrification n *sang wodan/ gawtan/ kardan; az tars yá ciz e digar xowk wodan/ xowkidan; zahretarak wodan*
petrify v (pt, pp **petrified**) **1 petrify sb (with sth)** *(az tars yá cizi digar) sangwodan; xowkidan; xowk wodan/ gawtan/ zadan; zahretarak wodan. //Az andiwe ye soxanráni jelo ye mardom xowkaw zad.; Pák az tars xowkam zad/ zahretarak wodam.//.* **2** *sang gawtan/ wodan/ kardan/ gawtan/ gardidan /gardándan*
petro-, *(dar váżehá ye serewte) naft; nafti, vábaste be ximiyá* ye naft/ sang; sangwenási*
petrochemical n *petrowimi/ vábaste be ximiyá*ye naft/ farávardehá ye nafti; mátakháyi ke az gáz yá naft bedast áyad. //sátvun* [industry] *e ximiyá* ye nafti//*
petrodollar n *dolár e nafti; dolár/ pul e foruw e naft*
petrol n, (US) **gasoline/ gas** *benzin. //rádeyi*/ máwini rá bá benzin por kardan; afzáyew e bahá ye benzin//*
petrol bomb *bomb e benzini/ bomb e molotof/ koktel molotof*
petrol station, filling station, service station, (US) **gas station** *pomp e benzin/ benzinforuwi/ tolonbexáne ye benzin*
petrol tank *bák e benzin; anbárak e benzin*
petroleum n *naft (e xám)*
petroleum jelly, (US) **petrolatum** *vázelin*
petrologist n *áswenás; sangwenás*
petreology n *áswenási; sangwenási*
petshop (n) *maqáze ye foruw e jánevarán e dastámuz*
petticoat n *zirdámani; zirpirhan e zanáne*
pettifogging adj **1** *xordegir, kasi ke matte be xawxáw migozárad.* **2** *xord, jozyi, náciz, biarzew. //rizekárihá* [details] *ye/ peiqárehá* [objection] *ye xord/ náciz.//*
pettily adv *bengarid be* "petty"
pettiness n *forumáyegi //Forumáyegi ye xordegiriyewán* [criticism] *u rá az kure bedarkard* [enrage]*//*

pettish adj **1** *bad adá; torwxu; bahánegir.* **2** *badxuyáne; náwekibáne*

pettishly adv *bengarid be* “pettish”

pettishness n *bengarid be* “pettish”

petty adj (**pettier**, **pettiest**) **1** *(xárdári) xord, náciz, biarzew. //rizekárihá* [details] *ye, porsewhá ye, áyinháye* [regulations] *xord/ náciz/ biarzew//.* **2** (**a**) *bahánegir, mattebexawxáw nehádan. //Dar peirovi az áyinnáme matte be xawxáw nehádan* [petty observance of regulations]//. (**b**) *sabokmaqz, past, forumáye. //raftár e forumáye va baccegáne; kineyi pastmanewáne* [petty spite]*; kinetuzi az ruy e forumáyegi* [petty desire to revenge]*; forumáye va zoft* [petty about money]*//*

petty cash *pul e xord; andak máye*

petty larceny *áftábedozdi; daledozdi*

petty officer (abbr. **PO**) *afsar e forupáye ye niru ye daryáyi*

petulance n *Náwekibi. //Nágahán náwekib gawte* [in a fit of petulance] *án dast-nebewte rá páre páre kard.//*

petulant adj *náwekib, zudranj. //Xáhewhá ye nábexradáne ye kudakán lus/ nonor* [spoilt/ spoiled]//

petunia n *gol e atlasi, be nám e dánewik e* petunia

pew n **1** *nimkat e dastedár (e kelisá).* **2** *(anáyin/ bewuxi) newim/ sandali. //*Take/ grab a pew! *Benewin!//*

pewit = peewit

pewter n **1** *hamband* [alloy] *e sorb va arziz* [tin]. *//sorbarziz./ jám e/ káse ye sorbarziz*.* **2** *sorbarziz*. //ganjineyi geránbahá az ávandhá ye sorbarziz* e kohan//*

peyote n **1** *peyotel [váźe ye sorxpustán e Nahuatl baráye* "Mescal" *guneyi xáktus e ámrikáyi: gune ye* Lophophora. **2** *meskálin; peyotel [dáru ye ravánpariw]*

pfennig n *fenig yekán e pul e álmán dar gozawte, barábar e 1/100 Márk*

PG *kutáhwode* **1** *(dar Engelestán va Ámriká) baráye celpard*/ film, bá hamráhi ye/ bá ráhnamáyi ye pedar va mádar/ zádárán** [parental guidance]. **2** = Paying Guest *mehmáni ke hazine ye xod rá mipardázad.*

phagocyte n *guyce ye sepid e bigánexár*

phalanx n (pl **phalanges**, yá **phalanxes**) **1** *(dar Yunán e bástán) juxe. //yek juxe pásebán viźe ye peikár bá wurewiyán//.* **2** *(kálbodwenási) (ostoxán e) band e angowt (dast yá pá); pek (ZBP. C220 FM); banjak (ZBP.C4374 FM)*

phallic adj *nare ye afráwte. //peikare ye namádgaráyi/ namádhá* [symbol] *ye nare ye afráwte//*

phallus (pl **phalli** or **phalluses**) *(beviźe dar barxi dinhá) nare ye afráwte/ kir e rást wode/ kir e waq, namád e záyáyi ye sepehr* [nature]

phantasm n **1** *parhib, heykal.* **2** = phantom

phantasmal adj *parhibvár; engárehá* [image] *ye/ peikarehá* [figure] *ye parhibvár*

phantasmogoria n *(beáyin) jahán e pendár; jahán e xáb; cewmandázhá ye rangovárand*

phantasy = fantasy

phantom n **1** (**a**) *sáye, pendár, tápu* [<Kordi, tápu]; parhib; fravahar. //fravahar e pedar e mordeaw; afsáne* [legend] *ye kawti ye pendárin.//.* (**b**) *(bewuxi) ciz e pendárin; sáye, tápu*. //sáye ye/ tápu* ye wirinixár engár báz injá sar zade!//.* **2** *pendár, xáb. //ábestani ye pendárin; daráviri*. Bengarid be* “pseudocyesis”

pharmaceutical (adj) *dárusázi; bejegán* [<Pahlavi (ZBP. C870 MK)]; //sátvun* e dárusázi/ bejegán** [the pharmaceutical industry]//

pharmaceutics = Pharmacy 1

pharmacist n **1** *dárusáz; pilevar (ZBP. L883).* **2** *pilevar, dáruforuw, "ce xow goft yek ruz dáruforuw -- wafá báyadat dáru ye talx nuw!" (Sa'di)*

pharmacological adj *urvarpezewki*, dáruwenási, dárusázi*

pharmacologist n *urvarpezewk*[<Avestáyi, urvaro-baewazo, Yawthá 1, PurDávud , Ordibehewt Yawt]; dáruwenás; dárussáz*

pharmacology n *urvarpezewki* ["urvaro-baewazo". Avestáyi, Ordibehewtyawt- Yawthá 1, PurDávud sát e 142]; dáruwenási; dárusázi*

pharmacopoeia n *farhang e dáru; dárunáme. //*the British Pharmacopoeia: *farhang e dáruyi ye Engelestán//*

pharmacy n **1** *dárusázi.* **2** (**a**) *dáruxáne.* (**b**) [US, **drugstore**] *dáruxáne; dáruforuwi*

pharyngitis n *ámás e galu, gulimás* [<Gilaki]*

pharynx n (pl **pharynges**, **pharynxes**) *galu, palax (ZBP. C222 FM)*

phase n **1** *gám, darwan. //hengám e gosárew e bimári/ darwan e bimári; wurangiztarin hengám e/ darwan e zendegáni ye piwegáni ye kasi//. Án kudak dárad az gámi/ darwani dowvár migozarad.; (anáyin) In gámi az bálew* [growth/ development] *ast ke migozaránad//.* **2** *gámhá ye afzáyew va káhew e máh; darwanhá ye máh; //andarmáh* [new moon], *guźmáh* [quarter moon], *nimemáh* [full moon], *pirmáh* [third quarter moon]*//.* **3** **in/ out of phase** *hamáhang (budan); náhamáhang (budan). //do dast ceráq e ráhnamáyi náhamáhang bud va cand egnest** [accident] *rox dád.//*

phase v **1** *(beviźe be rixt e náwenáxte) gám be gám anjám dádan. //Novinsázi ye sátvun** [modernization of the industry] *rá gám be gám baráye 20 sál barnáme rixtand./ gám be gám birun kewidan e sepáh* [troop withdrawal]*//.* **2** **phase sth in** *gám be gám darávardan. //Aknun dárand benzin e bi sorb rá gámbegám darmiyávarand/ andarmiyávarand* [phase in]*//.* **phase out** *gáme be gám birun kewidan/ bordan. //Pul e kohne rá tá do sál e digar gámbegám/ kamkam az bázár birun mikewand.//*

PhD *kutáhwode baráye* **Doctor of Philosophy** *ferevid* [fere-, fereh, Pahlavi/ Kordi + vid <Sanskrit/ Avestáyi (EDPL)]. //Dar Tárix ferevid* budan/ dareje ye ferevid* dáwtan./ Behruz e Árám, Ferevid*//*

pheasant n **1** *tazarv, be nám e dánewik e* Phasianus*. //yek joft* [a brace of] *tazarv//.* **2** *guwt e tazarv/ tazarv e kabábi*

phenobarbitone *fenobárbiton, fenobarebitál*

phenol n = carbolic acid

phenomenal adj **1** *saxt cewmgir, borun az andáze. //kámyábi ye saxt cewmgir e án celpard/ film; Án muwak bá tajáhi* saxt cewmgir miravad.; Pásox e/ vákonew e (mardom) be darxást baráye gerdávari ye pul borun az andáze bude ast.//.* **2** *padide*

phenomenally adv *borun az andáze, wegerf. //Delbastegi (ye mardom) be án zamine/ dástán wegerf afzáyew yáfte.//*

phenomenon n (pl **phenomena**) **1** *padide; noupadid, "zirá az ruy e fann e zabánwenási kalemesázi xatá-st magar dar jáyi ke cizi noupadid báwad va námi az piw nadáwte báwad ke baráye án mitaván nám e novini gozáwt." (ZBP. L4582 NKZZF). //padidehá ye sepehrik** [natural] *hanvari* [social]*/ tárixi./ Máhgereftegi padideyi kamyáb ast.; Varwekastegi be hengám e oft e/ forupáwi ye hirbánik** [economic] *padideyi faráván ast.//.* **2** *padide. //padide ye wekast* [failure] *e zudrasewán.//*

phew, whew *(wegeft-váźe) piv, pif, pef, áx, ávax, vah. //Piv! xeili bad bud, nazdik bud án ráde*/ máwin be má bezanad!//*

phial, vial n *piyál* [niz besanjid bá "piyále"]. niz bengarid be* "vial"

philander v, **philander (with sb)** *(biwtar xárdári) (beviźe baráye mardán) bá zanán lásidan/ musmus zadan. //Zamánaw rá be lásidan bá doxtarán e deh separi kard.//*

philanderer n *(biwtar xárdári) zanbáre; doxtarbáz. //Doxtarbáz ast, xeili ruyaw nawmor/ hesáb nakon!//*

philantropic adj *mardomdusti, karfekári. //sázmánhá ye mardomdusti/ karfekári; angizehá* [motive] *ye mardomdustáne//*

philantropically adv *[az ruy e] mardomdusti/ mardomdustáne*

philanthropist n *mardomdust; nikukár; karfekár*. //Án dánewgáh rá mardomdusti tavángar bonyád nehád.//*

philanthropy n **1** *mardomdusti [M. Moqaddam].* **2** *mardomdusti, karfekári*

philately n *dajanduzi**

philatelic (adj) *vábaste be dajanduzi**

philatelist n **1** *dajanduz*.* **2** *dajwenás**

-phile, **phil** *(dar váźehá ye serewte námváźe va setáy* misázad) ...-dust; dustár. //*Francophile: *dustár e faránsaviyán/ Faránse;* bibliophile: *ketábdust/ námedust/ketábdust//*

philharmonic adj *filármonik; navádusán* [navá + dus/ dust]. //*the London Philharmonic Orchestra: *Bahárang* e Navádusán* e Landan//*

philhellene n, adj *Yunándust; dustár e Yunán*

philhellenic adj *Yunándust; dustár e Yunán*

-philia *(dar vážehá ye serewte námváže misázad) (beviże náhanjár)* **1** *dusti; harjá juri tarjome miwavad.* **2** *garáyew, garáyi, "barangixt Raxw e delávar ze jáy -- be cang andarun neize ye sargaráy." (ZBP. L6573 SF)*

-philiac *-dust; -gerámi*

philippic (n) *(beáyin) soxanráni ye tiz va tond be dowmani bá kasi*

philistine n *xukmanew; bifarhang. //Kasáni rá ke az káraw xorde gereftand bifarhang/ xukmanew xánd.//*

philistine adj *bifarhang; xukmanew. //Bifarhangi ye mardom máye ye foruhewtan* [abandon] *e án kár gawt.//*

philistinism n *bifarhangi, xukmanewi. //bifarhangi ye ruznámehá va máhnámehá ye porhaváxáh e mardompasand* [popular press]*./ Bifarhangi ye ruznámehá va máhnámehá ye porhaváxáh e mardompasand.//*

phil(o)-, *darvážehá ye serewte: ...-dust; dustár; harjá juri tarjome miwavad.*

philological adj *vážewenási*

philologist n *vážewenás*

philology n *vážewenási [M. Moqaddam]. bengarid be* "Linguistic"

philosopher n **1** *farzáne; filsuf. //farzánegán e/ filsufhá ye Yunán e Bástán//.* **2** *ádami farzáne/ váraste; żarfandiw. //Farzáneyi-st/ besyár żarfandiw ast.//*

philosopher's stone *eksir, "qalb e bihásel e má rá bezan eksir e morád -- ya'ni az xák e dar dust newáni be man ár." (Háfez); sang e kimiyá*

philosophical, philosophic adj **1** *farzánew. //bonesthá* ye farzánew//.* **2** *peiro ye/ sarseporde ye farzánew. //kárhá ye farzánewi//.* **3** *farzánegi; farzánevár. //bá án ziyán bá farzánegi/ farzánew/ farzánevár ruberu gawt./ Án ágáhi rá bá labxandi farzánevár niyuwid/ guw dád.//*

philosophically adv *//var** [verdict] *rá farzánevár paziroft.//*

philosophize, philosophise, v **1** *farzánevár andiwidan yá vájidan/ soxan goftan.* **2** **philosophize, philosophise (about/ on sth),** *goftogu kardan; gomán zadan. //Zamánewán rá be goftogu darbáre ye rázhá ye zendegi separi mikonand.//*

philosophy n **1** (**a**) *farzánew [M. Moqaddam]. //farzánew e kerdár* [moral]*//.* (**b**) *farzánew [M. Moqaddam]. //Farzánew e Arastu; Farzánewhá ye náhamáhang/ násázgár* [conflicting]*//.* **2** *farzánew. //Kasi ke farzánew e zendegi nadárad.; Farzánew e man in ast, emruz rá xow begozarán va negarán e fardá mabáw!//.* **3** *farzánegi. //Farzánegi ye/ farzánew e zendániyán behengám e saxttarin ruzegárhá hamáná dar dastgirkonandegánewán* [captors] *niz kárgar oftád.//*

phlebitis n *ámás e siyáhrag; ragimás* [= rag + más, besanjid bá* "pharyngitis"; *niz bengarid be* "-itis"*]*

phlegm n **1** *xel, xolle (ZBP. C318 FM); gow, "az pust e u [qatál e hemár] eshál e gow e zard konad..." (ZBP. L5320 ZX).* **2** *(beáyin yá kohne wode) balqami budan. //dar ruyáruyi bá girodár* [crisis] *árámew newán dádan/ balqami budan.//*

phlegmatic adj *balqami. //Hengámi ke raft o ámad/ ámadowod e ráde*há/ máwinhá faráván va ráhbandán ast baráye raftan az jáyi be já ye digar báyad balqami bud.//*

phlegmatically adv *bengarid be* "phlegmatic"

phlox n (pl **phlox, phloxes**) *giyáhán e báqceyi az gune ye* Phlox. *In giyáhán buteyi va Ámrikáyi hastand*

-phobe *dar vżehá ye serewte/ námváże misázad. //harásande; ...-tars; tarsande; "va in bimári (mániyá) ... mardom rá tarsande gardánad va be gomán va be áxar diváne gardánad..." (ZBP. L7067 HM). //*xenophobe *tarsande az bigánegán/ bigánetars./* Anglophobe *bimári ye raváni, tars az Engelisiyán//*

phobia n *harás, tars, pak* [<Kordi]; harjá juri tarjome miwavad. //Bar harás e xod az parváz cire wodan; Bizári az már va tártanandu/ ankabut yeki az haráshá ye/ tarshá ye faráván/ hamegáni ast.//*

-phobia *(dar vážehá ye serewte) (námváže misázad) harás; tars; pek* [<Kordi]. //*claustrophobia *harás az tangná/ jáhá ye tang./* hydrophobia *tars az áb./* xenophobia *tars/ haraz az bigánegán//*

-phobic *(dar vážehá ye serewte) (setáy* misázad) harásande; ... tars; tarsande, "va in bimári (mániyá), ...mardom rá tarsande gardánad va be gomán va be áxar diváne gardánad..." (ZBP. L7067 HM); //*xenophobe: *tarsande az bigánegán/ bigánetars//*

phoenix n *qoqnus*

phone[1] n **1** *vákubar* [JGS]/ telefon. //Bávákubar* be kasi cizi goftan/ cizi dastur dádan.; vákubar*/ telefon zang mizanad//.* **2** (**a**) *bá vákubar*/ telefon sargarm e soxan goftan budan; Aknun nemitavánid u rá*

bebinid, dárad bá vákubar bá kasi soxan miguyad./ Yek tasu* [hour] *ast ke páy e vákubar*-and/ dárand bá vákubar* gab mizanand.//.* (**b**) *vákubar* dáwtan. //Vákubar dárid?; Be womá vákubar* dádeand yá na?//*

phone-in *(dar Engelestán),* (US) **call-in** *barnáme ye rádioyi/ vákive* yá jamjám/* TV *ke dar án mardom zang zade cizi porside yá soxani miguyand, va ánhá rá paxw mikonand.*

phone-in-show *namáyew e jamjám/* TV *yá rádioyi/ vákive* ke dar án wenavandegán az birun zang zade soxan miguyand.*

phone v **1** **phone (sb) up** *be kasi zang zadan/ telefon kardan/ vákuyidan*; //Kasi zang zad/ telefonid?/ vákuyid*?/ Aknun behewán/ be iwán zang mizanam/ vákuyam*.//.* **2** **phone in** *(be sar e kár e/ já ye kár e xod zang zadan/ vákuyidan*./* **phone in sick** *be já ye kár e xod zang zadan/ vákuyidan* va goftan ke bimár ast/ sar e kár nemiáyad.*

phone[2] n *(zabánwenási) takváj* [single sound vowel or consonant]

-phone **1** *(námváźe misázad) dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. //vákubar*/ telefon; vákubar* e navárdár* [dictaphone]; *dársantur** [xylophone]//. **2** *(setáy* misázad) ...-zabán. //Espániyáyizabán./* Francophone *faránsavizabán//*

phone book = *daftar e telefon/ vákubar** = telephone directory

phone booth, phone box *váku-kole**

phoneme n *(zabánwenási) váj*. //zabán eEngelisi 24 váj* e vianjan** [consonant phoneme] *dárad. //Dar Engelisi* "s" *dar* "sip" *va* "z" *dar* "zip", *do váj e jodágáne-and.//*

phonemic adj *váji*

phonemically adv *az didgáh e váji*

phonemics n *vájwenási*

phonetic adj *(zabánwenási)* **1** *áváyi.* **2** *ávánegári. //*phonetic symbols, alphabet, transcription *namádhá ye, dabire ye, báznevisi ye áváyi//.* **3** *(dar vájvi** [spelling]*) áváyi. //Vájvi* ye Espániyáyi áváyi ast.//*

phonetically (adv) *az didgáh e áváyi*

phonetician n *áváwenás*

phonetics n *áváwenási*

phoney, **phony** adj (**phonier, phoniest**) **1** *(anáyin/ xárdári) ...-namá; doruqin; kawki, qollábi; sáxtegi, cáxáni, láf. //qollábi/ cáxáni ast; Yek pezewk e qollábi//.* **2** *doruqin, sáxtegi. // Guwáy** [accent] *e doruqin/ sáxtegi ye Ámrikáyi./ azdari* [qualifications] *ye doruqin/ sáxtegi./ gouharhá ye qollábi; raftár* [mannerisms] *e sáxtegi; baháne ye doruqin baráye dir ámadan; baháne ye "nane kunam wal-e."; "Án dástán dar cewm e man doruqin/ qollábi bud.//*

phoney, **phony** n *cáxán, kalak, qollábi, sáxtegi. //Mardeke pák kalak-e; In almás qollábi ast.//*

phonic adj *ává, áváyi*

-phonic *(dar váźehá ye serewte) (setáy* misázad); harjá juri tarjome miwavad. //*telephonic *bá vákubar; az ráh e vákubar*//*

phoniness n *bengarid be* “phoney”

phon(o)-, *(dar váźehá ye serewte "ává"). //***phonetic** *áváyi;* **phonograph** *ávánaváz/ ávánegár//*

phonological adj *áváwenási; vájwenási*

phonologist n *áváwenás; vájwenás*

phonology n *áváwenási; vájwenási. //yek doure/ yek dars e áváwenási./ áváwenási ye zabán e Engelisi ye kohan/ bástán//*

phooey *(wegeftváźe- baráye newán dádan e xárdári, noumidi, yá napaziroftan e yek rásti) pef, ax, nabábá; velkon!!; tafu. //tafu bar to ey carx e gardun tafu!//*

phosgene *gáz e fosźen*

phosphate n **1** *fosfát.* **2** *kud e sáxtegi/ kud e ximiyáyi*

phosphorescence n *wabtábi; wabceráqi*

phosphorescent adj *wabtáb; wabceráq*

phosphorus n **1** *fosfor, fosforus.* **2** *sar e kebrit*

phosphoric, phosphorous adj *fosfor, fosfori, fosfordár; fosforo/ fosforik*

photo n (pl **photos**) *(anáyin) bengarid be* "photograph"

photo finish *(dar asbdaváni) dar takrobáyi agar asbán e tiztak candán beham nazdik báwand ke joz bá gereftan e peikare nataván asb e barande rá yáft.*
photo-, *(dar váźehá ye serewte)* **1** *rouwanáyi; ruc*; foruq; varq.* **2** *vábaste be peikarebardári*
photocell = photoelectric cell/ photoelectric
photocopier *pácingar**
photocopy n *rucpácin* [ruc <raoc Avestáyi, [EDPL] + pácin <Avestáyi "paiticayana"/ Pahlavi "pacin"]*
photocopy v (pt, pp **photocopied**) **1** *pácin* gereftan.* **2** *az cand kár/ ciz pácin* gereftan*
photoelectric adj *rucbarq* [<Avestáyi, raoc]*
photoelectric cell (**photocell, electric eye**) *cewm e barqi*
photogenic adj **1** *xowpeikar baráye peikarebardári. //xornewini* [a sunset]*, dehkadeyi, baccegorbeyi ke baráye peikarebardári xub ast.//.* **2** *(baráye mardom/ ádam) xowpeikare/ kasi ke peikareaw xub darmiáyad. //Man xowpeikare nistam//*
photograph, **photo** n **1** *peikare. //az cizi/ kasi peikare gereftan.//.* **2** **take a good photograph**/ **be photogenic** *xowpeikare budan/ dar peikarebardári xowgel darámadan*
photograph v **1** *peikare bardáwtan. //az bayu/ arus, jawn e bayugáni/ arusi, goli peikare bardáwtan//.* **2** *(bá band e kárváźe) dar peikarebardári Xub/ bad/ ... az áb darámadan. //dar peikarebardári xub/ bad/.rouwan/ tárik... darámadan//*
photographer n *peikarebardár. //Án hamávard beru ye peikarebardárán e ostádkár* [professional] *va kámegar** [amateur] *báz ast./ peikarebardár e ruznáme./ yeki az behtarin peikarebardárán e jahán//*
photographic adj **1** *peikarebardári. //dastgáh e peikarebardári//.* **2** *tizvir; tizviri*
photographically adv *bengarid be* "photographric"
photography n *peikarebardári ye siyáh o sepid/ rangi/ bijonbew. //Sargarmiyaw peikarebardári-st. Peikarebardári ye án celpard*/ film az zendegi ye jánevarán dar mex* e abáxtar* [north pole] *saxt naqz bud.//*
photolithography (n) *cáp bá ravew e peikarebardári*
photon n *foton, rucak* [<Avestáyi, "raoc"]*
photosensitive adj *senahmand* be rouwanáyi; rucsenahmand*. //káqaz e rucsenahmand*//*
photosensitize, photosensitise *dar barábar e rouwanáyi senahmand sáxtan/ gardánidan*
photosensynthesize; photosensynthesise *rucserewtan**
Photostat, n *(nám e bázargáni) "fotokopy"/ rucpácin**
photostat v *az cizi rucpácin*/ "fotokopy" gereftan/ kardan*
photosynthesis n *bá rouwanáyi ye áftáb az gáz e angewt/ zoqál va áb xoráki sáxtan; rucserewt* [<Avestáyi, "raoc" + serewtan]. bengarid be* chlorophyl
photosynthetic (adj) *rucserewti**
phrasal adj **1** *vábast e be "vacan*".* **2** *be rixt e "vacan*". //*phrasal verbs: *kárváźehá ye vacanik* con, "*blow up", "fall over", "go in for"//
phrase n **1** (**a**) *vacan* [<Sanskrit, "vacanan"]; //" mard e javán", "ráde ye/ máwin e ábi" vacan hastand//.* (**b**) *soxan, "soxani wáyeste, be yád mándani, gozide. //In dorost hamán soxani* [phrase] *ast ke peiyaw migawtam.//.* **2** *sabk. //sabk e zibá ye cámesorá//.* **3** *(musiqi) vacan*.* **4** **turn a phrase** *az sar e wuxi goftan.* **a turn of phrase** *sabk e/ wive ye goftan/ báznamudan. //sabk e/ wiveyi girá, wegerf, nápedrám/ saxt/ dowvár dar báznamudan/ goftan e cizi//*
phrase v **1** *goftan, báznamudan. //xeili bárik xordegiri ye xod rá báznamudan* [phrase one's criticism very carefully]./ *Cejuri beguyam?* [phrase sth]; *setáyewi naqz//.* **2** *(dar musiqi/ beviźe hengám e neváxtan) be vacan* baxw kardan; vacas táwtan* [besanjid bá Avestáyi,"vacastawti"] [vacastáwtan*]//*
phrase-book n *náme ye/ ketáb e soxanán e harruze/ ruzáne. //yek ketáb e soxanán e har ruze ye Engelisi/ Espániyáyi//*
phraseology n **1** *soxandáni; soxanwenási; soxanpardázi.* **2** *vacanwenási*, bázgardid be* "phrase".
phrasing n **1** *(musiqi) vacas-tawt* [Avestáyi, "vacastawti]. //Az ávázexán baráye vacastawt* e badaw xorde gereftand.//.* **2** *besanjid bá* "phraseology"
phrenetic *bengarid be* "frenetic"
phrenological adj *bengarid be* "phrenology"

phrenologist n *(kohne wode) kasi ke az ruy e rixt e kalle ye mardom manew e ánán rá mixánad*

phrenology n *(kohne wode) manew va tavánáyihá ye kasi rá az ruy e rixt e kalleaw xándan*

phut adv, **go phut** **1** *(anáyin) xaráb wodan; az kár oftádan. //Carxowt e raxtwuyi xaráb wode/ az kár oftáde.//.* **2** *virán/ tabáh wodan ; az ham páwidan. //Án károbár az hamgosixt; Barnáme ye estár** [vacation] *e má tabáh gawt/ az ham páwid.//*

phylum n (pl **phyla**) *(zistwenási) wáxe. //wáxe ye narmtanán; hame ye jándárán e narmtan bedun e tire ye powt rá dar bardárad.//*

physical adj **1** *ostoumand [besanjid bá Avestáyi, "astvaiti"]; //jahán e ostoumand; gardun* [universe] *e ostoumand//.* **2** (**a**) *tan, tanáni. //varzidegi ye tan; tanbahr*; behzivi ye tanáni* [welfare]*; niru ye tan/ tanáni; varzew e tan/ tanáni; tanvarzi* [physical education]*//.* (**b**) *be tan e xiw dar jáyi budan.* **3** *cehr, cehrik, xim. //dar yek dam dar do já budan az didgáh e cehrik nawodani ast.; yek niyáz e cehrik//.* **4** *cehrik. //joqráfiyá ye cehrik.; naqwe ye cehrik.//.* **5** *cehrwenási*. //ximiyá ye/ kimiyá ye cehrwenásik*./ dánew e cehrwenási*//.* (**6**) *(anáyin/ soxan dar parde) dorowti kardan; galáviz wodan; harjá juri tarjome miwavad. //Hamkári mikoni yá cub tu ástinet konam?* [to get physical]*//*

physical n *ázmáyew e pezewki/ bálini*

physically adv **1** *tan, tanáni; bestuh; varzide; tanbahr [<Pahlavi (ZBP. C5988 MK)]; //*physically handicapped *ara*; dastbaste [M. Moqaddam]; tanáni; niru ye tan/ tanáhi. //bar sar e kasi táxtan/ kasi rá kotak zadan//.* **2** *az didgáh e cehrik*. //az didgáh e cehrik* nawodani//*

physician n *pezewk*

physicist n *cehrwenás*; gouhardáná [<Pahlavi (ZBP. L7652, MK)]*

physics n *cehrwenási* [Pársi ye bástán "ciťr"/ "ciťra" (EDPL)]; gouhardánew** [*besanjid bá* "physicist"]. *//Dar in sad sále cehrwenási*/* physics *piwraft e bozorgi karde.; cehrwenási* ye hasteyi; dátikán* e cehrwenási** [the laws of physics]*/ sámánhá ye cehrwenási** [physical systems]*; yek ketáb e ámuzew e cehrwenási*; cehrwenási ye elektron/ rucak*//*

physi(o)-, *(dar vážehá ye serewte) xim, cehr, tan, harjá juri tarjome miwavad. //*physiology *chrwenási ye tan//.* **2** physical: *tan-,.* //physiotherapy: *darmán bá varzew; varzewdarmáni//*

physiognomy n **1** (**a**) *didár, "con Siyámak rá bedingune bozorg kardand mardi ámad be didár va honar hame con Kiyumars" (ZBP. L1987 TB); cehre.* (**b**) *didár, roxsár, cehre, ruy. //nemune ye didár/ cehre ye/ roxsár e Orupá ye abáxtari* [North]*//.* **2** *ruywenás, "va mardomi bud andar miyán e Esráyil ruywenás." (ZBP. L2052 TB); "ke goft feriwte yá Maryam ke xodáy możde dahad to rá be soxani az u nám e u Masih ast. Isá pesar e Maryam ruywenás andar in jahán." (ZBP. L6818 TTT).* **3** *cehrwenási ye zamin* [physical features of an area]

physiological adj **1** *vábaste be kárwenási ye andámhá ye tan.* **2** *pažuhew dar kárwenási ye andámhá ye tan. //kárkard e safar dar espáw** [space] *bar wive ye kárkard e andámhá ye tan.//*

physiology n *kárwenási ye andámhá ye tan. //kárwenási ye zádorud* [reproductive...]*//.* (**b**) *//kárwenási ye tan e már//*

physiotherapist n *darmángar bá varzew; varzdarmángar**

physiotherapy n *darmán bá varzew; varzdarmáni**

physique n *didár, " pas con Siyámak rá bedigune bozorg kardand mardi ámad be didár va honar hame con Kiyumars" (ZBP. L1987 TB); tan. //tanumand; tani bálide; xod rá tanumand sáxtan./* a fine physique *tanbahr [<Pahlavi (ZBP. C5988 MK)].//. dowtan*; riqu. //Baráye conin kár e e sangini/ geráni tanumandi ye báyaste rá nadárad.//*

pi n **1** *wánzdahomin vát* [letter] *e az dabire ye Yunáni π pi.* **2** *dar hendese womár e π pi, = 3.14159, dar parhun pirámun baxw bar abarzeh* [diameter]

pianissimo adv, adj (abbr pp) *(dar naváxtan e musiqi) besyár narm; besyár árám rámew e ján*

pianist (n) *navázande ye piáno/ piánonaváz. //yek navázande ye piáno ye námvar//*

piano adv, adj *(dar musiqi) narm, árám, sabzdar sabz, "co báng e sabz dar sabzaw wanidi -- ze báq e zard sabze bardamidi." (XosroWirin- Nezámi). "Co kardi rámew e ján rá raváne -- ze rámew ján fadá kardi zamáne. " (Xosro-Wirin, Nezámi)*

piano[2] (n) (pl **pianos**) (also fml **pianoforte**) *piáno. //naqmeyi ruy e/ bar piáno zadan/ naváxtan//*
grand piano *piáno ye xábide.*

upright piano *piáno ye istáde. //musiqi ye piáno; ostád e/ ámuzegár e piáno; ámuzák e piáno; navázande ye piáno; cárpáye ye/ newim e piáno* [stool]*//*

pianola, Pianola *(nám e bázargáni) piánolá (guneyi piáno ye bádi)*

piastre, (US) **piaster** n *piyáster, yekán e pul dar barxi kewvarhá ye xorásgán e miyáne* [middle east]

piazza *(váźe ye Itáliyáyi) meidán (e wahr); bázár*

pibrach n *"pibrák" musiqi ye viźe ye náyanbán* [bagpipes]

pica[1] n **1** *dah vát* [letter] *dar* inch*; (andáze ye) dah dar yek.* **2** *(dar cáp) yekán e andáze/ (yekán e andázegir ye nusiyá*/ táyp) dah dar yek*

pica[2] n *viyár; árezu ye tabáh, "andar árezuhá ye tabáh ki mardom rá padid áyad. tabáhi ye árezuy án rá guyand ki mardom cizhá ye bad árezu konad con gel va namak va angewt..., va zanán e ábestan rá niz oftad." (ZBP. L5531 ZX)*

picador n *(dar gávbázi) savárkár e neyzebáz*

picalilli n *torwi ye xardali*

picaresque adj *(sabk e soxan) zendegi va kárhá ye wurangiz e qalandarán e dustdáwtani*

piccaninny n *(kohne wode, zewt) siyáhpust e javán/ barzangi ye javán; kákábacce; bacce sorxpust*

piccolo n (pl **piccolos**) *pikolo guneyi sáz mánand e ney*

pick[1] n **1** *gozidan; bargozidan; gozinew, xástan. //Bigomán be womá qalami vám midaham, bargozin, harkodám rá mixáhi bardár/ bargir.; Barande mitavánad piw az digarán baram** [prize] *e xod rá bargozinad.//.* **2** **the pick of sth** *gol, wire, behtarin; golcin; dastcin. //(dar ágahihá ye xorákihá) má tanhá behtarin rá varmicinim/ dastcin mikonim./* the pick of the new season's fashions *behtarin/ gol e handhá ye baháre/ tábestáni/ páyizi/ zemestáni./* the pick of the bunch *gol e sarsabad.//*

pick[2] n **1** (= **pickaxe,** (US) **pickax**) *kolang.* **2** *(dar váźehá ye serewte) ...-kolang; harjá juri tarjome tavánad wod. //kolang e yaxwekan* [ice-pick] *dandánafriw* [a tooth pick]*//*

pick v **1** *bargereftan. //pedaram ma rá bargereft. (ZBP. L2388 AT); dargereftan, "Weyx goft rouwanáyi dargir o biyár." (ZBP. L2654 AT); barcidan "goft... hame gouhar ast rixte cerá barnacinand? Xalq báznegaristand pendáwtand gouhar ast tá bargirand." (ZBP. L2798 AT); bardáwtan; varcidan [M. Moqaddam]. //Harkodám rá dust dári mitaváni bargiri.;Tanhá behtarin bázigarán rá baráye bázi dar ávard* [game] *varcidand/ bargozidand.; zabán e/ dahán e xod rá páyidan [va cizi nagoftan ke máye ye pawimáni gardad]* [pick one's words]; *dar ráh e geli ráh e xod rá bargozidan/ pávarcin raftan* [pick one's way]*//.* **2** *kandan, cidan, báz kardan, "mardi az lawgar be hayát e mardi andarwod va be deraxt e xormáboni barwod vaxormá bázkard." (ZBP. L189 TB). //golháyi ke táze az báq cide wode; káhu kandan; álu báz kardan* [plums]*; álucidan; esfenáj kandan; tutfarangi cidan.//.* **3** (**a**) *pák kardan. //dar bini ye xod angowt kardan va án rá pák kardan; bá dandánafriw dandán e xod rá pák kardan; Saghá ostoxánhá rá xorde pák kardand.//.* (**b**) **pick sth (from/ off sth)** *varcidan; gereftan; bardáwtan. //nax e kuk rá* [tack in threads] *rá az jámeyi gereftan/ varcidan./ Muyi rá az yaqe ye yumu* ye/ kot e xod gereftan./ bázicehá rá az zamin varcidan; fandoqhá/ bádámhá* [the nuts] *rá az ru ye kák varcidan/ bardáwtan//.* (**c**) *bewkalidan (ZBP. C5452).* **4** **pick sth (in sth)** *suráx kardan. //Bacce piwband e tázeaw rá suráx karde.; Parande bá noukaw yax rá suráx kard* [pick a hole]*//.* **5** (**a**) *(baráye parandegán) (bá nouk) varcidan. //Jujeháyi ke dáne varmicinand.//.* (**b**) **pick at sth** *nok zadan, xordan, varcidan. //Gonjewkhá xorde nán rá nok zadand/ varcidand.; Hicgáh gorosne nist, tanhá be xorákaw nok mizanad.//.* **6** = **pluck** *zadan; //Banjo zadan//.***7** **have a bone to pick with sb** *bengarid be* "bone". **pick and choose** *bargozidan. //Ruzhá sar e bargozidan e káqaz e divári va parde separi kardam.; Mibáyast bá wetáb saráce biyábim.; zamáni baráye bargozidan* [pick and choose] *nadáwtim.//.* **pick sb's brains** *az kasi porsidan va komak gereftan; //Yek farhang e Fáránsavi ye nou niyáz dáram, Miwavad az womá beporsam ke behtarinaw kodám ast bexaram?//.* **pick a fight/ quarrel (with sb)** *átaw be pá kardan; jang ráh andáxtan. //Mixást darbáre ye án bá man jang ráh biyandázad/ be pá konad, ammá man az goftogu sarbáz zadam.; Nábexradi bud ke bá gord e mowtzani ye geránsang* [heavyweight] *jang bepákoni!//.* **pick holes in sth** *xorde gereftan. //Xordegiri az gováźeaw* [argument] *kár e ásáni bud./ Az harce beguyam/ piwnahád konam xorde migirand.//.* **pick sb's pocket** *jibbori kardan; jib e kasi rá zadan.* **pick up the pieces/ threads** *ráss-o-ris [rást-o-ris] kardan; besámán kardan; behtar sáxtan. //Án ruydád e qambár zendegiyewán rá behamrixt va hanuz dárand kárhá rá rássoris mikonand.//.* **pick up speed** *tondtar raftan; wetáb gereftan. //Be pirámun e wahr reside (va) wetáb gereftim.//.* **pick a winner** (**a**) *(asb e) barande rá bargozidan.* (**b**) *xeili xub bargozidan. //Rásti ke bá in ráde*yi/ máwini ke xaridam cewm e bázár rá kur kardam- pasopiw/ peivaste xaráb miwavad* [break

down].//. **8** **pick sb off** *(xub newáne raftan va az miyán...) yeki rá bá tir zadan/ kowtan. //Taktirandázi ke ru ye powtebám penhán wode bud (xub newáne rafte) se sarbáz e gawti* [soldiers on patrol] *rá zad/ kowt.//.* **pick on sb** *peivaste be kasi tusari zadan. //gomán mikard, pedaromádaraw peivaste tu saraw mizadand./ baráye kári saxt/ bad/ nágovar varcidan/ bargozidan;/ ma rá bargozidand ke ágáhi ye bad rá bedaham.//.* **pick sb/ sth out** (**a**) *bargozidan; varcidan; golcin kardan; //Az miyán e hezárán tan darxástkonande baráye án kár bargozide wod./ residetarin holu rá varcid//.* (**b**) *wenáxtan; bázwenáxtan; didan. //Roxsár e kasi rá miyán e anbuh e mardom bázwenáxtan./ Besaxti miwod kolbe rá dar kuhpáye did.//.* **pick sth out** (**a**) *bedun e esvar** [musical note]*/ nevewte páreyi az naqmeyi rá neváxtan/ laqzidan/ báznaváxtan//.* (**b**) *bá barresi ye źarf yáftan. //Zaminehá ye bázgawti rá dar kár e nevisandeyi bá barresi ye źarf yáftan;/ Mitavánid taránehá ye sangitani** [operatic arias] *rá ke dar in rah az bahárang** [orchestral passages] *ámade bázwenásid?//.* **pick sth over** *(sabzi/ mive rá) pák kardan. //Marjomakhá* [lentils] *rá xub pákkon tá sangrize/ rig tuyaw nabáwad.//.* **pick up** (**a**) *behtar wodan; garm wodan; dáq wodan. //Bahár bázár hamiwe dáq miwavad.; Dir beravim tá havá kami behtar wavad./ Án namáyew bad áqáz wod ammá páyán e kár garm wod. Pas az cand ruz ásáyew hálaw zud ru be behbudi gozáwt/ behtar wod.//.* (**b**) *az sar gereftan; padisár [báz az sar]gereftan/ pei gereftan./ Az jáyi ke diruz páyán dádim az sar/ padisár migirim.//.* **pick oneself up** *(pas az oftádan) bepáxástan; barxástan. //Barxiz va raxtat rá betakán.//.* **pick sth up** (**a**) *kasi rá bardáwtan/ savári dádan va az jáyi be já ye digar bordan./ Tasu* [o'clock] *ye haft ámade baratmidáram[I will pick you up!!].//.* (**b**) *(anáyin- biwtar xárdári) bá kasi barxordan (va baxtaki) áwná wodan. //Bá án doxtar dar disko ye/ vawtxáne ye dánewkade áwná wod.; Bá mardi behengám e estár** [vacation/ holiday] *barxorde áwná wod va aknun bá u zendegi mikonad.//.* (**c**) *raháyi dádan; az áb gereftan. //savakarji** [lifeboat] *hame ye bázmándegán* [survivors] *rá az áb gereft* [pick up]*//.* (**d**) *(baráye bázjuyi) bázdáwt kardan. //Pásbánán/ wahrbáni hengámi ke mixást az kewvar beravad bázdáwtaw kardand/ kard./ U rá bázdáwt karde baráye bázjuyi* [questioning] *bordand.//.* (**e**) *kasi rá nekuhidan. //Baráye badzabáni u rá nekuhid.//.* **pick sb/ sth up** (**a**) *gereftan va boland kardan; bargereftan, "pedaram ma rá bargereft..." (ZBP. L2388 AT); dargereftan, "Weyx goft rouwanáyi dargir va biyár..." (ZBP. L2654 AT). //Bacce rá bargerefte ru ye wáneaw nehád/ qalamduw kard.; Laqzide kif e womá rá bardáwtam/ bargereftam./ (dar báftani)* pick up a stitch: *yek dáne rá gereftan; Ketáb rá az zamin bargereft/ bardáwt; Vákubar*/ telefon rá bardáwte/ gerefte nomreaw rá gereft.//* (**b**) *gereftan. //án kawti/ lákume** [yacht] *rá ru ye parde ye rádár e xod gereftand/ yáftand.; Tavánestam ferestande ye womá rá ru ye kuhe ye kutáh/ mouj e kutáh e rádio/ vákive* begiram./ Án dastgáh* [equipment] *newáne ye* [signal] *máhváre rá gereft.//.* **pick sth up** (**a**) *(bá kár kardan/ varzidan) yád gereftan. //Hengámi ke raft Fáránse zendegi konad, zud Fáránsavi yád gereft.; Kudakán guwáy* e bumi* [local accent] *rá yád gerefteand.; xu ye bad gereftan/ yád gereftan//.* (**b**) *(bimári) gereftan. //tafnuyi** [infection]*, sarmáxordegi, cáyemán* [cold] *gereftan//.* (**c**) *baxtaki/ arzán xaridan. //Noxostin cáp e arzewmand e ketábi rá dar haráj e ketáb e dehkade baxtaki (arzán) xarid.; Biwtar e kácál e (xod) rá dar haráji ye wahrhá ye kucak arzán xaridand.//.* (**d**) *(ágáhi-soxancini) wanidan; be guw e kasi xordan; yád gereftan; fahmidan; sardarávardan. //Ágáhi ye cewmgiri az jáyi be guwaw resid.; Bebin mitaváni (cizi) az barnáme ye áyandeyewán sardarávari?//.* (**e**) **collect sth** *gereftan. //Báyad beravam/ kotam/ yumu*yam rá az xowkwuyi begiram./ Sar e ráham be xáne yek cizi baráye wám mixaram./ Yek tasu* [hour] *piw as áqáz e namáyew mitavánim pate rá begirim.//.* (**f**) *gereftan. //Masráde ye barqi* [trolley-bus] *az simhá ye bálásar barq migirad.//.* (**g**) *yáftan; báz be... peivastan. //ráhi/ buyi rá yáftan./ Ánvar e/ án su ye rudxáne (báz) ráh rá yáftan/ donbál kardan//.* **pick up with sb** *(biwtar xárdári) //bámardomán e wegerfi hamnewin/ damxor gawte/ wode.//*

pick-a-back, piggyback n *qalamduw, ru ye duw; kule. //kasi rá qalamduw kardan//*

pick-a-back, piggyback v *qalamduw wodan/ kardan. //páyán e ráh pedaraw qalamduwaw kard.//*

picker n *(beviźe dar váźehá ye serewte) ...-cin; ...-kan; har já juri tarjome miwavad. //sibcin e xodkár*: a mecahanical apple-picker//

picket n **1** *kárgari yá goruhi az kárgarán ke ruz e bastnewini jelo ye kárxáne yá kárgáh istáde jelo ye digarán rá migirad tá sar e kár naravand. //Dar galávizi* [scuffle] *ye panj tan az rahgirán/ bastnewinán ke jelo ye dar istáde budand zaxmi wodand./* a picket line *raj e kárgarán e bastnewin//.* **2** *pás/ pásdár/ pásbán/ didevar//.* **3** *tirak, cub (e nouktiz) e narde. //narde ye cubi (az tirak)*

picket v **1** (**a**) *dam e dar e kárxáne/ kárgáh bast newastan/ bastnewináni gomárdan tá digarán sar e kár naravand.//.* (**b**) *jelo ye dar e kárxáne/ kárgáh bast newastan va jelo ye kárgarán rá gereftan. //barxi az hamvandán e raste ye kárgari* [union members] *nemixástand jelo ye dar e kárxáne istáde az raftan e*

kárgarán be kárxáne jelougiri konand.//. **2** *pás/ pásdár/ pásbán/ didevar gozáwtan//.* **3** *bá zadan e tirak* [stakes] *narde gerdágerd e... rá gereftan/ ostovár kardan*

pickings (n) **1** *ganj, pul e bádávarde, sud, pul e koláhbardári. //Be má zabán dád ke agar bahrhá rá darzamán/ biderang bexarim sud e kalán xáhim bord.//.* **2** *bázmánde ye xorák, pasmánde ye xorák*

pickle n **1** (**a**) *ricár, torwi, ácár, banbal (torwi ye sib e deraxti) (ZBP. C907); //torwi ye/ ricár e kalam e qermez//.* (**b**) *ricár, ácár, torwi. //Án xorák hamráh e cand gune torwi/ ricár bud.; panir va torwi/ ricár.//.* (**c**) *dar ábenamak/ bá namak negahdáwtan; ...rá qorme kardan. //guwt rá qorme kardan/ dar ábnamak negahdáwtan.//.* **2** *(anáyin) bacce ye toxs/ nátou. //doxtarbacce ye toxsi/ nátouyi ast!//.* **3** **(in) a sad, sorry, nice, pretty, etc pickle** *docár e gereftári/ dardesar/ dar hacal*

pickle v *torwi andáxtan; ácárdan. //torwi ye kalam, piyáz, gerdu; kalam e/ piyáz e/ gerdu ye ácárde/ torwi andáxte//*

pickled adj *(anáyin) mast. //páyán e wab digar mast e mast/ pátil bud.//*

pick-me-up n *(anáyin) nuwábe ye jánbaxw [e dáruyi yá alkoli]*

picknicker n *kasi ke be tuwi miravad; tuźirou. //Az tuwiravandegán xáhew mikonim áwqál narizand.//*

pick-pocket *jib-bor*

pick-up n pl (**pick-ups**) **1** *(anáyin- biwtar xárdári) kasi ke ádam bá u baxtaki áwná wode/ barxorde/ hambestar wode.//.* **2** *sar/ suzan e gerámáfon.* **3** *nivráde* [niv <Kordi]; kámiyon e kucak e bárkaw e rustáyiyán*

picky adj (**pickier**, **pickiest**) *(anáyin- xárdári- beviźe dar Ámriká) xordegir, baháneju, doźxu*

picnic n **1** (**a**) *(dar Engelestán) tuwi, tuźi (ZBP. C284 FM). //Miravim kenár e rudxáne va bá xodemán tuwi mibarim./ miz e, sabad e, náhár e tuwi//.* (**b**) *tuwi, tuźi. //ruz e qawangi ast, beravim tuwi//.* **2** **be no picnic** *saxt budan; wuxi nabudan. //Bá bikári nánávar e xánevádeyi budan wuxi nist./ kár e har boz nist.//*

picnic (**picnick**) n *be tuwi/ tuźi raftan. //Baráye tuwi/tuźi be jangal raftand.//*

picric acid n *asid pikrik; gouhar e pikrik*

pictorial adj *(bá) peikare. //peikarehá ye jawn e bayugáni/ arusi; peikaredár; sálmar e/ gáhnamá ye/ máhnáme ye peikaredár.//*

pictorial n *ruznáme ye/ máhnáme ye peikaredár/ porpeikare*

pictorially adv *bengarid be* "pictorial"

picture n **1** (**a**) *peikare, "In peikare rá candin sál e piw bardáwte budand." (ZBP. L4153 TMK); negár, "negár, ánce dar tázi naqw, tasvir, va wekl minámand." (ZBP. L7634 DTH); "negar e Sekandar conán ham ke bud -- negárid o az jáy bargawt zud." (ZBP. L5746 SF); //Peikareyi ke az gáván kewide bud baram** [prize] *rá bord.; Negári az án saráy bekew tá bedánim ce rixt ast.//.* (**b**) *peikare. //Peikarehá ye jawn e bayugániyewán/ arusiyewán rá be má nemudand/ newán dádand.; Dárad az kudakán peikare barmidárad/ migirad.//.* (**c**) *negár. //Negár e ma rá minegári/ mikewi?//.* **2** *xeili qawang (con negár). harjá juri tarjome miwavad. //Golhá ye Nasrin* [daffodils] *ke miwekofand báq con behewt miwavad./ Baccehá dar pirhan e xowgelewán xeili qawang wode budand.//.* **3** (**a**) *did. //Án ketáb didi az zendegi ye ruzmarre ye mardom e Rum e bástán bemá midahad.//.* (**b**) *didan. /daryáftan/ fahmidan* [mental picture]. *//Gozárew e źarfi/ báriki ke dád máye ye án gawt ke betavánim ánce rá ke rox dáde bud dorost/ bári/ bárik* [accurate] *bebinim.//.* **4** *cuni ye yek peikare con dar jamjám/* TV. *//Peikare ye jamjám bá wáxakhá* [aerial] *xeili rouwantar ast.//.* **5** (**a**) *film; celparde*. //vápasin celpardeaw*/ filmaw rá dideyi?//.* (**b**) **the pictures** *sinemá/ celpard*. //Xeili be celpard*/ sinemá nemiravim.//.* **6** **be/ put sb in the picture** *kasi rá xub ágáhánidan/ rouwan kardan. //Aknun xub rouwan wodi?; Namáyandegán e kahestán** [parliament] *páfewári kardand ke az naqwehá ye warvin*/ sarrewtedári ágáh gardand.//.* **be the picture of health, happiness, etc** *xeili tandorost, wád... budan; namád e wádi/ tandorosti budan.* **get the picture** *(anáyin) daryáftan; fahmidan. //Mifahmam- womá do tá mixáhid tanhá báwid.//*

picture v **1** **picture sth (to oneself)** *didan, pendáwtan //(Xod rá) pendáwt ke ke dar Vietnám ast va ánjá miziyad/ zendegi mikonad tá bebinad cegune ast./ Nemitavánam bependáram ke án rustá bedun e án kelisá ye kohan cegune ast.//.* **2** *peikare bardáwtan/ gereftan. //Jelo ye zamin e porgol peikareyewán rá gerefte budand.//*

picture-book n *peikarnáme*

picture-card n *(dar ganjafe-bázi) barg e rang [sarbáz/ bibi/ wáh]*

picture-gallery *negárxáne*

picture postcard *peikbarg e peikaredár*

picturesque adj **1** *zibá, naqz, vaw. //yek rustá ye máhigiri ye bandarri zibá; cewmandázi zibá//.* **2** *(zabán e/ soxan e) jándár/ rouwan.* **3** *(baráye mardom, raftár, didár, kerdár) wegerf/ wegeftangiz. //heikali* [figure] *wegerf bá koláh e goldáraw//*

picturesquely adv *bengarid be* "picturesque"

picturesqueness n *bengarid be* "picturesque"

piddle v *(anáyin) wáwidan*

piddle n *wáw. //wáw e sag./ tulesag, ru ye qáli wáwide.//*

piddling adj *(anáyin/ xárdári)* **1** *xord, náciz, bi arj// Nemixáham in rizekárihá ye bi arj rá bewnavam!//.* **2** *kucak, xord, náciz. //Gereftan e dasturi/ parváne* [authorization] *baráye (hazine kardan e) conin pul e nácizi saxt ranjávar ast.//*

pidgin n *zabán e pijin (zabáni ámixte az zabánhá ye bumi ye Áfriqá ye xorvaráni* [western] *va nimruz e xoráyáyni* [south eastern] *ye ásiyá bá zabánhá ye Engelisi, Faránsavi yá Holandi ámixte ke hanuz ham dar in kewvarhá bekár miravad.) //be zabán e Pijin soxan goftan; Engelisi ye pijin//*

pie n **1** (**a**) *koluce, kolice, kolonbe; kolombi; kolomi;(ZBP. C5115 FM); qonde; sanbuse (koluce ye kucak e sebar); (ZBP. C6365); koluce ye sib; Kami biwtar koluce bexor!//.* (**b**) (US) *kolij [guwti yá miveyi] "karimi ke bar sar e sofre ye ám dárad- kolij az mah o az kavákeb kolije." (ZBP. C4379, Abolalá ye Gabjavi).* **2 pie in the sky**. *//Andiweháyewán darbáre ye vátáw** [reform] *e dastgáh e zendán nawodani ast./ wotor dar xáb binad panbedáne; árezu ye nawodani//*

pie chart *nemudár táftuni**

piebald adj *(asb e) ablaq; pise, "har pise gomán mabar neháli -- báwad ke palang xofte báwad." (Sa'di) (ZBP. C5843)*

piece[1] n **1** (**a**) *páre, tekke, taxte, párce. //Yek tekke az jámeaw rá gom kard.; Án miz az panj tekke/ páre/ párce sáxte wode.; cizi rá tekke tekke kardan; tekke tekke wodan. //Kácál* [furniture] *rá párepáre/ tekke-tekke be womá miresánand va womá báyad xod án rá savár konid.* [assemble]*//.* (**b**) *tekke, páre; tekkepáre; párepáre. //Goldán e wekaste hezár páre gawt.; feján wekaste tekke tekke ru ye zamin paxw wod.; cizi rá wekastan va xordxord kardan; cizi rá kewidan va páre kardan; cizi rá zadan va tekke-páre kardan; cizi rá xord o tekke-páre kardan; cizi rá deridan va páre kardan./ Qáyeq be sang xorde tekkepáre gawt.//.* **2 piece (of sth)** (**a**) *tekke, páre, taxte, xorde. //Yek tekke wiwe xardian conán ke be qáb e panjere bexorad; Yek tekke cub dar átaw nehádan; yek (xorde) rig dar cewm e kasi raftan; yek tekke/ borew nán, kák, guwt//.* (**b**) *tekke, párce; barg. //yek tekke gac; yek párce zamin; yek tekke/ barg káqaz.//.* **3 piece of sth** (**a**) *harjá juri tarjome miwavad. dar biwtar e nemunehá ye zir tarjome nemiwavad. //yek pand e, yek ágáhi ye, baxt e xub, feribkári./ yek kár e xub* [a fine piece of work]*//.* (**b**) *tekke, taxte, dáne. //yek tekke kácál/ gouhar; yek dáne camedán e; yek tekke cini/ yek párce cini.//.* **4** (**a**) *(beviże dar váżehá ye serewte) yek taxte, tekke, párce. //yek farawn* e narolás* [jigsaw puzzle] *1000 páre/ tekke./ yek kácál e se-párce; bahárangi** [orchestra] *bá panjáh navázande* [a 500-piece orchstra]*//.* (**b**) *(beviże dar watrang) mohre.* **5** *párce; qaváre. //párceyi ke qaváreyi foruxte wavad.* [sold by the piece]*//.* **6 piece (of sth)** (**a**) *(dar honarhá- musiqi) kár, gáh, gás (ZBP. C7412). //yek kár e musiqi; cáme/ yek tandis.//.* (**b**) *goftár. //Goftáraw rá dar ruzname ye emruz xándi?//.* **7** *sekke, tange (sekke ye zar yá sim); axce (ZBP. C1076); yek sekke ye/ tange ye 25 senti./ yek tange ye Espániyáyi* (spanish coin)*//.* **8** *(anáyin/ kohne wode/ xárdári) tikke (doxtar/ zan). //yek tikke ye xub* [a nice little piece]*./ Tikkeyi rá ke diwab boland karde bud miwenási?//.* **9** *(kohne wode) (beviże darváżehá ye serewte) tofang; //yek tofang e wekári baráye parandegán* [a fowling-piece]*//.* **10** *(dar Ámriká) (anáyin) duri. //Xáneaw án durhá-st.* [over there a piece]*//.* **give sb a piece of one's mind** *andiwe ye xod rá rok/ biparde be kasi goftan.* **go (all) to pieces** *xord wodan; az dast wodan; forupáwidan; gosixtan. //Pas az án egnest** [accident] *engár pák az hamforupáwid; Hengámi ke án ágáhi* ye delafgár* [catastrophic] *rá be u goftand xord wod.//.* **in one piece** *tandorost. //Baxtiyár budand ke tandorost bázgawtand.//.* **(all) of a piece with sth** (**a**) *sázgár. //Gámhá ye novin hamegi bá ravew e kár e warvin** [government] *sázgár ast.//.* (**b**) *yekdawt; az yek gune. //(powt e sar e kasi az u) xorde gereftan//.* **pick/ pull sth to pieces** *xorde gereftan az cizi.* **piece by piece** *tekketekke; yekiyeki. //án pol rá bardáwte tekke-tekke be já ye digar bordand.//.* **a piece of cake** *(anáyin) ásán con áb xordan. //Ázmun con ábxordan bud.; Dar guw e u foruxándan* [persuading] *ke yek ruz be má ásáyew dahad kár e ásáni naxáhad bud.//.* **take a piece out of sb** *kasi rá saxt nekuhidan*

piece[2], **piece sth together** **1** *savár kardan; beham casbándan. //*piece together a jigsaw*/ Farawn* e narolás rá beham cásbándan./ Tekkehá ye káqaz e páre rá baráye xándan e ánce ke bar án nevewte wode bud behamcasbándan.//*. **2** *az jáhá ye gunágun sareham kardan. //Cand gozárew e nárasá* [sketchy] *rá sareham kardan va be rásti ye dástán peibordan.//*

pièce de résistance n (pl, **pièces de résistance**) *(beviźe dar kárhá ye honari) arjdártarin qalam/ kár; wáhkár. //Wáhkár e án váládgar* [architect] *Tálár e Operá bud./ (dar cáwt) behtarin/ bozorgtarin páreyi xorák//*

piecemeal adj *rizriz; kamkam ámadan/ kardan. //Az ánce (ke) rox dáde tanhá gozárew e xordxordi be man reside.//*

piece-work n *kár e peimáni; peimánkári*

pied adj *(beviźe baráye parandegán) rangárang; golbáqáli; golmagoli; siyáh o sefid; ablaq; xálxáki. //yek domjonbának e siyáh o sepid* [wagtail]*//*

pied-à-terre n (pl **pieds-à-terre**) *(faránsavi) saráce/ xáne ye kucak. //(faránsavi) já ye pá baráye ruz e mabádá./ Kolbeyi dar Eskátland va saráyi dar Landan va fozun barin já ye páyi ham dar Páris dárand.//*

pier n **1** (**a**) *eskele.* (**b**) *eskele (baráye ráhpeimáyi).* **2** *jerz [M. Moqaddam].* **3** *divár e miyán e do panjere yá suráx; jerz [M. Moqaddam]*

pierce v **1** *suráx kardan, xalidan, áźdan. "hame mulew o ráy candin zadan -- bar in niwtar kám e wir áźdan." (ZBP. L3285 SF); softan; sonbidan, "alámathá ye án dar xalande báwad va gáhgáh pendárand ki án muze' hami sonbad" (ZBP. L5187 ZX); anjirdan; áźdan. //Peikán wáneaw rá soft/ xalid./ Dád guwaw rá suráx kardand/ softand tá betavánad guwváre bezanad/ biyandázad.//.* **2** *deridan; suráx kardan. //Jiqháyaw ásemán rá derid/ xalid.; Partou ye nurafkan táriki rá derid/ xalid.//.* **3** **pierce through sth** *xale, "Ádamiyán rá soxani bas bovad- gáv bovad kaw xale dar pas bovad." (ZBP. L7928 PD, Náser Xossro). //suz e sarmá; nasimi yax//*

piercingly adv *suz; bád e sard*

pierrot n, **pierette** *(fem.) piero/ pieret, váźe ye Faránsavi: yeki az ádamakhá ye rangáziv e* [pantomime/ *namáyew bá sáye ruye divár/ parde], faránsavi. (beviźe dar gozawte) guneyi xonyágarán ke beviźe dar kenár e daryá mardom rá sargarm mikardand con Háji Firuz e Irániyán, ammá ánán jáme ye sepid dáwte roxsár e xod rá niz sepid mikardand.*

pietà n *(váźe ye Itáliyáyi) "piyetá", peikare yá tandise awu Maryam bá kálbod e Masih e morde bar dámanaw*

piety n **1** *kiwvari (ZBP. L7103); pársáyi; dahmin* (ZBP. C7391); dahmán*/ ahráyi* [<Pahlavi, (ZBP. C7629 BF)]. //*filial piety *farmánbordári az va arj nehádan bar pedar yá mádar.//.* **2** *kiwvari; dahmán*; ahráyi*; pársáyi*

piezo-electric adj *wár e barqi [wár <sri, sáráti (Sanskrit) (EDPL]*

piffle n *(anáyin- xárdári) carand, yáve. //Yáve misoráyi!/ Carand miguyi!//*

piffling adj *(anáyin/ xárdári) biarj, xord, náciz. //gelehá ye náciz/ piwepá oftáde; xord; náciz./ Pas az haftehá kár yek cosofesi behew/ behaw dádand.//*

pig n **1** (**a**) *xuk, goráz.* (**b**) **pig, pig meat** *guwt e xuk.* **2** *(anáyin- xárdári) xuk, xar. //xuk/ xar nabáw!/ Ey xuk!/ Barxi ránandegán berásti xar-and/ xarakci-yand!//.* **3** (**a**) *dowvár, saxt, nágovár. //Kári saxt* [a pig of a job]*; ruzi saxt/ nágovár*[a pig of a day]*; ázmuni dowvár* [a pig of an exam]//. **3** (**a**) *wafw (e áhan yá sorb).* (**b**) *bengarid be* pig-iron. **4** *(kohne wode) (zabán e kuce) pásebán.* **5** **make a pig of oneself** *tá xerxere xordan; con xuk/ xar/ gáv xordan.* **make a pig's ear (out) of sth** *(anáyin) be kári goh zadan/ ter zadan/ ridan; kári rá tabáh kardan.* **pig/ piggy in the middle** *kasi ke miyán e do tan ke báham misetizand gir karde va bigonáh ranj barad/ ziyán binad.* **pigs might fly** *(dastán) Áb ke sarbálá mire qurbáqe Abu Atá./ sárang mixune. harjá juri tarjome miwavad. //Turaj sigár rá vel konad?* [and pigs might fly!], *"Gar hiz konad toube, kunew nemide yári!"//*

pig v **1** **pig oneself** *porxori kardan; xod rá bá... xafe kardan.* **2** **pig it/ pig together** *con xuk zistan/ kardan*

pigeon n **1** (**a**) *kabutar, fáxte, sapáruk (ZBP. C6475 FM); kaftar. parandegáni az xáneváde ye* <u>Columbidae</u>. *//a carrier-pigeon./ kabutar e námeresán//.* **homing-pigeon** *lenti (ZBP. C5031, C1110).* (**b**) *guwt er kabutar;* pigeon pie *koluce ye guwt e kabutar.//.* **2** **one's pigeon** *kár e xod. //Be man ce ke pul az kojá miáyad- in kár e man nist.//.* **pigeon-breasted** *(baráye mardom) (ádam e) sinekaftari*

pigeon-hole n *(miz e) lánekaftari; suráx; xáne-xáne.* **1** *káqaz yá cizi rá tappecál kardan. //Án naqwe rá pas az goftoguyi kutáh tappecál kardan/ be bute ye farámuwi sepordand.//.* **2** *radebandi kardand; jozv e... womordan. //Bardáwtaw in bud ke pesaraw rá zuraki jozv e baccehá ye badraftár radebandi kardeand* [pigeon-holed]*.//*
pigeon-toed adj *kasi ke angowtán e páyaw be darun gawte/ pákaftari*
piggery **1** *xukdáni; xukestán [besanjid bá gustán]; xukparvari/ parvarewgáh e xuk.* **2** pig-farm *xukestán.* **3** *xukdáni*
piggish adj **1** *xuk, xukvár.* **2** *con xuk, ázman, wekamu*
piggishly adv *bengarid be* "piggish"
piggishness n *bengarid be* "piggish"
piggy n *(anáyin) xuk e kuculu*
piggy adj *(anáyin) con xuk. //cewmánaw be xuk mimánad.//*
piggyback adv, n = pick-a-back
piggybank (n) *qollak*
pigheaded (adj) *kallexar; kallewaq; yek-dande*
pigheadedly adv stubbornly, *niz bengarid be* "piggish"
pigheadedness n hardheadedness, *niz bengarid be* "piggish"
pig-iron n *wafw* [bar] *e áhan e xám*
piglet n *tule xuk; baccexuk; xukce*
pigment n **1** *rang; gard e rang. rang rá bá rouqan ámixtan; baráye rangkardan e/ razidan e pawm ranghá ye ximi* [natural] *bekár bordand./ rangdáne [dar pust, mu va mánand e án]*
pigmentation n *rang e pust/ mu; lakke ye rangi. //In bimári máye ye peidáyew e lakkehá ye rangi bar pust migardad//*
pigmy = Pygmy
pigpen *bengarid be* "pigsty"
pigskin n *carm e xuk. //kif e carm e xuk//*
pigsty, sty n **1** (US) **pigpen** *xukdáni [xukestán].* **2** *palawt* [dirty] *con xukdáni. //Hargáh áwpazi mikonad, áwpazxáne rá xukduni mikonad.//*
pigswill = swill (n 2)
pigtail n *mu ye báfte (ávizán az pas e sar); domasbi*
pike[1] (n) *neize ye dastecubi*
pikestaff n **1** *daste ye cubini e neize.* **2** **plain as a pikestaff** *bázgardid be* "plain"
pike[2] (pl **pike**) *ordak-máhi be nám e dánewik e* Esox lucius *máhi ye bozorg e áb e wirin*
pike[3] n *(guyew/ dar abáxtar* [north] *e Engelestán) nouk/ qolle ye tappe*
pike[4] = turnpike
pilaff, Pilaf, Pilau n *celo, kate, pelá, paláv, polo, ...-polo*
pilaster n *sotunak [M. Moqaddam]; tázang (ZBP. C6096 FM)*
pilchard n *guneyi máhyi ye kuli; rizekuli [Gilaki], be nám e dánewik e* Sardinia pilchardu
pile[1] n *xarpá; pilpá*
pile[2] n **1** *xarman, powte, koppe, kut/ talanbár. //yek daste ketáb/ yek koppe raxt e wostani; yek powte hizom. //zobále rá ru ye zamin kut karde, rixte budand.//.* **2** *(biwtar candgáni)* **pile of sth** *tude, kuh, kuf, koppe, xarvár. //yek xarvár kár ke báyad anjám wavad.; Baccehá bá nánewán yek xarvár kare mixorand; In ás* [engine] *engár yek xarvár rouqan mixorad.//.* **3** *(beáyin yá bewuxi) sáxtemán e gonde; yek goruh sáxtemán; dastexar//.* **4** (= **funeral pile**) = pyre. **5** *amávand* e/ bátri ye xowk.* **6** = **atomic pile** *kure ye atomi/ parmánuyi*.* **7** **make a pile** *(anáyin) nán e kasi dar rouqan budan/ xeili pul sáxtan. //Bá án dádosetad waki nadáram nánewán tu rouqan ast//.* **make one's pile** *(anáyin) baráye bázmánde ye zendegi ye xod pul e basande anduxtan; bár e xod rá bastan; tup e tup budan. //Zamáni ke bázár e zamin va xáne xeili dáq bud* [property boom] *bár e xodaw rá bast.//*
pile[3] v **1** **pile sth (up)** *koppe kardan; powte kardan; kut kardan; anbáwtan; cidan ; dezidan* [<Pahlavi, (ZBP. C7701 BF)]. //Ketábhá rá ruyeham daste kardan/ cidan; kondehá rá powt e dar kut kardan; kácál e kohne rá dar anbári ruyeham cidan//.* **2** **pile A on (to) B with A** *bár kardan; anbáwtan; daste kardan;*

porkardan; koppe kardan. //Káqazhá rá ru ye miz anbáwtan; káqazhá rá ru ye miz cidan; ru ye átaw zoqálsang e faráván kut kardan; Mizi ke ruyaw dourihá ye faráván koppe kardeand/ ruyeham cideand.//. **3** **pile it on** *(anáyin) gazáfe goftan. //Candán ham ke miguyad bad nist; gazáfe miguyad.//.* **pile on the agony** *ruydád e nágovári rá badtar az ánce bude newán dádan (va az in kár xow ámadan). //Án sán* [situation] *harásangiz bud, ammá peivaste darbáreaw goftogu kardan án rá bozorgtar newán dádan ast.//.* **4** **pile into sth/ out of sth; pile in/ out** *ruyeham rixtan/ anbáwtan; tapidan; tapándan; birun rixtan. //Táksi/ rádak* resid va má hame capidim/ tapidim tu./ Baccehá bá qouqá dar masráde* tapidand.; Tabahkárán ke dáwtand az kárván dudi birun mirixtand pásbánán cewm beráhewán budand.//.* **pile up** (**a**) *afdzudan; afzáyew yáftan; anbudan. //Gováh be ziyán e ánán ru be afzáyew bud./ Vámaw ruzafzun ast va puli ham nadárad án rá bázpas pardázad.//.* (**b**) *zanjir be ham zadan*

pile[4] n *(dar qáli, maxmal va mánand e án) gandámuye (ZBP. L1616); pat; porz; kork; kolk. //kork e setabr e bawgiri* [towel] *naqz//*

pile-driver n (*ás e/ máwin e) xarpákub*

piles n = haemorrhoids

pile-up n *egnest** [accident] *e zanireyi/ zanjirvár beham zadan. //Cand já dar wáhráh tármiq* [fog] *máye ye án gawt ke ráde*há/ máwinhá zanjiri beham zanand.//*

pilfer v, **pilfer (sth) (from sb/ sth)** *áftábedozdi kardan; náxonak zadan; daledozdi kardan; kew raftan. //Hengám e daledozdi dastgir wod.; Máhhá az andak máye* [the petty cash] *kew miraft//*

pilferage n **1** *daledozdi, áftábedozdi; kew raftan.* **2** *ziyáni ke az daledozdi/ áftábedozdi* [pilferage] *hengáme jábejáyi* [transport] *yá anbár kardan* [storage] *e kálá padid áyad. //daledozdi* [pilferage] *dar anbár* [warehouse] *tá 2% e sud rá mikáhad.//*

pilgrim n *xákbus. //xákbusáni dar ráh e Makke; Xákbusáni ke be árámgáh/ deź e huxt* [shrine] *rafteand//*

the Pilgrim Fathers/ the Pilgrims *pedarán e xákbus [be Engelisiyáni gofte miwavad ke dar 1620 be Ámriká rafte az Puritanhá bude va kucnewinán e* Plymouth *va* Massachusetts *rá bonyád nehádand.]*

pilgrimage n **1** *xákbusi, "zan va farzand rá niz be xákbusi ye yeki az botxánehá ye durdast ferestáde bud." (ZBP. L7492 DTH). //Dar sadehá ye miyáne* "Santiago de Compostola" *yeki az jáhá ye xákbusi bud.//.* **2** *xákbusi. //Be xákbusi be árámgáh e Ferdousi be Tus raftan.//*

pill n **1** *naxu* [<Semnáni, naxue]. //naxu* ye vitámin./ Tá xub wavad báyad ruzi 6 naxu bexrad.//.* **2** **the pill, the Pill** *naxu ye/ dáru ye jelogiri az ábestani. //naxu ye/ dáru ye jelogiri az ábestani xordan./ Darbáre ye kárkardhá ye náxáste ye dáruhá ye piwgir az ábestani pażuhew kardan/ pażuhidan.//.* **3** **sugar/ sweeten the pill** *ciz e talx yá nágovári rá delpazirtar gardánidan; az talxi ye/ nágovári ye cizi kástan*

pillbox n **1** *naxukive*/ quti ye naxu*.* **2** *sangar e sáruyi* [concrete]. **3** *koláh e gerd e kucak*

pillbug *bengharid be* wood louse

pillage n *(beáyin/ dar gozawte) táráj, capávol, yaqmá*

pillage v *táráj kardan, capávol kardan, be yaqmá bordan (beviźe dar jang). //Be wahr táxtand va án rá táráj kardand.//*

pillager n *tárájgar, capávolgar, yaqmágar*

pillar n **1** (**a**) *sotun, pálár.* (**b**) *harciz e sotun-mánand. //sotuni az abr, átaw, dud//.* **2** **pillar of sth** *powtibán, sotun, bonyád. //sotun e/ powtibán e kelisá/ dastgáh/ din; Rosváyiyi ke dar án cand tan az kallegondehá* [pillars of society] *gereftár ámadand./ Zamáni ke hame ciz noumidkonande bud u baráye má powtibán* [pillar] *e bozorgi bud.//.* **3** **(go) from pillar to post** *az cále darámadan va dar cáh oftádan. //"raftam xune xále, delam váwe, xále cosid, delam pusid"; "Az zur lá'aláji, be gorbe goftam xánbáji [xánumbáji]"; "Az wáh zi faqih conán bud raftanam- kaz kám e wir, dar dahan e aźdahá wodam." (Náser Xosro). Be har dari zad yeki az digari badtar darámad.//*

pillar-box *(dar Engelestán) kive* ye peik*

pillion n *tarkband. //*pillion passenger *tarknewin; tarkband//*

pilion adv, **ride pillion** *tark (e kasi) savár wodan*

pillory n *ewkele (ZBP. C3791)*

pillory v (pt, pp **pilloried**) *kasi rá nazd e mardom xár kardan/ riwxand kardan. //Baráye mehmánihá ye porhazineaw u rá dar ruznámehá riwxand kardand.//*

pillow n **1** *bálew, bálewt, bálin, "be jáy e xiw wod ázáde Rámin -- mar u rá xár bestar, sang bálin." (ZBP. L7752 VR).* **2** *bálin. //Ru ye bálini az barg va xaze dar xáb yáftandaw/ dar xábaw yáftand.//*

pillow v *ru ye bálew/ bar bálin nehádan. //Saraw rá con bálew bar dáman e/ bar ránhá ye u nehád.//*
pillowcase, pillowslip *rubálew; rubálewti*
pillow-fight n *(bázi ye kudakán) jang bá bálew*
pilot n **1** *havánavard, xalabán, "con xalabán be ma'ni ye "havánavard" gerefte wode, wáyad xánandegán e arjmand gomán barands ke "xala" cizi báwad mote'alleq be havá va ásemán... na hickodám e inhá nist. " xala" cub e derázi-st ke bá án kati ránand emruze páru guyim..." (ZBP. L7926, PD); "sar e bádbán tiz bargáweti -- xala piw e malláh bogzáwti." (SF).* **2** *rahbán [M. Moqaddam].* **3** *ráhnamá*
pilot adj *ázmáyew e kucak e áqázin; piwázmáyew. //yek ázmáyew e kucak e áqázin; piwázmáyew; yek barnáne, barresi, arzyábi ye áqázin va kucak/ piwázmáyew; cáp e (piw)-ázmáyewi ye yek doure ye novin e zabán.; yek barnáme ye ázmáyewi baráye máyekubi ye kudakán dar barábar e sorxak e Álmáni* [rubella/ German measles]*//*
pilot v **1** (**a**) **pilot sb/ sth (through sth)** *rándan; bordan. //havápeimáyi rá bordan/ parváz dádan; havánavardidan/ havánavardi kardan./ Kawtiyi rá az gozargáh e Suez rahbáni kardan./ Miyán e anbuh e mardom ráhbordan/ ráhnamáyi kardan//.* (**b**) *(dar kahestán*)* [parliament] *zamine rá faráham kardan conán ke piwdasturi* [a bill] *az kahestán* begozarad. //Piwdasturi rá az kahestán* gozarándan.//.* **2** *ázmáyewi anjám dádan. // Dar dabestánhá ye in barzan engárew e novini* [math course] *rá ázmáyewi miyámuzand.//*
pilot-boat n *qáyeq e rahbáni*
pilot-fish n *guneyi máhi, be nám e dánewik e* "<u>Naucrates ductor</u>"
pilot-light, pilot-burner n *pilta [<Lori ye Surávi]*
pilot-officer *(dar Engelestán) setván dovvom e niru ye havávi*
pilot tube n *(nám e bázargáni) lule ye Pilot; dastgáh e andázegiri ye fewár yá wetáb* [velocity] *ye/ tizi ye ábgunehá; fewársanj e/ wetábsanj* e ábgunehá*
pimento n (pl **pimentos**), **allspice** **1** *dánehá ye xowk e xowbu.* **2** = **pimiento** = **capsicum** *felfel e qermez e wirin*
pimp n **1** *jákew, koskew, páandáz; jápic (ZBP. L2859 FM).* **2** *gidi, "xaraw bar xar jahad u zar setánad- pas u rá gidi ye xar mitaván goft." (ZBP. C1275 FM). //jákew, gidi, koskew//*
pimp v *jákewi kardan; koskewi kardan; gidi kardan; gidi budan*
pimpernel n *ráziyáne giyáhi be nám e dánewik e e* <u>Anagallis</u> *az xáneváde ye pácáliyán, bengarid be* "primrose"
pimply adj *juwdár; juwzade. //roxsári juwdár; pust e juwdár/ juwzade.//.* **2** *(anáyin/ xárdári) náras, náreside, nouce. //Man nemixáham bá yek nouce soxan beguyam, Kixá* [manager] *rá mixáham bebinam!//*
pin[1] n **1** (**a**) *suzan; sanjáq; suzan-sanjáqi.* (**b**) *(beviże dar váżehá ye serewte) sanjáq e sine/ gol e sine/ sanjáq. //gol e almás* [diamond pin]*; sanjáq e sine ye almás; sanjáq e ko-er** [a necktie-pin]./ a hat pin: *gol/ sanjáq e koláh//.* **2** *(beviże dar váżehá ye serewte) pel (ZBP. C5870 FM); xár. //*2-pin plug: *dowáxe/ yek dowáxe ye doxár./* a drawing-pin = *golemixak*; suci*./* a hairpain *sanjáq e mu;/* a rolling-pin *vardane;/* nine-pin *mixtapká*; peltapká*;/* clothes-pin *gire ye raxt//.* **3** **pin/ safety pin** *sanjáq-qofli; qofl e nárenjak.* **4** **pins** *(anáyin) sáq, pá, sáq e páy e bárik. //leng-con-ney* [thin legs]*//.* **5** **clean as new pins** *bengarid be* "clean". **for two pins** *bizur, xeili ásán. //Xeili ásán behew/ be-aw/ be u miguyam ke dar cewm e man cegune ádami-st.//.* **not care/ give a pin/ two pins (for sth**) *arj nanehádan bar cizi. //Be ánce xordegirán/ iráxtárán** [critics] *darbáreaw miguyand kucaktarin arji neminehad.//.* **on one's pins** *(anáyin) istáde budan; ráh raftan; sarpá; ru ye pá. //Ru ye páyaw xeili ostovár nist.* [not steady on her pins]*/ tizpá budan* [quick on one's pins]*//*
pins and needles *suzan-suzan wodan; murmurkardan*
pin[2] v (**pinned, pinning**) **1** **pin sth to sth; pin sth (together)** *sanjáq kardan; suzan zadan; bá suzan casbándan. //Pirhan rá ke (ázmáyewi) mipuwi beppá, con (tanhá) sanjáq wode; yáddáwti ke be gateyi** [document] *bá suzan/ sanjáq casbánde wode./ Bijakhá* [bills] *rá beham sanjáq kon tá gom nakoni/ gomewán nakoni.; (pendárin) bázovánaw rá be pahluháyaw casbánde (seft) negahaw dáwtand//.* **2** **pin sth on sb** *ru ye... gozáwtan; be... bastan/ duxtan. //Cewm e omidemán hame be to duxte ast.//.* **3** **pin sb/ sth against/ under sth** *casbándan va nagozáwtan jonbidan; mándan; gir kardan/ dádan. //Be divár casbándandaw tá najonbad.; Zir e ráde* ye/ máwin e xordwode girkard/ gir karde bud.; Ráde*/ máwin zir e deraxt e oftádeyi girkard/ karde bud.//.* **pin sth back/ down/ up** *bá suzan casbándan/ sanjáq kardan. //Ágahi rá ru ye taxte bá suzan/ casbándan/ sanjáq kardan//.* **pin sb down** (**a**) *seft negahdáwtan conán ke*

natavánad jonbid. //Kasáni ke bar saraw táxtand/ kaftáránaw seft negahaw dáwtand.//. (**b**) *Kasi rá vádár kardan, tá/ conánke rouwan xást e xod rá beguyad. //Xeili saxt ast ke betaván u rá vádár kard xást e xod rá beguyad.* [pin down]*//.* **pin sb down (to sth/ doing sth)** *vádár be paziroftan kardan. //(harjur bud) vádáwtamaw/ vádáraw kardam pas az kár bá má didár konad.; Saxt betaván u rá vádáwt ke baháyi baráye án ráde*/ máwin beguyad.//.* **pin sth down** *dorost/ rouwan goftan. //In naqwe yek jáyaw dorost nist/ xaráb ast, ammá dorost nemitavánam beguyam kojáyaw.//.* **pin sth on sb** *be kasi bastan/ casbándan. //Berásti kixá** [manager] *ye bánk/ ganj gonáhkár bud garce mikuwid gonáh rá be gardan e kármand e daftari/ nusá** [clerk] *biyandázad.//*

PIN *kutáhwode as* **PIN number** *az "*personal identification number". *womáre ye wenásáyi/ womáre ye ramz e viźe ye kasi (dar ganj/ bánk)*

pinafore n *piwband, váwám*

pinafore dress n *pirhan e biástin va bi yaqe ke ru ye yal/ wabi puwand/ pirhan e piwbandi*

pin-ball n *peltapká* [pel (ZBP. C5870 FM)]. bázgardid be* "football*". //yek ávard* [match] *e peltapká*//*

pince-nez *áynak e bidaste/ rudamáqi; áynak e simi*

pincer n **1** *cangál, anborak.* **2** **pincers** [pl] *gáz, "magar kin e Humán to bázávari -- sar e dowmanán rá be gáz ávari." (ZBP. L6374 SF); anbor, "va álat e barkewidan (e xár az zaxm) anbori báwad ki girgáh e án souhán bovad tá ánciz vábegirad va saxt dárad." (ZBP. L5612, ZX); gázanbor anbordast. //*a pair of pincers/ *yek gázanbor//*

pincer movement *(ártew) táxt e/ tak e gázanbori*

pinch v **1** (**a**) *niwgun, newkun, vewgun gereftan; newkonjidan; ewkonje kardan. //sar e bázi gune ye kudak rá vewgun/ niwgun gereft/ ewkanjid.//.* (**b**) *kasi rá niwgun gereftan; ewkanjidan, ewkanje kardan; newkanjidan. //Kudak migerist zirá kasi u rá niwgun gerefte bud/ newkonjide bud.; Candán dar wegeft wodam ke xod rá niwgun gereftam/ newkonjidam tá bebinam rástaki bude yá xáb mibinam.//.* **2** *gáz gereftan; ewkonjidan. //Dar ke baste wod angowtam rá gáz gereft/ ewkonjid./ (baráye kafw) [pá rá] zadan./ In muze ye/ kafw e nou páyam rá mizanad.//.* **3** **pinch sth (from sb/ sth)** *tiq zadan; robudan; kew raftan. //Az sanduq e pul* [cashbox] *kew mirafte; Ke/ ki farhang e ma rá kew rafte?//.* **4** *(beviźe be rixt e náwenáxte) (zabán e kuce) dastgir kardan. //Hanuz káláhá ye dozdi dar dastaw bud ke dastgir gawt.; Baráye ránandegi dar masti dastgir wod.//.* **5** **pinch and save/ scrape** *gedávár zistan, gedáyáne zendegi kardan; zendegi ye sag e velgard dáwtan. //Zádáránaw*/ pedaromádaraw gedáyi zistand tá u betavánad birun az kewvar áváz xándan ámuzad.//.* **6** **pinch sth off/ out** *cidan. //Wáxehá ye názok e giyáhi rá cidan; golhá ye xow rá cidan.//*

pinch n **1** *niwgun; ewkonje, ewkonj; newkonj; newgun; vewgun. //Bázuyaw rá niwgun gereft/ newkonjid tá bidáraw konad.//.* **2** *penj [M. Moqaddam]; penk (ZBP. C4768); parze; parzene (ZBP. C 3622 FM). //yek penj/ pek namak/ gard e felfel e qermez; Yek penj e digar cáy dar quri rixtan.//.* **3** **at a pinch** *bezur; besaxti. //Bezur mitavánim wew tan rá gerd e in miz já dahim.//.* **if it comes to the pinch** *be ruz e mabádá; agar niyáz wavad. //Agar kárd be ostoxán beresad/ agar kár bejáy e bárik bekewad báyad xáne rá beforuwim.//*

pinchbeck n *zarnamá*. hamband* [alloy] *e mes va ruy ke be rang e zar ast va dar gouharhá ye arzán bekár miravad.*

pinchbeck adj *sáxtegi, doruqin; wál* e... [<Gilaki]*

pinched adj **1** **pinched (with sth)** *docár; dar ranj. //Az sarmá/ tohidasti dar ranj budan./ ranjur/ ranjdide budan; roxsári ranjur dáwtan//.* **2** **pinched for sth** *kam dáwtan. //pul, já, zamán/ gáh kam dáwtan//*

pincushion *bálewtak e suzan; darzenji* [<darzen + jikár [<guyew e Táti/ bengarid be* "cushion"*]*

pine[1] n **1** **pine tree** *deraxt e káj, náź, náźu, náju. //dárá ye bu ye káj/ náźu//.* **2** *cub e káj/ náźu; //yek ewkáf e cub e káj/ náźu//*

pine-cone n *gouz e kaláq*

pine-needle n *barg e(suzaniye) káj*

pine[2] v **1** *az qam e marg yá duri... saxt afsorde budan; az raftan e kasi saxt qamgin budan/ qamnák budan/ deq kardan. //Bigomán to ke nabudi az duriyat deq nakard!//.* **2** **pine (for sb/ sth)** *baráye... deq kardan. //(Az qam e duri) baráye mádaraw deq mikard./ Dáwtand deq mikardand va mixástand be mihan bázgardand.//.* **3** **peak and pine** *bengarid be* "peak[2]". **4** pine away: *az qam e... mordan/ ján dádan; az... deq kardan. //Az zendegi sir wode/ dast woste az qam deq kard/ mord.//*

pineal adj *mánand e gouz e kaláq* [pine-cone]

pineal gland *qonde ye/ qodde ye náźuyi*

pine-apple n **1** *ánánás e táze; //ánánás e kuveyi*/ dar quti; áb e ánánás//.* **2** *deraxt e ánánás*

ping n *dang, ding, zing. //ává ye ding e barxord e qáwoq bá liván/ jám; ává ye zing e barxorde e golulehá* [bullet] *be sang; Kew ke páre wod ding e bolandi kard.//*

ping v **1** *ává ye ding/ dang/ zing dádan/ darávardan. //Goluleháyi ke az bálá ye sar gozawte, zing mikonand.; Kárdi rá be jám zade áváz e ding darávardan//*

ping-pong n, **table-tennis** *ping-pong (nám e bázargáni); xátapká* [xá = xáy [EDPL] + tapká*/ [bengarid be* "football"*]. //yek dast bázi ye xátapká*/ ping-pong; gord e/ qahremán e xátapká*/ ping-pong//*

pin-head n **1** *(anáyin) (xárdári) kallexar; káná.* **2** *kucak, andáze ye sar e suzan*

pinion n **1** *sar e par e bál e parandegán.* **2** *wáhpar*

pinion v **1** **pinion sb/ sth against/ to sth; pinion sth together** *(beviźe náwenáxte) dastobál e kasi rá conán bastan ke natavánad bejonbad. //Ráde* ye bárkew ánán rá be divár mixkub kardebud conán ke nemitavánestand bejonband.; Dastánaw rá az powt beham baste budand.//.* **2** *//sar e bál e parandeyi rá qeici kardan conán ke natavánad beparad/ wáhpar e parandeyi rá boridan.//*

pinion[2] n *carx e dand e ye kucak* [cog-wheel]

pink[1] adj **1** *goli, ál, fur (ZBP. C3193); sorx, golábi, "goli co ruy e araqnák e u golábi nist- piyáleyi co lab e la'l u warábi nist." (ZBP. C1392 FM). //divárhá ye goli be rang e goli ye guwt e máhi ye ázád./ warmsár/ dastpáce va sorx gawtan* [go/ turn pink]*//.* **2** *(anáyin) kami dastecapi ammá na sorx e sorx.* **3** **be tickled pink/ to death** *bengarid be* "tickle"

pink n **1** *rang yá jáme ye goli/ ál/ golábi/ xur. //Rang e delxáhaw* [favorite] *goli ast; Pirhan e goli puwide//.* **2** *gol e mixak* [Dianthus]. **3** **in the pink (of condition/ health)** *besyár tandorost; tanábádán; xub e xub. //Pas az estár** [vacation] *baccehá tanábádán budand.//*

pink[2] v **1** *kami suráx kardan/ softan.* **2** *labe ye... rá dálbor boridan*

pink[3], (US) **ping** v *(baráye ás e ráde*/ motor e máwin) takántakán dádan; ává ye tarakidan dádan//*

pink-eye n *vardnij. bengarid be* "conjunctivitis"

pink gin *jin e goli dárá ye mazze ye sudáb* [angostura bitters]

pinking shears, pinking scissors *láye/ qeici ye dálbori/ dálbor-bor*

pinkish adj *golifám; golábifám; furfám. //daraxwewi* [glow] *furfám//*

pin-money n **1** *(beviźe dar gozawte) pul e tujibi ye andaki ke be zanán midádand yá xod án rá darmiyávardand baráye xarid cizhá beviźe raxt.//.* **2** *anduxte ye kucak*

pinnace n *karji ye bárkew e dudi (dar kati/ náv)*

pinnacle n **1** *borjak (M. R. Báteni).* **2** *qolle, tárek, nouk, cakád.* **3** *(pendárin) ouj, qolle, tárek, oug. //Dar tárek e/ ouj e/ oug e zendegáni ye piwegáni, námávari, kámyábi//*

pinnate adj *(giyáhwenási) (baráye barg) [barg e] pari/ con par*

pinny *(anáyin) piwband. //Piwband e áwpaziyam ku/ kojá-st?//*

pinpoint n *nouk e suzan. //tiz con suzan; be andáze ye nouk e suxan//*

pinpoint v *dorost yáftan/ báznemudan. //cem e/ máye ye áwubhá ye xawáyáyi** [political unrest] *rá dorost yáftan/ báznemudan./ barzanháyi/ baxwháyi rá ke biderang niyáz be komak dárand yáftan//*

pinprick n *six, sixunak, ciz e kamarj ammá ázárdahande; xarmagas., magas e xalá*

pin-stripe n *ráhráh e bárik dar párce. //yek jáme ye ráhráh//*

pint n **1** (abbr **pt**) (**a**) *(dar Engelestán) (yekkán e andázegiri ye gonj* [volume] *barábar e 1/8 gálon yá 0.568 e litr) .//Nim litr ábejou/ fugán/ wir//.* (**b**) *(dar Ámriká) yek* "pint" *barábar e 0.473 litr ast.* **2** *yek* pint = *nim litr wir/ ábejou/ fugán*

pin-table n *miz e peltapká** [pin-ball table]

pint-sized adj *(anáyin) xeili kucak*

pinto n (pl **pintos**) *(baráye asb) (báre ye) pise/ xálxál/ ablaq*

pinto adj *xálxáli.* **pinto beans** *lubiyá citi/ lubiyá cewm-bolboli*

pin-up n **1** *peikare ye setáre ye sinemá/ honarmandi bozorg yá xowgel baráye casbándan be divár.* **2** **a pin-up pose** *kasi ke tond newaste (va peikareaw rá gerefteand). "Na har ke tarf e kolah kaj nehád o tond newast koláhdári yo áyin e sarvari dánad. Na har ke cehre barafruxt delbari dánad."*

pioneer n **1** (**a**) *piwgám. //sarzamini ke piwgámán án rá baráye zendegi va kár hamvár sáxtand; deliján* [wagon] *e piwgámán//.* (**b**) *piwgám; piwtáz. //piwtázán e espáw*//.* **2** *piwgám dar rewtehá ye dánewik. //Ánán dar rewte ye salyáni*/ kárdpezewki ye rizbini piwgám budand.//.* **3** *piwtáz; (sepáh e) piwrou.*

pioneer v **1** *piwgám budan/ wodan/ gawtan.* **2** *ráhi báz kardan. //Ráhi be karáne ye daryá báz kardan//.* **3** *baráye noxostin bár... anjám dádan; piwrou/ piwgám budan. //U dar kárbord e in dáru piwgám bud.//*

pious adj **1** *kiwvar, dahm; dahmán (ZBP. C7391); ahrá*.* **2** *(xárdári) xowkedindár (A. Kasravi); xowke-pársá; xowke-kiwvar. //Kasáni ke az u xorde migereftand xowke-dindár/ kiwvar námide, goft ánán rá nikukáráni hastand ke az ruberu wodan bá bonesthá* [facts] *miharásand.//*

piously adv *bengarid be* "pious"

piousness n *bengarid be* "pious"

pip[1] n *haste (ye limu, portoqal, sib, amrud/ golábi yá angur)*

pip[2] n, **give sb the pip** *(dar Engelestán, anáyin) kasi rá ázordan/ delxor kardan/ ranjándan. //Ma rá delxor mikonad.; Wuxihá ye zewtaw del e hame rá behamzad.//*

pip[3] n *(ává ye)bib-bib e rádio va mánand e án. //Bebiyus tá bib-bib bewnavi, ángáh biwtar pul biyandáz.; Sar e tasu* [o'clock] *ye 6 , pas az bib-bib, piwguyi ye havá miáyad.//*

pip[4] n **1** *(dar ganjafe/ bargbázi va digar bázihá) xál.* **2** *(dar Engelestán- anáyin) setáre (ye sarduw e afsarán)*

pip[4] v (**pipping**, **pipped**) (infml) **1** *(anáyin) kasi rá tir zadan. //wáneaw tir xord.//.* **2** **pip sb at the post** *(beviże berixt e náwenáxte) dam e vápasin kasi rá wekast dádan; bezur kasi rá wekast dádan. //Dar peimánkári* [contract] *barande nawodim- dam e vápasin bongáhi bahá ye kamtari piwnahád karde bud, ruy e dastemán ámad.//*

pipal, peepal n *pipál, pipul, (váże ye Hendi) deraxt e anjir e Hendi be nám e dánewik e* Ficus religiosa

pipe[1] n **1** *(beviże dar váżehá ye serewte) lule, ang (ZBP. C1537); náyże, "ammá ostoxán e bázu ostoxáni ast con náyże." (ZBP. L5068 ZX); kaval (ZBP. C1771). //lule ye áb; lule ye gandáb* [drain-pipe]; the wind pipe *náy//.* **2** (**a**) **pipe/ tobacco pipe** *pip, copoq e farangi. //copoq e farangi kewidan; tanbáku ye copoq;/* opium pipe *váfur//.* (**b**) **pipe/ pipeful** *yek copoq por.* **3** *(musiqi) náy, ney, "bewno az ney con hekáyat mikonad -- az jodáyihá wekáyat mikonad." (Moulavi).* **pipes of Pan** *náy e/ ney ye Pan, xodá ye afsáneyi ye Yunáni ke izad e carágáhhá va cupánán ast. pá, wáx va guw e boz dárad.* **pan-pipes = Pipes of Pan** (**a**) *arqanun e dahani.* (**b**) *nál, lule ye/ náy e arqanun.* (**c**) **pipes** = **Bagpipe**. **4** *sut e sarjáwu.* **5** *cahcah e parande.* **6** *bowke ye 1.5 gáloni ye mey/ báde.* **7** **put that in your pipe and smoke it** *"Áw e torw e xálat-e, bexori pát-e, naxori pát-e."; "Hamin ast ke goftam, mixáhi bexáh, nemixáhi naxáh!". //Man az estáram** [vacation] *baráye/ be delxáh e to dast barnemidáram, mixáhi bexáh, nemixáhi naxáh!//*

pipe[2] v **1** *lulekewi kardan; lule kewidan. //Baráye resándan e áb be saráyi/ kewtzári lule kewidan; Naft rá az kavir bá lule bordan* [pipe oil...]*//.* **2** *(beviże dar musiqi) sim kewidan; resándan. //Nazdik be hamegi ye maqázehá baráye (paxw e) musiqi simkewi wodeand* [have piped music]*//.* **3** (**a**) *nei/ neilabak* [pipe/ pipes] *zadan. //Bá neilabak naqmeyi zad tá má betavánim páykubi konim/ bevisim/ beraqsim.//.* (**b**) *(parande) cahcahe zadan; sut zadan; xándan.* (**c**) *(beviże bacce) jiqjiq soxan goftan.* **4** (**a**) *(daryánavardi) daryánavardán rá bá sut e sarjáwu be válád* faráxándan* [pipe all hands on deck]*//.* (**b**) *bá sut kewidan xowámad goftan/ rahbari kardan;/ Baráye ámadan e náxodá be kawti sut e xowámad kewidan* [pipe the captain on board]*./ Baráye ámadan e mehmánán be kawti sut zadan/ kewidan* [pipe the guests in]*//.* **5** (**a**) *bá maqziduzi árástan; maqzi duxtan* [trim with piping]. (**b**) *ru ye kák rá bá golwekar* [icing] *árástan. //Ru ye káki bá golwekar, "zádruz xojaste" nevewtan* [Pipe "Happy Birthday" with icing on a cake.]*//.* **6** **pipe down** *az soxan goftan bázistádan; xámuw/ xafe wodan/ gawtan. //Be baccehá goft hengámi ke dárad bá vákubar*/ telefon soxan miguyad árámtar báwand.//.* **pipe up** *(nágahán bá ává ye zir) be soxan goftan áqáz kardan/ ávázxándan*

pipe clay n *gel e sefid [ke dar gozawte baráye sáxtan e pip bekár miraft]*

pipe-cleaner n *copoq-pákkon*

pipe-dream n *árezu ye/ naqwe ye nawodani; buwásb*

pipeline n **1** *xat e lule.* **2** *ráh e viże ye rasánew/ ágáhi/ cewmoguw e penháni. //ráh e viże ye daryáft yá resándan e ágáhi az/ be daftar e bozorg* [main office]*, noxost vazir, kárxáne ye sázande//.* **3** **in the pipeline** (**a**) *dar dast (e anjám) e...; dar ráy e....* (**b**) *dar dast e goftogu; bezudi.... //Dátikán* e nou baráye barxord bá in dożáyini* [abuse] *dar dast e goftogu ast/ bezudi piyáde xáhad wod.//*

piper n **1** *neinaváz; neianbánnaváz* [bagpipe]. **he who pays the piper calls the tune** *bengarid be* "pay"

pipette *(beviże dar wimi/ ximiyá*) máwure*

piping n **1** (**a**) *lulekewi. //Lulekewi rá báyad az nou sáxt/ nou kard.//.* (**b**) *lule (be andáze ye...). //Se metr lule ye sorbi//.* **2** (**a**) *maqzi, maqziduzi.* (**b**) *áráyew e ru ye kák/ kek bá golwekar** [icing]. **3** *nei naváxtan. //Az dur ává ye neiyewán rá wanidim.//*

piping adj **1** *(beviże baráye ává ye kasi) zir; jiqjiq.* **2** **piping hot** *(baráye xorák yá ábguneha) dáq e dáq; xeili dáq; juw. //yek káse áw e dáq//*

pipit n *guneyi "dom-jonbának" az gune ye* Anthus

pippin n *(guneyi) sib* [apple] *(sabz yá zard, viże ye poxt)*

pip-squeak n *(anáyin-xárdári) ádam e javán/ kucak/ bisaropá ke kalleaw bád dárad.*

piquancy n *tondi; tizi. //tondi ye delpazir e áw//*

piquant adj **1** *tond, tiz. //sabziját e bimaze rá dar biwtar e bárehá bá cáwni ye tond* [piquant sauce] *mixorand.//.* **2** *barangizánande; wurangiz; xowáyand; delcasb. //yek soxancini* [gossip] *ye wurangiz//*

piquantly adv *bengarid be* "piquant"

pique v **1** *(beviże berixt e náwenáxte) kasi rá ranjándan; delxor kardan. //Tá andázeyi delxor wod.* [she seemed rather piqued.]; *Az in ke be mehmáni nevidaw nadáde budand ranjid/ delxor gawt.//.* **2** *barangixtan. //konjkáviyaw barangixte wod.//*

pique n *delxori, ranjew, ázordegi. //Hengámi ke daryáft kasi be u guw nemidahad/ nemidáde delxor az otáq birun raft.* [in a fit of pique]; *con ranjide budand* [out of pique] *az paziroftan e piwnahád e sázew* [compromise] *sar báz zadand.//*

piquet n *guneyi bázi ye ganjafe/ bargbázi (do tane* [two people] *bá 32 barg)*

piracy n **1** *daryázani [M. Moqaddam].* **2** *cáp yá paxw e ketáb/ rádiyoyi ... qácáqi.* **2** *daryázani/ cáp/ paxw/ navár e... qácáqi*

piranha n *piráne (guneyi máhi ye ábhá ye wirin e kucak e ámriká ye nimruzin ke jánevarán e bozorg va mardom rá saxt zaxmi mikonad.)*

pirate n **1** (**a**) *daryázan [M. Moqaddam]. //jáwuvhá ye daryázan; kawti ye daryázan; parcam e kawti ye daryázanán//.* (**b**) *kawti ye daryázan [M. Moqaddam].* **2** *qácáqci ye cáp kardan/ porkardan/ darnegáwtan (baráye foruw). //ketábi ke qácáqi az ruy e nask* [text] *e rástin cáp wode; yek navár e celpardaki** [video]*/ navári* [tape] *ke qácáqi por wode.//* .**3** (**a**) **pirate radio** *ferestand e ye qácáqi/ vákive* ye/ rádiyo ye/ ferestande ye kawti ye daryázan. //tabáh wodan e payám e rádioyi az ferestande ye kawti ye daryázanán//.* (**b**) *soxangu ye rádio ye qácáqi/ kawti ye daryázan*

pirate v *qácáqi cizi rá cáp kardan/ porkardan* [record]*/ darnegáwtan va foruxtan. //Cáp e qácáqi ye yek namáyewnáme* [play]*//*

piratical adj *con daryázanán; daryázanvár*

piratically adv *con daryázanán; daryázanvár*

pirouette n *(dar vawt e/ raqs e bále) con ferfere ru ye páwne yá nouk e pá carxidan.; ferfere*

pirouette v *(dar vawt e/ raqs e bále) con ferfere ruye páwne yá nouk e pá carxidan.*

piscatorial adj **1** *máhigiri, máhigir.* **2** *saxt dustár e máhigiri*

Piscean n, adj *baráye kárbord e váże bengarid be* "zodiac"*. vábaste be dar e/ borj e Máhi*

Pisces n **1** *borj e máhi; dar e máhi, "ze máhi be jám andarun tá bare -- negáride peikar hame yeksare." (ZBP. L6297 SF).* **2** *kasi ke dar dar e máhi/ borj e máhi záde wode.*

piss v **1** (**a**) *(zabán e kuce, zewt) wáwidan.* (**b**) **piss oneself** *be xod wáwidand; xod rá xistan/ xis kardan. //Az zur e xande/ az xande be xod wáwidan//.* (**c**) *xun wáwidan.* **2** **piss (sb) about/ arond** *vel gawtan; in dast án dast kardan; mesmes kardan; fesfes kardan; dast be sar kardan; sar davándan. //Mesmes nakon, bekárat pardáz!; Tasuhá* [hours] *má rá sar davándand tá saranjám barge ye dorost* [right form] *rá be má dádand.//*

piss down *worwor/ tond báridan.*

piss off *(beviże be rixt e náwenáxte) deltang/ delxor kardan. //(candán barnáme rá degargun kardand ke) hame delxor gawtand.//*

piss n **1** (**a**) *(zabán e kuce/ zewt) wáw.* (**b**) *wáwidan. //raftan wáwidan//.* **2** **take the piss (out of sb/ sth)** *kasi/ cizi rá dast andáxtan*

pissed adj *(zabán e kuce/ zewt- dar Engelestán) mast.* **2** **as pissed as a newt** *pátil; siyáhmast*

pistachio n (pl **pistachios**) **1** *niz* **pistachio nut** *peste. //bastani ye peste//.* **2** *deraxt e peste, be nám e deraxt e peste, be nám e dánewik e* Pistacia vera. **3** *niz* **pistachio green** *pesteyi, sabz e pesteyi; sabz e maqz e pesteyi*

piste n *(váźe ye Faránsavi) meidán (e laxwak/ eski)*

pistil n *(dar golhá) mádegi*

pistol n **1** *tapánce/ tapance. //yek tapánce ye xodkár//.* **2** **hold a pistol to sb's head** *kasi rá tarsándan va bekári vádáwtan*

piston n **1** *sonbe. //*piston rod *mile ye sonbe//.* **2** *(dar sázhá ye bádi) darice ye kewoyi*

piston-engined adj *(havápeimá ye) malaxi [na jet]*

piston ring *maqzi ye sonbe**

piston rod *mile ye sonbe*

pit[1] n **1** *som, "biyábán sarásar hame kande som -- hamán rouqan e gáv dar som be xom." (ZBP. L7094 SF); gav, "befarmud tá gavi cand forubordand va átaw dar án barafruxtand." (ZBP. L7287 SR); "va káferán az piw e xod gavhá va gurhá kande budand va sar e án rá be rig va raml puwide budand." (ZBP. L7387 SR); goudál, cál; cále, maqák.* **2** (**a**) *(beviźe dar váźehá ye serewte) kán. //kán e gac; kán e áhak//.*(**b**) *cál, cále, goud, maqák.* **3** = [coal-mine (coal)] go down the pit. *//kárgar e kán e zoqálsang budan/ dar kán e zoqálsang kár kardan//.* **4** *kávák, foruraftegi. harjá juri tarjome miwavad. //*armpit: *kávák e zir e baqal//.* **5** (**a**) *já ye áble.* (**b**) *cále, goudi.* **6** **the pit** *[dar Engelestán] cále/ goudi ye wiweyi yá áhani.* **7** **the pit** *(yekáni) (dar namáyewxáne dar Engelestán). newimhá ye/ sandalihá ye kaf e zamin va mardománi ke bar ánhá newinand.* **7** = **orchestra pit** *(yekkáni/* singular*) (dar namáyewxáne) maq e bahárang*/ maq e/ goudál e /jáygáh e navázqandegán//.* **8** (**a**) *goud, cál, cále, goudál.* (**b**) **the pits** *(dar takrobáyi bá ráde*/ máwinhá ye tiztak) vásácgáh*.* **9** (US) *(beviźe dar váźehá ye serewte) kat (ZBP. C3078). //*wheat-pit *kat e gandom//.* **10** **the pit** *(dar enjil yá soxanvari) duzax.* **11** *gou, maqák; tale.* **12** **be the pits** *nemune ye xeili badi az... budan; xeili bad; goh. //Bázi ye án xandestángar*/ honarpiwe ye xandestáni*/ komediyan xeili bad/ goh bud!//*

pit v, **(pitting; pitted)**, **pit sth (with sth)** *goudál kardan; suráx kardan ; goud forubordan; goudkardan [be* "Pit[1]"*]. //asid/ jouhar e/ gouhar e gugerd talan** [surface] *e/ ru ye sim rá goudál andáxte bud/ foruborde bud./ Talan* e/ ru ye máh rá goud e átawfewánhá suráx-suráx karde//.* **2** **pit sb/ sth/ against sb/ sth** *kasi/ cizi/ xod rá ázmudan. //Huw e xod rá dar barábar e divánsálári ye diván e báź ázmudan./ Xod rá dar barábar e gav/ gord e konuni ázmudan//*

pit[2] n (esp US) = stone 5

pit v (**pitting, pitted**) (US) *(beviźe dar Ámriká) haste ye/ dáne ye... rá gereftan// dareávardan.//zeitun e bihaste/ hastegerefte//*

pita *bengarid be* "pitta"

pit-a-pat, **pitter-patter** n *taptap; táptáp; taqtaq. //ává ye worowor/ taq-taq e bárán bar bám//*

pitch[1] n **1** *batune ye qiri.* **2** **black as ink/ pitch** *bengarid be* black

pitch[2] v **1** *zadan, barpá kardan. //Dar zamin e bátláqi baráye separi kardan e wab cádor zadand/ ordu zadand.//.* **2** (**a**) *(musiqi) kuk kardan. //áváyi zir/ bam./ Án naqme* [song] *rá dar pardeyi kuk kardeand ke baráyam xeili bam ast.* [too low]; *Cizi rá zirtar kuk kardan; (pendárin) bolandparvázi kardan.//.* (**b**) *bejá goftan/ kardan; Án barnáme dorost bejáyaw anjám wod.* [the right level]*; //Cizi rá be zabáni sáde conán báznamudan ke kudakán niz án rá befahmand./ darbáre ye cizi gazáf goftan* [pitch high/ strong]*//.* **3** *jelou/ birun oftádan/ afkandan/ part kardan/ wodan./ Bá kalle bejelo part wod/ bá kalle foru-oftád.; Ráde*/ máwin be kudak zade u rá part kard.; deliján* [carriage] *váźgun wode va ráhiyán be birun part/ afkande wodand.//.* **4** *(baráye kawti yá havápeimá) bálá va páyin raftan. //Kawti bálá va páyin rafte va qaltid va besyári az ráhiyán bálá ávardand.//.* **5** *partáb kardan; andáxtan; birun rixtan/ andáxtan. //Bogzár ánán rá ke ázár midahand biyandázim birun; sangi dar rud afkandan./ Mardom áwqálewán rá az ru ye divár birun mirizand.//.* **6** *(dar tapkáye** "cricket"*) xordan/ zadan (e tup) nazdik e darváze* [near/ around the wicket]; *tup rá kami jeloutar az darváze zadan* [pitch up a bit]. **7** *(dar tapká*/* baseball*) partáb kardan e tup be su ye kodangzan* [batter]. *(anáyin) doruq báftan; ásmán-rismán báftan; baháne ávardan. //ásmán-rismán báftand va goftand gouharhá rá yáfteand.//.* **8** **pitch in; pitch into sth** *(anáyin)* (**a**) *saxt bekár pardáxtan. //Hamegi saxt bekár pardáxte zud kár rá be páyán resándand; Dardam/ darzamán bekár pardáxtand//.* (**b**) *xub xordan; doloppi xordan. //Baráye goruh e varzewi wám poxte budim va hame doloppi xordand.; zub/ doloppi xordand* [they pitched into the meal]*//.* **pitch into sb** *(anáyin) saxt bar sar e kasi táxtan/ bar kasi*

kaftan. **pitch in (with sth)** *komak kardan; be dád e kasi residan. //Bá pardáxtan e pul* [contribution] *komak resándand.//*

pitch[3] n **1** (**a**) *(tapkáye*/* cricket*) meidán.* (**b**) *(pátapká*/ futbál va xáki) meidán.* **2** (**a**) *partáb (e tup).* (**b**) *(tapkáye*/* cricket) *(wive ye) partáb (e tup). //tup rá bedánsán partáb kardan ke piw az residan be kodangzan* [batsdman] *be zamin naxorad.//.* (**c**) *(dar beisbál/ tapká*) wive ye partáb e tup.* **3** (**a**) *ziri yá bami ye yek ává/ yek esvar** [note]. *//ziri/ bami ye áváyi rá dádan; taváná̈yi ye besyár dar wenáxt e/ darávardan e áváyi rá az didgáh e zir o bam dáwtan//.* (**b**) *cuni ye ává (dar musiqi).* **4** *dareje; andáze. //Gománzani be án dareje reside ke* [such a pitch] *báyad darzamán dast bekár wod/ áhangi kard.//.* **5** **pitch of sth** *qolle, tárek, ouj, oug. //ouj e/ bálátarin marz e farzámew* [perfection]*//.* **6** *bálá va páyin raftan e kawti dar áb.* **7** *dareje ye wib (e bám).* **8** *já yá guweyi az xiábán ke dar ánjá kasi dastforuwi mikonad yá bá xonyágari* [entertainment] *mardom rá sargarm mikonad.//.* **9** **pitch, sales pitch** *bázárgarmi baráye foruw e kálá. //yek bázárgarmi ye zirakáne//.* **10** **at concert pitch** *bengarid be* "concert"

pitch-and-toss n *(bázi) lispaslis [rixtan e sekke]*

pitch-black adj *wiyáh e siyáh; qirgun*

pitchblende n *sang e wabceráq; sang e káni ye siyáh e daraxwáni ke az án urániyom yá rádiyom girand*

pitch-dark adj *tárik e tárik; tárik e qirgun*

pitch dark, the pitch dark n *táriki, qirguni. //ráhemán rá dar táriki ye qirgin nemididim.//*

pitched adj *(baráye bám) wibdár.* **pitched battle** *baráye jang basijide; jang rá basijide. //(pendárin) áyinparastán* [Conservationists] *bá xánesázán* [developers] *bá cang o dandán jangidand/ be jangi basijide pardáxtand tá az sáxtemán dar ánjá jelogiri konand.//*

pitcher[1] n **1** *ábdast, "goft: se tan biyámadand bá kewti va ábdasti zarrin va wekam e man az sine tá zehár bewkáftand." (ZBP. L240 TB); ábdastán, "co nán xorde wod mard e mehmánparast -- biyámad gereft ábdastán be dast." (ZBP. L3272 SF); kuze, sabu, kalize (ZBP. C5183 FM).* **2** (US) *juwak [M. Moqaddam]*

pitcher[2] n *(tapká*/* baseball*) partábgar*

pitch fork n *lihá* [<Gilaki]; sucke* [<Gilaki] cangál e bozorg bá daste ye boland baráye jábejá kardan káh*

pitch fork v **1** *(con) bá lihá boland kardan.* **2** **pitch fork sb into sth** *nágahán va bezur kasi rá be... vádáwtan. //Mardán e javáni ke nágahán va bezur be ártew borde wodand.//*

pitch-pine n *(cub e) guneyi káj ke az án źad e fareván* [resin] *bedast miáyad. benám e dánewik e* <u>Pinus rigidae</u>

piteous adj *zár, qamangiz. //faryádi/ cewmandázi/ dástáni zár/ qamangiz; dar háli/ sáni* [condition] *zár//*

piteously adv *bengarid be* "piteous"

piteousness n *bengarid be* "piteous"

pitfall n **1** *dám, tale, cáh. //In nask* [text] *dámhá ye faráváni baráye tarjomán darbardárad.//.* **2** = pit[1] 11

pith n **1** (**a**) *maqz [con giyáhán, nei].* (**b**) *darun e pust e portoqál va mánand e án.* **2** **the pith of sth** *wire, ján e soxan, maqz. //Maqz e/ cekide ye govážeaw* [argument] *in bud.//*

pith hat, pith helmet *koláh e áftábi az (maqz e) nei*

pit-head n *daháne ye kán e zoqálsang bá daftarhá va abzár e án. //Ráy gereftan az kárgarán dar daháne ye kán e zoqálsang.//*

pithily adv *pormaini; pormaqz; barmáye*

pithiness n *pormaqzi; barmáyegi. //sabk* [style] *e pormaqzaw/ barmáyeaw zabánzad ast.//*

pithy adj (**pithier**, **pithiest**) **1** *kutáh va pormaqz; kutáh va pormaini; kutáh va gozide; barmáye, "* ***kam*** *guy* ***o gozide*** *guy con dor..." //zandi kutáh va pormaqz/ kutáh va pormaini az ruydád./ soxani, dastáni* [saying] *evázi* [comment] *pormaqz/ barmáye//.* **2** *pormaini, pormaqz, barmáye*

pitiable adj **1** *máye ye delsuzi; zár. //*in a pitiable state: *zár; dar sáni zár; badbaxti ye zár.//.* **2** *xár, forumáye. //kuwewi forumáye baráye raháyi baxwidan e xiw az biáberuyi; nátváni/ ná-arvandi ye zár* [lack of talent]*//*

pitiably adv, untalented. //*"In dastew be un dastew mige goh naxor!"//*

pitiful adj **1** *zár. //sáni zár* [condition]*; dastbasteyi/ az páoftádeyi* [invalid] *zár; cewmandázi* [sight] *zár./ Saxt dar ranj budand va in máye ye delsuzi bud.//.* **2** *darxor e nekuhew; xár; forumáye. //kuwewi, baháneyi, doruqi forumáye; ádam e baddeli* [coward] *forumáye//*

pitifully adv **1** *saxt, bad, zár. //saxt bad ásibdide; Án kudak candán nezár/ láqar bud ke ádam delaw baráyaw misuxt.//.* **2** *saxt bad, zár, forumáy. //namáyewi saxt bad/ forumáye//*

pitiless adj **1** *sangdel. //kowandeyi, dozdi, setamgari/ sástári** [tyrant] *sangdel./ pádafráhi* [retribution], *kinetuziyi* [revenge] *sangdeláne//.* **2** *saxt. //áftábi suzán va saxt; bádhá ye suznák e/ saxt e zemestán e Siberi.//*

pitilessly adv *bengarid be* "pitiless"

pitilessness n *bengarid be* "pitiless"

pition n *(varzew) mix e kuhnavardi bá halqeaw*

pit-pony *tátu ye bákew (ke piwtar dar kán e zoqálsang be kár miraft.)*

pit-prop n *waqm*, tirak*

pitta n *niz* **pita, pita bread** *guneyi nán e táftun [Yunán va Xoráyán e miyáne/* Middle East]

pittance n *dastmozd e wendereqáz/ cendereqáz; //baráye wendereqáz sarásar e ruz kár kardan./ Bá dastmozd e boxornamir e báznewastegi/ bá wendereqáx dastmozd e báznewastegi ke be yek zan e bive midahand besaxti mitavánest beziyad/ sarkonad.//*

pitter-patter = pit-a-pat

pituitary, pituitary gland *wágude* [wá = wáh + gude <Gilaki,* gland *(JGS)]*

pity n **1** **pity (for sb/ sth)** *delsuzi. //baráye kasi saxt delsuxte budan./ az ranj e kasi delsuzi kardan; az sar e delsuzi baráye kasi kári kardan; bára ye kasi hic delsuzi nakardan.//.* **2** **pity (that...)** *máye ye afsus. //Máye ye afsus ast ke emruz mixáhim birun (be) gardew beravim havá behtar nist.; Xeili máye ye afsus ast ke emwab nemitavánid bá má be namáyewxáne biyáyid./ Já ye afsus án ast ke...//.* **3** *baráye kasi delsuzi kardan.* **4** **more's the pity** *(anáyin) badbaxtáne. //"gouharhá rá piw az in ke dozdide wodand, bime kardi?", "Na, badbaxtáne!"//.* **take pity on sb** *az sar e delsuzi be kasi komak kardan*

pity v (pt, pp **pitied**) **1** *baráye kasi delsuzi kardan. //Dar in tufán baráye daryánavardáni ke dar daryá hastand báyad delsuzi kard!; Del e ádam baráye bázmándegán e án doźaxtari* [disaster] *ke xiwánewán rá az dast dádand xeili misuzad.//.* **2** *del suxtan baráye.... //Agar gomán mikonid ke in raftár wáyeste ast delam baráye tán misuzad.; Agar tá fardá pul rá napardázi/ nataváni bepardázi kári mikonam ke mardom be ruzat begeryand.//*

pitying adj **1** *porafsus. //zir e cewmán e xire va porafsus e keránjiyán* [bystanders] *dar xiyábán vámánde derázkewide bud* [laying helpless]*//.* **2** *delsuzáne; porafsus. //Báwandegán* [audience] *tanhá bá negáhhá ye porafsus be honarpiwe negaristand.//*

pityingly adv *delsuzáne*

pivot n **1** *vardáne (ZBP. C738 FM); páwne.* **2** *(pendárin) bonyádin. //Con káraw bonyád e zendegiyaw bud, báznewastegi baráyaw besyár dowvár bud./ Bonyád e sarásar e gováźe* [argument] *hamin ast.//*

pivot v **1** **pivot (on sth)** (**a**) *gerd ru ye vardáneyi/ páwneyi carxidan/ gawtan/ gardidan; //Gardan va kamar e án geiwe*/ arusak micarxad.; Ru ye páwneaw carxide birunraft.//.* (**b**) *ru ye páwne vardáne savár kardan.* **2** **pivot on sth** *(baráye gováźe* [argument] *va mánand e án) ru ye... gawtan/ gardidan/ carxidan; be... bastegi dáwtan. //Sarásar e jostár ruy e in hekát** [point] *migardad.//*

pivotal adj **1** *vardáne, páwne.* **2** *(pendárin) bonyádin. //áhangi bonyádin//*

pixel n *xál*

pixie, pixy n *pari kuculu; weitunak*

pizza n *(váźe ye Itáliyáyi) pitsá*

pizzicati adj, adv *ruy e sázhá ye zehi bedun e kamán, zeh rá bá angowt niwgun gerefte va rahá kardan; mowkdáne [JGS]. "co bargofti navá ye mowkdáne -- xotan gawti ze bu ye mowk xáne." (Nezámi)*

pizzicati n (pl **pizzicatos**) *navá ye "mowkdáne" neváxtan*

PK abbr *beviźe dar naqwe, kutáhwode baráye* **Park** *gardewgáh //Gardewgáh e Pahlavi//*

pkg *kutáhwode az* **package** *baste*

pkt *kutáhwode az* **packet** *yek baste sigár*

Pl *kutáhwode, beviźe dar naqwe baráye* **Place** *meidán. //Meidán e Sorayyá//*

pl *(kutáh wode) (dastur e zabán)* **plural** *(rixt e) candgáni*

placard n *peikar, "degar rah peikar e kine barafráwt. -- hamángah náy e* [flute/ horn] *ruyin bardamidand." (ZBP. C5950 VR). //Ráhpeimáyán peikareháyi dar dast dáwtand ke ru ye án kárhá ye sarrewtedári* [government] *rá nekuhide budand.//*

placard v **1** *peikar bar divár casbándan.* **2** *bá bekár bordan e peikar be ágáhi ye mardom resándan*
placate v *árám kardan; deldári dádan; wonumidan [<Pahlavi, wnumák/ wnumán (ZBP. C1994 MK)]*
placatory adj *árámbaxw; deldáridahande; wonumán*. //*placatory remarks: *soxanán e árámbaxw/ wonumán*; deldári (dádan)//*
place[1] n **1** *já. //In hamán jáyi ast ke án dástán ruy dád?; Injá baráyam áwná-st- gománam piwtar injá budeam./ Dar yek dam/ zamán nemitavánam dar do já báwam./ Delaw mixáhad harjá ruydád e arjdári ast u ham ánjá báwad!/ "Harjá áw-e, kacal farráw-e!"//.* **2** *wahr, rustá, deh, kewvar; pasvand e "-án" (con dar nám e wahrhá). //Dar gardewemán candán wahrhá ye/ jáhá ye gunágun didim ke nemitavánam hameyewán rá be yád ávaram./ In wahr sardtarin já dar Rusiye ast. Ostráliyá kewvar e bozorgi-st.//.* **3** **place (of sth)** *(biwtar dar vážehá ye serewte) -están; -gáh; já; (con bimárestán; golestán). //Didárgáh; zádgáh; nehángáh; jáhá ye sargarmi; niyáyewgáh; parastewgáh; Biwtar mitaván u rá sar e káraw yáft/ dar já ye káraw yáft./ dánewgáh; piráyewgáh; zádgáh e kasi/ árámgáh e kasi//.* **4** *já, jáygáh; "In mard... va hamváre kuwide bud nazd e mardom jáygáhi dáwt va kowtan e u wurew padid ávard..." (ZBP. L3039 TMK). //Cand já ye divár nam zade/ nam dáde bud.//.* **5** *já. //tekkeyi káqaz lá ye ketáb bogzár tá jáyi ke xándeyi.; Báwandegán* [audience] *sar e hame ye jáhá ye xandedár xandidand.//.* **6** *já. //Biyá injá benewin baráyat yek já negahdáwteam.; Tanhá yek já dar ráde*gáh/* parking garage *bázmánde bud; Já ye bozorgán sar e/ bálá ye miz;/ hargáh/ agar bexáhi mitaváni bázgardi, injá hamiwe já dári./ Sar e jáyetán bázgawte be káretán pardázid.; Dar tárix jáygáh e ostovári dáwtan./ Raftam ruznáme bexaram jáyam rá dar raj/ rade/ saf az dast dádam.//.* **7** *páygáh; já; jáygáh, "In mard... va hamváre kuwide bud nazd e mardom jáygáhi dáwt va kowtan e u wurew padid ávard..." (ZBP. L3039 TMK). Kár e man nist ke pand daham; jáy e/ jáygáh e xod rá negahdáwtan/ wenáxtan//.* **8** (**a**) *já (ye) kár; kár. //Omidvár ast dar vezárat e farhang kári begirad.//.* (**b**) *já (dar dánewkade va mánand e án) //Dar Dánewkade ye Musiqi ye Wáhanwáhi* [Royal College of Music] *be u jáyi dádand./ Honarestán e bálet be kudakáni ke besyár arvand-and* [talented] *já ye ráyegán midahad.//.* (**c**) *já. //Baráye jáyi ke dar goruh e varzewi Olampik be dast ávard saxt kuwid.//.* **9** (**a**) *jáy e wáyeste/ darxor. //har ciz rá sar e jáyaw bogzár;/* (saying) A place for everything *(dastán) noxod be noxod, har ki bere xune ye xod; "har soxan jáyi yo har nokte maqámi dárad."/ áwqáldáni tanhá já baráye biwtar e in raxthá-st.//.* (**b**) *(biwtar be rixt e "ma"/ "na"). já (ye darxor/ wáyeste). //Istgáh e ráh áhan jáyi nist ke kudaki rá wab dar ánjá tanhá bogzárand.; Agar qouqá va anbuh e mardom rá dust nadári, xiyábánhá ye wahr já ye to nist.//.* **10** *(dánew e womár/ engárew) -gán; ...-om. //*paces of decimals, eg 6.57132. *//barwomorde/ dorost tá sadhezárom/ sadhezárgán e dahdahi//.* **11** (**a**) *(dar hamávardhá) (biwtar yekkáni) ...-om. //Sevvom wod* [finish in third place]*//.* (**b**) *(dar asbdaváni) yekkom dovvom/ sevvom wod. //dar asbdaváni baráye jáy e yekkom tá sevvom ruy e asb e barande gerou basti?* [back a horse for a place]*//.* **12** (**a**) *já ye, xáne ye tábestángáhi. //Saráceyi dar wahr va xáneyi ham dar rustá/ yeyláq/ tábestángáh dárand.//.* (**b**) *(anáyin) xáne/ saráy. //Dar xáne ye man mehmáni dárim. Fardá be xáne ye to miáyam.//.* **13** **place** *(beviźe dar Engelestán)* (**a**) *xiyábán, meidán, cársu, cársuq; cahársu, "man javán budam va bar sar e cahársu ye wahr dokáni dáwtam." (ZBP. L2328 AT).* (**b**) *saráy; ...-sará.* **14** **all over the place** (**a**) *(anáyin) sarásar; hamejá. //Hamejá bongáhhá dárand varwekaste miwavand//.* (**b**) *rixte páwide; darhambarham. //ánce/ harce dar kewohá bud hamejá rixte va páwide ast./ Muháyat hamejá rixte//.* **change/ swap places (with sb)** (**a**) *já ye xod rá bá digari goránidan. //Bogzár jáyemán rá báham begoránim/ to biyá já ye man man miravam já ye to- az injá behtar mitaváni bebini.//.* (**b**) *já ye digari budan. //Injá xeili xownud-am- nemixáham já ye hic kas e digari báwam.* [change places with]*//.* **fall, fit, slot, etc into place** *bejá budan; xordan. //Hame ciz kamkam já oftád/ jur wod.//.* **give place to sb/ sth** *já ye xod rá be... dádan. //Kárván dudi ke wetáb gereft xánehá va kárxánehá já ye xod rá be kewtmandhá/ kewtzárhá dádand.//.* **go places** *(anáyin) károbár e xubi dáwtan/ kámyáb budan.; do tan javán ke berásti károbár e xubi dárand/ dar kárewán kámyáb-and.//.* **in the first, second, etc place** *noxost (inke), dovvom (in ke...) va mánand e án.* **in my, your, etc place** *agar jáye... budan. //Agar jáy e man budi/ báwi ce mikardi/ mikoni?; Agar jáy e u budam án zamin rá miforuxtam.//.* **in place** (**a**) *sar e já. //Delaw mixáhad piw az in ke be kár áqázad hame ciz sar e jáyaw báwad.//.* (**b**) *bejá. //Andaki sepásgozári bejá-st.//.* **in place of sb/ sth; in sb's place/ in sth's place** *bejáy e.... //Farwin* bimár bud az inru namáyandeaw* [deputy] *bejáyaw soxan goft.//.* **lay/ set a place** *sofre cidan; miz cidan. //Miz ke micini yek qáwoq-cangál/ yek já ham baráye u becin wáyad saranjám biyáyad//.* **out of place** (**a**) *nábejá.* (**b**) *nábejá; náwáyest. //Xordegiriháyaw saxt nábejá bud, //Kácál e sabk e novin baráye yek saráy e sabk e Viktoriyá saxt nábejást.//.* **a place in the sun** *barábari. //Kewvarháyi ke/ tudeháyi ke sadhá sál zir e setam budand* [oppressed] *aknun baráye barábari mijangand//.* **put oneself in sb else's/ sb's place** *xod rá be jáy e kasi*

gozáwtan. **put sb in his (proper) place** *damáq e kasi rá suzándan; kasi rá sar e jáyaw newándan; fis e kasi rá xábándan. //Kuwid/ xást u rá bebusad ammá u tond u rá sar e jáyaw newánd.//.* **take place** *rox dádan; ruydádan; anjám wodan. //Áyin* [ceremony] *key anjám miwavad?/ Hargez darnayáftam án wab (miyánewán) ce raft/ ce rox dád.//.* **take sb's sth's place; take the place of sb/ sth** *jáy e... rá gereftan; jáy e... rá porkardan. //Natavánest be án newast beravad az inru dastyáraw jáyaw rá gereft./ Hic ciz jáy e xáneváde ye azdastrafteaw rá nemitavánad porkonad.//.* **there's no place like home** (saying) *(dastán) "be xán e kasán andari past benwin -- madán xáne ye xiw xáne ye kasán rá." (PAF. #2988 NáserXosro)*

place[2] v **1** (**a**) *dar jáyi nehádan/ gozáwtan; zadan; newáxtan, "be nazdiki ye taxt benwáxtaw -- be barzan yeki jáygah sáxtaw." (ZBP. L5794 SF); wándan, "to gofti gouz bar gonban hamiwánd -- va yá dar bádiye kawti hamiránd." (ZBP. L7709 VR). //Pul rá ru ye piwxán nehád; Án ágahi rá xeili bálá zadeand- hic kas nemitavánad án rá bexánad.//.* (**b**) *dar jáy e xod nehádan; newáxtan; wándan; cidan; jáy kardan, "siyah cewm rá band bar páy kard -- be zendán darun mard rá jáy kard." (ZBP. L4619 SF); //Yádat naravad ánhá rá dorost sar e jáy e xod nehi/ sar e jáyewán becini./ Ketábhá rá besámán ru ye raf cid.//.* **2** *sar e... nehádan; harjá juri tarjome miwavad. //Kasi rá sar e kári/ be farmándehi* [in command] *newándan./ Kasi rá bázdáwt kiardan; Dast e kasi rá dar haná nehádan; kasi rá be dardesar andáxtan; kasi rá gereftár kardan./ Be kasi bávar dáwtan; be kasi powtgarm/ delgarm budan./ Pásoxguyi ye (barpáyi/ barpá kardan e) goftoguhá rá bedast e u sepordand.//.* **3** *bejáy ávardan; bázwenáxtan; piwtar roxsáraw rá dideam ammá bejáyaw nemiyávaram./ Guwáy** [accent] *ye bigáne dárad ammá dorost nemitavánam bewnásam kojáyi ast.//.* **4** *já dádan; dánestan radebandi kardan. //U rá az bozorgtarin ávázxánán e wiv** [soprano] *e jahán midánam.//.* **5** **place sth (with sb/ sth)** *dastur e xardd dádan; sefárew dádan; gerou bastan. //Sefárew e/ dastur e xardid e se havápeimá ye nou be má dádeand.; Ham aknun gerou bandid- takrobáyi* [race] *nim tasu* [hour] *ye digar áqáz miwavad!//.* **6** **place sb (in sth); place sb (with sb/ sth)** *baráye kasi xáne, kár... já yáftan; kasi rá sar e kár gozáwtan. //Án bongáh nazdik e hezár menewtá* [secretary] *rá sáliyáne sar e kár migozárad.; Baccehá ye bi pedarmádar rá nazd e pedarmádarxánde* [foster-parents] *nehádand.//.* **7** *sarmáyegozári kardan; sarmáye gozáwtan. //Soudágar e hubder** [stock] *pul rá dar bahrhá ye sátvuni** [industrial stocks] *sarmáyegozári karde.//.* **8** *(dar takrobáyi yá varzewhá ye pahlaváni) páygáh e farjámin e davandegán yá barandegán rá goftan. //Goftan e/ dádan e páygáh e farjámin e barandegán (e takrobáyi) be gardan e/ be dast e u bud./ Sevvom wod* [She was placed third.]*//.* **9** **be placed** (**a**) *(dar asbdaváni) yekom/ dovvom yá sevvom wodan. //(dar Ámriká)* finish second *(dar asbdaváni) dovvom wodan//*

place-bet n *(dar asbdaváni) geroubastan sar e asb e yekkom tá sevvom*

placebo n (pl **placebos**) **1** *dárunamá; wáledáru* [bengarid be* "pseudo-"*]. //kár e dárunamá//.* **2** *delxowkonak*

place-kick n *(dar goltapká*/* Rugby*) tup rá dar já ru ye zamin lagad zadan/ partáb kardan*

place-mat n *zirbowqábi*

placement n *jáy dádan/ gereftan; nehádan; neháde wode budan. //panáh dádan/ já yáftan baráye pedarmádar mordegán/ zádárán/ mordegán*; bongáh e káryábi baráye menewtáyán*/* [secretaries]*/ kármandán e daftari.//*

place-name n *nám e wahr, nám e rustá; nám e tappe, nám e jáhá; ...-están, "basi wárstán gawt bimárstán -- basi bustán niz wod xárstán." (ZBP. L6625 SF); in pasvandhá niz dar sáxtan e nám e wahrhá bekár miravad: -ván; -vá; -vár; -ává; -áv. con Naxjaván; Várqáwán; bardáv; bardvá; sabzevár (ZBP. L7581 KK). //kárwenás e dánande ye xástgáh e/ riwe ye nám e wahrhá/ kuhhá/ jáhá//*

placenta n (pl **placentae, placentas**) *(kálbodwenási) joft*

placental adj *yek pestándár e joftdár/ joftmand. //*placental rupture *páregi ye joft//*

place-setting n *yek dast kárd va cangál, qáwoq va bowqáb baráye yek tan/ sar e miz*

placid (adj) **1** *árám. //Áb e árám e daryáce//.* **2** *árám, narmxuy, xunsard. //labxandi xunsard/ xunsardáne//*

placidity n *narmxuyi, xunsardi.//narmxuyiyaw* [the placidity of her temperament]*//*

placidly (adv) *árám. //gáváni ke árám/ árám- árám váw*/ alaf/ urvar mixorand/ mijavand.//*

placket n *cák/ wekáf (e kamar e dáman e zanán)*

plagiarism n *xuwecini. //piwmárde* [accused of] *be xuwecini//*

plagiarist n **1** *xuwecin*

plagiarize, plagiarise, v, **plagiarize sth (from sb/ sth)** *xuwecini kardan, "be xarman e do jahán sar forunemiárand. -- demáq e kebr e gedáyán e xuwecinán bin." (Háfez). //sarásar e páreháyi az án kár xuwecini ast.; Biwtar e ketábaw xuwecini az kárhá ye áqázin e án ruzegár ast.//*

plague n **1** (**a**) = bubonic plague. (**b**) *margámargi (ZBP. C7291 FM). //farávání ye vabá* [cholera] *dar ordugáh* [camp] *be marz e hamegiri reside.//.* **2** *áfat, patyár. //patyár e/ áfat e magas, malax, muw//.* **3** *(biwtar be rixt e yekáni) (anáyin) mu ye damáq, dard e sar; gereftári; patyár. //Án pesarbacce dardesari-st/ patyár ast!//.* **4** **avoid sb/ sth like the plague** *bázgardid be* "avoid"

plague v **1** **plague sb/ sth (with sth)** (**a**) *dast az sar e kasi barnadáwtan; kasi rá be sotuh ávardan; kasi rá bicáre kardan. //Kasi rá bá porsew/ darxást e pul be sotuh ávardan.//.* (**b**) *...zade budan/ wodan; docár e... wodan; bicáre kardan/ wodan. //bandsám** [arthritis] *bicáreaw karde.//.* **2** *gereftár wodan; docár e... gawtan. //barnáme ye sáxtemániyi ke be badi ye ábohavá xorde.//*

plague-ridden, plague-stricken *áfatzade; bestuh; bicáre; docár e margámargi*

plaice n (pl, plaice) *máhiyi be nám e dánewik e* Pleuronectus platessa

plaid n **1** *wál (viże ye kuhnewinán e Eskátland).* **2** *párce ye picázi (viże ye wál). //*tartan pattern *picázi//*

plain[1] adj (**plainer, plainest**) **1** *rouwan, sáde, áwkár. //newánehá ye kenár e ráh besyár rouwan ast./ ve zabán e Engelisi ye sáde/ rouwan./ (baráye má) rouwan sáxt ke nemixáhad (án kár rá) peigirad/ peigiri konad; Delxoriyaw rá áwkár sáxt.//.* **2** *rurást; rok, sáde, náb, biparde. //*in plain words: *rok, biparde; pásoxi rurást/ rok; rásti ye náb./ Bogzár rok behet/ be-at beguyam/ bogzár biparde bá to soxan guyam./ Báyad newast va rurást goftogu kard.//.* **3** (**a**) *sáde, biáráye, xowke. //pirhani sáde ammá saxt naqz* [elegant]*; xoráki sáde; post e sáde; kák e sáde; wokolát e sáde.//.* (**b**) *káqaz e sáde (bi xat); párce ye sáde; bá pecná* ye/ puwew e sáde//.* **4** *sáde (va birixt); birixt, zewt. //cand tekke kácál e sáde/ birixt./ Baccegi zewt bud ammá bozorg ke wod zani zibá gawt.//.* **5** **in plain English** *xeili rouwan; be zabáni sáde; biparde; rok. //Agar mixásti beravam cerá biparde nagofti, va hei zadi be dar o be taxte?//.* **make oneself plain** *xást e xod rá rouwan kardan/ fahmándan. //Digar pul nist- xub fahmidi/ daryáfti?//.* **(as) plain as a pikestaff** *rouwan, xeili áwkár.* **(all) plain sailing** *bi dard-e-sar; sáde; bi gereftári. //Gereftárihá ye nerang* [design] *ke az miyán bardáwte wod digar kár ruy e qaltak oftád/ bardáwte wod digar kár sáde wod.//*

plain adv **1** *(beviże dar Ámriká) rouwan; berouwani. //rouwan váxtan; rouwan soxan goftan//.* **2** *pák, sáde, náb. //In bixeradi ye náb ast.//*

plain[2] n *dawt, gur, "ruy e sahrá bezir e somm e sotur -- gur gawti ze bas garive ye gur." (ZBP. C2250, FM, Nezámi). //ráqi pahnávar/ dawthá ye bozorg e xorvarán e miyáni* [midwest] *ye Ámriká//*

plain[3] n *(dar báft) dáne ye riz* [basic stitch]*; dáne ye sáde*

plain chant, plain song n *guneyi musiqi ye kelisáyi az sadehá ye miyáne dar kelisá ye Rumi va Anglikan*

plain clothes *(beviże baráye pásbánán) (dar) jáme ye wahri; //Kárágáhán jáme ye wahri be tan dáwtand.//*

plain-clothes adj *bá/ dar jáme ye wahri. //kárágáhi dar jáme ye wahri//*

plain-dealing n *rurásti, bipardegi, rokki, dorosti, dorostkári*

plain flour *árd e sáde (bedun e juw-e-wirin)*

plainly adv **1** *rouwan; be rouwani. //Qolle ye kuhhá az dehkade bexubi dide miwavad./ Bekuwid xást e xod rá rowantar beguyid.//.* **2** *áwkárá. //áwkárá án nádorost ast./ áwkárá nemixáhid hamkári koid.; Áwkár bud ke nemixástand ánjá báwad/ mu ye damáq báwad//*

plainness n *bengarid be* "plain"

plainsman n (pl **plainsmen**) *dawtnewin*

plain spoken adj *rok, biparde, rurást*

plaint (n) *(dátikán*) piwmári; dádxást [niz bengarid be* "plaintiff"*]*

plaintif, complainant n *dádxáh, "va bá har dádxáhi bi hájeb va darbán hamigoftam va hami wenidam va har ke dád naxást setam u bar xiwtan kard na man bar vey..."(ZBP. L272 TB). "har ánkas ke áyad bedin bárgáh -- ke báwad ze má suy e má dáxáh." (ZBP. L5698 SF); hamimál, "be da'vi hamimáli ar dáwti -- be nazdik e tandis e har do wodi." (ZBP. C1876 FM, Tahlil e Haft Peikar); piwmár, "piwmár moddeyi va pasmár moddeyi alayh [piwmár* = plaintiff; *pasmár* = defendant] *(Purdávud) (ZBP, L79 35), " piw az án ke Arabhá be in sarzamin betázand va alfáz e dorowte va náhanjár e xod rá pálahang e gardan Iránián sázand piwmár va pasmár az loqathá ye ráyej in marzobum bud va hic gomán nemiraft ke ruzi fará resad ke farzandán e in xák az alfáz e zabán e mádari ye xod beharásand va be aźdaháyi con moddeyi, va moddeyi alayh docár áyand va pas az candi taryáq bixásiyati con xáhán va xáhande be miyán ávarand." (ZBP. L7935) (Purdávud). "ke do taraf e da'vá piwmár va pasmár (moddeyi va moddeyi alayh) az baráye esbát e haqqániyat e xod hic gune gováhi nadáwtand be nácár be xodávand ruy ávarde..." (Purdávud) (ZBP. L7921), bengarid be* "defendant".

plaintive adj *asorde, qamangiz, mostmand, vir, "yá borun wou ze carx con mardán -- varna bá váyovir mabáw." (ZBP, C2598, FM, Sanáyi); //faryádi, taráneyi* [melody], *áváyi most/ mostmand//*

plaintiveness n *bengarid be* "plaintive"

plait, (US) **braid** v **1** *báftan. //mu ye xod rá báftan//.* **2** *cizi báftan. //sabad, band* [cord], *rismán báftan//*

plait n *báfte. //mu ye xod rá báftan/ báfte dáwtan* [wear one's hair in plaits/ a plait]*//*

plan n, **plan, 1 (for sth/ doing sth)**; **plan (to do sth)** *(baráye cizi/ kardan e kári) naqwe rixtan/ barnáme rixtan; barandáxtan, "ke ámade ast az bozorgán ke pádewáh be cand ciz be morád va kám e xod beresdad be ostovárkári va barandáxtan e kárhá bar tariq e ráy." (ZBP. L1813 DB); andáxt, "ammá dir ast ke gofteand ke mádám tá mard rá qá'ede ye kár páydár bovad va qadam bar noqte ye andáxt ostovár bovad hargez hic baláyi be vey ráh nayábad." (ZBP. L1751 DB). andáxtan, "bejostand o har guneyi sáxtand -- ze har dast yek báraw andáxtand." (ZBP. L3401 SF). //baráye cizi naqwe rixtan; baráye cizi barnáme rixtan/ cidan./ naqweyi baráye padid ávardan e ama** [energy] *az áwqál./ naqwe ye/ barnáme ye womá baráye estár** [vacation] *ci-st?/ naqweyi baráye gostarew* [development] *(va sáxtan e wahr, xáne, sátvun** [industry]*)./ Behtartin kár [naqwe] pák nádide gereftan e án ast./ naqweyi baráye tak ávardan/ táxtan/ peikár.//.* **2** (**a**) *naqwe /garde. //naqwe ye káx e wáhanwáhi va pirámun e án./ naqwe ye (darun e) wahr//.* (**b**) *(beviże candgáni) naqwe ye gostarde. //naqweyi gostarde baráye afzudan e otáq/ baxw* [extension] *be sáxtemán e konuni./ váládgar* [architect] *naqwe rá baráye ostovár dáwte wodan* [approval] *dád./ naqwehá ye xánesázi ye nou dar tálár e wahrdári* [Town Hall] *be namáyew neháde wode.//.* (**c**) *naqwe, garde. //naqwehá ye havápeimáhá ye noxostin//.* **3** *naqwe. //neqwe ye já ye newastan sar e miz* [a seating plan]*//.* **4 go according to plan** *barábar e barnáme/ naqwe piwraftan. //Agar hame ciz barábar e barnáme piw ravad báyad piw az xornewin* [sunset]*/ inke havá tárik wavad* [before dark] *bázgardam.//*

plan v (**planned, planning**) **1** *naqwe ... kewidan; barnáme baráye... rixtan; barandáxtan, "ke ámade ast az bozorgán ke pádewáh be cand ciz be morád va kám e xod beresad be ostovárkári va barandáxtan e kárhá bar tariq e ráy." (ZBP. L1813 DB); andáxtan, "bejostand o harguneyi sáxtand -- ze har dast yek báraw andáxtand." (ZBP. L3401 SF); "degargune bud ánce andáxtim -- bar iwán hami táxtan sáxtim." (ZBP. L6104 SF); "hami ráy zad bá bozorgán beham- basi goft o andáxt az biw o kam." (ZBP. L4689 SF); darandáxtan, "biyá tá gol barafwánim o mei dar sáqar andázim -- falak rá saqf bewkáfim o tarhi nou darandázim." (Háfez). //Naqwe ye báqi rá kewidan./ wahri nik darandáxte/ barandáxte; hirbáni** [economy] *be dast e warvin** [government]*./ hirbáni* bá naqwe./ darandáxte//.* **2 plan (for/ on/ sb/ sth)** *baráye... barnáme rixtan; zamine ye... faráham ávardan. //baráye áyande/ báznewastegi ye xod barnáme rixtan; Baráye bist mehmán barnáme rixte budam/ xod rá ámáde karde budam ammá tanhá dah tan ámadand./ Baráye doqoluhá ámádegi nadáwtim!//.* **3** *bar án budan ke; xástan; barnáme rixtan; naqwe kewidan. //Kei mixáhi be estár** [vacation] *beravi?; Emsál tábestán mixáhim be Faránse beravim.//.* **4** *az piw barnáme rixtan. //baráye darraft e sáliyáne ye xod az piw barnáme rixtan; baráye wahr barnáme ye dastgáh e ámad-o-wod e rádehá*/ máwinhá rá rixtand//*

plane[1] n **1** (**a**) *(hendese) ruye, talan* [<*Sanskrit *talan]*. (**b**) *talan*; hámen* (ZBP. L879 FH).* **2** *(pendárin) marz, taráz*

plane v *(bi ásn* [engine]*) parváz kardan*

plane[2] n *rande [ye dorudgari]*

plane v **1** (**a**) *randidan. //lab e taxt e rá randidan//.* (**b**) *randidan .//cizi rá randidan va hamvár kardan//.* **2 plane sth away/ down/ off** *randidan va bardáwtan. //Náhamvári ye talani** [surface] *rá randidan va bardáwtan* [plane away]*//*

plane[3], **plane-tree** n *deraxt e cenár az gune ye* <u>platanus</u>

plane[4] n = **aeroplane** *havápeimá. //bá havápeimá raftan/ safar kardan; havápeimá dárad be zamin minewinad.; parváz bá havápeimá//*

plane geometry *hendese ye talani**

plane sailing *yáftan e já ye kawti dar daryá be wive ye talani* [na ruye ye xamide ye zamin va áb]*

plane-table n *miz e naqwekewi*

planet n *setáre ye ravande, "va in qesse ye setáregán e ásemán e avval va setáregán e ravande be gofte ámade ast." (ZBP. L124 TTT); setáre ye gardande, "az candin heár setáre ke mibinim haft ast ke gardande ast." (ZBP. L1583 FM, Jame-atol-Hekmatein]; setáre ye jonbande, "sepas mar u izad rá ki áfaridegár... aflák va setáregán e jonbande va ná jonbande va átaw va havá va áb va..." (ZBP. L6968 HM); setáre ye ravande, "va haftom án zohal in guyhá haft setáre ye ravande-and va zebar e in hame guyi ast setáregán e*

biyábáni rá ke sábete xánand iwán rá ya'ni istáde." (ZBP. L7144 TT), esterá [<guyew e Semnáni, esterá]. //esterá*há ye dastgáh e xorwidi ye má.//*

planetarium n (pl **planetariums** or **planetaria**) *táqdis* [JGS]; sepehrváre* [JGS]*

planetary adj *setárehá ye ravande; esterá*. //jonbew e setáregán e ravande/ esteráhá*//*

plangency n *bengarid be* "plagent"

plangent adj *(beáyin)* **1** *(baráye ává) kubande; zangdár.* **2** *(baráye ává) qamangiz, suznák*

plangently adv *bengarid be* "plagent"

plank n **1** *taxte [M. Moqaddam].* **2** *(xawáyágari** [politics]*) bonest* [principle] *[e barnáme ye yek goruh]. //Bonesthá ye bozorg e barnáme ye názinávandiyewán* [disarmament]*//*

plank v, **plank sth down** **1** *bár e geráni rá foruafkandan. //bár e/ camedán e xod rá foruafkandan//.* **2** *dardam pardáxtan*

planking n *kafpuw e taxteyi/ taxtekubi. //Taxtekubi rá bá qáli mipuwánid?//*

plankton n *paláse* [az "palás", vábaste be "páre" (EDPL)]*

planner n **1** *naqwekew; barnámeriz; andáxtár = handáxtár [<Pahlavi, (ZBP. C3373 MK)].* **2** = **town-planner** *wahrsáz, naqwekew e wahr; gardekew (ZBP. L7605)*

planning n **1** *barnámerizi. //*family planning *baccedár wodan bá barnáme.//.* **2** **town-planning/ planning permission** *parváne ye sáxtemn/ nousázi*

plant[1] n **1** (**a**) *giyáh; ruyák, "baráye didan va ázmudan e giyáhhá va deraxthá va digar ruyákhá ye Ámriká rafte bud." (ZBP. L7571 KK); rostani, "bar áb va giyáh va rostanihá va digar ciz nabud." (ZBP. L1964 TB). //Giyáhán rá rouwanáyi va áb báyad.;* plant life: *ruyák, giyáhán; rostanihá//.* (**b**) *giyáh, botte, gol. //giyáhán e báqce; botte ye tutfarangi; giyáháni ke dar goldán e deráz* [the window-box] *jelo ye panjere be gol newaste.//.* **2** (**a**) *kárxáne, carxowt, dastgáh, abzár. //In bongáh dar kárxáne ye nou sarmáyegozári ye kaláni karde./* plant hire: *carxowtabzár yá dastgáhhá ye keráyeyi*. (**b**) *carxowt. //Án kewtmand/ kewrzár nirugáh e xodaw rá dárad.//.* **3** *(beviże dar Ámriká) kárxáne. //Yek kárxáne ye ximiyáyi*; yek kárxáne ye bázpardázi ye hasteyi* [nuclear processing]*//.* **4** (**a**) *pápuw; gováh e doruqin/ sáxtegi. //Dáv e án zad ke/ goft ke káláhá ye dozdi rá ke dar saráyaw yáfteand pápuw/ gováh e doruqin bude.//.* (**b**) *áyawt; jásus. //Daryáftand ke u áyawt e/ jásus e wahrbáni bude.//*

plant[2] v **1** (**a**) *káwtan; pálánidan (ZBP. C2662); newándan, "va xodá ye ta'álá Nuh rá befarmud ke deraxt e sáj benewán con bozorg gardad va deraxt wavad..." (ZBP. L1998 TB); pálánidan. "hamconán ke báqbán zardálu ye talx rá miborad va bar jáy e án qeysi ye wirin bepálánad va afzun konad. (ZBP. C2662 FM, Bahá'eddin e Valad); newástan; "dar del e má wáx e meharbáni benewást." (ZBP. C7116 FM, Rudaki); darnewáxtan, "Weyx án ney bed-án sang e xáre nehád va be sang e xáre andarnewáxt." (ZBP. L2777, AT). //Gerdágerd e estaxr gol káwtan; Dar báqce noxod va lubiyá káwtim.; dar do raj be andáze ye nim metr jodá az ham bekár!//.* (**b**) **plant sth (with sth)** *káwtan, pálánidan, newáxtan, newándan, deraxtkári/ golkári kardan. //*plant a garden: *báqkári kardan/ deraxtkári kardan va báq sáxtan./ Kenárehá* [borders] *rá golhá ye bahári káwtan./ Dámane ye kuhhá ke dar án deraxtán e káj va sarv káwteand/ newándeand.//.* **2** (**a**) *káwtan, ostovár kardan, newándan, gozárdan, nehádan. //Páháyaw rá seft ru ye zamin nehád/ káwt.; Isatáde páháyaw rá gowád gozáwt.* [planted wide apart]*//.* (**b**) *(anáyin) jáy gereftan. //Dar newim/ sandali jelo ye átaw newastan/ jáy gereftan//.* **3** (**a**) **plant sth (on sb)** *pápuw dorost kardan; gováh e sáxtegi be dowmani bá kasi dorost kardan; //Kálá há ye dozdi rá dar jáyi penánidan va bá ánhá baráye kasi pápuw sáxtan./ Dáv* [claim] *e án zad ke senáhhá*/ jangafzárhá rá baráyaw pápuw sáxtebudand.//.* (**b**) **plant sb (in sth)** *áyawt/ jásus nehádan/ newándan. //Wahrbáni áyawti dar miyán e tabahkárán* [gang] *neháde bud (tá ánán rá be dám andázad.); Haváxáhán e soxanrán rá* [supporters] *miyán e báwandegán newánde budand va ánán be ává ye boland hurá kewide kaf mizadand.//.* **4** **plant sth in sth** *káwtan; newándan; já dádan (dar maqz e kasi). //Ki/ ke án andiwe rá dar kalle ye to foru kard* [plant]*?; Soxanán e wegeftaw máye ye badgománi ye má gawt ke nakonad diváne wode.//.* **5** *zadan, nehádan, gozárdan, newándan, neváxtan. //Buseyi bar gune ye kasi zadan./ kusti* [punch] *bar gijgáh e kasi zadan/ xábándan/ andáxtan; Kárdi dar powt e kasi newándan //.* **6** **plant sth (out)** *dur az ham/ jodá-jodá káwtan. //newá* [seedling] *ye gouje farangi rá dur az ham káwtan.//*

plantain[1] n **1** *mouz e poxtami , benám e dánewik e* Musa paradisiaca. **2** *deraxtce ye mouz*

plantain[2] n *bárhang, bártang (ZBP. C72 FM); az xáneváde ye* Plantago

plantation n **1** *kewtzár; ...zár; kewtmand. //sarparast* [manager] *e kewtmand//.* **2** *...-están; deraxtestán. //kájestán; sarvestán//*

planter n **1** *...-kár; barzegar. //neiwekarkár; cáykár; káucukár//.* **2** *carxowt e kárande; ...-kár.* **3** *(beviźe dar Ámriká) goldán*

plaque[1] n *káwi, sang. //Sang e sádeyi jáygáh e marg e án barxi/ qorbáni* [martyr] *rá newán midahad* [mark]*.//*

plaque[2] n *(pezewki) xál e pusidegi (ye dandán). //Xálhá ye pusidegi ye dandán rá báyad bá mahas* zadan* [brushing] *pák kard/ zodud.//*

plasma, plasm n **1** (**a**) *(kálbodwenási) xunáb, xunábe, mátak [<Pahlavi, mátak (EDPL)].* (**b**) **blood plasma** *xunáb.* **2** = protoplasm. **3** *(*physics *cehrwenási*) mátak**

plaster n **1** *gac, dus (ZBP. C4457). //Piw az in ke betaváni otáq rá rang koni gac báyad xowk wavad.//.* **2** (also **plaster of Paris**) *gac. //Cand hafte piw moc e páyaw wekast va hanuz dar gac ast.//.* **3** **sticking plaster** *bengardi be* stick[2]

plaster v **1** (**a**) *gac kewidan/ málidan; dusidan. //divári rá gac kewidan//.* (**b**) **plaster A with B/ plaster B on (to A)** *andáyidan; andudan; puwándan; málidan. //muyi rouqan-andud; Honarmandi ke rang rá bar bum* [canvas] *miandáyad/ mimálad/ midusad./ wahr rá bá golpeikare* [posters] *puwándan* [plaster]*//.* **2** *gac gereftan; zeft andáxtan.* **3** **plaster sth down** *casbándan; dusándan. //Mu ye xod rá dusándan/ forudusándan//*

plasterboard n *taxte ye/ divár e piwsáxte ye gaci*

plaster cast **1** *gac gereftan e wekastegi yá darraftegi; qáleb e gaci.//.* **2** *qáleb e gaci/ qáleb yá tandis e gaci*

plastered adj *(zabán e kuce) pátil, mast*

plasterer *dusgar, gackár; dusingar (e divár, ásemáne)*

plastic n **1** (**a**) *kalpak* [<Sanskrit, "kalpaka"]; //kárbord e kalpak* dar sátvunhá** [industry]*//.* (**b**) *kalpak*. //Besyári cizhá ke har ruze bekár mibarim az kalpak* sáxte wode./ Gáh bejáy e carm kalpak* bekár miravad.//.* **2** **plastics** *kalpakwenási*.* **3** (**plastic money**) credit card(s): *varbexi*. //"Pul e (dastádast) dári yá varbexi* bedahim?", "bogzár páy e varbexi!"//*

plastic adj **1** *kalpaki*. //yek fenján, báráni, bázice ye, pangán* e moci* [watch] *ye kalpaki*./ párce bá puwew e kalpaki*; yek kise* [bag] *ye kalpaki*//.* **2** *táwtár* [az "táw", táwidan (EDPL)]. //gel e ros* [clay] *máddeyi táwtár*/ rixtpazir ast./ (pendárin) Raván e kudak besyár táwtár* ast.//.* **3** *táwtári* bá mum yá gel e ros. //honarhá ye táwtári** [the plastic arts]*//*

plastic bomb *bomb e kalpaki**

plastic explosive *mádde ye tarekidani ke betaván be ásáni án rá be rixthá ye gunágun darávard.*

plastic surgery *hucehrpezewki* [<Pahlavi "hucehr" (ZBP. C7769 BF)] niz besanjid bá* "cosmetic surgery"

plasticine, Plasticine n *(nám e bázargáni) gele tandiskári (ye sáxtegi)*

plasticity n *táwtári**

plate[1] n **1** (**a**) *(biwtar dar váźehá ye serewte) sokre (ZBP. C181 FM). //bowqáb e náhárxori/ guwt/ supxori./ bowqáb e/ sokre/ sokor e káqazi/ kalpaki*//.* (**b**) *yek bowqáb/ sokor. //yek bowqáb sup/ xorew.//.* (**c**) *jám. //Jám rá baráye gerdávari ye pul miyán e mardom gardándan; Panj dolár dar jám* [plate] *nehádan.//.* **2** (**a**) *qáwoq, cangál va bowqáb e simin/ zarrin. //Yek qáwoq, kárd, cangál yá bowqáb e simin/ zarrin e besyár qawang.//.* (**b**) *jám , sokora (ZBP. C181). //Sokora/ jám e zarin dar ewkáfi* [cupboard] *qofl ast.//.* **3** *(biwtar dar váźehá ye serewte) áb e zar/ áb e sim dáde; zarandud; simandud. //Gománidam/ gomán kardam quri simin bud ammá simandud bud/ áb e sim dáde bud.//.* **4** (**a**) *patar, barg, taxte. //patarhá ye pulád//.* (**b**) *(zistwenási) pulak. //Gurkan e Ámrikáyi/ ármádilio sofáli az pulakhá ye ostoxáni dárad.//.* **5** *(zaminwenási) bum; taxt*. //*tectonic plate *hámtaxt*;* **tectonics** *hámtaxtwenási*//.* **6** *patar. //yek patar e berenjin./* a licence-number-plate: *nomre ye ráde*/ máwin//.* **7** (**a**) *mohr.* (**b**) *(dar ketáb) peikarbarg (jodá az nask e ketáb). //yek peikarbarg e rangi/.* **8** *(dar peikarebardári) wiwe.* **9** (also **dental plate; denture**) *qáb e dandán e sáxtegi.* **10** (**a**) *(dar asbdaváni) baram*; //jám e zarrin/ simin* (prize)*//.* (**b**) *ávard e asbdaváni.* **11** *(dar tapká/* baseball*) xáne (ye kodangzan).* **12** **have/ give sb/ sth on a plate** *dodasti be kasi dádan; piwkew kardan; na cak zade na cune, aru umad tu xune. //Nemitaván cewm dáwt ke páygáh e womá rá barkewand, va án rá dodasti piwkewetán konand* [handed on a plate]*//.* **on one's plate** *dast e kasi por budan. //Aknun xeili dastam por ast/ kár dáram/ gereftár-am./ Aknun nemitavánam be womá komak konam- xeili gereftár-am/ kár dáram.//*

plate[2] v **1** **plate sth (with sth)** *(zar/ sim) andudan/ andáyidan; áb e... dádan. //yek sini ye mesin e simandud; kásebowqáb e* [dishes] *zarandud; qáwoqhá ye simandud//.* **2** *(tane ye kawti rá) bá taxtehá ye/ patarhá ye felezi/ áhani* [metal plates] *puwándan/ zerehpuw kardan*

plateau n (**plateaus, plateaux**) **1** *powte, "va hamconin asal besyár báwad va jomle ye powtehá va newib o faráz e án veláyat be qáyat bekárand." (ZBP. L7895, FEB).* **2** *hamvár. //Pas az yek doure káhew e tiz e arzew e pul, bahá ye káláhá aknun hamvár mánde* [reach a plateau].*//*

plateful n *yek sokor/ bowqáb/ douri por. //Án bacce se bowqáb por áw xorde!//*

plate glass *wiwe ye taxteyi; jám-wiwe. //yek panjere ye jám-wiweyi//*

platelayer n *kárgar e ráh áhankew yá vásácgar** [repair] *e ráh áhan*

platelet n *tál* (ZBP. C6118)*

plate-rack n *jábowqábi*

platform n **1** *pewkam, peckam, sakku. //sakku ye sangitá* [the concert platform]*; Porsewhá ye womá rá az bálá ye pawkam/ packam/ sakku pásox midahand.; Hamzamán bá kas e digari az ru ye pawkam/ sakku soxanráni kardan//.* **2** *//sakku ye ráh áhan e Kárván dudi ye Tabriz az kodám sakku miravad?; Kárván dudi ye womá dar sakku ye panjom ast.; Hamin ke kárván dudi ráh oftád* [leave] *davándaván ru ye sakku ámad.//.* **3** *(dar Engelestán) (dar masráde*/ otobus) páxare (ZBP. C2815 FM).* **4** *(xawáyágari** [politics]*) barnáme. //bá barnáme ye vátáw* e hirbáni** [economic reform] *dar gozinew peikár kardan/ sar e kár ámadan* [come to power]*//*

plating n **1** *andá; andáye; áb e zar, áb e sim; áb e...; ábkári. //Andáye/ ábkári dárad golegole varmiáyad/ mirizad.//.* **2** *-puw. //puládpuw//*

platinum n *(ximiyá) zar e sepid/ pelátin. //yáqut e kabud newánde dar páy e ye zar e sepid//*

platinum blonde *(anáyin) (doxtare zan e) mu-kanafi*

platitude n *(beáyin, xárdári) soxan e piwepá-oftáde; pandhá ye nane Qamar. //Báz báyad be soxanán e piwepá-oftáde va pandhá ye nane Qamar e u darbáre ye bim e báddasti* [overspending] *guw dahim.//*

platitudinous adj *(beáyin/ xárdári) piwepá-oftáde. //soxanán e piwepá-oftáde; Sarásar e án soxanráni piwepá-oftáde va yáve bud.//*

platonic adj **1** *aflátun; aflátuni.* **2** *dusti ye/ duwárm* e/ ewq e aflátuni; pákbázi. //Goft ke dustiyaw bá u pák aflátuni/ pákbázi ast.; Biw az si sál báham dusti ye tangátang e aflátuni dáwtand.//*

platoon n *rasad (ZBP. C4835)*

platter n **1** (**a**) *douri.* (**b**) *(bástáni/ dar Engelestán) tabaje* [<Gilaki].* **2** *(dar Ámriká, anáyin) valg [<guyew e Vajguni]*

platypus n (pl **platypuses**), **duck-billed platypus** *pápahnak*, jánevari Ostráliyáyi be nám e dánewik e* Ornithorhynchus anatinus

plaudit n *(beáyin) setáyew. //U rá baráye wive ye namáyew e parvandeaw/ káraw* [case] *sotudand.//*

plausibility n *bávarkardai/ paziroftani budan. //Bepáyid foruwandegán saretán koláh nagozárand!/ Zinehár/ Zenhár az zebardasti ye foruwandegán e nirangbáz!//*

plausible adj **1** *xeradmandáne; dorost va bávarkardani; paziroftani. //Baráye nápadid wodan e kif e pulaw natavánest cemi* [reason] *paziroftani biyábad.//.* **2** *(xárdári) nirangbázi* [trickster]*/ koláhbardári* [rogue]*/ doruqguyi zebardast./ Dástánaw conán bexradáne* [plausible] *bud ke har kasi gul mixord.//*

plausibly adv *bávarkardani; dorost. //Án parvande/ báre* [case] *rá conán báznamudand* [present] *ke pák bávarkardani va dorost minemud./ Darbáre ye án conán soxan goft ke bávaraw dáwtand/ ke bepazirandaw.//*

play[1] n **1** *bázi, "bázibázi bá sebil e bábá ham, bázi?". //ává ye wád e kudakán hengám e bázi; ámuzew/ yádgiri bá bázi; Zendegiyaw sarásar kár ast va hic bázi.//.* **2** *(varzew)* (**a**) *bázi. //Diruz bázi nawod/ Bárán diruz nagozáwt bázi wavad./ Celtapkábázán** [tennis players] *hengám e bázi báyad saxt behuw báwand.//.* (**b**) *wive ye bázi. //Dar ávard e diruz cand bázi ye xeili xub anjám wod./ Baráye xarbázi* [roughplay] *pádafráh/ wiyán* yáftand* [penalized]*//.* (**c**) *(dar Ámriká) bázi, wegerd* [manoeuvre]. *//wegerd e xubi baráye padáfand/ baráye resándan e tup be digari* [passing play]*//.* **3** *namáyew; namáyewnáme. //Yek namáyew e rádioyi/ vákivik*./ Cáp* [edition] *e xubi az cámehá ye Xayyám; Tázegi yek namáyewnáme nevewte./ dar namáyewi bázi kardan* [act]*; Dárim miravim namáyew e nou rá bebinim.//.* **4** *bázi. //Tanáb/ rismán rá/ atari* rá woltar kon/ bogzár biwtar bázi konad.* [give the line more play]*/ gereyi wol* [a knot with much play]*; Rismán báyad woltar báwad/ biwtar bázi konad.//.* **5** *bázi. //Bázi ye carx dar sarnevewt e mardom* [supernatural forces in human destiny]*//.* **6** *bázi ye/ jonbew e tond va payápei; bázi ye áftáb bar áb//.* **7** *bázi ye ganjafe; megiyá; qomár. //Dar yek wab bázi/ mengiyá hezár dolár báxtan//.* **8** *bázi, pastá. //bázi ye, pastá ye to ast.//.* **9** **bring into play** *bekár darávardan; bemiyán kewidan. //Girodár e hirbáni**

[financial crisis] *marhá* [factors] *ye novini rá bemiyán ávarde/ kewide.//.* **come into play** *bekár oftádan; dar kár budan. //Hengám e kamarbastan be kárhá ye bázargáni delsuzi va sahewhá ye xiw rá báyad kenár gozáwt./ (varzew) bázi budan/ bázi nabudan//.* **make a play for sb/ sth** *(beviże dar Ámriká) bekár pardáxtan; jestoxiz kardan. //Baráye be dast gereftan e rahbari ye kumal** [party] *saxt jestoxiz mikard./Baráye be dast ávardan e del e xowgeltarin doxtar e dánewkade saxt jestoxiz mikard.//.* **a play on words/ pun** *bázi bá váże. //Án wul** [slogan] *e bázargáni guneyi váżebázi bud.//*

play^2 v **<u>1</u>** *bázi kardan; baráye sargarmi kári kardan.* (**<u>a</u>**) **play (with sb/ sth)** *bázi kardan; bázidan, "hame kudakán rá be meidán ferest -- be bázidan e guy o cougán ferest." (ZBP. L5827 SF); "conán ke ádat e kudakán bud nabázidi va conán ke tab' e javánán bud naxandidi." (ZBP. L7309 SR); rámidan*; rámew (kardan). //Har kári zamáni dárad, zamáni baráye kár va zamáni baráye bázi ast./ tupbázi kardan; bá baccehá bázi kardan; docarxe savári kardan; Kudaki ke bá dustaw dárad bázi mikonad; kudakáni ke tasuhá* [hour] *dar báq sargarm e báziy-and.//.* (**<u>b</u>**) **play (at) sth/ play (at) doing sth** *(beviże baráye kudakán) bázi kardan. //Bogzár daryázani bázi konim/ dozd e daryáyi bázi konim./ Kudakán dáwtand dokánbázi/ dokándárbázi mikardand.* [keep shop]*//.* **<u>2</u> play sth (on sb)** *baráye bázi/ wuxi be kasi nirang zadan. //*play a joke/ prank/ trick (on sb)./ *be kasi nirang zadan; baráye sarbesar gozáwtan bá kasi be u nirang zadan; Be man nirang e zewti zadand.//.* **taking part in a game** *bázi kardan; hanbázi kardan/ hanbázidan.* **<u>3</u> play (sth) (with/ against sb); play sb (at sth)** *bázi kardan. //pátapká** [football], *tapká** [cricket], *watrang, ganjafe bázi kardan/ bázidan./ bá dustán e xod źupin* [darts] *bázi kardan; Baráye Irán/ az su ye kewvar e Irán xáki* [hockey] *bázi mikonad; Dowanbe Irán bá Hendustán celtapká*/ tenis bázi mikonad./ Hic bá u celtapká*/ tenis bázi kardeyi?//.* **<u>4</u>** *bázi kardan. //gerdánák bázi kardan* [play at the roulette table]. *//dar qomárxáne* [casino] *bázi kardan. //Dar bázár e berwut-berwind* [stock-market] *be omid e pul sáxtan bázi kardan.//.* **<u>5</u>** (**<u>a</u>**) *bázi kardan/ budan; harjá juri tarjome miwavad. //Ki/ ke darvázebán ast?* [play in the goal]*./ Hargez miyángir e jelo* [Center-forward] *nabudeam/ bázi nakardeam.//.* (**<u>b</u>**) **play sb (as sth)** *bázi kardan. //Gománam Jamwid rá báyad dar ávard* [game] *e áyande bogzárim guw e rást* [on the wing] *bázi konad./ Ke/ ki rá bogzárim miyángir e jelo* [center-forward] *báwad/ bázi konad?//.* **<u>6</u>** (**<u>a</u>**) *(varzew) zadan (e tup). //Tup rá zad ammá naxord.* [miss]*./ Dar pátapká*/ futbál tanhá darvázebán mitavánad be tup dast bezanad.; Tup rá bá dastánaw zad.; Baxtaki tup rá tu ye darváze ye xodaw zad.//.* (**<u>b</u>**) *(dar varzew) (tup rá) zadan* [make a stroke]. *//tond kust e váru zadan* [play a fast backhand volley]*//.* **<u>7</u>** *(dar varzewhá) sán e viże hengám e bázi. //sán e xubi/ badi baráye zadan e tup/ tup rá gozáwtan ke be ásáni/ kond bejonbad.* [a pitch that plays well/ poorly etc]*//.* **<u>8</u>** (**<u>a</u>**) *(dar watrang) bázi kardan. //Pilaw rá bázi kard/ jonbánd.//.* (**<u>b</u>**) *(dar ganjafe) ru kardan; bázi kardan, andáxtan. //Bázi kardi?/ andáxti?/ Bipastá bázi nakon!/ Pastá* [turn] *ye to nist ke bázi koni!/ takxál, xál e bezur/ barg e barande* [a trump] *ye xod rá bázi kardan/ andáxtan/ ru kardan//.* **<u>9</u>** (**<u>a</u>**) **play (on sth); play sth (to sb)** *neváxtan; zadan; zaxme gereftan, "va motrebán zaxme gereftand va newát bálá gereft va waráb dádan gereftand." (ZBP. L1172 TBH); rud zadan, "ammá in xun rixtan va mei xordan va rudhá zadan va átaw parastidan..." (ZBP. L6844 TTT). //Goruhi dar durdast rud mizad.; xub violon/ galgacak*, nei neváxtan/ zadan./ Baráye báwandegán* [audience] *gáteyi* [a sonata] *neváxtan./ dastáni* [a tune] *bá gitár neváxtan; Kári rá* [a piece] *az Wopan baráye kasi neváxtan.//.* (**<u>b</u>**) *neváxte wodan; zade wodan. //Miwanidam ke rádio/ vákive* rud minaváxt.//.* **<u>10</u>** (**<u>a</u>**) **play sth (for sb)** *baráye kasi zadan/ neváxtan/ gozáwtan. //Miwavad vápasin valgaw** [record] *rá baráyam benavázi/ bogzári bezanad?//.* (**<u>b</u>**) *zadan. //Az otáq e baqali ává ye musiqi beguw miresid.//.* **<u>11</u>** (**<u>a</u>**) *bázi kardan/ namáyew dádan. //Emruz namáyew Kármen rá midahand.; kár e/ naqw e Rostam rá dar namáyew bázi mikonad.//.* (**<u>b</u>**) **play (to sb)** *namáyew dádan. //Namáyew e Rostam o Sohráb baráye báwandegáni* [audience] *porwur.//.* **<u>12</u>** *...bázi darávardan; adá ye... rá darávardan; ...zadan. //Xod rá be mordan zadan; Xod rá be nádáni zadan* [play the fool]*/ xod rá be kuce ye Alicap zadan/ xariyat zadan./ xod rá dusti delsuz vánemudan./ Xod rá hamsari ke bá u badraftári wode newán dádan; Adá ye xarpuli rá ke saraw rá nemitavánad bexáránad darávardan* [play the busy tycoon]*//.* **<u>13</u>** (**<u>a</u>**) *bázi kardan; harjá juri tarjome miwavad. //rouwanáyi ye áftáb ke ru ye daryáce bázi mikonad./ (pendárin) labxandi bar labánaw naqw bast* [played on her lips]*; Bá in andiwe bázi mikard ke be estár** [vacation] *beravad.//.* (**<u>b</u>**) *andáxtan va takán-takán dádan; gereftan. //Parto ye ceráqdasti rá ru ye divárhá andáxtan va takán dádan./ Átawnewánán lulehá ye áb e xod rá ru ye sáxtemáni ke misuxt gereftand.; Nurafkanhá* [searchlight] *rá ru ye jádde andáxtand.//.* (**<u>c</u>**) *baráye faváre áb parándan.* **<u>14</u>** *Máhi rá candán bázi dádan tá atari** [the line] *rá bekewad va bituw* [exhausted] *gardad.//.* **<u>15</u> what sb is playing at** *...kardan; har já juri tarjome miwavad. //Nemidánam, gomán mikonad dárad ce mikonad?//.* **<u>16</u> play about/ around (with sb/ sth)** *bázi kardan; harjá juri tarjome miwavad. //vel nazan, bekár pardáz!; Bá wouhar e zanán e digar bázi*

nakon/ lás nazan!; Bá abzárhá ye geránbahá ye man bázi nakon!//. **play along (with sb/ sth)** *be hamkári kardan vánemudan/ vánemud kardan. //U kár rá be dast dáwt, az inru man mibáyast andiwehá ye wegerfaw rá wanide be har sázaw miraqsidam.//.* **play at sth/ being sth** *sarsari gereftan; bázi kardan. //Káraw rá dar wahr sarsari migirad- rásti mixáhad ránande wavad va takrobáyi konad* [racing driver]*.//.* **play sth back (to sb)** *dobáre baráye kasi gozáwtan/ neváxtan/ zadan. //Navár e xawáb* [cassette] *rá bázgardánde naqme rá baráyaw dobáre zadam/ gozáwtam.//.* **play sth down** *kucak/ kamarj(tar) newán dádan. //warvin*/ sarrewtedári mikuwad dargiri ye xod rá dar án kár kamarj newán dahad.//.* **play sb in/ out** *hengám e ámadan/ raftan... kardan, musiqi neváxtan. //Hengámi ke honarpiwegán ru ye faxan* [stage] *miámadand navázandegán mineváxtand.//.* **play oneself in** *dar áqáz e bázi/ ávard bá andiwe va árám bázi kardan.* **play (sth) off** *dast e vápasin rá bázi kardan. //Do barande fardá dast e vápasin rá bázi mikonand.//.* **play A off against B** *do tan yá do goruh rá baráye sud e xod beham andáxtan/ beján e ham andáxtan, "Án do budand co garm e zadoxord- dozd e sevvom xarewán rá zadobord.". //Man mibáyast andiwehá ye wegerfaw rá wanide/ niyuwide be sázaw miraqsidam.//.* **play at sth/ being sth** *sarsari gereftan; bázi kardan. //Káraw rá dar wahr sarsari migirad- rásti mixáhad ránande wavad va takrobáyi konad.* [racing driver]*//.* **play with oneself** *(soxan dar parde) bá xod bázi kardan; mowtegán* zadan; mowtegánidan*//.* **play with sb/ sth**; **play with sth** *bázi kardan. //bá andiwe ye ráh andáxtan e károbári baráye xod bázi mikonad.//*

play-act v *vánamudan; vánamud kardan*

playacting n **1** *dar namáyew bázi kardan; namáyew dádan.* **2** *vánamud*

play-back n **1** *dastgáh e/ tokme ye bázgawt e navár/ bázneváxtan e navár*. **2** *bázgardándan; bázneváxtan*

playbill n *ágahi ye namáyew; golpeikare* [poster]

playboy n *javán e doxtarbáz/ xowgozarán; zanbáre*

play-by-play *(dar Ámriká- varzew) gozárew e zende ye gostarde/ gámbegám*

played out adj *(anáyin) bestuh; kár e xod rá karde; páyán yáfte, biarzew, kohne, azkároftáde; rangbáxte. //Án asb pas az táxt e tond* [a hard gallop] *bestuh gawt.; In engáre* [theory] *digar biarzew/ kohne ast?//*

player n **1** *bázikon; ...-báz. //báziyi baráye cahár bázikon; Celtapkábáz* [tenisbáz] e besyár xubi ast./ Dar án ávard* [game] *do bázikon ásib didand.//.* **2** *honarpiwe, bázigar.* **3** *navázande; ...-naváz; ...-zan; rámewgar, "jaháni be áyin wod áráste -- mey o rud o rámewgar o xáste." (ZBP. L6236 SF). //weipurzan; weipurci//.* **4** = record-player (record[1])

player-piano n *piáno ye xodkár*

playfellow, playmate n *hambázi*

playful adj **1** *báziguw. //be báziguwi ye yek baccegorbe; báziguwi* [playfool mood]*//.* **2** *az sar e wuxi; bebázi; bewuxi. //be bázi bá dast powt e dast e kasi zadan* [a slap on...]*; soxanáni az sar e wuci//*

playfully adv *bengarid be* "playful"

playfulness n *bengarid be* "playful"

playgoer n *namáyewrou; kasi ke xeili be namáyew miravad*

playground n **1** *zamin e bázi, meidán.* **2** *gardewgáh. //Án jazire/ ádák gardewgáh e soudágarán* [businessman] *e puldár/ xarpul gawte.//*

playgroup, playschool n *kudakán e hambázi; kudakestán*

playhouse n *namáyewxáne.* **2** = **wendy house** *xune-kuculu (baráye bázi ye baccehá)*

playing-card, card n *ganjafe. //yek dast barg e ganjafe.//*

playing-field n **1** *meidán (e bázi).* **2** = playground (play[1])

playlet n *namáyewnáme ye kutáh*

playmate *bengarid be* "playfellow"

play-off n *hamávard e farjámin mián e do tan yá do goruh*

play-pen n *parváre*

playroom (n) *otáq e bázi/ sargarmi (ye baccehá)*

playschool *bengarid be* "playgroup"

plaything n **1** *bázice.* **2** *(ádam e) bázice. //Engár az zendegi ye xiw conán ke bázice ye mard e puldári báwad xorsand bud.//*

playtime n *zang e bázi/ varzew/ ásáyew. //Kudakán ruzáne se zang e bázi dárand./ Zang e bázi, baccehá birun miravand/ hastand.//*

playwright *n namáyewnámenevis*

plaza n **1** *meidán, bázár.* **2** *(dar Ámriká) bázárgáh* [shopping center]

plea n **1** **plea (for sth)** *lábe, darxást. //lábe/ darxást baráye baxwudegi, pul, zamán e, gáh e biwtar. //Guwaw be lábehá ye u bedehkár nabud.//.* **2** *(dátikán*) baráye piwmár* [plaintiff] *dar dádgáh darxást e... dádan/ qalamdád kardan./ piwmár rá gonahkár/ bigonáh qalamdád kardan.//.* **3** **on the plea of sth/ that...** *(beáyin) baháne (ávardan baráye nakardan e kári yá kár e badi ke az kasi sarzade). //be baháne ye bimári pá pas kewidan; Az dádan e komak e puli xoddári kard be baháne ye in ke pul nadárad.//*

pleach v *(rixt e náwenáxte biwtar bekár miravad) bá báftan e wáxehá capari* [a hedge] *rá (báz)sáxtan. //Caparháyi ke bá báftan e wáxehá padid ámade/ sáxte wode.//*

plead v (pt, pp **pleaded,** (US) **pled)** **1** **plead (with sb)** *lábidan, lábe kardan; darxást e... kardan. //baráye pul az kasi lábe kardan/ lábidan; darxást e ámorzew* [mercy] *kardan./ Láb e kard ke tanháyaw nagozárad.; Pesarak lábid ke bogzárand gardun e xákbardár* [tractor] *rá savár wavad.//.* **2** *baháne ávardan. //Az u xástand baráye ásib e zade wode pul bepardázad ammá u baháne ávard ke tohidast ast./ Puzew xást ke be wappási** [party] *nayámade va baháne ávard ke xeili kár dáwte.; Agar dastgir wavi baháne ye in ke az dád ágáhi nadáwti sudi nadárad.//.* **3** **plead for/ against sb** *(dátikán*) (dar dádgáh az suy e piwmár* [plaintiff]*/ pasmár* [defendant]*) soxan rándan.* **4** *(dátikán*) (parvandeyi/ báreyi rá) be dádgáh báznemudan* [present]. *//Behtarin dasturi* [lawyer] *rá ke mitavánestand gereftand/ gomáwtand tá báreyewán rá* [their case]*/ parvandeyewán rá dar dádgáh báznamáyad.//.* **5** *(dátikán) (baráye/ az suy e digari) dar dádgáh... rá qalamdád kardan/ soxan rándan. //dádvar e piwmár* [the counsel for the accused] *goft ke u rá diváne qalamdád xáhad kard* [plead insanity]*./ goftand ke... gonahkár/ bigonáh ast* [plead guilty/ not guilty]*//.* **6** **plead (for) sth** *az... powtibáni kardan; az... padáfand kardan/ padáfandidan. //Az xást e zendániyán e xawáyáyi** [political] *padáfand kardand.; Az behtarsázi va nousázi* [modernization] *ye tarábari ye hamegáni ye wahr padáfand kardan.//*

pleadingly adv *bexáhew; bá lábe*

pleadings n *(dátikán*) ánce ke piwmár* [plaintiff] *yá pasmár* [defendant] *dar yek dádxáhi be dádgáh beguyand/ benevisand.//*

pleasant adj (**pleasanter, pleasantest**) **1** **pleasant (to sth)** *delpazir, xow, deláviz, "hic az in soxanán e rangin va deláviz ... dar man asar nemikonad." (ZBP. L3675 GS); xowáyand; delband, "soxan garce delband o wirin bovad." (ZBP. L3797 GS); gowárande, "va conin havá xowtar va gowárandetar báwad." (ZBP. L4985 ZX). //yek wegefti ye delpazir; bu ye delpazir/ xow; bádeyi gowárande,/ nasimi deláviz, garmáyi delpazir; ábohaváyi xow/ gowárande; xowmaze//.* **2** **pleasant (to sb)** *qanj, "navá ye motreb e xownaqme va sorudi qanj." (ZBP,C3893 FM); nalm, "majles án xowtar o behtar ke te to dar vey nabovi-majles e nalm o xow án ast ke áyi yo ravi." (ZBP. C6775 FM, Suzani); kaw, "hamán gah biyámad yeki bád e xaw (xow) -- bebord abr o ruy e havá gawt kaw" (ZBP. L6926 SF); delcasb; xow; delpazir. //labxandi kaw/ delpazir; áváyi qanj/ xow/ deláviz; raftári kaw/ xowáyand./ Be didáriyán/ didárkonandegán dar e báq e sabz newán dádan* [make oneself pleasant to...]; *Ce doxtar e kawi/ delbandi!; Bekuw tá raftárat delpazirtar báwad.//*

pleasantly (adv) *//deláviz labxand zadan./ Az sudi ke bordim dar wegeft wode xowdel gawtim.//*

pleasantness n *bengarid be* "pleasant"

pleasantry n **1** *wuxi, soxan e xandenák. //Kudakán be wuxihá ye mehmán, hukerdáráne* [politely] *labxand zadand.//.* **2** *dorud va áfarin. //Rahbarán pas az dorud o áfarin be goftogu pardáxtand.//*

please v **1** *xownud/ wád kardan. //Hame rá xownud kardan dowvár ast.; Ámáj e bozorg e man xownudsáxtan e xaridárán ast.; U rá xownud kardan besyár dowvár ast; Dar estár** [vacation] *hic kári nadáram joz in ke be xodam xow begozaránam* [please myself]//. **2** (**a**) *(hamráh e* "as"*, yá* "what"*) (beáyin)= bargozidan; xástan. //Harcand (ke) bexáhi mitaváni bemáni; Harcand tá (ke) bexáhi mitaváni bardári.//.* (**b**) *dust dáwtan; del e... xástan. //Án bacce har kári delaw bexáhad mikonad./ Harce delam bexáhad mikonam* [I shall do as please]*; Xáhew mikonam az invar biyáyid.//.* **3** *(baráye newán dádan e ranjidegi/ delxori), har já juri tarjome miwavad. //Xob inrá ham wanidam ke baráye kári ke kardam hic ciz nemigiram!; Miguyad xorák dáq nist. To rá bexodá ce bahánehá!* [if you please!]*//.* **please God** *bexást e xodá; agar xodá bexáhad. //Bexást e xodá/ Agar xodá bexáhad bezudi károbár behtar miwavad.; Bexást e xodá behbud miyábad/ yek ruzi behtar miwavad.//.* **please yourself** *(beriwxand) harce delat mixáhyad bekon, bákam nist ce mikoni! //Emruz nemixáham bá to biyáyam!", "Xob har kári delat mixáhad bekon!"//*

please! *(*interjection/ *wegeftváźe)* **1** (**a**) *Xáhew mikonam!; //Xáhew mikonam biyáyd tu!; Xáhew mikonam do fenján cáy bedahid/ biyávarid!; Xáhew mikonam ham aknu beravid!; Xáhew mikonam pate* [ticket] *ye xod rá newán bedahid!//* (**b**) *xáhew kardan. //Xáhew mikonam mará injá tanhá nagozárid/ namánid!/ Xáhew, xáhew dir nakoni!/ Xáhew mikonam. Nemifahmam ce báyad bekonam!//.* **2** *(anáyin) Ári, xáhew mikonam. //"Mixáhid dar bordan e án bár be womá komak konam?", "Ári, xáhew mikonam!"/* Yes please!: *Ári xáhew mikonam, Ári, sepás!/ Qahve mixáhid? Ári xáhew mikonam/ sepás!"; "Mixáhi tá wahr beresánamat?", "Ári xáhew mikonam!"//*

pleased adj **1** **pleased (with sb/ sth)** *xownud, wád, delwád (as kasi). //Mádarat az to saxt xownud xáhad wod.; Az wanidan e án ágáhi hame saxt delwád gawtand./ Az saráce ye nouyat xownudi?; Az xod xownud ast; Az kári ke karde xowaw ámade.//.* **2** **pleased to do sth** *wád wodan az.... //Xeili wád miwavam agar betavánam kári/ komaki bekonam.; Az wanidan e án ágáhi wád wodim./ Farmándár* [governor] *az paziroftan e án nevid* [invitation] *wád miwavad/ Farmándár án nevid rá mipazirad.//.* **3** **pleased as Punch** *bá dom e xod peste wekastan; qand dar del e kasi áb wodan*

pleasing adj, **pleasing (to sb/ sth)** *delcasb, xowáyand, qanj, "navá ye motreb e xownaqme o sorudi qanj." (ZBP. C3893 FM); delpazir, deláviz, "hic az in soxanán e rangin va deláviz... dar man asar nemikonad." (ZBP. L3675 GS); delkaw. //yek nerang* [scheme] *e rangi ye delpazir; áváyi/ ávázi xow/ qanj; delkaw. //Án ágáhi baráye mán saxt xowáyand bud.; áváhá ye qanj/ guwnaváz/ deláviz//*

pleasingly adv *//hame ye cizhá rá baráye mehmánán xowáyand árástan//*

pleasurable adj *delpazir, delkaw, deláviz, "hic az in soxanán e rangin va deláviz ... dar man asar nemikonad." (ZBP. L3675 GS); delband, " soxan garce delband o wirin bovad." (ZBP. L3797 GS); gaw, "hamángah biyámad yeki bád e xaw [xow]- bebord abr o ru ye havá gawt gaw." (ZBP, L6926, SF); pedrám, "agarce ráh nápedrám báwad- bepedrámad co xowfarjám báwad." (VR). //sahewi* [sensation] *deláviz./ Dusti/ hamnewini delkaw/ gaw//*

pleasurably adv *bengarid be* "pleasurable"

pleasure n **1** (**a**) *rámew, xowi, pasand, wádmáni, urváxt* [<Pahlavi, urvámani/ urváxt (ZBP. C3810 MK, BF)]; láq, "emruz ruz e wádi yo emsál sál e láq- nikust hál e má ke neku bád hál e báq." (ZBP. C1257 FM, Molavi). //Yek kár honari ke milionhá tan án rá pasandideand/ az án xowewán ámade./ Besyár máye ye wádmáni ye man ast ke be soxanránemán xowámad guyam./ Baráye kár be Wiráz rafte yá baráye rámew/ xowi/ xowgozaráni?//.* (**b**) *máye ye wádmáni/ xownudi/ xowdeli/ delxowi; //delxowi ye zendegi dar rustá; digar candán delxowi dar zendegi baráyaw namánde; Didár e womá máye ye wádmáni ast./ "Sepás ke in kár rá kardid."; "xáhew mikonam/ Máye ye wádmáni ast. ke kári karde báwam."/ Tanhá delxowiyaw nowxár e yádhá ye gozawte ast//.* **2** *kámráni; kám e del gereftan; tanásáni, "tanásán qam o ranj bár ávarad -- co ranj ávari ganj bár ávarad." (ZBP. L6206 SF). //Sarásar e zendegiyaw be tanásáni/ kámráni separi miwavad.//.* **3** *(beáyin) kám, káme, xástan. //Giw be farmán e womáyim, harce bexáhid ámádeyim./ Ázád-id be xást e xod biyáyid va beravid./ Deletán mixáhad./ mixáhid ánce nehádeam váxánam?* [cancel the arrangemenrts]//. **have the pleasire of sth/ doing sth** *xáhew kardan; harjá juri tarjome miwavad. //Sarafráz mikonid in rá bá womá beraqsam?/ (beáyin yá bewuxi) báz ham cewm e má be didan e womá rouwan miwavad?//.* **take (no/ great) pleasure in sth/ doing sth** *az... xow nayámadan/ az... saxt xow ámadan. //Engár az ranj e/ ranj kewidan e má wád miwavad/ xowaw miáyad; Az in ke má rá az tohidastiyemán yádávar wavand saxt delwád miwavand./ Az káraw xowaw nemiáyad.* [take no pleasure in sth]//. **with pleasure** *wád wodan az.... //"Mixáhi bá má báwi?/ "Mixáhi be má bepeivandi* [join]*", "Sepás, wád miwavam."/ "Miwavad ketáb e womá rá vám giram?", "Ári, wád miwavam."//*

pleasure-boat *qáyeq e gawtogozár/ gardewi*

pleasure-craft n (pl **pleasure-craft**) *qáyeq e/ kawti ye gardewi. //kawtihá ye máhigiri va gardewi az pei ye náv e bozorg* [great line] *be bandar (dar)ámadand.//*

pleasure-ground n *meidán e/ zamin e bázi*

pleasure-seaking adj *tanásán; xowgozarán, "tanásán qam o ranj bárávarad -- co ranj ávari ganj bár ávarad." (ZBP. L6206 SF)*

pleat n *cin; tá. //pirhani ke jeloyaw cin dárad.//*

pleat v *cin dádan. //dáman rá cin dádan; pardehá ye cindár//*

pleb n **1** = plebeian. **2** **the plebs** *(anáyin/ xárdári) mardom, tude, rame, ardam*

plebeian adj **1** *(beáyin yá xárdári) (vábaste be) mardom, tude, ardam, rame, kurokacalhá; mardom e kuce-xiyábán; gedágodul. //az rade ye páyin; gedágodul//.* **2** *(xárdári) piwepá oftáde; bad; doź-, //*plebeian tastes *doźpasandi//*

plebeian, pleb n *(xárdári) (beviźe dar Rum e bástán) gedágodul; kurokacal*

plebiscite n (politics) *hameporsi. //Baráye sarnevewt e kewvar hameporsi kardand.; Baráye in ke bedánand kehinegán* [the minority] *az án e kodám ostán* [state] *báwand hameporsi kardand.//. besanjid bá* "referendum"

plectrum n (pl **plectra**) *(dar musiqi) sokáfe (ZBP. C6436 FM)*

pled (pt, pp) *zamán e gozawte va setáy* e kárváźe az* "plead"

pledge n **1** *dast e kasi rá gereftan, "ammá kár az dast e man wode ast ke Afwin duw dast e man begerefte va ahd kardeam..." (ZBP. L1246 TBH); peimán kardan; zabán dádan. //peimán kardan ke hargez rázi rá áwkár nakardan//.* **2** (**a**) *gerou.* (**b**) *gerou; ciz e gerouyi; seporde.* **3** *newán; yádegár. //piwkewháyi be newán e dusti be yekdigar dádan.* [as a pledge of friendship]*//.* **4** **in/ out of pledge** *gerou; gerou gozáwtan/ gereftan. //cizi rá az gerou darávardan//.* **sign/ take the pledge** *(beviźe bewuxi) peimán kardan ke digar lab be báde nazadan.* **under pledge of sth** *sáme kardan, "kasi ke sáme ye jabbár e ásemán wekanad.- cegune báwad dar ruz e mahwaraw sámán?" (ZBP. C6456 FM, Kasáyi); peimán. //Womá sáme/ peimán kardeyid ke rázdár báwid.//*

pledge v **1** *zabán dádan; sáme kardan. "kasi ke sáme ye jabbár e ásemán wekanad.- cegune báwad dar ruz e mahwaraw sámán?" (ZBP. C6456 FM, Kasáyi); dast e kasi rá gereftan, "ammá kár az dast e man wode ast ke Afwin duw dast e man begerefte va ahd kardeam..." (ZBP. L1246 TBH); peimán kardan; piwgereftan, "pas Iwi barxást va xerqe puwid va xedmat e in táyefe piwgereft va harce dáwt darbáxt." (ZBP. L2501 AT). //Be hambastegi* [allegiance] *bá wáh sáme/ peimán kardan./ Sarsepordegi be wáh rá piwgereftan; Baráye komak e puli baráye nikukári peimán/ sáme kardan; Be rázdári* [secrecy] *sáme kardan/ peimán bastan.//.* **2** *cizi rá gerou gozáwtan. //Angowtar e bayugáni* [wedding] *ye mádaraw rá gerou gozáwte.//.* **3** *be tandorosti ye kasi nuwidan. //Be tandorosti ye bayu/ arus va dámád nuwidan* [pledge the bride and bridegroom]*//*

pleiades n *parvin [M. Moqaddam], "ásmán gu maforuw in azemat kandar ewq -- xarman e mah be jovi, xuwe ye Parvin be do jou." (Háfez)*

pleistocene adj *(zaminwenási) aixa* [besanjid bá "a-ixa" Avestáyi, EDPL]; ruzgár e Cahárom- Sangi**

Pleistocene, the Pleistocene n *ruzgár e aixa*/ ruzgár e Cahárom Sangi**

plenary adj *(baráye yek newast) hamegáni; harvesf. //newast e harvesf e anjoman [e bikarán/ bimarz/ harvesf]./* [assume plenary authority] *dasturi ye/ dastvari ye bikarán/ bimarz rá be dast gereftan//*

plenipotentiary n *ázádkám* [<Pahlavi, (ZBP. C7665 BF)]. //ferestáde ye ázádkám*./ Be vazir dar goftoguhá ye bázargáni ázádkámi* dádand.//*

plenteous adj *faráván; feráx*

plenteously adv *bengarid be* "plenteous"

plentiful adj *faráván; feráx, xeili, vaqiw, " ma'zuram dárand ke anduh vaqiw ast -- anduh e vaqiw e man az án ja'd e vaqiw ast." (ZBP. C2588 FM, Rudaki). //mive va sabzi ye táze ye faráván yáftan; aknun toxm e morq/ morqáne faráván ast.//*

plentifully adv *//Baráye mehmánán xoráki va nuwábe ye faráván ávardand.//*

plenty (pron/ *harvenám)* **1** *faráván; basi. //morqáne* [eggs]*, pul, zamán e faráván./ "Báz ham wir mixáhi?", "Na sepás. Dar yaxcál faráván ast."; "bowqáb/ sokor be andáze ye basande dárim?", "Ári faráván dar ewkáf hast."/ Hamiwe be má xoráki ye faráván midádand.//.* **2** **days, years, etc of plenty** *(beáyin yá soxanvari) feráxi. "Ánjá ravim va án alaf ráyegán xorde áyad va lawgar rá feráxi báwad." (ZBP. L609, TBH). //Be sálhá ye feráxi bázpas-negaristan//.* **in plenty** *faráván; bas/ basi. //xoráki va nuwábe ye faráván//*

plenty adv **1** *faráván, basi. //Az án/ ánhá faráván dar maqáze dárim; Agar niyáz dári káqaz e faráván báz ham ast.//.* **2** *(bá váźeháyi con* big, long, tall *va pas az án* enough*) be andáze ye basande. //Rismán be andáze ye basande deráz bud ke be zamin beresad.//*

pleonasm n **1** *rudederázi, derázsoxani.* **2** *yek nemune az rudederázi, "bá guwhá ye xod wanidan", "be cahár cárak baxw kardan", nemuneháyi az derázsoxani ast.*

pleonastic adj *bengarid be* "pleonasm"

plethora n *biw az andáze, fozun bar andáze. //Án gozárew rizekáriháyi fozun bar andáze dar bar dáwt.//*

pleurisy n *barsám*

plexus n (pl **plexus** or **plexuses**) *(kálbodwenási) dám, "va in jesm rá... xánand va ma'ni ye wabake "dám e máhi" bovad." (ZBP L6991 HM). //*solar plexus *dám e xorwidi//*

pliability n *xampaziri; xamewpaziri; narmi*

pliable adj *xampazir; xamewpazir [M. Moqaddam]; narm, //nei agar tarbáwad xamew-pazir/ xam-pazir ast.; maqz e/ manew e xampazir e kudakán//*

pliancy n *narmi, tari, xampaziri*

pliant adj **1** *narm, tar, xampazir. //wáxehá ye tar/ narm e nehál//.* **2** *sázvár*

pliantly adv *bengarid be* "pliant"

pliers n *gáz, gázanbor. //*a pair pf pliers *yek gázanbor//*

plight[1] n *gereftári ye bozorg, badbaxti, badbiyári; zinhár, cewmzaxm*. "xow doulati-st xorram o xow xosrovi karim -- yá rab ze cewmzaxm e zamánaw negáh dár." (Háfez). //Jáwován tá be karáne ye daryá residand xeili badbaxti kewidand.; Docár e gereftári ye bozorgi budam, ham pulam rá gom karde budam, va ham vápasin kárvándudi rafte bud va be án nareside budam.//*

plight[2] v, **plight one's troth** *(bástáni) be kasi zabán dádan ke zan/ wouhar e u wodan*

plimsoll, pump n *(dar Engelestán).*(US) **sneaker** *kafw e/ muze ye varzewi*

Plimsoll line/ mark *(baráye kawti) taráz e bárzani/ bárgiri*

plinth n *zirsotun*

Pliocene adj *(zaminwenási) ruzgár e sevvom Sangi**

Pliocene, the Pliocene n, **the Pliocene epoch** *ruzgár e sevvom Sangi**

plod v (**plodded, plodding**) **1** **plod (along/ on)** *besaxti/ dowvár ráh raftan; bá gámhá ye sangin ráh raftan; langlangán ráh raftan, "langlangán qadami barmidáwt- har qadam dáne ye wokri mikáwt.". //kárgarán langlangán az kewtzár e geli be xáne raftand.; Cand tasu* [hour] *be dowvári zir e bárán ráh peimudim.//.* **2** **plod along** *raftan; keroker kardan, lekolek kardan. //"kár e ketáb cegune piwmiravad?", "Eh, kerokeri mikonad./ Kond va lekolek piwmiravad."//.* **plod away (at sth)** *kond va bá dowvári piw raftan/ keroker/ lekolek kardan. //Sarásar e wab ruy e hamárhá* [accounts] *kár kard ammá behengám be páyán naresándewán.//*

plodder n *(biwtar xárdári) fesfesu;mesmesu; kasi ke keroker/ lekolek kár mikonad*

plodding adj *bengarid be* "plod"

ploddingly adv *bengarid be* "plod"

plonk, plunk n *táláp/ táp (oftádan) darq oftádan. //ává ye tálápi wanidan//*

plonk adv *táláp, tálápi, darq/ daraq. //ceráq tápi oftád ru ye miz* [fell plonk…]*//*

plonk v, **plonk sth down; plonk sth (down) on sth** *tálápi/ táláp/ táp/ táppi/ darq/ darqi andáxtan/ oftádan/ nehádan bar.... //Xárobár rá* [the groceries] *rá tápi andáxt ru ye zamin e áwpazxáne.; Tálápi oftádim kenár e átaw.//*

plonk[2] n *(anáyin, beviźe dar Engelestán) báde ye/ mei ye arzán va past*

plop n *táláp. //Az ru ye pol sangi/ rigi andáxt va biyusid tá tálápaw rá dar áb bewnavad.//*

plop adv *tálápi. //Sang e tálápi oftád tu ye áb//*

plop v, (**plopped, plopping**) **1** *táláp kardan. //Tálápaw rá wanidi?//.* **2** *táláp oftádan. //Larzának* [jelly] *tálápi oftád tu ye douri; Máhi báz tálápi oftád tu ye rudxáne//*

plosive n, adj *(áváwenási) (áváhá ye) vábandi* con* **t**, **p**, *dar* "top"

plot[1] n *yek párce/ qaváre zamin. //yek párce zamin baráye sáxtemán; yek báqce ye sabzi* [a vegetable plot]*/. yek párce ye kucak zamin//*

plot v (**plotted, plotting**) **1** (**a**) *naqwe/ barnáme rixtan; andáxtan, "hami ráy zad bá bozorgán beham -- basi goft o andáxt az biw o kam." (ZBP. L4689 SF); "bejostand o harguneyi sáxtand -- ze har dast yek báraw andáxtand." (ZBP. L3401 SF); "degargune bud án ce andáxtim -- bar iwán hami táxtan sáxtim." (ZBP. L6104 SF); barandáxtan, "ke ámade ast az bozorgán ke pádewáh be cand ciz be morád va kám e xod beresad be ostovárkári va barandáxtan e kárhá bar tariq e ráy." (ZBP. L1813 DA). //ráh e gorizi andáxtan//.* (**b**) *naqwe ye... kewidan. //ráh e kawti rá ru ye naqwe kewidan//.* (**c**) *kewidan. //nemudár e dareje ye garmá rá kewidan//.* **2** **plot sth (out)** *be cand baxw kardan/ baxwidan*

plot[2] n **1** *ruydád, dástán; máye (ye dástán). //dástáni ke máye ye án besyár źarf andiwide wode/ xub az kár darámade./ Máye ye án dástán baráyam xeili picide bud- natavánestam sar darávaram.//.* **2** *sáxtopáxt; zaminecini; dámgostari; zadoband; gávbandi; áwi baráye kasi poxtan; duzokalak; davang, "ce ehtiyáj be doruq va davanghá ye ánhá dáwtam? (Sádeq e Hedáyat- Buf e Kur). //Sáxtopáxt baráye barandázi ye warvin** [government]*; Behengám án dámgostari rá yáftand.//.* **3 the plot thickens** (catchphrase) *kár bejá ye bárik kewidan; kár bix peidá kardan; "Kojáw o didi? Báw, "sarbozorge zir e dováj-e!"*

plot v **1 plot (with sb) (against sb); plot (together)** *gávbandi kardan; duzokalak cidan; zaminecini kardan; dám gostardan; sáxtopáxt kardan; rást kardan bar kasi, "va xánomán kandan va har kas rá ke bá kasi ta'assob bud bar vey rást kardan va zur e tamám..." (ZBP. L1036 TBH); andáxtan, "davát va qalam xást nábákzan -- ze hargune andáxt bá ráyzan." (ZBP. L4727 SF); dastán nemudan, "to dastán nemudi co rubáh e pir -- nadidi hami dám e naxcirgir?" (ZBP. L6307 SF); dám sáxtan, "na jawn o na rámew na kuwew na kám -- hame cáre ye varzew o sáz dám." (ZBP. L6307 SF). //sáz kardan, "woqál o gorg o záq in sáz kardand -- ke az waxs e wotor sar báz kardand." (Nezámi, Xosro va Wirin). //bá digarán be dowmani bá warvin*/ sarrewtedári sáxtopáxt kardan/ dastán nemudan//.* **2** plan sth with others: *dastán nemudan. //Baráye barandázi ye warvin/ sarrewtedári dastán nemudand.//*

plotter n *zaminecin; dastángar; dámgostar; zadobandci. //Baráye barandázi ye warvin*/ sarrewtedári dastán nemudan//*

plough, (US) **plow** n **1** (**a**) *xiw.* (**b**) *(dar váźehá ye serewte) harjá juri tarjome miwavad. //*a snow-plough: *páru ye barfrubi (viźe ye kárván-dudi)//.* **2 the Plough,** (US) **the Big Dipper** *(setárewenási) xers e bozorg.* **3** *zamin e woxm zade wode; ábaste (ZBP. C1501). //sad jerib/ geri zamin e ábaste/ woxmzadewode//.* **4 under the plough** *zamin e zir e kewt*

plough, (US) **plow** v, **plow sth (up)** *woxm zadan; barzidan (ZBP. C3961); basárdan (ZBP. C5555); wumizidan (ZBP. C4598). //kewtmandi/ zamin e kewávarziyi rá barzidan/ kewtzári rá woxm zadan; Ráq* [the meadow] *rá wumizideand/ woxm zadeand.//.* **2** *(kohne wode/ dar Engelestán/ zabán e kuce) (dar ázmun) nákám wodan/ kardan. //Dar ázmun e farjámin* [the finals] *nákám wodam/ vápasin ázmun rá gand zadam./ Ázmungarán nimi az námzadhá rá* [candidate] *derou kardand.//.* **3 plough/ plow a lonely furrow** *dast tanhá/ bi powtibán kár kardan.* **4 plough the back** (**a**) *áyew kardan.* (**b**) *(pendárin) sud e kári rá báz dar xodaw sarmáyegozári kardan.* **plow/ plough into sth/ sb** *derou kardan; saxt be kasi/ cizi zadan/ xordan. //Ráde*/ máwin az dast birun wode saxt be divár zad.//.* **plough/ plow one's way through sth** (**a**) *bezur ráh e xod rá báz kardan. //Bezur dar geloláy/ lajanzár ráh e xod rá báz kardan/ piwraftan; Kawti/ náv az miyán e kuhehá ye áb ráh e xod rá bezur bázkard.//.* (**b**) *kond/ básaxti piraftan; ziroru kardan va besaxti jelo raftan. //Naskhá ye dátikáni** [legal texts] *rá bá saxti xándan/ ziroru kardan va kond az án sar darávardan; yek kuh* [a pile] *nebewte/ gate** [document] *kond xándan./ yek kuh kár rá bá saxti az miyán bardáwtan.//*

ploughman, (US) **plowman** n (pl **-men**) *xiwkár*

ploughman's lunch, (US) **plowman's lunch** *dasmálpic [<guyew e Táleqáni]*

ploughshare, (US) **plowshare; share** (n) *sopár (ZBP. C6204)*

plover n *(parande) salim (ZBP. C5687 FM); xorus e kuhi (ZBP. C5688 FM); az gune ye* Vanellus; *cáxloq benám e dánewik e* Esacus & Burhinus

ploy n *kalak [váźe yá kár, baráye barande wodan]. //kalaki bud/ hameaw kalaki bud tá inke kasi az xást e rástinaw sar darnayávarad.//*

pluck v **1 pluck sth (off/ out)** *kandan; cidan. //az báq gol cidan; zirabru ye xiw rá bardáwtan; golhá ye xowk/ paźmorde rá cidan/ kandan; mu ye xákestari rá kandan//.* **2** *par e morq/ qáz va mánand e ánrá piw az poxtan kandan; rutan/ rudan [riwe ye aknun "run-"]; ábrut kardan (ZBP. C4869, C4878, C4823). //Pilmorqhá rá/ buqalamunhá rá ruteand/ ábrut kardeand?//.* **3 pluck (at sth)** *casbidan va kewidan. //Baccehe/ án kudak dáman e mádaraw rá casbide mikewid./ Hamin ke dáwtam miraftam náwenási (az) ástinam (rá) casbide kewid.//.* **4** *(baráye sázhá ye zehi: sim rá casbide kewidan va rahá kardan/ mowkdáne neváxtan); Bar gitár/ galgacak*/ violon mowkdáne neváxtan//.* **5 pluck up courage (to do sth)** *be xod del dádan. //Báyad be xod del dáde darbáre ye án bá u goftogu konam./ Delaw rá nadárad* [pluck up courage to] *xáne/ mihan rá rahá konad.//*

pluck n **1** *deliri; del, jegar, toxm. //Dar barxord bá mehmánán e náxánde* [intruders] *xeili deliri nemud.//.* **2** *(tond va kutáh) kewidan. //Engár kasi ástinam rá kewid* [I felt a pluck at my sleeve]*//.* **3** *del, jegar siyáh va jegar sefid [e jánevarán, baráye xorák]*

pluckily adv *bengarid be* “plucky”

plucky adj (**pluckier, pluckiest**) *jegarávar, pordel; delir; toxmdár*

plug n **1** (**a**) *tuppi, saráqon* [<guyew e Semnáni]. //Tuppi/ saráqon rá (birun) kewidan./ Tuppi/ saráqon* rá bekew va áb rá vel bedeh beravad.; Dar guwaw/ guwháyaw saráqon gozáwt con qou/ qouqá saxt guwxaráw bud.//.* (**b**) US = Stopper. **2** (**a**) *dowáxe [ye dowáx]/ sewáxe [ye sewáx]* [two-pronged/ three-pronged plug/ two-/ three-pin plug]. *//dowáxe rá dar cáhak* [socket] *forukon!/ Báyad dowáxe* [plug] *ye digari baráye muxowk-konam bexaram.//.* (**b**) *(anáyin) cáhak (e barq).* **3** = sparking plug (spark). **4** *(anáyin) buqokorná; setáyew; bahbah cahcah (kardan).* **5** (**a**) *tanbáku ye feworde/ qálebi/ nás.* (**b**) *yek tekke nás (baráye javidan).* **6** **pull the plug on sb/ sth** *bengarid be* "pull"

plug v (**plugged plugging**) **1** *tupi/ saráqon* nehádan. //Suráxi dar bowke* [barrel] *rá ke cekke mikonad tuppi nehádan//.* **2** *(anáyin) (payápei) sotudan; buqokorná zadan; bahbah cahcah kardan. //Namáyew e tázeaw rá dar rádio/ vákive* payápei sotudand.//.* **3** *(anáyin beviże dar Ámriká) zadan; tir zadan.* **4** **plug away (at sth)** *xarkári kardan; xarxáni kardan. //Máhhá-st ruy e (ámuzákhá ye) zabán e faránse ye xod xarxáni mikonad.//.* **plug sth in** *be barq zadan; be barq budan. //Xáhew mikonam otu rá be barq bezan.; Jamjám/* TV *be barq nabud.//*

plug-hole n *(Dar Engelestán),* (US) **drain** *surák e zehkewi; surák e tuppi/ saráqon*

plum n **1** (**a**) *álu, be nám e dánewik e* <u>prunus</u>. (**b**) = **plumtree** *deraxt e álu; álubon.* **2** *jegari, zerewki ye sir.* **3** *(anáyin) holu biyá boro tugalu; ciz e xub; kár e pordarámad. //kár e pordarámadi gerefte* [a plum of a job]./ a plum job: *kár e pordarámad//*

plum-pudding *dandánmaz e álu*

plumage n *par; parobál, //parobál e rangárang e daraxwán e parandegán e garmsiri.//*

plumb n **1** *wáqul.* **2** **out of plumb** (nonvertical) *na-hag (ZBP. C703); na-haj (ZBP. C703); kaj, "xewt e avval gar nehad me’már kaj -- tá sorayyá miravad divár kaj." (Sa’di)*

plumb adv **1** *dorost. //dorost dar miyánaw* [plumb in the center]/ *dorost dar náf/ náfaw//.* **2** (US) *(anáyin) pák. //*He's plumb crazy *Pák xol ast//*

plumb v **1** (**a**) *wáqul kardan.* (**b**) *(kuwidan) xub fahmidan. //kuwidan rázhá ye sepehr rá daryáftan//, "Ze ráz e sepehri kas ágáh nist -- nadánand kin ranj kutáh nist." (SF).* **2** **plumb the depths of sth** *be tah e/ tak e... residan; wur e... rá darávardan. //dar żarfná ye noumidi zistan/ budan; Filmi/ celpardeyi* ke berásti wur e doźpasandi* [plum the depths of bad taste] *rá darávarde.//.* **3** **plumb sth in** *peivastan. //Dastgáh e ávandwuy rá be lule ye áb peivastim.//*

plumber n *lulekew*

plumbing n **1** *lulekewi; ábresáni. //Yekjá ye lulekewi xaráb ast.//.* **2** *[piwe ye] lulekewi. //Mardi rá be kár e lulekewi gomáwtim.//*

plumb-line n *hag; haj (ZBP. C703)*

plume n **1** *par, wahpar; wáhpar.* **2** *par e koláh; par e xud. //par e wotormorq ke baráye áráyew e mu yá koláh nehand.//.* **3** *ánce ke con par be ásemán ravad. //dudak/ abrak (e par-mánand)//*

plume v **1** *bá nouk parhá ye xod rá hamvár sáxtan/ pák kardan. //Parandeyi ke parháyaw/ bálháyaw rá nouk mizanad.//.* **2** **plume oneself (on sth)** *be xod bálidan*

plumed adj *dárá ye par e áráyewi; parmand. //koláhi parmand//*

plummet n **1** *(sang e) wáqul.* **2** *sang (i ke be rismán e máhigir/ be atari** [fishing line] *bandand tá cubpanbe/ ávtak* rást beyistad.)*

plummet v *tiz foru-oftádan. //Dar in barzan* [area] *bahá ye xáne saxt foruoftáde.; Páresanghá az kuhpáye/ dámane ye kuh be zamin foru(mi)qaltid.//*

plummy adj (**plummier**, **plummiest**) **1** *xub, delxáh. //kári delxáh//.* **2** *(beviże xárdári) (baráye ává/ soxan goftan; cun/ engár) az má behtarun/ az kun e fil oftáde/ az damáq e fil oftáde. //bá guwáy** [accent] *ye/ bá áváyi ke engár az damáq e fil oftáde soxan goftan//*

plump adj **1** *guwtálu; cáqálu; topol; korut (ZBP. C438); lonbe/ lonbak (ZBP. C1136); qok/ qak (ZBP. C 3889); pakne (ZBP. C5859). //wirxári/ jujeyi/ roxsári topol/ topoli; wirxári bá gunehá ye topol/ topoli//.* **2** *(soxan dar parde) farbe; cáq; topol. //Dári topoli miwi, báyad az xoráki parhiz koni.!//*

plump v, **plump (sth) out/ up** *topol/ topoli/ cáqálu/ gerdoqolonbe wodan/ kardan. //Guneháyaw dárad topoli miwavad; Bálewhá rá zade pof dáde* [plump up the pillows]//

plumpness n *bengarid be* “plump”

plump[2] v, **plump (oneself/ sb/ sth)** *nágahán va saxt oftádan/ andáxtan; tálápi/ tápi oftádan/ andáxtan; //kisehá ye geránsang/ sangin rá nágahán tálápi andáxtan.; tálápi dar newim/ sandali oftádan//.* **plump for sb/ sth** *bá delgarmi/ ostovár kasi rá bargozidan/ be kasi ráy dádan. //Goruh e gozin* [the committee] *be kárázmudetarin námzad ráy dád./ Baccehá estár** [vacation] *e karáne ye daryá rá bargozidand* [plumped for].*//*

plump n *táp, táláp. //Ketáb táláp oftád ru ye zamin.* [land with a plump]*//*

plump adv *tápi, tálápi, táláp. //Tálápi tu ye suráx oftádan//*

plunder v, **1 plunder (sth) (from sth)** *táráj kardan. "bekowtand o táráj kardand marz -- conin bud Máhuy rá kám o arz." (ZBP. L4638 SF); láw kardan, láwidan, "Ei pesar gar del o din rá sofahá láw konand -- to co iwán makon o din o del e xiw maláw." (ZBP. L1256 Náser Xosro); qáratidan, "va cun xabar biyáftand ke Dahyá rá beqáratidand barnewaste va biyámadand." (ZBP. L7432 SR); "dar a'mál e Esfahán dastderázi mikardeand va ráh midáwteand Táw Faráw táxtan ávard va iwán rá beqáratid." (ZBP. L7898 SR); tálán kkardan, "be guneyi ke delaw mixást tálán karde bá yaqmá ye wegerfi az ánjá birun ámad." (ZBP. L7593 DTH); vewoftan = gowoftan (ZBP. C1447 FM); ávár kardan, "...va sahábe cun in haftád tan begereftand va az mehtarán e Qoreyw 70 tan e digar bekowtand, án vaqt dast az kowtan e iwán bedáwtand va be qanimat va ávár e iwán mawqul wodand." (ZBP. L7365 SR); haparudan (ZBP. C2460 FM). //Piruzmandán/ piruzán hamconán piw rafte be kowtár va táráj pardáxtand.; Táxtárán harce xoráki/ tuwe va cizhá ye geránbahá bud az wahrhá va rustáhá ye karáne ye daryá be táráj bordand/ tálán kardand/ láwidand.//.* **2 plunder sth (of sth)** *qáratidan; qárat kardan; táráj kardan/ bordan; tálán kardan; vewoftan. //Ganjhá ye/ cizhá ye geránbahá ye káxi rá be táráj bordan; Jahángardán hame jáhá ye bástáni rá qáratideand/ be qárat bordeand.//*

plunder n **1** *tárájj, qárat; láw; ávár; tálán [baráye nemune be* Plunder (v) *bázgardid].* **2** *káláyi ke az tárájj bedast ámade; dárák e tárájj. //Arrábehá rá bá dárák e tárájj porkardand.//*

plunderer n *tárájgar; qáratgar; láwgar; tálángar; gowoftár**

plunge v **1 plunge (sth) into sth; plunge (sth) in** (**a**) *saxt va nágahán foruoftádan/ andáxtan/ bordan /raftan kardan; tapándan/ tapidan. //(dast e xod rá) dar áb e sard forubordan/ forukardan./ Wirje raftand/ dar áb náquw zadand./ Mileyi dar ráh e gandáb* [drain pipe] *ke gerefte tapándan/ forukardan tá bázwavad.//.* (**b**) *andáxtan; oftádan; forubordan; foruraftan; kewándan/ kewidan. //Pas az marg e farbod* [President] *kewvar ber jang e daruni kewide wod./ Án ágáhi má rá be noumidi kewid.; Ruydádháyi ke jahán rá be jang kewid/ kewánd.; Bád-dastiháyewán* [extravagant/ extravagance] *ánán rá tá xerxere zir e vám forubord.//.* **2** (**a**) *nágahán be jelo yá páyin oftádan/ andáxtan/ rándan/ ámadan. //Asb nágahán foruámad* [plunged] *va u be zamin oftád.; Piwágahi ye hirbáni** [economic] *ye bad máye ye foruoftádan e bahá ye bahrhá gawt.; Ráde*/ máwin az bálá ye partgáh* [cliff] *foruqaltid. Takán e nágaháni* [jolt] *u rá bejelo ránd.//.* (**b**) *(baráye kawti) damáq e kawti saxt bálá va páyin raftan.*

plunge n **1** (**a**) *(beviże be rixt e yekkáni) foruoftádan/ oftádan; harjá juri tarjome miwavad. //tá xerxere zir e vám raftan.; nágahán be harjomarj* [chaos] *kewide wodan//.* (**b**) *náquw, wirje. //Az ru ye taxtesanghá dar daryá náquwidan/ náquw zadan; wirjeyi* [plunge] *jánbaxw* [refreshing] *dar daryáce//.* **2 make the plunge** *pas az andiwe ye fareván del be daryá zadan. //Saranjám bar án wodand del be daryá zade zanáwuyi konand.//*

plunger n **1** *sonbe.* **2** *(dar lulekewi* [plumbing]*) dastgáh e makande ye lástiki baráye bázkardan e lule*

plunk = Plonk[1]

pluperfect n (= **past perfect**) *zamán e gozawte ye gozawte [A. Kasravi] con dar "Con námeam rá* <u>*daryáft nakarde bud*</u> [he had not recieved...] *nayámad."*

plural n *(dastur e zabán) (rixte/ ruye) candgáni. //(rixt e) candgáni ye* "child", "children" *ast./ Kárváże báyad (be rixt e) candgáni báwad.//. bengarid be* "singular"

plural adj **1** *candgáni. //Besyári az námhá ye candgáni dar Engelisi be* "s" *páyán migirad.//.* **2** *candgáni; cand... //Hanvari*/ tudeyi candneżáde* [a plural society]*//*

pluralism n **1** (**a**) *hanvari/ tudeyi ámixte/ candneżáde/ canddine.* (**b**) *vasnádgaráyi* [hamzisti ye mardom e candneżáde/ cand-dine].* **2** *(biwtar xárdári) (beviże dar kelisá) dar yekzamán cand já/ kelisá kárhá rá bedast dáwtan; "do bedin cang o do bedán cangál..." (Obeide e Zákáni)*

pluralist, pluralistic adj *candneżáde; cand-dine. //Hanvari** [society] *cand neżáde//*

plurality n **1** *(dastur e zabán) candgáni budan; candgánibudegi; candgánegi.* **2** *fareván, cand, bas-, vas-, har já juri tarjome miwavad. //Dar cand já dast dáwtan; dar cand já/ cand ciz bahrevar* [interest] *budan//.*

3 *(dar xawáyágari*/ dar Ámriká) mahinegi* kamtar az 50 darsad.* **4** (**a**) = pluralism. (**b**) *kári/ páygáhi ke dar dast e do tan báwad.*

plus prep **1** *bá; fozun bar. //do bá panj/ do fozun bar panj miwavad/ mikonad haft./ Án bijak* [bill] *dah dolár bud bá yek dolár baráye peik/ daj** [postage stamp]//. **2** *(anáin) bá...; niz. //Báyad panj tan rá vá bárewán/ jámedánháyewán dar ráde*/ máwin begonjánim.//*

plus adj **1** *fozun bar. //Án kár fozun bar dohezár dolár hazine barmidárad./ Án kár dohezár o andi dolár hazine barmidárad.//.* **2** *biw az sefr; sahit** [positive] *[<Sanskrit, sahita]. //Wew yek candi ye sahit ast./ (Dareje ye garmá)* plus four, *cahár dareje bálá ye sefr ast/ cahár (dareje ye) sahit* ast.//*

plus n **1** *newán e afzudan (+); newán e afzáyew; sahit** [positive] *[<Sanskrit, sahita]. //Engár laqzide newán e afzudan (+)/ newán e afzáyew rá bejá ye newán e káhew gerefte./ Engár laqzide niyun* [newán e káhew] rá bejáy sahit* gerefte.//.* **2** *(anáyin) bartari; biwi. //Con Faránse midánad sar e kár baráyaw bartari be womár miáyad.//*

plus-fours n *walvár e pofi tá zir e zánu (viże ye cougán bázán* [golfers]*). //yek walvár e pofi tá zir e zánu* [a pair of plus-fours]//

plush n *párce ye (abriwom yá panbeyi) maxmalnamá*

plush, plushy adj *(anáyin) naqz, zibá. //yek mehmánsaráy e/ sofrexáne ye zibá./ maxmali, maxmalnamá./ parde ye maxmalnamá//*

plushiness n *bengarid be* "plush"

plushy adj (**plushier, plushiest**) *(anáyin) bengarid be* "plush"

Pluto n *(setárewnási) Pluton az váże ye Yunáni Pluton, "xodá ye zir e zamin"; nagla* [besanjid bá nagə la <guyew e Táti]*

plutocracy n **1** (**a**) *zarozursálári* (**b**) *(yek kewvar e) zarozursálári*.* **2** *tavángarán va zurmandán*

plutocrat n *xodávand e zar o zur; xarpul e qoldor (biwtar xárdári)*

plutocratic adj **1** *zarozursálári*.* **2** *con xodávand e zarozur; xarpul e qoldor. //rasánehá ye hamegáni* [media empire] *ke zirdast e tavángarán e zurgu ast.//*

plutonium n *(ximiyá*) plutonium*

ply[1] n **1** *-lá //taxte selá //.* **2** *tár, rewte, tá, táh. //nax e báftani* [knitting wool] *ye/ kámvá ye setáh/ cahártáh/ cártá//*

ply[2] v (pt, pp **plied**) **1** *(abzári yá jangabzári rá) bekár bordan; zadan; kardan. //*ply one's needle: *saxt sargarm e duxtoduz budan./* ply the oars: *saxt páru zadan//.* **2** *peivaste ráhi rá raftan va bázgawtan [con masráde*/ otobus]. //peivaste miyán e ádáhá/ jazirehá/ gazirehá raftan va bázgawtan./ Lenjháyi* [ferry] *ke peivaste miyán e Engelestán va Faránse ámadowo mikonand./ Kawtiháyi ke peivaste az daryá ye Cin e nimruzin* [southern] *migozarand.//.* **3** **ply one's trade** *bekár e xod pardáxtan; bekár e xod kuwidan, "hamiwe piwe ye man áweqi va rendi bud -- degar bekuwam o mawqul e kár e xod báwam.// (Háfez).* **ply for hire** *(baráye ránandegán e rádak*/* taxi *va qáyeqránán) pei ye ráhiyán budan. //Rádak*háyi ke parváne dárand dar frudgáh biyusán e ráhiyán báwand.//.* **4** **ply sb with sth** (**a**) *(payápei xoráki va nuwábe) ávardan/ dádan. //Payápei baráye mán kák ávard//.* (**b**) *porsewpic kardan*

plywood n *taxte...-lá. //barghá ye taxte se/ panj...-lá/ kácál e tanxte selá/ panjlá//*

PM *(anáyin/ beviże dar Engelestán) kutáh wode baráye* Prime Minister: *noxostvazir. //handemáni** [interview] *bá noxostvazir//*

pm abbr (US, **PM**) *kutáh wode baráye Latin* post meridiem: *pasin. //*at 5 pm: *tasu ye 5 e pasin//*

PMT *(kutáhwode, anáyin) baráye* premenstrual tension: *tanew e raváni piw az dawtán*; dawtánzadegi* [bengarid be* "menses"*], "begir wodan" [con sag begir wodan- sag wodan piw az dawtán (Lili Zangane)]*

pneumatic adj **1** *porhavá; bádwode; bádi. //yek karak** [tyre] *e bádi//.* **2** *bádi/ cizi ke bá bád kár konad. //yek cakkow e/ parmáh* [drill] *e bádi//*

pneumatically adv *bengarid be* "pneumatic"

pneumonia n *sinepahlu; ámás e wow, "dovvom án ke wow ámáside báwad..." (ZBP. L5512 ZX); "zátorriye ámás e wow rá guyand..." (ZBP. L5516 ZX); wowmás* [besanjid bá "gulimás" ámás e galu <Gilaki]*

PO **1** Postal Officer: *peik.* **2** = **po**/ postal order *dastur bá náme/ peik.* **3** Post Office: *daftar e peik. //*PO box 250: *kive ye peik 250//*

poach[1] v **1** *ábpaz kardan. //sibzamini ye ábpaz.//.* **2** *(toxm e mor q e bipust rá) ábpaz kardan*

poach[2] v **1** **poach (for sth)** *bedun e parváne dar zamin e digarán parande, máhi yá jánevarán e digar rá wekár kardan; qácáqi wekár kardan.* **2** (**a**) **poach on sth** *be bázár e digarán dastbord zadan/ dast yázidan. //Foruwandegáni hamál* [rival salesmen] *be bázár* [territory] *e u dast yázide budand./ Womá bá angowt resándan dar in zamine dárid be kári ke be gardan e man ast dast miyázid.//.* (**b**) *kew raftan; cizi rá qorzadan. //Bongáh e hamáli behtarin barnámerizán e márádik** [computer programmer] *e má rá kewraft/ qorzad./ Kumal* e xawáyáyi** [political party] *ye novini dar biwtar e bárehá az hamálán* [rivals] *e xod andiwehá rá kewmiravad.//*

poacher n *cáleká* [sini ye cále-cále, ke baráye ábpaz kardan toxm e morq e bipust bekár miravad]*

poacher n *wekárci ye qácáq; naxcirgir e dozd. bengarid be* "poach"

POB (abbr, *kutáhwode*) Post Offic Box. *(womáre ye) kive* ye peik. //kive* ye peik e womáre ye 33//*

pock n **1** *ábdának; áble.* **2** = **pock-mark** *já ye áble; áble*

pocked adj, **pocked (with sth)** *ábleru; suráxsuráx. //Ru ye máh goudhá ye átawfewáni ye kucak dárad va suráxsuráx ast.//*

pocket n **1** (**a**) *jib; piru, "zar ze piru sabok borunávard -- dád darviw rá va xub ávard." (ZBP. C242, FM Bahrámi). //jib e kot/ yumu*, nimtane* [jacket], *walvár./ Istáde dast dar jibhá ye xod dáwtan./ yek farhang e jibi; yek ráhnamá ye jibi//.* (**b**) *piru, jib, kif. //ágáhi ye imeni dar kif e piru ye jelo ye womá ast.//.* **2** *(biwtar yekáni) pul, pulmul; máye. //Afzniyi/ naváyi* [luxury] *xeili gowád baráye sar e man./ Án ásáyewkade* [resort] *otáqháyi darxor e jib e harkas dárad/ arzán/ gerán./ Án viyand** [expedition] *baráyaw xeili gerán darámad/ namámwod.//.* **3** *goruh; goruhak. //Goruhakhá ye hamestár*/ hambasán* [opponent] *dar barábar e sardamdári* [regime] *ye nou* hanuz bázmánde ast/ darkár ast./ Goruhhá ye kucak e bikár dar baxwi ke az digar didgáhhá ábádán ast//.* **4** *kán e kucak e zar yá sang e káni ye digar.* **5** = air pocket, *bengarid be* "air". **6** *(varzew) (dar cougán e rumizi) sabad; piru; kise.* **7** **be, etc in sb's pocket** *bá kasi con guwt o náxon budan/ dust e jánjáni budan. //Báham dust e jánjáni hastand.//.* **have sb in one's pocket** *kasi rá ru ye angowt e xod carxándan.* **in/ out of pcket** *sud bordan/ ziyán kardan az pei ye.... //Hamáná/ hatá* agar hame ye darrafthá rá niz bepardázim bázham hezár dolár dárim./ Laqzewaw máye ye án gawt ke hame bipul gawtim.//.* **out-of-pocket expensses** *darraftháyi ke kasi pardáxte va kárfarmá án rá bázpas xáhad dád.*

pocket v **1** *dar jib e xod nehádan. //Patehá rá dar jib nehád; Yáddáwt rá bedun e inke bexánad tond dar jib nehád.//.* **2** *be jib zadan. //Do lire baráye wán pardáxte, 15 lire miforuwad va vágardán e* [difference] *ánrá ke panj lirebáwad be jib mizanad.//.* **3** *(con dar cougán e rumizi) tup rá dar kise/ piru andáxtan.* **4** **pocket one's pride** *Be ruy e xod nayávardan; foruxordan; bartáftan; ziresebili dar kardan. "Be saxti yo be ranj án ranj o saxti -- foruxord az sar e bidár-baxti." (Nezámi, Xosro va Wirin]*

pocket-book n **1** *daftarce.* **2** (**a**) = wallet: *kif e baqali, kif e dasti ye kucak.* (**b**) *(dar Ámriká) kif e baqali, kif e dasti ye kucak*

pocketful n *yek jib por; yek piru pir. //yek jib por az sekke.//*

pocketknife n *cáqujibi*

pocket money n **1** *pul e tujibi.* **2** *pul e xord; pul e andak. //Pul e ráh va mehmánsaráyemán rá dádeyim az inru tanhá báyad kami pul bá xodemán bebarim.//*

pock-marked adj *ábleru. //Án mard saxt ábleru bud.//*

pod n **1** *kova/ kove/ kovve (ZBP. C1791 FM).* **2** **like peas in a pod** *bengarid be* "like"

podgy adj (**podgier**, **podgiest**) *(anáyin/biwtar xárdári) xepel, xepele. //angowtán e xepele//*

podiatry n, (US) **chiropody** *negáhdáwt va darmán e bimárihá ye pá*

podium n *sakku ye kucak e soxanrán/ rahbar*

poem n *cáme, cekáme. //cáme nevewtan/ sorudab//*

poet n *cámegu (ZBP. L4506 NKZZF); cámeguy; cámezan, "halá cámepiwávar ey cámeguy -- to cang ávar ey doxtar e máhruy; yeki páykub o degar cámezan -- se digar xowáváz e lawkar-wekan." (SF). cámegar, "hame cámegar Sufzá rá sotud -- be barbat hami razm e Torkán sotud." (ZBP. L3331 SF); cámesorá(y)*

poetess n *zan e cámegu, bázgardid be* "poet"

poetic adj **1** *cámegáne; con cáme. //bargardán e cámevár/ cámegáne ye yek gáte** [sonata] *ye piáno./ hame ye kárhá ye cámegáneaw/ divánaw/ diván e cámeaw//*

poetical adj **1** *cáme. //kárhá ye cámegáne ye Xayyám//.* **2** = poetic

poetic justice *guwmál/ pádáw e darxor/ wáyeste*

poetic licence *ázádkámi ye cámesoráyán (zirepá nehádan e dastur e zabán). //(bewuxi yá riwxand) anbárak e tah e báqaw rá xodaw mandarávardi "xáne ye tábestáni" minámad.//*

poet laureate; Laureate *cámesorá ye darbár (e wáhanwáhi ye Engelestán)*

poetry n **1** *cáme, cekáme. //cáme(há) ye razmi* [epic], *duwegi*/ áweqáne* [lyric] *wabáni* [pastoral]/ *namádik* [symbolic]/ Hafez poetry: *cámehá ye Háfez; cámenáme* [poetry book]*; cáme/ cámenáme* [a poetry reading]//. **2** *(pasandide) naqz, zibá. //Páykub e báleyi bá jonbewhá ye besyár naqz* [with poetry in movements]./ *jonbewhá ye naqz/ delpazir//*

po-faced adj *(dar Engelestán, anáyin/ xárdári) roxsár e axmu/ gerefte; torwru*

pogram n *neżádkowi, kowtár e goruhi*

poignancy n *xalandegi, saxti, tizi, dardnáki*

poignant adj *xalande/ saxt talx/ dardnák; tiz. //anduh e/ pawimáni ye/ yádhá ye saxt talx./ hengámi* [moment] *dardnák//*

poignantly adv *bengarid be* "poignant"

poinsetta n *giyáh e garmsiri az gune ye* Euphorbia*, gol e* Poinsett *Be nám e giyáhwenási be nám e* Joel R. Poinsett

point[1] n **1** *(biwtar dar váżehá ye serewte) nok. //nok e sanjág/ kárd/ medád; nok e suzan* [pin-point]*; nok e kárd, nok e medád; nok e/ barjestegi ye cáne//.* **2** *damáqe. //Kawti gerd e damáqe gawt;* Pagod Point *[damáqe ye Págodá]//.* **3** *(dar hendese, jáyi ke do rástá hamdigar rá miborand], kál, "in vasf e ziá-st ke az rawk e ráye ust- powt e helál rá ke xam ast az miyáne kál." (ZBP. C3120 FM, Amir Xosro ye Dehlavi). //Rástá ye AB va CD dar kál e P hamdigar rá miborand.//.* **4** *tok (ZBP. C6295 FM). //*2.6, two point six/ *do tok wew = do o wewdahom = 2 6/10.;/ noxostin do womár pas az tok* dahom va dovvomi sadom ast* [The first two figures after the decimal point indicate tenths and hundredths respectively]./ *xál e rouwan/ rangi./ Setáregán dar ásemán e tárik con xálhá ye rouwan dide miwavand.//.* **5** *(biwtar dar váżehá ye serewte) gáh, já, jáygáh. //Gerdágerd e án já rá jábejá pásebán gozáwte budand./ Jáygáh e gerdehamáyi, hamáyewgáh; jáygáh e newast./ Kawti ye boxári dar Portsaid, Aden va digar jáygáhhá dar xoráyán* [east] *e án ast.//.* **6** *gáh, hengám; dam. //Yek dam/ gáh gomán kardam mixáhad sarbázzanad* [refuse] *ammá saranjám/ dar páyán paziroft.; Hengámi ke án film xeili ázárewi* [violent] *gawt boland wode birun raftam./ hengám e/ dam e marg* [at the point of death]//. **7** *(biwtar dar váżehá ye serewte) dareje, gáh, já. //dareje ye juw/ fosorew = yax zadan* [freezing] *godáz* [melting]/ *juwgáh/ fosorgáh/ godázgáh./ be dareje ye/ be jáy e bimgini residan//.* **8** *gáh. //Be har já ke bud, abáxtar* [north]*, xoráyán, nimruz* [south] *va xorvarán* [west] *goruhhá ye puyew* [search groups] *ferestádand/ raváne kardand.//.* **9** *dareje, tok. //darejeyi bar taráz/ tarázu* [a point on a scale]./ *Emruz bahá ye lire dar bázár e berwut-berwind** [Stock-Market] *cand tok** [several points] *foruoftád./ Baráye in ke bebari,/ barande wavim cand tok* e digar niyáz dárim/ mixáhim./ yek dastgáh e darejeyi* [a point system]//. **10** *tekke, hakát* [<guyew e Semnáni], //tekkehá ye/ hakáthá* ye barjeste ye yek jostár* [discussion]/ *gováże* [argument], *hakát*e násázvári* [points of difference]; *hakát* e hamimáli* [similarity]; *hakát* e hamdástáni / náhamdástáni* [points of disagreement]; *yek hakát* ke be sud e naqweaw ast, in ast ke arzán ast.* [a point in favor of...];/ *engárewi* [a theory] *rá tekke be tekke/ hakát* be hakát* báznemudan* [explain]//. **11** (**a**) *gofte/ hakát* [<Semnáni]. //Cand tan az hamvandán e goruh e gozin* [committee members] *hakáthá* ye giráyi* [interesting points] *goftand.//.* (**b**) *hakát*; harjá juri tarjome tavánad wod. //Rást moguyi, dorost ast.* [You've got a point/ that's a point]//. **12** *viżegi, harjá juri tarjome miwavad. //viżegihá ye xub e/ nirumand e/ bad e kasi./ cem e/ nátaváni ye kasi* [somebody's weak point]; *Ádam e besámáni nist* [I'm afraid tidiness is not his strong point.]//. **13** **the point** *máye, zamine, bon, dástán, hakát*. //Bogzár ke goftogu darbáre ye rizekárihá ye bi arzew rá kenár gozáwte be bon e kár pardázim.; Soxanrán peivaste az máye ye/ zamine ye soxan durmiyoftád/ az wáxi be wáxi miparid./ Hakát*/ dástán in ast ke...* [the point at issue is that...]//. **14** *maini* [ke be Tázi rafte "ma'ni" gawte]; cem; payám; arzew; xást; ruy, "conin dád pásox ke emruz ruy -- nadárad, wodan jang rá piw e ruy." (ZBP. L6364 SF). //maini* ye/ payám e cizi rá daryáftan/ darnayáftan./ dástáni, soxani bámaini*/ arjdár/ bimaini/ kamarzew/ kamarj./ Gelá ye kardan/ garzidan sudi nadárad. Hargez guwewán bedehkár nist.//.* **15** *(beáyin) arj. //soxanáni, váżeháyi/ gofteháyi arjdár/ biarj/ bimáye//.* **16** *(barq) cáhak* [= electrical socket] *cáhak e [barq e] ceráq, ojáq, dig. //cáhak e barq e 13-ámperi//.* **17** **points** *(dar vawt e/ raqs e bále) nouk e pá/ panje. //ru ye panje/ nouk e pá vawtan/ raqsidan//.* **18** **points** *[dar Engelestán/* (US) Switch*] suzan/ suzangáh [jáyi ke reil do wáxe miwavad va suzanbán kárván dudi rá mitavánad ráh be ráh konad]. //ráhberáh kardan; suzan be suzan kardan; ahrom e/ dastgáh e/ daste ye suzan/ suzanbesuzan//.* **19** *(dar*

tapkáye/* cricket*) powtgir (e kodangzan).* **20** *(be rixt e serewte/ pas az womrhá) nomre/ womáre ye (andázehá ye cápi)* //6-point is small and 18-point is large: *womáre ye 6 cáp e riz/ kucak va womáre ye 18 cáp e bozorg/ dorowt ast.//.* **21** **at the point of a sword, gun, etc** *bezur e gofang/ wamwir va mánand e án. //Bezur e wamwir dastgir gawte/ wode//.* **beside the point** *part, partopalá.* **carry/ gain one's point** *mardom/ digarán rá be paziroftan e gováźe* [argument] *ye xod vádáwtan.* **give sb points (at sth)** *be kasi dar cizi piwdasti dádan va bázham barande wodan. //Dar (bázi ye) cougán camani be man piwi dáde bázham az man mibarad.//.* **have one's points** *xubiháyi dáwtan. //Mei/ báde xubiháyi dárad ammá man fugán/ ábejou rá dusttar dáram.//.* **if/ when it comes to the point** *kárd be ostoxán residan. //Agar kárd be ostoxán beresad kárat rá baráye zirepá gozáwtan e bonestháyat** [principles] *rahá mikoni?//.* **in point of fact** *berásti. //Goft mipardázad ammá berásti pul nadárad.//.* **make one's point** *soxan e/ xást e xod rá gowáde goftan. //Xob womá soxan e xod rá gowáde goftid aknun xámuw báwid va bogzárid digarán ánce miyandiwand beguyand.//.* **make a point of doing sth** *cizi rá arjdár/ báyaste dánestan. //Hamiwe piw az in ke birun beravam xub negáh mikonam ke hame ye panjerehá baste báwad.//.* **on the point of doing sth** *dáwtan + kárváźe ; dar ástáne ye... budan. //Dáwtam miraftam bexábam ke womá zang zadid.//.* **on points** *(baráye bord dar mowtzani) bedun e xák kardan barande wodan.* **a point of departure** (**a**) *já yá zamán e áqáz e ráh/ safar.* (**b**) *(pendárin) áqáz (e kár/ jostár). //Bogzárid já ye áqáz e barresiyemán dar zamine ye Márksgaráyi ketáb e* Das Kapital *rá begirim./ Ciz e besyár arjdár az didgáh e áberu* [honor] *yá diná** [conscience]*./ Hamiwe bedehiháyam rá begáh mipardázam., in baráyam con namáz ast/ baráyam az didgáh e áberu xeili arjdár ast.//.* **the point of no return** (**a**) *jáyi/ ráhi ke digar bázgawt nadárad. ["áw e torw e xálat-e, bexori pát-e, naxori pát-e].* (**b**) *kári/ ráhi bázgawtnápazir.* **a point of order** *az didgáh e áyin/ áyinnáme. //Áqá ye farwin** [Mr Chairman] *áyá hamvandán e kehtar mitavánand dar in zamin ráy dahand va áyá in az didgáh e áyinnáme dorost ast?//.* **a/ one's point of view** *didgáh, manewte. //Az didgáh e man in paziroftani nist.; Didgáh e/ manewte ye womá darbáre ye niru ye hasteyi ci-st?//.* **take sb's point** *gováźe* [argument] *ye kasi rá daryáftan/ fahmidan va paziroftan.* **to the point** *bejá. //soxanáni* [remarks] *ke besyár bejá bud.; Soxanrániyaw kutáh va besyár bejá bud.//.* **to the point of sth** *candán ke/ tá ánjá ke..., //Raftáraw candán tond* [abrupt] *bud ke dastekami az gostáxi nadáwt.//.* **up to a (certain) point** *tá andázeyi. //Tá andázeyi bá womá hamdástán-am.//*

point[2] v **1** (**a**) **point (at/ to sb/ sth)** *(bá angowt yá cizi digar) newwán dádan/ nemudan. //Bá angowt (cizi yá kasi rá) newán dádan gostáxi/ bad ast./ Bá angowt ma rá newán dáde goft, "In mardi ast ke in kár rá karde."; Borji rá dar durdast newán dádan.; Náre ye pargár* [a compass needle] *abáxtar* [north] *rá newán midahad/ hamiwe ruy e abáxtar miyistad./ Nárehá ye pangán* [the clock hands] *tasu* [o'clock] *ye 10 rá newán midahad.//.* (**b**) **point to sth** *newángar e... budan; angowt ru ye... nehádan. //Baráye án, ru ye hic cem* [point, issue] *e viźeyi nemitavánam angowt bogzáram.; Hame ye gováhhá newángar e án ast ke gonahkár ast.//.* **2** **point sth (at/ towards sb/ sth)** *newáne raftan/ gereftan; bá angowt e xod kasi yá cizi rá newán dádan; bá tofang be kasi newáne raftan; bá durbin be su ye máh newáne raftan.* **3** *be su ye... budan; ru be... budan. //xárhá ye tawi* [hedgehog]*/ xáb e xárhá ye tawi besu ye powt ast./ ru be powt ast.//.* **4** *ámuzande budan. //Dástáni ke az didgáh e manew/ kerdár* [moral] *ámuzande ast.//.* **5** *bandkewi kardan, áźdan, "hamirixt har gouhari yek rade -- co az xák tá tiq wod áźde." (ZBP. L5765 SF). //divári, lule boxáriyi rá áźdan* [point a wall/ chimney]*//.* **6** *(baráye sag e wekári) ...rá puyidan.* **7** **point the finger (at sb)** *kasi rá piwmárdan* [accuse]. **point the way (to/ towards sth)** *ráh e gostarew va bálew e áyande rá newán dádan/ rahnemun wodan. //Dáláhá** [company] *ye barqi ye bozorg jamjám*/* TV *rá sáxtand, ammá in* Baird *bud ke bá paźuhewhá ye xod rahnemun e piwrafthá ye áyand e wod.//.* **8** **point sth out (to sb)** *guwzad kardan; yádávar wodan. //nádáni ye kasi rá be u yádávar wodan; Báyad be u guwzad konam ke derang e biwtar nábexradáne ast.//.* **point sth up** *áwkárá newán dádan. //Náhamdástániháyi* [disagreement] *ke tázegi piw ámade áwkárá newángar e násázgárihá* [disagreement] *ye miyán e do su ast.//*

point-blank adj **1** *(baráye tir zadan/ newáne raftan) az nazdik be kasi átraw gowudan.* **2** *(pendárin) rok, biparde. //biparde sarbáz zadan* [refusal]//

point-blank adv *rok, biparde; az nazdik. //az nazdik be kasi átaw gowudan; Rok az u porsidam ánjá ce mikarde?; Rok/ áwkárá az anjám e kári sarbázadan* [refusal]*.//*

point-duty n *(dar Engelestán) ráhnamáyi ye ránandegán be komak e pásbáni ke sar e cárráhhá yá miyán e ráh miyistad.*

pointed adj **1** *tiz, noktiz. //yek abzár e noktiz.; koláh e noktiz//.* **2** *(pendárin) tiz, niwdár; soxani/ nekuhewi niwdár. //Soxanáni tond/ tiz/ niwdár darbáre ye farviw* [carelessness] *e káraw goft.//.* **3** *(pendárin) niwdár*

pointedly adv *tond, tiz, niwdár, pormaini*. //Tond be man xire gawt/ be man cewmqorre raft./ Bá negáhi pormaini* be dar negarist bed-in maini* ke/ engár ke ánrá bázkonam/ bebandam yá beravam.//*
pointer n **1** *wáhin (ZBP. C4542); náre.* **2** *cubdast baráye newáne/ newán dádan e cizi.* **3 pointer (on sth)** *(anáyin) pand. //Miwavad pandi be man dahid cegune az pas e in kár baráyam* [tackle]*?//.* **4 pointer (to sth)** *newáne. //Ruznámenegárán dárand soxanráni ye vazir rá barresi mikonand tá dar án sarenaxi/ newáneyi darbáre ye ravew e kár e máh e áyande biyáband.//.* **5** *sag e wekári/ tázi*
pointillism n *(wive ye negárgari ke dar páyán e sade ye 19 dar Faránse padid ámad) xálnegári**
pointillist n *xálnegár**
pointing n *áźand; sáru ye bandkewi*
pointless adj *bimaini*; biarj, biármán. //soxani bimaini* goftan./ Agar ránandegi nemidáni dáwtan e/ xaridan e ráde*/ máwin bimaini ast.//*
pointlessly adv *bengarid be* "pointless"
pointlessness n *puci/ biármáni ye zendegiyaw*
pointsman n (pl **pointsmen**) *(dar Engelestán),* (US) **switchman** *suzanbán*
point-to-point n *(dar Engelestán) ávard* [game] *e asbdaváni az yek deh yá wahr be deh yá wahri digar*
poise v *rást/ taráz budan/ negahdáwtan/ ávixtan. //Wáhin andarvá* [in the air] *taráz istáde ámáde ye án bud ke bar sar e wekáraw forud áyad* [swoop on].*; Piw az partáb neyze* [javelin] *rá dar dast e xiw taráz negahdáwt.//*
poise n **1** *jonbew/ nahew e naqz e tan/ sar/ va mánand e án. //Con raqsande ye/ vawt* e bále ostovár va naqz jonbidan.//.* **2** *ostovár; ostovármanew. //zani saxt ostovármanew.//*
poised adj **1** **(in, on, above etc sth**) *taráz. //ru ye nouk e pá/ dar havá = andarvá taráz (istáde);* **2 poised (in/ on/ above/ for sth)** *ámáde (ye kár); taráz. //lab e estaxr taráz istáde va ámáde ye parew budan. //(pendárin) kewvarhá ye hamdast* [the Allies] *ámáde ye táxt be Orupá/ Farang//.* **3** *ostovár; ostovármanew. //*a poised manner *ostovármanewi; Zan e javáni ostovár//*
poison n **1** *zahr, bew [<Pahlavi, viw = "bew" (ZBP. C3213, MK, BF, niz besanjid bá "xowobew"]; warang, "ce sud ast ar labaw nuw e jahán ast -- ke jánam rá warang e jávdán ast." (ZBP. L7766 , FM, VisoRámin).* rat poison *marg e muw; hákul; háluk (ZBP. C2453 FM). //Zahr baráye az miyán bardáwtan e váw*/ alaf* [weeds]*./ bá xordan e zahr xodkowi kardan; gáz e zahri//.* **2** *(anáyin/ xárdári) In zahremár rá [xorák e bad] nemixoram!//*
poison v **1** (**a**) **poison sb/ sth (with sth)** *be kasi zahr dádan; bá zahr kowtan; dáru dádan, "va conán goftand ke zanán u rá dáru dádand ke zan e motrebeyi marqzi rá be zani karde bud." (ZBP. L641 TBH). //Zanaw u rá zarnix* [arseninc] *dáde zahrzade kard; Áyá kudkán e má bá sorbi ke dar havá hast dárand zahrzade miwavand?//.* (**b**) *áludan/ áláyidan. //Kárxánehá ye ximiyáyi/ wimiáyi rudhá ye má rá bá zeháb e xod miáláyand.//.* **2** (**a**) *tabáh kardan. //bá foruxándan dar guw e kasi maqzaw rá wostan/ tabáh sáxtan.//.* (**b**) *tabáh sáxtan. //Setizi ke dustiyemán rá tabáh sáxt.; árvini* [experience] *ke dustiyemán rá tabáh sáxt./ Árvini ke zendegi ye kasi rá tabáh misázad.//.* **3 poison A's mind against B** *bá źáź xáyidan* [talking nonsense] *kasi rá be dowmani bá digari baráwoftan/ coqoli kardan; soxancini kardan*
poisoned adj **1** *ámáside. //dasti ámáside//.* **2** *zahrágin. //peikáni zahrágin//*
poisoner n *zahr dahande; kasi ke be digari zahr dahad tá u rá bekowad*
poisoning n *zahrzadegi; bewzadegi*; zahr-zadegi; zahr dádan; zahr xordan.*
blood poisoning *zahrzadegi; bewzadegi; raftane zahr dar xun*
food poisoning *pibew* [pi (EDPL) + bew (EDPL)]*
lead poisoning *sorbzadegi, bewzadegi* bá sorb*
poisonous adj **1** (**a**) *zahrdár, zahrágin; zahrnák; zahri. //márhá ye zahrdár; xarfastarán* [insects] *e zahrnák/ zahrágin//.* (**b**) *zahrnák; zahrágin; bewnák*. //giyáhán e, mádehá ye ximiyáyi ye zahrágin//.* **2** *(pendárin/ xárdári) zahrágin. //<u>bávar e/ irang e/ áfráh e</u>* [doctrine] *zahrágin e bartari ye neźádi//.* (**b**) *zahrágin; badxáháne. //Kasi bá zabáni zahrágain.//*
poisonously adv *bengarid be* "poisonous"
poison-pen letter *námeyi zahrágin/ niwdár*
poke[1] v **1** (**a**) **poke sb/ sth (with sth)** *six zadan; sixunak zadan; sok zadan; soqolme zadan; //Tu ye dande ye kasi sok zadan/ pahlu ye kasi rá sixunak/ soqolme zadan; Átaw rá bá six six zadan//.* (**b**) **poke sth in sth** *sonbidan; suráx kardan; softan. //Kise/ anbán rá dar do já suráx kon/ besonb tá betaváni tuyaw rá*

bebini.//. (**c**) **poke at sth** *nok zadan. //Engár árezu ye xorák nadáwt va cawtaw rá nok-nok zad.//.* **2** *hol dádan; suráx kardan; foru kardan. //Angowtaw rá dar suráx forukard./ az miyán e milehá ye qafas/ panjar xoráki rá tu hol dádan./ Kalle ye xod rá az panjere birun kardan./ Bepá bá án cub cewmaw rá suráx nakoni!* [poke her eye out]*./ Az powt e dar sarak kewid tá bebinad u tu ye otáq hast yá na.//.* **3** **poke fun at sb** *(biwtar xárdári) kasi rá dast andáxtan/ riwxand kardan. //Az dast andáxtan e digarán xowaw miáyad.// puyidan; váresi kardan; jostoju kardan. //Cerá káqazhá ye ma rá jostoju mikoni?//.* **poke out of sth/ through sth; poke out/ through/ up** *birun zadan. //Qalami ke az jib e kasi birun zade./ Yek angowtat rá ke az tu ye suráx e dastkew birunzade mibinam./ Cand gol e Nasrin* [daffodil] *táze darámade bud/ sar barávarde bud.; "...namad sar barávard o gawt ostoxán." (SF)//*

poke[1] n *sok/ six zadan. //átaw rá six zadan./ tu ye dande ye /pahlu ye kasi soqolme zadan.//*

poke[2] n, **buy a pig in a poke** *bengarid be* "buy"

poker[1] n *six, sixunak; gováz [baráye beham zadan e átaw]*

poker[2] n *(bázi ye ganjafe) poker*

poker-face n *(anáyin) roxsári xowk*

poker-faced adj *xowkroxsár*

poker-work n **1** *negárgari bá six e dáqw; dáqnegári (ru ye carm yá cub).* **2** *naqw e dáqnegári*

porkiness n *bengarid be* "porky"

porky adj (**pokier**, **pokiest**) *kucak, tang, tangotorow*

polar adj **1** *mex*; mexik* [bázgardid be* "Pole"*]. //yax e mexik*; sarzaminhá ye mexik*//.* **2** *mex* (e áhanrobá)./ kewew e mexik** [polar attraction]*//.* **3** *180 dareje várune ye...; dorost várune ye...*

polar bear *xers e mexik**

polarity n **1** *mexmandi*. //mexmandi* ye áhanrobá; várunegi ye/ várune kardan e mexmandi** [reversal]*./ váźgunegi ye/ várunegi ye mexhá*/ mexmandi*//.* **2** **polarity (between A and B)** *(pendárin) hamráni* [<Pahlavi, (ZBP. C4106 MK, BF)]. //Hamráni ye ruzafzun e/ fazáyande ye bál e rást va cap e kumal** [party]*//*

polarization, polarisation n *yeksu gardánidan; mexidan*; licánidan*; hamráni*/ hamrán* gardánidan. [bengarid be* "pole/ polarize"*]*

polarize, polarise v **1** *(cehrwenási* [physics]*) (kuhehá* [waves] *ye rouwanáyi va mánand e ánrá) yeksu gardánidan; mexidan* [<mex, Pahlavi]. [niz dar cehrwenási* va zistwenási].* **2** *licánidan* [<Kordi ye Hourámi].* **3** **polarize (sth/ sb) (into sth)** *hamrán* sáxtan [<hamráni (Pahlavi)] //Manewte ye mardom/ tude dar in zamine* [issue] *hamrán* gawte./ Porsemáni/ cemi* [issue] *ke manewte ye mardom rá hamrán gardánide.//*

polarized, polarised pp *licán* [bázgardid be* "depolarize"*]; hamrán* [bázgardid be* "polarize"*]. yeksu, mexmand* [bázgardid be* "pole"*]*

Polaroid n **1** *Polároyid (nám e bázargáni baráye wiwe ye áynak, panjere ye ráde*/ máwin va mánand e án).* **2** **Polaroids** *áynak e Polároyid.* **3** Polaroid camera: *dastgáh e peikarebardári ye Polároyid*

Pole n *Lohestáni*

pole[1] n **1** *mex* [<Pahlavi]; do mix (ZBP. L1135 FM); mix, "ze mix e máh tá xargáh e Keiván -- dar u pardáxte eiván bar eiván." (Xosro va Wirin, Nezámi). //mex e abáxtar* [north pole]; *mex e nimruz* [south pole]//. **2** *(cehrwenási** [physics]*) mex*. //mex e ma** [negative pole]*, mex* e am** [positive pole]//. **3** *(pendárin) hamrán* [<Pahlavi]. //Didgáhhá ye má zamin tá ásemán az ham jodá-st. Didgáhhá ye má pák hamrán* e yekdigar ast.//.* **4** **be poles apart** *pák násázgár/ náhamgen; zamin tá ásemán az ham jodá; con wabo ruz; con kárd o panir; áb e do tan dar yek ju naraftan. //Kárfarmáyán va rahbarán e rastehá ye kárgari hanuz con kárd o panir-and/ pák násázgár-and.//*

pole-star *mix e gáh [<Pahlavi (ZBP. C2161 MK, BF)]*

pole[2] n **1** *tir, mil, mile, sotun, xáde, báráne; //cube, dagal./ tirak e cádor, mile ye parcam; dagal e bisim./* a punt, barge, ski, etc pole: *xáde ye/ xale ye balam; xale ye bárje; cubdast e laxwakbázi* [ski pole]//. **2** *bázgardid be* "perch". **3** **up the pole** *(anáyin, beviże dar Engelestán) gereftár, docár.* (**b**) *nádorost.* (**c**) *xol, kosxol, kosmawang*

pole v *xala/ xáde zadan. //balami* [punt] *rá xáde/ xala zadan va az rud báláraftan//*

pole-axe n **1** *tabarzin.* **2** *tabar e gávkowi; tabar/ tabarzin e gávkow*

pole-axe v **1** *bá tabarzin zadan/ kowtan; //(pendárin) mowt be cáneaw xord va naqw e zamin gawt* [sink down pole-axed]*//.* **2** *váraftan; mát wodan. //Az wanidan e án ágáhi ye sahmgin pák mát wodim.* [we were pole-axed]*//*

pole cat n **1** *zardebar, jánevar e Orupáyi ye kucak, be nám e dánewik e* Cormela peregusna *(ZBP. C7250 RPI).* **2** Polecat *dar Ámriká* = skunk

polemic n **1** (**a**) **polemic (against/ in favor of sth/ sb)** *nevewteyi/ goftári ke saxt be haváxáhi yá be dowmani bá cizi yá kasi báwad/ janjálbarangiz./ yek soxanráni ye/ nevewte ye/ goftár e doátewe/ átawin/ janjál barangiz. //Darbáre ye ravew e kár e sarrewtedári/ warvin* soxanráni ye átawin kard/ goftári janjkálbarangiz nevewt.//.* (**b**) *goftári/ nevewteyi átawin/ janjálbarangiz. //goftár e/ nevewte ye átawin/ janjálbarangiz nevewtan/ soxanráni ye átawin/ janjálbarangiz kardan.//.* **2** **polemics** *darbáre ye... doátawe soxanrándan/ nevewtan.*

polemical, polemic adj **1** *(beáyin) (vábaste be) goftár e/ nevewte ye/ soxanráni ye átawin/ janjál barangiz. //zebardast dar nevewtan e goftárhá ye/ soxanránihá ye átawin/ janjálbarangiz.//.* **2** *janjálbarangiz/ janjálbarangizi. //goftári/ soxanrániyi átawin va janjálbarangiz.//*

polemically adv *bewiveyi átawin va janjálbarangiz [darbáre ye cizi nevewan yá soxan rándan]*

polemicist n *ostád dar barangixtan e jang/ janjál bá soxanráni ye átawin/ bá nevewteyi átawin*

pole-vault n *(varzew) parew bá neize*

pole-vault v *(varzew) bá neize paridan.*

pole-vaulter n, **pole-vaulting** *bengarid be* "pole-vault"

police n, **(the) police** [pl v] *pásbán; wahrbáni. //Dar ráhpeimáyi* [demonstration] *biw az yeksad tan pásebán kewik budand.; Kalántari/ wahrbáni hic kas rá bázdáwt nakarde.; Ráde* ye/ máwin e wahrbáni; bázjuyi (dar)* [enquiry] *kalántari/ wahrbáni; takávardan e pásbánán/ wahrbáni* [raid]*; gozárew e wahrbáni//*

police v *páyidan, //Hengám e náhár ámuzgárán e pás/ kewik sáxtemán e dabestán rá mipáyand./ (pendárin) Goruh e gozini baráye pásdári ye áyinnáme* [regulations] *ye nou.//*

police constable (abbr **Pc**), **constable** *pásbán/ pásebán*

police dog *sag e pásebán; sag e wahrbáni/ kalántari*

police force *wahrbáni, kalántari*

policeman n (pl **policemen**) *pásbán, pásebán [zabán e kuce]; gezir* [<Pahlavi, (ZBP. C7737 BF)]; váwang/ váweng; váwengi (ZBP. C4119 FM)*

police officer (also **officer**) n *kanárang (ZBP. C5144 FM)*

police state *(xárdári) (wahriyári hamráh e páyidan e mardom) áyawt-wahriyári*

police station *kalántari; //delpis* [the suspect] *rá baráye bázporsi be kalántari bordand.//*

policewoman n (pl **policewomen**) *(zan e) pásebán; pásebán e zan*

policy n, **policy (on sth)** *ráh va ravew/ barnáme ye/ naqwe ye kár/ ámájhá ye/ ármánhá ye warvin*/ sarrewtedári, kumal* e xawáyáyi** [political party], *bongáh va mánand e án, camegi* (ZBP. C7768 BF). //barábar e ráh va revew e/ barnáme ye konuniyemán; Naqwe ye kár/ ráh va ravew e/ camegi* ye novini bargozidan; Camegi ye/ ráh va ravew e borunmarzi ye Engelestán./ Ráh o ravew e/ camegi* ye/ naqwe ye kár e kumal* e kár darbáre ye kuc/ kucew ci-st?/ Áyá ázarm/ dorostkári* [honesty] *behtarin ráh va ravew e/ bonest** [principle] *e zendegi-st?/ barnámegozár/ camegigozár** [a policy maker]//

policy[2] n *bimenáme; bimenáme ; gate* ye bime; //dárande ye bime/ bime wode* [a policy holder]//

polio, poliomyelitis n *falaji ye kudakán; luki*, "Má rá behewt nabáyuad bá jam'yi lango luk o darviw..." (ZBP. C3750 AT)*

polio vaccine *máye ye luki*/ falaji ye kudakán*

poliomyelitic (adj/n) *luk; bimár e falaji ye kudakán*

Polish adj *lohestán; lohestáni*

Polish n *(zabán e) Lohestáni. //Nevewte wode be zabán e Lohestáni//*

polish v **1** **polish (sth) (up) (with sth)** *pardáxtan; barq andáxtan; bid málidan (baráye áyne, tofang va mánand e án) (ZBP. L467 FM). //(ru ye) in miz xub barq miyoftad/ pardáxte miwavad./ cub, kácál* [furniture], *kafw rá bá párce pardáxtan/ barq andáxtan//.* **2** *virástan. //soxanrániyi/ goftári rá virástan//.* **3** **polish sth off** *(anáyin) tond be páyán resándan; tah e... rá bálá ávardan; harjá juri tarjome miwavad. //Tah e yek bowqáb e por xorew rá tond bálá ávardan.; Tond pásox e námehá ye pasoftáde rá dádan.//*

polish n **1** (**a**) *pardáxt. //Mizi ke ruyaw pardáxt e xubi dárad.//.* (**b**) *pardáxtan; bid málidan (ZBP. L7467 FM); //kaf e otáq rá xub pardáxtan//.* (**c**) *roqan e jalá/ pardáxt; roqan e jalá //pardáxt baráye kácál* [furniture], *kaf e otáq; váks e kafw/ muze; yek kive*/ quti roqan e jalá ye áhan/ yuwost* [metal]; *bid málidan (baráye tofang/ áyne); roqan e jalá málidan//.* **2** *(pendárin) árástegi; pardáxtegi. //yek deháti ye/ rustáyi ye natarávide naxaráwide ye/ biyábáni/ powtekuhi./ samatáneyi** [symphony] *rá xeili bad/ dorowt neváxtan* [perform/ performance].*//.* **3** **spit and polish** *bengarid be* "spit"

polished adj **1** *pardáxte, barq andáxte; bid málide.* **2** *naqz, áráste. //kerdár e naqz* [manners]./ *sabki* [style], *namáyewi* [performance] *naqz//*

polisher n *pardáxtgar; bidmál (baráye tofang, áyne va mánand e án); pozdáq/ pazdáq/ pezdáq; pozláx/ pozláq (ZBP. C473 FM). //pazdáq e/ pardáxtgar e kaf (e xáne)//*

politburo n (pl **politburos**) *(dar kewvarhá ye peiro ye áyin e Mazdaki/ komunisti) karád/ goruh e gozin* [committee] *e rahbari/ sarrewtedári.*

polite adj **1** *farhanje (ZBP. L1334 FM); zabán e narm. "án nádánán ke bá zabán e narm pand napazirand..." (ZBP. L4379, NKZZF); huraftár; hukerdár. //Kudaki hukerdár; Bedun e porsidan baráye xod xorák kewidi hukerdáráne nabud./ baráye garm kardan e soxan, soxani cand narm/ hukerdáráne goftan//.* **2** *(beáyin) (mardomán e) rade ye bálá. //Váže ye zewti* [rude] *ke mardomán e rade ye bálá án rá bar zabán nemiránand.//*

politely adv *farhanjegáne; hukerdáráne; be wirinzabáni*

politeness n **1** *hukerdári; wirinzabáni; xowi; farhanjegi. //Hame u rá be farhanjegi/ hukerdári miwenáxtand.//.* **2** *raftári conán ke máye ye ranjidegi ye kasi nawavad. //Sálhá-st ke az raftáraw be yád nadáram be kasi bar bexorad.//*

politic adj *durandiwi; durandiwáne. //Jang ke áqáz wod durandiwi karde raft.//*

political adj **1** *kewvardári; "band o bast, hamegi ye áyin e kewvardári ast ke..." (ZBP. L7614 DTH); xawáyáyi* [<xwaya-, (Pársi ye Bástán); xwatra-, Avestáyi,* = sovereignty]. *//awá** [*haqq e*, right] *ye ázádihá ye xawáyáyi*; dastgáh e/ handád* e xawáyáyi*.//.* **2** *xawáyáyi*. //yek kumal** [party] *e/ yek goft/ wonud* [debate] *e*; *yek girodár* [crisis] *e xawáyáyi*./ kárdáni* [know-how]*/ zebardasti; dánáyi; manewtehá* [opinions] *ye xawáyáyi*./ Soxan parákani* [broadcast] *darbáre ye kár e kumal* e xawáyáyi*//.* **3** *xawáyáyi*. //xosiri** [offence]. *ágrefti* [crime] *xawáyáyi*./ Zendáni wode bar páye ye kárhá ye xawáyáyi*./ kasi ke saraw baráye kárhá ye xawáyáyi* dard mikonad./ kasi ke kalleaw bu ye qormesabzi midahad./ Be kárhá ye xawáyáyi* kár nadáram./ Kalleam bu ye qormesabzi nemidahad.//.* **4** *(soxan dar parde) xawáyáyi*; zadoband; bandobast; dang, "dang e avval ke be ruzew bordi..." (= noxostin siyásati ke be ruzaw ávardi) (az ketáb e Golbáng e Baxtiyári Dáráb e Rayisi). //Dangi beruzaw ávarde birunaw kardand./ U rá be cem e xawáyáyi** [for political reasons]*/ zadoband az kár birun rándand.; Báyad dangi bude báwad/ guyá áhangi xawáyáyi* bude báwad.//*

political asylum *panáhandegi ye xawáyáyi*; //panáhandegi ye xawáyáyi* xástan/ dáde wodan* [grant]*//*

political geography *joqráfiyá ye xawáyáyi* miyán e kewvarhá*

political prisoner *zendáni ye xawáyáyi**

political science, politics *dánew e xawáyáyi**

politically adv *az didgáh e xawáyáyi*. //kasi ke dar kárhá ye xawáyáyi* dargir ast* [active]*; zirak/ hálu* [naïve] *az didgáh e xawáyáyi*./ sudmand/ dorost/ máye ye dożaxtari** [disastrous] *az didgáh e xawáyáyi; áhangi ke az didgáh e xawáyáyi márá** [sensitive] *ast//*

politician n **1** *xawáyágar* [baráye riwe bengarid be* "political"*].* **2** *(biwtar xárdári) zadobandci; bandobastgar. //Baráye in ke dar in dálá** [company] *kámyáb wavi báyad kami zadobandci báwi.//*

politicize, politicise v *xawáyáyi* wodan; beruye ye/ berixt e xawáyáyi* darámadan*

politicking n *(biwtar xárdári) zadoband (kardan). //Piw az gozinew e kixá** [director] *ye nou xeili zadoband kardand.//*

politics n **1** (**a**) *xawáyágari*. //xawáyágari* ye bum/ barzan* [local]; *Dar in andiwe ast ke pá be meidán e xawáyágari* nehad.//.* (**b**) *//bávarhá ye/ didgáhhá* [views] *ye xawáyáyi ye womá ci-st?//.* (**c**) *(xárdári) xawáyábázi*. //Dar pei ye behruzi ye mardom nistand: hameaw xawáyábázi-st.//.* **2** **politics/ political science** *xawáyá*. //Dar dánewgáh xawáyá* mixánad.//.* **3** *(xárdári) zadoband; bandobast. //Zadoband dar miyán e kármandán e daftari./ zadoband dar kelisá* [chrurch politics]*//*

polity n **1** *kewvardári; sarrewtedári; hanvar*/ mardom e kewvar (bengarid be* "society")

polka n *polká (raqs/ vawt va yá musiqi ye wád e raqs dar Orupá/ Farang)*

polka dots *xálxáli. //*a polka-dot shirt: *yek pirhan e xálxáli//*

poll[1] n **1** (**a**) *ráy dádan; womárew e ráy. //dar ráygiri [piruz wodan; ráy ávardan]./ Aknun hude ye ráygiri/ womárew e ráy rá farnáfteand** [declare]*/ be ágáhi ye mardom resándeand.//.* (**b**) *womár e ráyhá ye dádewode. //biw az hame ráy ávardan* [head the poll]./ a light/ heavy poll: *womár e kami az mardom/ womár e faráváni az mardom ke ráy dádeand.//.* (**c**) **the polls** *jáygáh e ráygiri. //Fardá kewvar/ mardom e kewvar be páy e sanduqhá ye ráy miravand.//.* **2** *nemunebardári az ráy e mardom bá porsew az ánán* [a public opinion poll]. *//Dárim az kasáni ke az dabirestán miravand ráyporsi mikonim.//*

poll[2] v **1** *...ráy ávardan. //Áqá ye Xosro biw az panjhezár ráy ávard.//.* **2** *ráy e kasi rá porsidan; ráy e kasi rá juyá wodan. //Az kasáni ke ráyewán rá juyá wodand haft tan az dah tan nán e siyáh* [brown bread] *rá dusttar dáwtand.//.* **3** (**a**) *sar e wáx e gáv rá cidan/ pirástan.* (**b**) = pollard (v)

pollard, **poll** v *(beviże berixt e náwenáxte) sar e deraxti rá boridan/ cidan tá wáxe zanad. //Sar e deraxtán e bid rá báyad zad.//*

pollard n, **pollarded tree** *deraxti ke saraw rá cideand (tá wáxehá ye riz e faráván zanad)*

pollen n *garde*

pollen count *womárew e garde dar havá [baráye tab e yonje va ásm]*

pollinate v *garde afwándan*

pollination (n) *garde afwán*i

polling n **1** *ráy dádan/ gereftan; ráygiri; ráydehi. //*heavy polling: *fareván ráy dádan//.* **2** *nemunegiri/ bardári az ráy e mardom; ráyporsi*

polling-booth, polling-station n *jáygáh e/ otáqak e ráygiri*

polling-day n *ruz e ráydehi/ ruz e ráygiri*

pollster n *(anáyin) ráypors; kasi ke az ráy e mardom nemunegiri mikonad/ ráyju*

poll-tax n *sargezit*

pollutant n **1** *áláyande; ...-álá; ...-álán [az áludan/ áláyidan]; áhid [besanjid bá náhid = anáhid (pák); áláyew; nasrowt* [<Pahlavi, (ZBP. C6830 MK)]. //Mádehá ye áláyande/ áhid/ nasrowt dar havá ázád kardan.//.* **2** *áludegi, áláye, nasrtowt*; áhid.*

pollute v, **pollute sth (with sth)** **1** *áludan; áláyidan. //Rudháyi ke az zeháb e ximiyáyi* ye kárxánehá álude gawte.; áb e álude//.* **2** *tabáhidan; tabáh kardan. //Maqz e javánán rá bá dástánhá ye ye bad tabáhidan//*

pollution n *áludegi; áláyew, tabáhi, áhidi [bázgardid be* "pollutant"*], nasrowti [<Pahlavi (ZBP. C6830 MK)]. //Áludegi ye karánehá ye daryáyemán bá naft* [oil]*//*

polo n *cougán (bázi).* **polo neck** *yaqebargardán. //pirhan e kewbáf e yaqe bargardán//*

polonaise n *polonez [musiqi ye vawt/ páykubi/ dastafwáni/ raqs e áheste ye Lohestáni]*

poltergeist n *uwtán*e/ pari ye janjálgar/ sangandáz*

poly n (pl **polys**) *(anáyin)* = polytechnic

poly-, *(dar váżehá ye serewte bekár miravad) báz; bas, besyár, "yeki az olamá xorande ye besyár dáwt..." (ZBP. L3609 GS); "án yeki besyárxár bude ast táqat e binaváyi nadárad (ZBP. L3620 GS); "...maxar, ke bande ye besyár-xáje va zan besyárwuy sotude nist." (ZBP. L6773 QN); biw-, por-, fereh = fer-, (ZBP. C7529); vas*

polyandrous adj **1** *candwouhare; candwuy; vaswuy; besyárwuy; "...maxar ke bande ye besyárxáje va zan e besyárwuy sotude nist..." (ZBP, L6773 QN).* **2** *(giyáhwenási) candparcame* [stamen]*; vasparcam**

polyandry n *besyárrwuyi (baráye nemune be páyintar bengarid); cand wouhari; cand hamsari; vasjofti [vas = bas= besyár = basi]*

polyanthus n **1** *pámcál. bengarid be* "primrose". **2** *narges, benám e dánewik e* Narcissus tazetta

polyester n *polyester. //yek wabi* [shirt] *ye polyester//*

polyethylene n, (US) Polythene

polygamist (n) *mard e besyárzan/ candzane*

polygamous (adj) *mard e besyárzan/ candzane*

polygamy n *candzani, candhamsari, vasjofti*; besyárzan [besanjid bá: vaswuy]; besyárwuy; "...maxar ke bande ye besyárxáje va zan e besyárwuy sotude nist..." (ZBP, L6773 QN)*

polyglot adj *candzabáne. //yek cáp e candzabáne//*

polyglot n *(mardom e/ kasi) candzabáne*

polygon n *(hendese) candguw; candbar*
polygonal adj *(hendese) candguw; candbar*
polyhedron n (pl **polyhedrons** *or* **polyhedra**) *candruy; besyárpahlu. "con do mosallas yá do morabba' yá mánande ye án az weklhá ye besyárpahlu." (ZBP. L7131 TT)*
polymath n *besyárdán*
polymer n *(ximiyá*) polimer; candbahr, besyárbahr; basbahr; vasbahr**
polymorphous, polymorphic adj *candrixt, basparhib*
polyp n **1** *(zistwenási) surang e daryáyi az jándárán e* Coelenterate *ast.* **2** *(pezewki) orbiyán [polip e bini ast] (ZBP. C1069 FM) [Má in váže rá baráye* "polyp" *har jáy e digar bekár mibarim]; "va bimáriyi bovad ki u rá surang xánand va sabab e vey xuni bovad soudáyi aláj e... tá conán cun dast-areyi án guwt e fozuni rá beborad..." (ZBP. L7079 HM)*
polypous adj *con orbiyán/ surang*
polyphony n *candáváyi; damgiri* [counrterpoint]
polypnea n *dożaini [<Avestáyi "dużaini" (EDPL)]*
polystyrene n *poliestáyrin guneyi pelástik saxt va sabok. //yek kive* ye/ quti ye poliestáyrin//*
polysyllabic adj *candvoje*; basvoje*; besyárvoj**
polysyllable n *candvoje*; basvoje*; besyárvoj**
polytechnic (adj) (infml **poly**) *dánewkade ye/ honarestán e hutoxwi*. //doureháyi* [courses] *dar/ dánewjuyán e hutoxwi*//*
polytheism n *parastidan e cand xodá; parastidan e xodáyán e besyár*
polytheistic adj *candxodáyi*
polythene n *"politin", guneyei pelástik. //yek kise ye/ puwew e politini//*
polyunsaturated adj *(baráye rouqanhá ye giyáhi/ jánevari) náfarqárde. //Emruze karenamá* [margarine] *ye náfarqárde rá mardom xeili mipasandand.//*
polyurethane *polyuretán, ke dar sáxt e ranghá bekármiravad. //*polyurethane gloss: *pardáxt bá polyuretán//*
pom n **1** = pommy. **2** = pomeranian
pomander n *buyanbán*; buykive* ke baráye xowbu kardan e ewkáf, xáne, pastu bekár miravad*
pomegranate n *deraxt e anár; nárván; nárvan; náźin (ZBP. C 6836 FM); anár; nár; lofán (ZBP. C1159 FM). //áb e anár; dáne* [seeds] *ye anár//*
Pomeranian infm **pom,** n *sag e Pomeráni*
pommel n **1** *piwkuhe; kuhe (ye zin), "miyánaw abá kuhe ye zin beduxt -- sepah rá be Kolbád bar, del besuxt." (ZBP. L1455, L6549 SF); táw e zin.* **2** *qoppe ye (daste ye) wamwir*
pommel v (**pommelled, pommelling**; (US) **pommeled, pommeling**) = pummel
pommy or **pom** n *(dar Ostráliyá yá Zelánd e nou/ biwtar xárdári) Engelisi; fisu*
pomp n **1** (**a**) *dárát, dárát nemudan (ZBP. C4356 FM); wokuh; ehenotolop. //Dárát va áyin e bázgowáyi ye kahestán** [parliament]*//.* (**b**) *(xárdári) dárát; zarqobarq. //az dárát/ zarqobarq e zendegi cewm-puwidan va káźenewin* [monk; living in seclusion] *wodan//.* **2** **pomp and circumstance** *namáyew/ áyin e wokuhmand; dárát*
pom-pom n *mangule*
pompous adj *(xárdári) porbád; bá ehenotolop; fisu. //afsari ke kalleaw bád dárad; soxanáni porbád* [language]//
pomposity n **1** *bád, ehenotolop; fis.* **2** *bád; fis; ehenotolop; //ki mire in hame ráho [ráh rá]//*
ponce (n) *(dar Engelestán) dayyus; gidi, "xaraw bar xar jahad u zar setánad- pas u rá gidi ye xar mitaván goft." (ZBP. C1275 FM).* **2** *(anáyin- xárdári) xodnamá; eváxáhar*
ponce v, **1** **ponce about/ around** *[dar Engelestán (anáyin)/ xárdári] (baráye mardán) con zanán xodnamáyi kardan//.* **2** *mesmes kardan; keroker kardan; lekolek kardan. //mesmes/ keroker nakon, kár rá be páyán beresán!!*
poncho n (pl **ponchos**) *pánco; guneyi juqá*

pond n *ábnamá, estaxr, kilo (ZBP. C1729 FM); kule/ kul (ZBP. C1779); wamar (ZBP C1811); muź, muźe (ZBP. C6227); źi; źir (ZBP. C6936); berke; sal* [Gilaki]* = natural pond *berke ye máhi/ koli.* //pond life: *jánevaráni ke dar berke miziyand.//*

ponder v, **ponder (on/ over sth)** *sabok-sangin kardan; źarf andiwidan; pandgereftan, "...va az hame cizi biyáfaridim joft tá magar womá pand girid..." (ZBP. L134 TTT); womár e xiw niku bargereftan, "ammá bá xerad roju' kon va womár e xiw niku bargir tá bedáni ke rást miguyam." (ZBP. L388 TBH); darnegaristan, "az dar bázmagard va sabr kon tá andar hájat e to bengaram..." (ZBP. L309 TB); andiwe rá be cizi bargomárdan., "báz cun andiwe rá bar án gomáwti be sar e ráh e rást bázámadi..." (ZBP. L549 TBH); bá xiwtan ráy zadan, "yek emwab zanam ráy bá xiwtan -- beguyam soxon niz bá anjoman." (ZBP. L6184 SF); huwidan (ZBP. C7765 FM). //Be andáze ye basande andiwideyi/ darnegaristeyi aknun zamán e án ast ke dastbekár wavi./ Darbáre ye án ruydád bá xiwtan ráy zade az xod bárhá porsideam ke cegune coni cizi taváneste ruy dahad.; Be maini ye zendegi darnegaristan/ andiwe bargomárdan; Dáram miyandiwam cegune pásox daham.//*

ponderous adj **1** *kond va geránsang. //jonbew e kond va geránsang e mardi farbeh//.* **2** *(xárdári) (baráye sabk e soxan yá nevewtár) gerán, dorowt, xowk, dowvár*

ponderous adv *bengarid be* "ponderous, adj"

ponderousness n *bengarid be* "ponderous, adj"

pone n = corn pone (corn[1])

pong n *(dar Engelestán- anáyin- biwtar xárdári) tond, bu ye tond/ zanande. //Ce bu ye zanandeyi!//*

pong v *bu ye tond/ zanande/ gand dádan. //Páháyat bu ye gand midahad!//*

pongy adj (**pongier**, **pongiest**) *//Páháyat bu ye gand midahad!//*

pontiff n **1** *(bástáni) sekubá.* **2** **the (supreme) Pontiff,** the Pope, *Páp*

pontifical adj **1** (**a**) *(vábaste be) Páp.* (**b**) *sekubá. //Namáz e bozorgi* [mass] *ke sekubá barpákonad//.* **2** *(xárdári) xowkmaqz, kasi ke morqaw yek pá dárad; dánewforuw, "hamigoft Xáqán bedu dáde guw -- conin goft key mard e dánewforuw." (ZBP. L4697 SF)*

pontificate n *páygáh e Páp, Pápi, doure ye Pápi/ Páp budan*

pontificate v *dánewforuwi kardan; xowkmaqzi nemudan. //Ánjá newaste darbáre ye dastgáh e dátikán** [legal system]*/ dávari dánewforuwi mikard, garce áwkár bud cizi dar in báre nemidánest.//*

pontoon[1] n *ráh e/ pol e wenávar. //*a pontoon bridge *pol e wenávar//*

pontoon[2] n, **twenty-one** , vingt-et-un [French/ British]/ (US) **black jack** *[bázi ye ganjafe/ bargbázi, bistoyek]. //Dar in bázi bá dobarg 21 ávardan//*

pony n **1** *tátu; tatu; asbak.* **2** *(kohne wode- dar Engelestán/ zabán e kuce), 25 lire.* **3** **on Shanks's pony/ mare** *bengarid be* "shank"

pony-tail n *(mu ye) domasbi (nazd e zanán va doxtarán)*

pony-trekking n *gardew va asbsavári*

poodle n *guneyi sag e kucak; pudel*

poof (pl **poofs/ pooves**) n, **poofter** **1** *(zabán e kuce/ dar Engelestán/ xárdári) (mard e) eváxáhar.* **2** *mard e kunde; kunmarz; qar; kuni*

pooh *(wegeftváźe)* **1** *ah!; Ce carand!.* **2** *ah, pef, pif. //Ah/ Pef in guwt gandide!//*

pooh-pooh v *(anáyin) ahah kardan; axotof kardan; xárdáwtan; be... ridan. //Be barnáme ye má baráye gerdávari ye pul ridand!!//*

pool[1] (n) **1** *berke, ábgir e kucak; kul (ZBP. C1773 FM); sal* [<Gilaki]. //Pas az bárew e bárán va tufán ráh por az kul/ sal*/ ábgir gawt.//.* **2** *(hargune ábguneyi ke ru ye jáyi gerdáyad) kul/ kule/ sal*. //Nasá/ kálbod e án morde dar kuleyi/ kuli/ sali* az xun nehádе bud.//.* **3** *wamar (ZBP. C1811 FM) [jáyi dar kaf e rud ke goudtar az kaf e rud ast va áb e án raván nist].* **4** *estaxr*

pool[2] n **1** *(dar mengiyá/ qomár) káse; máye.* **2** *káse [ye pul baráye yek goruh]. harjá juri tarjome miwavad].* //a pool of cars: *yek dast ráde*/ máwin;/* a pool car: *ráde*yi/ máwini ke az goruhi ráde* baráye kárbord e hamegáni nehádeand./ pezewkán e basij/ basiji//.* (**b**) *goruh e ámáde be kár/ basij.* **3** *soudágarán e hamdast.* **4** *(beviźe dar Ámriká) guneyi cougán e rumizi.* **5** **the pools** *pátapká* (geroubandi). //Har hafte ruy e pátapká*/ futbál geroubandi kardan; Dar geroubandi ye pátapká*/ futbál barande wodan//.* **6** **shoot pool** *bengarid be* "shoot[1]"

pool v *yek káse kardan; ruyeham rixtan/ nehádan/ gozáwtan. //Bá ham hamkáse wodan./ yek káse wode dar rustá xáneyi xaridand./ Agar kalleháyemán rá ruyeham bogzárim mitavánim ráhi/ ráh e gowáyewi biyábim.//*

pool room n *dar Ámriká otáq e bázi ye cougán e rumizi*

poop n **1** *tafar [M. Moqaddam] [powt e kawti].* **2 poop/ poop deck** *tafar [M. Moqaddam] [powt e kawti]*

pooped adj *(anáyin, beviże dar Ámriká) bestuh, bihál, biramaq*

poor adj (**poorer**, **poorest**) **1** *tangdast, "va har cahár tangdast budand va bar iwán dar qorbat ranj va ziyán faráván reside bud." (ZBP. L1815 DB); "Hami xord báyad kasi rá ke hast -- manam tangdel tá wavam tangdast." (ZBP. L6024 SF); tohidast, "...ke tohidastán rá dast e deliri baste ast." (ZBP. L3715 GS); (kun)berehne,"berehne sepahbod, berehne sepáh- be nazd e ke juyi hami dastgáh?" (SF); gownegedá; nádáwt, "past dast darkewid be qovvat qabá va az u mál va molk misetad va be nádáwtán midád.va..." (ZBP. L7889 FEB); binavá; xewte (ZBP. C1584 FM); vang (ZBP. C2590 FM); bidastgáh, "yekáyek bedádand peiqám e wáh -- be Wiruy ye bimaqz o bi dastgáh." (ZBP. L4851 SF); biciz. //Candán tangdast bud ke baráye farzandánaw nemitavánest puwák bexarad.//; "Az xánevádeyi tangdast/ nádáwt/ bidastgáh barxáste bud."; kewvarhá ye tohidast/ bidastgáh e jahán.//.* **2** *andak kam, xár, foru-, //Kewvari ke az didgáh e sanghá ye káni kam-máye ast; xák e kamxorewt/ mizebár* [poor in nutrients]*//.* **3** (**a**) *bad, kam. //Emsál bardáwt e tamewkemán* [raspberries] *kam/ bad bud.; Az sarmáyegozáriyewán bahre ye xubi nabordand* [poor return]; *Womár e báwandegán dar sangitá** [concert] *kam bud.; Kam ráy ávardan e kumal** [party] *dar gozinew.//.* (**b**) *past, bad, xár, kam, forud, "goruhi gofteand az [mowk e] Tabbati gozawte Qewmiri behtar báwad va Cini forudtar báwad az Qewmri." (ZBP. L5294 ZX); xorák e bad, rouwanáyi ye kam, xák e kamzur. //xorák e kam máye; rouwanáyi ye kam, xák e kamzur./ nátandorost budan; Soxanánaw besyár kammáye bud.//.* (**c**) *past, biarj, harjá juri tarjome miwavad. //Wanidan kei bovad mánand e didan; Negaristan e án ruydád dar jamjám*/* TV *jánewin e xubi baráye budan e ánjá be tan e xiw* [in person] *nabud.; Baráye án hame kári ke karde budand baram* e sevvom* [third prize] *delxowkonaki* [poor consolation] *biw nabud./ Az barande ye noxost xeili pas bud.* [She came a poor second]*//.* (**d**) *kammáye, bad, xármáye. //dávari xármáye darbáre ye manew e mardom./ jerzan/ badbáz* [a poor loser]*./ Kasi ke zud daryágerefte miwavad.* [a poor sailor]//. **4** *(beviże anáyin) zár, bicáre , bicaragak, "bázgawtam va do se bár hamconin miyoftádam va in bicáragak miámad..." (ZBP. L389 TBH). //sagtule ye bicáre rá vel karde rafte budand* [abandon]*./ Bicáre/ bicáragak zanaw táze morde bud.; "Do hafte ast náxow-am.", "áxei, bicáre!"//.* **5** (**a**) *(xárdári) bicáre, badbaxt, xár, zár. //Ce ádam e badbaxti ast; Kuwewi xármáye baráye in ke xod rá huwmand namáyew dahad!//.* (**b**) *(biwtar bewuxi yá xárdári) bande ye forutan; bande-kamtarin. //*in my poor opinion: *Az did e/ be manewte ye bande- kamtarin//.* **6 the poor man's sb/ sth** *...e gedáhá; káci ba'z e hici/ káci [beh az] hici. //Nabid e sepid e juwán* [sparkling white wine] *wámpáni ye gedáhá-st//.* **a poor relation** *forud/ páyindast/ forudast. //Barxi vákive*/ rádio rá forud e digar rasánehá* [poor relation of broadcasting] *midánand//. [baráye "forud" be* 3b *bálátar bengarid]*

the poor n **1** *tohidastán; tangdastán; bidastgáhán. //Baráye tohidastán/ sálukán va niyázmandán* [needy] *pul farâhamávardand.//.* **2 grind the faces of the poor** *bengarid be* "grind"

Poor law *(dar Engelestán/ dar gozawte) dátikán* e komak be tohidastán*

poor white *(biwtar xárdári/ zewt) [beviże dar nimruz e Ámriká] (sefid pusti ke miyán e/ dar kuy e siyáhán miziyad) "an e rangparide" [zewt/* pejorative*]*

poorbox n *gedá ye áhani (az nou-ávardhá ye ruzgár e sardamdári ye Jomhuri e Eslámi); kive* ye awudád* [charity]. *niz bengarid be* "Charity Box"

poorly adv **1** *bad. //badjáme; źendepuw; Án xiyábán tárik/ kamrouwanáyi ast./ Baráye ázmun xub ámáde nabud.//.* **2 poorly off** *tohidast, tangdast. //Án bive va farzandánaw saxt tohidast-and.//*

poorly adj *bad, náxow. //Bacce sarásar e hafte náxow bude./ Engár/ gománam náxow-i!//*

poorness n *badi, forumáyegi, zári, kammáyegi/ badi ye/ kammáyegi ye xák//*

poor-spirited adj *baddel, bozdel, tarsu*

pop[1] n **1** *poloq/ poloqi (ZBP. C5874). //Cubpanbe poloqi az botri birunámad//.* **2** *(anáyin) nuwábe ye juwán/ gázdár. //*a bottle of pop: *yek botri nuwábe ye juwán/ gázdár//.* **3 in pop**; (US) **in hock** = in pawn *(zabáne kuce) (dar) gerou*

pop adv, **with a pop** *poloqqi. //Poloqqi birun ámad//*

go pop *poloq kardan; poloqidan*

pop[2] n *(anáyin)* **1** *bábá, pedar.* **2** *bábá, pedar, pir*

pop[3] (adj) *(anáyin) sabk e novin e mardompasand*

pop art *honarhá ye mardompasand/ bázári (in sabkhá ye honari dar dahe ye 1960 padid ámade va bar páye ye farhang e mardom e kuce-bázár ast)*

pop concert *sangitá* ye mardompasand*

pop culture *farhang e mardompasand*

pop festival *jawnváre ye musiqi ye bázári/ mardompasand, biwtar dar dawt o biyábán*

popgroup *goruh e navázandegán va xánandegán e musiqi ye mardompasand/ bázári/ ruhouzi*

pop music *musiqi ye ruhouzi/ mardompasand /bázári*

pop song *áwázexán e/ taráne ye mardompasand*

pop[4] (v) (**popped, popping**) **1** *poloqidan; poloxidan, polox kardan (ZBP. C5874 FM). //Sarásar e jawn cubpanbehá ye wámpány bud ke poloqide birun miparid.//.* **2** *poloqidan; tarekidan; tarekándan. //Baccehá dáwtand bádkonakhá rá tareaqi/ poloqi mitarekándand.//.* **3** *cosefil dorost kardan* [pop maize/ corn]. **4** **pop away/ off (at sth)** *tir zadan; be suye ... tir darkardan. //Sarásar e pasin be xarguwhá tir mizadand/ miyandáxtand./ pei ye wekár e xarguw budand.//.* **5** **pawn sth** *(kohne wode) gerou gozáwtawn.* **6** **pop the question** *(anáyin) az kasi xástegári kardan.* **7** **pop across/ down/ out etc** *tond/ tondi sari be... raftan. //Hamaknun tondi rafte sari be maqáze bezanad.; Rafte tondi sari be mádaraw bezanad./ Tanhá baráye dami cand/ cand pál** [minute] *birun rafte./ Bahrám kojá rafte/ darrafte* [popped off to]*?//.* **pop sth across, in, into, etc sth** *tond/ nágahán nehádan/ bordan; //Tondi námeyi be peik andáxtan./ Tondi nán e wirini/ nán e morabbáyi* [tart] *rá dar pazáve* [oven]*/ kure nehád.; Tondi saraw rá bargardánd ke pedrud guyad/ va pedrud goft.//.* **pop in** *sari be... zadan; soráq e... raftan. //Biwtar sari injá zade/ ámade qahveyi mixorad/ minuwad.//.* **pop sth** *sar e ráh e xod cizi rá resándan. //Sar e ráham be xáne ketábhá rá miyávaram.//.* **pop off** *mordan; guz e vápain/ áxar rá dádan. //Goft ke hic delaw nemixáhad be in zudihá bemirad/ guz e vápasin rá bedahad.//.* **pop out (of sth)** *nágahán birun jastan. //Hamin ke darice* [hutch] *rá rá gowudim/ bázkardim xarguwhá birun jastand./ (pendárin) hengámi ke did ce borde dáwt cewmháyaw az káse birun miyámad.//.* **pop up** *(anáyin) con jen e budáde sarresidan. //Dorost dar jáháyi ke gomán nemiravad con jenn e budáde sar miresad.//*

pop (abbr) population, *kutáhwode baráye "tude, mardom". //*"pop15 m" *tude/ mardom 15 milion//*

popcorn n *cosefil*

Pope *páp (rahbar e kelisá ye kátolik e Rumi va sekubá* [the Bishop] *ye Rom). //Gozinew e Páp e novin./ Páp* John Paul//

popery n **1** *(xárdári) Kátolikgari ye Rumi.* **2** papal system: *sardamdári ye Páp*

pope's nose *(dar Ámriká/ anáyin) bázgardid be* Parson's nose (parson)

pop-eyed adj **1** *dárá ye cewmán e varqolonbide.* **2** *bá cewmán e vaqzade/ varqolonbide./ birunámade. //Az wegeft cewmánaw vaq zade bud/ dáwt az káse darmiyámad.//*

popgun n *tofang e cubpanbeyi*

popinjay n *(kohne wode/ xárdári) ádam e barmanewi ke beviże be jáme ye xod minázad; xodnamá; wázde qawam-wam*

popish adj *(xárdári)* **1** *vábaste be Kátolik e Rumi.* **2** *sardamdári va damodastgáh e Páp.*

poplar n **1** *sepidár (be nám e dánewik e)* Populus alba; *awan/ awang (ZBP. C2278); Tabrizi (ZBP. C2278);* Populus nigra*; pad* Populus euphratica *(ZBP. C3928)* **1** *váru (= nehál e sepidár) (ZBP. C5305).* **2** *cub e tabrizi/ sepidár*

poplin n **1** *párce ye poplin.* **2** *(dar gozawte) (párce ye) maxmal e kebriti*

popover n *(dar Ámriká) kák e wirmál (e miyántohi)*

poppa n *(anáyin/ dar Ámriká) bábá*

popper n *(dar Engelestán, anáyin)* = press-stud, *bengarid be* "Press[2]"

poppet n **1** *(beviże baráye xándan e kudakán) ...-náz; nánáz; ...-ján; jánam/ junam. //Nánázam emruz xub-e?; Junam gerye nakon!//.* **2** *náz. //Ce náz-e!/ Xeili náz nist?//*

poppy n *giyáhán e gune ye* Papaver *kuknár, nárkuk, xawxáw; anárgirá (kuknár e sepid); táxirá (ZBP. C6092). //*the opium poppy: *xawxáw; táxirá. //xawxáwzár/ kewtzár e xawxáw//*

poppycock n *(anáyin) carand, yáve. //Gozáre we diváni* [official] *rá pák yáve xánd.* [dismiss]//

Popsicle (US, *nám e bázargáni)* = ice lolly *ábnabátcubi*

populace, the populace n *pátram (ZBP. C4363); amarkán* [<Pahlavi, (ZBP. C4605 MK)]; tude, mardom e kuce-bázár. //Mardom e kuce-bázár haváxáhaw budand.; Mardom e kuce-bázár/ pátram ruyehamrafte bá degarguni ye nágaháni hamdástán nistand.* [opposed]//

popular adj **1** (**a**) *mardompasand* [M. Moqaddam]. //xawáyágari** [politician] *mardompasand./ Jin* [jeans] *rá javánán mipasandand* [popular]*/ Jin miyán e javánán págerefte./ Davidan varzewi mardompasand ast.//.* (**b**) **popular with sb** *dust dáwtan; mardompasand budan. //Kárháyi ke ráydahandegán* [electorate] *mipasandand./ Aknun kixá** [boss] *az man xeili xowaw nemiáyad.//.* **2** *(gáh xárdári) mardompasand/ bázári. //musiqi ye ruhouzi/ mardompasand/ bázári; Ruznámehá ye/ cápák e mardompasand; Matalhá* [novel] *ye mardompasand./ Dánew baráye mardom/ be zabán e sáde;/* popular prices *arzán//.* **3** *mardom, tude, mardomi. //ráy e tude; porsemánháyi ke mardom be án delbastegi dárand/ darbáre ye án negarán-and; be darxást e mardom/ tude* [by popular demand]*//.* **4** *mardom; tude. //yek pendárparasti* [superstition] *ye tude./ yek dożágáhi* [misconception] *ye tude/ mardom//*

popular front *kumal* e tude/ dast e capi*

popularity n *mardompasandi [M. Moqaddam]; harjá juri tarjome miwavad. //Del e mardom rá bedast ávardan/ Az haváxáhi ye mardom barxordár budan./ Miyán e kárgarán hanuz con hamiwe haváxáhán e faráváni dárad.; Tázegihá/ tázegi ketábháyaw miyán e mardom haváxáh e faráván peidá karde./ Az cewm e mardom oftáde* [decline in popularity]*//*

popularization, popularisation n *bengarid be* "popularize"

popularize, popularise v **1** *cizi rá mardompasand gardánidan.* **2** *mardomfahm sáxtan; be zabán e sáde darávardan. //Engárehá* [theory] *ye novin e pezewki rá be wiveyi mardompasand/ mardom-fahm darávardan/ báznemudan./ Kárbord e kámpiyuter/ mádád* e xánegi rá baráye xarid mardompasand sáxtan.//*

popularly adv *mardom; tude. //bávar e mardom./ Biwtar e mardom bar in bávar-and ke.../ Anjoman e Hirbáni* [economic] *ye Orupá/ Farang, ke mardom ánrá* "Common Market"*/ Bázár e Hamegáni/ xánand.//*

populate v **1** *dar jáyi zistan. //kavirháyi ke tabárhá ye biyábángard dar án miziyand.; Marzhá ye/ bumhá ye ágande az mardom/ bá mardom e andak* [sparsely]*/ angowtwomár//.* **2** *ábádán sáxtan; ábádánidan; be mardom ágandan, "...va cun karde ámad naváhi ye Balx va Taxárestán va... be mardom ágande báyad kard...." (ZBP. L1290 TBH). //Kucnewinán* [settlers] *e Orupáyi/ farangi kamkam án ádáhá* [islands] *rá be mardom ágandand./ ábádán sáxtand.//*

population n **1** (**a**) *mardom, tude. //Mardom e kewvarhá ye Orupá ye xorvaráni** [western]*./ Án warvin*/ sarrewtedári az powtibáni ye tude/ mardom barxordár nabud.//.* (**b**) *mardom, tude. //tude ye kárgar; mardom e/ mardomán e kucande//.* (**c**) *womár e mardom/ tude. //(Womár e) mardom e Irán ci-st?; Wahri bá tude ye biw az yek milion//.* **2** *mardom. //Baxwháyi ágande az* [dense] *mardom/ bá mardom e andak* [sparse]//

population explosion *afzáyew e nágaháni ye womár e mardom/ tude*

populism n *tudeyi; tudegari*

populist n *tudeyi; haváxáh e tude*

populist adj, **populist theories** *engárehá ye tudeyi*

populous adj *por az/ ágande az mardom. //Baxwháyi az karáne ye daryá ke ágande az mardom as.//*

pop-up adj **1** *(baráye ketáb) varjak*.* **2** *(baráye nán-brij/ nán-berewtekon e xodkár e barqi) varjak**

porcelain n *cini, farfuri. //yek tandis e/ yek peikare* [figure] *ye farfuri./ ganjineyi geránbahá az cini ye farfuri ye kohan* [antique]*.//*

porch n **1** *eiván; bawkam/ backam (ZBP. C5445 FM); basáre (ZBP. C5554 FM).* **2** **porch** *(dar Ámriká) =* **veranda**

porcine adj *xuk, xuki. //roxsár e xuksánaw* [features]//

porcupine n *jánevari az xáneváde ye* <u>Erethizontidae</u> *va* <u>Hystricidae</u> *jujetiqi; xárpowt, sixul, tawi*

pore[1] n *rouzan, cewme, suráx. //rouzan e qondehá ye/ gudehá ye xi; Az sarásar e tanaw xi miyámad.//*

pore[2] v, **pore over sth** *xub barandáz kardan/ barresi kardan/ foruraftan dar. //Dáwt naqwe ye kohneyi az án bum rá xub varandáz mikard.; Án kudak tasuhá* [hours] *dar ketábháyaw forumiravad.//*

pork n *guwt e (táze ye) xuk; kabáb e xuk* [roast pork]*, rán e xuk* [leg]*, guwtáganj e xuk* [pork sausage]*. niz bengarid be* "bacon, gammon, ham"

pork barrel n *(zabán e kuce/ dar Ámriká) puli ke sarrewtedári/ warvin* baráye barzani hazine konad tá ráy e mardom rá be dast ávarad.*
pork-butcher n *(dar Engelestán) guwte xuk foruw*
porker n *xuk e parvári*
pork pie *koluce ye guwt e xuk*
porkpie hat *koláh e jáheli*
porn n *anáyin* = pornography
porno adj *anáyin* = pornographic (pornography)
pornographer n *foruwande yá sázande ye ketáb/ celpard*/ film va digar cizhá ye alfiye va walfiye*
pornographic adj *alfiye va walfiye/ bokonbokon/ loxtipoxti; ketáb/ celpard* yá digar cizhá ye vábaste be visan** (sex). *//celpardhá*/ filmhá/ máhnámehá ye alfiye va walfiye/ bokonbokon/ loxtipoxti//*
pornographically adv *bengarid be* "pornographic"
pornography n **1** *alfiye va walfiye; bokonbokon; loxtipoxti; lacar, "va in xáne rá az saqf tá be páy e zamin surat kardand surathá ye alfiye va anvá' e gerdámadan e mardán bá zanán hame berehne..." (ZBP. L1279 TBH).* **2** *ketáb e, celpardá e/ film e alfiye va walfiye/ bokonbokon/ loxtipoxti/ lacar. //dádosetad e ketáb/ celpard* va digar farávardehá ye alfiye va walfiye//*
porous adj **1** *puk, daruj* [<Gilaki]. //Baráye in ke xák puktar gardad be án wen/ máse afzud./ Dar tábestán jámeháyi ke az párce ye daruj** [porous] *sáxte wode con panbe behtar az hame ast.//.* **2** *abri; dárá ye rouzan/ suráx; rouzanmand; surax-surax; esfanji*
porosness, porosity ns *abri (budan); esfanji (budan) puki; rouzanmandi*
porphyry n *sang e somák/ somáq [dárá ye bolurhá ye sorx va sepid]*
porpoise n *xuk e daryáyi be nám e dánewik e* <u>Phocaena phocaena</u> *[besanjid bá Porcus = xuk* + Piscis = *máhi. ...xukmáhi* (JGS)]*
porridge n **1** *umáj (ZBP. C3598 FM). //yek káse umáj bá wir va wekar baráye náwtáyi//.* **2** **do porridge** *(zabán e kuce dar Engelestán) tu ye holoftuni budan*
port[1] n **1** *bandar; bandargáh. //bandargáh e niru ye daryáyi; bandar e máhigiri. //Án kawti cand ruz dar bandargáh separi kard.; Saranjám be bandargáh residand//.* **2** *wahr e bandari; bandar e..., //Estánbol yek wahr e bandari ye bozorg ast.//.* the port authorities: *Wahbandar/ Wahbandarán.* **3** *(beviże dar vážehá ye serewte) marz; bandar e marzi. //*airport: *marz e havávi/ forudgáh e parvázhá ye borunmarzi//.* **any port in a storm** *(dastán- beviże beriwxand) "Az nácári ádam buse be kun e xar ham mizanad."; "az táb e lááláji be gorbe goftam Xánbáji!"; Káci ba'z e [behtar az] hici!*
port of call **1** *bandargáh (i ke hegám e safar e daryáyi kawti ánjá langar miyandázad).* **2** *(anáyin) istgáh. //Noxostin istgáhi [bandari] ke án bázargán e bozorg az án didan kard, kárxáne ye nou bud.//*
port[2] n **1** *(baráye kawti) dar e pahluyi.* **2** = porthole
port[3] n *(dar kawti yá havápeimá) su ye/ dast e cap (az did e kasi ke bejelo minegarad). //Farmán e sokán rá be cap nehádan* [put the helm to port]./ a port tack: *gawtan/ nevardidan be su ye cap hengám e vazew e bád az su ye cap./ Kawti dáwt be su ye cap kaj/ yekvari miwod.* [lean to port]*//*
port[4] n **1** *báde ye* **Port** *(guneyi báde ye qermez e tire ke dar Portoqál misázand).* **2** *yek jám báde ye Port*
portability n *bordani; kucak o sabk va az inru bordani. //Ánrá baráye rixtaw naxaridam, con sabok va dasti/ jibi/ bordani bud xaridam.//*
portable adj *bordani, jibi, dasti, kifi. harjá juri tarjome miwavad. //yek rádiyo ye/ vákive* ye/ jamjám** [TV] *e/ nusiyák** [typewriter] *e jibi/ kifi//*
portable n *har ciz e bordani/ jibi/ dasti/kifi. //Án gate** [document] *rá bá yek nusiyák*/ táyp e kucak e kifi zade/ nevewte budand.//*
portage n **1** *(hazine ye) tarábari.* **2** *(beviże dar Ámriká)* (**a**) *qáyeq/ karji/ va yá kálá rá az yek rud yá daryáce be rudi yá daryáceyi digar bordan.* (**b**) *jáyi az karáne ye rud yá daryáce ke dar ánjá karji/ va yá kálá rá az yek rud yá daryáce be rudi yá daryáceyi digar barand.*
portal n *darváze, ástán, " bar ástán e jánán gar sar taván nehádan -- golbáng e sarbolandi, bar ásemán taván zad." (Háfez). //Ástán e sangi ye kandekári wode ye yek parastewgáh/ yek farxár.//*
portal vein *(kálbodwenási) bozorg siyáhrag e ávarán e jegar; bozorg siyáhrag e ávarán (e har andám e digar joz del/ gew)*

portcullis n *panjarbar* [<panjar (Sanskrit "panjaran")] + bar [<Vajguni = dar/* (door)*]; [dar e panjereyi ye áhanin baráye kuwk ke az bálá bepáyin miáyad]*

portend v *(beáyin) newáne, howdár. //Xámuwiyaw newáne ye gereftári ast.//*

portent n, **portent (of sth)** *wogun = wogum (newán e xub) (ZBP. C2147); navand; newán; newáne. //morqvá (newáne wum/ bad); marxawe (ZBP. C6067 FM). //marxawe ye/ morqvá ye dożaxtari./ In rá newáneyi/ marxaweyi az ánce dar piw ast mibinim.//*

portentous adj **1** *newáne ye ruydádháyi/ newáneháyi ke newángar e cizhá ye bad ast.* **2** *(xárdári) barmanewáne; xowk*

portentously adv *barmanewáne. //Barmanewáne va xowk bar zabán ránde goft: "sudi az in barnemixizad/ bedast nemiáyad."//*

porter[1] n **1** *bárbar. //pádo ye bimárestán//.* **2** *(dar Ámriká) pristande ye deliján dar kárván dudi/ darbán/ negahbán e deliján*

porter[2] n *(dar Engelestán)*, (US) **doorman** *darbán*

porter's lodge *(dar Engelestán)* **1** *otáqak e negahbáni (ye dánewgáh).* **2** *(otáqak e) negahbáni*

porter[3] n *(beviże dar gozawte) ábejo ye/ fugán e qahveyi ye tire va talx*

porterage n **1** *bárbari.* **2** *hazine ye bárbari*

porterhouse n *kabáb e viże*

portfolio n (pl **portfolios**) **1** *kif (e carmi).* **2** *parvande (ye bargehá ye bahádár). //Soudágar e hubder** [stockbroker] *e man be kárhá ye parvande ye sarmáyegozáriháyam miresad./ negahdári ye parvande/ residan be parvande (ye sarmáyegozári)* [portfolio management]//. **3** *páygáh e/ kár e vezárat/ vazir. //Az kár e vezárat kenáre gereft.* [resign one's/ her/ his portfolio].//. minister without portfolio *[dar Engelestán, vazir e bedun e daftar/ pásoxguyi]*

porthole, **port** n *(dar pahlu ye kawti yá havápeimá) panjere; rouzan; rouzan e/ panjere ye kawti/ havápeimá*

portico n (pl **porticos/ porticoes**) *eiván, "nabini bedu andar eiván o xán [xv́án] -- magar puwew az máhi vaz ostoxán." (ZBP. L5783 SF); dahlic; dehliz (ZBP. C7495 FM)*

portion n **1** *bahre, "va xaráj e án wahr be se bahr konand be sál andar be har cahár máh se yeki az án besetánand." (ZBP. L252 TB); "se bahre az án pas beránam sepáh -- konam ruz bar wáh e Irán siyáh." (ZBP. L6120 SF); "Co peidá wod in ráz e gardande dahr -- xerad rá bebaxwid bar cár bahr; co nimi az u bahre ye pádewást -- ke farr o xerad pádewá rá sezást." (ZBP. L3176 SF); páre; barxi, "barxi az ánce bar sar e u rafte bud..." (ZBP. L3717 GS); gun, "bezad tiq o kardaw be do gune rást -- na in nime afzun na án nime kást." (ZBP. C1312 SF); pás, "conin goft kaz wab gozawte se pás -- biyábid goftár e axtarwenás." (ZBP. L4812 SF). //dárák/ zamin va saráy e xod rá baxw karde páreyi be har yek az farzandán e xiw dád.; In páre az pate* [ticket] *rá be bázras dáde digari rá negahdárid.//. (kohne wode) vardak [M. Moqaddam]; varduk ; kábin; kávin. "In jahán nou arus rá mánad- ratl o kábinw gir o báde biyár." (ZBP. C4416 FM, Xosravi).* **2** *yek bowqáb; bahr, baxw; karj; karc [con xarboze] (ZBP. C3062); tekke. //Yek bowqáb e bozorg kabáb e ordak* [roast duck]*./ Koluce* [pie] *rá be 6 karc borid; Bowqáb e bacce ham dárid?/ midahid?/ Xorák be andáze ye bacce ham dárid?//.* **3** *sarnevewt; farxanj (ZBP. C3239 FM); "mará az to farxanj joz dard nist..." //Engár farxanjaw joz dard/ ranj nabud.//*

Portland cement *sáru ye Portland*

Portland stone *sang e áhak e zard*

portliness n *bengarid be* "portly"

portly adj (**portlier**, **portliest**) *(beviże baráye pirán) tanimand, farbeh. //Áqáyi pir va farbeh; hamvandán e tanumand e anjoman e wahrdári* [city council]//

portmanteau n (pl **portmanteaus/ portmanteaux**) *(kohnewode) jámedáne (e carmi) (ke az miyán báz wode dobaxw miwavad)*

portmanteau word, **blend** *váże ye mandarávardi/ doqolu, con* "motel" *ke az* "motor" *va* "hotel" *sáxte wode yá* "brunch" *ke az* "breakfast" *va* "lunch" *sáxte wode.*

portrait n **1** *negár, peikare, cehrenamá [M. Moqaddam] (Jostár e Mehr o Náhid, sát 105). //negár e/ cehrenamá ye kasi rá kewidan; Dád negáraw/ cehrenamáyaw rá kewidand.//.* **2** *gozárew/ namáyew dádan. //Án ketáb/ náme gozárew e wegerfi darbáre ye zendegi dar darbár e Wáh Soltán Hosein dar bar dárad.//*

portraitist n *negárgar; roxgar [M. Moqaddam]. //roxgari zebardast//*

portrait painter *negárgar; roxgar [M. Moqaddam]*
portraiture n *(honar e) negárgari; cehrenamáyi; roxgari*
portray v, **portray sb (as sb/ sth)** **1** *cehrenamá ye/ rox e/ negár e kasi rá kewidan; rox negárdan. //Negáraw rá dar jáme ye tájgozári kewidand.; Peikareyi az ártewbod ke u rá con gord e Yunáni newán midahad.//.* **2** *gozárew dádan, zandidan, namáyew dádan. //Dar yáddáwthá ye ruzáneaw xánevádeaw rá setizeju va badxáh newán midahad.//.* **3** *(dar bázi va namáyew) newán dádan; namáyew dádan. //(dar namáyew) axm karde be zamin lagad zad tá xawm e xod rá newán dahad.//*
portrayal n **1** *negárgari, roxgari.* **2** *gozárew. //gozárewi zebardastáne az pirezani tanhá va tondxu* [embittered]*//*
pose v **1** **pose (for sb)** (**a**) *baráye roxgari/ cehrenamáyi/ peikarebardári newastan; tond newastan, "na har ke tarf e kolah kajnehád o tond newast, koláhdári yo áyin e sarvari dánad." (Háfez). //Mibáyast táj e barg e bu* [laurel wreath] *bar sar neháde* [to wear] *tond benewinad.; Honarmand/ roxgar az u xást tond newinad* [to pose]*//.* (**b**) *tond newándan* [put in a position]. *//Roxgar/ honarmand parhibaw* [model] *rá tond newánd.* [pose carefully]*./ Mardom rá dar in peikarehá xub/ tond newándeand* [pose well]*.//* **2** *(biwtar xárdári) xod rá namáyew dádan; xodnamáyi kardan. //Xodnamáyi rá bogzár kenár va begu ke rásti ce miyandiwi?//.* **3** **position as sb/ sth** *vánamud kardan; já zadan. //Xod rá sekkewenás e bástáni já mizanad./ Hárgáh dar áyin e xáksepári ye barxi* [victim] *ámade xod rá jozv e sugvárán já zad.//.* **4** *padid ávardan. //Zemestán baráye pirán greftárihá ye viźe padid miyávarad./ Ámodowod e faráván e ráde*há/ máwinhá* [heavy traffic] *dar besyári az wahrhá ye kohan gereftárihá ye bozorgi padid miyávarad.//*
pose n **1** *(tond) newastan. //jelo ye dastgáh e peikarebardári xub/ tond newastan;/ Naqz/ tond newast//.* **2** *(xárdári) xodnamáyi. //Delsuziyaw baráye tohidastán xodnamáyi ast.//*
poser (n) **1** *(anáyin) gereh; gereftári; dard e sar. //Gereftári ye bozorgi-st!//.* **2** = poseur
poseur n (fem **poseuse**), **poser** *(xárdári) xodnamá. //Barxi mardom u rá saxt misotudand* [admire] *ammá barxi digar u rá xodnamá/ cáxán mixándand.//*
posh adj (**posher**, **poshest**) **1** *naqz, wokuhmand. //rádeyi*/ máwini, mehmánsaráyi wokuhmand. jawn e bayugáni ye/ arusi ye wokuhmand./ Dar in jáme ye nou xeili xowgel/ tudelboro wodeyi.//.* **2** *(gáh xárdári) makowmargemá; wáhnewin; rade ye bálá; harjá juri tarjome miwavad. //wive ye soxan goftani* [accent] *makowmargemá;/ dar baxw e wáhnewin e wahr miziyand.//*
posit v *gereftan con, "girim ke womá..."*
position n **1** *já, jáygáh, "ki siyáhi va sepidi be yek jáygáh-and, andar puwidegi va peidáyi..." (ZBP. L1486 DA); nehád/ nahád, "va páygáh va jáh e u az hame ye páygáhhá gozawte..." (ZBP. L1201 TBH). //Az án jáygáh bar faráz e partgáh bandar/ langargáh rá bexubi midid./ (Bá didan e xorwid yá setáregán) nahád e/ jáygáh e kawti rá yáftan./ Dar jáyi bádgir* [draughty] *nazdik e dar newaste budim.; Sepáhiyán bar páygáh e dowman táxtand.//.* **2** *já, páygáh. //Cand námzad az dirbáz piw az tohi wodan e jáy e/ páygáh e rahbari baráye bedast ávardan e án páygáh dast be kár wode budand.//.* **3** *nahew. //ásán newastan/ deráz kewidan* [lie]*; ásán newastan/ deráz kewidan* [sit/ lie]/ [upright position]*/ nahew e ásuyi** [horizontál position]*./ Tasuhá mibáyast istáde báwand/ darjá beyistand.//.* **4** **position (on sth)** *didgáh; páygáh; manewte. //Námzadhá mibáyast didgáh e/ manewte ye xod rá darbáre ye názinávandi* [disarmament] *ye yeksuye beguyand/ báznamáyand./ páygáh e/ manewte ye xiw rá bexubi rouwan namude.//.* **5** *nahád, já. //Cun natavánestand kári farázgirand* [decide/ decision] *u rá dar nahádi besyár dowvár gereftár sáxtand.; Mibáyast yá be zendán rafte yá az kewvar birun ránde wavad, az inru dar nehádi dowvár gereftár wode bud. Agar jáy e man budi ce mikardi?; Nemitavánam be womá komak konam./ dar nahádi nistam ke betavánam be womá komak konam./ Nahád e hirbáni ye kewvar saxt bad ast.//.* **6** (**a**) *jáygáh, páygáh, "...va páygáh va jáh e u az hame ye páygáhhá gozawte." (ZBP. L1201 TBH). //páygáhi boland/ forud/ past dar hanvar* [society]*/ anjoman./ "Dar miyán e wágerdán candom ast?", "wágerd e sevvom ast."//.* (**b**) *bolandpáye; dárá ye jáh. //mardomán e bolandpáye; dáráyi va jáh dar cewmaw arji nadáwt.//.* **7** *(beáyin) kár. //kári dar yek dálá** [company] *ye bozorg./ Bist sál baráye án bongáh kár karde vaz inru u rá ostovár midáwtand.; Darxást kard ke dastyár e kixá gardad.//.* **8** *(dar varzew/ dar bázihá ye goruhi) já. //"Kojá bázi mikonad?", "miyángir e jelo"* [Center-forward]*//.* **in/ into position** *bejá; sar e já; darjá. //Navázandegán e bahárang** [orchestra] *hame dar já ye xod cewmberáh e rahbar budand./ Davandegán/ takrobáyán* [competitors] *ruy e/ dar rástá ye ávard* [games] *sar e já ye xod já gereftand.//*
out of position adj *nábejá. //Newimhá/ sandalihá hame jábejá wode bud/ hic yek sar e jáyaw nabud.//*

position v **1** *nehádan; já dádan. //Wáxak* [antenna, aerial] *rá dar behtarin já nehádan tá girande xub begirad.; Xod rá nazdik e átaw e garm já dád.//.* **2** *yáftan. //bá komak e márád/ kámpiyuter jáy e lákume** [yacht] *rá yáftand/ tavánestand biyáband.//*

positional adj *bengarid be* "position"

positive adj **1** *bicunocerá; rouwan; ávari; táwt* [<Pahlavi (ZBP. C6207 MK)]; evárik*/ evári* [<Pahlavi, (ZBP. C3299 BF)]. //Dasturát e/ farmánhá ye/ sámánhá* [rules] *ye bicunocerá/ rouwan / evárik*/ ávari./ Ávand e evárik*/ evári*./ Ávari/ rouwani dar dast nadárim ke gonahkár ast.//.* **2 positive (about sth/ that...)** *bigomán; ávari; evárik*; táwt. //Bicun o cerá/ bigomán/ ávari midánid ke pas az nimewab bud?/ Darbáre ye andáze ye puli ke dar kár bud/ soxan az án miraft pák ávari bud/ hic gománi nadáwt.//.* **3** (**a**) *sázande. //piwnahádát e sázande kardan; Bekuwid dar barxord e bá porsemán sázandetar báwid.//.* (**b**) *xowbin; hastmanew. //xowbini; hastmanewi./ bá xowbini/ xowbináne/ bá hastmanewi andiwidan//.* **4** *pák, náb. //Raftáraw pák gostáxáne bud.; In ke behengám residim varjin/ pák varj* [miracle] *bud.//.* **5** *ávari; evárik* [Pahlavi (ZBP. C3299 BF)]; hast [dar barábar e nist], "xásiyat e qaziye ye hamli án bovad ki andar vey hokm karde báwim ki ciz cizi ast yá cizi nist, conánk[e] guyim mardom heiván ast yá guyim mardom heiván nist. Án rá ki* <u>*hast*</u> *guyim mujeb xánand va án rá ke nist guyim sáleb xánand va án..." (ZBP. L1495 DA). //yek vákonew e ávari/ evárik* ázmunhá./ neranghá* [test] *ye evárik*/ ávari az áb darámad.; Cewm dáwtand ravan** [experiment/ *ázmáyew*] *ávari az áb daráyad./ Az án ravan*/ ázmáyew hude ye ávari/ evárik* cewm dáwtand.//.* **6** *(dánew e engárew) am* [<Kordi ye Hourámi]* [positive quantity]*; evárik* [<Pahlavi (ZBP. C3299 BF)]; táwt* [<Pahlavi (ZBP. C6207)]. //yek womár e am*/ evárik*/ táwt*./ newán e (+) am*/ evárik*/ táwt*//.* **7** *afzáyew, afzuni, behtari, ávari; evárik*; táwt*. //Dar án goftoguhá piwraft e ávari/ evárik bedast ámade./ Dar peivandhá ye jaháni gostarew* [development] *e ávari/ evárik*/ táwt* bedast ámade.; (beviźe dar barxord bá bikárán va bibahregán) komak e viźe be bikárán/ tohidastán//.* **8** *am*; evárik*; táwt*. //bár e [barqi ye] am*/ evárik*/ ávari/ táwt*; páyáne ye/ sar e/ mex* [pole/ terminal] *e am*/ ávari/ evári*/ táwt* e yek amávand*/ bátri//.* **9** *(baráye peikare/* photograph*) evárik*/ táwt*//.* **10** *(dastur e zabán) (baráye setáy yá band e kárváźe) sáde*

positive n **1** *(dastur e zabán) setáy* e sáde. //"kánā" yek setáy e sáde va "kánātar" yek setáy e bartar* [comparative] *ast.//.* **2** *táwt*, evárik** [positive quality/ quantity]. **3** *peikareyi evári*/ táwt**

positively adv **1** *(anáyin) besyár; pák. //Án áwoftegi rá ke did pák/ besyár xawmgin gawt/ wod.//.* **2** *ostovár, bigomán. //Ostovár beman goft án dástán rást bude ast.; Áyá bigomán midánid ke báznemigardad?//*

positiveness n *bengarid be* "positive"

positive pole **1** *mex e am*.* **2** *mex* e abáxtar* [north]

positivism n *ávarigari*; táwtgari* [baráye riwe bengarid be* "positive"*]*

positivist (n) *ávarigar*; táwtgar**

positron n (physics) *pozitron; wapak* [<Pahlavi "wap"], besanjid bá* "electron"

posse n *(beviź e dar Ámriká) juxe; daste, niru*

possess v **1** (**a**) *dáwtan. //bar án wod har ce dárad baxwide káźenewin* [monk] *gardad./ Dar sarásar e jahán xáne va zamin dárand.; Án xáneváde gatehâyi** [document] *dar dast dáwtand ke newán midád dáwtár** [ownership] *e rástin-and.//.* (**b**) *dáwtan, //Bordbári va kárdáni ye darbáyast rá baráye anjám e án kár bexubi dárad?//.* **2** *(biwtar be rixt e náwenáxte) afsun wodan; parizade wodan; áviwtan* [besanjid bá "áviwta" Sanskirt]. //Engár ahreman tu ye pustaw rafte/ engár afsun wode/ áviwte bud./ Rawk bar u cire wode bud; Engár jenzade wode, gomán mikonad peiyaw gozáwteand* [be followed]*//.* **3 be possessedd of sth** *dárá budan; dáwtan; kasi rá budan, "Weix rá do asb bud. Yeki markab va yeki raxtkew." (ZBP. L610 AT). //Xuyi saxt narm/ árám dárad. U rá xuyi basi narm ast.//.* **like one possessed** *diváne, divánevár, jenzade, parizade. //divánevár jangid/ mijangid.//*

possessor n *dáwtár, dárande. //Saranjám parváne ye ránandegi gereft va be án xeili minázad.//*

possession n **1** *dáwtári (ZBP. C2404); gereftan; dáwtan; dar dast dáwtan. //baráye gereftan e tup jangidan; tup rá gereftan/ dar dast dáwtan./ Baráye safar be kewvarhá ye bigáne dáwtan e gozarnáme darbáyast ast./ Pas az marg e pedaraw pul e kaláni be u resid.; Ágáhi ye arjdári dar dast dárad.; Án xáne be foruw miresad va (aknun) keráyenewin ham nadárad*. [with vacant possession]*//.* **2** *dárák (ZBP, L3118 TMK); xáste, "va be hic din qanimat halál nabovad magar be din e má (Eslám) ke xodá ye azavajal halál kard va piw az in har ke káferi bekowti xáste ye u bar u halál nabudi..." (ZBP. L2040 TB); dáronadár; dánegáne [= mál e donyá] (ZBP. L2184 FM). //Dáronadáraw dar átawsuzi suxt/ barbád wod.; Bi dust va xáste be injá ámad/ ánjá ke ámad na kasi rá miwenáxt na cizi dáwt va xod rá sáxt* [made his fortune]*//.* **3**

dastnewánde. //Dastnewándehá ye piwin e Engelestán [con Hendustán/ Pákestán va Bangladew] aknun kewvarhá ye xodistá-yand.//. **4** **in possession (of sth)** (**a**) *dárande, dáwtár; harjá juri tarjome miwavad. //Biwtar e ávard* [game]*, hamálánewán* [opponent] *tup rá dar dast dáwtand.//.* (**b**) *dáwtan; dar dast dáwtan. //Bá kálághá ye dozdi ke dar dast dáwt dastgir gawt.; Tá zamáni ke xáne rá dar dast dárand (dar keráye dárand) nemitavánim ánrá beforuwim.//.* **possession is nine points of the law** (saying) *dastán, "Sili ye naqd beh az halvá ye nesye ast."; "naqdi ze hezár nesye behtar báwad."; "In naqd begir o án nesye bene(h) -- kááz e dohol wanidan az dur xow ast." (Xayyám).* **take possession (of sth)** *cizi rá dar dast dáwtan; dáwtár/ dárande ye cizi budan.*

possessive adj **1** **possessive (with sth/ sb)** (**a**) *dárá, dárán,.dárande; xiwtár* [<Pahlavi, xiwinidan (ZBP C3727 MK)]. //Án kudak saxt be bázicehá ye xod casbide/ báziceháyaw rá be hic kas nemidád//.* (**b**) *xiwtár*.* **be possessive of sb** *kasi rá az án e xiw dánestan/ mehr o parvá ye kasi rá tanhá baráye xod xástan/ xiwtár* e/ xodávand e kasi budan; //Pedaromádari/ zádáráni xiwtár*/ xodávand./ Dust e pesaraw engár xiwtár* e/ xodávand e u bud va u in raftár rá barnemitáft.//.* **2** *(dastur e zabán) (váźe ye/ rixt e) dáwtári*. rixt e dáwtári** [possessive case]. //"Tony", "the boys", "the girls", " *rixthá ye dáwtári hastand.; "*yours", "his", "her" *harvenámhá ye dáwtári* hastand.//*

possessive n **1** *váźe yá rixt e dáwtári*. //* "ours" *yek váźe ye dáwtári ast.//.* **2** **the possessive** *dáwtári. //*the possessive case *rixt e dáwtári.//. niz besanjid bá* "genitive"

possessively adv *bengarid be* "possessive"

possessiveness n *bengarid be* "possessive"

posset n *guneyi ávite** [syrup] *ye dáq az wir va báde baráye darmán e sarmáxordegi va cáyemán*

possibility n **1** **possibility (of sth/ doing sth); possibility (that...)** *wavávi; wodani; wáyast [parvá konid váźehá ye* **possible, possibility** *rá dar Pársi az wáyestan va tavánestan va budan misázim], "va án derázi ye noxostin rá xáse derázá xánand va tul xánand va dovvom rá pahná va arz xánand va sevvom rá setabrá va omq xánand va in har se andar jesm bewáyast bovad." (ZBP. L1578 DA); wáyestan, "wáyad biyáyad." (ZBP. C3871); báwad/ tavánad bud, "wáyad az riwe ye wáyidan yá wáyestan ast va báyad joz dar hamán ma'ni be ma'ni digar bekár naravad, vali aknun ánrá dar ma'ni ye báwad yá tavánad bud (momken ast) bekár mibarand." (ZBP. L4035 NKZZF), [soxan e Kasravi darbáre ye "wáyad", ke az "wáyestan"/ "wáyidan" wekáfad, dorost ast, hamáná, kárbord e án baráye* "probability/ possibility" *benádorost, conán já oftáde ke parhiz az "wáyad", be maini ye* "probably/ possibly" *dar konew wodani nist] (JGS); "taván dast dar suráx e már kard ammá..." (ZBP. L7517 JGS); bovad ke, "pas andar in jadval jam' kardam án rá tá mardom námhá ye án zudtar záher konad va ásán andaryábad zirá ke bárik dánestan va qasd e tahqiq kardan andar án deráz wavad va bovad ke niyáz árad be womár va warthá ye besyár..." (ZBP. L7204 TT). //wavá; náwavá; báwad ke; natavánad bud ke.../ In ke wáyad betavánad válin** [record] *e jaháni rá bewkanad hargez be andiweaw nemigozawt./ Miwavad ke/ bovad ke in páyán e hafte (betavánim) womá rá bebinim?; Tavánad bud ke/ miwavad ke havá behtar wavad?//.* **2** *wáyest. //Yek kár e digar gereftan xod yek wáyest* [possibility] *ast.; Agar foruw behtar nawavad bovad ke varwekastegi piwáyad/ be varwekastegi biyanjámad./ Yek koláh e áftábi, yek báráni va yek geribán* [scarf] *e pawmi bá xod bord tá baráye har wáyesti ámáde báwad/ tá baráye ánce ke tavánad bud ámáde báwad.//.* **3** *tavánáyi, tavánestan; wáyáyi. //Án saráy/ xáne saxt zevárdarrafte/ darbodáqun/ darbodáqán* [dilapidated] *ast ammá wáyáyi* [correct use of the word] *ye/ tavánad bud ke ánrá behtar sáxt/ behtar sázim./ Az áqáz wáyáyihá* [possibilities] *ye án barnáme rá midid/ daryáfte bud.//*

possible adj **1** (**a**) *[niz be* "possibility" *bengarid] tavánestan; wodan; wodani; taván, "taván dast dar suráx e már kard ammá..." (ZBP. L7517, JGS); ruy budan, "sangpopwt goft ke ádami dowmani bozorg ast va bá vey barábari kardan ruy nist." (ZBP. L1695 DB). //Ádam/ Mardom nemitavánad án sang rá bargirad./ Wodani nist ke ádam án sang rá bargirad.; Harce zudtar ke miwavad biyá.//.* (**b**) *wavá; wodani; báwad ke...; bovad ke..., //Báwad ke yaxbandán wavad, garce dar in gáh az sál kam piw miáyad; Áyá womá dar barábar e har bimi ke tavánad bud bimeyid?//.* **2** *tavánad bud ke...; bovad ke..., // Gowáyewi wodani/ wavá baráye án setize* [dispute]*; Candin zand* [definition] *tavánad bud/ wavá-st.//*

possible n *bedardxor; wáyán; wáyande; darxor. //Bási tan goftogu kardand va az miyán e ánán wew tan wáyande budand.; Yek bázi ye ázmáyewi ye goltapká** [Rugby] *miyán e varzewkárán e "guyá wáyande va wáyande"* [probables and possibles]//

possibly adv **1** *wáyad; báwad ke; bovad ke; tavánad bud [baráye nemune bengarid be* "possibility"*]. //"Hafte ye áyande miravi?" ,"wáyad/ báwad ke beravam."; "Wáyad/ bovad ke/ báwad ke bozorgtarin*

nevisande ye ruzgár e xod báwad.//. **2** *wodani; taván. //Wodani nist ke betavánam/ az hic ruye nemitavánam ke in andáze pul be womá vám daham.; Harce zudtar ke betavánam miáyam./ Nawodami ast ke betaváni in hame bár/ camedán rá bá xodat bebari.//*

possum n **1** = opossum. **2** **play possum** *xod rá be mordan zadan; xod rá be kuce ye Alicap zadan; xod rá be nadidan/ nafahmidan zadan*

post[1] n **1** *sotun, tir, tirak, cube. //tirakhá ye darváze,/ tir/ tirak e darváze; tir e ceráqbarq; tirak e newáne* [a sign post]; *tir/ tirak e marzi; tirak e taxtexáb//.* **2** *sotun e áqáz/ páyán/ bord*, *áqázgáh/ páyángáh/ bordgáh* [winning post]

post v **1** (**a**) **post sth (up)** *(ágahi,newán) njewán dádan/ namáyew dádan; benamáyew gozáwtan. //*Post no bills! *Dar injá casbándan e/ zadan e ágahi nawáyad!; Hamejá baráye namáyew e nou ágahi zade budand//.* (**b**) **post sb/ sth (as sth)** *(beviže be rixt e náwenáxte) be ágáhi ye hamefán resándand. //Rizekárihá ye gozinew rá birun e tálár e wahrdári be divár casbánde be ágáhi ye hamegán miresánand.; Be ágáhi ye hamegán resándand ke án náv gom wode.//.* **2** **post sth (over)** *bá ágahi puwándan. //Divári rá bá ágahi puwándan.//*

post[2] n **1** *kár, piwe. //U rá be kár e kixá ye bozorg* [general manager] *gomáwtand. //sarewtedári/ warvin* e nou kári be u piwnahád wode; Bist sál ast sar e hamán kárast.; Darxást kard az káraw kenáre juyad.//.* **2** *pásgáh [M. Moqaddam]. //Pásha/ negahbánán hamegi dar/ sar e pásgáh e xiw-and.; Be negahbánán dastur dáde wod pásgáh e xod rá rahá nakonand.//.* **3** (**a**) *pásgáh e marzi.* (**b**) *sarbázán e pásgáh e marzi.* **4** (= **trading post**) *(dar gozawte) kucnewin/ wahrak e dádosetad//*

post v **1** **post sb (to sth)** *kasi rá be kári gomárdan; //Afsari rá bar yekáni gomáwtan; afsari rá be piwápiw e sepáh gomárdan/ be piwáni ye sepáh gomáwtan; afsari rá be kár e birun az kewvar gomáwtan.; Pas az cand sál (kár) dar Landan u rá be bayaspáni** [ambassador] *ye Mosko gomárdand.//.* **2** **post sb (at/ on sth)** *dar pásgáh nehádan; sar e pás nehádan; newiman dádan/ dáwtan, "dar injá dasteháyi az... va sarbáz bá cahár dastgáh tup newiman dáwtand." (ZBP. L4060 THA); dar...derang dádan/ dáwtan, "sarbázán e Maláyeri ke dar wahr derang dáwtand..." (ZBP. L4395, THA); ...rá dar jáyi mándan, "sepáh rá dar Rawt mánde xod rahsepár e Qazvin wod." [JGS]; //Dam e darvázehá pásbán nehádim/ mándim.//*

post[3] n **1** (US) **mail** *peik. //Emruz bámdád peik e fareván resid.; Aknun sargarm e (residegi be) peik e xiw ast.//.* (**b**) *peik; barid (ZBP. C2869 FM). //cizi rá bá peik/ barid ferestádan; án baste dar peik/ barid ásib did.//.* (**c**) *peik. //Be peik e tasu* [o'clock] *ye do residan/ naresidan./ In baste bá peik e emruz bámdád resid.//.* (**d**) **the post** *peik; kive* ye peik. //Xáhew mikonam in námehá rá be peik andázid/ beresánid.//.* (**e**) **the post** = **the post office**. **2** (**a**) *(dar gozawte) arrábe ye/ deliján e peik.* **3** **by retrun post** *bázgardid be* "return"

post[4] v **1** (esp US, **mail**) (**a**) *dar kive* ye peik andáxtan ; be diván e/ daftar e peik bordan. //Miwavad in náme rá baráyam be peik andázi?//.* (**b**) *(bá peik) ferestádan. //Hamin ke cekam be dastewán beresad patehá rá bá peik baráyam miferestand.//.* **2** (**a**) *(hamárgari) dar daftar e peik nevewtan. //Fehrest e foruwhá ye borunmarzi rá dar daftar nevewtan.//.* (**b**) **mail sth up** *(dar hamárgari* [book keeping]*) fehreste... rá tá beruz nevewtan. //*post up a ledger: *fehrest rá dar daftar e hamár tá ruz nevewtan//.* **3** *(dar gozawte) istgáh; az istgáh be istgáh bá asb safar kardan. //*post from town to town: *az wahri be wahri digar bá asb raftan va har istgáh asbi digar savár wodan//.* **4** **keep sb posted** *kasi rá az piwraft e... ágáhánidan; kasi rá peivaste az... ágáh sáxtan. //Az ánán xást darbáre ye foruw (raftan) e ketábaw peivaste u rá ágáh sázand.//*

post-, pref *(piwvand bá námvážehá, kárvážehá va setáyhá*) pas, pas az; az pei ye; dom; domá-, donbá-,; "va fársizabánán e Xuzestán be jáy e kalemehá ye "piw" va "jelo", va "powt" va "donbál" lafzi joz [nehá/ nahá] va "domá" nemiwenásand.", "To ke Áqoyi nehoyi meroi, mo domát" [to ke áqáyi piw boro man az donbál e to..."] ...guyá jáy e goftogu nabáwad ke "damá-*, dar avval e "damávand" hamán "donbá" be ma'ni ye "powt va donbál va hamán kalemeyi ast ke dar nimzabán e Wuwtari be ma'ni ye powt va donbál bekár borde miwavad va in xod dalil ast bar in ke "nehá" dar avval e "nehávand" hamán lafzi ast ke dar zabán e mardom e Wuwtar va Dezful be ma'ni ye "piw" va "ruberu" miáyad..." (ZBP. L7576 KK)*

postage n *hazine ye peik/ barid. //Hazine ye peik e in baste cand miwavad?/ Hazine ye peik e náme be Kánádá cand ast?//*

postage stamp *daj (bengarid be* stamp[2]*)*

postal adj **1** *peik, barid. //hazine ye peik; kármandán e peik; /barid; barzan e peik* [postal districts]*//.* **2** *bá peik ferestáde wode. //Darxástnáme* [aplication] *bá peik báyad tá bistom Wahrivar be má beresad./ Agar ruz e gozinew dar estár** [vacation] *hastid darxást e ráy dádan bá peik dahid.//*

postal order (Brit), (US) **money order** *barát (ZBP. C7127 FM), jak*

post-date v **1** *ruy e gateyi*/ nebewteyi tárixi dirtar az tárix e rástin rá zadan/ nevewtan. //Ceki ke tárix e áyande bar án zade wode va aknun nataván ánrá dastádast kard.//.* **2** *baráye ruydádi tárixi dirtar az ánce ke be án dádeand dádan.* **3** *dirtar az/ pas az... ruydádan*

post-doctoral *(dar dánewhá* "sciences"*) barfarźáni*/ barfereźáni* [Humanities] *dar dánewhá ye mardomi] barferehvidi* [bengarid be PHD, BS, BA, MS, MA]*

poster n *golpeikare [<gol-, con golbáng/ goldaste (EDPL)]; [niz Avestáyi, "gouru-"/ "garu" + peikare]. //Golpeikare ye ágahi ye sirk/ korang*.//.* **poster paint/ poster colour/ color** *ranghá ye tond va wád viźe ye golpeikare**

poste restánte, (US) **general delivery** *(dar diván e/ daftar e peik) daftar e viźe ye negahdári ye náme (há ye kasi)*

posterior adj **1** **posterior (to sth)** *sepastar; dirtar.* **2** *(váládgari, zistwenási, pezewki) powt, "va in hame ye ostoxánhá andar hame yeki andak máye xamegi ast va powt e xam suy e dast ast va wekam [e xam] suy e kaf." (ZBP. L5073 ZX); dom, domá, donbá (ZBP. L757 KK) [be* "post-" *bázgardid], powti, pas, pei, //namá ye káse ye sar az powt//*

posterior n *(anáyin, be wuxi) kafal, lombar, newim, wanj (ZBP. C380FM); álar, álast, alast (ZBP. C64). //kungonde; lombargonde* [a large posterior]*; darerkuni (zadan)* [a slap on the posterior]*//*

posteriorly adv *bengarid be* "posterior"

posterity n **1** *pasinián. //baráye pasinián deraxt káwtan//.* **2** *(beáyin) pasiniyán; farzandán. //Pasiniyán berásti az u be nám e mardi bozorg yád mikonand.//*

postern n *(bástáni) dar e powti; dar e penháni. //dar e/ darváze ye powti/ pahluyi//*

post-g n **1** (US) **mail-bag** *ask [besanjid bá askdár/ bengarid be* "mailman"*].* **2** *(dar Engelestán, anáyin) náme, baste. //mohr e peik./ Mohr e peik e Tokyo xorde./ Ruz e ádine mohr e peik xorde//*

postgraduate, (US) **graduate** adj *doure ye fereźáni*; doure ye ferevidi* [niz bengarid be PhD, MA, MS, BA, BS]*

postgraduate n *dánewju ye (doure ye) fereźáni*/ ferevidi**

post-haste adv *wetábzade; bá wetáb e faráván. //wetábzade; ve ganj/ bánk rafte cek rá dáde pul e dastádast gereft.//*

posthumous adj **1** *pas az marg. //námbordári/ darámad pas az marg; dádan e newán e delávari pas az marg.* **2** *(baráye kárhá dar zamine ye soxan) cáp wode pas az marg e nevisande. //Dástáni az Jamálzáde ke pas az margaw be cáp resid.//.* **3** *bacceyi ke pas az marg e pedaraw záde wode.*

posthumously adv *pas az marg. //baram** [prize] *rá pas az margaw (be u) dádand.//*

postilion, postillion n *(dar gozawte) savár, kasi ke káraw in bud ke bar yeki az asbán e kewande ye deliján savár wavad.*

posting n *(beviźe dar Engelestán) be kári (dar warvin*) gomárdan. //Án bayaspán** [ambassador]*./ Án ferestáde cewmdárad u rá sepastar dar Páris bekár gomárand.//*

postmaster n, **postmistress** *sarparast e daftar e peik/ peikxáne*

Postmaster General *sarparast e diván e peik me kewvar*

postmortem n **1** *kálbodwekáfi, //Ázmáyew e kálbodwekáfi newán dád ke barxi* [victim] *rá zahr dáde budand./ pezewk nasá** [corpse] *rá kálbodwekáfi kard.//.* **2** *(anáyin) barresi ye/ jostár e yek ruydád pas az rox dádan e án.; Barresi ye gozinew* [election] *pas az anjám e án.//*

postmortem adj **1** *pas az marg. //ázmáyew e/ kálbodekáfi ye pas az marg.//.* **2** *pas az ruydád. //pas az ruydád gonáh rá be gardan e yekdegar andáxtan.* [recrimination]*//*

postnatal adj **2** *pas az záyemán.* (**a**) *Afsordegi ye pas az záyemán.* (**b**) *wirxár, nouzád. //*postnatal care: *negahdári/ parastári ye nouzád/ wirexár (pas az záyemán); parastár e nouzádán, baxw e nouzádán//*

post office **1** *daftar e/ diván e peik/ diván e barid, "va diván e barid be ebtedá u nehád va be hame ye mamálek kashá be axbár gomáwt." (ZBP. L7884 FEB).* **2** **the post office** (also **the post**) *diván e peik, barid.*

post office box (PO box) *kive* ye peik*

post-paid adj *hazine ye peik az piw pardáxte wode.*

postpone v **1** **postpone sth (to sth)** *be fardá/ sepastar afkandan; be/ bá... afkandan, "va in be farmán e vey miguyam bá vaqti digar báyad afkand." (ZBP. L1175 TBH); cizi rá bejáy mándan, "va Amir Mas'ud rá saxt qam ámad va láken ruy e goftár nabud va doxtar kudaki xord bud. ávardan e u be xáne be jáy mándand va ruzgár gereft va hálhá begawt." (ZBP. L482 TBH). //Con havá bad bud ávard* [game] *rá be wanbe ye sepastar afkandand; Bogzár tá bedast ávardan e ágáhi ye biwtar dast zadan e be kár rá be jáy mánim./ dast be kári nazanim.//.* **2** **postpone the evil hour** *kár e nágovári rá be fardá/ sepastar afkandan*

postponement n **1** *be fardá afkandan; be sepastar afkandan;; derangidan/ derang kardan. //Bárandegi/ bárán máye ye be derang oftádan e takrobáyi gawt.//.* **2** *derang; bejáy mándan. //Pas az gereftárihá ye besyár va derang e faráván kawti baráye be áb andáxtan ámáde wod.//*

postprandial adj *(beáyin) biderang pas az xorák/ cáwt/ náhár/ wám. //soxanránihá ye pas az cáwt; Kixá** [boss] *sarresid va cort e pas az cáwtaw páre gawt.//*

postscript n, **postscript (to sth)** **1** (abbr **Ps**) *peynevewt; ánce pas az dastine dar náme nevisand. //Pas az dastine/ pas az páyán e náme afzud/ yádávar wod ke baste reside.//.* **2** *ágáhi* [reminder] *pas az páyán e náme.* **3** *ágáhi pas az páyán e kár. //Pas az cáp e yáddáwthá ye ruzáneaw va ruyudádháyi ke dar án yád wode bud, nevewteyi cewmgir afzud.//*

post-town n *wahri ke diván e peik e barzan dar ánjá-st.*

postulant n *káźenewin* [monk] *e noubekár/ virá*

postulate v *engárdan; paziroftan; piwnehádan; harjá juri tarjome miwavad. //barnáme ye sáxtemán e dabestán dar gero ye án ast ke sarmáyegozári ye biwtari dar ráh e ámuzew va parvarew pazirofte gardad.* [postulate an increase..."]*; Bávar e u bar in ast ke tá sál e 2000 daremáni baráye án bimári yáft wavad.//*

postulate n *pendáre. //pendárehá ye hendese ye Oqlidosi//*

postulation n *engárdan; engárew; pendárew*

posture n **1** (**a**) *nahew; wive ye istádan/ newastan/ xábidan; qer; tond newastan/ istádan/ xábidan, "na har ke tarf e kolah kaj nehád o tond newast -- koládári yo áyin e sarvari dánad." (Háfez). //bad istádan/ newastan; nahew e bad* [awkward]*./ Honarmand/ negárgar az parhib* [model] *e xod xást bexábad/ deráz bekewad/ lam bedahad.//.* (**b**) *wive ye istádan/ ráh raftan/ newastan; qer. //Xow qer ast./ Wive ye istádan/ ráhraftan/ newastanaw* [posture] *xeili xub ast.* [good posture]*; Agar bad newaste/ ráh rafte/ beyisti kamardard migiri.//.* **2** *qer ámadan; negarew; manewte. //Warvin*/ sarrewtedári darbáre ye xodistáyi/ jodásari* [independence] *negarewi násázgár* [uncompromising posture] *piwgereft.//*

posture v **1** *tond newastan/ xábidan/ deráz kewidan/ istádan/ ráh raftan; qerámadan. //Jelo ye áyne candán qer nayá!, Be man guw bede!//.* **2** *tond newándan/ istándan/ xábándan; qer ávardan. //Parhibi* [a model] *rá tond newándan.//*

posturing n **1** *qerámadan; tond newastan.* **2** *xodnamáyi; raftár e sáxtegi; doruyi; vánamud. //Ázádexuyiyaw* [liberal views] *cizi joz xodnamáyi nabud* [posturing]*; Ráydahandegán* [the electorate] *az raftár e sáxtegiyaw* [posturings] *dárand besotuh miáyand* [grow tired]*.//*

postwar adj *pas az jang (e jaháni ye dovvom); //gostarew* [expansion] *e hirbáni* [economy] *pas az jang e jaháni ye dovvom.//*

posy n *daste-gol e kucak*

pot[1] n **1** (**a**) *dig, dizi, gamej (ZBP. C1372); harkáre (dig e sangi ast) (ZBP. L4303), "biyámad zan az xáne bá wuy goft -- ke harkáre o átaw ár az nehoft." (ZBP. L5963); lavid, "biyávard arziz o ruyin lavid-barafruxt átaw beruz e sepid." (ZBP. L5821); pátil; kanur (dig e geli ye bozorg) (ZBP. C5073); kabare; kavár (ZBP. C5092); korand (dig baráye juwándan e rang/ dig e rangrazán) (ZBP. C2711); kalize; xalowk (digi ke bar án negárhá báwad); bastu; bastuqe; bawtak; bastule (dig e geli ast) (ZBP C5549). //*pots and pans: *dig o tábe;* a chicken ready for the pot: *morq e ámáde baráye poxt.//.* (**b**) *(beviźe dar váźehá ye serewte) dig-; ...-dán; ...-lán; harjá juri tarjome miwavad. //*a teapot: *quri;* a coffee-pot: *qahvejuw/ quri ye qahve;/* flowerpot: *goldán;/* a chamber pot: *lagan e wáw/ mize;/* a pot of paint/ paint pot: *korand//.* (**c**) *yek dig/ yek dizi/ yek lavid va mánand e án [xorew/ polo va mánand e án]. //Yek jare* [pot] *ricár/ morabbá xordand!; Yek quri digar qahve baráyam biyávarid!//.* **2** *(anáyin) pul e kalán.* //making pots of money: *Pul páru kardan//.* **3** *(zabán e kuce) baram* [jáyeze];* silver cup: *jám e simin.* **4** **the pot** *(beviźe dar Ámriká)* (**a**) *(dar bázi ye ganjafe/ bargbázi) bánk/ ganj.* (**b**) *káse/ puli ke cand tan baráye kári yá xarid e xoráki ruyeham nehand.* **pot** *(dar Engelestán) bengarid be* "pot-belly". **6** *(zabán e kuce) bang/ hawiw.* **7** *(dar Engelestán) (dar cougán e rumizi) kusti ke tup rá yeksare dar suráx andázad.* **8** pot = pot-shot. **9** **go to pot**

(anáyin) ride wodan; ter zadan; tabáh gawtan; virán wodan. //Án bongáh bá sarparasti ye nou dárad tabáh/ xaráb miwavad.//. **keep the pot boiling** (**a**) *átaw biyár, átaw bebar/ (bázi ye baccehá) tondtond ...kardan.* (**b**) *cizi rá zende negahdáwtan; tázegi ye/ delcasbi ye cizi rá zende negahdáwtan.* **take potluck** *harce piwáyad xow áyad; áw e torw e xálat-e, (bexori pát-e, naxori pát-e.). //Wád miwavim bá má wám/ náhár/ cáwt bexorid ammá yek nán o panir biwtar nadárim./ Yek áw e torw e xále biwtar nadárim./ Kam piw miáyad hengám e safar dar mehmánsará az piw já begirim, "har ce piwáyad- xow áyad" miravim.//.* **the pot calling the kettle black** (saying) *(dastán) "Dig be dig mige, kunet siyá- sepáye mige salle-alá". //Be má miguyad báddast-id* [moneywaster]*, dig be dig mige kunet siyá-s!!//*

pot[2] v (pt, pp **potted, potting**) **1** (**a**) *(biwtar be rixt e náwenáxte) dar goldán káwtan. //banafweyi ke dar goldán káwte wode//.* (**b**) **pot sth (up)** *qalame* [cuttings]*/ newá* [seedling] *káwtan. //qalame ye dávudi* [chrysanthemum] *káwtan//.* **2** *(anáyin) bacce rá ru ye lagan newándan.* **3** *(cougán rumizi) tup rá zadan va dar surá x andáxtan.* **4** **pot at sth** *bá tir zadan. //xarguwi rá (bá) tir zadan//.* **5** **kill sb with a pot-shot** *kasi, cizi rá baxtaki/ toxmi/ toxmitoxmi kowtan. //Dahhá xarguw rá toxmitoxmi zade kowtand//.* **6** *(guwt rá) qorme kardan. //qorme ye guwt e xuk* [ham]*/ guwt e gáv* [beef]*/ meigu* [shrimps]*//*

potable adj *nuwidani; áwámidani*

potash *potás, karbonát e potásiyom, xákestar*

potassium n *potásiyom*

potation n *(beáyin yá bewuxi)* **1** *nuwidan; bádegosári; bádenuwi; wádxári.* **2** *báde; mei*

potato n (pl **potatoes**) **1** (**a**) *sibzamini. //sibzamini rá cand jur áfat mizanad.//.* (**b**) *yek dáne sibzamini; //Sibzaminihá reside va ámáde ye darávardan az xák ast.//.* (**c**) *xorák e sibzamini; //xoráki guwti bá sibzamini ye kubide; sup e sibzamini//.* **2** **a hot potato** *bengarid be "*hot"

potato beetle = Colorado potato beetle, Leptinotarsa decimalineata, *susk e sibzamini*

potato crisp (Brit), (US) **potato chip/ chips**

pot-bellied adj **1** *wekamgonde.* **2** *wekamdáde; wekamgonde. //yek boxári ye wekamgonde//*

pot-belly, pot n **1** *wekamgonde; tarne* [<Gilaki]*.* **2** *(ádam e) tarne*/ wekamgonde*

pot-boiler n *(ketáb/ peikare va mánand e án) pulsáz. //Peivaste kárhá ye pulsáz birun midád, ammá dar án miyán ruy e wáhkáraw niz kár mikard.//*

pot-bound adj *giyáhi ke riweaw goldán rá porkarde*

poteen n *(dar Irland) viski ye/ marzbuze ye qácáqi*

potency n *bengarid be* "potent"

potent adj **1** (**a**) *(dáru ye) nirumand. //darmáni kári/ dáruyi nirumand//.* (**b**) *//senáh*há ye/ zinabzárhá ye nirumand//.* (**c**) *//gováźeyi* [argument]*/ cemi nirumand//.* **2** *(baráye mardán yá narán) gádár*

potentate n *farmánravá ye xodkáme*

potential adj *wodani*

potential n **1** *tavánáyi.* **2** *voltá*. //tajandi** [a current] *bá voltá ye bálá//*

potentiality n *(beviźe be rixt e candgáni) (beáyin) tavánáyi/ sarmáye ye xofte. //Kewvari bá tavánáyihá ye/ sarmáyehá ye xofte ye fareván.//*

potentially adv *//kewvari ke taváng ari ye xofte dárad./ Sáni* [situation] *ke ábestan e patyár* [catastrophe] *tavánad bud/ sáni xoftepatyár//*

potently adv *bengarid be* "potent"

pot-herb n *(giyáh e) buafzár*

pot-hole n **1** *qár.* **2** *cále, cálecule*

pot-holer (n) *qárpeimá*

pot-holing n *(varzew) qárpeimáyi*

potion n *(dar gozawte) áwám, áwáme, "sefat e áwáme ye sudmand: begirand somáq va dar áb e bárán tar konand. Yek wabáruz bepáláyands." (ZBP. L5542 ZX). //*Love potion: *Áwámeyi ke jáduyi máye ye deldádegi wavad./ Jádugar heikalhá* [charms] *va áwámehá ye/ poxtakábhá ye (jáduyi ye) xod rá be namáyew gozáwt.//*

pot-lumber n **1** *wekárci ye gownegedá ke tanhá baráye pul wekár mikonad na varzew.* **2** *kasi ke tanhá baráye bordan dar ávardi bázi konad.*

pot plant *giyáh e goldáni*

pot-pourri n **1** *golbarg va buyafzár e ámixtebeham.* **2** *(tará nehá ye/ kárháyi dar soxan) az harcaman goli*

pot-roast *kabábdigi/ kabáb e digi*

potsherd *(beviźe dar bástánwenási) sofáline ye wekaste*

pot-shot, pot n **1** *tirandázi ye kurkuráne/ toxmi.* **2** *(yek) kár e toxmi/ kurkuráne*

potted adj **1** *goldáni.* **2** *(biwtar xárdári) sáde va kutáh. //tárix e sáde va kutáh/ sarsari e Irán./ Báznevewte ye kutáh va sáde ye "Hamlet".; (Pendárin) az ruydádhá ye wab e piw gozárewi sáde va kutáh be pedar va mádaraw dád.//*

potter, (US) **putter** v *lekolek kardan; keroker kardan. //Dust dárad dar báq keroker konad.//.* **2 potter about/ around (sth)** (**a**) *Invar ánvar parse zadan/ velgawtan. //Dar namáyewgáh parse zadan/ vel gawtan//.* (**b**) *mesmes kardan. //Páyán e hafte dar xáne mesmes kardim.//*

potter[2] n *sofálgar, dusgar, dusingar, kolál, "bi xatar báwad folán bá u conánk -- piw e zargar bixatar báwad kolál." [(ZBP. C2242 FM), Náser Xosro]; kuzegar, "dar kárgah e kuzegari raftam duw -- didam dohezár kuze guyá va xamuw; nágáh barávard yeki kuze xoruw -- ku kuzegar o kuzexar o kuzeforuw?" (Xayyám)*

potter's wheel *carx e sofálgari; carx e kuzegari; carx e kolál. "bixatar báwad folán bá u conánk- piw e zargar bixatar báwad kolál." (ZBP. C2242 FM)*

potterer n *(biwtar xárdári) mesmesu; fesfesu; kerkeru*

pottery n **1** *sofál, sofáline, dusin, kuze, kásekuze. //ganjineyi arzewmand az sofálinehá ye bástáni//.* **2** *sofálgari, kuzegari, dusingari. //Sofálgari/ kuzegari miyámuzad./ Áámuzewgáh e/ dabestán e kuzegari.//.* **3** *kárgáh e sofálgari/ dusingari/ kuzegari; "dar kárgah e kuzegari raftam duw- didam dohezár kuze guyá va xamuw; nágáh barávard yeki kuze xoruw -- ku kuzegar o kuzexar o kuzeforuw?" (Xayyám).* **4 the Potteries** *kuye/ bázár e kuzegarán/ sofálgarán/ kolálán*

potting-shed n *golxáne*

potty[1] adj (**pottier**, **pottiest**) *(dar Engelestán, anáyain) káná, nádán; diváne, xol. //Nabáyad cewm dáwte báwi/ gomán mikoni ke piwnahádát e divánevárat rá bávarkonam?; Engár pák xol wode; Án qouqá dárad ma rá diváne mikonad!//.* (**b**) **potty about sb/ sth** *diváne ye..., //Diváne ye jáz ast.//.* **2** *(xárdári) xord, kucak, bi arj; cosone. //Ádam e jáhjuyi con u nabáyad dar conán bongáh e kuc kucaki/ biarzewi candán deráz bemánad.//*

potty[2] n *lagan e wáw e bacce*

potty-trained adj *kudaki ke wáw e xod rá miguyad va niyáz be kohne* [diaper; nappy] *nadárad.*

pouch n **1** *qomqome; kise ye carmi; wálánquze* [<Gilaki]; piru, "zar ze piru sabok borun ávard -- dád darviw rá o xub ávard." (ZBP. C242 FM, Bahrámi). //*tobacco pouch *kise tutun//.* **2** *pof e/ pofkardegi ye zir e cewm.* **3** (**a**) *kise (nazd e kisedárán, con Kángáru).* (**b**) *jul* [<jul, Gilaki]*

pouch v **1** *pof kardan/ wodan/ dádan. //pirhani puwidan ke bálá ye kamarbandi pof dárad.//.* **2** *cizi rá dar piru/ jib/ kise nehádan. //*to pouch a ball *(tapkáye*/* cricket) *tupi rá gereftan//*

pouffe, pouf n **1** *bálew; golbálew*.* **2** = poof

poulterer n *(dar Engelestán) morqforuw, parandeforuw*

poultice n *pazande (ZBP. L1447 FM); kahtáb (ZBP. L1091 FM). //kahtáb e/ pazande ye gel e cini* [kaolin]/ *xardal//*

poultice v *pazande/ kahtáb málidan/ andáxtan/ nehádan*

poultry n **1** *morq o xorus; parandegán e xánegi. //Morq o xorushá rá dáne dádeand.; morq o xorusparvari; morqdári; morqparvari//.* **2** *guwt e morq/ ordak/ qáz va mánand e án. //In gáh e sál (guwt e) morq gerán ast.; Dar maqázehá candán (guwt e) morq yáft nemiwavad.//*

pounce v, **pounce (on sb/ sth)** *bar sar e... táxtan; forukaftan; bar sar e foruparidan. //Babr rá didim ke mixást ru ye boz forukaftad/ parad./ Báz bar sar e wekáraw foruparide/ forudámade ánrá robud.; Powt e butehá penhán gawte ámáde budim bar sar mehmán náxánde* [intruder] *betázim./ (pendárin) laqzewi rá biderang yáftan//*

pounce n *kaft/ táxt/ parew e nágaháni; nágahán bar sar e... forud ámadan/ táxtan*

pound[1] n **1** (**a**) (*kutáhwode* **lb**) *pond, yekán e sang barábar e 16 ons yá 0.454 kilogram. //Sib rá pondi* [by the pound] *miforuwand.; //Án camedán 40 pond ast./ Nim kilo álu xorde!//.* (**b**) *pond yekán e sang barábar e 12* ounce, *dar dastgáh e Troy barábar e 0.373 Kg.* **2** (*namád e* £) (**a**) *(yekán e pul e Engelestán; pond, lire ye Sterling). //Pate* [ticket] *nazdik e yek lire ast.; Emruz panj lire baráye xorák dádeam/ hazine kardeam./ yek wahravá* (note) *ye 5 lireyi./ yek sekke ye yek lireyi//.* (**b**) *lire, pond, yekán e pul e digar*

kewvarhá con Britániá, Irland, Esráyil va Máltá. (**c**) **the pound** *arzew e pond/ lire (dar bázár e arzi ye jahán). //Warvin*/ sarrewtedári negarán e káhew e arzew e barábari ye lire dar bázár e arzi ye jahán ast.//.* **3** **(have, want, demand, etc) one's pound of flesh** *dar gereftan e haqq e/ awá ye xod pá fewordan./ //Pariwánháliyewán* [distress] *bar u kárgar nayoftád- u tanhá dar gereftan e haqq e/ awá* ye xo páfewári mikard.//*

pound[2] n **1** *gávdári; gustán; parvár.* **2** (**a**) *sagestán*, gorbestán* [besanjid bá gustán <Pahlavi], parvár.* (**b**) *rádestán* [besanjid bá "gustán" bálátar]; parvár*

pound[2] v **1** **pound sth (to sth)** *kustan,, kubidan, kuftan. //Bolur rá kubide gard kardan; sir rá dar hávan kufte leh kardan; Náv be taxtesanghá kubide xord wod/ gawt.//.* **2** **pound (away) (at) against/ on sth** *kubidan; zadan. //ává ye kuftan e pá be pellehá; Kasi dar mizad/ dar rá mikubid; Tuphá ye gerán/ sangin divárhá ye deź rá mikubid/ kubid./ Ki dárad táptáp piáno mizanad* [pound on]*//.* **3** **pound (with sth) (of the heart)** *tapidan. //Deli ke az tars mitapad/ dar tapew ast; Takrobáyi* [race] *rá ke be páyán resánd tapew e dardnák e delaw rá dar sine misahid* [feel]*//.* **4** **pound the beat** *(anáyin) (beviźe baráye pásbánán) piáde peivaste pás dádan.* **5** **pound along, down, up, etc** *bá gámhá ye gerán tond... raftan. //Asbán bá gámhá ye gerán tond ámadand*. [come pounding along...]; *Gorpgorp/ gorpgorp az pellehá bálá naro!//*

poundage n **1** *kármozd... baráye har lire/ arzew e cizi.* **2** (**a**) *báź (baráye har pond...) //Do dolár baráye har kilo//*

pounder n **1** *...-pondi.* **2** *(dar váźehá ye serewte) ...-pondi. //*a three-pounder fish: *yekmáhi ye sepondi//.* (**b**) *//yek tup e hejdahpondi* [an 18pounder gun]*//*

pour v **1** (**a**) *rixtan, rizidan, raván wodan/ budan; raftan; báridan ; váridan. //Az zaxm xun mirixt/ miraft/ raván bud./ Badare** [pail] *rá zadam/ páyam gereft be badare* áb rixt hame já ru ye zamin (rá gereft).; Az roxsáraw xi* [sweat] *mibárid/ raván bud.; ásmáne forurixt va ávár* [rubble] *darun e xáne/ otáq rixt//.* (**b**) *rixtan, raván budan. //Garce rouqan rá báparvá* [carefully]*/ bárik rixtam ammá báz kami birun rixt./ Wir rá dar juwak* [jug] *beriz.; Áb e tahmánde dar badare* rá birun beriz.//.* (**c**) *//qahve rixteam; Laqzide dar fenján e womá qahve rixtam.; Baráyat cáy berizam?; Bogzár yek (baráye kasi) (cáy/ qahve) rixtan./ In quri xub (cáy/ qahve) nemirizad.; Cáy berizam?; Do fenján jám e báde/ mei baráyat berizam.//.* **2** *saxt/ tond báridan/ váridan. //Báráni rá ke worwor az panjerehá forumibárid minegarist.; Yek ruzi saxt báráni* [a pouring wet day]*//.* **3** *tondtond ámadan/ raftan; rixtan. //Ráhiyán/ mardom tondtond be istgáh miyámadand/ mirixtand.; Haváxáhán/ dustárán e varzew goruhgoruh az meidán birun rixte qariv e wádi* [cheer wildly] *sar dáde budand.; Dar in hengám e ruz az maqázehá va daftarhá korukorur* [millions of] *mardom be xiyábánhá mirizand.; Korurkorur geláyenáme be daftar e bozorg* [main office] *resid.; Átaw rá dáman zadan* [pour oil on the flames]*./* pour oil on troubled waters *(kuwidan) átaw e... rá xábándan/ árám kardan//.* **pour scorn on sb/ sth** *nekuhidan. //Goft/ goftand ke hargez báznemigardad ammá u in soxan rá saxt nekuhid.//.* **5** **pour (sth) out** *birun rixtan; ázádáne goftan; dard e del kardan. //Hamin ke daryáft má rásti rá midánim hame ye dástán rá [biparde] goft.; Hengámi ke bá ham yek fenján qahve mixordim xeili dard e del kard.//*

pout v **1** *labhá rá foruhewtan, "yeki rá did lab foruhewte va tond newaste..." (ZBP. L3493 GS).* **2** *lab varcidan; labán e xod rá qonce kardan. //Be án bacce begu lab varnacinad!; Labán e xod rá qonce kard tá mátik e/ golic* e nouaw rá newán dahad./ labán e xod rá qonce kardan; Labán e xod rá bewiveyi delangiz/ varanangiz** [provocatively] *qonce kardan//*

pout n *labhá rá foruhewtan; lab varcidan; labán e xod rá qonce kardan*

poutingly adv *bá labhá ye foruhewte/ varcide*

poverty (n) **1** *nádári, tangdasti, darviwi, "bar in marz darviwi yo ranj hast -- kaz in bogzari bád mánad be dast." (ZBP. L5779 SF). //dar tangdasti zistan; Az nádári va bimári bestuh bud* [be worn down/ exhausted]*//.* **2** *andaki, kamyábi, bimáyegi. //Az káraw baráye bimáyegi ye pendár* [poverty of imagination] *xorde gereftand.; Az tangdasti dastbaste budand.//.* **3** *forumáyegi; badi, kammáyegi. //kammáyegi/ badi ye xák./ Az ruy e pirhan e gedáyáneyewán miwod ánán rá bázwenáxt.* [recognize]*//*

poverty line *dar marz e tangdasti; //Hanuz besyári az mardom dar (marz e) tangdasti miziyand.//*

poverty-stricken adj *tangdast; binavá; biciz; nádár. //xánevádehá ye binavá; xáne ye tohidastan/ gedáyi/ nádárán//*

poverty trap *nádári/ tohidasti ye kármandi [afzáyew e dastmozdi ke bá afzáyew e báj* [tax] *bar darámad hamráh ast!!]*

POW (abbr) prisoner of war, *zendáni ye jangi. //Ordugáh* [camp] *e zendániyán e jangi.//*

powder n **1** (**a**) *gard, gart, xák, xáke, sude, gande (= gard e/ xáke ye zoqál) (ZBP. C1653); gandak (gard e bárut) (ZBP. C1352). //qand rá kubide xákeqand/ wekar gardánidan./ Barf con gard xowk bud.//.* (**b**) *(beviże dar vážehá ye serewte) gard e... //gard e tálk/ talq./ Baráye darmán e rudel/ dożgovárew gard (e dáru) xordan; gard e viże baráye pákize kardan xaz* [fur]; *gard e sábun;* [baking soda] *juw e wirin.//.* **2** gunpowder *gandak/ bárut.* **3 keep one's powder dry** *baráye ruz e mabádá ámáde dáwtan. //Báwad ke gerftári piw nayáyad, ammá bad nist ke ámáde báwim.//*

powder v *gard páwidan; gard zadan/ málidan. //roxsár e/ bini ye xod rá gard zadan/ málidan./ Tan e wirxár rá pas az wostowu gard málidan//*

powder blue pale blue, *ábi ye kamrang*

powdered adj *gard e...; ...e xowk. //gard e rang; wir e xowk; gard e toxm e morq//*

powder keg n **1** *bárutdán.* **2** *(pendárin) nárenjak, bomb, bárut, harjá juri tarjome miwavad. //Afzáyew e tanew* [tension] *dar in baxw bejáyi reside ke hardam bim e wurew miravad* [powder-keg].*//*

powder-magazine n *anbár e bárut/ bárutestán**

powder-puff, puff n *par [e gardzani/ gardmáli]*

powder-room *(soxan dar parde) ábrizgáh e zanáne; (dar Ámriká) ábrizgáh e bedun e worná* [shower]

powdery adj **1** *gardi //barf e gardi//.* **2** *gardi; puwide az gard. //biniyi gardi//*

power n **1** *taván; dast. //Az taván e/ dast e man birun ast ke be womá komak konam.; Harce az dastam baráyad/ dar tavánam báwad baráye komak be to mikonam.//.* **2** (also **powers**) *tavánáyi. //Tavánáyi ye soxan goftan rá az dast dáde.; Án dáru bar tavánáyi ye andiwe kárgar miyoftad./ Nágozir gawt tá ánjá ke mitavánest dar guw e... foruxánad.* [persuasion]*//.* (**b**) **powers** *tavánáyi; zur; harjá juri tarjome miwavad. //zani saxt huwmand; Kamkam dárad az zur miyoftad/ sost migardad.//.* **3** *zur, "pir e dordikew e má garce nadárad zar o zur -- xow atábaxw o xatápuw xodáyi dárad." (Háfez); niru; táb, "con u dar án hengám táb e istádegi bá lawkar e Homáyun nadáwt..." (ZBP, L7524 DTH). //Án kust saxt nirumand bud.; Náv dar barábar e zur e tufán nátaván bud.; (pendárin) Dar barábar e soxanávari ye nirumandaw* [power of her oratory] *táb nayávarde wekast xordand.//.* **4** (**a**) *niru, taván; dast; cang. //niru ye dád* [law]*/ dast/ cang. //Kasi rá dar mowt e xod dáwtan; Sarnevewt e kasi rá dar dast dáwtan.; be cang e kasi oftádan/ dar dast e kasi gereftár gawtan./ Laqzide niru ye ruznámehá rá dast e kam gereft* [underestimate]*//.* (**b**) political control/ rule *niru; kár. //Rewte ye kár/ niru rá be dast gereftan./ In warvin*/ sarrewtedári dar gozinew e piwin/ gozawte sar e kár ámad/ kár rá dar dast gereft.//.* **5** *hang, "ze hang e sepahdár o cang e savár -- nayámad davál e kamar páydár." (ZBP. L6559 SF); dastbord, "bedin borz bálá o in dastbord -- be xákaw andar árad sar e div e gord." (ZBP. L6228 SF); kar, "xojaste mehregán ámad, suy e wáh e jahán ámad- bebáyad dád, dád e u be kám e delbar o cá kar." (ZBP. C3069 FM). //Marz e niru ye/ dastbord e/ kar e/ hang e kalántari/ wahrbáni rá báyad be xubi rouwan namud./* (law) power of attorney *(dátikán*) patimári*. //Farbod** [president] *az hang e xod pá farátar neháde.//.* **6** *niru, tahm (ZBP. C6257 FM). //tahmhá ye/niruhá ye jaháni./ Áyá ruznámehá dar kewvar e womá niru ye/ tahm e bozorgi bewomár miáyad?; Án kewvar dar sadehá ye gozawte niru ye daryáyi ye bozorgi be womár miraft.; Hic niruyi dar jahán nemitavánad ma rá bezur vádár be án kár konad.//.* **7** *niru, ama. //niru ye/ ama* ye bád, hasteyi, áb./ Báyad niruyi/ ama*yi dar dastras e sátvunhá* [industry] *nehim conán ke betavánand hazineaw rá bepardázand* [afford]*; Sarcerwme ye niru/ ama*; faráham ávardan e niru/ ama*//.* (**b**) *amávand* (ZBP. C7633); barqi. //tormoz e amávand*/ barqi; farmán e barqi; abzárhá ye amávand*/ barqi//.* (**c**) *(baráye áshá* [engine]*) taván; kááyi. //taván e wetábgiri ye yek ráde*; taván e sahmgin* [terrifying] *e carxowti* [machine] *qulásá//.* **8** *(dánew e engárew) taván; namá. //*the third power of 2: *do be taván e se = 2^3 = 2x2x2=8./* the second, third, fourth, etc power of x (= x^2, x^3, x^4)*/ taván e do ye, se ye, cahár e x./* to the power of n/ sth: *betaván e "n" e cizi./* 4^4, *cahár be taván e 4 miwavad 256//.* **9** *bozorgnamáyi ye yek żále* [lens]. *//bozorgnamáyi ye yek durbin* [telescope]*/ rizbin*[microscope]*//.* **10** good/ evil spirit: *ahurámazdá; ahreman. //Bávar dárad ke "ahurámazdá"/* "the benevolent power" *hast./* the powers of darkness: *ahreman/ niruhá ye tárik e Ahrimani//.* **11 the corridors of power** *bengarid be* "corridor". **do sb a power of good** *baráye kasi xub/ sudmand budan. //Estár** [vacation] *xeili baráyaw xub bude./ Yek nuwábe ye bozorg e xonak hálemán rá já miyávarad!* ["do us all a power of good"]*./ sar e kár/* in power.*/ Kumali** [political party] *ke kárhá rá/ sar e rewte rá be dast dárad/ sar e kár ast./ In warvin** [government] *do sál ast (ke) sar e kár ast.//.* **more power to sb's elbow** *zende bád!/ Jánami!. //Baráye afzáyew e dastmozd e kármandán e forupáye peikár mikonad* [campaign] *Zende bád!/ Jánami!//.* **the real power behind the throne** *wáh e bi taxt o táj/ tájbaxw. //Gomán miraft hamsar e farbod** [president] *berásti kárhá ye kewvar*

rá dar dast dáwt.//. **the power that be** *(biwtar be riwxand) sardamdárán; zadobangarán/ zadobandciyán. //Biyusán e án bud tá sardamdárán/ dastandarkárán beguyand kár e áyandeaw ce xáhad bud.//*

powered adj *zur, niru, máye, harjá juri tarjome miwavad. //Havápeimá ye nouyi ke bá ás* [engine] *e Rolls Royce kár mikonad* [powered by]*./ Rádeyi*/ máwini nirumand (pendárin) jostárhá ye xawáyáyi** [political] *ye rade ye páyin* [low-powered]*//*

power-boat *qáyeq e motori porzur/ zurmand/ uźmand* [uz = uj= uź, (ZBP. C873 FM)]*

power cut [power outage] *bibarqi; raftan e barq; xámuwi. //Tourune*há* [storm] *dar cand já máye ye raftan e barq gawt.//*

power-dive n *náquw zadan/ wirje raftan bá havápeimá ye rouwan*

power-dive v *bá havápeimá bá ás e rouwan náquw/ wirje zadan*

power house **1** = power-station. **2** (**a**) *(pendárin) zurmandán.* (**b**) *zurmand, tavánά, warze, "ze wiri ke báwad wekáraw palang -- ce záyad joz az wir e warze be jang?" (ZBP. L6538 SF)*

power-point n *cáhak e barq*

power politics *zurvarzi; ravew e comáq*

power-station, (US) **power plant** *nirugáh. //nirugáh e zoqálsangi; yek nirugáh e hasteyi//*

powerful adj **1** *zurmand; nirumand; porzur, warze. //carxowti, docarxedudiyi/ ási* [engine] *porzur//.* **2** *tahm; nirumand; kári. //dáruyi kári; soxanrániyi nirumand; darxásti tahm az mardom ke dád rá be dide girand.//.* **3** *zurmand, tahm, tahmtan, warze. //páháyi zurmand/ tahm; tahmtan.//.* **4** *zurmand; nirumand; //dowmani zurmand; kewvari/ raste ye kárgariyi zurmand/ nirumand//*

powerfully adv *//Besyár tahmtan ast.//*

powerless adj **1** *nátaván, sost; sostpei; bituw. //kasi rá az páy darávardan/ andáxtan/ nátaván sáxtan//.* **2** **powerless to do sth** *nátaván. //Az dast e man hic barnemiáyad ke dar án zamine pádaremiyáni konam.; Táb e istádegi nadáwtand.//*

powerlessly adv *bengarid be* "powerless"

powerlessness n *bengarid be* "powerless"

powwow n **1** *newast e/ hamáyew e sorxpustán e Ámriká ye abáxtari* [northern]. **2** *(anáyin) newast; goftogu.* **hold a powwow** *newastan va darbáre ye... goftogu kardan*

powwow v, **powwow (about sth)** *(anáyin) darbáre ye... be goftogu newastan*

pox n **1** **the pox,** Syphilis: *kuft.* **2** *(dar vážehá ye serewte)* "smallpox" *áble; "*chicken-pox" *áblemorqán*

pp **1** *kutáh wode baráye* "pages"/ *"sáthá ye".* **2** *kutáh wode baráye* **"per pro"** *(piw az dastine nevisand) az váže ye Látini* **"procurationem"** *be maini ye "az suy e…"/* "pp, A. Shakibi", *"az suy e* A. Shakibi*".* **3** *(dar musiqi) xeili narm; rámew e ján, "co kardi rámew e ján rá raváne -- ze rámew ján fadá kardi zamáne." (Nezámi, Xosor Wirin)./* **pianissimo** *(Itáliyáyi)*

PPS, pps *(kutáh wode) (beviže dar páyán e náme) pas az dastine az Látini* "postscriptum" *páyán e náme*

PR, public relations *kutáh wode (anáyin) az ráh e dusti; dustáne. //*a PR exercise: *varzew e dustáne//*

pr (pl **prs**) **1** *kutáhwode baráye* "pair" *joft.* **2** price *bahá*

practicability n *bengarid be* "practicable"

practicable adj **1** *wodani; kardani, //barnámeyi, ráhi, piwnahádi wodani//.* **2** *(baráye ráhhá) báz; gozarkardani. //Ráhi kuhestáni tanhá tábestánhá báz ast.//*

practicably adv *bengarid be* "practicable"

practical adj **1** *kárband*, besanjid bá "xeradkárband", "saraw rást bar wod co sarv e boland -- be goftár e xub o xeradkárband." (ZBP. L7166 SF); dar konew; Harjá juri tarjome miwavad. //kárázmudegi; honar* [practical experience] *andiwe ye xubi-st/ cewmgiri-st ammá gereftárihá ye faráváni dar konew dárad.//.* **2** *kárá; sudmand. //abzári sudmand bá kárbordhá ye faráván va gunágun; Jámeyi sudmand baráye varzewháye meidáni* [outdoor]*; nouávari ye* [invention] *womá zirakáne* [ingenious] *ast ammá kárband nist.//.* **3** (**a**) *tavánά; zerang. //Xeili zerang ast.; Hanbázi* [partner] *bas zerang dárad ke hame ciz rá baráyaw sázemán/ sámán midahad.//.* (**b**) *//Báyad bexrad bude piw az kamar bastan be kár hazine rá barávard konim.//.* **4** *darkonew; berásti; //Barádar e xodávand e bongáh berásti kárhá rá sálhá be dast dáwte.//.* **5** **for (all) practical purposes** *//Yek hafte mibáyast foruw konand ammá berásti digar (foruw) be páyán reside.//*

practical n *ázmun yá ámuzák dar konew; ázmun yá ámuzák e kárband. //yek ázmun/ ámuzák e kárband* dar cehrwenási** [physics]*//*

practicality n **1** *kárbandi* [baráye riwe bengarid be* "practical"*]. //Kárbandi ye án piwnahád rá zir e porsew kewid.//.* **2 practicalities** *zaminehá ye konewi; darkár. //Báyad bebinim ke dar kár cegune ast./ Báyad be goftogu darbáre ye kárbandi* pardázim.//*

practical joke *wuxi ye dasti/ konewi/ konewik. harjá juri tarjome miwavad. //Baccehá bejá ye wekar dar qandán/ jáwekari namak rixtand, va bedinsán yek wuxi ye konewi/ konewik kardand.//*

practical joker *kasi ke wuxihá ye dasti/ konewik konad*

practically adv **1** *berásti; dar konew. //Kár e u dar injá az hic ruy/ berásti wenáxte nist.//.* **2** *kárbandáne; dar konew; berásti. //Án porsemán rá berásti bázgowud.//*

practice n **1** *ázmudan; az kár xub/ bad darámadan. //Naqweyi rá (dar kár/ bekár) ázmudan; Án andiwe hargez xub az kár darnemiáyad.//.* **2** (**a**) *varzidan, "har kári ke mardom konad va bar dast girad án con piwe ast ke án kár rá nik bedáni varzidan tá az án bar taváni xord." (ZBP. L6798 QN); kuwidan, "bedinsán masihá bekuwad hami -- soxonhá ye má kam niyuwad hami." (ZBP. L4764 SF); kárvarzi [M. Moqaddam]. //har ruz yek tasu* [hour] *kárvarzi./ Xub piáno naváxtan dar gero ye varz e/ kárvarzi* [practice] *ye faráván ast./ yek bázi ye/ ávard e ázmáyewi* [a practice game]*//.* (**b**) *kárvarzi, varzidan; varz. //Bázikonán baráye varz/ kárvarzi bámdád gerd e ham miáyand.//.* **3** (**a**) *ráh/ ravew e hamiwegi; ráhorasm. //Ráhorasm e pazirofte* [accepted standard practice] *án ast ke baráye xarid e xod sepordeyi* [deposit] *(az piw) pardázand.; Bijakhá* [bills] *rá zud pardáxtan az didgáh e hirbáni** [economy] *ravewi pasandide ast.; Dar Engelestán rasm ast ke az dast e cap beránand.//.* (**b**) *ravew, xu, ráh, rasm. //rasm e bastan e maqázehá yekwanbehá; be xu ye/ be ráhorasm e hamiwegiyam pas az wám qahve nuwidam* [usual practice]*.//.* **4** (**a**) *pezewki kardan; bimár didan; dádvarzi kardan. //Pezewki ke pezewki ye hamegáni kár mikonad/ hame jur bimár mibinad.; Digar kár nemikonad/ az kár kenáre joste* [retire]*//.* (**b**) *darmánkade; daftar e dádvarz; (kár e) pezewki; dádvarzi. //kár e pezewki ye goruhi; dádvarzi ye goruhi; Darmánkadeaw/ já ye káraw dar náf e wahr ast; Daftar e dádvariyaw dar náf e wahr ast./ Táze kár e besyár sudávari xaride.//.* **5** (**a**) *(beviźe baráye pezewk yá dádvarz) kár e pezewki kardan; bimár didan; dádvarzi; dád varzidan, "beranjid pas har kasi nán e xiw- bevarzid o bewnáxt sámán e xiw." (ZBP. L6489 SF). dádvarzi/ pezewki* [the practice of law/ medicine]*./ din e xod rá kuwidan, "hame ganjhá zir e dáman nehand- bemirand o kuwew be dowman dahand.; bovad dánewumand o záhed benám -- bekuwad az in tá ke áyad bekám." (ZBP. L4958 SF); "bedin Masihá bekuwad hami -- soxonhá ye má kam niyuwad hami." (ZBP. L4764 SF); din e xod rá varzidan." (Mohammad) goftá, "do din dar jazire ye Arab rahá nabáyad kardan ke báwad ya'ni joz din e Eslám dar miyán Arab nawáyad varzidan va tarsá va yahud [rá] rahá makonid ke dar veláyat e Arab moqám sázand." (ZBP. L7438 SR). //din e xod rá varzidan/ be din e xod kuwidan* [practice]*//.* **6 in/ out of practice** *bekár pardáxtan; kár nakardan. //kár e xod rá varzidan arjdár ast./ Agar bázi nakoni, az kárat bázmimáni* [get out of practice]*//.* **practice makes perfect** (saying) *(dastán) "kár e niku kardan az por kardan ast."; "Agar xáhi wodan toqol, hey porkon o hey biyandáz" (PAF, #1929); "Agar xáhi wavi xownevis- benevis, benevis." (PAF #1930); "Avvalin noqte garce cost bovad- áxarin [vápasin] behtar az noxost bovad."; "Mardom án piweyi ke biw konand -- zán nekutar bovad ke biw konand." (PAF #2240, Amir Xosro ye Dehlavi); "naqqáw naqw e áxar behtar kewad z-avval." (PAF #7521). powtekár máye ye osdtádi-st. Niz bengarid be "*practise"

Practice what you preach. *bávar e xod rá bekár bastan*

practician = practitioner

practise, (US) **practice** v **1 practice (sth) (on sth)** *varzidan, "har kári ke mardom konad va bar dast girad án con piwe ast, báyad ke án kár rá nik bedáni varzidan tá az án bar taváni xordan." (ZBP. L6798 QN); varz; kárvarzi [M. Moqaddam]. //Be andáze ye basande kárvarzi nakardeam/ [kár navarzideam]; Tekke ye nouyi rá ruy e piáno mivarzad.; Piw az raftan pei ye kár dar Itáliyá báyad ruy e Itáliyáyiyam xub kár konam/ varzam/ beverzam.; Baráye andáxtan e tup dar tur varzidan/ bevarz!//.* **2** *...varzidan; ...-varzi kardan [con kárvarzi kardan]; harjá juri tarjome miwavad. //kadxodáyi nemudan/ varzidan* [practice economy] *[besanjid bá "Emsák az kadxodáyi madán!"]; bordbári kardan* [practice patience]*; xiwtandári kardan* [practice self-control]*.//.* **3 practice (as sth)** *didan; kardan; varzidan [bimár didan; kár e pezewki kardan; dád varzidan]. //Hanuz bimár mibinad/ kár e pezewki mikonad?/ Sálhá dádyári mikard* [practice as a solicitor]*.;vesfpezewki kardan* [practice general practice]*//.* **4** *kuwidan, "be din e masihábekuwad hami -- soxonhá ye má kam niyuwad hami." (ZBP. L4764 SF). //Kátolik bud ammá bedin e xod nemikuwid.;* Anglican *niyuwá/ kuwá be din e xod.//.* **5 practice what one preaches** *gofte ye xod rá be kár bastan*

practised, (US) **practiced** adj, **practiced (in sth)** *kárázmude; varzide; kohnekár; nebarde, "deriq án nebarde savár e delir -- ke bázaw nadid án xerdamand e pir." (ZBP. C7319 FM, Daqiqi); návard; nebard (ZBP. C7319 FM). //Kár rá bá zebardasti va kárázmudegi anjám dád.; mardom-ferib e kárkowte/ kárekowte dar mardomferibi.//*

practitioner, **practician** (n) **1** *kasi ke kári yá honari rá mivarzad/ harjá juri tarjome miwavad.* **2** *piwevar; piwegar; pezewk; dádvarz. //yek vesfpezewk** [general practitioner]//

praesidium = presidium

pragmatic adj **1** *konewgará; kárband [besanjid bá* "practical", *"saraw rást barwod co sarv e boland -- be goftár e xub o xeradkárband." (ZBP. L7166 SF). //xawáyágar** [politician] *ke mardom baráye barxord e konewgaráyáneaw/ baráye kárbandiyaw be u arj minehand.; Porsemáni rá be wive ye konewgaráyáne bázgowudan.//.* **2** *konewgaráyi; kárbandi*

pragmatically adv *konewgaráyáne; kárbandáne*

pragmatism n **1** *konewgaráyi; kárbandi.* **2** *(dar farzán*/* philosophy*) konewgaráyi; kárbandi*

pragmatist n **1** *konewgará; kárband.* **2** *kasi ke be konewgaráyi/ kárbandi bávar dárad.*

prairie n *ráq*

prairie-dog n *guneyi jánevar e suráxgar* [burrowing animal] *be nám e dánewik e* <u>Cynomys ludovicianus</u>

praise1 v, **1 praise sb/ sth (for sth); praise sb/ sth as sth** *sotudan; áfarin kardan, "har án kas ke dárad how o ráy o din -- pas az marg bar man konad áfarin." (ZBP. L4785 SF); azbáyidan, "va án druj e minuyi be yazew va azbáyew e yazdán bewáyad kowtan va án..." (ZBP. L7839 ZVY). //Mihmánán xorák/ cáwt rá sotudand.; áwkárá cewm dáwt besetáyandaw.; Baráye deliriyaw bar u áfarin kard.; Xordegirán* [critics] *bar án kár saxt áfarin xánde ánrá besyár nou* [original] *dánestand.//.* **2** *(xodá rá) yawtan; yazidan*

praise[2] n **1** *setáyew, áfarin, yazew; azbáyew. //setáyew/ azbáyewi bozorg; deliri candán bozorg ke ánrá nataván sotud.; Baráye bordan e baram** [prize] *hamkáránaw bar u áfarin xándand.; Dastávardi* [achievement] *wáyán e setáyew e faráván.; Rahbar bar kasáni ke dar ráh e mihanewán ján báxtand áfarin xánd.//.* **2** *yawtan; parastidan. //yawt [sorudi dar niyáyew e xodá yá yeki az xodáyán con A'bányawt/ Mehryawt va mánand e án]; yasná [sorudhá ye niyáyew e xodáyán ruyeham]; ahurámazdá/ xodá rá yazew bád!//*

praiseworthily adv *bengarid be* "praiseworthy"

praiseworthiness n *bengarid be* "praiseworthy"

praiseworthy adj *darxor e setáyew; sotude; sotudani. //dastávardi* [achievement] *sotude//*

praline n *bádámsuxte*

pram n (Brit), (US) **baby buggy; baby carriage; buggy** *dorowke ye/ taxteraván e kudak/ wirxár*

prance v **1** *(baráye asb) ru ye do páye powt boland wodan va paridan.* **2 prance about, around, in, out, etc** *jestoxiz kardan; varjevurje kardan; paridan. //Dar jáme ye noyaw invar ánvar jestoxiz mikard.; Bá xawm az otáq birun parid./ Bá musiqi páykubi mikardand/ invar ánvar miparidand.//*

prance n *jestoxiz, varjevurje; parew*

prang v *(zabán e kuce, dar Engelestán) qor kardan. //Docarxe ye nou-aw rá zade qor kard.//*

prang n *qori; ásib. //rádeaw*/ máwinaw rá zade kami qor karde.//*

prank n *wuxi, bázi, nirang. //yek wuxi ye kudakáne./* play a prank on sb *be kasi nirang zadan//*

prankster n *nirangbáz*

prate v *(xárdári) ver zadan; cánelaq kardan; ver e moft zadan. //Behew guw bede hameaw cáne laq mikonad.//.* (**b**) *ver zadan; yáve sorudan. //káliveyi* [idiot] *yávesorá//*

prattle v **1 prattle (away)** *kudakáne soxan goftan; qánoqun kardan; unqa-unqa kardan. //Wirxár dar bestaraw qánoqun mikonad.//.* **2 prattle (on/ about sth)** *yáve sortudan; verzadan; źáź xáyidan. //soxanaán e xálezanakhá ye deh rá nowxár kardan.* [prattle on about village gossip]*//*

prattle n *ver, yáve (soráyi); źáźxáyi, "be wahr e Rey be menbar bar yeki ruc [= ruz]- hami got [= goft] vá'ezak kin harzekláyi; ke haft a'zá ye mardom ruc e [ruz e] mahwar- dahad bar kardehá ye xod gowáhi; zani bar áne* [pubis] *mizad dast o migot [= migoft]- basá źáźá ke ta [= to] án ruc xáyui!!." (Amsálo Hekam e Dehxodá)*

prattler n *(biwtar xárdári) źáźxá*

prawn n *saxtpustán e dahpá az gunehá ye* <u>Pandalus</u> *va* <u>Penus</u> *hamánand e meigu bá wekami bozorg va feworde*

pray v **1** **pray (to sb) (for sb/ sth); pray sb (for sth)** *namáz xándan; niyáyew kardan; niyáyidan; "niyáyew kardan bá forutani va pásdári dar barábar e xodá istádan va soxan goftan ast." (NKZZF, L4541, ZBP); namáz kardan, "va be hame ye xabarhá conán ast ke Isá enjil rá dar wekam e mádar dánest va namáz kardi..." (ZBP. L16 TB); váź gereftan, "gereftand váź án ke bod dinpaźuh -- be xordan wetábid digar goruh." (ZBP. L3271 SF); yawtan [riwe ye aknun "yaz-"; yazidan). //Pristár baráye mardi ke dar ástáne ye marg bud namáz e morde xánd/ niyáyew kard.; Az xodá xástand* [pray] *ke ranjewán rá be páyán resánad.; Baráyaw niyáyidand/ namáz xándand ke behbud yábad.; Az xodá xást gonáhánaw rá biyámorzad.//.* **2** **pray sb (for sth)** *(kohne wode-_beáyin) darxástan; xáhew kardan; lábe kardan; lábidan. //Az womá lábe/ xáhew mikonim bebaxwid. //Az womá darxást mikonim/ lábe mikonim zendáni rá ázád gardánid.//*

prayer n **1** (**a**) **prayer (for sth)** *namáz, yasná; yawt [yawt = namáz baráye yek xodá, yeki az xodáyán yá izadán ast, con "Mehr yawt", "Tir yawt", "Ábán yawt"; ammá "yasná" váźeyi-st ke hame ye yawthá rá darbarmigirad]; yasn (ZBP. C3 FM); yazew; ahunavar (ZBP. C2001 FM); humást (ZBP. C2156); áfarin; áfarinegán; niyáyew; váj, váź, vác, báź (ZBP. C4049 FM). //namáz e xod rá xándan* [say one's prayers]*; namáz e ámorzew* [forgiveness], *namáz e bárán; namáz e piruzi* [success]*./ "U ámad/ resid, engár xodá be niyáyewháyaw pásox dáde báwad.//.* (**b**) *namáz; báź, ahunavar. //*the Lord's Prayer: *namáz; namázháyi/ váźháyi ke be ruzgár e kudaki yád gerefte bud.//.* **2** *namáz xándan; niyáyidan; váź gereftan, "gereftand váź ánke bod dinpaźuh -- be xordan wetábid digar goruh." (ZBP. L3271 SF). //zamán rá be namáz (xándan) separi kardan; Bogzárid zánu zade namázxánim/ barim; Be niru ye namáz/ namáyew bávar dáwt.//.* **3** (**a**) *namáz. //namáz e bám/ bámdád/ wám//.* (**b**) **prayers** *namáz. //namáz e xánevádegi/ bámdád/ ivár* [evening]*/ ruzáne//*

prayer-book n **1** *váźnáme; báźnáme; yawthá; yasná; "ketáb doá".* **2** **the Prayer Book (the Book of Common Prayer)** *yawthá ye Anglikanhá; yasnhá ye Anglikanhá; "ketáb doá" ye Anglikanhá*

prayer-mat, prayer-rug *jánamáz*

prayer-meeting n *namáz e hamegáni*

prayer-wheel n *carx e váj e Tabbati*

pre-, *(piwvand- bá kárváźehá, námváźehá, setáyhá* va band e kárváźe bekár miravad.) piw; piw az; fará-, far-, par-, (ZBP. P7); az piw; zud; nehá/ nohá/ nahá, "va fársizabánán e Xuzestán be jáy e kalemehá ye "piw", va "jelo", va "powt" va "donbál" lafzi joz "nohá", va "domá" nemiwenásand."; "to ke áqoyi [= áqáyi] nehoyi (piw) meroi [piw boro] mo domát [man az donbálat]"; ...guyá jáy e goftogu nabáwad ke " damá" dar avval e "damámavand" hamán "donbá" be ma'ni ye powt va donbál va hamán kalemeyi ast ke dar nimzabán e Wuwtari ba ma'ni ye powt va donbál bekár borde miwavad va in xod dalil ast bar in ke "nahá-" dar avval e "nahávand" hamán lafzi ast ke dar zabán e mardom e Wuwtar va Dezful be ma'ni ye "piw" va "ruberu" miáyad." (ZBP. L7576 KK). //*pre-cook *az piw poxtan;* prefabricate *az piw sáxtan;* premeditation *az piw andiwidan;* premedication *az piw dáru dádan;* pre-Christian *piw az ámadan e Mehr*/ Masih.;* prematurely *piwras; zudras//*

preach v **1** (**a**) **preach (to sb) (about/ against/ on sth)** *pand ámuxtan; pandámuzi kardan (A. Kasravi); mostgari kardan (baráye kasi/ darbáre ye cizi) (ZBP. C1907). //Pristáryár* [the vicar] *baráye namázgozárán nim tasu* [hour] *pand ámuxt./ Xub bálá ye menbar miravad./ Xub bar afráz miravad/ xub pandámuzi mikonad.; Darbáre ye ce mostgari* [preach] *kard?; Darbáre ye himsá*/ ázárew* [violence] *pand ámuxt.//.* (**b**) **preach sth (to sb)** *(be digarán) pand ámuxtan. //Har Krismas/ zádruz e Mehr hamán soxanráni rá mikonad/ bázmixánad.//.* (**c**) *ámuxtan; pandámuzi krdan. //Soxan e xodá/ mántra rá be mardom ámuxtan; Án irang* [doctrine] *e novin rá dar sarásar e farang/ Orupá be mardom ámuxtand.//.* **2** *forugoftan; foruxándan. //Kadxodáyi (kardan)* [economy] *rá behtarin ravew e az miyán bordan e girodár* [solve a crisis] *e hirbáni** [economy] *dáneste peivaste dar guw e mardom forumixánad.; Hamiwe xubihá* [the virtues] *ye sarmáyedári rá (dar guw e mardom) forumixánad.//.* **3** **preach (at/ to sb)** *(biwtar xárdári) pandámuxtan; pandámuzi kardan; mostgari kardan. //Az pandámuziháyat be sotuh ámadeam.; To ke hasti ke darbáre ye káráyi* [efficiency] *baráyam pandámuzi koni!//.* **4** **preach to the converted** *be tarsá áyin tarságari ámuxtan; be áxund namáz/ dars e dindári dádan. //Be áyinparastan* [conservatives] *goftan ke báyad morderig e ximi ye kewvar* [the natural heritage] *rá negahdáwt mánand e án ast ke be tarsáyi tarságari ámuxtan!/ Engár gonjewk e emsáli gonjewk e pársáli rá dars midahad!! (PAF #7062)//*

preacher n *(áxund) pandámuz. //pandámuzi xub; Pandámuzi ke hame u rá baráye pandámuzihá ye delgarmkonandeaw miwenásand.//*

preadolescence n *bengarid be* "preadolescent"

preadolescent n, adj *náreside, "...bá ...sáxte bud u rá zhr dádand va in kudak náreside bud tá pádewáhi ye Bákálijár begirad." (ZBP. L530 TBH); xáb nádide (ZBP. L2220 FM), [xáb e tar nádide (JGS)]; "náreside va mardom e náreside rá ki omr kam az cahárdah sál báwad estefráq nawáyad kard. (ZBP. L5304 ZX)*

preamble n, **preamble (to sth)** *dibáce; piwdarámad; áqáz e soxan; piwgoftár. //Bedun e hic piwdarámadi be soxan pardáxt.//*

prearrange v *az piw ámádan; az piw árástan. //Pas az wanidan e newáneyi ke az piw be womá wenásándeyim davide sar e já ye xod beravid.//*

prearrangement n *bengarid be* "prearrange"

prebend n *(din) rástád [M. Moqaddam] [Dastmozd e kewiw az darámad e kelisá]*

prebendary n *rástádgir [M. Moqaddam] [keviw e dastmozdebegir]*

precarious adj **1** *baxtaki. //Matal minevisad va az in ráh baxtaki gozárán mikonad/ zendegiyaw rá migozaránad.//.* **2** *nápáydár; náostovár; baste be muyi, "peivand e omr baste be muyist huw dár -- qamxár e xiw báw, qam e ruzgár cist?" (Háfez). //Az jáyi ke ru ye taxtesanghá gir karde bud va baste be muyi bud nemitavánest forudáyad./ Az darámad e andak e cand sarmáyegozári ye kucak baxtaki ruzgári migozarándand/ gozarán mikardand.//*

precariousness n *bengarid be* "precarious"

precast adj *sule; sáru ye qálebi ye piwsáxte*

precaution n, **precaution against sth** *ostovárkári; "ammá ánce ma rá minamáyad conán ast ke u rá ágáh kardam, az hazm va ostovárkári dur ast." (ZBP. L1722 DB); "va ostovárkár án bovad ke piw az án ke darmánad tadbir e xiw konad va áfat e náámade bedánad va daraw barbandad..." (ZBP. L1691 DB); durandiwi. //Catr bá xod bordan, tanhá baráye durandiwi; Ostovárkári dar barábar e átawsuzi. //Durandiwi karde/ ostovárkári karde hame ciz rá dar gávsanduq* [the safe] *qofl kardam.//*

precautionary adj *(az ruy e) ostovárkári; durandiwi. //*precautionary measures *ostovárkári; durandiwi//*

precede v **1** *az piwtar ámadan/ raftan. //Hamvandán e anjoman e wahrdári az piw ámade sepas wahrdár ámad./ In hakát** [point] *dar hát* e/ darak* [paragraph] *e piwin barresi wode.; Dar ruzhá ye piw az patyár* [catastrophe]//. **2** **precede sth with sth** *piw az... cizi goftan. //Piw az soxanráni xást baráye sepásgozári az goruh e gozin* [the committee] *ráygiri konand.//*

precedence n, **precedence (over sb/ sth)** *piwi [M. Moqaddam]. //Afsari/ kármandi ke biw az hame kár karde, hamiwe piwi dárad* [take precedence].*; Pesar e bozorgtar/ noxostzáde/ noxri bar javántar piwi dárad./ Niyázhá ye mardom* [needs of community] *báyad bar xásthá ye taktak e ánán* [individual requirements] *piwi dáwte báwad.//*

precedent n **1** *piwine [M. Moqaddam] baráye cizi piwine sáxtan/ barpá namudan/ nehádan. //Piwine ye cizi budan* [serve as a precedent for sth]*; Baráye conin kári* [action] *piwineyi dar dast nist.//.* **2** *piwine; bedun e piwine. //piwine rá zir e pá nehádan* [break with precedent]*//*

precedented adj *dáráye piwine. //Áhangi* [a decision] *ke dar dátikán* e kewvar piwine nadárad.//*

precentor n *rahbar e navázád* [orchestra] *e ávázxánán va musiqi ye kelisá*

precept n **1** *áfráh*; cáwtak* [<Pahlavi (ZBP. C4201 MK)]; ámuzák, áyin e raftár; áyin e kerdár. //áfráh*/ cáwtak*/ áyin e raftár/ áyin e kerdár e din e xod rá peirovi kardan./* He lived by the precept "practise what you preach.": *Bá in áfráh*/ cáwtak*/ áyin e kerdár miziyad ke, "ánce be digarán miyámuzid, hamánsán raftár konid.* "practice what you preach*"//.* **2** *ámuzák, kerdár, áfráh*; cáwtak*. //Raftár e xub/ nemune behtar az áfráh*/ cáwtak*/ pand e kerdár ast. ["do sad gofte con nim e kerdár nist".]//*

preceptor n *(beáyin) ámuzegár; ámuxtár*

precession n, **precession of the equinoxes** *jelo oftádan e/ piw raftan e tárix e barábari ye wab o ruz.*

precinct n **1** *sáme [M. Moqaddam]; kuy e kelisá/ dánewgáh. //sámeyi sepantá* [sacred]*//.* **2** *bázár, kuy. //*a shopping precinct *bázárgáh;* a pedestrian precinct *kuy e piyádegán//.* **3** *barzan, baxw, kuy. //baxw e kalántari* [a police precinct]//. **4** **precincts** (**a**) *marz, bum. //Dar marz o bum e bimárestán negahdáwtan e ráde*/ máwin nawáyad.//.* (**b**) *bum, pirámun. //Wahr e kohan va pirámun e án./ parvázgáh/ forudgáh va bum e pirámun e án/* the airport and precincts//

preciosity n **1** *naqzi ye soxan va honar.* **2** *soxan e/ honar e naqz; gouhar*

precious adj **1** *geránbahá; gerán; bahádár; porbahá; baháyi, "boro harce dári baháyi biyár -- xaridár kas, har suyi xástár." (ZBP. L6312 SF); geránmáye, "begoftami ke bahá cist xák e pá ye torá -- agar hayát e*

geránmáye jávdán budi." (Háfez). //felezhá ye/ ayoxwosthá ye/ yuwosthá ye geránbahá; gouharhá ye/ sanghá ye geránbahá//.* **2** **precious (to sb)** *geránbahá, arzande, arjmand; //damhá ye geránbaháyi ke do yá cand tan báham-and./ Zendegi geránbahá-st./ yádemán* [monument] *e geránbaháyi/ arzandeyi az ruzgárán e xow; Xeili gerámiyaw midárad/ Ján e delaw ast./ (anáyin/ be riwxand) darbáre ye hic ciz gab nemizanad joz ráde* ye/ máwin e geránbaháyaw.//.* **3** *(xárdári) (baráye sabk e soxan, va honar) naqz e sáxtegi* [over-refined/ unnatural]*./ cámeyi ágande az parhibhá* [form] *ye naqz e sáxtegi.; javáni makow-marge-má//.* **4** *(anáyin- biwtar xárdári) faráván, xeili. //*"a precious lot of good that will do!" *Cewm naxorad xeili xub ast/ sudmand ast!//*

precious adv *(piw az* **little, few** *bekár miravad) xeili, faráván. //Xeili kam/ kamtar mardomi yáft miwavad/ minwavand ke betavánand conin baháyi rá pardázand.; Xeili cizi nadárad ke be án delxow tavánad bud/ delxow báwad.//*

precious n *(anáyin) (baráye xándan e mardom) ján; jánam. //Jánam ce gofti?//*

preciously adv *(soxan/ sabk) sáxtegi*

preciousness n *geránbaháyi; arjmandi; porbaháyi*

precipice n *tonde (ZBP. L2129); partgáh. //Hirbáni** [economy] *ye kewvar dar labe ye partgáh/ tonde* bud.* [at the edge of...]*//*

precipitate v **1** *wetáb dádan; ruydádi rá angixtan; máye ye... gawtan. //Ruydádháyi ke be nábudiyaw wetáb baxwid.; Yek laqzew e kucak máye ye dożaxtari* [disaster] *gawt.//.* **2** (**a**) *az bolandi partáb kardan; foruafkandan.* (**b**) **precipitate sb/ sth into sth** *(pendárin) kasi rá be... afkandan/ andáxtan/ forubordan/ kewándan. //Kowtan e bayaspán* [ambassador]*/ ferestáde kewvar rá be jang kewánd.//.* **3** (**a**) *(ximiyá*) cegálidan (ZBP. C4347 FA).* (**b**) *cegálidan/ cegálándan (ZBP. C4347 FA).* **4** **precpitate (sth) (as sth)** *báridan. //Zemestán az abr barf mibárad.//*

precipitate n **1** *cegálide.* **2** *bárán/ wabnam/ tagarg/ barf*

precipitate adj **1** *wetábzade, "va midánestam ke to dar hic kári wetábzadegi nakoni va tá báznadáni kári bed-in bozorgi barnagozári." (ZBP. L1814 DB). //wetábzade raftan//.* **2** *wetábzade. //wetábaw/ wetábzadegiyaw dar foruw e zamin/ saráy* [property]*//.* **3** *wetábzade, ásime, sarásime, karmand (ZBP. L1051 FM)*

precipitation n **1** *wetáb, ásimegi; wetábzadegi, "va midánestam ke to dar hic kári wetábzadegi nakoni va tá báz nadáni kári bed-in bozorgi barnagozári." (ZBP. L1814 DB). //wetábzadegi kardan//.* **2** *cegálew; cegálidan; tahnewast kardan.//.* **3** (**a**) *bárew e bárán, barf va mánand e án. //yek bárew e/ bárandegi ye sangin//.* (**b**) *(andáze ye) bárew/ bárandegi. //andáze ye bárew/ bárandegi/ ye sáliyáne dar bumi.//.* **4** (**a**) *bárew e bárán, barf yá tagarg. //bárew e sangin/ gerán.* (**b**) *(andáze ye) bárew. //(andáze ye) bárew e sáliyáne dar bumi//*

precipitous adj *partgáh e xeili boland/ tiz. //Az bolandáyi partgáh-mánand be wahr ke dar páyin gostarde bud negaristim./ ráhi besyár saráwib dar kuhpáye* [mountainside]; *báláraftan az wib e tond/ tonde be qolle/ tárek/ cakád//*

precipitously adv *//barfaráz e partgáhi con partgáhi karmandáne newaste budan//*

précis n *cekide, kutáh*

précis v *kutáh kardan; cekide ye... rá darávardan. //cekide ye gozárew e dánewiki rá darávardan/ birun kewidan//*

precise adj **1** *rouwan va bárik; bári (ZBP. C5504); gukáni; gukánik [<Pahlavi (ZBP. C1437 MK, BF)]; dorost, //rizekárihá ye, dasturát e, andázehá ye rouwan va bárik/ bári/ gukáni*./ Yddáwt e rouwan va bárik/ gukánik* az ruydádhá./ dorost dar hamán dam./ Ánrá dorost hamán jáyi ke neháde budand* [precise spot] *yáftand.//.* **2** *xordewenás (ZBP. L2252 FM); bárik, "mardománi ki iwán rá didár bárik nist pendárand ki..." (ZBP. L1533 DA); gukánik* [<Pahlavi, gukánik (ZBP. C1437 MK)]. //mu rá az mást kewidan./ maqzi/ kárgari xordewenás/ bárik/ ke mu rá az mást mikewad./ 100 yá bárik/ gukánik* beguyim 98.8./ 100 yá agar xeili dorost/ bárik bexáham beguyam/ yá agar mu rá az mást bexáham bekewam 99.8./ (biwtar xárdári) mardi xordewenás/ ke mu rá az mást mikewad.* [prim and precise]*//*

precisely adv **1** (**a**) *dorost. //dorost sar e tasu* [o'clock] *ye do.; Dorost yádam nemiáyad ke ce rox dád.; In dorost hamán cizi ast me mixáham/ mimainam* [<mainidan* = to mean*]. //Án do gozárew dorost hamánand e ham-and.//.* (**b**) *dorost; gukánik*. //Váźehá rá gukánik*/ xeili dorost xánd.//.* **2** *(beáyin) baráye newán dádan e hamdástáni yá piwnahádi) bigomán!, dorost!; Dorost ast!/ Haminjur ast!. //Ammá agar kálá rá dir beresánand, sefárew rá pas migirand!", "dorost ast!/ Bigomán!)//*

preciseness n **1** *báriki; gukán* [bengarid be* "precise"*].* **2** = precision. *gukán*; báriki. //gukánik*/ bárik//*

precision n **1** = **preciseness** *gukán*; báriki. //Gozárew e womá bárik dorost/ gukánik* nist.; Bekuwid sabketán báriktar/ dorost/ gukániktar* báwad.//.* **2** accuracy *gukán*; báriki. //bárik/ gukánik* con pangán*./ Án nerang** [diagram] *rá saxt bárik/ gukánik* runevis kardebudand./ zamánmandi ye bárik/ gukánik** [precision timing]*./ abzárhá ye gukánik*/ saxt bárik//*

preclude v, **preclude sb from doing sth** *bázdáwtan; az... jelogiri kardan; nawodani sáxtan. //Bá án foruw/ bá foruw e án digar dar injá gostarew e sáxtemáni* [development] *nawodani ast.; Kár e ánán jelo ye sarmáyegozári ye digarán rá nemigirad./ In báyastegihá* [conditions] *máye ye án migardad ke má natavánim dar goftoguhá* [negotiations] *hanbázi konim/ má rá az hanbázi ye dar goftoguhá bázmidárad.//*

precocious adj **1** *(kudak e) zudraw/ piwras. //Kudaki zudras ke be se sálegi mitavánest piáno benavázad.//.* **2** *zudras; piwras. //arvandi* [talent] *ye zudras/ piwras./ Áz doxtarhá xowaw miáyad va in baráye senaw zudras ast.//.* **3** *(xárdári) (baráye kudakán) zudras; piwras. //Kár e bozorgsálán rá mikonad va xeili piwras ast.//*

precociously adv *bengarid be* "precocious"

precociousness, precocity ns *zudrasi; piwrasi*

precognition n *(beáyin yá dar ravánwenási); az piw ágáh budan; piwzáni**

preconceived adj *piwsáxte; piwpardáxte; piwpendáwte. //Jahángardán hamin ke kewvar e má rá mibinand andiwehá ye piwpardáxte ye xod rá farámuw mikonand.//*

preconception n, **preconception (about sb/ sth)** *piwpendáwt; andiwehá ye piwpardáxte. //Andiwehá ye piwpardáxt e mardom/ hamegáni darbáre ye zendegi dar* Soviet Union *ruzberuzi bá cálew e biwtar ruberu miwod.//*

precondition = prerequisite

precursor n, **precursor (of sth)** **1** *piwtáz. //Áwubhá* [disturbances] *ye kucaki ke piwtáz e farvard** [revolution] *e áyande bud.//.* **2** *piwtáz. //Vákubar*/ telefon noxostin piwtáz e dám* [network] *e rasánehá ye novin bud.//*

predator n **1** *(jánevar e) wekárgar; ewkare. //Ewkarehá ye marqzárhá ye Áfriqá//.* **2** *(xárdári yá bewuxi) ewkare. //Hame ye xodávandán e xáne* [landlords] *va kasáni rá ke pul be mardom vám midahand ewkarehá ye badxim xánd* [denounce]*.//*

predatory adj **1** *(jánevarán e) wekárgar; ewkaragi. //parandegán e wekárgar./ Gorbe ye xánegi ásnide** [instincts] *ye ewkaragi/ wekárgari ye xod rá negahdáwte.//.* **2** (**a**) *qáratgar; tárájgar. //dozdán e; ráhdárán e tárájgar/ qáratgar.;/ baráye táráj bar... tak ávardan.//.* (**b**) *(xárdári yá bewuxi) tárájgar; qáratgar; wekárgar. //bá ámáj e wekárgari be zani/ be doxtari nazdik wodan/ dom jonbándan/ xodwirini kardan/ parvá namudan./ Soudágarán* [salesmen] *ke pei ye wekár migawtand má rá be sotuh ávardand* [pester]*.//*

predecease v *(dátikán*) piw az kas e digari mordan. //Hame ye pulaw rá baráye zanaw gozáwt bedun e in ke biyandiwad wáyad u piw az xodaw bemirad.//*

predecessor n **1** *piwini [M. Moqaddam]; piwinegán, "goft qesse ye piwinegán bá to to beguyam yá Mohammad." (ZBP. L2032 TB); piwiniyán, "piwiniyán, be hekáyat va amsál pand girand az án piw ke pasiniyán be váqe' e iwán mesál zanand." (Sa'di) (ZBP. L3071 NKZZF); kasi ke piwtar az kasi sar e kári bude ast. //Án áhang rá piwini ye man kard/ kasi ke piw az man sar e kár bud kard.//.* **2** *piwini; piwiniyán. //Naqwe ye nou rá behtar az piwiniyán e án mipazirand.//*

predestination n **1** (**a**) *az piw nevewte, "con ruzi va omr kam o biw nataván kard -- xod rá be kam o biw deźam nataván kard!; kár e man o to conán ke ráye man o tost -- az mum be dast e xiw ham natván kard." (Xayyám); "jám e mey o xun e del har yek be kasi dádand -- dar dáyere ye qesmat ouzá' conin báwad."; "dar kár e goláb o gol hokm e azali in bud -- kin wáhed e bázári ván pardenewin báwad." (Háfez).* (**b**) *sarnevewt.* **2** *az piw nevewte budan e sarnevewt*

predestine v *az piw nevewtan/ ru ye piwáni ye kasi nevewte budan. //Engár wekast az piw bar piwániyaw nevewte bud./ Piruzi ru ye wáxaw bud.; Har do bar in bávar budand ke sarnevewtewán conán bude ke báham zendegi karde ruzgár rá separi konand.//*

predetermination n *bengarid be* "predetermine"

predetermine v *az piw sáxtan/ rást kardan/ pardáxtan/ nehádan; gozárdan/ vicárdan* [<Pahlavi]/ yáftan/ barán wodan. //Raftári/ kerdári, wegerdháyi* [strategy]*, pásoxháyi az piw sáxte va pardáxte./ Tandorosti ye mardom dar biwtar e bárehá az didgáh e geni** [genetically] *piwpardáxte/ piwsáxte ast.//*

predicament n *tangná; tangi, "torá az to dusttar torá kasi nabovad va dust rá be feráxi va tangi ázmáy be feráxi e hormat va be tangi ye sud o ziyán...." (ZBP, L794 QN); gereftári va dodeli. //Sarbáz zadan e womá ma rá docár e gereftári va dodeli ye badi karde ast./ Yek vám mitavánad ma rá az tangi/ gereftári berahánad.//*

predicate[1] n *(dastur e zabán) gozáre. //"con "kutáh ast" dar "zendegi kutáh ast."*

predicate[2] (v) **1** *(beáyin) goftan. //Goftan ke angizeyi* [motive] *xub ast. "Goftan ke máye ye forupáwi/ oft* [collapse] *e bázár sosti ye dolár bude ast.//.* **2** **predicate sth on sth** *(beviźe berixt e náwenáxte) bar páye ye... nehádan.; payámad e... dánestan; hude ye... dánestan. //Án barnáme rá bar in engáre* [assumption] *nehádand ke hirbáni** [economy] *ye kewvar dar gostarew* [expand] *ast.//*

predicative adj *(dastur e zabán) (baráye setáy* yá námváźe) bá miyánji; gozárewni**

predicative adjective *setáy* bá miyánji; setáy* ye gozárewni**

predicatively adv *bengarid be* "predicative"

predict v *piwguyi kardan; az piw goftan. //Zaminlarze rá az cand máh e piw gofte budand/ ágáhi dáde budand; Piwguyi kard ke in behbudi hamconán peigir xáhad bud.; Nemitaván piwguyi kard ke ki barande miwavad.//*

predictability n *bengarid be* "predictable"

predictable adj **1** *piwguyipazir. //raftári/ kerdári/ hudeháyi/ ábohaváyi piwguyi pazir/ piwbini pazir.//.* **2** *(biwtar xárdári/ baráye mardom) piwbinipazir. //Midánestam in rá miguyi- xeili piwbinipazir hasti!; Hamán goruhháyi ke az piw wenáxte/ dáneste bud be hamestári** [opposition] *bá án piwnahád pardáxtand.//*

predictably adv *bengarid be* "predictable"

prediction n *piwguyi/ piwbini. //Piwguyi/ piwbini ye u rá ke warvin*/ sarrewtedári wekast xáhad xord* [defeat] *ostovár midárid?* [take seriously]*//*

predictor n *piwgu; piwbin*

predigest v *az piw govárdan. //xorák e piwgovárde ye viźe baráye wirxárán.; Xándanihá ye ásán nevewte wode/ sabok/ forumáye.//*

predilection n, **predilection (for sth)** *dust-tar dáwtan. //Xoárk e Cini rá dust-tar dáwtan/ biwtar pasandidan//*

predispose v **1** *ámáde sáxtan az piw. //Ámuzewi ke dar áqáz e zendegi did u rá baráye kárhá ye wurangi* [adventure] *az piw ámáde sáxt./ bá kasi narmdel budan va ámáde ye komak be u budan./ zaminesáz e...* [predisposing to...]*//.* **2** **predispose sb to sth** *dastxow sáxtan. //Con ábohavá ye in bum namnák ast báwandegán e án dastxow e haftandám* [rheumatism] *hastand.//*

predisposition n, **predisposition (to/ towards sth); predisposition (to do sth)** *garáyew; ámádegi; dastxowi; zamine ye... rá dáwtan. //garáyew be afsordegi dáwtan; zamine ye afsordegi dáwtan; zamine ye haftandfám* [rheumatism] *dáwtan./ garáyew be xordegiri az digarán dáwtan.//*

predominance n **1** *carbidan bar; bartar; biwtar budan. //Carbidan e rang e ábi bar digar ranghá dar án áráyew e rangi* [color scheme]; *Dar án báwgáh womár e mardán biwtar az zanán ast.//.* **2** **predominance (over sb/ sth)** *bartar/ nirumandtar budan. //In ravew baráye án dar piw gerefte wode ke az bartari ye yeki az goruhhá bar digar goruhhá jelogiri wavad.//*

predominant adj **1** *nirumandtar; ... carbidan bar... //Kodám kewvar dar goruh e kewvarhá ye hamdast* [the alliance] *az digarán nirumandtar ast?./ Zur e Mazdakiyán** [socialists] *dar kahestán** [parliament] *e piwin bar digarán micarbid.//.* **2** *cewmgir, barjeste, cire. //viźegi ye barjeste ye (manew e) u dorostkári/ ázarm ast.//*

predominantly adv *biwtar. //Mardománi ke biwtarewán zabán e Engelisi soxan miguyand.//*

predominate v **1** **predominate (over sb/ sth)** *bedast gereftan. //Goruh e kucaki hucamegi** [policy-making] *rá bedast gerefte.//.* **2** *az didgáh e womár/ niru bartar budan; carbidan bar. //Áráyew e rangiyi* [a color scheme] *ke dar án qermez bar digar ranghá micarbad./ Dar in jangal womár e deraxtán e pálut* [oak] *az digar deraxtán biwtar ast.//*

preeminence n *barjestegi; bartarin budan. //Pádáw* [award] *baráye kasáni ke dar kárhá ye mardomi* [public] *barjeste hastand.//*

pre-eminent adj *barjeste. //dánewmandi barjeste dar rewte ye xiw//*

pre-eminently adv *bengarid be* "pre-eminent"

pre-empt v **1** *piwdasti kardan.* **2** *(dar Ámkriká) zamini hamegáni rá gereftan va az inru haqq e/ awá* ye xarid án rá baráye xod be dast ávardan.* **3** *piwdasti kardan va jelo ye... rá gereftan. //Kárgarán piwdasti karde kárxáne rá (bedast) gereftand tá az foruw án (bedast e xodávand e án) jelogiri konand.//.* **4** *(dar bázi ye brij) (bá dáwtan e barghá ye bad) piwdasti kardan va bahá ye gerou rá xeili bálá xándan.*

pre-emption n **1** (**a**) *(beáyin) dar xarid piwdasti kardan.* (**b**) *awá ye/ haqq e xarid piw az digarán.* **2** *piwdasti*

pre-emptive adj *piwdasti. //awá ye/ haqq e piwdasti dar xarid; piwdasti kardan va zudtar az digarán xaridan; piwdasti kardan va bar... táxtan/ va bast newastan* [strike]*./ (dar bázi ye brij/* Bridge*) gerouyi rá biw az andáze xándan, pidasti kardan va jelo ye digarán rá gereftan.//*

preen v **1** *parobál e xod rá bá nok pák kardan.* **2** **preen oneself** *(baráye mardom) (biwtar xárdári) xod rá xowgel kardan; xod rá targol-vargol kardan; be xod varraftan. //Jelo ye áyne be xod varraftan//.* (**b**) *az xod xownud budan*

pre-exist v **1** *az piw budan. //piw az in jahán be rixt e digari zende budan.//.* **2** *tanpiwin* [besanjid be* "reincarnation"*]*

pre-existence n *az piw budegi/ az piw budan; tanpiwin**

pre-existent adj *az piw bude; tanpiwin**

Pre-fab n *(anáyin) (xáne ye/ saráy e) piwsáxte*

prefabricate v *az piw sáxtan. //áwpazxáne ye/ saráy e/ dabestán e piwsáxte//*

prefabrication n *bengarid be* "prefabricate"

preface n **1** *dibáce.* **2** *áqáz e soxan; piwgoftár*

preface v, **preface sth with sth** *dibáce newewtan. //Dibáceyi bar yáddáwthá ye ruzáne newewt dar in ke ánán rá cegune yáftand.//.* **2** **preface sth with sth/ by doing sth** *piwgoftár newewtan; áqáz e soxan kardan. //Dar áqáz e soxan baráye derang kardan/ dir kardan puyzew xást.//*

prefatory adj *piwdarámad; piwgoftár; áqáz e soxan. //Pas az piwgoftár/ soxani cand dar áqáz ....//*

prefect n **1** *sarkarde (ye dánewámuzán e dabestán/ dabirestáni/ dar/ Engelestán).* **2** (**a**) *dar barxi kewvarhá con źápon yá faránse "barzanbán".* (**b**) *sarkalántar e Páris*

prefectural adj *(páygáh e) sarkalántari (ye Páris); barzanbáni*

prefecture n **1** *barzan e zirdast e kalántar beviźe dar Faránse/ Páris yá Źápon.* **2** *(dar Faránse) sarkalántari; saráy e sarkalántar (dar Faránse); barzanbáni*

prefer v (**preferred, preferring)** **1** **prefer sth (to sth)** *dusttar dáwtan; pasandidan; pasand kardan. //Ham qahve hast ham cáy, kodám rá dusttar dári?/ Piyáderavi rá dusttar dáram tá docarxesavári./ (beáyin) Dusttar dáram tanháyi ánjá naravi.; Dusttar dárad tanhá báwad.; Pedarewán dusttar dárad wab zud be xáne biyáyand.; Dusttar dáram tanháyi piyáderavi konam; Qahveam rá bi wir/ xáme mixáham/ mipasandam.//.* **2** **prepare a charge/ charges (against sb)** *(dátikán*) piwmárdan [bengarid be* "accuse"*]. //ránandeyi/ ránade ye rádeyi*/ máwini rá piwmárdan*; Gováh e basande baráye piwmárew/ piwmárdan dar dast nadárim.//*

preferable adj, **preferable (to sth/ doing sth)** *behtar, pasandidetar; wáyestetar. //Dar in garmá xorák e sard delcasbtar ast./ Zendegi dar rustá rá dusttar dárad tá zendegi dar wahr./* Anything was preferable to that dreadful din in the house: *"balá ye safar beh ke dar xáne jang." (Sa'di)*

preferably adv *ce behtar; behtar ke. //Kák mixást, ce behtar ke wokoláti báwad.; Mixáhand saráy e nouyui bexarand ce behtar/ behtar ke kenár e daryá báwad.//*

preference n **1** (**a**) **preference (for sth)** *pasand; dusttar dáwtan. //ham wir hast ham sarwir* [cream] *kodám rá dusttar/ biwtar dust dári?; In bastegi be án dárad ke ádam kodám rá pasand konad./ In bastegi be án dárad ke ádam kodám rá pasand konad.; Rang e ábi rá dusttar dárad/ mipasandad//.* (**b**) *pasand. //Pasand e womá ci-st?/ Kodám rá mipasandid?//.* **2** **preference (to/ towards sb)** *bartari dádan. //Kármandáni ke sáliyán e deráz injá kár kardeand bar ánán ke táze ámadeand bartari dárand* [be given preference]*./ Mikuwid miyán e kudakáni ke be dastaw seporde budand* [in her care] *bartari nagozárad (va bá hame yeksán raftár konad.)//.* **3** **in preference to sb/ sth** *bejáy e. //Bar án wod violon/ galgacak* farágiread bejáy e piáno.//*

preference shares, preference stock, (US) **preferred shares/ stock** *(hirbáni** [economy]*) bahr e bartar*

preferential adj **1** *bartar. //gomrok/ nerx e gomroki ye bartar (be sud e kewvari, goruhi, kárxáneyi va mánand e án)//.* **2 give/ get preferential treatment** *nurecewmi budan; nurecewmi darávardan. //Dar in daftar nurecewmi bázi baráye hickas dar kár nist!//*

preferentially adv *bartari dáde wodan; nurecewmi budan*

preferment n *barkewidan; barkewide wodan. //Páygáhaw rá barkewidand va in máye ye delwádi ye haváxáhánaw gawt.; Cewm dáwt páygáhaw barkewide wavad.//*

prefigure v *(beáyin) az piw ágáhi dádan. //Ruydádhá ye negarán konande ke piwágahi az gubare* ye hirbáni** [economic recession] *midahad.//.* **2** *(az piw) pendáwtan*

prefix n **1** *(kutáhwode* **pref***) piwvand con "ná-", dar "náwád".* **2** *farnám con* Dr./ *Pezewk.../* Mrs./ *Bánu... va mánand e án*

prefix v, **prefix sth (to sth)** **1** *dar áqáz e.../ piw az... afzudan. //Afsar* [the official] *zandi* [explanatory note] *bar áqáz e fehrest nevewt.//.* **2** *piwvand/ farnám afzudan bar...*

pregnancy n **1** *ábestani, bárdári; wekam; ábusi (ZBP. C3399); //ranj e ábestani; In dáruhá rá hengám e bárdári/ ábestani nabáyad xord.//.* **2** *ábestani; bárdári. //Cahár sále se bár ábestan wod/ bárdár wod.//*

pregnant adj **1** *ábestan; bádár, wekam, ábus (ZBP C3399); ábeste (ZBP. C1500); zehi, "nabáyad ze bon kowt gáv e zehi -- ke az marz birun wavad farrahi." (ZBP. L5974 SF); bárgerefte, "va Maryam xodáy rá az moti'án bud pas Jebreyil del e Maryam xow kard, be Maryam andar damid be farmán e xodá ye Maryam az án bád e pák bár gereft." (ZBP. L13 TB); viwude* [ábestan baráye jánevarán va mardom e ahrimani, <Pahlavi (ZBP. C4263 MK, BF)]. //Wewmáhe ábestan bud./ Az yek mard e digari ábestan wod/ ábestan ast.//.* **2 pregnant with sth** (**a**) *ábestan; por az; ágande az; harjá juri tarjome miwavad. //qand dar del e... áb wodan; pormaqz; harcizi mitavánad piwáyad* [pregnant with possibilities]*//.* (**b**) *máye ye... gawtan; ábestan e... budan. //Ábestan e payámadháyi* [consequences]*/ ábestan e bim* [danger] *budan.//.* **3 a pregant pause/ silence** *yek derang e pormaini*; xámuwi ye pormaini*. //Piw az pásox dádan e porsew/ piw az inke porsew rá pásox dahad derangi pormaini* kard.; Tanhá vákonwaw xámuwi ye pormaini* bud.//*

pre-heat v *(beviźe be rixt e náwenáxte) cizi rá az piw garm kardan/ táftan. //Kolucehá rá bist pál dar pazáveyi* [oven] *ke az piw dáq wode bepazid.//*

prehensile (adj) *(baráye pá yá dom e jánevarán) girande. //Dom e meimun ke mitavánad cizhá rá begirad.; Cangál e báz ke bá án mitavánad cizhá rá begirad.//*

prehistoric adj *piw az tárix; noxostin. //mardomán e/ ádam e/ sáxtemkánhá ye negárháyi* [paintings] *bar divár e qárhá az piw az tárix/ noxostin./ (be wuxi yá xárdári) párine; párinesangi; piw az tárix, "mál e sane ye daqyánus"/ Gománi nist ke manewte ye u* [ideas] *darbáre ye farhixt e doxtarán az ruzgár e párinesangi ast/ mál e ruzgár e pádewá-vezvezak ast/ mál e sane ye daqyánus ast.//*

prehistory n **1** *(dánew/ barrfesi) piw az tárix e nebewte/ tárix e noxostin/ áqázin. //(Tárix e áqázin e Orupá = farang/ bumiyán e Ostráliyá) piw az tárix e nebewte//.* **2** *(ruzgár e) noxostin; piw az tárix; áqázhá ye..., //áqázhá ye honar e xorvarán** [west]//

prejudge v *piwdávari kardan. //zamineyi, cemi*, gomáwtári** [client] *rá piwdávari kardan//.* **2** *bi ágáhi ye basande dávari kardan; //Bávar e u bar in bud ke hamkáránaw bedun e ágáhi ye basande darbáreaw piwdávari kardeand.//*

prejudgement n *piwdávari*

prejudice (n) **1** (**a**) *dávari, "yeki az aql miláfad yeki támát mibáfad -- biyá kin dávarihá rá be piw e dávar andázim." (Háfez); dávari ye sine, "va be bidávari va bideriqi mál yáftim." (ZBP. L2921 AT); dávari, "to con qorm raftasti andar kamar -- por az dávari del, por az kine sar." (ZBP. L6107 SF); piwdávari. //dávari/ piwdávari az ruy e rang e pust/ neźád./ bacce-andarhá* [stepchildren] *be u piwdávari minemudand ammá bá mehrabáni ye xiw bezudi bar in (dávari) cire ámad/ gawt.; U rá dar goruh e varzewi nagozáwtand az inru bargozinandegán* [selectors] *rá be piwdávari piwmárdand.* [accuse]*//.* (**b**) **prejudice (against/ in favor of sb/ sth)** *piwdávari; dávari. //Baráye in ke dar injá kámyáb wavi báyad piwdávarihá ye xiw rá kenár gozári./ Darbáre ye musiqi ye novin piwdávari mikonad./ Dar án jong* [anthology] *piwdávari be sud e qazalsoráyán* [lyric poets] *wode ast.//.* **2 to the prejudice of sth** *(beviźe dar dád/ dátikán*) be ziyán e..., //be ziyán e haq/ awá ye kasi; Ruznámehá soxanánaw rá gozárew dádand va az inru dar gozinew e áyande ziyánkár migardad//.* **without prejudice (to sth)** *bedun e xastuyi* [confession] *be kutáhi/ be gonáh. //Án bongáh paziroft tává bepardázad* [pay compensation] *bedun e inke bedád wáyán e án báwad.; Án piwnehád rá bedun e in ke dar goftoguháyi ke aknun darbáre ye dastmozd dar dast ast kárgar oftad paziroftand.//*

prejudice v **1 prejudice sb (against/ in favor of sb/ sth)** *dar sine ye kasi dávari foruxándan; dar del e/ dar guw e kasi foruxándan va u rá be piwdávari vádáwtan. //Dastur* [the judge] *be dádgán** [the jury] *goft ke nagozárand sahewháyewán dar delewán piwdávari padid ávarad.; Soxancini* [gossip] *ye ruznámehá máye ye padid ámadan e piwdávari dar del e u darbáre ye án digari gawte bud./ Zibáyiyaw/ tudelboroyiyaw/ afsungariyaw* [charm] *máye ye piwdávari ye dasturán* [judges] *gawte be sudaw ráy dádand.//.* **2** *sost kardan; ásib resándan; kástan. //Con darxást e taván* [compensation] *e hengofti kard piwmáriyaw* [his claim] *sost gawt./ Bi farhanjewiyaw* [self-discipline] *máye ye án gawt ke baxt e piruziyaw kam gardad.//*

prejudiced adj *(biwtar xárdári) dastxow e piwdávari/ dávari. //Bekuw dar dávari ye xod dastxow e piwdávari nagardi.; Xordegirán e xod rá nádán va dastxow e piwdávari dánest.; Con mádar hastam, áwkár ast ke manewteam* [opinion] *darbáre ye u dastxow e piwdávari-st.//*

prejudicial adj, **prejudicial (to sth)** *ziyánbár; máye ye ziyán. //Degarguniháyi ke be áyande ye dálá** [company] *ziyán miresánad.//*

prelacy n **1** *páygáh e sekubá; sekubáyi; abarsekubáyi.* **2 the prelacy** *sekubáyán; abarsekubáyán*

prelate n *sekubá; abarsekubá*

prelim n *(anáyin)* **1** *piwázmun.* **2 prelims** *fehrest e áqáz e ketáb*

preliminary adj, **preliminary (to sth)** *ámádegi, piwdarámad; áqázin. //Pas az soxanáni cand dar áqáz (e kár); bázjuyiháyi* [inquiries]*/ árvinháyi* [experiments]*/ goftoguhá* [negotiations] *ye áqázi/ áqázin. //(varzew) ávardhá ye áqázin; Hame ye in cizhá baráye ámádegi (baráye) cálew e bozorg e gozinew ast* [main elections struggle]*//*

preliminary n *(kárhá ye) ámádegi; (kárhá ye) áqázi. //Ámádegihá ye darbáyaste piw az hamáyew e áwti* [peace conference]*//*

prelude n **1 prelude (to sth)** (**a**) *piwdarámad [M. Moqaddam]; darámad (ZBP. L973 FM). //Afsordegihá ye payápeiyaw piwdarámad e varwekastegi ye raváni ye bavande* [complete mental breakdown] *bud./ Varwekastegi* [bankruptcy] *ye cand bongáh e kucak piwdarámad e forupáwi ye hirbáni** [economic collapse] *ye hamegáni bud.; Gománam ke in gereftárihá táze áqáz e kár ast/ Gománam ke bá in gereftárihá sar e bozorge hanuz zir e dováj-e** [blanket/ eiderdown]*//.* (**b**) *piwdarámad; darámad. //In bandhá darámadi bar cáme ye deráz e u-st.//.* **2** *(dar musiqi) piwdarámad; darámad.*

premarital adj *piw az zanáwuyi. //hamxábi/ hamxábegi/ mehrkári* [sex affairs] *piw az zanáwuyi.//*

premature adj **1** (**a**) *náras, zudras, náreside, "bá... sáxte bud, u rá zahr dádand, va in kudak náreside bud tá pádewáhi ye Bákálijár begirad." (ZBP. L530 TBH); Daqsari* [baldness] *ye/ piri ye zudras./ Átawsuzi dar negárxáne* [gallery] *máye ye baste wodan e zudras e namáyewgáh* [exhibition] *gawt.//.* (**b**) *náras. //parastári ye viže ye wirxár e náras./ Án wirxár wew hafte náras bud.//.* **2 premature (in doing sth)** *wetábzade; zudras. //hudebardári* [conclusion] *ye áhangi./ dávari ye wetábzade.; Bogzárid wetábzadegi nakarde in parvande* [the case] *rá nabandim.//*

prematurely adv *náras záde (wode); daqsari* [baldness]*; domuyi* [grey]*; cinocoruk e zudrast;/ zudras daqsar/ domu/ porážang gawte/ gawtan*

premeditate v *(beviže be rixt e náwenáxte) az piwandiwide; az piwandáxte. //kafti/ taki* [attack]*/ ádamkowiyi* [murder]*; gostáxiyi* [insult] *az piwandiwide./ Mibáyast bar má áwkár gardad ke áyá án ágreft* [crime] *az piwandiwide bude yá na.//*

premeditation n *bengarid be* "premeditate"

premenstrual adj *piw az dawtán**

premenstrual tension (abbr **PMT**) *tanew (e raváni) piw az dawtán*; "begir wodan/ sag wodan" (piw az dawtán) [Lili Zangane]*

premier adj *sar...; arjdártarin; bozorgtarin; noxost. //Engelestán bozorgtarin sázande** *ye dastgáhhá ye parmáh* [drilling equipment] *ast.; Án dálá** [company] *dar rewte ye abzárhá ye barqi jáygáh e noxost rá dárad.//*

premier n *noxostvazir*

premiership n *(ruzgár e/ páygáh e) noxostvaziri. //car ruzgár e noxostvaziriyaw./ Noxostvaziri rá be u piwnehád kardand.//*

première n *wab e noxost. //namáyew baráye noxostin bár/ noxostin bár e yek namáyew.//*

première v *namáyewi, celpardi*/ filmi rá baráye noxostin bá ru ye parde ávardan/ namáyew dádan. //Án celpard*/ film rá noxostin bár dar jawnváre ye kán/* "Cannes" *ru ye parde ávardand.//*

premise (also **premiss**) n **1** *páye. //pandi ke be sarmáyegozárán dáde wod bar in páye bud ke nerx e bahre peivaste káste xáhad wod.//.* **2** *nahád (dar cemgovági*/* Logic*), nehád.* **major premise/ minor premise** *nahád e bozorg/ nahád e kucak.* [If the major premise is "Boys like fruit." and the minor premise is "You are a boy." then the conclusion is "Therefore you like fruit." *["ánce ke dar Tázi "soqrá va kobrá" guyand.]. Agar nahád bozorg (kobrá) án báwad ke "Pesarán mive dust dárand." va nahád e kucak [soqrá] án báwad ke "womá pesar hastid." pas hude án ast ke "pas womá mive dust dárid."]*

premises n [pl] **1** *xáne, sáxtemán va zamin e án. //sáxtemánhá ye daftari/ bázargáni; Án bongáh dar jostoju ye sáxtemán va zamin e bozorgtari ast./ Az u xástand dar zamán/ dar dam/ biderang az ánjá/ án sáxtemán beravad.//.* **2** *(dátikán*) nám e xaridár/ foruwande/ viżegihá ye zamin va sáxtemán. //kasi rá az sáxtemán... birun bordan//.* **on the premises** *dar sáxtemán. //Hamiwe yek kixá** [manager] *dar sáxtemán hast./ Nuwábehá ye meimand rá dar in sáxtemán va zamin e án nawáyad nuwid.//*

premium n **1** *kic, "be jomle xáham yek máhe buse az to botá -- be kickic naxáham ke fám e man tuzi." (ZBP, C1719, FM, Rudaki). kic e bime* [instalment], *//Noxostin kic* [instalment] *e bime ye womá aknun sar reside.//.* **2** *pardáxt e fozuni; bahre ye fozuni; dastxow, "Háfez ke sar e zolf e botán dastxowaw bád -- bas torfe harifist kaw aknun besar oftád." (Háfez). //Be sarmáyegozárihá ye derázáhang 2 dar sad niz dastxow/ bahre ye fozuni midahand.; Baráye peik e tiztak* [express delivery] *báyad pul e biwtari pardázid./ Dar náf e wahr baráye xáne/ daftar keráye ye kalán misetánand.//.* **3** **at a premium** (**a**) *(hirbáni) (baráye bahrhá) gerántar. //Bahrhá xeili gerántar be foruw miresad.//.* (**b**) *(ánce ke be dastávardanaw dowvár va kamyáb báwad, va az inru) gerán/ gerántar (báwad). //Dar in sáxtemán já kamyáb va besyár gerán ast.//.* **put a premium on sb/ sth** (**a**) *cizi yá kasi rá besyár arjdár sáxtan; //*The high risk of infection puts a premium on the use of sterile needles.: *Con saxt bim e tafnu** [infection] *miravad, kárbord e suzan e setarvan besyár arjdár ast.//.* (**b**) *bar... besyár arj nehádan/ bahá dádan. //*The examiners put a premium on rational argument.: *Ázmungarán bar gováże ye bexradáne arj e besyár nehádand.//.* **premium bond** *(dar Engelestán) pawn* e [pasandáz e kewvari,* (government bond)*] ke bahre nemidahad, ammá máhi yekbár bá pewkandázi baram** [prize] *mipardázad.//*

premonition n, **premonition (of sth/ that...)** *piwágahi, "mará zán soxon bud piwágahi -- ke Pirán del az kin naxáhad tohi." (ZBP. L6380 SF); daxak* [<Pahlavi, (ZBP. C7471 NK, BF)]. //piwágahi az/ daxwak* e dożaxtari* [a premonition of disaster]./ *piwágahi ye man dorost bud/ gováhi ye delam dorost bud/ dorost az áb darámad./ Haminjur ke be án saráy nazdik miwodim, piwágahi dar delam oftád ke ciz e harásangizi rox dáde.//*

premonitory adj *piwágahi dahande; pandmand, "negah kon bedin náme ye pandmand -- makon cewm o guw o xerad rá beband." (ZBP. L4965 SF)*

prenatal adj *piw az záyemán; piw az záde wodan. //Ázmáyewhá ye (bálini) piw az záyemán; ámuzewhá ye/ varzewhá ye piw az záyemán.//*

preoccupation n **1** (**a**) *farámuwkári.* (**b**) **preoccupation (with sth)** *andiwemandi, "va án ruz Hasanak rá bar dár kardand, ostádam Bunasr ruze benagowád va saxt qamnák va andiwemand bud. (ZBP. L470b TBH); "má rá saxt del mawqul wod va bázgawtim andiwemand va qamnák" (ZBP. L1323 TBH); porandiwegi, "torá del porandiwe ye mehtarist -- bebinim tá ráy e yazdán be cist." (ZBP. L3194 SF); be timár budan, "Delávar ámad az bad-del [tarsu] padidár -- ke in bá xorrami bod án be timár." (ZBP. L7699 VR). //U peivaste dar báre ye pul deli porandiwe dáwt, va in máye ye ranjew e u (zanaw/ dustaw) bud.//.* **2** *andiwegán, "suy e wáh e Hitál kardand ruy -- ze andiwegán xast e o ráhjuy." (ZBP. L3334 SF); fiyávár; andiwe; //Dar án zamán tanhá andiweaw/ andiwegánaw/ fiyáváraw án bud ke xoráki be andáze ye basande biyábad./ Baráye hejdahsálegán dastmozd e báznewastegi az andiwegán/ fiyávárhá be womár nemiáyad.!!//*

preoccupied adj *andiwemand; porandiwe; betimár [be* preoccupation *bengarid]. //Hame ye zamáni ke bá u goftogu mikardam, porandiwe/ andiwnák bud/ minamud./ Bá deli porandiwe pásoxam dád.//*

preoccupy v (pt, pp **preoccupied**) *andiwemand sáxtan; porandiwe sáxtan; be timár dáwand. //In ruzhá engár cizi delaw rá porandiwe sáxte./ Sarásar e estár** [vacation] *darbár e tandorosti ye xiw be timár bud.//*

preordain (v) *(biwtqar be rixt e náwenáxte) az piwnevewte; xást e xodá budan ke...; //Sarnevewtewán in bud ke yekdigar rá bebinand./ Engár piruziyaw/ piruzi ru ye piwániyaw nevewte wode bud.//*

prep n **1** (**a**) *(anáyin) beviźe dar wabáneruzihá ye puli, //kár (i ke dánewju/ dánewámuz) báyad dar xáne anjám dahad//.* (**b**) *zamán e kár dar xáne.* (**c**) *//hengámi ke dáwt dar xáne be kár e ámuzák mipardáxt bimár gawt.//.* **2** *dánewju/ dánewámuz e wabáneruzi*

prep school = preparatory school

pre-package, pre-pack v *bastebandi kardan (baráye paxw va foruw dar maqázehá). //Mive ye bastebandi wode//*

preparation n **1** *ámádegi; sáxtan, "va qoum bejomle beparákandand va sáxtan gereftand tá su ye Harát beravand." (ZBP. L1196 TBH). //Bedun e ámádegi nemitaváni dar ázmun kámyáb wavi./ poxtan e/ ámáde kardan e xorák kár e to-st.; Jáy e sáxtan/ ámáde kardan e cáwt rá báyad pákize negahdáwt.//.* **preparation (for sth/ to do sth)** *ámdáde kardan; basijidan; sijidan; sáxtan, "bedán tá wab e tire bi sáxtan -- ze Irán nayáyad yeki táxtan" (ZBP. L6438 SF); sáz kardan, "to bá lawgarat razm rá sázkon -- sepah rá barin bar hamáváz kon." (ZBP. L4974 SF). //Kewvar razm rá misázad/ xod rá baráye razm misijad/ basij mikonad.; Áyá farhixt* womá rá baráye káretán xub ámáde sáxt/ basijid?//.* **3** *farávarde (ye dáruyi/ áráyewi); //yek farávarder ye dáruyi; farávardeyi baráye puwándan e lakhá ye pust* [blemish]*//.* **4** *bengarid be* “prep 1”. **5 in preparation (for sth)** *ámáde ye... budan; ....rá sáxtan; ... rá sáz kardan; basijidan. //Hanuz dárand peikár e gozinew rá sáz mikonand/ misázand.; Saráy va ráde* ye/ máwin e xod rá foruxte and va kuc az kewvar rá mibasijand/ va ámáde ye raftan az kewvar miwavand.//*

preparatory adj *áqázi, áqázin, piw...; ámádegi.... //barresihá ye, kárhá ye, kárvarzi ye áqázin//*

preparatory school, **preschool** **1** *(dar Engelestán) dabestán e puli.* **2** (US) *piwdánewgáh (e puli)*

prepare v **1 prepare (sb/ sth) (for sb/ sth)** *ámádan; ámudan; ámáde wodan/ sáxtan; áráyidan; sáxtan, "besázid o yeksar bone barnehid -- barobum e Irán be dowman dahid." (ZBP. L3233 SF); sáz kardan; "beneh piwam o bazm rá sáz kon -- be cang ár cang o mei áqáz kon." (ZBP. L6261 SF); rást kardan, "...va be xáneyi ke rást karde budand forud ámad." (ZBP. L1263 TBH); kári rá árástan, "co pásox wanidand barxástand -- suye xánehá raftan árástand." (ZBP. L4852 SF); áráyidan, "Sáleh birun ámad va goft yá qoum azáb rá biyáráyid ke azáb ámad az ásemán." (ZBP. L2019 TB); basijidan. //Zamáni baráye ámáde wodan nadáwtam./ xorák poxtan/ sáxtan/ ámáde sáxtan; Hame ciz rá az piw sáz kardan; Kudakán rá baráye ázmun ámáde sáxtan/ ámudan./ Sepáhiyán rá baráye jang basijidand/ ámáde mikardand.//.* **2 be prepared for sth** *(baráye cizi nágovár) ámáde budan; kári rá árástan/ áráyidan (be nemunehá ye bálátar zir e womáre ye 1 bengarid). //Midánestam gereftári dar piw ast ammá baráye in ámáde nabudam.; Baráye har ruydádi ámáde bud.//.* **be prepared to do sth** *ámáde ye anjám e kári budan; xástan. //Ámádeam be womá pul vám daham agar zabán dahid ke án rá pas dahid.; Nemixáham injá mánde be in gostáxihá ye zewt guw farádaham.//.* **prepare the round (for sth)** *zamine cidan; zamine rá baráye... ámáde sáxtan. //Árvinhá* [experiment] *ye piwin/ áqázin bá muwakhá ye ártewi zamine rá baráye safar e espáwik** [space] *ámdáde sáxt.//.* **3 prepare sb for sth** *kasi rá baráye cizi nágovár ámáde sáxtan; ...rá árástan/ áráyidan. //Xod rá baráye takáni zewt* [a nasty shock] *biyáráyid/ ámáde sázid!//*

preparedness n *ámádegi, árástegi, basijidegi; basij*

prepay v (pt **prepaid**) *az piw pardáxtan; piwpardáxt kardan; daxw pardáxtan (ZBP. C4495 FM); arbun pardáxtan (ZBP. C4898). //Hazine ye bisim* [telegram] *rá az piw pardáxte budand.; Pecnáyi** [envelope] *piwpardáxte/ ke hazine ye peikaw rá az piw pardáxteand.//*

prepayment (n) *piwpardáxt; piwdast; daxw; dawt (ZBP. C4495 FM); arbun; arbán; armun (ZBP. C4898 FM)*

preponderance n *bartari. //bartari ye womár e mardomán e káscewm [<Gilaki* “blue-eyed”*]/ cewmzáq dar tude.//*

preponderant adj *bozorgtar, bartar, arjdártar. //Án cáme ruyehamrafte zamineyi wád dárad.//*

preponderantly adv *ruyehamrafte.* //preponderantly optimistic: *ruyehamrafte xowbin//*

preponderate v, **preponderate (over sth)** *bartari dáwtan; bartar budan; arjdártar budan. //Bartari ye womár e tarsáyán dar án baxw az kewvar dar sanjew bá baxwhá ye digar.//*

preposition n (*dastur e zabán/ kutáh wode* **prep**) *bandváźe, "niz midánim ke váźehá be se gune-and, námváźe* [noun], *kárváź*e (verb), *va bandváźe* (preposition)” *(ZBP. L2624 NKZZF)*

prepositional adj *vandváźe(yi); vábaste be bandváźe*

prepositional phrase *nám va bandváźe ye án, con "dar wab, pas az náwtáyi"*

prepossessing adj *cewmgir, girá, tudelboro, delnewin, xowáyand. //labxandi girá/ delnewin; raftári xowáyand; kudaki tudelboro./ be didár* [appearance] *hic girá nist.//*

preposterous adj *yáve, nábexradáne, gostáxáne. //In piwmári* [accusation] *nábexradáne ast!/ Baráye án kár bahá ye xun e pedarwán rá mixáhand!//*

preposterously adv *//In baháyi ast saxt gerán va nábexradáne!//*

prepuce n **1** *xoruse, "va Ebráhim rá xoruse váboridand." (Haft Peikare, JGS) (ZBP. C312, C313).* **2** *xoruse ye cácul/ xoruse ye zál** [of clitoris]*//*

Pre-Rapaelite n *(dar honar) Piw az (ruzgár e) Ráfá'el, hamvande yek goruh az negárgarán e Engelisi sade ye 19 ke be sabk e Itáliyáyi piw az Ráfá'el minegáwtand.*

pre-Raphaelite adj *vábaste be sabk e negárgari ye piw az Ráfáyel. //Yek cehrenamá* [portrait] *be sabk e piw az ruzgár e Ráfáyel.//*

pre-record v *(beviźe dar jamjám*/* TV *yá soxanparákani) az piw dar negáwte ru ye navár yá disk. //Musiqi ye zamine rá az piw ru ye navár/ disk darnegáwte be vácá** [dialogue]*/ goftogu afzude budand./ Án handemán* [interview] *az piw darnegáwte wode bud.//*

pre-recorded adj *(baráye navár/ disk) az piw darnegáwte*

pre-requisite adj, **prerequisite (for/ to sth)** *báyaste, báyá (ZBP. L3015 TMK). //Dáwtan e yek dareje ye dánewgáhi baráye bekár gomáwte wodan dar in rade/ páygáh báyá-st.; Baráye daryáftan e/ fahmidan e káraw báyad tá andázeyi wuxmanew* [humour] *mibud.//*

pre-requisite n (also **pre-condition**), **prerequisite (for/ of sth)** *báyáyi; báyastegi; peimán, "womá niz delhá be farmán konid -- behar kár bá má se peimán konid." (ZBP. C861 FM, SF). //Baráye kámyábi, barresi ye źarf e/ bárik e bázár báyá-st.; Dáwtan e máhicehá ye xub yeki az báyáyihá ye varzidegi* [physical fitness] *ast.//*

prerogative n *awá ye/ haqq e viźe ye yek tan yá yek goruh.; //In awá ye/ haqq e viźe ye noxost vazir ast ke hargáh bexáhad dastur e gozinew dahad.; Wáh awá ye viźe/ haqq e viźe dárad ke ágreftiyán* [criminal] *rá bebaxwáyad./ Awá ye viźe ye wáh.//*

Pres abb **President**. // Pres Obama, *Farbod* Obámá*//

presage n **1** *morqvá; newáne ye bad; wogun e bad.* **2** *piwágahi del e kasi; //Del e kasi az ruydádi bad ágahi dádan//*

presage v *az piw goftan; morqvá/ newáne ye bad/ wogun e bad budan. //In abrhá newáne ye tufán ast.//*

Presbyterian adj *Pirsálári (vábaste be kelisá ye Eskátland ke dar án rahbari be dast e pirán bud.)*

Presbyterian n *hamvand e kelisá ye Presbiterian/ pirsálári*

Presbyterianism n **1** *bávar e/ kiw e presbyterianhá/ pirsálárán.* **2** *dastgáh e sarrewtedári ye kelisá be wive ye Presbiteriyanhá/ pirsálári**

presbytery n **1** *dastgáh e sarrewtedári ye kelisá ye Presbyteriyan/ pirsálári*.* **2** *xáneyi ke dar án Pristár* [priest] *e Kátolik e Rumi ye barzan miziyad.* **3** *(dar kelisá) yazewgáh; juwveqán*

pre-school adj *ámádegi, piwdabestáni; kudakestáni*

prescience n *piwguyi; piwbini*

prescient adj *piwgu; piwbin*

prescribe v **1** **prescribe sth (for sth)** *(dáru/ darmán) nevewtan; dastur (e dáruyi/ darmáni) dádan. //Baráye inke bexábam cand hewk** [pill] *baráyam nevewt/ dastur dád; Az andáze ye/ xorák e nevewte wode pá farátar nagozárid./ Az pezewk bexáhid baráye sorfeyetán dáruyi baráye tán benevisad/ dastur dahad./ (pendárin) pezewk behtarin cáre ye afsordegiyaw rá raftan be estár** [vacation] *dánest./ Naski* [text] *ke baráye ázmuni xándanaw darbáyast/ darbáyaste ast.//.* **2** *dastur dádan; nevewtan; nebewtan; "ke cun áwkár gardad bedáni ker kár bar nehád e aql e to nist, kár bar nahád e nebewte ye qazá va qadar ast." (ZBP. L1818 DB). //Dád/ dátikán* baráye ingune xosir** [offence] *táván e geráni dastur midahad/ piwbini kardan./ Áyinnáme ye wahrbáni conin nevewte ke womáre ye afsarán be xubi áwkár báwad./ Áyinnáme ye ártew dastur midahad/ miguyad ke senáh*/ zinabzár rá cegune báyad be dast gereft va ráh bord.//*

prescript n *(beáyin) dád, dastur, farmán*

prescription n **1** (**a**) *govárew, "tá pas gomán bordam ki axlát e án narm bud. Digar báre sáxtam va axlát dorowt kardam, manfe'at padid ámad. Ma'lum wod ki axlát e conin govárewhá saxt narm nemibáyad." (ZBP. L5669 ZX); "va tafakkor rá latif konad govárewe. Hokamá guyand ki in govárew Soleimán e peiqambar... karde ast. (ZBP. L5675 ZX); govárewn*; dastur e darmáni; dastur e dáruyi. //Pezewk govárewni* baráye dáruhá ye káhande ye dard be man dád./ (pendárin) dasturaw baráye behbud e hirbáni* [economy] *pazirofte nawod.//.* (**b**) *dáru, govárewn*; govárew. //Dárusáz hengámi ke govárewn* rá misáxt*

laqzewi kard./ Hazine ye govárewn (ánce ke bimár báyad bepardázad, na bime)//.* **2** *govárewn nevewtan; //Nevewtan e govárewn* kár e/ be gardan e pezewk ast.//*

prescriptive adj **1** (**a**) *dasturi, farmáyewi. //wive ye ámuzew e dasturi//.* (**b**) *(dastur e zabán) kárbordi. //Dastur e zabán e kárbordi ye zabán e Pársi.//.* **2** *áyini; dirine az niyákán. //haqq e/ awá* ye áyini/ reside az niákán//*

prescriptively adv *bengarid be* "prescriptive"

presence n **1** *budan. //Saghá rá ámuzew dádand tá agar jáyi máde ye tarakidani báwad án rá biyáband.; Dar newast e bahrdárán* [shareholders] *báyad báwid/ biyáyid./ Budanaw behengám e girodár* [crisis] *máye ye árámew bud.//.* **2** *(pasandide) barxord. //Mardi besyár xowbarxord.; Niru ye barxordaw bá mardom ru ye faxan* [stage] *farámuw nawodani ast.//.* **3** *ádam; ciz. //Engár faravahari* [ghost] *dar otáq bud.//.* **4** *ámádegi; ámáde budan; niru ye ámáde. //Womár e faráváni pásebán dar án newast ámáde bud./ Sázmán e jaháni ye kewvarhá dar án bum niru ye ámáde dárad.//.* **5 in the presence of sb/ in sb's presence**. *//Nazd e gowáhán* [witnesses] *piwmárd* [make the accusation]*./ Xáhew kard darbáre ye án dástán piw e u goftogu nakonand.//.* **make one's presence felt** *cewmgir budan. //Berásti farwin** [chairman] *e nou xeili gardoxák karde!//.* **presence of mind** *ostovármanewi. //Án kudak e wirxár rá ke dáwt miyoftád gereft va wegeft ostovármanewi az xod newán dád.//.* **present company excepted/ excepting present company** *zabánam lál...; dur az jun e [ján e] womá; gol beruyetán...; womá rá nemigam/ nemiguyam ammá..., //Albatte womá rá nemiguyam, ammá engár mardom emwab xeili mast kardeand.//.* **the present day** *aknun, emruzi, emruze, in ruzhá. //Pas az in ke má rá 200 sál pasbordand nágahán be emruz bázgardándand.; Manewte* [attitudes] *ye sán* [conditions] *e*, *hand* [fashions] *e emruzi//.* **on present-form** *(dávari) bar páye ye kár/ kerdár/ raftár e piwin/ yá konuni; dávari bar páye ye piwine. //Baráye ye piwineaw bargozide naxáhad wod/ Con conán piwineyi dárad bargozide nemiwavad.//*

present n **1 the present** (**a**) *aknun, "hame midánim zamán be se gune ast gozawte, aknun va áyand..." (ZBP. L4584, NKZZF). //gozawte, aknun va áyande; Dástánhá ye pendárbarangiz e tárixi gorizi az zamán e aknun tavánad bud.* [historical romances offer an escape from the present]//. (**b**) **at present** *ham aknun; aknun; nun. //Engár aknun nemitavánam be womá komak konam- xeili kár dáram.//.* **by these presents** *[dátikán*] bá in gate*/ nebewte.* **for the moment/ present** *bengarid be* "moment".

present participle ends in **-ing** .eg going, having, swimming, *setáy e kárváźe* (dastur e zabán) (in dar Pársi bá "-á", "-án" va "-ande", ke be riwe ye zamán e aknun e kárváźe mipeivandad sáxte miwavad con: zibidan → zib-, → zibá/ zibán/ zibande; raftan → rav-, → ravá, raván, ravande; dar Engelisi bá* "-ing" *sáxte miwavad.*

present tense *(dastur e zabán) zamán e aknun, "hame midánim zamán be se gune ast gozawte, aknun va áyande." (ZBP. L4584 NKZZF); (aknun e sáde- aknun e hamáregi) (Ahmad e Kasravi); gozawte ye nadide (Ahmad e Kasravi). //Án kárváźe be zamán e aknun baste wode* [conjugated]*//*

present[2] n **1** *cewmrouwani; pááj (ZBP. C2803); niyáz, "In habbe nabát rá be onván e niyáz az in darviw bepazir." (ZBP. C2918 FM); dáwan (ZBP. C4497 FM); piwkew, "raft va salám e Farvah beresánid va án astar piwkew kard va ba'd az án eslám e Farvah xabar bázdádand." (ZBP. L7429 SR). //piwkewhá ye/ cewmrouwanihá ye zádruz e Mehr*/ Krismas, zádruz.; cewmrouwanihá ye bayugáni* [wedding]//. **2 make sb a present of sth** *be kasi piwkew dádan; piw ferestádan, "Malek dar hál kanizaku xubruy piwferestád..." (ZBP. L3516 GS). //Candán nusiyák** [typewriter] *e rá sotud va az án xowaw ámad ke án rá be u piwkew kardam./ (be riwxand) Nagozárim ke hamálán* [opponents] *e má be ásáni/ ráyegán darváze ye má rá begowáyand.//*

present[3] v **1 present sb with sth** *dádan; piwkew dádan/ kardan, "raft va salám e Farvah beresánid va án astar piwkew kard va ba'd az án eslám e Farvah xabar bázdádand." (ZBP. L7429 SR). piwferestádan, "Malek dar hál kanizaki xubruy piw ferestád." (ZBP. L3516 GS). //Hamkárán be farwin** [chairman] *ke báznewaste wod ceki piwkew kardand./ Be yádbud e pesarewán candi pul be dánewkade dádand/ piwkew kardand./ piwferestádand.//.* **2 present sb to sb** *be kasi wenásándan. //Dastyár e novinam rá be womá miwenásánam.; Áyin e wenásándan e bánován e javán dar darbár (be wáh) varoftáde./ az miyán rafte.//.* **3 present sth (for sth); present sth (to sb)** *piwnehádan; dar miyán nehádan; be miyán kewidan; báznemudan. //váwekáfti* [analysis] *bexubi/ xub báznemude.* [well-presented]*./ Neranghá** [designs] *ye xod rá baráye barresi va ostovárdáwtan miyán nehádan/ piw nehádan./ Parvandeaw rá be goruh e gozin* [committee] *piwferestád/ báznemud./ Darxásti/ darxástnámeyi* [petition] *be farmándár* [governor] *dádand.//.* **4 present sth (to sb)** *dádan; kardan; harjá juri tarjome miwavad. //puzew xástan* [present one's apologies]; *dorud dádan* [greetings]//. **5** (**a**) **present oneself (for sth)** *budan, ámadan. //Az womá xáste*

*miwavad ke baráye handemán** [interview] *biyáyid.; Báyad ruz e dahom e Xordád dar dádgáh báwam.//.* (**b**) **present itself (to sb)** *nemudan, ruydádan, rox dádan, piwámadan. //Báz ke be án porsemán darnegarist, pásox xodbexod be maqzaw ámad/ resid.//.* **6** **present sb with sth**; **present sth (to sth)** *ruberusáxtan bá; docár e... sáxtan. //In kár noupáyán/ tázekárán rá bá gereftárihá ye faráván ruberu mikonad./ Káhew e nerx e bahre e án bongáh rá bá gereftárihá ye novini ruberu sáxte.//.* **7** **present sth (for sth)** *cek/ bijak* [bill]*/ cizi/ dádan/ ferestádan. //Váládgar* [builder] *bijakaw rá ferestáde?; Án cek rá ruz e dahom e máh e Xordád baráye pardáxt* [payment] *ferestádand.//.* **8** (**a**) *namáyew dádan. //Namáyewxáne ye Wahrzád, namáyewnáme ye Rostam e Farroxzád rá be rixt e novini namáyew midahad.//.* (**b**) *namáyew dádan. //Tálár e Bárbed sarvád** [choir] *e goruh e kudakán e Iráni rá be namáyew migozárad.//.* (**c**) *be namáyew gozáwtan; bargozár kardan. //Hengámi ke u nist/ U ke nist ce kasi/ ke/ ki namáyew e u rá bargozár mikonad?//.* **9** *piwfang kardan* [present arms]. *//Piw fang!* [Present arms!]. *//Be sarbázán dastur dádand piwfang konand* [ordered to present arms]*//*

present n *piwfang. //dar sán e piwfang* [rifles at the present]*//*

presentable adj *(ánce ke) dar xor e namáyew (nazd e mardom báwad.). //Dahhá dast jáme dárad ammá hic kodámaw dar xor e puwidan jelo ye mardom nist.; Piw az ámadan e mehmánán báyad rafte be sar o ruy e xod beresam* [make oneself presentable].*; U rá dar Operá/ Sangitan* bá mardi saxt nikudidár didand* [extremely presentable escort]*//*

presentably adv *//yek bár ham/ yek ruz ham baráye xownudi ye xodá raxti xowáyand puwid va rixt e ádam peidá kard!//*

presentation n **1** (**a**) *namáyew dádan; bargozár kardan. //Dárand xod rá baráye namáyw dádan e yek barnáme ye sáz o áváz e novin ámáde mikonand.; Agar án cek rá dar bánk/ ganj bedahand mitavánand pul begirand.//.* (**b**) *piw nahádan; namáyew dádan. //Báyad wive ye piwnehádan e gováże* [argument] *ye xod rá behtar sázad.//.* **2** (**a**) *namáyew. //Be wab e noxost* [the première] *e namáyewewán raftim.//.* (**b**) *piwkew, "raft va salám e Farvah beresánid va án astar piwkew kard va ba'd az án Eslám e Farvah xabar bázdádand." (ZBP. L7429); cewmrouwani; niyáz, "In habbe nabát rá be onván e niyáz az in darviw bepazir." (ZBP. C2918 FM); dáwan (ZBP. C2803); pááj (ZBP C2803 FM); //Baráye jawn e 15 sál e zanáwuyiaw* [jubilee] *mixáhim be u piwkewi bedahim.; Wahrbánu xod piwkewhá rá xáhad dád./* a presentation copy *(ketáb yá har ciz e digar) baráye piwjew; yek pácin e piwkew//.* **3** *namá (ánjá ke noxost záde wavad). //namá ye pas sar/ namá bá pas sar* [occipital presentation]*/ namá ye kun/ namá ye bá kun* [breech presentation]*//*

presenter n *namáyewgar; bargozár konande; gardánande*

presentiment n *piwágahi ye bad; daxwak* [<Pahlavi (ZBP. C7471 MK, BF)]. //piwágahi az/ daxwak* e gereftári ke dar piw ast.//*

presently adv **1** *bezudi; hamakun. //Bezudi/ hamakun be womá xáham peivast.//.* **2** *(beviże dar Ámriká) aknun; nun. //Vazir e kewvar aknun án piwnahád rá dar dast e barresi dárad.//*

preservation n **1** *negahdáwtan; páyidan; negáhdáwt, "va wefá'at án kardam, va xáne rá xodávandi hast az man bozorgtar va qádertar ast be negáhdáwt* e án." (ZBP. L7293 SR). //negáhdáwt va páyidan* [preservation and conservation] *e ruyák* va zivák** [wildlife]*; negáhdáwt e tandorosti ye xod/ xorák/ kárhá ye honari* [works of art]*; Ámáj e in ravew e kár negahdáwt e áwti ast.; Dastur e negahdáwt (e yek sáxtemán yá cizi mánand e án benám e newáne ye tárixi)//.* **2** *negahdáwtan. //Án negárhá/ pardehá rá besyár xub negahdáwte budand.//*

preservative adj *máde ye negahdárande. //Be tirakhá* [the posts] *rá máde ye negahdárande zed e zang málid.; Namak xorákihá rá (táze) negahmidárad.//*

preservative n *máde ye negahdárande; harjá juri tarjome miwavad. //Alkol rá dar barxi xorákihá baráye negahdári bekár mibarand./ Dar biwtar e bárehá/ be biwtar e guwthá ye kiveyi** [tinned meat] *máde ye negahdárande mizanand.//*

preserve v **1** (**a**) *negahdáwtan, "va wefá'at e án kardam va xáne rá xodávandi hast az man bozorgtar va qádertar ast be negáhdáwt e án." (ZBP. L7293 SR). //az bináyi ye xod xub negadári kardan/ Bináyi ye xod rá xub negadáwtan./ Mard e 80 sáleyi ke xeili xub mánde./ Pardáxt* [polish] *e cub v carm bá mum án rá xub negahmidárad./ Kuwewhá baráye negahdáwt e áwti bá wekast ruberu gawt.//.* (**b**) **preserve sth (for sth)** *zende/ imen negahdáwtan; bejá mándan. //Az dastnebewtehá ye áqázin* [early manuscripts] *xeili kam bejá mánde.; Kárháyaw rá báyad baráye pasiniyán* [posterity] *negahdáwt//.* (**c**) **preserve sb (from sb/ sth)** *imen dáwtan. //Deliri va árámi ye xalabán ján e ráhiyán/ sarnewinán rá imen negahdáwt./.* God preserve

us!: *Xodá má rá dar panáh e xod negahdárad!//.* **2** *negahdáwtan. //Harjur bud wuxmanewi* [humor] *ye xiw rá negahdáwt./ Dar án kár besaxti betaván áberu ye xod rá (dar cewm e xiwtan) negahdáwt/ áberudári kard.//.* **3** *xoráki rá xub/ táze negahdáwtan va jelo ye gandidegi** [decay] *rá gereftan.; //Namak va buafzár* [spices] *jelo ye gandidegi ye guwt rá migirad.; Tábestánhá bár e mive rá* [large crops of fruit] *rá mitaván yax zade/ fosorde yá dar botri karde negahdáwt tá nagandad.//.* **4** *(biwtar be rixt e náwenáxte) (já ye máhigiri, wekár/ naxcirgáh; zamin, páreyi az rud va mánand e án rá) viźe dáwtan; "sepah rá ze bad viźe u dáwti- be razm andarun neyze ugárwti [ugárdan = ugárwtan/ (ZBP. C5435, FM, Daqiqi)]. //Az máhigiri dar in páre az rud saxt jelogiri miewavad, zirá án rá viźe dáwteand.* [strictly preserved]*//*

preserve n **1** (**a**) preserved fruit *ambag (ZBP C3475 FM). //ambag e zardálu./ ricár, ricál (yeki qorm e beryán o nán az baraw -- namakdán o ricál gerd andaraw." (ZBP. L6568 SF). //ricár e tutfarangi//.* **2** *naxcirgáh e viźe; jáy e máhigiri ye viźe.* **3** *kár e viźe. //Cáne zadan bá xaridárán* [negotiate prices with sb] *rá kár e viźe ye xod midánad.//*

preserver n *-bán; -pá; -pás; -buz; negahdárande. //*a life-preserver *jánbuz//*

preset v, (**presetting,** pt, pp **pre-set**) *az piw... nehádan. //Ojáq rá az piw ruy e wew o nim nehád tá hamángáh rouwan wavad./ Celpardak** [video] *rá az piw conán nehádand ke ávard* [the match] *rá porkonad/ darnegárad.//*

pre-shrunk adj *(párceyi ke piw az duxt) ábkewide/ ábrafte. //Yek jin* [jeans] *e ábrafte.//*

preside v **1** **preside (at sth)** *farwin* budan, farwestan*/ farmánde budan. //*presiding officer *afsar e farwin*; kármandi ke farwin* ast./ Har ke farwin* ast/ farwinad* báyad bordbár va kárdán báwad* [patience/ tact]./ *Noxost vazir dar newasthá ye vazirgán** [cabinet meetings] *farwin* ast.//.* **2** **preside over sth** (**a**) *sar e/ sarkarde ye/ kixá* [boss] *ye... budan. //Wahrdár* [mayor] *sarkarde ye (anjoman e) wahrdári-st* [city council]*.//.* (**b**) *dar dast dáwtan; pásoxgu ye... budan. //Kixá** [manager] *ye konuni pásoxgu ye* [presides over] *káhew e tond e sudávari* [profitability] *ye bongáh ast.//*

presidency n **1** **the presidency**, **the Presidency** *warviná*; farbodi*. //Omidvár ast ke be warviná*/ farbodi* dast yábad.//.* **2** *warviná*; farbodi*. //vápasin ruzhá ye warvináyaw*/ farbodiyaw./ Baráye bár e dovvom be warviná*/ farbodi bargozide wod.//*

president n **1** *farwin*; farbod.* **2** *niz* **President** *farwin*. //Farwin* e bádgán e bázargáni* [President of the Board of Trade]./ *U rá farwin* e báwgáh e tapkáye** [cricket club] *sáxtand.//.* **2** *(dar Ámriká sar e bánk/ ganj/ bongáh) "farbod* e gozin". besanjid bá,"begoftand yeksar be wáh e gozin -- ke bas nist barxonde, bonyád e in." (SF)*

presidential adj *farbod/ farwin*. //námzad e farbodi/ farwini*./ ráh o rasm e farbodi; farwin** [presidential policy]*; gozinew e/ bargozidan e farbod/ farwin*./* (US) a presidential year *(dar Ámriká) sál e gozinew e farbod*.//*

presidium, praesidium n (pl **presidiums/ praesidiums**) *(beviźe dar kewvarhá ye komunisti/ Mazdaki*) goruh e gozin e kárgozári ye hamiwegi/ peivaste.*

press[1] n **1** *fewár; out. //xamir rá bá fewár e dast pax/ pahn kardan; Án walvár rá báyad otu zad/ kard.//.* **2** *(beviźe dar váźehá ye serewte) hune* [<Pahlavbi, hunidan (ZBP. C3978 MK)]; carxowt; //hune* ye báde/ carxowt e mei* [a wine press]; *hune* ye/ carxowt e zeytun; zeytunhun*./ Dascele* ye tenis* [racket] *xod rá dar tang e dasti* [press] *nehádan./* a hydraulic press *carxowt e*/ hune* ye rouqani. //Yek pácin* [a copy] *az ruznáme rá haminjur ke az dastgáh e cáp* [press] *birun miyámad bardáwt.//.* **3** *cizi rá virástan va baráye cáp dádan. //zir e cáp raftan; be cáp residan./ Bahá ye káláhá baráye hengám e cáp dorost ast, ammá dastxow e degarguni tavánad bud./ jelo ye cáp e... rá gereftan* [stop press]*//.* **4** (*biwtar* **the Press**) *ruznámenevisán; gozárewgarán; ruznámehá; rasánehá. //Rasánehá/ ruznámenevisán rá nahewtand* [not allowed]*ke dar án dádxást* [trial] *báwand* [attend]*./ Biwtar e rasánehá az ráhorasm* [policy] *e warvin* dar kárhá ye borunmarzi haváxáhi mikonand./ ruznámehá ye* [press] *bum* [local]*, kewvar* [national]*, ostán* [provincial]*./ Ruznámehá ye/ máhnámehá ye áwqáli/ zobáledáni* [gutter]*./ Ázádi ye qalam rá báyad pás dáwt/ soráyid.* [the freedom of the press/ protect]*./ ágahi dar ruznámehá; gozárewi* [comment] *dar ruznámehá; ázádi ye qalam/ rasánehá//.* **5** *gozárew dádan. //gozárew e xub/ bad dar rasánehá darbáre ye... dádan.//.* **6** *cáp va paxw; cápxáne. //cápxáne ye dánewgáh e Tehrán./ Cápxáne ye kucaki ke káraw beviźe cáp e ketábhá ye peikaredár* [illustrated] *ast.//.* **7** (**a**) *anbuh e mardom. //Án kudak dar anbuh e mardomi* [the press of people] *ke az ávard* [the match] *birun miámadand gom gawt.//.* (**b**) *fewár e kár. //fewár e kár/ zendegi ye novin/ emruzi* [the press of modern life]*//.* **8** *ewkáf e bozorg. //ewkáf e bozorg e wamad/ (párcehá ye) sefid* [a linen press]*//*

the Press Association (abbr **PA**) *(dar Engelestán) bongáh e ágáhiresáni ye kewvari.*

press[2] v **1** (**a**) *fewordan. //Máwe ye tofang rá kewidan/ fewordan; gáz (e ráde*/ máwin) rá fewordfan; tokmeyi rá fewordan va tu rándan.; kelidi rá feworde bálázadan* [press up]*//.***press (sth/ sb/ oneself) against/ on sth; press sth to sth** *fewár dádan; fewordan. //Angowt e páyam tával zade v a muzeam/ kafwam ru ye án fewár midahad./ Nemixáham be womá fewár ávaram, ammá nabáyad beravi.; Bánk/ ganj fewár ávarde vám rá bázpardázim./ Be má fewár miyávarand ke zud áhang e kár konim.//.* **2** *ru ye... fewár ávardan. //Nemixáham fewár biyávaram ammá sisad dolár be man bedehkári./ Hanuz dárad páfewári mikonad ke be u táván dáde wavad* [claim compensation]*; bar án budand ke parvande ye xod rá be bálátarin dádgáh borde ruy e kár fewár/ biwtarin fewár rá begozárand.//.* **3** *pácin* kardan [baráye riwe bengarid be* "copy"]; *dab* kardan (ruy e navár/ valg** [disc/ record] *va mánand e án]//.* **4** **be pressed for sth** *kam dáwtan; ...nadáwtan. //Xáhew mikonam bewetáb, gáh nadárim. //Aknun pul nadáram/ pul xeili kam dáram. Mitavánam hafte ye áyane be womá bepardázam?//.* **5** **press sth home** (**a**) *sar e já capándan/ tapándan; tu kardan. //Dar rá qofl karde kolun* [the bolt] *rá sar e jáyaw tu kard.* [press home]*//.* (**b**) *bezur bartari be dast ávardan. //*press home one's advantage: *bezur bartari be dast ávardan; Bezur soxan e xod rá be korsi newándan* [press home one's argument]*//.* **press sth into shape** *pax kardan; hamvár kardan.* **6** **press across, against, around, etc (sth)** *(baráye mardom) hamdigar rá hol dádan va... raftan. //Mardom gerdágerd e xánedán e wáhanwáhi rá ke be didár ámade budand gerefte hamdigar rá hol midádand./ Mardom geráte* [barrier] *rá hol dáde fewár miyávardand.; Baráye in ke xod rá be faxan* [stage] *beresánad ráh e xod rá miyán e anbuh e mardom hol dáde bázmikard.//.* **press ahead/ forward/ on (with sth)** *sarsaxtáne pei gereftan; bá wetáb piwraftan. //Án bongáh barnáme ye nousázi rá sarsaxtáne peigir mikonad.; Án barnáme rá bedun e az dast dádan e zamán báyad bá wetáb anjám dahim.//.* **press for sth** *fewár ávardan; peigiri kardan. //Farwin** [president] *fewár ávarde ke dar ravand e kár degarguni padid áyad/ padid ávarad./ Rastehá* [unions] *ye kárgari fewár ávardeand ke sán* [conditions] *e kár rá behtar sázand.//.* **press sth from sth; press sth out of/ in sth** *navardidan; sonbidan. //barg e pulád rá navardidan va tane ye ráde*/ máwin az án sáxtan; Párce carmi rá sonbidan/ suráx-suráx kardan; Az moqavvá bá fewordan e cizi nouktiz parhibháyi* [shapes] *darávardan/ boridan//.* **press sth from/ out of sth**; **press sth out** *fewordan va áb e... rá gereftan. //Portoqál rá feworde áb e án rá gereftan; Zeitun rá feworde rouqan e án rá gereftan./ Toxmhá ye/ dánehá ye gouje farangi rá feworde jodá kardan//.* **press (down) on sb** *kasi rá zir e fewár nehádan; zir e fewár budan. //Pásoxguyihá va bár e geráni bar duw dárad.//.* **press sth on sb** *bezur be kasi pazirándan/ dádan. //Bezur be kasáni ke be ánán nikuyi/ niki karde budand piwkewháyi dádand.; Nemixástam pul rá begiram ammá bezur be man dád./ Barcasbi* [label] *ru ye baste casbándan./ roguyi* [a pad] *pákize bar zaxmi nehádan//*

press[3] v **1** *bezur kasi rá dar niru ye zamini yá daryáyi be kár vádáwtan.* **2** **press sb/ sth into service** *az ruy e nácári bekár bordan; az ruy e nácári vádáwtan/ pardáxtan. //Hengámi ke maqáze xeili kár dáwt hame ye xánevádeaw bekár pardáxtand.* [press into service]*./ Masrádehá* ye/ otobushá ye kohne rá az ruy e nácári baráye panáh dádan e panáhandegán be kár bordand.//*

press agency **1** *daftar e ágahi.* **2** *bongáh e ágáhiresáni*

press agent *kármand e daftar e ághi/ kármand e namáyewxáne viže ye ágahi dádan*

press baron *ruznámedári/ ruznámeciyi/ ruznámenevisi ke xaraw miravad.*

press-box n *jáygáh e viže ye gozárewgarán*

press conference *goftogu/ goftowonud bá ruznámenegárán. //Hamin ke hude ye kár dáneste wod noxost-vazir dastur dád goftowonudi bá ruznámenegárán barpá gardad.//*

press cutting, (US) **press clipping** *gozárew e cidewode az ruznámehá*

press gallery n *jáygáh e viže ye gozárewgarán dar dádgáh yá segálestán**

press-gang n **1** *(dargozawte) goruh e sarbázgir.* **2** *goruh e bigárigir*

press-gang v *bezur kasi rá be ártew bordan/ be bigári vádáwtan. //(bewuxi) az má bigári gerefte má rá be dádan e nuwábe gomáwtand.//*

pressing adj **1** *biderang. //kári biderang* [pressing engagement]*.//.* **2** *peigir, payápei, páfewári. //navid* [invitation] *e peigir baráye wám.; Candán páfewári kard ke natavánestam sarbázzanam* [refuse]*.//*

pressing n **1** *pácin* kardan* [copy]. *//yekhezár pácin* az yek bahárang** [symphony]*//.* **2** *pácin*. //cand hezár pácin az yek valg** [disc/ record]*//*

pressman n (pl **pressmen**) **1** *(dar Engelestán) ruznámenevis; ruznámenegár.* **2** (US) *cápgar; kárgar e cápxáne*

press officer *soxangu (ye bongáh yá kumal** [political party]*)*
press photographer *peikarebardár e ruzname*
press release *gozárewi. //ágáhiyi ke vezáratxáne/ kumal** [political party] *va mánand e án be ruznámehá midahad./ Án dálá** [company] *gozárewi be ruznámehá dád tá digar mardom darbáre ye bahrhá* [shares] *ye án afsáne nabáfand/ rah e afsáne nazanand.//*
press-stud *(anáyin* **popper,** (US) **snap fastener***) dogme jofti/ tokme jofti*
press-up, (US) **push-up** n (usu pl) *wená (varzew) (ru ye zamin) wená (raftan)*
pressure n **1** (**a**) *fewár. //fewár e mardom bar gerátehá* [against the barriers]*; fewár e áb divár e./ Fewár e ábband rá tarak dád/ tarakánd.//.* (**b**) *(andáze ye) fewár. //Karak* [tyre] *xeili seft/ por ast. fewáraw rá kami bekáh.; Fewár e xun e womá xeili bálá-st.; fewári barábar e se kilo bar wew sántimetr e cárguw./ fewársanj; bá fewár e fareván kár kardan//.* **2** *fewár e váyu** [atmospheric pressure]. *//Yek navár* [band]*/ yek piwáni* [front] *az havá ye kamfewár az ruy e kewvar migozarad.//.* **3 pressure (of sth), pressure (to do sth)** *fewár. //Az xáne raft tá az fewár e hamáhangi/ hamrangi* [conform] *bá zendegi ye xánevádeaw begorizad.; Fewár e zendegi ye wahri nágoziraw sáxt be rustá beravad.//.* **4 bring pressure to bear on sb (to do sth)** *kasi rá zir e fewár nehádan/ gozáwtan. //Agar pul rá napardázi bánk/ ganj to rá zir e fewár minehad./ Anjoman e wahrdári bar xánexá* [landlord] *fewár ávard ke xáne ye xod rá vaw konad/ sázad* [improve the property]*//.* **put pressure on sb (to do sth)** *kasi rá zir e fewár nehádan. //Záde wodan e doqoluhá ánán rá zir e fewár nehád tá saráce* [apartment] *ye bozorgtari dastopá konand./ Man nemixáham womá rá zir e fewár neham/ gozáram tá áhang e kári konid, ammá candán zamáni báz namánde.//.* **under pressure** (**a**) *zir e fewár; porfewár. //Gáz dar anbárak* [tank] *zir e fewár ast.; Fugán/ ábejo az bowke* [barrel] *bá fewár birun miáyad.//.* (**b**) *fewár. //zir e fewár kár kardan./ Kasi rá zir e fewár nehádan tá kári rá bekonad./ zir e fewár budan/ nehade wodan tá kári rá kardan//.* (**c**) *fewár. //Pievaste zir e fewár ast va dárad náxow miwavad.//*
pressure v = pressurize
pressure-cooker n *dig e zudpaz*
pressure group *(dar xawáyágari** [politics], *niz soudágari) hávdase* [baráye riwe bengarid be* "lobby"]
pressurization, pressurisation n *bengarid be* "pressurize"
pressurize, pressurise/ (pressure) v **1 pressure sb into sth/ doing sth** *zir e fewár nehádan/ gozáwtan; vádár be kári kardan. //Zir e fewáraw nehádand tá be peivand e do bongáh tan dardahad* [a merger]*./ Gomán mikard zir e fewáraw nehádeand tá az kár kenáre juyad* [resign]*.//.* **2** *(beviźe be rixt e náwenáxte) fewár e havá ye (darun e) ... rá bálá bordan. //balanj e porfewár/ fewármand* [pressurized cabin]*; otáqakhá* [compartment] *rá xub bá fewár por kardeand.//*
pressurized water reactor *guneyi kure ye hasteyi ke baráye xonak kardanaw áb e porfewár bekár miravad.*
prestidigitation n *jádugari; tardasti*
prestidigitator (n) *(beáyin yá be wuxi) jádugar; tardast*
prestige n *xownámi; áberumandi. //xownám/ áberumandi ye xiw rá az dast dádan/ bázyáftan* [regain]*./ Hengámi ke án rosváyi* [scandal] *áwkár gawt badnám gawt/ áberuyaw rixt/ xownámi ye xod rá az dast dád* [lose prestige]*.//.* **2** *koláh e kasi pawm dáwtan; xownámi; áberumandi; xar e kasi raftan. //Nazd e mardom xownám/ áberumand budan/ gawtan; xar e kasi raftan; koláh e kasi pawm dáwtan./ Dáwtan yek* Rolls Royce *máye ye án miwavad ke dar cewm e mardom, ádam áberumand wavad.//*
prestigious adj *áberumand, xownám. //Yeki az námvartarin/ áberumandtarin baháranghá** [orchestra] *ye jahán.//*
prestissimo n *(dar musiqi) wabdiz* "Co dar wab bargerefti ráh e wabdiz- wodandi jomle ye áfáq wabxiz." (XosorWirin, Nezámi)*
presto adv **1** *(musiqi) tond; máh barkuhán*, "co lahn e <u>máh barkuhán</u> gowádi -- zabánaw máh bar kuhán nehádi." (XosorWirin, Nezámi).* **2 hey presto** *bengarid be* "hey"
pre-stressed adj *(baráye sáru/* concrete) *kabálmand** [with cables/ bars/ inside]/ *kabál (ZBP. C3090 FM); piwtanide (Bahrám Yusefi)*
presumable adj *pendáwti. //Gomán miravad dar gozinew* [election] *bá wekast ruberu wavad.//*
presumably adv *guyá; gomán miravad. //Guyá az gereftárihá ágáh ast./ Con ravew e káraw pák bá wekast ruberu gawte guyá az kár kenáre girad.//*

presume v **1** *gereftan, pendáwtan, gománidan, gomán kardan; dorost pendáwtan. //Gománam saranjám hamdástán gardand./ "Áyá hamsáye be estár** [vacation] *rafteand?", "Gománam ári"./ Dar dátikán* e Engelestán* [English law] *piwmár* [accused] *rá bigonáh pendárand tá in ke gonáhaw ostovár dáwte wavad.; Davázdah ráhi gom wodeand va gomán miravad morde báwand.//.* **2** *gostáxi kardan va kári kardan. //Nemixáham gostáxi karde womá rá áwofte sázam.//.* **3** **presume on sth** *az... bahrejuyi kardan. //Az mehrabáni/ narmxuyi ye kasi bahrejuyi kardan.//*

presumption n **1** (**a**) **presumption (of sth)** *gomán, pendáwt. //Gomán e dádgáh bar in páye ke bigonáh ast.//.* (**b**) *gomán; pendáwt. //Dar án goftár xeili pendáwthá ye nádorost dide miwavad* [make false presumptions].*; Be gomán e in ke bárán nemigirad, mehmáni rá dar báq midahim.//.* **2** *gostáxi, bestáxi, porruyi. //Az gostáxi ye u ke bedun e ráyzani* [consulting] *bá u barnáme ye safar rá rixte bud saxt xawmgin ast.//*

presumptive adj **1** *pendárin; gománik. //yek gováh* [evidence] *e gománik.//.* **2** *gománik; engár; guyá. //morderigxár e/ jánewin* [heir] *e gománik.//*

presumptuous adj **1** *gostáx, bestáx, porru. //Porruyi ast, az womá darxást konam ke womá niz komak konid* [contribute]*?//.* **2** *sarexod; sarexodi. //Piw az in ke áhangi karde va ostovár dáwte wavad, jár zad/ án rá be ágáhi ye mardom resánid* [announce].*//*

presumptuously adv *bengarid be* "presumptuous"

presuppose v **1** *(be zamánhá ye hamáregi baste nemiwavad.) az piw gománidan/ dorost pendáwtan. //Nemitavánim piwápiw soxanánaw rá pendárim/ bependárim.//.* **2** *dar gerou ye... budan; be in maini** [meaning] *ast ke...; //Hude dar gerou ye cem* [cause/ causes] *ast./ Agar barnáme rá ostovár dárand be in maini* ast ke pulaw rá ham xáhand dád.//*

presupposition n **1** *(beáyin) az piw/ dorost pendáwtan/ az piw gománidan/ gomán kardan. //Napaziroftand bá páyandán* [bail] *ázád gardad zirá gomán mikardand gonahkár ast.//.* **2** *gereftan, pendáwtan; //gomán kardeand ke/ gománideand ke womá dar cand já gománhá ye nádorost kardeyid* [unjustified presuppositions]//

pre-tax adj *piw az kástan e báj/ áź. //Darámad/ sud/ fozuni* [surplus] *piw az kástan e báź.//*

pretence, (US) **pretense** n **1** (**a**) *vánamud; be doruq; engár ke. //vánamud be nirumandi/ anduh; xod rá be xáb zadan.//.* **2** (**a**) **pretence/ pretense to sth** *dáv. //Dáv e kárwenási/ ostádi dar in zamine nemizanam.//.* (**b**) **pretentiousness/ ostentation** *xodnamáyi; vánamud. //Mardi dorostkár va mehrabán bedun e xodnamáyi.//.* **3** **on/ under false pretence** *bengarid be* "false".

pretend v **1** *vánamudan; vánamud kardan; ...-bázi kardan. //Zamán e án faráreside ke vánamud kardan rá kenár gozáwt!; Conin vánamud/ vánamud kard ke má ke zang zadim (dar) xáne nabude.; Baccehá bá gel koluce dorost karde* [mud pie] *va vánamud mikardand án rá mixorand/ va án rá bebázi mixordand.//.* **2** *baháne ávardan; vánamudan; láf e... zadan. //Baháne ávard* [excuse] *va xod rá be bimári zad.; Láf e dustiyaw xod páreyi az daqalbázi* [deception] *bud.//.* **3** **pretend to sth** *dáv e... zadan; láf e... zadan; gazáfe. //Láf e musiqidáni ke nemizanad!/ Dáv e án nemizanam ke dar in zamine biw az u midánam.//*

pretender n *láf zan; dávzan; cáxán. //cáxáni cizi/ páygáhi/ farnámi* [title] *rá cáxáni az án e xod dánestan.//*

pretension n **1** *dáv e... zadan; láf e... zadan; gazáf e... kardan. //Cámesoráyi ke saxt láf e ostádi dar soxan mizanad* [literary greatness]*./ láf e/ dáv e án nemizanad ke dar án zamine kárwenás ast* [expert]*./ (xárdári) Láf e bozorgi mizanad* [social pretension] *va mardom be u mixandand* [ridiculous]*//.* **2** *gazáfegu budan; láfzani; cáxán. //Sabk e gazáfeguyi va barmanewáneaw xánandegán rá miyázárad.//*

pretentious adj *láf e... zadan; gazáfe goftan; cáxán kardan. //bezabáni gazáf/ cáxáni./ Nevisandeyi gazáfegu/ láfzan/ cáxán; ketábi gazáfe/ cáxán; sabki gazáfe//*

pretentiousness n *láf; gazáf, cáxán*

preterite, (US) **preterit** adj, n *(dastur e zabán) zamán e gozawte ye sáde/ gozawte. //*"ran" *zamán e gozawte ye sáde az* "run" *ast.//*

preternatural adj *wegerf, borun az andáze. //niruyi* [power] *zuri* [force], *taváni* [ability] *wegerf./ Tavánáyi ye xodádád* [gift] *e wegerf baráye xándan* [to know] *e manew e/ andiwe* [think] *ye mardom.//*

preternaturally adv *bengarid be* "preternatural"

pretext n, **pretext (for sth/ doing sth)** *baháne. //be baháne ye ráyzani/ pand porsidan be didár e man ámad./ Baráye naraftan be mehmáni/ wappási* báyad baháneyi betaráwim* [find a pretext]*//*

prettify v (pt, pp **prettified**) *(biwtar xárdári) mástmáli kardan; xowgel-mowgel kardan. //Kolbehá ye kohne ye barzegarán rá dárand bazakduzak mikonand tá baráye estár** [vacation/ holiday] *be mardom keráye dahand.//*

prettily adv *qawang, náz, bá namak; //Otáq rá xeili qawang árást.; Golhá rá ke gereft labxand e bánamaki zad.//*

prettiness n *zibáyi. //Mardom zibáyi ye án kolbe rá sotudand.//*

pretty adj (**prettier**, **prettiest**) **1** *xowgel; xojir; hoźir; qawang. //kudaki gowgel; peikari* [pattern]*/ taráneyi/ naváyi* [tune] *delangiz/ qawang; pesari xowgel; Ce pirhan e qawangi!; Bá áb koláh xeili xowgel miwavad; Kálbod e barxiyán* [victims] *cewmandáz e xojiri* [pretty sight] *nadáwt/ nabud.//*. **2** (**a**) *(beviźe dar gozawte) naqz, xub. //wuxmanewi* [pretty wit]*; setáyewi naqz* [pretty compliment]//. (**b**) *(beriwxand) bad. //Xodat rá tu ye bad hacali andáxti!* [get oneself in a pretty mess]*./ Gand e kár (pák) darámade!* [this is a pretty state of a matter!]//. **3** **(as) pretty as a picture** *xeili xowgel/ náz.* **not just a pretty face** *//ham xowgel va ham honarmand budan/ ham xowgel va ham dastrangin budan.; Baráye xowgeliyaw xowgeliyaw dar gozinew barande wod ammá aknun báyad newán dahad ke joz xowgeli honar e digari ham dárad yá na!//.* **a pretty penny** *pul e kalán; pul e hengoft. //Bázsázi ye/ nousázi* [renovation] *ye án xáne baráyat hazine ye kalán barmidárad.//*

pretty adv **1** *tá andázeyi. //Sán* [condition] *e kár tá andázeyi noumidkonande ast.; Az hude ye kár tá andázeyi xownud bud.//*. **2** **pretty much/ nearly/ well** *nazdik e...; tá andázeyi; án do tá andázeyi yeksán-and./ Án ráde*/ máwin be nou mimánad./ engár nou ast./ Wakibáyiyam nazdik ast be sar áyad.//*

pretty-pretty adj *(anáyin- xárdári) áleplangi; ajaqvajaq. //goli ye kamrang va ábi ye álepalangi; yek pirhan e zanáne ye cincin* [frilly] *e ajaqvajaq//*

pretzel *cubewur*

prevail v **1** **prevail (among/ in sth/ sb)** *raváj/ ravák dáwtan; raváyi yáftan, "áyin e wi'e, ke az wáh esmáyil e noxostin pádewáh e án xáne raváyi yáfte bud..." (ZBP. L7533 DTH); bálá gereftan, "con doulat e Arab ke hamiwe bád, rosum e Ajam bátel kard va bálá gereft..." (ZBP. L1404 TBH); //raváyi ye kárhá dar bumi* [conditions prevailing in the region]*./ kárbord e/ bekár bordan e asb baráye woxm zadan hanuz nazd e kewávarzán e tohidast raváj dárad.//*. **2** **against/ over sb/ sth** *be niru wodan, "na con Ardawir Ardaván rá bekowt -- be niru wod o baxtaw ámad be mowt." (ZBP. L3198 SF); cire wodan, "vagar cire wod bar delat kám o rawk -- soxon guy tá digar áram pezawk [pezewk] (ZBP. L3216 SF); cire gawtan, "ke gar bar xerad cire gardad havá -- niyábad ze cang e havá kas rahá." (ZBP. L6304 SF). //pársáyi/ dahm/ páktani* [virtue] *bar badkonewi* [evil] *cire migardad.; Táxtotázgarán* [invader]*/ táxtárán bar mardomán e bumi cire gawtand.//*. **3** **prevail on sb to do sth** *kasi rá be... dáwtan/ kasi rá vádár be...kardan. //Miwavad womá rá bar án dáram pas az wám soxanráni konid?//*

prevailing adj **1** *raváјdár; ravák. //Ráh o rasmi* [customs] *handháyi* [fashions] *sabki* [style] *ke raváj dárad.//*. **2** *bádi ke dar jáyi biwtar mivazad. //Bád injá biwtar az nimruz e xorvaráni* [southwest] *mivazad.//*

prevalence n *faráváni; raváj; ravák. //Az raváj e/ ravák e/ faráváni ye dowmani ye mardom bá sarrewtedári/ warvin* dar wegeft wodand.//*

prevalent adj; **prevalent (among/ in sth/ sb)** *ravájmand; ravákmand. //Biwtar e mardom xáhán e vátáw* -and* [reform]; *Áyá máláriyá hanuz miyán e mardom e injá faráván/ ravájmand ast?/ Koroná hanuz dar besyári kewvarhá ravákmand ast.//*

prevaricate v *az zir e... darraftan va rást nagoftan; dopahlu soxan goftan. //Dorost/ rokorást* [exactly] *be má begu cewode, dopahlu soxan nagu.//*

prevarication n *az zir e... darraftan va rást nagoftan; dopahlu soxan goftan. //Án gozárew sarásar ágande az doruq va soxanán e dopahlu bud.//*

prevaricator n *kasi ke dopahlu soxan miguyad; kasi ke az rást goftan migorizad.*

prevent v, **prevent sb/ sth(from doing sth)** *jelo ye... rá gereftan; bázdáwtan, "Án xáne rá xodávand hast az man qavitar. Agar xáhad xáne rá negáh dárad va torá bázdárad tavánad bázdáwtan." (ZBP. L201 TB); jelogiri kardan; jelo gereftan, "vali agar jelo rá nagirim xáhid did ce dasthában dar án mibarand." (ZBP. L3921 NKZZF); dast az piw e kasi dáwtan, "harif e torwruy e nászágár- co xáhad wodan dast piwaw madár." (ZBP. L3732 GS). //Jelo ye gostarew e* [spread] *yek bimári rá gereftan.; Hic kas nemitavánad jelo ye zanáwuyi ye má rá begirad.; Dast be kár wodan e womá az egnest** [accident] *jelogiri kard/ womá egnest* rá bázdáwt.//*

preventable adj *jelogiripazir; bázdáwtani. //Ruydádhá ye/ egnesthá* ye, marghá ye, bimárihá ye jelougiripazir/ bázdáwtani//*

prevention n **1** *jelogir; piwgiri; bázdáwtan. //Jelogiri az ágreft** [crime]; *jelogiri az setam bar jánevarán.//.* **2 prevention is better than cure** *(dastán) piwgiri beh az cárejuyi ast.*

preventive, **preventative** adj **1** *piwgiri. //kárhá ye piwgiri/ piwgiráne* [measures]*//.* **2** *dáru ye/ kár e piwgiri az yek bimári. //dar pezewki piwgiri pażuhidan/ pażuhew kardan//*

preventive, preventative n *piwgiri*

preventive detention *(dátikán*) bázdáwt e piwgiráne*

preview n **1** *namáyew dádan e celpardi*/ filmi, namáyewgáhi yá mánand e án (baráye yek goruh e viże) piw az newán dádan e án be mardom. //yek piwnamáyew baráye ruznámenegárán./ (dozdaki)* [a sneak preview] *piwnamáyew e kutáhi az handhá ye* [fashion] *zemestáni rá negaristim.//.* **2** *gozárew e yek celpard*/ film yá namáyew piw az newán dádan e án be mardom. //piwnamáyew e celpard* e hafte ye áyande.//*

preview v *piwnamáyew dádan; piwgozárew dádan*

previous adj **1** *piw; piwin, "be hame ye bandegán e piwin ham conin kardim. agar káferi ke be vaqt e mordan imán ávarad u rá napaziroftim." (ZBP. L2046 TB); az piw; piwtar; piwine, "qiyási gir az injá án o in rá- xar e piwinie pol báwad pasin rá." (ZBP. C5912 FM, Moulavi); "Ze har guneyi dástánhá zadim -- bar án ráy e piwine bázámadim." (ZBP. L3284 SF); //Yekbár piwtar hamdigar rá dide budim./ Ruz e piw ánjá bud.; Xodávand e/ dárande ye piwin ke bud?; Con az piw já ye digari kár dáram nemitavánam ánjá báwam/ biyáyam./ Án rifte* [criminal] *piwine ye caharbár dożvarew** [conviction] *dáwt.; Darxástkonandegán e in kár* [job] *báyad piwine ye (kári)* [previous experience] *dáwte báwand.//.* **2** *wetábzade. //Gomán mikonid ke bezudi xáham pardáxt?* [<u>Are you rather previous in assuming</u> I am going to pay?], *Ammá áyá dar in gomán e xod wetábzadegi nemikonid?./ Piwtar dar jamjám*/* TV *kármikard/ karde bud.//*

pre-war adj *piw az jang (e jaháni ye dovvom). //be ruzgár e piw az jang (e jaháni ye dovvom)./ rádehá*/ máwinhá ye, xánehá ye, carxowthá* [machinery] *ye piw az jang./ Sarrewtedárihá ye/ warvinhá ye piw az jang.//*

prey n **1** (**a**) *wekár (ánce ke wekár miwavad) ewkare = wekare/ wakare; wekar/ wakar [ánce ke wekár konand.]. //yek jánevare/ parande ye ewkare/ wekárci./ Wir az lábelá ye giyáhán e boland* [long grass] *baráye wekár e xod kamin karde birun ámad* [to stalk]. *wekár e buf, muw va digar jánevarán e xord ast.//.* (**b**) *wekár, barxi. //Án mard/ zan baráye foruwandegán e daqalbáz wekár e xubi bud.//.* **2 be/ fall prey to sth** (**a**) *wekár wodan. //Gurexar wekár e wir gawt.//.* (**b**) *docár wodan/ ámadan/ gawtan. //Docár e tarshá ye nábexradáne* [irrational] *bud/ gawt.//*

prey v **1 prey on sb's mind** *kasi rá peivaste saxt ázordan/ ázár dádan. //Tars az payámadhá peivaste saxt ázáraw midád/ peivaste u rá bexodmidáwt.; In andiwe ke u máye ye margaw wode bud dast az saraw barnemidáwt va peivaste ázáraw midád.//.* **2 prey on sb/ sth** (**a**) *wekár kardan; wakardan/ wekardan. //Bázháyi ke parandegán e xord rá wekár mikonand/ miwakarand.//.* (**b**) *wekár kardan. //Daqalbázi ke del e bivegán e puldár rá be dast ávarde ánán rá wekár mikonad/ miwakarad.; Rustáyiyán wekár e ráhdárán/ ráhzanán* [bandit] *e kuhnewin/ saregardane budand.//*

price n **1** *bahá. //Bahá ye in miz cand ast?; yek nimtane ye pawmi be bahá ye si dolár./ Bahá ye káláhá dárad afzáyew miyábad.* [rising/ going up/ shooting up]*/ káhew miyabad/ páyin miáyad/ páyin miravad* [going down/ decreasing/ falling]*; Bahá ye káláhá dárad tiz páyin miáyad* [plummeting]; *Án rá be án bahá nemitavánam bexaram* [afford]*./ geránforuwi kardan/ bahá ye xun e pedar e xod rá xástan* [charge high prices]*./ Án saráy rá be bahá ye xubi foruxt.* [sell at/ for a good price]; *Az váládgar* [builder] *bexáh/ bepors baráye án kár cand mixáhad?/* the fixing of price levels *yeksán negahdáwtan e bahá ye káláhá.//.* **2** *baháyi ke baráye cizi báyad pardáxt. //Az dast dádan e xodistáyi* [indepencence] *bahá ye bozorgi bud ke baráye áwti mibáyast pardáxt./ Agar sarwenás báwi báyad baháyi bepardázi, harjá beravi miwenásandat./ Barxordári az powtibáni ye ánán harce beguyi miyarzad.* [No price is too high for...]//. **3** the odds in betting *bahá ye gerou: //Baráye án asb 6 be yek bahá ye gerou ye xubi ast./* the starting price *kamtarin bahá ye gerou//.* **4 at a price** *gerán. //Tutfarangi ye noubar aknun bebázár ámade- ammá xeili gerán ast.//.* **at any price** *be har baháyi ke wode. //Mardom be har baháyi ke wode xáhán e áwti* [peace] *budand.//.* **beyond/ above/ without price** *(beviże dar soxanvari) besyár geránbahá.* **cheap at the price** *arzán. //"Si dolár baráye án ketáb mixáhi, na?", "Ári, táze baráye si dolár arzán ham hast!"; "Baráye estár** [vacation]

be ánjá raftan xeili hazine barmidárad! [cost a fortune], *"Agar máye ye wádi ye xánevâde wavad (harce begi/ beguyi) miyarzad!"//.* **everyone has his price** (saying) *(dastán) "bá pul ruy e sebil e wáh ham miwe náqáre zad!".* **not at any price** *az hic ruy!; agar saram ham beravad!. //Digar az hic ruy nemigozáram xáhar-zádeháyam injá (nazd e man) bemánand!//.* **at great price** *besyár geránbahá/ arzewmand.* **a price on sb's head** *pádáw baráye dastgiri/ kowtan e/ sar boridan e kasi. / Sarrewtedárán* [authorities] *baráye dastgiri ye/ kowtan e wurewi* [outlaw] *pádáwi nehâde budand./ baháyi bar... nehádan./ Ruy e in sarsepordegi* [loyalty] *baháyi nemitaván nehád (xeili miyarzad).//.* **what price...?** (**a**) *(dar Engelestán) (hengáme riwxand e wekast e cizi) bi arzew. //In hame soxanán e womá/ zabán dádanhá ye womá aknun, ce sud/ ce arzewi dárad?//.* (**b**) *miwavad ke...?. //Miwavad ke táván e má rá bepardázad/* pay the fine for us//

price v **1** **price sth (at sth)** *baháyi bar... nehádan. //Kárgozár* [the agent] *ruy e xáne baháyi dorost baráye bázár nehád.; Ruy e in kálâhá bahá ye xeili geráni nehádeand.; Hamáná arzántarinewán bist dolár bud.//.* **2** *bahá ye cizi rá arzyábi kardan. //Cini rá xub nemiwenásam ke betavánam bahá ye in bowqábhá rá arzyábi konam.//.* **3** *ruy e kálá bahá zadan. //Dastyár piw az namáyew* [display] *e jámehá* [garments] *ruy e ánán baháyewán rá zad/ casbánd.//.* **4** **price oneself/ sth out of the market** *bahá ye xun e pedar e xod rá xástan, va az inru xaridár nadáwtan/ ruy e dast e kasi mándan*

price control *be dasture warvin* bahá ye kálá va kárhá rá dar yek marz negahdáwtan.*

price-fixing n *(biwtar xárdári) sar e bahá ye káláyi va gerán foruxtan e án dar bázár sáxtopáxt kardan/ gávbandi kardan; bázár e káláyi rá bá nirangbázi bedast gereftan.*

priceless adj **1** *besyár geránbahá/ arzewmand, conán ke nataván baháyi bar án nehád.; //gouharháyi, pardeháyi* [paintings]*, ganjineháyi* [treasure] *saxt arzewmand conán ke natavân baháyi bar án nehád./ Yeki az sarmáyehá ye* [asset] *besyár arzewmandaw deliriyaw ast//.* **2** *(anáyin) sargarmkonande, xandeávar, carand. //yek wuxi ye xandeávar; yek wuxi ye carand; Bá án koláh berásti xandeávar wodeyi!!//*

price-list n *fehrest e bahá ye káláhá*

price-tag n **1** *barcasb e bahá.* **2** **price-tag (on sth)** *(pendárin) hazine ye...; bahá ye..., //hazine ye (sáxt e) havápeimá ye wekári* [fighter plane] *baráye warvin* xeili gerán bud.//*

price-war *cewmhamcewmi va bázárwekani.*

pricey, pricy adj (**pricier**, **priciest**) *(dar Engelestán) gerán, geránbahá. //Koláh e in sofrexáne/ resturán baráye sar e man kami gowád ast.//*

prick[1] n **1** (**a**) *áźidan; xalidan; xalánidan. //Angowtam rá bá suzan xaldam/ xastam.//.* (**b**) *suzan, suráx. //Suráxhá ye (já ye) baxiye rá mitaváni bebini.//.* **2** *dard e suzan/ xalew. //dard e suzan rá hanuz misaham*/ mifahmam./ (pendárin) wuridegi//.* **3** (**a**) *(zabán e kuce) kir.* (**b**) *(xárdári) mardeke; narrexar; gul. //Ce narrexar e kányi hasti to!//.* **4** **kick against the pricks** *bengarid be* "kick".

prick[2] v **1** (**a**) *suráx kardan, xalidan, xastan, áźdan, áźidan. //Kudak bádkonak rá áźde/ suráx karde tarakánd./ Bá suzan tával e páwneaw rá xalid/ áźid/ suráx kard/ soft.; Káqaz rá bá suzan suráx-suráx kardan/ áźdan//.* (**b**) **prick sth (on/ with sth)** *suzan zadan va dard ávardan. //Suzan be angowtaw raft; Beppá, xár be dastat naravad.//.* (**c**) *(pendárin) kasi rá wuridan/ áwoftan. //Aknun ke fahmide/ daryáfte ce kári karde/ ce gohi áb gerefte saxt wuride ast.//.* **2** *suzan-suzan wodan; suxtan. //Casb rá ke dast zadam angowtánam suznsuzan miwavad.; Boxár cewmánaw rá suzánd.//.* **3** **prick the bubble (of sth)** *kasi rá az xáb e xarguwi darávardan. //Vápasin ámár e bázargáni ye warvin*/ sarrewtedári rá az xáb e xarguwi darbáre ye hirbáni** [economy] *ye kewvar darmiyávarad.//.* **prick up one's ears** (**a**) *guwhá ye xod rá tiz kardan.* (**b**) *guw e kasi tiz wodan. //Baccehá hamin ke "bastani" rá wanidand guwewán tiz wod.//.* **4** **prick sth out/ off plant** *nahál káwtan/ newá kardan*

pricking n **1** *xastan; xalidan; áźdan; áźidan.* **2** *suzansuzan wodan. //Pust e kalleaw suzansuzan wod.//*

prickle n **1** (**a**) *xár, tiq, tix.* (**b**) *tiq/ xár ru ye pust.* **2** *suzansuzan wodan/ murmur*

prickle v *suzansuzan kardan/ wodan; xordan. //Párce ye pawmi pustam rá mixorad./ Án rásti ye harásangiz rá ke wanidam tanam murmur oftád.//*

prickly adj (**pricklier**, **prickliest**) **1** (**a**) *tiqtiqi; xárdár. //butehá ye gol e sorx e xárdár//.* (**b**) *murmur; suzansuzan. //Pustam suzansuzan miwavad./ murmur; suzansuzan//.* **2** *(anáyin) tondxu; átawin. //Emruz yek kam tondxuyi!//.* (n) **prickly heat** *araqsuz/ xixuz/ xv́isuz**

prickly pear *guneyi xáktus* [cactus]*, zabán e mádarwouhar; benám e dánewik e* <u>Opuntia</u>

pride n **1** (**a**) **pride (in sb/ sth)** *sarafrázi namudan; názew; názidan be...; be... bálidan. //Bá sarafrázi be hude ye kár e xiw negarist.; Já dárad ke be dastávard e xod benázad/ bebálad.; Az in ke mardom ráde ye/*

máwin e nouaw rá dide án rá misotudand be xod mibálid./ Názidan e/ bálidan e pedarán va mádarán be farzandán e xiw.//. (**b**) **the pride of sth** *máye ye sarafrázi/ sarbolandi/ názew, "Hamán námvar Rostam e piltan -- sotun e kiyán názew e anjoman." (ZBP. C4703 SF). //Hame ye xáneváde be án ráde*ye/ máwin e nou minázidand./ Pas az in ke gord gawt* [win the championship] *hame ye mardom e dehkade be u mibálidand/ Pas az gordi máye ye sarafrázi ye dehkade bud.//.* **2** *(xárdári) barmanewi, "cáre hamán didam ke dast az kowtan va zadan va barmanewi kardan va xawm gereftan va dozdi bázdáram." (ZBP. L1681 DB); dárát namudan (ZBP. C4356 FM). //Bezeh e barmanewi/ dárát namudan; Xeili be xod bád karde bud.* [puffed up with]*//.* **3** *manew; arj e xod rá dar cewm dáwtan; harjá juri tarjome miwavad. //be u/ behew/ be-aw barxord* [be hurt]*./ Agar bogzárad baccehá conin gostáxáne be u soxan guyand ádam e bimanewi ast./ In ke nágozir wod pul rá bepazirad máye ye sarwekastegiyaw gawt./ Az ruy e barmanewi az paziroftan e komak sar bázzad.//.* **4** *goruh e/ galle ye wir.* **5** **pride comes before a fall** (saying) *(dastán) ("az tavázo' bozorgvár wavi) -- vaz takabbor zalil o xár wavi" (Sanáyi); ("az tavázo' gerámiyat dárand) vaz takabbor be bexákat andázand." (Maktabi); "bád sar xáksár xáhad bud -- bádxor xákxár xáhad bud." (Ouhadi); "Bád birun kon ze sar tá jam' gardi bahr e ánk -- xák rá bád natvánad pariwán dáwtan." (Sanáyi).* **pride of place** *gol e sar e sabad; //Án parde* [painting] *gol e sar e sabad e ganjineaw* [collection] *ast.//.* **sb's pride and joy** *toxm e cewm. //Bacceyewán toxm e cewmewán ast.//.* **put one's pride in one's pocket** *(az nácári) be kun e xar buse zadan; "az zur e lá'aláji be gorbe goftam xánbáji".* **take pride in sb/ sth, take a pride in sb/ sth** *//be kámyábi ye farzandánaw mibálad/ minázad.//.* **take pride in sth** *bekári arj nehádan va án rá xub anjám dádan; residan. //Káraw dar cewmaw arji nadárad, va be án nemiresad.; Báyad biwtar be saroruy* [appearance] *e xod beresi/ berasi.//*

pride v, **pride oneself on sth/ doing sth** *be... bálidan; be... názidan; be... sarafráz budan/ sarafrázi nemudan. //Be báqaw mibálad; be báqbániyaw minázad./ Az inke mitavánad dar girodárhá xod rá nabázad/ árám báwad be xod mibálad/ minázad.//*

priest n **1** **clergyman** *pristár [M. Moqaddam] [az Pari-wt-á (Pársi ye Bástán) va Avestáyi pairi -√stá, bengarid be EDPL],* a parish priest *pristár e barzan. //áyin e nouzuti* [ordination] *ye bánován e Pristár.//.* **2** (fem **priestess**) *pristár (bánu) = kasi ke áyinhá ye dini rá dar bumi nátarsá anjám dahad.*

priesthood, the priesthood n **1** *pristári. //pristári wodan//.* **2** *pristárán. //Pristárán e Kátolik; pristárán e Espániyáyi//*

priestlike adj *con pristárán; pristárvár*

priestly adj *pristár; pristárvár. //kárhá ye pristáriyaw//*

prig n *(xárdári) xodsetá; xodpasand; jánamáz ábkew; xowkdin/ xowkedindár*

priggishly adv *bengarid be* "prig"

priggishness n *bengarid be* "prig"

prim adj (**primmer**, **primmest**) **1** *(biwtar xárdári) xod rá gereftan; xowk va peiro ye áyin; //kasi ke be kunew mige donbálam nayá, bu midi!//.* **2** *xowk; beáyin. //pirhani kucak xeili beáyin bá yaqeyi sepid//*

primacy n **1** *bartari, arj e válá. //Arj e válá ye arzewhá ye kerdári* [moral values]*; Páygáh e Wáhanwáhi; Kumal* [party] *e Mazdaki*/ Komunisti//.* **2** *páygáh e abarsekubá; abarsekubáyi* [archbishop]

prima donna **1** *ávázxán e noxost; setáre.* **2** *(xárdári) zudranj; tondxu; xodpasand.*

primaeval = **primeval**

primal adj *(beáyin) noxostin; áqázin. //páki ye noxostin e xod rá az dast dádan//.* **2** *bonyádi. //dárá ye arzew e bonyádi//*

primarily adv *dar dareje ye noxost. //Xást az án barnáme dar dareje ye noxost ámuzew ast.//*

primary adj **1** (**a**) *noxostin; noxost, "az in gune ast ke noxost jodá budeand va ma'ná ye digari dáwte." (ZBP. L2412 NKZZF). //dar gám e áqázin e bálandegi/ dar áqáz e bálew* [development]*./ Bimári hanuz dar gám e noxostinaw ast.; cemhá ye/ máyehá ye noxostin//.* (**b**) (**primary/ Primary**) *(dar joqráfiyá va zaminwenási) áqázin; noxostin; párine. //sanghá ye noxostin/ párine//.* **2** *bonyádin; noxostin; arjdártarin. //Cem* [reason] *e bonyádin e ágahi dádan foruw e biwtar e kálá ast.; Maini ye/ cem e bonyádin e yek váźe./ In biwtarin arj rá dárad.; guwáy* e noxost/ bonyádi* [primary strerss/ acent]*//.* **3** *dabestán; dabestáni. //ámuzgárán e dabestáni.//*

primary n, (US) **primary election** *gozinew e áqázi; dour e noxost e ghozinew. //dour e noxost e gozinew e farbod* [the presidential primaries]*//*

primary colour/ color *rang e bonyádi*

primary education *dabestán; ámuzew e dabestáni*

primary school **1** *dabestán.* **2** (US) **grade school; grammar school** *dabestán- se sál e áqázin e dabestán/ 6-9 sálegi*

primate[1] (n) archbishop, *abarsekubá. //Abarsekubá ye hame ye Engelestán//*

primate[2] n *pestándárán e rade ye bálá (con mardom, meimun va mánand e án)*

prime[1] adj **1** *arjdártarin; bonyádi; sar. //angize ye bonyádinaw jáhjuyi ast.; In dástán besyár arjdár ast.; sar e hame ye gereftárihá bad gardándan e kárhá bud/ kárráni* [management] *ye bad bud.//.* **2** *behtarin; gol; harjá juri tarjome miwavad. //ráste (ye guwt e gáv)* [prime cuts of beef]*./ behtarin já baráye sáxtemán//.* **3** *behtarin nemune. //In behtarin nemune* [prime example] *ye án cizi ast ke migoftam.//*

prime minister *noxost vazir*

prime mover (**a**) *niru ye ránande ye bonyádi.* (**b**) *piwtáz; sarkarde; noxráz. //U piwtáz e/ noxráz e wurew dar barábar e sarrewtedári/ warvin* bud.//*

prime number *(dar dánew engárew* [mathematics]*) womár e noxost [womárháyi ke tanhá be xod yá yek baxwpazir báwand/ con 7, 17, 41]*

prime time *behtarin zamán dar paxw e barnámeyi ke biwtarin wenavande/ negarande dárad. //ágahi/ namáyew dar behtarin zamán (e jamjám*/* TV*)*

prime[2] n **1** (**a**) *bahár, gol, zibáyi. //Gol e/ bahár e zendegi ye mardom key ast?; Gol e zendegiyaw/ javániyaw separi gawte...//.* (**b**) *gol, noxostin/ behtarin baxw. //dar gol e javáni budan.//.* **2** *(soxanvari) noxostin baxw; áqáz. //ábsál/ bahár* [the prime of the year]//

prime[3] v, **1 prime sth/ sb (with sth)** *ámádan/ ámudan. //tolonbeyi rá baráye kár ámádan/ por kardan.//.* **prime an explosive device** *máwe ye nárenjaki/ bombi rá kár andáxtan/ kewidan.* **2** *(cub rá) ástari zadan.* **3** *be kasi (az piw) ágáhi resándan; kasi rá az piw poxtan. //Dasturi/ dávari* [a lawyer] *gováh rá az piw poxte bud./ setád e kumal** [party headquarters] *namáyande ye xod rá* [party representative] *xub poxte va hame ye ágáhihá rá az piw be u resánde bud./ Engár be gováh resánde budand ke cegune báyad soxan guyad.//.* **4** *(anáyin) kasi rá xorándan va ámáde ye... kardan. //Piw az rahsepári náwtáyi ye jánáneyi xorde xod rá ámáde sáxtim.//.* **5 prime the pump** *pul dar... rixtan va máye ye gostare e/ ráhandázi ye... gawtan*

primer[1] n *(kohe wode) ketáb e noxost; ketáb e áqázi. //ketáb e noxost e zabán e Látin.//*

primer[2] n **1** *ástari.* **2** *cáwni* ye bomb va mánand e án*

primeval, primaeval adj **1** *áqázin/ noxostin; párine. //sanghá ye párine//.* **2** *párine. //sanghá ye párine//.* **3** *besyár kohan(sál); //jangalhá ye besyár kohansál//.* **4** *ásnide* [baráye riwe bengarid be* "instinct"]. *//Árerzuyi ásnide** [primeval yearning] *rá dar u barangixt/ bidár kard.//*

primitive (adj) **1** *áqázi, áqázin.* **2** *honarmand e xodámuxte.* **3** *kár e honari ye sáde.* **4** *mardom e/ mardomán e noxostin*

primly adv *//pásox nadád, tanhá labxandi xowk zad.//*

primness n, **prima ballerina** *setáre/ duwize yá zani ke bále raqside, naqw e noxost rá dárad.*

Primus n (pl **primuses**) = **primus stove** *(nám e bázargáni) ceráq e primus*

prince n **1** *wáhzáde; wázde; wir, "biyámad bar wáw wir Urmazd. -- kojá zu gerefti wahanwáh pazd." (ZBP. L6896 SF); kei, "va u rá az án zan panj farzand ámad námhá ye iwán yeki afna, va Keikávus, Keiáraw; va kei be zabán e Pahlavi..." (ZBP. L1931 TB); vis (ZBP. C4091, C7933 BF).* **2** *vis, wáhzáde. //Wáhzáde Rainier e Monáko//.* **3** *(dar barxi kewvarhá) vis, wáhzáde, aviže (pendárin) ostád/ wáh dar kári. //Borzu Wáh e/ Kei ye peikárgarán; Dehxodá , wáh e farhangnevisán//*

princedom n **1** *wáhzádegi; visi; keyi.* **2** *qalamro ye yek wáhzáde*

princely adj **1** *wáhzáde; wáhzádevár; visvár; wirvár. //ostánhá ye qalamro ye wáhzádegán* [princely states]//. **2 princlier, princeliest** *wáhvár. //yek cewmrouwani ye wáhvár; puli* [a sum] *wáhvár./ (beriwxand) wáháne be man wendereqáz/ yek dolár* [a princely sum] *pardáxtand.//*

princess n **1** *wáhzáde xánum; vise; vis; wahrbánu, "conánke wanidam ke cun wahrbánu doxtar e Yazdgerd e wahriyár rá asir bordand az Ajam be Arab..." (ZBP. L6790 QN). ["wahrbánu" rá dar barábar e "wahriyár" baráye* "Queen" *bekár bordeyim. Ammá dar in nemune az Qábusnáme án rá "wáhzáde" gerefteand.]//*

Princess Royal *(dar Engelestán) wáhzáde ye noxri; vise ye noxri; noxvis* [nox = noxost]*

prince consort *wu ye/ wouhar e/ gádár e wahrbánu*

principal adj *sar, wáh, bozorg. //bozorgán e sarrewtedári/ sarán e kewvar.; Dánub yeki az rudhá ye bozorg e/ wáhrudhá ye Farang/ Farangestán/ Orupá ast./ Ámáj e bozorg e/ bonyádin e in cárkerdári*/*

ravew e kár [policy] *bázgardándan e árámew be án bum ast.; Cem e bozorg e dast kewidanaw az án kár kami ye dastmozd ast.; morderigxárán e* [beneficiaries of a will] *bozorg e...//*

principal parts *(dar zabán e Engelisi) bonewtegán* [<Pahlavi, "bonewtag" (ZBP. C2025 MK)] [kárváže ye xám, gozawte]*

principal n **1** *sar, sálár, harjá juri tarjome miwavad. //Dabsár* e Dánewgáh e Tehrán.//.* **2** *sar...; sálár... wáh.//.* **3** *(biwtar yekáni) (hirbáni* [economy]*) sarmáye. //sarmáye va bahre rá bázpardáxtan//.* **4** *kárfamá; vaspur* [<Pahlavi (ZBP. C2021 MK)]; Piw az paziroftan e piwnahádetán báyad bá kárfarmáyánam/ vaspurán** [principals] *e xod ráy zanam/ besegálam.//.* **5** *(dátikán*) mahrifte*/ tabahkár e rástin. //ustá (zani ke dar namáyewhá ye rangáziv* [pantomime] *naqw e noxost e mard rá bázi mikonad.)//*

principality n **1** *qalamro ye yek wáhzáde; wázádenewin [besanjid bá "Weixnewin"]; visnewin* e Monáko//.* **2** **the Principality** *(dar Engelestán) ostán*

principle n **1** *bonest; boneste; bonewt [<Pahlavi, (ZBP. C2025 MK, BF)]. //ketáb e bonesthá ye hendese./ Boneste ye meidán dádan e yeksán be hamegán/ boneste ye kár* [equal opportunity]*./ Goftogu darbáre ye in rizekárihá* [details] *má rá bejáyi nemiresánad/ rah bejáyi nemibarad, báyad be boneste ye kár* [first principles] *pardázim.//.* **2** (**a**) *(áyin e) hukerdári, sámán, "va seláh digar xáhim va kárhá az louni digar besázim aknun ke sámán e kár e in qoum bedánestim." (ZBP. L1387 TBH); Nehád, "va zenhár bád bar to ke dar nehád e Haj va Zakát del bá wak nadári va kár e bihude nasegáli." (ZBP. L6720 QN); hukerdári/ áyin e kerdár; sámán e kár. //bar páye ye áyin e kerdár e xiw zistan; be pul darávardan* [making money] *ke miresad engár hic áyin e kerdári nadárad/ xodá rá bande nist* [have no principles]*./ Doruq goftan be womá bá áyin e kerdár/ sámán e kár e man jur nist.//.* (**b**) *áyin; hukerdári. //Zani saxt hukerdár; pák doźkerdár ast/ áyin e kerdár nadárad./ dar did e/ dar cewm e u pásox e ázarmik* [honest] *be porsew e farzandán e xod dádan az hukerdári-st.* [honesty]*//.* **3** *bonewt*; páye. //Har do ye in carxowthá* [machines] *bar yek páye/ bonewt* kár mikonand./ In dastgáh* [system] *bar in bonewt*/ páye kár mikonad ke garmá bálá miravad.//.* **4** **in principle** (**a**) *dar bon cemi dar kár nist* [there's no reason] *ke mardom natavánad be Bahrám* [Mars] *ravad/ safar konand.//.* (**b**) *dar bon. //Dar bon piwnehád rá pazirofteand ammá hanuz bandhá ye án rá báyad goftogu konim.* [negotiate the terms]*//.* **on principle** *az didgáh e hukerdári* [moral principles]*.//Besyári az mardom az didgáh e hukerdári bá foruw e jangabzár hamestárand** [be opposed to]*//*

principled adj *(beviže dar vážehá ye serewte) ...kerdár; hukerdár. //mardi hukerdár; borzkerdár* [high-principled]*; forumáyegi; doźkerdári* [low-principled...]. *//Az didgáh e (hu)kerdári peiqáreyi bá án nadáram.* [have no principled objection to...]*//*

print[1] n **1** *vát*; nevewte. //Sargoftárhá rá be vát e dorowt cáp kardeand/ zadeand./ Án nevewte xeili riz ast bi áynak nemitavánam bexánam.//.* **2** *já ye.../ newán e..., //já ye angowt; já ye pá//.* **3** (**a**) *peikare ye cápi. //yek peikare ye cápi ye Źáponi ye bástán/ kohan; Yek dast peikare ye cápi az zendegi (ye mardom) dar Milán//.* (**b**) *pekare ye rangi.* **4** *cit* [printed cotton fabric]. *//Kami cit e goldár* [flowery print] *xarid pirhan e tábestáni beduzad.//.* **5** **in print** (**a**) *cáp wode; cápi. //Áyá án ketáb cáp wode?//.* (**b**) *kár e cáp wode. //Noxostin bár bud ke kár e xod rá be cáp reside midid.//.* **out of print** *cizi/ ketábi ke digar foruw rafte va náyáb gawte ast; //Noxostin matalaw* [novel] *digar náyáb gawte ammá mitavánid dast e dovvom* [second-hand] *e án rá biyábid.//*

print[2] v **1** (**a**) *cáp kardan. //Wast o hawt barg e noxost e án ketáb cáp wode.; Baráye cáp e golpeikareh** [poster] *carxowt* [machine] *e nouyi xaridand.//.* (**b**) **print sth (in/ on sth)** *cáp kardan. //Án cámehá rá bá yek carxowt e cáp e kucak e dasti cáp* [a hand press] *karde budand./ Bigomán in cizhá ye rosváyi rá ke be mardom basteand* [scandalous allegations] *cáp naxáhid kard./ Án ruydádhá dar maqzaw naqw bast/ con sangnebewte be yádaw mánd.* [printed on her memory]*.//.* (**c**) *cáp kardan. //Paxwidár** [publisher] *hezár pácin** [copy] *az án ketáb cáp karde./ Án bongáh* [firm] *viže ye cáp e ágahi ast./ Kár e án bongáh cáp e ágahi ast.//.* **2** *Capi/ bá vát e dorowt/ cápvár nevewtan.; //Baccehá ke noxost be dabestán miravand nevewtan rá cápi/ cápvár yád migirand./ Án kudak nám e xod rá bá parvá bá vát e dorowt zir e peikareaw nevewt.//.* **3** **print sth (in/ on sth)** *andáxtan. //Váthá rá ru ye wen andáxtan* [print letters in sand.]*; Nerang* [design] *e goli rá bar párce ye panbeyi andáxtan.//.* **4** *cáp kardan naqw e rangi/ citi (ru ye párce)/ cit; //káqaz diväri ye citi* [printed wallpaper]*//.* **5** **print sth (off)** *az wiwe* [negative] *peikare cáp kardan. //Cand tá peikare baráye tán cáp konam* [print off]*?/ (baráye peikare) cáp wodan/ kardan./ In peikare xeili xub cáp nawode.//.* (**b**) *cáp wodan. //In wiwe/ film ásib dide, xub cáp nemiwvad/ xub az cáp darnemiáyad.//.* **7** **the printed word** *kárhá ye cápi, ruzname, ketáb va mánand e án. //Kárhá ye cápi con ruzname va ketáb*

bar manewte [attitude] *ye mardom saxt kárgar miyoftad.//.* **8** **print (sth) out** *(márád*/ kámpiyuter) cáp kardan.//*

printable adj *cáp wodani; ánce ke arzew cáp wodan dáwte báwad. //Án goftár* [article] *xeili bad nevewte wode, arzew e cáp nadárad.//*

printed circuit *madár e cápi*

printed matter,.printed papers *kárhá ye cápi; cápák (A. Kasravi)*

printing n **1** *cáp. //Xeili xub cáp kardeand.; Noupadid ávardan e carxowt e cáp/ padidávardan e cáp degargunihá ye źarfi dar hanvar** [society] *padid ávard./ yek laqzew e cápi.//.* **2** *cáp. //cáp e wew hezár pácin** [copy]*//*

printing-ink *áme ye/ jouhar e cáp*

printing-press, printing-machine *carxowt e cáp*

printout n *(ciz e) cáp wode; pácin** [copy]. *//Az án ámár yek pácin be man bede!//*

prior[1] adj *piw; fardom* [<Pahlavi, (ZBP. C6889 MK)]. //Ánán bar án zamin/ sáxtemán dáv e fardom* [prior claim] *dárand./ Piw az har ciz/ har kár e digar báyad be farzandán beresam./ Zamán e man piw az har ciz va harkas az án e farzandánam ast.; Con az piw(tar)/ já ye digari kár dáram nevid* [invitation] *e womá rá nemitavánam bepaziram./ Baráye anjám e in ázmun niyázi nist az piw cizi xánde báwi./ Dánew e piwin baráye (anjám e) in ázmun niyáz nist.//*

prior[2] n (fem **prioress**) **1** *pir, "pir e dordikew e má garce nadárad zarozur -- xow atábaxw o xatápuw xodáyi dárad. (Háfez).* **2** **an abbey,** an abbot or abbess: *dastyár e ávebed**

priority n **1** **priority (over sb/ sth)** (**a**) *piwpáyi; piwinegi] [M. Moqaddam]; fardomi* [<Pahlavi (ZBP. C6889 MK)]; //piwpáyi ye/ piwinegi ye/ fardomi* ye Álmán (bar digar kewvarhá) dar zamine ye kárhá ye barqi ye rizbini* [microelectronics]*//.* (**b**) *piwinegi; piwi dáwtan. //Dar in dáv* [claim] *man bar womá piwi dáram.//.* (**c**) *fardomi*; piwinegi. //Ráde*háyi ke az dast e rást miáyand piwinegi/ fardomi* dárand.//.* **2** (**a**) *arjdártar; piwinegi. //Báyad newaste kárhá rá saboksangin konid/ piwinegi ye kárhá rá besanjid./ Dar fehrest e kárháyaw, kár dar xáne arj e kami/ kamtari dárad.; Bázsázi ye in baxw dar dareje ye noxost ast/ bar har ciz e digari piwinegi dárad.//.* (**b**) **priority (over sth)** *bartari; piwinegi; fardomi*. //Warvin*/ sarrewtedári biwtarin arj rá bar vátáw** [reforming] *e dastgáh e dád** [legal system] *nehád./ Yáftan e máye* [vaccine] *ye novini bar har paźuhew e digari piwi dáwt./ Be cizháhi ke fardomi*/ piwinegi dárad con mardomán e bixánomán báyad piw az harciz e digar resid.//.* **3** **get one's priorities right, wrong, etc** *sar o tah e kár rá wenáxtan/ nadánestan/ nawnáxtan./ kárhá ye arjdártar/ fardomi* rá az náfardomi*, bi arj bázwenáxtan/ báznawnáxtan. //Gereftáriyat in ast ke sar e kár rá az tahaw báznemiwenási!/ Ke sud o ziyán e xod rá nemidáni! "Ta ke sud o ziyán e xod nazuni [nadáni] -- be yárán kei rasi, heihát-heihát.!" (BábáTáher)//*

priory n *káźe*

prise, (US) **Prize** v **1** **prise sth off/ up** *bezur báz kardan/ bargereftan/ darávardanj. //Bá eskene* [chisel] *dar e quti rá darávard./ Dar e kive*/ quti rá bezur báz karde budand.//.* **2** **prise sth out of sb** *bezur cizi rá az kasi darávardan/ birun kewidan. //Zabán dáde bud cizi naguyad va má ham harkár kardim nartavánestim cizi az u/ azaw birun kewim.//*

prism n **1** *wuwe, wafwe.* **2** *harciz ke rouwanáyi az án bogzarad be rixt e wuwe/ wafwe*

prismatic adj **1** *wuwe; wafwe.* **2** *wuwevár; wafwevár.* **3** *bá wuwe; wafwedár. //pargári* [compass] *wafwedár ; durbin* [binocular] *e wafweyi//*

prison n **1** (**a**) *zendán, "Gar u wahriyár ast pas man kiyam? -- dar in tang zendán ze bahr e ciyam?; band, "magar dár dárand, gar cáh o band -- namánad be Irán kasi bigazand." (ZBP. C1153 SF). //Dar zendánhá biw az andáze zendáni hast* [overcrowded]*./ Bejáy e zendán e Viktoriyáyi zendán e nouyi wáxteand/ zendán e novini jáy e zendán e Viktoriyá rá gerefte./ Womár e zendániyán e yek kewvar//.* (**b**) *zendán, band, "Páy dar band nazd e dustán -- beh ke bá bigánegán dar bustán." (Sa'di).* (**c**) *(xárdári) zendán; band. //Aknun ke az pá oftáde, xáne baráyaw con zendán wode bud./ (pendárin) zendánmanew/ zendánmaqz.//.* **2** *pádafre* [punishment] *ye zendán/ zendáni wodan. //Zendán rafte/ oftáde./ dar zendán ast.; Az zendán gorixtan/ ázád wodan* [be released]*./ az zendán birun ámadan* [come out]*./ Panj sál zendániyaw kardand./ Áyá zendán az ágreft* [crime] *piwgiri mikonad?//*

prison camp *ordugáh e zendániyán*

prisoner n **1** (**a**) *zendáni; baste, "abá wew hezár ázmude savár -- hami dárad án bastegán rá be zár." (ZBP. L4809 SF). //Zendáni ke 500 tan zendáni dar án já migirad./ Gonjáyew e 500 tan zendáni dárad./*

"Ey zendániyi ke jelo ye dádgáh istádeyi, be gonáh e xod xastu miwavi [plead guiltyu] *yá xod rá bigonáh midáni?//.* (**b**) *dar band; bandi; zendáni; gerougán; navá; baste [be womáre ye 1 dar bálá bengarid]. //Womá gerougán e/ navá ye má hastid va tá pul pardáxte nawavad ázádetán nemikonim.; Do sál be navá nazd e wurewiyán dar kuhestán besar bord./ (pendárin) Án mard e badbaxt zendáni ye áz e xiw ast.//.* **2** **prisoner of conscience** *zendáni ye kiw/ bávar/ manewte.* **prisoner of war** (abbr **POW**) *baste, "abá wew hezár ázmude savár -- hami dárad án bastegán rá be zár." (ZBP. L4809 SF).* **POW** *(kutáhwode) zendáni ye jangi*

prissily adv *bengarid be* "prissy"

prissiness n *bengarid be* "prissy"

prissy adj (**prissier**, **prissiest**) *(xárdári) xordegir, jánamázábkew; baháneju*

pristine adj **1** (**a**) *dastnaxorde, pák; anáhid. //yek daftar e noxost* [first edition] *dastnaxorde az noxostin cáp e yek ketáb//.* (**b**) *pákize, táze, nou, anáhid. //Zamin rá yek láye barf e pákize ye dastnaxorde puwánde bud.//.* **2** *(soxanvari) bástáni, kohan. //bázmánde ye ruzgári bástáni//*

privacy n **1** *zendegi ye daruni; tanhá; tanháyi; bi anjoman, "har án gah ke báwi to bá ráyzan -- soxonhá biyáráy bi anjoman." (ZBP. L5872 SF); //Divári gerd e zamin va xáne bud va nemigozáwt kasi be zendegi ye daruni ye ánán sarak kewad.* [protect their privacy]*./ Dusttar dáwt án gatehá* [documents] *rá tanháyi/ bianjoman dar otáq e káraw bexánad.//.* **2** *bi mu ye damáq; bi sarexar; zendegi ye darun. //Xeili piw miáyad ke ruznámehá be zendegi ye daruni ye mardom dast miyázand.; Gele kard/ garzid ke án porsewhá be zendegi ye daruniyaw band miwavad* [invasion of sb's privacy]*./ Bi sarexar nabudan; angowt tu ye damáq e xod natavánestan kardan.//*

private adj **1** *tanhá, viźe, neháni. //newim/ sandali ye viźe ye pedar ke hic kast e digar bar án newastan nawáyad./ Námeyi viźe/* [private] *neháni; dárák* [property] *e viźe; darámad e viźe./ já ye máhigiri ye viźe.; "In yek mehmánsará-st?", " Na, in xáne ye kasi / mardom ast"//.* **2** *darun, zendegi ye daruni; xod; nehán, "nehán badtar az áwkárá wavad -- del e wáhewán sang e xárá wavad." (SF); Án rá be to nemiguyam, neháni* [private] *ast./ In manewte ye viźe ye xodam* [my private opinion] *ast.//.* **3** *tanhá; tu ye xod. //Ádami ast ke tanhá/ tu ye xod zendegi mikonad./ (soxan/ didár va mánand e án) nehán; neháni; tanháyi./ Delam mixáhad tanháyi/ neháni bá womá soxan guyam.//.* **4** *yek já ye/ guwe ye árám va denj. //Bogzár yek guwe ye denji yáfte darbáre ye án goftogu konim./ tanhá/ bisarexar/ bi xarmagas./ Bogzár beravim bálá kami tanhá/ bisarexar báwim.//.* **5** (**a**) *ázád; sarexod. //Dar in zamine/ dar in kár sar e xod kár mikonad va bejáyi peivand/ bastegi nadárad.;* a private citizen *yek wahrvand.//.* (**b**) *viźe. //Wahrbánu didári viźe (na rasmi) az Kánádá mikonad./ Mardom az dánestan e/ xándan e/ sardarávardan az zendegi ye daruni ye mardomán e sarwenás xeili xowewán miáyad.//.* **6** *viźe; az án e mardom; puli. //*private industry/ *sátvun* e viźe, na az án e warvin*/ sarrewtedári; baxw e viźe* [private sector]*./ ámuzew e viźe/ pezewki/ darmán e puli/ viźe; yek dabestáne puli/ viźe; bimár e viźe/ puli [na bime ye kewvari]; yek bime ye báznewastegi ye viźe/ puli./ kárágáh* [detective] *e/ bázju ye viźe/ puli.*[investigator]*//*

private company *dálá* ye viźe (ke bahr be mardom nemiforuwad.)*

private enterprise *soudágari; dádosetad e viźe (na vábaste be kewvar/ warvin** [government]*)*

private eye *(anáyin) kárágáh e viźe/ puli*

private member *(dar Engelestán) hamvand e kahestán** [parliament]

private parts *(soxan dar parde) warm/ warmgáh*

private n **1** *sarbáz e sáde; noql-ali. //Raft sarbáz wod/ sarbázi nám nevewt./ Sarbáz e sáde Biźan e Kákuyi//.* **2** **privates** *(anáyin) warmgáh*

in private *tanháyi; bi anjoman, "har ángah ke báwi to bá ráyzan -- soxonhá biyáráy bá anjoman." (ZBP. L5872 SF); //Xáhew kard/ xást u rá tanháyi/ bi anjoman bebinad.//*

privateer n *daryázan; kawti ye daryázan; náxodá ye kawti ye daryázan*

privately adv *//Án dástán rá viźe/ tanháyi jur/ barpá kardand./ Jelo ye mardom* [in public] *az ráhorasm e/ cárkerdári* ye diváni* [official policy] *powtibáni kard* [support]*, ammá dar del e xod* [privately] *midánest ke bá wekast ruberu miwavad* [fail]*./ Bongáhi/ dáláyi** [company] *viźe/ na vábaste be sarrewtedári.//*

privation n *bibahregi, bibahri, deriqidegi [<Avestáyi, drigu EDPL]. //Bázmándegán piw az inke raháyi yáband derqidegihá kewidand.; yek zendegi ye ágande az deriqidegi va badbaxti* [misery]*//.* **2** *bibahri; deriqidegi. //Nadáwtan e ráde*/ máwin rá deriqidegi ye bozorgi bewomár nemiyávarad./ Rahá kardan e Landan va raftan az ánjá (be já ye digar) baráyaw bozorgtarin deriqidegi bud.//*

privatization, privatisation n *(az warvin*/ sarrewtedári setándan va) be dast e mardom sepordan. //sátvun e pulád (-sázi rá az warvin*/ sarrewtedári setándan va) be dast e mardom sepordan//*

privatize, privatise v *(az warvin*/ sarrewtedári setándan va) be dast e mardom sepordan.*

privet n *mandárce (Abás e Áriyánpur e Káwáni) [buteyi be nám e dánewik e* Ligustrum vulgare*]. //yek capar e mandárce* [a privat hedge]//

privilege n **1** (**a**) *dastvari [<Pahlavi, (ZBP. C7697 BF)]; abarmánd* [<Pahlavi, (ZBP. C3320 MK)]. //Negahdáwtan e/ mándan e ráde*/ máwin* [parking] *dar in xiyábán dastvari ye/ abarmánd* e kasáni ast ke dar án xáne dárand./ Abarmánd e* záde wodan dar...//.* (**b**) *(xárdári) nurecewmi bázi; harjá juiri tarjome miwavad. //Bá nurecewmibázi peikár kardan, tá hanvari** [society] *dádmandtar* [fairer] *padid ávarand.; Sarásar e zendegiyaw dar náz va faráváni* [luxury and privilege] *bud.//.* **2** (**a**) *abarmánd*. //Wágerdán e sálmandtar az abarmánd* e/ dastvari ye viże barxordár-and./ "Sepás az in ke ganjine ye pardehá* [collection of paintings] *ye xod rá be má newán dádid.". "Máye ye sarafrázi ye man ast ke conin kári konam."/ Bahre gereftan az án deżenenepewt** [library] *yek abarmánd* ast na awá*/ haq./ Ránandegi yek abarmánd ast na awá*/ haq//.* (**b**) *abarmánd*. //Wanidan e áväzaw abarmándi* bud.//.* **3** *awá*/ haqq e viże. //Bar páye ye án vacar** [act]*/ dád* [law] *be rastehá ye kárgari* [labor unions] *barxi haqhá ye/ awá* ye viże dáde wod./ Awá ye/ haqq e viże ye hamvandán e kahestán** [parliament]; *wekastan e áyin e raftár (con dar kahestán*)* [a breach of privilege]//

privileged adj **1** (**a**) *(gáh xárdári) nurecewmi. //Az xánevádeyi barxáste bud ke nurecewmi budand.; Ráh o rasmi ke bar páye ye án ámuzew e barin/ ámuzew e dánewgáhi dar dastras e hamegán báwad na tanhá baráye cand nurecewmi.//.* (**b**) *sarafráz. //Az in ke senátor Loqmán emwab nazd e má-st sarafrázim.//.* **2** *neháni, rázmand. //In ágáhi rázmand/ neháni ast.//*

privily adv *(bástáni) neháni*

privy adj **1** *(bástáni) nehán. //dástáni/ cemi/ máyeyi rázmand/ neháni//.* **2** **privy to sth** *(beáyin) dar rázi dast dáwtan. //Ánán rá be dast dáwtan dar zaminecini* [plot] *baráye barandázi ye wáh piwmárdand.; Man dar án goftoguhá dast nadáwtam.//*

privy n *xalá; ábrizgáh e birun e saráy*

privy council *goruh e gozin.* **Privy Councillor/ Privy Counsellor** *hamvand e goruh e gozin*

privy purse *dar Engelestán, pul e tujibi ye wáh [ke warvin** [government] *be wáh midahad]*

privy seal *mohr e kewvari ye Engelestán. //*Lord Privy Seal: *vazir e báznewaste ye warvin** [government] *e Engelestán//*

prize[1] n **1** *arzáne [M. Moqaddam].* **2** *baram [<Gilaki] colbole [arzáneyi ke be yek cámesorá dahand.]. //baram* e/ arzxáne ye noxost rá dar takrobáyi* [race] *ye sadmetr bord.; Ketábaw cand baram* e/ arzáne ye soxan bord* [literary prize] *bord./ Baram* e/ arzáne ye devist hezár dolári rá dar ávard* [game] *e Pátapká* bord.; Pate ye barande ye baxtázmáyi* [prize-winning lottery prize] *rá dar dast dáwt./ baram* e puli* [prize money]*//.* **3** *arzáne. //bozorgtarin arzáne ye sepandármaz* [peace]*/ áwti ye jaháni.//.* **4** *(beviże dar gozawte) kawti yá kályi ke (dar jang) az táráj dar jang bedast áyad.*

prize adj **1** *barande; dareje ye yek. //gáv e barande ye dareje ye yek* [prize cattle]*; namáyew e barande dar namáyew e gol/* prize exhibit*//.* **2** *(anáyin/ be riwxand) az cewm e bábáquri dur!; ...e bozorg!/ Xar e bozorg!/ nádáni bozorg!/ guli* [imbecile] *bozorg!*

prize v *saxt bar... arj nehádan*

probability n **1** *tavánad budi [JGS]; wáyad budi; haráynegi, "va be fe'l budan va wáyad bud budan va haráynegi budan va ellat budan." (ZBP. L1463 DA). //Wáyad bud e/ haráynegi ye kámyábiyaw náciz ast.; Wáyad bud e/ haráynegi ye piruziyaw ci-st?//.* **2** *wáyad bud/ wáyad, "yeki bar wáyad bud va bas va jomle bar ánc(e) momtane' nabovad oftad va vájeb andar zir e in momken oftad zirá ki vájeb tá nawáyad bud nabovad..." (ZBP. L1493 DA).* **3** *tavánad bud; haráynegi; báwad ke, "va agar ráyat e áli qasd e Henustán konad. in kárhá hame forumánad va báwad ke bepicad..." (ZBP. L494 TBH); báwad ke, "bediwán conin goft Zál e delir -- ke báwad ke wáh ámad az gáh sir." (ZBP. L6477 SF). //*"What are the probabilities?" *Ce cizhá tavánad bud/ wáyad bud?/ Haráynegihá kodám ast/ tavánad bud?/ Dar nahád e hirbáni ye konuni* [present economic climate] *káhew e nerx e bahr/ bahre* [interest rates] *tavánad bud/ wáyá-st/ haráyne tavánad bud./ (dánew e engárew) bahre ye/ barxe yer haráynegi* [in mathematic, ratio expressing the chances that a certain event will occur.]//. **4** **in all probability** *besyár tavánad... bud ke...; báwad ke...; guyá…;/ Báwad ke piwtar az in rafte báwad. "va agar ráyat e áli qasd e Henustán konad. in kárhá hame*

forumánad va báwad ke bepicad..." (ZBP. L494 TBH); "bediwán conin goft Zál e delir -- ke báwad ke wáh ámad az gáh sir." (ZBP. L6477 SF)

probable adj *guyá, wáyad, báwad ke. "va agar ráyat e áli qasd e Henustán konad. in kárhá hame forumánad va báwad ke bepicad..." (ZBP. L494 TBH); "bediwán conin goft Zál e delir -- ke báwad ke wáh ámad az gáh sir." (ZBP. L6477 SF). //tavánad bud ke...; taván..., "Taván be halq forubordan ostoxán e dorowt -- vali wekam bedarad, con begirad andar náf." (Sa'di); wáyad, "yeki bar wáyad bud/ bovad va bas va be/ barjomle bar ánc[e] momtane' nabovad oftad va vájeb andar zir e in momken oftad zirá ki vájeb tá nawáyad bud nabovad." (ZBP. L1493 DA); "wáyad bud", "va be fe'l budan" va "wáyad bud budan" va "haráynegi budan" va "ellat budan." (ZBP. L1463 DA). //Dar in ávard baxt e Engelestán 3-0 ast/ se be hic ast wáyad/ báwad ke Engelestán barande wavad./ Emwab bárán tavánad ámad/ bárid. Áyá biyáyad, áyá nayáyad nist./ Guyá/ báwad ke piw az ivár/ tárik wodan e havá biyáyad/ beresad.//*

probable n, **probable (for sth)** *báwad ke; tavánad bud ke. //Báwad ke dar goruh e varzewi ye kewvar* [national team] *bargozide wavad.; Báwad ke/ tavánad bud ke án ketáb baram*/ arzáne* [prize] *rá bebarad.//*

probably adv *báwad ke; tavánad bud ke; haráyne. //Dir karde, haráynbe/ tavánad bud ke dar ráhbandán* [traffic jam] *gir karde.* [be stuck]*./ "Miáyi?", "Haráyne/ báwad ke/ "Báwd ke biyáyam yá nayáyam"./ "Ává ye má rá mitavánad bewnavad?", "Haráyne na/ Báwad ke na.//.*

<u>*Wive ye kárbord e váźe*</u>*: Kárborde váźe dar Pársi: Dar Pársi candán jodáyi miyán e váźehá ye* <u>possible</u>, <u>probable</u>, *va* <u>perhaps</u> *nemigozárim; hamáná wáyeste ast jodáyi ye ánán rá dar Engelisi bedánim:*

possible **<u>1</u>** *dar in maini* [meaning] **possible** <u>*wodani/ wavá ast*</u>. **<u>2</u>** *wáyad (bewavad/ nawavad); guyá (bewavad/ nawavad) báwad ke bewavad/ ke nawavad*

probable *Ánce ke gováh e nirumandi baráye dorost budanaw dar dast báwad ammá na bigomán va bicun o cerá/ na sad dar sad.*

perhaps = **maybe** = possibly but not certainly. *va án cizi ast ke wodani báwad, ammá na bigomán*

probate n **<u>1</u>** *gováh e dorosti ye yek pandnáme* [a will]. *//beáyin pandnámeyi rá ostovár dáwtan.//.* **apply for/ take out probate** *darxást e gováhi ye diváni baráye dorost budan e pandnámeyi kardan.* **grant probate** *be dorost budan e yek pandnáme gováhi ye beáyin dádan.* **probate court** *dádgáh e viźe ye residegi be dorost budan e yek pandnáme.* **<u>2</u>** *runevewte pandnáme hamráhe gováhi ye diváni ye dorost budan e án.*

probate v, *(*US, *dar Ámriká), bengarid be* "prove 2"

probation n **<u>1</u>** *(dátikán*) (dastgáh e) ázádi bepeimán. //vacaryáfte* [sentenced to] *be se ál ázádi be peimán//.* **<u>2</u>** *doure ye ázmáyewi; kár e ázmáyewi. //Kármandán e nou yek doure ye ázmáyewi ye semáhe rá báyad begozaránand.//.* **<u>3</u>** **on probation** (**<u>a</u>**) *(baráye dádwekanán) ázádi bepeimán.* (**<u>b</u>**) *ázmáyewi*

probationary adj *ázmáyewi. //yek doure ye (kár e) ázmáyewi* [probationary period]//

probationer n **<u>1</u>** *parastári ke doure ye ázmáyewi rá migozaránad.* **<u>2</u>** *ágrefti/ rifteyi/ bezehkári ke be pwimán ázád ast.*

probation officer *afsar e páyande ye riftegán* [criminals] *e ázád bepeimán*

probe n **<u>1</u>** *mil, "va cewm e rást be dast er rást báyad gowád... va mil be dast e cap gereftan." (ZBP. L5461 ZX); mile; sok (ZBP. C2037 FM); ...-káv (ZBP. L2157).* **<u>2</u>** (also **space probe**) *yek náv e espáwik** [space craft] *bedun e sarnewin; espáwkáv*; //Ágáhiháyi ke az setáre ye Náhid* [Venus] *be komak e espáwkávhá* ye Rusi bedast ámade.//.* **<u>3</u>** **probe (into sth)** *barresi ye źarf; kávow. //Kávowi darbáre ye nápadid wodan e pulhá ye warvin** [government funds]*//.* **<u>4</u>** *kávow; sok zadan; mil zadan*

probe v **<u>1</u>** *sok zadan, mil zadan, kávidan. //bá negaráni barjestegi rá bá angowtaw kávid/ sok zad./ Nurafkanhá ásmán e tárik rá mikávid.//.* **<u>2</u>** **probe (into sth)** *kávidan. //Án ruznámenevis darbáre ye candin rosváyi ye hirbáni** [economic] *kávow mikard./ Kuwid maqzaw rá kávide* [probe his mind] *daryábad ce miyandiwad.//*

probing adj *(rásti rá) kávidan; jostoju kardan; kávow. //Porsewháyi mikard tá tahotu ye... rá darávarad/ rásti rá biyábad.//*

probingly adv *bengarid be* "probing"

probity n *ázarm; dorostkári. "Ey malek ázarm e to kam dideam -- az to hame sále setam dideam." (Maxzanolasrár e Nezámi)*

problem n **<u>1</u>** *porsemán; gereftári; gereh; kár, "bebinid tá cáre ye kár cist -- bedin razmgah mard e peikár kist." (ZBP. L6175 SF); báre, "ammá qiyás e eqtedáyi án bovad ki do qaziye gerd ávarand va har do rá*

andar yek báre anbázi bovad va bedigar báre jodáyi." (ZBP. L1502 DA); "yeki mouzu' dovvom mahmul, warti rá niz do báre bovad..." (ZBP. L1494 DA); band, "ke basi mowkelhá be mowáverat barxizad va basi bandhá ye saxt gowáde gardad." (ZBP. L1810 DB). "ke wáh rá ma'lum ast ke bandhá ye saxt rá joz mawverat nagowáyad." (ZBP. L1819 DB). //Cáre ye kamsuyi ye cewm [poor vision] *ci-st?/ Bá gereftári ye did e bad cegune dastopanje narm mikoni?/ gerehi kur* [a knotty problem]*./ be riwe ye gereftári/ porsemán/ kár pei bordan; Rádeyemán*/ máwinemán az kár oftáde/ xaráb wode- ráh nemiyoftad!* [it won't start]*./ Báyad jelo ye nawt rá begiri* [mend the leak], *vagarna gereftárihá ye bozorgi sepastar padid miávarad./ Báre ye/ porsemán e/ gereftári ye xáne/ xáneyábi dar náf e/ miyán e wahr* [inner city]*./ "mitaváni baráye ávard* [games] *pate* [ticket] *bexari?, "bigomán kári nadárad."; "Nemitavánam be wappási*/ mehmáni biyáyam.", "cerá, ce wode?"; "Matali* [novel]*/ namáyewnámeyi* [play] *ke bá porsemánhá ye/ gereftárihá ye kerdári ye tude sarokár dárad.; sotun e gereftáihá ye xánandegán dar ruznáme.//.* **2** *porsemán; band. //yek porsemán e dánew e engárew* [mathematical]; *Pásox e porsemán rá yáfte/ porsemán rá bázgowude.//*

problematic, **problematical** adj **1** *dowvár, saxt.* **2** *porsewbarangiz; piwbininápazir; gománik**

problematically adv *bengarid be* "problematic"

problem child *yek bacce ye camuw; kudak e dożraftár*

proboscis n (pl **probosces**) **1** (**a**) elephant's trunk: *lonj [<guyew e Gonuyi].* (**b**) flexible nose of certain animals, eg the tapir: *lonj.* **2** *baxw e deráz va makande ye barxi xarfastarhá* [insects] *"vini" (ZBP. C2609 FM)*

procedure n **1** *ravew e kár. //ravew e kári ke hamegán dar án báre hamdástán gawteand; ravew e kár./ Darbáre ye ravew e kár goftogu nakon, bogzár be kár pardázim./ dastbekár wavim.//.* **2** **procedure for sth** *ravand. //Dar daftarxáne nevewtan e záde wodan e kudaki yá marg e kasi ravand e sarrásti dárad.; Baráye bázgereftan e pul e xod az dálá** [company] *ravand e kár picide ast./ Ravand e kár baráye bázkardan e yek womár e bánki cegune ast?//*

proceed v **1** (**a**) **proceed (to sth)** *faráraftan; be... pardáxtan; ráy kardan, "to ham námdári ze Turán sepáh -- cerá ráy kardi be ávardgáh?" (ZBP. L6092 SF); piw raftan; dast bekár e... zadan; pá piw nehádan, "Nehád az miyán e gaván* [heroes] *piw páy -- abar wáh kard áfarin e xodáy." (ZBP. L6266 SF). //Kár be áhestegi piw miravad./ Behtarin ravew e pardáxtan be in kár kodám ast?/ Bogzárid be qalam e digar e dastur e kár* [agenda] *pardázim./ Noxost goft ke káram rá xeili dust dárad, sepas farátar rafte be xordegiri az wive ye káram pardáxt.//.* (**b**) *(beáyin) raftan; faráraftan. //Dáwtam dar xiyábán Wáh be su ye abáxtar miraftam/ farámiraftam ke...//.* (**c**) **proceed (with sth)** *be... áqáz kardan; ... gereftan; be... pardáxtan; ... donbál kardan; piw gereftan, "goftam nakardam farámuw va xástam ke fardá piwgerefte áyad..." (ZBP. L1362 TBH); bekári barxástan, "vali má... be in kár tákonun barnaxásteyim va báyad barxizim." (ZBP. L4604, NKZZF). //Xáhew mikonam gozárew e xod rá peigirid/ áqázid/ be gozárew e xod pardázid./ Áyá be kár e sarmáyegozári ye barnámerizi wode barxizim?//.* **2** **proceed against sb** *kasi rá be dádgáh kewidan/ dádgáhi kardan.* **3** **proceed from sth** *az... barxástan. //Patyárháyi* [the evils] *ke az jang barmixizad.//.* **4** **proceed to sth** *faráraftan; piwgereftan. //Hewtandaw/ gozáwtand* [allowed] *ke dareje ye MA rá piwgirad.//*

proceedings n **1** **proceedinfgs (against sb/ for sth)** *dádxáhi; dádxást; piwmári. //Dádxást e/ piwmári ye/ baráye foruhewtegi* [divorce] *rá áqázidan/ áqáz kardan.//.* **2** *ruydád dar jawn/ newast; áyin. //Jawn/ newast bá yek soxanráni ye xowámadguyi ye mihmánán áqáz migardad./ Ravand e jawn/ newast bá áżir e átawsuzi darham wekast* [interrupt]*.//.* **3** **proceedings (of sth)** *gozárew. //Goftáraw* [his/ her paper] *dar gozárew* [the proceedings] *e* Iranian Archaeological Society *cáp wod/ becáp resid.//*

proceeds n, **proceeds (of/ from sth)** *darámad. //Sangitáyi** [concert] *barpá karde darámad e* [the proceeds] *án rá be awudád** [charity] *dádand.//*

process[1] n **1** *ravand; kár. //Páyin ávardan e/ piyáde kardan e bár* [unloading the cargo]*/ kári/ ravandi* [process] *áheste bud./ Vátáw e dastgáh e ámuzew va parvarew kári dowvár xáhad bud* [reforming the education system]*./ Ámuzew e zabán e Yunáni be u kári besyár dowvbár bud.//.* **2** *faráyand/ ravew. //Ravewi baráye jelogiri az kapak zadan e mást.; Faráyand e/ ravew e Bessemer baráye sáxtan e pulád./ Baráye jelogiri az zangzadan e tane ye ráde*/ máwin peidá kardean/ padid ávardeand.//.* **3** *ravand. //ravand e govárew; ravand e piri//.* **4** (**a**) *(dátikán*) dádxáhi; dádxást.* (**b**) *faráxándan be dádgáh =* summons/ writ. **5** *(zistwenási) barjestegi; ziyádatak, "va az allazi lá esma laho fo ziyádatak birun dáwte ast be andáze ye án do maqák." (ZBP. L5091 ZX); fozuni, "va az sar e in har do vatar laxti fozuni bemánde*

ast va har do fozuni yeki gawte." (ZBP. L5114 ZX). **6** **in the process** *hengám e kár; ravand e kár. //Áráyehá ye cini rá jábejá mikardam ke goldáni* [a vase] *rá hengám e kár andáxte wekastam.//.* **in the process of sth/ doing sth** *dast andar káre...; dar káre..., //Hanuz dast andarkár e jábejáyi/ raftan az xáneyi be xáne ye digar hastim.//*

process v **1** *parvardan, "parvardan e gouz e hend va.... begirand gouz maqz e hendi va pust e u báz konand." (ZBP. L5684 ZX); pazánidan "va báwad ke jegar garm nabáwad va andar pazánidan e kilus taqsiri oftad...." (ZBP. L5030 ZX).* **2** *az kár darávardan; pardáxtan. //carm rá pazánidan/ áw dádan va narm kardan; Panir/ zeitun e parvarde. //celparde*/ film e peikare* [photographic film] *rá pardáxtan va az kár drávardan.//.* **to process** *kár pardáxtan. //Kárpardázi ye darxást náme ye womá cand hafte be derázá mikewad.//.* **3** *dar márád*/ kámpiyuter pardáxtan. //Dádehá rá bá márád* pardáxtan.//*

process[2] v *bá daste/ goruhi ráh raftan. // Sekubán* [bishops], *pristárán* [priest]*, va pristáryárán* [deacons] *goruhi bedarun e kelisá raftand.//*

processed adj *pardáxte; pazánide; "va báwad ke jegar garm nabáwad va andar pazánidan e kilus taqsiri oftad...." (ZBP. L5030 ZX); parvarde, "toranj e parvarde... golwekar e parvarde; banafwe ye parvarde." (ZBP. L5682 ZX)*

procession n **1** *goruh, daste //daste ye sugvárán* [a funeral procession]*./ Daste áheste az tappe foruámad.//.* **2** *anbuh e mardom baráye didár be án xáne miáyand.; Dasteyi/ goruhi raftan/ piwraftan./ //Hamyawtán** [congregation]*/ namázgozárán dasteyi be darun e kelisá ámadand/ raftand.//*

processional adj *goruh ; daste (ye dindárán)*

processional n *yawt e/ sorud e dini ye goruhi*

processor n, *...-parvar; ...-paz; ...-pazán; ...-pardáz; pardáxtár. //*a food procerssor *ázparvar [ád́parvar, ád́ = ád = ad <ása-, Avestáyi; áwá (Sanskrit) + parvar (EDPL)]. besanjid bá* microprocessor*]*

proclaim v **1** *fargoftan [m. Moqaddam]; vájár kardan; be ágáhi ye mardom resándan. //Ágáhi ye xub rá fargoftan/ vájár kardan./ Hendustán rá pas az bedast ávardan e xodistáyi kewvari hagmatán** [republic] *fargoftand//.* **2** *(beáyin) (rouwan) newán dádan; //guyewaw/ guwáyaw* [accent] *dádmizad ke Eskátlandi ast.//*

proclamation n **1** *fargoft [M. Moqaddam]; vájár; be ágáhi ye mardom resándan. //az ráh e/ bá vájár/ fargoft baráye hamegán.//.* **2** *fargoft; vájár. //fargoftan/ vájár kardan/ vájárdan** [make/ issue a proclamation]*//*

proclivity n, **proclivity (for/ to/ towards sth/ doing sth)** *garáyew (be cizi/ kári bad). //Garáyew be nágahán az kure darraftan* [violent outbursts]*./ Garáyewaw be kárhá ye visanik** [sexual] *e náhanjár* [sexual proclivity]*//*

procrastinate v *(beáyin/ xárdári) inpá-ánpá kardan ;indast-ándast kardan; ostoxán lá ye zaxm gozáwtan; left dádan; ruzgár bordan, "Tarrár goft: Ey pedar bewnidam in ke gofti ammá ruzgár mabar ke kár az dast beravad." (ZBP. L1736 DB); derangi sáxtan, "to cizi ke gofti derangi masáz -- ke budan darin wárstán wod deráz." (ZBP. L3294 SF); derang kardan; "ke dar soxan goftan derang e besyár mikonad." (ZBP. L3509 GS); páyidan, "be Gostahm gu icgune mapáy -- co in náme ye man bexáni biyá" (ZBP. L4720 SF); mulidan, "bebáyad pei ye dowman andargereft. -- ze mulew sezad gar bemáni wegeft." (ZBP. L6101 SF); zamán jostan, "man inak be kerdár e bád e damán -- biyáyam bejuyam be rah-bar zamán." (ZBP. L6115 SF); dir gereftan "beguyi ke Biźan be saxti dar ast -- agar dir giri wavad kár past." (ZBP. L6320 SF); derang jostan, "yeki rá fereste bar man bejang -- agar jang juyi ce juyi derang?" (ZBP. L6363 SF)*; //*Candán in dast án dast kard/ derang kard/ mulid ke kár az kár gozawt.//*

procrastination n **1** *(beáyin/ xárdári) derang; indast-ándast kardan; inpá-ánpá kardan; mulew, "hame mulew o ráy candán zadan -- bar in niwtar kám e wir áźdan." (ZBP. L3285 SF); derang, "conin goft bá námdárán e jang -- ke má rá konun nist jáy e derang." (ZBP. L6585 SF); farqul, "behar kár bidár o bewkul báw- be del dowman e xáb o farqul báw." (ZBP. C3221 FM, Asadi); sepuzew.* **2** **procrastination is the thief of time** *(dastán) Az emruz kári be fardá mamán -- ce dáni ke fardá ce gardad zamán?" (PAF, #1248, SF); residan e xar e langbár kardan e qáfele." (PAF #5813)*

procreate v *zádorud kardan; bacce kadan; bacce káwtan*

procreation n *bengarid be* "procreate"

proctor **1** *(dar dánewgáhhá- dar Engelestán) sarparast e dánewjuyán.* **2** (US) *sarparst e dánewjuyán (hengám e ázmunhá)*

procurator (n) *(dar Eskátland) dádsetán*

procurement n *yáftan; barg sáxtan; faráham ávardan. //faráham ávardan e kálá, mádehá ye xám, tuwe* [supplies], *senáh*/ zinabzár.//*

procurer (fem **procuress**) (n) *jákew; koskew; páandáz; gidi, "xaraw bar xar jahad u zar setánad- pas u rá gidi ye xar mitaván goft." (ZBP. C1275 FM)*

prod v (**prodded**, **prodding**) **1** **prod (at sb/ sth)** *six zadan, sixunak kardan. //Az lá ye milehá ye qafas* [bars] *be jánevar six zadand.//.* **2** *//Xub kár mikonad ammá gahgáh báyad sixaw zad./ Báyad girodári piwáyad* [crisis] *tá bekár pardázad/ dast bekár wavad.//*

prod n **1** *six/ sixunak (zadan). //Bá catraw án mard rá six zad.//.* **2** *six, sixunak. //Agar zud pásox nadahand sixewán bezan//.* **3** *six, sixunak [abzár e]*

prodding n *six/ sixunak zadan. //Kár ke be injá reside kami six/ sixunak zadan báyaste ast.//*

prodigal adj **1** *(xárdári) bad-dast, "va az dast e zan e bád dast va zofándár [= zabándár] va nákadbánu... begoriz..." (ZBP. L6782 QN). //sarrewtedáriyi* [administration] *báddast; ná- kadbánuyi; xánedári ye báddastáne//.* **2** **prodigal (of sth)** *feráx dast; feráxruzidehi. //Sepehr* [nature] *feráxdast ast.//.* **3** **the prodigal (son)** *//bázgawt e pesari báddast va xowgozarán; Pesari báddast pawimán bázgawte!//*

prodigality n **1** *báddasti.* **2** *feráxdasti; rádi; afzuni; feráx ruzidehi. //Daryá va feráxruzidahi ye án.//*

prodigally adv *sarmáyehá rá be bád dádan*

prodigious adj *kalán, hengoft; cewmgir; varjmand (ZBP. C2927); //dastávardi* [achievement] *varjmand; Án báq hazine ye kaláni bardáwt//*

prodigiously adv *//hazinehá sarsámávar bálá miravad./ Piánonavázist saxt arvand** [prodigiously talented]//

prodigy n **1** *tizhuw; wáygar* [bengarid be* "genius"*]. //kudaki tizhuw//.* **2** (**a**) *[baráye soxanvari] varjmandi (ZBP. C2927); varjávandi; //wegeftihá ye/ varjmandihá ye/ varjávandihá ye sepehr* [nature]*//.* (**b**) **prodigy of sth** *nemuneyi cewmgir; nemuneyi varjmand.; (Án mard) xodá ye dánew ast* [prodigy of learning]*//*

produce v **1** **produce sth (from sth)** *sáxtan, "Sáxtan yek ciz rá ke nabude padid ávardan ast. (ZBP. L4568, NKZZF); az kár darávardan; kardan, "Ári án ciz ki mardom rá bekard heiván rá bekard valikan mardom rá heiván nakard." (ZBP. L1514 DA); peidá ávardan, "konun tá yeki wahriyári padid -- nayári fozun zin nabáyad caxid." (ZBP. L4808 SF); //Ámriká emsál biw az pársál ráde*/ máwin sáxt./ Tázegi candán kári birun nadáde/ kári nakarde; Párce ye katáni* [linen] *rá az katán* [flax] *misázand.; Saxt kuwid tá az xák e bimáye* [poor] *bardáwt e xubi* [good crops] *sázad./ Ketábi ke xub az kár darávardeandaw.//.* **2** *peidá/ padid ávardan, "va goftand in dih torá-st va in áb to peidá ávardi." (ZBP. L2007 TB). "Rásti rá be piwraft e kárhá mikuwidand báyasti az inán sepáhi padid ávarand ke...." (ZBP. L3009 THA). áfaridan; padid ámadan, "va Eslámiyán ádam va Havvá xánand va in hame xalqán az iwán padid ámadand." (ZBP. L1960 TB); //Án dáru vákonew e saxti padid ávard.* [violent reaction]*/ Ágáhiyi ke be mardom resánd áh az nahád e hame barávard.* [produce gasps of amazement]*//.* **3** *dádan, padid ávardan; sáxtan; záyidan, bár dádan, xástan, "Ze gostardanihá va álát e Cin- ze cizi ke xizad ze Mokrán zamin."; //Kermhá ye abriwom/ kermeabriwomhá xub dárand zádorud mikonand/ abriwom mitanand./ Gáve gusále záyid; Án xák xub bár miyávarad./ Gáván xub wir midahand.//.* **4** **produce sth (from/ out of sth)** *newán dádan; darávardan; birun ávardan. //Pate* [ticket] *ye ráháhan e xod rá baráye bázrasi darávardan/ newán dádan./ Án mard tapánce rá az jibaw darávard./ Baráye cizháhi ke be kasi baste mitavánad gováh ávarad* [produce evidence]*.//.* **5** *namáyew dádan; barpá kardan; ru ye parde ávardan; ru ye faxan* [stage] *ávardan; sáxtan; kárgardáni kardan. //Dar namáyewxáne ye kuy namáyewnáme ye Romeo Juliet rá ru ye parde/ faxan miyávarad./ Omidvár ast puli be dast ávarad tá celpardi** [a film]*/ filmi darbáre ye Faránse besázad.//.* **6** **produce sth (to sth)** *(dánew e engárew) kewidan. //Rástá ye AB rá tá C kewidan* [produce the line AB to C]*//*

produce n *bár; tarebár. //*fresh produce: *tarebár e táze; Farávardehá ye kewávarzi; bár./ Ru ye botri nevewte bud, "Farávarde ye Faránse."//*

producer n **1** *sázande, konande; padidávarande. //Án bongáh sázande ye bozorg e dastgáhhá ye barqi ye Engelestán ast.; Sázandegán e samávar e barqi natavánestand baráye farávarde ye xod bázár yáband.; Násázgári ye sud* [conflicting interests] *e sázandegán va barxordárán/ gosárandegán* [consumers]*.//.* **2** (**a**) *sázande; kárgardán.* (**b**) *kárgardán (e namáyew e jamjám/* TV *yá vákive*).* (**c**) *kárgardán e namáyewxáne.* (**d**) *kárgardán e operá*

product n **1** (**a**) *farávarde; nuferest [Wekáfte az nám e dehi nazdik e Neiwábur: Nufere-est→ niver→ mivir→ mive (EDPL)]. //Kárxáneyi ke baráye farávardehá ye dareje ye yekaw benám ast./ farávardehá ye*

kárxáneyi; farávardehá ye dáruyi; finished products *farávardehá ye sáxte pardáxte./* waste products *tofále; pasmánde//.* (**b**) *(bázargáni) farávarde; nuferest*. //Kuwew/ peikár baráye afzáyew e foruw e farávardehá ye yek kárxáne; Farávarde ye ruyehamrafte ye mardom e yek kewvar.//.* **2** **product of sth** (**a**) *hude, kár. //Jonbew e sepandármazi* [peace movement] *yeki az hudehá ye sálhá ye wast/ 1960 tá 1970/ bud.; Delsardi ye kárgarán hude ye badi ye sarparasti/ kárgardáni* [management] *ast.//.* (**b**) *xástan, "ze gostardanihá va álát e Cin -- ze cizi ke xizad ze Mokrán zamin." (ZBP. L6466 SF); harjá juri tarjome miwavad. //Az xánevádeyi wekast barxáste/ záyide ye xánevádeyi wekaste ast; Inán pas az jang be naváyi resideand.* [post-war affluence]*//.* **3** (**a**) *(dánew e engárew* [mathematics]*) hude. //Hude ye 4x10 cehel ast.//.* (**b**) *(ximiyá*) farávarde.//*

production n **1** *sáxt; farávarew. //*oil production: *sáxt e farávardehá ye naft; sáxt e havápeimá ye nou sál e digar áqáz miwavad.; Kár e sáxt báyad bázdehi ye biwtar* [efficient] *dáwte báwad.; sáxt e biwomár/ hezárán/ sadhá/ nahmár* [mass]*/ ák e án nerang** [design] *rá hengám e sáxt nemitaván dorost kard.; Az honarpiwegi* [acting] *be kárgardáni ye film/ filmsázi/ celpardsázi* pardáxte./ hazine ye sáxt, sarparastán e sáxt, faráyand* [process] *e sáxt, barnáme ye sáxt; gereftárihá ye sáxt.//.* **2** *bázdeh; farávarde. //Bá kárbord e ravewhá ye kárámadtar* [efficient] *bázdeh rá afzudan; afzáyew e/ káhew e bázdeh.//.* **3** *farávarde, namáyew. //Candin kár e* National Theatre *rá didand.; Namáyew e novin e zendegi ye Gandhi porsewbarangiz* [controversial] *ast.//.* **4** **go into/ out of production** *sáxte wodan; digar sáxte nawodan. //Piw az án ke án handád* [system] *bekár parázad báyad ázmáyew wavad.; Az panj sál e piw digar án ráde*/ máwin rá nasáxtand./ nasáxteand.//.* **in production** *be womár e faráván sáxtan; //Tá páyán e sál womár e faráváni az án dastgáh* [device] *rá misázand.//.* **on production** *newán dádan; darávardan; birun ávardan. //Agar barg e hamvandi* [membership] *ye xod rá newán dahid baráye xaridháyi ke kardeyid kástár** [discount] *migirad/ be womá kástár midahand.//*

production line *zanjir e/ zanjire ye sáxt*

productive adj **1** *porbár; porbázdeh, barumand, "to niz az man madár ommid e peivand -- ke omidat naxáhad bod barumand (ZBP. L7702, VR). //Xeili kár mikonand ammá kuwewewán xeili porbár/ barumand nist.; Zamin e kewávarzi ye porbár* [productive]*; ravewhá ye sáxt e porbázdeh//.* **2** *sudmand, porbár; barumand [be womáre ye 1 bengarid]. //Newasti barumand/ sudmand nabud./ Yek tasu* [hour] *ye besyár porbár dar deź e nepewt* [library] *separi kardam.//.* **3** **productive of sth** *(beáyin) máye ye...; //Án degargunihá máye ye behtar wodan e peivand (e dusti) bá kárgarán nagawt.//*

productively adv *zamán e xod rá barumandáne/ bá bázdeh e faráván bekár bastan.*

productivity n **1** *bárvari, barumandi, "to niz az man madár ommid e peivand -- ke omidat naxáhad bod barumand." (ZBP. L7702 VR). //Ándáze ye bardáwt* [the size of the crop] *be bárvari ye/ barumandi ye xák bastegi dárad.//.* **2** *bázdehi, barumandi. //Sarparasti dar pei ye ráhháyi baráye afzáyew e bázdehi ast./ Pádáw* [bonus] *baráye kárgaráni ke bázdeh e biwtar dárand.//*

productivity agreement *peimán e bázdehi (ke bar páye ye án dastmozd rá bálá mibarand be peimán ke bázdehi niz afzáyew yábad.)*

prof n *(anáyin)* = professor: *ostád*

profanation n *biáberuyi; xárdári; kerdár e zewt*

profane adj **1** *na dini. //musiqi ye dini* [sacred] *va nádini; soxan* [literature] *e nádini//.* **2** (**a**) *//xárdáwtan e xodá yá sepantáyán* [holy things]*./ raftár e zewt/ náwáyest dar kelisá//.* (**b**) *zewt, náwáyest. //soxanán e zewt; downám* [profane language]*//*

profane v **1** *xárdáwtan e/ downám be sepantáyán* [holy things]. *//Nám e xodá rá be zewti bordan; Bá raftár e náwáyestewán án já ye sepantá* [holy place] *xár dáwte wod* [profaned]*//.* **2** *bi arj sáxtan; bi áberu sáxtan. //Kári az u sarzad ke áberu ye kewvaraw rá bord.//*

profanely adv *bengarid be* “profane”

profanity n **1** *downám, soxan e/ kerdár e zewt/ náwáyest.* **2** *(beviźe be rixte candgáni) soxan e zewt, downám. //Yek mowt* [a stream of] *downám az dahánaw birun rixt.//*

profess v **1** *cáxán kardan; láf e... zadan, "dust án nabvad ke dar ne’mat zanad -- láf e yári yo barádarxándegi." (Sa’di); be doruq dáv e... zadan. //Láf e án nemizanam ke dar in zamine kár-wenás-am.; Pák xod rá be kuce ye Alicap zad/ Cáxán karde goft az án dástán hic nemidánad.; Cáxán kard/ be doruq dáv e án zad ke darbáre ye án sáxtopáxt* [the plot] *hic ciz nemidánad.//.* **2** *xod rá be... zadan; farnáftan* (riwe ye aknun “farnám”* <Pahlavi (ZBP. C6885 MK); nemudan; áwkárá goftan. //Darbáre ye hude ye kár xowbináne soxan goftand/ xowbini nemudand.; Az piwraft e kár xowbini nemud.//.* **3** (**a**) *be... xastu*

wodan; dini rá varzidan, "goft ey a'm bedán ke in din ke man mivarzam din e haq ast va din e feriwtegán va peiqambarán ast." (ZBP. L7326 SR). //Tarsáyán hengámi ke niyáyew e kiw e tarsáyi rá mixánand be din e xod xastu miwavand [say the creed]*//.* (**b**) *din e... ávardan; ...budan; xastu budan be...; varzidan e dini, be womáre ye 3 bázgardid. //Hendu budan; din e Hendován varzidand//*

professed adj **1** *be doruq goftan/ dáv e... zadan; láf e... zadan; cáxán kardan; cáxáni; doruqin. //Kasáni ke láf e dusti va haváxáhiyaw rá mizadand pardeaw deridand/ lou-aw dádand* [betray]*./ Láf e delsuzi baráye baccehá zad.//.* **2** *sougand xorde; farnáfte*; doátewe; xastu/ xostu; hastu. //Tarsáyi sougandxorde/ farnáfte./ Haváxáh e doátewe ye/ seftosaxt* [professed] *e názinávandi* [disarmament]*/. [be dini] sougandxorde/ farnáfte*/ xastu./ Káženewini* [a nun] *xastu/ sougand xorde/ farnáfte*//*

professedly adv *láf e... zadan. //Láf e haváxáhi az awá ye/ haqq e zanán rá mizanad.//*

profession n **1** (**a**) *piwe, kár, piwegáni, "andar áyin va rasm e dehqáni va har piwegáni..." (ZBP. L6669 QN); biyávár. //Be kasáni ke az dánewgáh birun ámadeand ráh o cáh e kár/ piwe rá newán dádan./ Piweyi/ piwe ye honarpiwegi* [acting]*/ dávari/ pezewki//.* (**b**) **the profession** *piwevarán; harjá juri tarjome miwavad. //Dávarán/ dasturán hamiwe darbáre ye degarguni* [change] *páydári kardeand.//.* **2** **profession of sth** *xastuyi; hastuyi; bar zabán ávardan. //Xastuyi be bávari/ dini; Be dini sarsepordegi nemudan./ Delvápasi minemud* [profession of concern] *ammá engár az tah e del nabud* [sincere]*//.* **3** **by profession** *piwe, kár, fiyávár, biyávár. //Piweaw dávari-st; Piwe ye nevisande ye án ketáb e ráhanamá* [guidebook] *váládgari-st* [archictect]*//*

professional adj **1** (**a**) *piwemand*; ostádkár; piwevar, "Piwevar e báhonar e Espahán- Ey behonar sorme ye cewm e jahán.". //Mardi/ zani piwevar/ piwemand; ostádkár;/ Anjomanhá ye piwegáni; áyin e piwevari; raftár e piwevari. //Baráye darxást e táván e xod behtar ast az yek dastur komak begirid.* [seek professional advice about a claim]*;/ Án pezewk rá be dożkerdári ye piwegáni piwmárdand*. [accuse of professional misconduct]//. (**b**) *ostádvár; ustávár; dar taráz e ostádi. //Besyári az namáyewdahandegán* [performers] *dar taráz e ostádi budand./ Baráye kár e besyár ostádáneaw sotudandaw.* [to compliment]*./ Dar kár e xiw saxt ostád ast.//.* **2** (**a**) *piwemand*; piwegáni, "andar áyin va rasm e dehqáni va har piwegáni" (ZBP. L6669 QN); //Yek mowt zan e/ pátapká*báz e/ futbálist e piwemand/ piwegáni./ Yek xáligar* [cook] *e, pirhanduz e/ darzi* [dressmaker] *ye/ rudsáz* [musician] *e piwemand*/ piwegáni./ Pas az in ke jám e gordi ye/ qahremáni ye kámegarán* [amateur] *rá bord piwemand*/ piwegáni* [professional] *gawt.//.* (**b**) *(baráye varzew/ namáyew va mánand e án) piwegáni. //pátapká* [football] *ye/ celtapká** [tennis] *ye/ cougáncamani* [*golf e*] *ye piwegáni. //Dar javáni honarpiwe bude//.* **3** *(xárdári) ostád... //Ostád e neqneqzadan/ geláye. //ostád dar soxancini; ostád dar nálidan/ nálew/ mostgari; ostád dar áwubgari/ ázár//*

professional foul *(soxan dar parde) (dar varzew, beviže pátapká*/ futbál) laqzew e nirangámiz/ laqzew e ostádáne.*

professional n **1** *ostád; ostádkár; piwevar. //Sarácehá ye kár e wáyeste baráye piwevarán* [professionals] *e javán./ Baráye sarosámán dádan be kár e puli ye xod* [your finances] *báyad az yek ostádkár komak begirid.//.* **2** (also infm **pro**) *//bázigar yá navázandeyi ostádkár ke dar báwgáhhá baráye ámuzew e hamvandán bekár gomárand.//.* **3** (also infm **pro**) *(pasandide) ostád. //Berásti ke ostád ast!/ Án arzyábi* [survey] *kár e yek ostád ast.//*

professionalism n **1** (**a**) *ostádi. //Hengám e xarid e xáne mitavánid be ostádi ye dádyár e xod powtgarm/ delgarm báwid.//.* (**b**) *ostádi; tavánáyi. //Namáyew besyár ostádáne bud, va cewm e ánán rá gereft* [impress]*//.* **2** *//varzewkárán e piwemand/ piwegáni rá be kár gomáwtan* [employ]*//*

professionally adv **1** *piwegáni; ostádáne. //Pezewki ke ráz e bimárán e xod rá áwkár sázad raftár e wáyán e piwegáni nadárad.//.* **2** *ostádáne; ostádvár; ostádkáráne. //Naqwehá ostádváráne kewide wode bud./ Báyad dar ávázxáni varzide gardad va zir e dast e ostád kár konad.* [professionally trained]*//.* **3** *baráye piwe/ kár/ pul. //Baráye pul tapkáye** [cricket] *bázi mikonad.//*

professor n (abbr **prof**) **1** (US also) **full professor** *(dar dánewgáh) ostád, "yek cand be kudaki be ostád wodim -- yek cand be ostádi ye xod wád wodim.; Páyán e soxon wenou ke má rá ce resid -- Az xák barámadim o bar bád wodim." (Xayyám). //Ostád e farzán e kerdár* [moral philosophy] *dar dánewgáh e Kánzás ast./ Dar cehel sálegi be dareje ye ostádi resid.* [made professor]*./ Ostád Behruz, miwavad yeki az dánewjuyánam rá be womá bewenásánam?/ dar* US *ostád e dánewgáh//.* **2** *(bewuxi) ostád; ustá. //Ustá Karim, fálgir e bolandáváze//*

professorial adj *ostád, ostádi. //(páygáh e) ostádi./ Kárháyi ke yek ostád be gardan dárad.//*

professorship n *ostádi; páygáh e ostádi. //Páygáh e ostádi ye jánevarwenási tohi ast va baráye án ágahi dádeand.//*

proffer v, **proffer sth (to sb)** *piwnahád e dádan e cizi rá kardan; //Az paziroftan e komaki ke be u piwnahád wode bud sar báz zad.; Piwnahád e kenárejuyi ye xod rá az kár (be u) dád.; Miwavad be womá wádbáw beguyim* [proffer sb, sb's congratulation]*?//*

proffer n *piwnahád. //piwnahád e dádan e komak; piwnahád e komak//*

proficiency n, **proficiency (in sth/ doing sth)** *ostádkári; káráyi; kárámad budan. //ázmun e káráyi dar Engelisi; Dar kár kardan bá kelidán/ taxt e kelid* [switchboard] *kárámadi ye xod rá newán dádan//*

proficient adj, **proficient (in/ at sth/ doing sth)** *ostád; ostádkár; kárámad; kárá //ránandeyi ostádkár; ostád/ ostádkár dar kárbord e rádár; ostád kár dar kár andáxtan e yek páyáne ye Márád** [a computer terminal]*//*

proficiently adv *bengarid be* "proficient"

profile n **1** *nimrox. //nimrox e mardáneaw/ zibáyaw; (negár e) nimrox//.* **2** *namá ye siyáh, tárik. //Namá ye siyáh e borj dar barábar e ásemán//.* **3** *kárnáme ye kutáh. //Án ruznáme har hafte kárnáme ye kutáhi az zendegi ye yeki az varzewkárán e barjeste rá cáp mikonad./ BBC ruy e kárnáme ye sátvun** [industry] *e hasteyi ye Engelestán kár mikonad.//.* **4** **a high/ low profile** *xodnamáyi kardan/ xod va kár e xod rá az cewm e mardom dur negahdáwtan. //Xawáyágaráni** [politicians] *ke xod rá bozorg karde xodnamáyi mikonand./ Az xodnamáyi duri kardan; xod rá az cewm e mardom dur negahdáwtan//.* **in profile** *nimrox; az pahlu. //Az nimrox xeili be mádaraw mimánad./ Nimrox e wahrbánu ru ye daj** [stamp] *e Engelestán dide miwavad.//*

profile v **1** *(beviże berixt e náwenáxte) namá ye siyáh e/ tire ye cizi rá newán dádan. //Namá ye siyáh/ tárik e deraxtán e qulásá ru ye zamine ye ásemán e wab//.* **2** *kárnáme ye kasi/ cizi rá nevewtan*

profit[1] n **1** (**a**) *sud, "ziyán e kasán az pei ye sud e xiw -- bejuyand o din andarárand piw." (SF). //Dar in wahr sinemá/ celparde rá ráh andáxtan sudi nadárad/ sudávar nist.; Tanhá pei ye sud e biderang-and.; Sarmáyedári* [the capitaelist system] *bar páye ye angize ye sud (bordan) ast./ Yek sázemán e pulsáz/ sudávar//.* (**b**) *sud, "az xatar xizad xatar zirá ke sud e dahcehel- barnabandad gar betarsad az xatar bázárgán.". //Baráye har yek pácin** [copy] *ke miforuwand panj sent sud mikonand/ mibarand./ Án dálá** [company] *afzáyew e sud rá be ágáhi ye mardom resánde./ sud e náb* [clear/ net profit] *bist dar sad//.* **2** *(beáyin) bahre; sud. //Az xándan e án nask bahre xáhi bord.//*

profit and loss account *(dar hamárgari* [book keeping]*) hamár e darámad o darraft; sud o ziyán*

profit[2] v, **profit by sth** *bahre gereftan, "mará bahre bargiram az pand e xiw -- barandiwam az marg e farzand e xiw." (ZBP. L4671 SF); sud jostan, "mabáwid yekxand kaz Táziyán -- bedin sud jostan saráyad ziyán." (ZBP. L4973 SF); sud bordan; pand gereftan. //Pas az dobár foruhewtegi* [divorce] *báz dárad zan migirad, Áwkár ast ke az ázmáyewhá ye xod pand nagerefte.//.* **profit from sth** *bahre gereftan; barxordan, "ke har ke pedar bekowad mirás e pedar bar vey harám wavad va agar begirad az án barnaxorad." (ZBP. L275 TB); "beranjad yeki digari barxorad -- be dád o be baxwew hami nangarad." (ZBP. L4955 SF); "ke barxordi az ján vaz ganj e xiw -- mabádat pawimáni az ranj e xiw." (ZBP. L6315 SF). //Az yek sál ke birun az kewvar bud xeili barxord/ bahre gereft/ sud bord./ Az pand e womá barxordam/ sud bordam.//*

profitability n *bengarid be* "profitable"

profitable adj *sudmand; sudávar. //sarmáyegozárihá ye sudávar./ Án dádosetad baráye hameyemán sud dáwt/ sudmand bud.; Agar án do kárxáne rá beham peivandand/ báham yeki konand sudávartar xáhad bud./ Yek pasin e besyár sudmand rá dar deżenepewt* [library] *separi kar.//*

profitably adv *//Án pul rá xeili xub (sudávar) sarmáyegozári kardand.; Páyán e hafte rá besyár sudmand separi kard.//*

profiteer v *(xárdári) (dar jang yá dowyári** [famine] *yá gereftári) mardom rá duwidan/ koláhbardári kardan/ sudjuyi kardan.; geránforuwi kardan./ Nerx e keráye (xáne) rá zir e dast gereftand* [rent control] *tá jelo ye sudjuyi gerefte wavad.//*

profiteer n *koláhbardár; sudju; geránforuw*

profiterole n *wirini ye xámeyi*

profitless adj *bisud, bibahre; bibar; bihude. //Báznegari ye ravand e kár pák bibahre/ bisud bud.//*

profitlessly adv *//Engár ruzam rá pák bihude separi kardeam.//*

profit-margin n *sud e náb. //ruyehamrafte dah dar sad sud e náb.//*

profit-sharing n *bahremand wodan e kárgarán/ kármandán dar sud e kárxáne/ bongáh; hanbázi dar sud./ barnáme* [scheme] *ye hanbázi dar sud.*

profligacy n *(beáyin/ xárdári) báddasti; harzedasti; biwarmi; biázarmi; harzegi; bibandobári*

profligate adj **1** *(beáyin/ xárdári) "bád-dast", "va az dast e zan e bád-dast va zofándár [= zabánderáz] va nákadbánu begoriz." (ZBP. L6782 QN); //*profligate spending: *báddasti/ velxarji./ Báddasti dar kárbord e sarmáye ye andak* [scarce resources]*//.* **2** *biwarm, biázarm, harze*

proforma adj, adv *barábar e áyin; barábar e rasm*

proforma invoice = **Proforma** *piwbijak*

profound adj **1** *żarf; saxt; naul; naqulandiw; bahr e naqul; "foláni dar honar naqul ast." (ZBP. C6782 FM). //Áhi, xámuwiyi; xábi żarf; takáni saxt./ Saxt be cizi del bastan/ be cizi saxt delbastegi yáftan/ delbastegi ye żarf peidá kardan./ kánáyi ye żarf/ nádáni ye naqul; degargunihá ye żarf.//.* **2** (**a**) *żarf, naqul. //az gereftári ye żarf ágáh budan. //żarfandiw; naqulandiw//.* (**b**) *żarf, naqul. //rázhá ye żarf/ naqul//*

profoundly adv **1** (**a**) *saxt, beżarfi, "beżarfi negahdár goftár e man- mabádá ke xár áyadat kár e man." (ZBP. L4874 SF). //Saxt áwofte; besyár/ saxt sepásmand; saxt takánxorde.//.* (**b**) *żarf, naqul*

profundity n *żarfá. //Báwandegán* [audience] *az żarfá ye dánewaw dar wegeft wodand/ gawtawtand./ żarfá ye dánewaw cewm e báwandegán rá gereft.//.* **2** *żarfá, żarfná; żofá = żofáy (ZBP. C7045 FM). //Cámeyi ágande az andiwehá ye/ soxanán e żarf.//*

profuse adj **1** *faráván; por. //porwokufe; porgol; puzew e faráván; sepás e faráván; sepás e/ sepásgozári ye faráván.//.* **2** **profuse in sth** *faráván; borun az andáze. //faráván/ puzew e/ sepás e biandáze./ porwokufe; porgol; puzew e faráván; sepás e faráván; sepásgozári ye faráván//*

profusely adv *//faráván xunrizi kardan/ xi kardan* [to sweat]*//*

profuseness n *faráváni; biandázegi. //Candán sepásgozári kard ke máye ye warmsári gawt* [embarrassing]*//*

profusion n **1** **profusion of sth** *faráván, por. //rangárangi; por az negár; pornaqw o negár; porgol budan; (baráye kasi) faráván árezu ye xub kardan* [profusion of good wishes]*./ Piw e divár e kohan gol e sorx e faráván roste/ darámade bud.//*

progenitor n *farzáyande [M. Moqaddam]; niyák; pedar.* **2** *farzáyande; pedar. //Márks farzáyande ye/ pedar áyin e komunizm/ Mazdaki* bud.//*

progeny n (fml) **1** *zeh, toxm, mive; farzand; toxme. //[bewuxi] ámad bá toxmotareaw* [children and grandchildren]*; ámad bá kurokacalhá dourobaraw.//.* **2** *pasiniyán; toxme*

progeria n *piri ye zudras; anuvámi* [<Pahlavi, (ZBP. C7639 BF)]*

progesterone n *prożesteron*

prognosis n (pl **prognoses**) **1** *piwágahi; piwágahi dádan* [make one's prognosis]*; //Piwágahi xub nist.//.* **2** *(pendárin) piwágahi; áyande. //Piwágahi ye/ áyande ye sátvun* e abzárhá ye barqi* [electronic industry] *delgarmkonande ast.//*

prognosticate v *az piw goftan; piwguyi kardan. //Ágáhi az dożaxtari dádan/ dożaxtari piwguyi kardan* [prognosticate disaster]*//.* **2** *newáne ye... budan; morqvá ye... budan*

prognostication n **1** *piwguyi, piwágahi.* **2** *piwguyi, morqvá, piwágahi. //Piwguyihá ye/ piwágahi ye tárikaw dorost az áb darnayámad.//*

program (US) n **1** = **programme**. **2** *barnám e (ye márádik*/ kámpiyuteri). //Baráye taráznáme barnáme nevewtan.//*

program v (**programming, programmed,** (US) **programing, programed**) *(márád*) barnáme rixtan. //Márád*/ kámpiyuter rá conán barnámerizi kardeand ke sud e náb hame ye foruwhá rá barwomárad.//*

programme, (US) **program** n **1** *barnáme (con namáyew, jostár, film) //Emwab barnáme ye delcasbi dar jamjám*/* TV *namáyew midahand. Emwab jamjám* barnáme ye cewmgiri dárad./ Barnámeyi darbáre ye báde/ mei/ waráb andáxtan/ sáxtan midahand.//.* **2** *barnáme, dastur e kár. //Fardá barnáme (ye kár) ci-st?; barnáme ye kár e xawáyáyi** [political]*./ Barnámeyi baráye bázsázi e darun e wahrhá andáxtan/ piyáde kardan/ rixtan.//.* **3** (**a**) *barnáme. //Barnáme do gáte** [sonata] *az Motsárt dar bardárad./ Cand soxanráni dar barnáme ye dánewjuyán e sál e noxost gonjándan.//.* (**b**) *fehrest e nám e bázikonán/ ávázxánán*

programme, (US) **program** v (**programmed**, **programming**, (US) **programed, programing**) **1** **program sth (for sth)** *(biwtar be rixt e náwenáxte) barnámeyi baráye... rixtan; dar barnáme ye... gozáwtan; árástan. //Jawnváre ye musiqi árástan./ Baráye bistom e Mehrmáh raftan e be ganjine* [museum] *dar*

barnáme ast.//. **2** *(beviże be rixt e náwenáxte) barnámeriziwode budan (va xodbexod kári kardan). //Ámuzew e áqáziyewán engár juri-st ke maqzewán rá barnámrizi karde, tá farmánbordár* (obedient) *va forutan* (submissive) *báwand./ Celpardak** [the video] *juri barnáme rixte wode ke tasu* [o'clock] *ye dah xodbexod xámuw wavad.//*

programmed course *doure ye barnámerizi wode.*

programmed learning *xodámuzi bá barnáme.*

programme, program music *musiqi ye film/ celpard*/ dástán va mánand e án*

programme, program note *yáddáwt e kutáh darbáre ye barnáme (ye musiqi, namáyew, kárnáme ye yek honarpiwe)*

programmer, (US) **programer** (n) *(baráye márád*/ kámpiyuter) barnámenevis*

progress n **1** *piwraftan; piwraft. //Kárgarán áheste az ráh e sangeláx piwmiraftand.; Bád az powt e lákume** [yacht] *miámad, xub piw miraft.//.* **2** *piwraft; behtar gawtan; Piwraft e wahrigari* [civilization]./ *Dar in doure* [term] *piwraft besyár náciz bude./ Bimár pas az ápang*/ kárdpezewki xub dárad piwraft mikonad./ Rahbarán e bastnewini* [strike leaders] *gozárew dádeand ke dar gofteguhá ye páyán dádan e setize* [to settle the dispute] *piwrafthával wode./ gozárew e piraft e kár* [progress report]*//.* **3** *(bástáni) safar e wáh/ wahriyár. //safar e wáh gerd e kewvar//.* **4** **in progress** *dar dast e anjám/ piwraftan. //Yek bázjuyi* [inquiry] *aknun dar dast e anjám ast./ Xáhew mikonam xámuw báwid- dárand darminegárand* [recording in progress]//

progress v **1** *piwraftan; piwravi kardan; kári az piw e kasi raftan, "be enáyat nazari kon ke man e delwode rá -- naravad bi madad e lotf e to kári az piw." (Háfez). //Kár dárad peivaste piw miravad.; Dar ámuzew e xod dárad piraft mikonad.; Az barxi didgáhhá wahrigari* [civilization] *dar sade ye gozawte piwrafti nakarde.//.* **2** *piwraft dádan; piwrándan*

progression n **1** **progression (from sth) (to sth)** *piwraft (az... tá...). //Piwraft e án goruh e varzewi be baxw e noxost.//.* **2** *piwraft dádan; piwrándan. //Bornáyi* [adolescence] *zamán e piwraft az kudaki ast be bozorgsáli./ payápei; powt e sare ham./ Cand ruz e áftábi ye payápei.//*

progression arithmetic *ravand e womárik**

progressive adj **1** *piwravande.* **2** *piwravande, fazáyande. //Yek bimári ye piwravande.; báź/ báj-bandi ye fazáyande* [progressive taxation]*; Hálaw ruzberuz behtar miwavad.//.* **3** *(pasandide)* (**a**) *//bongáhi piwro; tudeyi/ mardomi piwro//.* (**b**) *piwro. //dabestánháyi/ didgáhháyi* [views]/ *wive ye farhixt e piwro; yek kumal* e xawáyáyi* [political party] *ye piwrou.; ádami piwrou//*

progressively (adv) *piwravande/ fazáyande. //Bináyiyaw piwravande badtar miwavad./ Su ye cewmaw* [eye-sight] *ruzberuz kamtar miwavad.//*

progressiveness n *bengarid be* "progressive"

progressive tense, also **continuous tense** *zamán e hamáregi ke bá pasvand e* "-ing" *sáxte miwavad.*

the present progressive tense *zamáne aknun e hamáregi*

prohibit v **1** *bázdáwtan; jelo ye... rá gereftan; jelogiri kardan; qadeqan karedan, "qadeqan dar fársi be ma'ni ye ta'kid bude má niz dar án ma'ni bekár mibarim." (ZBP. L3140 NKZZF); harjá juri tarjome miwavad. //dud nakonid./ sigár nakewid./ Dasturi baráye jelogiri az negahdáwtan e ráde** [parking] *dar náf e wahr./ Dád/ dátikán* foruw e sigár rá be kudakán qadeqan karde ast.//.* **2** *jelo ye... rá gereftan; bázdáwtan. //Geráni ye biw az andáze ye án dáru máye ye án migardad ke faráván bekár naravad.//*

prohibition n **1** *qadeqan; jelogir, bázdáwtan. //Ráy dádand ke dar jáhá ye hamegáni jelo ye dud kardan rá begirand./ Besud e qadeqan kardan e dud kardan dar jáhá ye hamegáni ráy dádand./ Pas az qadeqansázi ye án dáru kárbordaw káhew nayáfte.//.* **2** **prohibition (against sth)** *dastur e jelogiri. //Dastur e jelogiri az foruw e jangabzárhá ye garm.* [firearms]*//*

Prohibition *sálhá ye 1920 tá 1933 ke sáxt va foruw e nuwábehá ye meimand dar Ámriká qadeqan gawt.*

prohibitionist n *kasi ke haváxáh e jelogiri az... ast. kasi ke haváxáh e jelogiri az sáxt va foruw e nuwábehá ye meimand ast.*

prohibitive adj **1** (**a**) *jelogir, bázdárande. //Báź e faráván e bavardát** [imports] *bar ráde*há/ máwinhá bastan conán ke az ávardan e ánhá be kewvar jelogiri wavad.//.* (**b**) *xeili gerán. //Bahá ye zamin va xáne dar wahr saxt gerán ast candán ke kamtar kasi rá tavánáyi ye xarid e án ast.//.* **2** *bázdárande; jelogir. //dátikán* e bázdárande; newánehá ye ráhnamáyi va ránandegi ye bázdárande* [road signs]*//*

prohibitory adj *bázdárande. //áyinnámehá ye bázdárande* [regulations]*//*

project[1] n **1** *barnáme. //barnáme ye gostarew e xánesázi; barnámeyi baráye pei afkandan e yek gardewgáh* [national park] *e novin e tude.; Barnámeyi rá be anjám resándan; dar barnámeyi wekast xordan; barnámeyi rixtan/ padid ávardan//.* **2** *barnáme ye pażuhewi. //Wágerdán dárand darbáre ye forugiri* [occupation] *ye Engelestán be dast e Rumihá kári pażuhewi mikonand.//*

project[2] v **1** *barnáme rixtan; naqw andáxtan, "biyá tá gol barafwánim o mei dar sáqar andázim -- falak rá saqf bewkáfim o tarhi nou darandázim." (Háfez). //Ráhpeimáyi* [demonstration] *baráye peiqáre* [protest] *bá naqwe ye behsázi ye ráh; Didári ke dar barnáme dáwtim* [projected visit] *nágozir váxánde* [cancel] *xáhad wod.//.* **2** (**a**) **project sth (on/ onto sth)** *andáxtan; afkandan. //Parvázeyi* [a slide] *rá ru ye parde andáxtan; parto ye rouwanáyi rá ru ye tandiseyi* [statue] *andáxtan; Nurafkanhá rá ru ye bázigar/ navázande andáxtan.//.* (**b**) *ru ye parde andáxtan/ newán/ namáyew dádan. //Mitavánid án celpard*/ film rá baráyemán newán dahid?//.* **3** **project sth (into sth)** *birun/ piw andáxtan; //Báyad farágirad be ává ye boland soxan guyad.; Andiwehá ye xod rá baráye áyande bedide gereftan.//.* **4** *barjestegi kardan; piw ámadan. //Tiri* [a beam] *ke (az divár) birun zade/ barjestegi karde; Báláxáneyi* [balcony] *ke besu ye kuce piwámadegi dárad.//.* **5** **project sth on to sb** *(raványwenási) digari/ digarán rá hamdel e xod pendáwtan; //Nabáyad gomán koni/ bependári ke man niz xod rá con to gonahkár* [guilty] *midánam.//.* **6** **project sth/ sb/ oneself** *xub namáyew dádan. //Áyá barnáme ye jaháni ye BBC Engelestán rá be mardom e jahán xub newán midahad?/ Án kumal** [party] *mixáhad conin namáyew dahad/ vánamud konad ke haváxáh e kárgrán ast.//.* **7** (**a**) *negáwtan; peikare ye... rá bar talani*/ ruyeyi hamvár* [flat surface] *andáxtan.//.* (**b**) *naqwe ye... bar talani*/ ruyeyi hamvár.//.* **8** **project sth (to sth)** *piwguyi/ piwbini kardan. //Afzáyew e womár e mardom e jahán tá sál e sehezár rá piwbini kardan//*

projectile n **1** *golule, tir, sang, melcax (ZBP. C6656 FM).* **2** *muwak, va mánand e án*

projectile adj *partáb konande; niru ye partáb konande; //muwak; vámew** [vomitting] *e bálá ávardan e jahande//*

projection n **1** (**a**) *andáxtan. //andáxtan e peikare bar parde; andáxtan e/ namáyew dádan e film/ celparde*./ Digarán rá dar sahewhá* [feelings] *ye xod hanbáz didan/ dánestan./ partáb e yek muwak ber havá//.* (**b**) *pendár.* **2** *barjestegi; barámadegi; kuf e gade [barjestegihá ye ru ye kelid] (ZBP. C502 FM); kuhe, "miyánaw abá kuhe ye zin beduxt -- sepah rá be Kolbád-bar del besuxt." (ZBP. L6549, SF). //barjestegi ye taxtesang bar partgáh* [on a cliff-face]*//.* **3** *andáxtan e naqwe ye zamin ru ye talani* hamvár* [a plane surface]. **4** *piwbini/ arzyábi ye cizi dar áyande az ru ye dádehá ye konuni; //Piwbini ye foruw e sál e áyande (az ru ye foruw e emsál)//*

projectionist n *kasi ke káraw namáyew dádan e celpard** [films] *ast; celpardgar**

projection room *(dar sinemá/ celparde*) otáq e pardenamá**

projector n *pardenamá*; ...-namá. //parde namá; sinemá; celpardnamá*/ parvázenamá*//*

prolapse n *//piwoftádegi ye/ birunoftádegi ye... az já ye xod. Harjá juri tarjome miwavad. //(pezewki) piwoftádegi; birun oftádegi./ sibak* [uterine prolapse]*//*

prolate adj, a prolate spheroid: *guyi kewide/ deráz*

prole n *(anáyin/ xárdári) kárgar; pahle* [<guyew e Ardakáni/ wekáfte az "fa'le"]*

proletariat n, **the proletariat** n **1** *(gáh xárdári) kárgar; pahle* [<guyew e Ardakáni/ wekáfte az "fa'le"]. //Xodkámegi ye kárgarán yeki az ámájhá ye komunizm/ áyin e Mazdaki ast//.* **2** *(dar Rum e Bástán) páyintarin rade ye mardom (ke az xod zamin nadárand.)*

proliferate v **1** *tond tond zádan; afzun wodan.* **2** *zádan; afzude wodan (e yáxtehá).* **3** *tond afzun wodan; tond faráván wodan*

proliferation n **1** *záyew, gostarew, afzáyew. //Peimán e jelogiri az gostare e jangabzárhá ye hasteyi.//.* **2** *afzáyew e tond; ruyew e tond*

prolific adj **1** *(baráye giyáhán va jánevarán) barumand; porbár; porgol; //ruyew e tond/ anbuh* [prolific growt]*//.* **2** *porbár, porkár, barumand. //nevisandeyi porkár/ barumand; ruzgár e porbár/ porkár e yek rudsáz/ áhangsáz* [composer]//

prolifically adv *porbár; porkár*

prolix adj *rudederáz. //soxanráni rudederáz; Sabk e rudederázi dárad.//*

prolixity n *rudederázi*

prologue n, **prologue (to sth)** *darámad; piwdarámad; áqáz e soxan. //Darámad e/ piwdarámad e Wáhnáme ye Ferdousi./ Dastine nehádan e án sázew* [agreement] *piwdarámad e dusti miyán e do kewvar bud.//*

prolong v **1** *deráz kardan; kew dádan; afzudan. //dáruháyi ke ruzgár e mardom rá deráz mikonad./ Didár e xod rá cand ruz kew dádand//.* **2** **prolong the agony** *dard/ ranj rá kew dádan; xafe kardan; kowtan. //*Don't prolong the agony! *De jun bekan!/ Má rá xafe kardi, begu cewod!//*

prolongation n **1** *deráz wodan/ kardan; kew dádan/ ámadan.* **2** *donbále; peivast*

prolonged adj *deráz, dirande. //Pas az porsewhá ye deráz saranjám xastu wod./ Ráhiyán e ráháhan báyad xod rá baráye deranghá ye deráz ámáde sázand.//*

prom n **1** = promenade 1 (a). **2** *(dar Engelestán)* = **Promenade concert/ promenade**. **3** *(dar Ámriká) (biwtar beáyin) jawn e raqs/ vawt/ páykubi ye dánewjuyán e dabirestáni yá dánewgáhi.*

promenade n **1** (**a**) *(dar Engelestán/ anáyin)* **prom** *gardewgáh e (e kenár e daryá).* (**b**) *(beáyin) gardew, savári.* **2** *(dar Ámriká) mehmáni/ jawn bá raqs/ vawt/ páykubi*

promenade v **1** *gorázidan (ZBP. C1671).* **2** *gardew bordan; garándan. //Kudakán rá pas az náhár kenár e daryá be gardew bord.//.* **2** *Bá kasi ráh raftan va u rá raváne kardan; //Bá dust e xowgel va xowpuw xod dar gardewgáh* [park] *ráh rafte u rá bá sarafrázi be mardom namáyew midád.//*

promenade n **1** *kasi ke páy e hamiwegi ye sangitáyi ast* [a promenade concert]. *//bá kasi ráh raftan va namáyew dádan./ Bá dust e xowgel va xowpuw e xod dar gardewgáh ráh rafte u rá bá sarafrázi be mardom namáyew midád.//*

promenade concert, informal prom *(dar Engelestán) sangitá* ye istáde*

promenade deck *gorázgáh [baxwi az kawti ke mardom ánjá ráh tavánand raft]*

promenader n **1** *gorázande, xarámande.* **2** *kasi ke páy e hamiwegi ye sangitá* ye istáde ast* [a promenade concert]

prominence n **1** *barjestegi. //Nevisande ye javáni ke táze sari tu ye sarhá ávarde./ Ruznámehá án dástán rá dárand xeili bozorg mikonand* [give prominence]*//.* **2** *(beáyin) barjestegi. //Barjestegi ye kucaki dar miyán e dawti hamvár.//*

prominent adj **1** *barjeste. //guneha ye barjeste; ostoxánhá ye gune ye barjeste//.* **2** *cewmgir. //viźegihá ye cewmgir e yek cewnandáz./ Án xáne bar zamine ye dehkade ye sarsabz jáygáhi barjeste/ cewmgir dárad.//.* **3** *barjeste. //yek cehre ye xawáyáyi ye barjeste* [a prominent political figure]*//*

prominently adv *//ágahi/ yáddáwt* [notice] *rá bewiveyi cewmgir be namáyew gozáwtand.//*

promiscuity n *harzegi*

promiscuous adj **1** *(xárdári) nasanjide bargozide; harce bádábád; //Dustáni ke nasanjide bargozide wodeand/ dustáni nasanjide//.* **2** *(xárdári) harze, harjáyi. //harzegi; deldári* [lover] *harze//.* **3** *(kohne wode-beáyin) áwofte; gowofte; behamrixte; darhambarham; nábesámán; //tudeyi anbáwte va darhambarham//*

promiscuously adv *bengarid be* "promiscuous"

promise[1] n **1** **promise (of sth)** *zabán dádan; "vey nagoft tá rást istád va dast gereftand va zabán dáde wod..." (ZBP. L651 TBH); "Zirá bá zabáni ke dáde budand ke daryb e wahr nayáyand..." (ZBP. L4532 THA). "Zabán dád dastán ke tá rarxiz -- nabinad niyám e mará tiq e tiz." (ZBP. L6551 SF); nevid, "nevid be ma'ni ye va'de ast vali biwtar e ánán ma'ni ye ánrá nemidánand." (ZBP. L4603 NKZZF) [berásti "nevid" "da'vat kardan, va'de dádan be mehmáni ast." (EDPL. L29. 2040); Dast e kasi rá gereftan, "ammá kár az dast e man wode ast ke Afwin duw dast e man begerefte ast va ahd kardeam." (ZBP. L1246 TBH); peimán, zabán (ZBP. C3261 FM); zofán [= zabán =* promise*]. //Xeilihá be má nevid e komak dádand./ zir e cizi ke zabán dáde wode zadan; peimán wekastan./ Cizi rá ke zabán dáde wode be anjám resándan/ zabán dádan/ peimán kardan; sar e soxan e xiw istádan; peimándári; peimán negahdáwtan; zabán dádan; dast gereftanj; peimán kardan./ Az u zabán/ zofán gereftam ke rázdár báwad va sepas rásti rá be u goftam./ Zabán dádeyid va báyad peimándári konid./ Miáyam va bezudi báz womá rá mibinam//.* **2** **promise of sth** *wáyad; guyá; newáne ye...; omid. //Guyá fardá havá behtar wavad./ Baráye án viyand* [expedition] *newáne ye kámyábi dar kár nist.//.* **3** *newáne ye kámyábi; áyande ye daraxwán. //Káraw newángar e án ast ke áyandeyi daraxwán xáhad dáwt./ Komak-hazine ye ámuzewi* [scholarship] *baráye rudsázán* [musician] *e javáni ke áyande ye daraxwán dárand* [of promise]*.//*

promise[2] v **1** **promise sth (to sb)** *dast e kasi rá gereftan, "ammá kár az dast e man wode ast ke Afwin duw dast e man begerefte ast va ahd kardeam." (ZBP. L1246 TBH); nevid dádan, "nevid be ma'ni ye va'de ast vali biwtar e ánán ma'ni ye án rá nemidánand." (ZBP. L4603 NKZZF); zabán dádan, "vey nagoft tá rást istád va dast gereftand va zabán dáde wod." (ZBP. L651 TBH). "Zirá zabáni ke dáde budand ke darun e wahr nayáyand." (ZBP. L4532 THA). "Zabán dád dastán ke tá restáxiz -- nabinad niyám e mará tiq e tiz." (ZBP. L6551 SF). //Zabán nemidaham ammá biwtarin kuwew e xod rá mikonam.; Zabán dáde ast ke án*

dástán rá źarf bázjuyi konad.; "Be ázarm [faithfully] *zabán midahid ke (pulam rá) bázpardázid?, "Ári zabán midaham."/ Bexod nevid dádeam ke páyán e hafte rá be árámi/ berámew bogzaránam./ Án bongáh be kármandán nevid e afzáyew e dastmozd dád.//.* **2** (**a**) *be xod nevid dádeam ke páyán e hafte rá be árámi/ be rámew bogzaránam./ Án bongáh be kármandán e nevid afzáyew e dastmozd dád.//.* (**b**) *ágáhi az... dádan; nevid dádan; guyá... wodan/ budan/ ámadan; bu ye... dádan./ Az in abrhá bu ye bárán miáyad./ In abrhá nevid e bárán midahad./ Engár emruz pasin havá garm wavad./ Omid miravad ke emruz pasin havá garm wavad.//.* **3 I (can) promise you** *bigomán; ján e man. //Ján e man pawimán nemiwavi.//.* **promise (sb) the earth/ moon** *(anáyin) be kasi nevid e behewt dádan. //Xawáyágarán* [politicians] *piw az gozinew (be mardom) nevid e behewt midahand ammá hamin ke afsár bedast gereftand/ bar xar e morád savár wodand. kárhá degargun miwavad.//.* **the promised land** (**a**) *(dar enjil) Kan'án.* (**b**) *minuwahr/ behewt e nevidide.* **promise well** *newángar e kámyábi/ áyande ye xub budan.*

promising adj **1** *omidbaxw; dárá ye áyande ye daraxwán. //piánonaváz e javáni ke áyande ye daraxwán dárad.//.* **2** *omidbaxw; omidvárkonande; delgarmkonande. //Hude ye noxostin árvinhá* [first experiments] *besyár omidbaxw ast.; In newáneyi omidvárkonande ast.//*

promisingly adv *bengarid be* "promising"

promisory adj *nevidmand* [bázgardid be* "promise"*]*

promisory note *barát*

promontory n *damáqe*

promote v **1** (**a**) *(beviźe berixt e náwenáxte) barkewidan, "ke in qoum rá hic xow mi nayáyad ke má mardomi rá barkewim tá hamiwer niyázmand e iwán báwim." (ZBP. L577 TBH); kasi rá páygáh afzudan. "Wir u rá be xod nazdik kard va del bar vey benhád va u rá páygáh biyafzud." (ZBP. L1702 DB); barkewidan, "vará Hormoz e tájvar barkewid -- be arjaw ze xorwid bartarkewid." (ZBP. L4698 SF); barávardan, "yeki rá co xáhad barárad boland -- ham áxar sepárad be xák e neźand." (ZBP. L5854 SF); páygáh e kasi rá afzudan, "be aqlaw bebáyad noxost ázmud -- be qadr e honar páygáhaw fozud." (Sa'di). //Saxt kár kard va zud barkewidandaw/ páye ye bálátari dádandaw./ Páygáh e dastyáraw rá afzudand va bálá saraw nehádand.; U rá be páye ye goruhbáni* [sergeant] *barkewidand./ Án goruhe pátapká*/ futbál rá be páygáh e/ baxw e noxost barkewidand.//.* (**b**) **promote sb (from sth) (to sth)** *páye dádan, "sepah rá az andáze páye deham 0- be har kárewán niz máye daham." (ZBP. L4630 SF). //Be páye ye goruhbáni* [sergeant] *barkewide wod.//.* **2** *piwraft dádan; delgarm kardan. //Án sázmán baráye piwraft e dusti miyán e kewvarhá kár mikonad/ mikuwad./ Ráh rá baráye gozarándan e piwdádi* [promote a bill] *az kahestán* [parliament] *hamvár sáxtan.//.* **3 publicize sth in order to sell it** *farnáftan* [riwe ye aknun"farnám" az Pahlavi (ZBP. C6885 MK, BF)]. //Ágahi dádan e faráván baráye farnáftan* e ketáb e tázeaw.//*

promoter n **1** *sázmán dahande; bargozár konande. //sázmán dahande/ bargozárkonande ye yek ávard* [game] *e mowtzani//.* **2 promoter of sth** *havádár; hawáxáh. //Haváxáh e porwur e ármánhá ye nik* [good causes]*//*

promotion n **1** (**a**) *barkewide wodan; barkewidan; afzáyew e páygáh. //*gain/ win promotion: *barkewide wodan; barávarde wodan; páye afzudan; páye dáde wodan./ Agar kámyáb wavi barmikewandat/ páygáhat rá miafzáyand./ Áyande dáwtan baráye páye gereftan/ dádan./ Kár e nou baráyaw barkewidan e páygáh bewomár miáyad/ U rá barkewide be kár e nou bargomárdand.//.* **2 promotion of sth** *powtgarmi (dádan); delgarm sáxtan; delgarmi; piwraft (dádan). //Baráye piwraft (dádan) e sepandármaz** [world peace]*/ áwti ye jaháni kuwidand/ kár kardand.//.* **3** (**a**) *ágahi dádan; farnáftan*; farnámew* [baráye riwe bengarid be* "promote"*]./ ágahi ye foruw/ kár e farnámew** [promotion]*./ Ágahi dádan be gardan e u-st./ Dar biwtar e bárehá ágahi (dádan)/ farnámew* káritarin* [most effective] *ravew ast.//.* (**b**) *ágahi, farnámew*. //Baráye ketábhá ye puwine káqaziyemán dast be ágahi/ farnámew* e viźeyi zadeyim.//*

promotional adj *farnámewi*. //gawt e farnámewi** [promotional tour] *ke xodávand e bongáh bargozár karde.//*

prompt[1] adj **1** *biderang; darjá. //pásoxi biderang/ darjá./ pardáxt e biderang e bijak* [invoice] *máye ye sepásmandi (ye má) ast.//.* **2 prompt (in doing sth/ to do sth)** *biderang kári kardan. //biderang námeam rá pásox dád./ Be darxást e komakemán biderang pásox dádand.//*

prompt adv *begáh; pegáh; behengám; dorast; sar e...; biderang. //dorost sar e tasu* [o'clock] *ye wew.//*

prompt[2] v **1** *bekári vádáwtan; máye ye... gawtan. //Ce máye ye án gawt ke candán rád/ dastodelbáz* [generous]*/ dastodelbázi konad?/ Án egnest* [accident] *máye ye án gawt ke bimeaw rá báz nou konad.//.* **2** *az ruy e... budan; máye ye... gawtan. //Porsew az ruy e negaráni/ delwure baráye áyandeaw bud./ Án*

soxan az ce ruy bud?//. **3** (**a**) *pece kardan ; resándan; nidan* [<Guyew e Gonuyi*, niz az Pahlavi "nidan" (ZBP. C4100 MK)]. [besanjid bá "Bábak gáwini*",* "Babak led his cow." *riwe ye aknun" "náy-"; niz besanjid bá "ni" va "naya" Sanskrit]. //Soxanrán menmen mikard* [was hesitant] *va gahgáh farwin* [chairman] *mibáyast u rá náyad** [to prompt]*/ be u beresánad.//.* (**b**) *pece* kardan; nidan*. //Miwavad dar namáyew e digar be má pece* konid?/ má rá náyid*?/ Án honarpiwe soxanánaw rá farámuw mikard va niyáz dáwt ke bárhá be u pece* konand/ u rá náyand*.//*

prompt n *pece; náyew* [bengarid be* "prompt[2] 3"*]. resándan. //Gahgáh niyáz be pece*/ náyew* dáwt./ Gahgáh mibáyast be u beresánand.//*

prompter n *pecegar*; náyande**

prompting n *vádáwtan; vádár kardan; nidan* [bengarid be* "prompt"*]. //Bá inke pedaromádaraw cand bár u rá vádáwtand bepuzad/ puzew bexáhad pesarak az án kár sarbáz zad./ Bedun e in ke vádáraw konam/ u rá bar sar e án ávaram/ u rá náyam* cond conin kard.//*

promptitude n *biderangi; ámádegi be kár*

promptly adv *biderang. //biderang námeam rá pásox dád.//*

promptness n *bengarid be* "prompt"

promulgate v **1** *parákandan. //kiwi, andiweyi, engáreyi rá parákandand.//.* **2** *(beáyin) be ágáhi (ye hamegán) resándan.*

prone adj **1** *damar; damaru; domáru. //damar xábide* [lying prone]*; damaru/ domáru:* in a prone position*.//.* **2** (**a**) *pazirá, "Án ke gouhar e ozv zayif va... báwad va bedán sabab pazirá ye fazle báwad." (ZBP. L5235 ZX); dastxow; ámáde. //boridegi ye dast va dastoxow e* [prone to] *tafnu** [infection] *budan./ Dar safarhá ye duroderáz dastxow e xáb (raftan) budand.; Hengámi ke mardom bá u hamdástán nabáwand* [disagree with]*/ bá u hamdástáni nakonand dastxow e xawm migardad.//.* (**b**) *...pazir; dastxow. //Án kudak dastxow e egnest** [accident] *ast.; sátvun*háyi* [industries] *ke dastxow e bastnewini tavánand bud./ tafnu*pazir* [infection-prone]*///*

proneness n *ásibpaziri*

prong n *wax (ZBP. C4529 FM). //Yeki az waxhá ye dák** [prongs of the garden fork] *be páyaw foruraft.//*

-pronged *(setáyhá ye serewte misázad) ...wax; ...wáx. //cangáli cárwax/ cárwáx./ taki/ kafti* az se su:* a three-pronged attack*.//*

pronomial adj *(dastur e zabán) harvenám*

pronomially adv *(dastur e zabán) con/ mánand e harvenám. //Váźeyi rá con harvenám/ harvenámvár bekár bordan* [a word used pronomially]*//*

pronoun n *harvenám*

pronounce (v) **1** *farágoftogu kardan [M. Moqaddam]; váxtan [riwe ye aknun "váj-" (EDPL)]; xándan. //Mardom e in baxw e kewvar án váźe rá jur e digari mivájand/ farágu mikonand./* "Phlegm" *rá cegune mixánid/ mivájid/ mixánid?/* "b" *dar* "debt" *farágu nemiwavad/ váxte nemiwvd/ xánde nemiwavad.//.* **2** (**a**) *xándan; goftan; harjá juri tarjome miwavad. //Darbáre ye porsemáni dávari kardan* [pronounce judegment]*.//.* (**b**) *//Pezewkán goftand ke digar bim e jánaw newmiravad.//* (**c**) *(beviźe be rixt e náwenáxte) xándan; goftan; dánestan. //Hame ye mihmánán wám rá besyár xub dánestand/ xándand/ pasandidand./ Goft ke az hude ye kár xownud ast.//.* **3** (**a**) **pronounce for/ against sb/ sth** *(dátikán) vacar dádan. //besud e/ beziyán e... rá dádan./ Dávar be ziyán e darxást e u vacar dád./ Bázporsi be sud e peiqáregarán* [protesters] *va beziyán e án barnáme darámad.//.* (**b**) **pronounce on/ upon sth** *manewte ye xod rá goftan. //Az vazir xáste wod manewte ye xod rá darbáre ye dátikán e nou bázguyad/ beguyad.//*

pronounceable adj *farágukardani [M. Moqaddam]; farágoftan; váxtani*; vájidani [vájidan]. //Nám e barxi jáhá rá besaxti mitavánam farágu konam/ bevájam*.//*

pronounced adj **1** *besyár cewmgir. //langi* [limp] *ye besyár cewmgir.//.* **2** *ostovár. //Darbáre ye vájvi** [spelling] *ye dorost didgáhhá ye besyár ostovári dárad.//*

pronouncedly adv *bengarid be* "pronounced"

pronouncement n, **pronouncement (on sth)** *farágu kardan [M. Moqaddam]. //Hanuz darbáre ye tandorosti ye farbod* [president] *cizi (beáyin) farágu nawod.//*

pronto adv *dardam; dar zamán; tond; zud. //dardam/ darzamán (az womá) mixáham ke in áwqál rá az injá birun borde wavad!//*

pronunciation n **1** (**a**) *vájew*; váj*; voj*; váxtan; farágu [baráye riwe bengarid be* "pronounce". //*Yád gereftan/ ámuxtan e faráguy e/ vájew e/ voj* e Engelisi baráyaw dowvár bud.//.* (**b**) *farágu; xánew; govewt (ZBP. C1319 FM). //xánew e/ govewt*e / farágu ye Engelisiyewán xub nist, ammá dárad behtar miwavad.//.* **2** *xánew, govewt; farágu. //Kodám yeki az in se xánew/ govewt biw az hame raváj dárad?//*

proof[1] n **1** *ávand, "Gar ávand xáhi be tiqam negar..." (ZBP. C277 SF); gová/ gováh, "va cun be xerad negáh koni bedáni ke áfarinew u bar hasti ye u gová-st.." (ZBP. L1962 TB); dorosti, "goftand ke in xodáyán e to na xodá-yand va má rá bar in hojjati va dorosti bayávardi." (ZBP. L1997 TB); //Ce ávandi/ gováhi dar dast dárid ke newán dahad án soxan dorost ast?//.* **burden of proof** *dorosti, "xarguw goft ke in jáygáh dar dast e man ast va to moddeyi-yi; in dorosti bar to ast." (ZBP. L1804 DB); //Ávandi* [proof] *gováhi/ dorostiyi dar dast dárid ke newán dahad womá xodávand e án ráde*-yid/ máwin-id/ ke án ráde* az án e womá-st?/ Ávand/ gováhi nebewte./ gateyi** [documentary proof] *ke gováh bar án ast ke án zamin az án e u-st.//.* **2** *dorosti; ostovár dáwtan. //Áyá án dáv* [claim] *rá mitaván ostovár dáwt* [capable of proof]*?//.* **3** *(baráye nuwábehá ye meimand) dar sad e alkol (az 100%). //Án likor 80% alkol dárad; Án nabid e neiwekar* [rum] 70 *dar sad ast (30 dar sad az sad-dar-sad kamtar ast.)//.* **4** (**a**) *cayan* [az pati-cayana- Pársi ye Bástán (EDPL)]. //Cayan* e ketábi rá báznegaristan/ dorost kardan/ xándan* [proof of a book]*./ Cayanhá* rá baráye cáp ferestádan; pácin** [a proof copy]*./ barge/ barghá ye cayan** [galley-proofs/ page-proofs]*//.* (**b**) *cayan*; cáp; //peikare ye ázmáyewi./ cayan*/ cáp e ázmáyewi ye peikarehá ye jawn e zanáwuyi//.* (**c**) *cayan** [stage in book production when proofs have been made]. *//Cayan* e án ketáb rá xádam.//.* **5** *dánew e engárew* [mathematics] *ávand. //*proof of a theorem = *ávand e yek táwak*//.* **6** **be living proof of sth** *bengarid be* "living". **the proof of the pudding (is in the eating**) (saying) *(dastán) "wanidan kei bovad mánand e didan"; "do sad gofte con nim e kerdár nist." //Miguyad án carxowt e novin hame ye gereftárihá ye má rá dar sáxt az miyán barmidárad./ Wanidan kei bovad mánand e didan.//.* **put sb/sth to the proof/ test***. dorosti ye cizi/ kasi rá ázmudan; Án girodár* [crisis] *ázmáyewi baráye deliri ye u bud./ Dar án girodár deliriyaw be (bute ye) ázmáyew neháde wod./ Bogzár engáreaw* [theory] *rá biyázmáyim//*

proof[2] adj **1** **proof against sth** (**a**) *panáh. //Án panáhgáh/ sarpanáh panáhi dar barábar e sarmá ye saxt bud.//.* (**b**) *páydári. //páydári dar barábar e dożkámegi/ havas* [temptation]*//.* **2** *(dar váżehá ye serewte) zed, jod, harjá juri tarjome miwavad. //bátriyi ke nawt nemikonad* [leak-proof batteries]*./wiwehá ye zed e/ jod-golule* [bullet-proof glass]*./ Otáqi ke az án ává birun nemiáyad/ birun nemiravad/ otáq e zed e ává/ jodává./ jáme ye báráni/ zed e áb.//*

proof v *cizi rá dar barábar e... páydár kardan; zed ... kardan; //con báráni kardan/ xisnawo kardan//*

proof-read v *Cayan*há* [proof] *rá xándan va dorost kardan; laqzewgiri. //Páreyi az kár e womá xándan e cayanhá* va laqzewgiri ast./ Bist barg e cayan* rá xánde laqzew e ánhá rá gereftan.//*

proof-reader n *laqzewgir (kasi ke cayanhá rá xánde laqzew e ánhá rá dorost konad.)*

proof spirit *dar sad e alkol (e nuwábehá ye meimand) (dar biwtar e bárehá 50/50)*

prop[1] n **1** *(beviże dar váżehá ye serewte) xáce/ háce (baráye raxt); fáne (ZBP. C6917); páye; nabárew (ZBP. C7364 FM). //Baráye jelogiri az forurizew* [collapse] *e ásemáne*[roof] *ziraw fáne/ páye zadand./ wamm; pádir (dar kán e zoqálsang)./* a clothes-prop *raxtáviz//.* **2** *(pendárin) powtibán. //máye ye delgarmi./ Powtibán va máye ye delgarmi ye pedar o mádar e piraw beruzgár e piri./ Delgarmiyi ke be u dád máye ye án gawt ke be xiwtan ostovár gardad.//*

prop v (**propped, propping**) **1** (**a**) *wamm zadan; xáce; háce; ceft; bárdu (ZBP. C59 FM); pádir; pázir; fáne; páye; nabárew (ZBP. C7364 FM); zadan; niz harjá juri tarjome miwavad. //Powt e bimár e zamingir cand bálew neháde budand va u ru ye ánhá lam dáde bud./ yek kive*/ quti zir e dar nehád (tá) dar báz bemánad.//.* (**b**) **prop sb/ sth against sth** *lam dádan. //docarxeaw rá be divár lam dád; Ru ye tirak/ fáne ye darváze* [the gatepost] *lam dád//.* **2** **prop sth up** (**a**) *zir e... wamm/ xáce/ háce/ tirak/ bárdo/ pádir/ pázir/ fáne/ páye/ nabáraw zadan. //Hengám e vásác** [repair] *báyad zir e ásmáne* [roof] *fáne zad./ Án wirxár nemitavánad bi komak benewinad- báyad powtaw bálew gozáwt.//.* (**b**) *(biwtar xárdári) komak kardan va sarpá negahdáwtan. //zir e bál e... rá gereftan; az wekast e... jelpgiri kardan./ Warvin*/ sarrewtedári az powtibáni ye sátvunhá* [industry] *ye nákárámad* [inefficient] *va sarepá negahdáwtan e ánán xoddári mikonad./ Án sardamdári* [regime] *bá komak e bigáne/ bigánegán ruy e kár ámade.//*

prop[2] n (infml) = propeller

prop[3] n (infml) = property

propaganda n **1** *farnáft* [az Pahlavi (ZBP. C6885 MK)]. //Candán darbáre ye ziyánhá ye sigár farnáfteand* [propaganda against] *ke besyári az mardom dast az án bázdáwteand.//.* **2** *farnáft*/ soxanán e mardomxarkon/ mardomferib. //Án namáyew yek farnáft* e xawáyáyi* biw nist/ yek bázi ye mardomxarkon ast.* [That play is sheer political propaganda]./ *Mardom az warvin*/ sarrewtedári ágáhi mixáhand na farnáft*/ soxanán e mardomxarkon* [propaganda]./ *yek celpard** [film]; *namáyew* [play]*; golpeikare** [poster] *baráye farnáft** [propaganda]*//*

propagandist n *farnáftgar*. //farnáftgarán* e zedd e sigár/ zedd e dud; houciyán e xawáyáyi*/ farnáftgarán* e xawáyáyi** [political propagandists].//

propagandize, propagandise v **1** *(biwtar xárdári- beáyin) farnáftan* [az Pahlavi riwe ye aknun "farnám"]. //Ráhpardázi/ andiwehá ye bonyádi ye xawáyáyi** [political] *rá farnáftan*/ parákandan//.* **2** *wostan e maqz e mardom. //bá farnáft** [propaganda] *maqz e mardom rá wostan.//*

propagate v **1** *afzudan; afzun kardan; anbudan. //Giyáhán rá bá toxm va qalame anbudan* [seeds and cuttings]*./ bá qalame zadan giyáhán rá afzudan/ anbudan* [propagate by taking cuttings]*//.* **2** *afzun wodan.* //*Deraxtán bá toxm afzun migardand.//.* **3** *parákandan, "ey mardomán betarsid az xodávand womá ánke biyáfarid womá rá az tani yegáne va biyáfarid az án joft án rá va beparákand az án mardáni besyár va zanán." (ZBP. L6827 TTT); gostardan, "peiqambari záher wavad ke vey din e hanifiyat begostaránad va mellat e Ebráhim bar páy konad." (ZBP. L7318 SR). ravákardan. "ke ánjá konad zand o ostá ravá -- konad mubadán rá beánjá gová*." (ZBP. L6900 SF); //Awtgarán** [missionaries] *baráye parákandan e kiw e xiw be jáhá ye durdast raftand.//.* **4** *(beáyin) az yek su be su ye digar resándan. //(beáyin) az yek su be su ye digar parákandan./ larzewhá rá az miyán e sang az yek su be su ye digar resándan.//*

propagation n *afzáyew; afzun kardan; afzudan. //afzun gawtan/ kardan e giyáhán bá qalame* [from cuttings]*//*

propagator n *anbáyande [az "anbudan"]; anbáye*. //newá ye goujefarangi ke dar anbáye** [propagator] *miruyad.//*

propane n *gáz e propán*

propel v (**prolelled, propelling**) *piwrándan. Harjá juri tarjome miwavad. //qáyeq e páruyi* [a boat propelled by oars]//

propellant, propellent n *mádde ye piwránande/ partábkonande/ birun dahande*

propeller, screw-propeller, (infml) **prop** *parváne; malax*

propelling pencil *medád e xodkár*

propensity n, **propensity (for/ to/ towards sth), propensity (for doing/ to do sth)** *garáyew. be gazáfekári/ gazáfguyi. //Garáyew be zir e vám raftan.//*

proper adj **1** (**a**) *darxor, faráxor, xod, "va hasti ye álam az vey ast va vojudi vájeb ast va u rá vojud be xod ast." (ZBP. L1557 DA); ravá, "yeki az vazirán goftaw pás e xáter e malek rá ravá báwad ke cand ruzi be wahr andar áyi." (ZBP. L3645 GS); "bedán andiwe qorán báz kardan ravá báwad..." (ZBP. L2800 AT). //jámeyi dar xor e gáh; abzár e dorost/ darxor e kár./ Dar e xod e quir gom wode ammá in yeki bejáyaw xub ast.//.* (**b**) *dorost; xod; sezávár, "dar jáhá ye sezávár bekár ravad." (ZBP. L4096 NKZZF).* **2** *wáyán; wáyande, "va dar jáhá ye náwáyande va dar miyán e wuxihá bá goftoguhá ye sabok án rá nayávarad." (ZBP. L4088 NKZZF).* **3** (**a**) *rástin. "va in miyán e rástin miyán ast ke hame ye cizhá ye gerán besu ye án davand." (ZBP. L7145 TT). rástini, "va gáh báwad ki sarsám e rástini sarsám e doruqin gardad." (ZBP. L5428 ZX); //Sálhá-st yek estár* [vacation] *e rástin nadáwte./ Daryáftand ke yek pezewk e rástin nist./ yek pezewk e qollábi ast.//.* (**b**) *(pas az námváže miáyad.) xod e..., //Piw az in ke be xod e dádgáh* [the court proper] *ráhetán dahand báyad dar yek sarsará ye bozorg* [large entrance hall] *bebiyusid./ Dánewjuyán báyad yek sál ámádegi bexánand tá betavánand xod doure ye delxáh rá ke be darejeyi mianjámad áqáz konand.//.* **4** *(anáyin) pák; yeksare; sarásar; xub. //Aknun yeksare/ pák dar bad gereftáriyi gir kardeyim./ Dozde rá xub málid* [give sb a proper hiding]*//*

proper fraction *barxe ye rástin: 1/2, 3/4, 19/20 barxe ye rástin ast. Besanjid bá* "improper fraction"

properly adv **1** *xub, dorost, wáyán; wáyande; farzám, "makon ey ruy e neku zewti, bá áweq e xiw -- kaz nekuruyán zewti nabovad farzámá." (ZBP. C3245 FM, Daqiqi); ravá, "Wam' be ruz dargereftan va tong e ud dar tanur nehádan ravá nist va kas nakarde ast." (ZBP. C3245 AT); kaw, "kawraftár- kawgoftár- delbar e kaw" (ZBP. C2967 FM); sezá, "va tanhá sezá nist balke názezá ham hast." (ZBP. L2427 NKZZF); ruy didan, "inbár ruy conin didam ke náme rá bá soxan e xáje ye wiráz áqáz konam..." (Bahrám e Moezzi ye Qájár) (ZBP. L7108 FM). //Báyad raftár e wáyeste/ kaw yád girad/ farágirad./ Yá dorost*

bekon yá hic be án dast nazan.; Rástaw rá bexáhi kármand (e ánjá) nist/ jozv e kármandán nist.//. **2** *(anáyin) pák. //Gord/ qahremán e jahán pák máländaw.//*

proper name (also **proper noun**) *(dastur e zabán) nám e mardom/ jáhá; nám e viże; neźáde, "váże ye xás dar Wáhnáme dar ma'ni ye neźáde va dar hálat e jam' be surat e viźegán miáyad." (Jalál e Xáleqi ye Motlaq) (ZBP. L7866). //Námhá ye neźáde rá bá vát** [letter] *e dorowt áqáz mikonand, con, Bahrám, Áqá ye Sorur; Páris va Orupá.//*

propertied adj *(beáyin) dárá; zamindár. //báź/ báj* [tax] *tanhá bar zamindárán* [propertied classes] *baste miwavad.//*

property n **1** *xáste, "va be hic din qanimat halál nabud magar be din e má [Eslám] ke xodáy e azzavajal halál kard va piw az in har ke káfari bekowti xáste ye u bar u halál nabudi." (ZBP. L2040 TB); dárák (Ahmad e Kasravi) (ZBP. L3118 TMK); dáwt, "va yeki dáwt ke be Tázi "melk" xánand." (ZBP. L1523 DA). //Án abzárhá rá dast nazan az án e to nist./ Án gouharhá xáste ye xodaw* [personal property] *bud.//.* **2** (**a**) *zamin va sáxtemán; bone. //mardi/ zani dárá* [a man or woman of property]*./ pulaw rá dar zamin va sáxtemán/ bone/ sarmáyegozári kard./ Bahrebardári az zamin yá sáxtemán* [property management]; *negahdári ye sáxtemán/ zamin* [property management]//. (**b**) *(beáyin) zamin va sáxtemánhá ye án. //Án mard zamin va sáxtemán dárad./ Capari* [a fence] *án do zamin* [two properties] *rá az ham jodá mikonad.//.* (**c**) *dárák e bordani/ nábordani* [movable/ immovable]*; "ke nábordani bud bargáwtand -- be Zál o Farámarz bogzáwtand." (ZBP. L6302 SF).* **3** *(beáyin) dáráyi; //Dáráyi, pásoxsoxguyiháyi behamráh dárad, "harke bámaw biwtar- barfaw biwtar."//.* **4** *(beáyin) viźegi, cuni. //barxi giyáhán viźegihá ye dáruyi* [medicinal] *dárand./ cuni ye/ viźegi ye árámbaxw* [soothing] *e yek káme/ rouqan* [ointment]*./ Páráfin in cuni/ viźegi rá dárad ke carbi rá dar xod áb konad.//.* **accidental property** *jadewn*/ jadew* [<Pahlavi (ZBP. C2150 MK)].* **5** *niz anáyin* = **prop** *(bar faxan/ parde ye namáyew* [stage]*) kácál. //Kár e xarid e kácál dar án dast namáyew e jamjám** [TV] *be gardan e u bud.//.* **public property** *bengarid be* "public"

prophecy n **1** *piwguyi. //Engár tavánáyi ye piwguyi dar gouharaw bud.; Hame ye in ruydádhá rá piwtar piwguyi karde budand./ piwtar piwguyi wode bud.//.* **2** *piwguyi. //piwguyi ye doźaxtari* [prophecies of disaster]; *piwguyiyaw dorost az áb darámad.//*

prophesy v (pt, pp **prophesied**) **1** **prophesy (of sth)** *piwguyi kardan; payámbar-gune soxan goftan.* **2** *piwguyi kardan. //Piwguyi kard ke ruydádhá ye wegerfi dar piw ast./ Dorost piwguyi kardand ke áyinparastán* [conservatives] *dar gozinew kámyáb miwavand.; Az in ke piwguyi konad hirbáni** [economy] *ye kewvar behtar xáhad wod sar báz zad.//*

prophet n (fem **prophetess**) **1** *piwgu; peiqambar. //ábohavá rá nemitavánam piwguyi konam.//.* **2** (**a**) *niz* **Prophet** *peiqambar; peiqambarbánu; vaxwvar; vaxwvarbánu [JGS].* (**b**) **the Prophet** *Mohammad/ peiqambar e Eslám/ Mosalmánán.//.* (**c**) **the Prophets** *piwguyihá ye Enjil.* **3** **the Prophets of sth** *soxangu, haváxáh; havádár. //Mazdak yeki az haváxáhán e áqázin e áyin e sosiyálism/ Mazdaki bud.//.* **4** **a prophet of the doom** *kasi ke baráye áyande wogun e bad mizanad; badbin. //Agar be soxan e badbinán guw midádim hargez in barnáme rá áqáz nemikardim.//*

prophetic, prophetical adj **1** *peiqambargune; payámbarvár; vaxwvarvár; vaxwvaráne.* **2** **prophtic (of sth)** *piwguyi. //*prophetic remarks: *piwguyi; soxanán e piwguyáne/ peiqambarvár./ Dastávardhá* [achievements] *ye áqáz e káraw newángar e áyande ye daraxwánaw bud.//*

prophetically adv *//sálhá pas az án daryáftim ke u dar án zamán ce piwguyihá ye dorosti kard.//*

prophylactic adj **1** *piwgiri.* **2** *beviźe dar Ámriká* = condom/ *káput*

prophylaxis n *(beáyin) piwgiri*

propinquity n **1** *nazdiki. //Hamsáyegán dar nazdiki ye ham mizistand.//.* **2** *xiwi ye nazdik; hamxuni*

propitiate v *xawm e... rá forunewándan; xownud kardan; sar e mehr ávardan; del e... rá narm kardan; //Baráye forunewándan e xawm e xodáyán/ wenáyenidan* e xodáyán barxihá* [sacrifices] *piw ávardand.//*

propitiation n *xownudsázi. //xownudsázi ye xodáyán./ Baráye forunewándan e xawm e xodáyán/ baráye gonáhháyewán.//*

propitiatory adj *newán e xownudsázi; be newán e/ baráye forunewándan e xawm e...; //piwkewi/ soxani/ labxandi baráye xownudsázi/ narm kardan e del e kasi //*

propitious adj, **propitious (for sth)** *morvá; farrox, homáyun, "gar in raftan e man homáyun bovad -- negah kon ke farjám e man cun bovad?" (ZBP. L3274 SF); //Baráye áqáz kardan e károbári nou zamáni farrox/ homáyun nabud./ Sán e kár baráye gostarew e biwtar e dálá** [company] *homáyun/ farrox nabud.//*

propitiously adv *bengarid be* "propitious"

prop-jet n = turbo-prop
proponent n, **proponent (of sth)** *haváxáh; havádár; powtibán. //Yeki az haváxáhán e barjeste ye áhun e "*Channel Tunnel"//
proportion n **1** *barx, baxw. //baxw e bozorgi az talan*/ ru ye zamin* [earth's surface]./ *Barxi/ baxwi az mardom ke hanuz be án guyew soxan miguyand besyár kucak ast./ Baxw e estániki** [fixed amount] *az án pul/ turag*/ máye* [fund] *rá dar bongáhhá ye Engelisi sarmáye-gozári mikonand.//.* **2** **proportion (of sth to sth)** *barxe. //barxe ye bavardát** [imports] *be fewnád** [exports] *máye ye negaráni ye warvin*/ sarrewtedári-st./ Fozuni ye kálháyi ke darun e kewvar miáyad dar sanjew bá kálháyi ke az kewvar baráye foruw birun miravad máye ye negaráni ye sarrewtedári-st./ Barxe ye kámyábi dar sanjew bá nákámi* [failure] *dar ázmun e vápasin./ Barxe ye mardán be zanán dar miyán e tude cand ast/ ci-st?//.* **3** *andáze; masá* [<Pahlavi (ZBP. C6575 MK)]. //andáze ye/ masá* ye án otáq kohan/ bástáni* [classical] *ast./ Andáze ye án do panjere besyár pasandide/ xub ast.//.* **4** **proportions** *andáze; masá*. //návi cewmgir bozorg/ qulásá//.* **5** *(dánew e engárew* [mathematics]*) barxehá ye hamcand, //Barxe ye 4/8 mánand e 6/12 ast./ Inhá barxehá ye hamcand-and//.* **6** **in proportion** (**a**) *faráxor, "va pas agar be xaláf e án báwad az má daryáftan binad faráxor e án." (ZBP. L1194 TBH); barandáze, "agar zu barandáze yábam soxon -- nou-áyin badiháw gardad kohon [kohan]." (ZBP. L3188 SF); behandám, "va tarkib e andámhá ye morakkab hame dorost va behandám báwad..." (ZBP. L5167 ZX). //Bekuw porsemán* [problem]*/ gereftári rá dorost/ barandáze bini- mitavánad saxt badtar báwad.//.* (**b**) *(dar dánew e engárew) yek-masá** = equal ratios. *//5/8 va 10/16 ham-masá*-yand.//.* **in proportion to sth** *dar sanjew bá. //In otáq dar sanjew bá bolandiyaw* [height] *xeili pahn* [wide] *ast./ Dastmozd faráxor e kár e anjám wode ast, na gáh e/ zamán e anjám e kár.//.* **out of proportion (to sth)** *na bar andáze; náhandám; bihandám. //Kalleaw dar sanjew bá tanaw barandáze nist/ náhandám ast.//.* **out of (all) proportion to sth** *xeili bozorg/ biwtar az..., //Bahá ye kálháá xeili biw az darámad./ pádafráh** [punishment] *xeili saxttar az xosir** [offence committed]*//*
proportional adj, **proportional (to sth)** *faráxor, "va pas agar be xaláf e án báwad az má daryáftan binid faráxor.e án" (ZBP. L1194 TBH); barandázse, "agar zu barandáze yábam soxon -- nouáyin badiháw gardad kohon." (ZBP. L3188 SF); darxor. //dastmozd bar andáze ye kár e anjám wode ast.* [amount of work done]//
proportional representation *namáyandegi bar páye ye/ faráxor e womár e ráy*
proportionally adv *bengarid be* "proportional"
proportionate adj, **proportionate (to sth)** *faráxore; barandáze. //bahá barandáze ye/ darxor e afzáyew e hazine ye sáxt afzáyew miyábad.//*
proportionately adv *//hazine afzáyew yáfte va bahá faráxor e/ barandáze ye án afzude miwavad//*
proportioned adj *(beviże dar váżehá ye serewte) ...andáze; ...-handám. //otáqi beandáze* [a well-proportioned room]*//*
proposal n **1** *piwnahád (kardan); fará-afkandan, "Andiwmand tá dar báb e vey ce ravad va cand bá Bolhasan e Aqili hadis e u fará-afkand va soltán besyár nikuyi goft." (ZBP. L1301 TBH). //piwnahád e bandhá ye novin baráye peimán e áwti.* [peace treaty]*//.* **2** **proposal (for sth/ doing sth); proposal (to do sth)** *piwneháh; birun ávardan, "va qiyás e xolf morakkab ast az do qiyás. Yeki qiyás ast az jomle ye qiyáshá ye eqteráni ye qarib ke man birun ávardeam." (ZBP. L1484 DA). //Piwnahádi baráye yeki kardan e do dálá** [uniting two companies]*./ Piwnahádát e gunágun baráye afzáyew e foruw dáde wod.//.* **3** *xástegári. //Xeili xástegár dáwt* [proposals] *ammá dusttar dáwt wouhar nakonad/ biwuy bemánad.//*
propose v **1** *piwnahád kardan; fará-afkandan, "andiwmand tá dar báb e vey ce ravad va cand bár Bolhasan e Aqili hadis e u fará-afkand va soltán besyár nikuyi goft." (ZBP. L1301 TBH); birun ávardan, "va qiyás e xolf e morakkab ast az do qiyás yeki qiyás ast az jomle ye qiyáshá ye eqteráni ye qarib ke man birun ávardeam." (ZBP. L1484 DA); dar miyán nehádan, "pesar rá goft nabáyad ke in soxan bá kasi dar miyán nehi." (ZBP. L3809 GS); be goftogu gozárdan, "dar yek newasti... be goftogu gozárde wod." (ZBP. L4431 NKZZF). //Piwnahád* [the motion] *rá áqá ye X kard/ faráafkand va bánu ye Y az án powtibáni kard.* [seconded by]./ *karád* [the committee]*/ goruh e gozin piwnahád kard ke dátikán* e tázeyi andáxte/ pardáxte wavad* [that the new legislation should be drafted.]//. **2** *xástan; bar án budan ke; piwnahád kardan. //Mixáham/ bar ánam ke fardá pegáh/ zud rahsepár wavam/ áqáz konam.* [make an early start]//. **3** **propose (sth) (to sb)** *xástegári kardan. //Dáwt sabok-sangin mikard ke áyá be u piwnahád e zanáwuyi bedahad yá na/ az u xástegári bekonad yá na./ Dobár xástegári karde ammá har do bár tá konun nákám mánde.//.* **4** **propose sb for sth; propose sb as sth** *námzad kardan; námidan; piwnahád kardan. //U rá*

*baráye hamvandi ye anjoman námzad/ piwnahád kardand./ Piwnahád mikonam bánu Maryam e Zandi námzad e farbodi** [presidency] *gardad.//.* **5 propose sb's health/ a toast** *be tandorosti/ be tandorosti va wádmáni ye... (kasi) nuwidan. //Piwnahád mikonam baráye tandorosti va wádmáni ye bayu* [bride] *va dámád jám e mey benuwim.//*

proposer n *piwnahád konande; dar miyán nehande; námzad konande. bengarid be* "seconder; second"

proposition n **1 proposition (that...)** *zamine. //zamine candán rouwan ast ke niyáz be zand/ goftogu* [explanation] *nadárad.//.* **2 proposition (to do sth/ that...)** *piwnahád. //Piwnahádi kardam ke dar cewm e xodam piwnahádi delcasb* [attractive]*/ xub bud./ piwnahád baráye yeki kardan e do bongáh.//.* **3** *kár, máye, dástán. //kári dowvár/ na ásán ast./ Maqázerdári dar in rustá pulsáz nist/ kári nist ke pul darávarad.//.* **4** *(hendese)* (**a**) *báre, "yeki mouzu' e dovvom e mahmul e warti rá niz dobáre bovad..." (ZBP. L1494 DA); "ammá qiyás e eqteráni án bovad ki do qaziye gerd ávarand va har do rá andar yek bár 3 anbázi bovad va bedigar báre jodáyi." (ZBP. L1502 DA).* (**b**) *cem e mahin va cem e kehin [JGS]. [besanjid bá: "pas masdar rá va harc [harce] be vey mánad had e miyángin xánand va jesm ráki mosu' wavad andar ánc [ánce] lázemáyad "had kehin" xánand va mohaddes rá ki mahmul wavad andar ánc [ánce] lázem áyad, "had e mahin" xánand va in har do qaziye rá ki andar qiyás as moqaddame* [premise] *xánand." (ZBP. L1503 DA) va jesm rá ki mouzu' wavad andar ánc kázem áyad "had kehin" xánand va mohaddes rá ki mahmul wavad andar ánc lázem áyad "had e mahin" xánand va in har do qaziye rá ki andar qiyás ast moqaddame* [premise] *xánand." (ZBP. L1503 DA)]*

proposition v *rok va biwarmáne be zani yá doxtari piwnahád e hamxábegi kardan. //Án wab cand bár be u piwnahád e hamxábegi kardand.//*

propound v *dar miyán nehádan, "bá jam' dar miyán báyad nehád..." (ZBP. L2679 AT). //andiweyi, porsemáni, porsewi, engáreyi rá dar miyán nehádan.//*

proprietary adj **1** (**a**) *bá nám e viże ye kárxáne; nám e bázargáni. //dáruháyi bánám e bázargáni/ bá nám e viże ye kárxáne ye sázande.//.* (**b**) = **propr** //Xerox: *ziráks, nám e bázargáni ast va digar sázandegán e dastgáhhá ye pácingar** [copy machines] *nemitavánanand (in nám rá)/ ánrá bekár barand.//.* **2** *dárá; dárande; xodávand. //*proprietary rights: *awá ye xodávandi/ dárandegi.//*

proprietor n (fem **proprietress**) *xodávand, "xodávand e hasti va ham rásti -- naxáhad ze to każżi yo kásti." (ZBP. L6083 SF); dárande, "Dárande co tarkib e tabáye' árást. -- az bahr e ce afkandaw andar kamo kást; Gar nik ámad, wekastan az bahr e ce bud? -- var nik nayámad in sovar e eyb kerást?" (Xayyám). //Agar geleyi darbáre ye kástihá hast- be xodávand e mehmánsará/ bongáh* [proprietor] *beguyid.; Dárande ye/ xodávand e yek ruznáme.//*

proprietorial adj *(biwtar xárdári) xodávamd; dárande. //Az in ke ráde* ye/ máwin e u rá bardáwte gerd e wahr migawt va engár xod rá xodávand e ráde*/ máwin midánest bizár bud/ xawmgin bud/ xeili badaw miámad.//*

propriety n **1** (**a**) *warm, behi. //dar raftár e xod bá warm budan; Wive ye jáme puwidan e jahángardán baráye mardomán e bum/ bumi warmávar ast.//.* (**b**) **the proprieties** *áyin e kerdár e nik; áyin. //Soxanán e zewtmiguyad va áyin e (kerdár e nik) rá zir e pá migozárad./ Bepáyid soxan e zewti naguyid/ bepáyid kár e zewti az womá sarnazanad.//.* **2 proprieties of sth** *wáyestegi, wáyandegi, barázandegi. //Wak dáram/ gomán nemikonam ke pazirew e in darxást wáyest/ barázande báwad*. [granting such a request]//

propulsion n *ránew; bejelo/ piw rándan/ hol dádan/ raftan./ bejelo rándan/ raftan. //ránew bá jet; bá (ás)/ jet jelo rándand//*

propulsive adj *bejelo ránande; piwránande. //niru ye/ zur e/ gáz e jeloránande.//*

prop-word n *(dastur e zabán)* **one/ ones** *ye, yeki, ádam; án yeki, in yeki; -e. //"kodám tekke/ páre rá dust dári?", "bozorge rá/ án bozorge rá"//*

pro rata adj, adv *hamarz; hamnerx; darxor; faráxor, "va pas agar be xaláf e án báwad az má daryáftan binad faráxor e án." (ZBP. L1194 TBH); barandáze, "agar zu barandáze yábam soxon -- nouáyin badiháw gardad kohon." (ZBP. L3188 SF). //Agar hazine ye sáxt báláravad bahá ye kálá niz darxor e án/ faráxor e án/ barandáze ye án afzáyew miyábad.//*

prorogation n *(beáyin) newast (e kahestán* rá) bedun e barcidan e kahestán** [parliament] *be páyán resándan.*

prorogue v *(beáyin) newast (e kahestán* rá) bedun e barcidan e kahestán** [parliament] *be páyán resándan.*

prosaic adj **1** *xonak, sáde, biján hamánande sázi, sabki, nevisandeyi biján/ xonak.* **2** *piwepá oftáde; xonak, sáde. //zendegiyaw sáde va delafgár ast./ zan e xánedár ast.//*

proscenium n *(dar namáyewxáne) jelo ye parde; piwfaxan** [front stage]

proscenium arch *táq/ jelo ye parde/ táq e piwfaxan* [front stage]

proscribe v **1** *be ágáhi ye mardom resándan ke cizi yá bimgin ast yá nawáyad/ yá qadeqan ast; bázdáwtan. //Dád/ dátikán* foruw e dáruhá ye xeradpuw* [narcotics] *rá qadeqan kardeast.//.* **2** *(dar gozawte) kasi rá az awá ye/ haqq e dád bibahre sáxtan; jozv e wahrvandán nawmordan.//*

proscription n *bázdáwtan; qadeqan kardan; wáyeste nadánestan.; //Bázdáwt/ qadeqan sáxtan e ruznámeháháyi ke az sarrewtedári/ warvin* xorde migirand.//*

prose n *cáne (ZBP. C7991 BQM); soxan e peivaste, "conán ke gofte wod yeki ham peidá nemiwavad ke dar án dar áb páreyi az soxan e peivast va cekáme negárew bayáfte báwad." (ZBP. L7602 DTH)*

prosecute v **1 prosecute sb (for sth/ doing sth)** *dád dádan, "va Jámásb xord bud dád natavánest dádan." (ZBP. L179 TB); fará womár kewidan, "Abolqásem e Kasir rá ke sáheb e diváni ye Xorásán dáde budand darpicid, va fará womár kewid." (ZBP. L540 TBH); dád xástan, "va bá har dádxáhi bisáheb va bi adabán hamigoftam va hami wanidam va har ke dád naxást setam bar xiwtan kard na man bar vey..." (ZBP. L272 TB); piwmárdan (ZBP. C1991 BF; C4769 MK); dád setándan; womár; "agar xun e in mard e taryákdár -- berizad kasi nist bá u womár." (ZBP. L3340 SF). //Kasáni ke bi dasturi* [permission] *be zamin e saráyi pá nehand be womár kewide miwavand.; Baráye tondráni faráwomár kewide wod.//.* **2** *sargarm e... budan; dargir e... budan. //dargir e jang budan; sargarm e bázporsihá ye xod budan; sargarm e barresihá ye xod budan.//*

prosecution n **1** (**a**) *dád dádan; dád xástan; womár; fará womár kewidan; piwmári; dád setándan. //Agar báźat* [tax] *rá napardázi faráwomárat kewand/ torá piwmárand.//.* (**b**) *dád setándan; dád dádan; dádsetáni; dádxástan; womár; faráwomár kewidan; piwmári. //Tázegi cand báre qácáq e dáruhá ye xeradpuw* [narcotics] *rá piwmárdeand/ faráwomár kewideand.//.* **2** *dádsetán; piwmár. //Áqá ye* Smith *segálewgar* [counselor] *e dádsetán* [prosecutor]*/ piwmár* [plaintiff] *bud./ dádvar e piwmár/ dádvar e dádsetáni bud./ Dádsetán parvande rá bar páye ye gováhi ye do tan gováh nehád.//.* **3 the prosecution of sth** *sargarm e... budan; dargir e... budan; anjám dádan. //Hengám e anjám e kárháyi ke be gardan dáwt bá hamestári** [opposition] *ye digarán ruberu gawt.//*

prosecutor n *dádsetán*

proselyte n *nouáyin; noukiw; nouhamvand*

proselytize, proselytise (v) *kasi/ kasáni rá be áyin e/ bávar e/ kiw e xod geravándan. //Gerd e kewvar/ wahr gawtan va mardom rá be áyin e xod faráxándan./ Kuwewháyi baráye vádáwtan e javánán be peirovi az áyin e/ kiw e xiw/ be geravándan e javánán be áyin e/ kiw e xiw.//*

prosily adv *bengarid be* "prosy"

prosiness n *bengarid be* "prosy"

prosodic adj *bengarid be* "prosody"

prosody n **1** *sarvádwenási.* **2** *(zabánwenási) sarvang* [<Avestáyi, sravangh, (EDPL 39.2445)]*

prospect[1] n **1** (**a**) *(kohne wode) cewmandáz e gostarde/ pahnávar va wokuhmand e tárek e kuhhá va daryácehá.* (**b**) *pendár; pendáwt. //Xod rá yek hafte dar xáne tanhá bi wur va wádi pendáwt.//.* **2 prospects** *omid (e kámyábi); durnamá; piwágahi; piwbini; áyande; piwnegari, [besanjid bá "be kawkar betarsán badandiw rá -- be źarfi neh kon pasopiw rá." (ZBP. L5869 SF). //piwágahi ye mey ye emsál bad ast.; Án kár áyande nadárad.//.* **3 the prospect (of sth/ doing sth)** *omid. //Candán omidi be behbudiyaw nadáram./ Bikár ast va aknun ham omid nemiravad bezudi kári biyábad.//.* **4** (**a**) *námzadi ke piruzi ruy e wáxaw ast.* (**b**) *xaridár (e xub). //Foruwande ye káŕázmudeyi bud va hamin ke xaridár e xubi midid dar dam/ darzamán miwenáxt!//*

prospect[2] v, **prospect (for sth)** *...yábi; ...juyi; con kányábi; zaryábi; naftjuyi. //parváne ye kányábi/ naftyábi dar sarzamin e abáxtar* [north]*./ Án dálá* [company] *dar án sarzamin kán mijuyad/ pei ye kán ast.//*

prospective adj *áyande. //degargunihá ye áyande dar dátikán** [law]. *//mádarzan/ mádarwouhar e áyandeaw./ Namáyande ye hezb e kárgar dar gozinew e áyande.; Saráyi rá be xaridár e áyande(aw) newándádan.//*

prospector n *kányáb/ kánju; //zarju/ zaryáb; naftyáb/ naftju//*

prospectus n *(daftarce ye) barnáme/ dastur; gozárew, ágahi. //(daftarce ye) ágáhi ye cand dánewgáh.//*

prosper v *be feráxi oftádan, "va az zamin nabát berost va hame ye deraxtán mive barávard va bárdár gawt va kár e jahán rást beyistád va xalq e jahán be feráxi oftádand va sáli sad barámad." (ZBP. L218 TB); ábád gawtan; firidan (ZBP. C3181 FM). bálidan; feráxidan (ZBP. C4799 FM); //károbár garm ast./ bázár garm ast./ bázár e án kár bálá gerefte.//*

prosperity n **1** *afzuni, "va az kár o kerdár e iwán mará afzuni nist va iwán rá az man afzuni na mozd ast." (ZBP. L1956 TB); "bozorgi va afzuni yo rásti -- hame girad az xuye bad kásti." (ZBP. L3398 SF); Fozuniw har ruz afzun wavad -- wetáb ávard del por az xun wavad." (ZBP. L5871 SF); feráxi, "pas con hafr sál feráxi bogzawt va sálhá ye tangi andarámad..." (ZBP. L2027 TB); "Ánjá ravim va án alaf ráygán xorde áyad va lawkar rá feráxi báwad." (ZBP. L609 TBH); "feráxi dar án marz o kewvar maxáh -- ke deltang bini rayiyat ze wáh." (Sa'adi); áb, nác, = náz (ZBP. C7367 FM); ábádáni; gawwi, "be náz o xande o bázi va xawwi -- bedugoft ey hame xubi yo gawwi." (ZBP. L7675 VR). //Baráye án zan o wuy e javán zendegi bá wádmáni va gawwi/ afzuni árezu kard.//.* **2** *feráxi; afzuni; huzivi/ huzivew. //Huzivi/ huzivew e mardom e kewvar/ tude dar gero ye yáftan e naft bud.//*

prosperous adj *fazáyande, "omid bud ke doulat e u páyande va mamlekat u afzáyande bovad." (ZBP. L1808 DB); ábdár, "har kodám qavitar va wokufe ábdártar va barumandtar ke be hic hál xod faránasetánad..." (ZBP. L1215 TBH); barafzun, "ki zendegániyaw deráz bád va baxt piruz va pádewáhiyaw barafzun ámad." (ZBP. L1520 DA); wádbahr (ZBP. L674 FM); kámgár, "Ke Irán co báq ast xorram bahár -- wekofte hamiwe gol e kámgár." (ZBP. L4835 SF). feráx, máyevar, "ze yazdán paziroftam in taxt e nou -- hamin rouwan o máyevar baxt e nou." (ZBP. L3159 SF); barmáye, "residand puyán be barmáye deh -- be deh dar yeki námbordár meh." (ZBP, L3335 SF); ábád, "ke in bum e ábád virán wavad. -- az anduh Irán co Nirán wavad." (ZBP. L4808 SF); fereh; farhest; (ZBP. C3235 FM); feráxruzi, "va u-st ke womá rá feráx ruzi karde ast." (ZBP. L7206 SR); gaw; "zamini k-u torá parvard xaw bád. -- Dar u mardom hamiwe wád o gaw bád." (ZBP. L7678 VR); ábádán, "kuwá báwid tá ábádán báwid. va..." (ZBP. L6764 QN); pedrám, (ZBP. C4387 FM); //kewvari ábádán, soudágari kámgár; sátvuni** [industry] *máyevar./ soudágari/ bázargáni kámgár.//*

prosperously adv *kámgáráne*

prostate n, **prostate gland** *wágán* [besanjid bá "wágánág"/ "wágánágágeqts" [<Armani, "*chestnut*", wáhbalut]. (JGS/ Hermik Bonyádi)]*

prosthesis n (pl **prostheses)** *(pezewki) andám e sáxtegi. //pas az boridan e/ váboridan e dast/ pá, andám e sáxtegi gozáwtand.*[to fit]*//*

prosthetic adj *sáxtergi// yek darice ye sáxtegi ye del/gew.//*

prostitute n *belábe, "tá yek ruz pesar e malek bedán garmábe andarxást wodan ke bá zami beláne bebáwad." wab-báre (ZBP. L684 FM); siyáhe; qar (ZBP. C387); newme (ZBP. C772 FM); lakáte (ZBP. C1145 FM); lafcan = lafc = lafce (ZBP. C1161 FM); locan; lafcan = lafc = lafce (ZBP. C1161 FM); locan (ZBP. C1181 FM); golande (ZBP. C1181 FM); gáni; gángáh; gán dáde (beviże baráye mardán) (ZBP. C1696 FM); walf (ZBP. C1974 FM); beláve. "pas Maryam goft, cegune báwad ma rá farzandi va hic ádami ma rá benasávid be dast va gerd e man nagardide va man niz nabudam baláve..." (ZBP. L6821 TTT); luli;"Faqán kin luliyán e wux o wirin kár o wahráwub -- conán bordand sabr az del ke Totkán xán e yaqmá rá." (Háfez, ZBP. C3754) ; lavand; rákáre (ZBP. C4817); ruspi; ruspik; (ZBP. C4821) luli, "luli zanáni rá guyand ke be wab-mozdi miravand." (ZBP. L7630 DTH); wabmozd; jeh = jáf = jáfjáf = jende (ZBP. C7087 FM); kanqále, "ke ánjá pir o borná wádxárand -- hame kanqálegi rá jánsepárand." (ZBP. C5221 FM, VR)*

prostitute v **1** *ruspigari kardan; jendegi kardan. //baráye negahdári ye farzandánaw ruspigari kard.//.* **2** *xod rá foruxtan; mozduri kardan; xod rá keráye dádan. //Cámesoráyáni ke arvandi* [talent] *ye xiw rá foruxte/ mozduri karde baráye ágahi cámehá ye bandetonbáni misoráyand.//*

prostitution n **1** *baráye ábewxor va nemunehá ye váźehá ye zir be* "prostitute" *bázgardid. belábegi; wabmozdi; qari; nawmegi; lafcani; lafci; lafcegi;lecni; galandegi; gánigi; gángáhi; gándádegi; walfegi; siyáhagi; belávegi; luligari; lavandi; rákáregi; ruspirgari; jehi; jeáfi; jáfjáfi; jendegi; kanqálegi.* **2** **prostitution of sth** *...-foruwi. //án kár rá napaziroft va goft arvandi ye xiw* [talents] *xod rá nemiforuwad.//*

prostrate adj **1** *damaru/ damáru bar zamin oftádan; namáz bordan, "har zamán nám e xodá bar zabán rándi cand bár pei ye ham namáz bordi." (ZBP. L4410 NKZZF); bar ruy andar-oftádan, "hame bar ruy andaroftádand negunsár va andar átawxánehá ye Ajam va Moqán án wab átawhá bud, hame bemord."*

(ZBP. L260 TB); nebim [<Pahlavi, (ZBP. C937 MK)]. //Zendániyán rá vádáwtand jelo ye darbandkonandegán e xiw damaru bezamin oftand/ bar ruy andaroftand./ U rá damaru/ damáruy ruy kaf e gorijak* [the cell] *yáftand.//.* **2** **prostrate (with sth)** *wekast dádan; cire gawtan; az pá darávardan/ andáxtan. //Pas az marg e wuyaw anduh bar u cire gawt./ Kewvar ke pas az sálhá jang az pá darámde* [prostrate after years of war] *bud kamkam nirugereft.;Pas az cand hafte bimári az páy oftáde gawt.//*

prostrate v **1** (**a**) *namáz bordan; beruy andar oftádan [bengarid be* "prostrate"*]. //Bardegán piw e pá ye axván e/ áqáyán e xiw namáz bordand.; Xákbusán* [pilgrims] *piw e mehráb* [altar] *namáz bordand.//.* (**b**) *bezamin afkandan; bezamin andáxtan. //Deraxtáni ke az tondbád* [gales] *afkande wode budand* [prostrate]*.//.* (**c**) *(beviże berixt e náwenáxte) bicáre kardan; az páy andáxtan/ darávardan. //Hamávardán* [competitors] *az garmá az páy darámadand/ bicáre wodand.//*

prostration n **1** *namáz bordan, "har zamán nám e xodá bar zabán rándi cand bár pei ye ham namáz bordi." (ZBP. L4410 NKZZF); bar ruy andaroftádan. "hame bar ruy andaroftádand negunsár va andar átawxáneh jáy e Ajam va Moqán án wab átawhá nabud., hame bemord..." (ZBP. L260TB).* **2** *azpáoftádegi; sosti; bestuhi. //Do tan az davandegán bestuh (gawte) bezamin oftádand.//*

prosy adj (**prosier prosiest**) *sáde/ delafgár va piwepá oftáde*

Prot (abbr) *kutáhwode ye* **Protestant**

protagonist n **1** (**a**) *gahremán; qahremán; gord.* (**b**) *yekkebezan.* **2** **protagonist (of sth)** *rahbar, haváxáh. //Rahbar e soxanávari/ zabánávari* [outspoken] *ke haváxáh e vátáw** [reform] *e wive ye ráygir/ gozinew* [electoral] *ast./ Rahbar e barjeste ye haváxáh e jonbew e zanán* [a leading protagonist of the women's movement]*//*

protean adj *damdami; náostovár; nápáydár*

protect v **1** **protect sb/ sth (against sth/ from sth)** *negáh dáwtan, "va xod rá negáh dár az án kasi ke soxancini konad." (ZBP. L1747 DB); barestád kardan, "barestád konid va guwán báwid ber hengám e hamázhá hame..." (ZBP. L2705 FM); andaxsidan (ZBP. C3297); asjidan* [<Pahlavi, niz besanjid be "sij" (ZBP. C6384)]; dáwtan; dar zinhár ... dáwtan/ womordan, "kasáni u rá dar zinhár xodá mipendáwtand..." (ZBP. L4116 TMK); soráyidan (ZBP. C198). //baráye negahdári ye xod dar barábar e sarmá niyáz be puwák e garm dári./ Baráye andaxsidan/ esijidan/ imen dáwtan e mardom dar barábar e tafnu** [infection] *hame rá máyekubi kardand./ Raste ye kárgari rá baráye negáhdáwtan e awá** [rights] *va bahr e kángarán padid ávardand.//.* **2** *bá bastan e báź bar káláhá ye bigáne az kárxáneyi darun e kewvar powtibáni kardan; páyidan; pádan; pásbánni kasrdan; az... negáh dáwtan; "to xod rá negahdár az Táziyán -- beharkár bengar be sud o ziyán." (ZBP. L4618 SF); //sátvun** [industry] *e rádesázi/ máwinsázi ye kewvar rá candán powtibáni mikonand ke ráde*há ye/ máwinhá ye bigáne dar ánjá xeili kam be cewm mixorad.//*

protection n **1** **protection (for sb) (against sth)** (**a**) *negáh dáwtan; negáhdádáwt; barestád; andaxs; páyidan; páyew; zenhár, zinhár; panáh (baráye nemunehá be ábewxorhá be* "protect" *bázgardid. //Az kalántari/ pásbán zenhár xástan/ darxást e negahdári kardan./ deraxtán e sáyevar* [shady trees] *panáhi dar barábar e parto ye suzán e xorwid ast./ Bime ye pezewki ye má baráye hame ye xáneváde dar barábar e bimári puwew midahad.//.* (**b**) *negahdáwtan. //Juqá* [overcoat] *ye setabri/ kolofti puwid tá dar barábar e sarmá ye saxt xod rá negahdárad/ tá asarmá ye saxt bar u kári nayoftad.//.* **2** *negahdáwt; pásbáni; pás; powtibáni; negáhdáwt, "va xáne rá xodávandi hast az man bozorgtar va qádertar ast be negáhdáwt e án." (ZBP. L7293 SR); baráye powtibáni az sátvunhá** [industries] *ye kewvar bar káláhá ye bigáne báź* [tax] *e gerán bastand./ Kárgarán e kárxánehá ye báfandegi az powtibáni ye warvin** [government] *haváxáhi kardand zirá az sarázir wodan e párcehá ye arzán (e bigáne be bázár) mitarsidand.//.* **3** (**a**) *//báj dádan be tabahkárán/ báj dádan be oubáw./ goruhhá ye tabahkár/ tabahkárán dar hame ye wahrhá ye bozorg bájgiráni dáwtand.//.* (**b**) (also **protection money**) *báj; //nimi az sud e xod rá baráye imeni báj midád.//*

protectionism n **1** (**a**) *baráye jelogiri az bázárwekani ye kárxánehá ye bigáne va powtibáni ye kárxánehá ye kewvar báź e gerán bastan. //Kewvarhá ye hamál/ hamcewm* [rival countries] *rá be powtibáni az cewmhamcewmi piwmárdand.* [accuse of protectionism]*.//.* (**b**) *soráyande, "Tahamtan be Raxw e soráyande goft..." (ZBP. C1985 SF); negahbán, "ke farmán barad xodáy rá va harki bargardad na ferestádim torá bar iwán negahbán.." (ZBP. L6829 TTT); andaxs (ZBP. C3295); negahdár, "gar negahdár e man án ast ke man midánam- wiwe rá dar baqal e sang negahmidárad.". //negahdárande va powtibánewán/ negahbán va soráyandeyewán / zenhárdehewán.//.* **2** *bár; ...ván;...váne; ...bán; harjá juri tarjome miwavad. //wamwirbázán barkostván/ barván betan dáwtand.//*

protector (n) *soráyande, “Tahamtan be raxw e soráyande goft...” (ZBP. C1985 SF); negahbán, “Ke farmán barad xodáy rá va har ki bargardad na ferestádim torá bar iwán negabán.” (ZBP. L6829 TTT); andaxs (ZBP. C3295); negahdár, "gar negahdár e man án ast ke man midánam -- wiwe rá dar baqal e sang negahmidárad.". //negahdárande va powtibán./ negahbán va soryáyandeyewán/ zenhárdehewán.//.* **2** *...báre;...ván; ...váne; ...-bán, harjá juri tarjome miwavad. //Wamwirbázán barkostván/ barván be tan dáwtand.//*

protectorate n *dastnewánde; zenhári; "kewvar e Hendustán sálhá zenhári ye Engelestán bud, (Jami Shakibi) (ZBP. L7091). //Farmándár e yek kewvar e zehnhári/ dastnewánde ye Engelestán bud.//*

protégé, (fem) **protégée** n *nouce, nurecewmi; zenhári. //Nouce ye violon-navázi námbordár./ Con nurecewmi ye nirumandtarin mard e kewvar bud, kámyábi ruy e wáxaw bud* [guaranteed success]*.//*

protein n *sepide, máde ey sepideyi; //Con xorákewán mdádehá ye sepideyi kam dáwt nezár gawtand.* [be weakened]*//*

protem abbr. Latin (infml) *baráye aknun; candgáhe. //In sámán* [arrangement] *baráye aknun/ candgáhe/ bas ast/ xub ast.//*

protest n **1** *peiqáre, "saranjám marg ast zu cáre nist -- be man bar bedinjáy e peiqáre nist." (ZBP. L6429 SF); peikár, "be hastiw báyad ke xastu wavi -- ze goftár e o peikár yek su wavi." (ZBP. L7873 SF); zabánderázi, "Án kasáni ke dar án ruz bar Peimán [nám e ruznáme] zabánderázi mikardand..." (ZBP. L4094, NKZZF); xoruw, "bedugoft kei doxt e qeisar neźád -- xeradmand naxruwad az kár e dád." (ZBP. L3298 SF); //dar barábar e/ bá... peiqáre kardan; peikár kardan; bar... zabán deráz dáwtan; bar... zabánderázi kardan./ Hengámi ke án áhang rá be ágáhi ye mardom resándand mardom barxoruwidand/ xoruwidand./ Dar barábar e wive ye barxord e sarparasti bá án setize* [dispute] *peiqáreyi barpá kardand.//.* **2** *peikár; peiqáre. //vazir dar peikár bá án áhang az kár kenáre jost./ ráhpeimáyi/ jonbew baráye peikár bá cizi.//.* **3** **under protest** *pas az peikár; bá peikáre. //Bá peiqáre/ pas az peiqáre táván rá pardáxt.//*

protest[2] v **1** **protest (about/ against/ at sth)** *zabán deráz kardan, “yeki az miyán zabán e ta’arroz deráz kard...” [dar injá xod e "zabán deráz kardan", "ta’arroz" ast va niyáz be dobáreguyi nist.] (ZBP. L3693 GS); zabánderázi kardan, "agar zabánderázi va... nakardi..." (ZBP. L3822 GS); zabán deráz dáwtan (ZBP. TMK, Ahmad e Kasravi); zabánderázi kardan/ wodan, "...va jelo ye zabánderáziháyi rá ke az in ráh miwod gereft." (ZBP. L4033, NKZZF); zabánderázi kardan, "Án ruzhá bar Peimán [nám e ruzname] zabánderázi mikardand." (ZBP. L4094 NKZZF); //zabán bar... deráz kardan, "hál ke owtor bexábánid va az mahmel birun ámad ham dar hál zabán bar man deráz kard va goft..." (ZBP. L7427 SR); peikár kardan, "be hastiw báyad ke xastu wavi -- ze goftár e o peikár yeksu wavi." (ZBP. L7873 SF); peiqáre kardan, "saranjám marg ast zu cáre nist -- be man bar bedin jáy e peiqáre nist." (ZBP. L6429 SF); xoruwidan* [loud protest] *bedu goft kei doxt e Qeysarneźád -- xeradmand naxruwad az kár e dád." (ZBP. L3298 SF). //Az in ke u rá barmanew xánand saxt xoruwid.; Ráhpeimáyán birun e bayaspánihá** [embassies] *ye án kewvar dar sarásar e Orupá be peiqáre barxástand.; Dar peikár/ peiqáre bá wive ye padáfand e warvin*/ sarrewtedári ráhpeimáyi mikonand./ (Dar Ámriká) baráye peikár bá doźraftári bá zendániyán barnáme ye ráhpeimáyi rixtand.//.* **2** *peikár kardan; peiqáre kardan va goftan ke...; //Peiqáre karde goft bigonáh ast./ peiqáre karde goft piwmár* [accused] *rá hargez nadide ast.//.* **3** **protest too much** *candán seftosaxt peiqáre kardan ke mardom be rásti ye soxan badgomán gardand.*

Protestant n, adj *protestán; //kelisá ye, pristár e, namáz e protestán.//*

protestantism n **1** *protestánigari.* **2** *goruh e protestánhá*

protestation n *peiqáre kardan va goftan; bar zabán rándan. //dusti, bigonáhi, sarsepordegi ye xiw rá (sangin) bar zabán rándand.; Bá án ke peiqáre mikardand, az paziroftan e komak e má wád gawtand.//*

protester n *peikárgar; peiqárgar; peiqáregar. //Goruhi peikárgar birun e daftar e bongáh* [the firm's office] *gerd ámadand.//*

protestingly adv *//peiqáre karde* [protest] *vádang namudand* [to deny]*//*

prot(o)-, *(dar vážehá ye serewte) noxost; noxostin; yek; harjá juri tarjome miwavad. //*protozoan: *jánevar e takyáxteyi;/* prototype: *nemune ye noxostin//*

protocol n **1** *Áyinnáme. //sázmán dahande bá áyin náme ye didár e wáháne áwnáyi dáwt.; Namáyandegán báyad barábar e áyinnáme sar e já ye xod benewinand./ áyinwekani* [a breach of protocol]*//.* **2** *(beáyin) piwnevis e peimánnáme.//*

proton n *proton; wapak* [<Pahlavi, "wap"; Avestáyi "xwap" (EDPL 51.0015)], besanjid bá* “electronics”

protoplasm (also **plasma**) (n) *(dar zistwenási) "mádewt" [<Pahlavi (ZBP. C865 MK)]*
prototype n *nemune ye noxostin; gune ye noxostin; olgu ye noxostin. //Nemune ye noxostin e sáxtemánhá ye dabestáni ye áyande./ Yek olgu ye noxostin e havápeimá ye farásu ye tajá** [speed] *ye ává.//*
protozoan adj *tak yáxte(yi)*
protozoon, protozoan n (pl **protozoa**) *(jánevar e) takyáxteyi/ takyáxte*
protract v *(biwtar be rixt e náwenáxte) (biwtar xárdári) bederázá kewándandan; kew dádan; derázáhang kardan/ gawtan.* "*va mard hanuz qovvat e barxástan va newastan dáwt va... bimári deráz gawte bud." (ZBP. L5211 ZX); derázáhang gardánidan/ wodan, "derázáhang wod dar mehr káram -- conke to bar bád dádi ruzgáram." (ZBP. L7770 VR). //Bogzár in goftowonud* [debate] *rá digar kew nadahim./ Yek zamán e náhárxori ye kewdár.; derang, jostárhá ye/ porsewhá ye kewdár/ derázáhang.//*
protracted adj *dirand; dirande; derázáhang; deráz*
protraction n *deráz kardan; kew dádan; derázáhang gardánidan. //kew dádan e biwtar e goftogugu bejáyi nemiresad/ sud nadárad.//*
protractor n *guweyáb; guwesanj [A. Ariyánpur Káwani]*
protrude v, **protrude (sth) (from sth)** *varqolonbidan; poloqidan (ZBP. C5874); zok zadan (ZBP. C2132); vaq zadan (ZBP. C2586); birun zadan; rik zadan, "bá dandánhá ye rikzadeaw mesl e in bud ke má rá masxare karde bud." (Sádeq e Hedáyat, Buf e kur); barjestegi kardan; uzidan/ ozidan [<Pahlavi, (ZBP. C3824 BF)]. //Harjur bud be páresangi ke az partgáh birun zade bud/ uzide bud* ávixt/ darávixt/ ávizán wod./ Cewmán e varqolonbide/ vaq zade; labhá ye poloqide; dandánhá ye rik zade.; Cáneyi barjeste.//*
protrusion n **1** *barjestegi, varqolonbidegi, keb; kobbe. //Makidan e wast mitavánad máye ye barjestegi ye dandánhá gardad.//.* **2** *barjestegi. //barjestegihá ye sangi bar/ ru ye partgáh* [cliff]*//*
protrusive adj *(beáyin) barjeste; varqolonbide; poloqide; vaqzade; rik zade*
protuberance n **1** *barjestegi; piwámadegi.* **2** *barjestegi; kob, kobe. //deraxtán e bimár/ áfat zade ru ye pustewán bargestegi/ gereh dárand.//*
protuberant adj *barjeste; varqolonbide. //yek wekam e barjeste/ piwámade/ poloqide//*
proud adj (**prouder**, **proudest**) **1** (**a**) **proud (of sb/ sth); proud (to do sth/ that...)** *sarafráz, sarfaráz. "goftamaw jáná ke áyinam bovad ewqat nadáram kiw joz mehrat- sarfarázam conke hastam wahrvand e xák e zir e páy e to" (Jami Shakibi Gilani); farázán, "vaz iwán be Hormozd yázántaram -- be ráy o be huwaw farázántaram." (ZBP. L3420 SF); sarboland; názán; názidan be. //Be ráde* ye/ máwin e novin e xod názán./ Pedar va mádar/ zádárán e sarafrázaw be u wádbáw goftand./ Az kámyábiyewán sarafráz/ sarboland/ farázán budand./ Az in ke hamvand e conin goruhi budand farázán/ sarafráz/ sarboland budand./ Ádam e wegerfi ast- az wenásáyi ye u sarafráz-am./ (beriwxand) bexodat minázi- bázi rá tabáh kardi!/ bázi rá ridi!/ Xodávandáni ke be saráy e nou ye xiw minázand.//.* (**b**) *sarboland; bozorgmanew; áqá; áqázáde; ázáde, "ázáde rá mayázár- con ázordi biyuzan" ["biyuzan"* hit down/ kill*] (Qábusnáme) (Amsál o Hekam e Dehxodá), [biyuzan az "uzanidan" = uźanidan (zadan va andáxtan)]. //Tohidast budand ammá ázáde; Az barmanewi nemixást darxást e komak konad./ mardománi hastand ázáde va xodistá/ jodásar.//.* (**c**) *sarafrázi; sarbolandi. //Jám* [trophy] *rá ke bordim ruz e sarafráziyemán bud.; Án cehrenamá* [portrait] *yeki az dáráyiháyaw bud ke be án minázid.//.* **2** *(xárdári) barmanew, "vey dar xawm wod va źáźxáy va bád gerefte bud." (ZBP. L535 TBH); "co nazdik dárad mawo barmanew" (ZBP. L3383 SF); abartan = bartan; manifaw, "be razmi ke kardi conin kaw mawo -- honarmand budi, manifaw mawo." (ZBP. L3222 SF); kalij; //Xeili barmanewtar az án bud ke be wuxi va bázi ye má bepeivandad.* [to join our fun]*./ Candán be kalleaw bád oftáde ke bá dustán e piwinaw raftoámad nemikonad.//.* **3** *(beáyin) wokuhmand. //sarbázáni áráste va wokuhmand.//.* **4** **proud of sth** *bar faráz e... barjestegi kardan.* **be/ rise, stand proud of sth** *Sáru báyad az talan* barjestegi konad.* //the cement should stand proud of the surface and then be smoothed down later//. **5** **(as) proud as a peacock** *manifaw, "be razmi ke kardi conin kaw mawo -- honarmand budi, manifaw mawo." (ZBP. L3222 SF)*
proud adv (idm) **do sb proud** *kasi rá saxt bozorg dáwtan/ neváxtan. //Dánewgáh dar wámi ke baráye sadomin sál dád saxt má rá neváxt.//*
proudly adv *abartani; bartani; mani-fawáne; barmanewvár, "Xorásán soxon barmanewvár goft -- neguyam ke án bá xerad bud joft." (ZBP. L4545 SF); lanjidan (= barmanewvár soxan goftan/ raftár kardan). //Jám* [the trophy] *rá sarfarázáne/ bamanewvár namáyew dádan* [display]*//*
Prov *kutáhwode beviźe ru ye naqwe/ kutáhwode az* "province"

provable adj *ostovárdáwtani. //Báre ye/ parvande ye* [a provable case] *farviw* [negligence] *ke ánrá ostovár taván dáwt.//*

provably adv *bengarid be* "provable"

prove v (pp **proved**; US **proven**) **1 prove sth (to sb)** *ostovár dáwtan bar kasi; dorost wodan, "Namrud goft man kasi rá oqubat nakonam tá dorost nawavad ke u in kardast." (ZBP. L2016 TB); "Án rá begoft iwán rá dorost wod ke Ebráhim kardast." (ZBP. L2016); bar del e kasi dorost wodan; "wavad án zamán bar del e man dorost -- ke az kine delhá bexáhim wost." (ZBP. L4756 SF). //gonáh e kasi rá ostovár dáwtan;/ Mitaváni ánrá bar man ostovár dári?; Mitavánam bar womá ostovár dáram ke gováh rást nemiguyad.//.* **2** (US **probate**) *newán dádan/ ostovár dáwtan ke pandnámeyi* [a will] *dorost ast. //Piw az inke morderigi be má beresad báyad pandnáme rá ostovár dáwt* [the will has to be proved]*//.* **3 probate (oneself) sth** *darámadan; az áb darámadan. //Saranjám wivehá ye kohan behtar az hame darámad.; Án kár dowvártar az án darámad ke gomán mikardim./ Az gord e jaháni/ qahremán e jahán dar ránandegi behtar az áb darámad* [proved himself a better driver than]*//.* **4** *(baráye xamir) varámadan. //Xamir rá bogzár yek tasu bemánad tá varáyad* [leave the dough to prove for 1/2 half an hour]*//.* **5 the exception proves the rule** *bengarid be* "excption". **prove one's/ the case/ point** *soxan e/ gováże* [argument] *ye xordegiri ye xod rá ostovár dáwtan./ soxan e xod rá be taxt newándan. //Ámárháyi newán dád tá báre* [case] *ye xod rá ostovár dárad./ Dáv e án zad* [claimed] *ke pul rá gazáf hazine kardeand va gereftárihá ye hirbáni** [financial] *ye má xod newángar e án ast ke dorost/ rást miguyad.//*

proven adj **1** *newán dáde wode; ostovár dáwte wode; ázmude. //Mardi ke tavánáyiyaw ostovár dáwte wode//.* **2 not proven** *(dar dádgáh e Eskátland) ostovár dáwte nawode (piwmári* [plaintiff] *ke natavánesteand newán dahand gonahkár ast yá bigonáh va az inru báyad ázádaw gardánid.)*

provenance n *xástgáh; ábewxor. //ábewxor e án váże./ Kácál* [furniture] *e kohani ke xástgáh e án gománik** [doubtful] *ast./ dáneste nist az kojá barxáste ast.//*

provender n **1** *vástar.* **2** *(anáyin yá bewuxi) navále, wekamporkon; xoráki; xorák e sotur. //Xoráki basande baráye mehmáni//*

proverb n *dastán, con. "áb ke sarbálá bere qurbáqe sárang mixune!". //Dastánnáme; páreyi az Enjil ke dastánhá rá darbar dárad.//*

proverbial adj **1** *dastán mánand; dastánvár.* **2** *zabánzad (e hamegán). //Dar kánáyi zabánzad e hamegán ast./ Bar án wodam az u vám nagiram zirá dar zofti* [stinginess] *zabánzad e hamegán ast.//*

proverbially adv *dastán mánand; dastánvár*

provide v **1** (**a**) **provide sb (with sth) (for sb)** *faráhamávardan; ámádan; ámáyidan; ámudan; faráhamidan (ZBP. L7104, NKZZF); dádan; resánidan; sáxtan, "va zahre ye án nabud ke Weyx rá guyam ke vaj-he in az kojá sázam?" (ZBP. L2334 AT). //Sarparasti* [the management] *xorák/ cáwt va nuwábe rá faráham miyávarad./ Xánewmand-am áxál/ áwqál rá dar áwqáldáni ke faráh wode berizid./ Bongáh* [the firm] *yek ráde*/ máwin dar dastras e man neh//áde./ be man dáde./ Mitavánid si tan rá já dahid?* [provide accommodation for...]*//.* (**b**) *dádan; faráham ávardan. //Bogzárid omidvár báwim ke paźuhew e u gováhi rá ke má peiyaw hastim faráham ávarad./ bedast dahad./ Án parde/ negár yeki az noxostin nemunehá ye wive ye kárbord e durnamá ast* [use of a perspective].*//.* **2** *//peimán bandi* [a clause] *dar án peimán* [agreement] *hast ke bar páye ye án keráyekonande* [the tenant] *báyad pul e vásác* [repairs] *e sáxtemán rá bepardázad.//.* **3 provide against sth** *xod rá baráye... ámádan/ ámáde sázxtan; //Warvin*/ sarrewtedári báyad xod rá baráye kambud e naft dar máhhá ye áyande ámáde sázad.//.* **provide for sb** *hazine ye zendegi va niyázhá ye kasi rá barávardan. //Baráye nán dádan e xáneváde ye bozorgewán saxt kár kardand./ Dar pandnámeaw* [will] *baráye zan va farzandán e xiw puli/ cizi báz nanehád.//.* **provide for sth** (**a**) *piwbini ye... rá kardan; ámádan. //Dar turag* [the budget] *hamegune ruydád* [eventuality] *rá piwbini kardan./ Naqwekewán* [the planners] *piwbini ye az károftádan e barq rá* [power failure] *nakarde budand.//.* (**b**) *páygáh e dátikáni* dádan/ piwbini kardan* [legal basis or authority]. *//Dar manwur* [constitution] *e kewvar in awá*/ haq baráye mardom piwbini wode ke betavánand be dádgáh e bálátari darxást e paźuhew dahand.* [appeal to a higher court]*//*

provider n *nánávar. //pesar e bozorg e xáneváde tanhá nánávar ast.//*

provided (conj) (also **provided that, providing, providing that**) *be peimán, "be peimán ke cizi naxáhi ze man -- nadáram bemarg ábcin o kafan." (ZBP. L6528 SF); "be peimán conin raft piw e goruh -- co bázxávaridam be Alborz kuh." (ZBP. L6528 SF); "ke hic árezu bar delat nagsalam -- konun andarin ast baste delam." (ZBP. L6528 SF); "be peimán ke az wahr e Hámávarán -- sepahbed dahad sáv o báź e*

*gerán." (ZBP. L6577 SF). //Mipaziram beravam be peimán ke darraft e ma rá bepardázand./ Agar havá xub wavad estár** [holiday/ vacation] *e xubi xáhim dáwt.//*

providence n **1** *xodá, dast e xodá, xást e xodá. //be xást e xodá powtgarm budan* [trusting in divine providence]//. **2** *(beáyin) áyandebini; piwnegari; áyandenegari.* **3** **tempt fate/ providence** *bengarid be* "tempt".

provident adj *(beáyin- pasandide) áyandenegar. //Barxi kewávarzán áyandenegar bude be sálhá ye xub, andiwe ye sálhá ye bad rá kardand ammá barxi digar xarmanewán suxte* [bad harvests] *zendegiyewán tabáh gawt.//*

Provident Society = friendly society (friendly)

providential adj *behengám, xodáyi, xodáxáste. //Dorost piw az láxiz* [floods] *rahsepár wodand, engár xást e xodá bud.//*

providentially adv *bengarid be* "providential"

providing *brengarid be* "provided"

province n **1** *dahyu [M. Moqaddam] [dahyu (Pahlavi); daiv́hu, daxv́yu (Avestáyi); dahyao (Pársi ye bástán) (EDPL)]; ostán; páygus [<Pahlavi (ZBP. C4773)]; xora, "va az ásár e u án ast ki be Pársi yek kure ast va án rá "ArdawirXora" guyand va Firuzábád az jomle ye án ast." (ZBP. L7885 SR); pargane, "dovvom rad dih sevvom radpargane (ayálat); cahárom radkewvar..." (PurDávud) (ZBP. L706). //Kewvar e Kánádá dah dahyu/ ostán* [county] *dárad.//.* **2** **the provinces** *dahyuhá; ostánhá. //Án namáyew pas az be páyán resándan e káraw dar Landan be digar dahyuhá ye/ ostánhánhá ye kewvar miravad./ (xárdári) zendegi dar rustá/ dahyuhá (na Landan) rá delafgár* [boring] *yáft.//.* **3** *(beáyin) zamine ye kár. //Án cem/ dástán birun az zamine ye kár e man* [my province] *ast./ negárgari ye sadehá ye miyáne* [Medieval painting] *dar zamine* [province] *ye káraw nist.//.* **4** *sekubánewin* [Archbishop]

provincial adj **1** (**a**) *dahyu; ostán; xore; pargane.* (**b**) *dahyu, xore, ostán, wahrestán. //ruznámehá ye wahrestánhá//.* **2** *(biwtar xárdári) rustáyi; deháti; dehqáni; kutahbin. //darbáre ye namáyewxáne didgáhhá ye deháti dáwtan//*

provincial n *(biwtar xárdári) deháti; wahrestáni; powtekuhi. //Be Páris ke miravam gomán mikonam deháti-yam.//*

provincialism n *(xárdári) dehátigari; kutahbini. //Mixást az kutahbini ye dánewgáh e kucaki ke dar án miámuxt/ ámuzew midád begorizad.//.* **2** *dehátigari; kutahbini. //Az kutahbiniyaw warmsár gawt.//*

provincially adv *bengarid be* "provincial"

provision n **1** **provision of sth** (**a**) *dar dastras nehádan; faráham ávardan. //Warvin*/ sarrewtedári pásoxgu ye faráhamávardan e/ resándan e darmán va dáru ye mardom ast.//.* (**b**) *womár e ánce faráham ávarde wode; womár. //womár e ámuzegárán e viźekári* [specialist] *ke faráham ávarde miwavad ru be afzáyew ast.//.* **2** **provision for/ against sth** (**a**) *ámádegi, tuwe, sázobarg. //Tuwe ye ruzgár e piri ye xod rá sáxtan.; tuwe ye zan va farzandán e xiw (rá sáxtan) ámádegi/ sázobarg baráye ruz e mabádá/ ruz e dożaxtari* [against a possible disaster]//. **provision for sth** *az piw ámáde sáxtan. //dád/ dátikán* e konuni baráye in ráhi piwnahád nakarde.//.* **3** *tuwe, barg, xárbár; zaváde* [<guyew e Ázari, rustá ye "qarávone"- Yahyá Zoká* áyande, sál e 1372 womáre ye 19/ sát e 23]. //tuwe ye faráván anbáwte bud./ bázargán e/ soudágar e xárbár.//.* **4** *band, peimán, "be peimán ke cizi naxáhi ze man -- nadáram be marg ábcin o kafan." (ZBP. L5924 SF); "be peimán ke az wahr e Hámávarán -- sepahbod dahad sáv o báź e gerán." (ZBP. L6577 SF); barábar e bandhá ye peimán náme. //Peimánnáme* [contract] *rá be peimán ke sar e sál báznegari gardad* [be revised].//

provision v, **provision sb/ sth (with sth)** *(beviźe be rixt e náwenáxte) baráye... tuwe/ barg/ xárbár dádan*

provisional adj *baráye aknun; baráye áqáz e kár; candgáhe. //Kasi rá candgáhe sar e kári newándan; peimáni/ warvini* candgáhe. //yek parváne ye ránandegi ye candgáhe.//*

provisionally adv //*conin nehádeand ke newast tasu* [o'clock] *ye se ye ádine ye áyande bar pá gardad.//*

proviso n (**provisos**, US **provisoes**) *peimán. //Paziroft ammá be peimán [bázgardid be* "provision"]//

provisory adj *be peimán/ peimáni. bengarid be* "provision".

provocation n **1** *ázár dádan va xawmgin kardan; áqálew; faráz kardan, "va Mahmudiyán hilat misáxtand va kasán rá farázmikardand tá az vey ma'áyeb va surathá mibenegáwtand." (ZBP. L1256 TBH). // áqálew e peivaste ye dowmanán; Tahná bá ázár/ áqálew/ dar barábar e ázár/ áqálew/ bá xawm/ himsá*/ ázárew vákonew kardan.; Bá kamtarin angizewi/ ázári az kure darmiravad.//.* **2** *ázár. //Pas az ázár e payápei* [repeated provocation] *kotakaw zad.//*

provocative adj **1** *ázárdahande; xawmgin konande; baráqálande. //soxani/ gofteyi/ soxanrániyi baráqálande.//*. **2** *delangiz, varanangiz. //Pirhani ke cáki dar pahlu dárad va besyár varanangiz*/ delangiz ast./ Juri newaste bud ke del mibord* [provocative pose]*./ Beguneyi saxt varanangiz newaste bud.//*

provocatively adv *bengarid be* "provocative"

provoke v **1** (**a**) *ázordan; ázár dádan; xawmgin kardan; barangixtan; baráqálidan; faráz kardan, "va Mahmudiyán hilat misáxtand va kasán faráz mikardand tá az vey ma'áyeb va surathá mibenegáwtand." (ZBP. L1256 TBH); //Be ásáni az kure darnemiravam ammá in raftár barnataftani ast.; Agar sage rá ázár dahi gázat migirad.//*. (**b**) **provoke sb into doing sth/ to do sth** *xawmgin kardan va bekári barangixtan; //Raftáraw saranjám u rá barangixt tá u rá foruhewte beravad.* [leave sb]*/; Candán u rá dast andáxte/ baráqálidand tá sarasnjám cizháyi rá ke nemixást bar zabán ávarad, beguyad.//*. **2** *máye ye... wodan; baráqálánidan; barangixtan; angixtan, "to omr xáh o saburi ke carx e wobedebáz -- hezár bázi az in torfetar barangizad." (Háfez). //Máye ye xande wodan; wurew baráqálánidan* [riots]*; labxand angixtan; ázárew* [violence] *angixtan//*

provoking adj *(kohne wode/ beáyin) ázárdahande; baráqálande. //In ke [án zan/ mard] xeili dir mikonad/ dir miáyad saxt ázárdahande ast.//*

provost n **1** (**a**) *(dar Engelestán) sarparast e dánewgáh.* (**b**) *(dar Barxi dánewgáhhá ye Ámriká) sarparast e bozorg e/ mahin e dánewgáh.* **2** *(dar Eskátland) sarparast e anjoman e Wahrdári.* **3** *(dar Engelestán) sarparast e Maskelisá** [cathedral].

prow n *(baráye kawti/ daryánavardi) sine [M. Moqaddam]*

prowess n *kondáyi (ZBP. C2187 FM). //Mibáyast kondáyiyaw rá dar páruzani besetáyim.//*

prowl v **1** (**a**) *invar ánvar árám xazidan/ jonbidan/ parse zadan; dozdáne raftan/ pávarcin raftan. //Jánevaráni (doźágáh) ke dar jangal árám árám invar ánvar miravand./ Dozdáni ke dar parvast* e xáne/ saráy* [the grounds of the house] *dozdáne/ pávarcin ráh miravand.//*. (**b**) *áheste/ árám/ dozdaki/ pávarcin in su án su raftan. //Dozdáni ke wabhá dar kuce-xiyábánhá parse mizanand.//*. **2 prowl (about/ around)** *parse zadan; ná-árám in su án su raftan. //Sarásar e wab miwenidam dar otáq e xábaw ásime invaránvar miraft.//*

prowl n, **(be/ go) on the prowl** *parse (zadan) xazew/ xazidan. //Rubáhi nazdik e morqdáni parse mizad./ (bewuxi) sarbázán invaránvar parse mizanand tá doxtari bebinand/ biyáband.//*

prowler n *parsezan; kasi ke/ jánevari ke/ invar ánvar miravad/ parse mizanad.*

proximate adj *digari, sepastari, piwtari, nazdiktarin; nazdest (ZBP. C2657)*

proximity n, **proximity (to sth)** *nazdiki; nazdi (ZBP. C2656 BF); //dar nazdiki ye/ nazd e sáxtemán./ Xánehâyi ke xeili nazdik e ham/ joft e hamdigar sáxte wodeand.; Án sofrexáne nazdik e cand celparde*/ sinemá ast va baráye in károbáraw xub ast.* [benefit]*//*

proxy n **1** *dastur, gomáwtár*; gomárdár*. //Dastur e kasi budan./ Zanaw rá dastur e xiw sáxt.//*. **2** *namáyande; namáyandegi.*

vote by proxy (**a**) *be namáyandegi ye xod kasi rá ferestádan va ráy dádan.* **a proxy vote** *ráy be namáyandegi az su ye kasi.* (**b**) *gomáwtárnáme*/ barge ye namáyandegi az su ye kasi.*

prude n *kasi ke jánamáz áb mikewad; kasi ke az xorus e hamsáye ru migirad/ kasi ke az áftáb ru migirad. //Az xorus e hamsáye ham rumigereft va az didan e kudakán e berehne warmsári minamud.!!//*

prudence n *áyandenegari; durandiwi; ostovárkári. //Be ánce mikonad va ostovárkáriyaw mitaván powtgarm bud.//*

prudent adj *ostovárkár, "va ostovárkár án bovad ke piw az án ke darmánad tadbir e xiw konad va án ast ke náámaded bedánad va daraw barbandad." (ZBP. L1691 DB); durandiw; áyandenegar; //xánedári* [housekeepig] *bá durandiwi; ostovárkár dar negahdáwt e pul* [a prudent money-saver]*./ Andaki pul anduxtan az durandiwi/ ostovárkári-st./ Án áhangi ostovárkáráne bud* [prudent decision]*//*

prudery n *jánamáz ábkewi; az xorus e hamsáye rugereftan*

prudish adj *kasi ke az xorus e hamsáye rumigirad; kasi ke jánamáz áb mikewad. //Jánamáz áb mikewad va az wuxihá ye gostáxáne xowaw nemiáyad.//*

prudishness n *jánamázábkewi; az xorus e hamsáye rugereftan*

prune[1] (n) *álu ye baraqáni; álu ye xowk*

prune[2] v **1** (**a**) **prune sth (back)** *pirástan; haras kardan. //Dáwt gol e sorxhá rá mipirást.//*. (**b**) **prune sth (from/ off sth); prune sth (away/ back/ off)** *pirástan; zadan; parxou kardan (ZBP. C3619 FM); farxidan*

= farxv́idan. //In sáqehá ye darhambarham rá báyad az bute zad/ borid/ pirást./ Wáxehá ye deráztar rá bepiráy/ bezan/ kutáh kon!. (ZBP. C3242 FM)//. **2 prune sth of sth; prune sth down** *zadan, kástan;virástan. //az turag** [budget] *e sál e áyande saxt báyad kást./ (bekuwid) rizekárihá* [details] *ye nádarxor* [irrelevant] *e/ bijá rá az goftár e xod bezanid./ Be darxást e paxwidár* [at the publisher's request] *dárad wáx o barg e matal* [novel] *rá mizanad.//*

pruning n *piráyew behengám va bá parvá. //parvámandáne ráz e parvarew e gol e sorx ast.//*

pruning fork *wáxecin*

prurience n *(beáyin/ xárdári) xáridan, xárew, harzegi; varan**

prurient adj *(beáyin- xárdári) xáridan; harze, varanik*. //Engár tanaw mixárid xeili darbáre ye rizekárihá ye án zurmarzi** [the rape case] *porsoju mikard.//*

pruriently adv *bengarid be* "prurient"

prurigo n *xisuz*; araqsuz; xowkrande, "...bosrháyi bovad saxt xord va sorx va suzánande... va andar tábestán padid áyad xáse án vaqt ki mardom garm wavad va araq konad." (ZBP. L5582 ZX)*

Prussian adj *(beviźe dar gozawte) vábaste be Prusiá dar Álmán. //Sepáh e Prusiá//*

Prussian n *(dar gozawte) Prusi, Prisiyáyi; bumi ye Prisiyá*

Prussian blue *ábi ye sir; ábi ye Prusiyáyi*

prussic acid *gouhar e Prusiyáyi; jouhar prusiyáyi.* Acidum prussicum: *zahri saxt kowande*

pry[1] v (pt, pp **pried**) **pry (into sth)** *dar zendegi ye mardom konjkávi ye bijá kardan; dastandázi kardan; zabánderázi kardan. //*safe from prying eyes: *dur az cewmán (e mardom) e konjkáv/ bi sarexar./ Nemixáham be káram konjkávi ye bijá konand.//*

pry[2] v (pt, pp **pried**) *dar Ámriká =* prise. *bezur báz kardan; fewár dádan va báz kardan; dar e quti/ kive* rá feworde báz kardan. //(pendárin) zir e zabán e kasi rá kewidan; bezur az kasi ágáhi bedast ávardan.//*

prying (adj) *konjkáv*

PS **1** *(dar Engelestán) goruhbán e wahrbáni. //*PS John Smith *Ján Esmit Goruhbán e Wahrbáni//.* **2** = **ps** *(beviźe dar páyán e náme) [az Látin* "post scriptum"] *= peinevewt. //*PS I'll bring the book: *Peinevewt: án ketáb rá miyávaram.//*

Psalm n *mántra; yawt. //Goruh e ávázxán/ sarvád* mántra ye 23 rá xánd.//*

psalter n *yasná; yawthá; yawtnáme*

psaltery n *guneyi santur e sade ye miyáne*

psephological adj *(az didgáh e) ráywenási*/ manewtewenási**

psephologist n *ráywenás*; manewtewenás**

psephology n *barresi ye rá ye mardom; ráywenási; manewtewenási**

pseud n *(anáyin/ xárdári) ...namá; con xodnamá; dánewmandnamá; farhanginamá. //Honarwenási-honarnamá-st, ammá berásti hic ciz az honar nemidánad.//*

pseudo adj *doruqin; bedoruq; sepanji; ...-namá. //In delbastegi ke be musiqi ye novin newán midahad pák doruqin ast.* [completely pseudo]*//*

pseud(o)-, *doruqin; ...-namá; sepanji; wál* e ... [az Gilaki, besanjid bá "wál-tasbi" tasbihi ke az dánehá ye giyáhán sáxte wode va rástin nabáwad.]; wál e anjir; wál e kunus (anjir va azgili ke hargez naresad va xoráki nawavad.]. //*pseudonym *nám e sepanji/ doruqin; wálenám*; yek andiwmand e doruqin* [pseudo-intellectual]*//*

pseudocyesis n *doraviri*/ doroviri* [<dor <"drauga" (Pársi ye Bástán) + ávir = ovir (zartowti ye Ardakáni = ábestani) [dorávir* = zani ke docár e ábestani ye doruqin ast]*

pseudonym n (also **nom de plume**) *wálenám* [be* pseud(o)-, *bázgardid]; nám e sepanji. //Bá wálenám*/ nám e doruqin nevisandegi mikonad.//*

pseudonymous adj *bá nám e sepanji; bá wálenám* [be* pseud(o)-, *bázgardid]*

psi *kutáh wode baráye* "pounds per square inch". *//fewár e yek pond bar inc e cárguw//*

psittacosis n *tutaksám* [bimári ye virusi ke az tuti va digar parandegán be mardom resad.]*

psoriasis n *(bimári ye) piwuk* [<Kordi/ "piwuk"]*

psst *(wegeftváźe) sis/ ss!; his! //Ss/ His!, piw az in ke bebinandemán bogzár bervim birun!//*

PST *(kutáh wode dar Ámriká)* Pacific Standard Time *[xorvarángáh*]*

psych, **psyche** v, **1 psyche sb (out)** *tu ye dek e kasi rá tohi kardan; zahr e cewm gereftan; //Raftár e gostáxáneaw* [arrogant] *dar meidán* [court] *pák tu ye del e hamestáraw** [opponent] *rá tohi kard.//*. **2 psych sb/ oneself up** *xod rá baráye... ámáde sáxtan. //Berásti xod rá baráye án ávard e bozorg xub ámáde karde bud.//*

psyche n *ján, raván; //páreyi báyaste az raván e mardom* [essential part of the human psyche]*//*

psychedelic adj **1** *parmatizá** [hallucinogenic]. //Mescalin *va* LSD *az dáruhá ye parimatizá-yand*.//*. **2** *rangárang; ajaqvajaq; //musiqi ye ajaqvajaq//*

psychedelically adv *parmatizá**

psychiatric adj *ravánì/ mántrapezewki. //darmánkade ye/ darmángáh e raváni/ mántrapezewki; darmán e mántrapezewki; ravándarmáni//*

psychiatrist n *mántrapezewk [<Avestáyi, "mánťra-baewazo", Yawthá-PurDávud, hát 6- sát e 142]*

psychiatry n *mántrapezewki [be páyintar bengarid] [niz bengarid be* "psychology"*]*

psychic adj **1** = **psychical** (**a**) *(padide ye) raváni. //paźuhew e padidehá ye raváni.//*. (**b**) *raván, "dar goftár e jávdáni ye radán, ján va raván rá az ham jodá gerefteyim." (ZBP. L4149 A. Kasravi)*. **2** *vaxwmand* (ZBP. C4052); //Dáv e án mizanad ke vaxwmand* ast va mitavánad áyande rá piwguyi konad.//*

psychic n *vaxwmand**

psych(o)-, *dar váźehá ye serewte, raván; mántra. //mántrapezewki* = psychiatry/ *ravánwenási* = psychology/ *ravándarmáni* = psychotherapy//

psychoanalysis = **analysis** (n) *ravánkávi*

psychoanalyst, analyst n *ravánkáv.*

psychoanalytic (adj) *vábaste be "ravánkávi"*

pscyhoanalytical adj *ravánkávi*

pscyhoanalytically adv *az didgáh e/ be ravew e ravánkávi; ravánkáváne*

psychoanalyze, analyse; (US) **analyze/ -analyze** v *bá ravánkávi darmán kardan; raván kávidan; ravánkávi kardan*

psychological adj **1** *ravánwenási; raváni. //parvardegi ye/ vaxwi* ye raváni ye kudak//*. **2** *ravánwenási. //ravewhá ye, paźuhew e ravánwenási//*. **3 the psychological moment** *zamán e wáyeste; zamán e darxor. //Mixáhim darxást e pul e biwtari konim- tanhá cewm beráh e zamán e wáyeste hastim.//*

psychologically adv, **psychological warfare** *peikár e/ jang e raváni; //rajazxáni; korkori xándan//*

psychologist n *ravánwenás*

psychology n **1** *ravánwenási. //ravánwenási ye kudak; ravánwenási ye sátvuni** [industrial psychology]*//*. **2** *raván; ravánwenási. //ravánwenási ye bornáyán/ noujavánán//*

psychoneurosis n *ravánpariwi*

psychoneurotic adj *ravánpariwide*

psychopath n *bimár e raváni*

psychopathic adj *docár e bimár ye raváni; diváne; wuridexerad*

psychosis n (pl **psychoses**) *divánegi; "in ... yeki divánegi ast ki xerad az mardom bebarad az xowki ye besyár e..." (ZBP. L7076 HM); "va gáh báwad ki wuridegi ye aql bá gerye va xande ámixte báwad." (ZBP. L5426 ZX); divánegi, " va in bimári (mániyá) ...mardom rá tasrsande gardánad va badgomán va be áxar diváne gardánad." (ZBP.L7067 HM); "divánegi cahár nou' ast yeki rá be loqat e Yunán Mániyá guyand... ammá xodávand e mániyá divánegi báwad ke xuy e dadán girad." (ZBP. L5432 ZX)*

psychosomatic adj **1** *ravántani*. **2** *ravántani. //pezewki ye ravántani//*

psychosomatically adv *az didgáh e ravántani*

psychotherapist *ravándarmángar*

psychotherapy n *ravándarmáni*

psychotic adj *diváne, "va in bimári [mániyá] ... mardom rá tasrsande gardánad va badgomán va be áxar diváne gardánad." (ZBP. L7067 HM); wuridexerad, "va gáh báwad ki wuridegi ye aql bá gerye va xande ámixte báwad." (ZBP. L5416 ZX). //*a psychotic disorder *wuridegi ye xerad; divánegi.//*

psychotic n *wuridexerad; diváne*

PT *(kutáhwode) varzew, ktáh wode az* "physical training". //do PT: *varzew kardan./* a PT lesson: *ámuzák e varzew.//. besanjid bá* "PE"

pt *(kutáhwode)* **1** (also **Pt**) part. *Kutáhwode "dar", "baxw". //*Shakespeare's Henry IV pt 2*/ Henry ye cahárom, dar e dovvom, kár e Wekespir//.* **2** (pl **pt**) *kutáh wode ye* "pint". **2** *Wiri ye gerámi. //Wirforuw e gerámi emruz xáhew mikonam do litr wir bedahid.//.* **3** (pl **pts**) *tarjome nemiwavad. //*the winner scored 10 pts.: *Barande 10 ávard.//.* **4** (also **Pt**) *(dar naqwe) bandar. //*Minab port*/ Bandar e Mináb.//*

PTA (abbr) parent-teacher association/ *anjoman e xáne va dabestán/ dabirestán*

pta (pl **ptas**) *kutáhwode baráye* "peseta"

ptarmigan n *"siyáhxorus". ke páyaw sarásar puwide az par ast be nám e dánewik e* "Lagopus"

Pte abbr (Brit) (US Pvt) Private (soldier) *sarbáz e sáde; NoqlAli*

pterodactyl n *guneyi xazande e ke neźádaw varoftáde; "bálangowt"/ "angowtbál"*

PTO, pto *(kutáhwode/ dar páyán e barg) barg bezanid* [please turn over]

ptomaine n *(guneyi zahr) ptomáyin*

ptomaine poisoning *kohne wode zahrzadegi az xorák*

pub n *(dar Engelestán, anáyin) meixáne. //Rafteand meixáne, jámi bezanand.//*

pub crawl *(anáyin- dar Engelestán) be meixánehá sarzadan va har já jámi nuwidan*

puberty n *residan, "va az bahr e in guyand ke [sar-,* = epilepsy*] con be kudakán padid áyad beravad az iwán vaqt e residan." (ZBP. L7077 HM); residegi; bornáyi, "bar sálhá ye omr e mardom kudaki, bornáyi va residan e mardi va miyáne ye omr e javáni, kohulat piri." (ZBP. L7246 TT)*

pubic adj *ramkán = rum= rume= ronb = ronbe [Hamegi "mu ye warmgáh" ast]; zehár/ mu ye zehár/ mu ye warmgáh; warmgáh; warm; rum, rume, ronb, ronbe, pawm; coxt* [<guyew e Lori]. //ostoxán e zehár/ warmgáh//*

pubis n *zehár; áne*

public adj **1** (**a**) *mardom, tude, hamegáni. //Bimi baráye tandorosti ye tude/ mardom./ Án peikár baráye afzáyew e ágáhihi ye mardom/ Baráye áźir gardánidan e tude barpá gawt./ dar-raft e tude/ hamegáni//.* (**b**) *hamegáni; tude (ye mardom) ámuzew va parvarew = farhixt e hamegáni; //gardewgáhhá* [parks] *ye hamegáni/ deź e nepewt* [library] *e hamegáni/ tude./ wáhráhhá ye hamegáni//.* (**c**) *mardom, tude. //U yeki az cehreháyi ast ke emruze mardom u rá saxt misetáyand.//.* **2** *hamegáni, tude, mardom. //Barán gawt ke didgáhhá ye xod rá baráye mardom/ bar tude áwkár gardánad./ Nazd e mardom bar gonáh e xiw xastu gawtan* [public admission of guilt]*./ yek jáygáh e hamegáni//.* **3** **be public knowledge** *hame midánand ke...; //Hame midánand ke bárdár/ ábestan ast.//.* **go public** *(baráye yek dálá** [company]*) bahr* [share] *foruxtan va dar dastras e tude nehádan.* **in the public eye** *námborde; ánce rá ke hamegán mibinand/ midánand.* **public property** *Ánce rá ke hamegán/ hame ye mardom midánand.*

public address system (abbr **PA system**) *dastgáh e bolandguhá dar newasthá yá meidánhá ye varzewi*

public bar *(dar Engelestán,* **public company**, **Public Limited Company** (abbr **PLC/ plc**) *dálá* ye tude. //Diván e negáhdári ye pul e báznewastegi ye mardom dar cand dálá* ye tude ye bozorg bahr* [share] *xaride/ bahr dárad.//*

public convenience *(dar Engelestán) ábrizgáh e hamegáni/ dastwuyi ye hamegáni/ tude. bengarid be* "toilet"

public house *(dar Engelestán/ beáyin) xorák/ cáwte va bádeforuwi. //Cáwte va bádeforuwihá parváne dárand ke dar barxi tasuhá* [hours] *ye hafte báde beforuwand.//*

public lending right (abbr PLR) *dastmozdi ke nevisandegán baráye xándand e mardom ketábewán rár az ketábxánehá/ deźe nepewt misetánand.*

public nuisance **1** *(dátikán*) kári máye ye ázár e mardom; ranje dáwtan e mardom. //piwmárde* [charged with] *be ázár e mardom./ máye ye ázár e mardom/ tude./ Mardománi ke/ máwinewán / rádeyewán* rá dar xiyábán dar já ye nádorost negahmidárand máye ye ázár e tude-and.//*

public opinion *xást e/ manewte ye mardom/ tude. //Mardom jang nemixástand* [opposed to war]*//*

public ownership *hanbázi ye mardom dar sátvun*há* [industries] *ye kewvar. //Cárkerdári* ye mazdakiyán** [socialist policy] *mardom rá migozárad dar sávtun* e zoqálsang hanbáz báwand./ Cárkerdári ye sosiyálisthá/ mazdakiyán* haváxáh e hanbázi ye mardom dar sátvun* e zoqálsang ast.//*

public prosecutor *(dátikán*) dádsetán*

Public Record Office *(dar Engelestán)diván e gate ye tude*

public relations (abbr **PR**) **1** *baxw e ágahiresáni. //Dar baxw e ágahi kár mikonad.//.* **2** *peivand e dusti bá tude. //Má bá barpáyi ye namáyewgáhhá ye honari ye kuy komak mikonim con baráye peivandhá ye dusti ye tude xub ast.//*

public relations officer (abbr **PRO**) *kármand e daftar e ágahi.*
public school **1** *(dar Engelestán) dabirestán e puli.* Cf, Preparatory School. **2** *(beviźe dar* US) *dabestán/ dabirestán e ráyegán/ warvini** [government]
public spirit *mardomdusti; ámádegi baráye komak be tude.*
public-spirited adj *mardomdusti. //In ke womá pirán rá haftegi be xarid mibarid az mardomdusti ye womá-st.//*
public transport *tarábari ye hamegáni/ tude. //Bá tarábari ye tude/ hamegáni safar kardan//*
public utility *(beáyin) parastegi* ye tude [áb/ barq/ ámadowod]. //Dáláhá** [company] *ye parastegi* ye tude* [public utility companies]*//*
public works *behsázi*

public n **1** **the public** *mardom; mardomán; tude. //mardomán e namáyewxánerou; Xub midánad ke mardomán e haváxáhaw rá cegune xownud negahdárad.//.* **2** **in public** *hamegáni, tude, jelo ye mardom/ piw e mardom. //Pas az bimári in noxostin bár bud ke jelo ye mardom áwkár miwod.//.* **wash one's dirty linen in public** *bengarid be* "wash"

publican n *xodávand e/ dárande ye bádeforuwi; cáwte va bádeforuw; meiforuw*

publication n **1** (**a**) *cáp va paxw e (náme/ ketáb); tárix e cáp va paxw. //Hamáná piw az cáp va paxw áwkár bud ke án ketáb haváxáhán e faráván dáwte bá kámyábi ruberu miwavad.//.* (**b**) *kár e cápi; náme; ketáb; kár; máháne; cápák (A. Kasravi). //Dar in zamine kárhá ye farávání cáp wode ast.//.* **2** *be ágáhi ye mardom resándan; cáp. //Hudehá ye ázmun rá be ágáhi ye mardom resándan/ cáp e hudehá ye ázmun. //Warvin* jelo ye cáp e hamár e bázargáni* [trade figures] *rá gereftge.//*

publicist n **1** *ágahi dahande; járci; farnáftár*.* **2** *ruznámenegár e (xawáyáyi** [political]*); nevisande ye ruydádhá ye ruz; farnáftár**

publicity n **1** *bolandávázegi; námávari; farnáft*; tu ye dahán e mardom oftádan; zabánzad e mardom wodan; sar e zabánhá/ zabán e mardom oftádan./ az zabánzad wodan duri jostan/ ruygardán budan* [avoid/ shun publicity]*./ xáhán e zabánzad wodan e mardom, wodan/ budan* [seek publicity]*./ //Zanáwuyiyewán saxt farnáfte* gawt.* [a blaze of publicity]*./ zanáwuyiyewán saxt sar e zabánhá oftád.//.* **2** *ágahi; farnáft*. //Namáyew e novinaw saxt sar e zabánhá oftáde; Baráye án ketáb bad ágahi dádand/ farnáftand* va az inru foruwaw xub nabud.; farnáft*/ ágahi; farnámew*//.* **3** **the glare of publicity** *bengarid be* "Glare"

publicity agent *ágahi dahande; farnáftár**

publicize, publicise v *ágahi dádan; bá ágahi be mardom wenásándan; farnáftan* = farnámidan* [riwe ye aknun, "farnám-" (<Pahlavi)]. //peikár e farnáft* baráye wenásándan e kárván dudi ye táze be mardom./ ágahi ye va farnáft** [publicize] *e kárván dudi ye táze./ kuwewi behfarnáfte** [a well-publicized attempt] *baráye wekastan e válin** [break the world record] *e tajá** [speed] *ye jaháni.//*

publicly adv *jelo ye/ piw e/ piw e ruy e hamegán/ tude/ mardom*

publish v **1** (**a**) *cáp va paxw kardan. //In ketáb rá cápxáne ye dánewgáh e Oksford cáp va paxw karde./ In máhnáme máhiyáne cáp va paxw miwavad.//.* (**b**) *cáp va paxw kardan; be cáp resándan. //Dar ruznámehá ye gunágun goftár nevewte be cáp miresánad./ Dárad tárix e ruzgár e jang rá cáp va paxw mikonad.//.* **2** *ágáhi parákandan; be ágáhi ye mardom resándan. //Án bongáh hamár* [account] *e xod rá dar máh e Farvardin be ágáhi ye mardom miresánad./ Dar kelisá beáyin nám e zanán va wouharán e áyande rá be ágáhi ye mardom resándand./ Nám e zanán va wouharán e áyande rá piwágahi dádan.//.* **3** **publish and be damned** *"Talá ke pák-e ce mennatew be xák-e!" [Hengámi ke kasi kasi rá betarsánad va bexáhad az u báj setánad- conin guyand.: "boro be hame begu ma rá báki nist va báj nemidaham."]*

publisher n *paxwidár*. //cand paxwidár* dar yek bázár be hamcewmi barxásteand.//*

publishing n *cáp va paxw; paxwidári*. //paxwidári* piwe kard.//*

puce adj, n *zerewki ye qahveyifám; kabud; siyáh. //Roxsár e án mard az xawm kabud/ siyáh/ láźvardi gawt.//*

puck n *gerdak [saxti lástiki ke dar cougán e ru ye yex mizanand]*

pucker v, **pucker (sth) (up) (cause sth to)** *toranjidan (ZBP. C59784 FM); tanjidan (ZBP. C6174 FM); anjuxidan (ZBP. C3284 FM); cin dádan; kis kardan/ dádan. //Án pirhan xeili bad newast* [fitted badly] *va kamaraw por az kis bud./ Kudak lab varcide geristan gereft; roxsár e kudak toranjide/ poráźang gawte garistan gereft; Abrován e xod rá gereh/ segerme kardan.//*

pucker n *kis, coruk. //kis e áwkári dar darz* [seam] *e pirhanaw.//*

puckish adj *báziguw. //niwxandi* [grin] *báziguwáne//*
puckishly adv *//báziguwáne labxand zadan//*
pudding n **1** *anáyin niz* **pud**. *dandánmaz; árdine (xorák e xowmaze). //árdine ye berenj* [rice pudding]*./ balqam/ balqami/ roxsár e wirberenji./ dandánmaz./ Emruz dandán maz ce dárim?//.* **2** *guwtáganj*/ xunáganj* [sausage]. **3 pudding/ pudding head** *(anáyin) wirberenj; xálexamire.* **4 the proof of the pudding** *bengarid be* "proof"
puff n **1** vanish in a puff of smoke *(bewuxi) jim wodan; nápadid wodan. pof, pok. //Pas az noxostin pok sigár rá xámuw kard.//.* **2** powder-puff (powder). **3** *(beviże dar vážehá ye serewte) wirini ye morabbáyi/ xámeyi. //*a cream puff *wirini ye xámeyi//.* **4** = breath/ out of puff/ *dożdaft* = Breathless
puff[2] v **1** (**a**) *pof kardan; pofidan; pof zadan. //Dud az lule ye boxári pof mizad./ Dud tu ye ruy e mardom pof nakon!//.* (**b**) **puff at/ on sth smoke** (a pipe, cigarette, etc) *pok/ pok zadan. //be sigár pok zadan./ Newaste copoqaw rá pok mizad.//.* **2** *henhen zadan/ kardan. //Hengámi ke be istgáh resid henhenmizad.//.* **3 huff and puff** *bengarid be* "huff[2]". **puff and blow** (**a**) (also **puff and pant**) *henhen zadan. //Nouk e tappe henhen zadan//.* (**b**) = huff and puff (huff[2]). **(be) puffed up with pride, etc** *fis kardan; damáq e/ kalle ye kasi xeili bád dáwtan; besyár abartan/ barmanew budan.* **4 puff along, in, out, up, etc** *henhenzadan/ damán raftan. //Kárván dudi damán az istgáh raft.; Damán/ henhenzanán az tappe bálá raft.//.* **puff sb out** *be henhen andáxtan/ oftádan. //Az davidan henhen oftádam. //Pas az bálá raftan e án hame pelle henhen oftád.//.* **puff sth out** *fut kardan/ damidan va xámuw kardan/ kowtan.* **puff sth out/ up** *pof dádan/ kardan. //Parandehe parháyaw rá pof kard.; Bálewhá rá pof dád; guneh á ye xod rá por kardan.//*
puff adder n = Hognose snake *mári az gune ye* heterodon *kucak va bizahr, bummi ye Ámriká ye abáxtari* [northern]
puff ball n *qárc e xoráki be viże az xáneváde ye* "Lycoperdaceae"
puffed adj *henhenzanán. //Bálá ke resid pák az dam oftáde bud./ Bálá ke resid henhen mizad.//*
puffer n = globe fish
puffily adv *pofkardegi; pofáluyi; pof/ pofkardegi.*
puffin n *parande ye daryáyi az guneh á ye* lunda *va* fratecula
puffiness n *pofkardegi; pofáluyi; pof/ pofkardegi. //Pof/ Pofkardegi gerd e cewmánaw newán e náxowi ast.//*
puff pastry *pofak; wirini; kák e pofaki*
puffy adj (**puffier**, **puffiest**) *pof karde. //ávite** [mixture] *rá bezanid tá sabok va pof karde wavad; Pust e gerd e cewmánaw pof karde//*
pug, pug-dog n *guneyi sag e xepele bá roxsár e toronjide* [shrunken]
pugilism (n) *mowtzani (ye piwegáni** [professional]*)*
pugilist n *mowtzan (e piwegáni** [professional]*)*
pugilistic adj **1** *mowtzanvár; con mowtzanán e piwegáni.* **2** *(vábaste be) mowtzani*
pugnacious adj *setizeju; jangju; parxáwju; setorg, "gar u rá bad áyad to wo piw e uy -- be wamwir bespár parxáwjuy." (SF). //*in a pugnacious mood: *setizejuyi; az dande ye cap barxáste budan//*
pugnaciously adv *bengarid be* "pugnacious"
pugnacity n *bengarid be* "pugnacious"
pug-nose n *damáq e pax; bini ye/ damáq e kufteyi*
pug-nosed adj *dárá ye damáq e pax; dárá ye bini ye/ damáq e kufteyi*
puke v, **puke (sth) (up)** *(zabán e kuce) bálá ávardan. //Wirxár bálá ávarde sarápáyam rá álud./Delam beham mixorad./ Mixáham bálá biyávaram.!//*
puke n *bálá ávardan; vámew* [<Pahlavi]*
pull[1] n **1 pull (at/ on sth)** *kewidan, áhixtan; áxtan; darkewidan, "nim e wab barxást va pustini dar sar darkewid." (ZBP. L2764 AT). //Rismán rá ke bekewand zang mizanad.; Engár kasi ástinam rá kewid va bargawtam* [turn round]*.//.* **the pull of sth** (**a**) *(niru ye) kewew. //avarkár** [the tides] *be kewew e máh bastegi dárad./ Niru ye kewew e tajand** [current] *má rá páyin mibarad.//.* (**b**) *(pendárin) kewew; kewidan. //Be su ye zendegi ye sargardáni* [wandering life] *kewide wodan./ Zendegi ye kouliyán rá dust dáwtan./ Báz havá ye daryá dar delaw oftád/ báz be daryá kewide wod* [feel the pull of the sea]*.//.* **3** *harjá juri tarjome miwavad. //Nazd e kijá** [managing director] *xeili xarew miravad.//.* **4 pull (at sth)** (**a**) *bálá kewidan. //Botri rá yek sare bálá kewidan* [take a pull at a bottle]*//.* (**b**) *żarf damidand; pok zadan [con be*

copoq]. //Be sigáraw pok e źarfi zad.//. **5** *kuwewi saxt. //Tá kolbe ye kuhestáni ráhpeimáyiyi saxt bud* [a hard pull]*./ Tá karáne ye daryá páru zadan kár e dowvári bud.//.* **6** *(beviźe dar váźehá ye serewte) gire; dastgire. //*a bell-pull *dastgire ye zang//.* **7** *nemune ye cápi.* **8** *(dar tapkáye*/* cricket*/ cougán camani*/* golf*) guneyi zadan e tup*

pull[2] v **1** (**a**) *kewidan; áxtan; áhanjidan. //Dar ávard e kewvákew** [a tug-of-war] *hamávardán tá ánjá ke mitavánand mikewand./ To hol bede man mikewam.//.* (**b**) *kewidan. //Mu ye xáharaw rá kewid va geryeaw andáxt; Pardehá rá kewidan//.* (**c**) *kewidan; lanjidan (ZBP. C1112 FM); [darávardan va bejá ye digar bordan]; farázkewidan, "...va u dar masjed- xáneyi wod ke dar án rabát bud va dar farázkewid." (ZBP. L2460 AT); farákewidan, "xáb bar man qalabe kard bálew farákewidam va sar báznehádam." (ZBP. L2595 AT); baráhanjidan, "Kamán befkan az dast o babr e bayán -- baráhanj o bogwáy tiq az miyán." (ZBP. L7005 SF); barávardan, "Hasan ... rá áváz dád va goft biyá in jáme az sar e man barávar." (ZBP. L2772 AT). //Án qaraqáv** [locomotive] *cand deliján* [coach] *rá mitavánad bekewad?/ Gári ye dasti rá mixáhi hol bedahi yá bekewi?/ Asbe/ án asb (dáwt) arábe ye geráni* [heavy] *rá az farwib e tondi* [a steep slope] *bálá mikewid./ Newimat/ sandaliyat rá bekew biyávar nazdik e miz/ be miz farákew!./ Dowáxe* [plug] *rá birun bekew/ baráhanj!/ Án kudak bázice rá powt e saraw* [pull along behind her/ him] *mikewid./ Dar rá farázkew/ dar rá kewide beband!/ Kafw e/ muze ye xod rá puwidan/ dar ávardan* [pull on/ off]*./ kandan; Juráb e xod rá puwidan/ dar ávardan/ kandan/ barávardan* [pull on/ off]*//.* **2** *kandan; birun kewidan, "va in Sahl mardi zabánávar bud va fesáhati azim dáwt... va Omar goft... yá rasulolláh agar ma rá dasturi dahi tá beravam va dandánhá ye Soheilebn e Amro bekanam va zabán e vey az dahán birun kewam va beboram." (ZBP. L7372 SR); barkewidan, "pas xiwtan rá az án cáh barkewid." (ZBP. L2464 AT); "sahargáh be páy e hesár ámadand va ma rá be rasan be divár e hesár barkewidand..." (ZBP. L2687 AT); "U bihuw bud az xák barkewidand va be xáne bordand..." (ZBP. L2964 AT); barávardan, "barárad be cangál cewm e palang" (ZBP. L3563 GS); "báw tá dastaw bebandad ruzgár- pas be kám e dustán maqzaw barár." (ZBP. L3787 GS); jodá kardan, "va darf ma'reke ezhár nakard va qolám rá farmud tá tiri az vey jodá kard va jeráhat bebast." (ZBP. L523 TBH); forudávardan, "be wáne foruzadand va har ce bar tan e u guwt bud hame forudávardand." (ZBP. L99 TB). //cub-panbe, dandán/ saráqon* [stopper] *rá kewidan/ barkewidan./ Az bowke yek litr fugán/ ábejou rixtan/ kewidan; Be ruy e kasi tapánce kewidan; Pasin rá be vejin kardan* [pulling the weeds] *e báqce/ báq separi kardan./ andarune ye/ delorude ye morq rá darávardan* [pull a chicken]*./ ragberag wodan/ kardan* [strain/ tear]*./ kewidegi ye zardpei* [ligament/ tendon]*/ máhice//.* **3** **pull (for sth)** *bá páruzadan gozawtan/ gozarándan. //Saxt páru zade zud be karáne residand./ Be su ye karáne páru bezanid!* [pull for shore!]*; Páru zade be karáne ámadand/ residand.//.* **4** **pull at/on sth** (**a**) *kewidan. //rismán rá kewidan//.* (**b**) *pok zadan; makidan; az... nuwidan. //copoq/ pip rá pok zadan; az yek botri nuwidan/ mak zadan.//.* **5** *kelidi/ ahromi rá zadan/ kewidan. //máwe* [trigger] *rá kewidan//.* **6** *(zabán e kuce) wiftan. //Hanuz mitavánad doxtarán rá wifte ye xiw sázad.//.* **7** *(zabán e kuce, beviźe dar Ámriká) zadan; robudan. //Án bánk rá zadand.; Dárad sarbesar migozárad/ engár dárad kalak mizanad.//.* **8** *(baráye asb) peivaste dahane rá kewidan.* **9** *(ráde*/ máwin rá) kenár kewidan/ zadan. //Engár ráde*/ máwin be cap mikewad.; Baráye in ke sage rá zir nakonad deliján* [the van] *rá be cap kewid.//.* **10** (**a**) *pas kewidan/ pas negahdáwtan e asb dar takrobáyi* [race] *conán ke barande nawavad.//.* (**b**) **hold back a blow** *(dar mowtzani) zadan va ásib naresándan.* **11** (**a**) *(dar cougán camani/ golf) nádorost tup rá be cap zadan.* (**b**) *dar (tapkáye*)* cricket *tup rá mioyánbor be cap zadan.* **12** **bring/ pull sb up short/ sharply** *nágahán bázistándan.* **make/ pull faces/ a face** *weklak/ adá darávardan/ dahankaji kardan.* **pull the rug/ carpet (out) from under sb's feet** *zir e pá ye kasi rá nágahán tohi kardan. //Mádaraw goft, ke dárad xáne rá miforuwad va bedinsán nágahán powtaw rá tohi kard.//.* **pull a fast one (on sb)** *(anáyin) feriftan; nirang zadan.* **pull sb's leg** *(anáyin) sarbesar e kasi gozáwtan.* **pull the other one (it's go bells on)** *(anáyin) (dar pásox e kasi ke sarbesar e kasi migozárad va mixáhad u rá xar konad miguyand) xar xodet-i!; Kur xándi!.* **pull out all the stops** *(anáyin) baráye dastyábi be cizi hame ye zur e xod rá zadan. //Án havápeimáyi hame ye kuwew e xod rá kard tá u rá behengám ánjá beresánad.//.* **pull the plug on sb/ sth** *(zabán e kuce) ziráb e kasi rá zadan; cizi rá tabáh sáxtan.* **pull one's punches** *(biwtar be rixt e ma** [negative]*) na candán saxt bar sar e... táxtan. //Az án kár xordegiri kard ammá xeili gardoxák nakard.//.* **pull rank (on sb)** *xod rá be zur be jáyi resándan va cizi yá kári yá páygáhi rá az dast e kasi darávardan.* **pull one's socks up** *(anáyin) give ye xod rá varkewidan; raftár e xod rá behtar sáxtan; kamarband e xod rá seft kardan; xod rá faráham gereftan, "va xiwtan rá faráhamgereft va dast az waráb bekewid." (ZBP. L412 TBH); daryáftan, "Ei ke panjáh raft o dar xábi- magar in panj ruze daryábi." (ZBP. L3587 GS). //Be wágerdán goftand agar raftár e xod rá behtar nasázand./ give ye xod rá varnakewand./*

xod rá faráham nagirand baráye gardew nemi-barandewán.//. **pull strings/ wires (for sb)** *(anáyin) sefárew e kasi rá kardan; baráye kasi pártibázi kardan/ nurecewmibázi darávardan/ kardan. //Pedaram pártibázi kard tá dar sarrewtedári bekáram gomárdand.* [get me into the Civil Service]*//.* **pull the strings/ wires** *Digarán rá ruy e angowt e xod gardándan.* **pull oneself up by one's (own) bootstraps** *(anáyin) xod rá sáxte budan; zur zadan va xod rá be jáyi resándan.* **pull up one's roots** *bejá ye digar kucidan; xod rá riwekan kardan/ zádbum e xod rá rahá kardan va zendegi ye noyi áqázidan/ áqáz kardan.* **pull one's weight** *be andáze ye xod dar kári komak kardan. //Agar hame ye bázikonán/ varzewkárán be andáze ye xod zur bezanand mitavánim kámyáb gardim.//.* **pull the wool over sb's eyes** *(anáyin) sar e kasi wire málidan; kasi rá feriftan. //Sudi nadárad sar e ma rá wire bemáli- xub midánam ce dárad migozarad.//.* **13** **pull ahead (of sb/ sth)** *bar kasi/ az cizi jelo zadan; piwi jostan; piwi gereftan. //Hamin ke ráh báz wod án ráde*/ máwin jelo zad./ Án goruh e varzewi dar ávardhá ye qahremáni az digarán saxt piwi gerefte.//.* **pull (sb) back** *pasnewándan/ paskewidan; pasnewastan. //Sepáh pas az jang pasnewast/ pasnewini kard.//.* **pull sb down** *(anáyin) (baráye bimári) kasi rá saxt az páy andáxtan. //Bimári ye derázáhang u rá az páy andáxte bud.//.* (**a**) **pull sth down** *nábud kardan; darham wekastan. //Án namáyewxáneyi ke u hamiwe ánjá miraft darham wekastand.//.* (**b**) **pull sth in/ pull sb in** (**a**) *(anáyin) //kasi rá baráye bázporsi be kalántari kewidan; bázdáwt kardan//.* (**b**) *ávardan; kewidan. //Cand tan rá mitavánad biyávard ke be u ráy dahand?; Án namáyew e novin rásti goruhgoruh mardom rá be xod kewide* [pulling in the crowds]*.//.* **pull sth in (**US, **pull sth down)** *(anáyin) darávardan; sáxtan. //Sáli 5000 dolár misázad.//.* **pull into sth; pull in (to sth)** (**a**) *(baráye kárván dudi) be istgáh ámadan. //kárván dudi dorost begáh/ behengám be be istgáh ámad.; Ráhiyán istáde budand ke kárvándudi dorost begáh be istgáh ámad.//.* (**b**) *(baráye ráde*/ máwin) besu ye... raftan; kewidan. //Otobus/ masráde rá be kenár e ráh kewid/ kenár kewid.//.* **pull off (sth)** *(baráye ráde*/ máwin) az ráh birun raftan/ kenár kewidan. //kenár e ráh istádan//.* **pull sth off** *(anáyin) kámyáb wodan. //dar wárkusi** [a coup], *dádosetadi kámyáb wodan; zud dast bekár wodan va sud e kalán bordan.//.* **pull out** *(baráye ráde*/ máwin yá qáyeq) birun raftan/ ámadan; yekpahlu raftan. //Karji be miyán e rud raft./ Nágahán rádeyi*/ máwini be miyán e ráh ámad.//.* **pull sth out** *kewidan; áhanjidan; darávardan; foruhewtan; "Zebbá" walvár foruhewt va muy e zehár u rá benemud va goft..." (ZBP. L109 TB); //Tapánce kewid.//.* **pull out (of sth)** *(baráye kárvándudi) az istgáh birun ámadan. //Hamin ke vápasin kárvándudi dáwt birun miraft residam.//.* **pull (sb/ sth) out (of sth)** *birun kewidan; kenár kewidan. //Dárand sepáhiyán e xod rá az meidán e jang birun mikewand./ Án barnáme candán hazine barmidáwt/ bardáwt ke nágozir xod rá kenár kewidim.//.* **pull (sth) over** *kenár raftan; kenár kewidan. //Rádeat*/ máwinat rá bekew kenár bogzár beravam/ behel bogzaram!//.* **pull (sb) round/ through** *kasi rá áźir gardánidan/ behuw ávardan; áźir gawtan; behuw ámadan; xub kardan; xub wodan; behbud yáftan. //Candán bimár bud ke gomán nemiraft xub wavad/ behbud yábad./ Yek jám e siki behuwaw ávard/ xubaw kard.//.* **pull together** *(xod rá) faráham gereftan, "va xiwtan rá faráham gereft va dast az waráb bekewid." (ZBP. L412 TBH); báhamdigar xub kár kardan; daryáftan, "Ey ke panjáh raft o dar xábi- magar in panjruze daryábi." (ZBP. L3587 GS). //Pas az wekast dar gozinew va takáni ke az án xordand, án kumal** [party] *berásti xod rá faráham-gereft.//.* **pull oneself together** *xod rá faráham gereftan; xod rá daryáftan (be nemune ye piwin bázgardid); jelo ye xod rá gereftan. //Báyad xodat rá daryábi- xánevádeat be to band ast/ vábaste ast.//.* **pull (sth) up** *istádan; bázistándan. //Ránande sar e ceráq e ráhnamáyi* [traffic light] *istád.//.* **pull sb up** *(anáyin) kasi rá nekuhidand. //farwin** [chairman] *nekuhidaw//.* **pull up (to/ with sb/ sth)** *xod rá be... resándan. //Dar áqáz e (kár) án pesari ke táze ámade bud az hame ye wágerdán pastar bud, ammá zud xodaw rá be digarán resánd.//*

pullet n *morq (i ke táze toxm kardan gerefte)*

pulley n **1** *qerqere ye bálábar.* **2** *qerqere (bá tasme baráye afzáyew e niru yá wetáb)*

pulley-block (n) *xewt e cubi bá qerqere*

pull-in n *(anáyin- dar Engelestán) qahvexáne ye kenár e ráh*

Pullman (also **Pullman car,** US **Parlor car**) *(beviźe dar gozawte) (dar ráháhan) deliján e bedun e otáqak ke newimhá ye án gerd e miz nehád e wode)*

pull-out (n) *(dar máhnáme yá haftenáme) peivast e jodáwodani. //Peivasti ke mitaván án rá máhnáme/ haftenáme jodá kard.//*

pullover n = jersey 1, *pirhan e kewbáf*

pull-up (US, **pull-off**) n *istgáh*

pulmonary adj *(pezewki) wow. //sorxraghá ye wowi; bimárihá ye wow//*

pulp n **1** (**a**) *guwt (e mive). //guwt e mive rá darávarde bá wekar biyámiz.; guwt e goujefarangi.//.* (**b**) wood pulp *xamir e káqaz.* (**c**) *narm, leh karde; maqz. //sir rá kubide narm/ leh kardan./ Lubiyá rá báyad xord karde narm gardánid./ (pendárin) goruh e tabahkár u rá bim dádand ke agar biwtar máye ye dardesar wavad leh o lavardeaw mikonand.* [to beat sb to a pulp]*//.* **2** *(beviże baráye ketáb, máhnáme) (xárdári) yáve, carand, bandetonbáni; hawtman noh wáhi. //Carand minevisad/ ketábháyaw/ goftárháyaw hawtman noh wáhi ast./* pulp fictions/ pulp magazines: *dástánhá ye yáve; máhnámehá ye hawtman noh wáhi//*

pulp v *leh/ narm/ xamir kardan; leh/ narm/ xamir wodan. //Angur, zeitun, tamewk* [raspberries] *rá leh kardan/ kubidan va narm kardan./ Ketábhá ye/ námehá ye kohne rá xamir kardan.//*

pulpit n **1** *afráz; menbar, "Co bá taxt menbar barábar wavad -- hame nám e Bubakr o Ommar wavad." (SF).* **2** **the pulpit** *xundhá; ámuzewhá ye dini. //Áxundhá án ravew rá nekuhidand/ gajaste dáwtand*. [condemn]*//*

pulpy adj (**pulpier**, **pulpiest**) *guwtálu; guwt; guwti, xamiri. //*a pulpy consistency *mowt*/ handám e xamiri/ guwtálu./* a pulpy food *xoráki porguwt/ xamiri/ pormaqz//*

pulsar n *kustár* [<kustan; guneyi setáre]*

pulsate v **1** also "to pulse": *zadan, kustan, nazidan* [throb]*, "va har cizi ke vey rá xun e nezande nabáwad con dar áb mirad báki nabovad..." (ZBP. C777 FM); //xuni ke dar tan mizanad/ minazad* [pulsates]*//.* **2** *zadan; larzidan; nazidan. //tantanáyi nezande* [a pulsating rhythm]*./ Hengámi ke ás* [the engine] *kár mikonad án suzan mizanad/ minazad//.* **3** **pulse with sth** *bewur ámadan; harjá juri tarjome miwavad. //*pulsate with desire, excitement, joy, etc. *dar átaw e kám/ kámi suxtan; saxt dar wur budan/ be wur ámadan.; qand dar del e kasi áb wodan.//*

pulsatile adj *nazá/ nazán/ nazande, "va har cizi ke vey rá xun nazande nabáwad con dar áb mirad, báki nabovad..." (ZBP. C777 FM)*

pulsation n **1** *nazew* [be váże ye bálátar bengarid]; nazidan; tapew; kust; zadan. //tapew 60 bár dar pál** [minute]*/ 60 bár dar pál* zadan.//.* **2** *nazew*; nazidan; zadan; tapew; kust. //nazew* e/ nazidan e xun dar tan.//*

pulse[1] n **1** (**a**) *(biwtar yekáni) zaxm, "yeki moteváter ast va in nabzi báwad ki ruzgár e sokun ki andar do zaxm oftad... saxt andak báwad...." (ZBP. L5194 ZX); jonbidan/ zadan e rag, "furumánd asbán e jangi ze tag -- ke gofti be tanwán najonbid rag." (ZBP. L6427 SF); nazm*/ nazidan, "va har cizi ke vey rá xun e nezande nabáwad con dar áb mirad báki nabovad." (ZBP. C777 FM); [niz "m" pasvand e kohan, (EDPL)] Nazm* e kond/ áheste/ násámánmand* [irregular]*, nirumand, sost dáwtan. //Hamin ke did mehmán e náxánde zinálu/ zinávand ast* [armed intruder]*/ tapánce dar dast dárad, delaw tapidan gereft./ womár e nazm*/ tajá** [speed] *ye nazm*/ zadan e del dar pál** [minute]*//.* (**b**) *(dar musiqi) kust; kus. //kust e/ kubande ye/ darhande* [the throbbing pulse] *ye kushá* [the drums]*//.* **2** (**a**) *nazm*. //án carxowt payápei kust e ává midahad* [The machine emits sound pulses]*//.* (**b**) *án carxowt* [engine] *bá nazm* e barqi kár mikonad.* [be operated by an electronic pulse]*//.* **3** **feel/ take sb's pulse** *kust e rag e kasi rá barmacidan (ZBP. C655 FM); parmásidan; daryáftan. "va harekat e enbesát e (nabz) rá be angowet andar taván yáft." (ZBP. L5188 ZX). nazm* e kasi rá gereftan* (take/ feel sb's pulse) *[JGS]*. **have/ keep one's finger on the pulse** *bengarid be* "finger"

pulse v **1** **pulse (through sth)** *nazidan [baráye nemune be* "pulsate" *bázgardid]; kustan; tapidan; larzidan; harjá juri tarjome miwavad. //Az án ágáhi xun be ragháyaw david* [The news sent the blood pulsing through his veins]*./ (pendárin) wahri bozorg va porjonbew.//.* **2** = pulsate

pulse[2] n *máw, bonu [bázgardid be* "cereal"*]. //Bonu baráye giyáhxárán sarcewme ye xubi baráye mádehá ye sepideyi* [proteins] *ast.//*

pulverization, pulverisation n *bengarid be* "pulverize"

pulverize, pulverise v **1** (**a**) *sáyidan/ kuftan/ xord va gard kardan. //Carxowt* [machine] *e peste/ bádám/ dáne/ qahvesáy* [coffee grinder]*//.* (**b**) **1** *gard wodan.* **2** *(anáyin yá bewuxi) xák kardan; darhamwekastan; darhampicidan. //Bá niru ye soxanvari ye xiw hamestárán** [the opposition] *e xod rá dar hampicid.//*

puma n (also **cougar, mountain lion**) *pumá [in váże az zabán e SorxPustán e* Quechua *ast] wir e kuhi; niz bengarid be* "cougar"

pumice, pumice-stone *sangepá*

pummel, **pommel** v (**pummelled**, **pommelling**; US **pumeled, pumeling**) *mowtkári kardan; payápei mowt zadan; payápei kuftan/ kustan. //Án bacce ke mádaraw u rá be xáne mibord mádaraw rá bá xawm mowtkári kard.//*

pumelling n *mowtkári; kotak; málidan; leholavarde kardan. //Mowtzanán hamdigar rá saxt mowtkári kardand./ (pendárin) án goruh e varzewi dar vápasin ávard* [match] *saxt málew yáft* [take a real pummelling]*./ wekast xord.//*

pump[1] n **1** *(beviźe dar váźehá ye serewte) tolombe. //tolonbe ye dig e juw, áb e dáq rá be sarásar e dastgáh e garmáyew e nápik** [the central heating system] *miresánad./ Karak** [tyre] *e pancar* [flat] *rá bá tolombe ye docarxe bád kard/ por kard./ Pezewk kom** [the stomach] *e bimár rá bá tolombe ye komwuy* [stomach pump] *wost/ pákid/ pák kard.//*. **2** pumping action: *tolombe (kardan/ zadan). //Pas az cand bár tolonbe (zadan) áb ráh oftád./* give sb's hand a pump *dast e kasi rá fewordan/ takán-takán dádan//*

pump v **1** *bá tolonbe rándan. //bá tolonbe havá dar karak** [tyre] *zadan; Del/ gew xun rá con tolonbe be tan miránad.//*. **2** (**a**) *tolonbe zadan. //baráye in ke (áb)anbár porwavad báyad cand pál** [minutes] *tond/ saxt tolombe bezani.//*. (**b**) *tapidan. //delaw saxt mitapid.//*. **3** *(anáyin) dast dádan bá kasi va dast e u rá saxt bálá va páyin takán dádan; Dastam rá feworde sast takántakán dád.//*. **4 pump sb (for sth); pump sth out of sb** *bá porsewhá ye payápei az kasi zir e zabán kewidan. //Kuwid zir e zabán e menewtá* [secretary] *rá bekewad./ Har jur bud/ saranjám tavánest zir zabánaw rá kewide nám e barande rá az u darávarad.//*. **4 pump sth in; pump sth into sth/ sb** (**a**) *sarmáye ye kalán gozáwtan; dar ráhi (faráván) pul rixtan. //Án bongáh baráye sáxtan e án farávarde ye nou pul e faráván rixt.//*. (**b**) *(anáyin) kasi rá be zur ámuxtan. //Kuwid piw az ázmun cizháyi dar kalleaw betapánad.//*. **pump sth up**, inflate a tyre etc *karak [*tyre *va mánand e án rá) bád kardan]*

pump[2] n **1** = plimsoll. **2** *kafw e sabok va narm viźe ye vawt/ páykubi/ raqs.* **3** *(beviźe dar Ámriká) kafw e zanáne ye páwne kutáh e bi tasme*

pumpernickel n *nán e cávdár e siyáh; nán e cávdár e sabusdár* [wholemeal] *(e Álmáni)*

pumpkin n **1** *kadu, kadutanbal be nám e dánewik e* Cucurbita pepe*. //Barxi kudakán hengám e* Halloween *bá kadutanbal fánus misázand.//*. **2** *(guwt e) kadu tanbal; koluce ye kadutanbal* [pumpkin pie]

pump-room *(beviźe dar gozawte) dar ásáyewgáhhá ye áb e káni otáq e viźeyi ke dar ánjá áb e káni ye nuwidani taván yáft.*

pun n, **pun (on sth)** *váźebázi; bázi bá váźe con, "in hamán "toxmexar"/ "toxm e xar" e har ruzi-st."; yá "nagu Ziyá" [naguziyá/ naguzihá!]*

pun v [**punned; punning**], **pun (on sth)** *váźebázi kardan; bá váźe bázi kardan. //Hamiwe váźebázi mikonad va man ham az án xandeam nemigirad/ ham az in xowam nemiáyad.//*

Punch n **1** *dar namáyew e xeimewab bázi ye bástáni mardi birixt va guźpowt benám e* "Punch". **2 as pleased as Punch** *bengarid be* "please"

punch[1] n **1** (**a**) *suráxkon; anjre; niz dar váźehá ye serewte... -anjir [besanjid bá kawkanjir]; con: carmanjir/ áhananjir/ káqazanjir//*. (**b**) *sonbe.* **2** mix *[besanjid bá "mix e deram"; bázgardid be* "mint"*]*

punch v **1 punch sth (in sth)** *suráx kardan; softan = sonbidan; anjirdan. //Pate ye kárván dudi rá softan; barg e áhani/ felezi/ yuwostin rá softan.//*. **2 punch (sb) in/ out** (US) = **clock (sb) in/ out**

punch[2] n *ávite** [mixture] *ye/ nuwábe ye meimand*

punch[3] v **1** *saxt mowt zadan/ kuftan. //saxt bá mowt kuftan./ saxt bá mowt be cáne ye mardi kuftan; Rixti dárad ke delam mixáhad bá mowt bezanamaw.//*. **2** *(dar Ámriká) gáván rá gerd ávardan*

punch n **1** (**a**) *bá mowt zadan. //mowt e saxti tu ye damáq e kasi xábándan//*. (**b**) *mowt e kársáz/ nirumand.* **2** *(pendárin) kári porzur; kársáz. //Yek soxanráni ye nirumand//.* **3 pack a punch** *bengarid be* "pack[2]". **pull one's punches** *bengarid be* "pull[2]"

punch-ball n (US) **punching ball** *tup e mowtzani*

punch-bowl *jámule* [<Kordi, Jámule]. //yek jámule* ye wiweyi por az báde//*

punch dard (also **punched card**) *biźang* [az Kori "biźang"]*

punch-drunk adj **1** *(dar mowtzani) (az mowtxordan) gij/ gijovij (wodan).* **2** *(pendárin) gij; mang. //Goftogugarán* [the negotiators] *pas az yek newast e digar ke báz sarásar e wab be derázá kewid gij/ mang budand.//*

punch-line n *wáhváźe. //Pas az wám soxanráni kard ammá wáhváźe ye soxanaw rá farámowt/ farámuw kard.//*

punch-up *(anáyin dar Engelestán) mowtkári; bezanbezan. //Begumagu be kotak-kári/ bezanbezan kewid.//*

punchy adj (**punchier**, **punchiest**) *(anáyin) porzur, nirumand. //gováźeyi* [argument], *segálewi* [debate] *nirumand/ kári//*

punctilio n (pl **punctilious)** *(beáyin) mu az mást kewidan; muwekáfi; bárikbini biw az andáze; //mubemu... rá anjám dádan//*

punctilious adj *be hame ye rizekárihá saxt parvá kardan; kári rá mubemu anjám dádan; mu az mást kewidan. //be hame ye rizekárihá mubemu parvá kardan; mubemu áyinhá/ ádinhá rá anjám dádan.//*

punctiliously adv *bengarid be* "punctilious"

punctiliousness n *bengarid be* "punctilious"

punctual adj *begáh; pegáh, "digar bámdád begáh barxást va farmud tá sotur zin kardand va barnewast." (ZBP. L2841 AT); be hengám; hengámi = hengámik [<Pahlavi, hangamik (ZBP. C1533 MK)]. //áqáz e newast be gáh./ sar e zamán e neháde, begáh ámadan./ Keráyenewinán keráyebahá rá begáh/ hengámik mipardázand.//*

punctuality n *begáh budan; hangámiki**

punctually adv *begáh/ pegáh/ hengámik/ behengám residan/ rahsepár wodan*

puncuate v **1** *daxwak*; daxwak* nehádan/ gozáwtan = daxwakidan* [<daxwak (Pahlavi) niz avestáyi, daxwta (EDPL)]. //Kudakán/ baccehá hanuz dorost daxwakidan/ daxwakgozári rá nayámuxteand.; Báznevis e soxanrániyaw rá báyad daxwakid*/ daxwakgozári* kard.//.* **2** **punctuate sth (with sth)** *boridan; //hengámi ke án ágáhi rá midádand mardom powtesareham/ payápei kaf zade/ hami kaf zade hurá kewide rewte ye soxan rá miboridand./ Miyán e soxanánaw rá boride payápei ru ye miz mikubid/ ru ye miz hamikubid.//*

punctuation n *daxwak*gozári, [baráye riwe be váźe ye bálátar bengarid]. //Be in kudakán/ baccehá hargez daxwakgozári* nayámuxteand.//*

punctuation mark *daxwak* [<Pahlavi "daxwak"' daxwte/ daxta (Avestáyi) (ZBP. L9.0770)]*

puncture n *suráx, pancari. //Dar ráh pancar kardam va dir residam.//*

puncture v **1** (**a**) *sonbidan, "alámathá ye án (ámás e andarunehá) dard e xalande báwad va gáhgáh pendárand ki án muze' hamisonabad." (ZBP. L5187 ZX). softan; anjirdan; áźdan = ájidan (ZBP. C3211); pancar kardan. //karaki** [a tyre] *rá pancar kardan; domali rá softan, "va sefáq rá besonbad va náyźeyi dar vey sázand va be dast forumáland tá rim az vey bepáláyad." (ZBP. L5536 ZX); bádkonaki rá suráx kardan. //wowaw suráx wode/ áźde gawte be bimárestánaw bordand.//.* (**b**) *pancar wodan/ kardan. //Do karak** [tyre] *dar ráh e sangeláx pancar wod.//.* **2** *bád e damáq e (kasi rá xábándan); fis e kasi rá xábándan. //Delam mixáhad cizi piw biyáyad tá fisaw bexábad/ bád e damáqaw bexábad.//*

pundit n **1** *pándit; kondá ye hendu.* **2** *(biwtar be wuxi) kárdán/ kárwenás. //kárdánán dar báre ye behtarin ráh e barxord bá án porsemán hamdástán nistand./ Miz e gerd e kárwenásánán be nám e jamjám*/* well-known televisions pundits//

pungency n *tondi, tizi, zanandegi, dorowti; tizgunegi*

pungent adj **1** *zanande, tond, tiz, tizgune, "va wir nápasandide va garm báwad va buy va ta'm tizgune báwad..." (ZBP. L5527 ZX). xenjir/ buy e tiz; buy e zanande (ZBP. C5291 FM); //yek cáwni* [sauce] *ye/ buyuafzár* [spice] *e tond/ zanade//.* **2** *(baráye soxan) gazande, dorowt, tond, niwdár. //soxanáni, xordegiri/ riwxandi gazande/ niwdár/ dorowt.//*

pungently adv *bengarid be* "pungent"

punish v **1** (**a**) **punish sb (for sth) (by/ with sth)** *kasi rá bázmálidan, "xástand ke cizi robyand, xawm e iwán rá bázmálidand tá be morádi naresidand…" (ZBP. L1372 TBH); guwmál dádan; guwmáli dádan, "barádaránaw rá bexán va guwmáli bedád." (ZBP. L3536 GS); "va behar yeki guwmál dád." (ZBP. L4458 THA); pirástan, "hamidun dáye rá laxti bepiráy- be pádafráh bar hálaw mabaxwáy." (ZBP. C5762 VR); daryáftan, "va pas agar be xaláf e án báwad az má daryáftan binid faráxor e án." (ZBP L1194 TBH); dádwekanán rá bázmálidan/ rá guwml dádan. //Baccehá rá baráye farviwewán* [carelessness] *guwmál dáde vádárewán kard baráye ásibi ke zade budand bepardázand.//.* (**b**) **punish sth (by/ with sth)** *guwmál dádan; pádafráh dádan. //Agreft* [crime] *e saxt rá báyad bá zendáni kardan e derázáhangtar pádafráh dád.//.* **2** *(anáyin) kasi rá mowt zadan/ mowtkári kardan. //Hamál* [opponent] *e xiw bá mowthá ye gerán kuft.//*

punishable adj, **punishable (by sth)** *pádafráh; pádafrepazir. //margarzáni/ marqazani; ágáhi ye doruqin dádan xosiri* [offence] *pádafráhpazir ast/ dar xor e pádafráh ast.//*

punishing adj *saxt, sotuhande. //yek sarbáláyi ye sotuhande/ báláraftan e sotuhande az wib//*

punishing n *wekasti saxt. //Cakmeháyam tázegi saxt ásib dide, niyáz be yek joft e nou dáram.//*

punishingly adv *bengarid be* “punishing”

punishment n **1** *guwmáli, "barádaránaw rá bexánd va guwmáli bedád." (ZBP. L3536 GS); málew, "ke Amir Mahmud pedar e man ast va man natavánam did ke bádi tiz bar vey vazad va málewhá ye vey ma rá xow ast." (ZBP. L1248 TBH); "va in málewi va dandáni bud ke bed-u nemude ámad." (ZBP. L1309 TBH). //málew e tanáni/ guwmál; cub/ kotak (zadan); margarzáni/ marqazani* [capital punishment]*//.* **2** *guwmáli; pádafre; pádafráh, "gonáhkári ke gonáh e vey áwkár nabovad pádafre ye vey áwkárá nakonand." (ZBP. L1714 DB). //Guwmáli ye ke be baccehá dádand xeili saxt bud./ Pádafráh báyad darxor e/faráxor e/ barandáze ye ágreft* [crime] *báwad.//*

punitive adj *(anáyin) málew, "va in málewi va dandáni bud ke bed-u nemude ámad." (ZBP. L1309 TBH); guwmál, "barádaránaw rá bexánd va guwmáli bedád." (ZBP. L3536 GS); pádafráh, "hamidun dáye rá laxti bepiráy -- be pádafráh ba halaw mabaxwáy!" (ZBP. C5762 VR); málew pirástan, daryáftan, "va pas agar be xaláf e án báwad az má daryáftan bebinid faráxor e án." (ZBP. 1194 TBH); bázmálidan, "xástand ke cizi robáyand hawam iwán rá bázmálidand tá be morádi naresidand." (ZBP. L1372 TBH); //viyandi** [an expedition] *baráye guwmál (dádan e wurewiyán)* [a punitive expedition]*//.* (**b**) *saxt, kowande. //báź bastan bar cizi yá kasi baráye guwmál; báź e kamarwekan bastan bar.../ Afzáyew e kowande ye/ kamarwekan e hazine ye zendegi.//*

punitively adv *bengarid be* “punitive”

punk n **1** (**a**) (also **punk rock**) *pánk (guneyi musiqi ye* Rock *e besyár guwxaráw ke dar páyán e dahe ye 1970 haváxáhe dáwt va baráye peikár bá manewte ye áyinparastán* [conventional attitudes] *padid ámad. //yek goruh e navázande ye, yek sangitá ** [concert] *ye, yek haváxáh* [fan] *e musiqi ye pánk.//.* (**b**) (also **punk rocker**) *yek javán e ajaq-vajaq; paretávusi. //sabk e áráyew e par e távusi/ ajaq-vajaq./ sabk e áráyew e mu ye par e távusi.//.* **2** (**a**) *(anáyin beviże, dar Ámriká/ xárdári) ádam/ pesar/ mard de bisariopá/ aldang.* (**b**) *áwqál; bi arzew; yáve. //ciz e áwqáli; bi arzew.//*

punnet n *(beviże dar Engelestán) sabad e kucak e mive. //Tutfarangi ye sabadi do dolár//*

punster n *váźebáz*

punt[1] (n) *balam; qáyeq e xádeyi [ke bá cubi deráz ke be kaf e rud mizanand ránde wavad]*

punt v **1** *xádezan [M. Moqaddam]; xádezani [M. Moqaddam]; //Xádezani rá zud ámuxt/ yád gereft./ Dar derázná ye rudxáne xáde zade raftand.//.* **2** **go punting** *balamsavári raftan; xádezani raftan*

punt[2] v *tup rá dar pátapká*/ futbál bá dast andáxtan va piw az zamin xordan lagad zadan*

punt n *tup rá be wive ye* punt[2] *lagad zadan*

punt[3] v *qomár kardan; ruy e asbán geroubandi kardan*

punter n **1** *(dar Engelestán) kasi ke ruy e asbán gerou mibandad/ qomárbáz (i mikonad)*. **2** *(anáyin/ xárdári) áwqálxar; koudan; hálu; Lor, [Lor nare bázár- bázár migande]. //Tá xarhá wád miwavand harce delat mixáhad benevis!; Mardom e bifarhang be sangitan*/ Operá nemiravand.//*

puny adj (**punier**, **puniest**) **1** *(biwtar xárdári) riqu, fesqele, cosqele. //andámhá ye/ máhicehá ye laqaru./* puny stature *cosqele; fesqele./ Ce jánevar e riquyi!//.* **2** *sost, bipá, máye ye delsuzi; harjá juri tarjome miwavad. //Be cárcanguli báláraftanam az taxtesanghá/ kuhestán e sangi xandidand.//*

pup n **1** (**a**) = puppy1. (**b**) *tule. //yek udar** [seal] *va tuleaw//.* **2** = puppy2. **3** **in pup** *(baráye máce sag) ábestan*

pup v (**pupping, pupped**) *tule záyidan; kotera kardan ["kotere" az guyew e Vajguni]*

pupa n (**pupas** or **pupae**) *qanj (ZBP. C389 FM); pile, "con pilán ráz e xod bá kas nagoftam- co pile dar gelim e xiw xoftam." (ZBP. C5806 FM)*

pupal adj *bengarid be* "pupa"

pupate v *(beáyin) pile wodan; qanj wodan/ gawtan*

pupil[1] n **1** *wágerd, virá (ZBP. C716). //dar in yáne* [kelás] si wágerd hast./ Ham dar dabestán miámuzad ham wágerd e puli/ dar xáne dárad.//.* **2** *wágerd; hávewt* (ZBP. C4148 MK). //Án parde kár yeki az hávewtán* e Rámbránt ast./ Zirxán* [tenor] *e yeki az wágerdán e* Caruso *bud.//*

pupil[2] n *mardom, "Ze gerye mardom e cewmam newaste dar xun ast -- bebin ke dar talabat hál e mardomán cun ast." (Háfez). mardomak; siyáhe (ZBP. C1974); báhuk (ZBP. C2256 FM); kela (ZBP. C1947)*

puppet n **1** **a marionette** *kudak, "yeki kudaki duxtand az harir -- be bálá ye án wir e náxordewir." [be bálá ye...= be andáze ye...] (ZBP. L6543 SF); ádamak; peikar (ZBP. C5950); geiwe* [<Gilaki]. //xeimewab-*

bázi; siyábázi//. **2** *(biwtar xárdári) abzár e dast. "va hargez nabáyad gozáwt abzár e dast e in va án gardid." (ZBP. L2425, NKZZF). //Namáyande ye raste ye kárgari rá piwmárdand* [accused] *ke abzár e dast e karfarmá/ karfarmáyán ast./ yek sarrewtedári ye/ warvin* e dast-newánde./ yek kewvar e dast-newánde.* [a puppet-state]*//*

puppeteer n *geiwebáz*; siábáz/ siyábáz; kasi ke káraw siyábázi/ xeimewabbázi ast.*

puppet-play (also **puppet-show**) *siyábázi; xeimewabbázi*

puppetry n *(honar e sáxtan va yá bázi kardan e bá ádamakhá ye) siyábázi/ xeimewabbázi*

puppy (also **pup**) n **1** *tulesag.* **2** *(anáyin/ xárdári) mard e javán e barmanew* [arrogant] *yá gostáx; tulesag. //Ey tulesag e biwarm!//*

puppy fat n *farbehi/ topoli ye kudakán yá bornáyán ke dar áyande az miyán miravad. //Pas az in Parvin án farbehi ye kudakáneaw rá az dast dád va doxtar e xowandámi* [slim] *gawt.//*

puppy-love, **calf-love** n *deldádegi/ ewq/ duwárm* e noujaváni. //Diváne ye ámuzegár e zistwenásiyaw ast ammá in joz yek deldádegi ye noujaváni cizi nist.//*

purchase[1] n **1** (**a**) *xarid. //In resid, ávand e* [proof] *e xaridetán ast.; Pawimán-and ke cerá conán saráy e bozorgi xaridand; keráye bá gozir* [option] *e xarid* [hire-purchase]*.//.* (**b**) *xarid. //Báyad az wahr kami xarid konam./ In gazáftarin xaridi bud ke tá konun kardeam.//.* **2** *(beáyin/ yekkáni) gir; jáy e pá. //Kuhnavardán dar yáftan e giri/ jáy e páyi ru ye* [getting any purchase on...] *taxtesang* [on the rock face] *gereftári dáwtand.//*

purchase[2] v **1 purchase sth (with sth); purchase sth (for sb)** *(beáyin) xaridan. //Xánehávi ke bá vám az anjomanhá ye xánesázi xaridári wode./ Kármandán rá vámidárand az bongáh* [the firm] *bahr bexarand.//.* **2 purchase sth (with sth)** *(bá az dast dádan e/ barxi kardan e cizi) be dast ávardan; gerán xaridan; //Piruziyi ke bahá ye geráni/ gazáfi baráyaw pardáxt wode.//*

purchase price n *bahá ye xarid. //Agar dastádast bepardázid bahá ye xarid kamtar ast.//*

purchaser n *(beáyin) xaridár. //Xaridár e saráy safte ye áyande seporde* [pay the deposit] *mipardázad.//. bengarid be* "vendor"

purchase tax *báź e bar xarid e kálá*

purchasing power **1** *taván e xarid. //Káhew e arzew e pul taván e xarid e mardom e dastmozd-begir rá káste.//.* **2** *arzew e puli/ xarid. //káhew e arzew e dolár.//*

purdah n *(dar kewvarhá ye Mosalmáni) parde, cádor, pice. //Kasi rá zir e cádor negahdáwtan; cádori budan; cádori zistan./ (pendári) (dar) xáne xeili kár dáram. Báyad do hafte dar xánde mánde az cewmhá durbáwam.* [to get into purdeh for...]*//*

pure adj (**purere; purest**) **1** (**a**) *náb, "xáles va ná-ámixte (ZBP, L4599 NKZZF); "pák; sáde; vaw; rávak; rávaki" (ZBP. C4820 FM); key, "wodastam bi wak o wobhe bar vey -- paziroftam mar u rá az del e key." (ZBP. C1745, FM, Zartowt Bahrám); dahdah. //panbe ye, abriwom e zar, pawm e náb; niz "zar e dahdah"./ Otáq rá sepid e sáde rangrazi karde budan/ razide budan* [painted pure white]*/. (pendárin) hurám*; wádmáni ye náb.* (**b**) *pákize; pák; náb. //áb e pák/ náb. //Havá ye in kuhestánhá xeili pák ast.//.* (**c**) *náb (na dorage). //U yek kouli* [gypsy] *ye náb ast./ xun e náb e/ xun e rávak e kouliyán dar ragháyaw raván ast./ U yek sorxpust e náb ast.//.* (**d**) *pársá; pák, " gar ravi pák o mojarrad co Masihá be falak -- az foruq e to bexorwid resad sad partou." (Háfez).* **2** *awu. //(soxanvari) páktan va pákmanew; humanewi* [pure thoughts]*; xod rá pák dáwtan; angizeaw pák bud./ duwizeyi pák/ dastnaxorde; xod rá pák dáwtan./ Angizeaw* [motive] *pák bud.//.* **3** *pák, náb. //pák baxtaki ánjá ámadam/ ánjá peidáyam wod.//.* **4** *(baráye ává) náb; rouwan; va rasá. //angi*/ esvari** [a pure note]*./ áváyi rouwan va rasá//.* **5** *(beáyin) náb; rávak. //dánew e engárew e náb/ rávak* [pure mathematics]*./ honar e náb/ rávak [besanjid bá* apllied art*]//.* **6 (as) pure as the driven snow** *pák e pák; awavan; pársá; bigonáh; awu.* **pure and simple** (*anáyin) xeili sáde; //Xeili sáde- cem e degarguni cizi joz bipuli nist.//*

pure-bred adj, n = thoroughbred

purée n *(beviźe dar váźehá ye serewte) kubide, narm, leh wode. //sabzi ye kubide dorost kardan.; sib e/ sibzamini ye/ tamewk* [raspberry] *e kubide.//*

purée (v) *narm kardan; kubidan va leh kardan. //Havij e kubide va narm be kudak dád.; Carxowt bará kubidan e va leh kardan e sabziját.//*

purely adv *pák; tanhá. //pák baxtaki./ án rá tanhá baráye sarmáyegozári xarid.//*

pureness n = purity

purgation n *pák kardan; pák gardánidan; pádyávi* [M. Moqaddam]*

purgative n, adj *wuyande, "yeki án báwad ki wuyande báwad va wirin con asal va anjir va xarboze va peste." (ZBP. L5263 ZX); rudewuy*. //In rouqan wuyande ast.; Piw az ápang** [operation]*/ kárdpezewki wuyandeaw/ rudewuyaw dádand.//*

purgatorial adj *con duzax/ hamestagán*. //dardi* [agony] *margbár; átaw e duzax.//*

purgatory n **1** **Purgatory** *hamestagán* [<Pahlavi, (C 4098 MK, BF); (ZBP, C814 FM)]; //niyáyew baráye faravahar e mordegán dar hamestagán.//.* **2** *(beviźe anáyin yá bewuxi) duzax. //Candán náwekib ast ke dar raj/ rade istádan baráyaw con duzax* [purgatory] *ast!//*

purge v **1** **purge sb (of/ from sth)**; **purge sth (away)** *páludan; pálidan; páláyidan. //Kátolikhá baráye páláyew e/ pálidan e ravánewán be xastugari* [confession] *mipardázand.//.* **2** *(kohne wode yá be wuxi) rude (ye kasi) rá wostan, "yeki án báwad ke wuyande báwad va wirin con asal va anjir va xarboze va peste." (ZBP. L5263 ZX). //Yek xorák* [dose] *az in dáru rudeat rá miwuyad!//.* **3** **purge sth (of sb) (from sth)** *pák sáxtan; páksázi kardan; az... pardáxtan. //Tarskárán rá az páygáhewán páksázi kardand/ pardáxtand* [the traitors were purged...]*./ Zabán dádand ke kumal** [party] *rá az neźádparastán bepardázand/ pák sázand/ páksázi konand.//.* **4** atone for (an offence, esp contempt of court) *(dátikán*) tuxtan; vátuxtan; tuzew baráye sarpici az farmán e dádgáh. //*purge on's contempt *vátuxtan/ tuzew baráy sarpici az farmán e dádgáh//*

purge n **1** *páksázi; pardáxtan. //páksázi/ pardáxtan e hamvandán e doźgeravide** [disloyal members] *Páksázihá pas az degarguni ye warvin*/ sarrewtedári//.* **2** *(beviźe dar gozawte) dáru ye wuyande ye rude, "yeki án báwad ki wuyande báwad va wirin con asal va anjir va xarboze va peste." (ZBP. L5263 ZX)*

purification n *páláyew; pádyávi [M. Moqaddam]; pádyáb. //páláyew e áb./ pádyávi ye fravaharhá* [the purification of souls]//

purify v (pt, pp **purified**) **1** **purify sth (of sth)** *pák kardan; pákize gardánidan; pákidan (ZBP. C2767); fánidan (ZBP. C6926 FM); páludan; pálidan; páláyidan; ásnidan* = ásnudan*. [<Pahlavi, ásnide/ ásnude (ZBP. C1972 MK)]. //Áb bá gozar az miyán e sang pákize miwavad; namakhá ye pálide/ fánide.; Xák báyad az har gune áludegi pák báwad.//*

purism n *pávgari*; pávgaráyi**

purist n *(beviźe dar zabán yá honarhá) pávgar* [<páv (ZBP. C4651 FM)]. //Pávgarán** [purists] *az degarguniháyi ke dar nask e namáyew dáde wod saxt takán xordand.//*

Puritan *xowkedindár dar doulat e Engelestán*

puritanical adj *xowkedindár; xowkedindári dar manew va kerdár; Bá ravew e xowkedindári bárámadan/ bárávardan; Bá wur e xowkedindári/ bá xowkedindári be peikár bá badihá barxástan; bá xowkedindári be peikár barxástan*

puritanically adv *//xowke dindári va az rámew/ xowi duri kardan va be hamestári bá án barxástan//*

Puritanism *puritani; xowkedindári*

purity, pureness n *páki; pákizegi; nábi; vawi; pársáyi; pávi. // páki ye áb rá ázmudan; Páki ye angize ye kasi rá zir e porsew bordan; nábi ye rang, parhib, ává//*

purl n, **purl stitch** *kele (ZBP. C454 FM); kele ye ru; kele ye zir. //do tá sáde/ dotá kele ye ru/ zir zadan./ Bá kele ye zir báfte//*

purl v *kele ye ru/ zir/ báftan/ zadan. //Yeki sáde, kele ye ru/ zir bezan.//*

purlieus n *(beáyin yá soxanvari) pirámun/ pirámunhá. //Pirámunhá ye páyetaxt//*

purloin v *(beáyin yá be wuxi) dozdidan; kew raftan. //Az áwpazxáne ye kárfarmá ye xod xoráki kew raftan.//*

purple adj **1** *arqaváni. //yek gol e/ pirhan e/ xornewin* [sunset] *e arqaváni./ Az xawm (roxsár e kasi) láźvardi wodan* [go purple in the face]*//.* **2** *(beáyin) (dar soxan/* literature) *sabk e poráráye; derázsoxani. //tekkeháyi/ ráhháyi/ rahi* [passages] *poráráye.//*

purple n **1** *arqaván; arqaváni. //arqavánipuw* [dressed in purple]*./ jáme ye arqaváni ye (wahriyárán e) Rum e bástán yá mahpristárán** [cardinals]*//*

purplish adj *arqaváni. //roxsári arqaváni//*

purple heart **1** *(dar Ámriká) newán e delávari [ke be sarbázán e xaste ye/ zaxmi ye jangi midahand.], Newán e xunin del.* **2** *(anáyin) noxuyi* [a pill] *be rixt e del dárá ye* amphetamine

purport n, **purport (of sth)** *maini* (ZBP. C304, C4214) (ZBP. L7250). //Cem e/ maini* ye án soxan án ast ke án bongáh varwekaste ast.//*

purport v *maini*...; cem... e budan/ xástan; harjá juri tarjome miwavad. //Án gate** [document] *be in cem/ maini* ast ke yek gozárew e diváni ast* [official statement]*//*

purpose n **1** *xást, "xást: [maqsud, eráde]." (ZBP. L4471 NKZZF); "dar e sevvom, con xást goftogu az án dar kár nist to guyi án rá be dide nemigirand." (ZBP. L4011 NKZZF); //Xást az án newast ci-st?; Xást e womá az raftan be Kánádá ci-st?;"Guyá/ engár xástaw tanhá dar zendegi puldár wodan ast."//.* **2** *áhang (ZBP. C3640); hang. //Barxordaw bá án kár hangmand nist* [her approach/ lack purpose]*//.* **3** **for practical purposes** *bengarid be* "practical". **on purpose** *dast-dasti; dáneste; andiwide, "...va Amir Mahmud náandiwide bedán zudi Amir e Xorásán wod." (ZBP. L1357 TBH). //"Ánrá baxtaki/ nadáneste/ nayandiwide wekast?", "Na, dáneste/ andiwide/ dastidasti wekast."/ Engár in kárhá rá dasti-dasti/ dáneste/ andiwide mikonad."//.* **serve one's/ the purpose** *faráxor/ darxor/ wáyán/ wáyeste budan. //Jáyi baráye newast/ didár yáfteyim ke darxoremán ast/ Jáyi baráye didár yáfteyim ke be dard e má mixorad.//.* **to little/ no/ some purpose** *(beáyin) bedard xordan/ naxordan. //bihude budan/ nabudan./ Puli ke dar án barnáme/ ráh sarmáyegozári wode candán bázdehi nadáwte.//*

purpose v *xástan. //Bar sar e án-and/ mixáhand yek kuwew e digar/ biwtari bekonad.//*

purpose-built adj *(beviże dar Engelestán) kárxáneyi ke viże ye kári sáxte báwand.*

purposeful adj *bá áhangi ostovár; hangmandáne. //bá áhangi ostovár; hangmandáne bá án porsemán/ gereftári ruberu wodand.//*

purposefully adv *hangmand/ hangmandáne. //bá áhangi ostovár be án newast andarámad.//*

purposeless adj *bi ármán; ná andiwide, "va amir Mahmud náandiwide bedán zudi amir e Xorásán wod." (ZBP. L1357 TBH). //yek zendegi ye bi ármán//*

purposelessly adv *bengarid be* "purposeless"

purposely adv *andiwide; dastidasti; dáneste. //U rá piwmárdand* [accused] *ke dastidasti/ andiwide gereftárih....hyi padid miyávarad.//*

purr v **1** *(baráye gorbe) xorxor kardan. //Xow* [happily] *xorxor kardan//.* **2** *xorxor kardan. //Ás e ráde*yi* [a car engine] *ke narm xorxor mikonad.//*

purr n *xorxor. //Xorxor e gorbeyi az ruy e xowdeli* [contented]*//*

purse[1] n **1** *piru, "zar ze piru sabok borun ávard -- dád darviw rá va xub ávard." (Bahrámi) (ZBP. C242 FM). //piru ye carmi; piru ye kalpaki** [plastic]*./ Piruyaw rá az kifaw* [handbag] *zadand.//.* **2** *pul, máye. //pul e/ máye ye tude* [the public purse]./ the privy Purse *pul e tujibi ye xáneváde ye wáhanwáhi.//.* **3** *pul. //baram** [prize]*/ piwkew barábar e wew hezár dolár.*[a purse of...]*//.* **4** *(dar Ámriká) kif (e dasti).* **5** **hold the purse-strings** *pul dast e kasi budan; sar e kise dast e kasi budan. //Nemitavánam pul e biwtari be womá bedaham zirá sar e kise dast e man nist.//.* **loosen/ tighten the purse-strings** *sar e kise rá wol/ seft kardan; az hazinehá káwtan.*

purse[2] v, **purse sth (up)** *hamkewidan; gerd kardan; labá e xod rá qonce kardan; //Bá labán e qonce (karde);* [purse (up)] one's lips. *labán e xod rá qonce kardan//*

purser n *návi ye sar-rewtedár e (kawti/ havápeimá)*

pursuance n, **in (the) pursuance of sth** *hengám e anjám e...; behengám e.../ dar ráh e..., //Ásibháyi ke hengám e anjám e kár/ xiwkári* [duties] *be kasi reside.//*

pursue v **1** *donbál kardan (baráye gereftan/ kowtan); be dom e kasi raftan, "va Hárun rá be womár ávardand va savárán beraftand be dom e kowandegán." (ZBP. L1041 TBH). //az pei ye... wodan, "asá va ebriq e u bardár va az pas e u miwo." (ZBP. L2512 AT); az pas e... wodan/ dom e... gereftan. "Amir Yusef mardi bud bi qáyele va dom e hic fesád va fetne nagerefti." (ZBP. L509 TBH); pei gereftan; donbál e... budand, "cun cewm e to del mibarad az guwenewinán -- donbál e to budan gonah az jáneb e má nist." (Háfez). //jánevar e doźágáhi/ dadi rá donbál kardan./ wekár e xiw* [prey] *rá pei gereftan./ az pas e dozdi wodan./ Pásbán dar wáhráh pei ye ráde* ye dozdide wode gozáwt.//.* **2** *sargarm e... budan; be... pardáxtan; pei gereftan; donbál kardan. //Bar án wod pas az gereftan e noxostin dánewnáme/ dareje ámuzew e xiw rá donbál konad/ pei girad./ Bar án wodeam ke digar pei ye án dástán rá nagiram.//*

pursuer n *kasi ke pei ye... gozáwte. //Har jur bud az cang e kasáni ke peiyaw gozáwte budand gorixt.//*

pursuit n **1** **pursuit of sth** *...-juyi; pei ye... budan; ...jostan; harjá juri tarjome miwavad. //Tanhá cem* [reason] *e degargunihá sudjuyi bud.; Zendegiyaw rá ruy e kámjuyi nehád.//.* **2** *kár, piwe, biyávár (ZBP.*

C157, FM). //Piwe ye honari [artistic], *soxan/ soxanvari* [literary], *dánewik* [scientific]*; kár e honari/ soxan/ dánewik./ Sargarm e kárhá ye arjdár budan; be kárhá ye arjdár pardáxtan//.* **3 in pursuit (of sb/ sth)** *pei ye...; wekár e...; donbál e..., //Sitan marde gonde* [grown men] *pei ye yek rubáh.//.* **in pursuit of sth** *pei ye/ donbál e... (gawtan/ budan). //Mardomi ke dar kewvar pei ye kár migardand.//.* **in (hot) pursuit/ pursuing** *saxt pei ye... gozáwtan. //Rubáhi ke sagán e tázi* [hound] *saxt peiyaw gozáwteand.//*

purulence n *cerk, rim, wux, pix, pixál, kix = kiq (ZBP. C1720 FM)*

purulent adj *cerk, cerki, rimen (ZBP. L866); wuxnák, "qorhe ye wuxnák báwad va xowkriwe ziyádat ávarad." (ZBP. L5483 ZX)*

purvey v, **purvey sth (to sb)** *(xoráki) faráham ávardam/ resándan; dar dastras e... nehádan. //Guwtforuwáni ke powt-dar-powt* [for generations] *guwt be darbár wáhanwáhi resándeand.; Daftari* [bureau] *ke dar bázár e berwut-berwind** [the stock market] *ágáhi dar dastras e xaridárán e bahr* [share] *migozárad.//*

purveyance n *bázgardid be* "purvey"

purveyor n *faráhamávarande; resánande; harjá juri tarjome miwavad. //Xayyám va Pesarán faráhamávarandegán e báde ye náb.//*

purview n *gostare, meidán. //In porsewhá birun az gostare ye/ meidán e porsew e/ kávow e má-st.//*

pus n *rim, rime, cerk, ástim; pixál = pix (ZBP. C239 , C240); rem; sim (ZBP. C379); kara (ZBP. C436); kersane (ZBP. C 421); hou (ZBP. C690); hapar (ZBP. C707); kix = kiq (ZBP. C1720); faź, kalij (ZBP. C5163); zang = źang (ZBP. C6986). //Pezewk kudak rá niwtar zad tá cerk/ rim az án bepáláyad/ rá az án bedarkonad.//*

push[1] n **1** *hol (dádan); fewár (dádan); kus, "ze nágah be ruy andaroftád Tus -- to gofti ze pil e źiyán yáft kus." (ZBP, C1872 SF). //Dar rá saxt hol dádan; Bá yek hol/ kus dar/ darváze rá gowud/ bázkard.//.* **2** *táxt; tak; kaft. //Farmánde bar án wod tá bahár ták rá be derang afkanad.//.* **3** *angize (ye piruzi). //Angize* [push] *ye basande baráye in ke bázargáni kámyáb gardad nadárad.//.* **4 at a push** *(anáyin, beviźe dar Engelestán) bezur. //bezur mitavánim be wew tan já dahim/ baráye wew tan já faráham konim* [provide sth at a push]*//.* **give sb/ sth get the push** (**a**) *(beviźe dar Engelestán- anáyin) rándan; ránde wodan; birun rándan/ wodan. //Kixá** [boss/ manager] *ye nou ke (sar e kár) ámad birunaw kardand.//.* (**b**) *(az kasi) boridan. //Az dust e doxtaraw borid* [give sb a push]*//.* **if/ until/ when it comes to push** *(kár) bejáy e bárk kewidan. //Agar kár bejáy e bárik bekewad báyad anduxteyemán rá hazine konim.//*

push[2] v **1** *hol dádan, fewár dádan. //To az pas hol bede, man az jelo mikewam.; Saxt fewár bede, ahrom páyin miravad.//.* (**b**) *pas rándan; piw rándan; hol dádan; pas newándan (TMK, A. Kasravi). //rismán rá mitaván/ taván kewid ammá nemitaván án rá hol dád!; Taxt e raván e kudak* [pram] *rá az sarbáláyi hol dádan; Miz rá kami hol dádan va be divár nazdiktar kardan; Dar rá hol dáde bázkard/ gowud./ Gereftári rá az andiwe ye xod/ sar e xod bedar kardan.//.* (**c**) *hol dádan; bezur piw rándan. //Anbuh e mardom be zur piwrafte az jeloyemán gozawtand./ Nágzir az miyán e anbuh e mardom bá fewár baráye xod ráh báz kardim.//.* **2 push (on)/ against sth** *fewordan/ fewár dádan. //Bá wáneaw dar rá saxt fewár dád./ Zang e dar rá fewordan./ befewár./ Bá fewordan e tokme ye qermez mitaván/ mitavánid carxowt* [engine] *rá bázistánid.//.* **3** (**a**) *(anáyin) vádáwtan; vádár kardan; zur kardan. //zur kardan; Báyad án kudak rá be zur be kár vádáwt vagarna hic kár nemikonad./ Pedar va mádaraw/ zádáránaw* vádáraw kardand/ vádáwtandaw be dánewgáh ravad.; Saxt be u fewár ávardim ke be rewte ye dánewhá ravad.//.* (**b**) **push sb for sth** *bá fewár az kasi gereftan; zir e fewár nehádan; fewár ávardan. //Baráye pardáxt be kasi fewár ávardan; Báyad behewán fewár ávarim/ zir e fewárewán nehim tá zud áhang e kári konand.//.* **4** *(anáyin)Mardom rá be xaridan yá paziroftan e cizi vádáwtan. //Cewmhamcewmi* [competition] *faráván ast báyad mardom rá be zur be xarid e farávardehá ye nou* [new products] *vádáwt./ Agar dar xást e/ dáv* [claim] *e xod páfewári nakoni nákám mimáni.* [not get satisfaction]*//.* **5** *(dáruhá ye xeradpuw* [narcotics] *rá) be xugarán foruxtan. //Baráye foruw e dáruhá ye xeradpuw be xugarán bázdáwt wod.//* **6 be pushed for sth** *(anáyin) cizi kam dáwtan. //pul/ zamán/ gáh kam dáwtan//.* **be pushed to do sth** *(anáyin) gereftári dáwtan; zir e fewár budan. //Baráye begáh residan e ánjá zir e fewár xáhim bud.//.* **push the boat out** *(anáyin) bi parvá be hazine jawn gereftan. //In vápasin wappási*/ mehmániyi ast ke midahim, pas bogzár xub jawn begirim- gur e pedar e pul.//.* **push one's luck** *(anáyin) yekbár jasti malaxak, dobár jasti malaxak... bár e sevvom becangi malaxak!. //Bár e piw gereftár/ dastgir nawodi, ammá yekbár jasti malaxak; dobár jasti malaxak... bár e sevvom becangi malaxak!//.* **push up (the) daisies** *(anáyin/ bewuxi) haft kafan pusándan. //Tá án barnáme be páyán resad man haft kafan pusdándeam.//.* **7 push sb about/**

around *(anáyin) kasi rá be zur pei ye kári ferestádan; peivaste kasi rá invar ánvar ferestádan.* **push ahead/ forward/ on** *ráh e xod rá raftan. //Dárad wab/ tárik miwavad bogzár beravim/ bogzár ráh e xodemán rá beravim!//.* **push ahead/ forward/ on (with sth)** *sarsaxtáne donbál kadan; sarsaxtáne naqwehá ye xod rá peigiri kardan.* **push along** *raftan; rahsepár wodan. //Xodá negahdár- aknun behtar ast beravam.//.* **push for sth** *powt e/ pei ye... gozáwtan; payápei va saxt darxást kardan. //Saxt pei ye vátáw* e wive ye ráygiri* [electoral reform] *gozáwteand.//.* **push sth forward** *piw kewidan; digarán rá vádáwtan ke be cizi parvá konand.?. //Payápei dáv e xod* [his claim] *rá piw kewid.//*. **push oneself forward** *xod rá piw andáxtan; xodnamáyi kardan.* **push off** *(anáyin- biwtar be rixt e farmáyew va nápasand) gom wodan. //Gom wo!, Injá be to niyázi nadárim!//.* **push (sth) off/ out** *xáde zadan/ xáde [M. Moqaddam]. //bá páru be karáne ye rud fewordan tá qáyeq dur wavad.//.* **push sb/ sth over** *sarnegun kardan; andáxtan; zamin zadan. //Hengámi ke hame hamdigar rá hol dádand beravand cand kudak zamin xordand.//.* **push sth through** *be zur pazirándan; tond be páyán reesándan. //Naqweyi rá az karád/ goruh e gozin* [committee] *be zur gozarándan//.* **push sth up** *peivaste bálá bordan. //Kambud e zamin baráye sáxtemán bahá ye xáne rá peivaste bálá mibarad.//*

push-bike (n) *(anáyin) docarxe (ye páyi/ na carxowti/ motori)*

push-button adj *tokmeyi; fewári; xodkár. //vákiveyi*/ rádiyoyi ke sázkardanaw/ házewaw* xodkár/ tokmeyi ast.//*

push-cart n *gári ye dast; arrábe ye dasti*

push-chair, (US) **stroller** n *carxak* [baráye ráhbordan e wirxár]*

pusher (n) **1** *(anáyin/ xárdári) sudju.* **2** *(zabán e kuce) qácáqci ye dáruhá ye xeradpuw* [narcotics]

pushily adv *bengarid be* “pushy”

pushiness n *bengarid be* “pushy”

pushing adj **1** *bengarid be* "pushy". **2** *(anáyin) nazdik... budan; be... residan. //Nazdik e 40 sál/ 50 sál dáwtan.//*

push-over n **1** *(zabán ne kuce) fut; ábexordan. //bordan/ barande wodan dar án hamávard* [tournament] *con ábxordan* [push-over] *bud.//.* **2** *hálu. //Pul darávardan azaw/ az u ásán ast- xeili hálu ast.//*

push-pull adj *(baráye dastgáhhá ye barqi) do dariceyi/ do-jalvandi* maháneyi** [an amplifier] *e dodariceyi*

push-start v *(baráye ráde*/ máwin) hol dádan va átaw kardan. //Gománam báyad holaw dahim tá rouwan wavad.//*

push-up n (US) = press-up *(be* “press[2]” *bengarid)*

pushy (**pushier**, **pushiest**) *(beáyin- xárdári) xodnamá, xodkáme; porru. //Candán xodaw rá jelo andáxt ke az cewm e mardom oftád.//*

pusillanimity n *(beáyin/ xárdári) tarsuyi, bozdeli, baddeli*

pusillanimous adj *(beáyin/ xárdári) tarsu, bozdel, baddel*

pusillanimously adv *(beáyin/ xárdári) tarsuyáne, bozdeláne, baddeláne*

puss n **1** *(baráye xándan e gorbe) piwi; piwpiw.* **2** *(anáyin) doxtar e lavand va báziguw. //Doxtare báziguw e lavand e ábzirekáhi* [sly] *ast.//*

pussy n (also **pussy-cat**) *(be zabán e kudakán) piwi; (zabán e kuce- zewt) kos. //*pussy-whipped
zanbezur [az guyew e Lori ye Fársuni, Bahram Eslámi]; mo’anasos-somáyi (váže ye Tázi ye xandenák, barsáxte ye Obeyd e Zákáni, Resále ye Delgowá); zanzalil

pussyfoot v, **pussyfoot (about/ around)** *(anáyin/ xárdári) bozdeláne raftár kardan; inpá-ánpá kardan; mesmes kardan; fesfes kardan. //Mesmes nakon, begu ce mixáhi!//*

pussy willow *bidmewk, be nám e dánewik e* Salix discolor

pustule n *gandetával (ZBP. L1612 JGS)*

put[1] v (**putting;** pp **put**) **1** (**a**) *nehádan; gozárdan; gozáwtan; foruhewtan, "nábiná rasan barkewid va in maq’ad rá barávard birun e saráy foruhewt va xod forudámad." (ZBP. L2 AT); faráznehádan, "va án cub ki rasan dar vey baste bud be sar e cáh faráznehád." (ZBP. L2463, TB); jáy kardan, "Siyah Cewm rá band barpáy kard -- be zendán darun mard rá jáy kard." (ZBP. L4619 SF); hewtan (riwe ye aknun "hel-"); newándan; wándan, "To gofti gouz bar gonbad hamiwánd -- va yá dar bádiye kawti hamiránd." (ZBP. L7709 VR). //ketáb rá bar miz nehád/ ru ye miz gozáwt./ "Qeici rá kojá gozáwti/ nehádi?", "gozáwtamaw/ nehádamaw dar kewo."/ Wekar tu ye cáyam rixti?; Dastánaw rá dar jibaw nehád/ gozáwt/ kard./ Dast bar gardanaw/ gardan e án doxtar andáxt/ nehád./ Dast bar wánehayaw andáxt/ nehád./ Peikare rá xeili bálá*

ávixti./ Ámŕikáyiyán be sál e 1969 yek ádam rá ru ye máh piyáde kardand/ newándand/ nehádand/ faráznehádand./ Márádoná tup rá zad tu ye darváze.//. (**b**) *kardan; nehádan; zadan; harjá juri tarjome miwavad. //Miwavad xáhew konam in walvár rá pine zani/ pine koni?/ Báyad ru ye dar jeloyi yek qofl e nou kár bogzárim.//.* (**c**) *forukardan; jádádan. //Kárdi miyán e dandeháyaw forukard/ jádád.//.* (**d**) *nevewtan; nehádan. //Bar gateyi** [document] *dastine nehádan.; Nám e kasi rá zadan/ az miyán bardáwtan* [put a cross against sb's name]*; Námat rá injá benevis!//.* **2** *kardan; gardánidan. //Án ruydád qamginaw kard/ deltangaw kard/ gardánid./ Áhangi* [decision] *ke womá kardid ma rá dar sán* [position] *e neháde/ ma rá docár e gereftári karde./ Ásibi ke be kamaraw resid cand hafte u rá az kár bázmidárad* [put out of action]*; Rushá bar án-and ke máhváreyi dar madár e Bahrám* [Mars] *nehand.//.* **3** *radebandi kardan; dar... nehádan. //U rá dar bálátarin rade ye rudsázán/ áhangsázxán e jahán* [greatest composers] *jahán nemineham/ nemigozáram./ U rá dar bálátarin rade ye matalnevisán e novin* [novelist]*/ emruzi migozáram/ mineham./ Az didgáh e nevisandegi u rá hampáye ye Tolstoy midánand.//.* **4** *(pas az* adv*/ band e kárváźe/ yá bá* "how" *dar porsewhá ávarand.) goftan; be zabán ávardan; harjá juri tarjome miwavad. //Xeili bá kárdáni/ gáhwenási* [tactfully] *án rá goft./ ce xow goft/ xeili bejá bud...* [very well put]*./ Conán ke Xayyám goft:.. "Man conin cizi nemiguyam"* [I do not put it quite like that"*//.* **5** *partáb kardan besanjid bá* shot-put/ shot. **6 not put it apart sb (to do sth)** *(anáyin/ bá* "would" *bekár miravad), az kasi dur dánestan* (put it past sb). *//Az u dur nemidánam ke az mádarbozorgaw pul nadozdad. = Az u barmiáyad ke az mádarbozorg e xod pul bedozdad.//.* **put it to sb that...** *fará-afgandan, "va cand bár Bolhasan e Aqili hadis e u fará-afgand va Soltán besyár nikuyi goft..." (ZBP. L1301 TBH). //Man miguyam va mixáham bepazirid ke womá tanhá kasi hastid ke angizeyi* [motive] *baráye án ábgreft* [crime] *dáwteyid.//.* **put sb through it** *(anáyin) ranj dádan; bár kardan; saxt gereftan; docár e gereftári kardan; harjá juri tarjome miwavad. //Dar án handemán** [interview] *rásti be to saxt gereftand.//.* **put together** *ruyehamrafte; ruyeham; peivastan, "ke bargirad án rá ke to afkani? -- ke peivandad án rá ke to bewkani?" (ZBP. L4825 SF); bázpeivastan, "Del e man na conán dar mehr bewkast -- ke dánad mardom u rá bázpeivast." (ZBP. L7735 VR); bázfaráham ávardan, "con wab andarámad xodá ye ta'álá párehá ye u rá bázfaráham ávard va u rá dorost kard." (ZBP. L100 TB). //Baxw e womá pársál biw az hame ye baxwhá ye digar ruyeham darraft dáwte./ (baráye digar govewhá* [idioms] *ye darbardárande ye* "put" *be námváźehá va setáyhá** *bázgardid.). baráye nemune:* "put one's foot into it" *bengarid be* "foot"*.//* **put sth right** *bengarid be* "right". **7 put (sth) about** *(daryánavardi) be su ye digar rándan; be su ye digar gawtan. //Kawti be árámi be su ye digar gawt.; Náxodá kawti rá be su ye digar gardánd.//.* **put sth about** *(ágáhihá ye/ soxanán e doruqin) parákandan. //Hamiwe ágáhihá ye badxáháne miparákanad./ Conin áváze oftáde* [it's being put about that...] *ke noxostvazir mixáhad az kár kenáre juyad.//.* **put sth above sth/ put sth before sth**. *bengarid be* "above" *va* before. **put sth across sb** *sar e kasi koláh gozáwtan/ sar e kasi wire málidan. //*Are you trying to put one across me?: *Mixáhi saram rá wire bemáli?//.* **put oneself/ sth across/ over (to sb)** *fahmándan/ resándan. // Hengám e handemán** [interview] *nemitavánad xodaw rá xub befahmánad/ beresánad.; Dar fahmándan e andiwehá ye xod xeili taváná ast.//.* **put sth aside** (**a**) *(dar yek) kenár nehádan. //Ruzname rá kenár gozáwte ketábi bardáwt.//.* (**b**) *kenár gozáwtan; andáxtan [con pul; yá cizi digar]. //Áqá ye Smith In ketábhá rá baráye womá kenár migozárim./ Baráye (ruzgár e) báznewastegiyaw pul e xubi/ kaláni* [a tidy sum] *kenár gozáwte/ anduxte.//.* (**c**) *nádide gereftan; farámuw kardan. //Bar án wodand násázgárihá ye/ fádoyihá* [differences] *ye xod rá kenár begozárand/ farámuw konand.//.* **put sth at sth** *gomán zadan. //gománam 60 sál dárad./ Gomán mikoni bahá ye án xáne cand báwad?//.* **put sb away** *(biwtar be rixt e náwenáxte/ anáyin) jáy kardan, "Siyahcewm rá band bar páy kard -- be zendán darun mard rá jáy kard." (ZBP. L4619 SF); dar zendán kardan; dar bimárestán e raváni kardan. //Baráye dozdi ye zinávan* [armed robbery] *dah sál zendániyaw kardand.; Kami xol wode bud* [go a bit odd] *nágozir dar bimárestán e ravániyaw kardand/ xábándandaw.//.* **put sth away** (**a**) *(kenár) gozáwtan. //Báziyat ke be páyán resid báziceháyat rá dar ewkáf bogzár/ beneh!/ Mixáham beravam ráde*/ máwin rá dar rádegáh*/ párking bogzáram.//.* (**b**) *pasandáz kardan; anduxtan; //Cand hezár dolár baráye (ruzgár e) báznewastegiyaw pasandáz karde.//.* (**c**) *faráván xordan/ nuwidan; gosárdan. //Diwab báyad nim botri marzbuze*/ viski gosárde báwad./ Nemifahmam/ darnemiyábam in hame xorák rá kojáyaw já midahad!//.*
put sth back (**a**) *sar e jáyaw nehádan/ gozáwtan. //Pas az in ke kárat be páyán resid xáhew mikonam farhang rá sar e jáyaw bogzár.//.* (**b**) *pas kewidan. //Pangánam** [clock/ watch] *jelo miravad/ tond kár mikonad báyad án rá 5 pál** [minute] *pas bekewam.//.* (**c**) *pas andáxtan. //Newast e emruz pasin rá be hafte ye áyande andáxteand.//.* (**d**) *máye ye derang gawtan. //Bastnewini ye ránandegán e rádehá ye bárkew*/ bári*/ kámiyonhá resándan e káláhá ye má rá biw az yek máh pas/ be derang andáxte.//.* (**e**) *(anáyin)*

farávān nuwidan; gosárdan. //Tá nimewab nazdik e do botri mey gosárd.//. **put sth before/ above sth** *noxost dánestan; bálátar az hame (ciz) womordan. //Behzivi* [welfare] *ye farzandánaw rá bálátar az har ciz e digar midánad.//.* **put sth by** *pasandáz kardan. //Pul e farávâni pasandáz karde//.* **put (sth) down** *bezamin newastan; havápeimá rá newándan. //Havápeimá rá dar kewtzári be zamin newánd.//.* **put sb down** (**a**) *piyáde kardan. //Masráde*/ otobus istád (tá) cand tan ráhi rá piyáde konad.//.* (**b**) *(anáyin) nekuhidan; xár kardan; damáq e kasi rá suzándan. //Hamiwe jelo ye mardom hamsaraw rá xár mikonad.//.* **push sth down** (**a**) *nehádan; zamin gozáwtan; foruhewtan, "Nábiná rasan barkewid va in maq'ad rá barávard va birun e saráy foruhewt va xod forud ámad." (ZBP. L2, TB). //Piw az án ke kasi rá zaxmi koni án kárd rá foruhel/ bogzár zamin!; Nemitavánam in matal rá zamin bogzáram/ foruhelam!//.* (**b**) *dar anbár nehádan.; //Pársál do xom mei ye* "claret" *keláre dar anbár nehádam./ Dowanbe ye áyande mehmáni dáram/ midaham. Dar daftar e yáddáwt e ruzáneat benevis farámuw nakoni.//.* (**d**) *forunewándan; sarkub kardan. //áqálewi* [rebellion], *wurewi* [revolt], *xizewi* [uprising] *rá sarkub kardan/ foru-newándan./ Farmándehi ye/ farmánraváyi ye ártew be sarkubi ye hargune hamestári** [opposition] *e xawáyáyi kamar baste.//.* (**e**) *(biwtar be rixt e náwenáxte) (jánevar e pir yá bimári rá) kowtan/ sarbenist kardan. //Asbe oftáde páyaw wekast va mibáyast u rá kowt./ Gorbeyemán candán pir va bimár wode bud ke nágozir wodim bedahim bekowandaw.//.* (**f**) *(dar kahestán** [parliament]*) Dar dastur e newast gonjándan/ dar dastur e segálew* [consult] *nehádan; piwnahádi rá baráye segálew gonjándan. //Hamestárán** [the opposition] *bar án-and ke barxord e* [handling of the affair] *warvin* rá bá án kár dar dastur e newast gonjánde warvin* rá nekuhide ráy girand.//.* **put sb down as sb** *kasi rá... dánestan/ womordan. //Gomán kardam yek afsar e báznewaste ye niru ye daryáyi ast.//.* **put sb down for sth** (**a**) *nám e kasi rá jozv e... nevewtan. //Nám e ma rá baráye se pate* [ticket] *baráye namáyew e wanbe benevisid/ benevis.//.* (**b**) *nám e kasi rá jozv e fehrest e dánewámuzán e puli* [private school] *piwnevis kardan. //Pesarewán rá dar dabirestán e puli ye Alborz nám nevewteand.//.* **put sth down to sth** (**a**) *páy e kasi gozáwtan/ nevewtan. //Miwavad xáhew konam (bahá ye) in kafwhá rá páy e man benevisid?//.* (**b**) *be... bastan; be...vábastan; dar gero ye... dánestan. //Kámyábiyaw rá vábaste be ce midáni?; Hameaw rá dar gero ye saxtkuwi va nouávariyaw midánam.//.* **put sth forth** *javáne / qonce/ wáxe zadan. //Bahár ámade va caparhá* [hedges] *dárad barg e táze midahad.//.* **put oneself/ sb forward** *...rá námzad e... kardan. //Do dastecapi rá baráye kárgozári ye kumal** [party] *e kár námzad kardeand./ Miwavad womá rá námzad e dabiri ye báwgáh e cougán camani* konam?* [gulf club secretary]*.//.* **put sth forward** (**a**) *(pangán** [clock]*) jelo/ piw kewidan. //Pangánat* rá jelo bekew- panj pál** [minute] *pas ast.//.* (**b**) *piw andáxtan/ jelo kewidan. //Tárix e zanáwuyiyemán/ bayugániyemán* [weddding] *rá yek hafte jelo kewideyim./ andáxteyim.//.* (**c**) *piw nehádan/ kewidan; fará-afkandan, "va cand bár Bolhasan e Aqili hadis e u faráafkand va soltán besyár nikuyi goft." (ZBP. L1301 TBH); piw kewidan. //Gováźeyi* [argument], *naqweyi, piwnehádi rá faráafkandan; Piwnahádát e bonyádi baráye vátáw** [reform] *e wive ye gozinew faráafkande/ piw mikewad.//.* **put in** *miyán e soxan e kasi davidan. //Miyán e soxan e má davide goft, "pas má ce?"|//.* **put sb in** (**a**) *be kasi kári dádan; kasi rá (dar sáxtemáni) sar e kári nehádan. //Kasi rá seráydár/ pás e/ negahbán e jáyi kardan//.* (**b**) *bargozidan va sar e kár ávardan.* (**c**) *//(goruh e barande dar tapkáye*/* Cricket*) Az goruh e hamestár** [the opposing team] *xástan ke tup e noxost rá bezanad./ Ostráliyá barande wod va az goruh e varzewi ye Engelestán xást tup e noxost rá bezanad.//.* **put sth in** (**a**) *kár gozáwtan. //Be in saráy/ xáne ke ámadim garmáyew e nápik** [central heating] *e nou kár gozáwtim./ Dárim wornáv** [shower] *e nou kár migozárim.//.* (**b**) *gonjándan. //Agar dári be mádarat náme minevisi farámuw nakoni benevis ke biyáyad injá bemánad.//.* (**c**) *...dádan. //darxást e afzáyew e dastmozd dádan/ darxástnámeyi baráye gereftan e taván e ásib dádan.//.* (**d**) *mowt zadan; cizi goftan. //Borzu cand mowt e kári/ jánáne be cáne ye Ali xábánd.; Miwavad dar injá yek cizi ham man beguyam?//.* (**e**) *be... pardáxtan; kári kardan. //Ruzi 12 tasu* [hour] *kár mikonad.; Emruz ivár* [evening] *báyad yek tasu be báqbáni pardázam.//.* **put sth in; put sth into sth/ doing sth** *gozáwtan; dádan; kardan. //Sepás baráye hame ye kuwewi ke kardi!; Ruy e in barnáme xeili zamán nehâde saxt kuwideyim./ Baráye in ke zabán e Rusiyaw rá behtar konad xeili kár mikonad* [put a lot of work into sth]*//.* **put in (at...) put into...** *(baráye kawti/ jáwovân) be bandar ámadan. //Qáyeq baráye vásác** [repair] *be bandar e Dácá ámad.//.* **put in for sth** *darxást kardan/ dádan. //Mixáhid baráye án kár darxást bedahid?//.* **put oneself/ sb/ sth in for sth** *(dar hamávardi) darun raftan/ tu raftan/ nám nevewtan. //Baráye do ye sad metr va parew e derázá* [the long jump] *nám nevewte.//.* **put sb in for sth** *námzad e... kardan. //Afsar e farmánde S. Xorásáni rá baráye daryáft e newán e delávari* [medal of bravery] *námzad kard.* [put sb for a medal of...]*//.* **put off** *(baráye kawti- jáwovân) az bandargáh raftan/ dur wodan. //Az forz* [pier]*/ dur gawtim.//.* **put sb off** (**a**) *(baráye ráde*/ máwin/ qáyeq) piyáde kardan. //Az*

ránande ye masráde/ otobus xástam nazdik e náf e wahr ma rá piyáde konad.//.* (**b**) *be derang andáxtan; be zamán e digari andáxtan; váxándan; //Dustán rá be wám nevid dádeyim* [invite] *va aknun dir ast ke án rá váxánim* [cancel].*/ Baháne ávard ke xeili kár dárad va nemitavánad u rá bebinad.//.* (**c**) *bizár kardan; rándan; ranjándan. //Foruwande ye xubi ast ammá bá raftár e xodemániyaw mardom rá az xod miránad.* [put peopl off].*/ Az torwruyiyaw* [gruff exterior] *naranj, del e xeili mehrabáni dárad.//.* **put off (sth)** *pariwán kardan; pariwidan. //Man ke dáram miyandiwam pariwánam makon!; Dáwt bázi mikard ammá qouqá ye nágaháni u rá pariwid.//.* **put sb off sth/ doing sth** *kasi rá delsard kardan. //Án egnest** [accident] *u rá az ránandegi delsard kard ke digar hicgáh powt e farmán nanewast./ Ámuzgári nátaván va zurgu* [bullying]*/ qoldor u rá az dánew e engárew* [mathematics] *delsard kard.//.* **put sth off** *xámuw kardan/ xámuwidan; kowtan. //Miwavad piw az raftan ceráqhá rá xámuw koni/ bekowi?* [for lamps candles etc] *//.* **put sth off; put off doing sth** *be zamán e digari afkandan/ andáxtan; emruz-fará kardan. //Nágozir gawtim jawn e bayugániyemán/ arusiyemán rá tá Wahrivar be derang afkanim.; Newast e emruz pasin rá báyad be zamán e digari andáxt./ Baráye raftan nazd e dandánpezewk peivaste emruz-fardá mikonad* [putting off to go to].*//.* **put it on** *vánamud kardan; vánamudan. //Rásti/ berásti xawmgin nabud- injur vánamud mikard ke xawmgin ast.//.* **put sth on** (**a**) *puwidan; tan kardan; pákardan. //Yumu* [coat] *ye xod rá puwidan; dastkew e xod rá dast kardan; koláh e xod rá gozáwtan; dáman e xod rá puwidan; walvár e xod rá pá kardan./ Baráye mehmáni/ wappási* ce bepuwim/ ce pirhani bepuwam/ tan konam?//.* (**b**) *zadan, málidan. //golic*/ mátik zadan. //dastkáme málidan* [hand-cream].*/ Táze dárad bazak mikonad* [put on make-up].*//.* (**c**) *rouwan/ átaw kadan. //Ceráq, pazáve* [oven], *vákive*/ rádiyo/ jamjám** [TV] *rá rouwan kardan./ Bogzár ketri rá juw ávarde/ rouwan karde yek fenján cáy benuwim./ Nágahán tormoz kard//.* (**d**) *zadan, neváxtan; rouwan kardan. //valgi* [a record] *neváxtan; navári zadan* [tape]*/ cegálaki** [a disc] *naváxtan/ zadan./ Agar musiqi bogzáram bákat nist* [to mind]*?//.* (**e**) *... cáq/ sangin wodan. //Do kilo cáq wodan; Krismas/ Zádruz e Mehr cand kilo cáq wodi?//.* (**f**) *afzudan. //Ráh áhan e Engelestán baráye ruzhá ye estár** [holiday] *cand kárván dudi miyafzáyad.//.* (**g**) *namáyew dádan; bázi kardan. //Namáyewgarán e barzan/ visik** [local] *dar namáyewxáne ye dánewgáh, jang e Rostam va Afrásiyáb rá bázi mikonand.//.* (**h**) *pangán** [clock] *rá jelo bordan.* (**i**) *vánamud kardan be dáwtan e cizi; ... gereftan. //xod rá be nadánestan zadan/ xod rá be kuce ye Alicap zadan; adá ye guwáy** [accent] *ye Liverpulihá rá darávardan; roxsár e delxor be xod gereftasn./ Xodat rá be muwmordegi nazan midánam hame ye kákhá rá to xordeyi./ Engár rást miguyad ammá hameaw kalak ast* [it's all put on].*//.* **put sth on sth** (**a**) *afzudan/ bálábordan. //Warvin* dah sent bahá ye benzin rá bálá borde/ afzude//.* (**b**) *(báj bastan bar.... //bar báde báj bastan//.* (**c**) *ruy e... gerou bastan. //Dah dolár ruy e asb e [benám e* Black Widow] *dar takrobáyi* [race] *gerou basteam./ Hargez ruy e asbi gerou nabasteam.//.* **put sb on to sb/ onto sb** *kasi rá baráye kasi yáftan. //Baráye kasi dandánpezewk, lulekew* [plumber], *dastur* [lawyer] *yáftan./ Mitaváni baráyam hamárgar* [accountant] *e xubi biyábi?//.* **put sb on to sb/sth** *ágáhánidan; lou dádan; sar e nax dádan. //Yek kasi zang zade/ vákubar*/ telefon zade bedun e in ke nám e xod rá bedahad sar e nax be kárágáháni ke pei ye goruh e tabahkár migawtand dáde.//.* **put sb on to sth/onto sth** *darbáre ye cizi be kasi goftan. //"Ki/ ke in sofrexáne rá be to goft/ newán dád? Yek e yek-e!"//.* **put oneself out** *(anáyin) xod rá ranj dádan/ ranje kardan. //Xáhew mikonim xod rá baráye má ranj nadahid/ be saxti nayandázid./ Hamiwe ámáde ast xod rá baráye komak be digarán ranje konad/ be ranj andázad.//.* **put sb out** (**a**) *kasi rá bihuw kardan. //Dar dour e noxost hamestár** [opponent] *e xod rá bihuw kard.//.* (**b**) *ranj dádan; ázár dádan. //Omidvár-am dir ámadanemán ánán rá nayázorde báwad/ ranje nakarde báwad.//.* (**c**) *ranjándan. //Az gostáxiyaw saxt ranjid; Roxsáraw delxor bud/ Engár ranjide bud* [he looked put out.]*//.* **put sth out** (**a**) *cizi rá az xáne birun nehádan ke bebarand.; Áwqáldánihá, botrihá ye tohi ye wir rá birun gozáwtan ke bebarand./ Gorbe rá birun gozáwti?//.* (**b**) *birun nehádan. //Zirsigárihá, kásehá ye bádám e zamini* [peanuts] *rá birun nehádan./ Baráye mehmáni bawgir* [towels] *e pákize (birun) nehádan//.* (**c**) *wáxe/ javáne zadan. //deraxtán dárand wáxe ye nou/ teź mizanand//.* (**d**) *padid ávardan; sáxtan. //Án kárxáne hafteyi devist ráde* ye/ máwin e nou birun midahad/ misázad.//.* (**e**) *paxw/ cáp kardan; soxanparákani kardan. //Wahrbáni viźegihá ye mardi rá ke mixáhad az u bázporsi konad cáp va paxw karde.//.* (**f**) *xámuw kardan. //Átawnewánán tond átaw rá xámuw kardand/ newándand./ Wammi rá xámuw kardan; Copoqi/ pipi/ sigári rá xámuw kardan//.* (**g**) *xámuw kardan. //ceráq/ ceráq e gáz/ ojáq e gáz rá xámuw kardan//.* (**h**) *dar-raftan e yek andám. //Az asb oftád va wáneaw darraft.//.* (**i**) *nádorost budan. //Káhew e arzew e dolár máye ye án gawte ke arzyábihá* [estimates] *ye má tá cand hezár dolár nádorost az áb daráyad.//.* **put sth out (to sb)** (**a**) *kári rá dádan ke kasi jáy e digari bekonad. //Besyári az kár e laqzewgiri* [proof-reading] *rá dádeand birun be kasáni ke kár e ázád mikonand.* [free lancers].*/ Hame ye vásáchá** [repairs] *rá darjá anjám*

midahand va cizi az án rá nemidahand birun kas e digari bekonad.//. (**b**) *pul vám dádan va bahre xordan. //Bánkhá dárand biwtar va biwtar be mardom pul vám midahand xáne ye xodewán rá bexarand tá bahre bexorand.//.* **put out (to.../ from...)** *az bandar raftan/ rahsepár wodan. //Rahsepár e daryá wodan; Az Miami rahsepár e daryá wodim.//.* **put oneself/ sth over (to sb)** *bengarid be* **put oneself/ sth across/ over (to sb); put sth over on sb** *(anáyin) dar guw e kasi foruxándan; sar e kasi wire málidan. //Az ánjur mardhá nist ke betaváni saraw rá wire bemáli.//.* **put sth through** *bexubi be páyán resándan. //Dádosetadi rá bexubi be páyán resándan/ be anjám resándan./ Warvin** [government] *dárad vátáwhá** [reforms] *ye bonyádini/ bonyádin e hanvari** [social reforms] *rá dar zendegi ye tude be anjám miresánad.//.* **put sb through sth/ suffering/ trouble etc** (**a**) *ranj dádan; be saxti kewidan; saxti dádan. //Xánevádeat rá xeili ranj dádeyi./ Takávarán e kárámuz* [trainee commandos] *baráye doure ye takávari ranj e bi andáze va jánfarsá mikewand* [put through an exhausting assault course]*//.* (**b**) *be kasi pul dádan tá doureyi rá dar ámuzerwgáh yá dánewkade begozaránad./ Hame ye farzandánaw rá be wabáneruzi ferestáde pulewán rá dád.//.* **put sb/ sth through (to sb/...)** *//kasi rá gozáwtan bá digari bá vákubar*/ telefon soxan guyad. //Xáhew mikonam bogzárid bá kixá** [manager/ boss] *bá vákubar* soxan guyam./ Mixáham baráye kasi ke zang zade/ womáreyi rá dar Milán begiram.//.* **put sb to sth** *kasi rá be ranj/ be dard e sar andáxtan. //Omidvár-am ke xeili máye ye ranj e womá nawode báwam./ Tákonun xeili ranj dideyim//.* **put sth to sb** *dáde wodan; harjá juri tarjome miwavad. //Piwnahád e womá rá be báyján** [board of directors] *xáhand dád.//.* (**a**) *az kasi cizi porsdidan. //Aknun báwandegán mitavánand az soxanrán porsew konand.//.* (**b**) *az kasi xástan darbáre ye... ráy dahad. //Aknun bogzárid peyáhang* [resolution] *rá be ráy gozárim./ Dástán e bastnewini rá báyad be ráy e hamvandán e raste ye kárgari* [labor union members] *gozáwt.//.* **put sth together** *sáxtan; vásác* kardan; vaw kardan; sareham kardan; savár kardan; peivastan, "Ke bargirad ánrá ke to afkani? -- ke peivandad ánrá ke to bewkani?" (ZBP. L4825 SF); báz peivastan, "del e man na conán dar mehr bewkast -- ke dánad mardom u rá, bázpeivast." (ZBP. L7735). //báz faráham ávardan, "cun wab andarámad xodá ye ta'álá párehá ye u rá bázfaráham ávard va u rá dorost kard" (ZBP. L100 TB).* **put sth together** //put together a model airplane: *yek parhib e havápeimá rá sareham kardan.; Carxowt* [machine] *rá piyáde karde va bázpeivast./ (pendárin) goftári sareham kardan/ pardáxtan. //xoráki poxtan/ sar e ham kardan; parvandeyi rá baráye piwmár* [defence] *sáxtan.//. besanjid bá* "put together". **put sth towards sth** *(baráye komak be) ...pul dádan. //Har máhe nim e dastmozdaw rá baráye estár* e yaxlaxwak/ eski* [skiing holiday] *kenár migozárad.//.* **put up sth** *harjá juri tarjome miwavad, //Bedun e candán jangi separ andáxtand./ Án goruh e varzewi besyár xub istádegi karde bázi kard.//.* **put sb up** (**a**) *baráye kasi xorák va otáq dádan. //Mitavánim emwab be womá xorák va já bedahim.//.* (**b**) *kasi rá námzad e gozinew kardan. //Kumal** [party] *e Green omidvár ast cand tan rá baráye gozinew e hamegáni námzad konad.//.* **put sth up** (**a**) *bálá bordan; bálá kewidan.* **put up a flag** (**a**) *parcami afráwtan. //Agar mixáhid porsewi konid dast bálá konid./ Muháyaw rá zade bálá//.* (**b**) *barpá kardan; sáxtan. //capari* [fence] *zadan, yádmáni barpá kardasn; áwiyáneyi/ sarpanáhi sáxtan; cádor zadan./ Dar sálhá ye dahe ye wast candin dast sáxtemán e sará ye zewt sáxtand.//.* (**c**) *zadan, casbándan. //Áráye ye Krismasi/ záruz e Mehr zadan/ ávixtan./ ágahi casbándan; golpeikare** [a poster] *casbándan./ Nám e hamvandán e/ bázikonán e/ varzewkárán e goruh e varzewi* [team] *rá ru ye taxte ye ágahi* [notice-board] *micasbánand.* [put up on...]*//.* (**d**) *pul vám dádan; pul dádan. //Soudágari az in kuy wewsad hezár dolár dáde tá báwgáh e pátapká** [football club] *rá raháyi baxwad.//.* (**e**) *piwnahád kardan; piwnehádan. //Gováźeyi* [an argument], *báreyi* [a case], *piwnahádi rá* [a proposal] *piwnehádan/ dar miyán nehádan.//.* **put up (at...)** *dar jáyi mándan; darjáyi xorák va já gereftan. //Wab rá dar yek mehmnsará be sar ávardand.//.* **put (oneself up for sth)** *xod rá námzad e... kardan. //Mixáhad xodaw rá námzad e gozinew baráye án goruh e gozin* [the committee] *konad.//.* **put sb up (for sth)** *kasi rá námzad e... kardan. //Mixáhim womá rá námzad e ganjvari* [treasurer] *ye báwgáh konim.; Baráye in ke be báwgáh peivandid báyad yek hamvand e konuni womá rá námzad konad.//.* **put sb up to sth/ doing sth** *kasi rá be... kewándan; kasi rá be kár e zewti vádáwtan. //Nemitavánam bávar konam conin kári rá xodaw karde báwad./ Báyad cand tan az pesarán e bozorgtar u rá be in kár kewánde báwand.* [he must have been put up to it by...]//. **put up with sb/ sth** *bartáftan; kewidan. //Nemidánam cegune bá u sar mikonad* [put up with sb]*/ Nemidánam cegune sangdeli ye u rá barmitábad.//*

put-down n *tupuzi; xár kardan*

put-up job *(anáyin) duzokalak; nirang*

put-upon adj *kasi ke bá u badraftári wode, //az u bahrekewi wode* [badly treated/ exploited/ misused]/. /*Kasi ke con xar báraw kardeand./ azaw/ az u savári gerefteand* [a much put-upon person]./ *Gománam/ gomán mikonam dárand az man savári mikewand/ migirand / bahrejuyi mikonand.//*

putative adj *námvar; qalamdád wode. //Kasi ke hamegán u rá pedaraw midánand.//*

putrefaction n **1** *gandidegi.* **2** *gand; (máde ye) gandide*

putrefy v (pt, pp **putrefied**) *gandidan; gandándan*

putrescence n *gandidegi*

putrescent adj **1** *(beáyin) darhál e gandidan; nasáyi* [corpse] *ke dárad migandad.//.* **2** *gandidegi. //bu ye gand/ gandidegi//*

putrid adj **1** (**a**) *gandide, puside.* (**b**) *gand, badbu, gandenák. //Yek koppe máhi ye gandide ye badbu* [rotten] **2** *bad, palid, gand. //havá ye gand; Otáq rá cerá conán rang e gandi zadi?//*

putsch n *wurew*

putt v *(dar golf/ cougán camani*) tup rá áheste zadan va tá nazdik e surák rándan. //Báyad candán bevarzi* [practise] *tá betaváni tup rá áheste zade nazdik e surák ráni.//*

putt n *(dar golf/ cougán camani*) kust e áheste baráye resándan e tup nazdik e surák. //Az lab e sabze* [the edge of the green] *tá surák se bár tup rá áheste zad tá nazdik e surák* [take three putts] *beresánad.//*

putter n **1** *cougán e viže ye kust e narm/ áheste.* **2** *kasi ke tup rá áheste zade nazdik e surák miresánad.*

putting-green n *sabze be cand surák (dar cougán-camani*)*

putty n **1** *batune.* **2** **be putty in sb's hands** *con mum dar dast e kasi budan. //Conán zan e zibá va afsungari* [charm, charming] *bud ke mardán dar dastaw con/ mánand e mum budand.//*

putty v (pt, pp **puttied**) **1** *batune kardan/ zadan.* **2** **putty sth in** *batune zadan. //wiwe ye panjere rá batune zadan/ kardan//*

puzzle n **1** *kerdak* [<Pahlavi (ZBP. C7803 BF)], ráz, cistán, "Ázarbáyján hamiwe baxwi az Irán mibude va kamtar zamáni az án jodá gardide bá in hame zabánaw torki mibáwad va in xod cistáni wode va be dast e ruznámenevisán e Osmáni va Iráni oftáde bud." (ZBP. L7583 KK). //In ke cerá conin kardand hanuz baráyam rázi/ cistáni ast.//.* **2** *kerdak* [<Pahlavi (ZBP. C7803 BF)]. //Kerdak* e vážegán e hambor** [crossword puzzle]; *farawn* [<frawn (Pahlavi) (ZBP. C1928, MK, BF). //Kerdaki* rá bázgowudan. //*set a puzzle for sb: *kasi rá gij kardan; Az pásoxaw gij gawtam; Az in ke be námeam pásox nadáde gij gawtam.; Baráye yáftan e pásox, kalle ye xod rá dáqán kardan* [to puzzle one's brain to/ for...]./ *Káhew e nágaháni ye arzew e dolár kárdánán e hirbáni** [financial experts] *rá gij karde./ Aknun gij-and va nemidánand sepas ce konand/ ce vákonewi newán dahand.//.* **2** **puzzle over sth** *baráye daryáftan e cizi žarf andiwidan. //Haftehá-st az án náme ye wegerfaw gij gawte.//.* **3** **puzzle sth out** (try to) *Pásox e porsewi/ porsemáni/ cistáni rá bá žarf andiwidan yáftan. //Ámuzgár kudakán rá be xod rahá kard tá xod bá žarf andiwidan pásox e án porsemán rá biyáband.//*

puzzled adj *gij. //Bá roxsári gij guw midád/ dád.//*

puzzler n *gij-konande. //án porsew berásti gij-konande ast!//*

Pvt (abbr), (US) = **PTE**

PW abbr *(dar Engelestán)* PoliceWoman *pásbánu*. //PW Shamlu/ Pásbánu Wámlu//*

PX abbr (US) Post Exchange/ *foruwgáh e viže ye ártewiyán*

pygmy, **pigmy** n **1** **Pygmy** *hamvand e/ mardom e tabár e vižeyi ke dar Áfriqá ye kamarestáni** [equatorial] *ziste besyár kutule-and.* **2** *kutul, kutule, pác = páce* [az Gilaki: besanjid bá "páceqad"].* the pygmy shrew: *pácemuw e kur/ muw e kur e kutul*

pyjamas, (US) **pajamas** (n) *páyjáme. //yek páyjáme./ páyjáme ye ráhráh* [striped] *be tan dáwt/ puwide bud.//.* **2** *tonbán.* **3** **be the cat's whiskers/ pyjamas** *bázgardid be* "cat[1]"

pyjama, (US) **pajama** adj *páyjáme. //*pyjama jacket: *wabi//*

pylon n **1** *dagal e barq.* **2** *(dar forudgáh) borj yá dagal (baráye forud ámadan e havápeimá)*

pyorrhoea, (US) **pyorrhea** n *gande wodan e guwt e bon e dandán. "...va dandán va guwt e bone dandhá gande wavad." (ZBP. L5569 ZX); gandná**

pyramid n **1** *suci* [az Sanskrit "sucyagrastabham"].* **2** *beviže dar hendese: suci* [con árámgáh e wáhán e Gebt/ Mesr]. //cidan e qutihá be rixt e suci* powt e panjere ye maqáze//*

pyramidal adj *suci*; sucik*. bengarid be* "pyramid"

pyramidal selling *(dar bázargáni) bonakdári (foruw e awá** [the righyt of] *ye káláhá ye yek kárxáne be yek soudágar conán ke u sepas án rá be soudágarán e xordepá foruwad.)*
pyre n *cityá* [az Sanskrit citya] (kume ye hizom ke dar áyin e Hendován morde rá ru ye án suzánand.)*
Pyrex n *(nám e bázargáni) pireks/ guneyi wiwe ye átawxár. //yek douri* [dish] *ye pyreks/ átawxár//*
pyrites n *marqaw (ZBP. C6068 FM); marqaw e áhan; marqaw e mes*
pyromania n *átawkámegi* [besanjid bá* "nymphomania"*]*
pyromaniac adj *átawkáme**
pyrotechnic adj **1** *fann e kár bá átaw; taraqqe va xompáresázi.* **2** *átawbázi.*
Pyrrhic victory *piruziyi ke besyár gerán tamám wode va arzew e ziyánaw rá nadáwte*
python n *aź; garzemár (ZBP. C7247 FM)*
pyx n *(dar kelisá ye tarsáyán) nándán; drundán [drun = nán e yawte]*

Qq

Q, q n (pl **Q's**, **q's**) "Q" *hefdahomin vát** [letter] *e dabire ye Engelisi. //Váźe ye* "Queen" *bá yek vát* e* "Q" *áqáz miwavad.//*

Q *kutáhwode baráye* "question". **Q and A** *porsew o pásox. //*Qs 1-5 *Porsewhá ye 1 tá 5 zuri/ bezur/ zuraki ast (hame rá báyad pásox dád.)//*

QB *kutáhwode baráye* "Queen's Bench"*, (dátikán* e Engelestán), "dádgáh e Baxw"*

QC *kutáhwode baráye* "Queen's Counsel"*, (dátikán* e Engelestán), dádsetán*

QED *(kutáhwode) "ánce ke báyad ostrovár dáwte wavad"* (*az Látin* "quod erat demonstrandum")

QE 2 *(kutáhwode) (náv e) Wahrbánu Elizábet e Dovvom. //*a holiday on the QE2. *[Estári* bar/ bá kawti ye wahrbánu Elizábet e dovvom]*

qr (abbr) quarter(s) (*kutáh wode) yek cahárom; cárak*

qt (abbr) quart(s) (*kutáh wode)* Quart

qto, 4to (abbr) quarto. (*kutáhwode)* quarto*, baráye maini be hamin váźe bázgardid.*

qty abbr (commerce, esp on order form) quantity*/ (kutáhwode/ dar bázargáni) (beviźe dar barge ye dastur) candi; qalam*

qua prep *(bandváźe- beáyin) baráye xodaw; az gouhar; bexodi ye xod. //Az varzew bexodi ye xod.*/ I don't dislike sport qua sport: *az gouhar e varzew badam nemiáyad ammá gománam tanhá bihude gozarándan e zamán ast.//*

quack[1] (interj, n/ *wegeftváźe*) *(ává ye ordak) qátqát*

quack v *qátqát kardan*

quack[2] n *(anáyin) ...e qollábi; ...cáxáni; ... doruqin; pezewk e qollábi. //Gul naxori, pezewk e qollábi-ye.; darmán e doruqin baráye bandsám** [arthritis]//

quackery n *kár e qollábi/ cáxáni/ doruqin; pezewki/ darmán e qollábi; nábekári, "Amir goft Táher rá wenáxte budam dar.... va nábekári..." (ZBP. L565 TBH)*

quack grass *bengarid be* "twitch/ Couch grass"

quack-quack *(zabán e kudakán) qátqát, qodqod*

quad n (infml) **1** = quadrangle. **2** quadruplet

quadragesima n *noxostin yekwanbe ye* Lent *(ruze ye 40 ruze ye tarsáyán)*

quadrangle n **1** *cahárguw.* **2** *dar dánewgáh e Oxford, parvasti** [courtyard] *cárguw ke gerdágerdaw sáxtemánhá ye bozorg hast.*

quadrangular adj *cárguw*

quadrant n **1** *cárak.* **2** *guweyáb*

quadraphonic, quadrophonic adj *dárá ye cahár ává; cárává**

quadraphony, quadrophony n *cahárávái; cárávái**

quadratic adj *(dar jabr)*

quadratic equation *hamcand e taván e do*

quadrennial adj **1** *cahár sále.* **2** *har cár/ cahár sál yek bár*

quadr(i)-, *(dar váźehá ye serewte) cahár; cárpáre; cahárbaxwe*: //quadrilateral *cahár bar.* quadruped *cárpá//.* **2** *yek cahárom; cárak.* //quadrant *cárak./* quadruplet *cárqolu/ cahárqolu//*

quadrilateral n, adj *cahárbar/ cárbar*

quadrille n *musiqi ye/ vawt e/ raqs e/ páykubi baráye car joft/ hawt tan*

quadrillon pron./ det, n (pl **qudarillon, quadrillons**) **1** *womár e yek/ 1 bá 24 sefr. //yek milion be taván e 4/* 10^{24}*.//.* **2** *(dar Ámriká) 1 bá 15 sefr;* 1000^{5}*;*10^{15}

quadrireme n *(návce ye) cahár radifi [M. Moqaddam]; (návce ye) cahár raje [JGS]*

quadrophonic, qudarophony *bengarid be* quadrophonic

quadruped n *cahárpá; cárpá; sotur, hyun*
quadruple adj *cahárpáre; cahártane. //rengi/ naqmeyi cahárzamáne./ hamdasti* [alliance] *ye cahártane//*
quadruple n, adv *cahár bár; cahár barábar. //20 cahár barábar e 5 ast./ Baráye yek bahárang** [orchestra] *be cahár barábar e navázandegáni ke dárim niyáz dárim.//*
quadruple v *cahár barábar wodan. //Dahsále sudewán cahár barábar wode.//*
quadruplet = **quad** [infml] *(anáyin) cárqolu/ cahárqolu*
quadruplicate n, **in quadruplicate** *dar cahár runevewt; cárpácin*//Xáhewmand ast darxást náme ye xod rá dar cár pácin* ferestid.//*
quaff v *(kohne wode yá dar soxanvari) qort-qort sarkewidan; yekbáre sarkewidan; gosádan. //ábejo ye/ fugán e xod rá* "pint pint" *sar kewidan//*
quagmire n *bátláq; lajanzár. //Bárán e sangin meidán e bázi rá bátláqi/ lajanzár gardánid.//*
quail[1] n (pl **quail, quails**) **1** *karak; vaj/ valaj; vowm;vardij; vatak.* **2** *guwt e karak/ vatak*
quail[2] v, **quail (at/ before sb/ sth)** *kasi rá tars bardáwtan; xod rá báxtan; tarsidan; bozdeli kardan. //Tars baraw dáwt; Az soxanráni jelo ye/ nazd e in hame mardom xod rá báxt.//*
quaint adj *wegeft va delpazir; kohne va delpazir; xodemáni, "buy e xodemáni ye sabzehá rá miwenáxtam." (S. Hedáyat, Buf e Kur). //áyinhá ye kohne, va delpazir; kolbehá ye xodemáni dar miyán e sabzehá ye dehkade.//*
quaintly adv *bengarid be* "quaint"
quaintness n *bengarid be* "quaint"
quake v **1** *larzidan; candidan (ZBP. C4199). //Bomb ke tarekid zamin larzid/ larzew e zamin rá daryáftand.//.* **2** *larzidan. //az tars/ sarmá larzidan//*
quake n *(anáyin)* = earthquake *zaminlarze*
Quaker n *hamvand e anjoman e dustán e kiwi ke Masih/ Mehr* rá bedun e áyin e viže parastide va bá har gune himsá** [violence]*, va jang hamestár-and.* [opposed]
qualification n **1** *faráxtegi (ZBP. C6897 FM); azdari (ZBP. C6897, BF).* **2** (**a**) *faráxtegi* (ZBP. C6897 FM); kárázmudegi.* (**b**) *faráxti*; azdari, azdáyi* [<Avestáyi, azdá, (EDPL)]. //Baráye in kár ce andáze faráxti/ faráxtegi*/ azdáyi/ azdari/ andáze kárázmudegi niyáz ast/ niyáz dárid?/ Az didgáh e azdari/ faráxtegi*/ azdáyi*/ kárázmudegi kásti nadárad ammá az didgáh e xuy/ manew* [temperamentally] *náwáyest* [unsuitable] *ast.//.* **3** *band, peimán; harjá juri tarjome miwavad. //Án barnáme* [scheme] *rá ostovár dáwt ammá na bedun e cand band/ peimán* [qualifications]*./ Bi cunocerá/ darbast u rá baráye in kár wáyande midánam.//*
qualified adj **1** *azdar, "ferestád bar meimane si hezár -- gozide savár azdar e kárzár." (ZBP. C2358 SF); faráxt* [<faráxt, Pahlavi (ZBP. C6897 BF)]. //yek pezewk e azdar/ faráxt*; kárázmude/ kárkowte./ Baráye án kár besyár faráxt*/ azdar ast.; Baráye azdar/azdáyi/ faráxt gawtan/ kárázmudegi./ kárkowtegi se sál niyáz ast//.* **2** *keránmand; bepeimán. //Barnámeyi rá tanhá be peimán ostovár dáwtan* [qualified approval]*//*
qualifier n **1** *(dastur e zabán) setáy* [bengarid be* "adjective"*]; band e kárváže [bengarid be* "adverb"]. **2** *azdar, dar hamávardhá* [tournament]. *//Az har hamávard* [contestant]*e noxostin yek tan bargozide wode dar ávard* [game] *e farjámin cahár azdar báham ruberu miwavand.//*
qualify v (pt, pp, **qualified**) **1** **qualify (sb) (for/ as sth)** *wáyande/ wáyá/ wáyán; azdar budan/ sáxtan, "ferestád bar meimane sihezár -- gozide savár, azdar e kárzár." (ZBP. C2358 SF); faráxt* budan/ sáxtan [<Pahlavi]. harjá juri tarjome miwavad. //Tá sál e áyande azdar e/ feráxt* e/ wáyande ye án kár nemiwavam./ Goruh e varzewi ye má baráye hamávardhá ye piw az farjámin* [the semi-final] *faráxt*/ azdar gawt/ wáyande wenáxte wod./ Gerd e báq xarámidan varzew bewomár nemiáyad/ azdar e varzew nist!/ Bá gozarándan e án doure ye ámuzewi azdar e/ wáyande ye ránandegi miwavid.//.* **2** **qualify (sb) (for sth)** *wáyá e/ wáyande ye... budan/ gardánidan. //Pas az separi kardan e se sál dar injá, wáyán e afzáyew e dastmozd miwavid./ Hejdahsálegán wáyande ye ráy dádan hastand./ Agar dar injá/ in bum báwande báwid mitavánid hamvand gardid* [membership]*./ Bá dar dast dáwtan e gozarnáme wáyande ye darmán e (pzewki ye) ráygán hastid.//.* **3** *rouwan sáxtan; behtar sáxtan. //Gománam agar az soxanán e man bardáwt e dorosti nawode báyad án rá rouwantar sázam.//.* **4** *(dastur e zabán) setáy*... budan. //Hengámi ke miguyim "dar e báz" váže ye "báz" setáy* ast ke rouwan mikonad "dar" cegune ast./ váže ye "báz" setáy* e "dar" ast.//*

qualitative adj *cuni. //*qualitative analysis *váwekáft e cuni./ Behbud e/ behtari ye cuni ye candáni dar kárewán dide nemiwavad.//*

qualitatively adv *bengarid be* “qualitative”

quality n **1** (**a**) *cuni, "bar u bar womár e sepehr e boland -- hamikard peidá ce o cun o can." (ZBP. L4774 SF); máye, "bedin máye mardom be jang ámadi -- be hámun be kám e nehang ámadi." (ZBP. L6046 SF). //kálaháyi barin-máye; In párce/ máde cuni ye besyár badi dárad.; Zar o sim cunihá ye besyár gunáguni dárand.//.* (**b**) *barmáyegi. //Honarpiweyi berásti barmáye ast./ In dálá** [company] *biwtar xáhán e cuni ye kár ast tá candi ye án./ Má dar (sáxt e) kácál e* [furniture] *dareje ye yek/ barmáye ostád-im.//.* **2** (**a**) *cunocand, "boro tá sar e tiq e kuh e boland -- bebin tá kiyand o, ce o cun o cand." (ZBP. L6132 SF); gouhar; xim; cebud, "cebud- máhiyat, az ce + budan (ZBP. L4419 NKZZF); cegunegi, "va har máye rá keifiyati ast. va keifiyat be Pársi cegunegi báwad. ..." (ZBP. L5000 ZX); rang, "Hami ráy e to bartarin gawtan ast -- nehán e to cun rang e ahriman ast." (ZBP. L5737 SF). //Dar gouharaw cizi ast ke máye ye delgarmi ye* [confidence] *pirámuniyánaw migardad.; Bá in ke beruye ye kár gostáx ast ammá cunihá ye xub e besyári dáwt.//.* (**b**) *viźegi, cun o cand, "bar u bar womar e sepehr e boland -- hami kard peidá ce o cun o can." (ZBP. L4774 SF). //Yeki az viźegihá ye in kalpak* [pelástik] án ast ke nawkan ast.; Áváyaw cuni ye xownaváyi dárad.* [rich melodic quality]*//*

qualm n *pawimáni; pawim (ZBP. C4774); be del bad ráh dádan; badgománi. //Az in ke án ágáhi rá az pásbánán penhán kard be del e xod hic bad ráh nadád/ hic pawimán nabud.//*

quandary n *dodeli, sargardáni; arre-bekuni [con arre be kun e kasi ravad nemitavánad birun bekewad con páretar mikonad va na mitavánad án rá tutar konad.]. //Yek kár e behtar be man piwnahád wode ammá bá dastmozd e kamtar, sargardánam/ dodelam ke ce konam.//*

quango = quasi autonomous non-government organization *yek sázmán e ázádkám/ ázádkáme*

quantifiable adj *barwomordani*

quantification n *barwomordan; barwomárew*

quantify (pt, pp **quantified**) *barwomordan. //Ziyán e ásibháyi ke az láxiz padid ámade nemitaván womord/ barwomord//*

quantitative adj *candi. //*quantitative analysis *váwekáft e candi//*

quantity n **1** *candi. //Nevisandeyi námbordár ast ammá in námbordári biwtar vábaste be candi ye káraw ast na cuni./ Dánew engárew* [mathematics] *dánew e candi ye náb ast.//.* **2** *cand; ce and, be ma'ni ye meqdár ast. Váźe ye cand ke aknun bekár mibarim ce + and = cand, ast..." (ZBP. L3079, NKZZF); máye, "bedin máye mardom be jang ámadi -- be hámun be kám e nehang ámadi." (ZBP. L6064 SF); tude. //cand tá mixáhi/ ce andáze mixáhi?/ cand tá qáwoq cangál* [cutlery]*./ Kálá rá faráván/ xeili xaridan arzántar darmiáyad.//.* **an unknown quantity** *bengarid be* "unknown"

quantity surveyor *arzyáb; (káráste)*

quantum n (pl **quanta**) *(beáyin) cand, candi*

quantum leap *jahew e bozorg/ nágaháni. //In yáftár* [discovery] *jahew e bozorgi dar peikár bá cangár* [cancer] *be womár miáyad.//*

quantum theory *(cehrwenási* [physics]*) engáre ye quántom/ engáre ye párimáng* [besanjid bá “Parimáng” <Sanskrit.]*

quarantine n *viteretan* [az "vitereto- tanuw" Avestáyi; (Ábán yawt, sát e 273-275, hát e 90-93, piwnenád e maini az JGS)]. Yek hafte dar viteretan* (negahdáwte wode). //Pas az 5 ruz az viteretan* birun ámadan./ dasturhá ye viźe ye viteretan*;/* quarantin e depression *[afsordegi ye viźe ye kasáni ke ke báyad dar viteretan* báwand.]//*

quarantine v *dar viteretan* nehádan. //Con án sag diváne bude dar viteretan* neháde wode.//*

quark n *(cehrwenási/ fizik) "kuárk" [***quark***, In váźe rá fizikdán/ cehrwenás e Ámrikáyi Murray Gell-Mann barsáxte, va án "xordepárehá ye áxwijhá* (elements) *ast]*

quarrel n **1 quarrel (with sb) (about/over sth)** *setize, goftoguy. "va cun vaslat va ámixtegi ámad goftoguyhá kutáh wavad va...." (ZBP. L384 TBH); caxew, "konun tá yeki wahriyári padid -- nayári fozun zin nabáyad caxid." (ZBP. L4808 SF); setihew (ZBP. C2312); parxáw; begumagu. //bá kasi setizidan; bá kasi pei ye caxew budan./ Bá hamotáqiyam sar e kár e xáne begu-maguyam wod./ setizeam wod./ Setizeyewán setorg* [serious] *nabud.//.* **2 quarrel with/ against sb/ sth** *gele. //Az u geleyi nadáram.//*

quarrel v (**quarrelled, quarelling**), (US) **quarreled, quareling** **1** (**quarrel with sb**) (about/ over sth) *sar e... bá kasi caxidan, "konun tá yeki wahriyári padid -- nayári fozun zin nabáyad caxid." (ZBP. L4808, SF); "badsegál báw va láken bá afzunijuyán va taqáfol kon andar kár e iwán ke án afzuni jostan..." (ZBP. L6795 QN); setizidan; parxáw kardan. //Baccehá setize bas ast!/ Baccehá macaxid!/ nasetizid!/ Bá barádaraw sar e bandhá ye pandnáme* [the will] *ye pedarawán setizid/ begumaguyaw wod.//.* **2 quarrel with sth** *bá cizi hamdástán nabudan/ caxidan. //bá gozárewi* [statement] *caxid/ bá gozárewi hamdástán nabud.; sar e arzyábiyi caxidan./ Bá vacar* [ruling] *e dádgáh nemitavánid becaxid/ natraván caxid.//*

quarrelsome adj *parxáwju(y), "gar u rá bad áyad to rou piw e uy -- be wamwir bespár parxáwjuy." (SF); setizeju*

quarry[1] n **1** *wekár; naxcir. //wekárcián/ naxcirgarán dar jangal naxcirewán/ wekárewán rá gom kardand.//.* **2** *wekár. //Cand ruz be derázá kewid tá pásbánán wekár e xod rá yáftand.//*

quarry[2] n *kán e sang; kán, "gouhar e jám e jam az kán e jaháni degar ast -- to tamanná ze gel e kuzegarán midári." (Háfez)*

quarry[2] v (pt, pp **quarried**) **1 quarry A for B/ B from A; quarry sth out (of sth)** *az kán sang darávardan; az kán... kandan; kán kandan; kángari [M. Moqaddam]. //Baráye birun kewidan e sang e xárá* [granite] *tappe rá kandan; Yek páre sang e marmar az kán kandan//.* **2** *saxt pei ye... gawtan/ jostoju kardan va kendokáv kardan; kávidan. //Dar miyán e gatehá** [documents] *ye/ nebewtehá ye kohan pei ye gováh e tárixi gawtan./ Gatehá* ye kohan rá pei ye gováh e tárixi kávidan.//*

quart n **1** (abbr **qt**) *yek kuárt yekán e gonjáyew barábar e 1.14 litr.* **2 put a quart into a pint pot** *capándan; tapándan; fil o fenján; kir e xar o kos e áhu; //Muw tu surák nemiraft járu be donbew/ domew mibast.//*

quarter n **1** *yek cahárom; cárak; cahár yek = cáryek, "az án dár yek bahr e mubad nehád -- ke dárad soxonhá ye niku be yád." (ZBP. L4748 SF); nimborid, "Án rá tarbi' e dovvom xánand va be Pársi nimborid nám kardand." (ZBP. L7194 TT). //yek cahárom e mil./ se va secahárom sántimetr* 3 3/4 cm.*/ Án barnáme yek tasu* [hour] *va yek cahárom be derázá kewid./ Sibhá rá cárpáre/ cahár qác kardan./ Sibhá rá cárpáre/ cárqác/ cahárqác kardan; Secahárom e namáyewxáne por bud./ (anáyin) Xáhew mikonam, nim kilo qahve* [a quarter of coffee] *bedahid.//.* **2** *yekcahárom e tasu = 15 pál** [minute]*; cáryek. //Aknun 15 pál* be 4 ast/ be 4 mánde.; Aknun cahár 15 pál* kam ast./ Tasu ye cahár o 15 pál*/ tasu ye cahár o cár yek./ Án pangán** [clock] *sar e har tasu, nimtasu va yek cahárom e tasu zang mizanad./ Masrádegán*/ otobushá har tasu do bár, cár yek* [on the quarter] *pas az tasu va cáryek mánde be tasu miravand [hamáná 10:15 va 10:45].//.* **3** *se máh; semáhe. //Keráye rá páyán e har se máhe báyad pardáxt.; Bijak e gáz* [gas bill] *e má baráye semáh e gozawte az hamiwe xeili bálátar bud./ Foruw e farhang do barábar e foruw e án dar hamin se máhe ye sál piw ast.//.* **4** (**a**) *su, pahlu, kenár. //Bád az har/ hame su mivazid./ Dar safarháyaw cahár suy e/ haft kewvar e jahán rá zir e pá nehade.//.* (**b**) *baxwi az wahr; kuy, "bá jam'i kudakán bar sar e kuy e tarsáyán istáde budam." (ZBP. L2383 AT); "Kuy be ma'ni ye mahalle ast ke wo'ará besyár bekár bordeand." (ZBP. L4389, NKZZF); barzan, "hame wahr garmáb e o rud o juy -- be har barzani átaw o rang o buy." (ZBP. L6643 SF). //kuy e saráymandán* [a residential quarter]*./ kuy e dánewjuyán e wahr* [the student quarter of the city]//. **5** *su, //Aknun cun mádaraw saxt tohidast bud az án su/ az suy e u nemitavánest cewmdáwt e komaki dáwte báwad./ Soxanráni ye vazir az did e barxi mardom newángar e án ast ke warvin** [government] *ráh e nádorost peimude.//.* **6** (US) *dar Ámriká, sekkeye 25 senti = 1/4 dolár.* **7** *nimborid, "án rá tarbi' e dovvom xánand va be Pársi nimborid nám kardand." (ZBP. L7194 TT).* //*Nimborid e dovvom e/ páyáni ye máh ast.* [last quarter].//. **8** *paskost* [baxw e powti ye pahlu ye kawti* [rear part of a ship's side] *Pahlu ye powti va rást e kawti = paskost* e rást; pahlu ye powti va cap e kawti = paskost e cap//.* **9** *dar Engelestán 28 pond; dar Ámriká 25 pond.* **10 quarters** *já/ otáq/ xáne (beviže baráye sarbázán); páygáh. //Dar nazdiktarin rustá páygáh gereftan./ otáq/ saráy baráye sarbázán e bizan/ zanmand/ dastur yáfte/ farmán yáfte be bázgawtan be xáne ye/ páygáh e xod.//.* **11** *(kohne wode yá beáyin) baxwáyandegi/ narmdeli/ gozawt (be dowman e wekast xorde va separ andáxte). //Hamálanaw* [rivals] *dar dádosetad midánestand ke az conin dowman e sangdeli nemitavánestand cewm e narmdeli* [expect no quarter] *dáwte báwand.//.* **12 at close quarters** *bengarid be* "close[1]"

quarter v **1** *cahár páre kardan. //sibi rá cárpáre kardan; vacar yáftan* [sentenced]; *be dár zadan,* [to be hung]; *wekam wekáftan va sepas cahár páre kardan* [drawn and quartered]//. **2 quarter sb (on sb)** *be kasi já/ otáq/ xáne dádan. //sepáhiyán rá dar xáne ye rustáyiyán já dádan.//.* **quarter back** *takávar e powt*

quarter-day n *noxostin ruz e semáhe/ har se máh ke báyad keráye rá pardáxt.*

quarterdeck n *baxwi az válád e báláyi* [upper deck] *viże ye afsarán*

quarter-final n *cahár ávard*/ cárávard* (baráye gozinew e varzewkárán baráye hamávard* [contest] *e piw-páyáni* [the semi-dinals]

quarter-light n *(dar ráde*/ máwin) panjere ye seguw/ panjere ye bádgir/ haváxor*

quarterly adj, adv *semáhe; har se máh yek bár. //Bánk/ ganj (har) se máh yek bár baráyam gozárew miferestad./ Pazirenevisi*/ nusiye** [subscription] *rá báyad se máhi yek bár/ har semáh pardáxt.//*

quarterly n *tasom*-náme [tasom <Pahlavi (ZBP. C6306 MK)]*

quartermaster n **1** *(dar ártew) afsar e sar-rewtedári.* **2** *(dar niru ye daryáyi) afsare e forupáye ke farmán va newánehá* [steering, signals] *be dast e u-st.* **Quartermaster General** *afsar e sar-rewtedár e sepáh*

quarter-note n, (US) = crotchet

quarter sessions *dádgáh e kucak/ forupáye (ke dar gozawte bude) har se máh yek bár barpá miwod.*

quarterstaff n *comáq; gorz*

quartet n **1** *tasom* [<Pahlavi (ZBP. C6306 MK)]. //Tasom* baráye sázhá ye zehi//.* **2** *cár, cahár, tasom*. //cahár-matal [e beham vábaste]//*

quarto n (pl **quartos**) **1** (abbr **4to**, **qto**) *káqaz e cahárlá/ cahártá/ káqaz e nimborid.* **2** *daftar e nimborid. //noxostin daftar e nimborid e Hamlet* [the first quarto of "Hamlet"]*./ Ketábhá ye nimborid ru ye in raf já nemiwavad con bozorg ast.//*

quarz n *mahá; sang e cini (ZBP. C6538 FM). //yek pangán* e divári* [clock]*/ moci ye mahá//*

quasar n *(axtarwenási) axtarvaw* [besanjid bá* "quasi-stellar"*]*

quash v **1** *(az ráh e dád) váxándan; bi arj dánestan/ dádmand nadánestan. //Vari** [a verdict] *rá váxándan./ Dastur e dádgáh e pażuhew, vacarewán* [sentence] *rá váxánd.//.* **2** *páyán dádan; sarkub kardan; forunewándan. //Wurew rá bezudi sarkub kardand.//*

quasi-, (pref) *(setáy* va námváże misázad) tá andázeyi; -ak; nime-. //boluki nimedivánik* [a quasi-official body].//. **2** *-vaw; -faw; -sán; -gune; -ak.* //a quasi-scientific explanation: *zandi dánewigune;* a quasi-scholar: *dánewmandfaw/ dánewmandvaw*

quatercentenary n *jawn/ sálgard e cársadomin sál. //Hezáromin sálgard e zádruz e Ferdousi rá jawn gereftan//.*

quatrain n *dobandi/ cárbandi. //Dobandihá ye/ Cárbandihá ye Omar e Xayyám.//*

quaver v **1** *(baráye ává yá musiqi) larzidan. //bá áváyi larzán./ Ruy e esvarhá* [notes] *ye xeili zir* [top notes] *áváyaw andaki larzid.//.* **2** **quaver sth (out)** *bá áváyi larzán cizi goftan/ xándan. //Kudakán sorud e kucak* [song] *e xod rá bá áváyi larzán xándand.//*

quaver n **1** *ává ye larzán; larzew. //Larzew e áváyaw rá mitavánest wanid./ mitavánesti bewnavi.//.* **2** (US) **eighthnote** *cang* = crotchet

quavery adj *larzán (con ává)*

quay n *bárandáz; forz [M. Moqaddam]*

quayside n *zamin e pahlu ye bárandáz; kenár e forz. //Anbuh e mardom ke kenár e forz baráye xowámadguyi be Gandhi va hamráhánaw cewm beráh/ biyusán budand.//*

queasily adv *bengarid be* "queasy"

queasiness n *bengarid be* "queasy"

queasy (adj) (**queueasier, queasiest**) *náxow, delbehamxorde. //Safar bá masráde*/ otobus ma rá náxow mikonad/ ma rá migirad./ Migoft delaw beham mixorad* [a queasy stomach]*//*

queen n **1** *bánu, "basi sál bánu ye Irán bodam -- be harkár powt e delirán bodam." (ZBP. L4864 SF); bánu ye bánován, "ke ey námvar bánu ye bánován -- soxongu yo dáná o rouwanraván." (ZBP. L4868 SF); katáyun, "guyand án katáyun con az lawkar e Ásefxán dar jang wekast yáft..." (ZBP. L7538 DTH); wahrbánu. //Wahrbánu Elizábet e dovvom/ Katáyun e/ Wahrbánu ye Holand./ wahrbánu wodan/ gawtan//.* **2** *wáhzan, "bedu goft Rudábe ye wáhzan -- sezá ye setáyew be har anjoman." (ZBP. L6539 SF); zan e wáh; wahbánu. //bánu ye bánován.//.* **3** (**a**) *bánu ye bánován; wáh e.... //*Agatha Christie *bánu ye bánován e nevisandegán e dástánhá ye kárágáhi* [detective-story]./ Marilyn Monroe *wáh e hame ye setáregán e námbordár e sinemá ye/ celpard* e Ámriká ast./ Veniz/* Venice *wáh e wahrhá ye* Adriatic.//. (**b**) *keibánu (ZBP. L7514 FM); wáhdoxtar. //Keibánu/ wáhdoxtar e yek jawnváre* [a carnival]; *Keibánu ye/ wáhdoxtar e zibáruyán* [a beauty queen]//. **4** *keibánu ye murcegán, magas e angabin yá zanbur/ mong. //Kandu bedun e keibánu nemitavánad báwad/ zendegi konad./ Keibánu ye magas e angabin hargez az kandu birun*

nemiravad.//. **5** (**a**) *dar watrang, farzin, farzán; ferz/ forz, bambew [<Pahlavi, (ZBP. B1933 MK)] = bambewn.* (**b**) *(dar ganjafe* [playing card]*)/ bibi, lakát. //lakát e/ bibi ye del//.* **6** *(zabán e kuce- xárdári) mahinxánum; eváxáhar; sád, sabure.* **7** **the uncrowned king/ queen of sth** *bengarid be* "uncrowned"

Queen's Bench (Division) *bengarid be* "King's Bench"

the Queen's English *engelisi (ye goftári va nevewtári) beáyin/ dorost*

queen v **1** (**a**) *farzin/ vazir kardan.* (**b**) *(baráye piyáde) farzin/ vazir gawtan/ wodan.* **2** **queen it (over sb)** *be kasi áqáyi kardan. //Az zamáni ke páye ye bálátar gerefte/ barkewide wode* [promotion] *be hame dar daftar áqáyi milonad.//*

queen bee **1** *bengarid be* "queen 4". **2** *(pendárin) wahbánu; zan e fisu*

queen consort *wahbánu; wáhzan, "bedu goft Rudábe ye wáhzan -- sezá ye setáyew be har anjoman." (ZBP. L6539 SF)*

queen dowager *bive ye wáh*

queenly adj *kárháyi ke wahbánu be gardan dárad. //*give a queenly wave: *wáháne/ con wahbánu (be mardom) dast takán dádan; jáme ye wáháne/ wahbánován darbar//*

queen mother *wahmádar; mádar e wáh, "agar mádar e wáh bánu bodi -- mará sim o zar tá be zánu bodi." (SF). //Mádar e wáh/ wahmádar be mardom dast takán dád.//*

queer adj **1** (**a**) *wegeftangiz; wegerf. //Án máhi maze ye wegerfi dáwt.; Raftáraw wegeftangiz bud.; Gománam kami xol wode/ báláxáneaw pársang barmidárad/ mibarad.* [go queer in the head]*//.* (**b**) *gománbarangiz. //Ává ye gománbarangizi dar báq wanidam./ Raftáraw gománbrangiz ast.//.* **2** *(zabán e kuce/ xárdári) kuni, kunde; gáni [bengarid be* "homosexual"*].* **3** *(kohne wode- anáyin) náxow. //Bidár ke wodam didam engár náxow-am.//.* **4** **be in Queer Street** *(kohne wode/ dar Engelestán/ zabán e kuce) ásopás budan. //Hame ye pulaw rá dar qomár/ mengiyá/ mengiyágari báxt va aknun ásopás gawte.//*

queer n (sl derog) *(zabán e kuce/ xárdári) kuni; kunde; gáni*

queer v, **queer sb's pitch** *cub lá ye carx e kasi gozáwtan. //Gománam án kár rá migiram, Ammá agar Kámrán ham darxást konad káram tabáh/ xaráb miwavad.//*

queerly adv *bengarid be* "queer"

queerness n *bengarid be* "queer"

quell v *forunewándan; foruxábándan. //Wurewi* [rebellion]*, hamestáriyi** [opposition]*, xizewi* [uprising] *rá forunewándan/ xábándan./ Tars e,/ negaráni ye kasi rá foruxábándan//*

quench v **1** *átaw, zabáne ye átaw va mánand e án rá (bá áb) foruxábándan/ forunewándan. "tá magar átaw e fetne ke hanuz andak ast bá áb e tadbiri forunewánim." (ZBP. L3759 GS). (pendárin); átaw e suzán e varan** [passion] *e kasi rá forunewándan.//.* **2** *tewnegi rá bá... forunewándan; bá áb e sard tewnegi ye xod rá forunewándan.//.* **3** *forunewándan; foruxábándan. //Hic ciz nemitavánest árezu ye bázgawtaw rá be mihan* [home] *forunewánad/ bexábánad.//.* **4** *(ciz e dáqi rá) bá gozáwtan dar áb betondi xonak kardan.//*

Quercus *(baráye mardom e kuce) náfarhixte; deraxt e balut*

querulous adj *parxáwgar; parxáwju, "gar u rá bad áyad to rou piw e uy -- be wamwir bespár parxáwjuy." (SF). //bá áváyi parxáwjuyáne//*

querulously adv *bengarid be* "querulous"

querulousness n *bengarid be* "querulous"

query n **1** *porsew. //porsewhá ye xánandegán rá pásox dádan; Gozárew e cewmgir e womá cand porsew e arjdár barmiyangizad.; Jeloyaw yek newán e porsew begozár.//*

query v (pt, pp **querried**) **1** **querry sb (about sth)** *porsidan. //Porsid, "xeili dir xáhad wod?"./ Az vazir darbáre ye barnámeháyaw baráye sátvun** [the industry] *porsew kardand/ porsidand.//.* **2** *be... badgomán budan. //be soxani* [statement]*, piwnahádi* [suggestion]*, hudeyi* [conclusion] *badgomán budan.; Puli rá ke baráye cizi yá kári xáste wode zir e porsew bordan.; Badgománam ke bewavad be u powtgarm bud.* [trust sb]*//*

quest n (fml or rhet) **1** **quest (for sth)** *jostoju, jostan, paźuhidan, paźuhew. //zarjuyi, dánewpaźuhi, wádijuyi/ rámewjuyui/ rámjuyi./ Pei ye pand ámade bud.* [advice]*.//. besanjid be "Má be in dar na pei ye jáh ámadeyim -- az bad e hádese injá be panáh ámadeyim." (Háfez)*

quest v, **query (for sth)** *...paźuhidan; cizi rá jostan. //paźuhidan; cizi rá jostan./ Bá angowtán joste kelid e ceráq rá yáft./ Peivaste dar jostoju ye kelidi/ sar e nax budan.//*

question n **1** *porsew. //porsewhá ye farávân kardan; besyár porsidan./ porsew e womáre ye 3 besyár dowvár ast./ Páyán e soxanráni porsewháyetán rá pásox xáham dád.; Mixáham az soxanrán porsewi konam.//.* **2** *porsemán; harjá juri tarjome miwavad. //Darbáre ye porsemán e imeni* [security] *ce báyad kard?/ Niz báyad bebinim kojá báyad xábid/ bexábim./ Porsemán e gozinew e jánewinaw piw ámade.//.* **3** *gomán, porsew. //Dar ázarmaw* [honesty] *jáy e gománi nist./ Dar ázarmaw jáy e badgománi hast.* [some question about his honesty]*./ Dar pákdeliyaw* [sincerity] *porsewi nist.; Wáyandegiyaw* [suitability] *baráye án kár zir e porsew ast./ In ke áyá wáyande ye án kár hast porsewnik ast./ Inke áyá wáyande ye án kár hast zir e porsew ast.//.* **4** **bring sth/ come into question** *baráye barresi piw kewidan; zir e porsew bordan/ raftan. //Barkewidan e man/ páye ye bálátari ke be man dádeand*, [my promotion] *nahew e barxi digar az //kármandán rá zir e porsew mibarad.//.* **call sth in/ into question** *zir e porsew bordan; badgomán budan; gomán dáwtan. //Az didgáh e kerdár be u badgománi miravad.//.* **it is a question of** *dástán sar e in ast ke/ nist ke.../ dástán sar e in ast/ nist ke..., //Dástán sar e in nist ke pul dárim beravim estár** [vacation] *yá na-dástán in ast ke aknun xeil kár dáram./ Candán arvand* [talented] *ast ke dar kámyábiaw jáy e wakki nist, tanhá porse ye zamán dar miyán ast/ tanhá zamán niyáz dárad./ tanhá zamán mixáhad.//.* **in question** *...ke darbáreaw goftogu ast/ hast. //Zani ke darbáreaw goftogu ast* [the woman in question] *ánjá newaste./ Kári ke darbáreaw goftogu ast/ miwavad, tanhá baráye se máh dar dastrasat ast* [available]*//.* **out of the question** *az hic ruy; nawodani; soxanaw ráham nagu. //Baráye negaristan e hamávard e pátapká*/ futbál be dabestán/ dabirestán nayámadan az hic ruy pazirofte nist.; Xarid e yek docarxe ye nou nawodani ast-pulaw rá nadárim.//.* **there is some/ no question of** *in porsew piw ámade ke...; Hic in dástán dar kár nist ke... //In porsew piw ámade ke..., hic in dástán dar kár nist ke...;/ In porsew piw ámade ke áni beforuwand./ Hic in dástán dar kár nist ke bexáhand kasi rá az kár birun ránand.//*

question[2] v **1** *porsidan; bázporsi kardan. //Darbáre ye dustiyaw bá án mard e morde az u bárick* [closely] *bázporsi kardand./ Kalántari wew tasu* [hour] *az man bázporsi kard./ Mixáham darbáre ye gereftárihá ye xáne (baráye mardom) az didgáh e womá beporsam//.* **2** *váporsidan*. //Hargez dar yekrangiyaw* [honesty] *porsewi nabude./ Áyá dári vámiporsi ke mitavánam in rá bexánam/ haq dáram in rá bexánam?./ Báyad dar báre ye peivandemán bá dánewgáh va in ke ce arzewi baráyemán dárad newaste az xod váporsim/ koláhemán rá qázi/ dávar konim.; Saxt badgomán-am ke áyá báyad in kár rá peigirim yá na!//*

questionable adj *porsew/ gománbarangiz; porsewnik. //Páfewári ruy e conin zamineyi gománbarangiz máye ye xordegiri miwavad.; Cizi ke dar arzewaw/ sudmandiyaw/ rástiniyaw* [authenticity] *porsew/ badgománi báwad.//*

questionably adv *bengarid be* "questionable"

questioner n *porsewgar*

questioningly adv *porsewnik*. //(bá negáhi) porsewnik*/ porsewámiz ma rá negarist.//*

question mark *newán/ newáne ye porsew [?], "...mánand e in va newáne ye porsew va wegeft..." (ZBP. L2642 NKZZF)*

question-master, quiz-master n *porsewgar*

Question time *(dar Engelestán- dar kahestán** [parliament]*) zamán e porsew az vazirán*

questionnaire n *porsewnáme. //Xáhewmand ast porsewnáme ye peivast rá por karde bázgardánid.//*

queue n **1** *rade, "yeki xeime zad piw e átawkade -- kewidand lawkar ze har su rade." (ZBP L3358 SF); raj; raste, "cahár hezár qolám e saráyi do taraf e saráy e emárát be cand raste beyistádand." (ZBP. L497 TBH); dax (ZBP. C325). //Tá tasu* [o'clock] *ye haft rade ye derázi az mardom birun e celparde** [the cinema] *rade baste budand/ rade kewide budand.; Mardom baráye xarid e pate mibáyast tasuhá* [hours] *dar rade beyistand./ In rade ye masráde*/ otobus ast?/ Yek rade/ dahráde*/ máwin sar e ceráq e ráhnamáyi* [the traffic-lights]*//.* **2** **jump the queue** *bengarid be* "jump[2]".

queue v, **queue (up) (for sth)** *rade kewidan/ barkewidan/ bastan, "yeki xeime zad piw e átawkade -- kewidand lawkar ze har su rade." (ZBP. L3358 SF); "rade barkewidand zán suy e rud -- ferestád nazd e sepahbed dorud." (ZBP. L6088 SF); be raste istádan, "cahár hezár qolám e saráyi do taraf e saráy e emárat be cand rade beyistádand." (ZBP. L497 TBH); be raj istádan. //Yek tasu* [hour] *dar rade istádim ammá tu naraftim./ Baráye táksi/ rádak*injá rade barkewid!; Rade kewidand tá celpardi*/ filmi bebinand.//*

quibble n **1** *peiqáre; xordegiri; bahánejuyi; baháne; cáne zadan. //Sar e candi* [amount] *bahánejuyi kardan/ cáne zadan./ Dar bon* [basically] *namáyew e xubi bud- tanhá darbáre ye fannávariyaw* [technic]

andaki peiqáre dáram.//. **2** *baháne (baráye darraftan az zir e...). //Baráye darraftan az zir e pásox in baháne rá miyávarad.//*

quibble v, **quibble (over/ about sth)** *sar e hicopuc/ sar e fádoyihá* [disagreement/ difference] *ye náciz peiqáre kardan/ bahánejuyi kardan/ cáne zadan. //Sar e gozáwtan e vákcin** [comma] *baháne nagir!/ 50 sent puli nist ke arzew e cáne zadan dáwte báwad.//*

quiche n *kolic* (wirini bá guwt e xuk, toxm e morq va panir)*

quick adj (**quicker**, **quickest**) **1** (**a**) *tond, tiz, siz (ZBP. C3574); sis (ZBP. C3574); sizán. //tondkár/ kasi ke tond kár mikonad; tondxán;/ tond/ tiz pásox dádan; vákonew kardan; yád gereftan/ ámuxtan./ Rádak*/ táksi az masráde*/ otobus tondtar ast/ miravad./ Boro tondi/ zud patehá rá niyáb/ tond báw boro patehá rá biyáb./ Dozde darraft- xeili tondtar az man david./ Báyad (bá gámi) tondtar beravim* [move at quicker pace] *vagarna dir miresim.//.* (**b**) *biderang; tond. //Tond/ tondi cáwt* [meal] *xordan; Tanhá baráye zadan e yek jám zamán dárim./ Tanhá mitavánim yek lab tar konim.; bá yek jonbew e tond e moc e dast./ Bigomán midáni ke in tondtarin ráh ast?; Se tir tond payápei* [in quick successsion] *shellik kard.//.* **2** (**a**) *sarzende, sizán, navand, cábok, tiz; //guw e tizi baráye musiqi; cewm e tizbinni baráye didan e ákhá* [imperfections]*; tiz huwiyaw ján e pesarak rá raháhi dád.//.* (**b**) *tond, tiz. //Beppá ázáraw nadahi, xeili tondxu ast.; Zanaw xeili tondxu ast; Xeili zudranj ast/ xeili zud behew barmixorad.* [quick to take offence]//. (**c**) **quick (at sth)** *huwmand, taváná, tizhuw; //Con xáharaw tizhuw nist./ Xáharaw tizhuwtar ast.//.* **3** **the quick and the deceased** *(bástáni) zendegán va mordegán; hamegán.* **(as) quick as a flash; (as) quick as lightning** *tiz con barq; tond con bád. //Pásox e cistán* [riddle] *rá con barq yáft./ Dar meidán e celtapká** [tennis] *con barq bázi mikonad.//.* (**b**) **be quick off the mark** *tond dast be kár wodan. //Hengámi ke ágahi dar ruznáme rá mibini báyad tond dast bekár wavi.//*

quick adv (**quicker**, **quickest**) *tond, tiz, biderang. //Harce tondtar biyá./ Tá mitaváni tond biyá.; Hame emruze mixáhand tond/ tondi puldár wavand. Ki/ ke az hame tondtar david?; Rangi ke biderang xowk miwavad.//*

quick n **1** *guwte (zir e náxon); (guwt e) sar e angowt. //Candán náxonháyaw rá javide ke be guwt reside.//.* **2** **cut sb to the quick** *kasi rá saxt ranjándand. //Az dorowtiháyaw* [insults] *saxt ranjid.//*

quick-change adj *(baráye honarpiwegán) biderang jáme ye digar puwidan. //Honarpiweyi ke biderang jáme ye digari puwide xod rá baráye bázi ye/ naqw e digari ámáde mikonad.//*

quick-freeze v (pt **quickfroze** pp **quickfrozen**) *tond yax zadan; tond fosordan*

quickly adv *xeili tond/ tondtond soxan goftan; davidan; tond yád gereftan*

quickness n *tondi, tizi, cáboki*

quick-march *(farmán e ártewi) Grouhán, gám!*

quickstep n *(musiqi baráye) vawt e tond/ páykubi ye tond/ raqx e tond. //(musiqi baráye) vawt e tond/ páykubi ye tond/ raqs e tond neváxtan./ Musiqi ye tond baráye tond vawtan neváxtan.//*

quick-tempered adj *kasi ke ton az já darmiravad; tondxu*

quick-witted (adj) *tizhuw; tondyáb (ZBP. L814 FM)*

quicken v **1** *tondtar/ tiztar kardan/ wodan. //Gámaw tond gawt; Gámháyemán rá tondtar kardim.//.* **2** *jonbidan; jonbándan. //Kudak/ dawtak** [fetus] *dar zehdánaw jonbid.; Zaxme ye/ kust e ragaw* [pulse] *tond gawt./ Goftári xánd va delbastegiyaw* [interest] *biwtar wod./ barangixte gawt.//*

quicklime n = lime[1]

quicksand n *rig e ravande, "kavir o wure o rig e ravande -- somum e jánkow o wir e damande." (ZBP. L7749 VR); rig e raván, "be Rumi sepáhi nabáyad wekast -- nasáyad raván rig bar kuh dast." (ZBP. L4837 SF)*

quicksilver n = mercury *simáb, jive, źive, ábak.* //quick like quicksilver: *con bád con barq//*

quid[1] n *(anáyin- dar Engelestán) yek lire ye esterling. //Mitaváni 5 lire be man vám dahi?/ Baráye turaftan báyad yek lire dád.//.* **2** **quids in** *tuy e pul qalt zadan. //Awá* [the rights] *ye celpard*/ sinemá va jamjám*/* TV *e matal e nouaw rá ke dareje ye yek/ yekeyek bude* [best seller] *foruxte va tuy e pul qalt mixorad/ va tupetup wode.//*

quid[2] *nás [tanbáku ye javidani]*

quid pro quo n (pl **quis pro quos**) *bejá ye...; in be án dar; páyápáy. //Xáhew mikonanim dar kolbe ye má bemánid va bejáyaw ráde*yetán rá/ máwinetán rá be má vám dahid.//*

quiescence n *bijonbewi, árámi, xoftegi*

quiescent adj *bijonbew, árám, xofte. //Gomán nemiravad ke conin sámáni bonyádgará* [an extremist organization] *derázáhang* [longterm] *árám bemánad/ tá dirgáh bepáyad.//*

quiet adj (**quieter**, **quietest**) **1** *árám; áheste; yaváw, xámuw, xamuw. "dar kárgah e kuzegari raftam duw -- didam do hezár kuze guyá va xamuw." (Xayyám). //ává ye, gámhá ye árámaw/ áhesteaw./ Xáhew mikonam árám/ xámuw báwid!; Nemitaváni baccehá rá árám koni?//.* **2** *árám, sabok. //Pasin/ pasinhá raftoámad dar ráhhá sabok ast; Daryá aknun árámtar ast./ (Dar) in gáh e sál károbár mixábad.//.* **3** *bi jonbojuw; árám. //zendegi ye árámi kardan.; Árám (árám) dud kardan; Zanáwuyiyewán/ jawn e bayugániyewán* [wedding] *xeili árám/ bi qouqá bud.//.* **4** *narm; narmxu. //bánuyi narmxu//.* **5** *tahrang; (rang) tuwt [<Pahlavi, tuwet/ tuwn (ZBP. C2325 MK, BF). //tahrang e ábi* [shade]*; ábi ye tuwt*//.* **6** *xámuw, árám. //árám be cizi xandidan./ powt e raftáraw kineyi xámuw penhán bud.//.* **7** **keep quiet about sth; keep sth quiet** *xámuw budan, "Háfez asrár e eláhi kas nemidánad xamuw -- az ke miporsi ke dour e ruzgárán rá ce wod?"; dam darkewidan, "be dord o sáf to rá hokm nist dam darkew -- ke har ce sáqi ye má rixt eyn e altáf ast." (Háfez); zabán darkewidan, "zabán az mokáleme ye u dar kewidan qovvat nadáwtam." (ZBP. L3535 GS); zabán baste dáwtan, "na ává ye morq o na harrá ye dad -- zamáne zabán baste az nik o bad." (ZBP. L6262 SF). //Áhang e án kardeam ke az kár kenáre giram. Ammá dusttar dáram to dar in báre dam forubandi.//.* **(as) quiet as a mouse** *con muw áheste ráh raftan/ ámadan/ raftan [besanjid bá: "Muwmuwak áste boro áste [áheste] biyá ke gorbe wáxet nazane!]*

quiet n **1** *xámuwi; árámi. //xámuwi ye/ árámi ye birun e wahr; dar árámew* [peace and quiet] *zistan//.* **2** **on the quiet** *penháni, dozdaki, nehofte, yavávaki. //Dozdaki sari be xomre xadan.//*

quiet v, **quiet (sb/ sth) (down)** *(beviże dar Ámriká) árám kardan/ wodan. //Asbi rá ke tarside/ ram karde* [frightened] *árám kardan.//*

quieten v, **quiet (sb/ sth) (down)** *(beviże dar Engelestán) árám kardan/ wodan. //árám báw va be kárat pardáz./ wirxári rá ke migeryad árám kardan./ Tars e/ badgománi ye kasi rá forunewándan/ az miyán bardáwtan.//*

quietism n *(kiw e) váhewtegi/ biárezuyi/ xámuwi*

quietist n *váhewte; bi árezu/ xámuw*

quietly adv *árám. //Ás* [engine] *e in ráde*/ máwin xeili árám kár mikonad./ Árám dar bestaraw mord.//*

quietness n *árámew/ árámi. //árámi ye kelisá//*

quietude n *árámew, xámuwi*

quietus n *marg, árámew e jávid. //zendegi ye kasi rá páyán dádan/ be kasi árámew e jávid dádan./ Án naqwe saranjám be dast e farámuwi seporde wod.//*

quiff n *(dar Engelestán) kákol (beviże baráye mardán)*

quill n **1** *wáhpar, wahpar.* **2** quiff = quill-pen *xáme/ qalam e par/ pari.* **3** *tiq/ six e tawi* [porcupine's...]

quilt n *dováj (ZBP. C4517); wádice (ZBP. L677 FM). bengarid be* "duvet", "eiderdown"

quilt v *kolice [tuyi/ láyi ye jáme]. //yek cuxá ye [anorak]; yek páyjáme ye kolice//*

quince **1** *(mive ye) beh. //ricár* [preserve] *e/ larzának* [jelly] *e beh//.* **2** *deraxt e beh, be nám e dánewik e* Cydonia oblonga

quincentenary n *pánsadomin sálgard. //jawnhá* [celebrations] *ye pánsadomin sál//*

quinine n *ganegane*

Quinquagesima n *yekwanbe ye piw az celle ye ruze ye tarsáyán*

quint *bengarid be* "quintuplet"

quintessence n, **the quintessence of sth** *ján, máye. //Dar ketábaw ján e ádamigari dar frawkart* barresi miwavad.* [the quintessence of Renaissance humanism]*//.* **2** *nemune, gol, gouhar. //U nemune ye kárdáni va hukerdári-st.* [politeness]*//*

quintessential adj *ján, máye*

quintessentially adv *//wuxmanewi* [a sense of humour] *ye viże ye Engelisiyán.//*

quintet n *panjgán/ panj navázande yá xánande. //"panjgán e áskalak* [Trout Quintet] *kár e Wubert/* Schubert *rá minavázand.//*

quintuplet (also **quin,** US **quint**) *panjqolu*

quip v (**quipped, quipping**) *wuxi kardan. //bewuxi porsid "Emruz ki/ ke xeili xábid?"//*

quire n *25 barg káqaz [dar gozawte, 24 barg káqaz]. //Káqaz rá 25 bar 25 barg xaridan/ foruxtan//*

quirk n **1** *xu yá kár e viže ye kasi/ cizi. //Xuy e vižeyi dáwt ke zanaw rá Bánu Wirázi bexánad.//.* **2** *ruydád; roxdád; bázi. //Az bázi ye sarnevewt har do dar yek mehmánsará já gerefte budand.; Yeki az ruydádhá ye wegerf e tárix.//*

quisling n *tarskár* [traitor] *e mihanforuw*

quit v (**quitted [British], quit/ quitting**) **1** *az jáyi raftan; rahá kardan; forugozáwtan, "mahál budi veláyati bedán námdári bedast ámade ásán forugozáwte ámadi." (ZBP. L1160 TBH). //Agar dastmozdam rá nayafzáyand/ afzáyew nadahand miravam./ Yáddáwt e womá be dastam reside ke báyad az injá beravam.//.* **2** *(anáyin) bas kardan; báz istádan; hewtan. //panj pál** [minute] *dast az kár kewidan; Velzadan* [fooling around] *bas ast!//.* **3** **be quit of sb/ sth** *xod rá az dast e kasi/ cizi rahánidan. //Xeili delam mixáhad az zir e bár e in kár wáne tohi konam.; Baxt yárat bud ke raft/ dast az sarat bardáwt.//*

quitter n *hewtár*. //Az womá xásteam in kár rá baráyam anjám dahid zirá midánam hewtár*nistid./ Miyán e kár, ánrá/ kár rá rahá nemikonid.//*

quitch n = couch grass

quite adv **1** (**a**) *(bá vážehá ye ma** [negative] *bekár nemiravad) tá andázeyi; na candán fařáván; na xeili. //tá andázeyi bozorg, kucak, xub, sard, garm, cewmgir./ Badak neminavázad./ Barxi musiqi ye sangitan*/ operá rá tá andázeyi dust dáram* [I quite like...]*./ Án doxtar sorud e derázi xánd.//.* (**b**) *xeili, saxt; ...-est (pasvand e bartarin). //saxt wegerf* [awful]*./ saxt/ xeili xowmaze, xirekonande, wegeftangiz, bávarnakardani./ Árvini* [experience] *saxt borun az andáz e wegerf./ Án cewmandáz saxt zibá bud./ Án behtarin xoráki bud ke xordeam./ Besyár daraxwán namáyew dád* [perform]*//.* **2** *pák, sarásar; harjá juri tarjome miwavad. //pák tohi.; besyár xub/ yegáne; saxt bi ák; bas e bas./ Namáyewxáni por e por nabud./ Axmeto/ axmat rá báz kon/ vákon, hanuz candán jáy e noumidi nist./ Xownud e xownudid?/ Bigomán pák xownudid?./ Az bimári barxáste xub e xub wode/ gawte./ Pásox 62 ast- dorost ast./ Pák hamdástán-am, xub mifahmam/ darmiyábam./ Do tasu** [hour] *ye ázgár páy e vákubar*/ telefon soxan goftan/ gab zadan./ "Hengámike biyusán/ cewmberáh budam baráye xodam yek fenján cáy dorost kardam."; "Áh kár e xubi kardi!"//.* **3** *(wegeft-váže) //"In cizi nist ke bexáhim darbáreaw goftogu konim./ be goftogu pardázim.", "dorost ast." //Pas az egnest** [accident] *takán xord.", "haminjur ast."//.* **4** *candin; xeili, fařáván. //Xeili mardom be soxanráni ámadand.* [quite a few]*./ Xeili báde nuwidim/ gosárdim.* [quite a lot]*//.* **quite a; quite some** *wegeft; wegerf. //Báyad ráde* ye/ máwin e wegerfi báwad.; Mehmáni ye wegefti dáwtim.//.* **quite some time** *baráye zamáni deráz. //In dástán xeili piwtarhá rox dád* [quite some time ago]*//*

quite (det) **1** *ce. //ce xowgeli* [quote a beauty]*; ce qahremáni/ gordi; ce wenágari./ Xáneyemán rá ke be Páris ávardim baráyemán degarguni ye bozorgi bud./ Mánand e daryá ye Xezer nist ammá behar ruy dawt o kuhaw qawang ast.//.* **2** **quite the (done) thing** *wáyán, wáyeste, pasandide. //Án ruzhá pasandide nabud ke zani dar meixáne báde nuwad.//.* **quite the fashion, rage, etc** *xeili haváxáh dáwtan. //walvár e carmi ye mewki engár in ruzhá xeili haváxáh dárad.//*

quits adj, **be quits (with sb)** *yer-be-yer budan; bihesáb budan. //Yerbeyer-im/ bihesáb-im yá hanuz dah dolár be man bedehkári?//.* **call it quits** *bengarid be* "call[2]".

quiver v *larzándan; larzidan; candándan; candidan (ZBP. C4199). //Bit* [the moth] *parpar zad* [quivered]*./ bálháyaw rá larzánd/ candánd./ yek barg e deraxt e larzán/ candán; Az xawm larzán/ candán dar rá kubide bast.//*

quiver n *larzew, cendew/ candaw; laxwe; mahan (ZBP. C2770 FM). //Báwandegáni* [audience] *rá ke cewm beráh ... budand larzewi dargereft./ paridan e (pelk e) cewm//*

qiver[2] n *tirdán; kantigr* [<Palavi]*

qui vive (idm), **on the qui vive** *ážir/ howyár budan; negarán e ruyudádi budan.*

quixotic adj *mánand e/ con DonKixote/* Don Quixote- *ármángará ye bikalle/ bibák*

quixotically adv *con DonKixote/* Don Quixote- *ármángaráyi ye bikalle/ bibák*

quiz n (**quizzes**) *ávard e porsew va pásox (dar jamjám** [TV]*/ yá vákive*/ rádio). //Dar ávard e porsew va pásox hanbázi kardan./ Yek ávard e porsew va pásox dar zamine ye varzew, musiqi, dánew e hamegáni./ Yek dast bázi ye porsew va pásox; barnáme ye/ namáyew e porsew va pásox.//*

quiz v (**quizzing, quizzed**), **quiz sb (about sb/ sth)** *az kasi cizháyi porsidan. //Sarásar e wab darbáre ye mardománi ke dide bud az u porsew kard/ porsid.//*

quiz-master n = question-master. *bengarid be* "Question[1]".

quizzical adj *porsewámiz; wux; az sar e wuxi. //bá labxandi porsewámiz/ wux//*

quizzically adv *//porsewámiz dar man/ be man negarist.; Bá áváyi porsewámiz soxan e xod rá pei gereft.//*

quod n *(zabán e kuce) holoftuni. //tu ye holoftuni oftádan; az holoftuni birun ámadan//*

quoit n **1** *gerdak** **2** **quoits** *(beviże dar kawti) gerdak* bázi kardan/ bar válád e kawti* [deck] *gerdak* bázi kardan*

quorum n *(biwtar yekkáni) kamine ye womár e mahdádán*. //Womár e darbáyast e mahdádán* ámadeand/ ámade budand.//*

quota n **1** *bahr. //hame ye/ sarásar e bahr e jire ye xod rá gereftan./ Aknun miravam xáne (bahr e) kár e emruzam rá anjám dádeam.//.* **2** *biwine (ye womár e mardomán yá cizi rá ke mitavánad pazirofte wavad). //Bavardát** [imports] *e gandom saxt be womár ast* [strict quota] *(va har andázeyi rá nemitaván be darun e kewvar ávard.)//*

quotation n **1** *váguye. //Gováże* [argument] *ye xiw rá bá (ávardan e) váguyeyi ostovár dárid.//.* **2** *(also infml* **quote**) *pand o dastán; soxan e/ soxanán e kutáh, "Soxonhá ye kutáh o maini basi -- ke án yád girad del e har kasi." (ZBP. L3277 SF). //Farhang e pand o dastán/ váguyehá./ Soxanráni ye xiw rá bá pandi az Wekespir be páyán resánd.//.* **3** *bahá ye ruz, nerx e ruz. //Vápasin bahá ye/ nerx e ruz dar bázár e berwut-berwind** [stock exchange]//. **4** *arzyábi ye hazine ye yek kár. //Dálá** [company] *ye bime mixáhad ke baráye vásác** [repairs] *e ráde*/ máwin az se já barávard e hazine/ arzyábi wavad.//*

quotation-marks (also **quotes**) n *newán e váguye ("...")*

quote v **1** **quote (sth) (from sb/ sth)** *bázgoftan; bázgoftan; váguye kardan; vágu kardan. //Womá goftid, man ham soxan e womá rá vágu mikonam, "Hamiwe u rá dust midáwtam./ Hamiwe dustaw midáwtam."; Hamiwe hátháyi** [verses] *az enjil bázgu mikonad; Miguyand ke gofte bá án áhang* [decision] *hamdástán nist.; Gománam mixáhad az kár kenáre girad ammá xáhew mikonam in soxan e ma rá jáy e bázgu/ vágu nakonid.//.* **2** *gováh ávardan. //Mitaváni nemuneyi baráyam (gováh) ávari ke xástat ci-st?//.* **3** **quote sth (at sth)** *nerx nehádan; bahá nehádan bar...; //Aknun har bahr rá do dolár bahá nehádeand./ In behtarin baháyi ast ke mitavánam baráyetán piwnahád konam.//*

quote n **1** = quotation. **2** **qotes** *váguye. //Soxanánaw biwtar váguye ast.//.* **3** **quote** (**...unquote**) *in ke miguyand...; gofteand ke...; //In matal* [novel] *e noupardáxte rá ke miguyand/ gofteand nist dar jahán ast, hic conin cizi nist./ Ham delafgár* [boring] *ast va ham bad nevewte wode.//*

quotable adj *vágu kardani; vágoftani; bázgoftani. //ágande az/ por az soxanáni bázgoftani.//*

quoth v *(tanhá baráye yekkom tan va sevvom tan e yekáni/ zamán e gozawte) (bástáni) "goft" váxt [<váxtan]. //*quoth: *goft, váxt*;* quoth I: *goftam, váxtam*//*

quotient n *(dánew e engárew/* mathematics*) barxe*

qv *(kutáh wode/ beáyin) (az Látin,* "quod vide"*) "conán ke dide miwavad. conán ke mitaván be án bázgawt."*

Rr

R, r n **1** *hejdahomin vát** [letter] *e dabire ye Engelisi. //Váźe ye* "Rabbit" *bá vát* e "R" áqáz miwavad.//.* **2** **the three R's**, reading, (w)riting, and (a)rithmetic. *//xándan, nevewtan va dánew e womár, se bonyád e farhixt.//*

R *kutáhwode baráye* **1** Queen, King *(az váźehá ye Látini,* "Regina"*, wahrbánu, va* "Rex"*, wáh). //*"Nader R"*, "Náder Wáh";* "Elizabeth R."*, Wahrbánu Elizábet"//.* **2** "R" *niz* "®" *newán e bázargáni (ke womáre ye diváni* [registered trademark] *dárad.).* **3** *dar xawáyágari** [politics] *dar Ámriká) kumal** [party] *e* "Republican". **John Smith (R)** *Ján Esmit, hamvand e kumal* e "Jomhurixáh".* **4** R, *dar naqwe* = River, *"rud". //R. Sepid = Sepid Rud//*

r *kutáhwode.* **1** = recto, *bengarid be* "recto". **2** right, *rást/ dorost*

RA **1** *kutáhwode baráye* "Royal Academy/ Royal Academician", *farhangestán e wáhanwáhi, hamvand e farhangestán e wáhanwáhi, //Parviz e Kermáni hamvand e farhangestán e wáhanwáhi; hamvand e farhangestán e wáhanwáhi budan//.* **2** *tupxáne ye wáhanwáhi, kutáh wode baráye* "Royal Artillery"

rabbi n (**rabbis**) *(váźe ye Yahudi) rabbi (ostád; rahbar); dád ostád (nazd e Yahudiyán). //Rabbi ye bozorg [e Yahudián]//*

rabbinical (adj) *(vábaste be) rabi; vábaste be kiw e yá dád e yahudiyán*

rabbit n **1** *xarguw az xáneváde ye* Leporidae. **2** (**a**) *pust e xarguw. //dastkewi ke ástar e pust e xarguw dárad.//.* (**b**) *(guwt e) xarguw; //áganj e xarguw* (rabbit pie)*//.* **3** *(dar celtapká*/ tenis) badbázikon; badbáz; náwi*

rabbit v, **1** **rabbit on (about sb/ sth)** *(anáyin/ xárdári) verzadan; ásmánrismán báftan; zerzer zada; zer zadan. //Ci/ ce hey zer mizani?/ Ci hey ásmun-rismun mibáfi?//.* **2** *xarguw naxcirdan; be wekár e xarguw raftan.*

rabbity adj *xarguwi; xarguw*

rabbit-hutch *qafas e cubi ye xarguw*

rabbit punch *bá kenár e dast be kasi pas e gardani zadan*

rabbit-warren n **1** *zamini ke por az surx e/ lánehá ye zirzamini ye xarguwán ast.* **2** *(pendárin/ biwtar xárdári) kuce-paskuc; con dehliz; tudartu*

rabble n **1** *anbuh e mardom.* **2** **the rabble** *(xárdári) mardom e kucexiyábán; mardom e rade ye páyin. //Soxanránihávi ke be del e mardomán e rade ye páyin/ kuce xiyábán micasbad.//*

rabble-rouser n *mardomferib; mardomxarkon*

rabble-rousing adj, n *mardomferib; mardomxarkon. //yek soxanráne/ yek soxanráni ye mardomferib/ mardomferibáne/ mardomxarkon//*

Rabelaisian adj *be sabk e nevisandegi ye* Rabelais *nevisande ye faránsavi; //ágande az wuxihá ye lacar; be sabk e Iraj Mirzá/ Iraj Mirzáyi.//*

rabid adj **1** *diváne, "andar gazidan e sag e xánegi ki diváne nabáwad va gazidan e gorg." (ZBP. L5642 ZX). //Sag e divánr/ hár; rubáh e diváne/ hár.//.* **2** *(pendárin) divánevár; divánegáne; diváne. //bizári ye/ áz e divánevár/ yek neźádparast e diváne.//*

rabies n *hári; divánegi, "andar gazidan e sag e xánegi ki diváne nabáwad va gazidan e gorg." (ZBP. L5642 ZX)//*

raccoon, racoon [British] n **1** *luás* [<Gilaki] [besanjid bá "rubáh" Pahlavi, rupás] jánevar e guwtxár e kucak e wabrou, be nám e dánewik e* Procyon loto *ke xákestari ast va dom e án gerdgerd e siyáh va xákestari ast. Dar Ámriká ye abáxtari* [northern] *yáft miwavad, dárzi* [arboreous] *va hamecizxár ast.* **2** *xaz e luás**

race[1] n **1** **race (against/ with sb/sth)**; **race (between A and B)** *takrobáyi, "ze gurán tak robudam dar davidan -- gerou bordam ze morqán dar paridan." (Xosro-Wirin, Nezámi); ...tázi; ...-daváni; piwijuyi [M. Moqaddam]. //yek takrobáyi ye nim-mili./ bá kasi takrobáyi namudan/ kardan./ bá kasi tak robudan./*

*Baráye vásác** [repair] *e xáne/ saráy piw az faráresidan e zemestán saxt táxtim/ wetáftim.//.* (**b**) **the races/ race-meeting** *//ruzi dar ávard e asbdaváni* [a day at the races]*.//.* **2** *hamávard e farbodi/ farbod gawtan* [the race for presidency]*//.* **3** *giź* [az guyew e Lori]; derántáz (ZBP. C7732 BF).* //a tidal race: *giźavarkár*//.* **a mill-race** *giź e ásiyáb; návdán e giź. //návdáni ke áb az ánjá be carx e ásiyáb mirizad.//.* **4** **a race against time** *saxt baráye páyán dádan e kári wetáftan. //Baráye jelogiri az margomir e mardom az gownámár* [starvation] *wetábi saxt miraft/ wetábi saxt dar kár bud.//.* **the rat race** *bengarid be* "rat".

race[2] v **1** (**a**) race (against/ with sb/ sth) *takrobáyi kardan; tak robudan, "ze gurán tak robudam dar davidan -- gerou bordam ze morqán dar paridan." (Xosro-Wirin, Nezámi); //Baráye bordan e baram** [prize] *tak robudan./ Rádehá ye bárkew* [trucks] *bá yekdigar tak mirobudand.; Ráde*há/ máwinhá gerd e meidán tak mirobudand//.* (**b**) *az kasi/ cizi tak robudan piwi jostan; //Tá dabestán bá to tak mirobáyam (va mikuwam piw az to be ánjá resam.).//.* **2** (**a**) *wetáftan; tiz rándan; tak ávardan, "be gerdámadan con soturán wavand -- tak árand o bar sán e gurán wavand." (ZBP. L5763 SF). //tiz davidan/ rándan; Pásbán pei ye dozd/ dozde gozáwt/ wetáft./ Engár ruzhá con bád/ barq gozawt/ migozawt./ Baráye residan be kárván dudi nácár gawtim bedavim/ bewetábim.//.* (**b**) *wetábán/ bá wetáb ávardan/ resándan. //Bimár rá mibáyast bá wetáb be bimárestán resánd.//.* **3** *dar asbdaváni yá takrobáyi hanbázi kardan* [participate]*; Dar hame ye ávardhá ye asbdaváni ye bozorg hanbázi mikonad./ Kabutarhá ye tizpar* [race pigeons]*; saghá ye Tázi* [race dogs]./ *Bá ráde* ye savári/ máwin e , docarxe, va mánand e án tak robudan/ takrobáyi kardan./ Án korre mádiyán* [filly] *emsál do tak robude.//.* **4** *wetáftan; wetábándan. //Dar dande ye ázád gáz nade!* [Don't race your engine not in gear]./ *Ránande biyusán e/ cewmberáh e ceráq e sabz bud va dar dande ye ázád xeili gáz midád.* [his engine racing]*//*

race[3] n **1** (**a**) *neźád. //neźád e sefid, zard, siyáh va mánand e án. //Mardományi az neźád e ámixte/ dorage/ candrage//.* (**b**) *cehre, "az in márxárán ahreman-cehregán -- ze dányi yo warm bibahregán." (ZBP. L4975 SF); toxm, toxme. //mardom/ toxm e mardom/ toxm e ádam./ Neźádi/ toxmeyi* [breed] *gáv rá parvardan ke dar barábar e xowksáli páydár tavánad bud/ páydár ast.//.* **2** *neźád; rag. //neźádhá ye Ánglosákson/ Álmáni./ Engelisihá mardományi az toxme ye ádáyi* [island race] *hastand.//.* **3** *tabár, toxm, toxme, rag, "ze pur e Siyávaw baráwoft saxt -- bedu goft k-ey badrag e wurbaxt." (ZBP. L3251 SF); cehre, "az in márxárán ahreman-cehregán -- ze dányi yo warm bibahregán." (ZBP. L4975 SF); vij; vej; bij (ZBP. C7930, BF). //Mardományi az tabári kohan va neźáde* [noble]*; Iránvij* [the Iranian race]//. **race relations** *peivand e miyán e neźádhá ye gunágun. //Dar injá peivand e miyán e neźádhá ye gunágun dustáne ast.; Peivand e miyán e neźádhá ye gunágun dástáni/ máyeyi bári* [sensitive] *ast.//*

racecard (n) *barnáme ye takrobáyi*

racecourse n *(beviźe dar Engelestán),* (US) **race-track** (n) *aspris*; "newáni nehádand bar aspris -- Siyávaw nakard ic bá kas makis." (ZBP. L6636 SF); lard (ZBP. C1171 FM); guráb (ZBP. C1327 FM)*

racegoer n *(dar Engelestán) kasi ke peivaste be asbdavánihá miravad.*

racehorse n *asb e tiztak; sizán (ZBP. C3574); báre; bádpá; sizán* [= racer]*; bardun (FM); navand*

raceme *(giyáhwenási) golázin e xuweyi*

race-meeting n *(dar Engelestán) yek dast ávardhá ye asbdaváni*

racer n *(asb e) sizán/ navand; karji ye tiztáz; ráde* ye tiztak; (asb e) arqun*

race riot n *wurew(háy) e neźádi*

race-track n **1** *korand.* **2** (US) = racecourse

racial adj *neźádi. //viźegi ye neźádi ye roxsár; gune ye neźádi; vágardun* [difference] *e neźádi; kewákew e/ hamestári** [conflict] *ye neźádi./ hamsázi ye/ sázgári* [harmony] *ye/ kine ye/ barmanewi* [pride] *ye neźádi./ dávari ye neźádi* [discrimination]*//*

racialism, racism n *neźádparasti.* **2** *(raftár/ soxan e) neźádparastáne/ neźádparasti*

racially adv *//arsani* [community]*/ mardomi az neźádhá ye gunágun.//*

racily, adv *bengarid be* "racy"

raciness n *bengarid be* "racy"

racing, raciness *bengarid be* "racy".

racing n *asbdaváni; ...-tázi; takrobáyi, "Ze gurán tak robudam dar davidan -- gerou bordam ze morqán dar paridan." (Nezámi). //takrobá* [a racing man]./ *lákume* ye tiztáz* [a racing yacht]; *ráde ye/ máwin e tiztak/ tiztáz./ soturxáneyi viźe ye asbán e navand dáwtan.//*

racism n = racialism

racist, **racialist** n, adj *neźádparast. //engáreyi* [theory], *ketábi, soxanrániyi neźádparastáne.//*

rack[1] n *raf, táqce, -já... ye; harjá juri tarjome miwavad. //*a plate-rack *jábowqábi;* a wine-rack *raf e botrihá ye báde;* a toast-rack *já ye nán e berewte;* a hat-rack *jákoláhi//.* **2** *raf e bár; já ye bár. //raf e camedán* [a luggage rack]//. **3** *carx e dandánedár;* a steering rack *carx e dandánedár; áviz (baráye) pál e ráde** a steering rack *(áviz baráye páleráde*/ farmán)*

rack[2] n **1** (*biwtar* **the rack**) *dar gozawte (abzár e wekanje) páhak (ZBP. C2255 FM); bandáhanj*. //Kasi rá dar páhak/ bandáhanj* nehádan//.* **2** *picán; saxt dar ranj. "ke man bá sepáhi be saxti daram -- be ranj o qam o wurbaxti daram." (SF)*

rack v **1** *kasi rá páhak nehádan; kasi rá bá bandáhanj wekanje dádan.* **2** *saxt ranj dádan/ bordan; saxt ázár didan/ dádan. //az dard, tab, saxt ranjur budan./ Sorfe ye payápei ranjaw dád./ saxt andiwidan; be maqz e xod fewár ávardan; saxt kuwidan, baráye yádávari ye cizi./ Baráye yáftan e pásoxi saxt be maqz e xod fewár ávardim* [we racked our brains]*./ Saxt be maqzam fewár ávardam námaw rá be yád ávaram.//*

rack[3] n, **go to rack and ruin** *darbodáqán budan; virán va áwofte budan. //Án saráy e/ xáne ye kohan va tohi viráne gawt* [go to rack and ruin]*./ In kewvar dárad virán miwavad- be degarguni ye warvin*/ sarrewtedári niyázmand-im. [besanjid bá: "Deriq ast Irán ke virán wavad -- konám e palangán o wirán wavad." (SF)]*

rack[4] *páre abrhá ye parákande ke bád ánhá rá miránad- abrhá ye kárváni*

rack[5] v *bá bád vazidan; dar bád tond parváz kardan/ wetáftan*

rack[6] v *dord (e mey) rá gereftan; dord kewidan, "Pir e dordikew e má garce nadárad zar o zur -- xow atábaxw o xatápuw xodáyi dárad." (Háfez)*

rack[7] n *(baráye asb) gám e dozamáne; gám e cahárzamáne*

rack[8] n **1** *gardan va pá ye jelo ye gusále/ xuk/ gusfand.* **2** *(guwt e) sarsine*

racket[1], **racquet** n **1** *dascele*. Besanjid bá "pácele".* **2** **rackets, racquets** *(bázi) xentapká* [xen + p [guyew e Ámoli] + ká/ káye [guyew e Gonuyi].* a rackets court, ball, match *meidán e/ tup e/ ávard e xentapká* [guneyi bázi dar cárdivári bá tupi kucak va saxt va dascele*]*

racket[2] n **1** *hengáme, hayáhu, qou/ qau; qouqá. //Baccehá ce hayáhuyi (bepá) kardeand./ Dánewjuyán dar xiyábán hayáhu bepá kardand.//.* **2** (**a**) *tiqzani; guwbori; koláhbardári; bájgiri; qácáqcigari. //Bá mengiyágari* [gambling]*/ bá tanpási* [protection]*/ bá foruw e qácáq e dáruhá ye xeradpuw mardom rá tiq zadan;/ Kalántari ke dar án koláhbardári* [fraud] *dárad paźuhew mikonad, gomán dárad ke u dar in koláhbardári dast dárad.* [to be on the racket]//. (**b**) *kár, piwe. //Piwe ye womá ci-st?./ Cegune/ ce wod ke be kár e parhibgari** [get into the modelling racket] *pardáxt?//*

racket v, **racket (about/ around)** *hayáhu kardan; qouqá bepá kardan; járojanjál/ áwub be pá kardan*

racketeer n *(xárdári) bájgir, koláhbardár; qácáqci; sardamdár*

racketeering n *(xárdári) bájgiri, tiqzani; koláhbardári; qácáqcigari; sardamdári*

racket-press n *tang; tang e dascele** [racket]

rack-railway, (US) **cog-railway** *ráh-áhan bá carx e dandánedár [baráye wibhá ye tiz* "steep slopes"*]*

rack-rent n *keráye be andáze ye bahá ye xun e pedar*

racoon = raccoon

racy adj (**-ier**, **-iest**) **1** *porwur. //Gozárewi porwur az kárhá ye/ sargozawt e wurangizaw.//.* **2** *(anáyin) náwáyest; //Dástánhá ye náwáyesti ke miguyad gáh ádam rá takán midahad* [shock]//. **3** *tond, talx, talxvaw, "Án talxvaw ke sufi ommolxabáyesaw xánd..." (Háfez). //bádeyi talxvaw.//*

radar n **1** *rádár; peźvákyáb. //Jáygáh e havápeimáyi rá bá peźvák(yáb) yáftan.//.* **2** *peźvákyáb. //Kawti ye dowman rá ru ye parede ye peźvák(yáb) yáftand./* a radar operator: *peźvákci; peźvákgar./ páygáh e peźvák* [radar installation]*./ radyáb* (a radar scanner)*/ radnegár/ niwe* ye peźvák//*

radar trap, speed radar *tale ye peźvák (baráye ránandegáni ke tond miránand.)*

radial adj *xorwidi; tricvaw*. // parrehá ye xorwidi* [radial spokes]*/ tricvaw*.// ási* [an engine] *xorwidi/ tricvaw*//*

radial = **radial-ply tyre** *karak e xorwidi/ tricvaw*. niz bengarid be* "cross-ply".

radially adv *xorwidi; tricvaw**

radiance n *daraxwandegi, raxwandegi, tafw, tafs, tabw (ZBP. C6124); rowt (ZBP. C4873 FM); huw (ZBP. C2672 FM); barázew (ZBP. C1921); bám; su; foruz*

radiant adj **1** *daraxwande; daraxwán; tábán. //xorwid e tábán//.* **2** **radiant (with sth)** *daraxwán; daraxwande; raxwán; raxwande; rouwan. //roxsári/ labxandi raxwán; [yek] zibáyi ye daraxwán. //Dar jawn e zanáwuyiyaw az wádi roxsáraw midaraxwid./ Gol az golat wekofte!* [look radiant].//. **3** (**a**) *(cehrwenási/* Physics*) tabewi* [parto ye garmá yá niru birun dádan], "va cahár páy va har ce andar zamin ast az dár va deraxt va nabát ke hame besuzadi az tabew e uy va agar noh máh az án gozaradi..." (ZBP. L1970 TB). //yek boxári ye tabewi* [a radiant heater].//. (**b**) *tabewi** [radiant heat or energy]

radiantly adv *//bá labxandi daraxwán//*

radiate v **1** (**a**) *tabsidan; tafsidan (ZBP. C6126 FM). //Kureyi ke mitafsad.//.* **radiate from sth** *//kureyi* [a stove] *ke [garmá] midahad./ mitafsad.//.* (**b**) **radiate from sth** *tábidan, távidan. //Garmáyi ke az kure mitafsad.//.* **2** (**a**) *rowtan, "mey ásude dar majles hamigawt. -- rox e mixáre hamcon mey hami rowt." (ZBP. C4872 VR); //Az ostovári* [confidence]*, wur* [enthusism]*, tandorosti rowtan.//.* (**b**) **radiate from sb/ sth** *daraxwidan.* **3** *xorwidvár gostardan/ birun ámadan; //Az in vágardun* [roundabout] *panj jáde xorwidvár birun miáyad/ mitafsad.//*

radiation n **1** (**a**) *távidan, táftan, tábidan; tafsidan; tabsidan; rowtan. //tabsew* [radiation] *va básuni** [convection] *báham.//.* (**b**) *partouafwáni; partoudehi //partouafwáni/ partoudehi ye andak/ faráván* [low/ high level]*./ Barxi cangárhá** [cancer] *rá bá partoudarmáni darmán mikonand.//.* **2** *partou. //parouháyi ke az yek carxowt e/ dastgáh e partou ye X birun miáyad.*[emit]*//*

radiation exposure *partougiri*

radiation-proof *pádpartou**

radiation sickness *partouzadegi*

radiator n **1** *boxári ye wáni*.* **2** *wán [dastgáh e xonak konande ye ás]. //In ráde*/ máwin wáni* dárad ke bá bádbezan xonak miwavad.//*

radical adj **1** *bonyádi; riweyi. //áki* [imperfection]*, laqzewi bonyádi dar dastgáh* [system]*//.* **2** *bonyádi; riweyi. //yek vátáw** [reform] *e/ degarguni ye bonyádi//.* **3** *sorx, bonyádgará. //xawáyágari** [politician] *sorx, andiwmandi* [thinker]*,/ nevisandeyi bonyádgará./ Dar xásthá ye xiw bonyádgará ast.//*

radical n **1** *bonyádgará; sorx.* **2** *(dánew e engárew* [mathematics]*) riwegi.* **3** *(ximiá*) riwe*

radicalism n *bonyádgaráyi*

radically adv *az bon/ bonyádi degarguni yáfte* [altered]*/ behtarsáxte wode*

radicle n *(giyáhwenási) riwece*

radii pl of radius

radio n (pl **radios**) **1** *bisim, rádio, vákive* [vák* az riwe ye "vac" (Sanskrit) + kive <kivut (<Pahlavi ,* box*)]. //Bá kawtiyi dar daryá bá bisim soxan goftan/ payám dádan./* radio waves: *kuhehá ye rádioyi/ vákiveyi*/ kuhehá ye bisim/ rádiyoyi/ vákivik*//.* **2** (**a**) (= radio set) *rádio/ vákive*/ bisim. //Az rádio ye/ vákive ye/ bisim e kawti howdár e kulák* [gale] *wanidan./ girande ye/ ferestande* [receiver/ transmitter] *ye rádioyi/ vákivik*./ Yek rádio ye/ vákive* ye jibi* [portable]*./ yek rádiyo ye/ vákive ye rasánaki** [transistor]//. **3** *(biwtar* "**the radio**"*) az rádio/ vákive*.// az rádio/ vákive* wanidam; Hamiwe guwaw be rádio/ vákive* ast.; Namáyew ke viźe ye rádio/ vákive* nevewte wode./ Rádio/ vákive* rá biwtar dust dári yá jamjám*/* TV *rá?./ Yek barnáme ye rádioyi/ vákivik*; guyande ye rádio/ vákive*; istgáh e rádio/ vákive*//*

radio v (pt, pp **radioed**) *bisim zadan/ bá bisim/ rádio/ vákive* payámi ferestádan; //bá bisim/ rádio/ vákive* já ye xod rá gozárew dádan./ Bá bisim/ rádio/ vákive* komak xástan./ Be setád/ páygáh bá vákive gozárew dádan darxást e komak kardan.; Bá bisim/ rádio/ vákive* be ánán payám beferest nazd e má biyáyand.//*

radio-, *(dar vážehá ye serewte) partou; partovi;* radioactive: *partoumand;* radiologist: *partouwenás;* radiotherapy: *partoudarmáni*

radioactive adj *partoumand; wabceráq; gawavá* [<gawav (Kordi)]. //Rádium va Uránium az áxwijhá ye gawavá*/ partoumand hastand.//*

radioactive fall-out *qobár e gawavá*/ partoumand*

radioactive waste *tofále ye partoumand/ gawavá*

radioactivity n *partoumandi/ gawaváyi*

radio astronomy *axtarwenási ye rádioyi/ bá bisim/ vákivik**

radio car, radio cab *ráde* ye/ máwin e bisimdár/ bá bisim*

radiocarbon n *zoqál e/ angewt e partoumand/ gawavá**

radio-controlled adj *rádioyi; bá bisim. //Rádeyi/ máwini ke az ráh e dur bá rádio/ bisim ráhnamáyi miwavad.//*

radio-frequency n *basámad e rádiyoyi/ vákivik**

radiogram n **1** *bisim; payám bá bisim.* **2** *(kohne wode/ dar Engelestán) vákive va valgnaváz** [recordplayer]

radiograph n *[dastgáh e] partounegár*

radiographer (n) *pezewk yá fanávar e "partounegár"*

radiography n *partounegári*

radioisotope (n) *izotop e/ hamtá ye partoumand/ gewevá**

radiologist (n) *pezewk e partouwenás*

radiology n *partouwenási*

radio operator *bisimci*

radiotelescope (n) *durbin e rádiyoyi/ vákivik**

radiotherapist (n) *pezewk e partoudarmángar*

radio-therapy (n) *partoudarmáni*

radish n **1** *giyáh e torobce, benám e dánewik e* Raphanus sativus. **2** *riwe ye torobce. //dastehá* [bunches] *ye torobce//*

radium n *rádiyom. //*radium therapy *rádiyom darmáni//*

radius n (pl **radii**) **1** *trij* [<Sanskrit, trijyá].* **2** *trij*. //Pásbánán jangal rá tá trij* e 6 mili jostoju kardand.//.* **3** *(kálbodwenási) ostoxán e zand e zebarin*

radon *rádon, gáz e ximiyáyi*

raffia n *ráfiyá [váże ye Malagasy] guneyi deraxt e xormá; xormá ye ráfiyá va rewtehá ye barg e án, be nám e dánewik e* Raphia ruffia

raffish adj *(beviże baráye mardán) badnám, harze, jelf, harjá juri tarjome miwavad. //Wámpáni ye arzáni rá xeili jelf bá xodnamáyi* [with a raffish air] *minuwid.//*

raffishly adv *bengarid be* "raffish"

raffishness n *bengarid be* "raffish"

raffle n *baxtázmáyi (beviże baráye nikukári). //Yek dastgáh rádio/ vákive* dar baxtázmáyi bordan./ pate* [ticket] *ye baxtázmáyi//*

raffle v, **raffle sth (off)** *dar baxtázmáyi (káláyi/ kálaháyi rá be mardom) dádan*

raft[1] (n) **1** *kelek [M. Moqadam] (ZBP. C54045 FM); //Daryánavardán e kawti ye wekasteyi ke bar keleki sardasti* [a makeshift raft] *savár-and.; Cand tane ye deraxt rá ke be ham baste va bar áb ráván sázand.//*

raft v **1** *bá kalk az jáyi bejáyi bordan; //Mardom rá bá kalk az rudxáne gozarándan/ bálá bordan/ páyin bordan.//.* **2** *(bá kalk) az rudxáne gozawtan*

raft[2] (n) **raft (of sth)** *(biwtar berixt e yekáni dar Ámriká) yek kuh; faráván. //yek kuh piwkewi/ yek xarvár piwkewi baráyaw ávardand.//*

rafter n *tir e bám; pálár. //guwt e xuk e ávizán az pálárhá//*

raftered adj *dárá ye pálár; pálárdár*

rag[1] n **1** *kohne, párce ye żende; párce; lat; rogu; roguk; roguy (ZBP. C4881 FM). //Baráye pák kardan e/ pákidan e docarxeam kohne ye rouqani* [oily rag] *bekár mibaram./ Bejá ye dastmál párceyi żende dáwt* [a piece of rag].*; yek bázice ye/ arusak e kohneyi./ bázice ye/ arusak e/ geiwe* ye kohneyi* [a rag doll]*//.* **2** **rags** *jáme ye żende; lám (ZBP. C1237); váraq, "wabángáh e hamán ruz bud ke farmudand ewab án wab ast ke váraq dar gardan andázim va darxást konim..." (ZBP. C4020 FM, Aisolkálebin e Boxári). //xánebeduwi* [a tramp] *żendepuw/ vároq* [in rags and tatters] *dar tan/ vároqpuw.//.* **2** *gerád (ZBP. C1670) [kohne párxceháyi/ puwáke żende ke baráye sáxtan e káqaz bekár miravad.]. //*rag paper: *káqaz e xub ke az gerád sáxte wode báwad.//.* **3** *(anáyin- xárdári) ruzname, máhnáme, haftenáme. //Án rá dar ruzname ye áwqáli ye kuy* [local] *xándam.//.* **4** **chew the fat/ rag** *bengarid be* "chew". **from rags to riches** *az gedáyi be wáhi residan. //Az gedáyi be wáhi resid.//.* **glad rags** *bengarid be* "glad". **like a wet rag** *bengarid be* "wet". **a red rag to a bull** *bengarid be* "red".

rag-and-bone man *(dar Engelestán) kohnexar; kásebowqábi*

the rag trade *sáxt va pardáxt e va foruw e jáme ye/ puwák (e zanáne).* **go into the rag trade** *be kár e sáxt o pardáxt e va foruw e puwák e zanáne pardáxtan*

rag[2] v (**ragged, ragging**) *(anáyin, dar Engelestán) sarbesar e kasi gozáwtan. //Hamiwe sarbesar e ámuzegárewán migozárand/ ámuzegárewán rá dast miyandázand con bá guwáy* soxan miguyad* [speak with an accent].//

rag n **1** *wuxi; sarbesar gozáwtan. //sarbesaraw gozáwtim jámeaw rá penán kardim/ nehoftim.//.* **2** *jawn e sáliyáne ye dánewjuyán e dánewkade (baráye nikukári)* [the college rag]/ *yek jawn e yekhafteyi* [hold a rag week] *baráye nikukári dar dánewkade barpá kardan.*

rag[3] n *guneyi musiqi ye jáz dahe ye 1920 viże ye siyáhpustán e Ámrikáyi*

ragamuffin n *(pesarak e) żendepuw*

rag-bag n **1** *kise ye xorde-párce.* **2** *darhambarham; ámixte; áw e wolle-qalamkár; áw e sorxesár; //andiwehá ye/ engárehá ye darhambarham/ wolleqalamkár//*

rage n **1** (**a**) *tuf; qaráw; xawm. //az tuf/ xawm larzidan./ az qaráw/ tuf/ xawm/ rangparide/ siyáh/ wanbalid gawtan.//.* **be/ fly into a (towering) rage** *turidan (ZBP. C6163); Tufaw/ xawmaw candi/ dir napáyid.//.* (**b**) *(pendárin) qaráw; tuf; //Tufán hamconán miturid/ qorrew e/ qaráw e tufán hamconán barpá bud.//.* **2 all the fashion rage** *bengarid be* "fashion".

rage v **1** (**a**) *tufidan; turidan. //Con hamdástáni nanemdam bar man tufid./ Az án áhang* [decision] *tuftam/ tufidam/ turidam.//.* (**b**) *hamconán tufidan/ turidan/ saxt dargir budan.* **2** *(beviże baráye bimárihá) tond parákande gawtan/ hamegir gawtan. //Hamegiri ye sarmáxordegi haftehá dar dabestán hamconán parákande migawt.//*

ragged adj **1** (**a**) *żende, párepure; farkan (ZBP. C3227); farqiw, "farqiw markabam bud xar e lang o lebásam farqiw." (ZBP. C3224 FM, Moezzi). //yumuyi** [coat]/ *jámeyi żende/ farqiw./ Sarástinháyaw rafte bud* [ragged]//. (**b**) *żendepuw. //piremardi żendepuw.//.* **2** *houn (ZBP. C1885 FM); noxále. //namá ye wax e partgáhhá./ abrhá ye párepáre ke bád ánhá rá miránad.//.* **3** *náhamáhang; náhanjár. //Án sarvád* [choir] *ávázi náhamáhang sardád* [a ragged performance].*; Az án goruh e kucak e mardom qarivi* [scream] *náhanjár barxást.//*

raggedness n *bengarid be* "ragged"

raging adj *tufande; dardnák; kowande. //Tewnegi ye kowande; gorosnegi ye kowande; ewqi/ mehri tufande./ sardardi, dandándardi kowande dáwtan.//*

reglan n, adj **1** *Ástini ke az zir e baqal tá gardan darz e orib* [sloping seams] *dárad. //já-ástin e orib//.* **2** *yumuyi** [coat], *każágandi* [sweater] *pirhani bá ástine e orib.*

ragout n *rágu; xorew e guwt va sabzi*

ragtag n, **ragtag and bobtail** *oubáw; bisaropáhá; harzegán*

ragtime n *guneyi musiqi ye jáz e sálhá ye 1920 viże ye siyáhpustán e Ámriká.* **a ragtaime band** *goruh e navázande ye musiqi ye jáz*

ragweed *giyáh e viże ye Ámriká ye abáxtari* [northern] *az gune ye* Ambrosia

ragwort n *giyáhi az gune ye* Senecio

raid (n) **raid (on sth)** **1** *táxtár, tak; wabixun; be... andarámadan, "va malekáne digar az vey mitarsand va be pádewáhi ye u andar natavánand ámadan." (ZBP. L282 TB). Bar páygáhhá ye dowman táxtan va án rá bombárán kardan.//.* **2** *táxt, tak, wabixun; táxt bá zinabzár* [an armed raid]. *//Dar wabixuni/ ruzxuni ke bar bánk/ ganj zadand yek pás* [guard] *kowte wod.//.* **3** *táxt; táxtár; wabixun.* //carry out a dawn raid: *wabixun zadan bar; be wabgir bar... táxt zadan./ táxtár e/ wabixun* [raid] *e pásebánán./ Bar kasáni ke dádosetad e dáruhá ye xerdpuw mikonand táxtan/ wabixun zadan./ (dar bázár) nágahán kálá rá be bázár rixtan yá bahri* [shares] *rá foruxtan va bahá ye án rá páyin ávardan.//*

raid v *takidan; táxtan; tak ávardan; wabixun/ ruzxun zadan; be... andarámadan, "va malekán e digar az vey tarsand va be pádewáhi ye u andar natavánand ámadan..." (ZBP. L282 TB). //Páyvarán e gomrok* [custom officials] *be án xáne/ saráy tak ávardand.; (be xoráki) náxonak zadan; pesaráni ke be báq e mive zadeand.//*

raider n *táxtár; takávar; táxtotázgar*

rail[1] n **1** (**a**) *narde. //narde ye cubi jelo ye mehráb;/* the horses on the rails. *asbáni ke dar xam e daruni ye aspris* [race-track] *midavand./ baráye imeni narde rá bepáyid!/ Ru ye narde ye kawti* [rails; guardrails] *lam dádan va daryá rá negaristan.//.* (**b**) *mile. //mileyi ke bawgir* [towel] *yá cizi digar rá bar án ávizand; mile ye parde//.* **2** (**a**) *ráh áhan; ráh e áhani.* (**b**) *ráh áhan* [railways]. *//bast-newini ye (kármandán e) ráh-áhan* [a rail strike]; *safar bá ráh-áhan; bárbari/ bordan e bár bá ráh áhan* [rail freight].*/ Cizi rá bá ráh áhan e*

Tehrán ferestádan [Tehran Rail]//. **3 go off rails** (**a**) *(dar Engelestán) áwofte wodan; behamrixtan; az dast wodan, //Hengám e bastnewini* [Strike] *barnáme ye zamánbandi* [schedules] *ye má pák behamrixt.//.* (**b**) *xol/ diváne wodan*

rail v, **rail asth in/ off** *bá narde jodá kardan; bá narde gerd e cizi rá gereftan. //Kewtzári rá bá narde az ráh jodá sáxtan.* [rail off]*./ Gerd e parvast** [enclosure] *e asb e barande rá narde kewide buand.* [rail in]*//*

railhead n **1** *tah/ sar (e xatt e ráh áhan).* **2** *tah e xatt e ráh áhan*

railing n (**railings**) *dastgire ye nawrde; paluk (ZBP. C5635)*

raillery n *dast andáxtan; riwxand kardan*

railroad n, (US) **railway** *ráh áhan*

railroad v, **rairoad sb into (doing) sth** *kasi rá be zur be kári vádáwtan. //Nemixáham rádeyi*/ máwini rá ke dust nadáram bezur bexaram!//.* **railroad sth through (sth)** *bá fewár ávardan zud gozarándan/ pazirándan. //bá fewár cizi rá zud az kongere/ segálewgáh gozarándan.//*

railway, (US) **railroad** n **1** *ráháhan. //ráháhan dar dast e sáxtemán.//.* **2** *ráh áhan. //Dar ráh áhan kár kardan; dám e ráh áhan e warvini** [State railroad system]*./ istgáh e ráh áhan; deliján* [carriage] *e kárván dudi; mohandes e/ ránande ye kárvándudi//*

railwayman n (pl **railwaymen**) *kármand e ráh áhan*

raiment n *(bástáni) jáme*

rain[1] n **1** *bárán, "Gerye ye wám o sahar wokr ke záye' nagawt -- qatre ye bárán e má gouhar e yekdáne wod." (Háfez). //bárán e tond/ namnam./ Dar/ tu ye bárán birin naro!; Az zir e bárán biyá tu; Engár mixáhad bárán begirad.//.* **2 the rains** *(báránhá ye sangin e esteváyi) bawkál (ZBP C179, FM); //Bawkál dar máh e Septámbr miáyad.//.* **3** *bárán; harjá juri tarjome miwavad. //Diwab saxt bárán ámad/ bárid.//.* **4 rain of sh** *(pendárin) bárán e..., //tirbárán; golulebárán; bárán e xákestar; xákestar-bárán//.* **5 come rain, come shine; (come) rain or shine** *harce bádábád. //Bazm yekwanbe barpá miwavad, agar sang ham az ásemán bebárad.//.* **right as rain** *bengarid be* "right".

rain[1] v **1** *báridan. //sarásar e ruz saxt bárán bárid.//.* **2 rain on sb/ sth** *báridan; váridan. //Kusthá* [blows] *bar dar báridan gereft.; Camedán tarekide báz wod va andaruneaw paxw e zamin gawt.//.* **3** (idm) **it never rains but it pours** *(dastán) "seperewk/ sepelewk áyad o zan záyad o mehmán e azizat beresad."; "saxt o gozawt o avval e badbaxti ast." (PAF. #6039). //Noxost ráde*am/ máwinam az kár oftad, sepas kelidam rá gom kardam. "sepelewk áyad o zan záyad o mehmán e azizat beresad!"//.* **rain buckets; rain cats and dogs** *worwor báridan (biwtar be zamánhá ye hamáregi* [progressive tense] *baste miwavad).* **4 rain down (sth)** *báridan. //awk be roxsáraw bárid./ sanghá/ xorde sanghá az dámane ye tappe forurixt/ forubárid.//.* **rain down (on sb/ sth)** *(bá* **it** *bekár miravad), //bárán dárad cekke mikonad/ miáyad tu* [It is raining in]*//.* **rain sth off,** (US) **rain sth out** *(biwtar be rixt e náwenáxte) (anáyin) bárán ámadan va anjám nawodan. //Dobár bárán ámade va ávard* [game] *váxánde wod.* [cancel]*//*

rainbow n *rangin kamán; drune (ZBP. L972); áźfandák; dádiyande (ZBP. C1039 FM); wadkis (ZBP. C1926 FM); sadkis; sadkiw (ZBP. C6437); sanvar (ZBP. C6379); karkam (ZBP, C3034 FM); kalkam (ZBP.C5068 FM); drune, "sar e sarv e sahi wod báwgune -- dotá wod powt u hamco drune." (ZBP. L7797 VR) //parniyán be rang e rangin-kamán//*

rainbow trout *(máhiye) eskalak xálsiyáh bá do navár e qermez/ qezelálá; máhi ye eskalak (e xálqermez)*

rain-check n (US) **1** *pateyi* [ticket] *ke baráye hamávardi* [tournament]*, namáyewi ke con bárán ámade váxánde wode* [cancel] *be mardom midahand.* **2 take a rain-check (on sth)** *(anáyin) piwnahádi rá napaziroftan ammá zabán dádan* [promise] *ke dar áyande án rá pazirand. //Az in ke ma rá (be mehmáni) nevid dádid* [invite] *sepásgozár-am. Ammá aknun nemitavánam biyáyam. Bemánad dar áyande* [take a rain-check]*/ bár e digar xáham ámad.//*

raincoat n *báráni*

raindrop n *cekke ye bárán*

rainfall n *bárandegi; bárán; bárew. //dah sántimetr bárew e sáliyáne//*

rain forest *tirvan*; tiwtarvan* [tir = tiwtar (setáre ye bárán) + van]; jangalhá ye sarzaminhá ye báráni*

rain-guage n *báránsanj*

rainless adj *ásemán e bi bárán/ xowk*

rain proof adj *nátarává; báráni. //yek nimtane ye báráni//*

rain-water n *áb e bárán*

rainy adj (**ranier**, **raniest**) **1** *báráni. //yek pasin e/ yek máh e báráni/ bawkál* [the rainy season]*/ ábohavá ye, ásemán e báráni//.* **2** **save, keep etc sth for a rainy day** *(pul yá cizi digar rá) baráye ruz e mabádá negadáwtan. [har ánciz xár áyadat, negahdár ruzi bekár áyadat. (dastán)]//*

raise v **1** (**a**) *bálá bordan; bardáwtan, "va suy e ásemán ke cegune bardáwteam bi hic sotuni..." (ZBP. L160 TTT); barávardan, "lahzeyi sar dar piw afkand pas sar barávard va goft..." (ZBP. L2559 AT); faráz kardan, "ba'd az án dast faráz kard va kise ye sim bardáwt va be suy e man andáxt." (ZBP. L2571 AT); "...va fak e zirin rá se harkat biw nist yeki harekat e bázkardan, dovvom harekat e farázkardan, sevvom harekat xáyidan." (ZBP. L5084 ZX); "Pas Bahrám dast faráz kard va táj bar sar nehád." (ZBP. L206 TB); barkardan. "dide barkard va bexandid va goft..." (ZBP. L3674 GS); barázidan, "soxonhá bemá bar konun wod deráz -- agar tewneyi jám e mey rá baráz." (ZBP. L6956, SF). //dast e xod rá bálá bordan; dast faráz kardan./ Dide az káraw barkard./ Cewmánaw rá az káraw bargereft./ Kawti ye xenikideyi** [a sunken ship]*/ forurafteyi rá bálá kewidan/ barávardan va ru ye daryá ávardan./ Koláh e xod rá be newán e dorud faráz/ boland kardan//.* (**b**) *boland kardan; barpá kardan; bargereftan, "pedaram má rá bargereft." (ZBP. L2388 AT); mardi rá ke be zánu oftáde bargereftan.; Capar* [fence] *rá bargerefte sar e jáyaw savár kardim.//.* **2** **raise sth (to sth)** *boland kardan; bargereftan; bálá bordan; afzudan; faráz kardan; farázidan, "soxonhá be má bare konun wod deráz -- agar tewneyi jám e mey rá faráz!." (ZBP. L6956 SF); farázánidan. //Dastmozdhá, bahá ye káláhá, sud rá bálá bordan/ afzudan./ Piwnahád e xod rá be hezár dolár afzud/ bálábord.; ává ye xod rá bolandtar kardan; Dareje ye garmá rá be hawtád bálá bordan./ Ostá ye kár rá farázidan/ barkewidan* [standards of service]*./ kasi rá omidvár kardan//.* **3** *barangixtan; boland kardan. //gomán, tars, badgománi rá dar maqz e mardom barangixtan.; Som e asbán abri az qobár boland kard/ barangixt./ Faravahar e mordegán rá barangixtan; restáxiz kardan; Az án wuxi ye zewt xun be guneháyaw david.//.* **4** (**a**) *barangixtan; bepá kardan; harjá juri tarjome miwavad. //áwub bepá kardan* [commotion]*; dádobidád kardan* [fuss]*; peikár barangixtan* [protest]; *bu ye gand* [stink] *boland kardan/ andáxtan./ howdár dádan* [alarm]*/ áźir kewidan* [alert]*./ Án pásox* [retort] *qariv e áfarin e mardom* [raise a cheer] *rá be powtibáni az soxangu barangixt.//.* (**b**) *baráye goftogu piwkewidan/ be miyán ávardan. //Án ketáb porsewhá* [issues] *ye arjdár e besyári rá baráye barresi ye má piw miyávarad* [for consideration]*.; Wád-am ke womá án zamine/ máye/ dástán* [the point] *rá piw kewidid.//.* **5** *faráham ávardan; gerd ávardan. //sepáhi gerd ávardan; baráye nikukári* [charity] *pul faráham ávardan./ vámi faráham ávardan* [raise a loan]*; namáyewi/ jawni yá... baráye gerd ávardan e pul.//.* **6** (**a**) *(beviźe dar Ámriká) parvardan; bárávardan; bozorg kardan. //Xámeram** [my maternal aunt] *ma rá dar kewtzári parvard/ bárávard./ Bá darámadi náciz xánevádeyi rá bozorg kardan dowvár ast.//.* (**b**) *parvardan; káwtan.* **7** **raise sth (to sb/ sth)** *barpá kardan; sáxtan. //Yádmáni* [memorial] *baráye kowtegán e jang bar pá kardan.//.* **8** *az miyán bardáwtan; bargereftan. //ráhbandáni* [blockade], *iráxti* [a ban], *bázdáwt e xarid o foruw* [embargo] *rá az miyán bardáwtan.//.* **9** *yáftan. //Nemitavánam bá vákbar*/ telefon biyábamaw./ Baráye yáftan e in páre ye/ párce ye yadaki* [spare part] *hame já rá gawteam.//.* **10** *(dar ganjafe/ bargbázi beviźe poker) ruy e dast e kasi ámadan. //Ruy e dastat miáyam!!* [I'll raise you!]*//.* **11** **kick up/ raise a dust** *bengarid be* "dust". **raise Cain/ hell/ the roof** *dádobidád kardan; qouqá be pá kardan; saxt az kure darraftan. //Hamin ke daryáft/ fahmid saraw koláh gozáwteand qouqáyi be pá kard.//.* **raise one's eyebrows (at sth)** *(bevize berixt e náwenáxte) abrován e xod rá be newán e wegeft yá xárdári bálá bordan/ faráz kardan. //Hame ye muhá ye sar e xod rá az tah taráwide xeilihá be newán e wegeft abrován e xod rá bálá bordand.//.* **raise one's glass (to sb)** *be tandorosti ye kasi nuwidan.* **raise laugh/ smile** *xandándan; be labxand zadan vádáwtan.* **raise sb's spirits** *kasi rá wád/ delgarm kardan/ sáxtan. //Dar watraj/ watrang ke barande wodam andaki delgarm gawtam.* [raise one's spirits]*//.* **raise the temperature** *...rá dáman zadan; dowmani barangixtan. //In downám hengám e goftoguhá* [discussions] *máye ye barangixtan e dowmani gawt.//.* **raise one's voice against sb/ sth** *ává ye xod rá boland kardan; gostáxáne soxan goftan.*

raise n, (US) get a raise of one thousand dollars. *Hezár dolár afzáyew e dastmozd gereftan*

-raiser *(námváźehá ye serewte misázad) bálábar/ bálábarande. //harjá juri tarjome miwavad.* **a curtain-raiser** *piwparde;* **fire-raiser** *átawafruzán; tabahkárán e átawafruz;* **a fund- raiser** *gerdávarande ye pul baráye ...*

raisin n *kewmew; miyaj (Gilaki); seyj (ZBP. C3578 FM); sabze (ZBP. C6181 FM); sakaj (ZBP. C6427 FM); mimiz (ZBP. C6605); maviz. besanjid bá* "sultana"

raj n, **the raj** (also **the Raj, the British Raj**) *farmánraváyi ye Engelestán dar Hendustán [ke be kuwew e Gandhiji be páyán resid va bá dowmani ye Ziyáolhaq be se páre gawtan e Hendustán anjámid]*

rajah, raja n *ráje (dar gozawte farnám e wáh yá wáhzáde dar Hendustán)*

rake[1] n **1** (**a**) *wenkew; dák* [<Gilaki].* (**b**) *(dar kewávarzi) wenkew; dák*.* **2** *(dar qomár/ mengiyá) dák; páru* [baráye gerdávardan e pul]*

rake v **1** *wenkew kewidan; dák* zadan.* **2** **rake sth (out)** *//bá dák* xákestar az tun/ átaw birun kewidan.//.* **3** *roftan; rubidan; did zadan; gawtan; harjá juri tarjome miwavad. //xathá ye/ rajhá ye dowman rá bá átaw e tir/ tirbárán rubidan; Parandenegar* [birdwatcher] *bá durbin e xod deraxtán rá gawt/ did zad.//.* **4** **rake over old ashes** *xub jostoju kardan; xub gawtan; jostan. //Parvandehá rá hame ziroru kardim ammá án náme rá nayáftim.//.* **rake sth/ it in** *//pul páru kardan//.* **rake in the profits** *sud e kalán bordan/ pul páru kardan. //Ham dastmozd migirad ham pádáw* [tips]- *rásti pul páru mikonad.//.* **rake sth together, etc** *bá dák*/ wenkew gerd ávardan. //Barghá ye xowk rá bá wenkew kume kardan./ carámin* [hay] *rá bá dák* kume kardan./ Bá wenkew/ dák* alaf/ sabze ye zade wode rá az ru ye caman bargereftan.//.* **rake sb/ sth together/ up** *bezur gerd e ham ávardan. //Baráye inke goruh e varzewi sáxte wavad báyad harjur wode do varzewkár e digar ávarim.; Natavánestam baráye xarid e yek docarxe ye nou pul jur konam.//.* **rake sth up** *(anáyin) (ciz e náfgovári rá) báz be yád e mardom ávardan; yád e... rá zende kardan. //Setizehá ye/ gelemandihá ye kohan rá báz zende kardan/ be yád (e mardom) ávardan./ Goh rá beham nazan/ yádhá ye nágovár e/ gozawte rá táze nakon!//*

rake[2] n *(kohne wode) mard e xarpul va xowpuw e harze*

rake[3] n **1** *kaji/ xamidegi be powt [con dagal e kawti; dudkew; newim e ránande].* **2** *wib e faxan** [slope of the stage] *be su ye báwandegán/ tamáwágarán*

rake v *kaj budan; kaj neháde budan; kaj nehádan. //Faxan** [the stage] *wib e tondi dárad.; Powt e newim/ sandali baráye ásáyew e biwtar kaj neháde wode.//*

rake-off n *(anáyin) pul páru kardan; bálá kewidan. //Dar án dád o setad 5 dar sad bálákewid.//*

rakish adj **1** *xarpul va xowpuw e harze. //roxsári/ didári xarpul va xowpuw e harze//.* **2** *koláh kaj neháde va tond-newaste. "na harke tarf e kolah kaj nehád o tond newast -- koláhdári yo áyin e sarvari dánad." (Sa'di)*

rakishly adv *bengarid be* "rakish"

rakishness n *bengarid be* "rakish"

râles n, pl *(dar pezewki) dożafr [besanjid bá Avestáyi dużáťra (EDPL)]*

rallentado adj, adv, n (pl **rallentados**, **rallentadi**) *(dar musiqi) kondi gereftan [besanjid bá "tondi gereftan"], "saboksár wod asb o tondi gereft -- pasaw Bižan e giv kondi gereft." (ZBP. L6049 SF). besanjid bá* "accelerando"

rally[1] v (pt, pp **rallied**) **1** (**a**) **rally (round to sb/ sth); rally (round)** *(beviže pas az wekast) gerd e ham ámadan; dast be dast e ham dádan, kuwidan va zurázmáyi kardan; faráham ámadan. //Sepáhiyán/ sarbázán gerd e rahbarewán rá gereftand/ gerd e parcam/ darafw gerd ámadand./ Baráye dastrasi be ármán e rahbarewán dast be dast e ham dáde zur ávardand.; Baccehá hengámi ke mádarewán bimár wod hamegi dast be dast e ham dáde kuwidand.* [rallied round]//. (**b**) **rally sb (round sb); rally sb (together)** *mardom rá gerd e ham ávardan baráye zurázmáyi, hengám e niyáz. //Rahbar haváxáhánaw rá gerd e ham ávard tá báz zur ávarand/ bekuwand.//.* **2** *báz zende wodan/ kardan; barangixtan; barangixte wodan; az bimári barxástan; dorváx yáftan.* [rally from an illness]. *//Bá wanidan e án ágáhi ye xub* [on hearing the good news] *báz ján gereft/ báz zende gawt./ Paz az nime ye noxost (e bázi) án goruh e varzewi báz jángereft.//.* **3** *(baráye bahá ye bahrhá* [shares] *va mánand e án) pas az oft báz bálá raftan.*

rally n **1** *hamáyew; baráye zurázmáyi báz gerd e ham ámadan. //Weipurci* [bugler] *weipur e hamáyew rá bezan!* [sound the rally]//. **2** *hamáyew/ gerdehamáyi ye (xawáyáyi** [political]*); hamáyew e kumal** [party]. *//Baráye sepandármaz** [peace]*/ áwti gerd e ham ámadan//.* **3** *dorváx; behbudi; báz zende wodan; barangixte wodan; niru gereftan.* **4** *//afzáyew e nábiyuside ye bahá ye bahr* [shares] *e arziz* [tin] *dar bázár e berwut-berwind*//.* **5** *(dar celtapká*/ tenis, xentapká** [squash] *va mánand e án) kusthá ye payápey tá yek bár barande wavand. //ávard* 15 kust e payápey./ yek ávard* e 15-táyi* [a 15-stroke rally]./ *(ávard* [race] *e) takrobáyi (bá ráde*/ máwin dar ráhhá ye hamegáni)//*

rally[2] v (pt, pp **rallied**) *(kohne wode)* [in a good humored way; tease]. *//sar be sar e kasi gozáwtan.//*

Ram n **1** *quc, rák (ZBP. C4814); varán [<Pahlavi (ZBP. C1914 MK, BF)]; vawkal (ZBP. C2576); qorm (ZBP. C3865); paxte/ baxte (ZBP. C5532); takal (ZBP. C7905).* **2** = battering ram. **3** *sonbe, potk*

ram v (**rammed, ramming**) **1** (**a**) **ram (against/ into) sth** *saxt kuftan. //Ráde*/ máwin saxt be ráde* ye bárkew/ kámiyon kubid/ kuft./ Yaxbáz/ yaxlaxwakbáz* [ice skater] *saxt be geráte* [barrier] *xord/ kuft.; Dar rá kufte án rá xord karde foruandáxtand.//.* (**b**) *(bá kawti) (be kawti ye digar) kubidan/ zadan baráye darham*

*wekastan va xenikánidan** [to sink] *e án. //Pásnáv** [the frigate] *be ziredaryáyi* [submarine] *kubide xást án rá darhamwekanad* [ram]*.//.* **2 ram sth in, into, on, etc sth** *(bezur) capándan, tapándan, kuftan/ kubidan va forulardan. //Dar bestar e rud* [riverbed] *tir/ xarpá kubidan* [ram piles]*./ jámehá rá bezur dar camedán capándan; koláhaw rá seft saraw kewid.//.* **3 ram sth down** *kuftan va pahn kardan; kuftan va hamvár kardan. //Xák rá (hengám e ráhsázi) kuftan va hamvár kardan* [ram the soil]*.//.* **ram sth home** (**a**) *capándan; tapándan; foru kardan va já kardan. //Bárut rá dar lule ye tofang capándan va já dádan* [ram a charge home]*//.* (**b**) *(pendárin) xarfahm kardan*

ram-jet; ram-jet engine *(guneyi) muwak*

RAM abbr **1** *(márád** [computer]*)* = random access memory, *vespvir* [vesp = resf, EDPL]. //páreyi narmafzár e vespvir* [a RAM software component]//. *niz bengarid be* ROM. **2** *(dar Engelestán) (kutáh wode baráye* Royal Academy of Music)/ *Farhangestán e Musiqi ye Wáhanwáhi.*

ramadan n *máh e ruze nazd e Mosalmánán*

ramble v **1** *parse zadan; gardew kardan; vel gawtan; xarámidan. //Az gardew/ vel gawtan/ xarámidan dar kuh o dawt xowam miáyad.//.* **2 ramble (on/ about sb/ sth)** *az in wáx be án wáx paridan; az har dari soxan goftan;/ Darbáre ye gozawte soxan gofte az in wáx be án wáx miparid.//.* **3** *(baráye giyáhán) wáxobarg dádan va ru ye giyáhán e digar yá capar rostan/ ruyidan.*

ramble n *parse, gardew, xarámew. //gardew dar kuh o dawt* [the country]*//*

rambler n **1** *kasi ke parse mizanad/ gardew mikonad; parsezan.* **2** *giyáh e báláravande/ picande ke ru ye divár, capar* [fence] *bedavad; pic. //*rambler roses, *vard e davande/ pic; gol e sorex e ravande/ pic//*

rambling adj **1** *gostare e bisámán.* **2** *(baráye giyáhán) picande; báláravande.* **3** *az har dari soxan peivastan/ az in wáx be án wáx paridan.*

rambunctious adj (infm esp US) = rumbustious

ramekin n **1** *(xorák/ xordani) qálebi/ bowqábi (baráye yek tan). //*a ramekin dish: *xoráki ke dar bowqáb baráye yek tan poxte wavad.//.* **2** *xoráki ye qálebi/ bowqábi; //*a cheese ramekin, *panir e qálebi ye kucak (viźe ye xorák e yek tan)//*

ramification n *wáxewáxe; wáx dar wáx, "bedin omidhá ye wáxdarwáx -- karamhá ye to má rá kard gostáx." (Xosro Wirin, Nezámi); wáxewáxe va picide. //wáxewáxe wodan e gostarde* [widespread] *ye dádosetad./ Natavánestam wáx dar wáx wodan e dástán rá donbál karde daryábam.//*

ramify v (pt, pp **ramified**) *(beviźe be rixt e náwenáxte) (beáyin) wáxe-wáxe wodan/ kardan. //dastgáhi* [a system] *wáxewáxe/ wáx dar wáx/ dám//*

ramp[1] n **1** *ráh e wibdár. //sandali ye/ newim e carxdári rá ru ye ráh e wibdár hol dádan va bálá bordan/ páyin ávardan.//.* **2** *pellekán e havápeimá*

ramp[2] n *(kohne wode- dar Engelestán, zabán e kuce) geránforuwi; guwbori; tiqzani*

rampage v *torktázi kardan; divánevár insu va án su táxtan. //Comáqdárán* [the mob] *divánevár be dehkade táxtand.* [rampage through]*//*

rampage n, **be/ go on the rampage** *táxt o táz e divánevár; tálomál; torktázi. //torktázi ye sarbázán e mast.//*

rampant adj **1** *legám gosixte; źende [besanjid bá zandag (Pahlavi) (ZBP. C1912 BF)]. //Vabá* [cholera] *legám gosixte barzan rá farágereft./ Wahri bá ágreft* [violence] *e legám-gosixte.//.* **2** *(giyáh) porpowt; setabr, anbuh. //Pici/ picaki* [ivy] *porpowt/ setabr divár rá puwánde bud.//.* **3** *(biwtar rástárást pas az námváźe miáyad) [darbáre ye newánhá ke dar ánhá peikar e jánevari naqw wode jahán/ jahande/ barxáste, conán ke ru ye yek páye powti istáde va do dast e jeloyi afráwte báwad.]. //*Lions rampant *wirán e jahande//*

rampantly adv *bengarid be* "rampant"

rampart n **1** *tará (ZBP. C6046 FM); xákriz; darband; jánpanáh; jánbuz.* **2** *jánpanáhi/ padáfandi dar barábar e tafnu** [infection]

ramrod n **1** *sonbe (baráye kuftan e bárut dar luletofang e sarpor).* **2 (as) stiff/ straight as a ramrod** *six, waq, wax, rást. //Sarbáze mánand e cub six istáde bud.//*

ramshackle adj *(baráye xáne, ráde*/ máwin va mánand e án) darbodáqán; fakasani; zevár darrafte; azhamgosixte). //yek masráde* ye/ otobus e zevár-darrafte./ sázmáni* [organization] *azhamgosixte//*

ran (pt of run) *zamán e gozawte ye* run

ranch n **1** *fawam*; fawápuye [besanjid bá <Avestáyi, pasvafwu, fwo, EDPL], fawápuye* [a ranch, *besanjid bá fwu, fwo, pasva <Avestáyi (EDPL)]. //Xáneyi dar fawápuye//.* **2** *fawam; -parvari. //*a mink ranchy: *fawam e samur/ samurparvari//*

rancher n *gálew (ZBP. C1714,FM); wabán; cubdár = fawudár**

rancid adj **1** *(carbi ye) tond (wode). //kare tond wode//.* **2** *bu ye carbi ye kohne va ton wode; tond. //bu ye gand e/ tond e lulehá ye gandáb e cerkin//*

rancidness n *bengarid be* "rancid"

rancour, (US) **rancor** n *kine ye dirine/ riwedár. //az kasi saxt ranjide budan/ az kasi del e pori dáwtan//*

rancorous adj *bengarid be* "rancour"

rancorously adv *bengarid be* "rancour"

rand n *rand, ránd, rant (yekán e pul e Hegmatán** [republic] *Áfriqá ye nimruzin* [southern])

R and D *(bázargáni) (kutáh wode baráye)* Research and Development: *paźuhew va vaxwi**

randily adv *bengarid be* "randy"

randiness n *bengarid be* "randy"

random adj *baxtaki. //nemune ye/ gozinew e baxtaki./ soxani cand parákande/ baxtaki//*

random n, **at random** *baxtaki. //Womárehá ye barande rá baxtaki birun kewidan; Ketábi rá baxtaki báz kardan/ cewmbaste báz kardan./ Harásgarán cewmbaste/ kurkuráne be mardom átaw gowudand.//*

random access; **direct access** *(márád*/ kámpiyuter va mánand e án) sardasti; város ye/ dastrasi ye rástárást*

random access memory (abbr RAM) *vespvir* [be* RAM *bázgardid].* cf read only memory (read)

randomly adv *//mardománi ke cewmbaste/ baxtaki bargozide wodeand.//*

randy adj (**randier, randiest**) *(anáyin- beviźe dar Engelestán) barangixte, dáq, varanik* [<Pahlavi, varan], gown, //*a randy tom-cat, *gorbe ye nari ke pei ye joft migardad./* I feel really randy, *Xeili delam mixáhad (kos) bekonam/ bedaham.; xeili delam kir mixád.//*

ranee, rani n *(dar gozawte) wáhzáde yá wahrbánu (dar Henudstán); ráni; zan e/ hamsar e/ bive ye ráje*

rang pt of ring[2]

range[1] n **1** *rewte, zanjir. //yek rewte kuh//.* **2** *kárván; rewte; daste. //Az hamedast abzár, pirhan, xorák foruxtan/ anbárdan./ Parhib e nou be ranghá ye delpazir e gunágun dar dast ast./ Be cizhá ye gunáguni delbastegi dáwtan; tanhá be cizhá ye angowtwomári delbastegi dáwtand.//.* **3** *meidán; bord; kamine va biwine; dast. //*a soprano's range: *bord e/ kamine va biwine ye ává ye yek áválzexán e wiv** [soprano]*./ kamine va biwine ye dastmozd e án kár./ kamine va biwine ye dareje ye garmá ye...* [the post/ position] *cand ast?/ Kamine va biwine ye dareje ye garmá ye sáliyáne 40-120 dareje ast./ Dar in yáne** [class] *wágerdáni bá hame dast tavánáyi yáft miwavad.* [wide range of ability]*./ In dástán/ máye birun az meidán e dánew e man ast.//.* **4** (**a**) *bord, meidán. //Dar meidán e didam ámad./ Az ráh e dur peikareyi bardáwtan* [take a long range shot]*./ Dar bord e án ferestande zendegi mikonand.* [live within the range of a transmitter]*./ Áváyam be u nemiresid./ Az meidán e bord e áváyam birun bud.//.* (**b**) *bord. //Bord e án tup 5 mil ast./ dar bord e... budan; birun az bord e... budan./ Az nazdik kaftár rá tir zad./ Az nazdik/ ráh e dur átaw kardan/ tir zadan//.* (**c**) *bord.* **5** (**a**) **range/ a rifle-range** *meidán e tirandázi; //meidán e tirandázi ye ártew* [an army range]*//.* (**b**) *meidán e partáb e muwak.* **6** *zistbum.* **7** *-gáh; naxcirgáh; carágáh.* **8** *ojáq; pakic. //ojáq/ pakic e áwpazxáne* [a kitchen-range]*//*

range[2] v **1** (**a**) *(beviźe be rixt e náwenáxte) be raj árástan; rade bastan. //Sepáhiyán be raj istáde ruberu ye yekdigar.; Negarandegán sar e ráh e daste* [procession] *rade baste budand* [range along]*./ Goldánháyi ke (az ruy e andáze) ru ye raf e panjere* [window-sill] *rade be rade áráste budand.//.* (**b**) **range sb/ oneself with sb/ sth** *xod rá/ kasi rá dar womár e... nehádan.* [in a certain group]*. //Dar in zamine u xod rá dar womár e hamestárán** [the Opposition] *nehádе.//.* **2** **range between A and B/ from A to B** *az... tá... budan. //az 25 sále budand tá 50 sále.; bahá ye kálá az dah dolár hast tá sad dolár./ Marz az kuhhá ye abáxtari* [northern] *tá karáne ye nimruzin* [southern] *gostarde ast.; Az watrang gerefte tá nouzáktázi** [canoeing] *hame rá dust dárad.//.* **3** **range (over through sth)** *velgawtan, caridan, gostardan, darnevardidan. //gáváni ke dar dawthá micarand./ gáváni ke dar dawthá micarand; paźuhew dar candin zamine ye gunágun; jostári besyár gostarde* [wide-ranging discussion]*; tappehá va dawthá rá darnevardidan//.* **4** **range over sth** (**a**) *(baráye tup va tofang) bord dáwtan. //In tofang biw az yek mil bord dárad.//.* (**b**) *raftan; residan; bord dáwtan*

range-finder (n) *duriyáb; newámiyáb**

ranger n **1** (**a**) *(dar Engelestán) báqbán e wáhanwáhi; jangalbán e/ naxcirgáhbán e wáhanwáhi.* (**b**) *(dar Ámriká) jangalbán; negahbán e gardewgáh/ gardewgáhbán.* **2** *(dar Ámriká) pás e savárkár; pásdár e savár. //Pásdárán e savár e* Texas *[Tegsás]//.* **3** *(dar Ámriká) takávar.* **4** *(dar Engelestán) duwize ye piwáhang e mahin* [senior]

rani = ranee

rank[1] n **1** *páygáh, "va páygáh jáh e u az hame ye páygáhhá gozawte." (ZBP. L1201 TBH); "páygáh", "maqám", yá "martabe" ast." (ZBP. L4511 NKZZF); dareje, " va má u rá bed-in sabab az had va andáze afzun benaváxtim va darejeyi saxt bozorg benhádim." (ZBP. L1245 TBH); gáh, "ayá badtar dad be mehtar be xuy -- Hami gáh e wáh áyadat árezuy?" (ZBP. L4905 SF); //negárgari dareje ye yek/ páygáh e noxost; boland páyegán; borzpáyegán; mardománi az har páygáh va rade.//.* **2** *dareje, páygáh, "to dáni niyákán o wáh e mará -- miyán e yalán páygáh e mará." (ZBP. L6285 SF); //be dareje ye sargordi* [captain] *barkewide wod.; Dárá ye darejeyi/ páygáhi bartar az/ forutar az* [above/ below] *sarhangi* [major]*./ Afsarán e borzpáye; be dareje ye sepahbodi* [rank of colonel] *residan.//.* **3** *raj, rade. //rade ye táksihá/ rádakhá*./ Táksi ye sar e raj rá begirid/ savár wavid!//.* **4** (**a**) *rade, raj. //Rade ye/ raj e sarbázán e piyádeyi ke gám mizanand.* [march]*; dar rade mándan; az rade birun oftádan.//.* (**b**) **the ranks/ other ranks** *sarbázán va darejedárán; sarbáz wodan; darejedár wodan; sarbázi kardan; darejedár budan. //Guwmál wodan va az afsari be darejedári forukewide wodan.* [be reduced to the ranks]*./ (pendárin) jozv e bikárán gawtan.//.* **5** **close ranks** *bengarid be* "close[4]". **pull rank** *bengarid be* "pull[2]".

rank v, **1** **rank sb/ sth (as sth)** *(be zamánhá ye hamáregi* [progressive tenses] *baste nemiwavad) dar rade ye…/ raj e… nehádan; jozv e... womordan; az ruy e... páygáh dádan. //Dar cewm e man dastávardaw* [achievement] *dar rade ye váláyi/ báláyi já dárad.; Kárpof rá dar bázi ye watranj/ watrang dar ce radeyi miwomári?* [to rank sb]*./ U rá az behtarin nevisandegán e kewvar bewomár miyávaram.//.* **2** *dar... jádáwtan; jozv e... budan/ womorde wodan; harjá juri tarjome miwavad. //Jozv e nákámán/ wekastxordegán ast?; Sargord* [major] *darejeyi bálátar az sarván* [captain] *ast./ Afsari/ páyvari* [official] *namáyandeyi* [delegate] *bolandpáye//.* **3** *(dar Ámriká) az kasi páygáhi/ darejeyi* [rank] *bálátar dáwtan*

(the) rank and file (**a**) *sarbázán; sarbázán va darejedárán.* (**b**) *(pendárin) kármandán e forupáye; kárgarán e forupáye; pahle* [<guyew e zartowtiyán e Ardakán, pahle? <Tázik, "fa'le"]*

ranking officer (US) *bolandpáyetarin afsar (i ke dar jáyi hast)*

rank[2] adj **1** (**a**) *anbuh, xorram, por wáx o barg. //sabzeyi anbuh* [rank grass]*; picaki anbuh* [rank ivy]; *golesorxhá ye anbuh va por wáxobarg* [roses growing rank]*//.* (**b**) **rank (with sth)** *por az...; ágande az (alaf/ váw*; urvar* [weeds]*). //*rank soil/ earth: *xák e por alaf/ urvar*./ kewtzári por az/ ágande az gazane va xárbon* [rank with nettles and thistles]*//.* **2** *badbu; badmaze; gande; torw. //tanbáku ye badbu; bu ye gand e/ zanande ye guwt e gandide.//.* **3** *(xárdári) biborobargard; áwkárá; rosvá; harjá juri tarjome miwavad. //tarskári* [traitor] *rosvá; doruqi wáxdár./ gostáxi ye, kanáyi ye, bidádi ye áwkár* [rank]*./ Asb e barande, biborobargard bigáne bud* [a rank outsider]*//*

rankle v *máye ye bizári/ xawm/ talxi ye páydár gawtan. //Talxi ye án soxan e dorowt hanuz az delaw pák nawode.* [the insult still rankled in his mind.]*//*

rankness n *bengarid be* "rank[2]"

ransack v **1** **ransack sth (for sth)** *pei ye cizi gawtan va hame já rá ziroru kardan; sarásar e jáyi rá jostoju kardan. //Pei ye án káqazhá hame ye xáne rá ziroru kardam ammá natavánestam biyábamewán.//.* **2** *//dozdán án saráy rá táráj kardand* [ransacked]*.//*

ransom n **1** *ázád kardan e gerougán dar barábar e pul; //navá* [captive] *rá dar barábar e pul ázád kardan; geroukewi; pul e gerougángiri; pul e geroukewi//.* **2** *pardáxt e pul e geroukewi. //be ádamrobáyán/ gerougirán pul e gerougángiri pardáxtan./ Ádamrobáyán baráye ázád kardanaw dah hezár dolár pul xástand.//.* **3** **hold sb to ransom** (**a**) *kasi rá be navá gereftan/ negahdáwtan.* (**b**) *báj setándan. //Rastehá ye kárgari bezur az kewvar báj misetánand.* [hold the country to ransom]*//.* **4** **king's ransom** *bengarid be* "king" *ganj (e Xosravi)*

ransom v **1** *naváyi/ gerougáni rá bá pardáxt e pul ázád sáxtan.* **2** *kasi rá be navá/ gerougán gereftan va baráye ázádiyaw pul yá ciz e digari xástan.*

rant v, **rant (at sb/ sth)** *áwoftan bar kasi; xeili boland bá xawm soxan goftan; namáyewvár soxan goftan; tufidan; juwidan; rajaz xándan. //Baráye laqzewháyam saxt bar man áwoft./ In honarpiwe naqw e xod rá xeili boland boland/ namáyewi mixánad.* [rant one's lines]*//.* **rant and rave (at sb/ sth)** *saxt va bá ává ye*

boland nekuhidan. //Harce bálá va páyin beravi/ xodat rá invar ánvar bekubi báz ham báyad táván [fine] *bepardázi.//*

ranter n *bengarid be* "rant"

rap[1] n **1** *taq; taqtaq; daq; daqdaq. //Taqi tiz bar áranj e kasi zadan; kasi dar rá daqkarde.//.* **2** *(dar Ámriká, zabán e kuce) verver (zadan).* **give sb/ get a rap on/ over the knuckles** *(anáyin) nekuhidan; sarzanew kardan.; //Con be andáze ye basande kár nemikonad, ámuzgár nekuhidaw.//.* **take the rap** *(anáyin- beviźe dar Ámriká) (baráye kar e badi ke kasi nakarde) guwmál wodan; "gorg e dahan álude ye Yusef naderide wodan/ gawtan"*

rap v (**rapped, rapping**) **1** (**a**) *taq zadan; daq zadan; kustan; kuftan. //Daqi/ taq zad powt e dastam* [my knucles]*//.* (**b**) *daq kardan; kustan. //daqdaq ru ye miz zadan/ kustan; dar rá zadam/ daq kardan//.* **2** *(anáyin) sarkuft zadan; nekuhidan. //Án vazir* [minister] *rá nazd e hamegán* [publicly] *baráye soxanán e nasanjideaw* [indiscreet remarks] *nekuhid.//.* **3** *verver zadan; verzadan; (dastán) "pálán duzi-st o donyá ye elm- áxundi nist o ver-o-ver"; tond-tond gab zadan.* **4** **rap sth out** (**a**) *rond goftan; nágahán goftan. //Afsar tondtond dasturát rá dád.//.* (**b**) *bá taqtaq/ daqdaq resándan* [express]. *//Zendáni bá daqdaqzadan ru ye divár e gorijak* [cell wall] *payámi ferestád.//*

rap[2] n, **not care/ give a rap (about/f or sb/ sth)** *(anáyin) be toxm e kasi ham nabudan; hic parvá nakardan*

rapacious adj **1** *ázmand, ázvár, ázkáme (ZBP. C3343). //gir e/ dar cangál e kixáyi** [landlord] *e ázkáme oftádan./ Wivehá ye dádosetad e ázvaráne.//.* **2** *tárój kardan e dáráyi ye mardom; robudan e dáráyi ye digarán. //qáratgarán/ tárájgarán e táxtotázgarán* [rapacious marauders, invaders]*//*

rapaciously adv *bengarid be* "rapacious"

rapacity n *áz; ázmandi; ázvári; ázkámegi (ZBP. C3343); tárájgari; qáratgari*

rape[1] v *bezur marzidan [<Avestáyi, ámarezen, marez (EDPL)]; niz bengarid be* "coitus" *(EDPL)*

rape n **1** *zurmarzi* [bengarid be* "rape[1] v*]. //Do tan rá bezur marzidan; Áyá ámár e zurmarzi* ru be afzáyew ast?; Zurmarzi* bar raván e án bánu saxt źarf kári/ kárgar oftád.//.* **2** *(pendárin) ázárew; virán kardan; be tabáhi kewidan; gádan/ gáyidan; //Dawt o sabzezárhá va tappehá ye birun e wahr rá* [countryside] *be tabáhi kewidan.//*

rape[2] n *mandáb, giyáhi be nám e dánewik e* <u>Brassica rapus</u>. *//kewmand e/ kewtzár e mandáb; rouqan e mandáb./* oilseed rape *mandábi ke az dáneaw/ toxmaw rouqan girand.//*

rapid adj **1** (**a**) *zaxme ye rag e tond/ tiz* [a rapid pulse]. *//tapew e deli tond; payápei tond cand porsew porsidan; jonbew e tond e sonbe be pasopiw.//.* (**b**) *tond. //káhew e tond e foruw./ Gorbe báztáb e/ vákonew e pei* [nerve reflex] *ye tondi dárad.//.* **2** *wib e tond*

rapid fire adj **1** *ragbár e tir; tirbárán.* **2** *(baráye porsew/ soxan) ragbár. //Ragbár e wuxihá ye yek honarpiwe ye xandestáni* [jokes of a comedian]*//*

rapidity n *bengarid be* "rapid"

rapidly adv *bengarid be* "rapid"

rapids *giź* [<Guyew e Lori (ZBP. C2054); gerántáz (ZBP. C7732 BF)]. //Az rudi gerántáz/ az giź (bá karji/ qáyeq) páyin ámadan.//*

rapid transit (US) *tarábari ye tiztak; ráháhan e wahri*

rapier n *wamwir e dodam; wafwir. //zabáni tiz va borrande* [rapier wit]*//*

rapier-thrust n *(pendárin) pásox/ soxan e dandánwekan*

rapine n *(beáyin yá soxanvari) qárat; táráj. //Zamini ke az ráh e táráj va qárat be dast áyad.//*

rapist n *zurmarz* [besanjid bá "kunmarz, jehmarz va dawtánmarz** [coitus with a menstruating woman] *(EDPL)]*

rapport n, **rapport (with) sb/ between A and B** *peivand e dustáne. //bá wágerdánaw peivandi dustáne dárad./ Án honarpiwe bá báwandegán* [audience] *e xod peivandi nazdik padid ávard./ Pedar va pesar peivandi besyár xub/ niku dárand.//*

rapprochement n, **rapprochement (with sb/ between A and B)** *(váźe ye Fáránsavi) áwti miyán e kewvarhá; Máye ye áwti miyán e kewvarhá* [states]*/ goruhakhá* [factions] *gawtan*

rapscalion n *(bástáni yá be wuxi) forumáye; toxm e sag*

rapt adj, **rapt (in sth)** *wifte, robude, afsunide; harjá juri tarjome miwavad. //didár/ roxsári negáhi, labxandi wifte./ forurafte dar yogá, andiwe* [meditation]; *afsunide va sarseporde./ Wifte musiqi rá niyuwid.//*

raptly adv *bengarid be* "rapt"

rapture n **1** *wiftegi;wádi ye biandáze. //Wifte be doxtari ke dustaw midáwt xire (gawt).//.* **2 be in; go into, etc rapture (about/ over sb/ sth)** *wifte va wuride gawtan; az xod bixod wodan; bixod gawtan. //Wifte ye kár e tázeam hastam.//*

rapturous adj *newángar e/ máye ye wiftegi/ az xodbixodi. //kafzadani newángar e wiftegi; wifte be kasi xowámad goftan; wifte kasi rá pazire wodan/ gawtan./ Áhi az ruy e wiftegi; negáhi wifte/ bixod//*

rapturously adv *bengarid be* "rapturous"

rare[1] adj (**rarer; rarest**) **1** *kam, kamyáb. //ruydádi/ cewmandázi kamyáb; didárgari/ mehmáni kampeidá; ketábi, giyáhi, parváneyi kamyáb; Aknun digar joz gah-godári áftábi nemiwavad/ jelo ye mardom padidár nemigardad./ Kam piw miáyad ke dir beresad.//.* **2** *(kohne wode) besyár xub; wegerf; saxt. //Wappási*/ mehmáni bemá/ behemán xow gozawt./ Wegerf/ saxt kamru/ ravádár* [tolerant] *budan//.* **3** *(baráye gázhá, beviźe dar váyu** [atmosphere]*) kamyáb*

rare earth *áxwijhá* [elements] *ye felezi ye kamyáb*

rare[2] adj *(guwt e gáv e) kampoxte; nimpoxte. //guwt e gáv e kabábi* [steak] *ye kampoxte/ nimpoxte.//*

rarefied adj *tanok. //havá ye tanok e/ kam oksiźen e kuhhá ye Andes./ (pendárin) válá./ ostádán e dánewgáhi ke dar jáyi farhangi va válá* [a rarefied academic atmosphere] *miziyand.//*

rarefy v (pt, pp **rarefied**) *(beviźe be rixt e náwenáxte) tanok wodan/ gawtan/ kardan. //gázháyi tanok wavande//*

rarely adv *kam, kamyáb. //Xeili kam be sofrexáne miravam./ Xeili kam piw miáyad ke dar sofrexáne cizi bexoram.//*

rareness n *bengarid be* "rare"

raring adj *(anáyin) saxt xáhán; porwur. //Asbán baráye táxt zadan* [gallop] *dáwtand ján midádand.; Dárad ján midahad ke pámujune** [skates] *ye nou ye xod rá bepuwad.//.* **2 raring to go** *saxt xáhán e áqáz kardan e kári/ cizi*

rarity n **1** *kamyábi.* **2** *ciz e kamyáb/ wegerf/ arzewmand*

rascal (n/ adj) *nábekár, "be qeysar yeki náme az wahriyár -- nevisad ke in bande ye nábekár." (ZBP. L3235 SF).* **2** *toxm e jen; toxm e sag. //Toxm e jen e kuculu, kelidháyam rá (pas) bede!//*

rascally adv *nábekár; nábekáráne. //ádami nábekár; nirangi nábekáráne//*

rase = raze

rash[1] n **1** *paruw (ZBP. C201 FM); bowtar (ZBP, C211 FM); soreźga* [<Lori (ZBP. C2034)]; dán-dáne. //paruw* gazane* [nettle]*; Agar wokolát bexoram tanam birun mirize/ paruw/ dáne mizanad//.* **2 rash of sth** *(pendárin) nágahán va faráván padidár gawtan; nágahán birun rixtan/ sabz wodan. //Dar án deh e zibá xánehá ye nou ye zewti nágahán sabz wodand; bastnewinihá ye nágaháni va payápei* [a rash of strikes] *dar sátvun* e fulád* [the steel industry]//

rash[2] adj (**rasher, rashest**) *saboksaráne; saboksár (ZBP. L812 FM); zudázud; "saboksár tondi namáyad noxost -- be farjám e kár andoh árad dorost." (ZBP. L6359 SF); //dánewju ye javáni saboksár; saboksaráne zabán nade* [to promise]*; Kári saboksaráne kardi ke án barge rá naxánde dastine nehádi//*

rasher n *yek borew e názok guwt e xuk. //toxmemorq nimru bá do borew e názok guwt e xuk baráye náwtáyi//*

rashly adv *bengarid be* "rash"

rashness n *//Zudázud/ nayandiwide sad dolár be u vám dádam.//*

rasp n **1** *cubsáy; cubsáb; souhán e dorowt.* **2** *ává ye xaráw; xerxer. //xerxer e arre ru ye cub.//*

rasp v **1** *cubsáb zadan; sáv zadan; bá cubsáb taráwidan/ xaráwidan. //ru ye cizi rá bá cubsáb hamvár sáxtan//.* **2 rasp sth (out)** (**a**) *bá ává ye dorowt goftan; bá ává ye guwxaráw goftan. //bá ává ye dorowt dasturát dádan/ downám dádan//.* (**b**) *áváz e guwxaráw dádan. //nouámuzi* [a learner] *ke bá violon/ galgacak* ává ye guwxaráw darmiyávarad./ ávái guwxaráw* [a rasping voice]//. **3 rasp sth away/ off** *bá cubsáb/ bá sáv taráwidan/ zodudan/ bardáwtan. //náhamvárihá ye labehá* [the edges] *rá bá cubsáb taráwidan.//*

raspberry n **1** *tamewk az gune ye* rubus. (**b**) *mive ye (tamewk); //bastani bá tamewk; ricár* (jam) *e tamewk//.* **2** (US) also **razz, Bronx cheer** *terr [bá lab va zabán in ává rá darávardan]. //baráye kasi bá lab va zabán ává ye ter/ terter/ terzadan darávardan. //Hamin ke ámuzgár powtaw rá kard, wágerdán baráyaw ter kardand/ zadand/ darávardand.//*

Rastafarian n, adj *(hamvand e) kiw e maromán e* Jamaica *ke bávar dárand siyáhán bargozide ye xodá bude va baráye rastegári ye mardom e jahán áfaride wodeand.*

rat n **1** *garze (ZBP. C508 FM); muw e bandari.* **2** (**a**) *dust e/ yár e nimeráh. //Xob ke be goruhe digar peivasti, Ey dust e nimeráh!* [You dirty rat!].//.(**b**) **like a drowned rat** *bengarid be* "drown". **the rat race** *(anáyin- xárdári) wetábzade va harásán.* **opt out of the rat race** *az zendegi va kár e wetábzade va harásán xod rá bázpas kewidan.* **smell a rat** *bengarid be* "smell".

rat v (**ratting; ratted**) **1** **go ratting** *muw gereftan; garze gereftan.* **2** (**a**) **rat (on sb/ sth)** *(anáyin) zir e gofte ye xod zadan; peimánwekani kardan; mehrodruj.* (**b**) **rat (on sb**) *ráz e kasi rá áwkár kardan; kasi/ cizi rá lou dádan. //Má rá lou dáde!!//*

ratatat, rat-a-tat-tat = rat-tat

ratbag n *(zabán e kuce dar Ostráliyá va Zelánd e nou) forumáye, nábekár*

ratchet n **1** *carx e dandáne dár bá zabáne.* **2** (also **ratchet-wheel**) *carx e dandánedár*

rate[1] n **1** *nerx; tajá* [baráye riwe ye in váże be womáre ye 3 páyintar bázgardid.] harjá juri tarjome miwavad. //be tajá* ye se mil dar tasu* [hour] *ráh peimudan./ be tajá ye 50 ráde*/ máwin dar hafte sáxtan; nerx e zádorud* [reproduction]*/ zanáwuyi/ margomir dar sál; Ázmuni ke dar án dar sad e kámyábi/ wekast faráván ast./ nerx e dádosetad e arz* [exchange]*//.* **2** *dareje; nerx. //yek kár e dareje ye yek, do, se; nerx e peik/ ágahi/ bime; nerx e dastmozd e páyin/ bálá baráye kár e tasuyi./ nerx e káste viże ye* [special reduced rate] *baráye kudakán, dánewjuyán./ arzyábiháyi* [surveys] *ke bá nerx e páyin piwnahád wode./ nerx e dastmozd e dáye/ kudakpá* [baby-sitter] *aknun cand ast?//.* **3** *tajá* [besanjid bá "tij" Sanskrit; "taeza" (Avestáyi) (EDPL)]. //bá tajáyi* tond/ sahmgin* [dreadful]*/ peivaste* [steady]*./ kust e/ zaxme ye ragaw/ gewaw/ delaw* [pulse rate/ heart rate] *nágahán (foru) oftád./ tajá* ye sáxt rá dobarábar kardan; Dar/ bá in tajá* ke to kár mikoni hargez in kár be páyán naxáhi resánd.//.* **4** *(biwtar candgáni) (dar Engelestán) báj e zamin yá sáxtemán. //Panjáh sent pens baráye har lire (bahá ye zamin yá sáxtemán) báj/ báź bastan./ Panj lire az báź kástan./ Be báź (e zamin yá sáxtemán) afzudan.//.* **5** **at any rate** *be har ruy. //Be har ruy in yek baxw e kár ast ke anjám wode.//.* **at a rate of knots** *(anáyin) xeili tond/ tiz.* **at this/ that rate** *bedingune; bedin raválʹ. //bedinsán/ bedingune/ agar kárhá be in raválʹ piw ravad dir naxáhad páyid ke varwekaste wavim.//*

rate[2] v **1** **rate sth at sth; rate sb/ sth as sth** *arzewi bar... nehádan. //Baráye in namáyew hic arzewi dar cewm nadáram./ Gomán mikoni darámadaw cand báwad?/ Dar matalnevisi arj e váláyi bar u minehand.//.* **2** *be dide gereftan; dánestan; womordan. //Behruz rá jozv e dustánat miwomári?//.* **3** *(dar Engelestán) arzyábi (ye zamin yá sáxtemán) baráye báź bastan bar án. //Saráyi ke báź e sáliyáne ye án pánsad lire arzyábi wode.//.* **4** *dárá ye darejeyi budan. //Án kár dar fehrest e kárháyam az dareje ye páyini barxordár ast.* [rate low on priority list]*//.* **5** *(dar Ámriká, anáyin) arzew e... rá dáwtan; wáyán e... budan. //Án wuxi arzew e xande nadáwt.* [did not rate a laugh]*//*

rateable adj *(dar Engelestán) (baráye xáne yá zamin) darxor e báź bastan; ... ke báyad báź bedahad. //Bahá ye/ arzew e yek xáne ke bar án bahá báź bandand.//*

rate-capping n *(dar Engelestán) marz e/ biwine ye báź (baráye káhew e hazinehá)*

ratepayer n *báźde; kasi ke barzamin yá xáneaw báź bandand.*

ratfink n *(*US, *dar Ámriká, zabáne kuce, xárdári) forumáye.* **2** *loude; kasi ke digarán rá lou dahad.*

rather adv **1** *(biwtar newángar e xordegiri, noumidi yá wegeft ast) tá andázeyi; badak; na... badak; xeili.* (**a**) *(piw az setá*há va band e kárváźehá) //Havá tá andázeyi baráye tirmáh sard ast./ Án ketáb xeili deráz ast./ Dar án ketáb xeili rudederázi wode./ besanjid bá in: "In ketáb tá andázeyi deráz ast"* "This is a rather long book."*/ Dar ázmun nomre ye xubi nayávardi* [do rather badly]*./ Bá inke Engelisi ast ammá Faránse rá badak soxan nemiguyad.//.* (**b**) *(bá setáy* yá band e kárváże ye bartar bekár miravad) //In mehmánsará az án yeki xeili gerántar ast* [This hotel is rather more expensive than taht.]*; Az ánce ke báyad xeili tondtar/ tiztar miránad//.* (**c**) *(piw az* "too" *bekár miravad.) Án varz* [exercise] *tá andázeyi/ xeili dowvár bud./ Xeili tond soxan goft* [rather too quickly] *candán ke dowvár bud daryábam/ befahmam.//.***2** *tá andázeyi* (**a**) *(piw az kárváże bekár miravad.) //Gománam dárim* [rather suspect] *laqzew e bozorgi mikonim./ Omidvár budim* [rather hoping] *womá ádine bigár báwid.; Havá gardew e má rá be kenár e daryá tabáh sáxt/ ridemán zad/ kard* [the weather rather spoilded...].//. **3** **or rather** *(baráye ávardan e soxani dorost-tar va báriktar* [more precise] *bekár miravad.) //Benám e menewtá** [secretary] *kár mikardam yá behtar beguyam nusiyá* budam* [or rather a typist.]*./ Mibáyast piyáde beravad be daftar yá behtar beguyam nágozir gawt bedavad.//*

would rather... (than); (US) also **had rather... (than); would rather... (than);** (US) **had rather... (than); 'd rather** *dusttar dáwtan. //Dusttar dáram piyáde beravam tá bá masráde*/ otobus.; Marg baráyaw ásántar ast tá az dast dádan* [lose] *e bacceháyaw./ "Kami biwtar báde mixáhi?", "Na, báyad tá xáne beránam, behtar ast nanuwam."//*

rather *(wegeftváźe- dar Engelestán) (dar pásox be piwnahádát bekár miravad) bigomán. //"darbáre ye safari/ gardewi be kenár e daryá ce miyandiwi?" "Bigomán!* [Rather]!*"//*

rather than prep *(bandváźe) bejá ye. //Bejá ye qahve yek nuwwábe ye xonak rá dussttar dáram.; Gonáh e/ kutáhi* [fault] *ye kárfarmáyán* [management] *ast na kárgarán!; Bejá ye in ke zendegi ye zanáwuyi ye xiw rá behamzanad/ dar bim afkanad rástaw rá be zanaw goft.//*

ratification n *berást dáwtan*

ratify v (pt, pp **ratfied)** *berást dáwtan, "az án suy bedánsán ke xod e Wuster nevewte va má niz be rást midárim páreyi vazirán va dastnewándegán e iwán saxt náxownud budand ke..." (ZBP. L3001 TMK)*

rating n **1** (**a**) *radebandi; darejebandi. //Dar radebandi miyán e mardom haváxáhán e faráváni/ nácizi dáwtan; dar radebandi miyán e mardom cizi yá kasi rá xeili bávar dáwtan/ kam bávar dáwtan./ Xordegirán/ barsanjandegán* [the critics] *be án film/ celpard* dareje ye báláyi nadádand./ Paźuhew e pezewki rá dar rade ye bálá nehádan.//.* (**b**) *(dar rasánehá* [in the media]*) haváxáhán e faráván/ kam dáwtan. //Namáyew e má nazd e mardom haváxáhán e biwtari peidá karde/ yáfte./ Taránehá ye táze ye Delkew dar fehresthá* [charts] *haváxáhán e faráváni dáwte.//.* **2** *(dar Engelestán) báj/ báź. //Báź 6 pens baráye har lire (arzew e zamin yá xáne); (az didgáh e puli) powtváne dáwtan* [have a high credit rating]*./ (beviźe dar niru ye daryáyi/ dar Engelestán) mahnávi. //afsarán va mahnáviyán//*

ratio n (**ratios**) *barxe. //barxe ye 1 be 5 mánand e 20 be 100 ast./ (dar) injá barxe ye mardán be zanán mánand e se be yek ast.//*

ratiocination n *cemgovági* [<Pahlavi (ZBP. C2003 MK).* logical and methodical reasoning]

ration n **1** *jire. //jire ye haftegi ye kare, zoqálsang, benzin; barge ye/ daftarce ye jire//.* **2** **rations** *(jire ye xorák/ cáwt/ beviźe dar ártew) jire gereftan* [draw rations]//. **3** **be on the short rations** *bengarid be* "short[1]".

ration v **1** *be kasi jire dádan. //be mardom yek toxm e morq dar hafte jire dádand.; Nán rá jire baste be har xánevár yek vanáne* [loaf] *dádand.//.* **2** **ration sth out** *saráne baxw kardan/ jire bastan. //Bázmánde ye áb rá miyán e bázmándegán* [survivors] *saráne jire bastand.//*

rational adj **1** *bexrad. //Mardom/ ádam jándári bexrad ast.//.* **2** *bexradáne; xeradmandáne. //gováźeyi* [argument]*/ zandi* [explanation]*/ ráhi/ gowáyewi* [solution] *bexradáne.//.* **3** *rouwan; bexrad. //Bá in ke tázegi hawi* karde* [stroke] *ammá maqzaw xub rouwwan ast/ xeili howyár ast./ Hic mardom e/ ádam e bexradi bá páyjáme sar e kár nemiravad.//.* **4** *(womár e) guyá (ZBP. L7660)*

rational number *(womár e) guyá (ZBP. L7660)*

rationale n *xerad. //xerad e áhangi* [decision]//

rationalism n *xeradkárbandi, "saraw rást wod co sarv e boland -- be goftár e xub o xeradkárband" (SF)*

rationalist adj *xeradkárband*

rationalistic adj *xeradkárbandi*

rationality (n) *bexradi; xerad*

rationalization, rationalisation n *bengarid be* "rationalize"

rationalize, rationalise v **1** *xeradpazir newán dádan, "pazirande ye ráy o huw o xerad -- mar u rá dad o dám farmán barad." (ZBP. L7166 SF). //peivast mikuwad raftár e xod rá xeradpazir newán dahad./ Farzandaw rá rahá kard/ váhewt va raft va baráye in ke kár e xiw rá xeradpazir jelve dahad goft ke nemitavánest hazine ye negahdári ye bacce rá bepardázad.//.* **2** *xeradpazirtar sáxtan/ gardánidan/ bar páye ye xerad ostovár kardan. //kuwewi baráye xeradpazirtar gardánidan e vájvi** [spelling] *ye zabán e Engelisi.//.* **3** *bázárástan; (báz) sámán dádan. //sáxt e, paxw (e kárxáneyi) rá báz sámán dádan.//*

rationally adv *bexradáne. //bexradáne andiwidan/ raftár kardan/ gováźidan* [argue]//

rationing n *jirebandi. //Báwad ke/ wáyad warvin** [government] *nágozir az jirebandi ye benzin gardad.//*

ratline, ratlin n *nardebán e rismáni dar kawti; zine [<guyew e Neiwáburi, "az zine bálá nemrom nana- zan Alirozá nemrom nana!"*

rats *(kohne wode- anáyin) (wegeftváźe) ah!; tof!*

rattan n **1** *rotán (váże ye Máláyáyi) (sáqe ye neimánand) deraxt e xormá ye Hend e Xorásgáni* [east]. **2** *cubdast (ke az sáqe ye rotán sáxte báwand).* **3** *sáqe ye rotán ke baráye sáxtan e sabad, kácál va newim/ sandali be kár ravad*

rat-tat, rat-a-tat n *daqdaq; taqtaq (bar dar). //daqdaq e bolandi bar dar e piwin/ jeloyi//*

ratter n *sag yá gorbe ye muwgir; garzegir. //saghá ye lánkáv** [terriers] *muwgir/ garzegir e xubi hastand//*

rattle v **1** *taqtaq kardan; daqdaq kardan; kalkal kardan, "dar safar bá gerdakánam dar joválʼ -- mikewam az kalkal e u qiloqál." (ZBP. C5040 FM, Rawidi). //panjerehá dar/ az bád taqtaq mikard./ Tagarg be wirváni* [tin roof] *xorde taqtaq mikard.; Bád be panjerehá xorde taqtaq e ánhá rá darávard.//.* **2** *tarsándan; negarán sáxtan. //Bázdid e pásbánán berásti u rá tarsánd.//.* **3** **rattle along, off, past** *taqtaqkonán raftan; taqtaq kardan va jonbidan; kalkal kardan. //Masráde* ye/ otobus e kohne kalkal (konán) dar jáde ye sangeláx raft.; Arrábeyi kalkal (konán) az kenáremán gozawt.//.* **rattle away/ on** *faráván werover goftan. //Nemidid u be tang ámade báz darbáre ye káraw (faráván) werover migoft.//.* **rattle sth off** *verver goftan; tondtond/ payápei va bimaini* goftan. //Án kudak cámeyi rá ke az bar karde bud bedun e in ke befahmad/ daryábad verver xánd.//.* **rattle through sth** *dástáni rá tondtond goftan; tondtond bázxándan. //Fehrest e námhá rá tondtond xánd.//*

rattle n **1** *taqtaw; daqdaq; talaq[-talaq]; jereng-jereng; kalkal. "Dar safar bá gerdakánam dar jovál -- mikewam az kalkal e u qiloqál." (ZBP. C5049 FM, Rawidi). //kalkal e/ taqtaq e botrihá; jerengjerng e zanjirhá./ taqtaq e dorowt e tirbárhá; Powt e in ráde*/ máwin az cand já taqtaq karde máye ye ranje* [irritating] *ast.//.* **2** *jeqjeqe. //jeqjeqe ye baccehá/ wirxárán./ Haváxáhán e pátapká*/ futbál jeqjeqeh ye xod r á be áváz darávardand/ takán dádand.//.* **3** *zang e dom e már e zangi* [rattlesnake]

rattlesnake n, (US) *(anáyin)* **rattler** *már e zangi, be nám e dánewik e* <u>Hieracium venosum</u>

rattling adj *(kohne wode/ anáyin) tond; tiz; qárqáru. //(tond-)tond raftan//*

rattling adv *xeili. //dástáni besyár xub goftan/ báftan//*

ratty adj (**raggier**, **rattiest**) **1** *(dar Engelestán- anáyin) zudranj. //zudranj budan; az dande ye cap boland wode budan//.* **2** *(dar Ámriká- anáyin) kohne; párepure.* **3** *por az garze; con muw/ garze*

raucous adj *dorowt, xowk, naxaráwide-natarwide. //qárqár e dorowt e kaláqhá./ Avâyi naxaráwide-nataráwide; xandeyi xowk o dorowt//*

raucously, adv *bengarid be* "raucous"

raucousness n *bengarid be* "raucous"

raunchily adv *bengarid be* "raunchy"

raunchiness n *bengarid be* "raunchy"

raunchy adj *(anáyin, beviże dar Ámriká) (bázgardid be* "sex"*); áz, ázkáme; harze; zewt, dorowt.* **feel raunchy** *xoftoxiz xástan kardan; árezu ye gerd ámadan bá zan yá mard dáwtan; árezu ye marzidan. //yek wuxi ye zewt; dástáni harze/ zewt//*

ravage v *várán kardan; tabáh kardan; nábud sáxtan. //Jangalháyi ke az átawsuzi* [fire] *nábud gawte./ (pendárin) roxsári bimári-zade/ takide/ tabáh az bimári//.* **2** *cápidan; táráj kardan. //Dasteháyi sarbáz* [bands of soldiers] *rustá rá táráj kardand.//*

ravages, **the ravages** n, **the ravages of sth** *ásib, tabáhi, viráni, nábudi. //Zadan e jangalhá va ásibháyi ke az in ráh be tappehá miresad./ (pendárin) gozawt e zamán zibáyiyaw rá be táráj borde bud.//*

rave v **1** **rave (at/ against/ about sb/ sth)** *divánevár soxan goftan; tufidan; soxan e bihowáne goftan. //Bimár divánevár soxanáni boride-boride* [incoherently] *be parastárán goft.//.* **2** **rave about sb/ sth** *Darbáre ye cizi/ kasi bá setáyew/ wur e faráván soxan goftan; divánevár sotudan. //Áwpazi ye faránsavi/ xorákhá ye faránsavi rá bá wur e faráván yád karde/ gofte án rá sotud.//.* **3** **rant and rave** *bengarid be* "rant"

rave n **1** *setáyew e porwur. //Ruznámehá án namáyew rá bá wur e faráván sotudand.//.* **2** (also **rave-up**) *(kohne wode dar Engelestán) mehmáni ye/ páykubi ye porwur.* //have a rave-up: *mehmáni/ páykubi/ dastafwáni ye porwur dádan/ raftan//*

ravel v (**ravelled, ravelling**, (US) **ravled; raveling**), **1** **ravel (sth) (up)** *gereh xordan; darhampicidan; gereh andáxtan.* **2** *(baráye párce/ báfte/ báftani) riwriw gawtan. //Naxhá ye sar e qáli rá gereh bezan tá riwriw nawavad.//*

raven n *kaláq siyáh, benám e dánewik e* <u>Corvus corat</u>

raven adj *mewki ye par e kaláqi. //mu ye par e kaláqi con abriwom//*

ravening adj *(con gorg e gorosne) pei ye wekár yá xoráki budan. //dadi gorosne juyande ye wekár//*

ravenous adj **1** *saxt gorosne; gownámár. //wirán e gorosne láwe* [carcass] *rá daridand./ (anáyin) wám kojá-st? Az gorosnegi dáram mimiram/ rude bozorgeam rude kucikeam rá xord!//.* **2** *saxt/ faráván/ besyár (gorosne va mánand e án). //saxt gorosne//*

ravenously adv *saxt gorosne/ ázmand. //ázmandáne xordan//*

ravine n *gaduk (ZBP. C1661 FM)*

raving adj *tufande, xawmgin. //diváneyi* [a lunatic] *tufande/ xawmgin//*

raving adv *(anáyin) pák. //Báyad pák diváne báwi!!//*

ravings n *soxan e divánevár; soxan e bihowáne. bengarid be* "delirium". *//soxanán e bihowáne ye yek diváne//*

ravioli n *ravioli (xorák e Itáliyáyi: xamir e cárguw e kucak por az guwt va panir)*

ravish v **1** *(beviźe be rixt e náwwenáxte) del e kasi rá bordan, afsunidan, afsun gawtan. //Zibáyiyaw delam rá bord.//.* **2** *(bástáni yá be áyin) doxtar yá zani rá be zur marzidan/ kardan; dast dar kasi zadan, "dar in miyánhá mardi foqáyi hájeb e Bagtaqdi rafte bud tá laxti yax va barf árad. dar án karán e án biwehá dihi bud, dast dar doxtari duwize zad tá u rá rosvá konad. Pedar va barádaránaw nagozáwtand va jáy e án bud va..." (ZBP. L598 TBH)*

ravishing adj *(anáyin) dust dáwtani; delangiz; afsungar; harjá juri tarjome miwavad. //Cewmandázi delangiz; labxandi delrobá/ afsungar./ Jánam dar in/ bá in pirhan saxt afsungar/ delrobá wodeyi/ gawteyi!//*

ravishingly adv *bengarid be* "ravishing"

raw adj **1** *xám; napoxte. //guwt e/ sabziját e xám yá rá xámxám xordan./ wekár e xám; mei ye/ alkol e náb.//.* (**b**) *xám. //dádehá ye/ ámár e xám rá pardáxtan* [process]*./ Dádehá ye xám rá be márád** [computer] *dádan/ xorándan.//.* **3** *(pendárin) xámdast; ná-ázmude; nápoxte. //sarbázán e náázmude./ laqzewi ke az gozárewgari besyár nápoxte sarzade.//.* **4** (**a**) *(baráye zaxm) táze, xuni. //yek boridegi ye táze; yek tával e tarekide va xuni//.* (**b**) *(pust) e rafte/ xaráwide/ násur. //Carm e setám* [stirrup] *tekkeháyi az pust e páyaw rá násur kard.//.* **5** (**a**) *(honar) xám, napoxte. //Sabk e soxanaw hanuz tá andázeyi xám/ napoxte ast.//.* (**b**) *rok, biparde. //namáyew e bipardeyi az zendegi ye mardomán e kárgar* [working-class]*//.* **6** *(havá ye) sard va namnák. //Bád e sard va namdár e abáxtar e xorásgáni* [northeastern]*; yek bámdád e sard va namnák//.* **7** *(baráye lab e párce va mánand e án) pasduzinawode.* **8** **a raw/ rough deal** *bengarid be* "deal[4]"

raw n, **in the raw** **1** *xám, nawoste narofte; dorowt; setorg; harjá juri tarjome miwavad. //zendegi ye saxt rá be cewm didan/ sepehr e sahmgin rá be tan e xiw ázmudan//.* **2** *berehne; pati; loxt-o-pati; quwt (ZBP. C3856 FM).* (**b**) **touch sb on the raw** *bengarid b e* "touch[2]"

raw-boned adj *(biwtar xárdári) pust-o-ostoxán; ostoxáni; láqaru. //kewávarzi pust-o-ostoxán /yek asb e láqaru//*

rawhide n *carm e xám. //cakmeyi/ muzeyi/ táziyáneyi/ awtari az carm e xám.//*

raw material *mádde ye xám/ mátak e xám. //zoqálsang, naft va sanghá ye káni mádehá ye xám e sátvun*-and* [industry]*./ Mádde ye xámi ke nevisande ruy e án kár mikonad zendegi (ye mardom) ast.//*

rawness n *bengarid be* "raw"

ray n **1** (**a**) *partou; patou (ZBP. C9429 FM). //tofang e/ tapánce ye parovi* [a ray gun]*./ parto ye áftáb; parto ye X/* Roentgen*; parto ye garmá.//.* (**b**) **ray of sth** *(pendárin) newán, foruq, partou; nur. //Parto ye omid va ásáyew baráye má dar in ruzgár e saxt.; kursu ye omid* [a few rays of hope]*.//.* **2** *par; partou (ZBP. C781 FM); tiq; tix (ZBP. C4627 FM).* **3** **a ray of sunshine** *(anáyin/ biwtar xárdári) xorwid/ áftáb. //máh az kojá darámad/ birun ámad?//*

ray[2] n *máhiyi az ráste ye* <u>Hypotremata</u> *bá tan e pahn va domi kutáh (guneyi sofre-máhi)*

ray[3] (= **re**) *(musiqi) "Re"*

rayon n *kaźnamá; abriwom e/ párce ye abriwomi ye sáxtegi. //pirhan e kaźnamá/ abriwom e sáxtegi//*

raze, rase v *bá xák yeksán kardan; bá zamin rást kardan, "Wápur án wahr rá divárhá biyandáxt va zir e pá ye pilán begerft va bá zamin rást kard." (ZBP. L67 TB). "konad bá zamin rást átawkade -- na nouruz mánad na jawn e sade." (ZBP. L3208 SF); bá zamin hamvár kardan, "sougand xord ke man be Makke ravam va báznagardam tá Ka'be bá zamin hamvár konam. (ZBP. L167 TTT); barcidan, "ke be yek sá'at kamtar fouji az lawkar e má iwán rá barcidi." (ZBP. L602 TBH); barandáxtan, "va már e domkande ke*

*barádaraw TaqánXán az Jalsáxun be hewmat e amir e mázi barandáxte." (ZBP. L1289 TBH). //*raze sth to the ground: *bá zamin rást kardan,/ bá xák yeksán kardan.//*

razor n *tiq e riwtaráwi; gazlik; riwtaráw. //yek riwtaráw* [a safety razor]*; tabahkárán bá tiq karakhá** [tyres] *rá daride budand.; cáhak (e baq)* [socket] *baráye riwtaráw e barqi//*

razor-back n *goráz e bumi ye nimruz e Ámriká ke tiq bar powt dárad*

razor-blade (n) *tiq [con baráye riwtaráwi]*

razor-edge, rasoredge n **1** *jodáyi ye bárik/ vágardun e bárik* [a razor-edge difference]. //*vágardun e bárik miyán wáygari** [genius] *va divánegi* [madness]*//.* **2 on a razor-edge/ razor-edge** *labe ye tiq; dam e tiq. //Az zamáni ke Parviz az zendán gorixte engár ru ye labe ye tiq zendegi mikonad va peivaste harásán ast ke mabádá báz gereftár wavad.//*

razor-sharp adj *besyár tiz, borrande, tiz con tiq. //tizhuwi* [razor-sharp wit]*; pásoxi tiz/ borande; xordegiri ye tiz/ borande.//*

razz (US infml) *riwxand kardan; dast andáxtan; gováźidan. //Bacceháyi ke ámuzgár rá riwxand mikonand.//*

razz n (US, infml) = raspberry 2

razzle n, **be/ go (out) on the razzle** *(anáyin) xowgozaráni kardan; be jawn o wádi pardáxtan*

razzmatazz, razzamatazz n *(anáyin) wur o zarqobarq; biyá o boro, "ki mire in hame ráh o!" harjá juri tarjome miwavad. //honarpiwegi* [showbiz] *va zarqobarq//*

RC abbr **1** Red Cross *calipá ye sorx.* **2** Roman Catholic *kátolik e Rumi*

RD abbr (US) *(dar newáni ye peik).* rural delivery: *peik e rustáyi*

Rd *kutáh wode baráye* "road" *(dar nám e xiyábánhá) ráh; jáde*

re[1] = ray[2]

re[2] prep (fml) *(bandváźe) (beáyin) bázgawt be...; darbáre ye..., //Darbáre ye náme ye yekkom e Oktobr e womá//*

re-, (pref, *piwvand) (biwtar bá kárváźe, námváźe, setáy va band e kárváźe bekár miravad) áz, bázpas, dobáre. harjá juri tarjome miwavad. //bázárástan./* re-enter *báz be darun ámadan./* reassuringly *delgarmi dádan//*

reach v **1 reach fo sth**; **reach out (to sb/ sth)** *baryázidan, "má dast baryázidim va án qorz az án táq forugereftim." (ZBP. L2387 AT); residan; dast deráz kardan baráye..., //Dast deráz kard tofangaw rá bardárad.; Az in su ye miz dast deráz kardam tá morabbá/ ricár rá az án su bardáram./ Dast bar ricár be án su ye miz baryázidam./ (pendárin) Báyad be niyázmandán beresim./ Báyad bedád e kasáni ke niyázmand-and beresim.//.* **2 reach sth down/ over; reach sth (down/ over) (for sb)** *(anáyin) dast yázidan; dast deráz kardan. //Dastat rá deráz kon va atlas rá az raf e ketáb* [bookshelf] *be man bede!; Mitaváni dast yázide/ dastat rá deráz karde dampáyiyam rá bedahi? zir e taxt ast.//.* **3 reach (to) sth** *besaxti dast resándan/ residan; yázidan, "ze bám e kuwk mubad Vis o Rámin -- bedidand átawi yázán be Parvin." (ZBP. L7748 VR). //besaxti mitavánam be sibhá ye sarwáze* [top branch] *dast beresánam./ Páyam besaxti be páye/ páyak* [pedals] *miresad./ Muyaw tá nazdik e kamaraw miresid.//.* **4** //Reach her at home on 694162. *Mitaváni bá womáre ye 694162/ u rá biyábi/ fará u rasi./ Nemitavánam bá telefon/ vákubar** *be u dastrasi yábam/ fará u resam.//.* **5** (**a**) *residan be; faráz residan. "Wápur goft: Injá áb naxáham va naxoram va beyistád tá sepáh faráz resid." (ZBP L70 TB); faráresidan, "con ánjá faráresidim..." (ZBP. L2449 AT). //tá tasu* [o'clock] *ye yek be* Miami *(faráz) residan; be páyán e karte* [chapter] *(faráz) residan; be tajá*/ tizi** [speed] *ye wast mil dar tasu* [hour] *residan./ hic áváyi be guwemán naresid/ nemiresid;/ komakresánán/ faryádrasán* [the rescuers] *dorost behengám báz e u residand/ be u residand/ be faryádaw residand.//.* (**b**) *be... residan/ dast yáftan. //be hudeyi, áhangi, vari** [verdict] *dast yáftan/ residan./ Be sál e/ sen e man ke beresi behtar mifahmi./ Pul e awudád** [charity] *be ámáj e dah hezár dolár resid.; Hargez nemitavánim be farzám* e/ farzámew** [perfection] *dast yábim.//.* **6 reach the stars** *boland ásmán jáygáh e man ast; saxt jáhju budan; xeili bolandparvázi kardan*

reach n **1** *bord, yázew. //mowtzani bá bord e/ yázewi deráz.//.* **2** *gostare. //Gostare ye báláyi/ páyini ye Záyanderud.//.* **3 beyond/ out of/ within (one's) reach** (**a**) *dar dastras dáwtan/ nadáwtan. //yek farhang* [dictionary] *dam e dast/ dar dastras dáwtan./ Án raf* [shelf] *candán boland/ borz ast ke dastam be án nemiresad; Án dáruhá rá az dastras e kudakán dur negahdár!//.* (**b**) *(pendárin) dar taván e...; dastras budan/ nabudan. //Daryáftháyi/ bonmárdháyi** [concepts] *farásu ye huw e kasi./ Conin kárháyi bá conin dastmozd e bálá az taván e u birun ast.; Án goruh e tabahkár birun az kewvar ziste az dastras e wahrbáni*

ye Páris birun ast.//. **within (easy) reach (of sb/ sth)** *dar dastras; nazdik. //Án mehmánsará nazdik e karáne ye daryá ast.//*

reachable adj *dastras, nazdik*

react v **1 react (to sb/ sth)** *vákonew kardan/ newán dádan; pásox dádan. //Niwgunam begir, man vákonew mikonam; Barxi mardom be ánce be xorákihá baráye bu/ rang/ maze miyafzáyand vákonew e basi mikonand.; Be piwneháhi vákonew e xub/ bad newán dádan./ Dar barábar e soxan e dorowt/ gostáxi vákonew newán dáde bar u powt bargáwt.//.* **2 react (against sb/ sth)** *istádan; istádegi kardan; pásox dádan; vákonew newán dádan. //dar barábar e afzáyew e báź* [tax] *saxt vákonew newán dádan./ Áyá mardom hargez dar barár e in xodkáme vákonew xáhand kard?//.* **3** (**a**) *(ximiyá/ wimi)* **reaction with** *vákonew kardan. //Áhan bá áb va havá vákonew karde zang e áhan* [rust] *padid myávarad.; Sodiyom bá áb vákonew mikonad.//.* (**b**) **react on sth** *bá... vákonew kardan; ruy e... kár kardan. //Asid/ jouhar bá felezát/ yuwosthá* ce vákonewi mikonad?//*

reactant n *(ximiyá*) karti* [<guyew e Náyini]*

reaction n **1 reaction (to sb/ sth)** *vákonew; pásox. //Vákonewaw be/ dar barábar e án ágáhi ce bud?; Bázdáwtaw az su ye ruznámehá bá vákonew e nágaháni ruberu wod.; Takán xordan e* [shocked reaction] *dabestánhá va dabirestánhá dar barábar e káhew e turag** [budget] *e ámuzew va parvarew.; Vákonew newán dádan dar barábar e riwxandhá* [taunts] *ye u tanhá máye ye porrutar wodanaw migardad* [encourage]*.//.* **2** *pásox; vákonew. //Vákonew e nását¡zvári* [allergic] *dar barábar e jánevarán va parandegán.//.* **3** *vákonew. //Pas az án hame wur nágozir vákonewi padid ámade báz zendegi/ hame ciz be rixt e yeknaváxt e piwi bargawt.//.* **4** *vákonew. //Niruhá ye vákonewi kár e vátáw** [reform] *rá dowvár sáxt.//.* **5** *vákonew. //vákonew e hasteyi//*

reactionary n, adj *sástár* [<Pahlavi]; vákonewi [M. Moqaddam]*

reactivate v *báz bekár andáxtan; báz zende sáxtan. //báz bekár andáxtan e yek niruk** [generator] *e kohne./ báz bekár andáxtan e dastgáh e padáfand e yek náv e espáwik** [a spaceship]*./ Báz zende sáxtan/ gardánidan e peivandháyemán* [our links] *bá Cin.//*

reactor n **1 nuclear reactor** *kure ye hasteyi.* **2** *karti*[<Náyini]*

read v (pt, pp **read**) **1** *xándan. //xándan va nevewtan xub tavánestan./ Nevewte ye xarcang qurbáqeat* [untidy writing/ catscratch] *rá nemitavánam bexánam./ tondnevisi* [shorthand] *(ye váthá** [letters] *ye cini, dabire ye nábináyán, musiqi rá tavánestan xándan./ Yek ránande báyad betavánad newánehá ye ráhnamáyi va ránandegi* [traffic signs] *rá bexánad.//.* **2 read sth (to sb)** *(rixt e náwenáxte nadárad) cizi/ ketábi rá baráye kasi xándan; Baráye ciz xándan zamán nadáram; //Ma rá gáh e xándan nist./ Tu ye delaw mixánad./ baráye xodaw árám (-árám) mixánad.; Emruze mardom kárháyaw rá kam mixánand; Az ketábaw baráyemán xánd.; Xáhew mikonam (náme rá) boland bexán.; Bargehá ye cápi rá xándan va laqzewyábi kardan.; Án goftár rá dobár sarásar xánd.; In rá dobáre bexán va laqzewháyaw rá biyáb.; Dasturát rá bexán bebin ce miguyad.; Baráyemán dástáni xánd.//.* **3 read about/ of sb/ sth** *xándan va daryáftan. //Dar ruznáme ye emruz darbáreaw xándam.; Ágáhihá va bahá ye bahrhá rá xándan; (jáyi) xándam ke az kár kenáre joste.; Jáyi xándim ke in kár cegune báyad anjám wavad.//.* **4 read (for) sth** *(dar dánewkade- dánewgáh) ...xándan. //Dar Dánewgáh e Kansás pezewki xándan; Dád/ dátikán* xándan va dastur xástan wodan* [read the bar]*//.* **5** (**a**) *xándan. //manewte ye/ andiwe ye* [mind/ thoughts] *kasi rá xándan; Kouliyi baráyam kafbini kard/ kaf e dastam rá xánd.; Pezewk báyad betavánad newánehá rá dorost xánde (az ánhá be bimári pei barad.); Áyande ye sán* [condition] *e konuni rá cegune mibini?//.* (**b**) **read sth as sth** *newángar e... nabudan. //Xámuwi hamiwe newángar e xorsandi* [consent] *nist* [must not be read as]*.//.* **6** *...budan. //Án newáne ye* ***"az dast e cap beravid"*** *ast. Tu ye án nevewte: az dast e cap beravid. Dar án band* [clause] *conin nevewte wode.../ án band conin ast...//.* **7** (**a**) *(baráye dastgáhhá ye andázegiri) xándan; newán dádan. //Terázu, náre* [scale] *dareje* [guage] *ce newán midahad/ mixánad?/ "sanje"* [the meter] *55 (yekán* [unit]*) rá mixánad/ newán midahad.//.* (**b**) *xándan. //gázsanj/ barqsanj* [gas/ electric meter] *rá xándan./ Nemitavánam damásanj/ garmásanj* [thermometer] *rá bexánam.//.* **8** *...budan. //Án dástán xub/ bad nevewte wode.* [reads well/ badly]*./ Án cáme be tarjome mimánad/ engár tarjome ast* [reads like a translation]*.//.* **9** *wanidan; daryáftan; fahmidan. //"Ává ye ma rá miwenavi?"* [Are you reading me?"]. *"Áváyat boland va rouwan ast/ miresad."* [Reading you loud and clear.]*//.* **10 read A for B; B for A** *bejá ye..., ...xándan. //Dar raj e sevvom* "beat" *nádorost ast bejá ye án* "seat" *bexánid.//.* **11 read between the lines** *az lábelá ye soxani/ nevewteyi cizi daryáftan/ daryáft kardan.* **read sb like as book** *(anáyin) xub dánestan/ daryáftan/ fahmidan, xub wenáxtan. //Xub midánam/ miwenásamat: hic pawimán*

nisti.//. **read (sb) the Riot Act** *be kasi tupidan va saxt jelo ye.../ -aw rá gereftan. //Báz mast be xáne ámad, ammá zanaw be u tupid va goft "masjed já ye guzidan nist!"//.* **read oneself/ sb to sleep** *ciz xándan va xáb raftan/ baráye kasi ciz xándan va u rá xábándan.* **take it/ sth as read** *nagofte áwkár ast ke... //Nagofte áwkár ast ke peiqáre* [protest] *xáhad kard./ Wakki nist ke/ nagofte áwkár ast ke hamdástán ast.//.* **12 read on** *xándan rá pei gereftan. //Áyá setize ye Xosro bá Wahlá newán e foruhewtegi* [divorce] *ast/ bedin maini ast ke az ham jodá miwavand?* [Now read on...]./ *Aknun bexánid va bebinid ce piw miáyad...//.* **read sth back** *boland boland xándan. //Án womáre ye vákubar*/ telefon rá baráyam boland boland bexán.//.* **read sth into sth** *az cizi biw az ánce báyad o wáyad bardáwt kardan. //Az námeaw biw az ánce báyad o wáyad bardáwt e mehrabáni/ delsuzi kardeyi, cizi ke u hic dar del nadárad.//.* **read sth out** *(boland) boland xándan. //Náme rá boland (-boland) baráye hamegiyemán xánd.//.* **read sb/ sth up; read up on sb/ sth** *xub xándan. //Báyad baráye ázmun e tárix, [náme ye/ ketáb e] Kasravi rá xub bexánam.//*

read n **1** *(anáyin- beviże dar Engelestán) xándan; xánew. //Xeili xándan; árám xándan; andaki xándan. //Miwavad án jadval e zamánbandi* [timetable] *rá bexánam?//.* **2** *(bá setáyhá*) xándani. //Kár e in nevisande/ in matal* [novel] *xeili xándani ast* [a very good read.]*//*

read adj *(pas az band e kárváże) bá xándan yád gereftan/ ámuxtan. //ádami ke xeili xánde* [a well-read person]./ *Soxan e/ soxanán e bástáni rá xub sánde budan* [be widely read in...]*//*

read only *(márád*/ kámpiyuter) tanhá xándani; tanhá xánew. //Az parvande ye bánkam/ ganjam* tanhá dastrasi be ágáhiháyi dáram ke mitavánam ánhá rá bexánam (ammá nemitavánam az ánhá runevewt begiram/ dar ánhá dast bebaram.)/ (márád*) vir e xándani./ Arjdártarin barnámehá dar vir e xándani ye [márád*/ Kámpiyuter] ast. //. besanjid bá* "random access memory".

readability n *xándani budan*

readable adj **1** *xándani. //sabki, goftári besyár xándani//.* **2** *xándani*

readdress, redirect v, **readdress sth (to sb/ sth)** *newáni ye ru ye náme yá cizi digar rá degargun sáxtan. //Newáni ye xáne ye/ saráy e nouaw rá báz ru ye baste* [parcel] *nevewtam.//*

reader n **1** *xánande; ...-xán. //xarxán; xore ye ketáb; kondxán./ Jawn e sál e nou rá be hame ye xánandegánemán wádbáw miguyim!; Faráván afsánehá ye dánewik mixánad.* [science fiction]*//.* **2** *varzik*náme/ ketáb e varzik** [practice-book]//. **3 reader (in sth)** *(dar Engelestán) dánewyár dar, //rewte ye cehrwenási** [Physics]*//.* **4 reader/ publisher's reader** *virástár [e cápxáne].* **5** *laqzewgir (e cápxáne); ruxán//.* **6 reader; lay reader** *namázxán e kelisá*

readership n **1 readership (in sth)** *(dar Engelestán) dánewyári dar... // Dareje ye dánewyári dar dánew e Engárew* [Maths] *dáwtan.//.* **2** (**a**) *womár e xánandegán e yek ruznáme. //Ruzname ye* New York Times *biw az dah milion xánande dárad.//.* (**b**) *womár e xánandegán e yek nevisande/ ruznámenevis.*

readily adv **1** *biderang. //porsewhá rá biderang pásox dádan//.* **2** *be ásáni. //In nimkat rá be ásáni mitaván taxt (e xáb) gardánd.//*

readiness n **1** *ámádegi, ámádebáw. //ámádegi ye sepáh baráye kárzár; Hame ciz rá baráye zud dast bekár wodan ámáde kardan/ dáwtan./ Xod rá baráye bedast gereftan e kárhá* [take control of] *ámáde dáwtan//.* **2** *ámádegi. //ámádegiyaw baráye komak//.* **3** *tondi, tizi, biderangi. harjá juri tarjome miwavad. //Sarzabándár budan va biderang pásox dádan.* [readiness of wit]*//*

reading n **1** (**a**) *xándan; xánew. //wifte ye (ketáb) xándan budan; xándanihá; Zabán e Faránse rá tavánestan xándan va fahmidan/ daryáftan.//.* (**b**) *ketáb, náme; nevewte, xándani. //xándani ye/ ketáb e sabok/ ásán/ gerán/ sangin/ dowvár./ Goftárháyaw* [articles] *baráye ráhiyán xándani ye delpaziri ast.//.* (**c**) *dánew. //dánewámuzi* [student] *dánewvar//.* **2** *dareje. //Dareje ye garmásanj/ lápare** [dial] *newán midahad ke..../ Har ce dareje andáze kardim bálátar az miyángin bud.//.* **3** *sar darávardan; daryáftan; fahmidan. //Ánce az in band e peimán dastgiram miwavad.; Begu bebinam az in sán/ nahád e kár* [situation] *ce mifahmi/ darmiyábi?//.* **4** *nask* [text]. //*naskhá ye gunágun az soxani dar Háfez.//.* **5** (**a**) *...-xáni; sargarmiyi ke dar án cizi baráye mardom bexánand. //cámexáni/ namáyew(náme)-xáni./ Wáhnámexáni; Nevewtehá ye Obeyd e Zákáni rá baráye mardom xándan//.* (**b**) *be ágáhi ye mardom resándan. //pandnámeyi* [a will] *rá xándan va be ágáhi ye mardom resándan; piwágahi ye yek zanáwuyi rá xándan* [marriage bans] *va be ágáhi ye mardom resándan.//.* (**c**) *enjilxáni. //Páreyi az Enjil rá xándan.//.* **6** *(Dar Kahestán** [parliament] *e Engelestán) segálew* [consult] *(e segáne piw az dastine ye wáháne)*

reading age *(sen o) sál e xándan va nevewtan. //Bozorgsáláni ke be andáze ye yek kudak e dabestáni ye hawtsále xándan va nevewtan midánand.//*

reading-desk *miz baráye xánew*

reading-glasses n *áynak baráye xándan/ did e nazdik*
reading-lamp, **reading-light** *ceráq baráye xándan*
reading-room *xánewgáh (ZBP. L4469, NKZZF); otáq e/ tálár e xánew*
readjust v, **readjust (oneself) (to sth)** *xod rá báz bá... sázgár sáxtan. //Pas az kár birun az kewvar xod rá báz bá zendegi dar Irán sázgár sáxtan dowvár ast.; Baráye tanhá zistan zamán niyáz ast tá ádam betavánad báz xod rá bá án sázgár sázad.//.* **2** *báz taráz kardan. //Báz ás* [engine]*, jamjám*/* TV*, ceráq rá taráz kardan.//*
readjustment n **1** *bázsázgári. //Ruzgár e bázsázgári rá separi kardan//.* **2** *báz taráz kardan. //Simkewi* [wiring] *rá andaki báz taráz kardan.//*
read-out n *(márád*) virxáni**
ready adj (**reawdier**, **readiest**) **1** (**a**) *ámáde, ámude. //baráye ráh/ safar ámáde wodan.; Raxt e káram* [overalls] *rá puwide, va az inru ámáde ye áqáz e kár-am./ Wámetán ámáde ast.;/* Ready, Steady, Go! *(dar áqáz e takrobáyi) Ámáde, bijonbew, dou!; "Beravim?", "Man ámáde-am hargáh womá mixáhid/ ámádeyid!//.* (**b**) *ámáde. //Hamiwe ámáde ye komak be dustánaw ast./ Dardam* [immediately] *xorde nagir!* [find fault]*./ Sepáhiyán baráye harcizi ámádegi dáwtand.//.* **2** **ready to do sth** *ámáde ye... budan; harjá juri tarjome miwavad. //Har dam nazdik bud qaw kinad.* [collapse]*//.* **3** (**a**) *tiz, tond, ámáde. //sarzabándár budan; tizhuw budan; zabán e tond o tiz dáwtan./ Pásox e porsewi rá dar ástin dáwtan; ráhi ásán va tond baráye bázgowudan e porsemáni.//.* (**b**) **ready with sth** *ámáde ye... budan. //Zud baháne ávardan; biderang xorde gereftan//.* **4** *ámáde, dastras. //Farhangetán rá hamiwe dar dastras dáwte báwid!; In womár juri-st ke hamiwe baráyetán sarcewme ye darámadi ámáde ast./ Cizhá ye bástáni hamiwe bázár dárad/ zud be foruw miresad.* [ready market]*//.* **5** **make ready (for sth)** *ámáde ye... wodan. //Baráye didár e wahrbánu ámáde wodan.//.* **ready and waiting** *ámáde ye.../ kamarbaste ye... budan.* **rough and ready** *bengarid be* "rough"
ready n **1** **the ready**, also **readies** [pl/infml] *pul e dastádast. //pul e dastádast e basande nadáwtan.//.* **2** **at the ready** (**a**) *(baráye jangafzár) ámáde ye átaw kardan budan.* (**b**) *ámáde budan; ámádebáw .//Sepáhiyán e powtváne* [reserve troops] *ke ámáde wáw hastand; Sepáhiyán e powtváne rá ámádebáw dádan.//*
ready adv *(piw az setáy e kárváźe* bekár miravad) az piw; piw e.... //piwpoxte; piwámixte//*
ready v (pt,p p **readied**), **ready sb/ sth (for sth)** *ámádan; ámudan; ámáde sáxtan; sijidan; basijidan. //kawtihhá ye basijide ye/ sijide ye kárzár.//*
ready-made adj **1** *ámáde, piwsáxte; piwduxte. //jámeyi piwduxte//.* **2** (**a**) *hanjár; ámáde. //Áráyehá ye ámáde baráye jawn e zád ruz e Mehr/ Krismas xaridan//.* (**b**) *(pendárin- xárdári) az piwsáxte; //pardáxte residan//.* **3** *wáyán; darxor. //pásoxi wáyán e.faráxor e yek porsemán.//*
ready money, ready-cash *pul e dastádast (na pasádast). //dastádast pardáxtan//*
ready reckoner *daftar e/ jadval e womár; womárgar*
reaffirm v *báz ostovár dáwtan. //Sarsepordegi* [loyalty] *ye xod rá báz ostovár dáwtan./ Báz ostovár dáwt ke ámáde ye komak kardan ast.//*
reafforest (US, **reafforest**) *báz jangalkári kardan; báz deraxtán e jangali káwtan*
reafforestation (US, **reforestation**) n *bengarid be* "reafforest"
reagent n *(ximiyá*) karti* [<guyew e Náyini]*
real adj **1** (**a**) *rástin, rásti, rástaki. //tars e rástin va pendárin* [imagined]*; bimárihá ye rástin va pendárin; dastávardhá* [achievements] *ye rástin va doruqin; Rástaki/ berásti ádam bud ke didi yá fravahar* [a ghost] *bud?; Afzáyew e ágrefthá ye ázárewi* [violent crimes] *yek gereftári ye rástin ast.//.* (**b**) *rástin. //Gáh zendegi ye rástin* [real life] *wegerftar az afsáne* [fiction] *ast.; Kixá* [manager] *ye rástin e in bongáh ki-st?; Pezewkán natavánestand bimári rá berásti behbud baxwand/ xub konand./ Cem* [reason] *e rástin rá be man begu!//.* **2** *rástin; sare. //abriwom e, zar e, morvárid e rástin. //Án muy rástin ast yá koláhgiws ast?//.* **3** *arzew e xarid e pul/ darámad va mánand e án. //Sál e gozawte darámad e rástin (e mardom) dah dar sad bálá rafte/ afzáyew yáfte./ Pas az barwomordan e káhew e arzew e pul in newángar e 5 dar sad káhew e rástin e (arzew e pul/ darámad/ dastmozd) ast//.* **4** **for real** (**a**) *//In bázi dastgarmi nist* [practice game] *rástin/ rásti ast./ Rástaki dárim bázi mikonim.//.* (**b**) *rástin; rásti. //Gomán nemikonam awkaw rásti/ rástaki báwad/ bud.//.* **the real thing/ McCoy** *(anáyin)* (**a**) *kár e/ ciz e bozorg/ rástin. //Do ye Máráton/ takrobáyi* [race] *ye derázáhang kár e bozorgi ast. In davidanhá ye kucak ke kári nist.//.* (**b**) *yek ciz e rástin. //Áblimu ye wiweyi xub nist báyad áblimu ye táze/ rásti bekár bari.//*
real ale *(dar Engelestán) ábejou yá fugán e Engelisi ye bowkeyi ye bástáni*

real numbers *(dánew e womár) womár e rástin (kar yá guyá)*
real tennis; royal tennis *celtapká*/ tenis dar meidán e sarpuwide*
real time *(márád*/ kámpiyuter) (baráye dastgáhhá) dádepardázi ye biderang*

real adv *(dar Ámriká yá Eskátland) xeili; harjá nuri tarjome miwavad. //Xeili xow gozarándan; az tah e del xandidan//*

real estate **1** (**realty; real property**) *(dátikán*) zamin, sáxtemán, xáne.* **2** (US) *dádosetad/ xarid o foruw e zamin/ xáne/ sáxtemán*

realign v **1** *bázárástan. //sepáhiyán rá báz beraj kardan; sepáhiyán rá bázárástan./ Newimhá/ sandalihá rá conán bázárástand ke ru be faxan* [the stage] *báwand.//.* **2** **realign (oneself) (with sth)** *(rixt e náwenáxte nadárad) báz sázmán dádan. //Án kumal** [party] *wáyad báz sázemán dáde wavad va bá kumal* e kár hamdast gardad.//*

realignment n *rást gardánidan e carxhá ye ráde*/ máwin. //bázsázmándehi ye/ báz sázmán yáftan e kumal*há ye xawáyáyi** [political]*//*

realism n *bovewkárbandi*; hastkárbandi*, "<u>conánk</u> guyim mardom heiván ast yá guyim mardom heiván nist án rá ki <u>hast</u> guyim mujeb xánand." (ZBP. L1495 DA); kárbandi: besanjid bá, "saraw rást wod co sar ve boland -- be goftár e xub o xeradkárband.; pazirande ye ráy o huw o xerad. -- mar u rá dad o dám farmán barad." (ZBP. L7166 SF). niz besanjid be* "rationalism". **2** *(dar honar va soxan* [literature]*) bovewkárbandi*; hastkárbandi*. besanjid bá* "classicism; romanticism". **3** *(farzán*/* philosophy*) bovewgaráyi*; bovewkárbandi*. besanjid bá* "idealism"

realist n **1** *bovewkárband*; hastkárband* [be bálátar bázgardid]. //nevisandeyi, matali, sabki,* [style] *bovewkárband*//.* **2** *bovewkárband*. //Man bovewkárband*-am va midánam ke nemitaván manewte ye mardom rá yekwabe degargun sáxt.//*

realistic adj **1** *(dar honar va soxan) bovewkárband*; ostoumand [EDPL]; bovewni*.* **2** *bexrad; ádami bexrad; manewteyi bexradáne. //Bexrad báw nemitaváni dar hejdah sálegi dastmozd e kaláni cewm dáwte báwi.//.* **3** *basande. //Áyá in dastmozd baráye kári bá conin pásoxguyi ye gerán basande ast?//*

realistically adv *bengarid be* "realistic"

reality n **1** *budegáni* [M. A. Haqwenás]. //negárháyaw namá ye budegáni dárad.//.* **2** *bovew; jahán e ostoumand [bengarid be* "realism"*]. //Kasi rá bidár kardan/ be xod ávardan; Az zendegi ye/ jahán e ostoumand (ruzáne) gorixtan; Jahán e ostoumand rá paziroftan.//* **3** *(biwtar be rixt e candgáni) ávari (EDPL). //ávari ye dardnák e bikári./ Nemitavánad ávari ye sán rá daryábad.* [grasp the realities of situation]*; Án naqwe bezudi be rixt e ávari/ ostoumand darxáhad ámad.//.* **4** **in reality** *berásti, "Xáje Bu Nasr e Xáfi án ázádmard e berásti, vey rá niku forudávard." (ZBP. L512 TBH). //Án saráy e kohan minamáyad, ammá berásti nou ast.//*

realizable; realisable (adj) *daryáftani; fahmidani; rást wodani; barámadani; barávarde wodani*

realization; realisation n **1** *daryáftan; fahmidan; rást wodan; barámadan; barávarde wodan. //Nágahán daryáftam ke wáyad digar hargez u rá nabinam va az in takán xordam.; Foruxtan e (zamin/ xáne) va be pul nazdik kardan e án//*

realize, realise v **1** *daryáftan. //laqzew e xod rá daryáftan; gostar ye ásib rá daryáftan; daryáft ke (u) doruq migofte./ Xub darmiyábam cerá conin kári kardi//.* **2** *rást barámadan, "Mohammad rasulolláh goft: "Ey kowtegán e Qoreyw ke dar in cáh darid, va'de ye xodá ye ta'álá bedidid ke ánce va'de karde bud rást barámad va womá rá zel* [misery] *va helákat va má rá ezz va nosrat arzáni dáwt." (ZBP. L7366 SR); ravá wodan e... "tá haváyej e xalq az má ravá wavad va kár e iwán be sabab e má barámad." (ZBP. L2558 AT); barámadan, "omid e baste barámad vali ce fáyede z-ánk" (ZBP. L3673 GS); barávarde wodan; rást wodan, "yád bád án ke bá saláh e womá miwod rást -- nazm e hargune ye násofte ke Háfez rá bud." (Háfez). //Barávardan e/ barámadan e omidhá ye kasi; Jáhjuyihá* [ambitions] *ye kasi barávarde wodan.; Az cizi ke biw az hame mitarsid saranjám be saraw ámad.//.* **3** *foruxtan va be pul nazdik kardan. //Samáyehá ye xod rá foruxtan va be pul nazdik kardan./ Áyá in pawan*há* [bonds] *rá mitaván zud foruxte be pul nazdik kard?//.* (**b**) **realize sth (on sth)** *foruw raftan; foruxtan; sáxtan; darávardan. //Án kácál hezár dolár foruw raft./ Az foruw e án pardehá/ negárhá* [paintings] *cand sáxti/ darávardi?//*

really adv **1** *berásti, "Xáje Nasr e Xváví/ Xáfi án ázádmard e berásti, vey rá niku foruávard..." (ZBP. L512 TBH). //Rásti dar báre ye án ce miyandiwi?; Nám e womá ru ye gatehá* [documents] *ye ráde*/ máwin ast. Ammá berásti ke/ ki xodávand e án ast?/ Ammá berásti az án e ki-st?/ Rásti, dustaw dári?//.* **2** *pák, xeili, berásti. //berásti ádami wirin/ delangiz* [charming]*./ Safari/ ráhi berásti sard, tond, (dur o) deráz//.* **3** *rásti;*

xob; na bábá. //"Máh e áyande dárim miravim źápon.", "rásti?"./ "Rásti nabáyad sigár bekewi!.", "Xafe wo!", "xob, na bábá! [well, really?]*; "Mixáhad az kár kenáre girad.", "Rásti, bigomán?"//*

realm n **1** *(beáyin yá soxanvari) qalamro; wahriyári; kewvar. //padáfand e kewvar* [the defence of]*./ pul e/ sekke* [coins] *ye, hamálán* [peers] *e, dátikán* e kewvar/ qalamro//.* **2** *(pendárin) qalarou, zamine, jahán. //Dar qalamro ye/ zamine ye soxan, dánew./ dar jahán* [the realm] *e pendár.//*

realpolitik n *(váźe ye Álmáni) cárkerdári ye ostoumand** [realistic] [materialistic not morals or ideals]

realtor n, (US) **estate agent; realestate agent**

realty n = real estate

ream n **1** *yek band káqaz (500-516 barg; dar gozawte 480 barg).* **2 reams** [pl] *(anáyin- pendárin) yek kuh...; kuhi az..., //haftád man cáme ye band e tonbáni nevewtan* [reams and reams]//

reap v **1** *dorudan; derou kardan; xosudan (ZBP. C1579 FM). // Joye/ wi** [barley] *ye kewtzári rá dorudan.//.* **2** *(pendárin) barxordam. //Az sálhá kár va xándan bar xordan./ Az kárhá ye xod barxordand.//.* **3 sow the wind and, reap the whirlwind** *(dastán) "harke xarboze mixorad páy e larzew ham minewindad."; "bá dom e wir mikoni bázi?"; "[az mokáfát e amal qáfel mawo] gandom az gadom beruyad, jou ze jou."*

reaper n **1** *derougar.* **2** *máwin e derou; derougar e gázi/ nafti/ benzini*

reaping-hook (n) *dás*

reappear v *báz padidár gawtan*

reappraisal n *arzyábi ye dobáre. //arzyábi ye dobáre ye yek sán* [situation]*, porsemán* [problem] *v mánand e án./ arzyábi ye bonyádi ye dobáre ye dádosetademán bá Cin.//*

reappraisal v *bengarid be* "reappraisal, n"

rear n **1** (usu **the rear**) *powt. //áwpzxáne powt e xáne/ saráy./ namá* [view] *ye sará az powt.; Be dowman az powt (e sar) táxtan; dar, ceráq, carx e, panjere ye powti ye ráde*/ máwin.//.* **2** *(pendárin, soxan e dar parde) álar; álast; alast, kun, kapal, sorun, qanj/ qenj. //ordang; ordangi; tu kun e kasi zadan//.* **3 bring up the rear** *pas az hame ámadan/ residan/ budan; kun e... budan*

rear[2] v **1** (**a**) *parvardan. //xánevádeyi rá parvardan//.* (**b**) *parvardan (e dám; giyáh); neházidan (parvardan e asb) (ZBP. C6754 FM) besanjid bá* "raise[6]". **2 raise (up)** *ram kardan; turidan (ZBP. C6165 FM). //Asbe tarside ram kard.//.* **3** *sar barávardan, "namad sar barávard o gawt ostoxán....." (SF); sar e xod rá boland kardan; barávardan, "ze áváz e aspán o zaxm e tabar -- hami kuh e xárá barávard bar." (ZBP. L6905, SF). //Máre saraw rá barávard.; Harásgari* [terrorism] *báz dárad cehre* [head] *ye zewt e xod rá newán midahad.//*

rear-admiral n *daryádár. //*Rear-admiral: *Salmán: daryádár Salmán//*

rearguard n, **the rearguard** *powtbán/ powtván e sepáh. besanjid bá* "vanguard"

rearguard action **1** *jang miyán e sepáhi ke dárad pas minewinad bá dowman.* **2** *(pendárin) kuwew/ peikár/ dastopá zadan e noumidáne/ bihude. //warvin*/ sarrewtedári dárad bá manewte ye tude ye mardom peikári noumidáne mikonad.//*

rearm v, **rearm (sb/ sth) (with sth)** *báz/ behtar zinávand sáxtan*

rearmament n *báz jangafzár dádan be...*

rearmost adj *powt/ pastar az hame; kun. //tah e/ kun e havápeimá//*

rearrange v **1** *bázárástan. //kácál rá bázárástan; ketábhá ye xod rá bázárástan; Injur ke otáq rá bázárásteam xowat miáyad?//.* **2** *jur e digar kardan; bázárástan. //Bogzár barnáme ye ávardhá* [games] *ye wanbe ye áyande rá bázáráyim.//*

rearrangement n *bázárástan; bázáráyi kardan*

rear-view mirror *áyene ye bálásar yá cap va rást e ránande*

rearward n *powt e...; (dur az) powt e cizi.* **in the rearward** *(dar) powt e...*

rearwards, rearward adv *powt, pas. //sepáh rá pas kewidan/ paskewándan//*

reason[1] n **1 reason (for sth/ doing sth)**; **reason (to do sth)**; **reason (why.../ that...)** *cem; máye; angize, "bixod badaxláqi mikonad." qalat ast. "bixod" rá be ma'ni ye "biangize" bekár mibarand..." (ZBP. L4434 NKZZF); vahán; baháne; vehán (ZBP. C7916, C5541); az bahr e..., "va án az bahr e án faryád kardan tá án mardomán ke taqdir e izad e ta'álá farnapazirand..." (ZBP. L1945 TB); bahr e ce "bahr e ce bebáyast ke báwad pádewáhán e bozorg rá..." (ZBP. L460 TBH); ruy, "va án já haft ruz bebud va yek bár waráb xord ke del-mawqul mibud be and ruy..." (ZBP. L589 TBH); dorosti, "ke in xodáyán e to na xodá-yand va*

má rá bahr e in hojjati va dorosti nayávardi..." (ZBP. L1997 TB); ávand [reason to believe/ proof], *"gar ávand xáhi be tiqam negar." (SF); cerávi, "má az cerávi ye in ruydád ágáhi nadárim." (ZBP. L3124 JGS). be cemi; be har cemi..., //Baráye anjám e/ kardan e kári cem e/ vehán e bansande dáwtan; angize ye/ cem e/ vehán e raftanat rá be man begu.; Ávand e xubi dar dast dárim ke doruq miguyad./ Cem e/ vehán e viźeyi dar kár ast ke nemitaváni biyáyi?; Cem e án ke dir residam/ ámadam án bud ke be ototbus/ masráde* naresidam./ Cem e man án ast ke xeili hazine barmidárad/ gerán darmiáyad./ Nemiravim, xeili sáde baráye in ke/ az bahr e án ke pulaw rá nadárim./ Gele mikard ánham bejá ke dastmozdaw kam bude.//.* **2** *xerad, "va dar in tan se qodrat ast yeki xerad va soxan va jáyaw sar be mowárekat e del." (ZBP. L1268 TBH); "mará káw in xerad nisti -- xod andiwe ye nik o bad nisti." (SF). //Tanhá ádam/ mardom ast ke xerad dárad.//.* **3 one's/ sb's reason** *xerad. //xerad e xiw rá az dast dádan; diváne/ xol gawtan./ Mitarsidim (nakonad) diváne wavad.//.* **4** *xerad; xerad paziroftan; az xerad peirovi kardan; xeradpazir budan; "pazirand ey ráy o huw o xerad -- mar u rá dad o dám farmán barad." (ZBP. L7166 SF). //Ánce miguyi besyár xerad-mandáne/ xeradpazir ast.//.* **5 beyond/ past all reason** *pák nábexradáne. //Soxanán e dorowtaw pák nábexradáne bud.//.* **bring sb to reason; make sb see reason** *cewm e del e kasi rá báz kardan; kasi rá sar e xerad ávardan.* **by reason of sth** *(beáyin) az bahr e, "dánande co tarkib e tabáye'* [natures] *árást -- az bahr e ce afkandaw andar kam o kást?" (Xayyám); az ruy e, "va ánjá haft ruz bebud va yek bár waráb xord ke del-mawqul mibud be cand ruy." (ZBP. L589 TBH); run; be run e...* [for the reason of] *"xod qam e dandán be ke tavánam goftan -- zarrin gawtam be run e simin dandán." (ZBP. C347, FM). //Be run e sálaw bawudandaw/ az bahr e piri/ xordsáli baxwudandaw.//.* **for reasons/ some reason best known to oneself** *(beviźe , be wuxi) tanhá xod dánestan cerá; "ketá" re-pei gab zanne" [az guyew e Mázandaráni, "be sán e cáneaw soxan miguyad." [Mohammad Dánewpaźuh]. //Dar liván e fugán/ ábejou cáy mixorad- tanhá xodaw midánad cerá!"//.* **(do any thing) in/ within reason** *bexradáne; dorost. //Har kári ke bewavad va dorost báwad baráye darávardan e hazine ye zendegi mikonam.//.* **lose all reason** *bengarid be* **"lose"**. **rhyme or reason** *bengarid be* "rhyme". **it/ that stands to reason** *áwkár ast ke. //áwkár ast ke hickas bigári nemikonad./ bi pul/ bi dastmozd kár nemikonad.//*

reason[2] v **1** (**a**) *andiwidan; segálidan. //tavánáyi ye mardom/ ádami be andiwidan/ segálidan//.* (**b**) *(rixt e náwenáxte nadárad) cem goftan; segálidan. //Conin segálid ke agar be wabgir áqázim tá nimruz be ánjá miresim.//.* **2 reason sb into/ out of sth** *bá soxan e xeradmandáne kasi rá be kári vádáwtan/ az kári bázdáwtan. Bá soxan e xeradmandáne tars e kasi rá rixtan.* **reason sth out** *cemguyi/ goftan; segálidan. //Kárágáh* [detective] *kuwid bá segálew daryábad ke dozd cegunje gorixte.//.* **reason with sb** *segálidan. //Tasuhá* [hours] *darbáre ye bim* [danger] *e in kár/ in bim bá u segálidam ammá u morqaw yek pá dáwt.; Án zan bexrad nist.//*

reasonable adj *bexrad, bexradáne, paziroftani, dorost, xub, rástin*

reasonableness n *bengarid be* "reasonable"

reasonably adj **1** (**a**) *bexrad, bexradáne. //Hic ádam e bexradi nemitavánest napazirad.; Darxásthávaw pák bar páye ye xerad ostovár ast.//.* (**b**) *bexradáne/ cemik* [(ZBP. C2002 BF) <Pahlavi "cemig"]. //badgománi ye/ tars e/ bávar e bexradáne/ cemik*./ manewteyi** [attitude], *hude (bardári)yi bexradáne./ Bexradáne nist az kudak cewm dáwtan ke riwxand* [sarcasm] *rá daryábad./ Áyá piwmárde* [accused] *bi cunocerá gonáhkár ast?//.* **2** (**a**) *xub; dorost; barandáze, "jahán gar bar andáze juyi hami -- soxon bar gazáfe naguyi hami." (ZBP. L4965 SF). //dastmozdi/ piwnahádi/ dávi* [a claim] *barandáze.//.* (**b**) *arzán. //Cehel dolár baráye yek farhang e xub miyarzad/ arzán ast.//.* **3** *xub; barandáze (be 2 bengarid) paziroftani; miyángin; nabadak. //ábohavávi xub; tandorosti ye na badak; xoráki na badak/ eh./ báwad ke biyáyad./ báwad ke kámyáb gardad/ gardim.//*

reasonably adv **1** *bexradáne. //Darbáre ye zamineyi árám va bexradáne goftogu kardan.//.* **2** *xub; barandáze, "jahán gar barandáze juyi hami -- soxon bar gazáfe naguyi hami." (ZBP. L4965 SF); tá andázeyi. //tá andázeyi arzán; na badak* [reasonably good]*; tá andázeyi huwmand./ ketábi na candán gerán/ be bahá ye xub./ Engár az án xownud ast.//*

reasoned adj *bexradáne. //barxordi bexradáne bá yek porsemán/ gereftári./ Baráye afzáyew bahá/ dastmozd cem e dorosti ávard.* [put a reasonable case for]*//*

reasoning n *segálew; cemgán* [<Pahlavi, (C4331 BF)]; cemguyi; cunocerá, "agar kowte gar morde,ham bogzarim -- sezad gar be cun o cerá nangarim." (ZBP. L6142 SF). //dar cemgán* e/ cemguyi* [reasoning] *tavánáyi ye faráván dáwtan./ Cemgán* e womá* [your reasoning] *dar in báre nádorost ast.//*

reassurance n **1** *delgarmi. //delgarmi xástan/ niyáz dáwtan/ darxástan//.* **2** *máyehá ye delgarmi ye faráván dáwtim ke imen-im.*

reassure v, **reassure sb (about sth)** *(báz) delgarm kardan/ sáxtan; be kasi delgarmi dádan; badgománi yá tars e kasi rá rixtan. //Pásbán u rá delgarm sáxt/ kard ke farzandaw imen ast./ Negáh e tondi dar áyne karde bigomán gawt ke koeraw*/ kerávátaw kaj nist.//*

reassuring adj *máye ye delgarmi. //negáhi, soxani zadan powt e kasi* [a pat on the back] *máye ye delgarmi.//*

reasuringly adv *bengarid be* "reassuring"

rebate n *káhew e báź* [tax]*; kástár. //wáyán e daryáft e kástár e nerx/ keráye/ báź budan./ Agar zud pardázand* [early payment] *do dolár kástár be kasi/ mardom dádand.//*

rebel n **1** *wurewi; gardankew, "xabar yáft gardankawi dar Eráq -- ke migoft meskini az zir e táq." (Sa'di); mostgar; bázsar* (ZBP. C7905, MK). //niruhá ye bázsar*/ wurewi//.* **2** *wurewi; mostgar; bázsar*; gardankew. //Hamiwe kami gardankew/ bázsar* bude.//*

rebel v **(rebelling; rebelled), (rebel against sb/ sth)** **1** *baráqálidan; bepá xástan; gardan kewidan; gardanpici kardan, gardan picidan. "tá ba'zi omará ye doulat gardan az tá'at e u bepicidand..." (ZBP. L3515 GS).* **2** *gardan picidan. //harkas/ harke báwad dar barábar e conin raftári gardanpici mikonad./ Saranjám dar barábar e saxtgiri ye biw az andáze dar parvarewaw/ bárávardanaw gardanpici kard.//*

rebellion n, **rebellion (against sb/ sth)** **1** *qálew, wurew; bázsari*; mostgari; gardankewi. bengarid be* "rebel". *áwkárá baráqálidan/ bázsari* nemudan.* **2** *qálew; gardanpici. //Panj áqálew dar do sál.//*

rebellious adj *[bengarid be* "rebel"*] náfarmán; sarkaw; bázsar*; mostgar. //ilhá ye/ tabárhá* [tribes] *ye sarkaw;/ áqálew/ náfarmáni/ gardanpici/ bázsari*./ kudaki náfarmán/ bázsar*/ sarkaw.//*

rebelliously adv *bengarid be* "rebellious"

rebelliousness n *bengarid be* "rebellious"

rebind v (pt, pp **rebound**) *bázbastan; báz wirázegiri kardan*

rebirth n **1** *báz-záyew; záyew e dobáre; frawkart* [<Avestáyi <u>frawokereti</u>, EDPL].* **2** *báz zende wodan; frawkart*. //frawkart* e dánew.//*

reborn adj **1** *báz záde wode; frawkart** = born-again. **2** *báz zende gardánide wode/ frawkart*. //Án piremard pas az zanáwuyi bá doxtari javán báz zende/ javán gawt. [besanjid bá: "Garce piram to wabi tang daráquwam gir -- tá sahargah ze kenár e to javán barxizam." (Háfez)]*

rebound v **1** **rebound (against/ from/ off sth)** *(xordan be cizi va) bázparidan; lagad zadan. //Tup be divár xorde bázparide be estaxr oftád.//.* **2** **rebound (on sb)** *vákonew e badi newán dádan. //Án barnáme* [scheme] *vákonew e badi dar bar dáwt, vákonewi ke u cewm nemidáwt./ vákonewi ke baráyaw nábiyuside bud.//*

rebound[1] n, **on the rebound (from sth)** **1** *hengám e bázgawt/ bázparidan. //Tup rá hengám e bázparidan zadan.//.* **2** *(pendárin) vákonewi; be rixt e vákonew dar barábar e…, //Bá Parviz setizide va sepas dar vákonew be án bá Siyávaw zanáwuyi kard.//*

rebound[2] (pt, pp of rebind). *zamán e gozawte va setáye kárváźe az* rebind

rebuff n *damáq e kasi rá suzándan; bázpasrándan; napaziroftan. //Be u mehrabáni namud ammá u sangdeláne damáqaw rá suzánd.//*

rebuff v *damáq e kasi rá suzándan*

rebuild v (pt,pp **rebuild**) *bázsáxtan. //Pas az zaminlarze náf e wahr rá bázsáxtan; Ás* [engine] *rá bá bekár bordan e cand páre ye yadaki ye nou bázsáxtim.//.* **2** *(pendárin) bázsáxtan; bázdádan; bázgardándan. //be kasi delgarmi/ omid dádan; tandorosti rá be kasi bázgardándan./ Pas az foruhewtegi* [divorce] *nágozir gawt zendegi ye xiw rá pák az nou sázad/ báz sázad.//*

rebuke v, **rebuke sb (for sth)** *sarzanew kardan; nekuhidan; damáq e kasi rá be xák málidan. //Kixáyam** [my biss] *baráye dir ámadan sar e kár ma rá saxt nekuhid.//*

rebuke n *sarzanew, //nekuhew kasi rá saxt nekuhidan//*

rebus n *(cistán) vojnegár* [voj, EDPL] [az ru ye peikare yá negár váthá* [letters]*/ yá cand váźe rá gomán zadan]*

rebut v (**rebutted; rebutting**) *nádorosti ye cizi rá newán dádan*

rebuttal n **1** *nádorost budan; nádorosti ye cizi rá newán dádan. //gováhi/ gováh ávardan ke piwmári* [a charge] *nádorost ast.//.* **2** *gováh bar nádorosti ye piwmári* [accusation]

rec *(kutáhwode) meidán e/ zamin e bázi*

recalcitrant adj *náfarmán; sarkew; bázsar* [<Pahlavi (ZBP. C1905 MK)]; gardankew; "xabar yáft gardankawi dar Eráq -- ke migoft meskini az zir e táq." (Sa'di). //kudaki náfarmán; gardankewi/ náfarmáni//*

recall v **1** (**a**) **recall sb (from...) (to sth...)** *bázpas xándan az jáyi; faráxándan. //Bayaspáni* [ambassador]*/ ferestádeyi rá az páygáh* [post] *e xiw bázpasxándan./* recall (members of parliament) *(hamvandán e kahestán* rá baráye segálew) faráxándand.//.* (**b**) *bázxándan; dastur e bázgawt dádan. //ketábhá ye deź e nepewti* [library] *rá bázxándan (baráye womárew va ámár)//.* **2** *be yád ávardan. //Námaw rá nemitavánam be yád ávaram.; Be yád ávard ke u zud rafte bud.; Kuwidan (baráye) be yád ávardan e ánce ke rox dáde bud.; Yádam miáyad ke didamaw/ dideamaw/ u rá dideam./ Yádam miáyad ke kelid rá be man dád.//.* **3** **recall sb to sth** *howyár sáxtan; behuw ávardan; "Bim u rá bexod ávard tá xiwkárwenás báwad."*

recall n **1** *bázpasxándan; bázxándan; dastur e bázgawt dádan. //Kármandán e bayaspáni** [embassy staff] *rá candgáhe bázpasxándand.//.* **2** *vir. //ádami vesp-vir/ vespovir./ Con gozawte cizhá yádam nemimánad/ viram con gozawte nist.//.* **3** *(weipur e) bázgawt; bázxáni; faráhamew. //weipur e bázgawt/ faráhamew zadand* [sound the recall]*//.* **9** **beyond/ past recall** *bázgawtnápazir; náváxándani [áb e rafte be ju báznáyad/ Áb e rixte* <u>*bá*</u> *kuze nayáyad.]*

recant v *(beáyin)* **1** *(bávari/ manewteyi rá) nádorost dánestan; pas gereftan; pas xándan [M. Moqaddam]. //Bávarhá ye piwin/ kajdini* [beliefs/ heresies] *ye xiw rá pasxándan//.* **2** *pasgereftan; pasxándan [M. Moqaddam]*

recantation n **1** *nádorost dánestan; pasxándan; pasxáni [M. Moqaddam].* **2** *bávarhá ye piwin e xod rá pas gereftan va nádorost dánestan; pasgereftan; pasxáni [M. Moqaddam]*

recap[1] v (**recapped, recapping**) *(anáyin)* = recapitulate

recap n *(anáyin)* = recapitulation, recapitulate

recap[2] v, n (**-pp-**) = re-tread

recapitulation n *barwomordan*

recapitulate (**recap**) (v) *(jostári rá) bázwomordan/ kutáhwode goftan; máyehá ye arjdár rá... barwomordan. //Bogzár ánce rá ke tá konun darbáreaw hamdástán gawteyim bewmáram/ barwomáram.//*

recapture v **1** *bázgereftan; bázpasgereftan; báz dastgir kardan. //zendániyán e/ xersán e gorixte rá bázgereftan/ báz dastgir kardan./ Wahr rá az dowman báz/ pasgereftand.//.* **2** *(pendárin) (yádhá ye/ sahewhá ye kohan rá) báz zende kardan.; //Wádmáni ye javáni rá báz zende kardan.//*

recast v (pt, pp **recast**), **recast sth (as sth)** **1** *bázsáxtan; vátáwtan*. //vákiyámi** [sentence], *karteyi* [chapter], *háti* [paragraph] *rá bázsáxtan/ vátáwtan*- darávardan. //Soxanráni ye xod rá be rixt e yek goftogu ye rádiyoyi/ vákivik* darávard* [recast]*.//.* **2** (**a**) *honarpiwegán (e yek namáyew rá) degargun sáxtan.* (**b**) *naqw e bázikoni/ honarpiweyi rá degargun sáxtan. //Naqw e digari be man dádeand, va aknun báyad naqw e Salmán e Pársi rá bázi konam.//*

recce n *(anáyin) jáyi rá tond wenásáyi kardan*

recce v =*(anáyin)* = reconnoitre

recd abbr **received** *(kutáhwode) daryáft wod. //*recd $20. *[bist dolár daryáft wod]//*

recede v, **recede (from sth)** **1** *pasraftan; dur wodan. //Hamconán ke avarkár** [tide] *az karáne ye daryá pas miraft tavánestim pei ye guwmáhi* [shells] *begardim./ Be daryá ye ázád* [open] *residim va karáne ye daryá durtar va durtar gawt./ (pendárin) Aknun digar sáye ye varwekastegi (az saremán) gozawte/ dur gawte//.* **2** *wibdár be powt; pasrafte. //Piwáni ye Áryá dárad boland miwavad [muhá ye... dárad mirizad va rostangáh e muyaw pas miravad.]//*

receipt n **1** **receipt (of sth)** *resid; pate; bejak/ bijak, "va andar in Yekwanbe álathá va afzárhá va jámehá nou konand va bejakhá va mo'ámelathá az vey bewmorand." (ZBP. L7209 TT). //Resid e námeyi/ resid e dasturi rá ágáhi dádan* [acknowledge]*./ Hamin ke án ágáhi be u resid, raft.//.* **2** **receipt (for sth)** *resid, pate, bijak. //Baráye hazinehááyat resid/ bijak begir.; residi rá dastine nehádan.; daftar e resid/ bijak* [receipt book]*//.* **3** **receipts** [pl] *pulhá ye daryáfti. //*net/ gross receipts: *pul e daryáfti ye náb/ ruyehamrafte//.* **4** *(bástáni) govárewn*.* **5** **(be) in receipt of sth** *daryáf kardan. //Náme ye tárix e dahom e Amordádetán rá daryáft kardeyim.//*

receipt v *mohr e "resid", "daryáft wod" zadan*

receivable adj *(bázargáni) ánce ke báyad daryáft wavad. //*bills receivable: *bijakháyi ke pulaw hanuz báyad beresad.//*

receivables n *(baráye yek bongáh) sarmáye yá pulháyi ke báyad daryáft wavad*

receive v **1** (**a**) **receive sth (from sb/ sth)** *daryáft kardan, gereftan, yáftan, didan; xordand; dáwtan; residan, harjá juri tarjome miwavad. //Námeyi/ piwkewiyi daryáft kardan; be kasi zang zade wodan/ telefon wodan; dáwang* [a grant] *gereftan./ ámuzew (va parvarew) e xub didan./ ásib e saxt/ kust e saxt didan/ yáftan; downám xordan/ wanidan; sepásgozári wodan; be kasi wádbáw gofte wodan./ Be soxanánetán saxt parvá xáhim kard.; Hengámi ke be Engelestán biyáyid womá rá saxyt garm pazirá xáhand wod.//.* (**b**) *(dar Engelestán) dáneste kálháhá ye dozdi rá xaridan/ paziroftan/ áb kardan.* **2** (**a**) **receive sb (into sth)** *paziroftan. //Otáqhá ye ámáde baráye pazirályi ye mehmánán e nou./ U rá dar án kelisá paziroftand.//.* (**b**) **receive sb (with sth) (as sth)** *pazire ámadan, "fardá ke sepáh torá pazire áyand va zamin buse dahand agar..." (ZBP. L108 TB); kasi rá bázgereftan, "Amir dar waráb bud xáje rá va ma rá bázgereft va besyár newát raft." (ZBP. L532 TBH); "Tázegi kardan (begarmi paziroftan) (ZBP. L980 FM); pazire ye... raftan, "Amir do hájeb rá farmud ke pazire ye sepahsálár ravid..." (ZBP. L1257 TBH); pazire wodan, "co bewnid Sa'd án gerànmáye mord -- pazire wodaw bá sepáhi co gord." (ZBP. L4966 SF); peivaste kardan, "Amir rasulán va námehá peivaste kard va be má dast zad va taqarrobhá va xedmathá ye biriyá kard." (ZBP. L1250 TBH). //Noxostvazir sálár/ sarkarde rá paziroft/ bázgereft./U rá bá kafzadanhá ye garm pazire wodand* [she was received]; *U rá be nám e didárgari válá* [honored guest] *pazire wodand.//.* **3** **receive sb/ sth (with sth)** *(beviże be rixt e náwenáxte) paziroftan; ruberu wodan; pazire wodan. //Bá án namáyew cegune barxord kardand?/ barxord wod?; Piwnahádam rá xár womordand* [disdain]*./ Mardom vátáwhá** [reforms] *rá bexubi paziroftand.//.* **4** *gereftan. //barnámeyi rá az ráh e máhváre gereftan; Ma rá miwenavi?* [Are you receiving me?]*.//.* **5** **be at/ on the receiving end (of sth)** *ámáj e... budan. //Kumali** [party] *ke warvin*/ sarrewtedári rá dar dast dárad bezudi darmiyábad ke ámáj e riwxandhá ye xawáyáyi** [political satire] *budan ce mazeyi dárad/ ce maini* dárad!//*

received adj *pazirofte; dorost; manewteyi* [opinion] *dorost. //xánewi* [pronunciation] *dorost/ pazirofte./ andiwehá ye pazirofte (wode) rá darbáre ye ámuzew va parvarew/ farhixt degargun sáxtan.//*

receiver n **1** (**a**) *girande, "ze dinár laxti be Hiwuy dád -- az án hedye wod mard e girande wád." (ZBP. L6871 SF).* (**b**) *(beviże dar Engelestán) pazirande ye/ xaridár e kálháhá ye dozdi; ... ábkon.* **2** **receiver/ official receiver** *sarparasti/ sarparast e bedád. //sarparasti rá farxándan* [call in...]*./ Bongáh e bázargániyi rá be sarparasti ye (dádgáh) sepordan.//.* **3** *girande; guwi. //guwi rá bardáwtan/ bargereftan/ sar e jáyaw gozáwtan/ nehádan//.* **4** *girande , vákubar*/ telefon, jamjám*/* TV

receivership n *(dátikán*); ruzgár e/ zamán e sarparasti.* **2** **in receivership** *(beviże baráye dáláhá** [company] *ye varwekaste) zir e dast e sarxarparasti [budan]*

recent adj *táze, nou, vápasin; pasi, "peidá kardan e hál e moteqaddemi va moteaxxeri, ke piwi va pasi bovad..." (ZBP. L1544 DA). //ruydádi nou/ táze; degarguniyi, roxdádi nou/ táze.; darsálhá ye vápasin degargunihá ye faráváni rox dáde; Táze áwná wodeyim//*

recently adv *tázegi; be nouyi; benovi, "Conin goft k-az Cin yeki námdár -- benovvi biyámad bar e wahriyár." (ZBP. L6599 SF); betázegi, "betázegi jonbewi darbáre ye zabán e fársi peidáwode." (ZBP. L4374, NKZZF); tá in tázegihá..., //xáneyi/ saráyi ke táze/ tázegi/ be novi rang wode/ razide gawte.//*

receptacle n *ávand, holak (ZBP. C817 FM); ...dáni; báhár (ZBP. C2254 FM); nehanj (giyáhwenási) (ZBP. C67860 FM), //áwqáldáni (áwqál:* litter/ garbage/ waste*)./ tawt (e raxtwuyi); káqazdáni* [waste paper]//

reception n **1** *pazirew, pazirályi, paziregi, "fardá ke sepáh to rá pazire áyand va zamin buse dahand agar..." (ZBP. L108 TB). //bayugáh* [bengarid be* "bride"*] rá baráye pazirályi ye bayugán va dámádhá ámáde sáxtand/ sáxte budand./ Otáqhá rá baráye pazirályi ye mehmánán ámáde sáxtan; pazirew e u be kiwi.//.* **2** *jáygáh; ordugáh; páygáh e pazirew/ paziregi/ goruh e gozin e pazirew/ karád* [committee] *e pazirew. //Án namáyew bá barxord e xubi az suy e xordegirán ruberu gawt.* [get a favorable reception from the critics]*; Soxanrániyaw bá garmi pazirofte gawt.//.* **3** *(dar Engelestán) (daftar e/ já ye) pazirew (dar mehmánsará/ daftar va mánand e án). //Dar (daftar e) pazirew cewmberáh e man/ cewmberáham báw!//.* **4** *pazirályi, mehmáni, jawn. //mehmáni ye/ jawn e bayugáni barpá kardan./ mehmáni/ pazirályi ye beáyin* [formal] *baráye mihmánán e bigáne.//.* **5** efficient receiving of broadcast signals: *yábew* [besanjid bá "yábe", "yábegi" <Pahlavi (ZBP. C1900, C1899 MK)]. //vákive*yi/ rádioyi bá yábew*e xub.; Injá yábew* bad ast.//*

reception desk *(dar Engelestán) [daftar e] pazirew; pazroftárgáh*

reception room (**a**) *(dar ágahi ye foruw e xáne) otáq e newiman; otáq e mehmán; mehmánxáne.* (**b**) *tálár/ otáq e gerdehamáyi/ mehmáni*

receptionist n *pazroftár, pazirewgar, kármand e pazirew*

receptive adj, **receptive (to sth)** *pazroftár; ...-pazir. //[ádami] niyuwá; niyuwáyi./ pazroftár e degargunihá ye nou* [new developments]*//*

receptiveness, receptivity ns *bengarid be* "receptive"

recess n **1** (**a**) (US, also **vacation**) *ásáyew. //ásáyew e tábestáni./ Kahestán** [parliament] *dar ásáyew ast.//.* (**b**) (US) *[dar dabestán/ dabirestán) zang e áwáy* [besanjid bá "áwáy" Sanskrit]; niz bengarid be* "break²,n". **2** *wádorván; foruraftegi [wádorván dar panjere, wekáf = duláb].* **3** *guwe; konj; guwe ye denj. //guwehá ye tárik e qár//.* **4** *guwe; kávák. //kewoyi bá káváki penháni//*

recess v **1** *(bevíże berixt e náwenáxte) cizi rá dar foruraftegi ye divár/ wádorván nehádan. //táqce/ raf/ panjere ye bá wádorván//.* **2** *dar divári wádorván sáxtan.* **3** (US) [take a rcess] *barásudan; áwáy* gereftan; ásáyidan*

recession n **1** *goubare [az gilaki]; tangruzi. //goubare* ye sátvuni** [industry]*/ bázargáni//; niz bengarid be* "slump, n". **2** *pasnewini/ pasnewastan. //bázpas newastan e áheste-áheste ye (ábhá ye) láxiz.//*

recessional n, **recessional hymn** *sorud e dini/ yawti ke namázgozárán pas az raftan e pristár va ávázexánán xánand*

recessionary adj **1** *goubare*; sard wodan e bázár. //be ruzgár e sardi ye konuni ye bázár; dar goubare* ye/ nahád goubare* ye konuni.//.* **2** *máye ye goubare* gawtan; máye ye sardi ye bázár gawtan. //kárháyi baráye padid ávardan e sardi ye bázár/ gubare* ye hirbáni* [economy].*//*

recessive adj **1** *(zistwenási) nidá* [<Sanskrit, ni-dhá (EDPL)].* **2** *bázpasravande/ pasravande/ pasnewinande*

recharge v **1** *báz por kardan.* **2** **recharge one's batteries** *barásudan va niru gereftan*

rechargeable (adj) *amávand*/ bátri ye bázporkardani*

recherché adj *(beáyin/ váże ye Faránsavi) sáxtegi //andiweyi/ sabk e nevewtári ye/ engáreyi* [style] *sáxtegi.//.* **2** *gozin; bargozide. //*a recherché menu: *(fehrest e) xoráki ye gozin//*

recidivism n *ágrefti/ xosirgari* begouhar* [natural crime/ offence]

recidivist n *ágrefti be gouhar; xosirgari* be gouhar, "toube ye gorg marg-e."; "gar hiz konad toube, kunew nemide yári."*

recipe n **1** **recipe (for sth**) *govárewn* [bengarid be* "prescription"*]. //*recipe books: *ketábhá ye áwpazi//.* **2** **recipe for sth** *(pendárin) dasturnáme; ravew e...; //Ramz e kámyábi ye womá ci-st?/* a recipe for disaster "*In rah ke to miravi be Torkestán ast!"//*

recipient n, **recipient (of sth)** *daryáft konande; girande*

reciprocal adj *bedebestán/ bedebessun; dosare; dosuye; harr do sar, "Ce xow bi mehrabuni har do sar bi -- ke yeksar mehrabuni dardesar bi." (BábáTáher). //mehrabáni ye hardosar./ komak e dosuye; dádosetad e dosuye./ Baráye peikár bá harásgari** [terrorism]*/ bá yekdigar peimáni dosuye/ dosare dáwtan.//*

reciprocal n *dosuye; hardosar. (dar dánew e womár* [mathematics]*) caváse* [<cavása , Lori ye Surávi]; báżgune, "aks báżgune bud va in án ast ke guyi nesbat e dovvom be noxostin hamcon nesbat e cahárom be sevvom va be nemude ye má 5 bár ast." (ZBP. L7124 TT)*

reciprocally adv *bengarid be* "reciprocal"

reciprocal pronoun *(dastur e zabán) harvenám e dosar* con yekdigar, yekdegar, hamdegar, hamdigar, "agarce áb o xák o bád o átaw- konand ámadwodi bá yekdegar xaw" [= xow] (Nezámi ye Ganjavi)*

reciprocate v **1** (**a**) *dádosetad kardan; dádan va setadan; goránidan [Ahmad Kasravi, Az guyew e Lori ye Xuzestániha].* (**b**) *bázdádan; bázkardan; pásox dádan. //U niz pásox dáde baráyaw árezu ye nikbaxti kard.; Man niz baráye womá árezu ye nikbaxti mikonam//.* **2** *pasopiw ámadan/ raftan; ámad-wod kardan; "agarce áb o xák o bád o átaw -- konand ámad-wodi bá yekdegar xaw [xow]" (Nezámi ye Ganjavi); iwo* [<guyew e Gonuyi = wo+yi]. //yek arre ye iwo*; sonbehá* [pistons] *ye iwo*//*

reciprocating engine *ás e iwo**

reciprocating tachycardia *tapew e iwo**

reciprocation n *dádosetad; ámadowod; pásox; iwo**

reciprocity n *bede-bestun; bedebessun; bedebestán; báham kenár ámadan. //bedebestán/ báham kenár ámadan dar bázargáni miyán e kewvarhá//*

recital n **1** *taknavázi; takxáni; takvawt** [dance]. //*yek taknavázi ye piyáno benamáyew gozáwtan; takxáni/ taksorud; takvawt*; taksoráyi* [poetry recital]. *besanjid bá* "concert"./ *yek gozárew e sir-tá-piáz e yek ruydád./ Mibáyast az sir tá piyáz geleháyaw rá guw daham.//*. **2** *sorháyew; bázxáni. //sorháyew e cáme; Musiqiyi ke az/ dar yek taknavázi darnegáwte wode.* [recorded in a recital]*//*

recitation n **1** *bázxáni; sorháyew; sorud. //Soráyew az kárhá ye Xayyám.; Soráyew yek ceme* [a ballad]*/ yek yawt* [an ode]//. **2** *cáme* [poem] *yá cáneyi* [prose] *baráye bázxáni/ soráyew* [recital]. **3** *(dar Ámriká) pásox e zabáni be porsewhá*

recitative n *cámecáne [dar operá yá orátorio]*

recite v **1** **recite (sth) (to sb)** *(az bar be ává ye boland baráye kasi) xándan/ sorudan/ soráyidan/ yawtan. //Soxani az Wáhnáme rá baráye wágerdán az bar va be ává ye boland xándan/ sorudan.//*. **2** **recite sth (to sb)** *barwomordan. //mostihá ye/ gelehá ye xod rá barwomordan; Nám e hame ye páytaxthá ye Farang/ Farangestán/ Orupá rá barwomordan.//*

reckless adj, **reckless (of sth)** *ostáx (ZBP. C1496 FM); nábák, "yeki án ke nábák xun e pedar -- narizad ze tan pákzáde pesar." (ZBP. L4819 SF). //báddasti nábák/ mengiyágari nábák* [reckless spender/ gambler]*./ Sad dolár baráye ránandegi ye nábák táván báyad dádan.; Be imeni ye/ tandorosti ye xiw pák nábák ast.//*

recklessly adv *bengarid be* "reckless"

recklessness n *bengarid be* "reckless"

reckon v **1** **reckon sb/ sth among sth; reckon sb/ sth as sth** *womordan, "dowman nataván haqir o bicáre womord." (Sa'di); dánestan. //U rá az/ jozve behtarin gozárewgaránemán miwomárim.; Az did e man u baráye án kár xeili sálxorde ast.; Án bahá gerán bud* [was reckoned high]*./ U rá zerangtarin wágerd e yáne*/ kelás midánand.; Yek cahárom e kewvar rá bibar midánand/ miwomárand.//*. **2** (**a**) *(rixt e náwenáxte nadárad) gomán kardan; gománidan. //Gománam hafte ye áyande beravim./ Gománam az án ágáhi negarán nagardad./ Gomán mikoni behengám beresim?//*. (**b**) *gomán zadan/ kardan. //Gománam sad dolár darbiyáyad/ hazine bardárad.*[cost about...]*./ Gománam nimruz be Wiráz berasim.//*. **3** *womordan; ámárdan. //sarásar e bavardát** [imports] *kewvari rá ámárdan; Keráye rá az tárix e rasándan e... miwomárad.* [from the date of delivery]*//*. **4** **reckon sth in** *jozv e... dánestan/ barwomordan. //Hazineháyat rá ke minevewti keráye ye rádak*/ táksi rá niz jozv e án barwomordi* [reckon in]*?//*. **reckon on sb/ sth** *dar barnáme dáwtan; be... powtgarm budan. //Miwavad be komak e womá powtgarm báwam?/ Barábar e barnámeyi ke dárim máh e Amordád báyad be xáne ye digari beravim./ Hamiwe nemitaván powtgarm bud ke havá xub báwad.//*. **reckon sth up** *afzudan, womordan, ámárdan. //bijakhá* [bills]*/ womárhá* [accounts]*/ hazinehá rá beham afzudan/ barwomordan//.* **reckon with sb/ sth** *...womordan; arjdár dánestan; bozorg dáwtan. //Xeili gereftárihá ye bozorg piw e pá dáwtand./ Niruyi* [a force], *bonesti** [a fact]*, kasi ke nemitaván nádideaw gereft.//*. **reckon without sb/ sth** *be... nawmordan; be dide nagereftan; be... nadáwtan, "Honar nazd e Iránián ast o bas -- nadárand wir e źiyán rá be kas." (SF). //Estár** [vacation] *e árámi mixástim ammá baccehá rá be dide nagerefte budim.//*

reckoner n *márak (ZBP. C6652) besanjid bá* "ready/ ready reckoner"

reckoning n **1** *womár; womárew; womordan; ámárdan; arzyábi kardan. //ámárdan e/ barwomordan e bedehihá/ hamárhá* [accounts]*./ Az did e man* [by my reckoning] *bá in miyánbor dah kilometr ráhemán kutáhtar miwavad./ Dar womárew e xod dah dolár kam/ fozun barwomorde budid.//*. **2** *(kohne wode) (pardáxt) bijak* [= a bill]. *//bijak rá xástan; Payámad e saxti dárad!* [there'll be a heavy reckoning to pay!]//. **3** **a day of reckoning** *bengarid be* "day"

reclaim v **1** **reclaim sth (from sb/sth)** *bázsetándan; bázkewidan, "ba'd az án pir rá Omar bázkewid..." (ZBP. L2393 AT); vásetándan; vásetadan, "sufián vásetadand az gero ye mey ham raxt -- xerqe ye mást ke dar xáne ye xammár bemánd." (Háfez). báź, keráye. //dárák e gomwodeyi rá bázsetándan.//*. **2** **reclaim sth (from sth)** *(zamin rá) baráye kewávarzi ámáde sáxtan. //bátláqi, kaviri rá baráye kewávarzi ámáde sáxtan./ Páreyi az kaf e daryá rá/ áb e daryá rá pas rándan va zamin e án rá baráye... ámáde sáxtan.//*. **3** **reclaim sb (from sth)** *(kasi rá az gonáh, laqzew) bázdáwtan; vátáwtan. //Xosirgarán* e javán* [young offenders] *rá az laqzew bázdáwtan va nagozáwtan ke ruzgár e xod rá be ágreft* [crime] *gozaránand.//*. **4** **reclaim sth (from sth)** *vásetándan; vásetadan. //Az botrihá ye kohne wiwe vásetándan//*

reclammation n *bázsetándan; vásetándan; vásetadan; bázdáwtan; vátáw* [bázgardid be* reform*]; bojd* [besanjid bá "bojd" nám e rustáyi nareside be Birjand]./ besanjid bá "buxt, buján". bázgardid be* "salvation"*, niz bengarid be EDPL]*

recline v **1** *lamidan, lam dádan, deráz kewidan. //ru ye bálew/ kat* [sofa], *karáneyi camani* [grassy bank] *lamidan/ deráz kewidan; dar newim/ sandali ye táwo, uru*/ nanu lamidan;/ /newimi/ sandaliyi ke powtaw (baráye lam dádan) kaj miwavad* [reclining chair]./ *newimi (con dar havápeimá) ke powtaw baráye lam dádan kaj miwavad.//.* **2** **recline sth against sb/ sth** *ásudan; ru ye... nehádan.* **3** *kaj kardan; xábándan*

recluse n *guwenewin; guwegir. //guwegiri kardan; guwenewini kardan//*

recognition n **1** *arjwenási; sarwenás budan/ wodan; ostovár dáwtan. //newáni baráye arjwenási az kárhá ye xub/ dastávardhá ye kasi./ dar rewte ye pezewki/ bimárihá ye garmsiri* [tropical medicine] *sarwenás gawte* [win recognition]./ *gomán nemiravad Engelestán án sardamdári* [the new regime] *rá ostovár dárad.//.* **2** **change, etc beyond/ out of (all) recognition** *candán degargun gawtan conán ke án rá báz nataván wenáxt/ báz nativán dánest [besanjid bá:" robáyad hami in az án án az ain -- ze nefrin nadádanand báz áfarin." (SF). //az vápasin bári ke dar injá budam wahr candán degargune gawte ke nemitavánam án rá bázwenásam.//*

recognizable, recognisable (adj) *bázdánestani; bázwenáxtani; bejáyávardani. //Az án doxtari ke beruzgár e dabestán/ dabirestán miwenáxtam xeili degargun gawte va besaxti miwod u rá báwenáxt.//*

recognizance, recognizanse n *(dátikán)* **1** *zabán dádan va be farmán e dádgáh gardan nehádan. //Zabán dád ke kasi be farmán e dádgáh gardan nehad./ Pánsad dolár páyandán mehádan va zabán dádan ke az farmán e dádgáh sarnapicad./ zabán dádan be farmánbari az dádgáh va ázád gawtan//.* **2** *páyandán*

recognize, recognise (v) **1** **recognize sb/ sth (by sth)** *bázwenáxtan; bejáy ávardan, "pas taráwe ye cub e ánrá ostovár karde va rang cubgun karde tá bejáy nayárand." (ZBP. L645 TBH); bázwenáxtan, "co Banduy wod bigomán kán sepáh -- hami báznawnásad u rá ze wáh" (ZBP. L3245 SF); bázdánestan, "robáyad hami in az án, án az in -- ze nafrin nadánand báz áfarin." (SF); "Delávar bozorgaw nadánest báz -- bezad páwne, wod bar e u faráz." (ZBP. L4719 SF); "gofte budi xabarm deh ke ze hejram cuni -- án conánam ke bebini yo nadánni bázam." (Háfez). //Naqmeyi, dust e dirineyi, newáni* [a signal] *rá bázwenáxtan.;/ Az koláh e qermezaw wenáxtamaw/ bázwenáxtamaw/ bejáy ávardamaw.//.* **2** **recognize sb/ sth (as sth)** *ostovár dáwtan; wenáxte wodan; bázdánestan [be womáre ye bálátar bázgardid]. dánestan, "pedar rá nabáyad ke dánad pesar -- ke bandad del o ján be mehr e pedar." (ZBP. L6594 SF). //ámuzgárán e azdar/ dabestánhá ye wenáxte wode/ benám./ Dáv e kasi rá bar dárandegi/ xodávandi ye cizi ostovár dáwtan* [recognize sb's claim to sth]; *Engelestán sardamdári ye nou* [the new regime] *rá ostovár dáwte ast.* [recognize]; *Hamegán u rá námju ye nálmbordár e dádmand* [the lawful heir] *wenáxtand.//.* **3** [realize] *dánestan; bázdánestan; daryáftan; bázdánestan, "pedar rá nabáyad ke dánad pesar -- ke bandad del o ján be mehr e pedar." (ZBP. L6594 SF); //daryáft/ dánest ke be dard e án kár nemixorad/ azdar e* [qualified for] *án kár nist.//.* **4** *arj e... rá wenáxtan. //Bongáh arj e kár e barjeste ye Biźan rá wenáxte be u pádáw e fozuni* [extra bonus] *dád.; Arj e kárháyi rá ke baráye kewvar karde bud bázwenáxtand.//*

recoil v **1** **recoil (from sb/ sth); recoil (at sth)** (**a**) *(xod rá) bázpaskewidan. //Az tars e mard e tapánce bedast xod rá bázpaskewid./ Az didan e nasá* [corpse] *xod rá bázpaskewid.//.* (**b**) *(pendárin) bizári nemudan. //Az ádamkowi* [murder]/ *ázárew* [violence]/ *himsá* bizári nemudan.//.* **2** *(baráye tofang/ tup) lagad zadan.* **3** **recoil on sb** *cáhkan tah e cáh ast.* **4** *(baráye fanar) dobáre bázwodan; bázparidan*

recoil n *lagad (zadan) e tofang. bengarid be* "recoil" v.

recollect v *be yád ávardan; be vir ávardan, "ce oftád ey azizán mar womá rá -- ke wod yekbáretán yád e man az vir.?" (ZBP. C97, FM, Rawidi); ayásidan*/ yásidan* [riwe ye aknun "ayás-"/ "ayád" [<Pahlavi (ZBP C3495, MK)]. //tá ánjá ke be yád miyávaram dir ámadi./ Ruzgár e kudaki ye xod rá be yád ávardan/ ayástan*; nám e kasi rá be yád ávardan/ ayástan/ ayásidan*./ Be yád miyávaram ke womá án rá vádang kardid* [deny].; *Hickas raftanaw rá be yád nemiyávarad./ Mitaváni be yád ávari/ biyási* ke án (kár) rá cegune kardand?//*

recollection n **1** (**a**) *be yád ávardan; yádávari; vir, "ce oftád ey azizán mar womá rá -- ke wod yekbáretán yád e man az vir?" (ZBP. C97, FM, Rawidi). //Vir e wegerfi dáwtan; Az án ruz cizaki* [some] *be yád dáram/ cizi be yád nadáram.; Xámuw dar yád e (ruzgár) e gozawte* [quiet recollection] *gomgawte.; Tá ánjá ke be yád miyávaram; Ánce man az án ruydád be yád dáram hamánand e u nist/ con [az án e] u nist.//.* (**b**) *yád; yádávari. //yádhá ye gong* [vague], *rouwan, durdast, ruzgár e kudaki./ Námehá ye kohan besyári az yádhá ye wád e gozawte rá zende kard.//.* **2** *yád. //Conin gereftáriyi rá hicgáh be yád nemiyávaram.//*

recommend v **1** **recommend sb/ sth (to sb) (for sth/ as sth)** *sefárew kardan, "inhá rá niz beham miyámizand. "payám" ágáhi yá dasturi ast ke baráye kasi ferestáde wavad va "sefárew" be ma'ni ye tousiye yá vasiyat [pand] mibáwad vali aknun in rá ham be ma'ni ye payám miyávarand va miguyand". "be u sefárew dádam yá sefárew ferestádam." (ZBP. L4551, NKZZF); //rádeyi*/ máwini, celpardi*, lulekewi* [plumber] *rá pasandidan va xarid, didan yá bekár gomáwtan e u rá sefárew kardan./ Baráye zodudan e lakke ye jouhar/ áme ce ciz sefárew mikoni/ miguyi bekár baram?/ U rá baráye án kár besyár wáyeste dáneste sefárewaw rá karde budand.; Hamárgar* [accountant] *e besyár xubi ast va man sefárewaw rá mikonam./ Mitaváni matali* [novel] *xub be man beguyi bexánam?//.* **2** *pand dádan; sefárew kardan. //Sefárew mikonam ke báyad besyár durandiw bud.; Be womá pand midaham* [recommend] *ke az kár kenáre juyid./ man kasi nistam ke betavánad be womá beguyad án kár rá cegune báyad kard./ Be womá pand midaham/ sefárew mikonam noxost u rá bebinid./ Be womá pand midaham/ sefárew mikonam tanháyi ánjá naravid.//.* **3** **recommend sb/ sth (to sb)** *harjá juri tarjome miwavad. //Naqweyi bedardnaxor, kamarzew, na badak, besyár xub./ Mardi ázarmik* [integrity] *ast va hamin máye ye án gawt ke kárfarmáyán bekáraw girand/ az u xowewán biyáyad.//*

recommendable (adj) *//celpardi** [film/ movie]*/ sofrexáneyi/ ordugáhi* [camping site] *besyár xub.//*

recommendation n **1** *pand, sefárew, "Inhá rá niz beham miyámizand. "payám" ágáhi yá dasturi ast ke baráye kasi ferestáde wavad va sefárew be ma'ni ye tousiye yá vasiyat [pand] mibáwad vali aknun in rá ham be ma'ni ye payám miyávarand va miguyand." be u sefárew dádam yá sefárew ferestádam." (ZBP. L4551 NKZZF). //sefárew e cizi yá kasi rá (be kasi) kardan./ Be pand/ sefárew e womá ánrá xaridam.//.* **2** (**a**) *sefárewnáme. //baráye kasi sefárewnáme nevewtan; be kasi sefárewnáme dádan.//.* (**b**) *dastur; dastur e kár. //dávar dastur e kár be dádgáh dád.; Dastur ke piwnahád dah dar sad pazirofte nabáwad/ nawavad.//.* **3** *harjá juri tarjome miwavad. //Tanhá ciz e xub e safar bá deliján* [coach] *arzániyaw ast.//*

recompense v, **recompense sb (for sth)** *(beáyin) pádáwn [M. Moqaddam]; sezá, "jezá" Arabi-st va "sezá" pársi va hardo ye ánhá dar nik va bad yeksán bekár miravad. "sezá" az "sezidan" ast va ma'ni ye "án ce misezad" mibáwad, va inak dar nik o bad hardo miáyad., likan dar fársi kaleme ye "pádáw" va "keifar" niz hast ke noxost be sezá ye kár e nik va dovvom be sezá ye kár e bad gofte miwavad." (ZBP. L3061, NKZZF). //baráye kár e fozuni be kármandán pádáwn dádan.; pádáwn dádan baráye az dast dádan e káraw.//*

recompense n, **recompense (for sth)** *pádáwn, sezá. //Baráye kár* [services]*/ kár* [labors], *kuwew* [efforts] *e xod pádáwn e basande gereftan./ Be barxi baráye pádáwn e ásibháyi ke dideand sisad dolár dádan.//*

reconcile v **1** (**a**) **reconcile sb (with sb)** *áwti dádan; miyáne ye... rá faráham ávardan, "ba'd az án kalemeyi begofti va miyáne ye iwán faráham ávarid..." (ZBP. L2658 AT). //pas az in ke puzid/ puzew xást saranjám áwti kardim.; Az áwti bá barádaraw sar báz-zad.//.* (**b**) *áwti dádan; miyáne rá faráhamávardan. //Nemitavánand áwti konand./ Nemitavánand miyáne ye násázgáriháyewán rá faráham ávarand.//.* **2** **reconcile sth (with sth)** *sázgár sáxtan. //gováh* [evidence] *rá bá bonesthá** [the facts] *sázgár sáxtan./ (Áyá xordan e máhi bá giyáhxári sázgári dárad?//.* **3** **reconcile sb/ oneself to sth** *bartáftan; gardan nehádan. //Dastmozd e bálá/ kalán máye ye án gawt ke zendegi birun az kewvar rá bartábam./ Mitaváni hame ye ruzgárat* [lifetime] *rá bá bikári besázi?//*

reconcilable adj *áwtipazir; sázgár*

reconciliation n **1** *sázgár sáxtan e andiwehá* [ideas], *manewtehá* [opinions]. **2** *áwti. //Miyáne ye dowmanán e piwin rá faráhamávardan/ áwti dádan e dowmanán e piwin//*

recondite adj **1** *náwenáxte, gong, tárik.* **2** *nawnáxte; tárik, puwide, nehán, źarf*

recondition v *bázsáxtan; bázsázi kardan. //ási* [engine]*/ ojáqi básázi wode; kácál e básázi wode; carm e báz áwdáde//*

reconnaissance (n) (infm **recce**) *(beviźe dar ártew) (baráye) wenásáyi; lawkarpaźuh (ZBP. L1844 FM); paźuhande ye ráz, "paźuhande ye ráz peimud ráh -- be Balx e gozin wod ke bod gáh e wáh." (ZBP. L6901 SF); kárágáhi, "ferestád bidár kárágahán -- ke tá bázjuyand kár e jahán." (ZBP. L3169 SF). //ádáyi rá havávi/ az havá wenásáyi kardan/ az jazireyi az ráh e havávi wenásáyi kardan./ sepáhiyán e lawkarpaźuh* [reconnaissance troops]; *havápeimá ye, goruh,* [party] *e, viyand** [mission] *e wenásáyi/ kárágáhi//*

reconnoitre, (US) **reconnoiter** (v) *ráz (e dowman rá) paźuhidan; bázjostan; wenásáyi kardan [baráye nemune bázgardid be* "reconnaissance"]. *//piw az tak/ kaft* [attack] *rasadi rasadi rá baráye wenásáyi be dehkade ferestádand.* [a platoon was sent to reconnoitre]

reconsider v *báznegaristan; bázandáxtan, "Amir goft xáje xalife ye má-st va mo'tamedtar e hame ye xedmatkárán va nácár dar conin kárhá soxani bá vey báyad goft tá vey ánce dánad báguyad va má*

miwenavim, ángáhe bá xiwtand bázandázim.", va án ce az ráy vájeb konad mifarmáyim." (ZBP. L604 TBH). //jáygáh [position] *e, didgáh* [views] *e, áhang* [decision] *e xiwtan rá bázandáxtan/ báznegaristan./ Az dádgán** [jury] *xáste wod var** [verdict] *e xod rá bázandánad/ báznegarand.//*

reconsideration n *bázandáxtan; báznegaristan*

reconstitute v **1** *(bá afzudan e áb) (xoráki xowk rá) berixt e noxostin darávardan. //wir e xowk, gard e sup rá bá áb ámixtan va bázsáxtan//.* **2** *(beáyin) báz sázmán dádan. //báyján** [board]*, goruh,* [board]*; goruh e gozin* [panel] *e bázsázmán yáfte.//*

reconstitution n *bengarid be* "reconstitute"

reconstruct v **1** *bázsáxtan.* **2 reconstruct sth (from sth)** *bázáfaridan; bázsáxtan. //Wahrbáni* [Police] *mikuwad án ágreft** [crime] *rá bázáfarinad* [reconstruct]*; Az cand tekke ostoxán aźdahá rá bázáfaridim tá bebinim ce rixti bude.//*

reconstruction n **1** *bázsázi, bázáfarini. //naqwe ye bázsázi ye náf e wahr.; bázáfarini ye ruydádhá be dast e kárágáhán.//.* **2 reconstruction** (US) *(ruzgár e) bázsázi (ye ostánhá ye nimruzin* [southern states]*)*

record n **1 record (of sth)** *nebewte, "va nazdik e yek máh ast nebewteyi negáh dáwte..."; parvande; gate; piwine; kárnáme. //piwine ye/ kárnáme ye dabestáni/ egnesthá** [accident] *ye ráh; gatehá ye záyew/ zanáwuyi/ margomir./ piwine ye/ parvandehá ye mardom* [public]*/ kelisáyi/ pezewki./ hazinehá ye xod rá nebewtan/ yáddáwt kardan//.* **2 record (for sth)** *piwine, náme, kárnáme, náme ye siyáh (piwine ye bad), "man ar* [= agar] *ce áweqam o rend o mast o náme-siyáh -- hezár wokr ke yárán e wahr bigonahand." (Háfez). //Dar jang delirihá nemud/ piwine ye jangi ye xubi dáwt./ námesiyáh budan; piwine ye ágrefti* [criminal record] *dáwtan./ Kárnáme ye án havápeimáyi dar imeni* [safety record] *siyáh ast./ Án dabestán kárnáme ye xubi nadárad va biwtar e dánewámuzán e án dar ázmun kámyáb nemiwavand.//.* **3** (also **grammophone record, disc) record (of sb/ sth)** *balg [<guyew e Vajguni]. //yek valg** *musiqi ye Pop = mardompasand, jáz, hengáme* [hit]*./ Vápasin valg** *e án goruh e navázande; Cand valg** *gozáwtan/ neváxtan./ puwe ye valg** [sleeve]*; daftar e valg** [album]*; ganjine ye valg** [library]*//.* **4** *(be viźe dar varzew) válin** *[<Hourámi]. harjá juri tarjome miwavad. //*beat/ break a record *válin wekastran/ ávardan/; válin e Olampik/ jaháni/ bimánand* [an all-time record]*./ Dar takrobáyi ye sadmetr, válin** *e jaháni dárad./ namáyewi/ nomreyi/ zamáni válinmand./ sud e, foruw e, anbisi** [crops] *kalán/ bimánand.//.* **5** *(márád*/ kámpiyuter) ávarje (ZBP. C7 FM) [yekán e parvande ye kámpiyuter].* **6 (just) for the record** *tanhá baráye in ke dáneste wavad. harjá juri tarjome miwavad. //tanhá baráye in ke dáneste wavad miguyam ke gozárew e vazir dar do já nádorost bud.//.* **off the record** *na baráye cáp; na beáyin; penháni. //Noxost Vazir penháni xastu wod* [confess] *ke án goftoguhá bá wekast ruberu gawt/ wod.//.* **on record** (**a**) *piwine. //Tábestán e piw/ gozawte dar 50 sál e piw az bárán conin piwine nadáwte.//.* (**b**) *soxan yá manewteyi* [view/ idea] *ke hamegán dánand yá beáyin* [formally] *gofte wode.* [put on record]*; //Hamegán midánand (ke) gofte ye dád/ dátikán* rá báyad degargun sáxt./ didgáhhá ye/ peiqárehá* [objection] *ye xod rá cáp kardan./ be ágáhi ye mardom resándan.//.* **put/ set the record straight** *cizi rá dorost báznemudan/ rouwan kardan. //Rástaw rá bexáhi man hargez haváxáh e in andiwe* [idea] *nabudeam.//*

record[2] v **1** (**a**) *darnegáwtan. //piwraft (e kár), degargunihá va parvarew e kárhá rá darnegáwtan./ vájváre** [minutes] *ye/ ruydádhá* [proceedings] *ye newasti rá darnegáwtan./ ruznámehá nevewteand* [recorded] *ke nerx e bád kardan e pul káste wode./ Tárixnevisán nevewteand/ darnegáwteand ke cegune Rum forupáwid.//.* (**b**) **record (sth) (from sth) (on sth)** *darnegáwtan. //baráye darnegáwtan har do dogme rá befworid.; áváyam xub darnegáwte miwavad.; az vákive** [radio]*/ jamjám** [TV] *musiqi darnegátan./ Barnámeyi/ sangitáyi** [concert]*/ handemáni** [interview] *darnegáwte/ na zende./ Musiqi ye kasi rá ke gitár minavázad darnegáwtan//.* **2** *newán dádan. //garmásanj dareje ye 38 C [sántigrád] rá newán midahad.//*

record-breaker (n/adj) *válinávar*; vákinwekan*; válinmand**

record-breaking, record-breaking attendance/ flight/ jump/ time adj *bi piwine. //Womár e báwandegán* [attendance] *candán faráván bud ke piwine nadáwt.; Parváz* [flight] *e bipiwineyi ke hamánand e án dar gozawte anjám nawode bud.; parewi* [jump] *bi piwine ke hamánand e án dar gozawte anjám nawode bud.//*

recorded delivery *(dar Engfelestán) resándan e peik bá gereftan e resid; peik e sefárewi. //námeyi rá bá peik (sefárewi ye) doreside ferestádan. niz bengarid be* "registered mail/ post"

recorder n **1** *negáre ye navár/ navár-negáre. //celpard-negáre*/ negáre ye celpad** [a video recorder]*//.* **2** *qaranei.* **3** *(dar Engelestán) dávar; dastur*

record-holder n *válinmand**

recording n **1** *negáwtár. //hengám e negáwtár e namáyew; kárgáh e, newast e, dálá** [company] *ye negáwtár.//*. **2** *negáwtár; ánce negáwte wode. //az yek jawn e zanáwuyi celpardak** [video] *darnegáwtan./ Negáwtár e xubi az yek sangitan** [opera] *ru ye navár/ dar celpardak*//*

record-player, gramophone n *valgnaváz*; germáfon*

recount v, **recount sth (to sb)** *darbáre ye cizi (az sir tá piyáz) goftan. //sargozawt e badbaxtihá ye xod rá bázgopftan./ Az sir tá piyáz goft ke cegune wir rá bá tir zad.//*

re-count n *bázwomordan/ bázwoárew (e ráy). //Námzad e wekastxorde/ nákám xástár e bázwomárew e/ bázwomordan e ráyhá wod/ gawt.//*

recoup v, **recoup sb/ oneself for sth** *bázpasgereftan; bázpasdádan. //Az foruw e pate* [ticket] *hazine ye namáyew* [show] *rá darávardim./ Ziyánháyi rá ke karde bud jobrán kard./ Bázpasgereftan e/ jobrán kardan e ziyán e án barnáme.//*

recourse n *panáh; komak xástan. //Bedun e komak xástan az birun* [outside help] *kár rá be anjám resánd./ Tanhá ráhi ke dári kewándan e án kár be dádgáh ast/ dádxáhi ast.//*. **2 have recourse to sb/ sth** *az kasi zenhár xástan; az... komak gereftan. //Omidvár-am juri nawavad ke pezewkán komak az kárdpezewki/ slayáni** [surgery] *bejuyand.//*

recover v **1 recover sth (from sb/ sth)** *bázyáftan [M. Moqaddam]; "Weyx goft yá Fáteme agar in barát sar e rismán gom wavad in áyat barxán tá bázyábi." (ZBP. L2796 AT). //káláhá ye dozdi wode/ gomwode rá bázyáftan./ Wew nasá** [corpse/ body] *rá az kawti ye wekaste bázyáftan./ ánce rá gom wode bázyáftan.//*. **2** (**a**) *bázyáftan; beh wodan/ gawtan, "goftand... baráye in soltán do'áyi bekon tá magar beh wavad...." (ZBP. L2911 AT). //binbáyi, wenaváyi ye xiw rá bázyáftan./ behuw ámadan; howyári ye xod rá bázyáftan./ Pas az cáyemán* [cold/ flu/ influenza] *kamkam dáram niruyam rá bázmiyábam/ beh miwavam.//*. (**b**) *bázyáftan. //pámuj*/ pámujune** [skater] *betondi taráz e xod rá bázyáft.; Xiwtan rá bázyáfte va labxandi zad.; Ádamkow hargez árámew e raváni ye xiw rá báznayáft.//*. **3 recover sth (from sb/ sth)** *bázyáftan; bázgereftan; pas gereftan. //Kuwidand ziyánhá, hazinehá, darrafthá rá az bongáh pasbegirand.; Zud rahsepár gawtim va zamán e az dast-rafte rá bázyáftim./ Án goruh e varzewi dar nime ye dovvom báz jelou oftád* [recovered its lead]//. **4 recover (from sb/ sth)** *beh wodan; "Goftand... baráye in soltán do'áyi bekon tá magar beh wavad." (ZBP. L2911 AT); bázyáftan," co án báz yábam biyáyam barat -- rasánam bezudi suy e lawgarat." (ZBP. L6073 SF). bejáy ámadan. //Az hawi** [stroke] *aknun pák beh gawte/ wode./ Az takáni ke be kasi ámade xod rá bázyáftan; Az wegeft/ az fewár e raváni beh wodan/ gawtan/ bejáy ámadan/ xod rá bázyáftan./ Diri napáyid ke bázargáni/ dádosetad* [trade] *az kárkardhá* [effect] *ye jang bejáy ámad.//*

recover v, **recover sth (in/ with sth)** *ru ye cizi darpuw/ sarpuw/ rukew e nou nehádan/ kewidan. //Bálewtaki rá (bá maxmal) báz rukew kardan.//*

recoverable adj *bázyáftani; bázyáfti. //seporde ye/ ziyán e/ sarmáyehá* [assets] *ye bázyáftani//*

recovery n **2** *bázyáft; bázyáftan. //bázyáft e almáshá ye gomwode.; Ráde*yi/ máwini wekaste va az kár oftáde rá kewide be vásácgáh** [repair shop] *mibarad.* [a recovery vehicle]//. **2 recovery (from sth)** *beh wodan. "goftand ... baráye in soltán do'áyi bekon tá magar beh wavad." (ZBP. L2911 AT); bázyáftan, "co án bázyábam biyáyam barat -- resánam be zudi suy e lawkarat." (ZBP. L6073 SF); xub wodan; bejáy ámadan. //az bimári tond/ zud/ xub/ áheste behbud yáftan/ beh wodan./ Be jáy ámadan e án goruh e varzewi/ bázyáftan e xiw pas az wekast.//*. **3** recovery (room) *(beviże dar Ámriká) jirá [<Sanskrit, jirá]/ otáq e negahdári ye bimár, biderang pas az kárdpezewki*

recovery room *(dar Ámriká) (otáq e) jirá*. //Bimár dar jirá*ast.//*

recreant n, adj *(kohne wode) bozdel e tarskár; bozdel e sarandarun. //Ey biázarm* [dishonest] *e bozdel e tarskár.//*

recreate v *(ruydád e gozawteyi rá) bázáfaridan/ bázsáxtan. //Dar án namáyew zendegi (ye mardom) piw az jang bázáfaride wode.//*

recreation n *sargarmi; bázi. //Sargarmi/ bázi ye delxáh e man watrang ast./ Baráye sargarmi kuhpeimáyi/ kuhnavardi kardan./ Báqbáni guneyi sargarmi ast.//*

recreation ground (abbr **rec**) *zamin/ meidán e bázi/ varzew*

recreation room (abbr **rec room**) (US) *(dar Ámriká) otáq e bázi/ sargarmi*

recreational adj *sargarmi; bázi. //dar sargarmihá/ bázihá hanbázi kardan; meidánhá ye bázi/ sargarmi con estaxr, meidán e varzewi.//*

recriminate v, **recriminate (against sb)** *pádnekuhidan; pádpiwmárdan. //Bogzár az pádpiwmárdan e yekdigar dast bardárim.//*

recriminatory adj *pádpiwmári; pádnekuhew. //soxanáni baráye pádpiwmárdan/ pádnekuhew* [recriminatory comments/ remarks]//

recrudesce v *bázámadan, "va bázámadan e bimári: noks be Pársi bázámadan e bimári báwad." (ZBP. L5418 ZX); bázámadan: "áb [wáw/ mize] zud sepid báwad va bar sepidi noks va bázámadan e tabhá va sarmá báwad." (ZBP. L5213 ZX); bázgawtan; peixástan [guyew e Birjandi]*

recrudescence n *bázgawt; bázámadan [be váźe ye piwtar bázgardid]; peixiz [Guyew e Birjandi]. //peixiz e/ bázgawt e cáyemán* [cold/ flu/ influenza]*; Az peixiz e/ bázámadan e wurewhá ye wahri jelogiri kardan.//*

recrudescent adj *bázáyande, peixiz; bázgawtkonande*

recruit n, **recruit (to sth) (from sth)** **<u>1</u>** *nousarbáz; nou-...; sarbáz e tázekár; pásebán e tázekár; basiji. //*new/ recent/ raw recruits *sarbázán e tázekár/ nousarbázán;/ sarbázán e tázekár dar meidán e raje//.* **<u>2</u>** *hamvand e nou. //az miyuán e javánán e bikár hamvandáni nou (baráye anjoman yá kár e digar) gereftan/ jostan//*

recruit v, **recruit (sb) (to sth), (from sth); recruit sb (as sth)** **<u>1</u>** *be sarbázi gereftan; nám e kasi rá baráye sarbázi nevewtan; basijidan; be sarbázi gomáwtan.* **recruit on a regular basis** *har cand gáh yekbár va barábar e barnáme baráye sarbázi javánán rá nám nevewtan/ basijidan. //afsar e/ golpeikare* [poster] *ye, kuwew* [drive] *baráye basij./ baráye báwgáhi* [club] *hamvandán e nou gereftan/ basijidan; kasi rá be áyawti* [spy] *gomáwtan.//.* **<u>2</u>** *basijidan. //setádi (baráye anjám e kár e viźeyi) basijidan* [recruit a task force]*//*

recruitment n *bengarid be* "recruit"

rectal adj *rástrude*

rectangle n *rástguwe; cárguw; rástguwe ye kewide* [with unequal sides]

rectangular adj *rástguwe ye kewide; cárguw e kewide*

rectifiable adj *rást gardánidani; dorost kardani; daryáftani. //Laqzewi ke be ásáni ánrá rást taván gardánd.//*

rectification n **<u>1</u>** *rást gardánidan; daryáftan [baráye nemune be* "rectify" *bengarid]; //dorost/ rást gardánidan e laqzwwhá; doátawe kardan e/ páláyew e alkol//.* **<u>2</u>** *rástgardánide; páláyide; dorost wode*

rectifier n *rástgardánande (ye tajand* e pastámand** [alternating current]*)*

rectify v (pt, pp) **<u>1</u>** *rást gardánidan, "rást gardánidan e zabán e Fársi va be niki ávardan e án yeki az xásthá ye má ast." (ZBP. L3975, NKZZF); daryáftan, "harcand cewmzaxmi conin oftád be sarsabzi ye eqbál e xodávand hame dartaván yáft." (ZBP. L643 TBH). dorost kardan. //laqzewi, afkanewi* [omission] *rá rást gardánidan/ dorost kardan./ laqzewháyi darnáyáftani; laqzewháyi ke ánán rá nataván rást gardánid.//.* **<u>2</u>** *(ximiyá) páludan; do-átawe kardan. //alkol e pálude/ doátewe//.* **<u>3</u>** *//tajand* e barqi ye pastámand** [alternating current] *rá rást gardánidan//*

rectilinear adj **<u>1</u>** *rást. //jonbew e rástárást//.* **<u>2</u>** *rástpahlu. //peikareyi* [figure] *rást-pahlu.//*

rectitude n *dorostkári; ardáyi (ZBP. C1064); ázarm. "Ey male ázarm e to kam dideam- az to hame sále setam dideam..."; //ádami dorostkár/ ardá/ ázarmik//*

recto n (pl **rectos**) *barghá ye dast e rásti ye (yek ketáb e báz). //dar barg e dast e rásti,* Cf verso*//*

rector n **<u>1</u>** (**<u>a</u>**) *(dar kelisá ye Engelestán) sarpristár e kelisá ye barzan. besanjidd bá* "vicar". *//dar kelisá ye kátolik e Rumi sarpristár//.* **<u>2</u>** *(beviźe dar Engelestán) sarparast e dánewgáh/ dánewkade/ ámuzewgáh/ hirbed*

rectory n, **rector's house** *saráy e sarpristár*

rectum n (pl **rectums, recta**) *(kálbodwenási) rude ye rást; rástrude*

recumbent adj *(beáyin) derázkew; setán; yale (ZBP. C356 FM); //peikari* [figure] *derázkew/ derázkewide/ setán/ yale//*

recuperate v **<u>1</u>** **recuperate (from sth)** *behbud yáftan; beh gawtan/ wodan; "goftand... baráye in soltán do'áyi bekon tá magar beh wavad." (ZBP. L2911 AT). dorváx. //Hanuz kárpezewki dar dorváx ast./ Hanuz az kárdpezewki ye/ ápang** [operation] *e xiw behbud miyábad.; Pas az kuhnavardi barásudan va niru ye xod rá bázyáftan.//.* **<u>2</u>** *pas gereftan. //hazinehá/ darrafthá rá pas gereftan/ bázyáftan.//*

recuperation n *behi, bázyáft, dorváx*

recuperative adj *behávar; behbudibaxw; dorváx. //niru ye behávar e/ behbudibaxw e/ dorváx e havá ye táze.//*

recur v (**recurreed; recurring**) **1** *bázgawtan; vásar wodan; pas oftádan (ZBP. L342 FM). //gereftáriyi/ laqzewi/ bimáriyi bázgardande/ pasvázanak./ In máye/ benháde* [theme] *peivaste dar sarásar e sangitan** [opera] *bázmigardad.; Newánehá ye bimári bázmigardad.//.* **2 recur to sb/ sth** *peivaste be maqz/ andiwe bázgawtan; vásar wodan/ gawtan. //Noxostin didáremán peivaste báz be yádam miáyad.//*

recurrence n *bázgawt, pasvázanak; vásar wodan. //bázgawt e yek bimári, laqzew, gereftári, benháde* [theme]*//*

recurrent adj *bázgardande; payápei; pasvázanak. //kafthá** [attacks] *ye, táxtotázhá ye = takhá ye; parkawhá** [fits] *ye*; *sardardhá ye payápei/ powte sar e ham./ gereftáriyi* [problem]*/ benhádeyi* [theme] *bázgardande/ payápei.//*

recurrent decimal *womár (há ye) e dahdahi ye pasvázanak con 2.8888 yá 6.016016. //Womár e dahdahi ye pasvázanak e 3.9999 rá niz 3.9 pasvázanak mixánand.//*

recusant n *jod-din* [dar gozawte kátolik e Rumi ke dar áyin e Anglican be kelisá nayáyad.]*

recycle v **1** *hágitan* [<Gilaki]. //káqaz e ruznáme rá hágitan*.//.* **2** *hágitan* [<Gilaki]; //wiwe/ káqaz e hágite*//*

red[1] adj (**redder**, **reddest**) **1** (**a**) *qermez, sorx, sehr (ZBP. C3581 FM); vawwi, "ze parvázaw ávard gardán forud -- cekán xun o vawwi wode áb e rud." (ZBP. L6525 SF); tabarxun, "do dandán e u con do dandán e pil -- do cewmaw tabarxun o carmaw co nil." (ZBP. L6875 SF); ál; máradi/ márdi (ZBP. C6725); sor (ZBP. C7893, C69); lák; loká/ laká (ZBP. C1130 FM); sor (ZBP. C1141). //ásmán e/ dari/ rádeyi/ máwini sorx/ qermez./ labán e sorx e yákandi/ yáquti./ Páyiz barghá ye deraxt e afrá sorx migardad.//.* (**b**) *//cewmán e porxun/ sorx./ cewmán e tabarxun./ Cewmánaw az gerye tabarxun gawte bud.//.* (**c**) *barafruxte, "na harke cehre barafruxt delbari dánad..." (Háfez); //roxsár e kasi barafruxte gawtan.//.* **2** *(mu ye/ xaz* [fur] *e) sorx. //gavazn e, sanjáb e* [squirrel] *sorx.//.* **3** (**a**) **Red** *sepáh e/ ártew e sorx; //Cin e sorx//.* (**b**) *(anáyin, gáh xárdári) Mazdaki/ Márksi/ wurewi.* **4 neither fish, flesh, nor good red herring** *bengarid be "*fish[1]". **not (be) worth a red cent; not give a red cent for sth** *(dar Ámriká) //yek pul e siyáh./ yek qáz nayarzidan; bi arzew budan.//.* **as red as beet root** *qermez/ sorx con labu/ coqondar/ kun e meimun. //Darbáre ye dust e doxtar e tázeaw ke porsidam con labu/ kun e meimun sorx gawt.//.* **a red herring** *ánce ke máye ye biráhi gardad. //Bixodi/ bihude invar ánvar nazan be hakát* pardáz* [get to the point]*//.* (**like) a red tag to a bull** *átaw rá dáman zadan; con namak ke be zaxm páwand. //Soxanánaw con namaki bud ke be zaxmaw páwand./ saxt az dastaw be xawm ámade bud.//*

red[2] n **1** *qermz, sorx, sorxfám. //qermez e rouwan/ sir/ tire./ Dar án negár/ parde* [painting] *rang e qermez faráván bekár rafte.; rang e qermez va qahveyi ye biwehá hengám e páyiz.//.* **2** *puwák e/ jáme ye qermez. //qermezpuw; Emwab qermez napuw.//.* **3** (**a**) **Red** *sorx; haváxáh e áyin e Mazdaki/ komunisti. //caxew* [conflict] *miyán e sorxhá va sepidhá//.* (**b**) *(xárdári/ anáyin) wurewi; sorx; bonyádgará. //Raste ye kárgari ke sorxhá dar án rexne kardeand//.* **4 be in the red; get (sb) into the red** *(anáyin) vámdár; bedehkár. //Dar womár e bánkiyam sad dolár bedehkár-am.//.* **be out of the red; get (sb) out of the red** *bedehkári nadáwtan; be kasi komak kardan va u rá az zir e bár e vám birun ávardan. //Bá in pardáxt az zir e bár e bedehi darmiáyi.//.* **see red** *(anáyin) az kure darraftan. //Xordegiriháyaw har kasi rá az kure bedar mikonad.* [make sb see red]*//*

red-blooded adj *(anáyin) dáq, sarehál; nirumand, varani** [virile, *bengarid be* "sex"]*; zankáme; joftjuy, joftxáh. //mardán e/ narán e varanik*//*

redbreast n *bengarid be* "robin"

red brick adj *(dar Engelestán- gáh baráye xárdári) baráye dánewgáhhá ye sade ye nuzdah yá pas az án. //nousáz/ biriwe//*

red cabbage *kalam e sorx*

redcap n **1** *(anáyin, dar Engelestán) dežbán.* **2** *(dar Ámriká) bárbar e ráháhan.*

red card *(dar pátapká*/ futbál) barg e sorx. besanjid be* "yellow card"

red carpet *qáli ye/ farw e qermez. //(pendárin) baráye mihmánánemán báyad gusfand bekowim/ qáli ye qermez biyandázim!//*

redcoat n *(dar gozawte) sarbáz e Engelisi*

red corpuscle; red blood cell *guyce ye sorx (e xun)*

Red Crescent *"Máhu ye sorx"*, *darbarábar e "Calipá ye sorx"* [Red Cross] *dar kewvarhá ye Masihi*
Red Cross *calipá ye sorx*
red currant *angur farangi ye qermez; angur-yáquti, be nám e dánewik e* Ribas rubrum
redden v **1** *sorx, qermez wodan/ kardan.* **2** *barafruxtan e cehre, "na harke cehre barafruxt delbari dánad." (Háfez)*
reddish adj *sorxfám; sor. //xaz* [fur] *e, muye sorxfám//*
redeem v **1** (**a**) **redeem sth (from sb/ sth)** *bázxaridan, "To án nisti ke pedar e man to rá az farang bázxarid?" (ZBP. L3729 GS). //Pangánam** [clock] *rá az maqáze ye kárgowáyi* [pawnshop] *bázxaridam//.* (**b**) *bázpardáxtan. //gerouyi* [mortgage], *vámi rá bázpardáxtan//.* (**c**) *dastádast kardan/ be pul nazdik kardan. //In pate* [ticket] *rá mitaván dar har yek az wáxehá ye maqáze/ bongáh e má dastádast gardánd/ dáde ciz xarid.//.* **2** *anjám dádan; ruy e soxan e/ gofte ye xiw istádan. //peimánhá ye, darbáyastegihá* [obligations] *ye xiw rá anjám dádan.//.* **3** pledge sb (from sth) (**a**) *ázádi ye kasi rá xaridan, rahánidan, bázxaridan; bázjostan, "... ke con bázjosti nabud kár va hál e u rá enteqámhá va tawaffihá raft va bed-án sabab mardomán zabán bar Busahl deráz kardand ke zade va oftáde rá taván zad." (ZBP. L467, TBH). //gerougánhá* [hostages] *rá az band báz xaridan/ rahánidan//.* (**b**) *(baráye Masih/ Mehr) mardom rá az bezeh* [sin] *rahánidan; buxtan (riwe ye aknun "buz-"; "buj-"); suwiyáns.* **4** (**a**) *jáy e ákhá* [imperfections] *rá porkardan; jobrán e... rá kardan. //Tanhá ciz e xub e in kár ke jobrán e ákháyaw rá mikonad dastmozdaw ast./ Bázi ye honarpiwegán candán xub nabud ke jobrán e badi ye namáyewnáme rá bekonad./ Kiyumars jobrán e bázi ye bad e áqázin e xod rá karde dobáre darváze rá báz kard* [score two goals]//. (**b**) *buxtan* [save sb/ sth/ oneself]. *//Ján e xod rá buxtan/ ázarm* [honor] *e xod rá buxtan./ Án vazir bá kenáre jostan az kár, xod rá dar cewm e mardom/ nazd e mardom buxt.//*
redeemable adj *bázxaridani; bázjostani; buxtani*
redeemer n *buxtár (awu* [saint] *Masih)*
redemption n **1** *bázxarid, bázjost [bázgardid be* "redeem"*]; buxt; mud* [nám e dehi dar ráh e Neiwábur-besanjid bá "boxt" (EDPL)]. //bázxarid e dárák* [property] *e xod; bázpardáxt e bedehihá ye xod; foruw e bahrhá* [shares] *ye xod va be pul nazdik kardan e án; ruye soxan e xod istádan.//.* **2** *(beviże bewuxi) kár az kár gozawte. //sevvomin bár ke darvázeyemán báz wod fahmidim/ daryáftim ke digar kár az kár gozawte.; Kár e Sirus dar án bongáh besyár noumidkonande ast, xeili dir wode va kár az kár gozawte.//*
redemptive adj *(be áyin) bázjostani; bázxaridani; buxtani*
red ensign *darafw e/ parcam e sorx [e náv e bázargáni ye Engelestán]*
redeploy v *bázárástan e kár/ páygáh e nou be kasi dádan. //Sepáhiyán rá áráyewi nou dádan; kárgarán/ dánewmandán rá bekár e nouyi gomáwtan; be ámuzgárán dar sátvun** [industry] *kár e noy dádand.//*
redeployment n *áráyew e nou; bázáráyew. //bázárástan e kármandán* [staff], *kárgarán* [labor], *niru ye kárgari* [man power]*//*
redevelop v *bázparvardan; bázsáxtan. //Náf e wahri rá bázsáxtan; xánehávi rá/ dożkuyi** [a slum area] *rá bázsáxtan//*
redevelopment n *bázsázi; bázparvari. //Jáyi ke [dar yek peimán-náme] saxt niyázmand e bázsázi ast.//*
red flag **1** *parcam/ darafw e sorx/ qermez.* **2** *parcam/ darafw e sorx/ qermez (newán e wurew e yá mazdakigari/ Komunisti/ Leninigari)*
red giant *setáre ye qul e sorx,* Cf white dwarf
red-handed *bengarid be* "catch sb red-handed"
redhead n *doxtar/ zan/ ádam e musorx*
red-hot adj **1** *(áhan d) godáxte.* **2** *(pendárin) saxt. //xawm e saxt; wur* [enthusisam] *e biandáze.//.* **3** *dáq, táze. //Án gozárewgar dástán e dáqi dáwt.//*
rediffusion n *(dar Engelestán) (barnámehá ye jamjám/* TV *yá vákive*/ rádio rá) (bá sim) bázparákandan/ bázpaxw kardan*
Red Indian *dar Engelestán* **redskin** *(zewt- downám) sorxpust; sorxpust e Ámrikáyi*
redirect v = readdress
redistribute v *jur e digari paxw kardan; bázpaxw kardan. //kár* [job], *niru* [power], *zamin* [land] *rá guneyi digar paxw kardan.//*
redistribution n *bázpaxw kardan e dáráyi* [wealth], *kár* [labor], *máyehá/ sarmáyehá* [resources]
red lead *soranj [oksid e sorb ke dar ranghá bekár miravad.]*

red-letter day *ruzi xow va be yádmándani*
red light *ceráq e qermez. //az ceráq e qermez gozawtan/ sar e ceráq e qermez na-istádan//*
red-light distric *wahr e nou; jehsár* [jeh bengarid be* "whore", *sár = wár = wahr/ jáygáh]*
redly adv *//átaw golgol e qermez mizad.* [glow red]*//*
red meat *guwt e qermez [gáv/ barre/ gusfand]*
redness n *qermezi, sorxi*
redo v (pt **redid**, pp **redone**) **1** *báz kardan; báz anjám dádan.* **2** *bázárástan; vásác* kardan; báz sáxtan. //Áwpazxáne rá bázsáxtan* [redoing]*; bám rá báyad vásác** [redo] *kard/ az nou sáxt.//*
redolence n *bengarid be* "redolent"
redolent adj, **redolent of/ with sth** **1** *saxt bu ye... dádan. //daháni/ dami ke saxt bu ye sir, viski = marzbuze*, tanbáku midahad./ otáqi por/ ágande az bu ye gol e sorx.//.* **2** *(pendárin) bu ye... dádan; besyár yádávar e... budan. //Wahri ke saxt yádávar e ruzgárán e gozawte ast.//*
redouble v **1** *bozorgtar/ nirumandtar/ saxttar wodan; docandán wodan/ kardan. //Wuraw* [her enthusiasm] *docandán gawt.//.* **2** *[dar* bridge *bázi ye ganjafe/ bargbázi] dobár afzudan; do barábar kardan; dobargard (kardan)*
redoubt n **1** *ark.* **2** *kut*
redoubtable adj (fml or joc.) *(beáyin yá bewuxi) tarsávar; harásangiz; afd. //hamestári** [opponent] *tarsávar/ jangjuyi* [fighter] *afd.//*
redound v, **redound on sb/ sth** *(beáyin) bázjostan; bázparidan; harjá juri tarjome miwavad. //In wuxihá ye dasti* [practical] *ke bá mardom mikoni ruzi sar e xodat miáyad.//.* **redound to sth** *(beáyin) saxt komak kardan be; saxt piwraft dádan e...; farnáftan*... //saxtkuwiyaw powtváneyi setorg baráyaw womorde miwavad.; Saxtkuwiyaw saxt máye ye áberumandi ye dabestán miwavad./ In wive ye kár(kard) saxt be sud e má xáhad bud.//*
red pepper **1** *felfel e qermez* [Capsicum]. **2** *felfel e qermez/* Cayenne pepper
redress v **1** *jobrán kardan; cáre kardan; dorost kardan. //bidádi* [injustice], *setamgari* [abuse] *rá jobrán kardan; be geleyi* [grievance] *residan va án rá cáre kardan.; ásibi* [the damage] *rá jobrán kardan//.* **2** **redress the balance** *barábar sáxtan; taráz kardan. //Dar án goruh e varzewi* [team] *biwtar mard hast tá zan, báyad án rá barábar sázim.//*
redress n, **redress (for sth)** *dorost kardan; cáre kardan; jobrán. //baráye birun ránde wodan e adádmandáne az kár cáre ye dátikáni* kardan* [seek legal redress for]./ *Dar sán* [situation] *e konuni ziyán e womá rá nemitaván jobrán kard* [you have no redress].*//*
red setter = *bengarid be* "irish setter"
red skin = red indian
red tape *(xárdári) divánsálári. //Baráye gozar az bandhá ye divánsálári* [red tape]*! haftehá zamán niyáz ast.//*
reduce v **1** **reduce sth (from sth) (to/ by sb)** *káhidan; kástan; kucaktar kardan. //gonj e/ candi ye/ fewár e/ tajá** [speed] *ye ... rá kástan./ bá kástan e hazinehá sud rá afzudan; sang e/ geráni* [weight] *ye xod rá kástan va az 98 kilo be 92 kilo resándan./ 6 kilo sang e xod rá kástand./ Ántibiotik/ cerkxowkkon bádaw rá mixábánad.; In pirhan rá dar haráji* [the sale] *xeili arzán kardand.//.* **2** *(anáyin/ beviże dar Ámriká) parhiz kardan; //xod rá láqar kardan//.* **3** **reduce sb (from sth) to sth** *páygáh e kasi rá kástan/ forukewidan; har já juri tarjome miwavad. //Dareje ye* <u>*goruhbáni*</u> *rá gereftan va* <u>*sarbáz*</u>*aw kardan* [sergeant *to* the ranks]*./ In vátáw* [reform] *má rá be rixt e barde ye sarrewtedári/ warvin** [servants of the State] *darávarde.//.* **4** **reduce sb/ sth (from sth) to sth** *...kardan; ...sáxtan; ...oftádan. //be (ruz e) gedáyi oftádan* [begging]*; be vámgiri oftádan. //kasi rá be gerye andáxtan/ awk e kasi rá darávardan/ geryándan./ xafe/ xámuw kardan/ xapándan* [reduce to silence]./ *kasi rá noumid kardan* [despair] *gardan e kasi rá wekastan va u rá be farmánbordári vádáwtan* [obedience]; *Áwoftegi* [chaos] *ye daftar e xod rá kástan va guneyi án rá be sámán kardan./ Candán kár karde* [overwork] *ke riqaw darámade/ dárad jun az kunew darmiyád/ ke tan-virán** [physical wreck] *gawte. [besanjid bá "tanábádán".]/ Átawsuzi án saráy rá xákestar gardánid.//.* **5** **reduce sth to sth** *kucak kardan; harjá juri tarjome miwavad. //hamcandi rá kucak/ sáde kardan* [reduce an equation]; *gováżeyi rá sáde gardánidan* [reduce an argument]; *zamineyi/ dástáni* [issue] *rá be sádetarin rixt e xod darávardan./ porsemáni* [problem] *rá sáde karde be rixt e do zamine ye bonyádi* [simplest form] *darávardan.//.* **6** **reduce sth to sth** *(ximiyá*) kehidan* [oksiżen kástan az.../ yá hydrożen afzudan be...].*

*//Áb rá bá farwekáft** [electrolysis] *kehidan** [reduce water by electrolysis]*./ Serewteyi rá* [a compound] *<u>kehidan</u>* va be rixt e áxwijháyaw* [elements] *darávardan.//. besanjid bá* oxide/ oxidize. **<u>7</u>** *(con dar wekastegi/ qori* [hernia]*) já andáxtan*

reducible adj *kástani; kehidani; jáandáxtani*

reductio ad absurdum *(Látini) yávegi; yávegi ye soxani/ piwnahádi rá newán dádan*

reduction n **<u>1</u>** (**<u>a</u>**) *káhew, kucak/ sáde kardan. //káhew e báź* [tax]*/ Sáde kardan e gováźeyi* [argument] *va án rá be rixt e bonestháyaw* [its essentials] *darávardan.//.* (**<u>b</u>**) *káhew. //káhew e andáze/ sang* [weight]*./ káhew e bahá//.* (**<u>c</u>**) *kástár. //Cizi rá saxt arzán kardan ba ve foruw resándan./ barxi qalam* [item] *az káláhá rá arzán kardan.//.* **<u>2</u>** *kucak kardan e (yek peikare/ naqw); kehidan; káhew**

redundancy n **<u>1</u>** (**<u>a</u>**) *fozuni budan; parixtegi*. //parixtegi* ye faráván* [a high level of] *dar miyán e kárgarán e sáde* [unskilled]*./ bázxarid e parixtegi** [redundancy pay]*; pádáw e parixtegi* [redundancy money]*//.* (**<u>b</u>**) *parixtár*/ har ciz e fozuni. //Xást e xod rá bedun e wáxobarg/ soxan e fozuni/ parixtár* resándan/ goftan.//.* **<u>2</u>** *kárgar e fozuni ye az kár-ránde; kárgar e parixte*. //Dar bárandázhá* [shipyards] *devist kárgar rá parixtand*/ fozuni dáneste (az kár) bikár kardand.//*

redundant adj **<u>1</u>** *(biwtar dar soxan, zabán va honar)fozuni; álang-o-dulang; parixt* [<Pahlavi. (ZBP. C3933 MK, BF)]. //Háti* [a paragraph] *bedun e yek váźe ye fozuni; án peikare biw az andáze parixt*/ álang-o-dulang dáwt./* **<u>2</u>** *(beviźe dar Engelestán) (baráye kárgarán e sátvuni* [industrial]*) kárgar e fozuni/ birunránde./ (baráye kárgarán) fozuni budan/ gardándan/ gawtan/ parixtan* (ZBP. 3933 MK/BF). //Badbaxti ye kángarán e parixte*; badbaxti ye kárgarán e fozuni ke az kár ránde wodeand./ panjáh kárgar e juwgar/ juwkár* [welders] *rá fozui dáneste birun rándand/ parixtand*//*

redundantly adv *bengarid be* "redundant"

reduplicate v *bázgoftan; dobáre goftan, con "bah-bah"*

reduplication n *bengarid be* "reduplicate"

red wine *mey e/ báde ye sorx/ qermez*

redwood *cub e sorx; sorxedár; sorbon* benám e dánewik e <u>Sequoia semper vivens</u>*

re-echo (v) *bázpeźvákidan; bárhá/ bárábár peźvákidan. //qarivháyewán/ faryádháyewán bárhá dar darre peźvákid.//*

reed n **<u>1</u>** (**<u>a</u>**) *ney, "bewno az ney con hekáyat mikonad -- az jodáyihá wekáyat mikonad." (Moulavi); nál, "co bá Rámin bod o hawtád o yeksálb -- zamáne sarv e u rá kard con nál." (ZBP. L7798 VR); ná; náy; kelk.* (**<u>b</u>**) *yek tude náy, ke goruhi ruyad.* **<u>2</u>** *kágal; kákal (ZBP. C3129). //sáz e bádi; sáz e kágalmand** [reed instrument]//. **<u>3</u> a broken reed** *bengarid be* "broken[2]"

reed *bengarid be* "broken[2]"

reediness n *kágali; ává ye kágali; neisán. //ává ye guwxaráw e tiz va xowk con kágal/ nei//*

re-educate v *bázfarhixtan. //Báyad mardom rá bázfarhanjim (tá xorák e behávar* [health food] *xorand.)//*

re-education n *bázfarhanjew*

reedy adj (**reedier**, **reediest**) **<u>1</u>** *por az nei; neizár.* **<u>2</u>** *(xárdfári) guwxaráw; tiz va xowwk. //zirxáni láqar bá áváyi guwxaráw* [a thin, reedy tenor]//

reef[1] (n) *sar yá tah e bádbán ke án tekke rá lule taván kard/ ruyeham taván picid.*

reef v *tákardan e bádbán [M. Moqaddam]; lule kardan/ ruyeham picidan e sar yá tah e bádbán*

reef[2] n *ábxu (ZBP. C1491). //kawti be ábxu ye marjáni* [coral reef] *xorde darhamwekast.//*

reefer n **<u>1</u>** *niz* **reef-jacket** *nimtane ye casbán e setabr.* **<u>2</u>** *(zabán e kuce) sigár e dast-pic e bang* [marijuana]

reef-knot, (US) **square-knot** n *gere ye "powt-e-kuh-andáz"*

reek n **<u>1</u>** *(bu ye) gand. //bu ye gand e sigár e kohne* [stale]*/ (Eskátlandi) dud e mawt (con az átaw yá lule ye boxári)//*

reek v **<u>1</u> reek (of sth)** *bu ye gand e... dádan; qasák; qawák (ZBP. C3886 FM); xenjir (ZBP. C5291); gande; ganák dádan (ZBP. C7300) //Dahanaw bu ye gand/ xenjir/ ganák e sigár midád./ Otáq bu ye gand e atri/ hubuyi* áwqáli* [a cheep perfume] *midád./ (pendárin) bu ye.../ bu ye... gand e...dádan./ Az kárháyewán bu ye gand e tabáhi* [reek of corruption] *barmixizad/ miáyad.//.* **<u>2</u>** *(Eskátlandi) (baráye átaw yá dud) saxt dud kardan/ dud e mawt kardan*

reel n, (US) **spool** **<u>1</u>** *qerqere, máwure, másure, carxak. //yek qerqere nax* [a cotton reel]*./ yek qerqere ye/ máwure ye arvis* [cable]*//*

reel v **1** **reel sth in/ out** *ru ye/ be qerqere picidan/ az qerqere bázkardan. //sim, welang* [hose/ hosepipe] *rá az qerqere bázkardan./ Máhigir* [the angler] *atari** [nax] *rá áhest-áheste be qerqere picide* [to reel in] *eskalak* [trout] *rá jelo kewid.//.* **2** **reel sth off** *verver goftan/ xándan; tond-tond goftan/ xándan. //Cámeyi, fehrest e námháyi, yek dast dasturáti rá verver/ tondtond xándan//*

reel[2] v **1** *táb xordan; telou-telou xordan. //mastáne telou-telou xorán raftan./ Az zur e kust* [blow] *telou-telou xord (va pas-pas raft)./ Gij gawte gerd e xod táb mixordam.//.* **2** *(pendárin) gij budan/ wodan/ gawtan. //Hamáná án andiwe/ andiweaw ham ma rá gij mikonad./ Án ágáhi rá ke wanid saraw gij raft./ Az takáni* [the shock] *ke be kasi ámade gij gawtan/ wodan./ Xiyábán/ kuce jelo ye cewmaw carxidan gereft.//*

reel[3] n *(dar musiqi) vawt e/ raqs e wád e Eskátlandi/ yá Irlandi baráye do yá cahár joft*

re-elect v, **re-elect sb (to sth); re-elect sb (as sth)** *bázgozidan. //kasi rá báz be farbodi** [presidency] *gozidan//*

re-election n *bázgozinew*

re-enter v **1** *bedarun ámadan; báz andar wodan. //Az dari digar báz bedarun e otáq ámadan//.* **2** **re-enter (for sth)** *(baráye ázmuni) nám nevewtan/ námnevisi kardan*

re-entry n **1** *bázgawt; báz andarwodan.* **2** *bázgawt e náv e espáwik** [a spacecraft] *be mehrak** [atmosphere]. *//puwine* [capsule] *hengám e bázgawt (e náv e espáwik*) be mehrak* saxt dáq miwavad.//*

reeve n *ábcelik (mádde ye* "ruff"/ sandpiper*) (ZBP. C5691)*

re-examine v *(dátikán*) (gováh e xod ra'*) bázporsi kardan/ bázázmudan*

reexamination n *bengarid be* "re-examine"

re-export v, **re-export sth (to...)** *káláyi yá mádeyi rá az birun e kewvar ávardan, ánrá parvardan va sepas báz baráye foruw birun ferestádan*

ref n = referee 1

ref *(kutáhwode, dar bázargáni)* ref no 369/ *womáre ye parvande 369*

reface v *rukew e nou kardan/ nehádan/ andáxtan; bázandudan*

refactory n *náhárxori (dar káźe* [monastery]*, kelisá, dánewgáh)*

refer v (**referred, referring**), **1** **refer to sb/ sth** (**a**) *ruy e xoxan... bá kasi budan; yád kardan; az... soxan goftan/ raftan. //Hengámi ke goftam barxi mardom nádán-and/ káná-yand ruy e soxanam bá womá nabud./ Xáhew mikonam digar az in dástán yád nakon/ az in máye soxani nagu./ Az in ruydád dar ruzgár e kudaki ye u digar hargez soxani nemiravad.//.* (**b**) *darbáre ye... budan. //Ánce miguyam darbáre ye hamegi ye womá-st.//.* **2** **refer to sth/ sb** *ru be kasi ávardan; bázgawtan, "va hargáh ke pádewáh dar hádeseyi be ráy va tadbir hájat budi be iwán bázgawti." (ZBP. L1753 DB); bázgawt dádan, "pásox e inán rá be goftárháyi darbáre ye zabán ... va yeki az ánhá (pásoxhá) dar womáre ye yekom bude bizgawt midahim..." (ZBP. L4061 NKZZF). //be farhang bázgawtan; be kárázmudeyi/ kárdáni ruy ávardan.; Bargawtam be pangánam** [clock/ watch] *negaristam tá gáh e dorost rá bedánam./ Soxanrán payápei be yáddáwtháyaw bázmigawt.//.* **3** **refer sb/ sth to sb/ sth** *kasi yá cizi rá baráye komak/ pand/ kári nazd e... ferestádan. //Bimári rá baráye darmán nazd e viźekári* [a specialist] *ferestádan.; Án setize* [dispute] *rá be sázmán e jaháni* [United Nations] *baráye dávari* [arbitration] *bázgawt dádand./ Ma rá nazd e kixá** [manager] *be daftar e bázporsi* [enquiry office] *ferestádand.; Xánande báyad be sát 25 bázgardad.//.* **4** **refer sth back (to sb)** *baráye rouwantar gardándidan e dástáni/ máyeyi gateyi** [document] *rá nazd e... bázpas ferestádan. //Náme rá bá porsewi nazd e má bázpasferestádand.//*

referable adj, **referable (to sb/ sth)** *bázgawt dádani; nazd e... ferestádani*

referee n (infml), **ref** **1** *(dar pátapká*/ futbál, mowtzani) dávar.* **2** *dávar [dar yek setiz].* **3** *(dar Engelestán) dávar. //Sarámuzgár dar biwtar e bárehá baráye wágerdán e xiw be dávari minewinad.//*

referee v *dávari kardan. //ke/ ki dávar e ávardhá* [games] *bud?//*

reference n **1** **reference (to sb/ sth)** (**a**) *yádávari kardan; yád kardan; az... soxan goftan; váguye. //Az soxan goftan darbáre ye bimáriyaw xoddári konid.; Baráye inke kár e yádávari/ váguye/ bázgawt ásán gardad nask e rástin* [the original text] *injá-st.//.* (**b**) *yád kardan. //*he made pointed/ obvious references to the recent scandal *[áberurizi/ rosváyiyi ke tázegi rox dáde bud áwkárá cand bár yád kard.]./ Dar án ketáb az xeili jáhá yád miwavad ke man miwenásam.//.* **2** **reference (to sb/ sth)** *ábewxor. //páyán-námeyi ágande az ábewxorháyi digar* [other references]*; ábewxorhá ye xod rá bázbengar; Az ketáb e Gándhiji, nevewte ye* Louis Fisher *be nám e ábewxor yád kardan.//.* **3** (*kutáhwode* **ref**) *(dar bázargáni) (ru ye námehá) (womáre ye) parvande. //Xáhewmand-im hengám e pásox womáre ye parvande ye má rá yád konid.//.* **4** *dávar;*

sefárewgar. //Nám e kasi rá yád kardan ke án kas mitavánad darbáre ye manew yá tavánáyi ye darxástkonande dávari konad.; Sefárewgari kardan; baráye kasi náme dádan va darbáre ye manew yá tavánáyiyaw dávari kardan./ Az kárfarmáyán e piwin sefárewhá ye/ sefárewnámehá ye/ sefárewgarhá ye besyár xubi dárad./ piwine ye bánki ye kasi/ sefárewnáme ye bánk [a banker's reference]*.//.* **5 bear/ have some/ no reference to sth** *bastegi nadáwtan. //In hic bastegi be ánce ke dáwtim darbáreaw goftogu mikardim nadárad.//.* **in/ with reference to sb/ sth** *(beviźe dar bázargáni) darbáre ye... //In náme darbáre ye darxást e womá baráye kár ast.//.* **without reference to sb/ sth**... *rá nawmordan; ... rá yád nakardan. //Hame ye in nevidhá* [invitations] *rá ferestád ammá hic námi az báládastihá ye xod* [her superiors] *nabord.//*

reference book *ketáb e ráhnamá*

reference library, reference room *otáq e/ tálár e/ deź e nepewt* viźe ye námehá ye/ ketábhá ye mándegár [in ketábhá rá dar hamánjá mitaván xánd, va az deź e nepewt birun nataván bord.]*

reference marks *newánehá ye bázgawti con* ⌘ ‡ ≈ § *ke xánande rá be baxw e viźeyi ráhnamáyi mikonad.*

referendum n (pl **referendums**) *hameporsi. //hameporsi baráye páyán dádan be sarbázgiri* [conscription]*./ Porsemán e tude/ kewvar rá bá hameporsi sámán dádan* [settle a national issue]*.//*

referral n **1** *bázgawt; nazd e... ferestádan. //ferestádan e conin bimárháyi/ báreh//áyi* [cases] *nazd e yek pezewk.//.* **2** *kas/ ciz/ yá parvande ye ferestáde wode. //Cand bimár/ báre ye/ parvande ye ferestáde wode az darmánkade* [clinic]*//*

refill v *bázágandan; báz por kardan. //jámi/ liváni rá báz porkardan; anbárak e benzin e fandaki rá bázágandan/ báz por kardan.//*

refill n *harjá juri tarjome miwavad. //báz porkonam/ berizam?/ Mixáhi jám e meyat rá báz porkonam?/ do tá maqzi ye qalam xodnevis* [cartridge pen]*//*

refine v **1** *páludan; páláyidan; fánidan = pánidan (ZBP. C6916 FM); //(wekar rá) fánidan/ pánidan; naft rá páláyidan; sang e káni* [ore] *rá páludan./ (ravandhá ye) páláyew* [refining procersses]*//.* **2** *behtar sáxtan. //kár e xiw rá behtar sáxtan; dastgáhhá* [system] *ye piwin; neranghá* [designs] *ye kohne/ engárehá* [theory] *ye piwin rá behtar sáxtan.//.* **3** *(pendárin) behtar sáxtan; páludan; farhanjidan. //raftár e/ pasand e/ zabán e/ soxan e xod rá páludan/ behtar sáxtan.//*

refined adj **1** *farhanjide, naqz, niku. //Saxt naqz pasand ast.//.* **2** *náb, pálude. //*refined sugar: *pániz./ naft e páláyide.//*

refinement n **1** *páláyew; naqz gardánidan. //páláyew e naft/ qand/ wekar./ áheste-áheste pasandaw dar musiqi naqz gawte.//.* **2** *farhang. //ádami/ kasi saxt farhangmand./ farhangi //.* **3** (**a**) *behtarsázi; behbud; parvarew. //hame ye piwrafthá ye fanni ye sade ye bistom; án ojáq/ pazáve* [oven] *zamánsanj e xodkár va xeili digar bartarihá ye fanni dárad./ parhib* [model] *e noxostin e xodemán rá xeili behtar kardan/ gardánidan.//.* (**b**) *naqz, bárik, ostádkári. //báriki ye maini* [refinements of meaning]; *ostádkári dar ravewhá ye sangdeli/ wekanje* [torture/ cruelty]*//*

refiner n *páláyewgar. //páláyewgarán e wekar//*

refinery n *páláyewgáh. //páláyewgáh e qand/ wekar; páláyewgáh e naft//*

refit n *bázsázi; vásác*; nousázi. //Náv baráye vásác** [refit] *dar dake* [dock] *ast.//*

refit v (**refitted; refitting**) **1 refit sth (as sth)** *nou sáxtan*; *bázsáxtan; vásác* kardan; vásácidan*. //Lenj* [the ferry] *rá bázsázi karde baráye bordan e sepáh be návgán* [fleet] *peivastand.//.* **2** *vásác* kardan; bázsáxtan;vásácidan*. //baráye bázsázi/ vásác* dar bandar xábándan//*

reflate v *arzew e pul rá bálá bordan/ afzudan*

reflation n *arzew e pul rá afzudan/ bálá bordan*

reflationary adj *ravewháyi, kárháyi baráye bálá bordan e/ afzudan e arzew e pul bekár bastan*

reflect v **1** (**a**) **ereflect sb/ sth (in sth)** *(be rixt e náwenáxte) báztábidan. //báztáb e deraxtán dar panjere/ daryáce./ Be báztáb e roxsár e xod dar áyne negarist.//.* (**b**) **reflect sth (from sth)** *báztábidan. //Garmá az ru ye wen e sepid báztábide sarábi padid ávard.//.* **2** *(pendárin) newángar e... budan; báztáb e... budan. //Roxsár e afsordeaw báztáb e/ newángar e andiweháyaw bud./ Soxan e har ruzgári newángar e/ báztáb e arzewhá va pasand (e mardom) e án zamáne ast.; Afzáyew e sud báztáb e afzáyew e foruw bud.//.* **3 reflect (on/ upn sth)** *pand gereftan, "va az hame cizi biyáfaridim joft tá magar womá pand girid." (ZBP. L134 TTT); andiwe rá be cizi bargomárdan, "báz con andiwe bar án gomáwti be sar e ráh e rást bázámadi." (ZBP. L599 TBH); barandáxtan, "va az harce be wak báwad candán barandázad ke ánce saváb báwad be dast árad." (ZBP. L1807 DB); andiwidan; segálidan; saxtan. //Baráye andiwe ruy e piwnahád e womá*

niyáz be zamán dáram; Bar govážeaw [argument] *andiwe bargomáwte/ be in hude resid ke wáyad rást miguyad/ migofte./ Andiwide án ruzgárán rá saxt dur va gozawte yáft.//.* **4 reflect (well, badly, etc) on sb/ sth** *ruy e ... báztáb e/ vákonew/ peikonew* e xub/ bad dáwtan. //In rosváyi ruyehamrafte ruy e kumal** [party] *báztáb e badi xáhad dáwt.//.* **reflect credit, discredit, etc on sb/ sth** *máye ye áberumandi/ biáberuyi... gawtan. //In hudehá ye xub máye ye áberumandi ye hame ye kármandán miwavad./ Dozdi máye ye biáberuyi ye xánevádeat migardad.//*

reflection n, *dar Engelestán niz* **reflexion** **1** (**a**) *báztáb. //rasánew e* [transmission] *garmá bá báztáb.//.* (**b**) *báztáb. //Báztáb e (cehre ye) xod rá ru ye miz e pardáxte* [polished] *didan./ báztáb e deraxtán dar daryáce./ (pendárin) (con pas az bimári) con morde ye az gur darrafte (gawtan/ budan)//.* **2** *báztáb; namád. //Jáme ye womá báztáb e manew e womá-st.//.* **3** (**a**) *yád e/ andiwe ye ruzgárán e/ ruydádhá ye gozawte./ dar andiwehá ye gozawte gomgawte.// bi andiwe ye basande dast be kári zadan; dami/ kami andiwe newán midahad ke womá ráh e nádorost miravid.//.* (**b**) **reflection (on sth)** *andiwe. //andiwehá ye yáve* [idle] *darbáre ye gozawte./ Andiwehá ye xod rá darbáre ye bartari ye mardán/ mardsálári* [sexism] *be cáp resándan.//.* **4 be a (bad/ poor/ adverse reflection on sb/ sth** *badnám kardan. //soxanán e womá baráye man báztáb e badi dárad./ Pas az andiwe bar án wod ke án piwnahád* [offer] *rá bepazirad.//*

reflective adj **1** *porandiwe.* **2** *barqi, pardáxte con áyne; báztábande*

reflectively adv *porandiw. //porandiwe pásox dádan; soxani goftan//*

reflector n *áyne; báztábande.* **2** *wabrang; wabnamá*

reflex n, **reflex action** *pádkonew; peikonew*. //Bebaxwid be womá xordam/ zadam* [hit] *yek peikonew*/ pák pádkonew* bud./ pádkonew/ peikonew*/ vákonew e hanjár* [normal]*, tond, kond dáwtan./ pádkonew/ peikonew e xod rá ázmudan./ Bar peikonew* e/ vákonew e xod cire gawtan; jonbewi/ pásoxi az ruy e peikonew*/ pádkonew./* a conditional reflex: *pádkonew/ peikonew* e geroumand*//*

reflex angle *guwe ye bázgardán* [biw az 180 dareje]*

reflex camera *dastgáh e peikarebardár e áyneyi*

reflexion n *dar Engelestán* = reflection

reflexive n, adj *(dastur e zabán) (váže ye) bázgará. //yek kárváže ye/ harvenám* e bázgará//*

refloat v *bázwenávar gawtan/ gardánidan*

reforest (US) = **reaforest**

reform v *vátáwidan; vátáwtan* (vt) *[<Sanskrit "táwtá", Avestáyi "táw", (EDPL)]; degargun gawtan/ gardánidan; dorost wodan/ kardan. //Newánehályi dar dast ast ke newán midahad dárad dorost miwavad/ dárad behtar miwavad.; Ravew e/ xuy e xod rá vátáwidan; sáxtár e adádmand** [unfair] *e dastmozdi rá vátgáwidan./ Az meixáregi dast bardáwte va aknun ádam e nouyi gawte/ vátáwte wode/ gawte.//*

reform n **1** *vátáw*. //baráye vátáw* e tude/ hanvari** [a society] *baráqálidan* [agitate]*./ vátáw* e tude/ hanvari* padid ávardan.; Máye ye vátáw* e tude/ mardom gawtan./ vátáw* e wivehá ye ámuzewi/ dátikán* e* [law]*./ Piwdád** [bills] *e vátáw* kárháyi/ gámháyi* [measures] *dar zamine ye behdáwt.//.* **2** *dorost gardánidan; vátáwidan*/ vátáwtan*. //Dar ámuzew va parvarew/ farhixt vátáw* padid ávardan./ farhixt rá vátáwtan*/ vátáwidan*//*

reform v **1** *bázsáxtan; báz padid ávardan; vátáwan* [be* "reform (n)" *bázgardid]. //Báz ru ye bálhá ye havápeimá yaxzad/ padidámad.//.* **2** *sarbázán rá báz be raj kardan/ bázárástan*

reformation n **1** (**a**) *vátáw* [<Sanskrit "táwtá", Avestáyi "tástáv; táw"*, (EDPL)]. //vátáw* e riftegán* [reformation of criminals]*.//.* (**b**) *degarguni ye/ vátáw*e bozorg e tude/ hanvar** [social/ society]*/ din/ xawáyáyi** [political]. **2 the Reformation** *vátáw* (jonbew e sade ye 16 dar Orupá/ farangestán baráye vátáw* e kelisá ye Kátolik e Rumi ke máye ye padid ámadan e kelisá ye Protestán gawt)*

reformatory n (US) (*dar Ámriká) patetgáh*/ patetkade* [patet <Pahlavi]; vátáwkade**

reformatory adj *(anáyin) máye ye vátáw*/ degarguni*

reformed adj, pp *patet* [<Pahlavi]; vátáwte**

reformer n *vátáwtár*. //(ádami/ kasi) vátáwtár* e tude/ hanvar** [social]*/ xawáyáyi** [political]*/ dini* [religious]//

refract v *(baráye parto ye rouwanáyi) váwekastan [M. Moqaddam]; xam wodan. //Rouwanáyi ke az wafwe* [prism] *bogzarad miwekanad.//*

refraction n *váwekast [M. Moqaddam]*

refractory adj **1** *náfarmán; xodsar. //kudaki saxt xodsar/ náfarmán//.* **2** *(bimári va mánand e án) cárenápazir; dowvár; xubnawodani. //tapew e del bedánsán ke darmán nápazir báwad.//.* **3** *(baráye mádehá/ felezát va digar cizhá) saxt; juwnaxordani; páydár dar barábar e garmá; nasuz. //ájor e nasuz./ (dar konew e barqi ye del) arvandgáh*//. [arvand, besanjid bá [aurat (Avestáyi), besanjid bá Lohrásb (EDPL)]*
effective refractory period *návixtgáh**
refrain[1] n **1** *(dar cáme/ sorud) vágardán. //Miwavad xáhew konam vágardán rá bá hamegán bexánid?//.* **2** *(musiqi) vágardán. //vágardáni tarsávar* [haunting]*./ (pendárin) xorxor e áwná ye wuyaw//*
refrain[2] v *xoddári kardan; pahrixtan (ZBP. C5957 FM); parhixtan (ZBP. C3255); ruy gardánidan; foruistádan, "pas az in majles Busal albatte forunayistád..." (ZBP. L464 TBH); //az soxan goftan/ xordegiri xoddári kardan; az sigár kewidan/ dud kardan parhixtan/ pahrixtan./ Omidvár-im dast az dow mani bardárand/ az dowmani foruistand.//*
refresh v **1** *táze/ zende gardánidan. //xod rá bá yek fenján cáy/ garmábe ye dáq táze gardánidan; Pas az xáb táze gawt/ ján gereft.//.* **2** **refresh one's/ sb's memory (about sb/ sth)** *be yád ávardan. //Yádam biyávar: dar Wiráz záde wodi?/ táze/ zende gardánidan//*
refresher course *doure ye bázámuzi*
refreshing adj **1** *tázekonande; jánbaxw; nirubaxw. //garmábeyi nirubaxw; xábi jánbaxw; yek fenján cáy e jánbaxw; In nasim besyár jánbaxw ast//.* **2** *(pendárin) wádibaxw; xowáyand; delpazir. //wuxmanewi* [sense of humor] *ye wádibaxw; barxordi* [approach] *nou va xowáyand./ Án estár** [vacation] *degarguni ye jánbaxwi baráyemán bud.//*
refreshingly adv *be wiveyi delpazir/ xowáyand. //nouávari* [original] *ye xowáyand//*
refreshment n **1** *táze wodan/ gardánidan; niru gereftan/ baxwidan; ján gereftan/ baxwidan.* **2** (**a**) *xoráki va nuwábe; parvál* [<Pahlavi (ZBP. C1881 MK)]. //Kami az xoráki va nuwábehá xordan; maqáze/ otáqak e nuwábeforuwi/ parvál*//.* (**b**) **refreshments** *xoráki, nuwábe, qáqálili. //...miyán e do parde ye namáyew xoráki/ nuwábe ye sabok miforuwand//*
refrigerant n *(máde ye/ mátak e) sardkonande con* CO_2
refrigerate v *dar yaxcál nehádan; sard kardan. //guwt, wir va... rá báyad dar yaxcál negahdárid.//*
refrigeration n *sard negahdáwtan/ dar yaxcál negahdáwtan. //Xorákihá ye tabáhwodani rá dar yaxcál negahdárid//*
refrigerator n, (US) **ice-box, fridge** *yaxcál*
refuel v **(refuelled, refuelling,** US **refueled, refueling)** *az/ bá suxt por kardan; suxt gereftan. //Baráye suxtgiri istádan/ forudámadan/ langar andáxtan//*
refuge n **1** **refuge (from sb/ sth)** *andaxsváre (ZBP. C3296); gorizgáh, "Jeyhun e bozorg dar piw ast va gorizgáh e Xárazm saxt dur ast." (ZBP. L527, TBH); zinhár; panáh, "ke Iránián bá derafw o sepáh -- gereftand kuh e Hamávan panáh." (ZBP. L6102 SF); bázdáwt xástan, "negáh kard mardi rá did ánjá istáde va Maryam az u bewokuhid va beharásid va goft bázdáwt xáham be xodáy az to agar parhizgári." (ZBP. L6819 TTT); panáhgáh/ andaxsváre. //az tufán panáh jostan; dar zirzamin* [cellar] *panáh jostan; panáhgáhi baráye zanán e setamdide/ baráye meibáregán./ Baráye u cáme, gorizi/ gorizgáhi az jahán ast.; be xodá panáh bordan.//. pargas; pargast, "soxonhá ke gofti to pargast bád -- del o ján az án badkonew past bád." (ZBP. C5815 SF).* **2** (Brit) = traffic island
refugee n *panáhande; gorixte, "Amir iwán rá amán dád tá jomle ye gorixtegán bázámadand va xaráj paziroftand." (ZBP. L1277 TBH); áváre; zenhári; zinhári, "basi zinehári biyámad savár -- bozorgán e jangávar o námdár." (ZBP. L7039 SF); pámas* [= an unwanted refugee]. *//Ordugáhháyi baráye panáhandegán/ zenháriyán* [refugee camp] *barpá kardan//*
refulgence n *daraxwáe; tábnáki*
refulgent adj *daraxwán; tábnák*
refund v *bázpardáxtan; pas dádan. //(pul e) sepordeyi rá* [deposit] *bázpardáxtan; hazine ye peik rá be womá bázmipardázand.; Hame ye hazine ye ráhetán rá be womá bázmipardázam.//*
refund n *bázpardáxt. //bázpardáxt e báź* [tax], *dastmozd e bázbewastegi* [pension refund]*./ Baráye pateháyi ke ru ye dastaw mánde bud* [unused] *bázpardáxt xást.//*
refundable adj *bázpardáxtani; pasdádani. //sepordeyi* [deposit] *báznápardáxtani/ ke pasdáde nemiwavad.//*

refurbish v *bázpardáxte; bázpardáxt wode; bázáráste. //Saráce rá baráye keráye-newinán e* [tenants] *nou bázrangkarde dorost mikonand.//*

refusal n **1** (**a**) *sarbázzadan [M. Moqaddam]; vásarang; vásarangidan; káqe = tanzade, "pas wetábán ámad inak pirezan -- ruy yeksu káqe karde xiwtan" (ZBP. C3135 FM, Rudaki). //vásarang/ sar báz zadan az darxásti, nevidi* [invitation] *be mehmáni, piwnahádi//.* (**b**) *vásarang/ vásarangidan; sar báz zadan. //vásarangi/ sarbáz-zadani rok/ biparde//.* **2 the refusal** *gozir e noxost. //baráye xaridan yá naxaridan e ráde*yi [máwini]/ sarayi gozir e noxst rá dáwtan* [have the refusal on]*./ vásarangi/sarbáz-zadani rok/ biparde//*

refuse[1] n *áwqál, áxál, áwxál. //áwqál/ áxál/ áwxál e áwpazxáne/ báq/ saráy./ kise ye áwqál; kalján; sabad e áwqál./ durrixtan e áwqál* [refuse disposal]*//*

refuse collector = **garbage collector** = **dustman** *roftegar*

refuse[2] v *sarbáz zadan [M. Moqaddam]; zir e bár e... naraftan; báz zadan, "va ammá sáyel rá ma xár kon va bázzan." (ZBP. L163 TTT); az... ruy gardánidan, "ruy az mohádesát e u gardánidan morovvat nadánestam." (ZBP. L3499 GS); tan zadan; bázistádan, "u az komak be mojáhedin bázistád." (ZBP. L3901 TMK); vásarangidan (ZBP. C4116); bizár budan, "va diyat e án kowtegán bedahad vagarna man az solh bizár-am va harb rá sáxte báw." (ZBP. L321 TB). //*refuse one's consent, help, cooperation etc: *tan zadan; xorsandi nadádan; az komak deriq kardan/ bázistádan./ az dádan e dasturi* [permission] *sar báz zadan./ Az piwnahádaw baráye zanáwuyi sar báz-zad.; darxást e ravádidhá ye má rá bázzadand/ napaziroftand.; Ráde/ máwin pák az jonbew foruistád/ rouwan nawod.; Ma rá nahewtand tu ravam.//*

refutable adj *vázadani; //ánce/ ánkas rá ke nádorost taván womord* [refute]*//*

refutation n **1** *vázadan; nádorost dánestan.* **2** *pádgováźe*

refute v *nádorost womordan/ dánestan; vázadan, "hame ye námehá ye ásmáni rá vázad va hargune parastewhá ye yazdáni rá az miyán bardáwt." //dávi* [a claim] *engáreyi* [theory] *rá nádorost dánestan/ vázadan./ hamestári** [opponent] *rá vázadan/ nádorost womordan//*

regain v **1** *bázyáftan. //behuw ámadan/ ázádi/ behi = tandorosti/ bináyi ye xod rá bázyáftan./ Sepáhiyán e má bezudi wahr rá bázpas gereftand.//.* **2** *bázresidan. //be karáne ye rud bázresidan* [regain the river bank]*; taráz e xod rá bázyáftan/ báz bedast ávardan//*

regal adj *kiyáni; wáháne; xosravi. //hang e/ iri** [dignity] *ye/ wokuh* [splendor] *e niru* [power] *ye wáháne/ kiyáni./ Besázbefruwhá* [developers] *baráye (xarid e) án zamin bahá ye wáháneyi* [regal] *piwnahád kardand.//*

regale v **1 regale sb with sth** *sargarm kardan. //má rá bá dástáni az ruzgár e dabestániyaw sargarm kard.//.* **2 regale oneself/ sb on/ with sth** *be kasi xoráki/ nuwábe (ye naqz) dádan; xod rá/ kasi rá be xoráki ye naqz neváxtan/ mehmán kardan. //Zamingiri rá* [an invalid] *neváxtan, be u mive, va qázihá* [morsels] *ye naqz dádan./ Xod rá be xáviyár va wámpáni naváxtim/ mehmán kardim.//*

regalia n **1** *newán yá jáme ye wáháne/ wáhi. //pádewáh dar jáme ye wáhi va newánhá ye wáhanwáhi.//.* **2** *newánhá va jáme ye viźe ye..., //zanjir e viźe ye wahrdári* [mayoral regalia] *rá be gardan andáxtan.//*

regally adv *bengarid be* "regal"

regard[1] v **1** *darnegaristan; negaristan. //u rá az nazdik* [closely]*, ostovár* [intently] *darnegarist; bá konjkávi* [curiously] *be u negarist.//.* **2 regard sb/ sth (with sth); regard sb/ sth as sth** *womordan, "dowman nataván haqir o bicár e womord." (ZBP. L3763 GS); dánestan; wenáxtan; dáwtan, "Siyávaw mará con pedar dáwti -- be piw e badihá separ dáwti." (ZBP. L6169 SF). //U rá dar kuy e xod cegune ádami/ mardomi miwenásand?; Bekár e womá besyár arj minehand.; be raftáraw badgomán-im* [suspicion]*; Be kasi badnegaristan/ bá kasi ruy e xow nadáwtan; kasi rá bad dáwtan./ Piwnahádetán arzew e darnegaristan/ barresi dárad.; Hamegán u rá mu ye damáq* [regard as a nuisance]*/ xarmagas/ sarexar midánand.//.* **3** *(biwtar dar porsewhá yá vákiyámhá* [sentence] *ye ma** [negative] *bekár miravad.) = parvá kardan. //Kamtar be pand e man parvá mikonad.; bedun e in ke bexást e man parvá konad baráye estár** [vacation] *nám nevewt.//.* **4 as regards sb/ sth** *darbáre ye…, //darbáre ye piwineaw candán cizi nemidánam; Darbáre ye dovvomin hekát* [point] *e náme ye womá...//*

regard[2] n **1 regard to/ for sb/ sth** *parbá; arj nehádan. //biparvá be marz e tajá* [tizi/ tondi] rándan.; be sahewhá* [feelings] *ye digarán arji nanehádan/ parvá nakardan.//.* **2 regard (for sb/ sth)** *arj nehádan. //be kasi arj nehádan/ arji nanehádan./ Baráye dávari ye/ huw e/ dastávardhá* [achievements] *ye kasi arj e faráván dar cewm dáwtan.//.* **3 regards** *dorud, porsew, "be xatt e xod cand satr nevewt ke farzand Bubakr porsew bexánad." (ZBP. L1432 TBH); porsew, "Nouzar porsew e wáh beresánid." (ZBP. L1433 TBH);*

dorud bar kasi bordan, "yeki suy e Qeysar bar az man dorud -- beguyaw ke goftár e bi tár o pud." (ZBP. L3282 SF); dorud dádan, "dorudaw deh az má o besyár pand -- bedán tá nabáwad be giti neżand." (ZBP. L4893 SF). //bá dorud e farávân, dustár/ dustdár e womá xáhew mikonam dorud e/ porsew e ma rá be barádaretán beresánid.//. **4** **in/ with regard to sb/ sth; in this/ that/ one regard** *darbáre ye vey...; be rástá ye..., "...va barádar e má rá barkewid va be rástá ye vey nikuyihá farmud..." (ZBP. L403 TBH). //Darbáre ye geláyehá ye womá hic ciz nadáram (ke) beguyam.; Dar in zamine saxt zudranj ast./ Má dar yek zamine ye sarnevewtsáz kámyáb wodeyim* [in a crucial regard] *va án be ágáhi resándan e in rosváyi* [scandal] *bud.//*

regarding prep *darbáre ye..., //Darbáre ye darxástetán cizi nagoft.//*

regardless adv *harce... parvá nakardan. //harce peiqáre kardam* [protest] *parváyi nakarde, kár e xod rá kard.//*

regardless of (prep) *bi parvá be..., //Biparvá be payámadhá* [consequences]*, bim, darraft/ hazine./ Bi parvá be inke man darbáre ye in dástán ce miyandiwam/ ce sahewi* [feelings] *dáram soxan e xod rá donbál kard.//*

regatta n *ávardhá ye návtázi/ qáyeqráni*

regd abbr *(kutáh wode dar bázargáni)* = **registered** *darnevewte*

regency n **1** *doure ye; ruzgár e... jánewini ye wáh.* **2** **the Regency** *(dar Engelestán) Az sál e 1810 tá 1820, ke dar án zamán Jorj jánewin e wáh bud. //váládgari* [architecture]*/ kácál e sabk e ruzgár e Jorj/* George*//*

regenerate v **1** *báz zende gardándan; báz záyidan; harjá juri tarjome miwavad. //Pas az estár** [vacation] *engár ján gereft.; Ámájewán báz zende sáxtan e qálibáfi dar Irán ast.//.* **2** *behtar wodan/ behtar sáxtan; ján gereftan/ ján baxwidan; vátáwtan* [bengarid be* "reform"*]. //Zir e rahbari ye u kumal** [party] *zud ján gereft/ vátáwte* gawt.//*

regenerate adj *behtar gawte; vátáwte* gawte. //tudeyi/ hanvari* vátáwte*/ behtar wode//*

regeneration n *bengarid be* "regenerate"

regenerative adj *az niru ye jánbaxw e havá ye daryáyi bahre bordan*

regent (often **Regent**) n *jánewin e wáh*

regent (often **Regent**) adj *jánewin e wáh.* **the Prince Regent** *wáhzáde ye jánewin e wáh*

reggae n *regei (musiqi ye mardomán e* <u>West Indies</u> *viże ye páykubi)*

regicide n **1** *wáhkowil; kowtan e wáh.* **2** *wáhkow*

regime n **1** (**a**) *xawáyári* [bengarid be EDPL]. //xawáyári ye mazdaki** [socialist]*/ neżádparasti.//.* (**b**) *sardamdári. //Degarguniháyi ke be ruzgár e sardamdári ye konuni padid ámad./ sardamdári ye kohan dar barábar e/ novin//*

regimen n *parhiz va varzew. //parhiz e xoráki va varzew (rá saxt donbál kardan)./ Bimári rá parhiz e xoráki va varzew dádan.//*

regiment n **1** (**a**) *hang. //kafti*/ taki be komak e se hang e tánk//.* (**b**) *(dar Engelestán) hang. //dar yek hang e piyáde ye námbordár/ barjeste nám nevewtan* [enlist/ in a crack/ outstanding infantry regiment]*//.* **2** **enlist of sth/ sb** *(pendárin) yek bor; yek lawkar. //yek bor/ lawkar e dávtalab//*

regiment v *(beviże be rixt e náwenáxte/ xárdári) kasi yá cizi rá be zur sámán/ sarosámán dádan/ árástan. //gardew e dabestáni/ dabirestáni ye zuraki* [regimented school outings]*./ Jahángardáni rá ke ramevár baráye didan e jáhá ye didani mibarand.//*

regimental adj *newán e hang. //goruh e navázande* [band] *ye hang; namáyew* [parade] *e hang.; setád e hang* [regimental headquarters]*/ darafw e hang* [regimental colors]*//*

regimentals n *jáme ye yeknaváxt e sabázán e hang. //dar jáme ye yeknaváxt e hangiyán* [dressed in full regimentals]*//*

regimentation n *bengarid be* "regiment"

Regina n *(látini) wahrbánu; keibánu. //Wahrbánu Elizábet./* Regina vs Hay *(dátikán) wahrbánu dar barábar e Ho1y//*

region n **1** *kust. "kust e báxtar, wámel e Ázarbáyján va Armanestán e Irán va Gorjestán va..." (ZBP. L7584 KK); bum, "va az Arminiye tá dar e Ardabil -- bepeimud Binádel o bum e Gil." (ZBP. L3374 SF); ...-sir (con garmsir); xore (ZBP. C6413 FM); //kust e abáxtargán* [arctic] *kust e kavir; kust e garmsiri./ abáxtaritarin* [northernmost] *kusthá ye Engelestán./ dard e wekam/ wekamdard/ dard e baxw e wekami//.* **2**

xore, kust, marz, baxw. **3** **in the region of sth** *nazdik e. //nazdik e sad hezár dolár dar sál sáxtan/ darávardan//*

regional adj *kust, marz, baxw. //bádehá ye bumi ye Faránse./ sázmán* [organized]/ *fehrest* [listed] *baráye har kust/ bum/ marz//*

regionally adv *bengarid be* "regional"

register n **1** *daftar e fehrest; fehrestnáme. //daftar e fehrest e zádewodegán, mordegán, va zanáwuyihá ye yek kelisá.//.* **Lloyd's Register (of shipping)** *fehrestnáme ye kawtihá ye kawtiránihá ye Lloyds. //*the electoral register/ the register of voters: *fehrestnáme ye ráy dahandegán./* make entries in a register: *dar daftar/ fehrestnáme qalamháyi nevewtan./ Ámuzgár nám e wágerdán rá az daftar xánd.* [call (the names on the) register]*//.* **2** *ávarje [dastgáh e darnegárande ye tajá** [speed]*/ niru/ womár be rixt e xodkár].* **3** *(páreyi az) bord e/ gostare (ye ává ye kasi yá sázi)/ jorbord** [notes in the upper register]./ *midbord** [middle register] *["mid-" <Avestáyi, maidyo, besanjid bá madidyozarem]. //esvarhá* ye/ anghá* ye jirbord** [notes in the lower register]./ *jirbord* e yek kelárinet = korrenáy; yek jirxán*.//.* **4** *(dar zabánwenási) gostare (ye zabán). //zabán/ soxan e anáyin./ (baxw e/ gostare ye) zabán e Engelisi/ zabán e Engelisi ye viże//.* **5** *darice (ye yek golxan)* [fire-grate]

Cash Register *Sanduq e ávarje yá pul e dastádast [be womáre ye 2 bálátar bázgardid]*

register[2] v, **register (at/ for/ with sth) register sth (in sth)**; **register sb as sth** *dar fehrest nevewtan; nám nevewtan; nevewtan. //benám e yek mehmán dar mehmánsará nám nevewtan; Báyad dar kalántari* [police]*/ bayaspáni** [embassy] *námnevisi koni./ baráye zabán e Rusi kojá mitavánam nám benevisam?./ Ráde* ye/ máwin e xod rá womáregozári kardan; záyew e farzandi rá dar daftarxáne nevewtan; yáfte ye novini rá* [invention] *rá dar daftarxáne ye cizhá ye noupadid nevewtan* [register at patent office]./ *Yek parastár e dárá ye parváne ye kewvari* [a State registered nurse]*;/ saráyi rá benám e xiw dar daftarxáne nevewtan.; U dar daftarxáne zamingir wenáxte wode* [registered disabled]*.//.* **2** **register sth (with sb); register sth (at sth)** *be kasi ágáhi dádan; //geláyeyi rá nevewte be sarrewtedárán* [authorities] *dádan./ Dar barábar e kár e warvin** [government] *námeyi nevewte saxt peiqáre kardan.* [register a strong protest]*//.* **3** (**a**) *andázeháyi rá nevewtan/ newán dádan. //Láparehá** [dials] *káhew e fewár rá newán nadád.; garmásanj 35º C dareje ye sántigrád newándád.//.* (**b**) *newán dádan. //baráye newán dádan e náxownudi ye xiw dar rá behamkuft.; Az roxsáraw noumidi xánde miwod.//.* **4** **register (with sb)** *be yád ámadan; daryáftan. //Námaw yádam nayámad/ námaw rá bejá nayávardam./ Daryáftam ke báz dir ámade.//.* **5** (**a**) *bá peik e sefárewi ferestádan. //Xeradmandáne ast námeháyi rá ke wahravá* [banknotes] *dar bar dárad bá peik e sefárewi beferestid/ beferestand.//.* (**b**) **register sth (to sth)** *sefárewi ferestádan. //Camedánhá rá az ráh e daryáyi sefárewi be Perág ferestádand.//*

resgistered nurse (US) *parastár e parvánedár/ parvánmand*

registered post, (US) **registered mail** *peik e sefárewi*

registered trade mark abbr R; symbol ®

register office = Registry office

registrar n **1** (**a**) *ámárgar e ámár e zisti.* (**b**) *daftardár e pazirew, námnevisi va ázmunhá ye dánewgáh.* **an assistant registrar** *komak daftardár.* **2** *(dar Engelestán) pezewk e kárámuz e mahin; kárámuz e viżekár*

registration n **1** *dar fehrest nevewtan; nám nevewtan; námnevisi. //Peik e sefárewi ye náme/ baste* [parcels]*/ sanduq* [trunks]./ *námnevisi ye dánewjuyán baráye ázmun; hazine* [fees] *ye námnevisi./ qalam dar fehrestnáme* [entry in a register]*; afzáyew e womár e námnevisi dar yáne* ye bále* [ballet classes]*//*

registration number *womár e (ye darnegáwte) ye ráde*/ máwin*

registry n *daftarxáne (ye ámár...)*

registry office, register office *daftarxáne ye ámár e zisti*

regress v, **regress (to sth)** *pasraf kardan; pas raftan*

regression n *pasraft, "pasraft áxwij e taraqqi yá seyr e qahqaráyi" (ZBP. L4489, NKZZF)*

regressive adj *pasravande; vápasgará*

regret[1] n **1** *armán; pawimáni; deriq; afsus; nefriq/ nafriq, "va nefrin va nefriq e iwán rá ke káfer wodand." (ZBP. C6778 FM, Kawfolasrár). //pawimáni namudan/ pawimán budan/ afsus xordan az dastdádan e hengámi wáyeste* [opportunity]./ *Bá deriq faráván az margaw ágáh gawtam./ Bá afsus e faráván nemitavánam nevid* [invitation] *e womá rá bepaziram.; Az raftan (az injá) hic pawimán nistam.//.* **2** **regrets** (pl) (fmal) *(beáyin) puzew. //puzew xástan/ nevewtan./ Az in ke nemitavánam, xáhew mikonam puzew e ma rá bepazirid.//*

regret[2] v (**regretted; regretting**) **1** *pawimán wodan; afsus xordan; pawimáni xordan, "andiwe kardan ke ce guyam, beh az pawimáni xordan." (ZBP. L3528 GS). //Agar aknun beravi pawimán miwavi.; Afsus (mixoram) ke nemitavánam komak konam.; Jáy e afsus ast ke...; Az ánce goftam pawwimán-am/ pawimáni mixoram.; Bá afsus báyad beguyam ke ánjá por wode/ án kár rá gerefteand./ Bá afsus báyad be womá ágáhi dahim ke...;/ Jáye afsus ast ke/ afsus mixoram ke án zamine/ dástán* [matter] *rá piw kewidid.//.* **2** *afsus xordan; pawimán budan; dast o lab gazidan, "busidan e lab e yár avval ze dast mag[o]zár -- káxar malul gardi az dast o lab gazidan." (Háfez); bexod bázgawtan, "torá ey Demne án behtar báwad ke be xod bázgardi va az ruz e oqubat e áxerat biyandiwi." (ZBP. L1769 DB); pawimáni xordan; dast be dandán gazidan.; angowt be dandán gazidan. "Malek dast e tahayyor be dandán gazidan gereft." (ZBP. L3588 GS); az dast dádan e gáhhá ye wáyeste* [regret lost/ missed opportunities]. *//pawimán budan/ dastolab gazidan./ Hamegán az margaw afsus xordand/ dastolab gazidand//*

regretful adj *pawimán. //labxandi, negáhi pawimán//*

regretfully adv *bá afsus; bá pawimáni. //bá afsus labxand zadan; bá afsus, nemitavánam bepaziram.//*

regrettable adj *jáy e afsus; máye ye afsus/ pawimáni. //wekastháyi, ziyánháyi, laqzewháyi máye ye afsus; Gostáxiyaw saxt máye ye pawimáni/ afsus bud/ gawt.//*

regrettably adv **1** *máye ye afsus; bá afsus. //darámadi andak va máye ye afsus//.* **2** *máye ye afsus/ pawimáni ast ke...; //jáy e afsus ast ke án árvin* [experiment] *be wekast anjámid/ bá wekast ruberu gawt/ wod.//*

regroup v, **regroup (sth) (for sth)** *bázárástan; be goruhhá ye nou árástan/ goruhhá ye novin sáxtan. //Dowman baráye taki/ kafti* nou niruhá ye xod rá bázárást.//*

Regt *kutáhwode az* regiment

regular adj **1** *sámánmand; besámán; hamvár, "nesbat e mosávát e montazam, ay hamvár ci-st?" (ZBP. L7126 TT); besámán, "Nadánad kasi ráh o sámán e uy -- na peidá bovad dard o darmán e uy." (ZBP. L6264 SF). //dam (zadan) e besámán/ hamvár/ kust e/ zaxme ye rag e* [pulse] *besámán/ sámánmand./ besámán kár kardan e wekam/ kár kardan e wekam hamvár/ besámán* [bowel movement]*./ tirhá ye ceráq barq be durihá ye hamvár/ sámánmand/ yeknaváxt* [lampposts at regular intervals]*.//.* **2** *hamvár, hanjár, besámán. //Az ráhhá ye hanjár baráye án kár darxást dád.* [apply through the regular channels]*./ Baráye in ke kárat besámán/ beáyin begardad báyad peimánnámeyi* [contract] *rá dastine nehi.//.* **3** *hamvár, sámánmand; barandáze; hanjár. //(pasandide) dandánhá ye hamváraw; roxsár e barandázeaw./ Jetháyi ke bá áráyew/ áráste* [in a regular formation] *parváz mikonand.; yek peikare* [figure] *ye hendesi ye hanjár//.* **4** (**a**) *hamiwegi. //pezewk e hamiwegiyam./ gomáwtárán* [customers] *e/ xaridárán e, xánandegán e/ wenavandegán e hamiwegi ye má.//.* (**b**) *peivaste. //kár e peivaste nadáwtan./ xosirgari* peivaste[* [a regular offender]*; peivaste be didáraw miraft.//.* **5** *vábaste be ártew e hamiwegi ye yek kewvar. //sarbáz, ártew, goruhán e hamiwegi ye (kewvar).//.* **6** *(dastur e zabán) (baráye kárváźehá va námváźehá) sámánmand. //Kárváźe ye* "go" *sámánmand nist ammá* "walk" *sámánmand ast.//.* **7***(anáyin/ biwtar be riwxand) pák; náb; ke un sarew nápeidá; bimánand, harjá juri tarjome miwavad. //gordi* [a hero], *nábekári* [rascal], *wáygari** [genius] *bimánand./ Gandi* [a mess] *az in badtar nemiwe./ Kuculu, xeili názi, na?* [little charmer]//. **8** *(kohnewode, dar Ámriká/ anáyin) dustdáwtani; xub. //Javáni/ mardi dustdáwtani ast./ Mard e xubi ast.//.* **9** **(as) regular as clockwork** *con carxowt/ carxowtvár/ ásvár/ con máwin. //Harruze/ carxowtvár sar e tasu* [o'clock] *ye 5 miáyad.//*

regular n **1** *ártewi.* **2** *xaridár. //gomáwtár* [customer] *e hamiwegi; ...-xar e hamiwegi; páye hamiwegi...;/ Yeki az xaridárán e hamiwegi ye má-st.//*

regularisation, regularization n *bengarid be* "regularise"

regularise, regularize v *dorost kardan; beáyin kardan; besámán kardan; dádmand kardan. //Kucandegán e adádmand* mitavánand bá gereftan e parváne ye báwandegi sán/ kár* [position] *e xod rá besámán konand.//*

regularity n *sámánmandi; hamvári; ráh va áyin, "parastandegán rá coningoft wáh -- ke Golnár con ráh o áyin nadárad negáh; nayáyad be bálin e man -- ke dánad bedin dástán din e man." (ZBP. L5797 SF); hamvári, "nesbat e mosávát e montazam, ay hamvár ci-st?" (ZBP. L7126 TT); niz harjá juri tarjome miwavad. //peivaste/ hamváre be kelisá ámadan; Peivaste/ hamváre yekdigar rá mibinand/ didár mikonand.//*

regularly adv **1** *peivaste; harcand gáh yekbár. //Peik peivaste* [regularly]*/ har ruze peivaste bámdád tasu* [o'clock] *ye hawt miresad/ miáyad.//.* **2** *hamváre, peivaste, hanjár. //báqi áráste* [a garden laid out regularly]*//*

regulate v **1** *besámán kardan; beáyin kardan; be ráh va áyin kardan/ darávardan, "parastandegán rá conin goft wáh -- ke Golnár con ráh o áyin negáh; nadárad nayáyad be bálin e man -- ke dánad bedin dástán din e man." (ZBP. L5797 SF). //raftár, darraft, sabk e zendegi ye xod rá beráh va áyin ávardan.; ámad-o-wod e rádehá/ máwinhá rá besámán kardan./ Dáláhá* ye kárgowáyi* [credit companies] *báyad kárewán barábar e dád va beáyin báwad* [regulated by law]*//.* **2** *hamvár yá besámán kardan. //pangáni** [clock]*/ boxáriyi* [a radiator] *rá besámán kardan; In darice* [valve] *gardew e áb rá hamvár/ besámán mikonad.//*

regulation n **1** *besámán kardan; be ráh va áyin ávardan. //besámán kardan e bahá ye bahrhá* [share prices]*//.* **2** *áyin, "Inán báyasti áyin e kohne ye mostofigari rá ke az qarnhá dar Irán barpá bude barandázand." (ZBP. L3106 TMK); sámán, "nadánad kasi ráh o áyin e uy -- na peidá bovad dard o darmán e uy." (ZBP. L6264 SF); ráh o áyin, "Parastandegán rá conin goft wáh -- ke golnár con ráh o áyin negáh; nadárad nayáyad be bálin e man -- ke dánad bedin dástán din e man" (ZBP. L5797, SF). //áyinnámeyi (neháde)* [regulations laid down] *baráye ráhnamáyi ye womá.; ráh o áyinhá ye biwomár/ fareván; áyinnáme ye átawnewáni, peikár bá láxiz* [flood]*./ áyinnáme ye imeni; áyinnáme ye ráhnamáyi va ránandegi./ bevárune ye áyin/ áyinnáme* [regulations]*//.* **3** *báyin; dorost. //bá/ dar/ jáme ye beáyin/ yeknaváxt e beáyin./ barábar e tajá** [speed] *va beáyin rándan/ ránandegi kardan.//*

regulator n *sámángar. //sámángar e fewár/ garmá//*

regurgitate v **1** *haráwidan; bálá ávardan.* **2** *bázparidan* [gush back]. **3** *(pendárin) xuwecini kardan. //Tanhá ánce rá ke az soxanránihá be yád dárad xuwecini karde bázmiguyad/ qerqwere mikonad.//*

regurgitation n *haráw; bálá ávardan; xuwecini; qerqere kardan. //(pezewki)* mitral regurgitation: *náresáyi ye darice ye do lati ye del/ gew//*

rehabilitate v **1** *báz taván baxwidan. //Bimárán e raváni/ tanáni ye arsan* [community] *rá báz taván baxwidan//.* **2** *báz áberu baxwidan; báz sar e kár ávardan. //Rahbar e piwini rá ke biáberu* [disgraced] *wode bud báz áberu baxwidand.//*

rehabilitation n *báztavánbaxwi; tavánbaxwi/ báztaványábi/ taványábi. //báztaványábi ye áheste ye yek bimár./ yek bimárestán e/ páygáh* [center] *e tavánbaxwi//*

rehash v, **rehash sth (into sth)** *(anáyin/ xárdári) behamámixtan va berixt e nou darávardan; "xar hamun xar-e, pálunew avaz wode". //Goftárhá ye ruznámehá rá sareham kardan va az án ketábi sáxtan.; Pásoxaw cizi nabud joz soxanráni ye man ke án rá behamámixte berixt e nouyi darávarde bud.//*

rehash n **1** *áw e wolleqalamkár; darhamámixte. //yek áw e wolleqalamkár az andiwehá ye piwepá oftáde//.* **2** rehashing: *behamámixtan va berixt e nouyi darávardan*

rehear v (pt, pp **reheard**) *báz wanidan; //báz barresi kardan dar dádgáh//*

rehearing n *báz barresi kardan; bázwanidan. //báz kasi rá hewtan ke parvandeaw dar dádgáh barresi wavad.; darxást e barresi ye dobáre ye parvandeyi rá dar dádgáh kardan.//*

rehearsal n **1** *namáyew/ naváxtan/ bázi ye ázmáyewi. //namáyewnámeyi rá ázmáyewi ru ye parde/ faxan* [scene] *ávardan./ Do namáyew rá dar dast e namáyew e ázmáyewi dáwtan//.* **2** **have/ hold/ stage a dress rehearsal** *namáyew e ázmáyewi. //namáyewi/ bahárangi** [opera] *rá bavande/ sarásar ázmáyewi ru ye parde/ faxan ávardan//.* **3** *(nazd e xiw/ piw e xod) bázgoftan/ barwomordan. //Ánce rá ke kasi mixáhad beguyad nazd e xod bázgoftan.//*

rehearse v **1** (**a**) *(namáyewi/ musiqiyi rá) baráye namáyew jelo ye mardom ázmáyewi bázi kardan/ anjám dádan/ naváxtan. //Namáyewi rá bá hame ye honarpiwegán* [a full cast] *bázi kardan; bahárangi** [orchestra] *rá ázmáyewi bá hame ye navázandegán naváxtan./ Sangitani** [opera] *rá ázmáyewi xándan//.* (**b**) *sarparasti kardan. //kárgardáni va sarparasti kardan e honarpiwegán baráye yek jang e ázmáyewi* [a fight scene]*//.* **2** *baráye xod bázgoftan/ bázxándan. //baráye xod geláye kardan/ mosti nemucan* [rehearse one's grievances]*./ az piw/ piwápiw (ravand e) handemán* [interview] *rá nazd e xod bázgoft.//*

rehouse v *be kasi saráce ye/ xáne ye nou dádan. //Keráyenewinán rá hengám e vásác* e sáxtemán* [building repair]*/ bázsázi be xáneyi/ saráceyi* [apartment] *nou ferestádan.; Niyáz be xánesázi va xáne ye nou dádan be kasáni ke dar náf e wahr miziyand.//*

Reich n *wahriyári ye (kohan e) Álmán; sevvomin wahriyári ye Álmán (be sarrewtedári ye Názihá az sál e 1933 tá 1945)*

reign n *wahriyári; pádewáhi. //Be ruzgár e wahriyári ye Rezá Wáh e Pahlavi./ (pendárin) pas az farvard** [revolution] *harás bar mardom farmánravá gawt.//*

reign v **1 reign (over sb/ sth)** *pádewáhi kardan; wahriyár budan; wahriyári kardan. //bar kewvar e/ mardomán e xiw wahriyár budan/ pádewáhi kardan//.* **2** *(beviźe pendárin) cire gawtan. //xámuwi bar hamejá cire gawt/ sáye afkand./ gord e konuni* [the reigning champion]*; duwize ye zibá ye jaháni ye konuni* [the reigning Miss World]*; Dar saráy e nou ye má hame já áwub/ áwofte ast.* [chaos reigns]*//*

reimburse v, **reimburse sth (to sb); reimburse sb (for sth)** *(beviźe be rixt e náwenáxte) vátuxtan; bázpardáxtan. //Hame ye hazinehấyi rá ke karde budam bázpardáxtand./ Hame ye darrafthá* [expenses] *rá be womá bázmipardázand./ Agar xaridár* [customer] *ziyáni konad yá ásibi bebinad, hame ye ánrá vámituzim.//*

reimbursement n *bázpardáxt; vátuzew*

rein n **1** (**a**) *legám, "Yeki mubadi bud Ráduy nám -- be ján o xerad barnehádi legám." (ZBP. L4906 SF). //saxt legám kewidan* [ride on a short rein]*/ bá legám e ázád rándan* [ride on a long rein]*//.* (**b**) **reins** *legám [e kudak].* **2 reins** *mehári [M. Moqaddam]; legám. //Legám e kewvar rá be dast gereftan* [hold/ take up/ assume the reins of the government]*//*

rein v, **rein sth in** *bar... legám nehádan; legám kewidan*

reincarnate v, **reincarnate sb/ sth (in/ as sb/ sth)** *tanpasin gardánidan. //Barxi mardom rá bávar bar in ast ke dar tanpasin mitavánand berixt e jánevari daráyand.//*

reincarnate n *tanpasin-yáfte*

reincarnation n *tanpasin*

reindeer n (pl **reindeer**) *gavazn e abáxtar* [north] *be nám e dánewik e* Rangifer tarandus*. //yek galle gavazn e abáxtar; guwt e gavazn e abáxtar.//. niz bengarid be* "caribou"

reinforce v **1** *nirumandtar sáxtan; barmáye sáxtan. //ástin e pirhani rá pine zadan va setabrtar kardan./ Divári, poli, banduqi* [a dyke] *rá ostovártar gardánidan.//.* **2** *nirumandtar gardánidan; ostovártar gardándan. //manewte* [opinion] *ye kasi, gováźe* [argument] *ye kasi, bávar* [conviction] *e kasi rá nirumandtar/ ostovártar garánidan./ In gováh* [evidence] *xod bávar e ma rá dar in zamine ke u áyawt* [a spy] *ast ostovártar midárad.//.* **3** *barmáye sáxtan; nirumandtar kardan. //pádgáni* [garrison]*/ návgáni* [fleet] *rá nirumandtar sáxtan./ Báyad padáfandemán* [defences] *rá dar barábar e áfand/ tak ávardan* [attack] *e dowman barmáyetar/ nirumandtar gardánim.//.* **4 reinforcements** *niru (ye biwtar/ fozuni)*

reinforced concrete, ferroconcrete *batu ye barmáye/ kabálmand** [with cables/ bars/ inside]*/ kabál (ZBP. C3090 FM)*

reinstate v *be jáygáh (e arjdár) e piwin e xod bázgardándan. //Kasi rá be páygáh e piwin e kixáyi* ye xiw* [manager] *bázgardándan; (pendárin) (pas az setize/ pas az inke miyánewán wekaráb wod, báz Susan rá mánand e gozawte dust midárad.//*

reinstatement n *bejá ye/ bejáygáh e/ be páygáh e piwin e xod bázgardándan*

reissue v **1 reissue sb (with sth); reissue sth (as sth)** *(ciz e náyábi/ cizi ke náyáb wode) báz birun dádan, báz paxw kardan. //sekkeyi* [coin]*, daji** [stamp]*, máhnámeyi rá ke náyáb wode báz paxw kardan* [reissue]*./ Án matal* [novel] *rá ke náyáb wode bud bár e digar be rixt e puwe káqazi* [paperback] *cáp va paxw kardeand* [reissued]*.; Pas az bázpasxáni/ faráxáni* [recall] *báz birun dádan./ Ketábhá ye ketábxáneyi/ deźenepewti* rá pas az faráxáni va fehrestbardári* [after stocktaking] *báz be mardom vám dádan/ báz az ánjá birun dádan.//*

reissue n *cáp/ ...novin; ...novin*

reiterate v *bázgoftan, "....va in soxan bá weyx bázgoftand." (ZBP. L2657 AT); yád kardan, "bedinsán ke goftam biyárást nard -- bar e wáh wod yek be yek yád kard." (ZBP. L3402 SF); yád ávardan, "konun az gozawte nayárim yád -- be bidád wod kowte u gar bedád." (ZBP. L6039 SF); báz kardan; báz anjám dádan; barwomordan, "va Xáqán o manwur o Kámus e gord -- gozawte soxonhá hame barwomord." (ZBP. L6223 SF). //farmáni, porsewi, piwnahádi rá bázgoftan/ báz yád kardan.//*

reiteration n *bázguyi; báz yád kardan; bázyádávari kardan; báz kardan; báz anjám dádan; barwomordan. //barwomordan e/ bázguyi ye bahánehá ye gozawte.//*

reject v **1** *napaziroftan; báz zadan "va be doruq dáwtand piw e iwán goruh e Nuh rá be doruq dáwtand bande ye ma rá va goftand diváne ast va báz zade wavad." (ZBP. L129 TTT); pasafkandan [M. Moqaddam]; sarbáz zadan; ruy bartáftan; vázadan, "wáyad mixást cizhá ye vázade ye zendegi rá be rox e*

mardom bekewad..." (Hedáyat- Buf e Kur). //piwkewi, wáyesti [a possibility], *manewteyi* [an opinion], *piwnahádi* [suggestion] *rá báz-zadan/ vázadan./ námzadi* [a candidate], *darxástgari* [an applicant] *pasafkande/ báz-zade* [rejected].*/ Piwnahád u rá baráye zanáwuyi bázzad/ pasafkand/ vázad./ Pas az peivand* [transplant] *tanaw báft e nou rá báz-zad/ vázad./ pezewkán e ártewi candin sarbáz e nou* [recruits] *rá napaziroftand, con tandorost nabudand* [unfit].*/ piwkewi/ wáyesti* [a possibility], *manewteyi* [opinion] *rá bázzadan/ vázadan;/ Námzadi/ darxástgari* [a candidate] *pasafkande/ báz-zade./ Piwnahád e u rá baráye zanáwuyi báz-zad/ pasafkand./ Pas az peivand* [transplant] *tanaw báft e nou rá báz-zad/ vázad./ Pezewkán e ártew candin tan az sarbázán e nou rá báz-zade/ pasafkande napaziroftand va ánán rá na darxor* [unfit] *e kár dánestand.//.* **2** *báz-zadan; pas afkandan [M. Moqaddam]; durandáxtan. //Kasáni ke cuni ye kár e má rá váresi mikonand kálháyi/ qalamháyi az kálá ye ákmand rá durmiyandázand/ vámizanand./ Mivehá ye xeili reside rá dur andáxtan (va bekár nabordan).//.* **3** *bizári namudna; bizár budan.; "U rá befarmáy tá án xáste va bardegán báz dahad va diyat e án kowtegán bedahad vagarna man az solh bizáram va harb rá sáxte báw." (ZBP. L321 TB). //Pedaromádar/ zádárán* e án kudak az u bizári nemudand.//*

reject n *(ciz yá kasi) pasafkande; báz zade; vázade. "wáyad mixást cizhá ye vázade ye zendegi rá be rox e mardom bekewad..." (Hedáyat- Buf e Kur). //vázadegán/ pasafkandegán e yek doure ye ámuzewi ye afsari./ kálháá ye báz-zade/ pasafkande na darxor e fewnád** [export rejects].*/ cizhá ye, kárhá ye sofáli ye vázade/ báz-zade/ durafkande.//*

rejection n **1** *pasafkandan [M. Moqaddam]; pasafkanew; bázzadan; sar báz zadan; ruy bartáftan; vázanew; bizári [baráye nemunehá bengarid be* "reject"*].* **2** *pasafkandan [M. Moqaddam]; báz-zadan; sar báz-zadan; ruy bartáftan; vázadan; bizári (nemudan). //piwnahádaw bárhá/ bárábár* [repeatedly]*vázade wod/ pasafkande wod.//*

rejection slip *barge ye vázanew e yek goftár/ náme/ ketáb va mánand e án*

rejig v (**rejigged, rejigging**) **1** *(kárxáneyi/ kárgáhi rá) baráye kár e nouyi basijidan.* **2** *(anáyin) báz sázmán dádan; bázbasijidan. //Áwpazxáne rá baráye jákardan e ojáq e nou jábejá kardan/ jákardan e ojáq e nou báz sijidan/ báz sámán dádan.//*

rejoice v **1** **rejoice (at/ over sth)** *az wádi dar pust nagonjidan. //az piruzi wádi kardan/ az wádi dar pust nagonjidan; az kámyábi ye kasi wádi namudan./ Az in ke tandorosti ye xod rá bázyáftid saxt wád-am.; Az páyán gereftan e jang az wádi dar pust nemigonjidim.//.* **2** **rejoice in sth** *(bewuxi) (az dáwtan e námi, farnámi** [title], *yá cizi) az wádi dar pust nagonjidan. //As dáwtan e nám e "malake ye zibáyi"* [Beauty Queen] *qand tu ye delaw áb miwavad.//*

rejoicing n **1** *wádi; wádmáni.* **2** **rejoicings** *jawn; wádmáni. //pas az piruzi qouqá va wádi nemudan* [loud rejoicings after victory]*//*

rejoin[1] v **1** *bázpeivastan. //be goruh e/ kawti ye/ hang* [regiment] *e xod bázpeivastan.; Az biráhe* [detour] *án su ye jangal báz bemá peivast.; In ráh jeloutar báz be wáhráh mipeivandad.//.* **2** *báz behampeivastan; beham band zadan. // tekkehá ye wekaste rá (beham) band zadan//*

rejoin[2] v *dar pásox goftan; pásox dádan. //Dar pásox goft, "womá dar laqzew-id."; Dar pásox goft ke in besyár dorost ast.//*

rejoinder n *pásox. //Pásox e kutáhaw "na"/ "yek na" bud.//*

rejuvenate v *báz javán gardánidan. //pas az estár** [vacation] *engár javán gawtan//*

rejuvenation n *pák báz javán wodan/ niru gereftan*

rekindle v *báz rouwan wodan/ kardan; bázafruxtan. //bá damidan bar xákestar átaw rá báz afruxtan./ (pendárin) duwármi*/ mehri/ ewqi/ wuri/ omidi rá báz rouwan kardand.//*

relaid pt, pp *zamán e gozawte va setáy e kárváže az* "re-lay"

relapse v, **relapse (into sth/ doing sth)** *(be já ye noxostin e xod) bázgawtan; báz be... oftádan; az cále darámadan va dar cáh oftádan. //Be xuhá ye bad e piwin e xod bázgawtan./ báz bihuw/ anážir gawtan; báz xámuw wodan; báz be ágreft* [crime] *vásar wodan/ dast zadan./ Báz beruz e piwin e xod bázgawtan va ruzi bist sigár kewidan./ goftan; bázgoftan, "bidel az binewán ce guyad báz?" (ZBP. L3506 GS); ámadan, "dar enjil ámade ast ke...; ávardan, "ávardeand ke..." (ZBP. L3569 GS). //ruydádhá ye haftehá ye piw rá bázgoftan; baráye iwán bázgoft ke cegune rox dád.//*

relapse n *vásar wodan; báz be... oftádan ; bázgawt (e bimári). //báz docár e bázgawt e bimári wodan/ gawtan//*

relate v **1** **relate sth (to sb)** *rox dádan.* **2** (**a**) **relate sth to/ with sth** *bastan, "... va hadis e doruq ke bar Áyewe bastand ham dar in qazv bud." (ZBP. L7408 SR); vábastan; peivand dádan; peivastegi dáwtan, "con amir Afxam del be suy e Mohammad Ali Mirzá midáwt, wáyad peivastegi ye neháni niz bá... peidá karde bud." (ZBP. L3037 TNK); be... barnehádan, "co pásox biyáyad konun z-anjoman -- be bidánewi barnehi in soxan." (ZBP. L6362 SF). //Dar in báre vábastan e cem va hude* [cause and effect] *dowvár ast.; Dar án gozárew afzáyew e dastmozd rá be kambud e kárgar vábasteand/ peivand dádeand.//.* (**b**) **relate to sb/ sth** *vábaste budan; peivand dáwtan; bastegi dáwtan. //Kam piw miáyad ke tavángari bá xowbaxti peivand/ bastegi dáwte báwad./ gozárewháyi vábaste be kenárejuyiyaw az kár./ Dád/ dátikán* e konuni tanhá bá dozdi* [theft] *bastegi dárad?//.* **3** **relate to sb/ sth** *daryáftan/ fahmidan hamdardi kardan; ... tá kardan. //Bozorgsálán bá kudakán xub tá nemikonand./ Hic nemitavánam musiqi ye Rák e por hayáhu rá befahmam.//.* **4** **strange to relate/ say** *bázgardid be* "strange"

related adj, **relate (to sb/ sth)** **1** *peivand-dár, "va hasti ye vey xáli nabovad bedán do sabab, pas hasti ye vey peivand dár bovad..." (ZBP L1655 DA); nazdik; hambaste; hamband; vábaste. //ágrefti* [a crime] *vábaste be kárbord e dáruhá ye xeradpuw./ ximiyá*/ wimi; zistwenási va digar dánewhá ye vábaste/ peivand-dár be án.//.* **2** *xiw, "be peimán ke hargez be farzand e man -- be wahr e man o xiw o peivand e man" (ZBP. L5754 SF). //peivand, "va amánat be gáh e bede-va-bestán ma'lum gardad va xiw va peivand be gáh e saxti va..." (ZBP. L1752 DB); xiwávand; baste, "abá xiwtan bastegán rá bebar -- hayunán o in xáste, sarbesar." (ZBP. L6208 SF); kas, "va Ebn e Ouj az kashá ye Waddád ebn e Á'ád bud va az bozorgán e jabbárán bud." (ZBP. L6693 TTT). //bákasi xiwávandi ye nazdik/ dur dáwtan./ Do gune meymun ke báham peivand e nazdik dárand.; Az ráh e zanáwuyui bá u xiwi dárad.* [related to sb by...]*//*

relatedness n *bastegi, peivand, xiwávandi, xiwi, "ke ahl e Mesr rá vá [= bá] man xiwi va peivandi ast va..." (ZBP. L7270 SR); peivastegi, "va peivastegi ye iwán án bud ke Máriye ... sariye ye peiqambar bud." (ZBP. L7269 SR); ángáh ke bizári kardand án kashá... va didand azáb va beborid miyán e iwán peivastegihá." (ZBP. L6701 TTT)*

relation n **1** **relation (between sth and sb)** *bastegi; vábastegi; peivastegi, "con Amir Afxam del be suy Mohammad Ali Mirzá midáwt wáyad peivastegi ye neháni niz bá... peidá karde bud." (ZBP. L3037 TMK); "va peivastegi e iwán án bud ke Máriye ... va sariye ye peiqambar... bud." (ZBP. L7269 SR); "peivand va amánat be káh e bede-bestán ma'lum gardad va xiw o peivand be gáh e saxti va..." (ZBP. L175 DB). //peivand e/ bastegi ye miyán e bárew va bardáwt.; Hazine ye in barnáme hic peivandi bá hude ye án nadárad (va az inru wáyeste nist.)//.* **2** (**a**) *peivand, xiw, "...ke ahl e Mesr rá vá [= bá] man xiwi va peivandi ast va..." (ZBP. L7270 SR); " be peimán ke hargez be farzand e man -- be wahr e man o xiw o peivand e man." (ZBP, L5754 SF); xánegi, "va qariv az xánegiyán e u barámad." (ZBP. L1323 TBH); peivaste, "va saráy e in se kas forugereftand va hamconán hame ye peivastegán e iwán rá begereftand." (ZBP. 1358 TBH); baste, "abá xiwtan bastegán rá bebar -- hayunán o in xáste sarbesar." (ZBP. L6208 SF); kas, "va in Ávaj az kashá ye Adádebn e A'd bud va az bozorgán e jabbárán bud." (ZBP. L6693 TTT); kasokár; xiwávand. //yeki az xiwán e/ kasán e/ peivandhá ye nazdikam/ duram;/ Xiwávandi/ peivand az ráh e zanáwuyi/ dád* [a relationship by marriage/ law]*./ xiwi; peivastegi//, "va peivastegi ye iwán án bud ke Máriye... sariye ye peiqambar bud." (ZBP. L7269 SR); bastegi; peivand [be nemunehá be bálátar bengarid]. xiwávandi. //Xiw e to ast?/ Bá to xiwi dárad?/ Bá man peivand/ xiwi nadárad./ Ki ye hamdigar miwavid/ Bá ham ce xiwi/ xiwávandi/ peivandi dárid?//.* **3** **relations relations (between sb/ sth and sb/ sth); relations (with sb/ sth)** *peivand, peivastegi, vábastegi, dusti, bedebestun/ bede va bestán; miyáne ye xubi/ badi vá... dáwtan. //peivandhá ye cárkerdári** [diplomatic], *jaháni* [international]*/ bázargáni./ peivandhá ye dustáne* [friendly] *miyán e kewvarháyemán./ Aknun miyáneyewán xaráb/ wekaráb* [strained] *ast./ Hame ye peivandhá ye/ peivastegihá ye xod rá bá xáneváde ye xod/ xánevádegi ye xod rá boridan*. [break off/ sever]*//.* **4** have (sexual) relatrions (with sb): *bá kasi xábidan/ xoftoxiz kardan/ hambestar budan.* **in/ with relation to sb/ sth** *(beáyin) darbáre ye...;* **a poor relation** *bengarid be* "poor"

relationship n **1** **relationship (between A and B); relationship (of A to/ with B**) *bastegi, vábastegi, peivand. //peivand e tangátang e sátvun** [industry] *va dádosetad/ bázargáni//.* **2** (**a**) **relationship** (**between A and B); relationship (of A and B)** *peivand, xiwi, xiwávandi, peivastegi. //peivand pedar-farzandi//.* (**b**) **relationship (between A and B); relationship (of A with B)** *hambestari; hamxábegi; xoftoxiz; hamtani; peivand e tanáni va raváni. //bá kasi peivand e hamtani va ham raváni dáwtan./ Dustiyewán be peivandi páydár* [lasting] *nayanjámid.//.* **3** **relationship (between A and B)**; **relationship (of A with B)** *peivand, peivastegi, dusti, bedebestán; miyáne ye xubi/ badi bá... dáwtan. //peivandi tanhá/*

pák bar páye ye bede-bestán [a purely business relationship]*./Án nevisande bá virástár* [editor] *e xiw miyáne ye xubi dáwt.//*

relative adj **1 relative (to sth)** *páygáni; sanjewi; zinegáni* [az "zine"]. //arzew e zinegáni*/ sanjewi ye do naqwe/ námzad/ ráde/ máwin./ Tuwe/ sázobarg* [supply] *bastegi be darxást* [demand] *dárad./ Dar sanjew bá mardomán e digar ásude miziyand.// besanjid bá* "absolute". **2 relative to sth** *(bedonbál e námváźehá) peivand; vábaste. //bonesthá ye/ cemhá* [reason] *ye vábaste be porsemán; gate*há* [document] *ye/ nebewtehá ye vábaste be in báre* [case]*/ parvande//.* **3** *(dastur e zabán) peivandi. //harvenám e, band e, band e kárváźe* [adverb] *ye peivandi./ váźe ye "ke"* [who] *dar "mardi ke ámad" yek harvenám e peivandi ast.//*

relative n *peivaste, "va saráy e in se kas forugereftand va hamconán hame ye peivastegán e iwán rá begereftand." (ZBP. L1358 TBH); peivand. "va amánat be gáh e bede va vestán ma'lum gardad va xiw va peivand be gáh e saxti va..." (ZBP. L1752 DB); xiw, "be peimán ke hargez be farzand e man -- be wahr e man o xiw o peivand e man." (ZBP. L5754 SF); baste, "abá xiwtan bastegán rá bebar -- hayunán o in xáste sarbesar." (ZBP. L6208 SF); kas, "va in Ávaj az kashá ye Waddád, va az bozorgán e jabbárán bud." (ZBP. L6693 TTT); barádarud* [<Pahlavi, (ZBP C5599 MK)]; baráxá*/ baráxár [<Gilaki , besanjid bá "kos baráxá"* [(slang) cussword]*; amákán* [<Pahlavi (ZBP. C6101 MK)]; //Yeki az xiwán e nazdikaw/ duraw//*

relatively adj **1** *dar sanjew bá...; bá dar cewm dáwtan e...; bá in ke...; kamábiw. //bá in ke in ráde*/ máwin dar sanjew bá ráde*há ye digar kucak ast ammá tuyaw xeili jádár ast/ já dárad./ Dar sanjew bá cemhá ye digar* [relatively speaking] *in dástán arji nadárad.//.* **2** *(anáyin) tá andázeyi; kamábiw. //Bá in ke bimár ast tá andázeyi wád* [cheerful] *ast.//*

relativism n *peivanddárigari*, "va hasti ye vey xáli nabovad bedán do sabab, pas hasti ye u peivanddár bovad." (ZBP. L1555 DA)*

relativistic adj *(beviźe dar cehrwenási/ fizik) peivanddári*; peivandmandi**

relativity n **1** *peivastegi; vábastegi; peivanddári, "va hasti ye vey xáli nabovad bed-án do sabab, pas hasti ye u peivanddár bovad." (ZBP. L1555 DA).* **2** *(cehrwenási/ fizik) peivandmandi*; engáre ye peivandmandi* ye* Einstein *[áinwtáin]; engáre ye peivand-dári ye* Einstein *[áinwtáin]*

relax v **1** (**a**) *bázkardan; báz wodan; vel kardan,e girew "be hengám e girew* [contraction] *máhice kutáh wode va hangám e vágirew/ vádahew* [relaxation] *vel dáde deráz migardad" (ZBP. L1672, JGS). "vádádan, "saraw con raft xánum niz vádád- tamámaw rá co del dar sine já dád." (ZBP. L1672, IrajMirzá, Resále ye Delgowá); helidan; wol kardan/ wodan; ásudan, "ki áxar injá ábi ast biyásáyam ángáh beravam." (ZBP. L2345 AT). //Áheste máhiceháyat rá vábede/ vel kon/ wol kon.; Mowt e xod rá bázkardan/ wol kardan/ vádádan.//.* (**b**) **relax (into sth)** *vel kardan. [be bálátar bázgardid] árám wodan/ gereftan, "namánam ke árám gfirand hic -- savárán e man bá sepáh o basij." (ZBP. L6138 SF); dam barzadan. "bedán xán e dehqán forud ámadand -- bebudand, yek hafte dam barzadand." (ZBP. L3336 SF); //Roxsáraw nágahán bázwod.; Tanhá hengámi ke bedánam tandorost va imeni árám migiram; Roxsáraw báz wode labxandi zad.//.* **2** *vel wodan; wol wodan; ásán gereftan. //Darbáre ye womá mitavánim kár rá kami ásán begirim.* [relax the procedure] *páyán e haftehá farhanjew* [discipline] *wol miwavad.//.* **3** *barásudan, "co manzel be manzel biyámad be Rey -- barásud yekcand bá rud o mey." (ZBP. L4973 SF); ásáyew dádan; árám gereftan; ásudan; barásudan. //Pas az ázmun/ estár** [a vacation] *be to árámew mibaxwad.; In hewk** [pill] *dáru to rá árám karde xábat mikonad.//.* **4** *hewtan; váhewtan; wol dádan; vel dádan; vádádan. //peivaste áźir/ behuw ast.* [his attention never relaxes]*; Yek dam ham nemitaváni cewm behambogzári/ vádahi/ wol bedahi* [relax your vigilance]//

relaxation n **1** *helew; helewn; vel dádan; wol dádan/ kardan; vádádan. //Tá andázeyi áyin (náme) rá wol gereftan; [dar kárwenási ye andámhá* [physiology] *va pezewki] con yá baráye máhicehá va gewmáz** [myocardium] *in váźehá piwnahád miwavad: vádád/ vádahew/ helew/ helewn, áxwij e* "contraction".//. **2** *sargarmi; barásudan; ásáyew. //Máhigir sargarmi ye delxáhaw ast.//*

relaxed adj *hewte, ásude, wol, ásán, vel, rahá, vádáde; árám. //darbáre ye cizi/ kasi/ ... wol gereftan/ ásán gereftan. //labxandi az ruy e árámew; wive ye ámuzew e ásude/ ásán* [a relaxed style of...]*//*

relaxing adj *(xárdári) (beviźe baráye ábohavá) wolovel konande; biramaqkonande*

relay n **1** *jánewin. //Faryádrasánán* [rescuers] *baráye raháyi ye kángaráni ke dar kán gir oftáde budand goruhi kár karde va sepas har goruhi jánewin e goruh e digar miwod.* [work in relays]*./ Yek dast asb e tázedam jánewin e asbán e xaste/ mánde karde be gári bastand.* [harness to]*.//.* **2** (also **relay race**) *takrobáyi ye rewteyi*/ zanjireyi*.* **3** (**a**) *dastgáh e rasánande/ rasánew/ nirudahande. //istgáh e rasánande/*

nirudahande.//. (**b**) *barnáme ye jamjám*/* TV *yá rádio/ vákive* yá payám e bisim/ parnus* ke az istgáh e rasánew bázferestáde wavad. //yek barnáme ye soxanparákani ye rádiyo/ vákive* ye Tehrán ke az istgáh e rasánew az* BBC *ferestáde miwavad.* [as relay from BBC]*//*

relay v (pt, pp **relayed**) **relay sth (from...) (to...)** **1** *(payámi rá) resándan; daryáft kardan va bázrasándan. //Farmánhá ye sarhang* [colonel] *rá be sepáhiyán* [troops] *resándan./ (dar Engelestán) soxanparákani; paxw kardan./ Sangitáyi** [concert] *ke zende az* Royal Albert Hall *e Landan paxw miwavad.; Jawnváre* [festival] *ye musiqi ye Páp rá be sarásar e jahán paxw kardand.* [relay all around the world]*//*

re-lay v (pt, pp **re-laid**) *báz arvis* [cable] *nehádan/ báz bá qáli puwándan/ báz caman pahn kardan*

release v **1** **release sb/ sth (from sth)** (**a**) *ázád kardan; rahá kardan; rahánidan; vel kardan; gowádan, "va dar gowádan e vey xelalhá ye bozorg tavallod konad..." (ZBP. L397 TBH); ráhánidan, rahidan, "yek váże ye rahid niz midárim." (ZBP. L4000 NKZZF); band bardáwtan, "az u wáh bardáwt band e gerán -- co besyár goftand xáhewgarán." (ZBP, L4619 SF); dast az... bardáwtan/ dáwtan. "ángah dast az man bedáwtand..." (ZBP. L7308 SR); az band gowádan/ gowáde wodan. "tá lájeram nazar yáft va gowáde wod az band va mehnat va be Qaznein ámad..." (ZBP. L1297 TBH). //Zendániyi, gerougáni, ádam e dozdide wodeyi rá (az band) gowádan./ garzeyi* [a rat] *rá az tale gowádan/ rahánidan./ asbán rá gowádan va dar asbestán* [paddock] *rahá kardan./ Árám/ árám- árám xod rá az áquw e u darávard/ birun kewid./ (dátikán) Dozd rá bá páyandán* [on bail] *az band gowádand.* [release]*./ (pendárin) marg az ranjaw rahánid.//.* (**b**) *(pendárin) bargereftan; bargowudan; buxtan; rastan; várastan. //kasi rá az zabáni ke dáde* [promise]*/ az xiwkáriyi* [duty]*/ az kári ke be gardan gerefte bargowudan/ rahánidan.; Káżenewini rá az padestaw* [decision]*/ sougandaw buxtan/ bargowudan//.* **2** (**a**) *ázád kardan; rahá kardan; rahánidan; vel kardan. //bawal** [clutch] *e/ tormoz e/ legám e dasti rá ázád kardan./ kelidi* [switch]*, giri* [catch]*, ahromi* [lever] *rá rahá kardan/ ázád kardan/ kewidan./ máwe* [trigger] *rá kewidan./ baráye báz kardan e qofl e zangzade rouqan bekár bordan//.* (**b**) *vel kardan; cizi rá vel dádan; hewtan; vádádan, "saraw con raft xánum niz vádád -- tamámaw rá co del dar sine já dád." (Iraj Mirzá). //cizi rá vel kardan; mowt e xod rá* [grip on sth] *vádádan.; cizi rá vel dádan//.* **3** *rahá kardan; andáxtan. //partáb kardan; afkandan./ tir andáxtan; bomb afkandan; Golule az daháne ye tofang bá tajá* [speed] *ye farávání rahá gawt.//.* **4** **release sth (to sb/ sth)** (**a**) *ru kardan. //vápasin degargunihá/ ruydádhá rá be rasánehá rukardeand./ Wahrbáni* [the police] *rizekárihá ye biwtari rá darbáre ye án ágreft** [crime] *ru nakarde ast.//.* (**b**) *paxw kardan; dar dastras e mardom nehádan. //celpardeyi*/ filmi, ketábi, valgi* [record] *rá paxw kardan. //parhib e nou rá baráye foruw (dar bázárhá ye birun e kewvar) paxw kardeand.//.* **5** *(dátikán*) be digari vágozár kardan; be digari pardáxtan. //har ke ámad emárati nou sáxt -- raft o manzel be digari pardáxt.//*

release n **1** **release (from sth)** *partáb, raháyi; rukardan, ázádi, gowáyew, band bardáwtan; ázád kardan; buxt. //farmán e ázádi ye kasi az zendán/ band./ sahew e* [a feeling of] *ázádi/ raháyi./ (pendárin) dar biwtar e bárehá marg raháyi ye xowáyandi az dard ast./ paxw kardan e yek celparde** [film], *valg** [record], *ketáb, ágáhi ye kutáh* [news flash]*./ Án celparde*/ film rá aknun hamejá namáyew midahand* [be on general release]*//.* **2** *//ketáb/ celparde*/ film/ valg** [record] *ke táze paxw wode./ ágáhiyi ke táze paxw wode* [a press release]*./* the latest releases: *vápasin ketábhá/ celpardehá*/ filmhá; valgháyi* [records] *ke paxw wode.//.* **3** *daste, ahrom, gire yá har ciz e rahákonande ye digar, ázádkonande; hewtár*. //hewtár e gazáve* [the carriage release ie on a typewriter]*; dande ye hewtár** [a release gear]*./ tokme ye/ qobbe ye hewtár** [the release button, knob]*//*

relegate v, **relegate sb/ sth (to sth)** **1** *(beviże be rixt e náwenáxte) kasi rá be páygáh e/ páye ye/ jáygáh e páyintari ferestádan/ forugomáwtan. //Ma rá tanhá be dastyári* [assistant] *gomáwteand./ parvandehá ye* [files] *kohne rá be anbár* [store room] *ferestádan.//.* **2** *(beviże dar Engelestán) (yek goruh e varzewi rá) be baxw e páyintari ferestádan. //Áyá goruh e varzewi ye Espahán rá be baxw e sevvom forumiferestand?//*

relegation n *//goruhhá ye varzewiyi ke bim e án miravad be rade ye forutari gomáwte wavand.//. Bengarid be* "relegate v".

relent v *narm(tar) wodan; kutáh ámadan; forugozáwtan, "hákem farmud ke dastaw bedarkonand... goftá be wefá'at e [xáhewgari] ye to hadd e war' forunagozáram." (ZBP. L3735 GS). //sepas kutáh ámade baccehá rá hewt/ gozáwt tá dirgáh bidár mánde jamjám*/* TV *bengarand; Wahrbáni dar peikár bá ágreft** [crime] *forunemigozárad/ kutáh nemiáyad.//.* **2** *sabok wodan; kástan; káste wodan. //Az fewári ke baráye be páyán resándan e in kár miáyad káste naxáhad wod.//.* **3** *(baráye havá) behtar wodan. //Bárán dorost andaki band ámad tá man bervam xarid konam.//*

relentless adj **1** *sangdel; saxtgir. //dar guwmál e xosirgarán** [offenders] *saxtgir budan.//.* **2** *peivaste; yekband. //peivaste zir e fewár e jáhjuyi* [ambition] *ast.//*

relentlessly adv *bengarid be* "relentless"

relentlessness n *bengarid be* "relentless"

relevance, relevancy n *be zamineyi ke dar dast (e goftogu) ast tá andázeyi bastegi dáwtan/ darxor budan/ tá andázeyi darxor budan*

relevant adj, **relevant (to sth/ sb)** *bejá; darxor; wáyeste; wáyán. //gováźeyi* [argument] *hekáti** [point], *piwnahádi* [suggestion] *besyár bejá/ wáyande./ Hame ye gate*há* [documents] *ye wáyán* [relevant] *rá dar dast dáwtan/ rá ámáde dáwtan/ kardan./ Bonestháyi rá ke rástárást bastegi be in parvande/ báre* [case] *dárad faráhamávardan./ Hengám e gomáwtan e kasi be kári rang e pust va visan** [sex] *az hic ruy be womár nemiáyad.//*

reliability n *ostovári, "va bar qoul va goftári ke guyad ostovári yár nabovad." (ZBP. L1717 DB); ustáni*/ ostováni* [be váźe ye piwtar bengarid] rástguyi; dorostkári]*

reliable adj *ostovár; ostován [besanjid bá "ustán", "ustaván" <Pahlavi/ (ZBP. C3800 BF)]; ustán*; rástguy, "goft ey Demne má rá ahvál e to az moxberán e rástguy dorost gawte ast." (ZBP. L1778 DB). //dastyári* [assistant] *dorostkár./ ábewxori* [source] *ostovár baráye ágáhi darbáre ye cizi./ gováhi rástguy/ ustán*; gozárewi, pangáni** [watch/ clock], *amávandi** [battery], *bongáhi* [firm] *ostován./ In ruzhá viram* [memory] *candán ostován nist/ In ruzhá farámuwkár gawteam.//*

reliably adv *ostovár. //Ágáhi ye ostovári dáram ke mixáhad az kár kenáre juyad.//*

reliance n, **reliance on sb/ sth** *powtgarmi; delgarmi; omidvári; cewm e omid. //Be pandaw candán degarm mabáw.; Behamkárán e xod yeksare* [total]/ *cewmbaste/ pák* [absolute] *omidvár/ powtgarm ast.//*

reliant adj, **reliant on sb/ sth** *powtgarm be...; delgarm be...; vábaste be...; cewm e omid be... dáwtan. //saxt vábaste/ powtgarm be vám e bánki ast.//*

relic n **1** *yádgár, newáne (ye bázmánde). //yádgárhá ye (newánehá ye bázmánde ye) wahrigarihá* [civilization] *ye, farizhá** [rituals] *ye, bávarhá ye kohan.//.* **2** *yádgár e sepantá** [holy] *ye pársáyán* [holy person]*//.* **3** **relics** *(páreyi) bázmánde az kálbod e nasá** [corpse] *ye kasi/ bázmánde*

relief n **1** **relief (from sth)** *ásudegi; kástan e dard, ranj, delwure; ... newándan, "waráb e sib ... tewnegi benewánad." (ZBP. L5678 ZX); ásude gardánidan/ árámánidan; pei ye ásudegi budan; ásudegi yáftan/ gardánidan; ásude wodan. //pezewkáni ke baráye newándan e dard/ ranj káhew e dard mikuwand.; Án dáru tá andázeyi dard rá minewánad/ mikáhad./ Hamin ke wanidam imen/ tandorost ast dami/ áhi az ásudegi kewidam.; Con dir naresidam xeili ásude wodam./ Delwuream káste wod.; kafwhá ye tangaw rá ke darávard/ kand goft "áxei!"/ "áxei!, ce ásude wodam!"//.* **2** *komak (resáni); ...-gosári; dardgosári/ ranjgosári (besanjid bá qamgosári). //be láxiz-zadegán komak ferestádan; baráye panáhandegán komak faráham kardan; be komak e zaminlarzezadegán wetáftan/ ámadan/ raftan./ goruhhá ye gozin* [committees] *baráye komakresáni be doźyárizadegán* [famine relief]*./ turag** [funds]*/ barnámehá ye, (sáz o) barg* [supplies] *e komakresáni//.* **3** (**a**) **relief (from sth)** *máye ye ásudegi/ árámew; káhew e tanew. //soxanrániyaw delafgár/ deltangkonande* [dull] *bud ammá wuxiháyaw máye ye wádmáni gawt./ (dar yek namáyew) baráye sargarmi do honarpiwe ye xandestáni* [comedian] *pei ye ham ámadand.//.* **4** (**a**) *jánewin; komak(kár); yár. //Bedonbál e Parviz sar e kár/ kewik ámadan/ kasi ke pas az Parviz sar e kár miáyad./ ránande ye/ jáwován** [crew] *e komaki/ jánewin.//.* (**b**) *(masráde* ye/ otobus e; kárvándudi ye) komaki. //Deliján* [coach] *por bud az inru yek deliján e komaki ferestádand./ masráde ye/ otobus e komaki; ...e komaki.//.* **5** **relief (of sth)** *bardáwtan/ páyán dádan e forugiri* [siege]

relief[2] n **1** (**a**) *kandekári/ qálebgiri ye barjeste; naqw/ negár e barjeste. //*in high/ low relief: *naqw e/ negár e xeili barjeste/ kam barjeste//.* (**b**) *naqw/ negár/ qálebgiri e/ kandekári ye barjeste (dar negárgari) sáyezadan yá rangzadan conán ke barjeste namáyad. //(pendárin) tappehá dar ásemán e wabgir* [dawn] *saxt barjestegi minamud./ Rosváyi ye M15 dástán e imeni rá saxt cewmgir misázad./ sáxte.//.* **2** *... barjeste. //yek naqwe ye barjeste./ pasti va bolandihá dar in naqwe xeili xub newán dáde wode.//*

relief map *naqwe ye barjeste*

relief road *ráh e komaki*

relief work *komakresáni*

relieve v **1** *qam (rá) gosárdan; dard (rá) gosárdan; ranj (rá) gosárdan; dard rá newándan. "...rá waráb báyad xord tá taft e qam benwánad bozorg qalati ast." (ZBP. L1206 TBH); wodan e mándegi, "Con Musá bedánjá mánde wode bud, sar forunehád va bexoft tá mándegiyaw bewavad." (ZBP. L2043 TB);*

barxástan..., "ávardeand ke con Weix Abdolláh Báku rá án dávari barxást..." (ZBP. L2521 AT); ásude gardidan/ wodan/ gardánidan, "ke az ruyaw be naqd ásude gardi." (ZBP. L3640 GS); "má az ranj e tavánfarsá ye zabánhá ye gunágun ásude miwodim." (ZBP. L4362 NKZZF); dard rá árámánidan/ dardhá rá biyárámánad..." (ZBP. L5255 ZX); dast az... bázdáwtan, "Weyx az majles dast bázdáwte bud..." (ZBP. L2338 AT). //gosárdan e ranj e/ saxti ye panáhandegán./ In dáru ranj e/ dard e womá rá minewánad/ womá rá ásude mikonad.//. **2** **relieve oneself** *gomixtan/ mizidan/ wáwidan/ ridan; sar e kasi sabok wodan [be wuxi].* **3** *dastgiri kardan/ komak resándan. //be doźyárizadegán* [famine] *e Áfriqá komak resándan./ Dar náf e wahremán baráye jelogiri az ráhbandán ráh e komaki* [bypass] *hast.//.* **4** *pedrámidan, "agarce ráh nápedrám báwad -- bepedrámad co xowfarjám báwad." (Faxreddin As'ad e Gorgáni); ásude gardánidan; sargarm kardan. //yeknaváxti, delafgári, deltangi ye cewmberáhi rá gosárdan/ pedrámidan./ Dar án dawt e hamvár yek deraxt ham nabud ke yeknaváxti ye cewmandáz rá bekáhad.//.* **5** *(sar e kár e kewik/ pás) jánewin e kasi wodan tá u biyásáyad; //já ye pás/ negahbán ámadan va u rá ásude sáxtan./ kewiki/ negahbáni/ hamkári/ ránandeyi rá komak dádan va já ye u newastan va u rá az kár ásude sáxtan./ Tasu* [o'clock] *ye wew az kár ásude gawte, kas e digari jáyam miáyad.//.* **6** *//forugiri ye wahri yá deźi rá wekastan/ páyán dádan/ bargereftan//.* **7** **relieve one's feelings** *del e xod rá tohi/ xáli kardan.* **8** **relieve sb of sth** (**a**) *(beáyin) bári az duw e/ wáne ye kasi bardáwtan. //Ártewbod* [the general] *rá az páygáh e farmándehiyaw forukewidand.//.* (**b**) *(bewuxi) cizhá ye viźe ye.kasi rá darávardan/ bardáwtan. //Bogzár yumuyat** [your coat] *rá darávaram//.* (**c**) *(anáyin/ bewuxi) az kasi cizi kew raftan/ dozdidan. //Kifaw* [wallet] *sangini mikard, dozde ánrá zad va sabokaw kard.//*

relieved adj *ásudegi. //labxandi, roxsári newángar e ásudegi./ Az wanidan e ágáhi ye imeni/ tandorosti ye womá ásude gawtim.//*

religion n **1** *""din" kaleme ye Fársi ast." (ZBP. L4337, NKZZF).* **2** *din, "goftá: do din dar jaziri ye Arab rahá nabáyad kardan ke báwad joz din e Eslám dar miyán e Arab nawáyad varzidan." (ZBP. L7438 SR). //din e tarsáyi, va budáyi./ din e xod rá varzidan* [practise]*//.* **3** *(pendárin) din va áyin; kiw, "Ze Rey mardak e wum bázxán -- vará mard e badkiw o badsáz dán." (ZBP. L4745 SF). //Din o áyin e Tim pátapká* ast.; behengám/ begáh budan rá kiw e xod sáxtan.//*

religious adj **1** *dini. //bávar e dini; din; báź; váj./* a religious service: *yazew/ yazewn/ namáz//.* **2** *kiwvar; dinvar, "yeki dinvari bud yazdánparast -- ke hargez nabordi be bad kár dast." (ZBP. L4907 SF).* **3** *dini. //*a religious house: *káźe; hirbedestán.//.* **4** *(pendárin) seftosaxt. //rizekárihá rá/ dasturát rá softosaxt peirovi kardan con namáz./ Áyinnáme* [protocol] *rá con namáz seftosaxt peirovi kardan.//*

religiously adv **1** *dini; az didgáh e dini/ din.* **2** *(pendárin) seftosaxt con namáz. //Dasturát rá seftosaxt peirovi kardam./ Har ruz con namáz be u zang mizanad.//*

religiousness n *dinvari; kiwvari*

relinquish v *rahá kardan; vel kardan; hewtan; dast wostan az; dast bardáwtan; yale kardan. //Kuwew baráye bedast gereftan e niru rá hewtan.; Xuhá ye bad rá yale kardan; az xuhá ye bad dast bardáwtan./ Az hargune omidi be zende budanaw dast woste bud.//.* **2** **relinquish sth (to sb)** *vágozárdan; be... sepordan/ dádan/ vágozár kardan. //(xodávandegári ye) xáne rá be xáharaw vágozárd./ páygáhi/ kári rá be jánewin* [successor] *e xod sepordan/ vágozárdan/ vágozár kardan.//.* **3** *vel kardan; wol kardan; vádádan, "saraw con raft, xánum niz vádád -- tamámaw rá co del dar sine já dád." (Iraj Mirzá). //cizi/ kasi rá vádádan* [relinquish one's grip on sb/ sth]*./ cizi/ kasi rá ke casbideand vádádan.//*

reliquary n *jáyi ke yádgárhá ye mardom e sepantá* [sacred] *dar án negahdári miwavad./ ávand e yádegárhá ye sepantá*

relish n **1** **relish (for sth)** *cáwni [M. Moqaddam]; bá maze/ bá cáwni xordan; nuwidan. //az án wuxi xeili xowaw ámad.//.* **2** *(beviźe dar vákiyámhá* ye ma* bekár miravad) giráyi; maze. //Ádam ke pir miwavad celtapká*/ tenis giráyiyaw rá az dast midahad./ Kár e daftari ye yeknaváxt baráyam hic giráyi/ maze nadárad.//.* **3** *cáwni; ácár; cewte. //cáwni , xiyár, balál va mánand e án//*

relish v *az... xow ámadan. //az cáwti/ nuwábeyi/ wuxiyi xeili xow ámadan./ az barxástan (az xáb) be in zudi xowam nemiáyad.//*

relive (v) *(dar pendár e xod cizi rá) bázázmudan. //haráshá ye jang rá dar andiwe báz be yád ávardan./ ruydádhá ye án ruz e sarnevewtsáz rá bárhá/ bárábár dar pendár ázmudam.//*

relocate v, **relocate (sb/ sth) (from...) (to...)** *dar jáyi digar sáxtan; be já ye digar bordan/ raftan. //Dárim miravim/ dárim xáneyemán rá mibarim dorost kami nimruztar* [south]*/ páyintar az Káwán./ Án dálá** [company] *báyad setád* [headquarters] *e xod rá be Gorgán bebarad.//*

relocation n *jábejáyi; jábejá kardan. //jábejáyi ye sátvun** [industry]*/; pul e/ hazine ye jábejáyi (ye kármandán)//*

reluctance n *náxáhán; delcerkini. //noxost conin vánamud ke saxt náxáhán ast ammá saranjám piwnahádemán rá paziroft.; Bá delcerkini az má jodáwod o raft.//*

reluctant adj, **reluctant (to do sth)** *náxáhán, "va harcand dek e soltán náxáhán ast Aryáq va Qázi rá xáhán..." (ZBP. L405 TBH); na az bon e dandán, "va pesar e Káku az bon e dandán sarbezir midárad." (ZBP. L489 TBH); delcerkin. //yávari náxáhán/ nousarbázi/ noukárgari náxáhán;/ setáyewgari ke na az bon e dandán kasi rá setáyew konad.; Saxt náxáhán bud ke berásti xastu gardad.//*

reluctantly adv *//pas az andiwe ye faráván, na az bon e dandán hamdástáni namudim* [agree]/ *hamdástán gawtim.//*

rely v (pt, pp **relied**) **1 rely on/ upon sb/ sth (to do sth)** *ruy e... womordan; be... powtgarm budan; powt be... hewtan, "soxonhá deráz ast o kári dorowt -- be yazdán konun bázhewtim powt." (ZBP. L3237 SF). //Emruze xeili az márád*/ kámpiyuter komak gerefte be án powtgarm hastim* [rely on]./ *Emruze xeili be márád* powt hewteyim.; Omidvár budam zud biyáyid- be powtgarmi ye án budam ke zud biyáyid.; Bigomán bedán ke in páyán e hafte bárán mibárad.; Nemitaván powtgarm bud ke rástaw rá beguyad.//.* **2** have trust or confidence in sb/ sth: *" soxonhá deráz ast o kári dorowt -- be yazdán konun bázhewtim powt." (ZBP. L3237 SF); Cizi rá be kasi ostovár dáwtan. "...va Maryam Isá rá be kasi ostovár nadáwti va gáhváre be powt-andar baste bud va xuwe micidi..." (ZBP. L17, TB). //Mitavánid ma rá ostovár dárid ke rázetán rá negahmidáram.//*

remain v **1** *mándan, "...va wuyaw án owtor beduwid candán ke wir ámad ke har do sir bexordand zan o wuy va niz bemánd." (ZBP. L292 TB); "hame bastegán rá be Sári bemán -- bezad náy e ruyin o lawkar beránd." (ZBP. L6553 SF); bázmándan, "baráye u joz Tehrán báznamánd..." (ZBP. L4038 THA); //pas az átawsuzi cizi az saráyam báznamán/ bejá namánd./ Agar az hawt se rá bekáhid panj mimánad./ In cem* [fact] *barjá-st ke doruq migoft./ hakáthá** [points] *ye bázmánde rá baráye newast e áyande bogzár!"//.* **2** *(beáyin) (báz) mándan. //Hanuz mánde tá bebinim ke haq/ awá* bá womá bude yá na./ Hanuz xeili kár bázmánde.; Cizi namánde joz in ke beguyam pedrud.//.* **3** *mándan; bázmándan. //Havápeimá ru ye zamin mánd; Tá máh e Xordád dar Tehrán mimánam.; U raft va man bázmándam.//.* **4** *mándan. //istáde/ ru ye pá/ newaste mándan./ xámuw mánd.; Bogzár be hic ciz dast nazanim va hame rá be hál e xod bázmánim/ bogzárim.; Bá inke bá ham setizidand báz ham behtarin dust e yekdigar mándand.//*

remainder n **1 the remainder** *bázmánde. //Dah tan ámadand ammá bázmándegán nayámadand.; Bázmánde ye ruz rá be gawtogozár* [sightseeing] *separi kardim.//.* **2** *(dánew e engárew] bázmánde. //Noh baxw bar 2 pásox 4 ast bázmánde 1.//.* **3** *bázmánde (va foruw narafte).* **a remainder merchant** *Soudágar/ bázargán e xaridár e ketábhá ye/ káláhá ye bázmánde/ bádkarde/ va foruwnarafte*

remainder v *(ketábhá ye bázmánde va foruw narafte rá) arzántar foruxtan*

remains n **1** *bázmánde. //bázmánde ye/ pasmánd e cáwt. //bázmánde ye nán; bázmándegán e yek sepáh e wekast xorde./ Bázmánde ye dampáyiyam rá az (dahan e sage bázgereftam.)//.* **2** *bázmánde; viráne(há); yádgár, "ze kuwew makon hic sosti be kár -- be giti joz u nistmán yádgár." (ZBP. L4952 SF); //bázmándehá ye/ viránehá ye yek káże* [abbey], *Rum e bástán//.* **3** *(beáyin) láwe, kálbod. //Kálbodaw rá dar guresatán be xák sepordeand./ pażuhandegán kandeyi* [a trench] *bá bázmándeháyi az kálbod e mardom yáftand.//*

remake v (pt, pp **remade**) *bázsáxtan; jur e digar sáxtan*

remake n *bázsáxte. //az nemune ye rástin e 1940 nemune ye digari bázsáxtan.//*

remand v *piwmári* [plaintiff] *rá az dádgáh, be bázdáwtgáh bázferestádan (tá gováh e biwtari be dast áyad). //Piwmár* [accused] *rá tá bedast ámadan e gováh e biwtar baráye yek hafte be bázdáwtgáh ferestádand.//*

remand n **1** *dar bázdáwt. //*a remand prisoner: *bázdáwti//.* **2 on remand** *dar bázdáwt. //bázdáwtián* [on remand prisoners]./ *bázdáwt (tá bedast ámadan e gováh)//*

remand centre, center; remand home *(dar Engelestán) bázdáwtgáh (e viże ye javánán e tabahkár)*

remark v **1 remark on/ upon sth** *goftan; yád kardan. //Natavánestam jelo ye xod rá gerefte cizi naguyam.; Darbáre ye hamánandegi ye án do xeili soxanhá rafte/ cizhá yád karde wod./ Goft, "dar cewm e man wegerf minamud."/ xordegirán* [critics] *yád kardand ke án namáyewnáme rástin nabude.//.* **2** *(kohe wode yá beáyin) daryáftan; didan. //hamánandegi ye pedar va pesar rá daryáftan* [remark]//

remark n **1** *soxan, gofte, guwe, rahnamud; yádkard, "yá wegeft midárid ke ámad be womá yádkardi az xodávand e womá bar mardi az womá." (ZBP. L6860 TTT); dam zadan, "az ravánbaxwi ye Isá nazanam piw e to dam -- zán ke dar ruhfazáyi co damat qáher nist." (Háfez). soxanán e niwdár e borrande; poloke/ polokan (ZBP. C5871 FM); ricár = licár (ZBP. C4859 FM). //darbáre ye kasi/ zamineyi soxani cand goftan./ Bá dar cewm dáwtan e/ bá bedide gereftan e soxanán e womá/ goftehá ye womá piwnahádaw rá napaziroftam.//.* **2** *parvá. //cizi wáyán e parvá rox nadád.//*

remarkable adj, **remarkable (for sth)** *cewmgir; wegerf; borun az andáze. //ádami, wáhkári, ruydádi, námeyi wegerf; ridaki/pesari borun az andáze kánå/wegerf kánå//*

remarkably adv *bengarid be* "remarkable"

remarriage n *zanáwuyi ye dobáre*

remarry v (pt, pp **remarried**) **1** *báz/ bá digari zanáwuyi kardan. //Án bive (zan) digar wuy nakard.//.* **2** *báz bá kasi zanáwuyi kardan; //Dah sál pas az foruhewtegi báz bá wuy e piwinaw zanáwuyi kard.//*

remediable adj *cárepazir; darmánpazir*

remedial adj *darmán, cáre. //zir e darmán budan/ raftan; baráye bikári cáre jostan.//.* **2** *(dar farhixt) ámuzew e komaki. //ámuzew, ámuzák, goruhhá ye komaki./ yek doure ye ámuzewi ye komaki ye Faránse//*

remedy n, **remedy (for sth)** **1** *cáre; cár; darmán; vid (ZBP. C721 FM); bawáz* [<Pahlavi (ZBP. C5437 MK, BF)]. //darmán e mardomi/ mardompasand* [popular] *baráye cáyemán* [cold/ flu/ influenza]*; dandándard, qulenj/ kulánj./ dar biwtar e bárehá urvar** [weeds]*/ dáru ye giyáhi bekár mibaram./ Engár in darmán badtar az dard ast.//.* **2** *darmán, cáre; cemcáre. //baráye bidádi* [injustice] *cáre jostan./ Cáre ye afsordegi ye xiw rá dar saxtkuwi ye peivaste yáft./ Án laqzew cárenápazir ast.//*

remedy v (pt, pp **remedied**) *dorost kardan; cáre kardan; darmán kardan.* "The only way to remedy love is to lobe more." (Journals of Henry David Thoreau)*; "vafá konim o malámat kewim o xow báwim -- ke dar tariqat e má káferist ranjidan." (Háfez). //bidád* [injustice], *laqzew, ziyán, kambud/ kásti rá cáre kardan./* the situation could not be remedied: *Kár az kár gozawte bud; "áb e rafte báz náyad be juy."//*

remember v **1** *be yád dáwtan, "Weyx goft mottafeq va moxtalef rá yád midáwti." (ZBP. L2530 AT). //Agar dorost be yád dáwte báwam wappási** [the party] *tasu* [o'clock] *ye hawt áqáz miwavad./ Áyá barádar e ma rá dideyi? Tá ánjá ke yádam miáyad, na."/ Námaw rá nemitavánam be yád ávaram/ námaw yádam nemiáyad./ Komak e Kámrán rá niz báyad be yád dáwt./ Yádat báwad ke emwab dárim miravim birun./ Yád dári/ yádat miáyad kelid rá kojá hewti/ gozáwti?; Yádat naravad/ báwad dar rá qofl/ kupale koni!/ Yádam miáyad/ yád dáram ke námehá rá be peik andáxtam./ Yád dáram ke bá án barnáme peiqáre kard* [object]*./ Az u yek doxtar e láqar e javán e láqar andámi be yád dáram./ Az u yek doxtar e javán e láqarandámi be yád dáram.//.* **2** *pádáw dádan; yád dáwtan; pul yá... dádan. //Yádat naravad pádáw e/ pul e pristande** [the waiter] *rá bedahi./ Dar pandnáme ye xiw* [one's will] *kasi rá be yád dáwtan./ va baráye u pul yá... nehádan/ va be u pul dádan./ Xámer*/ xále Koukab hamiwe zádruzam rá be yád dárad va baráyam pul yá cewmrouwani midahad.//.* **3** **remedy oneself** *be xiwtan ámadan va dast az badxuyi bardáwtan; ádam budan. //Maryam ádam báw! Jelo ye baccehá downám nade!//.* **4** *hengám e namáz az... yád kardan/ baráye kasi niyáyew kardan. //hengám e namáz az bimárán, pirán va tohidastán yád kardan./ Áyin e namáz dar kelisá be yád e.../ be yádemán e... oftádegán e jangi* [war dead]*.//.* **5** **remember sb/ to sb** *dorud e kasi rá be kasi resádan./ Xáhew mikonam dorud ma rá be Parváne beresánid.* [remember me to ...]*; Az man xást dorudaw rá be womá beresánam.* [remember him to you]*//*

remembrance n **1** *yád. //az cizi hic be yád nadáwtan./ namázi/ niyáyewi be yád e kowte wodegán e jangi.//.* **2** *yádgár; yád(e)mán. //az didáraw yádegár e kucaki baráyemán ferestád.//*

Remembrance Sunday *(dar Engelestán) ruz e yekwanbe yádemán e kowte wodegán e janghá ye jaháni ye noxost va dovvom*

remind v **1** *be yád e kasi ávardan/ andáxtan; yádávari kardan. //(Áyá) báz báyad be womá yádávari konam?; Rásti in yádam andáxt ke báyad be gorbehe xorák bedaham./ Be ráhiyán yádávar miwavim/ miwavad ke dáru ye máláriá rá wáyeste ast hamráh dáwte, bexorand./ Yádaw andáxtam/ yádávariyaw kardam ke keráye ye ráh cand ast.; Be man yádávari kon án náme rá pásox daham.//.* **2** **remind sb of sb/ sth** *be yád e... andáxtan. //U ma rá be yád e barádaraw miandázad.; In naqme* [song] *ma rá yád Faránse miyandázad.//*

reminder n **1** *yádávar; ...guwzad. //Án tandis/ soxan yádávar e dirpá ye/ dirande* [lasting] *ye bozorgi ye Gándhi ast.//.* **2** *yádávari, guwzad. //be kasi be narmi guwzad kardan./ Pristandegán** [the waiters] *dáwtand mizhá rá barmicidand va in guwzadi bud baráye án ke báyad raft//*

reminisce v, **reminisce (about sth/ sb)** *ruzgárán e gozawte rá yád kardan*

reminiscence n **1** *yádávari ye ruzgárán e gozawte. //yádávari ye/ yádhá ye ruzgár e javániyam.//*

reminiscent adj **1** **reminiscent of sb/ sth** *yádávar..., //sabkaw* [style] *yádávar e sabk e Ferdousi ast./ yádávari* [tendency to reminisce]*./ xuy e yádávari va bázguyi ye ruzgár e gozawte.//*

reminiscently adv *bengarid be* "reminiscent"

remiss adj, **remiss (in sth)** *wol, wolovel; biparvá; farviw. //dar anjám e xiwkárihá* [duties] *ye xod besyár woloveli/ farviw kardeyi.; Woli karde/ farviw az u bude ke farámuw karde/ farámowte bedehi/ bijak* [the bill] *rá bepardázad.//*

remission n **1** *ámorzew.* **2** (**a**) *kutáh kardan e zamán e zendáni ye kasi ke raftár e xub newán dáde. //baráye raftár e xub 6 máh az zendáni ye kasi káste wodan.//.* (**b**) *baxwudegi ye vám/ bedehi; káhew e bedehi/ vám./ az pardáxt e báź* [tax] *baxwude wodan; baxwudegi az pardáxt e hazine ye ázmun.//.* **3** *káhew (e dard, bimári). //káhew e náciz e tab.//*

remissly adj, adv *xeili woloveli kardan*

remissness n *woloveli; farviw*

remit v (**remitted, remitting**) **1** (**a**) *baxwudan. //vacar e zendániyaw rá baxwudand.//.* (**b**) *váxándan; baxwudan. //báź* [tax] *rá váxándand//.* **2** *wol kardan; kástan. //nabáyad az kuwew e xod bekáhim.//.* **3** **remit sth (to sb)** *bá peik (pul yá ciz e digari rá) be kasi yá jáyi ferestádan. //puli, ceki, bedehiyi rá bá peik ferestádan./ Xáhewmand-am bázmánde* ye bedehi) rá biderang bá peik beferestid./ bahre rá bá peik be newáni ye nouaw beferestid.//.* **4** **remit sth to sb** *(dátikán*) baráye dánestan e ánce ke báyad kard kári rá nazd e báládasti/ digari ferestádan. //parvande rá az dádgáh e paźuhew* [appeal(s)/ appellate court] *be diván e kehin ferestádeand.//*

remittance n **1** *bá peik pul ferestádan.* **2** *puli ke bá peik ferestáde wode; //barge rá por karde bá pul e xod ferestid.//*

remittent adj *(baráye tab yá bimári) pastáyi*

remnant n **1** (**a**) *pasmánde; bázmánde ye andak, "kárnáme ye Ardawir e Bábakán ke yeki az bázmándehá ye zamán e Sásán ast..." (ZBP. L4553, NKZZF). //pasmánde ye xorák/ cáwt./ Bázmándehá ye yek sepáh e wekast xorde/ darhamwekaste.//.* (**b**) *bázmánde; yádegár, "ze kuwew makon hic sosti bekár -- be giti joz u nistmán yádgár." (ZBP. L4952 SF); //yádgári az wokuh e gozawte.//.* **2** *tah; tekke ye tahmánde; tah e tup e (párce/ qáli). //foruw e bázmánde ye/ tekke ye tahmánde ye párce/ qáli//*

remold (US) *bengarid be* "retread"

remonstrance n *peiqáre; gele*

remonstrate v, **remonstrate with sb; remonstrate against sth** *peiqáre kardan; gele kardan az..., //az gostáxiyaw gele kardam./ peiqáre bá sangdeli* [cruelty] *be kudakán//*

remorse n **1** **remorse (fore sth)** *pawimáni; pawim; deriq; patet* [<Pahlavi, (ZBP. C2727 MK, BF)]; //Az in ke az didár e pedaraw hengám e marg sar báz zade bud saxt pawimán bud.; Az dard e pawimáni nágahán hame ye námehá ye deldáde ye xiw rá suzánd.; Zendáni az ágrefthá* [crimes] *ye xiw hic pawimáni nanemud.//.* **2** *delsuzi. //bandiyán/ dastgir wodegán* [the captives] *rá sangdeláne tirbárán kardand.//*

remorseful adj *pawimán. //xastuyi bá pawimáni* [remorseful mood]; *pawimáni//*

remorsefully adv *bengarid be* "remorseful"

remorsefulness n *bengarid be* "remorseful"

remorseless adj **1** *bi narmdeli; sangdeláne; bi delsuzi. //sangdeláne bi delsizi/ bi pawimáni* [remorseless]*//.* **2** *yekband; bi amán. //angizeyi/ viri* [urge] *bi amán//*

remorselessly adv *bi amán. //pásbánán rifte* [the criminal] *rá bi amán donbál kardand./ Dáruhá ye xeradpuw u rá biamán besu ye marg kewánd.//*

remote adj (**remoter, remotest**) **1** (**a**) **remote (from sth)** *durdast; "hami mádraw rá jegar zán bexast -- ke farzand jáyi wavad durdast." (ZBP. L3437 SF); "Mohammad dar andak ruzgári hame ye kewvarhá ye durdast rá zir e farmán ávard." (ZBP. L7504 DTH); dur; duroftáde; nánazdik, "be hokm e án ke az má dur budand va barjáyi nánazdik rafte." (ZBP, L557 TBH). //sarzamini, dehkadeyi. saráyi, rustáyi duroftáde./ dar duroftádetarin baxwhá ye Áfriqá./ Dar xáneyi duroftáde az har ábádáni* [town or village]*//.* (**b**) *dur; durdast. //dar áyande ye/ gozawte ye dur//.* (**c**) *dur; peivand e dur. //yeki az niyákán e duram.//.* (**d**) remote (from): *dur; bi peivand. //Soxanán e womá az zamineyi ke dar dast e goftogu dárim tá andázeyi dur ast./ cemhá* [facts] *ye, máyehá ye kárkardhá* [effect] *ye dur.//.* **2** *sard (raftár).* **3** *kam, andak, xord. //wáyesti*

andak [a remote possibility]; *baxti andak./ Hic nemidánam* [have the remotest idea] *ki án kár rá kard./ Hic nemidánam ki in nirang rá zad./ peivand e/ Vábastegi ye miyán e án do ruydád besyár andak ast.//*

remote control *farmán az ráh e dur; dast e nápeidá; dast e qeib, "...dasti az qeib borun áyad o kári bekonad." (Háfez). //bomb rá bá farmán az ráh e dur/ dast e qeib tarekándand.;* a remote control panel: *qáb e/ piwxán e farmán az ráh e dur.//*

remotely adv *hic. //Az hic ruy gomán nemiravad ke to bargozide wavi beravi Wiráz./ Án goftár hic bastegi be án zamine* [topic] *nadárad.//*

remoteness n *bengarid be* "remote"

remould *bengarid be* "retread"

remount v **1** *báz savár wodan.* **2** *báz bálá raftan (az pellekán, tappe va mánand e án); "zan Alirozá ne'mrom nana, az zine bálá nemrom, nana", "zine" = "nardebán" [Guyew e Neiwáburi].* **3** *(peikareyi rá) báz savár/ qáb kardan*

remount n *asb e nou/ tázedam (baráye yek savárkár)*

removable adj **1** *bardáwtani, darávardani, kandani. //In qahvejuw do páre dárad ke mitaván ánhá rá darávard/ birun kard.//*

removal n **1** *birun kardan; darávardan; bordan; bardáwtan.* **2** *kácálkewi. //*a removal van: *[ráde* ye/ máwin e/ kámiyon e] bárbari; ostádkár e kácálkewi//*

remove v **1** (**a**) **remove sth/ sb (from sth)** *forud ávardan, "va harce bar tan e u guwt bud hame forudávardand va goftand tá bemirad." (ZBP. L99 TB); barcidan; bardáwtan. "Haq e sobhán o ta'álá hejáb az cewm e án darviw bardáwt..." (ZBP. L2363 AT); bordan; birun gereftan, "va maltafehá dar mum gerefte birun kard va pas e án rá az miyán e mum birun gereft." (ZBP. L1181 TBH); bargereftan, "mardi az moridán e Weix xarboze ye wirin barmigereft va dar wekar sude migardánid." (ZBP. L2480 AT). //Bowqábhá/ ávandhá rá az ru ye miz barcidan/ bardáwtan; dast e xod rá az ru ye wáne ye kasi bardáwtan.; Án tandis rá be já* [site] *ye digari bordand./ Az yáne** [class] *ye zabán e Rusi barewán dáwtand.//.* (**b**) **remove sb (from sth)** *birun rándan; bardáwtan; barkenár kardan. //Cárkerdári** [diplomat] *rá az kár* [office] *barkenár kardan.; Az páygáh e farwini** [chairman] *barkenáraw kardand.//.* (**c**) *(raxt) kandan; (raxt) darávardan; birun kardan, "goft korsi biyárid tá páyafzár injá birun konad." (ZBP. L2723 AT); barkandan, "farmud tá jáme az u barkanand va az deh birun konand." (ZBP. L3799 GS); borun kardan, "borun kard Rumi qabá az baraw -- berehne wod az targ xaste tanaw." (ZBP. L6433 SF); báz kardan; forugereftan, "Xáje Mahmud dastár az sar forugereft." (ZBP. L2356 TBH); farágereftan, "Aborrahmán... xerqe naz vey dorugereft." (ZBP. L2469 AT); bázgereftan, "va guwe ye sajja'de az ru ye man bázgereft." (ZBP. L2731 AT); //koláh e, yumu** [coat] *ye/ dastkew e xod rá kandan/ darávardan/ borun kardan./ zaxmband* [bandage]*/ gac rá az bázu ye kasi báz kardan/ birun kardan/ darávardan.//.* **2** **remove sth (from sth)** (**a**) *zodudan; pák kardan. //nevewtehá ye ru ye divárhá ye ráh e zirzamini* [subway walls] *rá zodudan./ In ábgune* [liquid, solution] *lakkehá rá mibarad/ pák mikonad.; bá dastmál bazakaw rá zodud/ pák kard./ bardáwtan; zadan; taráwidan; kandan./ Muhá ye fozuni rá az miyán bardáwtan./ (pendárin) porsemánhá, gereftárihá, peiqárehá rá az miyán bardáwtan./ dodeli, tars rá az del e kasi zodudan; Bim e/ tars e in ke barxi kármandán/ kárgarán fozuni bude va bexáhand az kár bikárewán konand nágahán az miyán bardáwte wod.//.* **3** **remove (from sth)** *baráye kár yá zendegi be já ye digari raftan. //Az Landan dárim miravim birun e wahr (baráye kár yá zendegi).; Kasáni ke be má kálá miresánand jábejá wode be Kermán rafteand.//.* **4** **once, twice, etc removed** *(baráye barádar, xáhar, doxtardáyi; doxtar-jámer** [aunt] *va mánand e án) az powti digar. //*a first cousin's child: *doxtardáyizáde//*

remove[2] n **1** **remove (from sth)** *(beáyin) (dareje ye/ gám e) duri. //Dástán e womá xeili az rásti dur ast./* <u>feel a child's suffering at one remove.</u>: *ranj e kudaki rá be nám e pedar/ mádar/ yeki az nazdikán daryáftan/ fahmidan.//.* **2** *(dar barxi dabirestánhá) baxw e viże ye baccehá ye 14 sále*

removed adj, **removed (from sth)** *na xeili dur az; nazdik e..., //guwáyi** [an accent] *na xeili dur az Rawti.; zandi/ gozárewi saxt dur az rásti* [far removed from the truth]*//*

remover n **1** *(dar vážehá ye serewte) ...pákkon; ...bardár; ...zodáy. //zodáyande ye lakke; rangzodáy; lákzodáy* [varnish]*//.* **2** *bárbar; (bongáh e/ ádam e) kácálkewi/ kácálkew*

remunerate v *dastmozd/ páymozd dádan*

remuneration n *dastmozd; páymozd/ mozd*

remunerative adj *sudávar. //kári, páygáhi saxt sudávar//*

renaissance n **1 the Renaissance** *táze kardan e/ gardánidan e honar va soxan dar sadehá ye 14, 15 va 16. Táze kardan e áyin/ áyin e táze; "be báq táze kon áyin e din e Zartowti -- konun ke lále barafruxt átaw e namrud." (Háfez); frawkart* [<frawokarti (Avestáyi) besanjid bá "fraw-"* (fresh) *EDPL]. //honar e/ soxan e frawkart*/ áyin e táze dar honar va soxan; honar e/ soxan e nou//.* **2** *áyin e táze; frawkart*. //Aknun musiqi ye mardomi dar frawkart* ast.//*

renal adj *(vábaste be) gorde. //páláyew e xun bá gorde ye sáxtegi//*

rename v *báznámidan; nám e nou nehádan bar..., //bar kuceyi, kewvari, asprisi* [horse-race course] *námi nou nehádan./ Án kawti rá báznámide "Nuh" xándand.//*

renascent adj *báz zende wodan; báz bekár oftádan. //delbastegi ye novin va parvá be ruzgárhá ye sade ye miyáne.* [medieval times]*//*

rend v (pt, pp **rent**) **1** *(bástáni yá beáyin) daridan; wekáftan; eftálidan (ZBP. C2302 FM). //jáme bar tan daridan; Án babr wekáraw rá derid/ eftálid./ kewvari ke peiro ye jang e daruni dopáre gawte./ Án sang wekáfte wod/ wode bud.; Qarivi* [scream] *ásmán rá darid.; faryádhá ye delxarw e komakxáhi* [heart-rending]*//.* **2 rend sb/ sth (from sb/ sth)** *be zur/ bá setam jodá kardan. //Sarbázán kudakán rá az mádarewán bezur jodá kardand.//*

render v **1 render sth (for sth) (tosb)** *nehádan; pardáxtan; kardan; nemudan; pásox dádan. //arj nehádan* [render homage]*; gardan nehádan* [obedience]*; sar sepordan/ sarsepordegi kardan* [allegiance]*./ pádáwi* [reward] *baráye kárhá ye anjám wode* [rendered services]*./ dar barábar e badi xubi kardan; badi rá bá xubi pásox dádan./ downám rá bá downám pásox dádan./ baráye kasi kár e xubi kardan; Be barxiyán e dożaxtari* [disaster victims] *komak resándan./ xodá rá sepás goftan/ kardan//.* **2** *pul ferestádan va be womári* [account] *rixtan. //Sad dolár pul ferestáde, be womár váriz wode.//.* **3** *wodan, budan; kardan; gardánidan. //Peiro ye egnesti** [accident] *zamingir wodan; kári ke womá kardid peimán e/ peimán-náme* [contract] *ye má rá bi arzew gardánid.//.* **4** *anjám dádan; pardáxtan; harjá juri tarjome miwavad. //Taknavázi ye piáno xub anjám wod./ "Otello" bad bázi wod/ bad namáyew dáde wod./ Honarmand labxand e narmaw rá xeili xub az kár darávarde bud/ pardáxte bud.//.* **5 render sth (into sth)** *tarjome kardan*. //"bon voyage" *rá be Engelisi ce tarjome mikonid?; Cáme rá be zabánhá ye digar tarjome kardan dowvár ast.//.* **6** *gac andáyidan; bá gac andudan; ástari zadan. //divárhá rá (bá) gac andudan.//.* **7 render an account of oneself, one's behavior, etc** *cem e gofte ye/ karde ye xod rá báznemudan.* **8 render sth down** *áb kardan [con carbi/ kare rá].* **render sth up** *(beáyin) dádan, "hame sarbesar tan be kowtan dahim -- az án beh ke kewvar be dowman dahim." (SF); sepordan; separ andáxtan. //deżi, wahri rá be dowman dádan/ sepordan; ján be jánáfarin sepord* [render one's soul to God]*//*

rendering n **1** *anjám, namáyew; neváxtan. //neváxtani wurangiz/ naqmeyi wurangiz az Báx* [Bach] *naváxtan.* **2** *//tarjome ye nebewte ye Tázi be zabán e Espániyáyi//.* **3** *ástari (gac)*

rendezvous n **1 rendeavous (with sb)** *didár; didárgáh. //tasu* [o'clock] *ye cahár bá Maniże dar meixáne peimán e didár nehádan.//.* **2** *didárgáh; pátoq. //In qahvexáne didárgáh e/ pátoq e nevisandegán va honarmandán ast.//*

rendezvous v, **rendezvous (with sb) meet (sb)** *bá yekdigar dar jáyi didár kardan. //Án do rasad* [platoon] *dar jangal barábar e barnáme beham miresand.//*

rendition n *wive ye anjám/ namáyew/ naváxtan. //Gáteyi** [sonata] *az Báx* [Bach] *rá xeili zende namáyew dádan/ neváxtan/ xándan.//*

renegade n **1** *ruygardánande, "pas begardand goruhi az iwán va iwán ruygardánandegán-and." (ZBP. L6816 TTT); tárikdin (ZBP. L985); tabáhkiw (ZBP. L997); áwmuq, "pas áwmuqi con bahre va pádáw xáhad va baráye badi va áwmuqi u rá nadahand va áwmuq az ráh e kin dastras bá án kuh e Damávand yábad." (ZBP. L7813 ZVY); naquwá, "naquwá án rá guyuand ke az kiw e pedari ye xod dast bardárad va be kiw e digari daráyad." (ZBP. L7633 DTH); bizár wode, "Johudá iwán rá begereftand va bezadand va azáb hamikardand ke bizár wavand va iwán nawodand." (ZBP. L121 TB); bar kasi birun ámade, "xodá ye azzavajal goft Qárun az qoum e Musá bud fabaqá'aleyhem bar iwán birun ámad, ya'ni iwán rá moxálefat kard." (ZBP. L2070 TB); bargawte; bázgawte, "ke harkas ke bargardad az din e pák -- ze yazdán nadárad be del bim o bák." (ZBP. L3215 SF); bargawtan; bargawte, "be hic ciz az xodávand barnagardand..." (ZBP. L2936 AT). //pristári* [a priest]*, áyawti* [spy]*/ sarbázi áwmuq/ ruygardánande.//.* **2** *sarkaw; wurewi. //dastehá ye wurewi/ wurewiyán dar kuhestánhá//*

renege, renegue v **1** **renege (on sth)** *az... gardidan, "con u bázgardad ze goftár e xiw -- bebinad ze man dard o timár e xiw." (ZBP. L6181 SF); kámestan, "va az án geránbahá bud kámestandid va nazdik bud ke naxanadi." (Kawfolasrár) (ZBP, C3102 FM).* **2** *(dar bázi ye barg va mánand e án) váxándan/ pasgereftan*

renew v **1** *nou kardan. //Karakhá** [tyres] *ye kohne/ farsude; guybálewhá* [bearings/ ball-bearings] *ye; loqme-tormozhá* [brake-blocks] *ye kohne rá nou kardan./ Dar jám e máhi áb e táze rixtan; anbár e zoqálsang e xod rá por kardan./ Án afruze** [light bulb] *rá báyad nou kard//.* **2** *(pendárin) zende kardan; ján baxwidan; //bá wur e tázeyi be kár pardáxtan; Siki* [brandy] *niru ye tázeyi be u baxwid.; Pas az namáz ravánam táze gawt./ Mehrabániyaw máye ye án gawt ke án mard báz bá u sar e mehr áyad.//.* **3** (**a**) *az sar gereftan; padisár gereftan (ZBP. C3898 FM). //kafti*/ taki/ táxtotázi rá padisár gereftan./ Fardá ye án ruz ráh rá padisár gereftim.; Peidáyew e nágaháni va táze ye ázárew e harásgarán* [terrorist violence]./ *kuwewhá ye xod rá baráye wekastan e válini** [a record] *az sar gereftan.//.* (**b**) **renew sth (with sb/ sth)** *bázsáxxtan; az sar gereftan. //Dustiyi, peivandi, áwnáyiyi rá báz az sargereftan./ Xalabán báz bá borj e ráhnamáyi sávew gereft* [renew contact]*/ soxan goft.//.* (**c**) *bázgoftan; bárhá goftan, "bárhá gofteam o bár e degar miguyam -- ke man e delwode in rah na be xod mipuyam." (Háfez); Darxásti, geláyeyi, xordegiriyi, peiqáreyi rá bázgoftan. //Peivand e zanáwuyiyemán rá bázgoftim* [renew one's marriage vows]*./ piwnahád e komak e xod rá bázgoftam.//.* **4** *nou kardan. //gozarnámeyi, parváneyi, keráyeyi, peimán námeyi rá nou kardan./ Pazirenevisi ye xod rá be máhnámeyi* [subscription to a journal]*/ hamvandi ye xod rá dar báwgáhi* [membership of a club] *nou kardan.; Yek hafte ye digar ketábháyi rá ke az deź e nepewt* [library] *vám gerefteand nou kardan.//*

renewable adj *báz nou kardan. //Áyá in parváne rá mitaván báz nou kard?//*

renewal n **1** *bázsázi ; nougari [M. Moqaddam]; az sargereftan. //nougari ye goftoguhá* [renewal of negotiations] *be har rixt ke báwad máye ye xownudi ast.; bázsázi ye/ nougari ye baxwhá ye viráne ye wahr.; tárix e nougari* [the renewal date]*//.* **2** *nougari, //In hafte candin (kár e)* [several renewals] *nougari dáwtim.//*

rennet n *panirmáye, "va meqdár e dángi panirmáye andar vey hal konand..." (ZBP. L5325 ZX); "va panirmáye ye xarguw... andar áb e sard hal konand." (ZBP. L5354 ZX)*

renounce v **1** (**a**) *dast az... wostan; vágozáwtan; vágozár kardan; dast az... bázdáwtan: "báyad ke mazhab e in Mazdak qabul nakoni va dast az u bázdári." (ZBP. L177 TB); boridan; hewtan; váhewtan. //Dast az dávi* [a claim]*, farnámi* [title]*, awáyi*/ haqqi/ abarmándi** [privilege] *bázdáwtan.//.* (**b**) *vel kardan, rahá kardan, kenár gozáwtan; dast az... bázdáwtan. //nuwábehá ye meimand e siki, sigár (kewidan), ránandegi ye bimgin/ biparvá rá kenár gozáwtan.; Dast az zendegi ye ágrefti ye piwin e xod* [old criminal way of life] *bardáwteand.; Diri napáyid ke andiwe ye be xáne residan rá piw az tárik wodan e havá rahá kardam.//.* **2** **renounce sb/ sth (for sth)** *dast az... bázdáwtan; hewtan; bad dánestan. //Dast az ahriman va hame ye kárhá ye ahrimani bardáwtan.; Ahriman va hame ye kárhá ye ahrimani rá nafride dáwtan./ Harásgari** [terrorism]*/ dáruhá ye xeradpuw rá gajaste dáwtan/ bad dánestan.; Peimánnámeyi* [a treaty]*, peimáni rá nangin dánestan/ gajaste/ nafride dáwtan./ Ármánhá, bonesthá, bávarhá ye piwin e xod rá hewtan.; Dast az Eslám bázdáwte va tarsá gawte.//.* **3** *az... boridan. //az kasi boridan./ Az pesar e xiw boride u rá nábordár e wáyandeyi* [worthy heir] *nadánest.//*

renouncement n = renunciation

renovate v *táze kardan, "barafrázam andar jahán dád rá -- konam táze áyin e milád rá." (ZBP. L3207 SF); nou kardan; nesárdan* [<Pahlavi, (ZBP. C7362 BF)]*

renovation n **1** *tázesázi; nousázi; nesárew*. //dar dast e nousázi (budan)/ dánewkade rá baráye nousázi/ nesárew* basteand./ nousázi* [renovation]*/ naqwe ye/ barnáme ye nousázi/ nesárew*//.* **2** *nousázi; nesárew*. //káx rá sarásar nousázi karde dar in ráh hazine ye gazáf mikonand.//*

renovator n *tázegar*; nousázgar; nesárdár* [bengarid be* "renovate"*]*

renown n *nám, "dar in farzand e najib negáh dáwt va in ázádmard vajih gawt va nám gereft." (ZBP. L652 TBH); áváze; námbordári; bolandávázegi; xonidegi, "yeki bá sarafráz gardankewán -- xonide savárán e dowman-kowán." (ZBP. L635 SF). //*win renown: *námbordár gawtan./ (ávázexán/ xánandeyi) námbordár gawtan./ honarmandi* [artist] *xonide/ bolandáváze.* [of great renown]*//*

renowned adj, **renowned (as/ for sth)** *námi, námbordár, bolandáváze; xonide, "yeki bá sarafráz gardankewán -- xonide savárán e dowman-kowán." (ZBP. L6135 SF). //dar honarpiwegi* [actress/ acting] *bolandáváze.//*

rent[1] n **1** *keráye, keri/ kerá "man birun ámadam va goftam sotur bázdahid va keri bázsetánid, keri tá be Newábur girid. Man bázgawtam." (ZBP. L2968 AT). //Se hafte keráye bedehkár budan/ pas oftádan; dar xáneyi bi keráye* [free of rent] *zistan./ Agar keri/ keráye pardáxt nawavad báyad saráy rá tohi konand; Baráye kewtmandi* [farming land] *keráyeyi gazáf/ náciz pardáxtan./ keráyehá báz dárad bálá miravad.; keráyenáme* [a rent book]*/ peimán e keráye* [a rent agreement]*/ keráyesetán* [a rent collector]*//.* **2 for rent** *(beviźe dar Ámriká) baráye keráye; keráyeyi*

rent v **1 rent sth (from sb)** *keráye kardan; keri kardan. //Az bongáhi kolbeyi baráye estár** [holiday] *keráye kardan; Celpardak** [video] *az án e womá-st yá keráyeyi ast?//.* **2 rent sth (out) (to sb)** *cizi rá be kasi keráye dádan; be keráye/ keri dádan; be mozd dádan [besanjid bá "zan be mozd" (guyew e Fársuni) kasi ke zan e xod rá keráye dahad.]. //Áqá ye Wáhpur in zamin rá sáli hezár dolár be má keráye dáde/ midahad./ In Jamjám*/* TV *rá be man keráye/ be kerá midahid?//.* **3 rent (at/ for sth)** *be keráye raftan/ dádan baráye..., //saráceyi* [apartment] *be keráye ye hezár dolár dar máh.; Án sáxtemán sáli do hezár dolár keráye miravad.//*

rent[2] n *páregi; wekáf; cák. //xorwid az wekáfi miyán e abrhá daraxwid.//*

rent[3] (pt, pp of rend) *zamán e gozawte va setáy e kárváźe az* "rend"

rentable adj *keráye; keráyeyi*

rental n **1** *keráye; keráyebahá; keri, "man birun ámadam va goftam sotur bázdahid va keri báz setánid... keri tá be Newábur girid. Man bázgawtam." (ZBP. L2968 AT). //har se máh si dolár keráye ye telefon/ vákubar* dádan.//.* **2** *keráye; kerá; keri.* //rental charges: *keráye; keráyebahá//*

rent-free adj *bi keráye; ráyegán. //saráyi bi keráye; dar otáqháyi bikeráye newastan//*

rent rebate *baráye kasáni ke darámad e kam dárand az keráyebahá kástan*

renunciate v *bengarid be* "renunciation"

renunciation n **1** also **renouncement** *hewtan; foruhewtan; dast az... bázdáwtan, "báyad ke mazhab e in Mazdak qabul nakoni va dast az u bázdári." (ZBP. L177 TB). //dast az táj o taxt bázdáwtan//.* **2** *váhewtan. //dahm; váhewtan e xáhewhá//*

reopen v *dobáre báz wodan/ kardan; bázgowádan. //hafte ye áyande kahestán** [parliament]*/ dabestánhá bázgowude miwavad./ maqázeyi rá bá námi novin bázgowudan./ jostári, segálewi, goftowonudi rá padisár gereftan* [reopen a discussion]*./ bázjuyi* [inquiry]*/ parvandeyi/ dádrasi ye ádamkowi bázgowude gawt.; Zaxmhá ye kohne rá táze/ báz kardan.//*

reorder v **1** *báz... dastur dádan; bázfarmudan, "sálár e dozdán rá bar u rahmat ámad va jáme bázfarmud." (ZBP L3803 GS).* **2** *bázárástan; áráyew e nou dádan, //Kácál* [furniture] *rá bázárástan/ áráyew e nou dádan//*

reorder n *dastur e dobáre; bázfarmáyew. //Báz baráye xarid e cárbandihá ye Xayyám dastur dádan./ barge* [form] *ye viźe ye dastur e xarid e dobáre.//*

reorganization; reorganisation n *bengarid be* "reorganize"

reorganize; reorganise v *az nou/ báz sázmán dádan*

rep[1]**, repp** n *párce ye pardeyi yá baráye rukew e newim/ sandali; párce ye maxmal e kebriti*

rep[2] n = representative (n2). //*namáyande ye cápxáneyi budan//*

rep[3] n = repertory *(kutáh wode) dar namáyewhá ye kutáh bázi kardan*

repair[1] v **1** *duxtan; peivandidan, "ke bargirad án rá ke to afkani? -- ke peivandad án rá ke to bewkani?" (ZBP. L4825 SF); rást kardan, "Bubakr befarmud tá rást kardand [báre ye wahr rá] ..." (ZBP. L748, FM, Tárix e Sistán); nik kardan, "va na'lein e pá ye capaw az wetáb raftan begosixt va án na'lein e gosixte be angowt e páy andarávixt ... pas Abubakr na'lein e rasul salavátolláh elayh nik kard." (ZBP. L6839 TTT); vaw kardan* [besanjid bá "vawkard" <Kordi ye Hourámi]. //ráhi, panjereyi , pangáni*, pirhani rá vawkardan*/ nik kardan.//.* **2** *dorost kardan; cáre kardan; vaw* kardan; nesárdan*. //laqzewi/ oftádegiyi* [omission] *rá dorost kardan/ vawkardan*; zanáwuyi ye wekasteyi rá vaw* kardan; Áyá ásibi ke be peivandhá ye jaháni* [international relations] *reside mitaván vawkard?//*

repair n **1** *vásác* [<sác* (Hourámi)]; vawkard* [Hourámi*]. //jádeyi dar dast e vawkard*; Goldán conán ásib dide bud ke vásác*-kardani/ vawkardani* nabud.; maqáze ye vásác* e docarxe; vawgáh* e docarxe; vawgáh** [repair shop]//. **2 repair (to sth)** *vásác*; vawkard* [Hourámi]. //Án maqáze baráye vawkard** [repairs] *baste ast./* Heel repairs while you wait.: *vásác* e kafw sardasti/ biderang*//. **3 in good, bad, etc**

repair; in a good, bad, state of repair *xub, dorost, bad, tabáh, xaráb/ Rádeyi* rá xub negahdáwtan* [keep sth in good repair]*; Án xáne/ sará saxt viráne wode, niyáz be vawkard* dárad.//*

repair[2] v, **to repair...** *(beáyin yá soxanvari) didár (e payápei yá womár e faráván). //tábestánhá rixtan e mardom be kenár e daryá* [repair to seaside]*; bogzár hamegi berizim be meixáne.//*

repairable (adj) *vawkardani*, nik kardani; dorost wodani; nesárdani**

reparable (adj) *rást kardani; dorost wodani; cárepazir; cáredár; nesárdani* [<Pahlavi]. besanjid bá* "repair, repairable"

reparation n **1** **reparation (for sth)** *tává́n; pádafráh*; *jobrán. //baráye bezehhá* [sins] *ye xiw be xodá*, *pádafráh dádan* [retribution].//. **2** **reparation** *tává́n e ásibhá ye/ ziyánhá ye jangi. //baráye ásibhá ye/ziyánhá ye jangi./ Baráye ásibhá ye jangi tává́n e gerán setandan/ setadan.//*

repairer n *vásácgar* vawgar*; ...-sáz; vawkaru* [<Hourámi]. //*a watch repairer: *pangánsáz*; vawgar e pangán*//*

repartee n **1** *zabánávari; zabánderázi (zebardasti dar dádan e) pásox e dandánwekan. //zabánávar budan; dar dádan e pásox e dandánwekan zebardast budan.//.* **2** *goftowonudi ke dar án pásoxhá ye dandánwekan dahand va setánand. //Az do su ye miz e wám pásoxhá ye tondotiz va dandánwekan beham midádand.//*

repast n *(beáyin) cáwt; cewte. //az cáwti sabok hambáz wodan//*

repatriate v, **repatriate sb (to sth)** *be mihan e xod bázferestádan/ bázávardan/ bázgardándan./ panáhandegán, zendánián e jangi, kucandegán rá be mihan e xod bázferestádan/ bázgardándan.*

repatriation n *bengarid be* "repatriate"

repay v (pt, pp) **1** (**a**) **repay sth (to sb)** *bázpardáxtan; pas dádan; vátuxtan; //bedehiyi, gerouyi, vámi rá bázpardáxtan.; Agar bist dolár be man vám dahi fará pasat midaham.//.* (**b**) *pas dádan; bázpardáxtan, bargardándan. //Bist dolárat rá pas dád/ bázgardánd?//.* **2** **repay sb (for sth); repay sth (with sth)** *pádáw dádan; pardáxtan; pásox... dádan. //Cegune mitavánam mehrabáni ye womá rá pásox daham?; Bongáh baráye saxtkuwi pádáwi* [bonus] *be u dád.//*

repayable adj *bázpardáxtani; pasdádani; vátuxtani*

repayment n **1** *bázpardáxt. //pawnháyi** [bonds] *ke zamán e bázpardáxtewán sar-reside./ bázpardáxt baráye kárháyi ke kardeyi/ kuwewháyetán baráye pák kardan e vám.//.* **2** *pardáxt. //baráye pák kardan e vám* [clear a debt] *báyast/ báyastan do pardáxt e digar kardan./ do sále mitaván bázpardáxt.//*

repeal v *(dádi rá) váxándan; pas gereftan; ulvarzidan* [<Pahlavi, (ZBP. C2248 BF)]*

repeal n *bengarid be* "repeal, v"

repeat v **1** (**a**) *báznevewtan; bázgoftan, "va in soxan be Weyx bázgoftand..." (ZBP. L2675 AT); forugoftan, "tá báng e namáz be guwaw forumiguyad Weyx dahán bar guw e vey nehádе ast va be guwaw forugofti..." (ZBP. L2926 AT); bárhá + kárváže; vá + kárváže; báz + kárváže. //kári, kuwewi rá báz anjám dádan//.* (**b**) *báztáxtan; bázkaftan*. //Conin cizhá ye arzáni báz peidá nemiwavad/ gir nemiáyad./ Án váls rá yek bár e digar naváxt/ báznaváxt./ bárhá goftan; bár e degar goftan, "bárhá gofteam o bár e degar miguyam -- ke man e delwode in rah na be xod mipuyam." (Háfez); Soxani/ zabán-dádani/ darxásti rá bázgoftan./ In soxan rá piwtar gofte budam?; Ánce rá gofte bud báz goft.//.* (**c**) **repeat (itself)** *bázgawtan. //womár e dahdahi ye bázgawti.; (Áyá) tárix/ gozawte bázmigardad?//.* **2** (**a**) *boland boland xándanl/ boland boland az barxándan; //pas az man sougand rá bolandboland bázguyid!; Gofte ye u rá váže be v áže (boland boland az bar) bázgoft.//.* (**b**) **repeat sth (to sb)** *bázgoftan. //soxanánaw candán zewt bud ke ánrá báznatavá́n goft./ Ánce rá ke goftam (baráye kasi) bázgu nakoni//.* **3** **repeat (on sb)** *torw kardan; bá ároq bálá ávardan; nowxár kardan; //Piyázháyi rá ke xordi hei dári/ hami dári bá ároq bálá miyávari?//.* **4** *(bázargáni) báz... ferestádan. //báz cizi rá dastur dádan; dobáre xaridan/ foruxtan.//*

repeat n **1** *dobáre, báz. //yek soxanráni/ soxanparákani rá bázparákandan; yek namáyew e jamjám*/* TV *rá báz/ dobáre namáyew dádan./ namáyewi* [performance] *dobáre; (bázargáni) dastur e dobáre.//.* **2** *(musiqi) (newán e) dobáre/ báznaváxtan*

repeatable adj *bázgoftani; báz anjám dádani. //soxanánaw rá nemitavá́n bázgoft/ bázgu kard.//*

repeated adj *dobáre; báz; payápei. //Kusthá ye, howdárhá ye, egnesthá** [accident] *ye payápei//*

repeatedly adv *bárábár; bárhá. "bárhá gofteam o bár e degar miguyam -- ke man e delwode in rah na be xod mipuyam." (Háfez). //Bárhá az u xáhew kard bázistad.* [to stop]*//*

repeater n (*kohnewode). **1** haft tir.* **2** *pangán* e moci yá divári* [watch, clock] *ke sar e tasu* [hour] *mitavánad do bár zang bezanad.* **3** *dastgáhi ke dobár zang mizanad yá newáne midahad.*

repel v (**repelled, repelling**) **1** *gardándan, "ke... balá begardánad..., "be ruzgár e salámat wekastegán daryáb- ke jabr e xáter e meskin balá begardánad." (ZBP. L3739 GS); gardándan, "sevom bá siyáhi kamar bar miyán -- begardánam in bad ze Iránián." (ZBP. L6114 SF); rándan, "co goftárhá yek be digar namánd. -- baráwoft va az piw e taxtaw beránd." (ZBP. L6296 SF); bar sine ye... zadan, "moddeyi xást ke áyad be tamáwágah e ráz -- dast e qeyb ámad o bar sine ye námahram zad." (Háfez); sepuxtan; anáftan* [riwe ye aknun "anáb-" [<Pahlavi, (ZBP. C3348 MK)]* //repel an attacker: *bar sine ye kaftári*/ táxtotázgari zadan./* repel an attack/ invasion: *kafti*/ táxtotázi rá bázgardándan/ bázpasrándan/ anáftan*./ (pendárin) in talan** [surface] *nam barnemidárad.//.* **2** *napaziroftan; rándan; bar sine ye... zadan. //Har gune piwnahád e komaki rá napaziroft/ bázpasránd.//.* **3** *anáftan*; sepuxtan; bázpasrándan. //Do mex* e abáxtar* [north magnetic poles] *hamdigar rá miránand/ misepuzand.//.* **4** *bizár kardan; delzade kardan. //Mu ye carbaw del e án doxtar/ bánu rá behamzad.//*

repellent adj **1** **repellent (to sb)** *...-sepuz; ...-anáb*; delbehamzan; bizár konande. //Bu ye guwt e gandide ke del e ádam rá beham-mizanad./ Xodxáhiyaw saxt delam rá beham-mizanad./ saxt máye ye bizári ye man ast.; Hamáná andiwe ye buyidan e casb delam rá beham mizanad.//.* **2** *...-anáb*; ...-sepuz. //párce ye báráni/ áb-sepuz//*

repellent (n) *(bá námváźehá) ...-sepuz/ ...-anáb; Án máye ye ximiyáyi xarfastarán* [insects] *rá misepuzad/ dur miránad. //sepuze*; anábe*. //Kami az in pawe-sepuz be páyat bemál.;* waterproof: *áb-sepuz; sepuze*; anábe*; sepuxtár**

repent v **1** **repent (of sth)** *(beáyin/ beviźe dar din) bexod bázgawtan, "torá ey Demne án behtar báwad ke bexod bázgardi va az ruz e oqubat e áqebat biyandiwi." (ZBP. L1769 DB); bargawtan, "va goft ey weyx toube kardam va az án bargawtam." (ZBP. L2469 AT); az cizi del/ dast/ dahán wostan, "dáye az án soxan dahán bewost." (ZBP. L2500 AT); bázgawtan, "gereftanw behtar ze kowtan bovad -- magarw az gonah bázgawtan bovad." (ZBP. L3367 SF); pawimáni xordan, "andiwe kardan ke ce guyam beh az pawimáni xordan." (ZBP. L3528 GS); dast be dandán gazidan, "malek dast e tahayyor be dandán gazidan gereft." (ZBP. L3588 GS); bázgardidan, "didani be ebrat va pandi har bandeyi rá bázgardide." (ZBP. L153 TTT). //Az gonáhán bázgawte az xodá ámorzew bexáh!; Az divánegi ye xod* [foly]*, saxt pawimán gawt./ Az in ke be án nábekár* [rascal] *conán dastodelbázi kardam* [generous] *pawimán-am.//.* **2** **marry in haste, repent in leisure** *bengarid be* "marry".

repentance n, **repentance (for sth)** *pawimáni, bázgawt; bázgardidegi; peźmáni. //pawimáni nemudan//*

repentant adj, **repentant (of sth)** *pawimán; pawim; peźmán; bázgardide. //gonahkári* [sinner] *pawim/ bexod bázgawte; roxsári pawimán; pawimáni. //pawim/ pawimáni az divánegi ye u* [folly]*//*

repercussion n **1** *payámad (e nágovár). //kenárejuyiyaw az kár baráye bongáh payámadhá ye nágovári darbar xáhad dáwt./ payámadhá ye nágovár va payápei ye pasádast zistan* [living on credit]*//.* **2** (**a**) *lagad zadan; //xordan va bargawtan* [recoil after an impact]*//.* (**b**) *báztáb; peźvák*

repertoire n *ánce honarmandi dar cante dárad; ganjine ye honari ye (yek honarmand). //ganjine ye honari ye xod rá gostarew dádan/ gostardan./ Án naqme dar cante ye honari ye man nist.; (pendárin) xodaw Jokestán* ast ["jokestán" (Ariyá Wakibi)]. //Az wuxihá ye zewt, cante ye pori dárad.* [a wide repertoire]*//*

repertory (infml **rep**) n **1** *namáyewhá ye kutáh. //dar namáyewhá ye kutáh bázi kardan//.* **a repertory actor** *honarpiwe ye viźe ye namáyewhá ye kutáh.* **2** = repertoire. **repertory company theatre/ theater** *dáláyi** [company] *viźe ye namáyewhá ye kutáh*

repetition n **1** (**a**) *báz...; vá...; //bá bázxáni* [repetition] *yád gereftan//.* (**b**) *báz...; bázgawt. //pas az candin bár bázxáni/ bázguyi/ bázanjám dádan; Digar nabinam ke conin raftári az womá sarzanad!//.* **2** *dobáre...; dobárekári; dobáre soxan e piwin rá goftan/ bázgoftan*

repetitious, repetitive adj *(biwtar xárdári) yeknaváxt. //kári/ áhangi heknaváxt.; porsewhá ye peidarpei/ yeknaváxt.//*

repetitiously; repetitively advs *bengarid be* "repetitious"

repetitiousness; repetitiveness ns *bengarid be* "repetitious"

rephrase v *soxan e digari bázgoftan (va rouwantar sáxtan). //soxani, porsewi, hekáti** [a point] *rá be soxani digar bázgoftan//*

repine v, **repine (at/ against sth)** *nálidan, deriqidan; deriq xordan. //Az badbaxti ye xod nálidan* [repine against]*./ az sarnevewt/ baxt e xod nálidan//*

replace v **1** *dar jáy e xod báznehádan; báz jáy nehádan, "[Mohammad goft]: "pas delam báz já nehád va yek angowtari dáwt bed-án mohre kard va sedigar mard barxást va dast be wekam e man forumálid sorost*

wod...." (ZBP. L242 TB); //Ketáb rá ru ye raf sar e já ye xod nehádan; Guwi [receiver] *rá sar e já ye xod nehádan.//.* **2** *jáy e... rá gereftan; jánewin e... wodan. //Ásmard** [robot] *dárad dar gizre** [assembly line] *jáy e mardom/ ádam rá migirad.; Hic ciz mitavánad jáy e mehr e mádar rá begirad?; Namáyandeaw* [deputy] *jánewin e u gawte, rahbar* [leader] *wod.//.* **3 replace sb/ sth (with sb/ sth)** *jánewin kardan. //Kárámad nist* [inefficient] *va báyad kas e digari rá jánewinaw kard.; Jáy e wiwe panjere ye wekaste wiwe ye nou andáxtan* [with a new one].*//*

replaceable adj *jánewin kardani; jánewinipazir*

replacement n **1** *jánewini/ jánewin. //jáy e baxwhá ye farsude yadaki ye nou jánewin kardan/ já gozáwtan//.* **2 replace (for sb/ sth)** *jánewin. //Baráye Sudábe ke bimár gawte jánewini yáftan./ kármandán e jánewin* [replacement staff]*//*

replay v **1** *báz/ dobáre bázi kardan.* **2** *bázneváxtan/ báz newán dádan; dobáre zadan [con sázi rá]*

replay n **1** *ávard e/ bázi ye dobáre.* **2** *báz namáyew dádan; báz newán dádan. //kust e wiyáni** [a penalty kick] *rá báz newán dádan//*

replenish v **1 replenish sth (with strh)** *bázágandan; báz por kardan. //bogzár jámat rá báz porkonam. Ewkáf e jáme ye xiw rá báz ágandan.//.* **2** *anbár rá por kardan. //xorák e sag/ gorbe, cub* [timber]*, káqaz e yáddáwt* [note-paper]*, afruze/ lámp* [lamp] *xaride va anbár e xod rá báz porkardan*. [replenish one's stocks]*//*

replenishment n *be* "replenish" *bázgardid.*

replete adj, **1 replete with sth** *ágande/ por/ sir az/ bá..., //Wiráni ke tá náq wekár xordeand* [replete with their kill]; *Pas az cáwti bozorg* [a large meal] *sir e sir budan* [feel replete]*.//.* **2** *por; anbáwte; ágande. //saráyi ágande az hamegune cizhá ye novin baráye kár e ásán/ ásudegi* [modern conveniences]*//*

repletion n *pori, siri. //tá náq por budan; sir e sir budan; siri//*

replica n **1** *pacin* [az "paccin" Pahlavi/ niz "paiticayana" (Avestáyi), EDP].* **2** *pacin*; nemune ye kucak. //Az borj e Ifel/* [Eiffel] *pacin* e/ nemune ye kucaki sáxtan.//*

replicate v *vacani*/ pácini* sáxtan* [copy]*; be rixt va rang e... darámadan/ darávardan. //pust e áftábparast* [the chameleon] *be rixt e va rang e bum e pirámunaw darmiáyad.//*

replication n *bengarid be* "replicate"

reply v (pt, pp **replied**) **1 reply (to sb/ sth) (with sth)** *pásox dádan; patváze kardan (ZBP. C5667 FM); peiváze kardan; //be porsewi, námeyi, piwmári* [accusation] *pásox nadádan/ patváze nakardan./ bá yáddáwt e kutáhi pásox dádam.; Pásox dád, "bigomán na; Pásox dád kár dárad.//.* **2 reply (to/ with sth)** *pásox dádan; vákonew kardan. //bá takán dádan e sar pásox dád.; Dowman átaw e má rá pásox dád.//*

reply n **1** *pásox, peiváze, petváze. //Pásoxi nadád./ Dar pásox be cálew e womá ce kard?//.* **2** *pásox; //Cand pásox be ágahi daryáft kardan; parnusi** [telegram]*, pecnáyi** [envelope] *ke pul e pásoxaw/ petvázaw az su ye ferestande pardáxte wode.* [a reply-paid...]*//*

repolarization; repolarisation n *licán*; licánew [<licán, Hourámi]*

repolarize; repolarise v *licánidan [<licán, Hourámi]*

report v **1 report (on sb/ sth)(to sb/ sth); report sth (to sb)** *gozárew dádan; báznamudan, "va in hálhá u rá ma'lum migawt ke monhiyán dáwt bar hamegán ke anfás miwomordand va báz minamudand." (ZBP. L1034 TBH); ágáhi dádan, "ágáhi dádand tá malake ye seyyede ye válede va digar bandegán wádmán wavand." (ZBP. L1210 TBH); soxan gozárdan, "degar án ke dánande mard e kohan -- ke az wahriyárán gozárad soxan." (ZBP. L3164 SF). //Darbáre ye degargunihá ye táze gozárew dádan; darbáre ye piwraft e anjám wode gozárew dádan;/ segálewi, bastnewiniyi, ádamrobáyiyi rá gozárew dádan.; Parviz yáftárhá* [discoveries] *ye xod rá be ostád gozárew dád.; Cegunegi ye vákonewaw rá gozárew dádam.; Gozárew dád ke án mard e tirandáz* [gunman] *rá dide ast.; Pezewk gozárew dád ke bimár behbud yáfte va sar e hál* [fit and well] *ast.//.* **2** *ágáhi dádan. //Pásbán gozárew/ ágáhi dád ke ráh baste wode./ nemunebardári* [the poll] *az ráy e mardom newán dád ke kumal** [party] *e kár jelotar ast.; Ágáhi dádand ke án havápeimá rá dideand.; Dastur/ dávar* [the judge] *ágáhi dád ke án parvande baste wode.//.* (**b**) **report (for sth)** *gozárewgari kardan. //Baráye ruznáme ye* Times *gozárewgari kardan.//.* **3 report sb (for sth); report sb/ sth (to sb)** *piwmárdan [bengarid be* "accuse"*]; gozárew dádan va gele kardan; coqoli kardan; Az feráx-soxani* [insolence] *ye páyvari* [an official] *gele kardan va ánrá gozárew dádan. //dozdiyi* [burglary]*, egnesti** [accident], *koláhbardáriyi* [fraud] *rá be kalántari gozárew dádan.//.* **4** (**a**) **report (to sb/ sth) for sth** *ámadan e/ bázgawt e/ ámádegi ye xod rá gozárew dádan. //nazd e kármand e pazirew* [receptionist]*/ be daftar e pazirew ámadan va residan e xod rá gozárew dádan va kelid e xod rá xástan.; Tasu* [o'clock] *ye 7*

bámdád sar e kár ámadan.//. (**b**) *...gozárew dádan; ágáhi dádan. //bimár, návadi* budan* [absent] *e varzidegi ye xiw* [fit] *rá gozárew dádan; ágáhi dádand ke án kudak ruz e ádine gom wode.; Afsar* [officer] *ágáhi dád ke sarbázánaw hamegi dar já ye xiw ostovár gawteand* [his men in position]*//.* **5 report to sb/ sth** *dar barábar e kasi yá baxwi* [department] *pásoxgu budan; //Hame ye namáyandegán (e foruw) dar barábar e baxw e foruw* [sales department] *pásoxgu hastand.//.* **6 report back (from sth)** *bázgawtan. //Án afsar wanbe wab az hewtegi* [leave] *bázgawt.//* **report back (to sb/ sth)** *be bázrasi pásox dádan. //Az u xástand ke darbáre ye án geláye be bázporesi ye goruh e gozin* [the committee] *pásox dahad.//*

report[2] n **1** *gozárew, ágáhi. //gozárewhá ye ostovár/ násázgár* [conflicting]*/ mubemu* [detailed]; *gozárewhá ye ávari* [positive]*/ ma* [negative]*./ peivaste gozárewháyi darbáre ye piwraft e kár dádan; Gozárewi darbáre ye sán* [condition] *e ráhhá; gozárewhá ye sáliyáne/ máhiyáne ye bongáhi./ gozárew e dádrasi* [law reports]*./ gozárew e egnest** [crash/ accident] *dar jamjám*/* TV*/ vákive*/ rádio/ ruzname//.* **2** *(dar Engelestán) kárname. //kárname ye dabestáni./ Az kixá* [boss] *ye xod kárname ye xubi gereftan//.* **3** (**a**) *(beáyin) soxan, áváze, "goft bálláh balke con áváze ye jang wanidam m ará reqbat e Eslám záher wod." (ZBP. L7390 SR); sarvá (ZBP. C6431 FM); cou. //cou oftáde ke...//.* (**b**) *áváze. //Tanhá cizi ke dar dast dáram ávázeyi-st/ couyi ast ke dar dahán e mardom oftáde* [to have only reports to go on]*.//.* **4** *(beáyin) nám. //xownám/ badnám budan* [be of good/ bad report]*//.* **5** *tarák (ZBP. C6237 FM); vengast [guyew e Birjandi]; taraq/ darq. //tarák e borz e tapánce; taqtaq/ tarák e/ vengast e taraqq* [firework] *e/ karak** [tyre] *bá taraqq e/ taqq e/ vengast e bolandi tarekid.//*

reportage n *gozárew. //gozárew e zebardastáne* [skilful] *ye ruznámenevisán e varzewi* [sports journalists]//

report card (US) *kárname (ye dabestáni/ dabirestáni)*

reported speech= indirect speech

reportedly adv *bar páye ye gozárew e...; guyá...; ávardeand ke..., //Guyá án setáre saxt bimár ast.//*

reporter n **1** *gozárewgar; ágáhinegár (ZBP. L3051 TMK); ágáhinevis (ZBP. L4611 NKZZF). //gozárewgarán e ruzname* [press]*/ jamjám*/* TV, *vákive*/ rádio, vákubar*/ telefon./ Gozárewgari ke hengám e ruydádi dar ánjá bude.; gozárewgar e cewmi* [an on-the-spot...]//

repose v **1** *ásudan; barásudan; deráz kewidan; áramidan; árámidan. //Dar án peikare zani berehne ru ye kat* [couch] *áramide/ derázkewide; Zir e in sang kálbod e xáki* [mortal remains of...] *ye cámesorá áramide.//.* **2 repose sth on sb/ sth** *lam dádan; nehádan. //Sar e xod rá ru ye bálewi lam dádan.//*

repose n **1** *ásáyew, árámew, xáb, rosti, (ZBP. L918 FM); maql (ZBP. C6557 FM); haspin* [<Pahlavi (ZBP. C4076 MK, BF)].* **2** (**a**) *árámew. //Pas az máhhá ranj be árámew dast yáftan* [win repose]//. (**b**) *árámew (dar raftár); árámi. //árámew raftár nadárad/ rostkerdár nist.//*

repose[2] v, **repose sth in sth/ sb** *(beáyin) be... delgarm budan; be... powtgarm budan. //Xeili be u powtgarm bud/ xeili be soxanánaw delgarm bud.//*

reposeful adj *árám; maql (ZBP. C65557 FM); rost (ZBP. C918 FM), haspin* [<Pahlavi (ZBP. C4076 MK, BF)]*

repository n *anbár, pastu; ganjine. //anbár e kácál* [furniture]//. **2** *(pendárin) ganjine, pastu. //Pedaram ganjineyi az ágáhihá ye cewmgir* [interesting] *ast./ Daftar e yáddáwt e ruzáneam* [diary] *ganjine ye hame ye árezuhá va naqweháyam ast.//*

repossess v *beviże baráye káláhá ye keráyeyi, (baráye zamin yá saráy e gerouyi (ke pulaw pardáxt nawode) bázpasgereftan. //kácál* [furniture] *e keráyeyi-xaridani rá bázpasgereftan./ saŕáceyi* [apartment], *jáyi, zamin e kewávarzi rá pas gereftan//*

repossession n *bengarid be* "repossess"

repp = rep[1]

reprehend v *xorde gereftan; damáq e kasi rá suzándan; nekuhidan*

reprehensible adj *(beáyin) darxor e nekuhew/ sarzanew; nekuhide. //Raftáretán/ manewteyetán* [attitude] *saxt dar xor e nekuhew/ nekuhide ast.//*

reprehensibly adv *bengarid be* "reprehensible"

represent v **1** *newán dádan; nemudan; báznamáyándan [M. Moqaddam]. //Án peikare cewmandáz e yek wekár rá newán midahad/ bázminamáyánad.; Dar án namáyew wáh rá ádami tabahkár báznamáyándeand.//.* **2** *vánamudan; vánamud kardan. //Cerá dástán rá injur vánamud mikoni/ newán midahi/ bázminamáyi?/ Xod rá kárdán/ kárwenás vánamud/ vánamud kard.; Bim e kár rá náciz vánamudand.; Man áni nistam/ ánjur nistam ke to vánaamud mikoni/ váminamáyi/ bázminamáyi.//.* **3 represent sth (to sb)** *(beáyin) peiqáre namudan; báznamáyándan. //Wetábzadegi* [rashness] *ye naqweyi,*

badximi ye pasmári rá báznamudan [represent the seriousness of an accusation]./ *Gelehá* [grievances] *ye xiw rá be farmándár* [governor] *báznamudand.; Dádvar* [barrister] *be dádgáh báznamáyánd ke piwmár* [defendant] *az didgáh e raváni nápáydár/ náostovár ast* [mentally unstable]//. **4** (**a**) *namád e... budan* [stand for a symbol/ symbolize]. *//newánehá ye áváwenási namád e áváhá hastand./ "x" dar in hamcand namád e ci-st?; Vard* [the rose] *namád e Engelestán ast; Wir o Xorwide namád e Irán ast.//.* (**b**) *nemune ye/ namád e... budan. //In cárgán/ tasum* [quartet] *namád e ravand e mahini* [represents a major new trend] *dar musiqi ye nou* [modern music] *ast.; Fonteyn nemune ye behtarin áyin e* [the best traditions] *vawt* e bále ast.//.* **5** *barábar ... budan. //In ráde* ye/ máwin e nou hude ye sálhá pażuhew ast./ In 5 darsad afzáyew e dastmozd barábar e sad dolár afzáyew e dastmozd e kárgaráni ast ke kamtarin mozd rá migirand.//.* **6** *namáyande ye/ jánewin e... budan.* (**b**) *namáyande ye/ soxangu ye... budan. //Namáyandegáni ke soxangu ye mardomán hastand./ Namáyande ye bongáh e má dar Itáliyá áqáy e Zanjáni ast./ Dar in parvande/ dádxást* [case] *ke/ ki soxangu ye/ namáyande ye womá-st?; Be namáyandegi (az suy e) piwmár* [the accused] *e dádgáh goft ke piwmár saxt pawimán* [remorseful] *ast.//*

represent[2] *(ceki/ bijaki* [a bill] *rá) báz baráye pardáxt dádan/ ferestádan.*

representation n **1** *báznamud [M. Moqaddam]; namáyandegi; jánewini; soxanguyi. //Án bongáh be báznamud e biwtari dar Cin niyáz dárad.; Báznamud e káriye* [effective] *xástehá ye ráydahandegán.* [voters]//. **2** *(beáyin) ciz e/ peikare ye/ tandis e/ námáyew e/ báznamud e cizi/ kasi. //peikare ye/ báznamud e awuyán bá wiwe ye rangi* [stained-glass representation of Saints]./ *namáyew e/ báznamud e náhanjári az Hamlet.//.* **3** **make representations to sb** *(beáyin) darbáre ye cizi bá kasi peiqáre kardan/ darxást kardan. //Darbáre ye sán e ráhhá* [state of the roads] *az anjoman e wahrdári darxást kardan./ Bayaspán* [ambassador] *dar káx e sepid saxt peiqáre namud/ saxt darxást e mardom rá báznamud.//*

representative adj **1** **representative (of sb/ sth)** (**a**) *báznamáyande; báznamá [M. Moqaddam]. //Áyá porsewnámeyi ke pánsad tan pásox dádeand berásti báznamá ye manewte ye tude ye kewvar* [national] *ast?.//.* (**b**) *nemune. //nemune; gozideyi nemune; arzyábi ye nemune./ gerdávari ye nemuneyi az xarfastarán* [insects] *e HongKong.//.* **2** *namáyandegán. //gozinew e namáyandegán* [elections]; *warvinhá** [governments] *ye namáyande; bonyádhá* [institutions] *ye namáyande.//*

representative n, **representative (of sb/ sth)** **1** *nemune. //besyári [az nemunehá ye] sálxordegán ánjá budand.//.* **2** = **rep** *(bázargáni) namáyande; páy(e)kár, "man in taxt rá páykár e veyam -- hamán az pedar yádegár e veyam." (ZBP. L5901 SF); kárdán, "va sepáh az qeysar xást tá molk e Yaman begirad va Qeysar rá xaráj dahad va kárdán e u báwad." (ZBP. L303 TB). //Tanhá namáyande ye/ páykár e/ kárdán e kárxáneyi budan.//.* **3** (**a**) *namáyande. //Namáyande ye wáh dar jawn e.../ namáyandeyi/ páykári be goftoguhá ferestádan.//.* (**b**) *namáyande/ soxangu. //namáyande ye/ soxangu ye má dar kahestán** [parliament]//

repress v **1** (**a**) *kowtan; xafe kardan; xámuw kardan; sarkub kardan. //jiq e xod rá xafe kardan/ jelo ye jiq e xod rá gereftan.; jelo ye awnuse* [sneeze], *labxand, sorfe rá gereftan;/ angizehá ye/ xáhewhá* [desires] *ye ximi* [natural] *ye kámjuyi ye/ visanik* [sexual] *e xod rá xafe karde/ xámuw karde/ sarkub karde ánrá gonáh dánest.//.* (**b**) *xafe kardan; sarkub kardan. //Ruzgár e kudakiyaw rá be tanháyi gozaránde u rá xafe kardand.//.* **2** (**a**) *kowtan; xafe kardan; xámuw kardan; sarkub kardan. //sardamdárán* [the regime] *hargune peiqáreyi* [protest] *rá sangdeláne xafe kardand* [repress brutally]//. (**b**) *xafe kardan; sarkuftan; sarkub kardan; //Farmánravá ye xodkáme* [dictator] *hargune hamestári** [opposition] *rá xafe/ sarkub karde adádmand** [illegal] *bewomár ávard.//*

repressed adj *sarkufte*

repression n **1** *sarkubi.* **2** (**a**) *(ravánwenási) kámkowi.* (**b**) *angizeyi/ kámeyi* [urge] *kowte/ sarkufte*

repressive adj *sarkubgar, setorg/ dorowt. //yek sardamdári* [regime] *ye sarkubgar; xástan sarkub kardan; dátikáni** [law] *sarkubgaráne./ Kahestán* [parliament] *kárhá ye sarkubgaráne ye wahrbáni rá gajaste dáwt* [condemn]/ *nekuhid.//*

repressiveness n *bengarid be* "repressive"

reprieve v **1** *guwmáli/ marqazani/ margarzáni/ pádafráhi* [penalty] *rá váxándan/ be derang andáxtan. //pádafráh e zendáni ye vacaryáfteyi* [a condemned prisoner] *rá be derang afkandan.//.* **2** *(pendárin) andaki/ dami ásáyew dádan; gowádan. //Boridan e deraxti rá ke mibáyast biyandázand wew máh be derang afkandand.//*

reprieve n **1** (**a**) *derang* [postponement] *yá váxándan* [cancellation] *e guwmál, pádafráh* [penalty] *yá marqazani. //kowtan e gerougánhá* [hostages] *rá be derang afkandan.//.* (**b**) *farmán e derang yá váxándan*

e pádafráh/ marqazani./ Baráye guwmál/ pádafráh/ marqazani ye kasi derang dádan yá ánrá váxándan./ Dar dam e vápasin farmán dádand ke án zendáni rá nakowand/ pádafráh nadahand. [a last-minute reprieve]*//.* **2** *dami cand ásáyew/ ásudegi*

reprimand v, **reprimand sb (for sth)** *sarzanew; tafw/ tafwe. //saxt sarzanew/ tafw gawtan* [receive]*./ Baráye farviwi* [negligence] *ke az u sarzade bud sarzanew wod.//*

reprint v **1** *(náme/ ketáb yá... rá) báz cáp kardan*. **2** *báz cáp wodan. //Án farhang bá andaki laqzewgiri* [corrections] *báz dar dast e cáp ast/ báz cáp miwavad.//*

reprint n *cáp e nou/ táze/ dobáre. //Án kár rá dárand baráye bár e sevvom báz cáp mikonand.//. niz bengarid be* "edition"

reprisal n *kin tuxtan; kinetuzi kardan; wale kardan (ZBP. C1795 FM). //saxt wale wodan* [suffer heavy reprisals]*/. az harásgarán* saxt kin tuxtan* [take reprisals against terrorism]*./ Baráye kinetuzi (dar barábar e táxtotázhá) ámájhá ye wahri* [civilian targets] *rá bombárán kardand.//*

reproach v **1** **reproach sb/ oneself (for sth)** *baráye kutáhi kardan az kasi xorde gereftan xod rá/ kasi rá nekuhidan/ sarzanew kardan. "bedu goft Bahrám key badkonew -- nazibad hami bar to joz sarzanew." (ZBP. C3206, SF). //Az inke/ con sálgard e zanáwuyiyewán rá farámuwide bud nekuhidaw./ Hic pawimán nistam. Az hicruy xod rá sarzanew nemikonam.//.* **2** **reproach sb/ oneself (with sth)** *az xod/ kasi baráye... xorde gereftan. //Az warvin*/ sarrewtedári baráye farviw* [negligence] *xorde gereftan.//*

reproach n **1** (**a**) *nekuhew, sarzanew; xordegiri. //soxani, negáhi, áhi nekuhewbár/ sarzanewámiz/ newáne ye xordegiri.//.* (**b**) *nekuhew, sańzanew. //kasi rá saxt nekuhidan//.* **2** (**a**) *biáberuyi. //máye ye biáberuyi ye xiw gawtan//.* (**b**) **reproach (to sb/ sth)** *máye ye biáberuyi. //Tohidastán/ bicizán peivaste máye ye biáberuyi ye tude ye/ mardom e kewvar e má hastand.//.* **3** **above/ beyond reproach** *bi ák; bavande* [perfect]

reproachful adj *nekuhewgaráne; sarzanewámiz. //negáhi, soxani, áhi nekuhewgaráne/ sarzanewámiz/ az ruye xordegiri//*

reproachfully adv *bengarid be* "reproachful"

reprobate adj *(beáyin yá bewuxi) harze, bibandobár. //garáyew be harzegi dáwtan; Ey harze ye gonahkár e kaftár* [old]*!./ Hamiwe kami bibandobár bude.* [a bit of reprobate]*//*

reproduce v **1** *pácin* gereftan; pácinidan* [<"Pácin", Pahlavi/ niz Pársi ye bástán, "pati-cayana"]. //In pácingar** [copier] *az peikarehá ye rangi pácin* migirad.//.* **2** **reproduce sth (as sth)** *báz newán dádan; mánand sáxtan. //mánandesási kardan; bázsáxtan; niz harjá juri tarjome miwavad. //dar in cehrenamá* [portrait] *har ce ke dar roxsár e parhib* [the sitter's face] *dide miwavad mubemu newán dáde wode ast.; Dastgáh e ávác-aw** [her stereo system] *har esvari** [note] *rá bexubi bázminamáyad* [reproduce]*./ Áyá mitaván conin cizi/ kári rá dar ázmáyewgáh bázsáxt?/ Márád*/k ámpiyuter dádehá rá be rixt e yekdast cehrak** [diagram] *newán dád/ báznamud.//.* **3** *pácin* wodan; dar pácin* ...darámadan. //Barxi ranghá dar pácin* xub/ bad (az áb) darmiáyad//.* **4** *zádan; bacce kardan; zádorud/ zádozeh kardan. //Saraxs* [Ferns] *bá hág* [spores] *zádozeh mikonad.//*

reproducible adj *ánce rá ke betaván pácin* kard/ betaván bázsáxt/ báznamud/ báz newán dád*

reproduction n **1** *hamánandesázi; pácingiri* [copying]; *bázsáxtan; báznamudan; báz newán dádan.* **2** *zádan; záyidan; zádorud; zádozeh. //zádozeh e narmtanán e sofáldár rá barresi kardan//.* **3** *pácin** [copy]. *//Áyá án parde* [painting] *rástin ast yá pácin*?/* [reproduction furniture] *Kácáli ke az ruy e parhib* [model] *e rástin va hamánand án sáxte wode- kácál e bástáni-namá.//*

reproductive adj *záyew, zádorud, zádozeh. //andámhá ye záyew/ zádorud/ zádozeh; //dastgáh e záyew/ zádorud; angize ye zádorud//*

reproof n *nekuhew; sarznew, tafw/ tafwe (ZBP. C6286 FM). //saxt nekuhidan./ raftári darxor e tafw/ nekuhew e saxt; Tahmásb wiwehá ye wekaste rá roft* [swept]*, bedun e inke pesaraw rá hic nekuhew konad/ benekuhad.//*

reprove v, **reprove sb (for sth)** *nekuhidan; sarzanew kardan. //Pristár* [priest] *baráye nayámadan be kelisá mardom rá neekuhid.//*

reproving adj *nekuhewbár. //negáhi/ soxani nekuhewbár//*

reprovingly adv *bengarid be* "reproving"

reptile n *xazande*

reptilian adj *xazande; xazandegán*

republic n *hagmatán* [besanjid bá hagmatána, Pársi ye bástán EDP]. //yek kewvar e hagmatán* e manwurmand* [constitutional].*// besanjid bá* "monarchy"
republican adj *haváxáh e hagmatán*; hagmatán*; hagmatáne* [be váźe ye piwtar bázgardid]; yek jonbew e, kumal** [party] *e, warvin** [government] *e hagmatáne*./ haváxáhi* [sympathies] *az hagmatán*//*
republican n **1** *haváxáh e hagmatáne*; hagmatángar*.* **2** **Republican** *dar Ámriká, hamvand e kumal* e hagmatán*
republicanism n *hagmatángari**
Republican Party *(dar Ámriká) kumal* e Hagmatán**
repudiate v **1** *napaziroftan; bázrándan; boridan az; az xod rándan; az án e xiw nadánestan; bá... kár(i) nadáwtan. //pesar e xod rá/ deldádeyi rá/ dust e kohan/ dirineyi rá bázrándan/ az xod rándan/ az án e xiw nadánestan//.* **2** (**a**) *napaziroftan; zir e bár e... naraftan; be gardan nagereftan. //zir e bár e pasmári* [a charge] *naraftan/ manewteyi* [a view] *rá napaziroftan/ dávi* [claim] *rá napaziroftan./ piwnahád e dusti ye ma rá pák napaziroft.//.* (**b**) *náfarmáni kardan; zir e bár e... naraftan; sarpicidan/ sarpici kardan; //Az vacar* [decision, ruling] *e dádgáh baráye dádan e páyandán* [offer bail] *sarpici namud.//.* **3** *az pardáxt e bedehi yá anjám e kári sarbáz zadan*
repudiation n *bengarid be* "repudiate"
repugnance n, **repugnance (to sth/ doing sth)** *gasti. //Az paziroftan e awudád* [charity] *saxt gast/ bizár ast.; Az xordan e ráb* [snails] *bizár-am./ gasti ye xodan e ráb* [snail] *rá hargez nemitavánam dar xod az miyán bardáram.//*
repugnant adj, **repugnant (to sb)** **1** *gast [M. Moqaddam]. //Neźádparasti ye u dar cewm e man saxt gast ast./ paziroftan e páre* [bribe]*/ párexári dar cewm e man saxt gast ast//.* **2** *gast, zewt, palid, delbehamzan. //Hengám e bimári delam az har jur xoráki beham mixorad.//*
repulse v **1** *báz zadan, "iwán goruh e Nuh rá be doruq dáwtand bande ye ma rá va goftand diváne ast va báz-zade wavad..." (ZBP. L129 TTT); "va ammá sá'el rá ma xár kon va báz zan (ZBP. L163 TTT); rándan, "co goftárhá yek be digar namánd -- baráwoft vaz piw e taxtaw beránd." (ZBP. L6295, SF).* **2** (fig) (**a**) *(pendárin) báz zadan; napaziroftan; rándan. //mehrabáni, hamdardi, komak rá báz zadan; Wiftegi minemud ammá u bázaw zad/ u rá az xod ránd//.* (**b**) *gostáxáne báz zadan/ napaziroftan*
repulse n **1** *wekast dádan; bár zadan.* **2** *(pendárin) báz zadan; (pas) rándan. //Darxást e komak e puli kard ammá bá tondi báz zade wod.* [meet with a repulse]*//*
repulsion n **1** **repulsion (for sb/ sth)** *bizári; gasti. //az kasi bizári amudan.//.* **2** *(cehrwenási*/* physics) *rándan; bázrándan; xang [<Pahlavi, xangitan, xanjitan (ZBP. C7942 BF)]; xanjew* [be váźe ye piwin bengarid]*
repulsive adj **1** *gast; zewt. //didári/ cewmandázi* [a sight]*, buyi, ádam gast./ Angowt tu ye damáq e xod kardan/ xuy e angowt tu damáq kardan saxt gast/ zewt ast./ Az didanaw delam beham mixorad//.* **2** *(cehrwenási*/ fizik) bázrán/ bázránande; xange*/ xanje* [be* "repulsion" *bázgardid]. //niruhá ye bázránande/ bázrán/ xange*//*
repulsively adv *gast, zewt; zewt o gast. //Candán zewt ke del e ádam beham mixorad.//*
repulsiveness n *gasti, zewti; zewti va gasti*
reputable adj *bá nám o nang; xownám. //bongáhi, maqázeyi, hamárgari* [accountant] *xownám//*
reputably adv *bengarid be* "reputable"
reputation n, **reputation (for sth)** *bolandáváze; xownám. //dabestáni/ dabirestáni xownám; pezewki xownám/ badnám./ be tanbali námvar budan./ nám e kasi rá tabáh kardan/ kasi rá badnám kardan./ bolandáváze/ sarwenás wodan/ gawtan* [establish/ make a reputation for oneself]*./ darxor e/ wáyán e nám e xod raftár kardan* [live up to one's reputation]*//*
repute v *námvar be... budan; wenáxtan; goftan. //U rá behtarin salyán* e/ kárdpezewk* [surgeon] *e Páris miwenásand.; Miguyand* [be reputed tobe] *xeili puldár ast.//*
repute n **1** *nám, áváze. //kasi rá tanhá be námaw wenáxtan; Dar kár e dánewik* [as an academic] *candán námi nadárad.//.* **2** *xownám; benám; bolandáváze; bádehá ye/ meihá ye benám; pezewki xownám/ bolandáváze.//*
reputed adj *ánjur ke miguyand; ánjur ke dar dahán e mardom oftáde. //ánjur ke miguyand pedar e bacce (ast); dar dahán e mardom oftáde ke dánewmand ast.//*
reputedly adv *bengarid be* "reputed"

request n **1** **request (for sth/ that...)** (**a**) *darxást; xáhew. //bárhá darxást e komak kardan./ Darxást e womá ke bar páye ye án, man báyad án náme rá nábud konam...//.* (**b**) *darxást. //Darxást e womá pazirofte/ barávarde miwavad.; Barnámeyi, namáyewi ke dar án áhanghá ye/ namáyewhá ye darxásti ye wenavandegán anjám miwavad//.* **2** **at sb's request/ at the request of sb** *bedarxást e (viże ye) womá ámadam.//.* **by request (of sb)** *bedarxást e...; be xáhew e..., //Be darxást e hamegán/ tude* [popular] *farwin** [chairman] *báz bargozide gawt.//.* **on request** *bá darxást. //Fehrestnámehá* [catalogues] *bá darxást dar dastras naháde miwavad.//*

request stop *(dar Engelestán) (masráde*/ otobus) istgáh e delbexáh*

request v, **request sth (from/ of sb)** *darxást kardan; darxástan; xáhew kardan. //farmánbordári az áyinnáme rá darxástan; Tanhá cizi ke az womá xáhew kardam in bud ke zud biyáyid* [come early]*./ Az u darxást e komak kardam; Az womá darxást miwavad/ xáhew mikonim; sigár nakewid/ dud nakonid.//*

requiem n **1** **requiem mass** *namáz e morde; namáz e xáksepári.* **2** *musiqi ye sug/ sugvári*

require v **1** *báyastan; xástan; niyáz dáwtan; darbáyast dáwtan, "con ánán baráye in kár pul e darbáyast midáwtand..." (ZBP. L4156 TMK). //Be komak e biwtar niyáz dárim; komak e biwtar darbáyast ast dárim/ Mixáhim./ (sán e kár conán ast ke) báyad ánjá báwam./ Baráye daryáftan e/ fahmidan e án nebewte* [manuscript] *kárdáni* [expertise/ expert] *báyást/ darbáyast ast./ Be ráde*há/ máwinhá báyad peivaste resid* [need servicing]*.//.* **2** **require sth (of sb)** *(beáyin) báyá budan, "dar injá miguyim "bá" dar áqáz e farmán báyá nist." (ZBP. L3895 NKZZF); dastur/ farmán dádan. //Ánce báyá ye dád ast* [required by law] *anjám dádeam.; Az man xáste wode gováhi daham* [to give evidence]*./ kármandán e kewvari báyad barge ye rázhá ye diváni* [Official Secret Act] *rá dastine nehand.//.* **3** *báyastan; báyá budan, "az injá miguyim harf e "bá" dar áqáz e farmán báyá nist." (ZBP. L3980 NKZZF); báyá womordan, "dorost gardánidan e án rá be xod báyá womordam." (ZBP. L980 NKZZF); báyá/ váye/ báye (ZBP. C742 FM); Xándan e Wáhnáme baráye in doure* [course] *báyá-st.; baráye gereftan e gováhi* [voucher] *báyad hame ye váyehá rá anjám dahi/ bogzaráni.* [satisfy the required conditions]; *Tanhá ánce rá ke az u xáste budand anjám dád.//.* **4** *(beáyin) xástan/ niyáz dáwtan. //Cáy mixáhi/ niyáz xáhi dáwt?./ Áqá, tanhá hamin rá mixástid?//*

requirement n **1** *darbáyast, "con ánán baráye in kár pul e darbáyast midáwtand..." (ZBP. L4156 TMK); váyast = báyast, "Weyx rá porsidand ke bande az váyast e xod kei náz-istad?" (ZBP. L2925 AT). //niyáz/ xást/ darxást./ Niyáz/ váyast/ darbáyast e biderang e má (dáwtan e) kármandán* [staff] *e biwtar ast./ káláhá ye bázmánde biw az niyáz e váyast.; Vápasin parhib* [model] *e má báyad dorost be xást e womá báwad.//.* **2** *darxást; báye; darxástani. //Hame ye didárgarán e bigáne dárá ye báyehá ye/ váyehá ye daryáft e ravádid* [visa] *va ámadan e be darun e kewvar nistand.//*

requisite adj *báyaste; darbáyast; báyá; "Az injá miguyim harf e "bá" dar áqáz e farmán báyá nist." (ZBP. L3895 NKZZF); "dorost gardánidan e ánrá be xod báyá womordam." (ZBP. L3980 NKZZF); //Ravádid e báyá/ báyaste/ darbáyast rá baráye raftan be Kánádá dárid?/ Sarmáye ye báyá/ darbáyast rá baráye áqáz e dádosetadi/ károbári dáwtan.//*

requisite n, **requisite (for sth)** *báyehá ye/ váyehá ye..., //Hame jur báyehá ye/ váyehá ye safar/ ráh rá dárim/ miforuwim/ faráham miyávarim.//*

requisition n **1** **requisition (on sb) (for sth)** *darxástnáme baráye sázobarg yá jáyi dar zamán e jang yá beruzgár e biderangi* [in an emergency]. *//Az setád* [headquarters] *darxást e sázobarg kardan.//.* **2** *darxást. //Faryádrasán* [the rescuers] *peivaste darxást dáwtand ke az án kewtmand* [the farm] *baráye sarosámán dádan e barxián* [victims] *bahre girand./ barge* [form] *ye/ dastur e darxást//*

requisition v **1** **requisition sth (from sb); requisition sth as sth** *darxástan; darxást kardan. //xáne ye/ kolbe* [billets] *ye, patu ye, asb e rustáyiyán rá baráye sarbázán dar zamán e jang darxást kardan./ tálár e wahrdári* [town hall] *rá baráye setád e farmándehi ye sepáh darxástand.//.* **2** *dastur dádan; farmudan; farmán dádan. //*[requisition the villagers for billets/ to provide billets]*./ Be rustáyiyán farmán dádand ke baráye sarbázán hengám e jang dar xáne ye xod já bedahand.//*

requital n **1** *bázpardáxt; pásox. //pásox (dádan) be mehraw; Baráye komakháyaw pásox e bavande* [make full requital] *dádan.//.* **2** *kin (tuxtan); wale (kardan)*

requite v **1** **requite sth (with sth)** *pásox dádan; cizi rá bejá ye cizi dádan. //Áyá hargez mehr e ma rá pásox xáhad dád?/ Wahrbánu dar barábar e kárhá ye wáyandeyi ke karde bud u rá wahsavári* [knighthood] *dád.//.* **2** **requite sb (for sth)** *kintuxtan; wale kardan. //badihá ye, tabahkárihá ye kasi rá wale kardan.; Baráye ásibi ke be man resánde kin tuxtan//*

re-route v *az ráh e digari ferestádan/ bordan. //rádehá/ kawtihá/ bárhá/ camedánhá rá az ráh e digari ferestádan./ Parváz e ma rá degargun sáxte az ráh e Mádrid ferestádand.//*

rerun v (**rerunning, reran,** pp **rerun**) **1** *báz paxw kardan; báz newán dádan; báz namáyew dádan.* **2** *báz tak robudan* [race]*; báz dar takrobáyi*[tournament] *hanbázi kardan* [participate].

rerun n *barnámeyi/ namáyewi/ soxanparákaniyi ke báz paxw wavad. //namáyew e dobáre/ paxw e dobáre ye yek namáyew./ Yek dast namáyew ke miyán e mardom haváxáhán e faráván dárad./ Digar nemixáhim rosváyi ye/ wekast e bozorg va xandeávar e ruz e panjwanbe báz benamáyew gozáwte wavad/ báz anjám wavad.//*

resale n *ciz e xaridári wode rá báz bedigari foruxtan; bázforuxtan. //xáneyi/ saráyi baráye bázforuw.//*

rescind v *(dátikán*) dádi/ peimáni rá váxándan. //peimáni* [agreement]*, dasturi, dádi* [act] *rá váxándan//*

rescue v, **rescue sb/ sth (from sth/ sb)** *kasi rá az band gowádan/ raháyi dádan; be dád e kasi residan; be faryád e kasi residan, "to hargez residi be faryádras -- ke mixáhi emruz faryádras?" (Sa'di). //Pásbánhá be faryád e gerougánhá residand.; kasi rá az xenikidan** [drowning/ *dar áb xafe wodan], kaft* [attack], *varwekastegi raháyi dádan./ (pendárin) nagozáwtan ke nám e kasi farámuw gardad* [rescue from oblivion].*; womá dar án warmsári* [embarrass] *bedádam residid.//*

rescue n **1** *faryádrasi; be dád e... residan; komak; raháyibaxw; //goruh e faryádras; piwnahád e komak* [bid]*; komakresáni/ faryád rasi* [rescue operation].*//.* **2** *faryádrasi. //faryádrasi va kuwew baráye komakresáni//.* **3** **come/ go to the/ sb's rescue** *faryádrasi va kuwew baráye komakresáni.* **4** **come/ go to the/ sb's rescue** *bedád e kasi residan; be faryád e kasi residan; be komak e... wetáftan. //Haváxáhi* [sponsor] *tavángar be dádemán resid va komak e puli ye kaláni be má dád.//*

rescuer n *faryádras, "ze qam o dard makon nále o faryád ke duw -- zadeam fáli yo faryádrasi miáyad." (Háfez)*

research n (also **researches**) **research (into/ on sth; research (on sb)** *paźuhew, "newastand dánewpaźuhán beham -- soxon raft hargune az biw o kam." (ZBP. L3343 SF); pálidan (ZBP. X189 FM); bázjostan, "va gozawte rá be ranj taván yáft be gawtan gerd e jahán va ranj bar xiwtan nehádan va ahvál va axbár bázjostan." (ZBP. L1407 TBH). //paźuhewi wegerf darbáre ye máye ye/ cem* [cause] *e cangár; be kár e paźuhew pardáxtan; paźuhidan = paźuhew kardan./ paźuhew e pezewki, dánewik, tárixi;/ Paźuhewam darbáre ye gardewhá ye wurangiz* [adventure trips] *besyár sudmand bud./ pul baráye paźuhew; darejeyi dar paźuhew//*

research v, **research (into/ on sth); research (on sb)** *paźuhidan; pálidan; bázjostan. "va gozawte rá be ranj taván yáft be gawtan gerd e jahán va ranj bar xiw nehádan va ahvál va axbár bázjostan." (ZBP. L1407 TBH). //Darbáre ye gostarew e bimári ye MUS*/ AIDS paźuhidan; Án zamine rá piwtar be xubi bázjosteand./ paźuhideand/ pálideand.; Ketábi ke dar kár e nevewtan e án paźuhew e faráván anjám wode.//*

researcher n *paźuhande, "newastand dánewpaźuhán beham -- soxon raft hargune az biw o kam." (ZBP. L3343 SF); ...-paźuh; ...-paźuhá; ...-paźuhande; ...-paźuhán*

reseat v **1** *newim e/ sandali ye/ newimangáh e nouyi sáxtan/ dorost kardan; //newim e xeizaráni* [a cane chair/ bamboo chair].*//.* **2** *báznewastan; báz newándan. //báz ásudetar newastan.//*

resell v (**reselling**; pt, pp **resold**) *bázforuxtan; be digari dobáre foruxtan. //kálá ye xaridári wode rá bá sud be digari bázforuxtan.//*

resemble v, **resemble sb/ sth (in sth)** *mánestan, "man va mánande ye man ke xedmatkárán e amir Mahmud budim máhiyi rá mánestim az áb biyoftáde va dar xowki mánde." (ZBP, L1320 TBH); "in xod bed-án mimánad ke kasáni bi áb juyi besázand." (ZBP. L4325 NKZZF); "be mardom namánad hami cehr e u -- be giti najuyad kasi mehr e u." (ZBP. L4859 SF); //ciz e kucaki mánand e yek suzan/ sanjáq; Be barádaraw mimánad.//*

resemblance n, **resemblance (to sb/ sth) resemblance (between A and B)** *mánandegi; hamánandegi; mánáyi; hávandi* [<Pahlavi, (ZBP. C4099 MK, BF)]. //mánandegi ye cewmgir; saxt mánand e ham; mánandegi ye náciz./ Án do pesar tá andázeyi beham mimánand/ hamánand e yekdigar-and./ Dástán e womá bá rástihá /cemhá* [the facts] *hamánandegi nadárad.//*

resent v *bizár budan; az... badámadan. //Az xordegiriyetán saxt bizár-am.; Az budan e man dar injá badaw miáyad?//*

resentful adj *bizár; talx. //xámuwiyi/ negáhi xire* [stare] *va soxani talx.; Az dastyáziyaw* [interference] *saxt bizár bud.//*

resentfully adv *bengarid be* "resentful"

resentfulness n *bengarid be* "resentful"

resentment n *bizári, talxi. //az hickas bizár nabudan/ bizári nanemudan; Az raftári ke bá kasi wode saxt bizár/ talx budan.//*

reservation n **1** *já gereftan; jáy gozidan, baráye kasi jáy gozidan, "Konun u suy e rouwanáyi resid -- pedar rá hami jáy xáhad gozid." (ZBP. L4671 SF). //dar deliján, mehmánsará jáy gozidan/ já gereftan./ Be nám e Farxonde jáy gozidan/ negahdáwtan/ gereftan//.* **2** *dodeli; cunocerá. //Az in gám/ kár* [measure] *bi cunocerá powtibáni mikonam.; Darbáre ye paziroftan e piwnahádi dodel budan.; Darbáre ye inke betavánad in kár rá bekonad dodel-am.//.* **3** *(dar Engelestán) miyán e do ráh.* **4** *(dar Ámriká) bum (e sorxpustán)*

reserve[1] v, **reserve sth (for sb/ sth)** **1** *kenár gozáwtan; baráye kasi jáy gozidan, " konun u suy e rouwanáyi resid -- pedar rá hami jáy xáhad gozid." (ZBP. L4671 SF). //Niru ye xod rá baráye bálá raftan az sarbáláyi/ kuh negahdárid./ In newimhá* [seats] *rá baráye mehmánán e viże negahdáwteand.//.* **2** *(baráye xod...) negahdáwtan. //Sarparasti* [the management] *in awá/ haq rá baráye xod negahdáwte ke bexást e xod nagozárad tu biyáyad* [to refuse admission]*./ (dátikán*)* all rights reserved: *awá/ haq (e cáp/ paxw) az án e... ast//.* **3** *jáy e gozide/ jáy e negahdáwte wode. //pate* [ticket]*, otáq gozidan/ gereftan/ negahdáwtan./ Yek miz baráye do tan benám e Káwáni negahdárid/ begozinid.; Áqá, estár** [vacation] *e womá az piw darxást va negahdáwte wode?//.* **4** **reserve one's judgement (on sb/ sth)** *(beáyin) zud dávari nakardan; dar dávari derang kardan tá... rouwan gardad.*

reserve[2] n **1** *anduxte, bázmánde, yadaki. //anduxte ye/ bázmánde ye naft dárad kam miwavad/ ru bekáhew ast.; sarmáye, ama** [energy]*, kálá ye fareván dar anbár* [stock] *dáwtan./ powtváne ye zar; anbárak e benzin e yadaki* [a reserve gas tank]*./ Gord/ pahlaván baráye barande wodan dar wast metr e vápasin az anduxte ye niru ye xod komak gereft* [draw on reserve strength]*.//.* **2** (**a**) **the Reserve** *niruhá ye powtibán. //niruhá ye powtibán e xod rá be jang ferestádan/ baráye jang basijidan//.* **3** *bázikon e jánewin/ yadaki.//.* **4** (**a**) *zistbum. //zistbum e parandegán; naxcirgáh; zistbum e jánevarán e dożágáh* [a bird, game, woldlife reserve]*//.* (**b**) *bum/ sarzamin (e tabárhá ye bumi)* [native tribes]. //Indian reserves/ reservations: *Bum e Sorxpustán//.* **5** *//Soxan e womá rá bi cunocerá mipazirim./ Darbáre ye ruzgáraw dar zendán biparde* [without reserve] *soxan goft.//.* **6** **reserve price** *dar Ámriká* **upset price** *dar haráji, páyintarin bahá. //Baráye foruw e saráyi páyintarin bahá rá sad hezár dolár nehádan; Parde ye kár e Dá Vinci, be páyintarin baháyi ke baráye foruwaw gozáwte budand foruw naraft va az inru ánrá az haráji bardáwtand* [the Da Vinci failed to reach its reserve and was withdrawn.]*.//.* **7** *tudár budan; sarandarun budan; sarandaruni, "va u rá az ahvál e badnewán e táqi va án badkerdár e báqi, va án badsegál e sarandarun va án niknamá ye badázmun ágáh kardam." (ZBP. L1782 DB); Yekbár sarandaruni ye xiw rá kenár gozáwte sarwád* [lively] *gawt.; Cand jám e báde máye ye án gawt ke az tuy e xod birun áyad.//.* **8** **in reserve** *anduxte; baráye ruz e mabádá. //(pul e) anduxte baráye ruz e mabádá//*

reserved adj *tudár, sard, xiwtandár. //*a reserved disposition: *sarandaruni./* a reserved manner: *tudári; sarandaruni//*

reservedness n *bengarid be* "reserved"

reservist n *hamvand e niru ye powtibán/ anduxte/ yadaki*

reservoir n **1** *ábanbár; estaxr.* **2** **reservoir of sth** *anbár; ganjine. //ganjine ye ágáhi* [information]*/ dánew* [knowledge]*./ Án namáyew ganjineyi az nou-honarpiwegán e arvand* [a veritable reservoir of new talent]*//*

reset v (**resetting**, pt, pp **reset**) **1** (**a**) *báz dar já nehádan; já andáxtan; báz káwtan; báz kár gozáwtan; báznewándan. //almási rá dar angowtari báznewándan; Ostoxán e wekasteyi rá já andáxtan; (dar cáp) vátcini* kardan* [reset type]*.//.* (**b**) *báz taráz kardan; náre* [the indicator/ hand of a watch/ clock] *rá dar já ye nouyi nehádan. //dastgáhi rá ruy e dah (10) báz taráz kardan/ sefr kardan* [reset a dial, guage, control, etc at ten.]*./ Pangán* e moci* [watch] *ye xod rá bá zamán e bumi taráz kardan.//.* **2** *//baráye ázmuni porsewhá ye nou sáxtan.//*

resettle v **1** *newast gereftan/ newándan. //panáhandegán rá dar Kánádá newándan/ sarosámán dádan.//.* **2** *(bumi/ kewvari rá) báz bá mardom por kardan; //wahrak sáxtan; báz ábádán kardan./ ádáyi/ ádáki/ jazireyi rá báz ábádán gardánidan.//*

resettlement n *newast dádan; já yá xáne dádan be mardom; wahrak sáxtan; ábádi. //Barnáme ye wahraksázi ye warvin** [government]*//*

reshuffle v **1** *jábejá kardan; báz sázmán dádan.* **2** *barghá ye ganjafe* [playing cards] *rá báz borzadan*

reshuffle n *jáy e kasi rá be digari dádan; kár e kasi rá be digari dádan; jábejá kardan; //báz sázmándehi ye vazirán* [a cabinet]*.//*

reside v **1** **reside (in/ at...)** *derang kardan, "Bahrám u rá bedid va yek sál áá derang kard..." (ZBP. L211 TB); newastan, "va Ebráhim az ánjá beraft va ayál e xiw va gusfandán va cárpáyán az ánjá bebord va be zamini bord ham az hadd e Felestin... va ánjá newast." (ZBP. L2013 TB); darnewastan, "darviwi rá wanidam ke be qári darnewaste bud..." (ZBP. L3804 GS); dar... newast dáwtan, "bá jam'i azizán e in táyefe dar Meihane newast dáwti." (ZBP. L2404 AT); dar jáyi besar bordan.; newiman dáwtan; "Az mardom e Faránse vali dar Anzali newiman dáwt." (ZBP. L4050 THA); páy dáwtan (ZBP. L4923); báwidan (ZBP. C5392); bongáh gereftan (ZBP. L4066 TMK); zistan. //birun az kewvar newast dáwtan/ zistan./ Dar womáre ye dah xiyábán e Elm zistan.; dar dánewkade zistan//.* **2** **reside in sb/ sth** *dar dast e... budan. //Wahriyári* [supreme authority] *be dast e/ dar dast e farbod* [president]*/ warvin** [state] *ast.//*

residence n **1** (**a**) *sará; saráy; xáne; newast; "Xorásán begoft in o lab rá bebast -- biyámad bejáyi ke budaw newast." (ZBP. L3256 SF); "... va newast e u dar Meihane budast..." (ZBP. L2409 AT); newastgah, "yeki biwe piw ámadaw por deraxt -- newastangah e mardom e nikbaxt." (ZBP. L5926 SF); mán. //Newastangah e/ saráy e beáyin e noxostvazir e Engelestán womáre ye 10 xiábán e Downing ast.//.* (**b**) *xáne, sar. //Xáneyi delpazir e rustáyi, xánevádegi, sabk e Gorji* [Georgian] *baráye foruw.//.* **2** (**a**) *newast, áwiyán, jáygáh; sará. //kuy e dánewjuyán* [hall of residence]*, xábgáh. //dar kuy e dánewjuyán/ xábgáh/ wabáneruzi ye dánewjuyán zistan/ zendegi kardan//.* (**b**) *mánew, newast* [<Pahlavi, (ZBP C3322 MK)]. //didárkonandegán e bigáne rá tanhá yek máh mánew midahand/ rá tanhá migozárand yek máh bemánand.//.* **3** **residence** *mándegár. //Hengámi ke wáh/ wahrbánu/ wahbánu dar jáyi mándegar ast* [be in residence] *parcam e wáhanwáhi dar ánjá afráwte miwavad.; Dánewjuyán dar doure ye ámuzew báyad (dar dánewkade) mándegár báwand.//*

resident n **1** *newaste, "va peimán kardim suy e Ebráhim va Esmáyil ke pák dárand xáne ye man taváfkonán rá va newastegán rá." (ZBP. L6698 TTT); báwande, "ke behar kojá ke residand parvá ye xodávand e xáne va báwandegán rá konand." (ZBP. L4203 NKZZF); saráygán, besanjid bá hamsaráy, "goftand ki dar hamsáyegi ye má doxtaraki-st yatime..." (ZBP. L2554 AT). //anjoman e saráygán/ báwandegán e kuy* [residents' association]*//.* **2** *(dar mehmánsará) mehmán. //In sofrexáne* [restaurant] *baráye kasáni ke mehmán e mehmánsará nistand báz ast.//.* **3** = **resident physician** *pezewk e mándegár [dar bimárestán]*

resident adj *mándegár. //(womár e) mardom e mándegár e wahr; birun az kewvar newast dáwtan/ mándegár budan//*

residential adj **1** *kuy, mánik [besanjid bá "mán"]. //baxwi, pádwahri** [suburb]*, barzani* [district] *mánik*/ viźe ye saráy e mardom//.* **2** *bar páye ye/ vábaste be newast dáwtan dar..., //váye ye mánew* [residential qualifications] *baráye ráydahandegán./ ráydahandegán báyad dar kuyi ke newast dárand ráy dahand.//*

residue n *(rixt e cangáni kam bekár miravad)* **residue (of sth)** **1** *bázmánde, tofále, litak (ZBP C3737 FM); konjde (tofále ye konjed).* **2** *(dátikán*) bázmánde ye zamin yá saráy pas az pardáxt e hame ye bedehihá*

residual adj *bázmánde. //*residual chalk deposits: *bázmánde ye gac e tahnewasti/ Cand laqzew e bázmánde dar barnáme ye márád*/ kámpiyuter//*

residuary adj **1** *tofále; litak.* **2** *(dátikán) ánce az zamin yá sarávi pas az pardáxt e bedehihá bázmánde.; //*a residuary legatee, clause, bequest: *morderigxár/ band e bázmánde/ morderig e bázmánde//*

resign v **1** *az kár kenáre jostan/ kenárejuyi kardan; kenáre gereftan., "... ke dar kenáraw giram"/ "kenáre gereftam o goftam..." (ZBP. L3830 GS). //vazir (az kár) kenáre jost/ kenáregiri kard.; Az sarparasti/ kixáyi* [directorship] *kenáre jost/ kenáregiri kard./ Az kár e farwini** [chairmanship] *ye xod kenáre gereft.//.* **2** **resign oneself to sth/ doing sth** *nácár del bar... nehádan; "del bar helák neháde ke hami nágáh kiseyi yáftam..." (ZBP. L3633 GS); tan dardádan. "va goftand albatte má tan darán nadahim..." (ZBP. L2880 AT); //be sarnevewt e xod tan dar dádan; Án goruh e varzewi naxást be wekast tan dardahad.//*

resignation n **1** **resignation (from sth)** (**a**) *kenárejuyi; az kár kenáre jostan/ gereftan. //Báyad cewm beráh e án bud ke digarán niz az kár kenáre juyand.; Dárad sabok-sangin mikonad* [considering]*/ bar sar e án ast ke az anjoman e sarparasti/ bádgán** [board] *kenáre juyad.//.* (**b**) *náme ye kenáregiri az kár. //náme ye kenáregiri ye xod rá az kár dádan/ ferestádan/ sepordan/ be dast e... dádan./ Má hanuz náme ye kenárejuyiaw rá az kár daryáft nakardeyim.//.* **2** *tan dardádan, "...va goftand albatte má tan dar án nadahim..." (ZBP. L2880 AT); del bar... nehádan, "del bar helák neháde ke hami kiseyi yáftam." (ZBP. L3633 GS);nácári.*

resigned adj **1** *tan dar... dáde; del bar... nehÁde; vedvár* (ZBP. C4167 MK, BF). //negáhi/ roxsári, labxandi, adáyi/ roxsári newángar e nácári/ tan dar dádan be ánce rox dáde.//.* **2 be, etc resigned to** *del bar... nehádan, nácár "del bar helák nehÁde ke hami nágáh kiseyi yáftam." (ZBP. L3633 GS); tan dardádan, "va goftand albatte má tan dar án nadahim." (ZBP. L2880 AT); vedvár* budan. //Engár tan dardáde/ vedvár* ast ke emsál be estár** [vacation] *naravad.//*

resignedly adv *del bar... nehÁde; tan dardáde.; vedváráne**

resilience, resiliency n **1** *fanari budan.* **2** *(baráye mardom) zud behbudpazir/ sázewpazir, harjá juri tarjome miwavad. //Con ximi zud behbudpazir dárad* [natural reilience] *bar án girodár* [crisis] *zud cire gawt.//*

resiliency n *bengarid be* "resilience"

resilient adj **1** *fanari.* **2** *zud behbudpazir; pazirá; sázewpazir; harjá juri tarjome miwavad. //az didgáh e tanáni/ raváni zud behbudpazir./ Degargunihá rá xeili zud pazirá gawte be án xu mikonad.//*

resiliently adv *bengarid be* "resilient"

resin n **1** *zad; gavaj (ZBP. C1342 FM); gouj (ZBP. C5229); źad (ZBP. C6954); zad, zaduk (ZBP. C6954 FM); angźad/ angźe; anguźe (ZBP. C1481 FM); azdu (ZBP. C2357); anguźe (ZBP. B1481 FM); azdu (ZBP. C2357); zonj (ZBP. C6998 FM); zad/ zat/ źat/ zade/ zatak [hamegi <Pahlavi (ZBP. C7959 BF)]. niz bengarid be* "gum"

resinous adj *źad, źadgune*

resist v **1** *pádáwtan, "na har ke muy wekáfad be tir e jouwanxáy -- be ruz e hamle ye jangávarán bedárad páy." (ZBP. L3820 GS); istádegi nemudan/ kardan, "bá in saxtihá... hamconán istádegi nemud va bar piwraft e kár mikuwid." (ZBP. L3036 TMK); daristádan, "Fazl goft del mawqul madár ke man daristam va agar jánam bewavad tá in kár be solh rást wavad." (ZBP. L572 TBH); táb ávardan/ dáwtan, "tá ce konad bá rox e to dud e del e man -- áyne dáni ke táb e áh nadárad." (Háfez); kasi rá tuw budan, "dar ávardgah tiz wod Mehrnuw -- nabudaw hami bá farámarz tuw." (ZBP. L6966 SF); bá kasi páy dáwtan, "co bardáwti gáh e u rá ze jáy -- nadárad kasi zin sepas bá to pá." (ZBP. L5802 SF). //Digar táb nayávard.; dar barábar e tak/ kaft e dowman istádegi nemudan./ U rá pasmárdand ke hengám e bázdáwt istádegi nemude.* [resisting arrest]*//.* **2** *dar barábar e... istádegi nemudan; //dar barábar e vátáw** [reform] *istádegi nemudan//.* **3** *...xár; páydár dar barábar e..., //wiwe ye átawxár; dar barábar e xordegi* [corrosion]*, nam, yaxbandán, bimári páydár budan.//.* **4** *xiwtandári kardan; gardan nanehÁdan; bá... páy dáwtan; dar barábar e... táb ávardan/ istádegi kardan. //bá doźkámegi páy dáwtan* [resist temptation]*/ darbarábar e wokolát jelo ye xod rá gereftan va naxordan./ Źále natavánest táb ávarde az daqsari* [baldness] *ye u be xande yád nakonad.//'*

resistance n **1 resistance (to sth/ sb)** *istádegi, "Sattárxán tá tavánest istádegi kard." (ZBP L2984 TMK); "bá in saxtihá... hamconán istádegi nemud va bar piwraft e kár mikuwid." (ZBP. L3036, TMK) ; páydári; hambasáni* [<Pahlavi (ZBP. C3476 BF)]. //Istádegi ye zinávandi* [armed resistance] *rá xord kardan/ bezir ávardan/ páyán dádan. //namáyewgarán/ ráhpeimánán* [the demonstrators] *dar barábar e pásbánán istádegi ye nácizi nemudand/ istádegi nanemudand./ hambasáni* ye/ istádegi ye áhimsá/ biázár nemudan* [pasive resitance]*//.* **2 resistance (to sth)** *táv, "feresti be farmán e má báź o sáv -- bedáni ke bá má torá nist táv" (ZBP. L5749 SF); "Gar u gord budi newast e taźáv- savári ke budiw bá wir táv" (ZBP. L6043 SF); tuw, "dar ávardgah tiz wod Mehrnuw -- nabudaw hami bá Farámarz tuw." (ZBP. L6966 SF); táb, "con u dar án hengám táb e istádegi bá lawgar e Homáyun nadáwt..." (ZBP. L7524 DTH); "tá ce konad bá rox e to dud e man -- áyne dáni ke táb e áh nadárad. (Háfez). //Án bongáh báyad páydári/ istádegi dar barábar e fanhá ye nou rá bezir ávard.; Táv e kam dar barábar e bád; táv e raghá ye wow. (pezewki); (pesewki) táv e raghá ye tan.//.* **3 resistance (to sth)** *...xári; táv dar barábar e...; ...-táv; páydár dar barábar e..., //átawxári* (fire resistance)*;/ páydári/ táv e ximi ye tan dar barábar e bimári; dar barábar e tafnu** [infection]*; táv/ tuw anduxtan//.* **4** *(cehrwenási*/ fizik) táv.* **5 resistance (to sth)** *páydári; istádegi; hambasáni* [<Pahlavi, (ABP C3476 BF)]. // dar barábar e degargunihá ye piwnahád wode páydári/ istádegi/ hambasáni* kardan.* [put up resistance to...]*. //Án andiwe* [idea] *bá istádegi/ hambasáni* ruberu gawt./ (dar bázargáni) páydári/ istádegi ye bázár dar barábr e kályi nou va naxaridan e mardom ánrá.//.* **6 the Resistance** *(sázmán e zirzamini ye) hambasán*/ páydári. //yek jangju ye hambasán*/ sázmán e zirzamini ye páydári.//.* **7 the line of least resistance** *bengarid be* "line[1]"

resistant adj, **resistant (to sth)** *páydár; dárá ye táv/ táb/ tuw; tuwmand. //Xarfastaráni* [insects] *ke dar barábar e DDT páydár/ tuwmand gawteand./ suye* [strain] *ye virus/ viwan* e tuwmand* [a resistant strain of virus]*./ dar barábar e degarguni páydári nemudan.//*

-resistant *(dar setáyhá* ye serewte) páydár dar barábar e...; ...táv; ..xár. //páydár dar barábar e áb/ garmá/ zang/ átaw; //ábtáv** [waterproof]*; garmátáv*; átawxár; zangtáv* [rustproof]*//*

resister n *hambasán* [<Pahlavi ZBP. C3476 BF)]. //hambasánán* e biázár/ áhimsá** [passive resisters]*//*

resistible adj *tábávardani; daristádani*

resistor n *tavá [besanjid bá "tu" Avestáyi, EDPL]*

resit v (**resitting;** pt/ pp **resat)** *(dar Engelestán) (pas az nákámi) báz ázmun dádan. //námzadhá ye ázmun e dobáre baráye máh e Wahrivar//*

resolute adj, **resolute (in sth)** *sarsaxt; hangmand* [hang (ZBP. C815 FM)]. //sarbáz-zadan, barxordi* [approach]*/ áhangi* [measure] *sarsaxtáne/ hangmand*./ setorg áwtiju(yán) budan/ hangmandáne xástár e áwti budan//*

resolutely (adv) *sarsaxtáne; hangmandáne*

resoluteness n *ostovári; sarsaxti; hangmandi*

resolution n **1** *áhang (ZBP. C3640 FM); daristádan, "Fazl goft del mawqul madár ke man daristam va agar jánam bewavad tá in kár be solh rást wavad." (ZBP. L572 TBH); yázew, "na deráz o deráz-yázew e u -- amal e xasm rá konad kutáh." (ZBP. C1871 Runi) morq e kasi yek pá dáwtan/ ostovári; hanjew. //áhangi ostovár newán dádan; mardi náostovár/ náhangmand*./ soxanráni ye xod rá bá soxanáni newángar e yázewi ostovár dar-istádani ostovár páyán dád.//.* **2** *áhang e... (kardan); sar e... dáwtan; "va agar bebini ke owtorán bár barneháde báwand va savárán barnewasteand pas bedán ke iwán sar e án dárand ke báz e, [*archaic form = *báz be] Makke ravand..." (ZBP. L7391 SR); "bar sar e ánam ke gar ze dast baráyad -- dast be kári zanam ke qosse besar áyad." (Háfez); hanjidan (ZBP. C812 FM); miyán bastan, "va miyán basteand tá be hic hál xelali nayoftad ke dowman... wád wavad." (ZBP. L1270 TBH); bekári kamar bastan; (bá xod peimán kardan). Besanjid bá "záhed xalvatnewin duw be meixáne wod -- az sar e peimán beraft, bar sar e peimáne wod." (Háfez). //baráye kardan e kárhá ye xub miyán bastan; yázewi nik negahdáwtan./ bar sar e án ast ke/ sar e án dárad ke hargez zanáwuyi nakonad va in kári kánáyáne* [stupid] *ast.; Sar e sál e nou áhang e kári kardan/ baráye... miyán bastan/ be kári kamar bastan/ bá xod peimán kardan ke...//.* **3** *bá ráygiri kári rá yeksare kardan; peyáhang ["pei" besanjid bá "pád"]; bá ráygiri gozarándan* [pass]*/ anjám dádan* [carry]*; paziroftan* [adopt]*; bázrándan/ napaziroftan* [reject]*; peyáhangi rá paziroftan/ napaziroftan* [adopt/ reject]. *//bá ráygiri xástár e sán e behtari gawtan* [better conitions]*-peyáhangi* [resolution] *baráye darxást e sán e behtar* [better conitions]*//.* **4** *gowudan; gowáyew. //porsemáni* [problem] *rá bázgowudan; porsewi rá gowudan/ pásox e porsewi rá yáftan; gereyi* [difficulty] *rá gowudan; dodeli/ wakki* [doubt] *rá az miyán bardáwtan//.* **5** **resolution (into sth)** *wekáftan/ wekáfte wodan; az ham jodá kardan/ wodan; wekastan. //Wekastan e rouwanáyi ye sefid be ranghá ye gostare* [colors of the spectrum]*//*

resolvable adj *bázgowudani; gowudani; az miyán bardáwtani*

resolve v **1** **resolve on/ upon/ against sth doing sth** *bar sar e... budan; "bar sar e ánam ke gar ze dast baráyad -- dast be kári zanam ke qosse sar áyad." (Háfez); daristádan, "Fazl goft del mawqul madár ke man daryistam va agar jánam bewavad tá in kár be solh rást wavad..." (ZBP. L572 TBH); miyán bastan, "va miyán basteand tá be hic hál xelali nayoftad ke dowman... wád wavad." (ZBP. L1270 TBH); yázidan, "na deráz o deráz yázew e u -- amal e xasm rá konad kutáh." (ZBP. C1871 FM, Runi); sar e... dáwtan, "va agar bebini ke owtorán bár barneháde báwand va savárán barnewasteand pas bedán ke iwán sar e án dárand ke báz e Makke ravand..." (ZBP. L7391 SR). //Miyán bast ke zud áqázad/ nayáqázad; Miyán bast ke digar/ hargez u rá nabinad.//.* **2** *peyáhang* kardan; bá ráygiri kári rá yeksare kardan. //Mahestán* [the Senate] *bá ráygiri kár e... rá yeksare kard./ Mahestán peyáhang* e án kard ke...* [resolve]*./ Raste ye kárgari* [the union] *bá ráygiri 40 be 12 bastnewini rá yázid/ áhang e án kard ke bastnewini anjám wavad.//.* **3** *bázgowudan; gowudan; az miyán bardáwtan; sámán dádan. //Begumaguyi* [argument] *rá sámán dádan/ gerehi* [a difficulty] *rá bázgowudan; girodári* [a crisis] *rá az miyán bardáwtan.//.* **4** **resolve sth (into sth)** *wekáftan; jodá kardan; wekastan. //gováźeyi* [argument] *picide rá be áxwijhá ye bonyádiyaw* [basic elements] *[báz]wekáftan; Niru ye wekáftári ye yek źále* [the resolving power of a lens]*//*

resolve n *áhang; yázew; "na deráz o deráz yázew e u -- amal e xasm rá konad kutáh." (ZBP. C1871 FM, Runi); miyán bastan, "va miyán basteand tá be hic hál xelali nayoftad ke dowman... wád wavad." (ZBP.*

*L1270 TBH); sar e... dáwtan, "va agar bebini ke owtorán bár barnehade báwand va savárán barnewasteand pas bedán ke iwán sar e án dárand ke báz e [*archaic form = *báz be] Makke ravand..." (ZBP. L7391 SR). hang; áhang; miyán bastan, peimán, "záhed e xalvatnewin duw be meixáne wod -- az sar e peimán beraft bá sar e peimáne wod." (Háfez). //*make a resolve: *áhang e án kardan/ bá xod peimán kardan./* show one's resolve: *hangmandi* newán dádan./* keep one's resolve: *bar yázewi ostovár daristádan./* break one's resolve: *peimán ne xod rá wekastan//.* **2** *hangmandi*; ...-pei. //saxtpei/ sostpei budan* [be strong/ weak in one's resolve]./ *Hamestáriyaw** [opposition] *tanhá máye ye án gawt ke má saxt-tar miyán bandim* [strengethen our resolve]*//*

resolved[1] adj *kasi ke morqaw yek pá dárad; hangmand* budan; saxt pei ye... budan; daristádan; sar e... dáwtan; miyán bastan [baráye nemunehá bengarid be* "resolute"*]. //Miyán bastam ke u rá bebinam/ tá u rá nabinam az páy nanewinam.//*

resolved[2]*; rást gawtan, "Hami bud tá kár e u gawt rást -- Xodávand rá z-án sepas bande xást." (ZBP, L4692 SF). //Setize bi parxáw páyán gereft.//*

resonance n *xonidegi; picidan e ává; patán* [<Pahlavi "pattán" (ZBP. C2606 MK)]*

resonant adj **1** *xonide; patánmand* [<Pahlavi "pattán" (ZBP. C2606 MK)]. //esvarhá** [music notes] *ye xonide/ patánmand*/ áváyi xonide/ patánmand*//.* **2** *xonide [<xonidan]; patánmand*. //tálári xonidár*; Tane ye xonidár* e/ patánmand* e yek tár/ gitár//.* **3** **resonant with sth** *xonide*, "ze mardán e Turán xonide toyi -- jahánjuy o ham razmdide toyi." (ZBP. L6586 SF); //Darrehá ye Álp ke ává ye zang e kelisáhá dar án xonide/ picide.//*

resonantly adv *xonide; patán*; patánmandáne**

resonate v *xonidan, "ze mardán e Turán xonide toyi -- jahánjuy o ham razmdide toyi." (ZBP. L6586 SF); patánidan* [<Pahlavi "pattán" (ZBP. C2606 MK)]*

resonator n *patángar*; xonidár*. bázgardid be* "resonant"

resort v **1** **resort to sth** *dast be dáman e kasi wodan; dast be kasi zadan, "U dast be ostádam zad va faryád xást." [= komak xást]" (ZBP. L540 TBH); nemidan, "vaqt e marg o dard ánsu minemi -- con ke dardat raft pas cun a'jami." (Moulavi, ZBP. C767 FM); dast yázidan be, "va dar pásox u báyad be xámuwi geráyand va yá be dáman e e pendárbáfi va afsáneguyi dast yázand." (ZBP. C7563 KK); nawlidan, "gar to xáhiw vagarna be to andar nawlad- zar e u, cun be dar e xáne ye u bargozari." (Farroxi) (ZBP. C6791 FM); panáh bordan be..., //Agar goftoguhá* [negotiations] *bá wekast ruberu gardad báyad be bastnewini dastyázim./ be ázárew/ himsá** [violence]*, nirang/ feribkári/ daqalbázi dast yázidan.//.* **2** *(beáyin) payápei be jáyi sar zadan/ raftoámad kardan. //Pásbánán meixáneh※yi rá ke faráván be ánjá miraft zir e cewm gereftand.//*

resort n **1** *panáh; cáre. //Tanhá cáreyemán án ast ke be kalántari ágáhi dahim.//.* **2** **resort to sth** *dast yázidan be; namidan; nawlidan. //Árám soxan goftan va be bim dádan dast nayázidan/ va xatonewán nakewidan.//.* **3** (**a**) *ásáyewkade, estárgáh* [bengarid be* "holiday"*]; tábestángáh, "tábestángáh yeyláq ast." (ZBP. L4428); zemestángáh, "farmánraváyán e ázarbáyján hamiwe Árán rá zemestángáh migereftand." (ZBP. L4367 NKZZF). //Tábestángáh* kenár e daryá/ daryábár baráye laxwak(bázi); ásáyewkade ye tandorosti* [health resort]; *behigáh*. //Xorramwahr yeki az barjestetarin* [leading] *estárgáhhá* ye karáne ye nimruzin ast.//.* (**b**) *(dar Ámriká) estárgáh*; ásáyewkade*.* **4** **a/ one's last resort** *bázgardid be* "last"

resound v **1** (**a**) **resound (through/ throughout sth)** *(picidan e ává dar jáyi; xonidan, "ze mardán e Turán xonide toyi -- jahánjuy o ham razmdide toyi." (ZBP. L6586 SF). //Ává ye arqanun* [organ] *dar sarásar e kelisá picid/ xonid.//.* (**b**) **resound (with sth)** *xonidan/ picidan e ává dar...; poráváze gawtan. //Tálár az kaf zadan va hurá kewidanhá xonid.//.* **2** **resound (throughout sth)** *(pendárin) xonidan; poráváze gawtan; picidan. //Námaw con tup dar farang tarekid/ picid/ dar sarásar e farangestán poráváze gawt.//*

resounding adj **1** *poráváze [M. Moqaddam]; patánmand* [<Pahlavi, pattán (ZBP. C2606, MK)]. //qariv e wádi; faryádhá ye poráváze; qáhqáh e xande.//.* **2** *bolandáváze; námbordár; poráváze [M. Moqaddam]. //be piruzi ye porávázeyi dast yáftan.; Án film/ celpard* saxt kámyáb va poráváze gawt.//*

resoundingly adv *bengarid be* "resounding"

resource n **1** *máye. //pormáye/ barmáye* [rich] *az didgáh e ximi, káni, kewávarzi. //Pardáxt e gerou* [mortgage] *az máye ye má mikáhad/ máye ye má rá saxt miduwad.; Conin sázew kardim/ nehádim* [agree] *ke máyeháyemán rá ruyeham berizim.; Áyá cáreyi mánde ke má az án bahre najoste báwim?//.* **2** *panáh; cáre; harjá juri tarjome miwavad. //Kasi dar xáne nadárad ke be u panáh barad* [inner resources] *va az*

tanháyi bizár ast.; Kudaki ke tak báwad dar biwtar e bárehá báyad xodaw xod rá sargarm konad.//. **3** *(beáyin) máye. //mardi saxt barmáye.//*

resourceful adj *barmáye*

resourcefully adv *bengarid be* "resourceful"

resourcefulness n *bengarid be* "resourceful"

respect n **1 respect (for sb/ sth)** *arj nehádan; pás dáwtan; ázarm; gerámi dáwtan; gerámi dáwt. //newán e/ newáne ye arj nehádan bar.../ baráye kasi saxt arj dar cewm dáwtan/ bar kasi az tah e del arj nehádan; Womá dar cewm e man besyár arj dárid/ arjmand-id./ Afsar e novin diri napáyid ke dar cewm e zirdastánaw* [his men] *gerámi gawt./ diri napáyid ke zirdastán ázarm e afsar e novin rá jostand.//.* **2 respect (for sb/ sth)** *arj nehádan bar; pás dáwtan (ZBP. L4492, NKZZF); ázarm e kasi rá jostan, "ke dáná zad in dástán az noxost -- ke har kas ke ázarm e mehmán najost; nabáwad xerad hic nazdik e uy -- niyáz ávarad baxt e tárik e uy." (ZBP. L5892 SF). //Kudakán báyad ámuzgárewán rá gerámi dárand/ arj nehand.; baráye arj nehádan bar... koláh e xod rá bardáwt.; Ázarm e kasi rá tá andázeyi/ kam jostan/ ázarm e kasi rá najostan; baráye sahew e kasi* [sb's feelings] *tá andázeyi/ andaki dar cewm dáwtan./ hic arj nanehádan./ pásdáráne báyad be womá beguyam/ bá hame ye arji ke bar womá mineham áqá bá womá hamdásán nistam.//.* **3 respect (for sb/ sth)** *pás dáwtan; //pás e martdád** [human rights] *rá nadáwtan.//.* **4** *ruy, báre, didgáh. //az in ruy; az barxi didgáhhá; az har didgáhi; az besyári didgáhhá/ ruyhá./ Gomán mikoni án celparde*/ film az ce ruy/ didgáhi* [in what respect] *be piwdávari* [biased] *pardáxte?//.* **5 in respect of sth** *(beáyin yá dar bázargáni) bá dar cewm dáwtan e.../ bá bedide gereftan e...; az didgáh e..., //Án ketáb az didgáh e sabk e negárew dar xor e setáyew ast.; Harce bahá ye/ hazine ye gáz va áb bálá ravad bahá ye káláhá ham afzude miwavad.//.* **with respect to sth** *(beáyin yá dar bázargáni) darbáre ye..., //In darbáre ye zabán e Engelisi dorost ast ammá na faránsavi; Darbáre ye/ dar pásox e porsoju ye womá yek barge baráye rouwan wodan e dástán peivast kardeam.//*

respect[2] v **1 respect sb/ sth (for sth)** *pás dáwtan; arj nehádan; ázarm e kasi rá jostasn, "ke dáná zad in dástán az noxost -- ke har kas ke ázarm e mehmán najost; nabáwad xerad hic nazdik e uy -- niyáz ávarad baxt e tárik e uy." (ZBP. L589 SF). //Baráye dorostkárietán be womá arj mineham/ migozáram.//.* **2** *...rá pás dáwtan. //Xásthá ye, manewte* [opinions] *ye sahew* [feelings] *e kasi rá pás dáwtan./ Mardom be kár e man kár dárand* [not repect sb's privacy]*./ mardom ma rá angulak mikonand va ma rá be xod rahá nemikonand.//.* **3 respect sth (as sth)** *pás dáwtan/ nehádan/ gozáwtan. //awá ye/ haqq* [rights] *e, abarmánd* [privileges] *e kasi rá pás dáwtan./ pádwiri* [a treaty]*, peimáni* [contract] *rá pásdáwtan, va ánrá arj nehádan.//.* **4 respect oneself** *ázarm e xod rá jostan. //Agar to xod ázarm e xod rá nemijuyi cegune cewm dári ke digarán to rá pás dárand?//*

respectability n *áberumandi; wáyestegi; xubi*

respectable adj **1** *áberumand, xub, sangin. //zan o wuyi áberumand; zamine ye xánevádegi ye áberumand; parvarew e xub* [upbringing] *va áberumandáne./ Bá inke dar jáme ye garmábe bud besyár wáyeste minamud.; Az did e man xeili/ biw az andáze sangin/ kohneparast* [conventional] *ast.//.* **2** *xub/ cewmgir, áberumand; //Wanbe dar án ávard* [game] *mardom e faráván ámade budand./ Sad hezár dolár dar sál dastmozd e xubi ast/ badaki nist./ Bá inke asb e Farhád varzide nabud bázham xub parid.//*

respectably adv *áberumand; áberumandáne; xub; wáyeste. //bá jámeyi áberumand; raftári áberumandáne; soxan e/ goftár e wáyeste//*

respecter n, **be no/ not be any respector of persons** *hame rá az dam e tiq gozarándan; bozorg o kucak nawnáxtan; bá hame yek jur raftár kardan. Har já juri tarjome miwavad. //marg wáh o gedá nemiwenásad,//. "agar pádewáh e hame kewvar ast -- vagar pák wáyeste peiqambar ast; saranjámewán raft báyad be gur -- ke nagrizad az gur nazdik o dur." (PAF #1813)*

respectful adj, **respectful (to/ towards sb): respectful (of sth)** *bá arj; bá ázarm; pás..., //Xámuw va bá ázarm guw farádádan/ niyuwidan./ Kami dur va be newáne ye arj nehádan istádan./ Be newáne ye gerámidáwt kami dur istádan./ Be manewte ye digar mardomán pás nehádan//*

respectfully adv *bengarid be* "respectful"

respectfulness n *bengarid be* "respectful"

respecting *(*prep*/ bandváže/ beáyin) darbáre ye...; ...e..., //dátikán** ***e*** *dárák; ágáhi darbáre ye já ye án kudak.//*

respective adj *...xod; ...xiw. //Har kas dar rewte ye xiw ostád ast./ pas az wappási*/ mehmáni harkodámemán be otáq e xiw raftim.//*

respectively adv *haryek; jodájodá; be pastá. //Dourehá ye zabán e Rusi va Yunáni rá be pastá dar Mosko va Áten bargozár mikonand.//*

respects n **1** *dorud. //Dorud e ma rá be u beresánid/ bedahid; az su ye man be u dorud dahid//.* **2** **pay one's respects** *bengarid be* "pay 2"

respiration n **1** *(beáyin) dam zadan, "va harekat ki bini rá hast be vaqt e dam zadan az ráh e bini natavánesti bud..." (ZBP. L5038 ZX); "báb e noxostin andar wenáxtan e manfe'at e dam zadan." (ZBP. L5203 ZX); ráh e dam zadan, "tá ásántar va zudtar forud ravad tá bá ráh e dam zadan zahmat nakonad." (ZBP. L5092 ZX); damew; daftan/ dafew/ dafw*. //tajá* ye dam zadan* [respiration/ respiratory rate]*//.* **2** *dafew*/ damew* [baráye giyáhán gereftan e nasim e havá va ázád kardan e gáz e angewt/* coal*/ zoqál]*

respirator n **1** *dam [besanjid be "dam e áhangari]; damás* [dam + ás]. //bimár rá ru ye dam/ damás* nehádan//.* **2** *panám* [breathing mask]

respiratory adj *(pezewki) ..dam/ dam zadan. //andámhá ye dam zadan./ bimárihá ye dastgáh e dam zadan; ráh e dam zadan* [respiratory tract]*//. "ásántar va zudtar forud ravad tá bá ráh e damzadan zahmat nakonad." (ZBP. L5092 ZX)*

respire v **1** *damidan, daftan, dam zadan, "va harekat ki bini rá hast be vaqt e dam zadan az ráh e bini natavánesti bud." (ZBP. L5038 ZX); "báb e noxostin andar wenáxtan e manfe'at e dam zadan." (ZBP. L5203 ZX).* **2** *(baráye giyáhán) daftan; damidan; dam zadan*

respite n **1** **respite (from sth)** (**a**) *ásáyew, ásudegi; ásudan; dam zadan; yáre, "abá án ke az marg xod cáre nist -- rah e xáhew o porsew o yáre nist." (ZBP. L6161 SF); dami, "dami áb xordan pas az badsegál..." (GS). //saxt árezumand e dami ásáyew budan./ yekband/ bi dam zadan kár kardan; dami ásáyew;/ yáreyi delpazir//.* (**b**) *dami ásudegi az dard/ delwure/ fewár e raváni.* **2** *derang; yáre, "abá ánke az marg xod cáre nist -- rah e xáhew o porsew o yáre nist." (ZBP. L6161 SF)*

resplendence n *bengarid be* "resplendent"

resplendent adj, **resplendent (in sth)** *daraxwán; porzarqobarq; layán (ZBP. C3738 FM).*

resplendently adv *bengarid be* "resplendent"

respond v, **respond (to sb/ sth) (with sth)** *pásox dádan; petváze kardan/ goftan; peiváze kardan/ goftan. //porsid kojá bude, ammá pásoxi nadád/ peiváze nagoft [napeiváxt, (JGS)].; Be námeam bá telefon/ vákubar* pásox dád/ peiváxt*/ patváxt*//.* **2** **respond (to sth) (with sth)** *...rá bá... pásox dádan; patváze kardan/ goftan. //Bol e ma rá* [my volley] *bá kust e váru* [backhand] *pásox dád/ patváze goft.; Sage rá lagad zadam u ham dar pásox be man qorrid.//.* **3** **respond (to sb/ sth)** *patváze/ peiváze kardan; pásox dádan; vákonew kardan. //Án ráde*/ máwin xub kár mikonad, har jáyaw rá dastmizani* [the controls] *zud vákonew mikonad.; Án bimár be darmán pásox nadád./ Jánevarán be meharbáni vákonew mikonand/ pásox midahand/ mipeivázand*//.* **4** **respond (to sb/ sth)** *pásox dádan; peiváze goftan*

respondent n *(dátikán*) (beviźe dar foruhewtegi** [divorce]*) pasmár*

response n, **response (to sb/ sth)** **1** *pásox, peiváze; petváze; vákonew. //Pásoxi nadád.; peiváze nakard.; Dar pásox e porsew e womá...; palmeháyaw/ piwmáriháyaw* [accusations]; *biderang máye ye vákonew/ petváze gawt.//.* **2** *vákonew; pásox. //pásox e bad, gowádedastáne* [generous], *yekdeloyekzabán* [united] *dar barábar e darxást e komak e puli.; Kasi be faryádaw naresid/ nayámad.; Mardom be káhew e báź* [tax] *vákonew e delpazir* [favorable] *newán dádand.//.* **3** *(din) peiváz; peiváze; petváz; petváze*

responsibility n **1** **responsibility (for sb/ sth)** *pásoxguyi. //páygáhi* [position] *bá pásoxguyi ye rástin, bozorg; pásoxguyi dar barábar e payámadháyi rá be gardan gereftan/ paziroftan/ be gardan dáwtan./ zir e bár naraftan/ zir e bár e pásoxguyi naraftan./ Agar kálá rá bad bekár barand va az in ráh ásibi/ ziyáni be kasi resad, kárxáne ye sázande zir e bár hic táváni nemiravad.* [disclaim all responsibility]*/ kárxáne ye sázande hic pásoxguyi be gardan nemigirad.//.* **2** **responsibility (to sb)** *pásoxguyi; begardan e kasi budan/ nehádan; dar gardan e kasi kardan, "bar hokm e farmán e áli Soltán Mas'ud ke reside bud az gomáwtan e Bagtagin e hájeb va xeyrowarr e in bázdáwte rá dar gardan e vey kardand." (ZBP. L1319 TBH). //Dar in kár báham/ dotáyi pásoxgu hastim.; Qofl kardan e darhá be gardan e man ast./ Pásoxguyihá ye gunágun e án kár.//*

responsible adj **1** **responsible (for sb/ sth); responsible (for doing sth)** *pásoxgu. //Imeni ye ráhiyán be gardan e xalabánán ast.; In sardargomi* [confusion]*/ áwub sarásar be gardan e man ast.; Womá báyad xod betanháyi pardáxt e in bijakhá* [bills] *rá be gardan girid.//.* **2** **responsibility to sb/ sth** *dar barábar e.../ barábar e... pásoxgu budan; be... pásoxgu budan. //rástárást* [directly]*/ násar-rást* [indirectly] *dar barábar e Farbod* [President] *pásoxgu budan.//.* **hold responsible for** *be gardan e kasi budan/ dar gardan*

kasi kardan. "bar hokm e farmán e áli Soltán Mas'ud ke reside bud az gomáwtan e Bagtagin e hájeb va xeyrowarr e in bázdáwte rá dar gardan e vey kardand." (ZBP. L1319 TBH). **3** **responsible (for sth)** *pásoxgu ye..., //(Ádam e) mast rá nemitaván pák pásoxgu ye kárháyaw dánest.//.* **4** (**a**) *dorostkár; ostovár; wáyeste. //raftár e wahrvandán e dorostkár rá dáwtan/ raftár e bozorgsálán e ostovár rá dáwtan./ con hamvandi wáyeste dar goruh e gozin/ karád* [committee] *raftár kardan./ Bá inke wew sál biwtar nadárad, raftáraw besyár bexradáne* [responsible]*/ wáyeste ast.//.* (**b**) *kári rá be gardan dáwtan. //kári/ páygáhi ke dar án bár e geráni be gardan e kasi neháde miwavad.//.* **5** **responsible (for sth)** *zir e sar e kasi budan; máye ye... budan. //In áwoftebázár/ gandekári/ bacal zir e sar e ki-st?; Dud kardan/ kewidan e sigár máye ye besyári az cangárhá* [cancer] *ye wow ast.//*

responsibly adv *dorost, wáyeste, wáyande, bexradáne. //raftár e dorost/ wáyande/ bexradáne dáwtan.//*

responsive adj **1** **responsive (to sb/ sth)** (**a**) *garm, xungarm, pazirá. //wágerdáni/ báwandegáni* [audience] *garm/ pazirá/ xungarm.; Dar barábar e piwnahádát, andiwehá, xordegirihá pazirá budan.//.* (**b**) *pazirá, zud pásoxdahande/ vákonew konande. //Tormoz/ legám báyad behtar az in vákonew konad.; virus e/ viwan* e cáymáni ke be darmán pásox nemidahad.; Asbi ke be niyáz e/ xást e savárkár e xod zud/ tond pásox midahad.//.* **2** *(dar pásox): labxandi, adáyi* [gesture], *cewmaki* [a wink] *dar pásox*

responsively adv *bengarid be* "responsive"

responsiveness n *bengarid be* "responsive"

rest[1] v **1** (**a**) **rest (from sth)** *dam barzadan, "bedán xán e dehqán forudámadand -- bebudand o yek hafte dam barzadand." (SF); barásudan, "ki áxar injá ábi ast biyásáyim ángáh beravim." (ZBP. L2345 AT); barásudan, "co manzel be manzel biyáyad be Rey -- barásud yek cand bá rud o mey." (ZBP. L4973 SF); árámidan, qanudan, "láken az qanudan ráhat nayámad va dar xáb nawavad..." (ZBP. L5433 ZX); ásáyidan, árám gereftan, "namánam ke árám girand hic -- savárán e man bá sepáh o basij." (ZBP. L6138 SF). //pas az nahár derázkewidan va yek tasu* [hour] *árámidan/ barásudan; Az zurzadanháyemán/ kuwewháyemán dambarzadan/ barásudan./ Tá rásti rá/ rástaw rá nadándad árám nemigirad.//.* (**b**) *ásudan; ásáyew dádan. //Pas az in hame xándan báyad bogzári cewmánat/ didegánat biyásáyad./ Newaste bogzár páháyat biyásáyad; Qanudeyi/ xub ásudeyi va mitaváni kár rá peigir koni?//.* **2** **rest (sth) on/ against sth** *nehádan; lam dádan. //árenjháyaw rá ru ye miz nahád; nardebán rá be divár lam dádan.//.* **3** **rest on sb/ sth** *be kasi yá cizi vábaste/ delgarm/ omidvár budan. //Iránián baráye gereftan e newán omidewán be Rostam bud.//.* **4** **rest on sb/ sth** *xire wodan; cewm duxtan be...; harjá juri tarjome miwavad. //Cewmánaw be roxsár e u duxte wode bud.//.* **5** *rahá kardan; mándan. //gozáwtan ke dástáni, zamineyi* [matter, topic, affair], *kári bemánad./ In kár rá nemiwavad haminjuri rahá kard- mixáham ke az man puzew bexáhand.//.* **6** *(beviźe dar dátikán*) digar cizi baráye goftan nadáwtan. //(parvande ye) soxan e xod rá be páyán resándan; dádvarán* [the defence] *digar soxani baráye goftan nadárand* [the defence rests]*./ Parvande ye man baste ast. digar cizi baráye goftan nadáram.* [I rest my case]*//.* **7** *(soxan dar parde/ pendárin) bexák sepordan* [be buried]; *ravánaw wád* [May he rest in peace]. **8** *zamin rá ásáyew dádan; áyew dádan. //In kewtmand/ kewtzár rá yek sál áyew/ ásáyew dahid/ bi kewt bexod rahá konid.//.* **9** **rest assured (that)...** *bigomán bedánid ke.../ ásude báwid va bedánid ke…;* **rest on one's laurels** *(beviźe xárdári) ásudan, árám gereftan; az xod xorsand gawtan/ budan.* **10** *(rixt e náwenáxte nadárad) bar páye ye... budan. //Biwtar baráye namáyewnámeháyaw námbordár ast tá matalháyaw* [his novels]*./ gováźeyi* [an argument], *dávi* [a claim], *engáreyi* [a theory] *bar páye ye engáwti* [assumption] *nádorost.//.* **rest with sb (to do sth)** *be gardan e... budan. //gozinew* [the choice] *pák bá womá-st./ Be gardan e goruh e gozin/ karád* [committee] *ast ke áhang e kári kond/ miyán bandad.//*

rest[2] n **1** **rest (from sth)** *ásáyew,"va ásáyewi tamám yáftim." (ZBP. L2883 AT); rosti (ZBP. L918 FM); árám, "mey o jám o árám báyad noxost -- pas ángáh az in kár porsi dorost." (ZBP. L6238 SF); derang; maql (ZBP. C6557 FM); //yek wab xeili xub rosti yáftan; derangidan/ derang kardan va barásudan va wáyand e ye án budan* [well-earned/ well-deserved]*./ pas az in hame kár e saxt/ saxtkuwi barásudan; Yekwanbe ruz e ásáyew/ maql ast.//.* **2** *(biwtar dar váźehá ye serewte) páy e; jáy e..., //jáy e cubdast e cougán rumizi* [billiard cue]*; sepáye ye durbin; páye ye guwi ye vákubar*/ telefon. //zireárenji* [arm-rest] *bálewtak (e zir e sar)* [head-rest] *cárpáye ye zirpáyi/ pápáyi* [foot-rest]*//.* **3** *(dar musiqi) xapák* [<Pahlavi]; találá (ZBP. C5999 FM). //Weipurhá wew band e xapák*/ találá dárand* [the trumpets have six bars' rest]*//.* **4** **at rest** (**a**) *árám; bijonbew.* (**b**) *(soxan dar parde) árám, bi negaráni, ásude. //Dar gurestáni birun e wahr árámgáh* [churchyard] *dáwtan//.* **come to rest** *árám gereftan; az jonbew bázistádan. //Min* [the mine] *saranjám kaf e daryá jágereft*. [came to rest]*//.* **lay sb to rest** *(soxan dar*

parde) bexák sepordan. //U rá kenár e/ nazdik e hamsar e dargozawteaw be xák sepordand.//. **put/ set sb's mind at ease/ rest** *bengarid be* "mind[1]"

rest[3] n, **the rest (of sth)** **1** *bázmánde. //bázmánde ye jahán, ruzgáram, pulaw./ bázmánde ye celparde*yi/ filmi rá negaristan./ harce mixáhi bardár va bázmánde rá dur biyandáz.//.* **2** *bázmánde; digar..., //Má ke celtapká*/* [tennis] *bázi mikonim, bázmánde ye womá ce mikonad?; Koláhaw con/ mánand e bázmánde ye jámeaw sorx bud.//.* **3** **for the rest** *jodá az in; bejoz án. //bepáyid ke bázárhá ye kohanemán rá az dast nadahim, bejoz án negarán e cizi nistam.//*

rest area, rest stop (US) = lay-by, *jáy e istádan va xastegi/ mándegi darkardan*

restate v *bázgoftan; jur e digar goftan; be zabán e digar goftan. //páygáh e/ didgáh e, báre ye, gováże ye xod rá bázgoftan//*

restatement n *darbáre ye ravew e konuni be zabán e digar/ juri digar soxan goftan va ánrá báznamudan.*

restaurant n *sofrexáne*

restaurant car *(dar Engelestán) = dining-car, bengaride be* "dine"

restauranteur n *(beáyin) sofrexánedár*

rest-cure *darmán dar ásáyewgáh*

rest-day n *ruz e ásáyew*

restful adj, **restful (to sb/ sth)** *ásáyewbaxw; árámbaxw. //pasin e yekwanbe ye árámbaxw./ ranghá ye paride* [pastel colors] *cewm rá árámew mibaxwad.//*

restfully adv *bengarid be* "restful"

restfulness n *bengarid be* "restful"

rest-home n *xáne ye/ saráy e sálmandán; xáne ye dorváx*

resting-place n *(soxan dar parde) árámgáh. //árámgáhaw ru ye án tappe ast.//*

restitution n *(beáyin) cizi rá be já ye noxostin e xod bágardándan. cizi rá be xodávand e rástinaw bázgardándan; be já ye xiw bázbordan, "va azole ye wekam bewkáfad va rude birun oftad... noxost rude rá be já ye xiw báz báyad bard va..." (ZBP. L5607 ZX). //bijakhá* [the deeds] *rá be xodávandán e rástinewán bázgardándan; sarásar e zamin yá saráyi* [the property] *rá be xodávand e rástinewán bázgardándan; Dar zanáwuyi awá ye/ haqq e kasi rá be u bázdádan.//.* **2** *(dátikán*) tāván e puli dádan. //Baráye ásib e zade wode táván e pul/ puli dádan.//*

restive adj **1** *bá-árám. //Yek tasu* [hour] *ye digar separi wod va mardom náárám gawtand.//.* **2** *(asb e) camuw; sarkaw*

restively adv *bá náárámi jonbidan; in pá án pá kardan; //bá angowtán e xod bázi kardan//*

restiveness n *náárámi; camuwi; sarkawi*

restless adj **1** *náárám; biárám, "yeki biárámi ast va gardidan dar bestar..." (ZBP. L5370 ZX). //jonbew e peivaste ye daryá; ná-árámi ye daryá//.* **2** *ná-árám; badárám, "va dar del karde ke u rá bar ruy e Ayáz barkewad ke ziyádat az didár jelfi va badárámi dáwt." (ZBP. L579 TBH); biárám, "yeki biárámi ast va gardidan andar bestar..." (ZBP. L5370 ZX); parákande, "wab parákande xosbad án ke padid nabovad vajhe bámdádánaw..." (ZBP. L3760 GS). //báwandegán* [the audience] *dáwtand ná-árám migawtand.; Baccehá az biyusew e/ cewmberáhi ye deráz ná-árám gawtand./ Pas az yek máh ke sar e án kár mánd náárám gawte bar án wod ke ánrá rahá konad.//.* **3** *badárám; bixáb. //Wabi rá badárám/ bixáb separi kardan.//*

restlessly adv *//Bád náárám az miyán e deraxtán mivazid./ Án wir/ wire náárám dar qafas insu va ánsu miraft.//*

restlessness n *parákandegi, "Wab parákande xosbad án ke padid nabovad vajhe bámdádánaw." (ZBP. L3760 GS); tás; táse; talváse (ZBP. C265, C1553 FM); badárámi, "va dar del karde bud ke u rá bar ruy e Ayáz barkewad ke ziyádat az didár jelfi va badárámi dáwt." (ZBP. L579 TBH)*

restock v **1** **restock sth (with sth)** *anbár e xod rá az cizhá ye foruxte wode, kárborde wode báz porkardan. //Yaxcál rá baráye Krismas/ Jawn e zádruz e Mehr báz porkardan/ rafhá ye deż e nepewt* [library] *rá bá ketábhá ye nou porkardan./ báz dar daryáceyi/ rudi máhi ye eskalak/ [qezelálá]* [trout] *andáxtan//.* **2** *pas az candgáhi báz... gereftan. //Farhanghá ye foruxte wode rá bá cáp e no ye án por kardan//*

restoration n **1** **restoration (to sb/ sth)** *cizi gomwode/ dozdide wode rá be xodávandaw bázgardándan; nesárdan* [<Pahlavi, (ZBP. C7362 BF)], riwe ye aknun: "nesár-". //zamini/ saráyi rá be xodávandaw bázgardándan; kálá ye dozdide wodeyi rá be xodávandaw bázgardándan//.* **2** **restoration (to sth)** *bejá ye*

xiw bázbordan/ nesárdan, bázgardándan. //Marmarhá ye Elgin rá be Yunán bázgardándan /nesárdan./ báz pák gawtan e u/ tandorostgawtanaw./ pas az wurew árámew rá bázgardándan/ nesárdan*.//.* **3 restoration (to sb/ sth)** *bázgardándan/ nesárdan*..., //bázgardándan/ nesárdan* e áyinhá ye kohan; Biderang xáhán e án hastim ke awá ye/ haqq e ráy dádan be má nesárde*/ bázgardánde wavad.//* **4** (example of the work of restoring a ruined building, work of art, etc to its original condition) *nousázi [M. Moqaddam]; nesárew* [<Pahlavi]./ nesárewi*/ nousáziyi derázáhang. //nousázi ye derázáhang wodan/ kardan./ Án káx hengám e nousázi baste ast./ pul e nousázi ye/ nesárew* e ganjine* [museum]./ *nousázi ye/ nesárew* e bavande* [complete] *ye yek parde ye* [painting]/ *yek goldán e/ yek káwikári* [mosaic] *ye ásib dide//.* **5** *nousázi [M. Moqaddam]; nesárew*. //Án káx biwtaraw nousázi/ nesárew ast.//.* **6** *naqw e/ naqwe ye/ nemune ye kucak e. //nousázi/ nesárew./ nemune ye kucak e yek qár e ruzgár e áhan.* [Iron Age]//. **7 the Restoration** *Bázgardándan e wáhanwáhi be Engelestán be sál e 1660 va be taxt newastan e Cárlz e dovvom. //namáyew e xandestáni/ cáme ye vábaste be ruzgár e bázgardándan e Wáhanwáhi.//*

restorative adj *behávar; nirubaxw; tuwbaxw. //dáruhá ye, varzewhá ye nirubaxw/ behávar/ tuwbaxw./ niru ye behávar e havá ye kenár e daryá//*

restorative n *dáru ye/ darmán e/ harciz e nirubaxw/ behávar. //Án siki/ araq* [brandy] *saxt nirubaxw bud.//*

restore v **1 restore sth (to sb/ sth)** *ciz e gomwode yá... rá be xodávandaw bázgardándan.; nesárdan*. //kalántari/ wahrbáni gouharhá ye robude (wode) rá be namáyewgáh* [showroom] *bázgardánd/ nesárd*.//.* **2** (**a**) **restore sb/ sth (to sth)** *bejá ye xiw bázbordan/ bázgardándan/ nesárdan. //kárgarán e birun wode rá be (sar e) kár e xiw bázgardándan/ bázbordan./ Afsari rá be farmándehi ye xiw* [his command] *bázgardándan./ (beáyin) Farhang rá bejá ye xodaw bázgardánd.//.* (**b**) **restore sb (to sth); restore sth (to sb)** *bejá ye piwin e xod bázgardándan, bekár ávardan, nesárdan*. //*restore my health/ restore me to health: *Ma rá tandorost gardán /tandorsti rá be man bázgardán./ zibáyi, bináyi, ostovármanewi* [confidence] *ye kasi rá bázgardándan./ Án siki pák hálaw rá já ávard./ Pas az wurew* [riots] *dád o sámán rá zud bekárhá bázgardándand./ Mahest* e forukewide* [deposed chief] *rá be jáy e xiw/ taxt e xiw bázgardándand.//.* **3 restore sth (to sb)** *nousázi kardan [M. Moqaddam]; báz zende kardan; báz raván sáxtan; nesárdan*. //áyinhá* [tradition] *ye/ awá ye/ haqhá ye gozawte,/ jawnhá ye varoftáde/ kohan rá báz zende gardánidan/ raván sáxtan./ dádhá ye, báżhá* [taxes] *ye kohan rá báz raván sáxtan.//.* **4 restore sth (to sth)** *nousázi kardan [M. Moqaddam]; nesárdan*. //yek deź e Rumi/ rádeyi** [car] *kohan/ yek parde ye rangorouqan* [oil painting], *yek goldán e cini* [a china vase] *rá nousázi kardan/ nesárdan*./ Án kárxáne* (mill) *rá pák nousázi karde/ nesárde* báz be kár andáxtand.//*

restorer n **1** *nousázgar; nesárdár*. //nousázgarán/ nesárdárán* e peikare/ kácál* [furniture]//. **2** *nirubaxw; darmán konande; behávar; harjá juiri tarjome miwavad. //*[hair-restorer] *dáru ye ruyew e mu (va darmán e daqsari* [baldness]*)//*

restrain v, **restrain sb/ sth (from sth/ doing sth)** *(xod rá) bázdáwtan, "ágáhi dádeam ke hargáh xod rá bázdárand man Rawt rá gozáwte birun xáham raft." (ZBP. L4042. THA); foruxordan, "va án ke foruxorad xawm va ánke andargozárad az mardomán va xodáy dust dárad nikukárán rá." (ZBP. L6823 TTT); xod rá bázgereftan, "va man mitarsam ke cun zanán e Rumiyán binam xod rá báznatavánam gereft va dar fetne oftam va az mosalmáni baráyam..." (ZBP. L7421 SR); az... wekibidan; az... wekiftan; kasi rá sar e jáy e xod newánd`an; kasi rá bar xar e xod newándan, "yá rab in noudoulatán rá bar xar e xodwán newán. -- k-in hame náz az qolám e tork o astar mikonand." (Háfez); jelo ye xod rá gereftan; peirándan* [pei <Pahlavi, "padirántan" (ZBP. C6764 MK)]. //xawm e, xande ye awk e xod rá foruxordan,/ xod rá bázdáwtan/ bázgereftan./ jelo ye angizehá ye ximi** [natural] *ye xod rá gereftan; az angizehá ye xiw wekiftan./ Báyad yád begiram xod rá báz dáram/ jelo ye xod rá begiram.; Pásbánán besaxti tavánestand mardom rá az táxtan/ rixtan be meidán e bázi bázdárand.//*

restrained adj *xiwtandár; bázdáwte; foruxorde; bázgerefte; wekibide; peiránde*; bá xiwtandári; fosorde, "va manfe'at e in nahád án ast ki miyán e u feráxtar báwad va andámhá ki andar miyán e u-st harekat tavánad kard va fosorde" (ZBP. L5058 ZX) [bázgardid be* "restrain"*]. //sarzanewi, peiqáreyi, jostári* [rebuke, protest, discussion] *bá xiwtandári/ peiránde*./ saxt xawmgin bud ammá raftáraw saxt xiwtandáráne bud.//*

restraint n *(xod rá) bázdáwtan; foruxordan; xod rá bázgereftan; wekib; fosordegi, baráye nemunehá bengarid be* "restrain". **break loose from restraint** *wekibáyi nemudan; legám gosastan.* **2 restraint (on sb/ sth)** *bázdárande; band, tang. //bandháyi/ tangnáháyi ke sar e ráh e xánevádeyi bá darámad e kam/ karánmand* [limited] *hast./ bandhá* [restraints] *ye áyinparasti* [convention] *rá durafkandan; Dar goftoguhá baráye andáze ye dastmozd* [wage settlements] *jelogirháyi/ bandháyi nehádan* [impose restraints on]//. **3**

restraint (in sth) *xiwtandári; miyáneravi. //Saxt xiwtandári az xod newán dáde darxást e foruhewtegi be dádgáh nadád.//.* **4 without restraint** *ázád, rahá; legám gosixte. //Harce az dahán e kasi darámadan goftan; háyháy geristan.//*

restrict v, **restrict sb/ sth (to sth)** *marzi bar... nehádan; tang kardan; jelo ye ...rá gereftan; fosordan; "va manfe'at e in nahád án ast ki miyán e u feráxtar báwad va andámhá ki andar miyán e u-st harekat tavánad kard va fosorde." (ZBP. L5058 ZX). harjá juri tarjome miwavad. //meh/ tármiq jelo ye did rá gereft/ did rá fosord./ gámháyi* [measures] *baráye marz nehádan bar/ fosordan e ázádi/ dasturi/ awá* ye/ haqq e kasi./ Dar wahrhá marz e tajá** [speed] *cehel kilometr dar tasu* [hour] *ast./ Xánevádeháyi ke baráye womár e farzandánewán marzi neháde biw az yek farzand natavánand dáwt./ Be xod tang gereftan va tanhá bá yek cáwt* [meal] *dar wabáneruz sar kardan./ Tanhá mitavánid hawt litr báde bedun e pardáxt e gomrok bexarid/ bebarid/ dáwte báwid.//*

restricted adj **1** *dárá ye marz; tang; fosorde, "va manfe'at e in nahád án ast ki miyán e u feráxtar báwad va andámhá ki andar miyán e u-st harekat tavánad kard va fosorde." (ZBP. L5058 ZX). //dastyábi* [access] *ye, bálew* [development] *e, tavánáyi* [potential] *ye fosorde./ Án dáru candán bázári nadárad* [commercial use] *án dáru az didgáh e bázár/ bázargáni kárbord e fosordeyi/ karánmandi dárad.//.* **2 restricted area** *(dar Engelestán) jáyi ke dar án tond rándan saxt tang ast.* (**a**) *jáyi ke hame ye mardom be ánjá páy natavánand nehád.* (**b**) *(beviże dar Ámriká/ jáyi yá zamini ke ártewiyán be ánjá páy natavánand nehád*

restriction n **1** *fosordegi, "va manfe'at e in nahád án ast ki miyán e u feráxtar báwad va andámhá ki andar miyán e u-st harekat tavánad kard va fosorde nabáwad." (ZBP. L5058 ZX); marzi bar... nehádan. //jelo ye darraft/ hazine rá gereftan; fosoredegi ye darraft.//.* **2 restriction (on sth)** *fosordegi. //fosordegiyi rá az miyán bardáwtan./ ...rá fosordan; marzi bar... nehádan./ fosordegi/ marz e tajá** [speed]*/ bahá/ bavardát* [imports]*./ Baráye safar e birun az kewvar puli rá ke ráhiyán mitavánand bá xod bebarand marzi dárad./ Foruw e senáhhá* ye/ jangabzárhá ye garm fosordegihá ye/ bandhá ye dátidkáni* ye faráván dárad.//*

restrictive adj **1** *dastopágir; ...-ágiw; jelougir. //dasturát e gámhá* [measures] *ye dastopágir/ páyágiw//.* **2** *(dastur e zabán)* relative clause or phrase: *band e peivandi/ vacan* e peivandi, ke marz e maini ye váże ye pas az xod rá karánmand/ kucak misázad.* [limits]; *karánmand* [Nemune* "My friends who live in *Wiráz*" *[dustán e Wiráziyam] band e peivandi/ vacan e káránvand* dárad./* "My friends, who live in *Wiráz*" *[án dustánam, ke dar Wiráz miziyand] band e peivandi nadárad/ vacan e karánvand* nadárad*

restrictive cardiomyopathy *(dar pezewki) bimári ye gewmáz** [myocardium] *az gune ye tátang* [tátang az Pawtu, besanjid bá "tancewta" Avestáyi, bengarid be EDPL]//*

restrictively adv *bengarid be* "restrictive"

restrictiveness n *bengarid be* "restrictive"

restrictive practices *(dar Engelestán) (dar sátvun** [industry]*) dastopágir; páyágiw*

rest room (US) *ábrizgáh (e hamegáni)*

restructure v *bázárástan; bázsáxtan; báz sázmán dádan. //sázmáni rá bázárástan; piwnahádi, naqwe ye matali* [the plot of a novel] *rá bázsáxtan/ báz sázmán dádan//*

restructuring n *dastgáh e nerxgozári* [the rating system] *rá dárand bázsázi mikonand./ báz sázmán midahand.//*

result n **1** (**a**) **result (of sth)** *pásox, "va be pásox e án ke az vey raft gereftár (ámad) (ZBP. L1231 TBH). harjá juri tarjome miwavad. //Con meh/ tármiq bud parváz be derang oftád.; Peiro ye egnesti** [accident] *páyaw lang wode/ milangad.; Diram wod va azinru be kárván dudi naresidam./ Az hame ye saxtkuwiyemán hudeyi bedast nayámad/ hude ye nácizi be dast ámad./ paźuhewháyam bihude bud.//.* (**b**) **result** *hude, farźám.//Án parvarande ye/ ámuxtár* [trainer] *e asb midánad cegune az asbán hude ye xub bedast ávarad.; kamkam hude dádan/ bar dádan; hudeyi be dast ávardan//.* **2** (**a**) **result (of sth)** *(beviże candgáni) kárnáme; nomre, hude (dar varzew/ ázmun va mánand e án) kárnáme; nomre; hude. //hude ye hamávard* [race, contest] *e pátapká*/ futbál, takrobáyi./ Dar ázmun nomre ye bad/ xub ávardan; Hude ye ávardhá* [games] *barábar bud.; Hude ye gozinewi* [election] *rá be ágáhi ye mardom resándan//.* (**b**) *(beviże berixt e yekáni) (dar Engelestán/ anáyin) (beviże dar pátapká*) bordan; barande wodan. //Saxt niyázmand-im/ niyáz dárim dar in dast ávardhá barande wavim* [we need a result from this match]*//.* **3** *(dar dánew e engárew/* mathematics*) hude, pásox*

result v **1 result (from sth)** *be bar ámadan, "konun toxme ye mehtar álude wod. -- bozorgi az in toxme pálude wod.; Pedar pák o mádar bovad bihonar -- conán dán ke páki nayáyad be bar" (ZBP. L4771, SF); bárámadan, "harjomarj bebár miáyad."; wekáftan, "va bebini ke az injá ce wekáfad va ce bebinim." (ZP.*

L604 TBH); birun ámadan, "va cun adadhá bar vefq e xiw qesmat koni ánce birun áyad iwán rá motavvá xánand ay navardide." (ZBP. L7138 TT); padid ámadan; gerd ámadan, "va u rá bar án fazáyim ke yád dáwtim ánce gerd áyad dareját e tále' báwad." (ZBP. L7227 TT). //ásibi/ ásibháyi ke az zamin xordan padid áyad.//. **2** **result in sth** *be bár ámadan; be... anjámidan. //kuwewháyemán be piruzi/ be wekast anjámid.; goftoguhá be káhew e womár e muwakhá anjámid.//*

resultant adj *payámad, farjám. farźám, baráyand. //farźám e káhew e womár e kármandán va afzáyew e foruw va sud e payámad e án;* [resultant vector] *bordár e baráyand//*

resume v **1** *bázwodan, "xodávand bar sar e waráb va newát bázwavad..." (ZBP. L1205 TBH); padisár gereftan = az sar gereftan, "án wam' e sargerefte degar cehre barforuxt -- ván pir e sálxorde javáni ze sar gereft." (Háfez?); bázwodan, "wáhed e ahd e wabáb ámade budaw be xáb -- báz be piráne-sar áweq o diváne wod." (Háfez). //Pas az átawbas dowmanihá* [hostilities] *báz az sar gerefte wod.; parvázi, safari, gardewi rá (báz) az sar gereftan; kár, kuwew, ranj e xod rá padisár gereftan./ Az jáyi ke vel kardi padisár gerefte/ az sar gerefte báz bexán.; Jáyi yá cizi rá bázgereftan.* **2** *be... bázgawtan; báz + kárváźe. //Pas az foruhewtegi* [divorce] *báz nám e duwizegi rá bar xod nehád./ Sar e jáy e xiw bázgawtan.; Farnámi* [a title] *rá báz [bedast/ be xod] ávardan//*

resumé n **1** *cekide, kutáh. //cekideyi az gováh* [evidence]*/ dástán* [plot]*/ ánce dar newast gozawt dádan.//.* **2** (US) curriculum vitae

resumption (n) *az sar gereftan;báz wodan; padisár gereftan [bázgardid be* "Resume"*]. //Kár e sáxtemáni zud az sar gerefte nemiwavad./ Padisár gereftan/ báz/ az sar gereftan e dowmanihá, kuwewhá, goftoguhá//*

resurface v **1** *báz rukew kewidan; báztalanidan* [bengarid be* "surface"]*; //kár e báz rukew kewidan e wáhráh.//.* **2** *báz ru ámadan; báz ruy e... ámadan; sar barávardan, "namad sar barávard o gawt ostoxán" (SF). //Ziredaryáyi báz ru (ye áb) ámad; piwdávarihá* [prejudice] *ye kohan báz sar barávard/ ru ámad//*

resurgence n *báz zende wodan/ pá gereftan [e sabk e honari ye Viktoriyá]*

resurgent adj *(beáyin) sar barávardan. "... namad sar barávard o gawt ostoxán." (SF); báz zende wodan; báz págereftgan. //hirbániyi* [economy] *ke bá zende gawte.; omidvári ye dobáre; mihanparastiyi ke báz págerefte.//*

resurrect v *bázgawtan/ bázgardánidan, "vagar bogzari z-in saráy e sepanj -- gah e bázgawtan nabáwi beranj." (ZBP. L3215 SF); báz zende gardánidan. //Án hayáhu morde rá ham dar gur mijonbánad!* [resurrect the dead]*./ báz zende kardan; farawkardan* [besanjid bá "frawkard" (ZBP. C6926)./ rasmhá ye kohan, xuhá ye kohan rá báz zende kardan/ farawkardan*, (bewuxi) yek pirhan e kohne ye sálhá ye 60 rá báz tankardan/ puwidan//*

resurrection n **1** **the Resurrection** (**a**) *restáxiz e Masih; be ásemán raftan e Masih.* (**b**) *restáxiz; ruz e womár, "ce guyi co porsand ruz e womár? -- ce puzew koni piw e parvardegár?" (ZBP. L5862 SF).* **2** *(beáyin/ pendárin) báz zende gardánidan/ wodan; báz raván gardánidan. //báz zende gawtan e omid.//*

resuscitate v *báz zende kardan; báz behuw ávardan; Áźirándan [<áźir =* conscious*] raván baxwidan, "az ravánbaxwi ye Isá nazanam dam hargez -- zán ke dar ruh-fezáyi co labat máher nist. (Háfez). //Pesari rá ke az xenikidan* [drowning] *rahánideand raván baxwidan/ báz zende kardan/ Áźirándan.//*

resuscitatation n *báz zende kardan. //kuwewháyewán baráye báz zende gardánidan/ ravánbaxwi//*

ret, retd *kutáhwode az* **1** **retired**: *báznewaste.* **2** **returned**: *bázgawt; bázgardánde*

retail n *xordeforuwi. //maqázeháyi baráye xorde foruwi ye káláhá ye carmi/ piwe ye xordeforuwi./ Xordeforuwán/ sázande/ kárxáne bahá ye xordeforuwi rá wast dolár piwnahád karde.//*

retail adv *xordeforuwi, xordexari. //Bonakdári* [wholesale] *mixari yá xorde?//*

retail v **1** **retail (sth) at/ for sth** *be... xorde xaridan/ xorde foruw raftan. //In xodkárhá* [ball point pen] *dar xordeforuwi dáneyi panjáh sent ast.//.* **retail sth (to sb)** *az sir tá piyáz... rá baráye digarán goftan; payápei soxancini kardan*

retailer n *xordeforuw*

retain v **1** *(beviźe beáyin) negahdáwtan. //Hengámi ke otáq rá bázpirástim boxári ye tudivári* [fireplace] *rá sar e já ye xod negahdáwtim.//.* **2** *bejá budan; negahdáwtan. //bá inke kár e xod rá az dast dáde, ammá báznewastegiyaw* [pension] *sar e já-st* [retain]*./ Atr e/ bu ye xow e in golesorxhá mimánad* [retain] *zud az miyán nemiravad./ Bá inke navad sál dárad, hanuz pák bexrad ast/ hame ye arvandihá* [faculties] *ye xod rá negahdáwte.//.* **3** *be yád sepordan; be yád dáwtan. //tavánestan womárhá, tárixhá, cemhá* [facts] *rá be yád sepordan./ Án ruydád* [incident] *rá bexubi be yád dárad.//.* **4** *negahdáwtan; jelo ye ...rá gereftan. //Bandruqi* [dyke] *sáxtand tá jelo ye láxiz* [flood] *rá begirad./ Xák e ros/ rost* [clay] *áb rá negahmidárad.//.*

5 *(dátikán*) piwpardáxt sepordan (baráye gereftan e dádvar* [barrister]*); //piwpardáxt e dastmozd* [a retaining fee] *e dádvar//*

retainer n **1** *piwpardáxt e dastmozd (e dádvarán/ dávarán)* [a retainer agreement]*; peimán e piwpardáxt e dastmozd e (dávarán).* **2** *piwpardáxt. //seporde baráye keráye va negahdáwtan e saráce.//.* **3** *(bástáni) lale; noukar e xánezád. //(bewuxi) lale ye/ noukar e xánezád e pir//.* **4** *...-band; darjánegahdárande; bast. //Wabhá báyad dandánbandat rá begozári!//*

retaining wall *nabárew (ZBP. C7364); powtband e divár; láxizgardán*

retake v (pt **retook**, pp **retaken**) **1** *bázsetándan, "torkáni cahár panj be weyx residand va xástand ki asb e weyx bázsetánand." (ZBP. L2802 AT). //deźi, návi, wahri rá bázsetándan.//.* **2** *báz (peikare) gereftan. //az cewmandázi báz peikare gereftan.//.* **3** sit/ resit *báz ázmun dádan. //(cehrwenási** [physics]*) rá báz ázmun dádan//*

retake n **1** *báz peikare gereftan/ báz celparde* bardáwtan* [filming]. **2** *ázmun e bár e dovvom; //kasi ke bár e dovvom ázmuni rá midahad.//*

retaliate v, **retaliate (against sb/ sth)** *kin tuxtan; wale kardan (ZBP. C1795 FM); dád e xod setándan, "... va lawkar e Arab az Ajam dád e xod setánidand..." (ZBP. L2312 TB). //Xáharaw rá sili zad, u ham dád e xod setánde lagadaw zad./ Agar bar bavardát** [imports] *gomrok bandim kewvarhá ye digar mitavánand vákonew karde kin betuzand.//*

retaliation n, **retaliation (against sb/ sth); retaliation (for sth)** *kinetuzi; wale; dád setándan. //dar barábar e kángarán e bast newin biderang/ darzamán vákonew karde wale kardan/ kin tuxtan./ Bombgozári ye harásgarán* [terrorists] *va kinetuzi ye ánán darbarbar e bázdáwtháyi* [arrests] *ke betázegi anjám wode.//*

retaliatory adj *kintuzi; wale. //kintuxtan; koluxandáz rá pádáw sang dádan/ pásox e háy rá huy dádan./ Án wabixun/ táxtotáz* [raid] *tanhá baráye kinetuzi bud.//*

retard v **1** *kond kardan; be derang andáxtan; derangánidan; pawlang kardan (ZBP. L337 FM). //dastgáhi* [mechanism] *rá kond kardan./ jeraqe zadan e ási* [engine] *rá kond kardan* [retard the spark of...]*.//.* **2** *jelo ye... rá gereftan; pas andáxtan; kond kardan. //kami ye/ nabud e áftáb ruyew e giyáhán rá kond mikonad.//*

retardation n *kondi; kondhuwi, kamxeradi; kamxerad*

retarded adj *pasmánde; kond...; kondhuw; pawlang. //saxt kondhuw/ pawlang budan//*

retch v *haráwdan (ZBP. C701 FM); oq zadan*

retd abbr = **ret** *bengarid be* "ret"

retell v (pt, pp **retold**), **retell sth (to sb)** *juri digar/ be zabáni digar goftan; bázgoftan. //Afsánehá ye Yunáni baráye/ be zabán e kudakán//*

retention n **1** *(beáyin) dárandegi, dáwtan, negáh dáwtan. //awá ye/ haqq e xod rá/ abarmánd** [privilege] *e xod rá negahdáwtan; xub bejá mándan e/ negáh dáwtan e xerad e kasi//.* **2** *be yád dáwtan; yádgiri. //yádgiri e karánmandaw* [limited]*/ wegerfaw./ Cemhá* [facts]*, rizekárihá, yádhá* [impressions] *ye ruzgár e kudaki rá wegerf xub be yád dáwtan//.* **3** *bázdáwtan; bázgereftan, "andar osrolboul ya'ni bázgereftan e boul va be dowxári birun ámadan e án..." (ZBP. L5556 ZX). //bázdáwtan e/ bázgereftan e áb e láxiz* [flood]*/ anbuh e mardom./ Docár e bandámadan e mize/ wáw wodan/ budan//*

retentive adj **1** *vir, yádgiri.* **2** *negahdáwtan; ...-negahdár. //xáki ke áb rá xub negahmidárad.//*

retentively adv *bengarid be* "retentive"

retentiveness n *bengarid be* "retentive"

rethink v (pt, pp **rethought**) *bázandiwidan. //darbáre ye rouwani ye, naqweyi, sáni* [situation] *vari* [verdict] *bázandiwidan./ In porsemán* [question] *niyáz be bázandiwi ye faráván dárad.//*

rethink n *bázandiwi. //piw az áhang e kári tond bázandiwidan//*

reticence n *tudári; sarandaruni; sarbetuyi; pádzováni*. //Hengám e goftogu darbáre ye zamine ye zendegi ye daruni (e xod va digarán) hamiwe tudár/ pádzován* ast.//*

reticent adj, **reticent (about/ on sth)** *tudár; sarbetu; sarandarun, "va ahvál e án badnewán e táqi va án badkerdár e báqi va án badsegál e sarandarun va án niknamá ye badázmun ágáh kardam." (ZBP. L1782 RB); kamsoxan, "hamán kamsoxan mard e xosro-parast -- joz az piw e gáhaw nabáyad newast." (ZBP. L3376 SF); pádzován* [<Pahlavi (ZBP. C4396 MK)]. //tudár budan va naqwehá ye xod rá runakardan./ Darbáre ye gozawteaw saxt pádzován* ast.//*

reticently adv *bengarid be* "reticent"

reticulated, reticulate adj *parvazani (ZBP. C782). //pust e parvazani ye már//*

reticulation n *parvazani; parvazan; parvazanmánand*

reticule n *(bástáni yá bewuxi) kif e turi ye zanáne; anbánce ye turi*

reticulum n **1** *negári (ZBP. L5008 FM).* **2** *parvazan (ZBP. C782).* [network] *dám*

retina n (pl **retinas** or **retinae**) *dám e cewm, "va wabakiye rá be Pársi dám guyand va in tabaqe rá wabakiye az án guyand ki hamcon dám gerd e rotubat e zojájiye va jalidiye andarámad-ast va án rá nik forugerefte." (ZBP. L5142 ZX)*

retinue n *hamráhán; gál* [<Pahlavi (ZBP. C7392, MK, BF)]. //Do su ye wahrbánu rá goruhi az hamráhán e tanpás va pásbánán gerefte budand.; (be wuxi) sázmán dahande ye jawn va hamráhán* [retinue of] *e dastyárw/ nokar-kolfatháyaw.//*

retire v **1** (**a**) **retire (from sth)** *báznewaste wodan. //dar/ sar e 65 sálegi bá dastmozd (e báznewastegi) báznewaste wodan./ Zud báznewaste wodan./ Sál e digar/ áyande az ártew báznewaste miwavad./ Rahbar e raste ye kárgari* [labor union] *ke dárad báznewaste miwavad.//.* (**b**) *(beviże be rixt e náwenáxte) báznewaste kardan. //Bá hame ye dastmozdam báznewasteam kardand.//.* **2** **retire (from...) (to...)** *bexást e xod, beviże baráye báz-áráyi/ bázárástan/ bázsázmán-dehi pasnewastan/ kenáre gereftan* [reorganize]*./ niruháyemán baráye bázsázmándehi be páygáhhá ye ámáde pas newastand* [retire to prepared positions]*.//.* **3** (**a**) **retire (from...) (to...)** *(beáyin) dar já ye denji áramidan; be já ye denji raftan; yeksun wodan, "womá rá hamán beh ke birun wavid -- sar e xiw girid o yeksun wavid." (ZBP. C3290 SF). //Dádgán** [the jury] *(az otáq e dádgáh) be já ye denji raftand tá var* [verdict] *xod rá bedahand./ Pas az náhár be otáq e kár e xod rafte áramid.* [retire]*//.* (**b**) **retire (to sth)** (formal or joc) *(beáyin yá bewuxi) xábidan, áramidan, be bestar raftan; qanudan. //Bar án wodam bá ketábi zud be bestar ravam.//.* **4** **retire (from sth)** *(dar varzew) bexást e xod kenáre jostan/ kenár kewidan. //Mowtzan con cewmaw ásib did be xást e xod az ávard* [match] *kenáre jost.; kodangzan* [the batsman] *ásib dide bexást e xod az bázi kenár kewid.//*

retired adj *báznewaste. //yek kármand e báznewaste//*

retirement n **1** *báznewastegi. //Tázegi cand tan az kármandán e daftar báznewaste wodeand./ Báznewastegi ye xod rá be ágáhi resándan* [announce]*./ kármandán e sálxorde rá vádáwtan ke zudtar báznewaste wavand.; Xeili az senn e báznewastegi bálátar/ páyintar budan; dastmozd va bahremandihá* [benefits] *ye báznewastegi.//.* **2** *//Báznewaste wode va dar Neiwábur miziyad./ yek báznewastegi ye wád va sudávar* [profitable]*//.* **3** **go into/ come out of retirement** *báznewaste wodan/ az báznewastegi birun ámadan va sar e kár wodan.*

retirement age *sál e/ senn e báznewastegi. //Senn e/ sál e báznewastegi ye ámuzgárán rá káste be 55 resándan//*

retiring adj *kamru. //Wirin narmxu va kamru bud//*

retort[1] v *pásox e dandánwekan dádan. //tond va báxawm pásox dád, "carand ast!"/ pásox dád hamán andáze ke gonáh e u-st gonáh e man ham hast.//*

retort[2] n **1** *pásox (tond/ xawmgin). //dar pásox adá ye zewti darávard.//.* **2** *pásox e dandánwekan. //pásox e dandánwekan e gostáxáneyi dádan.* [make an insolent retort]*//*

retort[3] n **1** *golábi (ZBP. C1392); ávand* [container] *e wiweyi, baráye araqgiri.* **2** *godáz-ávandi* [crucible] *baráye sáxtan e gázhá yá pulád (ZBP. C501 FM)*

retouch v *peikareyi, negári, //pardeyi rá dastkári kardan va ákhá* [imperfections] *ye án rá gereftan/ az miyán bardáwtan.//*

retrace v **1** *dorost báz az hamán ráh raftan. //Dorost báz az hamán ráh e ámade bázgawtan//.* **2** *be yád ávardan; peigereftan; pei andargereftan, "pei andar gereftam hame dawt o kuh -- ke az táxtan wod samandam sotuh" (ZBP. L6292, SF). //Pásbánán jonbewhá ye barxi mardom rá peigereftand/ peiandargereftand.//*

retract v **1** *pas gereftan; váxándan. //Piwmár* [the accused] *az pas gereftan e soxan e xod sar báz-zad.//.* **2** *az goftár e xiw bázgardidan, "con u bázgardad ze goftár e xiw -- bebinad ze má dard o timár e xiw." (ZBP. L6181 SF). //Az goftár e xiw bázgardidan/; piwnahád e xod rá pasgereftan//.* **3** *tu kewidan; pas kewidan. //Carx e havápeimáhá ye sabok hamiwe hengám e parváz tu kewide nemiwavad.//*

retractable adj *tukewidani; turaftani. //náxon e/ cangál e gorbe tumiravad/ tu kewide miwavad.//*

retraction n *pasgereftan; váxándan. //sepazgi [ettehámi]* [a/ the charge] *rá pas gereftan va án rá dar ruznáme cáp kardan.//*

retread v (pt, pp **retreaded**) (also **remould,** (US) **remold),** also (US) **recap** n *karak*/ táyer* [tyre] *kohneyi rá báz rukew (e nou) kardan*

retreat v **1** *pasnewini kardan; pasnewastan. //dowman rá vádár be pas newastan kardan va u rá be powt e xatt e/ rástá ye átaw rándan./ Anbuh e mardom ke dar barábar e lulehá ye ábpáw e pásbánán paspas-miraftand./ Yek kilometr pasnewastim.//.* **2** *(pendárin) be panáhgáhi/ já ye denji raftan. //be jahán e pendár foruraftan/ panáh bordan* [retreat into fantasy]*./ az cewm e mardom penhán wodan va panáh jostan.//*

retreat n **1** *pasnewini; pasnewastan; pá paskewidan. //pasnewini ye sámánmand az ordugáh* [an orderly retreat]*./ sepáh pák pasnewast* [be in full retreat]*.//.* **2** **the retreat** *weipur/ kus e pasnewini (dar ártew).* **3** (**a**) *guwenewini.* (**b**) *guwe, panáh; já ye denj. //Páyán e haftehá rá dar já ye denji ke dar rustá dáram migozaránam.//.* (**c**) *(din) guwenewini va niyáyew; celle gereftan; celle newastan. //sáli yekbár celle minewinad.//.* **4** **beat a reatreat** *bengarid be* “beat[1]”

retreat *bengarid be* “beat[1]”

retrench v **1** *(beáyin) az hazinehá/ darrafthá kástan; kadxodáyi kardan. //Káhew e arzew e pul/ bádkardan e pul* [inflation] *má rá bar án dáwte ke az darrafthá ye xod bekáhim.//.* **2** *kástan (e hazinehá). //darraft e/ hazine ye xod rá kástan//*

retrenchment n *káhew e darraft/ hazine*

retrial n *bázázmudan; báz be dádgáh bordan; báz dar dádgáh barrresi kardan. //Con bisámániháyi* [irregularities] *dar kár bud dávar dastur dád án parvande báz barresi gardad.//*

retribution n, **retribution (for sth)** *pádafráh; sezá; wiyán (ZBP. C4599 FM); keifar, //Be sezá ye/ keifar e/ pádafráh e ágreftháyaw* [crimes] *zendáni wod.; Baráye gonáhán e xod be dargáh e xodá pádafráh dádan.; ruz e, tasu* [hour] *ye, zamán e keifar e/ pádafráh/ wiyán//*

retributive adj *keifari; pádafráhi.* **retributive justice** *dád e pádafráhi/ keifari*

retrievable adj *(beviże dar márád*/ kámpiyuter) bázyáftani*

retrieval n *bázyábi; báz zende sáxtan. //Ávardi* [game/contest] *ke dar án kár az kár gozawte va omid e bord dar án nist.; (dar márád*/ kámpiyuter) bázyáft e ágáhi//*

retrieve v **1** **retrieve sth (from sb/ sth)** *(beviże beáyin) bázyáftan. //Camedán e xod rá az daftar e camedánhá ye jámánde bázyáftan./ Báyad har jur wode varbexiyam** [credit card] *rá az pristande* [waiter] *pas begiram.//.* **2** *(beviże dar márád*/ kámpiyuter) (ágáhihá/ dádehá ye) (anbáwte rá) bázyáftan. //Dádehá rá az gerde* [disk] *bázyáftan; newániyi rá az báygáni bázyáftan.//.* **3** *(beáyin) já ye... rá porkardan. //jáy e ziyánhá ye xod rá bá gerou-bandi ru ye asbhá ye barande ye payápei* [repeated] *por kard; Tanhá bá káhew e darraftháyemán mitavánim sán e kár rá bázyábim/ kár rá sámán dahim.* [retrieve the situation]*//.* **4** *(baráye sag e wekári) yáftan va bázávardan.* **5** **retrieve sth (from sth)** *báz zende gardánidan/ báz wádáb/ ábádán gardánidan*

retriever *sag e wekári ámuxte ke wekár rá yáfte bázmiyávarad.*

retro-, *(piwvand/ bá setáyhá* va námváżehá bekár miravad) pas; powt; báz...; piw*

retroactive adj *(beáyin) (con dád*) ke az tárixi dar gozawte raván (ast). //Án dád e novin rá az tárix e yekkom e Tirmáh e gozawte raván sáxtand.//*

retroactively adv *bengarid be* “retroactive”

retroflex, retroflexed adj *(áváwenási) áváyi ke bá xam kardan e nouk e zabán be powt va bálá padid áyad*

retrograde adj **1** *bázgawt; bázgawti. //jonbewi bázgawti//.* **2** *badtar wodan. //yek gám be pas; pasraft/ badtar wodan//*

retrogress v, **retrogress (to sth)** **1** *pas raftan.* **2** *badtar wodan; be tabáhi garáyidan*

retrogression n *oft, pasraft; be tabáhi garáyidan*

retrogressive adj *bengarid be* “retrogress”

retrogressively adv *bengarid be* “retrogress”

retrorocket n *muwak e viże ye bázgawt/ tormoz = legám/ yá ráhberáh kardan e yek náv e espáwik** [spaceship]

retrospect n, **in retrospect** *pasnegaristan, "be lawkar betarsán badandiw rá -- be żarfi negah kon pasopiw rá." (ZBP. L5869 SF). //Bázpas ke bengarim ásán ast befahmim kojá laqzidim.//*

retrospection n *bázpasnegari; pasnegaristan*

retrospective adj **1** *pasnegaráne. //didgáhhá ye, andiwehá ye pasnegaráne./ namáyewgáh e pasnegaráne ye kárhá ye yek negárgar; sargozawt e kárhá ye yek negárgar.//.* **2** *(dátikán*) (pardáxt) raván az tárixi dar*

gozawte. //Án dád rá be tárixi az gozawte niz raván sáxtand./ afźáyew e dastmozd va raván sáxtan e án az tárixi gozawte//

retrospective n *namáyewgáh e honari con negárestán* [art gallery], *tandis va mánand e án ke ravand e kári ye honarmand rá az gozawte tá be emruz newán midahad*

retrospectively adv *be wive ye (báz)pasnegaráne*

retroussé adj *(váźe ye Faránsavi- pasandide) (bini ye) sarbálá va xowgel*

retry v (pt, pp **retried**) *(parvandeyi rá) báz dar dádgáh barresi kardan; kuwew e dobáre. //Darxásthályi baráye barresi ye dobáre ye án parvande dar dádgáh wode.//*

retsina n *Retsiná, guneyi mey e Yunáni ye źadmand* [with resin]

return[1] v **1** (**a**) **return (to...) (from...)** *bázgawtan, "báyasti ke az man hájat xásti ke án e to rá baxwidami va soxan e to bázgawtami va..." (ZBP. L201 TB); bázámadan. "piw e má bázámad va bar má salám kard." (ZBP. L2481 AT). //Az estár** [holiday] *be xáne bázgawtan/ bázámadan./Az Landan be Páris bázgawtan./ Bázgawt (tá) catraw rá bardárad.//.* (**b**) **return (to sb/ sth)** *bázgawtan; bázgardidan, "cun darviw soxan tamám kard aźdahá bázgardid..." (ZBP. L2552 AT); az sar gereftan. //Dodelihályi/ wakháyi, newáneháyi, badgomániháyi* [suspicion] *ke peivaste bázmigardad./ Zud sarwádi ye xiw rá bázyáftam.; Sepastar be in hekát* [point] *bázmigardam.; Xuhá ye piwin e xod rá az sar gereftan; Pas az (páyán gereftan e) bastnewini* [strike] *kár e otobushá/ masrádehá** báz be raváI e hanjár* [routine] *bázgawte.//.* **2** (**a**) **return sth (to sth/ sb)** *bázgardándan, "iwán wabán rá goftand ke in sag rá bázgardán..." (ZBP. L46 TB); bázdádan "u rá befarmáy tá án xáste va bardegán bázdahad." (ZBP. L320 TB). //Xáhewmand-am hame ye fenjánhá ye tohi rá bázgardánid.; Náme rá báznakarde/ sarbaste/ (báz)nagowude bázgardándam.; Xáhew mikonam sad doláram rá bázdeh/ pas bedeh.//.* (**b**) *pásox dádan; bázgardándan. //nevidbariyi/ didári* [invitation] *rá pásox dádan; Wádbáwi/ dorudi* [greeting] *rá pásox dádan; dar barábar e kasi ke be ádam xire wode [dar pásox] be u xire wodan/ pádxire wodan; dorudi rá/ wádbáwi rá pásox dádan; dorudi rá bá dorud pásox goftan; setáyewi/ nikiyi rá pásox dádan./ ewq/ duwárm*/ mehr e/ mehrabáni ye womá rá nemitavánam pásox daham./ Dowman átaw e má rá pásox dád; Án kust* [blow] *rá xeili xub bázgardánd/ pásox dád.//.* (**c**) *dar tapkáye** [cricket], *celtapká** [tennis] *tup rá bázgardándan./ tupi* [a shot], *tup e noxosti* [a service], *boli* [volley] *rá bázgardándan/ pásox dádan//.* **3** *(beáyin) gozárew dádan; pásox dádan; dar pásox e... báznamudan; dar pásox e... hame ye darámad e xod rá bá rizekári* [details] *gozárew dádan; dádgán** [jury] *var* [verdict] *be gonahkári* [guilty] *dád.//.* **4** *bahre/ sud dádan. //Sarmáyegozárihá ye má bahre ye faráváni midahad.//.* **5** **return sb (to sth); return sb (as sth)** *(dar Engelestán) bargozidan be hamvandi ye kahestán** [parliament]. *//Bá kehinegi bargozide wode* [returned to parliament] *báz be kahestán* ámad.//.* **6** *(kohne wode) pásox dádan. //kutáh pásox dád, "hargez!"//.* **7** **return to the fold** *be hamkiwán/ yárán e xod peivastan.//*

return[2] n **1** (**a**) **return (to...) (from...)** *bázgawt; bázámadan. //Hengám e bázgawtam be mihan./ bázgawt az gardew/ ráh; parváz e bázgawt.//.* (**b**) **return (to sth)** *bázgawt. //bázgawt e dodeliháyam* [doubts]*/ newánehá ye bimáriyam/ badgomániyam./ bázámadan e bahár; bázgawt be tasu* [hour] *ye hanjár e kár;/ xuhá ye piwin rá az sar gereftan.//.* **2** **return (to sb/ sth)** *báz...; pas...; bázgardándan; pas dádan. //bázgardándan e ketábhá ye deź e nepewt* [library]*/ botrihá ye wir/ káláhá ye ákmand* [defective]*/ seporde* [deposit] *rá pas az bázgardándan e ráde*/ máwin pas midahand./ Na seporde mixáhad, na niyáz ast bázgardánid.; In golhá pásox e kucaki az man baráye mehrabáni ye womá-st./ Tup e noxost rá xeili tond bázgardánd.//.* **3** *gozárew (e darbáyast) //*make one's income tax return: *gozárew e báź bar darámad; darámad e xod rá be diván e báź gozárew dádan//.* **4** **report (on sth)** *(beviźe be rixt e candgáni) sud; bahre. //sud e/ bahre ye náciz/ noumidkonande az sarmáyeyi/ sarmáyegozáriyi./ Az in bahrhá* [shares] *sud e xubi xáhi bord.;* "small profits and quick returns" *[dar soxan e bázargánán] sud e andak va foruw e besyár//.* **5** (US/ *dar Ámriká)* = **round trip** *pate ye dosare/ raftobargawt. //pate ye dosare/ raftobázgawt//.* **6** *pate ye namáyew ke xaride va sepas bázpas dáde wavad.* **7** **by return (of post)** *(dar Engelestán) bá peik e digar/ bázgawti. //Ham aknun be in newáni náme benevisid va má bá peik e bázgawti/ digar baráyetán yek nemune ye ráyegán miferestim.//.* **in return (for sth)** *dar pásox e...; be pás e..., //Be pás e komakaw baráyew yek nuwábe xaridam.//.* **many happy returns** *bázgardid be* "happy". **return fare** *(dar Engelestán) keráye ye raftobázgawt/ bargawt.*

return game, return match *bázi ye/ ávard e dovvom/ dar pásox*

return ticket, (US) **round-trip ticket** = return 5. *pate ye dosare*

returnable (adj) *bázgardándani. //botri ye, sanduq* [crate] *e bázgardándani//*

returnee n *(dar Ámriká) az jang bargawte/ bázgawte*

reunion n **1** *peivand e dobáre; didár e dobáre; áwti; báz dast-yeki wodan; bázpeivastan. //áwti ye dobáre ye do xáhar./ báz dast-yeki wodan e/ peivand e dobáre ye mardomsálárán* [democrats] *va ázádixáhán* [libersls].//. **2** *hamáyew; gerdehamáyi; peivand; //yek gerdehamáyi ye wurangiz* [emotional]*/ máye ye delsuzi* [touching]*./ gerdehamáyi ye yek xáneváde zamán e Krismas/ jawn e zádruz e Mehr./ gerd e ham ámadan e sáliyáne ye kohne sarbázán e jangi* [war veterans]*; wám e/ jawn* [celebration] *e gerd e hamáyi//*

reunite v, **reunite (sb/ sth) (with sb/ sth)** *gerd e ham ámadan/ ávardan; bázpeivastan; áwti dádan/ kardan. //árezuyaw baráye bázpeivastan be xánevádeaw; kuwewháyi baráye áwti dádan e kumal* e kár* [labor party]*./ zádárán*/ pedaromádarán bá farzandán e gomgawteyewán báz behampeivastand.//*

reusable adj *bázbekárbordani; durnayandáxtani. //pecná* [envelope] ye**/ bátri* [batteries] *ye bázbekár bordani/ durnayandáxtani//*

reuse v *báz bekár bordan. //pecná** [envelope] *ye kohneyi rá báz bedkár bordan//*

reuse n *kárbord e dobáre; báz bekár bordan*

rev n *biwtar candgáni* **revs** *(anáyin) vard* [EDPL] besanjid bá "várt" [Sanskrit]. //peivaste 4000 vard* dar pál** [minute] *gawtan/ kár kardan/ bá biwine* ye vard* kár kardan* [run at maximum revs]*//*

rev v (**revving**) *(baráye ás** [engine]*) carxidan/ gawtan. //vard* e tajá* ye* [speed of revolution] *ási rá afzudan.//.* **2** **rev sth up** *(ási rá) parándan. //ás/ ráde* rá injur tond naparán/ injur be ás/ ráde* saxt zur nayávar!/ Gáz bede tá ás garm wavad.* [rev it up]*//*

Rev, Revd *kutáhwode az* **Reverend** *Pedar/ Pedar e dini. //Pedar* George Smith//

revaluation n *afzáyew e arzew. //afzáyew e arzew (e zamin/ saráy)* [property]*; afzáyew e arzew e dolár.//*

revalue v **1** *arzew e... rá báz arzyábi kardan. //Bede saráyat rá be bahá ye ruz báz arzyábi konand.//.* **2** *arzew e arzi rá afzudan. //Mixáhand arzew e dolár rá biyafzáyand.// besanjid bá* "devalue"

revamp v *(anáyin) mástmáli kardan; sarsari nou kardan/ dorost kardan. //Yek namáyew e xandestáni ye kohne* [an old comedy] *va bimaze wode rá bá cand wuxi ye nou, báz sarsari dorost kardan./ áwpazxáne va pellehá rá nousázi kardan.//*

reveal v **1** **reveal sth (to sb)** *báznemudan, "va harce ravad bá Abdus miguyand tá vey bázminamáyad." (ZBP. L396 TBH); newán dádan; goftan; bázgoftan. "vagarna be sabab e to bo budi ham be kasi báznagoftami." (ZBP. L2515 AT); padid kardan, "aknun padid konim ke az lab e Dejle az in su tá Jeyhun az pas e Eskandar ke rá bud..." (ZBP. L102 TB); dar miyán nehádan; bar kasi peidá kardan, "ke bar wáh peidá konad kár e má -- beguyad ze ranj o ze timár e má." (ZBP. L4716 SF); ru kardan; ruy kardan, "va harce raft doruq va rást ruy mikardand va bá Abdus migoftan." (ZBP. L404 TBH); vaqastan, "va vaqastan e in tariq (tasavvof) dar tabaqe ye sáni (sufiyán) biwtar bud." (ZBP. C2587, FM, Tabaqát e Sufi ye Ansári); áwkár kardan, "va Seyyed Aleyhessalám dar biwtarin qazvhá ke rafti áwkár nakardi ke be kojá xáhad raftan, va be sar e kodám qoum xáhad budan." (ZBP. L7420 SR). //rázhá, rizekárihá, ravewhá, ákhá* [defects]*, sahewhá rá báznemudan/ padid kardan/ ru kardan./ Án barresi newán dád ke xáne namur* [humid/ leaky/ leaking somewhere] *ast.; Nemitavánam bázguyam* [reveal] *ke/ ki be man goft.; Pásoxháyaw newán dád ke bigonáh ast.; Pezewk rásti rá be u báznanemud./ Ámuzgárán be ruznámehá báznemudand/ bázgoftand ke mixáhand bast newinand* [to strike]*/ ce kári konand.//.* **2** *newán dádan; padid ámadan; nemudan, "nabini ke peiqambar e má morsal bud va u rá Jebreyil aleygessalám peiqám ávard az xodá ye ta'álá valikan besyár be xáb nemud u rá..." (ZBP. L2030 TB); padidár kardan, "kojá báwad eiván e gouharforuw -- padidár kon ráh o bar má mapuw." (ZBP. L5942 SF); //Dar báz bud va az miyán e án áwpazxáneyi darhambarham* [untidy] *padidár bud./ Ázmáyew e bári/ bárik newán dád ke goldán tarak dárad.//*

revealed religion *din bá vaxw/ dini ke xodá rástárást be mardom nemude [besanjid bá, "nabini ke peiqambar e má... morsal bud, va u rá jebreyi aleyhessalám peiqám ávard az xodá ye ta'álá valiken besyár be xáb nemud u rá." (ZBP. L2030 TB); "din e nomude"*

revealing adj **1** *áwkár konande; padidár konande; vaqast. //laqzewi dar goftár/ lou- dádani/ soxani áwkár konande ye ráz* [disclosure/ coment]*; In gate** [document] *saxt rouwangar ast.//.* **2** very/ most/ rather revealing: *newángar; newándahande. //Án partounegár* [X-ray] *xeili rouwangar bud/ xeili cizhá rá newán dád.; Pirhani ke cák e sineaw/ pestánhá rá newán midád/ pirhani tan-namá//*

reveille n, **the reveille** *buq/ weipur/ kus yá... e bidárbáw. //tasu* [o'clock] *ye panj o nim weipur e bidárbáw zadan.//*

revel v **(revelled, revelling,** (US) **reveled, reveling)** **1** *(kohne wode/ yá bewuxi) wádi kardan; jawn gereftan;wádxári kardan. //tá sepidedam wádxári kardan* [revelling until dawn]*//.* **2** **revel in sth/ doing sth** *saxt az... wádi kardan/ wád budan. //az ázádi ye nou-yáfte dar pust nemigonjid.; Az dar dast dáwtan e niru saxt wád budan* [wielding power]*//*

revel n *(kohne wode) wádxári. //nime wabhá be wádxári pardáxtan//*

reveller, (US) **reveler** n *wádxár. //wádxáráni ke wab dirgáh az meixáne miravand.//*

revelation n **1** *rázi rá áwkár sáxtan; vaqastan/ vaqast, "va vaqastan e in tariq (tasavvof) dar tabaqe ye sáni (sufiyán) biwtar bovad." (ZBP. C2587 FM, Tabaqát e sufi ye Ansári); vaxw* [divine revelation]*; //ruwodan e ciwiyaw* [the revelation of his identity]*//.* **2** *pate* [secret] *rá be áb dádan; lou dádan. //Rosváyiháyi ke ruznámehá lou midahand.; Wive ye u dar namáyew e Wáhnáme baráye xordegirán máye ye wegeft bud.//.* **3** **Revelation, The Revelation of St John the Divine** *vaxwnáme (dar Enjil) peidáyi, "agar bexásti xodáy na kárzár kardandi án kashá az pas e iwán az pas e ánce bar iwán peidáyihá." (ZBP. L6811 TTT); "beguy ke ámad be womá peiqambarán az piw e man be peidáyihá va bedán ce goftan cerá kowtidewán agar hastid rástguyán?" (ZBP. L6825 TTT). //vaxwnáme yá peidáyi ye awu* [saint] *Yuhanná/* John *vaxwá//*

revelry n *wádxári. //sartásar e wab wádxári bud./ hayáhu ye wádxár (e mast)//*

revenge n **1** *kin; kinetuzi; wale. //tewne ye kinetuzi;* (saying) Revenge is sweet" *(dastán), "becin náxon e án ke ruyat waxud." (PAF, Adib)//.* **2** *kinávari; kinetuzi. // bá kinetuzi kári kardan//.* **3** *dád e xod setándan, "va lawkar e Arab az Ajam dád e xod setánidand." (ZBP. L231 TB). //dád e xod az goruh e varzewi e Persepolis setándan* [give... their revenge]*//.* **4** **get/ have/ take one's revenge (on sb) (for sth); take revenge (on sb) (for sth)** *kin ávardan, "pedar bá pesar kin e sim ávarad -- xorew kawk o puwew gelim ávarad" (ZBP. L4959 SF); kin xástan, "bedu goft kin e barádar bexáh -- nabini ke ámad ze Irán sepáh??" (ZBP. L5897 SF). //Sougand xordand kin e xod az ádamrobáyán betuzand.//.* **out of/ in revenge (fore sth)** *baráye kinetuzi/ kinávari; Harásgarán* [terrorists] *kalántari rá be kinetuzi baráye bázdáwthá* [arrests] *bomb gozáwtand.//*

revenge v **1** (**a**) *dád setándan, "va lawkar e Arab az Ajam dád e xod ssetánidand." (ZBP. L231 TB); bá... kin ávardan. "pedar bá pesar kin e sim ávarad -- xorew kawk o puwew gelim ávarad (ZBP. L4959 SF). //kin e kasi rá xástan, "bedu goft kin e barádar bexáh -- nabini ke ámad ze Irán sepáh?" (ZBP. L5897 SF); kin tuxtan, "agarce delw [delaw] bar Rámin hamisuxt -- ze rawk e rafte kin e del hamituxt." (ZBP. L7788 VR); kinidan* [<Pahlavi, (ZBP. C7801 BF)]. //Baráye bidádi/ setami, ásibi, gostáxiyi bar kasi kin ávardan.//.* (**b**) *kin e kasi rá xástan. //kamar baste va kin e barádar e morde ye xiw rá xástan.//.* **2** **avenge oneself on sb** *dád e xod setándan; kin tuxtan.* **3** **be revenged on sb** *kin e xod az kasi tuxtan*

revengeful adj *kinetuz*

revengefully adv *kinetuzáne*

revenue n **1** *darámad (e kewvar az báź* [tax]*). //*public revenue: *darámad e hamegáni;/* private revenue: *darámad e viźe//.* **2** **revenues** *darámadhá ye jodágáne ruyehamrafte. //darámadhá ye ruyehamrafte ye wahrdári; afzáyew e/ káhew e darámad e nafti//*

reverberant adj *picá, picán, picande; xonidár; xonande; xonán*

reverberate v, **reverberate (with sth)** *picidan (e ává); xonidan. //ává ye wellik e tir dar otáq picid./ ágáhi ye kenárejuyi ye kixá** [manager] *az kár con bomb dar baxw tarekid.//*

reverberation n **1** *xonidan; picidan e ává; picew e ává; xonew. //peźvák e payápei./ peźvák e payápei ye terekná* [explosion]*./ báztáb e payápei ye án rosváyi* [scandal]*//*

revere v, **revere sb/ sth (for sth)** *arj nehádan bar; yawtan. //pársáyi* [virtue] *rá yawtan; zendegi ye mardom* [human life] *rá arj nehádan; ámuzewhá ye tárixi rá arj nehádan; Wágerdán ostád rá baráye dánew e gostardeaw arj minehádand.//*

reverence n **1** **reverence (for sb/ sth)** *yazew; arj nehádan bar. //Be newán e arj nehádan koláh e xod rá bardáwt/ bargereft./ Baráye* Leonardo da Vinci *arj e faráván dar cewm/ dide dáwt.//.* **2** *(kohne wode yá bewuxi) áqá; ...-áqá; ...ye arjmand. //Bánován va Áqáyán* [Their reverences] *ostádán e dánewgáh aknun cáy minuwand.//*

reverence v *yawtan [riwe ye aknun "yaz-"]; arj nehádan; bozorg dáwtan*

reverend adj **1** *pedar.* **2** **the Reverend** (**Rev**, **Revd**) *(pedar) e dini. //*the Rev Smith *pedar e dini Esmit//*

Reverend Mother, Mother Superior *dar káźe* (convent) *Mádar e dini*

the Very Reverend *(baráye sarparst e Dánewgáh) Áqá ye...*

reverent adj *arj nehádan; baráye... arj dar dide dáwtan; bar... arj nehádan*

reverential adj *(beáyin) newángar e arj nehádan; az ruy e arj nehádan. //namáz borde bá arj kasi rá bedarun e... ráhnamáyi kardan* [ushered in with a reverential bow]*//*

reverentially adv *bengarid be* "reverential"

reverently adv, //wreaths laid reverently on the coffin: *táj e golháyi* [wreaths] *ke be newán e bozorgdáwt/ arj nehádan bar pawgahan/ paw** [the coffin] *neháde wode//*

reverie n *gowásp [bihál o bikár o xowbehál]. //źarf dar gowásp budan./ dar gowásp e delpazir e ruzgár e kudaki foruraft.//*

revers n (pl **revers**) *bargardán [baráye sarástin yá nimtane]*

reversal n **1** *várune kardan; bargardándan. //várunekardan e cewmgir* [dramatic] *e áhang e noxostinaw; várune kardan e ravand* [procvedures] *e, garáyewhá* [tendencies] *ye, manewtehá ye* [opinions] *hamiwegi./ (pendárin) saxt badbaxti ávard/ baxtaw váźgun gawt./ baxtaw várun gawt.//. [besanjid bá: "ke az baxt e várun sotuh ámadam." (ZBP. C3430 FM, Labábol Albáb).* **2** *do naqw/ do kár/ do páygáh rá báham goránidan* [exchange]*; //*role reversal/ reversal of roles: *naqw/ kár-naqw/ kár e xod rá báham goránidan.//*

reverse[1] adj **1 reverse (of/ to sth)** *váźgune, váźune; várun; várune; báźgune. //dar áb o havá ye garm várune ye in ruy midahad/ dorost ast; Kafw e kudakáne arzán nist- dorost be várune* [quite the reverse] *geràntar ham hast.; (beáyin) kerdár e womá xub nabud ke hic pák bad bud.//.* **2** (**a**) *powt/ powt e. //powt e sekke ye 50 pensi peikare ye wir e tájdár ast.//.* (**b**) *powt; zir. //ák e powt e párce ye abriwomi* [flaws on the reverse of the silk]*./ newán e (kárxáne ye) sázande powt e/ zir e bowqáb.//.* **3** (**a**) *badbiyári; badbaxti; boz ávardan. //[az didgáh e] puli bad ávardim* [suffer financial reverses]*//.* (**b**) *wekast; nákámi, báźgunegi. //nákámi/ báźgunegi dar peikár e cerikhá* [the guerilla campaign]*./ wekast dar ráygiri/ ráy kam ávardan* [a reverse at the polls]*//.* **4** *(also* **reverse gear** *(be rixt e yekáni) dande ye pas. //ráde*/ máwin rá bezan* [put] *dande ye pas.; Ráde*háyi/ máwinháyi dárá ye panj dande ye piw va yek dande ye pas* [five forward gears and a reverse]*//.* (**b**) (= **reverse turn)** *Ráde*/ máwin rá sarotah kardan; paspas/ paspasaki raftan va dour zadan; paspas raftan va ráde* rá sarotah kardan. //Nemitavánad paspasaki rafte dour bezanad/ ráde* rá sarotah konbad.//.* **5** *bargardán. //navárbargardán e xodkár* [an automatic ribon reverse]*//.* **6 in/ into reverse** *várune. //Ru ye káput* [bonnets] *e xastekew*/ ámboláns, váźe ye "xastekew* [ámboláns] rá várune minevisand./ abarniruhá dárand hamávard e zinávandi rá váźgun mikonand* [put the arms race in reverse]*//*

reverse[2] v **1** *váźgune/ báźgune kardan; az inru (be) ánru kardan; sarotah kardan. //Nevewte rá agar dar áyne bengri váźgune/ várune/ váru miwavad./ Yaqe va sarástin e pirhani rá az inru ánru kardan//.* **2** (**a**) *pas/ paspas raftan. //sar e pic* [round the corner] *paspas raftan; az tappeyi/ sarbáláyi paspas raftan./ paspasaki/ paspas az yek var e xiábán be ánvar raftan.; Paspas raft va zad be deraxt./ dar e rádegáh*/* [garage] *báz ast mitaváni paspas beravi tu* [to reverse in]*//.* (**b**) *gardew e ási* [an engine] *rá várune kardan. //Niru ye ránande ye carxowthá ye muwaki rá várune kardan./ pasaki pá zadan/ várune pázadan (va carxi/ docarxeyi) rá tormoz kardan/ legám zadan* [brake by reversing the pedalling action]*//.* **3** (**a**) *pák váźgune/ várune/ degargun kardan. //ravandi/ faráyandi/ suki* [procedure/ process/ trend] *rá váźgun/ pák degargun kardan.//.* (**b**) *naqw e/ já ye xod rá báham goránidan* [exchange]*; naqw e xod rá várune kardan; //Zan o wouhari ke naqw e xod rá báham goránideand.; Aknun jáyewán várune gawte va kármand kárfarmá gawt.//.* **4** *farmáni/ vacari rá pas gereftan/ váxándan; //Vacar* [judgement] *e dádgáh e forutari rá váxándan. //farmáni* [decree] *vacari, vari** [verdict] *rá várune kardan/ váxándan//.* **5 reverse (the) charge(s),** (US) **call collect** *zang zadan va hazine ye ánrá az girande xástan/ gereftan. //zang zadan va xástan ke hazine rá girande bedahad./ Az Tehrán be Wiráz zang zadan va xástan ke girande hazine rá bedahad.//*

reversibility n *bengarid be* "reversible"

reversible adj *//yek yumu* [coat]*, wál e gardan, koláh e doru//*

reversing light *ceráq e dande ye pas*

reversion n **1** *bázgawt be sán* [condition] *e piwin/ báz....* (**a**) *//báz bátláqi wodan* [swamp]*; bázgawt be ravewhhá ye kohan/ kohne; xuhá ye piwin rá az sar gereftan.//.* **2** (**a**) *(dátikán*) bázpas gereftan e dáráki* [property] *pas az marg e xodávand e konuniyaw va yá rahá kardan e u án rá.* (**b**) *awáyi*/ haqqi , dáráki/ dáráyiyi rá be xodávand e rástin e án yá diván e kewvar* [the State] *yá... bázgardándan. //Pas az marg e kasi zamin yá saráyi ke az u mánde be digari residan* [succeed an estate in reversion]*//*

reversionary adj *bázgardándani. //(dátikán*) awá ye/ haqq e bázgardándani/ bázgereftani/ pasgereftani//*

revert v **1** **revert to sth** (**a**) *be sán* [condition] *e piwin bázgawtan. //Kewtzárháyi ke báz bátláq gawteand* [revert to moorland]*//.* (**b**) *be kár e/ xu ye piwin bázgawtan. //báz zir e fewár e ravánik dast be dud zadan; Pas az foruhewtegi báz nám e pedariyaw/ duwizegiyaw rá bar xod nehád.//.* **2** **revert to sth** *(beáyin) bázgawtan be..., //Bázgardim be porsew e áqázi ye womá./ Rewte ye soxan peivaste be pul bázmigawt.; Dar andiwe peivaste be Yunán bázmigawt.//.* **3** **(revert to sb/ sth)** *(dátikán*) be xodávand e noxostin bázgardándan/ sepordan; //Agar bi morderigxár* [heir] *bemirad dáráyiyaw be diván e kewvar* [the state] *bázdáde miwavad.//.* **4** **revert to type** *báz be sán* [condition] *e noxostin e xod bázgawtan. //saranjám gorgzáde gorg wavad/ báz ádam wodan./ Ruzgári haváxáh e mazdakián*/ mazdaki** [socialist] *bud ammá aknun báz ádam wode* [reverted to type] *con pedar va mádaraw be mardomsálárán* [democratic] *ráy midahand.//*

revertible adj *bengarid be* "revertible"

revetment n **1** *sangcin/ sáru* [concrete]*/ rukári ye deź/ divár va mánand e án.* **2** *divár e powtband* [retaining wall]

review n **1** *bázbini [M. Moqaddam]; vádid, "báz hengám e vádid e anjámin in hame qalat barámad..." (ZBP. L7557 DTH); báznegari. //bandhá ye peimán(náme) mitavánad dastxow e bázbini báwad* [subject to a review]*./ bázbini ye bonyádi ye ravewhá ye sáxt* [manufacturing method]*//.* **2** *vádid; bázbini [M. Moqaddam]. //bázbini ye/ báznegari ye sáliyáne ye/ máháne ye piwraft (e kár); bázbini ye gozárew e sáliyáne./ bázbini ye gostarde ye degargunihá ye táze dar negahdáwt e zivák** [wildlife conservation]*.//.* **3** (**a**) *gozárew e arzyábi. //Darbáre ye án namáyewnáme gozárewhá ye besyár wegerf, besyár xub/ bad dáde wode./ Yek daftar az námeyi/ ketábi ke baráye barresi, arzyábi az cápxáne be ruznámehá va máhnámehá miferestand.//.* (**b**) *baxw e bázbini (dar ruzname/ máhnáme). //bázbini ye dánewik/ musiqi va mánand e án dar yek ruznáme yá máhnáme//.* **4** *sán didan; evarzidan* [<Pahlavi, riwe ye aknun "evarz-" (ZBP. C3289 MK, BF)//.* **5** **be/ come under review; be/ come up for review** *dar dast e báznegari/ bázbini budan. //peimán námehá ye má aknun dar dast* [under] *e bázbini ast.; Parvande ye womá* [your case] *dar bahman máh baráye báznegari/ bázbini miáyad.//.* **keep sth under review** *cizi rá payápei bázbini/ báznegari kardan. //Dastmozdhá rá payápei báznegari/ bázbini mikonand.//*

review v **1** (**a**) *bázbin kardan; báznegaristan; báznegari kardan. //Warvin*/ sarrewtedári dárad sán* [situation] *rá/ kár rá bázbini mikonad.//.* (**b**) *bázbini kardan; báznegaristan. //Kámyábihá va wekasthá ye xod rá bázbini kardan; piwraft e xod rá bázbini kardan//.* **2** *bar ketábi/ celpardi*/ filmi yá... bázbini nevewtan. //Baráye ruznáme ye/ máhnáme ye "Keifar" bázbini minevisad./ Án namáyewnáme az bázbini xeili xub darámad.//.* **3** *sán didan; evarzidan* [<Pahlavi, riwe ye aknun "evarz-" (ZBP. C3289 MK)]; az piw e... gozawtan, "bedán tá sepah piw e u bogzarad -- tan o nám o divánhá bewmorad." (ZBP. L7034 SF).* **4** *(beviźe dar Ámriká) bázxándan; bázbini kardan*

reviewer n *bázbin konande; varandázgar. //Namáyewnámeyi ke varandázán/ bázbinkonadegán ánrá saxt sotudeand.//*

revile v *jáme ye kasi rá siyáh kardan, "má naguyim bad o meil be náhaq nakonim -- jáme ye kas siyah o dalq e xod azraq nakonim." (Háfez); lankák kardan (ZBP. C1116 FM); tar kardan (ZBP. L5719); xariwidan* (ZBP. C1596 FM)*

revise v **1** *báznegaristan va dorost kardan. //piwnahádát, arzyábi, dasturhá ye, hamárhá ye báznegariste wode (va dorost wode). //dastnebewteyi rá piw az cáp báznegaristan va dorost kardan; Manewte ye xod rá darbáre ye kasi báznegaristan/ báznegari kardan.//.* **2** **revise (sth) (for sth)** *(dar Engelestán) bázbin kardan. //Dárad (yáddáwthá ye tárixaw rá) baráye ázmun bázbin mikonad.//*

revise n *pacin* [<Pársi ye Bástán "paticayana"]*

revision n **1** *báznegari wodan/ kardan. //Turagemán** [our budget] *rá báyad saxt báznegarim./ (dar Engelestán) baráye ázmun báznegari kardan//.* **2** *báznegari. //baráye vápasin bár báznegari wodan//.* **3** *bázbini wode; báznegariste. //Matali* [a novel] *rá ke bázbiniwode baráye cáp ferestádan.//*

revisionism n *(beviźe xárdári) zandiq, zandik*

revisionist n *zandiq, zandik. //garáyewhá ye zandiki//*

revitalization, **revitalisation** n *bengarid be* "revision"

revitalize v *ján e táze dádan/ baxwidan; nou kardan. //Be sátvun** [industry], *hirbáni** [economy], *ámuzew va parvarew ján e táze baxwidan; U rá be rahbari gomáwtand va in kár be kumal** [the party] *ján e tázeyi baxwid.//*

revival n **1** *zende gawtan, "jaháni be vey zende xáhad gawt." (ZBP. L2391 AT); zende kardan; zende gardánidan; raván bázdádan/ yáftan, "conán wád wod zán soxon pahlaván -- co biján wode bázyábad raván." (ZBP. L6131 SF); behuw ámadan/ávardan; áźir gawtan/ gardánidan; ján gereftan.; raván baxwidan, "az ravánbaxwi ye Isá nazadam dam hargez -- zán ke dar ruhfazáyi co labat máher nist." (Háfez). //Pas az ápang** [operation]/ kárd-pezewki zud ján gereft./ (pendárin) omid bázyáftan; báz delbastegi yáftan; báz jáhjuyi namudan; hirbáni** [economy] *ye má dárad báz zende miwavad/ ján migirad.//.* **2** (**a**) *zende gardánidan. //rasmhá ye, arzewhá ye, ostádkárihá* [skills] *ye kohan rá báz zende gardánidan//.* (**b**) *báz zende gawtan/ gardánidan. //báz zende gawtan e/ ján gereftan e dini, dádosetadi* [commerce], *xawáyágariyi** [political]*//.* **3** *namáyewnáme yá cize digari rá ke candgáhi ast anjám nawode báz zende gardánidan va be namáyew darávardan.* **4** *(din) báz zende gardánidan e yek kiw (beviźe tarsáyi). //*preach (the spirit of) revival: *baráye báz zende gardánidan e kiw (e tarsáyi) pandámuzi kardan./ Newasth____áyi baráye báz zende gardánidan e kiw e tarsáyi dar jamjám*/* TV*//*

revivalism n *haváxáhi az báz zende gardánidan e kiw e tarsáyi; noutarságari**

revivalist n *noutarságar*; noudinvar**

revive v **1** *behuw ámadan/ ávardan; áźir gawtan/ gardánidan; ján baxwidan/ gereftan; zende gardánidan/ gawtan, "jaháni be vey zende xáhad gawt." (ZBP. L2391 AT); raván bázyáftan/ baxwidan. "conán wád wod zán soxn pahaván -- co bijánwode bázyáyábad raván." (ZBP. L6131 SF); "az ravánbaxwi ye Isá nazanam dam hargez -- zán ke dar ruyfazáyi co labat máher nist." (Háfez). //Golhá dar áb báz táze miwavad.* [revive in water].; *qawkard* [faint] *ammá siki* [brandy] *zud hálaw rá já ávard.; Omid e az dast rafteyemán báz zende gawt.//.* **2** *báz zende gawtan/ gardánidan. //ravewhá ye, rasmhá ye, sukhá* [trends] *ye… rá báz zende gardánidan./ dámanak* [miniskirt] *rá báz zende kardan/ be bázár ávardan.//.* **3** *//namáyewi rá ke az dirbáz ru ye parde nayámade báz zende kardan/ ru ye parde ávardan; Yek namáyew e musiqidár e sálhá ye 1930 rá báz ru ye parde ávardan.//*

revivify v (pt, pp **revivified**) *(beáyin) zende kardan; ján baxwidan; ján e táze dádan/ baxwidan*

revocation n *váxándan; ulvarzidan* [<Pahlavi, (ZBP. C2248 BF) riwe ye aknun: "ulvarz-"]. //váxándan e/ ulvarzidan* e dádhá/ peimánnáme____há//*

revoke v **1** *váxándan; ulvarzidan* [<Pahlavi, (ZBP. C2248 BF) riwe ye aknun: "ulvarz-"]. //dasturáti rá váxándan; goftehá ye xod rá váxándan./ Pas az egnest** [accident] *va xordkardan e ráde*/ máwin parváne ye ránandegiyaw rá váxándand/ ulvarzidand*.//.* **2** *(dar bázi ye ganjafe/ bargbázi) xál e barande rá nazadan/ ru nakardan*

revolt v **1** **revolt (against sb/ sth)** (**a**) *estádan; wuridan; parmaxidan (ZBP. C4753 FM); áwoftan bar, "hamirixt xun e sar e bigonáh -- az án pas baráwoft bar vey sepáh." (ZBP. L4878 SF); bar kasi birun ámadan, "Iwán bar Hárun birun ámadand va goftand ke to Musá rá az má jodá kardi." (ZBP. L6842 TTT). //mardom bar xodkámegi ye ártew birun ámadand/ wuridand/ parmaxidand.//.* (**b**) *xástan; estádan; baráqálidan; baráqálánidan, "Weyx dar án wahr mardom rá baráqálánid." (ZBP. L2992 TMK). //dar barábar e farhanjew* [discipline] *e pedar va mádar istádan/ náfarmáni kardan//.* **2** **revolt against at sth** *cendew ávardan/ ámadan. //Xim* [nature, constitution] *e mardom/ raván e mardom dar barábar e conin sangdeli* [cruelty] *be cendew miáyad.; Xu dárad tof konad va man az in delam beham mixorad/ cendewam miwavad.//*

revolt n **1** (**a**) *xizew, áqálew, wurew. //Ruzgár e wurew/ áqálew e áwkár* [open]*/ zinávandi* [armed]*/ xawáyáyi** [political]*./ Hamvandán e parxáwju* [militant members] *ye kumal* rá baráqálánidan/ be wurew vádáwtan./* quell, put down a revolt: *áqálewi/ wurewi rá xábándan//.* (**b**) *áqálew; wurew; xizew. //Ártew wurew rá sarkub kard/ xábánd.; Dar barábar e peirovi az áyin* [conformity] *baráqálidan/ estádan.//.* **2 in revolt** *wurew, áqálew, xizew. //Mardom baráqálidand/ barxástand/ birun ámadand.//*

revolting adj **1** *cendewávar; bizárkonande. //setamgarihá* [atrocity] *ye cendewávar/ harásangiz/ bizárkonande.//.* **2** *zewt, palid, gande. //Páyaw bu ye gand midád* [smelled/ smelt revolting]*./ ávite** [a mixture of] *ye torwi va mást ke del e ádam rá beham mizanad.//*

revoltingly adv *//ábohavá ye báráni/ bizárkonande/ ke del e ádam rá beham mizanad* [revoltingly wet]*//*

revolution n **1** *farvard* [besanjid bá "parivartah" (Sanskrit). niz bázgardid be váźe ye* [evolution]*; "wurew"]. //Be ruzgáraw/ Dar zendegiyaw do farvard* dide ast./ Farvard e Faránse be sál e 1789./ farvard* baráqálánidan* [foment revolution]*./ Dar xawáyágari** [politics] *parvard** [evolution] *behtar az/ bartar az farvard* ast.//.* **2** **revolution (in sth)** *(pendárin) farvard*/ degarguni ye bonyádi/ degarguni ye bonyádi. //farvardi dar darmán e cangár* [cancer]*./ yek degarguni ye bonyádi/ farvardi* fani* [technical]*./*

*varbexi** [credit card] *dar xu ye xarid e mardom yek degarguni ye bonyádi/ padid ávarde (ast).//*. **3** **revolution (on/ around sth)** (**a**) *gardew, "banáhá ye ábád gardad xaráb- ze bárán o az tábew/ gardew e áftáb".* (**b**) *yek dour e bavande* [complete] *ye gardew/ yek dour gardew e bavande; //gardew e zamin gerd e áse/ mexvar xod va gerd e xor/ xorwid.//.* (**c**) *gardew/ carxew (ZBP. C4181 FM); pargár. //yek valg* [a record] *e 45 pargár [45 bár gardew dar pál* [minute]*; valgi* viże ye 45 gardew dar pál*//*

revolutionary adj **1** *farvardgar*; wurewi. //kumalhá** [party] *ye farvardgar*/ wurewi; rahbarán e farvardgar*/ wurewi/ wurew/ farvardgari** [revolutionary activities]*//.* **2** *degarguni ye bonyádi; farvard*. //Mohandesi ye żeni/ suápe* baráye mardom degargunihá ye bonyádin padid xáhad ávard.//*

revolutionary n *wurewi; farvardgar**

revolutionize, revolutionise v *bonyádin/ riweyi degargun sáxtan; farvardan* [baráye riwe bengarid be* "revolution"]. *//kámpiyuter/ márád* kár e bánkdári/ ganjdári rá bewiveyi bonyádin degargun sáxte/ farvarde*.//*

revolve v **1** **revolve (around/ round sth)** *gawtan, gardidan, carxidan. //zamin (gerd e áseaw* [axis]*/ gerd e xor/ xorwid migardad.//.* **2** revolve (around/ round/on sth) *gawtan; gardidan; carxidan. //zamin (gerd e áseaw) gerd e xor/ xorwid migardad.//.* **3** **revolve (around/ round/ on sth)** *gawtan, gardidan, carxidan. //carx gerd e mexvaraw/ áseaw micarxad.; dastgáhi* [the mechanism] *ke gardune* [turntable] *rá micarxánad wekast/ az kár oftáde./ (pendárin) invar-ánvar kardan, bálá (va) páyin kardan; źarf andiwidan//.* **4** **revolve around sb/ sth** *gerd e... carxidan/ peivaste dar andiwe ye... budan. //Zendegiyam gerd e káram micarxad; Gomán mikonad hame ye jahán gerd e u migardad./ Gomán mikonad kun e ásemun páre wode va u oftáde zamin.//*

revolver n *haft-tir; tapánce. //tapánce ye xod rá kewidan* [draw]*//*

revolving adj *gardán; gardande, "dar o dawt gofti hame xun wodast -- xor az carx e gardande birun wodast." (ZBP. L6548 SF). //yek newim e/ sandali ye/ jákoláhi* [hat-stand] *ye gardán./ faxan* [stage] *e in namáyewxáne gardán/ gardande ast.//.* **revolving credit** *tanxáh gardan.* **revolving door** *dar e gardán/ gardande/ carxewi*

revue n *namáyew e sargarmkonande ámixteyi az goftogu, áváz va raqs/ vawt; namáyew e xandestáni; //yek namáyew e xandestáni ye xawáyáyi** [a political revue]*./ dar yek namáyew e xandestáni bázi kardan/ padidár gawtan/ naváxtan; honarmandán e/ honarpiwehá ye xandestáni* [revue artists]*//*

revulsion n **1** **revulsion (against/ at/ from sth)** *bizári. //az xunrizi bizári nemudan./ bá bizári be már xire wod/ gawt.//.* **2** *(beáyin) vákonew e saxt va nágaháni. //vákonew e saxt va nágaháni ye mardom be haváxáhi az piwmár/ piwmárde* [the accused]*//*

reward n **1** *pádáw; dáwan; dáwn (ZBP. C4497), "napazroft ic dáwan dáye az Rám -- bedu goft ey wah e farxonde barkám." (ZBP. L7728 VR); páymozd. "In soxanhá va pandhá ye man páymozd e án kas báwad vá án kas bovad ke galubande bovad." (ZBP. L6806 QN); baqyáz = faqyáz (ZBP. C2704 FM); bimozd; mozd; możde bedun e omid be mozd kár kardan, "bimozd bud o mennat har xedmati ke kardma -- yárab mabád kas rá maxdum e bi enáyat." (Háfez). //Newáni* [a medal] *be pádáw e/ be pás e delávarihNone ayaw gereft.//.* **2** *pádáw; dáwan. //pádáw e wáyande gereftan ; pádáw e sahewi* [emotional]*, raváni* [intellectual]*, puli* [financial]*./ Yeki az dáwanhá ye/ xubihá ye káram didár e mardom ast/ in ast ke mardom rá mibinam.//.* **3** *pádáw; możde. //Baráye bázgardándan e pardehá* [paintings] *ye dozdie wode yekhezár dolár pádáw gozáwteand.//*

reward v, **reward sb (for sth/ doing sth)** *pádáw/ mozd dádan. //Injuri pádáw e komakam rá midahi?/ In pádáw e komakam ast?/ Be pádáw labxandi be u zad/ bá labxandi pádáwaw rá dád./ Be pádáw e powtkáraw saranjám ráde/ máwin átaw wod* [started]*./ Harkas ágáhi dahad parde (ye gomwode/ dozdide wode) yáft gardad możdegáni ye kaláni migirad* [amply rewarded]*//*

rewarding adj *delpazir, arjdár. //celpardi*/ filmi, barresiyi/ safari/ gardewi ke be ranjaw miyarzad.; Báqbáni yek sargarmi ye besyár arjdár ast ke be ranjaw miyarzad./ Ámuzgári* [teaching] *az didgáh e puli candán arji/ pádáwi nadárad.//*

rewire v *báz simkewidan/ simkewi kardan. //Án saráy rá pák az sar simkewi kardeand.//*

reword v *váźgán (e goftári yá nevewtári) rá degargun sáxtan. //Baráye kamtar pul dádan váźgán e parnusi*/ telegrafi* [telegram] *rá degargun sáxtan//*

rewrite v (pt **rewrote**, pp **rewritten**) **rewrite sth (for sth); rewrite sth (as sth)** *(be rixt e digar/ be sabk e digar) báznevewtan/ báznevisi kardan. //nevewteyi* [the script] *rá baráye namáyew dar vákive*/ rádio báznevewtan; Án goftár* [essay] *rá báyad báznevewt.//*

rewrite n *báznevewte. //Soxanráni ye noxostin e rástin rá pák báznevewtan/ báznevisi kardan//*
Rex n *(váźe ye Látini) (beviźe dar dastine bar farmánhá yá dar farnám** [title] *e dádxásthá nevisand) wahriyár/ wáhanwáh. //Wahriyár* George*//*
rh *kutáhwode baráye* "right hand" *dast e rást. niz bengarid be* **LH**
rhabdomyoma n *(pezewki) wánmázpel**
rhabdomyosarcoma n *(pezewki) wánmázpel* e badxim*
rhapsodic adj *(biwtar be riwxand) bá wur/ porwur soxan goftan/ nevewtan; bá bahbah-cahcah. //Darxást e afzáyew e dastmozd e kángarán pazirofte nawod va kárgarán az inru delxor gawtand* [give less than a rhapsodic reception to sth]*//*
rhapsodize, rhapsodise *(beviźe be riwxand) (darbáre ye kasi yá cizi) saxt porwur soxan goftan/ nevewtan; bahbah-cahcah kardan*
rhapsody n **1** *(musiqi) (dar farnám** [title] *e kárhá ye musiqi) rápsodi, //"Báq e Wirin", "Co kardi Báq e Wirin rá wekarbár -- deraxt e talx rá wirin wodi bár." (Nezámi); Báqhá ye Wirin/ Rápsodihá ye Majár, kár e Liszt/* Liszt's Hungarian Rhapsodies//. **2** **go into rhapsodies (over sb/ sth)** *cizi yá kasi rá saxt sotudan. //Mehmánán baráye xorák bahbah-cahcah kardand/ xorák rá saxt sotudand.//*
rhea n *parandegán e bozorg az xánevāde ye* <u>Rheiformes</u>, *hamánand e wotormorq ammá seangowti/ wotormorq e seangowti bumi ye Ámriká ye nimruzin* [southern] "re-á" *[Rhea dar afsánehá ye Yunáni nám e mádar e* Zeus *ast.]*
rheostat n *távestá* [bengarid be* Resistance *"táv" + está, Avestáyi/ Pársi ye Bástán- bengarid be EDPL]*
rhesus n (= **rhesus monkeys**) *kapi/ meimun e kucak e Rezus dar abáxtar* [north] *e Hendustán [<Rhesos, váźe ye Yunáni wáh e afsáneyi ye* Thorace*] benám e dánewik e* <u>Macaca mulatta</u>
Rhesus factor, Rh factor *kapimáye* (pezewki).* **Rhesus positive** *"bá kapimáye*";* **Rhesus negative** *"bi kapimáye*"*
rhetoric n **1** *soxanávari; zabánávari, "bozorgi, zabánávari kárdán- hakimi soxonguy ye besyárdán." (Sa'di). //soxanávari ye porwur* [impassioned rhetoric]*.//.* **2** *(xárdári) zabánbázi. //zabánbázi ye puc e xawáyágarán** [politicians]*//*
rhetorical adj **1** *soxanávari; zabánávari.* **2** *(xárdári) zabánbázi va gazáfeguyi. //*rhetorical speeches: *soxanráni va zabánbázi//*
rhetorical question *porsewi gazáfe. //baráye nemune* "Who cares?"/ *"Ki be toxmew-e?" [= hickas be toxmaw nist]//*
rhetorically adv *bengarid be* "rhetorical"
rheumatic adj *haftandám, "to haft kewvar begrefte o moxálef e to- ze haft carx wode mobtalá be haftandám." (ZBP. L4309 FM). //*rheumatic fever: *tab e haftandám;* rheumatic condition: *bimári ye haft andám;* rheumatic pain: *dard e haftandám;* rheumatic joint: *bandi/ bandgáhi docár e haftandám//*
rheumatic n *bimár e docár e haftandám*
rheumatic fever *tab e haftandám*
rheumaticky adj *haftandám*
rheumatism n *haftandám; band-dard. //haftandám gereftan; docár e band-dard wodan//*
rheumatoid adj *cangar* [<Gilaki, cangar]*
rheumatoid arthritis *cangar* [<Gilaki, cangar]*
rhinestone n *almásnamá; almás e sáxtegi*
rhino n (pl **rhino, rhinos**) *(anáyin) karg; kargadan. //***black rhino** *karg e siyáh;* **rhino horn** *wáx e kargadan/ karg//*
rhinoceros n (pl **rhinoceros, rhinoceroses**) n **1** *kargadan.* **2** (idm) have, etc a hide/ skin like a rhinoceros: *pust e kargadan dáwtan; pust-koloft budan; mánand e sang e pá ye qom budan*
rhizome n *(giyáhwenási) sáqe ye barxi giyáhán, "bix", ke ham riwe dahad ham sáqe*
rhododendron, (US) also **rosebay** n *giyáháni az xánevāde ye* <u>Rhododendron</u>
rhomboid adj *louzi*
rhombus n *louzi*
rhonchus n (pl **rhonchi**) *(pezewki) parxe* [<parxe, Kordi]*
rhubarb n *rivás az gune ye* <u>Rheum</u>

rhubarb pie (**a**) *koluce ye rivás.* (**b**) *(anáyin) hamhame (kardan)*

rhumb n (pl **rhumbs**) *xáne (ye bádnamá) [M. Moqaddam]*

rhyme n **1** *sarváde (ZBP.C6430 FA); pasávand, "qáfiye rá be Pársi pasávand yá sarváde guyand." (ZBP. L4764 FA).* **2** **rhyme (for/ to sth)** *sarváde, pasávand. //Áyá vážeyi hast ke bá* "hiccups" *sarváde dáwte báwad?//.* **3** *cáme. //baráye kudakán cámehá ye kudakestáni xándan.//.* **4** *be rixt e cáme. //Mitavání án rá be rixt e cáme darávari?//.* **5** **neither, no, little, etc rhyme or reason** *bixodi, yáve, bi angize, "bixod badaxláqi mikonad qalat ast.", "bixod" bar digarán ke án rá anjám midahand, xawm migirand va bixodáne be dowmani barxizand." (ZBP L3031 THA). //áhangi bixeradáne/ nábexradáne/ biangize./ Raftáraw pák nábexradáne ast; Vájvi** [spelling] *ye Engelisi xeradpazir nist.//*

rhyme v **1** **rhyme sth (with sth)** *sarváde pardáxtan. //*"hicups" *bá* "pick-ups" *sarváde dárad./ cámeyi bá sarváde/ sarvádemand/ bápasávand.//.* **2** **rhyme (with sth)** *sarváde dáwtan. //váže ye* "though" *va* "through" *bá ham sarváde nadárand va niz hic yek az ánán bá* "tough" *sarváde nadárad.//*

rhymed adj *sarvádemand*; sarvádmand*. //dobandihá* [couplets] *ye sarvádmand*//*

rhyming slang *pasávand (be zabán e kuce), con "kafw-mafw", "rizepize", "pul-mul"*

rhythm n **1** (**a**) *tantan; tantaná (ZBP. C5787 FM); pei (ZBP. C6175 FM) (tan-tan; tan-taná).* (**b**) *pei; tantaná. //Hamán dástán rá/ naqme rá/ bá pei ye/ tantaná ye digari naváxtan./ tantanáhá ye Ámriká ye Látin//.* (**c**) *pei. //pei ye [zadan e] delaw; pei ye kust e sorxragaw//.* **2** *bá pei/ bá tantaná jonbidan/ vawtan/ raqsidan. //raqs/ vawt dar xun e/ gouhar e kasi budan/ dar xim* [nature] *e xod tavánáyi ye daryáft va hamáhangi ye jonbew bá pei/ bá tantaná rá dáwtan//.* **3** *(pendárin) pei; //pei ye avarkár** [tides]*, pei ye gáhhá ye sál* [seasons]; *peihá ye zistwenási/ zistwenásik//*

rhythm and blues *guneyi musiqi ye siyáhpustán e Ámrikáyi, bengarid be* “blue”

rhythm method *jelogiri az ábestani/ bárdári bá ravew e doureyi*

rhythmic, rhythmical adj *peimand; bá tantaná. //damzadan e peimand./ pei ye/ tantaná ye pá ye kasáni ke báham gám mizanand.//*

rhythmyically adv *bengarid be* “rhythmic”

rib n **1** (**a**) *dande, pahlu; kost. //dande ye wekaste/ kust-dide/ kust yáfte* [bruised]*/ wekaste./ tu ye pahlu ye kasi soqolme /zadan* [dig sb/ give sb a dig in the ribs]*.//.* (**b**) *(guwt e) sarsine; kabáb e guwt e sarsine* [barbecued spare-ribs]. **2** *rag, dand, harjá juri tarjome miwavad. //ragbar, dandehá ye catr; parrehá ye yek bádbezan e dasti; pahluband (e kawti) [M. Moqaddam].//.* **3** *tiqmáhi (dar báftani). //Sarástini* [cuffs] *ke be rixt e tiqmáhi báfte wode.//*

rib v (**ribbed, ribbing**) **rib sb (about/ for sth)** *sarbesar e kasi gozáwtan. //peivaste baráye guwáyaw** [accent]*/ lahjeaw sarbesaraw migozáwtand./ baráye kamruyi* [for being shy] *sarbesar e kasi gozáwtan//*

ribald adj *xandedár va lacar* [vulgar, obscene]*; harze. //yek wuxi ye zewt/ lacar./ soxani harze; xandeyi harze//*

ribaldry n *lacari; harzegi*

ribbed adj *(párce ye) kebriti; toneke* [tights] *ye/ juráb e sáqboland e kebriti. //walvár e maxmal e* [corduroy] *kebriti//*

ribbing n **1** *(báftani) tiqmáhi; kebriti.* **2** *(anáyin) sarbesar e kasi gozáwtan*

ribbon n **1** *navár; band, "rubán" [váže ye sepanji]. //Muyaw rá seft bánavár e/ rubán e mewki az powt baste bud* [tied back]*./ Cand navár e deráz as daste gol e bayu/ arus ávizán bud; navár e/ rubán e bá gere ye parváne* [ribbon bows]*; golake sáxte wode az navár/ rubán* [ribbon rosettes]*./ (pendárin) navári/ bárikeyi xáki* [a ribbon of land] *ke be daryá kewide wode* [stretching out into]*//.* **2** *navár [rangi/ bá naqw/ negár]//.* **3** *navár [baráye nusiyák*/* typewriter*].* **4** *párepáre; párepure. //Bád/ tufán bádbán rá párepáre/ tekepáre kard.; Tabahkárán* [vandals] *newimhá/ sandalihá ye kárvándudi rá bá tiq/ kárd párepáre karde budand./ Jámeaw párepáre/ párepure az tanaw ávizán bud.* [hung in ribbons]*//*

ribbon development *(beviže dar Engelestán, xárdári) xánesázi ye lánemuwi; xánehá ye lánezanburi (kenár e ráh/ az wahr tá rustá)*

rib-cage n *qafase ye sine*

riboflavin n *vitámin e* B2 *yá riboflávin*

rib-tickling adj *(anáyin) xandedár*

rice n **1** *barenj , giyáhi be nám e dánewik e* <u>Oryza sativa</u> *baj/ bej (ZBP. C5375 FM); wáli/ kewtzár e berenj. //wálizár; káljár; gálijár (ZBP. C3114 FM)//.* **2** *(dáne ye) berenj. //yek káse berenj e poxte/ polo/ kate./*

fried rice: *berenje budáde/ berewte./ berenj e domsiyáh,* (long-grain rice); *campá* (short-grain rice); brown rice: *waltuk; caltuk./ wirberenj/ dandánmaz e berenj* [rice pudding]

rice-paper n **1** *káqaz e berenj; káqaz e cini.* **2** *nán e laváw e berenji*

rich adj (**richer**, **richest**) **1** *puldár; tavángar; wádbahr (ZBP. L674 FM); báxáste, "va andar injahán xalq besyár budand az u benirutar va báxástetar." (ZBP. L2071 TB). //setáreyi puldár/ tavángar./ Ámriká kewvari tavángar/ puldár ast.//.* **2** *geránbahá; pormáye; barmáye, máyevar, "Maniże bedu goft kaz kárván -- yeki máyevar mard e bázárgán" (ZBP. L6323 SF); jámehá ye/ kácál* [furniture] *e geránbahá; Andarun e barmáye ye kelisá//.* **3 rich in sth** *barmáye; por az...; máyevar, [niz bengarid be womáre ye 2 bálátar]; "jonbew e zabán harce riwedártar va pormáytar gardad." (ZBP. L4372 NKZZF). //portoqál por az/ sarwár az vitámin e* "C" *[= Se] ast./ Sabk e* "baroque" *az didgáh e áráye barmáye ast./ Namáyewi por az wuxi* [humor]*./ xáki barmáye/ káni va barmáye.//.* **4** *máyevar; barmáye; záyá. //xáki máyevar/ porbár/, anbisi* [harvest] *barmáye.//.* **5** *(baráye xoráki) carbocili; porcarbi; por az buafzár. //Yek kák e miveyi ye carbocili; xorák e/ cáwni ye porcarbi/ por buafzár.//.* **6** *(baráye ranghá) sir; (baráye ává) garm/ ráyumand; (baráye buhá) delpazir. //párceyi be rang e zerewki ye sir; áváyi garm va delnaváz/ ráyumand* [rich/ soothing]*./ Bu ye delnaváz e siki* [brandy] *resid/ barámad.//.* **7 (as) rich as Croesus** *puldár con Qárun.* **that's rich** (**a**) *(dar Engelestán) (anáyin) xeili sargarmkonande/ xandeávar* [amusing]*./ (beriwxand) xandeávar.* (**b**) *(be riwxand) ludicrous/ preposterous.* **the rich** *tavángarán; puldárán; xarpulhá. //Az tavángarán setándan va be tohidastán dádan.//*

riches n *pul, xáste. //Miguyad/ dáv e án mizanad* [he claims] *ke xáste dar cewmaw xár ast* [despise riches]*./ xáste faráván anbáwtan/ pul e kalán anduxtan* [amass]*./ (pendárin) barmáyegi ye honar e xoráyánzamin* [East]*; máyehá ye ximi ye xák* [the natural riches of the soil]*//*

the riches *rig*

richly adv **1** *por...; bar-...; faráván. //nerangi poráráye/ ráyumand* [richly ornamented design]*./ Baráye ranji ke kewidam/ bordam pádáwi fárávánn gereftam/ yáftam.//.* **2 richly deserve sth** *sezávár; wáyeste. //Saxt sezávár e guwmál bud; besyár wáyande ye/ wáyeste ye kámyábi; matali* [novel] *ke besezá sotudani ast* [deserving praise]*.//*

richness n *pul, xáste; tavángari; barmáyegi; pormáyegi; máyevari*

Richter scale *(zamin wenási) zine ye Riwter, baráye zur e zamin larze*

rick[1] n *ragberag wodan; picxordan*

rick[2] n *kume (ye káh, zorrat, váw [alaf]) baráye jelogiri az ásib e bárán*

rick v *ragberag wodan; pic xordan. //ragberag wodan e moc e pá, moc e dast, powt//*

rickets n *[kárváże ye cangáni migirad] (bimári ye) narmi ye ostoxán*

rickety adj *(anáyin) sost; laqlaqu; larzán; fakassani; zevár-darrafte. //pellehá ye cubi ye laqlaqu; Yek cárpáye ye/ miz e/ taxtexáb e fakassani./ laqlaqu./ panáh* [shelter] *e sost baráye docarxehá//*

rickshaw n **1** *"jinrikiwá", "jinrikiwá" savár wodan* [ride in a rickshaw]. **2** *secarxe bá tarkband, baráye savár kardan e ráhiyán powt e ránande. bengarid be* "pedicab"

ricochet v (pt, pp **ricocheted**, **ricochetted**), **ricochet (off sth)** *kamáne kardan. //sangi be divár xorde, kamáne karde be piyáde ye/ rahgozari xord.//*

ricochet n, **ricochet (off sth)** *kamáne (kardan). //Ájor va botri peivaste az ru ye separ e wurew e pásbánán kamáne kardand//*

rid v (ridded; ridding; pt, pp **rid**) **1** *rahánidan; pardáxtan. //Jahán rá az dożyári* [famine] *rahánidan; Saráy rá az muw pardáxtan//.* **2 be/ get rid of sb/ sth** *rahá wodan az dast e.../ dak kardan. //Xeili muy e damáqam bud! Wád wodam ke dakaw kardam./ Án maqáze bist daftar az án ketáb/ náme dastur dád va aknun ru dastaw mánde/ nemitavánad ábewán konad.//*

riddance n, **good riddance (to sb/ sth)** *(baráye raháyi yáftan yá ásudegi az cizi yá kasi náxáste guyand): saranjám guraw rá gom kard!*

ridden **1** pp of **ride**[2]. **2** (adj) *(biwtar dar váżehá ye serewte bekár miravad) por az...; ágande az...; ...-nák. //bestari por az kak/ kayk* [fleas]*;* guilt-ridden: *bezehnák./ Bári az gonáh be duw dáwt* [ridden by/ with guilt]*.//*

riddle n **1** *cistán; pard; pardak (ZBP. C3621 FM); kerdak* [<Pahlavi (ZBP. C7803 BF)]*. //az kasi cistáni porsidan; be kasi pardaki* goftan./ cistáni rá gowudan./ Engár cistán miguyad, nemitaván daryáft xástaw ci-st.//.* **2** *ádami/ cizi/ ruydádi con kerdak*/ pardak*. //Hamáná pedar o mádaraw ham az káraw sardarnemiyávarand./ kerdak*/ cistán e bondahew e keihán* [origin of the universe]*//*

riddle[2] n *sarand, qarbál, garbál*

riddle v **1** *sarand kardan, qarbál kardan.* **2** (**a**) **riddle sb/ sth (with sth)** *suráx-suráx kardan; mánand e ábkew kardan. //Ráde*/ máwin mánand e ábkew az sar tá tah suráx-suráx wode bud./ Bám bá golule mánand e ábkew wode bud.//.* (**b**) **below sb/ sth with sth** *docár e...; ...zade; harjá juri tarjome miwavad. //Hameyewán docár e bimáriy-and.; sarrewtedáriyi* [administration] *ke kárgozáránaw tabahkár va párexár-and* [take bribe]*.//*

ride[1] n **1** (**a**) *savári; savári kardan/ dádan; gardew; ráh. //"BáBá ma rá qalamduw kon!"* [give a ride on shoulders]*./ Bá ráde* ye/ máwin e nouyaw raftim savári; Bá masráde*/ otobus dah pál** [minute] *ast.; Miwavad ma rá ham savár karde bebari?//.* (**b**) *(dar váźehá ye serewte) savári bá..., //Tá báq/ gardewgáh tanhá 5 pál* savári bá masráde ast./ Be keráne ye daryá be xarsavári raftand//.* **2** *savári. //Án ráde narmtar/ behtar* [smoother] *savári midahad.//.* **3** *aspris* [track for horse-riding]. **4** **take sb for a ride** *sar e kasi rá koláh gozáwtan; pul e kasi rá wotor sáxtan [=xordan]*

ride[2] v (pt **rode**, pp **ridden**) **1** **ride**[1]**; ride on sth; ride away, off, etc** *asb... savári kardan; asvárdan = savárdan [<Pahlavi, (ZBP. C6440 BF)]; barnewastan, "agar qasd e didár e digar kasat ast, bári vaqt e barnewastan nist." (ZBP. L1243 TBH); "va dar hafte dobár barnewastandi va dar rustáhá begawtandi." (ZBP. L1272 RBH). //kudakáni xarsavár; barnewastan va dur raftan./ Qalamduw e pedaraw wod.//.* **2** *savár wodan, rándan; asvárdan; savárdan. //tátu* [pony] *savárdan; tátu savár wodan; docarxe savári kardan; savárkári ke dar in gáh e sál wew asb e barande rá savár wode/ savárde*/ bar wew asb e barande barnewaste.//.* **3** **ride in/ on sth** *savár wodan; newastan; masráde*/ otobus/ kárvándudi savár wodan. //Bá barádarat powt (e ráde*/ máwin) benewin//.* **4** *asbsavári kardan. //Xeili asbsavári mikoni?/ miravi?/ Pas az án egnest* [accident] *digar xeili asbsavári nakarde.//.* **5** *bá asb/ docarxe... saváre raftan./ saváre ráq rá sepordan* [ride the prairies]*//.* **6** *savár wodan; wenávar budan. //varmakbázáni** [surfers]*/ moujsavár/ kuhesavár./ Máh dar borzá ye/ bolandi ye ásmán miraft* [the moon was riding high]*.//.* **7** *(be mowti/ kusti...) tan dardádan, conán ke ásib/ niru ye án káste gardad [parvákonid* [note/ pay attention], *//"in jáxáli dádan nist." bevárune bá kust* [blow] *hamráh gawtan ast.]//.* **8** **let sth ride** *(anáyin) seft sar e já ye xod newastan; kári nakardan va didan ce piw miáyad; dast negahdáwtan. //Yek hafte dast negahmidárim bebinim ce piw miáyad/ ce miwavad.//.* **ride at anchor** *(baráye kawti) langar andáxte budan.* **ride for a fall** *(be zamánhá ye hamáregi* [progressive]*) "in rah ke to miravi be Torkestán ast.".* **ride high** *xub táxtan; kámyáb budan.* **ride out/ weather the storm** *bengarid be* "storm". **ride roughshod over sb/ sth** *Kasi rá xár kardan; bá kasi dorowti kardan; bá kasi saxt gereftan //bá hamestárán** [opposition] *e andiwe* [idea] *ye xiw dorowti kard.//.* **ride to hounds** *be wekár e rubáh raftan.* **9** **ride sb down** *bá asb e xod be digari kust zadan* [blow], *va xástan u rá foruafkandan.* **ride up** *bálá raftan. //pirhanat bálá rafte.//*

rider n **1** *...-savár; savárkár. //yek savárkár e bad/ dareje ye yek/ miyángin//.* **2** **rider (to sth)** *band. //mixáhim be soxanán e piwin bandi biyafzáyim.//*

riderless adj *bi savár. //yek asb e bisavár//*

ridge n **1** *setiq; pal (ZBP. C5817 FM); (kewávarzi) polván; polvár (ZBP. C5678); //setiq e bám./ Kaf e cakme pal/ áj dárad tá be zamin gir konad* [grip]*./ Palván dar zamin e woxmzade.wode//.* **2** *setiq (e kuh/ tappe); rewte kuh.* **3** *(havávenási) piwán* [setiqi bá fewár e bálá],* Cf. trough 4

ridge v *setiq/ polván dádan. //talani*/ ruyeyi* [surface] *andaki setiqmand* [a slightly ridged surface]//

ridge-pole n *(mile/ cub) polvár (e cádor)*

ridge-tile n *sofál e/ káwi ye polvár [ke ru ye wib e cádori deráz gozárand]*

ridgeway n *(dar Engelestán) garive; ráhi bar setiq e kuh yá tappe*

ridicule n *afsus, zamtará (ZBP. L860FM); zamtará (ZBP. L860 FM); firew [az firidan (ZBP. C3180 FM)]; govázew (ZBP. C1341 FM). //*incur ridicule: *firide gawtan; kuwew baráye goriz az zamtar*; máye ye riwxand/ xande ye mardom gawtan.; Máye ye riwxand e mardom gawte* [object of ridicule]*.//*

ridicule v *riwxand kardan; dast andáxtan; afsus kardan; govázidan; firidan. //hamestárán** [the opposition] *piwnahádát e warvin* rá karde/ govázide/ firide/ riwxand karde goftand ciz e tázeyi piw nayávardeand/ piw nanehádeand.//*

ridiculous adj **1** *máye ye xande/ riwxand; máye ye zamtará/ afsus/ gováze; wur e cizi rá darávardan. //Bá án walvár e jin e casbán máye ye xande wodeyi./ Ce andiwe ye zamtaráyi/ xandeávari/ afsusi!//.* **2** **go from the sublime to the ridiculous** *bengarid be* "sublime"

ridiculously adv *bengarid be* "ridiculous"

ridiculousness n *bengarid be* "ridiculous"

riding n **1** *asbsavári. //asbsavári rá dustdáwtan/ rá áqázidan//.* **2** *(dar váżehá ye serewte) ...savári/ savárkári. //*riding boots: *cakme ye savárkári//*

riding[2] n **1** *(dar Engelestán) barzan e xorásgán* [east]*/ abáxtar* [north]*/ xorvarán* [west] *(con* Yorkshire*).* **2** *(dar Kánádá) barzan*

riding-crop n = crop 5

riding school n *ámuzewgáh e asbsavári*

rife adj **1** *(beviże baráye cizhá ye bad) gostarde; faráván; por, ágande az..., //jáyi ke ágreft* [crime] *dar ánjá faráván ast.//.* **2** **rife with sth** *por az...; ágande az..., //Áváze ye jang dar sarásar e kewvar picide bud.//*

riff n *dimbolo dimbo; dimbolo dimbo náqáre...*

riffle v **1** *wáneyi borzadan (e barghá ye ganjafe* [playing cards] *rá).* **2** **riffle through sth** *tond barg zadan (náme/ ketáb va mánand e án)*

riffle n **1** *rud e kamżarfá yá sangi ke gardew e áb dar án gerántáz/ tond ast; tálábi kamżarfá.* **2** *kamżarfá*

riff-raff (esp **the riff-raff**) n *(xárdári) oubáw; tabahkárán. //Oubáw be xáne ye man nayávar!//*

rifle[1] n *tofang; ján (ZBP. C7113 FM); seni (ZBP. C6389 FM)*

rifle v *(dar lule ye tofang) xán kewidan/ boridan; womizidan*

rifle[2] v *jostoju kardan va robudan. //Gávsanduq* [safe] *rá jostoju karde besyári gatehá** [documents] *rá robude budand.//*

rifleman n (pl **riflemen**) *tofangdár; tofangci*

rifle-range n **1** *meidán e tirandázi.* **2** (also **rifle-shot**) *bord. //birun as bord/ dar bord e yek tofang//*

rifling n *xán; womiz**

rift n **1** *wekáf, tarak, tarák, cák, náve. //wekáfi dar abrhá//.* **2** *wekáf. //wekáfi fazáyande miyán e do goruhak* [factions]*//*

rift valley *náve*

rig v (**rigged, rigging**) **1** **rig sth (with sth)** *basijidan e kawti; afráwtan e kawti [M. Moqaddam].* **2** (**a**) **rig sb out (in/ with sth)** *be kasi sázobarg dádan. //hargune sázobargi bexáhid goruhbán* [the sergeant] *be womá midahad.//.* (**b**) *xowgel puwidan. //Behtarin jáme ye xod rá puwide//.* **rig sth up** *sarhambandi kardan; savár kardan. //Baráye separi kardan e wab, panáhgáhi sareham kardan./ Baráye kárgarán dárbasti sarhambandi kardan* [rig up a scaffolding]*//*

rig n **1** *(baráye kawti) afrázew [M. Moqaddam]. //afrázew e derázná ye qáyeq e/ kawti ye bádbáni* [the fore-and-aft rig of a schooner]*//.* **2** *(dar váżehá ye serewte) abzár e viże ye...; ...-sáz; harjá juri tarjome miwavad. //*an oil-rig: *sakku ye nafti;* a test-rig: *abzár e ázmáyew//.* **3** *jáme ye...; sabk e jáme*

rig[2] v (**rigged/ rigging**) *dastkári kardan; dast bordan. //Dáv e án zad* [claimed] *ke dar hude ye gozinew dast bordeand./ bázár rá dastkári kardan (va bahá ye kálá rá baráye sud bordan bálá yá páyin bordan)//*

rigging n *láfand [<Gilaki]; afrázew [M. Moqaddam]. //Daryánavardán az afrázew bálá raftand.//*

right[1] adj **1** *dorost; rást, "va má mohemmi bozorg dar piw dárim rást nayámad, be sa'ádat bázgard ke in hadis bári oftád." (ZBP. L1266 TBH); rást "co dárande ye carx e gardán bexást -- ke án pádewá rá wavad kár rást." (ZBP. L3212 SF); barestád, "má rá harce andiwe mikonim barestád nemikonad ke dah hezár savár e tork dar miyán e má báwad." (ZBP. L2704 FM); xub, veh, beh, ráy, "bedu goft Hormoz ke in ráy nist -- ke aknun torá páy bar jáy nist." (ZBP. L3232 SF). //Áyá kowtan behar rixti ravá-st/ dorost ast?; Xeili kár e dorosti bud ke sar bázzadi.; Ravá-st/ xub ast be womá howdár daham* [to warn] *ke...//.* **2** *dorost, rást. //Berásti/ rásti án dorost nist.; Pásox e dorost rá darávardi?; Baráye keráye ye masrád*/ otobus dorost/ beandáze pul dári?/ Dorost ce gáh ast?/ Kei, dorost ce gáh?//.* **3** *ravá, dorost, wáyande, darxor. //Ráh e dorost miravim?/ Ráhemán dorost ast?; In ráh dorost ast va be wirwang** [the zoo] *miravad?; U wáyande ye in kár ast/ bedard e in kár mixorad.; Xub behet mixore/ miyád./ ruy e párce* [the right side of the fabric]*.//.* **4** *xob/ áre/ cerá/ ári* [right/ all right]*. //Xubi? Ári/ cerá xub e xub-am/ na, xub nistam.//.* **5** *(Dar Engelestán- anáyin/ beviże xárdári) xub, pák, rástin; rásti. //Xub gohi zadi!/ Pák terzadi!; U yek pirezan e dammáme ye jádu-st!/ Yek pirezan e dammáme ye jádu//.* **6** **all right** *xob, áre/ ári. //Mixáhi bá má wám bexori? Áre/ Ári!//.* **all right on the night** *(dastán) "gar sabr koni ze qure halvá sázam."; "nawáwide, wab deráz-e!". //Án tálár hanuz baráye jawn ámáde nist ammá "báw tá xeime zandad doulat e neisán o ayáz!"* [but it will be all right on the night]*//.* **a bit of all right** *bengarid be* "bit[1]". **do the right/ wrong thing** *kár e dorost/ ravá/ ázarmik* [honorable] *kardan/ kár e nádorost/ náravá/ anázarmik kardan/ náro zadan.* **get sth right/ straight** *barestád kardan; dorost daryáftan/ fahmidan [be womáre ye 1 bálátar*

bázgardid]. //Bogzár yekbár baráye hamiwe az in xub sar dar biyávarim./ Bogzár yek ciz xub rouwan báwad. Injá manam ke dastur midaham, xob?//. **(not) in one's right mind** *nábexrad; xol; kasi ke báláxáneaw pársang mibarad; kosxol.* **not (quite) right in the one's head** *kosxol.* **put/ set sb/ sth right** *dorost kardan; harjá juri tarjome miwavad. //pangáni** [clock, watch] *rá taráz kardan, conán ke gáh e dorost rá newán dahad.; Darbáre ye yeki-dociz mixáham rouwanat konam.//.* **right (you are!)** *(dar Engelestán* **right-oh!** *(anáyin) (baráye newán dádan e pazroftári* [accepting] *ye dasturi yá piwnahádi va yá beviźe dar Ámriká baráye newán dádan e paziroftan e darxásti) xob.* **(as) right as rain/ as a trivet** *xeili tandorost. //ámáde be kár//*

right[2] adv **1** *rást, dorost. //dorost pahlu ye womá newaste. Bád rást be ruyemán/ roxsáremán mivazid./ Bád rást mizad tuy e ruyemán//.* **2** *rást; sarásar; pák; harjá juri tarjome miwavad. //Rást boro tá tah e ráh/ jádde./ Rást oftádam páyin e pellekán.; capari/ táromi* [fence] *sarásar gerd e báq./ Án golábi sarásar* [right through] *gandide bud./ be rást gawtan* [turn right round] *va besu ye várune raftan* [go into opposite direction]*./ daste ye dar pák darámad va tu ye dastam mánd.* [the handle came right off in my hand.]*//.* **3** *rást, dorost, xub. //Dorost gomán zadam* [guess] *yá nádorost?./ Aknun engár hameaw dáram bad miyávaram./ Aknun ke engár baráyam sepelewg ámade.//.* **4** *dar zamán, tond, dardam, zud. //Báyad dar pásox e án kasi ke zang zade bud zang bezanam- ammá zud/ darzamán/ biderang bázmigardam.//.* **5** **right/ straight away/ off** *biderang. //Án náme rá xáhew mikonam biderang bezanid/ máwin konid./ Biderang behew/ be-aw goftam/ goftamaw ke darbáre ye ce miyandiwam.//.* **right now immediately** *hamaknun, dardam, dar zamán, biderang.* **see sb right** *Niyázhá ye/ xásthá ye kasi rá barávardan. //Niyáz nist az bipuli negarán báwi, hamiwe xástháyat rá barmiyávaram* [I always see you right]*.//.* **too right!** *(anáyin, beviźe dar Ostráliyá)* Eye: *becawm!; Bá jánodel!*

Right Honourable *xáje; válágohar. //*Right Honourable P. Brown: *vazir e diván e borunmarzi* [Foreign Secretary]//

Right Reverend *pedar Sekubá. //Pedar Sekubá James Williams, Sekubá ye Tehrán//*

right[3] n **1** *awa = awá [váźe ye "haq" e Tázi az "awa" ye Avestáyi wekáfte. Baráye in bázgardid be kár e M. Moqaddam, EDPL]; xub, dorost, rást, "va má mohemmi bozorg dar piw dárim, rást nayámad be sa'ádat bázgard ke in hadis bári oftád." (ZBP. L1266 TBH); "ce dárande ye carx e gardán bexást -- ke án pádewá rá wavad kár rást." (ZBP. L3212 SF). //Rást rá az nárást/ awá rá az ná-awá [haq rá az náhaq] bázdánestan/ bázwenáxtan; Kár e dorosti kardi be man rást gofti/ rásti rá be man gofti.//.* **2** (**a**) **right to sth/ to do sth** *awá* (= haq); dád. //Ce awáyi/ haqqi dáwti án kár rá bekoni?/ Ke/ ki ce in awá*/ haq rá be to midahad ke conán koni?; Awá ye*/ haqq e kardan e kári rá nadáwtan.//.* (**b**) **right (to sth)** *awá; dád. //Hame kas rá dád e/ awá ye/ haqq e dádrasi ye dádmandáne* [fair trial] *ast./ be nám e yek wahrvand e Engelestán awáyi/ haqqi nadáwtan.; Áyá pásbánán in awá rá dárand ke dar conin sáni* [such a situation] *kasi rá bázdáwt konand?//.* **3** **rights** *dád; awá/ haqq e/ dád e. //awá ye / haqq e yek celpard/ film/ tarjome/ cáp va paxw e ketábi/ námeyi birun az kewvar./ dád e/ awá ye/ haqq e páde* [páde <pádan, páyidan] =* all rights reserved*.//. niz bengarid be* "copyright", human rights *bengarid be* "human"*//.* **4** **as of right/ by right** *bedád, "be bidád kardand jang ar bedád -- magar tá ze pirán ke dárad be yád." (ZBP. L3281 SF). //Án zamin/ saráy bedád az án e u-st.//.* **be in the right** *awá/ dád e... bá kasi budan.* **by right of sth** *az ruy e...; cun..., //Normanhá az ruy e ciregi/ con piruzgar budand sálhá bar Engelestán farmán rándand/ farmánraváyi kardand.//.* **by rights** *bedád [baráye nemune be womáre ye 4 bázgardid]. //Nimi az pádáw bedád az án e man ast.//.* **do right by sb.** *bá kasi bedád raftár kardan.* **in one's own right** *xod bedád. //xod bedád aviźe* [noble]*/ az aviźegán ast (na az ráh e zanáwuyi conin farnámi* [title] *rá bedast ávarde.)//.* **put/ set sb/ sth to rights** *dorost kardan, besámán kardan. //Pas az inke kárgarán kárewán rá be páyán resánidand (va raftand) ruzhá dáwtam hame ciz rá besámán mikardam.//.* **the rights and wrongs of sth** *rásti.* **stand on one's rights** *be dád/ awá ye xod páfewári kardan dád e xod setándan, "rou masxaregi piwe kon o motrebi ámuz -- tá dád e xod az kehtar o mehtar besetáni" (ZBP. L7516 FM, Obeyd e Zákáni).* **two wrongs don't make a right** *bengarid be "*wrong". **within one's rights** *pá az gelim e xod farátar nanehádan. //Inke darxást e bázjuyui karde* [demand an inquiry] *dorost ast va az gelim e xod pá farátar naneháde.//*

right of way **1** (**a**) *awá ye/ dád e ráh. //Baráye gozar az in kewtzárhá awá ye ráh hast?//.* (**b**) *ráh (e hamegáni). //*public rights of way: *ráh e gozar e hamegáni//.* **2** *(dar ránandegi) (awá ye/ haqq e) ráh bá kasi budan. //(awá ye/ haqq e) ráh bá man ast, womá mibáyast miyistádid tá man miraftam.//*

rights issue *(dar bázargáni) bahr e nou be bahá ye arzán be bahrmandán e konuni dádan/ foruxtan*

right[4] v, **right itself/ sth** **1** *dorost kardan/ wodan; beráh ávardan/ ámadan; rást kardan/ wodan, "co dárand e ye carx e gardán bexást -- ke án pádewá rá wavad kár rást." (ZBP. L3212 SF). //Pas az in ke ráde*/ máwin sor xord* [skid] *harjur bud án rá beráh ávardam* [manage to right sth]./ *Kawti pas az gozawt e kuhe/ mouj* [wave] *báz rást wod* [righted].//. **2** *rást wodan/ kardan; dorost wodan/ kardan. //bidádi/ setami/ kár e nádorosti rá rást kardan./ Agar nawetábi/ bebiyusi án ák* [fault] *xodbexod dorost miwavad.//*

right[5] adj *(su ye) rást. //cewm e rástam; Dar Engelestán az cap miránand na rást.*

right adv **1** *rást. //Na [be] rást negarist na cap.//.* **2** **right and left** *caporást; hamejá; pasopiw*

right n **1** *dast e/ su ye rást. //noxostin pic dast e rást.//.* **2** *kust (bá dast)* [punch] *e rást. //cand kustew rást e payápei xord./ bá kust e rást az xod padáfand kon/ biyáfand.//.* **3** **the Right** *(xawáyágari** [politics]*) dast e rásti*

right angle *rást-guwe; guwe ye rást/ 90 dareje. //bá guwe ye rást (bá divár)//*

right-angled adj *rást-guwe. //yek sebar e rástguwe; xam e/ pic e rástguwe* [bend] *dar jáde/ ráh//*

right bank *karáne ye dast e rást (e yek rud agar ádam án rá ru be páyin bengarad)*

righteous adj **1** *(beáyin) rástkár [M. Moqaddam]; rástkerdár.* **2** *bejá; ravá. //xawm e bjá; (xárdári) xodat rá be muwmordegi nazan!* [adopt righteous tone of voice]./ *Juri gabmizani ke engár haq báto-st!/*

righteously adv *bengarid be* "righteous"

righteousness n *bengarid be* "righteous"

rightful adj *bedád; rástin. //dávi* [a claim] *bedád; guwmáli bedád./ xodávand e, wahriyár e, pedar e bedád/ rástin.//*

rightfully adv *bengarid be* "rightful"

right-hand adj **1** *rást dast. //yek dastkew e dast e rást./ dast e rást picidan//.* **2** *(kust e dast e) rást* [punch]. **3** *(abzár e) dast e rást.* **4** *(pic e) rástgard*

right-handed adj **1** *rást-dast.* **2** *(kust bá dast e) rást* [punch]. **3** *(abzár e) dast e rást.* **4** *(baráye pic) rástgard*

right-handed adv *bá dast e rást. //*play tennis right-handed: *bá dast e rást celtapká*/ tenis bázi kardan//*

righthandedness n *rást-dast budan*

right-hander *ádam e rást-dast; kust e rást*

right-hand man *dast e rást e kasi; komak-kár e bozorg*

rightist n, adj *(xawáyágari** [politics]*) dast e rásti*

rightly adv *dorost, rást, ravá, wáyeste, bejá. //dorost raftár kardan; Dorost wanidam?; Birunaw kardand, xeili ham bejá!* [rightly so!]./ *Darbáre ye án áhang* [decision] *saxt xawmgin bud. Xawmaw ham bejá bud.//*

right-minded adj *rástmanew. //Hame mardom e rástmanew/ har ádam e rást manewi az in kár e zewt/ setam* [outrage] *takán mixorad.//*

right-mindedness n *bengarid be* "right-minded"

rightness n *dorosti, rásti. //dádmandi ye/ dorosti ye ármánewán* [cause]*//*

right-turn *be rást rást! [con dar ártew, carxew e 90 dareje be rást]*

right wing *(xawáyágari** [politics]*) goruh e dast e rásti. //Goruh* [wing] *e dast e rásti ye kumal** [party] *e kár.//*

right-wing adj *dast e rásti. //manewte* [opinion] *ye dast e rásti; In ruznáme xeili dast e rásti ast.//*

right-winger n *(ádam e) dast e rásti*

rigid adj **1** *seft, saxt, six, cub, áhan, wax = waq, estaft (ZBP. C3560 FM); páye ye sefti baráye cádor. //Az tars xowkaw zad.//.* **2** *seft, saxt. //Mardi ke dar bonesthá* [principles] *ye xiw besyár saxtgir ast. //saxt kadxodáyi kardan* [practise economy]*//*

rigidity n *xowki; saxti. //Xowki ye felez/ áhan/ ayoxwost máye ye án gawt ke tarak bexorad.; Az xowkandiwi ye u afsus xord.//*

rigidly adv *//Sáxtemánháyi ke xeili seftosaxt sáxte wode. //saxt dar barábar e hargune degarguni istádegi kardan.//*

rigmarole n **1** *(xárdári) kár e picide va bihude/ nádarbáyast. //kár e picide va bihude ye por kardan e bargehá rá be páyán resándan//.* **2** *rudederázi; bihude soxan be in derázi; dástán e deráz va bisarotah; carandiyát. //Conin dástán e deráz va bisarotahi hargez nawnide budam.//*

rigor mortis *sefti ye nasá/ kálbod e morde. //nasá/ kálbod e morde (az xeili piw) saxt wode bud.//*

rigour, (US) **rigor** n **1** *saxti, sefti; tizi. //saxtgiri ye biw az andáze ye dátikán*; tizviri* [intellectual rigour]//. **2** *áb o havá ye saxt bad; //saxti ye ábohavá ye saxt bad e mex* e abáxtar* [arctic winter rigor]; *saxti ye zendegi dar zendán* [rigor of prison life]//

rigorous adj **1** *seft, saxt, tiz, tond. //farhanjewi* [discipline] *saxt//.* **2** *bári; bárik. //muwekáfi* [rigorous examination] //. **3** *(ábohaváyi) saxt bad* [climate]

rigorously adv *bengarid be* "rigorous"

rigorousness n *bengarid be* "rigorous"

rig-out n *jáme, puwák. //jáme ye/ puwák e wegerfi bar tan dáwtan//*

rile v *ázordan; ázár dádan; delxor kardan. //Ázorde nawo/ Delxor nawo/ Be del nagi!* [don't get riled]*; Az in ke hamdástáni nemikonad/ nemipazirad ázordeam.//*

rim n **1** *labe, kenáre (ye gerd); zeh; zehvár. //lab e fenján, káse; áynaki bá zeh e/ zehvár e zarrin//.* **2** *náve ye carx [e ráde*/ máwin ke lástik ru ye án savár miwavad]*

rim v (**rimmed, rimming**) *labe dádan; kenáre dádan; zehvár dádan. //gerdágerd e darre rá kuhhá farágerefte bud.//*

rime n *(beviźe dar soxanvari) yaxbandán; pazd; afwak*

rimless adj *(baráye áynak* [eyeglasses]*) bizehvár; biqáb*

-rimmed (adj) *[setáy e serewte misázad] zehváre...; lab e/ labe ye..., //Áynak e qábfuládi/ zehvár-fuládi; cewmán e qermez/ cewmáni ke gerdaw (az gerye) qermez gawte* [red-rimmed eyes]//

rind n *pust, puste. //puste ye guwt e xuk* [pork] *rá váboridan//*

ring[1] n **1** *angowtar; angowtari. //yek angowtar e almás; angowtar e námzadi* [engagement]*; angowtar e zanáwuyi* [wedding]*; nosgil** [nose ring], [*"nos" az guyew e sabzevári + "gil" az guyew e Yazdi/ Kermáni].//.* **2** *(beviźe dar váźehá ye serewte) parhun; ...gerde / ...gil*. //gil e dastmál** [napkin ring]; *gil e kelid* [a key-ring]; *gil e bádkonaki [bádkonaki ke gerd-gerd behamcasbide]./ parhunhá ye Keyván* [the rings of Saturn]./ *parhunhá ye/ gilhá* ye tane ye deraxt; gerdehá ye dud e sigár rá pof karde birun dádan* [puff out smoke rings]./ *Az bixábi gerd e cewmánaw siyáh wode bud* [dark rings round...]//. **3** *jorge. //jorge ye áyawtán* [a spy ring]//. **4** **ring/ circus ring** *goud e (namáyew e sirk); goud e kowtigirán; goud e mowtzani* [boxing ring]; *//Kasi rá mowt zade az goud birun andáxtan.//.* **5** **run rings round sb** *(anáyin) az kasi dar kári xeili behtar budan/ xeili sartar budan*

ring v (pt, pp **ringed**) **1** **ring sb/ sth (with sth)** *gerd e... rá gereftan. //kapar/ capar* [fence] *e bolandi gerd e ordu ye zendániyán rá gerefte bud./ forugerefte* [ringed about by] *be dast e dowmanán//.* **2** *(gerd e...) gil*/ parhun kewidan; //gerd e pásox e dorost rá bá medádetán parhun/ gil* bekewid.//.* **3** *bepá ye (parandeyi)/ be bini ye (gávi) gil* zadan*

ring[2] v (pt **rang**, **rung**) **1** *zang zadan. //Agar vákubar*/ telefon zang bezanad pásox midahi?; Dar e áhani ke behamxord baste wod zangzad.; cáwt* [meal] *ke ámáde wod zang zade wod.//.* **2** *zang zadan. //Áźir e átawsuzi rá zadan./ Baráye hamáyew e dabestán/ dabirestán zang (rá) zadan* [school assembly]//. **3** *zang e viźeyi dáwtan. harjá juri tarjome miwavad. //Az tah e del/ rást nemigoft* [Her words rang hollow/ ie sounded insincere]./ *Dástánaw bávarnakardani minamáyad ammá engár rást ast/ bud.//*. **4** **ring (for sb/ sth)** *zang zadan. //Mehmándár porsid* [stewardess] *"Áqá womá zang zadid?"./ Yek kasi dam e dar dárad zang mizanad./ zang zadan va kolfat/ pristande rá xástan ke biyáyad otáq rá dorost konad.//.* **5** **ring (with sth)** *(pendárin) por az... budan. //Meidán e bázi por az jiqodád e baccehá bud* [rang with children's shouts].*; (soxanvari) Rustá ágande az wádi ye Krismas/ zádruz e Mehr/ Masih bud.//.* **6** *(baráye guw) zang zadan , huhu kardan/ vezvez kardan. //Musiqi candán boland bud ke guwháyam zang mizanad/ huhu mikonad.//.* **7** (US) **call ring/ call sb/ sth up** *be... zang zadan. //Emwab behet/ be to zang mizanam./ Be forudgáh/ parvázgáh zang bezan bepors havápeimá key parváz mikonad?//.* **8** *zang zadan. //sar e tasuhá* [hours] *zang zadan ammá cárakhá* [quarters; 15 minutes]*rá zang nazadan//.* **9** **ring a bell** *áwná budan. //Námaw áwná-st, wáyad yek jáyi hamdigar rá dideyim.//.* **ring the changes** *zanghá ye kelisá rá be ává darávardan.* **ring the changes (on sth)** *ravand e zendegi/ kár yá... rá degargun sáxtan. //Dust dárad áráyew e daftar e káraw rá gahgáh degargun sázad.//.* **ring up/ down the curtain** *(dar namáyewxáne) zang zadan va parde rá bálá bordan/ páyin ávardan.; //Dar áqáz e namáyew zang e páyin ávardan e parde rá zadan.//.* (**b**) *zang e áqáz/ páyán... rá zadan. //zang e áqáz e ávardhá* [games] *ye sáliyáne ye pátapká*/ futbál rá zadan.//.* **ring out the old year and ring in the new** *bá neváxtan e zang páyán e sál va áqáz e sál e nou rá be ágáhi resándan va jawn gereftan.* **10** **ring off** *(dar Engelestán) guwi rá zamin nehádan. //Piw az in ke betavánam beguyam cerá guwi rá zamin nehád.//.* **ring out** *báng dádan; ává ye boland dádan.*

//Tiri az haft tir welik wode bángi dád.//. **ring sth up** *yáddáwt kardan; zadan. //hame ye qalamhá rá zadan va ruyeham pánzdah dolár wodan/ darávardan//*

ring n **1** *zang zadan. //do bár zang rá zadan./ Kasi dam e dar zang (rá) zad.//.* **2** *zang, ává ye boland va rouwan. //zang e ává ye/ zang e áváhá ye wád (e mardom)//.* **3** **ring of sth** *bu ye/ rang e cizi, harjá juri tarjome miwavad. //Engár (tá andázeyi) az án bu ye rásti miáyad.* [a ring of truth]*.//.* **call** *[dar ámriká],* **telephone call** *zang zadan. //Fardá behet/ be to zang mizanam.//*

ring binder *gilpuwe**

ringer n **1** *kasi ke zang mizanad.* **2** (US) *navandi* [racehorse] *bá nám e doruqin; ...-i, //ke bá nám e doruqin be takrobáyi* [race] *daráyad.//.* **3** **be a dead ringer for sb** *bengarid be* "dead"

ring-finger n *angowt e cahárom e dast e cap ke angawtar e zanáwuyi dar án konand*

ring leader n *(xárdári) sardamdár*

ringlet n *kasme (ZBP. C429 FM); cewm (ZBP. C4178 FM); pawk/ powk (ZBP. C 744 FM); kolále/ golále (ZBP. C5005 FM); kole/ gole, "goft cádori do rang sázam ke sepidi bar u con setáre dar áb mitábad va siyáhi dar u con gole ye zangiyán bar bonáguw e Torkán." (ZBP. C5168 FM); naqule, "Har yek az doxtarán e zohre jabin -- bar faráz e sarv... naqulehá baste...." (ZBP. C6787 FM, Zafarnáme ye Yazdi)*

ring mains *gil e barq*

ringmaster n *meidándár*

ring-pull n *gilkew*; gili ke bá kewidan e án kiveyi* [a can] *rá bázkonand. //*a ring-pull can: *kiveyi/ qutiyi dárá ye gilkew*//*

ring road *(dar Engelestán)*/ [American] *ráh e kamarbandi*

ringside, the ringside n **1** *var e goud; var e meidán.* **2** **have a ringside seat** *já ye xub/ kenár e goud budan; //var e/ kenár e meidán newastan//*

ringworm n *kacali*

rink *bengarid be* "skating-rink/ skate[1]"

rinse v **1** *ábkewidan; narm wostan. //Piw az xorák dastánaw rá ábkewid//.* **2** *áb kewidan. //Pas az wostan bá gel e sarwuy* [shampooing] *muháyat rá xub áb bekew//.* **3** **rinse sb/ sth down** *(anáyin) (pas az xorák) nuwidan va páyin bordan. //Bazmávard/ sándevic va yek liván fugán/ ábejou ke án rá woste páyin bebarad.//.* **rinse sth out** *áb kewidan; wostan. //quri rá zir e wir áb kewid tá tofále ye cáy* [tea leaves] *beravad/ pák wavad.//.* **rinse sth out of/ from sth** *áb kewidan; wostan. //Muháyam rá áb kewide gel e sarwuy rá zodudam.//.* **4** *ábkewi; wostowu.* **5** *rang (kardan); //rang e ábi* [a blue rinse]//

riot n **1** *áwub, áqálew. //Dar cand baxw* [area] *wurew wode/ padid ámade./ Pásbánán tavánestand/ wahrbáni tavánest wurew/ áwub rá bexábánad./ (pendárin) agar warvin*/ sarrewtedári dar in kár biwtar sarmáye nagozárad/ pul narizad mardom saxt barxáhand áwoft/ be xawm miáyand.//.* **2** **riot of sth** *hengáme. //Báqcehá az golhá ye rangárang hengáme bud* [a riot of colors]*./ hengámeyi porwur* [a riot of emotion]*//.* **3** **a riot** *hengáme, átawpáre. //(Án doxtar) átawpáreyi-st án sarew nápeidá!//.* **4** **read the Riot Act** *bázgardid be* "read". **run riot** *áqálidan; behamzadan; áwoftan. //Oubáwán e pátapká*/ futbál áqálide wahr rá behamrixtand* [run riot through the town]*./ (pendárin) báq e porxou* [weeds]*./ Sarsámávar arzew e pul káste wode/ pul bád karde* [inflation is running riot] *va bahá ye káláhá legám gosixte bálá miravad.//*

riot v *áwub bepá kardan; baráqálidan. //Dar xiyábánhá áwub bepá wode./ Az sar gerefte wodan va peidáyew e nágaháni ye áqlewhá/ wurewhá//*

rioter n *áwubgar; áqálewgar*

riotous adj **1** *áwofte. //anjomani/ yek gerdehamáyiyi* [assembly] *áwofte; piwmárde be* [charged with] *áwubgari/ raftári áwubgaráne.//.* **2** *porhayáhu; legámgosixte; áwofte. //yek mehmáni/ wappási* [party] *ye legámgosixte./ qáhqáh e xande; herroker//*

riotously adv *besyár; saxt. //besyár xandedár* [riotously funny]*//*

riotousness n *áwubgari; áqálewgari*

riot police *pásebánán e jod-áwub/ áwubnewán/ áqálewnewán*

riot shield *separ e pásebánán hengám e peikár bá áwubgarán*

rip v (**ripped, ripping**) **1** (**a**) *daridan, suráx kardan; jer dádan. //Walváram rá jer dádam.; Páreyi párce rá jer dáde, do páre kardan//.* (**b**) **rip sth open** *páre kardan; deridan. //Námeyi rá páre va báz kardan; Sagi guw e gorbeam rá (gáz gerefte) darid.//.* (**c**) *páre wodan. //Án pirhan rá beppá zud jer mixorad.//.* **2** **let rip (about/ against/ at sb/ sth)** *Xod rá jer dádan; paridan be; parxáw kardan be..., //*Let rip against the

government: *saxt be warvin*/ sarrewtedári paridan.//.* **let sth rip** (**a**) *taxtgáz raftan; rándan. //Taxt gáz boro!* [Let her/ it rip!]*.//.* (**b**) *cizi rá be xod rahá kaŕdan. //Káhew e arzew e pul* [inflation] *legám gosixte miravad.//.* **3** **rip sb off** *(zabán e kuce) tiq zadan; sarkise kardan. //Dar án maqáze mixástand ma rá tiq bezanand.//.* **rip sth off** (**a**) *gosalándan, "agar zanjir báwad bogsalánad." (ZBP. L3810 GS); dargosalándan. "...va bálá ye sotun raft malláh zamám az kafaw dargosalánd..." (ZBP. L3708, GS); //puwine ye ketábi rá dargosalándan.//.* (**b**) *kew raftan; dozdidan; boridan. //Kif e baqalam rá zadand.//*

rip n **1** *páregi, jerxordegi, jer, gosal. //Ástinam jer xorde.//.* **2** *(daryá, rud) kiź [<guyew e Lori, (ZBP. C2054)] [baxw e náhamvár e kaf e rud yá daryá]*

rip-cord n *(rismán) gosal e catr [rismáni ke catr rá az baste ázád mikonad]. //(rismán e) gosal e catr rá kewidan.//*

rip-off n *[yekgáni bekár miravad] (zabán e kuce) koláhbardári, tiqzani, geránforuwi. //Panj dolár baráye yek fenján qahve? ce koláhbardári!//*

rip-roaring adj *(anáyin)* **1** *hayáhu, hengám.* **2** *kalán, bozorg. //Án celpard*/ film hengámeyi bud.//*

rip-saw n *arre ye rástebor [M.R. Báteni]*

RIP *(kutáhwode az Látin*: requiescat/ requiescant/ in peace*) (bar sang e gur) ravánwád. //Ravánwád Leilá Mo'tamed//*

riparian adj *(dátikán* yá beáyin) karáne-newin; karáne ye rud/ daryácenewin; rudbárnewin; daryábárnewin. //*riparian rights: *awá ye/ (haqq e) rudbárnewinán/ daryábárnewinán [con máhigir];* riparian creatures: *jánevarán e rudbári/ daryábári//*

ripe adj **1** *(con mivehá/ dánehá) reside, poxte, "kán mive ke poxte wod biyoftad ze deraxt." (ZBP. L6751 QN). //Sibhá reside va xordani wode?; balál e reside rá boridan; Labánaw con álbálu ye reside sorx va pir bud.//.* **2** *(panir e) barmáye. //*ripe cheese *panir e barmáye./ [xeili kam be rixt e pendárin bekár miravad] dánewmandi poxte//.* **3** *(ádam e/ mardom e) poxte, sálxorde. //mardán e sálxordetar* [men of riper years]*; sálxorde/ pir gawtan./ (be riwxand) xeili poxte, hameaw 21 sále!//.* **4** **ripe (for sth)** *ámáde, darxor, wáyán, ábestan. //zamini darxor e sáxtemán/ sáxtosáz* [ripe for construction]*./ tudeyi ábestasn e farvard** [a nation ripe for revolution]*//.* **5** **the time is ripe** *bengarid be* "ripe"

ripen v *residan; poxtan/ poxte wodan; resándan/ poxtan. //balál e wir/ wirbalál/ baláli ke dárad miresad./ holuháyi ke dar áftáb reside.//*

ripeness n *residegi*

riposte n **1** *pásox e dandánwekan; pásox e tondotiz. //*a witty riposte: *pásox e dandánwekan.//.* **2** *(dar bázi) kust e tond* [sally, quip] *dar pásox*

riposte v, **riposte (with sth)** *(dar wamwirbázi) dar pásox kust e tondi* [sally, quip] *zadan; pásox e dandánwekan /tondotiz dádan*

ripple n **1** *derafw [yek yá cand kuhe ye áb* (wave)*]. //Sangi dar estaxr afkand va gostarew e derafwaw (áb)/ derafw e ánrá negarist.//.* **2** *derafw; derafwidan; tábnáki. //derafw e náciz bar talan** [surface] *e yuwosti/ felezi//.* **3** *derafw; derafwew. //derafwidan e/ derafw e xande [qáhqáh], ává [verver], kafzadanhá* [a ripple of laughter, voices, applause]*.//*

ripple v *derafwidan. //derafwidan e balálhá/ gandom dar nasim/ derafwidan e máhicehá; derafwidan e daryáce dar bád.//*

ripple-tide n *avarkár** [tide] *e giźávar* [báz gardid be* "rip" *va* "tide"*]*

rise[1] n **1** (**a**) *piwraft, xiz. //Xeili zud károbáraw bálágereft./ Xiz o oft* [rise and fall] *e Wahriyári ye Británia* [Britania Empire]*; Xiz o oft e* "Reich" *e sevvom//.* (**b**) *afzáyew. //afzáyew e bahá ye guwt, arzew e dolár, miyángin e dareje ye garmá//.* **2** *tappe ye kucak, cálák (ZBP. C4318 FM); bolandi. //Bálá ye cáláki derangide/ derang karde candi barásudand.; Kelisáyi nehá de bar tappeyi kucak/ cáláki.//.* **3** (US) **raise** *afzáyew (e dastmozd). //Az Mehrmáh e áyande darxást e afzáyew e dastmozd kardan.//.* **4** **get/ take a rise out of sb** *sarbesar e kasi gozáwtan va u rá xawmgin sáxtan; barangixtan.* **give rise to sth** *máye ye... wodan; kardan; barangixtan; zádan; áfaridan; sáxtan; padid ávardan. //Nápadid gawtanaw máye ye padid ámadan e áváze há ye saxt wegerf* [wildest rumkors] *gawt.//*

rise[2] v (ot **rose,** pp **risen**) **1** *afzudan, afzáyew yáftan; bálá ámadan/ raftan; boland wodan; barxástan; barámadan. "áváz e náz barámad." (ZBP. L2845 AT); "ke yek guwe ye jahán ánjá-st ke áftáb baráyad va yeki ánjá ke foruwavad." (ZBP. L90 TB). //Hazine ye zendegi peivaste ru be afzáyew ast/ miyafzáyad./ Áb e rud/ rudxáne cand metr bálá ámade; Dudi ke az lule ye boxári barmiáyad/ boland miwavad./ ává ye xawmginaw barámad/ boland wod./ Sáxtemánhá ye boland e tázeyi ke dar nazdiki barxáste.//.* **2** *(beáyin)*

xástan; barxástan. //Be zudbarxástan az (xáb) xu dáwtan.; Baráye xowámadguyi be man barxást; Con ásib dide nemitavánad barxizad//. **3** *parákandan; raftan. //Hamvandán e kahestán** [parliament] *10 e wab parákandand.//.* **4** *six wodan, wax wodan; waq wodan; rást wodan; barxástan, "waxsi piw e dánewmandi raft va goft cun dar namáz istam kiram barmixizad tadbir ce báwad?..." (Resále ye Delgowá" (Obeyd e Zákáni); Az wanidan e jiq mu bar tanam rást wod.//.* **5** **rise (up) (against sb/ sth)** *áqálidan, barxástan. bepáxástan.* **rise in revolt** *baráqálidan; be farvard** [revolt] *barxástan. //Dar barábar e táxtárán e bigáne bepáxástan.//.* **6** *(baráye bád) boland wodan; barxástan. //Bád dárad boland miwavad- gománam mixáhad tufán wavad.//.* **7** *barámadan (e xor/ máh), "ke yek guwe ye jahán ánjá-st ke áftáb baráyad va yeki ánjá ke foruwavad." (ZBP. TB). //Xorwid/ áftáb az xoráyán* [east] *bar ámade dar xorvarán* [west] *minewinad.//.* **8** *wád wodan. //Bá wanidan e án ágáhi wád gawt* [her spirits rose with...]*//.* **9** *bálá ámadan/ raftan; be páygáh e... residan. //Az darejedári* [the ranks] *bálá ámade/ be afsari resid.* [become an officer]*; Az hic/ xák* [nothing] *barxáste rahbar e bozorgi gawt./ Xawáyágar** [politician] *e javáni baráyán* [a rising young politician]//. **10** *(baráye xamir, nán va mánand e án) varámadan. //Kákam* [cake] *tabáh gawt, xamiraw varnayámade.//.* **11** *barxástan; sarcewme gereftan. //Sepid rud az Kuhhá ye Alborz sarcewme migirad.//.* **12** **rise and shine** *(dar Engelestán/ biwtar be rixt e farmáyew) az xáb barxástan va bekár pardáxtan.* **rise again from the dead** *restáxiz. //Tarsáyán rá bávar bar án ast ke Mehr/ Masih ruz e yekwanbe ye* Easter*, restáxiz yáft.//.* **rise to the bait** *dastxow e doźkámegi*/ havas gawtan; va be dám oftádan. //Hamin ke nám e pul ávardam be dám oftád.//.* **rise to the occasion, challenge, task, etc** *dar gereftári (ye nábiyuside) wáyandegi ye xod rá newán dádan.* **13** **rise above** *cire budan bar...; tavánáyi dáwtan; ahráftan* [= ahrámidan*, riwe ye zamán e aknun, "ahrám-" [<Pahlavi, (ZBP. C7627 BF)]. //Bar gereftárihá ye xod ahráfte be kámábi ye bozorgi dast yáft.//*

riser n **1** *piwán; piwáni (pelle).* **2** *...xiz; zud. //wabgirxiz; dirxiz. //zudxiz/ wabgirxiz: kasi ke bámdád zud az xáb barxizad./ Kasi ke dirxiz ast* [a late riser]*/ kasi ke dir az xáb barmixizad.//*

risible (adj) (fml or jocular, v) *(beáyin yá bewuxi) xandedár; xandeávar. //Án piwnahád* [proposal] *sarásar xandeávar ast- hargerz pazirofte naxáhad wod.//*

rising n *xizew* [rebelliom] *e zinávand* [armed]*; farvard** [revolt] *e zinávand; wurew e zinávand; bepáxástan; baráyán [M. Moqaddam]. //Sepáhiyán xizew/ farvard*/ baráyán rá sarkub kardand / forunewándand* [put down]*.//*

rising damp *nam e baráyán; nami ke az divár kamkam bálá miravad*

rising fives, etc *kudak e 5 sále /...sále; //Bánu Zomorrod kudakán e 10 sále rá* [the rising tens] *miyámuzad.//*

the rising generation *bornáyán; javánán*

risk n, **risk (of sth/ that...)** **1** *sij [besanjid bá "asij/ sijcehr <Pahlavi, (ZBP. C6384 MK)]; niz besanjid bá "sijumand.". bim. "bim áxwij e omid ast va ná-ásudegi ke dar del az rahgozar e yek gomán padid áyad án rá guyand." "bim e án dáram ke folán pul e mará nadahad." (ZBP. L4556. NKZZF). bim, "mará bim e ján ast agar niz wáh -- ferestad be peiqám nazd e sepáh." (ZBP. L4807 SF). //Áyá bim e án miravad ke bomb betarekad?/ Nabáyad bim e/ sij e án kár rá dastekam begiri./ Hic bim e wekast baráyaw nemiravad.; Xáneyi/ saráyi rá dar barábar e hargune siji/ bimi bime kardan./ Yek bimenáme ye farágir baráye hargune bimi/ siji.//. Sarmáyegozáriyi saxt bimnák/ sijmand*//.* **2** *sijmand*, sijumand*. //*He is a good risk: *asijmand*/ násijmand ast./ Hame ye kasáni ke in ráz rá midánand az didgáh e imeni bimgin/ sijumand* bewomár miáyand.//.* **3** **at own's risk** *harce bádábád, "waráb o eyw e nehán cist kár e bibonyád -- zadim bar saf e rendán haránce bádábád!" (Háfez). //sarmáyegozáriyi saxt bimnák/ sijmand*//.* **at one's own risk** *harce bádábád [be womáre ye 1 bálátar bázgardid]. Nábáki kardan. //Kasáni ke nábáki karde farátar az injá wená konand/ kasáni ke farátar az injá wená konand harce sarewán ámad xod kardeand.//.* **at risk** *dar bim; sij*. //Ján e xod tá be bim/ sij* afkandan.; Áyande ye dálá** [company] *dar bim/ dar sij* ast.; Káram dar bim ast (va báwad ke án rá az dast daham.)//.* **at the risk of (doing sth)** *báwad ke...; wáyad ke..., //Báwad ke soxanam newángar e násepási báwad ammá báyad piwnahád e womá rá napaziram.//.* **at risk to sb/ sth** *...be bim e kasi yá cizi. //Bá án ke bim e ján e xodaw miraft án kudak rá raháyi dád.//.* **run the risk (of doing sth)/ run risks** *bim e... raftan; nábáki kardan; bim kardan, "gahi bar námorádi bim kardan- gahi mardánegi ta'lim kardan." (Nezámi). //Nemitavánim bim karde/ nábáki karde án hame pul rá az dast bedahim./ Biwtar bim e án miravad ke dastgir wavad.//.* **4** **take a risk/ risks do sth** *bim kardan; del be daryá zadan. //Bi án ke bim koni nemitaváni tavángar gardi.; Án cizi ast ke bimaw rá tavánam kard.//*

risk v **1** *(xod/ kasi rá) be bim afkandan; bim kardan, "gahi bar námorádi bim kardan- gahi mardánegi ta'lim, kardan (Nezámi). //tandorosti. dáráyi, ján e xod rá dar bim afkandan.//.* **2** *... rá beján xaridan; bim e... rá paziroftan; sij*... rápaziroftan; del bar... nehádan. //Del be daryá zadan va dar tufán birun raftan//*

risk factor *sijcehr* [<Pahlavi, (ZBP. C6384 MK)]; máye ye bime jánj, "mará bim e ján ast agar niz wáh -- ferestad be peiqám nazd e sepáh." (ZBP. L4807 SF)*

riskily adv *bengarid be* "risky"

riskiness n *bengarid be* "risky"

risky adj (**-ier**, **-iest**) *bimgin, bimnák, sijmand*; sijumand*. //kári bimgin/ sijumand*//*

risotto n (pl **risottos**) *risoto (guneyi xorák e Itáliyáyi) [berenj/ sabzi/ máhi, va digar cizhá]; yaxni*

risqué *kami náwáyest*

rissole n *kufte ye guwt/ máhi/ va sibzamini*

risus sardonicus *(dar pezewki) sagxand*; xandánruy mándan; "va gáh báwad [dar kozáz] ki azolehá ye ruy kewide wavad va bimár xandánruy bemánad..." (ZBP. L5450 ZX)*

rite n *yazew, " va yazewi ke bepazirand anjám nadahand va bim az duzax nadárand." (ZBP. L7807, ZVY]; áyin e dini; jawn; nirang. //gováhgirán; áyin e/ nirang e xáksepári./ nirang e/ áyin e peivastan be anjomanhá ye rázmand/ penháni//*

ritual n **1** (**a**) *yazew; nirang. //yazew/ nirang e kelisá ye kátolik./ Dar barxi dinhá yazew/ nirang biw az dinhá ye digar ast.//.* (**b**) *nirang, yazew, áyin.* **2** *(beviźe, bewuxi) áyin, nirang. //Áyin e cáq kardan e copoq e xod rá e jáy ávard./ Áyin e //Cáy e źáponi.//*

ritual adj *yazew, áyin, nirang. //raqs e/ vawt e yazewni** [a ritual dance]*./ áyin e/ yazew e/ niranghá ye didár /dorud va pedrud.//*

ritualism n *yazewgari*; nirangbázi;*

ritualistic adj *bengarid be* "ritual"

ritually adv *bengarid be* "ritual"

ritzy adj (**ritzier**, **ritziest**) *(kohne wode/ anáyin) naqz, zibá*

rival n, **rival (for in sth)** *hamál, hamimál; hamávard; hamtá. //hamálán e dádosetad; do tan ke yek tan rá dust dárand/ deldádegán e hamimál* [rivals in love]*; hamál e/ hamimál e novini baráye farnám e qahremáni/ gordi; bongáhi hamál; violonnavázi/ galgacaknavázi* bihamál/ bihamtá./ Dar rewte ye nevisandegi ye dástánhá ye weidáyi* [romantic fiction] *hamtá nadárad/ hickas bepáyaw nemiresad/ be gardaw nemiresad.//*

rival v (**rivalled, rivalling;** (US) **rivaled, rivaling**), **rival sb/ sth (for/ in sth)** *hamál e... budan; be páye... residan. //Tapkáye** [cricket] *dar wurangizi be/ be páye pátapká** [futbál] *nemiresad.//*

rivalry n *cewmhamcewmi; hamimáli. //kewvari ke az cewmhamcewmihá ye xawáyáyi* [political] *az pádarámade* (paralysed)*; cewmhamcewmi ye hamiwegi* [usual] *miyán e barádarán.//*

riven adj *gosaste, daride. //xánevádeyi ke az/ bá dowmanihá ye dirine az ham gosaste* [riven by feuds]*//*

river n **1** *rud, rudxáne, gelál* [<Lori, (ZBP C2060); Rud e/ rudxáne ye "Sepid Rud"]. //dahАne ye rud* [the river mouth]; *ámadowod bar yek rud.//.* **2** *rud, mewt, "báz jahán gawt co xorram behewt -- xid [xvid] damid az do bonáguw e mewt [rud]." (ZBP. C6668 FM, Manucehri). //mewt e/ rud e távyá** [lava]*./ daryá ye/ juye xun//.* **3** **sell sb down the river** *bengarid be* "sell"

river-bed n *bestar e rud; rudxáne; páyáb (ZBP. L4927 FM); rudkade, "mánand e ábi ke dar rudkade bemánad az bárán e tábestáni" (ZBP. L4761 DB); rustá (ZBP. C4868 FM); //Candán bárán nabáride/ nayámade ke rud xowkide.//*

riverside n *rudkenár [M. Moqaddam]; rudkun [az guyew e Gilaki]; rudbár, "kewidand lawkar bar án rudbár -- be án tá ce farmán dahad wahriyár." (ZBP. L4802 SF); danb* [<Pahlavi, danb (ZBP. C7691 BF)]; //dar kenár e rudbár be gardew raftan; meixáneyi dar rudbár//*

rivet n *mix e parc*

rivet v **1** *mix e parc kardan. //beham bá mix parc wode* [riveted together/ riveted in place]*.//.* **2** *mixkub kardan. //darjá mixkub gawtim/ wodim//.* **3** *mixkub wodan; xowk wodan. //Az dástánaw pák xowkamzad.//*

riveter n, **riveting** adj *mixkub konande; saxt cewmgir. //namáyewi* [performance] *saxt xire konande//*

Riviera n, **1 the Riviera** "*riviyerá", karáne ye Mediteráne dar Fáránse, Monáko va abáxtar e xorvaráni* [western] *ye Itáliyá.* **2** *behewt e ru ye zamin/*[Riviera]. //the Cornish Riviera/ *Kornish/ behewt e ru ye zamin//*

rivulet n *wáxábe, tangáv/ tangáb (ZBP. L2131 FM); arqáv; arqá; arqáb; mewt, "báz jahán gawt co xorram behewt -- xid damid az do bonáguw e mewt." (ZBP. C6668, Manucehri); ju, juy, jub. //mewthá ye raván az kuhsárán./ xi/ xvi* [perspiration] *az piwániyaw sarázir bud; juy e/ mewt e xi/ xvi bar piwániyaw.//*

riyal n **1** *riyál (yekán e pul e Dobei va Qatar).* **2** = **rial** *riál (yekán e pul e Tázikestán/ Saudi Arabia] va Yaman)*

rly *kutáhwode az* "railway". *(dar naqwe) ráháhan*

RM *(kutáh wode) (dar Engelestán)* "Royal Marines" *návi ye wáhanwáhi. //*Capt Manucehr Gilani RM./ *Náxodá/ sargord e Návi ye Wáhanwáhi, Manucehr e Gilání//*

rm *kutáhwode ye* "room". //**rm 360** *otáq e/ xáne ye 360//*

RN *kutáh wode dar Ámriká baráye* "Registered Nurse"*, parastár e parvánemand; dar Engelestán:* "Royal Navy" *Niru ye Daryáyi ye Wáhanwáhi*

roach[1] n (plural **roach**) *guneyi máhi ye sepid e simin e Orupáyi ke dar ábhá ye wirin miziyad, benám e dánewik e* Rutilus rutilus *niz guneháyi az máhihá ye áb e wirin e Ámrikáyi az xáneváde ye* Centrarchidae

roach[2] (pl **roaches** *dar Ámriká*) n **1** = cockroach *susk* **2** *(zabán e kuce) tah e sigár e bang [márijuáná]*

road n **1** (**a**) *ráh, jáde, sarát/ serát [<Pahlavi (ZBP. C6173 MK)]; gozar, "bejáyi kaz u dur báwad gozar -- naparrad bedu karkas e tizpar." (ZBP. L3424 SF); tarfanj (ráh e bárik) (ZBP. C5980 FM); Táh e Záhedán/* The Zahedan Road*./ borzráh*/ bozorgráh, "beraftand har do bar án borzráh -- ke wáyast kardan be lawgar negáh." (ZBP. L3442 SF); tangráh, "ze tangi kojá ráh bod bar sepáh -- faráván bemordand zán tangráh." (ZBP. L3445 SF); tarfanj (ZBP. C5980 FM). //Yek ráh e árám e birun e wahr* [a quiet suburban road]*./ boridangáh e ráhhá* [road junctions]; *newánehá ye ráh* [road signs]*.//.* (**b**) *(dar váźehá ye serewte) ...-ráh. //Naqwe ye ráhhá ye Gilán* [Gilan Roadmap]*./ pás e digar rahrován rá dáwtan* [be considerate to other road-users]*.//.* **2** **Road** (*kutáhwode* **Rd**) *(dar nám e ráhhá beviźe dar wahrhá): //***100 King Rd** *Xiyábán e Wáh womáre ye 100//.* **3** *ábráh; kenárábráh (baráye langar andáxtan e kawtihá).* **4** **all road lead to Rome** *dastán, "Behar kojá ke ravi ásemán hamin rang ast.".* **by road** *(az ráh e) zamini. //Zamini ráh xeili dur ast- bá ráh áhan sarrásttar ast.//.* **one for the road** *yek jám e digar baráye zadan be cák e jádde//.* **on the road** *douregard; dar gardew. //Án goruh e navázande* [the band] *nazdik e yek máh ast ke dar gardew ast.//.* **the road to sth** *ráh (e residan be/ dastyábi be); wáhráh. //ráh e kámyábi* [the road to success]*; Ráh e Torkestán, "In rah ke to miravi be Torkestán ast."* [the road to ruin]*//*

road-block *ráhbandán*

road-hog n *xarakci [ránandeyi ke tond va biparvá be digarán miránad]*

road-house *qahvexáne/ sofrexáne/ meixáne ye bar e ráh/ kenár e ráh*

roadie n *pádou ye douregard*

road-metal, metal n *xordesang baráye ráhsázi; noxále*

roadrunner n *guneyi kuku, parande ye zamini be nám e dánewik e* Geococcyx californianus

road safety *imeni ye ránandegi (dar ráhhá)*

road sense *ránandegi ye howyáráne*

road show *namáyew e honarpiwegán e douregard*

roadside n *kenár e ráh; bar e jáde; rahbár* [besanjid bá "rudbár", "daryábár"]. //istáde kenr e ráh; yek qahvexáne ye kenár e ráh/ rahbár*//*

roadstead n *kawtigáh [M. Moqaddam]*

road tax *báj e ráh. //*road tax disc *(dar Engelestán barcasb (e pardáxt e báj e ráh)*

road test **1** *ázmun e yek parhib e/ máwin e nou dar jáde. //Án ráde* ye/ máwin e nou dar ázmun e jáde tá 150 kilometr dar tasu* [hour] *raft.//.* **2** *ázmun e ránandegi dar wahr*

road-test *ázmun e yek parhib* [model] *e/ máwin e nou dar jáde*

roadway, the roadway n *ráh/ gozargáh e rádehá*/ máwinhá*

road-works n *ráhsázi. //Do tasu* [hour] *derang dáwtim con be ráhsázi barxordim//*

roadworthiness n *wáyandegi ye ránandegi/ ráhvári*

roadworthy adj *(ráde*/ máwin e) wáyán e ránandegi/ ráhvár*

roam v **1** *vel gawtan; parse zadan. //dar dehkade ye tohi az mardom parse zadan./ kári nadáwtan va vel gawtan/ parse zadan./ Tasuhá* [hours] *dar xiyábánhá parse mizad.//.* **2** **roam over sth** *darbáre ye cizhá ye gunágun yá rixthá ye gunágun soxan goftan; az har dari soxan goftan/ rándan, //Soxanrán darbáre ye ruydádhá ye hafte ye gozawte az har dari soxan goft.//*

roam n *parse, velgardi, salandar (ZBP. C6147 FM)*

roamer n *ás; velgard.* //He is a bit of a roamer: *(kunew) yekjá band nemiwe/ nemiwavad//*

roan n, adj *(gáv, asb yá jánevar e digar) dorang (beviże qahveyi va sepid yá qahveyi va xákestari).* //a roam mare: *mádiyáni dorang//*

roar n *qorrew, nuf (ZBP, C7325 FM); áźirák (ZBP. C124 FM); angáme (ZBP. C1541 FM); hará/ harrá, "Na ává ye morq o na harrá ye dad- zamáne zabán bast az nikobad." (ZBP. C6262 FM); qau/ qav/ qev; qiv (ZBP. C3850 FM); źaqand (ZBP. C6948 FM). //qorrew e ámado wod e rádehá*/ máwinhá* [traffic]*./ hengáme ye/ angámeyi/ qou ye kaf zadan e; tuf e/ nuf e xawm; qáhqáh (e xande)//*

roar v **1** *qoridan; waxlidan = waxulidan (ZBP. C4637 FM); naridan, "...va bárán naridan e ra'd va jastan e átaw bud." (ZBP. C6856 FM) (Tarjome ye qesseháye qor'án). //nufidan (ZBP. C7325 FM); tufidan (ZBP. C6164 FM); //babrháyi ke dar qafasewán miqorrand; qáhqáh xandidan* [roar with laughter]*./ az dard waxulidan/ az xawm qorridan/ tufidan./ Án wuxi rá ke wanid az xande tarekid/ rudebor wod!; Átawi tufande//.* **2** **roar sth (out)** *tufidan/ qorridan va goftan. //Anbuh e mardom tufide hamdástáni* [approval] *nemudand./ qorride dasturi dádan//.* **3** *candán qorridan conánke ává ye kasi begirad* [roar oneself hoarse]. **4** **roar along, down, past, etc** **4** *qorrán/ viźviź ... raftan. //Rádehá*/ máwinhá viź-viź az jeloyemán migozawtand.//.* **roar/ shout sb down** *qou/ harrá/ qouqá kardan, conán ke ává ye kasi beguw naresad*

roaring adj **1** *qorrán; tufande; nufande; hengáme; haráy; qou; wane; źaqand [bengarid be* "roar"]. //*qorrew e tondar; tondar e qorrán; wabi tufáni* [a roaring night]*//.* **2** **do a roaring trade** *saxt bázár e garmi dáwtan; tond/ xub foruxtan.*

roaring forties *baxwi az zeráh e Atlas miyán e suw** [latitude] *e 40-50 dareje ye e nimruzin* [southern] *ke hamiwe tufáni va kulák ast.* **a roaring success** *piruzi ye cewmgir; kámyábi ye bozorg.*

roaring adv *por qouqá; saxt. harjá juri tarjome miwavad. //divánevár xawmgin* [roaring mad]*; siyáh mast; mast o diváne* [roaring drunk]*//*

roast v **1** (**a**) *kabáb kardan; berewtan [riwe ye zamán e aknun "berij-" (taft dádan; táftan; táb dádan)]. //páreyi guwt, juje rá kabáb kardan; cand sibzamini rá berewtan/ kabáb kardan//.* (**b**) *kabáb wodan; beryán wodan; berewtan. //Bu ye delpazir e beryáni/ guwti ke dar wire ye xod beryán wavad.//.* **2** *taft dádan; bu dádan; berewtan. //(dáne ye* = beans*) qahve, peste ye wámi* [peanuts] *Wáhbálut* [chestnuts] *rá taft dádan/ berewtan. //dar áftáb/ garmá ye xor/ átaw xábidan, suzándan; dáq kardan; Mixáhim beravim do hafte dar áftáb bexábim va xodemán rá besuzánim* [roast]*; Angowtán e pá ye xod rá jelo ye átaw dáq kardan.//.* **3** *(dar Ámriká, anáyin) be bád e riwxand gereftan. //Xordegirán e namáyew náme ye novinaw rá be bád e riwxand gereftand.* [roasted...]*//*

roast adj *beryán; wogáliv (ZBP. C2149 FM); beryáni; guwt e gáv e beryáni/ kabábi*

roast n **1** *guwt e kabábi; kabáb; beryáni; wogáliv. //be guwtforuw e guwt e kabábi dastur dádan//.* **2** *(dar Ámriká) tuwi* [outdoor picnic] *bá kabáb.//.* **3** *(anáyin, dar Ámriká) riwxand kardan; dast andáxtan*

roaster n *juje ye kabábi/ beryáni/ sorxkardani. bengarid be* "broiler, broil"

roasting adj *(anáyin) suzán, dáq. //Emruz havá suzán ast.//*

roasting n (idm) **give sb/ get a (good, real, etc) roasting** *saxt nekuhidan; nekuhide gawtan/ wodan*

rob v, (**robbed/ robbing**) **rob sb/ sth (of sth)** **1** *dozdidan, robudan, darrobudan, "va dastáram az sar biyoftád, kasi darámad va dastáram darrobud." (ZBP. L2505 AT); zadan, "án do budand co garm e zadoxord- dozd e sevvom xarewán rá zad o bord.". //Pul va daste-cekam rá zadand.; Piwmárde* [accused] *be dozdidan e yek milyon dolár az bánk/ ganj.//.* **2** **deprive sb/ sth** *dozdidan; robudan; harjá juri tarjome miwavad. //Án gorbehá xáb az saram/ cewmam robudand./ (pendárin) con piwtar doruq goftebud digar nemiwod soxanaw rá bávar dáwt.//.* **3** **rob Peter to pay Paul** *"Koláh e Taqi rá sar e Naqi gozáwtan"; "Az in sotun be án sotun faraj ast."*

robber n *dozd, ráhdár; saregardanebegir; ráhzan, "ahl e dih hame ráhzan budand..." (ZBP. L2742 AT)*

robbery n **1** *dozdi, ráhdári; ráhzani. //Se dozdi dar yek hafte./ dozdi ye zinávand* [armed] *dar hamejá ru be afzáyew ast.//.* **2** **daylight robbery** *bengarid be* "daylight"

robe n **1** *(beviże dar váźehá ye serewte) //*a beach-robe: *woulá ye kenár e áb; Besyári az Táziyán/ Tázikán woulá ye deráz va gowád mipuwand.//.* **2** *jáme ye viże, sáz (ZBP. C6007 FM); //Sáz e Tájgozári* [coronation robes]*./ Mahpristárán** [cardinals] *bá sáz e arqaváni* [in scarlet robes]*/ arqavánipuw.//.* **3** *dar Ámriká niz* **bathrobe** *jáme ye deráz va gowád e darun e xáne; pájjáme*

robe v, **robe sb (in sth)** *(beáyin) puwándan. //Dasturán e siyahpuw* [black-robed judges]./ robed in ceremonial gown: *sázpuw/ jáme ye viże ye áyin e.../ jawn be tan dáwtan//*

robin n **1** (also **robin redbreast**) *morq e sinesorx be nám e dánewik e* Erithacus rubecula

robot n **1** (= **automaton**) *ásmard** [*ás/ mard bengarid be EDPL] ádamak e barqi/ kahrobáyi. //Aknun besyári az kárhá ye sáxt e ráde*/ máwin rá dar kárxánehá ásmard* anjám midahad.//.* **2** *(xárdári) [kasi ke biwtar e kárháyaw con máwin ast] gougerd* [<guyew e Zartowtiyán e Yazd va Kermán: gou = gáv; gerd <gardidan]* cf "automaton". **3** *(dar Áfriqá ye Nimruzin* [southern]*) ceráq e ráhnamáyi ye xodkár*

robotic adj *seft, xowk, con ádam e cubi; con ás* [machine]. //robotic movement: *seft o xowk/ con ádam e cubi*//

robotics n *dánew e/ kárbord e ásmard*/ ádamak e barqi dar kárxáneját//*

robust adj **1** *cábok, zaft (ZBP, C7019); tanávar (ZBP. L1026 FM); //javáni cábok va tanávar;* a robust appetite: *porxári/ xowxoráki//.* **2** *(xárdári) dorowt, setorg. //wuxmanewi ye dorowt/ xawen//.* **3** *(báde ye) mardafkan; //Mei ye tanávar//*

robustly adv *bengarid be* "robust"

robustness n *bengarid be* "robust"

rock[1] n **1** (**a**) *sang, vim. "saráy e xod karde setáne ye zarrin -- be saqf e xáne ye pedar bar nadide kahgel o vim." (ZBP. C2468 FM) (ZBP. C1843 MK); baráye residan/ dast yáftan be naft az cand láye sang bá parmáh* [drill] *gozawtand.; Az átawfewán sang e godáxte birun rixt//.* (**b**) *taxtesang; bard. //taxtesang e/ bard e Jabalottáreq; kawti be taxte sangi xorde foruraft.//.* **2** (**a**) *laxwak; sang. //Ru ye án newáne* [sign] *nevewte bud, "bim: injá sang/ laxwak mirizad."//.* (**b**) (US/ *dar Ámriká) sang, rig. //Án pesarak sangi be man paránd/ partáb kard.//.* **3** *(dar Engelestán) guneyi nabát e puneyi. //yek wáxe* [a stick of] *nabát e puneyi//.* **4** **(as) firm/ solid as a rock** *ostovár/ setorg con sang.* **on the rocks** (**a**) *(baráye kawti) wekaste; be gel newast; be sang xorde ["kawtiwekastegán-im... (Háfez)].* (**b**) *(baráye zanáwuyi) (baráye bázargáni) wekaráb, tabáh, dar ástáne ye forupáwi.* (**c**) *(baráye nuwábe) bi áb/ bá yax. //Marzbuze ye/ viski ye eskác bá yax/ bi áb//*

rock[2] v **1** *návidan, návándan; jonbándan/ jonbidan; takán-takán xordan/ dádan; táb dádan/ xordan; moranmá gawtan (baráye kawti ast) (ZBP. C642 FM). //Newaste xodaw rá dar newim/ sandali takán midád.; Wirxári rá takán takán dádan va xáb kardan.; Kuhehá ye áb qáyeq e má rá návid/ moranmá gardánid.//.* **2** *saxt larzándan/ larzidan; saxt takán dádan/ xordan. //Bomb ke tarakid sarásar e/ hame ye xáne/ saráy rá takán dád/ sarásar e xáne larzid./ zaminlarze/ bumahan wahr rá takán dád/ larzánd.//.* **3** *(pendárin) takán dádan. //Án rosváyi sarrewtedári/ warvin** [the government] *rá takán dád.//.* **4** **rock the boat** *(anáyin) beham rixtan; áwoftan. //Kárhá xub dárad piw miravad- dast behic ciz nazan//*

rock[3] (**rock music**) *musiqi ye rák. //setáre ye musiqi ye rák* [a rock star]//

rock v *rák vawtan/ raqsidan*

rock and roll, rock'n'roll *rákandrol. //Jeri ávázexán e rák and rol bud./ Bá musiqi ye Rák and rol vawtan/ raqsidan//*

rock-bottom n *páyintarin; kamine (bedun e* "the/ a"*); //*rock-bottom prices: *bá kamtarin bahá; arzántarin//*

rock-cake *kák e sangak, ke ziraw xeili seft ast*

rock-climbing n *taxtesang-navardi*

rock-crystal n *mahá; sang e cini, quartz e náb/ pák*

rocker n **1** *(cub e) gahváre.* **2** = rocking-chair. **3** (also **rocker switch**) *kelid e xámuw va rouwan kardan e gahváreyi.* **4** **Rocker** *(dar Engelestán) dar sálhá ye 1960 javán e carminepuw e carxsavár.* **5** **off one's rocker** *xol, kosxol, diváne. //Engár xol wodeyi!//*

rockery, **rock-garden** *báqce ye dárá ye taxtesanghá ye bozorg*

rocket n **1** *muwak. //*a distress rocket: *muwak e faryád/ darxást e komak//.* **2** *muwak. //kaft* e muwaki* [a rocket attack]*//.* **3** **give sb/ get a rocket** *(dar Engelestán-anáyin) kasi rá saxt nekuhidan*

rocket v **1** **rocket (up)** *sarsámávar/ saxt afzudan/ afzáyew yáftan. //Bikári sarsámávar afzáyew yáfte; Bahá ye saráy/ xáne sarsámávar bálá miravad.//.* **2** *xeili tond jonbidan; con tir raftan. //Yekwabe rah e sadsále rafte, setáre gawt.//.* **rocket along, away, off, past, etc** *con tir raftan/ gozawtan*

rocketry n *muwak-wenási*

rock-garden n = Rockery

rockiness n *bengarid be* "rocky"

rocking-chair, rocker *newim e/ sandali ye gahváreyi*

rocking-horse n *asb e cubine; asb (e gahváreyi)*

rock-plant *golesang [in váže "golsang" nist]; hargune giyáhi yá buteyi ke ruye yá lábelá ye taxtesanghá ruyad, golesang ast.*

rock salmon *dar Englestán máhi ye* dogfish, *az kusehá ye kucak az xánevâde ye* Squalidae *va* Carcharhinidae *va yá páreyi az án ke baráye xorák foruwand.*

rock-salt n *sang e namak; namak e sangi*

rocky adj (**rockier, rockiest**) **1** *sang, sangi.* //a rocky outcrop: *yek barjestegi ye sangi; sangesar [besanjid bá "Gacsar].//.* **2** *sangeláx, dorowtnák (ZBP. L9776 FM); sangnák, "va agar torbat e wahr sangnák bovad be tábestán betafsad." (ZBP. L7058 HM).* //rock soil: *xák e sangeláx//*

rocky adj (**rockier**, **rockiest**) *nápáydár; náostiovár; laqlaqu. //In newim/ sandali kami laq mizanad./ (pendárin) zanáwuyiyewán engár tá andázeyi wekaráb gawte* [a bit rocky].//

rococo adj *(sabk e honari dar váládgari* [architecture]*, kácálsázi va musiqi dar orupá ye sade ye hejdahom) poráráye*

rod n **1** *mil, mile, cub, cube. //mil e parde; mil e/ cub e andázezani* [measuring-rod]*; mil e sonbe* [piston-rod]//. **2** *tarke, cub, gowáz.* **3** = fishing-rod. **4** *(dar Ámriká- zabán e kuce) tapánce.* **5** = perch[1] 3.//. **6** **make a rod for one's own back** *baráye xod dard e sar sáxtan*

rode pt, *zamán e gozawte ye* "Ride[2]"

rodent n *(jánevar e) javande/ xáyande*

rodeo n (pl **rodeos**) **1** *gerdávardan e gáván baráye dáq kardan e ánán.* **2** *namáyew e rodiyo* [rodeo]*/ namáyew e cubdárán va gávcaránán e Ámriká*

roe[1] n *toxm e máhi; (máhi) ewbel* [<Gilaki];* male fish's milt + soft roe *(mani ye máhi ye nar). máhi ewbel;* hard roe: *ewbel*;* soft roe: *gerá [<Lori, (ZBP. C2072)]*

roe[2] n (pl **roe, roes**) (also **roe deer**) *wuká (ye máde) be nám e dánewik e* Capreolus capreolus

roebuck *wuká ye nar*

roentgen, röntgen n *rontgen (yekán e andázegiri ye parto ye yoniyán* [<yonidan*]*

roentgenogram n *(partou) negár. //partounegár e sine//*

rogations n *sorudhá ye dini viže ye se ruz e piw az Piwán* [Ascension Day]

rogation Sunday *yekwanbe ye piw az Piwán* [Ascension Day]

roger[1] (interj, *wegeft-váže)* **1** *(dar payámhá ye bisim va vákiveyi*/ rádioyi) fahmidam/ gereftam.* **2** *(anáyin yá bewuxi) xob!*

roger[2] *(dar Engelestán, zabán e kuce- zewt/ soxan dar parde) (kasi rá) gáyidan/ gádan*

rogue n **1** *litak, "áxar in litak e ketábforuw- beresánid kár e bande beján." (ZBP. C3737 FM, Sanáyi).* **2** *(pasandide, bewuxi) náqolá; kalak. //Náqolá ye bánamaki ast* [He's a charming rogue].//. **3** *jánevar e camuw/ sarkaw. //Yek pil e sarkaw ke az galle dur oftáde.//*

roguery n *biázarmi, náqoláyi*

rogues' gallery *peikarehá ye bezehkárán ke dar kalántari baráye wenásáyi ye ánán gerdávardeand.*

roguish adj *náqolá; kalak. //Negáhi náqolá(yáne) be u andáxt.//*

roguishly adv *bengarid be* "roguish"

roguishness n *bengarid be* "roguish"

roisterer n *bengarid be* "roistering"

roistering adj *(kohne wode) arusi ye boz; hayáhu va wádxári*

role n **1** *naqw/ rol. //naqwhá ye gunágun bázi kardan./ naqw e/ rol e noxost//.* **2** *kár, naqw. //kár e/ naqw e kelidi ye ámuzgár dar ámuzew/ yádgiri./ Káhew e fazáyande ye naqw e ráháhan dar dastgáh e tarábari* [transport system]//

role-play n *(dar ravándarmáni yá ámuzew e zabán) bázi ye naqw/ naqwbázi*

role-play v *naqwbázi kardan; ...-bázi kardan*

roll[1] n **1** (**a**) *lule, tup. //Káqaz e divári rá tupi mixarand./ yek lule/ taxte qáli; yek qerqere nax/ celpard*/ film; yek tup párce//.* (**b**) *qolonbe; harjá juri tarjome miwavad. //mardi bá qolonbehá ye carbi ru ye wekamaw.//.* **2** (**a**) *yek gerde nán; káki, "bar in sofre ye ásemán negar be qorshá ye setáregán va káki ye máh dar miyáne." (ZBP. C3120, FM, Ma'áref e Bahá' e Valad). //Xáhew mikonam wew káki ye (nán) siyáh bedahid.//.* (**b**) *[wiriniyi] káki yá gondak e (dárá ye ágane* [filling]. *//káki/ gondak e guwt e xuk* [a ham roll]; *káki/ gondak e gouje farangi* [a tomato roll]//. **3** *az in pahlu be án pahlu táb xordan; tábtáb xordan;*

gálidan (ZBP. C1709 FM); qalt; kalápise, "goft cewmaw con kalápise wavad -- fahm kon kán vaqt e enzálaw bovad." (ZBP. C2999, FM Moulavi). //t= Tábtáb xordan e peivaste va árám e kawti [the steady roll of...] *delam rá áwub kard./ con daryánavardán gám zadan/ ráh raftan* [walk with a nautical roll]*; Asbi ke dar camanzár qalt mizanad.//.* **4** *fehrest. //fehrest e námzadán; (dar dabestán yá dabirestán/ yáne** [class]*) fehrest e nám e wágerdán rá xándan/ hasnis* kardan//.* **5** *qorrew; qiv; qou/ qau. //Piw az bimnáktarin baxw e namáyew kus be qorrew darámad./ qorrew e durdast e tondar.//.* **6** *(dar Engelestán:* bankroll*) yek mowte wahravá//.* **strike off the rolls** *bengarid be* "strike[2]"

roll[2] v **1** *qaltidan/ qaltándan; gálidan/ gálándan; qálidan/ qálándan; carxidan/ carxándan; paxcizidan/ paxcizándan (ZBP. C2740 FM); foruqaltidan, "agar az kuh foruqaltad ásiyásangi..." (ZBP. L3652 GS). //Tup az tappe foruqaltid./ canbar/ carxak* [hoop] *dar piyáderou qaltid.; Sekke oftáde qaltid va raft.* [rolled away]*; Mardáni ke celikhá* [barrels] *rá dar parvast* miqaltánand* [roll across a yard]; *Becarxánaw va ruy e digaraw rá bebin/ bengar.//.* **2** *carxándan/ carxidan; gardándan/ gardidan; qaltándan/ qaltidan. //Yek xuk e daryáyi* [a porpoise] *ke dar áb miqaltad./ Cewmánaw kalápise wod* [rolled strangely] *[besanjid bá: "goft cewmaw con kalápise wavad -- fahm kon kán vaqt e enzálaw bovad." (ZBP. C2999 FM); Moulavi). //Medádi rá miyán e angowtán e xod qaltándan//.* **3** **roll (sth) (up)** *lule kardan; golule kardan; picidan; barnevardidan, "Weyx goft Pir e Wabuyi rá miyán darbandi va ástin barnevardid va járuyi be vey dahid..." (ZBP. L2691 AT); "ke... zendegáni farw e havas darnevardam va gerd e... nagardam." (ZBP. L3847 GS). //Tawi* [hedgehog] *xodaw rá golule karde con tup e tiqdári* [spiky ball] *gawt./ Hamiwe sigár e xodam rá mipicam./ nax e pawm rá golule kardan./ Qáliyi/ naqweyi/ bawgiri* [a towel] *rá lule kardan. / Baráye xodaw yek sigár picid.//.* **4** *picidan, qaltándan. //Xod rá dar patuyaw picid.; Guwtáganj rá dar máye qaltándan* [roll the sausage in batter].//. **5** *vardane zadan; nevardidan; qaltak/ qalte zadan. //caman rá qaltak zadan* [roll a lawn]*./ Xamir rá bá vardane bázkardan* [roll out the dough]*; Xák/ zamin rá qaltak zadan va hamvár kardan//.* **6** (**a**) *az in su be án su/ az yek pahlu be pahlu ye digar jonbándan/ jonbidan/ qaltidan/ qaltándan. //Kawti saxt pasopiw mijonbid; bá langar ráh raftan/ xarámidan* [walk with a rolling gait] *Kuhehá ye qulásá ye áb kawti rá az in pahlu be án pahlu mijonbánd/ migálid.//.* (**b**) *teloutelou xordan; takán-takán xordan; //az xande be xod picidan/ tarekidan* [rolling with laughter]*; Mast va teloutelouxorán//.* **7** *bálá va páyin raftan/ derafwidan. //tappehá ye pastoboland/ tappemáhur.* [rolling hills]*/ Kuhehá ye áb* [waves] *be karáne ye daryá forumiqaltid* [roll into the beach].//. **8** *qorridan; harjá juri tarjome miwavad. //tondar qorrid; qorrew e kushá/ kushá ye qorrán//.* **9** *(anáyin, baráye dastgáh e celpard*bardári/ filmbardári) gereftan. //Begiririd!/ begir!* [let them roll!/ Roll'em].//. **10** *(dar Ámriká-anáyin) (az ádam e mast yá xáb (dozdidan/ robudan).* **11** *dar pul qalt xordan/ zadan. //Ce miguyi? Nemitavánad án rá bexarad? Tuy e pul qalt mizanad/ mixorad!//.* **rolled into one** *dar yek tan/ ciz; ham ... ham. harjá juri tarjome miwavad. //Ham honarmand ast, ham dánewmand, ham soudágari zirak, hamebáham/ hamefanharif//.* **rolling in the aisles** *rudebor wodan az xande/ ; az xande qaw kardan. //Diri napáyid ká án honarpiwe ye xandestáni hameyewán rá az xande rudebor kard.//.* **roll one's/ r's** *"re-há ye"/ "rá-há ye" xod rá qaltándan va goftan [nouk e zabán rá ru ye kám larzándan].* **Roll up! Roll up!** *(be rahgozarán miguyand ke biyáyid va be báwandegán bepeivandid!) biyáyid!/ biyáyid! [Dar Lorestán noh Lor o, har Noh Lori, Noh korre lor/ Noh korre lor,/ Noh korre lor!!].* **roll up one's sleeves** *ástinhá rá bálá zadan; kamarband e xod rá seft kardan; dasthá rá bálá zadan; ástin darnavardidan, "Sheyx goft pir e Wabuyi rá miyán darbandid va ástin barnavardid va járuyi be vey dahid..." (ZBP. L2691 AT); "ke.... zendegáni farw e havas darnavardam va.... gerd e... nagardam." (ZBP. L3847 GS).* **12** (**a**) **roll sth back** *(niruhá ye dowman rá) pas rándan.* (**b**) *(beviźe dar Ámriká) bahá ye ... rá kástan. //az nerx e bád kardan e pul kástan//.* **roll in** (**a**) *(anáyin) faráván residan/ ámadan; korurkorur ámadan. //Hanuz piwnahád e komak sarázir ast.//.* (**b**) *sar zadan; lek-o-lek ámadan; baxtaki residan. //Bist pál** [minute] *dir karde, lekolek ámad sar e kár.//.* **roll (sth) on** (**a**) *málidan. //In rang rá ásán mitaván (bá qaltak) málid.//.* (**b**) *peivaste separi wodan. //Sálhá separi gawt.//.* (**c**) *(berixt e farmáyew) zud ámadan. //Estár* zud biyá!* [Roll on the holidays!]*//.* **roll up** *residan, ámadan. //Borzu saranjám do tasu* [hour] *dir resid!//*

roll-bar n *navár; pásár [ke dar bám e ráde*/ máwin kárgozárand, conánke agar ráde* vážgun gardad, sarnewinán ásib nabinand.]*

roll-call n *hasnis* kardan; fahrest e nám e... rá xándan. //Tasu** [o'clock] *ye haft e bámdád hasnis* mikonad./ fehrest e námhá ye... rá mixánand.//*

rolled gold *áb e zar; rukew e zar*

rolled oats *balqur*

roller n **1** (**a**) *qaltak, qalte (ZBP. L438 FM). //qaltak e caman(zani)/ qaltak e báqbábáni./ qaltak e ráhsázi* [a road-roller]//. (**b**) *qaltak. //carxowt e qulásá/ kalán* [the huge machine] *rá ruy e qaltak* [the rollers] *andáxte bejá ye tázeaw bordand.//.* (**c**) *ostováne; lule. //parde ye luleyi/ ostováneyi* [a roller-blind].//. (**d**) *niváre (ZBP. C6735 FM) [ostováne ye kucak baráye picidan e mu ru ye án].* **2** *kuhe ye áb e deráz. //kuhehá ye deráz e áb ke bar karáne ye daryá xord miwavad/ miwekanad.//*

roller bandage *tanzib e goluleyi/ tupi*

roller-coaster *(dar Engelestán niz* **switch-back***) sorsore ye farangi/ picápic va tizro*

roller-skate, skate *pámujune* [baráye riwe bengarid be* "skate"*]. //*a pair of roller-skates: *yek joft pámujune*./ pámujune* bázi kardan; Telo-teloxorán pámijune* karde az in su be án su raft.//*

roller-skating n *pámujunesavári*

roller towel *bawgir e luleyi*

rollicking adj *(kohne wode) sarwád; xow. //xow gozarándan* [have a rollicking time]*//*

rolling-mill n *(kárxáne ye) navard (e áhan)*

rolling-pin n *vardane*

rolling-stock n *ráh-áhan*

rolling stone **1** *kasi ke kunaw yek já band nemiwavad; kasi ke kunopizi ye yekjá mándan rá nadárad.* **2** **"a rolling stone gathers no moss"** *(dastán) "Áb ke yekjá bemánad migandad."; "ásemán-jol budan"*

rollmop, rollmop herring *torwi ye guwt e ráste ye dastpic e wáhmáhi*

roll-of-honor *fehrest e námávarán/ fehrest e kowtewodegán e jang*

roll-on **1** n *málidani, luleyi., buzodá ye luleyi/ málidani.* **2** *kostván (e zanáne ye kewi/ barnevardidani,/ korset e kewi ye zanáne)*

roll-on roll-off (abbr **roro**) *savár va piyáde wodan. //Lenji* [a sort of boat] *baráye savár va piyáde wodan e ráde** [a roll-on roll-off ferry]//

roll-top desk *miz* e *dardár/ miz e básarpuwnavard (baráye nevewtan)*

roll-up n *sigár e dastpic*

rolly-polly n **1** (also **rolly-polly pudding**) *(dar Engelestán) dandánmazi ke az pih e gorde ye gáv bá ricár/ morabbá sázand.//.* **2** *(anáyin) xepel, xepele, gerdoqolonbe. //Rástaki xepele ast!//*

ROM *kutáh wode; dar márád*/ Kámpiyuter. //*read only memory: *tanhá az vir xándan./* "a ROM software component: *yek narmafzár tanhá "az vir xándan".//. besanjid bá* RAM

Roman adj **1** (**a**) *rumi (ye bástán yá novin).* (**b**) *(vábaste be wahriyári ye) Rum e Bástán. //viránehá ye Rum./ Yek ráh e Rumi ye bástán//.* **2** *vábaste be kelisá ye Kátolik e Rumi. //*the Roman rite: *Yazew e Kátolik e Rumi//.* **3** **roman** *(dar cáp/ cáp e rumi, rásvát* [rás = rást + vát* =* letter*]. //Zand* [interpretaion] *e váźe rá be cáp e Rumi, be rásvát* nevewtan.//*

Roman n **1** *(mard/ zan/ wahrvand e) rumi. //Pas az inke Rumiyán be Engelestán táxtand.//.* **2** *Rumi.* **3** *Kátolik e Rumi.* **4** **roman** *cáp e Rumi/ rásvát*. //In raj be cáp e "Rumi/ rásvát*" ast va in nemune be cáp e kaźvát ast.//.* **5** **When in Rome, do as the Romans do** (saying) *(dastán) "xáhi nawavi rosvá, hamrang e jemá'at wo!"; "Yárán hame bedinand o man ham be din e yárán." (Sa'di) (PAF #995)*

Roman alphabet, the Roman alphabet *dabire ye Rumi. besanjid bá* "Cyrillic"

Roman candle *xompár (e luleyi) [ke jeraqqehá ye rangárang dárad]*

Roman Catholic, Catholic *kátolik (e Rumi). //án bánu Kátolik e Rumi ast.//*

Roman Catholicism *kiw e kátolik e Rumi. //be kiw e Kátolik e Rumi darámadan* [convert to...]//

Roman nose *damáq e/ bini ye rumi/ rumiyán*

Roman numerals *womárhá ye Rumi*

romance adj *zabánhá ye rumi/ az riwe ye Látini [con Faránsavi, Itáliyáyi, Espániyáyi]*

romance n **1** (**a**) *dástán e pendárin.* (**b**) *Yek dástán e pendárin e sadehá ye miyáne.* **2** *pendár-barangiz. //Án káx e kohan pendárbarangiz bud.//.* **3** *dástán e deldádegi/ mehrkári; deldádegi ye afsáneyi. //Darbáre ye mardán e tavángar va zanán e delrobá dástánhá ye deldádegi minevisad./ deldádegi/ mehrkári ke hengám e estár** [holiday] *piw áyad.//.* **4** *gazáfe; cáxán. //Dástáni ke sorud, sarásar gazáfe bud* [complete romance]*//*

romance v *gazáfeguyi kardan; cáxán kardan. //*given to colourful romancing: *dastxow e gazáfeguyi/ pendárkári/ cáxán//*

romanesque adj, n *sabk e váládgari* [architecture] *ye Rumi ke az sálhá ye 1050 tá 1200 dar farangestán dide miwod bá táqnamá va divárhá ye setabr va otáqhá ye bozorg*

Romano-, *(dar váźehá ye serewte) Rum, Rumi. //*Romano-British setllements: *kuc-newinhá ye Rumi-Engelisi//*

romantic adj **1** *pendárin; pendárbarangiz; afsáneyi; qahremáni. //cewmandázhá ye afsáneyi, dastánhá ye pendárin/ qahremáni./ afsáneyi./ Daryáce ye Valawt jáyi-st saxt zibá va pendárbarangiz/ zibá va afsáneyi.//.* **2** *weidáyi; deldádegi; mehrkári. //Bá kasi sar e mehrvarzi dáwtan* [a romantic involvement]./ romatic complications: *gereftárihá ye mehrkári/ mehrvarzi,// "...ke ewq ásán nemud avval vali oftád mowkelhá." (Háfez).* **3** *xim e weidáyi; xim e afxáneyi. //Xim e afsáneyi dárad va engár dar xáb va pendár miziyad.//.* **4** (also **Romantic**) *(baráye musiqi, soxan) mehrkári; weidáyi; ewqi; weidágari. //Háfez yeki az bozorgtarin cámesoráyán e cámehá ye ewqi/ weidáyi ast./ Yek wáhkár e dabestán e/ jonbew e weidáyi.//*

romantic n **1** *ewqi, weidámanew, mehráyin.* **2** *(niz* **Romantic***) honarmand e dabestán e weidáyi*

romantically adv *bengarid be* "romantic"

romanticism n *weidámanewi; weidáyi; pendárgari.* **2** *(niz* **Romanticism***) weidágari; pendárgari. besanjid bá* "classicism, idealism"

romaticist n *pendárgar; weidágar; weidámanew*

romanticize; romanticise v *afsáneyi va qahremáni; (beviźe xárdári) pendárkári; //Afsánesázi/ pendárkári rá behel/ kenár bogzár, cemhá/ bonesthá* [facts] *rá becasb!/ afsánesázi./ Matali* [a novel] *ke rástihá ye qambár e jang rá be afsánesázi va qahremánbázi nemibandad.//*

Romany n **1** *kouli.* **2** *zabán e koulián*

romp v **1** *jestoxiz kardan; varje-vurje kardan. //tulesagháyi ke dar báq jestoxiz mikonamd.//.* **2** **romp home/ romp in** *be ásáni kámyáb wodan; bordan. //Dar yek takrobáyi be ásáni piruz gawtan. //Námzad e kumal** [political party] *e ázádixáh, bá hezárán ráy be ásáni barande wod.//.* **3** **romp through (sth)** *(anáyin) be ásáni kámyáb gawtan. //Ázmunhá baráyaw con áb e xordan bud.//*

romp n *jestoxiz; varjevurje. //*have a romp about: *jestoxiz jardan//*

rompers n *niz* **romper-suit** *jáme ye yekpárce ye baccegáne/ wirxárán*

rondo n (pl **rondos**) *(musiqi) rondo; áráyew e xorwid. "co zad z-áráyew xorwid ráhi -- dar áráyew bodi xorwid máhi." (Nezámi, Xosro-Wirin)*

röntgen = roentgen

rood n *calipá, xáj (bar parde ye cubi ye kandekári)*

rood-screen *(dar kelisá) parde ye cubi ye/ sangi ye kandekári*

roof n (pl **roofs**) **1** *bám; bán (ZBP. C5412 FM); ásmáne; saq (ZBP. C367 FM); sofál (= bám e geli) (ZBP. C653); pádgáne (bám e boland) (ZBP. L2874); //bámi pax* [flat]/ *hamvár* [flat]/ *wibdár* [sloping]./ *bar faráz e bámhá ye xánehá ye wahr parváz kardan./ Garce foruhewte* [divorced] *budand bázham zir e yek bám báham mizistand/ zendegi mikardand./ yek deź e nepewt va tálár e sangitá** [concert-hall] *hardo zir e yek bám./ bi sarpanáh budan/ bixánemán budan; ásmáne ye gozargáh e kán forurixt* [the roof of the mine passage]; *riwi dardnák bar saqqaw./ (soxanvari) bám e jahán//.* **2** **go through the roof** *saxt xawmgin; juw ávardan; átawi wodan; az kure dar-raftan. //Be u/ behew/ be-aw ke goftam ráde*aw/ máwinaw rá darbodáqán kardam az kure darraft. [*cf hit the ceiling/ hit the roof*]//*

roof v (pt, pp **roofed**) **roof sth (with sth); roof sth (over/ in)** *bám sáxtan; bar.../ sar puwide kardan. //Bar parvasti** [a yard] *bá láyehá ye kalpak* [sheets of plastic] *bám sáxtan* [roof over]*./ Naqweyi baráye sarpuwide kardan e meidán e varzewi./ kolbeyi* [a hut] *dárá ye bámi az pustehá ye deraxt* [strips of bark]//

roof-garden *báqce ye ru ye powtebám*

roofing n *káráste ye* [materials for]*/ bá/ ánce baráye sáxtan e bám bekár miravad. //káráste ye sofál* [tile]*, palme* [slate]*, namad* [felt] *va digar cizhá baráye sáxtan e/ puwándan e bám//*

roof-rack, luggage-rack *bárband*

roof-top n **1** *powt e bám.* **2** *(beviźe soxanvari) bám. //Tiz bar faráz e bámhá parváz kardan/ paridan.//*

roof-tree n *farasp (ZBP. C6890 FM) [tir e bozorg/ bálátarin tir dar bám]*

rook[1] n *kaláq (e siáh e bozorg) be nám e dánewik e* <u>Corvus frugilegus</u>

rook[2] v, **rook sb (of sth)** *(tiq zadan/ guw boridan). //Án mehmánsará má rá tiq zad.). //Dar bázi ye ganjafe/ bargbázi yá mánand e án sar e kasi koláh gozáwtan./* They rooked him of 200 dollars *[Dar bázi ye ganjafe saraw 200 dolár koláh gozáwtand].//*

rook[3] n *[dar watrang] rox* [castle]

rookery n **1** *yek goruh kaláq siyáh ke dar yek já miziyad.* **2** *ámut [goruh e bálaku** [penguin] *yá udar* [seal], *yá já ye jujezáyi va jujeparvari ye ánán.]*

rookie n *(anáyin) tázekár. //yek miyánpowt e/ miyánpowtbáz* [half-back] *e tázekár//*

room n **1** (**a**) *xáne, "va Qárun beferestád va án zanak rá bexánd va án jáygáh andar xáneyi benewánd va con Musá resid..." (ZBP. L122, TTT); "va jáme ye xáb bázkardand az bahr e mehmán va iwán dar xáne ye digar raftand va miyán e iwán va miyán e mehmán capari bud..." (ZBP. L1768 DB); "va az pas e u andar, hezár xáne bud az ábgine saxt niku va zanán rá andar án xánhá newándi va Soleimán rá hezár zan bud." (ZBP. L1917 TB); otáq; loqáz (= otáq e kucak); kume/ kome (ZBP. C5275 FM); xáneyi/ otáqi bozorg va delbáz* [airy] *dar áwkub e noxost./ U dar xáne ye/ otáq e digar/ pahluyi ast./ xábgáh bá cáwt* [room and board]*//.* (**b**) **room (for sb/ sth); room (to do sth)** *já. //Baráye man dar ráde*/ máwin já hast?/ In miz xeili já migirad* [takes up too much room]*./ Mitaváni ru ye án raf já bázkoni ketáb e biwtari bogzárim?; Injá baráye kár kardan já nist./ Já tanhá baráye istádan* [standing room only]*//.* **2** **room (for sth)** *já; harjá juri tarjome miwavad.* **3** **room there's...room** *//Kár e womá hanuz xeili já dárad behtar wavad.; Jáy e wak/ gomán nist.* [there's no room for doubt]*//.* **4** **cramped for room/ space** *bengarid be* "cramp[2]". **Leave the room** *bengarid be* "leave[1]". **no room to swing a cat** *(anáyin/ dastán) lune ye muw; lunemuw. //Otáqi ke agar do tá muw bejonband kunbekun mixorand./* There's no room/ There isn't (enough) room to swing a cat in here: *In otáq be andáze ye lunemuw/ láne ye muw ast nemitaván dar án jonbid.//*

room v *xáne kardan dar..., //Bá dustam Afsáne hamotáqi wode.//*

-roomed *(dar vážehá ye serewte) ...otáqe; ...-xáne. //saráyi dah-xán/ dah xáne; xáneyi dah otáqe//*

roomer n = lodger (US) *keráyenewin*

roomful n *yek otáq/ xáne por e..., //yek otáq por az káláhá ye bástáni/ kohan* [antiques]*//*

roominess n *bengarid be* "roomy"

rooming-house n (US) *dar Ámriká saráyi/ otáqi/ sáxtemáni ke otáq e bákácál e keráyeyi dárad*

room-mate n *hamotáqi; hamxáne, "Háliyá xánebarandáz e del o din e man ast. -- tá hamáquw e ke mibáwad o hamxáne ye kist." (?Háfez)*

room service *ávardan e xorák be otáq e mehmán dar mehmánsará; pristande ye otáq. //be pristande ye otáq zang bezan va qahve dastur bede/ begu qahve biyávarad.//*

roomy adj (**-ier, -iest**) *gowád, feráx, jkádár. //ráde*yi/ máwini wegeft feráx/ jádár//*

roost n **1** *áde [já ye xáb e/ ásáyew e parandegán] (ZBP. C1038 FM). //Yeki az ádehá ye bozorg e sár* [sterling] *ru ye bám e sáxtemán e wahrdári ast.//.* **2** **come home to roost** *bengarid be* "home". **rule the roost** *bengarid be* "rule"

roost v *(baráye parandegán) ru ye áde newastan va/ yá xábidan*

rooster n (US) *(bevíže dar Ámriká) xorus,"emwab magar be vaqt nemixánad in xorus..." (Sa'di)*

root[1] n **1** *bon, riwe, bix, "deraxt e... harkojá bix kard..." (ZBP. L3835 GS). //giyáhi bá riwe ye besyár deráz./ giyáhi rá bixkan kardan/ az bix kandan//.* **2** **roots** *riwe, peivand (e xiwávandi); kasokár. //Besyári az Ámrikáyiyán peivandháyi/ peivandhá ye xiwávandi dar Orupá dárand./ Dar injá kasokári nadárad/ peivand (e xiwávandi) nadárad.//.* **3** *riwe, bix. //Mu rá az riwe kandan//.* **4** *(bevíže yekkáni) sarcewme; riwe, bon. //Bon e/ riwe ye gereftárihá nábávari behamdigar ast* [lack of trust]*./ Biwtar miguyand sarcewme ye/ bon e hame ye badihá* [all evil] *pul ast.//.* **5** (= **base form**) *(dastur e zabán) riwe. //Váže ye* "run" *riwe ye* "runs", " ran", *va* "runner*" ast.//.* **6** *(dánew e engárew) riwe. //4 riwe ye dovvom* [square root] *e 16 as./ 4 riwe ye sevvom e 64 (4x4x4 = 64), va riwe ye cahárom e 256 ast.//.* **root(s) of sth** *riwe ye/ bon e/ sarcewme ye ... rá yáftan; cizi rá az riwe zadan.* **pull up one's roots** *bengarid be* "pull[2]". **put down (new) roots** *jáy gereftan, "deraxti ke aknun gereftast páy..." (ZBP. L3778 GS). //bix kardan, "deraxt e... harkojá bix kard..." (ZBP. L3835 GS); riwe davándan.* **root and branch** *sarásar; pák; bonyádin. //Sázmáni rá pák az miyán bardáwtan* [destroy root and branch]*; vátáw* e bonyádin* [root-and-branch reforms]*//.* **the root cause (of sth)** *cem e bonyádin, riwe, bix. //Gováže ye u in ast* [argue] *ke riwe ye/ cem e bonyádin e ágreft* [crime] *tohidasti ast.//.* **take/ strike/ root** (**a**) *riwe davándan; bix kardan.* (**b**) *bix kardan, pá gereftan; riwe kardan; darnewastan, "xuye bad dar tabi'ati ke newast..." (ZBP. L3752, GS). //Kewvari ke dar án mardomsálári* [democracy] *hargez pá nagerefte/ riwe nadavánide.//*

root[2] v **1** (**a**) *riwe kardan/ davánidan; bix kardan, "deraxt ... harkojá bix kard..." (ZBP. L3835 GS); páy gereftan, "deraxti ke aknun gereftast páy." (ZBP. L3778 GS). //In gune giyáh ásán riwe midavánad/ bix mikonad.//.* (**b**) *káwtan. //sarwáxehá* [the cuttings]*/ qalamehá rá dar źur/ xákebarg káwtan//.* **2** *mixkub*

*kardan/ wodan. //*be/ stand rooted to the spot/g round: *Az tars darjá mixkub gawt.//.* **3** *(biwtar berixt e náwenáxte) ostovár sáxtan; riwe dáwtan; harjá juri tarjome miwavad. //Dástáni ke bon e rástin dárad//.* **4** **root sth out** *pák nábud kardan. //Saxt baráye riwekani ye párexári/ rewvegiri* [corruption] *peikár kardan//.* **root sth up** *riwekan kardan/ az bix kandan//*

root[3] v, **root about/ around (for sth)** **1** *(baráye xuk) bá puze xák rá pei ye xoráki bargardándan. //Bá puze baráye yáftan e fandoqe* [acorn] *xák rá bargardándan//.* **2** *(baráye mardom) ziroru kardan va pei ye ... gawtan. //Baráye ce mizam rá ziroru mikoni, pei ye ci/ ce migardi?//.* **root for sb/ sth** *(rixt e náwenáxe nadárad) az tah e del powtibáni kardan; wád kardan/ gardánidan.//.* **root sth out** *(anáyin) pas az jostoju ye saxt cizi rá yáftan. //Pas az jostoju ye saxt pácin* e án gate** [copy of the document] *rá yáftam./ Goruh e varzewi ye/ tapkáye** [baseball] *dánewkade rá az tah e del powtibáni mikonim.; Hamegi ye má az tah e del baráyat niyáyew mikonim, Omidvár-im handemánat* baráye káryábi* [job interview] *xub daráyad!//*

root beer *nuwábe ye bixmand [ke az riwe ye giyáhán sázand]*

root canal n *bonáhun* [dar riwe ye dandán]*

root-crop n *sabzijáti/ giyáháni ke riweyewán xordani ast.*

rootless adj *biriwe, bibon, "to az badtanán budi yo bibonán -- na az toxm e Sásán residi be nán." (ZBP. L3218 SF)*

rootlessness n *biriwegi, biboni*

root vegetable *sabzijáti/ giyáháni ke riweyewán xordani ast. con walqam va havij*

rope n **1** *rismán, tanáb [váže ye tanáb Tázi vámgerefte az Sanskrit ast/ bengarid be EDPL]. vares (ZBP. C4069); vandak [<Pahlavi, (ZBP.C4107 MK)]; dask/ dawk (ZBP. C4452); ras (ZBP. C494); band, kanab, kanav, kanaf (ZBP. C5208); sázu (rismán az rewte ye xormá) (ZBP. C6119 FM); arvis* [<Pahlavi (ZBP. C7648 BF)], ars/ maras (ZBP. C1559); rasan, arsan (ZBP. C1837); rewte (ZBP. C1846); bane (ZBP. C2862); kabár, kabál (ZBP. C3090). //Páháyaw rá bá rismán/ tanáb behambastim./ Kudakán bá bastan e rismáni be deraxt táb sáxtand//.* **2** *rewte, galvand. //yek galvand piyáz; yek rewte morvárid//.* **3** **the rope** *(anáyin yá soxanvari) be dár ávixtan. //Pádafre* [punishment] *ye dárzadan rá bázgardánidan* [bring back]//. **4** **give sb enough rope (and he'll hang himself)** *(dastán) "Áb nemibinad vagarna wenágar e qábeli ast."; "tu xáne mándan e bibi az bicádori ast."; "Áb nemibinad vagarna xodaw rá xafe mikonad."; "az qam e bi álati afsorde ast".* **give sb plenty of/ some rope** *be kasi xeili/ tá andázeyi ázádi dádan.* **money for jam/ old rope** *bengarid be* "money". **show sb/ know/ learn the ropes** *be kasi zirobam e/ futofan e kári rá yád dádan/ zirobam e/ fut o fan e kári rá dánestan; zirobam e/ futofan e kári rá farágereftan. //Táze (be kár) áqáz karde, yeki do hafte be derázá mikewad tá futofan e kár rá yád begirad.//*

rope v *bá rismán/ tanáb bastan. //gáván rá bá tanáb bastan./ Bá rismán be deraxt bastandaw.; Kuhnavardáni ke bá rismán beham baste wodeand.//.* **2** **rope sb in (to do sth)** *(anáyin/ beviže náwenáxte) be... vádáwtan/ vádár kardan. //Hame ye dustánaw rá basijideand tá be sázmán dádan e in ruydád komak konand.//.* **rope sth off/ enclose sth with (rope)** *gerd e... rá bá rismán bastan. //Gerd e jáygáh e egnest** [accident] *rá rismán kewidan//*

rope-ladder n *nardebán e rismáni/ tanábi*

ropiness n *bengarid be* "ropy"

ropy, ropey adj (**ropier**, **ropiest**) *(dar Engelestán/ anáyin) fakassani; náxow; pizori. //kácál* [furniture] *e kohne ye fakassani./ Náxow-am.//*

roquefort n *rákfor (guneyi panir e ábi rang e gusfandi)*

roro *kutáhwode. bengarid be* "roll on roll off"

rosary n **1** *ketáb e niyáyew e Kátolik e Rumi; niyáyewnáme; yasná. //namázhá ye Kátoliki*: say the rosary/ *yawtan; niyáyewhá rá pey e ham xándan; yawthá rá xándan//.* **2** *tazbi* [<tazbi (Kordi)]; murxe* [<Gilaki, "wál e murxe"]*

rose[1] *zamán e gozawte az* "rise[2]"

rose[2] n **1** *gol e sorx (az gune ye* <u>Rosa</u>*, az xáneváde ye "rosaceae" golesorxiyán/ vard, "kaleme ye vard yá várd be ma'ni ye gol e sorx Fársi ast na Arabi" (ZBP. L7579 KK); (gol e) suri (ZBP. C3521 FM); piyáde (guneyi gol e sorx ast), "Na piáde damad az wáx e goli, ney Ra'ná" (ZBP. C5753, FM, Moxtári). //Hengámi ke dáwt gol e sorxháyaw rá mipirást yáftamaw/ didamaw.; yek daste gol e sorx e qermez/ vard e sorx; yek bute ye gol e sorx//.* **2** *goli; ál. //abrhá ye goli hengám e damidan e áftáb.//.* **3** *sar e áb-páw.* **4** **rose/ ceiling rose** *(dar gackári va gacbori ye ásmáne ye otáq) toranj [besanjid bá "toranj" dar negár e qáli].* **5** **a bed of rose** *bázgardid be* "rose[1]". **not all roses** *Hic goli bi xár nist. //Setáre ye sangitan** [opera

star] *az hic ruy ásán nist va gereftárihá ye xod rá dárad.//.* **look at/ see sth through rose-colored/ rose-tinted spectacles, etc** *bá xowbini be... (beviźe zendegi) negaristan*

rosé *báde ye golrang, "abr ámad o báz bar sar e sabze garist -- bi báde ye golrang nemibáyad zist." (Xayyám). //(yek botri) báde ye golrang e naqz.//. niz bengarid be* "red wine/ white wine"

roseate adj *(soxanvari) suri. //ranghá ye suri ye sepidedam//*

rosebay n (US) = rhododendron

rose-bud n *qonce ye gol e sorx/ vard, "sabá ze hál e del e tang e má ce warh dahad -- ke con wekanj e varqhá ye qonce tu-bar-tust." (Háfez)*

rose-hip n = hip^2

rosemary n *eklil e kuhi; zire ye sabz, benám e dánewik e* Rosmarinus officinalis

rosette n **1** *golak [M. Moqaddam]. //Haváxáhán e (goruh e varzewi ye pátapká*/ futbál ye* Arsenal *hamegi golakhá ye ánrá be sine zadeand./ Námzad e kumal** [party] *e* Tory *bá golak e bozorg e ábi rangaw//.* **2** *(kandekári ru ye cub yá sang be rixt e) golak*

rose-water *goláb*

rose-window *panjere ye gere ye cini [dar kelisá]*

rosewood n *deraxt e garmsiri az gune ye Dalbergia*

rosin n *źad (ZBP. C6954)*

rosin v *źad málidan (ZBP. C6954)*

rosiness n *omidbaxwi; omidvárkonandegi*

roster n *(beviźe dar Ámriká/ dar ártew) rastenamá [M. Moqaddam]*

roster v *(beviźe dar Ámriká) nám e kasi rá dar rastenamá nevewtan. //Piwnahádáti baráye narmew e biwtar dar nevewtan e rastenamá* [flexible rostering]*./ Dar rastenamá nevewteand, hame ye páyán e hafte kár konam.* [I'v been rostered to]//

rostrum n (**rostrums, rostra**) *sakku ye soxanráni. // bálá ye sakku ye soxanráni raftan//*

rosy adj (**rosier**, **rosiest**) **1** *sorx, ál, raxw, "bebaxwáy bar man to ey dádbaxw -- ke az xun e del gawt roxsár e raxw." (ZBP. C4900 SF); máredi/ márdi. //gunehá ye/ lophá ye golgun/ goli/ raxw//.* **2** *(pendárin) omidvárkonande. //Áyande az in omidvárkonandetar natavánad bud.; Áyande ye in dálá** [company] *rá xeili omidbaxw/ omidvárkonande newán dád/ vánamud.//*

rot v (**rotting; rotten**) **1** *pusidan; pudan. //yek powte* [a bundle] *barg e puside; Án cub pák pude gawte.; (pendárin) be zendánaw afkandand tá dar ánjá bepusad.//.* **2** *pusándan; ásib resándan. //Rouqan va carbu* [grease] *karakháyat** [tyres] *rá mipusánad.; Qand e fozuni dandánhá(yat) rá mipusánad//*

rot n **1** *pusidegi; pudegi. //deraxti ke mipusad* [affected by rot]*./ pusidegi áqáz gawte* [set in]*.//.* **2** *(kohne wode, dar Engelestán, zabán e kuce) yáve, carand, jafang. //Candán carand nagu!* [Don't talk such utter rot!]*./ "Bigomán barande miwavand!"/ "zeki, xábaw rá ham nemitavánand bebinand! Magar be xáb bebinand!"//.* **3** **the rot** *kandu* [<Langarudi/ bimári ye jegar e gusfand].* **4** **the rot sets in** *badtar wodan; boz ávardan; ru be tabáhi raftan. //Hengámi ke án xaridár e bozorg/ arjdár rá dar Źápon az dast dádim, kárhá be tabáhi geráyid* [the rot set in]./ Stop the rot! *bengarid be* "stop"//

rota n (pl **rotas**); **roster** *[dar Ámriká] rastenáme [fehrest e nám e kasáni ke báyad kárhá rá be pastá* [respectively] *anjám dahand]*

rotary adj **1** *carxewi; gardewi. //jonbew e carxewi//.* **2** *[baráye motor/ yá dastgáh] carxewi, qaltaki. //parmáh* [drill] *e raxt-xowkkon e/ kelid e carxewi./ carxowt* [motor] *e cáp e qaltaki.//. besanjid bá* "reciprocate"

rotary n *dar Ámriká* = roundabout 2

rotate v **1** *carxándan, carxidan, fer xordan, picidan, picándan, "va powt rá az har suy betavánad picidan va gerdágerd e xiw betavánad begardidan." (ZBP. L5048 ZX); báznegaridan, "va bebáyad dánest ki harekathá ye sar se gune biw nist, yeki harekat e báznegaridan ast az suy e rást va cap..." (ZBP. L5054 ZX); gardidan/ gardándan, "va harekat e gardidan e sar va gardan va harekat e báznegaridan az tawannoj e in cahár joft báwad...." (ZBP. L5089 ZX). //*Danger: rotating blades!*/ Bim: parván!/ Bim: tiqehá ye carxán!/ Daste rá árám becarxánid!//.* **2** *carxándan/ carxidan/ gardándan/ gawtan. //Páygáh e farwini* ye goruh e gozin, miyán e hamvandán e án gardewi/ carxewi ast.* [The post of chairman rotates among members of the committee.]*./ fann e áyew* [fallow] *e zamin* [rotating the crops]//

rotation n **1** (**a**) *carxew, gardew. //carxew e zamin.//.* (**b**) *gawt, carxew, dour, gardew. //panj gardew dar tasu* [hour].*//.* **2** *gardew; dour; gardándan.* **3** *áyew* [rotating the crops]. **4** **in rotation** *yeki pas e digar; be pastá. //Farwini* ye goruh e gozin be pastá/ gardewi ast* [The chairmanship of the committee changes in rotation]//

rotational adj *carxewi, gardewi*

rote n, **by rote** *az bar; az vir; zebir = zevir; tutivár. //kári rá az bar kardan; cizi rá tutivári goftan; cizi rá az bar dánestan/ az bar kardan/ zebir kardan//*

rote learning *tutivbári yád gereftan; tutivári az bar kardan*

rot-gut n *(zabán e kuce) araqsagi. besanjid bá "siki"*

rotisserie n *gerdená, "gar dowmanat ze tars barárad co morq par- áxar co morq gardad, gardan be gerdená." (Masud e Sa'd e Salmán); bábzan, "ke u rá be tire barafráxti -- co bar bábzan morq barsáxti." (ZBP. L6365 FM)*

rotor n *parre, parván, parváne*

rotten adj **1** *pude, gandide, puside. //toxm e morq e/ xáye ye gandide; Cub conán puside bud ke miwod angowt dar án forukard.//.* **2** *harze, tabáh. //sázmáni pák puside; ádami pák harze; ravewi pák tabáh//.* **3** *(anáyin) zeili bad; palawt; palaqde (ZBP. C4775 FM); gande; palid. //Án celpard*/ film gand bud; Ey baxt e várune!/ Áwpazi nemidánad/ áwpaz e gandi ast; Havá ye xeili bad.//*

rottenly adv *(anáyin) xeili bad. //Wouharaw dar sarásar e zendegi ye zanáwuyiyewán bá u saxt bad raftár mikard.//*

rottenness n *bengarid be* "rotten"

rotter n *(zabán e kuce- wuxi) bedardnaxor; hickáre. //Pák ádam e bedardnaxori ast.//*

rotund adj *(soxan dar parde) xepeli; xepel; kopoli*

rotunda n *koláfarangi; ...-ábe; sáxtemán e gerd va gonbadi*

rotundly adv *xepel; xepeli*

rouble, ruble n *rubl, yekán e pul e Rusiye = 100 kopek*

roué n *(kohnewode/ xárdári) (piremard e) harze; mádekáme; zankáme*

rouge n **1** *gune (ZBP. C1312 FM); ganjár; ganjáre (ZBP. C1350 FM); bolqune (ZBP. C3017); qáze (ZBP. C3816 FM); válqune/ válgune(ZBP. C4125 FM); sorx (ZBP. C6400 FM).* **2** *źaqáre; zaqáre (ZBP. C6955, C7017). //źaqáre ye zargarán/ gouhargarán//*

rouge v *gune/ válgune/ ganjáre zadan/ málidan*

rough[1] adj (**rougher**, **roughest**) **1** *dorowt, "hami bud hamváre bá man dorowt -- baráwoft o yekbáre benmud powt." (ZBP. L4671 SF); náhamvár; zebr, zomoxt. //Jip baráye ránandegi dar zamin e náhamvár besyár wáyeste ast./ Yek divár e sangi ye dorowt/ náhamvár./ dastán e zebr/ zomoxt; párce ye pawmi ye zebr/ zomoxt.//.* **2** *dorowt, wax, aaft, dorowtnák, kulák; bewuride, "ke báz az áb gozar konad tá in lawkar imen wavad, momken nagawt ke bád xáste bud va Jeyhun bewuride..." (ZBP. L415 TB). //dorowti; raftár e dorowt./ Farzandánaw bá bázicehá xeili dorowt-and./ Gotapká** [rugby] *bázi ye waxi/ zofti/ dorowti ast.; Án baxw e wahr pas az táriki/ tárik wodan e havá/ wabhá já ye bimgini ast./ Bá in camedán dorowt/ dorowtnák raftár wode.; Zabán e dorowti dárad/ bad-dahan ast* [a rough tongue].*/ daryá ye kulák./ Az Bandar Abbás dar daryá ye kulák gozawtan* [have a rough crossing]*//.* **3** *sarangowti, dorowt, napardáxte, náviráste. //birangi/ gardeyi napardáxte* [a rough sketch].*/ yek womárgiri ye/ womár gereftani sarangowti* [a rough calculation]*; tarjomeyi náviráste; piwnevis/ cerknevis e soxanrániyaw./ Darbáre ye naqweháyat sarangowti cizi begu tá bedánim; az hazinehá barávardi sarangowti karde be womá midaham./ dádvarzi ye na candán bad* [a rough justice]*//.* **4** *dorost, setorg. //bádeyi talxvaw/ qermez va setorg* [a rough (red) wine].*/ Ás e rádeat* [motor e máwinat] xárxár mikonad* [sound rough]*, bedeh negáhaw konand* [check].*/ áváyi naxaráwide* [a rough voice]*//.* **5** *náxow //kami náxow-am* [I feel a bit rough]*//.* **6** **be rough (on sb)** *nágovár budan; bad ávardan; saxt gozawtan. //Káraw rá az dast dád va in baráyaw nágovár bud* [It was rough on him].*//.* **give sb/ have a rough time** *be kasi saxti/ ranj dádan; saxti/ ranj kewidan; bad ávardan. //Pedaraw ke mord/ dargozawt xeili behew badgozawt/ xeili ranj kewid.//.* **a raw/ rough deal** *bengarid be* "deal". **rough and ready** *badak/ na badak. //badak: Ráh e án otáq badak nist.//.* **rough and ready methods** *ravewi na badak//.* **a rough diamond** *ádami nikxim ammá naxaráwide/ natará wide*

rough[2] adv **1** *dorowt, zaft; dorowtná; bá dorowti. //Goruh e varezewi ke hame midánand dorowtná/ dorowt bázi mikonand.//.* **2** **cut up rough** *(anáyin) xawmgin wodan. //Omidvár-am hengámi ke be u miguyam ce*

kardeam az kure darnaravad/ átawi nawavad.//. **live rough** *bázgardid be* "live[2]". **sleep rough** *bázgardid be* "sleep"

rough[3] n **1** (also **the rough**) *(varzew/ cougán camani) birun e meidán.* **2** *cerknevis, piwnevis. //Cerknevis e peikarehá ye/ kárháye honari ye ketáb e nou rá dideyi?//.* **3** *(anáyin) qoldor; gardan koloft. //kotak xorde az yek mowt javán e qoldor.* [a gang of hooligans]*//.* **4 in rough (a)** *sarangowti; sardasti. //Sardasti kewidamaw tá bedáni ce rixti ast* [I've drawn it in rough...]*.//.* (**b**) *xám, náviráste, napardáxte; //Án negár rá tanhá be rixt e, napardáxte dideyim.//.* **take the rough with the smooth** *bado xub/ ásán o dowvár/ govárá va nágovár rá báham paziroftan*

rough[4] v **1 rough it** *(anáyin) saxt gozarándan; bedun e abzárhá va ásáyewhá ye novin zistan. //dar kuh zistan va saxt gozarándan; Agar biyáyi (nazd e má) bemáni- báyad yek kam/ kami saxt begozaráni.//.* **2 rough sth out** *cerknevis kardan; piwnevis kardan; piwnegáwtan. //Baráye sáxtemánhá ye nou naqweháyi az piwnegáwte.//.* **rough sth up** *bá kasi be dorowti raftár kardan; kasi rá kotak zadan/ málidan.* **rough sth up** *beham rixtan/ zadan; áwoftan/ źulidan. //Muyam rá naźul/ behamnazan!//*

roughage n *nágovárdani*

rough-and tumble n, adj *walamwurbá; darhambarham; con sag o gorbe ján e ham oftádan; bezan-bezan; xartuxar. //tulesaghá dar báq be ján e ham oftáde budand.//*

rough cast n *gacoxák; káhgel*

roughen v *zebr/ zomoxt/ náhamvár kardan. //Piw az rang zadan ru ye/ talan** [the surface] *rá zebr kon* [roughen].//

rough-hewn adj *(beáyin yá soxanvari) naxaráwide; nataráwide. //tandisi naxaráwide-nataráwide*

rough house *(anáyin) járojanjál, bázi ye xarakii*

rough luck, (US) **tough luck** *bad ávardan ; boz ávardan*

roughly adv **1** *dorowt, naxaráwide; nataráwide. //bá kasi dorowti kardan* [treat sb roughly]*; mizi ke naxaráwid, nataráwide/ bad/ dorowt sáxte wode.//.* **2** *sarangowti; nazdik e...; dourobar e..., //Báyad dourobar e sad dolár hazine bardárad/ biyarzad.; Sarangowti nazdik e 60 kilometr.//*

roughneck (US, *dar Ámriká/ anáyin)* **1** *qoldor, gardan koloft.* **2** *kárgar e saku ye nafti*

roughness n *dorowt, zebri, zomoxti. //zebri ye cáneaw//*

roughshod adv, **ride roughshod (over sb/ sth)** *bázgardid be* "ride[2]"

roulette n *mohre va tás; gardánák* (ZBP. C1554 FM). //mohre va tás/ gardánák* bázi kardan//*

round[1] adj **1** *gerd, lonbe; topoli. //yek bowqáb e, panjere ye, miz e gerd./ gunehá ye topoli/ gerdoqolonbe/ lonbe//.* **2** *por, harjá juri tarjome miwavad. //*a round dozen: *yek dojin por/ dorost./ puli kalán* [a round sum of money]*.//.* **3 in round figures/ numbers** *womár e gerd/ dorost. //3.15 dolár be 4.85 dolár biyafzáyid miwavad gerd/ rást 8.0 dolár.//.* **a square peg in a round hole** *bázgardid be* "square[1]"

round[2] adv *xorde-band e kárváźe (baráye maini ye in váźe hamráh e besyári az kárváźehá con* "bring round" *yá* "get round" *be xod e án kárváźehá dar farhang bázgardid).* **1** *vá-; várune...; báź-; váź-; harjá juri tarjome miwavad.* turn the car round/ around: *ráde*/ máwin rá sarotah kardan./ báznagard/ barnagard va hey/ hami be mardom nanegar./ Báznagard va be mardom negáh nakon. [besanjid bá: "va harekat e gardidan e sar va gardan va harekat e báznegaridan az tawannoj e in cahár joft [máhice] báwad...." (ZBP, L5089 ZX)].* **2** *dour, harjá juri tarjome miwavad. //baráye in ke náre ye pál** [the minute hand] *e yek pangán* [clock] *yek dour bezanad candi be derázá mikewad?/ Bezudi báz bahár miáyad/ miwavad* [Spring will soon come round/ around again]*.//.* **3** *gerd; gerdená; gerdágerd/ pirámun. //Deraxt e javáni ke gerdenáyaw tanhá 36 sántimetr ast./ Capari* [fence] *gerdágerd sáxteand tá baccehá tu ye ... nayoftand.//.* **4** *carxándan; picidan. //Kákhá rá dast be dast begardán./ Án ágáhi zud dar hame já/ dar dahánhá picid./ Be andáze ye basande fenján dárim ke be hame beresad?//.* **5** *gerd; gerdágerd. //Miyánbor zadan az meidán/ kewtzár tondtar ast, az jáde raftan va gerd (e wahr) carxidan biwtar be derázá mikewad./ Bar án wodim az ráh e durtar biyáyim án kuh o dawt rá bebinim.//.* **6** *(anáyin) be jáyi; dar jáyi; dar xáne; be xáne. //dar yek tasu* [hour]*/ yek tasuye bázmigardam./ Xáneváde ye Kámrán rá emwab mehmán kardeyim.//.* **7 round about** *pirámun. //kuh o dawt e pirámun e wahr./ Hame ye rustáhá ye pirámun e jáyi//*

round[3] n **1** (**a**) *(yek) borew e nán. //yek borew nán e berewte/ do bazmávard* [sandwich] *e nán o panir o mást va yek bazmávard e gouje farangi//.* (**b**) *(baráye xoráki) gerd; gerdgerd. //Wirini* [pastry] *rá gerdgerd bebor, har yeki baráye yek koluce* [pie]*//.* **2** *ráh, ravand, hand, hanjár, harjá juri tarjome miwavad. //kárhá ye harruze/ ruzáne* [the daily round]*./ Zendegiyaw yek dast newasthá ye derázáhang ast* [long round of

meetings]./ *Gawt e peik/ ráhi ke peik har ruz rafte námehá rá miresánad* [the mailman's/ postman's round]./ *didár e ruzáne ye pezewk az bimáránaw.//.* **3** *dast. //Yek ávard e mowtzani dar dah dast* [a boxing match of ten rounds]*;/ dar dast e sevvom naqw e zamin gawt./ yek dast ganjafe bázi kardan* [a round of cards]*./ Yek dast cougán camani bázi kardan* [a round of golf]//. **4** *//Pastá* [turn] *ye man ast./ yek dour e digar goftogu/ cáne zadan baráye afzáyew e dastmozdhá.//.* **5** *dast. //Baráye bázikon e digar yek dast e xub/ kaf bezanid/ bezanim!//.* **6** *(dar musiqi) váre* (ZBP. C751 FM) [guneyi áváz ke do yá cand tan mixánand, ammá bá án ke hamegi yek navá rá mixánand, ammá har yek dar zamáni jodágáne miáqázad].* **7** *welik. //cand bár be má welik kardand.* [fire several rounds]*./ Hameaw se tá tup/ fewang/... dárim* [three shells/ bullets]*.//.* **do/ go the rounds (of sth)** *(anáyin) gawt zadan; be... sar zadan. //Hame ye meixánehá* [pubs] *ye wahr rá gawtim/ sar zadim.//.* **go round of** *picidan. //Án ágáhi diri napáyid ke dar sarásar e deh picid.//.* **in the round** (**a**) *(dar namáyew) namáyewi ke báwandegán/ tamáwáciyán gerd e faxan** [stage]*/ meidán newasteand.//.* (**b**) *(baráye tandis) conánke betaván gerdágerd e án rá negarist.* **make one's rounds** *bázdid kardan. //Sarparast e sáxt ke [baxw rá] bázdid mikonad.* [the production manager making his rounds]*//*

round[4] prep **1** *(bandváźe) gerd. //Zamin gerd e xorwid migardad./ Xosro gerd e jahán rá bá kawti ye bádbáni gawt./ Máhihá ye qermez ke gerd e jám* [bowl] *wená mikonand.//.* **2** *án su ye..., //gám zadan va az guweyi/ sar e pic be án su raftan* [walk round/ around a corner]*./ Sácgáhi/ vásácgáhi* [garage/ auto shop] *Sar e pic e digar hast./ Vágardun rá gawte* [go round the roundabout] *az sevvomin darrou birun boro* [take the 3rd exit]*!//.* **3** *gerd e ..., //wáli/ wál e gardani gerd e gardanaw./ gerd e miz newaste budan.//.* **4** *gerdágerd e..., //Gerdágerd e otáq rá negaristan./ Gawt zadan va saráy rá be kasi newán dádan.; Gerdágerd e wahr sarbáz gozáwte budand* [positioned]*.//.* **5** **round (about) sth** *nazdik e; nazdikihá ye ..., //Nazdik e nimruz rahsepár miwavim; Yek kafw e nou nazdik e 60 dolár áb mixorad/ hazine barmidárad.//*

round[5] v **1** *qolonbe kardan; gerd kardan, "gerd kardand sorein, mohkam kardand qáb- ruyhá yeksare kardand zangár e xazáb." (ZBP. L7663 FM); //labhá rá qonce kardan; sangháyi ke az gardew e áb gerd wode//.* **2** *picidan. //Sar e pic xeili tond picidim.//.* **3** **round sth off** (**a**) *xub be páyán resándan. //vákiyámi* [sentence] *rá be páyán resándan./ soxanrániyi rá xub be páyán resándan; dar páyán e zendegi ye piwegáni* [career] *vazir e kewvar* [home secretary] *gawt.//.* (**b**) *labehá ye tiz e miz rá bá káqaz e sombáde* [sandpaper] *gerd kard.//.* **round on/ upon sb** *nágahán bar kasi xawm gereftan va be u táxtan/ be kasi con sag paridan./ Az inke nágahán baráwofte va be u táxte, u rá doruqgu xánd dar wegeft wod.//.* **round (sth out)** *rizekárihá rá goftan/ dádan. //Jamwid vimand** [outline] *e barnáme rá bewomá miguyad va sepas man rizekárihá rá bázminamáyam.//.* **round sb/ sth up** *gerd e ham ávardan; faráham ávardan; gerd kardan; faráz ávardan, "har cahárewán gerd kard va benwánd be faráz ávardan e in námhá ye wáhán" (ZBP. C1640 FM) [wáhnáme ye Abumansuri]. //Ráhnamá jahángardán rá gerdávarde ánán rá be deliján* [coach] *ráhnamáyi kard./ Gávcaránáni* [cowboys] *ke gáván e xod rá gerdmiyávarand.; Bámdád rá be gerdávari ye gatehthe ye gateháyi** [documents] *ke niyáz dáwtam separi kardam.//.* **round sth up/ down** *gerd kardan e womári, baháyi va mánand e án. //bahá ye/ dastmozd e/ hazine ye 3.8 dolár rá gerd karde/ afzude 4 dolár minevisand va án ke 4.1 dolár ast gerd karde/ káste 4 nevisand.//*

roundabout adj *násarrást. //ráh e násarrást rá gereftan/ raftan; Án ágáhihá rá násarrást/ az dahan e in o án wanidam.; Násarrást cizi rá goftan, "darbezan, divár to guwkon" goftan//*

roundabout n **1** (US) **carousel, merry-go-round, whirligig** *carx e falak.* **2** (US) **traffic circle, rotary** *vágardun.* **3** swings

round brackets ( ) *náxonak*

roundel n *newán e gerd (bar tane ye havápeimá ye jangi ye barxi kewvarhá)*

rounders n *(dar Engelestán) tapká* [<Amoli/ guyew e Mázandaráni] besanjid bá* "baseball"

round-eyed adj *hájováj; bá cewmán e vaqzade*

Roundhead *bengarid be* "round[1]"

roundish adj *tá andázeyi gerd*

roundly adv *pák, yeksare, saxt, rok. //Baráye kári ke karde bud saxt nekuhide gawt* [rebuke]*./ Rok behew/ be u goftim ke delemán nemixáhad injá bemánad/ biyáyad/ báwad.//*

roundness n *bengarid be* "round"

round robin n **1** *darxástnámeyi ke dar án mardom nám e xod rá pargálvár nevisand va dastine nehand tá dáneste nawavad ke/ ce kasi noxost dastine nehde.* **2** *baxwnámeyi ke be hamvandán e goruhi ferestand va har yek piw az ferestádan be digari cizi bedán afzáyad*

round-shouldered adj *(xárdári) bá wánehá ye foruoftáde* cf "square-shouldered"

roundsman n (pl **roundsmen**) *kárgar e gawti. //Az kárgar e gawtiyetán bexáhid baráye Krismas/ zádruz e Mehr [M. Moqaddam] wir e biwtari be womá bedahad.//*

round-table adj *miz e gerd. //yek jostár* [discussion]*/ newast, segálew e miz e gerd//*

round trip **1** *raftobargawt.* **2** (US) = return[2] (5). //*dosare; raftobargawt./ yek pate ye dosare//*

rouse v **1** (**a**) **rouse sb (from/ out of sth)** *az xáb bidár kardan. //Ává ye zang ma rá az xáb bidár kard./ Zamán e án faráreside ke kudakán rá az xáb bidár konim./ U rá az anduh birun kewidan/ darávardan//.* (**b**) **rouse (from/ out of sth)** *(beáyin) bidár kardan; gobrástan*. //kamkam az xábi źarf bidár wodam/ gobrástam*.//.* **2** **rouse sb/ sth (from sh) (to sth)** *angixtan. //kasi rá/ xod rá bekár angixtan./ Az downámháyewán be xawm ámadan./ Agar sar be saraw gozárand/ agar angixte gardad, saxt be xawm miáyad./ Az downámháyewán be xawm ámadan.//*

rousing adj *angixtár*; barangizánande; wurangiz; gobrástár*. //yek soxanráni ye barangizánande/ wurangiz/ gobrástár*./ se [bár] hobirovwábáw e wurangiz//*

roust v *saxt bad/ bezur as bestar birun kewidan*

roustabout n *kárgar e saku ye nafti*

rout[1] n **1** *wekast e rosvá (va áwub e pas az án). //Pas az inke baráye panjomin bár tup be darváze ye má ámad ávard wekasti rosvá gawt.//.* **2** **put sb to rout** *kasi rá pák xák kardan/ wekast e rosvá dádan*

rout[1] v *kasi rá pák wekast dádan; kasi rá pasrándan va be goriz vádáwtan. //Pas az inke kumalaw** [his party] *dar gozinew wekast e rosváyi xord az kár kenáre jost.//*

rout[2] v, **rout sb out (of sth)** *raftan va kasi rá be zur birun ávardan yá... kardan. //Tasu* [o'clock] *ye cahár e bámdád má rá nágahán/ bezur az bestaremán birun kewidand.//*

route n *ráh. //ráhhá ye bozorg e kawtiráni az in su be án su ye zeráh** [ocean] *e Atlas.//*

route v (pres p. **routing,** pp routed) *(beviźe be rixt e náwenáxte) az ráh e viźe cizi rá ferestádan. //In parváz az ráh e Niyo York be Wikágo miravad.//*

route march *(ártew) ráhpeimáyi*

routine n **1** *ravand e kár e ruzáne; bádruze (FN. BQM); ruzváre (ZBP. L7446 FM). //Pas az báznewastegi saxtaw bud baráye xod bádruzeyi nou padid ávarad./ Kári rá con ruzváre ast anjám dádan./* routine tasks; chores; duties *[tarjome ye har se váźe ruyeham barastád*] = kárhá ye hamiwegi ye ruzáne (Farhang e Nezám)//.* **2** *//ravand e jonbewhá ye vawti/ raqsi rá payápei anjám dádan.//*

routine adj *ravand e hamiwegi, ruzváre. //*the routine procedure: *kár e/ kárhá ye ruzváre/ hamiwegi./* routine maintenance: *negahdári ye hamiwegi./ (xárdári) namáyewi piwepá oftáde.//*

routinely (adv) *hamiwegi, bádruzgáne; rizvárgáne; ruzváráne*

roux n (pl **roux**) *(dar áwpazi) ávite** [mixture] *ye rouqan va árd (baráye cáwni)*

rove v **1** (**a**) *(biwtar dar soxanvari) vel gawtan; parse zadan; ás budan (ZBP. C120 FM). //gozárewgari ás./ goruhhá ye qoldorán e javán* [hooligans] *ke dar xiyábánhá vel migardand.//.* (**b**) **rove about/ around (sth)** *invar-ánvar negaristan; cewm carándan.* **2** **have a roving eye** *cewmcarán budan; cewmcaráni kardan*

rover n *velgard [M. Moqaddam]; parsezan; ás (ZBP. C120)*

roving commission *baráye anjám e kárhá/ porsoju/ resándan e kálá, in su án su safar kardan.*

row[1] n **1** *raj, raje (ZBP. C4940); raste, "sad o bist sajjáde foru kardam- do raste..." (ZBP. L2333 AT); rade, dax (ZBP. C325). //yek raj/ raste ketáb, saráy, miz (baráye nevewtan)./ be raj istádan/ istáde budan./ yek raj kalam káwtan//.* **2** *raj (newim/ sandali); //do raj (newim/ sandali) e jelo/ jeloyi./ yek newim/ jáy e raj e jelo//.* **3** **in a row** *payápei; powt e sar e ham. //In sevvomin yekwanbe ye payápei ast ke (bárán) mibárad.)//*

row[2] v **1** *páru zadan. //Mitaváni páru bezani?/ Az in su be án su ye rud páru zadand.//.* **2** *páru zadan; bá qáyeq e páruyi bordan; //Páru zade ma rá be án su ye rud beresán.//.* **3** (**a**) *páru zadan. //dar návtázi ye áyande bá goruh e varzewi ye Záyanderud ávard* [match] *dáwte báyad páru bezanim.//.* (**b**) *(jozv e jáwován e qáyeq baráye ávard e návtázi) páruzan budan. //Páruzan e womáre ye 4 dar goruh e Záyande rud ast.//*

row n *(biwtar yekkáni) páruzani. //páruzani raftan* [go for a row]*; yek páruzani ye deráz va bestuhkonande* [a long and tiring row]*//*

row[3] n **1** *hayáhu, qouqá. //Bá in hayáhu/ qouqá cegune mitavánam ciz bexánam?/ Miwavad xáhew konam kamtar járojanjál koni/ konid?; qouqá kardan/ járojanjál kardan.//.* **2** *dádobidád. setize, begumagu.*

//Gománam begumaguyewán wode./ Setize ye peivasteyi ke dar báre ye ravew e/ camegi [policy] *ye warvin** [government] *dargir ast.//.* **3** *sarkuft; nekuhew. //Con dir ámadam/ dir kardam ma rá nekuhid.//*

row v, **row (with sb)** *bá kasi dádobidád kardan/ begumagu kardan/ setizidan. //Con sag o gorbe peivaste bá ham mijangand.; Sar e pul (bá kárfarmáyaw)* [employer] *dádobidád mikonad/ misetizad.//*

rowan n, **rowan tree** *deraxti az xáneváde ye gol e sorxiyán, be nám e dánewik e* Sorbus aucuparia *dar Ámriká* Sorbus americana

rowdily adv *bengarid be* "rowdy"

rowdiness, rowdyism n *dádo bidádgari; janjálgari; áwubgari, houcigari*

rowdy adj (**rowdier, rowdiest**) *(xárdári) bá dádobidád; janjáli; bá áwub. //yek goruh e noujaván e janjáli./ Án newast bá dádobidád/ áwub az ham gosixt.//*

rowdy n *(kohnewode, xárdári) dádobidádgar; janjáli; áwubgar; houci*

rowdyism *bázgardid be* "rowdiness"

rower n *páruzan. niz bengarid be* "oarsman"

rowing-boat, (US) **row-boat** *qáyeq e páruyi (na baráye návtázi)*

rowlock, (US) **oarlock** (n) *qofl e páru*

royal adj **1** *wáhi, wáhanwáhi; kiyáni, "wahanwáh Kasrá az u xire mánd -- basi áfarin e kiyáni bexánd." (ZBP. L3422 SF); xosraváni, "suy e násezáyán wavad táj o taxt -- tabah gardad in xosraváni deraxt." (ZBP. L4825 SF); wáháne. //didár e wáháne;/ xosraváni az Kánádá//.* **2** *wáhi, wáháne. //*the royal princesses: *wáhzáde xánumhá/ wáhzádegán//.* **3** *wáhanwáhi. //Niru ye havávi ye wáhanwáhi//.* **4** *wáháne.* **5 the royal "we"** *"má" harjá juri tarjome miwavad. //*"We've never liked Italy.", "Is that the royal "we"?, "I think Italy is great!"*./ "Hargez az Itáliá xowemán nayámade.", "Engár wepewtán Maniźe Xánum ast. Itáliyá xeili ham xub ast!"//*

royal n *az xánedán e wáh/ wáhi; wáhzáde*

royal blue *(dar Engelestán) ábi ye (sir e) wáhanwáhi*

royal Commission *(dar Engelestán) goruh e bázresi ye wáhanwáhi*

royal highness *válágohar, //sepás válágohar!"//*

royalist n *wáhparast*

royal jelly *máyexorák e (magas e angabin) keibánu; wireyi ke magashá ye kárgar tarávide va be Keybánu mixoránand*

royally adv *wáháne. //az má wáháne paziráyi kardand.//*

royalty n **1** *wáhi, wáhanwáhi; wáháne. //nazd e wáh/ xánedán e wáhanwáhi./ Maqázeyi ke xánedán e wáhanwáhi az án xarid mikonand.//.* **2** *az xánedán e wáh/ wáhanwáhi; kárhá ye wáh* [the duties of royalty]. **3** (**a**) *dastmozd e nevisande; bahre (ye cáp va paxw e ketáb ke be nevidsande pardázand).* (**b**) *bahrag* (bahreyi ke az naft yá kán be xodávand e zamin pardázand). //bahrag* e nafti* [oil royalties]*//*

rpm *kutáhwode baráye* "revolutions per minute" *dour dar pál*. //3000rpm = 3000 dour dar pál*//*

-rrhea = **-rrhoea** *(dar vážehá ye serewte) -woy* [besanjid bá "wekamwoy" <Gilaki]*

RSVP abbr *az Faránsavi, "Répondez s'il vous plaît", "Xáhewmand-ast pásox dahid.*

rub[1] v (**rubbed**, **rubbing**) **1 rub (sth) (with sth)** *málidan, basudan. //Agar xeili bemáli rang* [the paint] *varmiáyad.; Cáne ye xod rá andiwnák basud.; Jám* [glass] *rá bá párce málidan./ Dastánaw rá beham málid.//.* **2** (**a**) *málidan. //Wuwt** [lotion] *rá ru ye pust bemál.//.* (**b**) *málidan; basudan. //Kaf e dastaw rá be piwániyaw málid.//.* **3** (**a**) *pardáxtan; málidan. //Ruyeyi/ talani** [a surface]*, rá bá párce málidan tá hamvár gardad./ pákize/ xowk gardad.//.* (**b**) **rub sth in sth** *bá málidan ... kardan. //Az bas málidan walvár e xod rá gar kardan* [rub a bald patch in sth]//. **4 rub (on/ against sth)** *málidan. //Páwne ye kafwam páyam rá mizanad./ Carx be gelgir misáyad/ mimálad.//.* **5 rub sb's nose in it** *(anáyin/ xárdári) laqzewhá ye gozawte ye kasi yá ... rá be roxaw kewidan.* **rub salt into the wound/ sb's wounds** *ru ye zaxm e kasi namak páwidan.* **rub shoulders with sb** *sarokár dáwtan; bá kasi barxord dáwtan. //Dar káraw/ sar e kár hamiwe bá setáregán e sinemá sarokár dárad.//.* **rub sb up the wrong way** *(anáyin) ázordan; qáli rá várune ye xábaw járu zadan.* (**6**) **rub along** *(anáyin) bi dard e sar/ bi gereftári ye faráván sar kardan/ anjám dádan/ gozarándan.* **rub along with sb/ together** (infml) *(anáyin) báham sar kardan; báham gozarándan; dustáne báham zistan.* **rub (sb/ oneself/ sth) down** *málidan va pák o xowk kardan (asb rá/ xod rá/ kasi rá). //(bá houle/ bawgir) málidan, pák va xowk kardan./ Miyán e do dast bázi, bázikonán derang kardand tá tan e xod rá málide xowk konand.//.* **rub sth down** *bá málidan hamvár kardan. //Piw az razidan/ rang*

zadan divárhá rá sombáde málidan [rub down the walls]//. **rub sth in/ into sth** *bá málidan be xord e ... dádan. //wame** [cream] *rá xub bemál be xord e pustat beravad.//.* **rub it in** *peivaste ciz e nágovári rá be kasi yádávari kardan/ beyád e kasi ávardan. //Midánam ke laqzidam ammá digar niyázi nist ke peivaste yádávari koni.//.* **rub (sth) off (sth)** *bá málidan zodudan/ roftan/ pák kardan/ pák wodan. //Walvárat rá bemál tá gelaw pák/ zodude wavad* [Rub the mud off your...]*./ Ki/ ke womárháyi/ peikareháyi rá ke ru ye taxte siyáh nevewte/ kewide budam pák kard?; In lakkehá bá málidan nemiravad/ zodude nemiwavad.//.* **rub off (on/ onto sb)** *tane ye kasi be kasi xordan/ xorde budan. //Xoxá konad taneaw be tane ye barádaraw bexorad va kami wekibá gardad.//.* **rub sb out** *(zabán e kuce, dar Ámriká) kowtan.* **rub (sth) out** *bá medád pák-kon pák kardan. //Laqzewi/ womári/ naqwi/ nerangi* [figure, drawing] *rá bá medád pák-kon pák kardan./ Nemitavánam pákaw konam.//.* **rub sth up** *pardáxtan [bá málew].* **rub up against sb** *(anáyin) baxtaki kasi rá didan/ be kasi barxordan//*

rub[2] n **1** *málew, pardáxt. //Qáwoq-cangálhá rá xub bemál tá pák wavand.//.* **2** **the rub** *(kohne wode) gereftári. //Gereftári ci-st/ dar kojá-st?/ Gereftári (dar) haminjá-st*.[there's/ there lies the rub]*//*

rubber n **1** *lástik, angom (ZBP. C2491), //sim e /kabál e barqiyi ke duráye*yi* [insulated] *lástiki/ angomi dárad./ yek joft dastkew e lástiki/ angomi*; lástik e ráde*/ máwin.//.* **2** *dar Ámriká* **eraser** (**a**) *medád pákkon. //medádi ke tahaw/ saraw medád-pákkon dárad.//.* (**b**) *taxte-pákkon.* **3** *(anáyin, beviże dar Ámriká) guniyám** [condom] *[baráye piwgiri az ábestani].* **4** *gálow;cakme ye lástiki*

rubber[2] n *(dar bázi ye ganjafe* [playing cards]*) se dast bázi..., //bogzár se dast e digar bázi konim.* [Let's play another rubber]./ *Mitavánim do be ye bebarim [2-1 or 2 be hic/* 2 games to nil*]//*

rubberband (**elastic band,** (US) **elastic**) *kew. //yek baste/ daste ganjafe* [playing cards] *bá kew baste (gerdaw)//*

rubber goods *(soxan dar parde) guniyám** [condom]*; marzabzár [marz-] [baráye riwe bengarid be* "coitus aids"]

rubberize, rubberise (v) *ruye cizi rá/ rukew e lástiki kardan/ angomidan*. //párce ye rukewlástiki/ angomide*/ angomi*//*

rubber-neck v *(dar Ámriká- zabán e kuce- xárdári) konjkáváne ber zadan/ xire wodan*

rubber-neck n *kazsi ke (beviże jahángardi ke) bá konjkávi ber zanad/ xire wavad*

rubber plant *deraxti áráyewi be nám e dánewik e* Ficus elastica

rubber stamp **1** *mohr (lástiki/ angomi).* **2** *(pendárin) medád [besanjid bá "pas má medád-im!?"]; dast e xar [na "daste xar"]/ xiyár.*

rubber-stamp v *(biwtar xárdári) medád budan; xiyár budan*

rubbery adj *kewi, angomi, lástiki. //yek tekke guwt e lástiki; kabáb-kewi//*

rubbing n *(peikare/ aks) bargardán*

rubbish n **1** *áxál, áwqál, áwxál, xákrube. //áwqáli* [rubberman/ rubbermen; garbage-collector] *hanuz áwqálhá rá/ xákrube rá naborde.; yek tappe/ kume áxál//.* **2** *(biwtar be rixt e wegeft-váże) bonjol, yáve, jafang/ áwqál. //Ketábaw (sarásar) áwqál ast./ Jafang nagu!; Ánce miguyad sarásar yáve ast.//*

rubbish v *(zabán e kuce; dar Ostráliyá yá Engelestán) bá... con áwqál raftár kardan. //Xorde girán* [critics] *bá án celpard*/ film con áwqál barxord kardand.//*

rubble n *noxále; pársang/ xorde sang; páre ájor. //ráhi ke zirkáraw* [foundation] *noxále/ xordesang ast va ru ye án sáxte wode.; Terekná** [explosion] *án sáxrtemán rá pák virán/ ávár kard.//*

rubella n *(pezewki) sorxak e Álmáni*

rubicund adj *(baráye roxsár yá corde) sorx, golgun; sor (ZBP. C3581 FM). //guneha ye topoli va sorx/ golgun//*

ruble = rouble

rubric n *bá rang e qermez dorost nevewtan; nevewte ye (dorowt e) ráhnamá.*

1 (**a**): *farmán.* (**b**) 1: *farnám.* 2: *zir e fewár.* (**c**): *soxan e virástár*

2: *be soxani digar*

3: *áyin*

4: *ráhnamá*

ruby n **1** *yáqut, bahramán (ZBP. C2774 FM); yákand, "dar án botkade yáftand yákandi bud ke sangini ye án 10800 noxod bud..." (ZBP. L7470 DTH).* **2** *yáquti, qermez, yákandi*

ruby adj *yáquti, qermez e sir; con yákand. //labán e yáquti//*

ruby wedding *cehelomin sálgard e zanáwuyi; sálgard e yáqut/ yákand*

ruche n *turi ye cincin/ cindár (gerd e jáme yá ciz e digar)*

ruchend adj *turi, cindár. //pirhani bá ástini ke sarástinaw turi ye cindár/ cincin ast.//*

ruck[1] n **1** (**a**) *(dar Engelestán) (dar varzew) (dar goltapká** [Rugby]/ football*) wáx be wáx istádan va tup rá ru ye zamin nehádan//.* (**b**) *goruh e hardambil.* **2 the ruck** *mardom e kuce-xiyábán; ciz e piw e pá oftáde. //Xeili delaw mixást ke az goruh e mardom e hanjár birunámade* [to get out of the (common) ruck] *va sari tu sarhá ávarad.//*

ruck[2] n *cin o coruk (beviźe párce). //cin o corukhá ye raxtexáb/ jáme ye xáb* [bed cloths]/ *xábjáme rá hamvár gardánidan.//*

ruck v *coruk wodan. //wamad* [the sheets] *e bestaram coruk wode.//*

rucksack, knapsack, (US) **backpack** *kule powti*

ruckus n *(biwtar be rixt e yekáni) (anáyin, beviźe dar Ámriká) hayáhu, qouqá. //*cause a ruckus: *járojanjál/ hayáhu/ áwub/ qouqá kardan//*

ructions n *(anáyin) begumagu, dádobidád, setize, parxáw, peiqáre. //Agar kári ke behet/ be to miguyand nakoni dádobidád miwavad/ qouqá bepá miwavad.//*

rudder n **1** *xale [M. Moqaddam] (páre cub yá áhan e louládár ke baráye cap o rást rándan e kawti bekár ravad).* **2** *xale [dar powt e havápeimá]*

ruddily adv *bengarid be* "ruddy"

ruddiness n *bengarid be* "ruddy"

ruddy[1]adj (**ruddier**, **ruddiest**) **1** *(baráye roxsár) goli, golgun; raxw, "bebaxwáy bar man to ey dádbaxw -- ke az xun e del gawt roxsáre raxw." (ZBP. C4900 SF); goli. //gunehá ye goli//.* **3** *sor, sohr (ZBP. C354, C3581 FM)*

ruddy[2] adj *(dar Engelestán, zabán e kuce, soxan dar parde) nafride; nefrin wode; benafrin; kufti. //Kufti dári ce mikoni?; U kánáyi nafride ast* [He's a ruddy idiot.]*; Con xar kár mikonam.* [I work ruddy hard.]*//*

rude adj (**ruder, rudest**) **1** *ostáx, gostáx, bestár, dorowt raftár; dorowt, "hami bud hamváre bá man dorowt -- baráwoft o yekbáre benmud powt." (ZBP. L4671 SF). //Besyár gostáx/ dorowt-raftár/ dorowt ast.; Miyán e soxan e kasi davidan dorowti/ gostáxi ast.; Ce pásox e dorowti?//.* **2** *(soxan dar parde) (baráye soxan/ dástán) zewt; wuxiyi zewt.* **3** *sáde, xám, zomoxt, zomok (ZBP. C7012 FM). //abzárhá ye sangi ye sáde/ zomok//.* **4** *dorowt, harjá juri tarjome miwavad. //Bidár gawtan va rástihá ye dardnák e zendegi rá daryáftan./ Howdári dorowt/ dardnák, conán ke sahmgini ye nahád e kárewán rá daryáband.//.* **5 in rude health** *(beáyin yá soxanvari) tandorost va tuwmand* [páydár/ ostovár]*; tahmtan/ tahamtan; tanábádán*

rudely adv **1** *zewt, gostáxáne, dorowt. //dorowti namudan; gostáxi kardan.//.* **2** *sáde, zomoxt, zomok, xám. //jangabzárhá ye/ senáhhá* ye sáde/ zomoxt/ zomok* [rudely fashioned weapons]*.//.* **3** *nágahán, betondi. //Az jiq o faryád nágahán az xáb paridan* [rudely awakened]*.//*

rudeness n *dorowti, zomoxti, kolofti, gostáxi, bestári; bestáxi; zewti, piwáni, "Rastam man az xouf o rajá -- ewq az kojá, warm az kojá; ey xák bar warm o hayá -- hengám e piwánist in!" (ZBP. C5919 FM, Moulavi); tondi, "Bedin tondi az man mayázár biw 0- ke del baste budam be bázár e xiw." (ZBP. L6317 SF); "Forudaw conin pásox ávard báz -- ke tondi nadidi to, tondi masáz" (ZBP. L6001 SF)*

rudiment n **1 rudiments** (pl); **rudiments (of sth)** (**a**) *bonyád. //bonyádhá ye hirbáni* [economy] *rá xub farágereftan./ áqáz, javáne;; Ruy e áqázhá ye/ javáne ye andiweyi nou kár kardan.//.* **2** *cuze* [<Kordi]. //Cuze* ye dom.//*

rudimentary adj **1** *cuze* [<Kordi]. //Barxi gunehá ye sag tanhá cuze*yi az dom dárand.//.* **2** *(xárdári) áqázin; harjá juri tarjome miwavad. //Dánew e man az cehrwenási/ fizik* [physics] *besyár andak/ xármáye ast.//*

rue[1] n *sodáb [M. Moqaddam]; sudáb [(ZBP. C1856, MK) <Pahlavi]; be nám e dánewik e* Ruta graveolens

rue[2] v (pres. p. **rueing** or **ruing,** pt, pp **rued**) *(kohnewode yá beáyin) pawimán budan; pawim budan; deriq xordan; afsus xordan. //Yek ruzi afsus xáhi xord/ pawimán miwavi./ Az ruzi ke be ártew peivast/ ártewi wod afsus mixorad (ke cerá conin kári kard!)//*

rueful adj *pawimán; pawim. //labxandi az ruy e pawimáni//*

ruefully adv *bengarid be* "rueful"

ruefulness n *pawimáni, pawimi; armán (ABP. C108 FM); deriq; afsus; nafriq, "va nafrin va nafriq iwán rá ke káfer wodand..." (ZBP. C6778, FM, Kawfolasrár)*

ruff[1] n **1** *touq.* **2** *(dar jámehá ye sade ye wánzdahom, dar farangestán) yaqe ye turi ye cindár va pahn*

ruff[2] v *(dar bázi ye ganjafe) (barg/ xál e) bezur/ barande*

ruff[3] n *(parande) ábcelik, be nám e dánewik e* Philomachus pugnax *(ZBP. C5691)*

ruffian n *qoldor/ gardan koloft. //yek mowt* [a gang of] *qoldor/ gardan koloft//*

ruffle v **1** **ruffle sth (up)** *áwoftan; beham zadan; puw dádan; pof kardan. //nasimi ke ruy e daryáce rá miyáwubad.; Muháyam rá beham nazan, táze wáneaw kardeam.; Parande parháyaw rá puw dád/ pof kard.//.* **2** *áwoftan. //Susan az porsewhá ye bihude tond baráwofte miwavad.//.* **3** **ruffle sb's feathers** *(anáyin) kasi rá ázordan*

ruffle n *yaqe ye/ sarástin e cindár va pof karde*

rag n **1** *qálice, wádvard (ZBP. L676 FM); gurdin (ZBP. C1332 FM); //qálice ye piwboxári* [a hearth-rug]*//.* **2** *jol. //jol e ráh/ safar//*

rugby n *(niz* rugby football*) goltapká*; xartapká* [gol-, xar-, hardo be maini ye "gerán", az riwe ye Avestáyi ye "garu-" va "grána" (Pársi ye Bástán) + tapká* [<Ámoli, guyew e Mázandaráni]. //tup e/ báwgáh e/ ávard e/ bázigar e goltapká*/ xartapká*//*

Rugby League *goltapká* ye/ xartapká* ye piwegáni* [professional] *dárá ye 13 bázikon*

Rugby Union *goltapká* ye/ xartapká* ye kámgarán** [amateur] *bá 15 bázigar*

rugged adj **1** *sangeláx, náhamvár, dorowt. //karáneyi* [coastline] *sangeláxi/ náhamvár./* rugged country: *bum e/ sarzamin e pastoboland/ sangeláxi/ náhamvár.//.* **2** *(beviże be rixt e pasandide) setorg, dorowt; tahmtan. //bázigari tahmtan; rádeyi*/ máwini saxtján/ xarzur./ roxsári dorowt;* rugged features: *dorowt cord/ corde//.* **3** *dorowtxu; dożxu; doż-, //xodpasandi dorowtxuy* [a rugged individualist]*./ dorowt raftári; dożáhangi; dożravewi; dożraftári.//*

ruggedly adv *bengarid be* "rugged"

ruggedness n *bengarid be* "rugged

rugger *(anáyin- beviże dar Engelestán) goltapká*; xartapká**

ruin n **1** *tabáhi, viráni, nábudi. //wahri ke az jang be viránegi kewide wode.; Án ágáhi hame ye omidhá ye má rá bar bád dád.//.* **2** (**a**) *nábudi, tabáhi. //Bá nábudi ruberu bud; az kewidan/ xordan/ zadan e dáruhá ye xeradpuw* [narcotics] *be tabáhi kewide wode.//.* (**b**) *//Mengiyágari/ qomárbázi máye ye tabáhiyaw gawt./ be xák e siyáhaw newánd.//.* **3** *tabáhi, viráni, nábudi. //Án káx viráne gawte.//.* **4** *viráne. //Án ábe* [abbey] *aknun viráneyi ast./ viránehá ye Taxt e Jamwid.//.* **5** **in ruins** *tabáh, virán, nábud; zirozebar. //Zendegi ye piwegániyaw be tabáhi kewide./ Án zaminlarze/ zaminlarzeyi sarásar e wahr rá zirozebar/ viráne gardánid.//*

ruin v **1** *barcidan, "iwán rá zahre ye sohbat kei budi ke be yek sá'at kamtar fouji az lawkar e má iwán rá barcidi." (ZBP. L602 TBH); be ziyán ámadan/ ávardan, "bedánestim ke besyár dusti ye páydár va mavaddat e qarár gerefte az badguyi va do ruy va do zabán, be ziyán ámade ast." (ZBP. L1746 DB). be/ bar bád dádan/ wodan, "ze dehqán nežád ic mardom mabád -- ke xire dahad xiwtan rá be bád." (ZBP. L3263 SF); "deriq in sar o táj o in mehr o dád -- ke xáhad wod in taxt e wáhi be bád." (ZBP. L4953 SF); az páy darávardan, "agar ruzgáraw daráradi ze páy..." (ZBP. L3686 GS); páymál kardan, "basá nám e niku ye panjáh sál- ke yek nám e zewtaw konad páymál." (ZBP. L3846 GS); zirozebar kardan, "sepah rá bekardand zirozebar -- be tir o be żubine tiq o tabar." (ZBP. L4617 SF); zirozebar wodan; xire wodan; "ke baxt e Ajam az Arab tire wod -- hame farre Sásániyán xire wod." (ZBP. L4620 SF); powt e... rá wekastan, "negar tá to divár e u nafgani -- del o powt e Iránián nawkani." (ZBP. L4835 SF); gowoftan, "boride bád band az ján e Wahru -- gowofte bád xán o mán e Viru." (ZBP. L7740, Vis o Rámin). tabáh sáxtan; virán kardan. //Bá farviw* [negligence/ carelessness] *áyande ye xiw rá tabáh sáxt./ Tufán anbis rá be ziyán ávard* [ruined the crops]*; Xákestarnewin wode/ be xák e siyáh newaste./ sáxtemáni viráne//.* **2** *virán/ tabáh kardan; xaráb kardan; ridan. //Án ábxust/ jazire rá jahángardán tabáh kardeand.; bárán gorgor mibárid, pirhanam ride wod.; Womá dárid baccehá rá xaráb mikonid.//*

ruination n *nábudi, tabáhi, viráni, xarábi, "Newinad bedu-dar, nagardad xaráb -- ze bárán o az tábew e áftáb." (ZBP. L4786 SF). //Yaxbandán e dir-ras* [late frost] *báq rá tabáh mikonad./ To zendegi ye ma rá tabáh kardi/ ridi!//*

ruined adj *tabáh, nefle, virán, nábud, ávár (ZBP. C8 FM); nefle; xaráb, "newinad bedudar nagardad xaráb -- ze bárán o az tábew e áftáb." (ZBP. L4768 SF)*

ruinous adj *máye ye viráni/ tabáhi/ nábudi/ xarábi. //haxine* [expenditure] *ye xánexarábkon./ (bewuxi) bahá ye xorák dar án sofrexáne ádam rá xánexaráb mikonad.//*

ruinously adv *//xoráki, yumuyi** [a coat], *sofrexáneyi bas gerán va xánexarábkon.//*

rule n **1** (**a**) *sámán, "har yeki rá sámáni ast ke agar to rasm o sámán e in nadáni, agarce ostád báwi..." (ZBP. L6800 QN); "yek zabán agar az ruy e sámán va bexradáne báwad besyár ásán gardad." (ZBP. L3131, NKZZF); "nadánad kasi ráh o sámán e uy -- na peidá bovad dard o darmán e uy." (ZBP. L6264 SF); áyin, "inán báyasti áyin e kohne ye mostoufigari rá ke az qarnhá dar Irán barpá bud barandázand va bejáy e án edáre ye máliye ye pahnávari be áyin e Orupá va Ámriká barpá konand." (ZBP. L3106 TMK). //sámán/ áyin in ast ke hamiwe báyad yek tan kewik báwad.//.* (**b**) *áyin e bázi; sámán o áyin; áyin o baz (ZBP. C5367 FM); ráh o áyin, "parastandegán rá conin goft wáh -- ke Golnár con ráh o áyin negáh; nadárad, nayáyad be bálin e man -- ke dánad bedin dástán din e man." (ZBP. L5797 SF).* **2** *(biwtar be rixt e yekáni) nahád, "ey nafs hamin qá'ede va nahád bar dast gir va ferib e nafs e qaddár rá mapazir." (ZBP. L1683 DB); hanjár (ZBP. C694 FM); hand (ZBP. C693 FM). //Hand e/ hanjár e man in ast ke har ruz tasu* [o'clock] *ye haft barxizam.; Baráye xod handi/ hanjári dárad ke hargez pul vám nagirad./ Baráye xod handi/ hanjári dárad ke har ruz yek dáne sib bexorad./ Injá zemestán e sard kam piwmiáyad.//.* **3** *farmánraváyi, wahriyári, sálári. //dádsálári* [the rule of the law]; *mahine-sálári* [majority rule]; *sepahsálári* [military rule]; *Kewvari ke piwtar zir e farmánraváyi ye Faránse bude; harjomarj* [mob rule]//. **4** *xatkew; pamgál (ZBP. C5860 FM).* **5** *rástá, xat e rást.* **6** **as a (general) rule** *biwtar, dar biwtar e bárehá. //biwtar e ruzhá tasu* [o'clock] *ye wew xáne hastam.//.* **a rule of thumb** *sarangowti. //Sarangowti yek ráh e ásán baráye poxtan e morq/ juje án ast ke baráye har nimkilo bist pál** [minute] *bepazi.//.* **rule(s) of the road** *áyin e ráh va ránandegi.* **work to rule** *(dar kárxánehá va sátvunhá** [industry]*) be áyin-náme casbidan va kond kár kardan baráye peikár/ peiqáre* [as a protest]

rule v **1** *wahriyár e... budan; farmán rándan; farmánraváyi kardan. //ruzgári wahriyár e kewvar e pahnávari bud* [a vast empire]*./ Rezá Wáh bist sál bar Irán farmánraváyi kard/ farmán ránd.//.* **2** *cire wodan/ budan bar. //Nagozár sahew* [emotion] *bar to cire gardad/ nagozár wuridedel gardi./ Afsár e xerad rá be dast e del sepord* [let heart rule the head]*.//.* **3** *vacar dádan; dastur dádan; farmudan. //Be sud e piwmár* [plaintiff] *vacar dádan./ Farwin** [the chairman] *farmud ke án dástán* [question] *az dastur birun ast* [out of the order]*./ Dádgáh vacar dád ke án kár bidád/ adádmand* ast.//.* **4** *//bá xatkew/ pagmál* xatti/ rástáyi kewidan./ Káqaz e xatdár* [ruled paper] *mixáhi yá káqaz e sáde/ bixat* [plain]*?//.* **5** **rule the roost** *sardaste/ rahbar budan;* **rule (sb/ sth) with a rod of iron/ with an iron hand** *bá mowt e áhanin/ bátiq/wamwir farmán rándan; "Tá nabáwad cub e tar, farmán nabarad gáv o xar" [dastán].* **6** **rule sth off (from sth)** *gerd e cizi xat kewidan; bá xat/ rástá cizi rá az ... jodá kardan. //Peikarehá rá az nask* [text] *bá xat/ rástá jodá kardan; gerd e peikarehá xat/ rástá kewide ánhá rá az nask* [text] *jodá kardan.//.* **rule sb/ sth out (as sth)** *nádorost womordam; birun rándan. //Án waváyi* [possibility] *rá nemitaván pák nádorost dánest/ nemitaván án ... rá nádide gereft./ U rá baráye námzadi wáyeste nadánestand.//*

ruler n **1** *wahriyár, xadiv, wáh, wir, wur, wár, "Bámiyán" rá "wir e Bámiyán", va wáh ... gofteand." (ZBP. L4562 FM).* **2** *xatkew, pagmal/ pegmál**

ruling adj *cire, farmánravá; sarrewtedár. //raste ye/ kumal** [party] *e/ daste ye farmánravá/ sarrewtedár* [the rulling class, etc]*./ jáhju* [ambitious] *va wifte ye farmánraváyi bud* [ruling passion]*./ Goruh e gozin* [the committee]*/ karád kei vacar midahad* [give/ make a ruling]*//*

rum[1] n *báde ye neiwekar.* **2** *(dar Ámriká) báde; mey*

rum[2] adj (**rummer, rummest**) *(kohne wode- dar Engelestán) wegerf. //Ádam e wegerfi ast.* [a rum character]*//*

rumba n *(musiqi) vawt e/ raqs e/ páykubi ye Rombá. //Rombá raqsidan/ vawtan/ páykuftan//*

rumble[1] v **1** *qoridan; qoronbidan. //qorrew e tondar dar durdast; Candán gorosneam ke wekamam qároqur mikonad.//.* **2** *raftan va qorridan; qorrán raftan; qorrewkonán raftan. //kárvánhá ye barqi* [trams] *ke qorrán dar xiyábánhá miravand.//*

rumble n **1** *qorrow, qou/ qau; qiv; qev. //qorrew e kushá//.* **2** *(zabán e kuce, dar Ámriká) dargiri/ zadoxord e xiyábáni ye goruhhá ye tabahkár*

rumble[2] v *(zabán e kuce- dar Engelestán) bu bordan; daryáftan. //Bed-u/ be u badgomán-am, gomán mikoni az ánce mixáhim bekonim bu borde?//*

rumbustious, (US) **rumbunctious** adj *por juwoxoruw*

ruminant n, adj *nowxár konande*

ruminate v **1** *źarf andiwidan. //darbáre ye ruydádhá ye táze źarf andiwidan.//.* **2** *nowxár kardan*
rumination n *nowxár*
ruminative adj *andiwnák (budan)*
ruminatively adv *andiwnák. //Andiwnák az panjere be birun xire gawtan.//*
rummage v, **rummage (among/ in/ through sth) (for sth)** *ziroru kardan va jostan. //Pei ye jurábi kewouyi rá ziroru kardan/ behamrixtan./ tábuk* [the attic] *rá pei ye cizi ziroru/ jostoju kardan.//*
rummage n *ziroru kardan/ behamrixtan. //*have a good rummage around: *xub hamejá rá ziroru kardan/ behamrixtan/ jostoju kardan//*
rummage sale = jumble sale (jumble)
rummy n *(bázi ye ganjafe) bázi ye rámi*
rumour, (US) **rumor** n *cokák (ZBP. L2244 FM); Áváz; "ferestáde ye wáh cun bázgawt -- hame wahr e Mokrán poráváze gawt." (ZBP. L6464 SF); "ke Faqfur e cin bá vey anbáz gawt -- Hame ruy e kewvar poráváze gawt." (ZBP. L6452 SF); áváze, "va cun áváze ávardand ke mosalmánán bá káferán jang mikonand...." (ZBP. L7390 SR); cou, "conán ke dar miyán e mardom hamin gune cou oftád va rafte-rafte be Xosro malek niz resid..." (ZBP. L7477 DTH); damdame, "az vey jodá wodand va damdame dar jahán oftád ki Jamwid da'vi ye xodáyi mikonad...." (ZBP. L7882 FEB); ágáhi (parákandan) (ZBP. L3084 TMK); //Áváze oftáde/ cou oftáde ke u rá (az kár) birun rándeand.* [Rumor has it that...]*./ Ávázeyi oftáde ke/ dar dahánhá oftáde ke án do dálá*/ bongáh mixáhand behambepeivandand./ Ávázeyi wanideam ke mixáhad beravad.//*
rumoured, (US) **rumored** adj *áváze oftáde; ágáhi; cou; damdame. //Miguyand ke án saráy rá devisthezár dolár xaridand./ Cou oftáde/ ágáhi parákande gawte/ áváze oftáde ke mixáhad az kár kenáre juyad.//*
rumpa (n) **1** (**a**) *kun e/ guwt va kun e jánevarán; kun e morq va parandegán.* (**b**) *kun; kapal/ kafal; sorun, sorein; powtgáh.* **2** *(niz* rump steak*) guwt e rán (e gáv) e kabábi; kun, pasmánde. //Pas az gozinew az án kumal** [party] *cizi báznamánd e/ saraw rafte kunaw mánde.//*
rumple v *coruk kardan, źulidan, guridan (ZBP. C1314 FM). //Jáme ye xod rá coruk kardan; mu ye xod rá źulidan//*
rumpus n *(biwtar yekáni) áwub, hayáhu, qouqá, hengáme. //*kick up/ make/ cause/ create a rumpus: *hengámeyi bepá kardan//*
rumpus room *(dar Ámriká, kohne wode) otáq e bázi*
run v (**running**; pt **ran**; pp **run**) **1** *davidan, gorixtan; dar-raftan; danidan, "pas andar newándaw co máh e damán -- barámad ze já bár e ziraw danán." (ZBP. L6048 SF). //Con gewaw/ delaw bimár ast nemitavánad tond bedavad./ Mitaváni tond bedavi?; Hengámi ke/ hamin ke didand tapánce dárad bázgawte gorixtand/ davidand./ Daván-daván be didáremán ámad.; Baráye residan be masráde*/ otobus nágozir davidam./ Az saráy birun david tá bebinad ce wode/ ce ruydáde.; Hamin ke residim/ sarokalleyemán peidá wod pesarán darraftand.; Kodám mard/ ke/ ki baráye noxostin bár yek mil rá dar kamtar az cahár pál** [minute] *david?//.* **2** *(dar tapkáye** [cricket]*) miyán e darvázehá takidan/ davidan; //Yek bár miyán e darvázehá tond takidan; Kodangzanán** [the batsmen] *dobár miyán e darvázehá takidand.//.* **3** (**a**) *davidan [baráye varzew]. //Womá hic varzide nistid* [unfit], *báyad (varzew karde) har ruz bedavi.; Dánewkade ke miraft midavid/ varzewaw do/ davidan bud.//.* (**b**) **run (in sth)** *davidan; dar takrobáyi* [race] *hanbázi kardan; tak ávardan, "be gerdámadan con soturán wavand -- tak árand o bar sán e gurán wavand." (ZBP. L5763 SF). //Ebráhim emwab dar takrobáyi ye 1500 metr midavad./ yek mil davidan/ tak ávardan./ Kávus xeili xub tak ávarde newán e zar rá bord.//.* (**c**) *davándan; tázándan/ táxtan (asb rá dar hamávard* [tournament]*). //Do asb rá dar* Derby *tázándan//.* (**d**) *(beviźe berixt e náwenáxte) (baráye takrobáyi) anjám wodan; bargozár wodan.* **4** *wetáftan; davidan; parse zadan. //Baráye (vám) gereftan e kami wekar be saráy e hamsáye davidan./ Emruz bámdád, baráye xarid e cewm-rouwani ye Krismas/ zádruz e Mehr/ Masih sarásar e wahr rá zir e pá gozáwteam/ parse zadeam.//.* **5** *ráh raftan. //kárván dudi ru ye ráh áhan ráh; miravad./ Surtme ru ye barf e fosorde* [frozen snow] *xub ráh miravad.//.* **6** *(baráye kawti va jáwován) raftan; harjá juri tarjome miwavad. //Baráye sázobarg be bandar raftim* [We ran into port for supplies]*.//.* **7** (**a**) *(baráye masráde*/ otobus, ganj, kárván dudi) raftan; raftan o ámadan; kár kardan. //Masráde*há har nim tasu* [hour] *be Wemirán miravand./ Kárvándudi ruz e Krismas/ zádruz e Mehr/ Masih kár nemikonad./ Miyán e Tehrán va Mawad/ Mawhad kárvándudi faráván raftoámad mikonad.//.* (**b**) *gozáwtan; ráh andáxtan. //Diván e tarábari ye Landan hengámi ke mardom faráván ámadowod mikonand kárván dudihá ye fozuni migozárad/ ráh miyandázad.//.* **8** *rándan; raftan; resándan.*

//Ruz e qawangi ast bogzár rânde be karáne ye daryá beravim./ Miwavad womá rá be istgáh beresánam?//. **9** (**a**) *raftan. //Ráde ye bárkew* [truck] *saráziri az dast birun wode, tond páyin raft.; Ráde*/ máwin az ráh birun rafte dar kande* [ditch] *oftád.; Tup qaltide be marz e meidán raft* [boundary]*./ Pirhan e nou ye dustaw rá xordegiráne varandáz kard.; Powtaw larzid.* [fear ran through his; ...shuddered]*//.* (**b**) *rándan; harjá juri tarjome miwavad. //Wuride angowtánaw rá lá ye muháyaw kard./ Sabok angowtán e xod rá ru ye angowtihá ye piáno kewid./ Barg e (ketáb/ náme) rá varandáz kard* [ran over the page]*//.* **10** *qácáqi ávardan; qácáq kardan/ ávardan. //Piwtar(há) az marz jangabzár/ senáh* qácáq mikard./ Kálá ye qácáq/ nuwábehá ye meimand e qácáq be kewvar ávardan.//.* **11** *(baráye máhi ye ázád* [salmon]*) goruhi az daryá be rud ámade sarbálá raftan. //Máhihá ye ázád goruhi az daryá be rud ámadeand.//.* **12** *ruyidan; gereftan. //picak* [ivy] *ruyedivárhá ye kolbe ruyid.//.* **13** *budan; harjá juri tarjome miwavad. //Capari* [a fence] *gerdágerd e kewtzár kewide wode bud./ Án ráh hamro ye ráh áhan ast.* [run parallel to]*./ Dáqi bar gune ye capaw bud.//.* **14** **run (for...)** *harjá juri tarjome miwavad. //Án namáyewnáme rá dar* Broadway *wew máh e ázegár namáyew dádand. Án namáyew wew máh e ázegár dar* Broadway *ruy e faxan* [stage] *bud./ Peikár e gozinew* [election campaigns] *dar Engelestán se hafte barpá bud.//.* **15** *dáwtan, mándan. //Az keráye ye xáneam tanhá yek sál báz mánde.//.* **16** *budan; harjá juri tarjome miwavad. //Dástán conin ast ke wouharaw rá zahr dáde./ farnám e ruznáme* [the newpaper headline ran thus]*," tirandázi dah tan rá kowt."//.* **17** (**a**) *(baráye ábgunehá) raván budan/ wodan; rixtan. //Sepid rud be daryá ye Xezer mirizad./ Awk bar guneháyaw sarázir gawt./ Áb kaf e ábrizgáh rá farágerefte bud.//.* (**b**) *raván sáxtan; rixtan. //áb e dáq dar jám/ káse rixt./ Wir e áb e dáq rá báz kardan.; Mitaváni baráyam áb e dáq berizi xodam rá bewuyam?//.* (**c**) *bázgozáwtan; harjá juri tarjome miwavad. //Ke/ ki wir e áb rá báz gozáwt?/ Áb e damáqat dárad miáyad./ Dud cewmánam rá awk miyandázad.* [The smoke makes my eyes run.]*//.* (**d**) **run with sth** *(be zamánhá ye hamáregi baste nemiwavad.) por az... budan; //Pas az kowtár xun dar xiyábánhá raván bud./ Xi/ xv́i* [sweat] *az roxsáraw sarázir bud.//.* **18** *(baráye rang e jáme) davidan/ davándan. //Dáman e nouyat rá ke wostam rang davánd.//.* **19** *godáxtan; áb wodan. //Havá/ dáq bud ke kare áb wod./ Mum rafte rafte áb wod.//.* **20** *(baráye daryá, avarkár** [tide], *rud) bálá ámadan va tond raván budan. //avarkár** [tide] *tond bálá miyámad/ páyin miraft.//.* **21** *gawtan; wodan. //Wir rá ke báz kardam áb sard wod.; Be xowksáli rud xowk gawt.; Sázobarg* [supplies] *dárad tah mikewad.; Dáram kampul miwavam/ pul kam ávardam.//.* **22** *gardándan. //Mehmánsaráyi/ maqázeyi/ ámuzewgáh e zabáni rá gardándan./ Hic ráhorasm e kámyáb gawtan dar dádosetad rá nemidánad.; Behtar ast ke baráye zendegi ye man dasturi nadahi!//.* **23** *sázmán dádan; gozáwtan. //Dánewkade dourehá ye tábestáni baráye bigánegáni ke zabán e Engelisi farámigirand migozárad/ barpá mikonad.//.* **24** *kár kardan; (be) kár andáxtan. //Ráde* ye/ máwin e nou-at engár xub kár mikonad.; Tákonun zendegi ye árámi dáwte./ Miwavad dami ás* [engine] *rá ráh biyandázi?; Riwtaráw e barqiyam rá mitavánam bá barq e wahr rouwan konam.//.* **25** *dáwtan. //Bá in dastmozd nemitavánam ráde* bexaram* [I cannot afford to run a car on my salary.]*; Xaridan va negahdári ye docarxe arzán ast* [A bike is cheap to run.]*//.* **26** **run (for sb/ sth); run (in sth)** *(beviże dar Ámriká) námzad e gozinew budan. //*Reagan *dar sál e 1980 baráye bár e dovvom námzad e farbodi** [presidency] *gawt.//.* **27** *námzad kardan. //Kumal* e ázádixáh* [the Libeal Party] *cand tan rá baráye gozinew e hamegáni námzad karde ast?//.* **28** *(dar ruznáme yá máhnáme) cáp kardan. //Ruznáme ye Keifar, yek dast goftár darbáre ye hirbáni* [economy] *ye kewvarhá ye jahán e sevvom cáp kard.//.* **29** *(beviże dar Ámriká) baráye jáme ye báftani) darraftan. //Juráb e náyloni gáhi darmiravad.//.* **30** *(beviże be zamánhá ye hamáregi baste miwavad.) (baráye ruydádhá/ kárván dudi) behengám rox dádan/ residan. //Kárvándudihá hame yek tasu* [hour] *dir miresand/ derang dárand./ Emwab barnámehá cand pál** [minute] *dirtar anjám miwavad/ derang dárad.//.* **31** **come running** *bá sar ámadan; sar az pá nawnáxtan; bá sar davidan, "Az to be yek ewáre- az má be sar davidan.". //Agar baráye komaki/ kári ke baccehá mikonand behewán pádáw dahi bá sar miáyand.//.* **32** **run for it** *gorixtan; dak wodan; darraftan. //Bogriz- tapánce dárad!/ [Baráye digar vacanháyi** [phrase] *ke váże ye* "run" *rá dar bar dárand be námváżehá va setáyhá* ye hamráh e ánhá bengarid. Baráye nemune:* run/ take its course [*baráye nemune dar in vacan bengarid be* "course"*./ yá baráye in nemune:* "run riot" *bengarid be* "riot"*]//.* **33** **run across sb/ sth** *(baxtaki) be kasi barxordan. //Hafte ye piw baxtaki dar Berlin be dust e dirineam Afsáne barxordam.//.* **run after sb** (**a**) *donbál kardan; pei ye ... gozáwtan. //Sage pei ye xarguwi gozáwte bud/ xarguwi rá donbál mikard.//.* (**b**) *(anáyin/ beviże baráye zanán yá doxtarán) donbál e kasi / mardi davidan va xáhán e dust wodan yá xoftoxiz bá u budan. //Har mard e tudelboroyi rá ke mibinad donbálaw migozárad tá bá u dust wavad yá be bestar beravad.//.* **run along** *(anáyin) (be rixt e farmáyew beviże baráye kudakán bekár miravad.) dak wodan; raftan. //Baccehá aknun beravid/ dak wavid, kár dáram!//.* **run at sb** *(baráye ámárhá va womárhá*) ...budan.*

//Nerx e káhew e arzew e/ bád kardan e pul 25 dar sad ast./ Nerx e bahre az har zamáni bálátar ast/ rafte.//. **run away (from sb/ ...)** *gorixtan; darraftan; dak wodan; jim wodan. //Dar naro!, báyad pandi be man bedahi!; Dar sizdahsálegi az xáneaw gorixt.//.* **run away from sth** *darraftan; gálidan; powt bargáwtan; powt dádan, "yáraw az kawti bedarámad tá powti konad, hamconin dorowti did va powt bedád." (ZBP. L3613 GS). //Az sán* [situation] *e dowvári gorixtan./ Dast zadanaw be xodkowi kuwewi baráye goriz az rásti* [reality] *bud.//.* **run away with one** *(of a feeling) bar ... cire gawtgan. //Nagozár az kure darravi./ Pendár* [imagination] *bar u cire miwavad./ Xod rá dar pendár gom mikonad.* [imagination tends to run away with her]*//.* **run away with sb (together)/ run away (together); run off wtih sb; run off together** *xáne ye/ wuy e xod rá rahá kardan, va bá mul e xiw gorixtan. //Xáne ye/ wuy e xiw rá rahá karde bá kixáyaw* [boss] *gorixt.//.* **run away with sth** (**a**) *zadan; dozdidan va bordan. //piwtaxtedár* [cashier] *bá darámad e ruz darraft/ bá pul e darámad e ruz gorixt.//.* (**b**) *por xordan. //Ráde* ye/ máwin e nouyam rásti benzin xore dárad.//.* (**c**) *be ásáni bordan. //Gord án ávard* [match] *rá be ásáni bord.//.* **run back** *(celpardeyi*/ filmi; navári/ diski rá) pas picidan; bázpicidan.* **un back over sth** *báz barresi kardan. //Ravand e kár rá báz barresi konam.* [run back over a procedure]*.//.* **run (sth) down** (**a**) *az kár oftádan; tah kewidan; bepáyán resándan. //Amávand* e/ bátri ye rádeam*/ máwinam tah kewide, báyad dobáre poraw konam./ Agar ceráqhá ye bozorg e jelo ye rádeat*/ máwinat rá rouwan bogzári amávandat*/ bátriyat zud tah mikewad.//.* (**b**) *kástan; ru be kásti nehádan. //az kár oftádan/ andáxtan./ Sálhá-st ke kárxáneját e Engelestán be kásti garáyide./ kárxánehá ye puládsázi ye in bum* [local] *dárad az kár miyoftad va guyá tá se sál e digar baste wavad./ Án dálá*/ bongáh dárad az womár e kármandán e baxw e foruw mikáhad.//.* **run sb/ sth down** (**a**) *(baráye ráde*/ máwin yá ránande ye án) zir kardan; be... zadan va andáxtan; (baráye kawti) be ... xordan. //(rahgozar e) piyádeyi rá zir kardan; Náv dar tármiq* [fog] *be qáyeq e máhigiri zad/ xord./ Rádeyi*/ máwini bárkew docarxesavár rá zirkard/ gereft.//.* (**b**) *bad xorde gereftan. //Hamiwe az áwpazi ye zanaw xorde migirad.; Hamiwe jelo ye mardom farzandán e xod rá sarkuft mizanad.//.* (**c**) *kasi yá cizi rá pas az jostoju ye derázáhang/ faráván yáftan.; //Saranjám pas az jostoju ye faráván án ketáb rá dar deź e nepewt* [library] *e dánewgáh yáftam.; Pas az jostoju ye faráván án rifte* [the criminal] *rá dar biweyi nazdik e xáneaw yáftand.//.* **run sb in** *(anáyin) dastgir kardan va be kalántari/ be dast e pásbán sepordan. //Baráye badmasti kardan dastgir gawte.* [He was run in for...] *be kalántariyaw sepordand.//.* **run sth in** *(ráde* ye/ máwin e nouyi) rá áb-bandi kardan. //Tá rádeat rá ábbandi nakardeyi án rá tond narán.//.* **run into sb** *baxtaki kasi rá didan/ be kasi barxordan. //Agar gofti emruz ke/ ki rá didam?; Emruz bámdád dar bázárce be yeki az dustán e dabestáni ye dirineam barxordam.//.* **run into sth** (**a**) *(dar ráh) docár e... wodan; be... barxordan. //Dorost birun e Káwán be páreyi tármiq* [thick fog] *barxordim.//.* (**b**) *docár e ... wodan; gereftár wodan; be ... barxordan. //Án barnáme docár e gereftárihá ye puli migardad./ Docár e vám/ bedehi/ bim gawtan/ gardidan; gereftár wodan.//.* (**c**) *(rixt e náwenáxte nadárad) be... residan. //Darámadaw az sad hezár dolár biwtar ast* [her income runs into...]*; Vápasin matalaw* [novel]*, dar sál e noxost se bár cáp wod.//.* **run (sth) into sb/ sth** *zadan/ xordan be.., .//Masráde*/ otobus az dast birun wode be jelo ye maqáze xord/ zad./ Pas-pas ke miraft (bá ráde*/ máwin) zad be deraxt.//.* **run (sth) off** *(baráye ábgunehá) rixtan. //Cerá pas az garmábe hicgáh ábaw rá birun nemirisi?//.* **run sth off** *anjám wodan e ávardi* [a contest]*. //Hamávardhá* [contest] ye *áqázin e takrobáyi* [race] *ye 200 metr fardá anjám miwavad./ zadan; gereftan* [copy, reproduce]*./ Miwavad az dastur e newast* [agenda] *baráyam dah pácin** [copy] *begiri?//.* **run off with sb; run off (together)** = run away with sb. **run off with sth** *zadan/ dozdidan va bordan, "do nafar dozd xari dozdidand- sar e taqsim beham jangidand; án do budand co garm e zadoxord- dozd e sevvom xarewán rá zadobord." //ganjvar* [treasurer] *pul e báwgáh* [club] *rá zadobord/ zadoraft.//.* **run on** *yek band.., .//Newast bezudi be páyán miresad, nemixáham kew biyáyad.; Yekband vermizanad!* [She does run on so!]*//.* **run (sth) on** *bedun e tuzadan yeksare nevewtan.* **run on sth** *darbáre ye ... budan. //Soxanaw/ soxanrániyaw darbáre ye narmafzár e márád/ kámpiyuter va bálew* [developments] *e án bud./ Peivaste darbáre ye ruydádhá ye táze dar Hendustán miyandiwad.//.* **run out** *sar residan; az arzew oftádan; be páyán residan. //Keráyenámeyemán/ peimán e keráye ye saráceyemán* [apartment] *cand máh e digar besar miresad./ gozarnámeam sar reside.//.* **run out (of sth)** *tah kewidan; tah e ... rá bálá ávardan; nadáwtan; bepáyán resándan. //Benzinemán dárad tah mikewad; Zamánemán dárad besar miresad./ Miwavad yek sigár beman bedahi? Az man engár tahkewide.//.* **run (sth) out** *(baráye rismán) andáxtan. //Rismán hamvár gostarde/ báz wod./ Daryánavard* [the captain] *atari** [fishing line] *rá xub hamvár gostard//.* **run sb out** *(dar tapkáye** [criclet]*) kodangzani rá birun rándan.* **run over** *labriz wodan. //Áb e ábwang dárad labriz miwavad* [bath tub is running over]*.//.* **run over sb; run sb over** *zir kardan; zir gereftan. //Diwab gorbeyi*

rá zir kardam./ Do kudak zir e ráde ye/ máwin e bárkew rafte mordand.//.* **run over with sth** *az ... labriz budan; por az ...budan; ágande az ... budan; harjá juri tarjome miwavad. //Tandorosti va wádábi az saroruyaw mibárad.//.* **run through sth** (**a**) *(rixt e náwenáxte nadárad) tond az miyán e... gozawtan. //Hamhameyi xawmgin* [angry murmur] *az miyán e anbuh e mardom barxást./ Andiwe ye kinetuzi* [thoughts of revenge] *peivaste az maqzaw migozawt.//.* (**b**) *(rixt e náwenáxte nadárad) dar hame já budan; farágir budan; harjá juri tarjome miwavad. //Anduh e/ afsordegi ye źarfi* [melancholy] *dar hame ye cámeháyaw be cawm mixorad./ Mardom e/ tude ye/ hanvar** [society] *e má rá kohneparasti ye riwedári* [conservatism] *farágerefte.//.* (**c**) *tond barresi kardan/ xándan. //Námhá ye fehrest rá* [list] *tond xánd.//.* (**d**) *báz barresi kardan; kutáh kardan. //Arjdártarin ruydádhá* [main points] *ye ágáhihá rá báz tond xándan./ Miwavad yek bár e digar tond piwnahádát* [proposals] *e xod rá kutáh karde beguyid?//.* (**e**) *báz anjám dádan/ namáyew dádan/ bázi kardan. //Miwavad dar e/ baxw e sevvom e namáyewnáme rá báz/ yek bár e digar bázi konim?//.* (**f**) *be bád dádan. //Dar doure ye noxost* [first term] *e dánewgáhaw pul e faráváni rá be bád dád.//.* **run sth through** *páreyi az ... rá namáyew dádan/ newán dádan. //Miwavad án tekke/ páre rá báz newán dahi* [run that sequence through]*?//.* **run to sth** *(rixt e náwenáxte nadárad)* (**a**) *residan be ...; Án ketáb be 800 barg miresad.; Vápasin matalaw* [novel] *tákonun be cáp e sevvom reside.//.* (**b**) *residan. //Emsál pulemán be raftan e estár* birun az kewvar nemiresad.* [our funds won't run to a vacation abroad...]//. **run up** *(dar tapkáye** [cricket]*; dar parew e derázá* [long jumping]*) durxiz kardan; xiz bardáwtan. //Aknun dárad durxiz mikonad tá tup rá bezanad.//.* **run sth up** (**a**) *barafráwtan. //*run up a flag on the mast: *parcami rá bar dagal afráwtan//.* (**b**) *tond duxtan. //pirhani, dámani rá tond duxtan.//.* (**c**) *anbáwte wodan; harjá juri tarjome miwavad. //Agar boxári rá rouwan bogzári bijak e* [the bill] *gáz sar be ásemán mizanad.//.* **run up against sth** *docár e ... wodan; be ... barxordan. //Warvin*/ sarrewtedári dar naqwehá ye xod baráye sepordan e kárhá be dast e mardom* [privatization plans] *docár e hamestári ye cewmgir migardad.* [run up against considerable opposition]*//*

run[2] n **1** *davidan; do. //Har ruz bámdád birun raftan va davidan./ Hamin ke ruyaw rá did, douzad.* [Catching sight of her, he broke into a run.]*//.* **2** *gardew, ránandegi. //baráye gardew bá ráde*/ máwin birun raftan; Az Saráyemán tá bimárestán nazdik e yek tasu** [hour] *ránandegi ast.//.* **3** *ráh [e xáki yá ábi]. //Án karji/* boat *dar ráh e Calais va Dover kár mikonad.* [operate on Calais-Dover run]*.//.* **4** *anjám e namáyew. harjá juri tarjome miwavad. //Án namáyew xub anjám wod, va candgáhi ruy e parde bud./ Án namáyew wew máh ruy e parde/ faxan bud.; Án namáyew táze dar xiyábán e Lálezár páyán yáfte* [It's just finished its Lalezár street run.]*//.* **5** *harjá juri tarjome miwavad. //Tázegi cand ruz havá ye xubi dáwtim.* [an exceptional run of fine weather]./ a run of bad luck: *badbiyári ye payápei; sepelewk/ seperewk áyad o zan záyad o mehmán e azizat beresad.//.* **6** **run on sth** *afzáyew e nágaháni ye darxást. //Rixtan e mardom be bánkhá va birunkewidan e pulewán az ánjá.//.* **7** *(beviźe dar váźehá ye serewte) ...-dáni; ...-están; harjá juri tarjome miwavad. //*a chicken-run: *morqdáni; morqdári; fawustán* [<fawu + están./ besanjid bá "gustá" [gávdári]//.* **8** *(dar tapkáye* [cricket]*/ tapká*] womár.* **9** **the run of sth** *ravand. harjá juri tarjome miwavad. //Bá inke bad bázi mikardand goruh e Wiráz pas az 40 pál* yek bár darváze rá bázkard./ [dar bázi ye ganjafe/ bargbázi] dastam xub bud./ barghá ye xubi dáwtam./ barpáye ye ravand e konuni ye kárhá.* [recent run of events]*//.* **10** *(dar musiqi) váz* (ZBP. C4037), [niz "váz kudan" (Gilaki)].* **11** *meidán e...; ráh e... (bázi/ dou). //meidán e laxwak* [a ski-run]*//.* **12** = ladder (2). **13** *yek daste máhi. //yek daste máhi ye ázád* [a run of salmon]*//.* **14** **the runs** *(zabán e kuce) delpice; wekamravew.* **15** **at a run** *dou/ davidan. //Davidan gereft ammá zud mánde gawte./ áheste karde va be gám zadan pardáxt.//.* **the common, general, ordinary, etc run (of sth)** *gune ye hanjár/ miyángin. //*the common run of mankind: *mardom e kuce xiyábán; Mehmánsaráyi behtar az biwtar e mehmánsaráhá* [out of the ordianry run]*//.* **give sb/ get/ have the run of sth** *dar dastras e ... nehádan; dar dast e ... nehádan. //*He gave me the run of his library: *Deź e nepewt* [library] *e xod rá dar dastras e man nehád tá az án bahre giram./ Xáne dar dast e u-st* [He has the run of the house]*.//.* **in the long run** *bengarid be* "long". **make a bolt/ dash/ run for it/ sth** *bengarid be* "bolt[2]". **on the run** (**a**) *dar goriz. //Az dast e pásbánán dar goriz ast./ dowman rá gorizándan* [have/ keepthe enemy on the run]*//.* (**b**) *dar jonbew budan; peivaste davidan. //Sarásar e ruz sagdou zadeam/ ruz davideam va xeili mánde/ xaste gawteam.; Peivaste az yek daftar be daftar e digar davidan.//.* **a (good, etc) run for one's money** (**a**) *ásán dar naraftan; saxt cálew kardan. //Báwad ke/ wáyad bázi rá bebarand ammá nemigozárim ásán darberavand* [we'll give them a good run ...]*.//.* (**b**) *pádáw e ranj e xod rá gereftan, "... mozd án gereft ján e barádar ke kár kard." (Sa'di). //Gománam zendegáni ye piwegáni ye xubi* [have had an excellent run] *dáwteam va aknun wádmánam ke báznewaste wavam.//*

runabout n *(anáyin) ráde* ye/ máwin e kucak/ noqli*

run-around n *(anáyin) sar e kasi koláh gozáwtan; kasi rá dast besar kardan. //*He's been giving his wife the run-around: *Sar e zanaw koláh gozáwte (bá zanán e digar xoftoxiz mikarde.)//*

runaway adj **1** *gorizpá; gorixte; gorixtár. //kudaki gorixtár/ gorizpá//.* **2** *legám gosixte; az dast wode. //yek asb e/ ráde* ye/ máwin e bárkew e/ kárván dudi ye legám gosixte.//.* **3** *tond va ásán; bádávarde; "na cak zade na cune [cáne], Arus umad/ ámad be xune [bexáne].". //Kámyábi ye bádávarde ye vápasin namáyewnámeaw./ piruzi ye/ bord e ásán, bi dard e sar.//*

runaway n *gorixte; gorixtár*

run-down n **1** *(biwtar be rixt e yekáni) káhew, kástan; bázistándan. //bastan e áheste áheste ye sátvun** [industry] *e zoqálsang.//.* **2** **run down (of/ on sh)** *(anáyin) váwekáft; zand e mubemu* [explicate/ expound/ elucidate] *//Darbáre ye cizi az sir tápiyáz be kasi goftan./ Nahád e kár rá mixáham mubemu bedánam.//*

run-down adj **1** *farsude, darbodáqán; virán, xaráb, gowofte. //baxwi, wahri, sátvuni** [industry], *xáneyi darbodáqán/ gowofte./ Án barzan pák gowofte/ xarábe/ viráne ast.//.* **2** *mánde, náxow. //náxow budan./ Engár náxowi, cerá estár** [vacation] *nemiravi?//*

rune n *vát** [letter]*/ har yek az váthá* ye dabire ye álmáni ye bástán ke dar Eskándinávi va Anglosákson baráye kandekári bar cub yá sang bekár miraft.*

rung[1] n **1** *arcin; pelle; zine, [in band e cáme ye rustáyi az guyew e Neiwáburi: "Zan*[e] *Alirozá ne√mrom nana- Az zina bálá ne√mrom nana!* [√=while singing decrescendo crescendo] *[Zan e Alirezá namiwavam, nane- az pelle ye nardebán bálá nemiravam nane!].* **2** *hadine (ZBP. C5850 FM); paqne (ZBP. C2444 FM).* **3** *(pendárin) páye, zine. //Bá dastmozd e páye* [bottom rung] *áqáz be kár kardan./ barkewide wode/ cand páye dar zine ye kixáyi bálá rafte* [on the management ladder]*//*

rung[2] pp of "ring[2]"

runic adj *be rixt e dabire ye álmáni ye bástán; hozvárew (ZBP. C830 FM)*

run-in n **1** **run-in (to sth)** *zamán e piw az ..., //dar zamán e piw az gozinew.//.* **2** **run-in (with sth)** *(anáyin, beviże dar Ámriká) setize; násázgári. //bá kasi sarwáx wodan* (have a run-in with sb).*//*

runnel n *rudbárak. //bárán juyháyi dar derázná ye ráh padid ávard.//*

runner n **1** *davande. //davande ye/ takrobá ye durpeimá* [a long-distance runner]*; dar asbdaváni ye farjámin* [final race] *hawt navand midavad.//.* **2** *pádo* [messenger] *(ye ganj/ bánk yá soudágarán)*. **3** *(dar váżehá ye serewte) qácáqci. //qácáqci ye dáruhá ye xeradpuw* (a drug-runner);*/ qácáqciyán e jangabzár/ senáh*//.* **4** *dane*; tiqe. //dane ye/ tiqe ye yaxlaxwakam* [my ice-skates]; *danehá ye/ tiqehá ye surtme* [sledge runners]*//.***5** *sáqe ye xazande. //sáqehá ye xazande ye tutfarangi.//.* **6** *navár e tárkári ye deráz* [a strip of embroidered cloth]

runner bean, string-bean, (US) **pole bean** **1** *guneyi lubiyá ye báláravande.* **2** *lubiyá (ye in giyáh)*

runner-up n (pl **runners-up**), **runner-up (to sb)** *(dar ávard yá takrobáyi* [race]*) tan e dovvom*

running n **1** *dou, davidan; tag, "savárán ze bas ranj o asbán ze tag -- yeki rá be tan bar najonbid rag." (ZBP. L6329 SF); //baráye varzew davidan* [take up running]*; kafw e/ muze ye dou/ tag//.* **2** *sarrewtedári; ...-dári; //maqázedári; bongáhdári; carxowtráni* [machine]*, sarrewtedári ye kewvar/ kewvar-ráni./ hazine ye ráde*dári.//.* **3** **in/ out of the running (for sth)** *(anáyin) baxt e piruzi yá bedast ávardan e cizi rá dáwtan/ nadáwtan/ bejáyi residan/ naresidan. //wáyad be páygáh e kixáyi residan, wáyad ráde* ye/ máwin e dálá** [company] *be kasi residan/ dáde wodan.//.* **make the running** *(anáyin) noxráz budan, piwrou/ piwtáz budan; nemune budan dar..., //Ruz e ádine* Wall Street *dar bázár e berwut-berwind* [stock-exchange] *noxráz e jaháni bud* [made Friday's running on the the international stock exchange]*./ Kámrán dar barábar e zanán kamru-st az inru Maniże ast ke hamiwe báyad dar dustiyewán/ peivandewán pá piwnehad/ piwgám báwad.* [make all the running in...]*//*

running adj **1** *bá dou; hengám e dou; daván, "qolámi dar pei daván..." (ZBP. L3643 GS); davándaván; dane gerefte; takápu; takodou; hengám e tag, "Savárán ze bas ranj o asbán ze tag -- yeki rá be tan barnajonbid rag." (ZBP. L6329 SF); //parew hengám e dou* [a running jump]*; daván lagad zadan* [a running kick]*//.* **2** *peivaste; hami..., harjá juri tarjome miwavad. //Jangi peivaste* [a running battle] *baráye be dast gereftan e kumal** [party]*./ Pásbánán hengám e bázjuyi, gománik rá* [the suspect] *porsewbárán/ porsewpic kardand* [keep up a running fire of questions]*//.* **3** *(bedonbál e yek womár va yek námváże ye candgáni miáyad) payápei; powt e sareham; hami..., //sebár payápei barande wodan./ Wew ruz e payápei ast ke/ (baráye) wew ruz e payápei rádeam*/ máwinam rowan nawode.//.* **4** *raván. //Áb rá miwenavam ke az jáyi raván ast./ Hame ye otáqháyemán áb e garm va lulekewi dárad.//.* **5** *(baráye zaxm) bá tarávow; ...tar.* **6** **in running/ working order** *bázgardid be* "order". **take a running jump** (**a**) *durxiz*

bardáwtan va paridan. (**b**) *(zabán e kuce) raftan, gom wodan; gur e xod rá gom kardan. //Az vám dádan e pul be u sarbáz zade be u/ behew/ goftam/ goftamaw, gom wavad/ guraw rá gom konad.//*

running board n *(dar gozawte) pelle ye zir dar e ráde/ máwin*

running commentary *gozárew hengám e ruydádi. //Pahlu ye/ nazd e ránande newaste bud va peivaste ánce migozawt/ ruy midád gozárew midád.//*

running mate **1** *(beviźe dar xawáyágari dar Ámriká) joft/ yár (dar gozinew).* **2** *(dar asbdaváni) asbi ke baráye asb e digari dar takrobáyi* [race] *piwtáz/ noxráz gardad/ báwad*

running repairs *xorde vásác*. //Daststgáh e pácingaremán* [copier] *peivaste niyáz be xordevásác* dárad.//*

running stitch *kuk (zadan)*

running total *ruyehamrafte be ruz; hamest* e beruz** [up-to-date]

running track *páyris*. besanjid bá "aspris"*

runny adj (**runnier, runniest**) **1** *(anáyin) (gáh xárdári) wol, ábaki. //yek ricár* [jam] *e, cáwni* [sauce] *ye, máye ye kák* [cake mixture] *ábaki/ wol. //Toxmemorqnimru báyad miyánaw wol báwad (na xeili poxte)//.* **2** *(baráye bini/ cewm) áb ámadan az; ...-u. //An-damáqu! az damáqat áb miáyad!//*

run-off n *(pas az páyán e ávardi ke dar án do su barábar wodeand) yek dast fozuni (bázi kardan); dast e qelic* [colloquial term]

run-of-the-mill adj *(biwtar xárdári) hanjár, na viźe, piwepá oftáde. //yek dástán e kárágáhi ye piwepáoftáde//*

runt n **1** *gurzád; gurze (ZBP. L1605 FM); anjelak (ZBP. C3689 FM).* **2** *(xárdári) ancucak; calquz*

run-through n **1** *barresi ye dobáre; dekide, kutáh wode. //Miwavad sar e hekátháyi** [the main points discussed] *rá* [the main points] *ke darbáreyewán goftogu wod báz kutáh beguyi?//.* **2** *doure kardan; báz anjám dádan; báz zadan; báz neváxtan; báz bázi kardan. //Emwab sarásar e namáyewnáme rá báz ázmáyewi bázi mikonand.//*

run-up n **1** *(dar varzewhá) durxiz; xiz. //durxizi tond* [fast], *hamvár* [smooth]*/ narm; xizi kutáh* [short]*.//.* **2** **run-up (to sth)** *zamán e piw az..., //zamán e piw az gozinew//*

runway n *forudráh; parvázráh; par-ris [besanjid bá "aspris" asb + ris]*

rupee n *rupi, yekán e pul e Hendustán va Pákestán*

rupture n **1** *páregi, tarekidan; gosixtegi; wekáftan. //páregi ye yek rag; páre wodan e kove* [a seed-pod]*.//.* **2** *wekaráb; gosixtegi ye peivand e dusti. //gosixtegi ye źarf dar kumal** [the party]*.//.* **3** *(dar pezewki) bád, qori, fonj/ fanj (ZBP. C399FM). bengarid be* "hernia"

rupture v **1** (**a**) *tarekidan, gosixtan, páre wodan, wekastan, wekáftan. "har án kas ke áváz e u yáfti -- be tanw andarun zahre bewkáfti." (ZBP. L6904 SF); //tarekidan e rude ye kermi* [appendix]*/ tarekidan e seporz.//.* (**b**) **rupture oneself** *qor wodan; docár e bád e toxm/ wekam ... wodan; docár e fonj gawtan; qor wodan. //Jáketábi rá* [bookcase] *boland kard va qor wod.//.* **2** *gosixtan; az ... boridan; páyán dádan. //Bim e* [risk] *az hamgosixtegi ye peivandhá ye miyán e xoráyán* [East] *va xorvarán* [West]*.//*

rural adj *rustá, rustáyi, deh, deháti. //sarzaminhá ye rustáyi; cewmandázhá ye rustáyi; bu ye deh; guwáy** [accent] *e deháti./ masráde*ye/ otobus e rustáyi; namáyandegán e kahestán** [parliament] *az rustáhá./ sargarmiháye dehátihá.//*

rural dean = dean

rural delivery; rural route *peik e dehát/ rustáyi*

ruritanian adj *por duzokalak; nirangámiz*

ruse n *árang (ZBP C104 FM); gul, lábe (ZBP. C3743); dastán; riv (ZBP. C4864); kalak; rang; sáz (ZBP. C6007); tibá; titál (ZBP. C6266); ferib, wegerd, fand, kot, katám (ZBP. C2148). //Nirangi andiwidan baráye raftan be celparde*/ sinemá bedun e xarid e pate./ Kalakam nagereft.//*

rush[1] v **1** *wetáftan; wetábándan; táxtan; tázándan; rixtan; sarázir budan/ kardan/ wodan. //nawetáb; áheste, gáh dári./ Áb az darhá ye band* [lock gates] *gorgor mirixt.; Kudakán az dabestán birun wetáftand/ rixtand./ Nawetáb va naro- Hanuz kár dáram.; Mardom rixtand bahrhá rá bexarand* [the shares]*./ Xastekewhá* [ambulance] *xastegán/ zaxmihá rá wetábán be bimárestán resándand./ Sázobarg e (baráye) komak sarázir gawt.; Xáhewmand-am fehrestnáme* [catalogue] *ye xod rá harce zudtar baráye man beferestid.//.* **2** **rush (sb) (into sth/ doing sth)** *wetábándan/ wetáftan. //Az wetábkári pawimán budan; wetábzade zanáwuyi kardan/ zan gereftan/ wouhar kardan./ Ma rá nawetábán- in kár niyáz be andiwe*

dárad.; Kasi rá be dastine nehádan e peimánnámeyi wetábándan.//. **3** *nágahahán gereftan; bar sar e ... táxtan. //bar páygáhhá* [positions] *ye/ padáfand* [defences] *e dowman táxtan. //Pas az sangitá** [concert] *haváxáhán* [fans] *ru ye faxan* rixtand.//.* **4** **rush sb/ sth (for sth)** *(anáyin) tiq zadan; guw boridan; bahá ye xun e pedar e xod rá xástan./ baráye án vásáchá** [repairs] *sácgáh** [the garage] *cand tiqat zad?//.* **5** **run/ rush sb off his feet** *bengarid be* "foot". **rush into print** *nayandiwide/ wetábzade cáp kardan.* **6** **rush sth out** *sarhambandi kardan. //Virástárán* [editors] *darbáre ye án egnest** [the crash] *ágáhi ye dirrasi sarhambandi kardand.//.* **rush sth through (sth)** *bezur va bá wetáb jozv e áyinnáme* [official policy] *kardan. //Piwdádi** [a bill] *rá bezur va wetábzade az kahestán** [parliament] *gozarándan.//*

rush[2] n **1** *táxt, parew, jonbew e nágaháni, wetáftan, sarázir wodan. //Injá avarkár** [tide] *nágahán bálá miáyad.; besu ye dar wetáftan; Mardom ke nágahán sarázir wodand xeilihá zir e dastopá leh wodand.//.* **2** *rixtan; davidan. //golandáxtan e gunehá; davidan e xun be gunehá./ Bá wur bekár pardáxtan* [work in a rush of enthusisam]./ *vazew e nágaháni ye bád e sard.//.* **3** *(anáyin) wetáb, wetábkári. //In hame wetáb e divánevár baráye ce?/ Rixtan e mardom be maqázehá baráye xarid dar jawn e Krismas/ zádruz e Mehr/ Masih. [M. Moqaddam]./ Saxt dar wetábam va nemitavánam bázistam./ Kami dar wetáb budan* [have a bit of a rush on.]*.//.* **a rush job** *kári ke tond/ tond-tond báyad anjámwavad; houl zadan; sarhambandi.* **4** **rush on/ for sth** *rixtan; táxt. //Rixtan e mardom sar e catr/ baráye xaridan e catr.//.* **5** **rushes** *(anáyin) cáp e noxost va náviráste ye yek celpard*/ film (piw az qeici kardan va viráyew e án)*

rush[3] n *jagan/ baláj. giyáhi az gune ye* Juncus, Scripus *ke az án sabad, va newim e sandali* [chair-seats] *sázand. //zirpáyi ye/ jol e jagan/ baláj//*

rush-hour n *ráhbandán. //ráhbandán e bámdádi/ wabángáhi./ dar ráhbandán gir kardam.//*

rushy adj *por az jagan; jaganmand*

rusk n *soxári, nán e soxári viźe ye kudakáni ke dandán darmiyávarand.*

russet adj *xormáyi; qermez e qahveyifám; qermez e suxte. //barghá ye páyizi ye xormáyi/ qermez e suxte//*

russet n **1** *guneyi sib e sorx e pust koloft*

Russian adj *Rus, Rusi. //hámvid** [folklore] *e Rusi; vawt e/ raqs e Rusi//*

Russian n **1** *Rus, Rusi.* **2** *zabán e Rusi*

Russian roulette **1** *haft-tir/ tapánce bar gijgáh e xod nehádan va máwe rá kewidan (az tapánceyi ke dar xawábaw tanhá yek golule hast). //dar namáyew e tapánce ye Rusi bázi kardan va tapánce bar gijgáh e xod nehádan máwe rá kewidan az tapánceyi ke dar xawábaw tanhá yek golule hast.//.* **2** *bá ján e xod bázi kardan*

Russo-, *(dar váźehá ye serewte) Rus, Rusi. //Jang e Rus o Źápon;* Rusophile: *Rusdust; dustár e Rus/ Rusiye*

rust n **1** *zang, zangár, źang. //saxt zangzade va puside; zangár xorde, "co pulád e zangárxorde sepehr -- to gofti be qir andar andud cehr." (ZBP. L6259 SF). //tekkehá* [patches] *ye zang; zangzodá(y)* [rust-remover]*.//.* **2** *zangári, "gerd kardand sorein mohkam kardand rekáb -- ruyhá yeksare kardand ze zangár xazáb" (ZBP. L7663 FM, Manucehri). //zangári//.* **3** *zang, garde, kafak, bure, burak (ZBP. C146 FM)*

rust v, **rust (sth) (away/ through)** *zang zadan; zang xordan. //berenj* [brass] *zang nemizanad./ louláhá zang zade xordewode bud* [rusted away]*./ zir e ráde*/máwin saxt zangár xorde bud./ zang zade* [affected with rust]//

rustic adj *(biwtar pasandide) deháti, sáde, rustáyi. //delrobáyi/ árámew/ sádegi ye rustáyi./ rustáyi/ dehátivár zistan//.* **2** *sáde, rustáyi, deháti. //guwáy* e rustáyi* [rustic accents]*./ raftár e deháti/ rustáyiyán/ powtekuhi* [rustic manners]*.//.* **3** *nataráwide; naxaráwide; tabartaráw. //yek nimkat e/ miz e/ capar* [fence] *e nápiráste/ nataráwide.//*

rustic n *(biwtar xárdári) deháti, powt e kuhi. //dehátiyán; powt e kuhiyán//*

rustically adv *con/ bewive ye dehátiyán; powt e kuhiyán*

rusticate v **1** *(dar Engelestán) dánewjuyi rá baráye guwmál candgáhi az dánewgáh birun rándan.* **2** *dehnewin/ rustánewin wodan*

rustication n *bengarid be* "rusticate"

rusticity n *rustáyi; dehátigari*

rustily adv *bengarid be* "rusty"

rustiness n *bengarid be* "rusty"

rustle **1** *xewxew kardan. //ráh ke miraft pirhan e abriwomiyaw xewxew mikard.; Barghá dar nasim xewxew mikard.//.* **2** *xewxew kardan. //Wanidi yek cizi zir e butehá rafte xewxew kard?//.* **3** *(dar Ámriká) gáv yá*

asbáni (rá ke dar biyábán micarand) robudan. __4__ **rustle sth/ sb up** *(anáyin) zudandáxtan; zud ... kardan. //Baráyat zudi yek xáye/ toxm e morq va guwt dorost mikonam./ Cand tan yáftam bargehá* [the leaflets] *rá zud paxw karde komak konand.//*

rustle n *xew-xew. //xewxew e wahraváhá* [banknotes]*/ zirdámanihá* [petticoats]*//*

rustler n (US, *Dar Ámriká) gávdozd; asbdozd*

rustling n __1__ *xewxew. //xewxew e rázámizi* [mysterious] *dar (táriki ye) wab./ xewxcew e barghá ye xowk./ xewxew e jereqjereq e puste ye ábnabánthá//*

rust-proof adj *zangnazan*

rust-proof v *zangnazan kardan*

rusty adj (**rustier, rustiest**) *zangxorde, zangár xorde, Co pulád e zangár xorde sepehr -- to gofti be qir andar andud cehr." (ZBP. L6259 SF). //mixhá ye zangzade//.* __2__ *(pendárin) kohne, bad, zangzade, namkewide, bád dádan [bad kár kardan]. //Zabán e Álmániyam bádmidahad/ nam kewide; Tenis/ celtapká* bázi kardanam xaráb wode/ nam kewide./ Ávázxándanam namkewide/ bad wode.//*

rut[1] n *wiyár, wodkár. (ZBP. C4596). //Docarxeam az wiyárhá bálá va páyin rafte takán-takán mixorad.//.* __2__ **be (stuck) in a rut** *gereftár e zendegi va kár e yeknaváxti budan; gereftár e hamán áw o hamán káse budan.* **get into/ out of a rut** *zendegi va kár e yeknaváxti kardan/ áqáz kardan. Zendegi va kár e yeknaváxti rá az miyán bardáwtan. //Zamán e án reside ke az zendegi va kár e yeknaváxt tasu* [o'clock] *ye 8 tá 4 birun áyam./ áyad/ áyi* [8 to 4 rut]*...//*

rut v (**rutting, rutted**) *(beviźe be rixt e náwenáxte) wiyár dádan; wiyárdár kardan; womizidan. //Ráh (e rustáyi) por az wiyár e carx bud.; Ráhi źarf womizide//*

rut[2] n, **the rut** *masti, qusegi. //Gavaznhá ye nar hengám e qusegi báham mijangand.//*

rut v (**rutted, rutting**) *(baráye jánevarán e nar) mast wodan; quse wodan. //yek gavazn e nar e mast/ quse* [a rutting stag]//

rutabaga n (US) = *guneyi walqam e zard e dorowt*

ruthless adj __1__ *sangdel, bibák. //Baráye sahew* [feelings] *e digar mardomán kucektarin arji dar cewm nadáwtan./ xodkámeyi* [dictator] *sangdel./ Dar áhang e xod baráye kámyábi bibák budan.//.* __2__ *peigir; yekdande. //bá gámi yekdande rahsepár gawtan/ wodan.* [set off at a ruthless pace]*; barnámeháyi peigir* [ruthless schedules]*; yekband darxást kardan* [ruthless demands].*//*

ruthlessly adv *besyár kárámad budan*

ruthlessness n *sangdeli/ sangdeli ye harásgarán* [terrorists] *mardom rá takán dád* [shock]*//*

-ry *bengarid be* "-ery".

rye n __1__ *cávdár, bárenj, be nám e dánewik e* <u>Secale cereale</u> *(ZBP. C57 FM). //nán e cávdár//.* __2__ **rye/ rye whisky** *(beviźe dar Ámriká) viski ye/ buze ye cávdár.//*

Ss

S, s n (pl **S's**, **s's**) *nuzdahomin vát** [letter] *e dabire ye Engelisi. //Váże ye "say" bá yek vát* e "s" miáqázad/ áqáz miwavad.//*

S-bend *pic, kamare, cam, márpic*

S *kutáhwode* **1** (pl **SS**) Saint: *awu.* **2** *(beviże dar jáme) (andáze ye) kucak.* **3** (*dar* US *niz* **so**) south(ern) *(kutáhwode baráye) nimruz/ nimruzin. //*S. Africa: *Áfriqá ye Nimruzin//*

S **1** *dar gozawte (kutáh wode)* **shilling**. **2** *(kutáhwode)* **single** *(ru ye bargehá) bizan, biwuy, bi wouhar*

SA abb **1** *(kutáhwode) (váże ye dini)* Salvation Army: *Sepáh e Savang** [<*Savangh wekáfte az "sava-" va "savangh" <Avestáyi, begarid be EDPL].* **2** *(anáyin)* sex appeal: *varan-angiz*; delangizi.* **3** South Africa: *Áfriqá ye/ Zangebár e Nimruzin*

Sabbatarian n *wabbáti (az Ebri) (goruhi az tarsáyán ke bar in bávar-and ke yekwanbe joz namáz va niáyew kári digar nawáyad kard.)*

Sabbatarian adj *vábaste be Wabbáti/ bonesthá ye* [principles] *wabbáti*

Sabbath n, **the sabbath** *wabbát [<Ebri] ruz e ásáyew va niyáyew e xodá (wanbe baráye Yahudiyán va yekwanbe baráye Tarsáyán). //*keep the sabbath: *wabát/ yekwanbe/ wanbe kár nakardan va be niyáyew pardáxtan./* break the sabbath: *Wabbát/ wanbe/ yekwabe rá wekastan va bejá ye niyáyew dar án ruz kár kardan. (ke dar án ruz kár kardan nawáyad.)//*

Sabbatical adj **1** *wabáti* [az váże ye Ebri ye* Shabbath*] [Zamán e ásáyew yá bázámuzi baráye ostádán, dánewyárán va mánand e án) yek doure ye wabáti*/ yek sál wabáti yá wabbátyári* [<wabát + yári <yáriya (Avestáyi) besanjid bá "dowyári, dożyári" EDPL].* **2** *(beáyin) (vábaste be yá mánand e) wabáti**

sabbatical n *wabáti*. //yek sál wabáti./ dar wabáti* budan/ be wabáti* rafte budan.//*

sable n **1** *samur, (jánevar e pestándár e guwtxár be nám e dánewik e* Mertes zibellina *ke dar abáxtar* [north] *e Farangestán/ Orupá va abáxtar e Ásiá yáft miwavad).* **2** *xaz e samur. //yek yemu** [coat] *ye/ wál* [stole] *e xaz e samur.//*

sable adj *tárik, deltang, qamafzá*

sabot n *[váże ye Fáránsavi] kafw e cubi (con kafw e cubi con nazd e Holandihá); dampáyi ye cubi; katale* [<*Rawti* dialect]

sabotage n *tabáhkári, kárwekani, "mardom rá begofti ke bá vey moámelat nakardandi va peivaste dar band e kárwekani ye vey budi..." (ZBP. L7337 SR); //(Áyá án) átawsuzi haminjuri roxdád, egnesti** [accident] *bud va yá az tabáhkári/ az ruy e tabahkári bud?//*

sabotage v *tabáhkári/ kárwekani kardan. //Muwaki, návi, ási* [engine] *rá kárwekani kardan./ Xástand mast konand va mehmáni ye ma rá tabáh gardánand.//*

saboteur n *tabáhkár, "goft xodávand e man na pádwáyi dáram magar tan e xod rá va barádar e xod rá, jodá kon miyán e má va miyán e tabáhkárán..." (ZBP. L6841 TTT); kárwekan*

sabra n (esp US) *(beviże dar Ámriká) Yahudi ye Esráyili ke dar Esráyil záyide wode*

sabre, (US) **saber** n **1** *wamwir (e savárkárán).* **2** *wamwir (e sabok viże ye wamwirbázi). bengarid be* "epée, foil[3]"

sabre-rattling n *tarsándan; zahr e cewm gereftan. //soxanrániyaw tanhá baráye zahrecewm gereftan bud.; Wiveháyi/ wegerdháyi baráye tarsándan/ zahr e cewm gereftan.//*

sabre-toothed tiger *babr e dandánwamsiri, (babrháyi ke aknun digar neżádewán pák varoftáde va az gune ye* Smilodon *budeand. Inán dandánhá ye niw e dorowti hamánand e wamwir dáwtand.)*

sac n *mawlize; kise ye kucak*

SAC *(dar Ámriká kutáhwode az)* Strategic Air Command: *Farmándehi ye niru ye havái ye razmáráyi. (dar Ámriká) Farmándehi ye niru ye havái ye wegerdik**

saccharin n *sáxárin*

saccharine adj *(baráye xárdári) xeili wirin. //mazzeyi xeili wirin/ zanande; labxandi xeili wirin! Niw e báz!/* I found the film too saccharine.: *Cewmnaxore un celpard*/ film xeili bánamak bud!//*

sacerdotal adj **1** *pristárán.* **2** *(darbáre ye bávarhá. manewtehá va mánand e án) (dárá ye niru ye) ásmáni*

sacerdotalism n *pristárgari*; áxundbázi; áxundgari; emámgari* [Co bá taxt menbar barábar wavad... (hame nám e Bubakr o Ommar wavad) (SF)]*

sachet n **1** *qanj; baste ye kucak. //yek qanj/ baste ye kucak wekar/ cáwni/ wámpu//.* **2** *náfe [baste ye kucak e xowbu ke lá ye jámehá nehand]*

sack[1] n **1** *guni, javál, joвál. //guni/ javál tarekid va berenj birun rixt.//.* **2** (US) *kise, guni, joвál/ javál. //yek kise ábnabát/ do kise ázuqe* [groceries]*.//.* **3** = **Sack dress** *pirhan e kise/ joválsán/ anbáni.* **4** **hit the hay sack** *bengarid be* "hit[1]"

sack[2] *(anáyin dar Engelestán) birun kardan; rándan //Az ruy e/ baráye nátaváni az kár birun wodan/ birun ránde wodan//*

sack, the sack n *birun wodan; kasi rá az kár birun kardan/ rándan. //*give sb the sack: *kasi rá az kár birun kardan/ rándan;* get the sack: *az kár birun(ránde) wodan;* It's the sack for you! *Az kár bikári!/ Herri!//*

sack[3] v *táráj/ capávol kardan; haparudan (ZBP. C3536, MK, BF)*

the sack *táráj (e wahr e) Troy*

sack[4] n *(bástáni) mey e sepid (siki) ke dar Espáhiá yá ábxusthá* [islands] *ye* Canary *sázand*

sackcloth n *(párce ye) guni*

sackcloth and ashes *guni puwidan va xákestarnewin gawtan; raxt e sugvári; xákestarnewini; raxt e pawmin newán e bázgardidegi* [repentance]

sackful n *(yek) kise/ guni/ jovál. //do guni* [sackfuls] *árd//*

sacking n *(párce ye) guni*

sack-race n *(bázi) joválce* [ke dar án páhá rá dar jovál karde, jaste, be piw ravand]*

sacral adj *sorein, "noxost mohrehá ye gardan ast va dovvom mohrehá ye powt ast... cahárom mohrehá ye ajoze ast va ajoz rá be Pársi sorein guyand..." (ZBP. L5047 ZX); xáji*

sacrament n **1** *Áyin e dini ye kelisá ye kátolik e Rumi,* Anglican *va digar tarsáyán); yazew; ...yawte. //*the sacrament of bapstism: *yazew e wostowu; áyin e wostosu ye dini;* the sacaments of confirmation: *yazew e husepási*; áyin e dini ye husepási;* the sacaments of confession: *yazew e xastuyi.//.* **2** **the Sacrament/ the Blessed Sacrament; the Holy Sacrament** *nán va mey e yawte dar áyin e husepási* [Hamánand e drun va zour e yawte dar áyin e Zartowtiyán]; //*receive the Sacrament: *drun va mey/ nán va mey/ drun va zour e yawte rá xordan//*

sacramental adj *(vábaste be) áyin e dini; yazewi; yawte. //*sacramental wine: *báde ye/ mey e yawte//*

sacred adj **1** *sepantá; ásmáni; xojaste, "soruw e xojaste wabi nágahán -- bekard áwkárá be man bar nehán." (ZBP. L6470 SF); áyin e sepantá/ jáy e sepantá/ peikareyi sepantá; xáneyi/ sáxtemáni sepantá; musiqi ye sepantá; //námehá ye ásmáni/ sepantá/ xojaste* [sacrerd writings]//. **2** **sacred (to sb)** *sepantá. //dar Henustán gáv rá jánevari sepantá midánand./ (zendegi ye) zanáwuyiyaw dar cewmaw cizi sepantá ast.; (bewuxi) zamán e paxw e ágáhihá rá degargun kardeand, engár, ketáb e ásmáni degargun gawte.//.* **3** *(beáyin) saxt gerámi; ázarmik. harjá juri tarjome miwavad. //zabándádani* [a promise] *ázarmik; kári* [task] *ázarmik./ zabándádani/ peimáni rá saxt sepantá/ gerámi dáwtan//.* **4** **sacred to sb/ sth** *(bar ru ye sang e gur va yá yádemánhá* [monuments]*) be xákpáye va be yád e....* **5** **a sacred cow** *ketáb e ásemáni nabudan ke..., //Pádewáhi* [monarchy] *ketáb e ásemáni nist ke az ásemán oftáde báwad.//*

sacredly adv *bengarid be* "sacred"

sacredness n *bengarid be* "sacred"

sacrifice n **1** **sacrifice (to sb)** (**a**) *barxi kardan. //Gáv e nari rá baráye Urmazd* [Jupiter] *barxi kardan.//.* (**b**) *barxi. //gusfandi rá barxi kardan.//.* **2** (**a**) *barxi kardan; yazew kardan [M. Moqaddam]; jánfewáni, "dar jonbew e ázádixáhi ye Irán ánán ke honari natavánestand namud va bá láfháyi ke az jánfewáni va fadákári mizadand dar piwámad e bombárán e majles gorixte va nehán wodand." (ZBP. L3032 THA); jánsepári, "va agar man án zamán daryábam dar nosrat e ein e vey jánsepári namáyam." (ZBP. L7310 SR); "bazl kardami va az bahr e taqviyat e kár e to jánsepári namudami." (ZBP. L7320 SR); ján dar ástin dáwtan, "hobáb e ewq rá dargah basi bálátar az aql ast- kasi án ástán busad ke ján dar ástin dárad."; cizi rá barxi ye/ yazew e ciz e digar kardan. //Puldár wodan be barxi/ yazew kardan e bonesthá** [principles] *ye ádami nemiyarzad. //Bá jánfewáni* [at some sacrifice to himself] *yek varzewkár e dareje ye yek wod.//.* (**b**) *yazew*

kardan; barxi kardan; jánfewáni kardan. //Baráye in ke betavánad be dánewgáh beravad, pedar o mádaraw/ zádáránaw jánfewánihá kardand.//

sacrifice v **1 sacrifice to sb; sacrifice sth (to sb)** *barxi kardan, baráye nemune be bálátar bengarid. //Baráye bothá barxi kardan/ yazew kardan; baráye xodáyán barreyi rá barxi kardan/ yazew kardan.//.* **2 sacrifice sth (to sb/ sth)** *barxi kardan. //Baráye inke zan e u wavad, káraw* [career] *rá barxi kard./ Nerangárán** [designers] *e ráde*/ máwin ásudegi rá barxi ye hirbáni* kardeand* [sacrificied comfort to economy]*; Nemixáham ruz e bikáriyam* [my day off] *rá hadar dáde bá Borzu be xarid beravam.//*

sacrificial adj *barxi, yazew [M. Moqaddam]*

sacrificially adv *bengarid be* "sacrificial"

sacrilege n *doźáyini*. //dozdidan e xáj* [cross] *az mehráb* [altar] *doźáyini ast./ Az did u ásibi ke be án parde/ negár* [painting] *zadand az did u yek doźáyini** [sacrilege] *bud.//*

sacrilegious adj *doźáyini**

sacrilegiously adv *az ruy e doźáyini**

sacristan n *Mehrábbárá (dar kelisá)*

sacrity n *raxtkan e pristár; anbár e kelisá*

sacrosanct (adj) *(biwtar báye wuxi) engár áye ye qorán ast/ Engár az ásemán oftáde.; //Hazinehá ye padáfandi rá nemitaván kást- Engár az ásemán oftáde.//*

sacrum n *ostoxán e pahnágáh. "va be zir e in mohrehá yeki ostoxán ast pahn va u rá be pársi ostoxán e pahnágáh xánand va be ... xánad." (ZBP. L6982 ZX); ostoxán e xáji*

sad adj (**sadder**, **saddest**) **1** *afsorde, qamin, qamgin; qambár; qamangiz; deźam, neźand, "jamál e surat o ma'ni be yomn e hemmat e tost -- ke záherat deźam o bátenat neźand mabád." (Háfez); anduhgin, qamide del, "qamide del hamigawt andán báq -- ze yád e Vis u rá del por az dáq." (ZBP. L7765 VR); deltang, "dozdi be xáne ye pársáyi darámad candán ke jost cizi nayáft deltang wod." (ZBP. L365 GS); tangdel, "mawo imen ke tangdel gardi- con ze dastat deli be tang áyad." (ZBP. L3710 GS); xastedel, "ma rá bá án olfati conán nabud ke be vaqt e mofáreqat xastedel báwad." (ZBP. L3872 GS); tireraván, "mabáw andar in bum tire raván -- conin ast kerdár e carx e raván." (ZBP. L3279 SF); qamangiz; qambár; //ruydádi qamangiz; roxsári qambár; negáhi qamin/ qambár./ Parviz az marg e sagaw afsorde/ qamide del gawt.; Az in ke miravid/ dárid miravid qamgin-am.; Baráye hamegiyemán ruz e qamangizi bud./ Cerá emruz candán deźam/ qamide del ast?; Ruzi ke dabestán baste wod baráye hamegi ye má ruz e qamangizi bud.//.* **2** *bad, qamangiz. //károbári qamangiz/ zendegiyi/ sáni qamangiz* [sad state of affairs]*./ setamkáriyi* [cruelty] *qamangiz.//.* **3** *qambár, zár. //In kawti ke ruzi/ ruzgári xeili zibá bud aknun dar sán* [condition] *e/ hál e/ nahád e zári-st.//.* **4 sad to say** *(beviźe dar áqáz e vákiyám/* sentence*) badbaxtáne. //Badbaxtáne be má dasturi ye anjám e án kár rá nadád.//.* **sadder but wiser** *márgazide wodan. //Pas az án foruhewtegi márgazide gawte.//*

sadden v *kasi rá deltang kardan; afsordan, "del e dowmanán rá nakardand tang..." (ZBP. L3649 GS); deltang wodan, "dozdi be xáne ye pársáyi darámad candán ke jost cizi nayáft, deltang wod." (ZBP. L3651 GS); qamidan, "qamide del hami gawt andarán báq -- ze yád e Vis u rá del por az dáq." (ZBP. L7765 VR). //Az yád e/ yádávari ye marg e u qamid/ deltang gawt.; Án ágáhi ye bad má rá deltang kard/ afsord.//*

saddle n **1** (**a**) *zin, pálán.* (**b**) *kamargáh, powt, zingáh*.* **2** *kamare.* **3** *powtmázu. //powtmázu ye/ ráste ye bá ostoxán e barre, áhu, gusále.//.* **4 in the saddle** (**a**) *saváre, savár bar asb. //Tasuhá* [hours] *asbsavári kardan/ savár bar asb separi kardan.//.* (**b**) *savár bar kár; sar e kár. //Án kixá** [manager] *omidvár ast ke cand sál e digar (hanuz) savár e kár/ sar e kár bemánad.//*

saddle v **1 saddle up; saddle sth (up)** *zin kardan va savár wodan va raftan. //Kutál e xod rá* [one's pony] *rá zin kardan.//.* **2 saddle sb with sth** *be kasi pálán zadan; ... rá bár e kasi kardan; ... bar duw e kasi nehádan. //kár e sámándehi ye soxanráni/ gerdehamáyi rá be duw e man nehádeand./ Sálár/ kixá** [the boss] *harce gomáwtár** [customer] *az án badtar/ saxttar nabud báraw kard.//*

saddlebag n **1** *xorjin; bárjáme (ZBP. L7461).* **2** *baráye docarxe xorjin; bárjáme (ZBP. L7461)*

saddle-cloth n *namadzin*

saddler n *zingar; zinsáz*

saddlery n **1** (**a**) *zin o setám.* **b** *zingari*; zinsázi.* **2** *piwe ye zingari*/ zinsázi*

saddle-sore adj *(baráye savárkárán) xordoxamir (az savárkári)*

saddle stitching *xar-kuk; kuk e dorowt/ bozorg-bozorg; walál (zadan)*

sadhu n *váže ye Hendi, sádu, pársá ye hendu [ye qárnewin]*
sadism n **1** *ázárkámi*. //ázárkámi* dar raftár bá zendániyán//.* **2** *bá ázárkámi, varanik* [sexual] *barangixte wodan va kámjuyi xástan kardan*
sadist n *ázárkáme**
sadistic adj *ázárkáme*; ázárkámi**
sadistically adv *bengarid be* "sadistic"
sadly adv **1** *bá afsordegi, bá deltangi; qamide del..., //Qamidedel be u negarist/ bá afsus negaristaw.//.* **2** *máye ye afsus, saxt bad, harjá juri tarjome miwavad. //Báqi ke bá afsus hic be án naresideand.//.* **3** *badbaxtáne. //badbaxtáne digar puli nadárim//*
sadness n **1** *afsordegi, deltangi, qam.* **2** *afsordegi, máye ye deltangi, (máye ye) qam. //Yeki az qamhá ye faráván e zendegiyaw án bud ke hargez baccedár nawod/ hargez bacce nadáwt.//*
sado-masochism n *ázárkámi* va tinázárkámi**
sado-masochist adj, n *ázárkám* va tinázárkám*; ázárkáme* va tinázárkáme**
sae = stamped addressed envelope: *pecnáy* dárá ye dáj** [stamp] *va newáni. //Baráye pásox yek pecnáy* e dárá ye dáj va newáni peivast ast.//*
safari n (**safaris**) **1** *wekár yá jahángardi (beviže dar Áfriqá ye miyáne yá xoráyáni** [eastern]*). //rafte be wekár va jahángardi (dar Áfriqá)./ bázgawte az wekár va jahángardi (dar Áfriqá).//.* **2** *gardew va jahángardi ye goruhi (beviže dar Áfriqá)*
Safari park *konám [ke mardom dar ráde* ye/ máwin e xod gawte, jánevarán rá mibinand.]*
safari suit *jáme ye katáni yá párce ye sabok e digar*
safe[1] adj (**safer**, **safest**) **1 safe (from sth/ sb)** *imen, "be kár andar andiwe báyad noxost -- bedán tá wavad imen o tandorost." (ZBP. L4792 SF); bibim. "va batarin wahrhá án ast ke dar vey bi bim zendegáni natavánand kardan." (ZBP. L1829 DB); bigazand, "yeki rá barárad be carx e boland -- ze timár o dardaw konad bigazand." (ZBP. L6332 SF); "magar dár dárand gar cáh o band -- namánad be Irán kasi bigazand." (ZBP. L4810 SF); //Dar injá imen xáhi bud./ Imen/ bigazand/ darpanáh az kaft* [attack]*/ táxt/ táxt o táz./ Imen/ bigazand az kaftárán*/ táxtárán//.* **2** *bigazand; imen; muyi az sar e kasi kam nawodan. "joz in yek sar nadárad waxs e álam -- mabádá kaz saraw muyi wavad kam." (Nezámi). //Harjá juri tarjome miwavad. //Kudak e gomwode rá bigazand va tandorost (báz)yáftand. Án kudak e gomwode rá bi án ke muyi az saraw kam wode báwad (báz)yáftand.; Az kár e bimginaw bigazand bázgawt/ bi án ke muyi az saraw kam wavad bázgawt./ havápeimá xord wod ammá sarnewinánaw bigazand mándand/ xun ham az damáqewán nayámad./ Áyá ráde*/ máwin rá mitaván bigazand birun gozáwt?* [Is it safe to...]*./ Rázi rá ke be man gofti/ sepordi dar sanduqce ye delam negah xáham dáwt.//.* **3** *imen, bibim. //yek ráde* ye/ máwin e bibim/ imen. //yek tajá** [speed] *ye bibim./ ráhi bibim/ bigazand./ Ráhhá ye/ gováshá ye/ wivehá* [methods] *ye bibimtar/ imentar baráye ázmáyew e dáruhá./ Án nardebán bibim/ imen ast?; Wab/ wabáne az xáne birun raftan bigazand/ imen nist./ Áyá án bázicehá baráye kudakán/ xordsálán imen ast?/ Yek sarmáyegozári ye bibim/ imen./ Ánrá dar jáy e imeni beneh/ bogzár!//.* **4** (**a**) *durandiw. //yek ránande ye/ yek kárgar e/ yek darvázebán e durandiw.//.* (**b**) *yek gozinew e bibim* [a safe choice]*./ Ádam e ázarmiki/ sarberáhi* [a safe person] *rá baráye sarparasti bekár gomáwtand.//.* **5 better saffer than sorry** *bengarid be* "better". **for keeping safe** *negahdári. //Piw az bázi pangánam** [watch] *rá be zanam sepordam negahdárad.//.* **in sb's safe keeping** *nazd e kasi negahdári wodan., harjá juri tarjome miwavad. //Miwavad baccehá rá be womá besporam (va beravam)* [in your safe keeping]*.//.* **on the safe side** *baráye imeni. //Agarce áftáb pahn bud/ midaraxwid bázham baráye imeni báxodam catr bordam.//.* **play (it) safe** *piwpiwak, "ásse [áheste] boro, ásse biyá ke gorbe wáxet nazane!", niz harjá juri tarjome miwavad. //Wáyad masráde*/ otobus zud biyáyad pas behtar ast hamaknun beravim, ziyán nemikonim.//.* **(as) safe as houses** *besyár imen; pák bigazand. //Agar tormozhá ye án ráde* rá dorost koni áb tu dekat takun [takán] nemixore.//.* **safe and sound** *Bi ánke muyi az sar e kasi kamwavad, "joz in yek sar nadárad waxs e álem -- mabádá kaz saraw muyi wavad kam." (Nezámi). //Faryádrasán* [the rescuers] *kuhnavardán rá bi ánke muyi az sarewán kam wavad bázgardándand.//.* **a safe bet** *imen; bigomán; harjá juri tarjome miwavad. //Baráye mehmáni jáme ye siyáh puwidam- rang e siyáh be harjur mehmáni mixorad.//*
safe conduct *amán; amán-náme; parváne ye gozar. //Dozdán baráye xodewán va gerougánháyewán tá forudgáh amán/ amán-náme mixástand.//*
safe deposit *gávsanduq e keráyeyi; gávsanduqxáne*
safe-deposit box *gávsanduq*

safe house *panáhgáh*

the safe period *gádgáh*; gáygáh* [cand ruz piw az dawtán* [menstruation] *va dar zamán e dawtán, ke darán xoftoxiz bá mard/ mardán máye ye ábestani natavánad gawt.]*

safe seat *(dar Engelestán) jáygáh e hamiwegi*

safe[2] (n) *gáv sanduq*

safe-breaker *(dar Engelestán),* **safe-cracker** *(dar Ámrká) dozd e gávsanduq; gávsanduqwekan*

safeguard n, **safeguard (against sb/ sth)** *separ(e) imeni. //Az gerdehá** [disks] *ye márádemán/ kámpiyuteremán pácin** [copy] *barmidárim/ migirim tá agar cizi ruy dahad imen báwim.; Baráye jelogiri az koláhbardári/ feriftári separhá ye dátikáni** [legal safeguards] *bekár xáhim bast.//*

safeguard v, **safeguard sb/ sth (against sb/ sth)** *imen dáwtan; andaxsidan. //baráye imen dáwtan/ andaxsidan e pul e xiw ráhi yáfteyim.; Capar e/ divár e bolandi ke xáne rá dar barábar e mihmánán e náxánde imen midárad.; Ráhhá ye novini baráye andaxsidan e ágáhihá ye zendegi ye daruni ye xod* [personal data]*//*

safely adv, **safeness** //a feeling of safeness: *sahew e imeni//*

safety n **1** *imeni, bigazandi, "be Irán torá sudmandi bovad -- xeradmand rá bigazandi bovad." (ZBP. L3433 SF). //Delvápas e imeni ye baccehá hastam.; Az imeni ye/ bigazandi ye án farávarde negarán-am/ delvápas-am.; Be rudbár* [river bank] *va jáy e bigazandi/ imeni residim.; Womá rá baráye in ke imen/ bigazand báwid injá negahmidárim.; bigazandi/ imeni dar ráh/ xiyábán/ ránandegi./ piwbinihá baráye imeni; durandiwi./ legám e imeni* [safety harness]*; kolun/ ceft* [safety bolt]//. **2** **safety first** *(dastán) "bekár andar andiwe báyad noxost -- bedán tá wavad imen o tandorost." (ZBP. L4792 SF); [sar e kárhá bigazandi bovad*].* **there's safety in numbers** (saying) *[dar kárván imeni hast.]; "Darviw dar kárván/ qáfele imen ast.". //Barán wodim hamegi be didár e kixá** [the boss] *beravim con gofteand "dar kárván imeni-st."//*

safety belt n **1** = seat-belt. *bengarid be* "seat". **2** *kamarband e imeni*

safety-catch n *kelid e imeni. //Kelid e imeni rá zadeyi/ rouwan ast?//*

safety curtain *parde ye nasuz*

safety glass *wiwe ye nawkan*

safety island, (US) **safety zone** = traffic island

safety lamp *fánus; fánus e kángarán*

safety match *kebrit*

safety net **1** *tur e imeni (ke baráye gereftan e dárbázán* [acrobat] *pahn mikonand.).* **2** *(pendárin) ... baráye ruz e mabádá; nunduni; harjá juri tarjome miwavad. //Agar káram rá az dast bedaham hic nunduni ye digari nadáram.//*

safety pin n *sanjáq-qofli; sanjáq e qofli*

safety razor *xodtaráw*

safety-valve n **1** *darice ye imeni.* **2** *(pendárin) darice ye imeni (baráye dar kardan e deqedli). //Sargarmiyam* [my hobby] *darice ye xubi (baráye darkardan e) deq e delihá-st.//*

saffron n **1** *korkom (ZBP. C1853, FM, MK, BF); za'ferán.* **2** *rang e korkom; za'feráni.* **3** *giyáh e korkom/ za'ferán be nám e dánewik e* Crocus sativus *(ZBP. C7130, FM); jasád*

sag v (**sagged, sagging**) **1** *wekam dádan, oft kardan. //ásmáneyi/ bámi ke wekam dád./ Karbás e cádor* [canvas] *ke xis wod wol wode wekam dád.//.* **2** *ávizán budan; wol wodan (va oftádan). //Pardehá ye kohne párepáre ke az yek su wol ávizán bud./ Ádam ke pir miwavad/ bá piri pust e ádam wold wode miyoftad.//*

sag n *woli, oft, ávixtegi, wekamdádegi. //woli va oft e biw az andáze ye towak* [too much sag in the mattress]*; woli va varcorukidgei ye bálew e sandali* [seat of the chair]*//*

saga n **1** *pahlaván-náme (ye Norveži yá Islandi).* **2** *sargozawt e Samak e Ayyár/ Jafar e Tayyár; dástán e Hosein Kord/ Dástán e Rostam o Esfandiyár. //Zendegináme ye u dástáni deráz va ágande az kárhá ye wegerf e pažuhewi ast.; (bewuxi) vápasin baxw az dástán e xáneyábi ye u ke dastekami az Jafar e Tayyár nadárad.//*

sagacious adj *gorboz, dáná, "Bedu goft Xosro ke dáná ye Cin -- yeki xub zad dástáni bar in." (ZBP. L3243 SF); farzáne, xeradmand, bexrad. //mardi/ ádami gorboz/ dáná; soxani* [a remark] *bexradáne.//*

sagaciously adv *bengarid be* "sagacious"

sagacity n *(beáyin) bexradi, dánáyi, farzánegi, xerad(mandi). //Xerad bevárune ye zerangi/ tizviri/ ziraki* [cleverness] *bá afzáyew e sen mitavánad afzáyew yábad.//*

sage[1] n *dáná, "Bedu goft Xosro ke dáná ye Cin -- yeki xub zad dástáni bar in" (ZBP. L3243 SF); farzáne, pir, rouwandel. //Bá pirán e il ráy zadan/ segálidan.//*

sage adj *(beáyin, biwtar be wuxi) bexrad, farzáne(namá). //dávari farzáne./ pristári* [priest]*/ wahriyári/ farmánraváyi dáná/ bexerad./ be bávar e ruznámenevisán e bexrad va kárázmude//*

Sagittarian n, adj *bengarid be* "sagittarius"

Sagittarius n **1** *nimasp.* **2** *kasi ke dar dar e/ dar borj e nimasp záde wode báwad*

sago n *newáste ye Ságo ke dar wirinipazi bekár miravad va az deraxt e ságo* "sago-palm" *bedast miáyad.*

Sago-palm *gunehéyi az deraxt e* "sago" *ke dar Hendustán va Málezi ruyide va nám e dánewik e án* Metroxylon *ast.*

sahib *(biwtar dar Hendustán bekár miraft) Áqá ye Farangi, xodávand*

said *bengarid be* "say"

said adj *bengarid be* "say"

sail[1] n **1** (**a**) *(biwtar dar vážehá ye serewte) bádbán. //bádbánhá rá barafráwtan* [hoist]*/ forukewidan* [lower]*./* the foresail *bádbán e piwin/ jeloyi//.* **the mainsail** *kolbádbán [kol, bengarid be EDPL].* (**b**) **sails** *bádbáni; bádbán; //piwrándan* [propulsion] *be komak e bádbán./* the age of sail: *ruzgári ke kawtihá bádbáni budand.//.* **2** (**a**) *kawti rándan; kawtiráni kardan; bar áb raftan. //Se ruz kawtiráni baráye residan be Ezmir.; Az Dácá tá Simi[dar Torkiye] bá kawti ye bádbáni cand tasu* [hour] *ráh ast.//.* **3** *(candgáni:* sail*) kawti, farvand. //návgáni az 15 farvand./ Hic kawtiyi be cewm nemixorad* [not a sail in sight]*.//.* **4** *[dar ásiyáb e bádi] parváne; parre.* **5** **crowd on sail** *bengarid be* "crowd[2]". **set sail (from/ to/ for)** *be daryá raftan (besu ye).* **under sail** *bá bádbán e afráwte; dar jonbew. //Con bád porzur/ zurmand nabud lákume** [yacht] *nemijonbid.//*

sail[2] v **1** (**a**) *kawti rándan; kawtiráni kardan; bar áb raftan; daryá navardidan; daryá peimudan. //karáne navardidan/ dar karáne ye daryá daryánavardi kardan; (bá kawti/ qáyeq) be darun e bandar ámadan./ yek kawti ye naftkew e gozarán* [tanker sailing by]*.//.* (**b**) = **go sailing** *bá qáyeq e bádbáni daryánavardi kardan; bá sal** [sailboat] *daryá navardidan; daryápeimáyi [M. Moqaddam].* **2** **sail (from...) (for/ to...)** *kawti rándan rá áqázidan; daryánavardi rá áqázidan; be daryá zadan; ráh oftádan. //Kawti key ráh miyoftad* [sail]*?/ Az Xárk be Bandar Abbás bá kawti rafte* [sailed]*.//.* **3** *daryá peimudan; daryá navardidan. //Daryá ye* the Aegean *rá bá gájáme** [cruiser] *darnavardidan//.* **4** *qáyeqráni/ kawtiráni dánestan; Daryá peimudan. //Qáyeqráni/ kawtiráni midáni?/ Lákume** [yacht] *ye xod rá xodaw miránad.; Qáyeq rá az miyán e jazirehá/ ádáháránd.//.* **5** **sail close/ near to the wind** *xeili dam e cak budan; ru ye labe ye tiq budan/ ráh raftan; rásti rá penhán kardan. //Berásti hicgáh doruq nemiguyad, ammá biwtar ru ye labe ye tiq ráh miravad/ rásti rá penhán mikonad.//.* **run/ sail before the wind** *bengarid be* "wind". **6** **sail across, into, past, etc sb/ sth** *xarámidan, salláne-salláne ráh raftan. //Abrháyi ke áheste/ xarámán ásemán rá darminavardidand./ Kixá** [boss] *xarámán bedarun e xáne/ otáq ámad./ Sálár sallánesalláne bedarun e otáq ámad./ Xarámán az kenár e man gozawt va pák ma rá nádide gereft.//.* **sail in** *be setizeyi peivastan. //Sepas Ferewte niz saxt be setize peivaste* [sailed in] *xawmin be farwin** [chairman] *táxt.//.* **sail into sb** *be ... táxtan; kasi rá be bád e ... gereftan. //Tu ye wekam e gováh raft* [He sailed into the witness]*./ Be gováh táxte u rá be doruqguyi piwmárd* [accuse]*.//.* **sail through (sth)** *con áb xordan ...; xeili ásán; kunsore kardan; //Con ábxordan ázmunhá ye páyáni rá powt e sar gozáwt.//*

sailboard n *varmak* e bádbáni [baráye "varmak" bengarid be* "surf/ surfboard"*]*

sailboat n (US) *qáyeq e bádbáni; sal* (ZBP. C6419)*

sailcloth n *karbás e bádbáni*

sailing n **1** *qáyeqráni; daryánavardi. //Qáyeqráni rá dust dáram; báwgáh e qáyeqráni/ daryánavardi./* [a sailing dinghy] *máku ye /qáyeq e kucak e bádbáni//.* **2** *bár (raftan va ámadan). //Se bár dar ruz az injá tá Bandarabbás raftan va ámadan* [three sailings a day from... to...]*//.* **3** **plain sailing** *bengarid be* "Plain[1]".

sailing-boat, sailing-ship *qáyeq e bádbáni; náv e bádbáni*

sailor n **1** *náxodá, malaván, kawtirán; daryánavard.* **2** **a good/ bad sailor** *kasi ke daryá nemigiradaw/ kasi ke hamiwe daryá migiradaw*

sailor hat *koláh e buriyáyi ye daryánavardán/ jáwován/ náxodáyán*

saint n **1** (**a**) *már; awu; awavan. //*the gospel of St John: *Enjil e már Ján;* St Andrew's Road: *Ráh e/ jáde ye már Andru//.* **2** *wádraván; dar behewt; behewti. //*In the company of the Saints: *bá behewtiyán budan; dar behewt budan.//.* **3** *awu, pársá; harjá juri tarjome miwavad. //*You must be a saint to stand his temper!: *Báyad sabr e Ayub dáwte báwi tá betaváni bá kaźxuyi ye u besázi!//*

sainted adj *awu, pársá, harjá juri tarjome miwavad. //*My sainted aunt! *Xále jun to kojá injá kojá!//*

sainthood n *awuyi; awavani; pársáyi*

saintliness n *pársáyi; awuyi*

saintly adj (**saintlier santliest**) *awuyáne, pársáyáne; awavan. //zendegi ye pársáyáne/ awuyáne; roxsári pársáyáne/ awavan//*

Saint's day *awu ruz**

sake[1] n, **for God's, goodness', Heaven's, pity's, etc sake** *beráh e xodá; baráye xodá; to rá bexodá; womá rá bexodá!. //To rá bexodá nále nakon* [whining]*!; To rá be xodá, in ce xariyati-st?//.* **for the sake of argument** *baráye nemune ...; gereftan (giram ke/ girim ke ...). //Girim nerx e bád kardan e pul tá do sál, sáki* [an alcoholic drink] *panj dar sad bemánad.//.* **for the sake of sb/ sth; for sb's sake/ sth's sake** *dar havá ye ..., "... va ánce womá kardid dar havá ye man be hic wahr e Xorásán nakardand..." (ZBP. L1173 TBH); be rástá ye ..., "Inak bá enán e to nehádam mokáfát e in makramat rá ke be rástá ye man kardi." (ZBP. L1179 TBH); "vájeb conán konad ke be rástá ye har kas ke bed-u badi karde ast nikuyi karde áyad." (ZBP. L1238, TBH); bejáy e ..., "va az in soxan yád nayári va bedáni ke harce bejáy e to kardan dar dide ye man hic qadri nadárad."; az pey e, "berizand xun az peiy e xáste -- wavad ruzgár e mahán káste." (ZBP. L4960 SF); az bahr e, "mayázár kas rá ze bahr e deram -- makon tá taváni be kas bar setam." (ZBP. L6235 SF); "goft ey qoum e Qoreiw bewnavid be án xodáyi ke ján e man dar yad e qodrat e u-st ke man az bahr e án ámadeam tá womá rá hamcon gusfanjd kárd [bar galu] neham va bekowam va mapendárid womá ráygán az cang e man bedar ravid...." (ZBP. L7330, SR, sirat e rasulolláh); azdar, "mará in niyáz azdar e xiw nist -- kas az kehtarán e to darviw nist." (ZBP. L6289 SF); //"baráye ...; be rástá ye; az bahr e xáneváde ye xod kári kardan."; Be rástá ye xáharat/ az bahr e xáharat/ baráye xáharat be to komak mikonam.//.* **for the sake of sth/ doing sth** *(be bálátar bázgardid) az bahr e; baráye; azdar e..., //az bahr e/ baráye/ az dar e áwti az sar e xeili cizhá gozawtim./ xeili gozawt kardim* [make concessions]*./ Con begumagu rá dust dárad, begumagu mikonad* [argue]*./ Bogzár kár rá sar e/ baráye/ siye yeki do dolár tabáho nakonim* [spoil the job]*.//*

sake[2] (also **saki**) n *sáki (nabid e berenj e źáponi)*

salaam n, interj **1** *(wegeftváźe) salám (dorud e mosalmánán).* **2** *jelo ye kasi dotá wodan/ xam wodan va dast bar piwáni nehádan; namáz bordan bar...*

salaam v *dorud dádan; salám dádan/ kardan; bar kasi namáz bordan. //*salaam to sb: *be kasi salám kardan/ dádan; bar kasi namáz bordan.//*

salable, saleable adj *foruxtani, harjá juri tarjome miwavad. //foruxtani nabudan; Án sará xeili xaridár dárad* [highly salable]*//*

salacious adj *lacar, harze, palid*

salaciously adv *bengarid be* "salacious"

salaciousness n *lacari, harzegi, palidi*

salacity n *lacari, harzegi*

salad n **1** (**a**) *sabzine*. //sabzine* dorost kardan/ sáxtan./ guwt e gáv e sard va sabzine*; yek káse sabzine*; dastgáh e hamzan e sabzine*.//.* (**b**) *sabzine ye ...; //sabzine ye káhu, goujefarangi va toxmemorq e poxte./ andaki sabzine ye guwt e juje//.* **2** *sabzine ye káhu.* **3** **one's salad days** *ruzgár e javáni va xámi. //Ánruzhá ke javán va xám budam va zud del mibáxtam.//*

salad cream *máyonez/ xáme ye sabzine*

salad-dressing *cáwni ye sabzine**

salad-oil *rouqan e sabzine*

salamander n *samur, Ázarwost (ZBP. C3375 FM)*

salami n *guwtáganj e namaksud*

salaried adj *mozdbegir, dastmozdbegir; dárá ye dastmozd; rastádmand*. //yek kármand e dastmozdbegir/ rastádmand** [a salaried post]*; yek kár e/ páygáh e dárá ye dastmozd/ rastádmand*//*

salary n *dastmozd, mozd, dáre, ruzi, "va monádi báng kard harkas ke xáhad ke ruzi ye malek begirad va nám e u dar jaride ye atá dorost wavad...." (ZBP. L255 TB); "harcand ke dád konad va rayiyat ábádán dárad xaráj e man zudtar báyad va ruzihá ta'xir nawavad" (ZBP, L2066 TB); rastád (ZBP. C4836 FM); dastmozd. //dáre ye hezár dolár dar máh./ Dastmozdat/ dáreat rá dádeand?; Dastmozd e pezewkán báyad biwtar báwad?/ hamdástáni bar sar e dastmozd/ dáre* [a salary agreement]*; zine ye dastmozd* [a salary scale]; *cek e dastmozd/ dáre/ rastád//*

sale n **1** *foruw. //foruw e ráde*/ máwin, jáme, carxabzár/ carxowtabzár* [machinery]*./ Án pul rá az ráh e foruw e pate ye baxtázmáyi* [raffle ticket] *gerdávardand/ faráham ávardand.//.* **2** (**a**) *foruw, foruxt. //Sarásar e hafte hic/ yek foruw nakardam./ Baráye har cizi ke beforuwad/ baráye har foruwi bist dolár kármozd migirad.//.* (**b**) **sales** *foruw. //foruw e faráván e bastani dar ruzhá ye garm.; In máh foruw bálá bude/ foruw xub bude.//.* **3** *(dar maqázehá) haráj*.* [In persian it is spelled with either,"h"] *//Páyán e (har) se máhe ye sál haráji* gozáwtan; haráji*há ye źánviye/ áqáz e sál e tarsáyán./ dar/ az haráji* ciz/ kálá xaridan./ be bahá ye haráj*; kálháá ye haráji*//.* **4** *xaridár. //Kálá ye dareje ye yek hamiwe be ásáni xaridár dárad./ Káláyewán bád karde/ baráye káláyewán xaridári nayáftand.//.* **5** **for sale** *foruxtani, foruwi, baráye foruw. //Bebaxwid in negár/ parde foruwi nist.; Xáneaw rá baráye/ be foruw gozáwte.//.* **on sale** (**a**) *baráye foruw, foruwi. //Dar daftar e peik e kuy e womá beforuw mirersad.; Án parhib* [model] *e nou baráye foruw dar maqázehá nist.//.* (**b**) *dar Ámriká, haráj*.* **(on) sale or return** *pasgereftani agar foruwnaraft/ baráye foruw yá bázgardán*

sale of work *bázár (e nán e wirini, báftani, kár e dasti baráye) nikukári; bázár e karfe; karfebázár**

saleable adj = **salable**

sale-room, (US) **salesroom** n *harájgáh**

sales clerk, (US) Shop-assistant

sales department *baxw e foruw*

salesman, **saleswoman, saleslady, salesperson** *foruwande, foruxtár*

salesmanship n *(honar e) foruwandegi/ foruxtári*

sales slip (US) *resid e pardáxt e foruw; barg e xarid*

sales talk *cáne zadan baráye foruw yá xarid*

sales tax *báj/ sáv e xarid. besanjid bá* "purchase tax"

salient adj *barjaste, cewmgir. //Hekáthá** [points] *ye barjeste ye yek soxanráni./ Hame ye/sarásar e viźegihá ye barjaste ye/ cewmgir e sáxtemán rá newán dád./ (guwe ye) barjaste [ru be birun]//*

salient n **1** *guwe ye/ konj e barjaste. //(dar ártew) baxw e rexnegar e sepáh//*

saline adj *(beáyin) dárá ye namak, namakin, wur. //yek daryáce ye áb e wur; cewmehá ye áb e wur;* a saline solution: *ábnamak e pezewki; aźdam* [<aźdam <Gilaki]//*

saline n *(dar pezewki) aźdam* [<aźdam <Gilaki]*

salinity n *namak; wuri. //namak e faráván e áb e daryá//*

saliva, **slaver** n *xiv, "hoft to má rá bedinkár xándi va dahán por xiv kard va ruy e u andáxt..." (ZBP, L169,TTT); "va in kas rá dáyem az maqz tari forud áyad va dahánaw dáyem por xiv bovad..." (ZBP. L7082, HM); áb e dahán, "áb e dahán rá la'áb guyand." (ZBP. L5346 ZX); "va már e digari ast u rá be Tázi bozáqe guyand va be Tázi áb e dahán rá bozáq guyand...." (ZBP. L5346 ZX); xadu*

salivary adj *vábaste be xiv, xadu, áb e dahán. //qondehá ye/ qodehá ye xivik** [the salivary glands]*//*

salivate v *ámadan e áb az dahán; xividan*. //Sag ke ostoxán mibinad áb e dahánaw miáyad/ sarázir miwavad/ mixivad*.//*

salivation n *ámadan e áb az dahán, xivew* [<xividan*]*

sallow[1] adj (**sallower**, **sallowest**) *zard, zardambu(yi); zard e sabz va xákestarifám*

sallow[2] n *viyedár* [<Semnáni, viyedár] deraxtáni bá barg e pahn az bidiyán beviźe* <u>Salix capra</u>

sallowness n *zardi, zardambuyi*

sally n **1** (**a**) *jangogoriz. //piruzmandáne jangogoriz kardan//.* (**b**)*(bewuxi) tond/ tondi sari be... zadan. //Tondi sari be maqázehá zadan* [*dar Engelestán:* a brief sally to the shops] //. **2** *namak, wuxi*

sally v (pt, pp **sallied**) **sally out/ forth** *(beáyin)* **1** *jang o goriz kardan. //bar forugirandegán* [besieger] *táxtan/ jangidan va gorixtan//.* **2** *(bewuxi) nágahán be ... pardáxtan; birun rixtan va be ... pardáxtan. //Kárkonán e kumal** [party] *nágahán birun rixte be gerdávari ye hamvandán* [members] *e nou pardáxtand.//*

salmon n (pl **salmon**) **1** (**a**) *máhi ye ázád [máhi az xánevàde ye* salmonidae *beviźe gune ye* Oncorhynchus*]*. (**b**) *(guwt e) máhi ye ázád; máhi ye ázád e dudi. //sabzine ye/ sálád e máhi ye ázád; carábe* [mousse] *ye máhi ye ázád//*. **2** *(rang e) powtgoli*

salmonella n *sálmonellá [bákteriyomi ke tapu*/ hasbe* [typhoid] *va pibew*e sálmonelláyi* [salmonella food poisoning] *migardad.]*

salmon-pink adj *powtgoli; rang e goli ye náhi ye ázád*

salmon-trout n *(guneyi) qezelálá (guneyi qezelálá ke be máhi ye ázád mimánad)*

salon n **1** *áráyewgáh; bazaksará** (a beauty salon); *//áráyewgáh e zanáne* [hairdressing salon]*.//*. **2** *(dar gozawte) anjoman e/ mehmáni ye (soxanvarán, dar saráy e bánován e puldár va válá gohar)*

saloon n **1** *tálár; lahar e náhárxori ye kawti*. **2** *tálár; //lahar e cougán rumizi* [billiard]*/ raqs = vawt/ páykubi va dastafwáni; [vawtálár* = vawt + tálár]//*. **3** *(dar Ámriká) meixáne*. **4** *(*= **saloon-car**, *dar Engelestán); dar Ámriká* **sedan** *máwin e savári ye bozorg, viźe ye puldárán yá jawnhá va mánand e án*

saloon bar = lounge bar

salsify n *giyáh e Orupáyi benám e dánewik e* Tragopogon porrifoluus *ke riwe ye duki ye deráz va xordani dárad.*

salt n **1** = **common salt** *namak. //*a grain of salt: *yek dáne ye namak; yek áw e por namak/ wur; namak e xoráki; namak e daryá//*. **2** *(dar ximiyá*) namak*. **3** **salts** *namakmive, baráye wol kár kardan e wekam. //yek xorák namakmive* [a dose of salts]; bath salts: *namak e viźe ye xowbu kardan e áb e garmábe//*. **4** *(anáyin) malaván/ daryánavard e kárázmude. //yek daryánavard e/ malaván e pir e kárázmude//*. **5** *(pendárin) namak. //bá namakaw* [humor] *goftogu garm miwavad* [adds salt to]*.//*. **like a dose of salt** *bengarid be* "dose". **rub salt into sb's wound** *be zam e kasi namak páwidan*. **the salt of the earth** *ádam yá mardom e xáki, ázarmik, bá ázarm. //Mitaváni be u powtgarm báwi- saxt ázarmik/ bá ázarm* [honor] *ast.//*. **take sth with a pinch of salt** *bengarid be* "pinch". **worth one's salt** *bengarid be* "worth"

salt v **1** *be ... namak zadan/ páwidan*. **2** **salt sth (down)** *namaksud kardan*. **3** **sprinkle sal on (roads, etc)** *(baráye áb kardan e yax va barf) ráh rá namak páwidan*. **4** *baráye feriftan e xaridár sang e káni dar kán nehádan/ máyevarnamá gardánidan*. **5** **salt sth away** *kew raftan. //biwtar e sud e kár/ maqáze rá kew raft//*

salt adj *wur, namakin, namaksud. //guwt e/ guwt e gáv e namaksud, wur, namakin; ábnamak; aźdam*//*

SALT, **Salt** (abbr) Strategic Arms Limitation Talks: *(kutáhwode baráye) goftoguhá ye jelogiri az gostarew e jangabárhá ye wegerdik*;* **the Salt treaties** *peimán(náme)há ye vábaste be goftoguhá ye jelogiri az gostarew e jangabárhá ye wegerdik**

salt-cellar, (US) **salt-shaker** *namakdán, namakpáw*

saltiness n *bánamaki*

salt-lick, lick n *namaksár*/ sang e namak baráye jánevarán; namakestán**

salt marshes *namakláx. "be sáhel basi masáfati nist va in bahire* [flat land, also see the last sentence] *namakláx ast va dour e án bist farsang báwad." (ZBP. L7897 FEB); //namakzárhá ye/ wurezárhá* [salt flats] *ye ostán e* Utah*.//*

salt-mine *kán e namak*

salt-pan, pan *táláb e namak-giri*

salt-petre, (US) **salt-peter** *wure, xengsár, fuhal [dáru yá baráye negahdári ye xorákihá]*

salt-water *daryá; áb e daryá; áb e wur. //máhi ye áb e wur//*

salty adj (**saltier**, **saltiest**) **1** *wur, namakin*. **2** *namakin, bánamak* [vigorous, vivid]. *//*her salty humor: *namakaw/ bánamakiyaw//*

salubrious adj *behávar. //havá ye behávar e kuhestáni//*

salubriousness n *bengarid be* "salubrious"

salutary adj *behávar, niku. //varzew e behávar; pandi niku* [salutary advice]*./ In/ án egnest*/ ruydád* [accident] *howdár e nikuyi az bimhá ye kuhnavardi ast.//*

salutation n **1** (**a**) *dorud dádan. //Koláh e xod rá be newán e dorud bardáwtan.//*. (**b**) *dorud; namáz bordan. //namáz bordan e hukerdáráne* ye darbári* [the polite salutations of the courtier]*//*. **2** *(dar náme va mánand e án) áqáz e náme con: Áqá ye gerámi*

salute n **1** (**a**) *xowámad goftan; dorud dádan; bar kasi áfarin kardan, "be parde darun Rouwanak rá bebin -- co didi ze má kon bar u áfarin." (ZBP. L5707 SF). //dah (tir e) tup baráye dorud/ xowámad welik kardan//*. (**b**) *(dar ártew) (bá dast) dorud dádan. //Án afsar dorud e darejedár rá pásox dád.* [return the

sergeant's salute]//. **2** *dorud. //koláh e xod rá be newán e dorud e dustáne bardáwtan* [friendly salute]//. **3 in salute** *namáz (bordan); dorud dádan. //Kenár e árámgáh* [grave] *koláh e xod rá be newán e namáz bardáwte va xámuw istádan* [in silent salute]./ *Mowthá ye xod rá baráye dorud be rahbarewán boland kardand.//.* **take the salute** *sán didan va dorud e sarbázán rá pásox dádan*

salute v **1** *be kasi dorud dádan/ xowámad goftan. //pás (be ártewbod* [general]*) dorud e zibáyi* [smartly] *dád./ Be wáhzáde bá buqokorná* [by a fanfare of trumpets] *xowámad goftand.//.* **2 salute sb/ sth (as sth)** *(beáyin yá dar soxanvari) dorud dádan; áfarin kardan, "be parde darun Rouwanak rá bebin -- co didi ze má kon bar u áfarin." (ZBP. L5707 SF); áfarin goftan. //Baráye kuwewhá ye nastuhetán/ xastegi-nápaziretán dar ráh e áwti/ sepandármaz* bar womá áfarin miguyim* [salute]./ *Emruz rá báyad be nám e áqáz e doure ye novini xojaste dánest/ gerámi dáwt.* [a new era]//

salvage n **1** *buxtan [riwe ye aknun "buz-"]; parvás; parvásidan. //Con havá bad bud kár e buxtan e kawti ye wekaste dowvár gawt./ yek dálá* ye návbuzi** [a ship salvage company].//. **2** *buxt-mozd* [puli ke baráye buxtan e yek kawti yá har ciz e digar pardázand]; niz har kálá yá ciz e buxte.* **3** *savan*/ xaw-savan* (gerdávari ye áwqál, conánk e dar áyande betaván ánrá pardáxte, berixt e sudmandi bekár barand). [<xaw + savan <savangh (Avestáyi), bengarid be EDPL]; xawsuw* [<xaw + suw <sava-, EDPL; niz "suwiyáns"]. //ruznámehá va máhnámehá ye kohne rá baráye xawsavan** [garbage salvage]/ *xawsuw* gerdávardan.//*

salvage v **1** *buxtan; parvásidan.* **2** *savangidan* [<sava-; savangh (Avestáyi) EDPL; misavangam; savangidam]; suwidan*; xaw-suwidan* [xaw + suw besanjid bá "suwiyáns" <savangh (Avestáyi), riwe ye aknun "suw-"; misuwam (zamán e aknun), suwidam* (zamán e gozawte)]; bázjostan.* **3 salvage sth (from sth)** *buxtan; parvásidan; bázjostan. //Mádehá ye arzewmandi rá az kawti ye bárkew* [freighter] *e xenikide*/ qarq-gawte/ foruwode* [sunken] *buxtand/ parvásidand/ bázjostand./ Pas az án rosváyi cegune án doxtar mitavánad nám e xod rá parvásad/ buzad/ bázjuyad?* [How can she salvage her reputation after the scandal?]*//*

salvation n **1** *rastegári, "va az oqubat tarsad án qadar rá sabab e rastegári ye xod dánad." (ZBP. L1699 DB); buxtan, buzew, bázjost, "ke cun bázjosti nabovad kár va hál e u rá anteqámhá va tawaffihá raft va bed-án sabab mardomán zabán bar BuSahl deráz kardand ke zade va oftáde rá taván zad." (ZBP. L467 TBH). //Baráye rastegári ye gonahkárán niyáyidan/ niyáyew kardan.//.* **2** *máye ye/ ráh e rastegári. //(candán) az zendegi afsorde miwavam/ miafosoram (ke) kár máye ye rastegári ye man ast.//*

Salvation Army *sepáh e savang* [sdavang <sava-, Avestáyi, va savangh-, Avestáyi, EDPL] ke baráye komak be binaváyán ast.*

salve n **1** *(beviźe dar váźehá ye serewte) rouqan; //*lip-salve: *rouqan e lab//.* **2 salve to sth** *kár yá andiweyi ke máye ye árámew gardad. //Baráye in ke dináyaw* [conscience] *árám girad, pul e vásác** [repair] *rá pardáxt.//*

salve v *(diná* [conscience] *ye xod rá) árám kardan. //Digar baráye puzew xástan va árám kardan e dináyat dir ast.//*

salver n *sini*

salvo n (pl **salvos, salvoes**) **1** *welik e tup hamzamán beviźe baráye dorud dádan.* **2** *faryád e wádi; qariv (e wádi/ áfarin)*

salvolatile n *udan* [karbonát e ámonyom baráye behuw ávardan e kasi ke qaw karde]*

SAM (abbr) Surface-to-air missile: *muwak e zamin be havá*

Samaritan n **1 the Samaritans** *Sámeriyán e nikukár/ dastgir.* **2 a good Samaritan** *Sámeri ye (nikukár/ dastgir)*

Samba *raqs e/ vawt e sámbá. //sámbá vawtan/ raqsidan//*

same[1] adj **1 the same sb/ sth (as sb/ sth that ...)** *dorost hamán/ hamin; dorost xod e ..., //har do/ har doyewán dorost hamán/ yekciz goftand./ Bist sál ast ke dar hamán (yek) xáne/ sará zisteyim./ Án rá az raf* [shelf] *e bálá bardáwte sepas hamánjá gozáwtaw./ Hamsenn e/ hamsál e zanaw ast.; Án celparde*/ sinemá hamán celpard*e/ film e hafte ye piw rá newán midahad./ Laqzew rá dorost hamán zamáni/ dami ke az u/ azaw sarzad didam./ Ruz e ádine az kár kenáre joste, dorost hamán ruz raftam.//.* **2 the same sb/ sth (as sb/ sth that ...)** *dorost hamán. //Hafte ye piw dorost hamán kafwhá rá dar maqáze didam./ Mardán e sebilu hame dar cewm e man yeksán-and.; Rádeyi*/ máwini dorost mánand e/ hamánand e ráde* ye to xaridam./ Án do dasturnáme/ govárewn** [recipe] *xeili hamánand e yekdigar-and./ (xárdári yá be wuxi) "womá mardhá hame sarotah e yek karbás-id!"* [ba all the same]//. **3 amount to/ come to/ be the same thing** (**a**)

yeksán budan. //Mitaván/ mitaváni dastádast yá bá cek bepardázi. Har doyaw yeki-st.// (**b**) *Báham/ hamzamán; ham ... ham ..., //Hame báham soxan naguyid/ navájid!/ Ham mixandid, ham migarist./ Ham báyad saxt* [firm] *va ham mehrabán/ delsuz* [sympathetic] *bud.//.* **in the same boat** *hamdard budan. //Man va u hamdard-im, Har do dar ázmun forumándim/ darmándim.//.* **be of the same mind (about sb/ sth)** *(beáyin) hamdel; hamdel va yekzabán budan. //Má hamegi hamdel-im va án piwnahád rá nemipazirim./ bá án piwnahád hamestár-im** [opposed]*.//.* **by the same token** *ammá hamáná; va az inru; va niz. //U báyad xeradmandtar báwad va to niz báyad bekuwi u rá befahmi/ to báyad dard e delaw rá daryábi.//.* **in the same breath** *dardam; dar zamán; biderang. //Kár e ma rá sotud va darzamán be man goft báyad az ánjá beravam.//.* **not in the same street (as sb/ sth)** *forumáyetar; pasttar.* **one and the same** *hamán; yek. //Conin dar ámad ke xámer** [aunt] *e u/va dáyizáde ye man* [cousin] *har do yek kas-and.//.* **on the same wave length (as sb)** *yekdel, hamdel, harjá juri tarjome miwavad. //Bá u besaxti mitavánam be goftogu benewinam- pák az do qomáw-im.//.* **the same old story** *hamán ciz; hamán áw o hamán káse. //Hamán áw ast o hamán káse- hame mixáhand xáne pákize báwad ammá hic kas tan be kár nemidahad.//.* **speak the same language** *bengarid be* "speak"

the same adv *hamánjur; hamásán; yeksán. //Hanuz darbáreaw hamánsán miyandiwam; Án do váže yeksán vájvide** [spelled] *miwavand ammá xánew ánhá yekjur ast.//*

same[2] pronoun **1** (**a**) **the same (as sb/ sth ...)** *hamánciz, yekciz, ham ...; yek ...; hamánjur; hamconin; hamconán. //Man va u hardo yek ciz (rá) goftim./ (ánhá) hamsál-and; Man ham darbáre ye án dástán bá womá hamdel-am./ Báz ham (agar páyaw biyoftad) báz hamán kár rá mikonam./ "man qahve mixáham", "baráye man ham hamánjur, xáhew mikonam."/ "ze imáham be hamconu!" (az má ham hamconán) [Azizilláh Wakibi Gilání].* (**b**) **the same** *(beáyin yá bewuxi) xodaw bud; xodew-e. //"Bahman bud ke telefon zad/ telefonid/ vákuyid*?", "Áre xodew bud."//.* **2** *(bedun e* "the" *dar hamárnámehá* [the bills] *(beáyin yá bewuxi). //raxt be raxtwuyi/ gázori 3 dolár- hamán raxt baráye rofu* [to repairing same] *2 dolár//.* **3 all/ just the same** *bá in hame; az inhá gozawte. //Bá in hame dar ánce miguyad andaki rásti nehofte ast./ Xeili nemitaván be u powtgarm bud, (ammá) bá inhame dustaw dáram./ Natavánestam bá ácárat kár konam bá in hame sepás (ke án rá be man vám dádi)//.* **(the) same again** *(az kasi xástan) báz/ dobáre hamán rá bedahad. //Yeki digar xáhew mikonam/ Báz az hamán xáhew mikonam!//.* **same here** *(anáyin) man ham haminjur. //"Az in ketáb bizár-am!",* [same here!*/ Man ham haminjur!].*/ *"Tárix xub nemidánam./ Tárixam xub nist.", "manham haminjur!"//.* **the same to you!** *(baráye pásox be downámhá, wádbáwhá va mánand e án) xodeti; tu kolát-e [tu ye koláhat ast] be womá niz; harjá juri tarjome miwavad. //"Sál e nou be womá xojaste bád!", "be womá niz!"//*

sameness n *yeksáni; yeknaváxti; hamánandi. //ruzhá ye zemestáni va yeknaváxti ye zendegi ye delafgár* [boring] *darun cárdivári [xáne] dar ruzhá ye zemestáni.//*

samey adj *(anáyin) yeknaváxt. //Xoráki ke injá bemá midahand xeili yeknaváxt ast.* [is terribly samey]//

samovar n *samávar*

sampan n *sampan (váže ye Cini) (qáyeq e páruyi ye kafpax, cini) [sam = se/ 3 + pan = taxte]*

sample n **1** *nemune. //nemuneyi az dastnebewt e u/ dastnebewtaw.; yek nemune ye mize/ wáw; yek nemune ye báft./ Dar án barresi az goruhhá ye gunágun e mardom nemune gerefteand./ Nemuneyi az párceyi ke mixáham bexaram.//.* **2** *nemune ye ráyegán; cewte/ cáwte (nemune ye xoráki). //nemuneyhári az yek atr* e/ hubu ye ráygán be mardom dádan./ yek baste ye nemune* [pack]*; yek qanj* [sachet] *e nemune//*

sample v *nemune bardáwtan/ gereftan; nemunebardári kardan; ázmudan; andáze gereftan, "Co andáze giri ze dárá vofur -- xod ámuzgárat nabáyad ze dur." (ZBP. L5749 SF). //árd e tázeyi rá baráye xod ázmudan; az árd e tázeyi baráye xod nemune gereftan./ Mazze ye xorákhá ye Cini rá ázmudan, xorákhá ye cini rá cewidan./ Baráye degargunihá ye wive ye/ govás** [method] *e kár az kárgarán porsidim/ manewte ye kárgarán rá juyá wodim.//*

sampler n *suzangerd (viže ye namáyew)* ["brodri", embroidery]

Samurai n (pl **Samurai**) **1** *sámuráyi; tawtári; tawtáriyán (dar Žápon e bástán) [Safi bar degar dast benwánadan- hami nám e tawtáriyán xánadand. EDPL].* **2** *(mardom e rade ye) sámuráyi; tawtári*

sanatorium n (US) also **sanitarium, sanitorium** (pl **sanatoriums, sanatoria**) *harváne; ásáyewgáh; dorváxgáh [= dorváx + gáh]*

sanctification n *farnáft*; ásnew**

sanctify v (pt, pp **sanctified**) **1** *farnáftan**, *ásnidan (ZBP. C2009); (ZBP. C1972, MK, BF). //Zendegiyi ke bá namáz farnáfte/ ásnide* gawte.//.* **2** *(pendárin) farnáftan. //Kári* [a practice] *ke con áyin e mardom bude farnáfte* (gawte) ast.//*

sanctimonious adj *(baráye xárdári) pársánamá; vánamud be pákdámani. //labxandi pársánamáyáne; soxani az ruy e doruyi va vánamud be be pákdámani./ [yek ádam e] pársánamá./ peiqárenámeyi peiqáre-námeyi pársánamáyáne* [letter of protest]//

sanctimoniously adv *bengarid be* "sanctimonious"

sanctimoniousness n *pársánamáyi; vánamud be pákdámani*

sanction n **1** *dastur; pazirew. //Án ketáb rá bedun e dastur e /pazirew e nevisande tarjome kardand.; Warvin** [government] *ánce rá ke vazir karde bud paziroft/ be rást dáwt./ In kárhá* [measures] *powtváne ye áyini ye kohan* [the sanction of tradition] *dárand.//.* **2** *bázdárande. //Áyá zendán behtarin bázdárande (ye mardom) az conin ágreftháyi** [crime] *tavánad bud?; Tars az riwxand bázdárande ye káriyi ast.//.* **3** *guwmáli; málew. //guwmálihá ye hirbánik** [economic] *baráye sástári*/ farmánraváyi setamkár bekár bastan.//*

sanction v *paziroftan; be rást dáwtan; dastur dádan. //Wivehá ye womá rá nemitavánam bepaziram./ Ki/ Ce kasi dastur dád wahr rá bombárán konand?; Naxáhand paziroft tá in andáze hazine konim.//*

sanctity n *pársáyi; ahráyi [<Pahlavi, (ZBP. C7629 BF)]; //U baráye má nemune ye zende ye* [living example] *pársáyi/ ahráyi* ast.; sepantáyi ye yek sougand.//*

sanctuary n **1** *yazewgáh* [M. Moqaddam]; jawveqán* [besanjid bá "jawuqán" nám e rustáyi miyán e Náyin va Espahán, "jaw" besanjid bá jawn/ yasn/ yazd <Avestáyi "yasna" (EDPL) + gán/ qán (jáygáh)].* **2** (**a**) *(*US/ *dar Ámriká) yazewgáh; jawuqán*.* (**b**) *páy e mehráb.* **3** (**a**) *panáhgáh; andaxsváre. //Wurewiyán gorizán dar kelisá ye nazdikewán panáh jostand/ gereftand.//.* (**b**) *panáh; panáh xástan* [claim sanctuary]*; panáh jostan;* [seek sanctuary]*; panáh gereftan* [take sanctuary]*; panáh dáde wodan* [be offered sanctuary]. **4** *panáhgáh; andaxsváre. //Kewvar e má panáhgáh e/ andaxsváre ye panáhandegán e xawáyáyi** [political] *az sarásar e jahán ast.//.* **5** *panáhgáh. //panáhgáh e parandegán//*

sanctum n **1** *yazewgáh [M. Moqaddam]; jawveqán* [baráye riwe bengarid be* "sanctuary"*].* **2** *guwe ye denj. //Yekbár ma rá be guwe ye denj* [inner sanctum] *e xod ráh dád.//*

sand n **1** *máse. //Máse va sáru/ cáru* [cement] *rá ámixtan va batu* [concrete] *sáxtan.//.* **2** *máse, wen. //bacceháyi ke ru ye/ dar wen bázi mikonand.//.* **3** **sands** *(dar nám e jáhá) tará ye weni* [sand bank] *(ZBP. C6046 FM); gure ye weni (ZBP. C7691). //gure ye/ tará ye weni ye* Goodwin*//.* **4** **bury one's head in the sand** *bengarid be* "bury". **the sands are running out** *dárad dir miwavad. //Dárad dir miwavad, báyad tá fardá pul rá ámáde konim.//*

sand v **1** **sand sth (down)** *sombáde zadan; pardáxtan. //Cub e xám rá báyad sombáde zad./ Kaf e otáq rá sombáde zade hamvár kardand.//.* **2** *ru ye cizi rá wen/ máse páwidan*

sandal n *sandal*

sandalled adj *sandal-puw*

sandal wood n *dárbuy; canda; candan, "enán bar gardan e sorxaw fekande -- co do már e siyah bar wáx e candan" (ZBP. L6653 FM, Manucehri)*

sandbag n *kise ye wen*

sandbag v (**sandbagged, sandbagging**) *kise ye wen nehádan/ cidan. //Jelo ye dargáh rá kise ye wen cidan tá agar láxiz* [flood] *biyáyad jeloyaw rá begirad.//*

sandbank n *tará ye weni (ZBP. C6041 FM); gure ye weni (ZBP. C7691, FM)*

sandbar n *tará ye weni (ZBP. C6046 FM); gure ye weni (ZBP. C7691, FM) dar daháne ye rud yá bandar*

sandblast v *wensáb kardan; bá wen sáyidan*

sandboy n *bengarid be* "happy"

sand-castle n *kuwk e weni [con sáxtan e baccehá]*

sand-dune n = dune

sander, **sanding-machine** (n) *wombádezan; carx e sombáde*

sand-fly n *pawekure. pawekure ye dobále, az xáneváde ye* <u>Psychodidae, Simuliidae, Ceratopogonidae</u>

sandiness n *bengarid be* "sandy"

sandman, the sandman n *lálá. //*the sandman's coming: *lálá! [zamán e xáb ast]//*

sandpaper n *káqaz e sonbáde/ sombáde. //*(v) *sonbáde/ sombáde zadan//*

sandpiper n *ábcelik [parandegán e kucaki ke dar karáne ye ábhá ziste az kehráste* [suborder] *ye* Charadrii *mibáwand]*
sand-pit *cálewen; cálemáse*
sand-shoes n *give*
sandstone n *másesang; sang e máseyi*
sandstorm n *kulák e/ tufán e wen*
sand trap (esp US) = bunker 2
sand-yacht n *lákume* ye kavirpeimá/ wenpeimá*
sandwich n *bazmávard, "bazmávard rá be Xorásán navále guyand" (ZBP. L5276, ZX); nuwe, "kazin nuwe xordan nafarmáyiyam -- be siri residam nayafzáyiyam." (ZBP. L3431, SF); sándevic. //bazmávard e guwt e xuk, juje, xiyár va mánand e án.//*
a sandwich bar *bazmávardforuwi.*
a sandwich box *kive* ye bazmávard.*
a sandwich filling *ágane ye bazmávard/ sándevic*
sandwich v, **sandwich sb/ sth (between sb/ sth)** *miyán e do ... bezur já kardan; tapándan; gir andáxtan. //Dar masráde*/ otobus xodam rá bezur miyán e do mard e farbe já kardam.//*
sandwich board *ágahi ye (do taxte ye) parváneyi (ke kasi* [sandwich man] *ánrá be duw mikewad va dar xiyábán ráh mibarad.)*
sandwich course *ámuzew e konewik va dánewik hamzamán*
sandy adj (**sandier**, **sandiest**) **1** *weni; talani* [a surface] *dárá ye báft e weni*; //Kaf e kolbe ye kenár e daryá* [beach-hut] *weni bud.//.* **2** *(baráye mu va mánand e án) hanáyi*
sane adj (**saner**, **sanest**) **1** *bexrad; dorost. //Zir e conin fewári diváne nawodan* [stay sane] *dowvár ast.//.* **2** *(pendárin) bexrad, xeradmand; xeradmandáne; bexradáne. //mardi bexrad/ xeradmand./ áhangi* [decision] *bexradáne./ didgáhhá ye mardomsálári ye bexradáneaw.; ravewi/ camegiyi* [policy] *bexradáne; Didgáhhá ye mardomsálári ye bexradáneaw.//*
sanely adv *bexradáne*
sang *zamán e gozawte ye* "sing"
sangfroid n *(váźe ye faránsavi) xunsardi; dastpáce nawodan; xod rá nabáxtan. //Hengám e barxord bá átaw suzi saxt az xod xunsardi newán dádand/ hic xod rá nabáxtand.//*
sangría n *(váźe ye Espániyáyi) sángriyá (nuwábeyi meimand dárá ye mive va limonád)*
sanguinary adj **1** *(kohne wide, beáyin) xuni, xunin. //jangi xunin//.* **2** *xunxár; xunáwám. //farmánraváyi xunxár; wahriyári xunáwám; zahhák*//*
sanguine adj *(beáyin)* **1** **sanguine (about sth/ that...)** *xowbin; omidvár. //Na xeili omidvár be piruziyemán.; Omidvár be in ke piruz wavim.//.* **2** *sorxru*
sanguinely adv *bengarid be* "sanguine"
sanguineness n *bengarid be* "sanguine"
sanitarium, sanitorium *bázgardid be* "sanatorium"
sanitary adj **1** *behdáwti. //Sán* [conditions] *e áwpazxáne xeili behdáwti nabud//.* **2** *behdáwti, behdári. //káláhá ye behdáwti* [sanitary ware]; *bázras e behdáwti/ behdáwt* [a sanitary inspector]//
sanitary towel, sanitary pad *rogu ye dawtán* [menstruation]*; dastmál e behdáwti*
sanitation n *behsázi, behdáwt*
sanitize, sanitise v **1** *behsáai; behdáwti kardan.* **2** *(pendárin/ xárdári) rang kardan, duqáb málidan; mástmáli kardan. //Gozárew ma rá darbáre ye setamkárihá ye ártew duqáb málidand/ mástmáli kardand.//*
sanity n **1** *bexradi; dorost, harjá juri tarjome miwaavad. //be xerad e/ bexradi ye kasi badgomán budan; wak dáwtan ke kasi báláxáneaw dorost kár mikonad; gomán dáwtan ke kasi diváne/ xol ast/ yá simháyaw qáti karde.//.* **2** *xerad; bázgow* (Farhang e Nezám). //kuwidan (ke) dar kári dowvár kami xerad e bázgowá bekár bordan.//*
sank pt of/ *zamán e gozawte ye* "sink"
sanserif n *(dar cáp) sáde, bisarak**
Santa Claus, also, esp Brit. **Rather Christmas** *Bábá Nouruz*

sap[1] n **1** *wire; wire ye giyáh; giyáwir (ZBP, l1670 FM). //Bahárán/ behengám e bahár/ dar bahár wire ye deraxtán bálá miáyad/ ráh miyoftad.//.* **2** *(pendárin) zur, tuw. //Portuw ast va ámáde ye dast bekár wodan.//*

sap[2] n *(anáyin) xar, koudan. //*You poor sap!: *Ey xar e badbaxt!; Ey koudan e bicáre!//*

sap[3] v (**sapped, sapping**) **1 sap sb/ sth (of sth**) *sost va nátaván wodan; bituw kardan, harjá juri tarjome miwavad. //Cand máh bestari budan dar bimárestán va darmán pák ma rá bituw gardánid.; Kamkam xowbiniyaw rá az dast dáde.* [be sapped of optimism]*//.* **2** *wire ye ján e/ xun e kasi rá makidan, harjá juri tarjome miwavad. //Dast az saraw bardár, tuy e delaw rá xáli nakon!* [stop sapping her confidence!].*/ Bibarnámegi* [lack of planning] *kárâyi* [efficiency] *ye dálá** [company] *rá káste án rá az pá miyandázad.//*

sap[4] n *áhun, kandag e/ xandaq e sarpuwide*

sapience n *xerad*

sapiens adj (Latin word meaning *"xeradmand"* as in homo sapiens)

sapient adj *xeradmand*

sapiently adv *xeradmandáne*

sapling n *nahál, vára (ZBP. C4265 FM)*

sapper n *sarbáz e baxw e mohandesi ye ráh; sarbáz e ráhsáz/ polsáz/ áhunkan*

Sapphic, **sapphic** n *cáme ye Safik, cámehá ye safo. //*Sappho *bánu ye cámesorá ye Yunáni ke darbáre ye báránibázi va dowmarzi** [perversion] *misorud.//*

Sapphic adj **1** *safik (vábaste be cámehá ye cárbandi viże ye bánu ye cámesorá ye Yunáni be nám e* Sappho *ke darbáre ye báránibázi va dowmarzi** [perversion] *misorude)*

sapphire n **1** *yáqut e/ yákand e kabud; mahá (ZBP. C6538 FM).* **2** *kabud be rang e yákand e kabud*

sapphire adj *ábi ye kabud*

sappy adj (**sappier**, **sappiest**) *porwire; poráb; portuw*

saprophyte n *kudvard* [= kud + vared-, <cared, Avestáyi, EDPL]*

saprophytic adj *kud-vard*

sapwood n *láyehá ye biruni ye narm e cub ke porávand ast*

Saracen *Tázik yá Mosalmán [wekáfte az mo-, piwvand + Salmán <Salmán e Pársi] be ruzgár e janghá ye xáji* (Crusades)*]*

sarcasm n *riwxxand, zaxm e zabán; gováź [M. Moqaddam]; poloke (ZBP. C5871 FM); guwe; riyári, "va dozd rá parvandidand cun wab wod sepáh e kerm bar iwán zad va wabixun kard va az asubárán e Ardawir besyár bekowt va asp va zin va zinafzár va xáste va bone az iwán setánde be asus [be riwxand] va riyári, be áyine ye távuk [mardán e námi rá várune bar astar newánide dar wahr gardándan] va berehne (iwán rá) báz bepiw e Ardawir ferestádand." (ZBP. L78937, ZVY). //Zaxm e zabánhá ye/ gováź e peivaste ye u darbáre ye kár e forumáye ye án mard.//*

sarcastic, sarky adj *riwxandgar; zaxm e zabánzan; guwezan; polokezan. //*a sarcastic person: *kasi ke guwe mizanad/ zaxm e zabán mizanad./* a sarcastic tone: *bá áhangi riwxandgaráne./ yek guwe, riwxand, gováź; zaxm e zabán, riyári//*

sarcastically adv *bengarid be* "sarcastic"

sarcoma n *doźpel; doźpil*

sarcophagus n (pl **sarcophagi, sarcophaguses**) *gáhuk (e sangi) (ZBP. C4635, MK, BF) [dar zamán e bástán: tábut e sangi ke ruyaw taráwekári wode]*

sardine n **1** *rizekuli [<Gilaki] [Máhihá ye riz yá náras beviże* Pilchard *e Orupáyi be nám e dánewik e* <u>Sardina pilchardus</u>.*].* **2 (packed, squashed, etc) like sardines** *capide, darhamtapide, capánde, con gusfand ruyeham. //Má dah tan con gusfand/ gusfandvár dar avarbar** [elevator] *capide budim.//*

sardonic adj *riwxand, puzxand. //*a sardonic smile: *puzxand;* a sardonic laugh: *riwxand./* a sardonic expression: *roxsári bá puzxand//*

sardonically (adv) *riwxand, puzxand*

sari n *sári [dáman e zanán e Hendi, panbeyi yá abriwomin]*

sarky adj *dar Engelestán, anáyin* = sarcastic. //She is a sarky little madam: *Bánu ye kuculu ye riwxandgari-st.//*

sarong n *sárong (longi ke mardán va zanán e Máleziyáyi va Andoneziyáyi be kamar yá zir e baqal/ kawhá be xod mibandand.)*
sartorial adj *(beáyin) duxt, duzandegi (ye mardáne). //*Sartorial elegance: *xowpuwi/ xowduxti//*
sartorially adv *bengarid be* "sartorial"
sash[1] n *kamarband, hamyán, borufe (ZBP. C5361 FM)*
sash[2] n *panjere ye orsi*
sash-cord n *ávang e panjere ye orsi*
sash-window n *panjere ye orsi*
sashay v *(anáyin, dar Ámriká) xarámidan. //be darun e otáq xarámidan; Az kenár e má xarámide va guwe ye cewmi ham be má nayandáxt.//*
sass n *gostáxi, porruyi. //Tanhá be gostáxiyaw guw kon!/ Bebin ce gostáx/ parru ast!//*
sass v **1** *be kasi gostáxi/ zabánderázi kardan. //*Don't you sass me!: *mabádá be man goxtáxi koni!; Dast e xar kutáh!//.* **2** **sass sb back** *gostáxáne pásox dádan; zabánderázi kardan. //Azaw xástam/ behew/ be u goftam beravad dandánháyaw rá bewuyad ammá con sag bargawte páceam rá gereft/ bebin ce gostáx/ porru ast!//*
sass v *(anáyin, dar Ámriká)* **1** *be kasi gostáxi/ zabánderázi kardan. //Mabádá be man gostáxi koni!- dast e xar kutáh!//.* **2** **sass sb back** *gostáxáne pásox dádan/ zabánderázi kardan. //Azaw/ az u xástam be u/ behew goftam beravad dandánháyaw rá bewuyad, ammá con sag bargawte páceam rá gereft* [she sassed back at me]*//*
sassy adj (**sassier, sassiest**) **1** *gostáx, porru.* **2** *porzarqobarq; otukewide; az lá ye zarvaraq bázkarde; harjá juri tarjome miwavad. //*a real sassy dresser: *kasi ke engár az láy e zarvarq bázaw kardeand.//*
Sat (abbr) Saturday *kutáh wode baráye "Wanbe". //*Sat 10 March: *Wanbe dahom e márc//*
sat pt, pp/ *zamán e gozawte yá setáy e kárváźe az* "sit"
Satan n, the Devil. *div, "goft házá amalowweytán ... valiken az in cáre nist ke guyand zená kardan va xamr xordan kár e div ast ..." (ZBP. L2025 TB); harmás; weitán; ahreman; ahriman//*
satanic adj **1** (often **Satanic**) *ahrimani; weitáni. //Áyinhá* [rites] *ye ahrimani; divyasná./* His Satanic Majesty = Satan *(bewuxi) weytán e bozorg.//.* **2** *(beviźe dar soxanvari) ahrimani; weitáni*
satanically adv *divmanewáne; bewive ye ahrimani*
Satanism n *Divyasná*
satchel n *cante, kawkul*
sated adj, **sated (with sth)** *sir; por, ágande. //sarxow* [sated with pleasure]*//*
satellite n **1** (**a**) *máh, donbálerou. //Náhid [Venus] biw az zamin máh dárad.; Máh máh e zamin ast.//.* (**b**) *máhváre.* **2** satellite/ satellite state: *kewvar e vábaste, donbálerou;/* the USSR and its satellites: *Wouravi va kewvarhá ye donbáleroyaw.//*
satiate v *(beáyin) por kardan; sir kardan. //Sir ke wod/ sir e sir ke wod/ wekamaw ke xub por wod sandaliyaw/ newimaw rá hol dáde az miz jodá kard./* satiated with pleasure: *sarxow; xow e xow//*
satiation n *bengarid be* "satiate"
satiety n *sir, pori, ágandegi. //sir e sir budan* [feel full to satiety]*//*
satin n *bonak (ZBP. C2858). //yek pirhan e/ yek navár* [ribbon] *e bonak//*
satin adj *abriwomi, narm, laqzande. harjá juri tarjome miwavad. //Án rang pardáxt e/ pardáz* [finish] *e abriwomi dárad.; Pust e tanaw mánand e abriwam ast.//*
satinwood n *deraxti ke dar Xorásgán* [eastern] *e Hendustán ruyide va nám e dánewik e án* <u>Chloroxylon swietenia</u> *ast va az xáneváde ye Máhun ast va pardáz e/ pardáxt* [finish] *e abriwomi dárad.*
satirical, satiric adj *(vábaste be) riwxand, riwnáme. //yek namáyew e, yek cáme ye, yek birang e/ garde* [sketch] *ye riwnámeyi//*
satirically adv *az ruy e riwxand*
satirist n *riwnámenevis*
satirize, satirise v *be bád e riwxand gereftan; riwxand kardan; riwnáme nevewtan; dast andáxtan. //Xawáyágarán** [politicians] *rá biwtar dar jamjám*/* TV *va vákive*/ rádiyo be bád e riwxand migirand.//*
satisfaction n **1** *xownudi. //Kárnáme ye zendegiyaw* [career] *máye ye xownudiyaw tavánad bud./ az kár e xownud budan/ wodan* [get/ obtain/ derive satisfaction]*./ az xod xownud; roxsári newángar e xownudi az*

xod; "mammara [= man mara'] qurbán" [dastán az guyew e Gilaki = qorbun e xodam beravam!]./ Be piránesar saranjám cuni ye káraw rá daryáftand va xownud gawt.; Kár rá juri anjám dádan ke gomáwtár [client] *xownud gardad./ xownudi az kár e/ piwe* [job-satisfaction] *ye xiw//.* **2** *barávardan e niyáz* [fulfilment]. **3** *barávardan e niyáz/ dast yáftan be ..., //barávardan e niyáz e gorosnegi ye xod; árezuyi rá barávardan; be kám e del residan/ kámráni* [satisfaction of a desire]*; niyáz e afzunmanewi/ jáhjuyi* [ambition] *ye xod rá barávardan//.* **4** *xownudi, máye ye xownudi. //Xownudi ye anjám e kári ke del (e ádam) dar gero ye án ast.//.* **5** (**a**) *delxowi. //Con az mardom e kuy/ vis** [local people] *delxowi nayáftam be sardaftar* [the head office] *náme nevewtam.//.* (**b**) *kinxáhi; kinetuzi; pádafre. //e hamsaram násezá gofteyi báyad pádafre pas dáde (be jang e dotane barxizim!)//*

satisfactorily adv *xub, bexubi. //Bimár dárad bexubi piwraft mikonad.//*

satisfactoriness n *bengarid be* "satisfactory"

satisfactory adj *basande, xub, badak nabudan. //kuwewi* [attempt]*, cáwti, ketábi, kári basande/ xub/ na badak./ Hude ye ázmáyew/ ravan* [experiment] *xub/ bud/ badak nabud./ Kárnámeaw newán midahad ke zabán e Faránseaw badak nist.; Báyad bexubi rouwan gardáni ke cerá dir ámadey/ dir kardeyi.//*

satisfied adj *xownud, sir, harjá juri tarjome miwavad. //Pas az cáwti bozorg* [meal] *sir e sir gawtam* [satisfied]*./ Bebin!/ negáh (kon)! pangánam** [my watch] *rá wekasti, delat xonak wod/ ásude wodi/ árám gerefti?//*

satisfy v (pt, pp **satisfied**) **1** *xownud gardánidan; xorsand budan. //Hic ciz u rá xownud nemikonad: hamiwe gelemand ast/ mostmand/ gelemand ast/ neqneq mizanad.; Be hic ciz joz be behtarin xownud nist/ xorsand nemigardad./ niyázi rá/ árezuyi rá barávardan/ foru-newándan.; gorosnegi rá forunewándan; xáhewhá ye/ xásthá ye kasi rá barávardan; sahew e konjkávi ye kasi rá forunewándan; Hame ye báyastehá* [conditions] *ye raftan e be dánewkade rá barávarde.//.* **2** **satisfy sb (as to sth)** *xorsand gardánidan. //Harce u rá delgarm mikonam* [assure/ assurance] *xorsand nemiwavad: hanuz badbin ast/ badgomán* [skeptical] *ast./ Ágáhi/ kalántari rá az bigonáhi ye xiwtan xorsand gardánidan./ Ázmuni rá gozarándan* [satisfy the examiners]*//*

satisfying adj *máye ye xownudi; harjá juri tarjome miwavad. //Cáwti/ xoráki sir konande; Hudeyi máye ye xownudi.//*

satisfyingly adv *bengarid be* "satisfying"

satrap n **1** *wahrab [M. Moqaddam].* **2** *farmándár; farmánravá*

satrapy n *wahrestán [M. Moqaddam]; wasabigán (ZBP. C2274 MK, BF)*

satsuma n *(váźe ye Źáponi) (guneyi) nárengi (ye bi haste)*

saturate v **1** **saturate sth (with/ in sth)** *áqárdan, farqáridan; farqárdan; xisándan. //raxthá ye xis./ guwt rá dar ávite** [mixture] *ye rouqan va váw*/ urvar** [herbs] *xábándan.//.* **2** **saturate sth/ sb with/ in sth** *ágandan; por kardan; sir kardan, harjá juri tarjome miwavad. //Kenár e daryá dar golxan e daryá xábidim* [we lay in sunshine]*; bázár por az ráde*há/ máwinhá ye dast e dovvom e xub ast.//*

saturated adj **1** *xis, áqárde, farqárde. harjá juri tarjome miwavad. //Dar/ zir e bárán birun raftam con muw e ábkewide wodam.//.* **2** *(dar ximiyá*/ wimi) farqárde*. //*a saturated solution of salt: *udan*/ farqárde* ye namak; aźdam; ábnamak e farqárde*//.* **3** *(baráye carbihá/ rouqanhá/ kare) farqárde*; sir*

saturation n *xisándan; xisidan; farqárew, áqárew*

saturation adj **1** *xisánde, xiside, farqárde, áqárde, ágande, sir, por.* **2** *(dar tak va kaft) puwándan; ...-puw. //wahri rá bombpuw kardan [saxt bombárán kardan]//*

saturation point **1** *(dar ximiyá*/ wimi) farqárest* (besanjid bá "mahest", "behewt", "behest" va "kehest"* <ewta (Avestáyi, EDPL).* **2** *labriz(i); por(i) ha já juri tarjome miwavad. //Candán panáhande reside ke ordugáh* [camp] *labriz wode.//*

Saturday n, **Sat** *kutáhwode Wanbe [Baráye wive ye kárbord e "Wanbe" be váźe ye* "Monday" *bázgardid]*

Saturn n *Keyván, "Co Keyván o Bahrám o Náhid o Wir -- co Xorwid o Tir az bar e Máh zir." (ZBP. L6297 SF); osrob*

saturnalia n (pl **saturnalia, saturnalias**) *(soxanvari) wádxári*

saturnine adj *(beáyain, baráye mardom) talx, deźam. //roxsári deźam/ axmi talx* [a saturnine frown]*//*

satyr n **1** *(dar afsánehá ye Rumi va Yunáni) bozmard (izad e/ xodá ye jangal).* **2** *(dar soxanvari) zankáme*

sauce n **1** *cáwni, cewte, lus. //cáwni ye/ lus e gouje farangi, soyxod** [soy]*, qaraqát./ dandánmaz e mive* [fruit pudding] *va cewte ye siki** [brandy sauce]*; ce cáwniháyi bá máhi xub miwavad?* [what sauces go best

with fish?]./ *botri ye/ wiwe ye cáwni/ lus/ cewte//.* **2** *(anáyin) gostáxi; porruyi. //*We'll have no more of your sauce, young man!: *Java̍n digar gostáxi bas ast!//.* **3 the sauce** *(dar Ámriká, anáyin) wámpu, mey, xomre. //Wámpu tu rag nazan!/ Sar e xomre naro!* [Keep off the sauce!].*//.* **4 in the sauce** *(dar Ámriká, anáyin) mast.* **what is sauce for the goose is sauce for the gander** *(dastán) Magar xun e ... az digarán rangintar ast?; Agar to mádari man dáye hastam; Magar... toxm e dozarde kardan/ mikonad/ mikoni?; Mage kos e mádar e má geli bud o kos e mádar e to zari?/ In dastán harjá juri tarjome miwavad. //*If you can arrive late, then so can I./ What's sauce for the goose is sauce for the gander: *Agar to mitaváni dir biyáyi man ham mitavánam dir biyáyam./ Mage to toxm e dozarde mikoni?//*

sauce v *gostáxi kardan; harjá juri tarjome miwavad. //Dahanat rá beppá! Beman gostáxi nakon!//. niz bengarid be* "sass"

sauce-boat n *cáwnidán*

saucepan n *máhitábe (tábe ye dardár)*

saucer (n) **1** *beniskán* [<Kordi, beniskán]. //fenján va beniskán* e man ku?//.* **2** *bowqáb; douri, catr, yá harciz e hamánand e án; con bowqáb yá catr e máhváre*

saucily adv *bengarid be* "saucy"

sauciness n *bengarid be* "saucy"

saucy adj (**saucier, sauciest**) **1** *gostáx, porru. //*You saucy little thing!: *Cosene ye porru!//.* **2** *(beviźe baráye puwák) qawang, xowgel, porzarqobarq. //yek koláh e kuculu ye xowgel//*

sauerkraut n *kalamtorwi*

sauna n **1** *táváne (xowk) (ZBP. C6132); garmábe ye boxár yá garmá ye xowk.* **2** *otáq e táváne/ garmábe ye boxár*

saunter v *gawtan; parse zadan, xarámidan, dar xiábán ráh raftan/ gawtan. harjá juri tarjome miwavad. //Dastánaw rá dar jibaw gozáwte/ karde xarámán az ánjá gozawt.//*

saunter n *xarámmidan, xarámew; ráhraftan. //Gerd e maqázehá gawtan//*

saurian n, adj *máturang* (ZBP.C6512 FM); Jánevaráni az goruh e* Sauria ke xazande *bude va barxi guneh á ye án varoftáde con aźdah// áhá* (Dinosaurs) *va aźdahá-máhihá* (Ichthyosaur) *ke hamánand e calpásak hastand.*

sausage n **1** *áganj; ...-áganj (váźe ye "áganj" rá bá váźehá ye gunágun baste váźehá ye novini baráye* "sausage" *padid miyávarim, con "guwt-áganj", "jegaráganj", va mánand e án); zonáj = zovij (= jegaráganj); lakáne (ZBP. C1146 FM); //Kami/ andaki áganj berewtan//*

sausage-dog n *(dar Engelestán- anáyin)* Dachshund *Dáxshunt; sag e sendeyi; sag e luleyi. //andaki áganj berewtan/ kabáb kardan* [grill some sausage]*./ nim kilo siráganj* [garlic sausage].*//.* **not a sausage** *(anáyin) hic, cos, cosofes*

sausage meat *(guwt e) ágane*

sausage roll *koluce ye lakáne*

sauté adj *sibzamini ye tafte/ sauté (váźe ye Faránsavi)*

sauté v (pt, pp **sautéed / sautéd**) (pres participle **sautéing**) *taftan/ táftan; taft dádan. //Piyáz rá taft dahid.//*

savage adj **1** (**a**) *źiyán, dad, dadmanewáne con wir e źiyán. //yek gorg e darande./ Kaft* [attack] *e dadmanewáne ye yek sag e gonde//.* (**b**) *dadnehád; dadmanewáne; dowmanáne; soxanán e dadmanewáne. //Án goftár kafti* [attack] *dadmanewáne be kárhá ye gozawte ye u bud.; Dadxu/ dadmanew/ doźxim/ doźxuy ast./ Wahriyár* [ruler] *e dadmanew farmud zendáni rá bekowand.//.* (**c**) *saxt.* **2** *(downám) biyábáni!, barbar!. //Ilhá ye/ mardom e biyábáni.//*

savage n *(downám) barbar, biábáni. //ádáyi/ jazireyi ke mardom e biyábáni/ biyábániyán/ barbarán dar án miziyand./ mardom e biyábáni./ biyábániyán./ Án baccehá gáh berásti jánevarán e biyábáni miwavand/ migardand.//*

savage v **1** *dadmanewáne bar... táxtan/ kaftan. //Sag e diváneyi/ hári dadáne bar u kaft.//.* **2** *saxt xorde gereftan. //Matali ke varandázán saxt az án xorde gereftand.* [a novel savged by the reviewers.]//

savagely adv *bengarid be* "savage"

savageness n *dadi, dadmanewi, dadnehádi; doźximi, barbariyat, biábánigari*

savagery n *dadi, dadmanewi, dadnehádi; doźximi, barbariyat, biábánigari. //bá zendániyán doźximáni/ dadmanewáne raftár kardan//*

savannah, savanna n *ráq. niz besanjid bá* "prairie, steppe, pampas, veld"

savant n *(beáyin) dáná*

save v **1** **save sb/ sth (from sth/ doing sth)** *rahánidan, xaridan, harjá juri tarjome miwavad. //ján e kasi rá xaridan./ kasi rá az xenikidan/ xafe wodan dar áb rahánidan; Kasi rá az dast e xodaw rahánidan./ Digar baráye rahánidan e án zan e bimár dir wode bud va ján sepord./ Mitaván jelo ye baste wodan e in dabestán rá gereft?/ Bázi ye digar rá bord va nagozáwt án dast hadar ravad.* [She saved the set (at tennis) by winning the next game.]//. **2** (**a**) **save (sth) (up) (for sth); set (with sth)** *anduxtan; sepordan; gerd kardan. "...kán negunbaxt gerd kard o naxord." (ZBP. L3641 GS); //pul anduxtan ostovárkárist.* [It is prudent to save]*./ Páreyi az pul e xod rá har máhe anduxtan/ kenár gozáwtan.//.* (**b**) **save sth (for sb/ sth)** *negahdáwtan; dáwtan. sar e xod gereftan, "con BuAli bedid hazimat wod va dar rud gorixt va az ánjá sar e xod gereft...." (ZBP. L381 TBH). //Hame ye kák* [cake] *rá naxor, kami baráye fardá negahdár.; Tuw e/ niru ye xodat rá baráye kár e sangini ke dar piw dári negahdár.; Cewmán e xod rá xub dáwtan* [save one's eyes] *Hame ye mey rá naxor/ tah e mey rá bálá nayávar baráye man ham kami negahdár!//.* (**c**) **save (on) sth** *kadxodáyi kardan. //Bá xarid az bázárce darzamán va hazine ye pul kadxodáyi kardan.; Bá duráyidan*/ durákári* [insulating] *xáne ye xiw jelo ye hadar raftan e suxt rá gereftan/ az suxt kástan.//.* **3** *rahánidan, harjá juri bekár miravad. //Bá vákubar*/ telefon dastur e xarid dáde va xod rá az dard e sar e ráh berahánid./ Bá piyáderavi/ piyáde raftan be daftar* [office] *pul e keráye ye masráde*/ otobus rá kenár migozáram./ bejá ye piwkewi/ cewmrouwani be má pul dádand va digar niyázi be vám gereftan az bánk/ ganj nawod./ Kár rá xodemán kardim va az xeili az hazinehá raháyi yáftim.//.* **4** **save sb (from sth)** *rastegár kardan; buxtan (riwe ye aknun "buz-"; "buj-". //Masih/ Mehr* (má rá/ mardom rá) rastegár mikonad!/ Masih/ Mehr* baráye rastegári ye má az gonáhánemán be in jahán ámad/ pá nehád.//.* **5** *bázdáwtan; jelo ye darváze rá gereftan. //Darvázebán jelo ye tup rá ke az nazdik* [struck at close range] *zade wod gereft va nagozáwt darváze báz wavad.//.* **6** **pinch and save/ scrape** *bengarid be* "pinch". //risk/ save one's neck *bengarid be* "neck"//. **save one's bacon** *(anáyin) ján e kasi rá xaridan. //Nazdik bud varwekast wavam* [bankrupt] *ammá vámi ke be man dádi ján e ma rá xarid.//.* **save one's breath** *dam forubastan; xafe wodan. //Behtar ast dam forubandi, hargez nemitaváni ráyaw rá bezani/ begardáni/ hargez nemitaváni dar u foruxáni.//.* **save (sb's) face** *áberu ye kasi rá xaridan/ negahdáwtan. //Garce káraw rá az dast dád ammá áberu ye xod rá negahdáwte goft xod be xást e xod án rá rahá karde.//.* **save the situation** *rahánidan, jur wodan; harjá juri tarjome miwavad. //Kewákewhá* [disagreements]*/ nászgárihá/ náhamdástánihá nazdik bud goftoguhá ye áwti* [peace talks] *rá be wekast kewánad, ammá bá páymardi ye/ pádaremiyáni ye farbod** [president] *kárhá jurwod.* [save the situation]//. **save one's (own) hide** *sar e xod gereftan, "con BuAli bedid hazimat wod va dar rud gorixt va az ánjá sar e xod gereft." (ZBP. L381 TBH); dom e xod rá lá ye pá nehádan va..., //Hengámi ke digar/ bázmánde ye oubáwán/ tabahkárán* [the gang] *bázdáwt wodand u sar e xod gerefte be dowmani ye ánán gováhi dád.//.* **scrimp and save** *bengarid be* "scrimp". **a stitch in time saves nine** *bengarid be* "stitch"

save n *(dar pátapká va mánand e án) jelo ye báz wodan e darváze rá gereftan; bázdáwtan*

save[2], **saving** (preposition) *bejoz, jodá az; savá az...; savá ye...; joz..., //hame joz u ; hame savá ye u./ Hic cizi darbáreaw nemidánim joz inke nám e xánevádegiyaw "golwan" ast.//*

saver n **1** (**a**) *...-anduz; anduxtgar; anduxtár; rastgár konande; buján [az "buxtan]; ...-buz; ...-buxt. harjá juri tarjome miwavad. //Yek ágáhi ye xub baráye hame ye pulanduzán/ anduxtgarán/ anduxtárán- Afzáyew e nerx e bahre!/ rastgárkonande ye jánhá; jánbuztár//.* (**b**) *(beviźe dar váźehá ye serewte) ...-anduz. //Dig e juwi* [a boiler] *ke suxtanduz e xubi ast./ az suxt mikáhad.* [a good fuel-saver]*.//.* **2** *(dar Engelestán) pate ye arzán. //pate ye arzán ke dar zamáni ke xástárán kamand xaridári wavad.* [off-peak saver ticket]*//*

saving adj, **a saving grace** *xubi; baxt e xub harjá juri tarjome miwavad. //Garce káná va forumáye ast/ tavánad bud ammá yek xubiyaw in ast ke wuxmanew* [humorous] *ast.//*

-saving *(dar váźehá ye serewte) ...-anduz; ...-baxw; harjá juri tarjome miwavad. //Dar xánehá ye novin xeili carxowthá ye ásáyewbaxw* [labor-saving devices] *hast./ degarguniháyi* [modifications] *ke máye ye ama-anduzi* [energy-saving] *migardad.//*

saving n **1** *anduxte, pasandáz, pasoft; pasafkand, neháde, "haránkgah ke ruz e to asán gozawt -- nehάde hame bád gardad be gawt." (ZBP. L4883 SF). //pasandáz e sudmand e pul va anduxtan e zamán./ Pasafkand e cewmgir e/ bozorg e suxt az ráh e afzáyew e bázde* [efficiency]*.//.* **2** **savings** *anduxte, pasandáz, pasafkand, neháde. //pul e xod rá dar anjoman e xánesázi* [building society] *anduxtan.//*

saving account **1** *hamár e pasandáz.* **2** *(dar Ámriká) (hamár e) pasandáz*

saving bank *ganj e/ bánk e pasandáz, ke be pasandáz bahre midahad*

saviour, (US) **savior** n **1** *raháyibaxw; rahánande; rahán; suwiyáns (ZBP. C6371).* **2 the Saviour, our Saviour** *Jesus Christ. //suwiyánt [M. Moqaddam]; suwiyáns; rastgár konande; buján* [az buxtan], va az inru Masih/ Mehr*//*

savoir-faire *(váźe ye Faránsavi) ráh o cáre dánestan. //ráh o cáre dánestan/ nadánestan//*

savory n **1** *har yek az do gune ye naná*/ náná*/ wáhesparam.* **2** US = savoury

savour, (US) **Savor** n *maze ye xow; maze, harjá juri tarjome miwavad. //Supi dárá ye/ andaki tahmaze ye sir./ (pendárin) didgáhhá ye xawáyáyiyaw** [political] *bu ye xowkandiwi midahad.* [a savour of fanaticism]*./ Kalleaw bu ye qormesabzi midahad.; Guwti ke mazeaw rá az dast dáde.; Engará zendegi digar rang o buyaw rá az dast dáde.//*

savour (US) **savor** v **1** *maze kardan, cewidan. //behtarin xorákhá ye faránsavi rá andak-andak xordan./ (pendárin) aknun ázmunhá be páyán reside ázád-am va dáram xowmigozaránam/ va ázád o xow-am* [savoring freedom]*//.* **2 savor of sth** *bu ye ... dádan. //Soxanán e u/ soxanánaw bu ye doruq/ doruyi/ riyá* [hypocerisy] *midád.//*

savoury, (US) **savory** adj **1** *(baráye xoráki) tond, wur, tiz. //yek kák e tondmaze//.* **2** *(biwtar dar vákiyámhá* ye ma** [negative sentences] *bekár miravad) pák, pákize, xub, harjá juri tarjome miwavad. //Engár piwine ye xubi nadáwte.//. besanjid bá* "unsavour"

savoury, (US) **savory** n *dandánmaz* [dish served at the end of a meal]

savoy n *kalampic*

savvy n *(zabán e kuce) xerad/ huw, harjá juri tarjome miwavad. //Xeradat kojá rafte?/ Koset xol e?//*

savvy v *(zabán e kuce/ biwtar be rixt e farmáyew yá zamán e aknun) dánestan, fahmidan, sar e kasi wodan.* //Keep your mouth shut! Savvy?: *Xafe-wo! saret miwe?*/ No savvy: *Saram nemiwe!/ Nemidunam.*//

saw[1] pt of see/ *zamán e gozawte az* "see"

saw[2] n *arre; ar (arre ye dosare ye bozorg) [<ar (guyew e Neiwáburi)]; //Kondehá rá* [the logs] *bá arre ye barqi boridan./ arre ye gerd; arre ye dasti; arre ye zanjiri/ arre ye dárbori* [chainsaw]//

saw v (pt **sawed**, pp **sawn**), (US) **sawed** **1** *arre kardan; ar kardan. //Yek tasu* [hour] *be arre kardan pardáxtan*; *wáxe* [the branch] *rá arre kardan; cub rá arre kardan; Konde rá bá arre boridan va taxte kardan* [saw into planks]*; kondeyi* [log] *arre va do páre./ Taxte rá sarásar arre kardan/ bá arre boridan* [saw a plank right through]*/ kardan.//.* **2 saw (away) (at sth)** *arre kardan; pasopiw rándan. harjá juri tarjome miwavad. //Be violon e/ galgacak* e xod zerp zerp souhán mikewad!/ Dáwt sar e nán rá bá cáqu ye kondi xerr-o-xer arre mikard.//.* **3** *bá arre boride taván wodan/ arre wodan; //In cub ásán arre miwavad.//.* **4 saw sth down** *bá arre boridan va andáxtan; //Deraxti/ tiri* [a pole] *rá bá arre boridan va andáxtan.//.* **saw sth off (sth)** *boridan/ wáxeyi/ az deraxti boridan. //tofangi ke luleaw rá boride va kutáh kardeand* [a sawn-off shotgun]*//.* **saw sth up** *bá arre boridan. //Hame ye derán rá boride be rixt e konde darávarde budand.//*

saw[3] *(kohne wode) dastán. //*the old saw "More haste, less speed."/ *Dastáni kohan miguyad, "pas fetad án boz ke piwáhang bud." (PAF #4350)//*

sawdust n *xák e arre*

saw-horse (US) also **sawbuck** *xarak*

sawmill n *kárxáne ye cubbori*

sawyer n *arrekew*

sax n = saxophone

saxifrage n *giyáháni az xáneváde ye* Saxifragaceae *bá barghá ye feri va golhá ye rangárang*

saxon n **1** *Sákson (nám e mardomi ke dar abáxtar e xoraváni** [northwest] *ye Álmán ziste barxi az ánán Engelestán rá gowude dar sadehá ye 5, va 6 dar ánjá mándegár wodand.).* **2** *(zabán e) sáksoni*

saxon adj *(vábaste be mardom va zabán e) Sákson/ Sáksoni. //Ilhá ye, áyin e/ dastur e zabán e sákson/ sáksoni//*

saxophone n, **sax** *(anáyin) sáksofon. //yek sáksofon e zir/ bam* [tenor/ bass]*./ Taknaváz e sáksofon* [a saxophone solo]//

saxophonist *sáksofon-naváz; navázande ye sáksofon*

say v **1 say sth (to sb)** *(cizi be kasi) goftan. //In ham goftim ke farmudan be ma'ni ye amr kardan va hokm dádan ast, vali aknun farmudan rá dar já ye goftan miyávarand ke báyad goft dorost nist." (ZBP. L427 NKZZF); zabán be... báznamudan; dam barávardan, "goft ke dam banayáram..." (ZBP. L3510 GS);*

*forugoftan, "az in málixuliyá candán forugoft..." (ZBP. L3481 GS). "Tá báng e namáz be guwaw foruguyad. Weyx dahán bar guw e vey neh   áde ast va be guwaw forugofti..." (ZBP. L2926 AT); //"gofti xáhew mikonam?"; Darbáre ye án cizi be man nagoft.; goft (ke) nám e dustaw Susan ast./ Hame/ hamegán goftand ce havá ye badi bud./ Nemitavánad ánce dar del dárad be ásáni be zabán ávarad; Goft injá didáraw konand/ konim./ Be xodam, goftam (ke) "In nemitavánad rást báwad!" ; Miguyand wáygar** [a genius]./ So you say: *pas ke injur..., na bábá!; Ki gofte ke man áwpazi nemidánam?; Xámuw báw. Man ham mixáham yek cizi beguyam./ Az in (yeki) gozawte bá án soxan e digar e to hamdástán-am./* Having said that, agree with your other point.: *(soxan e dar parde) Agar ráde*/ máwin rá ásib bezani pedarat xawm xáhad gereft/ pedarat xeili qor xáhad zad/ zabán be nekuhew bázxáhad kard.//.* (**b**) *goftan; xándan. //niyáyewi kutáh kardan; namáz e kutáhi xándan.//* (**c**) **say sth (to sb)** *goftan; bázgoftan, "bidel az binewán ce guyad báz..." (ZBP. L3506 ,GS); harjá juri tarjome miwavad. //Az in cáme candán sar darnemiyávaram/ In cáme candán cizi be man nemiguyad* [this poem does not say much to me.]*; In honarmand bá in káraw ce mixáhad bázguyad?/ beresánad?; Negáh e xawmáginaw hame ciz rá báznamud.//.* (**d**) *(rixt e náwenáxte nadárad/ baráye ketáb, newáne va mánand e án) goftan; harjá juri tarjome miwavad. //Dabi** [a notice] *ke miguyad ruyaw nevewte "tu nayáyid!"./ Pangán** [watch] *tasu* [o'clock] *ye wew rá newán midahad* [to say].*; Dád/ dátikán* miguyad ke in (kár/ciz) pák dádmand ast.; Án náme/ ketáb nemiguyad kojá záde wode./ Ketáb e ráhnamá miguyad e cap bepicid.//.* **2** *goftan, harjá juri tarjome miwavad. //Darbáre ye ánán báyad beguyam ke kárámad* [efficient] *hastand./ Nemitavánam beguyam ke az kár kenáregiri karde kár e badi karde./ Báyad goft ke rást miguyad./ báyad beguyam ke awá*/ haq bá u-st./ Zanam/ hamsaram bávar dárad man xeili farbeh-am, womá ce miguyid?; Man miguyam injá bemánim./ Nemitavánam beguyam puldár/ tavángar budand./ Har ce delat mixáhad darbáreaw begu, ammá báz ham xánande ye xubi ast./ Besaxti betaván goft/ saxt betaván goft ke/ ki bud./ Xodá midánad jang key be páyán xáhad resid./ "Cáwt/ xorák kei ámáde miwavad?", "Nemidánam/ Xodá midánad."//.* (**b**) *[rixt e náwenáxte nadárad]. harjá juri tarjome miwavad. //Dar cizi nazdik e se máh mitaváni watrang(bázi) yád begir/ farágiri.* Let's take any athlete, say Námjoo.: *Bogzár har pahlaváni rá begirim; begu "Námju"./ Engár egnesti** [accident] *baráyat piw áyad, ki az to negahdári/ parastári mikonad?//.* **3** **"before you can/ could say Jack Robinson"** *tondi/ zud. //tá begi [beguyi] "fe" (mige "farahzád"//.* **go without saying** *Peidá-st ke./ Áwkár ast ke.../ bigomán..., //Bigomán be to komak xáham kard.//.* **have something/ nothing, etc to say for oneself**.*ámáde budan baráye soxan goftan; cizi baráye goftan nadáwtan.* **I must say** *harjá juri tarjome miwavad..* **I dare say** *bengarid be* "Dare". **I'll say!** *(anáyin) Áre, cerá!. //"Xeili injá miáyad?", "Áre, cerá, har ruz sarokalleaw peidá miwe//.* **I wouldn't say no (to sb)** *(baráye newán dádan e paziroftan yá xástan e cizi) harjá juri tarjome miwavad. //"Qahve delat mixáhad?", "Cerá áre/ Cerá ke na?"//.* **least said soonest mended** *(dastán) "nayáyad ze goftár e besyár sud." (SF); "Xámuw newin o fáreq az álam báw!"; "zabán kewide negahdár tá ziyán nakoni."; "Dar e fetne bastan , dahán bastan ast.".* **the less/ least said the better** *"Ce guyam ke nágoftanam behtar ast."; "zabán kewide negahdár tá ziyán nakoni."; "Gar andiwe kardam ke ce guyam -- beh az pawimáni xordan ke cerá goftam." (Sa'di); "bedán kaz zabán ast mardom beranj. -- co ranjew naxáhi zabán rá besanj." (Ferdousi).* **let us say** *baráye nemune, con.* **needless to say** *bigomán....* **never say die** *(dastán) "dar noumidi basi omid ast, hanuz ham wáyad behengám berasim.".* **not be saying much** *(baráye newán dádan e in ke cizi xeili cewmgir nist) harjá juri tarjome miwavad..* **not be saying much** *//Az man bolandbálátar ast ammá con man hameaw 150 sántimetr-am, xeili ham sarv e sahi nist.//.* **not say boo to a goose** *bozdel budan, xeili narm budan. //Candán javán e bozdeli ast ke behew pex bekoni walvárew o/ walváraw rá zard mikonad./* - bird *(zabán e kuce).* **not say a dicky** *Dahánaw rá goh gerefte/ Árd be dahánaw gerefte/ Mást be dahanaw máye kardeand.//.* **not to say** *harjá juri tarjome miwavad.* **a difficult task, not to say, imppossible task**: *Kári ast ke agar nawodani nabáwad besyár dowvár tavánad bud.* **sad to say** *bengarid be* "sad". **say/ be one's last word** *bengarid be* "Last[1]". **say no (to sth)** *sar báz zadan; napaziroftan. //Agar az in sahmhá/ bahrhá naxari/ Agar dar in bahrhá sarmáyegozári nakoni lagad be baxtat zadi.//.* **say no more** (**a**) *haminjá negahdár ..., harjá juri tarjome miwavad. //*Say no more, how much do you want to borrow?: *Bas ast/ Haminjá negahdár, cand vám mixáhi?//.* (**b**) *xub midánam..., "In mosávát, in mo'áxát Ajamist -- Xub midánam ke Salmán Mazdaki-st." (Eqbál e Láhuri); Mifahmam ce miguyi, digar bas ast./ Xáne ke ámad ruyaw/ roxsáraw mátiki/ golici bud. "xub mifahmam ci migi, dige bas-e!!//.* **say one's piece** *harce mixáhad del e tangat begu!.* **says you** *(zabán e kuce) zeki, málidi, ridi!. harjá juri tarjome miwavad. //"Mizanamew!, Wekastew midam!",* [Says you!], *"Zeki, powt e guwet o bebini!/ Xábewo bebini!"//.* **say when** *(hengám e rixtan e cizi) Begu kei bas-e!/ bast ast.* **say the word** *lab tar kardan; dastur dádan; darxást kardan; harjá*

juri tarjome miwavad. //To lab tar kon [Just say the word!]./ *behew/ be u migam bere/ beravad.//.* **strange to say** *bengarid be* "Strange". **suffice it to say"** *bengarid be* "suffice". **to say the least** *bi gazáfguyi. // Bi gazáfguyi az ánce goft dar wegeft wodam.//.* **to say nothing of sth** *...be kenár; savá ye...; az... gozawte. //Tápán be kenár, se máh ham báyast zendán beravad.//.* **that is to say** *be soxani digar; to guyi; hamáná; ...ke... //Se ruz e digar, ke ádine báwad.//.* **what do/ would you say (to sth/ doing sth)** *goftan. harjá juri tarjome miwavad. //"Báham beravim estár** [vacation]./ *To ci migi?/ Emwab beravim namáyew/ celpard** [movie]*, to ci migi?./* "What would you say to chocolate?", *"Wokolát mixáhi?"//.* **what/ whatever sb says goes** *(anáyin) koláhew pawm dáre/ Xarew mire/ harfew darrou dáre! //Hamsaram/ zanam mixáhad áwpazxáne rá sefid rang konand, miduni, xarew mire!/* You can say that again.: *Bá to hamdástán-am./ Hamin jur ast./ Ze imáyam behamconu [Gilaki] [Az má ham hamconin!]./ Zan e badxawmi/ mostgari/ xawmini ast./ Haminjur ast* [You can say that again] *cand bár ham ma rá zade!/* "you don't say!" *(anáyin/ baráye newán dádan e wegeft) Na bábá; to ro xodá!; To ro bexod*/ To rá be xod*!/ Mixáhim zanowouhar wavim/ zanáwuyi konim!/ Na bábá/ Toroxodá?!/* You said it!: *Hamin jur ast/ Rást gofti!/ Án xorák xeili bad bud!* [You said it!] *Haminjur-e./ "Xar wodam!, "Xub-e ke fahmidi!*". "I looked a fool!" [You said it!]*".//*

say n, **1 say (in sth)** *harjá juri tarjome miwavad .//koláhaw pawm nadáre/ xarew nemire/ kasi nemige xaret be cand./ Dar in báre yek kam xarew mire!/ Man ham mixáham dar gardándan e kárhá* [management of the business] *xaram bere!//.* **2 have one's say** *gozáwtan/ hewtan ke kasi soxanaw rá beguyad. //Jeloyaw rá nagir- bogzár soxanaw rá beguyad.//*

say! *(wegeftváže- dar Ámriká, anáyin) hey!; rásti!..., harjá juiri tarjome miwavad. //Hey!; rásti!./ Rásti emwab wám e Cini cejur-e?//*

saying n *dastán. (dastán)* "More haste, less speed" as the saying goes. //*Dastáni ast ke miguyad "Pas fetad án boz ke piwáhang bud." (PAF, 4350)*

Say-so n **1** *(anáyin) soxan. bád e havá. "soxanaw rá haminjuri bávar nakon- xodat bejuy/ bebin!".* **2** dasturi. *//Baráye degargun kardan e cizhá/ kárhá be dastur e man niyázi nadári.//*

SC *kutáhwode az váže ye Látini* "Scilicet"*, be maini* [meaning] *ye: "be soxani digar"*

scab n **1** *kabar, xowk-riwe, "andar tadbir e xowk-riwe ye áble tá zud biyoftad." (ZBP. L5414, ZX).* **2** *gari. //gari ye gusfand.//.* **3** *(anáyin/ xárdári) kárgar e bast-wekan*

scabbard n *niyám; cax (con baráye wamwir, tiqe ye dewne)*

scabby adj (**scabbier**, **scabbiest**) **1** *dárá ye kabare; kabarebaste.* **2** *(zabán e kuce; xárdári) past, forumáye. //*You scabby liar!: *Ey doruqgu ye past!"//*

scabies n *gari, gar, "andar jarab ki be Pársi "gar" guyand." (ZBP. L5588, ZX)*

scabrous adj **1** *zebr.* **2** *zewt, palawt. //Matalhá* [novels] *ye zewtaw mardom rá takán dád* [shock the public]//

scads n, **scads (of sth)** *(anáyin, dar Ámriká) faráván, kalán, xarvár, harjá juri tarjome miwavad. //*scads of money/ people: *korurkorur pul/ anbuh e mardom//*

scaffold n **1** *dárbast; bárdu, frawkamb* [<Avestáyi, fra-skamba, EDPL].* **2** *dár, baráye kowtan e bezehkárán. //pá ye cube ye dár raftan* [go to the scaffolds]//

scaffolding n *dárbast; bárdu. //*tubular scaffolding: *dárbast e luleyi*

scalar n, adj *(dar dánew e womár) serdi* [<Serdi, Kordi ye Hourámi], candi, dárá ye andáze, bedun e su* [direction]

scalawag* (US) = scallywag: *vorujak; hawang (ZBP. C842 FM)*

scald v **1** *(bá boxár/ dame yá áb e dáq) suxtan/ suzándan. //dig e juw/ lavid tarekid, suxt va mord./ Dast e xod rá bá rouqan e dáq suzándan//.* **2** *(wir rá) dáq kardan/ tá juw resándan.* **3** *bá áb e juw (dig va káse rá) pák kardan/ pákidan*

scald n *suxtegi bá áb e juw yá boxár. //rouqani baráye darmán e suxtegi va ábrut wodan//*

scalding adj *suzán, dáq. //áb e/ rouqan e dáq.//*

scalding adv *xeili, besyár //*scalding hot: *conán dáq ke pust mikanad.//*

scale[1] n **1** *pulak (e máhi); sil [<sil (Gilaki)]; koc. //Pulak e/ sil e wáhmáhi* [herring] *rá taráwidan/ gereftan.//.* **2** *puste, puse., sabuse, "sabuse ki dar sar padid áyad sabab e án..." (ZBP. L5636, ZX).* **3** (**a**) *(dar Engelestán* "fur"*) áhak.* (**b**) *jerm e dandán.* **4 the scales fall from sb's eyes** *wast e kasi xabardár*

wodan/ nágahán az xáb e xarguwi bidár wodan. //Nágahán wastam xabardár wod ke hamiwe (dáwt) doruq migoft.//

scale v **1** *pulak/ sil e máhi rá gereftan/ taráwidan.* **2** **scale off (sth)** *puste-puste wodan. //puste-puste wodan e rang/ gac va rixtan e án az divár.//*

scale[2] (n) **1** (**a**) *zine. //In xatkew yek zine(bandi) be sántimetr va yek zine(bandi) be Inc dárad.//.* **2** *zinebandi zinebandi ye dahdahi* [decimal]. **3** *darejebandi; zinebandi; radebandi; harjá juri tarjome miwavad. //zinebandi ye/ darejebandi ye dastmozdhá/ bájhá* [tax]./ *Kasi ke dar radehá ye báláyi ye hanvar** [high on the social scale] *ast./ darejebandi ye/ zinebandi ye dastmozd az dah hezár tá si hezár dolár.//.* **4** *zine. //zine ye dah kilometr be metr; zinebandi ye yek be milion/ korur./ naqweyi bozorg-wode/ gostarde* [large-scale]./ *Dar naqwehá ye bargeyi* [sheet maps] *zine ye bozorg* [larger scales] *bekár miravad./ parhib* [model] *bá zinebandi; negár* [drawing] *bá zinebandi//.* **5** *andáze. //Goruh e bozorgi az mardom rá sargarm kardan* [entertain on a large scale]./ *Devist hezár dolár andáze ye hazine ye sáliyáneaw hame ye má rá dar wegeft kard./ Faráván misázim tá bahá ye har qalam kamtar daráyad.//.* **6** *[dar musiqi] ráh, "ce rah bud in ke zad dar parde motreb -- ke miraqsand báham mast o howyár?" (Háfez); "ze ganj e suxte con sáxti ráh -- ze garmi suxti sad ganj rá áh." (Nezámi).* //[the scale of F] *ráh e F./ Ráhhá rá ruy e piyáno varzidan* [practise]./*/. besanjid bá* "octave". **7** **to scale** *be andáze; bá zine. //Zamini/ jáyi rá bá zine/ be andáze kewidan.//*

scale[2] v, **scale sth down/ up** *kucak kardan; kehidan*; kástan; bozorg kardan; afzudan; mehidan*. harjá juri tarjome miwavad. //Mixáhim az womár e deraxtáni rá ke miyandázand bekáhim* [scale down]./ *Baráye pásoxguyi be darxást (e xarid) bázdeh rá afzudeyim.//*

scale[3] n **1** *kappe ye terázu.* **2** **scales** *terázu. //*a pair of scales/ *yek terázu; terázu ye xánegi* [bathroom cales]*//.* **3** **tip of the balance/ scale** *begarid be* "tip". **tip/ turn the scale(s) at sth** *(anáyin) ...budan. //Savárkár (ke ru ye terázu raft) 80 pond bud.//*

scale (v) *...budan. //Mowtzan 90 kilo bud* [the boxer scaled 90 kilos.]*//*

scale[4] (v) *bálá raftan; barwodan; navardidan*

scalene adj *(dar hendese) nárástpahlu, "yeki motesáviyolazlá' ast ay rástpahlu va in án ast ke har se pahlu ye u mar yekdigar rá rást hamcand báwand va dovvom motesáviyolazlá' ast rástpáy va... sevvom moxtalefolazlá' ay nárástpahlu..." (ZBP. L7118 TT)*

scaliness n *bengarid be* "scalene"

scallion n = (US) **spring onion** *piyázce*

scallop, scollop n **1** (**a**) *guwmáhi [gunehá ye gunáguni az narmtanán e daryáyi dárá ye do guwmáhi az xáneváde ye* Pectinidae *ke qáb e ánán wiyár dárad va bá bázobastan e qábewán wená mikonand.].* (**b**) **scallop-shell** *guwmáhi.* **2** *dál, dálbor, kongere; kongor*

scallop, scollop v **1** *dálbor kardan; kongredár kardan. //labe ye dáman e dálbor/ dálbori* [a scalloped hem]./*/.* **2** *guwmáhi poxtan*

scallywag, (US) **scalawag** n *vorujak; //Ey vorujak e báziguw!* [You naughty little scallywag!]//

scalp n **1** *pust e sar (na roxsár). //wure zadan e pust e sar* [dandruff]./*/.* **2** *pust e kalle (ye kande ye dowmanán). //*be after sb's scalp: *Pust az kalle ye kasi xástan kandan//*

scalp v *Pust az kalle ye kasi kandan! //(bewuxi) to ke pust e kalle ye ma rá kandi/ taráwidi!; To ke ma rá kallebuz kardi!//*

scalpel n *niwtar; kárd; kálang (tiq e pezewki);báxse [BQM]*

scaly adj (**scalier, scaliest**) *puste-puste; puse, sabuse, "sabuse ki dar sar padid áyad sabab e án..." (ZBP. L5636, ZX). //puste/ pusti puste-puste; talani** [surface] *puste-puste; ketriyi ke darunaw áhak baste.//*

scam n (US) *kalak, duzokalak. //*a betting scam: *kalak dar geroubandi//*

scamp[1] (adj) *(biwtar be bázi bekár miravad) kalak, noxále, báziguw. //In Parviz e kuculu ye noxále báz dampáyihá ye ma rá penhán karde/ nehofte!!//*

scamp[2] = skimp

Scamper v *tond davidan ; jestoxiz kardan; wetáftan. //Tond/ tondi az pellehá bálá davidan./ Xarguwe az tars tondi david.//*

scamper n *jestoxiz; tondi davidan; varjevurje. //dar báq jestoxiz/ varjevurje kardan.//*

scampi n **1** *xarmeigu.* **2** *xorák e xarmeigu (xarmeigu ye sorxkarde bá xordenán va sir). //andaki xarmeigu ye sorxkarde xordan//*

scan v (**scanned, scanning**) **1** *żarf negaristan. //Ásu** [horizon] *rá baráye (yáftan e) xowki be żarfi negaristan.//.* **2** (**a**) *gawtan; bázjostan; radyábi; ráhbini, "Ey bixabar bekuw ke sáheb xabar wavi -- tá ráhbin nabáwi key ráhbar wavi?" (Háfez). harjá juri tarjome miwavad. //Nur e ceráqdasti hame ye guwemuwehá ye otáq rá gawt/ radyábi kard.//.* (**b**) *(dar pezewki, axtarwenási, kárhá ye fanni) niwidan; radyábi kardan.* **3** *sarsari negaristan. //sar e/ hengám e náwtáyi ruzname rá sarsari negarist.//.* **4** (**a**) *vacastáwtan*/ vacastawti** [analyse the meter of a line of verse] *[(riwe ye aknun "vacastáw-"*] [vacastáwtan* con: "↑Mary/ ↑had a/ ↑little/ ↑lamb".].* (**b**) *(dar cáme) tan-taná dáwtan. //*That line does not scan: *Án band vacastawti*/ tantaná nadárad.;* The verses scan well.: *Háthá xub vacastawti*/ tantaná dárand.//.* **5** *(dar jamjám/ TV) radnegári/ radyábi kardan*

scan n *gawtan, bázjuyi, radyábi, radnegári**

scandal n **1** (**a**) *rosváyi/ nang/ áberurizi máye ye rosváyi gawtan. //rosváyihá ye payápei máye ye sarneguni ye/ oftádan e warvin** [government] *gawt./ Az maqáze dozdi kard/ ciz boland kard va máye ye áberurizi gawt.//.* (**b**) *nang, rosváyi, warm. //Warmávar ast ke piwmár* [accused] *bigonáh dáneste wod.; Najonbidan e anjoman e (wahr) rosáyi ast/ máye ye nang ast.//.* **2** *soxancini.* //spread scandal: *soxancini kardan. //Hameyemán/ hame ye má kami az soxancini xowemán miáyad./ Vápasin rosváyi/ rosváyi ye táze rá wanidi?//*

scandalize, scandalise v *bá kardan e kár e zewti (kasi rá) takán dádan/ warmsár kardan. //Berehne/ loxt ru ye caman dar áftáb xábidan va máye ye warmsári ye hamsáyegán gawtan.//*

scandalous adj **1** *roswá, warmávar, nangin. //raftári, soxani/ ketábháyi warmávar/ nangin/ roswá//.* **2** *(baráye gozárewhá yá áwázehá* [reports/ rumors]*) roswá, warmávar, nangin*

scandalously adv *roswá, warmávar, nangin*

scandalmonger (n) *(xárdári) houci*

scandalmongering (n) *(xárdári) houcigari*

Scandinavian n , adj *(bumi ye/ vábaste be) kewvarhá ye Eskándinávi (Dánmárk/ Suyed, Norveż va Áysland]*

scanner n *radnegár*; radyáb*

scansion n *vacastawti* [baráye riwe bengarid be* "scan"*]; tantaná*

scant adj *kam, andak. //be pand e kasi kamparváyi kardan; biparvá be sahewhá ye man* [with scant regard for my feelings]*//*

scantily adv *kam, andak. //*scantily dressed: *bá pirhani kutáh názok va báz/ berehne/ loxt//*

scantiness n *kami, andaki*

scanty adj (**scantier, scantiest**) *kam, andak, harjá juri tarjome miwavad. //andaki sábun dar anbár dáwtan; yek bikini ye bárik//*

-scape suff *(dar námhá ye serewte bá námváżehá námváże misázad) cewmandáz-...,* //landscape: *cewmandáz;* seascape: *cewmandáz e daryáyi.//*

scapegoat, (US) **fall guy** (n) *balágardun. //Ma rá balágardun kardand ammá ánhá budand ke átaw zadand* [start the fire]*./ Ánhá átawsuzi rá bepá kardand ammá gonáh rá be gardan e man andáxtand./ Dástán e "guz e nane, mag e bacce" wod.//*

scapula n *ostoxán e wáne; saft, "ammá nahád e án conán ast ki sar e pahn e u suy e hejámgáh ast va sar e digar án jáygáh ast ke be Tázi almankab guyand va be Pársi andar ba'zi wahrhá ye Xorásán saft guyand va..." (ZBP. L5063 ZX); bil, "va bar powt do ostoxán ast be Pársi nám e u bil va be Tázi ketf..." (ZBP. L6989, HM)*

scar n **1** *dáq (e zaxm). //In boridegi dáqaw mimánad./ In boridegi dáq migozárad?/ (pendárin) dáqhá ye sigár ruy e ganje* [cupboard]*./ dáqháyi ke az sigár ruy e ganje mánde//.* **2** *anduh, gonáh, dáq. //Sálhá ke dar zendán separi karde dáqi bar ravánaw neháde/ az pa se separi kardan e sálhá dar zendán ravánaw dáqdide wode.//*

scar v (**scarred, scarring**) **1** *dáq gozáwtan; druwidan. //ábleruyi; (pendárin) dáqdide az marg e doxtaraw.//.* **2** **scar (over)** *dáq gozáwtan. //Jáy e in boridegi mimánad?./ Dáq e in boridegi mimánad?; Zaxm xub wode, dáqaw mánde.//*

scarab n **1** *xabazdu [suskháyi az xáneváde ye* Scarabaeidae *ke tani dorowt dáwte wáxakháyewán láyeláye bude pahn migardad.].* **2** *áviz, ázin yá heykal e xabazdu ke baráye zibáyi ávizand*

scarce adj **1** *kamyáb, náyáb, náyáft, "kasi gar bemirad be náyáft nán -- ze borná vaz pirmard o zanán." (ZBP. L3315 SF); tang, "Alaf tang bud andar án razmgáh -- az án bar Hamávan kewidan sepáh." (ZBP. L6108 SF). //sarmáye(há ye) kamyáb./ sázobarg e andak* [scarce]./ *Jang bud va xorák kamyáb/ náyáft bud.//.* **2** *náyáb; kamyáb. //In ketáb aknun náyáb ast/ náyáb gawte.//.* **3** **make oneself scarce** *duri kardan; áftábi nawodan; kampeidá budan/ wodan. //Del o damáq nadára / badxu wode, man ham azaw/ az u duri mikonam.//*

scarcely adv **1** *besaxti. //Besaxti sad tan ámade budand./ besaxti miwenásamaw./ Hanuz tu ye otáq nayámade bud ke telefon/ vákubar* zang zad/ zangid.//.* **2** *bigomán na. //Nabáyad cewm dáwte báwi* [You can scarcely expect] *ke/ bigomán nemitaváni az man bexáhi ke án rá bávar konam.//*

scarcity n *kamyábi; náyábi; tangi; kambud. //kambud e/ kamyábi ye/ náyábi ye payápei ye mádehá ye xám; Kamyábi ye xorák máye ye afzáyew e bahá gardid.//*

scare v **1** = **scarify** (**a**) *tarsándan. //Án qouqá ma rá tarsánd.//.* (**b**) *(beviże bá band e kárváże) tarsidan; kasi rá tars bardáwtan/ vardáwtan; bim dáwtan, "vagar bim dári ze Xosro be del -- pei az Párs vaz Tisfun bargosel/ [bargosal]" (ZBP. L3257 SF). //*[He scares easily] *Be ásáni tars baraw/ varaw midárad.//.* **2** **frighten/ scare sb to death/ out of his wits** *bengarid be* "frighten". **Scare sb stiff** *az tars kasi rá xowk zadan. //Az tars e ázmunhá ye hafte ye áyande xowkam zade.; Az zanhá con sag mitarasad./ Az tars e zanhá xowkaw mizanad.//.* **3** **scare sb away/ off** *rándan, ramándan, tarsándan. //átawi barafruxtan va gorgán rá ramándan./ Candán bestár/ bestáx ast ke mardom az u mitarsand.//.* **scare sb into/ out of sth/ doing sth** *tarsándan va bekári vádáwtan/ va az kári bázdáwtan. //U rá tarsánde vádáwtandaw kelidhá rá bedahad./ Mitarsánimaw va nemigozárim be kalántari* [police] *ágáhi dahad.//*

scare n *tars, negarán, harjá juri tarjome miwavad. //Injuri áhest-áheste/ yaváw-yaváw ke be man nazdik wodi ma rá tarsándi!./ Tarekidan e/ tarkew* e kárxáne ye ximiyáyi*/ wimiyáyi máye ye negaráni ye gostarde ye mardom az áludegi gawt./ Dástáni harásangiz/ tarsávar.//*

scarecrow n *afje, matarsak, lulu ye sar e xarman; káze, dáhul, "ramide gur dar dáhulaw oftád. -- vaz afsunaw be band ámad sar e bád." (ZBP, L7727, VR)*

scared adj, **scared (of sb/ sth)**; **scared (of doing sth/ to do sth)** *tarside, tarsidan. //Az jenn o pari* [ghosts] *mitarsam./ Az inke kasi bar ádam betázad/ bekafad* [attack] *tarsidan/ tars dáwtan./ Az tanháyi birun raftan tarsidan/ harásidan; mardi saxt tarsu/ mardi ke saxt tars varaw/ baraw dáwte.//*

scaremonger n *cupán e doruqgu; dáxul*

scarf n (pl **scarfs, scarves**) *warb [M. Moqaddam]; garibán; wál e gardan*

scarify[1] v (pt, pp, n **scarified**) **1** *xaráwidan, xaráwándan.* **2** *(dar pezewki/ kárdpezewki) xastan; xalidan, xaráwidan, xaráwándan*

scarify[2] v (pt, pp **scarified**) *(anáyin)* = scare 1a

scarlet adj, n *arqaváni. //sarásar arqavánipuw./ Man ke downám dádam (az warm) con coqondar qermez gawt.//*

scarlet fever *maxmalak*

scarlet runner *lubiyáyi báláravande, bumi ye Ámriká ye garmsiri benám e dánewik e* Phaseolus coccineus *dárá ye golhá ye bozorg e qermez va dánehá ye qermez va siyáh. lubiyáyaw xordani ast va dar Engelestán án rá baráye zibáyi mikárand.*

scarlet woman *(kohne wode/ xárdári yá bewuxi) ruspi; zani ke pálánaw kaj ast*

scarp n *saráwibi ye tond; partgáh*

scarper v *(dar Engelestán, zabán e kuce) Darrou!/ Begoriz!. //Darrou! Pásbánhá dárand miáyand!/ Ámadand!//*

scary adj (**scarier**, **scariest**) *tarsávar, harásangiz. //Yek dástán e jen o pari ye tarsávar.//*

scat (**scatting, scatted**) *(biwtar be rixt e farmáyew) (anáyin) gomwo!. //Nemixáham injá binamat! Gomwo!*

scathing adj **1** *(baráye soxan- xordegiri) tiz, tond, niwdár. //yek soxan e niwdár; nekuhewi* [a rebuke] *tond o tiz; gozárewi* [review] *niwdár/ tondotiz darbáre ye yek ketáb e nou.//.* **2** **scathing (about sb/ sth)** *nekuhidan; xorde gereftan. //Dar án gozárew az nabud e* [lack of] *imeni saxt xordegiri karde budand.//*

scatological n *gohwenási; harjá juri tarjome miwavad. //goftoguhá ye zewt/ gohwenásik; wuxihá* [humor] *ye palawt/ zewt//*

scatology n *(xárdári) gohwenási; zewtpasandi*

scatter v **1** *parákandan. //mardom parákandand; Pásbánán mardom rá parákandand.//.* **2** (**a**) *afwándan; parákandan. //toxm afwándan; ru ye ráh rig páwidan; Piw az mehmáni bowqábhá ye xorák rá dar otáq parákandim./ (pendárin) pulat rá hadar nade/ naparákan!//.* (**b**) **scatter sth with sth** *páwidan; afwándan. //toxm e caman páwidan//*

scatter (also **scattering**) *páwide, parákande, afwánde; harjá juri tarjome miwavad. //tagarg e parákande* [a scatter of hailstones]*.//*

scatter-brain n *(anáyin) pariwán; sargawte, sarbehavá*

scatterbrained adj *pariwán; sargawte, sarbehavá*

scattered adj *parákande, páwde, tanok. //cand kucnewin e parákande* [scattered settlements]*./ parákande mardom/ kam mardom* [thinly scattered population]*./ áftáb/ áftábi bá ragbárhá ye parákande.//*

scattily adv *bengarid be* "scatty"

scattiness n *bengarid be* "scatty"

scatty adj (**scattier**, **scattiest**) *(anáyin, dar Engelestán) diváne, xol; //Án qouqá ádam rá diváne mikonad.//.* **2** *pariwán; sarbehavá; farámuwkár. //pesar e sarbehaváyat báz kelid rá gom karde.//*

scavenge v, **1** **scavenge (for sth)** *(baráye parandegán va jánevarán) láw xordan, donbál e láwe gawtan; láw jostan; mordár xordan. //yek kaláq e mordárxár.//.* **2** **scavenge (for) sth** *(baráye mardom) dar áwqál gawtan. //Velgardáni* [tramps] *ke dar áwqáldánihá áwqálgardi mikonand; velgardi ke dar áwqáldáni pey e xoráki migardad./ Az áwqáldánihá ye bozorg mitaván kácálhá* [furniture] *ye kohne ye xub yáft.//*

scavenger n *(jánevar yá parande ye) láwxor, láwjuy, mordárxár*

scenario n (pl **scenarios**) n **1** *namáyewnáme.* **2** *zamine. //Zamineyi ke máye ye jang tavánad gawt.//*

scenarist n *namáyewnámenevis*

scene n **1** *-gáh; já; jáygáh. //já ye ruydádi; egnestgáh** [collision location] *já ye/ jáygáh e ágreft* [crime]*; ágreftgáh./ Jáygáh e án matal* [novel] *Semnán ast.//.* **2** *cewmandáz. //Cewmandázhá ye harásangiz pas az zaminlarze./ Xuke ke david tu ye maqáze cizháyi rox dád he hame az xande rudebor wodand.* [hilarious scenes]*//.* **3** *hengáme; alamwange. //*make a scene: *alamwange bepá kardan/ qewqereq bepá kardan/ qewqereq ráh andáxtan./ Az pardáxtan e pul ke sar báz zad, hengámeyi bepá wod.; Az kár ke birunaw kardam alamwangeyi bozorg bepá wod.//.* **4** (**a**) *parde. //Án parde ke dar bimárestán bud xeili takándahande bud.* [moving]*//.* (**b**) (**sc** *kutáhwode baráye* **scene**, *parde dar namáyew) //*Act 1, Scene 2 of Mcbeth: *dar e yekom, parde ye dovvom az* "Macbeth"*./ Parde ye návard/ [*the duel scene: *e do tane dar Hamlet]; Parde ye mardomard/ nabard e do tan//.* **5** *bum [dar namáyew/ namáyewxáne]. //Bum e noxost e namáyew káx e Wáh ast./ Dar zamán e miyánpardehá bumhá rá degargun misázand/ bumhá rá migardánand.//.* **6** *cewmandáz. //Yek cewmandáz e rustáyi o ye delangiz.; Qáyeqhá dar bandar* [harbor] *cewmandáz e zibáyi padid ávardand./ Az kewvar birun raftand tá kami ábohaváyewán degargun gardad.//.* **7** **the scene** *(anáyin) meidán; gáh; harjá juri tarjome miwavad. //*the drug scene: *meidán e váfuriyán; furgáh*.*/ the gay scene: *meidán e kunmarzán; kunmarzgáh*./ Noupáyi dar meidán e modsázán/ handávarán* [a newcomer on the fashion scene]*//.* **8** **behind the scenes** (**a**) *powt e parde.* (**b**) *zadobandhá ye xawáyáyi** [political deals]. **come on the scene** *residan; be meidán ámadan. //Zamáni ke man residam/ be meidán ámadam, hame ciz be páyán reside bud.//.* **not one's scene** *be dard e kasi naxordan; az... sar darnayávardan. Harjá juri tarjome miwavad. //Man be disko nemiáyam- be dard e man nemixorad* [It's not just my scene]*.//.* **on the scene** *ámáde budan. //Gozárewgarán pas az egnest** [accident] *ánjá budand* [were on the scene]*//.* **set the scene (for sth)** (**a**) *gozárew dádan e sán* [condition] *e cizi. //Gozárewgarán e rádio/ vákive* dar kelisá budand tá sán rá gozárew dahand.//.* (**b**) *ámáde kardan; zamine rá faráham kardan. //ámadan e/ residan e u zamine rá baráye yek goftáre ye digar* [another argument] *ámáde sáxt/ faráhamávard.//.* **steal the scene/ show** *bengarid be* "steal".

scenery n **1** *cewmandáz. //yek cewmandáz e kuhestáni./ baráye sotudan* [admire] *e cewmandáz istádan//.* **2** *bum [miz o newim/ sandali o parde va cizhá ye faxan* [stage] *baráye namáyew]*

scene-shifter n *bumgardán* [kasi ke cewmandáz e namáyew rá jábejá mikonad]*

scenic adj **1** *cewmandáz e zibá. //Wokuh e cewmandázhá ye zibá ye kuhestán e Alborz./ Ráhi bá cewmandáz e delangiz dar kuhhá ye Álp./ Ráháhani ke az jáháyi bá cewmandázhá ye zibá migozarad.//.* **2** *(vábaste be) bum*

scenically adv *bengarid be* "scenic"

scent n **1** (**a**) *bu (ye xow). //bu ye xow e carámin e zade wode* [new-mown hay]*./ gol e sorxháyi ke táze miparvarand* [modern roses] *bu nadárad.//.* (**b**) *bu. //bu ye banafwe* [lavender] *va eklil e kuhi* [rosemary]*//.*

2 *(beviźe dar Engelestán) hubu*; atr. //yek wiwe hubu*/ atr; Piw az birun raftan kami be xod hubu/ atr* zadan//.* **3** (**a**) *radd e bu; bu/* [follow the scent] *[con sagán bá án cizi rá yáband]. //bu ye/ radd e bu ye tond/ tiz; yek bu ye gomráh konande* [a false scent]*.//.* (**b**) *bu, buyáyi. //bá bu/ buyáyi wekár kardan.* [hunt by scent]*//.* **4** **scent of sth** *bu bordan. //Bu ye bim/ tars/ gereftári* [trouble]*.//.* **5** **on the scent (of sb/ sth)** *radd e... rá yáftan. //Pásbánán aknun az já ye gonáhkár bu bodeand./ Pásbánán aknun radd e gonáhkár rá yáfteand.//.* **put/ throw sb off the scent** *kasi rá gomráh kardan; rad gom kardan. //Gováh e doruqin* [false alibi] *kalántari/ pásbánán rá gomráh kard.//*

scent v **1** (**a**) *bá bu yáftan. //Sage muwe rá az buyaw yáft.//.* (**b**) *(pendárin) bu bordan. //az ágrefti* [crime] *bu bordanj; bu ye daqá* [treachery] *ámadan./ bu ye daqá gereftári ámadan.//.* **2** **scent sth (with sth)** *atri/ xowbu. //káqaz e náme/ yáddáwt e atri*; sábun e atri*; dastmáli bá buye atr e banafwe* [lavender]*; Golesorxháyi ke havá rá porbu/ xowbu karde.//*

scepter (US) = sceptre

sceptic, (US) **skeptic** n **1** *badbávar, nábávar; badgomán, "Amir badgomántar gawt va darandiwid va dánest ke xewt az jáy e xiw beraft." (ZBP. L476 TBH); "be downám bogwád xosro zabán -- baráwoft o wod bá pesar badgomán." (ZBP. L6229 SF). //Warvin** [government] *hanuz báyad badbávarán/ nábávarán/ bágománán rá bebávaránad ke ravewaw/ camegiyaw* [policy] *kári ast.//.* **2** *nágeravande*

sceptical, (US) **skeptical** adj *nábávar, badbin, badgomán. //Be hamdardiyewán baráye tohidastán/ deriqidegán* [the poor] *badbin-am/ badgomán-am.//*

sceptically, (US) **skeptically** adv *bengarid be* "sceptical"

scepticism, (US) **skepticism** n *badgománi, nábávari. //Va dorost/ be haq dar barábar e dasturán badgománi newán midahad./ gozárewháyi ke bá nábávari ruberu gawte.//*

sceptre, (US) **scepter** (n) *gorze, gad* [<gad, Pahlavi (ZBP. C7396, MK, BF)]*

Sch *kutáhwode az* "school"

schedule n **1** (**a**) *barnáme; jadval e zamánbandi. //barnáme ye bázde* [production] *ye kárxáne./ barnáme ye kasi porepor budan/ xeili kár dáwtan* [have a full schedule]*./ barnámeyi ke piwtar az jadval e zamánbandi ast.* [ahead of schedule]*//.* (**b**) = timetable. *//Meh* [fog] *barnáme ye/ jadval e zamánbandi ye havápeimáyihá rá behamzad.//.* **2** *fehrest. //fehrest e párehá ye yadaki./ Fehrest e peivast, qalamhá ye káláhá ye ferestáde wode rá newán midahad.//*

schedule v, **schedule sth (for sth)** *dar barnáme gozáwtan; barnámerizi kardan; áráyew e zamáni dádan. //Yeki az cizháyi ke dar barnáme ast goftári darbáre ye golárâyi ast./ foruw e bozorg baráye fardá barnámerizi wode; Dar barnáme ast ke emwab soxanráni konad./ Parvázi/ kári barnámerizi wode.//*

schema n (pl **schemata**) *cehrak*

schematic adj *(berixt e) cehrak*. //nemudár e/ cehrak* e sáxtár e sázemán//*

schematically adv *cehrakvá*; (berixt e) cehrak**

scheme n **1** **scheme (for sth/ to do sth)** (**a**) *barnáme rixtan; barnámerizi; sázmándehi; andáxtan, "degargune bud ánce andáxtim -- bar iwán hami táxtan sáxtim." (ZBP. L6104 SF). //barnáerizi baráye sáxtan e káqaz az káh.; barnámerizi ye pendárin baráye gerdávari ye pul* [to raise money]*; barnámeriziyi baráye báznewastegi.//.* (**b**) *dar sar... poxtan; duzokalak cidan; sáxtopáxt kardan; gávbandi kardan; harjá juri tarjome miwavad. //duzokalaki baráye napardáxtan e báj.//.* **2** *áráyew, sámán. //áráyew e rangi* [a color scheme]*.//.* **3** **the scheme of things** *sámán, nahád, kár, harjá juri tarjome miwavad. //dar sámán e konuni kárhá ye kucak* [small business] *besaxti migirad.//*

scheme v **1** **scheme (for sth/ against sb)** *duzokalak cidan, sáxtopáxt kardan; gávbandi kardan; andáxtan, "degargune bud ánce andáxtim -- bar iwán hami táxtan sáxtim." (ZBP. L6104 SF) harjá juri tarjome tavánad wod. //Wurewiyáni ke baráye barandázi ye rahbari* [the leadership] *duzokalak micinand.; Dárand sáxtopáxt mikonand tá u rá be rahbari bargozinand.//.* **2** *sáxtopáxt kardan; duzokalak cidan. //Dowmanánaw sáxtopáxt kardeand (tá) u rá barandázand.* [downfall]*//*

schemer n *sáxtopáxtgar, duzokalakci*

scheming adj *sáxtopáxt, daqali, duzokalak; gávbandi (kardan). //Hamáláni* [rivals] *ke peivaste dárand sáxtopáxt mikonand/ duzokalak micinand.//*

scherzo n (pl **scherzos**) *galte* [<Kordi "galta"] (páreyi kutáh va wurangiz dar yek kár e musiqi ye bozorg)*

schism n *dotiregi, wekáf; jodrewtegi [<Pahlavi "jod-riwtag" (ZBP. C7098 MK, BF)]*

schismatic adj *dotiregi, wekáf; jodrewte [bengarid be* "schism"*]*

schist n *(zaminwenási) palme [sangi ke be ásáni miwekáfad]*
schizo n (pl **schizos**) *(anáyin/ xárdári)=* schizophrenic
schizoid adj *gosastemanew**
schizophrenia n *gosastemanewi*
schizophrenic adj **1** *gosastemanew*. **2** *(anáyin) divkoluc; diváne. //Nimi/ gáhi dar Oksford va nimi/ gáhi dar Páris zistan/ zendegi kardan ma rá diváne karde.//*
schizophrenic n *(anáyin/ xárdári* "schizo") *gosaste-manew*; divkoluc; diváne; kosxol*
schizophrenically adv *bengarid be* “schizophrenic”
schmaltz, schmalz n *(anáyin)(dar soxan yá musiqi) besyár delangiz/wurangiz*
schmaltzy, schmalzy adj, (**schmaltzier/ -iest, schmalzier/ -iest**) *besyár delangiz/ wurangiz*
schnapps n *ewnaps [jin e Holandi ye doátewe]*
schnitzel n *wán kabáb* e digi*
scholar n **1** *wágerd e nemuneyi ke komakhazine girad.* **2** *dánewpaźuh, "biyámad yeki mard e dánewpaźuh -- be Rohhám, benmud án tiq e kuh."; paźuhande [M. Moqaddam]; ...-paźuh. //paźuhande ye tárix e Yunán; Yunánpaźuh./ paźuhande ye tárix e bástán; tárixpaźuh//*
scholarly adj **1** *paźuhandegi; dánewpaźuhi. //Dar barxord bá porsemáni** [problem] *biwtar ravew e paźuhandegi dáwtan.//.* **2** *yek zan e javán e paźuhewgar/ javán-zani paźuhande//.* **3** *dánewik; paźuhewi. //yek máhnáme ye dánewik/ paźuhewi./ kárhá ye paźuhewi* [scholarly pursuit]*//*
scholarship n **1** *komakhazineyi ke be dánewju ye nemune dahand.; //Komakhazine baráye raftan be dánewgáh bordan//.* **2** *paźuhandegi; dánewpaźuhi. //ostádi saxt dánewpaźuh* [a teacher of great scholarship]*./ Án ketáb namád e źarfkári dar dánewpaźuhi ast.* [meticulous scholarship]*//*
scholastic adj **1** *(beáyin) (vábaste be) dabestán/ dabirestán, ámuzewgáh, ámuzew, farhixt. //Dastávardhá* [achievements] *ye dabestáni/ dabirestáni/ ámuzewgáhiyam//.* **2** *(vábaste be) jahánbini ye dini ye sadehá ye miyáne; hirbed(i)*
scholasticism n *hirbedi; jahánbini ye sadehá ye miyáne*
school n **1** (**a**) *dabestán, "beharbarzani dar, dabestán bodi -- hamán jáy e átawparastán bodi." (ZBP. L5853 SF); dabirestán; ámuzewgáh. //dabestánhá va dabirestánhá/ dabestánhá ye kelisáyi (ruzhá ye yekwanbe)* [Sunday schools]*./ kárbord e márád*/ kámpiyuter dar dabestánhá/ dabirestánhá/ ámuzewgáhhá./ be dabestán/ dabirestán/ ámuzewgáh e xubi raftan.* [attend]*./ yek masráde* ye/ otobus e dabestán; sáxtemán e dabestán; yek gozárew e/ kárnáme ye dabestáni/ dabirestáni/ ámuzewgáhi.//.* (**b**) *ámuzewgáh; honarestán. //honarestán e kárhá ye honari* [art school]*/ ámuzewgáh e dabiri/ menewtáyi** [secretarial school]*//.* **2** *(dar Ámriká) dánewgáh. //Dánewgáhhá ye benám con* Harvard*.//.* **3** *(bedun e* "the"*)* (**a**) *dabestán; ámuzewgáh ;ámuzew; ámuxtan. //Az dabestán (raftan) bizáram!; do sál e digar ámuzew (didan); be sál e dabestán raftan residan; hengám e farhang, "co hengám e farhang báwad torá -- be dánáyi áhang báwad torá." (ZBP. L5908 SF). //Hanuz be dabestán miravi?; Wánzdahsále bud ke dabestán/ ámuzew rá rahá kard.//.* (**b**) *dabestán; dabirestán. //Piw az [raftan be] dabestán dustán rá didár kardan./ Dabestán/ dabirestán tasu* [o’clock] *ye 9 e bámdád áqáz miwavad./ fardá dabestán nist/ baste ast./ Pas az dabestán/ dabirestán miyáyi beravim gardew?//.* **4** **the school** *dabestán; dabestániyán; dabirestán; dabirestániyán; ámuzewgáh; ámuzewgáhiyán. //Sarámuzgár dar gerdehamáyi* [assembly] *be dabestániyán goft./ Diri napáyid* [soon] *ke hame dabestán/ dabestániyán az barandegi ye u ágáh gawtand.//.* **5** *dánewkade. //dánewkade ye dád/ dátikán*, pezewki, tárix./ dánewkade ye dandánpezewki.//.* **6** *ámuzew/ doure/ ámuzewgáh (e bozorgsálán). //honarkade ye/ ámuzewgáh e tábestáni baráye dustárán e musiqi.//.* **7** *ámuzewgáh; dabestán. //*the hard school of adversity: *ámuzewgáh e saxt e zendegi dar tangi/ tangdasti/ negunbaxti//.* **8** *dabestán/ goruh e nevisandegán/ honarmandán/ andiwmandán va mánand e án* [etc]*. //Dabestán e negárgari ye Holandi/ Venizi; Dabestán e jahánbini ye/ farzán e Hegel//.* **9** *//anjoman e, goruh e qomárbázán/ mengiágarán/ ganjafebázán/ pokerbázán//.* **a school of thought** *dabestán; hambávar. //Man vábaste be dabestáni nistam ke haváxáh e degarguni ye bonyádi hastand./ Man hambávar e kasáni ke haváxáh e degarguni ye bonyádiy-and nistam.//*
school v, **school sb/ sth (in sth)** *ámuxtan; farhixtan; cáwtan; cáwidan. //kári rá ámuxtan./ be xod wekibáyi/ bordbári ámuxtan; kudaki ke raftár e nik/ hukerdári* ámuxte.//*
school[2] n *galle, goruh, daste [con máhi, vál]*
school age *(senn e/ sál e) dabestáni. //bacceyi be (senn o) sál e dabestáni.//*

schoolboy (n) *pesarbacce ye dabestáni. //yek wuxi ye/ nirang* [prank] *e baccehá ye dabestáni.//*
school-days n *sálhá ye ruzgár e dabestán/ dabirestán*
school fellow, schoolmate *hamwágerdi; hamdabestáni*
schoolgirl *yek doxtar e dabestáni*
schoolhouse *(sáxtemán e) dabestán (e kucak e rustáyi)*
schooling n *ámuzew, farhixt, farhang. "Co hengám e farhang báwad torá -- be dánáyi áhang báwad torá." (ZBP. L5908, SF). //Xeili ámuzew nadid; Xeili kam ámuzew dide; Hazine ye ámuzew/ farhixt e u rá ke/ ki mipardázad?//*
school-leaver n *kasi ke tázegi ámuzew rá rahá karde*
schoolman n (pl **schoolmen**) *hirbed; ostád e dánewhá ye dini*
school-marm n **1** *(anáyin, beviże dar Ámriká) bánu ámuzgár.* **2** *(baráye xárdári yá be wuxi) xánumbozorg, mádarwouhar*
schoolmaster n (fem **schoolmistress**) *ámuzgár*
schoolmate n = schoolfellow
schoolteacher n *ámuzgár*
schooner n **1** *qáyeq e bádbáni ye do dakale ke bádbánháyaw az derázá bázmiwavad na az pahná.* **2** (**a**) *(dar Engelestán) jám e deráz e weri* [sherry] *xori.* (**b**) *(dar Ámriká) liván e/ jám e deráz e ábejouxori*
schwa n *(áváwenási)* **1** *parkále [<(Pawtu) parkále], ává ye* "a" *dar* "about"*].* **2** *parkále, newán e áváwenási ye "ə"*
sciatic adj *(kálbodwenási) cárband (A. Ariyánpur e Káwáni)*
sciatica n *(dard e/ bimári ye) cárband*
sciatic nerve *pei ye cárband*
science n **1** (**a**) *dánew, dánewhá, "va emruz dánewhá in rá rouwan gardánideand ke zabánhá kamkam va be xodi ye xod padid ámade..." (ZBP. L4560 NKZZF). //delbastegi be dánewhá; dánewdusti./* [a man of science] *dánewmand, dánewvar, dánewimard, "soxon-sanj o dinár e ganji masanj -- ke bar dánewimard xár ast ganj." (ZBP. L3380 SF); "abá dánewimard e besyárhuw -- hame cádor e ázmandi mapuw." (ZBP. L6550 SF); dánewi, "to az dánewi filsufán e Run -- faráz ár candi bar án marzobum." (ZBP. L5864 SF). //Dánew rewteyi-st bárik/ żarf* [exact discipline].//. (**b**) *dánew. //*natural sciences: *dánewhá ye ximi*; dánewhá ye sephri, "javánán ke tavánand be dánewhá ye sudmandi az pezewki va mohandesi va kewávarzi va dámparvari va dánewhá ye sepehri pardázand va sudhá az ánhá be kewvar va tude ye xod resánand..." (ZBP. L7578 KK). //dánewhá ye cehrik** [the physical sciences]./ *barresi/ xándan e dánew e hanvari** [the study of social science]//. (**c**) *dánewhá. //rewte ye dánewhá rá az (rewte ye) vidhá** [humnanities] *biwtar dust dáram/ dust-tar dáram./ pul/ máye* [funding] *ye baráye dánewhá dar dánewgáhhá./ Yek ámuzgár e/ ostád e dánewhá; yek ámuzákname ye dánewi/ dánewik** [a science subject]*; yek cem e dánewi* [a science subject]. **2** (**a**) *dánew. //dar in bázi báyad biwtar dánew dáwt tá niru/ zur.//.* (**b**) *dánew. //Berásti ke in baccehá rá vádár kardan ke ánce rá mixáhid anjám dahand dar gero ye yek jahán dánew ast!//.* **3 blind sb with science** *bengarid be* "blind[2]"
science fiction (infml) **sci-fi** *afsáne ye dánewi*
scientific adj **1** (**a**) *dánewi; dánewik,/ abzár e/ ámuzákname** [textbook] *ye, pażuhande ye dánewik.//.* (**b**) *dánewi, dánewik; //kewávarzi ye dánewik/ Dar barxordewán/ wive ye barxordewán* [approach] *saxt dánewik-and.//.* **2** *dánewi, dánewik. //yek bázigar e dánewik/yek bázi ye dánewik.//*
scientifically adv *az didgáh e dánewik*
scientist n *dánewmand; dánewimard; dánewi..., "soxon-sanj o dinár ganji masanj -- ke bar dánewi mard, xár ast ganj." (ZBP. L3380, SF); "to az dánewi filsufán e Rum -- faráz ár vasndi bar án marzobum." (ZBP. L5864, SF); "abá dánewimard e besyárhuw -- hame cádor e ázmandi mapuw." (ZBP. L6550, SF)*
sci-fin *(anáyin)* = science fiction
scimitar n *qaddáre*
scintilla n, **not a scintilla of sth** *(beáyin) yek jou, harjá juri tarjome miwavad. //baráye ostovár dáwtan e án* [to prove], *yek jou gováh nadáwtan./ yek jou ham rásti dar soxan e kasi nabudan.//*
scintillate v **1** *jeraqqe zadan; daraxwidan; barq-barq zadan. //almás zir e nur e wam* midaraxwad.//.* **2** *(pendárin) daraxwán budan; huwmand budan. harjá juri tarjome miwavad. //cewmánaw az huw barq mizad/ huw e sarwár dáwtan* [scitillate with wit]//

scintillating adj *daraxwán. //zabánávari daraxwán* [repartee]*./ Diwab dar jamjám** TV *mideraxwidi.//*
scintillation n *bengarid be* "scintillate"
scion n **1** *(beáyin) wáhzáde; rud, farzand; ...-záde.* **2** *peivand*
scissors n **1** *qeici; narváz; náxonpirá, "náxonpirá va suzan be zir e u andarkonand va u rá bá náxonpirá bardárand." (ZBP. L5463, ZX). //Qeici sim rá nemiborad./ yek qeici* [a pair of scissors]//. **2** **scissors and paste** *vaslepine; celtike/ cehel teke. //Án barnáme/ án ketáb berásti yek vaslepine ast.//*
sclerosis n *(dar pezewki) sefti, saxti; seft/ saxt wodan (e divár e sorxraghá va digar párehá)*
scoff[1] v, **scoff (at sb/ sth)** *xariw, riwxand kardan/ zadan, "va soxan e vey bewanidand bar vey afsus kardand va riwxand e besyár zadand va u rá goftand..." (ZBP. L7409 SR); gováźidan; gováźe, "ze bám e sepedkuh xande bexást -- hami maqz e giv az gováźe bekást." (ZBP. L6018 SF); hou kardan. //gováźe makon- xeili ham dorost miguyad./ Bávar e digarán/ digar mardomán rá be riwxand gereftan/ gováźidan.//*
scoff n *xariw, riwxand, gováźe, "ze bám e sepedkuh xande bexást -- hami maqz e giv az gováźe bekást." (ZBP. L6018 SF)*
scoff[2] v *(zabán e kuce) lombundan; xub lombundan; sir xordan.* **2** *xorák, xoráki. //Xorákihá ce wod?//*
scoffer n *riwxandgar; gováźegar*
scoffingly adv *báriwxand/ beriwxand; bá gováźe; bá afsus, "va soxan vey bewanidand bar vey afsus kardand va riwxand e besyár zadand va u rá goftand...." (ZBP. L7409, SR)*
scold v, **scold sb (for sth/ doing sth)** *nekuidan; sarzanew kardan; parxáw kardan. //Agar bá cakme ye geli* [muddy boots] *tu ye xáne beravam pedaram ma rá nekuhew mikonad. //Baráye inke án rá wekast sarzanewaw kardi?//*
scold n *(kohne wode) nekuhewgar, parxáwju*
scolding n *nekuhew, sarzanew, parxáw. //Kasi rá baráye inke dir karde nekuhidan./ Baráye dirámadan/ dirkardan nekuhew wodan.* [get scolded/ get a scolding]*//*
scoliosis n *keikáź*
scollop = scallop
scone n *xowkár [guneyi nán e wirini]*
scoop n **1** (**a**) *camce.* (**b**) *camce (baráye bardáwtan e bastani).* **2** (**a**) *camcezani. //Setá camce ke zade wod bastani/ mást/ jare* [jelly] *tahaw darámad/ tahew darumad.//.* (**b**) **scoop/ scoopful** *(yek) camce. //do camce sibzamini ye leh karde.//.* **3** (**a**) *xabar e/ ágáhi ye dáq.* (**b**) *(dar bázargáni) sud e kalán (ke az piwdasti va zud jonbidan be dast áyad.)*
scoop v **1** **scoop sth (out)** *(bá camce/ bilce) kandan. //bá bilce suráxi dar wen/ máse kandan//.* **2** (**a**) *bar hamálán* [rival] *piwdasti kardan. //Baráye bedast ávardan e án dástán bar hame ye ruznámehá ye kewvar piwdasti karde hame rá qál gozáwt.*[she scooped all the...]//. (**b**) *bá piwdasti girávardan; bá piwdasti kardan sud bordan; qál gozáwtan. //Bar digar hamálán piwdasti karde dar baxtázmáyi* [lottery] *hezár dolár bord.//.* **3** **scoop sth out/ up** *camce zadan, "diwab, hamewab camce zadi, ku halvá?; bá bilce/ maláqe bardáwtan. //Sekkehá rá mowt karde bardáwt.//*
scoot v *(anáyin/ bewuxi) darraftan; gorixtan; davidan. //Boro az injá birun!/ Bogriz!/ Emwi!/ Bezan be cák!/ Báyad bedavi/ bejonbi vagarna dir miresi!; Donbálewán/ peiyewán dar jádde david.//*
scooter n **1** also **motor-scooter** *gardaná*/ gardaná* ye dudi.* **2** *roroak [bázice ye kudakán]*
scope n **1** **scope (for sth/ to do sth)** *meidán; harjá juri tarjome miwavad. //Kári ke dar án meidán e gostardeyi baráye bálandegi hast.//.* **2** *gostare, meidán, harjá juri tarjome miwavad. //Áyá nevewteját e haváxáhán e ázádi ye zanán be dástán e ketáb e womá mixorad?* [...come with the scope of...]*./ In dástán/ cem/ máye* [subject] *birun e gostare ye/ máye ye paźuhew e má-st?//*
-scope *dar váźehá ye serewte "-bin". //*microscope: *rizbin;* telescope: *durbin;* oscilloscope: *parkbin*//*
-scopic;-scopical *(dare váźehá ye serewte, setáy misázad.) ...-bin. //*microscopical: *rizbini;* telescopic: *durbini//*
-scopy **1** *(dar váźehá ye serewte) didan, ...-bini. harjá juri tarjome miwavad. //*spectroscopy: *gostarenegari*//.* **2** *kár bá/ bekár bordan e abzári con rizbin* [Microscopy]*./ Ázmáyew bá rizbin* [microscope] *ázmáyew e rizbini/ bekárbordan e rizbin*
scorch v **1** (**a**) *suzádan; dazidan (ZBP. C7122) jezqále kardan; ru ye cizi rá suzándan/ jezqále kardan. //Dáwtam pirhanam rá otu mizadam/ mikardam suzándamaw.//.* (**b**) *suxtan/ jezqále wodan; //Agar átaw rá kam nakoni/ nakáhi* [lower the gas] *guwt jezqále miwavad/ misuzad.//.* **2** *xowkidan; paźmordan. //Pas az*

cand ruz áftáb caman paźmorde minamud [the lawn looked scorched]*//.* **3** **scorch off, away, dow, etc** *tond raftan; tiz raftan. //Motorsavaráni/ Motorihá ye/ docarxedudisaváráni ke tiz miraftand.//*

scorched earth policy *hengám e pasnewini ye (sepáh) hame ciz e sudmand rá suzándan va pasnewastan, conánke cizi dast e dowman nayoftand; xánemánsuzi*

scorch (**scorch-mark**) n *dáq*

scorcher n **1** *(dar Engelestán) (anáyin) ruz e xeili dáq, harjá juri tarjome miwavad. //Vah/ áx ce ruz e dáqi/ xar tab mikone!//.* **2** *ciz e cewmgir, beviźe tupi dar tapkáye** [cricket] *yá celtapká** [tennis] *ke xeili tond beravad. //Partábgar do tá tup con tir/ fewang zad.* [the bowler let go a couple of scorchers.]*//*

scorching adj *xeili dáq; tafsán; tafside, "gorázande Bahrám o tázand e gur -- ze garmá ye án dawt tafside hur." (ZBP. L3457, SF). //yek ruz e xeili dáq/ ruzi ke xar tab mikonad.; Birun xeili dáq ast/ tafside//*

scorching adv *xeili/ biw az andáze táfte/ suzán; tafsán*

score[1] n **1** (**a**) *hamáre*, womár. //yek hamáre ye bálá/ xub; hamáreyi páyin./ hamáre* ye panjáh ávardan; hamáre ye man cand ast?/ man cand-am?/ Man cand ávardam?/* score-keeper: *hamárgar./* score sheet: *hamárbarg//.* (**b**) *hamáre*/ hamáre* negahdáwtan. //Hamáre ye vápasin 6 be 4 bud.//.* (**c**) *nomre/ dar ázmáyew e* ***bahre ye huwi*** [IQ test] *120 ávardan//.* **2** *xaráw. //xaráwhá ye źarf bar sanghá/ bar bard* [deep scores on the rocks]*./ xaráw e kárd bar pust e deraxtán.//.* **3** *(kohne wode/ yá beáyin) bedehi. //Bedehi ye xod rá dar mehmánsará pardáxtan.//.* **4** (**a**) *bist tá; -bist tá; //*three scores and ten *= 70/ haftád tá.//.* (**b**) **scores** *xeili, //Cand tan ánjá budand? Xeili!* [there were scores of them]*//.* **5** (pl **score**) (**a**) *(dar musiqi) baxw.* **the piano score of the opera** *Baxwi az sangitan* ke piáno báyad benavázad. //Musiqi ye namáyew yá celpard*./* a stirring film score by *Wahrzád*: *musiqi ye wurangiz e celpard*/ film, kár e Bárbed.//.* **6** **know the score** *bengarid be* "know". **on more scores than one** *be cemhá ye faráván. //Be cemhá ye faráván az u kin mixáham.//.* **on that score** *az án didgáh; baráye án. //Baráye án/ az án didgáh niyázi nist delvápas báwi.//.* **pay/ settle an old score** *bengarid be* "old"

score[2] v **1** (**a**) *bord. //goruh e varzewi ye bumi/ mizbán* [the home team] *hanuz hic naborde* [to score]*./ Námju piw az nimgáh* [half-time] *do bár darváze rá gowud./* He scored a century: *[dar tapkáye** [baseball]*: 100 ávard/ hamáre* ye 100 zad]//.* (**b**) *nomre. //dar bázi ye brij nomre ye xub/ bálá ávardan./ dar ázmáyew bahre ye huwi* [IQ test] *120 ávard.//.* (**c**) *womár/ hamár* negahdáwtan. //Ki/ ke miwomárad?/ hamáre negahmidárad?//.* (**d**) *nomre ye... dádan. //Dávar be pámujánhá** [skaters] *ye má nomre ye 5 dád.//.* **2** **score (sth) (against sb)** *bordan; gol káwtan. harjá juri tarjome miwavad. //Berásti bá vápasin ketábaw gol káwte!, Xeili xub foruw miravad./ Bá váguye kardan e soxan piwin e u piwdasti karde barg e barande rá zad* [She scored against him by quoting his earlier statement.]*./ biderang bordan* [score an instant success]*./ Án barnáme miyán e mardom hengáme kard/ rásti gol kard* [score a real hit]*./ Mardom baráye án sarodast miwekastand.//.* **3** **score (with sb)** *bá zan yá mard e digari xoftoxiz kardan/ hambestar/ hamxáb wodan./ kas e tázeyi rá tur zadan va bá u xoftan. //Gomán mikoni mituni/ mitaváni dar mehmáni kasi rá tur bezani va báháw bexábi/ hamxáb/ hambestar wavi?//.* **4** *xaráwidan. //bardháyi/ sangháyi ke yaxcál e raván* [glacier] *ánhá rá xaráwánded* [scored]*./ Pust e deraxtáni rá ke mibáyast bezanand/ biyafkanand* [to fell a tree] *xaráw dáde newáne zadand.* [score the bark]*.//.* **5** *(dar Ámriká) nekuhidan; xorde gereftan. //Xordegirán* [critics] *kánáyiyáwn/ nádániuyaw rá nekuhidand.//.* (**6**) *(zabán e kuce) be dáruhá ye xeradpuw* [narcotics] *dast yáftan/ tu rag zadan. //wámpu ye tu rag zadan* [to score everyday]*./ Har ruz tu rag wámpu zadan, xeili pul mixore./ Kácál* [furniture] *rá invar ánvar holdáde taxtehá ye kaf e otáq rá xaráwándand* [score the floor boards]*.//.* **7** **score sth (for sth)** *baráye yek yá cand sáz musiqi/ áhang nevewtan. //nevewte wode baráye galgacak*/* violin/ viola *va gacak*/ cello//. **8** **score a point/ points (against/ off/ over sb)** *bengarid be* "score off sb"//. **9** **score off sb** *kasi rá dast andáxtan; bur kardan. //Xub midánad cegune mardomi rá ke porsewhá ye dowvár miporsand dast biyandázad/ sang e ruy e yax konad.//.* **score sth out/ through** *ru ye cizi xat kewidan/ kewe zadan. //Námaw rá ru ye taxte-siyáh xat/ kewe zade budand.//*

scone-board *dab**

score-card n *hamárbarg**

scorer n **1** *womár-negahdár; hamáredár*.* **2** *tu ye xálzan. //Xub tu ye xál mizanad/ tuyexálzan e xubi-st.//*

scorn n **1** **scorn (for sth)** *gováźe, "gováźe basi báyadat bá fosus -- na mard e nebardi yo kupál o kus." (ZBP. L6676 SF); xárdár; afsus, bizári. //Saxt bizár budan; saxt gováźmand* budan./ Piwnahádi* [suggestion] *rá bá xári/ gováźe/ bizári rad kardan; Andiwehá ye ma rá bá bizári negarist/ ma rá*

govážid.//. **2** **the scorn of sb** *(beáyin) máye ye riwxand. //Máye ye riwxand e hamwágerdiyánaw bud./ Hame ye hamwágerdiyánaw dastaw miyandáxtand.//.* **3** **laugh sb/ sth to scorn** *bengarid be* "laugh"

scorn v **1** *xár womordan; xár dáwtan; govážidan. //Negárgari ostádvár* [professional] *ast va kár e kámegarán** [amateurs] *rá xár miwomárad.//.* **2** (**a**) *bá barmanewi* [arrogance] *cizi rá napaziroftan. //nevid* [invitation] *e mehmáni ye/ pand e/ piwnahád e kasi rá bá barmanewi napaziroftan.//.* (**b**) (fml) *az barmanewi napaziroftan. //Gardanaw rá bezani darxást e komak nemikonad.; Gardanaw rá bezani doruq nemiguyad* [He scorns telling lies]*//*

scornful adj *govážе; bá fosus. "govážе basi báwadat bá fosus -- na mard e nebardi yo kupál o kus." (ZBP. L6676, SF); bá riwxand. //Soxani* [remark], *labxandi, negáhi* [look], *adáyi/ cemi* [gesture] *bá riwxand/ bá fosus./ Be áz e digarán/ be ázmandi ye digarán bá govážе/ riwxand/ fosus* [scornful] *negaristan//*

scornfully adv *bá govážе; bá fosus; bá riwxand*

scorpian n, adj *kasi ke dar borj e/ dar e każdom záde wode*

Scorpio n **1** *dar e każdom; borj e każdom.* **2** (pl **scorpios**) *kasi ke dar borj e/ dar e każdom záde wode*

scorpion n *każdom*

Scot n *Eskátlandi; bumi ye Eskátland. //Eskátlandihá mardomi bibák/ natars* [adventurous] *va nouávar-and* [inventive]*//*

Scotch adj **1** (also **Scots**) *(vábaste be) Eskátland, Eskátlandi; bumi ye Eskátland.* **2** = **Scottish** *vábaste be Eskátland*

Scotch broth *áw e Eskátlandi*

Scotch cap *koláh e Eskátlandi*

Scotch egg *xáyáganj [toxm e morq poxte lá ye sosis/ guwtáganj]*

Scotch tape *(nám e bázargáni dar Ámriká) navárcasb e rouwan. bengarid be* "sellotape"

Scotch terrier *(sag e) lánkáv* Eskátlandi*

Scotch whiskey *marzbuze ye Eskátlandi; viski ye Eskátlandi*

Scotch n **1** *viski ye/ marzbuze ye Eskátlandi/ Eskác.* **2** *yek jám viski ye/ marzbuze ye Eskátlandi. //*Have a Scotch!: *Yek jám viski/ marzbuze* ye Eskátlandi/ Eskác benuw!//*

scotch v **1** *jelo ye... rá gereftan; az miyán bardáwtan. //Bá ámadanaw/ residanaw be páyetaxt gozárewhá ye margaw az miyán bardáwte wod.//.* **2** *bázistándan; jelo ye... rá gereftan (con barnámeyi)*

scot-free adv *biguwmál; bi ásib. //Con gováhi dar kár nabud, piwmár* [the accused] *biguwmál gorixt.//*

Scotland Yard *Eskátland Yárd/ setád e sar-kalántari ye Landan; setád e ágáhi ye Landan. //Eskátland yárd/ baxw e ágáhi ye Landan rá faráxándand./ Eskátland yárd sargarm e barresi ye án ágreft* [crime] *ast.//*

Scots adj *(vábaste be) Eskátlandi; Eskátlandi. //*Scots law: *dátikán* e Eskátland; niz bengarid be* "Scottish"

Scots n *guyew e (Engelisi ye) Eskátlandi*

Scotsman, **Scotswoman** n *(mard yá zan e) bumi ye Eskátland; Eskátlandi*

Scottish adj *Eskátlandi (vábaste be mardom, yá guyew e ánán)*

scoundrel n *nábekár, "va in nábekár e Eráqik rá dast kutáh koni az Kord va Arab va iwán rá do sálár e kárdán gomár..." (ZBP. L657 TBH)*

scour[1] v, **1** **scour sth (out)** *sáyidan, pardáxtan; málidan va pák kardan/ pákidan. //dighá va máhitábehá rá sáyidan/ pardáxtan/ málidan va pák kardan./ digi rá sáyidan va pák kardan./ lule rá pákidan/ pák kardan//.* **2** **scour sth (out)** *(rudi yá ábráhi rá) bá áb e tond pák kardan/ báz kardan. //Láxiz* [flood] *luri/ lurkandi dar kuhpáye* [hillside] *padid ávard.//.* **3** **scour sth away/ off** *bá ciz e zebri pák kardan/ sáyidan; //Carbi* [grease] *rá (az kaf e otáq) bá ciz e zebri sáyidan va pák kardan.//*

scour n *sáyidan; málidan va pák kardan; málew va sáyew. //dig rá xub sáyidan/ málidan va pák kardan.//*

scour[2] v, **1** **scour sth (for sb/ sth)** *jostan; jostoju kardan; puyidan. //Pásbánán jangal rá baráye yáftan e nasá* [corpse] *jostand/ jostoju kardand.//.* **2** **scour about , through, etc (sth)** *puyidan. //saghá ye táziyi ke dar biwe* [copse] *(rubáh rá) mipuyand/ donbál e/ pey e rubáh migardand.; baráye yáftan e gusfand e gomgawte sarásar e kewtzárhá rá puyidim.//*

scourer n **1** *digsáb/ digsáy.* **2** *gard e digsábi/ digsáyi*

scourge n **1** *táziyáne; awtar.* **2** *(pendárin) táziyáne, patyár. //Kixá* ye táze* [the new boss] *nákárámadán rá* [the inefficient] *con táziyáne bud./ Patyár e jang.//*

scourge v **1** *táziyáne/ awtar zadan.* **2** *ranj dádan. //az sahew e gonáh* [guilt feeling] *dar ranj budan//*

scout n **1** *didebán e piwáhang.* **2 Scout;** *(kohne wode* **Boy Scout**) *[(pesar e) piwáhang]. //yek goruh e piwáhangán; yek kolbe ye piwáhangi.//. besanjid bá* "girl guide". *bengarid be* "Girl" [Girl Scout: *(doxtar e) piwáhang*]. **3** *arvandyáb [kasi ke honarmandán yá bázigarán e kárámad rá yáfte be ánán piwnahád e kár midahad.].* **4** *kármand e/ kárgar e dánewkade ye Oxford*

scout v, **1 scout around/ about (for sb/ sth)** *pei ye ... jostoju kardan/ jostan/ juyidan; donbál e... gawtan. //Behtar ast pei ye/ donbál e yek menewtá** [secretary] *ye nou begardim.; Gerd e wahr pei ye/ baráye yek xáne ye/ saráy e behtar migardam/ jostoju mikonam.//.* **2** *didbáni kardan; gawtan; jostan; jostoju kardan. //gawt* [scouting] *baráye yáftan e sepáhiyán e dowman.//*

scout master n *sarpiwáhang*

scowl n *axm*

scowl v *axm kardan. //Kármand e pazirew* [the receptionist] *beman axm kard / beman bá axm negarist.//*

scrabble n *(námváźe ye viźe) bázi ye váźesázi; //dar bázi ye váźesázi xub budan.//.* **scrabble board, player, tournament** *Taxte ye bázi ye váźesázi/ kasi ke váźesázi bázi mikonad. //hamávardhá* [contests] *ye/ hamázmáyihá ye váźesázi//*

scrabble v, **scrabble about (for sth)** *kurmál (kurmál) kardan. //zir e miz pei ye/ baráye ábnabátháyi ke oftáde* [the dropped sweets] *kurmál-kurmál kardan//*

scrabble n *kurmál; kurmáli. //kurmáli ye por qouqá baráye bardáwtan e/ yáftan e sekkehá az ru ye zamin//*

scrag n **1 scrag-end** *gardan e gusfand (e ábguwti). //gardan e gusfand e ábguwti xaridan//.* **2** *ádam yá jánevar e riqu/ ostoxáni; láqaru*

scrag v (**scragged, scragging**) **1** *(kasi rá) xafe kardan; dár zadan.* **2** *(anáyin) ázár dádan/ ázordan. //Borzu rá dar dabestán ázármidahand./ Wirin hamiwe dar dabestán ázár mibinad.//*

scragginess n *bengarid be* "scraggy"

scraggly adj (**scragglier**, **scraggliest**) *(anáyin beviźe dar Ámriká) bisámán, birixt, dorowt, harjá juri tarjome miwavad. //*scraggly weeds: *xou-ye pasto-boland o birixt./ alafhá ye harze//*

scraggy adj (**scraggier, scraggiest**) *láqaru; ostoxáni; gardan e láqar va ostoxáni; gardani con gardan e morq e parkande; xáwekun [<Gilaki, kasi ke kunaw láqar o ostoxáni ast] (JGS)*

scram v (**scrammed, scramming**) *(beviźe dar rixt e farmáyew yá kárváźe ye xám) (zabán e kuce) jim wodan; emwi!/ gomwo!/ Jimwo! emwi! //Nemixáham injá báwi/ bebinamat!/ Be án pesarhá begu jim wavand/ begu emwi/ begu beravand pei ye kárewun!//*

scramble v **1** *cárcanguli báláraftan/ tond bálá raftan/ xazidan; besaxti va tond xod rá bálá kewidan/ xazidan. //Az gure* [embankment] *xod rá tond bálá kewidan; Doxtare tond/ besaxti az divár bálá raft; Baccehá bezur az tu ye surax e deraxt birun xazidand.//.* **2 scramble (for sth)** *tuy e sarokul e ham zadan; kelenjár raftan. //bázikonáni ke baráye gir ávardan e tup báham kelenjár miravand/ tuy e sarokul e ham mizanand./ Kudakán baráye bedast ávardan e/ gereftan e sekkehá tuy e sarokul e ham zadand./ Sarodast miwekastand/ báham kelenjár miraftand/ tuy e sarokul e ham mizadand ke cizhá ye arzán rá begirand.//.* **3 scramble sth (up)** *behamrixtan; qátipáti kardan. //Ki cizhá ye duxtoduz e ma rá behamrixte?//.* **4** *(toxm e morq rá) zadan; //zarde va sefide ye toxm e morq rá bá wir va kare zadan va sorx kardan.//.* **5** *(goftár e telefoni yá ciz e digari rá) ámixtan/ behamrixtan (conánke tanhá bá girande ye viźe betaván payámi rá daryáft.).* **6** *(baráye havápeimá ye wekári yá jangi) nágahán barxástan; xiz bardáwtan*

scramble n **1** *ru ye zamin e náhamvár yá sangeláx besaxti ráh raftan yá bálá raftan. //Az taxtesanghá ye kenár e daryá besaxti bálá raftan.//.* **2 scramble (for sth)** *tuy e sarokul e ham zadan./ kelenjár. //Baráye be dast ávardan e jáhá ye xub* [best seats] *sarodast miwekastand.//.* **3** *takrobáyi bá docarxedudi/ motorsiklet ru ye zamin e dorowt/ náhamvár/ sangeláx.*

scrambler n *máwurak* [besanjid bá "máwur"]*

scrap[1] n **1** (**a**) *xorde, rize, páre, tekke. //xorde káqaz, párce, cub./ (pendárin) tanhá xorde ágáhiháyi* [scraps of news] *darbáre ye án doźaxtar/ badaxtari* [disaster] *reside ast.//.* (**b**) **scraps** *bázmánde ye/ tahmánde ye xorák. //Tahmánde ye xorák rá bede sage (bexore).//.* **2** *áwqál, tofále, áxál. //ráde ye/ máwine kohne rá be áxál foruxtan./ Peivaste mardi ámade doure gawte* [come round] *áwqálhá rá barmicinad./ áhanpáre* [scrap iron]*./ yek ráde* ye kohne va darbodáqán/ yek ráde* ye áwqáli.* [a scrap car]//. **3** *[biwtar bá "ma" bekár miravad.] yek rize; jou. harjá juri tarjome miwavad. //Yek jou rásti dar án piwmár* [claim] *nist./ "Áyá gováhi baráye ostovár dáwtan e in dárad"* [evidence to support].*; "na yek jou/ na yek rize."* [not a scrap.]//

scrap v (**scrapped, scrapping**) *dur andáxtan; harjá juri tarjome miwavad. //Ráde ye/ máwin e koneyi/ kawti ye kohneyi/ docarxe ye kohneyi rá dur andáxtan* [scrap a car/ etc]./ *(pendárin) Con pul nadáwtim/ az ruy e bipuli barnáme ye xarid saráy e/ xáne ye nou rá be farámuwi sepordim* [scrap plans for]//

scrap[2] n, **scrap (with sb)** *setizidan; begumagu kardan. //Dargir e setizeyi/ begumaguyi gawtan/ begumagu kardan./ Bá xáharaw begumaguyaw wod.//*

scrap v (**scrapped, scrapping**) **scrap (with sb)** *setizidan, jangidan. //Dar dabestán (ke bud) hamiwe mijangid/ hamiwe mánand e xorusjangi bud* [He was always scrapping at school].//

scrap-book n *daftar(ce) baráye casbándan e páreh※yi az ruznámehá yá digar cizhá*

scrape[1] v **1** (**a**) **scrape sth (down/ out/ off)** *taráwidan, málidan; kewidan. harjá juri tarjome miwavad. //kaf e otáq rá bá mahas* e sefti* [stiff brush] *málidan/ kewidan/ taráwidan./ dig e nuci rá sáyidan/ tah e dig rá taráwidan* [scrape out a sticky saucepan]./ *divárhá rá málidan va pák kardan./ Dárad barf e ráh rá mirubad.* [scrape the path]//. (**b**) **scrape sth from/ off sth; scrape sth away/ off** *zodudan; taráwidan. //Zang (e cizi) rá taráwidan/ zodudan* [scrape the rust off sth].//. **2** (**a**) **scrape sth (against/ on/ along/ sth)** *xaráwidan; waxáyidan; waxudan; xastan; xalidan. //Oftádam/ zamin xordam va zánuyam xaráwide/ xaráwide wod/ waxud./ Pahlu ye rádeam*/ máwinam rá be divár málide xaráwidam.//*. (**b**) **scrape sth from/ off sth; scrape sth away/ off** *xaráwidan, waxudan, xastan. //Pust e árenjaw rá xaráwid/ waxud/ xast./ Ráde*/ máwin rá ke dáwtam darjá/ dar jáyaw migozáwtam* [parking] *kami az rangaw rá xaráwidam/ málidam.//*. **3** **scrape (sth) against/ along on sth** *málidan, málide wodan va xaráwidan; kewidan. //Butehá be panjerehá ye ráde*/ máwin málide wod/ kewide wod/ málid.; Tane ye kawti be kenár e dake* [the dock] *málid/ kewid./ Páháyat rá (lexlex) ru ye zamin nakew!//*. **4** **scrape sth (out)** *kandan/ taráwidan va..., //Suráxi dar zamin baráye káwtan e giyáh kandan.//*. **5** **bow and scrape** *bengarid be* "bow". **scrape (up) an acquaintance with sb.** *(anáyin) bezur kami áwná wodan; bezur sar e áwnáyi/ dusti rá bá kasi báz kardan. //kamkam va bezur sar e dusti rá bá hamsáyegánam bázkardam/ bá hamsáyegánam áwná wodam.//*. **scrape (the bottom of) the barrel** *"káci beh az/ ba'z e hicci"; bá bad sáxtan..., //Nágozir gawtim bá bad besázim va goruh e varzewi rá jur konim va saranjám ham 6 be 1 báxtim.//*. **scrape a living** *bá gedábázi pul darávardan/ zendegi kardan/ gozarán kardan. //Bá foruxtan e peikareháyam* [pictures] *bá gedábázi sarmikonam/ gozarán mikonam/ zendegi mikonam.//*. **6** **scrape along/ by (on sth)** *besaxti sarkardan/ gozarán kardan; bedowvári ruzgár gozarándan. //Bá puli ke pedaromádaram/ zádáránam* beman midahand besaxti ruzgár migozaránam.//*. **scrape in; scrape into sth** *xod rá bezur/ be dowvári já kardan. harjá juri tarjome miwavad. //Nápolioni be dánewgáh ráh yáft/ Nápolioni xodaw rá dar dánewgáh já kard.//*. **scrape sth together/ up** *bezur yá besaxti yá bá parvá* [attention] *ye saxt cizi rá bedast ávardan/ dastopá kardan. //Bezur tavánestim 50 tan báwande* [audience]*/ tamáwáci baráye án namáyew jur konim/ dastopá konim.; Mitaváni baráye estár** [vacation] *yek puli jur koni/ dastopá koni?//*. **scrape through (sth)** *bezur/ besaxti piruz wodan/ gozarándan/ nomre ávardan. //Ázmun e tu raftan be dánewgáh/ ázmun e darwi** [entrance examination/ test] *rá nápolioni gozaránd.//*

scrape[2] n **1** *(biwtar berixt e yekáni) (ává ye) xaráw/ xewxew; xercxerc. //xewxew e qalam e kasi ru ye káqaz, xewxew e náxon e kasi ru ye taxte xiyáh.//*. **2** *xaráw, xaráwidegi. //xaráwidegi ye árenj; xaráwidegi ru ye rang* [paintwork].//. **3** *(anáyin) gereftári, hacal e xodkarde. //Hamiwe xodaw rá miyandázad tuy e hacal.*; *Az man naxáh/ cewm nadáwte báw ke az hacal darat biyávaram./ ...ke az gereftárih※yi ke xodat dorost kardeyi raháyiyat daham.//*

scraper n *kárdak; lise, newgerde, "xawm e kafwgar ziyádat gawt va newgerde bardáwt piw e sotun ámad va bini ye hojjám rá beborid..." (ZBP. C6788, FM, Kelile va Demne); ...-taráw (con "geltaráw")*

scrap-heap n **1** *tappe ye áwqál; áwqál-tappe.* **2** **on the scrap-heap** *áwqál. harjá juri tarjome miwavad. //Mardomán e bikár dar biwtar e bárehá xod rá áwqál/ náxáste mipendárand.//*

scraping (n) *(biwtar be rixt e candgáni bekár miravad) xorde, rize. harjá juri tarjome miwavad. //tahdig (e taráwide)//*

scrap-paper, (US) **scratch paper** *páre-káqaz; káqazpáre; káqaz e yáddáwt*

scrappily adv *bengarid be* "scrappy"

scrappiness n *bengarid be* "scrappy"

scrappy adj (**scarppier /scrappiest**) **1** *bisarotah, bisámán, sarhamband; vaslepine. harjá juri tarjome miwavad. //Ketábi bi sarotah ke az goftárháyi ke jáhá ye digar cáp wode beham vaslepine karde wode./ yek soxanráni ye bisarotah va bisámán* [scrappy, rambling]//. **2** *(dar Ámriká, anáyin) xorusjangi; setizeju*

scrap-yard *áwqáldáni*

scratch v **1** (**a**) *xaráwidan, xastan, xalidan, waxudan, "Xoruwid Sindoxt o bewxud ruy -- bekand án siyah gisu ye mowkbuy." (ZBP. L 6541, SF); "Waxudand ruy o, bekandand muy -- gosastand piráye o rang o buy." (ZBP. L6842, SF). //Án gorbe pance mizanad/ panjul mikewad./ Sage dar rá panje mikewad.; Kárd miz rá xaráwánd/ xaráwid.//.* (**b**) *xaráwidan; xaráw andáxtan; kandan. //xaráwi bar talani** [surface] *andáxtan/ talani* rá xaráwidan./ suráxi dar xák kandan./ Nám e xodaw rá dar pust e deraxt kande bud.//.* **2** *xárándan, xáridan. //xodat rá naxár/ naxárán!/ Paruw* [a rash] *rá xárándan badtaraw mikonad.//.* **3** **scratch sb/ sth (on sth)** *xaráwidan, xastan, xalidan, waxudan, "Waxudand ruy o, bekandand muy -- gosastand piráye o rang o buy." (ZBP. L6842, SF). //Golesorxhá rá ke mipirást/ hengám e piráyew e gol e sorxhá saxt xodaw rá xaráwid.; Dastaw bá mix xaráwid/ xast/ xaste wod.//.* **4** *áwá ye xaráw dádan; qerc-qerc/ xerew-xerew/ xerw-xerew kardan. //qalamam/ xámeam qerqc-qerc mikonad.//.* **5** **scratch (sb/ sth) (from sth)** *(az hamávard* [contest]*) birun kewidan. //Mibáyast az takrobáyi* [race] *ye Máráton/ derázáhang birun bekewam con sarmá ye badi xorde budam./ Án asb rá nágozir gawtand (az noxostin takrobáyiyaw) birun bekewand.//.* **6** **scratcth one's head** *sar e xod rá xárándan; saxt andiwidan; kalle ye xod rá dáqán kardan. //Baráye yáftan e ráhi/ gowáyewi baráye án porsemán* [problem] *maqz e xod rá dáqán kardim.//.* **scratch the surface (of sth)** *tanhá be ruye ye kár pardáxtan. harjá juri tarjome miwavad. //Án goftár be andázeyi kutáh ast ke tanhá mitavánad be ruye ye kár pardázad./ Dowyári* [famine] *beandázeyi saxt/ bad ast ke án komak be jáyi/ be hic já nemiresad.//.* **you scratch my back and I scratch yours**. *(dastán) "Dastán e bede-bestun", "agar bardári , bardárand." (PAF, #1796). //Án peimánkári* [the contract] *rá be dust e sarhamárgar** [the chief accountant] *dádand, xob dige "dástán e bede-bestun".//.* **7** **scratch about (for sth)** *juridan. //(Án) meimune pust e joftaw rá baráye yáftan e kayk mijurid.//.* **scratch sth away, off, etc** *taráwidan, zodudan. //Rang rá az (ru ye) qofl taráwidan/ zodudan. "Cewmát o az káse darmiyáram!"//.* **scratch sth out (of sth)** *taráwidan/ xaráwidan/ pák kardan. //Námaw rá az fehrest taráwide budand/ pák karde budand.//.* **scratch sth together/ up** = scrape sth together/ up. **scratch sth up** *kandan va darávardan. //Sage xák e báqce rá kande yek ostoxán darávard.//.*

scratch-pad (US) *daftarce ye yáddáwt*

scratch-paper (US) = scrap paper (scrap)

scratch[2] n **1** *xaráw; xarw, qars; xercxerc. //xaráwhá ye bar yek valg** [record] *e kohne./ Dastánaw por az xaráw e tiq bud* [scratches from thorns].*; Cizi nist, yek xaráw e xáde bardáwte./ Xun ham az damáqaw nayámad./ Yek mu ham az saraw kam nawod.* [escape without a scratch]*.//.* **2** *xárew, xárándan. //sage xodaw rá xub xáránd.//.* **3** (**a**) *qarw*; xatt e áqáz e takrobáyi.* (**b**) "play to scratch" *bázi rá az qarw/ az xatt e áqáz e takrobáyi áqázidan./* play to scratch: *dar takrobáyi, az qarw/ xatt e áqáz davidan./* a scratch player/ golfer: *bázigari ke az qarw*. //xatt e áqáz bázi rá áqáz konad./ cougáncamanizani ke az qarw/ xatt e áqáz, zadan e tup rá áqáz konad.//.* **4** **(start sth) from scratch** *az sar/ sefr áqáz kardan; saraznou- ruzi az nou. //Candán laqzewhá ye vájvi** [spelling] *farábán bud ke nágozir wodam hame ye náme rá az sar benevisam!//.* **(be/ come) up to scratch; (bring sb/ sth) up to scratch** *xub, delxáh. //Dar dabestán zerang-e/ zerang ast?/ nomreháyaw dar dabestán xub miwavad?/ káraw dar dabestán xub-e/ xub ast?/ Piw az in ke xáne rá beforuwim báyad dasti be saroruyaw bekewim!* [bring sth up to scratch]//

scratch adj *sarhambandi. //yek xorák e sarhambandi./ Kárkonáni/ jáwováni rá ke har yek az jáyi gir ávarde sar e ham kardeand.//*

scratchily adv *bengarid be* "scratchy"

scratchiness n *bengarid be* "scratchy"

scratchy adj (**scratchier, scrachiest**) **1** *xárewávar; zebr, harjá juri tarjome miwavad. //puwáki/ raxti ke xárew miyávarad/ zebr ast; pawm e zeb/ pawm e xárewávar.//.* **2** *xawxawdár; xaráwdár; porxawxaw; porxaráw. //(qalami ke) xerc-xerc/ qerc-qerc mikonad.//.* **3** *(baráye dastnebewte) xarcang-qurbáqe; qermequzi; kajokoule*

scrawl v **1** *xarcang-qurbáqe nevewtan/ kewidan; kajokoule kewidan. //Ki/ ce kasi ru ye divár xarcangqurbáqe kewide/ nevewte?/ Cand váźe ye qermequzi ru ye yek peikbarg* [postcard] *nevewt.//.* **2** *xatxat kewidan; xarcangqurbáqe/ qermequzi kewidan/ nevewtan. //Bacce ru ye miz rá xatxati kard./ ru ye miz xarcangqurbáqe kewid.//*

scrawl n **1** *(nevewte ye) xarćangqurbáqe; náxáná. //nevewte ye xarcangqurbáqe viźe ye pezewkán./ Dastnebewte ye xarcangqurbáqe ye baccegáneaw rá besaxti mitavánestam bexánam.//.* **2** *zuze kewidan/ sut kewidan va raftan. //bád/ tondbád* [gust]*/ tufán birun zuze mikewid./ Candán pá rá ru ye (páye ye/ páyak e) gáz fewordam ke ás* [engine] *be zuze oftád.//.* **3** **scream past, through, round, etc** *raftan/ sutkewán raftan.*

//bád az lábelá ye deraxtán sutkewán/ zuzekewán mivazid./ Rádehá ye tiztak [racing cars] *viźviź migowtand.//*

scrawny adj (**scrawnier, scrawniest**) *(xárdári) laxlax; ostoxáni; kerduxále* [<Gilaki, kerduxále]; xáwekun* [<Gilaki]. //gardan e ostoxáni/ laxlax e ye buqalamun/ pilmorq.//. niz bengarid be* "thin"

scream v **1** **scream (sth) scream (out) (at sb); scream (with sth)** *jiq kewidan, dád zadan; faryád bardáwtan, "Án darviw faryád bardáwt va jáme xerqe kard." (ZBP. L2511 AT). //Án gorbehá cand tasu* [hour] *ast ke dárand jiqodád mikonand* [screaming]*./ Bá xawm sar e man jiqkewid/ zad./ Haváxáhánaw* [fans] *hengámi ke u rá didand bá wur jiq kewidand./ Hame qawqaw xandidim* [scream with laughter]*./ Jiq kewid/ faryád bardáwt/ zad "komak konid!"; Faryád zad o goft ke átawsuzi wode./ Án bacce candán jiq zade bud ke ruyaw/ roxsáraw con labu wode bud* [screaming himself red in the face]*.//.* **2** *zuze kewidan/ sut kewidan. //bád/ tondbád* [gust]*/ tufán* [hurricane] *birrun zuze mikewid./ Candán pá rá ru ye (páyak e) gáz fewordam ke ás/ motor* [engine] *be zuze oftád.//.* **3** **scream past, through, round, etc** *zuze kewidan va raftan; sutkewán raftan. //Bád az lábelá ye deraxtán vazide sut mikewid/ zuze mikewid./ Rádehá ye tiztak* [racing cars] *viźviź migozawtand* [screamed past.]*//*

scream n **1** *jiq, dád, faryád. //faryád e zendániyán e wekanje dide./ qawqaw e xande* [a scream of laughter]*./ qariv e wur o wádi* [a scream of excitement]*//.* **2** *(yekáni) (anáyin) máye ye xande. //Ádam az dastaw rudebor miwe./ Berásti ádam rá rudebor mikonad.* [He's an absolute scream]*; Án namáyew berásti ádam rá az xande rudebor mikonad.* [The play's a scream.]*//*

screamingly adv *xeili xandeávar. //Candán xandeávar ke ádam rá rudebor mikonad.//*

scree n *(baxwi az kuhpáye yá dámane ye kuh) puwide az xordesanghá ye farsáyewi/ sangrize*

screech v **1** **screech (sth) (out)** *jiq kewidan. //Az dard jiq kewidan; Meimunháyi ke dar deraxtán jiqjiq mizadand./ pirezanáni/ zálháyi ke yawthá rá bá jiq mixándand.; Án bacce jiqzanán be má downám dád* [screech insults at]*.//.* **2** *qiź kardan. //Ráde*/ máwin ke istád tormozháyaw qiź kard/ qiźi kard./ Dar/ darváze* [the gate] *ke bázwod/ hengám e báz wodan jirjir/ qiźqiź kard.//.* **3** **screech along, past, through, etc** *qiźqiź konán/ viźviź ... gozawtan/ raftan/ wetáftan. //Jetháyi ke az bálá ye xánehá viźviź/ sutkewán miraftand./ qiź karde istádan.//*

screech n *jiq, jir, qiź, sut. //(ává ye) qiźoqiź e carxhá* [tyres]*//*

Screech-owl *buf e Ámrikáyi [gunehá ye gunáguni az bufhá ye Ámrikáyi az gune ye* Otus *beviźe gune ye Ámrikáyi ye abáxtari* [northern] *be nám e dánewik e* Otus usio *ke dárá ye yek joft par dar do su ye sar bude engár guw dárad.]*

screed n **1** *rudederázi (dar nevewtár yá goftár).* **2** *(sáru ye /cáru ye) narme*

screen n **1** *parde, espar. //pardeyi/ espari jelo ye átaw; //powt e parde loxt/ berehne wodan.//.* **2** *panáh. harjá juri tarjome miwavad. //dar panáh e deraxtán./ az patu con separi jelo ye bád gomak gereftan./ (parde/ rouqan e) áftábgir* [sunscreen]*./ Kár e dádosetad e xod rá baráye puwew e ágreft* [a screen for crime] *bekár mibord.//.* **3** *(beviźe dar kelisáhá ye kohan) parde [ke goruh e ávázxánán rá az mehráb jodá mikonad.].* **4** (**a**) *parde (ye sinemá/ celpard*)* (**b**) *parde ye jamjám*/* TV *yá márád*/ kámpiyuter.* (**c**) **the screen** *celpard*; sinemá. //*write for the screen: *baráye celpard* dástán nevewtan./* I work for both the big and the small screen.: *man ham baráye celpard*, va ham jamjám* kár mikonam. //*a screen actor: *honarpiwe ye celpard*/ sinemá./* a screen performance: *yek namáyew e celpard* yá jamjám*./* a screen writer: *yek nevisande ye celpard*/ sinemá//.* (**d**) *celpard*/ sinemá. //Do celpard* e/ sinemá ye kucaktar dar Farvardinmáh báz miwavad.//.* **5** *turi; parde ye turi baráye birun kardan e pawe va magas.*

screen (v) **1** **screen sb/ sth (against sth)** *bá parde puwándan, penhánidan, puwidan, nehoftan, andaxsidan. harjá juri tarjome miwavad. //powt e butehá/ dar panáh e butehá raxtemán rá kande/ darávarde, raxt e digar mipuwim./ Deraxtán jelo ye xáne rá gerefteand/ puwándeand./ źále ye/ vinok* e* [the lens] *dastgáh e peikarebardári rá báyad az nur e rástárást e áftáb/ xorwid puwánd./ Dar panáh e divár az bád imen-im./ Yek jáketábi* [bookcase] *baxwi az otáq rá gerefte/ puwánde.//.* **2** **screen sb (from sth/ sb)** *jelogiri kardan, harjá juri tarjome miwavad. //Hame bar to xawm gerefteand va man nemitavánam jeloyewán rá begiram/ jelodárewán báwam* [screen you from their anger]*./ Baráye hamiwe nemitaváni az barxord e bacceh※áyat bá zendegi ye rástin jelogiri karde ánán rá zir e parobál e xod begiri.* [screen your children from]*.//.* **3** *sarand kardan; sarandidan*.* **4** **screen sb/ sth (for sth)** *ázmudan, barresi kardan, bázrasi kardan, bixtan. //Zanán rá baráye yáftan e cangár e pestán ázmudan./ darxásthá/ darxástnámehá rá xub bixtand* [screen] *tá mabádá ágáhi ye doruqin dar ánán báwad./ Dar biwtar e bárehá diván e ágáhi* [security services] *piwine ye kármandán e warvin** [government employees] *rá bázrasi/ barresi mikonad.//.* **5** *ru ye parde*

budan; namáyew dáde wodan. //Án film/ celparde rá dar celpard*/ sinemá va jamjám*/* TV *namáyew dádeand.//*

screening n **1** *puwándan, nehoftan panáh dádan, bixtan. //Mardom rá baráye yáftan e bimáráni ke fewár e xunewán bálá-st bixtan.//.* **2** *namáyew. //Noxostin namáyew e án celparde*/ film dar in kewvar, tábestán e 1980 bud.//.* **3** *tofále.* **4** *turi (ye felezzi). //bixtan//*

screenplay n *filmnáme, celpardnáme**

screen test *namáyew e ázmáyewi (baráye ánke dáneste wavad kasi mitavánad honarpiwe ye celpard*/ sinemá wavad yá na.)*

screw n **1** *pic.* **2** *(biwtar dar vážehá ye serewte) pic, harjá juri tarjome miwavad. //Pic e dastgáh e ábemivegiri rá seft kardan;* corckscrew: *cub-panbekew.//.* **3** *pic, picew. //Án mohre* [nut] *hanuz xub seft nist, yek pic e digaraw bede!* [give it another screw]//. **4** *parváne (ye kawti). //*(a twin-screw cruiser) *Yek gájáme ye* [cruiser] *dárá ye do parváne* [twin screw].//. **5** *(kohnewode/ beviže dar Engelestán) baste ye káqazi. //yek baste ye káqazi namak, cáy, tanbáku/ tutun va mánand e án* [a screw of salt, tea, etc].//. **6** *(zabán e kuce/ dar Engelestán) dastmozd. //dastmozd e xubi gereftan/ dáwtan* [be paid a good screw].//. **7** *(zabán e kuce, dar Engelestán) zendánbán* [prison warden]. **8** *(zabán e kuce).* (**a**) *(yekáni- zabán e kuce/ zewt) gáyew/ gáyidan; kardan; tartib e kasi rá dádan. //*have a screw with somebody: *kasi rá kardan/ gádan/ gáyidaan//.* (**b**) *hambestar, hamxábe. //hambestari/ hamxábeyi xub budan; dast-be-raxtexáb e kasi xub budan//.* **9** **have a screw loose** *xol budan; kosxol budan; maqz e kasi pársang bordan. //Bejoz ájil hic ciz e digari nemixorad, Engár maqzaw pársang mibarad!//.* **put the screw/ screws on (sb)** *kasi rá tarsándan va zir e fewár gozáwtan. //Xánexá* [the owner/ the boss] *u rá zir e fewár gozáwte ke az án xáne beravad.//.* **a turn of the screw** *bengarid be* "turn"

screw v **1** *pic kardan; bá pic seft kardan/ bastan/ casbándan. //bandgáhi* [joint] *ke bá pic xub seft nawode.; Hubeyi* [a bracket] *rá bá pic be divár seft kardan.; Cefti rá be dar pic kardan/ bá pic casbándan.; Hame ye párehá rá beham pic kardan.//.* **2** (**a**) *picándan va seft kardan. //dar e jare* [jar] *rá picánde seft kardan/ báz kardan./ bandgáhyhá rá behampic kardan./ Afruzeyi** [a bulb] *rá picánde, seft kardan./* screw one's head round: *Sar e xod rá picándan (va az bálá ye wáne ye xod powt rá negaristan); Mohre* [nut] *rá picánde va seft kardan.//.* (**b**) *pic wode budan. //Injur afruze* [bulb] *rá báyad picánd tá dar cáhak* [socket] *seft wavad./ Dar e in rá báyad picánd tá baste wavad yá báyad feword tá baste wavad?//.* **3** **screw sb (for sth)** *(zabán e kuce) sar e kasi koláh gozáwtan; be kasi andáxtan/ capádan. //In xáne rá ke xaridim saremán koláh gozxáwtand.; Cand sarat koláh gozáwtand?/ Cand behet capándand?//.* **4** (**a**) *(zabán e kuce; zewt) hamdigar rá gáyidan/ gádan/ kardan. //Mard o zani ke powt e ráde*/ máwidn dáwtand hamdigar rá migáyidand/ mikardand.//.* (**b**) *(beviže baráye mardán) gáyidan, gádan, kardan, tartib e kasi rá dádan. //Be man bast ke zanaw rá kardeam/ ke tartib e zanaw rá dádeam.//.* **5** **screw him, you, that, etc** *(zewt/ zabán e kuce) (baráye newán dádan e xawm) kiram tu...!. //*Screw you mate!: *"Kiram tu kunet, cosene!".//.* **screw up one's courage** *be xod del dádan. //Bexodam del dáde, nazd e dandánpezewk raftam!.//.* **6** **screw sth out of sth** *celándan. //Esfanj rá celándan va ábaw rá gereftan.//.* **screw sth out of sb** *tiq zadan; bezur gereftan. //Tarsánde guwaw rá boridand./ U rá tarsánde tiqaw zadand.//.* **screw up** *(zabán e kuce) tabáh kardan; xaráb kardan, ridan. //Mixástam komak konam, ammá báz xarábkardam/ ter zadam/ ridam/ kár rá tabáh kardam.//.* **screw sth up** (**a**) *bá pic seft kardan.* **screw up a crate** *(dar e) sanduqi rá bá pic seft kardan//.* (**b**) *(káqaz va mánand e án rá) mocále/ golule kardan. //Án yáddáwt rá mocále va golule karde dar átaw andáxtam.//.* (**c**) *(máhicehá ye roxsár, va cewm e xod rá az rowanáyi yá dard tanidan/ darhamkewidan; ruy darham kewidan; roxsár e xod rá/ cewmán e xod rá kurmunjuli kardan. //Az maze ye limutorw ruy/ roxsár dar hamkewid/ cewmánaw rá kurmunjuli kard.//.* (**d**) *(zabán e kuce) (kári rá) ridan/ tabáh kardan/ xaráb kardan. //Az ánán naxáh ke baráye án gardew barnáme berizand con be hame ciz ter mizanand.//*

screwball n (US, infml) *kosxol, mawang, kosmawang, harjá juri tarjome miwavad. //Yek xandestán e/ namáyew e xandenák e mawang* [a screwball comedy]//

screwdriver n *picguwti, ácár (picguwti)*

screwed-up adj *(zabán e kuce) áwofte va nátaván. //bacceháyi ke bad bárámadeand/ baccehá ye bipedarmádar./ Hanuz az án egnest** [accident] *áwofteam/ hálam já nayámade.//*

screw-topped, screw-top adj *(baráye dar e jare* [a jar] *va mánand e án) pici*

screwy adj (**screwier**, **screwiest**) *wegeft, wegeftangiz. harjá juri tarjome miwavad. //*She's really screwy: *berásti (ke) xol-e/ kosxol-e!//*

scribble v **1** *xarcang-qurbáqe/ pákaláqi nevewtan; qermequzi nevewtan. //Womárehá rá ru ye pecná** [envelope] *xarcang-qurbáqe nevewtan.//.* **2** *xarcangqurbáqe kewidan; xatxat kewidan; xatxati kardan. //Bacceyi ke sarásar e ketábi rá xatxati karde/ xarcangqurbáqe kewide.//*

scribble n **1** *(nevewte ye) xarcang-qurbáqe/ pákaláqi. //In xarcang-qurbáqe rá nemitavánam bexánam.//.* **2** *newánehá ye bimaini* [meaningless]*/ xarcangqurbáqe; páye kaláqi. //yek barg sarásar xarcangqurbáqe.//*

scribbler n **1** *kasi ke xarcangqurbáqe minevisad.* **2** *(xárdári) ruznámenevis, nevisande yá nevisande ye band e tonbáni. //Nevisandegán e band e tonbáni ye vezárat e farhang.//*

scribbling-block n *daftarce ye yáddáwt*

scribe n **1** *nebisá.* **2** *(dar ruzgárán e Enjili) mollá, áxund, mirzá*

scrimmage n **1** (also **scrummage**) *kewákew, zadoxord, qouqá, dádobidád. //qouqá/ kewákew/ dádobid dar/ gerd e piwxán e maqáze.* [counter]*.//* **2** *[dar fubál e Ámrikáyi/ qoltapká*] áqáz tá páyán e bázi*

scrimmage v *dar kewákew/ zadoxord/ qouqá / dádobidád hambázi kardan* [participate]

scrimp v *(baráye xaridan e cizi yá dádan e pul e cizi) náxonxowki/ cosxori kardan. //Nágozir budim cosxori karde pul biyanduzim tá betavánim bijakhá* [the bills] *rá bepardázim.//*

scrip n **1** *bahr e afzude. //Be bahrdárán (bejá ye sud e sáliyáne) bahr e afzude dádan.//.* **2** *bahr e afzude*

script n **1** *celpardnáme*, namáyewnáme, nask e namáyew, goftár va mánand e án. //Án raj* [line] *dar nask* [text] *nist./ virástár* [editor] *e nask; naskvirástár; virástár e namáyew-náme/ celpardnáme* va mánand e án.//.* **2** (**a**) *(dast) nebewte.* (**b**) *nevewte ye cápi/ máwin-wode yá nuside** [cursive] *hamánand e/ bekerdár e dast-nebewte.//.* **3** *nevewtár; dabire. //Námeyi be dabire ye* Cyrillic/ *Krili.//.* **4** *(dar Engelestán) barge ye pásox e ázmun e nevewtani. //Ázmungar/ ázmun-konande mibáyast 150 barge ye pásox e ázmun e nevewtani rá nomre bedahad.//*

script v *namáyewnáme nevewtan (baráye celpard*/ film/ jamjám* [TV]*, yá rádio/ vákive*). //celparde*yi ke be dast e matalnevisi* [novelist] *námvar nevewte wode.//*

scripted (n) *xándan az ruy e nask e yek namáyewnáme*

scriptural adj *Enjili (vábaste be yá bar páye ye Enjil). //Dánew e gostarde ye Enjil; Daryá ye dánew e Enjili//*

scripture n **1** also **scriptures** *Enjil. //ámuzáki az Enjil.//.* **2** **scriptures** *nepi; nebi, "valiken be nebi andarun ast ke hame xalq halák wodand joz Nuh." (ZBP. C6800, FM, Tárix e Bal'ami). //Nebihá ye vedáyi* [Hindu sacred writings]*//*

script writer n *namáyewnámenevis (baráye jamjám*/* TV*, celpard/ film* va vákive*/ rádio)*

scrofula n *riw e xuk; xuk, "jady... va parde bar cewm va ámadan e xun va xárew va xuk va muyxár va ákele va..." (ZBP. L7238 TT); "andar ámáshá ki án rá be Tázi xanázir guyand. in ellat (rá) be Pársi xuk guyand, in ámási bovad kucak va sa'b bar jáygáh e xiw saxt wode..." (ZBP. L5590, ZX)*

scrofulous adj *bengarid be* "scrofula"

scroll n **1** (**a**) *káqaz e luleyi; tumár.* (**b**) *námeyi kohan ke bar káqaz e luleyi nevewte wode báwad, tumár.* **2** *sangtaráwi yá gacbori ye picdarpic*

scroll v **1** *(baráye nevewteyi bar ruy e márád*/ kámpiyuter yá parde) picidan (va bálá va páyin raftan).* **2** *(baráye márád*/ kámpiyuter) naski* [text] *yá nevewteyi rá ru ye parde picidan va kamkam bálá va páyin bordan. //In parhib** [model] *e márád* xeili kond/ áheste mipicad.//*

Scrooge n *(baráye xárdári) Háji Jabbár; ádam e zoft; con cub e azgil*

scrotum n (pl **scrotums/ scrota**) *kise ye xáye, "va andar ellat e fatq biwtar in rude báwad ki be kise ye xáye forud áyad..." (ZBP. L5152 ZX); "va rude be kise ye xáye forud ámade báwad...." (ZBP. L5339, ZX); kise ye nar, "vaz án surat ke wir ast be haqiqat do cewm va piwáni va ketf va kise ye nar e u va bar sar e donbál e u safireyi nehádand ke u rá gisu guyand." (ZBP. L7172 TT); kise ye gond*/ gondkise* ["gond" <Lori, niz besanjid bá* "gonad"*]*

scrounge v, **scrounge (sth) (from/ off sb)** *(anáyin/ biwtar xárdári) tiq zadan; kew raftan; talake kardan. //Hamiwe barádaraw rá tiq mizanad/ talake mikonad./ Bá zur/ harjur bud ánce ke baráye sáxtan e yek panáhgáh* [shed] *niyáz bud kew raftam/ jur kardam.//*

scrounge n, **on the scrounge** *(anáyin) tiq zadan; be zur vám gereftan; talake kardan. //Agar báz ámadeyi ma rá tiq bezani/ bedán ke pul nadáram az man talake koni!//*

scrounger n *bengarid be* "scrounge"

scrub[1] n *xárestán; butezár; ...-kutule; páce*... [<Gilaki, pácə]. //Xárestán/ butezár rá pák kardan va zamin rá woxm zadan//*

scrub[2] v (**scrubbed, scrubbing**) *zodudan, sáyidan, málidan. //Zánuzade (bá áb o sábun) mimálad./ Kaf e otáq/ yáne* [classroom] *rá sáyidan./ Piw az rang zadan e divárhá ánhá rá sáyide va pák kardan./ Ru ye miz rá málidan va pák kardan.//.* **2** *(anáyin) barnámeyi rá váxándan; az sar e cizi gozawtan. //Mixástim beravim tuwi*/ picnic, bárán gereft az saraw gozawtim/ váxándimaw./ "Án párce metri hezár tumán ast.", "Na farámuwaw kon!"//.* **3 scrub sth away/ off** *zodudan, málidan va pák kardan. //carbi rá zodudan; Áhid* [dirt] *[besanjid bá "náhid"] rá az ru ye raf* [shelf] *zodudan/ pákidan/ pák kardan.//.* **scrub up** *(dar pezewki/ piw az salyáni*/ kárdpezewki) dast wostan*

scrub n *pák kardan; pákidan; wostan; wostan va zodudan; zodáyew*

scrubber n *ruspi; zan e kosu*

scrubbing-brush n *mahas* e kafsáb; járu ye/ mahas*e zebr; divársáb/ divár-sáy va mánand e án*

scrubby adj (**scrubbier**, **scrubbiest**) **1** *xárestán, butezár.* **2** *kucak va birixt; past. //yek kárgáh e/ otáqak e* [shed] *kucak va birixt dar yek paskuce//*

scrub-oak *deraxt e pálut e/ balut e kutule; pácepálut/ pácebalut*

scrub-pine *káj e kutule; pácekáj**

scrudge n *(dar Engelestán) mix e sarkaj; mixtevile*

scruff n, **by the scruff of the/ one's neck** *pas e gardan... (rá casbidan/ gereftan). //Gorbehe pas e gardan e baccegorbeháyaw rá casbide ánhá rá boland karde bord./ Pas e gardan e ma rá gerefte az dar birunam andáxt!//*

scruff n *ádam e źendepuw va źulide. //U ádam e źendepuw va źulideyi-st./ Źendepuw e faźágenist [źulide va palawt/ cerkin]!//*

scruffily adv *bengarid be* "scruffy"

scruffiness n *bengarid be* "scruffy"

scruffy adj (**scruffier**, **scruffiest**) *źende va cerkin; faźágen va źulide. //Bá in rixt e/ saroru ye źulide nemitaváni baráye yáftan e kár be handemán** [interview] *beravi!//*

scrum n **1** = scrummage. **2** *(pendárin) kewákew, zadoxord; xartuxar/ xartuxari. //Sar e piwxán e káláhá ye xeili arzán* [bargain counter] *xaridárán be zadoxord/ kelenjár/ kewákew pardáxtand.//*

scrum v (**scrmmed, scrumming**) *(dar bázi ye qol/ xartapká** [Rugby]*) wáxbewáx wodan/ istádan*

scrum-half n *(dar xartapká** [Rugby]*) tupzan*

scrummage n **1** (also **scrum**) *(dar xartapká** [Rugby]*) wáxbewáx (wodan/ istádan); piwkáyán*. //Dar zamin e Kanzás wáxbewáx wodand/ istádeand* [Its a scrummage just inside the Kansas half]*.//.* **2** = scrimmage 1

scrumptious adj *(anáyin) (beviże baráye xorák) xowmaze. //Ce xorák e xowmazeyi!//*

scrunch n, v = crunch

scruple n **1** *bák, ázarm. //Az xaridan e cizhá ye/ káláhá ye dozdi bákat nist/ bák nadári?./ Az doruq goftan ázarm nadárad/ bibákáne doruq miguyad./ Bi ánke kaykaw/ kakaw begazad doruq miguyad.//.* **2** *sangini/ geráni barábar e* 20 grain

scruple v *(dar vákyámhá* ye ma* bekár mijravad) dodeli newán dádan; bák dáwtan az..., //Agar bedánad ke doruq be sudaw as az goftan e án bák nadárad.//*

scrupulous adj **1** *bárik, źarf. //Ázmunkonandeyi/ ázmungari ke mu rá az mást mikewad./ bázjuyi/ bázrasi ye źarf e womárhá* [accounts] *ye yek bongáh; dar barresi ye womárhá ye yek bongáh mu az mást kewidan.//.* **2 scrupulous (in sth/ doing sth)** *besyár bá ázarm, ázarmik. //Dar hame ye dádosetadháyaw saxt ázarmik ast./ saxt báparvá* (careful)*/ besyár ázarmik* [honest]*/ besyár pákize.//*

scrutineer n *(dar Engelestán) bázras e ráygiri va womárew e ráy*

scrutinize, scrutinise v *muwekáfi kardan; barresi kardan; bárikbin wodan, "agar dań negárewhá ye emruze bárikbin wavand xáhand did..." (ZBP. L4275, NKZZF); darnegaristan, "Weyx dar man negarist va..." (ZBP. L2759 AT); "inhá ma rá darbáre ye fársi biná gardánid va cun darnegaristam in zabán rá pariwán, nábesámán va nádorost va nárasá yáftam." (ZBP. L3982, NKZZF). //Hame ye divánhá ye/ gatehá* [documents] *ye yek dádrasi* [trial] *rá darnegaristan/ mubemu negaristan.//*

scrutiny n *muwekáfi; mubemu barresi kardan. //Barresi ye źarf e hudehá ye gozinew./ Hudehá ye gozinew rá mubemu barresi kardand.; Páyánnáme rá mubemu barresi kardan/ źarf darnegaristan.//*

scuba (n) *oubone**(any tool for breathing under water) *[<Gilaki, au boni]. //Bá oubone* zirábi raftan; páquw [zirábi] bá oubone*//*

scud v (**scudded, scudding**) *tond raftan; sor xordan. //Lákume** [yacht] *piw e bád tond miraft.; Abrhá con kárván dar ásmán (tond) miraft.//*

scuff v **1** (**a**) *bá kafw e/ muze ye xod xaráwidan.* (**b**) *raftan (baráye taxt e/ kaf e kafw) xaráw dádan; xaráwidan. //Páwne ye kafwam /muzeam* [my shoes] *be pelle gir kard va xaráwid/ xaráw bardáwt.//.* **2** *hengám e ráh raftan pá ye xod rá lexlex ru ye zamin kewidan; //Agar páyat rá hengám e ráh raftan ánjuri ru ye zamin bekewi páwneaw miravad./ Dampáyi ye mádaraw rá puwide lex-lex az ánjá gozawt* [she scuffed past in her mother's slippers]*//*

scuff n (*niz* **scuff-mark**) *xaráw. //xaráwháyi bar taxtehá ye pákubi* [skirting-board] *gerd e otáq.//*

scuffle n *galávizi, galáviz wodan; áviz, "barangixt az jáy Wabdiz rá -- tanoján biyárást áviz rá." (ZBP. L6224, SF). //Pásbánán va ráhpeimáyán galáviz gawtand.//*

scuffle v, **scuffle (with sth)** *darávixtan; galáviz wodan. //bá gozárewgarán darávixtan/ galáviz wodan//*

scull n **1** *páru (ye kucak); xoye*[<Gilaki, xoyə].* **2** *karji ye sabok e tiztak baráye yek páruzan*

scull v *xoye* zadan; páru zadan. //tavánestan páru zadan./ Az kenár e áwiyáne ye karji* [boat-house] *(karji rá) páruzanán gozawtan (páru zadan)//*

sculler n *páruzan*

scullery n *digwuyxáne [jodá az áwpazxáne]*

scullion n *pádo; wágerdáwpaz; komakáwpaz; vardast*

sculpt = sculpture

sculptor n (fem **sculptress**) *tandisgar; kálbodgar* (ZBP. L1349 FM); botgar, "kaz án gune botgar be pargár e Cin -- nadánad negárid kas bar zamin." (ZBP. L6005, SF); peikartaráw [M. Moqaddam]*

sculptural adj *(vábaste be/ hamánand e) tandis/ peikar/ bot. //Cuni* [quality] *ye tandis/ tandisgari//*

sculpture n **1** *tandisgari, botgari, kálbodgari*, peikartaráwi [baráye nemune bázgardid be* Sculptor*]. //fann e tandisgari dar/ az sang.//.* **2** *tandis, peikar, bot. //tandis/ bot e Náhid/ Anáhid* [Venus]*./ anduxtár e tandis* [collector of]*//*

sculpture (also **sculpt**) v **1** (**a**) *tandisgari kardan; taráwidan; peikar taráwidan; táwtan; tandisetaráwi, "ammá dar zamán Eslám con mosalmánán az peikarenegári va tandistaráwi parhiz mijostand bar derafwhá ye xolafá joz áyehá ye Qor'án negáwte yá nevewte nemiwode." (ZBP, L7565, KK). //tandis e márán/ awavanhá* [saints] *az marmar./ az cub e saxt tandis taráwidan/ táwtan//.* (**b**) *(be rixt e tandis) sáxtan, kardan, rixtan. harjá juri tarjome miwavad. //Az gel e ros* [clay] *goldán rixtan/ serewtan//.* (**c**) *bá tandishá/ bothá árástan. //sotunháyi áráste be tandishá/ bothá//.* **2** make sculpture: *tandisgari kardan; peikar taráwidan; botgari kardan. //*learn to sculpture: *botgari/ tandisgari/ peikartaráwi ámuxtan.//*

scum n **1** *kaf; kafc; tofále; paźv.* **2** *(pendárin, xárdári) tofále, áwqál-kalle; harjá juri tarjome miwavad. //Ey áwqál kalle!/ Bá sigárihá/ bá kasáni ke sigár mikewand mánand e áwqál/ goh raftár mikonad.; Bá un/ án áwqál kalle hic kári nadáram!//*

scummy adj (**scummier**, **scummiest**) *áwqál, áwqáli, tofále, kaf, paźvi)*

scupper n *(biwtar candgáni* **scuppers***) návdán (e kawti); surax e pahlu ye kawti (baráye zehkewi ye áb e válád** [the deck]*); náculák (Taleqáni, Bahrám e Yusefi)*

scupper v **1** *(dar Engelestán) (kawti ye xod rá) be dast e xod xenikidan* [to sink] *(beviźe be rixt e náwenáxte).* **2** *(anáyin) nábud kardan; be xák e siyáh newándan. //*"We're scuppered!" *"Be xák e siyáh newastim!"; Con pul dar dast nabud án barnáme bá wekast ruberu gawt.//*

scurf n *wure (ye sar), sabuse, "muy bedán wuyand, sabuse rá bebarad..." (ZBP. L5312, ZX). //Mu ye pákize bedun e wure/ sabuse.//*

scurfy adj *wuredár; porwure; porsabuse; sabusenák**

scurrility n *(beáyin)* **1** (**a**) *zewti, násezáguyi, dowyád/ doźyád; baddahani. //Násezáguyiyewán dar ruznámenevisi* [journalism]*//.* (**b**) scurrilous language: *násezáguyi, baddahani, náraváyi. //Ketábi ágande az násezáguyi va dowyád* [slander]*//.* **2** *násezáguyi; dowyád; baddahani. //Az niyuwidan/ guw dádan be in dowyádhá/ násezáhá/ násezáguyihá/ baddahanihá xoddári kardam.//*

scurrilous adj *zewt, badnám konande, násezá, náwáyest, nárou; baddahan. //áválezeyi* [rumor], *kafti** [attack]; *ketábi zewt/ badnámkonande/ násezá/ náravá./ Dar biwtar e bárehá az man be badi/ zewti yád mikard.//*

scurrilously adv *bá baddahani; bá dowyád*

scurrilousness n *bengarid be* "scurrilous"

scurry v (pt, pp **scurried**) *tondtond davidan; wetáftan. //Muwháyi ke tondtond az in su be án su midavand. /tondtond dar jáde davidan; dar ráh wetáftan./ Az sarmá tondi davidand tu./ Anbuh e mardom tondtond/ wetábán/ davándaván migozawtand./ Hame az (dast e) bárán dastpáce in su va án su davide panáh migereftand.//*

scurry n **1** (**a**) *tondtond/ dastpáce davidan; wetáftan. //ává ye gámhá ye tond* [the scurry of feet] *dar otáq e báláyi.//.* (**b**) *wetáb va áwoftegi; dastpácegi. //wetáb va áwoftegi ye zendegi ye wahri.//.* **2** *tufán (e bárán/ barf/ qobár)*

scurvily adv *bengarid be* "scurvy"

scurvy n *zilsise* [<Gilaki, "zil" va "sise"] az kambud e vitámin e* "C" *padid miáyad.*

scurvy adj *(zabán e kuce, kohnewode) past, xár, zewt, forumáye. //Ádam e past e forumáyei-st.; Be pirezani conán nirangi zadan kári saxt zewt ast.//*

scut n *qelinkce* [<Kordi, qelinkce]; dom e xarguwi; dom e bozi; dom e kutáh va sarbálá (con dome xarguw va áhu)*

scuttle[1] v *tondtond/ bá gámhá ye tond va kutáh davidan/ wetáftan. //jánevarán e kucaki wetábán/ tond-tond davándaván.//. niz bengarid be* "scurry"

scuttle n *wetáftan; tond tond davidan. //Az gozar/ ráhro tond tond davidan//*

scuttle[2] n *suráx e/ rouzan e dardár; havákew e dardár*

scuttle[2] v *bedast e xod/ xodxáste kawtiyi rá [suráz-suráx kardan va] xenikidan**

scuttle[3] n = coal-scuttle. *bengarid be* "coal"

Scylla n, **between Scylla and Charybdis** *"Yá biyá bá Yazid bei'at kon, yá boro Kangevar [Kangávar] zerá'at kon!". [*"Scylla" *nám e pari ast ke dar afsánehá ye Yunáni quli gawte va daryánavardán rá dar tange ye* Messina *mitarsánde.* Charybdis *gerdábi dar karáne ye Sisili ke dar afsánehá ye Yunáni be rixt e qul e mádineyi az án yád miwavad.]*

scythe n *dás e dasteboland. niz bengarid be* "sickle"

scythe v *bá dás (e dasteboland) boridan. //Kárgaráni ke dar marqzár* [meadow] *bá dás alaf/ váw*/ urvar* miborand./ alafhá/ váwhá*/ urvarhá* rá bá dás boridan* [scythe down].*//*

SE (abbr) South East(ern) "*nimruz e xorásgáni"/ "nimruz e xoráyáni". //Ásiyá ye nimruz e xorásgáni/ nimruz e Xoráyáni//*

sea n **1** (often **the Sea**) *daryá; áb/ ábhá. //barfaráz e daryá(há) va xowki(há) parváz kardan*; travel by sea: *az ráh e daryá raftan./* sail the sea: *daryáhá rá darnavardidan./ ábhá ye/ daryáhá ye durdast* [the high seas]*./ ábhá ye/ daryáhá ye sard e Raftungán* /Nimruzgán* [the Antarctic]*./ Biwtar e talan** [surface] *e zamin rá áb puwánde (ast)./ Kawtihá daryá rá minavardand* [sail]*./ Máhihá dar daryá wená mikonand./ Sepidrud nazdik e Cálus be daryá mirizad./ yek jánevar e daryáyi/ máhi/ yek ráh/ safar e daryáyi.//.* **2** (**a**) *daryá ye..., //daryá ye Mediteráne; daryá ye Káráyib* [the Caribbean Sea]*./ Daryá ye Cin e Nimruzi* [southern]*.//.* (**b**) *daryá; //daryá ye Xezer/ Feráxkart*./ daryá ye Gálile* [Galilee]//. **3** (also **Seas**) *daryá; kuhehá ye áb. //kulák; kuhehá ye bozorg* [a heavy sea]*./ daryá ye árám; kuhehá ye kucak* [a light sea]*./ Kawti be kulák xord/ kulák be kawti zad/ kuhehá ye bozorg be kawti zad.* [struck by a heavy sea]; *Kawti dar kulák wekaste foruraft/ xenikid** [the liner floundered in heavy seas]*.//.* **4 sea of sth** *(pendárin) yek daryá...; yek xarvár...; kuhi az...; kuh e..., //*Proverb/ *dastán: [Pálunduzi ast o donyá ye/ daryá ye elm-Axundi nist o verover!]./ dar miyuán e daryáyi az gandom istáde budam* [amid a sea of wheat]*./ Soxanrán be daryáyi az cehrehá forunegarist.//.* **5 at sea** (**a**) *dar daryá; ruy e daryá; miyán e áb. //se máh dar daryá/ miyán e ábhá zistan/ gozarándan* [spend]*.//.* (**b**) *gij; gougije. //Gogije gerefteam* [I'm all at sea] *hic nemidánam rádeam*/ máwinam rá dorost konam* [repair]*.; Kuwid dasturát rá befahmad/ daryábad ammá pák gij wode bud.//.* **between the devil and the deep blue sea** *bengarid be* "devil". **beyond/ over the sea(s)** *(beáyin yá dar soxanvari) ánvar e daryáhá; farásu ye daryáhá. //Farzandán e má dar farásu ye daryáhá miziyand/ zendegi mikonand.//.* **go to sea** *daryánavard budan.* **on the sea** *kenár e daryá; daryákenár. //Wahri kenár e daryá/ daryákenár dar ostán e Gilán./ Wahr e Xárk kenár e daryá//.* **put (out) to sea** *Az bandar be daryá raftan/ ráh oftádan.* **the Seven Seas** *(soxanvari) zeráye, "bewetáb tá be daryá va con daryá be cewm bini mapáy ce kat [ke-at] cawm be zeráye oftad az dowmanán bibim báwi." (ZBP. L7839 ZVY); haftdaryá. //Pei ye kári wurangiz be haft daryá zade.//.* **there are more/ other fish in the sea.** *bengarid be* "fish"

sea air *(havá ye) kenár e daryá; ábohavá ye daryáyi. //*a breath of sea air: *dami kenár e daryá//*

sea anemone *sourang e daryáyi* [goruhhá ye faráváni az souranghá* (Polyps) *yá az raste ye* Actiniaria *ke rangárang bude va wáxakhá ye ánán be gol mimánad.]*

sea bed *páyáb, kaf e daryá*

sea-bird n *morq e daryá*

seaboard n *daryábár; karáne ye daryá. //*on the Atlantic Seabord: *dar karáne ye daryá ye/ zeráh** [ocean] *e Atlas//*

sea-borne adj *(beviże dar bázargáni) az ráh e daryá; bá kawti. //bázargáni ye daryáyi/ az ráh e daryá./* sea-borne goods: *kálháyi ke bá kawti miresad./* airborne and seaborne missiles: *muwakháyi ke az havá/ havápeimá va az daryá/ kawti partáb miwavad.//*

sea-bream = bream 2

sea-breeze n *nasim e daryá (behengám e ruz az daryá be xowki)*

sea-cow n *gáv e daryáyi. niz* sea-cow = manatee. *bengarid be* "dugong/ manatee"

sea-dog n old sailor, *daryánavard e sálxorde; záležou [zál + żou] (ZBP. C6934)*

seafarer n *daryánavard*

seafaring adj *daryáyi; daryánavard; daryánavardi. //*a seafaring man: *daryánavard; mard e daryá;* a life of seafaring: *zendegi dar daryá//*

sea fog *meh e karáne ye daryá*

sea food n *máhi, guwmáhi va digar jánevarán e daryáyi ye xoráki. //Yek sofrexáne ye xorák e daryáyi;* a seafood cocktail: *ámizeyi az cand gune xorák e daryáyi.//*

sea front *kenár e daryá; daryákenár; ru be daryá; daryárun*. //yek mehmánsará ye ru be daryá/ daryárun*//*

seagoing adj <u>**1**</u> *(baráye kawti) daryápeimá.* <u>**2**</u> *(baráye mardom) daryánavard* [seafaring]

sea-green n, adj *ábi ye daryáyi*

seagull = gull

sea-horse n <u>**1**</u> = walrus. <u>**2**</u> *asb-máhi, asb e daryáyi, kuliasb* [<Gilaki, kuli].* <u>**3**</u> *kuliasb* [jánevari afsáneyi ke nim e tanaw máhi va nim e digaraw be rixt e asb ast]*

sea-island cotton *luke (ZBP. C3752) [guneyi panbe ye besyár xub]*

seal[1] n *udar (ZBP. C7326 BF) [pestándár e guwtxár e daryáyi, az xáneváde ye* Otariidae. Phocidae*, ke dar ábhá ye sard ziste va bálakháyi dárad ke baráye wená besyár xub ast.]*

seal[2] n <u>**1**</u> (<u>**a**</u>) *mohr; mohromum; negin, "átaw fekanad dar del e morqán nasim e báq -- zán dáq e sarbemohr ke dar ján e lále bud." (Háfez). //Án náme be negin e wáh áráste ast./ Án náme mohr e wáhi/ wáháne dárad.//.* (<u>**b**</u>) *mohr, negin.* <u>**2**</u> *mohr, laká, lak, "Hic náyam hami ze xáne borun -- guyim darnewáxtand be lak." (ZBP. C1141, FM, Áqáji).* <u>**3**</u> (<u>**a**</u>) *kalvá; laká; lak. //lak e/ laká ye lástiki ye dar e jare* [a rubber seal in the lid of a jar]*./ lakáyi/ laki baráye kárgozáwtan e gerd e labe ye ábzan/ ábwang* [bath] *xaridam.//.* (<u>**b**</u>) *batune* [putty] *baráye panjere, kalvá ye xubi* [a good seal] *ast.//.* <u>**4**</u> *daj [bengarid be* "stamp"*].//.* <u>**5**</u> **a seal of approval** *ostovár dáwtan. //Án dádosetad dar gero ye án ast ke warvin** [government] *án rá ostovár dárad.//.* **set the seal on sth** *(beáyin) be tárek e... residan; be ouj e... residan. //Bá án baram** [award] *kár e/ zendegi ye honarpiwegiyaw be tárek e/ ouj e xod resid.//*

seal v <u>**1**</u> *mohromum kardan.* <u>**2**</u> (<u>**a**</u>) **seal sth (down)** *casbándan e dar e... (pecná** [an envelope] *va mánand e án).* (<u>**b**</u>) **seal sth (up)** *mohromum kardan; sarbemohr, "sar e rewte be mohr o nágfowáde -- valikan gouhar az eqd uftáde." (ZBP. L7767, VR); bastan; áviwtan* (ZBP, C3353, MK, BF). //farmánhá ye/ dasturát e sarbemohr./ (dar e) baste rá bá navárcasb (xub) bastan/ áviwtan*//.* (<u>**c**</u>) **seal sth up** *bastan; sarbemohr kardan, áviwtan*. //Dar e jare* [jar] *rá báyad xub bast/ sarbemohr kard/ áviwt*./ Panjerehá rá xub beband./ xub bastan tá suz tu nayáyad.//.* <u>**3**</u> *lák zadan; lák o alkol zadan; kalvá kardan [besanjid bá "kalvágar"]. //Tane ye kawti rá bá rang e viże kalvá kardan/ kalváyidan*//.* <u>**4**</u> *be páyánresándan; peimán kardan; harjá juri tarjome miwavad. //dád o setadi rá be anjám/ páyán resándan./ Sarnevewtaw bázgawtnápazir ast* [his fate is sealed]*./ kár e u rá cáreyi nist.//.* <u>**5**</u> **one's lips are sealed** *bengarid be* "lip". <u>**6**</u> **seal sth in** *negahdáwtan. //bastehá ye patar* [foil packets] *e má maze va bu rá negahmidárad.//.* **seal sth off** *bastan; pite kardan. //Pásbánán hame ye darrouhá ye sáxtemán rá bastand/ pite kardand.//*

sealant n *laká; lák, kalvá. //Suráx rá vásáxtan* [to mend] *va kami laká/ kalvá ru ye án kewidan.//*

sealed orders *farmán e mohromum wode (ye ártewi)*

sea-legs n *ru ye dake ye kawti ráh tavánestan raftan; tavánáyi ye daryápeimáyi bedun e daryá-gereftegi, harjá juri tarjome miwavad. //Emruz hálam xow nist/ xub nistam engár dáram daryágerefte miwavam.//*

sea-level n *źou-talan* [baráye riwe bengarid be* "surface"*]. //50 metr bálá ye/ páyin e źou-talan*//*

sealing n *wekár e udar*. //(goruh e) wekár e udar*//*

sealing-wax *mum (baráye mohromum)*

sea-lion n *wir e daryáyi; źouwir* [guneyá ye gunáguni az Udar* e Zeráh* e *Árám az guneyá ye* Otaria, *va* Zalophus *ke vábaste be Udar* hastand, ammá xaz e ánán xub nist.]*

sea lord *(dar Engelestán) daryásálár (yeki az 4 tan dar setád e farmándehi ye niru ye daryáyi)* [Board of admiralty]

sealskin n *xaz e udar**

Sealyham n *Siliyem (guneyi sag e wekári) lánkáv**

seam n **1** (**a**) *darz. //darzhá ye do su ye walváraw.//.* (**b**) *darz e miyán e taxtehá con dar válád* "deck" *e kawti.* **2** *láye, rage, dáv.* **3** *coruk, dáq.* **4** **be bursting at the seams** *bengarid be* "burst"

seam v *duxtan; darz gereftan; darzidan**

seaman n (pl **seamen**) **1** *daryánavard (dar niru ye daryáyi); daryávarz [M. Moqaddam].* **2** *daryánavard, daryávarz. //*seamanlike: *con daryánavardán; daryávarzgune//*

seamanship n *daryávarzi*

seamed adj, **seamed (with sth)** *darzdár. //juráb e sáqe boland e zanáne ye darzdár; sangi dárá ye ragehá ye zar; roxsári por cinocoruk//*

sea mile n = nautical mile (nautical)

seamless adj *bidarz. //juráb e zanáne ye/ sáqboland e bidarz//*

seamstress *(dar engelestán niz* **sempstress**) *darzi*

seamy adj (**seamier**, **seamiest**) *zewt, bad; án ru ye...; ru ye digar e..., //án ru ye zendegi; ru ye zewt e zendege; yek párexári ye zewt va rosvá/ yek rosváyi ye zewt e párexári* [a seamy bribery scandal]//

seance, séance n *anjoman yá newast e faráxán e fravahar* [spirit] *(e dargozawtegán)*

sea pink n = thrift 2

seaplane n *havápeimáyi ke az daryá boland tavánad wod va bar daryá tavánad newast; źouvápeimá* [źou = daryá (ZBP. C6934) + vá [<"váyu" (Avestáyi) = havá + peimá]*

seaport n *bandar e...; wahr e bandari*

sea power **1** *niru ye daryáyi; daryáwáhi.* **2** *kewvari dárá ye niru ye daryáyi ye setorg*

sear, sere v **1** *suxtan; dáq bardáwtan; dáq kardan. //Párceyi ke az garmá ye ojáq dáq zade; Baráye piwgiri az vawtegi* [infection] *zaxmi rá dáq kardan.//.* **2** *(berixt e náwenáxte) (pendárin; dar soxanvari) suzándan. //delsuxte az bidád* [a soul seared by injustice]*./ Án matal* [novel] *bá zabáni átawin zendegi ye tohidastán e wahrnewin/ tohidasti ye páreyi az wahrnewinán rá báznamude ánrá bezehmandi*/ bezehnáki* miwomárad.//*

search v **1** **search (sb/ sth) (for sb/ sth); search through sth (for sth)** *jostan; jostoju (kardan) "va bedánid má raftim va cahár ciz bar womá mirás gozáwtim, roftoruy, wostowuy, jostojuy, goftoguy" (ZBP. L 2955 AT); tan yá jáme ye kasi rá jostoju kardan; pei ye... gawtan; jostan; juyán va puyán, va... -juyán, va bar... guyán..." (ZBP. L3850 GS). //tasuhá* [hours] *xáne rá ziroru kardim ammá natavánestim án ketáb rá biyábim./ Jangalhá rá pei ye zendániyán e gorizpá* [escaped] *jostan /jostoju kardan/ gawtan./ kewohá rá donbál e/ pei ye káqazhá ye gomwode ziroru kardan/ gawtan; pásbánán tan va jáme ye u rá baráye yáftan e dáruhá ye xeradpuw gawtand/ jostou kardand.; Harce virvir kardam námaw yádam nayámad. [virvir kardan* (search one's memory) *[<Lori ye Fársuni (pezewk Bahrám e Eslámi)]./ Harce be maqzam fewár ávardam natavánestam námaw rá be yád ávaram.//.* **2** **search one's heart/ conscience** *koláh e xod rá qázi/ dávar kardan. //Xub koláhat rá dávar/ qázi kon va az xodat bepors ke áyá to ham be hamán andáze dar xor e nekuhew nisti?//.* **search me!** *ce midánam!. //"ruzname kojá-st?"; "Ce midánam* (search me)*, nadidamaw!"//.* **3** **search sb/ sth out** *gawtan/ jostoju kardan va yáftan; jostan; donbál e... gawtan. //Barxi az govárewnhá* ye delxáh e to rá yáftim/ yáfteyim* [some of your favorite recipes]*; Donbál e yeki az hamwágerdiyán e zamán e dabestánam migardam.//*

search n **1** *jostoju, gawtan; ziroru kardan. //jostoju baráye yáftan e havápeimá ye gom wode/ pei ye havápeimá ye gomgawteyi gawtan.; Pei ye zinabzárhá ye/ senáhhá* [weapons] *ye penhán wode payápei gawtan/ peidarpei jostoju kardan./ Dávtalabán be juyandegán e án kudak e gomgawte peivastand.//.* **2** **in**

search of sb/ sth *dar jostoju ye...; pei ye... gawtan; donbál e... gawtan; puyán o juyán. //pei ye/ donbál e yek mehmánsará ye arzán gawtan; Dánewmandán dar jostoju ye/ pei ye darmán baráye án bimári hastand.//*

searching adj *juyán dar pei ye/ donbál e... gawtan; kávowgaráne. //Negáhi kávowgaráne/ juyán beman andáxte va porsid magar doruq miguyam./ wiveyi kávowgaráne baráye/ dar handemán** [interview].//

searchingly adv *bengarid be* "searching"

searchlight n *nurafkan (beviże nurafkan e havápeimáyáb)*

search-party n *juyandegán; puyandegán*

search-warrant n *vacar* e/ parváne ye jostoju (ye sáxtemán yá xáneyi baráye káláhá ye dozdi yá qácáq yá ciz e digar)./ vacar* e bázjuyi*

seascape n *cewmandáz e daryá(yi); peikareyi az yek cewmandáz e daryáyi*

sea shell *guwmáhi [puste ye yek narmtan e daryáyi]*

sea-shore n **1** *daryábár; daryákenár. //Dar daryábár/ daryákenár ráh raftan.//.* **2** *(dátikán*) żou-talan* [baráye riwe bengarid be* "sea" *va* "surface"] *baxwi ke miyán e bolandi ye áb va páyin raftan e áb nehåde ast.//*

seasick adj *daryágerefte*

seasickness n *daryágereftegi*

seaside n (often **the seaside**) *daryábár, darákenár. //do hafte kenár e daryá; dar daryákenár/ daryábár xáneyi/ sarâyi dáwtan; yek wahr e/ mehmánsará ye/ yek estár* e kenár e daryá.//*

season n **1** *hengám, "bedu goft má mey ze xormá konim -- be tamuz o hengám e garmá konim." (ZBP. L3242 SF); ruzgár, "va agar ruzgár e zemestán báwad va bimár sard mezáj báwad..." (ZBP. L5399 ZX); gáh, "javánán e cin andar án marqzár -- yeki jawn sázand gáh e bahár." (ZBP. L4684, SF). //hengám/ gáh/ ruzgár e xowki/ bárán; giyáhán dar gáh e garmá/ be garmtarin gáh tond miruyand./ Delxáhtarin gáh e sál/ hengám e sál baráye man bahár ast.//.* **2** (**a**) *gáh e..., hengám e..., //gáh e tutfarangi, sib; gáh e/ zamán e kewt e/ káwtan e/ ruyew e...;/ gáh e pátapká*/ futbál/ namáyewxáne raftan/ sangitan** [opera]*./ gáh e lánesázi* [nesting] *va toxmgozári.//.* **the off season** *gáh e kamkári; gáh e bikári; ásáyew. //gáh e estár** [holiday season]; *gáh e jahángardi* [tourist]*./ gáh e nikxáhi* [benevolence] *va nikukári* [goodwill]*; gáh e humanewi* = Krismas/ Zádruz e Masih/ Mehr.//.* (**b**) *(biwtar be rixt e yekáni, beáyin) ruzgár e..., harjá juri tarjome miwavad. //Án mehmáni ye raqs/ vawt-bazm* barjestetarin/ cewmgirtarin jawngáh e sál dar Páris bud.//.* (**c**) *gáh, hengám. //Har wanbe pasin/ wanbehá pasin kutáh gáhi* [a short season] *baráye namáyew e filmhá ye/ celpard*há ye kohan e/ bástáni ye biává* [silent] *ast.//.* **3 in season** (**a**) *(baráye xoráki) gáh e/ hengám e/ ruzgár e farávâni..., //Tutfarangi be hengámaw/ be gáhaw ke báwad arzántar ast.//.* (**b**) *(baráye jánevarán e máde) gáh e gowngiri* [mating]*/ ámáde ye gowngiri.* (**c**) *tábestán; zamáni ke bistar e mardom be estár* yá gardew miravand. //Mehmánsaráhá dar tábestán* [in season] *biwtar por-and.//.* (**d**) *gáh e wekár; gáh e naxcir. //Bezudi gáh e wekár farámiresad.//.* **out of season** (**a**) *(baráye xoráki) cizi ke hengámaw nist.* (**b**) *zamáni ke kamtar kasi be estár** [vacation]*/ gardew miravad, //hazine ye estár* kamtar darmiáyad/ kamtar miwavad.//.* **the season's greetings** *wádbáw e sál e nou va zádruz e Masih/ Mehr [M. Moqaddam].* **the silly season** *bengarid be* "silly"

season v **1** *buafzár zadan be..., //cáwnihá* [sauces] *ye saxt por buafdzár; guwt e gusfandi ke bá sir va eklil e kuhi* [rosemary] *buafzár zadeand/ xábándeand./ (pendárin) goftogu ye bánamak* [conversation seasoned with wit]*.//.* **2** (**a**) *(baráye cub) kowte. //*well-seasoned oak, bird: *cub e pálut* [oak] *e/ qán e kowte.//.* (**b**) *(pendárin) (beviże berixt e náwenáxte) ábdide wodan/ kardan; kárkowte. //xawáyágari** [politician] *kárkowte./ xawáyágari kárkowte ke piwine ye wew peikár e gozinewi dárad* [election campaigns]*./ mowtzani kárkowte; rahroyi* [traveller] *ábdide/ sardogarm cewide.//*

seasonable adj **1** *(baráye havá) darxor. //bárew e barf e zemestáni.//.* **2** *begáh, behengám*

seasonably adv *bengarid be* "seasonable"

seasonal adj *gáhbegáh; na peivaste; gahgáh; na hamiwegi. //dádosetad e/ kári gahgáh/ gáhbegáh./ afzáyew e bikári/ womár e bikárán vábaste be gáh e sál//*

seasonally adv *bengarid be* "seasonal"

seasoning n *buafzár. //xorewi kam buafzár./* adventurous seasoning: *buafzár e fozuni (va náwenáxte yá na hamiwegi) con felfel e qermez va zardcube//*

season-ticket *(niz dar Engelestán, anáyin* "season") *hafteyi/ máháne va mánand e án.* cf commutation ticket (commute)

seat n **1** *zirgáh, sandali, já, jáygáh, taxw (ZBP. C5864, FM); harjá juri tarjome miwavad. //*[take a seat] *newastan; newast gereftan./ yek nimkat/ sandali/ zirgáh e sangi dar báq.; kácál* [furniture] *hanuz nareside bud az in ru kivehá** [crates] *rá baráye newastan bekár mibordim./* the back seat: *sandali ye powt e ráde*/ máwin (baráye se tan já dárad.); az já ye xod baráye peiqáre kardan* [protest]*.//.* **2** *newim, newimangáh. //sandaliyi/ newimi ke newimangáhaw az ney sáxte wode/ hasiri ast.//.* **3** (**a**) *(beáyin) newim, kun, kapal.* (**b**) *newim, kun, kapal [e jáme va mánand e án] //suráxi dar newim e/ newimangáh e walváraw bud.//.* **4** *já, sandali. //dar in parváz já ye/ sandali ye/ newim e tohi namánde./ do já/ do newim baráye sangitá** [concert] *megahdáwtan/ gereftan./ Dar tálár e bozorg e dánewkade ye pezewki já ye/ newim e tohi nabud, nácár dánewjuyán ru ye pellehá newaste budand./ jáhá ye/ newimhá ye/ sandalihá ye gerán dar sangitan** [opera]*//.* **5** *jáygáh; newim; newast, "co tájaw be máh andarámad bemord -- newast e keiyi digari rá sepord." (ZBP. L3323 SF); //newimi/ jáygáhi dar kahestán** [Parliament]*/ dar anjoman* [council]*./* take one's seat in [parliament/ Council]: *dar kahestán/ anjoman va mánand e án be kár pardáxtan./ newim e/ jáygáh e/ newast e/ [páygáh e] xod rá dar anjoman* [council] *bedast ávardan/ az dast dádan./ Mahdád* e* [a majority of] *bist newim/ jáygáh dar mahestán** [the senate]*.//.* **6** *(Dar Ámriká Váwington) newim e/ páygáh e sarrewterdári ast va páygáh e/ newim e bozorg e bázargáni Niyu York ast.* **7** **seats of learning** *dánewgáhhá.* **8** **seats/ country seat** *(kohne wode) sará ye/ xáne ye bozorg dar rustá. //saráy e bozxorg e rustáyi ye áqá va bánu Kenewtlu dar Yazd.//.* **9** *(yekáni) savár/ savári [bar asb]. //Savárkári kárázmude ke zibá bar asb savár miwavad/ minewinad.//.* **10** **drive/ fly by the seat of one's pants** *bi andiwe/ nayandiwide/ toxmi kári kardan. //Hicyek az má conin girodári* [emergency] *nadide budim va hamegi toxmi kári mikardim.//.* **in the driver's seat** *bengarid be* "driver"

seat[2] v **1** *newándan, newástan, newáxtan, wánidan, wándan, "to gofti gouz bar gonbad hamiwánd -- va yá dar bádiye/ "sahara" kawti hamiránd." (ZBP, L7709 VR); newastan. harjá juri tarjome miwavad. //Pesare rá pahlu ye barádaraw benwán!/ Tandis e zani savár bar asb/ tandis e zani asbsavár./ Áqáyán va bánován xáhewmand-am benewinid!* [be stead!]*./ Dar nimkat newast.//.* **2** *já dáwtan [baráye... tan]. //tálári ke já ye/ gonjáyew e pánsad tan rá dárad.//*

seat-belt, saftety belt *kamarband e imeni. //Kamarbandat (imeniyat) rá beband!//*

-seater *(dar váźehá ye serewte) (námváźe va setáy* misázad) ...-tane. //Masrádeyi/ otobusi panjáh-tane* [fifty-seater]*./ Yek ráde* ye/ máwin e kucak e tiztak e dotane.//*

seating n *newim zirgáh; já. //newimhá ye/ zirgáhhá ye namáyewxáneyi rá nou kardan./ áráyew e newimhá/ jáhá ye newastan* [seating arrangements]*./ cand tá/ candi já ye newastan dárim?//*

SEATO abbr *(dar gozawte) sázmán e peimán e Ásiyá ye nimuzi ye xorásgáni* [southeast]. *besanjid bá* "NATO"

sea-urchin (*niz* **urchin**) n *tutiyá*

sea-wall n *áb-band*

seaward adj, adv *besu ye daryá; daryárun**

seawards adv *besu ye daryá; daryárun**

sea water *áb e daryá, "Áb e daryá rá agar natván kewid -- ham be qadre tewnegi báyad cewid." (Moulavi)*

sea-way n **1** *ábráh e daryáyi.* **2** *daryápeimáyi/ daryánavardi. //Con havá xub bud kawti xeili xub daryá rá nevardid.//*

seaweed n *jolvazaq; jolbak*

seaworthiness n *wáyeste ye/ wáyande ye/ wáyán e daryánavardi; daryárouyi*

seaworthy adj *(baráye kawti) daryárou. //kawti ye ásibdideyi rá báz daryárou gardánidan//*

sebaceous (adj) *carbisáz; ...-carbi. //qodehá ye/qondehá ye/ gudehá ye carbi ye pust; kisak* e carbi* [a sebaceous cyst]*//*

Sec *(kutáhwode)* **1** *xal/ dovvomi* **2** = secretary *menewtá**

secateurs *(dar Engelestán) wáxepirá. //*a pair of secateurs: *yek wáxepirá//*

secede v *(az hamvandi ye sázmáni, kewvari yá mánand e án) jodá wodan, kenáregiri kardan, boridan, gosastan*

secession n, **secession (from sth)** *(beáyin) jodá wodan; kenáregiri kardan; boridan; gosastan*

seclude v, **seclude sb/ oneself (from sb)** *guwenewin wodan; guweyi bargozidan; "co Gostahm wod dar jahán nápaid -- ze giti yeki guweyi bargozid" (ZBP. L4827 SF); be peiquleyi wodan, "be peiquleyi wod forud az jahán -- por az dard benwast xaste raván" (ZBP. L5794, SF); jodá kardan; boridan. //Dar otáq e káraw newaste kár mikonad va az jahán boride.//*

secluded adj **1** *qár, guwe, denj, peiqule, "be peiquleyi wod forud az jahán -- por az dard benwast xaste raván" (ZBP. L5794 SF). //báq e denji powt e divárhá ye boland.//.* **2** *dur az digarán; jodá; guwenewini. //guwenewastan; dur az mardom zistan//*

seclusion n **1** *tanháyi; guwegiri, guwenewini.* **2** *peiqule, "be peiquleyi wod forud az jahán -- por az dard benwast xaste raván" (ZBP. L5794 SF); guwe ye denj. harjá juri tarjome miwavad. //dar tanháyi/ guwe ye denj e xáne ye xiw.//*

second[1] det **1** *dovvom, doyyom; doyyomin; dovvomin. //Fevriye dovvomin máh e sál ast./ Sirus pesar e dovvom ast va yek barádar e mehtar/ bozorgtar dárad.; Ozáká dovvomin wahr e bozorg e Źápon ast./ Dar takrobáyi* [the race] *ki/ ke dovvom wod/ gawt?//.* **2** *digar, yek... digar. //yek káse digar sup; yek joft kafw e digar niyáz dári//.* **3** *dareje ye do; páyin. //Hargez máyehá ye/ galhá* [ingredients] *ye dareje ye do/ páyin bekár nemibarim./* the second eleven: *(dar varzew) goruh e varzewi ye jánewin.//.* **4** *dovvom. //Gomán mikonad* George Washington *e dovvom ast.//.* **5** **second only to sb/ sth** *pas az... //pas az pesaram u rá mánand e toxm e cewmam dust dáram.//.* **second to none** *behtarin; behtar az hame; harjá juri tarjome miwavad. //Dar páykubi/ raqs/ vawt/ vawtgari* rudast nadárad.//*

second adv *(band e kárváźe) dovvom, harjá juri tarjome miwavad. //Wenágar e Engelisi dovvom wod* [come second]*./ paziroftam dovvom soxráni konam* [speak second]*.//*

second[2] n, pron **1** **the second** *dovvom, dovvomi, dovvomin. //dovvom e máh e Ordibehewt./ Ardavánwáh e dovvom./ Man noxost/ avval residam va u dovvom resid/ wod/ bud.//.* **2** *(ádam/ ciz e) dovvomi; yeki digar; dovvomin. //Pársál noxostin ketábaw rá cáp kard va aknun yeki digar nevewte; Womá dovvomin kasi hastid ke in rá az man miporsid.//.* **3** *(dar Engelestán) dareje yá dánewnáme ye dánewgáhi ye dareje ye do. //Az yek dánewgáh e dareje ye do yá dánewnáme (dar behdáwt) gereftan.//.* **4** *dande ye do. //tuy e/ dar dande ye yek-i yá do?; Az dande ye do bezan be se!//.* **5** *kálá ye ákmand*/ ákdár** [defective] *va arzán. //In jámehá ákmand-and va azinru arzán-and.//.* **6** *yek bowqáb e digar [xoráki]. //Man ham yek bowqáb e digar mixáham.//.* **7** *(dar mowtzani yá mardomard* [duel]*) vardast; yár; yávar*

second in command *dastyár e farmánde*

second[3] n **1** *[bá newáne ye "*" newán dáde miwavad] vipál* [<vipalan, Sanskrit] (zamán e/ guwe ye 1/60 pál*]. //*the winning time was 1 minute 5 seconds: *Zamán e barande yek pál* o panj vipál* bud./* 1º 6' 10" *rá injur mixánim: yek dareje 6 pál* va 10 vipál*//.* **2** *(niz anáyin; dar Engelestán* Sec/ moment*) dam; yek dam; zamáni kutáh. //Dar yek dam* [in seconds] *xorák ru ye miz ámáde bud./* I'll be ready in a sec/ second: *Dar yekdam ámáde miwavam.//*

second hand *vipálwomár*; náre ye vipálwomár**

second[4] v **1** *(dar hamávard* [contest] *e mowtzani yá mardomard* [duel] *yá mánand e án) komak kardan; powti kardan; yári dádan. //Pesaram dar in pażuhew bá tavánáyi ye cewmgiri be man komak kard.* [I was ably seconded in this research by my son.]*//.* **2** *(az piwnahádi/ ráyi/ soxani) powtibáni kardan. //Bánu Farxonde piwnahád kard ráy dáde az Nevisande sepásgozári konand, va Áqá ye Áriyá az án powtibáni kard* [seconded it]*./ (bewuxi) "Bogzár in páyán e hafte beravim gardew!", "Man ham be in ráy midaham/ man ham hamin rá miguyam/ manam hamin o migam!"//*

second[5] v, **second sb (from sth) (to sth)** *(beviźe dar Engelstán) kasi rá ke sar e kári bude pei ye kár e digari ferestádan; be awtegi* (ZBP. C2929) ferestádan. //*an officer seconded from the Marines to Staff Headquarters: *[Afsari rá az niru ye tofangdárán e daryáyi* [the Marines] ***be awtegi**** *be setád e farmándehi* [Staff headquarters] *ferestádan//*

secondarily adv *dovvom inke*

secondary adj **1** **secondary (to sth)** *dovvom; dovvomi; wáx, wax; xal* [<Gilaki, xal]. //Xást e má behtar kardan e káráyi* [efficiency] *ast, va conin cemháyi* [issues]*/ andiweháyi wáx-and na bon./ In ke cand sál dárad dar dareje ye dovvom ast./ Fewár e/ guwáy** [accent] *e dovvomi/ xal** [secondary stress]./ secondary picketing: *komak e zirjoli baráye nemune komak e zirjoli ye yek dálá** [company] *be kárgarán e bastnewin e dáláyi digar.//.* **2** *vábaste, dovvomi; dovvom; wáx; wax; xal*. //*secondary literature: *nevewtehá ye wax/ nevewtehá ye vábaste be yek kár e adabi./* secondary color: *ranghá ye wax./* a secondary infection: *tafnu**

ye wax/ xal//.* **3** *(pas az dabestán) dabirestán* [secondary school]. secondary education: *farhixt e/ ámuzew e dabirestáni. besanjid bá* "Primary"

second-best adj **1** *pas az... behtarin. //pas az án behtarin jáme ye man/ dovvomin behtarin jáme ye man./ dovvomin behtarin bázi dar hamázmáyihá* [tournaments]*.//.* **2** *káci ba'ze hicci; káci beh(tar az) hicci. //Musiqi ye zende rá dust dáram, ammá agar dastrasi be án nabáwad valg** [records/ discs]*, káci ba'ze hicci.//.* **3** **come off second best** *wekast xordan; dovvom wodan. //Hengámi ke mixáhand miyán e cuni* [quality] *[va bahá yeki rá bargozinand, hamiwe/ dar biwtar e bárehá cuni ast ke wekast mixorad/ dovvom miwavad.//*

second-best n *dareje ye do. //Hamiwe behtarin (cuni) rá mixáham va dareje ye do rá* [second-best] *nemipaziram.//*

second chamber *mahestán*

second to none *behtarin*

second class (n) **1** *dareje ye do. //yek deliján* [carriage] *e dareje ye do dar kárván dudi.//.* **2** *peik e dareje ye do. //Peik e dareje ye do arzántar ast./ (dar peik) námehá ye dareje ye do//*

second-class adj **1** *dareje ye do. //yek dánewnáme* [degree] *ye dareje ye do dar Tárix.//.* **2** *(xárdári) dareje ye do. //yek mehmánsará ye dareje ye do; Bá pirán con wahrvandán e dareje ye do raftár miwavad.//*

second-class adv *dareje ye do. //bá... dareje ye do raftan; dareje ye do savár wodan/ gereftan./ Agar án rá bá peik e dareje ye do beferesti dirtar miresad.//*

Second Coming, the Second Coming *tanpasin* e Masih/ Mehr* (beruz e restáxiz)*

second cousin *farzand e dáyi/ amu/ xále/ ammezáde ye pedar yá mádar e kasi; dáyi/ amu/ xále/ ammezáde ye pedar yá mádar e kasi. niz bengarid be* "cousin"

seconder n *powtibán; hamráy [kasi ke be piwnahádi piw az digarán ráy e hamdástán dahad]*

second-degree adj *(suxtegi, yá...) dareje ye do (2)*

second floor *áwkub e/ taxt e dovvom (dar Ámriká áwkub e dovvom áwkub e/ taxt e ru ye hamkaf ast ammá dar Engelestán áwkub e/ taxt e dovvom/ áwkub e hamkaf rá nawomorde va áwkub e dovvom do áwkub bálátar az kaf ast.). //yek saráce* [apartment] *dar áwkub e dovvom//*

second-guess v *(beviże dar Ámriká)* **1** *(anáyin) "mo'ammá co hal gawt ásán wavad."; "begirid bebandid, bedahid dast e pahlevun-panbe!"; harjá juri tarjome miwavad. //Pas az ruy e parde ámadan e án film/ celpard* ásán ast ke az honarpiwegán xorde gereft.; Pas az ruy e parde ámadan e án film/ celpard* nanexáni ye wollepaz ham mitune az bázikonánaw xorde begire!".//.* **2** *báz gomán (e behtari) zadan. //Ruznámehá hameaw sargarm e gománzadan budeand ke wegerd* [tactic/ move] *e digar e farwin** [President] *ce xáhad bud.//.* **3** *gomán zadan; zerangi kardan. //Zerangi nakon ke befahmi ci az áb darmiyád/ darmiáyad.//*

second-hand adj, adv **1** *dast e dovvom; (jáme ye) nimdár; yek ráde* ye/ máwin e dast e dovvom. //yek dastgáh e perikarebardri ye / yek ka** [camera] *ye dast e dovvom./ yek ketábforuwi ye ketábhá ye dast e dovvom; Xeili kam piw miáyad ke cizhá ye dast e dovvom/ nimdár bexaram.//.* **2** *(ágáhi ye) az guwe va kenár; dast e dovvom; an-anát [<Tázi, "a'n = az, az...] "az yeki bedigari- bedigari" soxanán e ananát* [second-hand gossip]. *//ágáhihá rá az guwe o kenár/ yá az dahán be dahán/ az dahán e inoán bedast ávardan.//*

second lieutenant *setván-do*

secondly adv *dovvom. //Noxost/ avval in ke xeili gerán ast va dovvom in ke xeili zewt ast.//. Baráye wive ye kárbord e váže bengarid be* "First".

secondment n *awtegi* (ZBP. C2929) [bázgardid be* "second 5"*] [Afsari ke do máhe be awtegi* birun az kewvar ferestáde wode.]*

second-rate adj *na xeili xub, harjá juri tarjome miwavad. //yek honarpiwe ye, celpard-náme** [film script] *ye/ namáyew e dareje ye do.//*

second sight *tavánáyi ye piwbini*

second-string *(baráye varzewkárán) jánewin*

secrecy n **1** *puwidegi, penháni, rázdári, rázpuwi; rázmandi; penhánkári; nehánkári. //Be rázdári ye kasi powtgarm budan* [rely on sb's secrecy]*./ Penhánkári/ nehánkári ye u darbáre ye káraw be marz e áviwt** [obsession] *reside.; Án newast rá* [meeting] *saxt rázmand/ puwide barpá kardand; Nehánkári dar báre ye án egnest** [accident] *hamconán barpá-st.//.* **2** **swear sb to secrecy** *bengarid be* "swear"

secret adj **1** **secret (from sb)** *puwide, "bá javáb powt e án be dast e motamedi az án e xiw saxt puwide nazd e Fazl ferestád." (ZBP. L1177 TBH); nehán, "be Eskandar e námvar wáh goft -- ke peidá kon aknun nehán az nehoft." (ZBP. L6376 SF); "va nehán e kárhá be cand ciz bedast taván ávardan, az mowáverat kardan bá yárán e dáná va..." (ZBP. L1806 DB); nebahre, "forud e saráy xalvathá mikard va motrebán midáwt mard o zan ke iwán rá az ráhhá ye nebahare nazdik e vey bordandi." (ZBP. L6903 TBH); rázmand; penháni, neháni, "ke xodáy dánad neháni ye ásmánhá va zamin..." (ZBP. L151, TTT); sarbaste, "soxan sarbaste gofti bá harifán -- xodáyá zin mo'ammá pardebardád." (Háfez). //yek zanáwuyi ye penháni; yek gate* [document] *ye/ nebewte ye rázmand/ sarbaste; yek newast e neháni; cizi rá az xáneváde ye xiw penhán/ puwide dáwtan* [keep secret from]; *Az dari penháni/ nebahre gorixt./ barxi powtibánán az kewvarhá ye bigáne be án kumal** [the party] *komak e/ powtibáni ye puli kardand.//.* **2** *penháni; puwide; sarbaste; zirjoli, neháni, paseparde. //Man az haváxáhán e/ dustárán/ e namáyewhá ye bokonbokon* [soap opera] *e jamjám*/*TV *hastam ammá ruyam nemiwavad beguyam/ dastam rá rukonam.//.* **3** *(já ye) denj. //kolbe ye denj e man dar rustá.//.* **4** *(beáyin) rázdár, nehánkár, penhánkár*

secret agent (also **agent**) *cewmakán (ZBP. C7684, BF); kárágáh, "az Ámol kas ámad ze kárágahán -- hame fáw kard ánc/ánce budi nehán." (ZBP. L4722, SF)*

secret police *cewmakán, ágáhi, (diván ekár) ágáhi. Baráye nemunehá be váże ye piwtar bázgardid.*

secret service *cewmakán (baráye nemune e váże ye bálátar bázgardid). diván e kárágáhi; diván e ágáhi; ágáhi*

secret n **1** *ráz, "ráz e sarbaste ye má bin ke be dastán goftand -- har amán bá daf o ney bar sar e bázár e degar." (Háfez). //rázi rá negah dáwtan; tárix e/ ruz e zanáwuyi rázi bozorg ast (ke harkasi ánrá nemidánad); Mixáhi án ráz rá be u beguyi* [let sb in on sth]?/ *Áwkárá newán dád ke az man xowaw nemiáyad.* [he made no secret of...]//. **2** *ráz. //ráz e piruzi./ Ráz e piruzi ye to dar in wirini ye bimánand ci-st?//.* **3** *ráz, nehán, "be Eskandar e námvar wáh goft -- ke peidá kon aknun nehán az nehoft." (ZBP. L6376 SF); neháni, "ke xodáy dánad neháni ye ásmánhá va zamin" (ZBP. L151 TTT). //rázhá ye/ nehánihá ye sepehr/ dá** [nature]//. **4** **in secret** *nebahre, "forud e saráy xalvathá mikard va motrebán midáwt mard o zan ke iwán rá az ráhhá ye nebahre nazdik e vey bordandi..." (ZBP. C6903, TBH); penháni, puwide, pate. harjá juri tarjme miwavad. //Penháni didár kardan; penháni/ nebahre az kewvar raftan. Pate rá áb dádan//.* **in the secret** *(kohne wode) az rázi ágáh budan. //(Áyá) barádarat az án ráz ágáh ast?//.* **an open secret** *bengarid be* "open"

secretariat n *dabirxáne; daftar, daftarxáne. //dabirxáne ye sázmán e Jaháni dar NiyuYork//*

secretariat adj *dabiri; daftari; daftarxáne; dabirxáne. //*secretarial staff: *kármandán e daftari/ dabirxáne./ xiwkárihá ye/ kárhá ye daftari/ dabirxáne* [secretarial duties]./ *kárvarzi/ ámuzew e daftardári* [secretarial training]./ secretarial colleges: *dánewkadehá ye daftardári//*

secretary (n) **1** *dabir, menewtá* [<menewtevun <(zartowti ye Ardakán); nusá* [<Kordi ye Hourámi; niz bázgardid be* "clerk"*]. //Gáh gomán mikonam in menewtá* ye man ast ke bongáh* [firm] *rá migardánad, na man.//.* **2** *dabir.* **3** **secretary** (**a**) = Secretary of State. (**b**) (*dar Engelestán*) Senior Civil Servant: *goldabir*.* (**c**) *(dar Ámriká) vazir. //*Secretary of the Treasury: *vazir e dárayi/ ganj//*

Secretary-General n (pl **secretaries General**) *mahdabir* [mah + dabir]*

Secretary of State **1** (also **secretary, minister**) *(dar Engelestán) vazir. //*the Secretary of State for Home Affairs: *vaxir e kárhá ye daruni ye kewvar; vazir e kewvar; vazir e padáfand* (Defence)*.//.* **2** Head of the Foreign Affairs department *(dar Ámriká) vazir e kárhá ye biruni ye kewvar*

secrete v **1** *tarávidan; tarábidan. //Gordehá mize/ wáw mitarávand./ xiv/ áb e dahán az qodehá ye/ qondehá ye xivi dar dahán mitarávad.//.* **2** *penhán kardan; penhánidan; nehoftan. //puli ke dar kewoyi nehofte wode//*

secretion n **1** *tarávow. //tarávow e zardáb/ zahre az jegar//.* **2** *tarávow; ánce ke tarávide.* **3** secreting: *penhánidan; penhán kardan; nehoftan*

secretive adj *sarandarun, "va u rá az ahvál e án badnewán e táqi va án badkerdár e báqi va án badsegál e sarandarun va án niknamá ye badázmun ágáh kardam." (ZBP. L1782,TBH); tudár budan; nehánká (budan). //*a secretive nature: *sarandaruni, nehánkári, penhánkári.//*

secretively adv *bengarid be* "secretive"

secretiveness n *sarandaruni; nehánkári; penhánkári*

secretly adv *penhán, puwide; nebahre*

sect n *liw, "ammá kiw dar barábar e mazhab bekár mirafte" (ZBP. L4342 NKZZF); áyin; xordekiw. //yek kiw e tarsáyi ye kucak/ yek xordekiw e tarsáyi* [a minor Christian sect]//

sect *(kutáhwode az* "section"*) karde, karte [<kareta, Avestáyi]: //*clause 3 sect. 2: *band e 3, karte ye 2//*

sectarian adj **1** *kiw, kiwi. //*sectarian violence: *most/ ázárew/ himsá* ye kiwi/ miyán e kiwhá ye gunágun//.* **2** *(xárdári) joddini*; jodkiwi* [besanjid bá yut-denih (Pahlavi); jodbestari az yut-vastarih (pahlavi) (EDPL)]. //did e/ didgáhhá ye/ manewtehá ye joddini*/ jodkiwi*./ Xawáyágari*/ sarrewtedári/ wahriyári ye kiwparastáne ast ke aknun hirbáni* ye kewvar rá dárad be tabáhi mikewánad* [Sectarian politics are ruining the country's economy.]//

sectarianism n *(biwtar xárdári) joddini*; jodkiwi* [besanjid bá "jod-bestari" <yut-vastarih va jod-denih <Pahlavi (EDPL)]*

section n **1** *baxw, barx, páre. //In páre/ baxw az ráh baste ast.; Meidán e bázi bá xathá ye sefid be baxwháyi baxwide wode/ baxw karde wode./ baxwhá ye konewi y / konewik e án doure* [the practical sections of the course.]//. **2** *baxw, páre. //se baxw e yek cub e máhigir/ yek atari*; Panáhgáh/ áwiyáne* [the shed] *se baxw dárad ke xodat mitaváni ánrá savár/ sareham koni.//.* **3** *baxw, páre. //Kewávarzán baxw e/ páre ye kucaki az mardom-and/ az tudeand./ baxw e náxownudi* [discontented] *az ártew.//.* **4** *baxw. //Baxw e gostarde ye zistwenási ye ketábxáne/ deź e nepewt*; Baxw e sázhá ye cubi ye bádi ye yek bahárang** [orchestra]//. **5** *baxw, karte*. //*Section 4, subsection 2 of the treaty: *baxw e/ karte* ye 4, kardak* e 2 az yek peimán-náme* [treaty]./ *Baxw e hirbánik** [economic] *e yek ruznáme./ Dar án gozárew* [report] *baxwi darbáre ye egnesthá** [accidents] *hengám e kár hast.//.* (**6**) (**a**) *(dar Ámriká) páreyi zamin be andáze ye yek mil* [mile] *e cárbar, barábar e 260 hektár.//.* (**b**) *(beviźe dar Ámriká) kuy, suk, bázár. harjá juri tarjome miwavad. //*the business section: *bázár e/ kuy e bázargánán/ soudágarán./* the residential section: *Kuy e Mánhá*./* the shopping section: *bázár//.* **7** *borew [az cizi]. //In peikare borewi az alvár* [the timber] *rá newán midahad.//.* **8** *(dar pezewki)* (**a**) *borew; váboridan. //borew e/ váboridan e yek andám e bimár.//.* (**b**) *borew. //Borewi az báft rá zir e rizbin nehádan.//*

section v **1** *baxwidan; baxw kardan; baxwbandi kardan. //deźenepewti/ ketábxáneyi ke dar án az ruy e dástán/ máye ketábháyaw baxwbandi wode/ baxwide wode.//.* **2** *(pezewki) boridan/ váboridan*

sectional adj **1** *teketeke; baxwbaxw. //yek cub e máhigiri ye/ atari* ye baxw-baxw./* sectional furniture: *kácál e baxwbaxw/ teketeke//.* **2** *radehá ye (gunágun) mardom/ tude. //xástehá ye rade ye viźeyi az tude/ mardom./ rawk/ rawkvarzihá ye, cewmhamcewmihá ye radehá ye gunágun e tude/ mardom//*

sectionalism n *(biwtar xárdári) xun e xod rá az digarán rangintar dánestan; tanhá xar e xod va hamgenán e xod rá az pol gozarándan*

sector n **1** *qáw, qác.* **2** *baxw, harjá juri tarjome miwavad. //kárxáneját e/ baxw e kárxánehá ye/ baxw e kálápardázi./* the service section: *baxw e kárpardázi//.* **3** *(dar jang) baxw, pahlu, bál. //táxt e dowman be pahlu ye/ bál e/ baxw e nimruzin//*

secular adj **1** *nádini; nadini; bawm. //ámuzew e/ farhixt e/ honar e/ musiqi ye nádini/ bawm./* the secular power: *wahriyári ye/ pádewáhi ye/ farmánraváyi ye/ kewvardári ye nádini/ bawm darbarábar e "dinvarán/ áxundhá"./ "Co bá taxt menbar barábar konand -- hame nám e Bubakr o Ommar konand; Tabah gardad in ranjhá ye deráz -- newibi deráz ast piw e faráz." (SF)* [government by the clergy!].//. **2** *(baráye kewiwhá va pristárán* [priests]*) na vábaste/ návábaste be káźenewinán* [monks]/ *(nakáźenewin)*

secularism n *bawmgari* (ZBP. C178, FM). niz bengarid be* "secular"

secularize, secularise v *(beáyin) bawm gardánidan; nádini gardánidan; az din bargardándan; harjá juri tarjome miwavad. //dárák e kelisá rá be mardom vágozár kardan* [secularize church property]./ [secularize courts] *dádgáhhá rá nádini/ bawm gardánidan./ Ámuzew va parvarew rá nádini/ bawm gardánidan* [secularize education]./ *Áyá kewvar emruze biwtar az din bargawte/ biwtar bawm/ biwtar nádini gawte?//*

secure adj **1 secure (about sth)** *powtgarm, imen, ostovár. //be áyande ye xod powtgarm/ imen budan./ bávari* [faith/ belief] *ostovár//.* **2** *ostovár; abim (ZBP. C7623, BF); bibim, "bewtáb tá be daryá va cun daryá be cawm bini mapáy! ce kat [ke-at] cewm be zerá* [ocean] *ye oftad, az dowman bibim báwi." (ZBP, L7830, ZVY). //yek sarmáyegozári* [investment] *ye abim/ bibim. //dar diván e kewvar/ vezárat e kewvar* [the Civil Service] *kár e ostovári/ abimi dáwtan./ Jáy e u/ jáyaw dar ketábhá ye tárix ostovár ast.//.* **3** *ostovár. //Kuh- navard niyáz be jáy e pá ye ostovár* [secure footholds] *dárad./ Án nardebán ostovár ast?//.* **4 secure (againstfrom sth)** *(beáyin) imen az; bibim az..., //Ganjxáne rá* [the strong-room] *tá ánjá ke az dastemán barmiyámad imen/ bibim sáxtim./ Áyá az táxtotáz* [attacks] *dar injá imen hastim?/ Agar bime dáwte báwi az ziyán bibimi/ imen-i.* [secure against loss]//

secure v **1** *seft kardan; bastan; ostovár kardan. //Piw az raftan hame ye darhá va panjerehá rá xub beband./ nardebán rá bá tanáb/ rismán bastan/ ostovár kardan.//.* **2 secure sth (against/ from sth)** *negahdári kardan; ostovár kardan; imen gardánidan. //sáxtemáni rá az forurixtan negahdáwtan./ sáxtemáni rá dar barábar e forurixtan* [collapse] *ostovár gardánidan./ (pendárin) dád e novin barábari ye bimárán e raváni rá dar barábar e dád imen migardánad; In dád e novin marsawá** [civil rights] *ye bimárán e raváni rá imen migardánad.//.* **3 secure sth (for sb/ sth)** *(beáyin) (bezur/ besaxti) gereftan/ bedast ávardan. //báyad (harjur wode) yek vám e bánki begirim./ Bá har zuri wode, powtibáni* [backing] *ye warvin** [government] *rá baráye anjám e án barnáme* [project] *bedast ávardeand.//*

securely adv *bengarid be* "secure"

security n **1** *imeni, bibimi, "bewetáb tá be daryá va cun daryá bini be cawm bini, mapáy! ce kat [ke at] cewm be zeráye [daryá] oftad az dowman bibim báwi." (ZBP. L7830, ZVY); imen wodan, "be badgouharán bar bas imen mawo -- ke in rá yeki dás[e]tán ast nou." (ZBP, L4969, SF). //Kudakáni ke az dáwtan e yek xáne ye xub va imeni/ bibimi bibahre-and.; az imeni/ bibimi ye dáwtan yek dastmozd e báznewastegi bá páyandán* [guaranteed] *barxordár budan.//.* **2** *ágáhi va imeni. //Hengám e didár e Páp imeni ye seft o saxti bar pá kardand./ Dar xodrogáhháyemán* [car parks] *niyáz e biwtari be imeni dárim./ niruhá ye imeni; imeni ye kewevar; zendáni saxt bibim; zendán e Eskandar; "Delam az vahwat e zendán e Sekandar begereft -- raxt barbandam o tá molk e Soleimán beravam." (Háfez)//.* **3** *dar barábar e gerou/ sepordani, pul vám dádan.* [lend money on secuirty]*//.* **4 securities** *bargehá ye bahádár. //bargehá ye bahádár e warvini** [government]*//*

Security Council, the **Security Council** *Anjoman e Imeni ye Sázmán e Jaháni*

security guard *negahbán, pás*

security risk *dowman e kewvar; máye ye bim baráye mardom*

sedan n **1** = saloon 4. **2** (= **sedan-chair**) *zanbar*

sedate[1] adj *árám. sangin, báhang, "guyand ze sang o hang duri -- dáni ke na jáy e san o hang ast?" (Anvari); básang*

sedate[2] v *(pezewki) árám kardan, árámánidan; dard rá árámánidan, "va dardhá rá biyárámánad..." (ZBP. L5255 ZX)*

sedately (adv) *árám, bá sang, bá hang*

sedateness (n) *árámi, sang, hang*

sedation n *árámánidan; árám kardan, xábándan. //árámánidan/ xábándan e yek bimár e ásime* (hysterical)*; źarf xábánde; zir e dáruhá ye árámbaxw* [sedative].*//*

sedative n, adj *(dáru ye) árámbaxw. //be kasi dáru ye árámbaxw dádan./ yek dáru ye/ suzan e árámbaxw.//*

sedentary adj *mánewte* [<Pahlavi , mánewtak (ZBP, C6640, MK, BF)]; newastanaki. //yek kár e/ piwe ye newastanaki/ mánewte*//.* **2** *(baráye mardom) mánewte*; mánewtegán*. //Yek kárgar e mánewte*/ kárgari ke newaste kár mikonad./* lead a sedentary life: *yek zendegi ye mánewtegán dáwtan./ zendegi ye xiw rá newaste/ newastanaki separi kardan.//*

sedge n *jagan [giyáháni bátláqi beviźe az xáneváde ye* Cyperaceae, *beviźe gune ye* Carex*]*

sedgy adj *puwide az/ dárá ye kenárehá ye puwide az jagan*

sediment n **1** *dord, "va agar dordi bovad [dar piwáb] dordi andak bovad." (ZBP. L5550, ZX); dordi/ dorde (ZBP. C7483 FM). //lerd, lert, tahnewast./ Bádeyi dárá ye dord e dándán* [gritty sediment]//. **2** *láy, tahnewast; pin (ZBP. C5771 FM)*

sedimentary adj *tahnewasti. //sanghá ye tahnewasti.//*

sedimentation n *(zaminwenási) tahnewast (kardan)*

sedition n *haláluw; xaláluw, xaráruw (ZBP. C5321, FM); áqálidan. //soxanránihá yi be haváxáhi az áqálew* [advocating sedition]*//*

seditious adj *baráqálande. //kerdár e/ goftár e/ nevewtárhá ye baráqálande.//*

seditiously adv *bengarid be* "seditious"

seduce v **1** *kibidan*, "yárab biyáfaridi ruyi bedin mesál -- xod rahm kon berást vaz ráhewán makib." (ZBP. C1717 FM); "... makibid vaz rásti magzarid." (SF). //kasi rá az ráh bedar kardan/ Dárad mikuwad menewtá** [secretary] *ye xod rá az ráh bedar konad/ bekibad./ Mardán ferifte ye/ delbáxte ye zibáyi va bánamaki ye u miwavand.//.* **2 seduce sb (from sth); seduce sb (into sth/ doing sth)** *az ráh bedarkardan; kibidan. //Nemitaván ma rá az kári ke be gardan dáram kibid/ az ráh bedarkard./ dastmozdhá ye bálátar/*

*biwtar besyári az ámuzegárán rá kibide/ az ráh bedar karde va besu ye (kárhá ye) sátvun** [industry] *mikewánad./ xod rá hewte* [given up/ relaxed]*/ afsár e xod rá be dast e del seporde* [seduce] *rádeyi* nou xaridam.//*

seducer n *feriftár; kibidár* [bengarid be* "seduce"*]; beviźe kasi rá be xoftoxiz vádáwtan*

seduction n **1** *kibidan; kibew; kasi rá az ráh bedar kardan. //feriftári/honar e kibidan/kibew*/az az ráh bedar kardan.//.* **2** **seductions** *(candgáni/ beáyin) delrobáyi, feribandegi, feribáyi. //feribandegi/ feribáyi ye zendegi ye rustáyi//*

seductive adj *feribande, feribá, delrobá, kibande; kibidár*. //yek zan e feribá; labxandi delrobá./ yek negáh e faribande./ in piwnahád e dastmozd e bálá va xáne ye ráyegán xeili feribande ast.//*

seductively adv *bengarid be* "seductive"

seductiveness n *bengarid be* "seductive"

sedulous adj *toxwá* (ZBP. C1463); kuwá, porkár; harjá juri tarjome miwavad. //yek paźuhande ye/ paźuhewgar e/ yek ruznámenevis e kuwá/ toxwá/ porkár./* sedulous work: *porkári;* sedulous study: *porxáni/ xarxáni./ be rizekárihá saxt parvá kardan* [pay attention]*.//*

sedulously adv *bengarid be* "sedulous"

see v (pt **saw,** pp **seen**) **1** *didan. //donbálaw/ peiyaw gawt ammá dar miyán e anbuh e mardom u rá nadid.; Az panjere birun negaristam ammá cizi nadidam./ Fahmid ke/ daryáft ke [án zan] gariste bud./ Agar xub bengari, mibini ke cejuri án kár rá anjám midaham/ ke cegune anjám miwavad./ Didi ce wod?/ ce ruy dád?; Hic delam nemixáhad/ hic dust nadáram to rá candán qamin/ qamgin bebinam./ U rá didand ke/ Didandaw ke az ribgáh*/ ágreftgáh** [crime scene] *migorixt.; Didamaw ke kelid rá dar qofl andáxte, carxánde, dar rá gowud./ bázkard.; Nazdik e zamáni ke ágreft*/ rib* [crime] *rox dád u rá didand ke be darun e án sáxtemán rafte.//.* **2** *(bá* "can" *va* "could" *bekár miravad). //Agar cewmánat rá bebandi nemitaváni cizi bebini./ Ruzháyi ke havá rouwan ast az sar e borj mitaváni kilometrhá durtar rá bebini./ (havá) dáwt tárik miwod, va man nemitavánestam án rá dide, bexánam.; Digar hargez naxáhad did va bináyi ye xod rá az dast dáde./ Xáhew mikonam boro kenár, wiwe ke nisti ke betaván az tuyat did/ az tu ye to ke nemitaván did* [see through you]*.//.* **3** **looking at** *didan, negáh klardan. //Wab raftim ye film/ celpard* bebinim.; Namáyew e táze ye Rostam rá dar namáyewxáne ye Bárbed dideyi?/ Panjáh hezár tan án ávard* [the match] *rá didand.//.* **4** *(tanhá be rixt e farmáyew) báw/ báwidan; negáh kardan; didan.* **5** *didan. //Emruz mádarat rá dar wahr didam; Agar gofti diruz ke/ ki rá dar mehmáni didam?//.* **6** (**a**) *didan; didár kardan; soráq e.... ámadan. //Bázham zud soráq e má rá begir/ soráq e má biyá!//.* (**b**) **see sb (about sth)** *raftan, harjá juri tarjome miwavad. //Fardá miravam dádyáram* [solicitor] *rá bebinam./ Fardá nazd e dádyáram miravam./ Báyad beravi nazd e pezewk; Baráye ce mixáhi ma rá bebini/ ma rá didár koni?//.* **7** *didan. //Kixá** [manager] *tanhá mitavánad to rá baráye 5 pál** [minute] *bebinad.; Aknun candán náxow ast ke hickas rá nemitavánad bebinad.//.* **8** *didan; budan; harjá juri tarjome miwavad. //Digar nemixáhad ruyaw rá bebinad./ Bá yek mard e zandár/ zanmand dust wode/ raftoámad dárad* [to see]*//.* **9** *didan, fahmidan, daryáftan. //*"Oh, I see!", *"Áh fahmidam/ daryáftam."/ Án wuxi rá darnayáft/ nafahmid/ douzáriw [sekke ye doriyáliyaw] nayoftád!/ Gomán nemikonam maini ye dástán rá daryáfte báwad/ fahmide báwad./ Bartarihá ye in barnáme rá mifahamam/ darmiyábam./ Nemifahmi/ darnemiyábi ke dárad gulat mizanad?; Mifahmi ci migam/ ce miguyam?* (do you see what I mean?)//. **10** *didan; negaristan; negáh kardan. //Aknun cizhá rá jur e digari mibinam.; Bekuw dástán rá az did u negáh koni./ bengari/ bebini/ az darice ye cewm e u bebini.//.* **11** **see sb/ sth as sth** *fahmidan; daryáftan; didan, harjá juri tarjome miwavad. //nemifahmam/ darnemiyábam cegune/ cerá ráyaw migardad/ ráyaw gawte.; Hamkáránaw u rá be cawm e noxostvazir e áyande mibinand/ minegarand.//.* **12** (**a**) *didan, //"Peik ámade yá na?", "hamaknun rafte mibinam."; Boro bebin peik ámade yá na?/ Tá ánjá ke man midánam/ injur ke man mibinam dar Faránse gozinew e hamegáni xáhad wod.; Mitaváni beravi bebini baccehá dárand ce kár mikonand?/ Áyá u xub miwavad/ behbud miyábad?/ "Nemidánam, tanhá báyad biyusid* [wait] *va did ce miwavad?//.* (**b**) *didan, "Gomán mikoni betaváni be má komak koni?", "Nemidánam báyad bebinam ce miwavad/ ce piw miáyad."//.* **13** *didan; negáh kardan. //Piw az inke birun beravi, bebin/ xub negáh kon/ bengar (tá/ ke) hame ye darhá qofl báwad./ Miwavad kári koni ke baccehá tasu* [o'clock] *ye 8 dar bestar báwand?, "gardan e man* [I'll see] *ke in kár anjám wavad."//.* **14** *didan; harjá juri tarjome miwavad. //In yumu** [coat] *ye man xeili kár karde.* [has seen hard wear]*;Dar ruzgáraw xeili cizhá dide/ garm o sard cewide.//.* **15** (**a**) *budan, wodan, harjá juri tarjome miwavad. //Emsál sisadomin sál e zádruz e Handel xáhad bud.//.* (**b**) *(be xod) didan. //In meidán e varzewi* [stadium] *ávardhá* [games] *ye wurangiz e faráván e*

pátapká/ futbál be xod dide.//.* **16** *hamráh e... raftan; ... rá resándan. //Hamráh e u tá dam e dar raft./ Tá dam e dar resándaw.; Án bánu ye pir rá hamráhi karde be án su ye ráh resándam.; Miwavad man tá saráyetán/ xáneyetán womá rá hamráhi konam?/ Miwavad womá rá be xáneyetán beresánam?; Menewtá* ye man* [my secretary] *womá rá tá birun ráhnamáyi mikonad/ womá rá be birun miresánad.//.* **17** *(dar mengiyá* [gambling]*) behamán andáze ye digari zadan.//.* **18** **for all (the world) to see** *//con/ mánand e zir e domb e/ dom e boz; rouwantar az áftáb.* **see for oneself** *be tan e xiw/ xod raftan va didan; //Agar bávar nadári ke dárad barf mibárad baro xodet bebin!//.* **see a lot, nothing etc of sb** *didan, peivaste bá kasi budan; hicgáh bá kasi nabudan; kasi rá nadidan. //tázegihá/ tázegi xeili báham budeand./ Tázegihá hic hamdigar rá nadideand.; Tázegi xeili hamdigar rá kam dideand/ xeili kam báham budeand./ Tázegi biwtar báham budeand* [they've seen more of each other recently]./ *Tázegi kamtar hamdigar rá dideand.* [They've seen less of each other recently.]//. **See you; I'll be seeing you** *be omid e didár; xodá negahdár.* **seeing that...** *cun/ con..., //Con bimár ast gomán nemiravad biyáyad./ (baráye digar váźehá ye peivaste bá* "see" *be án váźehá ye digar bengarid, baráye nemune baráye "*see red"*.// bengarid be "*red*".* **19** **see about sb/ doing sth** *ámáde kardan; pardáxtan. //Báyad zud be náhár beresam/ báyad zud be ámáde kardan e náhár beresam* [I must see about lunch soon.]*./ Báyad be bám pardáxte/ reside bedaham án rá dorost konand/ vásájan* [mend/ repair]*; miguyad hamkári naxáhad kard. Xob pas báyad dast bekár wavim va bebinim / va behew zur biyávarim.*[We'll soon see about that!]*//.* **see sth in sb/ sth** *kasi yá cizi... didan; az... xow ámadan. //Nemidánam az ciw/ az ci ye u/ az ce cizaw xowaw miáyad?/ Nemidánam ci tuw dide ke azaw xowew ámade.* [What she has seen in him?].//. **see sb off** (**a**) *kasi rá tá... resándan/ raftan va pedrud goftan. //Hamegi tá forudgáh/ parvázgáh rafte bá u pedrud kardim.//.* (**b**) *donbál kardan va burun kardan/ rándan. //Kewávarz bá cubdast e gondeyi pesarbaccehá rá donbál karde birun ránd.* [saw the boys off]*.//.* **see sth out** *tá... residan. //Candán zoqálsang dárim ke tá páyán e zemestán beresad* [to see the winter off]*.//.* **see over sth** *didan; bázdid kardan. //Báyad án sará rá bázdid konam tá betavánam be womá beguyam án rá cand mixaram.//.* **see through sb/ sth** *(be zamánhá ye hamáregi baste nemiwavad) didan; xub fahmidan; xub dánestan, "In mosávát, in moáxát a'jamist -- Xub midánam ke Salmán mazdakist; Ebn e Abdollah Feribaw xorde ast -- Restxizi bar Arab ávarde ast." (Eqbál e Láhuri). //Hame xub wenáxtimaw/ fahmidimaw/ daryáftimaw* [We all saw through him.]*./ Xub nirangat rá midánam/ mibinam/ mifahmam/ darmiyábam* [I can see through your trick/ game]*.//.* **see sth through** *vel nakardan; rahá nakardan; dast barnadáwtan; bar sar e cizi budan, "Bar sar e ánam ke gar ze dast baráyad -- kári konam ke qossehá besar áyad." (Háfez). //Bar sar e án ast ke án kár rá vel nakarde be páyán resánad.//.* **see sb through (sth)** *komak kardan; harjáj juri tarjome miwavad. //Bá pordeli/ deliri va wuxmanewi* [good humor] *tavánest ruzgár e dowvár rá separi konad.; Bá án yumu* [pálto] báyad betavánam sarásar e zemestán rá sarkonam/ separi konam./ Bist dolár dáram ke báyad tá ruz e dastmozd* [pay-day] *ma rá beresánad!//.* **see to sth** *dorost kardan; timár dáwtan; harjá juri tarjome miwavad. //In carxowt** [machine] *kár nemikonad, yek carxowtgar*/ abzármand biyávar, dorostaw konad./ Kár e sámán dádan e newast e áyande ye goruh e gozin/ karád* [the next commmittee meeting] *rá be gardan migiri?//.* **see to it that...** *bigomán... parvá kardan. //Parvá konid ke begáh ámáde báwid!//*

See[2] n *barzan (e kelisá); barzan e zirdast (e kelisá); barzan e kelisá ye..., //*the See of Canterbury: *barzan e (kelisá ye) Kanterberi*./ the Holy See/ the See of Rome = Papacy: *Wahriyári ye Páp//*

seed n **1** (**a**) *dáne, toxm, haste, kalik (toxm e gol); jeleng/ jelunak (toxm e hendeváne); takáź/ takas (toxm e angur); menj/ monj (toxm e hendeváne va mánand e án). //yek dáne ye riz e xawxáw* [a tiny poppy seed]*./ yek raj dáne/ toxm káwtan//.* (**b**) *toxm; dáne. //yek mowt toxm e caman* [a handful of grass seeds]*./ toxm e noxod farangi* [sweet pea] *rá mitaván darmáh e Xordád káwt* [sow]*.//.* (**c**) *toxmi; páwná; páwang. //*seed corn tomatoes, etc: *zorrat e/ balál e/ goujefarangi ye toxmi/ páwná/ páwang.//.* **2** semen *(kohne wode/ beáyin) toxm, toxme, mani, wosr (ZBP. C7930, BF). //*the fruit of his seed: *toxme ye u; toxm o tareaw.//.* **3** *(beviźe dar tapká*/* tennis*) bázikon e bargozide/ dastcin. //Hamávard* [contest] *e páyáni miyán e bázigarán e e bargozide ye/ dastcin e (rade ye) yekom va dovvom//.* **4** **go/ run to seed** (**a**) *(digar gol nadádan va) be toxm newastan.//.* (**b**) *(pendárin) toxmi wodan; pizuráti wodan; qozmit wodan. harjá juri tarjome tavánad wod. //Be meixári pardáxte kamkam pizuráti gawt/ wod.//.* **plant/ sow the seeds of sth** *toxm e... rá afwándan/ káwtan. //Áyá toxm e bezehkári* [criminal behavior] *dar áqáz e zendegi káwte miwavad?//*

seed v **1** *toxm dádan.* **2** **seed sth (with sth)** *(toxm) káwtan. //Camani ke táze dar án toxm afwándeand./ dar kewtzári (toxm e) gandom káwtan.* [seed a field]*//.* **3** *toxm e... rá gereftan* [remove]*; haste ye... rá gereftan/ darávardan. //kewmew e bidáne/ bihaste* [seeded; pitted]*.//.* **4** *(beviźe dar tenis/ celtapká*) bázigar e gozide/ dastcin rá dar barábar e bázikonán e bad nehádan tá dar bázihá ye áqázi bázigarán e gozin*

barande wode va hamegi be ávardhá [match] *ye farjámin/ páyáni beresand. //*the seeded players all won their matches: *Bázigarán e gozin/ gozide/ dastcin hamegi dar ávardháyewán barande wodand.//*

seed-bed **1** n *tum* [<Gilaki, tum. besanjid bá "tumbijár" xazáne ye berenj]*. **2** *(pendárin) parvarewgáh. //Án báwgáh e tenis/ celtapká parvarewgáh e javánán e arvand* [talented]*/ arvandán e javán ast.//*

seed-cake n *kák e zire; kák bá dánehá ye xowbu ye gunágun*

seed capsule *kove, kova/ kovva [con kove ye xawxáw] (ZBP. C1791, FM)*

seediness n, //the seediness of his lodgings.: *Otáqháyaw xeili toxmi-yand.//*

seedless adj *bidáne, bihaste, bitoxm. //kewmew e bidáne//*

seedling n *nahál; dárxál (naháli ke peivand nawode)*

seedman n (pl **seedmen**) *toxmforuw, dáneforuw*

seed-pearl *morvárid e riz/ kucak*

seedy adj (**seedier**, **seediest**) **1** *pizuráti, toxmi. //yek gedá ye pir e pizuráti* (a seedy old tramp)./ *Yek mehmánsará ye arzán* [cheap] *dar yek baxw e toxmi ye/ past e wahr.//.* **2** *náxow, bad, badhál. //*feeding seedy: *náxow/ bad/ badhál budan//.* **3** *toxmi, portoxm. //In angurhá xowmaze-and ammá xeili toxmi-yand.//*

seeing conj (**seeing that, seeing as**) *cun/ con; az ánjá ke..., //Con havá bad ast, dar xáne mimánim.//*

seek v (pt, pp **sought**) **1** (**a**) *(beáyin)* **seek (after/ for sth)** *jostan; dar pei ye cizi budan, "báyad dánest ke má dar pei ye dasturnevisi nistim." (NKZZF, L4581, ZBP). //Saxt o deráz-áhang jostim ammá pásoxi nayáfti./ jostan e ráhháyi baráye porsemánhá* ye konuni/ ruz./ Darmáni ke az ruzgárán e piw dar pei ye án budeand./ Váfarhixtegán** [graduates] *e javáni ke pei ye piruzi dar zendegi-yand./ In gune ráde*/ máwin xeili xáhán dárad./ Xeilihá xáhán e in ráde-and*./ In gune ráde* mánand e nán e (táftun e) dáq ast./ dar pey e/ juyá ye wádi/ ásáyew/ dáráyi budan./ Az bárán panáh jostan./ dar pei ye imeni pá be goriz nehádan.; Maini** [meaning] *ye án áwkár ast, niyáz be jostoju ye faráván nadárad.//.* (**b**) *jostan; yáftan; peidá kardan.* "water seeks its own level", *Áb su ye goudál miravad.". Kurkur rá peidá mikonad, Áb goudál.". //Láxiz* [the flood] *barxást va má nácár já ye bálátari jostim.//.* **2** **seek sth (from sb)** *xástan; jostan. harjá juri tarjome miwavad. //komak xástan; pand xástan; ágáhi xástan./ Báyad az kixá** [manager] *dasturi bexáhi/ begiri.//.* **3** *kuwidan. //baráye be páyán resándan e kewákew/ caxew* [conflict] *kuwidan.; Mikuwand má rá gomráh sázand.//.* **4** **seek one's fortune** *pei ye baxt e xiw raftan; pei ye pulopale budan/ raftan.* **5** **seek sb/ sth out** *jostan; donbál e... gawtan. //Peiyaw gawtim/ u rá jostim ke piruziyaw rá be u beguyim./ Hame ye negárhá ye áqázin e u rá joste be dast ávard.//*

seem v, **seem (to sb) (to be) sth; seem like sth** *nemudan, "ammá ánce ma rá minamáyad conán ast ke u rá ágáh kardan az hazm o ostovárkári dur ast..." (ZBP. L1722, DB); "va menár e boland bar dáman e kuh e Alborz past namáyad...." (ZBP. L3526,GS); "gofteand dustán dar zendán bekár áyand ke bar sofre hame ye dowmanán dust namáyand." (ZBP, L3690, GS); "beporsid o goft in savár az kojást -- bedin wáx o in borz o bálá ye rást; namáyad ke in námdári bovad -- xeradmand o jangi savári bovad." (ZBP. L7033, SF); harjá juri tarjome miwavad. //Dar cewm e man wád minamáyad; conin minamáyad ke wád ast; harce behtar minamáyad/ harce behtar ast bekon./ Az did e man/d ar cewm e man in behtarin ráh* [solution] *ast./ Án zamán/ ángáh engár doźaxtari/ badaxtari bud./ Dar án zamán engár doźaxtari/ badaxtari* [disaster] *minamud.; Engár rást miguyad/ engár awá*/ haq bá u-st./ engár ke...* [It would seem that...]*./ Engár dárad miravad* [to leave]*./ Engár conin ast./ Engár midánand dárand ce mikonand./ Engár nemitavánam jelo ye sorfeam rá begiram.//*

seeming (adj) *...-namá; namáyewi. //huw e namáyewi; delbastegi* [interest] *ye namáyewi; xawm e namáyewi./ Bá inke kar/ náwenavá minamud, har váźeyi rá mitavánest bewnavad./ Bá kari ye namáyewiyaw hame ciz rá miwanid!//*

seemingly adv *beruye ye kár; engár. //beruye ye kár/ engár az án áhang náágáh bud.//*

seemlines n *bengarid be* "seemly"

seemly adj (**seemlier, seemliest**) *(kohne wode yá beáyin) wáyeste, darxor, zibande, xub. //raftár e wáyeste./* seemly conduct: *raftár e wáyeste;* seemly modesty: *ázarm./ Behtar ast/ wáyestetar ast, pas az xáksepári be u beguyand/ gofte wavad/ behew beguyand.//*

seep v, **seep through (sth)/ into sth/ out (of sth)** *nawt kardan, páláyidan. //ábi ke az ásmáne* [roof] *ye áhun* [tunnel] *nawt mikonad/ mipáláyad./ Rouqan az taraki* [crack] *dar lurának* [tank] *nawt mikonad/ mipáláyad.//*

seepage n **1** *nawt. //nawt az lulekewi* [the pipe]*//.* **2** *nawt, zeh. //káseyi baráye gerdávari ye zehábl ábi ke nawt mikonad.//*

seersucker n *párce ye názok e ráhráh e coruk. //yek sofre ye názok e ráhráh e coruk.//*

see-saw n **1** *allákolang. //allákolang savár wodan* [have a go on the see-saw].//. **2** (**a**) *bálá va páyin (raftan). //Bálá va páyin raftan e áheste ye wáxehá dar bád.//.* (**b**) *(pendárin) afzáyew va káhew e derázáhang. //Degarguni ye darxást* [demand] *e mardom máye ye afzáyew va káhew e bahá ye kálá/ káláhá miwavad.//*

see-saw v **1** *allákolang savár wodan.* **2** (**a**) *bálá va páyin/ pasopiw raftan. //wáxeyi ke dar bád bálá va páyin miravad.//.* (**b**) *(pendárin) bálá va páyin raftan; pasboro piwbiyá kardan; pasopiw raftan. //bahá ye káláhá baste be darxást (e mardom) bálá va páyin miravad./ gardew e/ degarguni ye peivaste ye manewte ye mardom.//*

seethe v **1** *juwidan; porjuwoxoruw (budan); harjá juri tarjome miwavad. //Ánán dar ábhá ye xoruwán o kafálu ye giź*/ gerántáz* [the rapids] *oftádand.//.* **2** **seethe (with sth)** (**a**) *juwidan, qol zadan. //xiyábánhá ágande az mardom e wuride/ porwur* [excited] *bud.//.* (**b**) *juw ávardan. //Hengámi ke be u/ behew/ behaw goftand beravad, az xawm juw ávard/ az xawm xunaw bejuw ámad.//*

segment n **1** (**a**) *(dar hendese) pargále.* (**b**) *baxw, páre. //Páre ye kucaki az negár* [painting] *rá pákid/ pák kard./ Án ruye* [area] *bá xatháyi/ rástáháyi cand páre/ baxw miwod.//.* **2** *//parhá ye pátábi* [grapefruit]*./ yek par e portoqál//*

segment v *baxwbaxw/ párepáre wodan/ kardan*

segmentation n *baxwbaxw/ párepáre wodan/ kardan*

segregate v, **segregate sb/ sth (from sb/ sth)** **1** *jodá kardan; negahdáwtan. //bimárán e vabáyi rá jodá kardan./ Do goruh haváxáhán e varzewi rá báyad dar meidán az ham jodá kard/ jodá negahdáwt.//.* **2** *jodá kardan. //Cerá báyad ara*há* [handicapped] *rá az tandorostán va tavánáyán jodá kard?/ (hanvar e) jodábáftegtán* [a segregated society]

segregation (n) *jodáyi; jodá kardan/ wodan. //Má hamestár** [we are opposed to] *e jodáyi ye mardom az ruy e/ bar páye ye dinewán hastim.//*

seismic adj *zaminlarze, bumahan [<Avestáyi, maťana, EDPL]. //Paźuhew e larzewhá ye, kuhehá* [waves] *ye/ moujhá ye zaminlarze/ bumahan.//*

seismograph n *zaminlarzenegár; bumahannegár*

seismologist n *zaminlarzewenás; bumahanwenás*

seismology n *zaminlarzewenási; bumahanwenási [baráye riwe bengarid be* "seismic"*:]*

seize v **1** (**a**) *qápidan, gereftran, darrobudan, "máhi bar u qáleb ámad va dám az dastaw barrobud o beraft." (ZBP. L3465,GS); dargosalánidan, "...va bálá ye sotun raft malláh zamám az kafaw dargosalánid." (ZBP. L3465, GS); robudan; owtolom kardan; setadan; estadan, "va xást ke wám az Rumiyán besetánad, natavánest..." (ZBP. L116, TB). //Bázi ke wekáraw rá darmirobáyad; cizi rá qápidan./ Mocam rá casbid/ gereft./ Kise rá qápide bá án darraft.//.* (**b**) *(baráye pásbánán, gomrok va mánand e án) gereftan, setándan. //Dar forudgáh/ parvázgáh e Mehrábád diruz bist kilo heroyin gereftand/ setándand.//.* (**c**) *forugereftan, "in fetne dar vaqt benewast va saráy rá forugereftand." (ZBP. L409, TBH). //Bá wabixun/ ruzxun* [surprise attack] *forudgáh./ parvázgáh rá forugerdeftan./ Ártew/ sepáh niru rá bedast gerefte.//.* **2** *dast fará... kardan, "cun dast fará án nán kardam...." (ZBP. L2972, AT); dar... ámadan, "yek ruz hálati be man darámad ke dar án hálat gom wodam..." (ZBP. L2581 AT); bar kasi oftádan, "...bardáwtam va geristan bar man oftád." (ZBP. L2973 AT); //baxt e puldár wodan rá be cang ávardan/ baxt e pul darávardan rá fará cang ávardan./ Har já ye tohiyi ke tavánesti beqáp!//.* **3** *bar kasi oftádan, "...bardáwtam va geristan bar man oftád." (ZBP. L2973 AT); dar... ámadan, "yek ruz hálati be man darámad ke dar án hálat gom wodam." (ZBP, L2581, AT). //delwure bar má otád* [panic]; *delemán be wur oftád./ Nágahán be saremán oftád ke bedavim/ begorizim.//.* **4** **seize on/ upon sth** *casbidan; qápidan. //piwnahád e ma rá qápide/ casbide dardam/ dar zamán bekár pardáxt./ Xordegirán laqzew e ma rá casbide, goftand nádán-am!.//.* **seize up** *(baráye carxowthá* ye raván)* [moving machinery] *gir kardan; gereftan; qofl wodan. //Agar dar ás** [engine] *xeili rouqan berizi gir mikonad./ (pendárin) bandháyam* [my joints] *dar sarmá qofl mikonad/ migirad.//*

seizure n **1** *setándan; estadan. //setándan e (káláhá ye) qácáq be dast e afsarán e gomrok//.* **2** *hawi* [baráye riwe bengarid be* "apoplexy"]; *sanyás*; parkaw*; seni* [baráye riwe bengarid be* "convulsion"]

seldom adv *(xeili) kam. //conin darandexuyi/ dadmanewi kam dideam./ (xeili) kam birun miravim./ Gawtihá xeili kam be in jazire/ ábxust sar mizanand wáyad ham hicgáh.//*

select v, **select sb/ sth (as sth)** *gozidan; bargozidan; bixtan (riwe ye aknun "biz-"); dastcin kardan; gozin kardan, "az áxar gozin kard asb e siyáh -- geránmáye xeftán o ruyin koláh." (ZBP. L4082 SF); piwkewiyi, námzadi, nabidi yá meiyi (rá) bargozidan/ gozin kardan./ bargeyi/ bargi* [card] *rá az raf* [shelf] *bargozidan./ be rahbari ye goruh bargozide(wode)* [team leader]*; Ki/ ke rá baráye hambázi dar án barnáme bargozidand?//*

select adj **<u>1</u>** *gozide, bargozide, gozin. //Gozideyi az cámehá ye Háfez.//.* **<u>2</u>** *dastcin, sare. harjá juri tarjome miwavad. //gol e sar e sabad e bartarin dánewmandán/ goruh e bargozideyi az dánewmandán e taráz e yek./ Celpardi*/ filmi ke tanhá be yek goruh e sare* [select audience] *newán midahand./ In kuy e az má behtarun ast./ In kuy e geránmáyegán ast.//*

select committee *goruh e gozin*/ viźe*

selection n **<u>1</u>** *gozinew. //gozinew e bázikonán e yek goruh e pátapká*/ futbál./ Az in ke ma rá be rahbari bargozidand/ bargozidid saxt (del)wád-am./* the slection process: *ravand e gozinew.//.* **<u>2</u>** (**<u>a</u>**) *gozide, dastcin. //Gozideyi az cámehá ye Pársi sade ye hejdahom./ wokolát e sáde va wiri ye dastcin.//.* (**<u>b</u>**) *hame dast/ hamejure. //maqázeyi ke hame dast ketábhá ye puwine-káqazi* [paperbacks] *dárad.//*

selection committee *goruh e gozinande (ye hamvandán e yek goruh e varzewi)*

selective adj **<u>1</u>** *gozinewi, viźe, gozidár. //ámuzew e viźe ye basijiyán* [the recruits]./ a selective weed-killer: *alafkow e/ xoukow/ urvarkow e viźe/ gozidár*//.* **<u>2</u>** **selective (about sb/ sth)** *saxtgir dar gozinew; doźgozin*. //Dar gozinew e kasáni ke bá ánán newastobarxást mikonam saxtgiram/ doźgozinam.//*

Selective Service *(dar Ámriká) sarbázgiri*

selectively adv *saxtgiráne dar gozinew; doźgozináne**

selectivity n **<u>1</u>** *gozidári*.* **<u>2</u>** *baráye rádiyo/ girande, gozidári*/ taván e gereftan e basámadhá* [frequency] *ye viźe*

selector n **<u>1</u>** *gozinande.* **<u>2</u>** *...-gozin*

Selenium n *(ximiyá/ wimi) seleniyom. (áxwij* [element] *e ná-áhani* [nonmetal] *ke bá afzáyew e tábew e nur be án rasánáyiyaw baráye kahrobá/ barq afzáyew miyábad.)*

selenium cell *goric* e seleniyomi*

self n (pl **selves**) **<u>1</u>** (**<u>a</u>**) *xod, xiwtan, xiw. //Pák xiwtan rá be yári báxtan.; xodkávi* [self analysis] *xodágáh* [the conscious self] *xod e ágáh; griv*/ geriv* [<Pahlavi (ZBP. C7117 MK, BF)].* (**<u>b</u>**) *manew, xiwtan. //behmanewi* [the better self]*./ bá án kár manew e rástin e xiw rá newán dád.; dobáre be xiwtan bázgawte/ báz xodaw wode.//.* **<u>2</u>** *xod, xiwtan. //Hic be xodaw nemiyandiwad.//.* **<u>3</u>** *(dar bázargáni, beáyin yá bewuxi) xodam, xodat, xodaw va mánand e án; ávarande. //ceki benám e ávarande/ be nám e kasi ke námaw ru ye cek ast./ Áqá ye Kámrán, xodetán va man.* [Mr Kamran, your good self and I.]*//.* **<u>4</u>** **a shadow of one's/ its former self** *bengarid be* "shadow"

self-, *(dar váźehá ye serewte) vábaste be xod/ xiwtan*

self-abnegation n *azxodgozawtegi; xiwtan rá váhewtan*

self-absorbed adj *xodbin; xodxáh. //Xeili xodxáhtar az án ast ke bemá biyandiwad./ ke timár e má rá dáwte báwad.//*

self-absorption n *xodxáhi; xodbini*

self-abuse n **<u>1</u>** *(soxan dar parde) mewtegán* [baráye riwe bengarid be* "masturbation"*].* **<u>2</u>** *xiwtan rá nekuhidan*

self-addressed, (adj) a self-addressed envelope: *pecná*yi ke newáni ye xod rá ruy e án nevewteand/ cáp kardeand.*

self-appointed adj *xodgomárde; xodbargozide. //yek dávar* [judge] *e/ kárwenás* [expert] *e/ xordegir* [critic] *e xodbargozide/ xodgomárde.//*

self-assembly adj *(beviźe baráye kácál* [furniture]*) ánce ke xaridár xodaw báyad párehá ye án rá savár konad.*

self-assertion n *bengarid be* "self-assertive"

self-assertive adj *kasi ke xod rá jelo miyandázad*

self-assertiveness n *bengarid be* "self-assertive"

self-assured adj = assured (assure). *xodbávar; xod rá delxow/ delgarm sáxte*

self-assurance n = assurance 1

self-catering adj *(baráye ruzhá ye bikári, otáq va mánand e án) dárá ye áwpazxáne (ke dar án harkas xorák e xiw rá mipazad.)*

self-centred, (US) **self-centered** *(xárdári) xodbin; xodpasand. //*her self-centered attitude: *xodbiniyaw/ xodpasandiyaw.//*

self-centredness n *bengarid be* "self-centred"

self-confessed adj *xod-xastu. //yek meybáre ye/ doruqguye/ dozd e xodxastu//*

self-confidence n *ostovár-manewi*

self-confident adj *ostovár be xiwtan; ostovármanew; ostmanew* [<ost (EDPL)]. //*a self-confident person, manner, reply: *mardi/ ádami ostovár be xiwtan/ ostmanew/ ravewi newángar e ostovári be xiwtan/ ostmanewi*//*

self-conscious *negarán, xodágáh. //labxandi az ruy e negaráni; negarán e didár e xiwtan/ xod* [one's appearance] *budan.//.* **2** *xodágáh*

self-consciously adv *bengarid be* "self-conscious"

self-consciousness n *bengarid be* "self-conscious"

self-contained adj **1** *(beviże dar Engelestán) dárá ye dar e jodá; //dárá ye garmábe yá áwpazxáne ye jodá/ yek saráce* [apartment] *ye dárá ye dar e jodá//.* **2** *xiwtandár, "ammá in meqdár midánam ke Xárazmwáh mardi bas bexrad va mohtawam va xiwtandár ast..." (ZBP. L504, TBH)*

self-control n *xiwtandári, "valáken har kasi án konad ke az asl va gouhar e vey sezad va ajam Arab rá cun dust dárad? bá ánce bediwán reside ast az wamwir va neyze ye iwán?, bázgard va az in howyártar va xiwtandártar báw." (ZBP. L1230 TBH). //Zir e fewár/ behengám e fewár az xod xiwtandári newán dádan./ xiwtandári (ye xiw) rá az dast dádan//*

self-defeating adj *(baráye kár yá konewi) hudeyi várune yá náxáste dádan. //Guwmál/ guwmáli dádan e ráhpeimáyán* [demonstrators] *kári-st ke hude ye várune bár miyávarad zirá máye ye ráhpeimáyi ye biwtar migardad./ miwavad.//*

self-defence n *padáfand az xiwtan. //Baráye padáfand e xiwtan kasi rá kowtan/ honar e padáfand az xiwtan.//*

self-denial n *(beviże dar zaminehá ye dini) xiwtan yá xáhewhá ye xod rá váhewtan* [discard]*; kámkowi*

self-determination n *ázádi, jodásari [A. Kasravi]*

self-discipline n *xiwtandári, "be hame ádáb e siyásat va fazl va adab va xerad va xiwtandári va kefáyat, tá bedán jáygáh ke vey rá dar..." (ZBP. L1401, TBH). //xiwtandári ye pahlavánáne; xiwtandári ye yek pahlaván./ Parhiz az xorákihá dar gero ye xiwtandári-st.//*

self-drive adj *(dar Engelestán) (baráye ráde* ye/ máwin e keráyeyi) biránande. //yek ráde* ye/ deliján* [van] *e keráyeyi ye bi ránande, ke keráyekonande, xod báyad án rá beránad.//*

self-educated adj *xodfarhixte; xodámuxte*

self-effacement n *kamruyi, warmin/ báwarm. //*high self-esteem: *kasi ke áberu ye xod rá dar cewm dárad./* low self-esteem: *kasi ke baráye xiw áberuyi dar cewm nadárad./ Áberu ye kasi rá rixtan; kasi rá dar cewm e xodaw bi áberu sáxtan* [injure sb's self-esteem].*//*

self-effacing adj *bá warm, kamru, kamzan (ZBP. L1067, FM). //Xeili huwmand ast ammá kamru-st/ kamzan ast.//*

self-evident adj *áwkár, rouwan; xodáwkár; guyá. //rástiyi, soxani* [statement]*, bonesti* [fact] *xodáwkár/ rouwan//*

self-fulfilment n *bálandegi*

self-help n *xodyári. //xodyári páye ye/ áxwij* [element] *e arjdári dar darmán e aragán*/ dastbastegán* [the handicapped] *ast./ [yek] goruh e xodyári* [self-help group].*//*

self-importance n *(xárdári) xodbozorgbini; xodxarbini*

self-important adj *(xárdári) xodbozorgbin; xodxarbin*

self-imposed adj *kári ke kasi xod bar gardan e xiw naháde; xodkarde; xodxáste. //duri az mihan e xodxáste/ xodkarde//*

self-indulgent adj *(xárdári) xodsáxte. //mardi/ zani xodsáxte//*

self-made adj *xodsáxte. //mardi/ zani xodsáxte//*

self-opinionated adj *(xárdári) xodráy; kallexar*

self-pity n *(biwtar baráye xárdári) delsuzi baráye xiw. //námeyi por az geláye va delsuzi baráye xiwtan//*
self-portrait n *peikare ye/ negár e xod. //Peikareyi ke* Vangogh *az xiwtan kewide./ (pendárin) gord e/ qahremán e án ketáb (berásti) peikare ye xod e nevisande ast.//*
self-possessed adj *árám va ostovár; kasi ke xod rá nemibázad. //árám va ostovár dar piw e/ jelo ye dastgáhhá ye peikarebardári ye jamjám*/* TV*//*
self-possession n *árámi va ostovári ye xiwtan rá nabáxtan/ negahdáwtan/ báz bedast ávardan*
self-presevation n *xodpáyi; xod rá páyidan. //xodpáyi ye ásnide** [instinctive]*//*
self-raising flour, (US) **self-rising flour** *xamirtorw/ árd e torw*
self-reliance n *xodistáyi, powtgarmi bexod*
self-reliant adj *xodistá, powtgarm bexod. //Xeili be xod powtgarmtar az án budan ke az kasi vám xástan//*
self-respect n *áberu (dári) (dar cewm e xiwtan). //áberu ye xod rá dar cewm e xiwtan az dast dádan; nazd e xod biáberu gawtan//*
self-respecting adj *(dar vákiyámhá** [sentence] *ye ma** [negative] *bekármiravad) áberumand, áberudár. //Hic pezewk e áberumandi az darmán e bimár xoddári nemikonad.//*
self-righteous adj *(xárdári) xiwkám, "vagar án ke dádi ze qeysar payám -- mará xánadi dodel o xiwkám." (ZBP. L4836 SF); pasand e ráy ye xiw [ráy e xiwpasand*], "...án báwad pasand e ráy e xiw./....ke mard e pasand ráye xiw hamiwe pawimán bovad..." (ZBP. L6743 QN). tanhá be dávar wodan. "ze piruzi ye xod delávar wodast -- hamáná ke tanhá be dávar wodast." (Warafnáme ye Nezámi). //mardi xiwkám./* a self-righteous attitude: *xiwkámi; pasandidan e ráy e xiw./ soxani az ruy e xiwkámi; xawmi/ piwmáriyi* [condemnation] *az sar e xiwkámi.//*
self-righteously adv *xiwkámáne*
self-righteousness n *xiwkámi; ráy e xiwpasandi*
self-rule n *jodásari (ZBP, L4209, TMK)*
self-sacrifice n *jánsepári, "kojá án sarafráz e jánusepár -- ke bá taxt e zar bud o bá guwvár." (ZBP. L4853, SF). //Bá jánsepáriyaw ján e má rá rahánid.//*
self-sacrificing adj *jánsepár*
self-same adj *(pas az* "the, this, that" *va mánand e án bekár miravad.) hamán, yek. //hamán ciz rá be man goft; Har dowán/ hardoyewán dar yek/ hamán ruz záde wodand.//*
self-satisfied adj *(xárdári) xodpasand. //yek mard e xodpasand./ niwxandi* [a grin] *az ruy e xodpasandi//*
self-sealing adj *(baráye pecná** [envelope] *va mánand e án) xodcasb*
self-seeking adj, n *(xárdári) xodxáhi, xodbini*
self-service n *(baráye sofrexáne, tolombexáne ye benzin va mánand e án) xoykuw* [xoy <guyew e Gonuyi + kuw]*
self-service adj *xoykuw* [be váźe ye piwin bengarid]. //yek sofrexáne* [restaurant] *ye/ náhárxori ye xoykuw*./ In tolonbehá xoikuw* ast?//*
self-starter n **1** *xodkuw, kuwá. //Dar án ágahi nevewte bud, "be yek javán e kuwá* [a young self-starter] *baráye foruwandegi niyáz dárim.//.* **2** *(kohne wode) átawgar*
self-styled adj *(gáh baráye xárdári) xodxánde. //Áqá ye Biźan rahabar* [leader] *e xodxánde./ Pedar e dini* Johnson*, xodxánde ast va berásrti dinávar* [clergyman] *áxund nist.//*
self-sufficiency n *xodistáyi*
self-sufficient adj, **self-sufficient (in sth)** *xodistá; //Dastbaste ast* [handicapped]*, ammá saxt xodistá-st./ kewvari ke az didgáh e zoqálsang/ naft xodistá-st.//*
self-supporting adj *kasi yá bongáhi ke hazine ye xodaw rá darmiyávarad va mipardázad.*
self-taught *xodámuxte; xodámuz. //*self-closing doors: *dar e xodkár;* a self-taught book for French language: *Xodámuz e zabán e Faránse.//*
self-willed adj *(xárdári) xodráy; yekdande. //yek bacce ye xodráy e/ yekdande ye ázári camuw e/ ázárdahande//*
self-winding adj *(baráye pangán* e/* watch*) xodkuk (wavande)*
sell v (pt, pp **sold**) **1** **sell (sth) to sb** *foruxtan/ foruwidan, "foruwid gouhar be zar o be sim -- zan e bive o kudakán e yatim." (ZBP. L5937 SF). //Mitaván u rá vádáwt ke án saráy rá beforuwad?; Be bigáne nemiforuwam.; cizi rá be bahá ye xun e pedar e xod/ besyár gerán foruxtan; Cizi rá bá ziyán foruxtan/*

suzándan [at a loss]./ *cizi rá be kástár** [at a discount] *foruxtan./ docarxe ye xod rá be sad dolár foruxtan./ Cizi rá be haráj gozáwtan* [sell by auction]./ *kasi rá be bardegi foruxtan* [sell sb into slavery]; *Rádeam*/ máwinam rá be dusti hezár dolár foruxtam.; Dastgáh e peikarebardáriyat rá/ ke*at rá be man miforuwi?//.* **2** (**a**) *foruxtan, dáwtan. //maqázeyi ke mive miforuwad/ dárad./ daj** [stamp] *dárid/ miforuwid?//.* (**b**) *foruxtan. //man bime miforuwam.//.* **3** *be foruw resándan; harjá juri tarjome miwavad. //Mardom kafwhá ye/ muzehá ye má rá baráye baháyaw nemixarand, baráye cuniyaw* [quality] *mixarand.; Hamin ke nám e u ruy e án film báwad, mardom xaridáraw miwavand.//.* **4** **sell (at/ for sth)** *foruxte wodan; be foruw residan/ raftan. //Conin matal* [novel] *e derázi foruw miravad?; Án ráde*/ máwin xub foruw miravad./ Án daftarhá dáneyi yek dolár foruxte miwavad.; Catr zemestán xub foruw miravad.//.* **5** **sell sth/ sb (to sb)** *áb kardan; foruxtan. harjá juri tarjome miwavad. //Conin degargunihá rá hargez nemitaván be kárgarán foruxt.; Peikár e bozorgi bá komak e golpeikarehá* [a big poster campaign] *baráye foruxtan e kumal** [party] *e novin be mardom/ baráye xar kardan e mardom./ Dar handemán** [interview] *baráye yáftan e kár báyad xodat rá xeili xub beforuwi/ namáyew dahi!!//.* (**b**) **sell sth to sb** *rást vánamudan/ newán dádan; bávarándan. //baháneyi rá/ dástáni rá be kasi foruxtan/ bávarándan./ Kuwid dástáni rá ke baráye gom kardan e kif e baqaliyaw* [wallet] *sáxte bud be man bebávaránad.//.* **6** **sell oneself (to sb)** *xod rá foruxtan; páre* [bribe] *xordan/ paziroftan/ gereftan. //Honarmandáni ke dar kár e ágahihá ye bázargáni kár mikonand xodewán rá miforuwand.; Pásbánán/ kalántari xod rá be rahbarán e tabahkárán* [gang leaders] *foruxte budand.//.* **7** *gul zadan, feriftan, sar e kasi koláh gozáwtan. //Báz ham sarat koláh gozáwteand* [you've been sold again], *rádeyi*/ máwini ke xaridi máwin e mawdi mamdali-ye/ darbodádáqun-e//.* **8** **be sold on sth/ sb** *(anáyin) del dar gerou dáwtand; saxt xáhán e... budan. harjá juri tarjome miwavad. //Án saráy/ xáne rá dust dáram ammá kuy e án cangi be del nemizanad* [I am not sold on the area]*//.* **be sold out (of sth)** *hame ye... rá foruxte budan. //hame ye patehá* [tickets] *ye hamávard* [tournament] *beforuw rafte bud./ Ruznámehá ye yekwanbe hameaw foruw rafte.//.* **sell one's body** *(soxanvari) xodforuwi kardan; ruspigari kardan.* **sell sb down the river** *(anáyin) be kasi nirang zadan; sar e kasi koláh gozáwtan.* **sell one's life dearly** *piw az kowte wodan xeilihá rá xastan yá az pá darávardan/ latopár kardan.* **sell like hot cake** *bengarid be* "hot". **sell the pass** *ármán yá yárán e xod rá foruxtan/ lou dádan.* **sell sb a pup** *(anáyin) sar e kasi koláh gozáwtan/ boz xaridan./ sar e kasi koláh raftan*. //You've been sold a pup- that house is nearly falling down.: *boz xaridi/ saret koláh rafte, án xáne dárad forumirizad!//.* **sell sth/ sb short**. (**a**) *(dar bázargáni) az áb kare gereftan/ xák e xune [xáne] suxte foruxtan.//.* (**b**) *arj e cizi/ kasi/ xod rá (berásti) nadánestan. //*Don't sell her short: *Dast e kamaw nagir!/ Arj e rástin e u rá bewnás! dar barxi kárhá xeili taváná/ arvand ast!//.* (**c**) *sar e kasi koláh gozáwtan.* **sell one's soul (to the devil)** *be soxan e ahreman guw dádan; weytun tu pust e kasi raftan; baráye bedast ávardan e... kun ham dádan. //Baráye ánke án kár rá begirad kun ham beguyi midahad.//.* **9** **sell sth off** *arzán foruxtan; átaw zadan. //Tahmánedhá ye kohne ye anbár rá arzán foruxtan* [sell off old stock]//. **sell out** *hame ye... foruw rafte budan. //patehá* [tickets] *ye án namáyew hame foruw rafte.//.* **sell out (of sth)** *hame ye... rá foruxte budan. //(hame ye) paniremán foruw rafte* [we've sold out of cheese] *ammá fardá bázham miyávarim/ miáyad.//.* **sell out (to sb)** *ármán e xod rá foruxtan. //Ármán e xod rá foruxte va kumal* e xod rá rahá karde* [leave the party]*//.* **sell (sth) out (to sb)** *hame yá páreyi az bahr* [one's share in a business] *e xod rá (dar án dálá** [company]*) foruxtan. //Bar án wode bud ke hame ye bahrhá ye xod rá (dar án dálá*) foruxte báznewaste wavad.//.* **sell sb out** *kasi rá foruxtan; rosvá kardan. //Bá paziroftan e in ke hengám e bast-newini kár konand má rá foruxtand.//.* **sell (sth) up** *dáronadár e xod rá foruxtan (va báznewaste wodan yá mihan rá rahá kardan*

sell n **1** *(anáyin) nirang; gul; ferib. //berásti ke in yek nirang ast* [It's a real sell], *xod e xorák arzán ast/ arzán minamáyad ammá báyad baráye sabziját pul e biwtari dád.//.* **2** **the hard/ soft sell** *baráye foruxtan e cizi saxt ágahi dádan/ hou va janjál bepá kardan yá candán dar guw e mardom foruxándan. //Berásti ke dárand án ketáb rá bá houcigari/ janjál beforuw miresánand, har wab dárand dar jamjám*/* TV *ágahi midahand.//*

sell-by date *(beviże baráye xorákihá) tárixi ke tá án zamán báyad cizi dar maqáze foruw rafte báwad*

seller n **1** *(dar vážehá ye serewte) foruw, foruwande, foruxtár. //xaridár va foruwande/ xaridár va foruxtár.//.* **2** *(beviże pas az setáy) kamxaridár/ por xaridár; kamforuw; porforuw. //*This model is a poor seller: *In parhib kamforuw ast.// In farhang besyár porforuw ast* [best seller]//

seller's market *bázár e garm (baráye foruwandegán/ foruxtárán). //Bázár e foruxtárán e/ foruwandegán e rádehá* ye/ máwinhá ye sáxt e1920 saxt garm/ dáq ast.//*

selling-point n *mardom/ xaridár xarkon. //*Double glazing is often a good selling-point for houses: *Xáne rá dobár pardáxt kardan/ barq andáxtan, yeki az kárháyi-st ke xaridár xarkon ast.//*

selling price *baháyi le xaridár báyad bepardázad/ bahá baráye xaridár*

Sellotape n *nám e bázargáni dar Engelestán.* **sticky tape** *navárcasb*

Sellotape v *bá navárcasb casbándan. //basteyi rá bá navárcasb casbándan./ párehá ye káqaz rá bá navárcasb beham casbándan./ Ágahiyi* [notice/ advertisement] *rá bá navárcasb be divár casbándan.//*

sell-out n **1** *ruydádi ke hame ye pateháyaw* [tickets] *foruw rafte.* **2** *(anáyin) foruxtan. //Án hamdástáni/ hampeimáni/ peimán e sázewkári-st na foruxtan e (áremán)* [The agreement is a compromise not a sell-out.]//

selvage, selvedge n *gerdbáft (e kenár e párce)*

selves pl of self/ *rixt e candgáni ye* "self"

semantic adj *maini*, payám. //payám e/ maini ye yek vákiyám** [sentence]//

semantics (n) *(dar zabánwenási) (bá kárváże ye yekáni bekár miravad) mainiwenási**

semaphore n *bayáx* [<Kordi] (ferestádan e payám bá do parcam). //bá (komak e) bayáx* payám ferestádan//*

semaphore v *bá bayáx* payám ferestádan; bayáxidan*. //baráye darxást e komak be kasi bayáxidan*/ bá bayáx* be kasi payám ferestádan.//*

semblance n, **semblance of sth** *didár, "va in qolámi bud ke az miyán e hezárán qolám con u birun nayáyad be didár va qad va rang va zeráfat va liyáqat." (ZBP. L483, TBH). //bá sili roxsár e xod rá sorx negahdáwtan* [put on a semblance of cheerfulness].*/ beruye ye kár xod rá wád vánemudan./ Beruye ye kár newast rá sámáni dádan.//*

semen n *áb, "bexordand sougand yeksar sepáh -- kaz án toxme hargez naxáhim wáh.; ke Bahrám farzand e u hamco ust -- az áb e pedar yáft u maqzopust." (ZBP. L5917, SF); mani; áb e powt, "va si sál tanhá bezist bi kas, pas bemord va án áb ke az powt e vey biyámad andar wekáf e zamin wod... va az pas e cehel sál do bonpeikar az zamin barámad" (ZBP. L1957, TB); áb e kamar, "faqat mixásti áb e kamaret o tu wikam e doxtaram xáli koni?" (Alaviye Xánum- Sádeq e Hedáyat). wosr* [<Pahlavi, (ZBP, C7977, BF, MK)]; xwodrah* [EDPL <Avestáyi]*

seminal adj **1** *vábaste be mani/ áb e kamar/ powt; wosr. //*seminal fluid: *áb, áb e mani, wosr./* seminal duct: *ráh e/ gozar e mani//, "in do azole kewide miwavad tá gozar e mani feráxtar gardadd." (ZBP. L5108, ZX); wosrnáy* [bázgardid be* "vas deferens"*].* **2** *(pendárin, biwtar be wive ye pasandide) bonyádi besyár arjdár. //andiweyi/ goftári/ soxanrániyi bonyádi/ besyár arjdár./ Engárehá yaw** [theory] *dar vátáw** [reform] *e wive ye farhixt* [education] *arzew e bonyádi dáwt/ bonyádi bud.//*

semester n *(beviże dar Ámriká) nimsál (e dabirestáni; dánewgáhi); nimsál e tábestáni/ zemestáni*

semi n (pl **semis**) *(anáyin, dar Engelestán) xáne ye doqolu* [semi-detached house]

semi-, *pref. piwvand, nim, nime. niz harjá juri tarjome miwavad. //*semicircular: *nimparhun;* semi-detached: *xáne ye/ saráy e doqolu;* semifinal: *piwpáyáni//*

semibreve n (US) **whole note** *(dar musiqi,* "note"*) "siyáh"*

semicircle n *nimparhun; nimparhunvár. //sandaliháyi ke nimparhunvár cide wode báwad.; nimparhunvár gerd e átaw newastan//*

semicircular (n) *nimparhun; nimparhunvár*

semicolon n ";" *xál o váv*

semiconductor n *nimerasáná*

semiconscious adj *nimbihuw, nimáźir. //bimár e nimbihuwi/ nimáźiri* [semiconscious] *ke huwbari/ bihuwi bidár miwavad.//*

semidetached adj *xáne ye doqolu*

semifinal n *hamávard* [game] *e piw-páyáni; hamávard e piw az hamávard e páyáni/ farjámin*

semifinalist n *varzewkár yá goruhi ke dar hamávard* [game] *e piw-páyáni bázi mikonad.*

seminal adj *bengarid be* "semen"

seminar n *hir* [<Avestáyi, aeťra, EDPL]; goruh e kucaki dánewju bá yek ostád, baráye goftogu dar yek zamine ye viże*

seminarist n *dánewju ye ámuzewgáh e bozorgsálán*

seminary n **1** *hirbedestán* (ZBP. C2013).* **2** *(kohnewode- beáyin) dabestán e bozorgsálán; ámuzewgáh; //Ámuzewgáhi baráye bánován e javán.//*

semiotics n *newáne-wenási*
semiprecious adj *(sang yá gouhar e) kambahá/ arzán*
semiquaver n, (US) **sixteenth note** *dolácang*
semi-skilled adj *(baráye kárgarán) kamázmude. //carxowtkári* [machine operator] *kamázmude./ Kári* [job] *ke niyáz be ázmudegi ye faráván nadárad.//*
Semite n *sámi(há)*
semitic adj *sámi. //zabánhá ye sámi; tirehá* [tribes] *ye sámi//*
semitone n, (US) **halftone** *nimnavá**
semitropical adj *nimegarmsiri. //ábohasvá ye/ giyáhán e/ kewvarhá ye/ sarzaminhá ye nimegarmsiri//*
semivowel n *(con* /w/, /j/*) antast* [<Sanskrit, antasthah]*
semolina n *sabzak* (bázmánde ye dáne ye gandom pas az sáyidan va alak kardan) [<Baluci, sabzak]. //dandámazi az sabzak* [semolina pudding]*//*
sempstress n = seamstress
Sen abbr **1** Senate: *mahestán.* **2** Senator: *hamvand e mahestán.* **3** (*niz* Snr, Sr) Senior: *mehtar, pedar. //Borzu Wakibi mehtar/ Pedar//*
senate **1** *Mahestán (ZBP, C6630 FM). //*a senate committee: *goruh e gozin e Mahestán;* a senate decision: *áhang e Mahestán//.* **2** *anjoman e sarparasti (ye barxi dánewgáhhá).* **3** *(dar Rum e Bástán) Mahestán*
senator n *hamvand e mahestán; mahiwvar* [bengarid be EDPL]*
senatorial adj *mahiwvari*; páygáh* [rank/ office] *e/ niru* [power] *ye mahiswvari**
send v (pt, pp **sent**) **1** **send sth/ sb** *ferestádan, "darviwi rá piw ferestád va goft be wahr báyad wod." (ZBP. L2381 AT); darferestádan, "Hasan goft in jomle besáxtam va monádi be wahr darferestádam." (ZBP. L2546 AT); faráz kardan, "iwán mardi faráz kardand az Hazil... u rá bedi va bekowt." (ZBP. L299 TB); gosil kardan, "va námehá ke az Qaznein reside bud be jomle gosil kard." (ZBP. L1208 TBH). //námeyi/ parnusi** [telegram]/ *payámi* [message] *ferestádan; káláhá* [goods]/ *divánhá/ gateh*,* [documents]/ *ágáhihá* [information] *rá ferestádan./ baccehá rá xábándeam/ be bestar ferestádeam./ benavidhá* [invitations] *rá/ navidbarihá* [invitations] *rá baráye mehmáni* [party] *ferestádam/ beferest./ Mádaraw ferestádaw maqáze nán bexarad./ Baráyaw námeyi ferestádim.//.* **2** **send sth out** *ferestádan. //bisimci* [radio operator] *payámi baráye darxást e komak be setád/ setádgáh* [headquarters] *ferestád//.* **3** *tir kewidan; ferestádan; harjá juri tarjome miwavad. //Hargáh takán mixorad dard be sarásar e bázuyaw tir mikewad* [send pain all along the arm]*./ Peivaste dárand muwakhá ye espáwik** [space rockets] *be havá miferestand.* [send up]*./ Be miz xord* [She bumped against] *va cinihá* [crockery] *rá naqw e zamin kard.; Tarkená** [explosion] *máye ye án gawt ke má be har suyi davidan girim./ (pendárin) baráye yáftan e maini** [meaning] *ye án váže ye dowvár be farhang bázgawtam./ Badi ye ábohavá máye ye afzáyew e bahá ye sabziját gawt.* [send up the prices]*./ Tufán havá rá sard kard/ dareje ye garmá rá kást.//.* **4** (**a**) *kardan, gardánidan. harjá juri tarjome miwavad. //kasi rá diváne/ xol kardan.//.* (**b**) **send sb to/ into sth** -*...kardan; -...gardánidan, harjá juri tarjome miwavad. //kasi rá xáb kardan/ kasi rá az kure bedarkardan; kasi rá átawi kardan; kasi rá diváne kardan; kasi rá [az xande] rudebor kardan. //Án ágáhi kayk be tonbán e/ kak be tonbun e berwut-berwind** [Stock Exchange] *andáxt.* [send sb into panic]//. **5** *(beáyin) payámi ferestádan. //Payámi ferestád ke bibim/ imen/ tandorost ast.//.* **6** *(kohnewode/ anáyin) be wur ávardan. //Án navá* [music] *berásti/ rásti ma rá be wur miyávarad!* [that music really sends me!]*//.* **send sb/ sth flying** *(zadan va) kallepá kardan. //Án kust* [blow] *u rá kallepá kard!.//.* **send things flying** *partopalá kardan.* **send sb packing** *(anáyin) kasi rá birun rándan/ kardan; damáq e kasi rá suzándan; harjá juri tarjome miwavad. //Xást kárhá rá angulak konad* [manipulate] *ammá man domaw rá cidam/ damáqaw rá suzándam.//.* **send sb to Coventry** *bá kasi xawm gereftan va bá u soxan nagoftan. //Kárgarán bá kasáni ke az bastnewini sar bázzadand xawm gerefte az soxan goftan bá ánán xoddári kardand.* [sent to Coventry by their colleagues]//. **8** **send away (to sb) (for sth)** = **send off (for sth)**./ **send sb down** (**a**) *(dar Engelestán) dánewjuyi rá az dánewgáh birun rándan./ kasi rá ferestádan ke ábxonak bexorad.* **send sb down** (**b**) *zendáni boridan. //Baráye dozdi bá senáh** [armed robbery]/ *zinabzár e garm/ bá jangafzár baráyaw dah sál zendáni boridand.//.* **send for sth; send for sb (to do sth)** *kasi rá pei ye... ferestádan/ soráq e... ferestádan. //kasi rá pei ye káqaz ferestádan; kasi rá pei ye táksi/ bimárkaw/ pezewk ferestádan./ pei ye kasi ferestádand ke ámade va jamjám*/* TV *rá vásájad/ dorost konad.//.* **send sb in** *ferestádan; gosil/ gosi kardan; gosilidan. //Baráye forunewándan* [to quell] *e wurew(há) sarbázán rá gosil kardand/ dáwtand.//.* **send sth in** *ferestádan. //darxástat rá baráye kár ferestádi?//.* **send off (for sth)** *nevewtan va darxást*

kardan. //Baráye xarid e án piyázháyi [bulbs] *ke ágahiyewán rá dar ruznáme didam, nevewte darxást kardam baráyam beferestand.//.* **send sb off** *(dar Engelestán, baráye dávar va mánand e án) (yek bázigar rá) birun kardan.* **send sth off** *ferestádan; gosil kardan; bá peik ferestádan. //Án náme rá ferestádi yá na?//.* **send sth out** (**a**) *(birun) dádan, harjá juri tarjome miwavad. //Xorwid rouwanáyi va garmá midahad.//.* (**b**) *dádan. //Bahár deraxtán barg e táze midahand/ darmiyávarand.//.* **send sb to...** *ferestádan. //Doxtarewán rá be yeki az behtarin dabestánhá ye kewvar ferestádand.//.* **send sb up** (*anáyin/ dar Ámriká) kasi rá raváne ye zendán kardan.* **send sb/ sth up** *(anáyin, dar Engelestán) adá ye... rá darávardan; sarbesar e... gozáwtan. //xandestángaráni** [comedians] *ke adá ye sarrewtedárán rá* [members of government] *darmiyávarand/ ke sarbesar e sarrewtedárán migozárand./ Baccehá ye Jamwid, peivaste adá ye pedarewán rá darávarde sarbesaraw migozárand.//*

sender n *ferestande. //Agar in náme rá nataván resánd* [deliver] *án rá be ferestande bázgardánid.//*

send-off n *pedrud. //Dar forudgáh pedrud e wáyesteyi be u goftand/ u rá pedrud e wáyesteyi kardand.//*

send-up n *adá ye... rá darávardan. //Ketábaw adá ye yeki az dástánhá ye áyawt** [spy] *e mardompasand/ piwepáoftáde* [conventional] *rá darávarde va saxt xandedár ast.//*

senescence n *(beáyin yá pezewki) piri, sálxordegi, piránesar, "wáhed e ahd e wabáb, ámade budaw be xáb -- báz be piránesar, áweq o diváne wod." (Háfez). //cizhá rá peivaste farámuw mikonad/ farámuwad, gománam pir/ sálxorde gawte.//*

senescent adj *(beáyin yá pezewki) pir (gawtan); sálxorde; piránesar. harjá juri tarjome miwavad.*

senile adj *bengarid be* "senility"

senile dementia *zarváni* [<zarván, Pahlavi, (ZBP. C6686, MK, BF) divánegi be piránesar. besanjid bá, "Wáhed e ahd e wabáb, ámade budaw bexáb -- báz be piránesar, áweq o diváne wod." (Háfez)*

senility n *piri, sálxordegi, piránesar*

senior adj **1** **senior (to sb)** (**a**) *bozorgtar; mehtar. //dah sál az man bozorgtar ast.; Baráye afsarán e mehtar va kehtar otáqhá ye jodágáne hast.; U hambáz* [partner] *e bozorg e/ mahanbáz* e án bongáh ast.//.* (**b**) *mehtar, bálátar. //U mehtar e man ast/ az man mehtar/ bálátar ast, zirá piw az man be in bongáh peivaste/ ámade.//.* **2** *(biwtar* **Senior** , abbr **Sen**) *(pas az nám e mardom). -pedar. //*[Moshkin, Sen] *Mowkin, pedar.//.* **3** *dabirestáni*

senior n **1** *mehtar, bozorgtar. //Dosál az man bozorgtar ast.//.* **2** *dabirestáni. //yek hamávard* [game] *e pátapká* miyán e dabestánihá va dabirestánihá.//.* **3** *(dar Ámriká) sál e cahárom (e danewkade). // Sál e caháromaw dar dánewkade* [Her senior year at college]*//*

senior citizen *(soxan dar parde) pir(án); wahrvand e sálxorde; pir yá báznewaste*

seniority n **1** *mehtari; piwine ye biwtar yá deráztar. harjá juri tarjome miwavad. //Páygáh e kasi rá afzudan./ Barkewidan e kasi báyad bar páye ye wáyestegiyaw báwad yá piwine ye deráztar?.//.* **2** *mehtari. //Pezewki ke bar hamkár e xod panj sál mehtari dárad.//*

senna n *(barg e) sená (giyáháni az gune ye* Cassia *beviže* Cassia acutifolia *va* Cassia angustifolia *ke baráye narmkardan e rude bekár miravad.//*

señor n (pl **señores**) *(dar kewvarhá ye Espániyáyi zabán) áqá, xáje, sarvar*

señora n (pl **señoras**) *(dar kewvarhá ye Espániyáyi zabán) bánu*

señorita n (pl **señoritas**) *(dar kewvarhá ye Espániyáyi zabán) duwize*

sensation n **1**(**a**) *ágáhi, "va hess e wanidand va... buyidan va cewidan va basudan va ánrá be Tázi hess e lams guyand va ma'ni ye hes ágáhi yáftan ast." (ZBP. L5165, ZX); ágahi, "bekáfad tohigáh e sarv e sahi -- nabáwad mar u rá ze dard ágahi" (ZBP. L6542, SF); senahew , senahidan*, sahestan* [<Pahlavi senahitan (ZBP. C2759, MK, BF) (Sanskrit, snihah); nis EDPL]. //senahew e/ sahew e garmá, giji, oftádan./málew/ mowtomál dar ádam/ mardom sahewhá ye/ senahewhá ye wegefti/ wegerfi padid miyávarad.//.* (**b**) *ágáhi, ágahi, senahew/ sahew [be bálátar bengarid]. //Án ágáhi be man dast dád, engár ke dárand ma rá mipáyand.//.* (**c**) *suhestan*, suhew* [<Pahlavi (ZBP, C3511, MK) va EDPL]. //Hame ye suhewhá ye*/ suhyew* e páhá ye xod rá az dast dádan./ suhew e bázovánam dárad báz migardad.//.* **2** *wur, wegeft, angize. //Án Ágáhi hame rá saxt be wur ávard./ (xárdári) ruznámehá ye janjáli/ houci mixástand az badbaxti ye u be naváyi beresand.//*

sensational adj **1** (**a**) *wurangiz; wegeftangiz; harjá juri tarjome miwavad. //Ágrefti* [crime] *wegeftangiz; yek piruzi ye wurangiz/ wegeftangiz.//.* (**b**) *(xárdári) houci; janjáli. //yek ruznáme ye/ yek nevisande ye janjáli//.* **2** *(anáyin) besyár xub, delangiz. //Án pirhan xeili delangizi ast./ Án navá/ musiqi delangiz ast.//*

sensationalise, sensationalize v *(xárdári) wurangiz nevewtan/ gozárew dádan; houcigari kardan/ darávardan. //gozárewi janjáli/ houcigaráne az ágrefti zewt* [a squalid crime]//

sensationalism n *(xárdári) janjálbázi; houcigari. //Dar gozárewát e ágrefthá* [crime] *az janjálbázi/ houcigari beparhiz!; Houcigari ye ruznámehá ye mardompasand* [popular press]//

sensationalist n *houci, janjáli*

sensationally adv *//ruznámehá án ruydád rá bá járo janjál gozárew dáde án rá xeili badtar az ánce bud namáyándand.//*

sense n **1** *ágáhi, "va hess e wanidand va ... buyidan va... cewidan va basudan va án rá be Tázi hes e lams guyand va ma'ni ye hes ágáhi yáftan ast.." (ZBP, L5165, ZX); senahew*, senahidan* [<Pahlavi, ZBP. C2859, MK, BF)]. panj, panjganj, panjágáh (ZBP, L1428 FM); "andarin do jouf e piw jáy e taxayyol bovad a'ni xiyál bastan va be Pársi in rá panjágáh xánand." (ZBP. L6994, HM). //(taván e) daryáft e/ senahew* e wenaváyi ye tizi dáwtan.//.* **2** (**a**) *(taván e) daryáft, senahew*e maqz. //daryáft, senahew*e cizi yáve/ xandenák; maqz e/ taván e daryáft e wuxi rá nadáwtan.* [sense of humor]*; kasi ke maqz e/ senahew* e suyábi* [sense of direction] *nadárad.//.* (**b**) *ágáhi. //ágáhi az arj/ arzew e xod; ágáhi/ senahew* e warm* [shame]*, gonáh nadáwtan.; Dar áquw e u* [in her arms] *senahew* e/ ágáhi ye imeni dáwtan.//.* **3** *xerad (ZBP. C1911, FM). //Xerad e in rá dáwtan ke hengám e bárán ádami tu biyáyad.; Ánce ke miguyad ágande az xerad ast* [a lot of sense]*.//.* **4** **senses** *xerad, huw, ágáhi, áźiri, harjá juri tarjome miwavad. //Bihuw wodan* [lose one's senses]; *behuw ámadan* [regain one's senses]//. **5** *maini** [meaning]*, payám. //maini* ye in kár ci-st?; Tanhá be párk raftan bimaini* ast.//.* **6** (**a**) *maini*, payám. //váźeyi bá cand maini*; Maini* ye án váźe rouwan nist.//.* (**b**) *maini*; payám. harjá juri tarjome miwavad. //maini ye bárik/ názok e yek koat** [expression]*; maini* ye pendárin e ye koat*; Agar man kárgaram tanhá be nám kárgaram, zirá baráye kári ke mikonam dastmozd nemigiram.//.* **7** **the sense of sth** *(beáyin) payám, hude. harjá juri tarjome miwavad. //hude ye/ payám e án newast án bud ke u báyad az kár kenáre girad.//.* **8** **beat, knock, drive, etc some sense into sth** *(anáyin) kasi rá sar e xerad ávardan. [dastán] "yá rab in noudoulatán rá bar sare xarwán newán!"; kasi rá sar e xar e xodaw newándan. //Doxtari doźágáh va náfarmán ast ammá án dabestán/ dabirestán/ ámuzewgáh e nou báyad (betavánad) u rá sar e xerad biyávarad/ sar e xar e xodaw benwánad.//.* **bring sb to his senses** (**a**) *kasi rá sar e jáyaw newándan; kasi rá sar e xerad ávardan. //U rá saranjám sar e jáyaw newándand va xorsandi dád ke gerougánhá rá ázád konad.//.* **come to one's senses** *sar e xerad ámadan.* (**b**) *be huw ámadan; be xod ámadan; bexod/ behuw ávardan. //Hengámi ke behuw/ bexod ámadam didam ru ye kaf e otáq deráz kewideam!//.* **in a sense** *az didgáhi (digar). //Ánce womá miguyid az didgáhi (digar) dorost ast.//.* **in one's senses** *behuw, bexrad, howyár, har já juri tarjome miwavad. //Har kasi ke yek jou xerad/ maqz dáwte báwad* [no one in their right senses] *yek bacce ye kucak/ kudak rá tanháyi nemigozárad/ nemihelad birun beravad.//.* **make sensse** (**a**) *maini* dáwtan. //Ánce miguyi maini* nadárad/ yáve ast.; In váźehá behamrixte* [jumbled up] *va maini* nemidahad* [make sense]//. (**b**) *maini* dáwtan, bexradáne budan. //Maini* nadárad ke ádam án nimtane* [coat] *ye gerán rá bexarad darjáyi ke nimtane/ yumu*há ye arzán be hamán xubi-st.; Bexradáne ast ke zud beravim/ zudraftan* [leave early] *bexradáne ast.//.* **make sense of sth** *maini* ye... rá daryáftan. //Mitaváni maini ye in cáme rá daryábi?/ az in cáme sar darávari?//.* **out of one's senses** *diváne, nábexrad. //Foruxtiw? báyad diváne báwi!//.* **see sense** *sar e xerad ámadan. //Omidvár-am zud sar e xerad ámade* [soon see sense] *va az jangi ke dar án nemitavánad* [fight a battle] *barande wavad dast bardárad.//.* **a sense of occasion** *hálohavá ye...,* **a sixth sense** *ágáhi ye wewom; senahew* e wewom. //Ágáhi ye/ senahew* e wewomaw be u goft bexáne ke miravad, u cewmberáhaw ast.//.* **take leave of one's senses** *bengarid be* "leave". **talk sense** *bengarid be* "talk".

sense v **1** *ágáhi yáftan; ágáh wodan; senahidan*. harjá juri tarjome miwavad. //az anduh e kasi/ dowmani ye kasi ágáh gawtan/ anduh e/ dowmani ye kasi rá senahidan*./ Garce dorost ast ke hic ciz nagoft ammá daryáftam ke án andiwe* [idea] *rá nemipasandad.//.* **2** *(baráye carxowthá va mánand e án) newán dádan; yáftan. //dastgáhi ke fewár e havá/ gázhá ye zahrnák e havá rá newán midahad//*

senseless adj **1** *nábexradáne. //yek andiwe ye/ konew e/ kár e nábexradáne./ Biwtar(in kár rá) peigiri kardan/ kew dádan* [to continue] *nábexradáne ast.//.* **2** *//bihuw (bar) zamin oftádan//*

senselessly adv *bengarid be* "senseless"

senselessness n *bengarid be* "senseless"

sense organ *andám e ágáhi; yeki az andámhá ye panj/ panjganj/ panjágáh. (baráye ábewxor bengarid be* "sense"*)*

sensibility n **1** *xerad, daryábandegi; názokbini. //daryábandegi/ názokbini ye yek cámesorá./ mardi názokbin va rouwanbin* [subtle and refined sensibilities]*//.* **2 sensibilities** *zudranji; názoknárenji. //xánandegán rá ranjándan/ takán dádan* [wound/ offend sb's sensibilities] *del e kasi rá xastan//*

sensible adj **1** (**a**) *(be wive ye pasandide) xeradmand; xeradmandáne. //yek ádam e/ kasi* [person]*/ yek andiwe* [idea] *ye/ yek piwnahád* [suggestion] *e/ ravand e kári* [course of action] *xeradmandáne./ Kár e bexradáneyi bud ke dar rá qofl kardi.//.* (**b**) *(baráye puwák) xub, dorost, darxor, xowgel, beásá. //Baráye ráhpeimáyihá ye deráz muze yá/ kafw e darxor* [sensible] *puwidan na xowgel* [fashionable]*//.* **2 sensible of sth** *(beáyin) ágáh. //Áyá az bimi ke baráyat miravad ágáhi?//.* **3** *(kohne wode) cewmgir. //afzáyew e cewmgir e dareje ye garmá.//*

sensibly adv *bexradáne, darxor, wáyeste*

sensitive adj **1** (**a**) *názok, "... andiwnák wod va goft in doxtar bed-in názoki ke az barg e murdi miranjad va ezteráb mikonad...." (ZBP. L7299, SR); senahmand* [<Pahlavi, (ZBP C2859, MK, BF)]; ágáh, "va helák e javánán biwtari az dard báwad az bahr e án ke hess e javánán qavi báwad va bedán sabab ágáhi az dardhá biwtar báwad." (ZBP. L5521, ZX). //káqaz e peikarebardári besyár be nur/ rouwanáyi senahmand* ast./ In máde/ mátak* be garmá senahmand* ast./ pust e názok e yek nouzád.; Yek pei ye senahmand* e dandán mitavánad máye ye dard e saxti gardad.//.* **2 sensitive (about/ to sth)** *tanokdel (ZBP. L1029, FM); vásarangi (ZBP. C4117, FM); názok (baráye nemune be womáre ye 1 bázgardid); názokmanewi; zudranj; názoknárenji. harjá juri tarjome miwavad. //yek bacce ye láqar va názoknárenji./ Az inke kutule ast xeili vásarangi/ tangdel/ názokdel ast, cizi be u/ behew naguyi!; Nevisande nabáyad be xordegiri xeili vásarangi báwad./ Nevisande nabáyad az xordegiri zud/ ásán beranjad.//.* **3** *senahewmand*; sahewmand (bázgardid be* "Sense"), *porwur*; *márá* [<Pahlavi, (ZBP, C6588, MK, BF)]. //xándan e porwur e/ senahewmand* e yek cáme be dast e yek honarpiwe.; Hengámi ke niyáz be pand dáram u yári daryábande/ márá*/ sahewmand* ast.//.* **4 sensitive (to sth)** *márá* (ZBP, C6588, MK, BF). //yek garmásanj e/ yek tarázu ye/ yek ámpersanj e márá*./ (pendárin) bázár be degargunihá ye xawáyáyi** [political changes] *márá-st/ Bázár be degarguniháyi ke guyá dar ravand e xawáyáyi** [likely political changes] *padid áyad zud vákonew mikonad.//.* **5** *senahmand*. //yek ágáhi ye ártewi ye besyár senahmand*./ porsemán** [problem] *e názoki/ yek porsemán* e senahmand* con peivand e neźádhá* [race relations]*//*

sensitively adv *bengarid be* "sensitive"

sensitivity n, **sensitivity (to sth)** *ágáhi, "va helák e javánán biwtari az dard báwad." (ZBP, L5521, ZX); názoki, "andiwnák wod va goft con in doxtar bedin názoki ast ke az barg e murdi miranjad va ezteráb mikonad." (ZBP, L7299 SR); názokmanewi, zudranji, senahmandi*, máráyi* (ZBP, C6588, MK, BF). //ágáhi az dard/ senahmandi* be dard, nur, garmá. //názokmanewi ye/ senahmandi* ye yek nevisande//*

sensitize, sensitise v **1** *ágáh gardánidan. //Dánewjuyán rá az wive ye kárbord e zabán e cámesorá ágáh gardánidan.//.* **2** *(dar peikarebardári) káqz/ film yá harciz e digar rá be rouwanáyi senahánidan*. (baráye riwe bázgardid be* "sense"*)*

sensor n *márág* [<Pahlavi, márág (ZBP. C6588, MK, BF)]. //Márág* e dud* (smoke sensors) *má rá az átawsuzi ágáh gardánid.//*

sensory adj *ágáhi, sahew* [bázgardid be* "sense"]. //*andámhá ye/ peihá ye ágáhi/ sahew*/ senahew*./ yek angize ye senahewi** [a sensory stimulus]*; deriqidegi ye senahewi** [sensory deprivation]*//*

sensual adj *(gáh baráye xárdári) tanáni; varani/ varanik* [sexual] *(ZBP, C1919, BF). //sahew e tanáni ye yek garmábe ye garm./* a life devoted entirely to sensual pleasure: *zendegiyi nawmide [nawmidan (ZBP, C6790, FM)]./ Zendegiyi ke sarásaraw be xowihá ye tanáni/ varani* pardáxte wode./ zendegiyi nawmide./ Xamhá ye delangiz/ havasangiz/ varanik* e andámaw/ andám e u/ tanaw.* [the sensual curves of her body]*//*

sensualist n *haváparast, "ammá harzegardi binamá, haváparast, havasbáz..." (ZBP. L3879, GS); varankáme* [bázgardid be* "sex"*]*

sensuality n *haváparasti [bengarid be* "sensualist"]*; nawmidegi (ZBP. C6790, FM)*

sensually adv *bengarid be* "sensual"

sensuous adj *varani* [<Pahlavi (ZBP. C1918, MK, BF)]; delangiz, havasangiz, lavand; //giráyi ye delangiz e/ havasangiz e negáraw* [the sensuous appeal of her painting]*./ labán e por va havasangizaw/ dekangizaw//*

sensuously adv *//hengámi ke miraqsid kapalháyaw/ kunaw rá be wiveyi havasangiz/ delangiz/ varani* takántakán midád.//*

sensuousness n *bengarid be* "sensuous"

sent pt, pp/ *zamán e gozawte va setáy az kárváže az* "send"

sentence n **1** *(dastur e zabán) vákiyám* [<Sanskrit, vákayan]. **2** *dád, vacar, dastur. //dávar (baráye zendáni vacar dád.* [pass/ pronounce sentence]./ *vacar zendániyaw rá separi karde va aknun ázád xáhad gawt.//.* under the sentence of death: *"margarzán" (ZBP. C7291); //vacar* e dahsál zendáni//*

sentence v, **sentence sb (to sth)** *vacar dádan; boridan; dar band e jávdán dáwtan, "konun xáhi bekow, xáhi beránam -- vagar xáhi barávar didegánam; vagar xáhi be band e jávdán kon -- vagar xáhi berehne kon be bázár." (ZBP. L7733, VR). //baráye dozdi/ yek dozd wew máh zendáni boridan/ vacar dádan.; Vacar dádandaw ke hezár dolár táván* [a fine] *bepardázad./ (pendárin) bimári ye zamingirkonandeyi* [a crippling disease] *ke u rá dar newim e/ sandali ye carxdár/ dar band e jávdán karde* [sentence to...]*//*

sententious adj *(beáyin, xárdári) soxanrániyi/ soxanáni/ ketábi por az/ ágande az gondeguyi*

sententiously adv *//yek kalám ham az mádar e arus bewnavid* [she concluded sententiously], *"mibáyast piw az in ke dast be conin kári bezanad be payámad e án miandiwid."//*

sententiousness n *bengarid be* "sententious"

sentient adj *(beáyin) daryábande, sahewmand*. bázgardid be* "sense". *//ádami/ jándári daryábande/ sahewmand//*

sentiment n **1** *(biwtar xárdári) delnarmi; narmi; weidáyi, harjá juri tarjome miwavad. //be soxan e del guw nadádan va az ruy e xerad kár kardan./ Dástáni az deldádegi ágande az weidáyihá ye delázár./ Dar dádosetad/ soudágari jáyi baráye narmi/ narmdeli nist.//.* **2** *sahew*; bávar, manewte. harjá juri tarjome miwavad. //Soxanrániyi ágande az sahewhá ye bolandparvázáne* [lofty sentiments]*./ Aknun dar bázár e Landan/ dar wahr xást e mardom káhew e bájhá-st.//.* **3** **sentiments** *(*pl, *candgáni) (beáyin yá dar soxanvari) manewte; bávar, didgáh. harjá juri tarjome miwavad. //Manewte ye womá darbáre ye in porsemán** [issue/ problem] *ci-st?/ Dorost ánce ke delam mixáhad!* [My sentiments exactly!]*//*

sentimental adj **1** *del. harjá juri tarjome miwavad. //be soxan e del guw dádan va kári kardan; kári rá be xáhew e del anjám dádan; Weidá ye zádbum e xod budan.; pangáni** [watch] *ke cun deldári án rá dáde, geránbahá-st.//.* **2** (**a**) *(biwtar xárdári) wurangiz; weidá. //yek musiqi ye weidáyi; yek dástán e weidáyi ye kánáyáne//.* (**b**) **sentimental (about sb/ sth)** *weidá, diváne. harjá juri tarjome miwavad. //Diváne ye gorbeháyaw ast.//*

sentimentalist n *(xárdári) weidá, diváne, saboksar, kosxol*

sentimentality n *(xárdári) weidáyi, divánegi, saboksari. //weidáyi ye bimárgune* [sickly] *ye yek dástán e deldádegi/ yek matal* [novel] *e deldádegi//*

sentimentalize, sentimentalise *(xárdári) wur e... rá darávardan. //Hengámi ke darbáre ye jánevarán soxan miguyi (digar) wuraw rá darnayávar./ In náme/ ketáb wur e ranj e azkároftádegán/ dastbastegán/ aragán** [the disabled] *rá darávarde.//*

sentimentally adv *bengarid be* "sentimental"

sentinel n *pás, pásdár, pásbán, negahbán, hárun (ZBP, C2470 FM). //ruznámehá pásdár e ázádi ye má-yand.//*

sentry n *pás, pásdár, pásbán, negahbán, hárun (ZBP, C2470 FM). //Mardomi ke be darváze* [gate] *nazdik wodand bá cálew e pásdárán* [sentry] *ruberu gawtand.//*

sentry duty *pastá ye pás*

sentry-box *otáqak e pás*

sepal *(giyáhwenási) kásbarg*

separability n *jodáwodani budan*

separable adj, **separable (from sth)** *jodáwodani. //baxw e páyini ye pip/ copoq/ lule ke az baxw e báláyiyaw jodá miwavad.//*

separate[1] adj **1** **separate (from sth/ sb)** *jodá; savá. //Baccehá dar bestarhá ye/ taxtexábhá ye jodá (az ham) mixáband./ zendániyán e mostgar** [violent] *rá az digarán jodá negahmidárand* [keep separate from]*./ Má digar nemitavánim báham kárkohim, gománam zamánaw reside/ faráreside ke har yek ráh e jodáyi piwe konim.//.* **2** *jodá. //Dar se gáh e jodá az ham ruy dád./ Án dástáni* [issue] *jodá-st va be jostár e/ goftogu* [discussion] *ye má bastegi nadárad.//*

separate[2] v **1** (**a**) **separate (sb/ sth) (from sb/ sth); separate sth (up) (into sth)** *jodá kardan/ wodan; baxw wodan/ kardan; baxwidan. //do páre ye/ baxw e lule az band/ bandgáh az ham jodá wode./ wáxe az tane ye*

deraxt jodá wode./ In bimár rá báyad az digarán jodá kard./ Án zamin rá be cand páre ye kucak baxwideand/ baxw kardeand./ baccehá baráye bázi be cand goruh baxw wodand.//. (**b**) **separate (sth) (out) (from sth)** *jodákardan; jodá wodan. //Rouqan va áb hamiwe az jodá miwavad/ miwavand.//.* **2 separate sth (from sth)** *jodá kardan. //gaduk e żarfi* [a deep gorge] *do nime ye wahr rá az ham jodá mikonad./ Engelestán az Faránse bá ábráh e* Channel*/ daryá ye Mánw jodá miwavad./ (pendárin) tanhá cizi ke má dar án hamdástán nistim va má rá az ham jodá mikonad xawáyágari** [politics] *ast.//.* **3** *(baráye mardom) az ham jodá wodan/ gawtan. //Tá nime wab gab zade az ham jodá wodim.//.* **4** *az ham jodá zistan (con zan o wouhari az ham); jodbestari* [<Pahlavi, yut-vastarih, EDPL]. //Pas az dah sál zendegi ye zanáwuyi jodbestar piwe kardand/ bar án wodand az ham jodáwavand.//.* **5 separate the sheep from the goats**, *"bá div ferewte nist hambar." (PAF, #2540, Náser Xosro); "asb e Tázi agar za'if bovad, hamconán az tavileyi xar, beh." (PAF, #1667, GS).* **separate the wheat from the chaff** *, xub o bad rá az ham jodá kardan/ duqoduwáb rá az ham jodá kardan. //Báyad darxástnámehá* [applications] *rá xub barresi konim tá duq o duwáb rá az ham jodá konim.//*

separated adj, **separated (from sb)** *(baráye zanán va woharán) jodáwode az ham; jodbestar [<Pahlavi, "yut-vastarih" EDPL]. //Az zanam jodá wodeam/ jodbestar-am./ Az ham jodá hastim/ jodbestar-im*.//*

separately adv *jodá. //Aknun jodá az ham miziyand; Áyá mitaván ás* [engine] *va kivedande** [gearbox] *rá jodá az ham faráham ávard?//*

separates n *dotekke (ke betaván har tekke rá jodágáne puwid?)*

separation n **1 separation (from sb/ sth)** (**a**) *jodáyi, "bewno az nei cun hekáyat mikonad -- az jodáyihá hekáyat mikonad." (Moulavi); jodá kardan. //jodá kardan e bimárán e tafni*/ tafnik** [infectious] *az digar bimárán.; Jodáyi az dustánaw, qamginaw sáxt.//.* (**b**) *jodáyi. //Pas az 5 sál jodáyi az pedar va mádaraw/ zádáránaw*.//.* **2** *(baráye zanán va wouharán) (dátikán*) jodáyi, jodbestari [<Pahlavi, "yut-vastarih" EDPL]; //vacar** [judgement] *e jodáyi/ jod- bestari* dádan.//*

separatism n *vicárgari* [<Pahlavi, "vicár" (ZBP. C4159 BF)]; jodásari (ZBP. L4438, NKZZF)*

separatist n *jodásar; jodáyixáh vicár*; vicárgar* [<Pahlavi, vicár (ZBP. C4159 BF)]*

separator n *(baráye wir) carx, vicár* [<Pahlavi, (ZBP, C4159, BF)]*

sepia n **1** *rang e qahveyi ye qermez/ jouhar e fen [ke az fen* yá* "cuttlefish" *mitarávad]*

sepia adj *qahveyi ye qermezfám; berang e jouhar e fen*. //Peikareyi kohan berang e qahveyi ye qermezfám.//*

sepsis n *(dar pezewki) doźgand**

Sept abbr **September** *máh e Septámbr. //cahárdahom e septámbr e 1970//*

September n (*kutáh wode* **Sept**) *nohomin máh e farangi. Baráye wive ye kárbord e váźe bázgardid be* "april".

septet n *goruh e 7 navázande, 7 xánande*

sept(i)-, *(dar váźehá ye serewte) haft-, //*septuagenarian *(haftádsále)*//

septic adj *doźgand*. //yek zaxm e doźgand./ Yek boridegi ye palawt* [dirty] *mitavánad doźgand gardad.//. niz bengarid be* "sepsis"

septicemia n *(pezewki) doźgand* (ZBP. C7710, BF)*

septic tank *párgin*

septuagenarian n, adj *(beáyin) (yek ádam e) haftád o andi sále*

sepulchre, **sepulcher** n *(bástáni) daxme. //daxme ye Masih/ Mehr** [the Holy sepulcher]*.//.* **2 a whited sepulchre** *bengarid be* "white[1] v"

sepulchral adj *(beáyin)* **1** *daxme.* **2** *az daxme/ gur darrafte; harjá juri tarjome miwavad. //roxsári deźam* [a sepulchral face]./ *Bá áhangi con mordegán soxan goftan; Con morde ye az gur darrafte budan/ soxan goftan.//*

sequel n, **1 sequel (to sth)** *payámad. //soxanrániyaw payámad e náfarxondeyi dáwt va máye ye wurew gawt./ Doźyári* [famine] *dar biwtar e bárehá payámad e jang ast.//.* **2** *donbále (ye dástán/ matal* [novel]*). //Dárad baráye vápasin matalaw, ke xeili foruw raft* [best seller] *donbáleyi minevisad.//*

sequence n **1** *rewtevár; raje. //ruydádhá rá rewtervár az ruy e tárix barresi kardan./ Ruydádhá rá rewtevár báznamudan* [describe]*; Yek rewte jonbewhá ye raqs/ vawt*/ páykubi./ yek raje ganjafe* [playing card].//. **2** *(dar celpard*/ movie) parde. //yek parde ke dar án rádehá*/ máwinhá powt e sar e ham gozáwte tond miránand.//*

sequence of tenses *(dar dastur e zabán) wive ye kárbord e zanjirevár e zamánhá* [tenses]
sequential adj *rewte, rade, zanjire*
sequentially adv *zanjirevár. //parvandeháyi az námehá ke zanjirevár áráste gawte.//*
sequester v *(beáyin)* **1 sequester sb/ oneself (from th)** *az... boridan. //az mardom boridan; az jahán va jahániyán boridan.//.* **2** (law) sequestrate
sequestered adj *(beáyin) guwenewin; denj. harjá juri tarjome miwavad. //guwenewini kardan./ jazireyi/ ádáyi duroftáde.//*
sequestrate v **1** *(dád/ dátikán) setándan (e dárák e kasi, baráye vámi báznapardáxte).* **2** *setándan*
sequestration n *bengarid be* “sequestrate”
sequin n *munjuq(duzi); sekke(duzi); pulakduzi. //Pirhan e munjuqduziyaw takán ke mixord midaraxwid.//*
sequoia n *sikoyá, yeki az do gune deraxtán e bumi ye Káliforniá az xáneváde ye kájiyán ke tá sad metr bolandi dárad*
seraglio n (pl **seraglios**) *parde; mawkuy, "malek rá hast mawkuyi co farxár- - dar án mawku, kanizánand besyár." (Nezámi); wabestán*
seraph n (pl **seraphs, seraphim**) *(dar Enjil) esráfil. niz besanjid bá* “cherub”
seraphic adj *(beáyin) ferewte(mánand). //bacceyi con ferewte//*
seraphic nature **1** *ferewtexuyi.* **2** *ferewtevár; xeili wád. //labxandi ferewtevár//*
SERE = sear 1
serenade n *naqme yá áváz e deldádegi (ye wabáne bar dar e delbarán)*
serenade v *(wabáne bar dar e delbar) naqme yá áváz e deldádegi sar dádan*
serendipity n *xowbaxti ye nábiyuside [<sarandip, jáyi dar abáxtar* [north] *e Hendustán, ke dar ánjá, "Ádam", "havvá" rá yáft. (JGS)]*
serene adj *árám va rouwan; sare. //ásmáni árám va rouwan; roxsári/ labxandi sare./ Bá in ke zard karde bud* [panic] *xiwtan rá nabáxt/ az kaf nadád.//*
serenely adv *//pák árám va náágáh bude, xiwtan rá nabáxt/ az kaf nadád.* [He seemed serenely unaware *that...*]*//*
serenity n *árámew*
serf n **1** *barde, bande, bádrom (ZBP. C52 FM).* **2** *(pendárin) barde; qolám*
serfdom n **1** *bardegi //bardegi rá az miyán bardáwtan//.* **2** *(pendárin) bardegi. //az bardegi ázád gawte.* [released]*//*
serge n *barak. //jáme ye barak e ábi//*
sergeant n = **Sergeant**, *kutáh wode* **Sergt, Sgt** *goruhbán.*
sergeant-major n *páyvar*
Sergt, Sgt *kutáhwode az* “Sergeant” *goruhbán. //*Sergt: *Gruhbán Jafar./* Sgt Maj: *Páyvar Hamid*
serial adj **1** *zanjire, rade. //parvandehá rá zanjireyi womáre zadan/ yeki pas az digari womáre zadan./ Xuni/ gonahkár e xuniyi* [murderer] *ke zanjirvár/ payápei ádam mikowad.//.* **2** *(dástán e) donbáledár. //dástán e wurangiz e donbáledár e novin e má tasu* [o’clock] *ye hawt e wab áqáz miwavad.//*
serial n *dástán yá namáyew e donbáledár. //yek namáyew/ dástán e kárágáhi* [detective], *deldádegi* [romantic] *ye wurangiz* [thriller] *e donbáledár./* serial rights: *awá ye*/ haqq e sáxtan e yek namáyew e donbáledár az ruy e yek matal* [novel] *yá dástán yá mánand e án.//*
serialization, serialisation n *bengarid be* “serialize”
serialize, serialise v *dástáni rá berixt e donbáledár cáp kardan yá az vákive*/ rádio yá jamjám*/* TV *parákandan*
serially adv *payápei; donbáledár*
serial number *womáre ye pastáyi*
seriatim adv *(beáyin) yekáyek*
series n (pl **series**) **1** *yek rewte; rewte; dast. //yek rewte námehá ye/ ketábhá ye xub; yek dast rahbarán e tábnák* [brilliant]*; yek rewte qárhá ye tudartu/ behampeivaste* [interconnected]*./ yek rewte barnámehá ye jamjám** [TV]*/ vákuveyi*/ rádioyi./ Yekdast dáj** [stamp]*/ deram./ sekke./ yekdast (ketáb) xándani/ xándanihá ye nou baráye dánewjuyán e zabán e Engelisi cáp kardan./ (dar Ámriká) yek rewte hamávardhá* [tournament] *ye bozorg e tapká** [baseball], *yá pátapká** [football]*//.* **2** *(dar barq/ kahrobá*) rewtevár;*

*zanjirvár; zanjireyi. //amávandháyi** [batteries] *ke zanjirvár beham baste wode./ yek madár e/ yek peivand e zanjireyi* [a series circuit]//. *besanjid bá* "parallel"

serif n *sarak*, básarak* //cáp wode be rixt e básarak*//. besanjid bá* "sanserif'

seriocomic adj *ham gheránsar, ham xandenák. //yek soxan e, sabk e, namáyew e ham gheránsar, ham xandenák*

serious adj **1** *gerán, geránsar, andiwnák. harjá juri tarjome miwavad. //yek ádam e geránsar; yek ráy e/ manew e geránsaráne* [a serious mind]*; didári/ roxsári geránsaráne* [a serious mind]*; Hengámi ke ágáhi ye bad rá be má midád roxsári andiwnák dáwt./ Xeili geránsar minamáyad ammá berásti wuxmanewi/ wádiáfarini* [delightful sense of humor] *dárad.; Xáhew mikonam dami wuxi rá kenár bogzár, in kári saxt arjdár ast.//.* **2** *(baráye ketáb, musiqi va mánand e án) sangin, gerán, geránmáye. //Goftári* [essay] *gerán/ geránmáye darbáre ye gereftárihá ye hanvari** [social problems]*./ Hargez kárhá ye sangin* [serious works]*/ geránmáye (rá) mixáni?//.* **3** *saxt, vaxim/ badxim, dowvár pas budan e havá. //yek bimári ye/ laqzew e/ egnest** [accident] *e saxt/ vaxim/ badxim./ Áhangi* [decision] *dowvár baráye rahá kardan e kári peivaste/ ostovár* [a steady job]*./ Án mitavánad máye ye ásib e saxt/ vaxim gardad.; nahew e/ kár e jahán* [situation] *besyár vaxim ast.//.* **4 serious (about sb/ sth**) *rásti, rástaki, rásti-rásti. harjá juri tarjome miwavad. //Yek piwnahád e rástin; Rástaki/ rásti-rásti dustaw dári?; Rásti mixáhad xalabán* [pilot] *wavad va xalabáni miyámuzad.//*

seriously adv **1** *gerán, saxt, vaxim. harjá juri tarjome miwavad. //Darbáre ye án báháw/ bá u mardáne/ saxt soxan goftan./ saxt bimár; saxt ásibdide* [injured]*//.* **2** *(anáyin) rástirásti; rásti rá; berásti. //Rásti bá in kár mitaváni be xodat ásib beresáni//.* **3 take sb/ sth seriously** *ruy e cizi womordan; be... powtgarm budan; dast e kam nagereftan; xár nawmordan. //Be goftehá ye u nemitaváni powtgarm báwi.; Hargez ruy e soxani ke gofte nemiyistad* [She never keeps her word.]*./ In patew** [threat] *rá nemitavánam dast e kam begiram.//*

seriousness n **1** *andiwnáki, saxti, geráni, geránsari; badximi, vaximi. //andiwnáki ye roxsáraw.; vaximi ye/ badximi ye girodár/ hirovir* [crisis]*//.* **2 in all seriousness** *(anáyin) rásti, rástaki, biwuxi. //Bi wuxi* [in all seriousness] *bá conin koláhi nemitaváni birun beravi!//*

serjeant-at-arms n *(dar dádgáh e anjoman e wahr yá mahestán** [parliament]*) páyvar*

sermon n **1** (**a**) *pandguyi [A. Kasravi]; andarzname, pandnáme.* **2** *(pendárin) rudederázi. //Nágozir be rudederázi ye u darbáre ye naparákandan e/ negahdáwtan e pul guw dádim.//*

sermonize, sermonise v *(xárdári) bá ábotáb be pandguyi pardáxtan/ rudederázi kardan va pand goftan*

serosa n *ábwáme*

serosanguinous adj *xunábe, "... va gáh báwad ki boul hamcon xunábeyi báwad." (ZBP. L5448, ZX); xunáb, "conin barg e guyá ce guyad hami -- ke del rá be xunáb wuyad hami." (ZBP. L5771 SF); "hamán náxonaw por ze xunáb kard -- sepahbed boruhá por az táb kard." (ZBP. L6958 SF)*

serous adj *zanjáb (ZBP. L863,FM); zardáb, "va hargáh ki az riwhá zardáb e raqiq e besyár páludan girad..." (ZBP, L5364 ZX)*

serous discharge *tarávow e zanjáb*

serous membrane n *ábwáme; ápile* [<Gilaki], [niz bengarid be* "peritoneum"]

serpent n *(kohne wode) az, aź (ZBP, C123, MK, FM); már e bozorg, aźdahá, aźidahák, ahriman. //*the old Serpent: *ádam e badxim; aźidahák, ahriman//*

serpentine adj *picápic; picán; con már; camcác. //rudi camcác//*

serrated adj *mánand e arre, dandáne ye arre, dandáneyi. //yek kárd e arreyi; barg(há ye) dandáneyi [con arre]//*

serration n **1** *dandánedár budan; mánand e arre; arreyi.* **2** *boridegi, dandáne*

serried adj *(kohnewode yá beáyin); (anbuh e mardom) raj; rajberaj. //*serried rows/ ranks/ lines: *radehá ye/ páyehá ye/ xathá ye be raj//*

serum n (pl **sera** or **seruns**) *(dar pezewki)* **1** *xunábe, xunáb, "hamán náxonaw por ze xunáb kard -- sepahbed boruhá por az táb kard.//.* **2** *máye [az jánevarán baráye imeni dar barábar e bimári], besanjid bá* "vaccine"

servant **1** *nokar, rahi (ZBP. C7875, BF); piwkár, "va kárhá forubemánd tá javáni rá ke mo'tamed bud piwkár e amir kard be xeláfat e xod." (ZBP, C5948, FM, Tárix e Beihaqi); parastár, "goft ey yár zamáni taváfoq kon ke parastáránam kufte ye beryán misázand..." (ZBP, L3662, GS); "bedu goft Biźan ke ey*

badneźád -- ke cun to parastár, kas rá mabád." (ZBP, L4633 SF); //candin noukar/ piwkár/ piwgar [M. Moqaddam] dáwtan/ bekár gomáwtan.//. **2** **servant (of sb/ sth)** (**a**) *kármand e sarseporde; noukar e xánezád; bande ye xánezád. //bande ye xánezád e Isá Masih/ Mehr*//.* **3** **your obedient servant** *bengarid be* "obedient"

serve v **1** **serve (sb) (as sth)** *kár kardan; ...kardan; harjá juri tarjome miwavad. //(baráye kasi yá jáyi) báqbáni va ránandegi kardan./ Baráye kixáyaw*/ áqáyaw* [master] *sáliyán e sál kár karde.//.* **2** **serve (in sth/ as sth)** *sarbázi kardan. harjá juri tarjome miwavad. //yek sál dar ártew kár kardan/ yek sál sarbázi kardan./ Hengám e jang yek sál con afsar e niru ye daryáyi* [naval officer] *kár kardan./ hamvand e goruh e gozin* [a committee]*, yá báyjáni** [board] *budan./ zir e dast e kasi kár kardan* [serve under sb]*./ Baráye kewvaraw xeili xub kár karde./ (pendárin) In miz sálhá-st baráyam kár karde.//.* **3** (**a**) **serve sb (with sth); serve sth (up) (to sb)** *xorák kewidan; farvárdan* [<Pahlavi, "farvártan" (ZBP, C2158, MK, BF)]; dádan. // xorák kewidan/ravew e farvárdan rá ámuxtan./ Ke/ ki xorák mikewad/ miyávarad?/* Dinner is served: *wám/ xorák kewide va ámáde ast./ wám farvárde ast./ Dar sarsará* [the lounge] *cáyi midahim.; Hame ye mehmánán xorák kewide va nuwábe gerefteand* [served]*?/ Cahár pristande** [waiter] *be má náhár dádand.//.* (**b**) **serve sb (with sth); serve sth (to sb)** *kár kardan, residan. harjá juri tarjome miwavad. //Dar kafwkari/ kafwforuwi kár mikonad./ Kasi be kár e womá reside?* [have you been served?]; *be baccehá candi ábnabát dád.//.* (**c**) **serve sb/ sth (with sth)** *dáwtan; harjá juri tarjome miwavad. //In wahr dastgáh e tarábari ye hamegáni ye besyár xubi dárad.//.* **4** **serve (sb) (for/ as sth)** *be kár e... xordan; niyáz e... rá barávardan; harjá juri tarjome miwavad. //In otáq be dard e/ be kár e otáq e kár va xándan va nevewtan mixorad./ In otáq baráye xándan va nevewtan* [a study] *xub ast.; In xub ast ke newán dahad tá ce andáze nádán/ káná budeyi!/ In dorost án cizi ke man mixástam nist, ammá niyáz e ma rá barmiyávarad.* [it will serve my purpose]*//.* **5** *(con xorák) bas budan baráye..., //In baste sup* [packet of soup] *baráye do tan bas ast.//.* **6** *(be áyin) bá kasi ... raftár kardan/ tá kardan. //Bá man raftár e biwarmáne kardand./ raftárewán bá man biwarmáne bud.* [serve sb shamefully]*.//.* **7** (**a**) *wágerdi kardan. //do sál wágerdi kardan//.* (**b**) *... zendáni budan; dar zendán budan. //Baráye dozdi bá senáh*/ zinabzár* [armed robbery] *dah sál zendáni kewidan/ dar zendán budan./ Baráye koláhbardári* [fraud] *zendáni budan//.* **8** **serve sth (on sb)**; **serve wb with sth** *(dád) dádan, resándan, sepordan. //Vacari* [ruling]*/ barge ye faráxándan e be dádgáh rá be kasi dádan/ resándan.* [serve a summons, writ, warrant, etc]*./ farmán e dádgáh/ vacar* e dádgáh rá be kasi dádan/ resándan.//.* **9** **serve (sth) (to sb)** *(dar celtapká*/ tenis va mánand e án) tup rá zadan. //Pastá* [turn] *ye to ast ke tup rá bezani./ Dar in dast tá konun do tá takxál zade/ rukarde.* [serve two aces this game]*//.* **10** *(baráye jánevar e nar) gownidan; gown dádan. //Fardá gáv e naraw ámade mádegávhá ye má rá gown midahad.//.* **11** *ristári*/ kewiwi rá yári dádan; vardast e pristár* [priest] *budan. //Emruz ke/ ki pristár rá dar namáz/ niyáyew yári xáhad dád?/ Emruz ke/ ki dar niáyew vardast e pristár xáhad bud?//.* **12** **first come, first served** *bázgardid be* "first[2]". **If my memory serves** *bengarid be* "memory". **serve sb right** *(baráye badaxtarihá* [disaster] *va badbaxtihá) sezávár e... budan; tá dand e kasi narm wavad. //"Dar bárán xis e xis/ con muw e ábkewide wodam", "Sezávár budi/ tá dandet narm! goftam bá xodat catr bebar!//.* **serve one's/ its turn** *kár e xod rá kardan; ruzegár e... be sar residan. //Saranjám nágozir wodam rádeam*/ máwinam rá beforuwam, digar káraw rá karde bud* [it had served its turn]*//.* **serve sb's turn** *baráye kasi xub/ sudmand budan.* **serve two masters** *(biwtar dar vákiyámhá* ye ma* [negative sentences] *bekár miravad) //ham kuse, ham riwpahn budan!!/ Ham az tubre, ham az áxor xordan.//.* **13** **serve sth out** (**a**) *(xorák) kewidan. //Baráyetán polo bekewam, yá xodetán mikewid?//.* (**b**) *baráye candgáhi kár kardan. //Piw az raftan az in bongáh báyad noxost ágáhi dáde va pas az separi wodan e án zamán mitavánid beravid.//.* **serve sth up** *(anáyin- xárdári) ávardan. harjá juri tarjome miwavad. //Dir karde va báz hamán bahánehá ye hamiwegi rá ávard.* [serve up the usual excuses for...]//

serve n *(dar celtapká*/ tenis va mánand e án) (wive ye) zadan e tup; noxtap* ["nox", bengarid be EDPL, + "tap" <guyew e Ámoli]. //Ke/ ki báyad tup rá bezanad?/ pastá* [turn] *ye ki-st tup rá bezanad?* [Whose serve is it?]*./ Noxtap* ki-st?/ Yek noxtap* e tond/ tiz* [a fast server]//

server n **1** *dastyár e pristár* [priest] *dar namáz/ niyáyew; zanande ye tup dar celtapká/ tupzan/ noxtap*.* **2** *sini.* **3** *(biwtar be rixt e candgáni) kafgir, maláqe; ...-kew (con "polokew", "celokew", "xorewkew", "sabzinekew*"* [salad server]*)*

service n **1** **service (to sth)** *kár, sarbázi. harjá juri tarjome miwavad. //Dah sál kár dar niru ye daryáyi* [navy], *wahrbáni* [police force] *va mánand e án./ nahew* e kár* [conditions of service]*./ zendegiyi ke dar ráh e kárhá ye mardomi* [public service] *separi wavad.; Sáliyán e sál/ sáliyán e ázgár kár bá sarsepordegi dar yek dálá** [company]*//.* **2** *(pendárin) kár (kardan). //Rádeam*/ máwinam xeili xub baráyam kár karde;*

*In nusiyák** [typewriter] *bárayat xeili xub kár mikonad.//.* **3** (**a**) *diván. harjá juri tarjome miwavad. //Diván e Kewvar* [Civil Service]*; Diván e Xawáyáyi** [the Diplomatic Service]; *Diván e Behdári* [The National Health Service]*//.* (**b**) *niru ye... (ártew). //Dar kodám niru kár mikonad?//.* **4** *(kohnewode) noukar (budan); noukari; piwgari [M. Moqaddam]; piwgar/ noukar budan piwgar/ noukar wodan.* **5** **service (to sb/ sth)** *komak, kár, yári. //bá newán dádan e/ goftan e rásti be man, kár e bozorgi* [service] *baráyam kardi./ Be komak e yek dastur* [lawyer] *e xub niyázmand-and.; Kárháyi ke baráye kewvar anjám dáde/ karde saxt bozorg bude.//.* **6** (**a**) *dastgáh yá kárhá ye hamegáni/ parastegi* [<Pahlavi (ZBP, C5646, MK, BF)]. //Parastegi* ye masráde** [bus service]*/ parastegi* ye kárvándudi** [train/ railroad service]*; parastegi* ye vákubar** [telephone service]*./ parastegi* ye xub e peik* [a good mail/ postal service]*./ niyázhá ye hamegáni/ parastegi ye hamegáni* [essential services] *(con áb va barq) barávarde xáhad wod./ Az miyán bardáwte naxáhad wod.* [maintain]*.//.* (**b**) *foruw e kár va kálá; harjá juri tarjome miwavad. //az ráh e (foruw e) kálá va kár (baráye kewvarhá ye bigáne) arz bedast miyávarim./ bánkdári/ ganjdári; bimegari/ yek qáliwuyi ye nou./ káxdári/ xánedári; parastegi* [<Pahlavi, (C5646, MK, BF)]; xorák e in mehmánsará xub ast ammá parastegiyaw*/ káxdáriyaw xub nist.; Dah darsad baráye parastegi* be bijak* [bill] *e sofrexáne* [restaurant] *afzudand.; yek sofrexáne ye tizkár/ tizparasteg** [a quick-service restaurant]*./ dar e viże ye kármandán/ dar e viże ye parastegi** [a service entrance]*//.* **8** *namáz, áyin e namáz/ niyáyew. //se bár áyin e namáz/ niyáyew har yekwanbe/ yekwanbehá; Be áyin e namáz e bámdád/ wám(gáh) raftan.; áyin e zanáwuyi/ xáksepári/ wámyawt* [communion]*.//.* **9** *negahdári, residan, vaw* kardan* [service] *[e yek ráde*/ máwin]; //Har 4000 mil yekbár ráde* rá baráye negahdári/ vawkardan* be vawgáh* bordan./ Pas az foruw parastegiyemán/ negahdáriyemán* [services] *besyár xub ast.; baxw e negahdári* [maintenance department]*; yek mohandes e negahdári/ vawgar*.//.* **10** *yekdast. //yekdast cini 30 tekke/ 30 párce//.* **11** *(dád) vacar* rá dádan yá resándan* [delivering a writ/ summons]*.//.* **12** (**a**) *(dar celtapká*/ tenis) zadan e/ ravew e zadan e tup* [serving the ball]*; pastá* [turn] *ye (zadan e tup)/ noxtap** [serve] *[<nox + tap <guyew e Ámoli]. //yek noxtap* e tiz/ tond; noxtapaw*/ tupzadanaw behtar gawte./ Pastá ye ki-st ke tup bezanad?/ Noxtap* e ki-st?//.* (**b**) *báziyi ke dar án noxtap** [serve] *e kasi báwad. //noxtap* e xod rá bordan/ negahdáwtan/ báxtan/ afkandan.* [win/ hold/ lose/ drop one's service]. *//yek bázi ye/ yek ávard* [game] *e noxtap*/ báziyi ke dar án tup e noxost dast e kasi ast.//.* **13** *gownidan; gown dádan. be* "serve 10" *bázgardid. //gownidan; jánevar e mádeyi rá bá nar joft kardan; gown dádan//.* **14** **at sb's service** *dastbesine (ámáde ye kár) baráye kasi. //Agar niyáz be ráyzani* [advice] *dári man ámáde-am.//.* **(be) of service(to sb)** *be kasi komak kardan. //áyá mitavánam dar sázmándahi ye safar* [organizing the trip] *komakat konam?//.* **press sth into the service** *bengarid be* "press 3. **see service (in sth)** (**a**) *sarbázi kardan/ raftan/ didan. //dar niru ye zamini yá mánand e án kár kardan./ Dar jang gozawte sarbázi rafte/ afsar e piyáde bude./ dar xeili jáhá ye (gunágun) e jahán sarbázi karde//.* (**b**) *(anáyin) xeili sudmand budan. //In cakmehá ye kohne berásti xeili kár karde/ sudmand bude* [seen some service]*.//*

service v **1** *vaw kardan*; residan be..., //ráde*/ máwin, dig e juw/ lavid* [boiler]*, carxowt* [machine] *e raxtwuyi rá vaw kardan*; be ráde*, dig e juw* [boiler]*/ lavid*, carxowt e raxtwuyi residan./ In camanzan rá peivaste va behengám vaw* kardeand?//.* **2** supply a service or services to (sth): *resándan. //suxt e in nirugáh rá az ráh e zamini miresánand.//.* **3** *(baráye vámi) bahre pardáxtan; //In dálá** [company] *pul e dastádast* [cash] *nadárad ke bahre ye vámháyaw rá bepardázad.//.* **4** = service n 4

serviceable adj **1** *sudmand, kárá. //In karakhá* [tyres] *hanuz sudmand-and/ kárá-yand.//.* **2** *kári, páyá. //puwák e kári baráye kudakán//*

serviceably adv *bengarid be* "serviceable"

service area *(dar wáhráhhá) xorwan* [xor az xordan + wan, bázgardid be "wayana" [EDPL, wayana <Avestáyi]*

service break = break[2] 6

service charge *parastegi*, dastmozd e parastegi* [(ZBP. C5646, MK, BF). niz bengarid be* "service 6a]. *//In bijak* [bill] *dastmozd e parastegi** [service charge] *rá niz dar bar dárad?//*

service flat *(dar Engelestán) saráceyi ke dar án kárhá ye xánegi, parastegi* (bengarid be* "service 6a"*) va xánedári anjám wode va gáh dar án xorák niz dáde hazine rá jozv e keráye migozárand; saráce ye parastegi**

serviceman n (pl **servicemen**) *ártewi*

service road *kuce, ráh (e bárik)*

servile adj **1** *(xárdári) forumáye, noukarmanew. //*servile flattey: *káselisi, xáyemáli, cáplusi ye noukarmanewáne./ Az káselisiyaw/ noukarmanewiyaw xowam nemiáyad.//.* **2** *noukari, kolfati. //*servile tasks: *kárhá ye noukar kolfathá./ Baráye kolfati/ noukari sáxte wode* [made to do servile tasks]*//*

servilely adv *noukarmanewáne, kolfatmanewáne*

servility *(biwtar baráye xárdári) xáyemáli; forumáyegi; noukarmanewi*

serving n *yek bowqáb cáwt* [meal] *baráye yek tan; xorák baráye yek tan. //In govárewn** [recipe] *baráye cahár bowqáb/ baráye cahár tan ast/ miwavad.//*

servitude n *(beáyin) bandegi. //conin/ injur kár e kewávarzi bá dastmozd e náciz guneyi bardegi ast* [servitude]*//*

servo n (pl **servos**) *(anáyin)* = servomechanism

servo-, *(dar váźehá ye serewte) (baráye carxowthá) xodkár; ...-komaki. //*servo-assisted brakes: *tormoz* e xodkár/ komaki//*

servo-mechanism n *har dastgáh e xodkár; dastgáh e farmán e xodkár*

servo-meter n *ás** [machine] *e komaki; ás* e xodkár*

sesame n **1** *konjed; arde [giyáhi az Hendustán e xorásgáni / xoráyánik* [eastern] *be nám e dánewik e* Sesamum indicum *ke dáneháyaw baráye maze ye xow va roqankewi bekár miravad.];* sesame seeds: *(dáne ye) konjed; rouqan e konjed.* **2** **open sesame** *bengarid be* "open"

session n **1** *newast*, *"soxan cand goftan be candin newast -- ze goftár bád ast má rá bedast." (ZBP, L6963 SF); "va iwán rá peivaste newasthá bude ast." (ZBP. L2692, AT). //newast e bámdádi ye dádgáh./ newast e digar e/ áyande ye goftoguhá ye zinávandi* [arms negotiations]; *newast e páyizi ye kahestán** [parliament]*//.* **2** (**a**) *sál e dabestáni/ dabirestáni/ dánewgáhi.* (**b**) *(dar Ámriká) "doure" ye dabirestáni.* **3** *newast. //yek newast e negáwtári** [a recording session]*; pas az candin newast dar varzewgáh/ zurxáne* [gym] *sareháltar-am* [fitter]*/ xeili hutantar-am.//.* **4** *anjoman e/ goruh e gardánande ye Kelisá ye* Presbyterian. **5** **in session** (**a**) *dar kár; kár kardan. //barpá budan; bekár budan./ Dádgáh aknun bekár/ dar kár/ barpá ast.//.* (**b**) *dar kár, bekár, barpá, sarekár. //Kahestán** [parliament] *tábestán bekár ast/ kár mikonad?//*

set[1] n **1** **set (of sth)** *dast, rewte. //yek dast kárdocangál; yekdast cougán e camani* [golfclubs] *yek dast abzár; yek dast/ wewtá sandali ye náhárxori* [dining chairs]*/ yek dast cámehá ye Xayyám; yek dast dandán e sáxtegi* [false teeth]*; yek dast cáyxori* [a tea set]*; yek rewte áyinnáme* [set of rules] *ye nou ke báyad án rá ámuxt.//.* **2** *jorge. //jorge ye soxan/ adabi/ asbdaváni/ bázigarán e cougáncamani./* the smart set: *jorge ye az mábehtarun./ goruh e mardománi ke xunewán az digarán rangintar ast.//.* **the fast set** *jorge ye mengiyágarán/ qomárbázán/ velxarján.* **3** *goruhi az wágerdán e hamtaráz. //Án doxtar jozv e wágerdán e barjeste ye dánew e womár ast.//.* **4** *(dánew e womár) dastak.* **5** *dastgáh (e girande). //yek dastgáh rádio/ girande/ vákive*./ Tokmehá ye* [the controls] *jamjám*/* TV *rá angulak nakon!//.* **6** **set (of sth)** *jáygáh, guwe, rixt. //Az rixt e wánehá ye seft e u* [the firm set of his shoulders] *xowaw ámad.//.* **7** *gereftan, seft wodan; harjá juri tarjome miwavad. //Agar dar larzának* [jelly]*/ áb koni nemigirad/ seft nemiwavad* [get a good set]*//.* **8** *(dar bázi ye celtapká*/ tenis) "dast" (bázi).* **9** **set,** *niz* **sett** *ájor e sangfarw.* **10** **set,** *niz* **sett** *suráx e láne ye rudak* [badger]*//.* **11** (**a**) *cewmandáz e faxan** [stage]. *//baráye sáxtan va rangámizi ye cewmandáz e faxan* niyáz be yek goruh e (kármand) e dávtalab/ basiji dárim.//.* (**b**) *faxan*. //Hame ye bázikonán* [the cast] *báyad tasu* [o'clock] *ye 7 e wab ru ye faxan* báwand* [be on the set]*.//.* **12** *nahál, qalame, newá. //newá ye piyáz//.* **13** *wáne kardan [e mu ye sar]. //Wostowu va wáne 20 dolár hazine barmidárad.//.* **14** **the jet set theory** *(dánew e womár* [mathematics]*) (barresi yá kár bá) dastakhá**

set[2] v (**setting**, pt **set**) *nehádan, gozáwtan, káwtan, newáxtan, "negah kard cupán o benváxtaw -- be nazdiki ye xiw benwáxtaw." (ZBP. C6855, SF); budan; harjá juri tarjome miwavad. //Siniyi ru ye miz nehád./ tiri* [post] *dar zamin káwt./ (beáyin) piw e ráhiyán xorák va nuwábe nehádim.; Án xáne dar zamini báq o camanzár* [park] *neháde [ast]./ cewmánaw xeili nazdik e ham (neháde) ast.* [set very closely]*//.* **2** **set sth to sth** *nazdik kardan, casbándan, nehádan, kewidan, harjá juri tarjome miwavad. //Jám rá be labán e xiw nazdik kard, casbánd; jám rá bar lab nehád./ kebriti be cub e xowk kewid* [set a match to]*./ qalam/ xáme bar káqaz nehádan//.* **3** *piwámadan; rox dádan. //Án dástán dar Páris piw az zamán e jang rox dáde.//.* **4** *máye ye án gawtan, piw ávardan, andáxtan, ávardan. harjá juri tarjome miwavad. //Án farvard** [revolution] *kewvar rá beráh e mardomsálári andáxt/ máye ye padid ámadan e mardomsálári gawt.; womárhá ye darámad va darraft e án bongáh rá báyad besámán ávard./ Tanáb rá gowude qáyeq rá wenávar sáxt/ beráh andáxt.* [set adrift]; *Havápeimá-robáyán gerougánhá rá rahá kardand/ ázád*

gardánidand.//. **5** (**a**) *be... andáxtan; be... ávardan, harjá juri tarjome miwavad. //ávangi rá jonbándan/ táb dádan/ be jonbew darávardan.; Án báng* [noise] *e nágaháni sage rá be párs kardan andáxt.; Hamin ke ruyaw rá did delaw tapidan gereft; Soxanánaw ma rá be andiwe forubord.* [set me thinking].//. (**b**) *kasi rá sar e kári gozáwtan/ nehádan/ gomáwtan/ vádáwtan. //U rá be xord kardan e hizom vádáwtim.; Áhang e án kardeam ke án kár rá tá páyán e máh be páyán beresánam.* [set oneself to...]//. **6** *nehádan, cidan, árástan. //*set the controls: *pichá ye (yek carxowt* [machine]*) rá darjá nehádan/ taráz kardan./ dastgáh e peikarebardári/ kah* rá ruy e tokme ye xodkár* [automatic] *nehád.//.* **7** (**a**) *(baráye pangán** [clock]*) taráz kardan; tarázidan. //Hamiwe pangánam rá bá rádiyo/ vákive* taráz mikonam./ mitarázam.//.* (**b**) *áźir e pangánaw* rá ruye tasu* [o'clock] *e 7 taráz kard/ tarázid/ nehád.//.* **8** *miz cidan. //Miz rá baráye wám micini?; Miz baráye wew tan/ mehmán cide wode.//.* **9** **set A in B/ set B with A** *andaráźdan, "goharhá ke bud andar u áźde -- bekandand o divár e átawkade; be zarr o be gouhar biyárástand -- sar e taxt ázar bepirástand." (ZBP, L5971, SF); kár gozáwtan; káwtan; newádan. //Dád yáqut e banafwaw rá dar yek angowtar e zar bekárand/ kár begzárand/ andaráźand./ dar dastvaranjanaw/ alanguyaw* [bracelet] *zomorrod kár gozáwte wode bud/ dar dastvaranjanaw zomorod* [emerald] *andaráźde bud.//.* **10** *nehádan. //baráye jawn e zanáwuyiyewán hanuz tárixi/ ruzi nanehádeand.* [set a date for]./ *Warvin** [government] *bar án ast/ bar sar e án ast ke emsál hazinehá ye hamegáni rá saxt bekáhad.//.* **11** *(bá námháyi ke newán dáde wode bekár miravad) nehádan, cidan, harjá juri tarjome miwavad. //Vacari* [sentence] *(candán) sabok* [lenient] *baráye conin ágrefti* [crime] *vaxim./ dádan, zamine ye bimgini (baráye áyande minehad* [set a dangerous precedent]; *Dar parew e bolandi válini* nou nehád.* [set a new world record]./ *Dar biwtar e bárehá in setárehá ye raqs e* Rock *hastand ke jámehá ye nou rá beásá migardánand* [set fashions in clothes]./ *Cewmam be womá-st* [rely on you] *ke nemune ye xubi baráye digarán báwid.* [to set a good example]//. **12** **set sth (for oneself/ sb)** *be gardan gereftan; kardan, harjá juri tarjome miwavad. //Ke/ ki (porsewhá ye) ázmun (e zabán) e faránse rá xáhad nevewt? Baráye sál e áyande (xándan e) kodám ketábhá rá baráye daryáft e gováhináme ye dánewkade* [University certificate] *piwnahád kardeand?/ Kár e saxti rá be gardan gerefte/ piwe karde/ kamarbaste* [She's set herself a difficult task]./ *Káhew e nágaháni ye bahá ye bahrhá warvin** [government] *rá be gereftári ye saxti docár karde.* [set the government a difficult problem]*; Baráye sál e áyande báyad ámáj e* [set precise targets] *foruw e dorosti rá piw e páy e xod nehim/ gozárim.//.* **13** *seft wodan; gereftan; másidan. //Barxi gunehá ye batu/ sáruj* [concrete] *zudtar az gunehá ye digar migirad/ seft miwavad./ larzának* [jelly] *hanuz nagerefte/ seft nawode.//.* **14** *(beviźe be rixt e náwenáxte) seft kardan, harjá juri tarjome miwavad. //Árváreaw rá conán seft kard, engár ke saxt áhang e kári dárad.//.* **15** *árástan/ wáne kardan (e mu). //Dárad baráye mehmáni ye emwab muyaw rá miáráyad.//.* **16** *(ostoxán e wekasteyi rá) já andáxtan. //kárdpezewk/ salyán** [surgeon] *bázu ye wekasteaw rá já andáxt.//.* **17** *berixt e dorosti darávardan; dorost kardan; sáxtan; (dar cáp e ketáb va mánand e án) rixtan, árástan. //In farhang rá be rixt e "Nimrod" rixteand/ dorost kardeand/ árásteand/ nevewteand.//.* **18** **set sth (to sth**) *(baráye cáme, soxan va mánand e án) navá ye bum* [background] *sáxtan. //Wubert baráye besyári az cámehá ye* Goethe *musiqi ye/ navá ye bum sáxt.//.* **19** *(baráye máh va xorwid va setáregán) foru wodan, "sougand yád kard be setáregán con foruwavand." (ZBP, L136, TTT); "man goftam: yá rasulolláh in áftáb be kojá foruwavad va az kojá baráyad har ruz? goft: "yá Abázar in áftáb be guwe ye ásemán foru wavad be cewmeyi az áb e garm." (ZBP, l1943 TB); "va az u áqázand forud ámadan, laxtak laxtak tá foruwavand" (ZBP. L7149, TT); foruraftan, "Hasan goft ma rá yek ruz weyx haft bár be nazdik e vey ferestád, bár e hawtom áftáb forumiraft." (ZBP, L2543, AT). //Dar Engelestán tábestánhá xorwid xeili zudtar az zemestán foumiravad* [the sun sets later].*; newaste foruwodan e xorwid rá negaristi.//.* **20** *baráye avarkár* yá ukár** (tide), *gardew e áb* [current] *(bálá/ páyin) ámadan/ raftan., harjá juri tarjome miwavad. //Tajand** [current] *saxt be su ye xoráyán* [east] *raván ast./ (pendárin) mardom dárand biw az piw haváxáhaw miwavand* [the tide of public opinion]./ *(pendárin) mardom dárand az án piwnahád ruygardán migardand/ miavand.*[opinions to be setting against...].//. **21** **be all set (for sth/ to do sth); be set for sth/ to do sth** *ámáde budan/ wodan, harjá juri tarjome miwavad. //(hame) ámáde-yim?; dáwtim miraftim birun ke vákubar*/ telefon zang zad/ zangid./ Mazdakyán** [socialists] *engár dar gozinew e hamegáni piruz xáhand gawt.//.* **set the pace** *bengarid be* "pace". **set fair** *bengarid be* "fair". **22** **set about sb** *(anáyin) bar sar e kasi táxtan. //bá cub/ cubdast* [stick] *bar sar e mehmánán e náxánde* [the intruders] *táxt.//.* **set about sth/ doing sth** *be... pardáxtan. //báyad be bastan e bárháyam/ camedánháyam bepardázam* [packing]./ *nemidánam cegune be in kár pardázam/ in kár rá biyáqázam./ Warvin** [government] *e novin báyad baráye gereftárihá ye hirbánik** [economic] *e kewvar ráhhá ye gowáyewi biyábad.//.* **set sb against sth** *dowman gardánidan. //jang e xánegi* [civil war] *barádar rá bá barádar dowman gardánid.; U/ án bánu*

wouhar e/ wuy e xiw rá palme karde [accused] *baccehâyewán rá bá u dowman gardánide!!//.* **set sth (off) against sth** *sud e cizi rá dar barábar e ziyán e cizi sanjidan; sabok-sangin kardan; harjá juri tarjome miwavad. //Womá báyad hengámi ke rádeyi*/ máwini mou mixarid baháyi rá ke dar áqáz mipardázid bá hazine ye vásáj** [repairs] *e án besanjid./ Agar xubiháyaw rá bá badiháyaw/ ákháyaw besanjid/ saboksangin konid xubiháyaw micarbad.* [Set against her virtues, her faults don't seem nearly so bad.]*//.* **set sb/ sth apart (from sb/ sth)** *dar rade ye jodáyi yá bartari nehádan, jodá kardan. //Wive ye negárew e naqzaw/ gawaw pák u rá az digar ruznámenevisán jodá mikonad/ bá digar ruznámenevisán az zamin tá ásemán jodá-st.//.* **set aside** (**a**) *kenár nehádan. //Ketábaw rá kenári nehåde sigári rouwan/ átaw kard.//.* (**b**) *(pul) kenár nehádan/ gozáwtan; pul anduxtan; bedar kardan, "pas cun mardán e Bani Qorayze be qatl ávardand Seyed Alayhessalám [Mohammad] befarmud tá zan va farzand e iwán qárat kardand va be bandegi farágereftand va málhá ye iwán dar miyán e Mosalmánán qesmat kardand va... Seyed Alayhessalám xoms e xod xás az án bedar kard va bargereft va... az jomle zanán e Bani Qorayze, Seyed Alayhessalám Reyháne ... bargereft be xás e xod va...." (ZBP, L7407, SR); //harmáh e andaki pul kenár minehad/ migozárad./ Har ruz mikuwam dami cand/ cand pál** [minute] *kenár nehåde be varzew pardázam.//.* (**c**) *kenár nehádan; kenár gozáwtan; nádide gereftan. //Bogzár sahewhá ye viźe ye xodam,* [my personal feelings] *rá kenár neham/ nádide begiram.; Dami cand bizári ye ásnide* ye xod rá* [your instinctive dislike of...] *baráye in mard nádide begir.//.* (**d**) *(dád/ dátikán*) vari** [a verdict] *yá vacari* [sentence] *rá váxándan. //Diván e Paźuhew* [Appeal Court] *vacar* e án dávar* [the judge's decision] *rá váxánd* [set aside]*.//.* **set sth back (sth**) *pas andáxtan. //Gereftárihá ye hirbánik** [financial]*/ puli barnáme ye sáxtemánemán* [building program] *rá pasandáxte.; Kár e ruy e namáyewxáne ye nou se máh pas andáxte wode.//.* **set back sth** *(anáyin) hazine bardáwtan. //In xorák guyá baráye harkodámemán/ har tanemán si dolár hazine bardárad.//.* **set back (from sth)** *dur budan; dur nehåde budan. //Án saráy/ xáne xeili az ráh/ jáde dur ast* [the house is set well back from the road.]*//.* **set down** *piyáde kardan (e mardom/ ráhiyán). //Masráde*/ otobus istád va bánu ye pir rá piyáde kard/ tá bánu ye piri rá piyáde konad.; Sar e xiyábánat* [at the corner of...] *piyádeat mikonam.//.* **set sth down** *cizi nevewtan. //Cerá andiweháyat rá (ruyekáqaz) nemiyávari/neminevisi?//.* **set forth** *(beáyin) be ágáhi resándan; newán dádan. //Noxostvazir ámájhá ye warvin* e xod rá dar yek soxanparákani dar jamjám*/* TV *be ágáhi ye mardom resánd.//.* **set in** *(baráye bárán, havá ye bad, tafnu** [infection] *va mánand e án) áqáz wodan; gereftan, harjá juri tarjome miwavad. //Piw az inke havá sard wavad báyad án piyázhá* [bulbs] *rá bekáram.; Án tirhá* [beams] *rá báyad bardáwte jáyewán tir e nou káwt/ kár gozáwt, engár ánhá rá muriyáne xorde* [termite]*//.* **set off** *(baráye ráh, takrobáyi* [race] *va mánand e án) áqázidan, raftan. //Fardá kei miravi?; Baráye safari gerd e jahán rafteand.; Agar mixáhi be án kárevån(dudi) berasi behtar ast dar dam/ darzamán be istgáh beravi.//.* **set sth off** (**a**) *(baráye bomb va mánand e án) tarekándan. //Án taraqqehá* [fireworks] *rá beppá, bá kucaktarin jeraqqe* [spark] *mitarekand.//.* (**b**) *máye ye... gawtan. //negaráni dar berwutberwind** [stockmarket] *máye ye foruw e nágaháni ye bahrhá gawte.//.* (**c**) *máye ye zibátar wodan e... gawtan; birun ávardan; jelve dádan. //Án xeftán e báftani cewmán e ábiyaw rá biwtar jelvegar sáxte.* [That jumper sets off the blue of her eyes]*//.* **set sb off (doing sth)** *kasi rá be anjám e kári vádáwtan; máye ye... gawtan; be... andáxtan. //U ŕá be goftogu ye xawáyáyi** [talking politics] *nayandáz/ nagozár be goftogu ye xawáyáyi* pardázad, vagarna hame ye wab vermizanad.; Adáháyi ke darmiyávarad* [imitations] *hamiwe ma rá bexande miyandázad* [set me off (laughing)]*.//.* **set sb on** *bar... táxtan. //Hamin ke dar rá gowudam sagewán be man/ bar man táxt* [I was set on by their dog]//. **set sb/ sth on sb** *máye ye... táxtan gawtan; be ján e kasi andáxtan. //Án kewávarz be má bim dád* [threaten] *ke sagháyaw rá be ján e má xáhad andáxt.* [to set his dogs on us]*//.* **set out** *(az jáyi) raftan; be ráh áqázidan/ áqáz kardan. //Be wabgir* [at dawn] *raft; Gám e páyáni ye safar/ ráh e xiw rá áqázidand.//.* **set sth out** (**a**) *be namáyew nehádan; árástan; cidan. //Baráye newast báyad sandalihá/ newimhá rá becinim./ Mohrehá* [piece] *rá ru ye taxt e watrang árást.; Káraw hamiwe xeili xub áráste ast.* [very well set out]*./ (pendárin) Womá dar in goftár andiwehá ye xod rá xub b e namáyew nagozáwteyid.//.* (**b**) *báznamudan. //peiqárehá ye xiw rá baráye án barnáme báznamud*. [his objections to the scheme]*./ Dar náme ye derázi cemhá ye kenáregiriyaw rá az kár báznamud* [reasons for her/ his resignation]*.//.* **set out to do sth** *(be kári) pardáxtan; áhang e... kardan. //Áhang e án kard ke válin** [record] *e tizpeimáyi ye jaháni rá bewkanad.* [to break the world land speed record]*./ Dar anjám e kári ke baráye án kamar baste budand piruz gawtand.//.* **set to** (**a**) *pardáxtan be; kamarbastan. //Mohandesán be kár e vásác** [repair] *e pol pardáxtand.* [set to on repair work]*./ Agar berásti kamar bandim mitavánim hame ye/sarásar e xáne/ sará rá dar yek pasin pák konim.//.* (**b**) *be jang yá setiz yá begumagu pardáxtan; galáviz wodan. //Pesasrán galáviz gawtand va ámuzegár nácár ánán rá*

az ham jodá sáxt [to separate]*.//.* **set sb up** *(anáyin) hál e kasi rá já ávardan. //Yek nuwábe ye dáq zud hálat rá já miyávarad./ yek hafte dar yeyláq/ rustá pas az salyán*/ kárdpezewki* [surgery] *hálaw rá xub já miyávarad.//.* (**b**) *baráye áqáz e kári yá xarid e cizi sarmáye gozáwtan. //Pedaraw baráyaw sarmáye gozáwt va károbáraw rá ráh andáxt* [Her father set her up in business.]*; Pedaraw sarmáye gozáwt va károbár e u rá dar ketábforuwi ráh andáxt./ jur kard* [set him up as a bookseller]*./ Bá ánhame puli ke dar mengiyá/ qomár bord* [on the pools] *károbáraw dar zendegi jur wod.* [set him up for life.]*.//.* **set sth up** (**a**) *darjá nehádan; barpá kardan; newástan; newáxtan, "negah kard cupán o benváxtaw. -- be nazdiki ye xiw benwáxtaw." (ZBP, C6855 SF). //yádmáni* [memorial]*/ sáxtemán e yádmáni* [monument]*/ tandisi rá bar pá kardan/ newáxtan./ Pásbánán dar ráhhá ye birunro ye wahr ráhbandán barpá kardand* [routes leading out of] *rá bastand.//.* (**b**) *baráye kár ámáde sáxtan. //Ámáde kardan e án pardenamá** [projector] *cand be derázá mikewad?//.* (**c**) *padid ávardan; barpá kardan. //Warvin** [government] *baráye barresi ye porsemán* e dáruhá ye xeradpuw* [narcotics] *goruh e gozini* [working party] *padid ávarde.; Sarmáyeyi* [a fund] *baráye xáneváde ye mardán e morde padid xáhad ámad/ xáhand ávard.//.* (**d**) *válin* e* [a recored] *nou ávardan. //Dar dou ye yeksadmetr válin* e jaháni ye nouyi ávard.//.* (**e**) *máye ye... gawtan. //Oft* [the slump on...] *e bázár e* Wall Street *máye ye vákonew e zanjireyi dar berwutberwind** [stock markets] *dar sarásar e jahán gawt.//.* (**f**)*.ráh andáxtan; barpá kardan/ bepá kardan. //be jonbojuw andáxtan; qouqá kardan; dádobidád kardan./ Sage ke peidáw/ peidáyaw wod gorberhá vangovung e harásangizi bepá kardand* [set up a frightful yowling]*//.* **set (oneself) up as sb** *be kári yá piweyi pardáxtan. //Be Rawt rafte be kár e cáp pardáxt* [set up as a printer]*.//.* **set oneself up as sb** *xod rá... newán dádan/ namáyew dádan/ nemudan. //(delaw) mixáhad xodaw rá ádam e/ mard e andiwmandi/ rouwanfekri* [intellectual] *newán dahad.//.* **set (oneself) up as sb** *be kár yá piweyi pardáxtan*

set[3] adj **1** *neháde, oftáde, harjá juri tarjome miwavad. //saráyi [neháde] dar kuhpáyehá ye jangali./ cewmán e goud oftádeyi dárad* [deep-set eyes]*//.* **2** *xowk. //Roxsári afsorde va xowk/ mát dáwt./ labxandi xowk* [a set smile]*.//.* **3** *bá barnáme. //Dar in mehmánsará cáwt bá barnáme ast/ cáwt bá barnáme dáde miwavad; Baráye gelegozári/ mosti beáyin barnámeyi hast* [for making formal complaints]*./ Dálá** [company] *ye womá kár e/ zamán e kár e barnáme ye viźeyi dárad?//.* **4** *xowk, degarguninápazir; har já juri tarjome miwavad. //Morqaw yek já dárad* [man of set opinion]*; dar xawáyá*/ kárhá ye xawáyáyi** [politics] *andiwehá ye xowki dárad* [have set ideas]*; Ádam/ mardom ke pir miwavad/ miwavand ráh va ravewewán xowk va xamewnápazir migardad.* [become more set in one's ways]*.//.* **5** *viźe. //Má baráye xást e viźeyi* [a set purpose] *injá ámadeyim.//.* **6** **be (dead) set against sth/ doing sth** *saxt hamestár** [against] *e... budan/ saxt bá... sar e peikár dáwtan. //Warvin** [government] *saxt hamestár* e afzáyew e bájhá-st* [raising texes]*.//.* **be set on sth/ doing sth** *kamar be kári bastan. //Bi cunocerá kamar be án baste ke be kár e cáp va paxw bepardázad.* [publishing as a career]*//*

set-back n *wekast, ziyán. //Omidháyi ke be páyán e bastnewini miraft docár e wekast e saxti wod/ gawt.; Wekast dar gozinew e miyángáhe / gozinew e keránji* [by-election] *baráye kumal* e farmáravá* [ruling party] *ziyán e bozorgi be womár miáyad.//*

set book, **set text** *ketáb e ázmuni, ketábi ke dánewjuyán az ruy e án báyad ázmun dahand. //Baráye ázmun e darje ye A zabán e Engelisi ketábhá ye ázmuni kodám-and?//*

setline = trawl line (trawl)

set piece *parde (dar dástán, celpard** [film]*, namáyew)*

set square *guniyá [ye 45 yá 90 dareje]*

set-to n (pl **set-tos**) *jang, setize, begumagu. //begumagu ye/ setize ye saxti kardand.//*

sett n = set[1] #9, 10

settee n *nimkat bá towak*

setter n **1** *sag e* "setter": *"tandisak" (sag e wekári ye pawmálu ke behengám e wekár bá buyidan e jánevarán yá parandegán darjá con tandiseyi* [statue] *xowk miyistad).* **2** *(dar váźehá ye serewte) gozárande, nehande, harjá juri tarjome miwavad. //Nevisande ye porsewhá ye yek ázmun* [the setter of an examination paper]; a typesetter: *vátcin*;* a trend-setter: *piwtáz, noxráz.//*

setting n **1** *zamine, andarááźde [bázgardid be* "set"*]. //Án angowtar yek negin e yáqwut dar zamine ye sim dárad./ Án angowtar negin e yáquti dar zamine ye sim andarááźde dárad.//.* **2** (**a**) *bum. //Án kuwk dar bumi zibá neháde (wode) va gerdágerdaw rá tappe farágerefte.//.* (**b**) *zamán va já ye...; zamine, jáygáh. //Zamine ye dástán, mehmánsaráyi dar Páris hengám e jang ast./ Zamine ye harásangiz baráye ádamkowi.//.* **3** *dareje. //Án ojáq/ kure cand dareje (baráye poxtopaz)* [several temperature settings]

dárad.//. **4** *áhang, zamine, bum. //Áhang e zamine/ bum kár e Wubert/* Schubert *baráye cáme az Gote/* Goethe//. **5** *foruwodan e/ foruraftan e áftáb, "man goftam yá Rasulolláh in áftáb be kojá foru wavad va az kojá baráyad har ruz?, goft yá Abázar in áftáb be guwe ye ásemán foruwavad be cewmeyi az áb e garm...." (ZBP, L1943, TB); "Hasan goft ma rá yek ruz Weyx haft bár be nazdik e vey ferestád... bár e hawtom áftáb forumiraft." (ZBP, L2543, AT)*

settle[1] n *nimkat*

settle[2] v **1** (**a**) *(beviže be rixt e náwenáxte) dar jáyi newast gereftan; xáne kardan; mándegár wodan, forudámadan, "Weyx bá... be saráy forudámad." (ZBP, L2881, AT). //Holandihá dar Áfriqá ye nimruzi* [southern] *newast gereftand/ forudámadand/ mándegár wodand./ (beáyin) biw az yeksad sál e piw kucandegán dar injá newast gereftand/ mándegár wodand.//.* (**b**) *xáne kardan; newast gereftan; mándegár wodan. //Pas az sálhá ráh/ safar barán wodim ke dar injá newast girim/ mándegár wavim./ dar Landan, Kánádá, rustá, nazdik e daryá xáne kardan/ newast gereftan/ mándegár wodan.//.* **2** **settle (on/ over sth)** *newastan, mándan, harjá juri tarjome miwavad. //In barf minewinad?; Án parande/ parandehe ru ye wáxe newast/ forud ámad.; abrhá ru ye qolle/ tárek e kuhhá mánde/ newaste.; Ru ye hame ciz gardoqobár newaste bud./ Sarmá xordeam./ Sineam sarmá xorde va pák nemiwavad./ Sarmá be sineam rixte va pák nemiwavad./ (pendárin) mardom biyusán/ cewmberáh xámuw va negarán mándand.//.* **3** **settle (back)** *jáxow kardan; lam dádan, ásude sáxtan, harjá juri tarjome miwavad. //dar sandali ye/ newim e dastedár e xod lam dádan./ Parastár hame ye kárhá ye bimár rá anjám dáde u rá baráye wab ásude sáxt./ Baráye negaristan e jamjám*/* TV *ru ye kat** [sofa] *lam dád.//.* **4** *runewastan, forunewándan, xábidan, xábándan, yekruye wodan, "... con a jang va ezteráb kár yekruye wod va..." (ZBP, L4557, TBH); rást wodan, "va iwán beraftand va moddati deráz bemánd tá kár rást wod..." (ZBP, L6447, TBH); rást gawtan, "seyom hafte cun kárhá gawt rást -- mey o jám e yáqut o meixáre xást." (ZBP, L6575, SF); newándan, "digar án ke áb rá bá xák e pákize behamzanand... pas benwánand va bepáláyand." (ZBP, L5258, ZX); harjá juri tarjome miwavad. //Bebiyus tá ábhá az átaw bitoftad* [all the excitement has settled.]*./ yek nuwábe benuw/ bexor tá wekamat árám begirad./ Wáyad/ báwad ke án tondar-tufán* [thunderstorm] *havá rá árám konad* [settle the weather]*./ In naxu** [pill] *ravánat rá árám mikonad./ Xeili wuride bud, ammá tavánestam árámaw konam.//.* **5** (**a**) **settle sth (with sb)** *sarosámán dádan; be páyán resándan; rást kardan; yekruye kardan; kenárámadan. //peikári* [dispute] *rá/ goftáreyi* [argument] *rá/ porsemáni/ cemi* [issue] *rá yekruye/ rást kardan./ In kár rá yeksare/ yekruye/ rást xáhad kard.; Hanuz hic ciz sarosámán nagerefte/ yekruye nawode./ Piw az raftan báyad kárháyat rá sarosámán dahi/ rást koni; Zamán e án faráreside ke peikárat rá bá u yekruye/ rást koni./ Zamán e án reside ke bá u kenár biyáyi/ sázew koni.* [settle your dispute with him/ her]*./ Conin nehádeyim ke hafte ye áyande beravim.; Midáni saranjám cekáraw báyad kard?//.* (**b**) **settle (with sb)** *hamdástán wodan; be peimáni residan; dast yáftan; soxan bar kári nehádan. //Do suy e dádxáhi* [the parties in the lawsuit] *birun az dádgáh báham kenár ámadand/ sázew kardand.* [settle out of court]*.//.* **6** (**a**) **settle up (with sb)** *pardáxtan; bededhi rá pák kardan. //Xeili bedehkári, aknun báyad bedehiháyat rá bepardázi./ Darbáre ye (pardáxt e bahá ye) káláhá bá u sázew kardeyi?; Agar aknun pul e hardo tanemán rá bedahi/ bepardázi sepastar mitavánim rástaw gardánim/ har yek pul e xod rá bepardázim./ Bime távánaw rá pardáxte ast.; Piw az in ke az mehmánsará beravid bedehi ye xod rá bepardázid* [settle your bill]*.//.* (**b**) **settle (sth) (with sb)** *(pendárin) kasi rá sar e jáyaw newándan/ guwmál dádan/ zadan va barábar kardan/ taláfi kardan. harjá juri tarjome miwavad. //Gomán mikonad mitavánad bexandad/ ma rá dast biyandázad, ammá man bezudi sar e jáyaw minewánam./* settle a score: *hamáli* [rival] *rá zadan va barábar kardan./ taláfi ye geleyi rá darávardan* [settle a grievance]*.//.* **7** (**a**) *(foru)newastan; (foru)newándan, "digar án ke áb rá bá xák e pákize behamzanand... pas benwánand va bepáláyand..." (ZBP, L5258, ZX). //dord* [the dregs] *tah e botri newaste.; Qahve rá hamzadan va dord án rá newándan* [to settle the grounds]*.; Ragbár gardoqobár rá forunewánd.//.* (**b**) *(foru)newastan; (foru)newándan; tahnewast kardan. //Kaf e ábejou newast?/ Mey rá yek hafte ru ye raf* [shelf] *bene tá forunewinad/ tahnewast konad.//.* (**c**) *newast kardan.* (**d**) *newast kardan, harjá juri tarjome miwavad. //Zamin newast kard* [settle] *va divár wekam dád.* [sag]*./ Ánce ke dar baste bud* [the contents] *dar ráh/ hengám e tarábari kubide wode tuyeham rafte.//.* **8** **pay/ settle and old score** *bengarid be* "old". **settle one's/ an account (with sb)** *kasi rá sar e jáyaw newándan. //be mádaram downám dáde/ soxan e dorowt gofte, báyad sar e jáyaw benewánamaw.//.* **settle sb's hash** *(anáyin) dande ye kasi rá narm kardan.* **when the dust has settled** *bengarid be* "dust". **9** **settle down** (**a**) *newastan, lam dádan. //Dar newim e/ sandali ye dastedári lam dáde be xándan e ketábaw pardáxt.//.* (**b**) *sarosámán gereftan; já oftádan. //Kei mixáhi zan gerefte/ wouhar karde sarosámán begiri?/ Xub dárad dar kár e tázeaw já miyoftad.//.* **settle (sb) down**

árám kardan/ wodan/ gereftan. //Bebiyus (tá) baccehá árám begirand ángáh ámuzák [lesson] *rá biyáqáz!/ Saranjám negaránihá rafte kárhá dárad sámán migirad./ Farwin** [chairman] *kuwid báwandegán* [audience] *rá árám gardánad.//.* **settle (down) to sth** *be ... pardáxtan. //Dambedam kárháyi piwámade* [interruption] *natavánesteam bekáram pardázam.//.* **settle for sth** *be ... xorsandi dádan; daryáftan, "dastat co nemiresad be bánu -- daryáb kaniz e matbaxi rá!"; "Káci, ba'z e [behtar az] hicci.". //Omidvár budam rádeam*/ máwinam rá be hezár dolár beforuwam ammá nágozxir wodam be xeili kamtar xorsandi daham."* [settle for a lot less]*.//.* **settle (sb) in/ into sth** *forud ámadan [baráye nemune be bálátar bengarid]; já oftádan; sámán gereftan. //Táze hafte ye piw jábejá wodim va hanuz já nayoftádeyim.; Be Landan ke (forud) ámadim baccehá rá be dabestán e tázeyi gozáwtim.//.* **settle on sth** *saranjám gozidan/ bargozidan; gereftan. //Saranjám káqaz diváriyi rá ke dust dári bargozidi?; Báyad (saranjám jáyi rá baráye newast/ didár bargozinim.//.* **settle sth on sb** *(dátikán*) vágozár kardan. //Páreyi az zaminhá ye xod rá* [his estate] *be pesaraw vágozár kard.//*

settled adj *páydár, ostovár, yeknaváxt, mánewte [<Pahlavi va (ZBP. C6640, MK, BF)]. //*a settle spell of weather: *Candgáhi ábohavá ye árám/ candi/ candgáhi havá ye páydár./ Zendegi ye mánewtetari*/ árámtari piwe kardan.//*

settlement n **1** (**a**) *pardáxt, pardáxtan, sázew. //pardáxtan e/ vápardáxtan e yek vám/ bedehi./ sázew kardan (dar peikári); pardáxt e (darxást e) táván.//.* (**b**) *kenár ámadan; sázew (kardan); yekruye wodan/ kardan (baráye nemune* "a lasting settlement of the troubles". *//sarosámán dádan e derázáhang be gereftárihá." [bázgardid be* "settle"*]./ Bastnewinán bá kárfarmáyán kenár ámadand/ sázew kardand.//.* **2** *(dárikán*/ dád) vágozári. //*a marriage settlement: *vágozári ye zamin/ dáráyi behengám e zanáwuyi/ mehr.//.* **3** (**a**) *forud ámadan [bázgardid be* "settle"*]; newast gereftan; xánevárnewin wodan [M. Moqaddam]. //Xánevárnewin wodan e áheste-áheste ye xorvarán* [west] *e Ámriká.//.* (**b**) *xánevárnewin [M. Moqaddam], kucnewin, kucgáh, "ke az kucgah har ke yábid xord -- vagar tiq dárand mardán e gord." (ZBP. L3354, SF). //Kucnewinán e/ xánevárnewinhá ye Engelisi va Holandi dar Ámriká ye abáxtari* [North America]*; xánevárnewinhá ye keifariyán* [penal settlements] *dar Ostráliyá.//.* **4 in settlement (of sth)** *vápardáxt. //ceki baráye bázpardáxt/ vápardáxt be womár* [account] *e womá be peivast miferestam.* [I enclose a cheque in settlement of your account]*//*

settler n *kucnewin. //Kuchnewinán e Lor dar Wiráz//*

set-up n *(biwtar be rixt e yekáni bekár miravad) (anáyin) sázmán. //Sázmán e kárgáh e womá cegune ast?; Man hameaw do hafte ast injá-yam/ injá hastam va berásti sázmán e kár rá nemidánam.//*

seven pron det *haft, Amordádruz [dar gáhnáme ye Pársi]*

seven n **1** *(womáre ye) 7.* **2 at sixes and sevens** *áwofte, gij*

seven-, *(dar vážehá ye serewte) haft..., con "haft-peikar"; cámeyi haft-band* [a seven-line poem]

seventeen (pron. det) *hefdah, soruw ruz (ZBP. L7256, TT)*

seventeen n *(womáre ye) 17*

seventeenth (pron, det) 17th. *//hefdah, hefdahom, soruwruz//*

seventeenth n *yek hefdahom*

seventh (pron, det) *haftom, haftomi, haftomin, Amordád ruz [dar gáhnáme ye Pársi] (ZBP, L7256, TT)*
the seventh day *ruz e haftom; Amordád ruz (ZBP, L7256, TT), (Wanbe baráye Yahudiyán, Yekwanbe baráye Tarsáyán, Ádine baráye Mosalmánán)*

seventhly adv *haftom, baráye nemune be* "five" *va* "fifth" *bázgardid.*

seventieth (pron, det) *haftád, haftádom, haftádomi, haftádomin.*

seventieth n *yekhaftádom*

seventy n **1** *haftád.* **2 the seventies,** *dahe ye haftád; az 70 tá 79.* **3 in one's seventies** *haftád o andi sále budan; dar dahe ye haftád. //baráye kárbord e* "seventy/ seventieth" *bengarid be* "fifth, five"//

seventy-eight n *valg* e germáfon* [gramophone record] *e sálhá ye gozawte, 78 dour/ dar pál** [minute]

sever v (fml) **1** (**a**) **sever sth (from sth)** *boridan, váboridan, jodá kardan. //tanábi/ rismáni rá boridan; andámi, sorxragi boride; Dastaw az bázuyaw jodáwod.//.* (**b**) *(pendárin) boridan. //az kasi boridan; peivandhá ye xod rá bá kasi boridan. //Az án bongáh boride/ jodá wode.//.* **2** *páre wodan; boridan. //tanáb zir e kewew* [strain] *borid/ páre wod.//*

several (indef det, indef pron/ *harvenám e anávari*]*. **1** *bas, basi, and, cand, candin. //Emruz bámdád cand/ candin náme resid./ cand/ candin ketáb darbáre ye Hendustán nevewte./ Candin tan biw az hamiwe be*

sangitá ye nimruz/ náhár* [lunchtime concert] *ámadand//.* **2** *(harvenám) agar donbál e/ pei ye peikare ye Homá migardi candtáyaw rá mitaváni injá biyábi./ Negárestán* [art gallery] *átaw gereft va cand negár* [painting] *suxt/ nábud gawt./ Cand tan az womá báyad xeili biwtar kár konid.//*

severally adv *(band e kárváże) (kohnewode/ beáyin) jodájodá; jodágáne; betanháyi. //Har yek be tanháyi be hamán hude residand.//*

severance n *boridan, páre wodan, jodá wodan. //boridan e peivandhá ye cárkerdári** [diplomatic]/ *ráhháye rasánew* [communication]/ *peivandhá ye xánevádegi.*[family ties]*//*

severance pay *dastmozd e páyán e kár*

severe adj (**severer, severest**) **1 sever (on/ with sb/ sth)** *saxtgir, saxt, "dar in hengám ... be farmándehi ye lawgarhá ye Ázarbáyeján ámade va saxt mikuwid sepáh e kárámadi padid ávarad." (ZBP, L3098, TMK); tiz, tond, dorowt, bárikgir, "va conán goftand ke zanán u rá dáru dádand ke zan e motrebeyi marqzi rá be zani karde bud va mard saxt badxu bud va bárikgir." (ZBP. L641, TBH); saxtsári, "va ásánkári bá bozorgán va saxtsári bá setamkárán va ensáf bá ra'yat va..." (ZBP, L1676, DB). //negáhi tond/ guwmáli saxt; gámi saxt* [a severe measure]*./ xordegiri saxtgir/ bárikgir* [critic] *dar kár e namáyewnámehá ye novin* [modern drama]*./ Áyá dávar bá dozd xeili saxt gereft/ raftár kard?/ Bá farzandán e xod saxtgir/ bárikgir budan.//.* **2** *saxt, bad, dorowt. //tufáni saxt; dardi saxt; ásibháyi saxt./ dandándardi saxt./ Xowksáli* [the drought] *dárad be wiveyi fazáyande saxt miwavad.//.* **3** *saxt, tond. //Ázmuni saxt baráye tuw* [stamina] *e kuhnavardán./ ávardi saxt baráye jáhá ye dánewgáhi* [severe competition for the university places]*./ Áhang e takrobáyi* [the pace of race] *candán tiz o tond/ saxt bud ke nemiwod án rá xeili peigereft* [to be maintained for long.]*//.* **4** *sáde, bi áráyew. //pirhan e sáde ye siyáhaw baráye conin hengám e wádemáni* [for such a cheerful occasion] *xeili sáde bud* [was too severe]*.//*

severely adv *saxt. //kasi rá saxt guwmál dádan./ saxt az károftáde/ ara*/ dastbaste* [severely handicapped]*; xeili sáde (raxt) puwidan* [dress very severely]*//*

severities (n) *saxti, dowvári. //dowvárihá ye zendegi dar kavir/ biyábán.//*

severity n **1** *saxti, tondi, dorowti. //kasi rá be saxti guwmál dádan; badi/ saxti ye (ábohavá ye) zemestán//*

sew v (pt **sewed**, pp **sewn/ sewed**) **1** (**a**) *duxtan; darzi kardan; duxtoduz kardan. //Piw e/ jelo ye átaw newastan va duxtoduz kardan; bá dast/ carx duxtan;/ Gerdágerd e labe ye dáman* [hem] *rá duxtan./ Darz* [seam] *rá dobáre duxtan.//.* (**b**) *duxtan. //pirhani/ dámani duxtan; yek pirhan e (mardáne ye) dastduz./ tokmeyi bar pirhani duxtan; Páre há ye/ baxwhá ye pirhani rá beham duxtan; labe ye (bargardán) e jib rá* [the lap of the pocket] *rá duxtan.//.* **2 sew sth in/ into sth** *duxtan va jásázi kardan. //Pul rá dar ástar e nimtane duxtan va jásázi kardan//.* **sew sth up** (**a**) *duxtan. //suráx e jurábi rá duxtan;/ Darzhá ye án jáme rá bá dast duxte budand.//.* (**b**) *(beviże berixt e náwenáxte) (anáyin) sámán dádan, árástan, jur kardan, harjá juri tarjome miwavad. //*sew up a deal: *peimáni rá jur/ rás-o-ris/ jur kardan.; Dar páyán e newast báyad hame ciz bexubi áráste/ rásoris/ sámándáde wode báwad.* [nicely sewn up]*//*

sewage n *gandáb, zeh, tulaki (ZBP, C6139). //páláyew e wimiyáyi ye gandáb/ zeh./ dur rixtan e gandáb/ zehkewi* [sewage disposal]*//*

sewage farm *párgin e kudsázi*

sewage works *páláyewgáh e zeh/ gandáb.*

sewer[1] n *gong, kahas, ábwi (Farhang e Nezám); gandábrou [M. Moqaddam]*

sewer[2] *bengarid be* "sew", *duzande, darzi*

sewerage (n) *ábwi; kahas*

sewing n **1** *duxtoduz; duzandegi (ZBP, C454, FM); kele.* **2** *duxtani; ...duxtoduz. //Duxtani ye man kojá-st?; Yek kuh duxtani dáram ke báyad bekonam.* [a pile of sewing]*./ miz e/ sabad e duxtoduz/ duzandegi.//.*

sewing machine *carx e duzandegi*

sewn pp of sew, *setáy e kárváże az* "sew"

sex n **1** (**a**) *visan* [<visan, vis-, (EDPL, Avestáyi "vis-")]. //dogánegihá ye/ jodáyihá ye visan*; Sagat ce visan* ast/ nar ast yá máde?/ Har ke ámad xow ámad, har senosáli/ javán yá pir/ mard yá zan/ nar yá máde/ harvisan!!/* sex discrimination: *"yek bám o do havá" [as didgáh e visan*]//.* (**b**) *visan*. //Áyá in raftár viże ye narán/ visan e nar ast?; Hamiwe kewákewi miyán e sanhá* buder ast.//.* **2 sex (with sb)** *gáyidan; marzidan [Pahlavi, (ZBP, C6072 MK, BF)]; máyew [<Pahlavi (ZBP, C6073, BF)]; hamxábegi. //bá kasi marzidan/ hamxábegi kardan/ nazdiki kardan]./ Xeili bá ham nazdiki mikardand./ bárhá báham hambestar/ hamxábe wode budand./ andámhá ye visan** [sex organs]/ *andámhá ye warm; warm e zan; warm e mard.//.* **3** *varan* [<Pahlavi, (ZBP. C1918, BF); Avestáyi vára-, (EDPL)]; káme (ZBP, C1565,*

FM). //celpardi/ filmi ágande az varan*; káme./ Javánán hengám e bornáyi/ residegi az varan/ kámráni xowewán miáyad./* a sex manual: *daftarceyi darbáre ye raftár e varanik*/ kámráni./* a sex shop: *maqázeyi ke dar án cizhá ye varanik*/ kámegi foruwand.//.* **4 the weaker sex** *bengarid be* "weak"

sex v *nar yá máde budan e jánevari rá yáftan. //visan* e yek juje rá yáftan; jujehá rá visanidan*//*

sex-, *(dar váźehá ye serewte) wew-, //*sexcentenary: *jawn e wewsadomin sál//*

sex act *marzemán*; máyew* [baráye riwe bengarid be* "sex"*]; hamxábegi; nazdiki*

sexagenarian n, adj *wastwále, wast tá wast o noh sále*

sexagenarian n *ádam e wast sále, 69 sále*

sex appeal *delangizi, havasangizi, varanangizi*; kámangizi*. //Mardi saxt delangiz/ havasangiz/ kámangiz//*

-sexed *(setáyhá ye serewte misázad) ...-káme (ZBP, C7823, BF);* a highly-sexed youth: *javáni porkáme/ zankáme/ abarkáme*/ porkáme**

sexily adv *bengarid be* "sexy"

sexiness n *bengarid be* "sexy"

sexism n *(xárdári) mardsálári; haváxáhi az mardán; tuy e sar e zanán zadan. //áwkárá/ biwarmáne dar gozinew e kármandán az mardán haváxáhi kardan.//*

sexist adj *(baráye xárdári) haváxáh e mardsálári; haváxáh e mardán; xárdári ye zanán; visanik*. //mardsálár; haváxáh e mardán;/* a serxist attitude: *haváxáhi az mardán; tuy e sar e zanán zadan./* a sexist remark: *soxani newángar e xárdári ye zanán.; ketábi dar zamine ye xárdári ye zanán;/ In visanik* ast/ in newángar e xárdári ye zanán ast ke kasi beguyad zanán az mardán kamhuwtar-and.//*

sexist n *(námváźe) (xárdári) haváxáh e mardán; kasi ke zanán rá xár dárad. //mardsálár//*

sexless adj **1** *bikáme*; bivaran*. //ádami xowk va bikáme*/ bivaran** [a dry, sexless person]. *//yek dusti ye/ peivand e bikáme*/ bivaran*//.* **2** *na nar na máde, xanzak, bengarid be* "neuter"

sex life *zendegi ye varanik*/ kámegi*. // zendegi ye varanikat/ kámegiyat** [sex life] *cun ast?//*

sexologist n *visanwenás**

sexology (n) *visanwenási*; visan [baráye riwe bengarid be* "sex"*]*

sex-starved adj *(anáyin) kámju, kámeju, gownekáme**

sextant n *guweyáb*

sextet, **sextette** n *wew navázande; wew ávázxán; naváyi/ áhangi baráye wew navázande/ sáz*

sexton n *káxdár e kelisá*

sexual adj **1** (**a**) *(vábaste be) visan*; visani*; visanik*; varan*; varani*; varanik*; warm; warmi; warmik; kám; káme; máyew* [baráye riwe bengarid be* "sex"*]. //sahewhá ye varanik*/ varan* [sexual feelings]*;/ máyew*, marzemán** [sexual activity]*./ árezu, kám, varan** [sexual desire]*./ Az án mard xowaw miáyad, ammá angize ye u pák varanik*/ kámjuyi ast./ átaw e/ angize ye varan** [sexual drive]*.//.* (**b**) of sex or gender: *visan*, visani*, visanik*. //jodáyihá ye/ viźegihá ye visani*/ visanik*//.* **2** *vábaste be zádorud, záyew, visanik*. //(andámhá ye) warm; (andámhá ye) ámizewi/ záyew e visanik*/ ámizewi, dar/ nazd e giyáhán.//*

sexual intercourse, intercourse *gáyew, nazdiki, hamxábegi, ámizew, máyew*; marzemán*, [bengarid be* "coitus"*]*

sexuality n *nazdiki, ámizew, visan**

sexually adv *ahl e xoftoxiz/ ámizew; máyewmand* [baráye riwe bengarid be* "sex"*]; marzidár* [baráye riwe bengarid be* "sex"*]. //yek bimári ye ámizewi/ varanik** [sexually transmitted]*.//*

sexy adj (**sexier, sexiest**) **1** *vábaste be visan*, visanik*; varan*; varanik*. //ketábi varanik*; celpardi** [film] *varank*./ soxanán e varanik* goftan yá guwehá ye varanik* zadan.//.* **2** (**a**) *varanik*; delangiz, varanangiz*. //Dar in pirhan xeili delangiz / varanangiz** [sexy] *gawteyi/ wodeyi!//.* (**b**) *varanik*/ kámegi* gawtan*

SF *kutáhwode baráye* "science fiction" *afsáne ye dánewik*

sgd *kutáhwode baráye* "signed (on a form, etc)"*:* *dastinedár*

Sgt *kutáhwode. bengarid be* "Sergt"

sh *wegeft váźe: ss!; sis!; his! xámuw!/ áheste!. //his! bacce xáb ast, bidáraw mikoni!//*

shabbily adv *//gománam bá to xeili bad raftár kardeand.//*

shabbiness n *bengarid be* "shabby"

shabby adj (**shabbier**, **shabbiest**) **1** (**a**) *źende, párepure; capáni (ZBP, C4278); harjá juri tarjome miwavad. //yek newim e/ sandali ye fakasani; yek pirhan e źende/ párepure./ yek otáq e capáni; gedáyi źendepuw.//.* (**b**) *(ádam e) źendepuw. //Dar án jáme, źendepuwi biw nisti!//.* **2** *(pendárin) [raftár e] past, bad, xár, zewt, biwarmáne. //baháneyi zewt/ biwarmáne; be kasi nirang e zewti/ badi zadan//*

shack n *kolbe, kume, karic (ZBP. C2947)*

shack v, **shack up (with sb/ together)** *(zabán e kuce, dar Engelestán) (beviźe baráye doxtarán va pesarán yá mardán o zanán) (bi zanáwuyi) báham zistan. //Bar án wodand ke báham dar saráce* [flat] *ye u/ án doxtar zendegi konand/ beziyand.//*

shackle n **1** *zanjir, dastband, kond, konde (ZBP. C5210 FM); zálváne (ZBP, C2271, FM); band, "páy dar band piw e dustán -- be ke bá bigánegán dar bustán." (Sa'di).* **2** **shackles** (pl)**, the shackles of sth** *(pendárin) band; ... dastopágir*

shackle v **1** *dastband/ zanjir/ konde/ zálváne zadan.* **2** *(pendárin) jelo ye... rá gereftan. //Manewtehá* ye kohne ke jelo ye ázádi ye konew yá soxan rá gerefte.//*

shad n (pl **shad**) *guneyi máhi (Dar zeráh* [ocean] *e Atlas e abáxtari* [northern] *va karánehá ye Ámriká ye abáxtari. In máhihá az gune ye* Alosa *bude az wáhmáhi jodáyand va xoráki hastand.)*

shade n **1** **shade (from sth)** *sáye. //garmá ye 40 dareje ye sántigrád/ sadgáni dar sáye; dar sáye ye deraxti newastan; Dar sáye bemán xonaktar ast.; In/ án deraxthá az garmá ye xorwid, sáye ye delpaziri midahand.//.* **2** *(biwtar dar váźehá ye serewte) pars (ZBP, C5899, FM); báwám (ZBP. C83, FM).* **eye-shade** *pars/ báwám (baráye puwándan e cewm) cewmbáwám*; cewmpars*. //Pars e nouyi baráye ceráq* [lampshade]*//.* **3** **shades; the shades of sth** *táriki; //táriki ye ivár/ wab* [the shades of evening/ night]*//.* **4** **shades** *(anáyin beviźe dar Ámriká)* sunglasses: *áynak e áftábi.* **5** *sáye. //Dar negárhá ye to sáyerouwan kam ast* [not enough light and shade]*.//.* **6** *sáye; árang; dareje ye rouwani yá siri ye yekrang. //párceyi be áranghá ye/ siri ye gunághun e ábi*. [shades of blue]*./ yek sáye rouwantar bargozidan* [choose a lighter shade]*./ yale/ wabi ye in rangi/ árangi rá dust dári?* [in this shade?]*//.* **7** **shade of sth** *gunágun. //váźeyi bá mainihá ye gunágun* [many shades of meaning]*./ Mardomi bá manewtehá ye gunágun./ Gománam emruz andaki garmtar ast.* [a shade warmer]*; Emruz u az diruz andaki behtar ast.* [feel a shade better]*//.* **8** **shades** [pl]; **shades of sb/ sth** *(anáyin) sáye. //(anáyin) Be án xodkáme ke baráye mardom soxan miránd guw ke midádam gomán kardam "sáye ye Hitler" ast./ Dar barxi handhá ye novin* [modern fashions] *sáyeyi az handhá* ye sálhá ye 1930 mibinim.//.* **9** *(beáyin) sáye, fravahar* [ghost]. *//Fravahar e niyákán e mordeam.//.* **10** **put sb/ sth in the shade** *az kasi yá cizi xeili bartar budan, harjá juri tarjome miwavad. //Gomán mikardam honarmand e xeili xubi hastam ammá negár e womá áftáb e ma rá kur kard.//*

shade v **1** **shade sb/ sth (from sth)** *sáye kardan/ andáxtan. //Bá dastaw cewmánaw rá az áftáb sáye kard.//.* **2** *váwám/ báwám kewidan; az rouwanáyi ye... kástan. //Bá párce ye siyáhi/ táriki afruzeyi* [light bulb] *rá váwám kewidan//.* **3** **shade sth (in)** *sáye zadan. //Injá rá sáye bezan tá sáye ye án mard wavad* [Shade in this area to represent the person's shadow.]*; baxwhá ye sáye zade wode ruy e naqwe.//.* **4** **shade from sth into sth** *be... zadan; -fám. //rang e arqaváni ke be goli mizanad/ arqaváni ye golifám.* [scarlet shading into pink]*; Ábiyi ke be sabzi mizanad. Rang e ábi ye sabzfám./ (pendárin) áyin e mazdaki* [socilaism] *ke be áyin sorx/ komunisti mizanad/ migaráyad.//*

shadily adv *bengarid be* "shady"

shadiness n *bengarid be* "shady"

shading n *sáye*

shadow n **1** *sáye. //sandali ru ye divár sáye miyandázad. Sáye ye sandali ru ye divár miyoftad./ Hengámi ke áftáb foruminewinad/ forumiravad sáyehá deráztar miwavad./ Roxaw/ roxsáraw dar sáye-táriki bud.* [be in deep shadow]*./ (pendárin) Án ágáhi ye bad sáye ye qam bar anjoman e / newast e má andáxt.//.* **2** *sáye; tárik; tire. //gerdágerd/ dour/ zir e cewmán e kasi tire/ siyáh budan* [shadows under/ round the eyes]*//.* **3** *baxwhá ye sáyerouwan* [light and shadow]. *//Nuri/ rouwanáyi ke az án su mitábad nim e roxsár e án kas* [the subject] *rá sáye/ tárik mikonad.//.* **4** **shadows** *táriki, tiregi. //peikari* [a figure] *istáde dar táriki. //táriki ye ivár/ áqáz e wab//.* **5** (**a**) *sáyebesáye ye kasi; sáye. //Án sag/ sage sáyebesáye ye áqáyaw/ xodávandaw miravad.//.* (**b**) *kasi ke záqsiyáh e kasi rá cub mizanad. //Kalántari kasi rá gomáwt siyáh be siyáh e kasi ke gomán miraft dozd báwad/ dozd e gománik* [suspected robber] *beravad.//.* **6** *(pendárin) árang, siyáh. //*catch at shadows: *árang jostan/ bád dar canbar picidan/ áb dar hávan sáyidan./ Nemitaván sarásar e ruzgár rá árang jost/ Nemitaván sarásar e ruzgár áb dar hávan sáyid.//.* **7** **shadow of sth** *dar vákiyámhá**

*ye ma** [negative sentences] *bi...; harjá juri tarjome miwavad.* //not a shadow of doubt: *bigomán. //Raftárat az hic ruy dorost nist.//.* **8 the shadow of sb/ sth** *kárkard e nirumand; sáye ye...* [the strong influence/ effect of sb/ sth]. //*sáye ye patyári* [catastrophe] *ke har dam mitavánad forudáyad./ Sálhá zir e sáye ye mádar e námvaraw zist.; In barmestán*/ ruydád e qambár* [tragedy] *dar áqáz e zendegi sáyeyi bar sarásar e zendegiyaw afkand.//.* **9 be afraid of one's shadow** *bengarid be* "shadow". **a shadow of one's/ its former self** *digar koláh e kasi pawm nadáwtan. harjá juri tarjome miwavad. //Dar gozawte honarpiwe ye bozorgi bud, ammá aknun digar pawmaw rixte.//*

shadow v **1** *sáye andáxtan/ kardan. //Labe ye pahn e koláhaw be roxsáraw sáye andáxt/ roxaw rá sáye kard.//.* **2** *záq siyáh e kasi rá cub zadan; siyáh be siyáh e kasi raftan. //Pásbáni dar jáme ye wahriyán* [in plain clothes] *har ruz/ sarásar e ruz záq siyáh e rifte*/ ágreftkár* [the criminal] *rá cub zad./ Siyáh be siyáh e rifte** [criminal] *raft.//*

shadow adj *(setáy*) (dar xawáyágari** [politics] *ye Engelestán) darsáye; xofte.* //the Shadow Cabinet: *vazirgán e xofte/ darsáye/ powt e parde./ Vazir kárhá ye biruni powt e parde* [the Shadow Foreign Secretary].*//*

shadow-box v *(dar mowtzani) xik e noxod rá mowtzadan. //dar meidán e mowtzani* [he ring]*/ dar meidán e mowtzani xik e noxod rá betanháyi mowtzadan//*

shadow-boxing n *xik e noxod rá mowtzadan*

shadowy adj **1** *sáye, porsáye, tárik. //andarun e tárik e ráź* [the shadowy interior of the barn]*/ yek jangal e tárik va xonak//.* **2** *(pendárin) sáye, parhib, tárik. //parhibi zudgozar/ parhibi dar gorg o miw.//*

shady adj (**shadier**, **shadiest**) **1** *(dar) sáye. //báq e miveyi porsáye.; guwe ye sáyeyi dar báq//.* **2** *(anáyin, xárdári) nádorost, budár. //yek kár e nádorost, zadoband* [deal]*./ dádosetadi budár; yek sázmán e tabahkáráne/ tabahkárán; (yek ádam e) zadobandci/ tabahkár//*

shaft n **1** (**a**) *tir, mile (ye peikán yá neyze).* (**b**) *(bástánu) peikán, neyze.* **2 shaft (of sth)** *(pendárin) niw/ zaxm e zabán e badxáháne* [shafts of malice]*./ wuxihá ye niwdár e zirakáneaw* [her brilliant shafts of wit]. **3** *daste (ye tabar, bill, cougán).* **4** *tir (e derázi ke az do su bá án asb rá be gári bandand); málband.* **5** *(baráye sotun) pálár, páqar, astine.* **6** *(biwtar dar váźehá ye serewte) mil.* //a crankshaft: *milelang//.* **7** *(dar váźehá ye serewte) mil (e cáh, kán va mánand e án).* //a lift-shaft: *mil e bálábar/ avarbar*; mil e kán* [mineshaft]./ sink a shaft: *mil e cáh/ kán va mánand e án kandan//.* **8 the shaft** *(dar Ámriká) badraftári, nirang.* //give sb/ get the shaft: *be kasi nirang zadan/ bá kasi badraftári kardan; nirang xordan./ Bemá nirang zadand va má rá duwidand/ xeili saremán koláh raft.//.* **9 beam (of sth)** *partou, par, patou; tiq. //par e/ parto ye/ patou ye rouwanáyi/ áftáb/ mahtáb/ ázaraxw.//*

shaft v *(dar Ámriká, anáyin) bá kasi baraftári/ doźraftári kardan; bad tákardan; be kasi nirang zadan, sar e kasi koláh gozáwtan. //be má nirang zadand va má rá duwidand/x eili saremán koláh raft.//*

shag[1] n *tutun/ tanbáku ye zebr/ dorowt*

shag[2] v *(soxan e zewt, "kuce" dar Engelestán) kasi rá kardan/ gádan/ gáyidan*

shagged adj (also **shagged out**) *(soxan e kuce, dar Engelestán) besyár mánde/ xaste; zert e kasi darámade*

shaggily adv *bengarid be* "shaggy"

shagginess n *bengarid be* "shaggy"

shaggy adj (**shaggier**, **shaggiest**) **1** *koloft o źulide; zebr o źulide. //mu ye kork/ abrován e koloft o dorowt o áwofte; riw e zebr o źulide.//.* **2** *pawmálu; źulide. //yek sag e pawmálu; yek palás* [mat] *e pawmálu; xersak./ yek yumu ye/ kot e pawmálu.//*

shaggy-dog story *yek dástán e/ wuxi ye deráz, lus va bimaze; dástán e Ja'far e Tayyár*

Shah *Wáh, "Nehán badtar az áwkárá wavad -- Del e Wáhewán sang e xárá wavad."; wáhanwáh; Wáh e Irán(zamin); pádewáh; Xosro, Kei, Keixosro*

shake[1] v (pt **shook**, pp **shaken**) **1** (**a**) **shake sb/ sth (about/ around)** *takán-takán xordan/ dádan; takándan; larzidan, larzándan. //pic e laqqi* [a bolt] *ke dar ás* [engine] *takán-takán mixorad./ Zamin zir e pá ye má larzid; Hengámi ke mowtaw rá ruy e miz kubid* [bang on] *miz larzid.; Piw az xordan e dáru wiwe rá* [bottle] *takán dahid/ betakánid./ Qáli rá takánd tá xákaw beravad* [get rid of]*./ Doxtare rá gerfte takántakán dád, engár sagi ke muwi rá gerefte mitakánad.; Heqheq garist* [sob] *tanaw milarzid.; savári ye por dastandáz candi má rá takán dád* [the bumpy car ride]*; larzew qáb rá laq/ wol kard* [vibrations shook the panel loose].*//.* (**b**) **shake (with sth)** *larzidan, takán takán xordan. //Qáhqáh xandid tá pahluyewán/ wekamewán dard gereft./ az xande rudebor wodan* [shaking with laughter], *az tars larzidan./ az sarmá larzidan//.* **2** (**a**) **shake sb (up)** *kasi rá takán dádan/ áwoftan/ áwubidan. //az ágáhi ye margaw takán xorde*

*(budan); Dar án egnest** [accident] *saxt takán xordand./ In degarguni ye/ gardewn** [development] *e wegeftangiz ma rá takán dád.//.* (**b**) *sost gardánidan; takán dáda. //kiw/ din/ imán e kasi rá takán dádan/ sost gardánidan; Tuy e del e kasi rá xáli/ tohi kardan* [shake sb's courage]*; Bávar* [belief] *e kasi rá sost gardánidan./ Bá in gováh* [evidence] *e nou, engáre* [theory] *ye u sost gawt/ takán xord.//.* **3 shake (with sth)** *larzidan, sost gawtan; candidan (ZBP, C4199). //Hengámi ke án ágáhi rá xánd az wuridegi áváyaw* [voice] *larzid/ candid.//.* **4 shake (on sth)** shake hands: *dast dádan. //Hamdástán-im* [agree] *pas bogzár dast dahim!//.* **5 shake the dust (of...) off one's feet** *az jáyi raftan va powt e sar e xod rá niz nanegaristan/ negáh nakardan. //Pas az yeksál badbaxti kewidan dar injá, dáram az in wahr miravam va powte sar e xod rá niz neminegarm/ negáh nemikonam, va agar koláham ham injá biyoftad barnemigardam.//.* **shake one's fist (at sb)** *baráye kasi mowt takán dádan; baráye kasi xattonewán kewidan//.* **shake sb's hand/ shake hands (with sb)/ shake sb by the hand** *bá/ be kasi dast dádan.* **shake one's head** *sar e xod rá takán dádan va "na" goftan./ afsus yá noumidi newán dádan.* **shake in one's shoes** *(dar walvár e xod) zard kardan. //Baráye noxostin bár ke parváz mikard az andiwe ye parváz (tu ye walváraw rá) zard karde bud.//.* **shake a leg** *(kohne wode/ zabán e kuce, dar Engelestán) (beviże berixt e farmáyew) ráh oftádab; wetáftan; jonbidan. //Biyá bábá, bejonb, diremán wode!//.* **shake like a leaf** *con bid larzdidan; con xáye ye panbezanhá larzidan.* **6 shake down** (**a**) *sámán gereftan; já oftádan. //Kármandán e novin e daftar xub dárand já miyoftand.//.* (**b**) *palás wodan; (bi raxtexáb e xub) xábidan. //Mitaváni ru ye zamin palás wavi?//.* **shake sb down** *(anáyin, dar Ámriká) guw boridan; guwbori kardan; tiq zadan.* **shake sb/ sth down** *(anáyin, dar Ámriká) ziroru kardan; jostan; jostoju kardan. //Pásbánán án báwgáh rá ziroru karde pei ye dáruhá ye xeradpuw* [narcotics] *gawtand.//.* **shake sth from, into, onto, out of, etc sth** *páwidan, takán dádan. //ard e pák konande (rá) dar ábwang* [bathtub] *páwidan.; ru ye xorák e xod bá namakdán namak páwidan./ Kafw e/ muze ye xod rá takándan va wen e án rá birun kardan.//.* **shake sb off** *xod rá az dast e kasi rahánidan; Xod rá az dast e donbálkonandegán* [pursuers] *rahánidan. //Kuwid dast besaraw konad* [to shake him off]*, ammá u/ án mard dast az saraw barnemidáwt./ dastbardár nabud.//.* **shake sth off** *raháyi dádan/ yáftan. //Xod rá az sarmáxordegi, afsordegi rahánidan.//.* **shake sth off (sth)** *takán dádan va pákm kardan/ zodudan. //(yumu* ye/ kot e xod rá) takándan/ takán dádan va barf e án rá pákidan/ pák kardan/ zodudan.//.* **shake sth out** *báz kardan; gostardan. //wamadi, bádbáni rá bázkardan; gostardan.//.* **shake sth up** *takán dádan va ámixtan; zadan; hamzadan. //Piw az in ke cáwni ye sabzine* [salad-dressing] *rá berizi xub hamaw bezan.//.* **shak sb up** *kasi rá takán dádan va bidár kardan. //Báyad in mardom e kohneparast* [old-fashioned ideas] *rá takán dáde bidárewán konim.//*

shake[2] n **1** *takán; takán-takán dádan; //Kifam rá takán-takán dádam va yek deram/ sekke birun oftád.//.* **2 the shakes** *(anáyin) cendew. //tabolarz/ yek kaft** *e* [a fit of] *tabolarz.//.* **3 a fair shake** *bengarid be* "fair". **in a couple of shakes/ in two shakes (of a lambs tail)** *(anáyin) dar yek cewmbehamzadan. //Bebiyus!/ Váysá! dar yek cewmbehamzadan bázmigardam/ barmigardam//.* **no great shakes** *bengarid be* "great"

shakedown n **1** *palás. //palási (bar) kaf e otáq (baráye xoftan)//.* **2** *(anáyin. dar Ámriká) guwbori.* **3** *(anáyin. dar Ámriká) ziroru kardan; jostoju. //zirorukardan e saráy e soudágarán e dáruhá ye xeradpuw* [narcotics]*.//.* **4** *vápasin ázmáyew (con kawti, havápeimá va mánand e án). //*a shakedown voyage: *safar e daryáyi/ ráhpeimáyi ye ázmáyewi ye yek kawti./ vápasin parváz e ázmáyewi ye yek havápeimá./* a shakedown trial: *vápasin ázmáyew//*

shaker n *(biwtar dar váżehá ye serewte] harjá juri tarjome miwavad. //*a cocktail shaker: *hamzan e báde;* a dice shaker: *tás hamzan//*

Shakespearian, **Shakespearean** *(bewive ye/ con Wekespir). //*Shakespearian sonnets: *gitehá* ye Wekespir;* Shakespearian quotations: *váguyeháyi (az) Wekespir//*

shake-up, shake-out *xánetakáni, bázáráyi. //Tanhá cizi ke mitavánad in dálá** [company] *rá raháyi baxwad yek xánetakáni ye bavande* [a thorough shake-up] *ye ráh o ravew e án ast.//*

shakily adv *bengarid be* "shaky"

shakiness n *bengarid be* "shaky"

shaking n *larz, larzew, takán. //Cizi rá xub takándan.//*

shaky adj (**shakier**, **shakiest**) *larzán, sost. //gámhá ye/ ávázi larzaán./ Dastánaw lazán ast con wuride* [nervous/ upset] *ast./ Kami milangad.//.* **2** *náostovár; sost; laqlaqu. //yek newim e/ sandali ye/ miz e/ divár e laqlaqu/ sost./ Án sepáye xeili náostovár/ laqlaqu ast./ (pendárin) ávandi/ cemi* [argument] *sost./ Akunun warvin** [government] *xast sost minamáyad.; Zabán e Ciniyam sost/ náostovár ast.//*

shale n *(guneyi) sang e tahnewasti*

shale-oil *guneyi naft e siyáh e xám ke az garmkardan e sang e tahnewasti ye nafti bedast áyad*

shall (modal) v (**shall not** = **shan't; should**, (neg) **should not** = **shoudn't**) **1** *(kárváże ye miyánji newángar e zamán e áyande). //Tá hafte ye áyande hude rá naxáhim dánest.* [We shan't know]; *Be hengám be cáy miresim?/ Báz páyán e máh barávat náme minevisam/ xáham newewt.//.* **2** *//Baráye zádruzat yek pirhan e nou mixáhi!* [you shall have]*./ Páfeword/ páfewári kard ke án káqazhá/ nevewtehá báyad nábud gardad* [should be]*; Bar án bud/ kamar be án baste bud ke behengám báyad kár rá bepáyán resánim.//.* **3** *(newáne ye piwnahád ast) //Mixáhi ávandhá rá/ kásebowqábhá rá man bewuyam* [shall I...?]*./ In páyán e hafte ce konim* [shall]*./ bogzár/ behel báz be án bengarim!//.* **4** *(beáyin/ newán e ye dastur). //Tá zamáni ke hame ye bargehá rá gerdávari nakardeand, námzadhá/ ázmundahandegán báyad dar jáy e xod benewinand/ newaste bemánand.* [shall remain seated]*.; Dar keráyenáme* [lease] *ámade ke keráyenewinán* [tenants] *báyad saráy rá xub negahdárand* [tenants should maintain...]*//*

shallot n **1** *musir. giyáh e piyázdári be nám e dánewik e* Allium ascalonium. **2** *piyázce* [green onion]

shallow adj (**shallower**, **shallowest**) **1** *kamźarfá; páyáb, "farnádgar az karde ze páyábhá ye bianjám -- sepah gozawte az ábhá ye bi farnád." (Farroxi).* **shallow water** *kamźarfá. //yek beniskán* [saucer]*/ douri/ sokre* [dish]*/ káse ye/ jám* [bowl] *e kamźarfá./ (dar estaxr) baxw e kamźarfá/ páyáb. //yek dam e kamźarf*/ kamźarfá damidan/ dam zadan//.* **2** *(xárdári) sabok, saboksár; sabokmaqz. harjá juri tarjome miwavad. //nevisandeyi saboksár/ sabokmaqz;/ gabi/ soxani, cemi/ ávandi* [issue]*, ketábi sabok//*

shallow v *kamźarfá gawtan; sabok wodan; "farnádgar az karde ze páyábhá ye bianjám -- sepah gozawte az ábhá ye bi farnád." (Farroxi)*

shallowly adv *bengarid be* "shallow"

shallowness n *bengarid be* "shallow"

shallows n *jáhá ye kamźarfá (ye rud yá daryá); páyáb*

shaly adj *bengarid be* "shale"

sham v (**shammed, shamming**) *vánamud kardan; bázi ye... darávardan; xod rá be... zadan. //báziyaw rá/ báziw o darávarde!/* sham illness, death, sleep: *wál* e bimári; wál* e marg; wál* e xáb/ xod rá be bimári, marg, xáb zadan./* sham dead: *wál* morde/ kasi ke xod rá be mordan zade//*

sham n **1** (**a**) *(biwtar xárdári) bebálátar bengarid niz dar vážehá ye serewte: wál* [<Gilaki, wáal con "wáalkulá"]; doruqi/ doruqin. //Conin vánamud mikonad ke az márád*/ kámpiyuter xub sardarmiyávarad, ammá kalak /cáxán ast* [she's a sham]*.//.* (**b**) *doruqin, doruq, wál*. //Deldágiyaw/ ewqaw doruqin bud, tanhá pulaw rá mixást.; Zanáwuyiyewán pák adá ye zanáwuyi wodebud.//* **2** *vánamud, doruq, cáxán, kalak. //Harce miguyad sarásar cáxán/ doruq ast.//*

sham adj *(xárdári) vánamud; doruqin, -namá; wál* [baráye riwe bengarid be bálátar* "sham (n)"*].* //sham piety: *wál e pársáyi*/ pársánamáyi*; *wál e hamdardi*; hamdardi-namáyi./* sham anger: *wál* e xawm/ xawm e doruqin./ gouharnamá; gouharhá ye doruqin;wál e gouhar./* sham sympathy: *wál* e hamdardi; hamdardinamáyi//*

shamble v *ráh raftan/ davidan va telotelo xordan yá lexlex pá ye xod rá bezamin kewidan; langlangán ráh raftan; langlangán..., //*a shambling gait: *telotelo xordan va gám bardáwtan; langlangán raftan./ Gedá ye źendepuw e pir teloteloxorán/ langlangán be man nazdik gawt./ Ráhpeimáyán* [marchers] *gorosne kewánkewán/ langlangán ráh peimudand.//*

shamble n *telotelo xordan; lexlex ráh raftan; langlangán raftan*

shambles n *(anáyin) áwoftegi, darhambarhami, bázár e wám. //Otáqat bázár e Wám ast, besámánaw kon!"//*

shambolic adj *(dar Engelestán, anáyin, bewuxi) bázár e Wám; áwofte, darhambarham*

shame n **1** *warm, "valken ázarm az kalemehá ye táriki ast ke miyávarand..." (ZBP, L4059, NKZZF); "co ámad be Rey mard e nátandorost -- del o dide az warm e yazdán bewost." (ZBP, L47741, SF). //Az doruq goftan warm kardan/ warmsár gawtan; warmidan./ warmsár va sarafkande gawtan; Bá warmandegi hargez az mehrabániyaw sepásgozári nakardam.//.* **2** *warm. //Cegune mitaváni conin kári koni, warm nadári?; Pák biwarm/ lur/ daride ast.//.* **3** *warm, warmsári. //máye ye warmsári ye kasi/ xod gawtan* [bring shame on sb]*./ Cegune mitavánim kári konm ke mardom warmsári ye án xáneváde rá farámuw konand?.//.* **4** **a shame** (**a**) *(xárdári/ anáyin) máye ye warmsári. //Warmávar ast pul setándan az kasáni ke tavánáyi nadárand/ tohidast-and.*[afford]*.//.* (**b**) *máye ye afsus. //Máye ye afsus ast ke barande nawodi/ nabordi.; (máye ye) afsus nist ke bárán tuwi* [picnic] *ye má rá tabáh kard/ behamzad?//.* **5** **put sb/ sth to shame** *máye ye warmsári gawtan.//.* **to shame** *máye ye warmsári gawtan. //dar barábar e dastnebewte ye zibáyat*

xarcangqurbáqe ye man [my untidy scrawl] *máye ye warmsári-st.//.* **shame on you!** *warmat bád/ nangat bád!/ nang bar to!. //Cegune mitaváni bá u conán badraftári koni?, Nangat bád!.//*

shame v **1** (**a**) *warmidan, "yek nokte ye digar án ast ke az warm váže ye warmande rá ávarde jodáwode* [derivative] *ye digari nemiyávarand likan... hame ye jodáwodehá rá az án mitaván ávard, conán kári kardi va nawarmidi?" (ZBP, NKZZF); kahá (warmsár kardan), "Kahá ye toubeam áxar ze ahmaqi tá kei?" (ZBP, C1742, FM, Nezári ye Qahestáni). //Az án andáze kári ke digarán karde budand warmsár gawt.//.* (**b**) *máye ye warmsári gawtan. //Máye ye warmsári ye xánevádeat gawtweyi./ Máye ye warmsári-st ke hanvar** [society] *e má baráye tohidastán candán parváyi nemikonad.//.* **2 shame sb into/out of doing sth** *máye ye... gawtan. //Kasi rá warmsár kardan conán ke bepuzad/ puzew bexáhad.* [apologize]*//*

shamefaced adj *warmin; warmsár; kamru. //roxsári/ didári, puzewi warmin; gonahkári* [culprit] *warmsár//*

shameful adj *máye ye warmsári; warmávar, nangin. //nirangi* [deceit]*/ raftári* [conduct] *nangin/ warmávar.//*

shamefully adv *bengarid be* "shameful"

shamefulness n *bengarid be* "shameful"

shameless adj *biwarm, lul, lur, hiz; del az warm wostan,"co ámad be Rey mard e nátandorost -- del o dide az warm e yadán bewost." (ZBP, L4741, SF); daride. //yek luli/ yek ruspi ye daride/ biwarm/ lul; Yek nirangbáz e, doruqgu ye biwarm./ Az puwidan e raxthá ye loxtopati/ varanangiz/ havasangiz* [sexy clothes] *sar e kár hic warm nadárad.//*

shamelessly adv *bengarid be* "shameless"

shamelessness n *bengarid be* "shameless"

shammy n also **shammy leather** = chamois-leather (chamois)

shampoo n (pl **shampoos**) **1** (**a**) *gel (e sarwuy/ tanwuy), "ke gar sar be gel dári aknun mawuy -- yekiti kon maqz o benmáy ruy." (ZBP. L6560 SF). //yek gel e sarwuye táze ye xowbu; xeili gele sarwuy bekár nabar.;* dry shampoo: *gel e sarwuy (e xowk)//.* (**b**) *gel e qáliwuyi va mánand e án.* **2** (**a**) *sar e... wostan va mánand e án; Sar e kasi rá (bá gel e sarwuy) wostan. //sar rá wostan va wáne kardan//.* (**b**) *qáliwuyi va mánand e án*

shampoo v (pt, pp **shampooed**, pres p **shampooing**) *wostan/ wostowu dádan (mu, qalam, rukew, rutaxti va mánand e án)*

shamrock n *wabdar, be nám e dánewik e* <u>Trifolium dubium</u>. //*be labe ye yaqe* [lapel] *ye xod barg e wabdar zadan//*

shandy n *(dar Engelestán) fugán e/ ábejo ye limonádi; limunádfugán; fugán/ ábejo ye zanjebil. //Xáhew mikonam do liván limunádfugán/ ábejo ye limunádi bedahid.//*

shanghai v (pt, pp **shanghaied**, pres p **shangahiing**) **1 shanghai sb (into doing sth)** *(anáyin) kasi rá bá zur yá nirang be kári vádáwtan. //Be jahángardán nirang zadan va be ánán cizhá ye doruqin e gerán foruxtan/ andáxtan.//.* **2** *(zabán e kuce) (dar gozawte) mardi rá mast va bihuw kardan, u rá dozdide be kár e daryánavardi vádáwtan*

shank n **1** *mile, tane. //mile ye kelid; tane ye cubdast e cougán.//.* **2** *(bewuxi yá xárdári) sáq e pá. //sáqhá ye deráz va láqar; leng con nei//.* **3 on Shanks pony/ mare** *(kohne wode, anáyin/ bewuxi) bá xatt e 11 raftan. //Agar ma rá nabari báyad bá xatt e 11 beravam!//*

shan't *kutáhwode az* "shall not (shall)"

shantung n *kaź [párce ye abriwomin e sangin e rang nawode]*

shanty[1] (n) *kolbe, záqe, kume.*

shanty town *záqenewin; hasirábád*

shanty[2] (US **Chantay, chanty**) n (**sea-shanty**) *sorud e daryánavadán ke hengám e kewidan e tanábhá va digar kárhá mixándand*

shape[1] n **1** *rixt, cehr, karp (ZBP, C7406, MK); sanbut (ZBP, C6359, FM); harjá juri tarjome miwavad. //abrháyi be rixthá ye gunágun dar ásmán./ báqi be rixt e nimparhun/ nimdáyere./ deraxtáni be hame rixt va andáze.; damáq birixtaw* [odd shape]*; pirhani birixt; Án peikare (be rixt e) gerd ast./ (pendárin) ahrimani mardomnamá/ ahrimai dar karp e mardomi.//.* **2** *parhib; rixt. //dar táriki parhib e gongi didam./ parhibi mahin/ qulásá az abr birun ámad.//.* **3** *(anáyin) varzidehál, sarehál, hutan; nahew*/ sán* [condition]. *harjá juri tarjome miwavad. //Pas az cand máh varzew xub varzide ast./ Pas az wekast hál e án goruh e varzewi cun ast?; Pas az bimári hálaw xub nist./ Án bimári riqaw rá darávard.//.* **4** (**a**) *qáleb, káleb, peimáne, "duw didam ke maláyek dar e meixáne zadand -- gel e ádam beserwtand o be peimáne*

zadand." (Háfez). (**b**) *larzának* [jelly] *yá harciz e digar ke be rixt e qáleb yá peimáneyi báwad.; káleb. //yek/ cand peimáne/ qáleb e digar bexor!* [Have some more shape.]//. **5 get (oneself) into shape** *varzidan/ varzew kardan va varzide wodan/ hutan wodan. //Xeili midavidam tá varzide wavam./ hutan gardam.//.* **get/ knock/ lick sth/ sb into shape** *ábád/ ábádán kardan/ besámán kardan. harjá juri tarjome miwavad. //Sarparasti* [manager] *nou niyáz dárim ke kárhá rá besámán/ ábádán konad./ Yek sarjuxe* [sergeant] *zud sarbázán rá varzide mikonad/ já miyandázad.//.* **give shape to sth** *rixt dádan. //baráye rixt dádan be andiweháyam* [ideas] *dar in goftár gereftári dáram.//.* **in any shape (or form)** *(anáyin) har jur[ew ke báwad]. //Alkol/ mei /nuwábe ye meimand har jurew ke báwad neminuwam.//.* **in shape** *varzide, hutan. //Tá kamtar naxori va biwtar varzew nakoni varzide/ hutan nemiwavi.* [be in shape].//. **in the shape/ form of sb/ sth** *berixt e..., harjá juri tarjome miwavad. //komak az ásemán resid va hamsáyeyemán komakemán kard.; Wegefti zewt be rixt e námeyi az daftar e báj* [tax office] *be dastam resid.//.* **out of shape** (**a**) *birixt. //Baccehá bá koláh e man bázi karde án rá az rixt andáxtand.* [knock sth out of shape]//. (**b**) *návarzide. //Agar varzide/ hutan nisti, varzew kon!//.* **press sth into shape** *bengarid be* "press". **the shape of things to come** *newáneyi az ruydádhá ye áyande.* **take shape** *rixt gereftan. //Án barnáme táze dárad dar maqzam rixt migirad./ Pas az máhhá kár án ketáb dárad rixt migirad.//*

shape[2] v **1 shape sth (into sth)** *rixt dádan; rixtan; táwtan; disidan. //Gel e kuzegari* [wet clay] *ye xiw rá ru ye carx e kuzegari* [potter's wheel] *rixt dádan/ disidan./ Wen rá be rixt e tappeyi darávardan* [shape into a mound].//. **2** *rixtan; rixt dádan; dar... kárgar oftádan. //In ruydádhá rixt e kár va zendegi ye áyandeaw rá bonyád nehád.; árvinhá ye áqáz e zendegi* [early experiences] *tá andázeyi manewteaw** [attitudes] *rá rixt dád.//.* **3 shape (up)** *rixt gereftan. //Naqwehá ye má dárad bexubi rixt migirad./ Áyá goruh e varzewi ye noivin dárad xub rixt migirad* [shape up]*.//.* **4** *//jáme rá be rixt e tan darávardan* [make a hat conform to the shape of the head]*; Nimtane kamarbárik ast* [the jacket is shaped at the waist]*//*

-shaped *...mánand; be rixt e...; ...-sán; ...-dis; ...-i, harjá juri tarjome miwavad. //Estaxri be rixt e lubiyá* [a kidney-shaped pool]*; Sar o gardanaw be golábi mimánad./ Xartapká** [Rugby] *rá bá tupi toxmemorqi/ xáydis bázi mikonand.//*

shapeless adj *birixt. //ketáb e birixti ast; tudeyi/ pirhani birixt//*

shapelessly adv *bengarid be* "shapeless"

shapelessness n *bengarid be* "shapeless"

shapeliness n *bengarid be* "shapely"

shapely adj (**shaplier**, **shapeliest**) *(pasandide) xow...; xowrixt, cowgel, xowandám, harjá juri tarjome miiwavad. //pestáni xowgel* [shapely bosom]*; páháyi xowgel* [shapely legs]*//*

shard, **sherd** n *páre sofál; kuzewekaste; xordewiwe.* cf potsherd

share[1] n **1 share (in/ of sth)** *bahr, "co peidá wod in ráz e gardande dahr -- xerad rá bebaxwid bar cár bahr." (ZBP. L3176 SF); bahre, "(Mohammad goft) pas yeki dast be wekam e man andar kard va delam birun kewid va be do nim kard va xuni siyáh az ánjá birun kard va goft in bahre ye weytán ast va in andar miyán e hame ye ádamiyán hast valikan az án e to birun kardim." (ZBP, L241 TB); "vaz án bahre ye xiwtan bargereft -- hame afsar o mowk o anbar gereft." (ZBP, L6234, SF). //bahr e bozorgi/ xubi az xorák; bahr e dozd az pul e dozdi; bahr e to az in hazine/ bahá bist dolár ast.//.* **2 share (in/ of sth)** *bahr, bahre, residan. //Dar piruzi* [success] *ye ánán ce bahri dáwt?; U ham báyad tá andázeyi dar in kár nekuhew wavad./ U ham dar in kár tá andázeyi gonahkár bud.; Xeili cizi nemiguyi!//.* **3** *bahr, yát* [<Pahlavi, yát (ZBP, C7953 BF)]. //*Stocks and shares: *hubahr* va bahrhá/ yáthá*. //Pánsad bahr/ yát* e yek dálá ye kawtiráni* [a shipping company] *rá xaridan/ dáwtan* [hold]*./ Bahrhá ye/ yáthá* ye panj dolári aknun wew dolár miyarzand./* share capital: *bahrmáye*;* share dealing: *dádosetad e bahrhá/ yáthá*; parvánce ye bahr/ yát** [a share certificate]*.//.* **4** (idm) **get, etc a/ one's fair share of sth** *bengarid be* "fair". **get, etc a slice/ share of the cake** *bengarid be* "cake". **go shares (with sb) (in sth)** *(dar Engelestán/ anáyin) hambáz/ hanbáz wodan/ budan; "...va har ciz ke má rást az molk va xáste va ne'mat bá má hambáz báw." (ZBP, L308, TB). //Bogzár/ behel dar keráye ye rádak*/ táksi bá to hambáz wavam.//.* **the lion's share** *bengarid be* "lion"

share v **1** (**a**) **share sth (out) (among/ between sb)** *baxwidan, baxw kardan, "co peidá wod in ráz e gardande dahr -- xerad rá bebaxwid bar cár bahr." (ZBP, L3176 SF). //Hezár dolár rá yeksán miyán e panj tan baxwidan/ baxw kardan.; Ábnabáthá rá miyán e baccehá baxwidan/ baxw kardan; Sud rá miyán e hanbázán baxw mikonand/ mibaxwand.//.* (**b**) **share (sth) (with sb)** *hambáz/ hanbáz budan/ wodan, "va har ciz ke má rást az melk va xáste va ne'mat bá má hambáz báw." (ZBP, L308, TB). //Bogzár vápasin kák/*

nán e wirini rá baxw konim/ dar vápasin kák hanbáz gardim, nimi to bargir va nimi (az án e) man./ Vápasin doláraw rá bá man hambáz miwavad/ baxw mikonad.//. **2 share (sth) (with sb)** *bá kasi hambáz wodan. //Tanhá yek xábxáne hast* [one bedroom] *az inru báyad bá ham hambáz wavim./ Dar bestari/ taxtexábi, otáqi, saráyi bá kasi hambáz wodan./ Bá kasi hambávar, hamkiw budan; mánand e kasi xowbin budan./ U ham con man az padid ámadan e yek jang mitarsad./ Hardo (bóham) dar in piruzi hambahr-im/ hambázim./ Qalamat rá beman midahi?/ Qalamat rá bá man hambáz miwavi?//.* **3 share (in) sth** *hambázi kardan dar..., //Dar hazine bá to hambázi mikonam./ U hambáz e gereftárihá/ ranjhá va wádemánihá ye man ast.//.* **4 share sth (with sb)** *be kasi... goftan. //Rázaw rá bá kasi darmiyán nemigozárad./ Rázaw rá be má nemiguyad./ Mixáham ágáhiyam rá be to beguyam./ Xodxáh nabáw, dar in xune [xáne] "hesáb hesáb, káká barádar" ast!//.* **5 share and share alike** *hesáb hesáb káká barádar.*

share[2] n = ploughshare (plough), *xiw*

share-cropper n *(beviźe dar Ámriká) kewávarz e keráyenewin*

shareholder n *bahrvar; hambáz; yátmand*. bengarid be* "share"

share index *náre ye bahá ye bahrhá/ yáthá*. //Diruz náre ye bahá ye bahrhá dar ruznáme ye* Financial Times *panj tok** [points] *bálá raft.//*

share-out n *baxw kardan; baxwidan. //Koláhbardárán* [the crooks] *pas az dozdi pul e dozdi rá miyán e xodewán baxwidand/ baxw kardand.//*

shark n **1** *kuse (máhi).* **2** *(anáyin, xárdári) guwbor; koláhbardár*

shark-skin n *párce ye barqi. //nimtaneyi* [jacket]/ *jámeyi* [suit] *az párce ye barqi//*

sharp adj (**sharper, sharpest**) **1** *tiz, borande. //kárdi, sanjáqi, suzani tiz./ In qeici ye camanzani* [shears] *xub nist va caman rá nemizanad.//.* **2** (**a**) *tond, tiz. //(cam* [curve] *e tizi dar ráh); cam (e tizi) be cap//.* (**b**) *tond, tiz, nágahán. //káhew e nágaháni ye bahá (ye kálháá) afzáyew e nágaháni ye ágrefthá** [crime]//. **3** *rouwan, bárik, cewmgir. har já juri tarjome miwavad. //vimandi rouwan* [a sharp outline]*; peikareyi rouwan; bárik golxanide** [= in sharp focus]; *Peikare ye jamjám** [the TV picture] *xub rouwan nist./ Miyán e zendegi ye tavángarán va tohidastán jodáyi ye cewmgiri-st.//.* **4** *(baráye ává) tiz, naxaráwide nataráwide, noxále. harjá juri tarjome miwavad. //náleyi guwxaráw; káq e yek kaláq/ qárqár e tiz va xowk e yek kaláq//.* **5** *(baráye maze) tondmaze, zaft. //maze ye torw o tiz e áblimu./ bu ye tond e jouhar* [acid]./ *In panir baráye man kami tond/ zoft ast.//.* **6** *tiz, borande, saxt. //yaxbandáni saxt; bádi borande; dard e tizi dar powt/ kamar//.* **7** *tiz, ágáh, áźir. //cewmáhi tizbin; guwháyi tiz; peikonewhá* ye tiz* [sharp reflexes]/ *mardomi/ ádami tizhuw; tizhuwi; tizviri; tizbuyi./ buyáyi ye tiz; didbáni tizcawm* [a sharp look-out]./ *Xeili tizbin budi ke án ciz e bárik rá dar dam didi* [to notice that detail].//. **8 sharp (with sth)** *(xárdári) tiz, niwdár, tond. //xordegiriyi* [criticism], *nekuhewi* [rebuke], *soxani* [remark] *niwdár/ tond.; Ketábam rá ke farámowtam/ farámuw kardam, ma rá saxt nekuhid/ bá man saxt dorowt raftár kard./ Tondzabán ast/ zabánaw niwdár ast.//.* **9** *tond, tiz, saxt. //dastopá zadani* [struggle]/ *cálewi* [contest]/ *hamázmáyiyi* [contest] *tondotiz/ saxt./ hamcemiyi/ ávardi* [competition] *baráye (gereftan e yek) kár./ Án kári saxt tond o tiz bud.* [sharp work]//. **10** *(biwtar baráye xárdári) tardast. //dasturi* [lawyer], *hamárgari* [accountant] *tardast; Xeili tardast va tizhuw ast va rudast e man zade//.* **11** *(anáyin) xow..., harjá juri tarjome miwavad. //Asbsavári xowpuw* [in a sharp suit]; *zani saxt xowpuw budan* [be a sharp dresser]//. **12** (**a**) *(dar musiqi) tiz. //Án esvar** [note] *tiz bud.//.* (**b**) *(dar musiqi, pas az nám e váźehá- baráye esvarhá** [notes] *tiz, parde ye tiz. "naváhá ye bedinsán rámewangiz -- hamizad Bárbed dar parde ye tiz." (Nezámi). //*in th key of C sharp minor: *dar kelid e* C *tiz e kehin/ kucak. niz bengarid be* "flat"*//.* **13 look sharp** *wetáftan. //Behtar ast bewetábi vagarna dirat miwavad.//.* **as sharp as a needle** *tizvir, tizhuw.* **sharp practice** *zadoband, leftolis; dádosetad bá tarmanewi, koláhbardári.*

sharp n symbol- *(newán e ♯ dar musiqi) parde ye tiz, "naváhá ye bedinsán rámewangiz -- hami zad Bárbed dar parde ye tiz." (Nezámi). //naqmeyi/ páreyi dowvár baráye piáno ágande az pardehá ye tiz va rást* [flats]. *besanjid bá* "flat, natural"//

sharp adv **1** *(anáyin) dorost; sar e bezangáh. //Xáhew mikonam sar e tasu* [hour] *ye/ dorost 7 injá báw!//.* **2** *(anáyin) nágahán. //nágahán istád; nágahán be cap picidan//.* **3** *(dar musiqi) boland, tiz. //*sing sharp: *boland/ tiz áváz xándan//*

sharpen v *tiz wodan; tiz kardan. //tázegi/ tázegihá (áhang e) náméháyaw tond o tiz gawte.; medádi rá tiz kardan; In kárd rá báyad tiz kard./ In ruydád ágáhi ye mardom rá darbáre ye girágir/ hirovir e hirbánik** [the economic crisis] *afzude ast./ kasi rá bidár/ howyár gardánidan* [sharpen sb's wits]//

sharpener (n) *...-taráw; ...-tizkon; ...-afsá; ...-afsáy. //yek medádtaráw/ cáqutizkon; kárdafsáy//*

sharper (also **card-sharper**) *qomárbáz e/ mengiyágar e tardast/ nirangbáz/ koláhbardár*

sharpish adj *tiz, tond*

sharpish adv *(anáyin) tiz, tond*

sharply adv **1** *tiz.* //sharply pointed: *nouktiz./ Ráh cam mizanad/ ráh xam e tondi barmidárad./ káhew e nágaháni ye bahá (ye káláhá)./ sabkhá ye/ ravewhá ye pák jodá az ham./ bá kasi dorowt soxan goftan//.* **2** **bring/ pull up short/ sharply** *bengarid be* "short[2]"

sharpness n *tizi, tondi*

sharp-eyed adj *tizbin; tizcawm. //Yek afsar e wahrbáni ye tizcawm/ tizbin ráde* ye/ máwin e dozdi wode rá yáft.//*

sharpshooter n *tirandáz e zebardast; dastandáz e zebardast [kasi ke bá dast partáb konad]*

sharp-sighted adj *tizbin, tizcawm*

sharp-witted adj *tizvir, huwyár. //Bá tizhuwi tavánest baráye kasi ke be táxt jáxáli bedahad./ Candán tizvir bud ke betavánad dar barábar e kaftáraw* [attacker] *jáxáli bedahad/ saraw rá bedozdad.//*

shat pt, pp of/ *zamán e gozawte ye* "shit"

shatter v **1** *wekastan, xord kardan/ wodan; rizriz wodan/ kardan. //Goldán bezamin xord va xord wod./ Tarkená* [explosion] *hame ye panjere rá xord kard./. (pendárin) ce ává ye guwxaráwi* [ear-shattering]!//. **2** *(anáyin) xord kardan, nábud kardan; bar bád dádan. harjá juri tarjome miwavad. //árezuhá ye kasi rá bar bád dádan./ Hame ye andiwehá ye piwin e ma rá nábud kard.//.* **3** *(beviźe berixt e náwenáxte) (anáyin) takán dádan; baráwoftan. //Az án ágáhi saxt takán xordim//.* **4** *(dar Engelestán, anáyin) besotuh ávardan; bestuh kardan; az pá andáxtan; az pá darámadan; pák bestuh gawtan/ wodan. //Pas az án ráh e/ safar e deráz pák az pá darámadim/ pák bestuh gawtim/ pák zertemán qamsur wod.//*

shattering adj *xord konande, takán dahande; //árvini* [experience] *takán dahande/ án ágáhi xordkonande/ takán dahande bud.//*

shatterproof (adj) *nawkan. //wiwehá ye nawkan baráye panjere ye ráde*/ máwin//*

shave v **1** **shave sth (off sth/ off)** *taráwidan; riw e kasi rá taráwidan; (muy) setordan, "Táher darviwi źende ast va muy setorde..." (ZBP, L3654 GS). //Har ruz bámdád riw/ riwam rá mitaráwam./ Parastár bimár rá wostowu dáde riwaw rá/ muyaw rá taráwid/ setord./ Wamanhá (ye Budáyi) sar e xod rá mitaráwand.; Gáhi mu ye sáq e pá ye xod rá misetorad.; Cerá riwat rá nemitaráwi?//.* **2** *taráwidan, randidan.* **3** *(anáyin) málidan bekasi yá cizi. harjá juri tarjome miwavad. //Masráde*/ otobus az yek angowti ye man gozawt va nazdik bud beman bemálad.* [shaved me by an inch]*./ Ráde ye bárkew be geráte** [the barrier] *málid va kenáraw xaráwide gawt* [scraped its side]*.//.* **4** **shave sth off (sth**) *taráwidan. //Yek milimetr az xewt e cubin rá taráwidan* [shave off the block].//

shave n **1** *(riw/ mu) taráwidan, muy setordan. //Tiq e tiz az tah mitaráwad.* [give a close shave]; *Piw az in ke birun beravi riwat rá betaráw!//.* **2** **a close shave** *bengarid be* "close[1]"

shaven adj *taráwide, muy setorde, "Táher darviwi źende ast va muysetorde." (ZBP, L3654, Sa'di). //Xub/ az tah taráwide./ Sarháwán taráwide bud.//*

shaver n **1** *niz* = **electric razor** *riwtaráw/ muysetor (e barqi).* **2** *(kohne wode/ anáyin) javán; biriw. //*You cheeky young shaver!: *Biriw e porru/ gostáx!//*

shaving-brush n *mahas* e/ ferce ye riwtaráwi*

shaving-cream, shaving-foam ns *xamir e/ kaf e riwtaráwi*

shavings n *birzad (ZBP, C5432); puwál. //kaf e kárgáh e dorudgar puwide az puwál bud//*

shaving-stick n *sábun e riwtaráwi*

shawl n *wál*

she (pers. pron) *u, vey [mádine]. niz bengarid be* pers. pron/ *harvenám e tan. //Xáharam xeili nirumand ast, mitavánad hawt kilometr wená konad./ Áyá án doxtaraw be mádaraw nemimánad?/ Gorbamun hafte ye piw záyid.//. niz bengarid be* "He"

she n *u, vey, máde, máce. //Tá nazáyide va tule nayávarde bud nemidánestam máce (sag)/ máde ast!//*

she-, *(dar váźehá ye serewte) máde-, máce-,*

sheaf n (pl **sheaves**) **1** *daste [con sáqe ye balál/ jou beham baste].* **2** *baste [con káqaz]*

shear v (pt **sheared**, pp **shorn**) **1** *pawm (e gusfan) cidan, rudan, rutan [riwe ye aknun, run-, (ZBP, C4869 FM)].* **2** **shear (sth) (off)** *táb bardáwtan yá wekastan/ xord wodan; táb dádan va wekastan. //Pic* [the bolt] *zir e fewár táb bardáwte xord wod* [sheared] *va carx darámad* [the wheel came off]*./ Mile/ milehe* [the bar]

dar kárxáne/ carxowt [machinery] *oftáde, yek mile ye peivandi* [connecting-rod] *rá xord kard.//*. **3 be shorn of sth** *rutan; rudan. //Án otáq bedun e kácál e geránbaháyaw loxt minamud* [shorn of its furniture]./ *Pádwáhi az taxt forukewide va farrah e izadi az u gosaste/ va dastbaste* [shorn of his power].//. **shear sth off (sb/ sth)** *bá qeici cidan. //Hame ye kasmehá ye/ naqulehá* [tresses] *ye zibáyaw rá cide budand.//*

shearer n *pawmcin*

shears (n pl) *qeici ye pawmcini/ qeici ye báqbáni. //*a pair of shears: *yek qeici ye pawmcini/ báqbáni./ yek qeici ye dálbor* (pinking shears)*//*

sheath n (pl **sheaths**) **1** (**a**) *niyám. //xanjar dar niyám kon/ xanjar rá dar niyám bene!//.* (**b**) *niyám, puwew. //niyám/ puwew e mars e barq* [electric cable]./ *niyám e bál e yek xarfastar* [insect]//. **2** *Guniyám*/ káput [baráye riwe bengarid be* "condom"*].* **3** *pirhan e zanáne ye casbán; coft (ZBP, C962 FM). //Yek coft baráye darun e saráy.//*

sheath-knife (n, pl **sheath-knives**) *cáqu ye/ kárd e niyámdár*

sheathe v **1** *(beáyin) niyám kardan/ nehádan. //Wamwiraw rá dar niyám kard/ nehád.//.* **2** *(beviźe berixt e náwenáxte) puwándan; harjá juri tarjome miwavad. //sim e barq e dárá ye puwew/ rukew-wode bá kalpak** [plastic]*//*

sheathing n *niyám, puwe, rukew*

sheaves *rixt e candgáni az* "sheaf"

shebang n, **the whole shebang** *bengarid be* "whole"

sheebeen n *(beviźe dar Irland va Áfriqá) meiforuwi (bi parváne)*

shed[1] n *anbár; anbári, áwiyáne. panáhgáh, koric; otáqak, kume; ...-dáni; ...-dán. //*a tool shed *otáqak e abzár; kárgáh./ hizomdáni* [a wood- shed]*; zoqáldáni* [coal-shed]*; áqol e gáv; áwiyáne ye motor/ ás* [an engine shed]; *áwiyáne ye docarxe* [a bicycle shed]//

shed[2] v (**shedding**, pt, pp **shed**) **1** *rixtan, afkandan. //deraxtán barg rixte va golhá golbarg./ Barxi gavaznhá wáx miyandázand; Már har candgáh yekbár pust miyandázad./ Bár e ráde ye bárkew* [truck] *rixte.//.* **2** *rixtan [con áb]. //awk rixtan; xun rixtan; zaxmi yá kowte wodan//.* **3** *afkandan, rixtan, darávardan. //Dar yek ruz e garm raxthá ye xod rá darávardan./ Áb ru ye par e ordak nemiyistad va zud forumirizad./ (pendárin) báyad biyámuzi/ yád begiri (ke) kamruyiháyat* [inhibitions]/ *baźkamháyat rá dur biyandázi.//.* **4 shed sth (on sb/ sth)** *dádan, rixtan, afkandan, baxwidan, harjá juri tarjome miwavad. //Átawi ke garmá mibaxwad/ midahad./ In ceráq rowanáyi ye narmi bar miz miyafkanad./ (pendárin) U be pirámuniyán e xiw wádi mibaxwad.//.* **5 cast/ shed/ throw light on sth** *bengarid be* "light"

she'd *kutáhwode az* **1** she had: *dáwt. bengarid be* "have". **2** she would. *bengarid be* "will, would"

sheen n *daraxw, daraxwew. //daraxw e abriwom./ muyi bá daraxwew e zarin.* [glossy golden sheen]*//*

sheep n *gusfand, guspand, "wabángah kárd bar halqaw bemálid -- raván e guspand az vey benálid." (Sa'di),* cf ewe, lamb 1, ram 1, Black sheep. **2 like sheep** *gusfand, hálu, babu.* **I make sheep's eye at sb** *(anáyin) baráye kasi náz e xaraki kardan; kánáyáne kerewme ámadan.* **one may/ might as well be hanged/ hung for a sheep as a lamb** *bengarid be* "lamb". **a wolf in sheep's clothing** *bengarid be* "wolf"

sheep-dip *ábwang* [tub] *e miw/ ábwang e guspand, ke darán guspanán rá wuyand*

sheep-dog n *sag e galle/ cupán. //*sheep-dog-trials: *hamávard e saghá ye galle//*

sheep-fold n *áqol, xabák, som, "biyábán sarásar hame kande som -- hamán rouqan e gáv dar som be xom." (ZBP, C3617, MK, BF); pahastán* [<Pahlavi, (ZBP, C3617 MK, BF)]*

sheepish adj *(dar Ámriká, bewuxi) kamru, bozdel, tarsu. //labxandi, niwxandi , didár/ roxsár e bozdeláne//*

sheepishly adv *bengarid be* "sheepish"

sheepishness n *bengarid be* "sheepish"

sheepskin n **1** (**a**) *pustin; qálice ye pust e gusfand/ pustini.* (**b**) *[puwák] pustin.* **2** *carm e gusfand.* **3** *(dar Ámriká/ bewuxi) káqazpáre*

sheer[1] adj **1** *pák, yeksare. //pák yáve; pák tabáh kardan e zamán; pák baxtaki* [by sheer chance]//. **2** *(baráye párce va mánand e án) názok, tannamá. //Náylon e názok/ tannamá//.* **3** *rást, sahi, porwib, sixaki. //yek taxtesang/ bard/ e sixaki/ porwib/ partgáh./ rást 15 metr foruoftádan* [a sheer drop of...].//

sheer adv *rást, sixaki. //partgáhi ke rást/ sixaki az karáne darmiáyad/ birun mizanad.; Zamin nágahán jelo ye pá dahán báz kard* [the ground sank/ dropped away...].//

sheer[2] v, **sheer away (from sth); sheer off ath** *sar e xar rá kaj kardan; ráh e digar piwgereftan; xod rá be ráh e digari zadan; xod rá be kuce ye Alicap zadan. //Hamin ke did dáram miáyam sar e xarew o/ sar e*

xaraw rá kaj kard./ Hamin ke kasi bexáhad dar báre ye hewtegiyaw [her divorce] *soxani beguyad tondi xodaw rá be ráh e digari mizanad/ xodaw rá be kuce ye Alicap mizanad.//*

sheet n **1** *wamad, cádorwab; maláfe, sefid. //ru ye taxt rá wamad e/ maláfe ye sefid/ pákize kewidan.//.* **2** (**a**) *barg, valg, lat, lá, tá. //yek barg wiwe, arziz* [tin]*, mes, káqaz./ ayoxwost* e/ yuwost e/ áhan e* [sheet metal sheet]*./ bargi/ bargeyi//.* (**b**) *barg (e káqaz). //do barg káqaz e A4./ Yek barg káqaz e nou dar nusiyák** [typewriter] *nehádan.//.* **3** *...e pahnávar, gostarde, harjá juri tarjome miwavad. //Bárán worwor mibárid* [come down in sheets]*./ Pas az yaxbandán e saxt* [heavy frost] *ráh con áyne gawt.//.* **4** **a clean sheet/ slate** *bengarid be* "clean". **white as a sheet** *bengarid be* "white[1]"

sheet[2] (n) *rismán yá zanjir e guwe ye páyin e bádbán*

sheet anchor *áb e bárike, harjá juri tarjome miwavad; //darámad e bexoronamir./ Az sud e bahr áb e bárikeyi dáram baráye ruz e mabádá agar károbáram bexábad./ Kár ke/ bázi ke tabáh wod/ miwod u/ án qahremán baráye hame ye digar bázikonán con sadd e sekandar bud.//*

sheeting n *sefid, párce ye maláfeyi*

sheet lightning *ázaraxw e wamadi*

sheet music *yek barg musiqi; musiqi ye bargeyi na ketábceyi/ daftari*

Sheikh, Sheik n **1** *weyx, "Tarsam ke ruz e hawr enán bar enán ravad -- tasbih e weyx o xerqe ye rend e warábxár." (Háfez).* **2** *Weyx [rahbar e dini]*

sheikhdom, sheikdom n *weyxnewin*

Sheila n *(zabán e kuce dar Ostráliyá yá Zelaánd e nou] doxtar, zan e javán*

shekel n **1** *wekel (seke ye/ deram e simin ye Yahudiyán e bástán).* **2** **shekels** *(anáyin, bewuxi) pul, pulopale. //Dar kár e tázeaw pulopale páru mikona.//.* **3** *wekel (yekán e pul dar Esráyil)*

sheldrake n (pl **shelduck**) *tanje (ZBP. C5658 PI) [ordakhá ye gunágin e Orupáyi, Ásiyáyi, be nám e dánewik e* Tadorna tadorna *be rang e siyáh va sepid ke dar ábhá ye karáneyi miziyad.]*

shelduck n *tanje ye mádde. Niz bengarid be* "sheldrake".

shelf n (pl **shelves**) *raf. //rafi sázxtan/ zadan; rafi por az cini; yek raf e ketáb.//.* **2** *hube [barjestegi ye kaf e daryá]. //hube ye hámkewvar** [the continental shelf]*.//.* **3** **on the shelf** *(anáyin)* (**a**) *bihude, barkenár; bisud. //Bá báznewastegán/ báznewaste nabáyad conán raftár kard ke gomán konad pák bihude-and/ bihude ast.//.* (**b**) *(beviże nazd e mardsálárán) torwide, piredoxtar. //(ruzgári) zanán gomán mikardand sisále ke wodand digar torwide-and.*[be on the shelft at 30]*//*

shelf-life *táze tá..., //bastehá ye kák* [cake] *ke tá 2-3 hafte táze mimánand.//*

shelf-mark n *womáre ye (ketáb ru ye) raf/ jáketábi*

she'll *rixt e kutáh wode az* "She will". *bengarid be* "Will"

shell n **1** *lák, káse (con kásepowt); sofál, "parvardan e gouz, begirand maqz e gouz e tar va agar conán báwad ki hanuz sofál e u saxt nawode báwad pust ki bar záher e sofál báwad..." (ZBP, L5683 ZX). //kova/ kove (ZBP, C1791 FM); guwmáhi pust. //kenár e daryá guwmáhi gerdávardan; pust e nárgil e tohi./ xordesofál, sofálpáre//.* **2** (**a**) *kálbod, kova, kove. harjá juri tarjome miwavad. //Pas az forunewándan e átaw az kárxáne tanhá koveaw/ dárbastaw/ pusteaw* [the shell] *bejá mánd.//.* (**b**) *puste, kove, kovva. //puste, kove, kovva ye áhanin e ás* [engine] *e havápeimá; puste, kove, kovva ye saxt e yek ráde*/ máwin//.* **3** (**a**) *tup. //(Án) sáxtemán bá tup e tupxáne* [an artillery shell] *virán gawt.//. besanjid bá* "cartridge 1, shot[1] 4". (**b**) (US) = cartridge. *(dar Ámriká) golule, fewang.* **4** *qáyeq e tiztak e páruyi.* **5** **come out of one's shell** *az tu ye lák e xod darámadan; kamruyi rá kenár nehádan. //Xeili doxtar e árámi bud ammá aknun az tu ye lákaw berásti darámade bá hame gab mizanad.//.* **go, retire, withdraw, etc into one's shell** *tu ye lák e xod raftan; dastopá ye xod rá farāham gereftan; guwegiri kardan/ guwe gereftan. //Az ruzi ke án doxtare/ zane dast e rad besine ye án mard zade tu ye lák e xodaw rafte.//*

shell v **1** (US, also **shuck**) *...pust kandan. //bádám e zamini* [peanuts]*, noxod, bádám va mánand e án rá pust kandan/ kardan./ (dastán)* "As easy as shelling peas" *con fut ásán, con áb xordan ásán//.* **2** *golulebárán kardan/ be tup bastan* [fire shells at sb/ sth]; *//Páygáhhá ye dowman* [positions] *rá be tup bastan//.* **3** **shell out (sth) (for sth)** *(anáyin) bezur pardáxtan, ján kandan va pul dádan. //Pul e mehmáni rá báyad bezur az man besetánand.//*

shellac n *lák [baráye barq andáxtan be cizhá]*

shellac v (**shellacked, shellacking**) **1** *lákoalkol zadan.* **2** *(anáyin) puz e kasi rá bexák málidan*

shellacking n *(biwtar yekáni) (dar Ámriká, anáyin) wekast e rosvá; puz e kasi rá bexák málidan. //Goruh e varzewiyewán rá wekast e roxváyi dádim.//*

shell bean *(dar Ámriká) lubiyá (ye pust kande)*

shellfish n **1** *narmtanán e lákdár/ sofáldár.* **2** *narmtanán e lákdár/ sofáldár e xoráki. //Pedaraw xeili narmtan e (daryáyi) mixorad.//*

shell-shock n *mouji wodan; kuhegereftegi, "az kuhe ye qam wokuhe begreft -- con kuhegerefte kuh begreft." (Nezámi, Leyli va Majnun)*

shell-shocked adj **1** *mouji (wode); kuhegerefte.* **2** *(pendárin) gij; gijovij; mang. //Pas az yek ruz e ázegár sarokalle zadan bá panj bacce ye sarwád va wangul pák gij/ mang wode budam.//*

shelter n **1** **shelter (from sth)** *panáh. //az bárán panáh jostan/ gereftan./ Dar panáhgáh raftan* [get under shelter]./ *Dar ráźi* [a barn] *az tufán panáh jostan.; Án capar e boland* [high fence] *tá andázeyi má rá az bád panáh midahad.* [give/ afford shelter from]//. **2** (**a**) *panáh, panáhgáh. //panáhgáh e ráhiyán/ mardom baráye masráde*/ otobus./ panáhgáh (az) bombárán e haváyi* [air-raid shelter].//. (**b**) *panáhgáh; sarpanáh e binaváyán*

shelter v **1** **shelter sb/ sth (from sb/ sth)** *panáh dádan; zenhár dádan; puwándan. //Deraxtáni ke xáne rá az bád panáh midahand./ Yek zendáni ye gorizpá* [an escaped prisoner] *rá panáh dádan./ Án divár sarbázán rá az tirbárán* [gunfire] *panáh dád.; Mikuwad sarparastaw/ áqáyaw rá dar barábar e xordegiri bepuwánad./ Áyá sátvun** [industry] *e kewvar e má az hamávard e/ dastandázi ye bigánegán* [foreign competition] *dar panáh ast?//.* **2** **shelter (from sth)** *panáh/ panáhgáh yáftan/ jostan/ gereftan. //Zir e deraxtán panáh gereftan/ panáh jostan.//*

sheltered adj **1** *dar panáh, panáhdár. //Baráye tuwi*/ picnic panáhgáhi yáftan.//.* **2** *dar panáh; panáhdár.* //a sheltered childhood: *kudaki dar panáh zistan; be zamán e kudaki dar panáh budan va saxti nakewidan./ Dar rustá zendegi karde hamiwe dar panáh bude ast.* [lead a shltered life in...]//

shelve[1] v **1** *ru ye raf nehádan.* **2** *(pendárin) rahá kardan, kenár nehádan. //Con pul nist barnáme ye sáxtan e namáyewxáne ye nou rá rahá kardand/ cáreyi nadáwtand joz in ke rahá konand.//*

shelve[2] v, **shelve (away/ down/ off)** *con raf bálá ámadan. //Kaf e rudxáne injá con raf bálá miáyad.; Karáne ye daryá con raf páyin rafte be daryá miresad.//*

shelves pl of shelf

shelving n *raf.* //wooden shelving: *raf e cubi//*

shemozzle n *(biwtar yekáni) (anáyin) hayáhu, janjál, qouqá*

shenanigans n **1** *(anáyin) wanqulakbázi.* **2** *nirangbázi, feribkári*

shepherd n *wabán, cupán*

shepherd v *ránamáyi kardan; bordan. //Ráhnamáyi jahángardán rá be darun e deliján* [coach] *ráhnamáyi kard./ Do ámuzgár kudakán rá invaránvar bordand/ gardándand.*[shepheded around]//

shepherdess n *zan/ doxtar e cupán; cupánu*. besanjid bá, "bán" va "bánu"*

shepherd's pie, cottage pie *qeime bá sibzamini ye sorxkarde*

sheraton n *weráton (nám e kácál e Engelisi ye páyán e sade ye Hejdahom). //sandalihá ye/newimhá ye Weráton//*

sherbet n **1** *warbat, nuwábe.* **2** *(beviźe dar Engelestán) nuwábe ye juwán; gard e nuwábe ye juwán.* **3** (US) = sorbet

sherd = shard

sheriff n **1** **(High Sheriff)** *(dar Engelestán va Wales) sar kalántar, váwang (ZBP, C4119, FM).* **2** *(dar Eskátland) baxw/ barzan; kadxodá.* **3** *(dar Ámriká) kalántar, kolu/ kalu (ZBP. C5108)*

sherry n **1** *weri (guneyi mey ye zard yá qahveyi ye do átawe yá siki/ viski az nimruz e Espániyá). //Weri ye wirin dust dári yá xowk/ siki?; werihá ye dareje ye yek/ xeili xub//.* (**b**) *yek jám e weri. //(yek jám) weri piw az wám nuwidan.//*

she's *rixt e kutáh wode az* "she is". *bengarid be* "Be". **2** she has. *bázgardid be* "have"

Shetland n *ádáhá ye/ jazirehá ye abáxtar* [north] *e Eskátland*

Shetland pony *tátu ye Wetlandi*

Shetland wool *pawm/ kork e gusfand e Wetlandi*

shew *bengarid be* "show"

shibboleth n *soxanán e/ bonesthá* [principles] *ye piw e pá oftáde. //Xawáyágarán** [politician] *e sálxordeyi ke hanuz be bonesthá* ye piwepáoftáde* [outmoded] *va kohne ye iranghá* [doctrine] *ye kumal** [party] *darávixteand.*[cling]*//*

shied pt. pp of shy[1] shy[2]/ *zamán e gozawte va setáy e kárváźe az* shy[1] shy[2]

shield n **1** (**a**) *separ, espar.* (**b**) *newán (e separ); jám.* (**c**) *jám. //Newán e/ jám e mowtzani ye dabirestán rá bordan.* [boxing shield]*//.* **2** **shield (against sth)** *separ e... budan; puwidan, puwándan; páyidan. //In pardáxt e viźe ye ráde*/ máwin az zangzadan* [rust] *jelogiri mikonad.//.* **3** *(dar carxowtabzár) lák, separ, sarpuw; darpuw, puwew. //separ e (gerd e) daste ye dárbor* [chainsaw]*./ lák e áxwij* [protective against] *e garmá dar yek kove* ye espáwik** [space capsule]*./ áynak e/ separ e cewm e juwkár* [a welder's eye-shield]*//*

shield v, **shield sb/ sth (against/ from sb/ sth)** *puwándan, puwidn, páyidan, separ kardan, harjá juri tarjome miwavad. //Bá dast e xod cewmán e xod rá (az áftáb) puwándan.; Afsar e wahrbáni tan e xiw rá piw e án kudak separ kard./ Womá nemitavánid/ ádam nemitavánad in rifte*/ jáni rá az keifar bázdárid/ báz dárad./ Kuwidam u rá az dast e ruznáme negárán e konjkáv darpuwam/ dar amán dáram.//*

shift[1] v **1** **shift (sth/ sb/ oneself) (from.../ to...); shift (sb/ sth/ oneself) (about/ around)** *jábejá sodan/ kardan; (az já yá ráh) gawtan/ gardándan, harjá juri tarjome miwavad. //bár (e kawti) jábejá wode./ Bád az xorvarán* [west] *be abáxtar* [north] *gawte./ hargáh sar e pici mipicam abzárhá dar sanduq e ráde** [car boot/ trunk] *jábejá miwavand./ báwandegán dar já ye xod náásude jábejá miwodand./ (anáyin) sábun án lak rá nemibarad/ pák nemikonad* [shift]*/ Sábun ru ye án lak kári nist./ Komakam kon kat*/ nimkat* [sofa] *rá az átaw durkonam./ Injá rá mixáham pák konam, womá báyad jábejá wode be otáq e digari beravid./ Ámuzgár nimkathá rá dar yáne* [classroom] *jábejá kard.//.* **2** **shift sth (from A to/ onto B)** *//(pásoxguyi rá) begardan e digarán nayandáz, xodat báyad án kár rá bekoni./ Bár rá wáne be wáne kard/ bár rá az wáne ye capaw be wáne ye rástaw andáxt.//.* **2** **shift out of sth/ into sth; shift up/ down** (esp US) *(beviźe dar Ámriká) dar dande ye... gozáwtan; az yek dande be dande ye digar raftan. //Az dande ye yek be dande ye do raftan; Be si mil dar tasu* [hour] *ke mirasi be dande ye bálátar boro/ bogzár!/ Baráye báláraftan az tappehá ye porwib* [steep hills] *báyad bá dande ye sangin páyin beravi./ Yád gereftan/ ámuxtan behengám dande rá gardándan/ az dandeyi be dande ye digar raftan.//* **3** *(anáyin, dar Engelestán) tond jonbidan. //Agar mixáhi tasu ye 9 be ánjá beresi behtar ast tond bejonbi* [you have to shift if...]; *Án ráde rástaki (ke) tond miravad!//.* **4** **shift one's ground** *dar goftáreyi/gováźeyi* [argument] *páygáh e/ didgáh e xod rá degargun kardan.//.* **5** **shift for oneself** *gozarán kardan; gelim e xod rá az áb (birun) kewidan. //Pedar va mádarewán/ zádáránewán ke mordand/ mord nágozir gawtand xodewán gelimewán rá az áb (birun) kewand.//*

shift[2] n **1** **shift (in sth)** *jábejá wodan; gawtan; degarguni. //jábejá wodan e andak-andak e mardom az rustá va ámadan e ánán be wahr.; Degarguni ye manewte ye mardom* [public opinion]*./ Hand** [fashion] *e jámehá ye/ pirhanhá ye zanáne (kamkam) az rasmi/ áyinmand, anáyin* [informal] *gawte ast.//.* **2** *pastá; pás, "ze Nuwinraván wod delaw porharás -- hami ráy zad ruz o wab dar pás." (ZBP, L3363 SF); váre, "gol degar rah be golestán ámad -- váre ye báq o busetán ámad." (ZBP, C4269, FM, Rudaki).* **the day/ night shift** *ruzpás/ ruzpastá; wab-pás/ wab-pastá. //pás e hawt tasu* [hour] *ye kár kardan./ pastáyi/ pastámand/ pásbepás kár kardan.//.* a shift worker: *kárgar e pastáyi/ várekárgar*;* shift work: *várekár*;* shift pay: *váremozd.//.* **3** *kalak, duzokalak, tarfand. //bá duzokalak pul bedast ávardan.; Bá tarfandi bá komak e kise ye pelástiki/ kalpaki* (jelo ye) nawt e áb rá gereft.//.* **4** (**a**) *coft; pirhan e zanáne ye tang va ráste.* (**b**) *(bástáni) pirhanzir e zanáne.* **5** *(dar máwin e táyp) tokme ye/ angowti ye kalvát/ golvát* [capital letter]. *//tokme ye kalvát* rá feworde "A" benevis.//.* **6** **make shift (with sth)** *(kohne wode) sareham kardan; gozarán kardan; sarhambandi kardan. //Rásti-rásti/ berásti baráye hame xoráki be andáze ye basande nadárim, ammá báyad (bá harce ke dar dast dárim) sarhambandi konim.//*

shiftily adv *bengarid be* "shifty"

shiftiness n *bengarid be* "shifty"

shift-key *dar nusiyák** [typewriter] *tokme ye/ angowti ye kalvát*/ golvát** [capital letter]

shiftless adj *(xárdári) tanbal, tanásán. //Ádam e tanásáni ke hargez tan bekár nemidahad va peivaste az digarán vám migirad.//*

shiftlessness n *tanbali, tanásáni*

shifty adj (**shiftier, shiftiest**) *nirangbáz, daqalbáz, daqal, feriftár, nádorost. //ádami daqal; raftári daqalbázáni/ nirangbázi/ daqalbázi./ cewmáni feriftár./ negáhi feriftárárane/ daqalbázáne* [shifty looks]*//*

shilling n *yekán e kohan e pul e Engelestán*

shilly-shally v (pt, pp **shallied**) *(anáyin/ xárdári) dodel budan; inpá-ánpá kardan ; mesmes kardan. //Agar injur mesmes koni diremán miwavad.//*

shimmer v *lapidan* [besanjid bá lapán (ZBP, C1191 FM); tafsidan; barqbarq zadan; tafidan. //mahtáb lapán/ barqzanán bar daryáce; Ru ye ráh dar garmá ye xorwid áftáb mitafsid/ mitafid//*

shimmer n *lapidan*; lapán; tafsidan; tafidan; barqbarq zadan. //lapidan*/ barqbarq zadan e morváridhá//*

shin n *qalam e pá/ jelo ye sáq e pá. //Be qalam e páyaw lagad xord.//*

shin v (**shinned, shinning**) **shin up/ down sth** *cárdastopá raftan. //cárdastopá az pellehá/ deraxti bálá raftan.//.* **shin down** *páyin raftan. //cárdastopá az tanáb páyin ámadan//*

shin-bone (= **tibia**) *dorowtney*

shindig n **1** *(anáyin) arusi ye boz.* **2** shindy

shindy, shindig n *(anáyin) hayáhu, janjál, qouqá. //járojanjál bepá kardan; hayáhu kardan. //Diwab dar meixáne qouqá (ye harásangizi/* a dreadful shindy*) bud/ janjál bud.//*

shine v (pt, pp; shined in sense #2) **1** *daraxwidan, tábidan, táftan, rowtan, "Mei ye ásude dar majles hamigawt -- rox e meixáre hamcon mey hamirowt." (ZBP. C7590, FM, Vis o Rámin). //wiwehá/ livánhá rá candán pák kon tá bedaraxwand/ bedarafwand./ Máh az panjere be darun mitábad/ midaraxwad./ Abrhá (kenár) rafte xorwid darámad/ daraxwidan gereft./ Áftáb e dáq ruy e cewmandáz* [scene] *mitábid./ (pendárin) roxsáraw az wur mitáft* [shine with excitement]*.//.* **2** *tábidan, táftan. //Pásbán nurafkan rá ruy e xáne táft/ andáxt.* [shine the searchlight]*./ Ceráqdastiyat rá darun e kewo betáb/ biyandáz!* [shine your torch]*./ Az tábew e nur/ rouwanáyi beruyam bizár-am./ Az inke nur/ rouwanáyi be ruyam betábad bizár-am.//.* **3** *(anáyin) pardáxtan, málidan, barq andáxtan. //Kafwhá rá/ cizhá ye berenjin/ berenjafzár** [brassware] *rá barq andáxtan/ pardáxtan.//.* **4** **shine (at/ in sth)** *daraxwidan. //U nemune ye daraxwáni az yek wágerd e/ dánewámuz e saxtkuw* [hard-working] *ast./ Sarzabándár nist./ dar soxangoftan daraxwán nist.* [He does not shine in conversation]; *Hargez dar bázi ye celtapká*/ tenis nadarxwidam.//.* **a knight in shining armour** *bengarid be* "knight". **rise and shine** *bengarid be* "rise[2]"

shine n **1** *daraxwew, deraxw (ZBP, C7590); pardáxt; barq andáxtan; rawt/ towt, "Mei ye ásude dar majles hamigawt -- rox e meixáre hamcon mey hamirowt." (ZBP. C7590, FM, Vis o Rámin). //kafwháyat rá xub barq biyandáz!; Newiman e in walvár e kohne* [the seat of these old trousers] *xeili barq oftáde.//.* **2** **take a shine to sb/ sth** *(anáyin) nágahán ... rá dust dáwtan. //Gománam án sage ma rá dust dárad, harjá miravam, donbálam miáyad.//*

shiner n *(anáyin, kohne wode, zabán e kuce) xunmordegi gerdágerd e cewm. //Ce xunmordegi ye bozorgi gerdedágerd e cewmat peidá wode!//*

shingle[1] n *rig*

shingle[2] n **1** *sofál, latpuw* [<Gilaki]. **2** *dab* [EDPL] (anáyin, dar Ámriká)* [a small wooden sign]

shingle v *(beviźe be rixt e náwenáxte) sofálpuw/ latpuw kardan.* **a shingled church spire** *Qoppey e latpuw*/ sofálpuw e yek kelisá*

shingles n *átaw e Pársi, "átaw e Pársi bosreyi báwad por áb e raqiq bá xárew va suzew e sa'b..." (ZBP. L5585 ZX)*

shingly adj *rigi, rigpuw. //Karáne ye weni rá biw az rigi mipasandam/ dust dáram//*

shin-pad (= **shin-guard**) *sáqbánd [con darbázi ye pátapká*/ futbál]*

shiny adj (**shinier, shiniest**) *daraxwán, darafwán, daraxwande, pardáxte. //Kalle ye daraxwán e mardi daqsar* [bald]*; carm e siyáh e barqi; Hame ye fenjánhá pákize ast va midaraxwad/ barq mizanad.//*

ship[1] n **1** *kawti, náv. //kawti ye bádbáni* [a sailing ship]*./ kawti ye bázargáni; razmnáv* [a warship]*./ kárgarán e/ jáwován e kawti./ Baráye raftan be Hendustán savár e kawti wodan/ be kawti newastan./ "Kawtinewastegán-im, ey bád e worte barxiz!" (Háfez)//.* **2** *(anáyin)* (**a**) *náv (e espáwik*)* [spacecraft]. (**b**) *(dar Ámriká) havápeimá.* **3** **jump ship** *bengarid be* "jump[2]". **(like) ships that pass in the night** *didárkonandegán e gahgodár.* **when one's ship comes home/ in** *hengámi ke károbár ... xub wavad. //Hargáh károbáram xub wavad* [when my ship comes in] *yek xáne ye yeyláqi/ tábestángáhi mixaram.//*
ship's chandler *foruwande ye kawtiafzár*

ship[2] v (**shipping, shipped**) **1** *(bá kawti) ferestádan; gosi kardan, gosilidan. //Káláhá rá bá havápeimá báyad ferestád* [to be flown] *yá bá kawti?; (bá kawti) gandom be Rusiye migosilim/ miferestim.; Sázobarg e táze rá bá ráde* ye bárkew* [truck] *gosilidand/ ferestádand.//.* **2** *páruhá rá az áb birun kewide be darun e*

karji nehádan. [to ship the oars]. *//Páruhá rá tukewide qáyeq rá kenár e danb* [alongside the bank] *bastim.//.* **3** *(baráye karji) áb az pahlu be darun e karji ámadan/ rixtan. //Kuhehá ye áb xeili boland bude áb az pahlu(há) bedarun e qáyeq mirixt.//.* **4** *jáwu, kármand e kawti wodan. //Mehmándár e yek kawti ye Atlaspeimá gawtan* [ship as a steward on an Atlantic liner]//. **5 ship sb/ sth off** *(anáyin) (bá kawti) ferestrádan; savár e kawti kardan; gosi kardan. //Baccehá rá az xorsáli be wabáneruzi ferestáde budand/ gosi dáwte budand.//*

-ship *(pasvand) (bá námvážehá námváže misázad).* **1** *"...-i ". //*friendship: *dusti;* ownership: *xodávandegári;* professorship: *(dareje ye/ páygáh e) ostádi//.* **2** *...i; -ostádi; -zebardasti*

ship biscuit, ship's biscuit *vanáne. //xorák e vanáne [xorák e kawti dar ráhhá ye dur]//*

shipboard adj *ru ye/ bar kawti. //deldádegi ru ye kawti* [romance]//

shipboard n, **on shipboard** *ru ye kawti*

ship builder n *kawtisáz*

shipbuilding n *kawtisázi. //yek dálá** [company] *ye kawtisázi; kawtigáh*//*

shipbuilding yard *kawtistán**

ship canal n *kánál/ ábráh e kawtirou*

shipload n *yek bár e kawti, yek kawti por. //Bá yek kawti por az gandom bádbán barafráwtan* [set sail]//

shipman n *kawtigar [M. Moqaddam]*

shipmate n *hamkawti. //Yek bár man va u báham hamkawti budim/ savár bar yek kawti budim.//*

shipowner n *kawtidár*

shipwreck n *kawti-wekastegi. //dar (nazdikihá ye) karáne ye nimruzin* [southern] *kawtiwekaste gawte va mord.//*

shipwreck v *kasi rá kawti-wekaste kardan. //náviyán e/ daryánavardán e kawti-wekaste./ Dar yek jazire ye/ gazire ye/ ádá ye duroftáde kawtiwekaste gawtim.//*

shipwright n *kawtisáz, kawtigar*

shipyard n *kárxáne ye kawtisázi; kawtigáh; kawtistán**

shipment n **1** *bá kawti ferestádan; savár e kawti kardan; gosi kardan, gosilidan. //Harce zudtar káláhá rá bá kawti gosilidan; gosi kardan/ ferestádan e bibim* [safe] *e kálá az ráh e haváyi.//* **2** *bár e kawti. //yek bár (e kawti) gandom baráye Áfriqá ye xorvaráni* [west].//

shipper n *tarábar/ ferestande ye/ gosidár e kálá (bá kawti)*

shipping n **1** *kawti, návgán, kawtiráni. //Án ábráh aknun be ru ye kawtihá/ návgán báz ast./ baráye kawtiráni báz ast./ daftar e/ bongáh e kawtiráni* [a shipping office]*./ ráhhá ye kawtiráni ye por ámadowod* [busy shipping lanes]*./ Piwbini ye/ gozárew e áb o havá baráye kawtiráni.//.* **2** *tarábari ye kálá bá kawti. //tarábari ye kálá bá kawti; tarábari ye naft bá kawti az xorvarán e miyáne* [the Middle East]//

shipping-agent *namáyande ye/ piwkár e kawtiráni dar bandar*

shipshape adj *áráste, besámán. //otáq rá zibá va áráste kardan//*

shire **1** (or, in compounds, **-shire**) *(be tanháyi yá dar vážehá ye serewte) (bástáni) (emruze tanhá hamráh e nám e wahrhá bekár miravad) "-están" dar vážehá ye Iráni be rixt e "-wir", "-wahr" yáft miwavad con "Ajabwir", "Buwehr". dar vážehá ye Engelisi con* "Hampshire", "Yorkshire". **2 the shires** *barxi ostánhá ye miyáni ye Engelestán va baxwháyi az ánhá ke baráye wekár e rubáh benám ast.*

Shire-horse n *anbore (ZBP, C3263) guneyi asb e porzur baráye kewidan e gári yá dorowke*

shirk v *wáne tohi kardan; tanbali kardan; az zir e... dar raftan. //Báyad (injá rá) sarosámán dahi, tanbali nakon va bekár pardáz!/ Hamiwe az zir (anjám) e kárhá ye náxowáyand darmiravad.; Az raftan nazd e dandánpezewk wáne tohi mikonad.//*

shirker n *az zir e kár darrou*

shirt n **1** *pirhan (e mardáne); //pirhan e varzewi* [a sports shirt]*; pirhan e beáyin/ pirhan e poloxori* [a dress shirt]//. **2 keep one's shirt on** *(anáyin) bar xod cire wodan; xawm nagereftan; az kure darbaraftan. //Az kure darnaro! Kasi nemixást to rá biyázárad!//.* **put one's shirt on sth** *(zabán e kuce) hame ye dáronadár e xod rá/ tá tonbán e xod rá ruy e cizi gero gozáwtan/ bastan (con ruy e asbi yá cizi digar). //Dáronadár e xod rá/ tá tonbánaw rá ham ruy e goruh e varzewi ye xod gerou baste, ke baram*/ jám* [trophy] *rá bebarad.//*

shirt-front n *taxt e sine/ jelo ye áhári ye pirhan e mardáne*

shirtily adv *bengarid be* “shirty”

shirtiness n *bengarid be* "shirty"

shirting n *párce ye pirhani*

shirt-sleeve n *ástin (e pirhan). //*in one's shirt-sleeves: *bá pirhan/ bi nimtane/ bi kot/ bi yumu*//*

shirt-tail n *dáman e pirhan*

shirtwaist n *(dar Ámriká) pirhan e zanáne ke az jelo tá kamar tokme/ dogme mixorad/ xefti*

shirty adj (**shirtier**, **shirtiest**) *(anáyin) ázorde, xawmgin, badxu. //Bá man xawm nagir!* [Don't get shirty with me!]//

shishkebab = **kebab** *wiwkabáb [bengrid be* "lamb", *riwe: wiwak, EDPL]*

shit n **1** *(zabán e kuce/ soxan e zewt) goh, sende, an. //Yek tappe/ táppe goh e/ sende ye sag dar kuce//.* **2** *ridan, an kardan. //*have/ need a shit: *xástan ridan/ goh dáwtan; an dáwtan//.* **3** *goh, an, yáve, carand. //Dahanet o bázmikoni va gohbirun mirizi!* [talk a lot of shit]./ *Xeili yáve miguyi!//.* **4** *(xárdári) an, goh, sende, cos. //Un sende/ cos pulam o dozdid!//.* **5** **in the shit** *gereftár.* **not give a shit (about sb/ sth)** *parvá ye... ham nakardan; be... mahal e sag ham nagozáwtan. //Be hic kas parvá nemikonad./ Hic kas rá be cos ham nemiwomárad; be hic kas mahal e sag ham nemigozárad.//.* **scare the shit out of sb** *bengarid be* "scare"

shit (v) (**shitting**; pt, pp **shitted**/ **shat)** **1** *(zabán e kuce/ zewt) ridan; sende kardan.* **2** **shit oneself** (**a**) *be xod ridan; tu ye tonbán e xod ridan.* (**b**) *zard kardan*

shit *(wegeftváźe, zabán e kuce/ zewt) (newán e ázordegi) ah, tof, goh. //Tof! bázham be kárván dudi naresidam!!//*

shitty adj (**shittier**, **shittiest)** **1** *(zabán e kuce/ zewt) bad, zewt, harjá juri tarjome miwavad. //In xorák e goh rá nemixoram!//.* **2** *past, forumáye, bad. //Ce raftár e zewti (ánham) bá yek dust!//*

shiver v, **shiver (with sth)** *larzidan. //Az in ke tanháyi be darun e án xáne ye tárik beravad larze bar andámaw oftád.; Az sar tá pá larzidan* [shivering all over]*//*

shiver n **1** *larz, cendew. //Az án cewmandáz e zewt powtam larzid.//.* **2** **the shivers** *tabolarz; larz; larze. //Bá tabolarz dar bestar oftáde budan; Hargáh báyad soxanráni konam, tanam milarzad./ larze bar andámam miyoftad.//*

shiver[2] n *(biwtar be rixt e candgáni) xordewiwe. //wekastan va xord wodan* [break sth into shivers]*./ Ru ye xordewiwe pá ye xod rá boridan* [on a small shiver of glass]*.//*

shiver v *rizriz kardan/ wodan; xord kardan/ wodan*

shivery adj *cendewávar, larzávar, harjá juri tarjome miwavad. //Dar havá ye namnák larz kardan/ dáwtan; Yek nasim e sard e larzávar.//*

shoal[1] n *galle ye máhi. //yek galle wáhmáhi* (herring) *va mánand e án./ galleyi/ daste-daste/ goruhi wená kardan* [in shoals]*.; (pendárin) tábestánhá yek galle/ daste-daste jahángard be injá miáyad.* [shoals of tourists]//

shoal v *galleyi wodan; dast-daste wodan*

shoal[2] n **1** *sanár/ senár (ZBP, C6144 FM); páyáb, "páyáb az zamin rud va juy jáyi rá guyand ke páy bedán resad va áb be sar naresad..." (ZBP, L7616, DTH). //Dar páyáb/ senár be gel newastan* [run aground]*; az senárhá duri jostan* [steer away from the shoals].//. **2** **shoals** *senár*

shoal v *kamźarfá wodan; páyáb wodan*

shock[1] n **1** *takán. //takánhá ye zaminlarze; takán e kuhe ye tup* [blast] *xeili panjerehá rá wekast./ Havápeimá ke bezamin xord takán xordam/ kust yáftam/ kust/ takán rá daryáftam/ senahidam** [feel]*.//.* **2** =electric shock. *//Agar in sim e loxt rá besávi/ dast bezani barq migiradat.//.* **3** *takán, cendew, dar Pársi bá takán dádan yá xordan tarjome miwavad. az jáy wodan. "...va cun cewm e Afwin bar man oftád saxt az jáy bewod." (ZBP, L1212 TB). //Ágáhi ye marg e mádaraw u rá saxt takán dád./ Az ágáhi ye marg e mádaraw saxt az jáy bewod./ Az hude ye gozinew* [election] *hamegi yekke xordim* [shock]*./ Hude ye gozinew hame ye má rá takán dád./ Az inke be man goftand/ goftandam ke saxt bimár-am yekke xordam.//.* **4** *wukná* [<Kordi ye Hourámi wuknáyou]. //Dar wukná* budan/ dar wukná* wodan./ Darmán e dorost e/ wáyeste ye wukná* ci-st?/ Pas az ápang*/ kárdpezewki* [operation] *ruy e maqzaw docár e wukná* gawt va mord.//*

shock[2] (n) *biwtar* "shock of hair": *yek mowt mu ye kork/ źulide*

shock[3] v *takán dádan, cendew wodan. //Az ágáhi ye margaw takán xordam./ Az wanidan e inke bacceaw downám bar zabán ávard, takán xord.; Man be ásáni takán nemixoram ammá án ketáb berásti zewt* [obscene] *ast.//*

shock absorber *komak fanar*

shocker n **1** *takándahande.* **2** (**a**) *(anáyin) (dástán e) takándahande. //Barxi az dástánhá ye tarsávar* [horror story] *berásti takándahande hastand.//.* (**b**) *xeili zewt/ bad/ takándahande. //Dar gozawte/ piwtar/ piwtarhá goftárhá ye bad nevewte budi, ammá in yeki berásti takándahande/ xeili bad ast.//*

shock-headed adj *(kohne wode) żulidemuy*

shocking adj **1** *takándahande, zewt, bad; raftár e, soxanán e, downámhá ye zewt/ takándahande. //kári kard/ káraw candán takándahande va zewt bud ke besaxti mitavánam án rá bázguyam/ bázgowáyam//.* **2** *takándahande. //yek ágáhi ye takándahande//.* **3** *(anáyin) takándahande; xeili bad; //yek dastnebewte ye xarcang-qurbáqe; yek kár e cendewávar./ Xorák e injá xeili bad ast.//*

shockingly adv **1** *xeili bad. //Xeili bad mizani* [play shockingly]./ *Yek pirhan e xeili gerán//*

shock-proof adj *(beviże baráye pangán* e moci* [watch]*) pádkust*, jodkust**

shock tactics *wegerdhá ye takán dahande; con gorg o galle. //Án goruh (e xonyágar* [entertainer]*) baráye inke námewán sar e zabánhá biyoftad be wegerdhá ye takán dahande* [shock tactics] *dast yázide yekiwán dar jamjám*/* TV *berehne wod!//*

shock therapy, shock treatment *wukná-darmáni**

shock-troops n *sepáh e takávarán*

shock wave *takán, kuhe, "az kuhe ye qam wokuhe begreft -- con kuhe-gerefte kuh begreft." (Leyli va Majnun, Nezámi); niz harjá juri tarjome miwavad. //*(fig. *pendárin) hamin ke ágáhi ye án barmestán** [tragedy] *parákande gawt, betondi sarásar e kewvar be takán darámad.//*

shod (v) pt, pp of shoe/ *zamán e gozawte va setáy* az kárváże ye* "shoe"

shod adj *dárá ye kafw e/ páyafzár e..., //*shod in leather: *dárá ye kafw e carmi/ kafw e carmipuw./ dárá ye kafw e/ páyafzár e xub baráye ábohavá ye xis/ báráni./* an iron-shod stick: *(pendárin) cubdasti ye dárá ye nouk e áhanin/ áhanpuw//*

shoddily adv, shoddily made: *toxmi; básmeyi, qollábi*

shoddiness n *básmekári; sarhambandi*

shoddy[1] adj (**shodier**, **shodiest**) *toxmi, básmeyi, bonjol. //káláhá ye* [goods]*/ raxthá ye bonjol./* shoddy workmanship: *básmekári; sarhambandi//*

shoddy[2] n *jáme ye bonjol; nax e kohne/ dast e dovvom [ke baráye sáxtan e párce bekár ravad]*

shoe n **1** *kafw, muze, páyafzár, "hargez páyafzár va kafw dar páy nakarde ast." (ZBP, L2318, AT); //yek joft kafw; kafw baráye ráhpeimáyi* [walking shoes]*; kafw e celtapká*/ tenis; mahas** [brush] *e kafw; páyafzárforuwi/ kafwforuwi./ kafw puwidan/ pá kardan./ kafw/ páyafzár kandan/ az pá darávardan/ bedarkardan./* shoe polish: *vάx./ carm e kafw/ páyafzár* [shoe leather]*//.* **2** = **horseshoe** *pasáhang (ZBP, L7617, DTH). //*cast/ throw a shoe: *pasáhang andáxtan.//.* **3** *(dar ráde [máwin]/ docarxe/ docarxe dudi) loqme tormoz.* **4** **be in/ put oneself in sb's shoes** *xod rá jáy e digari nehádan/ gozáwtan. //Hic delam nemixáhad jáy e to báwam, agar befahmand/ daryáband dári ce mikoni!?//.***sead men's shoes** *bengarid be* "dead". **fill sb's shoes** *bengarid be* "fill[1]". **shake in one's shoes** *bengarid be* "shake[1]". **step into sb's shoes** *bengarid be* "step[1]"

shoe v (pt, pp **shod**) *(asbi rá) pasáhang zadan/ kardan. //Áhangari ke tátuyi* [a pony] *rá pasáhang mizanad.//*

shoe horn n *páwnekew*

shoe-lace n *band e kafw*

shoemaker n, **shoemaking** n *kafwgar, "biyámad yek porsoxon kafwgar -- conin goft key wáh e bidádgar" (ZBP, L3361, SF); "yeki kafwgar bud o muzeforuw -- begoftár e u tiz bogwád guw." (ZBP, L3418, SF); kaffáw, "sáxtan e "kaffáw" az kafw e fársi az qalathá ye rosvá ye zabán e Fársi ast." (ZBP, L3961, NKZZF)*

shoeshine n (esp US) *(beviże dar Ámriká) váksi. //yek pesarak e váksi//*

shoe-string n **1** *band e kafw (beviże dar Ámriká).* **2** **on a shoestring** *ussáberesun [ostád berasán] zendegi kardan; kampul budan*

shoe-tree n *qáleb/ káleb e kafw*

shone pt, pp of shine/ *zamán e gozawte va setáy e* kárváże az* "shine"

shoo interj *(bángváże) kiw kardan (magas rá, morqán rá); cexe goftan (sag rá); piwde goftan (gorbe rá); emwi goftan (mardom rá). //*Shoo all of you!, I'm busy!: *Emwi! Hamatun berin [beravid] kár dáram!//*

shoo v (pt, pp **shooed**) (phr v) **shoo sb/ sth away, off, out, etc** *kiw kardan (magas rá, morqán rá); cexe goftan (sag rá); piwde goftan (gorbe rá); emwi goftan (mardom rá).* //Shooing the chickens away/ in the barn: *Morqán rá kiw kardan va dur rándan; Morqhá rá jájá kardan va be darun e ráź/ láne rándan./ Baccehá rá az maqáze emwi kard.//*

shoo-in n *(anáyin- dar Ámriká) kasi yá goruh e varzewiyi ke bordan ru wáxew-e*

shook pt of/ *zamán e gozawte ye* "shake"

shoot v (pt, pp **shot**) **1** (**a**) **shoot (sth) (at sb/ sth); shoot sth (from sth)** *tir zadan, "raván wod be mehmánsará ye amir -- qolámán e soltán zadandaw be tir." (Sa'di); átaw kardan; golule darkardan; partáb kardan; tirzadan. //Piw az átaw kardan bári/ bárik/ xub* [carefully] *newáne begir* [aim]./ *Tir nazan, separ andáxtam* [I surrender]./ *Ce/ ci rá tirmizani?; Az kamánaw* [bow] *tiri partáb/ rahá kard./ Kam piw miáyad ke pásbánán baráye kowtan e kasi tirandázi konand./ Az kawti besu ye havápeimá muwak andáxte/ partáb wod.; Piw az zadan be ámáj* [hit the target] *cand tir zad/ partáb kard./ Cand tir zad tá saranjám be ámáj xord.//.* (**b**) *tirandázi kardan, "Xam e abru ye to dar san'at e tirandázi -- bestad az dast e haránkas ke kamáni dárad." (Háfez). //(Xub) tirandázi midáni?/ Rást* [straight] *tirandázi yád gereftan/ ámuxtan.; Baráye tirandázi báyad biwtar bevarzam* [need practice]./ *Az savárkári, máhigiri va tirandázi xowaw miáyad* [enjoy].//. (**c**) *tir zadan va kowtan/ zaxmi kardan; wekár kardan; golulebárán kardan; bá tir zadan zami kardan. //Baráye wekár e xarguw birun raft.; Án sarbáz rá baráye gorixtan az jang* [desertion] *tirbárán kardand* [to shoot].*; Páyaw tir xord/ páyaw rá tir zadand./ Wekárci gavazn* [stag] *rá tir zade kowt.//.* (**d**) *tir, golule yá peikán andáxtan. //In yek tofang e bázice ast* [toy gun], *tir nemiyandázad* [to shoot]./ *Tofangi begir ke rást tir biyandázad.//.* (**e**) *bá tirandázi ... kardan/ sáxtan. //Golule ye tofang e tirandáz dar rá surá̄x kard/ suráxi dar dar padid ávard/ dar rá soft.//.* **2** *wekár kardan. //be konámi/ be wekárgáhi be wekár raftan.//.* **3** (**a**) *con tir raftan, harjá juri tarjome miwavad. //Ráde* ye tiztak* [the sports car] *con tir az jelo ye má gozawt* [shot past us]./ *Neyaki/ waxáneyi* [a meteor] *az ásemán gozawt./ Con tir az pey ye u/ az pas e u az dar birun raft* [he shot out of]./ *Davande con tir az digarán jelo zad.* [shot ahead of…]*.; Zabánehá ye átaw az xáne ye suzán zabáne mikewid./ Zabán e már az dahanaw birun zad./ Ráde* ye sarbáz* [the open car] *ke xord wod, ránande birun afkande wod.//.* (**b**) **shoot (dowwn, up, etc sth)** *tir kewidan. //dardi tirkaw dar powtam; Dard be bázuyaw tir kewid.* [shot up her arm]//. (**c**) **shoot sth at sb** *(rixt e náwenáxte nadárad) afkandan, partáb kardan, harjá juri tarjome miwavad. //Ruznámenevisáni* [journalists] *ke vazir rá porsewbárán/ porsewpic kardand* [shoot questions at]./ *negáh e (tond e) xawmnáki be u andáxt* [shoot an angry glance at].//.**4** *(baráye giyáhán va butehá) javánezadan/ wáxe zadan. //Bottehá ye gol e sorx* [rose bushes] *pas az piráyew* [cut back] *báz wáxe mizanand* [shoot again]/ *javáne midahand.//.* **5** beviźe dar sinemá/ celpard*) *peikarebardári kardan; peikare gereftan; harjá juri tarjome miwavad. //Dastgáhhá ye peikarebardári/ ka-há** ámáde!, xob, begirid! [Cameras ready?, OK, shoot!]./ *Ámádeyim ke peikare (namáyew dar tálár e raqs/ vawt-tálár rá) begirim./ Án celparde*/ film rá siyáh va sefid andáxtand/ gereftand.; Az zani savár bar asb peikare bardáwtan.//.* **6** *con tir az... raftan/ gozawtan. //az tondábhá* [the rapids] *con tir gozawtan; con tir az zir e pol gozawtan* [shoot the bridge].//. **7** *kolun rá tu yá birun e wiyár rándan.* **[the bolt of a door] push into/ out of the slot**. **8** *(anáyin) (dar bázi ye cougán camani*) zadan, ávardan. //Dar dast e noxost 75 zadan/ ávardan//.* **9** *(beviźe dar Ámriká) (dar barxi bázihá) andáxtan, zadan.* //shoot craps: *botr andáxtan;* shoot pool: *guy zadan;* shoot dice: *tás andáxtan.//.* **10** (**a**) **shoot (at sth)** *tup rá tu ye darváze zadan. //Donbál e/pei ye yáreyi-st* [looking for an opportunity] *ke tup rá (rást) tu ye darváze bezanad* [to shoot at goal].//. (**b**) *(rixt e náwenáxte nadárad) tu ye darváze zadan. //Az bist metri zad tu ye darváze* [He shot a goal from 20 yards out].//. **11** *(dar Ámriká, anáyin/ tanhá berixt e farmáyew) beterek!; De begu!; Benál!; befamá!. //Yek cizi mixáhi be man beguyi/ begi? xob, de begu!* [well shoot!].//. **12** *(zabán e kuce) tu ye rag zadan.* //shoot heroin: *heroyin tu ye rag zadan//.* **13** **be/ get shot of sth/ sb** *(anáyin) kasi rá dastbesar kardan.* **shoot one's bolt** *(anáyin) vápasin zur e xod rá zadan.* **shoot the breeze** *(anáyin, dar Ámriká) soxancini kardan; gap zadan. //Dar meixáne newastim va gap zadim.//.* **shoot it out (with sb)** *(anáyin) beham(digar) tir zadan. //(pendárin) Xawáyágarán* e hamimáli* [rival politicians] *ke dar yek goftogu* [debate] *ye jamjám*/* TV *bá ham cálew mikardand.* [shooting it out].//. **shoot a line** *(anáyin) doruq báftan; gazáfe goftan; cáxán kardan. //Goft ke dar yaxlaxwak* [ice-skating] *ostád ast ammá gománam hameaw cáxán bud/ láf mizad.//.* **shoot one's mouth off (about sth)** *(anáyin)* (**a**) *láfidan, láf zadan. //Hamiwe láf mizanad ke zanhá kowte-mordeaw hastand.//.* (**b**) *band rá áb dádan. //In yek ráz ast, band rá áb nadi/ band rá áb nadahi/ jelo ye dahanat rá negahdár!//.* **shoot pool** *(dar Ámriká) cougán rumizi bázi kardan.* **shoot one's way in/ into sth; shoot one's way out/ out of sth** *bá tirandázi be... raftan/ az... birun ámadan/ ráh e xod rá báz kardan. //Tabahkár* (gangster)

tofangi dozdide bá tirandázi az zendán gorixt/ birun raft.//. **shoot the works** *(dar Ámriká, anáyin) vápasin tir dar tarkew rá rahá kardan; Har ce pul, máye yá zur dáwtan be kár bordan. Harjá juri tarjome miwavad.* **19** **shoot sb down** *kasi rá (bá tir) kowtan. //Barxiyánaw* [victims] *hamegi sangdeláne* [in cold blood] *bá tir kowte wodand.//.* **shoot sth/ sb down** *bá muwak/ tir zadan va andáxtan; //Kawtiháyi ke havápeimáhá ye jangi/ wekári* [fighter jets/ planes] *rá bá muwak miyandázand./ (pendárin) ostádán/ kárwenásán* [expert] *vápasin engárehàyaw** [theory] *rá zade* [shot down in flames] *bihude dánestand.//.* **shoot sth off** *tir zadan va andáxtan. //Bázuyaw dar jang tirxorde oftád.//.* (**b**) *tirandázi ye haváyi kardan/ muwak havá kardan* [fireworks/ missiles]; *//Mardom baráye jawn e piruzi dar xiyábánhá tirandázi ye haváyi mikardand.* [shooting off pistols]//. **shooting sth up** *bá tirandázi mardom rá tarsándan/ harásánidan. //Tabahkárán* [gangster] *be darun e meixáne táxte bá tirandázi mardom rá harásánidand.//*

shoot[2] n **1** *javáne //javánehá ye nou ye yek ták* [vine] *rá picidan va kewidan.//.* **2** (**a**) *(dar Engelestán) goruh e wekárci. //Hamvandán e yek goruh e wekárci ye siyáh-xorus* [a grouse shoot]*//.* (**b**) *wekárgáh; naxcirgáh.* **3** **the whole (bang) shoot** *(anáyin) hameciz, sarásar*

shooter (n) **1** *(dar vážehá ye serewte) tirandáz; //*a sharpshooter: *tirandáz e zebardast//.* **2** *...-andáz. //*a pea-shooter: *noxodandáz;* a six-shooter: *wewtir; haft-tir e wewxán//*

shooting-gallery n *(otáq/ sáxtemán e) tirandázi*

shooting match (idm). *bengarid be* "whole"

shooting star, falling star *waxáne, neyzak*

shooting-stick n *cárpáyak e táwo*

shoot-out n *jang va tirandázi. //Án dozdi saranjám be jang va tirandázi miyán e dozdán va pásbánán kewid.//*

shop n **1** (US **store**) *dake, dokán, maqáze; ...-xáne; ...-foruwi. //dokán e guwtforuwi;* a chemist's shop (US, drugstore): *dáruxáne;* a bookshop (US, bookstore) *ketábforuwi;* a sweet shop: *wiriniforuwi;* serve in a shop: *dar maqázeyi kár kardan//.* **2** (also **workshop**) *(beviže dar vážehá ye serewte) kárgáh e...; ...xáne. //*an engineering shop: *kárgáh e mohandesi;* a machine shop: *carxowtxáne;* a paint shop: *kářgáh e rangrazi/ rangámizi//.* **3** *(anáyin) já ye kár/ kárgáh. //Delam mixáhad in kárgáh harce árámtar* [smoothly] *kár konad.//.* **4** (idm) **all over the shop** *(zabán e kuce)* (**a**) *parákande; áwofte. //Raxtháyaw hamejá parákande bud.//.* (**b**) *hamejá. //*I looked for it all over the shop: *Hamejá peiyaw/ donbálaw gawtam.//.* **a bull in a china shop** *bengarid be* "bull[1]". **keep shop** *dokándári kardan; kár rá páyidan. //Man ke miravam mehmáni, to kár rá mippáyi?//.* **set up shop** *kári barpá kardan/ dokáni báz kardan. //Dar xiyábán e Wáh maqáze ye ketábforuwi bázkarde.//.* **shut up shop** *bengarid be* "shut". **talk shop** *bengarid be* "talk"

shop v (**shopped, shopping**) **1** **shop (for sth)** (usu **go shopping**) *xarid kardan; be xarid raftan. //har ruze/ hameruze xarid kardan./ Baráye jawn e zádruz e Masih/ Mehr [M. Moqaddam] dáram xarid mikonam.//.* **2** *(dar Ámriká) sari be maqáze zadan va xarid kardan //sari be maqázehá zadan va pei ye cizhá ye arzán gawtan.//.* **3** *(dar Engelestán) (zabán e kuce) lou dádan. //Yeki az dozdán, rahbar e tabahkárán* [the gang leader] *rá lou dád.//.* **4** **shop around (for sth)** *(anáyin) donbál e behtarin ... gawtan, harjá juri tarjome miwavad. //Noxostin rádeyi*/ máwini rá ke mibini naxar, kami jostoju kon* [shop around] *va behtarin rá biyáb!; Mardom báyad baráye yáftan e behtarin dabestán baráye farzandánewán xeili jáhá sarbezanand.* [shop around]*//*

shop-assistant, (US) **Sales clerk** *foruwande; dastyár e/ pádo ye dokán/ maqáze*

shop-floor n *kárgáh e kálásázi. //dar kárgáh kár kardan//*

shopkeeper (n) (US, **storekeeper**) *dokándár; maqáedár*

shoplift v *az maqáze cizi boland kardan/ kew raftan. //Az pánzdah sálegi be ciz kew raftan az dokánhá áqáz karde.//*

shoplifter (n) *kasi ke az maqázehá ciz kew miravad*

shoplifting n *ciz kewraftan/ boland kardan az maqázehá. //baráye ciz kew raftan/ boland kardan az maqázehá bázdáwt (wode)* [arrested]*//*

shopper n *xaridár. //Anbuh e xaridárán (zamán e/ ruzhá ye) Krismas/ zádruz e Mehr/ Masih [M. Moqaddam]//*

shopping n **1** *xarid; xarid kardan. //xaridhá ye xod rá kardan./ xiyábáni viže ye xarid/* a shopping center (US) *dar Ámriká bázárgáh./ kise ye/ sabad e xarid* [a shopping bag/ basket]*//.* **2** [goods bought] *xarid; kálá ye xaridári wode. //Xaridháyam rá kojá gozáwtam* [leave]*?//*

shopping center / centre *bázárgáh, "yeki wárstán piwaw ámad beráh -- por az barzan o kuy o bázárgáh." (ZBP, L5952 SF); Yeki wársáni barávard wáh -- por az barzan o kuy o bázárgáh." (ZBP, L6865, SF)*

shopping mall (US, *dar Ámriká)* **1** *bázárgáh (baráye nemune be bálátar bengarid)* a shop-floor worker: *kárgar e kárgáh.* **2** *kárgarán e kárxáne [dar barábar e kárfarmá]. //Kárgarán (e kárxáne) darbáre ye in degargunihá ce miguyand?//*

shop-saled adj *áftábxorde va rangorurafte; ciz e foruwnarafte va kohne wode. //Haráj e káláhá ye rangorurafte va pasmánde be nimbahá* [at half-price]*//*

shop-steward n *soxangu ye kárgarán*

shore[1] n *karáne; kenár/ kenáre; ...bár. //Saráyi daryábár/ bar karáne ye daryá./ Az kawti tá karáne ye daryá wená kardan./ Be xowki/ karáne raftan* [go on shore]; *Tá xowki/ karáne se kilometr ráh ast.//*

shore[2] v, **shore sth up** *(powt e divár yá mánand e án) pásár zadan; (bá pásár) ostovár kardan. //kenár e/ pahlu ye divár e xáne ye kohnayi rá pásár zadan tá/ ke forunarizad./ (pendárin) baráye in ke cem e xod rá ostovár dárad* [to shore up an argument] *az in gováh yári jost* [use the evidence].*//*

shorn pp of shear/ *setáy* e kárváže*

short adj (**shorter**, **shortest**) **1** (**a**) *kutáh. //yek cub e, rástá ye/ xatt e, pirhan e, ráh e/ safar e kutáh./ Ráhi kutáh miyán e do sará; Muyam rá xeili kutáh kardi; Bá gámhá ye tond va kutáh miraft./ Ástinhá ye in yumu** [coat] *tá andázeyi/ kamábiw kutáh ast.//.* (**b**) *kutáh, kutule. //ádami kutule;* [short in stature] *kutahbálá; kutáh andám. //Baráye in ke pásbán/ afsar/ páyvar e wahrbáni wavad xeili kutáh/ kutule budan.//.* (**c**) *kutáh. //yek estár** [vacation] *e kutáh, yek goftár e/ celpard** [film] *e kutáh; áyini* [ceremony] *kutáh. //*have a short memory: *kamvir budan; gewnevir* budan [<Pahhlavi, gewnak + vir (ZBP, C7434, MK, BF)]; Bá nazdik wodan e zemestán ruzhá kutáhtar miwavad.//.* **2** **short (of sth)** *kam budan; naresidan. //In gáh e sál áb kam ast./ Dokándár be má kam foruxt* [give sb short weight].*/ bejá ye dah kilo, hawt kilo gereftim.; Sarbázán gele dáwtand ke jireyewán* [ration] *kam ast./ In káláhá kam/ kamyáb ast.; In baste báyad dah pic dáwte báwad ammá dotáyaw kam ast./ Án muwak dah mil kamtar az ámájaw be zamin xord* [missile landed ten miles short of…].*/ Tákonun má hameaw /ruyeham se hezár dolár gerd ávardeyim, ammá hanuz hezár dolár kam dárim* [we are still one thousand dollars short].*//.* **3** (**a**) **short (of sth)** *kam, harjá juri tarjome miwavad. //kami/ kabud/ kam dáwtan e zamán/ gáh, pul, andiwehá* [ideas].*/ (párcehá ye) sefid e bimárestán dárad kam miwavad/ kam miáyad.* [get short of linen].*; Nemitavánim be womá wekar vám dahim, xodemán ham kam dárim.; In hafte kami pul kam dárim.//.* (**b**) **short on sth** *(anáyin) kam, harjá juri tarjome miwavad. //Raftár e xub nemidánad* [short on tact].; *soxanránihávaw maze kam dárad* [short on wit].*//.***4** **short for sth** *kutáh wode ye..., //"Ben" rá dar biwtar e bárehá baráye "Benjámin" kutáhwode bekár mibarand.//.* **5** (**a**) **short (with sb)** *tond va kutáh. //Hengámi ke azaw/ az u komak xást, xeili tond va kutáh pásoxaw rá dád.//.* (**b**) *kutáh. //Pásox e kutáhi be/ behew dád.; Hame ye soxanánaw kutáh va bejá* [to the point] *bud.//.* **6** (**a**) *(dar bázi ye tapkáye*/* cricket*) nazdik e kodangzan** [the batsman] "short slip" *laqzew e nazdik e kodangzan//.* **7** *(baráye vákihá*/* vowels *yá vojhá*/* syllables*) kutáh. //*short vowel: *váki ye kutáh dar* "pull"*, va* long vowel: *váki ye boland/ deráz dar* "pool"*//.* **8** *(baráye nuwábehá ye meymand/ alkoli) do átawe. //Kam/ kamtar (piw miáyad ke) nuwábehá ye doátawe benuwam.//.* **9** *(dar bázargáni) sarresid e zud, kutáh zamán. //*a short bill, bond etc: *yek bijak, pawt*/ pawn* bá sarresid e zud/ kutáhzamán.//.* **10** *(baráye wiriniját) tord va carb. //*a flan with a short crust: *lokeyi/ yek loke ye tord va carb.//.* **11** **be on short rations** *ruy e jire budan.* **by a short head** (**a**) *(dar asbdaváni) kamtar az derázá ye yek sar e asb. //bá kamtar az derázá ye yek sar e asb bordan/ báxtan.//.* (**b**) *yek rize. //Man 56 darsad va u 54 darsad gereft, hameaw bá yek rize zadamaw* [I beat him by a short head].*//.* **for short** *kutáhwode. //Námaw "Kámrán" ast, ammá u rá "Kámi" mixánand.//.* **get/ have sb by the short hairs** *(anáyin) kasi rá dar tangná gozáwtan. //kasi rá dar tale andáxtan; dar tale gir kardan//.* **give full/ short shrift measure** *bengarid be* "measure[2]". **give sb/ sth/ get short shrift** *dom e kasi rá qeici kardan; tulab raftan. //Raft be kixá** [the boss] *gele konad, ammá kixá* domaw rá qeici kard: behew goft boro birun va hamán birun bemán!//.* **in the long run** *bengarid be* "long[1]". **in the long term** *bengarid be* "term". **in short** *ktáh soxan. //Az didgáh e puli badtar az in nemiwavad, kutáh soxan varwekaste-yim.//.* **in short order** *zud, bicunocerá. //Baccehá ke náfarmáni mikonand báháwun bicunocerá raftár karde* [deal with sb in short order] *hame rá rást ráhi ye bestar/ raxrtexáb mikonad.//.* **in short supply** *kam, kamyáb.* **little/ nothing short of sth** *dast e kami az... nadáwtan. //Goriz e má/ ján bedarbordanemán dast e kami az varj/* [miracle] *nadáwt.//.* **make short work of sth/ sb** *zud be páyán resándan; kár rá yeksare kardan; az... pardáxtan. //náhár/ wám/ cáwt* [meal] *e xod rá zud be páyán resándan/ kár e náhár/ wám/ cáwt e xod rá*

zud yeksare kardand [make short work of one's meal]./ *Án goruh e varzewi kár e hamestárán** [opponents] *e xod rá zud yeksare kard* [make short work of sb/ sth].//. **on a short fuse** *az dande ye cap barxáste budan. //Ázáraw nade, emruz az dande ye cap boland wode/ barxáste//.* **out of/ short of breath** *bengarid be* "breath". **(on) short commons** *(kohnewode) kam pul dáwtan; tohidast budan; gowne-gedá budan; sar e gorosne bar bálin nehádan.* **a shortcut** (**a**) *ráh e kutáh, "befarmud Pirán ke birah ravid -- az idar suye ráh e kutah ravid" (ZBP, L6051 SF); miyánbor. //Miyánbor zade az kewtzár gozawte xod rá be dabestán resándam.//.* (**b**) *miyánbor, ráh e kutáh. //Baráye pezewk wodan sálhá ámuzew darbáyast ast, berásti miyánbor nadárad.//*

short and sweet *(biwtar be riwxand yá wuxi) kutáh, xub. //Hameaw mixástam do pál** [minute] *pezewk rá bebinam- didár kutáh va delpazir bud.//*

short[2] adv **1** *zud, nágahán. //Námaw rá ke wanid, tond bázistád.//.* **2** **be caught/ taken short** *kasi rá tang gereftan; nágahán dast be áb báyad wodan./ báyast be ábrizgáh raftan//.* **bring/ pull sb up short/ sharply** *bengarid be* "pull[2]". **fall short of sth** *naresidan, kam ámadan. //Pul e gerdávari/ faráham wode be andáze ye niyáz nabud./ dastávardháyaw* [achievements] *be án ce ke árezuyaw rá mikard naresid* [fall short].//. **cut sth/ sb short** *váboridan; be páyán resándan. //Kár va zendegiyi* [career] *ke peiro ye bimári be wiveyi qambár/ dardávar be páyán resid.* [tragically cut short by].; *Handemángar** [interviewer] *miyán e vákiyám* soxan e mehmán rá váborid* [cut short in mid sentence]./ *Handemángar* miyán e soxan e* mehmán david.//.* **go short (of sth)** *kam dáwtan/ ávardan; kam ...mándan/ dáwtan. //Agar xub pul darbiávari hargez kam nemiyávari.* [never go short]./ *Baccehá nabáyad kam/ bixorák bemánand* [go short of food].//. **run short (of sth)** *tah kewidan; kam ávardan. //Boro kami biwtar rouqan bexar tá rouqanemán tah nakewad/ tá birouqan namánim./ Har ruz sar e kár dir miresam, digar baháneháyam tah kewide.//.* **sell sth/ sb short** *bengarid be* "sell". **short of sth** *bi...; agar... nawavad. //Agar varji* [miracle] *piw nayáyad bigomán mibázim.//.* **stop short of sth/ doing sth** *bengarid be* "stop[1]". **cut a long story short** *bengarid be* "long[1]"

short[3] **1** = short circuit. **2** *piwnamáyew; piwparde.* **3** *(beviźe candgáni) nuwábe ye meimand e do átewe; siki.* **4** **the long and short of it** *bengarid be* "long[2]"

short v = short-circuit

shortage n *kambud, kamyábi, kásti. //kambud e xorák, suxt, xáne./ kambud e berenj, máye* [funds], *sázobarg* [equipment]./ *Con kármand kam ast/ az ruy e kambud e kármand* [owing to...]/ *panjáh tan kambud; Komak/ yávar kam nabud.//*

short bread n *nán e rouqani*

shortcake n **1** = shortbread. **2** *loke* [dessert] *ye xámeyi va miveyi. //loke ye tutfarangi//*

short change v *daqalbázi kardan va sar e kasi koláh gozáwtan [beviźe dar xord kardan e pul]*

short circuit (*anáyin* short) *mangol*

short-circuit v *(anáyin* short*) mangolidan*. //Simhá rá ke be ham casbándam ceráqhá mangolid./ Carxowt e* raxtwuyi rá mangolidi*//.* **2** *(pendárin) miyánbor zadan. //Baráye tond anjám dádan e kári az ravand e hanjár* [normal] *miyánbor zadan.//*

shortcoming n *nárasáyi, kutáhi, kásti. //Dastgáhi* [system] *kasi/ mardi/ ádami bá nárasáyihá ye/ kástihá ye faráván.//*

shorten v *kutáh/ kutáhtar wodan/ kardan; cidan; kástan; boridan; boride wodan; faráboridan, "...va goft toube kardam va niz conin xatá nayoftad. Amir goft: benwin. newast va án hadis faráborid va newát e waráb bálá gereft.." (ZBP. L485, TBH). //Ruzhá dárad kutáh miwavad; Baráye kutáh kardan e zanjir do band* [link] *az án rá darávardan/ bedarkardan.; Mixáhand zamán e sáxtan e ráde*/ máwin rá kutáh konand.//*

shortening n *kare, rouqan*

shortfall n, **shortfall (in sth)** *kásti, kambud. //kambudi/ kástiyi dar turag e sáliyáne* [annual budget]*//*

shorthand *beviźe dar Ámriká* **stenography** n, *tondnevisi. //yek doure* [course] *ye tondnevisi; yek tondnevis; yek náme be xat e tondnevisi//*

short-handed adj *biyárm dast tanhá. //In maqáze kármand kam dárad az inru hamegi báyad saxttar kár konim.//*

shorthorn n *(gáv e) wáxkutáh*

short list *fehrest e kutáh/ kucak (az námzadán baráye kári). //(Áyá) námat dar fehrest e kutáh hast?//*

short-list v, **short-list (for sth)** *nám e kasi rá dar fehrest e kutáh (e námzadán) nevewtan. //Áyá námat rá dar fehrest e kutáh e námzadán e in kár nevewteand?* [Have you been short-listed for the post?]//

short-lived adj *(baráye) kutáh zamán. //yek piruzi ye kutáhzamán/ yek dusti ye/ peivand e zudgozar./ Delbastegiyaw be celtapká*/ tenis zudgozar bud.//*

shortly adv **1** *kami sepastar. //bezudi* [coming shortly]*./ kami piw az nimruz./ Bezudi nazd e womá xáham ámad/ bud.* [I'll be with you shortly]//. **2** *kutáh. //bá man xeili/ kamábiw kutáh soxan goft.//*

shortness n *bengarid be* "short"

short order **1** *(*US, *dar Ámriká) dastur e xorák e zudandáz. //*a short order chef: *yek xáligar e zudandáz.//* **2** *(baráye muwak/ parváz) kutáhbord; dárá ye bord e kutáh*

short-range adj *(baráye) kutáh zamán; zudgozar. //naqweyi* [plan], *barnámeyi* [project] *baráye kutáhzamán./ piwbini ye havá baráye zamáni kutáh/ yeki-do ruz//*

shorts n **1** *walvár-kutáh; walvár-qadaki. //yek walvár-kutáh e celtapká*/ tenis.//.* **2** *(dar Ámriká) zirwalvár (e mardáne)*

short sight n *nazdikbini*

short-sighted adj **1** *nazdikbin.* **2** *(pendárin) kutahbin; nazdikbin; xordandiw; xordnegar. //Mardi kutahbin/ xordandiw./* a short-sighted attitude: *xordandiwi; kutahbini; xordenegarew [<Pahlavi, xordaknigarewn (ZBP, L2250 MK, BF)]./ naqweyi/ barnámeyi kutahbináne/ xordandiwáne//*

short-staffed adj *dárá ye kármand e/ kárgar e kam; kamkármand; dast-tanhá. //In hafte xeili dast-tanhá-yim.//*

short story *dástán e kutáh*

short temper *tangxuyi, átawi budan. //zud átawi miwavad./ xeili tangxu/ tondxu-st//*

short-tempered adj *tondxu, tangxu, átawi. //Mándegi/ xastegi biwtar/ dar biwtar e bárehá ma rá tondxu/ átawi mikonad.//*

short-term adj *kutáhzamán. //naqweyi/ vámi/ peimáni baráye zamáni kutáh; baráye zamáni kutáh kasi rá be kári gomáwtan* [a short-term appointment]//

short time *kár e cand ruz dar hafte. //Kárgaráni ke cand ruz dar hafte kár mikonand./ kár baráye cand ruz dar hafte* [short-time working]//

short wave abbr "SW", *kutah-kuhe*; mouj e kutáh. //Yek vákive* ye/ rádio ye kutahkive*/ mouj e kutáh//*

short-winded adj *docár e tangi ye dam; band ámadan e dam e kasi*

shorty n *(infml)* **1** *(gáh baráye xárdári) kutul, kutule.* **2** *kutáh, varjaste. //yek báráni ye kutáh//*

shot[1] (n) **1** **shot (at sb/ sth)** *tir (andáxtan/ zadan); welik (kardan). //cand tir welik kardan* [fire a few shots]*./ az dur welik/ ává ye tir wanidan.; be su ye dowman welik kardan/ tir andáxtan./ Dotá az tirháyaw be náf e ámáj xord* [center of the target]*./ (pendárin) ruy e soxanánaw bá man bud* [as a shot at me]//. **2** **shot (at sth/ doing sth)** *ázmudan, kuwidan. //Kuwidan in porsemán rá bázgowudan* [have a shot at solving this problem]*./ Pas az inke cand bár kuwidam gomán bezanam ki/ ke án kár rá karde velaw kardam/ hewtamaw.//.* **3** *zadan (tup rá). //kust e powtedasti/ váru* [a backhand shot]*./* Good shot!: *Jánami, xub zad/ zadi!./ Tupzan* [striker] *bedarváze newáne gereft va tup zad.* [have/ take a shot at the goal]//. **4** (**a**) *tup (e áhani yá sangi)* (**b**) (often **the shot**) *(yekáni) golule (ye áhani); vazne; guy. //*put the shot: *partáb e vazne/ guy; partáb e golule ye áhani//.* **5** = **lead shot** *sácme.* **6** *(yek) tirandáz e zebardast. //yek tirandáz e dareje ye yek, xub, bad.//.* **7** (**a**) *peikare. //peikareyi az ráh e dur* [a long shot]*; peikareyi az yek xawáyágar** [politician] *hengám e soxanráni//.* (**b**) *celpard** [movie film]. *//celpardi* az rádehá* ke hamdigar rá donbál mikonand* [car chase]*//.* **8** *partáb kardan. //dovvomin partáb e muwak emsál//.* **9** *(anáyin) suzan (zadan zirepusti). //Máye ye tifusat/ koronáyat* [corona] *rá zadeyi?//.* **10** *yek jám; yek gilás. //yek gilás vodká//.* **11** **a big shot** *bengarid be* "big". **a leap/ shot in the dark** *bengarid be* "dark[1]". **like a shot** (**a**) *nágahán, biderang, bi dodeli. //Agar miwod beravam, biderang miraftam.//.* (**b**) *xeili tond; tiz. //Sage con tir donbál e xarguwe gozáwt* [like a shot]*.//.* **a shot in the arm** *máye ye delgarmi/ tavánáyi/ powtgarmi; //Behbud e dádosetad máye ye tavánáyi ye hirbáni** [economy] *gawte.//*

shot[2] adj **1** **shot (with sth)** //shot silk *parniyán, estabrak, angliun, barq./ parde ye siyáhi ke be rang e simin barq mizanad.* [a black curtain shot with silver]*./ (pendárin) mu ye qahveyi bá barq e xákestari* [shot with gray]//. **2** *(anáyin, darÁmriká) kohne, tabáh. //Pák bitáb wode bud/ wekibáyiyaw besar resid.* [her patience was shot]//. **3** **shot through with sth** *ágande az; por az. //Goftoguyi/ goftowonudi ágande az wuxi./ Xandestáni* [comedy] *ágande az anduh//*

shot[3] pt, pp of "shoot[1]"/ *zamán e gozawte az kárváźe ye* "shoot[1]"

shotgun n **1** *tofang e sácmeyi/ sarpor.* **2 a shotgun wedding** *zanáwuyi ye zuraki, zanáwuyi az ruy e nácári (con doxtar ábestan wode)*

shot-put n (also **putting the shot**) *partáb e guy (e áhani)/ vazne*

should[1] v (neg **should not**, contracted form **shouln't**) **1** (**a**) *(newán e báyastegi). //Nabáyad mey xorde va beráni!/ Didárkonandegán* [visitors] *báyad hamin ke residand be pazirew/ pazirewgar* [receptionist] *ágáhi dahand./ Mibáyast baráye dar e jeloyi yek qofl/ kupale mixaridim.// niz baráye kárbord e váźe be* "must" *bengarid.* (**b**) *(newángar e sepárew/ sefárew yá pand). //Báyad dud kardan/ sigár kewidan rá foruhelad/ kenár bogzárad.; Kudak rá nabáyad dar xáne tanhá bogzári!; Mibáyast pásbán rá faráxánad.//.* **2** *(baráye hudebardári/ gomán) //Báyad piw az in ke wab/ havá tárik gardad berasim.; Emruz ráhhá báyad xeili woluq/ porámadowod nabáwad* [less crowded]./ *Báyad tá ádine án rá xánde be páyán resánde báwam.//. Baráye wive ye kárbord e váźe bengarid be* "must". **3** *(newángar e payámad e yek ruydád e pendárin) //Agar az man bexáhand yekwanbewhá kár konam báyad az kár kenáre giram/ az kár kenáregiri konam.; Agar pulaw rá dáwte báwim báyad be xáne ye bozorgtari beravim.//.* **4** *pas az* that *va setáyhá ye* sorry, concerned, happy, delighted, anxious *miáyad. //Delvápasam ke azaw/ az u xub negahdári konand.; Puzew mixáhim ke womá ásude nistid/ dar ranjid* [We are sorry that you should feel uncomfortable]./ *Az inke bá womá conán soxan gofte saxt máye ye wegeft ast./ Az in ke az conin didgáhi bekárhá ye womá minegarad wád-am.//.* **5** *(pas az* if, in case *ámade va yá agar já ye konande ye kár, va kárváźe várune gardad, newángar e ruydádi ast ke guyá piw naxád ámad) //Agar ráyat gawt* [change your mind] *beman begu!/ Agar kasi zang bezanad/ vákuyid*/ telefon zad, begu kár dáram* [should anyone phone...].//. **6** *(beáyin, pas az* so that, in order that *newángar e áhang va xást ast.) //Sanduqhá* [cases] *rá dar ráde*/ máwin gozáwt tá betavánad zud rahsepár wavad/ ráh biyoftad./ Dasturhá/ dasturát* [instructions] *rá womorde-womorde bázgoft tá (u) betavánad befahmad/ daryábad.//.* **7** *(baráye darxásthá ye hukerdáráne bekár miravad) //Agar miwavad (man) yek zang bezanam* [I should like to]*; Az komak e womá báyad sepásgozár báwim/ sepásmandim.//. Baráye wive ye kárbord e váźe be* "would" *bengarid.* **8** *(bá váźehá ye* imagine, say, think *va mánand e án bekár rafte newángar e "gomán" ast) //Gománam se tasu* [hour] *be derázá bekewad./ Gománam biw az cehel sál dárad; "In deráziyaw xub ast?", "gománam Áre!".//.* **9** *(Bá váźehá ye porsewi bekár miravad va newángar e náxástári va nábávari ast.) //*How should I know?: *Man ce midánam?;* Why should he think so?: *Cerá conin miyandiwad/ biyandiwad?//.* **10** *(bá váźehá ye porsewi bekár rafte newángar e wegeft ast) //Bá xodam (dáwtam) migoftam beravam soráq e Xosro, ke agar gofti ki peidáyaw wod? Xod e Xosro!/ Dar masráde*/ otobus ke bargawtam, agar gofti ki powtam newaste bud? zan e piwinam!//*

should[2] pt of "shall"/ *zamán e gozawte ye* "shall"

shoulder n **1** (**a**) *wáne, "ostoxán e ketf rá be Pársi wáne guyand" (ZBP, L5062 ZX); duw, "va dard e softhá báwad va soft rá be wahr man duw guyand va be Tázi monkab guyand." (ZBP, L5221 ZX); keft, "bedu mánde bod xosro andar wegeft -- bedán borzo bálá va án yál o keft."; "Tahamtan bexandid o goft ey wegeft -- be peikán beduzam mar u rá do keft." (ZBP. C2984, SF). //báz pas (az bálá ye/ ru ye) wáne ye xiw negaristan.; wánehá ye xiw rá bálá andáxtan* [shrug]./ *Wánehá ye/ duw e in yumu*/ kot xeili tang ast.//.* (**b**) *duw, wáne. //nimtaneyi* [jacket] *dárá ye wánehá ye bálewtakdár* [padded]//. (**c**) *guwt e sarwáne (ye gusfand va mánand e án). //kami guwt e sarwáne ye barre/ gáv.//.* **2 shoulders** [pl] (**a**) *powt, kul, duw. //mardi cárwáne* [a man with broad shoulders]./ *zoqálkewi/ zoqáliyi ke anbán e zoqál rá ru ye duwaw mibarad./ Bacceyi rá qalamduw kardan.//.* (**b**) *(pendárin) duw, gardan. //gonáh rá gardan e kasi digar andáxtan* [shift the blame onto sb else's shoulders]./ *Bár e gonáh* [the burden of guilt] *az duw e man bargerefte wod./ Bár e gonáh az duw e man* [the burden of guilt] *bargerefte wod.; Kár* [the duty] *be gardan e u oftád.//.* **3** *wáne, yál, garive, harjá juri tarjome miwavad.* **4 be/ stand head and shoulders above sb/ sth** *bengarid be* "head". **a chip on his/ one's** *bengarid be* "chip". **give sb/ get the cold shoulder** *bengarid be* "cold[1]". **put one's shoulder to the wheel** *saxt ruy e... kár kardan/ [sar e kári] kun e xod rá páre kardan. //*Come on everyone, shoulders to the wheel!: *Hame biyáyid, tan bekár dahid, xeili kár dárim!//.* **shoulder to shoulder** (**a**) *wáne be wáne; pahlu be pahlu. //Sarbázáni ke wáne be wáne istádeand.//.* (**b**) *duwbeduw. //Duwbeduw bá hamkárán e xod dar peikár.//* **straight from the shoulder**, *bengarid be* "straight[2]"

shoulder v **1** (**a**) *beduw kewidan; kul kardan. //Kuleaw rá be duw kewid va rahsepár gawt/ be ráh oftád.//.* (**b**) *(pendárin) be gardan gereftan. //Kárhá ye farwin** [chairman] *rá be gardan gereftan./ Gonáh e án laqzew rá tanháyi be gardan nemigirad.* [shoulder all the blame for sth].//. **2** *bá wáne hol dádan. //Kasi rá bá wáne be kenári hol dádan./ Bázikoni rá rá bá wáne hol dáde tup rá be darváze ránd/ zad.//.* **3 shoulder**

one's way in, through, past *be zur va bá wáne ráh e xod rá báz kardan, va be darun e otáq raftan.; //Bá zur e wáne baráye xod az miyán e anbuh e mardom ráh báz kardan.//*

shoulder-bag n *kif e duwi, kawkule**

shoulder-blade *ostoxán e wáne; keft, "ze do dast e u dur kardi do keft -- jahán mánd az kár e u dar wegeft." (ZBP, L5884 SF)*

shoulder-strap n **1** *band (e ru ye wáne ye pestánband/ pirhan e xáb).* **2** *págon, hamyán*

shout n **1** *faryád, qariv, xoruw. //qariv e wádi, áźiridan; gálidan, "Soleimán cun ze morq án qesse bewnid -- betandid o bejuwid o begálid." (ZBP, C1708, FM, Attár). //Faryád zad va az bim ágáhi dád ammá xeili dir (wode) bud./ Faryádhá ye áźir e u dir resid./ Bá faryádhá ye "zendebád farwin*" be u dorud goftand.//.* **2** *(zabán e kuce beviźe dar Ostráliyá va Zelánd e Nou) pastá* [turn] *(ye kasi baráye xaridan e mey yá nuwábe ye meimand). //"To ce mixáhio? Pastá ye man ast* [it is my shout to buy] *ke báde bexaram.?"*

shout v **1** (**a**) **shout (at/ to sb)**; **shout (out)** *be kasi faryád zadan, qarividan, xoruwidan, gálidan, "Soleimán cun ze morq án qesse bewnid -- betandid o bejuwid o begálid." (ZBP, C1708, FM, Attár). //Az wádi qarividan; qariv e wádi barkewidan./ az dard faryád kewidan./ Musiqi candán boland bud ke mibáyast faryád bezanim.; Sar e man dád nazan!* [Don't shout at me!]*./ Az án var e/ su ye otáq* [across the room] *be man dád zad* [She shouted to me...]*./ Baráye del dádan be án goruh e varzewi candán xoruwid/ dád zad ke áváyaw gereft/ dorage gawt.* [shout oneself hoarse cheering on the team]; *be man dád zad/ gálid/ faryád kewid ke qáyeq dárad forumiravad./ Be u dád zade goftam dar rá bebandad.//.* (**b**) **shout sth (at/ to sb)** *boland goftan; bolan-boland goftan; bá dád goftan, xoruwidan, áváz barkewidan, "cun majles be áxar ámadi áváz barkewidi..." (ZBP, L2909 AT); báng bardáwtan, "mo'azzen báng e bihengám bardáwt -- nemidánad ke cand az wab gozawte." (ZBP, L3704, GS). //Báng zade/ nám e xod rá be ámuzgár goftam./ Báng zad/ dád zad va goft nemitavánad xub bewnavad.//.* **2** **shout sb down** *bá qarividan/ hou kardan jelo ye soxan e kasi rá gereftan. //Mardom soxanrán rá hou karde jelo ye soxanrániyaw rá gereftand.//*

shouting n *dád, qariv, qou, gál, báng. //candán nazdik ke az ánjá betaván báng e kasi rá wanid./ Dádras//.* **2** **be all over bar the shouting** *(baráye namáyw, ávardhá* [games] *va mánand e án) bá qariv va kaf zadan be páyán residan. //Aknun ke biwtar hude ye gozinew be ágáhi (ye mardom) resánde wode báyad bá qariv va kaf zadan án rá páyán yáfte dánest/ gereft.//*

shove v **1** *hol dádan va rándan. //Anbuhi az mardom ke zur ávarde hol midádand biyáyand tu./ Ki/ ke ma rá hol dád?/ Kiyam hol dád?/ Holaw dáde kenáraw ránd.//.* **shove sb out of the way** *//Pásbán holam dáde kenáram ránd.//* **2** *(anáyin) capándan; tapándan. //Káqazhá rá dar kewoyi capándan;/ "Sanduq* [the case] *rá kojá bogzáram/ neham?", "betapánaw tu ye sanduq e ráde*//.* **3** **put/ shove/ stick one's oar in** *bengarid be* "oar". **4** shove off (**a**) *hol dádan. //qáyeq rá az karáne bá hol dádan e mileyi* [pole] *be áb andáxtan.//.* (**b**) *(anáyin) (biwtar be rixt e farmáyew) raftan. //Be to injá niyázi nist, herri!/ Xow umadi!* [shove off!]*//.* **shove up** *(anáyin) beham tapidan. //Agar beham betapid yeki digar rá mitavánim já bedahim savár konim.//*

shove n *hol. //kasi/ cizi rá saxt hol dádan.* [give sb/ sth a good shove]//

shove-halfpenny *sekkebázi (báziyi dar meixánehá ke dar án sekkehá rá bá dast ru ye taxteyi piw miránand.)*

shovel n **1** *xákandáz, bilce, páru, garbás.* **2** *bil, xákandáz*

shovel v (**shovelled/ shovelling,** (US) **shoveled/ shoveling**) **1** *bá xákandáz boland kardan, bil zadan, páru kardan. //Tasuhá* [hours] *barf páru kardan/ rubidan; Wen rá bá xákandáz dar suráx rixtan; Bá xákandáz zoqálsang rá dar suráx rixtan./(pendárin/ xárdári) Xorákihá rá dar dahánewán micapánand.//.* **2** *bá páru yá bil va mánand e án rubidan. //Barf e piyáderou rá roftan/ rubidan//*

shovelful n *yek bil/ xákandáz/ páru por. //do bil/ xákandáz xák//*

show n **1** *namáyew. //yek namáyew dar jamjám*/* TV*./ Yek namáyew e xandestáni** [a comedy show]*./ Por haváxáhtarin namáyewhá dar namáyewxánehá ye in wahr namáyewhá ye hamráh e musiqi ast.* [musical shows]*//.* **2** *namáyew. harjá juri tarjome miwavad. //namáyew e gol, asb, gáv; namáyew e ráde*/ máwin//.* **3** (**a**) *namáyew; namáyi. //*a show of defiance: *gardanpici kardan/ náfarmáni nemudan/ niru ye xod rá be rox kewidan./ dusti nemudan/ kardan* [a show of friendship]*./ hamdardi nemudan* [a show of sympathy]*./ Jelo ye mardom vánamud mikonad* [her public expressions of grief] *ke anduhgin ast ammá in hameaw yek namáyew ast.//.* (**b**) *namáyew, namud, namá, harjá juri tarjome miwavad. //Wokufehá ye sib namá ye zibáyi dáwt./ daraxwew va namá ye sirk/ korang*//.* **4** *kár, namáyew. //gand káwtan; kári ke bad anjám wavad* [a poor show]; *gol káwtan* [put up a good show] *(dar ázmuni yá ávardi* [contest]*) gol káwtan/ xeili*

xub ru kardan.//. **5** *(anáyin) kár. //U-st ke hame ye kár rá migardánad* [She runs the whole show]*.; bogzár/ behel dast be kár wavim./ In kár e kixá*-st* [manager's show] *báyad az xodaw beporsi!//.* **6 for show** *baráye namáyew. //In ketábhá rá tanhá baráye namáyew mixarad, hargez nemixánadewán.//.* **good show!** *(baráye wádbáw, dar Engelestán) áfarin!/ Zendebád!. //Ázmunháyat rá xub dádi? Áfarin/ Zendebád!//.* **on show** *be amáyew. //Hame ye farávardehá* [products] *ye táze rá dar namáyewgáh be namáyew gozáwte budand.//.* **a show of hands** *(baráye ráy dádan) dast bálá kardan. //bá bálá kardan e dast va ráy dádan án porsemán* rá yeksare/ yeksuye kardand.* [the issue was decided]*./ Ki/ ke in piwnahád rá mipazirad,? Miwavad xáhew konam kasáni ke hamdástán-and dastewán rá bálá konand?* [a show of hands]*//.* **steal the scene/ show** *bengarid be* "steal". **Stop the show** *bengarid be* "stop"

show[2] v (pt **showed**, pp **shown**/ rarely **showed**) **1** (**a**) *nemudan, "pas jebreyil biyámad bar án hejáb ke baste bud Maryam be-estád ángáh ke u sar woste bud va pák wode va jáme puwide, Jebreyil ...xiwtan rá be surat e Yusef e dorudgar be vey namud va Maryam joz az Yusef va Zakariyá az mardán nadide bud." (ZBP, L12 TB); kasi rá gerd e cizi barávardan, "va pas Xiltáw rá Qatalqangin e bewti va mowref va sáheb e barid, gerd e hame ye sarábhá barávardand..." (ZBP, L1283 TB); "va dar natije ye hamin ast ke ráhháyi rá ke má minamáyim hame mixáhand...." (ZBP, L4562 NKZZF); newán dádan; namáyew dádan; vaqstan, "Joneyd goft ke má in elm [e tasavvof] dar sardábehá va xánehá goftim nehán, Webli ámad, va án rá bar sar e menbar bord bar xalq vaqast be tawni' " (ZBP, C258, FM, Ansári) [riwe ye aknun az in kárváźe "vaqz-" ast], niz harjá juri tarjome miwavad. //Nazdik e ráhbandán* [the barrier] *báyad pateat rá newán dahi./ Án celpard*/ film rá dar cekparde* ye kuy* [local cinema] *newán midahand./ Negárháyaw* [paintings] *rá dar tálári/ namáyewgáhi* [gallery] *dar Landan be namáyew gozáwteand./ Dar án peikare bá pirhan e siyáh dide miwavad.; Dar án peikare ru ye kat* [a sofa] *derázkew dide miwavad* [lyin on]*./ peikarehháyaw* [pictures] *rá be man newán dád./ Ánhá rá be hame ye dustánaw newán dáde.//.* (**b**) *newán dádan; nemudan. //(yek) jáme ye siyáh/ tirerang/ cerk* [the dirt] *rá xeili newán nemidahad./ Kafwháyam/ muzeháyam dárad pusidegi newán midahad* [show signs of wear]*//.* **2** *dide wodan, harjá juri tarjome miwavad. //Maryam zirdámaniyat* [petticoat] *birun ámade (va dide miwavad)./ Dáq e/ já ye zaxm hanuz dide miwavad?; Az cewmánaw tars mibárid/ az cewmánaw tars xánde miwod./ Az hude ye/ nomrehá ye ázmunaw, tanbaliyaw áwkár gawt.; Pirhanaw* [his shirt] *candán názok bud, ke zirpirhanaw dide miwod.//.* **3** *(rixt e náwenáxte nadárad) newán dádan. //Pangán** [clock] *tasu ye se rá newán midahad.; Newánam bede kodám peikare rá kewidi?//.* **4** (**a**) **show itself** *dide wodan; áwkár budan. //Delxoriyaw áwkár bud./ Az roxsáraw ázordegi mibárid/ áwkár bud.; Xorwid sarásar e ruz xodaw rá newán nadád/ birun nayámad/ áftáb nakard.//.* (**b**) **show oneself** *áftábi wodan; xod rá newán dádan. //Dar mehmáni baráye andak zamáni áftábi wod.; Rahbar kamtar (dar) miyán e mardom áftábi miwavad.//.* **5** *... newán dádan/ ... nemudan/ ... kardan. //Wáh dar biwtar e bárehá narmdeli nemude/ karde (zendániyán rá mibaxwad/ mibaxwáyad).; Kewiw/ Pristár saxt bá man hamdeli nemud* [understanding]*.; Joz xár kardan* [contempt] *kári bá u nakardand.//.* **6** *(anáyin) newán dádan. //Newáni az huwmandi nadáwtan; biázarmi* [dishonesty]*/* [a dishonest rascal] *biázarm ast./ Sarbázi ke az xod saxt deliri newán dád/ sarbázi ke saxt deliri nemud./ Newán dád ke nemitaván bá án pul ce kár konad.; Newán dád ke koláhbardár e biázarmi ast.//.* **7** *newán dádan, rouwan kardan; báznemudan. //Behew/ be u newán bede ce kár konad/ cegune án kár rá bekonad.; Roxsáraw* [expression] *newán midahad tá ce andáze náwád/ afsorde ast.; Ketáb e novinaw newán midahad ke yek matalnevis* [novelist] *e dareje ye yek ast./ Barmestán** [the tragedy] *e jang rá newánewán dádand./ Wive ye váwekáft e xod rá* [methods of analysis] *be wágerdánaw báznamud.//.* **8** *ráhnamáyi kardan, bordan, newán dádan. //Má rá be otáq e biyusew bordand.* [shown into/ waiting room]*./ Xáhew mikonam in bánu rá be birun e sáxtemán ráhnamáyi konid* [show sb out of somewhere]*./ Duwize ye ráhnamá* [the usherette] *má rá be jáygáhemán ráhnamáyi kard.; Ráhnamáyán e karázmudeyemán* [trained guides] *ganjine* [the museum] *rá bewomá newán xáhand dád.//.* **9** *(rixt e náwenáxte nadárad) (anáyin) newán dádan. //Gomán mikonand nemitavánam bebaram* [to win]*, ammá newánewán midaham.//.* **10** *(zabán e kuce, beviźe dar Ámriká) peidá wodan. //sarásar e/ hame ye bámdád cewm beráhat budam/ wodam ammá hargez peidáyat nawod.//.* **11** *(dar Ámriká, dar hamávard* [race] *e asbdaváni) sevvom/ dovvom yá noxost wodan//.* **12 do/ show sb a kindness** *bengarid be* "kindness". **fly/ show/ wave the flag** *bengarid be* "flag". **go to show** *newán dádan, harjá juri tarjome miwavad. //Aknun pul/ pulmul nadári, az inru áwkár ast ke nabáyad qomár koni.//.* **show (sb) a clean pair of heels** *(anáyin, bewuxi) darraftan, gorixtan.* **show sb the door** *kasi rá birun kardan/ rándan. //Pas az inke be mizbánaw* [host] *downám dád, birunaw kardand.//.* **show one's face** *áftábi wodan. //Nemiyárad* [she daren't] *ke dar kuy o barzan áftábi wavad.//.* **show one's hand/ cards** *dast e xod rá ru kardan. //Gománam dárand sáxtopáxt mikonand*

[planning something] *ammá hanuz dastewán rá ru nakardeand.//.* **show sb/ know/ learn the ropes** *bengarid be* "rope". **show a leg** *(anáyin) az bestar birun ámadan; az xáb barxástan.* **show one's teeth** *be kasi dandán newán dádan; be kasi án ruy e xod rá newán dádan/ zurnamáyi kardan; kasi rá tarsándan.* **show (sb) the way** (**a**) *be kasi ráh e jáyi rá newán dádan. //Ráh e istgáh rá be u/ behew newán dádan.//.* (**b**) *nemune budan. //Omidvár-im deliriyaw baráye digar javánán nemune báwad.//.* **show the white feather** *zard kardan; tarsu budan; az xod tars newán dádan.* **show willing** *ámáde ye... budan. //Gomán nemikonam be komak e man niyáz báwad ammá behar ruy tanhá baráye in ke newán daham ámádeam.* [just to show willing]*//.* **(have) something, nothing, etc to show for sth** *bihude budan, be hic nayarzidan, harjá juri tarjome miwavad. //in hame sál kár e sangin/ saxt va ánham baráye hic!/ Baráye hame ye cizháyi ke foruxtam hameaw sad dolár sáxtam.//.* **13 show off** *(anáyin/ xárdári) xodnamáyi kardan; ...be rox kewidan, "wáyad mixást cizhá ye vázade ye zendegi rá be rox e mardom bekewad." (Hedáyat- Buf e Kur). //Be rox nakew! Warmávar ast./ Án kudak/ bacce gerdágerd e otáq/ xáne vawte/ raqside va kuwid be hame xodnamáyi konad.//.* **show sb sth off** *namáyew dádan; newán dádan; nemudan. //Pirhani ke andámaw tá xub namáyew midahad.* [shows off her figure]*./ Wu ye/ wouhar e tázeaw rá dar mehmáni be hame newán midád.; Dust dárad namáyew dahad ke xeili xub Fāránse soxan miguyad.//.* **show up** *(anáyin) sar e... residan; peidáwodan; az dar residan. //Tasu* [o'clock] *ye dah bud ke saranjám peidáyaw wod./ Emruz omidvár budim hame ye goruh e varzewi biyáyad ammá tanhá panj tan bázigar peidáyewán wod.//.* **show (sth) up** *dide wodan, be cewm xordan/ ámadan; newán dádan. //Gardoxák/ qobári ke ru ye raf newaste dar áftáb be cawm miáyad./ Yek bázdid e bárik* [close inspection] *tarakháyi rá dar sangkári* [stonework] *ye sáxtemán newán midahad.//.* **show sb up** *(anáyin) bá raftár e bad xiw kasi rá warmsár kardan/ angowtnamá kardan/ áberu ye kasi rá rixtan. //Dar sangitá** [concert] *xábaw bord va máye ye warmsári ye man gawt, va man angowtnamá wodam.* [he showed me up by...]*//.* **show sb up (as/ for sth/ to be sth)** *newán dádan...;* **show sb up (as/ for sth/ to be sth)** *newán dádan. //Yáddáwthá ye ruzáneaw* [diary] *newán midahad ke mardi ázmand* [greedy] *va abartan* [arrogant] *bude.//*

showbiz n *(anáin)* = showbusiness

show business *xonyágari, namáyewgari, honarpiwegi. //*showbusiness people: *xonyágarán, namáyewgarán, honarpiwegán//*

show-case n **1** *ja'be-áyne.* **2** *(pendárin) ja'be-áyne, cizi rá xub newán dádan. //In barnáme ja'beáyne ye honarmandán e javán ast!//*

show-down n *vápasin hamázmáyi/ zurázmáyi/ sarwáx wodan. //Máh e áyande do hamimál* [contenders] *e gordi ye jaháni dar vápasin zurázmáyi bá yekdigar didár mikonand./ Kárfarmáyi/ sarparasti* [management] *mixáhad bá rastehá ye kárgari* [the unions] *darbáre ye bastnewini zurázmáyi konad/ sarwáx wavad.* [seek a show-down with]*//*

shower n **1** (**a**) *ragbár, bárew. //Dar ragbár gir oftádan//.* (**b**) *ragbár e...; ...bárán; ...-sár, harjá juri tarjome miwavad. //sangsár; sangbárán; tirbárán./ ...bárew e xák, qobár, xákestar; (pendárin) downámbárán; niyáyewbárán/ ámorzew e fareván.//.* **2** (**a**) *worná [<guyew e Táleqáni]. //aknun dar/ zir e wornáyam*; koláh e worná*//.* (**b**) *zir e worná xod rá wostan* [in or under the shower]. **3** *(dar Ámriká) mehmáni bá cewmrouwani [beviże baráye zanán e pá-bemáh yá noubayu/ nouarus]*

shower v **1 shower (down) on sb/ sth**; **shower down** *báridan, rixtan, ewpixtan, pixtan, "ze bálá bar iwán deram rixtand -- ze mowk o ze anbar hamipixtand." (ZBP, C3537, FM, SF). //Az bálá sar e má sangrize báridan gereft./ Hame baráye bayu va dámád árezu ye nikbaxti ye fareván kardand* [showered down on]*.//.* **2 shower sb with sth/ shower sth on/ upon sb** (**a**) *rixtan, báridan, ewpixtan, pixtan. //pixtan e noqlonabát bar sar e noubayu va dámád./ Divár e forurixte má rá xákbárán kard.//.* (**b**) *bar sar e... rixtan; ...-bárán kardan. //visá*/ dastafwán* [the dancer]*/ páykub rá áfarin-bárán kardand./ Kasi rá piwkew-bárán kardan* [shower gifts on sb]*; Gord/ qahremán/ gahremán rá bozorgdáwt-bárán kardand* [honors were showered on the hero]//

shower-proof adj *(párce ye) báráni*

showery adj *(havá ye) báráni; yek ruz e báráni*

showgirl n *doxtar e honarpiwe/ ávázexán/ páykub*

showily adv *namáyewi. //xeili namáyewi raxt puwidan//*

showiness n *bengarid be* "showy"

showing n **1** *namáyew. //do (bár) namáyew e celpard*/ film dar ruz//.* **2** *kárkard, nomun. //nomun/ kárkard e dálá** [company] *az didgáh e hirbánik** [economy] *dar sálhá ye vápasin/ dar in sálhá; Bá nomun e hafte ye piw án goruh emruzi baxti baráye bord nadárad.//*

showjumping n *namáyew e parew bá asb. //yek hamávard* [tournament] *e namáyew e parew e asb.//*

showman n (pl **showmen**) **1** *namáyewpiwe, namáyewgar.* **2** *xonyágar, namáyewgar, namáyewpiwe, ádam e namáyewi. //Hamiwe tá andázeyi namáyewi/ xodnamá bude//*

showmanship n *namáyewgari, xodnamáyi, be rox kewidan*

shown pp/ *setáy az kárvá że* "show"

show-off (n) *(xárdári) xodnamá. //Behew/ be u parvá nakon, midáni ce ádam e xodnamáyi ast.//*

show-piece n *(ciz e) didani, har cizi ke baráye namáyew bekár ravad.; ...-namáyewi*

show-place n *já ye didani. //deżhá ye/ káxhá ye kohan va digar jáhá ye didani.//*

showroom n *namáuyewgáh*

showy adj (**showier, showiest**) *(biwtar baráye xárdári) namáyewi, porzarqobarq. //yek pirhan e zarqobarqi; yek áráyew e mu namáyewi; raftári namáyewi.//*

shrank *zamán e gozawter az* "shrink"

shrapnel n *werapnel. [Tarkew e werapnel xordan [xorde áhan e darun e golule ke pas az tarekidan be pirámunaw rizad]*

shred n **1** *(beviże candgáni) pár, páre; páre-páre; //Nimtane bá sim e xárdár párepáre gawt.//.* **2** **shred of sth** *(pendárin) yekrize; yek jou. //*not a shred of truth in what he says: *Dar ánce ke miguyad yek jou rásti nist./ Áyá mitavánand ye jou gováh áxwij e/ zed e man biyáband?* [a shred of evidence against]*//*

shred v (**shredding, shredded**) *párepáre kardan; riwidan, rizriz kardan; xord kardan. //kalam e rizriz/ xord wode./ Gatehá* [documents] *ye/ nebewtehá ye besyár rázmand rá párepáre/ rizriz kardan/ riwidan/ randidan//*

shredder n *rande; riwande; dastgáh e rizrizkonande/ xordkonande*

shrew n **1** *guneyi pestándár e kucak e wabzi az xáneváde ye* Soricidae *ke hamánand e muw e kur ast ammá puzeyi deráz va cewmáni besyár riz dárad va pustaw con maxmal ast.* **2** *caqáz, lakáte, sultij [<Gilaki, sultij/ zan e tondxu ye nekuhewgar]*

shrewish adj *badxu, torwru; sultij*, xaqáz*

shrewishly adv *bengarid be* "shrewish"

shrewishness n *torwruyi, badxuyi*

shrewd adj (**shrewder, shrewdest**) **1** *zirak, zerang, ábzirekáh. //sarmáyegozári* [financer]*/ soudágari* [dealer] *xawáyágari** [politician] *zirak./ gováżeyi/ peiqáreyi* [argument]*; naqweyi* [plan]*; gámi* [measure] *sarmáyegozáriyi* [investment] *zirakáne./ zirakáne gománe zadan* [make a shrewd guess]*./ az tars jiq kewidan.//.* **2** **shriek sth (out)** *jiq zadan va cizi goftan*

shrewdly adv *bengarid be* "shrewd"

shrewdness n *bengarid be* "shrewd"

shriek v **1** **shriek with sth; shriek out** *jiq kewidan/ zadan. //Az xande, wur jiq kewidan; Az tars jiq kewidan.//.* **2** **shriek sth (out)** *jiq zadan va goftan. //Jiq zadan va bim dádan/ az bim ágáhánidan./ Jiq kewid/ faryád zad va goft "azat/ az to bizár-am.//*

shriek n *jiq. //jiq e xande* [shrieks of laughter]./ *Jiq kewide* [give out a shriek] *máhitábe rá andáxt* [drop]//

shrift n, **give sb/ sth/ get short shrift** *bengardi be* "short[1]"

shrike n *sangcewm (ZBP, C5711 PI) [parandeyi bozorg, xákestari yá qahveyifám az xáneváde ye* Laniidae *az gune ye* Lanius *ke nouki do wáxe va nirumand dárad.]*

shrill adj **1** (**shriller**, **shrillest**) *(baráye áváz) zir, názok, tiz, bárik báng, "xowkandám, tanokmu, bárikság, bárikbáng, setabrlab, paxc bini." (ZBP, L6769 QN); //yek jiq e/ sut e/ wáftak e zir/ bárik./ jiq e zir e/ báng e bárik e yek tuti/ babqá .//.* **2** *(pendárin, gáh baráye árdári) jiqoviq (kardan); arrotiz/ gardoxák (kardan). harjá juri tarjome miwavad. //jiqoviq o peiqáreaw* [her shrill protests about cruelty]./ *Goruh e hamestárán** [the Opposition] *dar xordegiri az kárhá ye warvin** [government] *xeili gardoxák kardand.* [were shrill in their criticism]//

shrillness n *bengarid be* "shrill"

shrilly adv //scream shrilly: *báng e bárik bardáwtan; guwxxaráw jiq zadan; Dar námeyi saxt gele va gardoxák kardan* [complain shrilly]//

shrimp n **1** *meigu; arbayán; rubiyán.* **2** *(baráye wuxi yá xárdári) cosone; xarcosone, fesqeli; pewgel, láqaru; riqu*

shrimp v, **go shrimping** *meigu/ arbayán gereftan/ wekardan*

shrine n **1** *árámgáh; deź e huxt (ZBP, L203); áyat* [<Sanskrit, ayatanan]. //Namázxáneyi* [a chapel] *sáxte án rá deź e huxti/ áyati* be yádbud e zan e mordeaw gardánid./* Wimbledon: *áyat* e/ deźehuxt e dustárán e celtapká*/ tenis ast.//.* **2** *gur yá ávandi* [container] *ke peikarehá ye sepantá* [holy relics] *rá dar án jáy dahand; árámgáh*

shrink v (pt **shrank** or **shrun,** pp **shrunk**) **1** *paźmordan; paźmorándan; áb raftan; corukidan; xowkidan; xowkándan; corukándan. //In pirhan/ wabi agar woste wavad ábmiravad/ bá wostowu ábmiravad?; xamir kamkam dar havá ye sard xowkid.; foruw e ráde*/ máwin tázegihá xordrafte/ káste wode.; Pirhan e kewbáfam* [pullover] *dar áb e dáq ábraft.//.* **2** **a shrinking violet** *(bewuxi) kamru. //Kamru nist, hamiwe soxanaw rá miguyad/ ámáde ast ánce bexáhad miguyad.//.* **3** **shrink (away/ back) from sb/ sth** *az tars yá bizári duri jostan; paspasraftan. //Hamconán ke patewmandáne** [threateningly] *piwmiraft, u paspas rafte az u durgawt* [she shrank back from him]*.//.* **shrink from sth/ doing sth** *az cizi ruygardándan. //Az ázár resándan be jánevarán* [hurting animals] *ruygardán ast.//*

shrink n *(bewuxi, beviźe dar Ámriká/ zabán e kuce) ravánpezewk*

shrinkage n *ábraftan, corukidan, káhew. //Raxthá ye jin rá ke bewuyand kami áb miravad./ Foruw e borunmarzi* [export trade] *ye má xord rafte/ káste wode/ be kásti garáyide.//*

shrink-wrap v (**wrapping, wrapped**) *(beviźe be rixt e náwenáxte) dar kalpak* e casbán* [in plastic film] *picidan. //Paniri ke dar kalpak e casbán* picide wode.//*

shrive v (pt **shrived/ shrove,** pp **shrived**/ **shriven**) *(bástáni/ baráye pristárán) gonáhán e kasi rá wanidan va ámorzidan/ baxwidan; (kasi rá) az gonáh bázgardánidan va ámorzidan*

shrivel v (**shrivelled, shrivelling,** (US) **shriveled, shriveling**), **shrivel (sth) (up)** *corukidan, corukándan; xowkidan, xowkándan; huwidan; xuwidan. //Barghá dar áftáb corukid/ xuwid; Havá ye xowk carm rá micorukánad/ mixuwánad./ Roxsári corukide dárad.//*

shroud n **1** (*niz* **winding-sheet**) *váwám; váwám e nasá* [dead body]. **2** **shroud (of sth)** *(pendárin) puwew, váwám. //puwew e/ váwám e / dud; puwide bá wámi az rázmandi* [mystery]*/ penhánkári [rázmandi]//* **3** **shrouds** *tanábhá ye dagalhá ye kawti* [masts]

shroud v, **shroud sth in sth** *nehoftan, penhánidan; puwándan. //puwide dar (váwámi az) táriki; ágrefti* [a crime] *puwide dar ráz* [mystery]*//*

Shrove Tuesday *Sewanbe ye ámorzew (ruz e piw az restáxiz e Masih/ Mehr* [M. Moqadam] ke dar án ruz biwtar e mardomán rá az gonáh bázgardánide/ toube dáde, miyámorzand. Besanjid bá* "ash wednesday/ ash[2]".

shrub n *bute, deraxtce, golbon. //butehá ye gol e sorx/ gol e sorx e buteyi//. besanjid bá* "bush"

shrubbery n *butezár. //butezári káwtan/ padid ávardan./ penhán wode dar butezár.//*

shrug v (**shrugging; shrugged**) **1** *wáne bálá andáxtan. //az u/ azaw porsidam kojá-st, ammá u wánehéyaw rá bálá andáxt.//.* **2** **shrug sth off** *biparváyi kardan; nádide gereftan. //Wive ye u rá dar nádidegereftan e xordegiri ye nádorost* [unfair] *misetáyam.//*

shrug n *wáne bálá andáxtan. //Wánehá rá bálá andáxte ráhaw rá kewid va raft.//*

shrunken adj *ábrafte, corukide; káste. //yek sib e kohne ye corukide; Tan e corukide ye kudaki gownámár* [shrunken body/ starving]//

shuck n *(dar Ámriká)* **1** *pust, puste.* **2** **shucks** *pawiz, yek qáz. //*Not worth shucks: *yek pawiz/ yek qáz ham nayarzidan//*

shuck v *pust kandan/ kardan. //bádám e zamini/ balál/ noxod pust kandan//*

shucks *(wegeftváźe) (anáyin, dar Ámriká) tof, ax*

shudder v **1** **shudder (with sth)** *larzidan, candidan. //Az xowi dar ábwang* [tub] *e garm larzidan./ Az xun didan candidan/ cewndew wodan./ Az andiwe darbáre ye gereftárihá ye sar e ráhemán be xod milarzam.//.* **2** *larzidan, larzew, cendew. //Kawti ke be taxtesanghá xord larzid.//*

shudder n *larzew, cendew. //Az tars cendewaw wod; cendewam miwavad.//*

shuffle v **1** (**a**) *langlangán raftan, "langlangán qadami barmidáwt -- har qadam dáne ye wokri mikáwt."; lexlex ráh raftan; páhá rá hengám e ráh raftan ru ye zamin kewidan. //Dorost ráh boro, páháyat rá lexlex nakew (ru ye zamin)./ Zendániyán dar ráhro langlangán bedarun e korijak** [cell] *e tang e zendán e xod*

wodand./ Áheste-áheste/ langlangán piw miraftand.//. (**b**) *Inpá-ánpá kardan/ wodan; jábejá wodan; vulxordan.* **2** (**a**) *(ganjafe/ bargbázi) bor zadan. //Ki/ ke bor mizanad?//.* (**b**) *hamzadan, behamrixtan; jábejá kardan. //Káqazhá rá ru ye miz parákande/ jábejá karde vánamud (kard) ke kár dárad/ sargarm e kár ast.//.* **3** *inpá-ánpá kardan; az zir e... darraftan/ wáne tohi kardan.* **4** **shuffle sth off (onto sb); shuffle out of sth** *az zir e... darraftan; az... wáne tohi kardan. //Mikuwad az zir e káraw/ kár e xodaw darrafte án rá be gardan e digarán biyandázad./ Goft bimár ast/ xodaw rá be bimári zad va az zir e kár darraft.//*

shuffle n **1** *langlangán ráh raftan; lexlex ráh raftan. //langlangán va bestuh ráhsepordan.//.* **2** *(ganjafe/ bargbázi) bor zadan. //ganjafe rá xub bor zadan//.* **3** *(báz) sázmándehi. //sázmándehi ye dobáre ye vazirgán* [a shuffle in the Cabinet]*//*

shufty, shufti n, **take/ have a shufty at sb/ sth** *(kohne wode, zabán e kuce, dar Engelestán) sahidan [con "un o besse!"]; negaristan. //Yek negáh be in kise biyandáz va beman begu andáze hast yá na?//*

shun v (**shunned, shunning**) *parhixtan, parhizidan, rox gardánidan; dáman darkewidan. //Az dożkámi* [temptation]*/ tu ye dahán e mardom oftádan/ bolandávázegi* [publicity]*; digar mardomán parhixtan./ Az inke peikareaw rá bardárand* [being photographed] *ruygardán ast.///*

shun *(wegeftváźe) parvá!* [attention]

shunt v **1** (**a**) *(dar ráháhan) ráhberáh kardan; az ráhi be ráh e digar andáxtan; suzanbáni kardan. //Bá suzan kárvándudi rá be ráh e kenári andáxtan.//.* (**b**) *(baráye kárvándudi) az ráhi be ráh e digar wodan//.* **2** (**a**) *(pendárin)* **shunt sb/ sth away, off, etc** *ferestádan, bordan, harjá juri tarjome miwavad. //U rá be daftari dar sáxtemán e hamsáye* [she's been shunted off to an office in the annexe] *ferestádeand. Camedánhá rá áheste be darun e avarbar** [elevator] *bordand.//.* (**b**) *ráh e... rá gardándan; mangolidan* [<mangol/* divert*]; kewándan. //Goftogu/ goftowonud rá be máyehá ye/ dástánhá ye delpazirtari kewándan.//*

shunt n **1** (**a**) *(beviźe dar ráháhan) suzan.* (**b**) *(dar barq) mangol*.* (**c**) *mangol, ábdozdak (ZBP, L7893), "hame garmsir ast áb e án az rud sokán [?] xorad va deraxtestán e xormá-st va be Kárzin e qal'eyi mohkam ast va ábdozdaki kardeand andaki az rud e... áb e qal'e mibarand va..." (ZBP, L7893, FEB).* **2** *behamzadan/ behamxordan e do ráde* ye tiztak* [fast car] *dar ávard e takrobáyi* [auto racing]*//*

shush interj *(wegeftváźe) his!/ sis!/ yaváw!; áheste!/ xámuw!*

shush v *be kasi his/ sis goftan*

shut v (**shutting**, **shut** pt, pp) **1** (**a**) *bastan; piw kardan; band kardan, "...va u rá bedán dig forunehádand va sar e dig rá band kardand va ánjá hamidáwtand..." (ZBP, L98, TB); faráz kardan, "va dar e xáne faráz kardand va bá yekdigar se wabánruz be xalvat soxan goftand..." (ZBP, L2776 AT). //Wabhá darhá va panjerehá rá bastan; Kewou rá bastan; Dar e camedán rá hengámi ke candán/ xeili por ast nemitavánam bebandam./ Dar rá be ruyaw bast* [shut the door on/ in her face.]*//.* (**b**) *bastan; baste wodan, "hame wab dide barham nabaste va..." (ZBP, L3701 GS); //Án panjere baste nemiwavad.; darhá ye bázárce* [supermarket] *xodkár/ xodbexod baste miwavad.//.* **2** (**a**) *bastan, barhambastan; [be bálátar bengarid]. //dide barham bastan/ cewmán e xiw rá bastan* [shut one's eyes]*./ dahán e xod rá bastan/ jelo ye dahán e xod rá gereftan; xafe wodan; nemitavánam kifam* [briefcase] *rá bebandam./ Sanduqdár/ piwtaxtedár kewou rá baste án rá qofl kard* [the cashier shut the box and locked it]*//.* (**b**) *(cewmán yá dahán rá) bastan; dide bar hambastan; dam darkewidan. //Cewmánaw baste wod va bexáb raft (hamin ke) dide barham nehád va xábaw bord./ Dahánaw bázobaste miwod ammá ávázi birun nemiyámad.//.* **3** *bastan; tá kardan. //ketábi rá bastan; kif e baqali* [wallet]*, cáqu ye jibi* [penknife] *rá tá kardan.//.* **4** *dokáni/ kári rá bastan. //Zamánaw faráreside/ aknun báyad maqáze rá bast./ Meixánehá* [pubs] *kei mibandand?//.* **5** **keep one's mouth shut** *bengarid be* "mouth". **shut one's ears to sb/ sth** *be kasi guw faránadádan; in guw rá dar va án guw rá darváze kardan. //Az u/ azaw darxást e komak kardam ammá u bexáhewam guw faránadád, ammá u in guw rá dar va án guw rá darváze kard.//.* **shut the door on sth** *darhá rá beru ye... bastan. //Raste ye kárgari kárfarmáyán/ kárfarmáyi* [the management] *rá piwmárde** [accuse] *goft ke darhá rá beru ye hargune goftoguyi basteand.//.* **shut one's mouth/ face** *(berixt e farmáyew/ zabán e kuce) xafe wodan; dam darkewidan, "nabinad kasi dar somá'at xowi -- magar vaqt e raftan ke dam darkewi." (ZBP, L3738, GS). //Xafe/ Xafe wo! Kasi az to naporsid!//.* **shut sb's mouth** *(anáyin) dahán e kasi rá bastan.* **shut up shop** *kár rá bastan. //Emsál candán ziyán kardeam ke dáram nácár miwavam maqáze/ kár rá bebandam.//.* **6** **shut sb/ sth away** *penhán kardan, harjá juri tarjome miwavad. //Námehá rá dar jáyi penhán kardan ke/ tá hickas ánhá rá nayábad.; Az inke dar rustá dar band/ zendáni* [being shut away] *báwam bizár-am.//.* **shut (sth) down** *bastan. //kárgáh* [workshop] *baste wode va kárgarán bikár-and.//.*

shut sb/ oneself in (sth) *xod rá zendáni kardan; harjá juri tarjome miwavad. //Tasuhá* [hours] *xodaw rá dar ketábxáneaw zendáni mikonad./ Injá kuhhá gerdágerd e má rá forugerefte ast.* [shut in by the hills]*//.* **shut sth in sth** *lá ye... gozáwtan; girandáxtan. //Angowtam rá lá ye dar gozáwtam.* [I shut my finger in the door.]*//.* **shut sth off** *bastan. //Agar gáz nawt mikonad báyad anbárak rá bebandi.//.* **shut sb/ sth off (from sth)** *az... boridan. //kariyaw/ sangini ye guwaw máye ye án gawte/ migardad ke az zendegi ye digarán boride wavad./ Daryácehá va bátláqhá* [marshes] *án dehkade rá az jahán (e birun) boride(and).//.* **shut sb/ sth out (of sth)** *jelo ye... rá gereftan; birun rándan; ráh rá be ruy e... bastan. //Warvin** [government] *mixáhad ráh rá beru ye panáhandegán* [refugees] *bebandad./ In deraxtán jelo ye cewmandáz rá gerefte(and); Kuwid hargune andiweyi rá darbáre ye u az sar birun konad.* [shut off all thoughts]//. **shut (sb) up** *(anáyin) ey kalle puk/ ey káná xafe wo!. //behew/ be u begu xafe we/ wavad!/ Nemitaváni xafeaw koni?//.* **shut sth up** *hame ye dar va panjerehá rá bastan. //Piw az raftan be estár** [vacation] *hame ye darhá va panjerehá rá mibandim.//.* **shut sb/ sth up (in sth)** *zendáni kardan; bastan. //dar otáqaw zendániyaw kardim./ Gouharhá rá dar gávsanduq* [safe] *gozáwte beband//*

shut-down n *(kárxáneyi rá) bastan. //Bastnewiniháyi ke máye ye bastan e sátvun** [industry] *e pulád gawte.//*

shut-eye n *(anáyin) cort. //bekuw yek corti bezani/ Yek corti bezan!//*

shutter n **1** *pádgáne [rukew e panjere]; Jelo ye dokán pádgáne ye qaltán* [rolling shutters] *dárad.//.* **2** *pahang (ZBP, L4925 FM).* **3** **put up the shutters** *pádgáne gozáwtan; pádgánehá rá kewidan. //Pas az si sál gardándan e án maqáze áhang e án kard ke zamán e án faráreside ke kár rá bebandad* [to put up the shutters]*//*

shutter v *pádgánehá rá bastan/ kewidan; pádgáneyi (kár) gozáwtan; //Án saráy tohi bud va pádgáneh※áyaw rá kewide budand.* [shuttered]*//*

shuttle n **1** (**a**) *mawtut (ZBP, C6669).* (**b**) *(dar carx e duzandegi) máku.* **2** *(havápeimá yá ráde*/ máwin) mákusán*. //(bá havápeimá ye) mákusán* be Gorgán parváz mikonam.//.* **3** *(anáyin)* = shuttlecock

shuttle v *(con máku) pasopiw raftan*

shuttle cock *tup e pardár; tup e parmand**

shuttle diplomacy *cárkerdári* bá pasboro-piwbiyá; cárkerdári* ye mákusán**

shuttle service *parváz yá ámadowod e mákusán**

shy adj (**shyer**, **shyest**) **1** (**a**) *tarsu, kamru. //Ruyaw nemiwod/ ruw nemiwod bákáw/ bá un doxtare gap bezanad./ Án bacce jelo ye bozorgtarhá hic kamru nist.//.* (**b**) *bozdel, tarsu, kamru. //roxsári/ didári kamruyáne* [a shy look]*; labxandi az kamruyi//.* **2** *(baráye jánevarán yá parandegán va mánand e án) tarsu, bozdel, ramu; ramuk.* **3** **shy of sb/ doing sth** *tarsu. //Sage az bigánehá mitarsad; Mitarsam án saráy rá bexaram, mabádá ziyán konam.//.* **4** **shy (on/ of sth/ sb)** *(dar Ámriká, anáyin) kam dáwtan. //Mey faráván dárim, ammá ábejoyemán/ fugánemán kam ast* [be shy on beer]*./ Hanuz (az yek) baráye yek goruh e varzewi ye bavande* [full team] *do tan kam dárim*. [we are two men shy]*//.* **5** **fight shy of sb/ sth** *bengarid be* "fight". **once bitten, twice shy** *bengarid be* "bite[1]"

shy v (pt, pp **shied**) **1** **shy (at sth)** *ramidan, ram kardan. //Án korre asb jelo ye capar* [fence] *ramid/ korre asbe jelo ye capar ram kard va az paridan ru ye án sarpicid.//.* **2** **shy away from sth/ doing sth** *az... tarsidan va duri kardan; ram kardan; az... bedur./ az dustihá ye nazdik hamiwe tarsideam/ ramideam/ duri kardeam.//*

shy *(setáyhá ye serewte misázad) harjá juri tarjome miwavad. //*camera-shy: *Kasi ke az inke peikareaw rá bardárand ram mikonad.; ramu az dastgáh e peikarebardári; ramu az bolandávázegi/ námvari; az námbordári ram kardan.//. Sarásar e zendegiyat az kár ram kardeyi/ ruygardán budeyi* [work-shy].*//*

shy[2] v (pt **shied**) *(kohne wode- anáyin) partáb kardan. //(be yek botri az ruy e divár va mánand e án) sang part kardan//*

shy n *(anáyin) partáb. //yeki do sang be suy e kiveyi* arzizin* dar daryáce partáb kardan* [a couple of shies at the tin can]*//*

shyly adv *bá tarsolarz, tarsuyáne, kamruyáne, bá kamruyi*

shyness n *kamruyi, tarsuyi, ramuyi; ramew*

shyster n *(anáyin beviže dar Ámriká) (dávar yá dastur) biázarm. //xawáyágarán** [politicians] *e biázarm*

SI *kutáhwode baráye* "International System of units and measurements". *//dastgáh e yekkánhá ye andázegiri ye jaháni./* SI units: *yekkánhá ye SI yá andázegiri ye jaháni//*

Siamese adj *Siyámi/ Táylandi (mardom yá zabán)*

Siamese n **1** *bumi ye siyá; Siyámi.* **2** *zabán e Siyámi/Táylandi* **3** pl **Siamese** = *gorbe ye Siyámi*

Siamese cat *gorbe ye Siyámi*

Siamese twins *doqoluhá ye behamcasbide ye Siyámi*

sibilant adj *sapili [<sapil (ZBP, C6481 FM)]; sut, his. //ává ye his/ sut/ boxár/ dameyi ke darmiravad* [steam escaping]//

sibilant n *váthá** [letters] *ye sapili con "**s**, **z**, **w**, **ź**" va mánand e án*

sibling n *(beáyin) xáharbarádar, xáhar yá barádar; hamzád. " va digarán ke hamzád e iwán budand bexándi va iwán rá pas az nán xordan cizi baxwidi." (ZBP. L1273 TBH); hamwire, "hamánand e hamwiregán e pedar -- sezad gar bar iwán bejuyi gozar." (ZBP. L6004, SF); "ke man cun ze hamwiregán bartaram -- hami básemán andar áyad saram." (ZBP, L6593 SF). //do barádar va yek xáhar dáwtan/ ruyeham setá xáharbarádar/ hamwire./ cewmhamcewmi miyán e xáhar-barádarán.//*

sibyl n *(dar jahán e bástán) zan e/ zanán e piwgu*

sibylline adj *piwguyi. //*a sibylline utterance: *soxani piwguyáne/ yek piwguyi//*

sic adv *conin nevewte wode/ gofte wode* ("sic" *rá miyán e do cangak pas az váźe yá vacani** [quoted phrase] *váguye miyávarand baráye ánke newán dahand garce nádorost ast ammá haminjur gofte yá nevewte wode): //*"Skool (sic) started at eight o'clock." *Madárese (conin nevewte wode) tasu ye 8 e bámdád áqáz miwavad.//*

sick adj (**sicker**, **sickest**) **1** *bimár, ranjur, "yeki az moluk e Arab ranjur bud." (ZBP, L3612 GS); dardmand, "salámat e hame áfáq dar salámat e tost -- be hic áreze waxs e to dardmand mabád." (Háfez); "con be Tus resid saxt nálán wod va bar worof e helák wod." (ZBP, L1183 TBH); náxow, "yár e mosá'ed be gah e náxowi -- dámkewi kard na dámankewi." (ZBP, 7649, FM). //yek ádam e, jánevar e, giyáh e bimár/ náxow; Haftehá-st (ke) bimár bude/ bimár ast, va sar e kár nayámade.//.* **2** *manew gawtan (Zaxire ye xárazmwáhi); delbehamxordegi; xástan bálá ávardan; delbehamxordergi; //Agar hame ye án wirinihá rá bexori bálámiyávari.//.* **3** **sick of sb/ sth doing sth** *az… del behamxordan; az... besotuh ámadan. //Az injur yeklengepá mándan* [waiting around] *delam behamxorde./ Sálhá-st sar e hamin yek kár ast va delaw az án behamxorde./ Gomweo! delam az didanat behamxorde/ beham mixorad!//.* **4** **sick (at/ about sth/ doing sth)** *bizár az...; del behamxordan az...; //Az xordan e in áw delam beham mixorad//.* **5** *(anáyin) bad,zewt , bimárgune. //yek wuxi ye zewt/ delbehamzan; yek manew e bimárgune; wuxmanewi ye bimárgune* [sick humour]*./ Darbáre ye nouzádán e/ kudakán e morde soxani zewt goft.//.* **6** **be sick** *bálá ávardan; qei kardan; vámidan* [baráye riwe bengarid be* "vomit"*]. //Gorbehe ru ye qáli bálá ávard.//.* **take sick** *docár e... wodan; az... bimár wodan. //Dar ráhi/ safari be Áfriqá docár e máláriyá wod/ máláriyá gereft.//.* **laugh oneself sick/ silly** *bengarid be* "laugh". **make sb sick** *del e kasi rá behamzadan; kasi rá bizár kardan. //Az doruyiyaw* [hypocricy] *delam beham mixorad./ Az in ke bebinam conin bá u badraftári wode delam beham mixorad.//.* **on the sick-list** *(anáyin) bimár va bestari; bimár va dar xáne; dar fehrest e bimárán. //Emruz powt e mizaw/ sar e káraw nist, bimár va dar xáne ast.//.* (**as**) **sick as a parrot** *(dar Engelestán, bewuxi) bizár.* **sick at heart** *afsorde, delwekast, náomid, anduhgin; tarside. //Náxáste va delwekaste az xáne raft.//.* **sick to death of/ sick and tired of sb/ sth** *(anáyin) xaste, bizár, delbehamxorde, bestuhy. //Az xordan e kalam e ábpaz bá har cáwt besotuh ámadan/ del e kasi beham xordan./ Az gelegozárihá ye peivasteat xaste/ mánde va bizár-am.//.* **sick to one's stomach** *dar Ámriká bizár*

sick n **1** *(anáyin) vámew* [bengarid be* "vomit"*]. //lagan por az vámew* bud//.* **2** **the sick** *bimárán. // hame ye bimárán va xastegán/ zaxmiyán; Be didár e bámárán dar bimárestán raftan//*

sick v, **sick sth up** *bálá ávardan, vámidan* [baráye riwe bengarid be* "vomit"*]. //kudak/ babe/ nouzád kami wir bálá ávard/ vámid*//*

-sick *(setáyhá ye serewte misázad) ...-gerefte, //con daryágereftge* [sea-sick]; *ráh gerefrte; rádegerefte** [car-sick]*; havápeimágerefte//*

sick-bay n *behdári ye/ darmángáh e kawti/ dánewkade va mánand e án*

sick-bed n *bestar e bimári. //pariderang dar bestar e bimári derázkewide./ Farwin** [president] *baráye budan dar/ didan e áyin e jawn az bestar e bimáriyaw birun wod.//*

sick-leave n *hewtegi* ye bimári. //hewtegi* ye bimári gereftan/ dáde wode budan; do hafte hewtegi* ye bimári//*

sick-pay n *dastmozd e (hengám e) bimári*

sick-room (n) *otáq e bimár; bimárxáne. //Agar náxowi behtar ast beravi otáq e bimárán/ bimárxáne//*

sicken v **1** *bizár kardan; del e kasi rá behamzadan. //setamkári biwtar e mardom rá/ má rá bizár mikonad./ Wive ye soudágariyewán* [business methods] *del e man rá beham-mizanad.; Az didan e án nasá/* corpse*] delam behamxord.//.* **2** **sicken (for sth)** *(dar Engelestán) kamkam náxow wodan. //Kamkam náxow wod o mord./ Xeili [pariderang ast. Áyá dárad bimár miwavad?//.* **3** **sicken of sth** *(beáyin) az cizi bizár budan; del e kasi behamxordan az...; //Az in hame xawm/ himsá** [violence] *ye bipáyáni ke dar jamjám* newán midahand delam behamxord.//*

sickening adj *bizárkonande; delbehamzan. //yek cewmandáz e bizárkonande; buyi ke del e ádam rá beham mizanad.; setamkáriyi* [cruelty] *bizárkonande; Ráde*/ máwin be deraxt xord va wataraq e harásangizi kard.//*

sickeningly adv *bengarid be* "sickening"

sickle n *dás, "mazra'e sabz e falak didam o dás e mah e nou...." (Háfez); dáre, mangál*

sickle cell *kamxuni ye dási*

sickly adj (**sicklier**, **sickliest**) **1** *nefle, ranjur, náxow, bimár. //yek kudak e ranjur//.* **2** *bimárgune; giyáháni xowkide va bimárgune; nátaván va bimár/ ranjur minamud./ Engár nátaván va ranjur bud.//.* **3** *náxow, bihál, biramaq. //labxandi/ negáhi náxow/ biramaq//.* **4** *del behamzadan, harjá juri tarjome miwavad. //bu ye gandi/ mazeyi ke del e ádam rá behammizanad./ yek rang e sabz e gand* [a sickly green color]*; (pendárin) yek dástán e weidáyi* [sentimental] *ye delbehaman//*

sickness n **1** *bimári, náxowi. //Áyá aknun dar dehkade náxowi faráván ast?; Con náxow budand nayámadand/ návadi** [absent] *budand.//.* **2** *(biwtar be rixt e yekáni) bimári ye...; //bimári ye xáb* [sleeping sickness]*; docár e kuhgereftegi* [altitude sickness]./ *havápeimá-gereftegi/ daryá-gereftegi/ ráde*-gereftegi/ ráh-gereftegi* [travel-sickness]/ *bimáriyi ke dar sarzaminhá ye garmsiri faráván ast.//.* **3** *delbehamxordegi; manewgawtan [baráye riwe bengarid be* "nausea"*]. //Dami cand derázkewidam delbehamxordegiyam xub wod.; Newánehá ye in bimári tab va manewgawtan ast.//*

sickness benefit *(dar Engelestán) pul/ dastmozd e ruzgár e bimári*

side n **1** (**a**) *ru/ ruy "va candán kowte wod az do ruy ke savárán rá joulán dowvár wode bud." (ZBP, L522, TBH); "do lawkar co tang andarámad be ráh -- az án ru sepahbed vazin ruy wáh." (ZBP, L3178, SF); "carán dáwti az do ru ye dahan -- nabod bar tanaw jáy e birun wodan." (ZBP, L5718 SF); ruye // wew ruye/ ruye ye yek kive** [cube]//. (**b**) *pahlu, "pahlu invar va ánvar ast vali aknun hame rá beham miyámizand." (ZBP. L4421, NKZZF). //yek quti yek barsu, yek forusu va cahár pahlu dárad.//.* (**c**) *pahlu ye yek xodrogáh/ rádegáh** [garage]/ *pahlu ye saráy sáxte wode./ yek dar, darwi** [entrance], *panjere ye pahluyi.//.* **2** *(dar dánew e womár) bar, con sebar yá cahárbar.* **3** *lab, labe, pahlu, var, kost, "pádewáhán e Sásáni baráye har yek su az cahár kost farmánraváyi ferestáde u rá kostpán yá pátkostpán minámidand." (ZBP, L7584, KK). [va az inru "hamkost"* "side-by-side", *"pahlu-be-pahlu" ast. (ZBP, C5134)]. //Yek miz pahlu ye bestar e kasi; Mardomi ke do su ye miz newasteand.; lab e ráh istáde; var e/ su ye nimruzin* [southern] *e kewtzár/ meidán./ lab e/ kenár e caman lále káwtim.//.* **4** *//Tanhá yek ru ye káqaz benevis!; ru ye párce* [the right side of] *kodám var ast?; In ruy e wiwe cerk/ cerkin ast.//.* **5** *dámane, var, dast. //dámane ye kuh/ pahlu ye/ kost e/ var e borj* [tower] *ruy e/ var e kume ye alaf e xowk* [the hay stack]./ *dámane ye porwib e tappe* [a steep hillside]./ *pahluhá ye ostováne rá razidan/ rang kardan; negárháyi* [paintings] *ru ye divár e qár./ pancari* [a puncture] *dar pahlu ye karak* [tyre]*//.* **6** (**a**) *pahlu, kost, kowt [be womáre ye 3 bálátar bázgardid]. //Rán e cap zaxm wode./ Be yek pahlu xábide* [lying on one sied]*.//.* (**b**) *nime, dast, var, sotun, run (ZBP, C918) [besanjid be darun/ várun/ birun]. //Farhád pahlu ye capam istáde bud.//.* **7** *dast, nime. //nime ye guwt e gáv, xuk//.* **8** (**a**) *nime, dast, var, sotun, run. //nime ye/ dast e cap e maqz./ var e/ ru ye/ run e cap, run e rást, var e sáye/ áftábi/ pato ye kuce./ var e/ run e xorvaránik* [western] *e wahr; sotun e/ run e bedehi/ bestánkár e hamár* [the debit/ credit side of the account]./ *be án var e otáq boro!; Kodám var e/suy e namáyewxáne dust dári benewini?//.* (**b**) *var, kenár, su/ suy. //Án su ye capar istád/ istáde bud./ Az pol gozawte be invar e/ su ye rudxáne ámad.//.* (**9**) (**a**) *su; var. //do su ye yek bastnewini* [a strike]*; Har do var/ su gonáhkárand/ kutáhi kardeand.//.* (**b**) *su, var. //Az su ye xodaw xub peiqáre kard* [She argued her side of the case well.]./ *Aknun báyad be soxanán az su ye u guw farádahi./ Dar in dádosetad/ bede-bestun/ cáne zadan sarsaxt istádeyi?* [Will you keep your side of the bargain?]*.//.* **10** *(dar Engelestán) goruh e varzewi/ su. harjá juri tarjome miwavad. //su ye barande/ bázande.//.* **11** *did, ruy. //Porsemáni* rá az hame su barresi kardan/ barresidan./ ruy e narm e manewaw/ ruy e narmaw./ Be gereftáriyi/ porsemáni** [problem] *az suy e digari barxord kardan* [approach]*.//.* **12** *az suy e pedar yá mádar/ pedari/ mádari.*

["pedariyán" az su ye pedar/ "mádariyán" az su ye mádar (TBH)]. **13** *(kohne wode) (anáyin) gostáx, porru, abartan. //Pák gostáx/ porru ast* [there's absolutely no side on him.]*//.* **14** **come down on one side of the fence or the other** *yeki az do ciz rá bargozidan. //Dádgán** [the jury] *var* midahand* [give a verdict] *va má biyusán-im kodámsu rá barmigozinand.//.* **get on the right/ wrong side of sb** *kasi rá xownud/ náxownud sáxtan.* **let the side down** *kasi rá dast tanhá gozáwtan. //Hamiwe mitaváni be u powtgarm báwi, hargez dast tanháyat nemigozárad.//.* **on/ from all sides; on/ from every side** *az har ru; az har su. //Sarbázáni ke az har su mitázand* [attack]*; az hame su nábudi bud.* [devastation on every side]*//.* **on the big, small, high, etc side** *(anáyin) yek havá bozorgtar, kucaktar, bolandtar va mánand e án. //In walvár e nou yek havá bozorg ast.//.* **on the right/ wrong side of 40, 50. etc** *(anáyin/ bewuxi) kamtar az/ biwtar az 40 sál/ 50 sál.* **on the side** *(anáyin)* (**a**) *dar pahlu ye...; dar kenár e...; //Abzármandi/ carxowgari** [a mechanic] *ke pahlu ye/ kenár e káraw ráde*/ máwin ham xaridoforuw mikonad.//.* (**b**) *penháni. //Zan dárad/ zanmand ast ammá penháni yek dust e doxtar ham dárad.//.* **(be) on the side of sb** *haváxáh e...budan. //Saranjám to haváxáh e ki-sti?; Dar in goftáre* [debate] *haváxáh e Borzu hastam.//.* **on/ from the wrong side of the tracts** *bengarid be* "wrong". **the other side of the coin** *ánru ye/ ru ye digar e sekke/ dástán. //Hame gomán mikonand (u) kutáhi karde/ gonáhkár ast ammá án ruy e sekke/ dástán rá nemidánand.//.* **put sth on/ to one side** (**a**) *be kenári nehádan. //Liván e wekaste rá kenári nehádam.//.* (**b**) *baráye zamán e digari nehádan. //Mosti/ gelegozári ye u rá be kenári nehádam tá gáhi ke zamán dáwte báwam.//.* **side by side** (**a**) *hamkost; hamkust; pahlu ye ham; báham; joft e ham; duwbeduw. //do bacce ke hamkost e/ pahlu ye ham ráh miravand.//.* (**b**) *dastbedast; hamdast. //Dar in setize bá womá hamdast-im.//.* **split one's sides** *bengarid be* "split". **take sb on (to) one side** *bá kasi viże goftogu kardan; dar guweyi bá kasi soxan goftan. //Bekenári kewidamaw tá beporsam cerá raftáraw náhanjár ast.//.* **take sides (with sb)** *az kasi haváxáhi kardan. //Dar setize ye ánán nabáyad az hickodám haváxáhi koni/ hic var rá begiri./ Jelo ye ámuzegár az man haváxáhi kard.//*

side[2] v, **side with sb (against sb)** *az kasi dar peiqáreyi* [dispute] *haváxáhi kardan va suy e kasi digar rá gereftan. //Dar yáne** [classroom] *az barádaraw haváxáhi karde be peikár bá digarán barxást.//*

sideboard n **1** *ewkáf.* **2** **sideboards,** (US) **sideburns** *riw e jelo ye guw*

side-car n *yadakkew (e docarxedudi)*

-sided *(setáyhá ye serewte misázad) -pahlu; -bar. //yek ciz e wewpahlu;* a glass-sided container: *ávandi ke pahluháyaw az wiwe ast.//*

side-dish n *maze, ámiż (ZBP, C3456, BF)*

side-drum *tanburak (ZBP, C6011 FM)*

side-effect n *(biwtar candgáni) kárkard e náxáste [ye yek dáru]; farjaste* [<Pahlavi, (ZBP, C7720, BF)]*

side-issue n *farjaste* [<Pahlavi, (ZBP, C7720, BF)]; ...bekenár; harjá juri tarjome miwavad. //Dastmozdam/ ánce darmiyávaram/ ánce ke misázam bekenár, ánce ke arjdár ast án ast ke káram rá dust nadáram./ Dastmozdam farjaste*, ánce ke arjdár ast án ast ke káram rá dust nadáram.//*

sidekick n *(anáyin, beviże dar Ámriká) yár, dastyár, hambáq (ZBP, C3988); hambáy (ZBP, C3899). //Tabahkár* [gangster] *va dastyáránaw/ hambáqánaw.//*

sidelight n **1** *ceráq e kucak (e jelo ye ráde*).* **2** **sidelight (on sb/ sth)** *(pendárin) xorde ágáhi. //án gozárew darbáre ye átawsuzi ye namáyewxáne, xordeágáhiháyi niz darbáre ye xodávand e namáyewxáne darbardáwt.//*

side-line n **1** *dar kenár e...; bejoz...; //Guwtforuwi ke dar kenár e/ bejoz guwt xárobár ham miforuwad.//.* **2** *kári digar dar kenár e kár e bonyádin. //Man berásti ámuzegár-am ammá nevisandegi* [writing] *baráyam kár e kucaki dar kenár e án ast.//*

side-line v *(beviże dar Ámriká) birun e goud mándan/ rándan. //Behtarin bázigar/ bázikon e má peiro ye ásib az goud birun mánd.* [be sidelined by injury]*//*

sidelines *birun e goud. //cand negarande* [spectators] *birun e goud.//.* **4** **on the sidelines** *//Man yek ruznámenegár-am va hengám e girodár* [crisis] *birun e goud budam.//*

sidelong adj, adv *az pahlu. //negáhi az pahlu* [a sidelong glance]*; az pahlu bekasi negaristan/ zirecewmi bekasi negaristan//*

side-on adv *az pahlu. //Án ráde*/ máwin az pahlu be má zad.//*

side order *(beviże dar Ámriká) (xorák e kucak , jodá az xorák e bonyádi) maze; ámec* [<Pahlavi, (ZBP, C3456, MK, BF)]. //ámec* sibzamini-sorxkarde//*

sidereal adj *setáregáni [M. Moqaddam]; zamán e setáregáni. //yek sál e setáregáni//*

siding n *(dar ráh áhan) xalráh* [<Gilaki, xal]*

side-road *wáxráh; xalráh*[<Gilaki xal]*

side-saddle n *zin e yekpahlu; zin e zanáne*

side-saddle adv //riding side-saddle *yekpahlu bar zin newaste//*

side-show n **1** *namáyew e kucak; piwparde; miyánparde.* **2** *(pendárin) xordekár*

side-slip n **1** *sor/ liz xordan az pahlu.* **2** *yekvari raftan e havápeimá hengám e gawtan* [making a turn]

side-slip v (**side-slipped**, **side-slipping**) *yekvari wodan/ yekvari liz xordan/ yekvari sorxordan*

side-splitting adj *rudebor konande. //loudegarihá ye/ xowmazegihá* [antics] *ye rudeborkonande ye yek dalqak//*

side-step n *jáxáli dádan; yekpahlu raftan*

side-step v **1** (**a**) (**side-stepped, side-stepping**) *jáxáli dádan; yekpahlu raftan. //pátapkábáz*/ futbálist yekpahlu rafte/ jáxáli dáde tup rá gereft/ bord.//.* (**b**) *(az zir e bár e...) wáne tohi kardan; darraftan. //Az barxord e bá án dástán* [the issue] *wáne tohi karde goft in páreyi az káraw/ pásoxguyiyaw nabude.//.* **2** *jáxáli dádan; yekpahlu raftan.* **2** *jáxáli dádan; yekpahlu raftan*

side-street n *kuce, paskuce*

side-stroke n *wená ye pahlu. //Wená ye pahlu midáni/ mitaváni?//*

side-swipe n *(dar Ámriká)* **1** *pahlu zadan; az pahlu kust zadan.* **2** *(anáyin) (xordegir) pahlu zadan. //Hengámi ke darbáre ye án namáyew* [performance] *soxan miránd, natavánest xoddári konad va pahluyi ham be bahárang* zad* [a side-swipe at the orchestra]*//*

side-track v *(beviże náwenáxte) az ráh bedarwodan; biráh wodan. //soxarán (dáwt) darbáre ye xawáyágari** [politics] *soxan miránd ammá bá porsew e yeki az báwandegán* [audience] *biráh gawte be din pardáxt.//*

side-view n *nimrox, az pahlu. //Án peikare xáne/ saráy rá az nimrox newán midahad.//*

sidewalk n, (US) *piyáderou*

sideways adv **1** *yekvari, az pahlu. //Xarcang yekpahlu/ yekvari/ kajkaj ráh miravad.* [to move]*./ kajkaj beman negarist; negáhi kutáh az pahlu/ yekvari//.* **2** *yekpahlu. //kat* [the sofa] *rá yekpahlu az dar birun bordim.//*

side-whiskers n *riw (e ruy e) gune/ riw e dosu ye roxsár*

side-winder n *már e zangi ye kucak be nám e dánewik e* <u>Crotalus cerastes</u> *ke con "S" ru ye zamin yekvari mixazad.*

sidle v, **sidle up/ over (to sb/ sth); sidle along, past, away, etc** *goriz zadan be...; sari be... zadan; tondi... raftan. //gorizi/sari be meixáne/ xomre zadan; Tondi nazd e man ámad va porsid áyá wenáxtamaw?/ Tondi gozawt va kuwid beruy e xodaw nayávarad* [trying to seem casual]*.//*

siege n **1** (**a**) *forugirew; forugiri. //Forugereftani/ forugirewi panjáh-ruze./ forugerefte wode budan./ forugirew/ forugiri rá be páyán resándan./ Hengámike forugirew páyán yáft wahrvandán nazdik bud az gorosnegi bemirand./ wahrvandán gownámár* [starving] *budand./ tupháyi ke baráye forugirew kár gozáwte wode budand* [siege guns]*//.* (**b**) *forugereftan; forugirew.* **2** **laying siege to sth** *forugereftan (wahri rá/ deżi rá va mánand e án).* **2** **lay siege to sth** *cizi rá forugereftan*

sienna n *xonáhen e sir/ suxte. //*raw sienna: *xonáhen e xám/ zardfám//*

sierra n *rewte kuh; kuhsárán (beviże dar Espániyá yá Ámriká ye espániyáyi)*

siesta n *pinaki, cort. //*have/ take a siesta: *pinaki/ cort zadan//*

sieve n **1** *ábkew, alak.* **2** **have a memory/ mind like a sieve** *bengaried be* "memory"

sieve v *ábkew kardan; alak kardan; bixtan (riwe ye aknun "biz-"). //Árd rá dar káse bixtan.//*

sift v **1** (**a**) *alak kardan; ábkew kardan; bixtan (riwe ye aknun "biz-, alak kardan/ bixtan).* (**b**) **sift sth (out) from sth**; **sift sht out** *alak kardan; bixtan, pálidan; páláyidan. //golulehá rá* [the lumps] *az árd alak kardan./ bixtan; gandom rá az sabus* [chaff] *bixtan.//.* **2** *alak kardan va páwidan/ bixtan va páwidan. //(dar ámize* [mixture] *árd alak kardan va páwidan/ bixtan./ ru ye kák wekar bixtan//.* **3** **sift (through) sth** *(pendárin) bixtan; ziroru kardan. //tudehá ye námehá rá ziroru kardan/ bixtan./ gowáh* [evidence], *dádehá* [data] *rá bixtan/ ziroru kardan//*

sifter n *(dar vážehá ye serewte) alak; ...-páláy; ...-biz. //árdbiz* [a flour-sifter]*; zarbiz//*

sigh v **1** **sigh (with sth)** *áh kewidan; hu kewidan, "jahán por mowk o anbar wod ze muyaw -- havá por dud o ázar wod ze huyaw." (Vis o Rámin); hubarkewidan; suhestan [<Pahlavi "sevahestan" (ZBP, C2324,*

MK)]. //Hamconán ke ruy e bestar deráz kewide bud áh kewid./ hubarkewid/ suhest.; Pas az cáwti naqz bá xowi [with pleasure] *dami źarf kewid/ ah kewid/ hubarkewid/ suhest.//.* **2** *(baráye bád) zuze kewidan.* **3** *bá áh va afsus goftan. //"Áhi kewide goft*: *"káw/ eykáw candán kár nadáwtam."//.* **4** **sigh for sth** *(beáyin) afsus e cizi rá xordan; baráye... áh kewidan. //Uzdehi* [an exile] *ke baráye mihan áh mikewad.//*

sigh n *áh, hu, "jahán por mowk o anbar wod ze muyaw -- havá por dud o ázar wod ze huyaw." (Vis o Rámin); hu barkewidan; hu kewidan; áh/ áhi kewidan* [heave/ give/ breathe/ utter a sigh]. *//Áhi az ásudegi, anduh, rámew/ xowi//*

sight[1] n **1** *did, bináyi. //did e/ bináyi ye xod rá az dast dádan./ did e/ bináyi ye xub/ bad dáwtan./ Barxi dáruhá ruy e bináyi kári miyoftand.//.* **2** **sight of sb/ sth** *didár, didan. //Pas az dah ruz dar daryá noxostin bár xowki rá didand./ az didan e raxt e wegeftangizaw zadim zir e xande./ Kei mitavánim saráy e nouyat rá bebinim* [have sight of sth]*//.* **3** *did, dide. //dar did/ birun az did. //Kárvándudi hanuz dide miwavad* [be still in sight]*./ kawti az meh darámade dide/ padidár gawt.* [come into sight out of the fog]*./ Án havápeimá xord wod va az did e má birun gawt/ nápadid gawt.* [crash out of sight]*./ Án xáne/ saráy powt e divár bud va dide nemiwod* [be out of sight]*./ Hanuz xowki rá mitavánim bebinim/ hanuz xowki dide miwavad./ Báyad kári koni ke dide nawavi/ áftábi nawavi./ Az jelo ye cewmam boro/ gomwo!/ (pendárin) páyán e barnáme nazdik ast.//.* **4** (**a**) *didani/ cewmandáz, harjá juri tarjome miwavad. // bahárán/ ábsálán golhá didani-yand./ Dar wirwang** [zoo] *didanihá ye wegeftangizi did./ didan e jánevari ke dar ranj ast delafgár/ delázár ast.//.* (**b**) **sights** *(jáhá ye) didani. //Biyá va didanihá ye Landan rá bebin!//.* **5** (**a**) **sight** *(anáyin) xandedár, harjá juri tarjome miwavad. //Tu ye un raxthá ye kohne ce xandedár wodi!* [what a sight you look!]*; In áwpazxáne bázár e wám ast, zud pákaw kon!//.* **6** *newánegir e tofang* [the sight of a gun]. **7** **at/ on sight** *dar did e/ bá did e noxost; zudandáz; dar noxostin negáh. //dar noxostin negáh/ zudandáz musiqi naváxtan* [play music at sight]*; Be sarbázán gofte budand tárájkonandegán* [the looters] *rá dar noxostin negáh tir bezanand.//.* **catch the sight of/ a glimpse of** *bengarid be* "catch[1]". **hate, loathe, be sick of, etc the sight of sb/ sth** *(anáyin) bizár budan az; harjá juri tarjome miwavad. //Digar az rixtat delam beham mixorad/ az didanat bizár-am./ Az didan e án ráde* ye/ máwin e kohne bizár ast.//.* **in sight of sb/ in sb's sight** *(beáyin) be manewte ye.../ az dide...; //Har kári ke az did e xodat/ be manewte ye xodat dorost ast bekon!/ Hame ye mardom az did xodá yeksán-and//.* **keep sight of sb/ sth; keep sb/ sth in sight** (**a**) *zir e cewm dáwtan; negáh kardan. //Án mard rá donbál kon va peivaste/ hamiwe zir e cewmaw dáwte báw!//.* (**b**) *dar did dáwtan. //Yek bonest** [fact] *rá báyad dar did dáwte báwi (va án in ast ke) zendegiyat dar bim ast.//.* **out of sight, out of mind** *(dastán) "Az del beravad, har án ke az dide beraft.".* **raise/ lower one's sights** *cewmdáwt xod rá afzudan/ kástan; cewmdáwt e biwtari/ kamtari dáwtan; biwtar/ kamtar xástan. //Nácár wodand mowt be delewán bezanand va yek xáne ye kucaktar az ánce ke mixástand bexarand.//.* **set one's sight on sth** *kamar be... bastan. //Kamar be án basteam ke hamávard e gordi* [championship] *rá bebarm.//.* **(a damn, etc) sight better, etc (than...); a (damn, etc) sight too good, etc** *(anáyin) xeili biwtar, behtar va mánand e án. //Rádeam*/ máwinam xeili tondtar az án e to miravad.* [goes a sight faster than]*./ Án bacce xeili porru-st* [a damn sight too cheeky]*.//.* **a sight for sore eyes** *(anáyin) cewm e... rouwan* [you're a sight for sore eyes...]. *//cewmam rouwan/ cewm naxori gomán karde budam baráye hamiwe rafteyi (xub wod ámadi!).//.* **a sight of sth** *//(anáyin) xeili baráyaw gerán darámad/ baráyaw xeili máye ye dardesar wod.* [It cost him a sight of money/ trouble]//. **sigh unseen** *nadid; bedun e bázrasi/ barresi ye piwin. //Hargez nabáyad rádeyi*/ máwini rá nadid bexari!//.* **take a sight** *newáne raftan; newáne gereftan. //Piw az átaw kardan xub newáne begir!/ Bá pargár* [compass]*/ guweyáb* [quadrant] *newáne begir.//*

sight[2] v *(beviźe pas az nazdik wodan) didan. //Pas az se ruz dar daryá zamin/ xowki rá didim* [land]*.//.* **2** *(setáre yá ciz e digari rá) bá newánegiri negaristan* [by using sights]

sighted adj *biná/ binán/ binande. //Kurán/ nábináyán va ánán ke andaki did dárand* [partially sighted]*./ Má/ máhá ke biná hastim gereftári ye kurán/ nábináyán rá darnemiyábim.//*

-sighted *[(dar váźehá ye serewte* (adj)*] ...-bin; harjá juri tarjome miwavad. //*short-sighted: *kutahbin/ nazdikbin;* long-/ far- sighted: *durbin//*

sighting n *dide wodan. //cand bár gozárew az dide wodan e zendáni ye gorizpá; Noxostin didár e/ dide wodan e yek setáre ye nou//*

sightless adj *kur, nábiná. //guneyi wabpare ye kur//*

sight-read v *zudandáxtan (musiqi yá áváz rá) bedun e ázmáyew e piwin va dar did e noxost naváxtan yá xándan*

sight-reading n *zudandáz*
sight-screen, screen n *parde ye sepid*
sightseer n *jahángard, didárgar*
sight-seeing n *gawtogozár, jahángardi*
sigmoid (adj) *xamide, picápic; márpic*
sigmoid colon *gorgemár [<guyew e Lori]*
sign[1] n **1** *newán, newáne //newáneháye dánew e womár* [mathematical signs]*//.* **2** *newáne, dab*. //newánehá ye ráhnamáyi va ránandegi; newáne ye/ dab* e yek dikán/ yek meixáne* [pub-sign]*./ donbál e dab* e/ newáne ye ráhnamáyi konande be wáhráh báw.//.* **3** *newáneyi bar roxsáraw. //newáneháye behbudi dar káraw; Newáni az zendegi dar ánjá nabud./ Newáni az inke xowaw biyáyad newán nadád./ Hic newán nadá k e xowaw miáyad.; Newáneháyi hast ke foruw ru be afzáyew ast/dárad afzáyew miyábad.//.* **4** (*niz* **sign of zodiac**) *darhá/ cewmehá/ borjhá bázgardid be* "zodiac". *//Dar ce dari/ borji záde wodi?//.* **5** *(dar pezewki va mánand e án) [jodáyi ast miyán e* sign *va* symptom. sign *newáneyi ast ke pezewk án rá dide yá miyábad.* symptom *newáni ast ke bimár án rá darmiyábad. Baráye jodá kardan in do az ham be váže niyáz ast. Piwnahád mikonam baráye* "symptom" *váže ye "newán" va baráye* "sign" *váže ye "serewk" rá bekár barim. Ferdousi candin já serewk va newán rá bekár borde ast. Ammá badbaxtáne dar farhanghá az "serewk" bardáwt e dorosti nawode. Dar zir can nemune miyávaram. "conán bod ke ruzi biyámad pezewk -- ze káhew newán yáft andar serewk." (ZBP, L5733, SF); "befarmud tá raft piwaw pezewk -- ke ellat begofti co didi serewk." (ZBP, SF, p28, vol 7); "sevvom ánke dáram yeki noupezewk -- ke ellat beguyad co binad serewk." (ZBP, L5723, SF)].* **6** **a sign of the times** *(biwtar xárdári) newáne ye viže ye ruzgári. //afzáyew e ágrefthá* [crime] *newán e in ruzgár ast.//*
sign language *adá; zabán e lálokarhá*
sign[2] v **1** *dastine nehádan/ gozáwtan. //Xáhew mikonam injá dastine nehid; námeyi, ceki, peimánnámeyi/ peimáni rá dastine nehádan./ Án negár dastine nadárad az inru nemidánim ke/ ki án rá negáwte/ kewide.//.* **2** *(rixt e náwenáxte nadárad) newáne dádan. //Be kasi newáne dádan ke zamán e gáh e raftan faráreside./ Pásbán bá dast be ánán newáne dád ke beyistan/ bázistand./ Be man newáne dád ke xámuw báwam.//.* **3** **sign (for with sb)** *(beviže dar varzewhá ye goruhi) (peimán baráye goruh e varzewi) dastine nehádan; gereftan. //Diruz baráye hamkári bá goruh e varzewi ye Alborz peimáni rá dastine nehád./ Goruh e varzewi ye Alborz tázegi yek tupzan e nou/ táze* [sign a new striker] *gerefte.//.* **4** **sign on the dotted line** *peimáni rá dastine nehádan. //Tanhá bá dastine nahádan e peimán-náme./ ráde*/ máwin az án e womá miwavad.//.* **sign sb's/ one's own death-warrant** *bá dast e xod gur e kasi/ gur e xod rá kandan. //Bá loudádan e* [informing on] *goruh e tabahkárán* [gang] *bá dast e xodaw gur e xod rá kand.//.* **5** **sign sth away** *vágozárdan; vágozár kardan. //Hargez zanáwuyi naxáham kard zirá bá zanáwuyi zendegi ye xod rá vágozár mikonam.* [sign one's life away]*//.* **sign for sth** *resid dádan. //peik/ námeresán az man xást baráye baste resid daham.* [sign for the parcel]*//.* **sign (sb) in/ out** *ámadan yá raftan e kasi yá xod rá yáddáwt kardan/ námnevisi kardan. //Hengámi ke mehmánán be báwgáh miáyand námewán rá báyad yáddáwt konid.* [sign the guests in]*./ Hengámi ke sarbázán az sarbázxáne miravand námewán rá minevisand/ yáddáwt mikonand.//.* **sign off** (**a**) *az sar e kár raftan. //Zudtar az sar e kár raftan va nazd e dandánpezewk wodan.//.* (**b**) *námeyi rá be páyán resándan. //Náme rá bá "dustár e hamiwegi ye womá" Borzu, be páyán resánd.//.* (**c**) *soxanparákani yá barnámeyi rá be páyán resándan.* **sign on** *(anáyin dar Engelestán) bikár budan va nám nevewtan.* **sign (sb) on/ up** *dar... námnevisi kardan; ... gereftan. //Baráye panj sál kár dar ártew nám nevewtan./ Baráye afzáyew e bázdeh kárgarán e biwtari gereftan./ Án báwgáh baráye in gáh e sál yek darvázebán e táze gerefte.//.* **sign sth over (to sb)** *vágozár kardan. //Saráyaw rá be doxtaraw vágozár kard.//.* **sign up (for sth)** *nám nevewtan; námnevisi kardan*
signal n **1** *newán, newáne, nemun (ZBP, C6763 FM); "soxan naguyi bá mardomán se ruz ellá ramzan magar nemuni va ewárati." (Kawfolasrár); newáne/ nemun bá parcam e qermez. //newáne/ nemun bá dast* [hand signals]*./ Bá ceráqdasti newáne dád; Dastánaw rá báláborde be má newáne dád beyistim./ Ceráq e qermez dar biwtar e bárehá newán e/ nemun e bim ast.//.* **2** *newán, newáne, ceráq. //newánehá ye ráhnamáyi va ránandegi* [traffic signals]*./ Ceráq* [signal] *e ráháhan qermez bud azinru kárván dudi istád.//.* **3** *máye; harjá juri tarjome miwavad. //Ámadan e farwin** [president] *máye ye qariv(há ye)* [scream] *wádi gawt.//.* (**b**) *newáne. //soxanráni ye diruzaw newáne ye án bud ke didgáhháyaw degargun gawte./ Áyá in soruw* [announcement] *newáne ye án ast ke ruzgár(án) e behtari dar piw ast?//.* **4** *newánehá*

ye rádiyoyi. //Az máhváreyi newáne daryáft kardan./ Jáyi ke dar án newánehá ye jamjám/ TV *bad/ xub ast./ niru ye dawtá* ye yek newán/newáne* [signal strength]*//*

signal v (**signalled, signalling;** (US) **signaled, signaling**), **signal (to sb/ sth) (for sth)** *newáne, nemun / ferestádan. //Engár dárad newáne midahad.* [he seems to be signalling]; *divánevár* [wildly/ frenetically] *bá dastán e xod newáne dádan./ Be kasi bá newáne payámi resándan* [signal a message]*./ bá ráy nadádan náxownudi ye xod rá newán dádan./ (pendárin) Ruydádi* [event] *ke newángar e degarguni ye manewte ye mardom/ tude ast./ Be cap yá be rást picidan e xod rá newáne dádan./ be afsar e farmánde newáne dádan ke...; be hang* [regiment] *e xod newáne ye áqáz e kaft*/ táxtotáz rá dádan./ be kasi newáne dádan ke az kodám su beravad./ Be pristande* [the waiter] *newáne dádan ke fehrest e xorákihá rá biyávarad.//*

signal[2] adj *xeili xub yá bad, barjeste, cewmgir, rosvá, harjá juri tarjome miwavad. //yek piruzi ye/ kámyábi ye cewmgir; yek wekast e rosvá//*

signal-box n *otáqak e suzanbáni*

signaller, (US) **signaler** *(sarbáz e) newáne dahande; newánedeh*

signally adv *xeili xub yá bad; barjeste; vewmgir; rosvá, harjá juri tarjome miwavad. //Dar anjám e ánce ke az womá cewm dáwte miwod saxt/ xeili bad forumándid.* [signally failed to...]//

signal man n (pl **signalmen**) **1** *suzanbán*. **2** *newánede*

signatory n, **signatory (to sth)** *dastinegozár. //Dastinegozárán e páy e yek peimán* [treaty]*./ (dárá ye) dasturi ye dastinegozári* [the signatory powers]*//*

signature n **1** (**a**) *dastine. //gateyi** [document] *bá do dastine ruyaw.; Dastineaw rá besaxti mitaván xánd.* [illegible]*//.* (**b**) *dastine nehádan. //peimáni* [a contract] *ámáde baráye dastine nehádan.//.* **2** *yek barg e bozorg e táwode (ke páreyi az ketáb rá misázad)*

signature tune, theme tune *dawtá* [besanjid bá daxwáre, Avestáyi (EDPL)]*

signet n *mohr, mohrak [e dastine]*

signet ring *negin [piwtar baráye dastine bekár miraft]*

significance n **1** *maini* [meaning] *[<Avestáyi, mainiyu, begarid be EDPL] (ZBP, C304); cam/ cem. //cem e/ maini* ye soxani rá fahmidan/ daryáftan./ maini* ye in newáne/ daxwak** [symbol] *ci-st?//.* **2** *arj. //soxanrániyi bá arj/ arjdár; kamtar kasi arj e án yáftár/ yáfte* [discovery] *rá fahmid/ daryáft.//*

significant adj **1** (**a**) *bá maini*; mainimand*. //Degargun kardan e naqwe* [plan] *be dast e ánán wegeftangiz ast./ Ammá gomán nemikonam mainiyi* dáwte báwad./ mainimand báwad.//.* (**b**) *pormaini*. //soxani, negáhi, labxandi pormaini*//.* **2** *arjdár, "...va konun ke bá yári ye xodá jonbew dar in bár barxáste mitavánim ham arjdári ye in zamine rá dorost báznamáyim." (ZBP, L4072, NKZZF); bá arj, cewmgir. //afzáyew e cewmgiri dar sud.//*

significantly adv **1** *pormaini*, arjdár; bá maini*. //labxandi pormaini* zadan; kalle rá pormaini* jonbándan; bámaini*/ pormaini* cewmak zadan./ Arjdár án ast ke gozinew* [election] *rá dar áyande vádang nakard.* [deny]*//.* **2** *bá arj, arjdár, cewmgir. //sud*há* [profits] *be wiveyi cewmgir afzáyew yáfte.//*

signification n *(beáyin yá dar zabánwenási) maini* [baráye riwe bengarid be* "significance"]; *payám*

signify v (pt, pp **signified**) **1** *maini* dádan [baráye riwe ye "maini"* bengarid be* significance*]. cem dáwtan; newáne ye... budan. //In newánehá* [marks] *ce maini*/ cemi dárand?; Áyá abrhá ye tire newáne ye bárán ast?//.* **2** *(rixt e náwenáxte nadárad) newán dádan; nemudan. //Bá sar jonbándan hamdástáni ye xod rá newán dádan/ (báz) nemudan.; Bá labxandi pazire ye/ paziroftári ye xiw rá nemud/ newán dád.//.* **3** *(beviże dar porsewhá va vákiyámhá* ye ma*) arj dáwtan; arjdár budan. //Arji nadárad, negarán nabáw!//*

sign post n *tirak e newáni; cal* [<guyew e Neiwáburi]*

sign post v *dar ráhi tirak e newáni/ cal* káwtan/ nehádan. //Áyá dar án ráh calhá* ye xub káwte wode?/ Deh e má candán kucak ast ke hatá*/ hamáná kuce-xiyábánháyaw cal*/ tirak e newáni nadárad.//*

Sikh n *Sik (hamvand e kiw e sikhá, peiro ye sikgari, ke dar sade ye 16 az áyin Henu wekáfte va bávar bar án dárand ke xodá yegáne ast.)*

silage n *xid; xv́id*

silence n **1** *xámuwi, "pas xámuwi oulátar az goftár báwad..." (ZBP, L1697, DB). //xámuwi ye wab; jiqi xámuwi rá derid* [shatter]*./ xámuwi dar deżenepewt* [library] *farmánravá bud* [reign]*//.* **2** (**a**) *xámuwi, xámowi gozidam; "hame budanihá bebinam hami -- vazán xámowi bargozinam hami." (ZBP, L4889, SF); dam darkewidan, "qavidel va sáket gawt va biyárámid va dam darkewid." (ZBP, L1313 ,TBH); zabán darkewidan, "be hokm e zarurat zabán darkewi." (ZBP, L3589 GS); dam forubastan, "dociz tire ye aql ast*

dam forubastan- be vaqt e goftan o goftan be vaqt e xámuwi." (ZBP, L3486, GS). //Hame ye porsewháyam bá xámuwi ruberu gawt./ Negáh e saxt/ setahm e ostád máye ye án gawt ke dam darkewad/ dam forubandad. [reduced him to silence]*./ xámuwi ye u rá dar inbáre darnemiyábam/ nemifahmam./ Nemifahmam/ darnemiyábam, cerá dar in báre xánuwi gozide.; Gománam xámuwi ye to newángar e xorsandi-st.* [implies silence]*./ pas az yek sál xámuwi námeyi az u behem/ beman/ be dastam resid.; Kuwidand páre* [bribe] *be u dáde dahánaw rá bebandand* [to buy his silence]*.//.* (**b**) *xámuwi. //goftoguyi bá xámuwihá ye besyár; Pas az xámuwi ye kutáhi qorrewi* [uproar] *barxást.//*. **3 in silence** *xámuw, árám. //Xámuw be (soxanán e) kasi guw (fará)dádan; Sarásar e án áyin dar xámuwi ye bavande* [complete silence] *anjám gereft.//.* **a pregnant pause/ silence** *bengarid be* "pregnant". **silence is golden** *(dastán) "agar goftan sim báwad xámuwi zar ast." (PAF, #775); "xámuwi doyyom salámat ast." (Qábusnáme, PAF, #778); "pawimán ze goftár didam basin -- pawimán nawod az xamuwi kasi." (PAF, #780)*

silence v *árám wodan/ kardan; xámuw kardan/ wodan; xámowi gozidan, "hame budanihá bebinam hami -- vaz án xámowi bargozinam hami." (ZBP, L4889, SF); dam darkewidan, "qavidel va sáket gawt va biyárámid va dam darkewid." (ZBP, L1313, TBH); dam forubastan, "dociz tire ye aql ast dam forubastan- bevaqt e goftan o goftan be vaqt e xámuwi." (ZBP, L34, GS); zabán darkewidan, "be hokm e zarurat zabán darkewi." (ZBP, L3589, GS); //kuwidan tudeyi az mardom e porhayáhu rá árám kardan; kuwidan kudak e geryáni rá árám kardan./ dahán e xordegirán e xod rá bastan; tuphá ye dowman rá xámuw gardánidan./ In soxan e dorowt e/ feráxsoxani* [insult] *ye u rá pák xámuw kard/ damaw rá forubast.//*

silence interj *(wegeftváże). xámuw!, árám!, xafe! //Ámuzgár faryád barávard/ báng zad, "xámuw/ xafe!"*

silencer n *(dar Engelestán),* (US) **muffler** *xafekon, xapák* [<Pahlavi, xapák, (ZBP, C1594)]*

silent adj **1** (**a**) *árám, xámuw. //pávarcin pávarcin* [with silent footsteps]*./ ási* [engine] *ke narmánarm/ árám-árám kármikonad./ Baccehá birun raftand va otáq/ xáne árám bud.//.* (**b**) *xámuw, biává. //namázi/ niyáyewi/ downámi/ nefrini* [curse] *xámuw/ biává//.* **2** (**a**) *xámuw. //Dami cand xámuw mánd sepas pásoxaw rá áqázid./ Máhhá ye ázegár/ candin máh xámuw bud va sepas námeyi az u be dastam resid./ Án gozárew be wiveyi wegeftangiz darbáre ye barxi rizekárihá xowkávarde/ xámuw mánde.//.* (**b**) saying little: *kamgu; kamsoxan. //az án gune mardán e nirumand, va kamsoxan ast.//.* **3** *(baráye váthá** [a letter]*) xámuw, biává. //vát e* "b" *dar* "doubt" *va* "w" *dar* "wrong" *xámuw ast.// Baráye kárbord e vaże bengarid be* "quiet". **4 the silent majority** *mahdádán* e xámuw*

silent film *celpard* e/ film e xámuw/ biává*

silently adv *bengarid be* "silent"

silent partner (US) = **sleeping partner** *hanbáz e xámuw*

silhouette n **1** (**a**) *pádrox* [= pád + rox <"roxsán" (EDPL). niz bengarid be "rowan" (EDPL)]. //Pádrox* e deraxtán piw e ásemán e wab.//.* (**b**) *pádrox*.* **2 in silhouette** *pádrox*. //cizi rá pádrox* didan./ (peikare ye) kasi rá pádrox* kewidn/ razidan/ negáwtan//*

silhouette v, **silhouette sth (against sth)** *(rixt e náwenáxte nadárad) cizi rá pádrox* didan/ nemudan. //Jelo ye panjere istáde va ásemán e gorgomiw* [the dawn] *pádroxaw* rá namáyán sáxt* [silhouetted against the dawn]//

silica n *siliká (az* "silicon" *sáxte wode va dar sang e cini, caxmáq va máse-sang* "sandstone" *yáft miwavad.//*

silicate n *silikát*

silicon n *silikon (áxwiji ke pas az oksiżen farávántarin áxwij dar puste ye zamin ast.)*

silicone n *har ámize* [compound] *ye silikon*

silicone chip *yek báwtinak** [microchip] *e silikoni*

silicosis n *silisáxt*/ bimári ye silis [ke az dam zadan e havá ye kán e zoqálsang padid áyad.]. Baráye riwe bázgardid be* "-osis"

silk n **1** *abriwom, qaz, "co kerm e qaz wodam az karde ye xiw -- beriwom baxwam ar bargi konam riw." (Nezámi, Xosrowirin); xáme (abriwom e xám); kaj (abriwom e xám);* **2** *nax e abriwom, konáq/ kenáq; páq, banáq. //sarásar jáme ye abriwom be tan./ yek wál e gardane e/ pirhan e abriwom/ abriwomi//.* **3 silks** *(kohne wode) estabrak; vaw (ZBP, C2573); bahremán (párce ye abriwomi ye rangin) (ZBP, C2774); sare (ZBP, C351); banak (ZBP, C2858); aláje, alije (ZBP, C3275); parniyán; parand. //pirhan e abriwom e naqz dar bar karde.//.* **4** *(dar Engelestán, anáyin) ráyzan e wáh yá wahrbánu* [king or queen's counsel *ke bá jáme ye abriwomin be dádgáh miáyad.].* **5 smooth as silk** *bengarid be* "smooth[1]". **take silk** *ráyzan e wáh yá wahrbánu wodan*

silken adj **1** *abriwomi; con abriwom. //ávázi narm con abriwom; mu ye abriwomi//.* **2** *abriwomi. //jámeyi* [gown] *abriwomi//*

silkiness n *bengarid be* "silky"

silk-screen printing *cáp e abriwom e pardeyi*

silkworm n *kerm e abriwom, nouqán [Gilaki]; tutu [Gilaki]*

silky adj (**silkier**, **silkiest)** *narm, abriwomi, con maxmal. //mu ye narm e abriwomi; pust e narm e abriwomi; (pendárin) raftári/ ávázi narm con abriwom/ maxmal//*

sill n *ástáne, keváde (ZBP, C5639); palendin (ZBP, C5169). // kaváde ye/ ástáne ye panjere./ ástáne ye dar* [a door-sill]//

sillabub = syllabub

silliness n *bengarid be* "silly"

silly (adj) (**sillier, silliest)** **1** (**a**) *káná, nádán, harak (ZBP, C850); hale (ZBP, C822); sabok, saboksár. //Saboksár tondi namáyad noxost -- be farjám e kár andoh árad dorost." (ZBP, L6359 SF); //yek pesarbacce ye saboksar; Saboksar nabáw!/ saboksari nakon!/ laqzewhá ye harak/ saboksárāne* [silly]*; ce saboksár soxani!//.* (**b**) *xandeávar; saboksár. //Má rá vádáwt báziháye saboksárāne konim.//.* **2** *(dar tapkáye*/* cricket*) tupgiri* [a fielder] *ke nazdik e kodangzan* [batsman] *istade. //*silly-mid-on: *tupgir e nazdik e kodangzan.//.* **3** **laugh oneself sick/ silly** *(zabáne kuce dar Engelestán) dalqakbázi darávardan. //Dalqak-bázi bas ast komak kon in rá boland konam/ bargiram!//.* **the silly season** *(biwtar dar tábestán baráye ruznámehá) zamán e carand-o-parand-nevisi*

silly (n) (also **silly-billy**) *(anáyin/ biwtar zabán e kudakán) kallepuk. //Bigomán tanháyat nemigozáram, kalle puk!//*

silo n (pl **silos**) **1** (**a**) *tápu (ZBP, C2617); koroj* [<Gilak]; batvárak (FN. BQM).* (**b**) *tápu; koroj*. //anbár e zirzamini ye muwak; tápu ye muwak//*

silt v, **silt (sth) up** *bá pin/ láy band ámadan/ ávardan. //Bandar* [harbor] *rá pin/ láy gerefte./ Wen tahnewast karde daháne ye rud rá band ávarde.//*

silt n *láy, tahnewast, pin (ZBP, C5711)*

silty adj (**siltier**, **siltiest**) *tahnewast, porpin, pinmand*. //*silty rocks: *sanghá ye tahnewasti/ pinmand*;* silty soil: *xák e tahnewasti/ pinmand//*

silvan, **sylvan** *(bástáni yá soxanvari) jangal, jangali; van. //*silvan glades: *biwehá, vanak.//.* (**b**) *jangali, rustáyi, vanak/ vanaki*

silver n **1** *sim; "pedar bá pesar kin e sim ávarad -- xorew kawk o puwew gelim ávarad." (SF). //sim e náb* [solid silver]; *kán e sim//.* **2** *(seke ye) sim, pul e xord. //yek mowt pul e xord; pul e xord dári?//.* **3** *simine, "va tajammol án kon ke namirad va kohan nawavad cun javáher va simine va zarrine va berenjine va mesine va ruyine va ánce bed-in mánad." (ZBP, L6765, QN); "ze simine o tájhá ye be zar -- ze zarrine o guwvár o kamar."(ZBP, L7027 SF). //Hame ye simine(há) ye kasi rá dozd zade/ robude budan./ siminehá ye xáneváde rá foruxtan baráye bázpardáxt e/ pardáxtan e vámhá./ qáwoq-cangál e simine./ qáwoq-cangálhá ye simine rá dar in ewkáf negahmidárim.//.* **4** **born with a silver spoon in one's mouth** *bengarid be* "born". **the silver screen** *celpard*/ sinemá. //setáregán e sinemá/ celpard*//.* **a silver tongue** *//bá zabán e carb o narmaw bud ke án kár rá gereft.//*

silver v **1** *áb e sim dádan; sim andudan. //áhan/ ayoxwost*/ yuwost*/ felez e sim-andud baráye sáxtan e piráye./ áyneyi rá áb e sim dádan//.* **2** *simin wodan/ gawtan; sepid wodan; simfám gawtan. //*Her hair silvered: *muyaw sepid/ simin gawt./ Barf e piri bar saraw newast.//*

silver adj *sim, simin, simine, "ze simine o tájhá ye bezar -- ze zarrine o guwvár o kamar." (ZBP, L7027 SF). //yek ráde*ye/ máwin e/ rang e/ nax e simin; máh e simin//*

silver birch *deraxt e qán e simin*

silver-fish n **1** *guneh※yi gunágun az máhihá ye simfám.* **2** *xarfastarán* [insects] *e kucak e bibál e ráste ye* <u>Thysanura</u> *va beviźe* <u>Saccharina</u> *ke xoráki bude va niz párcehá ye áhárzade va yá káqaz e wirázegiriwode rá mixorad.*

silver jubilee *jawn e bist o panjomin sál; jawn e bist o panjomin sálgard*

silver paper = aluminum foil *(anáyin) fave*

silver plate n *(har cizi áhani/ felezi) simandud/ áb e sim dáde; setu/ setuk (ZBP, C6230)*

silver plated adj *simandud; áb e sim dáde wode. //douri ye/ sokorehá* [dishes] *ye simandud//*

silverside n *[dar Engelestán] guwt e birun e rán e gáv*
silversmith n *simgar, "va xáne be kuy e simgarán dáwt dar wárestán e Balx" (ZBP, L1261 TBH)*
silver-tongued adj *zabánávar, soxanvar, carbzabán. //yek dávar e zabánávar//*
silverware n *simine, "ze simine o [= va] tájhá ye bezar -- ze zarrine o guwvár o kamar." (ZBP, L7027, SF)*
silver wedding *bistopanjomin sálgard e/ jawn e sáliyáne ye zanáwuyi. besanjid bá* "Diamond/ Golden wedding"
silvery adj **1** *simin, simfám.* **2** *(baráye ává/ áváz) zir va rouwan. //navá ye zir o rouwan e zangulehá* [the little bells]*//*
simian adj, n *buzine, gapi, buzinevár, meimunvár. //roxsári/ didári* [appearance]*, nahewi* [posture]*, jonbewi* [movement] *buzinevár.//*
similar adj, **similar (to sb/ sth)** *cun, hamánand, mánand, bekerdár e, "be kerdár e bázárgánán wodan -- wekibá faráván be Turán bodan." (ZBP, L6309, SF); barsán e..., "hame bar sán e bázárgán -- bepuwid o bogwád band az miyán." (ZBP, L6309 SF). //pasand e má dar musiqi hamánand e yekdigar ast.; Rang e zar hamánand e berenj* [brass] *ast./ Án barádarán/ án do barádar xeili beham mimánand/ hamánand e ham-and.//*
similarity n **1** *hamánandegi, mánandegi.* **2** *hamánandegihá ye (miyán e) án do mard. //hamánandegi, mánandegi./ hamánandegihá ye senni va zamineyi/ piwine//*
similarly adv **1** *hamánand; hamánandegi, harjá juri tarjome miwavad, //Án do pesar yek jur/ hamánand e ham raxt mipuwand.//.* **2** *niz, hamconin. //U dir kard va man ham hamconin.//*
simile (n) *...-sán; ...-ásá; ...-dis; cun...; ...-uye; ...-vár; ...-váre; ...-van [con astarvan];...-vaw/ faw; ...-ak; ...-eh; mánandesázi; hamánandegi, sanjew, harjá juri tarjome miwavad. //delir con wir; wiruye./* Her style is rich in simile: *sabk e/ wive ye negárewaw ágande az mánandesázi ast.* [rich in simile].//. *besanjid bá* "metaphore"
similitude n **1** *(beáyin) hamánandegi.* **2** *sanjew. //dar soxan goftan hamánandegihá/ sanjewhá bekár bordan.* [talk in similitude]*//*
simmer v **1** *(áheste) juwándan/ juwidan. //Bogzár sup/ ábguwt cand pál** [minute] *áheste bejuwad.; Xorew rá yek tasu* [hour] *áheste bejuwán.//.* **2** **simmer (with sth)** *juw ávardan. //Dami cand juw ávard va sepas natavánest jelo ye xodaw rá begirad va faryád kewidan gereft.//.* **3** *Az xawm, ázordegi juwidan. harjá juri tarjome miwavad. //In setize máhhá-st ke dargir ast.//.* **4** **simmer down** *(anáyin) juw nazadan; forukew kardan. //Aknun juw nazan va faryád nakew!; Pas az wurewhá* [riots] *ye hafte ye piw aknun hame ciz forukew karde.//*
simmer n **1** *(áheste) juwidan; juwán; juw. //sabzxiját/ sabzihá rá panj pál** [minute] *áheste juwándan.//.* **2** **keep sth at/ on the simmer** *(áheste) juwándan. //sibzamini(há) rá dah pál* (áheste) bejuwánid.//*
simong n *(dar gozawte) xarid o foruw e páygáhhá ye dini ye kelisá, peikarehá ye sepantá* [sacred] *va mánand e án*
simoom (**simoon**) n *samum (váže ye Tázik, nám e tufán e wen e kavirhá ye sarzamin e Táz/ Tázikestán)*
simper v *labxand e zuraki va kánáyáne zadan; bijá labxand zadan. //pristandeyi* [waiter] *ke labxand e kánáyáne/ bijá mizanad.//*
simper n *labxand e zuraki va kánáyáne; labxand e bijá*
simperingly adv *bá labxandi zuraki/ kánáyáne/ bijá*
simple adj (**simpler**, **simplest**) **1** *sáde, ásán. //yek kár* [task] *e ásán/ sáde; yek porsemán* [problem] *e sáde; nevewte (wode) be zabán e Engelisi ye sáde./ Kár bá án carxowt besyár ásán ast.; Hengámi ke bá javánán/ kudakán soxan miguyi sáde soxan begu!//.* **2** *sáde, xowk; loxt. //xorák e sáde; kácál e sáde./ wive ye váládgari* [architecture] *ye sáde; yek zendegi ye sáde./ Dust dáram puwákam/ raxtam sáde ammá gaw/ sahi* [elegant] *báwad.//.* **3** (**a**) *sáde; na cand-párce. //yek ávite* ye/ mádde ye sáde* [substance]*; yek abzár e sáde; yek bázice ye sáde; yek vákiyám** [sentence] *e sáde//.* (**b**) *sáde. //rixthá ye sáde ye zist, con jándárán e takyáxteyi./ yek dastgáh e radebandi* [classification] *ye kamábiw sáde.//.* **4** (**a**) *sáde, biwile-pile. //sáde va báz/ bi wilepile raftár kardan; sáde con yek kudak/ bacce//.* (**b**) *sáde. //Man tanhá yek sarbáz e sáde-am./ Man noqlali hastam.; Pedaram yek kewávarz e sáde bud.//.* **5** (**a**) *sáde, colman. //(Áyá) candán sádeyi ke ánce ke án doruqgu beto/ behet miguyad bávar mikoni?; Candán sáde nistam ke gomán konam ásán ast./ (anáyin) kamxerad, sabokmaqz, saboksár, colman//.* **6** *sáde. //In yek bonest** [fact] *e sáde ast./ gozárew e*

sádeyi [unbiased] *az ruydádhá./ Áyá áz tanhá/ tanhá áz/ áz e sáde máye ye án gawt ke án rá bedozdi?//.* **7** **pure and simple** *bengarid be* “pure”

simple n *(bástáni) urvar* [<Avestáyi, "urvara", Sanskrit “urvará” (EDPL). giyáh e dáruyi]*

simple fraction = vulgar fraction

simple interest *bahre ye sáde; bahre ye sarmáye (na bahre bar bahre). bengarid be* “compound interest”

simple machine *carxowt e sáde*

simple-minded adj *sáde, sádedel; hazák (ZBP, C829); hálu, yektádel, "to yektádeli yo nadide jahán -- jahánbán be sug e to kuwad nehánh." (ZBP, L6960, SF). //haváxáhán* [supporters] *e sádedeltaraw; barxord* [approach] *e sádedeláne bá án porsemán* [problem]//

simpleton n *hazák, hálu, colman*

simplicity n *sádegi. //sádegi ye (án) porsemán*; sádegi ye ravewaw/ sabkaw; manewi* [a character] *rok* [frank] *va sáde; roki va sádegi//.* **2** **be simplicity itself** [be very easy] *(kári) sáde con áb xordan. //Pák kardan e án ceráq con ábxordan ast, bá yek kohne* [cloth] *pákaw kon!//*

simplification n **1** *sáde kardan.* **2** *sáde kardan, sáde (wode). //Ánce ke goft sádewode ye sudmand e án engáre* bud* [useful simplification of the theory]//

simplify v (pt, pp **simplified**) *sáde/ ásán kardan. //yek nask* [text] *e sáde wode; Dasturát rá sáde kardan tá/ conán ke kudakán betavánand ánhá rá befahmand/ daryáband./ Án kár e ma rá ásán/ sáde mikonad.//*

simply adv **1** *sáde, rouwan. //pák/ xeili ásán bázgowude* [solved quite simply]*./ Tá ánjá ke mitaváni án rá sáde bázgu!//.* **2** *sáde. //sáde puwidan* [dress simply]*; sáde puwide; sáde zistan.//.* **3** *pák, rok, sáde. //Govewt*/ xánew* [pronunciation] *e u pák bad ast!; Rok beguyam ke nemiravam.* [I simply refuse to go!]*//.* **4** *tanhá. //Án xáne rá tanhá baráye inke bozorg bud xaridam./ Áyá kámyábi tanhá bá saxtkuwi bedast miáyad?//*

simulacrum n (pl **simulacra**) *(beáyin) hamánand., mánande*

simulate v **1** *vánamudan; vánamud kardan; doruqi... kardan; bázi darávardan; harjá juri tarjome miwavad. //xawm e, wádi ye, parvá ye doruqin/ sáxtegi./ Náomidi ye doruqini/ sáxtegi ke saxt kuwide bud be xod bandad.//.* **2** *bázi ye... darávardan. //Bázi ye parváz rá bá yek parhib e havápeimá* [a model plane] *dar áhun e bád* [wind tunnel] *darávardan./ Márád*/ kámpiyuter sán** [conditions] *e kaf e daryá rá vánamud mikonad.//.* **3** *rixt e... darámadan. //xarfastarháyi* [insects] *ke be rixt e barg e xowk darmiáyand./ rang gardándan va hamánand e bum/ zamine gawtan//*

simulated adj *doruqin, sáxtegi, mánande. //xaz e/ gouhar e sáxtegi.//*

simulation n **1** *sáxtegi, doruqin, vánamud, vánamáyew*. //vánamud be delvápasi ye rástin (kardan); vánamáyew* e sán** [condition] *e parváz/ sán* e parváz rá darávaardan//.* **2** *hamánandesázi, mánandesázi, vánamáyew*. //vánamáyew*e/ hamánandsázi ye vákonew e hasteyi* [nuclear reaction] *be komak e márád*/ kámpiyuter.//*

simulator n *mánandesáz; hamánandesáz; vánamáye* [<vánamudan]*

simultaneous adj, **simultaneous (with sth)** *barábar, "va muw az án jáneb dám rá jomle beborid va hardo hál barábar ámad." (ZBP, L1759 DB); beyek bár, "vagar har do azole be yekbár tawannoj konad dast rá tamám andar gardánand." (ZBP, L5104 ZX); báham, hamzamán, rástun [<guyew e Sangesari, Azami, Esfand e 72, Áyande]. //Ráhpeimáyi ye rástun/ hamzamán dar Landan va Niyu York./ Án tarkená** [explosion] *rá conán zamánbandi karde budand ke hamzamán e boland wodan e havápeimá ruy dahad.//*

simultaneously adv *bengarid be* “simultaneous”

simultaneousness n *bengarid be* “simultaneous”

simultaneity n *bengarid be* “simultaneous”

sin n **1** (**a**) *gonáh, bezeh, "va Ajam rá waraf bar Arab nehádam har cand ke dánestam ke andar án bezehi bozorg ast." (ZBP, L1218, TBH). //Zendegiyi ágande az bezeh/ bezehnák//.* (**b**) *bezeh agreft, cem, gonáh. //gonáhi kardan; bezeh kardan./ nazd e pristári* [priest] *be gonáh e xod xastu gawtan* [confess]*./ gonáh e wekambáregi/ porxori* [gluttony]*//.* **2** *gonáh, bezeh. //(dar) injá dir kardan gonáhi nábaxwudani ast./ (bewuxi) ruzi ke havá conin xub ast, dar xáne mándan gonáh ast.//.* **3** **cover/ hide a multitude of sins** *bengarid be* "multitude". **as miserable/ ugly as sin** *(anáyin) xeili badbaxt; xeili zewt*

sin v (**sinned, sinning**), **sin (against sth)** *gonáh/ bezeh kardan. //*It's human to sin: *Ádamizáde wir e xám xorde ast/ bar áfaride sahv ravá-st. (PAF, #3910); (pendárin) sámánhá ye / áyinhá ye nánevewte ye dabestán rá zir e pá nehádand.//*

sin abbr (mathematics) **sine** *gon* [<Sanskrit gunah]. bengarid be* "cos"

since prep *az... tá; az... -báz. "Zendánbán goft u az di báz morde ast." (ZBP, L228, TB); "noxost bedán ke Xodá ye azavajal moddat e ruzgár haft hezár sál nehád az án ruz bázkin/ ke in jahán tamám wod..." (ZBP, L1944 TB); "to az dirgah báz bá ganj e xiw -- gozidasti az bahr e má ranj e xiw." (ZBP, L6418 SF). //Az náwtáyi tá konun cizi naxordeam./ Az náwtáyi-báz cizi naxordeam./ Az zamáni ke dabirestán rá be páyán resánde tá konun dar bánk/ ganj kár mikonad./ (Pas) az án mehmáni tá konun/ az mihmáni-báz bá u tanhá yek bár soxan goft.//*

since conj **1** *az...; tá...; //Az vápasin bári ke didamat kojá budi / budeyi?; Az zamáni ke watrang bázi yád gerefteam in noxostin bári bud ke bordam./ Az zamáni ke mádarat rá didim cand gáh gozawte?//.* **2** *inke; bose ye in ke ["bose" Pársi ast va bá "bevásete ye inke" Tázi bastegi nadárad.]. //Con/ az ánjá ke/ bose ye inke pul nadárim. nemitavánim yek ráde* ye/ máwin e nou bexarim.//.* **3** **ever since** *bengarid be* "ever"

since adv *az... tá. //Az do hafte piw ke az xáne raft tákonun az u/ azaw ágáhi nadárim./ Máh e Xordád e piw be Wiráz raft va az hamán zamán dar yek ruzname kár gereft.//*

sincere adj **1** *pákdel, az tah e del, "vali talaffoz e in kalemát az tah e del nabud." (Buf e Kur, S. Hedáyat); rástin, kei, "wodastam bi wak o bi wobhe bar bey -- paziroftam mar u rá az del e key." (ZBP, C3514 Zartowt Bahrám); pákbáz, "javáni pákbáz va pákru bud..." (ZBP, L3415, GS); yekdel, "behar niko o bad bá iwán mottafeq báw tá cun az to hame mardomi binand dust va yekdel wavand." (ZBP, L6792 QN); rigi be kafw nadáwtan. //dusti ye jánjáni / pákdeláne; mehr e pákdeláne/ az tah e del; bizári ye rástin/ az tah e del; náhamdástáni ye rástin/ az tah e del./ Bávar e rástin e man án ast ke...; U az tah e del/ az bon e dandán piwnahád e komak kard.//.* **2** *(baráye mardom) náb, sare, yekrang, "qolám e hemmat e dordikewán e yekrangam -- na án goruh ke azraq lebás o del-siyahand." (Háfez). //yek tarsá ye náb/ rástin; Beman ke goft dustat dáram xeili yekrang nabud.//*

sincerely adv *pákdeláne, az tah e del, harjá juri tarjome miwavad. //az tah e del az kasi sepásgozári kardan./* yours sincerely: *(dar tah e náme) dustár e womá/ dustár e rástin e womá.//. niz bengarid be* "your"

sincerity n *yekrangi, "bu ye yekrangi az in qoum nayáyad barxiz -- dalq e álude ye sufi be mei ye náb bewuy." (Háfez); pákdeli, biriyá [M. Moqaddam]; yekdeli, "behar nik va bad bá iwán mottafeq báw tá cun az to hame mardomi binand dust e yekdel wavand..." (ZBP, L6792 QN). //xowámadguyi/ pazire ámadan* [welcome] *e garm va pákdeláneaw.* [sincerity]*//*

sine n (abbr **sin**) *(dar dánew e womár), jiyak* [<Sanskrit, jiyaká] dar yek sebar e rástguwe, derázá ye bari ke ruberu ye guwe ye tiz ast be vatar* [hypotenuse]. *besanjid bá* "cosine, tangent 2"

sinecure *kár e bikári va moftxori/ bá dastmozd e cewmgir*

sine die *(beáyin, beviźe dar dád) tá zamáni náwenáxte; tá tárix e náwenáxteyi. //Newasti rá tá zamán e náwenáxteyi dar áyande bázmándan.* [adjourn]*//*

sine qua non *(beáyin) báyaste, báyastegi. //Wakibáyi báyaste ye har ámuzgár e xub ast.//*

sinew n **1** *zardpei.* **2** **sinews** (**a**) *máhice. //Pahlavánán* [athlete] *bá máhicehá ye tanide* [tensed sinews] *biyusán budand//.* (**b**) *(pendárin, beáyin) rag o pei. //Rag o pei ye yek kewvar ráhhá va ráh áhan e án ast.//*

sinewy adj **1** *guwtmand, mázmand (ZBP, C7311, FM); //bázován e/ páhá ye mázmand.//.* **2** *(pendárin) nirumand. //sabk e/ wive ye nirumand e negárewaw/ cáneaw (dar barábar e "cáneaw")* [prose style]*// [cáme =* poetry*/ cáne =* prose*] (JGS)*

sinful adj *(beviźe beáyin) bad, gonáhkár.* //man is sinful: *ádamizáde wir e xám xorde ast./* sinful deeds: *bezehkári; gonáh//*

sinfully adv *bengarid be* "sinful"

sinfulness n *bengarid be* "sinful"

sing v (pt **sang**, pp **sung**) **1** *sorudan; (áváz) xándand. //Xub áváz mixánad./ beráh nemixáni* [sing in tune]; *Parandegán wádmáne birun áváz mixándand; marqul* [warble] *e parandegán birun e xáne, "to o dast e dastán o marqul e morqán -- ke az qul e sad dast dastán namáyad." (ZBP, C6071, FM, Xáqáni)./ Bá hamráhi ye piyáno áváz xánd.; Baráye bacceaw lláyi mixánd.; Áváz xánd va bacce rá xábánd/ bá áváz bacce rá xáb kard./ Baráyam yek naqme mixáni?; Baráyam naqmeyi xándand.//.* **2** *vezvez kardan. //Ketri ru ye ojáq verzvez mikard./ Az terekná** [explosion] *guwháyam be vezvez oftád.//.* **3** *(zabán e kuce, beviźe dar Ámriká) lou dádan; xabarci wodan. //Agar fewár biyávarim má rá lou midahad.* [she will sing]*//.* **4** **sing a different song/ tune** *sáz e digari kuk kardan, navá ye digari sar dádan/ sáz kardan. //Miguyi (ke) be zanáwuyi bávar nadári, ammá man gero mibandam* [I bet] *ke agar deldáde wodi sáz e digari kuk mikoni.//.*

sing sb's/ sth's praises *saxt sotudan; xordegirán ketáb e nou ye u rá saxt misetáyand.* [sing the praises of...]*//.* **5 sing out (for sth)** *dád zadan; faryád kewidan. //Agar cizi niyáz dári/ mixáhi dád bezan!//.* **sing sth out** *(anáyin) dád zadan va dastur dádan. //Harce mixáhi dád bezan, begu!//.* **sing past, through, etc** *viź/ tond raftan. //Goluleyi az baqal e guwam viź/ viźi gozawt.//.* **sing up** *boland(tar) xándan. //Bolandtar bexán, bogzár bewnavimat.//*

singer n *ávázexábn. //yek ávázexán e sangitan** [opera singer]*//*

singe v (pres p **singeing**) **1** (**a**) *suzándan, parhudan; dáq zadan. //Otu xeili dáq ast pirhan rá misuzánad/ dáq mizanad.//.* (**b**) *parhud wodan; suxtan, dáq zade wodan. //Qáli kez xord/ parhude wod con xeili nazdik e átaw bud.//.* **2** *kez dádan; parhudan*

singe n *kez, parhud*

singing n *ávázxáni; áváz. //áváz be kasi ámuxtan; ámuzgár e áváz; ámuzákhá ye áváz.//.* **2** *áváz, soráyew. //áváz e/ soráyew e delangizewán án naqme rá* [singing the madrigal]*./ Hamsáye rá wanidam ke áváz mixánd* [singing next door]*.//*

single adj **1** (**a**) *yek, tak. //yek dáne sib ávizán az deraxt; yek láye rang* [a single layer of paint]*./* one double and one single sink-unit: *yek tawtak e doqolu va yek tawtak e takxáne.//.* (**b**) *taki, tanhá, jodá, harjá juri tarjome miwavad. //Tanhá va arjdártarin ruydád dar tárix e jahán./ Harce budonabud* [every single thing] *az kive** [box] *darávard.//.* **2** *tanhá, bizan. bi wuy, bihamsar. //zanán va mardán e tanhá; zanán va mardán e bihamsar./ bihamsar mándan./* the signle state: *bizani, biwuyi, bihamsari.//.* **3** *tak, taki. //yek wamad e taki/ yektane; taxtexáb e taki/ yektane./ yek otáq e taki va yek otáq e dotane* [single-/double-room] *gereftan.//.* **4** *(dar giyáhwenási) kampar. //Iále ye kampar* [a single tulip]*//.* **5** *(dar Ámriká)* **one-way** *yeksuye, yekvare raft yá bargawt; yekráhe. //hazine ye ráh yeksuye; yek pate ye yeksuye* [single fare, ticket]*.//.* **6 hang by a hair/ a single thread** *bázgardid be* "hang[1]". **(in) single figures** *tak womáre; zir e dah. //Nerx e bahre zir e 10 dar sad.//.* **(in) single file** *bengarid be* "file". **two minds with a single thought** *bengarid be* "mind[1]".

single n **1 singles** *bázihá ye taki/ yektane.* **play (a) singles** *bázi ye taki/ yektane kardan. //*the men's and women's singles in the golf tournament: *bázihá ye taki/ yektane ye cougán camani; cougán camani ye yektane ye mardán va zanán./* a singles match: *yek ávard e yektane/ taki//.* **2** *(dar tapkáye** [cricket]*) yeki be womár ámadan. //*get a quick single: *yeki tond zadan.//.* **3** base hit: *bengarid be* "base". **4** *pate* [ticket] *ye yeksuye/ yekvare. //do pate ye yeksuye/ yekvare be Yazd//.* **5** *valgi** [record] *ke har ruyaw tanhá yek naqme ye kutáh ast/ taknaqmeyi. //yek valg** [record/ disc] *e taknaqmeyi//.* **6 singles** *(beviźe dar Ámriká) mardán va zanán e bihamsar/ tak. //*a club for singles: *báwgáhi baráye mardán va zanán e tanhá/ bihamsar./* a singles bar/ holiday: *meixáneyi/ estári** *baráye bihamsarán//*

single v, **single sb/ sth (out) (for sth)** *jodá kardan, dastcin kardan; angowt ruy e... nehádan. //Angowt ruy e u nehádе guwmálaw dádand.//*

singleness n *yekráyi. //ostovári; yek áhangi//*

single combat, meet in single combat *jang e tanbetan. //jang e tanbetan./ mardomard kardan.//*

single cream *xáme ye kamcarbi*

single-decker *masráde** *ye/ otobus e yekáwkube*

single-handed adj, adv *dast-tanhá. //yek gardew e daryáyi* [sailing trip] *ye dast tanhá bá qáyeq e bádbáni./ Kári rá dast tanhá kardan.//*

single-minded adj *dárá ye áhang e ostovár; yekráy. //saxt/ xeili áhang e ostovár dáwtan va bá wekast az ráh darnaraftan.//*

single-mindedly adv *//ruy e cizi saxt/ bá áhang e ostovár kár kardan.//*

single-mindedness n *bengarid be* "single-minded"

single parent *pedar yá mádar e tanhá (ke bacce/ bacceháyaw rá tanháyi bozorg mikonad). //bi-pedar; bi-mádar//.* **a single-parent family** *yek xánevád e ye bipedar/ bimádar*

singlet n *(dar Engelestán)* **1** *pirhan (zir e) mardáne ye bi ástin.* **2** *zirpirhan/ pirhan e bi ástin e varzewi*

singly adv *taki, tanháyi. //Dánewámuzánat rá/ wágerdháyat rá taki/ tanháyi yá goruhi miyámuzi/ ámuzew midahi?//*

singsong adj *(wive ye soxan goftan) yeknaváxt. //bá áváyi, guwáyi** [accent]*/ wiveyi yeknaváxt//*

singsong n **1** *(wive ye soxan goftan e) yeknaváxt. //ává ye yeknaváxt e xastekonande ye yek pandgu* [preacher's voice]*//.* **2** *ávázxáni. //ávázxáni gerd e ojáq e/ átaw e dawti* [the campfire]*//*

singular adj **1** *(dastur e zabán) ruye ye/ ruy e yekáni; yekáni; tanhákas, "tanhákas e sevvom án ast ke raváj dárad." (ZBP, L3893 NKZZF); //yek kárváźe ye yekáni/ yek námváźe ye yekáni//.* **2** *(beáyin)* (**a**) *(kohne wode) wegerf, náhanjár. //ruydádi, piwámadi, sáni* [circumstance] *wegerf/ náhanjár* [abnormal]*//.* (**b**) *barjeste, cewmgir. //ádami/ mardi bá deliri ye cewmgir* [singular courage]*//*

singular n *(dastur e zabán) rixt e/ ruye/ ruye ye yekáni; vartal* [<guyew e Neiwáburi]. //ruy e yekáni ye/ vartal* e* "children" *ci-st?//*

singularity n *(beáyin) wegerfi. //wegerfi ye yek roxdád.//*

singularly adj *(kohne wode) wegerf. //dar jámeyi kamábiw wegerf//.* **2** *xeili cewmgir, saxt. //piánonavázi saxt taváná/ arvand.* [gifted]*//*

sinister adj **1** *badwogun, náfarxonde, nafride, siyáh, bad, cap, kalak, "Zin mey xori, gardi malak -- zán mey xori divi kalak." (ZBP, C5943, Moulavi). //angizeyi, kári/ konewi, jáyi nafride/ náfarxonde.//.* **2** *badxim. //roxsári badxim; negáhi/ didári badxim* [sinister looks]*//*

sink v (pt **sank**, pp **sunk**) **1** *xenikidan* [<Kordi ye Hourámi, xenikiá]; foruwodan, "Jerjis páy bar zamin bezad án botán va án korsihá be zamin foruwodand." (ZBP, L4170, TB). //Cub dar áb forunemiwavad/ cub zir e áb nemiravad/ cub dar áb wenávar mimánad./ Kawti xenikide* [be kaf e daryá newaste]./ Páháyam dar gel goruwod/ foruraft.; Ru ye wen e/ máse ye xis oftád va foruwod.//.* **2** *xenikándan*. //Kawtiyi ke bá aźdar* [torpedo] *xenikánde* gawt./ Suráxi dar kaf e bárje* [barge] *karde án rá xenikándand*//.* (**b**) *(pendárin/ anáyin) virán kardan; tabáh kardan. //Ruznámehá mixáhand pápiw nehádanaw rá baráye farwin* gawtan tabáh sázand.* [to sink his bid for the Presidency].; *Agar ráde*/ máwin az kár oftad káremán sáxte/ tabáh ast.//.* **3** (**a**) *forunewastan. //Pei ye sáxtemán* [the foundation] *pas az láxiz* [flood] *nim metr forunewast; Az pei ye zaminlarze divár forunewast./ sarbáz saxt zaxmi gawte be zamin darqaltid* [sank to the ground]*./ Dar sandali ye dastedári foruoftádam* [I sank down]*.//.* (**b**) *páyin ávardan, forurándan; xábándan. //Mars** [the cable] *rá dar bestar e daryá forurándan va darjá xábándan./ (pendárin) ává ye xod rá páyin ávardan va pecpec soxan goftan//.* **4** (**a**) *(baráye xorwid) foruraftan/ forunewastan. //Xorwidi ke dar xorvarán foruminewinad./ Xorwid áheste powt e tappehá foruraft.//.* (**b**) *kástan; káste wodan. //Hubadr** [stocks] *va bahá ye bahrhá* [shares] *dárad káste miwavad./ Arzew e pul e má* [our currency] *káste wode va nazdik be hic reside./ Yek páyaw lab e gur ast./ Áftábaw lab e bám ast* [He is sinking fast]*./ (pendárin) dar cewm e dustán e xiw bi arj/ kamarj gawtan./ (pendárin) áváyaw forukew karde be pecpec garáyid.//.* **5** (**a**) *wándan, forukardan, káwtan. //do tir (dar zamin) injá foru kardan/ newándan//.* (**b**) *cáh/ mile (kán) kandan. //Dar pahlu ye kuhi áhuni kandan* [sink a tunnel]*.//.* **6** *andáxtan e (tup dar suráx); tup e qermez rá (dar kise ye báláyi) andáxtan* [sink the red into the top pocket]*//.* **7** *(anáyin) sarkewidan. //dotáyi/ dotane yek botri jin rá sarkewidand.//.* **8** **be sunk in sth** *dar... forurafte budan. //haminjur ánjá newaste dar anduh foru rafte bud.//.* **sink one's differences** *dosoxanihá ye/ vádoyihá ye xod rá kenár gozáwtan./ Má báyad dosoxanihá ye/ vádoyihá ye xod/ xiw rá kenár gozáwte bongáh* [the firm] *rá daryábim/ raháyi dahim.//.* **a/ that sinking feeling** *rixtan e del e kasi. //tá nimwab/ nime wab ke peidáyewán nawod delam rixt/ del tuy e delam nabud.//.* **sink like a stone** *rástárást foru oftádan.* **sink or swim** *(dastán) dast o pá kardan va gelim e xod rá az áb kewidan. //Panáhandegán xáne va dárák e xiw rá az dast dáde budand va aknun mibáyast dastopá karde gelim e xod rá az áb birun kewand* [sink or swim]*.//.* **9** **sink in/ sink into sth** (**a**) *foruraftan; darkewide wodan; bexord e... raftan. //Rouqan rá be pustat bemál va bogzár bexordaw ravad.* [let it sink in]*./ Bárán dar zamin e xowk foruraft.//.* (**b**) *(baráye váźe va mánand e án)* sink (of words, etc), *(baráye soxan va mánand e án) já oftádan, fahmide wodan, foruraftan. //Bimi ke be to dádam áwkár ast dar kalle ye xarat forunarafte.* [my warning obviously hasn't sunk into your thick skull.]*./ bozorgi ye barmestán** [tragedy] *kamkam fahmide wod.//.* **sink into sth** *...foruraftan. //bexáb raftan, bihuw wodan* [sink into sleep/ sink into coma]*./ Nagozár noumidi to rá forugirad.* [sink into despair]*//.* **sink sth into sth** (**a**) *forukardan. //Dandánhá ye xod rá dar kák* [cake] *forukardan./ Kárdi rá dar kare forukardan.//.* (**b**) *sarmáyegozári kardan dar; pul e xod rá dar... rixtan. //Hame ye sud* [profits] *e xod rá rixte zamin va xáne* [property] *xaridand.//*

sinking fund *anduxte, pasandáz baráye pardáxt e vám*

sink[2] (n) **1** *tawt, tawtak. //tawtak e áwpazxáne* [a kitchen sink unit]*//.* **2** *(dar Ámriká)* **wash-basin** *tawt, ábwang.* **3** *párgin* [cesspool]

sinker n **1** *pargár [pársang e qolláb e máhigiri ke án rá zir e áb forubarad].* **2** *nax, pargár va qolláb e máhigiri*

sinless adj *bigonáh*

sinlessness n *bigonáhi*
sinner n *bigonáh. //Pársáyán* [saints] *va bezehkárán//*
sino-, *dar váźehá ye serewte, "Cin", "Cini". //*Sinology: *Cinwenási;* Sino-Japanese: *Cin-o-Źápon/ Cin-o-Źáponi//*
sinologist n *cinwenás*
sinology n *cinwenási*
sinuosity n **1** *pic, picápici.* **2** *pic, picew*
sinuous adj *márpic, picán. //picewhá ye páykub; jonbewhá ye picán e páykub./ ráh* [course] *e picán e rud.//*
sinus n *kaw* [<Avestáyi, kawa]*
sinusitis n *ámás e kaw* (e bini); kawmás* [baráye riwe bengarid be* "-itis"*]*
-sion *bengarid be* "-ion"
sip v (**sipped, sipping**) *kamkam nuwidan, cewidan. //cáy e xod rá por sarosedá kamkam nuwidan* [sipping noisily]*; qahve ye xod rá kamkam nuwidan//*
sip n *vehang (ZBP, C2594, FM). //vehangi cand siki* [brandy]*//*
siphon n **1** *(lule ye) wotorgalu.* **2** = **soda siphon** *botri bá wotorgalu.* **3** *wotorgalu (ye barxi jándárán)*
siphon v, **siphon sth into/ out of sth; siphon sth off/ out** *áb yá ábgune rá bá wotorgalu jábejá kardan/ kewidan. //Bá wotorgalu benzin rá az ráde*/ máwin kesidan va dar kive** [a can] *rixtan.//.* **siphon sb/ sth off** *(anáyin, biwtar xárdári) kew raftan. //Báwgáhhá ye bozorg hame ye behtarin bázigarán rá kew miravand.; Sud e/ sudhá ye dádosetad e/ kár rá kewrafte be womár* [account] *e xod rixt.//*
sir n **1** (**a**) *áqá, xáje. //*Yes, sir: *ári áqá./ Áqá áyá ámádeyid xorák dastur dahid?/ Áqá báyad be womá ágáhi daham ke...//.* (**b**) *(be zabán e baccehá ye dabestáni) áqá ye ámuzegár.* **2 sir** *(dar áqáz e náme) áqá; áqá ye...; áqá ye/ áqáyán e gerámi.../ Áqá ye Váraste.//.* **3 no sir!** *(dar Ámriká/ anáyin) na bábá; na áqá/ Na. //Na bábá, man hargez sigár nemikewm/ dud nemikonam!//*
sire n *pedar. //pedar e besyári az berdunhá ye/ asbhá ye tiztak e piruzmand.//*
sire v *pedar e... budan; káwtan. //korre-mádiyáni* [a filly] *ke pedaraw sis e/ berdun e námvari-st.; korremádiyáni ke sis e/ berdun e námvari ánrá káwte.//*
siren n **1** *sut, áźir. //Áźir e táxt e/ bombárán e havávi./ Áźir e/ sut e pásebáni./ Xastekewi* [an ambulance]*./ ráde* ye/ máwin e átawnewáni* [fire-engine] *ke áźirkewán* [siren wailing] *tiz miravad.//.* **2** *(dar afsánehá ye Yunáni) siren (zanán e báldári ke ávázewán daryánavardán rá ferifte tabáh mikard.); zan e báldár bá áváz e jáduyi; pari ye daryáyi.* **3** *zan e feribá va bimgin; pari*
sirius n *tiwtar*
sirloin n **1** *ráste ye gáv. //yek borew* [slice] *ráste ye gáv//.* **2** *ráste ye gáv e dareje ye yek*
sirocco n (pl **siroccos**) *siroko (bád e dáq e namnáki ke az Áfriqá be Itáliyá mivazad)*
sirup = (US) Syrup
sisal n **1** *sisál [váźe ye Yukátáni az Mekziko] giyáhi be nám e dánewik e* <u>Agave sisalana</u> *ke dar* West Indies *miruyad.//.* **2** *varas*/ rismán (ke az giyáh e Sisal bedast áyad). //*sisal grass/ fiber/ rope etc: *giyáh e sisál/ rewte ye sisál/ rismán e sisál//*
sissy, cissy n *(anáyin/ xárdári) eváxáhar; mard yá pesar e tarsu; mard yá pesar e zanvár. //Ey tarsu nemiyári/ nemitaváni páyin bepari?/bázihá ye, raftár e zanáne/ zanvár//*
sister n **1** *xáhar, xváh, ábji, hamwire. //Xáhar e bozorgam/ bozorgat/ bozorgaw./ Baráyam/ baráye man con xáhar bude.//.* **2** *xáhar. //xáharán e xod dar (án) peikár* [dispute] *powti/ powtibáni kardand.//.* **3** *(dar Ámriká) xáhar, ábji, hamwire. //Biyá xáhar bewetáb!//.* **4** *(dar Engelestán) sarparastár.* **5 Sister** *xáhar e dini; káźenewin. //*the Little Sisters of the Poor: *Xáharán e dini ye deriqidegán/ bibahregán//.* **6** *(baráye kawti yá yek sázemán) xáhar; hamánand e. //Pas az án patyár/ dożaxtari* [disaster] *návhá ye naftkew e xáhar rá ázmáyewháyi kardand./ Dánewgáh e xáhar e má dar Kembrij* [our sister college in Cambridge]*//*
sisterhood n **1** *xáhari. //anjoman e xáharán e dini/ anjoman e (dini ye) xáharán//*
sister-in-law n (pl **sisters-in-law)** *xáharzan; xáharwouhar*
sisterly adj *xáharáne. //duwárm* e/ mehr e xáharáne/ xáhari; buseyi xáharáne/ xáharvár//*
sit v (**sitting**; pt, pp **sat**) **1** (**a**) *newastan. //Hargez jáyi ke mitaváni benewini, na-yist!/ ásude newasteyi?; ru ye sandali/ newim/ ru ye kaf e xáne; dar sandali ye/ newim e dastedár newastan./ powt e miz baráye xordan newastan* [sit at]*; savár e asb wodan; bar asb newastan; barnewastan* [sit on a horse]*.//. "Weyx hic nagoft va bar asb newast va beraft." (ZBP. L2737 AT).* (**b**) **sit (sb) (down); sit oneself down**

(bar)newastan; (be ham) darnewándan, "va qolámán va kanizakán rá xamr dáde ast va hame rá berehne karde ast va mast beham darnewánde." (ZBP, L2790, AT); behamnewastan, "dar in wahr hic jáy do tan beham nanewastandi." (ZBP, L2563 AT); darnewastan, "yá binaváyi be zendán dar newaste." (ZBP, L3874 GS); newastan, newándan, newáxtan, newástan; newáxidan. //Ru ye newim/ sandali newaste muzeaw/ kafwaw rá darávard./ Kudak rá bargerefte [lifted] *ru ye divár newánd.; Benewin va bemá begu ce ruydád./ (pendárin) báyad beham newaste/ báyad newaste fádoyihá* [differences] *ye xiw rá az miyán bardárim.//.* **2** **sit (for sb)** *newastan baráye negárgari. //Yek hafte har ruz newastam tá negár be páyán resid.; Baráye negárgar e námvari newastan tá peikareaw rá bekewad.//.* **3** *(dar mahestán* [senate], *dádgáh va mánand e án) newast barpá kardan. //Newast e Kahestán** [parliament] *tá tasu* [o'clock] *ye 3 bámdád hanuz bar barpá bud.//.* **4** (**a**) *newastan. //Gonjewki ke ru ye wáxeyi newaste//.* (**b**) *newastan. //Be sage goft: "benewin!".//.* **5** *(baráye parandegán) korc wodan va ru ye toxm newastan. //Án morq/ morqe biwtar (zamán) rá ru ye toxmhá minewinad.//.* **6** **sit (on sb)** *xub ámadan (e puwák) be kasi; istádan. //Pirhani ke be kasi xub miáyad/ pirhani ke be tan e kasi gowád ast va engár xub nemiyistad./ Wánehá ye án yumu*/ kot xub nemiyistad./ (pendárin) nunew/ nánaw tázegi tu rouqan oftáde va behew ham miyád/ miáyad.//.* **7** *nehádan; mándan; neháde budan. //Án ketáb/ náme rá hanuz (naxándeam) ru ye rafam/ raf e man mánde.; Án kewtzár bar faráz e tappeyi neháde ast.//.* **8** **sit (for) sth** *ázmuni dádan; //Baráye gereftan e komak hazine ye ámuzewi* [scholarship] *námzad budan va ázmun dádan.//.* **9** **sit at sb's feet** *wágerd e/ peiro ye/ donbálero ye kasi budan. //*Karl Jung *wágerd e* Freud *bud.//.* **sit in judgement (on/ over sb)** *be dávari newastan. //Cegune be xodat in gostáxi rá midahi/ cegune ruyat miwavad ke baráye man be dávari benewini?//.* **sit on the fence** *dodel budan.* **sit on one's hands** *dast ruy e dast gozáwtan/ nehádan; bikár budan. //Aknun ke u dárad hame ye kárhá mikonad to dast ruy e dast gozáwteyi/ nehádeyi?/* a sitting duck: *qázi, loqme ye carbonarm./ Bi haft tir/ tiram loqme ye/ qázi ye carb o narmi baráye xuniyánam* [terrorists]*.//.* **sitting pretty** *(anáyin) xowbaxt; xow newastan. //Bime ye xubi dáram, az inru xowbaxt-am./ xow newasteam.//.* **sit tight** (**a**) *seft sar e jáy e xiw mándan/ newastan; kári nakardan. //Hamegi gorixtand ammá man seft sar e jáyam newastam, ammá man az jáyam takán naxordam.//.* (**b**) *takán naxordan; najonbidan. //Má rá tarsándand ke agar napazirim má rá birun mikonand/ birunemán mikonand, ammá má az já najonbidim!//.* **sit up (and take notice)** *(anáyin) guw e kasi rá tiz kardan/ kasi rá boráq kardan. //U rá doruyi* [hypocrite] *nafride/ gajaste xándam va in soxan boráqaw kard/ guwaw rá tiz kard./ In ágáhi má rá boráq kard va guwemán rá tiz kard.//.* **10** **sit around** *bikár gawtan. //Sarásar e ruz/ hame ye ruz bikár bude biyusán e/ cewmberáh e vákubar*/ telefon budam ke zang bezanad.//.* **sit back** (**a**) *jáxow kardan; lam dádan. //lam dáde xowxowán yek fenján cáy nuwidam.//.* (**b**) *ásudan; barásudan; lamdádan. //Wabhá dust dáram lam dáde va barásáyam./ Mixáhi barásáyi va bogzári man kárhá rá bekonam?//.* **sit down under sth** *dam barnayávardan; (beáyin) xámuw newastan. //Nabáyad zir in palmashá* [accusations] *xámuw benewinad.//.* **sit for sth** *namáyande ye... budan. //Man namáyande ye Wiráz dar án newast hastam.//.* **sit in** *bast newastan. //Kárgarán dar peikár bá baste wodan e kárxáne dar án bast newasteand.//.* **sit in on sth** *negarande budan. //Ámuzgárán hewtand ke yeki az wágerdán dar newast e ánán negarande báwad.//.* **sit on sth** (**a**) *hamvand e... budan. //Cand tan dar goruh e gomáwte* [commission] *hamvand-and?//.* (**b**) *(anáyin) ruy e... kár nakardan; ruy e... newastan. //Yek máh ast ruy e darxástnáme ye man newasteand.//.* **sit on sb** *jelo ye... istádan; harjá juri tarjome miwavad. //Hengámi ke wágerdán xeili qiloqál mikonand/ dádobidád mikonand báyad jeloyewán beyistam.; Gomán mikonad ke hame ciz rá midánad/ hameciz saraw miwavad, báyad sar e jáyaw newánd.//.* **sit out** *birun e xáne newastan. //Án báq xeili qawang ast, gománam báyad birun benewinam.//.* **sit sth out** (**a**) *tá páyán e… (namáyew yá ciz e digar) newastan. //Tá páyán e yek namáyew e deltang konande* [boring] *newastan.//.* (**b**) *hanbázi nakardan, newastan. //Gománam newaste va rumbá naraqsam.//.* **sit through sth** *az áqáz tá páyán e namáyew yá cizi newastan. //Nemitavánam newaste va wew tasu* [hour] *Vágner rá guw daham.//.* **sit up (for sb)** *bidár mándan va cewmberáh e kasi budan. //Dir bázmigardam/ miáyam baráye man bidár namánid./ Parastár hame ye wab bar bálin e bimár bidár mánd.; Tá dirgáh bidár mánde celpardi** [film] *rá dar jamjám*/* TV *negaristam.//.* **sit (sb) up** *barxástan, boland wodan, newastan. //Bimár tá án andáze xub wode ke aknun mitavánad dar bestar benewinad./ Bacce rá newándim tá xorákaw dahim.; Rást benewin!* [Sit up straight!]*//*

sitar *setár e Hendi, kerán (ZBP, C3065)*

Sit-Com n *(anáyin)* = situation comedy (situation)

sit down n **1** (**sit-down strike**) *bast newastan.* **2** *(baráye xorák xordan) newastan; newastani. //yek mehmáni ye náhár e newastani* [a sit-down lunch]*//*

site n **1** *já, gáh, jáygáh, "va dar án já be hamdasti ye digarán jáygáh e xod rá ostovár namude bud..." (ZBP, L3039 TMK); dar jáy e/ jáygáh e yek deż e rumi sáxte wode./ Jáygáhi baráye yek dabestán e nou; káráste rá* [the materials] *be zamin e viże ye sáxtemán resándan./ panáhgáhi* [a sheltered site] *rá baráye cádor zadan jostam.//.* **2** *já, jáygáh; ...-gáh. con ávardgáh. //Rahánandegán* [the rescue workers] *be jáyi ke havápeimá xord wode bud wetáftand.* [rush to]*//*

site v *nehádan; budan; jádástan. //kárxáneyi ke nazdik e ráháhan neháde; nehádan e nirugáh* [power-station] *dar injá imen ast?//*

sit-in *bastnewini. //bastnewini dar diván e/ daftarhá ye anjoman e wahr* [city council offices]//

sitter n **1** *kasi ke baráye negárgari yá peikarebardári minewinad.* **2** (**a**) *parande yá jánevari ke minewinad va parváz nemikonad va be ásáni mitaván tiraw zad.//.* (**b**) *(zabán e kuce) ásán, loqme ye carbonarm va ásán; mánand e áb xordan. //kif e pulaw dar kif e dastiyaw baráye har dozdi loqme ye carb o narm o ásáni bud.//.* **3** *morq e korc; morqi ke ru ye toxm newaste. //yek morq e korc e xub/ bad//.* **4** *(anáyin)* = babysitter. *bengarid be* "baby"

sitting n **1** *newast. //dar newasti deráz//.* **2** *cáwtgáh. //tálár e náhárxori kucak ast az inru baráye náhár do cáwtgáh midahand/ do bár cáwt midahand./ Har cáwtgáh sad tan rá mitaván xorák dád.//.* **3** *newast. //Xándan e ketábi rá dar yek newast be páyán resándan//.* **4** *newast. //Án peikare pas az wew newast be páyán resid.//.* **5** *toxmháyi ke morq e korc ruyaw newaste.*

sitting member *(dar Engelestán) namáyande*

sitting-room n *(dar Engelestán)* = living-room

sitting tenant *keráyenewin. //foruxtan e yek xáne bá keráyenewin kár e dowvári ast.//*

situate v *(beáyin) neháde budan; nehádan; "oftádan", "táxt e haftom dar Tahánsar ke nazdiki ye rud e Joná oftáde botkade ye besyár bástán e bozorgi bud." (ZBP, L7468, DTH); //Án dálá** [company] *mixáhad/ barán ast ke páygáhw/ setádaw* [headquarters] *rá dar abáxtar** [north] *nehad.* [to situate]*./ Án dehkade dar darreyi neh//áde ast./ Dabestán rá dar kojá barpá xáhand kard/ kojá xáhand nahád?//*

situated adj *dar nahádi budan. //Bá wew bacce bedun e darámad dar nahád e badi budan.//*

situation n **1** *nahád, "va agar nahád e kuh conán báwad ki womál rá bázdárad, havá náxow gardad." (ZBP, L5252, ZX); "basát e qam barnavardad va bedán nahád e avval bázgardad." (ZBP, L1684, DB); "bezád Áfaridun e farrox neżád -- jahán rá yeki digar ámad nehád." (ZBP, L4905, SF) nahád, "ze badráhi nehádi digar ávard -- be xodkámi sar az canbar barávard." (ZBP, L7758, VR); ruy, "bedu goft Xosro ke in ast ruy -- ke gofti ze lawkar konun yár juy." (ZBP, L4650 SF); nahew; kár. //dastpáce wodan xod rá dar nehád e warmávari yáftan.* [find oneself in an embarrassing situation]*./ docár e gereftári/ dardesar wodan; xod rá az gereftári rahánidan; badtarwodan e nahád e kár/ cárkerdári* [situation]*./ Án dálá** [firm] *dar nahád e hirbánik** [financial] *badi ast.//.* **2** *nahád. //nahád e zibáyi ru be/ negarán e darre.//.* **3** *(beáyin) kár. //kár e nouyi yáftan* [find a new situation]; *kárgar e/ kármand e nou mixáhim* [situations vacant]*./ Xáhán e kár (hastim)* [situations wanted]*.//.* **4** **save the situation** *bengarid be* "save"

situation comedy (= *(anáyin)* **sitcom**) *(anáyin) barnáme ye/ namáyew e xandenák (dar jamjám*/* TV *yá vákive*/ rádio)*

six (pron, det) **1** *wew.* **2** **at sixes and sevens** *(anáyin) áwofte, gij, gogije. //zamán e án rá nadáwteam ke hame ciz rá besámán konam az inru áwofteam/ gogije gerefteam.//*

six n *womáre ye wew/ 6*

sixfold adj, adv **1** *wewbár (biwtar); wew barábar. //wew barábar kardan/ afzudan//.* **2** *dárá ye wew baxw; wew lá; wew...*

six-footer n **1** *kasi ke báláyaw 180 sántimetr ast* [tall]. **2** *cizi ke derázáyaw 180 sántimetr báwad*

sixth form *(dar Engelestán, dar dabirestánhá) sál e wewom e dabirestán. //*a sixth form lesson, pupil: *ámuzák e sál e wewom e dabirestán/ dánewámuz e sál e wewom//*

six-former *dánewámuz e sál e wewom. baráye wive ye kárbord e* "six, sixth", *bengarid be* "five, fifth"

six-pack n *(beviże dar Ámriká) baste ye wewtáyi (beviże ábejo)*

sixpence n **1** *seke ye wew peni*

six-shooter n *wewtir, haft tir e wewxán*

sixteen pron, det *(harvenám, womár) wánzdah*

sixteenth (pron, det) 16th/ *wánzdah, wánzdahom wánzdahomi; wánzdahomin/ yek wánzdahom*

sixteenth note (US) *dar Ámriká* = semiquaver. *baráye wive ye kárbord be* "five, fifth" *bengarid*

sixth (pron, det) 6th/ *wewomi, wewom, wewomin*

sixth (adv, n) *yekwewom 1/6. //1/6, yekwewom e darámad e xod rá anduxtan/ pasandáz kardan//*

sixtieth pron, det **1** 60th *(harvenám, womár) wastom, wastomin. //yek wastom//.* **2 the sixties** *sálhá ye 1969 tá 1969.* **3 in one's sixties** *60 tá 70 sále; dar sálhá ye 60 tá 70. baráye wive ye kárbord e 60 va wastomi bengardid be* “five, fifty”

sixty pron, det *(harvenám. womár)* 60/ *wast*

size n **1** *andáze, "agar bewmori nist andáz o mar -- hami az tabire wavad guw kar." (ZBP, L6133, SF); masá [<Pahlavi, masák, (ZBP, C6575 MK)]; cand e..., "tanumandi ye iwán (korehá ye digar) bedán ke kore ye zamin yeki ast masalan tanumandi ye Merrix yekbár o nim cand e zamin (ast)" (ZBP, L7183 TT); máye, "bedin máye lawgar to tondi majuy -- be tondi be piw e delirán mapuy." (ZBP, L6046 SF); bálá, "bedu mánde bod Xosro andar wegeft -- bedán borz o bálá va án yál o keft." (ZBP, L4733 SF); bálá, " u rá piw e man ár bá hezár qolám e hamzád va hambálá va hamjáme va be yek halqe andar, hamconán kard." (ZBP, L50 TB). //sáxtemáni (be andázeyi) saxt bozorg* [of vast size]*./ andáze ye kucak e yek ráde** [the car's compct size]*; mardomi be har rixt o andáze/ be har rixt o bálá./ cand e toxm e ordak be andáze ye toxm e ordak./ andáze ye yek quti kebrit; sarályi kamábiw bozorg* [a house of some size]*./ hardo hamandáze-and//.* **2** *andáze, havá, dareje, nomre, varandáz (andáze ye jáme) (ZBP, L4299 FM). //yaqe ye andáze ye/ nomre ye pánzdah; walvári se havá/ se nomre bozorgtar; (man) kafw e nomre ye noh mipuwam.; womá andáze ye kucaktar mixáhid/ niyáz dárid./ In yek rá bepuw/ andázekon/ bebin andázeat hast yá na.//.* **3** (idm) **that's about it/ about the size of it** *In ast kamábiw nahew e kár*

size v **1** *az ruy e andáze cizi rá besámán kardan.* **2 size sb/ sth up** *(anáyin) varandáz kardan. //Dar didár e noxostemán hamdigar rá varandáz kardim//*

size[2] n *áhár, pat (ZBP, C2724 FM)*

size v *áhár zadan; pat zadan*

sizeable, sizable adj *kamábiw gonde. //yek kewtzár e, xáne ye, pul e bozorg/ gonde.//*

-sized *(dar setáyhá* ye serewte) ...-masá* [baráye riwe be* “size” *bázgardid]; bálá, "U rá piw e man ár bá hezár qolám e hamzád va hambálá hamjáme va be yek halqe andar hamconán kard." (ZBP, L50 TB). //yek báq be andáze ye miyángin/ yek báq e miyán-masá*//*

sizzle v *(anáyin) jezjez kardan, jelezvelez kardan. //guwtáganjháyi* [sausages] *ke dar máhitábe jezjez mikonand; Ábi ke ru ye sang e dáq rixte jezjez mikonad; yek ruz e dáq/ ruz e dáqi ke ádam rá jezqále mikonad.* [a sizzling hot day]*.//*

sizzle n *jezjez, jelezovelez*

sizzler n *(anáyin) ruz e dáqi ke ádam rá jezqále mikonad; (ruz e) suzán*

skate n **1** (**a**) (= **ice-skate**) *yaxlaxwak*.* (**b**) *(tiqe ye) yaxlaxwak*.* **2** = roller-skate (roller): *pámujune* [<Gilaki “pámujoney”].* **3 get/ put one's skates on** *give ye xod rá varkewidan. //Giveat rá varbekew* [get your skates on] *vagarna be otobus/ masráde* nemiresi.//*

skate v **1** *yaxlaxwak* bázi kardan; pámujune* bázi kardan. //Mitaváni yaxlaxwak*/ pámujune* bázi koni?/ Dar deráznáy e jáyi, az pahlu ye jáyi/ az bálá ye jáyi soridan/ laxwidan./* skate a figure of eight: *berixt e gerdovágerd soridan/ laxwidan//.* **2 be skating on the ice** *xod rá be dastandáz andáxtan; be dastandáz xordan. //Mitavánim pák u rá nádide gerefte nazd e farwin** [chairman] *beravim, ammá saxt xodemán rá be dastandáz biyandázim.//.* **3 skate over/ round sth** *az zir e... darraftan; zirsebili darkardan. //*skate over a difficulty: *az zir e gereftáriyi darraftan; az baqal e porsemán* e báriki* [a delicate issue] *gozawtan.; Be hazine ye án barnáme ke resid az baqalaw/ kenáraw gozawt.//*

skate[2] (pl **skate, skates**) *guneyi máhi ye xoráki*

skateboard n *pámuján* [<Gilaki, pámujoney]*

skateboarder n *pámujánbáz**

skateboarding n *pámujánbázi**

skater n *pámuj* [<Gilaki, pámujoney]*

skating n *pámuján* bázi kardan. //hamávard e, báwgáh e pámujánbázi*//*

skating-rink n *meidán e yax; meidán e yaxmujune**

skedaddle (v) **1** *(dar Engelestán- anáyin) (biwtar be rixt e farmáyew) darraftan; jim wodan*

skein n **1** *kaláf, dase, wekáf (e abriwom); colak (e abriwom); báqand.* **2** *galle ye qáz yá parandegán dar parváz*

skeleton n **1** (**a**) *ostoxánbandi. //Án bacce pust o ostoxán wode bud.* [reduced to a skeleton].*/ Án kudak con morde ye az gur darrafte wode bud.//.* (**b**) *ostoxánbandi, cárcub, válád. //ostoxánbandi ye gapi* [ape] *dar ganjine* [museum]*//.* **2** (**a**) *válád, dárbast. //In/ án tekke zamin hanuz dárá ye dárbasti az tir e áhan ast* [a skeleton of girders]*//.* (**b**) *ostoxánbandi, wálude. //Yáddáwtháyaw tanhá ostoxánbandi ye/ wálude ye engáreaw rá be má newán midahad.//.* **3** *//kamtarin womár e rádehá* ye bárkew/ bálábarhá; kamtarin womár e jáwován/ jáwuhá/ kármandán* [skeleton vehicles/ crew/ staff] *ke betaván bá án kári rá anjám dád./ Ruzhá ye estár e hamegáni* [on public holidays] *kamtarin womár e masráde rá dárim.* [skeleton service]*//.* **4 skeleton in the cupboard** *máye ye rosváyi. //Párexári ye páyvarán** [bribery of officials] *va digar máyehá ye rosváyi ye warvin** [government]*//*

skeleton key *wáh kelid*

skeptic = sceptic

sketch n **1** *birang (ZBP, L2815 FM); garde (ZBP, L7627); nirang, "tá ce xáhad kard bá má áb o rang e árezat -- háliyá nirang e naqwi xow bar áb andáxtan." (Háfez). //Az roxsár/ jáyi birangi/ gardeyi kewidan//.* **2** *garde, birang. //nirang* [sketch] *e ruznámehá az goftoguhá ye kahestán** [parliament]*/ az barnámehá ye xiw gardeyi dádan.//.* **3** *namáyew e kutáh; nevewte ye kutáh e xandedár. //namáyew e kutáh va xandedári dar darmánkade ye yek pezewk./ Dástánhá ye kutáh va xandedár* [sketches] *baráye máhnámehá/ haftenámehá minevisad.//*

sketch v **1** *nirang andáxtan. "tá ce xáhad kard bá má áb o rang e árezat -- háliyá nirang e naqwi xow bar áb andáxtan." (Háfez); andáxtan, "hayuni be Pirán ferestád zud -- ke andiwe ye má degargune bud; Degargune bud ánce andáxtim -- bar iwán hami táxtan sáxtim." (ZBP, L6104 SF).* **2 sketch sth out** *nirang andáxtan. //nirang andáxtan e piwnahádhá baráye yek ráh e nou* [a new road]*; Nirang e ánce rá ke mixáhi bekoni biyandáz!//*

sketch-book; sketch-pad *daftar e garde/ birang/ nirang*

sketchily adv *nárasá; dastopáwekaste. //Án ketáb/ án porsemán** [problem] *rá dastopá-wekaste barresi mikonad.//*

sketchiness n *dastopáwekaste/ nárasá budan*

sketch-map *nirang, baráye nemune bázgardid be* "sketch"

sketchy adj (**sketchier, induced sketiest**) **1** *(biwtar baráye xárdári) sardasti; dastopá wekaste; nárasá.* **2 sketch sth out** *nirang andáxtan. //nirang andáxtan e piwnahádhá* [proposals] *baráye yek ráh e nou./ Nirang e ánce rá ke mixáhi bekoni biyandáz.//*

sketchy adj (**sketchier, sketchiest**) *(biwtar xárdári) sardasti; dastopá wekaste; nárasá. //goftárat/ goftár e womá án porsemán** [problem] *rá kamábiw sardasti/ dastopáwekaste* [sketchy treatment] *barresi mikonad./ Dánew e man az Joqráfiyá dastopáwekaste ast/nárasá-st./ Ágáhi darbáre ye án hirovir/ girodár* [crisis] *nárasá bude va dast yáftan e be án dowvár bud.* [hard to get]*//*

skew adj *kaj. //Án peikare kami kaj ast.//.* besanjid bá "askew"

skew n, **on the skew** *kaj, kaź. //koláhat kaj ast./ koláhat rá kaj gozáwteyi.//*

skewbald n, adj *(baráye jánevarán beviże asb) ablaq/ xeng*

skewer n *six (e kabáb); bábzan, "ke ur á be neyze barafráxti -- co bábzan morq barsáxti." (ZBP, L6365 SF); gardená, "gar dowmanat ze tars barárad co morq par -- áxar co morq gardad, gardan, be gardená." (Mas'ud e Sa'd e Salmán)*

skewer v *be six/ bábzan kewidan; suráx kardan. //mix be páyaw foruraft/ mix páyaw rá suráx kard.//*

ski n *laxwak. besanjid bá* "ice-skating", "*yaxlaxwak". [yek joft cub e laxwak- meidán e laxwak = lawgarak; báwgáh e laxwak]*

ski v (pt, pp **ski'd, skied**, pres p **skiing**) *laxwakbázi kardan. //baráye laxwakbázi be Suyis raftan//*

ski-bob n *carxlaxwak* [carx e laxwakbázi*, hamnand e docarxe]*

skid n **1** *soridan, lizidan, laqzidan. //kuwidan sor naxordan/ kuwidan az sori/ soridan birun ámadan//.* **2** *sorsore, taxte ye wibdár.* **3** *(taxtepáre yá áhanpáreyi ke kár e) tormoz e arrábe (rá mikonad).* **4** (**a**) **put the skids under sb/ sth** *(zabán e kuce) pust e xarboze zir e páye kasi nehádan. //Warvin** [government] *bá jelogiri/ bázistándan e pul e barnáme ye pażuhew pust e xarboze zir e páyewán nehád.//.* (**b**) *kasi rá wetábándan*

skid v (**skidding, skidded**) *(baráye ráde*/ máwin va mánand e án) yekvari soridan/ sorxordan/ lizidan. //ráde*/máwin ru ye yax sor xord/ sorid./ Masráde*/ otobus soride/ sorxorde va zad be divár//*

skid-pan *meidán e sor baráye ámuzew e ránandegán*

skid row (US, sl) *(zabán e kuce) (dar Ámriká) goud e zanburakxune. //Káraw saranjám be goud e zanburakxáne kewid/ anjámid.//*

skier n *laxwakgar*; laxwakbáz*

skies *rixt e candgáni az* "sky"

skiff n *qáyeq e sabok e taknafare*

skiffle n *musiqi ye mardompasand e sálhá ye 1950 dar Engelestán/ jáz e bumi.* **skiffle group/ song** *goruhe navázande ye/ áváz e jáz e bumi*

skiing n *laxwakbázi. //yek doure ámuzew e laxwak(bázi)./ ámuzegár e laxwak./ yek doure* [course] *ámuzew e laxwakbázi*./ puwák e/ raxt er laxwakbázi.//*

ski-jump n **1** *parew bá laxwak.* **2** *ráh/ ráhro* [ramp] *ye parew bá laxwak.* **3** *hamávard* [tournament] *e parew bá laxwak*

skilful, (US) **skillful** adj, **skilfull (at sth/ doing sth)** *zebardast, hudast, porhonar, "bedán porhonar zan befarmud wáh -- zan ámad be nazdik e asb e sepáh" (ZBP, L4731 SF); tardast; ciredast. //yek negárgar/ yek ránande ye/ yek bázigar e zebardast./ yek namáyew e zebardastáne; kasi ke dar baháne ávardan zebardast ast.//*

skilfully adv *zebardastáne*

ski-lift *avarbar*/ ásánsor (baráye laxwakbázán)*

skill n **1** **skill (at st/ doing sth)** *cáboki, "pas dáneste áyad dánande rá ke sabab e in námhá bozorgi va xordi ye ostorláb bude va cáboki ye dast va nácáboki ye saná'" (ZBP, L7222 TT); ciredasti; ábdasti, "conán dar lotf budaw ábdasti -- ke bar áb az letáfat naqw basti." (Xosor-Wirin); zebardasti; ostádi. //Dar ránandegi, dástánsoráyi/ bázi ye cougán rumizi zebardasti ye faráván newán dádan.//.* **2** *honar, "mará goft kaz bande bogrixti -- nabudat honar tá nayávixti." (ZBP, L4643 SF); "kewávarz jangi wavad bihonar -- neźád o honar kamtar áyad be bar." (ZBP, L4956 SF). //honarhá ye konewi/ konewik e darbáyaste dar dorudgari.//*

skilled adj **1** **skilled (in/ at sth/ doing sth**) (**a**) *zebardast, honarmand, cábokdast, ciredast, hudast*; ábdast. //yek goftogugar e/ cánezan* [negotiator] *e zebardast; zebardast dar dastopá narm kardan bá gelehá/ gelegozárihá/ mostihá.* [dealing with complaints].*//.* (**b**) *ázmude, kárázude, zebardast. //yek kárgar e ázmude; yek foruwande ye zebardast yá kárázmude.; honarpiweyi ciredast* [skilled] *dar zudandázi* [improvising]//. **2** (*dar gero ye) kárázmudegi. //kári ke dar gero ye kárázmudegi ast.//*

skillet n **1** *tábe, máhitábe.* **2** *digce ye sepáyedár*

skim v (**skimmed, skimming**) **1** *xáme ye.../ kaf e.../ áwqál e.../ tofále ye... gereftan. //*skim milk: *wir e carxkarde/ carbigerefte.//.* **2** *carbi ye wir rá gereftan; wir rá carx kardan.* **3** (**a**) *soridan; lizidan; laqzidan; nazdik e... parváz kardan. //Parastuháyi ke nazdik e áb/ zamin parváz mikonand/ misorand./ Havápeimáyi ke nazdik e bám e xánehá parváz mikonad.* [skimming the roof-tops]//. (**b**) *az ru ye... parándan. //sanghá rá ru ye daryáce parándan//.* **4** **skim (through/ over) sth** *tond xándan. //Dar nim tasu* [hour] *tond/ sarsari xándan; Fehrest rá tond xándan va pei ye nám e xod gawtan.//.* **5** **skim sth from/ off sth; skim sth off** *kaf e/ tofále ye/ cerk e... rá gereftan; ru ye... rá gereftan; ...rá gereftan. //Xáme* [cream] *rá az wir gereftan; Carbi rá az sup gereftan//*

skimmed milk, skim milk *wir e carx wode; wiri ke xámeaw rá gerefteand*

skimmer n **1** *kafgir, kafce, kafliz.* **2** *parande ye daryáyi ye derázbál az gune ye* <u>Rhynochops</u>, *parastu ye daryáyi*

skimp, scamp v, **skimp (on sth)** *náxon xowki kardan; kam gozáwtan; tang gereftan. //Roqan faráván bekár bebar, náxon xowki nakon!/ Báyad suxt rá kadxodámanewáne bekár barand/ báyad suxt rá tang begirand* [skimp on fuel]./ *Hengám e duxtan e pirhan az párce kam gozáwtan//*

skimpily adv *//yek pirhan e kutáh/ loxti va tang o casbán//*

skimpiness n *bengarid be* "skimpy"

skimpy adj (**skimpier, skimpiest**) *kam, kutáh, harjá juri tarjome miwavad. //xorák e/ cáwt e kamábiw kam./ Dastafwánán/ páykubán/ visandegán pirhanhá ye kutáh o tang* [skimpy]*/ tangotorow puwide budand.//*

skin n **1** *pust. //pust e tire/ zeituni/ sefid/ bur./ Pust e zibáyi dárad./ bimári ye pusti; darmán e pusti//.* **2** *(dar váźehá ye serewte) pust, carm. //carm e/ pust e xuk; pust e gusfand./ carm e gusále* [calfskin]*./ carm e/ pust e xuk; pust e gusfand; carm e gusále./ pust e xarguw.//.* **3** *(biwtar dar váźehá ye sererwte) mawk, xik; //yek*

mawk e mey//. **4** (**a**) *pust. //Ru ye pust e mouz liz xordan* [slip]*.//.* (**b**) *puste ye guwtáganj* [covering of a sausage]//. (**c**) *rukew e áhani ye/ felezi ye havá-peimá; rukew e/ puste ye kalpaki* [plastic] *ye yek barg áhan* [a metal sheat]. **5** *ruye. //ruye ye fereni ye wiri* [milk pudding]*; ruye ye yek káse mást.//.* **6 beauty is skin deep** *bengarid be* "beauty". **be no skin off one's nose** *(anáyin) kayk kasi rá gazidan. //kakam/ kaykam ham nemigazad agar in kár rá az dast bedaham, hamiwe mitavánam yek kár e digar begiram.//.* **by the skin of one's teeth** *(anáyin) bezur, besaxti. //bezur/ mofti ján darbord.//.* **get under sb's skin** (**a**) *(anáyin) ázordan. //Nagozár to rá biyázárad/ biyázáradat!//.* (**b**) *del e kasi rá bordan. //Zibáyi ye ánjá zud delat rá mibarad.//.* **have got sb under one's skin** *(anáyin) az kasi xeilixow ámadan.* **have, etc a hide/ skin like a rhinoceros** *bengarid be* "rhinoceros". **jump out of one's skin** *(anáyin) az já paridan; saxt dar wegeft wodan; kálbod tohi kardan. //Dar táriki dasti ma rá casbid, nazdik bud kálbod tohi konam.//.* **save one's skin** *bengarid be* "save". **nothing but (all) skin and bone** *xeili láqar, láqaru, pust o ostoxán; con nei ye qalyán. //Pas az bimári pust o ostoxán wod/ gawt.//.* **soaked/ wet to the skin** *xisexis; con muw e ábkewide. //Pas az tufán hamegiyemán muw e ábkewide wodim.//.* **have a thin skin** *zudranj budan; názoknárenji budan.* **have a thick skin** *pust koloft budan. //baráye inke xawáyágar** [politician] *báwi/ wavi báyad pustat koloft báwad.//*

skin v (**skinned, skinning**) **1** (**a**) *pust kandan; pust áhixtan, "va davázdah hezár gáv rá pust biyáhixte bud va piráste..." (ZBP, L77 TB); pust kewidan, "amir moqáfese farmud tá Butáleb rá begereftand va bázdáwtand va harce dáwt pák bestadand pas pustaw bekewidand con ostare ye hajjám bar án resid gozawte wod..." (ZBP, L1491 TBH). //xarguwi, rubáhi rá pust kandan/ kewidan/ áhixtan//.* (**b**) *pust e... rá xaráwidan; raftan e pust e jáyi az tan. //Árenjam/ áranjam be divár xord pustaw raft.//.* **2 keep one's eyes open/ peeled/ skinned** *bengarid be* "eye". **skin sb alive** *pust e kalle ye kasi rá kandan. //Agar pedarat in rá bebinad pust az kalleat mikanad!//*

skin-deep adj *zudgozar, gozará, bibon. //Sarsepordegi* [commitment] *ye xawáyáyiyaw zudgozar/ bibon ast.//*

skin-diver (n) *wenágar e zirábi*

skin-diving n *wená ye zireábi*

skin-flick n (sl) *(zabán e kuce) celpard* e bokonbokon/ loxtipoxti*

skin-flint n *(anáyin) ádam e náxonxowk*

skinful n *(zabáne kuce) yek mawkice/ yek botr mey. //Sari be xomre zad* [he had a skinful] *va bá... dargir wod.//*

skin-graft n *peivand e pust*

skinhead n *(dar Engelestán) javán e sartaráwide ye tabahkár/ bezanbahádor* [violent]

-skinned *(setáyhá* ye serewte misázad),* **dark-skinned** *pust e sabze/ tirepust/ siyáh pust. //pust-goli* [pink-skinned]//

skinny adj (**skinnier**, **skinniest**) *(anáyin- biwtar baráye xárdári) pusto-ostoxán; xeili láqar, láqaru, láqarmordani, laxlax, xowkánj. //Haminjuri pust o ostoxáni, digar parhizat* [going on a diet] *ci-ye?//. Baráye wive ye kárbord e váže bengarid be* "thin"

skint adj *(zabán e kuce, dar Engelestán) bipul, tohidast*

skin-tight adj *(jáme ye) casbán*

skip[1] v (**skipping, skipped**) **1** *jastan, paridan, beje-beje ráh raftan; leilei kardan. //Bacceyi ke dar kenár re ráh miparad/ leilei mikonad; bacceyi ke beje-beje/ bá leilei be darun e xáne miáyad./ jastand dar.../ az kenár e..., va birun ámadan./ Jastan va az sar e ráh e kasi kenár raftan./ Barrehá dar kewtzár(há) mijahidand.* [skip]*//.* **2** *tanáb bázi kardan. //Bacceháyi ke dar meidán e bázi tanábbázi mikonand./* skipping game: *tanáb-bázi//.* **3** (**a**) *(anáyin) az... be... raftan/ jastan; paridan; sari be... zadan. //Baráye gozarándan e páyán e hafte be Páris paridan* [skip over/ across to Paris]*/ sari be Páris zadan./ (pendárin) az dástán/ máye/ cem* [issue] *be dástáni/ máyeyi/ cemi digar parid.//.* (**b**) **skip (out of...); skip off** *jim wodan, darraftan, gorixtan. //Bá pul e dozdi az kewvar jim wodan/ gorixtan* [skip out of the country]*./ bedun e goftan e cizi jim wodan//.* **4** *(dar newasti) nayámadan/ peidánawodan. //sar e soxanráni nayámadan* [skip a lecture]*; sar e zamán e neháde nayámadan/ peidá nawodan/ sar e/ be yáne*/ kelás nayámadan.//.* **5** *andáxtan, afkandan, hewtan, helidan, vel kardan. //Sarásar e ketáb rá bedun e in ke yek barg rá biyandázam xándam./ Karte ye/ karde* [chapter] *ye yekom rá andáxte az sát e 35 biyáqázid./ Kári kard* [manage] *ke az zir e wostan e ávandhá darberavad.//.* **6 skip it!** *bas kon! //Dar báre ye kárat be andáze ye basande wanidam, digar bas kon!//*

skip[1] n *leilei (kardan)*. //a hop, a skip and a jump: *jahew, leilei, parew//*
skipping-rope *tanáb (baráye tanáb-bázi)*
skip[2] n *áwqáldán e bozorg (beviże baráye kárhá ye sáxtemáni)*
skip hire *áwqáldán e bozorg e keráyeyi*
ski-plane n *havápeimá ye laxwak* ke ru ye yax be zamin tavánad newast*
skipper n **1** *náxodá (ye kawti ye bázargáni yá máhigiri ye kucak)*. **2** *(anáyin) sarparast e goruh e pátapká** [futbál] *yá tapkáye** [cricket]*//.* **3** *(beviże dar Ámriká) xalabán*
skipper v *náxodáyi, xalabáni yá sarparasti... kardan*
skirl n *jiq, buq*
skirmish n *jang, zadoxord. //zadoxord e marzi ye kutáh; (pendárin) begumaguyi miyán e rahbar e do kumal** [company]*//. niz bengarid be* "pitch[2]; pitched battle"
skirmish v *zadoxord kardan; begumagu kardan; dargir wodan*
skirmisher (n) *zadoxordgar*
skirt (n) **1** (**a**) *dáman.* (**b**) *dáman, terij.* **2** *foź (ZBP, C927 FM) [puwew e ráde*/ máwin]. //foź e lástiki ye gerdágerd e páyin e ye parnáv** [hovercraft]//. **3** **skirts** = **outskirts**. **4** *(kohne wode, zabán e kuce) doxtar, zan*
skirt v **1** *gerd e... gawtan/ budan. //Gerd e kewtzár gawte va az pol gozawtim./ Án ráh gerd e jangal migardad.//.* **2** **skirt round sth** *az barxord bá... xoddári kardan. //Az barxord bá porsemán* hazine ye sangin* [high costs] *xoddári kard.//*
skirting-board *(dar Engelestán),* **baseboard** *(dar Ámriká) taxtehá ye pákubi/ pákub e gerd e otáq*
skit n, **skit (on sth)** *wuxi kardan, dast andáxtan; namáyew e xandenák baráye riwxand e yek kár e bozorg* [sb/ sth serious]. *//namáyew e xandenáki baráye riwxand e* McBeth/ *kár e* Wagner.//
skittish adj **1** *camuw.* **2** *báziguw, wangul. //Dust e pesaraw ke peidáyaw miwavad xeili wangul/ báziguw miwavad.//*
skittishly adv *báziguwáne*
skittishness n *bengarid be* "skittish"
skittle n **1** *mixtapká*.* **2** **skittles** *mixtapká*.* **3** **beer and skittles** *bengarid be* "beer"
skittle v, **skittle sb out** *(dar bázi ye* "cricket"*) kár ... rá zud yeksare kardan.*
skive v, **skive (off)** *(dar Engelestán, soxan e kuce) az kár jim wodan; az zir e kár darraftan. //Hargáh kár e báqbáni dar piw ast jim wode be meixáne* [pub/ bar] *miravad./ Hamiwe xeili zud az sar e kár jim miwavad.//*
skiver n *(zabáne kuce, dar Engelestán) az-zirekár-darrou*
skivvy n *(xárdádi/ dar Engelestán) (anáyin) kolfat. //Dar in xáne man kolfati biw nistam.//*
skivvy v (pt, pp **skivvied**), **skivvy (for sb)** *(dar Engelestán/ anáyin) kolfati kardan. //Az in ke baráye hame ye xáneváde kolfati konad sarbáz zad.//*
skua n *"eskuá", parandeyi tirerang az gune ye* Stercorarius *dar daryáhá ye abáxtar* [north] *(morq e daryáyi ye bozorg e tirerang)*
skulduggery, skulldugery n *(biwtar be wuxi) ferib, feribkári; rib, nirangbázi. //zendegi va piweyi ke bá ferib/ nirangbázi ye xawáyáyi** [political] *be tabáhi kewide wode.//*
skulk v *(xárdári) dozdáne ráh raftan; xazidan; pávarcin raftan. //Dust nadáram gozárewgarán (gerd e xáneam) dozdáne ráh beravand.//*
skull n **1** *káse ye sar, "va dovvom ostoxán e káse ye sar ast ki..." (ZBP, L5085 ZX); kadoft; mastarg/ mastorg [<Pahlavi, (ZBP. ,C6581 MK, BF)]. //Oftád va káse ye saraw/ kadoftaw/ mastargaw wekast.//.* **2** **a thick skull** *bengarid be* "thick"
skull and cross-bones *káse ye sar va calipá ye do ostoxán, ke namád e "zahr" ast*
-skulled *"kalle-" dar váżehá ye serewte:* thick-skulled: *kallexar*
skull-cap *wabkoláh; táqile* [<Kordi, Táqile]*
skunk n **1** (**a**) (= polecat) *rásu ye Ámrikáyi ye badbu.* (**b**) **skunk fur** *xaz e/ pust e rásu ye Ámrikáyi.* **2** *(anáyin) forumáye, past. //Cegune mitaváni sar e bacehá ye xodat koláh bogzári, forumáye!* [you skunk!]//
skunk v *(dar Ámriká) (zabán e kuce) kár e kasi rá sáxtan; kasi rá pák wekast dádan*

sky n **1** (usu **the sky, a sky; skies**) *ásemán. //yek tekke ásemán e ábi/ parandegáni ke dar ásemán miparand./ dar havá ye ázád/ zir e ásemán e kabud* [under the open sky]./ *ásemán e rouwan va ábi; abrháyi ke dar ásemán migozarand.* [move across]./ *ásemán e porsetáre.//.* (**b**) **skies** *ábohavá; havá. //ruzi báráni va abri* [a day of rain and cloudy skies]./ *Ásemán e áftábi ye kavir.//.* **2 praise, etc sb/ sth to the skies** *kasi/ cizi rá sotudan va be ásemán resándan/ bordan. //Ámuzgár kár e u rá sotude be ásemánaw resánd.//.* **the sky is the limit** *(anáyin, dastán) bikarán, bimarz. //*You can win millions! the sky is the limit: *Mitaváni koru-korur bebari! marzi nadárd!//*

sky v (pt, pp **skied**) *(tup yá cizi digar rá) haváyi zadan*

sky-blue adj, n *ábi ye ásemáni*

sky-diver n *náquwzan; náquw e ásemáni zadan/ xordan*

sky-diving n *náquwzan; náquw e ásemáni zadan/ xordan*

sky-high adj, adv *tá ásemán, xeili bálá. //Aknun bahá ye káláhá be ásemán reside/ sar be ásemán zade./ Án bomb xáne rá tarekánde be ásemán partáb kard* [blew... sky-high]*//*

skylark n *cakávak. niz bengarid be* "lark (v)"

skylight n *tábdán (ZBP, L2136)*

skyline n *durnamá (ye tárik); cewmandáz e tárik. //durnamáye tárik e Niyu York//*

sky-rocket v *sar be ásemán zadan; be ásemán residan. //hazineháyi ke sar be ásemán zade.//*

skyscraper n *ásemánxaráw*

skywards, skyward adj, adv *besu ye ásemán, harjá juri tarjome miwavad. //ráh e muwak be ásemán* [skyward path...]*; tup rá be ásemán/ haváyi zadan//*

sky-writing n *ágahi ye dudi bá havápeimá*

slab n *taxte (sang); qáleb, harjá juri tarjome miwavad. //Taxtesanghá ye mahin/ qulásá; yek qáleb panir; yek taxte wokolát.//*

slack[1] adj (**slacker**, **slackest**) **1** *wol. //yek risán e wol./ cáne ye/ árváre ye páyini ye mowtzan dar-raft/ wol gawt.; Mile* [the bar] *rá xeili wol gerefti* [grip]*//.* **2** (**a**) **grip (at/ about sth)** *velengár; wol, sost. //kamkam wol/ velengár gawte/ wode va laqzewhá ye kánáyáneyi mikonad.; varzewat rá wol nade/ nagir/ dar kár e varzewháyat wol nawo.//.* (**b**) *wol, sarsari, bipáye. //Sázmándehi ye newast/ gerdehamáyi* [conference] *kamábiw sarsari/ wol bud.//.* **3** *(baráye kár) sard, kam. //bázár e dádosetad/ bázár dar zemestán dáq nist/ sard ast./ darxást e xarid* [demand]*/ xaridárán dar tábestánhá kam miwavad/ kam miwavand//.* **4** *(baráye áb) kamzur/ kond*

slack v **1** *tanbal budan; tanbali kardan; az zir e kár darraftgan. //Tanbali nakon, zamin rá bekan!//.* **2 slack off/ up** (**a**) *kuwew e xod rá kástan; wol wodan. //Pas az kár e saxt e tábestáni, aknun dárim wol miwavim.//.* (**b**) *az tajá** [speed] *ye xod kástan; kond kardan. //be boridangáh (e ráhhá) ke nazdik miwavi kond kon!//.* **slack (sth) up** *wol kardan (con rismán rá)*

slack[2] n **1** *woli. //woli ye biw az andáze dar rismán e yadak-kew* [slack in the tow-rope]*.//.* **2 slacks** *walvár e gowád. //yek walvár e gowád* [a pair of slacks]*//.* **3** *gard e zoqálsang pas az sarand kardan.* **4 take up the slack** (**a**) *seft kardan, kewidan, gereftan. //gardun e xákandáz* [the tractor] *woli ye rismán rá gerefte* [took up the slack] *va yadakkew* [trailor] *rá az gel birun kewid.//.* (**b**) *(dar sátvun*/* industry) (*az cizháyi ke kam bekár miravad) bahrebardári kardan.*

slacken v **1** *wol wodan/ kardan; vel wodan/ kardan. //tanáb wol wod; afsár* [the reins] *rá wol kardan./ (gir e) mowt e xod rá wol kardan/ vel kardan.//.* **2 slacken sth (off/ up)** *áheste kardan/ wodan; kond kardan/ wodan; sost kardan/ wodan. //Kawti áheste wod [tajá** (speed) *ye] kawti kond wod./ pas az cand tasu* [hour] *zamin rá kandan andaki kond/ sost gawtim.; Be dehkade ke nazdik miwavi/ miresi tajá*yat* [speed] *rá kam kon/ kond kon/ áheste kon.//*

slacker n *(anáyin) tanbal, az zir e kár darrou; wolovel*

slackly adv *wol; wol o vel. //rismánháyi ke miyán e qáyeq va eskele* [the quay] *wol ávizán ast./ Án bongáh rá kamábiw wolovel gardándeand* [run rather slackly]*//*

slackness n *woli; woloveli*

slag n **1** *tofále (pas az godáxtan e sanghá ye káni).* **2** *(dar Engelestán/ xárdári- zabán e kuce) zani le pálunew kaj-e/ pálánaw kaj ast./ zan e harze, zani ke band e tonbánaw wol ast.//*

slag v (**slagging, slagged) slag sb off** *(dar Engelestán/ zabán e kuce) powt e sar e kasi bad goftan; harze daráyidan; źáź xáyidan. //Aknun u (án mard) rafte va u (án zan) peivaste powt e sar e kixá** [boss] *ye piwinaw bad miguyad.//*

slag-heap n *kut e/ tape ye tofále*

slain (pp of slay) *setáy e kárváźe az* "slay"

slake v **1** *(árezu, tewnegi va mánand e án rá) forunewándan; sir kardan. //bá yek fenján cáy tewnegi ye xiw rá forunewándan./ (beáyin) Áyá in xuni az xun rixtan hanuz sir nawode?/ Áyá tewnegi ye in xuni baráye xun forunanewaste?//.* **2** *áhak rá bá áb kowtan*

slalom n **1** *hamávard* [race] *e laxwak** [skiing] *(be wive ye márpici* [zigzag]. *//*win the slalom: *hamávard e laxwak* e márpic rá bordan./ hamávard e laxwak* e márpic* [a slalom race]*./ gord* [champion] *e laxwak* e márpic; ráh e/ meidán e laxwak* e márpic* [a slalom course]//. **2** *hamávard e qáyeqráni ye márpic./ hamávard e laxwak e ruábi ye márpic*

slam v (**slammed/ slamming) 1 slam (sth) (to/ shut)** *dar rá saxt beham zadan va bastan; beham xordan va baste wodan; dar rá báz zadan, "va dar masjed be dorowti ye harce tamámtar báz zad..." (ZBP, L2771 AT); báz zade wodan. //Dar zade va baste wod* [slammed shut]*; panjere rá bezan va beband/ zade va beband./ Dar rá zade bast.//.* **2** *cizi rá saxt/ bá zur nehádan, hol dádan/ partáb kardan/ zadan/ kuftan. //saxt ruy e tormoz kubidan* [slam one's brakes on]./ *Kive*/ quti rá ru ye miz kuft; kodangzan* [the batter] *tup rá rást be su ye tupgir zad*. [slam at the fielder]//. **3** *(anáyin) kasi rá saxt málidan/ kubidan. //namáyewi* [a play] *ke bázbinandegán* [reviewers] *az án saxt xorde gerefte án rá kubidand./ Án vazir rá ruznámehá baráye kástan e turag** [budget] *e saxt kuftand.//.* **shut/ slam the door in sb's face** *bengarid be* "door"

slam n *darq/ daraq. (biwtar be rixt e yekáni) ává ye behamxordan yá kufte wodan e cizi. //ává ye darq e dar e ráde*/ máwin//*

slander n *sepazg; dowyád; doźyád; zewtyád; źáźxáyi, "be wahr e Rey be menbar bar yeki ruc -- hamigot [goft] vá, ezak kin harzeláyi; ke haft a'zá ye mardom ruc e [ruz e] mahwar -- dahad bar kardehá ye xod gováyhi; zani bar áne* [pubis] *mizad dast o migot -- basá źáźá ke ta [to] án ruc [ruz] xáyi!!" (Amsál o Hekam e Dehxodá); "be ruzgár e Soltán Mahmud be farmán e vey dar báb e Xáje źáź mixáyidam ke hame xatá bud." (ZBP. L364 TBH); "piw ámad va zamin buse dád va beyistád, xáje goft az źáź xáyidan toube kardi?" (ZBP, L1239, TBH); beiqáre, " gahi guyi ke bá to bud Rámin -- cerá bar man zani biqáre candin?" (ZBP, L7747, Vis o Rámin); be áludegi nám bordan, "zan e páktan rá bebarad nám o árad be bihudegi." (ZBP, L5962 SF); jáme ye kasi rá siyáh kardan, "má naguyim bad o meil be náhaq nakonim -- jáme ye kas siyah o dalq e xod azraq nakonim." (Háfez). //sepazgi badxáháne/ dowyádi zewt* [a vicious slander]; *źáźxáyi; dowyád; sepazg* [a case of slander]*./ Kasi rá baráye źáźxáyi be dádgáh kewidan* [bring an action against sb for slander]//. Cf "libel"

slander v *sepazgidan*, dowyád kardan; az kasi zewt yád kardan; źáź xáyidan; beiqáre zadan; be áludegi nám bordan; jáme ye kasi rá siyáh kardan (baráye nemunehá be bálátar bázgardid.)*

slanderer n *bengarid be* "slander"

slanderous adj *źáźxáyáne. //kafti źáźxáyáne* [a slanderous attack]*./ piwmári/ piwmárdani źáźxáyáne* [slanderous accusation]//

slanderously adv *źáźxáyáne*

slang n *soxan e kuce, zabán e (mardom e) kuce; zabán e láti. //zabán e láti/ soxan e kuce dar zendán/ ártew/ ráháhan./ Be zabán e láti,* "Grass" *(loude) be kasi guyand ke hamkárán e bezehkár e xod rá lou dahad./ yek váźe ye kuce/ yek ko-át** [term] *e kuce//. niz bengarid be* "colloquial, informal"

slang v *(anáyin) downám dádan; be bád e downám gereftgan. //Ránande piyádeyi rá ke tu ye ráhaw ámad be bád e downám gereft.//.* **2 a slanging match** *hamdigar rá be bád e downám gereftan*

slanginess n *bengarid be* "slangy"

slangy adj *wive ye goftár yá nevewtár e be zabán e kuce/ zabán e láti*

slant v **1** *orib, oriv, vorib, kaj. //dastnevewteaw az cap be rást orib at./ Án peikare be cap orib ast.//.* **2** *(biwtar baráye xárdári) kaź kardan/ newán dádan/ nemudan. //Baráye powtibáni az vazir* [minister] *dástán rá kaź kardan/ kaź newán dádan./ Gozárew rá nádorost dád/ kaź namáyew dád tá man nátaván namáyam/ tá ma rá nátaván namáyad/ newán dahad.//*

slant n **1** *wib.* **2** *(anáyin) sugiri* [prejudice]*; az su ye viźeyi negaristan. //Sán e xawáyáyi* rá* [political situation] *az did e tázeyi negaristan./ Be gozárewi az su ye rást negaristan* [a right-wing slant]//. **3 on a/ the slant** *kaj, kaź, orib*

slanted adj *sugiri, yeksuye. //gozárewi kamábiw yeksuye az án newast.//*

slantingly, **slantwise** advs *kaj, kaź, orib. //peikareyi ke kaź/ orib ávizán ast.//*

slap v (**slapped, slapping**) **1** *sili zadan, tapance/ tapánce zadan, "ze goftár har do pawimán wodand. -- be roxsáregán bar, tapance zadand." (ZBP, L4846, SF); "va Abujahl ... tapanceyi bar ruye Asmá' zad va goft..." (ZBP. L6840 TTT); "Abulahab con in soxan bewnid barxást va tapanceyi dar ruy e man zad va xawm gereft." (ZBP, L7370, SR); bá dast zadan; (be ruy e kasi) sili zadan. //Pas az hamávard mardom (baráye wádbáw) bá dast be powtam mizadand.//.* **2** *darqi... dar jáyi nehádan; darqi ru ye... kubidan. //Darqi pul rá ru ye piwxán* [counter] *kuft/ kubid.//.* **3** **slap sb down** *(anáyin) be sar e kasi kuftan va kasi rá xafe kardan [ke soxan naguyad]. //kuwid peiqáre konad* [object] *ammá farwin** [chairman] *bar saraw kufte xafeaw kard.//.* **slap sth on sth** *(anáyin) casbándan; afzudan. //bist dar sad b e bahá ye qand o wekar afzudeand.* [slap 20%]*//*

slap n **1** *sili, tapance, tapáce, kewide, harjá juri tarjome miwavad. //darqi powtam/ powt e saram wanidam./ be powt e kasi bá dast taptap zadan.//.* **2** **slap and tickle** *(dar Engelestán, anáyin, bewuxi) mácobuse, busokenár; názobus. //*a bit of slap and tickle: *andaki máco buse ru ye nimkat.//.* **a slap in the face** *sili, kewide, dorowti. //Az inke az didár bá man sarbáz zad engár sili xordam.//*

slap, **slap-bang** (adv) **1** *rást, rástárást, sixaki, yekrást. //Ráde*/ máwin sixaki raft tuy e divár//.* **2** *rást. //Rást miyán e ráh istáde bud ánjur ke natavánestam bogzaram.//*

slap-dash adj *(setáy*, band e kárváźe) mástmáli, básmekáři; sarsari, welaxte. //*a slap -dash work: *básmekári; yek kárgar e welaxte/ básmekár; Kár e xod rá mástmáli/ sarsari kardan//*

slap-happy adj *(anáyin) gij o mast o biparvá; bixod. //darbáre ye kár e xod gijomast o biparvá budan.//*

slapstick n, **a slapstick comedy** *namáyew e xandenák e bezanbezan*

slap-up adj *(dar Engelestán baráye cáwt yá xorák) (anáyin) yekoyek. //yek wám e yekoyek dar yek sofrexáne ye gerán.//*

slash v **1** *(bá kárd, wamwir va mánand e án) zadan va wekáftan; kárdi kardan; káftan, "bar án lawgar az kin bebárid marg -- hami kuft gorz o o hami káft targ." (ZBP, C3134, FM, Asadi). //rismán rá bá wamwir boridan./ Tiq* [blade] *páyaw rá wekáft.//.* **2** *saxt kástan. //hazinehá, bahá ye kálâhá, womárhá* [numbers] *rá kástan./ zabán dádan e warvin** [government] *be/ baráye káhew e bájhá.//.* **3** *(beviźe be rixt e náwenáxte) wekáf dádan; cák dádan; cákcák kardan, "fadá ye pirhan e cák e máhruyán bád -- hezár jáme ye taqvá va xerqe ye parhiz." (Háfez). //ástinhá ye cákcák* [slashed]*//.* **4** *az cizi saxt/ bedorowti xorde gereftan; párepáre kardan. //Barnáme ye warvin* ke be dast e ruznámehá párepáre wod.//.* **5** **slash at sth (with sth)** *(wamwir/ cub) zadan. //váwhá* ye/ xouhá ye/ alafhá ye boland rá bá cub zadan./ doźágáháne* [wildly] *be hamestár** [opponent] *e xiw wamwwir zadan.//.* **slash one's way through, past, etc sth** *bá wamwir zadan va ráh e xod rá gowudan. //Bá kárdhá ye deráz ráh e xodemán rá dar jangal zade va gowudim.//*

slash n **1** (**a**) *zadan, káftan, wekáftan, cák dádan. //bá wamwir doźágáháne* [a wild slash] *káftan/ wekáftan/ cák dádan//.* (**b**) *boridegi, wekáf, cák.* (**c**) *boridegi, wekáf, cák [dar jáme], "fadá ye pirhan e cák e máhruyán bád -- hezár jáme ye taqvá va xerqe ye parhiz." (Háfez).* **2** *(dar Engelestán) vorib/ nevewte yá cáp con 15/ 6/ 12010.* **3** **a slash** *(dar Engelestán, zabán e kuce) wáwidan. //tondi wáwidan* [have a quick slash]*//*

slat n *taxte, tufál*

slate n **1** (**a**) *sang e louh. //berang e sang e louh/ (berang e) xákestari ye ábifám./ kán e sang e louh* [a slate quary]*//.* (**b**) *palme [káwi ye bám az yek páre sang e louh] (ZBP, C5640 FM), kálár (ZBP, C3125 FM). //yek bám e palmeyi//.* **2** *sang e louh.* **3** *(dar gozinewhá) (dar ámriká) fehrest e námzadhá.* **4** **a clean sheet/ slate** *bengarid be* "clean[1]". **on the slate** *(anáyin) pasádast xaridan. //Pul e xord nadáram, (áyá) miwavad in toxm e morqhá rá pasádast be man bedahid/ páy e man benevisid?//.* **wipe the slate clean** *bengarid be* "wipe"

slate v **1** *bá palme yá tufál yá taxtehá ye bárik bám rá puwándan.* **2** *(anáyin, dar Ámriká)* (**a**) **slate sb (for sth)** *kasi rá námzad e... kardan. //námzad e farwin** [presidency] *gawtan wode.//.* (**b**) **slate sth (for...)** *barnáme rixtan (baráye zamán e viźe). //Newasti rá baráye ruz e panjwanbe barnáme rixtan//.* **3** **slate sb/ sth (for sth)** *(dar Engelestán, anáyin) saxt nekuhidan. //(dar ruznáme) namáyewnámeyi/ ketábi/ nevisandeyi rá saxt nekuhidan* [slate a play, etc]*./ Án andiwe rá goruh e gozin* [the committee] *saxt nekuhid.//*

slatted adj *taxteyi. //Taxtexábi bá páyeyi az taxtehá ye káj* [a bed with a slatted pine base]*//*

slattern n *zani źulide va faźágen* [dirty]

slatternliness n *bengarid be* "slattern"

slatternly adv *(beáyin/ xárdári) źulide va faźágen*

slaty adj *xákestari ye ábifám, con sang e louh. //*slaty coal: *zoqálsang e saxt va bargbarg//*

slaughter n **1** *kowtár (e goruhi). //kowtár e wahrvandán e bigonáh* [innocent civilians]; *kowtár dar ráhhá* [on the roads]*//.* **2** *(anáyin) wekast e rosvá. //wekast e rosvá ye goruh e varzewi ye mizbán* [home team]*//*

slaughter v **1** (**a**) *kowtan; kowtár kardan. //xukhá rá bá wive ye mardomi* [humane methods] *kowtár kardan.//.* (**b**) *kowtár. //kowtár e hezárán tan be dast e sepáh e táxtotázgar/ sepáh e kaftár* [invading army].*//.* **2** *(pendárin, anáyin) saxt wekast dádan; wekast e rosvá dádan. //Ánán rá dar bázi ye xáki* [hockey] *saxt wekast dádim.//*

slaughter house = **abattoir** n *kowtárgáh*

slave n **1** *barde, bande, kaniz. //bá kasi con barde raftár kardan./* slave labor: *bardegi./ bardedárán//.* **2** **slave of/ to sb** *barde ye...; ...-báre; ...-gar; harjá juri tarjome miwavad. //*a slave to duty: *kurkuráne va bardevár az xiwkári peirovi kardan./* a slave to convention: *áyinparast./* a slave to drink: *meibáre./ modparast/ ásáparast** [a slave of fashion]*//*

slave v, **slave (away) (at sth)** *con barde/ xar kár kardan; xarkári kardan. //Tasuhá* [hours] *dar báq/ báqce xarkári kardan./ Sarásar e ruz dar xáne con barde kár mikardam.//*

slave-driver n **1** *bardedár.* **2** *(pendárin, xárdári) setampiwe; sástár* [<Pahlavi, (ZBP, C3556, MK, BF)]*

slaver n **1** *bardeforuw; bardexar.* **2** *kawti ye bardekewi*

slaver v **1** **slaver (over sth)** *dahán e kasi az... áb ámadan/ oftádan; áb e dahán e... raván budan; áb az dahán e kasi ámadan; be dahán e kasi áb oftádan; áb az cakocil e kasi raván wodan. //Az didan e yek wirini áb be dahán e kasi oftáde budan.//.* **2** **slaver (over sb/ sth)** *(biwtar baráye xárdári) áb az dahán e kasi ámadan; qand dar del e kasi áb wodan; áb oftádan; áb az cakocil e kasi raván wodan. //Az didan e un bacce qand tu delet áb miwe, base!/ Án soudágar az didan e cand sang e geránbahá dahánaw áb oftád/ dáwt qand tu delew áb miwod.//*

slaver n = saliva, *xadu, áb e dahán*

slavery n **1** *bardegi, bandegi. "mará marg behtar az án zendegi -- ke sálár báwam, konam bandegi." (ZBP, L6345 SF).* **2** *bardedári. //Mardomi ke baráye az miyán bardáwtan e bardedári mikuwand./ bardegi; xarkári.//. besanjid bá* "white slavery"

slave-trade, **slave-traffic** n *dádosetad e barde; bardeforuwi*

slavish adj *(xárdári) con bardegán; bardevár; bardesán; kanizvár. //*slavish devotion to a leader: *sarsepordegi ye bardevár be yek rahbar* [leader].*/ Con bardeyi az sabk e nevisandandegi ye ostádaw/ peirovi mikonad.//*

slay v (pt **slew**, pp **slain**) *(beáyin yá dar Ámriká) kowtan; zárkowtan; andáxtan, "cand mardán e kári biyandáxt." (ZBP, L3545 GS); foruhewtan, "man xiwtan rá be dast e dowman andarnayafkanam tá ma rá bekowad valiken xiwtan rá be wamwir foruhelam tá xiwtan rá be dast e xiw kowte báwam." (ZBP, L312 TB); mari kardan, "ve sahráw con már gardand mari..." (ZBP. C2643 FM, Asjodi). //sarbázáni ke dar jang kowte wodand."* [slain in battle]*//*

SLD *(kutáh wode, dar Engelestán)* Social and Liberal Democrats

sleazily adv *bengarid be* "sleazy"

sleaziness n *bengarid be* "sleazy"

sleazy adj (**sleazier**, **sleaziest**) *(anáyin) (beviźe baráye jáhá) zewt, badnám, palawt. //báwgáhi* [club]*/ mehmánsaráyi badnám; didári/ roxsári* [appearance] *palawt//*

sledge n *(niz beviźe dar Ámriká* **sled***) surtme. Niz bengarid be* "sleigh" *surtme.*

sledge v *(niz beviźe dar Ámriká* **sled**) **1** **go sledging/ sledding** *surtme savári kardan/ savár wodan. //dar sarázirihá ye meidán e laxwak* bá surtme páyinsoridan* [down the ski slopes].*//.* **2** *bá surtme bordan. //bá surtme tuwe* [supplies] *rá be rustáhá ye durdast bordan/ resándan.//*

sledge[2] (also **sledge-hammer**) *potk, kuben (ZBP, L1076 FM)*

sleek v *(mu ye xod, pawm e gorbe va mánand e án rá) narm va raxwán kardan*

sleekly adv *bengarid be* "sleek"

sleekness n *bengarid be* "sleek"

sleep[1] **1** *xáb. //Cand tasu* [hour] *xáb niyáz dárid?; Xeili naxábid./ Hargez be xáb soxan miguyi?; kasi rá xábándan* [send sb to sleep/ sing sb to sleep].*//.* **2** *xáb. //kami, xub, árám xábidan/ xoftan//.* **3** *(anáyin) morg*

(ZBP, C644, FM). //Morg rá az cewmán e xiw wostan.//. **4** **cry/ sob oneself to sleep** *candán geristan/ záridan tá xáb raftan.* **go to sleep** (**a**) *xáb bordan kasi rá/ xábidan/ xoftan. //Dir ast/ dirgáh ast aknun bexáb!//.* (**b**) *(anáyin) xáb raftan e/ ser wodan e pá/ dast va mánand e án. //Ru ye zamin newaste budam, páyam xáb raft.//.* **put sb to sleep** *xábándan/ bihuw kardan (kasi rá).* **put (an animal) to sleep** *(soxan dar parde) (jánevar e bimári rá xábándan/ bihuw kardan va kowtan). //Saghá ye velgard rá agar kasi nemixáhad mikowand/ xábánde mikowand.//*

sleep[2] v (pt, pp **slept**) **1** *xoftan, xábidan, xáb budan. //bekuw bá ink e sarosedá/ hayáhu ast bexábi.; xub/ bad xoftan./ Man zud barxástam ammá u xábid./ hawt tasu* [hour] *xábidim/ xoftim./ Diwab dar saráy e dusti xoftam.//.* **2** *jáy e xáb dáwtan. //dar deliján* [caravan] *e má be ásáni wew tan mitavánand bexáband./ Dar in mehmánsará sisad tan/ mehmán mitavánand bexáband.//.* **3** **let sleeping dogs lie** *(dastán) "goftam in fetnast [fetene ast] xábaw borde beh". //Naxástim ánán rá be dádgáh bekewim, "goftam in fetnast xábaw borde beh "//.* **not sleep a wink** *bengarid be* "wink". **sleep like a log/ top** *źarf xoftan.* **sleep rough** *harjá ke wod/ harjá peidá kardan xoftan. //Yek hafte ast harjá yáfte az goudál* [ditches] *gerefte tá ru ye kume ye alaf/ xou* [haystacks] *xábide.//.* **sleep the sleep of the just** *ásude xoftan; bá diná* [conscience] *ye ásude xoftan* [without guilty feeling]. **sleep tight** *(anáyin/ beviże be rixt e farmáyew) xub/ źarf xoftan. //wabxow, xub bexáb!/ xáb xow!//.* **4** **sleep around** *bá cand tan hambestar wodand/ xoftoxiz kardan.* **sleep in** (**a**) (US) = lie in, *bengarid be* "Lie[2]". *//biw az andáze xábidan./ Páyán e haftehá mitavánam biw az andáze bexábam.//.* (**b**) *(dargozawte, beviże baráye kolfat/ noukar) xánexáb. //seráydár e xánexáb//.* **sleep sth off** *bá xáb dorost kardan/ xub kardan/ behbud baxwidan. //sardardi rá/ xomári rá* [hangover] *rá/ masti rá bá xáb az sar bedar kardan.//.* **sleep on sth** (no passive/ *rixt e náwenáxte nadárad) dast negahdáwtan. //Aknun nagu ke án kár rá migiri, tá fardá dast negahdár!* [sleep on it]*.//.* **sleepout** (**a**) *birun az xáne xábidan.* (**b**) *(beviże baráye kolfat noukarhá) ruzkár; ábdári* [a butler] *ke wabhá já ye digar mixábad.; ábdár e ruzkár.* **sleep through sth** *bidár nawodan. //az tufán va tondar bidár nawodi va xábidi.//.* **sleep together; sleep with sb** *bá kasi hambestar wodan/ xábidan*

sleep-car n *(dar ráh áhan) deliján e raxtexábdár*

sleeper n **1** *...-xáb. //yek ádam e xowxáb/ badxáb; kasi ke xábaw gerán/ sangin/ sabok ast.* **2** (US, **tie**) *báráne [taxteh....yi ke ráh e áhan rá ru ye án savár konand].* **3** *deliján e taxtexábdár; taxtexáb dar deliján* [sleeping-car]. **4** *(dar Engelestán) guwvár e kucak (baráye báz negahdáwtan e surák e guw).* **5** *(dar Ámriká, anáyin) namáyewi, ketábi, kasi yá cizi ke candgáhi nádide gerefte wode va sepas nágahán námvar gawte, verd e zabánhá gardad*

sleepily adv *bá xábáluyi*

sleepiness (n) *xábáluyi*

sleeping-bag (n) *kise ye xáb*

sleeping partner (US, **silent partner**) *(dar sarmáyegozári) hanbáz e xofte*

sleeping-pill *dáru ye xáb(ávar)*

sleeping policeman *ráhbandán baráye kástan e tajá* [speed] *ye ráde*há/ máwwinhá./ (anáyin) sosis e eslámi [In váże pas az wurew e Xomeini dar Irán raváj yáft con pásdárán conin ráhbandánhá dar ráhhá misástand]*

sleeping sickness *bimári ye xáb; buwásp* [patholigical sleep] *e Áfriqáyi [ke az niw e magas e Tse-Tse padid áyad]*

sleepless adj *bixáb. //wabi rá bixáb separi kardan/ gozarándan//*

sleeplessly adv *bixáb*

sleeplessness (n) *bixábi*

sleep-walker n *xábgard; kasi ke darxáb ráh miravad*

sleep-walking (n) *xábgardi; ráh raftan dar xáb*

sleepy adj (**sleepier**, **sleepiest**) **1** *xábálu budan. //Án fugán/ ábejou saxt ma rá xábálu kard/ gardánid.//.* **2** *xofte, árám, bikár. //yek rustá ye/ dehkade ye kucak e xofte.//*

sleet n *woláb [M. Moqaddam]; hasár; hasir; káwe, "Gereft áb káwe ze sarmá ye saxt -- co zarrin varaq gawt barg e deraxt." (ZBP, C3140 FM, Am'aq). //bárán e káwe/ bárew e káwe* [showers of sleet]*//*

sleet v *káwe gereftan. //Káwe gerefte* [it is sleeting]*.//*

sleety adj *(bárán e) káwe; tagarg va barf/ bárán va barf*

sleeve n **1** *ástin, ásti, "Qolun raft bá kárd dar ásti -- padidár wod kaźi yo kásti." (ZBP. L4705 SF). //ástinhá ye xod rá bálá zadan* [roll up]./ *ástin kutáh; ástin boland//.* **2** *niyám. //marasi** [cable] *felezi/ áhani darun e niyámi az galpak** [plastic sleeve]//. **3** (US **jacket**) *pecná* [baráye riwe bengarid be* "envelope"]. //*nerang/ negár e yek pecná* [a sleeve design]./ *yáddáwtháyi bar pecná** [sleeve notes]//. **4 an ace one's sleeve** *bengarid be* "ace". **laugh up one's sleeve** *bengarid be* "laugh". **(have sth) up one's sleeve** *baráye ruz e mabádá penhán negahdáwtan; dar cante dáwtan. //Agar ruzi pulemán tah bekewad cizi dar cante dári?//.* **wear one's heart on one's sleeve** *bengarid be* "wear"

-sleeved *(setáyhá ye serewte misázad) ástin. //yek pirhan e ástin boland/ kutáh/ gowád//*

sleeveless adj *bi ástin*

sleigh n *surtme; surtmesavári* //a sleigh horse: *surtme ye asbi//*

sleigh v *surtme savári kardan. //*go sleighing: *be surtme savári raftan//*

sleight n, **sleight of hand** *tardasti. //(pendárin) dar hamárhá** [account] *ye án dálá** [company] *andaki tardasti ye hirbáni** [financial]/ *puli be cewm mixorad.//*

slender adj (**slenderer; slenderest**) **1** *(bewive ye pasandide) bárik, bári, kewide, názok. //angowtáni bárik/ kewide; kamari bári; yek doxtar e bárikmárik.; yek jám e mey bá páyaki bárik/ kamarbárik* [with a slender stem].*//.* **2** *(baráye mardom) láqar, bárik, bárikmárik, tarkeyi, bárik andám. //andámi bárik* [a slender figure]./ *yek páykub/ dastafwán/ visgar e bále ye bárikandám* [slender]*va naqz* [graceful]*//.* **3** *andak, kam, náciz, bexornamir. //*people of slender means: *mardomi kampul/ kamciz/ biciz/ xordmáye./ darámadi kam/ bexornami; bordi xordmáye/ bá vágardun e náciz* [win by a slender margin]*//*

slenderly adv *bengarid be* "slender"

slenderness n *bengarid be* "slender"

slept pt, pp of sleep

sleuth n *(anáyin, bewuxi) kárágáh, áyawt*

sleuth v *(anáyin, bewuxi) kárágáhi kardan; dast be áyawti zadan* [spying]. *//baráye yáftan e newáni ye to nágozir dast be áyawti zadam.//*

slew[1] pt of/ *zamán e gozawte az* "slay"

slew[2] (US also **slue**) v, **slew (sth) round** *nágahán carxidan, picidan. //ráde*/ máwin ru ye ráh e yaxzade nágahán picid/ carxid./ Ránande rotáná** [the crane] *rá carxánd* [slewed].*//*

slew[3] n, **slew of sth** *(dar Ámriká, anáyin) faráván, kalán, harjá juri tarjome miwavad. //gereftárihá ye faráván/ kalán* [a whole slew of problems]*//*

slice n **1** *borew, qác, qáw, vabin* [<Gilaki, vabin]. //yek borew guwt, kák, panir./ borewháyi az guwt e gáv* [beef] *lá ye borewháyi az nán e táze.//.* **2** *(anáyin) bahr, páre, baxw. //baxwi az sud rá bordan; Páre ye bozorgi az kámyábi ye má dar gero ye kuwew e u-st.* [take a large slice of the credit for]*//.* **3** *kafce.* **4** *(con dar golf/ cougán camani) kust (be cap baráye capdast, berást baráye rástdast), ke tup rá besu ye bád mibarad.//.* **5 get, etc a slice of cake** *bengarid be* "cake". **a piece/ slice of action** *bengarid be* "action"

slice v **1 slice sth (up)** *borew dádan; boridan, qác kardan. //guwt, nán rá borew dádan; yek tekke nán e borew dáde wode.//.* **2 slice sth off/ from sth; slice sth off** *yek qác/ qáw az... boridan; yek tekke az... boridan. //yek tekke az guwt boridan; yek qác e názok az kák boridan./ yek borew e nán baráyam beborid.//.* **3 slice through/ into sth** *borew dádan, boridan, wekáftan. //Tabar cub rá (con kare) borid/ borew dád* [sliced through]./ *Taxtesang* [slate] *ke oftád bázuyaw rá borid/ wekáft./ Tamázi** [keel] *ye kawti* [the bows] *áb rá wekáft.//.* **4** *(con dar bázi ye cougán camani) tup rá/ kaj be rást yá be cap zadan*

slick adj (**slicker**, **slickest**) **1** *ásán con ábxordan. //tarjomeyi ásán./ ciregiyi* [a take-over] *ásán/ con ábxordan bar... piruz wodan./ Baháneyi ásán baráye* [a slic excuse for...] *nayámadan e xiw ávard.//* **2** *[biwtar baráye xárdári] ábdast/ carbzabán; kalak. // namáyewgari/ navázandeyi ábdast* [slick]./ *foruwandeyi* [salesperson] *kalak./ goftogugari* [negotiator] *carbzabán./ Xeili carbzabán ast ammá man hic soxanaw rá bávar nadáram.//.* **3** *liz, sor. //ráhhá geli va liz/ sor bud.//*

slick, **oil slick** n, *nawt e naft (dar daryá), (beviźe dar ásib e kawti ye naftkew)*

slick v, **slick sth down** *narm/ hamvár va raxwán kardan (con mu rá bá rouqan); rouqanmáli kardan/ carb kardan. //pic e mu/ táb e mu/ muhá ye feri/ marqulháyi* [curls] *rá ke bá rouqan narm va raxwán gawte.//*

slicker n **1** *(beviźe dar Ámriká) (anáyin) kalak.* **2** *(dar Ámriká) báráni ye deráz va gowád*

slide[1] n **1** *soridan, lizidan, liz xordan, sor xordan.* **2** *jáy e sor; jáy e liz; sorsore.* **3** *sorsore.* **4** (**a**) *parváze*; (dar gozawte/ peikarebardári) parváze* ye wiweyi/ wiwe.* **5** *(pezewki/ dar Ázmáyewgáh) ábgine*.* **6**

waxwe.* **7** *(dar váźehá ye serewte) rizew/ forurizew. //rizew e xák* [landslide]; *forurizew e gel/ lajan* [a mudslide]//

slide[2] v (pt, pp **slid**) **1** *soridan, sorándan; liz xordan; lizándan; sor dádan. //(ru ye yax) bedun e in ke az dastam kári baráyad (invar ánvar) liz mixordam./ Kawti soride be áb oftád./ Kewohá be ásáni sor xorde tu rafte birun miáyad./ Az saráwibi ye sabzezár be páyin sor xordim.* [slid/ slide down the grassy slope]./ *Qálice rá jelo ye átaw sor dádam./ Miwavad sandali ye ráde*/ máwin rá andaki be jelo sor dád/ soránde dar rá gowud?//.* **2** *jim wodan; dak wodan; dak kardan, harjá juri tarjome miwavad. //Dozde hengámi ke hickas negáh nemikard (az dar) dak/ jim wod./ yavávaki sekkeyi kaf e dastaw/ dast e u nehád.; Palás* [the mat] *rá bargerefte kelid rá yavávaki zir e án laqzánd.//.* **3** *(baráye bahá ye kálahá) kamkam páyin ámadan. //bahá ye xáne/ xánehá wáyad kamkam páyin áyad.//.* **4** **let sth slide** *rahá kardan/ vel kardan. //afsorde wode va kárhá rá be hál e xod rahá kard.* [began to let things slide.]//. **5** **slide into sth** *kamkam docár e... gawtan. //kamkam xuhá ye bad gereftan* [slide into bad habits]/ *kamkam zir e bár e vám raftan* [slide into deby]./ *Nabáyad bozárim kamkam az xod xorsand gardim* [slide into complacency].//. **slide over sth** *az ruy e... gozawtan. //Darbáre ye foruw goftogu kard ammá az ruy e porsemán* e cegunegi ye afzáyew e bázdeh gozawt.* [how to increase production]//

slide-rule n *geráde* [<gerádan (ZBP. C7741 FM)]*

sliding-door (n) *dar e kewoyi*

sliding scale *zine ye gerádeyi* [<gerádan (ZBP. C7741 FM)]. //keráye/ keri/ dast-mozd/ hazine rá gerádeyi* va az ruy e darámad miwomárand.//*

slight[1] adj (**slighter, slightest**) **1** *kucak, xord, sabok, andak, beginagi (= beguyi-naguyi); náciz. //yek laqzew e kucak; yek degarguni ye/ behbud e andak./ yek sardard e sabok; degarguni ye/ behbud e andak/ vágardun* [difference] *miyán e peikarehá xeili náciz ast.; Kári rá con áb xordan anjám dádan; bedun e kucaktarin dowvári kári rá kardan./ az kamtarin cizi miranjad* [take offence]; *dar sanjew bá kár e piwtaraw in káraw con áb xordan ast* [it is a slight novel]//. **2** *wekanande, sabok, tarkeyi; bárik, názok, rize. //andámi bárik; doxtari rize/ rizemize* [a slight figure girl]; *dárá ye cárcubi/ ostoxánbandi ye názok* [a slight framework]//. **3** **not in the slightest** *hic. //hic ma rá datpáce nakardi!* [You did not embarrass me in the slightest]//

slight[2] v *xár kardan; xord kardan. //soxani xárkonande./ Az inke/ con kasi bácháw/ bá u goftogu nakard xod rá xár pendáwt/ sahest** [felt]//

slight n (**to/ on sb/ sth**) *xárdári. //soxan e man baráye xárkardan e to nabud* [not meant as a slight on you].; *Az hamkáránaw xárihá kewid.//*

slightly adv **1** *andaki. //xáneyi andaki bozorgtar; bimár emruz andaki/ beginagi behtar ast.//.* **2** *bárikmárik; rizemize. //kudaki rizemize//*

slightness n *bengarid be* "slight"

slim adj (**slimmer**, **slimmest**) **1** *(pasandide) bárik-márik; láqar; láqarmáqar; názok; xowtaráw. //ádami, peikari, kamari bárikmárik/ xowtaráw./ Dáram mikuwam láqr wavam.; yek kif e baqali* [pocketbook] *ye názok//.* **2** *kucak, kam, xord, andak, náciz. //omid e/ baxt e/ áyandeyi náciz baráye kámyábi.//*

slim v (**slimmed, slimming**) **1** **slim (down)** *láqar gawtan/ wodan. //kuwidan baráye varzide* [fit] *va láqar wodan.//.* **2** **slim sth down** *kástan. //az womár e kármandán/ kárgarán e kárxáne kástan//*

slimly adv *//yek ádam e rizemize/ bárikmárik//*

slimmer n *láqar wavande; //máhnámeyi baráye kasáni ke mixáhand láqar wavand.//*

slimness n *bengarid be* "slim"

slime n **1** *lajan, laźan. //dastwuyi* [sink] *ye nawoste va láyeyi az laźan dar án bud.//.* **2** *cegel (ZBP, C4171 FM). //*[a trail of slime] *radd e páyi/ raddi az cegel, [con az halazun ru ye zamin]//*

sliminess n *bengarid be* "slimy"

slimy adj (**slimier**, **slimiest**) **1** *lajan, lajani; laźan, laźani //ru ye pellehá ye geli/ lajani/ sorxordani* [slip on].//. **2** *(anáyin) doru; lajan. //Ey cosene ye lajan e doru!* [You slimy little creep!]//

sling n **1** *palxam (ZBP, C5491 FM); //bázu ye kasi (baráye wekastegi) dar palxam budan.//.* **2** *peláxam (ZBP, C5491 FM). [rismán yá navári ke cizi con bowke rá bá án negahdáwte yá jonbánand].* **3** *faláxan; kalásang (ZBP, C5491)*

sling v (pt, pp **slung**) *(anáyin) partáb kardan; afkandan. //be su ye parandegán sang partáb kardan.//.* **1** *//kot e/ yumu* ye xiw rá bá xawm bedarun e ráde*/ máwin afkand./ baráye setizgari/ setizejuyi az báwgáh*

birunaw andáxtand.//. **2** *ávixtan; andáxtan. //nanuyi* [hammock] *miyán e tane ye do deraxt ávixtan; bá kifaw ke ruy e wáneaw andáxte bud.//.* **3** **fling/ sling/ throw mud** *bengarid be* "mud". **sling one's hook** *(dar Engelestan, zabán e kuce)* go away: *raftan*

sling-shot n (US/ *dar Ámriká*) = catapult

slink v (pt, pp **slunk**) **1** *xazidan; dozdaki raftan; dom e xod rá lá ye pá ye xod nehádan va raftan. //Dozde dar kuce ye tárik (foru)xazid.; Be sage ke dád zadam xazid o raft.//.* **2** *bá delrobáyi/ feribáyi invar ánvar xarámidan; qer dádan. //*Slinking around in a tight black dress: *bá pirhan e mewki ye casbáni/ tangi delbari kardan va xarámidan/ qer dádan.//*

slinkiness n *bengarid be* "slinky"

slinky adj (**slinkier**, **slinkiest**) **1** *(baráy zanán) qeru, qermand*, qer dádan, kerewmeyi. //wive ye vawt* e/ raqs e por qeronázaw.//.* **2** *(baráye puwák) casbán. //yek pirhan e wab e casbán//*

slip[1] n **1** *liz xordan; lizidan; laqzidan; sor xordan; soridan. //Bá yek laqzew/ sor xordan mitaváni az partgáh foruofti* [fall off the cliff]*//.* **2** *laqzew/ laqzidan/ laqzew kardan* [make a slip]*; //Dar án tarjome cand laqzew e kucak bud.//* **3** (**a**) *pirhanzir/ zirpirhan e zanáne.* (**b**) gym-slip (gym) **4** = pillowcase [pillow]. **5** *barge. //barge ye dastmozd./ ru ye bargeyi womáre ye vákubari*/ telefoni rá nevewtan//.* **6** *peivand, nahál, qalame.* **7** **the slips** = slipway (slip[2]). **8** (**a**) *(dar tapkáye*/* Cricket*) powt va pahlu ye tupgir** [bowler]. //first/ second/ third slip *powt e/ pahlu ye yekom/ dovvom/ sevvom tupgir./ Ki/ ke powt e noxost e tupgir ast?//.* (**b**) **the slips** *powt va pahlu ye (yekom/ dovvom yá sevvom) (dar tapkáye*/* Cricket]. //fielding in the slips: *tupgiri dar powt va pahlu ye (já ye tupgir)//.* **9** *rukew e gel e ros; andáye* ye gel e ros.* **10** **give sb the slip** *(anáyin) az dast e... gorixtan; az cang e... darraftan. //Harjur bud az dast e kasáni ke má rá donbál mikardand gorixtim.//.* **a slip of a boy, girl, thing, child, etc** *yek pesar e/ doxtar e, ciz e, bacce ye rizemize/ bárik; yek alef bacce. //Hameaw yek doxtar e rizemize ast ammá az hame ye má tondtar mitavánad bedavad.//.* **a slip in the pen/ tongue** *laqzewi dar nevewtár/ goftár. //Laqzewi karde bejáy e Dáriyuw goftam báziguy//.* **there's many a slip'twixt (the) cup and (the) lip** *(dastán) "Wáhnáme áxarew xow-e!"/ "Nawáwide, wab deráz-e.". //Gomán mikonand be ásáni dar gozinew piruz/ kámyáb miwavand, ammá nemidánand "Wáhnáme áxarew xow-e!"/ "tup o ke biyandázi sadjur micarxe tá be zamin bexore."*

slip[2] v (**slipped, slipping**) **1** (**a**) *lizidan, liz xordan, soridan sor xordan. //kuhnavard sorxord va (foru)oftád.*; *Ru ye yax sor xord va páyaw wekast.; Deliján ru ye gure* [embankment] *lizide/ sor xorde páyin raft.//.* (**b**) *sor xordan, lizidan, az já darraftan; //Ráde ye bárkew* [truck] *picid/ carxid va báraw sorxorde jábejá wod./ Tiq lizid va guneam rá borid./ Bandhá* [straps] *peivaste az wáneam sorxorde páyin miáyad.//.* (**c**) *soridan, sor xordan, laqzidan; //Kawti dar miyán e áb milaqzid* [slipped through the water]./ *ru ye nimkat sorxorde nazdikaw/ nazdik e u newastam.; In mei govárá/ xowgovár ast* [slips down easily]*.//.* **2** *jim wodan, dak wodan; yaváwaki darraftan. //Dozde az dar e powti jim wod.; Baráye páyán e hafte jim wode be Páris raftim.; Kawti wabángáh árám bedarun e bandar laqzid/ ámad./ (pendárin) az barnáme ye zamánbandi-wode pas-oftádim.//.* (**b**) *penhán kardan, penhánidan, nehoftan, já dádan, harjá juri tarjome miwavad. //pecnáyi** [envelope] *rá dar jib e xod penhánidan. //Cand wuxi dar soxanráni jádádam* [slip into...]./ *Dar e kive* ye peik rá gowude/ bázkarde ruznámeyi dar án já dád./ pádáwi kaf e dast e pristande* nehádan* [slip the waiter a tip]./ *Hengámi ke ámuzgár negáh nemikard/ neminegarist kuwidam yáddáwt rá be dustam beresánam.//.* **3** **slip from/ out of/ through sth; slip out/ through** *jim wodan; darraftan; harjá juri tarjome miwavad. //Máhi az dastam liz xord va darraft./ Tup rá gereft ammá az miyán e angowtánaw darraft.; Muwe tond az cang e/ cangál e gorbehe darraft.; Nemixástam án rá beguyam az dahanam darraft.//.* **4** **slip into/ out of sth**; **slip sth over/ round sth; slip sth on/ off** *tond tan kardan; tond kandan. //Pirhani* [a dress] *rá tond tan kardan/ kandan./ Wáli* [shawl] *rá gerd e wánehá ye xiw andáxtan//.* **5** (**a**) **slip sth (from/ off sth)** *rahá kardan; ázád kardan. //Sagi rá az gardanbandaw/ qalládeaw rahá kardan; tanáb/ rismán rá az qolláb/ cangak* [hook] *rahá kardan./* slip a stitch: *(dar báftani) yek dáne (rá) andáxtan./ kam kardan.//.* (**b**) *ázád wodan, gorixtan, az... rahá wodan. //kawti az návbandháyaw* [moorings] *rahá gawt./ Sage az gardan-bandaw/ qalládeaw rahá wod/ darraft./ (pendárin) yádam raft/ án pák yádam raft* [slipped my attention]./ *(pendárin) yádam rafte bud ke emruz miresi.//.* **6** **be slipping** *(anáyin) con hamiwe xub va howyár yá nirumand nabudan; kam... wodan; //Báz námaw rá farámuw kardam/ farámowtam/ farámuwidam, dáram kamvir miwavam.* [I must be slipping]*//.* **let sth slip** (**a**) *az dast dádan. //baxt e kár dar birun az kewvar ke be u ru ávarde bud az dast dád.* [let slip a chance]*//.* (**b**) *band rá be áb dádan; pate* [secret] *rá be áb dádan; az dahán e kasi darraftan. //Az dahánaw darraft ke bájaw rá napardáxte./ Pate rá be áb dáde/ az dahánam darrafte goftam ke ábestan-am.//.* **slip anchor** *az langar jodá wodan/ darraftan. //*slip a disc: *darraftegi ye bálewtak e korjani ye miyán e mohrehá dáwtan.//.*

slip through sb's fingers *az kaf/ dast dádan. //Vápasin baxt e/ yáre* [opportunity] *ye goriz rá az kaf dádim.//.* **7** **slip up (on sth)** *(anáyin) laqzew e loppi/ bozorgi kardan. //Laqzew e bozorgi karde womáre ye vákubar* e/ telefon e nádorosti rá be womá dádam./ dar tárix e ruz laqzew e bozorgi/ loppi kardam.//*

slip-case n *puwe/ puste ye moqavváyi/ rukew (baráye ketáb)*

slip-cover n *rukew e (kácál/* furniture*)*

slip-knot n **1** *gere ye laqzán.* **2** *gere ye parváne [ke bá kewidan e yek sar e rismán báz wavad]*

slip-on n, adj *(baráye jáme yá kafw) bi dogme; biband*

slip-over n, adj *(baráye jáme) kiseyi (bi dogme va cák)*

slippage n **1** *káhew e bahá.* **2** *pasmándan; wekast xordan. //Az barnáme pasmándan va dar birun dádan e farávardehá derang padid ámadan* [production delays].//

slipped disk, disc *darraftegi ye bálewtak e sotun e mohre*

slipper n *nálin; sandal; sandalak; dampáyi. //yek joft dampáyi//*

slippered adj *nálinpuw; dampáyipuw*

slipperiness n *bengarid be* "slippery"

slippery adj (**slipperier; slipperiest**) **1** *liz, sor. //ráh e, kaf e otáq e liz/ sor/ laqzande;/ yaxbandán wode ráh sor bud//.* **2** *(anáyin) daqal, nirangbáz; //yek soudágar e/ foruwande ye nirangbáz./ Xeili mármulak ast/ mánand e mármulak ast/ be mármulak mimánad* [slippery as an eel].//. **3** *(anáyin) dowvár. //dástán e dowvár e barxord va peivand e neźádhá./ docár e gereftári ye dowvári budan* [be on slippery ground].//. **4** the slippery slope: *(anáyin) ráh e sahmgin. //kewvari yek-kumale*/ kewvari ke tanhá yek kumal** [party] *dáwte báwad mitavánad be ráh e sahmgin e xodkámegi va bartari ye neźádi biyoftad.//*

slippy adj (**slippier**, **slippiest)** *(anáyin)* **1** *sor, liz.* **2** *(kohne wode/ dar Engelestán) tond. //Tond báw/ zud báw, bewetáb!//*

slip-road (n) (US/ *dar Ámriká)* **access road** *ráh e darunro*

slipshod adj *sarsari, básmekári, welaxte. //*slipwod work: *yek kár e sarsari/ básmekári./ yek kárgar e/ nevisande ye sarhambandikon./ Dar namáyew e kárat* [presentation] *xeili sarsari hasti/ sarhambandi mikoni.//*

slip-stream n **1** *bád, fudáz; fu*.* **2** *(bádi ke az ás e/ motor e havápeimá birun áyad) fu*; bád; fudáz* [besanjid bá "Fudáz" nám e dehkadeyi nazdik e Náyin]//*

slip-up n *(anáyin) laqzew. //nanevewtan e/ andáxtan e námaw/ nám e u az fehrest laqzew e badi bud.//*

slipway; **the slips** n *(ráh e) sorsore [dar kawtisázi yá vásác** [repair] *e kawi]*

slit n *wekáf, cák, "fadá ye pirhan e cák e máhruyán bád -- hezár jáme ye taqvá va xerqe ye parhiz." (Háfez). //wekáf e kive* ye peik* [mailbox]; *cewmán e tang e/ gorbeyi./ cák e derázi dar dámanaw.//.* Cf "slot"

slit v (**slitted, slitting**) *wekáftan; káftan; cák dádan; deridan. //Galu ye kasi rá deridan./ yumuyi*/ koti ke powtaw cák xorde/ dárad./ Párceyi rá wekáftan/ cákcák kardan/ navárnavár kardan./ pecnáyi** [an envelope] *rá wekáftan va gowudan/ báz kardan.//*

slither v *soridan; sor xordan. //(dar ráh e geli) sahmgin sor xordan; Az saráwibi ye yaxbandán* [icy slope] *bepáyin soridan/ sor xordan./ Má ke nazdik wodim án már/ máre (lá ye sabzehá) liz xord o raft.//*

slithery adj *liz, sor*

sliver n *taráwe, triwe; bárike, navár, borew, harjá juri tarjome miwavad. //taráwe/ triwe ye cub/ wiwe/ áhan; xorde wiwe/ áhan./ baráye man tanhá yek borew e kucak panir bebor.//*

sliver v *taráwe/ xord/ rewte-rewte wodan/ kardan. //Wiwe ke oftád xord/ rizriz gawt.//*

slob n *(anáyin) ádam e tanbal va źulide yá dożkerdár; tanelaw. //Tanelaw! Az raxtexáb biyá birun!//*

slobber v **1** *áb az dahán e kasi raván budan. //nouzádi ke áb az dahánaw raván ast.//.* **2** **slobber over sb/ sth** *(anáyin- xárdári) áb e dahán e kasi ámadan; áb az cakocil e/ dahán e kasi rixtan. //Dust e pesaraw rá ke did áb az cakocáneaw raván wod.* [slobbering over sb]*//*

slobber n *(anáyin) ábedahán , tof, xadu*

slobbery adj *ábedaháni; tofi; ábdár. //máchá ye ábdár//*

sloe n **1** *áluce ye jangali [mive]/ deraxt e áluce ye jangali, be nám e dáewik e* <u>Prunus spinosa</u>

sloe-gin *jini ke dar án áluce ye jangali xisánde báwand*

slog, **slug** v (**slogged/ slogging; slugged/ slugging**) **1** *tup rá saxt kuftan. //Hamestár** [opponent] *e xiw rá (gerdágerd e towak rándan va) saxt kuftan/xák kardan./ Tup rá saxt zadan/ kuftan va az marz (e meidán)*

birun rándan. [slog the ball]*//.* **2** **slog (away) at sth** *(anáyin) ruy e... xarkári kardan; ruy e... ján kandan. //Ruy e hamárháyam*/ womárháyam** [accounts] *dáram ján mikanam.//.* **slog down, up, along, etc**. *//bá ján kandan bálá/ páyin yá... raftan./ Dar táriki ján kandan va az tappe bálá raftan; Ján kandan va dar barf ján sepordan//.* **slog through sth** *(anáyin) ján kandan ruy e…; xarkári kardan ruye...; //Ruy e kumeyi az barghá ye newánezadewode ján kandan.//.* **3** **slog sweat one's guts out** *begarid be* "gut". **slog it out** *(anáyin) ruy e... tá páyán kuwidan/ ján kandan. //Do mowtzani ke dárand tá páyán ján mikanand./ Rahbarán e kumal** [party] *dárand dar goftogu ye jamjám*/* TV *saxt peikár mikonand.//*

slog, slug n *(anáyin)* **1** *kust e sahmgin.* **2** *(biwtar be rixt e yekáni) ján kandan; xarkári. //nomre dádan/ zadan be bargehá ye ázmun xarkári ye bozorgi bud./ Tá bálá ye kuh ráh e derázi-st va báyad ján kand tá ánjá resid.//*

slogan n *wul* [<Gilaki, wul; besanjid bá wlokah (Sanskrit)]; wulhá ye xawáyái** [political slogans]./ *wul* e ánán "Nirumand bád mardom" ast.//*

slogger n *(anáyin)* **1** *tupzan.* **2** *xarkár*

sloop n *kawti ye kucak e yek-dagale bá do bádbán*

slop v (**slopped, slopping**) **1** *rixtan; lab por zadan; labriz wodan, áwextan*/ áwixtan* [<Pahlavi (ZBP, C2332, MK, BF)] (riwe ye aknun: áwinj-; áwenj-). //Dul/ dalv/ satl rá andáxtam va áb az án birun rixt/ lab-par zad/ áwixt*./ Cáy labpar zade dar beniskán* [saucer] *rixt.//.* **2** *rixtan. //biparvá fugán/ ábejou rá hamejá ye kaf e otáq/ xáne rixtan/ áwixtan./ áb e álude rá werpi ru ye camanhá rixt.//.* **3** **slop about/ around** *(baráye ábgunehá) takán-takán xordan. //Áb e tah e qáyeq invar ánvar takán mixord/ miraft.//.* **slop about/ around (in sth)** *dar... áb rá áwixtan*; dar... walap-walap áb rá parándan/ páwidan. //Cerá barxi baccehá dust dárand dar cále áb* [puddles] *walap-walap áb bázi konand?//.* **slop out** *gandáb/ wáw/ goh rá dur rixtan/ tohi kardan.*

slop n (*biwtar* **slops***)* **1** *gandáb, zeh.* **2** *gandáb, wáw, goh va gandáb. //dul e gandáb* [a slop-bucket]*//.* **3** (**a**) *áwqál (baráye xorák e xuk).* (**b**) *xorák e ábaki/ sup baráye bimárán*

slope n **1** *wib. //wib e bám; wib e 40 dareje; wib e kam/ narm/ tond* [steep]*//.* **2** *garive; zamin e pastoboland; garivehá ye kuhestán/ kuhestáni. //meidánhá ye wibdár baráye laxwak** [ski slopes]//. **3** **the slippery slope** *bengarid be* "slippery"

slope v **1** *wib dáwtan. //báqi ke wib e árámi besu ye rud dárad.; Kewtmand/ kewtzár be xorvarán* [west] *wib dárad.; Dastnebewte ye to be piw wib dárad yá be pas?//.* **2** **slope off** *(anáyin dar Engelestán) az zir e kár darraftan; jim wodan; dak wodan*

sloppily adv *(anáyin) welaxte, bad, sarhambandi. //Welaxte raxt puwide./ Darbáre ye mehrvarzi/ deldádegi bisarotah soxan rándan//*

sloppiness n *bengarid be* "sloppy"

sloppy adj (**sloppier**, **sloppiest**) **1** *(anáyin)* (**a**) *welaxte. harjá juri tarjome miwavad. //yek kárgar e sarhambandikon; yek nevisande ye sarhambandikon./ welaxte budan* [look sloppy]//. (**b**) *welaxte, bad, sarhambandi. //welaxte/ bad/ sarhambandi nusidan*/ táyp kardan./ yek rofu ye/ vásác* [repair] *e sarhambandi/ sarsari.//.* **2** *(anáyin) bisarotah. //sahew e kánáyáne* [sloppy sentiment]*//*

slosh v **1** (**a**) **slosh (about/ around) (of liquid)** *walap-walap kardan; lapar zadan = labpar zadan, áwextan, áwixtan (riwe ye aknun) áwij- áwinj-; áwenj-, [<Pahlavi, (ZBP, C2332, MK, BF)]. //Ábi ke dar ábwang/ ábzan* [bath-tub] *bedivárehá xorde walap-walap mikonad.; Wir dar sove** [flask] *miáwixt*/ walap-walap mikard.//.* (**b**) *áwixtan*, áwextan*, parándan, páwidan, beham zadan. //duqáb rá* [the whitewash] *sarásar e zamin/ kaf e otáq parándan/ páwidan/ áwixtan*./ Áb rá gerd e dul* [the pail] *parándan/ áwixtan*//.* **2** *kasi rá (kotak) zadan; //cáne ye kasi rá kubidan/ kuftan/ zadan* [slosh sb on the chin].//. **3** **slosh about/ around (in sth)** *walap-walap kardan; áwixtan. //bacceháyi ke dar cále-ábhá* [puddles] *walap-walap bázi mikonand.//.* **slosh sth/ onto sth** *zerp-zerp málidan; walap-walap málidan; áwixtan; áwextan. //duqáb* [whitewash] *rá be divár áwaxtan/ walap-walap málidan//*

sloshed adj *(zabán e kuce, dar Engelestán) mast*

slot n **1** *wekáf, káf. //yek sekke ye 25 senti dar wekáf nehádan.//.* **2** *wekáf, wiyár, kanál, xáne. //xáneyi* [a slot] *dar piwtaxte** [dashboard] *baráye darjá nehádan e vákive* ye/ rádio ye ráde*/ máwin./ Qollábhá ye/ cangakhá ye parde* [hooks] *darun e wiyári* [a slot] *dar mile ye parde* [curtain rail] *milaqzad/ milaqzand.//.* **3** *zamán, gáh. //baráye (já dádan e) goftári darbáre ye hirbáni* [economy] *zamáni (dar barnáme) yáftan.* [find a slot]*//*

slot v (**slotted, slotting**) **1** *dar cizi wekáf dádan; wekáftan; káftan.* **2** **slot (sth/ sb) in, into, through, etc** *dar wekáf/ wiyár/ kanál/ xáne raftan/ kardan/ jádádan/ já raftan/ darjá gozáwtan; dar já nehádan; já gereftan/ kardan. //kolun/ bazang/ ceft [e qofl] be ásáni (dar wekáf/ wiyár) járaft/ wod.* [the bolt slotted smoothly into place]./ *labe ye qáb rá dar wiyár/ wekáf já dádan* [slot the edge of the panel in the groove]./ *In gerde* rá (darjá) bogzár/ bene!* [slot the disk in]; *Áyá mitavánim baráyaw jáyi dar baxw e foruw biyábim?/ Mitavánim u rá dar baxw e foruw jákonim?//*

sloth[1] n *(beáyin) tanbali, tanzadegi, "zud beforuw ke xofte rá be bángi bidár taván kard va tanzade rá be sad báng e buq va dohol bidár natataván kardan." (ZBP, L6774, QN); hanjám, "dar donyá saxt saxti yo-dar din bas sost o miyánekár o hanjámi" (ZBP, C180 FM, Náser Xosro)*

sloth[2] n *aźan (ZBP. C2361) (jánevarán e dárzi ye jazngalhá ye Ámriká ye miyáni yá rapivin** [southern] *ke az wáxehá ye deraxt ávixte barg va wáxe va mive mixorand)*

slothful (adj) lazy, idle, *tanbal, tanzade, hanjám (baráye nemune bengarid be* "sloth"*)*

slothfully adv *bengarid be* "slothful"

slothfulness n *bengarid be* "slothful"

slot-machine *káfás* [<káf = wekáf + ás =* machine*]*

slouch v *quz kardan va newastan; quz kardan va ráh raftan. //Quz nakon, rást benewin!/ Dastánaw rá dar jibháyaw karde, quz karde az jelo ye man gozawt./ Sarásar e ruz bikár newaste quz kardan//*

slouch n **1** *quz. //quzi/ quzkarde ráhraftan//.* **2** **be no slouch at sth** *(anáyin) kári rá xub dánestan/ kardan; dastopá colofti nabudan; wew angowti nabudan. //dar celtapká*/ tenis dastopácolofti nist/ xeili xub ast.//*

slouch hat *koláh e narm e labepahn; koláh e afqáni*

slouchingly adv *bengarid be* "slouch"

slough[1] n **1** *bátláq.* **2** *(dar Kánádá ye xorvaránik* [western]*) estaxr, táláb.* **3** **slough of sth** *delsardi, qamzadegi ye źarf, harjá juri tarjome miwavad. //delsardi ye źarf/ afsordegi ye źarf/ delsuzi baráye xiwtan//*

slough[2] n *pust (e oftáde); puste [con az már]*

slough v **1** **slough sth (off)** *pust andáxtan. //Mári ke pust miyandázad.//.* **2** **slough sth off** *rahá kardan, vel kardan; az sar e xod báz kardan. //xuhá ye bad e xiw rá rahá kardan/ foruhewtan/ váhewtan./ negaránihá rá az xiwtan rándan; pásoxguyihá rá az sar e xod báz kardan.//*

sloven n *(kohne wode, xárdári) welaxte, velengár, źulide*

slovenliness n *welaxtegi, velengári, źulidegi*

slovenly adj *bacal, źende, źulide, welaxte, velengár. //yek pristande** [waiter] *ye/ menewtá** [secretary] *ye, áwpaz e welaxte/ velengár/ bacal./ Harkasi án raxt e kár* [overalls] *e zewt rá bepuwad birixt miwavad.//*

slow adj (**slower**, **slowest**) **1** *áheste, kond, derangi, derang, "derang ávari kár gardad tabáh -- mayásá o asb e derangi maxáh." (ZBP, L6883 SF); kiáxan, "derangáráy sepehr e carx e dárá -- kiáxantart báyad kard kárá*." (ZBP, C1756, FM, Rudaki) //yek davande ye/ ráde*ye/ máwin e/ ráh e/ safar e kond/ áheste; behbudi ye kond az bimári./ Kamkam/ áheste áheste dárim piw miravim/ dárim piwraft mikonim.; Yek zahr e derangi ke dir kári oftad; Piwdarámad rá* [the overture] *kamábiw bá gámi áheste naváxtand.*[at a fairly slow tempo]*//.* **2** *kond, kamhuw. //bacceyi/ yádgirandeyi* [learner]*/ wágerdi kondhuw/ kamhuw.; kondhuw/ kond dar dánew e womár* [mathematics]*//.* **3** **slow to sth/ to do sth; slow in/ about (doing sth)** *kond, dir, bastekár, "xáje goft mardi didári va niku va káfi ast, ammá yek eyb dárad ke bastekár ast." (ZBP, L453 TBH). //(beáyin) kasi ke dir juw miyávarad/ xawmgin miwavad./ Dar goftan be má ánce rá ke miyandiwad, derang nemikonad./ Dar pardáxt be man derang e faráván kardand/ xeili dir pulam rá pardáxtand.//.* **4** *áheste, kond. //Án celpard*/ film xeili kond/ bihál ast; Emruz károbár* [business] *kond/ taqolaq ast.//.* **5** *(baráye pangán** [clock]*) pas budan; kond kár kardan. //Án pangán* 5 pál**[minutes] *kond/ pas ast.//.* **6** *porderang; derangi; kond, áheste. //ráhi kond va kuhestáni/ ráhi kond az miyán e kuhestán//.* **7** *kond. //yek miz e cougán rumizi ye/ biliyárd e kond;* a slow cricket pitch: *yek meidán e tapkáye* ye kond./ Caman e boland máye ye án miwavad ke bázi dar meidán kond/ derangi gardad/ anjám wavad.//.* **8** *baráye pard* e peikarebardári* [photographic film] *kond, derangi.* **9** **quick/ slow on the draw** *bengarid be* "draw[1]"

slow[2] adv (**slower**, **slowest**) **1** *(pas az kárváźehá, va* "how" *yá dar setáyhá ye kárváźe ye serewte* [compound participles] *áheste, kond, derangi. //Be ránande begu kondtar beravad* [to go slower]*./ In kárvándudi ce kond miravad!; kondrou* [slow moving]*; xoráki ke yaváw yaváw poxte wavad* [slow-cooked food]*//.* **2** **go slow** (**a**) *kamkári kardan; áheste/ kond kár kardan; derangidan; derang ávardan, "ke dar soxan goftan*

derang e besyár mikonad." (ZBP, L3509, GS); "gar emruz cun di derang ávarim -- hame nám rá zir e nang ávarim." (ZBP, L6154 SF). Cf */besanjid bá* "Go-Slow (Go)". (**b**) *áheste/ kondtar az hamiwe kár kardan. //Womá báyad tá báz xub e xub wavid kamtar/ kondtar kár konid.//*

slow[3] v **1** **slow (sth) (up/ down)** *kond kár kardan; áheste/ kond wodan/ kardan. //Kárvándudi be istgáh ke nazdik wod, kond kard./ Bázdeh* [output] *andaki kond wode ast./ Ráde* rá áheste karde va istád./ Nabud e/ nabudan e darxást máye ye kond wodan e bálew e/ ruyew e hirbáni** [economic growth] *ye má migardad.//.* **2** **slow up/ down** *kond kár kardan, harjá juri tarjome miwavad. //Kami kond/ kondtar kár kon vagarna xodat rá bimár mikoni.//*

slowcoach *(dar Engelestán),* (US) **slowpoke** n *(anáyin) kond, bastekár; derangi, "xáje goft mardi didári va niku káfi ast ammá yek eyb dárad ke bastekár ast." (ZBP, L453 TBH); derang, "derang ávari kár gardad tabáh -- mayásá o asb e derangi maxáh." (ZBP, L6883 SF); //Del bekár bede, ey bastekár e pir!* [Get on with it, you old slowpoke/ slowcoach!]//

slow-down n *kamkári. //kamkári dar sátvun* e wirafzár.* [the dairy industry]//

slow lane *ráh e kond/ áheste*

slowly adv **1** *(piw yá pas az kárváże) áheste, kond, derangi. //áheste ráh raftan, soxan goftan, yád gereftan, vákonew kardan. //Áheste dar rá gowud/ bázkard; áheste áheste kárhá behtar wod/ gawt.//.* **2** **slowly but surely** *áheste/ kond ammá bigomán; kond ammá xub, harjá juri tarjome miwavad. //Kawti ye bozorg/ qulásá áheste áheste ammá bexubi* [slowly but surely] *dar áb qaltid* [glided into water]//

slow motion *(dar celpard*/ sinemá) kond namáyew dádan. //Ruydádi ke án rá kond namáyew dahand.//*

slowness n *bengarid be* "slow"

slow-worm n *mármulak e Orupáyi/ farangi [mármulakhá ye bi dastopá bá cewmán e kucak beviże mármulak e Orupáyi bá nám e dánewik e* Anguis fragilis *ke mardom be nádorost án rá kur mipendárand.]*

sludge n **1** *lajan, gel, luwan. //gel/ luwan tah e anbárak* [tank].//. **2** *gandáb* [sewage]

slue (US) = slew

slug[1] n *lise, lisak (ZBP, C2537 FM). bengarid be* "snail"

slug[2] n **1** (**a**) *goluleyi bihandám/ náhanjár* [abnormal]. (**b**) *(dar Ámriká; anáyin) golule.* **2** *(dar cáp) navár (e felezi/ áhani ke yek labeaw yek raj máwin wode).* **3** *(dar Ámriká) sekke ye doruqin (baráye dozdi az káfáshá** [coin-operated machines]*).* **4** *(anáyin, dar Ámriká) andaki mey/ yek qolop báde. //*He swallowed a slug of gin: *Yek qolop jin xord.//*

slug[3] v (**slugged, slugging**) *(dar Ámriká)* = slog. **2** **slug it out** = slog it out. *bengarid be* "slog"

slug n = slog

sluggard n *(kohne wode/ xárdári) tanbal, tanelaw*

sluggish adj *kond, xábálu, harjá juri tarjome miwavad. //rudi kond; kust e ragi kond* [a sluggish pulse]. *//ámadowod e áheste; goftowonudi kond/ áheste./ In hawkhá* [pills/ tablets] *ma rá kamábiw kond mikonad.//*

sluggishly adv *bengarid be* "sluggish"

sluggishness n *bengarid be* "sluggish"

sluice n **1** (**sluice-gate**) *dar e/ darice ye kewoyi ye ábband; bandruq. //Bandruqhá ye ábanbár* [reservoir] *rá báz kardan.//.* **2** *áb.* **3** *(niz* **sluice-way***) kanál e áb/ ábro (beviże baráye wostowu ye zar)*

sluice v **1** **sluice sth (down/ out)** *wostowu; wostan; wostowu dádan. //sang e káni rá wostosu dádan. //soturxáne rá wostan; carxhá ye geli ye ráde/ máwin rá bá welang* [a hose] *wostim.//.* **2** **sluice away, out, out of sth, etc (of water)** *raván wodan/ budan. //Ábi ke az suráx raván ast.//*

slum n **1** *doźkuy*. //parvarew yáfte/ parvarde/ bozorg wode dar doźkuy*//.* **slum area** *doźkuyábád. //Háriján [baccehá ye xodá] [in váże az Gandhiji ast]; baccehá ye doźkuy*/ baccehá ye velgard./ In taxt e pehen/ in soturxáne rá digar barnemitábam, besámánaw kon* [tidy it up]*/ rástaw kon/ dorostaw kon!//.* **2** **the slums** [pl] *doźkuyábád**

slum v (**slummed, slumming**) **1** *(biwtar be zamánhá ye hamáregi bekár miravad) sari be wahrenou/ be doźkuy*/ yá jáhá ye bad e wahr zadan. //"Dar in tah e wahr* [at this end of the town] *baráye ce be meixáregi ámadeand?", "gománam sari be wahr e nou zadeand."* [Slumming, I suppose]//. **2** **slum it** *(anáyin) dar doźkuy*/ wahrenou/ kuyhá ye past zistan. //Navid hengámi ke dánewju bud* [had to slum it up in a tiny room] *mibáyast dar otáq e kucaki dar doźkuy*/ kuyi past ziyad.//*

slumber v *(beáyin, bewuxi) xáb e náz kardan. //Nouzád dar xáb e náz bud.//*

slumber n *(biwtar candgáni) (beáyin yá bewuxi, beviże pendárin) xábidan. //be xáb e żarf foruraftan./ xáb e xow/ náz e kasi rá áwoftan//*

slumberer n *(beáyin) ádam e xáb/ xofte; xábide*

slumberous adj *(beáyin) xábálu; xábálud [?]; "be ruy e má zan az sáqar golábi -- ke xábáludeyim ey baxt e bidár." (Háfez)*

slummy adj (**slummier, slummiest**) *(xárdári) palid, palawt, bad, nákjá*. //dożkuyábád*; nákjá** [a slummy district]*./ In xáne/ sará saxt mánand e nákjáábád ast.//*

slump v **1** *(tálápi) (foru)-oftádan; forurixtan. //Az ráhpeimáyi mánde gawte dar kat** [sofa] *tálápi foru-oftád.; U rá ru ye farmán (e ráde*/ máwin) foruoftáde yáftand.//.* **2** *páyin ámadan; kásti gereftan; //Ce ciz máye ye án gawt ke bahá ye bahrhá kásti girad/ páyin biyáyad.//*

slump n **1** *kásti, sardi (ye bázár).* **2** (US/ *dar Ámriká) kásti. //zamán e/ doure ye kásti dar kár va zendegiyaw.//*

slung pt, pp of sling/ *zamán e gozawte va setáy* e kárváże az* "sling"

slunk pt, pp of slink

slur v (**slurred, slurring**) **1** *javide javide soxan goftan; darhambarham goftan. //soxan e javidjavide ye/ darham e yek mast.//.* **2** *(dar musiqi) esvar*há* [note] *rá beham peivaste neváxtan.* **3** *kasi rá badnám kardan; be áludegi námbordan; jáme ye kasi rá siyáh kardan [bengarid be* "slander"*] badguyi kardan. //badnámgawte be/ piwmári be bi ázarmi* [slurred by accusations of dishonesty]*//.* **4 slur over sth** *az... wáne tohi kardan; az zir e... darraftan. //Be hazine ye sangin e barnámeaw ke resid az ziraw darraft/ wáne tohi kard.//*

slur n **1 slur (on sb/ sth)** *badnám kardan; dowyád/ badguyi kardan. //*cast a slur on sb: *kasi rá badnám kardan./ Hargune soxani dar zamine ye in ke man párexári* [bribe] *kardeam dowyádi saxt zewt/ bozorg ast./ Kuwid badnám nawavad./ Kuwid niknámi ye* [reputation] *e xod rá negahdárad.//.* **2** *(musiqi) newáne ye (⌢) (◡) sareham kardan e do yá cand not/ esvar** [note]*, na jodá az ham.*

slurry n *wefte*

slush n **1** *barfáb, "be saxti gozawt az dar e káserud -- jahán rá hame ranj e barfáb bud." (ZBP, L6041 SF).* **2** *(anáyin/ xárdári) soxan yá nevewtár e lus va bimáye*

slush fund *(xárdári) pul baráye báj dádan yá páre dádan* [bribe]*; bájmáye*/ páremáye**

slushy adj (**slushier, slushiest**) *piyáderouháyi por az barfáb*. //slushy sentiments: *(pendárin) dástánháyi lus va bimáye//*

slut n *(xárdári) ruspi, zan e harjáyi; zani ke pálunew kaj-e/ pálánaw kaj ast*

sluttish adj *ruspivár; ruspiyáne. //roxsári/ didári ruspivár./ kerdári/ raftári ruspiyáne//*

sly adj (**slier**, **sliest**) *(biwtar xárdári) ábzirekáh; arqe, rend. //*a sly fellow: *rend. arqe;* a sly trick/ ruse: *nirangi/ feribi rendáne./ (bewuxi)* You sly old devil!: *Ey ahriman e rend e kohnekár!;/ Rendáne bud ke be má nagofte budi az piw didár karde budid.//.* **2** *zirakáne; ábzirekáh. //labxandi zirakáne./ negáhi zirakáne./ Be hambázi ye xiw* [her partner] *negáh e zirakáneyi andáxt.* [cast a sly glance]*//.* **3** *báziguw. //nirangi rendáne/ báziguwáne be dusti zadan.//.* **4 on the sly** *penháni. //Engár penháni dars migerefte* [having lessons on the sly]*//*

slyly adv *bengarid be* "sly"

slyness n *bengarid be* "sly"

smack n **1** (**a**) *cak, sili, kewide, káj, "mard rá gawt gardan o sar o powt -- sarbesar kufte be káj o be mowt." (ZBP, C3144, FM). harjá juri tarjome miwavad. //Bacceyi rá darekuni zadan.* [smack on the bottom]*//.* (**b**) *//Guwt e kabáb rá ke miborid muci ábdár kard.*[a greedy smack of the lips]*//.* (**c**) *mác e ábdár/ jánáne. //máci ábdár ruy e gune/ labán//.* **2** *tup rá kusti/ káji saxt zadan.* **3** *(soxan e kuce/ beviże dar Engelestán) heroyin.* **4 a smack at sth/ doing sth** *(anáyin) kuwew dar anjám e kári kardan; ázmudan. //Kuwidan toxmemorq nimru dorost kardan.//*

smack v **1** *kewide, sili. //cak zadan, káj zadan (be bálátar bengarid). //Toxmew o dári/ toxmaw rá dári* [Don't you dare] *be bacceháyam sili bezan!//.* **2 lick/ smack one's lips/ chops** *bengarid be* "lick"

smack adv **1** *saxt va nágaháni; zerpi. //zerpi zadan tu cewm e kasi.//.* **2** (US **smack-dab**) *rástárást; rást. //Rást miyán e qáli piyáde wod.* [landed smack]*//*

smack[1] n *(anáyin) mác, mác e ábdár; mác e jánáne.* **2** *(zabáne kuce) lire/ dolár. //*one hundred smackers: *yeksad dolár/ lire//*

smack[2] n *sonbak (ZBP, C6451 FM) [karji ye bádbáni ye kucak viże ye máhigiri]*

smack[2] v, **1** **smack of sth** *maze ye... rá dádan/ dáwtan. //Dáruyi ke maze ye gugerd dárad.//.* **2** *bu ye... dádan. //Soxanánewán bu ye nežádparasti midahad.//*

smack n, **smack of sth** **1** *maze ye andaki az cizi. //andaki maze ye sir//.* **2** *bu. //bu ye badximi/ badxáhi dar pásoxaw miyámad.//*

smacking n *cak, kewide, sili, káj xordan/ zadan. //Án bacce niyáz be yek sili ye jánáne dárad.//*

small adj **1** *kucak, keh, kehin; andak, kam. //xáneyi kucak, wahri lucak, báwandegáni* [audience] *kam/ andak, puli kam; In koláh baráyam xeili kucak ast.; Koláham nazd e u/ piw e u pawmi nadárad* [influence over her].*; azinru ánce beguyam nemikonad.//.* **2** *javán, kucak. //Áyá bacce ye kucaki in rá midánad?/ Naván/ kucak ke budam dar rustá mizistam.//.* **3** (**a**) *kucak. //rude ye kucak//.* (**b**) *//váthá** [letters] *ye kucak.//.* **4** *kucak, xorde...; xordepá. //yek kewávarz e, bázargán e, maqázedár e/ dokándár e xordepá; yek dálá** [company] *ye kucak; kamxor//.* **5** *kam arzew; kucak, xord. //dástáni* [matter] *kamarzew/ degarguniyi/ laqzewi kucak./ miyán e án do tarjome vágardun* [difference] *e andaki/ kucaki/ nácizi dide miwavad.//.* **6** *(xárdári) kucak, forumáye. //mardi forumáye; Tanhá mardomán e forumáye az komak sar bázmizanand/ mitavánand az komak sar báz zanand.//.* **7** *(bá námhá ye náwomordani bekár miravad) kam, hic. //Jáyi/ cemi* [reason] *baráye wádmáni nabudan./ wekast xord* [he failed], *hic jáy e wegeft nist.//.* **8** (be) grateful for small mercies: *"jáy e wokrew báqi-ye".* **great and small** *bengarid be* "great". **in a big/ small way** *bengarid be* "way". **it's a small world** *(dastán) "kuh be kuh nemiresad, ádam be ádam miresad".; niz dar barxi jáhá, "nawáwide, wab deráz-e!".* **look/ feel small** *xord/ xár/ kucak wodan/ kardan. //Jelo ye hame laqzew e ma rá gerefti va ma rá xeili xord kardi.* [You made me small...].*//.* **no/ little/ small wonder** *bengarid be* "wonder". **small beer** *ciz e/ ádam e kam arzew/ medád/ cub e sefid. //Án pul e pażuhew saxt andak bud va má be pul e xeili biwtari niyáz dárim.//.* **a small fortune** *pul e kalán. //Án ráde*/ máwin baráyam gerán darámad.//.* **small fry** *mardom e kamarj/ bisaropá.* **the small hours** *andaki pas az nimewab/ wabgir. //Tá andaki pas az nimewab/ tá wabgir/ be wabgir kár kardan* [working into the small hours]*//.* **the small print** *baxwháyi az yek gate** [document] *yá nebewteyi dátikáni* ke riz cáp wode. //Bandi ke darbáre ye táván/ jarime ast dar baxw e riz e cáp, penhán bud./ Piw az inke dastine bogzári bigomán hame ye cáphá ye riz rá bexán.//*

the small hours *andaki pas az nimewab; wabgir*

small adv **1** *xordxord; kucak-kucak; tekke-tekke. //Cub rá tekke-tekke wekastan/ xord kardan* [chop the wood small]*//.* **2** *kucak. //Peikare rá xeili kucak nakew!//*

small n **1** **smalls** [pl] *jámehá ye kucak beviże zirjáme [dar Engelestán, anáyin].* **2** *(beviże dar vacan** [phrase] *e zir bekár miravad) baxw e bárik e cizi; kamargáh.* //the small of the back: *kamargáh//*

small ads *(dar Engelestán) ágahi ye bázargáni*

small arms *senáh*há ye/ jangafzárhá ye sabok. //átaw e jangafzárhá ye sabok//*

small change *pul e xord*

smallholder; small holding *(dar Engelestán) xordezamindár; xorde kewávarz; zamin e kucak e kewávarzi*

small-minded adj *(xárdári) forumáye*

small-mindedness n *kurmanewi; forumáyegi*

smallness n *bengarid be* "small"

smallpox n *áble*

small-scale adj **1** *kucak (wode)* **2** *kucak, xord*

small talk *cartopart; carandoparand*

small-time adj *xordepá, jozyi; kucak, kamarzew; bisaropá*

smarmy adj (**smarmier, smarmiest**) *(dar Engelestán, anáyin/ xárdári) bá cáplusi va carbzabáni xod rá já kardan*

smart[1] adj (**smarter, smartest**) **1** *xowgel. //yek koláh e/ yek kotowalvár e beáyin/ yek ráde* ye/ máwin e xowgel./Tuy e/ dar in jáme ye nouat xeili xowgel-i./ Piw az inke zádáránam*/ pedaromádaram beresand xodat rá xowgel kon!//.* **2** *(beviże dar Ámriká) zerang, zirak, tiz. //dánewjuyi zerang; pásoxi dandánwekan/ zirakáne; andiweyi* [idea] *zirakáne.//.* **3** (**a**) *tiz, tond. //baráye ráhpeimáyi ye tondi birun raftan* [go for a smart walk]*./ Bá gám e tondotiz rahsepár wodan* [set off at a smart pace]*//.* (**b**) *(baráye kust yá xordegiri) porzur, saxt. //Dar [e quti] rá saxt kuftam, paride báz wod.* [I gave a smart blow on the lid, and it flew

open.]; *Pásoxi dandánwekan/ tupuzi ye saxt az ámuzegár* [a smart rebuke from...]*//.* **4** *xowgel, qawang. //Yek dast kárdocangál e xowgel./ yek sofrexáne ye qawang/ naqz//*

smart[2] (v) **smart (from sth)** *saxt dard kewidan/ kardan; tir kewidan; ranj kewidan. //Niw e zanbur/ mong harásangiz tir kewid./ Az xordegirháye saxti ke az celpardaw** [film] *wod saxt ranj kewid./ Hanuz az wekastewán dar vápasin hamávard* [the final] *dard mikewand.//*

smart n *dard e raváni ye/ tanáni ye saxt; tir kewidan; suz e jánkáh. //dard e/ suzew e peivaste ye távalhá* [blisters] *ye páyaw.//*

smart alec *(anáyin) (biwtar xárdári) naxunde mollá; noxod e har áw*

smarten v, **smarten (oneself/ sb/ sth)** *cizirá/ kasi rá/ xod rá xowgel kardan; bexod residan. //Piw az birun raftan báyad dasti be saroruyat bekewi/ xodat rá xowgel koni./ Piw az inke mehmánán/ didárkonandegán beresand xáne rá xowgel kon/ bexáne beres/ beras!//*

smartly adv *xowpuwide, xowpuw. //Xowgel be darun e otáq xarámidan; cizi rá saxt* [smartly] *bá cakkow kuftan/ kubidan.//*

smartness n *bengarid be* "smart"

smash v **1** **smash sth (up); smash sth open** *xord kardan/ wodan; latopár wodan/ kardan; wekastan. //Ává ye xord wodan e wiwe va rizriz wodan e án ru ye kaf e otáq./ panjereyi rá xord kardan; hame ye kácál* [furniture] *rá xord va páre kardan./ Qofl zang zade bud va nágozir wodim dar rá xord karde begowáyim.//.* **2** (**a**) *cizi rá/ kasi rá saxt (kotak) zadan. //Tup rá saxt zadan va az meidán birun rándan; Mizanam cewmat rá xord/ leh mikonam!/ Kodangzan* [the batsman] *tup rá haváyi zad.//.* (**b**) *dar celtapká*/* [tenis] *tup rá az bálá be páyin forukuftan. //Tup e haváyi* [the lob] *rá bar suye hamestár** [opponent] *e xiw kuft.//.* **3** **smash sth (up)** *zadan va xord kardan*; *//Ráde* ye/ máwin e noyaw rá dar meh xord/ darbodáqán kard.//.* **4** *(anáyin) (dowman yá kuwew e dowman rá) wekast dádan. //Bar án-im ke harásgari** [terrorism] *rá xord konim. //Gordán* [the champions] *dar hamávard e vápasin pák táromár wodand/ wekast xordand./ (dar varazewhá) válini* (a record) *rá wekastan./ Kalántari/ pásbánán, goruh e qácáq e dáruhá ye xeradpuw* [the drug ring] *rá darhamwekast.//.* **5** **smash (sth) against, into, through, etc sth** *saxt be xordan, zadan. //Ráde*/ máwin be divár xord va dáqán wod.; Án pil/ file deraxtán rá xord karde piwraft./ Cakkow rá saxt ru ye kivut** [box] *kuft/ kubid.//.* **smash sth down** *xord kardan va andáxtan; //Átawnewáni baráye dastrasi be kudakán dar rá wekaste xord kard.//.* **smash sth in** *kubidan va suráx kardan/ softan. //Dozdán* [vandals] *dar rá wekaste/ suráx karde tu ámadand./ (anáyin) mizanam kalleat rá dáqun/ xord mikonam!//*

smash n **1** *xord kardan; wekastan; dáqán lardan. //Ává ye xord wodan va wekastan e wiwe./ Bowqáb zamin xorde/ oftáde* [hit the floor] *va dáqán wod.//.* **2** **smash, smash-up** *xord wodan e ráde*/ máwin dar egnest** [accident]*; //Yek egnest** [accident] *e bimgin/ afd* [awful]*, dar wáhráh va xord wodan e ráde*//.* **3** *seft kuftan e tup dar celtapká** [tenis]*; //seft kuftan e tup rá dar celtapká*/ tenis yád gereftan.//.* **4** (*niz* **smash hit**) *(anáyin) (bázi, taráne, celpardi*/ filmi ke) nágahán poráváze/ námvar gawte be dahánhá oftáde/ saxt mardompasand gawte*

smash adv *darbodáqán. //ru ye kaf e otáq forudámadan, xord va darbodáqán wodan./ Tu ye divár raftan va darbodáqán gawtan.//*

smash-and-grab adj *(baráye dozdi) zadobord, "do nafar dozd xari dozdidand -- sar e taqsim beham jangidand; ándo budand co garm e zadoxord -- dozd e sevvom xarewán rá zad o bord.". //vardárvarmál./* a smash-and-grab raid: *zadobaord*

smashed adj *(zabán e kuce) mast*

smasher n *(anáyin/ dar Engelestán) cewmgir; dareje ye yek; girá. //Rásti ke doxtari/ zani girá/ delrobá-st!; Rásti ke ráhzan e din o del ast!//*

smashing adj *(anáyin, beviże dar Engelestán) besyár xub, //Dar estár** [vacation] *rásti ke xow gozawt!* [have a smashing time]*//*

smattering (n sing), **smattering (of sth)** *dánew e andaki az (yek zabán) dáwtan; cizaki dánestan. //Az Rusi va Álmáni kami sar e kasi wodan/ daryáftan/ fahmidan//*

smear v, **1** **smear sth on/ over sth/ sb; smear sth/ sb with sth** *andudan, andáyidan, málidan, áláyidan, "besáv o biyáláy bar xastegiw -- bebini hamánruz peivastegiw." (ZBP, L6542 SF). //carxowtabzár** [the machinery] *rá rouqan andudan/ málidan./ divár rá gel andudan/ gelandud kardan./ be roxsáremán roqan málidim.//.* **2** (**a**) *áludan, áláyidan, áqewtan. //Panjere pas az bárán sarásar álude gawt* [was smeared]*./ vinok*/ żále* [the lens] *rá nayáláy, táze pákaw kardeam/ pardáxteamaw.//.* (**b**) *(pendárin) kasi rá badnám kardan. //Dar xawáyágari** [politics]*/ dar xawáyá** [politics] *mitaván cewm dáwt ke hamestárán**

[opponents] *ádam rá badnám konand.//.* **3** *málidan va karánehá ye peikareyi rá nápadid kardan; sudan. //Peikare/ ciz e cápi rá bá angowt málidan/ sudan.//*

smear n **1** *lakke. //yek lakke rang./ lakkehá ye xun bar divár.//.* **2 smear (on sb/ sth)** *lakke ye nang; be áludegi nám bordan; badnám kardan, "Sar e náme goft ánk Bahrám kard -- hame dude o bum badnám kard." (ZBP, L4723 SF); //In piwmári* ye párexári* [accusation of bribery] *baráye yek wahrvand e ázarmik* [an honorable citizen] *lakke ye nangi saxt zewt bewomár miáyad./ peikári* [campaign] *ke dar án do su yekdigar rá lajanmál mikonand./ wegerdhá ye lajanmáli* [smear tactics]//. **3** *Ágawte* [az "ágawtan" (ZBP, C2515 FM)]. //ágawteyi * az gardan e zehdán/ posdán*; ázmáyew e ágawte** [a smear test]//

smeary adj **(smearier**, **smeariest)** *(anáyin) álude, cerkin. //Yek panjere ye cerkin/ álude//.* **2** *áláyande, máye ye áláyew/ áludegi. //mahasi* álude be rang* [a smeary paint brush]//

smell[1] n **1** *buyáyi; bu. //cawáyi va buyáyi tangátang/ xeili beham peivasteand./ Sag mitavánad dáruhá ye xeradpuw* [narcotics] *rá bá bu biyábad.//.* **2** (**a**) *bu, buy. //bu ye tond e gáz./ buy e xoráki/ poxtopaz miáyad./ Bu ye áwpazxáne otáq rá porkarde.; In rouqan/ in xáme bu nadárad.//.* (**b**) *(buy e) gand. //Injá kami buy e gand miáyad.//.* **3** *buyidan. //In toxm e morq/ xáye rá buyide begu xub ast yá na.; Yek bu* [one smell] *az in guwt e gandide bas bud!//*

smell[2] v (pt, pp **smelt/ smelled**) **1** (**a**) *buyidan. //Bu ye cizxi náhanjár mifahmi?; Sage bu ye xarguw rá az ráh e dur daryáft.* [a long way off]./ *Az buyaw fahmidam ke sigár kewide bud./ Buy e suxtani mifahmam/ bu ye suxtani miáyad.//.* (**b**) **smell (at) sth** *buyidan. //Sagi k e jáyi wáwide va sepas ánjá rá mibuyad.//.* **2** *tavánestan buyidan; bu tavánestan kardan; buyidan. //Áyá máhi mitavánad bebuyad/ bu konad?//.* **3** (**a**) *buy e bad/ buy e gand dádan. //Dahánat/ damat* [breath] *bu ye bad midahad./ Máhi bu gerefte/ dárad bu migirad.//.* (**b**) **smell (of sth)** *buy e... dádan. //Án golhá buy e wirini/ xowi dárand* [smell sweet]./ *Wám bu ye xub midahad./ Án hubu** [perfume] *bu ye ce midahad?; Án guwt buy e sir midahad.* [smell of garlic].; *dahanat/ damat bu ye siki* [brandy] *midahad.//.* **4** *(pendárin) bu ye... fahmidan/ bordan. //Án gozárewgar az dástán e xubi bu bord./ Buy e bad/ bu ye áwub mifahmam.//.* **5 smell a rat** *(anáyin) buy e bad ámadan. //Hengámi ke xeili xodaw rá ámáde ye komak newán dád bubordam ke kár tabáh ast!//.* **6 smell sb/ sth out** (**a**) *bá buyidan yáftan; bu bordan. //Sagháyi ke ámuzew e viže dideand mitavánand bá buyidan dáruhá ye xeradpuw* [narcotics] *rá biyáband.//.* (**b**) *bu bordan. //Kárágáhi* [the Secret Service] *az zaminecini* [a plot] *baráye kowtan e farwin** [president] *bu bord.//*

smelliness n *buynáki, badbuyi, gandenáki*

smelling-salts n *namakhá ye/ cizhá ye budár/ tondbu baráye darmán e qaw*

smelly adj (**smellier**, **smelliest**) *buynák; gand. //otáqi, parvasti** [a yard] *buynák; páhá ye bugandu; dam e badbu; boxárhá ye gandenák/ badbu.//*

smelt[1] v **1** *godáxtan (e sang e káni).* **2** *godáxtan va bedast ávardan e felez. //kárxáne ye godáz e mes//*

smelt[2] n (pl **smelt/ smelts**) *máhihá ye kucaki hamánand e máhi ye ázád az didgáh e sáxtemáni xeili hamánand e qezelálá hastand*

smelt[3] pt, pp of "smell[2]"

smidgen, **smidgin** n *xorde, rize. //"Qand mixáhi?", "yek rize"//*

smile n **1** *labxand. //bá labxandi newángar e ásudegi, sarxowi/ wádi bar roxsáraw./ az sar e wádemáni be kasi labxand zadan//.* **2 all smiles** *wekofte az labxand yá wádi. //Az ágáhi ye/ az inke barande wode bud gol az golaw wekoft.//*

smile v **1 smile (at sb/ sth)** *labxand zdan; bá wádi/ bá xowi labxand zadan. //Hargez labxand nemmizanad; Be baccehe / be án bacce labxand zade goftam, "dorud!"//.* **2** (**a**) *bá labxand goftan. //Labxandi zad o goft mipasandad.;* [She smiled her approval].//. (**b**) *pasandidan, ostovár dáwtan; bá xowruyi paziroftan; ruy e xow newán dádan. //Bá labxand/ Bá xande sepásgzári kardam.//.* **3** *labxand e vižeyi zadan. //labxand e talxi zad.//.* **4 smile on sb/ sth** *(beáyin) //Anjoman be barnáme ye má ruy e xow newán nadád* [smile on]./ *Anjoman barnáme ye má rá napasandide ostovár nadáwt./ Baxt be má ruy ávard* [fortune smiled on us.]//

smilingly adv *xandánlab/ xandán/ bá labxand, bá ruy e xow*

smirch v = besmirch

smirk n *labxand e kánáyáne; puzxand. //Niwet o varcin!* [Wipe that smirk off your face!]//

smite v (pt **smote** pp **smitten**) **1** *(beáyin yá be wuxi) (saxt) zadan; użadan; użanidan/ oużanidan. //tup rá saxt zade be darun e jáygáh e tamáwágarán/ negarandegán partáb kard.//.* **2** *ruy e (kasi) kárkard e bozorgi dáwtan; //dináyaw* [conscience] *u rá saxt zir e fewár nehád/ uzad/ oużanid.//*

smith n **1** = blacksmith. **2** *(dar vážehá ye serewte) -gar,* "a silversmith" *simgar;* "a goldsmith" *zargar*

smithereens n *xorderize; rizriz. //xord kardan, kuftan, bá cakkow kubidan va xord-xord/ rizriz kardan.//*
smithy n *(kárgáh e) áhangari*
smitten[1] pp of/ *setáy e kárváźe az* "smite"
smitten[2] adj **1** **smitten with sth** *...-zade; harjá juri tarjome miwavad. //pawimáni va delafsordegi ye saxt az sangdeli ye xiw.//.* **2** **smitten (with sb/ sth)** *(beviźe be wuxi) yekdel na sad del deldáde ye kasi wodan. //Diruz Źánet rá didam va yekdel na sad del delbáxteaw gawtam.//*
smock n **1** *rupuw. //Dar gozawte kárgarán/ kewávarzán ru ye jámeyewán rupuw mipuwidand.; Rupuw e honarmand por az rang bud.//.* **2** *jáme e wol va gowád e zanán e ábestan/ jáme ye ábestani. //Yek jáme ye ábestani ye álepalangi* [brighly-colored] *ke ru ye walvár puwide báwand.//*
smocking n *cin dádan e párce gerd e pirhan yá ástin. //párce ye cincin e názok gerd e pirhan e nozád.//*
smog n *dud o meh. //Dar gozawte dud o meh máye ye bázistádane raftoámad e rádehá*/ máwinhá dar Landan miwod.//*
smoke n **1** *dud. //dud e dudkewhá ye kárxáne; Án otáq ágande/ por az dud e sigár bud.//.* **2** (**a**) *(anáyin) dud kardan. //Az kár bázistádand tá andaki dud konand/ sigár bekewand./ Hame ye ruz sigár nakewideam/ dud nakardeam.//.* (**b**) *(kohne wode/ zabán e kuce) sigár, sigár e barg. //Hic (kasi) sigár dárad?//.* **3** **go up in smoke** (**a**) *pák suxtan, dud wodan; nábud gawtan. //Sarásar e án xáne/ sará dar kamtar az yek tasu* [hour] *dud wod/ bá xák yeksán wod va suxt.//.* (**b**) *dud wodan va behavá raftan; be wekast anjámidan. //Rádeaw*/ máwinaw ke xord wod barnáme ye safaraw/ ráhaw nábud gawt.//.* **(there is) no smoke without fire** *(dastán) "Tá nabáwad cizaki, mardom naguyand cizhá"; //Miguyad bá menewtáyaw** [secretary] *saroserri/ dástán e deldádegi va delbáxtegi nadáwte, ammá tá nabáwad cizaki, mardom naguyand cizhá.//*
smoke[2] v **1** (**a**) *dud (birun dádan). //átawfewáni dudzá/ ke dud mikonad./ lulehá ye dudkew e/ dudzá ye kárxáne.//.* (**b**) *(baráye átaw yá boxári) xeili dud kardan. //In boxári ye divári* [fireplace] *xeili (bad) dud mikonad.//.* **2** *dud karfdan; sigár yá... kewidan. //Womá sigár mikewid?/ Hargez dud nakarde/ sigár nakewide./ Pip/ copoq mikewad./ ruzi/ ruzáne si (nax) sigár mikewad.//.* **3** *(beviźe berixt e náwenáxte) cizi rá dudi kardan/ dud dádan. //guwt e xuk/ máhi ye ázád e dudi//.* **4** *dudi kardan (con wiwe yá vinok** [lens] *e áynak rá. //bá yek wiwe ye dudi be xorwid negarist.; Be áynak źále ye kalpak* [plastic] *e dudi andáxtan* [fit smoked plastic lenses in eyeglasses/ spectacles]*//.* **5** **put that in your pipe and smoke it!** *bengarid be* "pipe". **6** *bá dud birun kardan/ rándan; dud dádan. //Tu ye suráx e márhá dud kardan va ánán rá birun rándand./ (pendárin) áhang e án karde bud ke rahbarán e tabahkárán rá az panáhgáhewán birun kewad/ ránad.//.* **smoke sth out** *bá dud por kardan. //Án máhitábe rá xámuw kon, hame já rá por az dud kardi!//*
smoke-bomb, smoke-grenade *bomb yá nárenjak e dudzá. //Hengám e wurewhá ye xiábáni bombhá ye dudzá andáxtand.//*
smokeless adj **1** *bidud. //suxt e bidud//.* **2** *bidud/ bi sigár. //yek baxw e bidud ke daránjá dud kardan nawáyad.//*
smoker n **1** *dudi, sigárkew. //kasi ke peivaste sigár mikewad/ dud mikonad* [a heavy smoker]*; Nádudiyán dar biwtar e bárehá kár e dudiyán rá nemipasandand./ (dar kárván dudi) deliján e dudiyán./ Dar deliján e dudiyán benewinim yá nádudiyán?//*
smoke-screen n **1** *parde ye/ váwám e dud; (pendárin) parde, puwew. //Án károbár/ dádosetad e foruw kálá be birun az kewvar berásti puwewi* [smokescreen] *baráye kárhá ye áyawtiyaw* [spying] *bud.//*
smoke-stack n **1** *dudkew e kawti.* **2** *dudkew e deráz.* **3** *(dar Ámriká) dudkew e qifi ye kárvándudi*
smokiness n *dudodame. //Az dudodame ye meixánehá va meiforuwihá bizár ast.//*
smoking n *dud kardan; sigár kewidan. //(dar injá) dud nakonid!/ Dar in celparde*/ sinemá dud kardan nawáyad./ Dud kardan be tandorosti ziyán miresánad./ Baxw e dudi ye/ dudiyán e yek havápeimá//*
smoking jacket *askun (ZBP, C3277 FM)*
smoking-room n *dudxáne; jáygáh e sigáriyán/ dudiyán*
smoky adj (**smokier**, **smokiest**) **1** *dudi/ dudzá. //luleboxárihá ye/ átawhá ye dudzá./ havá ye dudnák e yek wahr e sátvunik** [industrial]*; In otáq/ yáne* [classroom] *saxt dudi ast.//.* **2** *panirhá ye dudi* [smoky]*./ viski ye/ marzbuzeyi ke kamábiw maze ye dud dárad.//.* **3** *dudi. //yek yumu* ye/ kot e xákestari ye dudi* [smoky gray]*//*
smolder US = smoulder

smooch v *mác o buse kardan; mácmáli kardan. //tasuhá* [hours] *dar newim e/ sandali ye powt e yek ráde*/ máwin hamdigar rá mácmáli kardan./ Mardán o zanáni/ pesarán o doxtaráni ke hamdigar rá ru ye faxan* e vawt/ raqs* [dance floor] *mácmáli mikonand.//*

smooch n *(anáyin) mácmáli, mác o buse. //Dar newimhá ye/ sandalihá ye raj e powt e celparde*/ sinemá hamdigar rá mácmáli kardan//*

smooth[1] adj (**smoother, smoothest**) **1** *hamvár, narm, harjá juri tarjome miwavad. //pust e narm; yek láye yax e hamvár* [smooth sheet of ice]; *yek ráh e hamvár; daryá ye árám./ Sang e marmar narm ast.//.* **2** *ásán, sáde. //ráhi/ safari harce ásántar ke bewavad./ Dastur e táze be ásáni az kahestán** [parliament] *gozawt./ Kárhá rá xeili baráyam ásán/ sáde kardand/ gardánidand.//.* **3** *Ráde*/ máwin saváriyi ásán dar yek ráde* ye/ máwin e xub. //hamvár/ ásán/bi takán be zamin newastan e yek havápeimá./ Gozari ásán az ráh e daryá* [a smooth crossing].*/ árám dam zadan//.* **4** *(baráye ábgunehá) yeknaváxt, narm. //Yek fereni* [custard] *ye narm./ kare va wekar rá ámixte be rixt e xamir e narmi darávardan.//.* **5** (**a**) *govárá, delpazir, xowgovár. //yek viski ye/ marzbuze ye govárá** [smooth]*./ yek sigár e barg e delpazir.//.* (**b**) *(pendárin) raván. //yek band cáme ye raván; ávázi/ áváyi árám/ narm.//.* **6** *(biwtar xárdári) (baráye mardán) carb zabán; narm goftár; bá zabán e carbonarm; raftári* [manner] *narm. //ádami narmgoftár va bávarkardani* [plausible]*.//.* **7 in smooth water/ waters** *bá piwraft e yeknaváxt va ásán. //károbár inruzhá ásán piw miravad.//.* **a smooth, slick operator** *bengarid be* "Operator". **(as) smooth as silk/ a baby's bottom/ velvet** *con abriwom narm, xeili narm. //Pustaw hanuz con abriwom narm ast.//.* **take the rough with smoth** *bengarid be* "rough[3]"

smooth[2] v **1** *hamvár kardan, narm kardan. //Pirhan e xod rá hamvár kardan; Dámanaw rá ru ye ránháyaw kewide hamvár kard./ Wamad e ru ye taxtexáb rá hamvár kardan./ Cub rá bá káqaz e sombáde/ sonbáde narm/ hamvár kardan.//.* **2 smooth sb's path** *ŕáh e kasi rá hamvár kardan. //Con zabán rá be ásáni soxan migoftim, bigomán ráhemán rá hamvár sáxt.//.* **smooth sb's ruffled feathers** *xawm e kasi rá forunewándan.//.* **3 smooth sth away** *hamvár kardan; narm kardan, árám kardan. //cin o corukhá rá bá málidan e rouqan hamvár kardan; Hargune gereftári rá ke be án barxord konim az miyán barxáhim dáwt/ dorowtihá rá az miyán bardáwte, hamvár migardánim.; Bá pul xeili gereftárihá rá mitaván az miyán bardáwt.//.* **smooth sth over** *ásántar gardánidan/ kardan. //Pas az (gozawt e) inhame sál baráyetán dowvár ast/ xáhad bud ke betavánid násázgárihá* [differences] *ye xod rá az miyán bardáwte hamvár gardánid.//*

smoothie, smoothy (n) *(anáyin/ xárdári baráye mardán) carb zabán. //Bávaraw nakon!- berásti ádam e carb zabáni ast.//*

smoothly adv *be árámi; benarmi. //Ás** [the engine] *aknun be narmi kár mikonad./ kárhá bexubi/ be árámi piw nemiravad.//*

smoothness n *narmi, harjá juri tarjome miwavad. //narmi ye pustaw; árámi ye daryá; narmi va ásáni ye goftoguhá* [negotiations]*//*

smooth-tongued, **smooth-spokend** *(biwtar baráye xárdári) carbzabán; kasi ke már rá bá zabánaw az suráxaw birun mikewad. //foruwandeyi carbzabán//*

smoothy *bengarid be* "smoothie"

smorgasbord n *mayazd*[besanjid bá "mayazda" Avestáyi (EDPL)]. //Az mayazd* baráye xodetán (xorák) bekewid!//*

smote pt of*/ zamán e gozawte ye* "smite"

smother v **1** *xafe kardan/ wodan. //Báve* [baby]*/ bacce/ nouzád rá bá bálew xafe kard.; (pendárin) az meharbáni ye biw az andáze xafe wod/ xafeaw kardand.//.* **2** *(átaw rá) xámuw kardan/ kowtan/ xafe kardan. //Agar nágahán xeili zoqálsang ruy e átaw berizi xafe miwavad.; Zabánehá ye átaw rá ke az dig e suzán barmixizad bá yek bawgir* [towel] *e xis xafe/ xámuw/ xafe kardan./ (pendárin) jelo ye xamyáze, labxand, xande ye xod rá gereftan./ (pendárin) nágozir jelo ye rizxande* [a giggle] *ye xod rá gereft.//.* **3 smother sth/ sb with/ in sth** *xeili puwándan; xafe kardan. //Dandánmazi* [dessert] *ke por az xáme ast* [smothered in cream]*; kudaki rá bá buse xafe kardan.//*

smoulder, (US) **smolder** v *áheste va bi zabáne kewidan suxtan. //Sigári ke áheste dar zirsigári* [ashtray] *misuzad.; (pendárin) kine darunaw misuxt./ Az rawk be áhestegi misuxt.//*

smudge n *lakke, lak. //Yek lakke dude ruye guneat ast.; Dastánat rá bewuy vagarna ruy e káqaz rá lak mikoni/ lakke mikoni.//*

smudge v **1** *lak/ lakke kardan. //Káqazi ke ruyaw lakkehá ye angowt ast.; Peikare ye ma rá lak kardi!//.* **2** *lakke wodan; davándan. //Jouhar e/ áme ye tar be ásáni lakke mikonad.//*

smug adj (**smugger, smuggest**) *az xod xorsand; barmanew. //xowbini ye bijá va xodpasandáne//*

smuggle v, **smuggle sth/ sb (into/ out of/ across/ through sth) (in, out, across, through)** **1** *qácáq kardan. //Pangánhá** [clock] *ye Suyisi rá qácáqi be Engelestán ávardan.; Az gomrok dáruhá ye (xeradpuw)* [narcotics] *qácáq kardan; az marz qácáq kardan./ Baráye qácáq e arz bázdáwt wode.//.* **2** *qácáq kardan. //Zendániyi rá az darhá ye bozorg (e zendán) qácáqi birun bordan; Mardom rá qácáqi az kewvar birun bordan; Qácáqi námeyi rá be darun e zendán bordan.//*

smuggler n *qácáqci. //In qár rá qácáqciyán dar sade ye hejdah bekár mibordand./ qácáqciyán e dáruhá ye xeradpuw* [drug]*//*

smuggling n *qácáq, qácáqcigari. //qácáqciyán e dáruhá ye xeradpuw* [narcotics]*./ Az/ dar in marz* [frontier] *xeili qácáq miwavad.//*

smugly adv *barmanewáne. //Be wekast e digarán bá barmanewi labxand zadan//*

smugness n *bengarid be* "smug"

smut n **1** *(lakke ye) dude/ cerk. //lakehá ye faráván ru ye raxthá ye pák woste ye man/ wosteam.//.* **2** *(anáyin/ xárdári) soxanán e/ dástánhá ye/ peikarehá ye zewt, harjá juri tarjome miwavad. //carand nagu* [don't talk smut]*./ ruznámehá ye/ guznámehá* [xárdári] ye por az dástánhá ye palawt/ zewt.//*

smuttiness (n) *zewt, palawt. //wuxihá ye zewt e yek xandestángar** [comedian]*//*

smutty adj (**asmuttier**, **smuttiest**) **1** *cerk; lakkedár. //kudaki bá roxsári cerk/ por az lakkehá ye cerk./ lakkeháyi ru ye sofre ye sepid.//.* **2** *(anáyin, xárdári) ketábháyi palawt; wuxihá ye zewt*

snack n *gazak (ZBP, C1433, FM); qázi; tahbandi, xorák e sarpáyi. //Dar biwtar e bárehá/ biwtar náhár tanhá yek qázi mixoram/ yek tahbandi mikonam./ Baccehá piw az náhár bá wir o kák tahbandi mikonand; yek náhár e sabok/ tahbandi bejá ye náhár* [a snack lunch]*//*

snack v *qázi xordan, gazak xordan, tahbandi kardan. //Hengámi ke dar ráh-am/ safar-am dusttar dáram bejá ye cáwt e por* [full meal]*/ cáwt e bavande* [complete] *yek qázi bexoram/ yek tahbandi bekonam.//*

snack-bar n *maqáze ye xorákforuwi ye sarpáyi. //Dar yek maqáze ye xorákforuwi ye sarpáyi qahve va bazmávard* [sandwich] *xordim.//*

snaffle v *kew raftan; harjá juri tarjome miwavad. //Piw az in ke má be mehmáni berasim hame ye xorákihá rá varmálide xordand.; Dozdán hame ye kálááhá rá az anbár e suxte* [burnt warehouse] *kew raftand.//*

snag n **1** *gereh, gir, gereftári; jelogir (e kucak/ nábiyuside* [unexpected]*). //Be gerehi/ gereftári ye nábiyusideyi docár wodan./ Dar gám e barnámerizi* [planning stage] *be cand gereftári ye kucak e nábiyuside barxordim/ dar gám e barnámerizi candjá káremán gere xord/ be gir barxord./ Báyad gerehi/ giri dar jáyi báwad./ Tanhá giri/ gereftári án ast ke pul nadáram.//.* **2** *tizi yá barjestegi* [rough/ sharp projection] *ye bimgin; noxál** [sharp]. **3** *qolvekan wodan; suráx, páregi, jerxordegi. //Behtarin jurábwalváriyam* [tights] *páre/ qolvekan wod.//*

snag v (**snagged, snagging**) *be cizi gir kardan va páre yá suráx/ qolvekan wodan. //Kaźágandaw* [sweater] *be capar e simi* [wire fence] *gereft va páre/ suráx/ qolvekan wod./ Jurábwalváriyaw xeili badjur gir karde qolvekan wod.//*

snail n **1** *ráb* [<Gilaki, ráb]. //Rábhá* káhuhá ye má rá mixorand./ Ráb* raft tu ye sofálaw* [shell]*//.* **2** at a snail's pace: *xeilikond/ áheste; bá gám e murce; "ruzi yek mantawá" (PAF). //Pirezane bá gám e murce az ráh/ jádde gozawt.//*

snake n **1** *már. //pust e pulakdár e már./ kafcemár* [cobra] *va digar márhá ye bimgin.//.* **2** *már, ádam e bimgin.* **3** **a snake in the grass** *már, már e xow xatoxál; (ádam e) ábzirekáh. //Án már e xowxatoxál/ áb zirekáh gozárew e kár e ma rá be kixá** [boss] *dád.//*

snakes and ladders *bázi ye ár va nardebán*

snake v, **snake (its way) across, past, through, etc** *con már xazidan. //Ráh/ án ráh picán con már az miyán e kuhestán migozarad./ Ánn rud con mári picán bedurdasthá miraft.* [snaked away...].*//*

snake-bite n *márzadegi; niw e már. //Márgazidegi dáwte va bimár budan./ Taryáki/ nuwdáru ye/ pádzahr e márgazidegi.//*

snake-charmer n *márafsáy, "va surat- havá ay márafsáy már e bar páy istáde..." (ZBP, L7170 TT)*

snakeskin n *pust e már. //kafw e/ muze ye pust e már//*

snaky adj *márvár, mármánand, márvaw. //Páykubáni ke mármánand/ con már qer midádand* [snaky movements]*./ Ráhhá ye bárik picán/ márvár* [snaky] *az miyán e kuhsárán//*

snap[1] v (**napped, snapping**) **1** *darqi/ tarqi wekastan/ párewodan/ tarekándan/ tarekidan. //Kew rá kewid tá tarqi párewod.; wáxeyi ke ruyaw istáde bud nágahán tarqi wekast va foruoftád.; Geráni ye/ sang e gerán mile ye áhani rá tarekánde dopáre kard./ (pendárin) pas az sálhá kár e sangin va tohidasti saranjám docár e wekast e raváni gawt.* [he finally snapped]*//.* **2** *tarqi/ darqi báz/ baste wodan. //Kive*/ quti darqi báz wod./ Sarparast e sirk/ korang* táziyáne ye xod rá darqi zad./ Dar e kive** [box] *rá darqi bast./ Dar e kifaw rá darqi bast; Án kuse darqi dahánaw rá bast.//.* **3** *daráyidan; doyidan; tond va nágahán goftan; dád zadan; párs kardan; //Doyide/ daráyide goft, "tond biyá injá!"./ Hargez áram soxan nemiguyad- hamiwe párs mikonad.* [snap]*//.* **4** *(anáyin) Az kasi yek peikare (ye tond) gereftan. //Az to hengámi ke dar karáne ye daryá dar áftáb deráz kewide budi yek peikare (ye tond) gereftam* [I snapped you...]*.//.* **5** **snap one's fingers** *bewkan zadan. //bewkan zad tá pristande** [the waiter] *be u parvá konad.//.* **snap to attention** *zud cewmgir gawtan.* **snap to it** *(anáyin) jonbidan, wenáxtan. //Mixáham ke án ájorhá jábejá wavad/ borde wavad- bedou biyá bejonb!//.* **snap out of it** *(anáyin) (farmáyew) xod rá takán dádan va az qam/ anduh birun ámadan.* **6** **snap at sb** *be kasi doyidan, bá tondi soxan goftan, párs kardan. //(bargawte) be u doyide/ párs karde/ bá tondi goft, "xafe wo!"/ "xámuw!"./ Bebaxwid aknun be womá doyidam/ bá tondi soxan goftam.//.* **snap at sth** *gáz gereftan; qápidan. //Máhi/ máhiye paride cewte* [bait] *rá gáz gereft./ (pendárin) yek estár** [vacation] *e arzán ke piw ámad tondi qápidandaw.//.* **snap sth out** *dád zadan. //Sarjuxe dád zade farmán dád* [snapped out an order]*//.* **snap sth up** *qápidan, xaridan. //Mardom káláhá ye arzán rá dar haráji* [the sale] *tondi qápidand.//*

snap[2] n **1** *gáz. //sage xást guwt rá gáz begirad ammá natavánest va dandánháyaw darqi behamxord./ dar e quti/ kive* darqi/ daqqi baste wod./ Páru darqi wekast.* [broke with a snap]*.//.* **2** *yek piwáni* [front] *havá ye sard. //Pas az Krismas nágahán yek piwáni havá ye sard (piw) ámad.//.* **3** **snap** (also **snapshot**) *Peikare (ye tond bádastgáh e peikarebardári ye dasti/* a hand-held camera). //*Peikarehá ye estáraw** [vacation] *rá be má newán dád.//.* **4** *(dar vážehá ye serewte) kák; //kák e zanjebili* [ginger-snaps]*; kák e siki* [brandy-snaps]//. **5** **Snap** *guneyi bázi ye ganjafe/ bargbázi dar Engelestán.* **6** *(anáyin, dar Ámriká) ásán; mánand e áb xordan. //In kár con ábxordan ast.//*

snap adj *(anáyin) tond, nágahán, nábiyuside. //yek gozinew e nágaháni./ tondi ráy gereftan; yek áhang e/ ráy e tond/ nágaháni.//*

snap n **1** *(wegeftváže) (dar Engelestán) (dar bázi ye ganjafe/ bargbázi* "snap" *hengámi ke do barg bá yek jur xál bezamin zanand) tup!.* **2** *(wegeftváže) (hengámi ke do ciz saxt hamánand e ham daráyand) áx!, con sibi ke do nim karde báwand!. //Váx! kafw e to ham dorost mánand e man ast!//*

snap adv *(band e kárváže) darq/ taraq. //Nágahán páru darqi wekast.//*

snap dragon = abtirrhinum

snap fastener, **press stud** *(dar Engelestán, anáyin)* (**popper**) *dogme/ tokmejofti. //dogmejofti ye páyjáme ye bacce//*

snapper n *máhihá ye guwtxár az xáneváde ye* Lutjanidae *viže ye ábhá ye garm*

snappily adv *//be tondi va dorowti goft/ doyid, "gomwo!"//*

snappiness n *bengarid be* "snappy"

snappish adj **1** *nágahán; tond; piwbininápazir.* **2** *badxu, badzabán; pácegir. //yek sag e begir/ pácegir/ badxu; Piremardi tondxu//*

snappy adj (**snappier**, **snappiest**) **1** *tond, badxu. //yek sag e kucak e baxu; Pegáh hamiwe con borj e zahr e már ast.//.* **2** *(anáyin) tond; porwur; tondro; invarbejje-unvarbejje. //Yek páykub e tond va porwur.//.* **3** *(anáyin) beásá* [fashionable]*; xowgel va beruz* [trendy]. *//yek jáme ye xowgel va beásá/ beruz/ beásá ye ruz./ Xeili xowpuw ast.//.* **4** **make it snappy/ make it look snappy** *(anáyin) (biwtar be rixt e farmáyew) bewetáb!/ bejonb!. //Bejonb masráde*/ otobus dárad miáyad.; Agar to ham mixáhi biyáyi báyad bejonbi!//*

snapshot n = nap 3

snare n **1** *tale, pahand, "cun nahád u pand rá niku -- qeid wod dar pahand e u áhu." (ZBP, C5832 FM, Rudaki). //Pá ye xarguw/ xarguwe dar tale gir oftád.//.* **2** *(beáyin) tale. //harce/ hame ye cizháyi ke zabán midád* [promise] *tale va ferib bud.//.* **3** *(dar musiqi) dax (ZBP, C325 FM) [tári az rude zir e kus]*

snare v *bá tale gereftan. //xarguwi rá bá tale gereftan./ (pendárin) wouhar e puldári rá tur/ be tur zadan.//*

snarl[1] v **1 snarl (at sb/ sth)** (of dogs etc) *xornás kewidan va dandán newán dádan. //Sage be wirforuw xornás kewid./ Babr e xornás e harásangizi kewid.//.* **2 snarl (sth) (at sb)** *qoridan (va goftan). //Qoride (bemá) goft, "beravid birun!"./ Mard e torwruyi ke be bigánegán qoride downám midád.//*

snarl n *xornás, qorrew. //xornás e nágaháni ye sage; bá qorrew e xawmini pásox dádan.//*

snarl[2] n *picidegi, darhambarhami; gere(h)xordegi. //Báftaniyam* [knitting] *saxt gere(h) xordebud/ gere(h) oftáde bud.//*

snarl v, **snarl (sth) up** *gere xordan, behampicidan/ picándan; darhambarham wodan/ kardan. //Carxowt** [machine] *párce rá darhampicid.; (Raftoámad e) rádehá*/ máwinhá náf e wahr rá darhampicide.//*

snarl-up n *(anáyin) picidegi, áwoftegi, darhambarhami; gerehxordegi. //darhampicidegi ye saxt e rádehá*/ máwinhá dar wáhráh.//*

snatch v **1** *robudan; darrobudan, "máhi bar u qáleb ámad va dám az dastaw darrobud va beraft." (ZBP, L3465 GS). //Qápzadan/ qápidan hukerdáráne/ az hukerdári nist* [rude]*./ Náme rá az dastam darrobud/ qápid.; Nouzád rá az delijánaw* [pram] *robude budand.; Tofangaw rá gerefte átaw kard.//.* **2** *qápidan. //Yek tasu* tond xábidan* [snatch an hour sleep]*; miyán e kár xoráki/ cáwti rá tond zadan/ xordan//.* **snatch at sth** *qápidan. //Tup rá qápid ammá natavánest negahdáradaw.//.* **3** *(pendárin) qápidan, casbidan. //har yáreyi* [opportunity] *rá qápudan/ casbidan//*

snatch n **1** *qápidan, qáp (zadan); robáyew, robudan. //cizi rá qápidan//.* **2** *tekketekke, párepáre, kutáhkutáh. //kutáhkutáh/ tekketekke kár kardan* [work in snatches]*./ naqme(háyi) kutáh-kutáh./ tekkeháyi rá az yek goftogu (dozdaki) wanidan* [overhear snatches of...]*//*

snatcher n *(biwtar dar váźehá ye serewte) ...-dozd; ...-robá; ...-zan. //baccedozd/ baccerobá; kifdozd* [bag-snatcher]*; kifrobá/ kifzan//*

snazzily adv *xeili xowpuw budan*

snazziness n *bengarid be* “snazzy”

snazzy adj (**snazzier**, **snazziest**) *(beviźe baráye puwák) xowgel va beásá* [fashionable]*/ beruz* [stylish]. *//rádeyi*/ máwini kucak xeili xowgel va beásá./ doxtari/ zani xeili xowpuw ast.//*

sneak n, v **1 sneak (on sb) (to sb)** *(dar Engelestán, xárdári) (anáyin/ beviźe baráye kudakán) coqoli kardan. //Az behtarin dustaw nazd e ámuzegár coqoli kard.//.* **2** *(anáyin) kew raftan; dozdaki... kardan. //Yek wokolát az kive*/ quti kew raftan; Dozdaki be piwkewhá ye krismas/ zádruz e Masih/ Mehr negaristan* [sneak a look at]*//.* **sneak in,out, away, back, past etc** *dozdaki ...raftan. harjá juri tarjome miwavad. //Pul rá dozdid va az xáne dak wod./ Gorbehe xoráki rá xord va dozdaki darraft.//.* **sneak sth up (on sb/ sth)** *dozdaki/ nokepá be kasi nazdik wodan. //Ja'far dust dárad dozdaki be xáharaw nazdik woee u rá betarsánad.//*

sneak n *(anáyin) ádam e sarandarun; tarsu va daqalbáz va coqolikon*

sneak adj *dozdaki... va nágaháni. //wabixun; ruzxun./ namáyew e viźe az yek celpard** [film] [a sneak preview]./ *dozdaki námeyi rá negaristan/ negáh kardan.//*

sneaker n = plimsolls: *kafw e/ muze ye (taxt) gorbeyi. //muze ye/ kafw e gorbeyi va jin e kohne puwide bud.//*

sneakily adv *bengarid be* “sneaky”

sneakiness n *bengarid be* “sneaky”

sneaking adj *nágoftani, penhán, "dardá ke ráz e penhán -- xáhad wod áwkárá." (Háfez). //baráye kasi nágoftani/ penháni arji dar cewm dáwtan/ baráye kasi dar del (sahew e) hamdardi dáwtan./ Gománam u kif e pulam rá dozdide- tah e delam miguyad* [have a sneaking suspicion that...] *u kif e pulam rá dozdide.//*

sneak-thief n *daledozd, áftábedozd*

sneaky adj (**sneakier**, **sneakiest**) *dozdaki, penháni. //Az in doxtarak e sar andarun/ coqolikon hame ye hamwágerdihá bizár-and.//*

sneer n *niwxand, riwxand. //niwxandi az ruy e nábávari; Niwet o beband!* [You can wipe that sneer off your face!]*//*

sneer v *niwxand zadan. //Be ziredastán e xod* [inferiors] *niwxand zadan. //Az inke be kuwewhá ye má niwxand mizanand bizár-am.//*

sneeringly adv *bengarid be* “sneer”

sneeze n *awnuse; wonuse; sorfe va awnuse. //Awnuse ye bolandi kard.//*

sneeze v **1** *awnuse kardan; awnusidan. //bá án hame gardoqobár dourobaraw natavánest jelo ye awnuseaw rá begirad* [stop sneezing]*.//.* **2 not to be sneezed at** *(anáyin/ bewuxi) báarzew budan; cewm naxore!. //Yek baram** [prize] *e dahtumáni, cewmnaxore!* [not to be sneezed at!]*//*

snick v *borew/ boridegi ye kucaki be... dádan. //Bá kárd e tiz angowtam rá boridam.//*

snick n *botrew, boridegi ye kucak. //yek boridegi ye kucak dar párce ye pirhani* [the dress material]*//*

snicker v *yaváwaki puzxand zadan; niwxand zdan; fenfen kardan. //Be peikarehá ye palawt* [obscene pictures] *yaváwaki xandidan.//. niz bengarid be* "giggle"

snicker n *puzxand, fenfen*

snide adj *(soxan e) niwdár; poloke; polokan. //soxanán e niwdár darbáre ye zan e/ hamsar e farwin** [chairman]*./ Hamiwe darbáre ye didár e/ saroru ye u (án zan) soxanán e niwdár miguyad/ poloke mikonad.//*

snideness n *bengarid be* "snide"

sniff v **1** *fenfen kardan, bu kewidan. //fenfen kardan va kuwidan nagaristan./ Hamegi sarmá xorde budand fenfen karde va miyawnusidand.//.* **2** (**a**) **sniff (at) sth** *bu kewidan; buyidan; anbuyidan. //gol e sorxi rá buyidan; Sage tir e ceráqbarq/ páye ye ceráq rá bu mikewid.//.* (**b**) **sniff sth (up)** *bá/ az bini bálá kewidan. //gard e tanbáku* [snuff] *rá bá bini bálákewidan* [sniff snuff]*./ boxár rá az bini bálá kewid.//.* (**c**) *(anáyin) dáruhá ye xeradpuw* [narcotics] *rá bá bini bálá kewidan/ buyidan./ casb* [glue] *buyidan.* **3** *fenfen kardan; neqneq zadan. //neqneq zade/ fenfen karde goft, "hic kas ma rá nemifahmad/ darnemiyábad.//.* **4 sniff at sth** *be cizi pif kardan. //(anáyin) piwnahád e rádmanewáneaw* [generous offer] *rá nabáyad bá pifpif rad kard/ napaziroft.//.* **sniff sb out** *(anáyin) bá bukewidan yáftan. //gonáhkár* [culprit] *rá yáftan/ rad gereftan. //Pásbánán/ wahrbáni saxt bar án budand/ bud ke rahbarán e tabahkárán rá biyáband.//*

sniff n *bu kewidan; fenfen kardan. //bá gerye fenfen kardan; havá ye daryá rá bu kewidan./ Yek bu az in baráye inke ádam rá bekowad bas ast./ Bá fenfen goft, "dáram miravam."//*

sniffle v *(bá gerye/ sarmáxordegi) fenfen kadan. //Káw candán fenfen nemikardi.//*

sniffle n **1** *fenfen; bu kewidan.* **2 get/ have the sniffles** *(anáyin) kami sarmá xorde budan*

snifter n **1** *(anáyin) yek qolop nuwábe ye meymand. //Piw az mehmáni yek qolop mey zadan.//.* **2** *jám e dahán bárik. //yek jám e siki* [brandy]*//*

snigger n *puzxand, riwxand, niwxand. //Saroru ye/ rixt e źulideaw* [shabby] *máye ye riwxand e mihmánán gawt//*

snigger v, **snigger (at sb/ sth)** *riwxand kardan; be kasi/ cizi puzxand zadan. //Azmábehtaruni ke/ mardomán e válátabári* [superior people] *ke be govewt* e bigáneaw* [foreign accent] *puzxand mizadand.// niz bengarid be* "giggle"

snip v (**snipping, snipped**) **1** *bá qeici tondtond boridan/ cidan; tondtond qeici kardam/ zadan. //Yek kákol e bijá rá* [a stray lock of hair] *rá bá qeici tondtond cidan.//.* **2 snip sth off** *tondtond zadan/ bardáwtan/ boridan/ kandan. //cand nax e wol rá tondtond kandan; guwe ye kive** [carton] *ye wir rá cidan/ boridan.//*

snip n **1** *boridegi. //In párce yek boridegi dárad.//.* **2** *tekke, xorde, páre, sarqeici. //sarqeici ye parákande ru ye kaf e otáq.//.* **3** *boridan, cidan, rizriz/ xord kardan. //bá qeici ye báqbáni botte rá tond-tond pirást.//.* **4** *(dar Engelestán/ anáyin) ciz e xeili arzán; moft. //25 sent moft-e!* [It's a snip at 25 cents]*//*

snipe[1] n (pl **snipe**) *páwalak [parande ye nokderáz e bátláqzi]*

snipe[2] v, **snipe (at sb/ sth) 1** *(az kamingáh) tirandázi kardan. //xuniyáni/ harásgaráni** [terrorists] *ke az panáhgáhhá ye xub be sarbázán tirandázi mikonand.//.* **2** *(pendárin) kasi rá ámáj e xordegiri kardan; be kasi tupidan. //be hamestárán** [opponent] *e xawáyáyi** [political] *tupidan./ Dar biwtar e bárehá ruznámehá setáregán e sinemá/ celpard* rá ámáj e xordegiri mikonand.//*

sniper n *taktirandáz. //tir xorde be dast e tak tirandázán//*

snippet n **1** *xorde, páre, rize, párce ye sarqeici.* **2 snippet (of sth)** *cekide, kutáhwode; soxancinihá ye/ gabhá ye kutáh* [snippets of gossip]*./ Táze ágáhi ye kucaki wanideam ke guyá/ wáyad bedardat bexorad/ torá xow áyad.//*

snipping n *párce ye sarqeici; tekke, xorde, páre. //Celtekkeyi ke az xordepárehá ye raxthá ye kohne duxte báwand* [a patchwork quilt]*//*

snitch v *(dar Engelestán/ zabán e kuce)* **1** *kew raftan. //Ki qalam e ma rá kewrafte?//.* **2 snitch (on sb)** *loudádan, coqoli kardan. //Zabán midahi ke ma rá lou nadahi?//*

snivel v (**snivelling, snivelled,** (US) **sniveling, sniveled**) **1** *(xárdári) az bicáregi zári va fenfen kardan. //Kudaki mánde/ xaste va zerzeru/ fenfenu//.* **2** *nále va zári kardan. //Peivaste/ hamiwe darbáre ye ruzgár e kudaki ye qambáraw* [unhappy] *nále va zári mikonad/ neqneq mizanad.//*

sniveller, (US) **sniveler** n *(xárdári) sost, zár, neqnequ,nálán, fenfenu, badbaxt*

snivelling, (US) **sniveling** adj *nálán va zár; neqnequ; sostpei. //Ádami/ mardi káná/ nádán va sostpei ast!//*

snob n *(xárdári)* **1** *barmanew. //barmanewáni ke dámád e kárgar e xiw* [their working-class son-in-law] *rá xár midáwtand//.* **2** *barmanew. //rouwanfekri barmanew [kasi ke xod rá dar meywenási az hame bartar dáneste, va tanhá behtarin meyhá/ bádehá rá minuwad.//*

snob appeal, also **snob value** *ánce ke cewm e mardom e barmanew rá migirad. //In baxw e wahr, xeili cizhá dárad ke cewm e mardom e barmanew rá migirad./ In ráde*/ máwin xub foruw miravad zirá barmanewpasand ast./ zirá barmanewán án ŕá mipasandand.//*

snobbery n *(xárdári) barmanewi. //Raftáraw rá newáne ye warmávari az barmanewi dánestand.//*

snobbish adj *(xárdári) barmanew, barmanewáne. //Barmanewáne tohidastán rá xár dáwtan; Be musiqi ye mardomi/ ruhouzi* [pop music] *barmanewáne negaristan.//*

snobbishly adv *bengarid be* "snobbish"

snobbishness *barmanewi*

SNOBOL, Snobol *dar márád*/ kámpyuter, zabán e* "SNOBOL" [String-oriented Symbolic Language], *ke beviże bá Symbolhá sarokár dárad*

snog v (**snogged, snogging**), **snog (with sb)** *(anáyin, dar Engelestán) mácobus kardan, mácmáli kardan, busokenár kardan. //Anán dar raj e powti ye celparde*/ sinemá mácmáli nikardand./* have a bit of snog: *hamdigar rá mácmáli/ mácobus kardan//*

snogging n *(anáyin, dar Engelestán) mácobuw, mácmáli, busokenár*

snook n, **cock a snook at sb/ sth** *bengarid be* "Cock3"

snooka n *guneyi cougán e rumizi*. //yek ávard* [match] *e cougán e rumizi*/ besanjid bá* "pool[2] 4"

snooker v **1** *(dar bázi ye cougán e rumizi* [billiard]*) kasi rá dar tangná nehádan.* **2** *(anáyin, pendárin) kasi rá dar tangná nehádan; be kasi nirang zadan yá u rá wekast dádan. //Nemitaváni bebari, pák dar tangná hasti!//*

snoop v *(anáyin/ biwtar xárdári)* **1 snoop (about/ around sth); snoop (about/ around)** *(anáyin/ biwtar xárdári) záq-siyáh e kasi rá cub zadan. //*snooping around at night: *wabhá záqsiyáh e mardom rá cub zadan./ dam e dar e dabestán gawtan* [snooping about] *va ánháyi rá ke dir miáyand yáftan va záqsiyáhewán rá cub zadan.//.* **2 snoop into sth** *be kár e digarán angulak/ fozuli kardan; //bekár e digarán kár dáwtan.//*

snooper n *kasi ke záqsiyáh e digarán rá cub mizanad. fozulbáwi; noxod e har áw. //kármand e warvin** [government snooper] *ke záqsiyáh e mardom rá cub mizanad//*

snootily adv *bengarid be* "snooty"

snootiness n *bengarid be* "snooty"

snooty adj (**snootier**, **snootiest**) *(anáyin/ xárdári) barmanewáne. //Námeyi barmanewáne va napaziroftan raftan be mehmáni/ be faráxáni* [invitation].*; Engár az damáq e fil oftáde va hargez bá hamsáyeganaw soxan nemiguyad.//*

snooze v *(anáyin) cort zadan, pinaki zadan. //Pedar nazdik e átaw cort mizad.//*

snooze n *(anáyin) cort, pinaki. //Pas az náhár yek cort mizanam/ miravam corti mizanam.//*

snore n *xorxor, xornás, xoropof, kerw. //xorxor/ xornás e boland az otáq e digar nagozáwt bexábad/ xáb az cewmaw robud.//*

snore v *xorxor(kardan); xornás kewidan; kerw kewidand; xoropof kardan; xornidan*/ xornew [(ZBP. C1632 FM). //Bá dahán e báz xábidan va xorxor kardan/ xornás kewidan./ xorxor/ xoropof./ Xornás e man ázárat midahad?//*

snorer n *xorxoru*

snorkel n **1** *lule ye havákew (baráye wená ye zirábi).* **2** *havákew e zirdaryáyi*

snorkel v (**snorkelled, snorkelling**, (US) **snorkeled, snorkeling**) *bá lule ye havákew zirábi wená kardan.*

snort v **1** *(baráye jánevarán, beviże asb) xornew kardan, xornidan* [besanjid bá "xornew"].* **2 snort (at sb/ sth)** *(be kasi yá cizi) xornidan*/ xornás kewidan (az xawm, náwekibáyi, bizári yá wuxi) (be kasi yá cizi) bá*

xawm xornidan; //be piwnahádi bá riwxand xornidan*/ xornew kardan//.* **3** *(zabán e kuce) bá bini bálá kewidan. //(bá bini) kokáyin (bálá) kewidan.//*

snort n **1** *xornew. //xornewi az ruy e xawm kewidan. //Natavánest jelo ye xod rá gerefte xornewi sar nadahad.//.* **2** *(anáyin) yek qolp mey/ nuwábe ye meimand.* **3** *(zabán e kuce) yek bast (dáru ye xeradpuw* [narcotics]*). //tondi yek bast kokáyin zadan* [a quick snort of cocaine]*//*

snorter n *(beviże yekáni/ anáyin) dorowt, cewmgir. //Námeyi saxt dorost be man ferestád.//*

snot n *(anáyin) andamáq, mof (ZBP, C639); xole, solm, "co ámad zán borun Hamdán bedán mánd -- sar e sorxaw ke az vini ye soxlábi foruáyad hami xolle." (ZBP, L7927, Hormoz náme, Purdávud, Asjodi). //andamáqi ke az bini ye bacce sarázir ast.//*

snotty adj (**snottier, snottiest**) *(anáyin) andamáqu; mofu. //yek bacce ye andamáqu./ dastmálhá ye andamáqi ye xod rá wostan.//.* **2** (also **snotty-nosed**) *(xárdári) barmanew, kasi ke az damáq e fil oftáde. //cosene ye bozdeli ye ke engár az damáq e fil oftáde* [He's such a snotty-nosed little wimp.]//

snout n **1** *patfuz [bini va dahán e barjeste con xuk]. //Xuki bá patfuzaw dar lávak* [trough] *e xoráki.//.* **2** *puz, puze, harjá juri tarjome miwavad. //Damáq e zewt e yek haft-tir.//.* **3** *(dar Engelestán/ zabán e kuce/ xárdári) puz, damáq. //*a huge red snout: *damáq e gonde ye qermez; Noxod e har áwi hast./ Har kári rá angulak mikonad.//.* **4** *(zabán e kuce/ dar Engelestán) tanbáku. //(hic) tanbáku dári?//*

snow[1] n **1** *barf. //bárew e barf e sangin; ráhhá ye por barf; baccehá dar barf bázi mikardand.//.* **2** *(beáyin) bárew e barf. //ánsál zud barf ámad/ bárid.//.* **3** *(zabán e kuce) gard e kokáyin.* **4** **white as snow** *bengarid be* "white"

snow[2] v **1** *barf báridan/ ámadan. //Hame ye ruz barf bárid.; Bidár ke wodam dáwt barf mibárid.//.* **2** *(biwtar berixt e náwenáxte) sar e kasi rá wire málidan.* (usu passive/ phr v). **snow sb in/ up** *powt e/ zir e barf mándan/ gir kardan. //Zemestán e gozawte/ pársál kulák e barf wod va se ruz powt e/ zir e barf mándim.//.* **snow sb under (with sth)** *(berixt e náwenáxte) zir e bár e... mándan. //Zir e bár e kár mánadam/ kár e faráváni saram rixt./ zir e bár e darxástnámehá ye kár mándan//*

snowball n *golule ye barf. //Bacceháyi ke beham golule ye barf partáb mikonand.//*

snowball (v) **1** *golulebarf bázi kardan. //bacceháyi ke dar báq golulebarf bázi mikonand.//.* **2** *(pendárin) con Bahman gawtan va bozorg yá nirumand wodan; bálá gereftan. //Istádegi dar barábar e jang bálá gerfeft.* [Opposition to war snowballed.]//

snow-blind adj *kur/ az daraxwew e barf*

snow blindess n *kuri az daraxwew e barf*

snow-blower n *(beviże dar Ámriká) barfrub; barfpáw*

snow-bound adj *ráhbandán az barf; girkarde dar barf. //yek kárvándudiyi ke dar barf girkarde./ Az bárew e barf do hafte dar án kolbe gir karde natavánestim birun áyim.//*

snow-capped *(kuh e dárá ye) cagád* [peak] *e barfin*

snow-covered (rhet/ *soxanveri*, **snow-clad**) *barfpuw, puwide az barf. //deraxtán e senoubar e puwide az barf//*

snow-drift n *tappe ye/ tude ye barf e bádávard. //kárván dudi be tappe ye barf e bádávard barxord.//*

snow drop n *giyáh e piyázdár e Orupáyi be nám e dánewik e* Galanthus nivalis *dárá ye golhá ye sepid ke hengámi ke zamin barfpuw ast gol midahad.*

snowfall n **1** *bárew e barf. //Hafte ye piw barf e saxti bárid.//.* **2** *barf, bárew e barf. //miyángin e bárew e barf injá sáliyáne 10 sántimetr ast.//*

snow-field n *sarzaminhá ye barfi, barfbum*

snowflake n *baź (ZBP, C4718); poź. //Bażháyi ke bezamin miresidand áb miwodand.//*

snow-goose n *guneyi qáz e sepid e bozorg ke nok e bálháyaw siyáh ast va dar sarzaminhá ye yaxbandán miziyad*

snow job *(dar Ámriká, anáyin) bá carbzabáni feriftan; mástmáli kardan. //Miguyand ke bigonáh ast ammá hameaw mástmáli ast.//*

snow-leopard n *guneyi palang e kuhi ye Ásiyá ye Miyáne*

snow-line n *zine ye barf; jáyi ke hamiwe barfin ast. //Bálátar az zine ye barfin raftan.//*

snowman n (pl **snowmen**) *ádamak e barfi/ ádam e barfi*

snow-plough (US, **snow-plow**) *dámvaz (ZBP, L2188 FM); davaz* [<guyew e Neiwáburi]; gardun e barfrub. //davaz/ gardun e barfrub.//*

snow-shed n *(beviże dar Ámriká) barfpanáh; panáh az barf*
snow-shoe n *caketo* [<Gilaki, caketo]; coqte (ZBP, C1010FM); cácele*
snowstorm n *tufán e barf, burán*
snow-white adj *sefid e barfi. //pirhanhá ye sefid e barfi//*
snowy adj (**snowier snowiest**) **1** *barfi, barfpuw. //bámhá ye barfi//.* **2** *barfi. //havá ye barfi//.* **3** *be sepidi ye barf. //yek sofre ye sefid e barfi.//*
Snr abbr = Sen 3
snub v (**snubbed, snubbing**) *nok e kasi rá cidan; be kasi bipoarváyi nemudan; damáq e kasi rá suzándan. //Hamsáyegánaw peivaste damáqaw rá suzándand.; Bá pásox nadádan be nevidewán/ faráxániyewán* [invitation] *nokewán rá cid/ be ánán biparváyi nemud.//*
snub n *biparváyi namudan; nok e kasi rá cidan; damáq e kasi rá suzándan. //*suffer a snub: *tulab raftan; damáqsuxte wodan./ Az soxanán e dorowt e digar baccehá tulab raftan/ damáqsuxte wodan.//*
snub[2] adj *damáq e/ bini ye kutáh va sarbálá*
snub-nosed adj *yek sagtule ye damáq kutáh va sarbálá*
snuff[1] n *gard e tanbáku baráye buyidan. //*take a pinch of snuff: *yek niwgun barg e tanbáku bardáwtan/ gereftan/ kewidan//*
snuff[2] v **1** *nok e fetile rá cidan.* **2** *(dar Engelestán- zabán e kuce- bewuxi) mordan/ guz e áxar rá dádan. //Pedaraw do sál e piw guz e áxar rá dád!//.* **3** **snuff sth out** (**a**) *xámuw kardan/ kowtan (e átaw).* (**b**) *páyán dádan; kowtan. //Árezuháyaw kamábiw bar bád raft.//*
snuff-box n *kiveye / quti ye (zibá) baráye gard e tanbáku yá digar buyidanihá. //U kivehá ye/ qutiháye gard e tanbáku gerdávari mikonad.//*
snuffle v **1** *finfin kardan/ fenfen kardan; bu kewidan. //Sage gerdágerd e riwehá ye deraxt rá bu mikewid.//.* **2** *bá bini ye gerefte dam zadan; finfin kardan. //Bacceyi ke sarmá xorde va finfin mikonad.//*
snuffle n *fenfen/ finfin kardan; tudamáqi soxan goftan/ bá bini ye gerefte soxan goftan*
snug adj (**snugger, snuggest**) **1** *garmonarm. //yek xáne ye kucak e garmonarm; qanude/ garmonarm dar bestar./ Baccehá garmonarm picide nazdik e átaw-and.//.* **2** *(baráye jáme/ puwák) tang, casbán. //yek yumu* ye/ kot e casbán; In nimtane* [jacket] *andaki tang ast* [a bit snug]//. **3** *(anáyin) xub, bas, basande. //yek darámad e kucak va basande/ xub//.* **4** **(as) snug as a bug in a rug** *(bewuxi, anáyin); garmonarmo; denj*
snug n *(dar Engelestán) otáq e kucak e garm yá denj dar meixáne*
snuggle v, **snuggle (up to sb)** *xod rá be... casbándan; nazd e kasi qond zadan; xod rá baqal e kasi casbándan; qanudan; tang dar áquw gereftan, "Garce pir-am, to wabi tang daráquwam gir -- tá sahargah ze kenár e to javán barxizam." (Háfez). //Án bacce xodaw rá be mádaraw casbánd.; Dar bestar/ raxtexáb tangátang beham casbidand.; Tang hamdigar rá dar bestar daráquw gereftand.; Dar bestar qanud* [She snuggled down in bed.]//
snugly adv **1** *garmonarm. //Dar bestar e garm o narm qanude budand.//.* **2** *seft, tang, tangátang. //Naqwe rá tangátang dar kif/ kise* [bag] *jádád* [fitted].//
snugness n *bengarid be* "snug"
so[1] adv *(piw az setáyhá* va band e kárvážehá)* **1** *candán ke... "va agar vám be yek sál natavánand dádan be do sál va se sál besetáyand bá se yeki yá nimi candán ke bedwán padid nayáyad va hál e iwán tabáh nawavad..." (ZBP, L2095, TB); candán, xeili, idun, "va johudán idun guyand ke hadis e jebreyil andar miyán nabud ce xod e Yusef e dorudgar bud ke bá Maryam jemá' kard." (ZBP. L14 TB); "va idun guyand in din e moqi u nehád iwán rá." (ZBP. L76 TB); //vápasin bári ke didamaw xeili/ candán farbe/ farbeh bud. //Candán xawmgin nabáw!//.* **2** **not so** + adj/adv (+ **as**...) *candán. //Mánand e bár e gozawte candán bad nabud!; Candán ke/ án andáze ham ke cewm midáwtim, be derázá nakewid./ Candgáhi-st ke candán xow nagozarándeam* [enjoy oneself]//. **3** **enjoy** + adj/adv (**that**) *newángar e hude ast. //Candán bimár bud ke nágozir pei ye pezewk ferestádim.; Candán xawmgin bud ke nemitavánest soxan guyad.//.* **4** **enjoy** + adj/adv + **as to do sth** *harjá juri tarjome miwavad. //Candán mehrabán bud ke zang zade baráyam xást táksi biyáyad./ Cegune mitaváni candán nádán/ káná báwi ke soxanaw rá bávar koni?/ Mitaváni/ miwavad xod rá ranje karde hengámi ke miravi dar rá powt e sarat bebandi?//.* **5 so** + adj + **a** +/ **an** (+ **as sb**/ **sth**) *(baráye sanjewhá) cun/ mánand. //cun/ mánand e barádaraw tond ciz yád nemigereft./ Bexubi ye zanaw bázi nemikonad/ neminavázad./ Áyá in yek báre* [case] *ye saxt náhanjár* [abnormal] *ast?//.* **6** *xeili, besyár.*

//In ke zádruzam rá be yád dáwti xeili newángar e mehrabáni ye tu bud [... so kind of you]*./ Xeili kár dárim bekonim* [have so much to do]*; Emruz hálaw xeili behtar ast.//.* **7 not so much sth as sth** *harjá juri tarjome miwavad. //Gereftáriyaw candán bipuli/tohidast nist, tá biparváyi* [carelessness] *dar negahdári ye pul.//.* **so many/ much** *cand tá; cand...; ce andáze. //dasturnáme/ govárewn** [recipe] *be womá miguyad cad tá toxm e morq va ce andáze wir niyáz dárid./ Ru ye barge benevis ke cand wab mándi va har wabi cand/ va har wabi becand.//.* **so much sth** *faráván; harjá juri tarjome miwavad. //Ánce gofte bud/ ánce zabán dáde bud cizi joz yek mowt soxan e puc nabud.//.* **so much for sb/ sth** *digar bast ast. //Tá hamin andáze digar baráye árezuhá ye má be birun raftan az kewvar digar bas ast, bogzár farámuwaw konim.//.* **so much so that** *tá ánjá ke..., //Xeili kár dárim, tá ánjá ke nemitavánim emsál be estár* [vacation] *ravim.//.* **with not/ without so much as sth** *hamáná bedun e..., //raft, hamáná pedrud ham nagoft.//*

so[2] adv **1** *(band e kárváże) injur; ánjur; pas. //Istáde, bázuháyat rá báz negahdár, injur./ Pas in noxostin bári bud ke barf rá midid.//.* **2** *(baráye jelogiri az dobáreguyi, harjá juri tarjome miwavad. beviże pas az* do, say, hope, suppose, tell, believe. *//"Áyá miáyad?", "gománam ári* [I believe so.]*./ "Nemidánam kámyáb miwavam yá na, ammá xeili árezu dáram ke conin wavad/ ke bewavam.*[I hope so]*./ "kár rá gerefte?", "Ári, injuri goft."* [so she said]*./ Gomán mikonand wáyad/ guyá zang bezanad. Agar injur ast/ conin ast pas yeki/ yek kasi báyad injá bemánad.//.* **3** *(baráye newán dádan e hamdástáni* [agreement]. *//"Womá rá be án mehmáni nevid dáde budand* [invited]*, na?", "Ári, conin ast, ammá farámuw karde budam beravam."; "Panj sál e piw gord gawtand.* [win championship]*", "Ári, conin goftand."* [So they did]*./ Parandeyi dar rádegáh** [garage] *láne karde.", "Ári karde, conin ast."//.* **4** *niz, ham, hamconin. //U foruhewte ast* [divorced]*, va man niz/ man ham hamconin./ "Man Páris rafteam", "Man ham rafteam/ ánjá budeam."//.* **5 and so on (and so forth)** *va niz..., //U darbáre ye in ke má tá ce andáze/ má candán be pedarán va mádaránemán/ be zádáránemán* bedehkár-im goftogu karde va darbáre ye xiwkári ye má* [our duty] *dar barábar e kewvaremán va niz digar cizhá dar in zamine va niz hamánandegán e án cizhá soxan ránd* [and so on and so forth]*//.* **so as to do sth** *baráye in ke .../ tá..., //Telefon rá/ vákubar* rá borid/ xámuw kard tá kasi árámewaw rá beham nazanad* [disturb]*.//.* **So be it** *(newángar e paziroftári ye ruydádhá-st) //Agar nemixáhad be in kárhá, kár dáwte báwad, xob bogzár conin báwad./ Xob velew kon.//.* **so that, so... that** (**a**) *tá; conán ke. //Saxt kárkard tá hame ciz tá tasu* [o'clock] *ye 6 ámáde báwad./ Zendegiyaw rá conán sámán dáde* [organize] *ke zanaw hic badgomán nawavad* [suspects nothing]*//.* (**b**) *candán. //Candán az u ágáhi naresid ke gomán kardim/ gománidim nakonad morde (ast/ báwad). //Candán doxtaránaw rá miparastad ke baráyewán bázicehá ye gerán/ geránbahá mixarad.//*

so[3] conj **1** *(newángar e hude ast) //Maqázehá baste bud/ budand az inru wir naxaridam./ Sarparast* [manager] *bimár bud az inru man bejáyaw raftam./ In livánhá/ jámhá xeili gerán-and az inru be ánhá saxt parvá kon!/ ánhá rá saxt beppá!//.* **2** *(anáyin) (newángar e xást) tá; ke; táke; báz..., //Be womá naqweyi dádam tá/ ke gom nawavid./ Dareguwi be man/ behem goft tá kasi/ digari nawnavad.//.* **3** *báz, harjá juri tarjoome miwavad. //Báz zemestán wod va man hanuz bikár-am./ Va conin wod ke pas az yek tasu* [hour] *dád o jiq bá cewmán e awkbár birun ámad.//.* **4** *(baráye xordegiri yá goftan e soxani) //Dorost ast ke se sál zendáni budeam ammá in newángar e án nist ke natavánam kári konam./ Xob báz ámadi, in bár dástánat ci-st?//.* **5 so what?** *(anáyin) xob ke ce?; xob beman ce?. //Bist sál az man javántar ast, xob beman ce?//*

So[4] = soh

So abbr (US) South(ern) *kutáhwode- dar Ámriká) nimruz, nimruzin*

soak v **1** (**a**) *xisidan, xis xordan, xis wodan; żafidan. //raxthá ye cerk dárad dar áb e sábun mixisad./ Lubiyá ye xowk rá bogzár wab (dar áb) bexisad.//.* (**b**) **soak sth (in sth)** *xisándan, áqárdan, "be wir andar áqáram in carm e xar -- ke in carm gardad be giti samar." (ZBP, L5889, SF). //Nán rá dar wir xisándan/ áqárdan./ Pirhan e lakkewodeaw rá dar áb e dáq xisánd./ (pendárin) xodaw rá dar ábohavá ye ánjá* [soak] *kamkam xu dád.//.* **2 soak into/ through sth** *rexne kardan, xisándan, xis kardan. //Bárán yumuyaw*/ kotaw rá xis karde dar án rexne karde bud./ Piw az án ke mey dar qáli rexne konad* [soak in] *pákaw kon!//.* **3** *(anáyin) tiq zadan; báj setándan; az kasi kandan. //Áyá womá haváxáh e báj e sangin/ gerán setándan az tavángaránid?//.* **4 soaked/ wet to the skin** *bengarid be* "skin". **5 soak sth off/ out** *bá xisándan/ áqárdan pákidan/ pák kardan. //Lakkeyi rá az pirhani bá xisándan/ áqárdan/ pák kardan/ pákidan./ barcasbi rá az ru ye wiwe ye ricár* [jam jar] *xisándan va pák kardan//.* **soak sb through** *pák xis kardan; con muw e ábkewide kardan. //Birun nayist, muw e ábkewide miwavi!//.* **soak sth up** (**a**) *pák kardan, xowk kardan, áb kewidan. //yek bawgir/ houle gerefte rouqan rá xowk/ pák kon!//.* (**b**) *bexod kewidan. //rouwanáyi/ nur e xorwid rá bexod kewidan; Ábohavá ye rustáhá ye Espániyá rá be tan e xiw andarkewidan./ Án bacce con ábxowkkon* [sponge] *cizhá ye táze rá zud yád migirad!//*

soak, soaking n **1** *xisándan, xisidan; áqárew, "Na u xáhew pazirad hargez az man -- na áqárew pazirad z-áb áhan." (ZBP, L7724 VR). //wamadhá rá xub bexisán//.* **2** *(anáyin, meybáre) //meybáreyi sahmgin piri-st.* [a dreadful old soak]//

soaked adj **1** *pák xis, xisexis. //Xisexis-i! con muw e ábkewide wodeyi!//.* **2** **soaked in sth** *(anáyin) az, por az, farqárde. //In saráy ágande az yádhá-st.//*

soaking adj (also **soaking wet**) *xeili xis; áqárew, "na u xáhewpazirad hargez az man -- na áqárew pazirad z-áb áhan." (ZBP, L7724, VR). //yumui*/ koti xisexis ke azaw/ ke az án áb micekad.//*

so-and-so n (pl **so-and-so's**) *(anáyin)* **1** *bistár, bisár; bistár(kas); kasi; bahmán. //Gomán konim bistári/ bistárkas dar mehmánsará ámade nám nevewte ast.//.* **2** *(xárdári); yek kasi, yek ádam; bistár. //bistári/ bahmáni bawgir e ma rá kew rafte; Hamsáye ye má ádam e/ bistári pir o badxu(yi)...//*

so-called adj *(biwtar xárdári) qollábi, engár, harjá juri tarjome miwavad. //Ánhá ke migoftand dustánat hastand aknun kojá-yand/ aknnun un dustán e qollábiyat kojá-yand?/ Packam e* [villa] *qollábi* [so-clled] *ye má nazdik e daryá bangáleyi* [bungalow] *kucak bude se kilometr az karáne ye daryá dur bud./ In rá engár parvast** [patio] *guyand ammá berásti andaruniyi* [backyard] *biw nist.//*

soap n **1** *sábun, sovi** [<Lori dialect]*; gel e sarwuy, "ke gar sar be gel dári aknun mawuy -- yeki tiz kon maqz o benmáy ruy." (ZBP, L6566, SF); ownán, "konun axtar e gázor andargozawt -- bedokkán wod o bord ownán be dast." (ZBP, L7036, SF). //yek qáleb/ káleb sábun/ sovi./ dar garmábe sábun/ sovi* nist!; Áb o sábun/ sovi* faráván bekár bebar!//.* **2** *(anáyin)* = soap opera. *//namáyewhá ye bokonbokon e jamjám*/* TV *negáh mikoni?//*

soap v *sábun/ sovi* málidan. //xod rá sábunmáli/ sovimáli* kardan; Ráde*/ máwin rá bá sábun/ sovi* málide va sepas án rá áb kewidan/ xub wostan.//*

soap-box n *(dar xiyábán, gardewgáh va mánand e án) pit yá quti ye angur (baráye soxanráni/ dar xiábán/ gardewgáh/ párk]. //*soap-box oratory: *soxanráni ru ye pit/ quti ye angur./* He gets on his soap-box at the first opportunity: *(pendárin) harjá piwáyad miravad bálá ye afráz/ menbar.//*

soap-bubble n *tabal e sábun/ sovi*; ábsavár e sábun/ sovi*//baccehá fut karde tabal e sovi*/ ábsavár e sábun misázand.//*

soap-flakes n [pl] *xorde sábun; gard e sábun/ sovi*; sábun e/ sovi* ye randide/ rande wode*

soapiness n *carbzabáni; xodwirini*

soap opera (also **soap**) *(gáh xárdári) namáyew e jamám** [TV]*/ rádoioyi/ vákiveyi* ye bokon bokon*

soap powder *gard e sábun/ sovi**

soapstone n *sang e tálk. //tandisi az sang e tálk//*

soapsuds n [pl] *kaf e sábun/ kaf e sovi*. //Tá árenjháyaw dar kaf e sábun/ sovi* bude dáwt pirhanháyaw rá miwost.//*

soapy adj (**soapier**, **soapiest**) **1** (**a**) *sábuni; sovi*. //In nán maze ye sábun/ sovi* dárad.//.* (**b**) *por az sábun/ sovi*; sábuni; áb e sábun*/ áb e sovi*//.* **2** *(anáyin, xárdári) carbzabán/ xodwirin/ xáyemál. //áváyi, raftári, sabki xodwiringaráne/ xodwirin//*

soar v **1** (**a**) *tond barxástan/ behavá raftan/ bálá raftan. //Án jet tond behavá raft/ barxást./ bahá ye káláhá dárad betondi bálá miravad./ afzáyew e tond e dareje ye garmá* [soaring temperatures]*//.* (**b**) *sar be ásemán kewidan/ zadan. //taxtesangháyi ke bálá ye daryá sar be ásemán kewide; Ásemánxaráwhá dar ásu** [horizon] *sar be ásemán kewideand//.* **2** *bi bál zadan yá bedun e kárbord e carxowt* [engine] *parváz kardan; parvásidan. //Morqán e daryáyi* [seagulls] *ke bar faráz e taxtesanghá parvásand/ mi parvásand./ Havápeimá ye bimalaxi* [a glider] *ke bálá ye sar e má miparvásad.//*

sob v (**sobbing, sobbed**) **1** *záridan, geristan; heqheq geristan. //Bacceyi rá ke dar otáq e digar mizárid/ heqheq migarist./ háyháy/ heqheq dar dastmálaw gerist.//.* **2** **cry/ sob oneself to sleep** *bengarid be* "sleep". **sob one's heart out** *awk e dáq rixtan; barme-barme geristan; barmidan.* **3** **sob sth out** *bá gerye goftan. //Dástán e marg e ázárewi ye/ himsáyi** [violent death] *ye pesaraw rá bá zári/ gerye heqheq goft.//*

sob n *zári, gerye ye heqheq; háyháy; xarvile. //heqheq/ háyháy/ xarvile ye kudak kamkam foruxábid.//*

sobbingly adv *bá gerye/ heqheq/ xarvile*

sob-story n *(anáyin, biwtar xárdári) dástán e muye va zári; dástán e zár. //Dástán e zár e inke cegune zanaw bá behtarin dustaw gorixt baráyam goft.//*

sob-stuff n *(anáyin/ xárdári) nevewte yá goftári ke máye ye anduh, gerye yá muye wavad, máye ye nále va zári. //xást az án hame nále va zári/ dástán e delafgár* [boring] *in bud ke be u/ ke behew pul vám daham.//*

sober adj **1** *howyár, "hame mast budand Irániyán -- goruhi newaste gowáde miyán; be xeyme darun Giv bidár bud -- sepahdár Gudarz howyár bud." (ZBP, L6053 SF). //Áyá hicgáh howyár be bestar miravad?/ Xeili mey minuwad ammá engár hamiwe howyár ast.//.* **2** *andiwnák. //mard e javáni andiwnák va saxtkuw* [hard-working]*./ arzyábi ye andiwmandáneyi az ánce wodani báwad/ wavá báwad kardan./ váwekáft* [analysis] *e andiwmandáneyi az cemhá/ rástihá* [facts]*./* in a sober truth: *berásti...; rásti rá...//.* **3** *(baráye ranghá) tire. //yek jáme* [suit] *ye xákestari ye tire//.* **(as) sober as a judge** (**a**) *howyár e howyár; na mast.* (**b**) *andiwmand va saxtgir; andiwnák va saxtgir*

sober v **1** *andiwnák va saxtgir wodan/ kardan. //Án ágáhi ye bad hamegi ye má rá saxt andiwnák sáxt.//.* **2** **sober (sb) down** *nágahán bexod ámadan va be andiwe foruraftan; árám gereftan va andiwnák wodan. //Xáhew mikonam kami bexod ámade árám begir, cand ágáhi ye arjdári dáram ke baráyat beguyam.//.* **sober (sb) up** *howyár gardándan/ sáxtan. //Dar bestaraw bexábán tá howyár wavad/ tá masti az saraw beparad.; Candi qahve ye talx be u/ behew bede tá howyáraw konad/ tá masti az saraw beparad.//*

soberly adv, //soberly dressed: *raxt e tire puwide//*

sober-minded adj *andiwnák va saxtgir*

sobriety n *howyári, "va qarib e sizdah va cárdah sál u rá mididim dar masti va howyári, va be hic vaqt soxani nawnudand." (ZBP, L1188, TBH); andiwnáki va saxtgiri. //Mard e dinámandi** [conscientious] *ke beviźe be andiwmandi va saxtgiri námvar ast.//*

Soc abbr **1** *kutáhwode baráye* **Socialist**. **2** *kutáhwode baráye* **Society**. //Amateur Drama Soc: *anjoman e namáyew e kámegarán*//*

soccer n *futbál, pátapká*. //kárháyi/ gámháyi dar ráh e jelogiri az zadoxord/ ázárew/ himsá* dar (bázi ye) pátapká*./ velgardán e áwubgar dar pátapká** [soccer hooligans]//

sociability n *garmi, garmxuyi; haxámanewi*

sociable adj *garm; garmru, "mardi garmru bud..." (ZBP, L2693 AT); dustmanew, haxámanew. //Hicgáh mard e garmruyi/ haxámanewi nabude ast./ Aknun del o damáq (e mehmáni) nadáram.//*

sociably adv *bengarid be* "sociable"

social adj **1** *hanvari* [besanjid bá* "hand-varena", *Avestáyi* (EDPL)*]; (zendegi yá kár e) tude/ birun az xáne. //*social problems: *porsemánhá* ye hanvari (gereftárihá ye vábaste be tude./ áyinhá ye behzivi* [social welfare]*./ vátáwhá ye hanvari*/ tude*[social reforms].//. **2** *hanvar*, hanvari*; tude. //*one's social equals: *hamálán e hanvari* ye kasi/ hamálán e kasi dar miyán e tude./ (xárdári) kasi ke peivaste páygáhaw dar miyán e tude (ye mardom) bálámiravad; jáhju//.* **3** *(baráye jánevarán) goruhi, hanvari*. //Biwtar e magashá ye angabin* [bees] *va monghá* [wasps]*/ zanburhá, xarfastarán* [insects] *e goruhi/ hanvari** [social insects] *hastand./ Mardom/ ádam jánevari hanvari-st.//.* **4** *sargrmi, hanvari. //*a social club: *yek báwgáh e hanvari*; yek wab mehmáni birun az xáne* [a social evening] *kár e/ zendegi ye birun az xáne ye porkár* [a busy social life]//. **5** sociable: *garm, garmru, "mardi garmru bud." (ZBP, L2693, AT); bejuw. //ádam e/ mard e xeili garmruyi/ bejuwi nist.//*

social science (also **social studies**) *dánewhá ye hanvari** [economics/ sociology/ politics and geography]. //social anthropology: *marswenási*, yeki az dánewhá ye hanvari-st*//*

social security *(dar Engelestán)* (US, **Welfare**) *behzivi. //Biwtar e mardománi ke dar ráhemán mibini komak e behzivi migirand.//*

social services *kárhá ye behi/ behzivi*/ hanvari*. //Bim e/ patew* e káhew e kárhá ye behzivi ye hanvari* miravad.* [threatened cuts in social services]*//*

social work *behzivi; mardomyári*; marsyári. //Mixáhad kármand e behzivi/ mardomyári*/ marsyári wavad./ Mixáhad dabirestán rá ke be páyán resánd mardomyári*/ marsyári bexánad/ konad.//*

social worker *mardomyár*; marsyár. //Marsyárán migoftand/ midávidand* [claim] *ke bá kudakán badraftári miwavad./ Marsyáráni/ mardomyáráni ke mardom rá tanhá birun az bimárestán didár mikonand.//*

social (US, also **sociable**) *mehmáni; gerdehamáyi ye dustáne. //yek gerdehamáyi ye kelisáyi* [a church social]//

Social and Liberal Democrats (abbr, **SLD)** *mardomsálárán e hanvari* va ázádixáh*

socialism n *Áyin e Mazdak*; Mazdakigari*. //peikár baráye barpáyi ye/ barpá sáxtan e áyin e Mazdak*./ Behtarin viźegihá ye áyin e Mazdak*/ Mazdakigari* va sarmáyedári rá báham serewtan.//.* Cf "capitalism"

socialist (n) **1** *haváxáh e Áyin e Mazdak*/ Mazdaki.* **2** *hamvand e kumal** [party] *e Mazdakiyán; Mazdaki*

socialist adj *Mazdaki*. //*Socialist Party: *kumal* e Mazdaki*/ Mazdakiyán*./ ráh va ravewhá ye/ wivehá ye Mazdaki*//*

socialistic adj *Mazdaki*, Mazdakvár*. //barxi (az) didgáhháyaw Mazdaki*/ Mazdakvár* ast.//*

socialite n *(gáh baráye xárdári) az má behtarun; kasi ke wepewaw Maniźexánum ast; kasi ke sari tu ye sarhá dárad. //Az má behtaruni* [rich socialites] *ke peivaste az yek ásáyewkade* ye beásá* [fashionable resort] *be ásáyewkade* ye digari miravand.//*

socialization, socialisation n *bengarid be* "socialize"

socialize, socialise v **1** **socialize (with sb)** *bá digarán newast o barxást kardn/ didár kardan. //Yáreyi* [opportunity]*/ zamáni baráye newastobarxást kardan bá hamkárán e novin./ Kucandegán e novini ke hanuz bá hanvar** [society]*/ tude sázgári nayáfteand.//*

socially adv *hanvari*. //U rá az sar e kár miwenásam ammá hanvari*/ az nazdik bá u áwnáyi nadáram.//*

society n **1** *mardom, tude; hanvar* [EDPL, <Avestáyi, hand-varen]. //bimi baráye tude/ hanvar*./ Tude/ hanvar* in awá*/ haq rá dárad ke bexáhad dádwekanán guwmál gardand.//.* **2** *hanvarhá* ye sátvuni ye/ sátvunik** [industrial societies] *e novin. //hanvar* e kárgari* [working class society]*; Hanvar e Armani/ Armaniyán//.* **3** *hamnewini, goftogu. //Wabi rá bá dustán e xiw separi kardan./ Az hamnewini bá digar mardomán duri kardan.//.* **4** *az má behtarun; kasáni ke wepewewán Maniźe xánum ast; kasáni ke xunewán az digarán rangintar ast.* [fashionable/ wealthy/ influential/ high rank class]. *//Yek jawn e bayugáni ye/ arusiye az má behtarun./ Ágáhiháyi dar ruznáme darbáre ye mardomi ke az rade ye bálá ye tude hastand/ az má behtarun.//.* **5** *anjoman. //anjoman e gováźe ye dabirestán* [the school debating society]*./ yek anjoman e hamári* [a cooperative society]*./ Yek anjoman e namáyew* [a drama society]*//.* **6** **the alternative society** *bengarid be* "alternative".

socio-, *(dar váźehá ye serewte) vábaste be hanvar*; tude, mars [mars besanjid bá maresa <Avestáyi,* "mortal"*];/ tudewenási/ marswenási. //*a sociology course*, yek doure (ámuzew e) tudewnási.//*

sociological adj *tudewenási; tudewenásik; marswenásik. //engárehá** [theories] *ye/ porsemánhá* [problems] *ye tudewenásik/ marswenásik*//*

sociologically adv *az didgáh e tudewenási/ marswenási*

sociologist n *tudewenás/ marswenás**

sock[1] n **1** *juráb e/ guráb e (sáqkutáh).* **2** **pull one's socks up** *(anáyin/ dar Engelestán) kamarband e xod rá seft kardan.; give ye xod rá varkewidan. //Ámuzgáraw behew/ be u goft ke kamarbandaw rá seft konad/ giveaw rá varbekewad vagarna dar ázmunaw kámyáb nemiwavad.//.* **put a sock in it** *(kohne wode, anáyin dar Engelestán) xafe wodan, árám budan. //Árám báwid! dáram kár mikonam.//*

sock[2] *(anáyin) mowt (zadan); kust (zadan). //Yek mowt be árváreaw bezan!//*

sock v **1** *mowt zadan, kuftan. //Mowti be árváreaw bezan!//.* **2** **sock it to sb** *(kohne wode, anáyin) be kasi saxt táxtan. //berásti soxangu be ánán saxt táxt!//*

socket n *cáhak; ...-xáne [con "cewmxáne"]; káse; //*the eye socket: *cewmxáne; káse ye cewm./ cáhak (baráye sarpic e ceráqbarq)//*

sod[1] n *(beáyin yá soxanvari)* **1** *caman, xák e camani.* **2** *yek xewt xák e camani. //Xewthá ye xák e camani ke táze bar guri nehádeand.//*

sod[2] n *(zabán e kuce/ zewt dar Engelestán)* **1** (**a**) *goh, pehen. //You stupid sod! Goh e xar!/ Ey gusále!/ Sarparast e táze* [boss] *yek goh e xar/ gusále ye forumáye ast!//.* (**b**) *bicáre, binavá. //Bicáre rá diruz az kár birun rándand/ birunaw kardand.//.* **2** *gereftári, dard e sar, bicáregi. //In kár dárad ce gereftári ye bozorgi miwavad!//*

sod v (**sodding, sodded**) *(zabán e kuce/ dar Engelestán) nefrin bar!.* **2** *(beviźe farmáyew)* **sod off!** *Gomwo!*

soda n **1** *karbonát e sodiyom; juw e wirin. //*washing-soda: *karbonát e sodiyom ke baráye narm kardan e áb bekár miravad./* baking soda: *juw e wirin;* caustic soda: *sud e suzávar.//.* **2** = soda-water: *áb e gázdár. //Xáhewmandam kami áb e gázdár be marzbuze*/ viski biyafzáyid./ Xáhew mikonam yek viski/ marzbuze* va áb e gázdár* [soda] *bedahid.//.* **3** (*niz* **soda pop**) *(dar Ámriká, anáyin) limunád. //*a glass of cherry soda: *yek liván limunád e álbálu./* two lime sodas: *do tá limunád e limu//.* **4** (= **ice-cream soda**) *dar Ámriká, Limunád o bastani. //*three strawberry sodas: *se tá limonád e tutfarangi//*

soda-fountain *cewme ye áb e gázdár, limonád va mánand e án*

soda siphon = siphon

soda-water n *áb e gázdár. //Man mey nemixáham, tanhá áb e gázdár minuwam.//*

sodden adj **1** *(xeili) xis. //kafwháyam az ráh raftan dar bárán xis e xis wode.//.* **2** *(dar váżehá ye serewte) mastemast* [drink-sodden]*//*

sodding adj *(dar Engelestán- zabán e kuce/ downám/ newángar e xawm yá ázordegi) gand. //*What a sodding mess!: *Ce gandi!/ Ce gohi áb gerefte wode!/* It's all your sodding fault!: *In goh rá to áb gerefti!//*

sodium n *sodiyom, nátriyom, bengarid be* "natrium"

sodium bicarbonate (also **bicarbonate of soda; baking soda bicarbonate**) *bikarbonát e sodiyom, juw e wirin*

sodium carbonate (= **washing soda**) *karbonát e sodiyom*

sodium chloride *klorur e sodiyom, juw e wirin*

sodium hydroxide (= **caustic soda**) *sud e suzávar*

sodomite n *(kohne wode, beáyin) kunkon, kunmarz, pendmarz**

sodomy n *kunkoni, kunmarzi, pendmarzi* ["pend"* = anus *<guyew e Espaháni]*

sofa n *kat*. //Ru ye kat* derázkewide jamjám*/* TV *minegarist./ In kat* báz wode taxt migardad/ miwavad.//*

soft adj (**softer**, **softest**) **1** *narm. //xák/ kaf/ zamin/ gel e narm./ Kare ye garm narm ast./ Bálew e narm va towak e seft/ saxt dust dárad.//.* **2** *hamvár, narm. //be narmi ye maxmal./ pust e narm./* soft furnishings: *kácál e narm (con qáli, parde); gorbe ye má xaz e narmi dárad.//.* **3** *(baráye rang va nur) nowu (ZBP, C6789 FM); //yek rang e goli ye nowu* [a soft pink] *na qermez e sir* [harsh red]*./ Paríháyi* [lampshades] *ke rouwanyi ye nowu midahad./ Rouwanáyi ye narm e/ nowu ye yek wamm* [candle]//. **4** *(baráye kenárehá ye cizi) nárouwan* [indistinct]. **5** *(baráye bád va mánandegán e án) sabok. //*soft summer winds: *bádhá ye sabk e tábestáni./ yek nasim e daryáyi ye sabok//.* **6** *(baráye ává) narm, árám. //musiqi ye árám; soxan e dareguwi* [whisper] *ye narm/ árám.//.* **7** *(anáyin) na dorowt, na xawmgin, narm. //Pásoxaw narm va árám bud.//.* **8** **soft (on sth/ with sb)** *narm. //narmdel budan* [have a soft heart]*./ Án ámuzgár bá wágerdánaw xast/ xeili narm ast va ánán baráyaw tare xord nemikonand* [they are out of control]*//.* **9** *(anáyin, xárdári) sost, baccegáne. //Candán sost(-pei) nabáw, hic tars nadárad.//.* **10** *(anáyin/ xárdári) diváne, kání/ nádán. //Xol wode* [He's gone soft]*./ Picomohre ye kalleaw wol wode.//.* **11** **soft on/ about sb** *(anáyin) deldáde ye kasi.* **12** *(anáyin, xárdári) sabok, ásán. //Zendegiyaw rásti mánand e taxt e raván ast* [soft life]*.;Yek kár e sabok bá dastmomzd e xub* [soft job]//. **13** *(baráye viyanjanhá** [consonants]*) narm. //*"C" *dar* "city" *narm va dar* "cat" *saxt ast.;* "G" *dar* "gin" *narm va dar* "get" *saxt ast.//.* **14** *(baráye nuwábehá) sáde, bi alkol, námeymand. //Kami mey mixáhi yá nuwábeyi sáde/ námeymand?//.* **15** *(baráye áb) narm (bedun e namakhá ye káni). //Xeili gard e sábun/ sovi* bekár nabar, áb e injá xeili narm ast.//.* **16** (idm) **an easy/ a soft touch** *bengarid be* "touch[2]". **the hard/ soft sell** *bengarid be* "sell n". **have soft spot for sb/ sth** *kasi rá xeili dust dáwtan; del e kasi baráye kasi raftan. //Hamiwe delam baráyaw mirafte/ dar del e man hamiwe jáy e viżeyi dáwte.//*

softball *(beviże dar Ámriká) sestapká* ["ses" besanjid bá "sost" + "tapká" <Amoli]. bázgardid be* "football", *va* "baseball"*]*

soft-boiled adj *(xáye/ toxm e momrq) nimband*

soft currency *puli kampowtváne yá bi powtváne ke arzew e arzi nadárad*

soft drug *dáru ye xeradpuw* [narcotics] *e sabok*

soften v *narm/ narmtar wodan/ kardan. //Kare birun e yaxcál narm miwavad.; Pari** [lampshade] *nur e ceráq rá narm mikonad.//.* **2** **soften sth up** (**a**) *//páygáh e dowman rá bá bombártán sost kardan/ gardánidan.//.* (**b**) *kasi rá sost gardánidan/ poxtan. //Xánedárán/ zanán e xánedár rá noxost bá dádan e piwkewhá ye ráyegán poxtand/ narmgardánidand va sepas foruwandegán be soxanán e seftosaxt áqázidand/ áqáz kardand.//*

softener n *dáru ye ximiyáyi yá dastgáh e narmkonande ye áb*

soft fruit *mivehá ye narm/ bihaste*

soft-hearted adj *narmdel, mehrabán, delsuz. //Hamiwe be u/ behew pul vám midahad, xeili mehrabán ast.//*

soft-heartedness n *bengarid be* "soft-hearted"

softie *bengarid be* "softy"

softish adj *narm, wol. //yek bastani ye wol//*

soft-landing *narm/ árám be zamin yá ru ye máh newastan*

softly adv *benarmi. //benarmi soxan goftan; Dastaw rá benarmi feword; tábew e nurhá ye narm/ sabok; musiqiyi ke benarmi naváxte miwavad./ bá kudakán xeili benarmi raftár kardan.//*

softness n *bengarid be* "soft"

soft option *(biwtar baráye xárdári) ráh e goriz/ kár e ásántar/ bi dard e sartar. //Biwtar e (mardom) be nádorost bávar dárand ke (dourehá ye zabán)* [language courses] *dourehá ye/ gorizhá ye ásáni hastand.//*

soft palate *narm kám*

soft pedal v (**pedalled, pedalling;** (US) **pedaled, pedaling**) *(anáyin) kucak yá kamarj newán dádan; dast e kam gereftan. //Warvin** [government] *dástán e/ porsemán e dastmozd e kárgarán rá dast e kam gerefte (ast)* [soft- pedalling on the question of]*//*

soft shoulder (also **verge**) *xákriz e kenár e ráh/ wáne ye ráh/ jádde*

soft soap **<u>1</u>** *sábun e/ sovi* ye narm/ ábaki.* **<u>2</u>** *xáyemáli; xáye ye kasi rá dastmál e abriwomi kewidan; carbzabáni; wirinzabáni; bá carbzabáni dar guw e kasi foruxándan. //Az carbzabániyaw delam behamxorde!//*

soft soap v *bá xáyemáli/ bá wirinzabáni/ bá carbzabáni kasi rá vádár be... kardan. //Bá carbzabáni soxanat dar del e man kárgar nemiyoftad/ va manewteam rá nemigardánam* [I don't change my mind]*//*

soft-spoken adj *wirinzabán; wirinsoxan*

software n *(dar márád*/ kámpiyuter) dádehá, narmafzár*

softwood n *cub e narm. besanjid bá* "hardwood"

softy, softie n **<u>1</u>** *(anáyin, xárdári) sost, nátaván, riqu. //Sarjuxe* [sergeant] *sar e sarbázhá ye táze/ sar e nousarbázán* [the new recruits] *faryád zad goft, "womá yek mowt tanelaw-id!* [a bunch of softies]*//.* **<u>2</u>** *narmdel. //Rásti rá ke saxt narmdel ast.//*

soggily adv *bengarid be* "soggy"

sogginess n *bengarid be* "soggy"

soggy adj (**soggier**, **soggiest**) *, xis; xisexis. //Pas az bárán e sangin zamin xisexis wode bud.//.* **<u>2</u>** *(biwtar xárdári) xis o sangin, harjá juri tarjome miwavad. //nán e xamir* [soggy bread]//

soh (also **so, sol**) *(dar musiqi) sol*

soigné adj (fem **soignée**) *(váźe ye Fáránsavi) (baráye wive ye raxt puwidan) naqz, zibá, xowpuw*

soil n **<u>1</u>** *xák. //*good/ bad soil: *xák e xub, bad, weni; xák e sangin/ deź* [heavy soil]*//.* **<u>2</u>** *(beáyin) xák, kewvar, sarzamin, bum. //*one's natural soil: *mihan, xák e mihan./ xák e ros/ rost* [clay soil]./ *(soxanvari)* a man of the soil: *kewávarz, xákbáz./ záde wode dar xák e Irán* [born on Iranian soil]*//*

soil v **<u>1</u>** *cerk wodan/ kardan; áludan; áláyidan. //In párce zud/ ásán cerk miwavad.; Yek sabad baráye wamadhá ye cerk; Naxást dastánaw rá cerk konad/ biyáláyad.//*

soirée n *(beáyin) mehmáni ye wab, wabnewini*

sojourn v *dar jáyi mándan; dar jáyi besar bordan; forud ámadan, "zirá in do dih forud ámadand bar sar e ráh e biyábán e sabzevár." (ZBP, L2618 AT); derang kardan, "Bahrám u rá bedid va yek sál ánjá derang kard..." (ZBP, L211, TB). //Baráye do hafte bá dusti dar Gilán mánd/ derang kard.//*

sojourn n *mánew; mánewn (ZBP, C6597); mándan; derang kardan dar jáyi. //Se hafte mánew/ mándan dar kuhestán//*

sol = soh

solace n *del juyidan, "agar nádán be vahwat soxan guyad... xeradmandaw be narmi del juyad." (ZBP, L3808 ,GS); árámew. //Mard e bimár az musiqi árámew yáft./ Káraw berásti baráyaw máye ye árámew bud.//*

solace v, **solace sb (with sth)** *deljuyi kardan; deljuyidan, "agar nádán be vahwat soxan guyad... xeradmandaw del be narmi juyad." (ZBP, L3808, GS). //Az anduh wuride/ ásime bud va nemigozáwt kasi az u deljuyi konad.//*

solar adj **<u>1</u>** *xor, xorwidi. //niru ye/ ama** [energy] *ye áftábi/ xorwidi; zamán e xorwidi* [solar time]*//.* **<u>2</u>** *xorwidi. //garmá ye/ garmáyew e xorwidi./ cizi ke bá niru ye xorwidi kármikonad* [solar-powered]*//*

solar cell device *goric* e xorwidi/ áftábi; dastgáh e barqzá ye xorwidi*

solarium n (pl **solariums**, *dar nevewtehá ye beáyin va dánewik* **solaria**) **<u>1</u>** *áftábxáne; xorxáne*.* **<u>2</u>** *xortaxt*, xorbestar*. //Varzewgáh e novin garmábe ye boxár/ garmábe ye Torki* [sauna] *va xorbestar** [solarium] *dárad.//*

solar plexus n **<u>1</u>** *dám e xorwidi*.* **<u>2</u>** *(anáyin) sar e wekam. //mowti dardnák be sar e wekam//*

solar system, the solar system *handád e/ dastgáh e xorwidi*
solar year, the solar year *sál e xorwidi*
sold pt, pp of "sell"
solder n *kafwir; kabad, "az án ke madh e to guyam dorost, guyam rást -- mará bekár nabáyad/ nayáyad seriwom o kabadá" (ZBP, C3086, FM, Daqiqi)*
solder v, **solder sth (on/ onto/ to sth); solder sth (up/ on)** *kafwirdan*. //sim rá báz kafwird*//*
soldering-iron *(dastgáh e) kabad*
soldier (n) **1** *sarbáz, lawgari, "tá ze wahri yo lawgari harkas -- fetadaw bar co man arus , havas." (ZBP, C3748, FM). //do sarbáz, yek malaván* [sailor] *va yek wahri* [civilian]; *baccehá sarbáz-bázi mikardand.//.* **2 a soldier of forune** *(kohne wode) (sarbáz e) mozdur*
soldier v, **soldier on** *deliráne kár kardan/ bekár pardáxtan. //Rahrován* [the walkers] *bá in ke havá saxt bad bud deliráne piwraftand.//*
soldiering n *zendegi ye sarbázi/ lawkari. //zendegi ye sarbázi/ lawkari rá dust dáwtan./ zendegi ye sarbázi/ lawkari behengámi ke jang nist/ darhengám e áwti//*
soldierly, **soldier-like** adj *sarbázvár/ sarbázmánand, cun sarbáz. //mardi bolandbálá va sarbázmánand./ sarbázvár ráh raftan* [a soldierly bearing]*//*
soldiery n *(beáyin/ kohne wode) sarbázán (e bad). //yek goruh sarbáz./* the undisciplined soldiery: *yek goruh sarbáz e ná-ostován (ZBP, C6377, FM)//.* **brutal soldiery** *sarbázán e darrandexu*
sole[1] n (pl **sole/ soles**) *guneyi máhi ye pahn az xáneváde ye* Solidae *bá dahán va bálehá ye kucak va cewmán e kucak e nazdik e ham, mánand e* Solea solea*. //Máhi ye* Sole *ke dar cáwni ye sefid* [white sauce] *poxte wode.//*
sole[2] n **1** *kaf e pá, haxe* [<Pahlavi (ZBP, C7298, BF)].* **2** *kaf e juráb; taxt e kafw/ muze. //suráxi dar kaf e jurábaw./ Taxt e cakmeháyaw/ muzeaw niyáz be vásác** [repair] *dárad.//*
sole v *(biwtar be rixt e náwenáxte bekár miravad) taxt andátan/ zadan/ dádan be kafw/ be kafw/ muze taxt va páwne zadan*
sole[3] adj **1** *tanhá, tak, yektá, yegáne. //tanhá máye ye egnest** [the sole cause]*; tanhá bázmánde ye egnest** [accident] *e/ xord wodan e ráde*/ máwin//.* **2** *yegáne, tanhá. //betanháyi pásoxguyi rá be gardan dáwtan* [have sole responsibility]*./ Má tanhá kasáni hastim ke in awá*/ haq rá dárim in dast káláhá rá beforuwim.//*
-soled *(setáyhá ye serewte misázad) kaf...i; taxt...i. //muze ye taxt lástiki/ angomi/ carmi//*
solecism n **1** *laqzew e dasturi dar zabán (viże ye bigánegán yá mardomi az rade ye páyin e tude).* **2** *badraftári/ badkerdári; dożkerdári*
solely adv *betanhyi. //tanhá/ betanháyi pásoxgu./ tanhá (az) baráye to//*
solemn adj **1** *sangin; básang, "yeki doxtaraw bud Maryam be nám -- xeradmand o básang o bá ráy o kám." (ZBP, L3304, SF); "be gordi va mardi yo jang o neźád -- be ourang o farhang o sango be dád." (ZBP, L5992, SF); áheste, "newastand yek hafte bá u beham -- hami ráy zad wáh bar biw o kam; Nabod joz bozorgi yo áhestegi -- xeradmandi yo warm o wáyestegi." (ZBP, L5711, SF). //roxsárhá ye básang/ sangin* [solemn faces]*./ con dávari básang nemudan/ budan* [look as solemn as a judge]*//.* **2** *andiwmandáne/ básang/ sangin/ be áhestegi./ roxsárhá ye básang/ sangin. //con dávari bá sang nemudan/ budan./ zabándádani básang* [a solemn promise]*; kári sangin rá be gardan gereftan* [a solemn undertaking]*; peimáni básang* [a solemn pledge].*//.* **3** *beáyin, básang, sangin. //yek áyin e xáksepári ye sangin* [a solemn funeral procession]//
solemnly adv *Bá sangini áqáz be soxan karde goft: "ágáhi ye náxowi baráyat dáram.//*
solemness n *sangini, áhestegi*
solemnity n (fml) **1** *ásá, hang, sangini, sang, "be goftár e suri wavi suy e jang -- saboksár xánad torá mard e sang." (ZBP, L4911, SF); "Yeki doxtaraw bud Maryam be nám -- xeradmand o bá sang o bá ráy o kám." (ZBP. L4304, SF); "be gordi yo jang o neźád -- be ourang o farhang o sang o be dád." (ZBP, L5992, SF). //sang e/ sangini ye/ hang e nehádi, zamáni ye áyin e (ráhpeimáyi)//.* **2** *áyini* [ceremony] *bá sang; sangin. //wahrbánu bá hame ye áyin e sangin/ sangini/ bá hang e viże tájgozári kard.//*
solemnization, solemnisation n *anjám e yek áyin (básang)*
solemnize, solemnise v *áyin (e dini, beviże zanáwuyi) rá anjám dádan. //Áyin e zanáwuyi rá dar kelisá anjám dádan.//*

solenoid n *(simpic) áhanrobá ye barqi. //*a solenoid switch: *yek kelid e áhanrobá ye barqi//*
sol-fa (also **tonic sol-fa**) *(dar ámuzew e áväzxáni) sol-fá (ámuzew bá vojhá** [syllables] *[con do, re, mi...]*
solicit v **1** **solicit (sb) (for sth); solicit (sth) (from sb)** *(beáyin) (az kasi) darxást (e komak, pul, ráy) kardan; darxástan. //darbáre ye wáhráh e nou darxást e ágáhi kardand./ az kasi pul darxást kardan.; Hardo námzad xáhán e/ xástár e ráy e/ manewte* [opinion] *ye man gawtand.//.* **2** *(baráye ruspiyán) (dar jáhá ye hamegáni) xodforuwi kardan. //Baráye xodforuwi dar xiyábán vádáwtandaw táván bedahad* [to fine]*.//*
solicitor n **1** *(dar Engelestán) dádyár; dastur (ZBP, C218 FM).* Cf "advocate n"/ "barrister". **2** *(dar Ámriká) daryuz, daryzegar; sodágar/ foruwand e ye douregard*
Solicitor-General n (pl **Solcitors-General**) *(dar Engelestán) sardádyár.* Cf "attorney-general"
solicitous adj **solicitous (for/ about sth/ sb)** n *(beáyin) negarán, delsuz, delvápas. //yek wouhar e/ wuy e delsuz./ porsewhá ye delvápasáne darbáre ye tandorosti ye u./ Saxt negarán va juyán e tandorosti ye womá-st.//*
solicitude n **solicitude (for/ about sth/ sb)** *negarán e...; delvápas e..., //Delvápasi ye man baráye ásudegi ye womá./ Delvápasi ye wuyi delsuz baráye zanaw.//*
solid adj **1** *seft, dej (ZBP, C326 FM); setabr. //suxthá ye dej; xoráki seft; Áb ke mifosorad/ yax mizanad seft miwavad va án rá yax mixánim./ In asb máhicehá ye setabri dárad.//.* **2** *tupor, mohr, [injá xákaw mohremohr ast]; "ágande, "va in ostoxánhá solb ast va ágande va hic rá miyántohi nist." (ZBP, L5072 ZX); yek guy e tupor/ ágande/ estaft. //váże ye* "teapot" *yek váże ye serewte ye yekpárce/ estaft/ seft ast./ Ráhpeimáyán raji/ daji baste* [stand in a solid line] *bázudarbázu andáxte budand.//.* **3** (**a**) *yekpárce; yekdast; náb. //wirhá ye garmábe az zar e náb; pelleháyi ke az sang e yekpárce boride wode.* [cut in the solid rock]*./ qáwoq-cangál e sim e náb* [solid silver cutlery]*//.* (**b**) *yekrang; yekdast. //rang e ábi ye ásemáni ye yekdast e yek negár* [painting]*//.* **4** *setabr, ostovár; gerán. //sáxtemánhá ye ostovár; kácál* [furniture] *e setabr (con miz, sandali); sáxte wode bar páyeyi/ boni ostovár/ setorg./ bar páyeyi ostovar* [on solid ground]*//.* **5** *ostovár. //cemhá* [point, issue] *ye/ gováżehá ye ostovár* [solid arguments]*./ Yek bongáh e bázargáni ye ostovár/ setorg; zani bá manewi ostovár/ pákdáman; kárgari xub va setortg.//.* **6** *hamdel, yekdel, yekpárce. //Kárgarán dar inbáre yekdel/ hamdel budand./ Yek ráy e yekpárce be sud e án piwnahád dáde wod.//.* **7** *peivaste, yeksare. //yek tasu* [hour] *ázegár/ peivaste biyusán./ Dah tasu yeksare/ ázgár xoftan.//.* **8** *(dar hendese) dárá ye derázá, pahná va setabrá. //dárá ye cegál./ Yek peikar e cegál* [a solid figure]*./ hendese ye cegál* [solid geometry]*//.* **9** **firm/ solid as a rock** *bengarid be* "rock[1]"
solid n **1** *tupor, ágande, seft, dej. //panir dej ast va wir ábaki/ ábgune ast./ Nouzád hanuz cizhá ye/ xorákihá ye seft/ dej nemixorad.//.* **2** *(dar hendese) cegál. //kive** [a cube] *yek cegál* [solid] *ast.//*
solidarity, solidness n *tupori, sefti, deji, ostovári, ágandegi, "va weklhá ye án va ágandegi va tohiyi va bozorgi va xordi padid áyad." (ZBP, L5163 ZX). //ágandegi ye/ ostovári ye yek sáxtemán/ cem* [point, issue]*/ gováże, ayoxwost/ yuwost** [metal]*/ áhan.//*
solidarity n *hambastegi. //hambastegi ye tude dar barábar e bim; Rahbarán e dánewjuyán be ágáhi resándand/ farnáftand* [declare]*. //má báyad bá bastnewinán* [strikers] *hambastegi newán dahim.//*
solidification n *bengarid be* "solidify"
solidify v (pt, pp **solidified**) **solidify (into sth)** *seft, saxt/ daj wodan /kardan. //Rang dar kive* seft wode bud.; Ávite** [mixture] *ye seft wode be rixt e wokolát e kewi* [toffee] *darmiáyad./ (pendárin) Peiqárehá* [objection] *ye gong* [vague] *dar barábar e dastgáh* [the system] *ostovár gawte/ niru gerefte/ seftosaxt gawte* [solidified into] *be rixt e hamestár* e saxt* [firm opposition] *darámad.//*
solidly adv **1** *setorg, ostovár. //peiháyi/ bonháyi* [foundations] *ke ostovár sáxte wode./ in rádehá*/ máwinhá ostovár/ setortg sáxte wode.//.* **2** *peivaste, powt e sar e ham. //Se tasu* [hour] *ázgár bárán bárid.//.* **3** *hamdeli, yekdeli. //Dar in báre/ darbáre ye in porsemán (má) hamegi yekdel-im.//*
solid-state adj *cegál*. //*a solid state amplifier: *yek masáne*/ maháne* ye cegál*//*
soliloquize, soliloquise v *źakidan, bá xod soxan goftan. //(bewuxi) jelo ye áyene ye garmábe źakidan.//*
soliloquy n *źakidan, "co dalv e gerán barnayámad ze cáh -- biyámad źakán zud Wápur wáh." (ZBP. L5840, SF); bá xod soxan goftan. //źakew* e bolandáváze ye Hamlet//*
solipsism n *(dar jahánbini/* philosophy*) xodgaráyi*
solitaire n **1** *gunehá ye jurájuri az bázi ye yektane (bá mohre, tup, mixce va mánand e án)*. **2** = Patience. **3** *(baráye gouharhá) takdáne, negin e taki. //yek almás e takdáne//*

solitarily adv *yekke, betanháyi*

solitary adj **1** *tanhá, bikas, yekke. //ráhpeimáyi ye yekke/ tanhá; tak deraxti dar dáman e kuhestán ruyide bud.; tanhá/ tanháyi/ taki zistan//.* (**b**) *guwenewin; guwegir. //yek ádam e guwegir.//.* **2** *durdast; duroftáde; part. //darreyi duroftáde; rustáhá ye durdast va part/ duroftáde.//.* **3** *(beviże dar vákiyámhá* ye ma* va porsewi) yek, tak, tanhá. //tákonun/ piw az in yek conin cizi baráye yek bár ham rox nadáde./ Yek dáne/ tanhá yek porsew rá niz nataváneste dorost pásox dahad.//*

solitary n **1** *(anáyin)* = solitary confinement, *//Páyán e hafte zendáni ye taki ast/ dar zendán e taku ast//.* **2** *(beáyin) guwenewin; guwegir; xalvatnewin, "záhed e xalvatnewin, duw be meixáne wod -- az sar e peimán beraft, bar sar e peimáne wod." (Háfez)*

solitary confinement (also infml **solitary**) *zendán e taki. //Con be yek zendáni ye digar kafte/ táxte bud* [attack], *u rá zendáni ye taki kardeand.//*

solitude n *tanháyi, bikasi. //na xáhán e/ dustár e tanháyi./ az tanháyi kasi rá xow nayámadan./ Az tanháyi zistan dar saráce ye* [apartment] *xiw xowaw miáyad.//*

solo n (pl **solos**) **1** *tak...; (dar musiqi) taknavázi. //yek taknavázi ye violon/ galgacak*/ piáno/ nei./ taksoráyi* [sing a solo]//. **2** *taki (bi ostád). //Wágerdxalabán* [the trainee pilot] *baráye noxostin bár emruz parváz e taki kard* [fly one's first solo].*//.***3** *guneyi bázi ye ganjafe/ bargbázi ke dar án yek tan bá yek goruh peikár mikonad.*

solo adj, adv **1** *taki, tanháyi, yekke. //kuwewi taki/ tanháyi; noxostin parváz e taskiyaw (bi ostád)./ mixást taki bar faráz e zeráh* e Atlas* [Atlantic ocean] *parváz konad.//.* **2** *taknavázi, taksoráyi. //Yek taknavázi ye nei ye naqz./ yek parde taknavázi ye gacak* [cello]*; taksoráyi/ tak sorudan* [sing solo]//

soloist n *taknaváz, taksorá*

solstice n *xoristán [M. Moqaddam]. //xoristán e tábestáni; Xoristán e zemestáni//.* Cf "equinox"

soluble adj **1** **soluble (in sth)** *ábwodani. //Qand ábwodani ast va dar áb áb miwavad./ Vitáminháyi ke dar áb áb miwavand./ Dabháyi* [tablets] *ke dar áb áb miwavand.//.* **2** *(beáyin) gowudani. //porsemánháyi ke be ásáni gowudani nist.//*

solubility (n) *ábwodani budan*

solution n **1** **solution (to sth)** *ráh; dar, "hame kárhá ye jahán rá dar ast -- magar marg kán rá dari digar ast." (ZBP, L7007 SF); kelid, "soxan con ze tangi be saxti resid -- feráxiw rá zud bini kelid." (ZBP, L6530 SF); gowád, "gowád e kár e mowtáqán dar án abru ye delband ast -- xodá rá yek nafast bá má gereh bogwá ze piwáni." (Háfez); cáre, "bebinid tá cáre ye kár cist -- bedin razmgah mard e peikár kist." (ZBP, L6175, SF); "u cáre ye kár e bavande* [complete] *dánad..." (ZBP, L3637, GS). //Porsemánháyi ke cáre/ gowáyew/ ráh e gowudan nadárad.// gowáyew e/ kelid e yek jadval (e váżegán e hambor/* crossword puzzle*); Nemitavánad ráhi baráye gereftárihá ye hirbánik** [financial] *e xiw biyábad; dast yázidan/ áxtan be himsá** [violence]*/ ázárew behtarin ráh e gowáyew e yek goftáre/ kewákew* [argument] *nist.//.* **2** *áb //áb e namak/ ábnamak/ wekar dar áb/ cáy./ qanddáb/ áb e qand.//*

solvable adj *bázgowudani. //porsemánháyi/ gereftárih// ke tond/ zud bázgowudani nist.//*

solve v **1** *baráye porsemáni ráhi/ kelidi/ cáreyi yáftan; porsemáni rá gowudan. //yek jadval (e váżegán e hambor/* crossword puzzle*) rá gowudan./ yek hamcand e womár rá gowudan* [a mathematical equation]*; Ágrefti* [crime] *rá bázgowudan//.* **2** *ráhi/ cáreyi baráye... yáftan; gereh gowudan, "Án ke fekraw gereh az kár e jahán bogwáyad -- gu dar in nokte befarmá nazari behtar az in." (Háfez). //Ma rá yári dahid gereftárihá/ gerehá ye puliyam/ hirbánikam** [financial] *rá bogwáyam.//*

solvency n *beheli; adáni* [<Pahlavi, adáni (ZBP, C3432, MK)]*

solvent adj **1** *behel; adán* [<Pahlavi (ZBP, C3437, MK)]; //*He's never solvent: *Hamiwe nohaw gerou ye hawtaw ast; hargez behel/ adán* nist.//.* **2** *(beáyin) udani* [<Sanskrti, udan]. //kárkard e/ konew e udani* ye áb//*

solvent n *udane* [<Sanskrit, udan]. //Naft udan* e xubi baráye carbi ast.//*

solver n [in compounds] *gowáyande, rahgowá; gerehgowá; cáregar. //*a crime-solver: *ágreftgowá; U geregowá ye xubi-st* [problemsolver]*//*

somber *bengarid be* "sombre"

somberly adv //somberly dressed: *tire/ siyáhpuw//*

somberness n *bengarid be* "somber"

sombre (US, **somber**) **1** *tár, tárán, tárik, tir, tire. //jámeyi tire./ Yek ruz e gerefte ye/ tire ye zemestáni.//.* **2** *anduhbár. //sáye ye qam bar roxsáraw; roxsár e qambáraw./ peikareyi tire va tár/ anduhbár az áyande ye jahán.//*

sombrero n (pl **sombreros**) *koláh e labe-pahn (e Mekziki)*

some[1] **1** *(bá námvážehá/* nouns*) cand, candi, andi, barxi, andaki, kami, páreyi, laxti, "bá xod andiwe kardan ke conin ki páreyi az in suy va páreyi az án suy midavam be hic jáy naresam." (ZBP, L73, TB); //andaki/ laxti yax dar yaxcál hast.; Emruz bámdád cand náme baráye womá ámad./ baráye womá candi peik resid./ Kami/ andi/ páreyi/ laxti/ candi pul ru ye miz (já) gozáwti./ Bá cáyiyat andaki wir mixáhi?; Digar dar anbár áyá laxti/ candi mey nist?/ Agar hafteyi andaki/ candi pul biyanduzi/ kenár bogzári mitavánim be estár** [vacation] *beravim./ Xáhew mikonam kami/ andaki kák bexorid.//.* **2** *(bá námvážehá ye candgáni) cand. //Cand bacce dar báq/ gardewgáh bázi mikardand./ Cerá cand wáxe gol behew/ be u nemidahi?/ Áyá cand* CD *az man vám nagerefti?; Agar cand peikare be án divár biyávizi otáq/ xáne rouwantar migardad.//*

some[2] (indef det) **1** *(bá námvážehá bekár miravad)* (**a**) *barxi, "barxi az ánce bar sar e u rafte bud..." (ZBP, L3717, GS). //barxi mardom dar xim* [naturally] *xowáváz-and, ammá biwtar e mardomán e digar niyáz be ámuzew dárand./ Barxi az musiqihá ye novin áváyi dorowt va binavá* [tuneless] *dárand.//.* (**b**) *candin, tá andázeyi; cand gáhi; harjá juri tarjome miwavad. //Candin mil az ráhemán dur oftádim.; Án tá andázeyi/ komak (e bozorgi) be má-st./ Candgáhi naxáham bud* [I shall be gone (for) some time]*./ Bánu ye sarparast* [head mistress] *be derázá soxan goft* [speak at some length]*.//.* **2** *(bá námvážehá ye yekáni bekár miravad) yeki, kasi, harjá juri tarjome miwavad. //(yek) mardi dam e dar istáde) mixáhad womá rá bebinad./ Hamávardi rá dar ruznámeyi yá cizi mánand e án bord* [win/ won]*//.* **3** *andi, nazdik e. //Nazdik e 12 sál zendegiyaw rá dar Áfriqá separi kard./ Nazdik e si tan dar áyin e xáksepári* [funeral] *ámade budand.//*

some[3] (indef pron/ *harvenám e náwenáxte)* **1** *cand, laxti.* (**a**) *//Tani cand dar newast e diruz budand./ Candtá dar ewkáf* [cupboard] *xáhi yáft./ Candi/ laxti biwtar dar dig hast./ Hamáná cand tá dáram ammá baráye wew tan bast nist.//.* (**b**) *barxi az sandalihá/ newimhá wekasteand. //Candi/ páreyi az pul rá dozdide budand.//.* **2** *barxi, páreyi.* (**a**) *//Si tan ámadand- barxi tá tah mándand ammá besyári zud raftand* [left early]*.//.* (**b**) *//Barxi dánewjuyán kárewán* [homework] *rá anjám dáde budand ammá biwtari nakarde budand./ Páreyi az náme rá nemiwod xánd./ Páreyi az náme xándani nabud.//*

-some (suff) **1** *(pasvand, bá námvážehá va kárvážehá setáy* misázad) ...-ávar; ...-nák. //tarsnák; setizexu; noxodeharáw* [meddlesome]*//.* **2** *(bá womárhá námváže misázad) ...-and; ...tá. //*threesome: *setá-setá//*

somebody (also **some**) **1** *(harvenám e náwenáxte) yek kasi. //(yek) kasi dam e dar ast.; (yek) kasi az daftar e womá zang zad.; Agar bebini ke kasi daráb dárad mixenikad** [to drawn] *ce mikoni?//.* **2** *kas, saritusarhá; piyá (ZBP, C5837 FM). //Rásti gomán mikonad saritusarhá dárad/ piyáyi/ kasi ast!//*

someday indef adv (also **some day**) *ruzi; ruzi-ruzegári. //Ruzi-ruzegári báham xáhim bud; ruzi/ ruzi-ruzegári wáh miwavad.//*

somehow (US also **someway**) inef adv **1** *yek juri; harjur wode. //yek juri/ harjur wode báyad jeloyaw rá begirim, ke án doxtar rá digar nabinad./ Yekjuri báyad xodemán rá be Wiráz beresánim.//.* **2** *juri ast ke..., //*somehow don't feel: *juri ast ke...,/ Juri ast ke xodam ham nemidánam cerá nemitavánam be u powtgarm báwam* [trust]*./ Hamiwe midánestam (ke) yek juri án kár rá migiram.* [get that job]*//*

someone indef pron= **somebody**

someplace indef adv (esp US) = **somewhere**

somersault n *powtak. //varzewkári/ dárbázi* [a gymnast] *ru ye towak e fanari* [trampoline] *powtak mizad.//*

somersault v *powtak zadan; powtakváru zadan. //Án bacce az sarásar e varzewgáh bá powtak zadan gozawt* [across the gymnasium]*//*

something (indef pron) **1** *(harvenám e náwenáxte) cizi; yek cizi. //(yek) cizi zir e miz ast; (yek) cizi mixáham bexoram; Cizi dári (ke betavánam) bexánam?; Ciz e cewmgiri dar soxani ke miguyad/ dar ánce ke miguyad cizi (arjdár) hast./ sát e noxst hast.//.* **2** *cizi arjdár. //Emruze/ in ruzhá ciz e arjdári-st ke ádam kár dáwte báwad./ Dar jamjám*/* TV *kári dárad.//.* **3** **or something** *(anáyin) cizi. //Dárad farhang yá cizi mánand e án minevisad./ Zad be deraxt yá cizi (digar)./ Se kudak rá az átaw yá cizi mánand e án raháyi dád.//.* **something like sb/sth** (**a**) *hamánand. //*"Thesaurus" *yá farhang e vážegán e hamcand cizi hmánand e yek farhang ast./ Án áyin* [ceremony] *cizi hamánand e áyin e tarságari bud* [something like christening]*; Án navá* [tune] *(yek) cizi hamánand e in ast.//.* (**b**) *nazdik e; kamábiw. //cizi nazdik e cahár hezár dolár misázad.//.* **something like it** *cizi xub; (hamin) xub ast.* **something of a sth** *tá andázeyi; beginagi [beguyi*

*naguyi]. //*She is something of a celebrity: *Án xánum cizi mánand e setáregán ast./ Beginagi yek setáre ast./ Tá andázeyi dar wenáxt e cizhá ye kohan* [something of an expert on antiques] *kárázmude-am/ ágáhi dáram//*

sometime indef adv (= some time) *"va... dar in ketáb gáh guyad ke Esfandiyár barádar e Gowtásp bud va gáh guyad pesar e Zarir bud." (ZBP, L82, TB); ruzgári; yek zamáni. //Ruzgári u rá pársál tábestán didam./ Yek zamáni/ yek ruzi hafte ye áyande be man zang bezan.//*

sometime adj *(beáyin) dar gozawte. //Pársá ruzgári/ dargozawte pristár e in Kelisá bud.//*

sometimes (indef adv) *gáhi, gahgáhi, gáh, "va... dar in ketáb gáh guyad ke Esfandiyár barádar e Gowtásp bud va gáh guyad pesar e Zarir bud." (ZBP, L82, TB). //Gáhi/ gahgáhi/ gáh be man náme minevisad; Gáhi bá rádeam*/ máwinam miravam./ Gáhi dar karáne ye daryá rafte va gáh dar parvast** [patio] *dar áftáb mixábidim.//*

someway indef adv *(anáyin beviźe dar Ámriká)* = somehow

somewhat indef adv *kamábiw, tá andázeyi. //Tá andázeyi az didanaw dar wegeft wodam; Táandázeyi wuride pásox dád.//*

somewhere (US, also **someplace**) *(yek) jáyi. //Yekjáyi miyán e injá va istgáh gomaw kard.; Emwab (dáram) yek jáy e digar miravam.//*

somewhere *(*indef pron/ *harvenám e náviźe/ náwenáxte) jáyi. //yekjáyi baráye mándan andiwide xáham yáft.; yek jáyi rá miwenásam ke mitavánand ánjá xorák e Cini bexorid.//*

somnambulism n *xábgardi*

somnambulist n *xábgard*

somnolence n *(beáyin) xábáludi; xábáluyi*

somnolent adj *(beáyin)* **1** *xábálu, xábálud, "dar biwtar e vaqthá xásse dard vaqt e tab con xábáludi báwad ham be sabab e besyári ye boxár...." (ZBP, L5520, ZX); "baxt e xábálud e má bidár xáhad wod magar -- zán ke zad bar dide áb az ruy e raxwán e womá." (Háfez). [parvá konid, pasvand e "-álu" dorost tar ast va "-álud" rá tanhá hengámi báyad bekár bord ke xást "áludegi" báwad. (JGS)]. //pas az náhár xábálu budan/ gawtan.//.* **2** *xábávar. //Ává ye rud(xáne) kárkard e xábávar e delpaziri dáwt.//*

somnolently adv *bengarid be* "somnolent"

son n **1** *pesar, pur, "yek az yekdegar istádand dur -- por az dard báb o por az ranj pur." (ZBP, L6604 SF); pos, "ze goft e pedar pos baráwoft saxt -- javán bud o howyár o bidárbaxt." (ZBP, L6269, SF); "pas e wáh-Lohrásp, Gowtásp-wáh -- Negahdár e giti sezávár e gáh." (ZBP, C3657 SF). //Yek pesar va do doxtar dáram./ Ma rá yek pos/ pur va do doxt ast.//.* **2** *(beviźe candgáni/ soxanvari) pesar; pos; farzand; pesarine (ZBP, L350, FM). //yeki az pesarán./ pesarinehá ye besyár námvar e Faránse.; Pesarán e il* [tribe] *be wekár miravand./ (pendárin)* a son of the soil: *kewávarz/ xákbáz.//.* **3** *pesar [faráxándan e piremardi, javáni rá] pesar!; Pezewk porsid "Pesar to rá ce miwavad?"; Pristár* [priest] *porsid, "Pesaram ce mixáhi be man beguyi?";/ (xárdári) "Pesar guw bede, beman dastur nade!"//.* **4** **the son** *Masih/ Mehr* [M. Moqaddam]; pesar e Xodá. /* the Father, the Son and the Holy Spirit: *Pedar (xodá), Pesar (Masih/ Mehr*) va Soruw (Ján e jánán)//.* **5** **like father, like son** *bázgardid be* "father[1]". **a son of a bitch** *(downám) nápákzáde/ harámzáde "yeki ánke bábák xun e pedar -- narizad ze tan pákzáde pesar." (ZBP, L4819 SF). //Agar dastam behew/ be u beresad án nápákzáde rá mikowam!//*

the Son of God *pesar e xodá; masih/ Mehr* [M. Moqaddam]; baqpur*

sonar n *peźcák e daryáyi*

sonata n *gáte* [<Sanskrit, gáthá]. //Gátehá ye Báx/* Bach *baráye* Cello/ *gacak*//*

Son et Lumière *namáyew e rouwanáyi va ává dar viránehá ye áve/ ávaj* [ruined abbey]

song n **1** *naqme, taráne. //naqmeyi/ taráneyi mardompasand* [popular]*; gerdávardeyi/ jongi az naqmehá ye mardomi./ taráneyi naqz az deldádegi.* [love-song]*//.* **2** *áváz(xáni). //nágahán zadan zir e áváz* [burst into song]*.//.* **3** *áváz e/ cahcah (e yek parande). //cahcahe ye/ áváz e yek tuká* [the song of the thrush]*//.* **4** **for a song** *(anáyin) mofti, ráyegán; xeili arzán; baráye yek pul e siyáh. //In miz rá dar bázár xeili arzán/ baráye yek pul e siyáh be foruw gozáwte budand.//.* **(make) a song and dance (about sth)** *(anáyin/ xárdári) qiloqál kardan; bihude qouqá/ járojanjál bepá kardan; //Wáyad kami baráwofteyi ammá in berásti cizi nist ke baráyaw járojanjál ráh biyandázi!//.* **sing a different song** *bengarid be* "sing". **wine, women and song** *bengarid be* "wine"

songbird n *parande ye ávázexán/ xowáváz. //Tukáhá* [blackbirds] *parandegáni xowáváz-and.//*

song-book n *daftar e sorud /taráne. //daftar e sorud e/ taránehá ye baccegáne//*

songster n *(kohnewode yá beáyin) ávázexán; parande ye ávázexán. //Ávázxánán e wádi ke sorudhá ye zádruz e Masih/ Mehr* [M. Moqaddam] rá misoráyand.//*

songstress n *(kohnewode yá beáyin) zan/ doxtar e ávázexán*

song-writer n *taránenevis*

sonic adj *(dar vážehá ye serewte), (vábaste be) ává (yá tajá** [speed] *ye ává)*

sonic barrier n = sound barrier (sound)

sonic boom noise *qorrew e wekastan e divár e ává*

son-in-law (n) *dámád*

sonnet n *gite* [< gitiká, Sanskrit]. //Gitehá* ye Wekespir* [Shakespeare's sonnets]*//*

sonny n *ján e pesar, pesarján. //Pesarján, mámánat mixáhad kami biyásáyad, dami xámuw báw.; Pesarján namixáhad káram rá be man biyámuzi!//*

sonority n *patánmandi*. //patánmandi* ye ávához ye bam//*

sonorous adj *(beáyin) patán*; patánmand* [<Pahlavi, (ZBP, C4365, BF)]. //Ávázi patán*/ patánmand*./ Ává ye patán* e pristár* [priest]*./ zangi patánmand*/ bam.//.* **2** *(baráye zabán) patánmand*. //sabki patánmand* dar nevewtár//*

sonorously (adv) *bá patán*; bá patánmandi**

soon adv **1** *zud, na dir, "na bas dir wáhi be Xosro resad -- ze wáhanwahi gardew e nou resad." (ZBP, L3283 SF); "man Irániyán rá yekáyek na dir -- konam sir az ganj e dinár, sir." (ZBP, L6451 SF); andarzamán, "ham andarzamán dáq del bá sepáh -- be kerdár e átaw biyámad ze ráh." (ZBP, L3156, SF). //Bezudi/ zud/ na bas dir bexáne mirasim./ Zud/ na dir be ánjá residim./ Aknun xeili zud/ na bas dir be xáne miresim./ Andar zamán injá xáhad ámad/ xáhad bud./ Bezudi az zamáni ke baráye zendegi be Wiráz ámadeyim wew sál miwavad.//.* **2** *(biwtar be rixt e "*the sooner... the sooner*" bekár miravad). zud, candgáh, "yeki az mehtarán e pariyán goft man biyávaram. Soleimán goft be cand gáh? Goft piw az án ke to az taxt barxizi..." (ZBP, L1920 TB). //Candgáhe/ becand gáh mitaváni ámáde wavi?; Báyad be in zudi beravi?; Zudtar az ánce ke gomán mikoni/ cewmdári miáyad injá/ injá xáhad bud./ Harce zudtar biyáqázi zudtar be páyán miresáni.; Harce zudtar beravi zudtar be xáne miresi.//.* (**3**) **as soon as** *(berixt e peivandváže bekár miravad) dar zamán; andar zamán, "hamin ke dour e jánfewáni separi wod..." (ZBP, L2422 NKZZF); candán ke, "candán bemán ke xerqe ye azraq konad qabul -- baxt e javánat az falak e pir e źendepuw." (ZBP, L2259, FM, Háfez). //Hamin ke/ dar zamán ágáhi rá ke wanid raft./ Hamin ke bebinamaw behew/ be u miguyam./ Candán zud ke omidvár budim naresid.//.* **(just) as soon do sth** *(yeksán budan baráye kasi). //Baráyam yeksán ast ke dar xáne bemánam yá be gardew/ ráhpeimáyi beravam.//.* **least said soonest mended** *bengarid be* "least". **no sooner said than done** *tond, zud, biderang, na dir, andar zamán [baráye nemunehá be bálátar bengarid].* **no sooner... than** *biderang, dar dam, zud, tond, hanuz na..., //Hanuz nareside azaw/ az u xástand báz beravad.//.* **soon after (sb/ sth)** *andaki pas az; bezudi pas az. //Andaki pas az tasu* [o'clock] *ye 4 resid./ Andaki pas az án ke zang zadam táksi resid.//.* **the sooner the better** *harce zudtar behtar. //"Kei báyad az u/ azaw beporsam/ bexáham?" "harce zudtar, behtar."//.* **sooner or later** *dir yá zud; saranjám. //Báyad be u/ behew beguyi zirá dir yá zud xodaw darxáhad yáft.//.* **sooner do sth (than do sth)** *(beáyin) bejá ye in ke; bejá ye...; dusttar dáwtan. //Bejá ye in ke dar conin dádosetadhá ye biázarmáne* [dishonest] *hanbázi konad kenáregir xáhad kard./ Bázgardam ánjá?, Dust-tar dáram ke zudtar az ánjá bekucam!/ Xodat behew/ be u miguyi yá mixáhi/ dusttar dári man beguyam?//.* **speak too soon** *bengarid be* "speak"

soot n *dude, xál/ xvál (ZBP, C4591 FM). //Dude rá az dudkew roftan/ rubidan; Yek átawsuzi ye kucak dar áwpazxáne máye ye án gawt ke sarásar e xáne rá dude begirad.//*

soot v, **soot sth up** *(biwtar berixt e náwenáxte) bá dude puwándand; dudeyi wodan; dude gereftan. //Lule (ye dudkew)* [the flue] *dude gerefte* [sooted up]*.//*

soothe v **1** *árám kardan; árám gereftan. "...árám nemigerft." (ZBP, L3496b GS). //Nouzád/ kudak e geryáni rá árám kardan.//.* **2** *árám gereftan, forunewándan, xábándan. //Dard e kasi rá forunewándan; In dáru máye ye án miwavad ke dardat bexábad/ forunewinad.//*

soothing adj *árámbaxw. //yek musiqi ye árámbaxw; wuwti** [lotion] *árámbaxw.//*

soothingly adv *//Bá áváyi árámbaxw goft: "Hei hei/ Ei bábá, xodat rá ranj nade/ wurnazan* [distress oneself]*!"//*

soothsayer n *fálbin; kondágar; morvniw (ZBP, C6221 FM). //Morvniw/ fálbin dar namáyew e* Julius Caesar*, kár e Wekespir//*

sooty adj **1** *dudeyi. //roxsár e dudeyi ye luleboxári-pákkon* [chimney-sweep]*//.* **2** *berang e dude; siyáh. //yek gorbe ye siyáh e dudeyi rang.* [a sooty cat]*//*

sop n **1** **sop (to sb/ sth)** *láj (ZBP, C1265, FM). //Láji baráye forunewándan e xawmaw./ Be án bacce barami** [prize] *dádand tá láji baráye pedar o mádar e náxownudaw* [disappointed] *báwad.//.* **2** *terid [nán e xisánde darwir va mánand e án]*

sop v (**sopping, sopped**) *(anáyin)* **1** *terid kardan. //terid kardan e nán dar áw* [soup]*//.* **2** *bá esfanj, párce vá mánand e án áb e... rá kewidan/ bardáwtan//*

sophism n *sufigari; xorábátigari (ZBP, L4464, NKZZF); sufastáyigari; nirangbázi*

sophist n *sufi, xorábáti, sufastáyi, nirangbáz. //Besyári xawáyágarán** [politicians]*, nirangbázán/ sufastáyiyán e ziraki hastand.//*

sophisticate n *(biwtar baráye riwxand) jahándide, pir, sardogarmcewide; az má behtarun; harjá juri tarjome tavánad wod. //Azmábehtarun* [the sophisticates] *dar daftar e cáy bá limu* [lemontea] *minuwand va má qahve!//*

sophisticated adj **1** *jahángawte, "va mardi pir va fázel va... jahángawte bud." (ZBP, L1186, TBH); sardogarm cewide, "ke mard e bá xerad e tamám bud va sardogarm cewide va kotob xánde va aváqeb rá bedáneste." (ZBP, L1294, TBH); jahándide, "dabir e jahándide rá piwxánd -- del ágande budaw hame barfewánd." (ZBP, L4974 SF); beásá; na cewmoguw baste; harjá juri tarjome miwavad. //zani jahándide va beásá; Raxthá ye beásá puwide/ bartan; pasandhá ye beruz* [trendy]*/ beásá* [tastes, stylish]*//.* **2** *piwrafte, picide va bárik* [complicated/ refined/ elaborate]. *//jangafzárhá ye novin e piwrafte./ Dastgáhhá ye picide va piwrafteyi ke dar baranbax** [spacecraft] *bekár miravad.; Jostári, gováżeyi picide va bárik* [sophisticated discussion/ argument]*//*

sophistication n *jahángawtegi; sardogarmcewidegi; jahándidegi; piwraftegi, harjá juri tarjome miwavad. //Az in ke táze jahándide va jahángawte wode bád dar sar dárad./ piwraftegi va picidegi ye havápeimá ye novin.//*

sophistry n **1** *(beáyin) nirangbázi; sufastáyigari. //Bá nirangbázi va sufastáyigari gováże rá/ soxan e xod rá piwbord* [win the argument]*//.* **2** *sufastáyi; nirangbázi; tarzabáni. //wivehá ye sufastáyi/ tarzabáni dar jostár* [the sophistries of the discussion]*//*

sophomore n (US/ *dar Ámriká) wágerd e sál e dovvom e dabirestán e cahár-sále yá dánewgáh*

soporific n, adj *(dáru/ nuwábe, va digar cizhá ye xábávar). //yek dáru ye xábávar; (pendárin) yek soxanráni ye xábávar//*

soppily adv *bengarid be* "soppy"

soppiness n *bengarid be* "soppy"

sopping adj, adv *xeili xis, xisexis*

soppy adj *(anáyin, xárdári, dar Engelestán) saboksar(áne). //yek celpard* e/ film e saboksaráne; Barádaraw goft "U doxtari saboksar ast."//*

soprano n (pl **sopranos**) **1** *(baráye ávázxánán e zan yá pesar) sopráno/ ává ye wiv* [<Zartowti ye Ardakáni, wiv]*.* **2** (**a**) *ávázexán e sopráno/ wiv*. //sopránohá/ ávázxánán e wiv* naqz/ zibá xándand.//.* (**b**) *nevewtewode baráye áváz e wiv*/ sopráno. //pardeyi dowvár (az musiqi) ke baráye áváz e wiv*/ sopráno nevewte wode.//.* **3** *(abzár e musiqi/ sáz e) sopráno/ wiv**

soprano adv *sopráno; wiv*. //sopráno; wiv* mixánad.//*

sorbet (US, **sherbet**) n *warbat e áb e yax. //warbat e áblimu/ mimiz* [black currant sorbet]*//*

sorcerer n (fem, **sorceress**) *jádu; jádugar; cewmband; kondágar. //jádugaráni be wive ye afsánehá ye pariyán e kohan//*

sorcery n *jádu; jádugari; kondá; kondágari; cewmbandi*

sordid adj (derog/ *xárdári*) **1** *zár, bad, palid, palawt .//dożkuyi* zár/ palawt* [a sordid slum]*./ dar tangdasti/ tohidasti ye zár* [sordid poverty] *zistan.//.* **2** *xodxáh; past; forumáye. //*a sordid affair: *kári past;/ dástán e deldádegiyi past/ forumáye* [sordid motives] *angizehá ye palawt/ xodxáháne.//*

sordidly adv *bengarid be* "sordid"

sordidness n *zári, badi, palidi, xodxáhi, pasti, forumáyegi. //palidi ye zistgáh* [living quarter] *e mardán dar zendán.//*

sore adj **1** (**a**) *dardnák; dardálu [Árya Wakibi]. //zánuyi dardnák; galuyi dardnák./ Páyam hanuz xeili dardnák/ dardálu ast.//.* (**b**) *dardnák. //Pas az án egnest** [accident] *hanuz tanaw kamábiw dardnák/ dardálu ast./ zánuyi dardnák; galuyi dardnák./ Páyam hanuz xeili dardnák/ dardálu ast.//.* (**c**) *dardnák. //pas az án egnest** [accident] *hanuz tanaw kamábiw dardnák/ dardálu ast.//.* **2** **sore (at sb)** *(anáyin beviże dar Ámriká) ázorde, delxor, ranjide. //Az inke u rá be be mehmáni nevid nadádeand* [not invited]*/ naxándeand ázorde ast./ Hanuz az to/ azat delxor ast?//.* **3** *(beáyin yá kohne wode) saxt. //Saxt dar ranj* [in sore distress].*; Saxt niyázmand e komak.* [in sore need of help].*/ Mádaraw baráyaw dard e bozorgi-st.* [His mother is a sore trial to him.]*//.* **4** **like a bear with a sore head** *bengarid be* "bear". **a sight for sore eyes** *bengarid be* "sight". **a sore point** *cizi dardávar. //Az handemáni** [interview] *ke baráye gereftan e kár dáwt/ azaw/ az u nemiporsam, zirá aknun baráyaw saxt/ xeili dardávar ast.//.* **stand/ stick out like a sore thumb** *áwkár; dastexar. //Án sáxtemán e daftari ye novin* [office block] *miyán e sáxtemánhá ye tárixi ye barzan* [neighborhood] *mánand e dast e xar ast.//*

sore (n) *zaxm, riw, bád, velánw. //zaxmi/ riwi rá darmán kardand; Dastánaw zaxmu-st/ sarásar az zaxm puwide.//*

sorely adv *(beáyin) saxt, bad, xeili. //saxt dar pei ye gosalándan e... budan.; Be komak e puli ye womá saxt niyáz ast.; Dar án mehmáni ye gerdehamáyi* [reunion] *saxt/ xeili jáyaw tohi bud.//*

soreness n *dardnáki; dardáluyi* [Ariya Shakibi]*; //dardnáki/ dardáluyi ye pustaw.//*

sorority n (US) *anjoman/ báwgáh e doxtarán/ zanán e dánewgáhi; anjoman e xáhar-xándegi; "va magozárad ke dar saráy e to bandegán barádarxándegi girand va kanizán xáharxándegi, ke tavallod e án bozorg bovad...." (ZBP. C5325 QN);* Cf "fraternity 3"

sorrel[1] n *torwak [giyáhán e gunáguni con* Dock *az gune ye* Rumex *va* wood sorrel *az gune ye* Oxalis*]. //sup e torwak; torwakbá* [sorrel soup]*//*

sorrel[2] n **1** *kahrobáyi, qermez e qahveyifám.* **2** *korand, wid, asb e kahar. //Án korand be ásáni takrobáyi* [the race] *rá bord.//*

sorrel adj *korand, wid, kahar, kahrobáyi. //yek yumu* ye/ kot e kahrobáyi.//*

sorrow n **1** **sorow (at/ for/ over sth)** *anduh, timár, gorm, "Hame dide poráb o del por ze xun -- newaste be timár o gorm andarun." (ZBP, L6507, SF); "sepordam torá taxt o deihim o ganj -- az án pas ke bordam basi gorm o ranj." (ZBP, L7024 SF); deltangi, "ahl e Newábur az in deltang wodand." (ZBP, L2661 AT). //az kardan e kár e badi deltangi nemudan./ Besyár máye ye afsusam ast ke/ bá afsus e saxt e man./ Bá afsus e hame ye báwandegán; az marg e kasi deltangi nemudan/ be timár o gorm budan/ dar anduh o wádi* [in sorrow and joy].*//.* **2** *sug, anduh, bew (ZBP, C5436 FM); xaduk (ZBP, C971); deltangi, "ruzi gili bud be niru va ma rá deltangi bud." (ZBP, L2448, AT); ádarang (ZBP, C1051 FM); //ádaranghá ye jang; Dar zendegi badbiyárihá ye/ badbaxtihá ye/ ádaranghá ye faráváni dáwte./ Margaw máye ye anduh e hamegán gawt.//.* **3** **drown one's sorrow** *bengarid be* "drown". **more in sorrow than in anger** *bá afsus , na xawm. //Az hamkár e piwin e xod biwtar bá afsus va na bá xawm xorde gereft.//*

sorrow v, **sorrow (at/ for/ over sth)** *afsordan, fosordan, anduh xordan, be timár budan, "hame dide por áb o del por ze xun -- newaste be timár o gorm andarun." (ZBP, L6507, SF). //az marg e farzand e xiw be timár/ gormogodáz budan.* [sorrowing over].*/ Az badbaxti ye xiw afsorde budan.//*

sorrowful adj *(beáyin) deltang, "ahl e Newávur az in deltang wodand." (ZBP, L2661 AT) afsorde, betimár, "hame dide por áb o del por ze xun -- newaste be timár o gorm andarun." (ZBP, L6507, SF). faramreside, "raft borun mir e reside-faram -- paxc wode buq o deride alam." (ZBP, C3229). //gáhi/ nahádi/ nahewi* [occasion] *delafgár./ Roxsáraw delvápas va deltang bud.//*

sorrowfully (adv) *bá anduh geristan; be timár newaste va geristan.//*

sorrowfullness n *bengarid be* "sorrowful"

sorry adj **1** *afsorde, deltang, "ahl e Newábur az in deltang wodand." (ZBP, L2661 AT). //Az wanidan e ágáhi ye marg e pedaretán afsordeyim./ Afsordeam/ bebaxwid ke besomá beguyam, nemitavánam án kár rá bepaziram.; Agar gomán koni (ke) to rá dust nadáram miyafsoram/ afsorde miwavam.//.* **2** **sorry (for/ about sth)** *warmsár, pawimán, pawim. //Az ánce kardeyi pawimán/ warmsár nisti?/ Agar puzew bexáhi/ agar beguyi pawimáni az sar e án ruydád migozarim/ án ruydád rá nádide migirim.//.* **3** *puzew xástan; baxwidan, //"Mitaváni hezár tumán be man vám dehi?", "Puzew mixáham, nemitavánam."/ Bebaxwid ammá man bá manewte ye womá hanbáz nistam* [share your opinion].*/ Bebaxwid dir kardam.//.* **4** (**sorrier**, **sorriest**) *(biwtar xárdári) past, zár, xár. //cewmandázi* [sight] *zár/ máye ye afsus./ xáne sámán e zári dáwt/ xáne dar sámán e zári bud./* a sorry excuse: *(kohne wode) baháneyi napaziroftani; banáne ye "nane kunam*

wale".//. **5** (idm) **be/ feel sorry for sb** (**a**) *baráye kasi delsuxtan. //Baráye har kasi ke nágozir ast dar in havá beránad/ ránandegi konad delam misuzad.//.* (**b**) *del suxtan. //Agar payámadhá* [consequences] *ye kár e xod rá darnayábad delam baráyaw misuzad.//.* **better safe than sorry** *bengarid be* "better[2]". **cut a sorry, etc figure** *bengarid be* "figure[1]"

sorry interj *(wegeftváže)* **1** *bebaxwid/ puzew mixáham! //Bebaxwid , be árenj e womá zadam/ árenj e womá rá kuftam?* [knock your elbow]*./ Bebaxwid, nemidánam kojá miziyad.//.* **2** **sorry** *(beviže dar Engelestán) dar Ámriká:* **Pardon me** *Bebaxwid, nafahmidam ce goftid./ Bebaxwid, ce goftid?/ "Gorosne-am", "Bebaxwid ce goftid?", "goftam grosneam."//*

sort[1] n **1** *gune, jur. //Az án gune/ jur ádamháyi ast ke berásti azawán bizáram.;Ce gune rangi bekár mibari?; In gune/ jur cizhá rá nemipasandim.//.* **2** *(anáyin) ádam, mard. //yek ádam e xub./ ázarmik* [honest]*./ Rásti ádam e badi nist.//.* **3** **it takes all sorts (to make a world)** (saying) *(dastán) "jahán con cewm o xál o xat o abrust -- ke harcizaw bejá ye xiw niku-st." (Sa'di).* **nothing of the kind/ sort** *bengarid be* "kind[2]". **of a sort/ of sorts** *(anáyin/ xárdári) bad, past, harjá juri tarjome miwavad. //Yek cizi benám e qahve be má dádand./ Yek cizi bud ke námaw xorák bud ammá hickas az án xowaw nayámad.//.* **a sort of sth** *(anáyin) gong; yekjur. //Bedelam oftáde bud ke nemiáyad/ sahew e gongi dáwtam ke nemiáyad.//.* **out of sorts** *(anáyin)* (**a**) *náxow. //Az zamáni ke záyide náxow bude.//.* (**b**) *badxu, borj e zahremár. //Hamiwe bámdádhá borj e zahr e már ast.//.* **sort of** *(anáyin) tá andázeyi, harjá juri tarjome miwavad. //Yekjuri be kalleam oftád/ gomán mikardam conin cizi rox midahad./ To tahaw rá yek juri beham bepicán!; Yekjuri delam beham mixorad.//*

sort[2] v **1** **sort sth (out) (into sth); sort sth (out) from sth** *radebandi kardan; jodá kardan; bixtan. //Dáwt dajhá* [stamps] *ye bigáneaw rá radebandi mikard./ Sibhá ye bad rá báyad az xub jodá konim.//.* **2** **sort out the men from the boys** *newán dádan ke mard ki-st. //Bálá raftan az án kuh berásti newán midahad ke mard ki-st.//.* **3** **sort sth out** (**a**) *jodá kardan. //giyáhán e kucaktar rá jodá kardan va dur rixtan//.* (**b**) *(anáyin) besámán kardan. //In xáne/ otáq rá báyad besámán kard.* [needs sorting out]//. **sort sth/ oneself out** *gowudan; rástoris kardan. //Migozáram xodat in porsemán/ gereftári rá begowáyi/ rástoris koni./ Bogzár ánhá rá be xodewán helim/ rahá konim/ vánehim tá gereftáriyewán rá rástoris konand./ Piw az jostoju ye kári báyad kami zendegiyam rá sámán daham.//.* **sort sb out** *(zabán e kuce) dande ye kasi rá pahn kardan. //Bogzár dastam behew berese, dandeaw rá pahn mikonam!//.* **sort through sth** *radebandi kardan. //yek kume* [a pile] *peikarehá rá bázdid va radebandi kardan.//*

sorter n *sartegar* [az "sarte/ sarde (ZBP, C2384, BF); (ZBP, C6153, FM, BF)]. //Pas az dorost wodan va be bázár ámadan e sartegar e xodkár* [automatic sorter] *besyári az kármandán e daftar e sartegari** [sorting office] *kár e xod rá az dast dádand.//*

sortie n **1** *tak, táxt, wabixun, ruzxun.* **2** *parváz e havápeimáhá ye jangi. //tak ávardan./ Diruz (án) cahár havápeimá har yek do bár parváz karde (be dowman) tak ávardand.//.* **3** *sari be... zadan; dast be... yázidan. //sari be náf e wahr zadan baráye xarid; (pendárin) noxostin dastyáziyaw be xawáyágari** [sortie into politics] *nákám bud.//*

SOS n (sing) *Faryád!; Komak!. //Be negahbánán e karáne ye daryá faryád e (darxást e) komak ferestádan.; darxást e komak e biderang; be faryád e... residan./ Faryád e/ darxást e komak e pedar e Manucehr rá dar vákive* ye ráde*/ máwin wanidim./ (bewuxi) doxtaremán payám e darxást e komak ferestáde pul e biwtari xást.//. Besanjid bá* "mayday".

so-so adj *(anáyin) naxub, badak nabudan. //Emruz cun-id? ; Eh, badak nistam.; Ázmun cun bud? Badak nabud!//*

sot n *(kohne wode/ xárdári) mast, meibáre; mastuk. //wouhar e mastukaw/ meibáreaw.//*

sotish adj *(kohne wode/ xárdári) mastuk budan; peivaste mast va gij budand; meibáre budan*

sottovoce adj, adv (Italian fml or joc) *(Itáliyáyi- beáyin yá bewuxi) áheste, yaváw, zirguwi. //soxani áheste/ zirguwi* [remark]*./ piwmár** [defendant] *bejelo xam wode be dávar e xiw zirguwi soxan goft.//*

sough v, n *(bástáni yá beáyin) xewxew kardan; sut. (e bád va mánand e án). //sut e bád/ ává ye vazew e bád/ sut kewidan e bád dar lule ye boxári.//*

sought pt, pp of "seek"/ *zamán e gozawte va setáy* e kárváže az* "seek"

soul n **1** *ján, "dar goftár e jávdáni ye raván, ján va raván rá az ham jodá gerefteyim" (ZBP, L4332, NKZZF); raván; fravahar, fravawi, nehán; "jahángir wod tá benazd e pedar -- nehánaw por az dard o xaste jegar." (ZBP, L3161 SF). //Ján e xod rá be xodá sepordan; Áyá be jávdánegi ye ján/ fravahar/ fravawi bávar dári?; Tarsáyán rá bar in bávar/ bar in ast ke fravahar e/ fravawi ye ádam pas az marg e*

tanaw mimánad.//. **2** *ján, raván. //U mardi-st bi ján; namáyewi* [performance] *saxt áráste ammá biján./ In musiqi ján nadárad.//.* **3** **the soul of sth** *ján, namád e rástin. //U namád e rástin e/ ján e ázarm* [honor] *va bexradi* [discretion] *ast.//.* **4** *fravahar, raván, vaxw. //fravaharáni/ fravawiháyi/ ravánháyi gomgawte ke hanuz dar in xák ráh miseporand./ ke hanuz ru ye zamin ráh miravand.//.* **All Souls' Day** *dovvom e Novámbr, ruz e Fravawiyán.* **5** (**a**) *ádam, kas, tan, sar, harjá juri tarjome miwavad. //Parande par nemizad./ Hickas ánjá nabud./ Be hickas naguyi!* [Don't tell a soul!].//. (**b**) *(bá setáyhá bekár miravad) ádam, kas, harjá juri tarjome miwavad. //yek piremard/ pirezan e gerámi* [a dear old soul]./ *Doxtar e sarwád e kuculuyi ast.; bicáre/ heyvuni* [poor soul] *hame ye pulaw rá az dast dáde.//.* **6** **also soul music** *musiqi ye uwtáni* viże ye siyáhpustán e Ámriká [<uwtán*, Pahlavi (ZBP, C3799, MK, BF)].* **the sound of soul** *ává ye musiqi ye uwtáni*/ yek xánande ye uwtáni*.* **7** *(dar Ámriká- anáyin) uwtáni*, uwtánmandi*; vábaste be siyáhpustán e Ámriká.* **8** **bare one's heart/ soul** *bengarid be* "bare[2]". **the life and soul of sth** *bengarid be* "life". **upon my soul** *(kohne wode) na bábá!; ján e man!*

soul brother (fem **soul sister**) *(anáyin, beviże nazd e siyáhpustán e Ámriká) barádar/ xáhar e jánjáni*

soul-destroying adj *jánkáh, ravánkáh. //kárhá ye jánkáhe dar kárxáne* [factory]//

soul food (US) *xorákhá ye viże ye siyáhpustán e Ámriká ye Nimruzin* [southern]

soulful adj *uwtánmand* [baráye riwe be* "soul 6" *bengarid] delafgár; roxsári/ didári* [expression] *delafgár. //*soulful music: *musiqiyi/ naváyi uwtánmand*/ qamangiz//*

soulfully adv *qamangiz, uwtánmand* [baráye riwe be* "soul 6" *bengarid]. //qamangiz/ uwtánmand* gitár neváxtan//*

soulfulness n *uwtánmandi* [baráye riwe be* "soul 6" *bengarid]; qamangizi, delafgári*

soulless adj **1** *biján, biramaq.* **2** *deltang konande, delafgár. //kár e delafgáraw dar kárxáne* [factory]//

soullessly adv *bengarid be* "soulless"

soul mate *dust e jánjáni; delbar, deldár*

soul music = soul 6

soul-searching n *xodkávi. //Pas az cand ruz xodkávi/ żarfandiwi saranjám áhang e án kard ke az xáne beravad.//*

soul-stirring adj *báján, jándár, jánbaxw. //yek musiqi ye jándár/ jánbaxw//*

sound[1] adj **1** *xub, dorost, ostovár. //dandánhá ye xubi dáwtan; manew e dorosti/ ostovári dáwtan* [have a sound mind]./ a sound constitution: *bonyádi dorost; tandorosti./ Xáneyi ke bar peiyi/ bonuyádi ostovár sáxte wode.//.* **2** *bexradáne; ostovár; cemik* (ZBP, C2020). //Cemi/ gováżeyi* [argument] *bexradáne; ráhi/ ravewi* [policy] *ostovár/ bexradáne./ yek bongáh e bázargáni ye ostovár./ Áyá didgáhhá ye u dar báre ye ámuw va parvarew/ farhixt e kewvari* [state education] *bexardáne ast?//.* **3** *(beviże beáyin) dorost/ xub/ nik. //birunkardani nik* [a sound telling off]*; kotaki jánáne* [a sound thrashing].//. **4** *xub, taváná, ostovár. //yek celtapká*báz* [tennis player] *e taváná/ xub./ nevewtári ostovár* [a sound piece of writing]*//.* **5** *żarf, yekband, xub. //xowxáb budan* [be a sound sleeper]./ *yek wab xáb e xow/ xub/ żarf//.* **6** **safe and sound** *bengarid be* "safe[1]". **(as) sound as a bell** *xub.* **(as) sound as a bell** *xub, tandorost. //Pezewk beman goft/ ma rá goft xubexub-am//.* **sound in wind and limb** *(kohne yá bewuxi) varzide. //Baráye sennaw xeili varzide (budan)//*

sound[2] n **1** *ává, "Co Xosro bedán gune ává wenid -- be roxsáre wod con gol e wanbalid." (ZBP, L4657, SF); "hami áfarin kard harkas ke did -- ham ánkas ke áváz e áhan wanid." (ZBP, L4657, SF). //Ravandi/ Ázmáyewi baráye andázegiri ye tajá** [speed] *ye (jonbew e) ává./ ává kondtar az rouwanáyi miresad/ miravad/ mijonbad.//.* **2** *ává, áváz. //ává ye bád, daryá, ráde*/ máwin, mardom, wiwe ye wekanán* [breaking glass]*; ává ye musiqi./ ává ye wegerfi birun wanidam; áheste va xámuw/ tuwt (be) bálá xazid./* vowel sounds: *áváhá ye váki*//.* **3** *ává. //ává ye wuyaw/ wouharaw rá dust nadáram./ Ma rá ává ye wuyaw xow nabáwad; Án ágáhi áváyi/ naváyi badxim dáwt./ Án ágáhi áváyi morqvá dáwt.//.* **4** *Duriyi* [distance]. *//jáy e duri ke az án áváyi wanide tavánad wod.//.* **5** **like, etc the sound of one's own voice** *(xárdári) xeili ver zadan, yegáne soxangu budan. //Xeili az ává ye xodaw xowaw miáyad/ xeili vermizanad va nemigozaárad digarán cizi beguyand.//*

sound[3] v **1** *ává/ áváz dádan/budan /nemudan, harjá juri tarjome miwavad. //Án musiqi xow-ává ast*. [sounds beautiful]./ *áváyaw/ ávázaw gerefte bud* [His voice sounded hoarse]./ *Gománam wir e jáyi báz mánde* [a tap-running], *áváyaw rá miwenavam./ Zand e u az án dástán bexradáne minamáyad.* [sounds reasonable]*; Baháneaw bávarnakardani ast* [sounds unconvincing]./ *Engár u dorost hamán kasi ast ke baráye in kár niyáz dárim.* [she sounds just the person...]*//.* **2** (**a**) *neváxtan; zadan; be ává darávardan.*

//weipuri rá neváxtan/ ává ye weipuri rá darávardan./ Án zang rá har tasu [hour] *mizanand/ be ává darmiyávarand.//.* (**b**) *ává/ áváz dádan. //Weipur zade wod* [the trumpet sounded]*./ Angowti ye/ kelid* [key] *e "A" ye in piyáno ává/ áváz nemidahad/ nemizanad.//.* **3** *be áváz darávardan; báng dádan, "To mardán e jangi kojá dideyi? -- ke báng e pei ye asp nawnideyi." (ZBP, L6603, SF). //Áźir kewidan/ báng e bim dádan/ zang e bim rá zadan* [sound a note of alarm/ danger/ warning]*; weipur e bázpasnewini rá zadan* [sound the retreat.]//. **4** *bá be-áváz darávardan, cizi rá ázmudan. //*sound the lungs: *[bá daq kardan e* [percussion] *sine, wowhá rá ázmudan]//*

sound adv, **be/ fall sound asleep** *źarf xáb budan/ raftan; xáb e nuwin budan/ raftan*

sound archives *báygáni ye navár va valg** [records]. //the BBC sound archives: *báygáni ye navár va valg* e* BBC//

sound barrier, sonic barrier *divár e ává. //wekastan e divár e ává//*

sound effect (esp pl) *ává ye bum/ zamine. //Ává ye bum dar án namáyew e jamjám*/* TV *besyár xub bud.//*

soundless adj *xámuw; tuwt*, tuwn* [<Pahlavi, (ZBP, C2325, MK, BF)]. //jonbewhá ye xámuw/ tuwt*//*

soundlessly adv *xámuw, tuwt*; tuw**

soundly adv *ostovár, dorost, xub. //gováźeyi/ cemi* [argument] *bar páyeyi ostovár./ dar bázi ye watrang xub wekast/ wekast e badi xordan.//*

soundness n *ostovári, bexradi. //bexradi ye pandaw./ ostovári ye/ dorosti ye káraw.//*

sound-proof adj *jodává* [= jod + ává]. Bengarid be* "anti-" *baráye riwe ye "jod"]. //yek mádde ye/ párce ye jodává*./ yek kárgáh e jodává*//*

sound-proof v *jodáváyidan*; jodává* kardan. //Ei káw mitavánestim otáq e xáb e/ xábxáne ye pesarbaccehá rá jodává* konim!//*

sound-recording n *áványegári*

sound-track n *navár e ává; musiqi ye yek film/ celpard**

sound-wave n *kuhe ye ává*

soup n *áw, sup*

sour adj *wur*

source n *áqáz, sarcewme; máye, sar e máye, xástgáh, ábewxor*

sour cherry *álbálu*

sour dough *xamir-torw*

south n *nimruz*

southerly adj, adv **1** *(bád az) nimruz(i); nasimhá ye nimruzi.* **2** *besu ye nimruz. //Havápeimá besu ye nimruz parváz kard.//*

southerly n *bád e nimruzi. //bádhá ye garm e nimruzi* [warm southerlies]//

southern adj *nimruzi, rasftungáhi*; rapivin*. //Orupá ye/ farang e nimruzi./ Ostánhá ye/ parganehá* [the states] *ye nimruzi ye Ámriká; nimgu ye nimruzin e zamin* [the southern hemisphere]*//*

southerner n *nimruzi; ádami az nimruz e kewvar; mardi az bum e nimruzi*

southerners n *mardomi az nimruz ke aknun dar abáxtar* [north] *e Engelestán miziyannd*

southern lights = aurora australi

Southernmost adj *páyintarin jáygáh e nimruzi; nimruzitarin já. //nimruzitarin jáy e yek ádá/ jaziri//*

southwest, **South-west** n, adj *nimruz e xorvaráni/ nimruz e xorvaránik. //besu ye nimruz e xorvaráni raftan/ rahsepár wodan; besu ye nimruz e xorvaráni istádan; bádi (az) nimruz e xorvaráni; Dar nimruz e xorvaráni ye kewvari zistan//*

southwest adj *nimruz e xorvaráni*

southwesterly adj **1** *(bádi az) nimruz e xorvaráni.* **2** *(az suy e/ be suy e) nimruz e xorvaráni. //wew kilometr besuy e nimruz e xorvaráni raftan/ rah sepordan.//*

southwestern adj *(az/ dar/ neháde dar) nimruz e xorvaráni*

souvenir n *souqári, cewmrouwani. //rahávard, "ostád goft ei Weyx bi rahávardi báznaxáhim gawt." (ZBP, L2775 AT); ráhvárd (ZBP, L768, FM); belak; yádegár, "bedu dád o goftá ke in yádgár -- bedár o bebin tá kei áyad bekár." (ZBP, L4677, SF). //rahávardi az estáram** [my vaccation]*./ yek maqáze ye rahávard/ yádegárforuwi baráye jahángardán.//*

Sou'wester n **1** *koláh e báráni ye labepahn.* **2** = **southwester** *tondbád/ bád e tond e nimruz e xorvaráni*

sovereign adj **1** *bálátarin; (páygáh e) wahriyári; (niru ye) farmánraváyi. //dar kewvar, ke/ ki farmánraváyi rá bedast dárad?/ xodistá; wahriyár. //kewvari xodistá/ wahriyár e xod gawtan//.* **2** *(beáyin) behtarin; kári. //Áyá baráye in bimári yek darmán e kári* [a sovereign remedy] *hast?//*

sovereign n **1** *wahriyár, wáh, wáhanwáh, xosro, xadiv, key, key, kiyá, kiyán.* **2** *(dar gozawte) sekke ye zar e Engelisi hamarz e yek lire*

sovereignty n **1** *wahriyári, pádewáhi, farmánraváyi.* **2** *xodistáyi, wahriyári. //xodistáyi/ wahriyári ye ádáyi* [island] *rá arj nehádan* [respect] *(va be án parvá kardan)//*

Soviet n *bástáni* **1** *anjoman.* **the Supreme Soviet** *Mahin anjoman e kewvar e Wouravi.* **2** **the Soviets** *mardom/ rahbarán e kewvar e Wouravi [baráye zand e biwtar bengarid be* "union"*]*

sow[1] n *máde xuk e bozorgsál; darr* [darr ZBP, C2130, <guyew e Lori]*

sow[2] v (pt **sowed**, pp **sown** or **sowed**) **1** **sow A (in/ on B)/ sow B (with A)** *toxm páwidan; afwándan, káwtan; kewtan. //(toxm e) caman afwándan* [sow grass]*; Páre-zamini rá toxm e caman afwándan.; Dar goldánhá* [pots] *toxm e kalam káwtan/ kewtzári rá gandom káwtan.//.* **2** **sow sth (in sth)** *(pendárin) káwtan, gostardan; parákandan. //dar del e/ dar maqz e kasi wak padid ávardan* [sow doubts in]./ *toxm e kin káwtan* [sow the seeds of hatred]*//.* **3** **sow one's wild oats** *(dar zamán e javáni) xowgozaráni kardan va toxm e harz káwtan. //Piw az inke zan begirad, harce tavánest toxm e harz káwt.//*

sowbug (wood louse) *wepewe ye cub*

sower n *toxmafwán; toxmpáw; harjá juiri tarjome miwavad. //(pendárin) parákanande ye toxm e náxorsandi miyán e mardom//*

soya bean (also esp US **soy bean**) *soyxod* [barsáxte az soyá + noxod]. //*a casserole with soya beans: *xoráki bá soyxod* poxte dar gamaj [<Gilaki]* [casserole]; *rouqan e soyxod*/ árd e soyxod*; wir e soyxod*//*

soya sauce, soy sauce *cáwni ye soyxod*. //Be sabziját e sorxkarde* [stir-fried vegetables] *cáwni ye soyxod* zadan.//*

sp *kutáhwode baráye* "spelling". *//Hengám e gereftan e laqzewhá dar nevewtári "laqzew e vájvi*"* [spelling error]//

spa n *áb e garm; garmábdar; garmábe ye áb e káni*

spa n *dar nám e jáhá; áb e garm e káni ye Sareyn/ Damávand [dar Irán]./* Cheltenham *[dar Engelestán]*

space n **1** *espáw* [<Pahlavi, (ZBP, C2807, MK, BF)]; jodáyi; já. //Espáw e miyán e do váźe; Injá espáwi*/ jáyi baráye dastine ye womá-st./ Dar rádegáh** [parking lot, garage] *e bimárestán jáyi baráye ráde* hast?; Má az ham be andáze ye do metr jodá budim./ Espáwi be andáze ye do metr má rá az ham jodá mikard.//.* **2** *já. //Candán jáyi baráye camedánhá ye womá báznamánde./ Be andáze ye basande jáy e kár dári?* [enough space to work in]./ *Dar in yáne** [classroom] *baráye si miz já (ye basande) nist.//.* **3** *espáw*; jáhá ye gowád/ feráx; espáw* e feráx; //Espáwi* feráx baráye bázi ye baccehá./ Kewvari bá espáwhá ye feráx; ázádi va espáw* e feráx e rustá.* [countryside]*//.* **4** *espáw*. //Be espáw* xire wode bud/ zol zade bud.//.* **5** **the outer space** *(biwtar dar váźehá ye serewte) keihán; espáw*, //Az espáw*/ keyhán gozawtan va bedigar setárehá ye ravande/ esteráhá** [planets] *raftan.; Jostoju ye keyhán/ espáwhá* ye durdast.//.* **6** *zamán, gáh. //dar (zamáni be andáze ye)* [a space of] *do tasu** [hour]./ *Zamáni be andáze ye do hafte miyán e do zamán e neháde* [appointments]*/ do zamán e didár.//.* **7** **cramped for room/ space** *bengarid be* "cramp[2]". *(zamáni) dar tangná budan.* **watch this space** *Injá ro beppá!/ In o besse!*

space v, **space sth (out)** *jodájodá nehádan. //Tirhá* [posts] *rá se metr-se-metr jodá az ham káwtan./ Pardáxt e vám e saráyi rá dar bist sál baxwbandi kardan/ baxwidan* [space out payments]./ *Rajhá* [the rows] *rá do metr-do-metr az ham jodá nehádan./ Rajhá ye án náme rá xub jodá az ham nevewte budand.* [well spaced]*//*

space n *jodáyi, espáw*. //Espáw* e/ jodáyi miyán e váźehá rá xub beppá zirá/ vagarna sar e náme* [the heading/ title] *ru ye yek raj já nemigirad./ Hengámi ke in náme rá mizanam/ minusam** [type] *espáw* e (miyán e rajhá) taki bekár barám yá dotáyi?//*

space-age adj *ruzgár e keihámi/ espáwik* (xeili piwrafte). //fanhá ye piwrafte; fanhá ye ruzgár e keiháni/ espáwik** [space-age technology]*//*

space-bar n *dar nusiyá*/ táyp* [typewriter] *kelid e espáw**

spacecraft (= spaceship) *náv yá kawti ye keihán navard/ keihánpeimá/ espáwpeimá*; baranbax [<Gilaki, baranbax]. //keihánpeimáyi/ baranbaxi* ke gerd e zamin migardad.//*

space invaders *(nám e bázargáni) (bázi ye márádik*/ kámpiyuteri). EspáwTáxtárán**

spaceman, spacewoman n (pl **spacemen, spacewomen**), **astronaut** *keihán-navard; espáwpeimá**

space probe = probe 2

spaceship n = spacecraft

space shuttle *baranbax*[<Gilaki, baranbax]*

space station *istgáh e keiháni/ espáwik**

space suit n *jáme ye keiháni/ espáwik**

spacious adj *feráx, gowád, bozorg, jádár. //Áwpazxáneyi xeili feráx/ jádár.; Newim e/ sandali ye powti ye xeili jádár/ feráx e yek ráde*/ máwin.//*

spaciously adv *bengarid be* "spacious"

spaciousness n *bengarid be* "spacious"

spade[1] n **1** *bil (e báqbáni). //yek bik e báqbáni* [a garden spade]//. **2** **call a spade a spade** *bázgardid be* "call'

spade[2] n **1** *[dar bargbázi/ ganjafe] xál e pik; xál e xuj* [<Gilaki]. //panj e xuj** [the five of spades]./ Spades is/ are trumps: *Xál e xuj* bezur ast.*//. **2** *barg e xál e xuj*. //Tanhá yek xál e xuj dáram/ baráyam mánde.//*

spadeful n *(yek) bil (por). //se bil (por) wen/ máse* [sand]//

spadework n *(pendárin) xarkári. //Hame u (ánzan) rá baráye án kár sotudand ammá án marde bud ke hame ye xarkárihá rá karde bud.//*

spaghetti n *espágeti; rewte ye Itáliyáyi*

spam n *(nám e bázargáni) qeime ye guwt e xuk dar quti/ kive**

span n **1** *važe, dahane (ZBP, C4132, FM) [duri ye do páye ye yek pol yá miyán e do sotun]. Važe/ dahane ye án sarsará haftád metr ast./ Án pol bá yek važe ye yekpárce* [in a single span] *in su ye rud rá be án su mipeivandad.//.* **2** *zamán, doure, gáh tarjome nemiwavad. //ruzgár; doure ye zendegi/ ruzgári kutáh* [a short span of life]./ *dar zamáni be andáze ye wew sál./ tavánáyi ye andiwe ye peivaste ye kutáh dáwtan* [have a short attention/ concentration span]//. **3** *(kohne wode) yek vajab*

span v (**spanning, spanned**) **1** *táq zadan, pol zadan. //Ru ye rudxáne ye Aras candin pol zadeand.//.* **2** *gostardan. //Dánew e u gostare ye faráváni dárad./ Xeili cizhá midánad.; Ruzgáraw kamábiw sarásar e sade ye 19 rá farágereft.//.* **3** *vajab kardan. //Mitaváni yek átgán** [octave] *rá tu ye piáno dar yek vajab begiri?* [span an octave]//

span[2] adj, **spick and span** *bengarid be* "spick"

spangle n *monjuq, parváze. //pulakhá ye (ru ye) pirhan e pari dar namáyew e rangáziv** [pantomime]//

spangle v, **spangle sth (with sth)** *(beviže be rixt e náwenáxte) bá pulak, monjuq, parváze árástan. //Pirhani ke pulakhá ye simin e kucak e riz bar án duxteand.* [spangled with tiny silver sequins]//

spaniel n *(guneyi az sag) lápguw* (bengarid be* "cocker"). //a cocker spaniel: *yek sag e lápguw*//*

Spanish adj *vábaste be Espániyá; Espániyáyi. //Yek vawt e/ raqs e/ páykubi ye Espániyáyi./ Áyinhá ye Espániyáyi//*

Spanish n *(zabán e) Espániyáyi. //(Áyá zabán e) Espániyáyi soxan miguyid?//*

spank v **1** *bá kaf e dast (kudaki rá) darekuni zadan. //Kudaki rá darekuni zadan.//.* **2** *(kohne wode) (baráye asb, kawti yá ráde*/ náwin) tond raftan. //*fairly spanking along: *kamábiw ton raftan*//

spank n *darekuni. //*a spank on the bottom: *dar e kuni*//

spanking n *darekuni. //pesarak xub darekuni xord./ (kohne wode/ anáyin) porzur; nirumand//*

spanking adv *(anáyin/ biwtar piw az setáyháyi* con* "new, fine"*) xeili, barjeste. //yek qáyeq e nou ye xowgel; yek rang e xeili sepid.//*

spanner *(dar Engelestán)* (US **wrench)** n **1** *ácár. //Baráye in ke yek carx e digar jáy e carx e powt begozáram be ácár niyáz dáram.//.* **2** **(throw) a spanner in the works** *(anáyin, dar Engelestán) tu ye... ridan; cub lá ye carx e... gozáwtan*

spar[1] n *tir, dagal*

spar[2] v (**sparred, sparring**) **spar (with sb)** **1** *yaváw/ narm kasi rá mowt zadan.* **2** *begu-magu kardan/ kalokowti gereftan. //Bacceháyi ke báham kalokowti migirand/ sarokul e ham mizanand.//*

spare[1] adj **1** *yadaki, varák*/ varáke* [<Gilaki, varáke]. //Dar ráde*at yek carx e yadaki/ varáke* dári?/ Jáy e varáke** [no spare room] *baráye yek miz nadárim./ Xeili delam mixást yek otáq e biwtar/ varáke* midáwtim./ In máh hic pul e varáke* nadáram.//.* **2** *ázád, fozuni, varáke*. //Zani porkár ke zamáni*

varáke/ fozuni nadárad.; Zamán e ázádaw rá negárgari mikonad.//.* **3** *(beviźe, beáyin) láqaru; laxlax. //mardi deráz va laxlax/ láqaru; tani/ andámi láqaru;* spare of build: *láqaru; laxlax//.* **4** *(beáyin) andak. //xoráki andak* [a spare meal]*./ xoráki bexoronami./ parhiz kardan va andak xorák xordan* [on a spare diet]*//.* **5** **go spare** *(dar Engelestán, zabán e kuce) saxt ranjidan; diváne wodan. //Agar mádarat befahmad ce kardeyi, diváne miwavad!//*

spare n *(karak* e/* tube/ tyre/ tire*) yadaki. //Carxam pancar* [puncture] *wode va yadakiyam ham pancar* [flat] *ast./ Behet/ be to newán midaham karakhá* ye yadaki* [the spares] *kojá-st.//*

spare part *yadak, yadaki. //baráye carxowthá ye raxtwuyi ye kohne besaxti yadaki gir miáyad.//*

spare-rib n *sarsine ye xuk e kabábi; kabáb e sarsine ye xuk*

spare tyre **1** *karak* e yadaki.* **2** *(dar Engelestán, anáyin, bewuxi) wekambe; tarne [<Gilaki, tarne]; qucali. //Báyad varzew konand tá wekambeaw/ tarneaw/ qucaliyaw kucak/ áb wavad!//*

spare[2] v **1** (**a**) *dast az... dáwtan; bázgereftan, "va cewm dáram az xáje BuNasr ke conin nasihathá az man báznagirad." (ZBP, L562 TBH); bázdáwtan, "co xáhad fozuni nadárim báz -- ze mardán e razmávar e jangsáz." (ZBP, L4672 SF); deriqidan; deriq dáwtan/ kardan az...). //Xáhew mikonam dast az man bedár (va ma rá makow!).//.* (**b**) *(beáyin) az sar ezendegi ye/ ján e kasi gozawtan (va u rá nakowtan); //Agar namiram/ zende bemánam/ ma rá nakowand.; Mardán rá kowtand ammá az baccehá dast bázdáwtand./ cubbor* [the woodman]*/ deraxtbor cand deraxt rá naborid/ az cand deraxt dast bázdáwt.//.* **2** *(beáyin) deriqidan, deriq kardan/ dáwtan; kam bekár bordan; kadxodámanewáne bekár bordan/ forugozár kardan* [use as little as possible]. *//Az hic ranji forugozár nakardam tá má ásude báwim./ Hengámi ke mixáhi be u beguyi bekuw tá ánjá ke miwavad ázár nabinad*. [spare her distress]./ He does not spare himself: *az sar e xodaw darnemigozarad (mánand e xar kár mikonad.).; Xáhew mikonam az goftan e rizekárihá ye delafgár* [boring] *beman xoddári kon!//.* **3** **spare sth (for sb/ sth)** *...kardan; ...dáwtan; ...dádan, harjá juri tarjome miwavad. //Aknun nemitavánam saram rá bexáránam va baráye estár** [holiday] *zamáni nadáram./ Mitaváni dami cand bá man begozaráni/ mitaváni dami cand az zamánat rá beman bedahi?/ Mitaváni cand litr benzin be man bedahi?/ Mitaváni yek sigár baráye man kenár bogzári?//.* **4** *(anáyin) bi... sar kardan. //Emruz nemitavánam bi u sar konam- be hame kas injá niyáz dárim./ Nemitavánam bi to baráye án kár sarkonam, báyad noxost án rá be páyán beresáni.//.* **5** **no expense spare** *bengarid be* "expense". **spare sb's blushes** *kasi rá naranjándan/ nayázordan. //Bá xorde nagereftan/ bá xordegiri nakardan az wuyaw jelo ye án zan u [wuyaw] rá naranjánd.//.* **spare no pairs doing/ to do sth** *az hic kári/ ranji forugozár nakardan. //Kármandán e mehmánsará baráye in ke mánew* e má* [our stay] *tá ánjá ke miwavad delpazir báwad az ic kári forugozár nakardand.* [spared no pains].//. **spare he rod and spoil the child** *(dastán) tá nabáwad cub e tar, farmán nabarad gáv o xar.* **(and) to spare** *bázmánde; biw az niyáz, fozuni. //be andáze ye basande va biw az niyáz mive dárim./ Wekar e fozuni dári?; zamán e fozuni nadárim.* [there's no time to spare!]//

sparing adj *(beáyin) kadxodámanewáne/ kam bekár bordan; deriq kardan. //Wekar rá kam bekár bordan; Niru ye/ ama** [energy] *ye xod rá kamkam/ kadxodámanewáne bekár bordan./ az pand dádan be digarán deriq nakardan//*

sparingly adv *kam, andak. //Hubu*/ atr rá kam bekár bebar/ andak bezan!//*

spark n **1** (**a**) *jeraqqe; áyiź (ZBP, C3380 FM); sayanjor, "sayanjor co bárán e zarrin cekán -- negun abr e bárande az ásmán" (ZBP, C6395, SF). //jeraqqehá/ sayanjor az lule ye boxári be havá miraft/ jeraqqehá az átaw barxáste az lule ye boxári bálá miraft./ Taraqqehá* [the firework] *tarakide sayanjor co bárán bárid.; Az málidan e sanghá beham sayanjor/ jerqqe/ áyiź padid ámade átaw rá rouwan mikonad.//.* (**b**) *jeraqqe, áyiź, xarfak. (ZBP, C1630). //Kelidi ke az kár oftáde bud/ kelid e xarábi/ tabáhi* [faulty] *jeraqqe/ áyiź mizanad.//.* **2** **spark of sth** *bu, foruq, harjá juri tarjome miwavad. //Buyi az rádi* [a spark of gernerosity]*/ buyi az gowádedasti* [generosity] *naborde, saxt náxonxowk ast.//.* **3** **a bright spark** *bengarid be* "bright"

spark v **1** *jeraqqe zadan; sayanjor báridan; áyiźuidan*//Án átaw bimgin jeraqqe mizanad/miáyiźad*.* [dangerously]*//* **2** **spark sth off** *(anáyin) átaw e... rá afruxtan; máye ye... gawtan. //Soxanaw átaw e ssetize rá miyánewán afruxt.;Án ruydád máye ye yek dast doźaxtarihá ye* [disasters] *payápei gawt.//*

sparking-plug, **spark-plug** n *wam*. //wamhá* rá báyad pák kard.//*

sparkle v, **sparkle (with sth)** **1** *raxwidan; daraxwidan. //almásháyaw dar foruq e wam** [candle] *mideraxwid./ kaf e xiyábánhá va piyáderouhá* [pavements] *az qorv/ afwak/ yax* [frost] *mideraxwad./*

Cewmánaw az wur [excitement] *mideraxwid.//*. **2** *az wádábi raxwidan. //Dar jawn e zanáwwuyi rásti ke az wádemáni roxaw miraxwid./ Dar mehmánihá hamiwe mideraxwad.//*

sparkle n *deraxwew; deraxwidan. //deraxwew e áftáb bar barf./ Taraqqehá/ átawbázihá rá ke afruxtand nágahán hamejá rouwan wod/ deraxwew gereft./ Namáyewi ke deraxwewi nadáwt* [a performance that lacked sparkle.]*//*

sparkler n **1** *sayanjor*, "Sayanjor co bárán e zarrin cekán -- negun abr e bárande az ásmán." (ZBP, C6395 SF); fewfewe.* **2** **sparklers** *(zabán e kuce) almás*

sparkling adj **1** *juwán; lapán. //mei ye/ nabid e sepid e lapán* [sparkling white wine].*/ Áb e káni ye juwán/ lapán//*. **2** *porwur, dáq. //goftoguyi dáq/ porwur; zan e javáni huwmand va lapán.//*

sparks n *(zabán e kuce) (dar kawti) barqi/ rádioci; kárgar e barqkár*

sparring-partner n **1** *hanbáz dar mowtzani.* **2** *(anáyiin) dust e nazdik, dust e jánjáni/ junjuni. //Az zamáni ke bá ham be dabestán miraftand báham dust e jánjáni budeand.//*

sparrow n *gonjewk, parandeyi az gune ye* Passer. *//gonjewkháyi ke ru ye bám e xánehá jikjik mikonand.//*

sparrow-hawk *wáhinhá ye kucak e Ásiyáyi yá Ámrikáyi con* Accipiter nisus *(Ásiyáyi);* Falco sparverius *(Ámrikáyi)*

sparse adj *tanok, andak, "va Dávud mardi bud sorxmuy va/ behcewm va past-bálá va andak-riw" (ZBP, L1922 TB); kampowt; kam va parákande. //tudeyi/ mardomi tanok/ kam va parákande./* a sparse beard: *riw-tanok, riw e kampowt; riw e andak (be bálátar bengarid)./ gozárew e jamjám*/* TV *darbáre ye in ruydád kamábiw parákande va kam bud.//*

sparsely adv *//otáqi andak-kácál* [furniture].*/ máyehá ye/ sarmáyehá ye tanok/ kam va parákande.//*

sparseness, sparsity *tanoki, kampowti. //tanoki/ kampowti ye deraxtán e án cewmandáz* [landscape]*//*

spartan adj *sáde va dorowt; sáde va na ásán; sáde va na ásude; sarbázi; darviwi. //dar kuhestán zendegi ye sáde va sarbázi kardan./ xoráki sáde/ darviwáne//*

spasm n **1** *qulánj, kulánj (baráye máhicehá ye andámhá); zanje* (baráye sorxraghá ye táji* ye del* [coronary] *gereftan), harjá juri tarjome miwavad. //yek kaft e/ zanje* ye buji** [an asthma spasm/ attack].*/ kulánjhá ye dardnák e máhiceyi./ Máhicehá ye pá ye pahlaván gereft/ qulenj/ kulánj kard.//*. **2** *kaft, átaw, harjá juri tarjome miwavad. //*a spasm of energy: *átaw e ama*;* a spasm of excitement: *átaw e wur;* a spasm of pain: *kaft e dard;* spasm of cough: *kaft e sorfe//*

spasmodic adj *zanjik* [bengarid be* "spasm"*]; qulenji; kulánjik; gahgáh; viri; gir, harjá juri tarjome miwavad. //Viri xáne rá pák kardan/ Har candgáh be pák kardan e xán e gir dádan* [not regularly/ off and on].*/ wádmánihá va negunbaxtihá ye payápei* [spasmodi periods of...]*//*

spasmodically adv *gahgáh porniru*

spasmolytic adj *zanjegosár; qulenjgosár; kulánjgosár*

spastic adj **1** *zanjik*; qulenji. bázgardid be* "spasm". **2** *(docár e bimári ye) qic* "spastic paralysis". //spastic children: *kudakán e qic//*. **3** spasmodic

spastic paralysis *qic. bengarid be* "cerebral palsy"

spat[1] pt, pp of "spit[1]"*/ zamán e gozawte va setáy e kárváže az* "spit[1]"

spat[2] n (US infml*/ anáyin dar Ámriká) begumagu; setize. //begumaguyi/ setizeyi miyáne ye xáhar o barádar.//*

spat[3] n *(biwtar be rixt e candgáni) yek joft patak/ mocpic. //*a pair of spats: *yek joft patak/ mocpic//*

spate n **1** *ragbár, bárán; seyl. //ragbár e/ seyl e dasturát; seyl e rádehá*/ máwinhá ye nou be bázár ámade./ Seyl e (bimárán e) cáyemán*/ sarmáxxordegi* [cold] *dar zemestán/ seyl e bimári ye koroná* [corona] *dar orupá/ farang.//*. **2** **in spate** *(baráye rud, va mánand e án). //Pas az tufán hame ye rudxánehá por áb wode bálá ámadand.* [all the rivers were in spate]*//*

spatial adj *(beáyin) espáw*; espáwik* [baráye riwe bengarid be* "space"*]. //Cunihá ye espáwik* e tálár e sangitá* ye nou.* [the spatial qualities of the new concert hall]//

spatially adv *az didgáh e espáwik**

spatter v **1** **spatter sth (on/ over sb/ sth)** *rixtan, páwidan. pixtan, "ze bálá bar iwán deram rixtand -- ze mowk o ze anbar hamipixtand." (ZBP, C3625 SF); ewpuxtan (riwe ye aknun "ewpiz-"). //ruy e jáme ye xod rouqan rixtan/ páwidan/ pixtan; Masráde*/ otobus ke gozawt gel be má páwid/ pixt.//*. **2** *báridan. //worwor e bárán rá bar bám e kolbe miwanidim.; Golulehá* [bullets] *gerdágerd e má báridan gereft.//*

spatter n, **spatter of sth** **<u>1</u>** *bárew, ragbár, tizew, rixtan, páwidan, pixtan, ewpizew; ewpuzew. //ragbár e/ bárew e bárán; tirbárán/ ragbár e golule.//.* **<u>2</u>** *ává ye rizew/ bárew/ ewpuzew. //worwor e bárán bar cádor;* a spatter of applause: *ává ye tond kafzadan (e mardom)//*

spatula n *bastule (ZBP, C5549 FM); katare* [<Gilaki, katare/ katará]. //Ávite** [mixture] *rá az káse bá yek bastule/ katare* ye kalpaki** [plastic] *taráwide darávard./ Ru ye ávite* ye kák rá* [cake mixture] *bá yek katare* ye áhani hamvár kard.//.* **<u>2</u>** *(dar pezewki) bastule*

spawn v **<u>1</u>** *ewpelrizi; ewpilrizi. //*salmon spawning: *ewpelrizi ye máhi ye ázád [<Gilaki; ewpel]; //toxm/ awpel e/ ewpil e/toxm e qurbáqe/ máhi//.* **<u>2</u>** *máwak* [<Gilaki, Máwak], (rewteyi ke qárchá va kapakhá az án ruyand]. //Áyá máhihá/ qurbáqehá hanuz toxmrizi nakardeand?//.* **<u>3</u>** *(beviże xárdári) (toxm e harz) záyidan. //Pásdárxánehäyi ke con toxm e harz birun mirizand/ mizáyand./ Xánesázihäyi ke (con toxm e harz) dar har guwe (ye wahr) záyide miwavad.//*

spay v *vizuxte* [<Pahlavi (ZBP, C7938, BF)]. //Gorbeat hanuz vizuxte* nawode?//*

speak v (pt **spoke**, pp **spoken**) **<u>1</u>** *soxan goftan, váxtan, vájidan (riwe ye aknun "váj-"). "ce vájom, ce navájom" (Bábá Táher e Berehne); doyidan (tond-tond va boland soxan goftan). //Pedaraw nemitavánad soxan beguyad.; Xáhewmandam áhestetar/ kondtar soxan guyid; Áyá miwavad bá Susan soxan beguyam? [dar pásox e in porsew, con dar vákubar*/ telefon]* "speaking", *"xodam-am/ man-am/ xodam hastam"//.* **<u>2</u>** (**<u>a</u>**) *(be zamánhá ye hamáregi baste nemiwavad) zabáni rá soxan goftan/ dánestan. //be cand zabán soxan miguyad.; Andaki zabán e Baráhuyi midánad.; Áyá hic kas/ kasi injá Álmáni midánad?/ soxan miguyad?//.* **<u>3</u>** **speak (to/ with sb) (about/ of sb/ sth)** *soxan goftan/ goftogu kardan. //Hamin diruz dáwtam bá u/ bâháw soxan migoftam./ Miwavad darbáre ye barnáme ye estár** [vacation] *goftogu konim./ Tasuhá* [hours] *darbáre ye án soxn migoft.; Darbáre ye/ az wuyaw hic soxan nagoft.//.* **<u>4</u>** **speak (on/ about sth)** *soxanráni kardan. //dar gerdehamáyi cehel pál** [minute] *soxanráni kard/ soxan ránd./ (Áyá) womá soxanráni kardanetán jelo ye mardom xub ast?/ Behew/ be u goftam darbáre ye har dástáni/ máyeyi/ cemi ke mixáhad soxan guyad/ soxanráni konad.//.* **<u>5</u>** *goftan. //rást goftan* [speak the truth]*; hame wab do váże biw (soxan) nagoft.//.* **<u>6</u>** **say (to/ with sb)** *(biwtar dar vákiyámhá ye "ma" bekar mirvad.) báham soxan goftan. //Pas az setizeyewán/ goftárewán* [argument] *digar báham soxan nemiguyand.//.* **<u>7</u>** **actions speak louder than word** *do sad gofte con nim e kerdár nist.* **be on speaking terms (with sb**) *bá kasi wenás budan. //Har ruz dar kárván dudi mibinamaw, ammá bá u wenás nistam.//.* (**<u>b</u>**) *áwti kardan; be soxan darámadan, "kerámati bud az kerámathá ye Omar... ke dar hálat e jáheliyat Behime bá vey be soxan darámadi." (ZBP, L7313, SR). //Saranjám bá ham áwti kardand/ bá ham be soxan darámadand!/ Pas az setizeyewán bá ham soxan nemiguyand.//.* **nothing to speak of** *na xeili, na candán, na candán ke arzew e cewmgiri dáwte báwad. //Kami pul anduxte, ammá na candán ke arzewi cewmgir dáwte báwad.//.* **not to speak of/ not sth to speak of** *arzew e soxan goftan darbáre ye... dáwtan. //Emruz xoráki naxordeyim ke arzew e soxan goftan darbáreaw dáwte báwad./ Tábestáni nadáwteyim ke arzew e soxan goftan darbáreaw dáwte báwad.//.* **roughly, generally, personally, etc speaking** *//ruyehamrafte xorákhá ye porbuafzár rá dust nadáram./ Tuyehamrafte námzad* [candidate] *e dovvomi rá dusttar dáram/ mipasandam.//.* **so to speak** *engár; to guyi. //engár/ to guyi ravewhá ye novin rá beáyin* [officially] *nám nehádeand.//.* **speak for itself/ themselves** *áwkár budan. //Ruydádhá ye án wab niyáz ve soxan goftan nadárad, xod áwkár ast.//.* **speak for oneself** *tavánestan bávar e/ soxan e xod rá goftan. //Sepásgozáram, xodam xub mitavánam soxan e xod rá beguyam!//.* **speak dor yourself** *(be wuxi yá xárdári) to boro kawketobesáb- Agar hame migan nun o panir, to dige boro sareto bogzár o bemir./ To dige xafexun begir./ Má hame xeili bad bázi kardim/ neváxtim, to boro kawketo besáb, xeili xub ham bázi kardim.//.* **speak ill of sb** *doż yád kardan, deráyidan; źáźxáyidan. "piw ámad zamin buse dád, va beyistád. Xáje goft az źáźxáyidan toube kardi?" (ZBP, L1239, TBH); "va miwenavim ke tani cand be báb e iwán hasad minamáyand va źáźmixáyand." (ZBP, L408. TBH); harze deráyidan. //Az mordegán doźyád makonid./ Hargez dar zendegiyam az u bebadi yád nakardeam/ az u doźyád nakardeam.//* **speak one's mind** *rok/ biparde soxan goftan.* **speak/ talk of the devil** *bengarid be* "devil[1]". **speak the same language (as sb)** *(anáyin) báham sázgár budan/ zabun e xara ro xalaj midune. //Hamin ke Pari rá didam pák áwkár wod/ bud ke bá ham sázgár-im.//.* **speak pf the devil** *bengarid ber* "devil". **speak volumes for sb/ sth** *gowáh e ostovári budan baráye..., //In cemhá gowáh e ostovári baráye pákdámani ye u-st.* [these facts speak volumes for her honesty]//. **speak well for sb** *gowáh e xubi budan baráye...;* **speak well for sb** *gowáh e xubi .... budan.* **spoken for** *az piw gereftan. //Bebaxwid womá nemitavánid án newimhá/ sandalihá rá begirid, ánhá rá az piw gerefteand.//.* **<u>8</u>** **speak for sb** *(rixt e náwenáxte nadárad) bejá ye kasi soxan goftan; soxangu ye kasi budan. //Bebaxwid, man nemitavánam bejá ye Parviz soxan beguyam, ammá...//.* (**<u>b</u>**) *be powtibáni ye kasi gowáhi dádan* [give evidence on behalf

of sb]. *//Ke/ ki ámáde ast baráye piwmár* [accused] *soxan gofte be sud e u gováhi dahad?//*. **speak of sth** *newángar e... budan. //Raftáraw newángar e án ast ke ranj e ráh rá deliráne kewide.//*. **speak out (against sth**) *istáde dád e soxan dádan/ zabán deráz kardan. "bári zbán... deráz karde hamigoft" (ZBP, L37320 GS). //U tanhá kasi bud ke dar barábar e bastan e bimárestán istáde dád e soxan dád.* [speak out against the closure of the hospital].*//*. **speak to stb** *(soxan dar parde) dom e kasi rá qeici kardan. //Bacceháyetán hamsaram rá ázár midahand áyá miwavad domewán rá qeici konid?//*. **speak to sth** *(beáyin) darbáre ye... ágáhi dádan. //Dávud áyá mitaváni darbáre ye in qalam (be má) ágáhi bedahi?* [speak to this item].*//*. **speak up** *bolandtar soxan goftan. //Xáhew mikonim bolandtar soxan guyid, in powt nemitavánim womá rá bewnavim.//*. **speak up (for sb)** *peikár kardan. //Aknun zamán e án faráreside ke baráye ánán ke az bidádi dar ranj-and peikár konim.* [speak up for those...]*//*

-speak *(pasvand, námváże misázad) (anáyin/ biwtar xárdári) ...zabán. //zabán e gozárewgarán; zabán e márádgarhá*/ kámpiyutergarhá//*

speak-easy n *jáyi ke dar ánjá betaván penháni mey xarid (beviże dar gozawte/ dar Ámriká)*

speaker n <u>**1**</u> *soxanrán; soxansorá, "xow camanist árezat, xáse ke dar bahár kas -- Háfez e xow kalám wod, morq e soxonsará ye to." (Háfez). //Miwavad soxanrán e emwab rá be womá bewenásánam?/ Yek soxanrán e xub/ bad/ cewmgir* [interesting] *va mánand e án./ Bargawtam va soxanrán/ soxangu rá tah e/ powt e otáq didam.//*. <u>**2**</u> **loudspeaker** *bengarid be* "loud". <u>**3**</u> *kasi/ kasáni ke be zabáni soxan miguyand/ miguyad; ...; -zabán; -zabánán. //Faránsezabánán//*. <u>**4**</u> **the Speaker** *soxangu; vátgar (ZBP, C4105). //Soxangu dád zad va goft, "xámuw!"* [Order!].*//*

-spoken *(setáyhá* ye serewte misázad) ...-soxan; harjá juri tarjome miwavad. //*well-spoken: *xowsoxan/ xowsorude/ xowgofte./ mardom e wirinsoxan/ narmzabán* [soft-spoken]*//*

speaking clock *(anáyin, dar Engelestán) telefon e/ vákubar* e gáhguy*

spear n <u>**1**</u> *neyze, piqál, "deriq án sar o borz o án yál e u -- ham án tir o án tiq o piqál e u" (ZBP, C5795 FM, Asadi).* <u>**2**</u> *sel* (ZBP, C2397 FM); wáx, wáxe. //wáxhá ye/ selhá* ye giyáh e* Snowdrop: *ke az xák ruyide.//*

spear v *bá neyze zadan. //dar rudxáne istáde, máhihá rá bá neyze mizadand./ Bá neyze mizadand; Jangjuyán* [warriors] *án mard rá bá neyze kowtand.//*

spearhead n *piwtáz; rahbar; piwro; nox; noxráz. //kixá** [manager] *ye nou rahbar/ piwwtáz e/ noxráz e peikár xáhad bud.//*

spearhead v *piwtáz, rahbar, piwro budan/ wodan. //piwro/ rahbar/ nox/ noxráz budan/ wodan./ Tánkhá piwro/ piwtáz/ nox e kaft budand/ gawtand.//*

spearmint n *na'ná, giyáhi be ná e dánewik* e <u>Mentha spicata</u>*; áviwan (ZBP, C3608). //ábnabát e na'náyi*/ áviwani//.* Cf "peppermint"

spec n (idm) **on spec** *(anáyin) baxtaki ; haminjuri. //Baxtaki be sangitá raftam* [concert], *ammá já nagerefte budam.//*

special adj <u>**1**</u> *viże, aviże. "beviże be Kámus o án farr o borz -- bar á yál o án wáx o án dast o gorz." (ZBP, L6201 SF). //káláháyi ke bá bahá ye viże va kam beforuw miresad; In kár rá viże az sar e mehrabáni kard./ Ce cizhá viże dust dári/ delxáh e womá-st* [special interest]*./ U dusti saxt viże ast.//*. <u>**2**</u> *viże. //yek kárván dudi ye viże./ baráye án kár niyáz be abzár e viże dárid/ hast./ U ráh e viże ye xodaw rá baráye anjám e kárhá dárad./ Ruznámehá be jáháyi ke ruydádhá ye arjdár dar ánjá rox midahad gozárewgarán e viże miferestand.//*. <u>**3**</u> *viże, harjá juri tarjome miwavad. //Az án viże negahdári kon!* [take special care]*./ Cerá baráye womá máye ye viże bogzárim?* [give sb special treatment]*./ Baráye káraw xeili be xodaw ranj nemidahad.//*

special branch *(dar Engelestán) niru ye viże ye wahrbáni baráye imeni ye kewvar*

special constable *pásbán e aviże (baráye biderangihá* [emergencies]*)*

special delivery *peik aviże/ sefárewi. //Agar mixáhi náme fardá beresad án rá bá peik e aviże/ sefárewi beferest.//*

special licence *parváne ye zanáwuyi ye viże*

special pleading *(dar dátikán*) dádxáhi ye viże (besud e yek su)*

special school *dabestán e viże ye kudakán bihandám* [handicapped] *yá kamxerad*

special student (US/ *dar Ámriká) dánewju ye ázád*

special n <u>**1**</u> *viże; aviże; máyevar; neżáde; vasporgán* [<Pahlavi (ZBP, C4164, MK, BF)]; harjá juri tarjome miwavad. //Yek barnáme ye jamjám*/* TV *viże ye sarásar e wab darbáre ye gozinew (e namáyandegán)./ Aviżegán* [specials] *rá baráye komak be niru ye hanjár e wahrbáni* [regular police force]

bekár gereftand.//. **2** *(dar Ámriká, anáyin) viże arzán; //In hafte qahve viże arzán ast* [There's a special on coffee...].*//*

specialist n *huwenás* [<Pahlavi (ZBP, C7772, BF)]; viżegar [M. Moqaddam]; viżekár [A. Kasravi]; ostád, kárwenás. //Cewmpezewk e viżekár; pezewk e viże ye cewm./ hucehrpezewk* [spacialist in plastic surgery]*//*

speciality (also esp in US, **specialty**) n **1** *ostádi, viżekári; viżegari; huwenási*; harjá juri tarjome miwavad. //Viżekári ye u/ ostádiyaw/ huwenásiyaw* dar (rewte ye) tárix e sadehá ye miyáne ast./ dar kabáb ostád ast//.* **2** *viżegi, viże, ostádkári. //Kárhá ye taráw e cub* [wood-carving] *ostádkári ye in dehkade ast./ Yeki az ostádkárihá ye má dorost kardan e bastani ye xánegi ast.//*

specialization, specialisation n *huwenási*, ostádi, ostádkári; viżekári, viżegari [baráye riwe bengarid be* "specialist"*]*

specialize, specialise v, **specialize (in sth)** **1** *huwenás*/ ostád/ ostádkár/ aviżekár/ viżekár/ viżegar wodan. //U huwenás*/ ostád e tárix e xoráyánbum* [east] *ast.//.* **2** *benám budan dar.../ viże ye... budan. //Kár e viże ye in maqáze wokolát ast./ In maqáze baráye wokolát benám ast.//*

specialized, specialised adj **1** *viże; viżekár. //abzárhá ye viże.//.* **2** *viżegar, viżekár; ostád; viże, huwenás* [baráye riwe bengarid be* "specialist"*]. //*specialized knowledge: *dánew e viże/ ostádi/ huwenási*./* specialized work: *viżekári; kár e viże/ viżegari.//*

specially adv **1** *beviże, "beviże be Kámus o án farr o borz -- barán wáx o án dast o gorz." (ZBP, L6201 SF). //Beviże baráye diár e to injá ámadam./ án rá beviże baráye xádruzat sáxtam.//.* **2** (also **especially**) *beviże, xeili. //Án wab be man xow gozawt, ammá xorák xeili xub nabud/ cangi be del nemizad.//*

specie n *(beáyin) sekke. //*specie payments/ payment in specie: *pardáxt be rixt e sekke//*

species n (pl **species**) **1** *gune; sarde (ZBP, C6153). //sardeyi az wuká* [antelope].*/ sardehá ye gunágun e jánevari; gune/ sarde ye mardomi/ ádam.//. besanjid bá* "phylum, class7, order; family". **2** *(anáyin yá bewuxi) gune, jur. //Nevisandeyi az guneyi wegerf./ Nevisandeyi con jánevari wegerf!//*

specific adj **1** *viże, yekáyek; yekbeyek; dorost. //dasturát e viże/ yekbeyek./ Ármánhá* [aims] *ye viże ye womá ci-st?//.* **2** *viże. //Án pul rá báyad baráye kár e viżeyi bekár bord (va án) sáxtemán e yek namáyewxáne ye nou ast.//*

specific n **1** *(dar pezewki) dáru ye viże. //Kinin dáru ye viże ye máláriyá-st.//.* **2** *viże, rizekári. //Az hamegáni be rizekári/ viże pardáxtan./ Hamegi darbáre ye ámájhá ye bonyádiyemán hamdástán gawtim, ammá be rizekárihá ke residim* [get down to specifics] *kárhá picidetar gawt.//*

specifically (adv) *beviże, "beviże be Kámus o án farr o borz -- barán yál o án wáx o án dast o gorz." (ZBP, L6201, SF). //Pezewketán beviże be womá bim dád* [warn] *ke az máhi parhiz konid.; Án xánehá beviże baráye pirán negárde gawte* [designed]*//*

specification n **1** *viżegihá, rizekárihá. //viżegihá ye (sáxtemán e) yek xodrogáh/ rádegáh* e sarpuwide; gáráź / viżegihá ye yek ráde ye. / máwin e nou//.* **2** *viżegihá/ rizekárihá. //báznamudan* [analysis] *e viżegihá/ rizekárih*//*

specific gravity *cegáli*

specify v (pt, pp **-specified**) *beviże yád kardan/ námbordan/ goftan. //Dar án peimán-náme* [contract] *beviże yád wode baráye bám káwi ye qermez be kár ravad na kálár* [slates].*/ Dar án áyin-náme* [the regulations] *beviże yád wode ke dar ázmun mitaván farhang bekár bord/ mitavánid farhang bekár barid.//*

specimen n **1** *nemune; //nemune ye dastine/ fehrestnáme ye paxwidár** [publishers catalogue] *bá nemuneyi az barghá ye yek ketáb.//.* **2** *nemune (ye mize/ wáw/ piwáb). //nemune baráye váwekáft e/ kávow* [analysis] *e ázmáyewgáhi dádan.//.* **3** *(gáh xárdári) (anáyin) wegerf. //yek ádam e/ mard e nik va wegerf.* [a fine specimen of humanity].*/ Án ketábdár e nou ádam e wegerfi ast. magar na?//*

specious adj (fml) *rástnamá; dorost namá; feribande; beruye ye kár dorost. //gováźeyi* [argument] *feribande/ rástnamá//*

speciously (adv) *beruye ye kár dorost va bávarkardani*

speciousness n *rástnamáyi; dorost namáyi; feribandegi*

speck n *lakke, xál, lak. //yek lakke ye dude* [soot] *ru ye pirhanaw./ Hargez jelo ye cewmánat lakke (ye tárik) mibini?/ Án kawti con xáli* [speck] *bar (dáman e) ásu** [horizon] *dide miwavad.//*

speckle n *xál, xálxál. //xálhá ye qahveyi ru ye yek xáye ye/ toxmemorq e sepid./ xálhá ye qermez ru ye zamineyi/ bumi ábi.//*

speckled adj *xálxál, xáldár, xálxáli. //yek xáye ye/ toxm e morq e xálxáli//*

specs n *(anáyin)* = glasses/ *áynak*

spectacle n **1** *cewmandáz, namáyew. //Áyin e bázgowáyi ye kahestán** [parliament] *cewmandáz e zibáyi dáwt.//.* **2** *cewmandázi cewmgir. //Barámadan e xorwid (az powt e/ az kuhhá cewmandázi saxt cewmgir dáwt.//.* **3** *(bviwtar xárdári) xandedár. //Bicáre xeili xandedár bud.//.* **4** **make a spectacle of oneself** *bá kári náhanjár (beviże jelo ye mardom) xod rá angowtnamá kardan. //Begumagu kardan bá pristande* [waiter] *va xod rá angowtnamá kardan.//*

spectacled adj *áynaki*

spectacles n, pl = glasses. //*Yek áynak* [a pair of spectacles] *gom kardeam ; Áynakam kojá-st?//*

spectacular adj **1** *cewmgir. //yek namáyew e átawbázi ye cewmgir//.* **2** *cewmgir. //piruzi ye cewmgir e yek pahlaván e Faránsavi//*

spectacular n *namáyewi cewmgir. //yek namáyew e cewmgir dar jamjám*/* TV*; yek wirinkári* [acrobatic] *ye cewmgir, dar namáyew e haváyi bá havápeimá* [at the air show]*//*

spectacularly adv *cewmgir(áne). //namáyewi saxt deliráne* [daring] *va cewmgir//*

spectator n *negarande, binande. //negarandegán e porhayáhu ye hamávard e pátapká*/ futbál.//*

spectator sports *varzewhá ye pornegarande/ portamáwáci. //Besyári az varzewhá ye pornegarande rá aknun az ráh e jamjám*/* TV *namáyew midahand/ paxw mikonand.//*

spectral adj (fml) **1** *sáye, fravawi*. //peikareháyi cun sáye/ fravawi*.//.* **2** *vábaste be gostare* [spectrum/ spectra]*/ ázfandák, ranghá ye ázfandák* [spectral colors]*//*

spectre, (US, **specter**) n *(beáyin)* **1** *sáye, fravawi*. //Kasi ke piwineaw con sáye/ fravawi* u rá donbál mikonad.//.* **2** *sáye; wamwir; harjá juri tarjome mjiwavad. "Zir e wamwir e qamaw raqskonán báyad raft." (Háfez). Sáye ye/ wamwir e (qam e) bikári hamiwe bar saraw bud.//*

spectro-, *(dar váżehá ye serewte) gostare, ádiyande*

spectrometer n *gostaresanj, ádiyandesanj*.*

spectroscope n *gostarenegar, ádiyandenegar*/ ádiyandebin*.*

spectroscopic adj *vábaste be gostarenegari/ ádiyandenegari*/ ádiyandebini*. //*spectroscopic analysis: *váwekáft e/ kávow e ádiyandebini*/ ádiyandenegari*//*

spectrum n (pl **spectral)** **1** *gostare, ádiyande* (ZBP, C1039, FM).* **2** *gostare ye/ ádiyande* ye ává (ZBP, C1039, FM).* **3** *gostare/ ádiyande* ye ává.* **4** *(pendárin) gostare. //farágirande ye sarásar e gostare ye tavánáyi.//*

speculate **1** **speculate (about/ on/ upon sth)** *gomán zadan; rah e afsáne zadan, "jang e haftád o do mellat hame rá ozr bene -- con nadidand haqiqat, rah e afsáne zadand." (Háfez). //baráye/ darbáre ye áyande gomán zadan./ Nemixáham darbáre ye in ke cerá az kár kenáregiri kard* [resignation] *gomán bezanam./ Tanhá mitavánam gomán bezanam ke be delxáh e xodaw raft* [leave willingly]*//.***2** **speculate (in sth)** *bázi kardan; baxt ázmudan, "...va bar sarmáye baxtázmáyi nakonad, magar ke dánad ke agar ziyáni bovad biw az nim e sarmáye nabovad." (ZBP, L6808 QN); mangak zadan* (ZBP, C619, FM). //Dar xardid o foruw e bahr* [share] *e naft mangak zadan/ baxt ázmudan./ Dar berwut-berwind** [stock market] *mangak* zadan/ baxt ázmudan/ baxtázmáyi kardan.//*

speculator n *baxtázmá; mengiyágar/ qomárbáz*

speculation n **1** (**a**) **speculation (over/ about/ upon/ on sth)** *gomán zadan, qomár kardan, rah e afsáne zadan, "jang e haftád o do mellat hame rá ozr bene -- con nadidand haqiqat, rah e afsáne zadand." (Háfez). //Gománzani ye faráván darbáre ye cem e/ máye ye án ruydád e /egnest* e haváyi* [air crush]*//.* (**b**) *gomán. //Gománhá ye man pák nádorost/ harak*/ qalat az áb darámad//.* **2** (**a**) **speculation (in sth)** *baxtázmáyi, "va bar sarmáye baxtázmáyi nakonad magar ke dánad ke agar ziyáni bovad biw az nim e sarmáye nabovad." (ZBP, L6808 QN). //baxtázmáyi/ mengiyágari (dar xarid o foruw e) naft./ besáz o befruwi va mengiyágari ye tarmanewáne* [dishonest speculation in property development]*.//.* (**b**) *baxtázmáyi, mengiyágari. //(bá sarmáye ye xiw) cand baxtázmáyi ye bisud* [unprofitable] *kardan.//*

speculative adj **1** *gománe, afsáneyi. //jahánbini ye afsáneyi/ jahánbini bar páye ye gomán (-zani)* [speculartive philosophy]*./ Ráyháyaw/ hudeháyaw* [conclusions] *bar páye ye gomán/ afsáne ast.//.* **2** *baxtázmáyi, mengiyágari. //xarid e dáne/ gandom baráye mengiyágari//*

sped pt, pp of “speed”

speech n **1** (**a**) *soxan, "har ke az mádar e kar záyad soxan natavánad ámuxt va nadánad goft." (ZBP, L5086, ZX); goftár, "va man xodáy rá sabr konam, sabri niku án bovad ke andar u hic jaza' nabovad na be goftár va na be kerdár." (ZBP, L2028 TB); "magar án ke goftár e u bewnavi -- agar Pársi guyad u ar Pahlavi." (ZBP, L4821 SF). //mardom/ mardomi/ ádam tanhá jánevari-st ke tavánáyi ye soxan goftan/ goftár dárad.; Bá soxan goftan mitavánim andiwehá ye xod rá báznamáyim.; Pas az bimári tavánáyi ye soxan goftan rá az dast dád.//.* **freedom of speech** (EDPL) *Ázádi ye soxan/ Uxt* [<Avestáyi, uxta].* (**b**) *soxan, goftár, goft, "co Keixosro án goft e iwán wenid-- zamáni biyásud o andar wamid." (ZBP, L6478, SF). soxan rándan, //Wive ye soxan goftanaw/ rándanaw rouwan nabud va u rá nemiwod fahmid/ daryáft./ (dárad) darbáre ye goftár e kudakán pażuhew./ barresi mikonad./ Soxan goftanaw javide javide bud va áwkárá mey nuwide bud/ mast bud.//.* **2** (**a**) **speech (on/ about sth)** *soxanráni; soxan rándan, "dar in majmu' soxan Weyx bar in so'ál ránd..." (ZBP, L2398 AT). soxan rándan/ sozxanráni kardan. //yek soxaráni darbáre ye neźádparasti; Pas az wám yek soxanráni kard ke ján e hame rá be lab resánd.* [make a very boring speech]*//.* (**b**) *goftár (e honarpiwe dar namáyew). //Goftárhá ye xeili derázi dáram ke báyad dar baxw e dovvom e namáyew yád begiram.//*

speech-day (n) *jawn e váfarhixtegi* [graduation]

speechify v, (pt, pp **speechified**) *(anáyin, biwtar xárdári) soxanvari kardan. //Namáyandegán e anjoman e wahrdári ke dar bázgowáyi ye sáxtemáni nou soxanvari mikonand.//*

speechless adj **1** *xámuw gawtan; band ámadan e zabán. //az wegeft zabán e kasi band ámadan/ lál gawtan./ Az xawm zabánaw band ámad/ lálwod.//.* **2** *nágoftani. //Xawmi nágoftani/ xawmi ke bar zabán nayáyad.//*

speechlessly adv //speechlessly furious: *candán xawmgin ke nágoftani ast/ báwad//*

speechlessness n *bengarid be* "speechless"

speech therapist *goftárdarmángar; viźekár e goftár darmáni*

speech therapy *goftár-darmáni*

speed n **1** *tajá* [besanjid bá Sanskrit "tij" va Avestáyi "taeza" (EDPL)]; tizi, "separi wodan e sepasin meqdári bud ke andar vey bedán tizi va geráni jonbew" (ZBP. L1566 DA); "báyad ki harekati az bámdád tá wabángáh ki bar yek tizi bovad." (ZBP, L1567 DA); gám. " pas az namáz e xoftan bar pil be xáb wod va pilbánán... be gám e xow mirándandan." (ZBP, L1394 TBH); tafti, "va joz iwán biwtar bandile kardand tá bá hájeb áyand va taft beraftand va... xáje BuNasr e Mowkán tond raft" (ZBP, L1165 TBH); "tá lawgarhá va qoum be jomle birun raftand pas darkewid va tond berand." (ZBP. 1375 TBH); //Taft jonbad, tiz mijonbad, bá tajá* ye/ tizi ye faráván/ bá gámi tiz mijonbad.; bá tafti faráván mijonbad/ saxt taft mijonbad./ Tajá* ye/ tafti ye/ tizi ye celtapkábáz** [tennis player] *baráyaw sarmáye ye bozorgi ast.//.* **2** *tajá*. //bá tajá* ye/ tizi ye/ tafti ye wast kilometr dar tasu* [hour]*./ bá tajá* ye xeili kam/* at top speed: *bá tajá* ye/ tizi ye har ce biwtar.//.* **3** (**a**) *tajá*, tafti. //tajá* ye pardi*/ filmi ke bekár mibari ci-st?//.* (**b**) *tajá*; tafti. //tajáhá* ye/ taftihá ye gunágun e pahand** [different shutter speeds]*./ Peikareyi ke bá tajá* ye/ tafti ye 1/250 vipál** [second] *gerefte wode.//.* **4** *(zabán e kuce) Ámfetámin; Be Ámfetámin xugar gawte ast* [He's hookd on speed]//. **5** *(beviże dar vážehá ye serewte) dande* [gear]. //a ten-speed bicycle: *yek docarxe ye dah-dande//.* **6** **at speed** *tond, tiz, "pas bar jáneb e sepáh gerd kewid va tiz beránd." (ZBP, L414, TBH); "Bá wetáb, tázán, "va vey beraft tázán" (ZBP, L1280, TBH). //Sar e guwehá/ pichá tond raftan/ tiz/ taft raftan* [go round the corners at speed] *bimnák ast.//.* **with all speed/ haste** *bá wetáb e harce biwtar, taft, tiz*

speed v (pt, pp **sped**, in senses 2 and 3) **1** *bá wetáb raftan, tázán raftan, "... va vey beraft tázán..." (ZBP, L1280, TBH); taft raftan [baráye nemune bengarid be bálátar "*taft n"]. *//Rádeháyi* ke taft az kenár e dabestán miravand.; Az kuce taft páyin raft.//.* **2** *wetábándan; tond kardan. //In dáru dorváxaw* [recovery] *rá tondtar miklonad.//.* **3** *(biwtar be zamánhá ye hamáregi baste miwavad.) az tajá** [speed] *ye dádmand tondtar raftan/ rándan./ xeili tond rándan. //Pásbán goft ke dar wáhráh xeili tond miránde.//.* **4** **speed (sth) up** *tondtar kardan/ wodan; wetáb dádan/ gereftan. //Sáxtan e ráde* ye/ máwin e nou rá tondtar kardeand/ wetáb baxwideand. ; Kárván dudi zud wetáb gereft.//*

speedboat n *qáyeq e tondrou/ siz*

speedily adv *bengarid be* "speedy"

speed-indicator n *(beáyin) tajásanj**

speediness n *tondotiz. //behbudi ye/ dorváx* [recovery] *e tondotizaw az egnest** [the accident]//

speeding n *(dar xiyábán yá wáhráh) az tajá** [speed] *ye dádmand tondtar rándan/ xeili tond rándan. //Baráye tond rándan sad dolár jarime wodan.//*

speed limit *tajámarz*. //Tajámarz* e in wáhráh ci-st?; Tajámarz 70 mil dar tasu* [hour] *ast.//*

speedometer n *tajásanj*. //In tajásanj* dorost kár nemikonad.//*

speed-up n *(anáyin) wetáb.* //*wetáb dar nerx e sáxt* [rate of production]*/ bázdeh//*

speedwell n *guneyi giyáh e biyábáni bá golháye ábi* = veronica

speedy adj (**speedier**, **speediest**) **1** *(anáyin) tond, tiz, taft, cábok, cost. //kárcáqkoni/ soudágari cábok/ cost* [businessman/ busines operator]//. **2** *biderang, zud. //Baráye kasi behbudi ye/ dorváx e biderang az bimári árezu kardand.//*

speleologist, spelaeologist n *qárwenás/ qárpeimá*

speleology, **spelaeology** n **1** *qárwenási.* **2** *(varzew e) qárpeimáyi/ kávow e qárwenási*

spell n **1** (**a**) *afsun, "dáman e dust be sad xun e del oftád bedast -- be fosuni ke konad xasm rahá natván kard." (Háfez); hasband (ZBP, C834, FM); band, "co bini nadáni ke in band cist -- telesmast gar karde ye izadist." (ZBP, L3300 SF); nirang. //nirangestán; afsun náme* [a book of spells]*./ Jádugar afsuni/ hasbandi xánd* [recite a spell]//. (**b**) *afsun; afsunide budan; afsunwode budan/ afsunide budan* [be under a spell]*./ kasi rá afsun kardan/ dar band/ hasband kardan* [cast/ put a spell on sb]. **2** *afsun: afsun (wode ye) zibáyiyaw. //afsun e rázmand e musiqi* [the mysterious spell of music]//

spell[2] n **1** *cand gáh, cand zamán, dami cand. //cand gáhi havá ye garm./ cand gáhi havá ye sard/ sarmá dar máh e Žánviye; dami cand ásudan* [rest for a short spell]*.//.* **2** **spell (at/ on sth)** *pastá. //pastá ye ránandegi* [a spell at the wheel of the car]*./ pastá ye nusiyák** [a spell on the typewriter]*./ Pastáyi bacce rá baqal karde mibordim.* [take spells at carrying the baby]*//.***3** *kaft* //yek kaft e sorfe./ yek kaft* e qaw* [a fainting spell]*.//*

spell[3] v (pt, pp **spelled** or **spelt**) **1** *vájvi*/ vájvi* kardan; vájvidan* [<guyew e Birjandi, "voujebi"]. //Námat rá cegune vájvi mikoni/ miváji** [to spell]*?/ Án váže rá bá* PH *vájvi mikonand na bá* F*./ Námaw rá injur vájviyand/ beváj*: "B O R Z U"./ váže ye* "CAT" *rá vájvi* mikonad/ vájviyad*.//.* **2** *maini* dádan; be maini* ye... budan. //Suxt e bardáwt/ kewt, be maini ye dożaxtari baráye kewávarzán bud* [spell disaster for sb]*.//.* **3** **spell sth out** (**a**) *vájvi* kardan; vájvidan*. //Mitaváni án váže rá baráyam báz vájvi* koni/ beváji*? //.* (**b**) *rouwan kardan; wekáftan; báznemudan. //Dasturátam* [instructions]*/ Ámuzákháyam be andáze ye basande rouwan ast, áyá báyad bázham ánán rá rouwan konam/ báznamáyam?/ Candán kána/ nádán ast ke báyad hame ciz rá baráyaw mubemu bewkáfi/ rouwan gardánid.//*

spellbinder (n) *(soxanguyi) afsungar; afsun; //afsun wode ye zibáyiyaw./ afsun e rázmand e musiqi* [the mysterious spell of music]//

speller n *vájvigar*. //Vájvigar e xubi/ badi ast.//*

spelling n **1** (**a**) *vájvi* tavánestan kardan. //Vájvikardanaw* saxt bad ast; Az ánán yek ázmun e vájvi* kardand.//.* (**b**) *vájvi*, dorostnevisi.* **2** *//Kodám yek az in do vájvi* behtar ast, Tokio, yá Tokyo?, vájvi* ye Engelisi yá Ámrikáyi?*

spend v (pt, pp **spent**) **1** **spend sth (on/ sth)** **1** *hazine kardan, parákandan. //Conán hazine mikonad/ pul miparákanad ke engár xarpul ast./ korur-korur pul dárad./ Hame ye pulaw rá hazine karde/ parákande./ Baráye puwák xeili hazine mikonad.//.* **2** **spend sth (on sth/ in doing sth)** (**a**) *ruy e... zamán gozárdan, "be xáse con bovad dar Marv yáraw -- cegune xow gozárad ruzgáraw?" (ZBP, L783 VR); wodan, "ruzgáram bewod be nádáni..." (ZBP, L3566, GS); gosárdan, "...Omr án conán báyad bogsáram." (ZBP, C1411, FM, Mas'ud e Sa'd e Salmán); dar cizi ruzgár wodan, "va do ruz dar án ruzgár wod tá az inráreq wodand." (ZBP, L1324 TBH). //ruy e barnámeyi xeili zamán gozárdan; baráye bázgowudan e barnámeyi zamán e derázi gozárdand.; Niru ye/ama** [energy] *ye xod rá baráye pák kardan e otáq gozárdan.//.* (**b**) *tah e... rá darávardan; gozáwtan; separi wodan; raftan, "har dam az omr miravad nafasi..." (ZBP, L3582, GS); gozárdan, "be xáse con bovad dar Marv yáraw -- cegune xow gozárad ruzgáraw?" (ZBP, L783 VR). //Bezudi kulák separi wod.; Candán átaw kardand tá hame ye sázobargewán pardáxte wod/ tah kewid.* [spend all their ammunition]; *Hame ye amayam*/ riruyam rá ruye in gozáwteam.//.* **3** (**a**) *wodan, "ruzgáram bewod be nádáni" (ZBP, L3566 GS); gosárdan, "...omr án conán ke báyad bogsáram." (ZBP, C1411 FM, Masud e Sa'd e Salmán); "dar cizi ruzgár wodan, "va do ruz dar án ruzgár wod tá az in fáreq wodand." (ZBP, L1324 TBH). //ruy e barnámeyi xeili zamán gozárdan; Baráye bázgowudan e barnámeyi zamán e derázi gozárdan.; Niru ye/ ama** [energy] *ye xod rá baráye pák kardan e otáq gozárdan.//.* (**b**) *tah e... rá darávardan* [exhaust sth]; *gozáwtan, separi wodan; raftan, "hardam az omr miravad nafasi..." (ZBP, L3582 Golestán e Sa'di); gozárdan; ruzgár bordan, "ayá mard e badbaxt e bidádgar -- hame ruzgárat be każi mabar." (ZBP, L3214 SF); gozárdan (be bálátar bázgardid); wodan; gozarándan; separi*

kardan. //Zamán e bikáriyat [spare time] *rá cegune migozaráni?; Yek hafte dar Páris separi kardan.; Estárhá** [holidays/ vacation] *ye tábestáni rá kenár e daryá gozarándan/ separi kardan.//.* **4** **spend the night with sb** *(soxan dar parde) bá kasi hambestar wodan; bá kasi xoftoxiz kardan.* **spend a penny** *(anáyin/ soxan dar parde) soráq e Xalife raftan; dast be áb raftan; be ábrizgáh raftan. //Dáram miravam dast be áb/ ábrizgáh.//*

spender n *hazinekonande; velxarj; bád-dast, "va az dast e zan e bád-dast va zofánderáz va nákadbánu begoriz." (ZBP, L6782, QN)*

spendthrift n *bád-dast, "va az dast e zan e bád-dast va zofánderáz va nákadbánu begoriz." (ZBP, L6782, QN)*

spent adj **1** *báxte, suxte, láwe. //yek kebrit e suxte* [a spent match]*//.* **2** *puke (ye fewang).* **3** *bestuh. //Bestuh, cerk va sard/ yaxzade be xáne bázgawt.//*

spermicidal adj *zehkow*. //larzának* [jelly] *e/ rouqan e zehkow//*

spermicide n *zehkow**

spermaceti n *pih e vál; //rouqan e kalle ye vál//*

spermatozoon n (pl **spermatozoa**) *(zistwenási) zeh*

sperm whale n *vál (e dandán dorowt) be nám e dánewik e* <u>Physeter catodon</u>

spew v **1** **spew (sth) (out/ up)** *(anáyin) bálá ávardan, haráwidan, vámidan* (ZBP, C4129, MK, BF). //dar lagan haráwidan./ bálá ávardan./ Hame ye xorákaw/ cáwtaw rá bálá ávard.//.* **2** **spew out; spew sth (out)** *juwidan. //áb az suráx juwid/ birun zad./ az átawfewán godáze* [lava] *mijuwid.//*

sp gr abbr "specific gravity"*/ kutáhwode baráye "cegáli"*

sphagnum n (pl **sphagnums/ sphagna**) *xaze (xazeháyi az gune ye* <u>sphagnum</u> *ke dar jáhá ye namnák e torw/ asidi miruyad)*

sphere n **1** (**a**) *gu, guy.* (**b**) *gerd, gule, golule, goruhe; gondole.* **2** *gostare, dámane, zamine*

-sphere *(námváže misázad) ...-guy, harjá juri tarjome miwavad. //*Ionosphere: *yonguy*;* atmosphere: *váyu*; mehrak*//*

-spheric, sapherical *(setáy* misázad) ...guymánand; ...-guy. //*atmospheric: *mehrak*/ váyu*//*

spherical adj *gerd, guy, dis. guymánand; gondoli. //cizi guymánand.//*

spheroid n *guydis, xáydis*

spherule n *golule, gulle, goluhe*

sphincter n *(beáyin) hamkewk*; máhice ye farázehamgirande (ZBP, L5109, ZX). //*the anal sphincter: *hamkewak* e pend*//*

spice n **1** (**a**) *digabzár, buabzár, bu afzár, "...va xáse ki bá abzárhá báwad con zire va .. .pelpel va ... dárcin." (ZBP, L5268 ZX); bahár; buyafzár. //zanjebil* [ginger]*, jouz e hendi* [nutmeg], *dárcin, felfel va gard e mixak* [cloves] *az buyafzárhá ye faráván-and* [common spices]*//.* (**b**) *buyafzár, digafzár, abzár, bahár. //buyabzár e ámixte* [mixed spices]*./ buyafzár e faráván dar kák; ávand e buyafzár* [a spice jar]*//.* **2** *(pendárin) cáwni. //dástáni bimaze/ bi cáwni./ andaki cáwni be zendegi ye zanáwuyiyewán zadan* [add a bit of spice to...]*.//. besanjid bá* "salts"

spice v, **spice sth (with sth)** **1** *buyafzár zadan be..., //Be in kák buyafzár zadeyi?; Be kákhá dárcin zade.//.* **2** *(berixt e náwenáxte) be... cáwni zadan. //Dástánháyaw cáwni ye wuxi dárad.//*

spiced adj *dárá ye buafzár; dárá ye digafzár. //kári* [curries] *dárá ye buyafzár e faráván./ kákhá* [biscuits] *ye buyafzármand//*

spiciness n *buyafzármandi ye xorákhá ye Hendi*

spick adj, **spick and span** *pákize va besámán. //Hamiwe áwpazxáneyewán rá pákize va besámán negahmidárand.//*

spicy adj (**spicier**, **spiciest**) **1** *buyafzármand; dárá ye buyafzár. //xorákhá ye buyafzármand/ dárá ye buyafzár dust dári?//.* **2** *wurangiz, porwur, bámaze. //rizekárihá ye bámaze ye yek celpard** [film]*./ rizekárihá ye wurangiz e deldádegihá ye yek setáre ye celpard** [a film star]*//*

spider n *tártanak, tanandu, jouláhak*

spiderman n (pl **spidermen**) *kárgar e sáxtemáni ke dar bolandihá kár mikonad*

spidery adj **1** *xarcang-qurbáqe. //nevewte ye xarcangqurbáqeaw//.* **2** *por az tártanak*

spied pt, pp of*/ zamán e gozawte va setáy* e kárváže az* "spy"

spiel n *(anáyin, beviźe xárdári) rudederázi; soxanráni ye deráz. //Foruwande baráyemán rudederázi ye farávān kard* [give a long spiel]. *(má rá bebávaránad) ke cerá báyad farávardeaw rá bexarim.//*

spigot n *tupi (ye cubi)*

spike n **1** *tiq, xár (dar kálbodwenási) xáw* [<Gilaki, xáw]. //tiqhá ye/ xárhá ye tiz ru ye narde ye báq.//.* **2** (**a**) *xár, six.* (**b**) **spikes** *kafw e/ muze ye dou/ davidan bá kaf e sixdár.* **a pair of spikes** *yek joft kafwe e/ muze ye davidan e sixdár.* **3** *mix/ six e deráz.* **4** *axgol [con axgol e balál/ jou].* **5** *suk (cand gol e deráz e noktiz ru ye yek sáqe). //cand suk e banafwe* [spikes of lavender]*//*

spike v **1** *(biwtar be rixt e náwenáxte) mix/ six zadan/ kár gozáwtan. //kafw e/ muze ye do ye sixdár/ mixdár.//.* **2** *bá xár/ six/ tiq zadan/ ásib zadan.* **3** *(dar Ámriká)* spike = lace v2. **4** **spike sb's guns** *be kásekuze ye kasi ridan; cub lá ye carx e kasi gozáwtan*

spikiness n *zudranji*

spiky adj (**spikier**, **spikiest**) **1** *tiqdár, xárdár, sixdár. //mahas* e muyat* [hairbrush] *baráye man xeili tiz/ tiqi ast.//.* **2** *(anáyin, pendárin) zudranj*

spill[1] v (pt, pp **spilt**, or **spilled**) **1** **spill (sth) (from, out of, with sth)**; **spill out** *rixtan, áwixtan (riwe ye aknun "áwinj-"); áwextan (riwe ye aknun, "áwenj-") (ZBP, C2332 FM); //áme/ jouhar ru ye hame ye miz rixt.; dul/ satl rá hol dáde váźgun kard/ zade váźgun kard va hame ye áb rixt./ ke/ ki wir rá rixte?//.* **2** *(anáyin) áwkár kardan; pate* [secret] *rá be áb dádan; band rá áb dádan. //ki/ ke band rá áb dád?* [spilt the news]//. **3** **cry over spilt milk** *bengarid be* "cry[1]". **spill the beans** *(anáyin) pate rá be áb dádan.* **spill blood** *xun rixtan/ ádam kowtan/ ádamkowi kardan. //dar jang(há) farávān xun e bigonáhán rixte miwavad.//.* **4** **spill over** *labriz wodan. //Án newast az tálár be ráhro* [corridor] *kewid.//*

spill n **1** *oftádan, foruqaltidan. //bad/ saxt (az asb, docarxe va mánand e án) oftádan/ foruqaltidan.//.* **2** (idm) **thrills and spills** *bengarid be* "thrill"

spill[2] (n) *taráwe, triwe, giráne, káqaz e fetilepic*

spillage n **1** *rixtan.* **2** *rixte, rixtan. //nuwábe ye rixte* [spillages of drink]*//*

spillway n *sarriz*

spin v (**spinned, spinning,** pt **spun** or in archaic use **span**, pp **spun**) **1** (**a**) **spin sth (round)** *carxándan. //gerdáluyi* [a top] *rá carxándan./ carx e docarxeaw rá carxánd./ wir yá xat kardand tá bebinand ki/ ke báyad bázi rá biyáqázad* [they spun a coin to decide...]//. (**b**) *carxidan. //án newán e gardán/ carxán* [revolving sign] *dar bád tond gerd e xod micarxid* [spin round and round]*./ pas az barxord/ behamzadan* [collision] *ráde*/ máwin carxide be án su ye ráh oftád./ Án kust* [blow] *u rá gerd e xod carxánde be divár zad* [send spinning back against the wall].; *Gerd e xod carxid tá tup rá begirad* [she spun round to...]; *Saram gij miravad/ mixorad.//.* **2** (**a**) **spin (A into B)/ (B from A)** *rewtan, risidan, táftan, "biyámuxtwán rewtan o táftan -- be tár andarun pud rá báftan." (ZBP, L6491, SF). //az pawm e boz nax e pawmi mirisad.//.* (**b**) *naxrisi. //Az naxrisi xowam miáyad* [I enjoy spinning]*.//.* **3** *tár tanidan [con tártanak/ ankabut]. //Tártanakháyi ke/ ankabutháyi ke tár mitanand./ kerm e abriwomháyi ke pile* [cocoons] *mitanand.//.* **4** **spin (sb) a yarn** *baráye kasi ásmán-rismán báftan/ dástán e doruq va derázi báftan va u rá feriftan. //Daryánavard e kohansál dust dárad dástánhá ye doruqin e derázi az zendegiyaw dar daryá bebáfad./ In doruq e bávarnakardani/* [impossible] *rá báft ke tasuhá dar avarbar*/ ásánsor* [elevator/ lift] *e xaráb gir karde bud.//.* **5** **spin along (sth)** *tond raftan/ rándan. //Án ráde*/ máwin xow, tond miraft* [spin merrily along...]*.//.* **spin sth out** *kew dádan. //bá goftogu zamán rá kew dád./ pul e xod rá tá ruz e pardáxt e dastmozd e digar resándan/ kew dádan.//*

spin n **1** *carxew; carx. //*spin bowling: *wastapká* ye carxi./ wastapkábáz* tup rá carx dád/ carxi zad./ bá yek carx (dádan) e carx pulaw rá mengiyá zad.* [He gambled his money on one spin of the wheel]*.//.* **2** *carxew/ pic xordan e havápeimá va páyin ámadan.; //*go/ get into a spin: *pic xordan va páyin ámadan./* come/ get out of a spin: *Az pic/ carxew hengám e forud ámadan birun ámadan.//.* **3** *gawtzadan; carxi zadan*

spina bifida *(pezewki) kerk* e/ ostoxán e sotun e mohre ye dowáx*

spinach n *espenáj; esfenáj*

spinal adj *vábaste be sotun e mohre*

spinal adj *(vábaste be) sotun e mohre, tire ye powt, kerk*. //ásib e sotun e mohre//*

spinal column *sotun e mohre(yi); kerk* [<guyew e Lori, (ZBP, C297)]; tire ye powt, "larze ye maxsusi ruye tire ye powtam hes mikardam." (Sádeq e Heáyat, Buf e Kur)*

spinal cord *maqz e tire, powtmaqz (ZBP, L333, FM)*
spin bowler, spinner *(dar wastapká*/* bowling) *tupzani ke tup rá carxi mizanad*
spindle n **1** *duk.* **2** *áse* [axis]
spindly adj *(anáyin, gáh xárdári) láqar va deráz, duki, landuk. //korre* [foal] *ye javán bá páhá ye duki; cand giyáh e deráz va láqaru//*
spin-drier (n) *(carxowt e jáme) xowk-kon*
spin-dry v (pt, pp **spin-dried**) *bá carxándan (jáme rá) xowk kardan*
spine n **1** *sotun e mohre(yi); tire ye powt, "larze ye maxsusi ruye tire ye powtam hes mikardam" (Buf e Kur, Sádeq e Hedáyat); kerk* [<Guyew e Lori, kerk * (ZBP, C297, Farhang e Lori)]. //Az asb ke oftád sotun e mohreaw ásib did.//.* **2** *tiq, xár.* **3** *wiráze*
spine-chiller n *ketáb, dástán, celpardi ke larze bar tire ye powt andázad, "larze ye maxsusi ru ye tire ye powtam hes mikardam." (Buf e Kur, Sádeq e Hedáyat)*
spine-chilling adj (*dástáni) harásangiz/ ánce ke larze bar tire ye powt andázad.*
spineless adj **1** *(jánevar e) bimohre.* **2** *(pendárin, xárdári) tarsu*
spinelessly adv *bengarid be* "spineless"
spinelessness n *bengarid be* "spineless"
spinet n *guneyi cang (e kohan bá angowti* [keyboard]*)*
spinnaker n *lacaki*; bádbán e lacaki**
spinner n **1** *risande, joulá. //risandegán va báfandegán.//.* **2** (**a**) = spin bowler: *kasi ke tup e carxi mizanad.//.* (**b**) *(tapkáye*/* cricket*) tupi ke carxi zade wode.//*
spinney n *(dar Engelestán) biwe*
spinning n *risandegi. //Yeki az sargarmiháyam risandegi ast.; pawmrisi/ naxrisi/ kámvárisi//*
spinning-jenny n *carx [máwin e báft e kohan]*
spinning-wheel n *carxe, "az án carxe ke gardánad zan e pir -- qiyás e carx e gardande hamán gir." (Nezámi)*
spin-off n *sud e/ farávarde ye baxtaki. //In mádde ye nou yek farávarde ye baxtani ye sátvun espáwi/ keiháni* [space industry] *ast.//*
spinster n **1** *(dátikán yá beáyin) zan e náwuymand; zan e wuy nakarde; duwize (ye pir).* **2** *(biwtar xárdári) piredoxtar; doxtar e torwide. besanjid bá* "bachelor"
spinsterhood n *duwizegi; náwuymandi; doxtar e pir budan; torwidegi*
spiny adj (**spinier, spiniest**) *xárdár, tiqdár, tiqtiqi. //yek máhi ye tiqdár/ xárdár//*
spiral adj *márpic. //pellekáni márpic/ márpici./ sofál e ráb* [a snail's shell] *márpici ast.//*
spiral n **1** (**a**) *(xatt e) márpic.* (**b**) *(cizi) márpic.* **2** *afzáyew yá káhew e fazáyande/ dast-dar-dast e ham/ peivaste. //biarzew wodan e pul/ bád kardan e pul, bewiveyi fazáyande./ afzáyew e dastmozdhá va bahá ye káláhá vábaste beham/ peivaste beham//.* **3** (**a**) **vicous spiral** *bengarid be* "vicious"
spiral v (**spiralled, spiralling,** (US) **spiraled, spiraling)** **1** *márpic zadan/ raftan. //Barg e rizán márpici bezamin newast./ dud márpici bálá raft/ márpic zade bálá raft.//.* **2** *afzáyew yá káhew e peivaste. //bahá ye káláhá hanuz fazáyande/ peivaste dárad tond bálá miravad.//*
spirally adv *márpici. //ketábi ke fanari wirázegiri* [bound] *wode/ yek ketáb e fanari//*
spire n *menáre. //cewmandáz e wokuhmandi az menárehá ye wahr//*
spirit n **1** *raván, manew, minu, jahánbin (ZBP, L2298 FM). //Ravánaw ázorde ast.//.* **2** *fravahar. //fravahar e mordegán rá faráxándan* [raise spirits]./ *Gomán miwod ke angramainu* [The Evil Spirit] *mitavánad bar mardom cire wavad.; jahán e mainavi* [the spiritual world]*//.* **3** *(kohne wode) jen* [elf], *pari, izad.* **4** *uwtán* [<Pahlavi, (ZBP, C3799, MK, BF)]. //Manewte ye barxi tirehá ke uwtán** [spirit] *dar hame já va hame ciz hast./ xodá minu ye náb ast./ sepantámainu* [The Holy Spirit]//. **5** *ádam, kas, mard. //ádami/ mardi delir, barmanew, rád, past; U yeki az rahbarán e jonbew e vátáw** [leading spirits of the reform movement] *bud.; U zani xodistá-st.//.* **6** *deliri, wádábi, sarzendegi, del. //wádán pásox dád* [He answered with spirit.]./ break sb's spirit: *tu ye del e kasi rá xáli/ tohi kardan./ raván e/ del e kasi rá wekastan./ Án goruh e varzewi garce báxt ammá xeili deliráne bázi kard* [play with tremendous spirit]//. **7** *xu, manew, del, sar. harjá juri tarjome miwavad. //Kári rá az sar e báziguwi/ tabáhkári kardan/ anjám dádan* [do sth in a spirit of mischief]./ *bá cizi bá manew e nádorost/ dorost barxord kardan* [approach]./ *In ke áyá án kár xeradmandáne bude yá na bastegi dárad bá ce manewi anjám wode bude báwad./ Án mehmáni bá kámyábi*

ruberu wod zirá hamegi bá del e wádemán be án darámadand.//. **8** (**a**) *wive ye andiwe, //viźegi ye manew e án ruzgár* [the spirit of the times]//. (**b**) *ján e soxani/ maini* ye rástin; xást e rástin. //az ján e/ maini* ye rástin e dád/ dátikán* va na az maini** {meaning] *ye váźegáni ye án peirovi kardan* [obey the spirit of the law...]//. **9** (**a**) *mei ye siki/ mardafkan; nuwábe ye meimand e doátewe; talxvaw, "án talxvaw ke sufi, ommol-xabáyesaw xánd..." (Háfez). //nuwábehá ye meimand e do átewe neminuwam/ mei ye siki neminuwam. //viski/ marzbuze* siki** [brandy] *jin va nabid e neiwekar* [rum] *hamegi az talxvawhá/ nuwábehá ye meimand e do-átewe ye mardafkan-and* [spirits].//. (**b**) *alkol (cekide/ siki); alkol e sepid; alkol e cub/ metilik* [methylated/ methylic]. *//alkol e viźe ye kárdpezewki*/ salyáni** [surgical spirit]//. **10 spirits** *raván, del, harjá juri tarjome miwavad: wádáb, afsorde, deltang. //kasi rá delwád gardánidan* [raise sb's spirits]./ *Yek liván siki** [brandy] *benuw tá wangul wavi/ gardi.//.* **11 in spirit** *dar raván/ del/ andiwe. //dar del/ raván/ andiwe nazd e to xáham bud.//.* **a kindred spirit** *bengarid be* "kindred". **the spirit is willing (but the flesh is weak)** *(dastán) "bexáhew bád rá natván gereftan." (Vis o Rámin, PAF, #2991)*

spirit v, **spirit sb/ sth away/ off** *tondi, penháni az jáyi bordan/ dur kardan. //Setáre ye musiqi ye bázári/ ruhouzi rá dar páyán e sangitá** [concert] *piw az in ke haváxáhánaw betavánand be u nazdik wavand tondi va penháni az ánjá bordand/dur kardand.* [spirited away]//

spirited adj *sarzende, wádán, wádáb, nirumand, harjá juri tarjome miwavad. //kafti* [attack] *nirumand; pásoxi porzur; goftoguyi dáq; asbi sarzedne/ zurmand* [a spirited horse]//

-spirited *(setáy* e serewte misázad) sar...; ...del. //*mean-spirited: *pastmanew; forumáye./ baccehá ye sarwád/ wádáb.//*

spiritedly adv *bengarid be* "spirited"

spiritless adj **1** *delmorde, tarsu, bad-del.* **2** *afsorde, sard, delsard, deltang, delmorde. //án piremard afsorde va delmorde minemud.//*

spirit-lamp n *ceráq e alkoli*

spirit-level *taráz (e alkoli yá ábi)*

spiritual adj **1** *(vábaste be) fravahar; raváni, del. //negarán/ delvápas e ravándorosti ye kasi* [spiritual welfare].// *besanjid bá* "material[2]". **2** *(baráye kelisá)* spiritual home: *xáne ye del*

spiritual n, **Negro spiritual** *sorud e dini ye mardomi ke dar áqáz az miyán e bardegán e siyáhpust e Ámriká barxáste*

spiritualism n *mainubini* [<Pahlavi, mainubin (ZBP, C6616, MK)]*

spiritualist n *mainubin, bengarid be* "spiritualism"

spirituality n *mainu-garáyi; mainaviyát*

spiritually adv *az didgáh e raváni. //yek farhangi ke az didgáh e mainavi kam-máye gawte/ be kásti garáyide.//*

spirituous adj *baráye nuwábehá, siki, xeili meimand, xeili alkoli. //nuwábehá ye xeili meimand/ siki, talxvaw, "Án talxvaw ke sufi, ommolxabáyesaw xánd." (Háfez)*

spit[1] v (**spitting**, pt, pp **spat**, US **spit**) **1 spit sth (out)(at/ on/ onto sb/ sth)** *tof kardan; xiv andáxtan, "va goft to má rá bedin kár xándi! va dahán por xiv kard va be ruy e u andáxt." (ZBP, L169, TTT); áb e dahán andáxtan, "va con be Madine residand seyed aleyhessalám darámad va áb e dahán bar jeráhat e vey andáxt va ham dar hál sar e vy beham bázámad va behtar wod..." (ZBP, L7433, SR). //be dahaw ke zadand xun tof mikard.; Nouzád/ bacce xorákaw rá ru ye miz tof kard.; yek qolop mei nuwid va án rá tof kard* [spat].//. **2** (**a**) *tof kardan; xiv/ áb e dahán andáxtan. //dar besyári kewvarhá áb e dahán andáxtan/ tof kardan nazd e mardom doźkerdári bewomár miáyad./ Hengámi ke tond soxan miguyad áb e dahán miparánad.* [to spit when he talks...]./ *pesarbaccehá az panjere ye kárván dudi tof mikardand/ áb e dahán miparándand.//.* (**b**) *tof kardan bar; tof andáxtan bar; tafu bar!, "ze wir e wotor xordan o susmár -- Arab á bejáyi residast kár; ke táj e kiyáni konad árezu -- tafu bar to ey carx e gardun tafu!" (?SF). //behew/ be u tof andáxt/ beruyaw tof kard/ tof andáxt.//.* **3** (**a**) **spit sth (out)** *...parándan; tond va porzur goftan. //Be man downámhá paránd* [he spat (out) curses at me].//. (**b**) *tof kardan/ andáxtan, harjá juri tarjome miwavad. //Az xawm tof paránde birun raft./ gorbehe be sage fif kard* [spat at the dog].//. **4** *jeraqqe/ ázaraxw parándan; jerq-jerq kardan. //guwt e beryán ke dar tábe jezjez mikonad* [spitting in...]; *tofang do bár darq-darq kard va u oftád va mord.//.* **5** *(ánáyin/ bá* "it" *va be zamánhá ye hamáregi bekár miravad) narmnarm báridan. //Digar tond nemibárad, namnam mibárad* [...it is still spitting a bit].//. **6 be the (very**

spitting) image of sb/ sth *bengarid be* "image". **spit it out** *(anáyin) Ce mixáhi behem begi? Tond va kutáh begu!/ De, beterek!*

spit n **1** *áb e dahán, xiv, xaduk (ZBP, C5318 FM). bengarid be* "spit v". **2** *áb e dahán andáxtan; xiv/ xaduk andáxtan; tof kardan.* **3** *xayug* (ZBP, C5318 FM).* **4** **be the dead spit of sb** *bengarid be* "dead". **spit and polish** *xub pák kardan va pardáxtan/ barq andáxtan (beviże dar sarbázxáne)*

spit[2] n **1** *six e kabáb; bábzan (ZBP, C15, FM).* **2** *(dar joqráfiá) damáqe*

spit v (**spitted, spitting**) *be six kewidan. //yek barre ye doroste ye six kewide//*

spit[3] n *be andáze ye derázá ye tiqe ye bil. //hame ye báqce ye sabzi rá be andáze ye/ be żarfá ye do tiqe ye bil bekan!* [dig two spits deep]//

spite n **1** *kin, kine. //Bigomán midánam án rá tanhá az ruy e kine/ kinetuzi goft* [say out of/ from spit].//. **2** **in spite of** (prep) *bá inhame; bá hame ye..., //Bá in ke mibárid birun raftand./ Bá hame ye kuwewháyaw wekast xord/ nákám gawt* [fail]//

spite v **1** *(tanhá be rixt e kárváże ye xám* [infinitive] *bekár miravad) ázordan, kin tuxtan; kinetuzi kardan. //Pasinhá hamsáyehá rádiyoyewán/ vákiveyewán* rá boland migirand tá má rá biyázárand.//.* **2** **cut off one's nose to spite one's face** *bengarid be* "nose[1]"

spiteful adj *kinetuz; porkine. //soxani kinetuzáne; tanhá kinetuzi mikonad//*

spitefully adv *bengarid be* "spiteful"

spitefulness n *bengarid be* "spiteful"

spitfire n *tondxu, átawin*

spittle n *áb e dahán, tof, xiv, xaduk. bengarid be* "spit"

spittoon n *tofdán; xivdán; xadukdán*

spiv n *(dar Engelestán, zabán e kuce, xárdári) mard e xowpuw e koláhbardár*

spivish adj *bengarid be* "spive"

splash v, **1** **splash sth (about) (on/ onto/ over sb/ sth); splash sb/ sth (with sth)** *(áb) páwidan, xis kardan, wetak zadan. //Be man áb napásh!; ru ye kaf e otáq áb páwidan; ru ye bum e karbási* [canvas] *rang páwidan./* splash about: *invar-ánvar áb páwidan; baccehá dust dárand beham/ be yekdigar/ behamdigar áb bepáwand.//.* **2** *(worwor) rixtan. //Áb az wir tu ye dul* [the pail] *rixt/ mirixt; hame ye ruz (bárán) worwor bárid.//.* **3** **splash sth (with sth)** *bá lakkehá ye bozorg va kucak e rangi árástan; ablaq kardan. //bawgir e garmábe* [a bath towel] *dárá ye lakkehá ye/ xálhá ye bozorg e ábi va sabz.//.* **splash sth (about) (across, on, etc sth)** (**a**) *barjeste newán dádan; be namáyew gozáwtan. //Án dástán rá ru ye barg e noxost e ruznáme* [the front page] *bá ábotáb cáp karde be namáyew gozáwtand.//.* (**b**) *bá xodnamáyi pul parákandan. //Gomán mikonad bá pulparákani va xodnamáyi mitavánad baráye xodaw dust bexarad* [win friends].//. **5** **splash about (in sth)** *dar áb newastan, yá istádan va calap-calap áb páwidan. //bacceháyi ke wádmán/ wádmáne dar garmábe/ ábwang* [bath tub] *áb rá calap-calap mipáwand.//.* **splash across, along, away, through** *walap-walap/ calap-calap kardan va..., //walap-walapkonán az rud gozawtim.; az goudálhá ye áb* [puddle] *walap-walap konán/ wetakzanán gozawt.//.* **splash down** *(beviże baráye baranbax*/ náv e espáwik** [space shuttle]*) be daryá oftádan/ newastan. //baranbax*/ náv e espáwpeimá dar zeráh** [ocean] *e* Pacific*/ Árám, newast//.* **splash out (on sth)** *(anáyin) pul parákandan; pul e bozorg/ kalán dádan. //Baráye xarid e yek joft kafw/ muze pul e gondeyi/ kaláni dádan.//*

splash n **1** *walap-walap; calap-calap. //Walapi/ welepi dar áb oftád.//.* **2** *lakke ye páwide; wetak. //ru ye walvárat cand lakke ye gel páwide/ wetak zade//.* **3** *(áb) páwide; wetak zade. //wetak e áb dar sarásar e kaf e otáq/ xáne/ yáne* [classroom]*//.* **4** *lakke ye rangi ye (rouwan/ daraxwán). //sagaw qahveyi-st bá lakkehá ye sepid.* [white splashes]*//.* **5** *(kohne wode/ dar Engelestán/ anáyin) andaki áb (e gázdár ke be nuwábeyi afzáyand).* **6** **make, etc a splash** *(anáyin) qouqá (bepá) kardan. //bá noxostin ketábaw dar anjomanhá ye soxan/ adabi qouqáyi bepá karde./ Námzadi ye ánán/ námzadiyewán dar ruznámehá ye mardompasand* [popular press] *qouqáyi bepá karde.//*

splash-down n *be daryá oftádan e/ newastan e yek náv e espáwpeimá*. //náv e espáw-peimá** [spacecraft] *barábar e barnáme báyad tasu* [o'clock] *ye panj e bámdád be daryá newinad.//*

splatter v *walap walap páwidan/ páwándan; wer-wer/ wor-wor kardan. //bárán ru ye bám worwor mibárad./ Raxt e kári ke ruyaw rang wetak zade.//*

splay v, **splay (sth) (out)** *az yek sar pahntar/ gowádtar wodan/ kardan; kaj kardan/ wodan. //Án lule az yek sar gowádtar miwavad.; Lulekew tah e lule rá piw az savár kardan* [fitting] *be baxw e digar gowád kard./ páhá ye/ angowtán e/ árenjhá ye pahn./ panjereyi paxc; panjereyi ke divár e gerdágerd e án paxc ast.//*

splay adj *pahn, paxc va borun picide; (baráye pá) ordaki /ordakvár. //Pá ye ordaki dárad.//*

splay-footed adj *pápahn, pá-ordaki*

spleen n **1** *seporz, ospol.* **2** *(kohne wode/ yá beáyin) tondxuyi, zudranji. //*a fit of spleen: *az kure darraftan;* [vent one's spleen on sb] *átaw e xawm e xod rá sar e kasi tohi kardan; sar e kasi deqq-e-deli darávardan//*

splendid adj **1** *wokuhmand; báwokuh, "va yek ruz dar meidán e mawq namáyew e báwokuhi dád." (ZBP, L3030 THA); farahmand, "be xáb didam pirmardi rá saxt farahmand ke nazdik man miáyad..." (ZBP, L390, TBH); bráh, "kár e zargar be zar wavad be bráh -- zar be sargar sepár o kár bexáh." (ZBP, C5582, MK, BF; Onsori). //forunewastan e wokuhmand e áftáb* [a splendid sunset]*; saráyi/ piruziyi wokuhmand.//.* **2** *(anáyin) xub, xeili naqz. //wámi saxt naqz/ bá wokuh; andiweyi,* [idea] *dastávardi* [achievement], *nevewteyi* [piece of writing] *wokuhmand.//*

splendiferous adj *(anáyin/ bewuxi) conán wokuhmand ke "káw cewm naxore iwillá!"*

splendour, (US) **splendor** n *foruzew, ourang; bráh, "kár e zargar be zar wavad be bráh -- zar be zargar sepár o kár bexáh." (Onsori) (ZBP, C5582, MK, BF); varj, "va tá jahán báwad, jahán va jahániyán rá az sáye va varj e in doulat..." (ZBP, L7876, FEB); xorah, "va az ásár u án ast ke be Párs yek kure sáxt va án rá Ardawirxorah guyand..." (ZBP, L7885, FEB); foruzew, afruzew, "tanásáni ye xiw josti bar in -- na afruzew e táj o taxt e negin." (ZBP, L6628 SF); far, farah, xorah (ZBP, C6412, FM); //foruzew e wiwe panjerehá ye rangi* [the splendor of the stained galass windows]*./ Áyá án wahr mitavánad xorah e/ farah e piwin e xod rá báz bedast ávardad?//*

splendours n [pl] *farrahi, "mará dád piruzi yo farrahi -- fozuni yo deihim e wáhanwahi." (ZBP, L3366, SF); xorah (ZBP, C1634, FM). //*the splendours of Rome: *xorah e/ farah e Rum/ Rom//*

splenetic adj *(beáyin) badxu, tondxu, zudranj, borj e zahr e már*

splice v **1** *(daryánavardi) behamtábidan va casbándan (e do sar e tanáb beham).* **2** *do sar e/ do tah e... rá beham casbándan.* **3** **get spliced** *(anáyin) zan gereftan; wouhar kardan. //Wanidi Bahrám táze zan gerefte?//.* **splice the main brace** *(anáyin/ bewuxi) páyán e yek ruz kár e saxt rá bá wádxári jawn gereftan*

splice n *behamcasbándan/ tábidan/ bastan/ báftan*

splicer n *dastgáh e casbánande/ tábande/ báfande ye (navár, film, tanáb, va mánand e án)*

splint n *taxte, "va bebandand va bar bálá ye band taxteyi do se barnehand conán ke rasm ast va bebandand." (ZBP, L5617 ZX); taxteband, "cegune touf konam dar fazá ye álam e qods -- ke dar saráce ye tarkib e taxteband e tanam?" (Háfez). //bázuyi rá dar taxteband nehádan/ bastan.//*

splinter v **1** **splinter (sth) (into/ to sth); splinter (sth) off** *wekastan; xord wodan/ kardan va teriwe/ taráwe/ boráde/ xord-xord wodan (yá) kardan; láp* [<guyew e Táleqáni] wodan/ kardan //In cub be ásáni teriwe miwavad./ wiwe ye jelo ye ráde** [windscreen/ windshield] *tarak xord* [cracked] *amá nawekast va xordxord nawod./ Kuhehá ye áb karji rá be taxtesanghá kufte án rá xordxord kard.//.* **2** **splinter (off) (into sth)** *(pendárin) az goruhi jodá wodan/ wáxe wodan; goruhaki sáxtan*

splinter n *teriwe, taráwe, boráde; xordewiwe; láp* [<guyew e Táleqáni]. //taráweyi/ lápi* dar angowtam forurafte.//*

splinter group *goruhak (e xawáyáyi*/* political*)*

split v (**splitting**, pt, pp **split**) **1** **split (sth/ sb) (up) (into sth)** (**a**) *wekáftan; káftan, "kafidaw del az qam co án kafte nár -- kafide wavad sang e timárxár." (ZBP, C2986, FM, Rudaki); kawoftan, "yeki rá xáne ye wádi kawofte -- yeki rá báq e piruzi sekofte." (ZBP, L7704, VR); kafánidan, "har án sar ke dárad xiyál e goriz -- bebáyad kafánidan az tiq e tiz." (ZBP, C2981, FM, Daqiqi). //Barxi az gunehá ye cub ásán miwekáfad/ mikáfad./ (dáwt) bá tabar cub miwekáft/ mikafánid./ Kasi ke kárázmude báwad/ ast mitavánad sang e louh* [slate] *rá láye-láye bekáfad/ bewkáfad.//.* (**b**) *do tire wodan/ kardan; az ham jodá wodan/ kardan/ wekáftan. //Kudakán be cand goruh/ daste wodand* [split up into groups]*./ Porsemáni* [an issue] *ke kumal** [party] *rá az ham wekáfte va az sar tá tah dar án dotiregi padid ávarde./ Porsemáni ke máye ye padid ámadan e wekáf (e sartásari) dar kumal* gawte./ Baccehá goruh-goruh wodand.//.* **2** **split sth (up) (into sth)** *baxw kardan/ baxwidan; wekáftan. //Hazine ye xorák rá baxw kardan./ atom/ parmánu* rá wekáftan; Mixáhi yek botri rá báham baxw karde benuwim?; Án pul rá miyán e xodewán baxwidand/ baxw kardand./ Wahr rá be cahár páre* [area] *baxw kardeyim.//.* **3** **split (sth) (open)** *tarekándan; tarekidan; káftan; kafánidan; kafidan; wekáftan. //Nágahán kive*/ quti báz wod/ tarekid va yek tulesag az án birun*

jast./ yumuyaw/ kotaw az darzháyaw wekáfte bud.; Nárgil rá wekáft/ tarekánd.//.* **4** *(zabán e kuce, beviże dar Ámriká) az jáyi raftan. //Injá deltang konande ast, bogzár beravi!/ Ánán az ánjá rafteand.* [They've split the scene.]*//.* **5** **split the difference** *(dar dádosetad cáne zadan) kári kardan ke na six besuzad na kabáb.//.* **split hairs** *(xárdári) mu az mást kewidan; muwekáfi kardan.* **split an infinitive** *(dar goftár yá nevewtár) kárváże ye xám rá wekáftan va band e kárváże rá dar miyán e do páre nehádan.* **split one's sides (laughing/ with laughter)** *az xande tarekidan/ rudebor wodan.* **6** **split (sth) away/ off (from sth)** *jodákardan/ wodan ; boridan; gosastan; wekastan. //Án goruh az raste ye/ hambovew* e divánik jodáwode/ gosaste ast* [split away/ off from the official union]*./ Tufán wáxe rá az tane ye deraxt wekaste/ jodá karde.//.* **split on sb (to sb)** *(anáyin) kasi rá lou dádan. //Dust e Parviz u rá nazd e ámuzegár lou dád.//.* **split up (with sb)** *dustiyi/ peivandi/ zanáwuyiyi rá gosastan; az ham jodá wodan. //Jávid va Żále az ham jodá wodeand./ Navid tázegi az dust e doxtaraw jodá wode.//*

split n **1** *wekáftan; káftan.* **2** *wekáf, cák, tarak, tarák. //darz e wekáfteyi rá duxtan//.* **3** *wekáf, jodá wodan, dotiregi. //wekáfi/ dotiregiyi dar kumal* e kár.* [labour party]*//.* **4** *bastani ye mive. //*a banana split: *yek bastani ye mouz.//.* **5** **the splits** *(dar dárbázi)* [acrobatics] *wekáv* [az "wekávidan" (ZBP, C2195, FM); wekáv* kardan; wekávidan*

split infinitive *(dar dastur e zabán) kárváże ye xám e wekaste yá wekáfte (ke band e kárváże dar miyán e án neháde wode)*

split-level adj **1** *(baráye xáne) cand-owkube.* **2** *(baráye ojáq) jodá; do taxte; do párce*

split peas *lappe*

split personality *gosaste-manewi*; manew-gosaste* (baráye riwe bengarid be* "schizophrenia")

split ring *parhun e gosaste* [baráye negahdáwtan e kelid]*

split second *yek dam; xeili tond; xeilibárik. //Án barnáme bastegi be zamánbandi ye besyár bárik dárad.//*

split-shift **1** shift[2]. **2** *do yá biwtar pastá ye kár; dopáse*

split ticket *(dar Ámriká xawáyágari** [politics]*) barg e ráy baráye do yá cand kumal** [party]

splitting adj *(beviże baráye sardard) tarekánande. //saram az dard dárad mitarekad* [have a splitting headache]*//*

splotch *(dar Engelestán niz* **splodge***)* n *lakke; lak*

splotch v *(dar Engelestán niz* **splodge***) lak kardan, laklak kardan*

splurge n *(anáyin)* **1** *pul parákani; velxarji; bád dasti. //velxarji karde/ bád dasti karde do dast jáme ye nou xaridam.//.* **2** *báddasti/ rixtopáw baráye inke cewm e mardom rá begirad* [attract attention]. **make a splurge** *báddasti/ rixtopáw kardan baráye inke cewm e mardom rá begirad* [attract attention]

splurge v, **splurge (sth) (on sth)** *puil parákandan; báddasti kardan; velxarji kardan. //Hezár dolár bord va sepas hameaw rá dád/ rixt raxt e nou xarid.//*

splutter v **1** (*niz* **sputter**) (**a**) *tondtond va darhambarham soxan goftan.* (**b**) **splutter sth (out)** *tete-pete kardan. //tond va dahambarham goftan; soxani cand baráye puzewxáhi tondtond bar zabán ávardan.//.* **2** *toftof kardan. //Dar áb náquw zade/ xorde sorfekonán va toftofkonán bálá ámad.//*

splutter, sputter n *petpet (kardan); toftof (kardan); tete-pete (kardan); harjá juri tarjome miwavad. //wam* candbár petpet karde xámuw wod.//*

spoil v (pt, pp **spoilt, spoled**) **1** *tabáh kardan; tabáhestan. //Estári** [vacation] *ke havá ye bad án rá tabáh kard; bargehá ye ráy e tabáh wode* [spoiled ballot papers*]; Án ráh/ jádde ye nou pák deh rá az rixt andáxte/ pák sáxtár e deh rá behamrixte* [spoiled the character of]*./ Án ágáhi ye bad ruzam rá tabáh kard.; Bá xordan e ábnabát miyán e cáwthá ewteháyat/ árezu ye xorákat rá kur nakon!//.* **2** (**a**) *tabáh kardan, lus kardan, nonor kardan; badfal* kardan [<Gilaki, badfalá]. //Án doxtarak pák lus/ nonor wode- har ce mixáhad pedar va mádaraw behew midahand.//.* (**b**) *lus kardan, názparvarde kardan, nonor kardan. //hame kas/ har kasi dust dárad gahgáh lusaw konand/ názaw rá bekewand.//.* **3** *kadidan, tabáh gawtan; //barxi xorákihá zud migandad.//.* **4** **be spoiling for sth** *saxt xáhán e... budan; sar e kasi baráye... dard kardan; tan e kasi xáridan. //Tanaw mixárad/ saraw baráye gereftári dard mikonad; tanaw mixárad./* [He's spoiling for trouble]*.//.* **be spoilt for choice** *az porcáregi cemcáre gereftan.* **spare the rod spoil the child** *begarid be* "spare[2]"

spoil n = spoils

spoilage n *gandidegi, pusidegi*

spoiler n **1** *tabáhgar, tabáh konande; tabáhande.* **2** (**a**) *(dar havápeimá) tajágir* [az "tajá*"* [speed] *(Avestáyi, taeża, EDPL) + gereftan].* **2** *tajágir* , káhande ye wetáb, //ruy e ráde*/ máwin yá har ciz e digari ke tiz tavanad raft.//*

spoils n (pl **spoils**) **1** (**a**) *kálá ye dozdi. //Dozdán kálá ye dozdi rá baxw kardand.//.* (**b**) *(kálá ye) táráj; ávár; haparu(dan).* **2** *nавá/ sud; leftolis.* //the spoils of office: *az páygáh e diváni* [political power] *be naváyi residan/ leftolis kardan//*

spoil-sport n *xarmagas. //Xarmags nabáw!//*

spoil system *(beviże dar Ámriká) sar e kár nehádan e haváxáhán e kumal* [party] *e barande*

spoke[1] n **1** *parre.* **2** **put a spoke in sb's wheel** *(dar Engelestán) cub lá ye carx e kasi gozáwtan; suse ámadan*

spoke[2] *zamán e gozawte az* "speak"

spoken[2] *setáy e kárváże az* "speak"

spokeshave n *rande ye gerdtaráw*

spokesman n (pl **spokesmen**) (fem **spokeswoman**, pl **spokeswomen**) *soxangu*

spoliation n *qárat, táráj, ávár, tabáhgari, tabáhkári*

spondaic adj *abipei* [abi = do/ 2; + pei <pad <Avestáyi, pad]*

spondee n *abipei* [abi= do/ 2; + pei <pad <Avestáyi, pad]*

sponge n **1** *esfanj, abr, nawkard (ZBP, C773, FM).* **2** *páreyi az esfanj baráye wostosu/ garmábe va mánand e án.* //sponge rubber: *lástik e esfanji/ abri//.* **3** *nife, esfanj dar kárdpezewki baráye xowk kardan e meidán e kárdpezewki. //Sarásar e kaf e otáq/ xáne rá bá esfanj pák kard.//.* **4** = sponge-cake: *kák e esfanji/ abri; pofak. //Báz ham kák e esfanji mixáhi?//.* **5** **throw up the sponge** *(anáyin) separ andáxtan; be wekast e xod xastu gawtan* [confess]*; long andáxtan*

sponge v, **1** **sponge sb/ oneself/ sth (down)** *bá esfanj wostan/ pák kardan; zaxmi rá bá abr/ esfanj pák kardan/ wostan. //bá esfanj/ abr ráde*/ máwin rá wost.//.* **2** **sponge (sth) (from sb)** *kasi rá tiq zadan; pul kandan; angal e... wodan.* //sponge a dinner: *az kasi wámi kandan/ wám rá angal e kasi gawtan./ Dust e kohani rá panjáh dolár tiq zadan//.* **3** **sponge sth off/ out** *bá abr/ esfanj pák kardan/ zodudan. //lakkeyi rá az ru ye qáli bá abr zodudan.//.* **sponge on/ off sb** *(anáyin/ xárdári) angali zistan; angal e kasi wodan; angal e... budan; moftxori kardan. //Hamiwe angal e digarán ast.//.* **sponge sth up** *áb yá har ciz e ábaki rá bá esfanj bardáwtan*

sponge-bag n *kif e lif o sábun (beviże baráye ráh)*

sponge-cake n *kák esfanji; pofak*

sponge-pudding n *dandánmaz e pofaki*

sponger n *angal, moftxor*

sponginess n *abri budan; abri; esfanji*

sponging n *(xárdári) angali, moftxori*

spongy adj (**spongier**,**spongiest**) *abri, esfanji, narm.* //spongy moss: *xaze ye esfanji//*

sponsor n **1** *páyandán; pardáxt konande ye hazine ye yek kárámuz.* **2** *pedarxánde, mádarxánde.* **3** *piwnehád dahande.* **4** *páyandán; kasi yá bongáhi ke hazine ye anjám e barnámeyi rá mipardázad.* **5** *kasi ke pul baráye bongáh e nikukári mipardázd.*

sponsor v *(bá pardáxt e pul yá hazine az) powtibáni kardan/ haváxáhi kardan; páyandán e... wodan. //Pahlaváni ke bánki az u powtibáni karde haineaw rá mipardázad/ ke bánki páyandánaw ast./ Barnámeyi az su ye warvin*/ sar-rerwtedári baráye pardáxt e komak hazine baráye cáp e ketábhá ye dabestáni/ dabirestáni ye arzán.*[a government-sponsored cheap textbooks scheme]*./ Wanbe baráye nikukári wená mikonam, áyá womá hazine ye in kár rá mipardázid?* [I'm doing a sponsored swim... will you sponsor me?]//

sponsorship n *páyandáni; pedarxándegi; haváxáhi yá powtibáni bá pardáxt e komak hazine yá pul. //Az páyandániyaw/ komak e puli va powtibániyaw besyár sepásmand-im.//*

spontaneous adj **1** *xodbexod; bexod. //piwnahád e komak e xodbexod(i); Kafzadan e xodbexodi ye mardom.*[spontaneous applause]*//.* **2** *na zuri; na zuraki; xodbexodi; ximi. //wádemáni ye/ wádábi ye xodbexodi/ ximi.//*

spontaneous combustion *suxt e xodbexodi; xosuc* [<xo = xod+ suc <saoca (Avestáyi)]*

spontaneous movement *jonbew e xodangixte*

spontaneously adv *xodbexod(i)*
spontaneousness, spontaneity n *xodbexodi budan; bexodiyexod*
spoof n *(anáyin)* **1 spoof (of/ on sth)** *dast andáxtan; adá ye... rá darávardan. //celpardi*/ filmi harásangiz e sáxtegi* [a spoof horror film].//. **2** *nirang, ferib, koláhbardári*
spoof v *(beviże be rixt e náwenáxte) nirang zadan; feriftan; koláhbardári kardan. //*You've been spoofed: *Sarat koláh gozáwteand/ ferifteandat.//*
spook n *(anáyin, biwtar be wuxi) sáye, jenn o pari. //Az jennopari mitarsi?//*
spook v *tarsándan; ramándan. //Cizi dar miyán e butehá asbaw rá ramánd.//*
spookiness n *bengarid be* "spooky"
spooky adj (**spookier**, **spookiest**) *(anáyin) jannopari, tarsnák. //yek saráy e kohan e dárá ye jenn o pari.//*
spool n **1** = "reel[1]". **2** *(yek) qerqere (nax); (yek) másure. //Cand qerqere nax bekár bordi?//*
spoon n **1** *qáwoq [Ánce ke farangiyán qáwoq e cáyxori minámand, Irániyán "qáwoq e morabbáxori" xánand, va ánce ke Irániyán qáwoq e cáyxori minámand dar Engelisi hamcandi nadárad].; qáwoq e bozorg e cubi: kafce kajliz; kacelis* [kajliz, kacəlis (Gilaki)]. //yek qáwoq e xorákxori/ yek qáwoq e supxori/ áwxori.//. niz bengarid be* "spoon". **2** *yek qáwoq..., //Xáhew mikonam do qáwoq wekar.//.* **3 born with a silver spoon in one's mouth**. *bengarid be* "born"
spoon v **1** *qáwoq zadan; bá qáwoq bardáwtan. //ná qáwoq az baste* [packet] *wekar bardáwtan va dar jám/ káse rixtan./* spoon up one's soup: *sup e/ áw e xod rá qáwoq zadan; Noxodhá rá jodá kardan/ darávardan* [spoon out the peas]//. **2 spoon sth (up)** *//tupi rá áheste/ yavávaki (bálá) zadan.//*
spoonerism n *(biwtar be wuxi) jábejá kardan e vát** [letter] *e váżehá va padid ámadan e cizi xandedár con, "nuno o anir o pangur" bejá ye "nán o panir o angur"*
spoon-feed v (pt, pp **spoon-fed**) **1** *bá qáwoq be dahán e... gozáwtan/ nehádan; qáwoq-qáwoq (be xord e)... dádan.* **2** *(pendárin/ beviże xárdári) javidan va dar dahán e kasi nehádan. //Barxi ámuzgárán ámuzák rá javide dahán e wágerdánewán minehand.//*
spoonful n (pl **spoonfuls**) *(yek) qáwoq por. //yek qáwoq por/ kut wekar//*
spoor n *bu, rad, tor [<Lori, (ZBP, C2636)]*
sporadic adj *jeste-gorixte; gahgáh (baráye bimárihá dar pezewki) tak-gir (dar barábar e hamegir); gole-gole. //ragbárhá ye jestegorixte/ golegole./ táxtotázhá* [raids] *ye, tirbárán* [gunfire] *e, jang e/dargiri* [fighting] *ye jestegorixte.//*
sporadically adv *bengarid be* "sporadic"
spore n *hág (ZBP, C7299, BQM, BF). //hág e qárc/ samáruq//*
sporran n *kise ye/ anbán e carmi [viże ye jáme ye bumi ye Eskátlandihá]*
sport n **1** *varzew. //Xeili varzew mikonad.; Pesaraw xeili varzew dust ast* [fond of]//. **2** (**a**) *varzew, bázi. //varzewhá ye goruhi* [team sports]*./ xáki* [hockey]*; boltapká* [volleyball], *pátapká** [football], *va celtapká** [tennis] *hame varzew hastand./ kodám varzewhá rá biw az hame dust dári?; varzewhá ye pahlaváni* [asthletic]*./* sport coverage on TV: *gozárew e varzewi dar jamjám*/* TV*./ varzewhá ye dawti va kuhestáni* [country sports]*./ yek barnáme ye varzewi,/ yek meidán e varzew* [sports field]//. (**b**) *varzew, bázi. //jahán e varzew//*
sport v *puwidan baráye namáyew dádan/ dáwtan. //Yek koláh e namáyewi puwide/ gozáwte!/ sebil gozáwtan//*
sports (n) **1** *(hamávard e) varzew; //*the school sports: *hamávard e varzewhá ye dabestáni;* inter-university sports: *hamávard e varzewi miyán e dánewgáhhá;* a sports day: *ruz e hamávard e varzewi.//.* **2** *bázi.* //do sth for sport: *kári rá baráye sargarmi kardan./* say sth in sport: *cizi rá az sar e wuxi/ bázi goftan//.* **3** *(kohne wode, anáyin) yek ádam e wád o rád/ baxwande. //* "Come on, be a sport!", *"Biyá bábá, saxt nagir!"//.* **4** *(anáyin beviże dar Ostráliyá) ádam, javán, dust, dáw, dádáw. //Dáw/ javán cuni?//.* **5** *(zistwenási) áhanjár.* **6 make sport of sb** *(beáyin) dast andáxtan; riwxand kardan*
spotlight v (pt, pp **spotlit**, in sense 2 **spotlighted**) **1** *nurafkan andáxtan be. //faxani ke bá nurafkan wouwan wode* [a spotlit staged]//. **2** *(pendárin) áwkár gardánidan/ rowan kardan; cewmán rá be... duxtan. //Án gozárew deriqidegi ye mardom e darun e wahrhá rá bexubi rouwan gardánide* [spotlight real deprivation ...]//
spouse n *(bástáni, dar dád/ dátikán* yá bewuxi) hamsar, joft, wohar, zan*

spout n **1** *návdán, nok e lule, nok e wir e áb. //lab e/ nok e lule ye quri wekast va xub nemirizad.//.* **2** *tirak zadan/ kewidan.* **3 up the spout** (**a**) *(anáyin) zár, tabáh, ride, harjá juri tarjome miwavad. //barnáme ye estár** [vacation] *e man tabáh/ ride wod.//.* (**b**) *(zabán e kuce, xárdári) //Xikew bálá ámade.; ábestan//*

spout v **1** (**a**) **spout (out of/ from sth)(out/ up)** *tirak zadan/ kewidan; paridan; juwidan. //Xuni ke az yek sorxrag e páre tirak mizanad/ mijahad./ Ábi ke az yek lule ye wekaste birun miparad/ tirak mikewad.//.* (**b**) **spout sth (out/ up)** *parándan; tirak zadan; jastan. //lule ye tarekideyi/ wekasteyi ke áb az án birun mijahad./ az án zaxm xun birun mijast/ miparid.//.* (**c**) *(baráye válhá) az suráx e miyán kalle áb parándan.* **2** *(anáyin/ biwtar xárdári) (dar cámesoráyi) be derázá va bolan-boland xándan/ soxanrándan. //Baccehá dust nadárand ámuzgárán bád dar kalle andáxte baráyewán rudederázi konand./* spouting unwanted advice: *naxáste pand dádan va rudederázi kardan./ Tasuhá* [hours] *mitavánad az Ferdousi az bar bexánad.//*

sprain v *ragberag wodan; pic xordan, "va dard e domal va dard e andámi ke picide wavad." (ZBP, L5392, ZX). //moc e dast e kasi ragberag wodan./ Az ragberag wodan e/ picidegi ye moc e pá dar ranj budan.//*

sprain n *ragberag wodan; picidan. //*a bad sprain: *yek ragberag wodan e saxt/ bad//*

sprang pt of/ *zamán e gozawte az* “spring[3]”

sprat n **1** *wáhmáhi ye orupáyi,* <u>herring</u> *be nám e dánewik e* <u>Clupera sprattus</u> *guneyi "kuli".* **2 a sprat to catch a mackerel** *(dastán) bá áb e garmábe dust gereftan.", "rouqan e rixte rá vaqf e emámzáde kardan," "wotor e morde rá qorbáni kardan."*

sprat n *guneyi máhi ye kucak e Orupáyi ye xoráki*

sprawl v *(beviże xárdári)* **1** (**a**) **spread (out/ about/ around) (across, in, on, etc sth)** *wol o vel oftádan/ newastan; derázkewidan. //wolovel jelo ye jamjám*/* TV *dar sandali ye dastedár lam dáde bud./ bá dastopá ye gowude darun e gel partáb wodan; ru ye kat* [sofa] *velengováz deráz kewidand.//.* (**b**) *(biwtar be rixt e náwenáxte) lamidan, lam dádan, velengováz newastan; //(velengováz) jelo ye átaw lam dádand.//.* **2** *velengováz/ galogowád/ gowádgowád; parákande. //yek dastnebewte ye gowádgowád/ galogowád; pádwahrhá** [suburbs] *ye/ kuyhá ye pirámun e wahr ke bibandobár gostarde wode va be rustáhá kewide.//*

sprawl n **1** *(beviże xárdári) velengováz newastan/ xábidan; kam dádan ; galogowád newastan/ xábidan/ lamdádan. //Ráh e xod rá az miyán e mardomi ke galogowád dar áftáb xábideand* [sprawl of the sunbathers] *yáftan./ Ru ye miz nevewtan, várafte bud* [lay in a sprawl over]*.//.* **2** *(beviże baráye sáxtemán) darbodáqun. //pádwahrhá* [suburbs] *ye darbodáqun e* [sprawl] *Landan.//*

spray[1] n **1** (**a**) *yek wáxe ye kucak (e deraxt yá giyáh bá barg va gol), (baráye piráye) wáxobarg o gol; xuweyi. //*a spray of diamonds: *yek almás e xuweyi//.* **2** *dastegol/ wáx e gol. //yek wáx e/ daste gol dar suráx e tokmeaw dáwt./ Yek daste gol e sorx dar dast dáwt.//*

spray[2] n **1** *pawanj. //pawanj e áb e daryá; pawanj e ábwár.//.* **2** (**a**) *(beviże dar vážehá ye serewte) pawanj; pawanje; pawanje baráye mu/ mupawanj; pawanje baráye magas; emwi; pawanje ye rang/ rang-pawanj* [paint spray]*//.* (**b**) *pawanje; ...-páw*

spray v **1 spray sth (on/ over/ sth); spray sb/ sth with** *páwidan; pawanjidan; ewpixtan (riwe ye “ewpiz-”); ewpuxtan. //be ráde* ye/ máwin e xod rang pawanjidan/ páwidan./ Kewávarzi ke be bár e/ anbis* [crops] *e xod xarfastarkow* [pesticide] *mipáwad./ (pendárin) ámáj rá tirbárán/ golulebárán kardan* [spray the target with bullets]*.//.* **2 spray (out) (over, across, etc sb/ sth)** *pawanjidan; páwidan. //Áb ru ye kaf e otáq/ xáne* [over the floor] *páwid.//*

sprayer n *...-páw; páwande. //Dar yek kárxáne ye kuy rangpáw* [paint-sprayer] *ast./ pawanje ye bár/ bardáwt/ anbis* [a crop sprayer]*//*

spray-gun (n) *...-páw e tofangi; ...-páw; pawanje (ye tofangi)*

spread v (pt, pp **spread**) **1** (**a**) **spray sth (out); spray sth (out) (on/ over sth)** *gostardan; gowudan; andáxtan, pahn kardan; pahnidan; bázgowádan, " va be masjed e jáme’ sofre bázgostardim (ZBP, L2341 AT); bázafkandan, "jáme báz afkandand va Weyx rá bar án jáme xábánidand." (ZBP, L2666 AT); pahn darcidan, "dastgáh e bidád va xodkámegi rá pahn darcid." (ZBP, L4453, NKZZF); harjá juri tarjome miwavad. //parande bálháyaw rá gowud./ párceyi/ sofreyi rá ru ye miz gostardan/ pahn kardan/ pahnidan./ Bázován e xod rá gostardan; naqwe rá ru ye kaf e otáq/ xáne gostardan.//.* **spread sth with sth** *pahn kardanm; pahnidan. //párceyi/ sofreyi ru ye miz pahn kardan/ pahnidan//.* **2** (**a**) **spread A on B** *andudan, andáyidan, málidan. //kare ru ye nán málidan. /káqaz rá bá casb andudan//.* (**b**) **spread B with A** *andudan, andáyidan, málidan. //ru ye nán kare málidan//.* (**c**) *málide wodan; andude wodan. //Hengámi ke kare narm (báwad) ásántar málide miwavad./ márgárini/ rouqani ke az yaxcál birunaw miyávari narm ast*

va mitaván án rá rástárást málid.//. **3** *parákande wodan; parákandan; paxw wodan; be zabánhá oftádan (ZBP, L4316, TMK); farágereftan; kewidan. //Án bimári dárad tond paxw miwavad; betondi tars sarásar e dehkade rá farágereft./ Bastnewini* [the strike] *ham aknun be digar kárxánehá kewide wode./ Áb zamin rá farágereft./ magas bimárihá rá miparákanad./ (U án) ágáhi rá dar wahr parákand.//.* **4** *paxw wodan; parákande wodan. //Kucnewinán bezudi dar zaminhá ye daruni parákande gawtand* [spread in land]*.//.* **5** *gostardan; kewidan. //kaviri ke sadhá mil gostarde ast.; Án jangal tá rudxáne kewide wode.//.* **6** **spread sth (over sth)** *parákandan; paxw kardan; harjá juri tarjome miwavad. //Pardáxthá* [payments] *rá dar se máh paxw kardan./ yek doure ye ámuzewi* [course of studies] *ke se sál mikewad.//.* **7** **spread sth (with sth)** *miz cidan; sofre pahn kardan, gostardan; bázgostardan, "be masjed e Jáme' sofre bázgostarim." (ZBP, L2341 AT); darcidan, "dastgáh e bidád va xodkámegi rá pahn darcidand." (ZBP, L4453, NKZZF). //Ru ye miz wám va bazmávard* [sandwiches] *cide budand.//.* **8** **spread like wild fire** *tond/ zud gostardan/ parákandan/ paxw wodan/ farágereftan [con áváze* [rumors] *yá bimári]. //Án ágáhi con zabáne ye átaw zud hame já parákande gawt.//.* **spread one's net** *baráye kasi dám gostardan/ kasi rá be cang/ mowt ávardan.* **spread oneself** (**a**) *galogowád newastan; velou wodan va velengováz newastan. //Con kas e digari dar ánjá/ dar án ke*/ kupe* [compartment] *nabud , tavánestam galogowád/ velengováz newaste dastopáyam rá bázkonam.//.* (**b**) *darbáre ye zamineyi be derázá goftan/ nevewtan.* (**c**) *pul parákandan; tálán kardan.* **spread one's wings** *bál o par gowudan; parvardan; harjá juri tarjome miwavad. //Omidvár-im zendegi ye dánewgáhi be u komak konad tá kami bál o par begowáyad.//.* **9** **spread (sb/ oneself) out** *parákandan; gostardan. //Goruh e puyandegán/ juyandegán dar bátláq gostarde/ parákande gawt./ Hame joft e ham nanewinid/ jodájodá wavid!!//*

spread n **1** (**a**) *gostare, pahne, pahná, harjá juri tarjome miwavad. //pahne ye/ pahná ye bálhá ye yek parande./ Án barresi newán dád ke manewte ye mardom parákande va gostarde ast* [a wide spread of opinion]*.//.* (**b**) *dar (já yá zamán) //*a spread of 100 years: *dar ruzgár e yeksad sál.//.* **2** *parákanew, parákandegi, gostarew. //parákanew e bimári, dánew, farhixt./ gostarew e ágreft* [crime]*//.* **3** *ágahi yá goftári dar ruzname biw az yek sotun./* a double-page spread: *(goftári/ ágahiyi) dar do barg (e ruzname).//.* **4** *(anáyin) miz/ sofre ye cide ye bozorg. //ce xán e gostardeyi/ ce sofre ye rangini!//.* **5** (**a**) *(beviźe dar váźehá ye serewte) párce, puwew, harjá juri tarjome miwavad. //*a bedspread: *rutaxti//.* (**b**) *(bewuxi) qucali/ wekamgondegi ye miyánsálán.* **6** *láye. //yek láye wokolát/ kare/ panir.//*

spread eagle *wáhin e bál o par gowude (con newán e ru ye sekke)*

spread eagle v *táqbáz va bá dastopá ye gowude deráz kewidan; paxw wodan ; velou wodan. //Kasáni ke dar áftáb ru ye caman táqbáz deráz kewide/ velou wode/ dastopáhá ye xod rá goxtardeand./ Bá án kust* [blow] *paxw e divár gawt//*

spreadsheet n *(dar márád*/ kámpiyuter) gostardani, "sad owtor ze gostardanihá be bar -- sad owtor ze hargune dibá be zar." (ZBP, L5708, SF)*

spree n *wádxári kardan; guri xordan (ZBP, C1313, FM). //*have a spree: *gurixári; wádxári./* a spending spree: *pulparákani; bihude xarid kardan; velxarji./ guri xordan/ wádxári kardan* [go out on a spree]*//*

sprig n, **sprig (of sth)** *tarke, wáxe bá barg. //yek wáx e deraxt e káj; yek par/ wáxe ja'fari; yek wáxe xalang* [heather]*; yek wáxe dárvaw* [mistletoe] *baráye Krismas/ zádruz e Mehr*//*

sprightliness (n) *sarzendegi; wádábi*

sprightly adj (**sprightlier; sprightliest**) *sarzende, wádáb. //Bá án ke pir ast wegerf sarzende ast.//*

spring n **1** *parew, jahew, jest; xiz. //Gorbehe bá yek jest ásán be wáxe resid//.* **2** *cewm, zaháb; xán; xánik; xuni (ZBP, C5324). //yek cewme ye áb e garm; yek cewme ye áb e sard; wemxáni [wem <Sanskrit, himá/ barf + xáni]. //yek cewme áb e káni; áb e cewme.//.* **3** *fanar. //fanar e pangán** [clock/ watch]*./ yek towak e fanari* [a spring-mattress]*./ Ru ye taxt napar/ beparvápar nakon fanarháyaw rá miwekani!//.* **4** (**a**) *kewsáni; fanari budan. //yek turi ye fanari* [trampoline] *kohne ke kewániyaw rá kamábiw az dast dáde.//.* (**b**) *(pendárin) wádábi; tandorosti. //bá wádábi ráh raftan; wádáb/ sarzende budan* [walk with a spring in one's heels]*//*

spring[2] n **1** *bahár, ábsál. "hamán weipur bá sad ráh nálán -- be sán e bolbol andar ábsálán." (ZBP, L7851, VR). //golhá ye/ ábohavá ye bahári./ Bahár/ bahárán deraxtán barg midahand.//.* **2** **full of joys of spring** *bengarid be* "full"

spring[3] v (pt **sprang**, pp **sprung**) **1** *jastan, paridan. //az raxtexáb birun jastan;* spring into action: *nágahán be kár pardáxtan/ sar e kár paridan./* spring to one's feet: *paridan/ jastan va sarpá istádan./ Gorbeyi az butehá birun parid/ birun jast./ Az jáyaw jast/ parid* [sprang from his seat]*./ Piw parid tá be man komak*

konad./ komakam konad.//. **2** *paridan, parándan, jastan, harjá juri tarjome miwavad. //mini rá tarekándan; taleyi rá rahá kardan* [spring a trap]*./ dar e kive*/ quti paride báz wod* [sprang open]*//.* **3** (**a**) *(anáyin) be zendániyi komak kardan va u rá az zendán gorizándan/ dar dádan. //*spring a convict from jail: *dożvari**[convict] *rá az zendán dardádan/ gorizándan//.* (**b**) *(jánevari rá az panáhgáhaw) birun rándan/ jahándan//.* **4** **come/ spring to mind** *bengarid be* "mind[1]". **spring a leak** *(baráye zehkewi ye tah e karji/ kawti/ quti va mánand e án rá) suráxkardan.* **spring to life** *(nágahán) ján gereftan. //sag e xábide, haminke námaw rá wanid ján gereft/ az já jast.//.* **5** **spring back** *sar e jáy e noxost e xod bázgawtan. //wáxe ye deraxt bázgawte be ruyam xord.//.* **spring from sth/ ...** (**a**) *az... barxástan. //kewávarz-tabár bud/ az xáneváde ye rustáyi barxást* [spring from peasant stock]*./ Bizári/ kine dar biwtar e bárehá az tars barmixizad.//.* (**b**) *(anáyin) birun jastan; peidá wodan. //To az kojá peidát wod?//.* **spring sth on sb** *(anáyin) parándan, nágahán goftan/ kardan/ andáxtan. //Nágahán ágáhi ye badi be kasi dádan./ Nágahán kasi rá dar wegeft kardan* [spring a surprise on sb]*.//.* **spring up** *nágahán hamejá padid ámadan/ ruyidan, harjá juri tarjome miwavad. //nágahán hame já xou* [weed] *sabz wode.; Hengámi ke bázmigawtim nasimi barxást; sarásar e wahr nágahán saráhá ye nou sabz miwavad./ Dáram kamkam wak mikonam/ badgomán miwavam.* [doubts begin to spring]*//*

springbok n *qazál e kucak [e Áfriqá ye nimruzin* [south] *benám e dánewik e* Antidocras euchore*]*

spring balance *terázu ye fanari*

springboard n **1** *taxt e/ taxte ye parew.* **2** **springboard (to/ for sth)** *(pendárin) taxte ye parew; áqázgáh. //anjoman e goftowonud e dánewkade* [the college debating society] *baráyaw taxteparew e xubi dar kár e foruwandegi bud.//*

spring chicken **1** *juje.* **2** *(pendárin, bewuxi) javán, juje. //*She's no spring chicken, is she?: *Juje nist!//*

spring-clean v *xánetakáni kardan.* **spring-clean** *(beviże dar Ámriká)* **spring-cleaning** *//xub xánetakáni kardan//*

spring greens *(dar Engelestán) kalam e táze ye tord va poxte*

springiness n *fanari*

spring onion (US, **scallion**) *piyázce*

springtide *bástáni* = springtime, *bahár, ábsál, "hamán weipur bá sad ráh nálán -- be sán e bolbol andar ábsálán."(ZBP, L7851, VR)*

springy adj (**springier**, **springiest**) *fanari, fanarsán, kewsán. //yek taxtexáb e fanari; caman/ xák e camani* [turf] *zir páyewán fanari minemud.//.* **2** (**a**) *wádáb; sarzende. // gámzadan con javánán e wádáb//*

sprinkle v, **sprinkle A (on/ onto/ over B); sprinkle B (with A)** *páwidan; barparákandan, "Namak barparákand o bobrid o xard [xord] -- nezáre bar u bar, saráfráz mard." (ZBP, L6944, SF); parákandan, "bar án zaxm u barparákand mowk -- befarmud pas tá bekardand xowk." (ZBP, L4644 SF); rixtan, afwándan. //ru ye ráh e xákáluyi áb páwidan./ ru ye xorák e xod felfel páwidan/ rixtan//*

sprinkle n *páwidan, parákandan, rixtan, afwándan. //wen páwidan//*

sprinker n *ábpáw. //dastgáh e ábpáw e xodkár* [a sprinkler system]*//*

sprinkling n, **sprinkling (of sth/ sb)** *andak, kam, harjá juri tarjome miwavad. //namnam e bárán./ angowtwomnári tabahkárán e javán* [a sprinkling of hooligans] *miyán e mardom.//*

sprint v *tiz táxtan; táxt zadan; harce tondtar davidan. //Mibáyast táxt bezanad tá be masráde*/ otobus beresad./ Piw az residan be navár e páyán e takrobáyi* [tape] *tiz táxte az digar davandegán piwigereft.* [sprint past the other runners]*./ Tond davide durgawt* [sprint off/ away into the distance]*./ sarásar e ráh rá tond táxt.//*

sprint n **1** *táxt, dou. //yek dou ye sadmetr./ tond wená kardan/ tond ruy e docarxe pázadan* [sprint in swimming/ cycling]*//*

sprinter n *tiztak. //Man davande ye durpeimá-yam, na davande ye tiztak.//*

sprite n *pari, jen, weitának, gurzád*

spritsail n *piw-bádbán*

sprocket n **1** *dandáne, xár, dande.* **2** (also **sprocket-wheel**) *carx e dande, carx e dandándár*

sprout v **1** **sprout (out/ up) (from sth)** *javáne zadan; tandidan (riwe ye aknun "tand-"); wekoftan. //In sibzaminihá rá nemitavánim bekár barim hame javáne zadeand/ tandide/ tandideand./ qoncehá ye táze ke bar deraxtán miwekofand* [new buds sprouting on...]*./ piyázhá dárand javáne mizanad/ mitandad; Bar sine*

ye feráxaw mu ye farávān ruyid/ tandid//. **2** *padid ámadan; zadan; darávardan. //Áhu noxost kei wáx darmiyávarad?/ Az vápasin bári ke Kámrán rá didim sebil darávarde.//*

sprout n **1** *javáne; teź; teźe; (ZBP, C5986 FM); ázoq; áźoq (javáne ye mou yá xormá). //*bean sprouts: *javáne ye lubiyá.//.* **2** = brussels sprout (brussels)

spruce[1] adj *pákize, targolvargol. //Xod rá baráye handemán** [interview] *pirást* [He spruced himself up]*./ Hamegi xod rá baráye mehmáni piráste budand/ targolvargol karde budand.//*

spruce[2] pp/ *setáy e kárváźe az* "spring[3]"

sprucely adv *bengarid be* "spruce"

spruceness n *bengarid be* "spruce"

sprung[1] see spring

sprung[2] adj *fanari, fanardár. //*a sprung floor: *yek kaf e otáq e fanardár;* a sprung mattress: *yek towak e fanari; yek newim e/ sandali ye fanardár//*

spry adj (**spryer**, **spryest**) *cábok, cálák; ferz, wahm. //dar hawtád sálegi hanuz cálák/ wahm ast./* still spry at eighty*//*

spryly adv *bengarid be* "spry"

spryness n *bengarid be* "spry"

spud n *(anáyin) sibzamini. //Cand tá sibzamini mixáhi?//*

spud-bashing n *(dar Engelestán- zabán e kuce dar Ártew) sibzamini-pustkani (beviźe baráye guwmáli)*

spume n *(bástáni) kafc, kaf [con sábun]*

spun pp of/ *setáy e kárváźe az* "spin"

spun glass *nax e wiwe ye tábide*

spunk n **1** *(kohne wode) del; toxm, deliri.* **2** *(zabán e kuce dar Engelestán) áb, áb e mani; áb e kamar; mani*

spunky adj (**spunkier**, **spunkiest**) *(kohne wode, anáyin) pordel, toxmdár; sarzende*

spun silk *kaj, kaź [párce ye tofále ye abriwom bá panbe]*

spun sugar *pawmak.* Cf "candy floss"

spur n **1** *mehmiz, faxiz. //yek joft mehmiz/ faxiz.//.* **2** **spur (to sth)** *(pendárin) angize. //angize ye saxtkuwi ke az tohidasti barxizad./ angize baráye kárāyi* [efficiency] *ye biwtar.//.* **3** *sixak; sixak e pá ye xorus.* **4** *barjestegi ye kuh; setiq.* **5** *wáx, wáxe, wáxeráh* [a spur road]. **6** **on the spur of the moment** *nágahán. //Nágahán be Hendustán raft.//.* **a spur-of-the-moment idea** *andiweyi nágaháni*

spur v (**spurred, spurrfing**) **1** (**a**) **spur sb/ sth (on)/ (onto sth)** *(be asb) mehmiz zadan.* (**b**) *barangixtan. //Ámáj e wokuhmand án goruh rá be piruzi barangixt./ Jáhjuyi* [ambition] *u rá barangixt.//.* **2** *(bástáni) táxtan; tond raftan. //Savárkár tiz be su ye ámájgáh e xod wetáft.//*

spuriously adv *bengarid be* "spurious"

spuriousness n *bengarid be* "spurious"

spurn v *powtepá zadan; vápasrándan. //*a spurned lover: *deldádeyi sarkufte./ be piwnahád e man baráye komak powt e pá zade..../ be domjonbánihiáyaw* [his advances] *powt e pá zad.//*

spurred adj *mehmizdár. //*booted and spurred: *cakmepuw va mehmizdár./* spurred boots: *muze ye/ cakme ye mehmizdár/ mehmizmand.//*

spurt v **1** (**a**) **spurt (out) (from sth)** *(baráye ábgunehá) jahidan, jastan, nezidan, "va har cizi ke vey rá xun e nezande nabáwad con dar áb mirad báki nabovad." (ZBP, C777 FM). //ábi ke az luleyi wekaste birun mijahad./ Xun az zam nezid/ birun jast.//.* (**b**) **spurt sth (out)** *jahándan, parándan, nazándan*. //zaxm xun miparánad/ az zaxm xun miparid.//.* (**c**) *jahándan, parándan. //Átawfewán godáze* [lava] *miparánad.//.* **2** *(beviźe dar hamávardhá ye do va meidáni) nágahán wetáb e xod rá afzudan. //davande/ takrobá hamin ke be rástá ye páyáni* [the finish line] *nazdik miwod wetáb e xod rá nágahán afzud.//*

spurt n **1** *tarakidan; jahew, nazew*, "va har cizi ke vey rá xun e nezande nabáwad con dar áb mirad báki nabovad." (ZBP, C777 FM); pawal (ZBP, C214). //áb bá jahewi/ nazewi* birun jast.//.* **2** *afzáyew e nágaháni ye wetáb./* put on a spurt: *nágahán wetáb dádan./ baráye residan be rástá ye páyán e takrobáyi* [the line] *wetáb gereftan/ dádan./ afzáyew e nágaháni ye niru* [energy]*/ xawm./ jahewi/ jahewvár/ xarguwi kár kardan* [in spurts]*//*

sputnik n *esputnik (noxostin máhváre ye Rusi)*

sputter v **1** *toftof kardan; petpet kardan, harjá juri tarjome miwavad. //guwtáganjháyi* [sausages] *ke dar tábe jezjez va taqtaq mikonad./ Ás* [the engine] *dami cand petpeti sost* [feebly] *karde bázistád.//.* **2** = sputtering with embarrassment: *tete-pete kardan az ruy e dastpácegi.*

sputter n *pet pet; toftof; tete-pete*

sputum n *(beáyin/ yá pezewki) lábil* [<Gilaki, lábil]; áb e dahán, xadu; filli* [<Gilaki, filli, fillik]*

spy n **1** *áyawt [parvá konid in váźe rá dar farhanghá ye fársi "ábawt" nevewteand, ke az dabire ye sepanji ye náhanjár e Tázi barmixizad.]; zabángir (ZBP, L843 FM). //In mard gomán miravad áyawt báwad./ dáderasi az yek áyawt* [a spy trial].//. **2** *kárágáh, "var idunk báwad ze kárágahán -- ke bewmord xáhad sepah rá nehán." (ZBP, L5998, SF); áyawt. //kárágáhán e wahrbáni/ kárágáhán e sátvuni** [industrial].//. *besanjid bá* "mole[2]"

spy v (pt, pp **spied**) **1** **spy (on sb); spy (on/ into sth)** (**a**) *áyawtan [riwe ye zamán e aknun "áyis-" [parvá konid in váźe rá dar farhanghá ye fársi nádorost "ábawtan" va "ábis-" nevewteand, ke az kárbord e dabire ye sepanji ye ákmand* [defective] *e Tázik barmixizad]. //jonbewhá ye dowman rá áyawtan; dar kár e digar mardomán áyawtan./ Bigomán midánam hamsáyegánam ma rá áyisand.//.* (**b**) *kárágáh budan; kárágáhi kardan; áyawt budn; áyawtan. //U rá be áyawt budan/ kárágáhi kardan baráye dowman piwmárdeand* [accused of].//. **2** *(beáyin yá bewuxi) (bezamánhá ye hamáregi baste nemiwavad) didan. //dar durdast se peikare didim* [we spied 3 figures...]*./ kasi rá mibinam ke az kucebáq* [garden path] *bálá miáyad.//.* **3** **spy out the land** *paźuhidan [besanjid bá "lawkarpaźuh" (ZBP, L1844, FM)].* **4** **spy sth out** *kárágáhi kardan; áyawtan*

spyglass n *durbin e kucak*

Sq *kutáhwode az* "Square". *cahár ráh/ cárráh*

sq, abbr **square**. *kutáhwode bará* "square". *Cárguw //dah sántimetr e cárguw/ ruygáni* [10 Sq cm]//

Sqn Ldr, abbr **Squadron Leader** *sargord. //Sargord Parviz e Jávidi//*

squab n **1** *guwt e kaftar-bacce/ kabutarbacce.* **2** *towakce ye narm*

squabble v *begumagu kardan; dádofaryád kardan; setizidan; setihidan [riwe ye aknun "setih-"]. //parandegáni ke baráye páreyi nán/ sar e xorde nánhá misetihand./ Borzu peivaste bá xáharaw sar e docarxe savári kewákew/ begumagu dárand.//*

squabble n *begumagu; dádofaryád; setize*

squad n **1** *vawt (ZBP, C2572).* **2** *vawt. //*"Olympic squad" *goruh e varzewi ye bargozide ye kewvari dar Olampik/ vawt e Olampik//*

squad car *ráde* ye gawti ye wahrbáni*

squaddie, squaddy n *(zabán e kuce dar Engelestán) sarbáz (e javán); noqlali*

squadron n **1** *golvawt* [<gol/ qol = gerán] + vawt.* **2** *návgán.* **3** *golvawt* hang e savárenezám*

squadron leader (abbr **Squ Ldr**) *sargord*

squalid adj **1** *(xárdári) zár. //saráyi zár* [squalid housing]*/ xáneyi zár./ zár zistan//.* **2** *xár, forumáye; zewt. //dástáni zewt az ázmandi va tarmanwi* [corruption]//

squalid adv *bengarid be* "squalid, adj"

squall n **1** *kulák, gulák, dame.* **2** *jiq (az dard yá tars/ beviźe az kudaki)*

squall v *bolan geristan; jiq zadan va geristan. //kudaki ke jiq zade migeryad.//*

squally adj *kulák, kuláki. //yek ruze kuláki ye Bahmanmáh./* squally showers of rain or sleet: *kulák bá ragbáre yá káwe* [sleet]//

squalor n *zári, zár budan; xári; forumáyegi. //sán* [condition] *e zár e doźkuyhá** [slums]*./ zár zistan; dar forumáyegi/ xári ye paźom zistan* [live in abject squalor]//

squander v, **squander sth (on sb/ sth)** *parákandan, "va degar faráz ávari va negar tá án rá naparákani." (ZBP, L284, TB); gazáfkári kardan, "va bexorid va biyáwámid va ma gazáfkári konid ke u na dust dárad gazáfkárán rá." (ZBP, L6859, TTT); be bád dádan, "duw ágahi ze yár e safar karde dád bád -- man niz del be bád daham, harce bádábád." (Háfez); rixtopáw kardan. //hame ye anduxteaw rá beráh e meixáregi be bád dád./ (pendárin) mehrat/ ewqat rá baráye u be bád nade, hargez to rá dust naxáhad dáwt.//*

squanderer (n) *gazáfkár*

square[1] adj **1** *cárguw; cárbar. //otáqi/ xáneyi/ mizi/ dastmáli cárguw.//.* **2** *rástguwe. //konjhá ye/ guwehá* [corners] *ye rást/ 90 dareje; cáneyi tiz//.* **3** *cárwáne. //mardi cárwáne* [a man of square frame]//. **4** *besámán, dorost. //piw az raftan báyad hame ye kárhá rá ruberáh/ besámán konim* [get everything

square]//. **5** (**a**) **square (with sth)** *hamtaráz; hamrou. //mizháyi ke hamrou ye divár cide wode.//.* (**b**) *pardáxte; taráz. //hamárhá* [account] *ye xod rá pardáxtan* [get square]*//.* **6** *cárguw; ruygáni*. //yek metr e cárguw/ ruygáni*./ qáliyi ke har baraw wew metr ast, ruyeyi barábar e 36 metr e ruygáni* dárad.//.* **7** *rurást; rok. //rurást/ rok napaziroftan* [refuse/ refusal]*//.* **8** *pák; pákdáman; xub; dorost; rurást. //*a square deal: *dádosetadi xub/ dorost/ rurást. //Mixáham bá man rurást báwi* [be square with sb]*.//.* **9** *(kohne wode/ anáyin) kohneparast.* **10** *(dar tapkáye*/* cricket*) rástguwe*. 90 dareje bá jáyi ke kodangzan/* batsman *istáde./ tupgiri/* a fielder *ke rástguwe ye kodangzan istáde.* **11** **be (all) square (with sb)** (**a**) *(dar varzewhá) (womár e) barábar. //*all square at the ninth hole: *dar cougán camani* [golf] *9-9 barábar//.* (**b**) *barábar, bi bedehi; hic-hic. //*Let's call it square: *Begirim hic-hic./ barábar xob?//.* **a square meal** *yek cáwt e bozorg va xub. //Engár máhhá-st yek wekam e sir naxorde!//.* **a square peg (in a round hole)** *nájur "baráye kári sáxte nawode budan"*

square adv **1** *rástárást; rást; dorost. //rást zadan tuy e cáne ye kasi.//.* **fair and square** *bengarid be* "fair[2]"

square[2] n **1** *cárguw; cárbar* **2** *har ciz e cárguw. //cárxánehá ye ruy e taxte ye watrang./ káqaz rá cárguw-cárguw boridan; sarbázáni ke cárguw raj basteand.//.* **3** (**a**) *cárwuq; meidán; cársuy, "xedmatkárán rá beryánhá bar sar nehádand va miyávardand con be cahársuy residand..." (ZBP, L2553, AT). //cársuy e bázár* [a market square]*./ be goruh e navázandegán sar e meidán guw dádan.//.* (**b**) **square** (abb **sq**) *(dar newáni) meidán; cársuy. //dar meidán e/ cársuy e Sári womáre ye 75 miziyad.//.* **4** *(be) taván e do. //Taván e do ye 6, 36 ast.//.* **5** **T-square L-shaped** *guniyá.* **6** *(kohne wode/ anáyin) kohneparast. //Dar bon man kohneparast-am* [I am a bit of a square]*.//.***7** **back to square one** *sar az nou, ruzi az nou. //Án naqwe kári nabud/ nagereft, va azinru báyad sar az nou/ ruzi az nou biyáqázimj.//.* **on the square** *(anáyin) rurást; rok; bi-wile-pile. //károbárewán/ dádosetadewán dorost/ biwilepile ast?//.* **out of square (with sth)** *na rástguwe; na barábar.* **square-bashing** *(zabán e kuce) varzew e ártewi; qadamrou*

square[3] v **1** *rástguw kardan. //alvár rá rást guwe kardan; guwehá ye rást* [square corners]*//.* **2** *rást kardan; taráz kardan. //wánehá ye xiw rá rást negahdáwtan//.* **3** *be taván e 2 resándan. //se be taván e 2 miwavad 9./ YxY = y²//.* **4** *káqaz e cárguw.* **5** *be kasi páre dádan* [bribe]. *//Piw az inke betavánim az páyvarán* [officials] *komak begirim mibáyast be hameyewán páre dahim.; Damaw rá dideand* [he has been squared] *ke cizi naguyad./ Bá pul dahanaw rá basteand./ Be u páre dádeand ke cizi naguyad.//.* **6** **square (sth) with sth** *(anáyin) sázgár kardan; jur kardan/ budan. //engáre* [theory] *ye womá bá bonesthá** [facts] *ye wenáxte jur darnemiáyad./ Womá báyad konew /kár e xod* [practice] *rá bá bonestháyetán** [principles] *jur/ sázgár sázid.//.* **7** *barábar/ taráz kardan/ budan. //Bá in piruzi in dast bázihá barábar wod* [This victory has squared the series]*.//.* **8** **square one's account/ square accounts with sb** (**a**) *bedehi ye xod rá pardáxtan va pák kardan.* (**b**) *az kasi kin tuxtan.* **square the circle** *xástan kári nawodani kardan; //setáre kure máh nemiwe; áb sarbálá nemiravad; Agar xáleam riw dáwt áqá dáyim bud//.* **9** **square sth off** (**a**) *cárguw kardan. //páreyi cub rá cárguw kardan.//.* (**b**) *(ruyeyi rá) cárxáne cárxáne kardan/ cárguw-cárguw kardan. //barg rá bá xatkew cárguw-cárguw/ cárxáne konid.//.* **square up to sb/ sth** (**a**) *(anáyin) ámáde ye jang/ mowtzani wodan.* (**b**) *docár wodan; rudarru wodan; ruberu wodan; istádan; paziroftan. //*He must square up to the reality of...: *báyad bepazirad ke bikár ast va bá án rudarru beyistad./ báyad bá ávari** [reality] *ruberu wode darbarábaraw beyistad/ befahmad/daryábad ke bikár ast.//.* **square up (with sb)** *bedehi ye xod rá pák kardan/ pardáxtan. //Miwavad/ mitavánam beravam (va az womá xáhew konam) womá bedehi rá be pristande* bepardázid* [to square up with the waiter]*?/ Zamánaw faráreside ke bedehiháyemán/ hamárháyemán** [our accounts] *rá pák/ rást konim.//*

square brackets *do cangak* [...]

square dance *(dar Ámriká) raqs e/ vawt* e cárguw; panze (ZBP, C4767, FM)*

square knot (US) = reef knot (reef[1])

square leg *(dar tapkáye*/* cricket*) nazdik e darváze*

squarely adv **1** *rástárást; dorost dar miyán e..., //Koláhaw rá dorost miyán e kalleaw gozáwte bud.//.* **2** *rok, rurást. //*act squarely: *pákdeláne/ rurást kári kardan//.* **3** *ruberu; rudar-ru. //dorost ruberu ye man án var e miz newaste bud.//*

square measure *cárguw; ruyegáni* (ZBP, L7916, ZBP)*

squareness n *bengarid be* "square"

square root *riwe ye do/ dovvom. //riwe ye dovvom e 125, 5 ast./ Riwe ye dovvom e 8 ci-st?//*

square root sign *(newán) riwegi √ (ZBP, L864 FM)*

square-shouldered adj *cárwáne. besanjid bá* "round-shouldered (round[2])"

square-toed *(muze ye/ kafw e) puze-cárguw*

squarish adj *kamábiw cárguw; cárguwvár*

squash[1] v **1** (**a**) *leh kardan, lehidan, xord kardan. //gouje farangi ye leh wode/ lehide./ gorbehe raft zir e ráde* ye bárkew* [truck] *va leh wod.; Tuy e koláhaw newast va lehaw kard.//.* (**b**) *leh wodan. //Mive ye reside zud/ beásáni leh miwavad.//.* **2** *fewordan, celándan, tapándan. //hamegi bá ham dar avarbar* natapid* [to squash into the elevator/ lift]*./ az miyán e dar/ darváze bedarun e meidán tapidand./ Agar xodat rá befewári baráye yek tan e digar ham dar ráde*/ máwin já hast./ Agar beham betapid baráye yek tan e digar dar ráde* já hast.; Har jur bud cehel tan rá dar masráde*/ otobus tapándand./ Raxtháyaw rá dar camedán tapánd//.* **3** *(anáyin) dande ye kasi rá pahn kardan; tudahani zadan; xafe kardan; nok e... rá cidan.* **4** (**a**) *xord kardan, leh kardan (con wurewi rá).* (**b**) *(anáyin) rad kardan; málidan. //Barnáme ye man pák az su ye goruh e gozin* [committee] *rad/ málide wod.//.* **5** **squash (sb) up (against sb/ sth)** *fewordan, celándan, tang e ham casbándan. //Mibáyast tang-e-ham becasbim./ Betapim tá baráye digaráni ke mixástand savár e avarbar** [elevator] *wavand já báz wavad./ Cár/ cahár tan e má kip e ham/ tang e ham ruy e newim newaste budim.//*

squash[2] n **1** (**a**) *goruhi az mardom tang e ham tapide. //*What a squash!: *Ce tuyeham tapide!/ dar darvázehá mardom bá ázárew beham tapide* [a violent squash at the gates]*.//.* (**b**) *capidegi; behamtapidegi. //Yek kami be womá/ behetán fewár miáyad./ yek kami báyad beham betapid,* [it will be a bit of squash, but] *ammá gomán mikonam betavánam hamegiyetán rá dar ráde*/ máwin já daham.//.* **2** *(dar Engelestán) afwore. //kami afwore ye portoqál.//.* **3** "squash", *guneyi tup bázi, xentapká* [<xen + tapká <Ámoli, xene + tapká]. //*a squash racket, ball, court, game: *dascele** [racket] *ye, tup e, meidán e, bázi ye, xentapká]./ Xentapká* bázi mikonid?//*

squash[2] n (pl **squash,** or **squashes**) *kadu (beviże dar Ámriká miruyad az gune* Cucurbita*)*

squashy adj *leh, narm, wol. //yek kat e gonde ye narm* [a big squashy sofa]. *Án mive kamábiw kamábiw narm wode/ lehide.//*

squat v (**squatted, squatting**) **1** **squat (down)** (**a**) *qond zadan*, *conbak zadan*; *conbidan; combátme zadan; quz kardan. //piremarde nazdik e átaw conbak zad.//.* (**b**) *qond zadan, quz kardan.* (**c**) *(anáyin, beviże dar Engelestán) newastan. //Mitaváni jáyi yáfte benewini?//.* **2** *jáyi rá bedun e dasturi* [permission] *gereftan yá dar jáyi newastan./ Bixánemánáni ke/ mardomi e/ bixánemáni ke bezur va bedun e dasturi dar xáneyi viráne* [a derelict house] *newast gerefteand.* [squatting in...]*//*

squat n **1** *conbak, qod, combátme.* **2** *sáxtemáni ke mardom e bixánemán bezur dar án newast gerefteand, zurábád, záqe. //*living in a squat: *záqenewin budan; dar zurábád zistan; dar xáneyi bedun e dasturi* [permission] *va bezur newastan/ zistan.//*

squat[2] adj (**squatter, squattest**) *(xárdári) xepel, pakne. //yek quri ye cáy e xepele/ pakne//*

squatter n **1** *kasi ke qond zade/ conbak zade.* **2** *záqenewin, zurábádi. //haqq e/ awá* ye zurábádnewi ástan/ dávidan* [claim squatters' rights]*//.* **3** *(dar Ostráliyá) gusfandparvar; cubdár; gusfanddár*

squaw n *zan yá hamsar e sorxpust e Ámriká ye abáxtari* [northern]

squawk v *qárqár kardan, xoruwidan, jiq zadan. //tuti/ tutak boland xoruwid.//.* **2** *(anáyin, beviże bewuxi) bolandboland geláye kardan; qorolond zadan/ kardan*

squawk n **1** *xoruw.* **2** *qorolond*

squeak n **1** *jirjir. //jirjir e muw./ dar bá jirjior báz wod//.* **2** **a narrow squeak** *bengarid be* “narrow”

squeak v **1** *jirjir kardan; harjá juri tarjome miwavad. //Jirjir e muwhá rá mitaváni bewnavi?/ In muzehá ye nou jirjir/ qeźqeź mikonad.//.* **2** **squeak sth (out)** *jiqjiq goftan; bá jirjir goftan. //bá wuridegi jiqjiq zade goft, "velam kon!"; Az ruy e tars vážeyi cand jiqjiq-konán goftan.//.* **3** *(zabán e kuce) kárágáhi kardan; gozárew dádan. //*Somebody's squeaked!: *Yek kasi guzcixabarcigari karde/ yek kasi gozárew dáde!//*

squeaker n *jirjiru*

squeakily adv *bengarid be* “squeaky”

squeakiness n *bengarid be* “squeaky”

squeaky adj (**squeakier**, **squeakiest**) *jirjiru; qeźqeźu; dárá ye áváyi jirjirmánand. //candán pák ke qeźqeź konad.//*

squeal n *jiq, qiź, qeź. //ává ye qiź e tormoz./ baccehá az wur jiq mizadand.//*

squeal v **1** *jirjir kardan; qeźqeź kardan; jiqoviq kardan; harjá juri tarjome miwavad. //xukhá xorxor mikonand; con xuk xorxor mikard.//.* **2** **squeal sth (out)** *bá jiq/ jiqoviq/ jirjir goftan. //jiq zade/ jiqoviq*

karde cizháyi goft.//. **3** **squeal (on sb) (to sb)** (**a**) *(zabán e kuce) jiq/ jiqoviq/ jirjir goftan. //jiq zade/ jiqoviq karde cizháyi goft.//.* (**b**) *(zabán e kuce) lou dádan. //dustánaw rá lou dád.//*

squealer n **1** *jirjiru; jiqjiqu.* **2** *(zabán e kuce) loude; loudahande*

squeamish adj **1** (**a**) *deldardu; kasi ke zud torw mikonad.* (**b**) *názoknárenji, zudranj, kasi ke zud torw mikonad. //celpardi*/ filmi rouwan* [explicit] *va ázárewi* [violent] *ke bigomán bedard e mardomán e názoknárenji nemixorad.//.* **2** *saxtgir, ázarmik** [modest/ proper]

squeamishly adv *bengarid be* "squeamish"

squeamishness n *bengarid be* "squeamish"

squeegee n **1** *vuwkiyá* [<Kordi ye Hourámi "vuwk"]. //baráye pák kardan e panjerehá vuwkiyá* bekár bordan.//.* **2** *(dar peikarebardári ye, ravew e kohan) vuwkiyá**

squeegee v (pt, pp **squeegeed**) *bá vuwkiyá* xowk/ pák kardan*

squeeze v **1** (**a**) *celándan, fewordan, birun kardan, "...va be do nim karde va xun e siyáh az ánjá birun kard..." (ZBP, L241, TB) esfanji/ abri, lule ye xamir-dandáni rá celándan. //dast e kasi rá fewordan./ geiweyi*/ arusaki ke con án rá befeworand jiq mizanad.; qáb-dastmál/ dastmál e ávand* [dish-cloth] *ávand-xowk-koni rá celándan./ limuyi rá fewordan va hame ye ábaw rá gereftan./ (pendárin) dáláyi** [company] *ke az káhew e foruw zir e fewár ast.* [squeezed by reduced sales]//. (**b**) **squeeze sth into sth** *málidan. //xamir rá málidan va golule kardan.//.* **2** (**a**) **squeeze sth (from/ out of sth); squeeze sth (out)** *fewordan va áb... rá gereftan; celándan, harjá juri tarjome miwavad. //limuyi rá fewordan va ábaw rá gereftan; (párce rá) celándan va ábaw rá gereftan/ birun kardan; (pendárin) bá peidáyew e mardán e javántar meidán bar kasi tang wode va az kár birun ránde wodan.; Conin minamud ke pák ramaqaw rá gerefteand.//.* (**b**) *bá fewordan jábejá kardan; bezur já kardan. //áb e limu rá dar wiwe/ liván fewordan; Xamir-dandán rá ru ye mesvák celándan//.* **3** **squeeze (sb/ sth) into, through, etc sth; sqeeze (sb/ sth) through, in, past, etc** *bezur... capándan/ tapándan. //(xod rá) bezur dar capar* [hedge] *capándan; az miyán e anbuh e mardom xod rá capándan./ Ráhi baráye xod dar masráde*/ otobus e por* [crowded] *báz kardan va xod rá capándan./ az piw cahártan dar avarbar** [elevator] *budand, ammá harjur bud xod rá bezur, bedarun capánd./ Mitaváni bezur az injá bogzari?* [Can you squeeze past by?]*./ Tá ánjá ke mitavánest harce biwtar ketáb rá ru ye raf capánd.; (pendárin) Emruz bámdád xeili kár dáram, ammá mitavánam baráyat bezur tasu* [o'clock] *ye yázdah jáyi bázkonam.//.* **14** **squeeze sth out of sb** *bezur cizi rá az kasi darávardan. //Az bájdahandegán/ bájgozárán* [taxpayer] *bezur pul e biwtari gereftan/ celándan; bezur az kasi zabán gereftan* [squeeze a promise out of sb]*.//.* **squeeze (sb) up (against sb/ sth)** *var e kasi tapidan/ capidan. //Agar hame kami beham betapim já bas xáhad bud.; Mibáyast var e divár becapim.//*

squeeze n **1** (**a**) *fewordan, celándan. //lule ye xamirdandán rá fewordan/ celándan.//.* (**b**) *dar áquw celándan/ fewordan. //dastam rá be narmi feword.//.* **2** *áb/ afwore; //Andaki afwore ye limu/ áblimu dar nuwábeat becekán.//.* **3** *feworde, tapide, capide. //Saranjám hame ye raxthá rá bezur dar kuc* [case] *capándim.//.* **4** *(beviże yekáni) tangdasti; tangná. //Táze/ tázegi káraw rá az dast dáde azinru berásti zir e fewár-and.//.* **5** *(anáyin) káhew/ kambud/ dar tangná; harjá juri tarjome miwavad. //*a credit squeeze: *káhew e pul baráye vám//.* **6** **put the squeeze on sb (to do sth)** *kasi rá baráye anjám e kári zir e fewár nehádan.//.* **a tight squeeze** *bengarid be* "tight"

squeezer n *(beviże dar vážehá ye serewte) -ábgir; -gir. //*a lemon-squeezer: */áblimugir/ limuábgir//*

squelch v **1** *fuzáfuz kardan, "conán kewim o conán darbarim má hame wab -- ke xáb náyad hamsáye rá ze fuzáfuz." (ZBP, C3197 FM). //Ábi ke dar muzeam fuzáfuz mikonad./ fuzáfuz kardan o raftan./ gávháyi ke fuzáfuz az kewtzár migozarand.//.* **2** *dar geloláy fuzáfuz kardan o raftan*

squelch n *fuz; fuzáfuz [be bálátar bengarid]*

squib n **1** *haft-taraqqe.* **2** **a damp squib** *bengarid be* "damp"

squid n (pl **squid/ squids**) *guneyi fen* [<Sanskrit "phena"] (jánevari az sarpáyán az gune ye* <u>Ommastrephes</u>, *va* <u>Loligo</u>). *//Kami fen* dust dári bexori/ mixori?//*

squidgy adj *(anáyin, beviże dar Engelestán) narm o tar; xis; tare. //yek kák* [cake] *e xámeyi ye naqz va tar/ tare//*

squiffy adj (**squiffier**, **quiffiest**) *(anáyin, dar Engelestán) kami mast, wangul*

squiggle n *xarcangqurbáqe (nevewtan). //Áyá in xarcangqurbáqe dastine ast?//*

squiggly adv *bengarid be* "squiggle"

squint v **1** *luc, jáj, cap.* **2 squint (at, through, up, etc sth)** *kajkaj negaristan; bá cewmán e nimbaste negaristan. //Dar áftáb e porforuq bá cewmán e nimbaste negaristan./ az wekáf e bárik e kive* ye peik* [mailbox] *bedarun negaristan.//*

squint n **1** *luci, capi, káźi. //Luc záyide wode./ Har do luc-and/ káź-and.//.* **2** *(anáyin, dar Engelestán) negaristan; negarew, negáh. //Yek negáhi be in biyandáz./ In o besse!//*

squint adv *(anáyin) kaj. //dar e botri kaj pic wode* [screwed on squint]*//*

squinty adj *cewmán e luc/ cap/ káź*

squire n **1** (in titles **Squire**) *(dar gozawte) zamindár, arbáb.* **2** *(dar gozawte) dastyár e wahsavár* [Knight's attendant]. **3** *(dar Ámriká) dávar e kuy/ bum/barzan.* **4** *(dar Engelestán; anáyin yá bewuxi) áqá, xáje, mirzá. //Xáje, ce mixáhid baráyetán biyávaram?//*

squirearchy n *zamindárán; arbábán*

squirm v **1** *lulidan. //az dard e margbár ru ye zamin milulid.//.* **2** *az... be xod picidan*

squirrel n **1** *sanjáb. //sanjáb e sorx aknun dar Engelestán xeili kamyáb ast.//.* **2** *xaz e sanjáb. //yek koláh e xaz e sanjáb//*

squirt v **1** *rixtan, parándan, páwidan, nazidan (ZBP, C777, FM). //Áb e gázdár dar liváni rixtan/ az kiveyi*/ qutiyi rouqan rixtan./ Be man áb napáw!//.* **2 squirt (out of/ from sth (out)** *nazidan; birun paridan/ páwidan. //Áb az wir be sarásar e tanam parid/ nazid./ Botri rá fewordam va cáwni* [sauce] *birun páwid.//.* **3 squirt sb/ sth (with sth)** *páwidan, parándan. //doxtarak bá ábdozdakaw/ haftir e ábiyaw* [water-pistol] *be má áb páwid/ paránd.//*

squirt n **1** (**a**) *tirak.* (**b**) *andaki, kami.* **2** *(anáyin/ xárdári) (ádam e) serteq/ sertex; biwarm va calquz. //(conán) Serteq e calquzi ast.//*

Sr (abbr) **1** = **Sen** 3. **2** *xáhar e dini. //Xáhar e dini* Sr Mary Francis*//*

St (abbr) **1 Saints** *pársáyán; awuhá.* **2 Steamship** *kawti ye boxári*

St. (abbr) **1 Saint** *pársá, awu, awavan.* **2 street** *kuce, xiyábán*

stab v (**stabbing/ stabbed**) **1** *bá kárd yá hamánand e án surák kardan/ zaxm zadan; dewne zadan. //bá dewne (zadan); bá kárd e áwpazxáne páyaw rá zaxm kard/ zaxm zad.; Cangálaw rá dar guwt forukard.//.* **2 stab sb/ sth** *bá ciz e nouk tiz zadan/ kuftan. //Zamin rá bá nok e cubdastaw kuft* [stabbed]*./ bá angowtaw newáne miraft* [she stabbed at the air] *tá ánce rá ke migoft ostovártar dárad.* [emphasize]*//*

stab n **1** (**a**) *xanjar/ dewne/ kárd zadan. //cand zaxm e kárd/ dewne//.* (**b**) *zaxm e kárd/ dewne/ xanjar. //zaxm e kárd/ dewne dar bázu//.* **2** *tir kewidan. //tir kewidan e sine; dard e diná** [conscience] *az gonáh* [a stab of guilt]*//.* **3 have a stab at sth/ doing sth** *(anáyin) bekári kuwidan. //Hargez nemitaváni rádeat*/ máwinat rá injuri dorost koni/ vaw* koni, bogzár man komakat konam.//.* **a stab in the back** *(anáyin) bekasi az powt xanjar zadan*

stabber n *xanjarzan; dewnezan; cáqukew*

stabbing adj *con dewne/ tir; tiz va nágaháni. //dardi con xanjar//*

stabbing n *cáqukewi; dewnezani; kárdzani. //wahrbáni az afzáyew e womár e cáqukewi dar wahr negarán ast.//*

stable[1] adj **1** *ost, ostovár, dorost, páyande, "goft, omid bovad ke doulat e u páyande va mamleka e u afzáyande bovad." (ZBP, L1808, DB). //kári páydár; peivandi* [relationship] *ostovár; warvini** [government] *páydár*; saráyi ke bar peiyi ostovár sáxte wode./ Sán* [condition] *e bimár ostovár ast./ Hál e bimár xub ostovár ast.//.* **2** *Az didgáh e raváni* [mentally] *besyár ostovár ast./ Ostovártarin ádami/ kasi ast ke tá konun dideam/ miwenásam.//.* **3** *ostovár, páydár. //Áxwiji ke serewtehá* [compounds] *ye páydár misázad/ padid miyávarad.//*

stability n *ostovári; páydári*

stabilization, satbilisation n *bengarid be* "stabilize"

stabilize; stabilise v *ostovár kardan/ wodan; dorvázx kardan; tarázidan; rást istándan/ istádan, "va kár e jahán rást beyistád va xalq e jahán be feráxi oftádand." (ZBP, L218, TB). //Aknun sánaw* [condition] *ostovár gawte/ dorváx gawte./ Gámhá ye warvin** [government] *dar ráh e tarázidan e bahá ye káláhá.//*

stabilizer, stabiliser n *ostovár konande; tálá* [<Pawtu, tálá]. //Aknun mitavánad docarxeaw rá bedun e tálá* savár wavad.//*

stable[2] n **1** *soturxáne; soturgáh, "goft, qarib e bist ruz ast tá dar e soturxáne áb mikewam." (ZBP, L1235, TB).* **2** *asbestán. //Nazdiki ye injá asbestáni baráye savárkári hast?; Pedaraw asbestáni baráye asbhá ye*

tiztak [a racing stable] *dárad.//.* **3** *(pendárin) báwgáh, zurxáne; ámuzewgáh; honarkade/ honarestán. //Honarpiwegáni ke hamegi az yek honarkade ámadeand* [actors from the same stable]*.//.* **lock the door after the horse has bolted** *pas az guzidan rást newastan; [dastán az Torki, nazd e Iránián]. "Toyi-dan sonrá náqárá- xow galdi Báyrám áqá" [pas az arusi náqáre mizani, Báyrám áqá, xeili xow umadi!]. //Ámadi jánam be qorbánat vali hálá cerá?//*

stable v *asb rá dar soturxáne kardan/ negahdáwtan. //Tátuyat* [pony] *rá kojá negahmidári?//*

stable-boy, stable-lad n *kárgar e soturxáne; komak e mehtar; mehtaryár**

stabling n *asbestán; soturxáne. //Án xáne/ saráy soturxáneyi be gonjáyew bist asb dárad.//*

stably adv *ostovár, ost, dorváx*

staccato adj, adv *(dar musiqi) estákkádo; borideboride. //ankhá*/ esvarhá*/ nothá ye borideboride/ jodájodá; estákkádo./ In vacan** [phrase] *rá borideboride/ estákkádo benaváz./ (pendárin) Faryád zade borideboride cand dastur dád./*

stack n **1** *kope, kuh, kut. //kute/ koppe ye carámin* [a haystack]*//.* **2** *kume, daste, cátme. //yek kume ye cub* [a wood stack]*./ tofanghá rá cátme zadan//.* **3** **stacks of sth** *(anáyin) koppe; //koppehá ye pul./ Yek kuh kár dáram bekonam.* [stacks of work]*./ yek kume bijak* [bills] *hast ke báyad pardáxt.// yek daste/ kume ruzname.//.* **4** (**a**) *dudkew e deráz (kárxáne/ kawti).* (**b**) *dudkewhá ye nazdik beham.* **5** **stacks** *jáketábi.* **6** *ráwih* [<Sanskrit, ráwih] (cand havápeimá ke hamzamán dar bolandihá ye gunágun carx mizanand tá taktak bezamin newinand).* **blow one's stack** *bengarid be* "blow[1]".

stack v **1** *cidan, kut kardan; anbáwtan; koppe kardan; kume kardan. //Xáhewmand-am piw az raftan newimháyetán rá/ sandalih#áyetán rá ruyeam becinid./ kondehá* [logs] *rá kume kardan; dourihá* [the dishes] *rá ru ye taxte-ábkew* [draining-board] *ruyeham cidan//.* **2** **stack sth (with sth)** *kut kardan; anbáwtan. //sarásar e báq anbáwte az ájor bud.//.* **3** **stack sth (against sb)** *(dar bázi ye ganjafe/ bargbázi) barghá rá be sud e xod jur kardan/ cidan;* (US/ *dar Ámriká)* stack the deck. **4** **stack (up)** *(baráye havápeimá) ráwih* kardan [<Sanskrit, ráwi] (cand havápeimá ke hamzamán dar bolandihá ye gunágun carx mizanand tá taktak bezamin newinand.). //havápeimáhá yá havápeimáyi rá ráwi* parváz dádan.//.* **5** **have the cards/ odds stacked against one** *dar tangná gereftár ámadan; seperewk/ sepelewk ávardan.* **6** **stack up (against sth) (with sth)** *(dar Ámriká/ anáyin) barábari kardan. //"In gard e raxtwuyi bá áni ke to hamiwe bekár mibari xub barábari mikonad?"* [stack up against your usual brand]*//*

stadium n (**stadiums/ stadia**) *meidán e varzewi; simbar* [<Gilaki, simbar]. //Simbar baráye bázihá ye Olampik//*

staff n **1** *cubak, "fetáde pásbán rá cubak az dast -- jarasjonbán xaráb o pásbán mast." (Xosro-Wirin/ Nezámi); cubdast; gováz. //Piremarde/ án piremard ru ye cubdast e derázi xam wode/ lam dáde bud.//.* **2** *kármand(án); jáwu/ jáwován. //kármandán e mehmánsará./ dar in daftar be kármandán e biwtari niyázmand-im./ Dah tan kármand dáram./ Kármandán e in dokkán xeili yári mikonand.//.* **3** *kármandán; setád. //sarámuzgár* [head teacher]*va kármandánaw/ zirdastánaw/ setádaw* [staff]*./ yeki az kármandán e novin* [a new member of...]*./ Az kármandán e dabestán cewm midárand ke xorákhá ye/ cáwthá ye dabestán rá bázrasi konand./ mehmáni* [party] *ye/ otáq e/ newast e* [meeting] *kármandán.//.* **4** *//(afsarán e) setád; setád e/ kármandán e zirdast e ártewbod* [the general's staff]*//.* **5** = **stave** *(dar musiqi) (panj rástá ye) bordár.* **6** **the staff of life** *(bástáni yá soxanvari) nán, ruzi*

staff v *(biwtar be rixt e náwenáxte) kármand dádan; kármandi kardan; kármand e... budan. //mehmánsaráyi bá kármandán e basande; Sarásar e kármandán e dabestán az váfarhixtegán*-and* [graduates]*./ Emruz hic kas nist ke dr daftar kár konad/ kármandi konad.* [to staff the office]*//*

staff nurse *parastár e baxw*

staff sergeant **1** *(dar Engelestán va Ámriká) goruhbán-do.* **2** officer just above a sergeant: *goruhbán-do*

stag n **1** *áhu ye nar e bozorgsál.* **2** *(dar Engelestán) hubadrbáz* ["hubdar" <Avestáyi, "hubaďra" [kasi ke bahrhá ye bázár e bahrhá rá zud mixarad tá dirtar gerán beforuwad]*

stag adj *viže ye mardán; tanhá baráye mardán. //Wabi viže ye mardán dar báwgáh e cougán camani* [golf club]*//*

stag-beetle n *galejik* [<Gilaki, "galəjik"]*

stag-party n *mehmáni ye viže ye mardán piw az zanáwuyui. besanjid bá/* Cf "hen-party (hen)"

stage n **1** *faxan* (ZBP, C396 FM). //biwtar e namáyew, u ru ye faxan* bud.//.* **2** **the stage** *namáyewgari, honarpiwegi. //Be pesaraw pand dád ke honarpiwegi nakonad/ honarpiwe nawavad.//.* **3** *(pendárin) já, jáygáh. //Wahr e Ženev jáygáh e/ páygáh e besyári az newasthá ye sarán e jahán gawte.//.* **4** *gám. //dar*

gámhá ye nostin/ áqázin e tárix e má./ Dar in gám arjdár án ast ke bedánim áyá barnáme ye má bá kámyábi ruberu xáhad gawt yá na./ bacce tá zabán báz karde [reach the talking stage]*//.* **5** (**a**) *istgáh; baxwi az ráh. //safar kardan/ ráhi rá sepordan bá istgáhhá ye kutáh kutáh* [travel by easy stage]*./ Baxw e noxost e ráh rá bá kárván dudi raft.//.* (**b**) *(dar Engelestán) istgáh e (masráde*/ otobus). //do istgáh rá bá panjtumán raftan//.* (**c**) *istgáh.* **6** *baxw/ páre (muwak).* **7** *(anáyin)* = stage-coach. *//deliján e digar rá savár wode be birun e wahr raftan.//.* **8 be/ go on the stage** *honarpiwe wodan/ budan/ gawtan. //Az xeili javáni/ az hamán áqáz e zendegi mixást honarpiwe wavad* [to go on stage]./*/.* **set the stage for sth** *zamine rá baráye... ámáde sáxtan. //Marg e farwin** [president] *ke betázegi rox dád zamine rá baráye yek wárkus** [coup] *e ártewi ámáde sáxt.//.* **up/ down stage** *jelo ye faxan*

stage v **1** *namáyew dádan; be namáyew gozáwtan.* **2** *zamine rá baráye.. .ámáde sáxtan. //zamine rá baráye yek ráhpeimáyi va peiqáre* [stage a protest rally] *ámáde sáxtan./ Zamine rá baráye bázgawt e... ámáde sáxtan* [stage a come-back]*//*

stage-coach n *deliján (e asbi)*

stage direction *dasturnáme ye namáyew; dasturnáme ye faxan**

stage door *(dar e viže ye raft-o-ámad e honarpiwegán) dar faxan**

stage fright *tars az bázi yá soxan goftan jelo ye mardom; faxangereftegi**

stage-hand n *dastyár e kárgardán e faxan**

stage left *dast e cap e faxan* (hengámi ke be honarpiweyi ke ruyaw be mardom ast minegarim)*

stage-manage v *kárgardáni kardan; barnáme ye namáywi rá rixtan. //Ráhpeimáyi rá conán bárik* [carefully] *kárgardáni karde/ barnámerizi karde budand ke bá didár e noxostvazir hamzamán báwad.//*

stage-manager n *kárgardán*

stage right *dast e rást e faxan* (az did e honarpiweyi ke ruyaw be mardom ast.)*

stage-struck adj *(biwtar xárdári) árezu ye honarpiwegi/ honarpiwe wodan dáwtan. //Doxtar e dahsáleaw saxt árezu ye honarpiwe wodan dárad.//*

stage-whisper *zirguwi/ áheste ru ye faxan* conán soxan goftan ke báwandegán tavánand wanid.*

stagflation n *(barsáxte az* "stagnation" *va* "inflation" *(dar hirbáni*/* economy*) bád kardan e pul (bedun e afzáyew e darxást yá kár)*

stagger v **1** *telotelo xordan; wekarvidan; wekarfidan; degaráxordan [<Gilaki, degará]; degará* xordan. //wekarvide/ telotelo xorde/ degaráxorde oftád./ telotelo xordan/ wekarfidan va newastan./ az yekvar e xáne/ otáq be var e digar telotelo xordan/ degará* xordan; dar derázá ye, gerdágerd e, pirámun e... telotelo xordan/ degará xordan*/ wekarvidan.//. Baráye kárbord e váže bengarid be* "shuffle". **2** *(biwtar be rixt e náwenáxte) takán dádan; gij kardan; mát wodan. //az ágáhi yáftan az margaw mátam zad.* [I was staggered ...]//. **3** *(biwtar be rixt e náwenáxte) qeiqáj nehádan; yekdarmiyán nehádan; kajkaj nehádan; con tiqmáhi nehádan//.* **4** *náhamzamán sáxtan; parákandan. //estárhá** [vacation] *ye sáliyáne rá hamzamán kardan conán ke cand tan báham be estár* naravand./ Zamán e kár e daftari án sán ke náhamzamán kár konand va hamiwe kasi dar daftar báwad.//*

stagger n *telo-telo (xordan); wekarvew*; wekarfew*; degará [be bálátar bengarid* "stagger"*]. //Camedán e sangin/ gerán rá bardáwte/ bargereft va wekarván*/ teloteloxorán beráh oftád/ rahsepár wod.//*

staggering adj *wegeftangiz, gijkonande. //dastávardi* [achievement] *gijkonande./ Áhangi ke ánán kardeand dar cewm e man pák mátkonande/ gijkonande ast.//*

staggeringly adv *//Zibáyiyaw mátkonande/ gijkonande ast.//*

stagily adv *bengarid be* "stagy"

staginess n *bengarid be* "stagy"

staging n **1** *dárbast e/ sakku ye (candgáhe/ na hamiwegi).* **2** *(wive ye) ruy e parde/ faxan* ávardan/ wive ye namáyew. //wive ye novini pendárangiz/ samardin** [imaginative] *baráye namáyew e Rostam va Esfandiyár//*

staging post *istgáh; ist*

stagnancy n *bengarid be* "stagnant"

stagnant adj **1** *áb e estáde, "hamconán ke áb e estáde con moddati baráyad afen gardad..." (ZBP, L5248, ZX). //áb estáde dar estaxrhá* [ponds] *va jarhá* [ditches]*//.* **2** *(pendárin) estáde, bikár; háź, xábide. //Máh e gozawte károbárhá xábide/ háź bud.//*

stagnate v **1** *(pendárin) xábidan, xoftan, bikár budan. //sátvuni* xofte* [a stagnating industry]*//.* **2** *istáde; estáde budan; xábidan; darjá zadan. //Dar in kári ke aknun dáram engár darjá mizanam./ Pas az báznewastegi maqzaw az kár bázistáde/ maqzaw xofte.//*

stagnation n *bengarid be* "stagnate"

stagy adj (**stagier**, **stagiest**) *(biwtar xárdári) namáyewi; gazáfe. //Án otáq rá bewiveyi namáyewi benavá* [stagy opulence] *áráste budand.//*

staid adj *(gáh baráye xárdári) sangin, kohneparast. //Az didanaw dar báwgáh e jáz dar wegeft wodam zirá hamiwe gomán mikardam áqá ye piri, kamábiw sangin/ kohneparast ast.//*

staidly adv *bengarid be* "staid"

staidness n *bengarid be* "staid"

stain v **1 stain sth (with sth)** *lakke kardan; lak kardan; rowtan* = razidan (ZBP, C7881 BF) [riwe ye aknun "raz-" (besanjid bá rangrazi)] áláyidan. //Angowtáni ke lak e sigár/ nikotin bar ánhá-st./ dastán e xunálu/ xuunálud./ sofreyi ke lakkehá ye ábguwt bar án ast.; angowtánewán rá áb e tamewk* [blackberry juice] *qermez/ lak kard.//.* **2** *lak wodan. //Qáli ye sefidemán zud lak miwavad.//.* **3** *razidan/ rowtan [bengarid be #1 bálátar]; rang kardan; rangámizi kardan; rangin kardan, "va in jáme (rá) rangin konad." (ZBP, L5217, ZX). //Zistwenás nemune rá piw az negaristan zir e rizbin razid/ rang kard/ rangámizi kard./ Cub rá qahveyi ye sir rang kard/ razid/ rowt.//.* **4** *(beviże be rixt e náwenáxte) (beáyin, pendárin) badnám kardan; nám e kasi rá lakkedár kardan. //Án ruydád lakke ye nangi bar zendegi ye piwegániyaw gawt.//*

stain n **1** *rang, árang. //Baráye miz candi rang bexaram?; yek dast* [a range of] *rang e cub.//.* **2** *áhid, lak, lakke. //Yek lakke ye jouhar/ áme ru ye pirhanat ast./ In lakkehá ye qahve rá nemitavánam az qáli bezodáyam/ pák konam./ áhid, lake ye nang./ Az dádgáh bedun e lakke ye nangi/ biáhidi bar manewaw* [character] *birun wod.//*

stainless adj *anáhid, pák*

stained glass *wiwe ye dudi/ rangi. //wiwe ye panjere ye rangárang.//*

stainless steel *pulád e zangnazan. //kárdi ke az pulád e zangnazan sáxte wode.//*

stair n **1 stairs** *pelle, pellekán; ráhpelle, zine, harjá juri tarjome miwavad. //Peivaste az pellehá bálá páyin midavad./ Az yek ráhepelle/ pellekán* [flight of stairs] *bálá-páyin midavad./ az yek pellekán e/ ráhpelle ye deráz/ kutáh bálá raftan./ Dar ráhpellehá azaw/ az pahluyaw gozawtam./ Ráhpellehá rá báyad pákid/ pák kard/ roft./ bálá ye/ páyin e pellekán/ ráhpellehá* [at the foot/ head of the stairs]*//.* **2** *pelle, arcin, zine. //Án kudak ru ye zine ye/ pelle ye páyini* [bottom stair] *newaste bud.; zine ye/ pelle ye báláyi wekaste.//.* **3 below stairs** *(kohne wode) dar zirzamin, harjá juri tarjome miwavad. //Kolfatnoukarhá (dar zirzamin) dáwtand darbáre ye ewq e ánán goftogu mikardand.//*

stair-carpet n *qálice ye ráhpelle; naqul, náqul (ráhpelle ye/ pellekán e farwpuw)*

staircase, stairway n *ráhpelle /pellekán e márpici*

stair-rod n *náquldár*/ naquldár* [mile ye áhani yá cubin ke qáli rá ru ye pelekán darjá negahmidárad.]*

stairway n = staircase

stair well n *mil e ráhpelle/ pellekán*

stake n **1** *tirak.* **2 the stake** *dár. //kasi rá be dár baste va suzándan/ suzánde wodan.//.* **3** *gerou, "ze gurán tak robudam dar davidan -- gerou bordam ze morqán dar paridan." (Nezámi). //sar e gero ye kaláni bázi kardan* [play for high stakes]*.//.* **4** *bahr. //dar dáláyi** [company] *bahri dáwtan; dar kámyábi ye áyande ye in károbár bahri dárad.* [have a stake in...]*.//.* **5 the stakes** (**a**) *dáv, "ahl e nazar, do álam dar yek nazar bebázand -- ewq ast o dáv e avval, bar naqd e ján taván zad." (Háfez).* (**b**) (*biwtar* **stakes**) *dáv. //"Dáv e Gorgán", hamiwe az ávardhá ye/ takrobáyiháyi ast ke mardom án rá xeili dust dárand.* [popular race]*.//.* **6 at stake** *dar bim; dastxow. //In áhang* [decision] *zendegi ye má rá be bim miyafkanad./ Dar in áhang* [decision] *bim e ján e má miravad./ Farhixt e kudakán e má dar bim ast.//.* **go to the stake over sth** *bahr e baháyi sar e já ye xod istádan/ páfewordan. //Gománam darbáre ye in cem/ zamine man rást miguyam/ awá*/ haq bá man ast ammá nemixáham be har baháyi wode páfewári konam.//*

stake v **1** *bá tirak zadan zir e cizi va án rá negahdáwtan. //nahálhá ye táze káwte wode rá bá tirak negahdáwtan.//.* **2 stake sth (on sth)** *gerou bastan ruy e...; //Ruy e asb e delxáh hezár toman gerou bastan;/ Zendegiyam/ jánam rá ruy e án gerou mibandam/ bigomán mdánam ke...//.* **3** *(dar Ámriká, anáyin) komak e puli dádan be...; //be károbári komak e puli dádan.* [stake a business]*//.* **4 stake (out) a/ one's claim (to sb/ sth)** (**a**) *(beviże dar zamánhá ye gozawte ke kucnewinán be sarzamini nou miraftand)*

gerdágerd e páre ye zamin e xod rá bá tirak newáne zadan. (**b**) *dáv e... zadan. //Cand báwgáh tákonun dáv e in pátapkázan** [football player] *e javán e barjeste rá zadeand.//.* **5** **stake sth out** (**a**) *pirámun zamini rá tirak zadan va án rá az án e xod kardan/ gardánidan.* (**b**) *dáv e... zadan. //Dáv e in baxw az xáne/ saráy rá baráye xod/ xiwtan zade.//.* (**c**) *(anáyin/ beviźe dar Ámriká) (penháni) páyidan. //Aknun do ruz ast kárágáhán* [detectives] *in xáne rá (penháni) mipáyand.//*

stake-out n *(anáyin, beviźe dar Ámriká) penháni, peivaste páyidan; páyew; zir e cewm dáwtan. //jáyi yá xáneyi ke zir e cewm ast/ penháni páyide miwavad.//*

stalactite n *golfahwang; kalfahwang*

stalagmite n *golfahwang e várune*; kalfahwang e várune**

stale adj **1** *bayát, kohne, sete*/ setak* [<Pahlavi, (ZBP, C7889, BF)]; mánde. //kák* [cake] *e/ nán e bayát/ mánde/ sete*./ bu ye sigár e sete*/ bu ye ná gerefte.//.* **2** *kohne. //ágáhihá ye, wuxihá ye, andiwwehá ye kohne. //(wive ye) namáyewaw kohne wode//.* **3** *(baráye pahlavánán/ navázaandegán/ honarpiwegán) kohne*

stale v *kohne/ bayát wodan. //delangizi ye wanidan e in musiqi hargez baráyam kohne nemiwavad.//*

stalemate n **1** *(dar watrang) pát.* **2** *gere (xordan); áwtinápaziri. //goftoguhá be gere xorde//*

stalemate v *(dar watrang) pát kardan; gere xordan*

staleness n *kohnegi, bayáti; setegi**

stalk[1] n **1** *narges (e zard); nasrin e sáqe boland.* **2** *wáxe, sáqe. //sáqehá* [stalks] *ye álbálu/ gilás rá piw az xordan bekan!//.* **3** *sáq, sáqe.* **4** have one's eyes on stalks: *begarid be* "eye[1]"

stalk[2] v **1** (**a**) *xarámidan; kamin kardan va birun ámadan; bá gámhá ye áheste va xowk* [stiff] *beviźe baráye tarsándan ráh raftan/ ámadan; kamin kardan, va birun ámadan. //Bá xawm va bá gámhá ye xowk va áheste birun ámad.; kenár e ráh áheste va xowk ráh raftan.//.* (**b**) *(beáyin yá soxanvari) kamin kardan va birun ámadan; pávarcin-pávarcin nazdik wodan; harjá juri tarjome miwavad. //Wabhá tars bar wahr gostarde va cire miwavad* [fear stalks the town]*./ Miguyand faravaharhá* [ghost] *wabhá az kamingáh birunámade be divárhá ye káx nazdik migardand.//.* **2** *kamin kardan; pávarcin-pávarcin be jánevar e doźágáhi nazdik wodan./ pávarcin-pávarcin be áhuyi nazdik wodan. (pendárin) Zurmarzi** [a rapist] *ke be barxi* [victim] *ye xod pávarcin-pávarcin nazdik miwavad.*

stalker n *kamingar*

stall n **1** *áxor.* **2** *(dar váźehá ye serewte) kola* [<Lori ye Kuháni, kola]; kuwgak [M. Moqaddam]. //kolayi/ kuwgaki baráye foruw e ketáb dar istgáh; kola* ye/ kiwgak e miveforuwi dar bázár.; kola* ye/ kuwgak e kákforuwi dar bázár dáwtan* [run a cake stall...]*.//.* **3** **stalls** (pl) *(dar Engelestán) newimhá ye/ sandalihá ye nazdik e faxan* dar namáyewxáne. //*two seats in the stalls: *do newim dar rajhá ye jelo [dar namáyewxáne]/ Ává ye xande az newimhá ye/ rajhá ye jelo [nazdik e faxan*].//.* **4** *newimhá ye/ sandalihá ye nájonbán (dar kelisá) (dar jáygáh e ávázxánán). //*the canon's stall: *newim e már./* the choir stalls: *newimhá ye ávázxánán e kelisá.//.* **5** *otáqak. //otáqakhá ye raxtkani dar estaxr e wená yá kenár e daryá//.* **6** *bázistádan e/ girkardan e havápeimá yá yek ás* [engine]. *//*go into/ get out of a stall: *gir kardan/ bázistádan/ az gir birun ámadan/ báz wetáb yáftan [con havápeimá/ ás]//.* **7** = finger-stall (finger)

stall v **1** *(dar áxor bastan va) parvár(i) kardan.* **2** (**a**) *nágahán az wetáb/ niru oftádan va bázistádan. //Ráde*/ máwin sar e pic nágahán istád/ gir kard.//.* (**b**) *bázistándan; //xámuw kardan e ás/ ráde*/ máwin/ wágerdán e/ nouámuzán e ránandegi dar biwtar e bárehá (rádeyewán*/ máwinewán) rá xámuw mikonand//.* **3** (**a**) *(baráye havápeimá) az wetáb oftádan/ bázistádan e ás* [engine] *va foruoftádan. //havápeimá nágahán bázistád va foruoftád.//.* (**b**) *(havápeimá rá) az wetáb andáxtan va foruandáxtan.* **4** (**a**) *derang kardan; derangidan; powt e guww andáxtan; inpá án pá kardan. //candi derangidan; derang nakon/ in pá án pá nakon, pásoxi beman bede!//.* (**b**) *derang kardan va pásox nadádan; powt e guw andáxtan. //darxást e bestánkárán* [creditors] *e xiw rá powt e guw andáxtan.//*

stall-holder n *kugakdár; koladár [baráye "kola" bázgardid be* "stall, n"*]*

stallion n *nariyán. Besanjid bá* "mare, gelding (geld)"

stalwart adj **1** *(kohne wode, beáyin) tahm, horv (ZBP, C856 FM). //mowtzani tahmtan.//.* **2** *ostovár, harjá juri tarjome miwavad. //Yeki az ostovártarin/ pábarjátarin powtibánán e goruh e varzewi* [team]*./ Az goruh e varzewi powtibáni ye seftosaxt/ ostovár kardan.//*

stalwart n *powtibán e seftosaxt, ostovár. //Gerd e/ hamávardan* [rally] *e powtibánán e seftosaxt e kumal*//*

stalwartly adv *bengarid be* "stalwart"

stalwartness n *bengarid be* “stalwart”

stamen n *(giyáhwenási) parcam*

stamina n *tuw. //takrobáyán* [racers] *e máráton/ derázáhang* [long distance] *tuw e farávån niyáz dárand./ tuw, tábotuw, "forumánde aspán o mardán e jang -- yeki rá nabod huw o tuw o na hang." (ZBP, L6056 SF); zevár, "co ruzi barámad, nabudaw zevár -- na xord o na puwew, na andohgosár." (ZBP, L6651 SF). [besanjid bá "zevár darrafte]; bituwi (nadáwtan e tuw), "bedán ey pesar ke man pir wodam va za'ifi va biniruyi va bituwi bar man cire wod." (ZBP, L6661, QN). //tábotuw e ámuzgári nadárad/ baráye ámuzgári bituw ast/ tuwmand nist.//*

stammer v **1** (also **stutter**) *źutan* (riwe ye zamán e aknun: "źuy-") [<Pahlavi, (ZBP, C7963, BF)]; gongaláj budan; zabángereftegi dáwtan; tete-pete kardan. //Parviz hic natavánest naźuyad/ jelo ye gongaláj e xod rá begirad va goft. "Án ke-ketáb rá be man be-bede!".//.* **2 stammer sth out** *bá zabángereftegi goftan; tete-pete kardan. //zabánaw gerefte goft:* "G-g-goodb-b-bye":/ "*pe-pe pedru-ru-rud/ xoxoxodánenenegahdár"/ Bá tetepete cizi xástan* [stammer out a request]//

stammer n *(biwtar yekáni)* **1** *zabángereftegi, gongaláj. //bá zabángereftegi/ gongaláj/ hákele soxan goftan* [speak with a stammer]. *//Hamiwe kami zabánaw migereft.//.* **2** *zabángereftegi, tete-pete; gongaláj; hákele*

stammerer n *zabángerefte; kalte (ZBP, C5009 FM); gace (ZBP, C1677 FM)*

stammeringly adv *bengarid be* “stammer”

stamp v **1** *páy kuftan; lagad kardan; leh kardan. //Páyaw rá bá xawm be zamin kuft./ darjá zadan* [stamping the ground] *baráye garm wodan./ Xák e pá ye giyáh rá lagad kard (tá hamvár wavad/ foruravad)* [stamp flat/ down].//. **2** *bá gámhá ye gerán/ sangin ráh raftan/ gorp-gorp ráh raftan. //Gorp-gorp ráh naro* [stamp about] *hame rá bidár mikoni./ invar ánvar gorp-gorp ráh raftan; bá gámhá ye gerán/ gorpgorp az otáqi birun raftan./ gorpgorp az pellehá bálá raftan.//.* **3 stamp A (on B); stamp B (with A)** *ávewtan* [riwe ye aknun "ávis-"] [<Pahlavi, (ZBP, C7659, BF)]; áviwtan* [<Pahlavi riwe ye aknn "áviw-" (ZBP, C3353, MK); naqw andáxtan/ zadan; mohr zadan. //gozarnámeam rá nayáviwtand*/ mohr nazadand; Ketábdár* [the librarian] *farámowt/ farámuw kard ketábháyi rá ke az ketábxáne gerefte budam biyávisad/ mohr bezanad./ nám va newáni ye xod rá ru ye pecná** [envelope] *áviwtan*./ sanduqhá ye* [crates of]*/ kivehá* ye bozorg e portoqál ke newán e bázargáni ye fewnádár** [the exporter's trademark] *bar ánhá mohr zade/ áviwte* wode bud.//.* **4** *(beviźe berixt e náwenáxte) dáj*/ daj* zadan/ casbándan; áviwtan*. //Baráye pásox e womá yek pecná* bá newáni va dáj*/ yek pecná* bá newáni va áviwte** [a stamped addressed envelope] *hamráh e in náme miferestam.//.* **5 stamp sth (out) (from sth)** *boridan, zadan. //carxowti* [a machine] *baráye ás* [engine]*//.* **6 stamp sth (on sb/ sth)** *áviwtan*, ávawtan*, newán dádan; bejá gozáwtan. //Manew e xod rá dar yek bázi newán dádan; taván e xod rá dar yek dast bázi áviwtan*./ Án tárix baráye hamiwe dar viraw/ yádaw áviwte*/ bejá mánde.//.* **7 stamp sb as sth** *newán dádan. //*this achievement stamps her as a genius: *In dastávard u rá be wáygari* áviwte*/ newán midahad ke wáygará ast.//.* **8 stamp sth off (sth)** *bá lagad zdan/ kardan pák kardan/ zodudan. //bá lagad kardan gel rá az muzeháyewán/ kafwháyewán zodudand//.* **stamp on sth** (**a**) *lagadmál kardan; bá lagad xord kardan. //tananduyi* [a spider] *rá bá lagad leh kardan.//.* (**b**) *lagadmál kardan; páykub kardan; peixastan. //Ártew bezudi wurew* [rebellion] *rá lagadmál kard/ peixast.//.* **stramp sth out** (**a**) *bá lagad xámuw kardan. //axgarhá ye átaw* [embers] *e ordu* [camp fire] *rá bá lagad xámuw kardan/ kowtan//.* (**b**) *az miyán bardáwtan; lagadmál kardan; riwekan kardan. //harásgari** [terrorism] *rá/ wurewi* [rebellion] *rá/ bimári ye hamegiri* [epidemic] *rá az miyán bardáwtan/ riwekan kardan.//*

stamp[2] n **1** *áviwt* [<áviwtan* <Pahlavi (ZBP, C3353 MK)]; modrá*/ modr*; mord* (ZBP, C7282, MK, BF, BQM, FM) [az nudrá (Sanskrit)].* **2** *daj*, dáj* [<guyew e Ázari, daj/ dáj; mohr e xarman, Yahyá Ziká, guyew e Ázari, mardom e Qarávone, Áyande, sál e 19, sát e 23, 1372]. //Yek daj e bist riyáli./ yek daftarce/ ketábce ye daj* e peik./ Xáhew mikonam se dáj* e/ áviwt* e peik e dareje ye yek* [first class mail] *beman bedahid./* collecting stamps: *áviwtanduzi*/ dajanduzi*./ ganjine ye daj*/ áviwt** (stamp collection)//. **2** (trading stamp) *modr*.* **3** *mohr. //mohr e lástiki* [a rubber stamp]//. **4** *mohr, áviwt*, dáj*. //gozarnámeat mohr/ áviwt*/ dáj* dárad?//.* **5** *zamin rá lagad kuftan; //bá náwekibáyi zamin rá lagad kuftan.//.* **6** *(beviźe yekáni) (beáyin- pendárin) mohr, newán. //mohr e/ newán e wáygari** [genius] *dárad./ Roxsáraw newán e/ áviwt e ranj dárad.//*

stamp-collecting n *áviwt*anduzi; dajanduzi**

stamp-collector n *áviwt*anduz; dajanduz**

stamp-duty n *pul e/ báj e dáj*/ daj*/ áviwt**

stampede n **1** *ramidan; darramidan, "woql e Hárun niz enwá'alláh ke bezudi kefáyat wavad va torkamánán darramidand va beraftand." (ZBP, L612 TBH); ramew.* **2** *ramidan; darramidan. //Hengámi ke xánande ámad mardom besu ye faxan** [stage] *(dar)ramidand.//.* **3** *(dar Kánádá) gávbázi yá asb savári ye asbán e camuw, nazd e gávbázán. //Gávbázi/ camuwsavári ye Kálgári dar Kánádá//*

stampede v **1** (**a**) *ramidan; darramidan. //gáván* [the cattle] *besu ye kewtzár ramidand/ darramidand//.* (**b**) *ramándan.* **2** **stampede sb into sth/ doing sth** *kasi rá be kári nábexradáne wetábándan. //Nagozár wetábzade va nábexradáne be xarid án sará vádárandat.//*

stamping-ground n *(anáyin) pátoq; didárgáh; jáygáh e hamiwegi. //yeki az pátoqhá ye dirin man.//*

stance n *(biwtar yekáni)* **1** *wive ye istádan; //*upright stance: *sahi (istáde)//.* **2** **stance (on sth)** *didgáh, manewte. //Seft-o-saxt az didgáh e xawáyágari** [political] *ye dast e rástihá haváxáhi mikonad.* [maintain right-wing political stance]*./ Didgáh e/ manewte ye womá darbáre ye pawutan*/ kotak zadan baráye guwmáli* [corporal punishment] *ci-st?//. besanjid bá* "posture"

stanch (also **staunch**) v **1** *bázistándan/ bandávardan (xun rá).* **2** *xunrizi rá band ávardan. //*stanch a cut: *xunrizi ye boridegiyi rá band ávardan//*

stanchion n *tir, xarpá*

stand[1] n **1** *ist, istádan. //*come to a stand: *bázistádan; band ámadan.//.* **2** *istádan, barxástan, "mard án bovad ki dar miyán e xalq benewinad va barxizad va bexosbad va bá xalq dádosetad konad..." (ZBP, L2783 AT); bar páy xástan, "darviwi barpáy xást" (ZBP, L2769 AT).* **3** *//nazdik e panjere istád.* [He took his stand near the window]*./ istádegi, páydári dar barábar e táxt./ vápasin istádegi ye wurewiyán; 60 ruz istádegi/ páydári.//.* **4** *(biwtar dar vážehá ye serewte) páye; cárpáye, harjá juri tarjome miwavad. //jákoláhi, jácatri, raxtáviz; kákpáye/ páye ye kák* [a cake stand]*./ sepáye ye daftarce ye musiqi* [a music stand]*.//.* **5** (**a**) *kuwgak (M. Moqaddam); kola* [<Lori ye Kuháni]. //kola* ye ruzname-foruwi./ kuwgaki dar bázár./ yeki az kuwgakhá dar namáyewgáh e ketáb* [a book fair]*.//.* **6** *istgáh, jáygáh. //istgáh e táksi; kuwgak e táksi; jáygáhi baráye wew táski//.* **7** *(biwtar cangáni) jáygáh e negarandegán/ tamáwáciyán. //az jáygáh e nimruzin* [southern] *e negarandegán qariv e wádi barxást.//.* **8** *ist, mánew, mándand. //yek dast* (a series) *mánewhá* ye yekwabe (baráye goruhhá ye namáyewgar e jahángard)//.* **9** *(dar Ámriká) (dar dádgáh) jáygáh e gováh/ gováhán. //*take the stand: *be jáygáh e gováh raftan//.* **10** **make a stand (against/ for sth/ sb)** *ámádegi ye istádegi kardan/ jangidan/ peikár kardan/ govážidan* [argue] *budan. //dar barábar e dowman ámádegi ye istádegi/ jangidan budan; baráye negah-dári ye bonesthá** [principles] *ye xiw ámáde ye peikár budan//.* **take a/ one's stand (on sth)** *manewte ye xod rá goftan/ be ágáhi resándan. //Bá ostovári/ seftosaxt manewte ye xod rá* [take a firm stand] *darbáre ye názinávandi* ye hasteyi* [nuclear disarmament] *be ágáhi resánd.//*

stand[2] v (pt, pp **stood**) **1** *istáde, barxáste yá barpá budan. istáde budan, mándan, barxástan, harjá juri tarjome miwavad. //Taván e istádan nadáwt.; Newim/ sandali ru ye do páye nemiyistad.; Ánjá nayist va goftáre rá kutáh kon* [stop arguing...]; *Hengámi ke peikareat rá migiram najonb/ bijonbew beyist/ takán naxor* [stand still]*./ Tanhá cand/ andak saráyi/ xáneyi pas az bombárán sarepá/ barjá mánd.//.* **2** **stand (up)** *barxástan, "mard án bovad ke dar miyán e xalq benewinad va barxizad va bexosbad va bá xalq dádosetad konad..." (ZBP, L2783, AT); istádan. //Hengámi ke wahrbánu* [queen] *bedarun ámad hamegi barxástand.; Barxástim/ ru ye pá istádim tá behtar bebinim./ Xáhew mikonam beyistid!//.* **3** *nehádan, gozáwtan, barpá kardan. //Qutihá ye/ kivehá* ye benzin rá nazdik e átaw nane/ nagozár./ Nardebán rá be divár zade barpá kon!; Bacce rá ru ye cárpáye istándam tá betavánad be raf* [shelf] *beresad.//.* **4** (**a**) *//be bálá 150 sántimetr ast/ báláyaw/ qaddaw 150 sántimetr* [he stands.... cm]*./ Bolandi ye án borj 50 metr ast.* [the tower stands...]*.//.* (**b**) *mándan; neháde budan; budan; páyidan, "co biganj báwi, napáyad sepáh -- torá zirdastán naxánand wáh." (ZBP, L4833 SF).* **5** *mándan; budan; neháde budan. //Pangáni* [a clock] *ke ru ye ewkáf* [sideboard] *(neháde) bud./ (pendárin) didgáh e womá/ manewte ye womá darbáre ye in porsemánhá ci-st?* [where do you stand on...]*.//.* **6** *mándan, istádan. //kárván dudiyi ke dar istgáh istáde./ Án ráde*/ máwin sar e ceráq e ráhnamáyi dami cand istáde sepas ráh oftáde raft.//.* **7** *bejá ye xod mándan; dast nazadan. //Be án vážehá dast nazan/ bogzár sar e jáyewán bemánad./ Piwnahád e man (baráye dádan e cizi) hanuz barjá-st* [my offer still stands]*.//.* **8** (**a**) *mándan; páyidan. //Án saráy máhhá-st tohi mánde./ Agar niyáz báwad komakhá ye biderangi** [the emergency services] *baráye komak ámáde ast; Án zan be koláhbardári piwmárde ast* [stand convicted of]*./ Laqzidam va be án xastuyam* [confess]*/ laqzew e mará gereftand, dorost ast* [I stand corrected.]*./ Dar cewm e/ nazd e hamkáránaw arj e faráván dárad./ xeili arjmand ast./ (beáyin) Áyá womá mádar e dini ye án kudak miwavid?* [Will you stand godmother to that

child?]./ *Dar nahew e konuni baxti candán bozorg baráye páyán e setize dar kár nist.* [As things stand...]//. (**b**) **stand at sth** *dar... budan. //Pangán* [clock] *dar tasu* [o'clock] *ye dah pál* be 5 ast/ istád/ mánde./ Dar turag** [the fund stands] *hezár dolar hast.//.* **9 stand to lose; win/ gain etc** *dar ástáne ye... budan. //dar ástáne ye bord, báxt, sud bordan/ bartari yáftan./ Dar ástáne ye án-id ke az in dádosetad pul e kaláni besázid.//.* **10** *(dar yek já) mándan //tálábhá ye áb e bárán e mánde/ istáde./ Máye rá ámixte/ zade bogzár 20 pál* bemánad.//.* **11** *biwtar bá* "can" *yá* "could" *bekár miravad: //Ábohavá ye garm rá barnemitábad* [He can't stand...]*; Ravánam digar in fewár rá biw az in barnemitábad./ Miguyad ke digar carandiyát e/ raftár e yáve rá barnemitábad.; U rá barnemitábam.* [I cant stand him.]*./ Nemitavánad bartábad be u beguyand ce báyad bekonad./ Nemitavánad bartábad kasi u rá bekárad./ Cewmberáhi rá barnemitábad./ Nemitavánam bartábam peivaste rewte ye soxanam rá beborad/ tu ye soxanam bedavad.//.* **12** *(rixt e náwenáxte nadárad) baráye kasi xaridan yá pardáxtan. //pul e nuwábe ye hamegi rá dádan/ baráye hame nuwábe xaridan* [stand drinks all round]*./ Meharbáni karde pul e cáwt e hamegi ye má rá dád.* [to stand sb a meal]*//.* **13** *(dar Engelestán) (dar Ámriká* "run"*) (dar gozinew) námzad budan. //Dar gozinewhá ye bumi* [local] *námzad bud ammá nákám gawt./ Námzad e gozinew e kahestán** [parliament] *budan; Námzad e farbodi** [president] *budan.//.* **14** *(daryánavardi) raftan; rahsepár wodan. //Be su ye xorvarán** [west] *(besu ye ádá/ jazire) rahsepár wodan//.* **15 stand well etc with sb** *bákasi xub/ .... budan. //Bá rayisat/ kixáyat/ sálárat xubi?; Nemidánam bácháw xub-am yá bad-am* [I don't know how to stand with her.]//. **16** (phr) **stand aside** (**a**) *be kenári raftan, ráh báz kardan; bardidan (ZBP, C5609 FM); bardábard! (ráh báz konid!) = (ráh báz kardan). //baráye gozawtan e kasi kenár raftan/ ráh báz kardan//.* (**b**) *kenregiri kardan; kenáre gereftan; kári nakardan yek guwe istádan. //Yek guwe nayist va nagozár ke digarán hame ye kárhá rá bekonand.//.* (**c**) *námzadi ye xod rá pas gereftan. //besud e xástár e digari/ darxástkonande ye digari/ námzad e digari* [applicant] *kenár raftan.//.* **stand back (from sth)** (**a**) *pas raftan; vápasistádan, "Weyx goft dar piw maro! Xájagak vápasistád." (ZBP, L2830 AT). //Pásbán bemá dastur dád vápasistim.//.* (**b**) *dur az... (neh//áde) budan. //Án sará/ xáne kami dur az jáde/ ráh (neh//áde) ast.//.* **stand by** (**a**) *mándan/ istádan va kári nakardan. //cegune mitaváni beyisti va bebini bá sagaw conán raftári konad va to kári nakoni?//.* (**b**) *ámáde ye... budan; ámádebáw budan. //sepáhiyán* [the troops] *ámádebáwand.//.* **stand by sb** *az kasi powtibáni kardan; dar kenár e... budand; //Harce piwáyad dar kenárat hastam//.* **stand by sth** *páy e... istádan; //Hanuz páy e harce gofte istáde.//.* **stand down** (**a**) *(dar dádgáh) (baráye gováh) gováhi dádan va az jáygáh e gováhán raftan.* (**b**) *kenáre gereftan/ jastan. //Farbod** [president] *pas az panj sál ke dar diván kár kard kenáre jost.//.* **stand (sb) down** *(dar ártew) ázádbáw dádan [pas az xabardár/* an alert*]. //Áźiri doruqin bud / wáláźir* bud az inru be sepáh ázádbáw dádand.//.* **stand for sth** (**a**) *kutáhwode ye... budan. //*What does SD stand for: *SD namád e ci-st?* [Standard Deviation]*//.* (**b**) *namáyande ye... budan. //Man xodkámegi* [fascism] *va bartari ye neźádi va án ce rá ke namáyande ye/ namád e án ast* [stand for] *minekuham/ gajaste midáram* [condemn]*//.* (**c**) *powtibáni kardan. //kumali** [a party] *ke az ravádári ye neźádi* [racial tolerance] *powtibáni mikonad.//.* (**d**) *(anáyin) bartáftan; ravá dáwtan. //In gostáxi* [insolence] *rá barnemitábam.//.* **stand in (for sth)** *baráye... budan. //Man ke nistam dastyáram jáy e man xáhad bud./ Dar pardehá* [scenes] *ye bimgin mard e digari bejá ye án setáre ye/ honarpiwe ye bozorg bázi mikonad.//.* **stand out (from/ against sth)** *barjeste budan; be cewm xordan. //nevewte rouwan ru ye bum e/ zamine ye tire xub be cewm mixord.//.* **stand out (from sb/ sth)** *barjeste budan; rudast budan. //Káraw dar sanjew bá digarán be ásáni rudast e hame ast.//.* **stand out (against sth)** *dar barábar e... páydári kardan. //Harjur bud dar barábar e hame ye kuwewháyi ke baráye bastan e dálá** [company] *miwod páydári kardim* [we managed to stand out against]//. **stand out for sth** *(anáyin) kew dádan tá be hude ye delxáh residan. //Be parastárán wew dar sad afzáyew e dastmozd piwnahád wode ast ammá ánán dárand kár rá kew midahand tá be dah dar sad beresand.//.* **stand over sb** *(cárcewmi/ 4-cewmi) páyidan; sarparasti kardan; bálá ye sar e kasi istádan. //Hengámi ke dáram áwpazi mikonam cárcewmi ma rá nappá!/ Bizár-am az in ke kixáyam* [my boss] *bálá ye sarm istáde ma rá bepáyad.//.* **stand (sb) to** *(dastur be sarbázán) dastur e ámádebáw dádan.* **stand sb up** *(beáyin) begáh nayámadan/ peidá nawodan. //Noxost paziroft bá man birun/ gardew biyáyad, sepas nayámad/ mará káwt/ peidáyaw nawod.//.* **stand up for sb** *kuwidan, powtibáni kardan; powti kardan; harjá juri tarjome miwavad. //Hamiwe az dustánat powti kon.; Baráye awá* ye/ haqq e xod báyad bekuwi!//.* **stand up (to sb**) *az ázmun dorost darámadan. //Gováźeat* [argument] *(az yek barresi ye bárik dorost darnemiáyad* [stand up to close scrutiny]*.//.* **stand up to sb** *dar barábar e kasi istádan/ istádegi kardan. //Xeili deliri kard dar barábar e án qoldorhá* [bullies] *istádegi kard/ istád.//.* **stand up to sth** *páyidan, "co bi ganj báwi napáyad sepáh -- torá zirdastán naxánand wáh." (ZBP, L4833 SF); xub mándan; táb ávardan. //Áyá in ráde/ máwin dar ábohavá ye/ dar*

sán e zemestáni ye injá táb miyávarad?; In párce rá juri basteand [designed] *ke dar barábar e farsáyew* [wear and tear] *xeili páydár ast.//*

standard n **1** *ostá, andáze, "co andáze giri ze Dárá o Fur -- xod ámuzegárat nabáyad ze dur." (ZBP, L5749, SF). //ostá ye barobáláyi ke baráye basijiyán e niru ye wahrbáni be án niyáz ast* [the standard of height required for...]*; yek ostá ye jaháni ye sang/ geránsangi.* [weight]*./ ostá ye puli./ Án ruzhá dar sanjew bá olgu ye/ ostá ye emruzi mardom besyár/ xeili tohidast budand.//.* **2** *(biwtar candgáni) olgu, ostá. //Sofrexáneyi ke ostá ye behdáwtiyaw páyin ast./ olgu ye raftári ye pasti rá bonyád nehádan* [set low standards of...]*./ hamrang e mardom wodan/ bá ostáhá ye/ olguhyá ye hanvar** [society] *hamáhangi kardan//.* **3** (**a**) *ostá, miyángin. //ostá ye káraw bálá-st.//.* (**b**) *ostá. //káraw be ostáyi ke be án niyáz ast nemiresad* [reach the standard required]*.//.* **4** (**a**) *derafw/ darafw, "dar zamán e eslám con mosalmánán az peikarenegári va tandisetaráwi parhiz mijostand bar derafwhá ye xolafá joz áyeháyi az qor'án negáwte yá nevewte nemiowode..." (ZBP, L7565 KK); parcam, "zolf e xátun e zafar wifte ye parcam tost -- dide ye fath e abad áweq e joulán e to bád." (Háfez); banduk. "derafw e bádi yo banduk e iwán sepid báwad." (ZBP, L7811 ZVY). //* the royal standard: *darafw e wáhanwáhi/ darafw e kiyáni//.* (**b**) *darafw/ derafw. //yek derafw e Rumi.//.* **5** *tir; páye.* **6** *deraxt yá bute ye peivand wode be sáqeyi rást (na bute yá picak). //*Standard roses: *peivandhá ye gol e sorx//.* **7** **be up to/ below standard** *barábar e ostá/ olgu budan/ nabudan. //Kárewán barábar e ostá nist.//*

standard adj *ostá, andáze. //ostáhá ye andáze ye káqaz; ostáhá ye yekánhá ye sang* [standard units of weight]*.//.* **2** *miyángin; andáze. //yek ráde* ye/ máwin e parhib e miyángin* [model of a car]*./ In ravew* [procedure] *ostá-st.//.* **3** *ostá. //Baráye in zamine* [subject] *in ketáb ostá/ olgu ast.//.* **4** *olgu, ostá. //Zabán e Engelisi ye ostá//*

standard-bearer n **1** *derafwbar; parcamdár.* **2** *(pendárin) parcamdár; rahbar //rahbar e/ parcamdár e awá* ye/ haqq e zanán.//*

standardization, standardisation n *váxándan; bá ostá barábar kardan. //porsemán e váxándan/ barábar e ostá kardan/ bá ostá hamáhang kardan./ kárbord e kehtire** [hyphens] *dar vážehá ye serewte.//*

standardize, standardise v *bá ostá hamáhang/ barábar kardan; (baráye dastgáhhá) váxándan (ZBP, C4029 FM). //Kuwewi dar ráh e/ baráye ostá kardan e vájvi** [spelling]*./ yadaki ye ráde*/ máwin dar biwtar e bárehá ostá-st/ bá ostá hamáhang ast/ barábar/ jur ast.//*

standard lamp (US/ *dar ámriká,* **floor lamp**) *ceráq e páyeboland*

standard of living *ostá ye zendegi. //az ostá ye zendegi ye báláyi barxordárand./ Ostá ye zendegi dar kewvar e má az womá páyintar ast.//*

standard time *zamán e ostá; gáh e ostá*

stand-by n (pl **standbys**) **1** *jánewin, jáygozin; dam e dast. harjá juri tarjome miwavad. //Áspirin dáru ye xubi damedast baráye sardard ast./ pate ye dam e dast/ pate ye bázmánde* [a standby ticket] *ke báyad istád agar jáyi tohi mánd bekár ravad//.* **2** **on standby** *ámáde. //Sepáh wabáneruz/ 24 tasu* [hour] *ámáde ast ke pas az dastur dastbekár wavad.//*

stand-in n *(honarpiwe ye) jánewin (dar pardehá ye/ báziha ye bimgin)*

standing n **1** *páygáh, já, jáygáh, jáh, harjá juri tarjome miwavad. //Zani ke sari tu ye sarhá dárad./ Zani ke nazd e mardom e barzan* [neighborhood] *sarwenás ast.; dánewmandi barjeste/ sarwenás.//.* **2** *...-pá az páyidan. //setizeyi/ dustiyi dirpá.//*

standing adj **1** *pábarjá; ostovár; peivaste; hamiwegi; estáni* (ZBP, C7890, BF). //goruh e gozin e/ karád e hamiwegi/ pábarjá/ estáni** [a standing committee]*//.* **2** *ostovár; hamiwegi; estáni*. //Az su ye ánán be má gofte wode hargáh án dorobarhá báwim mitavánim mehmánewán wavim* [a standing invitation]*./ yek wuxi ye hamiwegi./ (beviže dar varzewhá)* [done from a standing position] *bi davidan/ áqáz e istáde/ estánik [con hamávard* [race] *e davidan]./* a standing start/ jump: *áqáz e istáde/ estánik*; parew e estánik*//.* **3** *sarpá; naboride. //*standing corn: *yek balál e/ gandom e sarpá/ naboride.//*

standing order **1** (also **banker's order**) *(dar ganj/ bánk) dastur e pardáxt e peivaste va párepáre, con keráye.* **2** *dastur e hamiwegi/ pábarjá. //dastur e hamiwegi baráye (xarid e) wir, ruznáme.//*

standing ovation *bar páy xáste kaf zadan va hurá kewidan. //Mardom dah pál** [minute] *baráye án xánande bar páy xáste kaf zade hurá kewidand.//*

standing-room n *jáy e istádan. //dar tálár e sangitá** [concert] *tanhá jáy e istádan bázmánde bud.//*

stand-off = **fly-half** *(dar bázi ye qoltapká/xartapká*/* rugby*) miyándo**

standoffish adj *sard, najuw, kenáregir*

standoffishly adv *bengarid be* “standoffish”

standoffishness n *bengarid be* “standoffish”

stand-pipe n *lule ye (áb); mangol*

stand-point n *didgáh. //az didgáh e xaridár//*

standstill n *ist; ábhá az ásiyáb oftádan. //*come to a standstill: *bázistáde budan; bázistádan;* bring to a standstill: *bázistándan./ Kár dárad betondi bizmiyistad./ Wahr pák ráhbandán wode/ ámadowod e rádehá*/ máwinhá dar wahr pák bázistáde./ hamdástáni bar páye ye dast nazadan be hic kár e nou* [a standstill agreement]*//*

stand-up adj **1** *(baráye xorák/ cáwt) sarpáyi.* **2** *(baráye honarpiwehá ye xandestángar*/* comedians) *jelo ye báwandegán istádan va wuxihá goftan. //*a stand-up comic *xandestángari* ke jelo ye báwandegán* [audience] *istáde wuxihá guyad.//.* **3** *zadoxord. //Emruz bá kixáyam** [boss] *zadoxord dáwtam* [I had a stand-up row with...]*//*

stank pt of “stink”

stanza n *vacast* [baráye riwe bengarid be* “strophe”]. *//dovomin vacast*//*

staple[1] n **1** *ráze (ZBP, C4902).* **2** *ráze be rixt e "U" ke do nouk e tiz dárad va sim e barq rá bá án be divár micasbánand*

staple v *ráze zadan/ kubidan*

staple[2] adj *bonyádin. //farávarde ye bonyádin e yek kewvar con gandom/ berenj/ jou/ sibzamini./ Dar besyári az kewvarhá ye Ásiyáyi berenj xorew e bonyádi ye/ bonyád xorew ast./ Aknun u/ in doxtar/ in zan verd e zabán e hamegán ast/ noql e anjomanhá-st/ hamejá goftogu ye u-st.//*

staple n *(biwtar cangáni).* **1** *farávarde ye bonyádin e yek kewvar. //Panbe yeki az farávardehá ye bonyádin e Gebt/ Mesr ast.//.* **2** *bonyád; bonyád-xorew[xorew e bonyádin]. "magar in ke beguyim dar in kewvarhá bonyád-xorew e mardomán e in baxw az Ásiyá nabud..." (ZBP, L7912, PurDávud). //Bahá ye nán, sibzamini, va digar bonyád-xorewhá peivaste ru be afzáyew ast./ Bonyád e soxanewán ábohavá-st./ Ábohavá verd e zabánewán ast.//*

stapler n *rázezan, carxowt* [device] *e duxt/ rázezani*

star n **1** *setáre, estáre, axtar, rouwan, “rouwanán e falaki” (ZBP, C4351, FM, Háfez). //setáre ye nájonbande, "sepas mar izad rá ki áfaridegár e... aflák va setáregá e jonbande va nájonbande va átaw va havá va áb, va..." (ZBP, L6968, HM); biyábáni, "va haftom án zohal, in guyhá haft setáre ye ravandeand va zir e in hame guyi ast setáregán e biyábáni rá ke sábete xánand iwán rá ya’ni istáde." (ZBP, L7144, TT). //Emwab hic setáre dide nemiwavad/ darnayamade.//.* **2** *xorwid, tár* (ZBP, C261 FM).* **3** (**a**) *setáre [dar nevewtár, "*"].* (**b**) *setáre "*" newán e behtarin... ast. //In sofrexáne dar daftar e ráhnamá se setáre dárad./ yek mehmánsará ye panjsetáre//.* (**c**) *newán e setáre ye jáme ye afsarán va mánand e án//.* **4** *setáre ; honarpiwe ye barjeste; //yek setáre ye tenis/ celtapká*; yek setáre ye sinemá/ celpard*; setárehá ye namáyewxáne/ celpard*; Yádam miáyad kárgardán e celpard* ke/ ki bud ammá setárehá rá yádam nemiáyad, ke budand.; Dar án celpard e nou setáre wode./ Namáyewi/ celpardi*/ filmi ke hame ye bázikonánaw setáre-and.//.* **5** *(dar setárewenási) axtar, setáre. //xowaxtar/ nik axtar záde wode.//.* **6** **stars** *axtar, "na taxt o na deihim bini na wahr -- ze axtar hame táziyán rást bahr." (Ferdousi, Wáhnáme); záyce; setáre ye baxt. harjá juri tarjome miwavad. //Axtar e man/ záyce ye man ce miguyad?/ dar záyce nevewte/ ru ye piwáni ye kasi nevewte budan.//.* **7** **reach for the stars** *bengarid be* “reach”. **see stars** *(anáyin) pas az xordan e kust* [blow] *be sar setáre didan [barq az kun e kasi paridan].* **thank one's lucky stars** *bengarid be* “thank”

star (v) (**starred, starring**) **1** *setáre zadan; bá setáre árástan. //Án xorákiháyi ke dar fehrest e xorák setáre zade wode baráye giyáhxárán xub ast.//.* **2** (**a**) **star (in sth)** *setáre ye namáyewi budan. //candin bár kár e setár e rá bázi kardan./ Dar án celpard*/ film e nou setáre ast.//.* (**b**) **star sb (in sth)** *kasi rá setáre/ honarpiwe dánestan. //Setáre ye delxáh e man Mahvaw ast.; Kárgardán mixást Guguw honarpiwe ye celpard e nouyaw báwad.//*

starboard n *su ye rást e kawti yá havápeimá. //sar e kawti rá berást rándan; ráh rá berást gardándan* [alter course to starboard]*; su ye rást e kawti//. besanjid bá* “port[3]”.

starch n **1** (**a**) *newáste.* (**b**) *xorák e newásteyi. //Womá xeili xorákhá ye newásteyi mixorid.//.* **2** *áhár*; *partar (baráye seft kardan e párce va káqaz) (ZBP, C3942 FM); wu, wuy (baráye seft kardan e párce) (ZBP, C4552 FM). //Piw az otu zadan ru ye yaqe ye pirhanhá áhár bepáw!//*

starch v *áhár zadan; partar zadan; wu zadan. //jámehá ye áhár zade//*

starchy adj (**starchier**, **starchiest**) **1** *por newáste. //xorák e pornewáste.//.* **2** *(anáyin, xárdári) xowk, áhárzade. //Raftáraw hamiwe kamábiw xowk bude* [He's always been rather starchy]//

stardom n *honarpiwegi; setáre budan; setáregi. //Dárand u rá baráye honarpiwegi/ setáre wodan ámáde mikonad.//*

star-dust n *buwásp , xáb e xow, ásemán e haftom; niz harjá juri tarjome miwavad.*

stare v, **stare (at sb/ sth) 1** *dide bar ... nehádan, "do ruz in yeki ranj bar tan nehid -- do dide be kuh e Hamávan nehid." (ZBP, L6121 SF); xire negaristan; xire wodan; zol zadan; ber/ berber zadan. //Berzadan/ zol zadan bad ast/ kár e badi ast./ Hamegi bá wegefti xire gawtand./ Dust dári be to xire bengarand?/ Dust dári kasi be to xire bengarad?/ be durdast/ be espáw* xire wode bud.; Be kewtzárhá xire wode bud.//.* **2** *zol zadan; xire wodan. //Bá cewmán e xire be án cewmandáz* [scene] *zol zad.//.* **3** *cewmqorre raftan. //Be u cewm-qorre raft.//.* **4 be staring sb in the face** *tuy e cewm e kasi/ rudar ru ye kasi negaristan; áwkár yá rowan budan. //Ketábi ke peiyaw/ donbálaw migawtam dorost jelo ye ruyam bud./ Wekast ru-dar-ruyewán bud; Pásox e gereftáriyaw pák rouwan va áwkár bud.//.* **make sb stare** *kasi rá xire/ dar wegeft/ wegeftzade kardan.//.* **stark raving/ staring mad** *bengarid be* "stark". **5 stare sb down/ out** *bá zol zadan/ xire negaristan kasi rá az ru bordan. //án do kudak bá yekdigar be ávard* [contest] *newastand tá bebinand ki/ ke mitavánad candán zol bezanad ke digari rá az ru bebarad* [to stare the other out]//

stare n *negáh e xire; xir; zolzadan; berzadan. //be kasi gostáxáne* [rude] *zol zadan/ xire negaristan./ Tani cand az rahgozarán konjkáváne be má xire gawtand./ Bá negáhi xire va biján* [vacant]//

starfish n *setáre ye daryáyi*

star-gazer n *(biwtar be wuxi) setárewenás/ yá setárewomor*

star-gazing n *(biwtar be wuxi) setárewenási, yá setárewomári*

stark adj (**starker, starkest**) **1** (**a**) *loxt, anduhbár, xowk, morde. //sán/ nahew* [condition] *e xowk va anduhbár e zendán./ Cewmandáz e án sarzamin xákestari/ tár va anduhbár bud.//.* (**b**) *sáde, loxt. //*the stark facts: *bonesthá ye loxt.//.* **2** *áwkár, rouwan, cewmgir. //*in stark contrast: *yek hambari ye áwkár/ ke tuy e cewm mixorad.//.* **3** *pák, náb. //divánegi ye bi cunocerá//*

stark adv **1** *pák. //pák berehne/ xol/ diváne//.* **2 stark raving/ staring mad** *pák xol/ diváne*

starkers adj *(dar Engelestán, anáyin; beviźe be wuxi) kunberehne; loxt e loxt; berehne. //Didamaw kunberehne midavid//*

starkly adv *pák. //Bezudi pák áwkár gawt ke...; //Taxtesangá ye siyáh dar barábar e ásemán saxt tu ye cewm mizad/ cewmgir bud.* [stand out]//

starkness n *xowk, loxt. //nahew e xowk o loxt e zendegiyewán u rá takán dád.//*

starless adj *bisetáre. //ásmáni/ wabi bi setáre//*

starlet n *(gáh baráye xárdári) setáre ye javán; setáre-kure, "wázde kacal wáh nemiwe- setáre-kure máh nemiwe."*

starlight n *rouwanáyi ye setáregán. //zir e rouwanáyi ye setáregán be xáne raftan//*

starling n *sár (az gune ye* Sturnus*)*

starlit adj *rowanáyi yáfte az setáregán. //cewmandázi* [scene] *ke az setáregán rowanáyi yáfte.//*

starry n (**starrier**, **stariest**) **1** *porsetáre. //wabi porsetáre//.* **2** *daraxwán con setáre; cewmáni rouwan/ con setáre//*

starry-eyed adj *(anáyin- biwtar xárdári) nawodani; yeksuye/ yeksar, "ce xow bi mehrabuni har do sarbi -- ke yeksar mehrabuni dard e sar bi." (Bábá Táher); buwáspvár; harjá juri tarjome miwavad. //Dust e doxtar e tázeaw rá xeili dust dárad ammá afsus "ke yeksar mehrabáni" ast./ Andiwehá ye buwásbvár darbáre ye vátáw* e tude/ hanvar** [reforming society] *dárad.//*

Stars and Stripes *parcam e Ámriká*

star sign *záyce/ axtar/ setáre ye baxt. //*What's your star sign?: *Setáre ye baxtat/ záyceat kodám as.t/ Zádruzat dar kodám setáre ast?//*

star-studded adj *porsetáre; dárá ye setáregán e/ honarpiwegán e námvar. //namáyewi ke har yek az bázikonánaw setáreyi námvar-and.//*

start n **1** (**a**) *áqáz, sar. //zud be ráh/ safar áqáz kardan./ az áqáz tá páyán/ az sar tá tah./ Emruz kár rá be páyán naxáhim resánd ammá (behar ruy) áqázaw kardeyim./ Yek barg az goftáram* [essay] *nevewteam./ Xeili nist, ammá áqáz e kár ast.; Az Áqáz midánest ke be án andiwe* [idea] *nemitaván omidvár bud.//.* (**b**)

the start *(jáygáh e) áqáz. //Davandegán dar jáygáh e áqáz raj bastand*. [lined up]*./ (pendárin) má táze dar áqáz e kár e yáftan e yek xáne/ saráy hastim.//.* **2** *komak/ yári baráye áqáz e kár.../ ráhandázi. //Be kasi komak kardan ke báz biyáqázad./ báz az sar ráh andázad./ Án pul dorost hamán komaki bud ke baráye áqáz e kár niyáz dáwt.//.* **3** *(dar bázihá) piwi dádan/ gereftan. //dar takrobáyi* [race] *be pesarán e kucaktar dah vipál** [seconds] *dar áqáz e dou/ davidan piwi dádand./ Be man xeili/ hic piwi nadádand.; Dar dádosetad kár rá xub áqáz kard va piwi gereft.//.* **4** *jast, jahew, ramew. //Az xáb jast* [wake up with a start]*.; Án ágáhi saxt ma rá takán dád.//.* **5** **by/ in fits and starts** *bengarid be* "fit[4]". **a false start** *bengarid be* "false". **for a start** *(dar gováże* [argument]*) áqáz ke...; noxost in ke..., //Man án rá nemixaram- noxost in ke pulaw rá nadáram.//.* **get off to a good, bad, etc start** *áqáz e xub, bad, ... dáwtan. //Zendegi ye zanáwuyiyewán kamábiw larzán áqáz gawt* [shaky start]*.//.* **a head start** *bengarid be* "head[1]"

start[2] v **1** **start (out)** *raftan, rahsepár wodan. //tasu* [o'clock] *ye wew rahsepár wodim./ Zud báyad bervaim/ rahsepár wavim.//.* **2** *áqázidan; dar... ámadan. "pas bámdád be majles e weyx ámad- weyx dar soxan ámad." (ZBP, L2502 AT); gereftan, "báz málidan girand be zabán..." (ZBP, L21, TB); "gorbeyi az dar e xáneqáh darámad va az kenár dargereft va yek yek rá az án jam' mibuyid." (ZBP, L2969 AT); "zabánderázi kardan gereft." (ZBP, L3731, GS). //kár rá tasu ye 9 áqázidan.; táze kár e nouyi áqázide/ gerefte.; yek kive* ye/ quti ye nou ye rang rá báz kardan; xandidan gereft/ bexandidan darámad//.* **3** **start (on) sth; start sb on sth** *áqázidan; áqáz wodan, harjá juri tarjome miwavad. //rahsepár e xáne wodan./ ketáb e digarat rá hanuz áqáz nakardeyi?; Zamánaw reside ke be wostowu (ye ávandhá/* dishes*) biyáqázim.//.* **4** (**a**) *rowan wodan. //In ráde*/ máwin rowan nemiwavad.//.* (**b**) *rowan kardan. //Nemitavánam ráde* rá rowan konam.//.* **5** *rowan kardan/ wodan; padid ámadan/ ávardan. //átaw rowan kardan./ Bar án wod ke cáp e ruznámeyi rá áqáz konad/ ruznáme nevisad./ Afdaraw/ amuyaw komakaw kard tá dádosetadi/ károbári áqáz konad/ padid ávarad./ Án ágáhi ma rá be andiwe vádáwt/ andáxt./ Dud u rá sorfe andáxt.//.* **6** **start (up)** *(beáyin)* (**a**) *yekke xordan; takán xordan; jastan; paridan; ramidan. //wamidan, "sepáh e jádován az to ramide -- negár e Ciniyán az to wamide." (ZBP, L7711 VR). //az áváyam az já parid/ wamid* [at the sound of my voice]*//.* (**b**) *az já paridan; farájonbidan, "ke watrabe ke ánjá bud az sar e newát bángi sahmgin barávard va wir az jáy farájonbid." (ZBP, L1708, DB); az jáyaw parid/ farájonbid.//.* **7** *farájonbidan; wamidan; nágahán padid ámadan; dargereftan, "sagi bigáne bedán kuy ámad, sagán e mahalle be yekbár báng dargereftand..." (ZBP, L2788 AT). //Nágahán cewmánaw por awk gawt./ Nazdik bud cewmánaw az káse birun áyad.//.* **8** *(beáyin) ramándan. //xarguwi rá ramándan//.* **9** **keep/ start the ball rolling** *bengarid be* "ball[1]". **start a baby** *(anáyin, dar Engelestán) bárdár/ ábestan wodan.* **start a family** *zan o baccedár wodan. //Mixáhand baccedár wavand ammá aknun pulewán nemiresad.//.* **start (sth) from scratch** *az sar/ az nou áqázidan; padisár gereftan; az sefr/ hic áqázidan. //Hame ye pulaw rá az dast dád va nágozir wod as sar/ nou/ hic biyáqázad, dovvom in ke xeili kár dárim.//.* **start off on the right/ wrong foot (with sb)** *xub/ bad piw gereftan. //Án dánewámuz e táze bá pásox e gostáxáne kár rá bá ámuzgáraw bad piw gereft.//.* **start something** *(anáyin) ...áb gereftan. //Nemibáyast be u conán soxani migofti va aknun rásti gand zadeyi/ kár rá tabáh kardeyi/ gohi áb gerefteyi.//.* **to start with** (**a**) *noxost. //Noxost in ke pul e basande nadárim.//.* (**b**) *Dar áqáz án báwgáh dar áqáz tanhá wew hamvand* [member] *dáwt.//.* **10** **start back** (**a**) *bázgawtan. //Zamán e bázgawtan faránareside?//.* (**b**) *ramidan, wamidan.* **start for**... *az jáyi rahsepár e... gawtan. //Ce zamáni/ tasuyi* [hour] *rahsepár e kár miwavi/ sar e kár miravi?; Bogzár beravim xáne.//.* **start in on sb (for sth)** *az kasi xorde gereftan. //Bázham áqáz kard az má xorde gereftan/ bázham sar e má dád zad ke káremán bad ast.//.* **start in to do sth/ on sth/ on doing sth** *(anáyin) áqázidan; gereftan. //Má be goftogu darbáre ye án barnáme áqázidim.//.* **start off** *áqáz be jonbidan kardan; jonbidan gereftan. //Án asb áqáz be yortme ye peivaste kard* [start off at a steady trot]*.//.* **start (sb) off (on sth)** *gereftan, áqázidan, oftádan. //Dahanaw ke garm wavad/ agar be soxan goftan áqázad nawodani ast betaván jeloyaw rá gereft./ Ce cizi u rá be in andiwe ye divánegáne andáxt?//.* **start out (on sth); start out (to do sth)** (**a**) *rahsepár wodan. //Rahsepár e yek ráhpeimáyi ye bist kilometri wodan./ Key rahsepár wodi?//.* (**b**) *(anáyin) áqázidan. //be kár e dádosetad áqázidan./ piweyi nou áqázidan./ Bá áhang e nevewtan e matali* [novel] *áqázidan.//.* **start over** *(dar Ámriká) báz áqázidan; az sar gereftan; padisár/ patisár gereftan. //Az kár e má xorsand nabud va má rá vádáwt/ vádáwtemán báz áqázim/ padisár girim.//.* **start (sth) up** *áqázidan; bekár oftádan/ andáxtan; harjá juri tarjome miwavad. //Ás* [engine] *nágahán rowan wod/ áqáz be kár kard./ Yek dálá** [company] *ye otobusráni ye nou barpákardan / dorost kardan./ Ce ciz máye ye begumagu/ goftáre gawt?; Natavánestim ráde*/ máwin rá rouwan konim.//.* **start (sb) up (in sth)** *kasi rá sar e piweyi gozáwtan/ piweyi rá*

áqázidan. //Be kár e dádosetad [business] *pardáxtan./ Doxtaraw rá sar e kár e/ piwe ye bázargáni* [trade] *gozáwt.//*

starter n **1** *áqázgar. //az panj áqázgar/ az panj tan / asbi ke takrobáyi* [race] *rá áqázidand tanhá se tan tá páyán residand.//. besanjid bá* "nonstarter"*.//.* **2** *áqázgar (e hamávard e takrobáyi [asbdaváni/ sagdaváni]). //biyusán e/ cewmberáh e átaw kardan e haft-tir e áqázgar e hamávard budan.//.* **3** *(biwtar bá setáyhá*) áqázgar. //áqázgar e tizi-st* [fast]*.//.* **4** *(dar ráde*/ máwin yá carxowthá/* machine*) átawgar*.* **5** *(anáyin, dar Engelestán/ dar Ámriká* "appetizer"*), máye, piwxorák. //Baráye piwxorák ce dust dári bexori?//.* **6** **for starters** *noxost.* **under starter's order** *biyusán e/ cewmberáh e dastur e áqáz/ áqázgar*

starting-block n *farsang**

starting-gate *darváze ye áqáz e hamávard* [race] *e takrobáyi (asbdaváni/ sagdaváni)*

starting-point n *áqáz(gáh); sar. //In rá sar e jostárháyemán* [discussions] *migirim/ Jostárháyemán rá az injá miyáqázim.//*

starting-price n *vápasin gerobandi piw az áqáz e asbdaváni va mánand e án*

startle v *ramándan; wamándan (az "wamidan"), "sepáh e jádován az to ramide -- negár e Ciniyán az to wamide." (ZBP, L7711 VR); setardan [<Pahlavi (ZBP, C6346 MK)]. //az já parándan./ Az já paridam/ ma rá az já parándi, nawnidam to ámadi!/ Az wanidan e ágáhiyaw setardam/ wamidam/ az já paridam./ Qou ye nágaháni dar miyán e butehá asb rá ramánd./ Roxsáraw wamide/ setarde*/ wegeftzade* [startled] *bud.//*

startling adj *besyár wegeftangiz. //hudeyi saxt wegeftangiz./ ce ágáhi ye wegeftangiz!//*

startlingly adv //startlingly beautiful: *zibá va xire konande/ zibáyi ye xirekonande.//*

star turn *baxw e bozorg e namáyew; wáhbázi. //Wáhbázi ye namáyew e emwab e má goruh e dárbáz* [acrobats] *e Cini ast.//*

starve v **1** *gorosnegi kewidan/ dádan; az gorosnegi mordan. //Hezárán gáv dárand az gorosnegi mimirand./ (anáyin) baráye in ke láqar wavad dárad xodaw rá az gorosnegi mikowad.//.* **2** **starve for sth; starve sb of sth** *deriqidan; deriq dáwtan; az nadáwtan e... mordan. //Kudakáni ke az mehrabáni nadidan dárand mimirand./ kudakáni mehr-deriqide./ (pendárin) sátvun* az nadáwtan e kárdáni ye fanni be marg oftáde* [Industry is being starved of technical expertise]*.//.* **3** *az gorosnegi mordan; bar wekam baste sang, "bejoz sangdel kei konad me'de tang -- co binad kasán bar wekam baste sang?" (Sa'adi). //wám ce dárim? Dáram az gorosnegi mimiram!//.* **4** **starve sb into sth/ doing sth** *bá gorosnegi dádan kasi rá vádár be... kardan. //Bá gorosnegi dádan kasi rá vádáwtan separ andázad.//.* **starve sb out (of sth)** *bá gorosegi dádan az panáhgáh birun kewidan. //Hawt ruz be derázá kewid tá az gorosnegi nágozirewán kardand az sáxtemán bierun áyand.* [It took 8 days to starve them out of...]*//*

starvation n *az gorosnegi mordan; gownámár; bexornamir; tohiyi, "agar bimári az tohiyi báwad, az qazá nayáftan yá..." (ZBP, L5393 ZX). //az gorosnegi mordan/ gownámár; yek dastmozd e bexor-namir* [starvation wages]*; xorák e bexornamir* [a starvation diet]*//*

stash v, **stash sth (away)** *penháni anbár kardan. //Anduxte ye zendegiyaw* [his life savings] *rá dar kohne camedáni penháni anbáwte.//*

stash n *(anáyin, beviże dar Ámriká) cizi nehofte.* **2** *penhángáh; nehángáh. //nehángáh e gouharhá ye dozdi wode.//*

state n **1** *sán*, "sán be ma'ni ye hál ast in niz dar fársi ye emruzi bekár miravad. Miguyand ce sán va yeksán ke be ma'ni ye cehál va yek hál ast." (ZBP, L3139, Kasravi); "vali má dar har sán "áyá" rá bekár xáhim bord." (ZBP, L3079, NKZZF); "va conin ast kár e donyá ye feribande ke hálhá bar yek sán nagozarad." (ZBP, L584, TBH); nehád/ nahád, "ke na har dusti bar yek qá'ede bemánad, va na har dowmani bar yek nahád bepáyad." (ZBP, L7186 DB); ruz, "az in ke did be conin ruzi oftáde..."* (JGS)*; Niz harjá juri tarjome tavánad wod. //Án xáne/ sará dar sán e nápákizeyi bud./ In sáxtemánhá dar sán e xubi nabude niyáz be vásác** [repair] *dárand./sán e wuridegi/ náárámi; náxowi/ nátandorostri; berehnegi; dar sán e wáyeste ye ránandegi nabudan./ sán e/ nahád e biderangi* [emergency]*; Má ke residim dar sán e besyár badi bud./ Az didanaw in ke be conin ruzi oftáde garist.//.* **2** (also **State**) *kewvar, pádewáhi, -están. //Kewvar e Esráyil/ Yahudestán./ Kewvarhá ye novin e farang/ Orupáyi/ farangi/ farangestán//.* **3** (also **State**) *ostán; pargane, "dar har kewvari panj rad mibáwad. noxost rad e xáneváde, dovvom rad dih, sevvom rad pargane (ayálat), cahárom rad e kewvar, panjom rad e minavi [(ZBP, L7906 Pur Dávud) (Visparad)]; loká (ZBP, C1142 FM). //Dar Ostánhá ye Hambaste ye Ámriká* (USA) *cand ostán/ pargane hast?/ Dar kodám ostán/ pargane záde wodid / cewm be jahán gowudid?//.* **4** **esp the State** *kewvar, sar-rewtedári ye kewvar, warvin* [baráye riwe bengarid be* "government"*]. //kárháye kewvar(i)/ sarrewtedári*

ye kewvar./ ráháhani ke warvin/ sar-rewtedári ye kewvar ánrá be dast dárad./ besyári az mardom bar in bávar-and ke kewvar/ warvin*/ sarrewtedári ye kewvar báyad dabestán, xáne, va bimárestán baráye hamegán faráham ávarad.//.* **5** *pádewáhi, wáhanwahi, wahrbánuyi; wáhi; wahriyári. //Wahrbánu jáme ye wáhi/ wahrbánuyi betan dáwt./ Farbod rá be áyin e wahriyári az xiyábánhá gozarándand.//.* **6 the States** *Ámriká. //Hargez be Ámriká narafteam/ dar Ámriká nabudeam.//.* **7 in/ into a state** *(anáyin)* (**a**) *wuride, negarán. //Az ázmunháyi ke dar piw dáwt wuride gawt./ Vápasin bári ke didamaw rásti wuride bud.//.* (**b**) *cerkin, áwofte, nábesámán, harjá juri tarjome miwavad. //Injá ce áwofte/ nábesámán/ darhambarham ast!* [What a state this place is in!]//. **in a state of nature** *(beáyin yá bewuxi) berehne, loxt.* **a state of affairs** *sán. //Ce sán e takán dahandeyi!//.* **the state of play** (**a**) *(beviże dar tapkáye*/* Cricket*) womáre, cand.* (**b**) *cegunegi. //Dar goftoguhá ye názinávandi* [disarmament] *sán e do su ye goftogu cegune ast?//*

state of the art *vápasin marz e piwraft; piwraftetarin. //piwraftetarin barnáme ye márád*/ kámpiyuter//*

state (also **State**) adj **1** *kewvar, kewvari, warvin*, loká, pargane. //ráháhan e kewvari./ dabestánhá ye/ dabirestánhá ye kewvari/ pargane./* state secrets: *rázhá ye warvin*/ sarrewtedári ye kewvar./ Mazdakiyán* e kewvar* [State Socialism] *haváxáh e án-and ke sátvun** [industry] *zir e dast e warvin* báwad.//.* **2** *áyin e wáhi/ wahriyári/ pádewáhi. //*a state occasion: *yek áyin e wahriyári;* a state visit: *didár e yeki az sarán e warvin*/ sarrewtedárán e kewvarhá.//*

State Registered Nurse (abbr, SRN) *parastár e parvánemand e dareje ye yek/ parastár e Ostádkár*

State's evidence, **turn State's evidence** (US/ *dar Ámriká) bengarid be* "evidence"

state[2] v *goftan; ávardan, "ávardeand ke.../ dar enjil ámade ast ke..." (ZBP, L3569); yád kardan, "Paláwán be pásox nakard ic yád -- barangixt án piltan rá co bád." (ZBP, L6031 SF). //didgáhhá ye/ manewtehá* [views] *ye xod rá yád kardan./ Cewmbaste qeyb/ nápadid goftan* [state the obvious]./ *Bigomán goft hargez án mard rá nadide./ Án gate* [document] *berouwani miyávarad/ miguyad ke ce barnámeyi dar kár ast//.* **2** *(biwtar be rixt e náwenáxte) gofte; yád karde. //dar zamánhá ye yád wode./ Báyad dar tasuhá* [hours] *ye yád wode kár konid.//*

statecraft n *kewvardári*

State Department *diván e kárhá ye borunmarzi ye Ámriká*

stateless adj *bikewvar, bimihan*

statelessness n *bikewvari; bimihani*

stateliness n *bengarid be* "stately"

stately adv (**statlier**, **stateliest**) *bozorg, wokuhmand, sangin. //bánuyi sangin; wokuhmand* [stately grace]*//*

stately home *(dar Engelestán) saráyi wokuhmand (va tárixi)*

statemanlike adj *kewvardáráne; xawáyágaráne*; sarrewtedáráne*

statement n **1** *gozárew, goftár. //rouwani ye goftár, soxan arjdártar az zibáyi ye án ast.//.* **2** *gofte, gozárew. //Farbod** [president] *darbáre ye ármánhá ye xiw gozárewi dád.//.* **3** *gozárew. //gozárewi (birun) dádan./ Pásbán az án mard xást gozárewi benevisad.//.* **4** *gozárew e bánki. //bánk e man máháne gozárewi az hamáram* [my account] *miferestad.//*

stateroom n **1** *saráce ye wáhi.* **2** *otáq e viże yá otáq e xáb e kawti*

stateside adj, adv (*anáyin dar Ámriká) vábaste be/ dar/ besu ye Ámriká*

statesman n (pl **statewoman**) *kewvardár (M. Moqadam); sarrewtedár (Kasravi); xawáyágar**

statewide adj, adv *(dar Ámriká) dar sarásar e kewvar/ ostán/ pargane*

static adj **1** *nájonbá, mánde. //*static water: *áb e istáde; namáyewi kamjonbew* [static performance]//. **2** *(cehrwenási/ fizik) nájonbán, nájonbande, istáde; vásove* [<guyew e Nehávandi]*

static n **1** *jeraqqak*. //párázit dar jamjám*/* TV *yá vákive*./ Jeraqqak* faráván bud va nemiwod payámewán rá xub wanid.//.* **2 static electricity** *barq e/ kahrobá ye vásove* [<guyew e Nehávandi]. //Muyaw por az barq e/ kahrobá ye vásove* bud.//*

statics n *(dar cehrwenási*/ fizik) vásove* [<guyew e Nehávandi]*

station n **1** *istgáh, bongáh, já, jáygáh, newastgáh, "newastangah e sugavárván bodi -- bedu dar sekubá va qor-án bodi." (ZBP, L3241, SF); istgáh e masráde*/ otobus; istgáh e átawnewáni* [fire station]*; istgáh e rádár/ peźvák*./ istgáh e paźuhew e kewávarzi* [agricultural]*./ yek nirugáh e atomi/ parmánuyi* [power station]*//.* **2** *//istgáh e jamjám** [TV]*/ vákive** [radio]*./ Án barnáme rá kodám istgáh e jamjám* namáyew midahad?/ Yek istgáh e vákive* ye/ rádioyi ye dozdán e daryáyi* [pirate]*.//.* **3** (**a**) *istgáh e ráháhan. //Kodám istgáh miravid?/ sakku ye kármandán* [staff] *e istgáh//.* (**b**) *istgáh e masráde*/ deliján* [coaches]*./*

Masráde tasu** [o'clock] *ye dah az istgáh miravad/ rahsepár miwavad.//.* **4** *(dar Ostráliyá) gávdári/ gusfand-dári/ cubdári ye bozorg/ mahin//.* **5** *páygáh e/ istgáh e ártewi yá daryáyi ye kucak. //Dárad be istgáh e ártewiyaw bázmigardad.//.* **6** *já, jáygáh. //Yeki az razmnávhá sar e jáyaw nabud.//.* **7** panic stations: *bengarid be* "panic"

station v *páygáh gereftan; jáygereftan. //Hangewán dar Qebres páygáh dárad./ kárágáh* [detective] *dar miyán e buteha jáy gereft.//*

stationary adj **1** (**a**) *istáde, nájonbán. //*remain stationary: *istáde/ nájonbán mándan./ be yek deliján e istáde zadan/ barxordan* [collide]*.//.* (**b**) *nájonbán; istáde; vesáye* [<guyew e Gonuyi/ Náyini].* **2** *[sán e/ cuni ye/* condition*] nájonbán, istáde, vesáye**

stationer n *nevewtafzár foruwi. //In nazdikihá yek nevewtafzárforuwi ye xub hast?//*

stationery n *nevewtafzár. //yek ganje ye/ ewkáf e nevewtafzár//*

station-master n *sarparast e/ kixá* ye istgáh e ráh-áhan*

Stations of the Cross *yek dast peikare ye 14-táyi darbáre ye dástán e ranjhá ye Masih/ Mehr* [M. Moqaddam] ke páy e án namáz gozárand*

station-wagon n (US) = estate car (estate)

statistic n *ámár. //ámári bas wegeftangiz birun kewidan* [unearth]*//*

statistical adj *(vábaste be) ámár; ámári. //gováh e/ powtváne ye ámári//*

statistically adv *//az didgáh e ámári ostovár dáwte wode ke...//*

statistician n *ámárgar; ámárwenás*

statistics n **1** *ámár. //Xawáyágarán** [politicians] *xeili dust dárand baráye ostovár dáwtan e gováżeyewán* [arguments] *ámár byávarand./ vápasin ámárhá ye ágrefthá* [crime] *rá dideyi?//.* **2** *dánew e ámár. //Dar dánewgáh ámár mixánad.//*

statuary n **1** *tandisgán;tandishá; bawn (ZBP, C127 FM). //namáyewi* [display] *az tandishá ye berenji//.* **2** *honar e tandisgari va peikaretaráwi*

statue n *tandise, tandis, "tandis bejá ye mojasame- va kaleme ye mojassame az qalathá ye rosvá ye zabán ast az in jahat in kaleme báyad tanhá bejá ye mojassame bekár ravad." (ZBP, L2975 NKZZF); peikar, "pas án peikar e Rostam e wirxár -- bebordand nazdik e Sám e savár." (ZBP, L6544 SF). //peikari/ tandisi az wáh savár bar asb barpá kardan.//*

statuesque adj **1** *(pasandide) tandisvár; sangin.* **2** *(beviże baráye zanán) tandisvár; co sarv e sahi; bolandbálá zibá va sangin. //andám* [figure] *e co sarv e sahi/ tandis-váraw?//*

statuette n *bawn; tandisak [M. Moqadam]; //tandisaki/ bawni cini az yek duwize ye cupán ru ye miz bud.//*

stature n **1** *borzobálá, bálá, "conin raváyat konad ke ádam... be bálá saxt deráz bud va con berafti saraw bar ásmán sudi." (ZBP, L1993 TB); borzobálá, "bedin borzbálá o in dastbord -- be xák andarárad sar e div gord." (ZBP, L6228 SF), (borzbálá = bolandbálá/ qad boland); pastbálá [= kutul/ kutule], "va Dávud mardi bud sorxmuy va gorbe-cewm va pastbálá va andak-riw." (ZBP, L1922 TB).* **short of stature** *pastbálá; kutul; kutule.* **2** *áváze; arj. //dánewmandi bá áváze ye jaháni.//*

status n **1** *páygáh, "agarce be mál va jáh va vos'at va páygáh biw az man bud hasad nakardam." (ZBP, L1689, DB); "páygáh maqám yá martabe ast" (ZBP, L4571 NKZZF); jáygáh, "in mard... va hamváre kuwide bud nazd e mardom jáygáhi dáwt va kowtan e u wurewi padid ávard." (ZBP, L3039 TMK); nehád/ nahád, "ke na har dusti bar yek qá'ede bemánad va na har dowmani bar yek nehád/ nahád bepáyad." (ZBP, L3039, L1786, DB). //dar besyári az kewvarhá zanán az páygáh (e bolandi) barxordár nistand./ Páygáh e womá dar án dálá** [company] *ci-st?//.* **2** *jáh, jáygáh, "agar ce be mál va jáh va vos'at va páygáh biw as man bud hasad nakardam." (ZBP, L1689, DB). //pei ye jáh va imeni budan; az jáygáh e xiw xub ágáh ast.//*

status symbol *newán e jáh/ páygáh. //Az qáyeqráni bizár ast ammá án lákume** [yacht] *rá tanhá baráye án ke newán dahad xodávand e jáh ast xarid.//*

status quo, the status quo *sán e konuni hamánjur ke hast/ bud. //sán e konuni rá barham zadan/ bázgardándan/ negahdáwtan* [upset/ restore/ preserve]*./ áyinparastáni* [conservatives] *ke az negahdári ye sán e konuni padáfand mikonand.//*

statute n **1** *dád, bondád*. //dastur e bondád** [decreed by statute]*//.* **2** *áyin-náme. //dar áyin náme ye dánewgáh* [Under the University statutes]*.//*

statute-book n *dádnáme*, bondádnáme*. //nanevewte/ yádnawode dar dádnáme.//*

statute law *bondád*. besanjid bá* "case-law (case[1]), common law (common[1])"
statutorily adv *bengarid be* "statutory"
statutory adj *dádestáni*; dátikáni*. //awáhá* ye/ haqhá ye dádestáni*/ dátikáni* ye kasi./ zir e dast gereftan e bahá ye káláhá va darámadhá* [statutory control of] *barábar e dád/ dátikán*.//*
staunch adj (**stauncer**, **staunchest**) *ostovár, ostován, seftosaxt. //yek tarsá ye/ yek áyinparast e* [conservative]*/ yek jomhurixáh e seftosaxt/ ostovár/ yekdande//*
staunch[2] = stanch
stave[1] n **1** *dande ye bowke/ cubhá ye xamide ye tan e bowke.* **2** *(dar musiqi)* = staff 5
stave[2] v (pt, pp **staved** or **stove**) *wekastan; xord/ surάx kardan. //pahlu ye qáyeq pas az egnest** [accident] *az pei behamxord/ surάx wod/ wekast./ káse ye sar e barxi* [victim] *bá abzár e geráni* [heavy] *surάx wode/ wekaste wode bud.//.* **stave sth off** (pt, pp **staved)** *candgáhi powt e guw andáxtan/ pas andáxtan. //dożaxtari* [disaster]*, bimi* [risk]*, varwekastegiyi rá, dardhá ye gorosnegi rá candgáh pas andáxtan//*
stay v **1** (**a**) *mándan; bázmándan. //dar xáne mándan; tá dirgáh dar daftar mándan./ Gomán nemikonam betavánam bemánam (báyad beravam)./ dar xáne, bestar, otáq e xiw mándan;/ dar kár e ámuzegári mándan/ dar ruznámenevisi mándan; az dabirestán/ dabestán bázmándan/ durmándan* [stay away from...]*; Dar hamin ráh do kilometr boro/ bemán sepas be cap bepic/ becarx./ Haminjá bemán tá bázgardam./ Mándim (tá) bebinim ce piw miáyad./ Tanhá cand dami/ cand pál** [minute] *mitavánam bemánam.//.* (**b**) *mándan, bázmándan, páyidan, páyestan. //bidár mándan* [stay awake]*; bizan/ biwouhar/ bihamsar mándan* [stay single]*./ Hargez be derázá howyár nemimánad* [stay sober]*/ peivaste mast ast/ mikonad./ Sálhá dust budand.//.* **2** *dar jáyi mándan/ derang kardan, " va tá yek máh kamábiw ke u dar Gilán derang dáwt nábesámánihá ye faráván dar hame já ruy dád...." (ZBP, L3092 TMK). //Dirgáh ast cerá (emwab) injá derang nemikoni/ nemimáni?/ dar mehmánsaráyi mándan/ derang kardan./ Bár e digar ke be Wiráz miáyi cerá cand ruzi nazd e má derang nemikoni?; Jávid cand ruzi dar Tabriz mimánad, ammá aknun dar Tehrán miziyad.; Wab rá nazd e kasi mándan/ derang kardan//.* **3** *(beáyin) derang kardan; bázistádan; pas andáxtan. (bástáni) jelo ye xod rá gereftan; az anjám e kári xoddári kardan. //guwmál/ dávari rá pas andáxtan; jelo ye piwraft e bimáriyi rá gereftan; andaki xorák/ tahbandi baráye jelogiri az gorosnegi ye xiw* [stay one's hunger]*.//.* **4** *(bástáni) (biwtar be rixt e farmáyew) istádan, bázmándan; derang kardan. //Váysá/ Beyist! In ci-ye ke man mibinam?.//.* **5** **be here to stay/ have come to stay** *(anáyin) páyidan, "co bi ganj báwi napáyad sepáh -- torá zirdastán naxánand wáh." (ZBP, L4833 SF). //Omidvár-am andiwe ye barábari sámán/ meidán yáftan* [equality of opportunity] *baráye zanán va mardán (dar injá) páyad/ bemánad/ páydár báwad.//.* **stay/ keep/ steer clear** *bengarid be* "clear[2]". **stay the course** *tá páyán e ráh rá raftan. //Gomán nemikonam candán delbastegi dáwte báwad ke tá páyán e kár bepáyad/ bemánad.//.* **stay put** *(anáyin) sar e/ dar já ye xiw mándan; az já takán naxordan. //Án bacce candán dar jáyaw nemimánad ke az u/ azaw peikare gerefte wavad/ begirand.//.* **6** **stay away (from sb/ sth)** *duri kardan/ jostan. //behew/ be u begu dast az sar e xáharam bardárad!//.* **stay behind** *bázmándan. //Pas az mehmáni (báz) mánadand tá be pákizekári komak konand.; Ámuzgár behew/ be u goft pas az páyán e ámuzák (dar yáne*/* classroom*) bemánad.//.* **stay down** (**a**) *(baráye xoráki) ruy e wekam mándan. //Candán bimár ast ke hic ciz/ hamáná áb ham ruy e wekamaw mimánad.//.* (**b**) *páyin mándan. //Kelid (e ru ye) ketri páyin nemimánad.//.* **stay for/ to sth** *(baráye wám/ náhár) mánadan. //Baráye wám nemimáni?//.* **stay in** (**a**) *birun naraftan; tu mándan. //Pezewk beman goft cand ruzi birun naravam, dar xáne bemánam./ (beviże baráye guwmál) pas az ámuzák va raftan e hamegán dar dabestán/ dabirestán mándan.//.* **stay on** (**a**) *sarejá/ bálá ye... mándan. //koláham dorost sar e já nemimánad.//.* (**b**) *rouwan mándan. //Injá jamjám*/* TV *sarásar e ruz rouwan mimánad.//.* **stay on (at...)** *(sar e kár) mándan. //Pas az raftan e digarán dar dánewgáh mánd pażuhew konad.//.* **stay out** (**a**) *(wab) birun (e xáne) mándan. //Dust nadáram tá dirgáh az xáne birun bemáni.//.* (**b**) *bast newastan. //Kánkanán/ kángarán yek sál e ázegár bast newastand.//.* **stay out of sth** *dur mándan; duri kardan/ jostan. //Pedaraw behew/ be u goft az gereftárihá duri juyad* [stay out of trouble]*.//.* **stay up** (**a**) *bidár mándan. //Be baccehá zabán dád ke mitavánand baráye barnáme ye jamjám*/* TV *e delxáhewán bidár bemánand.//.* (**b**) *bar pá/ já mándan. //dar wegeftam ke barxi az án saráhá ye arzán cegune barpá mimánad./ Tanhá agar kamarband bebandam* [wear] *walváram bálá mimánad./ Án golpeikare** [poster] *tanhá cand tasu* [hour] *bálá mánd va pas az án dozdidandaw.//.* **stay with sb** *(anáyin) guw e kasi bá kasi budan. //Xáhew mikonm dami cand (biwtar) guwat bá man báwad, dáram be jáy e bárik* [to the point of] *e dástán miresam.//*

stay n **1** *mánew; mándan; didár/ derang kardan. //Mánewi/ derangi yekwabe dar Milán./ Dohafteyi nazd e afdaram/ amuyam mándam.//.* **2** **a stay of execution** *(beviże dar dád/ dátikán*) dastur e derang e anjám e vacar* [sentence]. *//Mibáyast sáxtemán e namáyewxáne ye kohne rá emruz virán konand* [demolish] *ammá dar dam e vápasin dastur e derang [e vacar]* [a stay of execution] *resid.//*

stay[2] n **1** *rismán yá sim e negahdárande ye tirak yá dakal.* **2** *negahdárande; //cub e zir e baqal e u/ baqalaw be ruzgár e piri//.* **3** **stays** *(kohan yá bástáni) barkostván*

stayer n *(ádam yá jánevari) bátuw/ portuw; (baráye asb) báláy. //Sizán asb e tondroyi nist ammá berásti báláy ast./ Án sag portuw/ portaván ast.//*

stay-at-home *(anáyin/ biwtar xárdári) xánenewin; morq e xánegi. //Wouharaw morq e xánegi-st.//*

staying-power n *tuw. //davandegán e derázáhang* [long-distance runners]*/ durpeimá niyáz be tuw dárand.//*

stead n (idm) **in sb's/ sth's stead** *(beáyin) bejá ye..., //(Man) nemitavánam be án newast biyáyam, ammá dastyáram rá jáy e xod/ xodam miferestam.//.* **stand sb in good stead** *komak e... budan; sudmand budan; bedard xordan. //Cuxáyam** [my anorak] *in zemestán xeili bedardam xorde.//*

steadfast adj, **steadfast (in sth/ to sb/ sth)** *(beáyin- biwtar be wive ye pasandide) ostovár; ost; pábarjáy, "co goftár e Pirán az án sán wanid -- sepah rá hame páy barjáy did." (ZBP, L6396, SF); "Co Mehráb rá páy barjáy did -- saraw andarun dánew o ráy did." (ZBP, L6948 SF); pábarjá, "del co pargár behar su davaráni mikard -- vandar án dáyere sargawte o pábarjá bud." (Háfez). //dusti ostovár/ pábarjá; negáhi xire/ zol zadan* [a steadfast gaze]*./ sarbáz-zadani/ sarbáz-zanewi* [refusal] *ost./ ostovár/ pábarjáy behengám e negunbaxti/ talxi/ talxkámi* [adversity]*./ dar bonesthá* ye xiw* [one's principles] *ostovár/ pábarjá budan//*

steadfastly adv *bengarid be* “steadfast”

steadfastness n *bengarid be* “steadfast”

steadily adv *peivaste/ yeknaváxt. //yekband kár kardan./ bahá ye káláhá peivaste dárad bálá miravad./ Peivaste dárad náxowtar miwavad.//*

steadiness n *bengarid be* “steady”

steady adj (**steadier**, **steadiest**) **1** *ost, ostovár, taráz, tarázmand. //nardebán rá ostovár negahdáwtan; mizi rá ostovár kardan conán ke laqlaq nazanad./ Pas az bimári nemitavánad xub ru ye páyaw ostovár beyistad* [be steady on one's legs]*./ Conin kár e naqzi dar gero ye dáwtan e dastáni va cewmáni ost/ ostovár ast./ Az wur milarzid ammá áváyaw ostovár bud.//.* **2** *peivaste, yeksán, yeknaváxt. //bádi yekband; tajáyi* [speed]*/ rizewi/ ravewi* [flow], *nerxi* [rate], *gámi* [pace] *yeksán/ yeknaváxt./ piwrafti/ behtarwodani peivaste.//.* **3** *//mard e javáni bá manewi ostovár; kárgari ostovár//.* **4** *peivaste, ostovár, yeknaváxt, yeksán. //imáni/ bávari ostovár; bá ármáni* [purpose] *ostovár./ Dust e pesari dári ke peivaste bá u begardew ravi?/ Kawti ráh e yeknaváxti rá dar piw gereft.* [keep a steay course]*//.* **5** **steady(on)!** *(anáyin) beppá!/ behuw báw! //Miguyam beppá!/ behuw báw!, Ádam nemitavánad darbáre ye kasi ke hargez u rá nadide conin cizháyi beguyad!//*

steady adv, **go steady (with sb)** *bá pesari/ doxtari/ mardi/ zani peivaste didár kardan va peivand e dusti ye ostovár dáwtan. //Áyá Wirin va Behzád bá ham dust-and va peivaste didár mikonand?//*

steady n *dust e pesar/ doxtar e peivaste. //U dust e pesar e peivaste ye man ast.//*

steady v (pt, pp **steadied**) *ostovár wodan/ kardan; yeknaváxt/ yeksán kardan/ wodan; taráz wodan/ kardan. //Baháy kálához dárad taráz miwavad/ yeksán/ yeknaváxt mimánad.* [steadying]*./ qáyeqi rá ostovár/ taráz kardan; Daste ye narde rá negahdáwt* [hold to the rail] *tá betavánad ostovár beyistad.//*

steak n **1** *guwt e ráste (ye gáv yá máhi) kabábi yá sorxkardani. //*fillet/ rump steak: *powtmázu/ guwt e rán e kabábi./ do ráste ye máhi ye havur* [two tuna steaks]; *kárd e kabábxori* [steak knife]*//.* **2** *guwt (e jelo ye tan e gáv). //xorewi yá kabábi* [for stewing or braising]*//*

steak-house n *kabábxáne*

steal v (pt **stole**, pp **stolen**) **1** **steal sth (from sb/ sth)** *dozdidan; kew raftan; robudan. //Dozdi kár e nádorosti ast; az tavángarán dozdide be tohidastán midád.; kasi pangánam** [watch, clock] *rá dozdide./ Yek kák e kewmewi az maqáze kew raft.//.* **2** *darrobudan, "sang az kenáraw dar-robudi..." (ZBP, L3600 GS); kapidan, "dar xun e jegar wabi tapidam -- tá buseyi az labaw kapidam." (ZBP, L3081, FM, Onsori. besanjid bá “qápidan”); dozdidan; robudan, "cewm az áynedárán e xat-o-xálaw gawt -- labam az buserobáyán e lab e nuwaw bád." (Háfez); dastbord zadan, "ze dastbord e sabá gerd e gel kolále bebin -- wekanj e gisu ye sonbol negar be ruy e saman" (Háfez). //Dami cand darrobude xosbidan/ xábidan; az kasi*

buseyi robudan/ kapidan; dozdide/ dozdaki be kasi dar áyne negaristan.//. **3** **steal in, out, away, etc** *xazidan, dozdaki ... ámadan/ kardan; dozdide..., "...va beraftand magar kasáni ke meil dáwtand be Ma'mun yá dozdide yá pei ye hewmat áwkárá beraftand suy e Ma'mun be Marv..." (ZBP, L1184 TBH). //Dozdide be darun e otáq ámad* [He stole into the room.]./ *Yavávaki awk az guneaw sarázir gawt.; foruq e bámdádi az lá ye kerkerehá dozdide be* [stealing through the shutters] *darun mixazid.//.* **4** **steal a march (on sb)** *dozdaki/ dozdide/ bá nirang/ bá rendi bar kasi piwi gereftan, dastbord zadan, "ze dastbord e sabá gard e gol kalále bebin -- wekanj e gisu ye sonbol negar beru ye saman." (Háfez).* **steal the show/ scene** *(nábiyuside) robudan, harjá juri tarjome miwavad. //Bá ánke candin setáre ye sarwenás bázi ye naqzi* [fine] *kardand ammá javán e e tázekári* [newcomer] *nábiyuside cewm e hamegán rá gereft.//.* **steal sb's thunder** *bar kasi piwdasti kardan va az arj e káraw kástan/ kasi rá bá piwdasti sang e ru ye yax kardan; dastbord zadan be kár e kasi*

steal n **1** (US sl/ *dar Ámriká, zabán e kuce) dozdi.* **2** *(Ámriká, anáyin) moft, arzán; ábxordan. //Bánován va Áqáyán in goldán e simin be/ baráye cehel dolár moft ast.* [it's a steal at.only $.40]//. **3** *dastbord, "ze dastbord e sabá gerd e gol kalále bebin -- wekanj e gisu ye sonbol negar beru ye saman." (Háfez).*

stealth n *neháni, penháni; dozdide, "va soxan niku goft va hamegán rá delgarm kard va beránd va xalq biandáze be nezáre rafte budand va pirán e kohantar dozdide minegaristand." (ZBP, L63, TBH); //Pei gereftan e jánevarán e doźágáh niyáz be án dárad ke xeili dozdaki/ dozdide kár kard./ Dozdán penháni/ dozdide/ dozdaki bedarun e saráy ámade budand.//*

stealthily adv *bengarid be* "stealthy"

stealthiness n *bengarid be* "stealthy"

stealthy adj (**stealthier**, **stealthiest**) *dozdide, dozdáne. Dozdaki. //*stealthy footsteps: *pávarcin. pávarcin-pávarcin//*

steam n **1** (**a**) *boxár, dame, mazná*.* (**b**) *boxár, mazná* [<Pahlavi, (ZBP, C7824 BF)]. //sarávi ke bá boxár/ mazná* garm miwavad./ yek tormoz e/ sut e/ jerjere* [winch] *ye boxári/ maznáyi*./ bá boxár/ mazná* pák kardan.//.* **2** *boxár, dame, mazná*. //boxár/ dame/ mazná*yi ke az yek dig e juwán barmixizad/ darmiáyad./ raxtwuyxáne* [the laundry] *por az boxár/ dame/ mazná* bud.//.* **3** **full speed/ steam ahead** *bengarid be* "full". **blow off/ let off steam** *(anáyin) niru ye xod rá tohi kardan. //Kudakán dar zamin e bázi jestoxiz karde, niru ye xod rá tohi mikardand.//.* **get up steam** (**a**) *wetáb gereftan. //kamkam be tajá* ye/ tizi* [speed] *ye xod afzudan//.* (**b**) *(anáyin) niru ye xod rá kamkam gerd ávardan; juw ávardan; xawmgin wodan.* **run out of steam** *(anáyin) bestuh wodan; az niru oftádan. //Bim e án miravad ke barnáme ye xánesázi az niru biyoftad.//.* **under one's own steam** *dast tanhá; bi komak e digarán*

steam v **1** *boxár, dame, maznáh* birun dádan. //qahve ye dáq e damán/ dáqi ke az án boxár barmixizad.; Ketri ru ye ojáq damán bud/ boxár mikard.//.* **2** *(bá boxár) poxtan; dam kardan. //dandánmazi ke bá boxár poxte; Máhi rá dah pál** [minute] *bá boxár bepaz/ dam kon!; pecnáyi**[envelope] *rá bá meznáh*/ boxár (dádan) báz kardan.//.* **3** **get/ be (all) steamed up (about/ over sth)** *(anáyin) saxt wur e... dar sar dáwtan; saxt xawmgin budan/ juw ávardan. //Árám báw*[calm down] *cizi nist ke baryaw candán juw bezani/ juw biyávari!//.* **4** **steam across, along, away, off, etc** *(bá niru ye boxár) ... raftan; //qáyeqi ke bá niru ye boxár/ mezná* az rud e Nil bálá miravad./ Kárván dudi boxárkonán/ damán be istgáh ámad/ az istgáh birun raft.; Damán wast kilometr dar tasu* [hour] *miraftim.* [steaming along at...].//. **steam sth off (sth)** *bá boxár/ mezná* casb e... rá darávardan/ jodá kardan. //bá boxár/ mezná* dajhá** [stamps] *rá darávardan/ jodá kardan.//.* **steam (sth) up** *boxár/ mezná* kardan/ gereftan; dame kardan. //Panjerehá ye ráde*/ máwin rá dame gereft.//*

steamboat n *karji ye/ qáyeq e boxári*

steam engine *ás e boxár; ás e dame; boxárás; dameás, con dař lokomotiv*

steamer n **1** *kawti ye boxári.* **2** *ábkew e viźe ye dampoxt kardan; boxárpaz; dampoxtgar**

steaminess n *bengarid be* "steam"

steam iron *otubarqi ye boxárdár/ boxári*

steam radio *(anáyin/ beriwxand) barnáme ye rádioyi ye/ vákive*yi ye pádewá-vezvezak!!*

steamroller n *qaltak e boxári (baráye hamvár kardan e ráhhá)*

steamroller v **1** *leh o lavarde kardan; málidan; darhamkubidan/ kuftan. //hame ye (niruhá ye) hamestár** [opposition/ opponent] *rá leholavarde kardan/ darhamkuftan.//.* **2** **steamroller sb into sth/ doing sth** *kasi rá bezur/ bá daganak be... vádáwtan*

steamship n *kawti ye/ náv e boxári*

steam shovel *bil e (xákbardári ye) boxári*

steam train *kárván dudi. //*a steam train enthusiast: *kasi ke kárván dudi rá xeili dust dárad//*

steamy adj (**steamier**, **steamiest**) **1** *dame, dameálu; mehi; por boxár. //jangali porboxár/ damide.* **2** *(anáyin) varanangiz* [erotic, sexy]*; dáq. //pardeháyi* [scenes] *az mehrvarzi ye dáq/ varan-angiz*//*

steed n *(bástáni yá bewuxi) báre, báregi. //*my trusty steed: *báre ye/ báregi ye ostovár e man//*

steel n **1** (**a**) *pulád, fulád. //Puládin ast./ kárdhá ye puládin/ fuládi//.* (**b**) *(sátvun* e/* industry*) pulád; //puládsázi ye* Bethlehem*./* steel strike: *bastnewini ye kárgarán e puládsázi./ kárxánehá ye puládsázi ye azkároftáde* [deserted steel mills]*; puládsázihá ye abáxtar* [north]*.//.* **2** *cáqutizkon.* **3** *(bástáni) tiq, wamwir, áhan, seni* (ZBP, C6484 FM,* JGS*). //*an enemy worth of one's steel: *Dowmani ke saraw be tanaw miyarzad va jang bá u arzew dárad.//.* **4** **of steel** *puládin; fuládi. //mardi puládin* [a man of steel]; *raváni puládin* [nerves of steel]*./* a grip of steel: *mowti fuldi/ puládi//*

steel v, **steel oneself/ sth (for/ against sth)** *xod rá baráye... ámáde kardan. //Badbaxtáne ágáhi ye badi baráyat dáram, xodat rá ámáde kon/ biyámáy!* [steel yourself]*./ Nágozir bud xod rá sangdel konad* [to steel her heart] *tá delaw nasuzad* [against pity]*//*

steel band *goruh e navázandegán e musiqi dar* Trinidad *ke abzár e musiqiyewán bowkehá ye nafti ye tohi-st.//*

steeliness n *bengarid be* "steely"

steel-plated *zerehpuw; zinávand**

steel wool *pawm e fulád [besanid bá* "wire wool"*]*

steel worker *(kárxáne ye) puládsázi/ godáz e fulád*

steelworks n *kárxáne ye fuládsázi*

steely adj (**steelier**, **steeliest**) *con pulád; puládi; puládin. //negáhi fuládin; bá áhangi ostovár con pulád.//*

steelyard n *kappán*, qapán*

steep[1] adj (**steeper** ,**steepest**) **1** *tond, wibá. //ráhi porwib./* a steep descent: *saráwibi ye tiz/ forudámadani tond/ wibá./* a steep hill: *tappeyi porwib/ farwib./* a steep climb: *bálároftani/ barwodani tond/ porwib./ wibi tond* [a steep gradient]*;bámi porwib/báwib e tond./ Hargez az án tappe bá docarxe bálá nemiravam, xeili porwib ast.*[too steep]*.//.* **2** *biw az andáze gerán; xeili gerán; bahá ye xun e pedar e kasi. //Mixáhad womá cahár hafte gorbeháyaw rá xorák dahid, ce darxásti borun az andáze!* [that's a bit steep!]*./ Baráye ráde* ye/ máwin e kohneaw wewsad dolár nemipardázam, engár bahá ye xun e pedaraw rá mixáhad!//*

steep[2] v **1** **steep sth (in sth)** *(beviże berixt e náwenáxte) xisándan, farqárdan. //mive ye xisánde dar siki* [brandy]*./ piyázhá rá dar serke xábándan/ farqárdan//.* **2** **steep sb/ oneself/ sth in sth** *ágandan; harjá juri tarjome miwavad. //*steeped in ignorance/ prejudice: *ágande az nádáni/ piwdávari./ wahri ágande az yádmánhá* [monument] *ye tárixi/ bástáni. /Xod rá az soxan e/ adab e Yunán e bástán ágand.//*

steepen v *porwib/ tond/ wibá wodan/ kardan. //Haminjur ke az dámane ye tappe bálámiravi wib e ráh tondtar migardad* [the path steepens]*//*

steepish adj *wibdár; xeili porwib*

steeple n *menáre*

steeplejack n *menárepák-kon; dudkewpákkon*

steeplechase n **1** *hamávard* [race] *e asbdaváni bá parew az jelogir/ ráhbandán*

steeplechaser n *asbi yá asbdaváni ke parew az ru ye ráhbandán mikonad*

steeply adv *bengarid be* "steeple"

steepness n *bengarid be* "steeple"

steer[1] v **1** (**a**) *rándan, bordan. //Qáyeqi rá rándan va bedarun e bandar bordan* [steer a boat into the harbor]*./ (pendárin) kári kard ke jostár* [discussion] *az dástán e pul vágawt* [steered away from]*./ Ma rá be suy e mizi dar yek guwe bord/ ráhnamáyi kard.//.* (**b**) *(qáyeq/ máwin) ránde/ borde/ nide* wodan. //Rádeyi*/ máwini ke sar e pichá xub miravad* [steer well]*.//.* **2** *rándan. //Haminjur/ peivaste be suy e abáxtar* [north] *rándan.* [keep steering north/ notherly]*.//.* **3** **keep/ stay/ steer clear** *bengarid be* "clear"

steer[2] n *gáv e nar (e axte ye) guwti*

steerage n **1** *rándan, bordan, farmán dádan; nidan* [baráye riwe bengarid be* "steer"*].* **2** *baxwi az kawti nazdik e sokkán (arzántarin baxw e kawti). //dar baxw e sokkángáh* e kawti safar kardan./ dareje ye sokkángáh*//*

steerage-way n *(váże ye daryánavardi) galzen* [<Gilaki, "cap-gal-zəən] (jonbew e kawti be piw, conánke sepas betaván án rá piw ránd)*

steerer n *ránande, barande, ráhnamá*

steering n *farmán, ránew*.* //power steering: *farmán bá ama*./ In farmán áki* [defect] *dárad.* [There is something wrong with steering]//

steering-column n *mil e farmán*

steering committee *goruh e gozin e gardánande*

steering lock *kupal e/ qofl e farmán*

steering-wheel n *famán; carx e sekkán*

steerman n (pl **steermen**) *qáyeqrán; karjibán; sokkándár. niz bengarid be* "helmsman (helm)"

stein n, a large mug/ *laváce* [<Gilaki, laváce]*

stellar adj *(vábaste be) setáre; axtar; setáregáni; axtari; setáreyi.* //stellar light: *ruwanáyi ye/ foruq e setáregán.//*

stem[1] n **1** (**a**) *sáqe, tane, nun (ZBP, C763); nard.* (**b**) *sáqe, dom harjá juri tarjome miwavad. //sáqe ye jám; daste ye/ tane ye copoq yá pip.//.* **2** *(dastur e zabán) riwe.* **3** *(dar deraxt e xáneváde) dude.* **4** **from stem to stern** *az pas tá piw e (kawti); az puz tá powt. // Án náv/ kawti rá az pas tá piw/ sartásar vásájideand** [refitted from stem to stern]//

stem v (**stemming**, **stemmed**) (phr v) **stem from sth** *az... barxástan. //Náxorsandiyi ke az kami ye dastmozd va badi ye sán* [condition] *e kár sarcewme migirad.//*

stem[2] v (**stemmed, stemming**) *jelo ye... rá gereftan; band ávardan. //xunrizi rá bá picidan e zaxm band ávardan* [to stem bleeding]*./ Jelo ye rizew e áb rá az luleyi tarekide gereftan./ (pendárin) Warvin** [government] *rá taván e jelogiri az kuhe ye xawm e mardom nist.//*

-stemmed *(setáy* e serewte misázad) sáqe-...,* //long-/ short-/ thick-stemmed glasses: *Livánhá ye/ jámhá ye sáqederáz/ kutáh/ setabr./ goli rást-sáqe/ goli bá sáqe ye rást//*

Sten n (**Sten gun**) *(guneyi) tirbár e kucak* [machine-gun] *(ke az ru ye rán átaw miwavad.)*

stench n *bu ye gand, qasák, qawák, ganák. //(bu ye) gand e/ ganák e guwt e gandide//*

stencil n **1** *cint* [cint, (Sanskrit)].* **2** *cint*. //divári rá bá golhá ye cint* árástan//.* **3** *(káqaz e mumi ye) cint* árástan.* **3** *(káqaz e mumi ye) cint* (baráye nusiyák*/ táyp). //káqaz e cint* rá boridan//*

stencil v (**stencilled, stencilling,** (US) **stenciled, stenciling**) **stencil (A on B)** *cint* kardan/ sáxtan; cintidan*. //Cintidan* midáni?/nerangi/ nirangi/ naqwi rá bar párce ye cint* zadan//*

steno n *(anáyin, beviże dar Ámriká)*= stenographer (stenography)

stenographer n *(beviże dar Ámriká* **shorthand-typist**) *tondnevis*

stenography n *(beviże dar Ámriká)* = shorthand

stentorian adj *(beáyin) (baráye ává) boland, nirumand.* //stentorian tones: *naváhá ye boland va nirumand//*

step[1] v (**stepped, stepping**) **1** *lagad kardan, pá nehádan; gám zadan, peimudan. //pá ye kasi rá lagad kardan; dar ábgiri* [puddle] *pá nehádan./ bejelo/ piw/ pas gám nehádan* [step forwards/ backwards].//. **2** *gám nehádan, peimudan, raftan, ámadan. //az rudi gám zade gozawtan* [step across]*./ dar qáyeqi gám nehádan* [step into]*; ru ye sakku raftan/ az sakku piyáde wodan* [step onto/ off a platform]*./ "Xáhew mikonam az in var biyáyid* [step this way]*./ (pendárin) ásude/ bi dardesar be kári darámdan//.* **3** **step into the breach** *bar/ bá por kardan e jáy e kasi ke nist kári/ cizi rá sázmán dádan//.* **step into sb's shoes** *jáy e kasi rá dar sarparasti ye... gereftan.* **step on it** (US, **step on the gas**) *(anáyin) gáz dádan; wetáftan. //Agar nawetábi dirat miwavad.//.* **step out of line** *nájur raftár kardan. //Ámuzgár howdár dád har kasi ke nájur raftár konad guwmál xáhad did/ wod.//.* **tread/ step on sb's toes** *bengarid be* "toe". **4** **step aside** *(besud e kasi) kenár raftan; bardidan (ZBP, C5609 FM). //Bardid/ kenár raft tá man bogzaram./ Aknun zamán e án faráreside ke man kenár rafte bogzáram ádam e javántari farwin** [chairman] *gardad//.* **step down** *kenáregiri kardan; kenár raftan.* **step forward** *piw ámadan; pá piw nehádan. //Goruh e gozin e sázmándehi* [the organizing committee] *az dávtalabán mixáhad pá piw nehand.//.* **step in** *pádarmiyáni kardan; dastbekár wodan. //Agar pásbánán behengám pádarmiyáni nakarde budand/ be mihán nemiyámadand ázárewi** [serious violences] *saxt darmigereft.//.* **step out** *tondtar raftan/ jonbidan.* **step up** *piw ámadan.* **step sth up** *afzudan; behtar kardan. //sáxt/ farávarew** [production] *rá afzudan./ Peikár bá názinávandi* ye hasteyi rá afzudan* [step up the campaign for nuclear disarmament].//

step[2] n **1** *gám. //bá gámhá ye áheste raftan/ gám zadan./ Har gám* [at every step] *áb źarftar migawt./ Gámi besu ye dar bardáwt.//.* **2** *gám. //bázpas raftan/ gám bardáwtan* [retrace one's steps]*; yek gám be átaw nazdiktar gawtan; Tanhá cand gámi durtar ast.; Gám be gám e hame ye ráh bá má ámad//.* **3** *gám. //Az injá tá gardewgáh* [park] *tanhá yek gám ast.//.* **4** (also **footstep**) (**a**) *gám. //(az) birun gámháyi wanidim.//.* (**b**) *gám. //bá gámi sabok va wád./ Un Możde ast- az ruy e gámaw/ sedá ye kafw e páw miwenásamaw.//.* **5** *gám (dar vawt*/ raqs) páykubi. //Gámhá ye in vawt*/ raqs rá nemidánam.//.* **6** *gám. //yek gám e dorost/ yek gám besu ye dorost./ In gámi bozorg be piw bude ast.; Gám e digar/ sepastar ci-st/ kodám ast?//.* **7** *pelle, páye, zine. //*a flight of steps: *pellekán/ ráhpelle./ Páyin ke miri be zirzamin* [cellar] *pellehá rá beppá!/ Bálá ke miraftand mibáyast dar yax pelle bekanand.; Án kudak ru ye zine* [level] *ye/ pelle ye báláyi newaste bud.//.* **8** **steps** = step-ladder. //*nardebán* [a pair of steps]./ *baráye raftan be tábuk* [the loft] *be nardebán niyáz dárim.//.* **9** *páye, gáh; páygáh. //Wive ye bázáryábiyemán má rá candin gám jelotar az hamálánemán/ hamálán e bozorgemán* [main rivals] *miyandázad./ Kei páyeat rá miyafzáyand* [your next step up].//. **10** **break step** *náhamáhang gám zadan/ bardáwtan.* **change step** *bengarid be* "change[1]". **in/ out of step (with sb/ sth)** (**a**) *hampáye/ náhampáye. //nájur/ yeksán/ hamáhang/ náhamáhang/ nájur bá digarán gám bardáwtan.//.* (**b**) *nájur/ nájur budan; ná hamáhang/ hamáhang budan. //[U/ án mard] Bá andiwehá ye novin náhmáhang ast.* [out of step with]*./ hamgám bá kasi ráh peimudan//.* **mind/ watch one's step** (**a**) *hengám e ráh raftan páyidan.* (**b**) *raftár e xod rá páyidan. //Ágar raftárat rá napáyi gereftár miwavi* [be in trouble]*.//.* **step by step** *gám be gám; áheste áheste. //daftarce ye dasturát/ ámuzew e gám be gám//.* **take steps to do sth** *gámi dar ráh e... bardáwtan. //Warvin** [government] *baráye jelogiri az afzáyew e ágrefthá* [crime rate] *dárad gámháyi barmidárad.//*

step-, (pref/ *piwvand) ná ...-yi; -ougeyi*

step brother, **step sister** n *barádarandar; xáharandar; náxáhari; nábarádari; barádar e/ xáhar e ougeyi*

stepchild n (pl **step-children**) *náfarzand/ náfarzandi; farzandandar; farzand e ougeyi*

stepfather ns *nápedari; pedarandar*

step-ladder n *nardebán e táwo*

stepmother ns *námádari mádarandar*

step-parent n *nápedari, námádari; pedarandar; mádarandar*

steppe n (*biwtar* **steppes**) *kalák. besanjid bá* "pampas, prairie, savannah, veld"

stepping-stone n **1** *jápá.* **2** *(pendárin) pelle, gám, páye, "bá iwán miraftim tá páy e qal'at- qal'eyi didim saxt boland va nardebán páyehá ye bi had va andáze va cand páye ke barrafti, zamáni nik benewasti va biyásudi..." (ZBP, L1327 TBH). //noxostin gám/ jáyepá/ páye dar ráh e kámyábi* [a first stepping-stone on the path to success].//

stepson, stepdaughter n *nápesari; pesar e ougeyi; nádoxtari; doxtar e ougeyi*

-ster (suff/ *pasvand, bá námváźehá va setáyhá* námváźe misázad) -gar; harjá juri tarjome miwavad.* //gangster: *tabahkár;* prankster: *kasi ke wuxi ye xaraki mikonad;* youngster: *noubáve//*

stereo n (pl **stereos**) **1** *ávác* [besanjid bá ávác <Armani, <riwe ye vác (Sanskrit va Avestáyi)]. //barnámeyi/ ávázi/ áhangi rá ávác* paxw kardan* [broadcast in stereo]./ *Yek darnegárew** [recording] *e, valg** [record] *e...;/ Wáne/ xawáb* [cassette], *gerde/ gerdak* [disk] *dastgáh e/ handád e ávác** [stereo system]//

stereo-, *(dar váźehá ye serewte) seandáci*;* stereoscope *kulnamá**

stereophonic adj *ávácik* [baráye riwe bengarid be* "stereo-"*]. //yek valg e* ávácik** [a stereophonic record]//. **2** *(baráye dastgáh e paxw e ává) ávácik*. niz bengarid be* "monophonic"

stereoscope n *(durbin e kulnamá* [kul + nam*; kul <Gilaki = barjestegi]*

stereoscopic adj *kulnamá. //yek peikare ye/ negár e* [image] *kulnamá//*

stereotype n **1** *áyin; beáyin; qáleb; harjá juri tarjome miwavad. //U az áyin e soudágarán e wahri peirovi nemikonad, az inru jáme ye mewki napuwide va catr e baste* [rolled] *nadárad./ Namáyewi ágande az honarpiwegán e kohne va beáyin* [stereotypic characters]//. **2** *(dar cáp) qáleb*

stereotyped adj *(biwtar xárdári) (baráye andiwe, manewte, kerdár va mánand e án) xowk, beáyin, yeknaváxt, qálebi [ja'be qors <Gilaki]. //Peikarehá ye qálebi/ yeknaváxt e/ zanán dar ágahihá//*

stereotyping n, **sexual stereotyping** *raftár e visanik*/ xowk e/ qálebi ye kohne va yeknaváxt*

sterile adj **1** *setáq; estáq; setarvan/ astarvan. //Ázmáyewhá ye pezewki newán dád ke setarvan ast.//.* **2** *(baráye zamin) bibar, xowk.* **3** *(pendárin) bihude. //segálewi/ goftoguyi bihude* [a sterile debate]//. **4** *navár e zaxmbandi ye setarvan. //kárgáh e kárdpezewki/ salyáni* báyad pák setarvan báwad.//*

sterility n *setarvani; ostáqi; bibari; bihudegi*

sterilization, sterilisation n *bengarid be* "sterilize"

sterilize, sterilise v **1** *setarvan kardan; setarvanidan*. //abzárhá ye kárdpezewki ye/ salyáni** [surgery] *ye setarvan//.* **2** *axte kardan; setáq gardánidan. //Pas az caháromin bacceaw/ farzandaw barán wod ke xod rá ostáq/ setarvan gardánad.//*

sterling adj **1** (abbr **stg**) *náb, rástin. //kárdocangál e simin e náb* [cutlery]//. **2** *(pendárin) darxor e setáyew; sotude. //sázmándehi* [organization/ organizer] *ye darxor e setáyew//*

sterling n *pond e/ lire ye Engelisi. //pardáxtani be lire ye Engelisi yá dolár e Ámrikáyi//*

stern adj (**sterner; sternest**) **1** *saxt, xowk, saxtgir. //sarkárgari, ámuzgári, pedari, mádari saxtgir./ roxsári, didári, negáhi saxt va xowk//.* **2** *saxtgir. //raftári saxt bá kasáni ke gardan nanehand.* [offenders]*./ Wahrbáni bar án ast ke baráye peikár bá ágreft* [crime] *saxtgiri ye biwtari konad.* [sterner measures]*//*

stern[2] n **1** *tafar (M. Moqaddam) (tárix e Haxámanewi) [powt e kawti]. //Dar tafar e karji istáde./ besu ye tafar e kawti raftan.//.* **2** *(anáyin/ bewuxi) tah, powt, kun. //Kunet o/ kunat rá bejonbun/ bejonbán mixáham benewinam!//.* **3** from stem to stern: *bengarid be* "stem"

sternly adv *bengarid be* "stern"

sternness n *bengarid be* "stern"

sternum n (pl **ternums/ sterna**) *jenáq e sine*

steroid n *(ximiyá*/ wimi) (dáruhá ye) esteroyid. //Baráye ámás e pustaw u rá bá esteroyid darmán mikonnd.//*

stertorous adj *(beáyin) xorxor; xornás*

stertorously adv *bá xorxor; bá xornás*

stet v **1** **stet** *dar cáp, kenár e váźeyi ke az án laqzew gerefteand, nevisand. Cápgar bá didan e* "stet"*, án laqzew rá nemigirad va be sán* [condition] *e xod bázmigozárad. //(dar cáp) bogzár haminjur cáp wavad/ haminjur bemánad (dastur be cápgar. dar kenár e váźeyi minevisand ke án rá kawe kewide be laqzew án rá afkande yá dorost kardeand.)//.* **2** *váźe ye* "stet" *rá baqal e váźeyi nevewtan) (dastur be cápgar) //bogzár haminjur bemánad; laqzewi rá ke gerefteand nádide begirid./ Laqzewi rá ke laqzewgir* [the proof-reader] *degargun karde bud ammá man kenáraw nevewtam* "stet"*//*

stethoscope n *guwi ye pezewki*

stetson n *koláh e (mardáne ye boland va labe pahn, viźe ye) gávbázán*

stevedore n *(kárgar e) bárandáz (e bandar)*

stew v **1** *poxtan. //Án guwt rá báyad cand tasu* [hour] *poxt; guwt e xorewi rá poxtan; juje ye/ mive ye poxte. //sibzamini va fereni* [custard] *ye poxte.//.* **2** *(anáyin) xeili poxt.* **3** *(anáyin) xeili dáq budan; poxtan. //Xáhew mikonam yek panjere rá bázkon! dárim injá mipazim!//.* **4** **let sb stew** *(anáyin) gozáwtan ke kasi az karde ye xiw besuzad/ dandeaw narm wavad (va be u komak nakardan).* **stew in one's own juice** *(anáyin) gozáwtan ke kasi az karde ye xiw besuzad. "Bogzár oftad o binad sezá ye xiw." (Sa'di). //Az má-st ke bar má-st./ (anáyin) nemifahmam cerá báyad behew/ be u komak konam/ xodaw be xodaw karde, bogzár kami besuzad.//*

stew n **1** *xorew. //xorew poxtan; biwtar xorew kewidan/ xordan//.* **2** **get (oneself) into/ be in a stew (about sth)** *az cizi wuride wodan; del tuy e del e kasi nabudan. //Az ázmunháyaw del tuy e delaw nabud.//*

steward n **1** *piwkár, "va kár forubemánad tá javáni rá ke mo'tamed bud piwkár e amir kard be xeláfat e xod." (ZBP, C5948 TBH); piwkár (M. Moqadam).* **2** *piwkár [e xoráki resáni be báwgáh, dánewkade va mánand e án).* **3** (fem, **stewardess**) *mehmándár. //piwkár e camedánhá* [baggage steward]*./ mehmmándár [e havápeimá/ kawti]* [cabin/ deck steward]//. **4** *piwkár, kadxodá, máziyár (ZBP, C508, MK). //Máziyárán/ piwkárán/ kadxodáyán ráh rá bázrasi mikonand bebinand áyá asbdaváni wodani/ wavá hast yá na?//*

stewardship n *piwkári, kadxodáyi, máziyári**

stewed adj **1** *(baráye cáy) juwide va mánde va badmaze.* **2** *(zabán e kuce) mast*

Sth *kutáhwode baráye* "south". //Sth Pole: *Mex* e Nimruz//*

stick n **1** *cub, kang (wáxe ye deraxt); mil, mile, gová, wangine; cougán; gováze. //baráye átaw dorost kardan cub e xowk gerdávardan; baráye sarpá negahdáwtan e bottehá ye noxod dar báqce cub boridan//.*

2 = **walking-stick** *cubdast. bengarid be* "walk[1]". *//Án piremard nemitavánad bi cubdast ráh beravad.//.* **3** *cougán; cubdast.* **4** *(biwtar dar váżehá ye serewte) wáxe, gál, lul, harjá juri tarome miwavad. //*sticks of celery: *wáxehá ye karafs; gál e gac; gál e zoqál/ angewt; lul e dinámit; wáxe ye rivás* [rhubarb]*; lul e mum* [stick of wax]*./ wammdánhá ye berenjin* [brass candlesticks]*.//.* **5** *govázе.* **6** *bombárán.* **7** **stick (of sth)** *(anáyin) tekke. //Tanhá cizi ke baráyaw bázmánde hamin cand tekke kácál* [furniture] *ast.//.* **8** *ádam e xowk e guwegir; medád. //Ádam e kamábiw xowk e giri / deltangiávar* [boring] *ast.//.* **9** **the sticks** *bengarid be* "cleave!". **the carrot and the stick** *bengarid be* "carrot". **get/ take stick (from sb)** *guwmál wodan/ málew didan. //Tázegi warvin** [government] *az ruznámehá guwmál e faráván dide//.* **give sb stick** *(anáyin) kasi rá guwmál dádan.*

stick[2] v (pt, pp **stuck**) **1** (**a**) **stick sth in/ into/ through sth**; **stick sth in/ through** *capándan; tapándan; sepuxtan; ájidan; áżdan; foruzadan. "va bedán wánhá ye áhanin andám e vey be wáne foruzadand va harce bar tan e u guwt bud hame forud ávardand." (ZBP, L99 TB). //cangál rá dar sibzamini forukardan./ towakce por az suzan bud.//.* (**b**) **stick in/ into/ through sth/ through** *forukardan foruraftan; gir kardan/ dádan. //suzan dar angowtam foruraft./ Mixi rá yáftam ke dar karak** [tyre] *forurafte bud./ Catrat dárad tuy e powtam forumiravad.//.* **2** *casbándan; casbidan; dusidan; dusánidan; peivastan; "va náme benevewt va be vey midád va sar e náme bedusánid."(ZBP, L7361 SR); peivastan," ke bar girad án rá ke to afkani? -- ke peivandad án rá ke to bewkani?" (ZBP, L4825 SF). //In casb xub nemicasbánad.; xamir be angowtánam casbid/ dusid./ daji** [a stamp] *ru ye náméyi casbándan./ Fenján e wekasteyi rá casbándan/ band zadan/ báz behampeivastan//.* **3** *(anáyin) nehádan; gozáwtan; zadan; casbándan. //Yáddásti ru ye taxte* [notice-board] *casbándan./ Medád rá powt e guwaw gozáwt/ zad./ Ketábhá rá ru ye miz bogzár.//.* **4** **stick (in sth)** *gir kardan. //In kewo badjur gir mikonad./ kelid dar qofl/ kupal gir karde./ Masráde*/ otobus dar gel gir karde.//.* **5** *dar vákiyámhá** [sentences] *ye ma** [negative] *va porsewi) bartáftan, //Nemidánam cegune án mard rá baráye zamáni candán deráz cegune bartáfti?/ Gostáxiyat/ dożkerdáriyat* [rudeness] *rá biw az in/ digar barnemitábam.//.* **6** *ostovár dáwtan/ budan/ casbidan. //Natavánestand án piwmárhá* [charges] *rá ostovár dárand./ Noxostin ruzi ke be dabestán ámad námaw rá "cáqálu" gozáwtand va badbaxtáne án nám behew/ be u casbid.//.* **7** **cling/ stick to sb like a leech** *bengarid be* "leech". **mud sticks** *bengarid be* "mud". **poke/ stick one's nose into sth** *bengarid be* "nose". **put/ shove/ stick one's oar in** *bengarid be* "oar". **stand/ stick out like a sore** *bengarid be* "sore". **stand/ stick out a mile** *bengarid be* "mile". **stick/ stop at nothing** *baráye bedast ávardan e cizi az hic kár forugozár nakardan/ kun ham dádan.* **stick'em up!** *dasthá bálá!.* **stick fast** *gir kardan; gir budan; casbándan; forumándan. //Kalleaw seft lá ye nardehá* [railings] *gir kard./ (pendárin) saxt be engárehá ye xiw casbide.//.* **stick in one's mind** *derázáhang be yád mándan. //Sálhá engáre ye/ parhib e roxsár e bacce ye morde dar maqzam mánd.//.* **stick in one's throat** (**a**) *niz* **stick in one's craw/ gizzard** *dar galu ye kasi gir kardan; az galu ye kasi forunaraftan. //Az galuyam forunemiravad az ánhá awudád** [charity] *begiram/ bepaziram.//.* (**b**) *gir kardan dar galu ye kasi. //Mixástam behew/ be u beguyam, ammá soxan dar galuyam gir kard.//.* **stick one's neck out** *kár e bimgini kardan. //Wáyad dáram kár e bimgini mikonam, ammá gománam mibarad.//.* **stick to one's guns** *(anáyin) az já ye xod najonbidan; morq e kasi yek pá dáwtan/ sar e já ye xod pábarjá mándan.* **stick to one's last** *be kár e xod casbidan tá tah; be kári ke kasi xub midánad casbidan va kár e digari nakardan.* **8** **stick around** *(anáyin) darjáyi derang kardand; (hamin dourobarhá) mándan. //Dam e dar/ hamin dourobarhá bemán wáyad kárat dáwte báwam.* [I may need you]*//.* **stick at sth** *powtekár dáwtan/ newán dádan; be kári casbidan. //Agar bekár becasbim, emruz be páyánaw miresánim.//.* **stick by sb** *(anáyin) (dar gereftári) yár o yávar e kasi budan; kasi rá tanhá nagozáwtan. //Wouharaw beruzgár e xow o bad hamiwe yáraw bude.//.* **stick sth down** (**a**) *casbándan; dusándan. //dar e pecná** [envelope] *rá casbándan//.* (**b**) *(anáyin) nehádan, gozáwtan. //Harjá delat mixáhad beneh/ begozár!* [Stick it down anywhere you like.]//. (**c**) *(anáyin) nevewtan. //Námat rá dar fehrest benevis!//.* **stick sth in/ into sth** *casbándan. //dajhá* ŕá dar daftar/ álbom casbándan//.* **stick sth on (sth)** *casbándan; dusánidan. //Barcasbi ru ye jámedánat* [suitcase] *becasbán.//.* **stick (sth) out** *barjeste budan; barjestegi kardan; harjá juri tarjome miwavad. //Guwháyaw barjeste ast; Doxtari ke zabánaw rá darávarde be barádaraw dahankaji mikonad./ Kalleat rá az panjere ye ráde*/ máwin birun nakon!//.* **stick it/ sth out** *(anáyin) tá páyán e kár casbidan va vel nakardan. //Az án kár bizár ast ammá bar án ast tá páyán be án becasbad con pul niyáz dárad.//.* **stick out for sth** *(anáyin) tá nagereftan vel nakardan. //Tá dastmozd e biwtar/ bálátar nagirand vel nemikonand.//.* **stick to sth** (**a**) *vel nakardan. //"Biwtar ábejo/ fugán mixáhi?", "Na, sepás, be hamin basande mikonam."; Nemixáhim bávarhá ye/ manewtehá ye to rá bewnavam. Be bonestehá* becasb!* [stick to the facts!]./ *In dástán e man ast. va bávar ham dáram ke rást ast!"//.* (**b**) *tá páyán e kár*

vel nakardan. //Tá kár be páyán nareside vel nakardan/ be án casbidan.//. **stick together** *(anáyin) yár e ham budan. //Agar árám bude yár e ham báwim hame ye kárhá dorost miwavad.//.* **stick up** *barjestegi kardan, rást istádan. //Án wáxe az áb birun zade rást istáde bud.//.* **stick sth up** *(anáyin) dozdi. //dozdi bá tofang dar ganj/ bánk/ diván e peik//.* **stick up for sb/ oneself** *padáfandidan; padáfand kardan; powtibáni kardan. //Nagozár án pesarán e bozorg bá qoldori betarsánandat* [bully you] *ru ye pá ye xodat beyist!* [stick up for yourself]*./ az awá* ye/ haqq e xiw padáfand kardan* [stick up for one's rights!]*//.* **stick with sb/ sth** *bá... budan; az... powtibáni kardan; casbidan be...; //Be manewtehá ye áqázin* [original] *e xod casbideam va ánhá rá rahá nemikonam.; Bá man báw, cizi baráyat piw nemiáyad.//*

sticker n **1** *barcasb. //Án bacce ru ye ketábhá ye dabestániyaw sarásar barcasb bud.//.* **2** *(anáyin, pasandide) ádam e yekdande ye sarsaxt*

stickily adv *bengarid be* "sticky"

stickiness n *bengarid be* "sticky"

stick insect *xasrfastaráni bi bál az xáneváde ye* Phasmatidae *ke tanewán berixt e cub ast. //xarfastán e cubkebriti//*

stick-in-the mud n *(anáyin/ xárdári) xowkandiw.* **stick-in-the mud attitudes** *xowkandiwi*

sticking-plaster (also **plaster**) n *(dar Engelestán),* (US) **adhesive plaster** *(anáyin) navár e zaxmbandi ye casbi; zaxmband e dusin/ dusgin*

stickleback n *gunehá ye gunáguni az máhihá ye kucak e bi pulak az xáneváde ye* Gasterosteidae *ke yek yá do xár dar jelo ye bálak e powti dárand*

stickler n, **stickler for sth** *ármángará ye saxtgir bar digarán. //kasi ke ármángará bude dar xordewenási. /bárikbini, begáh budan, bar digarán niz saxt migirad* [a stickler for punctuality, etc]*//*

stick-on adj *casbdár, casbnák, casbande. //barcasbhá* [labels] *ye casbdár//*

stickpin n (US) = tie-pin: *sanjáq e kerávát*

stick shift (n) (US) *(dar Ámriká) dande ye dasti*

stick-up n *(anáyin) dozdi (bá haft-tir/ tofang). //takán naxor-dozdi bá haft-tir ast!//*

sticky adj (**-ier**, **-iest**) **1** *casbnák, dusande, nuc. //angowtáni nuc puwide az ricár* [jam]*./ kaf e otáq/ xáne nazdik e ojáq casbnák ast.//.* **2** *(anáyin) (baráye havá) dáq/ garm va casbnák. //Yek pasin e tirmáh , dáq va casbnák.//.* **3** *(anáyin) dowvár. //bikár kardan/ birun rándan* [dismissal] *e u baráye hame ye dastandarkárán kári dowvár bud.* [a sticky busines]*./ Zendegi ye zanáwuyiyewán ruzgár e dowvári rá migozaránad.//.* **4** *saxtgir, náxonxowk. //Kixá** [manager] *ye bánk/ ganj nemixást begozárad az hamáram* [account] *biw az tanxáham bardáwt konam* [have an overdraft]*, va náxonxowki mikard* [be a bit sticky]*.//.* **5** **come to a bad/ sticky end** *bengarid be* "end[1]". **sticky fingers** *(soxan dar parde) kasi ke angowtánaw casb dárad (va kew miravad).* **a sticky wicket** *(dar Engelestán)* (**a**) *(dar tapkáye*/* cricket*) meidáni ke tar ast va zud dar áftáb xowk miwavad, va nemitaván be ásáni dar án bázi kard.* (**b**) *(pendárin) gereftári. //Dar in goftoguhá má docár e gereftári hastim* [we are on a sticky wicket] *va báwad ke be nákámi anjámad.//*

sticky tape *navárcasb*

stiff adj (**stiffer**, **stiffest**) **1** *seft, saxt, staft. //yek barg moqavvá ye seft; yek joft kafw e/ muze ye seft; qulenj e gardan kardan; gardan e kasi seft wodan/ qulenj kardan. //pas az ráhpeimáyi ye deráz máhicehá va bandgáhhá seft budan/ gawtan//.* **2** *seft. //árd va wir rá ámixte tá xamir e seft wavad* [stiff paste]*.//.* **3** (**a**) *dowvár, saxt. //kuhnavardi va báláraftani dowvar* [a stiff climb]*./ ázmuni dowvár* [a stiff exam]*//.* (**b**) *saxt. //dávar vacari* saxt dád.* [a stiff verdict]*./ ávardi/ cewmhamcewmiyi saxt dar kár ast.//.* **4** *beáyin, xowk. //raftárewán kamábiw xowk bud.//.* **5** *(anáyin) xeili geránbahá; gerán. //baráye hamvandi puli gazáf pardáxtan.//.* **6** *(baráye bád/ nasim) tond, saxt.* **7** *(baráye nuwábehá ye meimand) bi-áb/ porzur; siki [ánce ke mardom e kuce "sagi" guyand, con "araq sagi", berásti "siki" ast ke án rá candán juwándeand ke yeksevvom e/ se yek e ábaw bemánad.]. //Takán xordam* [that was a shock]*./ Niyáz be yek nuwábe ye meimand e siki/ mardafkan dáram!/ yek liván/ jám mei ye neiwekar* [rum] *va áb/ siki* [stiff]*.//.* **8** **stiff/ straight as ramrod** *bengarid be* "ramrod". *(hengám e/ dar ranj va gereftári) xam be abru nayávardan; beru ye xod nayávardan*

stiff adv *(anáyin) besyár, xowk. //az negaráni/ tars yaxzade xowk wode; saxt negarán/ delvápas/ tarside/ yaxzade./ Án sangitan** [opera] *ma rá saxt/ besyár deltang kard.* [The opera bored me stiff.]*//*

stiff n *(zabán e kuce) nasá; kálbod e morde*

stiffen v *seft/ saxt/ six/ waq wodan/ kardan. //wab powtam xowk/ seft wod/ gawt./ az didan e án cewmandáz e harásangiz (az tars) xowkaw zad./ (párce ye) panbeyi ke bá áhár seft wode./ (pendárin) Án pádáwi ke be iwán zabán dáde miwavad* [promised] *mitavánad áhangewán rá ostovár konad* [stiffen their resolve].//

stiffener n *áhár, partar. //áhár e yaqe; yaqeseftkon//*

stiffening n *partar; áhár e jáme*

stiffly adv *//bá xowki va saxti xam wod//*

stiff-necked adj *(beáyin/ xárdári) sarsaxt va barmanew; kalle waq*

stiffness n *xowki*

stifle v **1** *xafe wodan/ kardan; xapidan. //Hame ye panjerehá baste bud va dar án otáq dáwtim xafe miwodim.; bacceyi ke bá bálew xafe wode.; Otáq/ yáne** [classroom] *az dud ágande bud va átawnewánhá* [firemen] *nazdik bud xafe wavand* [almost stifled].//. **2** *átaw rá xámuw kardan/ kowtan. //zabánehá ye átaw rá bá patu xámuw kardan.//.* **3** *jelogiri kardan; forunewándan; sarkub kardan; xafe kardan. //wurewi rá sarkub kardan; jelo ye xamyáze, xande, gerye* [cry], *zári,* [sob] *rá gereftan./ (xárdári), andiwehá* [ideas], *nouávarihá* [initiative] *rá xafe/ sarkub kardan.//*

stifling adj *//injá dam karde va xafekonande ast* [is stifling], *yek panjere rá bázkon!./ Hál o havá ye* [the atmosphere] *xafekonande ye darbár e wáhanwáhi bá án hame áyinhá ye piwepá oftáde* [petty] *ye dastopágiraw* [restrictive rules]*//*

stiflingly adv, **stiflingly hot** *dam karde dáq va xafekonande*

stigma n **1** *newán e warmávar/ biáberuyi; dáq, nang, badnewán, "co áyand o porsand gardankewán -- ce guyam az in bacce ye badnewán?" (ZBP, L6516 SF). //Aknun/ emruze be nápákzádegi candán nangi nist tá dar gozawte.//.* **2** *(giyáhwenási) kolále*

stigmatize, stigmatise v, **stigmatize sb/ sth as sth** *dáq zadan; badnewán kardan. //Be u dáq e tarsuyi va doruqguyi zade wode/ dárá ye nang e tarsuyi va doruqguyi//*

stile n **1** *pellekán e sangin.* **2** **help a lame dog over a stile** *bengarid be* "help"

stiletto n (pl **stilettos**) **1** *dewne ye kucak.* **2** *(anáyin/ dar Engelestán) kafw e/ muze ye zanáne ye páwneboland e páwne sannári [sad-dinári]*

stiletto heel *(dar Engelestán) páwne sannári [sad-dinári]*

still[1] adj (**stiller**, **stillest**) **1** (**a**) *árám , bijonbew, istáde. //áb e istáde./ ávari* [absolutely/ perfectly sttill] *pák/ bi áb/ farzám árám./ Xáhew mikonam hengámi ke peikare ye ánán rá migiram bijonbew bemánid/ benewinid/ beyistid* [keep/ stay/ hold/ sit/ stand still].//. (**b**) *árám, bibád. //ruzi árám/ bibád dar máh e xordád//.* **2** *(baráye nuwábehá) bigáz; nájuwán; //áb e sib e/ áb e [portoqál e/ áb e káni ye bigáz/ nájuwán//.* **3** **the still small voice (of conscience)** *(soxanvari) ává ye diná**. **still waters run deep** *(dastán) ábezirekáh; //felfel nabin ce riz-e, bewkan bebin ce tiz-e./ did az konde barmixizad; az án natars ke háy o hu dárad, az án betars ke sar be tu dárad.//*

still n **1** *peikareyi az yek celpard** [film] *e nou.* **2** **still of the night** *(soxanvari) dar xámuwi ye wab; wabángah; wabángáhi; tuwt**

still v *árám wodan/ kardan; istádan; istándan; harjá juri tarjome miwavad. //Kuhehá ye áb* [waves] *árám gereft/ newast./ (pendárin) nemitavánest delwure ye xod rá forunewánad.//*

still[2] adv **1** *(biwtar dar miyán ámade gáhi pas az wavande* ye ráyi** [direct object]*). Hanuz. //Hanuz kár dárad./ Hanuz omidvár ast námeyi az u beresad./ Man ke bargardam hanuz injáyi?; Áyá hanuz dar Páris miziyad?/ Hanuz nemitavánam án kár rá bekonam./ Hanuz mitavánim ráy e xod rá begardánim.; Hanuz naro, niyázat dáram./ Hanuz dar Landan miziyi.//.* **2** *bá inhame; bá in ke...; báz. //Bá to bad raftári karde bá inhame barádarat ast, va báyad komakaw koni./ Garce náxow bud báz sar e kár raft.//.* **3** (**a**) *(bá setáyhá* ye bartar) báz, bázham...; ...ham ... tar. //Parvin bolandbálá ast ammá Maryam az u ham bolandtar ast.//.* (**b**) *báz, biwtar. //Báz ham dástánhá ye biwtari sáxt/ darávard./ Báz ham behtar xáhad bud beravad.//.* **4** **better/ worse still** *ce behtar/ badtar; hamáná behtar/ badtar*

stillbirth n *bacce ye morde záde wode. besanjid bá* "live birth"

stillborn adj (**1**) *bacce ye morde záde wode.* **2** *(soxanvari) morde*

still life *bijánán. //negárhá ye cewmandázhá* [landscape] *rá dust-tar dáram tá negárhá ye cizi biján/ barbastegán* [still life]//

stillness n *árámi, árámew, xámuwi, tuwt* [<Pahlavi (ZBP, C2325, MK, BF)]*

stilt n **1** *cub-pá. / bá cub-pá ráh raftan.* **2** *xarpá. //Xáneyi/ saráyi ke ru ye xarpá sáxte wode.//*

stilted adj *(xárdári) xowk, sáxtegi. //goftoguyi xowk/ sáxtegi//*

stiltedly adv *bengarid be* "stilted"

Stilton n *panir e tond e sefid e Engelisi bá ragehá ye kapak e sabz e ábifám*

stimulant n **1** *barangizande; vożulá* [az "vożulidan (ZBP, C2565, FM)]. //Qahve va cáy az vożuláhá* ye/ barangizandehá ye sabok-and.//.* **2** **stimulant (to sth)** *barangizánande; jonbánande. //Omid bar in ast ke káhew e báj* [tax] *máye ye bálew e hirbánik** [economic growth] *gardad.//*

stimulate v **1** **stimulate sb/ sth (to sth**) *barangixtan; máye ye... gawtan/ wodan. //Setáyew hamiwe máye ye án migardad/ u rá barmiyangizad ke kuwew e biwtari konad./ Án namáyewgáh* [exhibition] *máye ye barangixte wodan e parvá* [attention] *ye mardom be kár e án honarmand gawt/ máye ye án gawt ke mardom be kár e án honarmand parvá konand.//.* **2** *bekár andáxtan; (bar)angixtan.* **3** *barangixtan; be wur ávardan. //Goftoguyi forumáye ke natavánest ma rá bewur ávarad/ barangizad.//*

stimulating adj **1** *barangizánande; vożulá*; vożulande* [<vożulidan (ZBP, C2565 FM)]. //kárkard e vożulande* ye qahve//.* **2** *wurangiz. //jostári wurangiz; Káraw dar cewm e man saxt wurangiz ast./* a nonstimulating business *károbári biramaq//*

stimulation n *barangizew*

stimulus n (pl **stimuli**), **stimulus (to sth/ to do sth)** **1** *máye; (beviże dar pezewki) angixtár*. //mizebár* e xák* [nutrients in the soil] *máye ye bálew e giyáhán migardad./ Áyá án kudak be angixtárhá ye wenaváyi* [auditory stimuli] *pásox midahad?//.* **2** *(beáyin) angize. //angize ye hamávardi* [competition] *saxt; soxanán e setáyewámizaw* [words of praise] *máye ye saxtkuwi ye biwtar gawt.//*

sting[1] n **1** *niw, mevuk (ZBP, C6665, FM,* JGS*) [con niw e már]. //Niw e każdom dar domaw já dárad//.* **2** *dużine (con ru ye barg e gazane).* **3** (**a**) *(dard e) niw; gazidegi. //Án magas e angabin ma rá niw e dardnáki zad./ Niw e catr e daryáyi* [jelly fish] *besyár dardnák ast.//.* (**b**) *(já ye) niw/ mevuk. //Roxaw/ roxsáraw por az (já ye) niw e zanbur/ mong bud.//.* **4** *dard, niw, suz. //rouqani baráye kástan e dard e suxtegi* [sting of a burn]*./ suz e bád; dard e pawimáni* [remorse]*/ dard e rawk; Soxanánaw saxt niwdár ast./ Zabánaw be niw mimánad.//.* **5** **a sting in the tail** *sar e gonde-aw zir e láháf-e; Wáhnáme áxarew xow-e. //Án ágáhi ke dastmozdhá afzáyew xáhad yáft miguyand wáhnáme áxarew xow ast, zirá báyad baráye afzáyew e dastmozd cand tasu* [hour] *biwtar kár konim.//*

sting[2] v (pt,pp **stung**) **1** *niw zadan, gazidan; suxtan, suzándan, harjá juri tarjome miwavad. //Hame ye gazanehá* [nettles] *nemizanand.; bádi suznák.; Yek magas e angabin guneam rá gazid.; Dud cewmánam rá misuzánad./ Kust* [blow] *e tup e celtapká*/ tenis berásti páyaw rá gazid/ suzánd./ (pendárin) soxanánaw berásti u rá suzánd; Az soxanán e dorowtewán/ downámewán* [insults] *saxt suxt//.* **2** *suxtan. //Cewmánam az dud misuzad./ Zánuyaw xaráwide wod va suxt/ pust e zánuyaw xalide gawt va suxt.//.* **3** **sting sb (to/ into sth)** *kasi rá niw zadan; kasi rá be xawm ávardan. //Nekuhewháyewán* [their taunts] *u rá vádáwt dast bekár wavad/ bá ánán bejangad.; Soxan e dorowti ke án bánu/ doxtar be u goft vádáraw kard pásox e zewti/ dorowti* [a rude reply] *bedahad.//.* **4** **sting sb (for sth)** *(anáyin) koláhbardári kardan; guwbori kardan. //Dah dolár guwaw rá boridand.;Cand tiqat zadand?//*

stinger n *gazande; gazá; gazán; mevuk; duzine*

stingily, adv *bázgardid be* "stingy"

stinginess n *bázgardid be* "stingy"

stinging nettle n = *bengarid be* "nettle", *gazane*

sting-ray n *guneyi az sofre-máhi (az xáneváde ye* Dasyatidae *dárá ye domi mánand e táziyáne va xárhá ye powti)*

stingy adj *nam pas nadádan; con cub e azgil budan; tangxu, "co daryá dor dahad bi talxruyi -- gohar baxwad co kán bi tangxuyi." (Nezámi); zoft, náxonxowk (ZBP, L1632 FM); cosxor, kamkáse (ZBP, L1069 FM); cewmtang; kenes. //Baráye wekar zofti/ cosxori nakon!; Baráye pul vám dádan xeili kenes/ zoft/ cosxor ast.; yek xorák e bexoronamir."* [a stingy portion of fod]*//*

stink v (pt **stank**/ **stunk**, pp **stunk**) *(anáyin)* **stink (of sth)** *bu ye gand (e...) dádan. //Án máhi gandide, bu ye gand midahad./ dahanaw/ damaw bu ye gand e sir midád.//.* **2** **stink (of sth)** *(pendárin) bu ye gand dádan. //Az sarásar e án kár bu ye gand e tabáhkári* [corruption] *barmixizad./ Darbáre ye án celpard** [film] *ce miyandiwam? Bu ye gand midahad!//.* **3** **stink sth out** *jáyi rá bá bu ye bad por kardan./ Jáyi rá bu ye gand andáxtan.*

stink n **1** *(bu ye) gand, gannák, qasák/ qawák. //Ce bu ye gandi!* [What a stink!]//. **2** *(zabán e kuce) gand, járojanjál. //Az án kár pák bu ye gand barxást.;* kick up/ raise/ make a stink about sth: *járojanjál bepá kardan; gereftári padid ávardan.//.* **like stink** *(zabán e kuce) xeili saxt. //Con xar/ xeili saxt kár kardan//*

stink-bomb *(baráye wuxi bekár miravad) coskive* [ke con bázaw konand bu ye gand hame já rá farágirad]*

stinker n *(dar Engelestán, kohne wode, zabán e kuce) ádam e bad, wamágande (baráye zanán) ádam e badxim.* **2** *(anáyin) (kár e) saxt, bad, gand, goh. //Barg e (ázmun e) zistwenási berásti saxt/ bad/ goh bud//*

stinking adj *xeili bad, gand. //Pul e gand e to rá nemixáham./ Sarmá ye xeili badi xorde* [a stinking cold].//

stinking adj *(zabán e kuce) xeili, biw az andáze, xar-...; siyáh-...; harjá juri tarjome miwavad. //*stinking rich: *xarpul./* stinking drunk: *siyáhmast//*

stint v, **stint on sth; stink sb/ oneself (of sth)** *(biwtar dar vákiyámhá* ye ma** [negative sentences] *bekár miravad). //kamxori kardan; náxori kardan; mowt be del e xod zadan; sang be wekam e xod bastan (besanjid bá "náxor")./ Kamxori/ náxori mikard tá be kudakán be andáze ye basande xoráki beresad./ Dar (xordan e) xáme kamxori/ náxori/ cosxori nakon!//*

stint n **1** *jire (ye kár yá har ciz e digar). //Har kasi báyad jire ye káraw rá dar áwpazxáne anjám dahad* [do a daily stinting...]./ *Dar án zamán dar Hong-Kong afsar e negahbán budam* [have a stint as seccurity officer].//. **2** **without stint** *(beáyin) bideriq; dastodelbáz, gowádedast.//Bideriq u rá sotud.//*

stipend n *dastmozd*

stipendiary adj *dastmozd-begir. //yek kolu ye dastmozd-begir* [a stipendiary magistrate]//

stipendiary n, //a stipendiary magistrate: *kolu ye dastmozd-begir//*

stipple v *xálxáli kardan. //yek kárkard e/ kár e xálxáli//*

stipulate v *(beáyin) námidan; rouwan goftan. //rouwan goftam qermez, na siyáh./ Peimán baste wod* [stipulated] *conin bastand ke/ goftand ke káláhá rá báyad se ruze resánd* [deliver].//

stipulation n *(beáyin) peimán, band; //*on the stipulation that...: *be peimán ke...;/ cand band/ peimán hast//*

stipule n *guwvárak [dar bix e barg e giyáhán]*

stir v (**stirred, stirring**), **stir sth (with sth)** **1** (**a**) *(be)hamzadan; ámixtan. //Cáy e xod rá bá qáwoq hamzadan./ Áw, ávite* ye kák* [cake mixture], *cáwni* [sauce] *rá hamzadan/ ámixtan.//.* (**b**) *bádámhá/ fandoqhá/ pestehá* [the nuts] *rá xub hamzadan//.* **2** *jonbidan ; takán xordan. //Hamáná yek barg ham nemijonbid./ Nasimi árám barghá rá mijonbánd./ Hickas dar xáne/ sará nemijonbid.; Hanuz az jáyaw najonbide/ dar bestar ast.//.* **3** **stir sb/ to sth** *barangixtan; máye ye ... gawtan. //Án dástán engáwt/ pendár* [imagination] *e pesarak rá barangixt./ Náxorsandi* [discontent] *máye ye wurew e mardán gawt* [stir to mutiny].//. **4** *jonbidan, "ewq e piri gar bejonbad, sar be rosváyi zanad.", harjá juri tarjome miwavad. //Delaw suxt* [Pity stirred in her heart]./ *Bá negaristan e peikarehá ye gozawte yádhá ye kohan ján gereft.//.* **5** *(anáyin/ xárdári) jang afruxtan; áb rá gelálud kardan. //Ki/ ke áb rá gelálud karde?//.* **6** **stir one's/ the blood** *xun e kasi rá juw ávardan; kasi rá wuride sáxtan/ kasi rá be wur ávardan. //Án musiqi rásti ma rá be wur ávard.//.* **stir one's stumps** *(anáyin/ bewuxi) wetáftan; tondtar jonbidan.* **7** **stir sb up** *be... angixtan; baráwoftan. //Bigánegán dárand mardán rá barmiyangizand/ be áwub kardan vádárewán mikonand./ Báyad u rá (bekár) barangixt/ bidáraw kard.//.* **stir sth up** *áwoftan; áwub bepá kardan/ padid ávardan. //Dar miyán e kárgarán áwub bepá kardan/ padid ávardan.//*

stir n **1** *hamzadan. //sup rá hambezan* [give a stir].//. **2** *wur, áwub. //Án ágáhi áwubi bozorg dar dehkade padid ávard.//*

stir[2] n, **in stir** *(zabán e kuce) dar zendán; zendáni; dar holoftuni*

stir-fry v (pt, pp **stir-fried**) *sorx kardan, taft dádan*

stir-fry n *(xorák e Ásiyáyi) sorxkardani*

stirrer n *(anáyin/ xárdári) dobehmzan; soxancin; hizomkew, "miyán e do tan jang con átaw ast -- soxancin e badbaxt hixomkew ast." (Sa'di)*

stirring adj *wurangiz. //dástáná ye bimgin wurangiz* [stirring adventure stories]//

stirringly adv *bázgardid be* "stirring"

stirrup n *setám. //yek joft setám//*

stirrup cup n *dar gozawte jám e meyi ke be savárkár piw az rahsepári mdádand*

stirrup pump n *tolonbe ye kucak e dasti baráye átawnewáni*

stitch n **1** (**a**) *baxiye.* (**b**) *(dar báfandegi) kele/ kela/ kále.* **2** (**a**) *baxiye, kále; kele. //baxiyhá ye/ kelehá ye deráz/ kutáh/ pákize ... zadan./ boridegi ye dastam panj baxiye xord//.* (**b**) *nax e baxiye. //Emruz báyad bedaham baxiyehá ye dastam rá bekewand.//.* **3** *(beviźe dar váźehá ye serewte) baxiye, kele. //*chain-stitch: *baxiye ye zanjiri/ zanjireyi./* knitting in purl-stitch: *kele ye ru zadan/ báftan//.* **4** *tir kewidan; dard e tiz, qulenj. //Miwavad kami áheste karde ráh beravim? pahluyam dárad tir mikewad/ dáram qulenj mikonam.//.* **5** **drop a stitch** *bengarid be* "drop[2]". **have not (got) a stitch on/ not be wearing a stitch** *(anáyin) kun-berehne budan; loxt e mádarzád.* **in stitches** *(anáyin) az xande rudebor wodan. //Az án namáyew az xande rudebor wodim//.* **a stitch in time saves nine** *(dastán) "Ey salim áb ze sarcewme beband -- ke co porwod nataván bastan juy." (PAF #2290, Sa'di); "bá vaqt bovad baste hame kár o hame ciz -- bi vaqt bovad kár besar bardan e dowvár." (PAF, #2707, Sa'di)*

stitch n **1** (**a**) *baxiye zadan/kardan; kuk zadan //zir e rowanáyi ye wamm, pirhani rá baxiye zadan.//.* (**b**) *baxiye zadan/ duxtan. //Dogmeyi ruy e pirhani duxtan./ Zipi rá be dámani duxtan.//.* **2** **stitch sth up** *baxiye zadan/ kardan. //Zaxmi rá baxiye zadan/ suráxi rá baxiye kardan./ Bezudi (zaxmat rá) baxiye xáham zad!//*

stitching n *baxiye. //baxihá ye/ duxt e pákize* [neat stitching]*; Baxiyhá darrafte/ báz wode* [come undone]*///*

stoat n *qáqom, kákom.* Cf "weasel"

stock n **1** *dárák* (dar anbár); anbár. //dárák e farávân e muze/ kafw dar anbár./ dárák e raxthá ye zemestáni ye tázeyemán./ Dastur e womá rá mitaván az anbár gereft/ faráham ávard* [supply from stock]*//.* **2** **supply (of sth)** *máye, anbár. //máye ye farávâni az wuxi./ baráye zemestán zoqál sang anbár kardan./ (anbár e) ázuqe dárad tah mikewad./ Nevewtafzárhá rá dar ewkáf e viźe anbár mikonand.//.* **3** (= **livestock**) *dám, rame, gávogusfand. //baráye dámparvari biwtar dám/ rame xaridan.//.* **4** *barg e vám e warvin** [government]. **5** (**a**) *sarmáye.* (**b**) *hubadr* [<Avestáyi, hubadra, EDPL]. //Dar hubadr* va bahr sarmáye gozáwtan* [invest in stocks and shares]*//.* **6** *toxme, tabár, gouhar, neźád, cehr, xánevâde. //Zani Irlandi-tabár* [Irish stock]*./ záde wode dar xáne ye kewávarzán/ az toxme ye tabár e kewávarzán//.* **7** *nám, áváze, máye. //bolandáváze/ barmáye* [superior; of high quality] *ast.//.* **8** *máye, mádde ye xám. //máye ye/ mádde ye xám e káqaz* [paper stock]*//.* **9** *máye; máye ye sup. //ábguwt/ xorew va mánand e án./ cáwniyi* [sauce] *az máye ye juje//.* **10** *daste, páwne, qondáq. //páwne ye/ qondáq e tofang ;páye ye xiw* [the stock of a plough]*./ daste ye táziyáne* [the stock of a whip]*.//.* **11** *nun; páyin e sáqe/ tane ye deraxt.* **12** *páye, tane (baráye peivand.)* **13** **stocks** *gahváre (baráye vásác* [repair] *e kawti).* **14** **stocks** *ewkele. //dar ewkele nehâde wodan/ wode budan//.* **15** (**a**) *garibán.* (**b**) *ko-er** [necktie] *viźe ye savárkárán [baráye riwe bengarid be* neck-tie*].* (**c**) *ko-er* e siyáh yá zerewki viźe ye pristárán.* (**16**) *giyáhán yá butehâyi az xánevâde ye xardaliyán az gune ye* Mathiola *bá gohlhá ye xowbu.* **17** **(be) in/ out of stock** *dáwtan; nadáwtan; dar anbár dáwtan/ budan/ nadáwtan/ nabudan. //Án ketáb rá aknun nadárim/ dar anbár nist./ Pirhan e kewbáf e xákestari dar anbár/ dárák* dárid?//.* **lock, stock and barrel** *bengarid be* "lock 2". **on the stock** *dar dast e sáxte wodan budan/ sáxte yá ámáde wodan. //Parhib* [model] *e no ye má dar dast e sáxt ast va dar zemestán dar dastras e mardom xáhad bud.//.* **take stock (of sth)** *dárák* e dar anbár rá fehresbardári kardan.* **take stock (of sb/ sth)** *arzyábi kardan. //Pas az yek sál ke sar e án kár mánd bar án wod ke zamánaw faráreside sán* [to take stock of her situation] *e xiw rá arzyábi konad.//*

stock adj *dárák** **1** *dar anbár. //*stock sizes: *andázehâyi ke hamiwe dar anbár hast./ Yeki az qalamhâyi ke dar anbár dárim.//.* **2** *piwepá oftáde. //*a stock argument: *gováźeyi piwepá oftáde./ porsewhá ye/ pásoxhá ye piw e pá oftáde./ Az wuxihá ye piwepá oftáde ye wuyaw be sotuh ámade.//*

stock[2] v **1** *dar anbár dáwtan/ negahdáwtan; anbárdan. //Áyá bárâni (dar anbár) dárid?* [Do you stock raincoats?]*; Hame ye andázehá rá (dar anbár) dárand.//.* **2** **stock sth (with sth)** *faráham ávardan. //Kálâhá ye maqázeyi rá faráham ávardan va án rá por kardan* [stock a shop with goods]*./ maqázeyi ke vápasin modhá/ ásáhá* dar án az hame dast faráham ávarde wode./ Ketábxáneyi ke ketábháyaw xub faráham ávarde nawode./ (pendárin) kalleaw xeili por ast va az hame ciz xub midánad.* [a well-stocked memory]*//.* **3** **stock up (on/ with sth) (for sth)** *anbár kardan; anbáwtan. //Hamin ke wanidand xoráki kamyáb miwavad be anbár kardan áqázidand/ áqáz kardand./ Baráye zemestán suxt anbáwtan./ baráye jawn e zádruz e Masih/ Mehr [M. Moqaddam] xoráki anbárdan/ anbáwtan.//*

stockade n *divár (e sáxte az tirhá ye cubi/ con baráye padáfand)*

stockade v *(biwtar berixt e náwenáxte) ráhbandán dorost kardan bá komak e divári az tirhá ye cubi* [with a stockade]

stock-breeder n *dámparvar*

stockbroker (also **broker**) *soudágar e hubadr**

stockbroking n *dar kár e soudágari ye hubadr* ast. //Yeki az dystánam ke dar kár e xarid o foruw e hubadr* ast.//*
stock-car n **1** *ráde* ye/ máwin e xarbázi.* **2** (US/ *dar Ámriká) kárván dudi ye viźe ye bordan e gáv/ dám*
stock-car racing *takrobáyi bá rádehá*/ máwinhá ye xarbázi*
stock certificate (US/ *dar Ámriká) bijak* [bill] *e xarid e bahr*
stock company **1** *dálá** [company] *ye honarpiwegán e keráyeyi.* **2** (= joint-stock company: *dálá* ye hubadr* e hamegáni; dálá* ye xaridoforuw e hubadr bá sarmáye ye hamegáni*
stock-cube n *máye ye sup yá berixte xewt. //*beef stock-cubes: *máye ye guwt e gáv e xewti//*
stock exchange *berwut-berwin* [<guyew e Sangesari, Azami, Áyande]. //Emruz berwutberwind* e Landan áwub ast* [in turmoil]*; Dar berwutberwind* pul az dast dádan.//*
stockholder n (esp US/ *beviźe dar Ámriká*) *bahrvar*
stockhole, stockhold n *tun; jáy e tun/ kuretábi ye kawti*
stockily (adv) //a stockily built man: *mardi tanumand//*
stockiness n *bázgardid be* "stocky"
stockinet, stockinette n *párce ye kewbáf (beviźe baráye zirjáme va mánand e án)*
stocking n **1** *jurāb e sáq boland. //yek joft jurāb e sáq-boland e abriwomi/ pawmi. bengarid be* "tights"//. **2** **in one's stocking(ed) feet** *pá ye bi jurāb (na kafw/ muze)*
stock-in-trade n **1** *sázobarg (viźe ye dádosetad yá piwe).* **2** *(pendárin) raftár, kerdár, manew. //Wuxi páreyi az kerdár/ manew e u-st.* [Facetious remarks are part of his stock-in-trade.]*//*
stockist n *anbárgar; anbárdár. //Cizi ke betaván án rá az hame ye anbárdárán/ anbárgarán e xub xarid/ faráham ávard.//*
stockjobber n *hubadrbáz* [baráye riwe bengarid be* "stock"*]*
stockman n (pl **stockmen**) *(dar Ostráliyá) ramedár, ramebán; dámdár; cubdár*
stockmarket n *berwut-berwin* [<Sangesaru, Áyande, esfand 72, sát e q083, Azami]*
stockpile n *anbár, anbáwte*
stockpile v *anbár kardan; anbárdan; anbáwtan. //Jangabzárhá ye hasteyi anbáwtan//*
stock-pot *dizi/ dig baráye ábguwt yá máye ye sup*
stockstill adv *bijonbew. //bijonbew istádan/ mándan//*
stock-taking n **1** *fehrest-bardári az anbár yá maqáze. //Hafte ye áyande baráye fehrestbardári ye kálá baste xáhim bud.//.* **2** *arzyábi ye sán e károbár e xiw*
stocky adj (**stockier**, **stockiest**) *tanumand, dagal, qok, setorg, pilpá. //mardi kutule va tanumand./* stocky legs: *pilpá//*
stockyard n *gávestán*; fawustán* [<fawu, fwo-; fwu-, bengarid be EDPL/ Páŕsi ye Bástán/ Avestáyi]*
stodge n *xorák e sangin va dowgovár*
stodgily adv *bázgardid be* "stodge"
stodginess n *bázgardid be* "stodge"
stodgy adj (**stodgier, stodgies**) *(baráye xorák) sangin va dowgovár./ (baráye ketáb) sangin, dowvár, qolonbe solonbe./ (baráye mardom) delafgár, delgerefte; qamzade*
stoic n *(baráye mardom) xiwtandár; wekibá; bordbár*
stoical (also **stoic**) adj *xiwtandár; wekibá. //vákonewi saxt wekibáyáne/ xiwtandáráne dar barábar e dowvárihá/ saxtihá//*
stoically adv *bázgardid be* "stoical"
stoicism n *xiwtandári, wekibáyi; bordbári. //Hengám e bimári ye wuyaw ke be marg anjámid az xod xiwtandári ye wegerfi newán dád./ Dar barábar e ábohavá ye bad/ harásangiz bá xiwtandári ye viźe ye Engelisihá vákonew kardand.//*
stoke v *(kure rá) táftan/ tábidan. //dig e juw rá bá zoqálsang táftan//.* **2** stoke up (with sth) (**a**) *táftan; tábidan. //Kuretáb/ tuntáb ruzi dobár kure/ tun rá mitábad.//.* **3** *(anáyin) "tanur e wekam dambedam táftan -- mosibat bovad ruz e náyáftan." (Sa'di); por xordan. //Aknun báyad wekamat rá xub por koni* [you should stoke up now] *con/ báwad ke emruz digar cáwti* [meal] *bedast nayávari.//*
stoker n **1** *dáwgar; tuntáb; kuretáb.* **2** *dastgáh e tuntábi/ kuretábi/ dáwgari*

STOL *(kutáh wode) (baráye havápeimá) zud parváz kardan va newastan/ kutáh barxáste va newastan. //*a STOL plane: *havápeimáyi ke tond barxáste va minewiand./* fly stols: *parvázhá ye tond-tond//*

stole[1] n **1** *wál [e zanáne].* **2** *wál (e pristárán/* priest*)*

stole[2] pt, pp "steal"

stolen pp of "steal"

stolid adj *(biwtar xárdári/ baráye mardom) balqami, biwur/ biramaq. //sahewhá ye xod rá powt e pardeyi az raftár e balqami penhán mikonad.//*

stolidity, stolidness n *bázgardid be* "stolid"

stolidly adv *bázgardid be* "stolid"

stomach n **1** *kom, "sar be kom farákardad" (Tabaqát e Ansári); wekam. "kom va zabáne" [(ZBP, C5203, MK, BF); komig (Pahlavi), kum/ kom]. //bá wekam e/ kom e por wená kardan nábexradáne ast./ Bá wekam e por dust nadáram sar e kár beravam./ sar e delaw dard gereft* [in the pit of his tomach]*./ bimári ye/ náxowi ye kom//.* **2** *(anáyin) wekam, wekanbe/ wekambe. //Zad tuy e wekamam.//.* **3** (**a**) *//kam xorák budan/ kam árezu ye xorák dáwtan* [have a small stomach]*.//.* (**b**) **stomach for sth** *(pendárin) árezu, xáhew, xástan e del. //delam nemixást bejangam.//.* **somebody's eyes are bigger than his stomach** *bengarid be* "eye[1]". **turn one's stomach** *del e kasi rá behamzadan; bálá ávardan. //In celpard*/ film darbáre ye kárdpezewki ye cewm/ cewmápanghá** [ophthalmic operations] *ye delam rá beham zad.//*

stomach v *(beviże dar vákiyámhá** [sentences] *ye ma*/* negative *yá porsewhá).* **1** *natavánestan xordan. //Xorákhá ye daryáyi nemitavánam bexoram//.* **2** *bartáftan. //Cegune mitaváni in hame xawm/ ázárew*/ himsá** [violence] *rá dar celpard*/ film bartábi?//*

stomach-ache n *deldard, wekamdard*

stomach-pump *lule baráye wostowu ye kom*

stomp v, **stomp about, around, off, etc** *bá gámhá ye sangin/ gerán/ gorop-gorop ráh raftan/ jonbidan/ vawtan/ raqsidan/ páykuftan. //Bá gámhá ye gerán/ táláp-táláp invar-ánvar raftan* [stomp about noisily]*./ Dar rá behamkufte bá gámhá ye sangin/ wotorvár az xáne birun raft.//*

stone n **1** *sang, bard. //*sand stone: *sang e máse;* limestone: *sang e áhak./ saráyi ke az sang e xákestari sáxte wode./ divárhá ye/ sáxtemánhá ye/ kafhá ye/ tandishá ye sangi./ In ce gune sangi ast?//.* **2** *sang, bard, páresang. //yek kut/ yek kume sang* [a pile]*./ ráhi sangfarw; Az dámane ye tappe ke bálá miraftand páresanghá forumiqaltid./ Sang rá bargerefte bedarun e rud afkand.//.* **3** *(biwtar dar vážehá ye serewte) ...-sang. //sang e gur; sang baráye gozar/ komak e ráh* [stepping-stone]*./ sangfarw* [paving stone]*./ sanghá ye gur./ sang e ásiyá//.* **4** = **precious stone** *gouhar, negin, sang e geránbahá; awná (ZBP, C4580). //angowtari bá wew negin e kucak e yáqut e kabud* [sapphire]*.//.* **5** stone / pit, *(beviże dar A'mriká) haste. //hast e ye álu//.* **6** *(bevże dar vážehá ye serewte) sang. //pangi* [operation] *baráye darávardan e sang e gorde. niz bengarid be* "gallstone"*.//.* **7** *(candgáni)* stones, (*kutáhwode* **st**) *(dar Engelestán) sang (yekán e sang barábar e* 14 pounds*). //Án hendeváne dah sang ast./ do sang sibzamini//.* **8** **a stone throw** *nazdik. //Má xeili nazdik e injá miziyim.//.* **a rolling stone gathers no moss**. *bengarid be* "roll[2]"

stone v **1** *sang partáb kardan be; sangsár kardan; sangsár gawte.* **2** *haste ye... rá darávardan/ gereftan. //xormá ye bihaste/ haste darávarde* [stoned dates]*.//.* **3** **stone the crow** *(zabán e kuce/ dar Engelestán) nefrin bar ahriman; gajaste bád; //"la'nat bar weytán"./ Nefrin bar ahreman, bázham in kár rá kard.//*

Stone Age *ruzgár e sang/ párinesangi. //wahrakhá ye ruzgár e sang/ párinesangi* [Stone Age settlements]//

stone-cold adj *yax, xeili sard. //án kálbod pák sard bud.; In áw sard wode/ yaz karde//*

stone-cold sober *howyár e howyár*

stoned adj **1** *(zabán e kuce) mast e mast.* **2** *lul, mang (az dáruhá ye xeradpuw/* narcotics *e sabok)*

stone-dead adj *morde ye morde*

stone-deaf adj *pák kar; kar e kar*

stoneless adj *bi haste. //mive ye bihaste.//*

stone-fruit *mive ye hastedár*

stonily adv *xeili xowk, con sang. //hukerdáráne va xeili xowk* [stonily polite]*./ con sang xowkaw zade bejelo xire wode bud.//*

stone mason n *sangtaráw; ostád e sang-kár*

stonewall v **1** *(anáyin/ beviże dar Engelestán) jelo ye... rá gereftan; rokorást nabudan; tan zadan; Kuwewi ágáháne baráye jelogiri (az gováže/ segálew).* **2** *(dar tapkáye*/* cricket*) tup zadan bi womáre*

stonewall n *bázgardid be* "stonewall, v"
stonewalling n *bázgardid be* "stonewall, v"
stoneware n *dig va kuze ye sofálin e sangnamá. //kuwakhá* [jugs] *ye sofáli ye sangnamá//*
stonework n *sangkári. //kelisáyi bá sangkári ye zibá//*
stonework v *bázgardid be* "stonework, n"
stony adj **(stonier , stoniest)** **1** *sangi, por az sang; sangeláx. //rudi bá bestar e sangi//.* **2** *seft, sard, xowk, sang/ sangi. //*a stony stare/ glare/ look/ gaze, etc: *zol zadan; ber zadan; xire negaristan; xiregi./ con sang xámuw mándan* [maintain a stony silence]./ stony-hearted: *sangdel//.* **3** *(zabán e kuce) ásopás*
stood pt, pp of "stand"
stooge n **1** (**a**) *(dar namáyew/ zabán e kuce) hálu (vardast e xandestángar*/* comedian*).* **2** *(anáyin/ xárdári) abzár e dast/ noukar/ bázice.* (**b**) *abzár e dast/ bázice. //Az inke pák bázice ye/ abzár e dast e wuyaw báwad beján ámade* [fed up]//
stooge v **stooge for sb** *(dar namáyew) hálu budan; hálu ye... budan*
stool n **1** *(biwtar dar váźehá ye serewte) cárpáye; palang (ZBP, C4693, FM); donbaká, "sepas piruz az átawdán dur wod va az gonbad birun raft va bar donbaká ke taxt-mánandi ast va kucaktar az án az zar sáxte wode barnewast." (ZBP, L7904, PurDávud); cárpáye dar meixáne. //gerd e mizi ru ye cárpáye newastan.; donbaká ye piyáno//.* **3** *(biwtar candgáni/ pezewki yá bááyin) sergin, peixál, goh, gi.* **4** **fall between two stools** *miyán e do ciz gir kardan; na in budan na án. //Engár nevisande nemidánad dárad xandestán* [comedy] *minevisad yá barmestán** [tragedy]*, azinru miyán in do gir karde.//*
stool-pigeon n *(anáyin) kasi ke baráye feriftan e wekár minewinad tá wekár yá bezehkári rá be dám andázad*
stoop v **1** (**a**) **stoop (down)** *dollá wodan; xamidan, xam wodan. //dollá wod zir e taxt rá bebinad.; zir e tir e past* [low beam] *xam wod./* stoop down: *baráye bardáwtan e cizi xam wodan//.* (**b**) *xamidan, xam kardan. //Baráye darun ámadan be ráde*/ máwin sar e xod rá xam kardan.//.* **2** *xamide wodan. //Bá afzáyew e sál/ hamin jur ke pirtar miwod dárad xamide miwavad* [stoop with age]*.//.* **3** **stoop so low (as to do sth)** *be forumáyegi tandar dádan/ sar forud ávardan; be pasti garáyidan. //Kuwid vádáram konad páre bepaziram* [accept a bribe] *ammá hargez candán be pasti nagerâyam.//.* **4** **stoop to sth/ doing sth** *be pasti garáyidan; pasti gereftan; be forumáyegi tan dar dádan; be harkári dast zadan. //Hargez candán be forumáyegi tan darnemidaham ke daqalbázi konam* [cheating]*//*
stoop n *xamidegi, quz, guźpowti*
stop[1] v (**stopping, stopped**) **1** *istándan; bázistándan; jelo ye... rá gereftan, "vali agar jelo rá nagirim xáhid did ce dastháyi dar án mibarand." (ZBP, L3921, A. Kasravi); boridan, "jahán rá bedárim bá imeni -- beborrim kerdár e ahrimeni." (ZBP, L4816 SF); bázdáwtan, "agar xáhad xáne rá negáh dárad va to rá bázdárad tavánad bázdáwtan." (ZBP, L201 TB); "án ast ke u rá dast o páy bebandand va andard saráy barand conán ke natavánad xiwtan rá az án bázdáwtan." (ZBP, L3573 GS). //rádeyi*/ máwini, kárvándudiyi, docarxeyi rá bázistándan/ bázdáwtan; Bárán jelo ye bázi rá gereft./ Carxowt* [machine] *rá bázistánd va az otáq birun raft./ Zaminlarze hame ye pangánhá* [clocks] *rá az kár andáxt.//.* **2** *bas kardan, "v-az án piw bas kon ke guyand bas." (ZBP, L3529 GS). //bázistádan, "va conán ke jemá'atiyán e án masjed az jemá'at bázistádand." (ZBP, L2479, AT); " va xun az vey hamidavid va cun báz dastaw bar sar nehádandi xun az án jeráhat bázistádi." (ZBP, L196 TB); faráboridan, "va digar án jostojuyhá faráborid." (ZBP, L1284, TBH); dast az... bázkewidan, "dast az ta'ám bázkewid" (ZBP, L3549 GS); az... bázistádan," miguyand baxtiyáriyán va Armaniyán az badraftárihá báznayistádand." (ZBP, L3048, TMK, THA). //kenár gozáwtan; dast az... bardáwtan; band ámadan. //*stop work: *kár rá bas kardan;* Stop it!: *bas kon!/ Hargez az soxan goftan báznemiyistad./ Sigár kewidan rá kenár gozáwte/ dast az sigár kewidan bardáwte./ Miwavad án qouqá rá bas koni?/ Bárán hanuz band nayámade?; Sázobarg be má nemiresad/ bázistáde.*[supplies]*//.* **3** **stop from doing sth or sth from happening** *bázdáwtan [be womáre ye 12 bázgardid]; jelo ye.. .rá gereftan [be #1 bázgardid]; dast piw e kasi dáwtan, "har kojá páy nehad dast nadárandaw piw." (ZBP, L3604 GS). //Bigomán xáhad raft, hic cizi nist ke u rá bázdáread/ jeloyaw rá begirad./ Agar bexáhim beravim womá nemitavánid má rá bázdárid./ Nemitaváni jelo ye pesarat rá begiri ke xod rá be dardesar nayandázad* [getting into trouble]. / *Tanhá tavánestam xiwtan rá bázdáram/ jelo ye xiw rá begiram ke saraw dád nazanam/ faryád nakewam./ Zaxmaw rá bastim* [bandaged] *ammá natavánestim xunrizi rá bandávarim/ bázdárim.//.* **4** *band ámadan; istádan; bázistádan, "va xun az vey hamidavid va cun báz dastaw barnehádandi xun az án jeráhat bázistádi." (ZBP, L196 TB). //bárán band*

*ámade; pangán** [clock] *istáde; delaw az tapew/ zadan istáde/ bázistáde//.* (**b**) *estádan; derang kardan. //Andaki derang kardand tá cewmandáz rá setáyand./ Masrádehá*/ otobushá injá miyistand?/ Kárvándudi dar istgáh istád.//.* **5 stop sth (up) (with sth)** *por kardan; band ávardan. //suráxi rá dar capari* [hedge] *por kardan; suráx e muwi rá por kardan./ Guw e xod rá por/ panbe kardan.//.* **6** *//porkardan e dandán; pusidegi ye dandán rá por kardan//.* **7 stop sth (out of/ from sth)** *bázdáwtan; nadádan; jelo ye... rá gereftan; harjá juri tarjome miwavad. //jelo ye ceki rá gereftan; Hazine rá az dast-mozdam bardáwtand* [the cost was stopped out of ...]*.//.* **8** *(anáyin, dar Engelestán) mándan/ derang kardan. //Baráye wám mimánid?; Emwab (dar) xáne mimánam.; Yek hafte dar ordugáhi* [campsite] *derang kardim.//.* **9** *(dar musiqi) pardeyi rá gereftan.* **10 the buck stops here** *bengarid be* "buck". **stick/ stop at nothing** "stick[2]". **stop dead (in one's tracks)** *nágahán istádan.* **stop short of sth/ doing sth** *pá az... farátar nanehádan; dast be... nazadan. //Dar bedast ávardan e ánce ke mixáhad mitavánad sangdel báwad ammá gománam dast be bájgiri nazanad* [stop short of blackmail]*//.* **stop the show** *//candán az su ye báwandegán* [audience] *setáyew wodan* [receive attention] *ke namáyew bázistad.//.* **11 stop by/ stop round** *(beviźe dar Ámriká) soráq e kasi rá gereftan; be kasi sar zadan. //Azaw/ az u bexáh sari zade gapi bezanim.//.* **stop off (at/ in)** *derang kardan; istádan. //sar e ráh e xáne be mixáne/ xomxáne sari zadan//.* **stop over (at/ in...)** *mándan; derang kardan. //Dar ráh e xod be xoráyán* [east] *do ruz dar Páris mándan/ derang kardan.//.* **stop up** *tá dirgáh bidár mándan. //baráye negaristan e celpardi*/ filmi dar jamjám*/* TV *tá dirgáhbidár mándan.//*

stop[2] n **1** *bázistádan; bázdáwtan; mándan; derang; pá zadan [bengarid be* "stop[1]"*]. //derangi kutáh dar ráh/ safar kardan./ Kárvándudi nágahán bázistád/ rá nágahán bázistándand.* [come to a stop/ bring to a stop]*./ Kárvándudi az Páris be Milán miravad va tanhá dar do já miyistad/ pámizanad./ Bázdeh e kárxáne* [production] *pák band ámade/ bázistáde.//.* **2** *istgáh. //nazdiktarin istgáh e masráde*/ otobus kojá-st?/ Kodám istgáh piyáde wavam?; Áyá in istgáh rá báyad az ránande xást ke beyistad* [Is this a request stop?]*.//.* **3** *(dar nevewtár) xál* (.). **4** (**a**) *(musiqi) yek raj lule ye arqanun* [organ] *ke yek ává midahad.* (**b**) *tokme yá ahromi ke viźe ye yek ává dar arqanun ast.* **5** *(dar musiqi) nehanban, (dar sázhá ye bádi, ke bá bastan e yek suráx ává degargun gardad).* **6** *(dar dastgáh e peikarebardári; ke*) nehanban.* **7** *(áváwenási) (váthá ye viyanjan** [consonant] *con "p, b, k, g, l, d"). vidár* [besanjid bá vidáranan (Sanskrit)].* **8** *(beviźe dar váźehá ye serewte) veláde* (ZBP, C2522 FM) "dar bá komak e veláde* báz negahdáwte wod.".* **9 pull out all the stops** *bengarid be* "pull[2]". **put an end/ a stop to sth** *bengarid be* "end[1]"

stopcock n *wir. //Agar lule ye áb betarekad wir rá tond bebandid.//*

stopgap n *jánewin; cáre; harjá juri tarjome miwavad. //Cáreháyi* [stopgap measures] *behengám e yek biderangi* [in an emergency]*//*

stop-go n *(dar Engelestán) afzáyew va káhew e arzew e pul bedelxáh [e warvin*/* government*]. //wive ye afzáyew va káhew e arzew e pul* [a stop-go policy]*./ ravew e/ wive ye hirbánik** [economic] *e warvin* bar páye ye afzáyew va káhew e delbexáhi ye arzew e pul.//*

stop-light n *(dar Ámriká)* **1** *ceráq e ráhnamáyi.* **2** *ceráq e tormoz*

stopover n **1** *yek wab dar ráh mándan/ derang kardan; derang; pá zadan //"qatár e tondro az Tehrán be Mawhad tanhá dar Wáhrud pá mizanad." [<guyew e Puye/ Wáhrudi/ NajafAli Warifi]//.* **2** *jáyi mándan/ derang kardan*

stoppage n **1** *bázistádan. //yek bár e digar bázistádan e kár dar kárxáne ye rádesázi* [at the car plant]*//.* **2 stoppages** *káhew, kástár. //Pas az kástárhá cizi az dastmozd báz-nemimánad.//.* **3** *váxándan; bázdáwtan. //*stoppage of leave: *(dar sarbázxáne) bázdáwt.* **4** *band ámadan; gir kardan. //bandámadan e lule ye gáz//*

stopper n (US/ *dar Ámriká* **plug**) *saraqon [<Semnáni]; tupi, dar e botri, nehanban. //saraqon/ dar e botri rá dar botri bene!//*

stopper v *bá saraqon/ nehanban bastan*

stopping n *porkardegi ye suráxi/ kermxordegi ye dandán*

stopping-train *kárván dudiyi ke dar hame ye istgáhhá miyistad/ kondro*

stop-press n *(dar Engelestán) ágáhi ye dir reside; já ye cáp e ágáhi ye dir-ras. //cizi rá dar baxw e cáp e ágáhihá ye dirras xándan./* a stop-press item: *ágáhiyi ke dar já ye cáp e ágáhihá ye dirras cáp wode.//*

stop-watch n *zamánsanj*

storage n **1** (**a**) *anbárdan, anbáwtan; anbár kardan. //*storage space: *anbári./ tábuki* [a loft] *bá gonjáyew e anbári ye faráván.//.* (**b**) *anbár. //máhi ke dar anbár e yax negahdáwte wode* [cold storage]*./ kácál*

[furniture] *rá dar anbár nehádan;* storage tanks: *bowke/ anbár e naft va mánand e án//.* **2** *hazine ye anbár(dári). //hazine ye anbár(dári) báyast pardáxtan//*

storage heater *boxári ye anbáraki*

store n **1** *anbár, anduxte. //zoqálsang baráye zemestán xaridan va anbár kardan/ anduxte ye zoqálsang baráye zemestán//.* **2** **storeage (of sth)** *ganjine. //deżenepewti/ ketábxáneyi bá ganjineyi az ketábhá ye kamyáb* [rare]*./ Ganjineyi az dástánhá ye sargarmkonande az bar dárad.//.* **3** **stores** (**a**) *bone. //*military stores: *bone ye ártewi./* government stationary stores: *bone ye nevewtafzár e warvin** [government]*//.* (**b**) *anbár, bone. //az anbár/ bone (mitaván) faráham kard (kardani)//.* **4** *(dar márád*/ kámpiyuter) nepast (ZBP, C7844).* **5** *(beviże dar Ámriká) (dar vážehá ye serewte) maqáze, dokán; ...-xáne. //*the liquor store: *meiforuwi;* the drugstore: *dáruxáne.//.* **6** *(maqáze ye bozorg) harvesfbázár*. //harvesfbázár* e dehkde.//.* **7** **in store (for sb/ sth)** (**a**) *ámáde baráye ruz e mabádá. //Hamiwe cand kuk* [case] *e mey dar anbár baráye ruz e mabádá dárad.//.* (**b**) *dar áyande, ábestan. //Ruzgár rá ábestan e ruydádhá ye bad mibinam./ Baráyat cizi wegerfy dar áyande piw miáyad* [There's a surprise in store for you]*.//.* **set (great/ little/ no/ not much) store by sth** *arj nehádan. //Be piwbinihá ye havá candán arji nemineham.//*

store v **1** **store sth (up/ away**) *anbáwttan/ anbárdan/ anbár kardan baráye áyande/ ruz e mabádá. //sanjábi ke baráye zemestán xoráki miyanbárad./ Raxthá ye zemestániyam rá dar godáre* [attic] *anbár kardeam.//.* **2** *kácál* [furniture] *rá dar anbár nehádan. //Hengámi ke be birun az kewvar miravand kácálewán rá dar anbár migozárand.//.* **3** **store sth (with sth)** *dáwtan, ágandan. //negárxáneyi* [a gallery] *ke negárhá ye naqz e faráván dárad* [fine paintings]*./ maqzi ágande az cemhá* [facts] *ye faráván.//.* **4** *anbár kardan; negahdáwtan. //In ewkáf mitavánad baráye yek máh xoráki rá dar xod negahdárad.//*

storekeeper n *(beviże dar Ámriká)* = shopkeeper: *dokándár*

storehouse (n) **1** *anbár, pastu.* **2** *(pendárin) ganjine. //In ketáb ganjineyi az ágáhihá ye sudmand ast.//*

store-room n *anbár, anbári, pastu*

storey (US, **story**) n (pl **storeys**, US **stories**) **1** *áwkub, taxt. //xáneyi/ saráyi do áwkube/ do taxte./ dar áwkub e sevvom e saráceyi* [flat] *zistan; sáxtemáni panj áwkube; yek rádegáh* e cand-áwkube* [car-park]*.//.* **2** the top storey: *bengarid be* TOP[1]

-storeyed (US, **storied**) *(setáyhá* ye serewte misázad) ...-taxte; ...-áwkube. //yek sáxtemán e wew-áwkube.//*

stork n *laklak. parandeyi be nám e dánewik e* Ciconia alba*; baláranj*

storm n **1** *tufán, tuf, tondbád, "ham andar zamán tondbádi ze kuh -- barámad ke wod námvar zán sotuh." (ZBP, L6927 SF). //*a thunder-/ wind-/ rain-/ snow-/ dust-/ sand-/ storm: *tufán bá tondar* [thunder], *tufán; tufán bá bárán; kulák e barf; tufán (e gard o) qobár; tufán e wen./* A storm is brewing: *Dárad tufán miwavad./ bim e/ áżir e tufán/ tondbád./ Az tange dar tufán gozawtan./ dar piwbini ye havá ámade ke tufán miwavad.//.* **2** **thunder (of sth)** *tufán, harjá juri tarjome tavánad wod. //tufán e xawm, seyl e awk, qariv e wádi, bárán e downám; seyl/ láxiz e xordegiri* [criticism]*./ Piwnehádaw bá tufáni/ seyli az peiqáre* [protest] *ruberu gawt.//.* **3** **storms** (pl) *(anáyin dar Ámriká) dar yá panjere ye viże ye tufán/ bádwekan* [storm widnow/door]. **4** **the calm before the storm** *bengarid be* "calm". **the eye of the storm** *bengarid be* "eye". **ride out/ weather the/ a storm** (**a**) *(darynavardi) kuláki rá powt e sar nehádan; az kuláki ján bedarbordan.* (**b**) *az... ján bedarbordan; ... rá powt e sar nehádan.* **storm in a teacup** *setize/ begumagu/ kelenjár sar e hicopuc.* **take sth/ sb by storm** (**a**) *con barq gereftan. //Wahri rá con barq gereftan//.* (**b**) *jádu kardan. //In namáyew báwandegán/ tamáwágarán rá/ wahr e Páris rá jádu kard/ bá jádu gereft.//*

storm v **1** **storm (at sb)** *tufidan va goftan. //Tufide goft: "az injá gom wo!"//.* **2** **storm about/ around, off, etc** *tond ... raftan; tufidan. //Tond invar-ánvar dar xáne davidan; con tondbád az otáq birun raftan* [storm out]*./ Pas az goftáre* [debate]*/ setize tufide raft.* [storm off]*.//.* **storm (one's way) across in, through, etc** *táxtan be..., //Se sarbáz bedarun e saráy táxtand./ Táxte bedarun ámadand.//.* **4** *con barq gereftan* [capture...]. *//kuwki* [castle]. *deżi* [fort]*, sáxtemáni rá con barq gereftan.//*

stormbound adj *tufánzade; gereftár e tufán. //kawtiháyi ke az tufán dar bandar girkarderand/ mándeand./ Án jazire/ ádá baráye yek hafte tufánzade bud va be án ámadowod nemiwod kard.//*

storm centre, storm center *náf e tufán, tufnáf*. //(pendárin) náf e tufán; bix e/ bon e gereftári.//*

storm-cloud n **1** *abr e siyáh e tufáni.* **2** *(biwtar candgáni) (pendárin) abr e siyáh; newán e tufán yá bim. //abrhá ye siyáh e jang ke bar faráz e Orupá/ farang gerd miáyad.//*

storm-door n *(beviże dar Ámriká) dar e zemestáni./ bádwekan*

stormily adv *bázgardid be* "stormy"

storminess n **1** = stormy petrel = storm petrel: *morq e tufán.* **2** *(ádami) náfarxondepei*

storm-lantern = hurricane lamp (hurricane)

Storm Petrel, stormy petrel *morq e tufán [parandegáni kucak beviże dudi ye siyáh e án, be nám e dánewik e* Hydrobates pelagicus*]*

storm proof adj *páyá dar barábar e tufán; jodtufán* [jod <Avestáyi, yuta; Sanskrit, yuyoti, EDPL]. //In xáne berásti jodtufán*/ páyá dar barábar e tufán nist., bámaw cekke mikonad* [the roof leaks]*//*

storm-tossed adj *tufánzade*

storm-trooper n *takávar*

storm-window n *(dar Ámriká) panjere ye zemestáni/ bádwekan*

stormy adj (**stormier**, **stormiest**) **1** *tufáni. //(áb o) havá ye tufáni; wabi tufáni; ruzi bud tufáni va sard//.* **2** *tufáni. //jostári* [discussion]*, newasti* [meeting] *tufáni./ pardeháyi tufáni* [stormy scenes] *hengám e segálew* [during the debate]*//*

strory n **1 story (about/ of sb/ sth)** (**a**) *dástán, tárix. //*the Christmas Story: *dástán e zádruz e Masih/ Mehr* [M. Moqaddam]; Dástán e* Martin Luther King*; dástánhá ye/ tárix eYunán e bástán.//.* (**b**) *dástán. //dástán e pariyán* [a fairy story]*/ dástán e jen o pari* [a ghost story]*./ yek dástán e... baráye kudakán; Pedaram hamiwe baráyemán hengám e xáb dástán migoft./ Án namáyew(náme) berásti yek dástán e deldádegi/ duwárm*/ ewqi ast.//.* **2** = **story-line** *dástan; nask* [plot] *dástáni darbáre ye áyawthá* [a spy novel] *bá naski nirumand* [strong]*.//.* **3** (**a**) *(dar ruznámenevisi) goftár, dástán, gozárew. //goftári/ dástáni dar barg e noxost* [a front-page story]*.//.* (**b**) *dástán; goftár. //Án mitavánad dástáni/ gozárewi xub az áb daráyad.//.* **4** *(anáyin) doruq, dástán e ásemun/ rismun. //Pesar, doruq nagu/ nabáf!* [Don't tell stories]*.//.* **5 cut a long story short** *bengarid be* "long". **a hard-luck story** *bengarid be* "hard". **the same old story** *bengarid be* "same[1]". **the story goes that.../ so the story goes** *miguyand/ guyand ke...;* **that's the story of my life** *va in ast dástán e (negunbaxtihá ye) man/ va in ast dástán e Karbelá*

story[2] (US) = storey

story-book *dástán-náme ye kudakán. //dástán e deldádegi ye ánán páyáni con dástán e kudakán dáwt.//*

story-teller n **1** *dástánsorá.* **2** *doruqgu, doruqbáf*

stoup n *lagan e sangi baráye zour/ áb e sepantá* [holy water] *(dar kelisá)*

stout adj **1** *setabr, zomoxt. //muzehá ye setabr baráye kuhnavardi./ cubdasti setabr* [walking-stick]*.//.* **2** *(beviże soxan e dar parde) farbe; parvár; parvári. //Dáre parvári miwe!//. niz bengarid be* "fat[1]". **3** *(beáyin) ostovár, tahm. //* a stout heart: *deli tahm./ ostovár istádan/ istádegi kardan* [offer stout resistance]*//*

stout n **1** *ábejo ye siyáh e mardafkan.* **2** *yek liván ábejo ye siyáh; Xáhew mikonm se liván fugán e/ ábejo ye siyáh bedahid.//*

stout-hearted adj *(beáyin) delir va ostovár; tahmdel**

stoutly adv *bázgardid be* "stout"

stoutness n *bázgardid be* "stout"

stove[1] n **1** *kure. //digi rá ru ye kure nehádan.//.* **2** *boxári. //boxári ye hizome.//. niz bengarid be* "fire, heater, heat"

stove[2] *bengarid be* "stave[2]"

stow v, **stow A with B; stow B (away) in/ into A, 1** *anbáwtan; tang e ham cidan; xub bastan; já kardan. //bár* [cargo] *rá dar anbár e kawti* [a ship's hold] *tang e ham cidan./ sanduqi* [trunk]*/ kuki* [trunk] *rá bá puwák anbáwtan./ Az ráhiyán xáhewmandim ke bár e dasti ye* [hand-baggage] *xod rá dar ewkáfhá ye bálá ye newim* [the locker above the seats] *já konand.//.* **2 stow away** *xod rá (dar anbár e kálá (penhánidan). //Xod rá dar anbár e (kálá ye) kawti ke ráhi ye Niyu York ast penhán kardan//*

stowage n **1** *anbáwtan; já kardan; tang e ham cidan.* **2** *anbár, kamre (ZBP, C4986)*

stowaway n *ráhi/ safari qácáqi (kasi ke dar kawti yá havápeimá penhán wode tá qácáqi beravad)*

Str *(kutáhwode baráye* **Strait***) tange. //Tange ye Hormoz//*

straddle v **1** *gowád istádan/ newastan. //ru ye narde, kond /kondak yek pá invar va yek pá ánvar istádan; yekpá invar/ yekpá ánvar ru ye asb savár wodan.//.* **2** *invar yá ánvar e ámáj tir zadan/ bomb afkandan.//*

strafe v *tirbárán/ bombárán kardan*

straggle v **1** *áwofte ruyidan/ bozorg wodan; áwofte parákandan. //Rustáyi ke be wiveyi áwofte bozorg wode./ Mouháyi ke ru ye parcin* [fences] *parákande ruyide.//.* **2** *lekolek kardan; keroker kardan; pas*

mándan; con lawkar e wekast xorde raftan. //Kudaki cand ke az pei ye pedar va mádarewán lekolek miravand/ con lawkar e wekast xorde miravand.//

straggler n *kasi ke lekolek/ keroker mikonad va az... pas mimánad. //Vápasin kasáni ke lekolek konán táze dárand takrobáyi rá be páyán miresánand.* [finish the race]*//*

straggly adj (**stragglier, straggliest**) *źulide, áwofte. //muyi xis va źulide//*

straight[1] adj **1** *rást, "va hargez mohandes nangarad ki xatt e rást nikutar yá xatt e gerd." (ZBP, L1474 DA); "va nawáyad ki in jesm rá harekat va jonbew rást bovad." (ZBP, L1564 DA); hamvár. //ráhi, rástáyi/ xatti/ mileyi rást; muyi rást/ hamvár; dámani rást/ ráste//.* **2** *rást, besámán. //tasuhá** [hours]*/ zamán e derázi kewid tá xáne rá be sámán kardim* [to get the house straight]*//.* **3** *rást. //peikare rá rást bene/ bogzár!/ Ko-er*am/ kerávátam rást ast?/ Koláhaw rá rást nanehádе/ nagozáwte.//.* **4** *dorostkerdár, ázarmik, rástkerdár, harjá juri tarjome miwavad. //pásoxi rást/ dorost; be porsewi rást/ dorost dádan./ Gomán nemikonam bá man rurást-i.; Zamánaw reside ke rok soxan báyad goft.//.* **5** *rást; biwilepile. //Dástáni rá biwilepile goftan./ Be kasi sar e nax e rásti/ dorosti dádan* [give sb a straight tip]*./ (baráye namáyew yá sabk e án) xowk. //honarpiweyi xowk/ hanjár/ namáyewi xowk//.* **7** *rást, yeksare, payápei; powtesareham. //dah bord e payápei/ yeksare.//.* **8** (also **neat**) *xowk (baráye nuwábehá ye meimand) náb. //Xáhew mikonam do marzbuze* ye/ viski ye xowk/ náb./ Vodkáyam rá xowk/ náb dust dáram.//.* **9** *(zabán e kuce)* (**a**) *áyinparast.* (**b**) = heterosexual: *hanjár (dar xoftoxiz, zan bá mard). //*straight men: *mardán ne hanjár ke bá zanán xosband, na kuni//.* **10 get st right/ straight** *bengarid be* "right[1]". **keep straight face** *jelo ye xod rá gereftan va naxandidan. //candán/ conán ává ye wegerfi dárad ke ádam hengámi ke soxan miguyad besanxti mitavánad jelo ye xande ye xod rá begirad* [keep a straight face]*.//.* **put sb straight (about sth)** *kasi rá beráh e rást andáxtan; laqzew e kasi rá gereftan.* **put sth straight** *besámán kardan. //Xáhew mikonam piw az in ke az daftar beravi mizat rá sámán bede.//.* **stiff/ straight as a ramrod** *bengarid be* "ramrod". **(as) straight as an arrow/ die** (**a**) *rást, six* (**b**) *pákdáman, rurást, dorost, biwile-pile.* **the straight and narrow** *(anáyin) rást, dorost, ázarmik.* **stick on/ stick to the straight**: **and narrow for behaving** *(anáyin) rást, ázarnik. //Baráyaw dowvár ast ke baráye ruzgári deráz rást va dorost* [straight and narrow] *bemánad.//.* **(vote) the strraight ticket** *(baráye barnáme yá námzadán e kumali** [party] *ceki/ bi degarguni ráy dádan.//*

straight n *(zabán e kuce)* **1** *ádam e hanjár yá áyinparast.* **2** *ádam e hanjár, na kuni/ na kunmarz/ hanjármarz* [baráye riwe bengarid be* "homosexual"*]*

straight[2] adv **1** *rást, rástárást, ruberu, dorost. //Rást newastand.; Rást haminjur se kilometr boro.; Rást bejelo/ ruberu bengar.; Dud rást barxást./ Candán mast bud ke nemitavánest rást ráh beravad.; Nemitavánam dorost be ámáj bezanam./ Nemitavánam dororst biyandiwam* [think straight]*.//.* **2** *biderang ; yeksu. //Yeksare be xáne ámadan./ Bedun e derang dar Espahán yeksare be Tabriz raft.; Yeksare az dabirestán be dánewgáh raft.; Pustkande miguyam* [I'll come straight to the point]- *kárat be andáze ye basande xub nist.//.* **3** *rok, biparde, pustkande. //Rok behew/ be u goftam dustaw nadáram.//.* **4 go straight** *//pas az tabahkári,* [lead a life of crime] *pákdámani va zendegi ye ázarmik piwe kardan.//.* **play straight (with sb)** *bá kasi rurást budan.* **right/ straight away/off** *bengarid be* "right[2]". **straight from the shoulder** *rok, putkande, biparde. //Pustkande ma rá goft/ be man goft.//.* **straight out** *biderang, dar zamán; rok, biparde. //Biderang be u/ behew goftam doruq miguyad./ Yek dam derang nakard va darzamán pásox dád.//.* **straight up** *(dar Engelestán, zabán e kuce, dar porsewhá va pásoxhá) rásti, rástaki*

straight[3] n **1** *baxw e rást e cizi , con baxw e páyáni ye meidán e dou; rástá. //*on the home straight: *dar rástá ye páyáni ye takrobáyi./ Do asb be rástá ye páyáni ye takrobáyi ke residand hamtaráz budand.* [the two horses were level as they entered the final straight]*//.* **2** *(dar bázi ye ganjafe/ poker) rást (dasti dárá ye 5 xál e payápei az cand rang)*

straight-edge n *ostá*

straighten v **1 straighten (sth) (up/ out)** *rást wodan/ kardan. //Pas az cand* cam [bends] *ráh rást miwavad/ migardad/ miravad./ ko-er* [kerávát]/ dáman e xod rá rást kardan.; Powtat rá rást kon!/ rást benewin!//.* **2 straigh sth out** *bázgowudan; dorost kardan; gereftárihá rá az miyán bardáwtan. //Bogzár sardargomi* [confusion] *rá az miyán bardárim.//.* **straighten sb out** *kasi rá az gomráhi darávardan; kasi rá az dodeli rahánidan; kasi rá ráhnamáyi/ dorost kardan. //Áwkárá darbáre ye kárhá ye daftari sardargomi, ammá man zud dorostat mikonam* [I'll straighten you out]*.//.* **straighten (oneself) up** *rást istádan/ newastan; xod rá rást negahdáwtan*

straight fight *(beviźe dar xawáyágari*/* politics*) jang yá hamávard e tan be tan*

straightforward adj **1** *rok, dorostkár, rurást, bi wilepile; pustkande. //dorostkár dar dádosetadhá ye xiw.//.* **2** *ásán, sáde, sarrást. //yek porsew e ázmunni ye sarrást./ nevewte wode bezabán e sáde; Án ravand/ ravew* [procedure] *besyár ásán/ sar-rást ast.//*

straightforwardly adv *rok raftár kardan/ soxan goftan*

straightforwardness n *roki, dorostkári, //biwilepilegi ye u rá sotud* [admire]*//*

straight man *(dar xandestánhá/* comedy acts*) hálu*

straightness n *bázgardid be* "straight"

straightway adv*(bástáni) nágahán, biderang*

strain v **1** *kewidan. //rismáni rá (tá marz e páre wodan/ gosixtan) kewidan.//.* **2** *xeili zur ávardan; zur ávardan. //Kowtigiráni ke bá zur boland karde va mizanand./ be xod zur ávardan tá goftoguyi rá wanidand; zur zadan va goftoguyi rá wanidan./ zur zadan va/ tá dád zadan./ zur zadan tá daryáftan/ fahmidan ke ce mixást beguyad.//.* **3** *bá zur zadan yá fewár ávardan* [stretching], *ásib resándan* [injure]. *//zur zadan tá daryáftan ke ce mixást beguyad./ zur zadan va dád/ faryád zadan./ máhiceyi rá bá zur zadan ásib resándan./ Be del/ gew e xod fewár ávardan./ be cewmán e xod fewár ávardan; be ává* [voice] *ye xod (bá boland xándan/ faryád zadan) fewár ávardan/ ásib resándan./ (beriwxand) Hamáná komak máye ye sepás ast ammá be xodetán fewár nayávarid!//.* **4** *(pendárin/ beáyin) fewár ávardan e biw az andáze, harjá juri tarjome tavánad wod. //bá goftan e cizhá ye bávarnakardani bávar e wenavandegán e xod rá zir e fewár gozáwtan* [strain the credibility of one's listeners]*./ az marz e dast/ taván, awá ye/ haqq e; taván e xod pá farátar gozáwtan.* [strain one's authority, rights, power]*./ cáneaw az didgáh e maini ye vážegáni, zabán rá tá marz zir e fewár migozárad/ kew midahad* [his prose strains language to the limits.]*.//.* **5** *páludan, pálidan, páláyidan. //Sup e/ áw e sabziját rá páláyidan; Cáy rá napáláyideand.//.* **6** **strain after effects/ an effect** *bixodi/ bihude zur zadan tá cizi rá cewmgir sázand.* **strain at the leash** *(anáyin) xáhán e ázádi va anjám e kár e/ kám e xod budan. //Javánáni ke xáhán e ázádi dar anjám e kár e xod bude mixáhand az dast e pedar-mádarewán begorizand.//.* **strain every nerve (to do sth)** *saxt kuwidan.* **7** **strain at sth** *cizi rá saxt kewidan, harjá juri tarjome miwavad. //Páruzanáni ke dar páruzani zur mizanand* [Rowers straining at the oars]*./ sagháyi ke saxt zurzade midavand tá jelo biyoftand* [dogs straining at the lead]*.//.* **strain sth off (from sth)** *ábkew kardan; páláyidan. //Kalam rá pas az postan ábkew kardan.//*

strain[2] n **1** (**a**) *kewidegi, kewew. //rismán zir e kewew gosast.//.* (**b**) *(niru ye) kewew. //Kewewhá va vácamewhá ye poli rá barávard kardan/ womár gereftan* [calculate/ strains and stresses]*/. Kewew e gosal* [the breaking strain of] *in pál* [cable] *cand ast?/ fewár e tanáni/ raváni./ Zir e fewár e (tanáni/ raváni ye) biw az andáze budan./ Kamkam/ andak-andak zir e fewár raftan* [Beginning to feel the strain]*./ Fewár e zendegi ye novin./ Pardáxt e hame ye in bijakhá* [bills] *fewári ruy e darámad* [income] *va tanxáh* [resources] *e man ast./ fewár/ zir e fewár e biw az andáze budan./ Kár e tázeaw berásti fewári bar u be womár miáyad./ Cegune in fewár rá barmitábi?/ Darbarábar e in fewár cegune miyisti?* [How can you stand the strain?]*.//.* **2** *negaráni, tanew, bestuhyi. //docár e fewár e raváni* [mental/ nervous tension] *budan.//.* **3** *picxordegi; //ragberag wodani dardnák* [a painful strain]*./ kewidegi/ picxordegi ye kewále* [a groin strain]*.//.* **4** *(beáyin) navá. //navá ye arqanun e kelisá rá wanidan* [the strains of the church organ]*./ Navá ye ferewte-mánand e pesarán e sorudxán e kelisá* [the angelic strains of choir-boys singing]*.//.* **5** *navá, sabk, ravew. //Soxanrániyaw bá hamán navá ye anduhbár peigerefte wod* [in the same dismal strain]*//*

strain[3] n **1** **strain (of sth)** *rage/ rag. //dar xánevádeaw rageyi az divánegi hast.* [a strain of madness]*.//.* **2** breed/ type (of animal, etc) *suye. //suye ye novini az gandom./ suyeháyi az pawe ke dar barábare e dáruhá ye xarfastarkow* [insecticide] *páydár-and* [resistant]*.//*

strained adj **1** *zuri, zuraki, sáxtegi. //yek xande ye zuraki;* strained relations: *peivand e bá tanew/ tanew miyán e do/cand tan.//.* **2** *tanide. //Vápasin bári ke didamaw saxt tanide minemud.//*

strainer n *(beviże dar vážehá ye serewte) ábkew; ...-páláy; pálune. //cáypálá//*

strait n **1** *tange. //Tange ye Hormoz;* the Magellan Straits: *tange ye Máželán//.* **2** *gereftári, náxowi,."yár e mosá'ed be gah e náxowi -- dámkewi kard na dámankewi." (ZBP, L7649, FM, Nezámi). //dar gereftári ye puli ye saxti budan.//*

straitened adj, **in straitened circumstances** *(beáyin/ soxan dar parde) dar tangdasti*

strait-jacket n **1** *xeftán e carm e gáv e xowk.* **2** *(pendárin) jelogir; bázdárande. //bájhá ye gerán/ sangin bastan va jelo ye bálew/ bálandegi rá gereftan.* [the strait-jacket of repressive taxation]*//*

strait-jacket v **1** *xeftán e carm e gáv e xowk be kasi puwándan.* **2** *(pendárin) dar tangná nehádan; //jelo ye bálandegi/ ruyew rá gereftan./ az tohidasti dar tangná budan./ Az nabudan e komak e puli ye warvin** [government subsidy] *"yáráne" dar tangná budan.//*

strait-laced adj *(xárdári) xowkdin; xowkáyin; xowkandiw. //Xobderhá** [uncles] *ye piram saxt xowkdin-and.* [strait-laced]*//*

strand[1] n *(bástáni yá soxanvari) karáne ye weni; daryábár e weni*

strand[2] v *be gel newastan/ newándan. //kawtiyi ke dar karáneyi weni be gel newaste./ Váli* [a whale] *ke az avarkár** [high tide] *be gel newaste.//*

strand[2] n **1** (**a**) *rewte, tár, tá.* (**b**) *tár, tá, ták. //yek tár e nax e panbeyi ke az labe ye dáman* [the hem of a skirt] *ávizán ast.//.* **2** *kaláke; tár e mu.* **3** *(pendárin) rewte ye soxan rá dar dástáni ham ávardan/ hamkewidan* [draw together the strands of the narrative]

stranded adj *gereftár; dar gereftári; sargardán. //jahángardán e sargardán./ Dar kewvari bigáne bedun e gozarnáme sargardán mándan.//*

strange[1] adj (**stranger, strangest**) **1** *bigáne, náwenás. //dar kewvari/ wahri/ kuyi* [neighborhood]*./ Hargez savár e ráde* ye/ máwin e mardán e náwenás ke mixáhand be womá savári dahand nawavid!//.* **2** *wegerf; wegeft. //Ce jáme ye wegerfi be tan dári!/ Wegerf/ wegeft ast ke az u ágáhi nawnideyim* [have not heard from]*./ Miguyad náxow/ gij/ mang ast* [feel strange] *//Pas az inhame sál báz ánjá rá didan máye ye wegeft ast.//.* **3 strange to sth** *nááwná. //bá án kár nááwná-st./ Pesar e rustáyi bá zendegi ye wahri áwná nabud.//.* **4 strange to relate/ say** *máye ye wegeft ast ke..., //Máye ye wegeft ast ke bord!//*

strangely adv *//Án saráy wegerf xámuw bud./ Jáy e wegeft ast daryáftim báham hamdabestáni budeyim.//*

strangeness n *bázgardid be* "strange"

stranger n **1** *bigáne, náwenás. //Ánán rá piwtar miwenáxtam/ dide budam ammá dustaw pák baráyam náwenás/ bigáne bud./ Sag e má be bigánegán párs mikonad.* [bark at]*//.* **2** *bigáne. //Dar in wahr bigáne-am.//.* **3 be no stranger to sth** *ná-áwná nabudan/ áwná budan. //Bá badbaxtihá* [misfortune] *nááwná nist.//*

strangle v **1** *xafe kardan, tásánidan. //bá dastmál e gardanaw* [scarf] *xafeaw kard.; Ma rá be in badbaxti docár kardi* [get sb into a mess] *xafeat mikonam!/ (pendárin) in yaqe ye seft dárad ma rá xafe mikonad.//.* **2** (**a**) *xafe kardan; xapidan. //Conin minemud ke taván e áfarinandegiyaw dáwt xafe miwod.//.* (**b**) *xafe kardan. //faryádi xapide/ xafe//*

strangler n *xafekon; xafe konande*

stranglehold n **1** *cangi* [a grip] *xafekonande.* **2 grip (on sth)** *cangál e xafekonande. //nerxhá ye nou bázargáni rá xafe karde.//*

strangulate v *(dar pezewki) xafe kardan; xapak* kardan. //yek qori ye/ fáki** [hernia] *ye xapak*/ picxorde.//*

strangulation n **1** *xafegi; xafewodegi.* **2** *xafegi; xafe wodan*

strap n *(beviže dar vážehá ye serewte) band, tasme, davál, navár, baw, "bar u baww e zarrin sadocel hezár -- ze piruze bar zar, karde negár." (ZBP, L4774 SF). baw, "hame noqre ye xám bod mix e baw -- yeki sad be mesqál bá wast o waw." (ZBP, L4774 SF). //band e pengán* e moci* [a watch-strap]*./ band e dastgáh e peikarebardáriyam gosaste./ Kulepowti tasmeháyi dárad ke ru ye wáne miyoftad.* [go over]*.//.* **2** *band. //*bra-straps: *band e pestánband./ pirhani tábestáni bá bandhá ye bárik (ru ye wáne)* [with thin shoulder-straps]//. **3 the strap** *(biwtar dar gozawte) bá davál/ táziyáne ye carmi/ kamarband/ qeyw* [<Gilaki, qeyw] zadan. //Ma rá táziyáne zadand.* [I was given the strap.]*//*

strap v **1** *bá tasme/ band/ davál/ tang* [strap] *bastan. //cizi rá bá tasme/ band/ tang dar já bastan./ sázobargewán* [equipment] *rá bá tasme/ band be powtewán bastand.; Kulbarhá ye Kordestán bárhá rá bá tasme/ rismán be powtewán baste az ráh e kuh mibarand./ Piw az rahsepár wodan bigomán hame ye ráhiyán kamarbandháyewán rá* [seat belts] *bastebáwand./ Bár e ráde ye*/ máwin e bárkew rá xub bá tasme baste budand.* [securely strapped down]*//.* **2 strap sth (up)** *(zaxm va mánand e án rá) bastan. //bázu ye ásibdideaw rá seft baste budand* [tightly]*.//.* **3** *bá táziyáne/ kamarband zadan*

straphanger n *(biwtar xárdári) (mardom yá ráhiyáni ke dar dárván dudi yá masráde*/ otobus be tasme ávixteand) ráhi ye/ ráhiyán e gusfandi*

strapless (adj) *(baráye pirhan yá pestánband) biband*

strapped adj, **strapped (for sth)** *(anáyin) dar tangná/ tangdasti. //tá andázeyi dar tangná ye puli-yam.//*

strapping adj *(beviźe be wuxi) katokoloft; tanumand; gonde va deiláq. //doxtar e javáni gonde va deiláq ast.//*

strata *rixt e candgáni az* “stratum”

stratagem n *(beáyin) tarfand, wegerd, dastán, "ke bá deź ce kardam be dastán o zur -- be nám e xodávand e keihán o hur." (ZBP, L6925 SF). //tarfandi/ wegerdi/ dastáni zirakáne* [a cunning stratagem]*//*

strategic, strategical adj **1** *razmázmáyi; wegerdik*; razmámáyi [M. Moqaddam]; razmsázi, "newastand bá wáh e Irán be ráz -- bozorgán e farzáne ye razmsáz." (ZBP, L3175 SF). //áhanghá ye wegerdik*/ razmámáyi* [strategic(al) decisions]*.//.* **2** *razmsázi, wegerdik*; razmámáyáne. //bombárán e wegerdik/ razmámáyáne./ máddehá ye/ máyehá ye* [materials] *razmsázi/ wegerdik*//.* **3** *(baráye jangabzárhá beviźe muwakhá ye hasteyi) wegerdik*. niz besanjid bá* tactical [tactic]

strategically adv *wegerdik*. //boland-guyi ke dar jáyi wegerdik neháde wode//*

strategist n *razmámá [M. Moqaddm], razmárá; razmsáz, "newastand bá wáh e Irán be ráz -- bozorgán e farzáne ye razmsáz." (ZBP, L3175 SF)*

strategy n **1** *razmámáyi [M. Moqaddam]; razmáráyi; razmsázi "newastand bá wáh e Irán be ráz -- bozorgán e farzáne ye razmsáz." (ZBP, L3175 SF); dastán, "ke bá deź ce kardam be dastán o zur -- be nám e xodávand e keihán o hur." (ZBP, L6925 SF); //*military strategy: *razmsázi; dastán e ártewi./ zebardast dar razmáráyi//.* **2** *(zebardasti dar) gardándan e kár; (zebardasti dar) razmázmáyi. //Bá wegerdi zebardastáne va durandiwi tavánest afzáyew e dastmozd e cewmgiri bedast ávarad.//.* **3** *//wegerdhá ye hirbánik** [economic strategies]*./ wegerd e nou ye wahrbáni* [police strategy] *baráye ziredast gereftan e mardom* [crowd control]*//*

stratification n *rade-rade/ zinezine/ láye-láye kardan. //radehá ye/ radebandihá ye tude/ hanvar** [social stratification]*//*

stratify v (pt, pp **stratified**) *radebandi/ zinebandi/ láyeláye/ cinebandi kardan; //sangi láyeláye; tudeyi/ hanvari** [society] *dárá ye radehá ye gunágun/ radebandi wode.//*

stratosphere n *borzmehrak*; borzváyu* [baráye riwe bázgardid be* “ionosphere, atmosphere”*]*

stratum n (pl **strata**) **1** *lá, láye, lád, dáy, dád; tu, "va cahár tu ast az bahr e án ke tá agar yek tu rá áfati resad digar tuhá salámat báwad." (ZBP, L5143, ZX).* **2** *zine, rade. //gerdehamáyi ye mardom az radehá ye gunágun e hanvar*/ tude.//*

straw n **1** *káh, puwál, pucál. //soturxáneyi ágande az káh./ towak e káhi; ziq, beláj.//.* **2** *yek par e káh. //Cand par e káh tu ye koláhat ast.//.* **3** *máwure, náyźe, lisane (ZBP, C2492 FM). //Limonád rá bá máwure /nei nuwidan; yek baste máwure/ nei//.* **4** **a straw** *[yekáni]; yek jou, "pedaram rouze ye rezván be do gandom beforuxt -- náxalaf báwam agar man bejoyi nafruwam." (Háfez). //*Not care a straw: *be andáze ye yek jou ham arj nanehádan.; be andáze yek jou ham arj nadáwtan.//.* **5** **clutch/ grasp at a straw/ straws** *baráye raháyi/ goriz be har cizi darávixtan. //gorbe az gorsnegi gewniz ham mixorad/ az nácári/ nágoziri kun e xare rá ham buse zadan.//.* **the last/ final straw (that breaks the came's back.)** *ánce ke máye ye án wavad ke saranjám ádam az kure dar beravad.* **a man of straw** *begarid be* "straw". **a straw in the wind** *bu ye... ámadan; kursuyi az... didan.*

straw-coloured/ colored *rang e káhi; káhfám*

straw poll/ straw vote *(dar Ámriká) arzyábi ye ráy e mardom/ tude*

strawberry n **1** *tut-farangi, calam; wákele. //wákele ye/ tutfarangi ye táze bá xáme; ricár e tutfarangi* [strawberry jam]*//.* **2** *giyáh e/ bute ye tutfarangi/ calam*

strawberry-mark *máhgereftegi*

stray v **1** *sargardán wodan; az goruh jodá wodan/ oftádan; biráh wodan; az jáy wodan, "kudaki rá did az jáy wode." (ZBP, L2901 AT); ráh rá gom kardan, "jegar-xaste gawtast o gom karde ráh -- naxáhad ke binad hami razmgáh." (ZBP, L6351 SF). //cand tá gáv gom wode; dar ráh e rádeyi*/ máwini ke az jelo miáyad velgawtan; Kudakán rá nabáyad gozáwt/ hewt az pedar va mádarewán jodá va gom wavand./ Pesarbacce bud ke az xáneaw áváre gawt.//.* **2** *biráh wodan. //Maqzam/ andiweam* [my mind] *peivaste az dástán e jostár* [subject] *biráh gawte (be cizhá ye digar mipardáxt.); Az máye ye dástán dur nayoft!* (Don't stray from the point.)*//*

stray adj **1** *gomráh, biráh, gom; sargardán; vel; velgard. //Xáneyi baráye saghá ye velgard./ (pendárin) Káqazhá ye parákande ru ye mizaw rixte bud.//.* **2** *parákande, biráh, baxtaki. //baxtaki bá goluleyi kowte wod* [a stray bullet]*.; Joz cand rahgozar e velgard xiyábánhá az mardom tohi bud.* [a few stray passers-by]*//*

stray n **1** *sargardán, vel, velgard. //In sag báyad velgard báwad.//.* **2** *bijá, nábejá*

streak n, **streak (of sth)** **1** *rage, kewe. //rageháyi az mu ye xákestari dar saraw./ kewe ye barq e ásmáni* [a streak of lightning]; *ragehá ye carbi dar guwt.//.* **2** *rag, rage. //rag e sangdeli/ barmanewi/ rawk* [cruelty/ vanity/ jealousy]./ *rageyi az rawk dáwtan* [have a jealous streak].//. **3** *(beviże dar mengiyágari/* gambling*) bord yá báxt e payápei. //xarwáns/ baxt e xaraki* [a streak of good luck]./ *powt e sar e ham xub ávardan va bordan/ bad ávardan va báxtan* [hit/ have a winning/ losing streak]//

streak v **1** *(beviże berixt e náwenáxte) ragedár kardan; kewe zadan. //dádan muhá ye xod rá ragehá ye rang e digar kardan* [have one's hair streaked]*; marmar e sepid bá ragehá ye qahveyi//.* **2** *(anáyin) tond davidan; jonbidan. //Baccehá har ce tondtar dar xiyábán davide páyin raftand.//.* **3** *(kun) berehne jelo ye mardom az yek su be su ye digar davidan*

streaker n *(kun) berehne ye daván*

streaky adj (**streakier**, **streakiest**) *rage-rage. //guwt e xuk e dárá ye ragehá ye carbi* [streaky bacon]//

stream n **1** *rudak; mewt, "báz jahán gawt co xorram behewt -- xid [xv́id] damid az do bonáguw e mewt." (ZBP, C6668, FM, Manucehri).* **2** *juybár, "xoruwán bar e wahriyár ámadand -- hame dide con juybár ámadand." (ZBP, L4971 SF).* **3** *rudaki/ juybári ke dar jangal miravad.* **4** **stream (of sth/ sb)** *ju/ juy. harjá juri tarjome miwavad. //juy e xun./ ragbár e downám* [a steady stream of abuse]/ *gele (gozári)* [complaints]./ *goruh-goruh xaridárán* [shoppers]./ *goruh-goruh rádehá** [traffic].//. **5** *gardew (e áb yá cizi digar). //bargháyi ru ye áb e juy miravad.//.* **6** *(beviże dar Engelestán) (dabestán e) rade(yi). //*the A, B, C stream: *radehá ye A, B, C.//.* **7** **go up/ down stream** *várune/ hamsu ye tajand** [current] *e áb raftan.* **go, swim, etc with/ against the stream/ tide** *hamrang e mardom budan/ nabudan; sázgár bá áyin e mardomi budan/ nabudan. //Javánán dar biwtar e bárehá várune ye áb wená mikonand.* [teenagers often go against the stream.]//. **on stream** *bekár (oftádan). //Kárxáne ye nou dar máh e Tir be kár miyoftad* [comes on stream]//

stream of consciousness *ravand e andiwe behengám e xodágáhi*

stream v **1** *davidan, rixtan, báridan. //xi/ xai* [sweat] *az roxsáraw, mirixt./ Mardom az istgáh birun mirixtand.//.* **2** (**a**) *rixtan. //az zaxm xun mirixt.//.* (**b**) **stream (with sth)** *raván budan. //Áb az damáq/ birun rixtan/ raván budan va sarmá xorde./ Az rosáraw xi/ xai* [sweat] *raván bud.//.* **3** *(dar bád) parpar zadan/ bálá va páyin raftan/ wenávar budan; harjá juri tarjome miwavad. //*Her hair streamed out in the wind: *Muyaw rá bád mibord./ Muyaw dar bád wenávar bud o bálá va páyin miraft.//.* **4** *(dar Engelestán)* Place kids in streams: *baccehá rá beraj kardan/ radebandi kardan. //Baccehá rá az ruy e tavánáyiyewán radebandi mikonand.//*

streamer n **1** *derafwak [M. Moqaddam]; parcam e bárik va deráz.* **2** *//otáqi áráste bá bádkonakhá va derafwakhá//.* **3** = banner (headline banner)

streaming *(ravew) radebandi kardan e dánewámuzán az ruy e tavánáyiyewán*

streamline v **1** *máhivár* kardan/ sáxtan.* **2** *kárátar kardan; sáde va behtar kardan. //Báyad faráyand e/ ravew e sáxtan e farávardeháyemán rá behtar sázim.* [streamline production procedures].//

streamlined adj **1** *máhivár*. //rádeháyi*/ máwinháyi novin va máhivár//.* **2** *kárátar*

street n **1** (abbr **Str**) *kuce, xiyábán. //az xiyábán gozawtan; Dusti rá dar xiyábán didan; goruhhá ye tabáhkár* [gangs] *ke dar xiyábánhá migardand./ Newániyaw 110 Xiyábán e Wáh ast./* at street level: *áwkub e hamkaf./ Naqwe ye/ handáxt* e wahr e Kermán* [a street map/ plan of]./ *ceráqhá ye xiyábán* [street lighting]./ *namáyew e xiyábáni* [street theater].//. **2** *kuy. //(Mardom e) kuy e má sáli yek jawnváre ye xiyábáni* [put on a carnival] *barpá mikonand.//.* **3** **be in Queer Street** *bengarid be* "queer". **be (out) on/ walk the streets** *(anáyin)* (**a**) *bixánemán budan.* (**b**) *(soxan dar parde) xodforuwi kardan; ruspigari kardan.* **go on the streets** *(soxan dar parde) xodforuwi kardan; ruspigari kardan.* **not in the same street (as sb/ sth)** *(anáyin) past, bad.* **streets ahead (of sb)** *(anáyin) behtar, tavánátar, zerangtar.* (**right) up one's street** *(anáyin) be dard e kasi xordan; baráye kasi wenáxte wode budan. //*This job seems right up your street: *Engár in kár baráye to sáxte wode.//*

streetcar n *(dar Ámriká)* = tram

street credibility, street cred *(anáyin) mardompasand*

street-girl, **street-walker** n *jende, jeh, jáf, ruspi*

street value *arzew e foruw e xiyábáni. //*(*kármandán e) gomrok* [customs officer] *dáruhá ye xeradpuwi rá be cang ávardeand ke arzew e xiyábáni ye án biw az yek milion/ korur dolár ast.//*

street-wise adj *(anáyin) dáná darbáre ye zendegi ye mardom e hanjár* [common] *e wahrhá ye bozorg; mardomwenás; jahándide*

strength n **1** *niru, taván, táv, táb, "con u dar án hengám táb e istádegi bá lawgar e Homáyun nadáwt..." (ZBP, L7524 DTH); tavánáyi, "hargrez do tan rá bálá va pahná va tavánáyi va nátavánáyi va delávari va ... hic beham namánad." (ZBP, L5005 ZX); //mardi saxt nirumand; niru ye serewt/ manew, áhang* [character/ mind, will]*./ Pas az yek bimári niru/ távánáyi ye xiw rá bázyáftan* [regain]*./ táv e/ táb e yek rismán./ Niru ye xod rá be namáyew nehádan; Bá in ke zan e kucaki/ rizeyi/ rizemizeyi-st ammá taván e wegerfi dárad./ Zur e/ niru ye nuwábehá ye meimand rá cegune andáze migirand?//.* **2** *niru, tavánáyi. //tavánmandihá va sostihá ye yek gováże* [argument]*; Yeki az tavánáyihá ye farávánaw ravádári* [tolerance] *ast./ Tavánáyiyaw dar soxanguyi ye ágáhihá, dar in ast ke ámuzew e ruznámenegári dide.* [training as a journalist]//. **3** *niru, tan. //Niru ye kár cand tan ast?* [strength of the work-force]*.//.* **4** **be at full/ be below strength** *niru ye kár/ kárgar/ kármand e basandeyi/ kami dáwtan. //Báyad niru ye wahrbáni rá (be bálátarin marz) biyafzáyim* [bring the police force to full strength]*.//.* **from strength to strength** *piruzi ye/ kámyábi ye ruzafzun. //Az ruzi ke bekár gomáwte wode, in baxw kámyábi ye ruzafzun dáwte.//.* **in (full, great, etc) strength** *bá womár e fareván/niruye fareván. //sepáh/artew bá hame ye niru namáyew dád.//.* **on the strength** *(anáyin) hamvand e páyin e yek sázemán, ártew va mánand e án.* **on the strength of sth** *bar páye ye...; //In kár rá bar páye ye/ bezur e sefárew e womá gereftam.//.* **outgrow one's strength** *bengarid be* "outgrow". **a tower of strength** *bengarid be* "tower"

strengthen v *nirumandtar kardan/ wodan; fozuni gereftan; afzudan. //Harce/ hamconán ke dar rudxáne páyintar miraftim, tajand* e áb* [current] *fozuni migereft./ wámpu ye/ gel e sarwuy e viżeyi baráye nirumandtar kardan mu.; Pádegáni* [a garrison] *rá bá sepáhiyán e biwtari* [extra troops] *nirumandtar kardan./ In degarguni ye vápasin* [development] *áhang e ma rá dar raftan ostovártar karde/ nirumandtar gardánide.//*

strenuous adj **1** *kuwá; saxtkuw. //kárgarán e kuwá/ saxtkuw; Kuwewi saxt kardan baráye residan/ dast yáftan be tárek* [summit, peak] *e kuh.//.* **2** *saxt, gerán; dowvár. //barnáme ye ráhi* [itinerary] *saxt/ dowvár./ kári gerán./ zendegi ye saxti gozarándan* [lead a strenuous life]//

strenuously adv *//Besaxti hame ye piwmárihá* [charges] *rá vádang mikonad* [deny]*//*

streptococcal adj *vábaste be* **Streptococcus**

Streptococcus n (pl **Streptococci**) **Streptococcus**

Streptomycin *cerkxowk-koni be nám e* **Streptomycin**

stress n **1** *fewár (e raváni yá tanáni). //zir e fewár e raváni yá tanáni budan; az fewár e raváni yá tanáni ranj bordan./ fewárhá va kewewhá* [stresses and strains] *ye zendegi ye novin.//.* **2** **stress (on sth)** *fewár/ arj nehádan. //Conin misahad* [to feel] *ke be andáze ye basande dar in ámuzewgáh ruy e namáyew* [drama] *fewár nemiyávarand/ be namáyew arj neminehand./ begáh budan rá saxt arj minehad* [lay stress on punctuality]*.//.* **3** (**a**) *fewár. //Dar váże ye* "strategic" *fewár ruy e "voj"* [syllable] *e dovvom ast./ fewár va tantaná* [rhythm] *dar soxan goftan e Engelisi arjdár ast./ Báyad yád begiri fewár rá kojá bogzári.//.* (**b**) *(dar musiqi) fewár. //ruy e esvar** [note] *e noxost e har raj yek fewár* [a stress] *begozárid.//.* **4** **stress (on sth)** *(beviże dar carxowtwenási** [mechanics] *vácamew* [<Gilaki "vácamew"/ niz az hamin váże "vácamestan** = to stress*].* **stressed** = *vácamewte*. //bádhá ye tond ru ye sáxtemán vácamew* e faráván miyávarad./* a stress fracture of the leg bones: *Wekastegi ye ostoxánhá ye sáq e pá ke az vácamew*/ vácamestan* padid áyad.//*

stress v *fewár ávardan/ gozáwtan/ nehádan ruy e...; vácamestan* (riwe ye aknun "vácam-estan*). //Dar váże ye* "reminder" *fewár rá ruy e voj** [syllable] *e dovvom migozárid./ Ruy e in zamine/ máye fewár ávard ke..."* [stress the point that...]*//*

stressful adj *porfewár. //Kár e/ piwe ye ámuzgári ye novinaw baráyaw por fewár ast.//*

stress mark *newán e fewár. //Dar váże ye* "prosthetic" *fewár e noxostin* [primary stress] *ruy e voj** [syllable] *e dovvom, va fewár e dovvom ruy e voj* e noxost ast./ dar váże ye* "sympathetic" *fewár e noxostin ruy e voj* e sevvom va fewár e dovvom ruy e voj* e noxost ast.//*

stretch v **1** *kewidan, pahnidan, harjá juri tarjome miwavad. //rismáni rá pahná ye ráhi kewidan; Jurábi, dastkewi rá gowád kardan; koláhi rá gowád kardan tá behtar be sar bexorad.* [to fit one's head]*.; Rismáni rá seft kewidan* [stretch a rope tight]*.//.* **2** *kew ámadan, harjá juri tarjome miwavad. //In jurábhá kew miáyad./ Án pirhan e kewbáf pas az cand bár ke puwidam kew ámad/ gowád wod./ (pendárin) xeili dust dáram be estár** [vacation] *beravam, agar pulam beresad.* [if my money will stretch that far]*//.* **3** *xamyáze*

kewidan; yázidan; baryázidan, "má dast yázidim va án qors az án táq forugereftim." (ZBP, L2381 AT); "hargáh ki mardom xábálude wod asabhá ye dahján va sine yázidan girad..." (ZBP, L5242 ZX); "har andámi ki yekcand andar yek hál bemánad ranje wavad va az án kár va án hál sir áyad yázidan sázad." (ZBP, L5242 ZX); //Bimár wod, dahandarre kard va xamyáze kewidan/ yázidan gereft./ Ru ye miz yázid tá kare rá bardárad./ bázováne/ páhá ye xiw rá yázidan./ Dast yázid tá ketáb rá begirad./ sarak kewid/ gardanaw rá yázid/ deráz kard.//. **4** *gostardan, harjá juri tarjome miwavad. //jangalháyi ke sadhá mil gostarde wode.; Ráh dar kavir/ biyábán tá durdasthá* [into the distance] *gostarde/ kewide wode bud./ Tá harjá cewm/ cewmewán kár mikard az har su zeráh** [ocean]*/ daryá bud./ Estár* e tábestáni ye derázi piw e ru dáwtand.* [stretched ahead of them]*//.* **5** *fewár ávardan, kewidan, harjá juri tarjome miwavad. //Án takrobáyi* [race] *berásti bar tavánáyi ye davandegiyaw fewár ávard.* [stretched his skill as a runner]*./ Dar in doure* [term] *dar dabirestán be u be andáze ye basande fewár nayávardeand/ nayámade./ Biw az in digar nemitavánim kár bepazirim, aknun tá ánjá ke tavánesteand má rá bár kardeand.* [fully stretched]*//.* **6** *biw az andáze fewár ávardan; gazáfe goftan/ doruq goftan* [stretch the truth]. *//maini** [meaning] *ye váźeyi rá biw az andázeyi ke wáyad kew dádan./ womá nemitavánid áyinnáme* [the rules] *rá be sud e xiw kew dáde degarun sázid.//.* **7** **stretch one's legs** *be ráhpeimáyi/ gardew raftan. //Pas az náhár raft birun gardew (konad).//.* **stretch a point** *pá farátar neháde be sud e kasi kár kardan; be kasi ravá* dádan. //Án bánu hame ye feráxthá** [qualifications] *rá dárad gománam báyad pá farátar neháde be u ravádahim.* [stretch a point in her favor]*.//.* **stretch (sth) out** *resándan. //Natavánest pulaw rá tá páyán e máh beresánad/ kew dahad.//.* **stretch (oneself) out** *deráz kewidan. //Jelo ye átaw deráz kewide, be xáb raft.//*

stretch n **1** *kew dádan, kewidan, pahnidan; gostardan, harjá juri tarjome miwavad. //dast be raf* [shelf] *yázid/ baryázid./ Sage bidár wod, xamyáze kewid/ xod rá yázid va vel raft* [wandered off]*.//.* **2** *kew ámadan; kewsáni. //In párce xeili kew miáyad./* stretch jeans, seat covers, underwears: *jin e/ rukew e newim/ sandali ye/ zirjáme ye kewi/ kewbáf.//.* **3** (**a**) **stretch (of sth)** *baxw, páre. //baxw e zibáyi az yek rustá./ baxw e derázi az ráh e báz* [open road]*.//.* (**b**) *(zabán e kuce) doure ye sarbázi. //doureyi rá dar ártew/ sarbázi gozarándan* [do a stretch in the army]*./ Zamán e derázi baráye dastyázi be/ áhang e ádamkowi zendáni kewid*. [He did a long stretch for attempted murder]*.//.* **4** *//baxw e rást e meidán e dou* [straight part of...] *baxw e páyáni ye/ rást e meidán e dou.//.* **5** **at full stretch** *bengarid be* "full". **at a stretch** *peivaste, payápei, powt e sar e ham. //Wew tasu* [hour] *powtesareham/ peivaste kár kard.//.* **not by any/ by no stretch of imagination** *az hic ruy. //Az hic ruy nemitaván u rá jáhju* [ambitious] *xánd.//*

stretcher n **1** *taxteraván. //kármand e ámboláns/ xastekew, taxteraváni baráye bánu ye zaxmdide/ ásibdide ávard.//.* **2** *kewdahande, kewidár**

stretcher-bearer n *taxteravánbar; taxteravánkew*

strechiness n *kewsáni*

stretchy adj (**stretchier** , **stretchiest**) *kewámadani, kewi. //párcehá ye kewi//*

strew v (pt **strewed,** pp **strewed** or **strewn**) **1** **strew A (on/ over B); strew B with A** *páwidan; parákandan. //ru ye kaf e otáq káqaz páwidan//.* **2** *parákande/ páwide budan. //zamin e báziyi* [play-ground] *áwqálpuw* [litter-strewn]*./ káqaz ru ye zamin parákande/ páwide bud.//*

strewth *(bángváźe) (zabán e kuce/ dar Engelestán/ dárad kohne miwavad). tof, ah. //Tof!/ Negáh kon! diremán wod!//*

striated adj *navár-navár; xat-xat; wiyárdár; ráhráh. //*striated muscle: *máhice ye/ máz e ráhráh//*

striation n **1** *(beáyin) xatxat; wiyárdár; ráhráh.* **2** *navári; xatxati, wiyárdári; ráhráh budan*

stricken adj (**by/ with sth**) *(beviźe dar váźehá ye serewte) ...-zade; ...-dár; docár e...; //docár e máláriyá/ cangár* [cancer]*; tabdár./ docár e tohidasti* [poverty]*; qamzade* [grief]*/ harás-zade* [panic]*./ Goruhhá ye raháyi(baxw) be su ye kawti wetáftand* [rescue teams raced to...]*.//*

strict adj (**stricter**, **stricktest**) **1** *saxtgir; bárikgir, "...va ke zane motrebeyi marqzi rá be zani karde bud va mard saxt badxu bud va bárikgir." (ZBP, L641, TBH). //ámuzgári saxtgir./ parvarew e kudak/ bár ávardan e kudak bá saxtgiri* [a strict upbringing]*./ dasturi saxt/ saxtgiráne dar barábar e dud kardan./ Bá farzandánaw besyár saxtgir ast.//.* **2** (**a**) *bárik. //maini** [meaning] *ye bárik e yek váźe./ rásti ye náb; bárikbini* [a strict understanding]*./ zandi bárik(-giráne/ -negaráne)* [a strict interpretation]//. (**b**) *bavande; saxt. //saxt sarpuwide/ rázmandáne ágáhiyi be kasi dádan* [give information in strictest confidence]*//*

strictly adv **1** *pák; harjá juri tarjome miwavad. //(injá) az dud kardan/ sigár kewidan saxt/ pák jelogiri miwavad.//.* **2** **strictly speaking** *berásti; rásti rá; rástaw rá bexáhi. //Rástaw rá bexáhi azdar e* [qualified for...] *in kár nist.//*

strictness n *bengarid be* "strict"

stricture n **1** *(beáyin) xordegiri ye saxt. //az kasi saxt xorde gereftan/ xordegiri kardan* [pass strictures on sb]*//.* **2** *(pezewki) tangi*

stride v (pt **strode**, pp rarely **stridden**) **1** *bá gámhá ye boland ráh raftan; welang táxtan. //bá gámhá ye boland dar ráh raftan; ráh rá bá welang táxtan. /bá gámhá ye boland az kewtzárhá gozawtan./ Bázgawte welang andáxte raft* [She turned and strode off]./ *bá gámhá ye boland va ostovár besu ye tappehá ye durdast raftan.* [striding out for the distant hills].//. **2** **stride across/ over sth** *bá yek welang az... gozawtan. //bá yek welang az kande/ kandag* [a ditch] *gozawtan//*

stride n **1** *yek gám e boland; welang. //se gám /welang az dar dur budam.//.* **2** *gám/ wive ye ráh raftan.* **3** **get into one's stride** *já oftádan va xub kár kardan. //Dar áqáz án kár baráyaw dowvár bud ammá aknun berásti já oftáde xub kár mikonad.* [be into her stride].// **make great/ rapid etc strides** *xub/ tond... piwraft kardan. //In doure* [term] *Parvin dar dánew e womár* [mathematics] *piwraft e cewmgiri karde.//.* **take sth in one's stride** *ásán paziroftan. //Barxi mardom báznewastegi rá dowvár miyáband ammá u án rá ásán pazirofte.//*

stridency n *bengarid be* "strident"

strident adj *guwxaráw, zir. //peiqárehá* [protests] *ye guwxaráw./ Faryádhá ye guwxaráw baráye xásthâyewán* [strident in their demands]//

stridently (adv) *bengarid be* "strident"

stridor n **1** *xoruw.* **2** *xoruw e xowk e bázdami/ ukuw* [<Gilaki, "ukuw"]*

stridulate v *jirjir kardan*

stridulation n *jirjir (kardan)*

strife n *caxew; setize. //caxew miyán e kárgarán va kárfarmáyán e sátvuni** [industrial strife]./ *tudeyi/ kewvari ke az caxewhá ye xawáyáyi padidár gawte/ záde wode* [a nation born by political strife]//

strike n **1** *bast, bast newastan; bastnewini. //bastnewini ye kángarán/ kánkanán; bastnewinihá ye kárgarán e sátvuni** [industrial]; *bast e ránandegán e masráde*/ otobus./ yek bastnewini ye hamegáni* [general]/ *nádivánik** [unofficial]*; nágaháni va bi dasturi/ bibarnáme* [a wildcat strike]./ *be bastnewini faráxándan* [call a strike]./ *bá kár kardan bá bastnewinán peikár kardan va bast rá wekastan./* take strike action: *bast newastan; dast be bast-newini zadan.//.* **2** *baxt e xow, xub ávardan; baxtaki be... xordan. //(pendárin) xub ávardan/ be... xordan.//.* **3** *kaft** [attack] *e nágaháni (ye muwaki yá bá havápeimá). //yek kaft* e nágaháni ye havâyi; tavánáyi ye zadan e kust* [strike] *e noxost dar yek jang e hasteyi./ Pátapkábáz** [footballer] *nágahán be darváze táxt/ zad./ kaft* e nágaháni ye wáhin bar wekáraw.//.* **4** **be/ go on strike; be/ come/ go out on strike** *bast newastan; //Bast xáhim newast; Kárgarán e kawtisázi baráye daryáft e dastmozd e biwtar bast newastand.//*

strike[2] v (pt, pp **struck**) **1** (**a**) *zadan, zanew, xordan. //Sang be pahlu ye saram xord* [side of the head]*./ Bá mowt kust e sangini ru ye miz zad.//.* (**b**) *zadan; harjá juri tarjome miwavad. //Tondar qorrid* [a crash of thunder] *va sepas tufán wod/ barxást./ Guyand ke ázaraxw* [lightning] *hargez yek já rá do bár nemizanad./ Kawti be sang xord/ zad./ Saraw/ kalleaw be tir xord.; Kalleaw rá be tir zad* [strike the beam with...]./ *ruydád e qambár e digari baráye án xánevâde piwámad.//.* (**c**) *kustan; zadan. //Ke/ ki kust e noxost rá zad./ Ki noxost zad/ jang rá áqázid?//.* (**d**) **strike at sb/ sth** *zadan. //Payápei ma rá bá cub zad./ payápei cubam zad.//.* (**e**) *zadan; harjá juri tarjome miwavad. //Zade be zaminaw afkand* [He struck her to the ground.]./ *Tup rá zade dur ránd* [She struck the ball away.]*//.* **2** (**a**) *zadan, kaftan*; táxtan. //Sepáhiyán e dowman dorost/ andaki piw az wabgir táxt ávardand./ Mádde-wir quz karde* [crouch] *ámáde ye kaft/ kaftan* [strike] *bud.//.* (**b**) *(beviże berixt e náwenáxte) ruy ávardan; zadan ;docár kardan. //Diri napáyid ke ruydád e qambár* [tragedy] *e digari rox dád* [strike again]*.; Án bum rá vabá* [cholera] *zad.//.* **3** (**a**) *zadan. //az sang e caxmáq* [flint] *jeraqqe zadan* [strike sparks]*//.* (**b**) *zadan, gereftan. //In kebrithá nam dárad nemizanad/ nemigirad./ kebrit zadan* [strike a match]*//.* **4** (**a**) *zadan, neváxtan. //ruy e piyáno dangáyi* rá zadan* [strike a chord]./ *(pendárin) buyi az anduh/ xowbini* [gloom/ optimism] *durandiwi* [caution] *dádan* [strike a note of...]*.//.* (**b**) *(baráye pangán/* clock*) zang zadan/ zangidan. //Pangán* táze zang e se rá zade* [have just struck three]*; Án pangán* sar e har tasu** [hour] *zang mizanad.//.* (**c**) *zadan. //Pangán* e kelisá táze tasu ye cahár rá zade bud.//.* **5** *xordan be...; //be sang e káni ye barmáyeyi barxordan* [a rich vein of ore].//. **6** *(sekke/ newán* [medal]*) zadan. //Kárgáh e mix e deram e wáhanwáhi* [the Royal Mint] *sekke ye zar e yádbudi xáhad zad* [strike a commemorative gold coin].//.**7** *(beviże berixt e náwenáxte) nágahán... wodan; harjá juri tarjome miwavad. //wodan/ gawtan [kur/ xar/ lál/ xámuw]* [be struck blind, dumb, silent].//. **8** *be*

sar e/ kalle ye kasi ámadan; harjá juri tarjome miwavad. //andiwe ye afdi/ wegerfi táze be saram zade [an awful thought has just struck me.]*./ Wuri/ arawki* [enthusiasm] *ke baráye kárewán newán midádand cewmam rá gereft* [I was struck by...]*./ Máye ye wegeft ast ke* [it strikes me...] *hickas haváxáh e* [be in favor of] *degargunihá nist./ Nágahán be kalleam ámad/ be saram zad ke cegune mitavánim sán* [condition] *e/ károbár e xod rá behbud baxwim.//.* **9** **strike sb (as sth**) *harjá juri tarjome miwavad. //In andiwe az did e womá cun ast?/ In andiwe rá cegune miyábi?* [How does this idea strike you?]*./ In andiwe dar cewm e man xandeávar ast* [strike sb as ridiculous]*./ Be darun e án saráy ke miravid engár (án saráy) be womá xowámad miguyad.//.* **10** **strike (for/ against sth)** *bast newastan baráye..., //Bastiyán/ kárgarán e basti jelo ye kárxáne istádand* [picketed the factory]*./ Raste ye kárgari* [the union] *ráy dáde* [vote for] *baráye 15% afzáyew e dastmozd bast newinand.//.* **11** *bádbán, cádor* [sail/ tent] *barafráwtan/ forukewidan/ zadan/ xábándan* [raise; lower/ take down/ strike]. **12** *bá womordan be miyángin residan* [arrive at/ achieve an average by reckoning].//. **13** strike/ come upon a path, etc.: *residan be ráhi yá cizi..., //Do tasu/* hour *[be derázá] kewid tá be ráh residim/ barxordim* [strike the track]*.//.* **14** *qalame zadan [baráye giyáhán].* **15** **be struck on sb/ sth** *(anáyin) xeili az... xow ámadan. //Az dust e doxtar e tázeaw xeili xowaw ámade*. [be very much struck on/ by]//. **hit/ strike home** *bengarid be* "home[3]". **strike an attitude/ pose** *be xod gereftan. harjá juri tarjome miwavad. //Bá yek soxanráni ye saxt, náfarmáni ye/ gardanpici ye xod rá newán dád* [He struck an attitude of defiance with a typically hard-hitting speech.].//. **strike a balance (between A and B)** *sázew kardan/ sáxtan. //Miyán e dád va niyáz sázew padid ávardan kári dowvár bud.* [to strike the right balance between justice and expediency].//. **strike a bargain (with sb)** *bá kasi kenár ámadan. //bá xánexá/ xodávand e xáne / sará kenár ámadand ke báq rá negahdári konand* [look after the garden] *va dar barábar e án/ bejáy e án betavánand báq rá niz be sud e xiw bekár barand* [to use].//. **strike a blow for/ against sth** *be sud e/ be ziyán e... kári kardan. //Bá kárewán/ konewewán* [action] *be sud e mardomsálári* [democracy] *kári kardand.//.* **strike camp** [take down] *cádor rá barcidan.* **strike a chord (with sb)** //*Soxanrán áwkárá bá báwandegán e xiw* [his audience] *hamdardi nemud/ ánán rá bá xod hamdel sáxt.//.* **strike/ sound a false note** *bengarid be* "false". **strike fear, etc into sb/ sb's heart** *tarsidan; tars be del e... oftádan/ andáxtan. //Án ágáhi ye hamegiri* [epidemic] *tars be del e mardom* [population] *andáxt.//.* **strike gold/ oil** *be kán e... xordan; baxt e xub dáwtan va...; //Hamiwe bá dusthá ye pesar e xiw baxt e xowi nadáwte ammá engár in bár xarwáns/ wáns e xaraki ávarde.//.* **strike a light!** *(kohne wode, dar Engelestán) (zabán e kuce) wegeftá!.* **strike (it) lucky** *(anáyin) baxt e xub dáwtan; baxtyár budan; wáns e xaraki ávardan. //Berásti ke baxtiyár budim/ baxt e xaraki ávardim va havá xub bud!//.* **strike/ sound a note (of sth)** *bengarid be* "note[1]". **strike it rich** *pul e bádávarde gir ávardan; nágahán tavángar/ puldár gawtan.* **strike while the iron is hot** *(*saying*/ dastán) "tá tanur dáq ast nán rá báyad casbánd."./ báyad xamir rá casbánd!/ Tá áb miáyad báyad ábanbár rá porkard!.* **take-strike root** *bengarid be* "root[1]". **within striking distance** *dastras.* **16** **strike sb down** (**a**) *(beáyin) zadan va afkandan; użadan; użanidan.* (**b**) *(baráye bimári) zamingir kardan; az kár andáxtan. //Dar sisálegi cangár* [cancer] *gerefte zamingir gawt.//.* **strike sth off** *zadan va andáxtan; uzadan; użanidan (riwe ye aknun "użan-, oużan-, [besanjid bá "wiroużan"]; "Ázáde rá mayázár, con ázordi biyuzan!" (PAF). //wáxehá ye puside rá bá tabar zad/ andáxt/ użanid.//.* **strike sb/ sth off (sth)** *nám e kasi rá az... zadan/ afkandan. //Námaw rá az fehrest bezan/ biyafkan./ Nám e án pezewk rá zadand, zirá dar káraw nátaván bud* [incompetence; incompetent]*.//.* **strike on sth** *be... zadan/ xordan; harjá juri tarjome miwavad. //Be andiwe ye táze ye daraxwáni residan/ dastyáftan* [strike on a brilliant new idea.]*//* **strike out (at sb/ sth)** *saxt kuftan/ bá mowt kotak zadan; táxtan bar kasi. //Az kure dar-raft* [lose one's temper] *va mowtkári gereft* [strike out wildly]*; (pendárin) dar goftári tázegi be xordegiránaw* [her critics] *saxt táxte.//.* **strike sth out/ through** *zadan; afkandan; kewe zadan* [cross sth out]. *//virástár* [the editor] *hame ye án hát** [paragraph] *rá zad/ afkand.//.* **strike out (for/ towards sth)** *ostovár besu ye... raftan; harjá juri tarjome miwavad. //piyáde* [on foot] *ostovár rahsepár e tappehá ye durdast* [distant hills] *gawtan; Nirumandáne/ porzur besu ye karáne wená kard* [strike out for the shore]*.//.* **strike out on one's own** *(pendářin) zendegi ye/ piwe ye/ kár e nouyi baráye xod dastopá kardan.* **strike (sth) up** *naváxtan. //Daste ye navázandegán* [the band] *yek váls naváxt* [struck up].//. **strike up sth (with sth)** begin (**a strike up sth) (with sb)** *bá kasi sar e soxan/ áwnáyi/ dusti rá báz kardan/ áqáz kardan. //Dar biwtar e bárehá bá kasáni ke/ pák bá kasáni ke pák bigáne-and sar e soxan rá báz mikonad.* [strike up conversation with sb].//

strikebound adj *docár e bastnewini va azkároftáde. //Baráye yek hafte (ázegár) docár e bastnewini bude* [be strikebound] *az kár bázmándand.//*

strike-breaker n *kasi ke bá kár kardan yek bastnewini rá bewkanad./ kasi ke bejá ye bastihá bekárpardázad va bastnewini rá bewkanad. besanjid bá* “blackleg”

strike-breaking n *bastwekani*

strike pay *dastmozd e bastiyán*; dastmozdi ke hengám e bastnewini az su ye raste ye kárgari* [trade union] *be bastiyán pardázand; basti [<Kasravi, (ZBP, L4318, NKZZF)]*

striker n **1** (**a**) *(kárgar e bastnewin); (kárgar e) basti (ZBP, L4318, NKZZF); (dar varzewhá) (pátapká*/ futbál) tupzan ke beviże darváze rá báz mikonad.* (**b**) *(dar tapkáye*/* cricket*) kodangzani ke ruberu ye tup istáde; tupzan*

striking adj **1** (**a**) *cewmgir. //namáyewi/ kárkardi cewmgir./ jodáyi ye cewmgiri miyán e án do zand* [interpretation] *hast.//.* (**b**) *cewmgir, girá. //xowgeli ye cewmgiraw./ zan e javáni saxt girá* [very striking]./ *(baráye pangán*/* clock*) zangdár*

strikingly adv *saxt; besyár; cewmgir. //*strikingly handsome: *mardi saxt xowgel*

string[1] n **1** (**a**) *nax. //yek tup nax* [a ball of]/ *basteyi* [a parcel] *rá bá nax bastan./ cizi rá bá tekkeyi nax casbándan* [attach sth with]//. (**b**) *zeh, nax. //*a puppet on strings: *Aliverje./ Kelid be naxi nazdik e dar ávizán ast./ Newán* [medal] *rá bá naxi be gardan ávixte bud./ cand zeh* [strings] *e dascele** [racket] *ye tapkáyam/ tenisam páre wode.//.* **2** *zeh, sim, zir, [con ru ye tár] zeh,sim, zir, "má be wádi hame guyim ke ey rud bemuy! -- má be pedrám hamiguyim ey zir benál!" (ZBP, C4386 FM, Farroxi); rud, "co rud e beriwom soxanguy gawt -- hame xáne ye vey samanbuy gawt." (ZBP, L5948 SF); abriwom.* **3 the strings** *(navázandegán e) sázhá ye zehi.* **4** (**a**) *rewte, galvand/ kalvande. //yek rewte mohre* [beads], *morvárid va mánand e án./ yek galvand* [a string] *piyáz.//.* (**b**) *raj, rewte, harjá juri tarjome miwavad. //yek raj; yek rewte daryácehá ye kucak; yek mowt downám, nefrin, doruq* [lakes; abuses, curses, lies]*./ cand bord e payápei* [a string of wins]*.//.* (**c**) *hamsoturxáneyi/ yek goruh asb e tiztak* [racehorses] *parvarew-yáfte* [trained] *dar yek soturxáne.//.* **5** *nax e lubiyá; kawax [nax e angur/ mou] (ZBP, C2972 FM).* **6** *vandak [<Pahlavi] (ZBP, C4107, MK, BF).* **6 the first/ second string** *violonnaváz e noxost/ dovvom.* **have/ keep sb on a string** *zir e dast/ angow/ tu ye mowt e xod negahdáwtan. //Hame ye má rá az dirbáz dar mowt e xiw negahdáwte* [under one's control]*.//.* **no strings attached/ without strings** *(anáyin) bedun e cunocerá. //yek vám e cahár hezár dolári bedun e cunocerá//*

string[2] v (pt, pp **strung**) **1** *nax/ zeh/ zir kewidan/ andáxtan/ kardan [con violon/ kamán/ ráket e tenis rá].* **2** *nax kewidan (morvárid/ mohre va mánand e án rá).* **3 string sth up** *bá rismán/ nax va mánand e án ávixtan/ bastan. //Fánushá rá dar deraxtán gerdágerd e estaxr e báq ávixte budand.//.* **4** *nax, kawax, vandak* e... rá gereftan/ darávardan* [remove the tough fibrous strips from beans, etc]. **5 string sb along** *kasi rá gomráh kardan/ feriftan/ donbál e xod kewidan va bázi dádan. //Sar e án nadárad ke/ nemixáhad ke/ bar sar e án nist ke zanaw wavad/ bá u zanáwuyi konad, tanhá dárad u rá bázi midahad* [She's just stringing him along.]//. **string along (with sb)/ tag along** *tá ánjá ke miwavad bá kasi mándan. //Man niz con womá nemixáham ánán gal e má bemánand!* [I don't want them stringing along as well!]./ She decided to string along with the others as she had nothing else todo.: *Con kár e digari nadáwt barán wod bá digarán bemánad.//.* **string (sb/ sth) out** *raj bastan/ be raj istádan/ saf kewidan. //be bázikonán goftand dar meidán beraj beyistand/ saf bekewand./ Dar páyán e takrobáyi* [the race] *asbán be raj/ be saf midavidand.* [the horses were strung towards the end of the race]./ Warning notices were strung out along the highway.: *Dar sarásar e wáhráh ágáhihá ye howdár dahande jábejá beraj zade budand.//.* **string sth together** *sareham savár kardan; báftan; harjá juri tarjome miwavad. //Tanhá mitavánam cand váże ye Faránsavi rá sareham konam/ savár konam ke betaván az án cizi daryáft/ fahmid./ Soxanrániyi ámáde nakarde bud ammá har jur bud dar páyán e newast soxani cand sareham báft* [manage to string together a few words/ remarks]./. **string sb up** *(anáyin) bedár ávixtan; dár zadan. //Dar in kewvar bigonáhán rá dár zade mikowand va miguyand dar zendán bimár wode mordand./ Agar begirandaw ru ye nazdiktarin/ noxostin deraxt dáraw mizanand.//*

string band, string orchestra *goruh e navázande ye sázhá ye zehi; yek bahárang** [orchestra] *e zehi*

string bean = runner bean (runner)

stringed instrument *sáz e zehi. //violá/ gace* yek sáz e zehi ast.//*

stringency n *kampuli; dowvári ye hirbánik**

stringent adj **1** *saxt, saxtgiráne. //iráxti** [a ban] *saxtgiráne baráye dudkardan/ sigár kewidan//.* **2** *(baráye pul) kampuli, dowvári ye puli* [a stringent economic climate]. *//sán e hirbánik** [economic condition] *e saxt/ dowvár/ kampuli ye saxt.//*

stringently adv *in áyin-náme/ dasturát rá báyad bicunocerá gardan nehád.//*
stringer n **1** *gozárewgar e peimáni.* **2** *tahband (e kawti) [M. Moqaddam]*
stringiness n *bengarid be* "stringy"
string quartet *yek cárgán* e sázhá ye zehi*
string vest *(dar Engelestán) zirpirhan e turi*
stringy adj (**stringier**, **stringiest**) **1** *naxsán; naxmánand. //mu ye rást e wol va naxsán//.* **2** (**a**) *(baráye lubiyá va mánand e án) naxdár; vandakdár*.* (**b**) *(baráye guwt) seft, bá rag o pei/ bá ragoriwe*
strip v (**stripped, stripping**) **1** (**a**) **strip sth (from/ off sth/ sb)**; **strip sth/ sb (of sth); strip sth (off)** *kandan; darávardan; jodá kardan; rutan; rudan; harjá juri tarjome miwavad. //carxowti rá piyáde kardan* [strip a machine/ an engine]*; pust e deraxti rá kandan./ Ráhzanán raxtháyaw rá zadand (va bordand)./ Dozdán xáne rá pák loxt kardand./ Án rang* [paint] *rá besaxti mitaván zodud/ pák kard.//.* (**b**) **strip (down) (to sth); strip (off)** *raxt e xod rá kandan/ loxt/ berehne wodan. //Pezewk az bimár xást loxt wavad./ Hame ye raxt e xod rá joz zirjáme* [underwear] *kandan./ Raxtháyewán rá kande dar áb davidand.//.* **2** **strip sb of sth** *robudan, gereftan, harjá juri tarjome miwavad. //Hame ye dárákaw* [possessions] *rá/ harce dáwtonadáwt robudand./ setándand.; Sarduwi ye án sepahbod rá kandand/ dareje ye án sepahbod rá gereftand* [the general was stripped of his rank]*.//.* **3** *dandáne (ye dande), yá rezve (ye pici)* [the thread of a screw/ the teeth of a gear] *rá beviże bá bad bekár bordan* [misuse] *ásib zadan* [damage]. **4** **strip to the buff** *(anáyin) rutan; pák berehne wodan.* **5** **strip down** *(carxowti*/ ási* rá) piyáde kardan*
strip n **1** *berehne/loxt wodan; rutan; ruti kardan* [<Kordi ye Hourámi, "rut"]. //*do a strip: *ruti kardan*/ berehne/loxt wodan.* **2** *navár, bárike. //yek navár e káqaz; yek navár e/ bárike ye zamin ke baráye báqce* [garden] *xub ast./ yek navár e forudgáh* [a landing-strip] *dar jangal yá jáyi digar.//.* **3** *(anáyin) jáme (ye rangin). //Goruh e bázikonán e Engelestán jáme ye sefid o ábi be tan dárand.//.* **4** **tear sb off a strip/ tear a strip off sb** *bázgardid be* "tear[2]"
strip cartoon *(dar Engelestán)* = comic strip (comic)
strip club *(dar Ámriká niz* **strip joint**) *báwgáh e ruti* [ruti* <Kordi ye Hourámi, "rut"]*
stripe n **1** *navár, ráhráh. //yek sofre ye sepid bá ráhráh e qermez./ ráhráhhá ye tan e babr./ Labe ye bowqábhá/ dourihá* [round the edge] *navár e ábi dárad.//.* **2** *newán e dareje; newán e "v" (ru ye ástin e sarbázán va pásbánán)./ Ástin e sarjuxe* [sergeant] *cand newán e "v" dárad?; Yek newán e "v" ye digar be u dádand.//.* **3** *(bástáni) (kust e) táziyáne*
striped adj *ráhráh. //párce ye ráhráh* [striped material]*./ yek pirhan* [shirt] *e ráhráh; yek jáme* [suit] *ye ráhráh; yek ko-er** [necktie] *e ráhráh//*
strip lighting, striplight *ceráq e mahtábi*
stripling n *(beáyin yá be wuxi) javának, nouraste. //*a young man, hardly more than stripling: *Javáni, ke táze riwaw darámade/ ke hanuz dahánaw bu ye wir midahad//*
stripper n **1** *rutigar* [<Kordi ye Hourámi, "rut"].* **2** *[dastgáh yá udani** (solvent)*] rangbar; rangzodá.*
strip-tease n *ruti*[<Kordi ye Hourámi "rut"], berehne wodan va be namáyew gozáwtan*
stripy adj (**stripier**, **stripiest**) *(anáyin)* = striped. //*párce ye rangi ye ráhráh e rouwan* [bright stripy cloth]//
strive v (pt **strove**, **striven**) *(beáyin)* **1** **strive (for/ after sth)** *kuwidan, taláwidan/ taláw kardan. //baráye kámyábi kuwidan./ baráye behtar kardan e káráyi* [performance] *ye xiw taláwidan.//.* **2** **strive (against/ with sb/ sth)** *peikár kardan. //bá setamkári* [oppression]*/ bá dowman peikár kardan//*
stroboscope n *nurafkan e cewmakzan*
stroboscopic adj *vábaste be nurafkan e cewmakzan*
strobe light; strobe *rouwanáyi ye/ nurafkan e cewmakzan. //páykubáni dar vawtxáne*yi/* disco *ke bá ceráqhá ye cewmakzan rouwan wode.//*
strode pt of/ *zamán e gozawte az* "stride"
stroke[1] n **1** (**a**) *kus*, "ze nágah be ruyandar oftád Tus -- to gofti ze pil e źiyán yáft kus." (ZBP, C5271, FM, SF); kust, zaxm, "co kudak be zaxm andarávard guy -- fozuni hamijost har yek beduy." (ZBP, L5829 FM, SF). //bá yek kust/ zaxme/ zaxm e wamwir kasi rá kowtan./ bist zaxm e/ zaxme ye/ kust e táziyáne //.* (**b**) *(dar varzewhá/ celtapká/ tenis; cougán camani/ golf) kust. //yek kust e rudast* [a forehand stroke]; *kusti naqz* [graceful] *bá kodang* [the bat]*./ Bá do kust bord.//.* **2** (**a**) *(dar varzewhá) kust, jonbew; harjá juri tarjome miwavad. //kusthá ye deráz e nirumand* [long powerful strokes]*.//.* (**b**) *(beviże dar váźehá ye serewte) wená ye...; //*do the breast-stroke/ back-stroke: *wená ye ru yá sine kardan; wená ye powt kardan./*

Ce jur wenáyat xub ast? [which stroke are you best at?]*//.* **3** *(dar páruzani ye goruhi) sarpáruzan/ noxráz e páruzanán (ke dar powt e kawti* [stern] *newinad).//.* **4** **stroke of sth** *kust, harjá juri tarjome miwavad. //Andiweat barqi az wáyáyi* bud* [your idea was a stroke of genius.]*./ Baxt yáram bud ke injá yáftamat.* [It was a stroke of luck that I found you here]*./ Cand gune ruydád e náfarxonde zendegiyaw rá virán kard.* [various strokes of misfortune]//. **5** *kewe* [mark made by a single movement of a pen or brush]. *//bá yek kewe ye qalam./ vápasin kewehá rá be negári* [painting] *zadan.//.* **6** *kus/ kust e zang. //bá (kust e) zang e tasu* [o'clock] *ye wew.//.* **7** *(dar pezewki) hawi** = sudden attack of illness affecting the brain with loss of power to move or speak clearly, *["hawi*" piwnahád az* JGS*/ In váže dar Avestáyi hast, maini* [meaning] *ye án dáneste nist ammá midánim az bimárihá-st. "hawi-janta" ["hawi-zade"] (bengarid be Xordád yawt/ dar Yawthá 2, va 3, PurDávud, sát e 153, cáp e Dánewgáh e Tehrán] hawi-jant = hawi-zade; besanjid bá "sanyásah" <Sanskrit]. //Az pei ye hawi* nimi az tanaw az kár oftád/ laxt wod.//. besanjid bá* "apoplexy" **at a/ one stroke** *bá yek kust/ zaxme. //*They threatened to cancel the whole project at a stroke.: *patestide** [threaten] *goftand hame ye barnáme rá bá yek kust az miyán barxáhand* [eliminate; destroy] *dáwt.//.* **8** **at a/ one stroke** *bá yek kust/ zaxme.* **not do a stroke (of work)** *tan be kár nadádan/ hic kár nakardan. //Báyad birunaw konim/ beránimaw* [get rid of sb] *hic tan be kár nemidahad/ kári nist.//.* **put sb off his stroke** *kasi rá dodel kardan; kasi rá gir andáxtan; harjá juri tarjome miwavad. //Soxanrániyam xeili xub piwraft in ke soxanam rá boridand va, gir kardam/ zabánam gereft.//*

stroke v **1** *noxráz e páruzanán budan/ sarpáruzan budan.//.* **2** *tup (zadan). //Tup rá bá tardasti zade az hamál e xiw gozaránd.* [stroked the ball past her opponent].//

stroke[2] v *náz kardan; basudan; neváxtan; dast bar sar e kasi forud ávardan, "con begreftaw delaw bar vey besuxt va bar kenár nehád vey rá dast bar sar forud ávard va goft..." (ZBP, L392 TBH). //gorbeyi rá náz kardan; be riw e xod dast kewidan; powt e kasi rá málidan.//*

stroke n *náz (kardan); mowtan/ málidan; basudan; navázew. //Muyaw rá bá mehrabáni naváxt / navázew kard.//*

stroll n *camidan, "jahándár giti conin áfarid -- conán ku camánad bebáyad camid." (ZBP, L5912 SF); gorázidan, "gorázidan e gur o áhu be wax -- kewidand bar sabze harjáy e nax." (ZBP, L5957,SF); "biyámad gorázán be qalb e sepáh -- wod az gard xorwid e tábán siyáh." (ZBP, L6144 SF); xarámidan, "xow xarámán miravi, cewm e bad az ruy e to dur -- dáram andar sar xiyál e án ke dar pá miramat." (Háfez). //dar gardewgáh/ báq camidan/ xarámidan; Har jur ke delaw bexáhad xarámide/ camide tu ámade va birun miravad.//*

stroller n **1** *xarámande; gorázande; camande.* **2** *(beviže dar Ámriká)* = push-chair (push[2])

strong adj (**stronger, strongest**) **1** (**a**) *nirumand, ostovár, "...vali con páy e ostovári nemidáwtand..." (ZBP, L3898 TMK); beniru, "vandar in jahán xalq e besyár budand az u benirutar va báxástetar." (ZBP, L2071 TB). //yek cub* [stick]*/ yek dež* [fort]*/ yek sáxtemán* [structure] *e nirumand./ Án newim/ sandali candán nirumand nabud va hengámi ke ruyaw newast, wekast./ Dar barábar e dowman niyáz be padáfand e nirumand* [strong defences] *dárim./ Hanuz baxt e bordemán beniru-st!* [have a strong chance of winning]*.//.* (**b**) *nirumand, porzur, bezur, setorg, amávand*/ hamávand*, "va Soruw e takávar va rawn rást va Bahrám e amávand va Awtád e piruzgar." (ZBP, L7823, ZVY). //máhicehá ye nirumand/ porzur/ amávand*/ hamávand*./ kewvari nirumand* [a strong country]*./ honarpiweyi bá áválzi setorg./ Candán nirumand ke betavánad piyánoyi rá tanháyi bargirad.//.* (**c**) *porzur, hamávand*/ amávand*. //yek hol e, yek kust e porzur/ amávand*./ zaxmi/ kusti/ zaxmeyi* [shot] *nirumand zadan* [play a strong shot]*.//.* **2** (**a**) *(baráye sahewhá* [feelings/ emotions], *manewtehá* [opinions/ beliefs]*) beniru; nirumand. //xásti* [will], *bávari* [belief], *áhangi* [determination] *setorg./ raváni setorg/ sar e natars dáwtan* [have strong nerves]*.//.* (**b**) *nirumand; beniru; ostovár. //bávari, peiqáreyi nirumand/ ostovár* [a strong conviction, protest]*./ manewi ostovár* [a strong personality]*./ rahbariyi niruman* [strong leadership]*; Gováh e ostovári/ setorgi* [evidence] *dar dast ast ke bezehkár* [guilt/ guilt] *ast.//.* (**c**) *(baráye mardom) nirumand, ostovár. //bávarmandi/ powtibáni ostovár* [a strong believer/ a strong supporter]*.//.* **3** *tond; tiz, //bádi tond; tajandi** [current] *tiz//.* **4** (**a**) *porzur, saxt, harjá juri tarjome miwavad. //rouwanáyi ye porzur; por rang; yek delbehamxordegi ye/ manew-gawtani* [nausea] *saxt.; dahanaw bu midahad* [strong breath]*.//.* (**b**) *pormaze* [a lot of flavor], *harjá juri tarjome miwavad. //cáy e porrang; paniri wur/ tond; maze ye xeili tond e sir; (baráye nuwábehá ye meimand) porzur, nirumand; mardafkan. //viski/ marzbuze* az fugán/ ábejou porzurtar ast.//.* **5** *taváná, kárámad; kári. //kárgari taváná; námzadi taváná* [candidate]*; dánewámuzi ke/ wágerdi ke dar cehrwenási/ fizik taváná-st, ammá dar zabán e Faránse sost ast.//.* **6** *(pas az womárehá) dárá ye...; //*an army 5000 strong/ 5000 strong army: *sepáhi dárá ye 5000 sarbáz//.* **7** *(dar bázargáni)* (**a**)

fazáyande. //baháhá ye fazáyande/ arzew e fazáyande/ bahrhá ye fazáyande [rising prices, shares, values]*./ berwut-berwind** [the stock market] *aknun ru be afzáyew ast.//.* (**b**) *(baráye pul) bá arzew; beniru; arzewmand. //Áyá aknun dolár e Ámrikáyi dar barábar e Yen e Źápon beniru/ arzewmand ast?//.* **8** *(dastur e zabán)* (**a**) *(baráye kárváźehá, "rixt e bezur" ke baráye zamán e gozawte, vákiyewán* [vowel] *degargun wavad) [con* **sing**, **sang***] na inke bá "-d/ -ed", yá "-t" sáxte wavad.//.* (**b**) *(baráye govewt*/ xánew/* pronunciation*) rixt e bezur "rixt e bezur e "and" "aend" e Engelestáni ast.//.* **9** *(anáyin, beviźe dar Engelestán) gazáf, harjá juri tarjome miwavad. //Tá andázeyi barnatáftani/ bávarnakardani bud ke ma rá nazd e hame mardom doruqgu bexánad.* [It was strong of him to call me...]*.//.* **10** **be strong on sth** *dar... xub/ taváná budan. //*I'm not very strong on names.: *Námhá xub yádam nemimánad.//.* **going strong** *(anáyin) hanuz sar e pá/ sarpá/ tandorost budan; harjá juri tarjome miwavad. //navad sál dárad va hanuz ham sarepá-st.; Án takrobá/ davande* [runner] *dar vápasin dour* [on the last lap] *hanuz ham xeili porzur midavad* [still strong]*.//.* **(as) strong as a horse/ an ox** *xabuk; warze, "ze wiri ke báwad wekáraw palang -- ce záyad, joz az wir e warze be jang?" (ZBP, L6538); xarzur, xarkár.* **one's/ sb's strong point/ suit** *kári yá cizi ke kasi dar án xub/ taváná ast. //Az man naxáh ke qalamhá ye hamár rá beham biyafzáyam* [add up the bill], *dánew e womáram xub nist/ namkewide.* [arithmetic is not my strong point]*.//.* **a strong stomach** *del e kasi beham naxordan; bálá nayávardan. //Báyad xeili sangdel báwi ke kowtár e jánevarán rá bebini va delat beham naxorad.//*

strong-arm adj *zur, qoldori. //wivehá ye/ wegerdhá ye qoldori* [methods] *bekár bordan.//*

strong-box (n) *gávsanduq*

stronghold n **1** *kaláte; andaxsváre.* **2** *deź, sangar. //deź/ sangar e haváxáhán e hegmatángari** [republicanism]*//*

strong language *(soxan dar parde) downám, dorowtguyi*

strongly adv *setorg, beniru. //ceráqi ke xeili porforuq/ pornur mideraxwad./ peiqáreyi* [protest] *tond./ takrobáyi* [the race] *rá bá tavánáyi be páyán resánd.; Saxt bávar dáram ke...* [feel strongly]*//*

strong-minded adj *sarsaxt; yekdande*

strong-room n *ganjxáne; ganjine [dar ganjhá/ bánkhá va mánand e án]*

strontium n *esteronsiyom (áxwij* [element] *e ximiyáyi*/ wimiyáyi; ayoxwost/ yuwost e narmi* [soft metal] *be rang e sim)*. //strontium 90: *esteronsiyom e 90//*

strop n *carm yá carxowt* [machine] *e cáqu/ tiq tizkoni*

strop v (**stropping, stropped**) *afsudan/ tiq rá be carm kewidan va tiz kardan*

strophe n *vacast [az Avestáyi, vacastawt (EDPL)]*

stroppy adj (**stroppier**, **stroppiest**) *(zabán e kuce, dar Engelestán) tondxu, badqeleq. //bá man tondxuyi nakon, gonáh/ kutáhi az man nist.//*

strove pt/ *zamán e gozawte az* "strive"

struck pt, pp/ *zamán e gozawte, setáy az kárváźe ye* "strike"

structural adj *sáxtemáni/ sáxtári. //degargunihá ye sáxtemáni/ sáxtári; degargun kardan e sáxtemáni//*

structuralism n *sáxtárgaráyi**

structuralist adj *sáxtárgará*; sáxtárgaráyáne**

structurally adv *az didgáh e sáxtemáni. //In sáxtemán az didgáh e sáxtemáni ostovár* [sound] *ast.//*

structure n **1** *sáxt, sáxtár, sáxtemán, sáz, nehád, "begoft in o Bahrám e yal ján bedád -- jahán rá conin az sáz o nehád." (ZBP, L6079 SF); "tan az jang xaste, del az razm wád -- jahán rá conin az sáz o nehád." (ZBP, L6200 SF) //sáxtár e tan e mardom; dasturhá ye/ sámánhá* [rules] *ye sáxt e vákiyám** [sentence]*; sáxtár e sarparasti* [management structure] *ye dálá** [company]*; sáxtemán e molekuli/ anuyi*.//.* **2** *sáxtemán. //Án parhib* [model] *e sáxtemáni ast wegerf ke az tuphá/ guyhá* [balls] *va milehá* [rods] *padid ámade./* Parthenon *sáxtemáni wokuhmand ast.//*

structure v *sáxtan; sázmán dádan; sámán dádan. //ruz e, zendegi ye, piwe ye xiw rá sázemán/ sámán dádan; goftári ke huwmandáne sázmán yáfte* [an intelligently structured essay]*//*

strudel n *kák e mive; koluce. //yek borew* [slice] *kák e/ koluce ye sib//*

struggle v **1** (**a**) **struggle (with sb)** *galáviz wodan, ávixtan, "magar bigonáhán ze xun rixtan -- be ásáyew áyand závixtan" (ZBP, L6384 SF); panje kardan, "har ke bá pulád-bázu panje kard..." (ZBP, L3785 GS); dast sáyidan, "be rumi sepáhi nabáyad wekast -- nasáyad raván, rig bá kuh dast." (ZBP, L4837 SF). //do pesar ke behamávixtand/ darávixtand./ maqázedár/ dokándár/ dokkándár* [shopkeeper] *bá dozd galáviz*

gawt/ darávixt.//. (**b**) **struggle (against/ with sb/ sth)** *dastopá zadan; tapidan, "be cang o be menqár candi tapid -- co tang andarámad foruáramid." (ZBP, L6921 SF); kuwidan, "sepah rá ze kuwew soxon dargozawt -- ze tárek dam e áb bartar gozawt." (ZBP, L7042 SF); kewmakew, "man zin do aláqe ye qavidast -- dar kewmakew uftáde peivast." (Nezámi). //Zendáni (bá girandegánaw* [captor]*) tapid ammá natavánest gorixt./ Tapid/ kuwid az dast e kaftár** [attacker] *e xiw/ kasi ke bar u kafte bud begorizad/ rahá wavad.* [get away from].//. **2 struggle (with/ against sb/ sth) (for sth)** *peikárdan; peikár kardan; zurávardan; ávard kardan, "az u bázgawtand del por ze dard -- kas ávard bá kuh e xárá nakard." (ZBP, L6021 SF). //bá porsemáni* [problem] *bá diná* [conscience] *ye xiw peikár kardan./ Do rahbar baráye be dast ávardan e niru báham peikár mikonand/ mikuwand* [struggle for power]*./ Báyad bá piwdávari* [prejudice] *peikárde/ peikár karde manewte ye ravádártari* [more tolerant attitude] *rá bar bávarhá ye xiw bedast ávarim./ Dáram zur mizanam* [struggle] *hame ye bowqáb e gondeyi* [the huge helping] *ke be man dádi bexoram.//.* **3** *zurávari; bezur ráh e xod rá báz kardan* [make one's way]*; "jang o zurávari makon bá mast." (ZBP, L3793 GS); //Juje saranjám puste* [the shell] *rá wekast, zurávari karde* [struggle] *az toxm birun ámad.//.* **4** struggle along/ on: *dastopá zadan; zur zadan/ kuwidan. //Bá darámad e nácizi dastopá mizanim/ zur mizanim gozarán konim* [struggle along on a...].//

struggle n **1** *galávizi; dastopanje narm kardan; kewákew; kewmakew; tapidan; peikár; kuwew; zurávari; dastopá zadan; ávizew, "va har do lawkar mawqul wodand va ávizewi bud ke Xárazmwáh goft dar moddat e Omr conin yád nadárad." (ZBP, L521 TBH). //Ávizewi sahmgin* [a fierce struggle] *miyán e do kowtigir. //peikár baráye bedast gereftan e niru* [a power struggle]*./ peikár e neźádgáni* [the class struggle]*./ Bi peikár separ nemiyandázim* [surrender].//. **2** *kuwew e sahmgin* [great effort]. //*Pas az kuwewi deráz, án kár rá bedast gereft.* [gain control of...]*//*

strum v (**strumming, strummed**) **strum (on sth)** *zerzer/ zerpzerp zadam/ neváxtan. //Bá bánjo naváyi rá zerpzerp zadan//*

strumpet n *(bástáni, bewuxi yá xárdári) jende, ruspi, laguri*

strung pt, pp*/ zamán e gozawte va setáy e kárváźe az* "string²"

strung up *tanide, wuride. //piw az ázmun(há) saxt tanide/ wuride miwavam.//*

strut¹ n *(biwtar yekáni) xarámidan; xarámew; firidan; firew*

strut² v (**strutting, strutted**) *(biwtar xárdári) firidan (ZBP, C3182 FM); xarámidan. //távushá ye xarámán./ Az piw e má xarámán gozawte/ firide va dorud e má rá nádide gereft* [ignore/ greeting]*//*

strychnine n *esteriknin yek zahr e dastgáh e pei ast*

stub n **1** *tah e...; kun e...; kol (sigár, medád va mánand e án). //Medád wam'yi** [crayon] *xorde wode tahew mánde bud./ Án sage domkol ast/ tanhá donbolice/dombolice dárad* [have a stub of a tail]*.//.* **2** *tah-cek; tah e...; //tah e cek* [check stub] *rá por kardan//*

stub v (**stubbing; stubbed**), **1 stub sth (against/ on sth)** *zadan, kuftan. //Wast e páyam rá be sang zadam.//.* **2 stub sth out** *(bá fewordan e tah e sigár va mánand e án, án rá) xámuw kardan*

stubble n **1** *kolaw/ kolew.* **2** *tahriw (e zebr). //tahriw e seruze bar cáneaw//*

stubborn adj **1** *(biwtar xárdári) sarsaxt, saxtsar, "pendáwtand ke sastsari mikonam, neyze zadand bar powt va be wekam birun ávardand..."(ZBP, L1369 TBH); yekdande. //sarsaxti kardan va puzew naxástan/ morq e kasi yek pá dáwtan va puzew naxástan./ dar barábar e degargunihá sarsaxti kardan* [show stubborn resistance].//. **2** *saxt; dowvár. //Báyad xeili hol bedahi án dar kami saxt báz miwavad./ sorfeyi sarsaxt ke haftehá bederázá kewide.//.* **3 obstinate/ stubborn as a mule** *camuw. bengarid be* "mule¹"

stubbornly adv *sarsaxtáne, yekdande, xire. //sarsaxtáne az anjámaw sar báz zadan//*

stubbornness n *saxtsar (baráye nemune bá bálátar bázgardid) sarsaxti, yekdandegi, setiz, "setiz be ma'ni ye lejájat ast likan ánán in ma'ni rá nemidánand va har kas án rá be ma'ni ye digari miyávarad." (ZBP, L4605, NKZZF)*

stubby adj *(con/ mánand e) kolow yá tahriw. //tahriw; cáneyi bá tahriw//*

stubby adj (**stubbier** , **stubbiest**) *xepel, xepele; kol. //angowtáni xepel./ dom e kol* [stubby tail]*/ domkol* [have a stubby tail]*//*

stucco n *gac yá cáru / sáruj/ simán ; gackári, simánkári (baráye andudan yá árástan e divar yá ásmáne* [ceiling]*)*

stuccoed adj *gackári wode/ simánkári wode*

stuck¹ pt, pp of "stick²"

stuck[2] **1** *dar... gir kardan/ mándan; pámas wodan, "to gofti havá por ze karkas wodast -- zamin az pei ye pil pámas wodast." (ZBP, L6066 SF); darwodan, "xári az xormá be wekamaw darwod va tá sineaw bedarid" (ZBP, L2896 AT); be... darámadan, "conbe donyá ye dun forud áyad -- be asal darbemánd pá ye magas." (ZBP, L3655 GS); be... daroftádan, "xari ke bini va bári be geldaroftáde." (ZBP, L3866 GS). //Komak! Tu ye gel gir kardeam!/ be gel darámadeam/ daroftádeam/ darwodeam./ Yek tasu* [hour] *dar ráhbandán gir kardim./ Sar e/ ruy e porsew e dovvom gir kardeam/ vámándeam.//.* **2** *(baráye jánevar) zaxmi, galuboride; sarboride. //con xuki galuboride jiq zadan* [scream like a stuck pig]*.//.* **3** **stuck on sb** *(anáyin) páyband e kasi. //Be dust e doxtar e tázeaw rástaki/ berásti páyband gawte.//.* **4** **stuck with sb/ sth** *(anáyin) gal e... mándan; bá kasi (náxáste) mándan; gal e... oftádan. //Sarásar e ruz xáharam galam mánd./ Cerá wostan e kásebowqábhá/ ávandhá hamiw e gal e man miyoftad?* [be stuck with]*.//.* **5** **get stuck into (to sth)** *(anáyin) de + kárváźe. //Biyá in xoráket- aknun de boxor!* [Now get stuck in it!]*./ Dardam/ dar zamán bekár casbidim va de kár bokon!//*

stuck-up adj *(anáyin) barmanew va sard; najuw; fisu* [snobbish]

stud[1] n **1** (**a**) *tokmesardast; tokme yaqe; bandame.* (**b**) *guwvár e tokmeyi. //guwvárhá ye almás e tokmeyi be guwaw.//.***2** (**a**) *golmix.* (**b**) *golmix (e tah e kafw). //golmixhá ye muze ye pátapká*/ futbál//*

stud v (**studded, studding**) **stud sth (with sth)** *batu zadan; bá batu árástan; golmix zadan; negin zadan/ newándan. //korur-korur setáre con negin/ golmix dar ásemán e wab./ daryáyi bá ádáháyi* [islands] *con negin./ táji negindarnewánde//*

stud[2] n **1** (**a**) *torom (asb yá har jánevar e nar/ gown, baráye joftgiri) asbán e viźe ye gown. //*a stud mare: *mádiyán e viźe ye korrekewi//.* (**b**) (= stud-farm) *asbestán e viźe ye gowngiri va korrekewi.* **2** *(anáyin/ zewt) (mard e javán e) koskon/ koskon e bozorg.* **3** at stud *(baráye naryán) ámáde ye gowngiri.* **put sth out to stud** *nariyán yá toromi rá baráye gowngiri negahdáwtan*

stud-book n *daftar e deraxt e xánevádegi (beviźe baráye asb)*

student n **1** *dánewju. //*a BA [bachelor of arts] student: *dánewju ye vidyári*;* //a medical student: *dánewju ye pezewki; dánewju ye parastári/ ámuzgári* [a student nurse, teacher]*./ (dar Ámriká)* boy or girl at school: *dánewámuz.//.* **2** student of sth: *dánewámuz e...; dánewámuz; ámuxtár. //dánewámuz/ ámuxtár e xawáyágari** [politics]*/ xim e mardom* [human nature]*/ yáve* [theology] *[M. Moqaddam]//*

studied adj *dastidasti; piwandiwide; barwomorde. //bá sardi/ yeksáni* [indifference] *ye piwandiwide pásox dádan./ kondi ye piwandiwide ye/ barwomorde ye jonbewháyaw* [the studied slowness of...]//

studio n (pl **studios**) **1** *kárgah, "dar kárgah e kuzegari budam duw..." (Xáyám); kárgáh.* **2** *kárgáh e vákive*/ rádiyo/ jamjám*/* TV. *//báwandegán* [audience] *e kárgáh baráye kafzadan, xandidan va mánand e án//.* **3** (**a**) *kárgáh e celpardpardázi** [a film studio]. *//dálá** [company] *ye celpardsázi/ celpardpardázi*./ sarparast e/ kixá* ye celpardsázi** [a studio executive]*//*

studio apartment *bengarid be* "studio flat"

studio couch *kat e/ nimkat e taxtexábwo*

studio flat *(dar Engelestán), (dar Ámriká)* **studio apartment** *saráce ye yekotáqe*

studious adj **1** *xarxxán; porxán, kuwá. //wágerdi xarxán//.* **2** *(beáyin/ pendárin) bárik, andiwide. //barresi ye bárik e rizekárihá* [the studious checking of details]; with studiouss politeness: *bá hukerdáriyi* andiwide//*

studiously adv *bengarid be* "studious"

studiousness n *bengarid be* "studious"

study n **1** (also **studies**) *xándan, barresi; bar-residan, "va az barresidan e axbár e sáheb baridán va rasulán va az guw dáwtan be soxan e maháfel va anjomanhá" (ZBP, L1806 DB). //dustdár/ dusttár e xándan; ketábxán./ sarásar e hame ye zamán e ázád e xod rá be xándan separi kardan; barresiháyam newán midahad ke...;/ zamán e (ketáb) xándan* [study time]*.//.* **2** (**a**) *barresi, ketáb, gozárew. //barresi darbáre ye bázargáni ye/ foruw e borunmarzi ye kewvari; barresi darbáre ye bázargáni ye fewnád* e kewvari* [a country's export trade]*./ barresiyi darbáre ye jahánbini ye* Russel *cáp va paxw kardan//.* (**b**) *barresi. //barresihá ye dánewik** [scientific]*/ dátikáni** [legal]*.//.* **3** *xánewgáh.* **4** (**a**) *peikare ye ázmáyewi; nirang.* (**b**) *(dar musiqi) pardeyi baráye varzidegi.* **5** **a study** *ciz e didani. //hengámi ke be ágáhihá ye wegeftangizewán guw midád roxsáraw didani bud* [his face was a study as he listened...]*.//.* **6** **in a brown study** *bengarid be* "brown"

study[2] v (pt, pp **studied**) **1** *xándan, barresi kardan; barresidan, "va az barresidan e axbár e sáheb baridan va rasulán va az guw dáwwtan be soxan e maháfel va anjomanhá." (ZBP, L1806 DB). //pezewki xádan;*

baráye daryáft e dareje ye pezewki dánewkade raftan./ xándan baráye pexewk wodan/ dánewkade ye pezewki raftan./ zamán yáftan baráye xándan e án zamine/ dástán dowvár ast./ Dowvár betaván zamáni baráye xándan e án zamine/ dástán yáft./ Dáram barresi mikonam bebinam kudakán cegune soxan goftan miyámuzand.//. **2** *barresidan/ barresi kardan; város idan. //naqwe, fehrest e xoráki, barnáme rá barresi kardan/ váresidan./ Dánewmandán peikarehá ye Bahrám* [Mars] *rá baráye newánehá ye zist barresi mikonand.//*

stuff[1] n **1** *mádde, ciz. //In nimtane* [jacket] *az ce mádde sáxte wode?; Guneyi kalpak** [plastic] *baráye sáxt e in bowqábhá bekár miravad./ (pendárin) máye ye hame ye matalhá ye xub* [good novels] *dástán e rástin e zendegi ye mardom ast.* [real life]./ *(pendárin) báyad tahotuyaw rá darávarim* [find out] *bebinim ce jur ádami ast.//.* **2** *(zabán e kuce) ciz, ciw. //cizháyat rá dar sarsará* [the hall] *bene/ bogzár!/ In náme/ ketáb berásti (cizi) deltang konande ast* [boring stuff]./ *In ciz rá womá fugán/ ábejo minámid/ be án miguyid ábejou?/ Tázegi rásti cizhá ye xubi* [some really good stuff] *dar jamjám*/* TV *namáyew midahand.//.* **3** **a bit of stuff** *bengarid be* "bit". **do one's stuff** *(anáyin) daste goli káwtan; ce kári kardan. //Aknun pastá* [turn] *ye to ast áváz bexáni bebinim ce dastegoli mikári/ ce kár mikoni?//.* **hot stuff** *bengarid be* "hot". **kid stuff** *bengarid be* "kid". **stuff and nonsense** *wegeftváźe (kohne wode/ anáyin) "velkon bábá/ Málidi!". //*Stuff and nonsense! You don't know what you're talking about!: *Velkon bábá! To pák nemidáni ce miguyi!//.* **that's the stuff!** *(anáyin) In xub-e!/ be in niyáz ast!*

stuff[2] v **1** (**a**) **stuff sth (up) (with sth)** *ágandan, por kardan. //bálewi rá (bá par) por kardan/ ágandan./ suráxi rá (bá káqaz e ruznáme) por kardan./ biniyam gerefte./ (pendárin) Kalleaw rá bá andiwehá ye kánáyáne por nakon!* [Don't stuff him with silly ideas!].//. (**b**) *cizi rá dar... tapándan/capándan. //parhá rá dar bálew tapándan./ Raxtháyaw rá dar camedán tapánd va sepas kuwid daraw rá bebandad.//.* **2** *hol dádan; harjá juri tarjome miwavad. //eskenáshá rá dar jibaw capánd./ Náme rá az lá ye dar capánd tu va bewetáb raft.//.* **3** **stuff (sb oneself) (with sth)** *wekam e xod rá anbáwtan; porxori kardan; be kasi xorándan. //Wekamam por ast!/ Xeili xordeam!/ Newaste kák* [cake] *milonbánad!//.* **4** **stuff sth (with sth)** *ágandan; bá... por kardan. //*stuffed veal: *Guwt e gusále ke tuyaw buafzár capándeand/ por kardeand./ Wekam e pilmorqi/ buqalamuni rá bá jafari* [parsley], *áviwan* [thyme], *va wáhbalut* [chestnut] *ágandan.//.* **5** *pust e parande yá jánevari rá ágandan. //(pust e) babr e/ buf e ágande//.* **6** *(zabán e kuce) har kári del e kasi xástan bá cizi kardan va kasi rá bá án kári nabudan. //*You can stuff the job, I don't want it!: *"Án kár rá bogzár dar e kuze ábaw rá bexor, nemixáhamaw!"//.* **7** *(kohne wode/ zabán e kuce/ zewt) tuy e kos e zani nehádan; zani rá kardan/ gádan; kir tapándan.//.* **8** *(zabán e kuce dar Engelestán)* get stuffed: *gom wodan. //Mixást azam/ az man pul vám begirad, ammá behew goftam bere gomwe/ beravad gom wavad.* [get stuffed]//. **a stuffed shirt** *(anáyin) babr e káqazi; wir e pákati; ádam e xodnamá*

stuffing n **1** *xoráki ye xordkarde va dárá ye buafzár, baráye porkardan e wekam e morq va mánand e án/ ágane//.* **2** *ánce ke baráye por kardan e towak/ towakce/ bálew bekár ravad; jábqut (ZBP, C6554).* **3** *xowk va deltang konande. //yekruznáme ye/ báwgáh e/ kár e dávari ye xowk va deltang konande./ Tanhá kasáni/ hamvandáni ke xowk o sangin budand* [only the stuffier members...] *az wuxiháyaw takán xordand.//.* **4** *(baráye bini) gerefte*

stultification n *bengarid be* "stultify"

stultify v (pt, pp **stultified**), **1** *az kár andáxtan; carand nemudan/ namáyew dádan; harjá juri tarjome miwavad. //Kuwewháyemán baráye behbud e kár bá hamkári nakardanewán/ bá cub lácarxemán gozáwatanewán bejáyi naresid.//.* **2** *deltang kardan. //kár e/ hude ye deltangkonande ye kári bas yeknaváxt.//*

stumble v **1** (**over sth**) *laqzidan; wakarvidan; wakarfidan; áwkuxidan; cuxidan; sekandari xordan/ raftan. //*stumble and fall: *sekandari xordan va oftádan; Ru ye riwe ye deraxti wakarvide zamin xordam.//.* **2** **stumble (over sth)/ stumble through sth** *laqzidan. //Hengámi ke be án váźe ye nááwná barxord andaki laqzid ammá sepas pei gereft* [continued]./ *Án kudak hengám e neváxtan e pardeyi* [piece] *az Wopan* [Chopin] *laqzid* [stumble through].//. **3** **stumble about, along, around, etc** *telotelo xordan; wakarvidan; wagarfidan. //Masti teloteloxorán/ wakarván az kenáremán gozawt./ wakarfán be wab/ telotelo xorán/ wakarván dar/ táriki* [stumbling around in the dark].//. **stumble across/ on sb/ sth** *(nábiyuside) be kasi barxordan. //Kalántari/ pásbánán hengám e barresi ye yek koláhbardári ye báj* [investigating a tax faraud] *be yek goruh e qácáq e dáruhá ye xeradpuw* [a drug ring] *barxordand.//*

stumble n *sekandari*

stumbling-block *máye ye wekast/ laqzew; jelogir. //Wekast dar sázew ruy e/ sar e womár e kármandán/ kárgarán jelogir e bozorgi dar piwraft e goftoguhá-st.* [The failure to agree on manning levels is a...]*//*

stump n **1** *konde; tah e deraxti wekaste/ boride.* **2** (**a**) *tah e...; kune ye...; //tah e medád; tah e sigár; riwe ye dandán e wekaste//.* (**b**) *tah e andám e váboride* [amputated]. **3** *dar tapkáye** (cricket) *(har yek az se) cube (ke tup rá besu ye án mizanand). //*the leg/ middle/ off stump *cube ye nazdik/ miyáni/ dur.//.* **4** **drawing stumps** *bengarid be* "draw[2]". **stir one's stumps** *bengarid be* "stir"

stump v **1** *seft/ xowk/ gorgorp rá raftan. //xawmgin, gorp-gorp birun raft.//.* **2** *(beviże be rixt e náwenáxte) (anáyin) gij budan; xeili baráye kasi dowvár budan. //Pák gij-am* [I'm stumped]*./ gogije gerefteam. [gohgije,* common mistaken word]*, nemidánam ce konam./ hame az án dástán/ porsemán/ gereftári* [problem] *gij gawtand/ wodand.//.* **3** *(beviże dar Ámriká) az jáyi be já ye digar raftan (va piw az gozinew) soxanránihá (ye xawáyáyi** [political] *kardan).* **4** *[baráye darvázebán e tapkáye*. //*of a wicker-keeper in cricket*] (hengámi ke kodangzan* birun e xatt e sefid ast) tup rá be mile zadan va pastá* [turn] *ye u rá be páyán resándan//.* **5** **stump up (sth) (for sth)** *(anáyin) pul pardáxtan. //Hamiwe az man mixáhand pul e biwtari baráye gardew e baccehá dar dabestán bepardázam/ pul e biwtari be dabestán bedaham* [to stump up extra cash] *ke mixáhand baccehá rá be gardew bebarand.//.* **stump** *va* **stomp** *gorp-gorp ráh raftan/ wotorvár ráh raftan va newángar e xawm ast. //Dar rá behamkufte/ zade gorp-gorp az pellehá bálá raft.// Niz váźe ye* **stump** *mitavánad newángar e xowk-xowk ráh raftan báwad.* **stump up the garden path** *bá gámhá ye xowk az kucebáq bálá ámadan.* **stomp** *mitavánad "welang-taxte andáxtan" niz maini dahad. //*He looked funny stomping round the dance floor/ *welang-taxte andáxtanaw gerd e faxan xandeávar bud/ minemud.//.* **plod** *va* **trudge** *newángar e langlangán be suye jáyi raván budan ast. "Langlangán qadami barmidáwt -- har qadam dáne ye wokri mikáwt.".* **plod** *gámi peivaste va ostovár va* **trudge** *kewánkewán raftan rá newán midahad. //Mibáyast bá xastegi/ mándegi langlangán az tappe bálá ravand.//.* **tramp** *parse zadan va ráh e derázi rá peimudan ast. //Dar xiyábánhá faráván parse zade pei ye jáyi gawtand ke wab ánjá bemánand.//*

stumpiness n *bengarid be* "stumpy"

stumpy adj (**stumpier** , **stumpiest**) *xepel, xepele; kol. //mardi xepel/ xepele; pháyi xepel//*

stun v **1** (**stunning, stunned**) *bá kusti beviże be sar... bihuw gardánidan. //Án mowt (be kalleam) ma rá dami cand bihuw kard./ Hájováj/ háź dami newast tá hálaw já áyad* [recovered]*.//.* **2** (**a**) *(pendárin) takán xordan; hájováj mándan; estardan*/ setardan* [<Pahlavi, (ZBP, C6346, MK, BF)]. //Az ágáhi ye margaw estardam*/ hájováj mándam//.* (**b**) *mát wodan/ kasi rá mát bordan/ kardan; xire kardan/ wodan. //Az zibáyiyaw/ zebardastiyaw xire wode/ mát/ háź gawte.//*

stung pt, pp of/ *setáy e kárváźe az* "sting"

stunk pp of/ *setáy e kárváźe az* "stink[1]"

stunner n *(zani/ doxtari) saxt girá/ xirekonande*

stunning adj *(anáyin)* **1** *xirekonande, wegeftangiz. //Dar jáme ye noyat xirekonande wodeyi!; Ce andiwe ye wegeftangizi!//.* **2** *wegeftangiz; takán dahande. //yek áwkárgari ye/ peidáyew e wegeftangizi/ takán dahandeyi!//*

stunningly (adv) *takán dahande*

stunt[1] n **1** *(anáyin) wirinkári. //*a publicity stunt: *yek wirinkári baráye andáxtan dar dahán e mardom.//.* **2** *wirinkári. //Vápasin wirinkáriyaw motorsavári az miyán e yek faráxt/ parhun e/halqe ye átawin ast.//*

stunt[2] v *jelo ye ruyew e... rá gereftan.* stunted trees: *deraxtán e piyáde (ZBP, C5753) (con bid, angur e piyáde). //Kami ye xorák mitavánad jelo ye bozorg wodan e/ bálew e bacce rá begirad.//*

stunted n **1** *tátul, kutul, gurzád, gurzá; páce [besanjid bá "páceqad" (Gilaki)]; pácegi* [<páce* (Gilaki)] gurzádi; kutulegi.* **3** *yek bimári ye giyáhán ke jelo ye ruyew e ánán rá begirad; bimári ye pácegi* [<páce, Gilaki]*

stuntman, stuntwoman *wirinkár; faráxtgar*

stupefaction n *xiregi, máti, hájováji, ásimegi, estardegi*/ setardegi* [<Pahlavi (ZBP, C6346 MK)]*

stupefy v (pt, pp **stupefied**) *(beviże berixt e náwenáxte)* **1** *mang/ gij kardan. //bá mey/ báde gong/ gij/ mang gawte; (pendárin) delafgári ye gijkonande ye/ mát konande ye/ mang konande ye in kár e yeknaváxt.//.* **2** *estardan*/ setardan* [<Pahlavi (ZBP, C6346 MK)]; mát kardan; xire/ hájováj kardan. //Az ánce xándam setardam*/ hájováj mándam.//*

stupendous adj *wegerf, "hame kárhá ye wegerf ávarad -- co xawm ávarad bád o barf ávarad." (ZBP, L6119, SF). //laqzewi/ dastávardi* [achievement] *wegerf./ Án sangitan** [opera] *pák wegerf bud.//*

stupendously adv *bengarid be* "stupendous"

stupid adj (**stupider**, **stupidest**) **1** (**a**) *káná, "agarce gavi sarv-bálá bovad -- javáni konad pir, káná bovad." (ZBP, L6607 SF); gul, "án zani mixást tá bá mul e xiw -- jam' gardad [darzanad] piw e wuy e gul e xiw" (ZBP, C1301, FM, Molavi). //ádami/ sagi káná//.* (**b**) *kánáyáne; kurandiwáne. //naqweyi, andiweyi, soxani kánáyáne/ kurandiwáne; Ce kár e kánáyáneyi!//.* (**c**) *(anáyin) (biwtar baráye newán dádan e ranjidegi yá rahá kardan) dabang. //Az hic ruy ráz e kánáyáneat rá nemixáham bewnavam!/ In ráde* ye/ máwin e dabang/ nefrinwode nemixáhad átaw konad!//.* **2** **stupid (with sth)** (*beáyin) gij, mang. //*stupid with sleep: *gij e/ mang e xáb//*

stupidity n **1** *kánáyi, guli; dabangi; giji; mangi.* **2** *kárhá ye/ soxanán e kánáyáne. //Kárhá ye kánáyáne ye wuxi ye pesarbaccehá ye dabestáni//*

stupidly adv *bengarid be* "stupid"

stupor n *mangi, xábáluyi; xábáludi, "dar biwtar e vaqthá xásse dar vaqt e tab con xábáludi báwad ham be sabab e besyári ye boxár..." (ZBP, L5520 ZX). //(dar) mangi ye masti* [in a drunken stupor]//

sturdily adv //a sturdily built bicycle: *docarxeyi ke ostovár sáxte wode/ docarxeyi setorg-sáxt.//*

sturdiness n *bengarid be* "sturdy"

sturdy adj (**sturdier** , **sturdiest**) **1** (**a**) *setorg; gabaz; gabz "dar folán biwe deraxt hast sabz -- bas boland o pahn o har wáxiw gabz." (ZBP, C1687, FM). //newimi* [chair]/ *cárpáyeyi, sáxtemáni, rádeyi*/ máwini setorg/ gabz//.* (**b**) *tandorost; setorg.* **2** *ostovár. //Páydári ye ostovár dar bar e án naqwe* [sturdy resistance to the plan]./ *xerad e ásnideyi ostovár* [sturdy commonsense]//

sturgeon n *tás máhi; máhi ye xáviyár [az gune ye* Acipenser*]; cálbáw*

stutter v = stammer

stutterer n *kasi ke zabánaw migirad; kalte (ZBP, C5009); tamande (ZBP, C6202)*

stutteringly adv *bá gereftegi ye zabán; bá tetepete*

sty[1] n = pigsty (pig)

sty[2] (*niz* **stye**) (pl **sties/ styes**) *golmoźe; sendesalám*

stygian adj *saxt tárik; qamangiz. //siyáhi ye qamangiz e wab//*

style n **1** (**a**) *wive, sabk. //nevisandeyi saxt mardompasand* [popular] *ast ammá man sabkaw rá dust nadáram./* write in house style: *conánke wive ye cápxáne ye viźeyi-st nevewtan./ Wive ye soxanrániyi ke niyuwidanaw/ guw dádanaw ásán ast.//.* (**b**) *wive, sabk. //cámeyi be wive ye/ sabk e bástáni* [classical]./ *sáxtemáni be sabk e Gotik, Rumi, Tudor va mánand e án./ Rázgari/ váládgari* [the architectural style] *ye Yunán e bástán.//.* **2** *ravew, wive. //Wive ye nemune ye zendegi ye Engelishá./ wiveyi xeili wegerf dar wená./ Hamberger, wive ye Ámrikáyi./ Wive ye/ ravew e to rá dust dáram.//.* **3** *wive ye viźe/ bartar/ nemune; parhib. //Naqmehá rá bá wiveyi bartar va tavánáyi arvand* [with style and flair] *misoráyad.; Án piyáno be in otáq tá andázeyi parhib e cewmgir midahad.* [give a touch of style].//. **4** (**a**) *ásá. //vápasin ásá ye walvár, koláh, muze/ kafw./ Az ásá xub sar darávardan.* [have a good sense of style].//. (**b**) *parhib, rixt, áráyew. //yek áráyew e/ parhib e mu ye xeili kutáh./ Goldánháyi* [vases] *be rixthá ye gunágun dárim.//.* **5** *(beáyin) farnám e dorost/ wáyán. //Dar "Bánu Farxonde", "bánu" farnám ast./ Áyá hickas haqq e/ awá* ye án rá dárad ke farnám e sarhang rá sarxodi bekár barad?//.* **6** *(giyáhwenási) xáme* [seed-bearing part]. **7** **great, grand, etc style** *bewiveyi naqz. //bewiveyi naqz wám xordan./ Dar yek limuzin* [limusine] *e keráyeyi bewiveyi naqz/ wokuhmand residim.//.* **(not/ more) sb's style** *delxáh. //rádehá* ye/ máwinhá ye bozorg delxáh e man nist./ sangitan** [opera] *rá dust nadáram, wádorván gitá** [chamber music] *delxáh e man ast.//*

style v **1** *be wive ye/ sabk e/ rixt e/ parhib e viźeyi sáxtan; árástan; áráyidan/ áráyew dádan. //Mu ye kasi rá (kutáhtar) kardan/ pirástan/ [árástan]//.* **2** *(beáyin) námidan. //U rá cun/ cegune benámim?/ U rá bá ce farnám* [style] *benámim "áqá" yá "pedar e dini"?//*

styling n *sabk; wive. //sabk e/ wive ye noye-noye ráde** [brand new] styling//

stylish adj *bartar, beásá; naqz. //puwák e/ kácál* [furniture] *e beásá./ yek laxwakbáz* [skier] *e/ yek dastafwán* [dancer] *e bartar/ naqz//*

stylishly adv *beásá. //beásá raxtpuwide* [dressed]//

stylishness n *beásáyi*

stylist n **1** *kasi dárá ye sabk e/ wive ye xub/ nemune.* **2** *árástár; áráyewgar. //áráyewgar/ piráyewgar e mu//*

stylistic adj *(vábaste be) sabk/ wive. //sanjidan e do negár az didgáh e sabkwenási* [stylistic]//

stylistically adv *az didgáh e sabkwenási*

stylistics n *sabkwenási; wivewenási; dar soxan "qalamkardwenási**

stylization, stylisation n *qalamkard* [M. Moqaddam]*

stylize, stylise v *qalamkard* kardan [M. Moqaddam]*

stylized, stylised adj *qalamkard* [M. Moqaddam]. //rixt e saxt e qalamkard e namáyew e Źáponi//*

stylus n **1** *suzan e sar-almási.* **2** *(beviźe dar bástán) qalam e kandekári/ qalamzani*

stymie n **1** *(dar cougán camani/ golf) gir kardan e tup e hamestár** [opponent] *miyán e tup e xod va suráx.* **2** *(pendárin, anáyin) gereftári, dardesar*

stymie v (pt, pp **stymied**, pres.p. **stymieing**) **1** *(dar cougán camani) tup e kasi yá xod rá miyán e tup e xod yá hamestár** [opponent] *va suráx nehádan.//.* **2** *(beviźe be rixt e náwenáxte) (pendárin) jelo ye… rá gereftan. //Az komak be man sar báz zad va pák jelo ye káram gerefte wod.//*

styptic n, adj *(máde ye) bázdárande ye xun, "dáruháyi ki xunbáz dárad…" (ZBP, L5660, ZX). //*a styptic pencil: *yek dáru ye bázdárande ye xun be rixt e medád/ qalam//*

suave adj *(gáh baráye xárdári) (biwtar baráye mardán) otukewide, dezanfetile*

suavely adv *bengarid be* "suave"

suaveness n *bengarid be* "suave"

suavity n *bengarid be* "suave"

sub[1] n **1** *zirdaryáyi.* **2** *(dar pátapká*/ futbál yá tapkáye*/* cricket*) jánewin.* **3** *(candgáni)* subs: *námnevisi dar báwgáh yá já ye digar.* **4** *komakvirástár; virástáryár*

sub[1] v (**subbed; subbing**) *(anáyin)* **1** **sub (for sb)** *jánewin wodan/ budan. //Dávar* [referee] *bimár bud va man mibáyast jánewin e u wavam* [to sub for the referee]*.//.* **2** *komakvirástári kardan* [to subedit sth]*. //dar yek ruznáme ye kuy komakvirástári kardan.//*

sub-, pref **1** *(bá námváźehá va setáyhá* mipeivandad) (piwvand) zir, páyin, jir, ir. //*subway: *áhun; ráh-áhan e zir gozar;/* subsoil: *zirexák*/ jirxák*;/* submarine: *zirdaryáyi//.* **2** *(bá námváźehá) ziredast; páyindast; zir-, -yár; harjá juri tarjome miwavad. //*sub-lieutenat: *setványár*;/* subspecies: *zirsarde*/ forusarde*.//.* **3** *(bá setáyhá) … nazdik be…; ir-…, //*subnormal: *nazdik be hanjár; kamtar az hanjár; irhanjár*//.* subnormal: *nazdik be ostá/ kamtar az ostá irost*.//.* **4** *(bá námváźehá va kárváźehá) baxw e kucaktari yá kamarjtari az cizi budan/ az cizi rá sáxtan. //*subdivide: *forubaxwidan*; be cand pa're ye kucaktar baxw kardan./* subcommittee: *karáde** [*bengarid be* "committee"]./ subset: *dastece*, *dastak//*

subaltern n *(dar Engelestán) afsarán e zir e dareje ye sarván*

subarctic adj *irabáxtargáni*. //sánhá* [condition] *ye/ dareje ye garmá ye irabáxtargáni*//*

subatomic adj *xorde- parmánuyi*; ir-parmánuyi*. //engáre* [theory] *ye/ paźuhew* [research] *e irparmánuyi*//*

subcommittee n *karáde* [bengarid be* "committee"*]*

subconscious adj *nimexodágáh; nimehowyáráne; irhowyár*; náxodágáh. //*subconscious self: *xod e irhowyár*; angizehá* [urges] *ye irhowyár*//*

the/ one's subconscious n *irhowyári*; nimehowyári; nimexodágáhi*

subconsciously adv *irhowyáráne*; náxodágáháne; nimexodágáháne. //Gománam nimexodágáháne/ náxodágáháne dáwtam dar barábar e ruzgár e kudaki ye qambáram vákonew mikardam.//*

subcontinent n *irhámkewvar*. //irhámkewvar* e Hendustán//*

subcontract n *xordepeimánkári; irpeimánkári**

subcontract v *xordepeimánkári/ irpeimánkári* kardan; //kárgozáwtan e wornáv** [the shower] *rá be lulekewi* [a plumber] *peimánkár(i) dádan//*

subcontractor n *xordepeimánkár; irpeimánkár**

subculture n *xordefarhang; irfarhang*. //irfarhang* e bornáyán* [teenage]//

subcutaneous adj *zirpusti. //carbi ye zirepust/ zirpusti./ suzan (zadan) e zirpusti//*

subcutaneously adv *zirpusti*

subdivide v, **subdivide (sth) (into sth)** *forubaxwidan; irbaxwidan*; be baxwhá ye kucaktari baxwidan. //páreyi az sáxtemán rá irbaxwide* daftar* [offices] *gardándeand.//*

subdivision n **1** *xordebaxw; irbaxw*. //forubaxwidan; irbaxwidan//.* **2** *irbaxw*; xordebaxw. //In baxw az karde/ karte xod cand irbaxw* dárad.//*

subdue v **1** *cir/ cire wodan bar; darpicidan, "... tá Qahandez rá darpicidand be qahr va wamwir." (ZBP, L528 TBH); befarmán/ zir e farmán ávardan, "kasi ku bepicad ze farmán e má -- vagar dur mánad ze peimán e má" (ZBP, L3254 SF); zir ávardan, " xeradmand kárad havá rá bezir -- bovad dástánaw co wir e delir." (ZBP, L6306 SF). //wurewiyán* [rebels] *rá bezir ávardan.//.* **2** *cire wodan bar. //Tavánest bar xawm e fazáyande ye xiw* [mounting anger] *cire gardad.//*

subedit v **1** *virástan.* **2** *komakvirástár/ virástáryár* budan*

subeditor *komakvirástár; virástáryár**

subheading n *irsarnáme**

subject[1] n **1** *zamine, "az án suy ingune zaminehá bá yek bár nevewtan rouwan nagardad." (ZBP, L3981 NKZZF); "bejáy e mozu' zamine bekár bordan dorost ast." (ZBP, L4359, NKZZF); dástán; dar, "az har dari soxan peivastam..." (ZBP, L3683 GS). //zamine ye giráyi baráye goftogu; zamineyi/ dástáni baráye cámeyi/ peikareyi/ goftári* [essay] *bargozidan./ dar zamine ye/ darbáre ye pul ce goft?//.* (**b**) *zamine. //cehrwenási*/ fizik va dánew e womár* [mathematics] *zaminehá ye delxáh e man-and.//.* **2** *bádram/ pátram (ZBP, C6543). //baráye yek ázmáyew e ravánwenási be cand pátram e narine* [male subjects] *niyáz dárim.//.* **3** **subject for sth** *máye. //máye ye delsuzi* [a subject for pity]*./ máye ye xande/ riwxand* [ridicule], *wádbáw./ didáraw/ roxsáraw máye ye soxanán e xordegiráneyi gawt.//.* **4** (**a**) *(dastur e zabán) konande. //dar vákiyám** [sentence] *e "Ketáb az miz oftád. váźe ye "ketáb" konande ast.//.* (**b**) *nahád, "dar vákiyám* e "Xáne kohne ast." váźe ye "xáne" nahád" ast.* **5** *wahrvand; bande, "to gar bandeyi xun e wáhán mariz -- ke nefrin bovad bar to tá restxiz." (ZBP, 4905, SF); baste, "zirá Rusiyán ánán rá baste ye xod miwomárand." (ZBP, L4520, THA); zirdast, "vagar xánam az har suyi zirdast -- namánad bar in bum jáy e newest." (ZBP, L5757, SF). //Man záde ye faránse hastam va pas az zanáwuyi baste ye/ wahrvand e Engelestán-am.//.* **6** *(dar musiqi) máye, dar.* **7** **change the subject** *bengarid be* "change"

subject[2] v **1** **subject sb/ sth (to sth)** *cire wodan bar; darpicidan; bezir ávardan; be farmán ávardan [baráye nemune bengarid be* "subdue, subjugate"] *"tá qahandez rá darpicidand va be qahr va wamwir bastand." (ZBP, L528 TBH); befarmán ávardan, "kasi ku bepicad ze farmán e má -- vagar durmánad ze peimán e má."(ZBP, L3254 SF); zir ávardan, "Xeradmand k-árad havá rá be zir -- bovad dástánaw co wir e delir." (ZBP, L6306 SF). //Rum e bástán biwtar e Orupá rá be farmán ávard.//.* **2** **subject sb/ sth to sth** *dastxow e… kardan. //Kasi rá be bád e xordegiri* [criticism]*/ riwxand/ downám* [abuse] *gereftan./ U rá bárhá dastxow e wekanje sáxtand/ wekanje dádand.* [subjected to torture]*./ Baráye ázmáyew án yuwost/ ayoxwost/ felez rá dastxow e garmá ye saxt kardand.//*

subject[3] adj **1** *zir e farmán; ziredast, "vagar xánam az har suyi zirdast -- namánad bar in bum jáy e newast." (ZBP, L5750 SF); baste, "zirá Rusiyán ánán rá baste ye xod miwomárand..." (ZBP, L4520 THA); yek ostán* [province] *e zirdast./* subject peoples: *mardomán e zirdast.//.* **2** **subject to sth/ sb** *befarmán e...; zirdast e...; //Má befarmán e dád e/ dátikán* e kewvar-im./ Dar gozawte kewávarzán zirdast e zamindár e bumi* [local landowner] *budand.//.* **3** **subject to sth** *dastxow e...; //Áyá womá xeili sarmá mixorid/ dastxow e sarmáxordegi hastid?; Pas az bárew e barf e sangin ámadowod e kárvándudihá dastxow e derang ast./ In jadval e zamánbandi* [timetable] *dastxow e degaruni* [alteration/ change] *ast.//.* **4** **subject to sth** *baste be...; //foruw bá peimánnáme/ bá peimánnáme foruxte miwavad* [sold subject to contract]*./ Án barnáme baste be án ast ke kixá* [director] *ostováraw dárad* [approval]*.//*

subjection n *ciregi; zir darávardan/ darámadan; befarmán darávardan/ darámadan; darpicidan. //be farmán ávardan e kewvari, hamsáyeaw rá; mardom rá zirávarde/ zir e farmán negahdáwtand.//*

subjective adj **1** *manewni*; daruni; dar del. //bardáwti manewni** [subjective impression]*./ sahewi manewni/ dar del* [subjective sensation]*./ Daryáft* [perception] *e má az cizhá dar biwtar e bárehá, zir e kárkard e cemhá ye manewni** [subjective factors] *con mándegi/ xastegi ast.//.* **2** *(gáh baráye xárdári) wekami; toxmi. //yek dávari ye xeili wekami/ toxmi darbáre ye án namáyew/ namáyewnáme* [the play]*./ Yek soxansanj e/ xordegir e adabi* [literary critic] *nabáyad dar barxord e xiw xeili manewni** [too subjective] *báwad.//. besanjid bá* "objective"

subjectively adv *manewni*, wekami, toxmi. //Káraw rá xeili manewni*/ wekami dávari nakon!//*

subjectivity n *manewni* budan*

subject-matter n *zamine, máye, dástán, cem. //Garce zamine ye soxanaw kamábiw deltang konande bud ammá sabk e/ wive ye soxan goftanaw bá wuxi ámixte bud va wenavandegán rá gereft.//*

subjoin v *cizi rá be tah e... afzudan. //Zirnevisi* [postscript] *be tah e námeyi afzudan.//*

sub judice (adv) (Latin) *(váźe ye Látini) (darbáre ye dádgáh) hanuz zir e dávari/ dar dádgáh (ast).*

subjugate v *zir ávardan; be farmán ávardan; darcidan [baráye nemune bengarid be* “subdue”*]*
subjugation n *bengarid be* “subjugate”
subjunctive adj *(dastur e zabán) rixt e káwki. //Dar in vákiyám,* "If I were you.", "were"*, "Agar man jáy e womá budam.", váźe ye* "were" *[agar budam] be rixt e káwki ast.//. niz besanjid bá* “imperative 3, indicative”
subjunctive n *(dastur e zabán)* **1** subjunctive, *rixt e káwki (ye kárváźe). //dar "*I wish you were here.", "were" *"káw injá budi", váźe ye* "were", *"káw budid" rixt e káwki ast.//.* **2** subjunctive verb: *kárváźe ye káwki*
sublease v, **sublease sth (to sb)** *cizi keráye wode rá be digari keráye dádan; vákeráye dádan; vákeráyestan. //Án dálá* [company] *saráceháyi rá be dánewjuyán vámikeráyad/ vákeráye midahad.//*
sublease n *vákeráye*; cizi keráye wode rá bedigari keráye dádan*
sublet v (**subletting**, pt, pp **sublet**) **sublet sth (to sb)** *(xáneyi rá) vákeráye dádan/ kardan; vákeráyestan**
sublieutenant n *(dar niru ye daryáyi) setványár**
sublimate (v) *(dar ravánwenási) báwpi* (kardan) [báwpi* <Sanskrit "báwpikri"]. //angizehá ye varanik** [sex drive] *e xiw rá bá saxtkuwi báwpi* kardan.//.* **2** *(dar ximiyá/ wimi) báwpi* kardan*
sublimate n *subleme [<Faránsavi]; báwpi* wode/ karde*
sublime adj **1** *barin; afdest. //gordi* [heroism]*/ zibáyi/ cewmandázi barin/ afdest. //del-bastegi ye afdestaw be ármán* [the cause]*./ (anáyin) án xorák biw az andáze xub bud* [absolutely sublime]*.//.* **2** *(gáh xárdári) bimarz; bi andáze. //barmanewi* [arrogance] *ye/ sardi ye/ xowki ye/ gostáxi ye bimarz./ Bá biparváyi ye bimarz* [sublime lack of concern] *baráye imeni ye xiw be mardom e xawmgin nazdik gawt.//.* **3 from the sublime to the ridiculous** *az ásemán be zamin oftádan. //Wekastan e/ boridan e yek barnáme ye sangitan*/ operá* [opera] *dar jamjám*/* TV *baráye newán dádan e ágahi ye xorák e sag, engár oft az ásemán be zamin ast.//*
sublimely adv *//piyáno rá minuyi neváxtan; Pák náágáh az in bud ke tá ce andáze roxsáraw/ káraw* [how foolish she looked] *kánáyáne bud.//*
subliminal adj *mainavi*/ irhowyár/ darparde. //payám e mainavi* ye/ irhowyár* e/ darparde ye án nask* [text]*./ yek ágahi ye darparde/ irhowyár** [subliminal advertising]*//*
sublimity n *bengarid be* “sublime”
sub-machine-gun n *tirbár e sabok/ dasti/ nimexodkár*
submarine n **1** *zirdaryáyi. //yek páyvar e/ afsar* [officer] *e/ yek jáwu* [crew] *ye niru ye daryáyi.//.* **2 submarine sandwich** *(dar Ámriká) bazmávard e deráz/ [tofangi*/ bázukáyi]*
submarine adj *zirdaryá/ zirdaryáyi. //kávow* [exploration] *e zirdaryáyi./ arvis e/ pál** [cable] *e zirdaryáyi//*
submariner n *hamvand e jáwován* [mambers of crew] *e zirdaryáyi*
submerge v **1** (**a**) *zir e áb/z ir e daryá raftan. //zirdaryáyi baráye parhixtan az kawtihá ye dowman zir e áb raft.//.* (**b**) *zir e áb/ zir e daryá kardan. //divári ke (áb) láxiz* [flood] *farátaw gerefte./ Án kudak hame ye báziceháyaw rá zir e áb forukard.//.* **2** *(biwtar berixt e náwenáxte) (pendárin) pák puwándan; zir e bár e... mánadan. //Cem e bonyádin zir e tudeyi deráz az rizekárihá foruraft/ gom gawt* [the main argument was submerged in a mass of tedious detail]*.//*
submerged adj *zir e daryá; zire áb; daryágerefte. //kawti ye wekasteyi ke páreyi az án zir e áb forurafte.//*
submergence, submersion ns *bengarid be* “submerge”
submersible n, adj *zirdaryáyi. //kávow e bestar e daryá az darun e yek zirdaryáyi//*
submission n, **submission (to sb/ sth)** **1** (**a**) *gardan nehádan, "gardan nehádan va xozu' kardan va... va nang e e hame omr ham rezá nemidaham..." (ZBP, L1871 DB); farmán bordan. //be xást e kasi gardan nehádan; Be mard o e wahr gorosnegi dádan va ánán rá be gardan nehádan vádáwtan* [starve the city into submission]*.//.* (**b**) *famánbordári. //Dar zamáni ke kewvar be dast e niruhá ye bigáne bud* [during the occupation] *mibáyast pák be táxtotázkonandegán* [invaders] *gardan nehim/ mibáyast pák farmánbordári konim./ pedarán o mádaráni ke mixáhand farzandánewán pák farmánbordárewán báwand.//.* **2** *dádan; kardan. //*the submimssion of a claim, a petition, an appel, etc: *piwmári*, darxástnámeyi/ paźuhew(xáhi) dádan.//.* **3** *(dátikán*) manewte yá govááeyi* [argument] *ke be dávar yá dádárán* [jury] *dahand* [judge or jury]*./ Dar gováźeam (ke be dávar/ be dádgáh dádam) nevewteam/ gofteam ke gováh* [the witness] *doruq miguyad.//*
submissive adj *rám, farmánbordár. //nokari forutan va farmánbordár.//*

submissively adv *forutanáne*

submissiveness n *forutani*

submit v (**submitted, submitting**) **1** **submit (to sb/ sth)** *gardan nehádan, "gardan nehádan va xozu' kardan ... nang e hame ye omr ham rezá nemidaham..." (ZBP, L180, DB). //ze mádar hame marg á zádeyim -- be nákám gardan bedu dádeyim." (ZBP, L6161, SF); tan fará... dádan, "... va dar molk Mohammad xod tan ra fará iwán nadád." (ZBP, L400 TBH); tan dar... dádan, "va goftand albatte má tan dar án nadaahim." (ZBP, L2880 AT); separ andáxtan. //gardan nemineham/ be ostování* [discipline]*, be zur* [superior force] *gardan nehádan./ be dowman/ be sástári* [tyrant] *tan dar dádan/ gardan nehádan//.* **2** **submit sth (to sb/ sth)** *farvárdan* [<Pahlavi, (ZBP, C2158 MK, BF)]; dádan; sepordan //goftári rá be ámuzgár e/ ostád e xod dádan./ naqwehá rá rá baráye ostovárdári* [approval] *be anjoman* [council] *farvárdan*/ dádan./ darxást námeyi, arzyábiyi, piwmáriyi** [claim] *rá dádan/ farvárdan*.//.* **3** *(dátikán*) goftan. //*Counsel for the defense submitted that...: *Dádyár baráye padáfand, dád e soxan dád/ farvárd ke kárfarmáyaw* [client]*...//*

subnormal n *(anáyin) kamhuw; kamxerad; zir e hanjár; irhanjár*

suborbital adj *irpáye*; irmadár*. //yek parváz e keiháni ye/ espáwik* e irpáye** [a suborbital space flight]//

suborder n *kehráste**

subordinate adj **1** **subordinate (to sb)** *zirdast, "vagar xánam az har suyi zirdast -- namánad bar in bum jáy e newast." (ZBP, L5750 SF); keh; kehtar. //Hamiwe bá/ dar barábar e páyvarán e/ afsarán e zirdastaw/ kehtaraw* [subordinate officers] *raftári dustáne dáwt.//.* **2** **subordinate (to sth)** *kamtar; xorde; hamarjtar ...; //Heme ye porsemánhá ye/ zaminehá* [issues] *ye digar dar barábar e in kamarjtar ast.//*

subordinate n *zirdast. //afsar e farmánde va zirdastánaw//*

subordinate v *bá kasi con zirdast/ kehtar raftár kardan; kamarjtar womordan. //Dar ketábaw in zamine/ porsemán rá kamarjtar miwomárad.//*

subordinate clause *(dastur e zabán) kehband. //Baráye nemune, dar in vákiyám* "She answered the phone when it rang.", *mitaván goft* "She answered the phone", *va* " when it rang" *rá nagoft*.

subordination n *bengarid be* "subordinate"

suborn v *(beáyin) bá páre dádan (kasi rá be doruq goftan dar dádgáh) vádáwn. //Be govághi páre dádan* [suborn a witness] *va u rá be doruq goftan dar dádgáh vádáwtan.//*

subornation n *bengarid be* "suborn"

subplot n *irmáye* [dar namáyew, dástán va mánand e án, ke bá máye ye bonyádin vábaste ast, ammá arj e kamtari dárad.]*

subpoena n *(dátikán*) be dádgáh faráxándan. //gováhi rá be dádgáh faráxándan//*

subpoena v *be dádgáh faráxándan; Gováhi* [a witness] *rá be dádgáh faráxándan. //Dádsetáni piwmár* [plaintiff] *e u rá baráye gováhi dádan be dádgáh faráxánd.* [the prosecution subpoenaed her (to appear) as a witness]//

subroutine n *(márád*/ kámpiyuter) irbarnáme**

subscribe v **1** **subscribe (sth) (to sth)** *beráhi pul dádan; pazire nevewtan. //beráh e nikukári pul dádan/ pazire nevewtan* [to a charity]*./ baráye komak e puli be barxiyán* [victims] *e dożaxtari/ badaxtari* [disaster] *cand dádi/ cand pazire nevewti?//.* **2** **subscribe (to sth)** *nusiye* kardan; nusidan* [<Kordi ye Hourámi, nusiye*]. //Án máhnáme/ haftenáme mikuwad xánandegán e biwtari rá vádár be nusiye* kardan* [subscribe] *vádárad/ vádár konad.; Kodám máhnáme rá nusiye* kardeyi/ nusideyi?//.* **3** *dastine nehádan. //bar darxástnáméyi* [petition] *dastine nehádan./ dar páyán e goftár soxani cand zirnevis kardan.//.* **4** **subscribe to sth** *hamdástán budan/ paziroftan. //Áyá womá negarew e badbináne ye u rá az sán* [condition] *e hirbánik* mipazirid?//*

subscriber n **1** *pazirenevis; nusiyágar*.* **2** *keráye konande; kerágar e telefon/ vákubar**

subscription n **1** *keráye konande ye/ kerágar e telefon/ vákubar**

subscription n **1** *pazirenevisi; komak e puli dádan. //yádmáni* [monument] *ke bá komak e puli ye mardom/ pazirenevisi ye mardom hazineaw pardáxt wode.//.* **2** (**a**) *pazirenevisi. //Dah dolár pazirenevisi baráye nikukári/ awudád** [charity]//. (**b**) *nusiye* [<Kordi ye Hourámi]. //*renew one's annual subscription: *Nusiye* ye sáliyáne ye xiw rá az nou pardáxtan.//*

subscription concert *pazirenevisi ye barnáme (ye cand máhe ye yek) sangitá** [concert]

subsecretary n *dastyár e vazir; vaziryár*

subsection n *kardak*//Xáhewmand-am be baxw e/ karte ye panj, kardak** [subsection] *e* "b" *bázgardid.//*

subsequent adj *sepastar. //Ruydádhá ye sepastar newán dád ke bardáwt e man dorost nabude./ Didár e noxost va hame ye didárhá* [visits] *ye sepastar rá puwide dáwtand.//*

subsequently adv *sepas, sepastar. //sepas wanidand ke az kewvar (birun) rafte.//*

subsequent to *(prep) pas az, az pei ye; be donbál e...; //Pas az kámyábi ye án namáyewnáme án rá celpard*/ film gardánidand./ Az pei ye zadan e bánk/ ganj bedigar ágrefthá* [crimes] *niz xastu gawt*. [confess to]*//*

subservience n *bengarid be* "subservient"

subservient adj, **subservient (to sb/ sth)** **1** *(biwtar xárdári) nokarmanew; farmánbordár; cáplus.* //subservient manner/ attitude: *farmánbordári, nokarmanewi./ Áyá pristárán* [priest] *dar barábar e sekubá* [bishop] *ye xiw xeili farmánbordár-and / cáplus-and?//.* **2** *kamarj, zirdast. //Mardom/ tude rá nabáyad zirdast e dastgáh e hirbáni* womord* [subservient to the economic system].//

subserviently adv *bengarid be* "subservient"

subside v **1** *foruoftádan; kástan; harjá juri tarjome miwavad. //(áb e) láxiz* [flood waters] *kamkam forukew kard./ Pas az inke sup/ áw rá az ru ye átaw bardáwtand az juw oftád.//.* **2** *forunewastan; newast kardan; forurixtan.* **3** *forunewastan (e yek sáxtemán); newast kardan. //Pei ye sost máye ye án gawt ke xáne/ sará newast konad.//.* **4** *forukew kardan, kástan. //Tufán forukew kard/ kásti gereft; Biyusid tá kafzadanhá ye mardom forukew kard/ káste wod* [applause]*./ Yek Áspirin xordam va dard áheste áheste forukew kard.//.* **5** *(anáyin/ bewuxi) oftádan. //*subsiding onto the sofa/ in the armchair: *dar kat/ newim e dastedár oftádan//*

subsidence n **1** *foruoftádan; káhew; forukew. //forukew kardan e kamkam e rud/ rudxáne//.* **2** *forunewastan; newast (kardan); káhew. //[reyl e] ráháhan baráye newastkardan baste wod* [because of a subsidence]//

subsidiary adj **1** (**subsidiary to sth**) *wáx, wáxe, kehtar, zirdast. //yek sáxe rudak ke be rud e bozorg/ boneste*/ vaspor** [main river] *mipeivandad./ Dástán e faráhamávardan e pul kamarjtar az dástán e in ast ke áyá barnáme ostovár dáwte miwavad yá na* [finance/ subsidiary to/ project approve/ approval]*.//.* **2** *(baráye dáláhá*/ bongáhhá) wáxe*

subsidiary n *wáxe, doxtar*

subsidization, subsidisation n *bengarid be* "subsidize"

subsidize, subsidise v *komak hazine; komak e puli dádan. //sátvunháyi** [industry] *ke warvin** [government] *be ánán komak e puli midahad.//*

subsidy n *komak hazine; yáráne; yáránev/ komak e puli (ye warvin** [government] *baráye páyin negahdáwtan e nerx e baháhá va bahá ye barxi káláhá). //komak hazine (ye warvin* baráye páyin negah dáwtan e nerx e xorkihá)./ (andáze ye) komak haxine ye (warvin*) rá afzudan/ kástan.//*

subsist v, **subsist (on sth)** *(beáyin) bá bexornamir zistan/ zendegi kardan; //Cegune mitavánand bá in dastmozd e bexoronamir zendegi konand?; Tanhá bá sabziját va mive zende mánd.//*

subsistence n *bexrornamir; Kár be bexoronamir kewide, tanhá nán o áb mánde. //kewávarzi ye bexornamir* [subsistence farming]*./ yek dastmozd* [wage] *e bexornamir//*

subsistence-crop *bardáwt e/ anbis e bexoronamir (ke tanhá baráye xod e kewávarz bas ast na baráye foruw.)*

subsistence level *zendegi ye bexoronamir*

subsoil n *zirxák; jirxák*. besanjid bá* "topsoil (top[1])"

subsonic adj *(parváz e) irvák* [irvák = ir + vák <Avestáyi "vac"/ va <Sanskrit vác]*

subspecialist n *sarostád**

subspecies n *forusarde*; irsarde*; zirsarde**

substance n **1** *mádde [in váźe Tázik nist va dar Tázi az Pársi va Iráni vám gerefte wode, riwe ye án Pársi ast "mát", mátaq", mátak" [Pahlavi]; baráye goftár e biwtar dar in báre bázgardid be EDPL]. //máye, "va mádat xánand va pársi máye xánand va án...." (ZBP, L1465 DA). máye, "nadánest kin carx rá máye nist -- setáre fareván o izad yekist." (ZBP, L6584, SF). //yek mádde ye/ máye ye zahrnák con siyánur./ Mádeyi ke mitavánad jelo ye zangzadegi* [rust] *rá begirad./ Áb va yax har do yek máye/ máddeand ammá berixthá ye gunágun.//.* **2** (**a**) *tan, mádde, máye. //[ánán] bar in bávar budand ke fravahar* [ghost] *tan/ mádde* [substance] *nadárad.//.* (**b**) *barmáye, máyevar, harjá juritarjome miwavad. //Xoráki/ cáwti dust dáram ke*

kami máye dáwte báwad/ kami máyevar [some substance] *báwad./ (pendárin) gováźeyi kam-máye* [an argument].//. **3** *payám e bonyádin; máye. //máye ye soxan* [speech]*./ Dar bon/ dar máye bá ánce ke miguyi bá to hamdástán-am, ammá dar bandháyi az rizekárihá bá to hamdástán nistam* [differ on points of detail].//. **4** *pul, máye, dáráyi. //*a man of substance: *mardi máyevar/ barmáye//*

substandard adj *irástá*. //káláhá* [goods] *ye irástá*./ Piwtar goftárhá ye xubi nevewte, ammá in yek irástá*-st.//*

substantial adj **1** *kalán; kalun. //behsázi* [improvement] *ye; káhew e kalán./ Komakaw be án goftár* [discussion] *kalán bud./ vám e kaláni gereftan//.* **2** *ostovár; setorg; setabr. //qofli/ kupali/ newimi/ sandaliyi/ divári setorg/ setabr//.* **3** *máyevar; tavángar; barmáye. //károbári barmáye* [a substantial business]*./ dáláyi** [company] *barmáye/ máyevar./ kewávarzán e tavángar//.* **4** *bonyádin; bon e kár; ján e...; //Dar in kár saxt báham hamdástán-im* [be in substantial agreement]//. **5** *máddi; rástin. //Cizi máddi/ tanmand*/ rástin didi yá uwtán** [ghost] *bud?//*

substantially adv **1** *cewmgir, kalán, wáyán. //bewiveyi cewmgir/ wáyán behtar sáxte* [improved]*./ be kámyábiyemán komak e wáyáni kardand.//.* **2** *dar bon. //Arzyábiyetán* [assessment] *dar bon dorost ast.//*

substantiate v *ostovár dáwtan. //Mitavánid piwmárew** [accusation] *e xiw rá/ darbáre ye u ostovár dárid?//*

substantiation n *bengarid be* "substantiate"

substantive[1] adj *rástun. //jostári dar zaminehá ye rástin;* a guarantee of substantive progress: *páyandáni ye piwraft e rástin.//*

substantive n *(kohne wode/ dastur e zabán) námváźe*

substantive[2] adj *(dar ártew) peivaste (na peimáni); hamiwegi; ... setád. //*a substantive major: *yek sargord e setád//*

substation n *istgáh e barq-resáni*

substitute n, **substitute (for sb/ sth)** *jáygozin; jánewin; páykár, "man in taxt rá páykár e veyam -- hamán az pedar yádegár e veyam." (ZBP, L5901 SF). //Kixá* [the manager] *natavánest biyáyad, ammá dastyáraw* [deputy] *rá jáygozin e xiw ferestád./ Injur* vinyl *jánewin e xubi baráye carm nist./ Yek navázande ye/ asb e/ carxowt* [machine] *e jáygozin/ páykár.//*

substitute v **1** **substitute sb/ sth (for sb/ sth)** *jáygozin kardan; jánewin kardan; báz jáy nehádan, "[Mohammad goft] pas delam báz jáy nehád va yeki angowtari dáwt bedán mohrkard va se digar mard barxást va dast be wekam e man forumálid dorost wod." (ZBP, L242 SR). //sarbázigar/ setáre ye namáyew* [the leading actor] *ke bimár wod bázigar jánewin* [the understudy] *rá jáygozinaw kardand./ báyad yek newim e/ sandali ye nou já ye newim e kohne bozárim/ jánewin e newim e kohne/ wekaste konim.//.* **2** **substitute for sb/ sth** *jáygozin budan, jánewin budan/ wodan; páykár budan, "Man in taxt rá páykár e veyam -- hamán az pedar páykár e veyam." (ZBP, L5901 SF). //mitaváni páykár e/ jáygozin e man wode be newast beravi?; Dar in govárewn** [recipe] *mitaván angabin rá jáygozin e wekar kard/ bejáy e wekar angabin bekár bord.//*

substitution n **1** *jáygozini, jánewini, páykári (baráye nemune be bálá báz gardid).* **2** *jáygozin/ jánewin kardan. //Dar in ávard* [match] *do jáygozini anjám wod (do tan e digar bejáy e do bázigar be meidán ávardand.)//*

substratum n (pl **substrata**) **1** *zirláye; irláye*. //*a substratum of rock: *zirláye/ irláye*yi/ bestari sangi//.* **2** *(pendárin) bon, bonyád, máye. //máyeyi az rásti dar dástánaw.//*

substructure n *pei, bonyád, bon, bonlád. besanjid bá* "superstructure"

subsume v, **subsume sth (in/ under sth)** *radebandi kardan, dar já nehádan. //In jánevar rá mitaván dar rade ye xazandegán radebandi kard.//*

subtenancy n *keráyegari/ keráyenewini ye dast e dovvom*

subtenant (n) *keráyegar/ keráyenewin e dast e dovvom*

subtend v *(dar hendese) (baráye zeh e kamán yá pahlu ye sebar) ruberu ye zeh yá guwe budan. //*The chord AC subtends the arc ABC: *zeh e AC ruberu ye kamán e/ drun e ABC ast./* The side XZ subtends the angle XYZ: *Bar e YZ ruberu ye guwe ye XYZ ast.//*

subterfuge n **1** *árang, nirang; baháne, kalak. //In ke dáv zad* [claimed]*/ dáv e án zad ruznámenevis ast tanhá kalaki/ bahneyi bud baráye in ke ráyegán be darun e namáyewxáne bravad.//.* **2** *árang, nirang, baháne, kalak. //bá nirang cizi be dast ávardan.//*

subterranean adj *zirzamini; unik* [<"unik", Pahlavi (ZBP, C7914 BF)]. //áhun* [tunnel] e*/ gozar e zirzamini./ yek rud e zirzamini./* a subterranean tunnel: *áhun./ kandekári ye zirzamini* [subterranean digging].//

subtitle n **1** *irsarnáme*. **2** (biwtar candgáni) zirnevis [con dar jamjám*/* TV*]*

subtitle v *irsarnáme* dádan/ nevewtan. //náme ye/ ketáb e Gándhi, nevewte ye Louis Fisher, irsarnáme*yi dárad be nám e* "Independence of India"//

subtle adj (**subtler**, **subtlest**), **1** *(biwtar pasandide) bárik, naqz.* //a subtle charm, flavor, style: *delrobáyi ye/ maze ye/ sabk e naqz./ yek wuxi ye bárikbináne* [a subtle humor].; *vágardunibári* [a subtle distinction]*./ bá sáyehá ye gunágun e rang e goli rangámizi kardan/ negáwtan* [paint in suble shades of pink.]//. **2** *zirakáne. //gováźeyi*/ nerangi/ wegerdi zirakáne* [a subtle argument/ design/ strategy]*./ váwekáft* e zirakáne ye porsemán* [a subtle analysis of the problem].//. **3** *zirak, rizbin, muwekáf. //negaristári** [observer], *xordegiri* [critic]*/ váwekáftári** [analysis] *zirak/ zirakáne/ muwekáf/ muwekáfáne./ Maqzi saxt bárikbin/ muwekáf dárad.* [a suble mind]*//*

subtlety n **1** *báriki, naqzi.* **2** *rizbini, muwekáfi*

subtly adv *bengarid be* "subtle"

subtopia n *doźpádwahr* (az doź + pád + wahr) bengarid be* "suburb". //*nákjá-ábád//*

subtotal n *ruyehamrafte (ye yek sotun); yekjá; ruyeham*

subtract v, **subtract sth (from sth)** *kástan. //Wew rá az noh kástan./ Wew káste* [subtracted] *az noh miwavad se.//*

subtraction n **1** *káhew.* **2** *kástan/ káhew. //12 az 5 yek káhew e sáde ast.//*

subtropical adj *nazdik e garmsir/ garmsiri; irgarmsir/ irgarmsiri*. //giyáhán e irgarmsiri*//. niz bengarid be* "subarctic"

suburb n *kuy e pirámun e wahr; pádwahr*. //yek pádwahr* e sátvuni/ sátvunik** [industrial]*./ Yek pádwahr e Milán./* the inner/ outer suburbs: *pádwahrhá* ye nazdik e/ dur az wahr./ pádwahr* e xábgáh (na jáy e kár)* [a dormitory suburb]*//*

suburban adj **1** *kuy e pirámun e wahr; pádwahr(i)*. //yek xiyábán e, maqáze ye ruzname ye pádwahri*//.* **2** *(pendárin/ xárdári) kutahbin/ kutahbináne. //manewteyi/ didgáhi kutahbináne az zendegi.//*

suburbanite n *(anáyin/ biwtar xárdári) pádwahri*; deháti*

suburbia n *(beviźe xárdári) raftár e pádwahri*; deháti*

subvention n *(beáyin) komak hazine, komak e puli*

subversion n *bengarid be* "subvert"

subversive adj, **subversive (of sth)** *wurewgaráne; virángar; tabáhkáráne; barandázande; wurewbarangiz. //ketábi, soxanrániyi, kárkardi* [effect] *virángar/ barandázande/ wurewbarangiz./ Áyá soxanrániyaw wurewbarangiz va be dowmani bá dád o sámán* [law and order] *bud/ baráye barandázi ye dád va sámán bud?//*

subversive n *(ádam e) tabahkár; wurewbarangiz*

subversively adv *bengarid be* "subversive"

subversiveness n *bengarid be* "subversive"

subvert v **1** *virángari kardan; tabáh/ virán kardan/ sáxtan; barandáxtan; wurew barangixtan. //yek pádewáhi* [monarchy] *rá barandáxtan./ Nevewtehá ye tarságari* [Christianity] *rá barmiyandázad/ tabáh mikonad.//.* **2** *tabáh kardan. //Xawáyágari** [a diplomat] *ke niruhá ye bigáne tabáhaw sáxteand.//*

subway n **1** *(áhun e) zirgozar (e piyáde). //Baráye gozawtan az jáde az zir zirgozar beravid* [use the subway to cross the road]*.//.* **2** **underground** *(dar Ámriká) ráháhan e zirzamin. //bá rááhan e zirzamini raftan* [travel]*./ istgáh e ráháhan/ kárvándudi ye zirzamini//. bengarid be* "underground[2]; tube[3]; metro"

subzero adj *zir e sefr. //dareje ye garmá ye zir e sefr e Siberi//*

succeed v **1** **succeed (in sth/ doing sth**) *kámkár wodan; kámyáb gawtan; kámravá gawtan/ wodan, "man agar kámravá gawtam o xowdel ce ajab -- mostahaq budam o inhá be zakátam dádand." (Háfez); bedast ávardan, "pas bá xiwtan goft, "bedast ávardam" va bexoft va pegáh barxást va be xedmat raft." (ZBP, L576, TBH); piruz wodan. //tak/ kaft* piruz va deź gerefte wod.; Pák bar sar e án ast ke (dar zendegi) kámravá gardad./* (saying) "If at first you don't succed, try, try again.", *(dastán) "ánke nayoftád nayárast xást (Hic nayafzud qamar [máh] tá nakást.]" (PAF, #1076).* **2** *be donbál e... ámadan; az pei ye... ámadan. //be donbál e xámuwi zang e pangán** [clock] *ámad/ be guw resid.//.* **3** **succeed (to sb)** *be kasi residan.*

//Wáh ke dargozawt pesar e bozorgaw be taxt resid/ newast.//. **4** **nothing succeeds like success** *(dastán) Kámyábi kámyábi miyávarad./ Xowbaxti xowbaxti miyávarad. //Baram* e goftárnevisi rá bordam* [win the essay prize] *va sepas be man yek komak hazine ye ámuzewi ham dádand/ piwnahád wod, "kámyábi kámyábi miyávarad!"//*

success n **1** *kámyábi, kámraváyi, kámkári/ kámgári, "co bar kám e del kámgári bovad -- ce az árezu tan be xárá bovad." (ZBP, L4621 SF); "kanizak ke u rá rahánide bud -- bedán kámgári resánide bud." (ZBP, L5899 SF); kám, "piw miámad kám o nákám o narm o dorowt, xán rá ágáh karde miyámad..." (ZBP, L1371 TBH). //Dar zendegi be kámyábi ye bozorgi dast yáftan; Az cizi xod rá kámravá sáxtan* [make a success of sth]./ *Takrobáyi* [the race] *bá piruzi ye asb e Tázik páyán gereft; dar darxástháyam baráye káryábi candán kámyáb nabudeam.//.* **2** *kámravá; kámgár; kámyáb. //Dar ámuzgári kámyáb nabud./ Az namáyewnámeháyaw setá bá kámyábi va yeki bá wekast ruberu wod.//.* **3** **nothing succeeds like success** *bengarid be* "succeed". **a success story** *dástán e kámkári/ kámyábi ye cewmgir. //Piwraft e nágahániyaw va be bálá báláhá residanaw, yeki az dástánhá ye kámyábi ye cewmgir dar (sátvun* e) (kár e) filmsázi/ celparsázi** [the film industry] *bude ast.//*

successful adj *kámravá. //Man agar kámravá gawtam o xowdel ce ajab -- mostahaq budam o inhá be zakátam dádand." (Háfez); kámkár; ravákám; "ravákám ámadi yá náravákám? -- az in hardo kodámin barneham nám?" (ZBP, L7696, VR). //soudágari kámkár, piweyi, naqweyi piruzmandáne./ Vápasin kuwewam dar dorost kardan e án bá kámraváyi hamráh bud."//*

successfully adv *bengarid be* "successful"

succession n **1** *payápei, peidarpei; domádom. //cand ruz e báráni; wekasthá ye, cand rahbar e nátaván e payápei.//.* **2** *payápei; peidarpei. //payápei ámadan e gáhhá/* seasons *(ye sál).//.* **3** *pas az ... be... residan. //Kasi ke noxost taxt e wáhi be u miresasd kist?//.* **4** **in succession** *payápei;peidarpei. //se piruzi ye (tond) peidarpei//*

successive adj *payápei; peidarpei; powt e sar e ham. //warvinhá** [governments] *ye, piruzihá ye, kuwewhá ye payápei./ Án dabestán panj bázi rá payápei borde.//*

successively adv *bengarid be* "successive"

successor n, **successor (to sb/ sth)** *jánewin. //jánewin e taxt e pádewáhi./ Baráye dabsár** [head master] *jánewini gomáwtan./ In ráde*/ máwin parhib* [model] *e kulbarak* [hatchback] *e mardompasand* [popular] *e má ast.//*

succint adj *kutáh wode; cekide. //kutáhwodeyi/ cekideyi az gováże* [the argument]*//*

succintly adv *kutáh soxan*

succintness n *bengarid be* "succinct"

succour, (US) **succor** n *yári. //be bimárán va xastegán/ zaxmiyán yári dádan//*

succour, (US) **succor** v *yári dádan; yáridan*

succubus n (pl **succubi**) *baxtak (e mádineyi ke bá mardán dar xáb byámizad/ ámizew konad). besanjid bá* "incubus"

succulent adj **1** *(baráye mive va digar cizhá) ábdár, xowmaze. //yek kabáb e/ yek amrud* [pear] *e/ golábi ye ábdár va xowmaze//*

succumb v, **succumb (to sth)** *separ andáxtan; az páy oftádan, "mard e bi tuwe kuftád az páy." (ZBP, L3483 GS). //Wahr pas az forugiriyi kutáh az páy oftád./ Cand kudak sorxak dárand va digarán niz docár xáhand gawt/ xáhand oftád.* [succumb to it]*./ Ránande az ásibháyaw/ ásibháyi ke did ján sepord.//*

such det **1** (**a**) *conin (bázgawt be ánce piwtar gofte wode). //Gardanbandaw rádid , piw e xod andiwid conin gouharháyi báyad hezárán hezár biyárzad.; Darbáre ye kári ke raháyaw karde bud be ánán goft, conin ágáhi dorost hamán cizi bud ke ánán niyáz dáwtand./ Ma rá be yek jawn e bayugáni* [wedding] *ye Ásiyáyi nevid dádeand* [invite], *dar conin sáni* [situation] *cemikonand?/ Goft zamán nadárad yá conin baháneyi ávard./ In tanhá dástán e kudakán gownámár* [starving] *nist./ Har ruze besyár conin dástánháyi gozárew midahand.//.* (**b**) **such sth as/ that...** *conin, conán; con (bázgawt be ánce piw miáyad). //Harzez conin dożaxtari* [disaster] *piw nayámade bud ke rádeaw*/ máwinaw dozdide wavad./ Cáme soráyáni con Háfez va Xayyám dar jahán kamyáb-and./ Conán pandi ke dádandaw pák bi arzew bud./ Conán gerehi zade budandaw ke nemiwod gowudaw.//.* **2** **such sth (as/ that...)** *conin, conán, candán. //Dar conin hengámi/ sáni máye ye sarafrázi ye má-st* [we are privileged to welcome...] *be... xowámad guyim./ candán delvápasi nemud ke mardom pendáwtand az xiwávandán ast./ Candán ham ke minamáyad ham hálu nist./ conin, conán, candán. //Dar conin hengámi/ sáni* [In an occasion such as this...]*./ Conán soxanráni ye*

deltangkonandeyi bud ke xáb raftam/ xábam bord./ Xeili piwhá bud conán ke yádam nemiáyad./ Kárkard [influence] *e jamjám*/* TV *conán ast ke mitavánad Yekwabe kasi rá námvar sázad.//.* **3** *besyár/ candán arvand ast* [talent/ talented]. *//Conán xow migozarad/ conán ruzgár e xowi dárim./ Korre ye wotorgávpalang conán gardan e derázi dárad!/ Conán takáni xordam* [such a shock]*./ Cerá candán/ conán wetábán-i?//*

such pron **1** *(harvrnám) conán; conin.* (**a**) *(newán e bázgawt be gozawte) //Piw az án ke bá Sohráb dust/ áwná wavad conán bávar dáwt ke tapkáye*/* cricket *yek bázi ye deltang-konande ast./ Rahbar e tavánáyi ast, va hamiwe hamkáránaw u rá conin pendáwteand* [regarded as such by....]*//.* (**b**) **...as to do sth**; **as that...** *(bázgawt be áyande) conin; conán; candán. //Pádardaw conán saxt nabud ke u rá az ráh raftan bázdárad.* [to stop her/ him walking]*./ Ásib candán saxt ast ke vásácaw** [repair] *xeili hazine barmidárad.//.* **2 as such** (**a**) *berástri; rásti. //Án kár e táze berásti afzáyew e páygáh* [promotion] *nist ammá áyande ye xubi dárad./ Nemitavánam berásti ketábam rá porforuwtarin ketáb benámam, ammá xeili mardompasand ast./ Golhá ye xodruyi con gol e rubáh* [orchids] *va pámcál* [primroses] *dárad kamyáb miwavad.//.* (**b**) *harce. //Man ke bemiram harce hast* [such as remains...] *pas az kástan e báj* [tax] *az án e to xáhad bud.//.* **such as it is** *(baráye puzew) mibaxwid harce/ ánce...; //Agar wám bexáhid nadzd e má bemánid xow ámadid/ wád miwavim, mibaxwid ánce dárim tanhá sup va nán ast* [for supper, such as it is, ...]*//*

such-and-such (pron, det/ *harvenám) conin va conán. //Hamiwe as áqáz e yek darxástnáme beguyid ke womá conin o conán kár mixáhid, zirá ke...//*

such like (pron, det/ *harvenám) conincizhá; digar cizhá; va hamánand e án. //Az maqáze ye sar e kuce mitavánid, nax, casb, gire ye káqaz* [paper-clips] *va conin cizhá/ va hamánand e án rá bexarid.//*

suck v **1** (**a**) *makidan, mazidan, "banafwe bar do zolfat ley gozidi -- tabarzad bar labánat key mazidi?" (ZBP, C6598, FM, VR); "va jegar bedin raghá ánce latiftar ast az kilus be xistan mikewad va mimazad." (ZBP, L5031 ZX); //Áb e portoqáli rá az án mazidan/ makidan./ (az zaxmi) zahr rá makidan/ mazidan./ bá máwure* [straw] *wir mazidan/ makidan.//.* (**b**) *(baráye tolonbe va mánand e án) darkewidan; kewidan; makidan. //Tolonbe havá rá (az ávand/* container*) az ráh e in darice* [valve] *mikewad/ mimakad./ Giyáháni ke nam rá az xák (dar-)mikewand.//.* **2** *mazidan; makidan. //Kudaki ke pestán e mádaraw rá mimakad./ Portoqáli/ anári rá makidan va xowk kardan* [suck sth dry]*.//.* **3 suck (away) (at/ on sth)** *makidan, kewidan. //Kudak botri rá bá xorsandi makid (va tahaw rá bálá ávard.); Piremard dáwt pip e/ copoq e xod rá mikewid./ luleyi rá makidan tá áb bálá áyad.* [draw up]*//.* **4** *//ábnabát-kewi* [toffee] *rá makidan./ kudaki ke wastaw rá mimakad.//.* **5 milk/ suck sb/ sth dry** *bengarid be* "dry". **6 suck sb in/ into sth** *(biwtar berixt e náwenáxte) páy e kasi rá dar... kewidan. //Nemixáham páyam be jang/ vátáw** [reform] *e dabestánhá/ ámuzew kewide wavad.* [sucked into the row about school reform]*//.* **suck sb/ sth under, into, etc sth; suck sb/ sth down, in, etc** *darkewidan, "co án aźdahá borz e u rá bedid -- be dam suy e xiwaw hamidarkewid." (ZBP, L6879 SF). //Nouzák** [the canoe] *dar gerdáb* [whirlpool] *(foru) kewide wod.; Tajandhá** [currents] *ye bimgin mitavánad wenágarán rá (dar xod) forukewad.//.* **suck up (to sb)** *(xárdári, zabán e kuce) xodwirini kardan; cáplusi kardan. //Mikuwad harce [án mard] miguyad bá u hamdeli/ hamdástáni konad, va az inru xod rá baráye u wirin konad.//*

suck n *makew, mak; mazew*;* **take a suck (at sth)** *makzadan/ makidan*

sucker n **1** (**a**) *bádkew; hawtpá ru ye páháyaw bádkew dárad.//.* (**b**) *bádkew e lástiki ke be divár tavánad casbid.* **2** *pájuw.* **3** *(anáyin) hálu; sádedel; gul, "án zani mixást tá bá mul e xiw -- jam' gardad piw e wuy e gul e xiw." (Moulavi). //Hame ye háluháyi/ gulháyi ke in bahrhá ye bi arzew rá xaridand.//.* **4 sucker for sb/ sth** *(anáyin) del e kasi baráye kasi/ cizi raftan. //Hamiwe delam baráye celpardhá* ye/ filmhá ye vále* [infatuated] *va weidáyi* [romantic movies] *mirafte.//*

sucking-pig n *bacce xuk e wirxár*

suckle v *(az pestán) wir dádan*

suckling n, (out of the mouths of babes and sucklings). *bengarid be* "mouth!"

sucrose n *sukroz; qand e coqondar yá neiwekar*

suction n *mak, makew, makidan, mazidan. //barxi tolonbehá va hame ye járubarqihá bá makew kár mikonand.* [work by suction]*.; páye magas bá makew be talanhá** [surfaces]*/ ruyehá micasbad.; yek tolonbe ye makewi/ makzan./* a suction pad: *yek bádkew//*

sudden adj **1** *nágáh, "ruzi nágáh az pas e vazir bedán xáne wod." (ZBP, L2903 AT); nágahán; be yekbár, "xalq be yekbár be faryád ámadand." (ZBP, L2368 AT); jábejá; áhangi nágahán; nágáh residan; afzáyewi*

nágaháni/ nágáh; pic e nágaháni ye ráh/ jádde; zanáwuyiyat xeili nágahán bud./ Áyá ruy e hame ciz xub andiwideyi?//. **2** **all of a sudden** *nágahán, be yekbár, nágáh, "del bar helák neháde nágáh kiseyi yáftam por morvárid." (ZBP, L3632 GS). //be yek bár karak** [tyre] *tarekid.//*

sudden death **1** *(dar pezewki) varparew*, varparidan, marg e nágaháni.* **2** *(dar varzewwhá) hengámi ke do su barábar miwavand yek bár e digar yek dast bázi mikonand.* **a sudden-death play-off** *páyán dádan e bázi ye barábar bá yek dast e digar bázi kardan*

suddenly adv *nágáh, nágahán, beyekbár, jábejá. //farjám e kár jábejá faráresid.; Be yekbár hamegán qarividan va sorudan/ áváz xándan gereftand.//*

suddenness n *bengarid be* "sudden"

suds n [pl] **1** *kaf, kafc.* **2** *(dar Ámriká anáyin) fugán, ábejo*

sudsy adj *áb e kafdár; áb e sovi*/ áb e sábun e kafdár*

sue v **1** **sue (sb) (for sth)** *piwmárdan*; be dádgáh kewidan; dádxáhi kardan. //Agar án kár rá be páyán naresáni to rá (baráye ziyánhá ye barxáste az án) piwmáram/* accusation*)/ be dádgáh mikewam.//.* **2** **sue for sth** *dádxáhi kardan; dar dádgáh xástan. //dar dádgáh darxást e áwti kardan* [sue for peace]*./ zendániyi ke az dádgáh darxást e baxwudegi konad* [suing for mercy]; *az dádgáh darxást e hewtegi* [divorce] *kardan.//*

suede n *(carm e) jir. //yek yumu ye/ kot* [coat] *e pirhan e jir; muze ye/ kafw e jir//*

suet n *pih e pirámun e gorde ye gáv va gusfand. //dandánmzi* [pudding] *az pih e gorde ye ye gáv//*

suety adj *mánand e/ dárá ye pih e faráván; pihmand*

suffer v **1** **suffer (from/ with/ for sth)** *ranj kewidan; ...bordan, "be siri mordan beh ke gorosnegi bordan" (ZBP, L3615 GS); az... picidan, "agar badsegálid, picad hami -- fadákardan e ján basijad hami.; har ánkas ke gardad ze ráh e xerd -- saranjám picad ze kerdár e xad [xod]." (ZBP, L6308 SF); "co bidád kardam basicam hami -- vazán karde ye xiw picam hami." (ZBP, L6907 SF); ranjidan, "bexor harce dári, fozuni bede -- to ranjideyi bahr e dowman mane." (ZBP, L4883, SF); "beranjad yeki, digari barxorad -- be dád o be baxwew haminangarad." (ZBP, L4955 SF); docár e... budan. //Xeili sardard migiri?/ Az kamviri*/ farámuwkári* [loss of memory] *dar ranj ast./ Az dard e pá/ pádard saxt ranj mibarad./ Wetábzade áhang e kári kard- aknun az án picán ast/ ranjaw rá mikewad* [suffering for it]*./ Bebin pedaromádar e pesari ke dozdide wod ce ranji báyad kewid (bude) báwand.//.* **2** *kewidan, didan, bordan, ázmudan, saxti didan, "ruzi do balá va mehnat kewid va saxti did..." (ZBP, L3522 GS). //dard, wekanje, dard e wekast rá kewidan./ Dar girodár e hirbánik** [financial crisi] *ziyánhá ye bozorg didim/ ázmudim* [suffer]*.//.* **3** *badtar wodan; ásib didan. //Agar xeili pátapká*/ futbál bázi koni ámuzákháyat/ ámuzewat ásib mibinbinad.; Bimár ke wod károbáraw bad wod.//.* **4** *(beáyin) bartáftan; kewidan; bordan. //Conin gostáxi rá cegune taváni bartáft?//.* **5** **not/ never suffer fools gladly** *kánáyán rá barnatáftan/ nawekibidan. //Zani abartan* [arrogant] *náwekib bá kánáyán/ nádánán.//*

sufferance n, **on sufferance** *bartáfte va náxáste. //Injá u rá nemixáhand, barmitábandaw./ Zuraki injá bá u sar mikonad.* [He's here on sufferance]*//*

sufferer n *pażand; ranjdide; bewmand*; ranjázmude, "to na ranjázmudeyi na hesár -- na biyábán o bád o gard o qobár." (ZBP, L3595 GS). //Kasáni ke az bandsám** [arthritis] *dar ranjand/ bewmandand*//*

suffering n *ázár, árang, ázir, xun e del, "jám e key o xun e del har yek bekasi dádand -- dar dáyere ye qesmat ouzá' conin báwad." (Háfez); "dáman e dust be sad xun e del oftád bedast -- be fosuni ke konad xasm, rahá natván kard." (Háfez); sár (ZBP, C3710 FM); bew*

suffice v **1** *(rixt e náwenáxte nadárad/ be zamánhá ye hamáregi baste nemiwavad), (beáyin) bas budan. //Dah dolár baráye ráh/ gardew* [trip] *bas xáhad bud/ bas ast?/ Yek howdár* [warning] *bas bud* [suffice] *ke digar dast be án kár nazanad.; Yek náhár e sabk báyad baráyam bas báwad/ baráyam bas ast.//.* **2** **suffice it to say (that)**... *hamin andáze beguyam ke...; //Hame ye rizekárihá* [details] *ye afsorande/ delafgár* [depressing] *rá báznemiguyam, hamin andáze beguyam* [suffice it to say] *ke án kár* [that affair] *sarápá/ pák yek dożaxtari* [disaster] *bud.//*

sufficiency n, **sufficiency of sth** *(beáyin) basande, basandegi. //suxt e basande baráye zemestán* [a sufficiency of fuel for...]*//*

sufficient adj, **sufficient (for sth/ sb)** *bas, vas (ZBP, C4108 FM); basande, "basande nabudaw hamin bad ke kard -- hami razm juyad be nang o nebar." (ZBP, L6287 SF). //pul e, zamán e, suxt* [fuel] *e basande./ Áyá sad dolár baráye hazineháyat* [expenses] *bas ast?; Baráye dah tan be andáze ye basande xorák dárim?//*

sufficiently adv *//be andáze ye basande napáyidan/ howyár nabudan/ na basande bá parvá* [not sufficiently careful]//

suffix n *pasvand. niz bengarid be* “Prefix”

suffocate v **1** *xafe, xape wodan/ kardan, "va mard xod morde bud ke jalládaw rasan be galu afkande bud va xape karde." (ZBP, L3597 TBH); tafsidan; tafsánidan. //sarnewináni ke dar havápeimá ye átaw gerefte xafe wodand/ tafsidand./ Átawnewán* [fireman] *az dud/ dame xafe wod.//.* **2** *tafsidan, xafe wodan. //Injá dáram xafe miwavam/ mitafsam- miwavad cand tá panjere rá bázkonam/ begowáyam?//*

suffocating adj *xape konande; tafsán. //garmá ye xafekonande ye yek wab e garmsiri./ (pendárin) divánsálári* [bureaucracy] *ye xafekonande.//*

suffocation n *xafegi, xapák*

suffragan adj *sekubáyár**

suffragan n *sekubáyár**

suffrage n *ráy tavánestan dádan. //*universal suffrage: *ráy dádan e hamegáni./ Zanán mibáyast baráye awá* ye/ haqq e ráy dádan peikár konand.* [fight for their suffrage]//

sufragett n *hamvand e goruh e peikár baráye awá* ye/ haqq e ráy dádan e zanán.*

suffuse v, **suffuse sth (with sth)** *poráb gawtan, "va cewmhá ye vey por áb gawt." (ZBP, L2389 AT); parákande wodan; farágereftan. harjá juri tarjome miwavad. //xun be guneháyaw david; rang e sorx e arqaváni hengám e foruraftane áftáb ásmán rá farágereft.//*

suffusion n *bengarid be* “suffuse”

sugar n **1** (**a**) *wekar, qand, "yek rá hame bahre wahd ast o qand -- tanásáni yo náz o baxt e boland." (ZBP, L6435 SF); fániz; pániz, "va dorowti az vey bebarad con wekar va fániz..." (ZBP, L5233 ZX). //Xeili wekar naxor; Wekar mixori/ mixáhi?/ kewtzár e neiwekar* [a sugar plantation]*; páláyewgáh e qand o wekar; qandán* [sugar bowl]*//.* (**b**) *qand ; yek qáwoq wekar; //Xáhew mikonam do tá (xewt e) qand/ do qáwoq (morabbáxori) wekar dar qahveam berizid.//.* **2** *(anáyin, beviże dar Ámriká) názi, mámán!. //Dorud, názi, az didanat wád-am!//*

sugar v **1** *wekarpuw kardan; wirin kardan; ...qandi. //In cáy wirin ast* [sugared]*?/ bádám-suxte/ bádámwekari/ qandi//.* **2** **sugar/ sweet the pill** *bengarid be* “pill”

sugar-beet n *coqondar e qand*

sugar-cane n *neiwekar*

sugar-coated adj **1** *wekari, wekarpuw.* **2** *(pendárin, xárdári) "bozak namir bahár miyád- kombize bá xiyár miyád."* [a sugar-coated promise]. *//bozak namir bahár miyád- kombize bá xiyár miyád.//*

sugar-daddy n *(anáyin) bábáxarpul (i ke be zan e javáni baxwandegi mikonad va bejá ye án bá u milásad.)*

sugariness n *bengarid be* “sugary”

sugar-lump n *(xewt e/ habbe ye) qand*

sugar-maple n *deraxt e afrá ye Ámriká ye abáxtari* [northern] *be nám e dánewik e* Acer saccaharum

sugar-tongs n *qandgir. //yek qandgir* [a pair of sugar-tongs]//

sugary adj **1** *wirin, wekarin; wekari; nuw, nuwin. //cáy e wirin//.* **2** *(pendárin, xárdári) weidáyi; weidávár; cáplusáne. //pardeyi az delbari va weidáyi* [love scene] *dar yek celpard*/ film//*

suggest v **1** (**a**) **suggest sb (for sth); suggest sb/ sth (as sth)** *piwnahád kardan; fará-afkandan, "andiwmand tá dar báb e vey ce ravad va cand bá Bolhasan e Aqili hadis e u faráafkand va soltán besyár nikuyi goft." (ZBP, L1301 TBH); dar miyán nehádan. //be miyán ávardan, "pesar rá goft nabáyad ke in soxan bá kasi dar miyán nehi." (ZBP, L3809 GS); piwnehádan, "ze bum e niyákán vaz wahr e xiw -- yeki táz andiwe benhád piw." (ZBP, L6216 SF). //Piwnahád mikonam gardewi be ganjine* [museum] *beravim.; Ki/ ke rá baráye in kár piwnahád mikonid/ piwminehid?/ Náme nevewte, piw nehádam ke páyán e hafte biyáyad./ Mitavánid piwnahád konid cegune bá in porsemán gereftári dastopanje narm konim?/ piwnahád kard kudakán rá be wirwang** [the zoo] *barim/ bebarim./ Piwnahád mikonam Páris baráye máh e angabin jáy e xubi ast.//.* (**b**) *be... piwnahád kardan; be... piw nahádan; dar miyán nehádan./ Bá kixá** [manager] *ce piwnahádi?; Be u piwnahád kardam ke porsemán e/gereftári rá az ráh e digari bázgowáyim.//.* **2** **suggest sth (to sb)** *be andiwe ye... andáxtan; newángar e... budan; faráafkandan. //In newánehá newángar e ce/ kodám bimári ast?; Vákonew e sardaw newángar e án bud ke in andiwe rá nemipasandad.//.* **3** *dar parde goftan. //"Áyá dar parde miguyid man rást nemiguyam?", "Hargez/ hamáná hicgáh conin cizi*

nemiguyam!"//. **4** **suggest itself (to sb)** *be kalle ye/ be andiwe ye kasi ámadan. //Kuwidam biyandiwam ce mitavánest rox dáde báwad? Ammá hic ciz be kalleam nayámad.?/ Án andiwe be saram zad/ ámad.//*

suggestibility (n) *sádedeli; rangpaziri*

suggestible adj *rangpazir; sádedel. //Hengámi ke javán va/ sádedel va zud rangpazir budam besyári kárhá ye kánáyáne* [stupidly/ stupidity] *kardam.//*

suggestion n **1** *piwnahád; pand. //Barábar e/ az ruy e pand e/ piwnahád e womá parhib* [model] *e gerántar rá xaridam.//.* **2** **suggestion (that...)** *pand, piwnahád; newáne. //pandi/ piwnahádi mixáham ke emruz ce konam?/ Kurow piwnahád e noxost e man baráye farwini** [chairperson] *bud./ Newáneyi dar dast nist ke bexáhad az kár kenáre juyad.//.* **3** *andaki, buyi. //Zabán e Engelisi rá bá buyi az guwáy** [accent] *e faránsavi soxan goftan.//.* **4** *foruxándan. //Besyári az ágahihá az ráh e foruxáni kári miyoftad/ kár mikonad* [work through]*.//*

suggestive adj **1** **suggestive (of sth)** *cun; yádávar. //cun/ yádávar e golhá ye bahári./ Cámeyi picide va yádangiz/ yádávar e...//.* **2** *ánconáni (beviże varanik*/* sexual*); kardani. //Negáhi ánconáni/ varanik* be u andáxt va doxtarak sorx gawt.* [blushed]*//*

suggestively adv *bengarid be* "suggestive"

suicidal adj **1** *xodkowi. //áhang e xodkowi; garáyewhá* [tendencies] *ye xodkowi.//.* **2** *xodkow. //Emruz mixáhad xodaw rá bekowad/ sahew e xodkowi dárad.//.* **3** *xodkowáne; virángaráyáne. //ravewi/ wiveyi* [policy] *xodkowáne.//*

suicidally adv *//afsorde tá marz e xodkowi* [suicidally depressed]*//*

suicide n **1** *xodkowi. //xodkowi kardan./ cahár báre* [case] *ye xodkowi./ se xodkowi dar yek hafte.//.* **2** *xodkow.* **3** *(pendárin) xodkowi. //yek xodkowi ye xawáyágari** [political suicide]*./ yek xodkowi ye hirbánik** [economic]*//*

suit[1] n **1** (**a**) *yek dast jáme (ye mardáne yá zanáne). //yek dast jáme ye birun/ sar e kár* [a business suit]*./* a pin-stripe lounge suit: *yek jáme ye darun e xáne ye ráhráh.//.* **a two-/ three-piece suit** *yek jáme ye dotekke/ setekke./* a dress suit: *yek jáme ye mardáne viże ye sánhá* [occasion] *ye beáyin;* a trouser-suit: *yek jáme ye dotekke ye zanáne dárá ye nimtane va walvár.//.* (**b**) *jáme, raxt. //jáme ye keihánnavardi/ espáwpeimáyi** [spacesuit]*./ jáme ye zirábi/ náquw/ wirjezani./ raxt e panbe ye nasur./ zerehpuw; zereh; jouwan* [a suit of armor]*./ yek dast ganjafe/ bargbázi.//.* **3** (= **lawsuit**) *piwmári* [plaintiff]*; pasmári* [defendant]*; dádsetáni; dádxáhi; dádxást. //Kasi rá piwmárdan** [accuse]*; kasi rá baráye dádxáhi be dádgáh kewidan./ yek dádxást e/ piwmári ye ágrefti* [a criminal suit]*./ marsdádxáhi** [a civil suit]. *[baráye riwe bengarid be* "civil law"*]./* a divorce suit: *dádxást e hewtegi/ foruhewtegi.//.* **4** *darxást. //darxást e kasi rá ravá dáwtan. //dar darxásti páfewordan/ páfewári kardan; dast az talab nadáwtan, "dast az talab nadáram, tá kám e del baráyad -- yá ján resad be jánán yá ján ze tan baráyad." (Háfez)//.* **5** **in one's birthday suit** *berehne; kunberehne*

suit[2] v **1** *sezidan; wáyestan; barázidan; xordan; ámadan. //Áyá in dáman be man mixorad/ mibarázad?/ Mu ye kutáh be womá nemiáyad./ Án rang be rang e roxsár e womá nemiáyad/ nemixorad.//.* **2** (**a**) *darxor budan, "konun áwti rá do ráh idar ast -- negar tá womá rá ce andarxor ast." (ZBP, L6171 SF); nikudide ámadan, "hamegán goftand noxost saváb va nikudide ámade ast." (ZBP, L1191 TBH); faráxor budan; xub budan; andarxor budan, "najostand wáhi ke kamtar bodand -- na andarxor e taxt o afsar bodand." (ZBP, L3196 SF). //Áyá Panjwanbe baráye womá xub/ darxor/ wáyeste ast?/ Kárván dudi ye tasu* [o'clock] *ye haft xeili baráye má xub/ darxor ast./ Agar mixáhi bá masráde*/ otobus beravi baráye man xub ast./ Baráye womá xub ast/ darxor ast agar tasu ye wew biyáyam?//.* (**b**) *(biwtar dar vákiyámhá* ye ma** [negative sentences] *bekár miravad) sáxtan; xub budan. //In ábohavá be man nemisázad./ Xorákhá ye porbuafzár* [spicy] *bá (kom e/* stomach*) man nemisázad.//.* **3** **suit oneself** *harjur (del e kasi) xástan kardan. //Nemixáhi be báwgáh bepeivandi? Xob harjur delat mixáhad bekon!//.* **4** **suit sth to sth/ sb** *wáyán e... sáxtan. //guwmál/ pádafre rá darxor e ágreft* [crime] *boridan./ Namáyew rá darxor e/ faráxor e/ wáyán e báwandegán* [audience] *sáxtan.//.* **5** **suit one'sb/ sb's book** *báki nabudab; ásude budan. //Bákam nist agar báz hargez be ánjá naravam!//.* **suit sb down to the ground** *xeili faráxor/ darxor budan. //Kári yáfteam ke besyár/ xeili faráxoram ast.//*

suitability, suitableness ns *wáyandegi*

suitable adj, **suitable (for/ to sth/ sb**) *darxor; nikudide; andarxor; darxord; wáyeste; xub; "konun áwti rá do ráh idar ast -- negar tá womá rá ce andarxor ast." (ZBP, L6171 SF); nikudide "hamegán goftand noxost saxt saváb va* nikudide *ámade ast." (ZBP, L1191 TBH); andarxor, "najostand wáhi ke kamtar bodand -- na*

andarxor e taxt o afsar bodand." (ZBP, L3196 SF). //otáqi, ketábi, námeyi, piwnahádi, tárixi darxor/ wáyeste./ puwáki darxor e ábohavá ye sard./ jáyi darxor e/ wáyeste ye tuwi [picnic].; *Báreyi xub/ darxor* [a suitable case] *baráye ravándarmáni/ kárdpezewki./ Áyá aknun zamán e wáyesteyi baráye newán dádan e parvázeh* ást* [the slides]*?//*

suitableness = suitability

suitably adv *//bá jáme ye darxor/ wáyeste be mehmáni raftan.//*

suitcase (n) *jámedán; camedán*

suite n **1** *yek dast kácál/* furniture. *//yek dast kácál e sepárce./ yek dast kácál e e náhárxori./ saráce/* apartment *(dar mehmánsará*); saráce ye máh e angabin/ bayugáni* [wedding]*.//.* (**2**) *(dar Ámriká) saráce.* **3** *yek dast; (dar musiqi) dastávand* [<Avestáyi, "zastavant"; Pársi ye Bástán "dasta"].* **4** *hamráhán [e ádami arjmand/ farmánravá]*

suited adj, **suited (for/ to sb/ sth)** *darxor; faráxor; xordan; darxord, "darxord motenáseb rá guyand." (ZBP, L4496 NKZZF). //Kári ke bá wágerdán e sálmandtar báwad biwtar darxor e u-st./ U va zanaw xub beham mixorand.* [well suited to each other]*//*

-suited *(setáyhá* ye serewte misázad) ...jáme. //siyahjámegán (kármandán e) diváni/ soudágar* [sober-suited city businessmen]*//*

suiting n *párce (viże ye jáme). //*serge suiting: *párce ye barak//*

suitor n *(kohne wode) xástegár. //hame ye xástegárán e faráváanaw rá bázpas zad/ ránd//*

sulfate (US) = sulphate

sulfide (US) = sulphide

sulfur (US) = sulphur

sulk v, **sulk (about/ over sth)** *(xárdári) axmu budan; tondxu gawtan; dar xod foruraftan; boq kardan. //Con az goruh e varzewi* [team] *birun wod/ kenár gozáwte wod, ruzhá-st boq karde/ tuy e xodaw forurafte.//*

the sulks n *(anáyin) torwrui, axm, boq. //*have a fit of sulks: *axmu wodan; boq kardan; tuy e xod foruraftan//*

sulkily, adv *bengarid be* "sulky"

sulkiness n *bengarid be* "sulky"

sulky adj (**suklkier, sulkiest**) *torwru; axmu; boq/ boq karde. //yek ádam e torwru/ axmu/ boq/ boqkarde./* a sulky look: *axm, boq, torwruyi.;* sulky mood: *axmuyi, boqi, torwruyi//*

sullen adj *(xárdári)* **1** *boq, axmu. //(ádami) boq/ boqu/ axmkarde; (roxsári) boq; axmu/ axm karde./ Harce kardam/ kuwidam kudakán rá sargarm konam bá axm o boq ruberu wodam* [meet with sullen scowls]*.//.* **2** *(beviże dar soxanvari) gerefte/ ásmáni gerefte*

sullenly adv *bengarid be* "sullen"

sullenness n *bengarid be* "sullen"

sully v (pt,pp **sullied**) *(beáyin, soxanvari, biwtar pendárin) cerk kardan; lak kardan; áludan; badnám kardan. //In pul nárává-st* [tainted money]*, va bá paziroftan e án dastánam rá nemiáláyam./ kasi rá badnám kardan; nang ávardan bar//*

sulphadrug, (US **sulfa drug**) = sulphonamide/ *sulfámid*

sulphate, (US, **sulfate**) *sulfát, sulfatom* [sulphatum]; *zák (ZBP, C7062). //*copper sulhate: *zák e mes; sulfát e mes//*

sulphide, (US **sulfide**) *sulfur, sulfidum*

sulphonamide, (US) **sulfo-, sulpha drug**) n *cerk xowk-koni benám e sulfámid/ sulfonámid*

sulphur, (US, **sulfur**) n *gugerd, gandak*

sulphuretted, (US, **sulfuretted**) *gugerdmand, gugerddár; sulfure. //*sulphuretted hydrogen: *hydrożen e gugerdmand; hydrożen e sulfure//*

sulphuric, (US **sulfuric**) adj *gugerdmand,gugerdi, sulfurik*

sulphuric acid *jouhar e gugerd;* [asidum sulfurikom *námhá ye Látin, be kár mibarim]*

sulphurous, (US, **sulfurous**) adj **1** *gugerd/ gugerdi; gugerdmand. //bu ye gugerd/ gandak ke az ázmáyewgáh niáyad./ boxárhá* [fumes] *ye gugerdmand e átawfewán//.* **2** *gugerddár; gugerdmand*

sultan n *váże ye Tázik, Soltán. //*The Sultan of Brunei: *Soltán e Bruneyi//*

sultana n **1** *kewmew e riz e bidáne.* **2** *soltán e, zan; hamsar, mádar, xáhar yá doxtar e soltán*

sultanate n **1** *kewvar e soltáni/ pádewáhi.* **2** *soltánnewin; sarzamin e soltáni. //*The Sultanate of Oman/ *Soltánnewin e Omán//*

sultrily adv *bengarid be* "sultry"

sultriness n *bengarid be* "sultry"

sultry adj (**sultrier, sultriest**) **1** *xeili garm va namnák; garm va xafekonande; warji. //yek pasin e tábestáni ye warji.//.* **2** *zibá lavand va átawin; sabze va lavand. //labxxandi lavand./ yek zan e/ doxtar e sabze ye lavand e Mekziki//*

sum n **1** *womár/ ámár gereftan. //dar sar e xod womár/ ámár gereftan./ dar dánew e womár xub budan./ dánew e womár rá xub dánestan.//.* **2** **sum (of sth)** *andáze ye ruyehamrafte; belenj/ balanj; //Vádáwtandaw be andáze ye/ ruyehamrafte sad dolár táván dahad* [to fine]*.//.* **3** (**a**) **sum (of sth)** *faráyand; tok* [<Pahlavi, tok (ZBP, C4650 BF)]; Ruyehamrafte, "az ruyehamrafte ye ánhá in natije bedast miáyad." (ZBP, L4387, NKZZF). //faráyand e/ tok* e 5, va 3, miwavad 8.//.* (**b**) **sum/ sumtotal** //the sum total of sth: *tok*; ruyehamrafte./ Áyá in ruyehamrafte ye án cizi ast ke dar do sál e gozawte kardeyi?//.* **4** **in sum** *(kohne wode) kutáh soxan. //Kutáh soxan án naqw bá wekast ruberu gawt.//*

sum v (**summed**, **summing**), **sum (sth) up** (**a**) *kutáh kardan. //Aknun manewte ye/ didgáh e xod rá dar cand váźe kutáh konid va beguyid.//.* (**b**) *(baráye dávar) dar yek báre ye dádxást hame ye gováhhá va gováźehá* [evidence and arguments] *rá kutáh kardan.//*. **sum sb/ sth up** *arzyábi kardan; yáftan. //*I summed her up as a complete manager.: *U rá kixáyi* taváná yáftam./ dar/ bá yek negáh e kutáh sán* (situation) *[e kár] rá arzyábi kard.//*

summing-up n (pl **summings-up**) sum total. **1** *faráyand; ruyehamrafte.* **2** = sum 3b

sumac n *somáq, giyáhi be nám e dánewik* Rhus *az xáneváde ye somáqiyán* [Anacardiaceae]

summa cum laude *az Látini "bá sad áfarin"*

summarily adv *tond/ zud. //wetábzade afkande/ ránde* [summarily dismissed]*//*

summarize, summarise (v) *kutáhánidan; kutáh kardan, "warh e wekan e zolf e xamandarxam e jánán -- kutah natarán kard ke in qesse deráz ast." (Háfez). //soxanrániyi ke ravandhá ye konuni ye jahánbini* [philosophy] *rá kutáh karde barmiwomárad.//*

summary n **1** *kutáhwode, cekide. //Aknun kutáhwode ye/ cekide ye yek gozárew e warvin** [government] *dar do barg./ Aknun kutáhwode/ cekide ye ágáhihá.//.* **2** **in summary** *kutá soxan, "kutáh soxan ánke yázdah va davázdah va mánandehá ye án bejá ye xod dorost ast...." (ZBP, L4344, NKZZF). //Va kutáh soxan miguyam ke án peikár kámyábi ye bozorgi hamráh dáwt/ bud.//*

summary adj **1** *(gáh xárdári) zud, tond, wetábzade. //yek dávari ye/ pádafre ye/ guwmáli ye/ wivehá ye wetábzade./ Conin xosiri** [offence] *máye ye táván* [fine] *e biderang ast.//.* **2** *kutáh; kutáhwode; cekide. //Gozárewi kutáh az segálewi deráz* [a long debate]*.//*

summation n *(beáyin)* **1** *kutáh kardan; ruyehamrafte. //Gozáre w e kutáhwodeyi rá az gováhhá ye dáde wode áqázidan.//* **2** *afzáyew; afzudan. //womárhá rá tond beham afzudan/ afzdani tond womárhárá.//*. **3** *gerdávari. //Án namáyewgáh gerdávari ye kárhá ye sarásar e ruzgáraw bud.//*

summer n **1** *tábestán. //(dar) tábestán e 2020./ in tábestán; tábestán e áyande/ gozawte./ tábestáni dáq, xonak, namnák; Yek ruz e tábestáni ye delpazir./ (soxanvari) doxtri ke dah tábestán az ruzgáraw separi wode.* [a girl of ten summers]*./ ábohavá ye tábestáni; estárhá** [holidays] *ye tábestáni./ yek kolbe ye tábestáni* [cottage]*.//.* **2** **an Indian summer** *bengarid be* "Indian". **one swallow does not make a summer** *dastán, "bá yek gol báhár nemiwe!"*

summer-house n *tábestángáh; yeyláq*

summer pudding *(dar Engelestán) dandánmaz e miveyi, dar quti ye náni*

summer school *dourehá ye tábestáni*

summer-time n *tábestán; tábestángáh. //tábestán/ tábestángáh e injá saxt zibá-st.//.* (UB/ *dar Engelestán*) summer time. (US, **fast time**) *zamán e tábestáni (ke yek tasu* [hour] *zamán rá jelo mikewand.) besanjid bá* "daylight saving (daylight)"

summery adj *tábestán/ tábestáni. //yek ruz e tábestáni./ yek pirhan e tábestáni//*

summit n **1** *tárek, "va má rá be to gerámi kard va sar in lawkar be jamál e doulat e to be tárek e falak kewid." (ZBP, L1835 DB); sar e kuh = kuhsar, "az án kuhsar suy e hámun kewid. -- hami neize az kine dar xun kewid." (ZBP, L6147 SF); cakád; ouj. //tá tárek e kuh bálá raftan./ (pendárin) tárek/ ouj e zendegáni ye piwegániyaw/ jáhjuyiyaw.//.* **2** *(didár yá newast e) sarán e kewvarhá. //Be newast e sarán e kewvarhá*

dar Páris ámadan./ goftogu ye/ newast e/ sarán e (kewvarhá) [the summit powers]./ *sarán e kewvarhá ye abarniru.//*

summon v **1** (**a**) **summon sb (to sth)**; **summon sb (together)** *faráxándan; be hamáyew faráxándan; //Sarparastam/ sáláram* [my boss] *ma rá faráxánd (ke kárhá ye xod rá baráyaw báznamáyam.)/ Bahrdárán* [shareholders] *be hamáyew e hamegáni* [a general meeting] *faráxánde wodand./ Wágerdán rá be sarsará ye/ tálár e dabirestán faráxándand.//.* (**b**) *bedádgáh faráxándan* [summonsb to a lawcourt]. *//bedehkár (rá baráye ámadan nazd e kolu** [magistrate] *be dádgáh faráxándand.//.* **2** *be hamáyew faráxándan* [meeting]. *//be anjoman/ be ráyzani faráxándan* [a conference]*./ Wahrbánu hamvandán e kahestán* [Parliament] *rá be hamáyew faráxánde ast.//.* **3** **summon sth (up)** *faráxándan; gerd kardan, "yek ruz mehtarán ... e xiw rá hame gerd kard." (ZBP, L44TB). //Deliri ye xod rá baráye jang faráxándan/ gerd kardan* [summon one's courage]*./ Baráye in ke bá sarparastam ruberu wavam* [to face sb] *mibáyast hame ye niru ye/ deliri ye* [all my nerve] *xod rá gerd konam./ Har kári konam nemitavánam baráye án barnáme/ kár wuri dar del padid ávaram*. [summon up much enthusiasm.]*//.* **4** **summon sth up** *be yád ávardan. //Buyi ke yádávar e ruzgár e kudakiyam ast./ Buyi ke yádhá ye ruzgár e kudakiyam rá zende mikonad.//*

summons n (pl **summones**) **1** (**a**) *dastur e faráxáni be dádgáh. //dastur e faráxáni be dádgáh baráye kasi ferestádan* [issue summons]*.//.* (**b**) *barge ye faráxáni be dádgáh. //dastyár e kalántar* [a bailiff] *barge ye faráxáni be dádgáh rá resánd* [was served]*.//.* **2** *dastur be anjám e kári; faráxándan. //báyad dastur e/ faráxáni ye wáh rá gardan nehi.//*

summons v, **summons sb (for sth)** *kasi rá be dádgáh faráxándan. //Baráye tondtar raftan az tajá** [speed] *yedádmand/ tizráni* [speeding] *be dádgáh faráxánandaw.//*

sump n **1** *rouqandán (zir e ás).* **2** *párgin; cáh e gandáb*

sumptuous adj *geránbahá, wokuhmand. //yek mehmáni ye wokuhmand; jámeyi geránbahá va wopkuhmand.//*

sumptuously adv *bengarid be* "sumptuous"

sumptuousness n *bengarid be* "sumptuous"

sun n **1** (*niz* **the sun**) *xor, "xor ásad Pahlavi báwad, xor áyad -- Aráq o Párs rá xor zu baráyad." (ZBP, L7741 VR). xorwid, hur, áftáb. //parto ye xorwid/ hur/ áftáb/ xor./ Keyhánkávi* [a space probe] *be suy e xor/ xorwid ferestádan.; Áftáb az miyán e abrhá ye báráni engár xis mitábid* [a watery sun]*.//.* **2** **the sun/ sun** *áftáb. //dar áftáb newastan.; áftáb tuy e cewm e kasi zadan* [have the sun in one's yes]*.; Pardehá rá kewidan tá áftáb tu nayáyad/ biyáyad./ Hengám e estár** [holiday/ vacation] *dust dáram áftáb faráván báwad.//.* **3** *hur, xor, xorwid. //Besyári xorwidhá/ hurhá bozorgtar az xorwid e má dar keihán hast.//.* **4** **catch the sun** *bengarid be* "catch[1]". **under the sun** *harkojá dar jahán. //har kewvari dar jahán.//.* **with the sun** *hengám e barámadan yá foruraftan e áftáb. //hengám e barámadan e xorwid bidár wodan/ hengám e foruraftan e xorwid xoftan.//*

sun v (**sunned**, **sunning**), **sun oneself** *xod rá áftáb dádan; áftáb gereftan. //dar newim e/ sandali ye táwo newaste xod rá áftáb dád.//*

Sun (abbr) **Sunday** *yekwanbe. //*Sun 3 July: *yekwanbe sevvom e juláy//*

sun-baked adj **1** *dar áftáb xowkide; áftáb poxte/ suxte. //gel e, kewtzárhá ye xowkide dar áftáb.//.* **2** *áftábsuxte; poráftáb; patou. //káránehá ye patou/ áftábsuxte/ poráftáb//*

sunbathe v *tan e xod rá áftáb dádan; áftáb gereftan*

sunbeam n *parto ye áftáb*

sun-blind n *parde, sáybán*

sunburn n *áftáb-suxtegi. besanjid bá* "sun-tan"

sunburned, sunburnt adj **1** *áftábsuxte. //*sunburnt: *wánehá ye áftábsuxte//.* **2** suntanned: *áftábsuxte*

sundae n *bastani ye mive. //bastani ye holu//*

Sunday n (abbr **Sun**) **1** *yekwanbe; yekwanbadi, "degar harce gofti ze pákize din -- ze yekwanbadi ruzi ye áfarin; hame xánd bar má yekáyek dabir -- soxonháye báyaste o delpazir." (SF).* **2** *ruzname ye yekwanbe.* **3** **for/ in a month of Sundays** *bengarid be* "month". **One's Sunday best** *(anáyin/ bewuxi) raxt e poloxori. //Bá raxt e poloxoriyat boro mehmáni!//*

Sunday school *hirbedestán/ dabestán e viźe ye kelisá ruzhá ye yekwanbe. Baráye wive ye kárbord e* "Sunday" *be váźe ye* "Monday" *bázgardid.*

sunder v, **sunder sth/ sb (from sth/ sb)** *(beáyin yá soxanvari) (bezur yá hamiwe) jodá kardan; gasastan*

sundial n *áftábnamá* [M. Moqaddam]; pangán*/ sá'at e áftábi [JGS]*
sundown n *ivár; wám, xornewin [M. Moqaddam]; foruraftan/ forunewastan e áftáb*
sundowner n **1** *(dar Ostráliyá) gedá ye bixánemán (i ke hengám e wám ámade jáy e xáb mixáhad).* **2** *(dar Engelestán, anáyin) meyi ke hengám e xornewin nuwand*
sun-drenched adj *patou; poráftáb; áftábgir. //karánehá ye patou ye/ poráftáb e Rivierá//*
sundries n *cizhá ye gunágun; va mánandegán e án. //Dar hazineam bist dolár baráye cizhá ye gunágun xásteam.//*
sundry adj **1** *gunágun, basi. //dar zamánhá ye/ sánhá ye* [occasions] *gunágun./ berenj, árd va basi digar qalamhá ye xoráki.//.* **2** **all and sundry** *(anáyin) hame kas. //hame kas rá be mehmániyaw nevid dád.* [invited]*//*
sunfish n *xorwidmáhi* [máhi ye bozorg e daryáyi be nám e dánewik e* Mola mola *bá bálehá ye powti va domi bozorg ke tá se metr miresad. niz máhihá ye Ámrikáyi beviźe* Lepoms*]*
sunflower *(gol e) áftábgardán. //dáne ye, rouqan e áftábgardán//*
sung pp of/ *setáy e kárváźe az* "sing"
sun-glass n *áynak e áftábi. //yek áynak e áftábi* [a pair of sun-glasses]//
sun-god n *izad e xorwid*
sun-hat n *koláh e áftábi*
sunk pt, pp of/ *setáy e kárváźe va zamán e gozawte az* "sink[1]"
sunken adj **1** *urafte*, xenikide*. //yek kawti ye urafte*/ xenikide*; ganjineyi* [treasure] *urafte//.* **2** *(con gunehá) forurafte; goudofáde. //Cewmán e goudoftáde ye mardi ke dárad mimirad.//.* **3** *páyin; goud. //eiváni* [terrace] *goud(oftáde) tah e báq//*
sun-lamp n *ceráq e áftábi; ceráq e parto ye farásu ye banafw* [ultraviolet]
sunless adj *nesár; bi áftáb. //yek ruz e bi áftáb./ yek otáq e nesár//*
sunlight (n) *áftáb, źang, tou*
sunlit adj *áftábi. //báqi/ cewmandázi/ faxani* [landscape] *áftábi//*
sun lounger *(dar Ámriká* **sun parlor, sun porch**) *hawti ye/ eiván e áftábgir*
sunnily adv *bengarid be* "sunny"
sunniness n, **sunnyside up** (US/ *dar Ámriká) toxm e morq nimru*
sunny adj (**sunnier**, **sunniest**) **1** *áftábi, áftábgir, patou/ batou. //yek ruz e áftábi; yek otáq e áftábru./ yek báq e patou.//.* **2** *(pendárin) wádáb. //labxandi wádán; ximi* [dispsition] *wád; xowámadi garm./ Hamiwe be ruye ye xub e kárhá minegarad.//*
sun-ray n *parto ye farásu ye banafw* [ultraviolet]. *//darmán bá parto ye farásu ye banafw//*
sunrise n *damidan e xorwid/ áftáb, "goftam ey baxt bexosbidi yo xorwid damid -- goft bá in hame az sábeqe noumid mawo." (Háfez); xorásán; xorás*, "xorásán án bovad kaz vey xor ásad." (VisoRámin); farawm [<Pahlavi, (ZBP, C7722, BF)]; uw [<Pahlavi, (ZBP, C7854 BF); uwahingáh** [Jami Shakibi]. *//Uwahingáh*/ hengáme damidan e xorwid barxást.//.*
sunrise industry *sátvuni* nou va bálande*
sun-roof n (also **sunshine roof**) *panjere ye áftábi ye bálá ye ráde*/ máwin*
sunset n **1** *ivár, wám, xornewin [M. Moqaddam]; foruraftan e/ forunewastan e áftáb. //Kár rá hengám e xornewin be páyán resándand.//.* **2** *ásemán e wám/ ivár. //xornewinhá ye zibá ye kavir.//*
sunshade n **1** *sáyebán; parde, catr. Besanjid bá* "parasol". **2** *sáyebán; parde* ye panjere*
sunshine n **1** *áftáb. //birun zir e áftáb e daraxwán/ dáq newastan.//.* **2** *áftáb/ wádábi. //Bá az dast raftan e/ marg e nazdiktarin dustaw áftáb e zendegiyaw forunewast.//.* **3** *(dar Engelestán, anáyin) máh; Máh e man dorud!* [Hello sunshine!]*.//.* **a ray of sunshine** *bengarid be* "ray". **sunshine roof**, sun-roof
sunspot n **1** *(axtarwenási) lakkehá ye xorwid.* **2** *(anáyin) jáy e áftábi*
sunstroke n *áftábzadegi*
suntan n *qahveyi wodan e pust dar áftáb; áftábsuxtegi; parhud. //xub dar áftáb qahveyi/ xub áftábsuxte/ parhud wodan/ gawtan./ rouqan e, wuwt** [lotion] *e, káme* [cream] *baráye parhud wodan/ áftáb-suxte wodan.//. niz bengarid be* "sunburn"
suntanned adj *//sáq e pháyaw ke dar áftáb qahveyi wode/ parhude//*
sun-trap *panáhgáh e áftábfgir/ patou*

sun-up n *damidan/ barámadan e áftáb. bengarid be* "sunrise"
sunworship n **1** *áftábparasti.* **2** *áftábdusti; áftábparasti*
sunworshipper (n) *áftábparast*
sup v (**supped, supping**), **1** **sup sth (up)** *(dar Engelestán/ guyew) yek vehang (ZBP, C2594 FM); yek qolop; rizriz nuwidan. //Newaste ábejoyewán rá rizriz/ kamkam minuwidand./ Biyá kamkam/ rizriz cáyat rá benuw/ bexor!//.* **2** **sup (on/ off sth)** *(bástáni) wám xordan. //wám guwt e gáv e beryán e sard* [cold roast beef] *xordim.//*
sup n *(dar Engelestán/ guyew) vehang; yek qolop; rizriz nuwidan*
sup abbr *(kutáh wode az váže ye Látini* supra*) piwtar; dar bálá; dar bálá yád wode. besanjid bá* "inf"
super[1] adj *(anáyin) barin, wegerf, wáháne. //cáwti* [meal] *wáháne; ketábi wegerf; //pirhani wegerf/ wokuhmand./ Dustaw midári, doxtari bas wegerf ast* [she's super]*//*
super[2] n *(dar Engelestán, anáyin) sarparast; sarkalántar. //*the chief super: *sarkalántar//*
super-, pref **1** (**a**) *(piwvand) (bá námváżehá va kárváżehá) abar-, bar-; harjá juri tarjome miwavad. //*superstructure: *abarsáxtár;* superimpose: *bar... nehádan//.* (**b**) *(bá setáyhá* va band e kárváże*) abar-; farásuy e...; harjá juri tarjome miwavad. //abarcehrik** [supernaturally]*./ abarmard* [superman/ superhuman]*//.* **2** *(beviże bá setáyhá*/* adjs*) besyár-; bar-; abar-, //*superintelligent: *besyár huwmand;* super-chic: N*besyár xowpuw.//.* **3** *(beviże bá námváżehá) bozorgtar; kárátar; káritar. //*superglue: *abarcasb./* super-lubricant: *abar-rouqan.//*
superabundance n, **superabundance (of sth)** *(beáyin) farávání. //farávání ye xorák./ farávání ye suxt* [fuel]*//*
superabundant adj *besyár faráván; biw az andáze (ye basande); bardáwti/ derouyi* [harvest] *besyár faráván.//*
superannuate v *(kármandi rá) bá dastmozd báznewaste kardan*
supernnuated adj *(anáyin/ beviże be wuxi) pir va azkár-oftáde; kohne va násudmand; farsude. //Hanuz án docarxe ye kohne/ abuqoráze/ farsude rá savár miwavi?//*
superannuation n **1** *bá dastmozd e báznewastegi kasi rá báznewaste kardan.* **2** *anduxte baráye zamán e báznewastegi*
superb adj *wegerf, naqz, besyár xub. //navázandeyi, negári, cewmandázi wegerf/ naqz. //Ásáyák* e varzewi besyár xub ast.* [The sport facilities are superb.]*//*
superbly adv *bengarid be* "superb"
supercharge v *afzudan e niru ye yek ás** [engine] *bá afzudan e fewár e havá yá suxt/ porzursáxtan; harjá juri tarjome miwavad. //Ás e yek ráde* ye tiztak* [racing-car] *ke án rá porzur sáxteand.//*
supercharger n *nirude*; dastgáh e porzurkonande ye yek ás**
supercilious adj *(xárdári) abartan; barmanew; sarsangin. //labxandi/ manewteyi* [attitude] *barmanewáne* [arrogant]*./ Az dastyár e maqáze ke/ az wágerd e dokán ke komak xástam xeili bá man bá sarsangini* [very supercilious towards me] *raftár kard.//*
superciliously adv *barmanewáne*
superciliousness n *barmanewi*
superconductivity n *(chehrwenási*/ fizik) abarrasánáyi*
superconductor n *abarrasáná*
super-duper adj *(anáyin) besyár xub; naqz, wegerf. //vákive* ye/ rádioyi nou va saxt naqz dáram//*
super-ego n *(dar ravánwenási) abarxod; diná* [<da-iná, dainam (Avestáyi)]. besanjid bá* "ego, id"
superficial adj **1** *sabok; nażarf; ruyegi*; be ruye ye kár. //yek zaxm e sabok/ ruyegi*; Xaráwhá* [scratches] *ye nażarfi/ sabok rá be ásáni mitaván az miyán bardáwt* [remove]*./* **2** *...-namá; na rástin; ruyegi*. //yek hamánandegi* [similarity] *ye ruyegi*//.* **3** (**a**) *nażarf, sabok, ruyegi*. //ketábi sabok; saboksari/ saboksári. //Az cizi/ zamineyi dánewi ruyegi*/ sabok/ nażarf dáwtan//.* (**b**) *(xárdári) saboksár; sabokmaqz. //To baráye in ke arj e soxani bozorg/ setorg con inrá daryábi xeili saboksár-i.//*
superficiality n *//tanhá ruyegi* [beham mimánand.]//*
superficially adv *//tanhá ruyegi* [beham mimánand.]//*
superfine adj *besyár/ saxt naqz/ bárik/ narm/ xub. //árd e besyár narm; bonuhá ye/ dánehá ye* [grains] *besyár xub./ suzani besyár bárik; abriwom e besyár naqz/ parniyán//*

superfluity n, **superfluity (of sth)** *fozuni; fozuni budan; parrixt* budan. //xorák e fozuni dáwtan; parrixt* e/ fozuni ye xoráki.//*

superfluous adj *fozuni; parrixt*. //hame ye fenjánhá ye fozuni/ parrixt* rá dar quti/ kive nehádan va bastan./ Raftár e mardom candán/ conán xub/ nik bud ke bovew/ budan e pásbánhá fozuni bud./ Án soxan fozuni/ parrixt* bud./ Ándo tanhá az xodewán xowewán miyámad candán ke man xod rá (dar ánjá) fozuni yáftam.//*

superfluously adv *bengarid be* "superfluous"

superhuman adj *abarmard, abarmardomi; farámardomi. //Bargereftan/ boland kardan e taxtesang e qulásá be kuwewi abrmardáne niyáz dáwt./ Huwaw engár abarmardomi ast.//*

superimpose v, **superimpose sth (on sth)** *ruy e.../ zebar e... nehádan, "con yeki rá bar mosallas e dovvom zebarnehi, jomle 1 va 3 cahár bovad va in mazrut e dovvom ast." (ZBP, L7139 TT). //Naqweyi az Engelestán ke bar naqwe ye Tegzás zebar neháde wode./ gozárewi/ zandi* [commentary] *zebarneháde bar navár e ává ye bonyádi.//*

superimposition n *bengarid be* "superimpose"

superintend v *sarparasti kardan; negáh kardan; negaristan; rándan, "va qarib e 15 sál in kárhá miránd." (ZBP, L1264 TBH); bargawte/ bekár gomáwte wode, baráye sarparasti ye (kármandán e) baxw e bázicehá.//*

superintendence n *sarparasti. //kári ke zir e cewm e/ zir e sarparasti ye xod e kixá** [manager] *anjám wode.//*

superintendent n **<u>1</u>** *sarparast, "be dasturi ye sarparastán se ruz -- mar u rá be xordan manam delforuz." (ZBP, L5818 SF). //sarparast e báq/ gardewgáh* [park]//. **<u>2</u>** *(dar Engelestán) sarpásbán*

superior adj **<u>1</u>** (**<u>a</u>**) *bartar, barmáye, pormáye, "yale on ze cang, in sepanji saráy -- ke barmáyetar zin, torá hast jáy." (ZBP, L4621 SF); barin, "va niz har do... rá do... xánand barin va forudin." (ZBP, L7176 HM). //párceyi, goruhi* [team], *ostáyi* [standard] *bartar/ barmáye./ doxtari saxt huwmand/ doxtari báhuwi barin./ Áwkárá in námzad* [candidate] *bartar ast.//.* (**<u>b</u>**) **superior (to sb/ sth)** *bartar, behtar, barmáye. //Kodámyek az do wive bartar ast?/ Án ávard* [the match] *newán midahad ki bázigar e behtari-st./ In párce az án yeki bartar ast./ Niruhá ye dowman az didgáh e womá bartar bud./ Kodám su jangafzárhá ye/ senáhhá** [weapons] *ye bartari dárad?//.* **<u>2</u>** **superior (to sb)** *báláyin; barin; bálátar, báládast; bartar, "kamábiw ráhá ye asabi conán ast ke in asib be biwtar bar mohre ye bartarin ast va kamtarin bar mohrehá ye forudin." (ZBP, L5077 ZX); "yek wáx andar nime ye báláyin e seporz parákande wode ast..." (ZBP, L55124, ZX); zebardast, "co bá mard e dánát báwad newast -- zebardast gardad sar e zirdast." (ZBP, L3375 SF). //dádgáh e bálátar/ bartar./ Sarbáz báyad az afsarán e báládast/ zebardast e xod farmán barad.; Bá zebardastán e/ báládastihá ye xiw dar bongáh xub kár mikonad.//.* **<u>3</u>** *(xárdári) barmanewáne; abatanáne. //labxandi/ didári* [look]*/ roxsári, raftári brmanewáne./ candán abartan/ barmanew nabáw!//.* **<u>4</u>** *(beáyin) báláyi; báláyin; barin, "va niz har do... rá do xánand barin va forudin." (ZBP, L7176 FM). barsu; barsuyin, "fakhá ye barsuyin va forusuyin va fak rá be pársi zafr guyand..." (ZBP, L5041 ZX). //yek láye ye sangi ye válátar/ barsu.//. besanjid bá* "inferior"

superior n **<u>1</u>** *báládast, zirdast, "co bá mard e dánát báwad newast -- zebardast gardad sar e zirdast." (ZBP, L3375 SF). //az báládastán e xiw farmán bordan.//.* **<u>2</u>** *bartar, rudast, barmáye, "yale kon ze cang in sepanji saráy -- ke barmáyetar zin torá hast jáy." (ZBP, L4621 SF). //Az didgáh e dánew barmáyetar az man ast./ Dar honarpiwegi ye kárhá ye Wekespir rudast nadárad.//.* **<u>3</u>** *(dar farnámhá** [titles]*); sar...; abar-,*

superiority n, **superiority (in sth); superiority (to/ over sb/ sth)** *abardomi [<Pahlavi (ZBP, C3423 MK)]; mehtari, bartari, fozuni, "fozuni nadári to cizi ze man -- be gordi yo mardi yo niru ye tan) (ZBP, L6002 SF); fozuni, "coxáhad fozuni nadárim báz -- ze mardán e azmávar o jangsáz." (ZBP, L6724 SF); "va ádami fozuni yáft bar digar jánevarán be dah dar ke dar tan e u-st." (ZBP, L6724 QN); bartari/ fozuni ye cizi bar cizi digar. //bartariyaw dar arvandi** [talent]*./ dar jang piruz gawtand zirá womárewán saxt fozuni dáwt.//*

superiority complex **<u>1</u>** *(raványwenási) gereh e raváni ye abardomi*.* **<u>2</u>** *xodbozorgbini; barmanewi. Bázgardid be/* cf "inferiority complex"

superlative adj **<u>1</u>** *barin, bartarin, válátarin. //dastávardi* [achievement], *cáwti, namáyewi barin/ bartarin//.* **<u>2</u>** *(dar dastur e zabán) bartarin [cun, behtarin, badtarin, kondtarin, dowvártarin]. besanjid bá* "comparative"

superlative n *setáy e*/ band e kárváźe ye bartarin. //gozárewi bar ketábi sarásar setáyew.* [a bookreview full of superlatives]//

superlatively adv *//Mándolin rá behtarin minavázad.//*

superman n (pl **supermen**) *abarmard. //Abarmardi andiwmand ast.//*

supermarket n *bázár; bázárce*

supernatural adj *abarcehrik*, vaxwák* (ZBP, C1995, MK). //Bávar bar in bud ke jádugarán e darmángar* [witch-doctors] *niru ye vaxwák** [supernatural power] *dárand.//*

supernatural n, **the supernatural** *padidehá ye abarcehrik*/ vaxwák*. //az padidehá ye vaxwák* kasi rá xow ámadan.//*

supernaturally adv *bengarid be* "supernatural"

supernova n (**superenovae/ supernovas**) *(setárewenási) "setáreyi ke nágahán bedaraxwad"; "setáreyi bedaraxwid o máh e majles wod -- del e ramide ye márá anisomunes wod." (háfez); setáre ye raxwán*

supernumerary adj *fozuni. //yek angowt e fozuni//*

supernumerary n *fozuni*

superphosphate *kud e ximiyáyi*/ wimiyáyi ye fosfátdár*

superpower n *abarkewvar; abarniru. //Didár e/ newast e sarán e abarkewvarhá//*

superscript adj *zebarnevis; zebarnevewte; namá. //dar in farhang váźeháyi ke yekjur nevewte wode ammá mainihá** [meanings] *ye jodágáne dárand bá womárehá ye namá/ zebarnevis az ham jodá wode.//*

supersede v *jáygozin wodan. //dar biwtar e jáhá wáhráhhá baráye ráhhá ye/ safarhá ye deráz jáygozin e ráhhá ye hanjár* [normal] *gawteand./ Áyá ruzi fará xáhad reswid ke carxowt** [machines] *pák jáygozin e kárgarán e kárxánehá gardand?//*

supersonic adj *farásu ye tajá** [speed] *ye ává. //havápeimáyi ke farásu ye tajá* ye ává parváz mikonad./ tajá* ye farásu ye tajá ye ává.//. besanjid bá* "subsonic"

superstar n *setáre ye mahin. //setáregán e mahin e Hálivud/ Holivud; setáregán e mahin e pátapká*/ futbál.//*

superstition n **1** *pendárbáfi, pendárparasti. //nádáni va pendárparasti nemihelad/ nemigozárad* [does not allow] *az pezewki ye novin barxordár/ bahremand gardand.//.* **2** *pendárparasti. //In ke nabáyad az zir e nardebán gozawt pendárparastiyi biw nist.//*

superstitious adj **1** *pendárbár, pendárparasti. //bávarhá ye, andiwehá ye, kárhá ye pendárparastáne/ pendárbáfáne.//.* **2** *pendárbáf; pendárparast. //Pendárbáf-am va hamiwe kafw e/ muze ye capam rá pá mikonam.//*

superstitiously adv *bázgardid be* "superstitious"

superstore n *foruwgáh e bozorg*

superstructure n *(beviźe dar engáre ye Márksisti) abarsáxtár**

supertanker n *abarnáv e naftkew*

supertax n *sáv. //Kazin pas fozuntar ferestim ciz -- ke in sáv bod, áź báyast niz." (ZBP, L3392, SF)*

supervene v *piw ámadan. //xub kár mikard tá inke bimári piwámad.//*

supervention n *bázgardid be* "supervene"

supervise v *negaristan; negáh kardan; sarparasti kardan. //Sardaftardár* [chief clerk]./ *kárhá ye baxw rá sarparasti mikonad./ Kárgaráni rá ke ráde* ye/ máwin e bári rá bár mikardand sarparasti kardam.//*

supervision n *sarparasti; didbáni, "javánán didbáni ye baxw kardan e ázuqe rá be duw gereftand.". (ZBP, L3915 TMK). //Kudakán rá nabáyad bedun e sarparasti/ didbáni hewt* [allow] *bázi konand./ In dáru rá tanhá báyad zir e sarparasti ye pezewk xord.//*

supervisor n *sarparast, sarkarde, "va baráye sarparasti ye inán májor Estoks e sarkarde ye Engelisi rá dar andiwe dáwt tá bargomárad." (ZBP, L3026 TMK); piwkár, "biyámad rasan bestad az piwkár -- wod án kár dowvár bar wáh xár." (ZBP, L5841 SF); sarparast, "be dasturi ye sarparastán se ruz -- mar u rá be xordan manam delforuz." (ZBP, L5818 SF). //Dánewjuyán e dánewgáhi ke goftárhá rá be sarparastewán/* supervisor *newán midahand//*

supervisory adj *sarparasti, piwkári. //kárhá ye/ xiwkárihá ye sarparasti./ goruh e gozin/ karád e sarparasti* [supervisory committee]//

supine adj *(beáyin) táqbáz; siyán, "gawtan az pahlu be pahlu va gáh setán [siyán] xoftan va gáh be ruyandar va bi árámi kardan va xiwtan berehne kardan..." (ZBP, L7073 HM); "va ammá Hendován hami guyand ke hamal va sour va saratán va tousan va jad'i, setán [siyán] xofte bar powt hami baráyand." (ZBP, L7232 TT) [In váźe az didgáh e riwewenási "siyán" ast va be gomán e man dar nevewteját e kohan e Iráni án rá nádorost "setán" nevewteand. Baráye ágáhi ye biwtar bázgardid be, EDPL]. //peikar siyán/ setán xofte bar bestar.//. besanjid bá* "prone, prostratrate". **2** *(pendárin, xárdári) sosti, harjá juri tarjome miwavad. //Raftár e badi rá bá sosti va forutani gardan nehádan//*

supinely adv *bázgardid be* "supine"

supper n *wám e sabok. //baráye wám guwt e sar/ nánopanir dáwtan./ Dirgáh wám e saboki xordan; Xeili dir wám xordan.//. bengarid be* "dinner"

supper-time n *wámgáh; hengám e wám*

supplant v *jáy e... rá gereftan. //Naft jáy e qahve rá ke fewnád** [main export] *e bozorg e má bude gerefte./ Jáy e rahbar e kumal** [political party] *rá hamálaw* [rival] *gereft.; Jáy e u rá doxtar e/ zan e digari dar delaw gerefte.//*

supple adj (**suppler**, **supplest**) *narm, harjá juri tarjome miwavad. //andámhá ye narm e/ xamewpazir e yek kudak; Varzew tan e womá rá narm negahmidárad* [keep supple]*./ Maqzi/ manewi xamewpazir dárad.//*

supplely; supply adv *benarmi*

supplement n **1 supplement (to sth)** *peivast; barváre* (ZBP, C7644 MK, BF). //Puli ke az ámuxtan e/ ámuzew dádan e piyáno bedast miyávaram barváre* ye sudmandi be darámad e hamiwegiyam/ hanjáram* [routine/normal] *ast.* [a supplement to my...]*.//.* **2** (**a**) **supplement (to sth)** *peivast, barváre. //peivast e/ barváre ye farhang e Engelisi ye Vebster//.* (**b**) *peivast, barváre. //peivasthá ye rangi ye ruzname ye yekwanbe.//.* **3** *fozuni, biwtar. //bist dolár fozuni baráye yek otáq e yektane bá garmábe.//*

supplement v, **supplement sth (with sth)** *peivastan, afzudan. //pul e komakhazine ye ámuzewi ye xod rá bá kár e wabáne miyafzáyam./ Be xorák e (parhizi ye) xod hewk** [pill] *e vitámin miyafzáyad.//*

supplementary (adj) **supplementary (to sth)** **1** *fozuni, peivast. //yek pardáxt* [payment] *e, ámuzák* [lecture] *e, qalam* [item] *e fozni.//.* **2** *(dar dánew e womár/* mathematics*) (baráye guwehá) barváre* [do guwe ke ruyeham 180 dareje gardand]*

supplementary benefit *(dar Engelestán) padixi* [<Pahlavi], [komak hazineyi ke warvin* be mardom e kamdarámad mipardázad.]. //Xánevádeyi ke bá padixi* miziyad/ zendegi mikonad.//*

suppleness (n) *nańmi, narmew*

suppliant n, adj *(beáyin) namázbordan va az... xástár wodan; lábidan; niyáaz bordan; lábegar. //Dar mehráb* [altar] *zánu zadan va niyáz bordan/ lábidan./ bá forutani va lábe niyáz bordan/ lábidan//*

supplier n *faráhamávarande; faráhamande*; rasánande; tuwerasán*

supplicant n *lábegar; azbáyande**

supplicate v, **supplicate (for) sth** *lábidan; azbáyidan* [<Pahlavi, (ZBP, C3496 MK, BF)]; zabán be lábe gowádan, "co Rostam conin goft, Iráníyán -- be lábe gowádand, yeksar zabán." (ZBP, C3743 SF).* //suplicate for pardon: *baráye baxwudegi lábidan/ azbáyidan*./ Az kasi baráye baxwáyew lábidan/ lábe kardan; Az kasi bá lábe darxást e komak kardan.//*

supplication n *lábe, "Co Rostam conin goft Iráníyán -- be lábe gowádand, yeksar zabán." (ZBP, C3743 SF); láv, láve, azbáyew* [<Pahlavi, (ZBP, C3496 MK, BF)]. //Guwaw be lábeháyam bedehkár nabud./ Bá lábe zánu zadan//*

supply v (pt, pp **supplied**), **1 spply sth (to sb); supply sb (with sth)** *faráham kardan/ sáxtan/ ávardan; faráhamidan; resándan. //Dáláyi** [company] *ke be saráhá suxt miresánad; baráye xordárán*/ gosárandegán* [consumers] *gáz, barq va mánand e án faráham ávardan./ Hengámi ke gozárew rá minevewtam xub be man fenjánhá ye qahve miresánd.//.* **2** *faráham ávardan; faráhamidan; resándan. //Áyá nirugáh e novin tavánáyi ye resándan/ faráhamávardan e ama** [supply energy] *ye arzán rá baráye má xáhad dáwt?//*

supply n **1** *faráham ávardan, resándan; tuwe. //peimáni/ peimánnámeyi baráye faráham ávardan e/ resándan e nevewtafzár e daftari* [office stationary]*./ Be má zabán dádid* [promise] *suxt beresánid ammá mitavánid páyandáni ye faráham ávardan e ánrá konid* [guarantee its supply]*./ Ábewxori/ sarcewmeyi ostovár baráye resándan e tuwe/ sázobarg./ kárván dudi ye viźe ye tuwe/ sázobarg.//.* **2** *(biwtar berixt e candgáni) harjá juri tarjome miwavad: ábewxor, ábresáni. //ábewxor e xándanihá* [a supply of reading-

matter].//. *baráye ráh/ safar./ sázobarg (jangafzár); tuwe ye xoráki; suxt. //be andáze ye basande tuwe ye zoqálsang dárim?/ Helikopterhá/ bálcarxhá baráye rustáyiyán e sargardán* [stranded villagers] *tuwe forurixtand.//.* **3** **in short supply** *bengarid be* "short"

supply and demand *(beviźe dar hirbáni*) faráhamew* va darxást*

supply teacher *ámuzgár e jánewin/ jáygozin*

support v **1** *negahdáwtan; bordan; kewidan; batáftan. //xarpáyi/ tiri* [beam] *ke bám rá negahmidárad./ Áyá in pol candán setorg ast ke betavánad rádehá* ye bárkew* [truck] *e sangin rá bekewad/ bartábad?/ Az gorosnegi sost wode bud, candán ke mibáyast negahdáramaw/ bebaramaw* [support].//. **2** (**a**) **support sb/ sth (in sth)** *powtibáni kardan; haváxáhi kardan; havá ye kasi xástan/ dáwtan. "va barádaraw suy e xáqán wode bud ke sepáh xáhad bá panj tan az mehtarán e Ajam ke havá ye vey xástand." (ZBP, L222, TB); powt e kasi budan, "to dáni ke gar budami powt e to -- be suzan naxasti sarangowt e to." (ZBP, L3162 SF); powti kardan, "yáraw az kawti bedarámad powti konad." (ZBP, L3599 GS). //az ármáni/ az kumali* xawáyáyi* [political party]*/ az vátáwi** [reform] *powtibáni/ haváxáhi kardan./ baráye powtibáni ye nikukári* [support a charity] *pul dádan./ Sarparastán mixástand birunaw ránand ammá hame ye zirdastánaw az u powti kardand.; Mardom e Ámriká az powtibáni ye jang dar Vietnám bázistádand./ Áyá dar peikáram baráye gozinew az man powti mikoni?//.* (**b**) *haváxáh e... budan; havá ye... rá xástan; az... powtibáni kardan. //Bá xarid e peivaste ye pate* [ticket] *az namáyewxáne ye kuy e xiw powti konid./ Haváxáh e kodám goruh e pátapká*/ futbál hasti?//.* **3** *ostovár dáwtan; powtibáni kardan. //Engáreyi** [theory] *ke bonesthá* [facts] *án rá ostovár nemidárad./ In gováh gováźe* [argument] *ye ma rá ostovár midárad ke u bezehkár/ gonáhkár ast.//.* **4** *hazine ye... rá dádan. //Hengámi ke ámuzew mididam pedar va mádaram hazineam rá midádand.//.* **5** *negahdáwtan. //conin zamin e barahuti/ bibari* [barren desert] *besyár andak jánevaráni rá negah tavánad dáwt.//*

support n **1** **support (for sth)** *powti, powtibáni, negahdári, peivand, "paziroft sar tá besar pand e uy -- hamijost az án kár peivand e uy." (ZBP, L6414 SF); pádir, pázir (ZBP, C2818 FM); delgarmi, "ze delgarmi ei Háfez barhazar báw -- ke dárad sineyi con dig juwán." (Háfez). //pádir/ coft e basande baráye sang e/ vazn e gerán e rotáná** [the crane] [adequate support for the great weight of the crane]*./ piwnahádi ke az powtibáni barxordár nawod/ az powtibáni ye andaki barxordár wod/ az powtibáni ye fararáváni barxordár nawod./ Baráye in yázew*/ kár e bimgin niyáz be kami komak e puli* [financial support] *dáram./ Áyá mitavánam dar in gozinew* [election] *be [powtibáni ye] womá delgarm báwam?/ ruziyáne* ye áwkári nadárad.//. [ruzi, ruzine, ruziyáne* = means of support]. **2** *bárdu [cizi ke vazn e cizi rá bekewad] (ZBP, C59 FM); coft (ZBP, C1000FM); hube; abestán*; pádir, pázir. [<Pahlavi, (ZBP, C1882, MK)]. //*wearing athletic support: *mocband e pahlaváni puwide./ Pádir baráye negahdáwtan e divári ke dárad forumirizad.//.* **3** *powtibán; powtván. //Hengámi ke pedaraw mord/ dargozawt Borzu baráyemán powtván e bozorgi bud.//.* **4** *powtibánán; haváxáhán; havádárán. //Án namáyewxáne nágozir baste wod con haváxáháni nadáwt.//.* **5** **in support** *powtváne; powtband, "bar xák e nisti andáxt Oloqxán ke báyasti bá lawkar e powtband u rá komak namáyad ... conán nakard." //Dah tan baráye áwpazi dárim va cand tan e digar niz powtbandand.//.* **in support of sb/ sth** *be powtibáni/ haváxáhi az...; //be powtibáni az iráxt*/ qadeqan kardan e sázobarg/ jangafzár-resáni soxan rándan* [in support of a ban on arms supplies]*//*

supportable adj *(beáyin)* **1** *powtibáni kardani.* **2** *(dar vákiyámhá ye ma*/* negative sentences*) bartáftani. //Conin gostáxi rá besaxti betaván bartáft/ barnatáftani ast.//*

supporter n *haváxáh; powtván [M. Moqaddam]; powtibán; powt; hampowt. //Haváxáhán/ powtvánánán e warvin** [government] *dád e/ dátikán* e nou rá bá wádi pazirá gawtand.//*

supporting adj *(dar namáyew yá celparde*/ film) powtván; siyáhi e lawgar. //yek honarpiwe ye/ honarpiwehá ye siyáhi ye lawgar; kár e/ baxw e siyáhilawkar/ powtván./ yek celpard* e powtván*/ piwparde.//*

supportive adj *(biwtar be wive ye pasandide) delgarmi dahande; delgarmi, "ze delgarmi ye Háfez barhazar báw -- ke dárad sineyi con dig juwán."; powtibán. //Dar ruzgár e bimáriyam besyár ma rá delgarmi dáde.//*

suppose v **1** *pendáwtan; áyá guyi, "Áyá guyi gonáhkár bud va bedince did sezávár bud?" (ZBP, L1743 DB); engárdan, "befarz budan", cizi rá be andiwe girad va bedánad ke nabude, "Engárim ke aknun wab ast." (ZBP, L4032, NKZZF); engáwtan, "vali barxi ánrá (soxan rá) jodágáne pendáwte va soxan-áráyi rá honari engáwteand." (ZBP, L4327, NKZZF); gereftan, "va Amir Busahl rá bexánd va nik bemálid ke gereftam ke bar xun e in mard tewneyi..." (ZBP, L357 TBH). //Áyá guyi ce mixást?/ Ce (ciz) máye ye án*

miwavad ke pendári/ engári man zedd e án-am?/ Yek dam ham nemipendáram ke hamdástáni konad/ pazirá báwad./ Engár emruz ánjá báwad; (Áyá) miáyad?, "Engár ári"./ To guyi báz mixáhi az man pul vám giri?/ Hamconin mipendáwtand ke (án ciz) digar/ báz ruy naxáhad dád [It was generally supposed that...].*/ (beáyin) hame mipendárand ke biciz/ tohidast ast ammá berásti xeili ham tavángar ast./ Biwtar e mardom mipendáwtand dar jang gom wode bude báwad.//.* **2** *pendáwtan, engárdan, engáwtan, gereftan [be nemunehá ye bálátar bázgardid]; nehádan, "va conán nehim masalan ke ertefá' bist dareje bovad..." (ZBP, L7226 TT); dáwtan, "be Bahrám goftand key wahriyár -- to in rá co án karg e piwin madár." (ZBP, L5982, SF); //Engáreyi* [a theory] *ke girad* [supposes] *jahánhá ye digar joz jahán e má dar kár ast/ hast./ Girim án ágáhi dorost ast/ rást báwad, xob ke ce?/ Girim/ pendárim/ conán nehim ke yek milion/ do korur dolár dáwte báwi, cegune án rá hazine mikoni?//.* **3** *(berixt e farmáyew/ baráye piwnahád) bogzár; behel. //bogzár; behel beravim wená!//.* **4** *(beáyin) be peimán ke...; conán dánestan; "conán dán ke in ganj e man powt e tost -- zamáne konun pák dar mowt e tost." (ZBP, L4832 SF). //*Creation supposes a creator, *"Áfarinew rá conán dánestan ke áfardiegári báyad."//.* **5** **be supposed to do sth** (**a**) *báyastan. //Hame ye otáqhá rá báyad pák konam yá tanhá in yeki rá?/ Tá ádine báyad bijak* [the bill] *rá bepardázi./ Yek tasu* [hour] *piwtar mibáyast injá báwand.//.* (**b**) *[dar vákiyámhá* ye ma** (negative sentences)] *báyastan; wáyestan. //Dar yáne** [classroom] *nawáyad pátapká*/ futbál bázi konid.//*

supposed adj *pendárin. //Rádi* [generosity] *ye pendárinaw pák rixti az xodpasandi-st./ (Án) gedá ye pendárin berásti páyvar e wahrbáni* [a police officer] *bud.//*

sypposedly adv *guyá. //In peikare guyá biw az yek milion/ do korur dolár miyarzad.//*

supposing conj (**supposing that**) *nehádan, dáwtan, gereftan; pendáwtan. //Girim bárán begirad, mitavánim (án dast* [match] *rá) darun e/ dar meidán e sarpuwide* [indoors] *bázi konim?//*

supposition n **1** *gomán, engár, engáre, "ammá aznunát moqaddamáti bovand ki be qalabe ye gomán pazirofte áyaz va xeraz dánaz ki wáyaz ki dorost nabovaz." (ZBP, L1470 DA); engár, "conán ke darbáre ye "gomán" va "pendár" va "engár" hamin raftár rá dárim. va har yeki rá dar jáy e digari bekár migirim. gomán = zan, pendár = xiyál; engár = farz (ZBP, L4236, NKZZF). //goftári dar ruznáme bar páye ye engár* [supposition]*/ engáwt.; Nabáyad u rá tanhá bar páye ye engár piwmárim* [condemn sb on pure supposition].*//.* **2** **supposition (that)...** *gomán, pendár, engáwt, gereftan. //gománháyemán sarásar ostovár dáwte wod./ Bar páye ye in engáwt miguyam/ giram ke...//*

suppository n *parzak* [rectal suppository]; *parz, parze* [vaginal suppository] *(ZBP, C196, C392 FM); wiyáf/ wáf*

suppress v **1** *sarkuftan, sarkub kardan; newándan, "va vey dar del xiyánat dáwt va án hame má rá moqarrar gawt tá u rá newánde ámad ke saláh newándan e u bud." (ZBP, L1308 TBH); forunewándan, "tá magar átaw e fetne ke hanuz andak ast bá áb e tadbiri forunewánim." (ZBP, L3759 GS); kowtan. //wurewi/ xizewi* [uprising, revolt] *rá forunewándan/ sarkub kardan.//.* **2** (**a**) *(biwtar xárdári) bezur puwándan; sarkub kardan; az cáp bázdáwtan. //Áyá wahrbáni barxi gováhhá rá dárad bezur mipuwánad?* [suppressing evidence].*/ Farmánravá ye xodkáme kuwid hargune xordegiri rá az u sarkub konad.//.* (**b**) *foruxordan; sarkub kardan; newán nadádan; jelo ye... rágereftan. //Xawm e xod rá foruxordan; jelo ye xande ye xod rá gereftan./ besaxti tavánest jelo ye xande ye xod rá begirad.//*

suppressible adj *sarkuftani; forunewándani; kowtani. //xawmi ke be saxti forunewándani bovad.//*

suppression n *forunewándan; newándan; kowtan; sarkubi; puwándan. //sarkubi ye yek wurew* [revolt].*/ rástihá* [facts] *rá puwándan; forunewándan e/ foruxordan e xawm e xiw.//*

suppressor n **1** *forunewánande; sarkubgar.* **2** *(baráye rádiyo/ vákive*) xewxewgir; (baráye jamjám*/* TV*) barfakgir**

suppurate v *cerk kardan, rim kardan, "va hargáh jeráhat rim konad..." (ZBP, L5172 ZX); "va agar alámathá ye rim kardan padid áyad...." (ZBP, L5578 ZX); //yek zaxm e cerki.//*

suppuration n *bázgardid be* "suppurate"

supra-, (pref) *fará, farásuye, bar-, abar-, //farásu ye marzhá ye kewvar//*

supremacist (n) *bartarijuyán e neźád e sepid*

supremacy n, **supremacy (over sb/ sth)** *bartari, bartarijuyi. //Bar kewvarhá ye hamsáye bartari ye ártewi bedast ávardan./ Bá bartari (juyi) ye Źáponihá dar sáxt e barqabzaárhá* [electronics] *cálidan/ cálew kardan* [challenge].*/ andiwe* [notion] *ye bimgin e bartari ye neźád e sepid.//*

supreme adj **1** *mahest, "noxostin sar e náme kard az mahast -- wahanwáh kasrá ye yazdánparast." (ZBP, L3349 SF); válá, barin, "va xod xiw rá vaqf kardeand bar nezáre ye varj ya'ni wokuhmandi ye barin va*

bar yáft e xowi ye mahin." (ZBP, L1563 DA). //farmánravá ye válá ye mahest e yek sahriyári ye pahnávar./ (pendárin) Án goruh e varzewi pas az yek sál e ázegár bi wekast, aknun behtarin goruh wenáxte wode va farmánravá ye barin [reigns sypreme a the finest in the country].//.**2** *mahest, barin, arjdártarin. //azxodgozawtegi ye barin kardan./ Hengámi ke newán e zarrin e Olampik rá bordam, engár mahest/ barin dam e* [supreme moment of] *zedegániyam bud.//*

Supreme Being, the Supreme Being *xodá; xodávand e jánoxerad, "Benám e xodávand e ján o xerad -- kazin bartar andiwe bar nagzarad." (SF)*

Supreme Court, the Supreme Court *diván e barin/ mahin/ mahest, "hamiwe gozár e savárán bovad.-- ze diván vaz kárdárán bovad." (ZBP, L5961, SF)*

supremely adv *barin, bartarin, válá. //*supremely happy: *barinwád; basi wád//*

Supt (abbr), **Superintendent** *sarpásbán. //Sarpásbán Parviz e Mehrdád//*

surcharge n **1** **surcharge (on sth)** *pardáxt e fozuni; biwpardáxt. //dah darsad biwpardáxt ruy e bahá ye yek estár** [holiday]./ *biwpardáxt [conánke ruy e daj* "stamp" *cáp konand va baháyaw rá biyafzáyand.//*

surcharge v, **surcharge sb (on sth)** *vádár be biwtar pardáxtan kardan. //Con bahá ye pate* [ticket] *ye havápeimá bálá raft má rá vádáwtand dah darsad biwtar baráye estár** [the holiday/ vacation] *bepardázim.//*

surd n *(dánew e womár) gong. //riwe ye dovvom e 5, √5 gong ast//*

sure adj (**surer**, **surest**) **1** **sure (of/ about sth); sure that...; sure what etc...** *ostovár, bigomán; ávari; bedorosti dánestan; dorost wodan, "Ardawir rá dorost wod ke in pesar e u-st." (ZBP, L63, TB). //Gománam dárad miáyad ammá ma rá pák dorost nist* [I'm not quite sure]*; Bedorosti nemidánam vápasin bári ke didamaw kei bud./ Az cemhá ye/ bonesthá* ye xod ávari hastid?* [Are you sure of your facts?]/ *Agar bedorosti/ agar ávari nemidáni cegune án rá anjám dahi az man bepors./ Berásti midánim ke u dorostkár ast?* [Can we be sure that she is honest?]/. *Ávari bud ke kár e dorosti kard.//.* **2** **sure of sth** *bigomán/ ávari kasi rá dorost wodan. //Bigomán az to paziráyi ye garmi xáhad wod.* [You're sure of a warm welcome.]*; Agar sarmáyegozári konam* [invest] *ávari báwam ke sud xáham bord?; Agar saxt bekuwi ávari ázmun rá xáhi gozaránd.//.* **3** **sure to do sth** *bigomán, ávari; haráyne. //Bigomán bárán miáyad.; Agar conán koni bigomán/ ávari bá wekast ruberu miwavi.//.* **4** *ávari, bedorosti. //ávari/ bedorosti az bezehkári ye u ágáh budan./ Yek ciz ávari-st: be piruzi ye bozorgi dast yáfteyim.//.* **5** *ostován; ávari. //darmáni ávari/ ostován baráye sarmáxordegi dar dast nist./ Tanhá yek ráh e ávari/ ostován baráye anjám e án hast./ Hamiwe dusti ostován/ ávari bude ast.//.* **6** *ostovár; páydár. //Bá dasti ostovár nerang* [outline] *rá kewid/ negáwt.//.* **7** **be sure to do sth**; **be sure and do sth** *bigomán. //Bigomán baráyam náme nevewte va hame ye ágáhihá rá darbáre ye xodat begu.//.* **for sure** *bigomán, ávari. //Gománam ánjá miziyad ammá ávari/ berásti namidánam.//.* **make sure (of sth that...)** (**a**) *harjá juri tarjome miwavad. //Gománam dar qofl ast ammá behtar ast rafte bebinam bigomán/ ávari conin ast.//.* (**b**) *bigomán...; //Kárhá rá conán árástan ke bigomán newast/ didár xub piw ravad.//.* **sure of oneself** *(gáh xárdári) (xeili) be xod delgarm budan. //Javán xeili be xodat delgarmi!//.* **sure thing** *(anáyin, beviże dar Ámriká) bigomán, ári, cerá. //"To ham mixáhi biyáyi?", "cera/ ári!"//.* **to be sure** *(beáyin) haráyne, berásti; bigomán. //Haráyne/ berásti zerang* [clever] *ast ammá xeili kuwá* [hard-working] *nist.//*

sure adv **1** *(anáyin, beviże dar Ámriká) ávari, berásti. //Ávari/ berásti sard bud.!//.* **2** **(as) sure as eggs is eggs, as fate, etc.** *(anáyin) mánand e ruz rouwan; jáy e hic gománi nist ke. //*He's dead, as sure as eggs is eggs.: *Morde, jáy e hic gománi ham nist.//.* **sure enough** *rásti; rásti-rásti. //Goftam conin piw xáhad ámad, rást rásti hamánjur ham wod!//*

sureness n *ávari, ostovári, haráynegi; harjá juri tarjome miwavad. //Peikareyi ke ostovári ye/ tavánmandi ye dast e honarmand rá newán midahad.//*

sure-fire adj *ávari, bigomán. //*a sure-fire success: *yek kámyábi ye ávari./ In ráhi ávari baráye oftádan e sar e zabán e mardom ast/ zabánzad e mardom wodan ast/ námávari ast.//*

sure-footed adj *páydár, ostovár*

sure-footedly adv *bázgardid be* "sure-footed"

surefootedness n *bázgardid be* "sure-footed"

surely adv **1** *ávari, bigomán, haráyne, rásti. //Ávari/ bigomán bá wekast ruberu miwavad.; in bigomán gereftáriháyi padid xáhad ávard//.* **2** *//Rásti/ ávari in behtarin namáyewnámeaw ast.; Ávari/ bigomán womá rá piwtar jáyi dideam./ Rásti nemixáhi án rá bexori?/ Áyá az komak kardan sar báz zade? Ávari na/ bigomán na!/ Án zanaw ast?/ Rásti xáharaw ast?//.* **3** *(anáyin, beviże dar Ámriká) bigomán; ári.*

//"Mitavánam rádeat*/ máwinat rá vám begiram?", "Ári/ bigomán."//. **slowly but surely** _bengarid be_ "slow[1]"

surety n **1** _bábizan; dar band e... budan, "Weyx goft in zar dar band e awk e in kudak budast." (ZBP, L2541 AT); gerou. //sad dolár bábizan dádan/ gerou gozáwtan.; dar band e cizi nehádan.//._ **2** _páyandán. //baráye kasi páyandán gawtan.//_

surf n _kuhe, xiz (ZBP, C5342); xizáb; mouj, varem*, varemew* [<Avestáyi "varemew"/ "urmew"]; [urmih Sanskrit]. //_splashing about in the surf: _Áb rá walapwalap beharsu parándan.//_

surf v (usu **go surfing**) _varemak*bázi; varemak*-savári; moujsavári_

surface n **1** (**a**) _ruy, (ZBP, L7229 TT); rox, "be Jeyhun ferestád tá bogzarand -- be kawti rox e áb rá besporan." (ZBP, L6440 SF); abra (ZBP, C3424 FM); talan [<Sanskrit "talan"]. //ruy e áb, sar e cáh, bálá ye cáh./ ruy e/ talan* e yek guy; ruy e/ talan* e tup, zamin; ruy e talan e maqz.//._ (**b**) _ruy; rox; abra; talan* //Yek kive*_ [a cube] _wew ruy/ rox/ talan* dárad.//._ (**c**) _ruy, abrah, afra*. //ruy e zebr/ dorowt e divár./ talan* e/ ruy e ásfálti ye ráh./ Niw e xarfastar talan* e/ ruy e pust rá suráx mikonad.; Ruy e hamejá rá dar áwpazxáne pák kardan./ láye ye ruyi; yek zaxm e ruyi/ na źarf/ talani*_ [a surface/ superficial wound]._/ ává ye afra*_ [surface noise]._/ ruy, rox, "be Jeyhun ferestád tá bogzarand -- be kawti rox e áb rá besporand." (ZBP, L6440 SF); talan*. //zirdarryáyi ruy e áb ámad.; ruy e/ talan*e yaxzade ye/ fosorde ye daryáce./_ a surface vessel: _yek náv e/ kawti ye talanpeimá*/ talanik*//._ **3** _(pendárin) ruy, rox, namá. //Zir e rox e/ namá ye xodostováraw_ [self-confident]_/ delgarmaw pák sost-pei ast./ Tanhá nabáyad be ruy e/ namá ye kárhá/ cizhá bengari./ Hukerdári* beru ye kár_ [surface politeness]._/ bardáwthá_ [impressions] _ye/ manewnhá* ye ruy e kár.//._ **4** **on the surface** _beru ye kár; talanik*. //Án naqwe beru ye kár/ talanik* xeili xub/ kárband_ [practical] _minamáyad./ Beru ye kár ádam e wirin/ delrobá_ [charming] _va yávar_ [helpful] _ast.//._ **scratch the surface** _bengarid be_ "scratch[1]"

surface v **1** **surface sth (with sth)** _andudan, andáyidan, rukew kardan; abre dádan/ kardan. //rox e/ ruy e jádde/ ráh rá (bá_ tarmac _"qir") andudan; divári rá bá gac andudan.//._ **2** _ruy e áb ámadan._ **3** _(anáyin)_ (**a**) _báz padidár gawtan; sar darávardan. //Pas az cand sál zendegi birun az kewvar báz nágahán az Landan sar darávard./ Hamin ke báz yekdigar rá didand cewmhamcewmi ye gozawteyewán báz padidár gawt.//._ (**b**) _bidár wodan; howyár/ áźir gawtan. //Saranjám nimruz áźir/bidár gawt.//_

surface mail _peik e zamini/ rox/ talani*_

surface tension _tanew e talanik*_

surface-to-air adj _zamin be havá_

surfboard n _varemak* [az "varmew* + pasvand e "-ak", baráye riwe bengarid be_ "surf"_]_

surfeit n, **surfeit (of sth)** _pori, farávváni, siri. //porxori e xorákhá ye carb o narm_ [rich food] _baráyetán bad ast./ Tázegi dar jamjám*/_ TV _namáyewhá ye farávváni darbáre ye foruhewtegi_ [divorce] _dádeand.//_

surfeit v, **surfeit sb/ oneself (with/ on sth)** _porkardan; porxordan; porxori kardan; anbáwtan. //Wekam e xod rá bá mive por kardan./ xeili xow gawtan_ [be surfeited with pleasure]_//_

surfer n _varemakbáz*; varemaksavár*_

surge v **1** _kulák zadan, kuhe zadan; kuhevár piw raftan. harjá juri tarjome miwavad. //_the surging tide: _avarkár*; kuhevár; Láxiz sarásar e darre kuhe mizad.; Mardom kuhevár piwrafte bedarun e meidán rixtand.//._ **2** **surge (up)** _juwidan, davidan, harjá juri tarjome miwavad. //Xawm darunaw juwidan gereft./ Xun be cewmánaw david.//_

surge n, **surge (of/ in sth)** **1** _kuhe. //kuhe ye daryá//._ **2** _afzáyew e nágaháni; nágahán bálá ámadan; kuhe (zadan). //kuhe ye xawm, delsuzi./ nazdik e/ pirármun e tasu_ [o'clock] _ye haft nágahán kárbord e barq afzáyew miyábad.//_

surgeon n _dastkár (ZBP, L2125. 5465 ZX); "va áhan natavánad did va soxan e dastkárán natavánad wanid."; kárdpezewk (ZBP, L2269); salyán* [besanjid bá "salmáni" baráye riwe bengarid be_ "surgery"]; _kárdpezewk [az Avestáyi, Kareto-baewazo; (Ordibehewt Yawt; Yawthá, PurDávud sát e 142)]. //_a heart surgeon: _kárdpezewk e del./ gew; gewsalyán* [<gew + salyán*]//_

surgery n **1** _dastkári; kárdpezewki; salyáni* [besanjid bá "salmáni"], [salyáni Sanskrit]; ápang*_ [= operation]. _//faráxt* e/ azdar_ [qualified] _e kárdpezewki/ salyáni* va awupezewki*_ [qualified in surgery and internal medicine]_/ bimár rá baráye kárdpezewki/ ápang* ámáde sáxtan/ ámudan./ U rá ápang* e gew e báz kardand_ [open heart surgery]._;_ cosmetic surgery: _bazak-salyáni/ bazak-kárd- pezewki.//._ **2** (**a**) _darmánkade._ (**b**) _zamán e didár e bimárán dar darmánkade*_ [outpatient]. _//Didár e bimárán dar darmánkade*_ [outpatient] _az 9 tá 11 ye bámdád ast./ Tasu*_ [hour] _ye/ gáh e/ zamán e didár e bimárán_

[outpatient/ office hours]./ She/ he holds her/ his surgery/ office on Friday at 6 pm: *Ádinehá tasu* [o'clock] *ye 6 e pasin mardom mitavánand be didáraw ravand.//*

surgical adj *(vábaste be) salyáni*/ dastkári/ kárdpezewki. //abzárhá ye kárdpezewki/ salyáni*./ darmán e kárdpezewki/ salyáni*; varzidegi dar kárdpezewki/ salyáni*; juráb e sáqboland e pezewki//*

surgically adv *(bá wive ye) kárdpezewki. //goudeyi*/ qondeyi/ dożpeli* [tumor] *rá ke bá (wive ye) kárdpezewki darávardeand* [remove]*//*

surgical spirit *(dar Engelestán) (dar A'mriká* **rubbing alcohol***) alkol e sefid; alkol e pezewki*

surliness n *axmuyi; torwruyi*

surly adj (**surlier**, **surliest**) *torwru, axmu, badxu, harjá juri tarjome miwavad. //ádami torwru;* a surly look: *torwruyi./ bá torwruyi napaziroftan/ sarbáz zadan./ Injur axm nakon!//*

surmise v *engáwtan; pendáwtan; gomán zadan. //Con az puyandegán/ kávowgarán ágáhiyi nareside tanhá mitavánim jáygáh e konuniyewán rá gomán zanim (ke kojá hastand).; Pendáwtim egnesti** [accident] *baráyaw ruydáde.//*

surmise n *gomán. //Gomán e noxostat dorost bud./ In pák gománi biw nist.//*

surmount v **1** *cir(e) gawtan/ wodan; bá... dastopanje narm kardan. //Piw az áqáz e barnáme bá gereftárihá ye besyári mibáyast dastopanje narm konim.//.* **2** *(biwtar berixt e náwenáxte) savár budan. //Ru ye menár* [spire] *bádnamáyi* [weather-van] *savár bud.//*

surmountable adj *cirewodani; az miyán bardáwtani*

surname n *nám e xánevádegi; varnám (ZBP, L913). //*Smith *yek nám e xánevádegi ye faráván* [common]*/ por raváj dar Engelestán ast.//*

surnamed adj *be nám e xánevádegi ye/ be varnám e...; //Doxtari be nám e xánevádegi ye Zandi.//*

surpass v, **surpass sb/ sth (in sth)** *(beáyin) piwi gereftan bar...; az... dargozawtan, "va dád e Hormoz conán bud ke az dád e Nuwirván dargozawt." (ZBP, L247 TB); guy az hamegán robudan, "va Bu Sádeq dar miyán ámad va guy az hamegán robud..." (ZBP, L382 TBH); fozun budan, "Pawutan conin goft kaz pil e wir -- be tonbol fozun ast mard e delir." (ZBP, L6931 SF); gozawtan, "gozawte behar dánewi az pedar -- ze lakar be mardi barávarde sar." (ZBP, L6866 SF). //dar tajá*/ tizi* [speed]*, niru, zebardasti az digari dargozawtan/ fozun budan./ Besaxti mitaván az in womár* [score] *e xeili bálá piwi gereft/ dargozawt./ Zibáyi ye án cewmandáz fozuntar az ánce bud ke cewm midáwtam.//*

surpassing adj *fozun bar andáze; bimánand. //zibáyi ye bimánand//*

surpassingly adv *bázgardid be* "surpassing"

surplica n *rujáme ye sepid e pristárán* [priests] *va ávázxánán*

surplus n **1** *fozuni, "bexor harde dári, fozuni bede -- to ranjideyi bahr e dowman mane." (ZBP, L4883 SF); bázmánde. //Fozuni ye xorákuhá rá mitaván foruxte pul gereft* [for cash]*.;Má dar bázargáni fozuniyi barábar e sisad milion dolár dárim./ Ruzgári bá fozuni ye faráván va dar pei ye án ruzgár e kambud* [shortage]*.; Maqáze ye foruw e kálähá ye fozuni ye ártew* [Army surplus store]*.//.* **2 in surplus** *fozuni (dáwtan). //Dádosetad e má fozuni newán midahad (fewnádemán** [export] *biw az bavardát** [import] *ast.//*

surplus adj, **surplus (to sth)** *fozuni. //*surplus labour/ labor: *kárgarán e fozuni; foruw e hubdar* e fozuni* [surplus stock]*; in xorák fozun bar niyáz ast* [surplus to requirements]*.//*

surprise n **1** (**a**) *wegeft. //Wekastewán máye ye candán wegeft nagawt./ Máye ye wegeft e man wod ke án naqwe kámyáb gawt.; Bebinid tá ce andáze az didanaw dar ánjá yekke xordim./ Dar wegeft wodim./ Hengámi ke faryád kewidam sarbálá karde bá wegeft negarist./ Dar wegeft wod/ Wegeftid ke hic kas piwnahád e komak nakard.//.* (**b**) *Ce wegefti!; wegeft, nágahángir. //Cizhá ye nádelapziri nágahán baráyemán rox dáde./ Án piwkewi pák (baráyam) máye ye wegefti gawt.; Án kár rá ke beman piwnahád kardand pák máye ye wegeftam gawt./ yek kaft** [attack]*, didár, mehmáni ye nágahángir/ nágaháni.//.* **2 take sb/ sth by surprise** *nágahángir kardan; wegeftidan; yekke xordan, "va besyári a mardom az wanidanaw yekke mixordand." (ZBP, L7570, KK); nágáh gereftan. //Padáfand e án wahr xeili xub bud az inru baxt in ke betaván án rá nágáh gereft* [taking it by surprise] *kam bud.//.* **take sb by surprise** *wegeftidan; máye ye wegeft gawtan. //Hame ye má az kenárejuyi* [resignation] *ye nágahániyaw wegeftidim.//*

surprise v **1** *dar wegeft kardan; wegeft ávardan, "hame kárhá ye wegeft ávarad -- co xawm ávarad bád o barf ávarad." (ZBP, L6119 SF); wegeftidan, "co Afrásiyábaw be hámun bedid -- wegeftid az án kudak e*

náresid." (ZBP, L6558 SF); yekke xordan. //Biw az 80 sál dárad! Womá ma rá dar wegeft mikonid!; Az huw e pesarak dar wegeft wod/ wegeftid./ Agar bebázand dar wegeft nemiwavam.; Agar bedáni ke bar sar e ánam/ áhang e án dáram az kár kenárejuyam dar wegeft miwavi?//. **2** *nágahángir kardan; setardan, "Ardawir va/ ziyáne har do cun be án áyine didand, setarde/ [<setardan] bemándand va gorbe va sag ke andar xáne budand án xorew bexordand va mordand." (ZBP, L7842, ZVY). //Hamestárán** [the opposition] *rá setardan*/ nágahángir kardan* [surprise]*./ Zud bázgawtim va dozdán rá ke dáwtand ewkáfhá* [cupboards] *rá migawtand* [search] *nágahángir kardim.//.* **3 surprise sb into sth/ doing sth** *wegerf ávardan, "hame kárhá ye wegerf ávarad -- co xawm ávarad bád o barf ávarad." (ZBP, L6119 SF). //Bá andáxtan e cand tir tavánestim ánán rá wegerf ávarde/ dar wegeft konim vádárewán sázim/ konim jáygáh e xod rá áwkár sázand* [reveal their positions]*.//*

surprised adj, **surprised (at sth/ sb)** *dar wegeft; mát; wib; wibotib; háź. //negáhi/ didári, faryádi háź/ a wegeft; Az án ágáhi mát gawtim./ be senn e/ sál e to dar wegeft-am ke geiwe*bázi/ arusakbázi mikoni!; Az didanat dar injá mátam borde.; Az inke nayámad dar wegeft-am./ Hic máye ye wegeft nist.//*

surprising adj *wegeftangiz; wegeftávar. //áhangi* [decision]/ *wekasti* [defeat] *wegeftangiz./ Jáy e wegeft ast ke báxtand.//*

surprisingly adv *//máye ye wegeft ast, hickas nayámad./ Wegeftávar hálaw xub ast!//*

surreal adj *pendárin; farásu ye pendár; xábnamáyi. //Zir e kárkard* [effect] *e dáru maqzam ágande az parhibhá ye pendárin/ xábnamáyi* [fantastic/ bizarre] *bud./ Didár e to/ didárat dar injá va injuri baráyam engár xáb va pendár ast!//*

surrealism n *(jonbew dar sabk e honar va soxan dar sade ye 20) xábnamágari*

surrealist n, adj *xábnamágar*. //yek negár* [painting] *e/ yek namáyew* [exhibition] *e xábnamágari*//*

surrealistic adj **1** *xábnamágari*. //sabki* [style] *xábnamágaráyáne*//.* **2** surreal: *xábnamáyi pendárin*

surrender v **1 surrender (oneself) (to sb)** *long andáxtan; xod rá be... sepordan; separ afkandan, "va mowáhedát e u bar in jole didand ke hame ye fosahá piwe va separ biyafkandand." (ZBP, L629 TBH); "bá u bas nayámad separ biyandáxt va bargawt." (ZBP, L3807 GS). //Hargez separ nemiyafkanim./ Havápeimádozdán* [the hijackers] *saranjám xod rá be pásbánán sepordand.//.* **2 surrender sth/ sb** *vádádan; vádád kardan; vel kardan; dast az... bardáwtan; dádan; hewtan; váhewtan. //Hargez dast az ázádi ye xod barnemidárim./ Tofanghá ye xod rá be pásbánán sepordand./ Peimán e bime* [insurance policy] *ye xod rá rahá kard.//.* **3 surrender (oneself) to sth** *del bar... nehádan, "va xalq be do'á va zári andarun oftádand va del bar helák nehádand." (ZBP, L38 TB); tan be... nehádan, "tewnegi az had gozawt biyoftádam va tan be marg nehádam." (ZBP, L23659AT); xod rá be... sepordan. //Del bar noumidi nehád* [surrender oneself to despair] *va saranjám xodkowi kard.//*

surrender n *separ afkandan, harjá juri tarjome miwavad. //xástan ke wahr separ afkanad./ Warvin** [government] *rá be separ afkandan e bozdeláne* [cowardly] *dar barábar e xást e soudágarán e bozorg* [big-business interests] *piwmárd.* [accused]*./ Arzew e puli ye foruw* [the surrender value] *e in bahrhá* [stocks] *ci-st?//*

surreptitious adj *(biwtar xárdári) penháni, dozdáne, dozdaki; puwide, "va xalq bi andáze rafte budand va pirán va kehtarán dozdide minegaristand..." (ZBP, L637 TBH). //Bá negáhi dozdáne/ dozdaki/ dozdide dárák* [belongings] *e u rá jostojukard/ várasi kard./ Az inke gahgáh sigár bekewi ma rá báki nist- ammá niyázi nist ke dozdaki/ penháni conin koni.//*

surreptitously adv *bázgardid be* "surreptitious"

surrogate n, **surrogate (for sb/ sth)** *(beáyin) jáygozin, jánewin; namáyande. //Afsáne jánewin e xubi baráye dástánhá ye sargozawt e rástin nist./ juánewin e mádar/ mádar e jánewin; dáye//*

surround n **1 surround sb/ sth (with sb/ sth)** *kasi rá bemiyán andargereftan, "cun sepáh az vey dur wod gerd e vey andarámadand va u rá be miyán andargereftand va bekowtand..." (ZBP, L315 TB); darmiyán gereftan, "va badámuzán va mozarrebán vey rá dar miyán gereftand va barkár wodand." (ZBP, L1038 TBH); bar kasi gerd ámadan, "pádewah rá karam báyad tá bar u gerdáyand." (ZBP, L3561 GS); bar kasi gerd ámadan, "mard rá did gereftár e xalqi bar u gerdámade." (ZBP, L3621 GS); gerd e cizi rá gereftan, "nágahán gerd e iwán gerefte tofang, va fewang az dastewán birun ávardim." (ZBP, L4054 THA); kasi rá gerd andarávardan, "co divár gerd andarárimewán -- co wir e źiyán dar bar árimewán." (ZBP, L6357 SF); forugereftan; parvastan*. //Sepáhiyán wahr rá foru gereftand/ gerd andarávardand./ Gerd e wahr rá bá sepáhiyán forugereftand./ (pendárin) dust dárad gerd e xiw rá bá cizhá ye zibá andargirad.//.* **2 surround sth/ sb (by/ with sth)** *(biwtar be rixt e náwenáxte) gerd e cizi rá gereftan; dar miyán gereftan.*

//Deraxtán estaxr rá dar miyán gerefteand.; Gerd e án saráy rá divárhá ye boland gerefte./ (pendárin) naqwe ye novin rá gománhá ye wegeft forugerefte [The new plan is surrounded by much speculation.]*; Hamiwe gerdaw rá dustán e xowpuw* [fashionable] *forugerefteand.//*

surround n *labe [ye áráyewi]. //yek boxári ye tudivári bá labe ye káwi* [a fireplace with a tiled surround]*//*

surrounding adj *pirámun; parvand; doure. //Tabas va rustáhá ye pirámunaw.//*

surrounding n *pirámunhá, "sarásar e án pirámunhá baráwofte rewte ye imeni az ham gosixte..." (ZBP, L3091 TMK); zamine, bum. //Dar bumi delpazir zistan./ Jánevarán e wirwang** [zoo] *dar zistbum e ximi* [natural] *ye/ hanjár* [normal] *e xiw nistand.//*

surtax n *sáv, "kazin pas fozuntar ferestim ciz -- ke in sáv o bad báź báź báyast niz." (ZBP, L3392 SF)*

surveillance n *páyew, pás, páyidan. //Pásbánán dárand peivaste delpisán** [suspects] *rá mipáyand.//*

survey v **1** *az dur páyidan; arzyábi kardan; barresi kardan/ barresidan; varandáxtan/ varandáz kardan; bardid kardan [M. Moqaddam]. //Mardom rá az báláxáne* [balcony] *páyidan/ bardid kardan [M. Moqaddam].; Az bálá ye/ faráz e tappeyi rustá rá arzyábi kardan; Bá abarmanewi* [haughtily] *az bálá ye áynakaw ma rá varandáz kard.//.* **2** *barresi/ bardid/ arzyábi kardan. //soxanrániyi ke dar án án jaháni rá barresi/ arzyábi kard./ Dar in náme/ ketáb nevisande degargunihá ye táze ye zabánwenási rá arzyábi mikonad.//.* **3** *peimáyewgari kardan; peimudan; zaminpeimáyi kardan. //Páreyi zamin rá baráye sáxtemán peimudan.//.* **4** *(dar Engelestán) arzyábi kardan. //Piw az xarid e xáne/ sará, dastur dádan va án rá arzyábi kardan.//.* **5** *arzyábi kardan. //Az Pánsad xánevári ke arzyábi wod cehel darsad ávandwuy* [dishwasher] *dáwtand.//*

survey n **1** *arzyábi, peimáyew, barresi. //Yek barresi ye tond az kuce newán dád ke kasi dar án dourobarhá/ pirámunhá nist./ barresi/ bardid/ arzyábi ye sán, zamine./ bardid e/ arzyábi ye farágir e musiqi ye novin.//.* **2** *peimáyewgari; zaminpeimáyi; bardid [M. Moqaddam]; bardid e/ peimáyew e haváyi.//.* **3** *(dar Engelestán) arzyábi ye sáxtemán.* **4** *arzyábi; barresi. //arzyábi ye manewte ye mardom./ Arzyábihá newán dád/ midahad ke 75 darsad e mardom dád e novin rá ostovár midárand.//*

surveyor n **1** *bardidgar [M. Moqaddam]; arzyáb (e sáxtemán).* **2** *bardidgar/ peimáyewgar (e zanin). //arzyáb/ bardigar e sanghá va andázehá./ bardidgar e wáhráhhá//*

survival n **1** *zende mándan; zivestan; barzivew*/ barvizewn*; saxtjáni, "wabhá ye hejr rá gozarándim o zendeyim -- má rá be saxtjáni ye xod in gomán nabud." (Azizolláh e Wakibi?). //Barzivewn* e varjin** [miraculous] *e barxi az mardom dar egnest* e haváyi* [in the air crash]*./ barzivewn* e wáyandetarin* [the survival of the fittest]*./ kive* ye barzivewn** [a survival kit]*.//.* **2** **survival (from sth)** *bázmánde. //áyini/ jawni ke az ruzgárán e piw az tarságari* [pre-Christian times] *bázmánde.//*

survive v **1** **survive (from sth); survial (on sth)** *saxt-jáni kardan, "wabhá ye hejr rá gozarándim o zendeyim -- má rá be saxtjáni ye xod in gomán nabud." (Azizolláh e Wakibi?); barzivestan* (riwe ye aknun "barzi-,"). //Vápasin bázmánde ye án xáneváde/ vápasin hamvand e án xáneváde ke zende mánde./ Az wew tani/ sarnewini ke dar havápeimá ye xord wode budand tanhá yeki zende mánd/ barzist/ barzivest./ Áyinhá ye wegerf e faráváni az ruzgárán e noxostin bázmánde./ Nemitavánam bá si dilár dar hafte zende bemánam./ (pendárin) aknun zendegi dowvár ast ammá dárim saxtjáni mikonim (va zende mándeyim).//.* **2** *zende mándan; ján bedarbordan. //Az zaminlarze, kawtiwekastegi* [shipwreck] *zendemándan/ jánbedarbordan./ Andak/ angowt-womár sáxtemáni az bombáránhá ye haváyi ásib nadide bejáy mánd./ Wáyad/ báwad ke giyáhán az yaxbandán ján bedarnabarand.//.* **3** *pas az kasi zende mándan. //Án pirezan az pas e hame ye farzandánaw zende mánde/ (xárdári) Án pirezan sar e hame ye farzandánaw rá xorde.//*

survivor n *bázmánde; zendemánde; barziyán*; barziván*; ján bedarborde. //Baráye bázmándegán e/ barziván* e zaminlarze komak ferestádan.//*

sus[1] n (Latin) *goráz*

sus[2] (also **suss**) v **1** **(sussed, sussing), sus sb/ sth (out)** *(zabán e kuce) yáftan, daryáftan; sardarávardan; wenáxtan. //aknun, miwenásamaw./ Daryáfteyim ki án kár rá karde.//.* **2** **sus sth out** *tah o tu ye ... rá darávardan. //Bahrám rá hamráhewán ferestádam, tá tah o tuyaw rá darávarad, bebinim miwavad bá án kenár ámad yá nad.* [I sent Bahram along to sus out the possibility of doing a deal with them.]*//*

susceptibilities (n pl) *zudranji, //Kári nakoni ke beranjad/ kári nakoni ke be u barbexorad.//*

susceptibility n, **susceptibility (to sth)** *pazirandegi, dastxowi, ásibpaziri. //az ásibpaziriyaw bahrebardári kardan/ sud jostan./ dastxow e foruxáni budan* [susceptibility to persuasion]*//*

susceptible adj **1** **susceptible to sth** *ásibpazir, dastxow, pazirá, "ánke har ozv zayif va ... báwad va bedán sabab pazirá ye faxlehá báwad..." (ZBP, L5235, ZX). //saxt dastxow e cáplusi* [flattery]*./ giyáháni ke*

pazirá ye bimári nistand.//. **2** *dastxow e; pazirá. //ádami sáde-del* [naïve] *va bá ximi pazirá* [susceptible nature]*; Candán pazirá/ dastxow ast ke án zan/ doxtar be ásáni delaw rá robud/ u rá wifte ye xod sáxt.//.* **3** **susceptible of sth** *(beáyin) ...-pazir; pazirá; pazirande. //Áyá soxan e womá saxt ávand-pazir ast?* [Is your statement susceptible of proof?]//

suspect v **1** *gomán bordan, "be Arabi "zan" budan va nabudan e cizi yá dástáni rá be andiwe girad." (ZBP, L3138, NKZZF); gomán bordan, "Pir xiw ravá dárad va tá kasi gomán nabarad ke az in kalemát noqsáni oftad bar…" (ZBP, 2395 AT); be… gomán budan, "wabhá ye hejr rá gozarándim o zendeyim -- má rá be saxtjáni ye xod in gomán nabud." (doktor Azizolláh e Wakibi?). //gomán bord wabixuni* [ambush] *dar kár ast./ Saxt gomán mibaram ke mixáhand ma rá dastbesar konand/ beránand* [get rid of sb]*./ Gománam biwtar e mardom in rá darnemiyáband./ Ánce goft ostovár minemud* [sounded convincing] *ammá gománam (ke) doruq báwad.//.* **2** *wak bordan; badgomán wodan. //Be angizehá ye* [motives] *kasi badgomán wodan./ Be rásti ye/ rást budan e soxanaw badgomán-am.//.* **3** **suspect sb (of sth/ doing sth)** *be… badgomán budan. //Pásbánán be ke/ ki badgomán-and [ke ágrefti*/* crime *dar kár ast.]/ Ce ciz máye ye án gawt ke be u badgomán wavi pul rá bardáwte?//*

suspect n *begomán; gománik*; delpis* [<Kordi ye Houráni, delpis]. //Wahrbáni dárad az do delpis bázporsi mikonad* [interrogate]*./ Dar án/ báre ye án ádamkowi, u-st ke noxostin delpis*/ gománik* ast.//*

suspect adj *engár doruqin. //Soxanánaw engár doruqin ast./ Karak** [tyre] *e án ráde/ máwin xaráb/ bad* [suspect] *ast.//*

suspend v **1** *ávixtan; ávizán kardan/ budan. //Ceráqi bálá ye saremán az ásmáne ávizán bud.//.* **2** *(biwtar be rixt e náwenáxte) andarvá/ darvá budan; ávangán, "ávang va ávangán be cem e ávizán ast va án harcizi ast ke be rismáni baste biyávizandaw..." (ZBP, L7608 DTH). //bádkonaki andarvá faráz e sar e mardom; Dud dar havá ye árám/ istáde andarvá bud./ xorde-páreháyi* [particles] *ávangán dar áb.//.* **3** (**a**) *candgáhe bázistándan; andarvá gawtan/ kardan. //Dasturi rá/ dádi rá candgáhe andarvá gardánidan* [suspend a rule]*./ Kármandán bast newasteand va ráh-áhan tá zamáni náwenáxte az kár bázmánde/ andarvá gawte./ Dar zamán e girodár* [crisis] *manwur* [constitution] *rá andarvá gardánidand.//.* (**b**) *be zamáni dirtar andáxtan; derangándan; harjá juri tarjome miwavad. //Ávardan e barnáme ye novin rá derangándan/ be zamáni dirtar andáxtan.* [suspend introduction of the new scheme]*.; Dávari* [judgement] *rá derangándan./ Baráye rifteyi** [a criminal] *vacari* [sentence] *andarvá dádan.//.* **4** **suspend sb (from sth)** *kasi rá az káraw andarvá gardánidan/ andarváyidan* .//Án pásbán rá az káraw andarváyidand./ Con dozdi karde bud u rá az kár dar dabestán andarvá gardánidand/ andarváyidand*.//*

suspended animation *bihuwi; harjá juri tarjome miwavad. //(pendárin) sarásar e án barnáme* [project] *tá zamáni ke cewmberáh e parváne ye kár hastim andarvá/ ávangán ast.//*

suspender n **1** *band e juráb.* **2** **suspenders** *(dar Ámriká) bázgardid be* "braces"

suspender belt *band e juráb e kamarbandi (ye zanáne)*

suspense n *delwure, pádarhaváyi; andarváyi. //Bá delwure ye faráván biyusán e (wanidan e) manewte ye pezewk budim./ Biw az in má rá pádarhavá/ andarvá negah nadár, begu ce rox dáde.//*

suspension n **1** *darváy; andarváyi; pádarhaváyi; ávangán budan; derangánidan. //Darváyi ye/ andarváyi ye yek dastur/ dád/ dátikán*./ andarváyi ye/ darváyi ye yek dánewámuz az dabestán./ Baráye az miyán bardáwtan e darváyi/ andarváyi ye xiw paźuhew xást* [appeal against ...]*.//.* **2** *wivsári* [<Guyew e Zartowtiyán e Ardakán]; wive ye savár kardan e yek ráde ruy e mehvarhá. //Con wivsári* ye án ráde* [máwin] xub nist dar savári xeili takán takán midahad* [bumping ride]*.//.* **3** *áwáme, "sefát e áwáme ye sudmand: begirand somáq va dar áb bá zák [záj] tar konand..." (ZBP, L5542 ZX). //áwáme ye gard e yek dáru./ áwáme ye dáruyi//*

suspension bridge *pol e ávangán*

suspicion n **1** (**a**) *wak, badandiwi, "badandiw gardad pesar bá pedar -- pedar bá pesar hamconin cáregar." (ZBP, L4957 SF); badgománi, "ammá miwenavim ke badgománi oftáde ast…" (ZBP, L1307, TBH); //kasi rá b á badgománi/ wak negaristan./ Be u wak karde/ badgomán gawtand ke pul rá dozdide az inru bázdáwtaw kardand./ Raftáraw gománbarangiz* [suspicious] *nabud./ Pas az ágreft** [crime] *áwkár ast be kasi ke angize ye án rá dáwte badgomán miwavand/ wak mibarand.//.* (**b**) **suspicion (about sth/ sb); suspicion (that…)** *wak, badgománi, badandiwi, gomán. //Badgomán-am ke rástaw rá be man nemiguyad./ Engár rástin ast/ rástin minamáyad ammá man badgomán-am.//.* **2** **suspicion (of sth)** *yek buy e; yek rize...; //yebuy e/ yek rize buy e sir dar xorew; Buyi az anduh dar áváyaw.//.* **3** **above suspicion** *dur az wak/*

badgománi. //Harkas ke nazdik e jáygáh e ágreft bud az badgománi durnamánd.//. **under suspicion** *badgomán/ gománbarangiz; badandiw (be bálátar bázgardid)*

suspicious adj **1** *badgomán, gománbarangiz; badandiw, "badandiw gardad pesar bá pedar -- pesar bá pedar hamconin cáregar." (ZBP, L4957 SF). //negáhi/ didári* [look]*, raftári gománbarangiz./ Darbáre ye angizeaw* [motive] *besyár badgomán-am./ Be bigánegán badandiw/ badgomán ast.//.* **2** *gománbarangiz. //kári, soxani* [remark] *gománbarangiz./ ádami/ kasi badandiw./ Saxt wak miravad hengámi ke ágreft* [the crime] *rox dád dar xáne bude.//*

suspiciously adv *//raftári gománbarangiz; Hamejá va hame ciz bewiveyi gománbarangiz xámuw/ árám* [quiet] *bud.//*

suss = sus^2

sustain v **1** *kewidan, negahdáwtan. //In raf* [shelf] *sang e/ geráni ye hame ye in ketábhá rá tavánad kewid?//.* **2** (**a**) *zende negahdáwtan; parvardan. harjá juri tarjome miwavad. //Báyad xorákhá ye xub e nirubaxw/ parvarande* [good sustaining] *bexorid./ Kami ye oksiźen/ nasim e havá ke baráye zende negahdáwtan basande nabáwad./ Kángaráni ke/ kánkanáni ke be dám oftáde budand tanhá be omid e in ke rahâyi o baxwandegán* [rescuers] *dárand nazdik miwavand zende mándand.//.* (**b**) *peigir kardan; tá/ be páyán bordan; kewidan. //Sosti ye án ketáb/ náme dar in ast ke nevisande nemitavánad gováźeyi* [argument] *rá peigiri konad/ tá páyán beresánad./ (musiqi) esvari** [note] *rá kewidan./ kuwewi peigir kardan baráye be páyán bordan e kár./ Kaf zadan e mardom candin pál** [minute] *be derázá kewid.//.* **3** *(wekast) xordan; (ásib) didan; (ziyán) kardan. //wekast xordan; ásib didan; ziyán kardan./ kalleaw/ saraw kust e sahmgini did.//.* **4** *(dátikán*/ dád) ostovár dáwtan; dorost dáwtan/ budan. //Dádgáh dávaw* [claim] *rá ostovár dáwt ke án peimánnáme* [contract] *adádmand** [illegal] *bude ast.//*

sustenance (n) *pem*; niru [<Pahlavi]. //Dar yek liván afwore ye portoqál candán pemi*/ niruyi nist./ Az kam-pemi*/ niruyi sost gawtan.//*

suture n *(pezewki) baxiye*

suture v *baxiye zadan; duxtan, "va ba'zi tabibán farmudeand, ki fozuni beborand va báqi beborand." (ZBP, L5565, ZX)*

suzerain n *áqábálásar; zebardast*

suzerainty n *(beáyin) áqábálásari; zebardasti. //Kewvari ke kewwvar e nirumand e hamsáye bar án áqáyi/ áqábálásari mikonad.//*

svelte adj *(pasandide) láqar va zibá/ naqz*

SW abbr **1** *(vákive*/ rádio) kuhe ye/ mouj e kutáh.* **2** *nimruz e xorvaráni/* south-west(ern). //SW India/ *Nimruz e xorvaráni ye Hendustán//*

swab n **1** *máláy* [Kordi ye Hourámi máláyra].* **2** *nemune. //Az galu ye kudakáni ke gomán miravad xonáq dárand nemunebardári kardan.//*

swab v (**swabbed, swabbing**) *pák kardan, zodudan. //Zaxm rá bá panbe pákidan/ pák kardan; Xun (rá) az roxsáraw zodudan.//.* **2** **swab sth (down)** *bá kohne ye xis pákidan/ pák kardan/ zodudan. //kaf (e kawti) rá bá kohne ye xis pák kardan.* [swab down the decks]*//*

swaddle v, **swaddle sb (in sth)** **1** *qondáq kardan; bacce rá dar ewtak* picidan (ZBP, C2928 FM); picidan; pixtan; puz-, (riwe ye aknun "piz-"); "con cewmaw bar... zeyd oftád dámán bekewid ruy az u begardánid va Torki rá befarmud tá gardan e u bezanad va u rá dar cádori pixtand va be garestán e gorgán dafn kardand." (ZBP, C5798, FM, Tárix e Tabarestán).* **2** *xod rá garm picidan/ pixtan. //Xod rá dar patuyi garm picide kenár e átaw newaste bud.//*

swaddling-clothes n *(kohne wode) qondáq; ewtak [e bacce]*

swag n **1** *kandekári berixt e gol va mive.* **2** *(kohne wode, zabán e kuce) kálá ye dozdi.* **3** *(dar Ostráliyá) kule ye/ anbán e gedáyán*

swagger v *(biwtar xárdári) xarámidan; názidan; firidan (ZBP, C3182). //Con án kár rá gerefti xeili nanáz.; Baramaw*/ jáyezeaw* [prize] *rá gerefte xarámide sar e jáyaw newast.//*

swagger n *(gáh xárdári) xarámew, náz, fir. //*walk with a swagger: *xarámidan/ bá náz ráh raftan.//*

swaggeringly adv *bá náz; bá xarámew*

swagger-stick n (also **swagger-cane**) *cubdast e afsarán e ártew*

swagman n (pl **swagmen**) *(dar Ostráliyá) gedá*

swain n **1** *(kohne wode yá bewuxi) mul e javán, "Án zani mixást tá bá mul e xiw -- jam' gardad piw e wuy e gul e xiw." (ZBP, C1301, FM, Moulavi).* **2** *(bástáni) mard e javán e rustáyi*

swallow[1] (v) **1** (**a**) *ubárdan (ZBP, C2117); forubordan, "[aźdahá] yeki mard e borná foruborde bud -- be xun o be zahr andar afsorde bud." (ZBP, L5958, SF); foruxordan; be galu forubordan, "va wabi be xáb did ke kasi u rá gofti ke barxiz va in kuh rá be galu forubar." (ZBP, L6824 TTT). //naxu*/ qors* [pill] *xordan ásán ast. Ánhá rá dar dahánat gozáwte forubar.; Piw az forubordan/ ubárdan xorákat rá xub bejo!//.* (**b**) *foruxordan. //Saxt foruxorde va ru be pasmár e xiw* [her/ his accuser] *kard.//.* **2** *(anáyin)* (**a**) *foruxordan. //"To rá doruqgu xánd- Áyá in downám rá forumixori?"; "Hame ye xordegirhá rá foruxord va dam barnayávard."//.* (**b**) *zud bávar kardan. //[án mard] Áwkárá cáplusiyaw rá mikonad, va u [án zan] sarásar bávaraw miwavad* [she swallows it whole]*.//.* **3 swallow sb/ sth (up)** (**a**) *forubordan [baráye nemune bengarid be #1]. //Jangal puyandegán rá* [the explorers] *dar xod forubord.; Án havápeimá dar abrhá foruraft./ (pendárin) bongáhhá* [firms] *ye kucaki ke dádkarphá** [corporarations] *ye qulásá ánán rá dar xod forumibarand.//.* (**b**) *xordan; tah e cizi rá bálá ávardan; źutan [riwe ye aknun "źuy-"]. //"Hazine ye dádxáhi* [trial] *hame ye pasandázewán rá źutid/ bálá kewid/ xord.//.* **4** *foruxordan. //Xawm e xiw rá foruxorde káraw rá pei-gereft./ Nágozir gawtam barmanewi ye xiw rá foruxorde* [swallow my pride]*/ zir e pá gozáwte darxást e vám konam.//.* **5 a bitter pill to swallow** *bengarid be* "bitter". **swallow the bait** *be tale oftádan; gul xordan.* **swallow/ pocket one's pride** *bengaride be* "pride". **swallow one's words** *soxan e xod rá pasgereftan. //Be man goft ke nemitavánam ázmun rá/ begozaránam/ bogzaránam ammá man bar sar e án-am kári konam ke soxanaw rá pas begirad.//*

swallow n **1** *ubárew*; ubárdan*; forubordan.* **2** *yek qolop. //yek qolop fugán/ ábejo nuwidan.//*

swallow[2] n **1** *parastu; celcele; pisorak.* **2 one swallow does not make a summer** *(dastán) "bá yek gol bahár nemiwe", "yek dast sedá nadáre."*

swallow-dive *(dar Engelestán) (dar Ámriká* **swan-dive**) *wirje ye parváne*

swam pt of/ *zamán e gozawte az* "swim"

swami n *ámuzgár e dini ye Hendu*

swamp n *bátláq; lawáb*

swamp v *(jáyi rá) áb gereftan. //Dastwuyi* [the sink] *az áb labriz wod va áwpazxáne rá áb gereft./ kuheyi qulásá qáyeq rá por az áb kard.//.* **2 swamp sb/ sth (with sth)** *faráván sar e kasi báridan/ ...-bárán wodan/ gawtan. //xástim darxástnáme beferestand va darxástnámehá bar saremán bárid.; Emsál kárbárán wodeam.//*

swampy adj (**swampier**, **swampiest**) *bátláqi. //zamin e bátláqi//*

swan n **1** *qu.* **2 all sb's geese are swans**. *bengarid be* "goose" **mute swan** *kálákan* [<Gilaki kálákan*]; qu ye ásiyáyi yá orupáyi, ke ávázaw xeili boland nist.*

swan v (**swanned**, **swanning**) *(anáyin, xárdári) velgawtan; xarámidan; parse zadan. //bejá ye inke sar e kár beravad bá ráde* ye/ máwin e tiztak* [race car] *e nouaw wahr rá parse mizanad/ gaz mikonad ; Báz be estár** [vacation] *rafte velmigardi?//*

swan-dive (n) *(dar Ámriká) wirje ye parváne*

swank v *názidan/ bá náz raftár kardan; bálidan. //Bexod mibálad tanhá baráye inke* [she's swanking just because] *behew/ be u gofteand goftáraw behtarin bude.//*

swank n **1** *(anáyin, xárdári) raftár/ goftár e xodnamáyáne; názew. //pangán** [watch] *e geránbaháyi bedast bastan tanhá baráye xodnamáyi* [just for swank]*.//.* **2** *xodnamá. //Candán xodnamá nabáw!* [Don't be such a swank!]//

swanky adj (**swankier**, **swankiest**) **1** *(anáyin, xárdári) gerán va cewmgir/ namáyewi. //dar gerántarin va namáyewitarin mehmánsaráhá mimánad.//.* **2** *xodnamá. //Jeirán va dustán e xodnamáyaw//*

swan-song n *vápasin taráne/ kár e honari. //Piw a báznewastegi, vápasin káraw taráne ye "Mará Bebus" bud.//*

swap, swop v (**swapped, swapping**) *(anáyin)* **swap (sth) (with sb); swap (sb) sth for sth; swap sth (over/ round)** *táxt zadan; jáygozin kardan; goránidan [<guyew e Xuzestáni, A. Kasravi]. //Ketábat az ketáb e man girátar ast. Mixáhi ketábat rá bá man táxt bezani/ begoráni?/ Behamdigar dástánháyi darbáre ye ruzhá ye sarbáziyewán migoftand* [their army days]*./ Navár e Delkawam rá bá yek navár e Áváz e Parivaw táxt mizanam/ migoránam./ Newimháyemán/ sandalihá yemán rá bá ham táxt zadim/ goránidim, conán ke man já ye u newaste va u já ye man newast./ Hargez nemixáham jáy e u báwam!* [I wouldn't swap places

with him for anything!]//. **2** **change/ swap horses in mid-stream** *bengarid be* “horse”. **change/ swap places** *bengarid be* “place[1]”

swap n **1** *táxt zadan; goránew*. //Con to pirhan e ma rá dust dári va man pirhan e to rá dust dáram, báham táxt bezanim/ begoránim?//.* **2** *táxtzadani; goránidani*

sward n *(kohnewode yá dar soxanvari) caman, sabze, xid [xv́id]*

swarm[1]n **1** *anbuh;lomlome (ZBP, C1131). //anbuh e/ lomlome ye murcegán/ sárhá* [starlings]*/ malaxhá//.* **2** *(biwtar candgáni) anbuh e mardom; lawkar e. //lawkar e/ anbuh e kudakán dar gardewgáh.//*

swarm[2] v **1** *(beviże magas e angabin) lomlomeh kardan (beviże gerd e malake).* **2** (**a**) *anbuh wodan; gerdámadan. //Mihmánán gerd e mizháyi ke xorák ruyaw cide wode bud anbuh gawtand.; Anbuh e mardom az darvázehá birun miyámadand.//.* (**b**) *lulidan; lul zadan; anbuh wodan. //Anbuh e mardomi ke dar xiyábánhá lul mizadand.//.* **3** **swarm with sb/ sth** *por az... budan; anbuh budan. //Wenágarán dar kenár e daryá lul mizadand./ Soturxánehá por az anbuh e magas bud.//*

swarm[3] (phr v) **swarm down/ up sth** *cahár dastopá bálá raftan/ barwodan/ páyin ámadan. //az deraxti cárdastopá bálá raftan./ az tanábi cárdastopá páyin ámadan.//*

swarthy adj **(swarthier, swarthiest)** *pust e sabze/ tire. //*a swarthy skin: *pust e sabze/ tire./* swarthy face/ complexion: *siyahcorde./* swarthy person: *ádam e tire pust.//*

swash buckling adj *afsáneyi. //gordán e/ qahremánhá* [heroes] *ye afsáneyi./ Afsáneyi darbáre ye kárhá ye bimgin dar daryáhá ye durdast.//*

swastika *calipá ye/ xáj e wekaste newán e Názihá*

swat v (**swatted, swatting**) *(bá cizi pax) saxt zadan. //magasi rá bá magaskow kowtan; Bá yek ruzname ye lule karde saxt dar e kunew zad.//*

swat n *zanewi saxt (bá cizi pax). //Án magas rá bá magaskow bekow!//*

swathe[1] n (also **swath**) n **1** *navári az alaf/ sabze va mánand e án ke derouwode. //(pendárin) Tufán navár e bozorgi az deraxtán e jangal rá zade andáxt.//.* **2** *navár e pahn. //navári pahn az gol e narges e zard ru ye caman* [the lawn]*//*

swathe[2] v, **swathe sb/ sth (in sth)** *picidan; qondáq kardan; pixtan (riwe ye aknun puz-, piz-). “Ruy az u begardánid va torki rá farmud tá gardan e u bezanad va u rá dar cádori pixtand va be gurestán e Gorgán dafn kardand...” (ZBP, C5798, FM, Tárix e Tabarestán). //kalleaw picide/ pixte dar zaxmbandhá* [bandages] *ye setabr; Xod rá dar wál e gardan va każágandhá* [sweaters] *picide budand..//*

swatter n *magaskow; xarfastarkow/ xarfastarzan*

sway v **1** *návidan; qer dádan. //Deraxtáni ke dar bád návand.; Andaki návide/ telou xord, nazdik bud biyoftad./ Hengám e vawt/ raqs kunaw* [her hips] *rá bewiveyi havasangiz qer midád.//.* **2** *tábidan; degargun sáxtan. //Soxanrániyi ke bávar e besyári az ráydahandegán rá degargun sáxt./ Gováżehá* [arguments] *ye womá ráy e u rá barnemigardánad, Saxt bar sar e án ast ke beravad.//*

sway n **1** *Táb xordan e kawti delaw rá beham zad.//.* **2** *(soxanvari) pádewáyi; wahriyári. //Mardomi/ tudeyi ke zir e wahriyári ye Rum budand.//.* **3** **hold sway (over sb/ sth)** *(kohne wode yá soxanvari) wáh budan. //Kamtar kasi hast ke vádang konad* [to deny] *Wekespir wáh e namáyewnáme nevisán* [playwrights] *ast.//*

swear v (pt **swore**, **sworn**) **1** **swear (at sb/ sth)** *downám dádan; powulidan. //Kalleaw be dargáh xord* [bumped her head/ doorway] *va boland downám dád/ powulid./ Án sarkárgar* [the foreman] *hamiwe be kárgarán downám midahad* [swear at sb]*//.* **2** *(rixt e náwenáxte nadárad) sougand xordan; sougandán bar zabán rándan, "va foqahá... rá bexánd va sougandán bar zabán ránd." (ZBP, L539, TBH). //sougand mixoram hargez piwtar u rá nadideam./ Sougand xord ke hargez u rá nadide bud/ bude./ Mitavánam sougand bexoram ke wanidam kasi dar zad./ Sougand xordam dar in báre cizi be kasi naguyam.//.* **3** *(rixt e náwenáxte nadárad) sougand xordan/ dádan. //Gováhán báyad be Engjil sougand bexorand (ke rást beguyand)* [to swear on the bible to...]*./ Ánán sougand xordeand az taxtotáj e pádewáhi haváxáhi konand* [swear an oath of allegiance to the crown]*./ Áyá be dádgán** [jury] *sougand dádeand?/ Áyá mixáhi/ mitaváni dar dádgáh sougand bexori ke u rá dideyi ke conin kári karde?//.* **4** **swear sth/ a charge/ an accusation etc (against sb)** *sougand xordan [be rásti ye cizi]. //Be piwmári ye/ gonahkári ye kasi sougand xordan//.* **5** **swear blind** *bedun e cunocerá goftan; sougand xordan. //Sougand xord ke pul rá barnadáwte* [He swore blind that he had not...]*.//.* **swear like a trooper** *licár goftan; downám dádan.* **swear sb to secrecy** *kasi rá sougand dádan ke rázi rá negahdárad. //U rá sougand dád ke ánce rá be u goftam negahdáwte báznaguyad.//.* **6** **swear by sb/ sth** (**a**) *be... sougand xordan. //Be xodá sougand mixoram ke rást xáham goft.//.* (**b**) *(anáyin) be sar e... sougand xordan. //Besyári az dustánam bá váżepardáz** [word-

processors] *kár mikonand ammá man hanuz be sar e nusiyák* e kohneam* [old typewriter] *sougand xorde bá án kár kikonam!//.* **swear sb in** *áyin e sougand dádan e kasi rá bejá ávardan./ be kasi sougand dádan. //Áyin e sougand dádan e farwin** [president] *báyad jelo ye mardom báwad.* [The President has to be sworn in publicly]*./ Gováh* [witness] *rá sougand dahid!//.* **swear sb off** *(anáyin) kenár gozáwtan; hewtan; vel kardan. //Bar sar e án-am ke sigár kewidan rá kenár begozáram.* [to swear off smoking]*.//.* **swear to sth** *be... sougand xordan; bigomán goftan. //Gománam piwtar dideamaw/ u rá dideam, ammá nemitavánam sougand bexoram* [I wouldn't swear to it].//

swearer n *násezágu; downámdahande*

swear-word n *downám*

sweat n **1** *xi, xai, "ze piw e dehestán su ye Rey kewid -- az aspán be ranj o be tak xai kewid." ZBP, L7853 SF); áb e warm, "del e man hami bá to mehr ávarad -- hami áb e warmam be cehr ávarad." (ZBP, L6610 SF). //Xai az piwáni ye xiw pákidan/ pák kardan./ zirpirhani ye xis e xi.; (pendárin) bá xi ye tan/ bá kár e saxt án rá sáxtand.//.* **2 a sweat** *xi/ xai kardan/ táxtan," ze bas xai kaz sar o ruyaw hamiáxt -- tanaw gofti ze táb e xawm bogdáxt." (ZBP, L7697 VR). //*be in/ break out in sweat: *xi/ xai kardan/ ámadan; xi/ xai táxtan./ Guyand yek xi ye/ xai ye xub sarmáxordegi rá xub mikonad/ behbud mibaxwad.//.* **3** *xi; xai [ábi ke ru ye talani gerd áyad* [moisture forming on any surface, eg by condensation.]*//.* **4** (**a**) *(pendárin, anáyin) xi ye tan/ piwáni/ saxtkuwi/ ranj. //Xodat fugán e/ ábejo ye xodat rá miyandázi?, be ranjaw nemiyarzad.!//.* (**b**) **a sweat** *ranj. //Az in hame pelle bálá raftan berásti kári por ranj ast* [is a real sweat]*.//.* **5 all of a sweat** *(anáyin)* (**a**) *xis e xi.* (**b**) *xis e xi az negaráni yá tars. //Piw az ázmun xis e xi budam.//.* **no sweat** *(anáyin) saxt nist; máye yew ranj nist. //"Bebaxwid ke bewomá in hame kár e fozuni dádam", "hic saxt/ máye ye ranj nist!."* [no sweat!]*//*

sweat v **1** *xi/ xai kardan; xi/ xai kewidan (baráye nemune be bálátar bázgardid); xi/ xai táxtan (baráye nemune be bálátar bázgardid); por xi gawtan, "rox e wirin ze xejlat gawte por xai -- ke nazl e wáh lei sázad payápai." (Nezámi). //faráván xi/ xai kardan.; xi/ xai táxtan./ Bálá raftan e derázáhang/ zamáni deráz sarbálá ráh peimudan xi ye má rá darávard/ az má xi/ xai kewid.//.* **2** *(pendárin, anáyin) saxt delwure dáwtan; kayk/ kak be tonbán dáwtan/ andáxtan. //Hamegi mixáhand áhang e ma rá* [my decision] *bedánand, ammá behewán nemiguyam tá kami kayk be tonbánewán biyoftad.* [I'll let them sweat a little]*.//.* **3 sweat (over sth)** *saxt kuwidan; xi/ xai rixtan. //Ruy e vápasin goftáram berásti xi/ xai rixtam.//.* **4** *(dar Engelestán) dampoxt kardan.* **5 slog/ sweat one's guts out** *bengarid be* "gut". **sweat blood** *xeili/ saxt ranj kewidan. //Gománidam/ gomán kardam jamjám*/* TV *ŕá wekastam, xi/ xai betanam newast* [I sweated blood]*.//.* **6 sweat sth off** *bá varzew e sangin láqar wodan. //Yek hafte har ruz xentapkábázi*/* play squash *panj kilo láqar wodam.//.* **sweat sth out** *bá xi/ xai kardan [bimári/ tab ... rá] xub kardan/ behbud baxwidan. //(anáyin) bá delwure cewm beráh budan./ Hic/ digar kári az dastemán barnemiyámad, joz in ke newaste bá delwure cewm beráh e soruw e hude wavim* [until the result was announced]*//.*

sweaty adj (**sweatier**, **sweatiest**) **1** *xis e xi/ xai; porxi, "rox e wirin ze xejlat gawte porxai -- ke nazl e wáh cun sázad payápaai?" (Nezámi). //zir e baqal e porxai/ porxi; yek zirpirhan e xis e xi* [a sweaty T-shirt]*./ Az davidan xis e xi-yam* [I'm all sweaty from running.]*.//.* **2** *xi/ xai ávardan/ kewidan. //"Ze piw e Dehestán e suy e Rey kewid -- az aspán be ranj o be tak xi/ xai kewid." (ZBP, L7853 SF). //Kári xi-ávar/ xai-ávar; ruzi dáq o xiávar.//*

sweat-band *piwániband e/ mocband e xigir/ xaigir**

sweater n = jersey 1

sweat-gland n *qodde ye/ qonde ye xai/ xi*

sweat-labour/ labour/ labor *(xárdári) xarbandegi; xarkári. //sarkárán, xarbandegán//*

sweat-shirt *pirhan e panbeyi ye ástinboland*

sweat-shop *(xárdári) jáy e xarkári*

swede (US, **ruta baga**) n *walqam e zard e dorowt*

sweep[1] v (pt, pp **swept**) **1** (**a**) **sweep sth (from, off, into, etc sth); sweep sth (away, up, etc)** *roftan, rubidan; járu kardan. //Injá rá rofteyi/ járu kardeyi?; Gardoqobár e qálihá rá roftan; Xordenánhá rá zir e qáli kardan/ az ru ye miz pák kardan/ dar áwqáldáni rixtan./ Xordepárehá ye káqaz rá roftan; barghá ye xowk rá roftan.//.* (**b**) **sweep sth (out)** *járu kardan; roftan; zodudan; //Qáli, kaf e otáq; parvast* [yard] *rá rubidan./ Eiván* [porch] *rá járu va pak kardan* [swerep out]*; luleboxári rá zodude pák kardan./ Pellehá rá rofterand?//.* **2** *roftan; rubidan. //Seyl/ tajand** [the current] *e áb kondehá rá rofte be páyin e rud bord./ Kuhehá ye áb nazdik bud má rá rofte bebarad.* [sweep off our feet]*.; Bá anbuh e mardom piwránde wod./*

*Xeili polhá rá láxiz/ seyl bord./ (pendárin) farvard** [revolutiom] *dádhá ye kohne rá rofte az miyán bardáwt.//.* **3** *tond gozawtan/ raftan. //Kuhe ye bozorgi kaf e kawti rá roft./ Átaw betondi sarásar e rustá ye jangali* [wooded countryside] *rá farágereft.; Bádhá ye sard e tond bar faráz e dawthá vazid./ (pendárin) Ávázehá* [rumors] *wahr rá farágereft* [swept through].//. **4** *xarámidan. //Az otáq birun xarámid.; Án ráde* ye/ máwin e bozorg az ráh barxarámide jelo ye sará resid//.* **5** *gawtan. //Ráh/ jáde gerd e daryáce migardad./ Karáne ye daryá be suy e abáxtar* [north] *gawte xam e pahnávari mizanad* [sweeps a wide curve]*.//.* **6** *nurafkanhá dar ásemán migawt. //Bá cewmánaw otáq rá gawt.//.* **7** *sabok gawtan; sabok kewidan. //Angowtánaw sabok ru ye wastihá* [keys] *ye/ kelidhá ye piáno gawt.; Pirhanaw sabok ru ye zamin kewide miwod.//.* **8** **sweep sth under the carpet** *cizi rá nehoftan; kacali zir e mu-e. //govâhhá ye máye ye áberurizi rá nehoftan/ kacali zir e mu-e.//.* **sweep the board** *hame ye baramhá** [prizes] *rá, pulhá, bázihá rá bordan. //Suyis hame ye bázihá rá dar ávard* [contest] *e laxwak/ eski bord.//.* **sweep sb off his feet** *del e kasi rá robudan/ bordan. //Wirinzabáni va delrobáyiyaw* [charm] *del az kafam robud.//*

sweep[2] n **1** (also **sweep-out**) *járukewi; roftan; rubidan; roftorub kardan. //Otáq rá xub járu kewidan.//.* **2** *jonbew; jonbew e ávang* [pendulum]. *//bá yek jonbew e bázu, dás.* [scythe].//. **3** *gostare; gostare ye...; //gostare ye pahnávari az sanghá* [cliff] *ye sefid gerdágerd e kaw/ xalij* [bay].//. **4** *(pendárin) gostare. //gostare ye cewmgir* [impressive] *e yek matal* [novel] *e tárixi.//.* **5** *gawt. //gawt e sartásar e kaw/ xalij bá havápeimá ye faryádras* [rescue...]*./ Pásbánán sarásar e kewtzári ke dar ánjá nasá** [dead body] *ye yek bacce ye morde yáft wode bud gawt zadand* [make a thorough sweep of].//. **6** = **chimney-sweep**, *bengarid be* "chimney". **8** **a clean sweep** *bengarid be* "clean"

sweeper n **1** (**a**) *járukew; roftegar; candal.* (**b**) *járu; járu ye qáli/ farw.* **2** *(dar futbál/ pátapká*) powtband**

sweeping adj **1** (**a**) *pahnávar, gostarde, farágir, cewmgir. //vátáwhá** [reforms/ changes] *ye gostarde; degargunihá ye farágir./ káhew e cewmgir e bahá ye káláhá//.* (**b**) *bi cunocerá; bavande. //yek piruzi ye bavande//.* **2** *(xárdári) farágir va nábexradáne. //hame rá bá yek cub rándan./ yek piwmári* [accusation] *ye farágir va nábbexradáne.//*

sweepings n *áxál/ áwqál (e járu)*

sweepstake n (also infml **sweep**) **1** *mengiyágari/ qomárbázi va geroubandi ruy e asb e barande.* **2** *asbdaváni ke pul e asb e barande miyán e geroubandán bewive ye goruhi baxw wavad*

sweet **1** adj (**-er**, **-est**) **1** *xow, wirin. "Nasimi kaz bon e án gisu áyo -- mará xowtar ze buy e sonbol áyo; co wou griom xiyálaw rá dar áquw -- sahar az bestarom buye gol áyo." [?Bábá Táher]. //sib e, kák* [cake] *e, nuwábehá ye wirin; mei ye xow./ Cáyat rá wirin dust dári?; In kák xeili wirin ast//.* **2** *xow, xowbu. //Gol e sorxhá xeili/ ce xowbu-yand* [sweet]*./ Báqháyi ke bu ye xow e áviwan* [thyme] *az ánhá barmixizad.//.* **3** *//áváz e xow* [pleasing/ melodious]*./ áváz e xow e yek tuká* [blackbird]*; áváz e sopráno besyár rouwan va xow bud.//.* **4** *wirin, xow, xub va táze. //wir e xub va táze* [sweet milk]*; Áb e cewme xowmaze/ wirin bud./ havá ye xow e/ xowbuy e rustá.//.* **5** *xow, wirin. //sahew e xow e ázádi, kámyábi* [success]*//.* **6** (**a**) *(anáyin) feribande, delrobá, girá, wirin, xowgel. //roxsári, labxandi, adáyi* [gesture] *feribande/ delrobá./ yek sag e* "poodle" *e xowgel/ yek kudak e wirin; yek kolbe ye noqli; Bá án koláh ce xowgel wodeyi!!//.* (**b**) *dustdáwtani; wirin. //kudaki, pirezani wirin./ xu ye xow* [sweet temper]*./ ximi xow/ xowximi* [sweet nature]*./ xowruyi* [a sweet disposition]*./ In ke yád e má budid newángar e mehrabáni ye womá-st* [It is sweet of you...]*./ Ce doxtar e wirini/ xowxuyi* [sweet-tempered]*/ xowximi* [sweet-natured]*!/.* **7** **at one's own sweet will, in one's own sweet time; in one's own sweet way** *bexást e xod; be delxáh e xod; xowxowak. //Sudi nadárad behew/ be u beguyi- bogzár xodaw bedelxáh e xiw daryábad* [leave him to find out in his own sweet time]*//.* **be sweet on sb** *(kohne wode, anáyin) kasi rá dust dáwtan; deldáde ye kasi budan.* **have sweet tooth** *cizhá ye wirin rá dust dáwtan.* **keep sb sweet** *(anáyin) xodwirin kardan. //Báyad baráye rayisam/ sarparastam xodwirini konam* [to keep my boss sweet] *con ke báyad az u darxást e afzáyew e dastmozd konam* [ask for a rise]*.//.* **revenge is sweet** *bengarid be* "revenge". **short and sweet** *bengarid be* "short[1]". **sweet nothings** *(anáyin yá bewuxi) rázoniyáz. //*She whispered sweet nothings into his ear: *Tu ye guwaw árám rázoniyáz kard.//*

sweat[2] n **1** *(dar Engelestán)* (US **candy**) *ábnabát, qáqá, moculak. //yek baste ábnabát; ábnabán-foruwi* [sweetshop]*//.* **2** (Brit) = dessert: *dandánmaz. //Dandánmaz ce dárim?//.* **3** **sweets** [pl] **the sweets of sth** *wirini, delpaziri, xowi, kám. //maze ye/ delpaziri ye kámyábi, ázádi./ be javáni kámjuyi kardan.//.* **4** *jánam. //ári jánam.//*

sweet-and-sour adj *malas; torwowirin; mixow.* **sweet-and- sour pork** *xorák e cini ye guwt e xuk e meixow*

sweet-briar, sweet brier n *nastaran* = eglantine
sweetbread n *separine* [pancreas] *ye (gusále yá barre)*
sweet corn *balál e wirin*
sweeten v **1** *wirin/ xow kardan/ wodan; wirintar kardan/ wodan. //Mive ke miresad wirin migardad/ miwavad./ Hargez cáyiyam rá wirin nemikonam./ (bá báz kardan e panjere) havá ye otáq rá behtar/ táze kardan* [sweeten the air]*.//.* **2** **sweeten sb (up)** *kasi rá behtar/ delpazir kardan/ narm kardan. //Bá faráxándanaw/ nevid dádanaw* [sweeten her up a bit by...] *be mehmáni narmew mikonam.//.* **3** **sugar/ sweeten the pill** *bengarid be* "pill"
sweetener n **1** *wekarnamá; qandnamá.* **2** *(anáyin) páre/ rowve dádan; kasi rá vádáwtan be.../ vádár be... kardan. //Bongáh* [the firm] *pádáw e bozorgi be u dád* [a generous bonus as a sweetener] *tá hamkáriyaw rá bexarad.//*
sweetening n *wirinkonande; wekar, qand. //máyehá ye/ máddehá ye wirinkonande.//*
sweetie n *(anáyin)* **1** *názi. //Sepás baráye komak, názi!//.* **2** *ferewte; ján e del*
sweetheart n **1** *deldár, delárám, "bá u be morád e del bezi ey del azánc -- gardáni xást káme dar kám rasi." (ZBP, L6797, QN); niyázi, "bedu goft ey geránmáye niyázi -- cerá ján dar tabáhi migodázi?" (ZBP, L7707 VR); ahvar, "bezi hamconán sálháye deráz -- damán o dnán o camán o carán; do guwat hamiwe suy e ganjkáv -- do cawmat hamiwe suye ahvarán." (BQM, Farhang e Nezán, Manucehri); bot; "bot e cini adu ye din o delhást -- xodávandá delodinam negahdár." (Háfez?); "Negár e man ke be maktab naraft o xat nanevewt -- be qamze mas'ale ámuz e sad modarres wod." (Háfez). //Az kudaki deldáde ye ham budand./ Maryam deldári dárad!//.* **2** *(baráye xán e zan, dust, hamsar) jánam*
sweetish adj *worin, xow*
sweetness n **1** *wirini, xowi.* **2** (idm) (all) sweetness and light *(be riwxand) narmxu va wirin. //Agar be delxáhaw raftár koni, xeili narmxu va wirin ast.//*
sweet pea *noxod e sabz*
sweet potato *yam; ináme [giyáh e picande ke riweaw xoráki ast]*
sweet talk n (US infml) *wirinzabáni, cáplusi*
sweet-talk v, **sweet-tak sb (into sth/ doing sth)** *bá cáplusi kasi rá vádár kardan be.../ vádáwtan be...; //Nemitaváni bá cáplusi ma rá vádári be to komak konam!//*
swell v (pl **swelled**, pp **swollen**, or **swelled**) **1** (**a**) **swell (to sth); swell (sth) (up) (with sth)** *bád kardan; pof kardan; pofidan; ámásidan; ámáhidan; pandomidan (ZBP, C1970 FM). //Cub ke xis wavad, bád mikonad./ Cewmánaw as gerye pof karde/ pofide./ Az dandándard roxaw bád karde bud./ langidan az ámás e moc e pá//.* (**b**) **swell (sth) (out)** *bád kardan; barjeste wodan. //Bádbánhá dar bád bádkard* [the sails swellled...]*./ Bád dar bádbánhá oftáde ánhá rá bád kard* [the wind swelled out the sails]*.//.* **2** **swell (into/ to sth); swell sth (to sth) (with sth)** *bálá ámadan pemenidan* [<Pahlavi, (ZBP, C3934 MK)]; afzudan, (con rudxáne). //Agar in daryá biyafzáyad va xáye va bacce ye má darkewad án má karde báwim., bedast e xod." (ZBP, L1733 DB). //Goruh e negarandegán tond afzude anbuh gawtand* [swell (in)to a crow]*.; More** [murmur] *kamkam afzude qorrew gawt./* Small extra costs all swell the total: *Hazinehá ye fozuni ye kucak hamegi ruyeham afzude, hazine ye kaláni miwavad./ Láxiz ámade áb e rudxáne bálá ámad/ afzud/ pemenid*.//.* **3** **swell (sth) (with sth**) *bád kardan; bád e... dar... oftádan; tarkeidan; harjá juri tarjome miwavad. //Az sarmasti ye dastávardaw delaw qanj mizad.//.* **have a swelled/ swollen head** *bád dar sar dáwtan*
swell n **1** *xizáb; afzudan (be bálátar bázgardid) Az xizáb/ afzudan e daryá daryágerefte wodan* [feel seasick in the heavy swell]*.//.* **2** *afzáyew e áheste ye bolandi ye ává; kamkam bolandtar wodan*
swell adj (US infml) *xowgel, xowpuw. //Dar in pirhan ce xowgel wodeyi!//.* **2** *dareje ye yek; yekeyek; bimánand. //estári* [vacation]*, bázigari, javáni bimánand./* that's swell!: *bimánand ast!//*
swelling n **1** *bád, sám, varam, xiz, pof, pandám, pandom, ámás, ámáh. //Bád rá bá kise ye yax kástan/ gereftan.//.* **2** *bád, varam; xiz. //Zánuyaw bád/ varam dáwt.//*
swelter v *xeili dáq budan; tafsidan; suxtan; az garmá bitáb/ xafe gawtan/ wodan. //Dar kenár e daryá deráz kewide az áftáb suxtan./ tábestáni, ábohaváyi, otáqi saxt dáq/ suzán./ Dar jámehá ye zemestániyemán dáwtim az garmá xafe miwodim.//*
swept pt, pp "sweep"/ *zamán e gozawte va setáy e kárváže az* "sweep"
swept-back adj **1** *(baráye bál e havápeimá) xamide be powt.* **2** *(baráye mu) wáne karde be powt*
swept-wing adj *(baráye bál e havápeimá) xamide be powt*

swerve v *nágahán picidan. //Ráde ye bári/ bárkew* [truck] *baráye inke be bacce nazanad tond picid./ Tup nágahán be cap picid./ (pendárin) Bar sar e án ast ke kámyáb wavad va hargez az án sar nemipicad.//*
swerve n *picidan/ picew e tond. //yek pic pahn/ bimgin/ nágaháni//*
swift[1] adj (**swifter**, **swiftest**) **1 swift (to do sth/ in doing sth)** *tond, zud, biderang, taft, "tá lawgarhá va qoum be jomle birun raftand, pas darkewid va taft beránd ..." (ZBP, L1375 TBH), //yek pásox e, vákonew e, kinetuzi* [revenge] *ye tond/ biderang./ Biderang himsá** [violence] *rá nekuhid/ gajaste dáwt* [condemn].*//.* **2** *(biwtar dar váżehá ye serewte) tiz; arde, "mardomán goftand ke (Ardawir va kanizak) bámdád con xorwid tiq barávard idun con bád e arde hamáná beraftand." (ZBP, L7831 ZVY). //Davandeyi tiztak* [a swift runner]*; Asbi tiztak/ bidaxw; rudhá ye tajriw*/ tondáb; tigrán*./ sagháye tázi ye tiztak/ arde* [swift-footed greyhounds]//
swift[2] n *bádxorak. [be nám e dánewik e* Apus *(ZBP, C5705 PI)]*
swiftly adv *bázgardid be* "swift[1]"
swiftness n *bázgardid be* "swift[1]"
swig v (**swigging, swigged**), **swig sth (down)** *(anáyin) (mey) gosárdan; qolop-qolop/ qortqort nuwidan. //Az botri ye fugán/ ábejo qortqort nuwidan./ Jámi az nabid e neiwekar* [rum] *rá gosárdan.//*
swig n *gosárew, qolopqolop/ qort-qort nuwidan. //qolopqolop/ qort-qort fugán/ ábejou nuwidan//*
swill v **1 swill sth (out/ down)** *(beviże dar Engelestán) áb kewidan; bá áb wostan; wostowu dádan. //pellehá ye jelo rá* [the front steps] *bá áb wostan./ Dahánaw rá bá dáru ye gandzodá* [antiseptic] *wostowu dád.//.* **2 swill around, over, through, etc** *rixtan. //Fugán/ ábejo gerdgerd/ gerdágerd tah e bowke rixt./ Áb e geláludi ru ye taxtehá* [planks] *rixt./ (anáyin/ xárdári) ...gosári; faráván nuwidan. //*swill beer: *ábejouxori;* swill tea: *faráván cáy nuwidan.//*
swill n **1** *áb kewidan. //dig, badare/ dul* [bucket] *rá áb kewidan.//.* **2** (also **pigswill)** *áwqál e sabzi (xorák e xuk)*
swim v (**swimmg**; pt **swam**, pp **swum**) **1** *wená kardan; wenávidan*. //Máhi/ máhihá wená mikonad/ mikonand./ beravim wená (konim!)./ wená ye powt kardan* [swim on one's back]*./ Kawti ke xenikid** [sank] *foruraft (baráye raháyi ye xiw) nágozir gawtim wená konim./ Zirábi wená kardan/ wenávidan; várune ye tajand e áb wená kardan; az insu be án su/ be karáne wená kardan.; wená ye sine, powt, kerál/ aździdari* kardan* [swim breast-stroke/ back-stroke/ crawl]*.//.* (**2**) (**a**) *wená kardan; wenávidan*. //do kilometr wená kardan./* swim a race: *bá wená ávard kardan./ Do bár derázá ye estaxr rá wená kardan./ wenávidan*//.* (**b**) *(rixt e náwenáxte nadárad) vádár be wená kardan/ be wená vádáwtan. //Bá wená ávard kardan* [swim a race]*./ dar rudi wená kardan; Do bár derázá ye estaxr rá wená kardan.//.* (**b**) *be wená vádáwtan. //Bá asbaw be áb e rudxáne zad./ Asbaw rá vádáwt pahná ye rud rá wená karde bepeimáyad.//.* **3** (**a**) **swim (with sth)** *(biwtar be zamánhá ye hamáregi baste miwavad.) por az... budan. //Cewmánaw por az awk bud.; Kaf e garmábe/ ábrizgáh por az áb bud.//.* (**b**) **swim in sth** *por az... budan; wernávar budan. //guwt e wenávar dar ábguwt* [gravy]*.//.* **4** (**a**) *carxidan; gawtan. //Otáq/ xáne jelo ye cewmánaw micarxid.//.* (**b**) *sargije dáwtan; sar e kasi gij raftan. //Viski/ marzbuze* saraw rá gij andáxt/ gijaw kard./ Az picidegi ye hamárhá* [calculations] *saram gij oftád.//.* **5 sink or swim** *bengarid be* "sink[1]"
swim n **1** *wená. //be wená raftan./ Pársál tanhá do bár wená kardam.//.* **2 in/ out of the swim** *(anáyin) ágáh budan; náágáh nabudan. //Garce báznewaste-am con dávtalabáne kár mikonam az ravand e kár náágáh nistam* [voluntary work keeps me in the swim (of things)]*//*
swimmer n *wenágar. //yek wenágar e nirumand, xub, tond//*
swimming-bath n (esp pl) *estaxr e sarpuwide*
swimming-costume; bathing-costume *(beviże dar Engelestán)* (US **swim-suit, bathing-suit**) *raxt e wená, "máyo" [váże ye sepanji]*
swimmingly adv *(anáyin) delpazir va árám; ásán. //Árám dárim báham sarmikonim* [getting along]*.; Hame ciz árám piraft*. [Everything went swimmingly]*//*
swimming-pool n *estaxr (e wená)*
swimming-trunks n *walvár e wená (ye mardáne). //yek walvár e wená ye mardáne* [a pair of swimming-trunks]//
swim-suit n *raxt e wená (ye zanáne ye yek tekke)*
swindle v **1** *(anáyin) sar e kasi koláh gozáwtan; koláhbardári kardan; guw e kasi rá boridand; tiq zadan. //Sar e yek dálá** [company] *ye bime koláh gozáwtan./ Ásán/ zud sarat koláh miravad!; Sad dolár saram*

koláh gozáwtand.//. **2** **swindle sth (out of sb/ sth)** *guw e kasi rá boridan; tiq zadan; taráwidan. //Sisad dolár bime rá tiq zad.//*

swindle n **1** *koláhbardári; guwbori; tiqzani. //Barxiyán* [the victims of a] *e koláhbardári dar báj* [tax], *gerou va mánandegán e án//.* **2** *mardomferibi. //Dástán e án ruznáme pák mardomferibi ast*. [a complete swindle]*//*

swindler n *koláhbardár; tiqzan; guwbor; mardomferib*

swine n **1** *(bástáni yá beáyin) xuk; xukán; baqrá (ZBP. C2697, FM).* **2** *(anáyin/ xárdári) xuk, kár e palid yá ciz e bad/ palid/ saxt. //Xuk e palid, be man dast nazan!/ Birun kewidan e án mixhá berásti kár e saxti bud* [were real swines to get out]*.//.* **3** **cast pearls before swine** *bengarid be* "cast[1]"

swine-fever n *(dar Engelestán) tab e xuki*

swing[1] (v) **1** *táb xordan, //(ávixte) táb mixorad./ Dárbáz* [gymnast] *ru ye biwafw** [parallel bars] *táb mixorad.//.* **2** *táb xordan. //buzine az wáxeyi táb xorde be wáxe ye digar raft./ Táb xorde dar zin* [saddle] *newast/ dar newim e ránande* [driver's seat] *newast.//.* **3** *Bá áhang narm davidan/ ráh raftan. //Goruh e navázandegán bá áhang va sabok* [swing lightly] *az xiyábán páyin raftand./ Yek goruh e pásdárán bá áhang az án jelo gozawt.* [a company of guardsmen]//. **4** *picidan, carxidan, gawtan; tábidan; táb xordan/ dádan. //Rádeyi*/ máwini tond sar e pic picid./ Dase-anj* [the boom] *(bálá ye kaf e kawti)* [over the deck] *táb xord./ Kule rá ráb dáde ru ye kulaw andáxt./ Durbini* [telescope] *rá 180 dareje carxándan./ Dar áheste gawte baste wod.//.* **5** **swing around/ round** *carxidan; (bar)gawtan. //Bá xawm ru be u kard./ Carxide/ bargawt tá bá pasmárán* [accusers] *e xiw ruberu gardad.//.* **6** **swing (sb) (from sth) to sth** *rang gardándan; garáyidan; gawtan; degargun wodan. //Ráydahandegán be cap garáyideand./ Az xowbini ye bimarz/ dożágáháne* [wild]*/ pák be náomidi migaráyad./ Mitaváni ráy e ánán rá gardánde be didgágáh e man biyávariwán?//.* **7** *dárá ye áhang budan. //U rá tavánáyi ye án hast musiqiyi berástyi xowáhang nevisad.* [write music that really swings]*//.* **8** *bá angulak kardan bedast ávardan/ bá angowt resándan kári kardan* [by devious means]*./ kalak savár kardan. //Mitaváni kalaki savár koni án kár rá begiri?/ Bá har kalaki bud handemáni** [interview] *bá wáhzáde jur kard.//.* (**9**) **room to swing a cat** *bengarid be* "room". **swing into action** *tond dastbekár wodan. //Pásbánán tond dar barábar e tirandázán dast bekár wodand.//.* **swing the lead** *(kohne wode, dar Engelestán) xod rá be bimári zadan va az zir e kár dar-raftan.//.* **10** **swing for sb** *(bewuxi yá zabán e kuce) (baráye kowtan e kasi) be dár zade wodan. //Ey bacce ye pedarsuxte- yeki az hamin ruzhá dárew mizanam!* [I'll swing for him one of these days!]*//*

swing[2] n **1** *táb xordan/ dádan; qer; harjá juri tarjome miwavad. //Cogáncamanibáz/ golfbáz dast rá táb dáde tup rá zad./ táb xordan e ávang* [pendulum]*/ náre* [pointer]*/ suzan* [needle]*./ Qer e kunew/ ránháyaw hengám e ráh raftan* [the swing of her hips]*.//.* **2** (**a**) *táb/ serand/ ourak [con baráye bázi ye baccehá]. //Bacceháyi ke táb savári mikonand.//.* (**b**) *táb-bázi; táb savári; ourakbázi. //kudakán rá táb dádan.//.* **3** (also **swing music**) *áhang e suing, musiqi ye jáz e dahe ye 1930.* **4** *áhang. //*music with a swing: *musiqiyi bá áhang//.* **5** *gawt, táb, degarguni. //womár e ráyhá 10 dar sad be sud e goruh e hamestár* gawte* [10% swing to the opposition]*./ U dastxow e* [be liable to] *degarguni ye nágaháni ye xu ast.//.* **6** **get in the swing (of sth)** *be áhang e kári xu kardan. //Hameaw yek hafte ast ke be dánewgáh rafteam, az inru hanuz be áhang e kár xu nakardeam.//.* **go with a swing** (**a**) *(anáyin) dárá ye áhang e sangin budan.* (**b**) *wád va delpazir budan. //Mehmáni wád va delpazir bargozár wod.//.* **in full swing** *bengarid be* "full". **swings and roundabouts** *(anáyin/ beviże dar Engelestán) sud va ziyánhá rá taráz kardan. //Afzáyew e darámad be maini** [meaning] *ye afzáyew e báj* [tax] *ast azinru sud o ziyánhá hamdigar rá taráz mikonad./ Ánce ke sud mikoni sepas wáyad be hamán andáze ziyán koni.//.* **the swing of the pendulum** *//Degarguni ye ráy e mardom con jonbew e ávang az yek su be suy e digar.//*

swing-boat n *táb berixt e karji*

swing-bridge *pol e andarvá*

swing-door *dar e káz* [dari ke bá yek lolá ye viże, ham báz va ham baste miwavad]*

swinging adj **1** *(beviże dar Engelestán) (kust* [blow] *e) porzur.* **2** *kalán, cewmgir. //távánhá* [fines] *ye bájhá* [taxes] *ye, hazinehá* [costs] *ye kalán./ káhew e cewmgir dar kárháyi/ cizháyi ke warvin** [government] *baráye mardom ráyegán midahad/ mikonad.//*

swing shifts *(dar Ámriká, anáyin) kárgarán e ivárkár* (kewik e wab az 4 e pasin tá nimewab)*

swing-wing adj *(baráye havápeimá) dárá ye bál e xamwo/ táwo (ke baráye newastan bálhá be jelo ámade, baráye parváz bálhá be powt miravad.)*

swipe v *(anáyin)* **1** **swipe (at) sth/ sb** *táb dádan va biparvá zadan. //Cubdastaw rá táb dád sage rá bezanad ammá naxord./ Táb dáde tup rá biparvá zad va be jáygáh e negarandegán zad* [swiped into the grandstand]*.//.* **2** *(beviże be wuxi) robudan; kew raftan; qápidan. //Ki telefonjibi* [cell-phone] *ye ma rá kewrafte?//*

swipe n, **swipe at sb/ sth** *kusti* [blow] *bá táb/ biparváyáne. //*have/ take a swipe at the ball: *tup rá bá táb zadan./* make a sudden vicious swipe at sb: *badximáni nágahán biparváyá ye be kasi kust zadan//*

swirl v *(beviże berixt e náwenáxte) vazidan va carxándan/ carxidan. //Gardoqobári ke dar xiyábánhá bá vazew e bád micarxad./ Dud carxán az lule ye boxári báláraft* [smoke swirled up the chimey]*./ konde* [the log] *carxán/ picán bá tajand* [current] *e áb az rud páyin raft.//*

swirl n **1** **swirl (of sth)** *carxew e gerdáb. //Páykubán bá dámanhá gerdágerd carxidand.//.* **2** *carxi, márpici. //Tutfarangiháyi ke sarewán xáme ye márpici nehåde wode.//*

swish v **1** (**a**) *wamwirvár/ táziyánevár táb xordan/ dádan va ává dádan. //Dáshá wamwirvár pasopiw táb mixord./ Asbe domaw rá táziyánevár in su va án su táb midád.//.* (**b**) *xewxew kardan. //Az miyán e sabzehá ye boland xewxewkonán raftim./ Bá dáman e deráze abriwomi xewxewkonán az insu be ánsu ye otáq raft.//.* **2** **swish sth off** *wamwirvár boridan/ zadan. //Sar e gazanehá* [nettles] *rá bá cubdastaw* [cane] *wamwirvár zad.//*

swish[1] n *xewxew,viźviź; ává ye jonbew e táziyáne dar havá. //Dámanaw xewxew mikard.//*

swish[2] adj *(anáyin beviże dar Engelestán) gerán; beásá* [fashionable], *xowgel. //Mehmánsaráhá ye, gardewgáhhá* [resort] *ye/ yeyláqhá* [resort] *ye gerán//*

Swiss adj *(zabán e/ mardom e viźegihá ye) Suyisi*

Swiss chard = chard

Swiss roll *kák* [cake] *e morabbáyi ye/ wirini ye suyisi*

switch n **1** (**a**) *kelid. //kelid e ceráq* [a light switch]*./ kelid e rouwan/ xámuw rá zadan./ kelid-doráh* [a two-way switch]//. (**b**) *suzan (e ráhåhan).* (**c**) (US) = points. **2** also **switch-over** *(anáyin) degarguni ye nágaháni. //Barresi ye ráye mardom* [polls] *newán dád ke nágahán mardom be kumal* e kár* [labor party] *garáyew yáfteand./ Suxt rá az gáz be barq/ kahrobá gardándan./ az piwe ye cáp o paxw be ámuzgári pardáxtan./ degarguni ye wive, manewte, ravew.//.* **3** *wáxe ye názok, tarke, cub.* **4** *mu ye sáxtegi/ qollábi ke lá ye mu ye sar nehand tá porpowt becewm áyad*

switch v **1** **switch (sth) (over) (to sth)** *nágahán degargun kardan/ wodan. //nágaháhn be wivehá ye nou garáyidan/ gardándan./ Besyári az ráydahandegán nágahán be kumal** [party] *e kár garáyideand./ Emruze hamejá márád*/ kámpiyuter yáft miwavad, bongáh e má niz káraw rá bá márád* anjám xáhad./ Rewte ye soxan rá be zamine ye digari gardándand./ Miwavad/ mitaváni yek istgáh e digar e jamjám*/* TV *rá begiri?//.* **2** **switch (sth) (with sb/ sth); switch (sth) over/ round** *báham jábejá wodan/ kardan; goránidan. //Áynakháyemán jábejá wode. In yeki az án e man ast./ Án zan o wouhar báyad kárewán rá báham goránand./ Noxost to berán sepas jáyemán rá báham migoránim.//.* **3** *(asbi rá) bá tarke zadan.* **4** *//kárvándudi rá bá suzan az yek ráh be ráh e digar andáxtan./ bá suzan kárván dudi rá be xalráh** [a siding] *andáxtan.//.* **5** **switch (sth) off** *xámuw kardan. //gáz rá bastan/ barq rá xámuw kardan./ Hanuz jamjám* rá xámuw nakon!//.* **switch (sb) off** *(anáyin) deltang kardan/ wodan; xafe kardan/ wodan; bitáb kardan/ wodan. //Hengámi ke darbáre ye ráde*/ máwin soxan goftan áqáz mikonad xafe miwavam/ deltang miwavam.//.* **switch (sth) on** *rouwan kardan. //Ceráq rá az surá́x e barq e divári* [wall-socket] *rouwan kon!/ Rádio rá hanuz rouwan nakon!//*

switchback n **1** *(beviże dar Engelestán)* roller-coaster (roller). **2** *(ráhåhan yá ráh) hezárcam (sarbáláyi yá sarpáyini; porwib)*

switch-blade n = flick-knife (flick)

switchboard n *kelidán; taxt e kelid*. //kewik e taxt e kelid* budan* [on duty at the switchboard]*./ Negarandegán e peiqáregar* [protesting viewers] *taxt e-kelid* e* BBC *rá áwofte karde bastand* [jammed]*./ kelidbánán; kármandán e taxt e kelid** [switchboard Operators]*//*

switched-on adj *(kohne wode/ anáyin) ágáh; áźir*

switchman n (pl **switchmen**) *dar Ámriká* = pointsman (point[1])

switchover n = switch n 2

switchyard n *(dar Ámriká) (ráh áhan) suzangáh**

swivel n *(beviźe dar váźehá ye serewte) (pic yá bandgáh) harzegard; "Tá del e harzegard e man raft be cin e zolf e u -- zán safar e deráz e xod azm e vatan nemikonad." (?Háfez). //yek zanjir/ qolláb* [hook] *e harzegard.//*

swivel v (**swivelled, swivelling;** US, **swiveling, swiveled**) *harze gawtan/ gardándan. //Dar newim e/ sandali ye harzegard e xiw gawte ru be má kard./ Durbin* [telescope] *rá dar já gardánd.//*

swizz, swizzle n *(dar Engelestán/anáyin) noumidi; nirang. //Baráye raftanat piwkewi nagerefti? Ce náomidiyi!//*

swizzle n **1** *nuwábehá ye gunágun e kafdár ke az mei ye neiwekar misázand.* **2** = swizz

swizzle-stick n **1** *hamzan e wiweyi.* **2** *hamzan e nuwábehá ye meimand*

swollen pp of/ *setáy e kárváźe az* "swell"

swoon v **1** *qaw kardan; pas oftádan; az xod bixod wodan; az dast wodan, "man biyoftádam o az dast bewodam con behuw ámadam..." (ZBP, L2366 AT); az xod raftan, "agar kasi bar ánjá ravad va forunegarad az bim az xod beravad." (ZBP. L2445 AT); //Az wádi dar bázován e án mard qaw kard/ az xod bixod gawt./* She swooned away: *Qaw kard.//*. **2** **swoon (over sb/ sth)** *(pendárin- beviźe bewuxi) áb az cakocil e kasi raván budan. //Hame ye doxtarán az didan e ostád e táze ye dánew e womár* [mathematics] *áb az cakocilewán raván ast.//*

swoon n *(kohne wode) qaw; qaw kardan*

swoop v **1** **swoop (down) (on sb/ sth)** *forud ámadan; sotune zadan. //Buf bar sar e muw sotune zad.; Havápeimáhá bar faráz e kawti páyin ámade sotune zadand./ (pendárin) kárágáhán bewabgir, be án xáne rixtand.//.* **2** **swoop sth away/ up** *(anáyin) qápidan; robudan. //Dozde/ án dozd hame ye wahraváhá* [banknotes] *rá qápid.* [swooped up]*//*

swoop n **1** (**a**) **swoop (on sth/ sb)** *sotune.* (**b**) *wabixun/ ruzxun. //Pásbánán be wabgir táxtand/ wabixun zadand* [make a dawn swoop]*.//.* **2** at one fell swoop: *bázgardid be* "fell[2]"

swop = swap

sword n **1** *wamwir. //wamwir e xod rá kewidan/ dar niyám kardan//.* **2** **cross swords** *bengarid be* "cross[2]". **fire and sword** *bengarid be* "fire[1]". **the pen is mightier than the sword** *bengarid be* "pen 1". **put sb to the sword** *(kohne wode/ soxanvari) kasi rá az dam e tiq gozarándan.* **a sword of Damocles** *(beáyin) engár ru ye bomb newaste budan. //Sál e gozawte har dam miwod káraw rá az das bedahad, engár ru ye bomb newaste bud.//*

sword-dance n *raqs e/ vawt e wamwir*

swordfish n *arremáhi be nám e dánewik e* Xiphias gladius

sword-play n *wamwirbázi*

swordsman n (pl **swordsmen**) *wamwirbáz. //wamwirbázi xub/ bad//*

swordsmanship n *wamwirzani; wamwirbázi*

sword-stick n *bekuna; bekunak (ZBP, C5386) [cubdasti miyántohi, ke darunaw tiqe ye wamwir nehofte ast)*

swore pt of/ *zamán e gozawte az* "swear"

sworn[1] pp of/ *setáy* e kárváźe az* "swear"

sworn[2] adj **1** *sougand xorde. //gofteyi bá sougand/ zir e sougand//.* **2** *sougand xorde. //dustán e sougand xorde/ dowmanán e sougand xorde/ xuni//*

swot v (**swotting, swotted**) **swot (up) (for/ on sth); swot sth up** *(anáyin/ xárdári) (dar Engelestán) xarxáni kardan. //Xarxáni baráye ázmunháyaw./ Dáram baráye dánew e womáram* [mathematics]*/ tárixam xarxáni mikonam.//*

swot n (also **swotter**) *xarxán, xarxun*

swum pp of/ *setáy e kárváźe*az* "swim"

swung pt, pp of/ *zamán e gozawte va setáy e kárváźe az* "swing"

sybarite n *(beáyin- biwtar baráye xárdári) tanásán; xownewin va xowgozarán*

sybaritic adj *(beáyin/ biwtar baráye xárdári),* **sybaritic tastes/ pleasures** *delpasand e tanásánán; tanásánihá ye xowgozaráne*

sycamore n **1** *deraxti be nám e dánewik e* "Ficus sycomorus. *anjir e Fer'oun.* **2** *deraxt e cenár e Ámrikáyi be nám e dánewik e* Plantanus occidentalis. **3** *deraxt e cenár e porsáye ye Ásiyáyi/ Orupáyi benám e dánewik e* Acer pseudoplantanus. *//Yek miz e nevewtan/ yek newim/ sandali az cub e anjir e Fer'oun.//*

sycophancy n *cáplusi, sudjuyi*
sycophant n *(beáyin/ xárdári) cáplus e sudju; angal; bewtálam; xáyemál.*
sycophantic adj *cáplusáne. //labxandi cáplusáne//*
sycophantically adv *bázgardid be* “sycophantic”
syllabary n *vojgán* [baráye riwe be bálátar bengarid]*
syllabic adj **1** *(vábaste be yá dar) voj*.* **2** *(baráye váthá ye viyanjan** [consonants]*). vojik* (baráye riwe bengarid be* “syllable”*)//*
syllabically adv *bázgardid be* “syllabic”
syllabification n *vojew**
syllabify v (pt, pp **syllabified**) *vojidan* (riwe ye aknun "voj-"). baráye riwe bengarid be* “syllable”
syllable n **1** *voj* [<Káwi, voj]. //Váźe ye* “arithmetic” *cahár voj* dárad.//.* **2** **in words of one syllable** *bengarid be* “word”
-syllabled *(setáyhá* ye serewte misázad) ...-voje* [baráye riwe bengarid be* “syllable”*]. //yek váźe ye do, se, cahár-voje*//*
syllabub (n) (also **sillabub**) *meixáme* ye kafdár*
syllabus n (pl **syllabuses**) *fehrest e naskhá* [texts] *ye yek doure ye ámuzewi. //Hamlet jozv e fehrest e naskhá ye soxan e Engelisi ye emsál ast.//*
syllogism n *niyáye* [Sanskrit, niyayah]. [Con “Hame ye mardom báyad bemirand. Con man az mardom-am, báyad bemiram.”* Cf “premise”*]*
syllogistic adj *niyáyeyi**
sylph n **1** *ximi* [an elemental being] *mádine ke bar páye ye engáre* ye* Paracelsus *ke dar havá miziyad.* **2** *(beáyin, pasandide) zan yá doxtar e bárikandám e naqz.* Cf/ *besanjid bá* “nymph”
sylphlike adj *(pasandide yá be wuxi) bárik-andám va naqz. //Be dust e farbehaw goft, "to rásti ferewteyi bárik-márik nisti."//*
Sylvan *bengarid be* “silvan”
symbiosis n *hamzisti. //Hamzisti miyán e giyáh va xarfastari* [insect] *ke giyáh rá gownide misázad/ migownad* [fecundate]*.//*
symbiotic adj *bázgardid be* “symbiosis”
symbol n **1** **symbol (of sth)** *newáne, olgu, namád, daxwak* (ZBP, C7471, MK, BF). //Calipá newáne ye/ daxwak* e tarságari-st./ Wir namád e/ daxwak* e deliri-st.//.* **2** **symbol (for sth)** *daxwak*. //Dar naqwehá calipá daxwak*/ namád e kelisá-st./* "Au" *daxwak* e/ newán e ximiyáyi* [chemical] *ye zar ast./* algebraic signs and symbols: *newánehá va daxwakhá* ye jabri//*
symbolic (adj), **symbolical (of sth)** *daxwak*, namádin. //Calipá namád e tarságari-st./ Tahm e wáhanwáhi* [the power of the monarchy] *dar Engelestán emruze biwtar namádin ast tá rástin* [symbolical than real]*//*
symbolically adv *namádin na rástin*
symbolism n *daxwakgari*; namádgaráyi. //Cámeyi ágande az daxwakgari*/ namádgaráyi ye dini//*
symbolist n *namádgará*; daxwakgar**
symbolize, symbolise v **1** *namád e/ newáne ye/ daxwwak e... budan. //peikareyi gerd sorx bá partouháyi ke az án birun áyad namád e xorwid ast.//.* **2** **symbolize sth/ sb (with/ as sth)** *berixt e namádin/ daxwak* newán dádan. //Cámesorá deldáraw rá bá namád e /daxwak* e goli newán dáde ast.//*
symmetric, symmetrical adj *hamtá-, pád-,"yeki wárstán kard be áyin e Rum -- fozun az do farsang bálá ye bum.; conán bod be Rum andarun pádwahr -- ke kasrá bepeimud o bardáwt bahr." (ZBP, L3385, SF); lenge. //naqwe ye áwkub e hamkaf pák hamtá-st./ áráyew* [arrangement] *e hamtá ye báqhá.//. besanjid bá* “asymmetric”
symmetrically adv *bázgardid be* “symmetric”
symmetry n **1** *hamtáyi. //hamtáyi ye bavande* [perfect] *ye án sáxtemán//.* **2** *hamtáyi, hamtarázi. //hamtáyi ye viźegihá ye andámaw /viźegihá ye roxsáraw.//*
sympathetic adj **1** **sympathetic (to/ toward/ with sb)** *qamxáre, "beporsid zu Kid o qamxáre wod -- ze porsew suy e dánew o cáre wod." (ZBP, L5835 SF). //negáhi, labxandi, soxani* [remark] *az ruy e qamxári/ hamdardi./ Qamxár/ hamdardi bá kasi ke dar ranj ast. bá kasi ke dar ranj ast qamxári/ hamdardi kardan./ Pedaram ke mord xeili (bá man) hamdardi kard//.* **2** *dustdáwtani. //ádami/ ximi* [character] *dustdáwtani./ U*

rá ádami xeili dustdáwtani nayáftam.//. **3 sympathetic (to sth/ sb)** *ruy e xow newán dádan; bedehkár budan e guw e kasi. //az u baráye powtibáni dar gozinew* [election] *darxást kardim ammá ruy e xow (be darxástemán) newán nadád.//*

sympathetically adv *bázgardid be* "sympathetic"

sympathy n **1 sympathy (for/ towards sb)** *qamxári, "har ke sargardán be álam gawt o qamxári nayáft -- Áxarolamr u be xamxári resad, hán qam maxor." (Háfez); hamdardi; qamxáregi, "beporsid zu Keyd o qamxáre wod -- ze porsew suy e dánew o cáre wod." (ZBP, L5835, DF). //baráye kasi saxt qamxári/ delsuzi nemudan./ Man ke ásib didam hargez hamdardi/ qamxáregi nanemud./ Az ruy e hamdardi* [out of sympathy] *qamxári bá kudakán e bi xánemán wab be ánán panáh dád* [shelter]*.//.* **2 sympathies** *hamdardi, delsuzi, mehrabáni. //Az dargozawt e hamsaretán saxt bá womá hamdard-am./ Dar in kewákew/ dargiri* [dispute] *man bá kárgarán hamdardam.//.* **3 sympathy (between sb and sb)** *hamdeli, mehrabáni, delsuzi, mehr. //az ruy e hamdardi/ delsuzi/ haváxáhi bá.../ Kárgarán e godáz e pulád az ruy e hamdardi bá kángarán** [miners] *dast az kár kewidand./ Bigomán midánam ke az piwnahád e womá haváxáhi mikonad.//.* **have no, some, etc sympathy with sb/ sth** *bá kasi hamdardi nanemudan/ tá andázeyi hamdardi nemudan./* I have no sympathy with him.: *Hic delam baráyaw nemisuzad./ Tá andázeyi haváxáh e án didgáh-am.* [point of view]*//*

symphonic adj *(vábaste be yá cun) samatáne**

symphony n *samatáne* [<Sanskrit, samatána]. //sangitáyi* baráye samatáne** [a symphonic orchestra]*//*

symposium n (pl **symposia**) **1** *newastváre** **2** *newastvárename**

symptom n **1** *[dar pezewki* "symptom" *newáni az bimári-st ke bimár án rá daryábad va* "sign" *newáni ast ke pezewk án rá biyábad. bekárbordan e "newáne" va "newáni" har do azinru dorost nist. Bá barresi ye nevewtehá ye kohan "newán/ newáni" rá baráye* "symptom" *va váže ye "serewk" rá baráye* "sign" *piwnahád miwavad.] niz bengarid be* "sign"]. *"va dovvom án ke andar moddat e ámás har vaqt newáni digar báwad." (ZBP, L5201, ZXZ).* **2** *newán e bad; morqva. //In ráhpeimáyi newáne ye náxownudi ye dánewjuyán bud.//*

symptomatic adj, **symptomatic (of sth)** *dárá ye newáne; newángar e...; //Dard e sine mitavánad newángar e bimári ye gew/ del báwad./ Áyá bád kardan e/ káhew e arzew e pul newángar e nahew e hirbánik** [economic decline] *ast?//*

synagogue n *kanewt, konewt, "kanewt o ka'be o meixáne o deyr -- saráyi xáli az delbar nabinom." (Bábá Táher)*

sync (also **synch**) n *(anáyin)* = synchronisation (synchronize) *//Parde ye ává ye celpard*/ film bá peikareaw hamzamán nist.//*

synchromesh n *dar kivedande** [gearbox] *hamsáz**

synchronic adj **1** *(dar zabánwenási) hamzamán.* **2** = synchronous 1

synchronization, synchronisation n = **sync** *(anáyin)*

synchronize, synchronise. synchronize (sth) (with sth) *hamzamán budan; hamzamán kár kardan; hamzamán kardan. //Carxhá báyad hamzamán (e ham) becarxand./ Ává ye celpard** [film] *báyad bá konew* [action] *e án hamzamán báwad./ Bogzár/ behel pangánmociháyemán* [our watches] *rá báham hamzamán konim.//*

synchronous adj **1** (also **synchronic**) *(beáyin) hamzamán. //ruydádhá ye hamzamán//.* **2** *(cehrwenási*/* physics*) hamzamán. //bálá raftan va forudámadan e hamzamán e sonbehá* [pistons]*//*

syncopate v *(biwtar berixt e náwenáxte) (kust* [beat] *yá áhangi rá conán degargun kardan ke) kusthá ye kamzur nirumand va kustáhe ye porzur kamniru gardand; kustvágardun*. //Án naqme dar parde* ye jáz áhang e kustvágardun* dárad* [That song has a syncopated rhythm in the jazz version]*//*

syncopation n *kustvágardun*

syncope n **1** *(pezewki) qawi [qawi <Avestáyi, qawi-janat, Xordád Yawt, hát 2, va 3, yawthá 1, PurDávud, hát e 2 sát e 153].* **2** *(zabánwenási) afkandan e vát* [a letter] *yá voji** [syllable] *dar miyán e váže/ javide con* "bosun" *bejá ye* "boatswain". *[dar Pársi nemune nadárad]*

syndicalism n *sarparasti va gardándan e kárxánehá va kárhá bedast e kárgarán; kárgarsálári**

syndicalist n *haváxáh e kárgarsálári**

syndicate n *raste ye kárgari*

syndicate v *goftári, negár e xandenáki, va mánand e án rá dar besyári az ruznámehá va máhnámehá va az yekjá cáp va paxw kardan. //Sotuni ke u minevisad az yek já dar ruznámehá va máhnámehá ye sarásar e jahán cáp va paxw miwavad.//*

syndication n *bázgardid be* "syndicate"

syndrome n **1** *(pezewki) newánegán**. **2** *(pendárin) newáne ye...; //bikári, bád kardan e pul va kami dastmozdhá, hamegi newáne ye yek gune hirbáni** [economy] *ye bimárgune ast.//*

synod (n) *sinod/ anjoman e (hamvandán e) kelisá*

synonym n *ham-maini*. //Váźehá ye* "slay" *va* "kill" *hammaini* hastand, ammá* "slay" *kamábiw kohne wode va nirumandtar ast./ (pendárin) tavángari* [wealth] *darbáyaste nist ke ham-maini ye "rádi"* [generosity] *báwad.//. bengarid be* "antonym"

synopsis (pl **synopses**) *cekide*

synoptic adj *cekide*

the synoptic gospels *(dar Enjil) ámuzákhá ye Awu* [saint] *Luke, Mark, Matthew (ke xeili hamánand e yekdigar-and.)*

syntax n *(dar zabánwenási) vákgozári* [<Sanskrit, vákyaracanávicárah]*

syntactic adj *vákgozári*. //Vágardunhá ye* [differences]*/ jodáyihá* [differences] *ye vákgozári* miyán e Engelisi va Faránse.//*

syntactically adv *az didgáh e vákgozári*. //*a sytactically complete written style: *Wive ye negárewi ke az didgáh e vákgozári* picide ast.//. besanjid bá* "grammar 1", "morphology"

synthesis n (pl **syntheses**) **1** (**a**) *serewtan (riwe ye aknun "seriw-"). //az serewtan e cand engáre* [theory] *ye kohantar/ piwtar engáreyi nou padid ávardan.//.* (**b**) *serewte. //wiveyi nou ke serewte ye behtarin ruyehá* [features] *ye wivehá ye kohan ast./ Matalháyaw* [novels] *serewte ye wegeftangizi az xiwtandári* [reserve] *ye Engelisihá va wurmandi* [emotionalism] *ye mardomán e* Wales *ast.//.* **2** *serewtan, "duw didam ke maláyek dar e meixáne zadand -- gel e ádam beserwtand o be peimáne zadand." (Háfez). //Az naft* [petroleum] *bá serewtgari* lástik padid ávardan/ sáxtan./* Insulin/ *ansulin serewtan/ serewtgari ye ansulin//*

synthetic adj **1** *serewte, sáxtegi. //almás/ lástik e serewte/ sáxtegi//.* **2** *(vábaste be) serewgari*.* //synthetic chemistry: *ximiyá* ye/ wimi ye serewtgari*//.* **3** *(anáyin/ xárdári) sáxtegi, doruqwin, qollábi. //dusti ye sáxtegi ye foruwande;* a synthetic blonde: *doxtar yá zani ke muyaw rá bur karde/ yek mubur e qollábi.//*

synthetic n *rewte ye/ mádde ye sáxtegi/ serewte. //tárhá ye/ rewteháye ximi** [natural] *va serewte//*

synthetically adv *bázgardid be* "synthetic"

synthetize, synthetise v **1** *sáxtan, serewtan, "duw didam ke maláyek dar e meixáne zadand -- gel e ádam beserwtand o be peimáne zadand." (Háfez). //almás, lástik,* [rubber], *suxt* [fuel] *serewtan.//.* **2** *serewtan; beham peivastan. //Do áxwij* [element] *rá bá ham dar yek vákonew e ximiyáyi* miseriwand/ beham mipeivandand.//*

synthesizer, synthesiser n *(abzár e musiqi ye barqi/ kahrobáyi ke ává ye abzárhá ye musiqi ye gunágun rá padid miyávarad) gitan* [<Sanskrit, "gitan"]* (JGS)

syphilis n *bimári ye kuft*

syphilitic adj *kufti, docár e bimári ye kuft*

syphilitic n *kufti; bimár e kufti; kasi ke docár e kuft ast*

syphilitic chancre *áble ye afrang (ZBP, L7254, FM)*

syringa n **1** *butehá ye áráyewi ye safras, be nám e dánewik e* Philadelphus *viźe ye jáhá ye nimgarm dárá ye golhá ye sepid.* **2** *(giyáhwenási)* lilac: *yás e banafw*

syringe n **1** *welang, ábdozdak. //*a garden syringe: *welang e/ ábdozdak e báq/ báqbáni.//.* **2** hypodermic syringe: *yek ábdozdak e zirepusti//*

syringe v *bá ábdozdak páwidan/ wostan. //zaxmi rá/ giyáhi rá bá ábdozdak wostowu dádan//*

syrup n **1** (**a**) *ábeqand; qandáb; nuw, "con zamin rá án tavánáyi nist ke nuw darafkani zahr barávarad..." (ZBP, L6712 QN); wahd, "parastande o táj e wáhán o mahd -- hamán rá ke xordi az u wir o wahd." (ZBP, L5705 SF). //*tinned peaches in heavy syrup: *holu dar wahd e mawt dar kive*/ quti.//.* (**b**) *áwáme, "sefat e áwáme ye sudmand: begirand somáq va dar áb e bárán tar konand yek wabánruz sepas bepáláyand." (ZBP, L5542, ZX).* **2** *nuw, wahd. //*cough syrup: *áwáme ye sorfe//*

syrup adj **1** *ábeqand; wahd, nuw. //nuwábeyi xeili wirin/ con wahd.//.* **2** *(xárdári) weidávaw; con wahd* [sentimental/ sugary]. *//yek dástán e deldádegi ye con wahd/ deldádegi ye weydáyáne* [a syrupy love-story]*//*

system n **1** *handád [M. Moqaddam]; dastgáh, "ze keyván o tir o ze gardande máh -- padidár karde ze har dastgáh." (ZBP, L4781 SF); "ke rá báwd and miyán e sepáh -- conin álat e sáz o in dastgáh." (ZBP, L5996 SF). //dastgáh e pei; dastgáh e paxw e ává* [a stereo system]*; dastgáh e ráh-áhan* [the railway system]*; dastgáh e govárew; dastgáh e bálábar* [lifting system] *dárá ye/ sáxte wode az rismán va qerqere.//.* **2** *dastgáh; tan; handád. //Zahr be tanaw/ handádaw* [system] *ráh yáfte; Alkol baráye tan/ handád e womá bad ast.//.* **3** *dastgáh; handád; ravew. //yek handád e jahánbini* [a system of philosophy]; *Handád e/ ravew e warvin** [government] *barpáye ye mardomsálári./ handád/ ravew/ dastgáh e xubi baráye ámuzew e zabánhá./ handádi/ ravewi nou va ásán, va laqzewnápazir* [foolproof] *baráye bázi ye taxtenard.//.* **4** *ravew, hand, sámán. //dar ravew e káraw handi/ sámáni nemibinam* [find little system]*./ Báyad dar wive ye kár e ruzáne ye daftaremán handi/ sámáni padidávarim.//.* **5** **the system** *(anáyin) handád, dastgáh. //womá nemitavánid bá dastgáh peikár konid.//.* **6** **get sth out of one's system** *(anáyin) xod rá az... rahánidan. //Saxt delaw mixáhad honarpiwe wavad, azinru báyad candán be u zamán dahi/ bá u wekibáyi piwe koni tá betavánad án rá jáme ye konew bepuwáni va xod rá az án rahá sázad.//*

system assembly *handádárástári*; handádáráyew*; áráyew e handád*

system assembly *handádárástár; árástár e handád*

systematic adj *barábar e sámán/ hand/ ravew. //áráyew e sámánmand e/ handmand e/ newimhá/ sandalihá./ Dar kárháyaw xeili sámánmand/ handmandá ast.//.* **2** *(xárdári) farágir, mubemu, handmand*. //kuwewi farágir baráye nábud kardan e nám e nik e kasi* [ruin sb's reputation]*//*

systematically adv *bázgardid be* "systematic"

systematization, systematisation n *bázgardid be* "systematize"

systematize, systematise v *barábar e dastgáh/ handád/ sámán e viźeyi árástan. //Báyad baráye hamárgiriháyemán* [do accounts] *wiveyi viźe baráye áráyew e kár biyandiwim./ Báyad wive ye hamárgiriháyemán rá sámánmand sázim.//*

systemic adj **1** *farágir; hame ye tan.* **2** *qárckowhá ye farágir e handád* [systemic fungicides]

systems analysis *handád e wekáftári** [analysis]

systems analyst *wekáftár e handád; handádwekáftár**

Tt

T, t **1** *bistomin vát** [letter] *az dabire ye Engelisi. //Váźe ye* "petty" *bá do "t" vájvide** [spelled] *migardad.//.* **2** **dot one's i's/ the i's and cross one's/ the t's**, *bengarid be* "dot".*;* **to a T/ tee** *mubemu, xeili xub, dorost, harjá juri tarjome miwavad. //In kár e nou rásti baráye man sáxte wode.* [suit to a "T"]//

T-bone n *ostoxán e kamargáh (dar guwt e miyán e kamar e gáv)*

T-junction n *(peivandgáh/ boridangáh) seráhi*

T-shirt (also **tee-shirt**) *(zir)pirhan e ástinkutáh; webi*

t (US **tn**) *(kutáh wode) ton, hezár kilo. //5 ton gandom har jerib* [acre]//

ta *(wegeftváźe- dar Engelestán/ anáyin) sepás*

tab n **1** *guwak. //baráye bázkardan/ gowudan guwak rá bekewid./ Guwak rá bekewid tá begowáyad./* a nametab: *guwak//.* **2** *(dar Ámriká)* "bill[1]". //pick up the tab/ bill: *bijak rá pardáxtan//.* **3** **keep a tab/ tabs on sth/ sb** *(anáyin) womordan, páyidan, negáh kardan. //Páyidan ke ki/ ke/ cekasi zang mizanad./ páyidan va didan ke ki/ ke vákubar/ telefon rá bekár mibarad.//*

Tabasco n *tabasko (guneyi cáwni ye felfeli)*

TAB (also **Tab**) *(kutáhwode) kutáhwode baráye* Typhoid/ paratyphoid A/ B*/ tab e rude ye A va B. //*have a Tab injection: *máye ye piwgiri ye tab e rude zadan//*

tabby, tabby-cat *gorbe ye xákestari yá qahveyi ye ráhráh*

tabernacle n **1** *(dar Enjil) áyat* [<Sanskrit, áyatanan], [Parastewgáh e kucaki ke yahudiyán hengám e sargardáni dar dawt o sahrá bá xod mibordand.].* **2** *(dar kelisá ye kátolik e Rumi) ávand* [container] *(e viźeyi baráye zour va drun).* **3** *deź e huxt (parastewgáh), parastewgáh e Mormonhá. //Deź e Huxt e Baptisthá va Mormonhá (zandikán)//*

table n **1** *miz. //miz e náhárxori; miz e bálá ye taxt; sartaxti; miz e cougán-rumizi [biliyárd]./* lay/ set the table: *sofre cidan, xán árástan, "befarmud tá xán biyárástand -- parastande ye rud o mei xástand." (ZBP, L5752 SF).* **2** *(kasáni ke sar e) miz (newasteand.) //*His joles amused the whole table: *Wuxiháyaw hame ye kasáni rá ke gerd e miz newaste budand sargarm kard* [amuse]*./ kasáni ke gerd e miz qomár/ mengiyá newasteand.//.* **3** *xorák [e sar e miz]. //*He keeps a good table: *Xub xorákháyi midahad.//.* **4** (also **table land/ plateau**) *powte.* **5** *jadval [M. Moqaddam]; fehrest e atekhá** [table of contents]. //*jadval e barwomári rá yád gereftan/ az bar kardan* [multiplication table]*./ jadval e logáritm/ jadvalhá ye Alxárazmi/ xárazmi* [log tables]*.//.* **6** **at table** *sar e miz; sar e wám/ náhár. //Kudakán báyad biyámuzand sar e miz raftár e dorost/ wáyeste dáwte báwand.; Má ke residim sar e miz budand.//.* **drink sb under the table** *bengarid be* "drink[2]". **lay/ put one's cards on the table** *bengarid be* "card[1]". **on the table** (**a**) *(dar Engelestán) baráye barresi dádan. //Sarparasti* [management] *cand piwnahád e nou rá baráye barresi dáde.//.* (**b**) *(beviźe dar Ámriká) be zamáni digar afkandan/ mándan.* **turn the tables (on sb)** *barg rá bargardándan; dast e bálá gereftan.* **under the table** *penháni/ zirjoli (páre dádan).* **wait at table** *bengarid be* "wait[1]"

table v **1** *(piwnahádi rá) baráye barresi dádan; segálidan. //Hamestárán** [the opposition] *cand vawkard** [amendment] *e piwdád** [bill] *rá baráye barresi/ segálew dádeand* [tabled]*.//.* **2** *(beviźe dar Ámriká) baráye áyande gozáwtan; mándan*

tableau n (pl **tableaux**) **1** (*niz* **tableau vivant; tableau vivants** pl) *(dar namáyew) bum e zende*.* **2** *cewmandázi/ pardeyi wegerf*

table-cloth n *sofre, dastárxán, "be man dád zingune dastár xán -- ke bar man jahánáfarin rá bexán." (ZBP, L6323 SF)*

table d'hôte *(dar sofrexáne) fehrest e xorákihá ye hamiwegi. //Fehrest e xorákihá ye hamiwegi ye in sofrexáne arzán ast.//. besanjid bá* "à la carte"

table-knife n *kárd*

table-linen *sofre va dastmálpásofre*

table manners *áyin e xán; áyin e xorák xordan*
table-mat n *kandure (ZBP, C5217 FM)*
tablespoon n **1** *qáwoq e xorákxori.* **2** (also **tasble spoonful**) *yek qáwoq e xorákxori (por). //Do qáwoq e xorákxori (por) árd biyafzáyid.//*
tablet n **1** *dab [EDPL].* **2** *hewk* [<guyew e Zartowtiyán e Ardakán]. //Do hewk* ruzi se bár piw az xorák bexorid.//.* **3** *qáleb, káleb, xewt*
table tennis n = ping-pong: *pingpong*
table-turning n *dar namáyew jonbew e mizi ke mardom gerd e án newasteand, bewive ye jáduyi*
tableware n *bowqáb o qáwoq-cangál*
tabloid n *ruznáme ye kucak e mardompasand; (xárdári) zurnáme*, guznáme*. //*the tabloid: *ruznámehá ye kucak e mardompasand./ (xárdári)* tabloid journalism: *zurnámenevisi*; guznámenevisi**
taboo n (pl **taboos**) **1** *náravá; náwáyest.* **2** *(pendárin) nawáyestan; nabáyastan. //Dar in daftar dud kardan nawáyad..//*
taboo adj *náravá; náwáyest. //Porsewhá va porsemánháyi* [problems] *ke ruzgári náwáyest womorde miwod emruze biparde be goftogu gozáwte miwavad./ Visan*/ seks mánand e gozawte digar án zamine ye náwáyesti ke bud nist/ womorde miwod emruze biparde be goftogu gozáwte miwavad./ Dar xáneaw/ saráyaw har gune goftoguyi darbáre ye xawáyágari* [politics] *nawáyest ast.//*
taboo words *váźehá ye/ soxanán e náwáyest*
tabor n *bátare (ZBP, C24 FM)*
tabular adj *jadvalvár, fehrestvár. //Ámári ke jadvalvár newán dáde wode.//*
tabulate v *jadvalvár/ fehrestvár árástan*
tabulation n *jadvalvár/ fehrestvár árástan*
tabulator n **1** *fehrestgar, jadvalgar, jadvalsáz.* **2** *(dar nusiyák*/* typewriter*) jadvalband**
tachograph n *tajá*negár*/ tajásanj**
tachycardia (n) *tondi ye tapew e del; tondtapewi*; tizi ye rag, "agar mar folán rá tab dárad rag e vey tiz bovad." (ZBP, L1481 DA); tapidan e del, "va hargáh ki andar vaqt e bohrán bihowi va sorxi ye cewm va tapidan e del va tangi ye nafas padid áyad..." (ZBP, L5373 ZX)*
tachypnea (n) *táse, "yá xiyáli piw e cewm padid miáyad yá tangi ye nafas yá táseyi padid áyad va..." (ZBP, L5368 ZX); damzadan e zudázud, "va damzadan e zudázud, e moteváter bad báwad..." (ZBP, L5382 ZX)*
tacit adj *xámuw, nágofte daryáfte. //xámuw/ bedun e goftan be cizi xorsandi dádan/ ham-dástáni nemudan.//*
tacitly adv *xámuw, nágofte daryáfte*
taciturn adj *xámuw, kamsoxan, damras* [<Gilaki, damras]*
taciturnity n *xámuwi, kamsoxani, damrasi* [<Gilaki, damras]*
tack n **1** *golmix. //*a carpet tack: *golmix (baráye) qáli;* a tin-tack: *golmix e arzizin//.* **2** *kuk, walál; //*tailor's tacks: *kuk-walál (e darziyán).//.* **3** *(daryánavardi) orib raftan. //orib ráh dorost/ nádorost raftan//.* **4** *(pendárin) ravew, ráh. //Aknun ráh/ ravew e dorosti/ nádorosti dáwtan/ piwe kardan.//.* **5** **get down to brass tacks** *bázgardid be* "brass"
tack v **1** *golmix zadan/ kubidan. //qáli rá bá golmix kubidan.//.* **2** *kuk zadan; walál zadan. //navári rá ru ye koláhi kuk zadan; Navári rá ru ye koláhi kuk zadan./ lab e dámani/ pirhani rá kuk zadan; cini rá kuk zadan* [tack down a fold.]*./* a tacking stitch: *kuk, walál.//.* **3** *(daryánavardi) (bá vazew e bád orib az yek su va sepas az suye digar raftan) cam zadan. //*tack to port/ starboard: *cap/ rást cam zadan./* tacking about: *cam zadan.//.* **4** **tack sth on (to sth)** *(anáyin) peivastan; peivast kardan; afzudan. //*a cover charge tacked onto the bill: *tuwoyi* be bijak afzudan.//*
tackiness n *bázgardid be* "tacky"
tackle n **1** *sázobarg e kawti.* **2** *sázobarg e máhigiri.* **3** *(dar futbál/ pátapká* va mánand e án) powt e pá zadan. //Pásbán dozd rá pápicide bezamin zad//*
tackle v **1** *besaxti az miyán bardáwtan; daryáftan, "ke sá'at tá sá'at xelali oftad ke án rá dar nataván yáft..." (ZBP, L594 TBH). //Aknun zamán e án fará reside ke be kár e ámuzákam* [homework] *dar xáne bepardázam/ bepicam.//.* **tackle a problem head on** *be kári/ be porsemáni picidan/ dast bordan/ cáre gozárdan, "napici ke kár e to nist -- natázi bedán ku wekár e to nist." (ZBP, L6040 SF); be... dast bordan, "mará bord báyad bedin kár dast -- nawáyad to báranj o man bá newast." (ZBP, L6040 SF); cáre*

gozárdan, "xeradmand az xerad juyad hame cár -- bedast e cáre bogzárad hame kár." (ZBP, L7720 VR). **2** **tackle sb about/ over sth** *(darbáre ye cizi nágovár) bá kasi goftogu kardan; pápic e kasi wodan. //Kei mixáhi bá barádarat darbáre ye án puli ke be man bedehkár ast goftogu koni?//.* **3** (**a**) *(dar pátapká*/ futbál/ xáki* [hockey] *va mánand e án) pápic wodan/ kardan va tup rá az dast e hamál* [opponent] *darávardan* [intercept]. //no good at tackling: *dar pápic wodan xub nist./ Dorost birun e wiyán** [penalty area] *pápic wod va tup rá az cangaw darávardand.//.* (**b**) *(dar xartapká*/* rugby football*) tábidan/ pápic wodan va bázistándan va tup rá robudan.*

tackler n *pápic. //bolandáváze/ námvar be in ke pápici bibák ast.//.* **2** *(anáyin- beviźe dar Ámriká) básmeyi, qollábi, toxmi*

tacky adj (**tackier, tackiest**), **1** *dusgen, dusin, nuc, casbnák. //Hanuz dusgen ast.//*

tact n *kárdáni; kárwenási. //dar dastopá narm kardan bá sáni ardád/ rimen/ picide* [a tricky situation] *az xod kárdáni ye cewmgiri newán dádan* [show great tact]*; Baráye in ke mehmándár e havápeimáyi wavi báyad xeili kárdán báwi.//*

tactful adj *kárdán; gáhwenás*

tactfully adv *bákárdáni; bágáhwenási*

tactic n **1** *wegerd.* **2** **tactics** (**a**) *razmáráyi [M. Moqaddam].* (**b**) *(pendárin) wegerd. //wegerdhá ye nágahángir zadan* [use surprise tactics]*./ In wegerdhá gomán nemiravad be to komaki konad.//*

tactical adj **1** *(vábaste be) razmáráyi. //bartari* [advandtage] *ye/ laqzew e razmáráyi.//.* **2** *wegerd; wegerdbázáne; báwegerd(-bázi).* //a tactical move: *wegerd; kári wegerdbázáne./ bá wegerd ráy dádan* (tactical voting)*.//.* **3** *(baráye jangabzár yá bombárán) bá bord e kutáh; kutáhbord;* //tactical missiles: *muwakhá ye kutáhbord//. besanjid bá* “strategic”

tactically adv *bá wegerdbázi. //bá wegerdbázi ráy dádan//*

tactician n *razmárá [M. Moqaddam]*

tactile adj *basáváyi. //yek peikonew* e/ vákonew e basáváyi* [a tactile reflex]; *andámhá ye basáváyi//*

tactless adj *nákárdán; gáhnawnás; kasi ke bigodár be áb mizanad*

tad n *(dar Ámriká/ anáyin)* **1** *nini; pesarbacce.* **2** *yek rize; xorde. //yek kam biwtar wir//*

tadpole n *bacce vazaq; bacce qurbáqe; vazaq e domdár*

taffeta n *(párce ye) táfte*

taffrail n *narde ye taffar [powt e karji yá kawti]*

taffy n *(xárdári, anáyin) (bumi ye) velw* [Welshman]

taffy (US) = toffee

tag n **1** *dom, donb/ domb.* **2** *guwak. //guwaki bá nám bar án nevewte ruyaw casbándan.//.* **3** *dom, dombolice, magule.* **4** *(zabánwenási) donbálce.* //That's nice, that is: *Xube, mage na?/ porsew e donbálceyi//.* **5** *vacan* [<Sanskrit, vacanan]. //vacanhá ye Látini//.* **6** *(niz pendářin) (bázi ye)* <u>*gorgambehavá*</u>

tag v (**tagging, tagged**) **1** *(bá guwak/ bá mangule) barcasb zadan.* **2** **tag along (after/ behind/ with sb)** *be dombe/ be dome kasi casbidan va u rá donbál kardan. //Kudakáni ke be dom e mádarewán casbide ráh miravand./ Agar miravid celpard*/ sinemá miwavad man ham be domb e womá becasbam?//.* **tag sth on (to sth)** *peivast kardan; peivastan. //peynevewti dar páyánnámeaw peivast karde/ gawte.//*

tag day (US) = flag day (flag)

tail n **1** *dom, donb, domb. //Sag hengámi ke xow/ wád ast domaw rá mijonbánad.//.* **2** *dom, donb, domb. //dam e/ donbále ye yek setáre ye donbáledár/ bágisu* [comet]*/ bádbádak, havápeimá; daste [goruh e mardom]* (Procession)//. **3** *(anáyin/ kohne wode) kun, kafal, lonbar. //be kasi darekuni zadan* [give sb a smack on the tail]*.//.* **4** *(anáyin) kasi ke záq-siyáh e kasi rá cub mizanad. //gozáwtan kasi siyáh be siyáh e kasi beravad-* [put a tail on sb]*/ kasi rá gozáwtan záqsiyáh e kasi rá cub bezanad.//.* **5** **tails** [pl] (also **tail-coat**) *nimtane ye mardáne ye domdár. besanjid bá* “morning coat [morning]”. **6** **tails** *(baráye sekke) xat [dar barábar e "wir"]* [heads/ head[1] 5]. **7** **have, put etc one's tail between one's legs** (infml) *dom e xod rá lá ye pá ye xod nehádan/ gozáwtan.* **heads I win tails you lose** *bázgarid be* “head[1]”. **on sb's tail** *siyáh be siyáh e kasi raftan; donbál e kasi raftan; az nazdik kasi rá peigereftan/ donbál kardan; záqsiyáh e kasi rá cub zadan.* **a sting in the tail** *begarid be* “sting[1]”. **the tail wagging the dog**, *"donyá ro bebin ce fis-e, xarcosone rayis-e.".* **turn tail** *powt bargáwtan be/ bar jang/ cizi yá kasi. //"ke az kin conin powt bargáwti -- bedin deź mará xár bogzáwti." (ZBP, L6047 SF); bázkewidan, "sepah bázkew cun wab ámad makuw -- ke*

aknun baráyad ze Torkán xoruw." (ZBP, L6446 SF). //Hamin ke didand dárim miyáyim powt bargáwte davidand.//

tail v **1** *az pei ye kasi raftan; powt e sar kasi ráh raftan; záqsiyáh e kasi rá cub zadan; siyáh be siyáy e kasi raftan. //Siyáh be siyáh e áyawt* [spy] *tá mehmánsaráyaw raft.//.* **2** *dom e... rá gereftan. //nok va dom e angurfarangihá rá* [goose berries] *gereftan.//.* **3** **tail away, tail off** (**a**) *kucaktar/ kamtar/ sosttar gawtan; kástan. //Dar máh e Esfand womár e jahángardán káste miwavad/ womár e jahángardán áqáz be káhew mikonad./ Hamin ke honarpiwe soxan e xiw rá farámowt/ farámuw kard áváyaw kásti gereft.* [tailed].//. (**b**) *ru be kásti nehádan; bi hude* [result] *páyán gereftan. //Diri napáyid ke baháneha ye bipáyaw* [feeble/ invalid] *ru be kásti nehád (va be xámuwi garáyid.)//.* (**c**) *pas oftádan*

tailback n *ráhbandán*

tail-board n = tail-gate

tail bone *donbálce, domqáze*

tailcoat n = tails (tail 5)

-tailed *(dar váźehá ye serewte, setáy* misázad) dom-...; dombumand; domderáz; //*curly-tailed *domferi//*

tail-end n *(biwtar yekkáni)* **tail-end (of sth)** *dom, tah, páyán, kun. //páyán e sangitá** [the concert]*./ Tanhá páyán e goftoguháyewán rá wanidam.//*

tail-gate n [trunk door] *dar e powt e ráde*/ máwin; bárandáz*

tail-gate v *(dar Ámriká) tangátang powt e ráde* ye jeloyi rándan; dom be/ dom e kasi rándan*

tailless adj *bidom, kole, kol, //yek gune ye jáneverán ke bidom báwad/ domkol/ kole//*

tail-light (US, **tail-lamp**) *ceráq e qermez e powt e ráde*/ máwin*

tailor n *darzi; duzande. //nazd e darzi raftan va andázehá ye xod rá gereftan/ dádan gereftan baráye yek dast jáme* [a suit]*//*

tailor v **1** *(jáme) duxtan; (jáme) sefárewi duxtan. //Nimtaneyi xowduxt* [well-tailored]*.//.* **2** **tailor sth for/ to sb/ sth** *viźe ye... sáxtan. //xánehávi/ saráháyi viźe ye niyáz e(niyázhá ye) sálmandán//*

tailor-made adj **1** *darziduz; sefárewi (duxte). //yekdast jáme ye sefárewiduz//.* **2** **tailor-made for sb/ sth** *(pendárin) darxor, wáyeste, sáxte baráye...; //Engá baráye in kár sáxte wode.* [He seems tailored-made for the job]*//*

tailpiece n **1** *(dar náme/ ketáb va mánand e án) peinegár*.* **2** *peivast*

tailpipe n *lule ye egsoz e* [exhaust]*/ dudkew e ráde*/ máwin*

tailplane (n) *baxw e ásu* [horizontal] *ye dom e havápeimá*

tail-spin n *dompicán forudámadan/ foruoftádan*

tailwind *bád az powtesar* Cf, "headwind (head[1])"

taint n *bu, rag, áláyew, áhid, harjá juri tarjome miwavad. //yek rag e divánegi* [a taint of insanity] *dar xáneváde./ "*meat free from taint" *guwt e bibu va maze/ xub//*

taint v *áludan, áláyidan, tabáh kardan, lakkedár kardan; siyáh kardan, "má naguyim bad o meyl be náhaq nakonim -- jáme ye kas siyah o dalq e xod azraq nakonim." (Háfez) //guwt e bugerefte* [tainted meat]*; bá in rosváyi námaw siyáh/ lakkedár wod.; pul e áhid / náravá [bedast ámade]//*

taintless (adj) *pák, náhid/ anáhid*

take[1] v (pt **took**, pp **taken**) **1** **take sb/ sth (with one)**, **take sth (to sb)** *(báxod) bordan, harjá juri tarjome miwavad. //Farámuw nakoni (hengámi ke) miravi catrat rá (báxodat) bebari.; Pastá* [turn] *ye to ast ke sage rá (báxodat) begardew bebari/ sage rá bebari ráh beravad./ Farzandánaw rá bá ráde*/ máwin be dabestán mibarad.; (pendárin) bá ama** [energy] *va arvandi* [talent] *ye xiw be tárek* [peak] *e piweaw resid./ Piwmár* [the accused] *rá bá deliján e wahrbáni/ kalántari* [in a police van] *bordand./ Sepastar kudakán rá mibaram wená (konand)./ Hengámi ke dar bimárestán be didanaw raft baráyaw cand wáxe gol bord.; In jám e áb rá baráye pedarat bebar!//.* **2** *gereftan, dáwtan, negahdáwtan, bardáwtan; farágereftan, "guyad man to rá xiánat nakonam va kár e to rá sarsari nagiram." (ZBP, L2948 AT); dast... fará ... kardan, "cun dast fará án nán kardam..." (ZBP, C1503 AT); //Rismán rá behew/ be u dádam va u gereftew/ án rá gereft./ dast e kasi rá gereftan./ Miwavad wirxár rá kami negahdári/ baqal koni?/ Se xáye/ toxmemorq gerefte ánhá rá árám bezan!/ Yek nax sigár rá az baste darávard/ bardáwt./ U rá dar áquw gerefte/ áquwide busid./ Az raf e báláyi/ bálá yek ketáb bardáwt.; Kewo rá gowude yek joft juráb bardáwt.//.* **3** (**a**) *(bi dasturi yá be laqzew) bardáwtan/ gereftan. //kasi (nadáneste) dastkewháyam rá bardáwte./ Ki/ ke docarxe ye ma rá bardáwte?; Dozdán ciz e bá arzewi/ porbaháyi rá bardáwteand?//.* (**b**)

take sth from sth *gereftan; bardáwtan. //Páreyi az goftáraw rástárást/ yeksare az ketáb e man dar in zamine bardáwte wode./ Ámuzák e emruz az soxanán e awu* [saint] *Zartowt darbáre ye niki gerefte wode./ Nám e án carxowt az noupardázaw* [inventor] *gerefte wode.//.* (**c**) **take sth (from sth)** *kástan; kam kardan. //Agar 5 rá az 12 bekáhi/ bargiri 7 mimánad.//.* **4** *gereftan; xordan; setándan, "ze bicáregán xáste bestadi -- ze nafrin beru ye to ámad badi." (ZBP, L4820 SF); estadan, "va xást ke Wám [Suriye ye konuni] az Rumiyán besetánad, natavánest estadan..." (ZBP, L116 TB). //deżi, sarbázxáneyi* [garrison] *wahri rá estadan/ gereftan./ Sepáh* [the army] *zendániyán e faráváni gereft./ Bá vaziraw pil e ma rá gereft/ xord./ Dar namáyewgáh e kewávarzi* [agriculture show] *varzáye má* [our bull] *baram** [prize] *e noxost rá board./ Be dast e dowman zendáni wod/ gawt.* [taken prisoner by]//. **5** *paziroftan; gereftan; harjá juri tarjome miwavad. //Delam mixáhad in bázuband/ dastband rá con/ berixt e piwkew az man bepazirid./ Be sineaw kust yáft* [take the blow on]./ *In ráde*/ máwin rá 3000 dolár miforuwi?/ Án maqáze hafte ye gozawte sadhezár dolár sáxt/ darávard.* [took]./ *U rá be párexári* [take bribes] *pasmárdand* [accuse] ./ *(Áyá) in mehmánsará cek* e ráhi** [traveller's check] *mipazirad/ migirad?/ Man xodam vákubar*/ telefon rá dar daftaram pásox midaham, Ammá Sayide telefon e/ vákubar* e baxw e del e kudakán rá pásox midahad./ Cerá báyad baráye laqzew e digarán man nekuhew wavam/ Cerá kár e man "kos dádan e káwi- badnámi ye Qomi" wode?; Agar pand e ma rá bepaziri/ beguwgiri/ dar guw giri báyad bebusiw va bogzáriw kenár/ báyad digar kári be káraw nadáwte báwi./ Hakát* e womá rá* [your point] *mipaziram ammá didgáh e man* [my view] *hamán ast ke bud./ Kárgarán hargez káhew e dastmozd rá nemipazirand.//.* **6** *paziroftan. //Án bánu mehmánhá ye puli* [paying guests] *dar saráy e xod mipazirad./ Pezewk* Brown *barxi bimárán rá mipazirad./ In dabestán doxtarán rá nemipazirad.//.* **7** *(já) gereftan; gonjáyew ... dáwtan. //In masráde*/ otobus panjáh tan (já) migirad./ In anbár hezár litr (já) migirad.; Gomán nemikonam in raf biwtar az in ketáb já begirad.//.* **8** *bartáftan, kewidan, paziroftan; bardáwtan. //Xordegiri rá barnemitábad./ Wuxibardár/ wuxipazir nist./ Digar gomán nemikonam betavánam (biw az in) neqneqat rá bartábam./ Digar nemitavánam downámháyat rá bartábam!/ Paziroftan e bávarhá ye/ didgáhhá ye xawáyáyiyaw** [plolitical] *baráyam kami dowvár ast.//.* **9** *vákonew kardan, harjá juri tarjome miwavad. //Midánad dar barábar e ázárháyaw* [teasing] *cegune vákonew konad* [take]./ *Vákonewaw dar barábar e ágáhi ye marg e u cegune bud?/ Wahrbáni berásti patew* e harásgarán** [terrorists' threats] *rá baráye peikár e bombgozári* [bombing campaign] *xeili sangin gerefte* [seriously]./ *Xeili cizhá rá/ kárhá rá saxt migiri- yek kami zendegi rá biwtar xow begozarán!//.* **10** **take sth as sth** *(bejá ye) ... gereftan. //Ánce rá ke u [án mard] goft bejá ye setáyew gereft/ womord.; Az soxanánaw ce bardáwt kardi? Gomán mikoni án soxan rá cegune báyad bardáwt konam?//.* **11** **take sb/ sth for sb/ sth** *bejá ye... gereftan, harjá juri tarjome miwavad. //Hamáná kárwenásán niz án parde/ negár rá bejá ye kár e rástin e* Van Gogh *gereftand./ Gomán mikoni xaram* [a fool]*?; gomán kardam/ gománidam mard e ázarmiki* [honest] *hastid.//.* **12** *fahmidan, daryáftan. //Gomán nemikonam fahmid/ daryáft ce miguyam/ ce mimainam** [I mean].//. **13** **take sth for some time** *//Yek máhe yek kolbe* [cottage] *dar Damávand dárim migirim./ Yek máhe dar náf e Tehrán saráce/ xáne* [lodging/ apartment] *gerefte.//.* **14** *bardáwtan. //Án walvár e xákestari rá barmidáram.//.* **15** *(peivaste) gereftan/ xaridan. //U hamiwe ruznáme ye* Guardian *mixarad* [take].//. **16** *nuwidan, xordan, harjá juri tarjome miwavad. //bá cáyat/ qahveat qand/ wekar mixori? Pezewk dáruyi be u dáde baráye sorfeaw bexorad./ Án mard dáruhá ye xeradpuw* [drugs] *mixorad./ Hargez kokáyin/ taryák zadeyi?//.* **17** *(hamráh e* "it"*) gereftan, xástan; cand derang budan, "ce guyi bedin cand báwad derang? -- ke áyad mará pádewáhi be cang?" (ZBP L3275 SF). //Ráh e/ safar e az Tehrán tá Rawt nazdik e se tasu* [hour] *be derázá mikewad./ Án cák/ boridegi candgáhi bederázá mikewad tá juw bexorad.* [to heal];/ *Dorváxaw,* [recover/ recovery] *derázáhang ast/ xáhad bud./ Do ye derázáhang/ máráton niyáz be tuw* [stamina] *e fareván dárad./ Mard e nirumandi mixáhad án sang* [weight] *rá bargirad/ boland konad./* She didn't take much persuading: *Niyáz nadáwt vádáraw koni/ kard./ Nazade miraqsad./ Jábejá kardan* [moving/ shifting] *e án járaxti* [wardrobe] *xeili kár dáwte* [taken some doing]./ *Se tasu* [hour] *bederázá kewid tá docarxeaw rá vawkard** [to mend]//. **18** *puwidan. //Kafw e/ muze ye nomre ye cand mipuwi?* [What size shoes do you take?]./ *Pirhan/ nimtane ye sine ye 42 inc mipuwad.//.* **19** *(dastur e zabán) gereftan. //Kárváże ye* "eat" *wavande ye ráyi** [accusative/ direct object] *migirad.//.* **20** *ázmun dádan. //Ázmun e vápasin/ farjámin rá tábestán e áyande midahad.; Ázmun e ránandegiyat rá kei midahi?//.* **21** *gereftan [yek dareje/ páygáh]. //Az dánewgáh e Oksford dánewnáme ye páye ye yek* [a first] *dar zabán e Álmáni gereft.//.* **22** *xándan, gereftan. //Mixáhad doure ye zabánwenási ye konewik** [applied] *begirad.//.* **23** **take sb (for sth)** *ámuxtan, ámuzew dádan. //Bánu Badaxwán emruz bimár ast va nemitavánst womá rá begirad/ biyámuzad./ Ke/ ki be womá Fаránse miyámuzad* [take]//. **24** *nevewtan; yáddáwt kardan. //Án pásbán nám o newán e ma rá nevewt./ Sar e/ dar*

soxanráni yáddáwt bardáwti?/ Az námenegári bizár ast [She hates taking letters].//. **25** *gereftan, ázmudan zaxme ye rag/ nabz e/ (dareje ye) tab e/ fewárexun e kasi rá gereftan; Darzi/ duzande andázeháyam rá baráye yek dast jáme ye nou gereft.//.* **26** *gereftan; bá... raftan. //rádak** [taxi] *e/ ráde* [máwin] ye/ masráde* [otobus] ye/ havápeimá ye/ kárván dudi ye.... rá gereftan/ bá ráde* ye/ masráde* ye/ otobus e / havápeimá ye/ kárvándudi ye... raftan./ rádak*/ táksi gereftan./ Bá ce sar e kár miravi?* [what do you get to work?]./ *Bá masráde*/ otobus miravam.* [I take the bus.]//. **27** *gereftan. //Biwtar (e bárehá) bá masráde*/ otobus/ az ráh e womáre ye 16 be Wiráz miravam./ Pas az istgáh e Kalántari dast e rást rá begir va se kilometr boro.//.* **28** *(baráye asb) gozawtan/ rad kardan/ az ru ye págir paridan. //Asbe/ án asb az noxostin capar* [fence] *xeili zibá gozawt* [took the first fence]*./ Az án pic xeili tond gozawti!//.* **29** *bávar dáwtan; ...gereftan. //U bar in bávar ast ke/ Girad ke mardom báyad pásoxgu ye kárhá ye xod báwand.* [He takes the view that...]*./ Girim tanhá dar jangal hasti./ Warvin** [government] *bá kárbord e dáruhá ye xeradpuw* [narcotics] *dárad saxt migirad* [take a tough line on...]*.//.* **30** *(biwtar berixt e farmáyew) gereftan, didan. //Besyári bánován/ zanán ham xáneváde rá gardánde/ baccehá rá bozorg karde niz hamzamán kár mikonand., Xob/ baráye nemune Anjelá rá begir, bebin!//.* **31** *newastan; newaste budan.* //take a chair, seat, stool: *ru ye sandali, newim, cárpáye newatan//.* **32** *... gereftan. //az kasi/ cizi peikareyi gereftan./ dádan peikare ye xod rá gereftan* [have one's picture taken]//. **33** *gereftan, kár kardan. //Áqá ye Borzoo wabkár ast* [take the... shift]*.//.* **34** *(baráye dáruhá yá ranghá) gereftan. //Máye(kubi) nagereft* [the inoculation did not take]*./ Rang* [dye] *dar áb e sard nemigirad.//.* **35** (**a**) *(baráye máhi) qolláb rá gáz nazadan/ nagereftan. //Engár máhihá emruz gáz nemigirand.//.* (**b**) *(pendárin) gul xordan.* **36** *(baráye mardán) gádan, gáyidan; kardan; marzidan. //Ru ye nimkat* [sofa] *gáyidaw/ kardaw/ marzidaw.//.* **37** *harjá juri tarjome miwavad. //*take a break: *dam zadan; dami ásudan./* take a holiday: *be estár** [vacation] *raftan./* take a rest: *(bar)ásudan./* take a break: *dami ásudan; dam zadan./* take a holiday: *be estár* raftan./* take a bath: *garmábe raftan;* tak e a shower: *wornáv [Guyew e Táleqáni]/ duw gereftan./* take a wash: *ábtani kardan./* take a look: *negáhi kardan./* take a walk: *begardew raftan./* take a deep breath: *dam e źarfi kewidan.//.* **38** **take sb/ sth as he/ it comes** *harke/ harce áyad xowáyad. //*She takes life as it comes: *Zendegi rá harce piwáyad xowáyad migirad.//.* **take it (that...)** *gereftan/ girim ke/ giram ke/ engár ke. //Engár/ giram be wappási* ye/ mehmáni ye Farzáne nemiáyid; Engár nemixáhid hamkári konid.//.* **take it from me (that...)** *(anáyin) bávar kon...; az man bepazir ke...; //Bávar kon/ bebin kei ast beto/ behet goftam tá si sálegi kixá** [director] *ye án dálá** [company] *miwavad!//.* **take it on/ upon oneself to do sth** *bi dasturi* [permission] *bar án wodan. //Womá nemitavánid sarxodi/ bidasturi barán wavid kárhá ye bozorgi con án rá anjám dahid.//.* **take it/ a lot out of sb** *kasi rá bestuh kardan; wire ye kasi rá kewidan. //Káraw saxt ast, wireaw rá mikewad.//.* **take some/ a lot of doing** *xeili dowvár budan. //in hame kácál* [furniture] *rá xodat tanháyi/ dast tanhá jábejá kardi* [on your own]? *Xeili kár (e dowvári) bude!//.* **you/ can/ can't take sb anywhere** *be kasi powtgarm budan/ nabudan. //Raftáraw harásangiz ast- nemitaván be u powtgarm bud.//. (Baráye digar vacanháyi** [phrase] *ke* **take** *dar bar dárand be váźehá ye peivandi bázgardid. Baráye nemune baráye* **take sb unawares** *be* **unawares** *bengarid.).* **39** **take sb aback** *(beviźe berixt e náwenáxte) dar wegeft wodan. //Az gostáxiyaw dar wegeft wodam.//.* **take after sb** *be kasi mánestan/ raftan. //Doxtaretán hic bewomá nemimánad/ hic bewomá narafte!//.* **take agaist sb/ sth** *kasi rá badámadan az kasi/ cizi. //Cerá nágahán azaw badat ámade?//.* **take sb/ sth apart** (**a**) *(dar varzew) be ásáni wekast dádan. //Borzu Rázi rá dar dast e sevvom* [in the third set] *beásáni wekast dád./ Hamestárán** [the opposition] *beásáni má rá wekast dádand.//.* (**b**) *bar kasi táxtan; saxt az... xorde gereftan. //Xordegirán* [the critics] *bar matal* [novel] *e dovvomaw saxt táxtand.//.* **take st apart/ separate** *piyáde kardan. //Bogzár rádiyo/ vákive* rá piyáde karde bebinim cew/ ce-aw wod.//.* **take sth away** (**a**) (US, **take sth out**) *(sar e ráh/ dar ráh xorák e poxte rá) xaride va bordan. //Xáhew mikonam do hamberger va yek juje sorxkarde bedahid bebarm (xáne).//.* (**b**) *(foru) newándan. //Pezwk hewkháyi** [tablets] *be u dáde ke dardaw rá (foru-)newánad./ Hic ciz nemitavánad dard* [anguish] *e marg e farzandi rá forunewánad./ Az delwure árezu ye xorák* [appetite] *nadárad.//.* **take sb/ sth away (from sb/ sth)** *kástan; bordan; birun bordan. //In ketábhá rá az deźenepewt/ ketábxáne nabáyad birun bord./ Bá sefárew e mardomyárán* [socialworkers] *án kudak rá az pedar va mádaraw/ zádáránaw jodá kardand.//.* **take sth away (from sth)** *kástan. //Agar 4 rá az 10 bekáhi 6 mimánad.//.* **take away from sth** *kástan; sost kardan. //Án rosváyi* [scandal] *u rá az cewm e mardom andáxt* [public image]*.//.* **take back** (**a**) *(dar foruwgáh) pasdádan; pas gereftan. //Tanhá kálháyi rá pas migirim ke xaridár betavánad resid newán dahad.//.* (**b**) *(soxan e xod rá) pas gereftan. //Ánce (darbáre ye xodpasandi ye to) goftam pasmigiram.//.* **take sb back (to...)** *kasi rá be yád e... andáxtan. //Bu ye jolvazaq* [seaweed] *u rá yád e ruzgár e kudakiyaw andáxt./ Wanidan e án*

naqmehá ye kohan ma rá be yád e ruzgárán e gozawte miyandázad.//. **take sb before sth/ sb** *kasi rá be dádgáh/ nazd e dávar/ nazd e bozorgtar kewidan/ andáxtan. //U rá nazd e dabsár** [headmaster] *bordand va vádáwtandaw xostu/ xastu wavad.* [confess]*//.* **take sth down** (**a**) *páyin ávardan; bardáwtan. //Komakam mikoni pardehá rá páyin ávaram?//.* (**b**) *páyin kewidan/ ávardan. //Dáman e/ walvár e/ zirwalvár e/ zirwalvári ye xod rá páyin kewidan.//.* (**c**) *piyáde kardan; bardáwtan. //cádori, darvázeyi, capari* [fence] *rá az miyán bardáwtan;/ Kárgarán ámadand dárbast rá* [the scaffolding] *rá barcinand.//.* (**d**) *nevewtan; yáddáwt kardan. //Gozárewgarán* [the reporter] *án soxanráni rá yáddáwt karedand./ Harce beguyi báwad ke yáddáwt wavad va zedd e womá/ be ziyán e womá bekár ravad.//.* **take sb in** (**a**) *mehmán e puli paziroftan/ jádádan. //Án bánu dar saráyaw mehmán e puli mipazirad.; Bixánemán bud, má behew/ be u já dádim.//.* (**b**) *(biwtar berixt e náwenáxte) feriftan; gul zadan. //bixánemán bud, má behew/ be u já dádim.* [we took him in]*./ (biwtar be rixt e náwenáxte) feriftan; gul zadan./ Bá dástánaw pák ma rá ferift./ Sar e ma rá nemitaváni be in ásáni wire bemáli./ Ma rá nemitaváni be in ásáni beferibi/ gul bezani!/ Gul e/ ferib e raftár e afsungaráneaw* [charming manner] *rá naxor, sangdel* [ruthless] *ast.//.* **take sth in** (**a**) *darkewidan. //Máhi az ráh e riwháyaw*/ ábwowháyaw* [gills] *oksiżen rá darmikewad.//.* (**b**) *jámeyi rá kucaktar kardan/ tugereftan/ tuzadan* [alter its seams]. *//Kamar e in pirhan rá báyad tugereft/ tuzad/ va tangtaraw kard.* [take in at the waist]*.//.* (**c**) *pul gereftan va dar xáne ye xod kár kardan. //Baráye afzáyew e/ komak be dastmozd e báznewastegiyaw* [supplement her pension] *dar xáne gázori mikonad.//.* (**d**) *darbar dáwtan. //*The United Kingdom *darbardárande ye Engelestán, Wales, Eskátland va Irland e abáxtari* [northern] *ast./ Án gawt e goruhi* [tour] *wew páytaxt e farang/ Orupáyi rá darbardárad./ Soxanrániyaw hame ye piwrafthá ye novin rá dar in zamine darbardáwt.//.* (**e**) *sari ham be... zadan. //Biwtar hengámi ke baráye kári* [business] *be Niyu York miáyam/ dar Niyu York hastam mikuwam sari ham be yek namáyew bezanam.//.* (**f**) *did zadan; xub didan. //Rizberiz e roxsár va andám va didáraw rá did zad* [He took in every detail of her appearance]*./ Bá yek negáh e kutáh án cewmandáz rá xub did./ Kudakán bá dahán e báz* [open-mouthed]*/ hájováj be án cewmandáz negaristand.//.* (**g**) *daryáftan, fahmidan, be yád sepordan. //Omidvár-am ánce rá ke dáram be womá miguyam darmiyábid/ mifahmid./ Nimi az baxw rá xándeam táze didam ke engár hic ciz be yád naspordeam* [had not taken anything in]*.//.* **take off** (**a**) *parváz kardan; barxástan; boland wodan. //Bá in ke meh bud havápeimá boland wod/ barxást.//.* (**b**) *(anáyin) wetábán raftan. //Nágahán davándaván be suy e istgáh raft.; Hamin ke did pásbánán dárand miáyand wetábán ráhaw rá kaj kard* [take off in opposite direction]*.//.* (**c**) *(anáyin) nágahán bázár e.... gereftan. //Bázár e in farhang e nou rásti gerefte (ast)./ Bázár e foruw e márádhá* ye/ kámpiyuterhá ye xánegi/ kadegi* in sálhá xeili xub gerefte.//.* **take oneself off (to...)** *(anáyin) rahsepár wodan. //Zamán e án faráreside ke rahsepár wavam.; Baráye in ke páyán e hafte rá árám bogzaránad* [for a quiet weekend] *rahsepár e rustá gawte.//.* **take sb off** *adá ye kasi rá darávardan. //Adá ye naxostvazir rá xeili xub darmiyávarad.//.* **take sth off** (**a**) *darávardan; kandan; bardáwtan. //nimtane* [coat]*, muze /kafw, pirhan/ dáman/ walvár e xod rá darávardan/ kandan./ koláh e xod rá bardáwtan; Káw riwat rá mizadi!!* [I wish you'd take off that beard!]*//.* (**b**) *váboridan; bedar kardan* [amputate]. *//Mibáyast páyaw rá az bálá ye zánu beborand/ váborand/ bedarkonand.//.* (**c**) *bardáwtan; barcidan; digar namáyew nadádan. //Án celparde** [the show]*/ film rá con binande/ xáhán nadáwt nágozir barcidand/ az ruy e parde bardáwtand.//.* (**d**) *(biwtar be rixt e náwenáxte) bardáwtan; barcidan; birun bordan. //(kárvándudi ye/ masráde* [otobuus] ye (tiztak e/* express) *tasu* [o'clock] *ye 7 bámdád rá be Wiráz az máh e digar barmicinand/ barmidárand.//.* **take sb off (sth)** (**a**) *rahánidan; rah. áyi dádan (con kawti rá), //jáwován rá (az kawti ye wekaste)* [the wretched vessel] *bá havápeimá ye sanjáqaki/ carxbál raháyi dádand.//.* (**b**) *(biwtar be rixt e náwenáxte) bardáwtan. //Afsari ke in parvande rá/ báre* [case] *rá bázjuyi mikard bardáwtand.* [take off the case]*//.* **take sth off** *estár** *gereftan; ásáyew az kár gereftan. //Yek ruz/ yek bámdád/ yek pasin az kár ásudegi/ estár** [vacation] *gereftan.//.* **take sth off (sth)** (**a**) *bardáwtan; varávardan. //Miwavad páyetán rá az ru ye dastam bardárid!?/ dar e wiweyi/ kuzeyi rá bardáwtan./ Garmá rang e darhá rá varávarde.//.* (**b**) *bardáwtan. //Kabáb e qáti* [the mixed grill] *rá (az fehrest e xorákihá) bardáwteand.//.* **take sth off sth** (**a**) *kástan. //Litri dah riyál az bahá ye benzin kástan.//.* (**b**) *az bázár bardáwtan/ barcidan. //Pezewkán sefárew kardeand* [recommend] *án dáru rá az bázár barcinand.//.* **take on** (**a**) *gereftan; bázár e... gereftan. //(bázár e) án andiwe hargez berásti nagereft.//.* (**b**) *(kohne wode) xawmgin wodan; baráwoftan. //Baráwofte nawo!/ Velkon bábá!* [Dont't take on so!]*//.* **take on sth** *wodan; peidá kardan. //Barxi raftárhá ye ázárdahande peidá karde./ Áftábparast* [chameleon] *mitavánad be rang e zamine/ bum* [background] *daráyad./ Cewmánaw namá ye ázordegi bexod gereft/ peidá kard.* [a hurt expression]*//.* **take sb on** (**a**) *bekár gomáwtan/ gereftan. //Kármandán e nouyi bekár gomáwtan./ U rá be nám e kárvarz e farhixte*

bekárgereftand. [as a graduate trainee]//. (**b**) *kasi rá hambázi ye xod paziroftan, gereftan; bá kasi sarwáx wodan*. *//dar cougánrumizi** [snooker], *xentapká** [squash], *celtapká** [tennis] *kasi rá hambázi ye [ruberu ye xod] gereftan./ Biźan dar bázihá ye jám e páyáni ye Orupá bá* Jordan *bázi mikonad/ sarwáx miwavad* [take on].//. **take sb/ sth on** *(baráye kawti/ masráde* [otobus] va mánand e án) bordan, savár kardan; gereftan. //Masráde* istád tá ráhiyán e biwtari rá savár konad./ Kawti dar Bandar e Buwehr istád ke suxt e biwtari begirad.//.* **take sth on** *paziroftan; be gardan gereftan.* //take an extra work: *yek kár e fozuni gereftan/ kár e biwtari gereftan./ Pas az barkewide wodan be páygáh e bálátar pásoxguyihá ye biwtari be gardan gereft./ Bá yek dast nemitaván do hendeváne bardáwt./ Biw az ánce ke mitaváni begardan nagir/ napazir*. [Don't take on more than you can cope with]//. **take sb out** *hamráhi kardan; hamráh e... raftan. //Tákonun bá u birun rafteyi?/ Begardewaw bordeyi?/ Zanaw/ hamsaraw rá baráye zádruzaw birun bord wám dád.//.* **take sb/ sth out** *(anáyin) kowtan, nábud kardan, az kár andáxtan. //Muwakhá ye dowman do farvand az wekárihá* [fighters] *ye má rá nábud kard/ andáxt.//.* **take sth out** (**a**) (US) *dar ámriká)* = take sth away. (**b**) *darávardan; bardáwtan; kewidan. //Rafte bimárestán/ dar bimárestán bestari wode tá rude ye kermiyaw* [appendix] *rá darávarand./ Dandánpezewk cand dandánat rá kewid?//.* (**c**) *gereftan. harjá juri tarjome miwavad. //*take out an insurance policy: *bime xaridan/ gereftan/ kardan./* take out a mortgage: *gerouyi xaridan./* take out a patent: *parváne ye viže ye... gereftan.//.* **take sth out (against sb)** *barge ye faráxándan be dádgáh ferestádan. //wahrbáni barge ye faráxáni baráye ránande ye har do ráde*/ máwin ke dar egnest** [accident] *dargir wodand ferestád.* [take out a summons]//. **take sth out (of sth)** (**a**) *darávardan. //Dastánat rá az jibat darár/ darávar!//.* (**b**) *pul az... gereftan/ bardáwtan. //Cand niyáz dári az bánk/ ganj pul bardári?//.* (**c**) *kástan. //Baráye báznewastegi, máhiyáne puli az dastmozdetán káste miwavad.//.* (**d**) *zodudan, bardáwtan, pák kardan. //Áb e sard báyad án lakke rá az dámanat bezodáyad/ pák konad.//.* **take it/ sth out on sb** *(deqq e deli) sar e kasi xáki kardan. //Midánam ruz e badi/ saxti rá gozarándeyi- ammá niyázi nist sar e man deqqedeli xáli koni!! Deqqedeliyaw rá sar e gorbehe xáli kard.//.* **take sb out of himself** *kasi rá az tu ye lák e xodaw birun kewidan. //Yek estár** [holiday] *e xub mitavánad be u komak karde u rá az lákaw bireun bekewad.//.* **take (sth) over** *kár rá bedast gereftan. //Agar áwubhá ye wahri* [civil unrest] *peigir wavad ártew kárhá rá bedast migirad./ Áyá bonyádgaráyán/ tondrouhá* [the extremists] *kumal** [political party] *rá be dast gerefteand?//.* **take sth over** *bedast gereftan. //Án bongáh* [firm] *rá yek maskarp** [conglomerate] *e Ámrikáyi bedast gerefte.//.* **take (sth) over (from sb)** *jánewin e kasi wodan va kárhá rá be dast gereftan. //Hengámi ke Bahrám báznewaste wavad/ Xosro kixá* [manager] *va jánewin e u miwavad./ Bimár ke wod/ u ke bimár wod doxtaraw kárhá rá be dast gereft* [took over]./ *Jávid kárhá ye baxw e Ámrikáyi ye má rá be dast migirad* [take over the running of...]./ *Mixáhi já ye man newaste kami beráni/ ránandegi koni?//.* **take to...** *panáh bordan/ gereftan; gorixtan. //be jangal, biwe, van* [forest, woodes, jungle] *panáh bordan./ Aźdar* [torpedo] *ke be kawti xord/ zad, jáwován/ sarnewinán be savakarjihá* [lifeboats] *panáh bordand.//.* **take to sb/ sth** *az... xow ámadan; be del e... casbidan. //Wouharaw hic be delam nacasbid./ Az hamán noxostin dami ke didamaw azaw xowam ámad/ bedelam casbid.* [I took to her]; *Az ámuzewgáh e novinaw xowaw nayámade.//.* **take to sth/ doing sth** *be... xu kardan; (be...) gereftan. //copoq/ pip kewidan gereftan; be copoq kewidan xu kardan; be dir xábidan xu kardan./ be tanháhi ráhpeimáyi raftan xu kardan./ Be meigosári xu karde/ be meigosári ruy ávarde./ hengám e báznewastegi be báqbáni pardáxte be án xukarde.//.* **take up** *pei gereftan; peigiri kardan. //In baxw donbále ye baxw e piwin ast.//.* **take up sth** *porkardan; jágereftan. //In miz xeili jáy e otáq rá gerefte/ migirad.* [takes up too much room]./ *Zamánaw sarásar bá nevewtan por wode.//.* **take sb up** (**a**) *kasi rá zir e bál o par gereftan. //Rahbar e* [conductor] *námvari án sopráno ye/ wivxán* e javán rá zir e bál o par gereft.//.* (**b**) *soxan e kasi rá boridan; dar soxan e kasi davidan. //Man ke goftam án kár faráxor e/ darxor e mardán ast soxanam rá tond borid (boride peiqáre kard.)* [she took me up sharply when...].//. **take sth up** (**a**) *boland kardan; gereftan; bardáwtan. //qalam e xod rá bardáwtan./ Hengámi ke mixástand saráy rá bá simkewi konand qálihá rá mibáyast bardáwt/ bardáwtand.//.* (**b**) *kewidan; bexod gereftan. //Káqaz e ábxowkkon* [blotting paper] *jouhar/ rá bexod mikewad.//.* (**c**) *gereftan; kutáh kardan. //In dáman rá báyad kutáh kard.//.* (**d**) *pardáxtan be...; ...gereftan. //be báqbáni/ cougán-camani*/ yogá pardáxtan; Be naváxtan e Gitár pardáxte.//.* (**e**) *áqázidan; áqáz kardan. //Bekár e ámuzgári áqázide./ Hafte ye áyande kárhá rá bedast migirad/ áqáz mikonad.//.* (**f**) *be... peivastan. //Hame ye mardom báham peivaste faryád zadand, "zende bád wáh!"./ be xándan e savádi* [chorus]/ *vágardáni* [a refrain], *sorudi* [a song] *peivastan.//.* (**g**) *padisár gereftan. //Dástáni rá ke Parviz nimekáre rahá karde bud padisár gereft.//.* (**h**) *já gereftan. //Sepáhiyán e má dar tappehá ye negarán bar rud(xáne) já gereftand/ jáy e takávardan gereftand.* [offensive positions/ on high grounds]//. (**i**) *paziroftan; gereftan. //cálewi rá paziroftan./ Piwnahád e u rá*

baráye nuwidan e jámi paziroft.//. (**j**) *yádávar wodan; be miyán kewidan. //Mixáham ekáti** [the point] *rá ke womá dar áqáz goftid/ yádávar wode* [take up the point] *darbáreaw goftogu konim.//.* **take sb up (on sth)** *cálew kardan; bá kasi setizidan; caxidan. //Darbáre ye án ekát** [point] *báyad bá womá cálew konam./ Báyad darbáre ye ánce ke darbáre ye bikári goftid bá womá be cálew pardázam.//.* **take up with sb** *(anáyin) (bá ádam e náwáyesti yá badnámi) dusti/ raftoámad/ newastobarxást kardan. //Bá yek honarpiwe ye bikár raftoámad/ newastobarxást mikonad.//.* **take sb up on sth** *(anáyin) cálew paziroftan; cálew kardan. //"Gero mibandam ke mitavánam az to tondtar bedavam.", "Biyá tá cálew konim!"./ Sepas az/ baráye nevid* [invitation] *be mehmáni; wáyad/ báwad ruzi ham má womá rá mehmán konim.* [We may take you up on it some time].//. **take sth up with sb** *darbáre ye... be kasi nevewtan yá bá kasi goftogu kardan. //Be in andiwe hastam ke in dástán rá be namáyandeam* [my deputy] *beguyam/ benevisam.//.* **be taken up with sb/ sth.** *gerefte wodan; gereftár budan. //Aknun dávtalabáne kár mikonad va xeili gereftár ast.//.* **be taken with sb/ sth** *cewm e kasi rá gereftan; wifte wodan. //Hamegi saxt wifteaw gawtim./ Gománam in andiwe* [idea] *saxt cewmaw rá gerefte/ gománam in andiwe saxt wifteaw karde.//*

take-home pay *dastmozd e náb (pas az kástan e báj va digar cizhá)*

take[2] n **1** (**a**) *wekár.* (**b**) *pul e daryáfti; darámad.* **2** *(dar sinemá/ celpard*) yek dast (filmbardári): //*shoot the scene in a single take: *Bumi rá dar yek dast gereftan.//*

take-away (US**, take-out**) adj *(baráye xoráki) az sofrexáne xaridan va birun xordan. //yek hamberger, pitsá, kári* [curry] *ke az sofrexáne xaride va birun borde xorand.//*

take-away (US**, take-out**) n **1** *sofrexáneyi ke xoráki foruxte birun bebarand. //Az áwpazi mánde/ bestuh wodeam, beravim sofrexáne ye Cini cizi bexarim biyávarim xáne!//.* **2** *cáwt, xorák (e xaride wode az sofrexáne ke birunborde xorand). //delam yek xorák mixáhad az sofrexáne ye Hendi xaride birun bexorim.//*

taker n *girande, harjá juri tarjome miwavad. //Hanuz candi kák* [cake] *bázmánde kasi mixáhad?/ Xáháni dárad?* [any takers?]*//*

take-off n **1** *parewgáh.* **2** *parváz, barxástan; boland wodan. //Árám boland wodand* [a smooth take-off]./ *Tanhá se pál** [minute] *pas az barxástan havápeimá xord wod.* [crash].//. **3** **take-off (of sb)** *adá ye kasi rá darávardan. //Adá ye kixá** [the boss] *rá xeili xub darmiyávardad* [do a brilliant take-off of sb]*//*

take-over n **1** *bedast gereftan. //*a take-over bid: *Piwnahád e xarid e bahrhá* [shares] *ye dáláyi** [company] *rá dádan, baráye bedast gereftan e án.//.* **2** *gereftan. //gereftan e kewvari/ bezirávardan e kewvari bá zur e ártew.//*

take-up spool *qerqere ye tohi ke film/ navár ruy e án mipicad.*

taking adj *(kohne wode) girá, delrobá*

takings n *pul e daryáfti, darámad, resid (há ye ruzáne). //*the day's takings: *darámad e ruz; residhá ye ruz.//*

talc *niz* **talcum** n **1** *[sang e káni] talq; tálk.* **2** *gard e talq/ tálk*

talcum powder *gard e talq/ tálk*

tale n **1** *afsáne. //*fairy tales: *afsánehá ye pariyán; afsánehá ye kárhá ye/ sargozawthá ye wurangiz.//.* **2** *dástán (e doruq/ barsáxte). //Dástánháyi wegeft darbáreaw wanideam.; Hamejur dástán e doruq miwenavi!//.* **3** **dead men tell no tales** *bengarid be* "dead". **an old wives' tale** *bengarid be* "old". **tell its own tale** *bengarid be* "tell". **thereby hangs a tale** *bengarid be* "hang[1]"

talebearer, taleteller ns *soxancin; doruqpardáz; yek kaláq-cel/ cehel kaláq*

talent n **1** **talent (for sth)** *arvandi* [besanjid bá "xordád" <Avestáyi, haurvetát, EDPL]; tavánáyi, hang, "Hamán kudakán rá be farhangiyán -- sepordi co budi vará hang e án." (ZBP, L5853 SF); "ke u rá sepárad be farhangiyán -- ke dárad sar e máye o hang e án." (ZBP, L3419 SF). //Hame arvandiháyaw*/ hangháyaw/ tavánáyiháyaw rá xub midánand/ miwenásand./ Hang e/ arvandi ye cewmgiri dar musiqi dárad; negárgari saxt arvand*/ tavánά/ hangmand./ hang e/ arvandi ye cewmgiri dar musiqi dáwtan; Negárgari saxt arvand*/ hangmand/ tavánά//.* **2** *mardom e arvang*/ hangmand*/ tavánά. //Hamiwe dar jostoju ye arvandán* e/ hangmandán* e táze hastim. /Hamiwe dar jostoju ye kasáni hastim ke hang dárand/ hangmand-and/ arvand-and./ Namáyewi/ namáyewgáhi az kárhá ye hangmandán e bum/ bumi* [local talent]./ a television talent show: *namáyewi dar jamjám* baráye honarmandán e arvand* e javán* [young talent].//. **3** *(zabán e kuce) zanán e/ doxtarán e xowgel va delrobá. //zanán e/ doxtarán e xowgel va delrobá ye kuy rá did zadan* [eyeing].//. **4** *yekán e gerání/ sang yá pul dar Felestin yá Suriye ye bástán/ tálán [<Greek, Tálánton]*

talented adj *hangmand; arvand*; taváná [baráye nemune bengarid be* "talent"*]. //musiqidáni hangmand*/ arvand*//*

talentless adj *bihang; náhangmand; náarvand*/ nátaván; anarvand* [baráye nemune va riwe bengarid be* "talent"*]*

talent-scout n *wekárci ye honarmandán; honarpiweyáb*

talisman n (pl **talismans**) *telesm, band, "co bini nadáni ke in band cist -- telesm ast agar karde ye izadist." (ZBP, L3300 SF)*

talk[1] n **1** *segálew, goftogu, "va bedánid ki má raftim va cahár ciz bar womá mirás gozáwtim, roftoruy, wostowuy, jostojuy va goftoguy." (ZBP, L2955 AT). //Bá dabsár** [headmastwer] *darbáre ye pesaram goftogu ye derázi dáwtam/ kardam./ Vápasin dour e goftoguhá/ segálewhá darbáre ye dastmozdhá bá wekast ruberu gawt.//.* **2** (**a**) *gab, soxan, láf. //soxan faráván ast va kár kam.//.* (**b**) *áváze, soxan, soxancini. //Soxan az gozinew e hamegáni miravad.//.* **3** *soxanráni. //Darbáre ye didáraw az Cin soxanráni kard.* [give a talk]*//.* **4** *(beviże dar vážehá ye serewte) zabán.* //baby-talk: *zabán e kudakán/ kudakáne//.* **5** **be all talk (and no action)** *yáve sorudan; "do sad gofte con nim kerdár nist.".* **fighting talk/ words** *bengarid be* "word". **the talk of sth** *verd e zabán. //námzadiyewán verd e zabán e hame ast* [talk of the town]*.//*

talk[2] v **1** **talk (to/ with sb) (about/ of sth/ sb)** *darbáre ye ... soxan goftan; lanjidan (= bá barmanewi* [arrogance] *soxan goftan); soxan peivastan, "az har dari soxan peivastam." (ZBP, L3697 GS); fozuni nemudan (bá barmanewi yá láf soxan goftan), "Coningoft kán rá ke dánanew nabud -- cerá piw e mádar fozuni nemud?" (ZBP, L4787 SF); vájidan = váxtan (riwe ye aknun "váj-") ["...ce vájom ce navájom?" (Bábá Táher)]. pawudan [riwe ye aknun "pawáy-" (láf zadan ast) (ZBP, C4732 FM)] //nazdik e yek tasu* [hour] *soxan peivastim./ (dáwt) bá dusti soxan migoft.; darbáre ye ce soxan miguand?; Az in soxan goft ke dárad darxást e kár e digari mikonad./ Espániyáyi soxan miguyand yá Portoqáli?//.* **2** *soxan tavánestan goftan; zabán báz kardan. //Án kudak dárad zabán bázmikonad.//.* **3** (**a**) *segálidan; goftogu kardan. //darbáre ye dádosetad, xawáyágari** [politics], *tapkáye*/ futbál goftogu kardan/ soxan goftan//.* (**b**) *goftan; be zabán ávardan; láyidan [zewt]; daráyidan [zewt]. //*talk sense/ nonsense: *dorost goftan; xeradmandáne soxan goftan/ carand goftan/ harzeláyidan./* You're talking rubbish!: *Partopalá miguyui; yáve miguyi; harzemiláyi/ midaráyi!/ be zabán e... soxan goftan; be zabán e Farángsavi soxan goftan//.* **5** *candán soxan goftan tá.../ ke...; //Candán soxan goftan tá ává ye kasi gerefte wavad* [talk oneself hoarse]*.//.* **6** *soxancini kardan. //Az injur didárhá báyad dast bardárim, mardom dárand darbáre ye má soxancini mikonand.//.* **7** *goftan/ goftár, soxan goftan. //Pásbán/ Pásbánán gománik** [the suspect] *rá be goftár/ be soxan goftan vádáwtand.//.* **8** *soxan goftan. //Barxi tutihá/ babqáhá rá mitaván soxan goftan ámuxt.//.* **9** **be/ get oneself talked about** *tuy e dahán e mardom oftádan/ xod rá tuy e dahán e mardom andáxtan. //Tudártar báw/ bexradtar báw vagarna dar dahán e mardom miyofti.//.* **know what one is talking about** *bengarid be* "know". **Look who's talking!** *"dig be dig mige kunet siyá!, Sepáye mige salle-alá!"; "Kasi ke be má naride bud, kaláq e kunderide bud!".* **money talks** *bengarid be* "money". **now you're talking***! (anáyin) "Jáná soxan az zabán e má miguyi!". //*Take the day off? Now you're talking!: *"yekruz/ ánruz kár nakonam?", "Jáná soxan az zabán e má miguyi!"//.* s**peak/ talk of the devil** *bázgardid be* "devil[1]. **talk big/ boast**. *//fozuni nemudan, "conin goft kán rá ke dánew nabud -- cerá piw e mádar fozuni nemud? (ZBP, L4785 SF); lanjidan; pawudan [riwe ye aknun "pawáy-"]; láf zadan; gondetar az kalle ye xod/ dahán e xod soxan goftan. //Láf mizanad ammá kári azaw/ az dastaw barnemiáyad.//.* **talk dirty** *soxanán e zewt/ palawt goftan.* **talk etc nineteen to the dozen** *begarid be* "dozen". **talk one's head off** *kalle gonjewk xorde budan; verver zadan.* **talk sb's head off** *bá verzadan kalle ye kasi rá xordan.* **talk the hindlegs off a donkey** *kalle gonjewk xorde budan.* **talk sense** *bexradáne soxan goftan/ dorost goftan.* **talk shop** *(biwtar xárdári) darbáre ye károbár e xod bá digarán gab zadan.* **talk through one's hat** *carand goftan; yáve soráyidan.* **talk (to sb) like a Dutch uncle** *bá mehrabáni soxanán e dorowt bár e kasi kardan.* **talk turkey** *(anáyin beviże dar Ámŕiká) rok/ biparde/ pustkande soxan goftan.* **talk one's way out of sth/ doing sth** *bá carbzabáni az... jastan. //Xeili delam mixáhad bebinam cejuri bá carbzabáni az in yeki mijahad.//.* **talking of sb/ sth** *aknun ke darbáre ye... soxan miguyim; ... rá gofti. //Xosro rá gofti, rásti midáni/ wanideyi dárad zan migirad?//.* **10** **talk at sb** *be kasi cizi goftan ammá be pásoxaw naniyuwidan/ guw nadádan.; Dust nadáram be man beguyand ammá be soxanam guw nadahand.* [I don't like being talked to.]. **talk back (to sb)** *pásox dádan; fozuni nemudan, "conin goft kán rá ke dánew nabud -- cerá piwe mádar fozuni nemud?" (ZBP, L4787 SF).* **talk sb down** *bolandboland soxangoftan/ peivaste soxangoftan va kasi rá az soxangoftan bázdáwtan.* **talk sb/ sth down** *bá komak e bisim (be xalabán yá havápeimá) dastur e forudámadan dádan.* **talk down to sb** *bá kasi be zabán e xow soxan goftan; be zabán*

e sáde bá kasi soxan goftan. **talk sb into/ out of doing sth** *tuy e guw e kasi foruxándan va u rá bekár vádáwtan/ az kári bázdáwtan. //Candán tuy e guw e pedaraw (foru) xánd tá rádeaw*/ máwinaw rá vám gereft./ Kuwidam tuy e guwaw bexánam nayáyad/ va u rá az ámadan bázdáram//.* **talk sth out** (**a**) *bá goftogu/ segálew porsemáni rá bázgowudan.* (**b**) *(dar Engelestán) bá rudederázi* [discussing so long] *dar kahestán** [parliament] *az ráy dádan va ostovár dáwtan e piwdádi** [bill] *jelogiri kardan.* **talk sb over/ round (to sth)** *dar kasi foruxándan va u rá hamdástán sáxtan yá be paziroftan e cizi vádáwtan. //saranjám tavánestim candán dar guwewán foruxánim ke bá má hamdástán hamandiwe gardand.//.* **talk sth over (with sb)** *darbáre ye cizi bá kasi segálidan.* **talk round sth** *pirámun e cizi goftogu kardan va be zamine ye bonyádi napardáxtan. //Yek tasu* [hour] *pirámun e cizi soxan goftan va be porsemán e rástin napardáxtan.//.* **talk sb/ sth up** *(dar Ámriká) sotudan; be sud e... soxan goftan*

talkative adj *besyárguy, porgu, porcáne, "Conin goft Xosro ke besyárguy -- neżandaxtari báyadam sorxmuy." (ZBP, L4738 SF). //kudaki besyár besyárguy/ besyár porcáne//*

talkativeness n *besyárguyi, porguyi, porcánegi*

talker n **1** *(biwtar bá setáy* bekár miravad) ...-soxan; ...-zabán; ...-dahán. //porgu, porcáne, besyárguy, "Conin goft Xosro ke besyárguy -- neżandaxtari báyadam sorxmuy." (ZBP, L4738 SF). //xowsoxan, xowzabán/ badsoxan./ Saxt porguy/ porcáne ast/ besyárguy ast./ Carbzabán ast* [He's a fast talker]*.//.* **2** *porgu va kamkár. //Be u powtgarm nabáw kári bekonad- porguy ast va kamkár/ tanhá soxanaw rá miguyad/ tanhá vermizanad.//*

talking-point n *máye, zamine, dástán, cem*

talking-to (pl **talking-tos**) *sarzanew, nekuhew*

tall adj (**taller, tallest**) **1** *boland, deráz, borz, "na asp o na jouwan na tiq o na gorz -- az án har yeki con yeki sarv borz." (ZBP, L5762 SF); borzbálá, "bedin borzbálá o in dastbord -- be xák andarárad sar e div e gord." (ZBP, L6228 SF). //az man bolandtar/ bolandbálátar ast./ yek deraxt e/ luleboxári* [chimney] *ye, dakal* [spire] *e deráz/ boland/ borz.//.* **2** *bálá. //bálá ye Borzu 180 cm ast.//.* **3** **a tall order** *(anáyin) yek kár e dowvár; darxásti nábexradáne; xordefarmáyew.* **a tall story** *(anáyin) yek doruq e wáxdár.* **ten feet tall** *bengarid be* "foot[1]". **walk tall** *bengarid be* "walk[1]"

tallboy *(dar Engelestán)* (US **highboy**) *ewkáf e boland* [a tall chest]

tallness n bengarid be tall

tallow n *pih, peh (ZBP, C234 FM), "sad jegar páre wod ze har suyi -- tá darámad pehi be pahluyi." (Nezámi)//*

tally n **1** *womárew, hamár. //womár/ hamár negahdár bebin cand hazine mikoni.//.* **2** *barcasb, pate*

tally v (pt, pp **tallied**), **tally (with sth)** *jur budan; beham xordan; báham xándan. //Gozárew e u az án egnest** [accident] *bá án e womá jur darmiáyad./ Án do fehrest* [list] *bá ham nemixánand.//*

Talmud n *talmud*

talon n *cang; cangál; panje*

talon n *deraxt yá mive ye tamr yá anbe*

tamarisk n *gaz (giyáhi be nám e dánewik e* Tamarisk manifera*)*

tambour n **1** *danbare.* **2** *tanburak (baráye golduzi)*

tambourine n *dáriye (ZBP, C2891, IN); baturák; koli (ZBP, C5167 FM)*

tame adj (**tamer**, **tamest**) **1** *rám; darm (ZBP, C4358 FM); kadi [<Pahlavi, kadig (ZBP, C7800 BF)]; ámuxte, "palangán o wirán e ámuxte -- be zanjir zin o dahanduxte." (ZBP, L4768 SF). //yek meimun e rám./ kabutarán candán rám-and/ ámuxteand ke ru ye wáneyetán minewinand.//.* **2** *(bewuxi) rám, farmánbordár, narm, soxanweno; gusfandvár. //carxowtgari*/ abzármandi* [mechanic] *soxanweno dáram ke rádeam*/ máwinam rá hamiwe dorost mikonad.//.* **3** *bimaze, sard. //Az án ketáb xeili xowam ámad ammá páyánaw bimaze/ sard/ xonak* [tame/ insipid] *bud./ Cewmandáz e pirámun e injá kami sard/ delgereftre ast.* [tame]*./ kuwewi sost baráye vátáw** [reform] *e dastgáh/ handád** [the system]*//*

tame v *rám kardan; be zir ávardan, "xeradmand kárad havas rá bezir -- bovad dástánaw co wir e delir." (ZBP, L6305 SF); //parandegán e dożágáh rá rám/ kadegi/ xánegi kardan* [domesticate]*./ kuwew(há ye) ádam baráye rám kardan e áxwijhá* [the elements]*//*

tameable adj *rámwodani; rám kardani*

tamely adv *bázgardid be* "tame"

tameness n *bázgardid be* "tame"

tamer n *rámkonande. //wir-rámkon/ rámkonande ye wir//*

tam-o'-shanter (also **tammy**) n *koláh e pawmi ye Eskátlandi ye gerd e manguledár*

tamp v, **tamp sth down** *taptap yá bá sonbe/ sombe yá mile forukardan va tapándan capándan. //tanbáku rá dar copoq tapándan//*

temper v, **temper with sth** *varraftan; angulak kardan; dast bordan dar; dast zadan; sáxtopáxt kardan; zadoband kardan. //Yek kasi bá qofl varrafte./ Dar yáddáwthá ye newast dast bordeand./ Dar án yáddáwthá dastnabordeand./ (pendárin) be dádgáni** [jury] *páre dádan* [bribe]*/ bá dádgán* sáxtopáxt kardan.//*

tampon n **1** *áqon* [<guyew e Semnáni] [besanjid bá "saráqon/ saráqun Semnáni] [Harce ke dar suráxi konand va gardew e ábgune az án rá bázdárand, con "áqon e máháne ye zanán"].* **2** *áqon* [golule ye panbe ke dar zaxm konand tá xunrizi band áyad]*

tamponade n *(pezewki) gewáqon*/ gewáqun [gew = del + áqon] [baráye riwe bengarid be* "tampon"*]*

tan[1] v (**tanned, tanning**) **1** *áw dádan; virástan; pirástan; piráhidan; garáwidan/ garáwtan (riwe ye aknun "garáw-" (ZBP, C1673 FM).* **2** *áftábsuxte kardan; parhudan [riwe ye aknun parhuy-]. //Pustam zud misuzad; Powtam rá mixáham kami biwtar áftábsuxte konam/ parháyam./ Xeili suxteyi rafte budi estár** [holiday]?//. **3** *(anáyin) kotak zadan.* **4** **tan sb's hide** *kasi rá saxt kotak zadan*

tan n **1** *zard e qahveyifám.* **2** *qahveyi; áftábsuxte. //pust e xod rá xub áftáb suxte kardan/ parhudan* [get a good tan]./ *Rang e qahveyiyam* [my tan...] *dárad zud miparad* [fade]*//*

tan adj *zard e qahveyi-fám. //dastkew e carmi ye zard e qahveyifám.//*

tan abbr *(dánew e womár/* mathematics*) bengarid be* "tangent"

tandem n **1** *docarxe ye dotane/ do tarke/ setarke/ setane.* **2** **in tandem** *yeki pas e digari; dotarke; dotane. //dotane/ dotarke rándan/ savárwodan* [drive/ ride in tandem]./ *doasbe* [horses harnessed in tandem]./ *(pendárin) In do dastgáh/ handád** [system] *rá conán darandáxteand* [designed] *ke jofteham kár konand./ Xodaw va zanaw báham/ jofti án kár rá migardánand* [run the business in tandem]*//*

tandoori n *tanuri; poxte ruy e zoqál. //juje ye tanuri//*

tang n *maze yá bu ye tond e viże ye...; //dárá ye maze ye/ bu ye limu./ Havá bu ye páyiz midahad.//*

tangent n **1** *basáye* [az basudan/ basávidan].* **2** (abbr **tan**) *(dánew e womár) basáye* [<basudan]; "va niz ásántar wavad ke andiwi be rouqan va áb ke andar jám koni yeki bá digar nayámizad valáken besávand bar sath e miyán e iwán..." (ZBP, L7114 TT); "basudan" momás kodám ast in basudan bovad va in miyán e har do dáyere bovad az andarun agar yeki xordtar báwad." (ZBP, L7121 TT); basudan/ pasudan, "pas az suy e maqreb (máh) bed-u (xorwid) hami resad va noxostin basudan e u áftáb rá az insu bovad." (ZBP, L7202 TT);* Cf cosine, sine. **3** **go/ fly off at a tangent** *nágahán ravand e/ ráh e xod rá gardándan*

tangential adj *basude**

tangerine n *nárengi*

tangibility n *bázgardid be* "tangible"

tangible adj **1** *(beáyin) basudani, rouwan, rástin, áwkár, (ZBP, L2250 FM); astoumand/ astumand [<Pahlavi (ZBP, C3530 MK)]. //bartarihá ye rouwan/ áwkár/ basudani; ávandi rouwan* [tangible proof]; *sarmáyehá ye basudani/ astoumand* e yek dálá** [company]//

tangibly adv *bázgardid be* "tangible"

tangle n **1** *kork wodan; darhampicidan. //Jáhá ye korkwode ye mu ye/ pawm e sag rá wáne kardan/ mahasá zadan* [to brush]./ *Án pawm saxt gere xorde.//.* **2** *darhambarhami; áwoftegi; behamrixtegi. //Kárhá ye puliyaw* [financial affairs] *saxt áwofte ast.//*

tangle v **1** **tangle (sth) (up)** *kork wodan/ kardan; picidan va gere xordan. //Muyaw dar capar e sim e xárdár* [barbed wire fence] *gir kard/ gerexord.//.* **2** **tangle with sb/ sth** *gereftár wodan; (bá kasi) dargirwodan. //Bá Parviz napic/ nabáyad dargir wavi az to bozorgtar/ gondetar/ qolcomáqtar ast.//*

tangled adj *gerexorde, picide, kork. //mu ye/ sim e/ pájuw* [undergrowth] *e gerexorde/ darhampicide.//*

tangly adj *gerexorde/ darhampicide; áwofte; kork*

tango n (pl **tangos**) *(raqs/ vawt e) tángo; tángo vawtan/ raqsidan*

tango v (pt, pp **tangoed,** pres p. **tangoing)** *tángo vawtan/ raqsidan*

tangy adj (**tandier**, **tandiest**) a tangy aroma: *yek bu ye tiz/ tond e viże*

tank n **1** (**a**) *anbárak, lurának (ZBP, C1089); sopar (ZBP, C6206 FM); //lurának e/ anbárak e benzin e ráde*./ Máhihá ye garmsiri rá dar jám (e wiweyi) negahdáwtan./ Áb rá dar anbárakháyi zir e bám*

negahmidárand.//. (**b**) (*niz* **tankful**) *(yek) andbárak/ lurának. //Bá yek anbárk/ lurának benzin be ánjá rafte bázgawtim.//.* **2** *tánk. //farmánde ye tánk//.* **3** *(dar Hendustán) ábanbár*

tank v (phr v) **tankl up** *porkardan e anbárak/ lurának.* **be/ get tanked up** *mast kardan/ budan. //Rásti bá viski/ marzbuze*/ fugán/ ábejou mast kardim.//*

tankard n *laváce* [<Gilaki, "laváce"], fenján e bozorg [e dastedár]*

tanker n **1** *havápeimá ye/ náv e naftkew. //*an oil tanker: *yek náv e naftkew//.* **2** (*dar Ámriká)* **tank truck** *ráde* ye/ máwin e ...-kew/ ráde* ye naftkew/ wirkew/ ábkew*

tanner n *pustpiráy; áwgar*

tannery n *áwgarxáne; garáwxáne*

tannic adj *tánan. bengarid be* "tannin": *mázu, mázuyi*

tannic acid *jouhar e mázu*

tannin n *mázu*

tanning n *áwgari, pustpiráyi; mázugari*

tantalize, tantalise v *del e kasi rá áb kardan; dahán e kasi rá áb andáxtan; átaw e havas e... rá bar angixtan; ... rá tewne kardan. //Ostoxáne rá bede be sage- delaw rá áb kardi/ delaw rá áb nakon!/ Az xábhá ye niru va xáste* [be tantalized by visions of...] *delaw áb wode.//*

tantalizing, tantalising adj *havasangiz; //bu ye xoráki ke áb dar dahán andázad//*

tantalizingly, tantalisingly adv //tantalisingly near *candán nazdik ke del e ádam be qilivili oftad.//*

tantamount adj, **tantamount to sth** *dast e kami az ... nadáwtan/ hamánand e/ con.... budan. //Darxás*t *e wáh dast e kami az farmán nadáwt, soxananaw* [statements] *hamánand e xastuyi be gonáh bud* [a confession of guilt].*//*

tantrum n *(beviźe nazd e kudakán) xawm. //*have/ throw a tantrum/ temper tantrum: *xawm gereftan./* be in/ get in/ into a tantrum *axmotaxmu budan/ gawtan/ wodan//*

tap[1] n **1** (US, **faucet**) *wir. //wir rá báz kardan/ bastan; wir e áb e dáq va sard./ wirhá rá báz nagozár!* [leave running]*//.* **2** *(az ráh e telefon/ vákubar*) guw istádan.; Az ráh e telefon/ vákubar*e kasi guw istádan.//.* **3** **on tap** (**a**) *(ábejo ye/ fugán* e) bowkeyi.* (**b**) *(pendáein) dar dastras/ ámáde*

tap v (**tapped, tapping**) **1** (**a**) *áb kewidan as...; rixtan. //az bowke/ bowtak áb e sib/ meym e sib rixtan.//.* (**b**) **tap sth (off) (from sth)** *bá wir/ az wir... kewidan/ rixtan/ gereftan. //kami meym/ áb e sib (az wir) rixtan* [tap off some cider]./ *az bowke/ bowtaki* [from a cask] *meym e sib rixtan.//.* **2** (**a**) *puste ye deraxti* [bark] *rá boridan/ niwtar zadan/ xalidan va wire ye án rá gereftan.* [collect the sap]. *//deraxtán e káucu* [rubber-trees] *rá niwtar zadan, va wire ye án rá gereftan.* [collect the sap]*//.* (**b**) *áb e/ wire ye deraxti rá bá niwtar zadan gereftan.* **3** **tap sth/ sb (for sth)** *gereftan, bedast ávardan; darávardan; bahrebardári kardan. //sarmáyehá ye káni ye hengofti ke hanuz dastnaxorde/ bahrebardári nawode ast* [mineral wealth/ not tapped]*./ ráhhá ye novini baráye bahrebardári az tavánáyihá ye javánán* [skills of young people]*./ (anáyin) az kasi vám gereftan.//.* **4** *dastgáh e guw istádan be vákubari*/ telefoni casbándan* [to fit]. *//Gománam telefon e/ vákubar* e ma rá dastkári karde guw miyistand* [be tapped]*.//.* **5** *sonbidan (riwe ye aknun "sonb-"), "alámathá ye án [ámás e andarunehá] dard e xalande báwad va gáhgáh conán pendárand ki án muze' hamisonband." (ZBP, L5187 ZX); "va sefáq rá besonband va náyźeyi dar vey sázand va be dast forumáland tá rim az vey bepáláyad...." (ZBP, L5536, ZX)*

tap[2] n **1** *daq, harjá juri tarjome miwavad. //Daqi be dar wanidand/ wanidand engár kasi dar rá daq kard./ Engár kasi wáneaw rá daq kard./ Engár kari wáneaw rá kuft./ Dar e (quti/ kive*) rá cand bár narm daq-daq zad/ kuft tá wol wavad* [to loosen it]*.//.* **2** *(dar Ámriká/ dar ártew) weipur e xámuwi*

tap v (**tapped, tapping**) **1** (**a**) **tap sb/ sth (with sth)** *daq kardan, kuftan, "con Omar darámad dar bekuft yeki az azháb darámad tá negáh konad ke ki-st...." (ZBP, L7343 TTT). //wáne ye kasi rá kuftan/ daq kardan/ zadan./ bá cubi quti/ kive* rá daq kard /zad/ kuft/ kust.//.* (**b**) **tap sth (against/ on sth)** *daqdaq zadan. //bá angowtánaw daqdaq ru ye miz zad.//.* **2** **tap sth (against sth/ on sth)** *daq kardan, zadan, kuftan. //(ki/ ke daqdaq be panjere mizanad/ mikubad.//*

tap-dance n *raqs e/ vawt e daqdaqi/ taqtaqi bá pá*

tap-dance v *daqdaqi/ taqtaqi vawtan/ raqsidan*

tap-dancer n *bázgardid be* "tap-dance"

tap-dancing n *bázgardid be* "tap-dance"

tape n **1** *navár, band. //se yárd navár e katáni* [linen]; *basteyi ke bá band baste wode./ Rukew e sandalihá/ newwimhá rá bá navár/ band dar já basteand.//.* **2** *navár (e páyán e ráh dar takrobáyi/* race*). //Navár (e páyán e ráh) rá nimvipál* [half a second] *zudtar/ piwtar az hamálaw* [rival] *páre kard/ gosixt.//.* **3** *navárcasb. //navárcasb e durá** [insululating tape]*/ durákári*//.* **4** *navár (e káqazi).* **5** *navár. //pásbánán/ wahrbáni candin ketáb va navár rá setánd/ setándand; Az goftoguhá ye kasi navár gereftan/ bardáwtan* [make a tape of]*; be navári az* Beatles *guw dádan; samatánehá* [symphonies] *ye Bethoven rá ruy e navár dáram.//*

tape v **1** **tape sth (up)** *bá navár/ band bastan.* **2** *ruy e navár por kardan.* **3** **have (got) sb/ sth taped** *(dar Engelestan, anáyin) xub fahmidan/ daryáftan; xub dánestan. //Candgáhi be derázá kewid tá áyin e bázi rá yád gereftam/ farágereftam ammá aknun gománam xub já-oftádeam* [I've got them taped now.]*//*

tape deck *(dastgáh e) vákanbár* [<Sanskrit, vák/ vác, EDPL]*

tape measure *metr*

taper[1] n *nax e mumi, pilte [<Lori, pilta]. //pilteyi rá átaw zadan* [put a taper to the fire].//

taper[2] v **1** **taper (sth) (off) (to sth)** *kamkam bárik/ tang wodan. //az do sar kamkam bárik/ tang wodan/ noktiz gawtan./ tiqeyi* [a blade] *ke kamkam bárik wode noktiz miwavad./ Pácehá ye in walvár az bálá be páyin kamkam tang/ kami tang miwavad.//.* **2** **taper (sth) off** *kástan, band ámadan; ru be kásti nehádan. //Womár e xástárán/ darxástkonandegán/ darxástgarán in doure ru be kásti nehádе./ bázdeh e sáxt rá kamkam kástan* [taper off production].//

taper n *kamkam bárik/ tang wode. //walvári ke páceh//áyaw kamkam bári wode* [pants with a slight taper]*//*

tape-recording *(ruy e) navár (por kardan)*

tapestried adj *áráste be/ dárá ye parde ye golbotteyi/ golduzi*

tapestry n *parde ye golbotteyi; parde ye golduzi*

tapeworm n *kerm e pahn; kerm e navári, con kerm e kadu*

tapioca n *newáste yá árd e riwe ye kásává*

tapir n *kargelonju* [guneyi jánevar e Máleziyáyi va Ámriká ye garmsiri, az xáneváde ye "Tapiridae", ke dar Sumátrá niz yáft miwavad va vábaste be asb va kargadan ast] [karg = kargadan + lonju az "long" bengarid be* "trunk"*/ xortum*]

tappet n *calpare* [<Gilaki, "calpare"] [páre ye jonbáni az yek máwin ke pasopiw rafte dariceyi rá bázkarde va mibandad]*

tap-root n *riwe ye bonyádi, [ke rástárást bezamin foruravad]*

taps *bengarid be* **"**tap[2] 2"

tap-water n *áb e wir, áb e lulekwi*

tar[1] n **1** *qir, qár, "kohaw porbarf bád o dawt pormár -- nabát u kabast o áb e u qár" (ZBP, L7742 VR/ visorámin).* **2** *jerm e tanbáku. //sigár e kam/ miyáne/ porjerm//*

tar v (**tarred, tarring**) **1** *qir andudan. //ráhi/ rismáni/ tanábi, bámi qirandud//.* Cf "tarmac". **2** **tar and feather sb** *baráye guwmál kasi rá qir va parandudan.* **tarred with the same brush (as sb)** *sarotah e yek karbás budan*

tar[2] (n) [also **Jack tar**] *(kohne wode/ anáyin) daryánavard*

taradiddle **1** *(kohne wode/ anáyin) doruq e kucak.* **2** *carand, yáve, cáxán. //*That's all taradiddle!: *Pák cáxán/ carand ast!//*

tarasmasalata n *ewpeline [az "awpel" (Gilki) az toxm e dudi ye máhi ye* "cod" *yá* "mullet"*]*

tarantella n *tárántellá (musiqi ye vawt/ raqs e tond e Itáliyányi)*

tarantula n *qonde (ZBP, C3845 FM); áqonde (ZBP, C2540 FM); [tártanak e dorowt e pawmálu ke barxi az ánhá zahrnák-and.]*

tarboosh n *tárbuw; fez (koláh e bilabe ye mosalmánán)*

tardily adv *bázgardid be* "tardy"

tardiness n *bázgardid be* "tardy"

tardy adj (**tardier**, **tardiest)** *(beáyin)* **1** *áheste, kond, derangmand. //kond dar dádan e komak; piwraft e/ pawimáni* [repentance] *ye*, *wenáxt e kond/ derangmand/ dirras.//.* **2** *kond, dir. //dir residan; bázgawt e/ rahsepári* [departure] *ye dir/ dirras./ be dabestán/ dabirestán dir residan/ raftan.//*

tare n **1** *sangini yá geráni ye yek quti/ ávand* [container]*/ yá ráde*yi/ máwini ke án rá mibarad.//.* **2** *geráni yá sangini ye náb (bedun e geráni yá sangini ye quti/ ávand/ ráde*)*

target n **1** *ámáj, newáne, newán, " newáni nehádand bar aspris -- Siyávaw nakard ic bá kas makis." (ZBP, L6636 SF).* **2** *ámáj. //ámáj e gováže* [argument]*/ xári* [scorn]*/ riwxand* [derision]*/ kine* [spite] *wodan/ gawtan./ be ámáj e fewnád* e xod residan* [meet one's export targets]*; bázdeh e emsál tákonun barábar e ámáj/ kamtar az ámáj ast/ nist* [Production so far this year is on/ off target]*; sáxtemán e bayaspáni** [the embassy] *ámáj e áwkári* [obvious target] *baráye kaft e harásgarán** [for terrorist attack] *ast./ [ruz e/ zamán e] sarresid* [a target date]//

target v, **target sth (at/ on sth/ sb)** *newáne gereftan/ raftan. //muwakháyi ke besu ye Engelestán newáne gerefte wode./ Peikári baráye foruw bá dar cewm dáwtan e bázár/ xaridádárán e javán.//*

tariff n **1** *nerxnáme, "bar nerxnámeyi ke pedaraw gozáwt kár kard.va conán be kárhá ye wahriyári residegi nemud ke..." (ZBP, L7532 DTH).* **2** *gomrok (bar bavardát** [imports] *yá gáhi bar fewnád** [exports]*./ nerx e gomrok e káláhá ye bigáne rá afzudan va ráh rá bar ánán bastan*

tarmac n (also **tar macadam**) *tármak; qirig* [sang e xord wode ámixte bá qir]. //já yá ráh e tármak-andud/ qirig*andud./ Havápeimá ru ye tármak/ qirig*andud jonbid* [taxied along the tarmac].// Cf "macadam"

tarmac v (pt, pp **tarmacked**, pres p **tarmacking**) *bá tármak/ qirig* andudan. //Mixáham ráh e jelo ye xáne* [the front drive]/ *sará rá tármak/ qirig*-andud konam.//*

tarn n *(biwtar dar námhá ye serewte) daryáce ye kuhestáni ye kucak; var [az var, Pahlavi, (ZBP, C2335 MK, BF)]*

tarnish v **1** *tire wodan/ kardan; tár wodan. //tár kardan; az raxwandegi oftádan/ andáxtan./ áyneháyi ke bá gozawt e zamán tár wode(and).; án kár e berenji* [brasswork] *rá báyad pardáxt (kard) xeili tár wode.//.* **2** *lakkedár kardan/ wodan; badnám kardan/ wodan. //Nám e nik e/ áváze ye boland e án bongáh bá án rosváyi* [scandal] *saxt lakkedár wod.//*

tarnish n *tiregi, tári, lakke. //kárdocangál yá ávandhá* [containers] *ye simin* [silver] *rá pardáxtan va tári* [the tarnish] *az ánhá zodudan.//*

taro n (pl **taros**) *giyáhi be nám e dánewik e* <u>Colocasia esculenta</u> *az xáneváde ye* <u>arum</u> *ke dar jáhá ye garmsiri ruyide, riwehá ye newásteyi ye xoráki dárad.//*

tarot n **1** *"táro". Barghá ye ganjafe ye više ye wogunzani/ fálgiri.* **2** *bázi ye ganjafe/ bargbázi. //ganjafebázi kardan* [playing the tarot]; tarot cards: *barghá ye ganjafe (više ye wogunzani]//*

tarpaulin n *brezent, párce ye qirandud; párce ye mowammáyi; mowammá. //káláhá ye ru ye ráde ye*/ máwin e bárkew ke bá brezent puwánde wode.//*

tarragon n *tarxun (giyáhi be nám e dánewik e* <u>Artemisia dracunculus</u>*. //andaki tarxun e xowk afzudan/ páwidan.//*

tarry[1] v (pt, pp **tarried**) *(bástáni yá soxanvari) derang kardan; mándan. //andaki/ candi dar in mehmánsá ye rustáyi ye delangiz* [charming] *derang kon/ bemán.//*

tarry[2] adj (**tarrier**, **tarriest**) *qiri, qár, "kohaw por barf bád o dawt pormár -- nabát e u kabast o áb e u qár" (VR); qirgun*

tarsal adj *(vábaste be) moc e pá*

tarsal n *(kálbodwenási) ostoxán e moc e pá*

tarsus n (pl **tarsi**) *(kálbodwenási) ostoxánce(há) ye moc e pá*

tart[1] adj **1** *torw, tond. //In mive tá andázeyi torw ast.//.* **2** *(pendárin) tond, tiz, niwdár. //soxani, pásoxi, áhangi* [tone] *tond/ zanande./ Gáh raftári pák tond/ zanande dárad.//*

tart[2] *(beviže dar Engelestán) tárt (nán e wirini ye morabáyi)*

tart[3] n *(zabán e kuce) ruspi, jende, jeh.* **2** *(xárdári) (doxtar/ zan e) harze/ harjáyi; kosu; laguri*

tart v, **tart sb/ sth up** *raxt e ajaqvajaq puwidan; jáme ye jelf puwidan; xowgel kardan; bazak-duzak kardan. //Xod rá baráye raftan e be disko/ vawtxáne* bazakduzak kardan./ Dasti be saroru ye sofrexáne kewideand* [tart up the restaurant] *ammá xorákaw behtar nawode.//*

tartan n **1** *párce ye picázi (Eskátlandi).* **2** *párce ye pawmi ye picázi. //*a tartan skirt: *yek dáman e pawmi ye picázi//*

tartar[1] n **1** *jerm e dandán.* **2** *dord; dordi, "boro ey záhed o bar dordkewán xorde mafgir -- ke nadádand joz in tohfe be má ruz e alast." (Háfez)*

tartar[2] (n) *ádam e tondxu; sagxu; átawin*

tartar[3] n *tátár*

tartaric adj *(vábaste be) dord; dordi*

tartaric acid *asid tártárik* = acidum tartaricum
tartar sauce *cáwni ye Tátári*
tartly adv *bázgardid be* "tart"
tartness n *bázgardid be* "tart"
task n **1** *kár (e saxt/ nágovár); "kár e har boz nist xarman kuftan -- gáv e nar mixáhad o mard e kohan."; daxwe [<daxwak (ZBP, C7471 MK)]; manwur, "va Bunasr e Mowwkán manwuraw benevisad va be tou'qi' áráste gardad..." (ZBP. L4917 TBH). //*holiday tasks: *kárhá ye saxt/ nágávár, hengám e estár*./ Kamar bastam ke kár e saxt e xord kardan e hizom rá anjám daham./ daxwe* ye harásangize e váwenáxt e nasáhá*/ kálbod e mordegán* [task of identifying the...]*./ be zabánii bigáne raván* [fluent] *soxan goftan kár e ásáni/ kár e har bozi nist.//.* **2** **take sb to task (about/ for/ over sth)** *kasi rá nekuhidan/ sarzanew kardan; xorde gereftan az kasi. //Con dir residam ma rá nekuhidand./ Warvin* rá/ sarrewtedárán rá baráye kárnáme ye hirbánik* bebád e nekuhew gereftand.* [take the government to task over economic record.]*//*
task v *(beviże náwenáxte) bekári gomáwtan. //bekár e nerang andáxtan e yek bázárgáh* [shopping center] *e nou gomáwte wodan* [tasked with the design of a new...]*//*
task force *setád*
task master (task mistress) *kárźul [M. Moqaddam]. //kárźuli saxtgir* [a hard taskmaster]//
tassel n *mangole [M. Moqaddam]*
tasselled (US, **tasseled**) *mangoledár; mangolemand*
taste[1] n **1** *maze, maźe, "...joz án ke goftand ham zaq va ham mázu rá maźe tond va girande ast." (ZBP, C6694, FM, Jáme-atolHekmatein). //Wekar wirinmaze ast./ maze ye tond* [strong] *e sir; Maze ye in panir rá dust nadáram./ Bádeyi/ nabidi ke hic maze nadárad/ bimaze ast.//.* **2** *cewáyi "... ke buy miresad az in panj dar e gowáde con wenaváyi va bináyei va yábáyi va cewáyi va barmacáyi." (ZBP, L1677 DB); cewew; maze. //sarmáxordeam va cewáyi nadáram./ talx maze; talx dar cewáyi.//.* **3** **taste (of sth)** (**a**) *cáwte, cewte, cáwni, "va harbár ke ta'ám bebordandi naxordandi tá vey cáwni az án barnagerefti va naxordi, pas iwán dast bedán ta'ám deráz kardandi..." (ZBP, L7424 SR). //yek cewte az in panir begir/ becew!/ (pendárin) cewidan; newáne, nemune./ Noxostin bár ke zendegi dar wahr e bozorgi rá cewid.* [her first taste of life in a ...]*.; Garce nemidánestim in ruydád cáwteyi/ newáneyi/ nemuneyi az áyande bud.* [a taste of things yo come]*.//.* **4** **taste (for sth)** *pasand, dust dáwtan, xow ámadan. //Az safar be kewvarhá ye bigáne xowaw miáyad.; Dar puwák gerán pasand ast* [have expensives tastes in]*.; Honar e novin pasand e harkasi/ hamegán nist.//.* **5** *xowpasand; xowpasandi; hupasand*/ hupasandi; doźpasand/ doźpasandi. //dar puwák, honar, musiqi va... xowpasand budan.; Xarpul ast ammá xowpasand nist./ Otáqi ke bá xowpasandi ye bavande* [perfect] *kácál dar án nehádeand* [furnished]*./ Napaziroftan e nevid* [invitation] *e ánán (be mehmáni) newán e doźpasandi ast.//.* **6** **(be) in good, bad, poor, the best of, the worst of, etc taste** *xowpasandi; doźpasandi. //Hamiwe dar puwák besyár xowpasand ast./ Hamiwe besyár xowpuw ast./ Wuxiháyaw dar cewm e man newán e doźpasandi bud.//.* **leave a bad/ nasty taste in the mouth**. *bengarid be* "leave[1]". **there's no accounting for taste** *bengarid be* "account[2]". **to taste** *(beviźe dar govárewnhá** [recipes] *be andáze ye pasand e xod. //namak be andáze ye pasand e xod biyafzáyid.//*
taste[2] v **1** *cewidan, mazidan, "banafwe bar do zolfat key gozidi? -- tabarzad bar labánat kei mazidi?" (ZBP. L7780 VR). //Maze nemitavánam befahmam/ nemitavánam bemazam/ maze nemifahmam, sarmá ye badi xordeam./ Dar in xorew maze ye sir mifahmi?/ In xorew maze ye sir midahad?//.* **2** **taste (of sth)** *maze ye... dádan; ...-maze budan. //maze ye torw, wirin, talx dádan; torwmaze, talxmaze, wirinmaze budan./* It tastes strongly of mint: *maze ye tond e pune/ pudane midahad.//.* **3** *cewidan. //sup rá cewid bebinad be andáze ye basande namak zade yá na/ namak dárad yá nad.//.* **4** *xordan, lab zadan/ nuwidan. //Biw az yek hafte (ázegár) bud (ke) be xorák e garm lab nazade budand./ Án behtarin meiyi/ bádeyi-st ke tá konun cewideam/ nuwideam.//.* **5** *cewidan, ázmudan. //maze ye nirumandi/ zurmandi/ ázádi/ wekast rá cewidan.//*
taste-bud n *javáne ye cewáyi*
tasteful adj *xowpasand, hupasand*
tastefully adv *xowpasandáne; áráste*
tastefulness n *xowpasandi; árástegi*
taster n *piwmaz [M. Moqaddam]; cáwnigir [M. Moqaddam]; cáwt, "... va harbár ke ta'ám bebordandi, naxordadandi tá vey cáwti az án barnagerefti va naxordi, pas iwán dast bedán ta'ám deráz kardandi." (ZBP. L7424 SR)*

tastily adv *bázgardid be* "tasty"
tastiness n *bázgardid be* "tasty"
tasting n *mazegirán*; cáwtegirán*. //Be cáwtegirán* e báde/ panir raftan.//*
-tasting *(dar váźehá ye serewte) ...-maze; xowmaze; wirinmaze. //dárá ye maze ye táze.//*
tasty adj (**tastier, tastiest**) *xowmaze; //*a tasty dish: *yek xorák e xowmaze//*
tat[1] v (**tatted, tatting**) **1** *turi (ye dastbáf) báftan.* **2** *bá turi ye (dasttbáf) sáxtane*
tat[2] n *(anáyin/ dar Engelestán) bonjol, kohne*
tat[3] n (idm) **tit for tat** *bengarid be* "tit[2]"
ta-ta interi *(dar Engelestán/ anáyin/ wegeftváźe) xodánegahdár*
tatters adj **1** *źende, kohne, párepure. //gedáyi biciz va źendepuw; jámeaw źende/ párepure bud.//*
tatters (n) *nábud, tabáh. //nám, zendegi, piwe ye xiw rá nábud/ tabáh sáxte rahá kard./ Ánce rá ke man yádávar wodam conán ostovár/ dandánwekan/ házán** [convincing] *pásox dád ke gováźeam* [my argument] *diri napáyide nábud gawt.//*
tattered adj *párepure, źende*
tattily adv *bázgardid be* "tatty"
tattiness n *bázgardid be* "tatty"
tatting n **1** *turi ye dastbáf (baráye labeye jáme va mánand e án).* **2** *turibáfi*
tattle v *yáve goftan; gap zadan; soxancini kardan; harze daráyidan. //Ki/ ke harze midaráyid?//*
tattle n *yáve, harzedaráyi; soxancini*
tattler n (US, **tattle-tale**) *yávesorá; harzedará; soxancin*
tattoo n (pl **tattoos**) **1** *weipur yá kus e e wámgáh. //*beat/ sound the tattoo: *kus e wámgáh rá kuftan; weipur e wámgáh rá zadan.//.* **2** //a torchlight tattoo: *musiqi ye ártewi va namáyew e xiyábáni hamráh e ceráqdasti.//.* **3** *reng gereftan yá tonbak zadan. //bá angowtán e xod ru ye miz reng gereftan.//*
tattoo[2] v **1** *xálkubi kardan.* **2** *xálkubi. //peikare ye kawtiyi rá dádan ru ye bázu ye xod xálkubi kardan.//*
tattoo n (**tattoos**) *xálkubi. //sineaw por/ puwide az xálkubi bud.; yek honarmand e/ ostád* [artist] *e xálkub.//*
tatty adj (**tattier, tattiest**) **1** *źende, páre, párepáre. //jáme ye kohne ye źende//.* **2** *bonjol va porzarqobarq*
taunt v, **taunt sb (with sth)** *kasi rá niw zadan; kasi rá riwxand kardan va bexawm ávardan. //U rá niw zade goftand tarsu ast.//*
taunting remark *soxxan e niwdár, riwxand, xariw. //Xariw/ soxanán e niwdár e hamestárán** [opposition] *rá nádide gereftan.//*
tauntingly adv *bázgardid be* "taunt"
taurean (n, adj) *bengarid be* "zodiac"
taurus n **1** *dar* [sign] *e gáv. bengarid be* "zodiac". *//kasi ke dar dar e gáv záde wode//*
taut adj **1** *kewide, tang.* **2** *(baráye máhice yá pei) kewide, tanide*
tauten v *kewidan, kewide wodan, seft wodan/ kardan; tanidan; tanide gardánidan*
tautly adv *bázgardid be* "taut"
tautness n *bázgardid be* "taut"
tautological, tautologous adjs *bázgardid be* "tautology"
tautology n *rudederázi*
tavern n *xomestán, meixáne, "záhed e xalvatnewin duw be meixáne wod -- az sar e peimán bewod bar sar e peimáne wod." (Háfez)*
tawdrily adv *bázgardid be* "tawdry"
tawdriness n *bázgardid be* "tawdry"
tawdry adj (**tawdrier, tawdriest**) *bonjol, va por zarqobarq*
tawny adj *zard e qahveyifám; hanáyi, kahar. //yál* [mane] *e kahar e wir./ be xormástán bar hamin bod raqam.//*
tax (n) **1** *báj, báź, gazit/ gezit/ gezyat. "Wahanwáh e Irán co did án wegeft -- xaráj o gazit az jahán bargereft." (ZBP, L3324 SF); "gazit e raz e bárvar wew deram -- be xormástán bar, hamin bod raqam." (ZBP, L3348 SF); "womá rá dar donyá nist magar xári va biábi gazit az dast va qosl bar gardan." (ZBP, C1413 FM, Kawfolasrár); sargazit, "digar qabáyel ke dar haváli ye man moqám dáwtand jomle sargazit va... be man dádand." (ZBP, L7426 SR). //xaráj/ báź bar darámad/ dárák/ foruw./* value-added tax: *báź e/*

báj e afzude; sáv; levy a tax on sth: *bar cizi báj/ báź bastan/ báź nehádan.* direct/ indirect tax: *báź e/ báj e rástárást = bardarámad/ násarrást./ pársál biw az dohezár dolár báź/ báj pardáxte./ goriz* [evasion] *az (pardáxtan e) báź; az zir e báź dádan darraftan.//. besanjid bá* "duty 3; tariff 2". **a tax on sth** *bár, fewár. //fewár/ bár bar tandorosti, wekibáyi, niru ye kasi//*

tax v *báj/ báź bastan bar; báź nehádan bar, "va bar har wahri báź va sáv nehád..." (ZBP, L81 TB).* tax luxueries: *bar kálâhá ye nádarbáyast báź bastan./ bar dárá va nádár yeksán báj bastan./ báź bar darámad e ma rá az sarcewme mikáhand* [taxed at source]*.//.* **2** *fozun xástan; fewár ávardan. //komakxáhihá ye peivasteaw má rá az nikukári pawimán kard.* [taxed our goodwill]*/ In hame porsew(há) dárad ma rá besotuh miyávarad/ wekibáyi ye ma rá besar miyávarad.//.* **3** *baráye cizi báźpardáxtan; //Báź e in ráde*/ máwin tá Mehrmáh pardáxt wode.//.* **4** **tax one's/ sb's brain(s)** *be (xod) fewár ávardan/ maqz e kasi rá zir e fewár nehádan. //In jadval rásti maqzat rá zir e fewár migozárad.//.* **5** **tax sb with sth** *(beáyin) piwmárdan* [accuse]. *//U rá be farviw* [negligent/ negligence] *piwmárdand//*

taxable adj *báźbardár (ánce ke barán báyad báź pardáxt). //darámad e báźbardár* [taxable earnings]*//*

taxation n *(dastgáh e) báź/ báj. //báź bar darámad/ rástárást/ násarrást./ báź(há) rá kástan/ afzudan//*

tax collector *báźxáh, "gereftand peikár bá báźxáh -- ke kasti kodám ast bar báźgáh?" (ZBP, L6682 SF); bondár (ZBP, L2793 FM)*

tax-deductible adj *báźbargir**

tax-free adj *bibáź. //pádáwi bibáź* [tax-free bonus]*//*

tax haven *kewvari ke báź bar darámad dar ánjá kam ast*

taxi n (also **taxi-cab**, esp US **cab**) *táksi/ rádak* [baráye riwe bengarid be* "car"*]; //táksi/ rádaki* rá áváz dádan/ dast takán dádan be* [hail]*/ keráye kardan/ gereftan.//*

taxi v *(baráye havápeimá) jonbidan, ru ye zamin ráh raftan. //havápeimá ru ye parvázris/ forudráh* [runway]*/ parvázráh ráh miraft.//.* **cab-taxi rank, cab rank** (US)**, cab stand, taxi stand, taxi rank** *táksigáh*; rádakgáh**

taxidermist n *puságan**

taxidermy n *puságani* [az pust + ágandan]*

taxing adj *dowvár, porfewár, gerán. //kári gerán/ sangin/ porfewár* [a taxing job]*//*

taxman n (pl **taxmen**) **1** *bondár (ZBP, L2793 FM); báźxáh, "gereftand peikár bá báźxáh -- ke kawti kodám ast bar báźgáh?" (ZBP, L6682 SF).* **2** **the taxman** *(anáyin) bájgirán; báźgáh (baráye nemune be womáre ye 1 bázgardid); saráy e womorde, "malek e dádgar Anuwerván, va án saráyi ke xaráj adar u setánand, án rá saráy e womorde nám kardand." (ZBP, L268 TB). //Sálhá-st sar e báźgáh/ diván e báź koláh gozáwte.//*

taxpayer n *báźdahande, báźdeh, bájdeh, báźgozár, xarájgozár*

tax return *báźnáme; bájnáme*

taxonomical adj *bázgardid be* "taxonomy"

taxonomically adv *bázgardid be* "taxonomy"

taxonomist n *bázgardid be* "taxonomy"

taxonomy n *radebandi ye jánevarán*

TB (*kutáhwode baráye* "tuberculosis") *sel; yámán*. //máyekubi wode baráye sel/ yámán**

tbsp (pl **tbsps**) *kutáhwode baráye qáwoq e* "tablespoonful". *qáwoq e xorákxori. //se qáwoq e xorákxori namak biyafzáyid.//*

tea n **1** *cáy, bute ye cáy. //yek pond/ nim kilo cáy.//.* **2** (**a**) *cáy. //yek fenján* [cup]*/ luco** [mug]*/ quri* [pot] *cáy./ cáy bá limu, cáy bá yax; Cáy dam konam?* [brew/ make]*.//.* (**b**) *yek estekán/ fenján/ liván e cáy. //Xáhew mikonam do cáy bedahid.//.* **3** *cáy e...; ...-damkarde. //cáy e/ damkarde ye bábune* [camomile], *pune* [mint], *váw** [herb]*.//.* **4** *cáy. //pristande* [the waiter] *az tasu* [o'clock] *ye cahár tákonun bist cáy dáde./ Biwtar e ruzhá tasu ye cahár o nim cáy minuwim./ Kei cáy midahand?//.* **5** **sb's cup of tea** *bázgardid be* "cup[1]". **not fo all the tea in China** *agar beandáze ye vazn e... ham zar bekewand/ agar bemiram ham...; //Agar beandáze ye vaznam zar bekewand/ agar az biwouhari bemiram ham zanaw nemiwavam.//*

tea-bag (n) *cáy e kiseyi*

tea-break n *(dar Engelestán) dast kewidan az kár baráye nuwidan e cáy*

teacake n *kák e cáy; cák e cáy e berewte* [toasted]

teach v (pt, pp **taught**) **1** (**a**) *ámuxtan, yáddádan, cáwidan, cáwtan*; darámuxtan, "man án javán rá tá sure ye ... darámuxtam." (ZBP, L2770 AT); ámuzew dádan; farhanjidan. //U xub ámuzew midahad/ xub miyámuzad./ Kudakán rá ámuxtan; beman ránandegi ámuxt/ yáddád.//.* (**b**) **teach sth (to sb/ sth)** *ámuxtan; yáddádan. //Zabán e Faránsavi, tárix, judo (be kasi) ámuxtan./ Be dánewjuyán piwrafte/ rade ye bálá Engelisi miyámuzad./ Be sagaw kárhá ye/ wirinkárihá* [tricks] *ye qawangi ámuxte.//.* **2** *ámuxtan, ámuzgári kardan. //Dar dabestán e kuy ámuzgár ast./ Sálhá ámuzgár e dánew e womár* [mathematics] *bud.//.* **3** *ámuxtan. //Masih/ Mehr* (bemá) baxwandegi* [forgiveness] *ámuxt/ ámuzew e baxwandegi dád./ U darámuxt ke zamin gerd e xorwid migardad./ Pedaromádaram/ zádáránam* ma rá ámuxtand hargez doruq naguyam.//.* **4** *(rixt e náwenáxte nadárad) ámuxtan; ágáhánidan. //Xob, ke hame ye pulat rá báxti? In baráyat ámuzew e xubi ast (ke digar qomár nakoni)!; In conán pandi be u dád ke digar farámuwaw nawavad./ Behet mifahmánam/ mifahmánamat ke ma rá doruqzan naxáni!.//.* **5** **know/ learn/ teach sb/ the ropes** *bengarid be* "rope". **teach one's grandmother to suck eggs** *zire be Kermán bordan/ jelo ye ustá mallaq zadan.; Gonjiwk e emsáli pársáli ro dars mide. (PAF, #7062).* **(you can't) teach an old dog new tricks** *(dastán) Asbi ke be piri souqánaw rá begirand baráye meidán e qiyámat xub ast." (PAF, #3680).* **teach school** *(dar Ámriká) ámuzgár budan; ámuzgári kardan*

teachable adj **1** *ámuxtani.* **2** *ámuzewpazir*

teacher n *ámuzgár, dánewámuz, "dádaw be dabir e dánewámuz -- tá ranj bar u barad waboruz." (Nezámi, Leili va Majnun); farhangi, "hamán kudakán rá be farhangiyán -- sepordi co budi vará hang e án." ... "beharbarzani dar, dabestán bodi -- hamánjáy e átawparastán bodi."; //ámuzgár e Engelisiyam.//*

tea-chest n *sanduq e/ quti ye cáy*

teach-in n *(kohne wode, anáyin) ámuzák va jostár; soxanráni*

teaching n **1** *ámuzgári. //Ámuzgári kár e dowvári-st.//.* **2** *ámuzew, "ze Tuyin deź o kár e Esfandiyár -- ze ráh o ze ámuzew e gorgsár." (ZBP, L6914 SF); ámuzák (A. Kasravi); áfráh* [<Pahlavi, (ZBP, C4201, MK, BF)]. //ámuzewhá ye/ áfráh* e kelisá//*

teaching aid *ámuzyár*

tea-cloth n **1** *sofre ye miz e cáyxori/ sofre ye sini ye cáyxori.* **2** *dar Engelestán* = tea-towel

tea-cosy n *damkoni*

tea cup n **1** *fenján e cáy.* **2** a storm in a teacup: *bázgardid be* "storm"

tea-daddy (n) (also **caddy**) *cáydán*

teak n **1** *(deraxt e) ság, sáj, jaq [M. Moqaddam]; deraxt e viźe ye Hendustán be nám e dánewik e* <u>Tectona grandis</u>. **2** *deraxt e ság/ sáj/ jaq [M. Moqaddam]*

teal n (pl **teal**) *xotká [<Gilaki, "xutká"], parandeyi be nám e dánewik e* <u>Anas crecca</u>

tea-leaf n (pl **tea-leaves**) *barg e/ tofále ye cáy. //tofále ye cáy e kohne rá dur rixtan./az ruy e tofále ye cáy e kasi wogun zadan/ fálbini kardan/ fál gereftan.//*

team n **1** *goruh e varzewi, varzád, "varzád yá tim yá a'zá ye yek kolub yá báwgáh e varzewi..." (ZBP, L4537 NKZZF); //Dar kodám goruh e varzewi/ varzád* bázi mikonid?/ Alborz goruh e varzewi ye/ varzád e behtari bud.//.* **2** *goruh. //goruh e foruwandegán; foruxtárán.//.* **3** team = *hamyuqán/ hamyuq [do yá cand gáv yá xar ke gári, xiw va mánand e án rá báham mikewand). //U kasi ast ke goruhi xeili zub kár mikonad* [a good team worker]*./ goruh e yadaki/ powtibán* [reserve team]*//*

team v, **team up (with sb)** *goruhi kár kardan; báham yár wodan. //Án do dálá** [company] *báham yár wodeand tá yek ráde* ye tiztak* [racing car] *e nou besázand.//*

team mate *(dar varzew) yár*

team spirit *(pasandide) (dárá ye) manew e kár e goruhi*

teamster n *(darÁmriká) ránande ráde* ye bári/ bárkew* [truck]

team-work n *kár e goruhi. //piruzi ye/ kámyábi ye án barnáme biwtar baste be kár e goruhi ye xub bud.//*

tea-party n *bazm e cáy; mehmáni ye cáy*

teapot n *quri [ye cáy]. //*a tempest in a teapot: *bengarid be* "tempest"//

tear[1] n **1** *awk, serewg, ars (= cekke ye kucak); áb, "berehne naván doxt e Afrásiyáb -- bar e Rostam ámad do dide por áb." (ZBP, L6314 SF); gerye, "gerye ye wám o sahar, wokr ke zá'ye nagawt qatre ye bárán e má, gouhar e yekdáne wod." (Háfez); "Áxar e har gerye áxar xandeyist -- mard e áxarbin mobárak bandeyist." (ZBP, C1422, FM, Moulavi). //awk/ ars az cewmaw bar guneaw forucekid./* a tear-stained face: *roxsári <u>awkálu</u>; cewmánaw por awk <u>gawt</u>./ dástáni ke má rá be gerye andáxt/ awk e má rá darávard.* [a

story that moved us/ reduced us to tears]./ shed/ weep bitter tears: *awk e dáq rixtan./* She burst into tears: *zad zir e gerye.; Yád e marg e mádaraw cewmánaw rá por awk sáxt.* [bring tears to sb's eyes].//. **2 bore sb to death/ tears** *bengarid be* "bore". //in tears: *geryán./ Az marg e tulesagaw geryán bud.//.* crocodile tears: *bengarid be* "crocodile".

tear[2] v (pt **tore**, pp **torn**) **1** (**a**) *deridan; páre kardan; jer dádan. //barg e káqazi rá páre kardan; yek dastmál e páre./ Pirhanaw be mix gereft páre wod.; basteyi* [parcel] *rá páre va báz kardan* [tear open].//. (**b**) **tear sth (in sth)** *deridan, páre kardan, harjá juri tarjome miwavad. //terekná** [explosion] *divár rá suráx kard.* [the explosion tore a hole in...].//. **2** (**a**) *páre kardan va darávardan; kandan. //bargi az ketábi rá kandan./ ágahiyi rá az divár kandan; barghá ye derxti rá kandan.//.* (**b**) **tear sb from sb/ sth** *bezur bordan. //kudak/ bacce rá bezur az baqal e mádaraw darávarde va bordand./ baráye kárbord e váże bengarid be* "cut[1]".//. **3** *páre wodan. //In párce zud/ ásán páre miwavad./ Barghá rá candán saxt nakew páre miwavad.//.* **4** *(beviże be rixt e náwenáxte) deridan, tarekidan, tarekándan, virán kardan, harjá juri tarjome miwavad. //kewvari ke bá jang virán gawte./ delaw az qam tarekid/ derid.//.* **5** (**a**) *wetáftan. //rádeháyi*/ máwinháyi ke wetábán migozarand.* [tearing past]./ *Wetábán az ráhpelle páyin rafte az xáne birun davide faryád zad/ bvarávard, "átaw!"//.* (**b**) **tear sth apart, to shreds, to bits, etc** *nábud kardan; bar bád dádan; tekkepáre kardan; bá zamin rást kardan. "Wápur án wahr rá divár biyandáxt va zir e pá ye pilán begereft va bá zamin rást kard." (ZBP, L67 TB); "be zamin hamvár kardan, "sougand xord ke man be Makke ravam va báznagardam tá ka'be bezamin hamvár konam." (ZBP, L167 TTT). //árezuháyaw barbád raft/ dáde wod.* [tore his hopes to shreds]./ *Xordegirán namáyew e novinaw rá tekepáre kardand.//.* **tear one's hair (out)** *saxt xawmgin/ anduhgin budan. //Kixáyam** [my boss] *az derang/ dir wodan e barnáme ye kár saxt xawmgin ast.//.* (**be in) a tearing hurry, rush, etc** *saxt dar wetáb budan; dast az pá/ sar az pá nawnáxtan. //Niyáz be candán wetáb nist- xeili gáh/ zamán dárim.//.* **tear sb limb from limb** *(biwtar be wuxi) az kalle ye kasi pust kandan; pust e kasi rá kandan.* **tear sb off a strip; tear a strip off sb** *(anáyin) saxt nekuhidan.* **that's torn it** *(anáyin) bekár e má rid; kár e má rá tabáh sáxt.* **wear and tear** *bengarid be* "wear[1]". **7 tear at sth (with sth)** *saxt táxtan be...; deridan, kandan, páre kardan. //bá dastán e berehne ye xod guwt rá derid.//.* **tear oneself away (from sb/ sth)** *xod rá rahá kardan/ bezur kandan. //Del az jamjám*/* TV *kande biyá beravim gardew/ ráh beravim.//.* **be torn between A and B** *ham xar e rá xástan ham xormá rá; miyán e doráhi mándan/ gir kardan.* **tear sth down** *bá xák yeksán kardan; bá zamin rást kardan, "Wápur án wahr rá divárhá biyandáxt va zir e pá ye pilán begereft va bá zamin rást kard." (XBP, L67 TB); bezamin hamvár kardan, "sougand xord ke man be Makke ravam va báznagardam tá Ka'be bezmin hamvár konam." (ZBP, L167 TTT). //In xánehá ye kohne rá dárand bá zamin hamvár mikonand tá yek dast sáxtemán e daftari ye nou* [a new office block] *besázand.//.* **tear into sb/ sth** *be kasi táxtan.* **tear sth up** *gateyi** [document]/ *nebewteyi rá párepáre kardan. //Hame ye námeháyi rá (ke án mard baráyaw) ferestáde bud páre (-páre) kard.; (pendárin) Warvin** [government] *rá be váxándan* [tear up] *e án peimánnáme* [agreement] *piwmárdand.* [accused]//

tear n *páregi, surráx, deridegi, jer (xordegi). //In párce yek jáyaw jer xorde//*

tearaway n *(anáyin) gostáx, porru. //pesaraw táandázeyi gostáx ast.//*

tear-drop n *ars, cekke ye awk, serewk*

tearful adj *porawk; awkálu (na "álud"); geryán. //roxsár e geryánaw/ awkáluyaw./ goruhi mardom e sugvár va geryán//*

tearfully adv *bázgardid be* "tearful"

tear-gas n *gáz e awkávar*

tear-jerker n *(anáyin, gáh xárdári) dástán e/ celppard* e/ film e geryeávar*

tearoom; teashop n *cáyxáne; qahvexáne*

tease v **1** *ázár dádan; kasi rá dast andáxtan; besotuh ávardan; án ruy e kasi rá bálá ávardan. //Án ruy e kasi rá bálá ávardan; ánce goft saxt nagir* [not take seriously] *dáwt sarbesarat migozáwt./ Pesarhá ye/ bacehá ye digar baráye guyewaw* [his accent] *dastaw miyandáxtand. //Sarbesar e gorbehe nagozár/ gorbehe rá ázár nade.//.* **2** *wáne kardan. //gorbe rá wáne kardan//*

tease n *ázári, ázáru. //ce ázáriye/ ázár dáre!//*

teasel (also **teazel, teazle**) n *giyáhi Ásiyáyi Orupáyi be nám e dánewik e* Dipsacus fullonum

teaser n *(anáyin) porsemán* [problem] *e dowvár. //In yek rástaki porsemáni dowvár ast.//*

tea-service; tea-set *yekdast cáyxori (estekán, quri, nalbaki)*

teasingly adv *az sar e ázár/ riwxand*

teaspoon n **1** *qáwoq e cáyxori.* **2** *yek qáwoq e morabbáxori. [parvá konid* (pay attention) *ke ánce ke Irániyán qáwoq e cáyxori minámand beviźe baráye andázegiri ye dáruhá barábar e cáyxori ye Engelisihá va Ámrikáyihá nist. qáwoq e cáyxori ye ánán hamcand e qáwoq e morabbáxori ye Irániyán ast va ánán bá qáwoq e cáyxori be andáze ye Irániyán kári nadárand.]*
teaspoonful n *yek qáwoq e morabbáxori [be* "teaspoon" *baráye zand e biwtar bázgardid]*
tea-strainer (n) *cáypálá(y)*
teat n **1** *cice [<Semnáni, cica] nok e pestán e jánevarán.* **2** *pestának (e botri ye wir)* [pacifier]
tea-table n *miz e cáy; miz e qahvexáne. //sar e miz e qahvexáne/ cáy//*
tea-things n *(anáyin)* = tea-service
tea-time n *cáygáh; zamán e nuwidan e cáy*
tea-towel n (also **tea-cloth**; (US) **dish towel**) *ábcin*
tea-tray n *sini ye cáyxori*
tea-trolley (also **tea-wagon**) *miz e carxdár e/ miz e raván e (cáyxori)*
tea-urn n *ketri ye cáy*
tech n *(anáyin) ámuzewgáh, dánewkade ye fanni; honarkade. //Rewte ye mohandesi dar honarkade/ ámuewgáh e fanni ye kuy didan.//*
technical adj **1** *fanni. //ámuzewgáh e fanni; ámuzew/ farhixt e fanni.//.* **2** *fanni. //váźehá ye/ vacanhá** [terms] *ye fanni ye ximiyá/ kimiyá/ wimi./ gereftárihá ye/ dowvárihá ye fanni ye cáp e rangi./ navázandeyi zebardast az didgáh e fanni ammákam sahew* [not much feeling]*.//.* **3** *(baráye ketáb va mánand e án) fanni. //Án goftár dar páreyi jáhá tá andázeyi fanni miwavad.//.* **4** *az didgáh e dád/ dátikáni**
technical college *(dar Engelestán) honarkade; ámuzewgáh e fanni*
technical hitch *ák e fanni*
technicality n **1** *vacan** [term/ point] *e fanni. //Án náme/ ketáb ágnde az váźehá ye/ vacanhá** [terms] *ye fanni ast./ Dastur* [the lawyer] *váźehá ye/ vacanhá* ye fanni rá baráye gomáwtár e xod rouwan gardánid.//.* **2** *ciz e biarzew/ yek rizekári ye biarzew*
technically adv **1** *az didgáh e fanni. //Án sáxtemán az didgáh e fanni wáhkári-st ammá kamtar kasi az án xowaw miáyad.//.* **2** *az didgáh e fanni/ dád/ dátikáni*/ váźegáni. //agarce az didgáh e fanni/ váźgáni wáyad doruq nagofte báwi ammá gománi nist ke hame ye rásti rá be má nagofteyi.//*
technician n **1** *hutoxw, "cahárom ke xánand hutaxvawi [hutoxw] -- hamán dastvar zán bá sarkawi." (ZBP, L6493 SF).* **2** *dastvarz; abzármand*
Technicolor **1** *(váźe ye bázargáni) sinemá ye/ celpard e rangi/ rangárang.* **2** (also **technicolour**) *(anáyin) rangárang. //án namáyew e puwák/ jáme (há ye zanáne) gazáfkáriyi rangárang* [a technicolor extravagance] *bud.//*
technique n **1** *fan, fand, band, lem. //bekár bastan e fanhá ye novin dar honarhá ye bástáni/ kohan.//.* **2** *fan, fand, lem. //fanni/ fandi bá ák be namáyew gozáwtan//*
techno-, *(dar váźehá ye serewte) fan, fanni, fandi*
technocracy n **1** *fansálári; fandsálári.* **2** *kewvari piwrafte dar fansálári/ fandsálári. //Áyá Engelestán yek kewvar fansálári miwavad?//*
technocratic adj *bázgardid be* "technocracy"
technological adj *fan, fandwenási, fanwenási. //piwrafti bozorg az didgáh e fanwenási dar fan./ degargunihá ye fanni; degargunihá ye/ porsemánhá ye fanwenási//*
technologically adv *//piwrafte ye fanni/ az didgáh e fanni//*
technologist (n) *fanwenás, honarmand*
technology n **1** *fanwenási, fandwenási., lemwenási* **2** *kárbord e fanwenási. //piwrafthá ye novin dar fan/ fanwenási ye pezewki./ fanwenási ye kámpiyuter/ márád*/ ámárád*//*
Teddy boy; Ted n *(anáyin dar Engelestán) (darsálhá ye 1950) mard e javáne áwubgar/ wurewi*
tedious adj *deráz va kond; delafgár. //Án kár delafgár ast.; Cáreyi nadáwtim joz inke cand soxanráni ye deráz va delafgár rá tá tah guwdahim/ beniyuwim.//*
tediously adv, **tediously long** *saxt kond deráz va delafgár*
tediousness n *kondi, derázi va delafgári*
tedium n *deltangi, delafgári, derázi va kondi. //do tasu** [hour] *ye deltangiávar/ ázgár//*

tee n **1** (**a**) *(dar cougáncamani*/* golf*) zamin e taxt.* (**b**) *játuppi.* **2** *newáne.* **3** **to a T/ tee**. *bengarid be* "T"

tee v (pt, pp **teed**) **1** *(tupp e cougáncamani* rá) káwtan/ ru ye játupi nehádan.* **2** **tee off** *tupp e cougáncamani rá az ru ye játupi zadan.* **tee sb off** *(zabáne kuce) xun e kasi rá juw ávardan; ázár dádan; ázordan/ kasi rá xawmgin kardan*

teem[1] v **1** **teem with sth** *faráván dáwtan; ágande budan az; por budan az; ...-in, "rahat márin o kohsárat palangin -- giyáh o sangaw az xun e to rangin." (ZBP, L7743 VR); Rudxáne por az máhi bud; saraw ágande az andiwehá ye daraxwán ast.//.* **2** *faráván budan. //Máhi dar in ábhá (basi) faráván ast.//*

teem[2] v, **teem (with sth) (down)** *(beviże be zamánhá ye hamáregi baste miwavaad) worwor báridan/ ámadan. //ruzi báráni ke bárán worwor mibárad./ bárán worwor mibárid//*

teenage adj *noujaván; borná*

teenaged adj *noujaván; borná. //handhá* [fashions] *ye viże ye noujavánán; gereftárihá* [problems] *ye viże ye bornáyán;/* teenage children: *noujavánán/ bornáyán//*

teenager (n) *(dar Ámriká* "teen"*) borná, nojaván. //báwgáhi viże ye/ baráye bornáyán/ noujavánán.//*

teens n [pl] *nojaváni/ bornáyi. //nojaván budan* [be in one's teens]*./ Hanuz noujaván ast (va bist sálaw nawode).//*

teeny (adj) (*niz* **teeny-weeny**); (**teensy, teensy-weensy**) (**-ier, -iest**) *xorde, rize, fesqeli.(anáyin- beviże xárdári) noujaván/ doxtar e qeriferi; susuli, susul*

tee-shirt = T-Shirt

teetotaler n *kasi ke lab be nuwábehá ye meimand nemizanad*

teetotalism n *lab nazadan be báde/ mey*

teeter v *telotelo xordan. //Án mard e mast lab e piyáderou telotelo (mi)xord./ Bá kafwhá ye páwne boland/ sannáriyaw invar ánvar telotelo mixord./ dar marz e dożaxtari* [disaster] *larzán/ larzán-larzán gám bardáwtan //*

teeth *rixt e candgáni az* "tooth"

teethe v *(biwtar be zamánhá ye hamáregi yá berixt e setáy e kárváże) dandán darávardan. //wirxárán hengámi ke dandán darmiyávarand dust dárand cizi bejavand./ (pendárin) gereftárihá ye áqáz e kár/ pá váz kardan//*

teetotal adj *(haváxáh e) lab nazadan be báde/ mey/ nuwábehá ye meimand*

TEFL *kutáh wode baráye* "Teaching English as a Foreign Language". *(kutáhwode) ámuzew e zabán e Engelisi con yek zabán e bigáne besanjid bá* "tesl"

tel (abbr/ *kutáhwode*) **1** telegraph(ic). *bisim; parnus*.* **2** *(womáre ye) telefon/ vákubar*.* //tel 0868-488695//

tele-, *piwvand be maini* [meaning] *ye "dur", //"az ráh e dur"* "telepathy", *"delbedel ráh dárad"/ dáwtan;* telescopic: *durbini//.* **2** television: *(vábaste be) jamjám*.* //teleprompter: *xopec* [az "xo" (guyew e Zartowti ye Ardakán) + pec besanjid bá "pecpec"]./* teletext: *nask e jamjám//*

telecommunication *rasánew (az ráh e dur)*

telegram n *bisim, parnus* [az parnusiye (guyew e Kordi ye Sanandaji)]. //bisim/ parnus* (baráye wádbáw/ hamdardi) ferestádan/ daryáft kardan.//.* Cf "cable 4"

telegraph n **1** *parnuse* [<Kordi ye Sanandaj, parnusia].* **2** *dastgáh e "parnuse*"*

telegraph v **1** *parnusidan* [<parnusia (Kordi ye Sanadaji), riwe ye aknun "parnus-", parnusam].* **2** *bisim zadan/ ferestádan*

telegraphese n *bisimvár [soxan yá payám]*

telegraphic adj *(darxor e) bisim/ parnus**

telegraphic address *newáni ye bissim/ parnusi*/ telegráfi*

telegraphically adv *bázgardid be* "telegraphic"

telegraphist, telegrapher n *bisimci; parnusgar*; parnusci**

telegraph-line (also **-wire**) *parnusew*; bisim*

telegraph-pole, telegraph-post *tir e/ dagal e parnusew*/ bisim*

telegraphy n *parnusidan; parnusew*; parnusew* e bisim. baráye riwe bengarid be* "telegram"

telemetry n *andázegiri az ráh e dur*

teleology n *farjámgaráyi; farjámmandi*

teleological adj *farjámgaráyi; fasrjámmandi*

telepath n *kasi ke delaw be del e digarán ráh dárad*

telepathic adj **1** *az ráh e del; bá ráh dáwtan e del be del.* **2** *kasi ke az del e digarán ágáhi tavánad yáft; kasi ke delaw bá del e digari ráh dárad. //Az kojá/ cegune dánesti/ ce miyandiwam?, Báyad delat bedelam ráh dáwte báwad.* [you must be telepathic]*//*

telepathically adv *bázgardid be* “telepathic”

telepathy n **1** *delbedel ráh dáwtan.* **2** *(anáyin) ágáhi az del va andiwe ye digarán tavánestan dáwtan*

telephone (*niz* **phone**) n **1** *telefon;vákubar* ["váku" az riwe ye vac (Avestáyi), vác (Sanskrit) (EDPL)]. //Hamiwe mitavánid bá telefon/ vákubar* be man dast yábid.//.* **2** *telefon; vákubar*. //telefon/ vákubar* rá pásox dádan.//.* **3** on the telephone: *vákubar* rá pásox dádan.* **4** **on the telephone** (**a**) *womáre ye/ ráh e telefoni dáwtan; vákubar* dáwtan. //Be já ye digari rafteand va hanuz womáre ye telefon/ vákubar nadárand.//.* (**b**) *bá telefon/ vákubar* gab zadan. //Aknun páy e telefon ast va dárad gab mizanad; Womá rá páy e telefon/ vákubar* mixáhand.//*

telephone, phone v *zang zadan/ telefonidan; vákuyidan* [az riwe ye aknun "váku" [<vac, Avestáyi; vaca (Sanskrit)] //Náme minevisi yá zang mizani/ mitelefoni*?/ náme minevisi yá mivákuyi*?/ Má báyad be án zanowouhar e javán zang zade/ telefonide*/ vákuyide* wádbáw guyim./ Be hamsaraw/ zanaw zangzad/ telefon zad/ telefonid*/ vákuyid* va goft dir miáyad.//*

telephone box, (telephone-booth, phone booth, call-box) *otáqak e telefon/ vákubar**

telephone directory, (telephone-book, phone-book) *daftar e ráhnamá ye telefon/ vákubar**

telephone exchange (also **exchange**) *telefonxáne, vákubarxáne*; istgáh e telefon/ vákubar**

telephone number, phone number *womáre ye telefon/ vákubar**

telephone operator *telefonci; vákubarci*, vákubargar**

telephonic adj *telefoni, vákuyi**

telephonist n = telephone operator: *Telefonci; vákubarci**

telephony n *telefoni; vákváyi*/ vákuáyi**

telephoto adj = telephotographic

telephotography n *peikarebardári az ráh e dur*

telephoto lens *źále ye/ vinok* e durbin baráye peikarebardári az ráh e dur; durvinok**

teleprinter, (US) **teletypewriter** (n) *cápgar az ráh e dur*

teleprompter n *xopec* [xo (<guyew e Zartowti ye Ardakán) + pec]. besanjid bá* “autocue”

telescope n *durbine (con ru ye tofang) [M. Moqaddam]; durbin, durbine*

telescope v **1** *darham foruraftan va kutáhwodan; darham forukardan va kutáh kardan.* **2** *bezur fewordan/ feworde wodan; bezur darham foru kardan/ foruwodan. //Dar egnest** [crash] *do deliján e noxost e kárván dudi darham foruraft.//.* **3** **telescope sth (into sth)** *darham forukardan/ tapándan/ capándan. //Se dástán* [episode] *rá darhamcapánde yek barnáme sáxteand.//*

telescopic adj **1** *durbin, durbini; durbin (ru ye tofang) [M. Moqaddam]; az tu ye durbin. //*a telescopic sight: *dide/ cewmandáz e durbini/ az tu ye durbin.//.* **2** *durbini; az tu ye durbin; durbine. //cewmandáz e máh az tu ye durbin./* telescopic stars: *setáregáni ke tanhá bá durbin/ durbine dide miwavand.//.* **3** *tuhamro; darhamforuravande. //wáxake* [aerial], *páye* [stand] *ye, catr e tuhamro/ darhamforuravande.//*

telescopically adv *coon durbin, durbine*

teletext n *gozárew va ágahi ye márádik** [computerized]

teletypewriter n = teleprinter

televise v *bá jamjám*/* TV *namáyew dádan/ parákandan/ paxw kardan. //Mixáhand hame ye namáyewnámehá ye Wekespir rá dar jamjám paxw konand./ Bázihá ye Olampik dar Tokyo rá bá jamjám newán midahand.//*

television (n) *(dar Engelestán, anáyin* **telly***)* n *(abbr* **TV***).* **1** *jamjám*.* **2** *(barnámehá ye) jamjám*. //wab rá be negaristan e jamjám* separi kardan; yek celpar* e/ film e gategi** [documentary] *dar jamjám*.//.* **3** (**television set**) *jamjám*. //yek jamjám* e siyáh (o) sefid/ rangi.//.* **4** *(sázmán e) jamjám*. //Dar jamjám* kár mikonad./ soxangu* [announcer] *ye jamjám.//.* **5** **on (the) television** *dar jamjám*. //Noxostvazir dar jamjám* soxan ránde gozárewháyi rá ke... vádang kard* [deny]*./ Emwab hic barnáme ye xubi dar jamjám hast?//*

telex n **1** *pácinuk* [baráye riwe bengarid be* “copy”*].* **2** *//emruz bámdád cand pácinuk* resid.//.* **3** *(dastgáh e) pácinuk*. //Dastgáh e pácinuk* e nouyi dar daftar kár gozáwtim.//*

telex v *pácinuk* kardan/ zadan; pácinukidan**

tell v (pt, pp **told**) **1 tell sth (to sb)** *cizi be kasi goftan, "xiyál e zolf e to goftá ke ján vasile masáz -- kazin wekár faráván be dám e má oftad." (Háfez). //wuxi goftan; dástán goftan. //Án ágáhi rá be hamegán dar dehkade goft./ Námaw rá be to goft?/ Be má gofteand (ke) nemiáyand./ Beman begu kojá zendegi mikoni?; Nemitavánam beguyam tá ce andáze wád-am.; Injur be man gofteand...//.* **2** *ágáhi dádan, ágáhánidan. //Ketábi ke harce ágáhi darbáre ye báź* [tax] *e xod niyáz dári be to miguyad.; In dareje* [gauge] *bewomá miguyad/ ágáhi midahad (ke) ce andáze benzin dári/ baráyat mánde.//.* **3** *goftan, bezabán ávardan. //rást/ doruq goftan.//.* **4** tell one's love *(kohne wode) mehr e/ duwárm* e xod rá be zabán ávardan/ goftan, "bá moddeyi maguyid asrár e ewq o masti -- tá bixabar bemirad dardard e xodparasti." (Háfez). //Zabán bede* [promise] *be kasi nemiguyi.; ráz e deldádegi ye xod rá be kasi goftan/ áwkár kardan.//.* **5** (**a**) *goftan, fahmidan, dánestan. //wáyad bebárad, wáyad nabárad, saxt betaván goft./ Hengámi ke faryád mizanad miwavad fahmid/ goft ke xawmgin ast./ Az kojá mifahmi ke báyad az yek dande be dande ye digari bezani* [change gear]./ *Tanhá ráhi ke be komak e án mitaván dánest/ fahmid ke cizi rá dust dári yá na ázmudan e án ast/ ázmáyew kardanaw ast.//.* (**b**) **tell A from B** (esp with **can/ could/ be able to**) *goftan, bázdánestan, "ze nefrin nadánand báz áfarin"; "kas ruz az wab báznadánesti pas xodá ye azzovajal az..." (ZBP, L1968 TB); //"nemitavánam karenamá*/ márgárin rá az kare bázwenásam."; Mitaváni Tám rá az barádar e doqoluyaw bázwenási?"/ In baccegorbehá dorost beham mimánand, cegune mitaváni beguyi kodám bekodám ast?//.* **6 tell (on sb)** *kárgar oftádan, kári budan. //Har kusti kárgar oftád* [Every blow told]./ *ravewhá ye warvin** [government] *dárad kárgar miyoftad* [beginning to tell]./ *In hame saxtkuwi dárad bar (tandorostiyaw) kári miyoftad* [this hard work is telling on him]./ *Nadáwtan e ázmudegi/ piwine ye kár be ziyánaw wod* [told against her].//. **7** *goftan, dastur dádan. //Begu bebiyusad!/ Ánce miguyam bekon.; Kudakán báyad ánce behewán miguyand bekonand.; Womá ke guw be soxan/ dastur/ pand nemidahid, na?//. Baráye kárbord e váźe bengarid be* "order[2]". **8** *(bástáni) womordan, ámárdan, ámáridan. //*tell one's beads [*murxe**] *[besanjid bá wálmurxe (guyew e Gilaki)] andáxtan va báź gereftan.* **9 all told** *hame ruyeham. //Hame ruyeham 25 tan mehmán miáyad.//.* **dead men tell no tales** *bengarid be* "dead". **hear tell of sb/ sth** *bengarid be* "hear". **I/ I'll tell you what** *(anáyin) Bogzár yek cizi behet begam/ be to beguyam. //Bogzárid yek cizi beguyam- az Firuz bexáhim rádeaw*/ máwinaw rá be má vám dahad.//.* **I told you (so)** *nagoftan be...; howdár nadádan be...; //Agar kár e badi az áb daráyad hamiw dust dárad beguyad, "nagoftam behet!?"//.* **live, etc to tell the tale** *az... ján bedarbordan.* **tell/ know A and B apart** *bázdánestan, "robáyad hami in az án án az in -- ze nafrin nadánand báz áfarin." (SF).* **tell me another!** *(anáyin) (man ke) bávaram nemiwavad...;* **tell/ see sth a mile off** *bengarid be* "mile". **tell its own tale** (**a**) *xodbexod áwkár ast; niyáz be soxan e biwtar nadárad. //In hame rádehá* ke dar ráhhá ye yaxbandán behamzadand xod niyáz be soxan e biwtari nadárad* [told their own tale].//. (**b**) *kasi rá lou dádan; pate ye kasi rá be áb dádan; ráz e kasi rá áwkár kardan, "dardá ke ráz e penhán xáhad wod áwkárá." (Háfez). //Engár kasáni ráz e ma rá áwkár kardeand.//.* **tell that to the marines** *(zabán e kuce) bávaram memiwavad; Boro be amme-at begu!.* **tell the time** (US, **tell time**) *gáh goftan; pangán** [clock, watch] *rá xándan. //Biw az 5 sál nadárad- hanuz nemitavánad gáh rá beguyad/ pangán* rá bexánad.//.* **tell sb where to get off/ where he gets off** *be kasi howdár dádan ke dastopáyaw rá faráhamgirad/ raftáraw rá bepáyad.* **tell the world** *be hamegán goftan; (baráye hame) jár zadan*. **there is no telling** *nemitaván dánest/ goft ce rox xáhad dád.; //Hic kas nemidánad ce dar sar dárad/ ce mixáhad bekonad.//.* **to tell (you) the truth** *rástaw rá bexáhi...; //rástaw rá bexáhi nimekáre/ nimeráh xábam bord.//.* **you never can tell** *nemitaván dánest; nemitaván goft.* **you're telling me!** *bá womá hamdástán-am. //bá womá hamdástán-am; be man miguyi!//.* **10 tell sb off (for sth/ doing sth)** *nekuhidan. //Agar mocat rá hengám e án kár begirand minekuhandat/ nekuhewat mikonand* [you'll get told off]./ *pesarbaccehá rá baráye qiloqáli ke ráh andáxte budand nekuhidam* [I told the boys off].//. **tell sb off for sth/ to do sth** *(anáyin) bekári gomáwtan. //wew tan mard rá be kár e gerdávari ye suxt* [collect fuel] *gomáwtand.//.* **tell on sb** *(anáyin) coqoli kardan; az kárhá ye kasi be báládastihá gozárew dádan. //Pesarak moc e xáharaw rá ke dáwt sigár mikewid gereft va be pedar va mádaraw coqoli kard* [told on her].//

teller n **1** *sanduqdár.* **2** *ráywomár.* **3** *(beviźe dar váźehá ye serewte) ...-sorá/ soráy. //yek dástánsorá./ wuxiguyi/ wuxisoráyi wegerf/ dareje ye yek//*

telling adj *budan, kárgar oftádan, cewmgir. //*a telling argument: *gováźeyi kári./ Mowtháyi ke be tan e hamál* [rival] *e xod kubid/ kuft beviźe kári oftád.//*

tellingly adv *bázgardid be* "telling"

telling-off n *(biwtar be rixt e yekkáni) nekuhew, sarzanew, sakuft. //kasi rá bárá ye cizi nekuhidan* [give sb a telling for...]*//*

tell-tale n **1** *xabarci, coqoli(kon); loude, guzcixabarci. //xabarci nabáw!//* **2** *dareje, newáne*

tell-tale adj *loudahande; newáne, newángar, ágahi dahande, "rang e roxsáre dahad ágahi az hál e darun."; //*a tell-tale blush: *sorxruyi/ barafruxtegi ye roxsár ke xod ágahi az hál e darun midahad./ Bu ye sigári ke xod newángar e án ast ke kasi sigár mikewide.* [a tell-tale smell of..]*//*

telly n *(anáyin, dar Engelestán)* = television: *jamjám**

temerity n *(beáyin) gostáxi, bibáki. //Candán gostáx bud ke ma rá doruqgu xánd//*

temp n *(anáyin) (kármand e) candgáhe (beviże menewtá** [secretary]*)*

temp v *(anáyin) candgáhe/ ruzmozdi kár kardan; peimáni kár kardan. //Aknun biw az yek sál ast cangáhe/ peimáni kár karde* [he's been temping...] *va yek kár e peivaste/ hamiwegi mixáhad.//*

temp *(kutáhwode)* **temperature**. *dareje (ye garmá). //dareje (ye garmá), 45 dareje ye sántigrád ast.//*

temper[1] n **1** (**a**) *xu, hál, dande. //xawmgin/ árám; dar xawm/ árámew//.* (**b**) *badxuyi, doźxuyi, baddandegi. //yád gereftan bar badxuyi. bar xu ye xiw cire gawtan./ zud juw ávardan; todxu budan./ xawm gereftan; juw ávardan* [fly into a temper]*./* a fit of temper: *xawm e nágaháni.//.* **2** *ábdidegi; narmew (baráye áhan/ felez/ yuwost*).* **3** **in a (bad, foul, rotten, etc) temper angry** *xawmgin, xawmnák.* **keep/ lose one's temper** *Bar xawm e xod cire wodan; az kure darnaraftan; az kure darraftan = qarwidan (ZBP, C3868 FM)*

temper[2] v **1** *yuwosti/ felezi rá ábdide kardan; áb dádan (con fulád rá).* **2** **temper sth (with sth)** *narm kardan; narm gardánidan. //dád/ keifar (dádan) rá bá baxwandegi/ baxwudan narm gardánidan.//*

tempera n **1** *rang e toxm-e-morqi.* **2** *negárgari bá rang e toxmemorqi [rang e dárá ye sepide yá zarde ye/ toxm e morq]*

temperament n *xim, rag, ang [con "badangi"] (ZBP, C1540 FM); serewt, xu/ xuy, vir, "va dar ahd va peimán az hame dorosttar bud va dar xuy o xolq az hame nikutar bud." (ZBP, L7350 SR). //saxt ásimexuy-am* [nervous temperament]*./ mardi honarmand serewt* [artistic temperament]*./ Án do barádar pák do serewt e/ xim e gunágun dárand./ Baráye qahremán/ gahremán/ gord budan zebardasti* [skill] *bas nist báyad dárá ye serewt e/ xu ye viże ye rástin niz dáwt./ xánandegán e sangitan** [opera singers] *dar biwtar e bárehá badang-and/ doźxuy-and/ badrag-and/ viri-yand.//*

temperamental adj **1** *xu, serewt, xim. //bizári ye serewti* [aversion] *az saxtkuwi* [hardwork]*.//.* **2** *(xárdári) viri, badang, badxu. //navázandeyi-st saxt viri/ badang./ (bewuxi) rádeam*/ máwinam viri-st. bedelxáhaw gáh xub miravad va gáh az raftan bázmiyistad yá rouwan nemiwavad.//*

temperamentally adv *az didgáh e serewt; xu na darxor; na wáyán e án kár*

temperance n **1** *miyánerou; xiwtandár; na con meixáregán; na con bádepeimáyán; na meixáre, "Náser e Xosro ze ráhi migozawt- mast o la-ya'qal na con meixáregán; did gurestán o mabarz ruberu- dast barzad goft hey noz-záregán; ne'mat e donyá o ne'matxáre bin- inw ne'mat ánw ne'matxáregán.".* **2** *(baráye sarzain/ bum/ ábohavá) na sard o na garm; hamiwe bahár. //*temperate zones: *sarzaminhá ye hamiwe bahár, bahárestán*//*

temperate *miyángin, sabok, nasaxt*

temperately adv *bázgardid be* "temperate"

temperature n **1** *garmá. //xáne/ sará rá be/ dar garmá ye yeknaváxt negahdáwtan./ ojáq rá tá garmá ye 200 dareje ye sántigerád garm kardan; barxi jáhá tá garmá ye 80 dareje ye Fárenháyt dáwte/ dáwteand./* a climate without extremes of temperature: *na sard do na garm o hamiwe bahár.//.* **get/ have/ run a temperature** *tab dáwtantan/ kardan.* **raise the temperature** *bengarid be* "raise". **take sb's temperature** *dareje ye (tab e) kasi rá gereftan. //Parastár dareje ye hame ye bimárán rá gereft.//*

-tempered *(setáyhá* ye serewte misázad) xu; serewt. //xowxu, baxu/ doźxu./ mardi tondxu; kudaki xowxu/ narmxu//*

tempered *(setáyhá ye serewte misázad) ábdár (con pulád), "bezad bar kamarband e mard e savár -- nasoft áhan az áhan e ábdár." (ZBP, L4676 SF). //niz ábdide (con fulád)*

tempest n **1** *kulák.* **2** *tufán*

temple[1] n *parastewgáh, "kojá xánadandiw yazdánsaráy -- parastewgahi bud farxonde jáy." (ZBP, L3241 SF); já ye parastew, "co az dur já ye parastew bedid -- wod az áb e dide roxaw nápaid." (ZBP, L3241 SF); áfarinxáne, "bebast án dar e áfarinxáne rá -- namánd andaru xiw o bigáne rá." (ZBP, L6888 SF); parastewkade. "parastewkade gawt zán sán ke powt -- bebast andru div rá Zardhowt." (ZBP, L2890 SF);*

farxár, "Karsának az Tabbat ast va andar vey botxánehá ye bozorg ast. Án rá farxár e bozorg xánand." (ZBP, C3241 FM, Hodudol-Álam); dime (ZBP, C7125 FM); átawkade, botxáne, "Kenewt o ka'be o botxáne o deyr -- saráyi xáli az delbar nebinam." (Bábá Táher); //yek parastewgáh e Yunáni, Rumi, Hendu, Budáyi.//

temple[2] n *gijgáh*

tempo n (pl **tempos**, *yá dar musiqi* **tempi**) **1** *gám, áhang. //Áhangetán* [your tempo] *xeili kond ast./ be gám e/ áhang e váls* [waltz]*//.* **2** *(pendárin) áhang. //*the exhausting tempo of city life: *áhang e sotuhande ye/ jánkáh e zendegi ye wahr/ wahri/ dar wahr./ Áhang e yeknaváxt e zendegi ye xod rá behamrixtan/ áwoftan* [upset]*//*

temporal adj **1** *gitigáni [M. Moqaddam]. //niru ye gitigáni ye Páp.//. besanjid bá* "spiritual". **2** *(dastur e zabán) newángar e zamán. //peivandváżehá ye newángar e zamán con* when, while.*//.* **3** *(kálbodwenási) gijgáhi. //sorxrag e/ ostoxán e gijgáhi//*

temporarily adv *bázgardid be* "temporary"

temporariness n *bázgardid be* "temporary"

temporary adj *zudgozar, sepanji, candgáhe, "va án rá joz candgáhe nemiwomordand." (ZBP, L4 391 THA); "Ze har gune sepanji dar vey áyand -- valikan dirgah dar vey napáyand." (ZBP. L7793 VR). //kári sepanji/ candgáhe./ poli sepanji/ candgáhe./ In sámán* [arrangement] *sepanji ast.//. besanjid bá* "permanent, impermanent"

temporize, temporise v *in pá án pá kardan; in dast án dast kardan; derang kardan. //*a temporizing move: *in pá án pá kardan; in dast án dast kardan//*

tempt v, **tempt sb (into sth/ doing sth)** **1** *kasi rá be anjám e kári náwáyest va nábexradáne vádáwtan, harjá juri tarjome miwavad. //Az tanbali be áz* [greed and laziness] *va ágreft* [crime] *dast zad/ panáh bord./ Kuwidand u rá bá piwnahád e barkewidan e páye/ páygáh* [promotion] *hamánjá negahdárand; Hic ciz nemitavánad ma rá vádár be peivastan be ártew* [to join the army] *konad.//.* **2** *kám e cizi rá dar kasi barangixtan; dożkámestan* [<doż + kám] in váże hamcand e "meyl elassu" ye Tázik ast.]; har já juri tarjome miwavad. //Ábohavá ye garm má rá be wená barangixt* [tempt sb into...]*./ Del mige* [I am tempted to] *yek ruz/ emruz naro sar e kár.//.* **3** **tempt fate/ providence** *nábexradáne/ nayandiwide dast be... zadan; xod rá be bim afkandan.*

temptation n **1** *dożkámegi*; dożkámi*; havas. //dożkámi* ye/ havas e sud e ásán (bordan)* [easy profit]*./ dastxow e havas/ dożkámegi* gawtan* [yield/ give way to]./ put temptation in sb's way: *kasi rá be havas/ dożkámegi angixtan//.* **2** *kámangiz; havasangiz. //Án kise ye ábnabát ru ye miz baráye kudak saxt kámangiz bud./ Kák saxt cewmak mizad va dar barábar e án natavánest páydári konad./ Ágahihá ye zirakáne tanhá kámangiz/ havasangiz bude mardom rá be hazine kardan e pul vámidárand.//*

tempter n **1** *dożkámegar*.* **2** **the Tempter**. the Devil, Satan: *ahriman, weitán*

tempting adj *havasangiz, dożkámi/ dożkámegiangiz. //Án kák* [cake] *saxt havasangiz/ kámangiz ast./ Án kák saxt cewmak mizanad.//*

temptingly adv *bázgardid be* "tempting"

temptress n *(biwtar be wuxi) zan yá doxtar e lavand*

ten (pron, det) **1** *(harvenám) dah/ 10.* **2** **ten to one** *jáy e gománi nist/ natavánad bud ke...; //jáy e gománi nist ke dir xáhad kard.//*

ten n *womáre ye dah/ 10*

ten-, *(dar váżehá ye serewte) dah-...; //yek xom e/ xomb* [drum] *e dah gáloni.//*

tenability (n) *bázgardid be* "tenable"

tenable adj **1** *padáfandidani, paziroftani, bávarkardani. //páygáhi padáfandidani, paziroftani* [a tenable position]*./ In bávar* [view] *ke zamin hamvár ast digar paziroftani nist.//.* **2** **tenable (for ...)** *dáwtani. //Páye ye ostádyári* [the lectureship/ assistant professorship] *rá tanhá baráye se sál mitaván dáwt//*

tenacious adj **1** *seft, saxt, dusá; dusande. //wáhin wekáraw rá seft/ seft dar cangál gereft.//.* **2** *yekdande; sarsaxt, peigir, pilegar. //yek dowman e sarsaxt./ dar padáfand az awá* ye/ haqq e xod sarsaxt/ yekdande ast.//.* **3** *(baráye vir* = memory*) dirpá; nirumand*

tenaciously adv *//Garce saxt bimár ast ammá hanuz sarsaxtáne be zendegi casbide.//*

tenacity n *sarsaxti*

tenancy n *keráyenewini; kerágari/ keráygari*. //be hengám e keráygari ye kewtzár* [during his tenancy of the farm]*./ Xáneyi rá/ saráyi rá baráye sarásar e ruzgár xiw keráygar* budan* [hold a life tenancy]*//*

tenant n **1** *keráyenewin; keráyekonande; kerágar*. //kerágarán*/ keráygarán* rá baráye napardáxtan e keráye (bahá) birunrándan./ kewávarz e kerágar*/ keráygar*//.* **2** *(dátikán*) jáygir**

tenantry n *keráyenewinán; keráygarán**

tench n (pl **tench**) *máhi ye áb e wirin be nám e dánewik e* Tinca tinca *ke birun az áb wegerf dirgáh tavánad mánd/ zist.*

tend[1] v **1** *taroxowk kardan, timár kardan; residan be...; pejordan [riwe ye aknun "pejor-" (ZBP, C2738)]. //parastáráni ke be (zaxmhá ye) ásibdidegán/ xastegán miresand.; Wabánáni ke guspandán e xod rá timár mikonand* [tending]*.//.* **2** *(dar Ámriká) residan be...; dáwtan. //maqáze rá dáwtan* [manage]*//*

tend[2] v **1** *garáyidan, garáyew dáwtan. //Zemestánhá garáyew be án dáram ke zudtar bexábam/ be bestar ravam.; Zanán deráztar/ biwtar az mardán miziyand.; Dádhá ye novin garáyew be jelogiri az ázádi ye ruznámehá dáwte ast.; Dar injá tábestánhá havá garáyew be bárewhá ye saxt dárad.//.* **2** **tend to/ towards sth** *garáyidan; besu ye... raftan. //(pendárin) garáyew be didgáhhá ye/ manewtehá ye bonyádgaráyáne dárad* [extreme views]*//*

tendency n **1** **tendency (to/ towards sth) (to do sth)** *garáyew, ámádegi. //garáyew be farbehi dáwtan; garáyew be ádamkowi* [homicidal]*//.* **2** *garáyew, su, ravand. //Bahá ye káláhá peivaste ravand e fazáyande newán midahad.* [upward tendency]*.//*

tendentious adj *(xárdári) yeksuye; be haváxáhi az...; //conán soxanán e yeksuyeyi biwtar máye ye hamestári** [opposition] *ye saxt migardad.//*

tendentiously adv *bázgardid be* “tendentious”

tendentiousness n *bázgardid be* “tendentious”

tender[1] adj **1** *narmonázok, ásibpazir; tord. //wokufehá ye/ giyáhán e/ wáxehá ye narmonázok/ ásibpazir.//.* **2** *dardnák; dardálu [Ariya Shakibi]. //Páyam hanuz ánjáyi ke kufte wod/ kust did* [bruised] *dardnák/ dardálu-st./ Án zamineyi-st ke goftogu darbáreaw mitavánad dardnák báwad.* [tender subject]*.//.* **3** *narm, delnarm, mehrámiz, mehrabán, delsuz, delnázok. //*a tender heart: *delsuz, delsuzi, deli mehrabán.//.* **4** *narm, mehrámiz, delsuz, //negáhhá ye mehrámiz/ delsuzáne./* be a tender parent: *pedari/ mádari delsuz budan;* bid sb a tender farewell: *kasi rá delsuzáne/ mehrámiz pedrud goftan.//.* **5** *(baráye guwt) narm, tord.* **6** *javán; sardogarm nácewide*

tender[2] n **1** *(beviźe dar vážehá ye serewte) -bán; -dár;-ár. "biyámad paricehre ye meygosár -- yeki jám barkaf, bar e wahriyár." (ZBP, L4683 SF). //*a bartender: *sáqi, meygosár//.* **2** *kawti ye bári ye kucak.* **3** *(dar kárván dudi) deliján e viźe ye suxt va áb; deliján e anbár*

tender[3] v **1** **tender sth (to sb)** *piwnahád kardan/ dádan. //baráye bázpardáxt e vámi pul dádan./* May I tender my services?: *miwavad piwnahád dáde komak konam/ komak bedaham?/ piwnahád e kenárejuyi ye xod rá az kár be noxostvazir dád.* [tender one's resignation]*.//.* **2** **tender (for sth)** *piwnahád kardan, resándan, piwnahád e kamine* dádan* [low bid]*; farvárdan* [<fravárdan, Pahlavi; riwe ye aknun "farvár" (ZBP, C2158, MK, BF)]. //Baráye sáxtemán e wáhráh e nou, bongáhhá rá faráxándand piwnahád e kamine bedahand/ farvárand** [invite to tender for sth]*.//*

tender (also esp US **bid**) (n) *piwnahád; piwnahád e kamine/ kamtarin hazine; farvár*; farvárew*. //Kári rá be piwnahád e kamine/ farvárew* nehádan; baráye cizi piwnahád e kammine dádan/ farvár* dádan; Kamtarin piwnahád/ piwnahád e kamine/ arzántarin farvár** [tender] *rá paziroftan.//*

tenderfoot n (pl **tenderfoots**) *noupá, wágerd, tázekár*

tenderhearted adj *narmdel, mehrabán, delsuz, delnázok, názokdel*

tenderize, tenderise v *guwt rá narm/ tord kardan; xábándan (guwt rá)*

tenderloin n (also **tenderloin steak**) *guwt e ráste. besanjid bá* “undercut”

tenderly adv *bázgardid be* “tender”

tenderness n *bázgardid be* “tender”

tendon n *zardpei, pei, "asp yá astari rá pei kardan/ zadan [boridan e zardpei ye páye u va az páy andáxtan e hayun* [animal] *(ZBP, C4402 FM)]; lik* [<Gilaki "lik"]. //*strain a tendon: *ragberag kardan/ wodan e yek zardpei]//*

tendril n *jeleng [rewteyi az giyáhhá ye báláravande ke bejáyi casbide, giyáh rá negahmidárad.]*

tenement n **1** *saráce yá otáq e keráyeyi.* **2** *(dar Ámriká* **tenement-house***) sarácegán e bozorg e keráyeyi ye arzán.* **3** *(dátikán) zamin/ xáne ye kerávi*

tenesmus n *zurpic*

tenet n *bonewt* (ZBP, C2025 BF, MK); afráh* [afráh (Pahlavi) (ZBP, C1201)]. //Yeki az bonewthá* ye (bonyádin) e din tarsáyi//*

tenfold adj, adv **1** *dahbarábar; dah bár; dahcandán.* **2** *(dar Engelestán) sekke ye dah pensi* [pence]. *baráye wive ye kárbord e dah va dahom be nemunehá ye zir e 5, panjom bengarid.*

tenner n *(anáyin dar Engelestán) dahi, yek dahi; dah Lire ye Esterling. //Durbin e kohneat rá yek dahi mixaram.//*

tennis n (= **lawn tennis**) *celtapká*/ tenis [cel, besanjid bá "pácele"/ "pácile" + tapká az guyew e Ámoli-Mázandaráni. baráye wenáxt e biwtar be váźe ye* "baseball" *bengarid].* real tennis (real[1])

tennis court *meidán e celtapká**

tennis elbow *dard e árenj e tenisbázán/ celtapkábázán**

tenon n *zabáne [con dar dorudgari]*

tenor[1] n, **1** **the tenor of sth** *ravand e hamiwegi. //ravand e hamiwegi / yeknaváxt e zendegiyaw rá áwoftan/ behamrixtan.//.* **2** *payám; maini. //tá andázeyi basande az zabáni dánestan va az payám e ánce gofte miwavad sardarávardan* [... know enough to grasp the tenor of ...].*//*

tenor[2] n *(dar musiqi)* **1** (**a**) *zirxán.* (**b**) *(ávázexán e) zirxán.* **2** *(abzár e musiqi baráye) zirxán. //yek sáz e zirxán./ yek sáksofon e zirxán//*

tenpin bowling (US, *niz* **tenpins**) *mixtapká* [baráye riwe bázgardid be* "tennis, baseball"]

tense[1] adj (**tenser**, **tensest**) **1** *tanide, kewide.* **2** *negarán, tanide. //roxsárgáni tanide az delwure//.* **3** *tanide, zudranj. //Ádami ast saxt tanide/ zudranj.//.* **4** *máye ye tanew; tanewzá. //dami, hálohaváyi* [moment/ atmosphere]*/ newasti* [meeting] *máye ye tanew/ tanewzá./ Án bázi dárad peivaste tanewzá migardad.//*

tense v **1** *tanide gawtan; wuride wodan/ kardan. //hamconán ke biyusán e áqáz e takrobáyi* [the race] *tanide gawt./ Bá wanidan e qouqá báz tanide/ negarán gawt.//.* **2** **be/ get tensed up** *tanide/ wuride gawtan. //Bázigarán piw az ávard saxt tanide migardand.//*

tense[2] n *(dastur e zabán) zamán. //zamán e aknun, gozawte, áyande//*

tensely adv *bázgardid be* "tense[1]"

tenseness n *bázgardid be* "tense[1]"

tensile adj **1** *tanán. //niru ye tanán e yek sim/ rissmán.//.* **2** *kewidani, tanidani, tanán*

tension n **1** *tanew. //tanew e sim e violon/ galgacak*/ dascele** [racket] *rá tarázidan/ taráz kardan* [adjust]*; Málew/ mowtomál tanew e máhicehá rá mikáhad.//.* **2** *tanew. //docár e tanew e raváni* [nervous tension] *budan; Tanew máye ye bozorg e bimárihá ye del/ gew ast.//.* **3** *tanew. //tanewhá ye neźádi/ xawáyáyi** [political]*/ hanvari** [social].*//.* **4** *fewár, voltá*. //marshá ye porfewár/ porvoltá** [high tension cables]

tent n *cádor, xargáh, "va dastam az band bogwád va ma rá dar xargáhi ferestád." (ZBP, L2733 AT); kawán (cádor e dárá ye yek tirak) (ZBP, C2969 FM). //dar cádor/ xargáh ordu zadan/ raftan* [camping in tents]*//*

tentacle n *cangál; pá; wáxak*

tentative adj *ázmáyewi; candgáhe. //pandi, piwnahádi, naqweyi ázmáyewi dádan; be hudeyi ázmáyewi residan* [reach a tentative conclusion].*//*

tentativeness n *bázgardid be* "tentative"

tenterhooks n, **(be) on tenterhooks** *andarvá; pádarhavá. //hengámi ke dávarán mikuwidand bedánand barande ki-st, tasuhá* [hours] *pádarhavá budim.//*

tenth (pron, det) 10th. *dahom, dahomi, dahomin*

tenth n *yekdahom*

tenthly adv *dahom, dahom inke...*

tent-peg n *pel (ZBP, C5870); mix e cádor*

tent-pole n *setáre, "setáre zadand az pei ye xábgáh -- co cizi bexord o biyásud wáh." (ZBP, L5903 SF)*

tenuous adj **1** *názok, bári. //tárhá ye názok e tur* [web] *e yek tártanak/ ankabut.//.* **2** *xord, náciz, sabok, náostovár. //fádoyihá ye náciz* [tenuous distinctions]*/ tár e bári/ názok e tártanak* [spider's thin web].*/ Bá dustán e piwin e xod peivandhá ye náostovári barpádáwtan/ negahdáwtan* [preserve tenuous links].*/ Vágarduni* [difference] *agarham báwad, besyár náciz ast.//*

tenuously adv *bázgardid be* “tenuous”

tenuousness (also faml **tenuity**) n *bázgardid be* “tenuous”

tenure n **1** *páygáh; dáráyi, zamin.* **2** *angám (ZBP, C1532 FM); //hengám e farbodi** [Presidency] *dar Ámriká cahár sál ast.; xodávandegári* [tenure] *ye hamiwegi ye zamini/ saráyi//.* **2** *kerágari*/ keráygari*.* //security of tenure: *awá* ye/ haqq e keráyenewini/ kerágari*/ keráygari*//.* **3** *(beviże dar Ámriká) páygáh e peivaste* [permanent appointment]. *//Pas az wew wál páygáh e peivaste gereftan/ dáwtan* [granted tenure after...].//

tepee n *tipi, cádor e sorxpustán e Ámriká. besanjid bá* “wigwam”

tepid (adj) *velarm, nimgarm, wirgarm. //áb velarm bud./ (pendárin) setáyewi/ kafzadani nimgarm//*

tepidly adv *velarm*

tepidness (n) (*niz* **tepidity**) *velarmi*

tequila n *tekilá. nuwábe ye meimand e Mekzik va kewvarhá ye hamsáye ye án. //yek jám tekilá//*

tercentenary, tercentennial n *(jawn e) sisadomin sálgard; sisadomin sálváre. //(jawn e) sisadomin sálgard e bonyádgozári ye án dabestán; sálváre ye sisadomin/ sisadomin sálváre ye án dabestán./ jawnhá ye sisadomin sál.//*

tercentennial adj *vábaste be (jawn e) sisadomin sál*

term n **1** *doure, ruzgár, hengám. //doure ye zendáni ye deráz; dar noxostin doure ye farbodi** [President's first term]*//.* **2** *(beáyin) páyán, farjám, harjá juri tarjome miwavad. //pábemáhi; pá be máh budan* [approaching term]*./ ruzgáraw besar reside bud.//.* **3** *gáh, doure, semáher, cahármáher, domáher...; //gáh e/ doure ye páyizi/ bahára/ tábestáni./ ázmunhá ye páyán-doureyi/ páyán e doure* [end of term]*//. besanjid bá* “semester”. **4** *(dátikán) gáh/ hengám/ doure ye dádgáh.* **5** *váże, vacan* [baráye riwe bengarid be* “phrase”*]. //váże ye* "the nick" *(holoftuni) váże ye kuce baráye* "prison"*/ zendán ast./ vacanhá* ye/ váżehá ye fanni, dátikáni*, dánewik ... va...//.* **6** *(dánew e womár/* mathematics*) band.* **7** **a condition in terms**. *bengarid be* “contradiction (contradict)”. **in the long/ short term** *dar áyande ye dur/ nazdik; dar kutáh zamán; dar deráz zamán*

term v *(beáyin) námidan, xándan. //piwnahádi rá paziroftani xándan; guneyi musiqi ke "ruhouzi"* [plainsong] *námide miwavad.//*

termagant n *patyáre; ákele*

terminable adj *(beáyin) páyánpazir/ paziroftani; váxándani. //peimáni/ peimánnámeyi ke bá yek máh ágáhi (dádan) az piw mitaván án rá páyán dád/ váxánd.//*

terminal adj **1** *margbár, darmánnápazir. //bimáriyaw darmán nápazir ast; cangári* [cancer] *darmánnápazir/ cangári darmán nápazir; baxw e bimárán e darmán nápzir; bimári ke docár e bimári ye darmánnápazir ast.//.* **2** *doureyi; ...-máhe; //semáhe; cahár máhe.../ ázmáyewhá ye, bázrasihá ye, hamárhá* [accounts] *ye doureyi/ ...-máhe//.* **3** *yek newán e marzi* [a terminal marker]

terminal n **1** *istgáh, páyáne. niz bengarid be* “terminus”. **2** *páyáne.* **3** *(dar yek madár e barqi) páyáne. //páyáne ye am*/ ma** [the positive/ negative terminus]*//.* **4** *(márád*/ kámpiyuter) páyáne, istgáh, wáxe*

terminally adv *páyáni. //saráyi/ xáneyi baráye bimárárán e mordani/ darmánnápazir.//*

terminate v *páyán yáftan/ dádan. //án newast be áwub anjámid./ peimánnáme* [contract] *ye kasi rá páyán dádan; yek ábestani rá páyán dádan/ bacceyi rá afkandan//*

termination n **1** (**a**) *páyán, anjám, farjám, farżám. //páyán e peimán e kasi.//.* (**b**) *bacce afkandan; páyán dádan e ábestani.* **2** *vápasin istgáh*

terminus n (pl **termini**, **terminuses**) **1** *páyáne, vápasin istgáh.* **2** *páyáne, vápasin istgáh e masráde*/ otobus. niz bengarid be* “terminal 1”

termite n *muriyáne, rivanju*

terms n pl *(candgáni)* **1** (**a**) *bandhá (ye yek peimán). //bandhá ye peimán e áwti./ barábar e bandhá ye peimánnáme//.* (**b**) *wive ye pardáxt; peimán e pardáxt.* //hire-purchase on easy terms: *keráye kardan e cizi va xarid e án bá peimáni ásán baráye wive ye pardáxt./ darbáre ye peimán e wive ye pardáxt e keráye ye saráyi porsoju kardan.//.* **2** *wive ye goftár; zabán. //bá tondtarin zabán* [the strongest terms] *peiqáre kardan/ peiqárdan* [protest]*./ Darbáreye kár e womá zabáni saxt setáyewgaráne* [praise] *bekárbord/ bá carbzabáni* [flattering] *soxan goft.//.* **3** **be on good, friendly, bad, etc terms (with sb)** *bá kasi miyáne ye xub dáwtan; bá kasi dusti dáwtan; bá kasi cap oftádan/ bad budan; áb e kasi bá kasi tu ye yek ju/ juy/ jub naraftan. //Nemidánestam womá/ womá va u/ báham candán dust e nazdik hastid/ womá báham canddán*

jikovik dárid/ womá báham candán dust e jánjáni hastid.//. **be on speaking terms** *bengarid be* "speak". **come to terms (with sb)** *bá... sázew kardan/ sáxtan; bá... kenár ámadan.* **come to terms with sth** *bá... sázew kardan/ bá... kenár ámadan/ sáxtan; be... xorsandi dádan. //bá dastbastegi* [handicap] *ye/ ara* ye xiw sáxtan/ kenárámadan./ Cáreyi nist/ cáreyi nadári joz in ke bá... kenár biyáyi.//.* **in no uncertain terms** *bengarid be* "uncertain" n. **in terms of sth**; **in sth terms** *bengarid be* "uncertain". **4** *be rixt e...; harjá juri tarjome miwavad. //Be in rixt be yek sarmáye-gozári bengar/ negáh kon./ Gomán kon ke in yek sarmáyegozári-st./ hamárhá/ womárehá* [accounts] *rá berixt e darsad newán dádan.//.* **on equal terms** *bengarid be* "equal". **on one's own/ sb's terms** *bexást e xod...; bedelxáh e xod; ánjur ke kasi bexáhad.*

terms of reference *zamine, harjá juri tarjome miwavad. //Án goruh e gozin/ án karád be in hude resid ke án zamine birun az meidán e káraw ast/ ke án cem* [matter] *birun az zamine (ye tavánáyiyaw) ast* [outside its terms of reference.].*//*

tern n *kafey* [az "kafay" (guyew e Gilaki) (farhang e Gil o Deylam, Mahmud e Páyande, sát e 187)]. parandeyi az xáneváde ye* <u>Sterna</u>

terrace n **1** *pádgáne (ZBP, L2874, FM).* **2** *satávan (ZBP, C6394); eiván; mahtábi; bahárxáb; satávand/ sotávand. besanjid bá* "patio". **4** *yek dast saráy e nazdik e ham ke hamegi yek rixt báwad. //saráygán (con dar newáni ye peik) Womáre ye 6./ Saráygán e Olampik./ xáneyi/ saráyi dar saráyegán* [a terrace-house]*//*

terrace v *(beviže be rixt e náwenáxte) pellekáni/ setávan/ setávand/ pádgáne/ pelle-pelle sáxtan. //*a terraced hillside: *kuhpáyeyi berixt e pádgáne/ pelle-pelle.//*

terracotta n **1** *sofál, sofáli. //yek goldán e sofáli* [a terracotta vase].*//.* **2** *(rang e) ájori/ sofáli*

terra firma n *xák, xák e xowk, zamin. //wád budan az inke báz pá ye ádam ru ye xák báwad.//*

terrain n *zamin, zem/ zam (ZBP, C7386 FM); bum. //zamini/ zemi ke docarxesavári dar án dowvár ast./* an all-terrain vehicle: *rádeyi*/ máwini baráye vespbum*/ vesfbum*/ vesfzem*/ harjur zamin/ xák//*

terrapin n *lákpowt (e xoráki ye áb e wirin e Ámriká ye abáxtari* [northern] *az xáneváde ye* <u>Testudinidae</u>*)*

terrestrial adj **1** *zamini, xáki, "Xákiyán bibahreand az jor'e ye kásalkerám -- in tatávol bin ke bá owwáq e meskin kardeand." (Háfez); xowk. //baxwhá ye xáki/ xowk e jahán;/ gunehá ye/ jánevarán e xáki/ xákzi* [terrestrial spercies].*//.* **2** *(vábaste be) zamin/ xák; xáki/ zamini*

terrestrially adv *bázgardid be* "terrestrial"

terrible adj **1** *sahmgin. //jangi/ egnesti** [accident]*, ádamkowiyi* [murder] *sahmgin.//.* **2** *saxt, kowande, sahmgin. //dandándari saxt/ sahmgin.//.* **3** *(anáyin) xeili bad; anar. //dar bázi ye tenis/ celtapká* xeili bad-am/ náwi-yam.; Ce xorák e badi!/ Ádami-st saxt delafgár* [boring].*//*

terribly adv **1** *xeili bad, saxt. //Hengámi ke pesaraw kowte wod/ pesaraw ke kowte wod mádaraw, saxt ranjur gawt.//.* **2** *(anáyin) xeili, besyár. //celpardi*/ filmi na xeili xub./ Xeili puzew mixáham* [I'm terribly sorry.]*//*

terrier n *(sag e wekári) lánkáv* [<lán/ láne + kávidan]. //Lánkávi* viže ye wekár e rubáh.* [a fox terrier]*//*

terrific adj **1** *(anáyin) xeili bozorg, besyár saxt, sahmgin. //tufáni sahmgin; bá tajá** [speed] *ye sahmigin rándan.//.* **2** *besyár xub, naqz. //kár (e xiw) rá besyár xub anjám dádan; Án cewmandáz besyár zibá bud.//*

terrifically adv *saxt, besyár; xeili. //saxt zerang, rád* [generous]*, tavángar//*

terrified adj, **terrified (of sb/ sth) (at sth)** *harásíde, harásán. //harásíde az tártanak* [spiders]*/ jáhá ye boland/ bolandi/ táriki./ Az inke dar saráy tanhá báwam/ tanháyi dar xáne báwam harásán-am.//*

terrify v (pt, pp **terrified**) *harsánidan; saxt tarsándan. //Farzándán e xiw rá bá dástánhá ye jenn-o-pari harásánidan.; ázmáyewi harásangiz.//*

terrine n = **pâté** *wámi*

territorial adj *kust; kost, "kost e abáxtar wámel e Ázarbáyján va Armanestán e Irán va Gorjestán..." (ZBP, L7584, KK); marj (ZBP, C3644, FM). //marjhá ye/ kosthá ye yek kewvar* [territorial possessions].*/ Bá kewvari digar dáv e kusti dáwtan/ zadan* [have territorial claims against another cointry].*//*

territorial n *(dar Engelestán) hamvand e ártew e kusthá* [Territorial Army].*/ basiji*

Territorial Army *(dar Engelestán) sepáh e dávtalab/ dávxáh; sepáh e basijiyán*

Territorial waters *kust*; zarange* ["zarange" besanjid bá "zeráh", zrayah (Avestáyi) (EDPL)]; niz zarange, azarang, zaranj, ["jostári darbáre ye Mehr o Náhid" (M. Moqddam)]. //Máhigiri ye adádmand** [illegally] *dar kusthá ye zarange ye bigáne//*

territory n **1** *kost, kust, "kost/ kust e abáxtar wámel e Ázarbáyján va Armanestán e Irán va Gorjestán..." (ZBP, L7584 KK). //Kost e/ kust e Orupáyi ye Torkiye./ Kost e dowman rá forugereftan* [occupy].*/ kosthá*

ye/ kustháye novin.//. **2** **Territory** *kost, kust.* //North West Territory: *Kust e Abáxtar e Xorvaráni.//*. **3** *bum, "co in bumhá yeksar ábád kard -- del e mardom e porxerad wád kard." (ZBP, L3317, SF). //Namáyandegán e má dar bum e pahnávari safar mikonand./ In darmángáh/ darmánkade/ in goruh e pezewki tá kojá ye bum e pirámun e xod rá yári midahad/ mipuwánad?* [how much territory does... cover]//. **4** *sarzamin, bum, loká*. //Engár tah e daftar loká ye/ sarzamin e u-st!* [He regards the end of the office as his territory]./ *Tukáháyi* [blackbird] *ke joftgiri mikonand* [mate] *az loká ye/ sarzamin e xod dar barábar e táxtárán* [intruders] *padáfand mikonand.//*. **5** *Kár e/ Porsemánhá ye dátikáni** [legal problems] *biwtar kár e Parviz ast* [Parviz' territory]*//*

terror n **1** (**a**) *harás, "... va harás tars e bozorg ast va nabáyad án rá dar tarshá ye hamiwegi ávard..." (ZBP, L4556, NKZZF); sahm (ZBP, C6418, FM). //harásán gorixtan; harásán jiq kewidan; az ján e xod dar harás budan/ az ján e xiw harásán budan./ kasi rá harásánidan.//*. (**b**) *harás, sahm. //az jáhá ye boland/ az bolandi harásán budan./ Haráshá ye wabáne besar ámadebud/ separi gawt.//*. **2** *harásangiz, máye ye harás; sahmgin. //tabahkáráni/ tabahkárán e javáni* [hooligans] *ke máye ye harás e mardom e wahr-and.; Marg baráyam harásangiz nist.* [hold no terrors for sb]*//*. **3** *(anáyin) (máye ye dard e sar). //Xámeram/ xáleam* [maternal aunt]*/ xobderam* [paternal aunt] *ádam e tarsuyi ast.; Án tulesag xeili ázári-st/ máye ye dardesar ast* [an absolute terror].*//*. **4** **a holy terror** *bengarid be* "holy"

terrorism n *xunigari, harásgari**

terrorist n *xuni, harásgar*. //xuniyán/ harásgarán* gofteand/ bim dádeand/ patesteand** [threaten] *ke havápeimá ye dozdidewode* [hijacked] *rá xáhand tarekánd/ mitarekánand.//*

terrorization, terrorisation n *bázgardid be* "terrorize"

terrorize, terrorise v **1** *harásánidan; beharás afkandan. //Tabahkárán/ ráhdárán e kuy/ bumi* [local gangs] *ke mardom e kuy/ darohamsáye* [the neighborhood] *rá be harás afkandeand.//*. **2** **terrorize sb into sth/ doing sth** *kasi rá be zur va bá harásánidan bekári vádáwtan. //Rustáyiyáni ke bezur va harás nágozir xánehá ye xod rá rahá karde raftand.//*

terror-stricken *(niz* **terror-struck***)* adj *harásán; porharás; haráside*

terry n *párce ye houleyi/ bawgiri*

terse adj *(gáh xárdári) kutáh; kam va gozide, "kam guy o gozide guy con dor -- tá z-andak e to jahán wavad por." (Nezámi). //bewiveyi kutáh va gozide negáwte/ nevewte./ pásoxi kutáh, soxani/ evázi* [comment]*/ guweyi kutáh//*

tersely adv *bázgardid be* "terse"

terseness n *bázgardid be* "terse"

tertiary adj *sevvom, sevvomi, sevvomin. //(dar zaminwenási) dourán e sevvom e zaminwenási* [the Tertiary Period]./ tertiary education: *farhixt e páye ye sevvom.; suxtegihá ye dareje se* [tertiary burns]*//*

Terylene (US, **Dacron**) *terilin/ dákron (nám e bázargáni)*

tessellated adj *káwikári; (sang e rangi ye naqwdár)*

test n **1** (**a**) *ázmun, nerang* [Avestáyi, "nirang". besanjid bá "var nirang" (vandidád, hát 54, karte ye 4 (EDP)]. //yek ázmun e páydári* [an endurance test].*//*. (**b**) *kamáne = gamáne, "conán ke cewme padid ávarad kamáne ze sang -- del to az kaf e to, kán e zar padid árad." (Daqiqi) [ZBP, C1373, C5181 FM). //(pendárin) baráye in ke ázarm* [honesty] *e án kudak rá biyázmáyad kifaw* [purse] *rá ru ye miz jágozáwt./ Kifaw rá ru ye miz (já)gozáwt tá ázmuni baráye ázarm* [honor] *e án bacce báwad./ Án jodáyi ye derázáhang nerangi/ ázmuni baráye mehrewán/ ewqewán bud.//*. **2** (**a**) *árvin/ ervin. //árvin/ ervin e cewm/ bináyi; árvin/ ervin e xun./ piwárvár, piwyár, piwyár e miwá/ miwe* [urine test] *(ZBP, C3999 MK, FM).//*. (**b**) *ázmun, árvin. //be dánewámuzán ázmuni dar dánew e womár dádan.;* an IQ test: *árvin e bahre ye huwi. //ázmun e ránandegi.*[a driving test]*//*. **3** *ázmáyew, ázmun, árvin. //*a litmus test: *árvin e litmus/ turnosol./ ázmáyew e/ ázmun e ráde*/ máwin va mánand e án./ árvin/ ázmáyew baráye cangár* [cancer]*/ tab e rude* [typhoid].*/ ázmáyew/ árvin e ábestani//*. **4** *(anáyin)* = test match. **5** **the acid test** *bengarid be* "acid[1]". **put sb/ sth to the proof/ test** *bengarid be* "proof[1]". **stand the test of time, etc** *xub az áb darámdan; ázmmáyew e xod rá dádan. //sáxtemánhá* [buildings] *ye kohan e xubi ke az pas e separi wodan e sadehá xub az áb darámade/ ázmáyew e xod rá dádeand.//*

test v **1** **test (sb/ sth)(for sth); test sth (on sb/ sth)** *ázmudan; ázmáyew kardan. //áludegi ye áb rá ázmudan; (wive ye) darmániyi ke xub ázmáyew wode./ jangafzárhá ye atomi/ parmánuyi* rá zir e daryá ázmudan/ ázmáyew kardan; bináyi ye wenaváyi ye xod rá dádan ázmudan./ Án kuhnavardi ye derázáhang* [the long climb] *ázmáyewi baráye niru ye páydári* [endurance] *ye má bud./ Besyári mardom bá ázmáyew e dáruhá*

ye novin ruy e jánevarán peiqáre mikonand [be against].//. **2 test sb (on sth)** *(tavánáyi ye kasi rá dar...) ázmudan. //(dánew e) hame ye dánewámuzán/ dánewjuyán rá baráye kárváźehá ye násámánmand* [irregular verbs] *ázmud.//*

testament n *(beáyin)* **1 testament (to sth)** *ávand, "gar ávand xáhi be tiqam negar." (SF). //ávandi/ gováhi baráye bávarhá ye kasi/ xiw./ In parhib* [model] *e nou gováhi/ ávandi baráye zebardasti va delbastegi ye kárgarán/ kármandán be kárewán ast.//.* **2** = will[4]. (**3**) *andarz, andarzname, "digari in ke u dar yeki az andarznámehá ye xod nevewte bud ke hazine ye xáksepári ye u rá az... dahand." (ZBP, L7601 DTH)*

testamentary adj *(beáyin) (vábaste be/ dar) andarzname. //*a testamentary bequest: *morderigi yád wode dar andarzname.//*

testate adj *(dád/ dátikán*) kasi ke hengáme marg e xiw andarzname nevewte; andarzmand*.*

testator (fem **testatrix**) *kasi ke hengám e marg az xod andarzname báznehåde; andarzmand**

test case *...zaminesáz; zamine. //Hude ye goftoguháyi ke aknun darbáre ye dastmozdhá darkár ast xod zamineyi baráye cánezadanhá ye áyande darbáre ye dastmozdhá migardad* [for future pay negotiations].*//*

test drive *rándan e ázmáyewi ye yek ráde*/ máwin*

test-drive v (pt **-drove**, pp **-driven**) *rádeyi*/ máwini rá ázmáyewi rándan*

testes (pl of **testis**) *gond ; gon (ZBP, C1967 FM) (ZBP, C544); xáye; toxm*

testicle n *gon (ZBP, C544 FM); gond (ZBP, C1967 FM)*

testify v (pt, pp **testified**) **1** *gováhi dádan, "xodá ye ta'álá Maryam rá az án tohmat bari kard va vey rá saná kard va be páki ye vey gováhi dád." (ZBP, L15 TB); gováhidan (ZBP, C7742 BF). //*summoned to testify in court: *faráxánde (wodan) baráye gováhi dádan/ gováhidan dar dádgáh.; Ámuzgár be ázarm* [honor] *e/ ázarmiki ye/ dorosti ye án pesar gováhi dád/ gováhid./ Zir e/ bá sougand gováhi dád/ gováhid ke dar ágreftgáh* [the scene of the crime] *nabude ast.//.* **2 testify (to) sth** *(beáyin)gováh... budan. //awki ke gováh (bar) anduhaw bud.//*

testily adv *bázgardid be* "testy"

testimonial n **1** *gováhi. //Hengám e darxást e án kár az kárfarmá ye piwinaw gováhiyi ferestád* [sent a testimonial from her former employer].*//.* **2** *newán e arjwenási/ bozorgdáwt/ sepásgozári* [a testimonial match, game, etc]. //*ávardi/ yek dast bázi baráye bozorgdáwt e/ sepásgozári az kasi.//*

testimony n **1** *gováhi (bá sougand); rawn [<rawnu, Avestáyi]. //bar páye ye rawn e gováh* [according to the witness's testimony] *womá hengám e ruydád e ágreft* [crime] *ánjá budid.//.* **2 testimony (to sth)** *rawn, gováh. //Heramhá/ sucihá* rawn e/ gováh e zebardasti ye gebtiyán e bástán* [the Ancient Egyptians' engineering skills] *dar mohandesi ast.//*

testiness n *bázgardid be* "testy"

testis n (pl **testes**) *(kálbodwenási) gon, gond, xáye, toxm (bengarid be* "testicle"*)*

test match (infml **test**) *ávard*

test pilot *xalabán e ázmáyewgar e havápeimáhá ye nou*

test-tube n *piwyáre**

test-tube baby *wirxári dar piwyár*/ piwyáre**

testy adj (**testier**, **testiest**) *zudranj. //ádami/ kasi zudranj; pásoxi az ruy e/ az sar e zudranji.//*

tetanus n *kozáz. besanjid bá* "lockjaw (lock[2])"

tetchily adv *bázgardid be* "tetchy"

tetchiness n *bázgardid be* "tetchy"

tetchy adj (**tetchier**, **tetchiest**) *zudranj; kaźxu. //ádami zudranj; //*tetchy mood: *kaźxuyi;* a tetchy remark: *soxani az sar e kaźxuyi./ Niyázi nist candán (bá man) kaźxuyi koni!//*

tête-à-tête n *del dádan va qolve gereftan; dotáyi va jánjáni. //*have a regular tête-à-tête with sb: *peivaste bá kasi del dádan va qolve gereftan./* a tête-à-tête dinner: *wámi dotáyi va jánjáni//*

tête-à-tête adv *dotáyi tanháyi. //* dine tête-à-tête: *bá kasi dotáyi wám xordan.//*

tether n **1** *band ; láfand* [<Gilaki, láfand/* rope*].* **2 at the end of one's tether** *bengarid be* "end[1]"

tether v, **tether sth (to sth)** *bá band/ láfand* bastan. //Asbaw rá bá láfand* be deraxt bast.//*

tetr(a)-, *(dar váźehá ye serewte) cahár-; cár-; //*tetrasyllable *cárvoji*//*

tetragonal adj *cárkonj*

Teutonic adj **1** *vábaste be totonhá (mardom va zabán e Holandihá, Álmánihá va Ánglosáksonhá).* **2** *totoni; álmáni. //hurvedád* e viże ye Álmánihá/ Totonhá* [Teutonic thoroughness]//

text n **1** *dipá [M. Moqaddam] [<Pahlavi "dip"]*. //too much text and not enough pictures: *dipá faráván, ammá na candán peikare./* the index refers the reader to pages in the text: *Án fehrest xánande rá be sáthá ye dipá ráhnamáyi mikonad.//.* **2** *dipá. //dipá ye bavande ye/ dastnaxorde* [the full text] *ye soxanráni ye noxostvazir./ Porsemánhá ye/ gereftárihá ye yáftan e/ ostovár dáwtan e dipá* ye* "King Lear"*./ Dipáyi* káste/ vawte** [a corrupt text]*.//.* **3** *dipá; nask (az Enjil) (baráye soxanráni).* **4** *ketáb, namáyew yá cizi digar ke bonyádi báwad. //Wáhnáme ye Ferdousi dipá ye arjmand e har kár dar zabán e Pársi ast.//*

textbook n *dipáname [M. Moqadam]; ámuzákname. //dipáname ye/ ámuzákname ye jabr/ nemuneyi/ dipánámeyi baráye cegunegi ye bázi.//*

textile n *párce, báftani. //kárxáneját e párcebáfi; kári gereftan* [get a job] *dar kárxáne ye párcebáfi./ sátvun* e párcebáfi* [the textile industry]*//*

textual adj *dipá; nask. //xordegiri ye dipáyi* [textual criticism]*./* textual errors: *laqzewháyi dar nask/ dipáyi//*

textually adv *bázgardid be* "textual"

texture n **1** *báft. //pust e narmonázokaw/ báft e narmonázok e pustaw* [the delicate texture of...] *sáru ye narm e/ zebr e* [cement with a fine/ coarse texture]*.//.* **2** *báft; -báf. //párce ye wolbáf/ rizbáf* [loose/ close texture]*//*

textured adj *(beviże dar vážehá ye serewte):-báf; -báft. //yek káqazdivári ye zebr/ tagargi/ tagari* [textured wallpaper ie not smooth]*./ divárhá tagargi/ tagari hastand* [the walls have a textured finish.]*./ dorowtbáf/ dorowtbáft* [coarse-textured]//

-th suff **1** *bá kárvážehá va setáyhá* námváže misázad. //*growth: *ruyew/* width: *pahná//.* **2** *(bá womárhá joz* "one, two, three" *womárhá ye pastámand** [ordinal numbers] *misázad). -min/ -om/ -omi. //*sixth: *wewom, wewomi, wewomin./* hundredth: *sadom, sadomi, sadomin//*

thalidomide n *Tálidomid (dáru ye árámbaxwi ke dar gozawte be zanán e ábestan midádand ammá sepastar áwkár gawt ke máye ye naruyidan e andámhá beviże bázuhá migardad.) //*a thalidomide child: *kudaki ke az tálidomid ásib dide bázovánaw naruyideand.//*

than conj *(peivandváže, band e kárváže) -tar; az. //Emsál az pársál behtar bázi mikonad/ behtar minavázad.; Ma rá biw az womá dust dárad.; Behtar ast bedánad/ daryábad/ bexrad báwad ke nabáyad án sag rá bá catraw six bezanad* [poke]*.//*

than prep **1** *(bandváże- piw az námhá va harvenámhá- baráye sanjew bekár miravad.) //Be man kamtar az u dádi./ Az u bozorgtar-am/ sálmandtar-am./ Hic kas behtar az womá án gereftári* [problem] *rá darnemiyábad/ nemifahmad./ Án nuwábe biwtar marzbuze*/ viski dáwt tá limunád.//.* **2** *pas az* **more** *yá* **less**. **more than** *biw az.* **less than** *kamtar az. //Baráyam biw az hezár toman darámad/ áb xord* [cost]*./ Án ámuzák hargez biw az nim tasu* [hour] *be derázá nemikewad./ Án doxtar nemitavánad biw az dah sál dáwte báwad./ Az injá tá karáne ye daryá kamtar az do kilometr ast.//*

thank v **1** **thank sb (for sth/ doing sth)** *az... sepásgozári kardan; "dast e kasi dard nakonad" goftan; sepásidan*; sepásdári kardan, "In az fazl e xodá ye man ast tá biyázmáyad ma rá ke sepásdári konam yá násepási konam..." (ZBP, L1919 TB). //Niyázi be sepásgozári az man nist- Man tanhá kár e xod rá anjám dádam* [doing my job]*./ Baráye hame ye komakháyi ke be má kardand az iwán/ azawán sepásgozári kardim/ sepásidim*./ (beriwxand) Az in ke wostanihá rá be gardanaw gozáwti/ andáxti az to xeili sepásgozár miwavad!//.* **2** **have oneself/ sb to thank (for sth)** *(beriwxand) kasi rá pásoxgu ye... dánestan; pásoxgu ye... budan; harjá juri tarjome miwavad. //(riwxand) Tanhá báyad baráye ánce ke rox dád az xodaw sepásgozári konad/ be xodaw beguyad, dast e womá dard nakonad.!/ Baráye áwubi ke padid ámad* [fiasco] *beguyim "dast e womá dard nakonad"?//.* **I'll thank you for sth/ to do sth** *(baráye darxást yá dastur e hukerdáráne*/* polite*) Harjá juri tarjome miwavad. //Xeili sepásgozár miwavam agar án ketáb rá beman bedahid./ Xeili sepásgozár miwavam agar tanhá be kár e xod pardázid (va womá rá bá man/ bá in kári nabáwad.)/ Na sepás/ Na sepásgozáram.//.* **thank God no, thank you** *Na sepás/ sepásgozáram.* **thank God/ goodness/ heaven/ heavens** *(baráye ásude wodan) Xodá rá sepás!. //Xodá rá sepás ke tandorost-i!//.* **thank one's lucky stars** *baxt yár e kasi budan; nikaxtar budan; //wáns e xaraki ávardan./ bá kun tu ye morabbá oftádan./ Baxt yárat bude ke nabáyad be in mehmáni ye delafgár* [dreary] *beravi!//.* **thank you** *sepás; az to/ womá sepásgozáram. //sepás baráye in ke ma rá savár karde resándi* [give sb a lift/ a ride]*.; Berásii sepás e faráván az womá.//*

thankful adj **1** *sepásgozár, sepásmand, sepáswwenás (ZBP, L7520 FM); sepásdár, "in az fazl e xodá ye man ast tá biyázmáyad ma rá ke sepásdári konam yá násepási..." (ZBP, L1919 TB). //Báyad sepásmand/ sepásgozár báwi ke bá ásib e nácizi ján bedarbordi.//.* **2** **be grateful/ thankful for small mercies** *bengarid be* "small"

thankfully adv **1** *sepásgozáráne; sepásmandáne.* **2** *(anáyin) //xodá rá sepás bárán saranjám band ámad.//. baráye kárbord e váźe bengarid be* "hopeful"

thankfulness n *bázgardid be* "thankful"

thankless adj **1** *násepás, "in az fal e xodá ye man ast tá biyázmáyad ma rá ke sepásdári konam yá násepási konam." (ZBP, L1919 TB); násepás = naspás*.* **2** *kári násepásmand. //kári* [role]*, daxweyi* [role] *násepásmand//*

thanklessly adv *bázgardid be* "thankless"

thanklessness n *bázgardid be* "thankless"

thanks n **1** *sepás. //sepas az hame ye kasáni ke komak kardand./ sepás az tah e delam* [my heartfelt thanks] *bar hame ye womá./ xodá rá sepás goftan/ kardan.//.* **2** **no thanks to sb/ sth** *bá inhame. //Miyánborháyi ke zadi miyánbor nabud!* [shortcuts]*./ bá in hame behengám residim!//.* **thanks to sb/ sth** *(gáh xárdári yá be riwxand) dar sáye ye...; //Dar sáye ye xub bázi kardan e hame ye bázikonán án namáyew/ namáyewnáme bá kámyábi ruberu gawt./* thanks to the bad weather, the match was cancelled!: *Cewmnaxore havá, hamávard* [tournament] *anjám nawod!.//.* **a vote of thanks** *bengarid be* "vote". **3** *(wegeftváźe), sepás. //"bázham kák* [cake] *mixáhi?", "Na, sepás."//*

thanksgiving n **1** *sepásgozári, yazew, namáz.* **2** **thanksgiving (Day)** *(dar Ámriká va Kánádá) ruz e sepásgozári va yazew. [dar Ámriká cahárom in panjwanbe dar máh e Novámbr/ dar Kánádá; dowanbe ye dovvom dar máh e Oktobr]; sepás, sepásgozári. // Baráye wappási** [party]*/ mehmáni az Bánu Maryam sepásgozári kardi?//*

thank-you n //*Saraw rá andáxt páyin va raft bedun e in ke sepási ham beguyad./* thank-you letters: *námehá ye sepás/ sepásmandi/ sepásdári//*

that[1] det (pl **those**) **1** *(harvenám e newáne) án. //be án mard(i) ke ánjá istáde bengar!./ Án quti/ kive* bozorgtar az in (yeki) ast./ Ánsibhá ye powti./ Án sibháyi ke án powt ast* [apples at the back] *cand ast?/ Án ává az kojá ámad?; Án ketáb rá darbáre ye Cin xándeyi?; Vápasin kár e án nevisande ye Hendi rá dideyi?/ Án ruzhá/ án ruzgár hanuz bá pedaromádaram mizistam.//.* **2** (**a**) *án; ...-e [con "sage", gorbehe", "marde"]; Án pesar rá didi?/ Pesare/ Án pesare rá didi?//.* (**b**) *án; un. //Az án ketáb/ ketábe yek milion pácin* [copy] *foruw raft/ rafte./ Án dustaw rá didi* [that friend of his]*?; Pirhan e án doxtar xeili kutáh ast./ Pirhanaw xeili kutáh-e.//.* **3** *án. //Án puli rá ke hafte ye piw vámat dádam farámowti/ farámuw kardi?/ Án dánewjuyáni ke dar ázmun nákám/ wodand/ kámyáb nawodand báz báyad án ázmun rá bedahand./ Án mardi ke bá u/ bá háw goftogu mikardi ke bud?//*

that adv *(band e kárváźe) tá ánjá ke; candán; tá án andáze, harjá juri tarjome miwavad. //Tá ánjá nemitavánam piyáde biyáyam./ Tá án andáze hazine kardeand./ Be án derázi ast* [It's about that long]*./ Candán sard ham nist./ Tá án andáze ham sard nist.* [It isn't all that cold.]*//*

that[2] *harvenám (candgáni* **those***)* **1** (**a**) *án. //Engár ánhá az inhá ábdártar-and* [jucier]*./ Án koláh e qawangi ast.//.* (**b**) *án; áni ke. //Áni ke/ án ke/ ánkas ke dar istgáh e masráde*/ otobus ast Borzu ast./ Un ki-ye/ Án ki-st?//.* **2** *án, harjá juri tarjome miwavad. va gáh tarjome nemiwavad. //Án rá bengar!/ Negáh!/ Uno bebin!/ besse!/ [parvá konid, "besse" az "be" + se padid ámade va "se" az "sahidan" miwekáfad. besanjid be "sahitan" Pahlavi]./ Yádet/ yádat hast/ miáyad/ beyád miyávari raftim Norveź? Estár* [vacation] *e xubi bud./ Goli/ can/ cand wáxe gol baráyaw beferest, Án/ in ásántarin kári-st ke miwavad kard.//.* **3** *án, in. //Berásti in/ án cizi ast ke womá miyandiwid?/* That's what he told me.: *Beman injuri goft./ In/ án cizi bud ke be man goft./ Kasáni ke badtarin rá biyusánand* [expect] *kamtar piwmiáyad ke náomid/ nákámyáb gardand.; Ánhá ke/ ánán ke/ kasáni ke ánjá budand haváxáh e degarguni* [change] *budand./ Kasáni hastand ke miguyand nemibáyast hargez u rá be in kár migomáwtand.*[appoint]*//.* **4** **that is to say** *to guyi, hamáná. //U kárgozár e warvin** [government] *ast, hamáná kármand e warvin* ast.//.* **that's that** *(xob) hamin. //Gománam in páyán e kár ast. Áyá in vápasin piwnahád e womá-st?/* So that's that.: *Xob hamin. Saranjám hamegi hamdástán gawtim* [we all agreed]*//*

that[3] conj **1** *ke (peivandváźe) //Inke dar án kár nákám gawt zud bar sar e zabánhá oftád; Goft ke káraw be páyán resad, nazd e má miáyad./ Gománidam/ gomán kardam pánzdahom e Bahman máh tárix e gozinew báwad/ ast./ Wáyad/ báwad ke náme rá daryáft nakarde.//.* **2** *(soxanvari) ke; káw; eikáw; káwki* [Oh that].

//Káwki báz mididamaw!/ Áh ke báyad bebinam farzandam rá baráye foruw e dáruhá ye xeradpuw [narcotics] *bázdáwt kardeand!* [That I should see...]//

that[4] **1** *(harvenám e peivandi/* relative pron*)* (**a**) *ke; ki. //Námeyi ke emruz bámdád resid az pedaram bud./ Jámeháyi ke ru ye zamin-and cerkin-and/ cerk-and./ Jámeháyi ke xaridid gerán-and/ geránbahá-yand./ Zani ke dar maqáze beman/ bá man soxan goft dar hamsáyegi ye man mizist/ zendegi mikard./ Ki/ ke dar sál e 2015 jám e jaháni rá bord?/ Án kasi ke dar 2015 jám e jaháni rá bord ke/ ki bud?* [who was it that...].//. (**b**) *ke. //Pangáni** [clock] *ke be man dádi xeili xub kár mikonad/ hamiwe zamán rá dorost newán midahad/ na pas miyoftad/ na tond kár mikonad.* [keep perfect time]*./ Inhá ketábháyi ast ke womá hafte ye piw be man dádid/ az womá vám gereftam./ Kasi ke be u/ behew zang zadam dar Itáliyá miziyad.//.*(**c**) (prep) *ke. //Peikareháyi rá ke dárid be ánán minegarid barádaram gerefte./ Mardi ke bá u soxan goftam táze az Hendustán ámade bud./ Inán kudakáni hastand ke pársál tábestán/ tábestán e gozawte azawán negahdári kardam.//.* **2** *pas az setáy e bartarin* **the only, all, etc***/ ke. //Háfez bozorgtrin cámesoráyi bude ke tá konun Irán be xod dide./ In gerántarin pangáni ast ke hargez dáwteam./ Tanhá páreyi az xorák rá ke dust dáwtam dandnmaz* [dessert] *bud./ Harce dáram az án e to-st.* [All that...]*//.* **3** *bejá ye* when *"ke" bekár miravad. //Sáli ke pedaram mord/ dargozawt./ Ruzi ke jang dargereft.//*

thatch n **1** *hars (ZBP, C846 FM); bám yá puwew e bám az káh, nei va mánand e án; kolow [az Gilaki], anbire.* **2** *(anáyin) mu ye porpowt*

thatch v *bám e xáneyi/ cizi rá bá haras/ kolow/ anbire puwándan. //Kolbeyi rustáyi ke bámaw rá bá barg e xormá puwándeand.* [a thatched cottage]*/ varduk [M. Moqaddam]//*

thatcher n *kolowgar; anbiregar*

thaw v **1** (**a**) *godáxtan; áb kardan/ wodan. //Hame ye barfhá áb wod./ Xorák e yaxzade/ fosorde rá gozáwtan piw az poxtan yaxaw áb wavad./* thaw out the ice in the pipes: *yax e lulehá rá áb kardan.//.* (**b**) *tanhá bá* **it** *bekár miravad. //garm wodan va áb wodan e yaxhá va barfhá./ Havá dárad garm miwavad va yaxhá va barfhá áb miwavad.* [It's starting to thaw.]*./ baráye kárbord e váže bengarid be* "water[1]".//. **2** **thaw (out)** *garm wodan; garm gereftan*

thaw n *áb wodan e yaxhá va barfhá. //Piw az áb wodan e yaxhá va barfhá be yaxlaxwak* [iceskating] *raftan./ (pendárin)* a thaw in East-West relations: *garm wodan e peivandhá ye Xorvarán va Xoráyán.//*

the *(newán e wenáxte) Dar Pársi harjá juri tarjome miwavad.*

theatre, theater n **1** *namáyewxáne; goud. //*an open-air theater: *namáyewxáneyi dar havá ye ázád.//.* **2** (**a**) *tálár yá otáq e soxanráni.* (**b**) *(niz* **operating room; operating theatre***) kárgáh e kárdpezewki; hupangáh* [baráye riwe bengarid be* "operation"*]. //Bimár rá dárand be kárgáh e kárdpezewki/ hupangáh* mibarand./ parastár e kárgáh e kárdpezewki/ hupangáh*.//.* **3** **theater of sth** *(soxanvari) jáygáh e ruydádhá ye arjdár. //*the theater of internal conflict: *jáygáh e barxordhá ye/ zadoxordhá ye daruni.//.* **4** (**a**) *namáyew, namáyewnáme; namáyewnámenevisi; //barresi ye* [a study of] *namáyewhá ye/ namáyewnámehá ye Yunáni/ xeili be namáyew/ namáyewxáne miravi?/ Án namáyew/ namáyewnáme xub nevewte wode ammá dar kár xub az áb darnemiáyad.//.* (**b**) **the theatre** *honarpiwegi. //Mixáhad honarpiwe wavad.* [to go into theater]*//*

theatre-goer n *namáyewxánerou*

theatre-in-the-round n *goud [baráye namáyew, kowti, bázi]*

theatre weapons *jangafzárhá ye miyánbord*

theatrical adj **1** *(vábaste be) namáyew/ namáyewxáne. //cewmandáz e/ durnamáyi baráye namáyew; bázi (dar namáyewxáne); gozárew darbáre ye namáyew./ yek goruh e namáyew/ namáyew dahande* [a theatrical company]*.//.* **2** *gazáf, namáyewi, sáxtegi. //adáhá* [gestures] *ye namáyewi/ sáxtegi//*

theatrically (adv) *be wive ye namáyew*

theatricals n *namáyew; namáyewhá*

thee *(*pron*/ harvenám) (dar guyewhá va yá dar zabán e bástán) to-rá; ...-at*

theft n *dozdi. //Tázegi cand qalam dozdi gozárew (dáde) wode./ gonahkár be dozdi//*

their *(harvenám e azáni) az iwán; ...-wán. //Mehmániháyewán/ wappásiháyewán hamiwe wádibaxw* [fun] *ast./ Ráde* ye/ máwin e xodewán dar dast e vásác** [repair] *ast- in yeki keráyeyi-st* [hired]*./ Bolandávázegiyewán* [fame] *tanhá bar páye ye yek valg** [record] *ast.//*

theirs *(*possess pron*/ harvenáme azáni). //Bacceháyewán hame xeili mubur-and* [with very fair hair]*./ In/ Án já ye delxáhewán* [favorite] *ast.//*

theism n *yazdánparasti, "bedán xáne wod wáh e yazdánparast -- forud ámad az jáygáh e newast." (ZBP, L6888 SF).* Cf “deism”

theist n *yazdánparast; xodáparast; xodáwenás*

theistic, theistical (adj/ *setáy*) *bázgardid be* “theist”

them (personal pron/ *harvenám e tan*) **1** *iwán rá; ánánrá; ...-wán; ...-ewán. //Án ágáhi rá be iwán begu/ behewán begu./ Ánhá rá beman bede/ bedehewán beman./ Hameyewán rá xordi?/ Áh, Ánhá!, Niyázi nist baráye wán wurbezanim* [worry about]*.//.* **2** *(anáyin: bejá ye "u" bekár miravad). //Agar piw az in ke man bázgardam, xaridári* [a customer] *biyáyad behewán begu bebiyusand* [wait]*./* rich or powerful people contrasted with ordinary people like the speaker(s): *azmábehtarun/ azmábehtarán./ Dar dádosetadhá ye/ peivandhá ye sátvuni** [industrial relations] *báyad az wive ye andiwe va raftár e/ az manewte* [attitude] *ye "azmábehtarun"* [them and us attitude] *durikonim/ beparhizim.//. bázgardid be* “they”

thematic adj *(vábaste be) benháde, máye*

thematically adv *bázgardid be* “thematic”

theme n **1** *benháde [M. Moqaddam]; zamine, máye. //benháde/ zamine/ máye ye jostáremán* [our discussion] *Irán dar sade ye gozawte bud.//.* **2** *(dar musiqi) benháde, máye.* **3** *(dar Ámriká) mádde; benháde [M. Moqaddam] [dástáni ke baráye dánewjuyán midahand tá darbáre ye án benevisand.]*

theme song, theme tune **1** *naqme ye benháde/ máye.* **2** = signature/ signature tune

theme park *báq e...; gardewgáh e viże*

themselves (reflexive, emphatic pron) *(harvenám e bázgawti va páfewári).* **1** *xod, xodewán. //Kudakán mitavánand xodewán baráye do tasu* [hour]*/ yekdo tasu az xodewán negahdári konand.//.* **2** *(baráye páfewári ruy e xodewán* [them *yá* they]*). //Xod/ xodewán niz conin gerftári peidá kardand/ conin cizi rá ázmudand./ Afsáne va Lále xodewán pul e án rá pardáxtand./ Xod e ámuzgárán candán wegeftzade budand ke natavánestand cizi beguyand* [to comment]//. **3** (**a**) **by themselves** *xodewán, betanháyi.* (**b**) *betanháyi; dast tanhá*

then (adv) **1** (**a**) *án zamán; ángáh, "va ángáh" be ma'ni ye án zamán ast va mibáyad joz dar án ma'ni bekár naravad ... vali aknun án rá dar in ma'ni bekár nemibarand va dar ma'ni ye gozawte az án miyávarand." (ZBP, L4064, NKZZF). //Ángáh/ ánzamán dar Rawt mizistim./ Ángáh man hanuz zan e wouhar e noxostam budam./ Pedrud tá panjwanbe./ Panjwanbe to rá mibinam- ángáh mitavánim dar án báre goftogu konim./ Noxostvazir án zamán ke noxost vazir bud* [the then Prime Minister] *wouharaw rá hamráh e xodaw be hame ye safarháyaw mibord.//.* (**b**) *sepas; sepastar. //Man noxost polo, va sepas áw mixoram./ Án ábgune noxost sabz va sepas qahveyi gawt./ Yek hafte dar Rawt bude sepas be Wiráz raftim.//.* (**c**) *az án pas; pas az án; án pasá (ZBP, C206); in pasá (ZBP, C206); Az án pas/ pas az án/ án pasá (ZBP, C206); in pasá (ZBP, C206). //Az án pas/ Ánpasá digar az soxan goftan darbáreaw sarbáz zad./ Báyad tá án zamán/ tá án zamán pasá bedun e jamjám** [TV] *sarkonim./ Tá án zamán/ án pasá báznewaste xáhad wod.//. Niz bengarid be* “now”. **2** *//sabzihá rá báyad pák kard va sup rá báyad dáq kard va sepas miz rá cide va báde rá xonak kard./ Cand barge* [cards] *be hame ye xánevádeam ferestádeam, ángáh báyad be xáneváde ye womá va hamsáyegán niz beferestam.//.* **3** *pas, ángáh. //Agar ru ye miz nist pas báyad dar kewo báwad.; Mehmánaw kon/ piwnahád kon, bebaraw cáwt/ náhár birun, ángáh xowxutar miwavad/ delaw báz miwavad./ Pas donbál e/ pei ye yek menewtá** [secretary] *ye nou/ táze migardad?//.* **4** **(but) then again** *hamáná; ammá. //Dastopácolofte* [clumsy] *ast, ammá/ hamáná hamiwe mixáhad komak konad.//.* **then and there/ there and then** *bengarid be* "there". **just then** *hamidun, "man na in Nezámi rá miguyam án Nezámi ye digar ast va man in rá xod nawnásam hamidun án pádewáh rá didam ke moteqayyer gawt..." (ZBP, C4095, FM, Cahár Maqále ye Aruzi ye Samarqandi)*

thence adv *(bástáni yá beáyin) az ánjá. //Bá ráh áhan be karáne ye daryá raftand va az ánjá bá kawti be Ámriká rahsepár wodand.//*

the(o)-, *(dar vážehá ye serewte) xodá, ahurá. //*theology: *xodáwenási;* theocaratic *xodásálári//*

theocaracy n *xodásálári [M. Moqaddam]; yazdánsálári [M. Moqaddam]*

theocratic adj *xodásálári*

theodolite n *tiodolit/ guwesanj, guweyáb [M. Moqaddam]*

theologian n *hirbed; ostád e yáve [M. Moqaddam]*

theological adj *gováže* [argument] *ye hirbedi; govážeyi dar zamine ye dánew e barin. //*a theological college: *hirbedestán (ZBP, C2013, MK, BF)//*

theologically adv *bázgardid be* “theological”

theology n **1** *hirbedi; yáve [M. Moqaddam]; dánew e barin. //*theology student: *dánewju ye hirbedi/ yáve//.* **2** *xodáwenási; dinwenási. //*rival theologies: *dinhá ye hamál//*

theorem n **1** *(beviźe dar jabr) hamcand, táwak [M. Moqaddam].* **2** *porsemáni dar dánew e womár; táwak [M. Moqaddam]*

theoretical adj **1** *engárik*. //*a theoretical physicist: *yek fizikdán e/ cehrwenás* e engárik*./ In ketáb xeili engárik** [theoric] *ast, man yek ráhnamá ye konewi niyáz dáram.//. bengarid be* “practical 1”. **2** *pendárin, engárik*. //yek bartari ye pendárin* [a theoretical advantage]*//*

theoretically adv *Az didgáh e engárik*. //Engáreyi hanuz mitavánestim barande wavim ammá conin cizi xeili dur/ nawodani ast.//*

theorist n *engárgar*; engárpardáz**

theorize, theorise v *darbáre ye... engáreyi pardáxtan/ sáxtan*

theory n **1** *engáre*. //Engáre* ye parvard** [evolution] *e Dárvin//.* **2** *manewte, bávar. //Be bávar* [theory] *e u koláh besar gozáwtan nazd e mardán máye ye daqsari* [baldness] *migardad.//.* **3** *andiwe. //Az didgáh e andiwe/ dar andiwe xub ast ammá áyá dar konew niz conin ast?/ Az didgáh e engáre* [in theory]*, se ciz mitavánad piw áyad* [happen]*, yeki az se ciz mitavánad rox dahad.//.* **4** *bonest*; bonesthá*. //bonesthá* ye musiqi rá xándan/ barresi kardan* [study]*//*

theosophical adj *(farzán e/* philosopher*) xodáwenási, rouwandeli, sufigari*

theosophist n *xodáwenás, rouwandel, sufi, pawminepuw**

theosophy n *(farzán/* philosophy*) (farzán e) xodáwenási, rouwandeli; sufigari/ pawmine-puwi**

therapeutic adj *darmáni, darmánwenásik/ darmánwenási. //varzewhá ye darmáni./ kárkardhá* [effect] *ye darmáni ye ábohavá ye daryáyi/ kenár e daryá.//*

therapeutically adv *az didgáh e darmáni/ darmnwenási*

therapeutics n *darmáni; darmnwenási*

therapist n *darmángar, cáregar. //*a speech therapist: *goftár darmángar//*

therapy n **1** *darmán, cár, cáre; "dard e bidarmán", "cemcáre". //*have/ undergo therapy: *darmán wodan; zir e darmán budan./ partodarmáni* [radiotherapy]*./ kárdarmáni* [occupational therapy]*//.* **2** **physiotherapy** *varzdarmáni*.* **3** **psychotherapy** *ravándarmáni*

there adv **1** (**a**) *ánjá. //Bezudi be ánjá miresim.; Digar nazdik e ánjá hastim./ Digar residim./ Agar Kurow injá benewinad, Maryam mitavánad ánjá benewinad./ Candán az án mehmánsará xowemán ámad ke emsál ham báz ánjá miravim.//.* (**b**) *(pas az bandváźe/* preposition*) ánjá; án. //ánciz./ Kelidhá rá bogzár zir e án./* they fit in there: *Tu ye án já migirand./ Be kelisá rafte báz bepors!/ Nazdik e ánjá-st.//. besanjid bá* "here". **2** *ánjá; injá. //Ánjá nayist/ báznayist (az soxan goftan), Begu sepas ce kardi?/ Engár injá-st ke nemitavánam bá womá hamdástán báwam* [agree]*.//.* **3** *(baráye fewár ávardan ruy e cizi baráye newán dádan e já ye kasi yá cizi) //Biyá, inham vápasin masráde*/ otobus ke raft!; Biyá injá-st. Dorost dast e rást e kelisá./* There you are!: *Ámadi, peidát wod. Biw az yek tasu* [hour] *biyusánat budam* [waited]*.//.* **4** *baráye parváyándan* [pay attention] *be cizi. //(be riwxand) inham sepásgozáriyewán (az to/ az womá).//.* **5** (**a**) *(baráye fewár ávardan ruy e cizi) harjá juri tarjome miwavad. //uná; án; un./ Un zane kur-e!* [that woman there is blind.]//. (**b**) *(baráye fewár ávardan bar soxani yá áváyi yá dorud) harjá juri tarjome miwavad. //*You there! Come back!: *To rá/ to ro miguyam/ migam, bargard!./ Hey bá to-am/ bázgard!/* Hello there! Lovely to see you again!: *Bahbah dorud bar to!/ Bahbah cewm e má rouwan!; Ce az didárat wád wodam!.//.* **6** **there and back** *raft o bargawt. //Miwavad/ mitavánam yek ruze (be) ánjá rafte bázgardam?//.* **there and then; then and there** *darjá; dar zamán. //negáhi be án ráde*/ máwin karde darjá piwnahád e xarid dádam.//.* **there you are** (**a**) *befarmá/ befarmáyid. //Befarmáyid inham ruznáme ye womá/ ruznámeyetán rá ávardam.//.* (**b**) *Áre jánam; áfarin. //Rouwan konid, bebiyusid* [wait] *tá parde sabz wavad./ gerde* [the disk] *rá bedarun fewár dahid. Áre jánam!/ Áfarin dorost-e!/ Behet goftam ásun-e!//.* **there you go/ go again** *harjá juri tarjome miwavad. //Bázham hamán áw o hamán káse!/ Bá kucaktarin newáneyi paride hudebardári/ natijegiri mikoni!* [... jumping to conclusions on the slightest evidence.]*//*

there (interj/ *wegeftváźe*) **1** *harjá juri tarjome mmiwavad. //*There (now): !*biyá!/ Didi?/ Nagoftam?/ Nagoftam behet?/* That didn't hurt too much, did it?: *Didi, Xeili dard nadáwt, Na?//.* **2** there, there!: *harjá juri tarjome miwavad. //*There, there! Never mind!: *Na junam , Hicci nist.//*

there[2] adv **1** *hastan; budan. //*There can be no going back: *Bargawt nadárad/ Ráh e bázgawt nadárad./* There once lived an old woman in a forest: *Yekibud, yeki nabud, Ruzi ruzgári pirezani dar jangali mizist...//.* **2** **there's a good boy, girl, dog, etc.!** *Áfarin pesar e xub/ doxtar e xub/ sag e xub...!*
thereabouts adv, (US, **thereabout**), **1** *hamán nazdikihá. //Án kárxáne dar Espahán yá hamán nazdikihá-st.//.* **2** *nazdik e; nazdikihá ye. //Nazdikihá ye tasu* [o'clock] *ye 8 miáyam xáne.//*
thereafter adv *sepas; az án pas; pas az án. //Womá rá tá nazdiki ye/ tá marz* [border] *hamráhi mikonand, az án pas xodetán báyad ráhetán rá biyábid.//*
thereby adv (fml) *bedinsán. //Dastádast pardáxtand va bedinsán bahre napardáxtand.//*
therefore adv *azinru; az ánru*
therein adv *(beáyin yá dátikán*) (dar) ánjá; án. //Án saráy e va hame ye dárák* [possessions] *dar án ast./* Therein lies the crux of the matter: *Bon e dástán haminjá-st./ Sar e bozorg e zir láháf-e.//*
thereinafter adv *(dátikán*) dar án baxw az...*
thereof adv *(beáyin yá dátikán*) án*
thereto adv *(beáyin yá dátikán*) be án. //Peimán(náme) va gatehá ye peivast be án* [... the documents appended thereto]*//*
thereunder adv *(beáyin yá dátikán*) dar zir e án; dar án*
thereupon adv **1** *(beáyin) peiro ye án; dar pei ye án.* **2** *biderang; pas az án*
therm n *term; garmu* [<Avestáyi] yekán e garmá, beviźe dar andázegiri ye anbár e gáz*
thermal adj **1** *garmá; garmáyi. //*thermal insullation: *duráyew*; durákári* ye garmáyi; yek nirugáh e garmáyi* [a thermal power station]*./ yekán(há ye) garmá.* **2** *cewmehá ye áb e garm* [thermal springs]*.//.* **2** *(baráye jáme) garm. //zirjáme ye garmkon/ kewbáf.//*
thermal n *tajand** [current] *e havá ye garm*
thermal capacity *(dar cehrwenási/ fizik) gonjáyew e garmáyi*
thermionic adj *garmáyoni* [birun dádan e yon dar garmá ye bálá]*
thermionic valve (US, **thermionic tube**) *jalvand**
therm(o)-, *(dar váźehá ye serewte) garmá. //*thermonuclear: *garmá ye hasteyi;* thermometer: *garmásanj//*
thermocouple n *kupal e garmásanj*
thermodynamics n *garmániruwenási*; garsur* [az gar; garmá (Avestáyi), garemo + garsur* az gar, garmá (Avestáyi); garemu + sur az Avestáyi: sura (EDPL, 57.1390); garemu (EDPL, 15.0430)]*
thermoelectric adj *garmániruzáyi*
thermometer n *garmásanj*
thermonuclear adj *hasteyi; hasteyi-garmáyi. //bomb e hasteyi; muwak e hasteyi; koláhak e hasteyi.//*
thermoplastic n, adj *kalpaki*/ pelástiki ke bá garmwodan narm va bá sarmá saxt miwavad*
Thermos (also **Thermos flask**; (US) **thermos bottle**) *qmqome; termus; dureká* [az guyew e Semsáni]*
thermosetting adj *bá garmá seft wodan va rixt gereftan (baráye pelástikhá/ kalpakhá*)*
thermostat n *garmápá**
thermostatic adj, **thermostatic control** *farmán bá garmápáyi**
thermostatically adv *sámándehi / farmán bá garmápáyi**
thesaurus n (pl **thesauruses** or **thesauri**) **1** *farhang (e váźegán e hamcand).* **2** *farhang e váźegán e viźe. //yek farhang e váźegán e kuce//*
these *bengarid be* "this"
thesis n (pl **theses**) **1** *farban* [az* Sanskrit, *prabandhah].* **2** *páyán-náme*
Thespian (also **thespian**) adj *(bewuxi yá soxanvari) namáyewi; namáyewxáneyi; honarpiwe(yi)*
they *(harvenám e tan)* **1** *(harvenám) iwán, ánán, inán, dar Pársi biwtar tarjome nemiwavad. //"Kurow va Maryam kojá-yand?", "Raftand gardew."/ Do xáhar dáram, hardo pezewk-and./ Ánhá rá ru ye raf e páyini bogzár/ báyad nehád.//.* **2** *(anáyin bejá ye) u. //Agar kasi dir biyáyad báyad birun biyusán bemánad.//.* **3** *mardom. harjá juri tarjome miwavad. //Miguyand emsál tábestán e dáqi xáhad wod/ bud.; Baráye mán ye barge* [form] *ye digar ferestádand porkonim.//*
they'd **1** *rixt e kutáhwode az* "had", *bengarid be* "have". **2** *rixt e kutáh wode az* "would"
they'll *kutáh wode az* "they will" *bengarid be* "will[1]"
they're *kutáhwode baráye* "they are". *bengarid be* "be"

they've *kutáhwode baráye* “they have”. *bengarid be* "have"

thick adj (**thicker, thickest**) **1** *koloft, setabr, gabz/ gabaz, "dar folán biwe deraxi hast sabz -- bas boland o pahn o har wáxiw gabz." (ZBP, C1687, FM, Moulavi); gawen, gowan, "Az eiván e Gowtásp tá piw e káx -- deraxti gawen/ gowan bix o besyár wáx." (ZBP, C1404, SF). //yek borew e koloft/ setabr e nán./ xatti/ rástáyi/ karweyi* setabr/ koloft./ yaxi be kolofti ye/ setabrá ye se inc./ yumuyi** [coat]/ *każákandi* [pullover] *setabr.//*. **2** *besyár, anbuh, porpowt, vaqiw, "zolf e vaqiw" (ZBP, C2588 FM); jangali anbuh* [thick]. *//mu ye porpowt/ vaqiw; dar miyán e anbuh e mardom.//*. **3** *mawt, setabr, "va xun e tabiyi andar setabri va tanoki mo'tadel báwad va sorx va wirin va xowbuy. báwad..." (ZBP, L5021 ZX); "va qavám , setabri va tanoki ye áb [wáw/ mize] rá guyand." (ZBP, L5209 ZX); //yek sup e, rang* [paint] *e casb e mawt/ setabr//*. **4** *anbuh, setabr. //meh e/ miq e/ abr e setabr. //táriki ye saxt/ mawt* [thick]//. **5** (**a**) *(baráye ává ye mardom) gerefte, koloft.* (**b**) *(baráye guyewhá) náb, debw. //Bá guyew e Lori ye náb/ debw soxan goftan.//*. **6** *koudan, nádán.* **7** **thick (with sb)** *nazdik, dust. //Jávid bá Maryam dust e jánjáni ast* [be very thick with sb].*//*. **8** **a bit thick** *bengarid be* “bit[1]”. **blood isthicker than water** *bengarid be* “blood”. **give sb/ get a thick ear** *(zabáne kuce) guwmál dádan/ wodan.* **have, etc a thick head** (**a**) *(anáyin) koudan budan.* (**b**) *sardard dáwtan; pas az meixári mang budan* [hangover]. *//Emruz bámdád ke barxástam sardard e saxti dáwtam/ mang e mang budam* [wake up with a thick head].//. **have a thin/ thick skin** *bengarid be* “skin”. **(as) thick as thieves** *(anáyin) dust e jánjáni budan.* **(as) thick as two short planks** (slang/ *zabán e kuce*) *xeili koudan, saxt nádán, gul.* **(have) a thick skull** *(anáyin) nádáni nemudan; koudan budan; kamhuw/ gul budan. //Cejuri mitavánam tuy e kalle yepuk e/ kalle ye xar e to foru konam ke nemitavánim ráde*/ máwin bexarim?//*. **(be) thick with sth/ sb** *puwide/ por/ ágande az... budan. //báqi porgol; sáxtemán por az gozárewgarán bud.//*

thick adv **1** **thickly** *koloft, setabr. //Kare rá xeili koloft namál!/ Barf e setabri bar zamin newaste.//*. **2** **lay it on thick/ with a trowel** *gazáfkári kardan*

thick and fast *tond va faráván. //piwnahádát e komak tandtond va faráván (dárad) miresad.//*

thick n **1** **in the thick of sth** *dar anbuh e...; dar garmágarm e...; //Hamiwe saxt dar garmágarm e kárhá-st./ Dar del e jang budim/ dar garmágarm e jang budim.//*. **2** **through thick and thin** *bá hame ye dowvárihá; dar farázonewib. //dar hame ye farázonewibhá be man sarseporde/ vafádár* [loyal] *bude.//*

thicken v *setabr/ koloft/ mawt kardan/ wodan. //Hengámi ke cáwni* [the sauce] *mawt/ setabr gawt./ Meh dárad setabr/ mawt miwavad; bá árd ábguwt* [gravy] *rá mawt/ setaabr kon!; Cand jám nuwide ává́yaw koloft wode bud/ gerefte bud.//*

thickening n *máddeyi ke baráye setabr kardan e cizi bekár ravad*

thickens *bengarid be* “plot[2]”

thicket n *biwe*

thick-headed adj *koudan, kallexar, gul*

thickness n **1** *kolofti, setabri, ssetabrá, mawti. //be setabrá ye 4 sántimetr//*. **2** *lá; láye. //yek lá panbe, do lá/ láye namad.//*. **3** *kolofti, setabrá, setabri. //pelleháyi ke ánhá rá dar kolofti ye/ setabrá ye divár taráwideand.//*

thickset adj **1** *setanbe, gondáväle, dakal, dagal.* **2** *anbuh, porpowt, darhamtapide*

thick-skinned adj *pust koloft*

thief n (pl **thieves**) **1** *dozd, wabro, "goftam ke bar xiyálat ráh e nazar bebandam -- goftá ke wabro ast in, az ráh e digar áyad." (Háfez).* Cf “burglar, robber (rob)”. **2** **honour among thieves** *bengarid be* “honour[1]”. **like a thief in the night** *dozdáne, dozdaki.* **procrastination is the thief of time** *bengarid be* “procrastination/ procrastinate”. **set a thief to catch a thief** *(dastán) "woqál e biwe ye Mázandarán rá -- nagirad joz sag e Mázandaráni".* **thick as thieves** *bengarid be* “thick”

thieve v **1** *dozd budan; dozdi kardan. //*a life of thieving: *bá dozdi zistan./ (bewuxi) dast e dozdat rá az rádiyoyam/ vákiveam* bardár!* [thieving hands]//. **2** *kew raftan; (cizi rá) dozdidan*

thievery n *dozdi*

thievish adj *dozdmanew; dozdáne*

thievishly adv *bengarid be* “thievish”

thigh n **1** *rán.* **2** *rán; pá ye powti ye cárpáyán*

inner thigh *sefid rán; pahne ; keyle*[<Gilaki keyle]*

posterior aspect of thigh *cakare* [<Gilaki]*

thigh bone n *ostoxán e rán*

thimble n *angowtáne*

thimbleful n *beandáze ye yek angowtáne. //xáhew mikonam be andáze ye yek angowtáne waráb be man bedahid.//*

thin adj (**thinner**, **thinnest**) **1** *názok, bárik. //yek barg áhan/ felez/ yuwost* e názok./ Án yax xeili názok ast va nemitaván ruyaw istád.; yek sim e názok; yek láye ye názok casb./ Án rismán yek jáyaw dáwt názok va farsude miwod* [wearing thin in one place]./ *yek pirhan e panbeyi ye názok.//.* **2** *láqar/ na farbe; kák; qáq; nezár, "con xedmat e u kardi yo u dar to negah kard -- farbeh wavi az ne'mat e u, garce nezári." (Farroxi) (ZBP, C6826, FM). //deráz va tá andázeyi láqar/ kák ast./ Pas az bimári rangparide va laáqar minemud.//.* **3** *tanok* [not dense]. *"araq e tanok newán e tanoki ye máde báwad." (ZBP. ,L5229 ZX); "qazáhá ye latif se gune báwad yeki án ast ke az vey xun e sáfi va tanok xizad..." (ZBP, L5262 ZX); miqi* [mist] *tanok; tami* [haze] *tanok.//.* **4** *kampowt; tanok; andak. //muhá ye tárek e saraw/ muhá ye bálá ye saraw dárad tanok miwavad./ Womár e mardom dar in baxw az kewvar tanok ast./ báwandegáni andak* [a thin audience].//. **5** *tanok, ábaki. //supi ábaki/ áb e zipou; xorewi ábaki; ábguwti tanok/ ábaki.//.* **6** *sost, bimáye, harjá juri tarjome miwavad. //yek wuxi ye bimaze* [thin humor]./ a thin excuse: *baháneyi sost/ nane kunam wol-e./ barhameyi sost/ bimáye* [a thin disguise]./ *Xordegirán vápasin matalaw rá bimáye yáftand.* [the critics found her novel thin].//. **7** **be skating on thin ice** *bengarid be* "skate". **have a thin/ thick skin**. *bengarid be* "skin". **have a thin time (of it)** *(anáyin) náásude/ noumid budan/ wodan. //Tázegi án goruh e varzewi benoumidi garáyide/ delsard wode, va dar do máh e gozawte yek bár ham naborde.//.* **the thin end of the wedge** *"sar e bozorge zir e láháf-e"; "in rewte sar e deráz dáre."; "nawáwide, wab deráz-e."/ Rastehá ye kárgari dastur e/ áhang e warvin*/ sarrewtedári rá jelogiri az fozunkári* [ban overtime] *newángar e án midánand ke in rewte sar e deráz dárad/ in hanuz áqáz e kár ast.* [the thin end of the wedge]//. **through thick and thin** *bengarid be* "thick". **vanish, etc into thin air** *pák nápdid gawtan.* **wear thin** *bengarid be* "wear[2]"

thin v (**thinned, thinning**), **1** **thin (sth) (out)** *tanok/ bárik/ nezár wodan/ kardan; kam kardan/ wodan. //Bebiyus* [wait] *tá meh tanok gardad/ wavad.*[thin out]./ *Ámadowod e rádehá*/ máwinhá dáwt kam miwod.; Jang va bimári az womár e mardom káste ánán rá tanok karde bud./ Nahálhá/ dárxálhá* [seedlings] *rá tanok kardan.//.* **2** **thin down** *láqar wodan; nezárestan* [<Pahlavi, (ZBP, C6827, BF)]. *//Az zamáni ke az xorák parhiz mikonad* [be/ go on diet] *xeili láqar wode/ nezáreste.//.* **thin sth down** *tanok kardan. //rang rá bá alkol/ naft tanok kardan.//*

thine *(harvenáme azáni- rixt e digari az* "thy" *ast ke piw az vákihá* [vowels] *yá "h" bekár miravad). (bástáni) az án e to; ...to*

thing n **1** *ciz, ciw. //Án ciz(i) ke ru ye miz ast ci-st?; Hic ciz baráye xordan nabud.; Xeili cizhá ye wirin rá dust dárad./ Hic ciz nadáram bepuwam.//.* **2** **things** [pl] (**a**) *cizhá, puwák, raxt. //Raxt e wenáyat/ cizhá ye wenáyat rá farámuw nakoni.; Cizháyat rá/ bároboneat rá baráye ráh/ safar basteyi?/ Raxtat rá bepuw beravim./ Cádorcáqcur kon./ kafwokoláh kon beravim.//.* (**b**) *cizhá; abzár. //cizhá ye/ abzárhá ye rangámiziyam.//.* (**c**) *ciz, sán* [situation], *nahád. //cizhá/ kárhá dárad badtar o badtar miwavad/ "sálbesál rahmat be pársál!"/ Piw az inke dastbekár wavi/ dast bekári bezani hame ciz(há) rá xub biyandiw!/ cizhá rá/ kárhá rá candán saxt nagir* [take seriously].//. (**d**) *(bá setáy* be donbálaw) ciz(há). //Az cizhá ye Źáponi xow ámadan kasi.//.* (**e**) *(dátikán*) ciz, dárák* [property]. **3** (**a**) *ciz, kár. //cizi/ kári ke anjámaw saxt ast./ Ciz e/ kár e hamegáni* [common]./ *ciz e/ kár e hamiwegi* [usual]/ *ostovár* [established] *án ast ke...//.* (**b**) *ciz, ánce. //Ánce ke báyad be yád dáwt án ast ke.../ Yek ciz e digar ham hast ke mixáham darbáreaw az womá beporsam./ Án ciz baráyam sarásar máye ye deltangi ast* [boring].//. **4** *harjá juri tarjome miwavad mámáni, názi, bicáre. //Doxtar e womá ce kuculu, mámáni va wirin* [a sweet little thing] *ast!; Gorbeam saxt bimár bud, bicáre!/ To/ to ye kallepuk/ kallexar!//.* **5** **the thing** *ciz, kár. //Yek estár** [vacation] *dorost án cizi-st ke niyáz dári.; Ciz e arjdár án ast ke hengámi ke soxan miguyad miyán e soxanaw nadavi* [interrupt]./ *cizi dorost/ nádorost goftan./ Ciz e arjdár án ast ke sefárewát e biwtari begirim* [to get more orders]./ *Arjdár/ Ciz e arjdár án ast ke xeili dorostkár/ ázarmik* [honest] *pák ast.//.* **6** **all things considered** *bá dar cewm dáwtan e hameciz. //Ruyehamrafte piwraftemán dar kár xub ast.//.* **as things stand** *dar conin sáni; bedinsán; va aknun. //Dar conin sáni/ bedinsán nemitavánim kár rá behengám páyán dahim.//.* **be a good thing (that) ...** *kár e xubi budan/ kardan ke...; //Kár e xubi kardim catr ávardim.//.* **be onto a good thing** *xub ávardan.* **be seeing things** *(anáyin) parimati** [hallucination] *dáwtan; //Rásti/ rástaki án Borzu ast ke ánjá-st yá man parimati* dáram, u ke morde bud.//.* **a close/ near thing** *ru ye labe ye tiq ráh raftan. //Bezur bordim. Ammá ru ye labe ye tiq budim* [it was a close thing.]//. **do one's own thing** *xar e xod rá*

savár budan; bexást e xod/ bekám e xod kári kardan. **first/ last thing** *begáh/ dirgáh/ wámgáh; noxost/ vápasin. //Hamiwe piw az in ke bexábam sage rá dirgáh mibaram kami bedavad.//.* **first things first** *bengarid be* "first[1]". **for one thing** *noxost in ke...; //Noxost in ke pulnadáram. Digar in ke xeili kár dáram.//.* **have a thing about sb/ sth** *anáyin* (**a**) *peivaste dar andiwe ye... budan.* (**b**) *darbáre ye kasi yá cizi piwdávari dáwtan. harjá juri tarjome miwavad. //Az mardán e wekam gonde xowam nemiáyad.* [I've got a thing about men with big belly.]*//.* **know a thing or two** *bengarid be* "know". **make a thing of sth** *qouqá be pá kardan; gardoxák kardan. //Nemixáham qouqá bepá konam ammá in hafte womá se bár dir sar e kár ámadid.//.* **not know the first thing about sth** *bengarid be* "know". **(just) one of those things** *badbiyári.* **one (damned etc) thing after another** *seperewk/ sepelewk [áyad o zan záyad o, mehmán e gerámat berasad].* **other things being equal** *agar hameciz haminjur bemánad/ báwad.* **sure thing** *bengarid be* "sure". **take it easy** *bengarid be* "easy[2]". **take one thing with another** *bá dar cewm dáwtan e hame ciz...;* **the thing is** *porsew in ast ke...; //Porsew in ast ke áyá pulaw rá dárim be estár** [vacation] *beravim?//.* **a thing of the past** *cizi ke varoftáde //honar e námenevisi engár digar varoftáde.//.* **things that go bump in the night** *(bewuxi) áváhá ye tarsávar/ harásangiz (dar wab); áváhá ye wegerf e wabáne; ává ye som e jen.* **what with one thing and another** *(anáyin) dar pei ye/ az pei ye gereftárihá...; //Az bas gereftári dáwtam farámowtam/ farámuw kardam be womá beguyam nemitavánam biyáyam.//.* **thing ummy/ thing umajig/ thing umabob/ thingy** *(anáyin) yek cizi, yek kasi, hamun, hamunbábá; yeki; cici; bisár; bistár*

think[1] v (pt, pp **thought**), **1** **think (about sth)** *andiwidan; andiwe kardan, "andiwe kardan ke ceguyam..." (ZBP, L3524 GS); andiwe rá be cizi bargomárdan, "báz cun andiwe rá barán gomáwti be sar e ráh e rást bázámadi." (ZBP, L549 TBH); faráz-ámadan, "bande rá ánce farázámad báznamud, farmán xodávand rá-st..." (ZBP, L407 TBH). //Áyá jánevarán rá tavánáyi ye andiwe/ andiwidan hast?/ Áyá jánevarán mitavánand biyandiwand?; Piw az dast bekár wodan* [to act] *biyandiw!; Bogzár/ behel dami cand biyandiwam./ Wáyad xeili soxan naguyad ammá besyár miyandiwad.; (Áyá womá) be Engelisi miyandiwid yá az zabán e xod dar sar* [mentally] *tarjome mikonid?/ Womá xeili xámuwid- be ce miyandiwid?//.* **2** *(rixt e náwenáxte nadárad) gomán kardan, gománidan, "gománidan be Arabi Zan e budan va nabudan e cizi yá dástáni rá be andiwe girad..." (ZBP, L3138 MK, NKZZF); "masalan kaleme ye pendár- engár- gomán az yek rá mibáwand va conán ke dar ánhá miguyand pendáyid- engárid dar ham báyad goft gománid." (ZBP, L3985 NKZZF). //"Gomán mikonid bebárad?", "Ári gománam bárán bebárad/ biyáyad."/ Gománam mixáhad bebárad.", "Áh, na gomán nemikonam."; "Gománam (womá) xeili delirid."; Gománam in xáneyewán báwad ammá sad-dar-sad nemidánam* [I'm not sure.]*./ Gomán mikonid bewavad* [likely]*?; Gománam jiqi wanidam./ Gomán mikonid aknun ce xáhid kard?/ Gomán mikoni ki hasti?/ Gománi ke kisti?/ Guneyi* [a species] *ke gomán miraft az dirbáz varoftáde (báwad)./ Gomán miravad yeki az tavángartarin mardán e Orupá báwad./ Wáyad gomán konid xeili nádán-am./ Barxi mardom gomán mikonand u gord e/ qahremán* [champion] *e áyande báwad.//.* **3** *gomán kardan; gománidan; kasi rá gomán e... budan. //Gománam beravam wená./ Gomán miravad noxostvazir máh e áyande baráye didár be Páris beravad.//.* **4** *(rixt e náwenáxte nadárad) (bá* "can" *va* "could" *dar vákiyámhá* ye ma) pendáwtan. //Nemitavánam befahmam/ daryábam/ bependáram ce dar sar dárid/ xást e womá ci-st?/ Natavánestim pendárim kojá rafte (ast.)/ Nemitaváni befahmi/ daryábi az didanat candán wádam!//.* **5** *(rixt e náwenáxte nadárad) didan; andiwidan. //Bebin candán delpazir ast agar báz ánán rá bebinim* [think how nice it would be...]*; Dáwtam bá xod miyandiwidam ce ráh e derázi-st!//.* **6** *gomán kardan. //Hargez gomán nemikardam báz bebinamaw./ Kei gománaw rá mikard/ fekraw rá mikard?/ Ki fekraw rá mikard injá peidáyat wavad?//.* **7** *(rixt e anáyin, beviźe dar Ámriká) andiwidan; andiwe kardan; "andiwe kardan ke ceguyam..." (ZBP, L3524 GS); "andiwe rá be cizi gomárdan.", "báz cun andiwe rá bar án gomáwti be sar e ráh e rást bázámadi." (ZBP, L5497, TBH); //Bogzár be cizhá ye xub biyandiwim./ Agar mixáhi pul darávari/ puldár wavi báyad be pul biyandiwi.//.* **8** **I thought as much** *in hamán cizi-st ke gomán mikardam (piwáyad).* **see/ think fit** *bengarid be* "fit[1]". **think again** *bázandiwidan. //Agar gomán mikoni ke rádeam*/ máwinam rá be to vám xáham dád (behtar ast) xábaw rá bebini* [you can think again]*!!//.* **think aloud** *andiwe ye xod rá be zabán ávardan.* **think better of (doing) sth** *//pas az andiwidan darbáre ye cizi az sar e án barxástan/ az án cewm puwidan.//.* **think (all) the better of sb** *kasi rá arj nehádan.* **think nothing of it** *(dar pásox e puzew yá sepás) In soxanhá rá nadárad/ arzew e womá rá nadárad.* **think nothing of sth/ doing sth** *baráye kasi cizi nabudan. //Baráye u ruzi si mil ráhraftan/ ráhpeimáyi con áb xordan ast/ cizi bewomár namiáyad /cizi nist.//.* **think twice about sth/ doing sth** *xub andiwidan. //Piw az in ke kasi rá ke hargez nadideyi be kári gomári báyad xub/ do bár biyandiwi//.* **think the world, highly, a**

lot, not much *cizi rá xeili bá arj/ arjdár, kam arj/ bi arj dánestan/ womordan, dast e bálá gereftan, dast e kam gereftan. //Xordegirán* [the critics] *káraw rá saxt arjdár midánand/ dastebálá migirand./ Baráye ámuzgár e tázeam arji dar cewmam nadáram.//.* **9 think about sb/ sth** *andiwidan. //Hargez be/ darbáre ye kudakiyat miyandiwi?; Be tanhá cizi ke miyandiwad pul ast.//.* **think about sth/ doing sth** *darbáre ye... andiwidan. //Darbáre ye án andiwe fardá be womá xáham goft.; Bar sar e án ast ke káraw rá rahá karde kár e digari begirad.//.* **think ahead (to sth)** *piwbini kardan.* **think back (to sth)** *bázpas andiwidan; be yád ávardan.* **think for oneself** *bá xod andiwidan.* **think of sth/ doing sth** (**a**) *dar dide gereftan; dar cewm dáwtan. //Piw az in ke áhang e ostovár konim/ dast bekár wavim báyad darbáre ye xeili cizhá biyandiwim/ báyad xeili cizhá rá bedide girim/ dar cewm dáwte báwim./ Az man nemitaváni bexáhicewm dáwte báwi* [expect] *ke be andiwe ye hame ciz báwam!/ darbáre ye hame ciz biyandiwam.//.* (**b**) *andiwidan. //Dar andiwe ye án-and ke be Kánádá kucand.; Andiwidam az kár kenárejuyi konam ammá barán wodam ke conin nakonam.//.* (**c**) *pendáwtan; andiwidan, harjá juri tarjome miwavad. //Tanhá hazineaw rá biyandiw!; Wegeftangiz az ke u hic ciz darán báre nadánad!//.* (**d**) *hamráh e* could, would, should *va* **not** *yá* **never** *andiwe ye cizi rá hamnatavánestan kardan...; //Andiweaw rá ham nemitavánestam bekonam ke to rá nekuhew konand/ benekuhandat./ Andiweaw rá ham nemitavánest bekonad ke kasi candán pir/ sálmand zanáwuyi konad.//.* (**e**) *be yád ávardan. //Aknun nemitavánam námaw rá be yád ávaram.//.* (**f**) *piwnahád kardan; andiwidan. //Kasi mitavánad ráhi baráye gerdávari ye pul biyandiwad* [to raise money]*?/ Ki/ ke (baráye) noxostin bár in andiwe/ rá piwnahád kard?//.* **think sth out** *xub andiwidan. //Piw az áqáz be nevewtan e pásox e xod rá xub biyandiwid.; Zud xub biyandiw va ráhi biyáb!; naqweyi xub andiwide.//.* **think sth over** *bázandiwidan. //Xáhew mikonam be ánce goftam xub bázandiwid.//.* **think sth through** *xub bálá va páyin kardan/ darbáre ye porsemáni xub andiwidan.* **think sth up** *(anáyin) darávardan; padid ávardan. //Xodá midánad ke báz ce dar sar dárad/ az xodaw ce mixáhad darávarad.; Nemitaváni baháne ye behtari az xodat darávari?//*

think[2] n *(anáyin) andiwe, gomán. //Behtar ast piw az in ke dast bekár wavam xub biyandiwam.//.* **2 have (got) another think coming** *gomán kardan; kur xándan; harjá juri tarjome miwavad. //Agar gomán mikoni ke hame ye bijakháyat* [your billls] *rá mipardázam kur xándi!.//*

thinkable adj *andiwidani, gománidani. //Womár e bikárán candán afzáyew yáfte/ be conán marzi reside ke dah sál e piw gománaw ham nemiraft.//*

thinker n *andiwmand. //andiwmandi bozorg, barmáye* [superior]*, arjdár//*

thinking adj *xeradmand, huwmand. //Hame ye xeradmandán báyad az ázárew* [intolerance] *bizár báwand* [hate]*.//*

thinking n **1** *andiwidan; andiwe. //xub saxt andiwidan* [do some hard thinking]*./ Andiwe ye womá dar inbáre ci-st?//.* **2 to my way of thinking** *bengarid be* "way[1]"; cf, wishful thinking *wotor dar xáb binad panbe dáne (gahi loflof xorad gah dáne dáne); yube [In váže rá dar farhanghá nádorost "buye" nevewteand. (ZBP, C2769 FM)]*

thinking-cap n, **put one's thinking-cap on** *(anáyin) "koláh e xod rá qázi kardan"*

think-tank n *(goruh e) andiwmandán; bonyád e pažuhewi*

thinly adv *názok. //kare rá názok bemál; sibi ke názok-názok borew dáde wode.* [thinly-sliced apple]*//*

thinner (n) (= **thinners**) *tanok konande; tanokán**

thinness n *tanoki/ tanoká; názoki; láqari; andaki*

third (pron det/ *harvenám*), *sevvom, sevvomi, sevvomin*

third n **1** *yek sevvom; se yek.* **2 third (in sth)** *(dar Engelestán) sál e/ páye ye sevvom. //Az dánewgáh e Wiráz dareje ye/ páye ye sevvom dar zistwenási gereftan.//. Baráye wive ye kárbord e "*third*" bengarid be* "fifth"

third degree *dareje ye se; bázporsi ye seftosaxt; wekanje baráye xastuyi* [confession]

third degree burn *yek suxtegi ye dareje ye se*

third dimension, the third dimension *bolandá; andácá ye sevvom*

thirdly adv *sevvom inke. Baráye kárbord e váže bengarid be* "first".

third party *tan e sevvom; sevvom tan. //*third-party insurance: *bime ye sevvom tan//*

third-rate adj *dareje ye se. //yek celpard*/ film e dareje ye se//*

third-world, the third-world *kewvarhá ye jahán e sevvomi;* third- world countries: *jahán e sevvom.*

thirst n **1** (**a**) *tewnegi; tewnia (ZBP, C1615, FM). //bá nuwidan e áb e faráván tewnegi ye xod rá forunewándan* [quench]*; Kár dar áftáb e tond* [in the sun] *máye ye tewnegiye má gawt.// kewvarhá ye jahán e sevvomi//.* (**b**) *tewnegi, tewniá; tewnámár[besanjid bá "gownámár"]. //Ráhewán rá dar biyábán gom karde az tewnámár mirdand.//.* **2** **thirst (for sth)** *Áz, tewnegi. //Áz, tewnegi baráye dánew/ bolandávázegi* [fame]*/ kinetuzi* [revenge]*//*

thirst v **1** *tewnegi; tewne budan.* **2** **thirst for sth** *tewne ye... budan. //tewne ye kinetuzi/ kinetuxtan budan//*

thirstily adv *bá tewnegi. //Bá tewnegi nuwidand.//*

thirsty adj (**thirstier, thirstiest**) **1** **thirsty (for sth)** *tewne. //tewne budan./ xorák e wur ádam rá/ womá rá tewne mikonad./ (pendárin) án goruh e varzewi tewne ye piruzi-st.//.* **2** **thirsty (for sth)** *(zamin e) tewne/ xowk. //kewtzárháyi tewne ye bárán//.* **3** *(anáyin) tewnegiávar; máye ye tewnegi./* thirsty work: *kár e tewnegiávar.//*

thirteen (pron, det) 13*/ sizdah*

thirteen n *sizdah, womáre ye sizdah*

thirteenth (pron, det) 13th: *sizdahm, sizdahomi, sizdahomin. //*thirteenth: *yek sizdahom//. baráye wive ye kárbord e* "thirteenth" *bengarid be* fifth.

thirtieth (pron, det) *si; siyomin*

thirtieth n *yek siyom*

thirty (pron, det) *30/ si*

thirty n **1** *(womáre ye) si.* **2** **the thirties** (n) *si yo andi; 30 tá 39.* **3** *si yo andi sál. Baráye wive ye kárbord e 30 bengarid be* "five".

this det, pron (pl **these**) **1** *in. //biyá injá va be in peikare bengar.; In muzehá/ kafwhá az ánhá ásudetar-and.; In ketábi ast ke womá dar cewm dárid; Miwavad inhá rá be u bedahid?; In hame hayáhu baráye ci-st? In ci-ye./ in ci-st ke wandam dári zanáwuyi mikoni?/ In wouharam/ wuyam ast.//.* **2** *in. //Susan in náme rá be ruznáme nevewt./ In náme soxanán e zewt e besyár wegeftangizi* [startling] *bedigarán baste bud* [allegations]*.//.* **3** *in. //Be in guw bede: Pesari dar Landan az bimári ye hári/ divánegi ye sag morde./ Injur/ injuri bekon/ idun bekon!//.* **4** *in. harjá juri tarjome miwavad. //In hafte, in máh, emsál./ emruz bámdád; In panjwanbe; in dam/ pál* [this minute]*./ in ruzhá/ tázegihá.//. baráye wive ye kárbord e váźe bengarid be* "last[1]". **5** *(anáyin) in. //In ráde* ye/ máwin e to rá kei mibinim/ kei báyad bebinim?/ In walvárak jin e man cerk wode./ Miguyand in dustaw xeili puldár ast.//.* **6** *(anáyin) yek...; ...-i. //Mardi wegerf/ yek mard e wegerfi dar kárvándudi ruberuyam newaste bud.//.* **7** (idm) **this and that; this, that and the other** *hame ciz. //"darbáre ye ce goftogu kardid?", "Áh darbáre ye hame ciz."//*

this adv *in; //*It's about this high: *Bolandiyaw in andáz e ast./ Gomán nemikardam tá injá* [this far] *berasim./ Tá in andáze dar tavánat hast?/ Mitaváni in andáze pul bepardázi?//*

thistle n *xárbon, "Weyx befarmud tá hame ye jámehá rá páre páre kardand bar har xárbini páreyi az án biyávixtand." (ZBP, L2789 AT); "xárbonán bar sar e xákaw berost..." (ZBP, L3758 GS); giyáhi az gunehá ye* Onopordon, Crisium, Carduus

thistledown n *kork va toxm e xárbon. //sabok con pust e piyáz* [thistledown]., *pustepiyázi; perperi, názok, //Yek pirhan e periperi puwide tuye barf raft.//*

thither adv **1** *(bástáni) bedánjá.* **2** **hither and thither** *injá va ánjá. Bengarid be* "hither".

tho' *bengarid be* "though"

thole, thole-pin n *(mix e cubi) qofl e páru. besanjid bá* "rowlock"

thong n **1** *qeytán, band e carmi, táziyáne, tasme.* **2** (US) = Flip-Flop

thoraco-, *(dar váźehá ye serewte) sine; bar, "va con bar baraw foru wod be me'de resid..." (ZBP, L1977 TB); sin; sinag (ZBP, C4645); barsám, "va xodávand e bars ya'ni xodávand e bimári ye bar va sine biwtar be sabab e baste wodan e ráh e damzadan mirad." (ZBP, L5386 ZX)*

thorax n (pl **thoraxes** *yá* **thoraces**) *sine; qafase ye sine; maqák e sin, "láken cun (riw yá zaxm) be fam e me'de* [(Arabic) the mouth of the stomach] *resad dard e án dar zir e maqák e sine padid áyad..." (ZBP, L5533, ZX); bar, "va cun ján bar baraw foruwod va be me'de resi gorosne gawt." (ZBP, L1977 TB); barsám, "va xodávand e barsám ya'ni bimári ye bar va sine biwtar be sabab e baste wodan e ráh e damzadan mirad..." (ZBP, L5386 ZX)*

thorn n **1** *xár. //Xárhá ye gol e sorx dastánaw rá xaráwid.//.* **2** *(biwtar dar váźehá ye serewte) xárbon; deraxt e tiqdár.* **hawthorn** *kiyár*. harjá juri tarjome miwavad. //xárbon; deraxt e tiqdár./* black thorn: *kuk;*

a thorn hedge: *yek capar e xármand.//*. **3** **a thorn in one's flesh/ side** *máye ye dardesar; xári dar cewm. //Az zamáni ke be in baxw ámade/ peivast máye ye dardesar e man/ xári dar cewm e man bude.//*

thorny adj (**thornier**, **thorniest**) **1** *xármand.* **2** *(pendárin) máye ye gereftári/ násázgári; dardesar. //Porsemáni/ cemi* [issue]*/ zamineyi máye ye dardesar/ gereftári.//*

thorough adj **1** (**a**) *bavande; horve* [besanjid bá "haurvatát (Avestáyi) (EDPL)]. //Ámuzewi bavande/ horve* az har didgáh* [in all aspects] *baráye kári faráham ávardan./ Otáq rá xub pák kardan//.* (**b**) *xub, horve*. //Áheste kár mikonad ammá xeili xub/ horve*.//.* **2** *(biwtar xárdári) pák, "ke cun iwán birun áyand harce beru ye zamin ta'ám bovad pák bexorand." (ZBP, L20 TB). //Án zan pák máye ye dardesar ast/ mu ye damáq ast* [a thorough nuisance]*//*

thoroughbred (also **pure-bred**) *raxw [beviże asb]. //parvarew e raxwhá ye tiztak//*

thoroughfare n *xiyábán, ráh e hamegáni. //Wánzelize yeki az porámadowodtarin xiyábánhá ye Páris ast./ In ráh e hamegáni/ xiyábán nist.//*

thoroughgoing adj *bavande, sarásar horve* [<Avestáyi, "haurvatát" EDPL]. //(án kár) Báznegariyi* [revision] *pák máye ye tabáh kardan e zamán bud.//*

thoroughly adv *//Án kár rá bavande/ horve* anjám nadáde budand./ Ádami pák nik* [thoroughly nice person] *ast; Pák delam az to/ azat behamxorde* [thoroughly fed up with]*.//*

thoroughness n *bavandegi; hurvedád* [besanjid bá Avestáyi " haurvatát" EDPL]*

those *bengarid be* "that[1, 2]"

thou (*niz* **tho'**) conj/ *peivandváże.* **1** *garce. //Baram** [prize] *e noxost rá bord garce hickodámemán gomán nemikardim./ Garce wegeftangiz ast...; Garce powtibáni ye diváni az ánhá nemiwavad* [lack official support] *kuwew e xod rá peigiri mikonand.//.* **2** *garce. //Mikuwam biyáyam, garce gomán nemikonam behengám/ [sarevaqt] beresam./ Wáyad/ báwad ke beguyad na, garce be ázmudanaw miyarzad.//. niz bengarid be* "although"

though adv *bá inhame; ammá. //gománam womá dorost/ rást miguyid, bá inhame az u miporsam./ Zabán dád zang bezanad ammá cizi nawnideam.//*

thought[1] pt, pp of*/ zamán e gozawte va setáy e kárváże az* "think[1]"

thought[2] n **1** *manew, andiwe, "bedu goft key wáh del wád dár -- xerad rá ze andiwe ázád dár." (ZBP, L6675 SF); andiwegán, "suy e wáh e Hitál kardand ruy -- ze andiwegán xaste o ráhjuy." (ZBP, L3334, SF). //Piw az inke áhang e kári konad, candin ruz be andiwe pardáxt* [spend several days in thought]*./ żarf dar andiwe/ andiwegán [be bálátar bázgardid]./ ketábi andiwebarangiz; be in andiwe foruraft/ oftád ke kudakán ce mikonand.//.* **2** *wive ye andiwe/ manew. //wive ye andiwe ye/ manew e novin e dánewik/ Yunáni.//.* **3** **thought (for sb/ sth)** *andiwe, parvá. //biandiwe/ biparvá kár kard* [without thought]*./ Piwnahád e womá rá xánde darbáre ye án saxt andiwideam* [give serious thought]*./ Be andiwe ye kasáni ke kamtar az womá baxtyár-and báwid* [spare a thought for...]*.; Be komak e womá niyázi nadáram, sepás ammá manew e/ andiwwe ye womá newángar e mehrabáni bud.//.* **4** *andiwe, kalle, darun va birun. //goftári ágande az andiwehá ye cewmgir* [striking thoughts]*./ Án pesarak pák bikalle ast./ Bogzárid bebinim womá dar in zamine ce miyandiwid./ Tudár ast/ darun e/ andiwehá ye xod rá be kasi nemigowáyad./ Xándan e andiwehá ye womá dowvár nist./ Agar newáni rá nemidánim án xáne/ sará rá cegune miyábim?", "In ham xod andiweyi/ máye ye andiwe ast."* [that's a thought!]*.//.* **5** **thought (of doing sth**) *xástan; andiwe ye... rá dar sar dáwtan. //Hic nemixástam womá rá beranjánam/ ázorde sázam* [hurt sb's feelings]; *Behtar ast pák andiwe ye zanáwuyi bá Tahmásp rá rahá koni!; Bar sar e án nabudi tábestán be Yunán beravi?/ Dar sar nadáwti ke emsál be Yunán beravi?/ Hargez be andiwe ye kenáregiri az kár nabudam.//.* **6** **a thought** *andaki. //Behtar ast andaki ham be andiwe ye digarán báwid.//.* **7** **food for thought** *bengarid be* "food". **a penny for your thoughts** *bengarid be* "penny". **read sb's mind/ thoughts** *bengarid be* "read". **second thought** (US)/ **second thoughts** *pas az andiwe ráy e xod rá gardándan. //Pas az in ke bahá ye án sará rá dánestim, andiwide az xaridan e án ráy rá gardándim./ Pas az in ráyam gawte, behtar ast aknun beravam/ bázgardam.//*

thoughtful adj **1** *andiwnák. //negáhhá ye andiwnák.//.* **2** *andiwmand, andiwmandáne.* **3** *parvá; bá parvá. //In ke gol ferestádid newángar e in bud ke (beman) parvá kardid.//*

thoughtfully adv *bázgardid be* "thoughtful"

thoughtfulness n *bázgardid be* "thoughtful"

thoughtless adj **1** *kamandiwe, "...va forud ámad az javáni va kamandiwegi va qazá ye ámade..." (ZBP, L1356 TBH); bi andiwe, biparvá.* **2** *biparvá; xodxáh*

thoughtlessly adv *bázgardid be* “thoughtless”
thoughtlessness n *bázgardid be* “thoughtless”
thought-reader n *kasi ke del e digarán rá mixánad; kasi ke midánad dar del e digarán ce migozarad.*
thousand (pron, det) *hezár; yek hezár. //Hezároyek kár dáram ke bekonam.//*
thousand n *(womáre ye) hezár*
thousandfold adj, adv *hezár bár; hezár barábar*
Thousand Island dressing *cáwni ye hezárjaziregeán/ hezárádákán*
thousandth (pron, det) 1000th, *hezárom, hezáromi, hezáromin. //yek hezárom//*
thrash v **1** *cub zadan; táziyáne zadan; kotak zadan.* **2** *kuftan; kustan. //Vál* [the whale] *áb rá bá domaw kuft.//.* **3** *zadan; saxt wekast dádan. //Goruh e Wiráz az Tehrán panj be yek wekast xord* [thrashed 5-1]*.//.* **4** **thrash (about/ around)** *in su va ánsu zadan; dastopá zadan; cakopar zadan. //wenágaráni ke dar áb dastopá mizadand.//.* **5** **thrash** = **thresh**. **6** **thrash sth out** (**a**) *rok va pák/ xeili xub barresi kardan.* (**b**) *(pas az goftogu ye faráván) cidan/ sáxtan/ padid ávardan. //Newasti barpá kardan va porsemáni rá xub barresi kardan./ Pas az gováźe* [argument] *ye barnámeyi darcidim* [thrashed out a plan]*.//*
thrashing n **1** *kotak. //*give sb/ get a good thrashing: *Kasi rá xub kotak zadan/ málidan; xub kotak xordan.//.* **2** *wekast e saxt. //Báwgáh e Wiráz piruzi ye xod va wekast e Tehrán rá wew be do jawn gereft.//*
thread n **1** *rewte, dawk; dask; dawke (ZBP, C2133); nax; konáq = bandáq (nax e abriwom) (ZBP, C5212, C2905). //rewtehá ye/ naxhá ye wol//.* **2** **thread (of sth)** *(pendárin) rewte, rage, harjá juri tarjome miwavad. //ragehá ye/ rewtehá ye qermez dar marmar./ Parto ye rouwanáyi az suráx e kelid birun ámad/ tábid.//.* **3** *(pendárin) rewte ye ... andiwe/ dástán. //*pick/ take up the thread/ threads: *padisár gereftan* [resume]*./ Farwin** [chairman] *rewte ye soxan rá báz bedast gereft va ánce gofte wode bud kutáh wode bázgoft.//.* **4** *rezve [barjestegi ye picápic ru ye pic].* **5** **threads** *(zabán e kuce dar Ámriká) raxt.* **6** **hang by a hair/ a single thread** *bengarid be* “hang”. **lose the thread** *bengarid be* “lose”
thread v **1** (**a**) *nax kardan; nax kewidan. //suzani rá nax kardan.//.* (**b**) *mohrehá rá nax kewidan. //morváridhá rá nax kewidan va gardanband sáxtan//.* **2** *gozarándan; darjá nehádan. //sim rá (az qerqere/* pulley) *gozarándan//.* **3** **thread one's way through (sth)** *besaxti az miyán e jáyi gozawtan. //Ráh e xodam rá besaxti az xiyábánhá ye por az anbuh e mardom báz kardam.* [thread my way through].*//*
threadbare adj **1** *názok, naxnamá, źende. //yek qáli ye naxnamá; yek nimtane ye taxnamá//.* **2** *(pendárin) kohne; varoftáde. //gováźeyi* [argument], *wuxiyi, zamineciniyi* [plots] *kohne//*
threadlike adj *názok, naxnamá; con nax. //rewtehá ye bárik e pawm e wiwe* [glass fiber]*//*
threat n **1** *baráye kasi xattonewán kewidan; //In tobemiri az án tobemirihá nist; áwi baráye kasi poxtan ke yek angowt rouqan ruyaw beyistad./ Gorbe rá dar hejle/ sar e taqár kowtan; zahrecewm gereftan; tarsándan; bim dádan; patew*/ patewn* [<Pahlavi, (ZBP, C2166 BF)]./* make/ utter threats against sb: *gorbe rá dar hejle/ sar e taqár kowtan./* an empty threat: *yek patew e puc/ miyántohi./* be impervious to threat/ threats: *sar e natars dáwtan/ az in tupotawarhá natarsidan.//.* **2** **threat (to sb/ sth)** *bim, patew*. //In bimi/ patewi* baráye imeni ye kewvar/ hanvar* [nation] *ast./ kewvari ke peivaste dar bim e/ patew* e dowyári* [famine] *ast/ miziyad.; Bim e án miravad ke bárán begirad./ Bim e án miravad ke ráháhan baste wavad.//.* **3** *patew*; bim. //Harásgari** [terrorism] *baráye (mardom e) sarásar e kewvar patewi*/ bimi bewomár miáyad.//*
threaten v **1** **threaten sb (with sth)** *tarsándan, bim dádan; patestan*; baráye kasi xattonewán kewidan; be kasi goftan in tobemiri az án tobemirihá nist.; baráye kasi áwi poxtan ke yek angowt ruyaw rouqan beyistad.; gorbe rá dar e hejle/ sar e taqár kowtan; zahr e cewm gereftan; //kármandi rá be birun kardan patestan*/ bim dádan* [threaten with dismissal]*./ Fattár*/ kaftár* [attacker] *ma rá bá haft-tiri/ tapánceyi tarsánd/ patest*.//.* **2** *bim dádan; patestan*. //Xattonewán kewwid/ bim dád/ patest* ke kár rá be dádgáh mikewad* [threaten legal action]*./ Havápeimárobáyán* [hijacker] *patestand*/ bim dádand/ xattonewán kewidand ke agar xásteháyewán barávarde nawavad hame ye ráhiyán rá mikowand.//.* **3** (**a**) *bim dádan/ bim e raftan. //Peivaste bim e bárew e barf miravad.; Án abrhá báráni mibud/ az án abrhá bu ye bárán miyámad.//.* (**b**) *bim e... raftan; patestan*. //zir e ásmáni bimnák* [threatening] *(ke bim e bárán/ barf/ tufán az án miraft.)/ Agar bim e kulák* [gale] *miravad, be daryá naro!; Laqzewi ke bim e án miravad gerán tamám wavad.//.* **4** *bim dádan; patestan*. //guneh[…]hi ke dárad varmiyoftad* [threatened species]*./ Bimháyi ke sar e ráhemán ast.; guneyi/ jánevari ke dar patew e*/ bim e varoftádegi* [extinction] *ast.//*
threatening adj *patest* [be bálátar bengarid]*

threateningly adv *tarsávar; patesti*; patewáne*. //Sage/ án sag qorrewi tarsávar/ patewáne* be man kard.//*

three pron, det **1** *se/ yeki biw az do.* **2** **by/ in twos and threes** *dotádotá va setásetá. Niz bengarid be* "five".

three n *womáre ye se/* 3

three- *(dar váźehá ye serewte) se. //yek koláh e seguw; ruydádi seruze//*

three-decker n **1** *(kawti ye bádbáni ye) se-áwkube.* **2** *seláye se(l)lá; seáwkube*

three-dimensional (*niz* **three-D, 3-D**) *seandácik*. //cizi* [object] *seandácik*//*

threefold adj, adv *sebár; sebarábar; secandán*

three-legged race *(hamávard e) takrobáyi ye jofti/ joft-joft [ke dar án pá ye rást e yek davande be pá ye cap e davande ye digar baste wode]*

three-line whip *(dar Engelestán) námeyi, ágáhi be hamvandán e kahestán** [Parliament] *az su ye rahbar e kumal** [party leader] *ke báyad dar newasti ámade va bewive ye viźeyi ráy dahand.*

threepenny, threepenny bit *sekke ye se pensi*

three-piece adj *setekke; sepáre; sepárce. //jámeyi sepárce* [suit]*//*

three-ply adj *selá/ sellá*

three-point turn n *(rádeyi/ máwini rá) bá se farmán sar be tah kardan//*

three-quarter adj *secahárom; secárak. //*a three-quarter length coat: *nimtaneyi qadaki//*

three-quarter n *bengarid be* "the three Rs/ Rn"

threescore det *(bástáni) wast/ 60*

threesome n **1** *setáyi; setane.* **2** *bázi ye setáyi/ setane. Baráye wive ye kárbord e* "three" *bengarid be i"*"five".

thresh v *val kardan = jarjar kardan [<guyew e Ázari ye, mardom e Qarávone (Yahyá Zoká, Áyande, sál e 19, sát e 23, 1372)]; bá pádang kubidan*

threshed grain *jáw* [<az guyew e Ázari ye, mardom e Qarávone (Yahyá Zoká, Áyande, sál e 19, sát e 23, 1372)]*

thresher n *val; jarjar [baráye riwe be* "thresh" *bázgardid]; pádange*

threshold n **1** *ástán; ástáne; palendin (ZBP, C5639 FM); keváde (ZBP, C5196 FM); páyemácán (ZBP, L4940 FM). //*cross the threshold: *az ástáne gozawtan.//.* **2** *(pendárin) ástán, ástáne. //Dar ástán e zendgi ye piwegáni ye xiw bud./ Dar ástáne ye dirandi* [era] *novin dar pezewki.* [at the threshold of a new era in medicine]*//.* **3** *(pezewki, ravánwenási) ástáne. //bálá ye/ zir e ástáne ye xodágáhi/ howyári* [consciousness]*./ bálá ye/ zir e* [above/ below] *ástáne ye xodágáhi/ howyári./ ástáne ye báláyi/ páyini baráye dard dáwtan.//*

threw *zamán e gozawte az* "throw"

thrift n **1** *hirbáni, kadxodáyi.* **2** **thrift** *giyáhi buteyi be nám e dánewik e* <u>Armeria maritima</u>

thriftily adv *bázgardid be* "thrifty"

thriftiness n *bázgardid be* "thrifty"

thrifty adj (**thriftier, thriftiest**) *kadxodámanewáne, "emsák az kadxodáyi madán." (ZBP, L894); hirbán**

thrill n **1** (**a**) *wur, harjá juri tarjome miwavad. //wur e wádi; delwure ye tars, harás* [a thrill of fear, horror]*./ Az darnavardidan e taxtesanghá/ kuhhá ye sangi be wur miáyad./ Bá wur e faráván daryáftam ke barande wodeam.//.* (**b**) *máye ye wur va wádi; wurangiz. //Didár e wahrbánu berásti wurangiz bud./* the thrill of a lifetime: *wurowádi ye bozorgi ke baráye ruzgári [ruzgár e kasi] bas ast//.* **2** **(the) thrills and spills** *delhore va wur (bázi, varzew yá sargarmi)*

thrill v **1** *kasi rá be wur ávardan; be delwure andáxtan; wiftan. //ruydádi wurangiz/ ázmuni* [experience] *wurangiz./ Án film/ celpard* báwandegán* [audience] *rá be wur ávard./ Wifte ye zibáyiyaw gawtam./ Az wanidan e ágáhihá ye wegeftangizetán bewur ámadim.//.* **2** **thrill (with sth)** *murmur/ gezgez andáxtan. //celpardi*/ filmi ke tan e womá rá az wur be gezgez miyandázad.* [make sb thrill with excitement]*.//.* **3** **(be) thrilled to bits** *(anáyin) qand dar del e kasi áb wodan; saxt be wur ámadan. //Kudakán az piwkewiyewán qand dar delewán áb miwod.//*

thriller n *dástáni wurangiz. //nevisande ye dástánhá ye wurangiz* [a thriller writer]*//*

thrive v (pt **thrived** or **throve**, pp **thriven**) **thrive (on sth**) *bálidan, prvardan, "womá dar sahrá parvardeyid va womá rá havá ye Madine nasázad..." (ZBP, L7434 SR); wekoftan; firidan;dar fozun budan,*

*"hosn e to hamiwe dar fozun bád -- ruyat hamesále lálegun bád." (Háfez). //sátvuni** [industry] *bálande/ wokufá; Hic dádosetadi* [business]/ *károbári nemitavánad bedun e/ bi sarmáyegozári bálide wavad/ parvarde wavad/ wokufá gardad./ Az xordegiri (ye digarán) mifirad/ miwekofad/ káraw bálande migardad.* [He thrives on criticism.]*//*

throat n **1** *galu, xer. //xer e kasi rá gereftan/ casbidan* [grab]*//.* **2** *galu. //galu ye xod rá pák kardan* [clear one's throat]*./ Tiq e máhi dar galuyam gir karde.; Galu ye barxi* [the victim] *rá boride budand.//.* **3 cut one's own throat** *"yeki bar sar e wáx bon miborid..." (Sa'di); tiwe be riwe ye xod zadan.* **force. thrust, ram, etc sth down sb's throat** *(anáyin) bezur tu ye galu ye kasi foru kardan/ dar kalle ye kasi tapándan/ capándan. //Az inke bexáhand andiwehá ye doátawe ye* [extremist ideas] *xod rá bezur tu ye galuyam forukonad bizár-am.//.* **have, etc a frog in one's throat** *bengarid be* "frog". **have, etc a lump in one's/ the throat** *bengarid be* "lump". **jump down sb's throat** *bengarid be* "jump 2". **lie in/ through one's teeth/ throat** *bengarid be* "lie[1]". **stick in one's throat** *bengarid be* "stick[2]".

-throated *(dar setáyhá* ye serewte) galu; harjá juri tarjome miwwavad. //*a deep-throated roar: *qorrewi az źarfná ye galu./ parandeyi galusorx/ sorxgalu//*

throatily adv *bázgardid be* "throaty"

throatiness n *bázgardid be* "throaty"

throaty adj (**ier**, **iest**) **1** *az tah e galu; harjá juri tarjome miwavad. //xandeyi az tah e galu.//.* **2** *dorowt/ xawen [con ává]. //sorfeyi dorowt//.*

throb v (**throbbed, throbbing), 1 throb** (**with sth**) *tapidan, kustan, kubidan, larzidan; darhidan; "davázdahom elami báwad ki midarhad va be tázi zarabán guyand." (ZBP, L5238, ZX). //Kalleaw/ saraw mikubid/ midarhid; Az wur delaw tapid/ mitapid.//.* **2** *kustan, kuftan, kubidan, darhidan. //zaxmi darhande/ zaxmi ke zoqzoq mikonad./ Áshá* [engines] *ye kawti árám-árám mikuft/ mikust./ Áváyi ke az wur/ sahew midarhid/ milarzid//*

throb n *tapew, kust, zoqzoq, zanew, darhew. //tapew e/ kust e wádi, dard, rámew/ xowi./ Kust e/ kubew e tablháyi/ kusháyi az dur.* [the throb of distant drums]*//*

throes (n) **1** *dard e qulenji; dard e tirkaw. //dard (e qulenji ye) záyemán; dard e ján kandan* [death throes]*.//.* **2 in the throes of sth/ in the throes of doing sth** *dar garmágarm e; dar tangná ye, "dar tangná ye heybatam az nexvat e raqib -- yá rab mabád ánke gedá mo'tabar wavad." (Háfez). //dar garmágarm e jábejáyi az saráyi be saráyi.//*

thrombosis n (pl **thromboses**) *baste wodan e xun dar siyáhraghá yá del; "baste wodan e xun dar gorde..." (ZBP, L5662 ZX). //*coronary thrombosis: *baste wodan e xun dar siyáhraghá yá sorxraghá ye táji; jarg e siyáhraghá ye/ sorxraghá ye táji.//*

throne n **1** *taxt, taxt e pádewáhi; "co bá taxt menbar barábar konand -- hame nám e Bubakr o Ommaro konand" (SF); newast e keiyi, "co tájaw bemáh andar ámad bemord -- newast e keiyi digari rá sepord." (SF); gáh, "bebinid fardá yeki wáh e nou -- newaste abargáh, cun máh e nou." (ZBP, L4623 SF).* **2 the throne** *pádewáhi; wáhi. //Wahrbánu Elizábet e dovvom dar 1952 be taxt e wáhi newast./ Álbáni paz az jang taxt e wáhi rá az dast dád.;* come to/ ascend/ mount the throne: *be taxt e wáhi newastan;* be on the throne *bar taxt e wáhi newaste budan; wáh yá wahrbánu budand.//.* **3 the power behind the throne** *bengarid be* "power"

throng n *anbuh; mardom; dopowte. //Anbuhe e dustárán/ dustárán dopowte biyusán e didár e setáre budand./ Anbuh e magas havá rá por karde bud.//*

throng v **1** *anbuh wodan va jonbidan; hengáme kardan. //Hengám e xándan e hude ye ázmunháh dánewjuyán anbuh gawte piw ámadand* [the students thronged forward]*./ Mardom hengáme kardand tá namáyew e no ye u rá bebinand.//.* **2 throng sth (with sb/ sth)** *jáyi rá bá anbuh e mardom/ bá cizi por kardan. //Anbuh e mardom meidán e wahr* [main square of the city] *rá por kardand./ Forudgáh/ parvázgáh* por az anbuh e mardomi bud ke mixástand be estár* beravand.//*

throttle v **1** *galu ye... rá fewordan; tásánidan (ZBP, C264 FM); //piw az zadan e gávsanduq* [safe] *pás/ pásdár* [the guard] *rá xafe kardand./ (pendárin) warvin*/ sarrewtedári rá* [the government] *piwmárdan be inke ázádi ye ruznámehá rá* [the press] *xafe kardeand.//.* **2 throttle (sth)/ back/ down** *(kamtar) gáz dádan; wir e/ darice ye gáz rá bastan (tá tajá* ye ási* [speed of an engine] *yá rádeyi*/ máwini káste wavad.)*

throttle n *wir e/ darice ye gáz/ suxt. //Wir e/ darice ye gáz/ suxt rá bázkardan/ gowudan/ bastan./ taxtgáz; gáz tá tah* [at full throttle]*./ nimgáz* [half throttle]*./ Pá ye xod rá az ru ye gáz bardáwtan/ bargereftan/ boland kardan.* [take one's foot off throttle]*//*

through (US, also **thru**) *(bandváźe) (baráye kárbord viźe ye in váźe be kárváźehá ye vábaste bengarid, con* "get through sth"/ "see through sb/ sth" *bengarid be* "get" *va* "see"*).* **1** (**a**) *az miyán e... //Rud e* Thames *az miyán e Landan migozarad/ raván ast.; Án dozd/ dozde az panjere tu ámad./ Fewár e havá áb rá az (miyán e) lule migozaránad* [force through]*.//.* (**b**) *az miyán e; az yek/ in su/ be án su. //Mitavánid az invar e wiwe án var rá bebinid./ Az lá ye/ miyán e meh se tan rá mitavánest bebinad./ Áb rá dar ábkew* [sieve] *bixt* [drain]*./ Rádehá*/ máwinhá rá nemigozárand az miyán e wahr bogzarand.; Nágozir be áb zade* [wade through] *az miyán e rud be án su/ besu ye digar raftim.//.* (**c**) *az yek su be suye digar besaxti raftan; besaxti gozawtan/ gozar kardan. harjá juri tarjome tavánad wod. //Zánovánaw báz walvar e jinaw rá suráx karde./ Baráye boridan e án gereh be kárd e tizi niyáz ast./ Golule rást az miyán e tanaw gozawt./ Se golule tan e Gandhiji rá suráx kard./ Xun pirhanaw rá xis karde az miyán e án raván gawte nimtaneaw* [jacket] *rá lakke kard./ Bá in dastkewhá hi ciz rá nemitavánam suham* [suhestan*]/ daryábam* [feel]*//.* (**d**) *az yek su be su ye digar. harjá juri tarjome miwavad. //dar kucehá midavid* [run through...]*./ Án sag/ sage rást az miyán e báqce ye gol david va gozawt* [rush straight through]*./ Án mard dar kucehá midavid./ Án ráh* [path] *az miyán e deraxtán gozawte besu ye rud/ rudxdxáne miraft.* [lead through]*./ Án pezewk ráh e xod rá bezur az miyán e anbuh e mardom bázkard tá xod rá be mard e ásib dide/ xaste beresánad./ Besaxti ráh e xod rá az miiyán e rádeháyi* ke dar ámadowod budand yáfte be án su ye ráh* [road] *raft.//. niz bengarid be* "across 2". **2** *tá páyán; sarásar; harjá juri tarjome miwavad. //Tá bámdád zende nemimánad. Wab rá nemitavánad besar ávarad va tá bámdá ján xáhad sepord./ In kudakán xeili kamsáland/ xordsál-and va nemitavánand sarásar e/ sartásar e sangitá** [concert] *ye derázi rá newast guw dahand./ Sarásar e bimári ye derázáhangam az man parastári kard./ Tá nime ye matal* [novel] *e dovvomaw rá xándam.//.* **3** *(dar Ámriká) tá (páyán e). //az sewanbe tá panjwanbe dar Wiráz mándan//.* **4** (**a**) *az ráh e; bá komak e. //Az ráh e ágahi ye ruznáme az in kár ágáh wodam/ ágáhi yáftam./ Bá komak e womá bud ke* [it was through you...] *tavánestim báz didár konim.//.* (**b**) *cem e/ máye ye... budan. harjá juri tarjome miwavad. //Con dar wáhráh girkardim* [be held up] *be havápeimá naresidim./ Dar án egnest** [accident] *man gonáhi nadáwtam./ Án goldán az ru ye farviw* [through carelessness] *wekast.//.* **5** *gozarándan, harjá juri tarjome miwavad. //Cejuri/ cegune tavánesti ánhame báde rá (bedun e in ke kasi befahmad/ daryábad) az gomrok bogzaráni./ Az ceráq e qermez gozawt va pásbán didaw.//*

through (US also **thru**) adv part *(band e kárváźe) (baráye kárbordhá ye viźe hamráh e besyári az kárváźehá con* "pull through", "go through with sth" *va mánand e án be án kárváźehá bengarid.)* **1** *az yek su be su ye digar. harjá juri tarjome miwavad. //Qahve rá dar pálune* [filter] *beriz va bogzár ke áb az án bogzarad/ ke ábaw beravad./ Dárim be parvári/ parvasti** [farmyard] *miresim- gománam mitavánim piyáde az miyánaw bogzarim./ Lástik e ráde/ máwin pancar wod* [flat]*, mix az var rafte az var e digar darámade.* [gone through]*./ Láxiz* [flood] *xeili źarf bud va nemiwod az miyánaw ránd.//.* **2** *az sar tá tah. harjá juri tarjome miwavad. //Beman nagu án dástán cegune páyán mipazirad/ migirad- hanuz tá tahaw rá naxándeam./ Diwab tufán e saxti bud ammá wirxár sartásar e án xábid.* [sleep through]*//.* **3** *az miyán e... gozawtan. harjá juri tarjome miwavad. //Ceráq qermez bud ammá ámboláns/ xastekew* rást az án gozawt.//.* **4** *rást az miyán e...; //In kárvándudi yekrást rafte (hicjá) nemiyistad/ pá namizanad./* two through trains a day: *do kárván dudi ye yeksare (bi ánke miyán e ráh pábezanad) ruzáne./ Rádeháyi*/ máwinháyi ke yeksare/ bedun e istádan migozarand./ In xiyábán darrou nadárad* [no through road]*.//.* **5** (**a**) *(dar Engelestán) separidan*/ esparidan* (ZBP. C3827 FM)/ separdan/ espardan. //Zang ke mizanid, bexáhid/ beguyid womá rá rástárást be man separand** [put through to me]*./ Kuwidam bewomá zang bezanam ammá natavánestam ráh peidá konam/ natavánestam besparam*.*[get through]*./* You're through now: *Aknun ráh e telfoni e womá separide*/ separde/ esparde ast va mitavánid soxan beguyid.//.* (**b**) *(dar Ámriká) ámáde budan baráye páyán dádan e soxan dar telefon/ vákubar*.* //How soon will you be through?: *Kei gabzadanat páy e telefon/ vákubar* bepáyán miresad?//.* **6** **through and through** *sarásar; tá náq; pák; saddarsad. //pák/ saddarsad yek Engelisi ast./ Az dirbáz dust budeyim va man womá rá xeili xub miwenásam.//.* **7** **be through (with sb/ sth)** *be páyán resándan; dast az... bázdáwtan, "Weyx az majles dast bázdáwte bud..." (ZBP, L2338, AT). //Dast az dust e pesar e tázeaw bázdáwte. Káraw bá dust e pesar e tázeaw bepáyán reside.//Dustiye man va Kámrán páyán yáfte.// Saranjám pesaraw (digar) az kárbord e dáruhá ye xeradpuw* [drugs] *dast bázdáwte ast.//*

throughout (prep/ *bandváźe*) **1** *hamejá, sarásar. //Án ágáhi dar sarásar e kewvar picid./ Sarásar e cáme soxan az ranj/ dard miraft.//.* **2** *sarásar; sartásar. //Sartásar e jang xoráki kam bud./ Dustam sartásar e ruzgáraw magas e angain parvarew dáde./ Dar sarásar e zendegi ye zanáwuyiyewán tanhá yekbár u rá dide begeryad/ ke gerye konad.//*

throve *bengarid be* “thrive”

throw v (pt **threw**, pp **thrown**), **1** *partáb kardan; afkandan; andáxtan. //Xub partáb mikonad./ Tá kojá mitaváni partáb koni?/ Be sage sang nayafkan/ partáb nakon!/ Tup rá be xáharat partáb kon/ biyafkan!/ Tup rá be bálá partáb karde án rá bázgereft./ Xáhew mikonam án bawgir/ ábcin rá beman biyandáz!/ biyandáz biyáyad!/ (pendárin) negáh e xawmgini beman afkand.//.* **2** **throw sth around/ over sb/ sth; throw sth on/ off** *andáxtan; afkandan; tond puwidan; bázafkandan, "jáme bázafkand va Weyx barán jáme xábánidand." (ZBP, L2066 AT). //Patuyi ru ye mard e ásibdide/ xaste* [injured] *afkand/ andáxt./ Jáme ye yekdastaw rá/ jáme ye káraw* [uniform] *rá tond betan kewid/ tankard/ puwid.* [threw on his uniform].*/ Yumuyaw/ kotaw rá tond darávard.//.* **3** *áxtan, andáxtan; harjá juri tarjome miwavad. //Wirje ke mizani* [dive] *bázovánat rá bejelo biyandáz/ biyáz./ Sarjuxe wánehá‌yaw rá pas kewid va sineaw rá piw dád* [throw back/ throw out]*./ Saraw rá pas afkande qáhqáh xandid* [roar with laughter]*./ Az harás e án andiwe dastánaw rá behavá áxt.//.* **4** *//Do savárkár* [jockey] *dar takrobáyi* [race] *ye dovvom bezamin afkande wodand/ foruafkande wodand./ Án kowtigir tavánest hamál* [opponent] *e xiw rá bezamin afkanad/ foruafkanad/ xák konad.//.* **5** (**a**) *(tás) rixtan.* (**b**) *... ávardan; ...rixtan. //*He threw three sixes in a row: *Pyápei/ powtesareham se (bár) wew ávard./ "gar wáh do wew xást, do yek zaxm oftád- tá zan mabari ke ka'batein dád nadád- Án tás ke kard ráy e wáhanwah yád- bar dargah e wáh ruy e barxák nehád."//.* **6** *rixtan dar kuzegari* [potter's wheel]. *//*a hand-thrown vase: *goldáni dastriz/ dastrixte/ kár e dast//.* **7** *ázordan. harjá juri tarjome miwavad. //Ágáhi az margaw rásti hálam rá gereft* [really threw me.]*; Soxanrán az in ke rewte ye soxanaw rá boridand* [interruption], *pák áwofte gawt* [was completely thrown by]*.//.* **8** *(beviźe náwenáxte) ...wodan/ gawtan/ kardan. Harjá juri tarjome miwavad. //sadhá tan az kár birun ránde wodand* [thrown out of work]*./ Az án ágáhi hamegi docár e sardargomi gawtim.//.* **9** (**a**) *sáxtan; andáxtan; kardan. harjá juri tarjome miwavad. //Poli bar rudxáneyi sástan/ barpá kardan.//.* (**b**) *afkandan. //Deraxtán sáyehá ye derázi bar caman afkandand/ andáxtand.//.* (**c**) *zadan; partáb kardan. //Dar án kewákew cand mowti partáb wod.//.* **10** *(kelidi/* switch*) rá zadan; (ahromi/* lever*) rá kewidan.* **11** *(dar Ámriká, anáyin) dast-dasti báxtan.* **12** *harjá juri tarjome miwwavad. //Peivaste xawm gerefte gardoxák mikonad* [regularly throw tantrums]*.//.* **13** *(anáyin) mehmáni dádan; sur dádan; wappási* gereftan.* **14** *baráye govewháyi** [idioms] *ke dar ánhá* “throw” *bekár rafte be hamán námváźehá va setáyhá** [adj] *bázgardid.* **throw the book at sb** “book”. **throw one's voice** “voice”. **15** (phr v) **throw sth about/ around** *parákandan, foruandáxtan, "Weyx goft ánce foruandáxteand biyárid." (ZBP, L2838 AT). //Injuri áwqál rá invar ánvar nariz!//.* **throw oneself at sth/ sb** (**a**) *bar/ be kasi táxtan/ kaftan/ oftádan.* (**b**) *(anáyin) (baráye zanán) az saroguw (e mardi) báláraftan; baráye kasi/ mardi ján dádan. //Xub bar hame áwkár ast ke u (án zan) az saroguwaw bálámiravad/ ke baráyaw ján midahad.//.* **throw sth away** (**a**) *durrixtan/ andáxtan; foruandáxtan, "Weyx goft ánce ánán foruandáxteand biyárid ..." (ZBP, L2838 AT); Án áwqál ast* [rubbish], *mitaváni duraw biyandázi.//.* (**b**) *vel kardan, afkandan. //Páyaw oftáde ammá az án bahrejuyi nakardan* [throw away an advantage]*./ Miwod piwi gereft ammá az án bahrejuyi nakardam./* My advice was thrown away on him: *Pandi be u dádam ammá bihude bud va bekáraw nagereft/ ammá sarsari gereft.//.* (**c**) *(baráye honarpiwehá) sarsar. //In soxan rá nemitaván saxt gereft./ In soxan rá báyad sarsari gereft.//.* **throw sb back on sth** *(beviźe berixt e náwenáxte) nágozir sáxtan (kasi rá) ke az cizi digar bahre girad/ yá kár e digari konad./ Jamjám** [TV] *az károftád, az inru nágozir gawtim xodemán rá harjur wod sargarm konim* [we were thrown back on our own resources.]*//.* **throw sth in** (**a**) *ráyegán sar e cizi dádan/ cizi rá foruxtan va ciz e kucaki fozun bar án ráyegán dádan. kawkarakzáy* dádan [<Guyew e Gilaki]. //Án kamánce sad toman, cárpáye ham rá ráyegán saraw midaham/ cárpáye ham kawkarakzáyaw*.//.* (**b**) *sarsari cizi goftan; soxani parándan.* **throw oneself into sth** *saxt be kári pardáxtan. //Saxt bekár pardáxtand.//.* **throw sth off** *(ásán) pardáxtan. //be ásáni cand band cáme pardáxtan.//.* **throw sth/ sb off** *dastbesar kardan; xod rá az... rahánidan. //xod rá az sarmáxordegi rahánidan* [throw off a cold]*./ Áwnáyi máye ye dardesar* [a troublesome acquaintance] *rá dastbesar kardan; xod rá az dast e kasáni ke ádam rá donbál mikonand* [one's pursuers] *rahánidan.//.* **throw oneself on sb/ sth** *be dast e... sepordan. //Áwkárá gonáhkár bud* [guilty] *va tanhá kári ke mitavánest bekonad án bud ke xod rá bedast e dádgáh seporde darxást e delsuzi konad* [throw oneself on the mercy of the court]*.//.* **throw sb out** (**a**) *birun kardan, birun andáxtan, bedar kardan az..., “farmud tá jáme az u barkandand va az deh bedar-konand...”(ZBP, L3802, GS); //Án mast rá az meixáne birun andáxtand/ bedar kardand.//.* (**b**) *gij/ biráh/ gomráh kardan. //Xámuw báw, vagarna dar womárhá‌yam* [my calculations] *milaqzam.//.* **throw sth out** (**a**) *parándan. //sarenaxi* [a hint]*/ piwnahádi, andiweyi* [idea], *parándan.//.* (**b**) *napaziroftan.* (**c**) = throw sth away *//zamánaw faráreside án newim/ sandali ye kohne rá durandázim- pák wekaste/ pák darbodáqun ast.//.* **throw sb over**

rahá kardan, vel kardan. //Puldár ke wod hame ye dustán e piwinaw rá rahá kard [threw over all his...].//. **throw sb together** *gerd e ham ávardan. //Sarnevewt báz ánán rá gerd e ham ávard* [Fate had thrown them together]./ *Con tanhá má Engelisizabán budim, gerdeham ámadim.//.* **throw sth together** *sarhambandi kardan. //Yek wám e tondi sarhambandi mikonam.//.* **throw sth up** (**a**) *bálá ávardan , vámidan* [<Pahlavi, besanjid bá* "vomit"*]; haráwidan (ZBP, C701, FM). //xorák e xod rá bálá ávardan/ vámidan*.//.* (**b**) *az... kenáre jostan. //az kár e xod kenáre jostan./ Kár e xod rá rahá kardan.; Az kári ke áyande ye xeili xubi dáwt kenáre josti* [throw up a promising career].//. (**c**) *bárávardan; padid ávardan. //Pażuhewaw cemhá ye novin e cewmgiri padidávarde/ bárávardae* [throw up some interesting facts].//. (**d**) *sarhambandi kardan; sarsari sáxtan/ bepákardan.*

throw[2] n **1** *partáb, afkanew. //partábi xub newáne rafte; Pastá* [turn] *ye to ast ke partáb koni.//.* **2** *...metr partáb. //partábi wast metri./ partáb e gerdeyi válini** [a record throw of the discus].//. **3** *(dar Ámriká) rukew (e kácál/* furniture*).* **4** **a stone's throw** *bengarid be* "stone"

throw-away adj **1** *áwqáli, durandáxtani, durafkandani, vextani* [<Pahlavi, vextan (riwe ye aknun "vez-") (ZBP, C4956, MK, BF)].* **2** *sarsari.* //a throw-away remark: *soxani wekami/ sarsari//*

throw-back n *vagardis* [az "vagardesan" Guyew e Gilaki + dis] [jánevari ke viżegihá ye niyákán e kohani rá dárá-st]*

throw-in n *(dar pátapká/ futbál) tup rá be darun e zamin partáb kardan*

thru (US) = through

thrush[1] n *tuká (parandeyi be náme dánewik e* Turdus)

thrush[2] n **1** *barfak [bimári].* **2** *barfak e zehgir* [vaginal candidiasis]

thrust v (pt, pp **thrust**), **1** *hol dádan, capándan, sepuxtan; bezur gowudan; rexne kardan; foru kardan, "pas Weyx Bolhasan dast bezir e jáme ye Weyx forukardi va be sine ye u miyávardi." (ZBP, L2603 AT). //Foruwande ye javáni ke kálá rá be mardom micapánad.; Ráh e xod rá bezur az miyán e anbuh e mardom gowud./ pádáwi* [a tip] *kaf e daste pristande* [waiter] *capándan./ (pendárin) peiqárehá* [objections] *ye ma rá bázpas-sepuxtand./ (pendárin) Xeili xodaw rá piw miyandázad* [thrust forward]*/ manam-manam mikonad.//.* **2** **thrust at sb (with sth)/ thrust sth at sb** *zadan, táxtan, sepuxxtan. //Jibbore* [mugger] *bá kárd be barxi* [victim] *ye xod táxt./ sarneyze ye xod rá* [bayonet] *bedowman zadan/ sepuxtan.//.* **3** **thrust sth/ sb on/ upon sb** *bezur be kári vádáwtan/ pazirándan. //Barxi mardom baxtyár-and* [lucky] *va bozorgi bezur soráqewán miáyad.* [greatness thrust upon them].*/ Az inke nágahán se mehmán e fozuni bar saraw rixte ázorde gawte.* [... guests thrust on her].//

thrust n **1** (**a**) *hol; sepuzew; sepuxt; rexne; zanew; táxt; kus = kust, "ze nágah be ruy andar oftád Tus -- to gofti ze pil e żiyán yáft kus." (ZBP, C1827, SF). //Bá kus e/ kust e sarneyze kowte wod/ wode.//.* (**b**) *tak, kust e saxt. //taki żarf/ kusti żarf* [deep thrust] *dar sarzamin e dowman.//.* (**c**) *(pendárin) táxt. //soxanrániyi ágande az táxt bar sarrewtedári/ warvin** [government]//. **2** *niru ye ránew/ sepuzew.* **3** *(dar váládgari/* architecture) *sepuxtár** [stress between neighboring parts]//. **4** **stress (of sth)** *wire; ján e soxan. //Ján e soxanaw ce bud?//.* **5** **cut and thrust** *bengarid be* "cut[2]"

thruster n *kasi ke xodaw rá piw miyandázad*

thud n *táp; tápi. //Ráde*he/ máwine kudak rá tápi zad conán ke hál e ádam gerefte wod.* [with a sickening thud]//

thud v (**thudded/ thuddening**) *táptáp/ tápi zadan; táp kardan. //Ává ye wáxehá ke táptáp bedivár e kolbe mikubad./ Ává ye táptáp e muzehá ye sanginaw rá ke bálá invar ánvar miraft mitavánestam bewnavam.//*

thug n *rifte*

thuggery n *riftegi*

thumb n **1** *wast (e dast); narangowt; angowt e nar, "Án malek rá hardo angowt e nar beboridand tá do dastaw az kár bewod va con do angowt e nar nabáwad ke án rá [be Tázik] ebhám xánand xod hic natavánest kardan..." (ZBP, C1930 TB).* **2** *wast e dastkew.* **3** **be all fingers and no thumbs** *dastopá-colofti/ colofte budan; //In dast e ádam/ kasi be án dastaw miguyad/ goftan ke goh naxor. //.* **a rule of thumb** *bengarid be* "rule". **stand/ stick out like a sore thumb** *bengarid be* "sore". **thumbs up/ down** *newán e pasand va kámyábi/ wekast va nápazroftári. //*give sb/ sth the thumbs up: *bekasi bádast/ wast e dast nazd e Engelisi zabánán piruzi yá pasand newán dádan./ "*I'm afraid it's thumbs down for your new proposal." *Badbaxtáne gománam baráye piwnahádetán báyad newán e wekast bedaham/ gománam piwnahádetán bá wekast ruberu wode.//.* **twidle one's thumbs** *bengarid be* "twiddle". **under sb's thumb** *zir e dast/ zire pá ye kasi. //U/ wouharaw rá pák zir e dast gerefte/ dar mowt e xod dárad.//*

thumb v **1** **thumb (through) sth** *barghá ye... rá bá angowt barg zadan va farsudan; barg zadan. //Farhangi rá barg zadan;* a well-thumbed copy: *pácini* ke bárábár barg zade wode, kohne va cerk gawte.//.* **2** **thumb-lift** *dar wáhráh/ kenár e ráh bá newán dádan e wast e dast az mardom savári xástan./* **thumb one's nose at sb/ sth** *be kasi damáq-suxte newán dádan/ Be kasi negariste va wast e dast e xod rá be bini ye xod málidan/ be kasi damáqsuxte newán dádan/ málidi/ kurxundi!!*

thumb-index n *fehrest e angowti [dar námehá/ ketábhá]*

thumb-nail n *náxon e wast (e dast)*

thumb-nail (adj/ *setáy*) (nevewte ye) kutáh. //*a thumb-nail sketch: *nerangi* kutáh./ peikareyi/ zandi kutáh az kasi yá cizi//*

thumbscrew n *ewkale, ewkalak [abzár e wekanje dar gozawte baráye celándan e wast e dast e kasi]*

thumb-stall n *rukew e wast; sarangowtpuw*

thumb-tack n (US) = *bengarid be* "drawing-pin (drawing)"

thump v *bá mowt kubidan/ kustan/ kuftan; tapidan. //Delam az wur mitapid/ mikuft./ Kasi bá mowt be dar kuft./ Do pesarbacce ke bá mowt be sarokalle ye hamdigar mizadand/ mikuftand./ (pendárin) bolandboland/ bangbang naváyi rá bá piyáno naváxt./ Táptáp bá piyáno naváyi naváxt./ Bálewtak (rá bá mowt) kufte hamvár* [flat] *sáxt.//*

thump n **1** *kust. //kusti/ mowti be u zade budan.//.* **2** *táp, táláp. //kise ye cáru/ sáru/ simán táppi be zamin oftád.//*

thumping, thundering adj *(anáyin) gonde, bozorg. //yek doruq e wáxdár./ Bá mahinegi ye bozorgi bordan/ barande wodan* [win by a thumping majority]*//*

thumping, thundering adv *xeili, besyár. //dar xáne ye/ saráy e besyár gondeyi* [in a thumping great house] *dar rustá zistan.//*

thunder n **1** *tondar, ásemánqoronbe; tarák, "taráki barámad ze holqum e uy -- ke larzán wod án kande o bum uy." (ZBP, L5820 SF). //*a crash/ peel/ roll of thunder: *qorrew e tondar./ Guyá tondar bezanad/ ásmán qoronbe bekonad./ Emsál tábestán xeili tondar nazade.//.* **2** *qorrew, tondar; tarák [be bálátar bengarid]; qou/ qev/ qav/ qau/ qiv (ZBP, C3850 FM). //qorrew e/ tondar e/ tarák e tuphá, jethá, kushá.;* a thunder of applause: *qou e/ qazák e kafzadanhá//.* **steal sb's thunder** *bengarid be* "steal"

thunder v **1** *tondar zadan, qorridan, qoronbidan. //sarásar e wab tondar zad.//.* **2** (**a**) *tarák barávardan/ barámadan, "taaráki barámad ze holqum e uy -- ke larzán wod án kande o bum e uy." (ZBP, L5820 SF); qarividan; qorridan. //Áváyi dar guwam qorrid.; Kasi dam e dar istáde saxt darzade, qouqá mikard.//.* (**b**) *qorridan va raftan, qoronbidan va raftan. //Kárvándudi qorrán az istgáh gozawt* [thunder through the station]*./ Rádehá ye bárkew e sangin/ gerán ke qorrán migozarand* [thunder along]*.//.* **3** (**a**) **thunder against sth/ at sb** *qorridan va tarsándan. //vátáwtárán** [reformers] *dar peikár bá tarmanewi* [corruption] *miqorrand.; Az ceruy/ cerá conán beman miqorri/ mipari?//.* (**b**) //utter threats: *qorridan va tarsándan./ Qorride goft, "cegune mitaváni/ miyári* [how dare you] *["az yárastan"], ke bá man conin soxan guyi?"//*

thunderclap n **1** *tondar, qorrew (e tondar) (ZBP, C785 FM); paxnu.* **2** *ruydádi/ ágáhiyi harásangiz va nágaháni; tondar*

thunder-cloud n *tondar-abr; abr e tondari*

thunderer n *muyedamáqi bozorg; dardesari bozorg*

thundering adj, adv = thumping (thump) *muyedamáqi bozorg; dardesari bozorg*

thunderous adj *qorrewásá; tondarsán. //gorrew e kafzadanhá va hurrá* [thunderous applause]//

thunderously adv *bázgardid be* "thunderous"

thunderstorm n *tondartufán [M. Moqaddam]*

thunderstruck adj *mát, gij, wegeftzade*

thundery adj *tondari; ásmán-qoronbe. //ruzi tondari/ portondar//*

Thur, Thurs (*kutáhwode baráye* "Thursday") *Panjwanbe. //Panjwanbe bistom e Mehrmáh//*

Thursday n (abbr **Thur**, **Thurs**) *panjwanbe; baráye kárbord e* "Thursday" *bengarid be* "Monday"

thus adv (fml) **1** *conin, idun, "va johudán idun guyand ke hadis e Jebreyil andar miyán nabud., ce xod e Yusef e dorudgar bud ke bá Maryam jemá' kard." (ZBP, L14 TB); "az tariq e nojum idun guyad ke..." (ZBP, L1963 TB); az ingune, "co zingune bar man soráyad jahán -- hami tire gardad omid e mahán." (ZBP, L4847 SF); baringune, "baringune gardad jahán e jahán -- hami ráz e xiw az to dárad nehán." (ZBP, L4860 SF); bedinsán, "vará xow nayámad bedinsán soxon -- be mehtar pesar goft xámi makon!"*

*(ZBP, L4876 SF). //*calculate the area of the tirangle thus formed: *ru ye/ ruye ye sebari ke idun/ conin/ bedingune padid miáyad womár girid./ Farmán rá in juri/ conin/ bedinsán/ idun be do dast gir!* [Hold the wheel in both hands, thus!]*//.* **2** *azinru; bar ingune. //U pesar e noxri/ u mehtarin pesar ast va bar in gune/ az inru án farnám be u miresad* [thus he is heir to the title]*//.* **3** *tá bedinjá. //Tá bedinjá resideyi, mixáhi peigiri koni?* [having come thus far, do you wish to continue?]*//*

thwart[1] v *jelogiri kardan; sar e ráh e... rá bastan; cub lá ye carx e... nehádan. //Az baxt e bad az ámájhá ye xiw dur oftád./* thwarted ambitions: *jáhjuyihá ye nákám/ ke bejáyi nareside.//*

thwart[2] n *newim* [seat] *e páruzan*

thyme n *áviwan [giyáhi az gune ye* Thymus *benám e dánnewik e* Thyme vulgaris*]*

thyroid, thyroid gland *qáre* [<qáre, guyew e Gilaki]*

ti n *(musiqi) si/ ti. haftomin esvar*/ not dar kelid e sol-fa*

tiara n **1** *tárek = táre [M. Moqadam] koláh e zanán.* **2** *tárek [M. Moqadam] táj e seguw e Páp*

tibia n (pl **tibie**) *(kálbodwenási) dorowtnei [ostoxán e sáq e pá]*

tic n *dapark* [<daparkesan, Gilaki] docár e dapark* budan.*

tick[1] n **1** *tiktik; tikták.* **2** *(anáyin) yek dam. //Yek dam bebiyus!* [Just wait a tick!]*./ Tá cewm behambezani miáyam/ án rá anjám midaham.* [I'll do it in half a tick/ in two tiks!]*//.* **3** (US **check**) *dar Ámriká "newáne zadan" con vážeyi rá dar nevewteyi*

tick v **1** **tick (away) (of a clock, etc**) *tiktik kardan; tikták kardan. //Pangánam* [clock, watch] *tiktik nemikonad, con barqi ast./ Be pangán* diväri* [clock] *ke tikták mikonad guw dádan.; Haminjur ke biyusán budim/ cewmberáh budim sanje ye rádak*/ táksi tiktik miyandáxt* [taxi's meter kept ticking]*//.* **2** **tick sth (off)** *newáne zadan/ xatzadan. //Nám e kasáni rá ke ámadeand newáne zadan.; Kárháyi ke anjám wode newáne zade wode.//.* **3** **what makes sb tick** *(anáyin) ánce ke máye ye án miwavad ke kasi... konad. //Rásti hargez danayáfteam/ nafahmideam ce ciz máye ye raftár e u migardad* [what makes her tick]*//.* **4** **tick away/ by** *(baráye zamán) gozawtan/ separi wodan. //Dar in miyán zamán/ pálhá** [minutes] *separi migawt.//.* **tick sth away** *gozawt e/ separi wodan e zamán rá newán dádan. //Pangán* e istgáh separi wodan e zamán/ pálhá** [minutes] *rá newán midád.//.* **tick sb off** *(anáyin) nekuhidan; nok e kasi rá cidan; damáq e kasi rá suzándan. //Baráye farviw* [negligence] *nekuhew gawtan.//.* **tick over** (**a**) *kár kardan (e ráde*/ máwin dar dande ye ázád). //Ráde*/ máwin rá bázistándam ammá gozáwtam motor ázád kár konad.* [tick over]*//.* (**b**) *kár e/ ravand e hamiwegi rá pei gereftan.* [continue in a routine way]. *//Man ke nistam bekuw va kárhá rá be ravand e hamiwegi begardán.//*

tick[2] n **1** *kane.* **2** *(dar Engelestán, zabán e kuce) kane, ádam e past/ forumáye*

tick[3] n **1** *rubálew; rutowak.* **2** = ticking

tick[4] n *(anáyin, dar Engelestán) pasádast; nesye. //*get tick: *vám/ pasádast gereftan./ cizi rá pasádast xaridan//*

ticker n **1** *del. //*His ticker's not strong!: *Pordel nist.//.* **2** *(kohne wode) pangán** [watch]

ticker-tape n *(beviže dar Ámriká) navár e/ káqaz e bisim. //Bahá ye bahrhá rá dar bázár e berwut-berwind** [the stock market] *az ruy e navár/ káqaz e bisim xándan.//.* (**b**) *navárhá ye rangi ke baráye jawn az panjerehá ávizand. //Namáyewi xiyábáni ke hamzamán e án navárhá ye rangi az panjerehá miyávizand* [a ticker-tape parade]*./ paziráyi wodan az suy e mardom va jawn gereftan bá ávixtan e navárhá ye rangi.* [get e ticker-tape reception]*//*

ticket n **1** *pate, parvánce. //pate ye yeksuye yá dosuye/ yekvare yá dovare/ yá raftobargawt mixáhid?/ Baráye jám e farjámin* [the Cup Final] *do pate gerefteam/ dáram./ Har bár ketábi vám migirid parvánce* ye dež e nepewt* [library ticket] *rá báyad newán dahid./ Tanhá bá pate/ parvánce mitaván turaft.//.* **2** *barcasb.* **3** *(yekáni, beviže dar ámriká) fehrest e námzadhá (ye yek kumal*/* party *baráye gozinew). //baráye... dar fehrest e námzadhá ye kumal e* "republican" *budan.//.* **4** *pate ye táván e ránandegi. //Baráye negahdáwtan e ráde*/ máwin darjá ye bad yá baráye tondráni pate ye táván gereftan.//.* **5** **the ticket** *(konewode- anáyin) dorost. //Hameciz bastebandi wode va ámáde ye raftan ast? Ári dorost ast* [That's the ticket.]*//.* **6** *(anáyin) parvánce.* **7** (idm) **the straight ticket** *bengarid be* "straight[1]"

ticket v *(beviže berixt e náwenáxte) bar ru ye cizi (baráye foruw) barcasb zadan/ nehádan*

ticking (*niz* **tick**) n *rubálewi/ rutowaki ye setabr/ koloft*

ticking-off n (pl **tickings-off)** *nekuhew, sarzanew; damáq e kasi rá suzándan. //*give sb a good ticking-off: *kasi rá saxt nekuhidan; damáq e kasi rá saxt suxándan.//*

tickle v **1** *qelqelak; paxpaxu (ZBP, C2260 FM); paxluce (ZBP, C2289 FM); golxuce (ZBP, C1379 FM); saraf/ sorof (qelqelak dar galu ast); xárew. //*tickle sb in the ribs: *pahlu ye kasi rá qelqelak dádan; In patu ma rá xárew miyandázad/ qelqelak midahad./ Bá pari biniyam rá xáránd/ qelqelak dád.//.* **2** *qelqelak, paxpaxu; paxluce. //biniyam qelqelak miáyad.//.* **3** *sargarm kardan; xandándan. //Az án andiwe saxt xandeam gereft./ Án dástán u rá sargarm kard va u rá be andiwe vádáwt/ konjkáviyaw rá barangixt* [tickled her fancy/ curiosity].*//.* **4** **(be) tickled pink/ to death** *az xande rudebor wodan; xeili delwád gawtan. //Az in ke goftári ke nevewtam barande wod* [win the prize] *saxt delwád gawtam.//.* **tickle sb's ribs** *(anáyin) kasi rá sargarm kardan.* Cf "rib-tickling"

tickle n **1** *qelqelak, paxpaxu, paxluce, golxuce. //Dar galuyam qelqelak dáram/ galuyam mixárad, gománam sarmá xordeam.//* **2** **slap and tickle** "slap"

tickler n *(anáyin) cistán, gereh. //Gerehi kucak va máye ye dardesar ke báyad án rá gowude az miyán bardáwt.//*

ticklish adj **1** *(baráye mardom) qelqelaki. //Man xeili qelqelaki hastam.//.* **2** *(anáyin) dowvár. //porsewi dowvár/ dar sáni dowvár* [in a ticklish situation]*//*

ticklishness n *bázgardid be* "ticklish"

tick-tack n *(darEngelestán) ravew e mardárán** [bookmakers] *baráye newáne dádan bá dast dar asbdaváni*

tick-tack-toe (US) n = noughts and crosses (nought)

tick-tock n *(beviże berixt e yekáni) tákták (e pangánhá ye bozorg yá divári/* clock*)*

ticky-tacky adj, n *(dar Ámriká, anáyin) sáxtemánhá ye toxmi va zewt. //Pirámun e wahri* [suburb] *por az sáxtemánhá ye toxmi va zewt.//*

tidal adj *(vábaste be/ dastxow e) avarkár*. //rudi/ rudxáneyi/ daháne ye rudxáneyi* [estuary]*/ bandari* [harbor] *avarkár*/ ke dastxow e avarkár* migardad.//*

tidal wave **1** *kuhe ye áb (dar zeráh*/ zarange** [ocean]*; ke az zaminlarze barxizad.); qolkuhe [qol = gol, besanjid bá "kalán" (EDPL)].* **2** **tidal wave of sth** *pendárin, "barangixtegi"*

tidbit *(*US/*dar Ámriká)* = titbit

tiddler n **1** *(guneyi máhi) kuli, kulice*.* **2** *[ciz e/ kudak e] rize/ rizemize*

tiddly adj (**tiddlier, tiddliest**) **1** *(anáyin, beviże dar Engelestán) mast, wangul. //kami mast/ wangul wodan.//.* **2** *(dar Engelestán) jozyi, xeili kucak, xord; //Dotá kák e kuculu bá panir, in rá ke nemiwavad náhár/ cáwt xánd!//*

tiddly-winks n *bázi ye vazaqak*/ vazaqakbázi**

tide n **1** *avarkár* [besanjid bá "avarkár", "ukár"]; //*spring/ neap tides: *avarkár*; ukár*;* at high/ low tide: *dar/ hengám e avarkár*/ ukár*/ Avarkár* ráhemán rá borid.* [We were cut off by the tide.]./ The tide is (coming) in/ (going) out: *avarkár* dárad miáyad/ miravad./ Párehá ye cub* [driftwood] *ke avarkár* ánhá rá woste ávarde; Wenágarán báyad xod rá dar barábar e avarkárhá* ye porzur bepáyand.//.* **2** *ravand. //ravand e fazáyande ye náxownudi* [a rising tide of discontent].*//.* **3** *(bástáni) (dar vážehá ye serewte) gáh. //*Yule-tide: *jawnváre ye Krismas/ zádruz e Masih/ Mehr*./* Whitsuntide: *haftomin Yekwanbe pas az zádruzi Masih/ Mehr*//.* **4** **go, swim, etc with/ against the stream/ tide** *bengarid be* "stream[1]". **time and tide wait for no man** *bengarid be* "time[1]".

tide v, **tide sb over (sth)** *kasi rá yári dádan va az gereftári rahánidan. //Miwavad tá dastmozdam rá begiram kami pul beman vám dáde ma rá az gereftári berahá ni?* [tide me over until ...]*//*

tide-mark n **1** *newán e áb/ marz e avarkár*.* **2** *(bewuxi) "goft az kojá miáyi ey farxonde-pei?- goft az hammám e garm e kuy e to- Goft xod peidást az zánu ye to.". //já ye/ xatt e/ newán e cerkin dar ábwang* [bath-tub]//

tide-table *jadval (e zamán) e avarkár**

tideway n **1** *gozargáh e avarkár*.* **2** *avarkárrud** [= *avarkár* + *rud* (the tidal part of a river)]

tidiness (n) *bázgardid be* "tidy"

tidings n *(bástáni yá bewuxi) możde; nevid/ navid, "be kuh e Hamávan ke dádadaw nevid -- bedin budan, aknun ce dárad omid." (ZBP. L1606 SF); ituk (dádan) (ZBP,C3659 FM). //Nevid/ możde/ ituk rá* [the glad tidings] *wanideyi?//*

tidy adj (**tidier, tidiest**) **1** (**a**) *besámán; sámán dáde/ yáfte; áráste. //otáqi, mizi, báqi besámán/ áráste./ Xáneaw/ saráyaw rá hamiwe xeili besámán/ áráste negahmidárad.//.* (**b**) *pákize, besámán, rouwan. harjá juri tarjome miwavad. //*a tidy boy: *pesari; sámánide-xuy./* tidy habits: *pákizexuyi; sámánidexuyi./* have a

tidy mind: *rouwanandiw budan//.* **2** *(anáyin- beviźe darbáre ye pul) kalán, hengoft. //Pas az marg pul e kaláni* [a tidy fortune] *az xod bejá nehád* [left]*./* It must have cost a tidy penny: *Báyad xeili gerán bude báwad./ Báyad xeili hazine bardáwte bude báwad.//*

tidy n *já ye henzerpenzer; henzerpenzerdáni. //*a desk tidy: *henzerpenzerdáni baráye ru ye miz;* a sink tidy: *henzerpenzerdáni baráye áwpazxáne va mánand e án.//*

tidy v (pt, pp **tidied**) **1** **tidy (sth/ sb/ oneself) (up)** *sámánidan; sámán dádan; árástan; pák kardan; be... residan. //Hame ye/ sarásar e bámdád rá be xáne residan/ bámdád rá be kár e xáne residan./ Behtar ast piw az ámadan e mehmánán in otáq rá besámán koni/ be in otáq beresi./ Báyad be saroru ye xodam beresam.//.* **2** **tidy sth away** *besámán kardan; sámán dádan; sar e já nehádan. //Báziceháyat rá pas az bázi sar e jáyaw bene!//.* **tidy sth out** *sámán dádan; residan. //be kewohá ye xod/ be ewkáfhá* [cupboards] *residan.//*

tie n **1** (*niz* **necktie**) *ko-er [M. Moqadam, (Irán Kude, jozve ye womáre ye 3, sát e 30) (be hame ye goftár dar páyin bengarid].*

KO-ER

(از دکتر محمد مقدم)

۳۰

ریشهٔ واژهٔ کراوات

(cravate- cuirasse)

در فرهنگهای انگلیسی و فرانسه مینویسند که واژهٔ کراوات از نیمهٔ
دوم قرن هفدهم در زبان فرانسه رواج گرفته است چون سربازان کرواتی
(اهل کرواسی) که در هنگ پادشاهی کرواَت در زمان لوئی چهاردهم بودند
دستمال گردن می بستند و این رسم از آن دوره آغاز یافته مردم فرانسه
دستمال گردن را از روی نام این سربازان کراوات نام نهادند!
پس واژهٔ کراوات و رسم بستن آن پیشینهٔ کلاسیک (یونانی ولاتین)
ندارد و بهمین سبب بوده که اروپائیان "ریشهٔ عامیانه" برای آن
ساخته و آنرا بسربازان کرواَت نسبت داده اند.
در اوستا (دینودات فرگرد ۱۴ آیه ۹) دوازده چیز را که مرد
جنگی با آنها نیازمند است نام میبرد و میگوید: "... هفتم زره هشتم
کُئِرِس (۹ و ۱۰ و ۱۱) ..." این واژه از ریشهٔ کَئِرِت
(۹ و ۱۰ و ۱۲) است و در برابر آن در پهلوی "گریوپان" آمده
. و در شرح آن میگوید که کَئِرِت به زره بسته میشود.

. و در شرح آن میگوید که کَئِرِت به زره بسته میشود.

۳۲

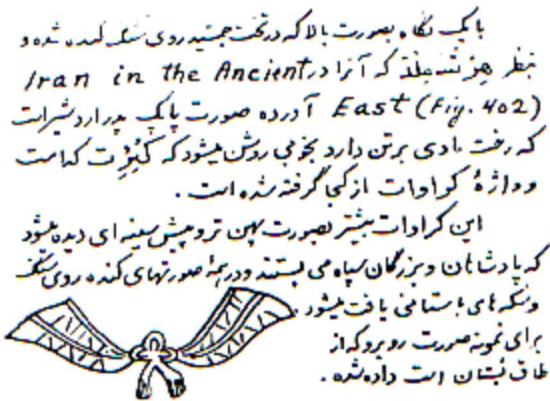

این پیش سینه که تا دورهٔ صفویه و بعد از
آن هم رسم بوده (پیش سینهٔ روبرو در
صورتهای شاه عباس دیده میشود) همانست که بزبان فرانسه cuirasse
میگویند که از corazza ایتالیائی گرفته شده و ریشهٔ آن کُئِرِس
اوستا است. بگفتهٔ اروپائیان cuirasse از قرن پانزدهم در اروپا
رواج گرفته و در اصل پیش سینهٔ زره بوده و بعداً آن قسمت زره که از گردن
تا کمر است گفته شده و چون پیشینهٔ کلاسیک نداشته برای آن ریشه ای
تراشیده اند و آنرا از واژهٔ حدسی coracea که در لاتین نیست گمان
کرده اند و آنرا از ریشهٔ لاتینی coriaceus "چرمی" از لاتین
corium "چرم" دانسته و ناچار شده اند گویند که این قسمت زره را
در اول از چرم میساخته اند!

در مازندران تا چند سال پیش که هنوز لباسهای محلی میپوشیدند رسم بود که داماد
شب عروسی دستمال گردن سرخ یا سبز ببندد و این رسم مانند حلقه ای که بانگشت میکنند
علامت دلبستگی به جفت است. بنظر نگارنده کراوات هم در ایران باستان مانند
کُستی علامت دینی و بستگی بجائی بوده است. کستی رشته ای بوده که
بکمر می بستند و کراوات رشته ای بوده که "برگردن افکنده دوست".
بیجهت نبود که وقتیکه بستن کراوات دوباره در ایران رسم شد آنرا
زنّار نام نهادند.

ایران کوده شمارهٔ ۳ امرداد ۱۳۶۴

2 *band. //band baráye bastan e kisehá ye pelástiki/ kalpaki*//.* **3** (**a**) *bast.* (**b**) US = sleeper 2. **4** *(pendárin) peivand. //peivand(há ye) dusti; peivandhá ye xánevádegi* [family ties]*./ In bongáh bá yek dádkarp** [corporation] *e Ámrikáyi peivandháyi dárad.//.* **5** *(pendárin) páyágiw; jelogir; vábastegi. //Nemixáhad hic gune vábastegi dáwte báwad* [have any ties] *azinru hargez zan nagerefte./ Jánevarán e dastámuz e xánegi/ kadegi hengámi ke ádam mixáhad be estár** [vacation] *ravad mitavánand páyágiw gardand.//.* **6** *barábar [dar ávardhá/* games*]. //Harkodám az do goruh do bár bord va bázi barábar páyán gereft.//.* **7** *yek dast bázi. //Páre ye noxost e jám (yek dast bázi) miyán e Wiráz va Tehrán* [the first leg of the Cup tie between Shiraz and Tehran]*//.* **8** *(musiqi) hamband* [xatt e xamide Bálá ye do esvar*/ not e musiqi, ke bá án, do not con yek not xáde miwavad]*

tie[2] v (pres p **tying**, pt, pp **tied**) **1** *bastan, barbastan, "to in náme barband, bar dast e rást -- gar idunk bestánad az to ravást." (ZBP, L4798 SF). //baste rá (bá band) bebandam yá navárcasb?; Dastán e zendáni rá seft baste budand* [securely tied]*./ Sagi rá (bá band) be tire ceráqbarq* [a lamp-post] *bastan./ Páhá ye kasi rá beham bastan.; Wáxeyi rá be zamin bastan.//.* **2** **tie sth (on)** *bastan; band kardan; barbastan. //Mitaváni in piwband rá (gerd e man) bebandi?/* tie on a label *barcasbi rá band kardan/ bá bandaw be cizi/ bejáyi bastan.//.* **3** (**a**) *gere zadan/ bastan. //navári, wálegardani* [scarf] *koeri*/ kerváti rá bastan/ gere zadan./ Muháyaw rá parhib* [form] *e goujefarangi bast/ baste* [tie in/ into a bun]*/ Band e kafw e/ muze ye xod rá bastan/ gere zadan* [tie one's shoe-laces]*./ páreyi rismán rá gere zadan* [tie a knot in a piece of rope]*.//.* **4** *baste wodan. //In tanáb/ rismán xub gere nemixorad.; In hamyán* [sash] *az piw/ jelo baste miwavad yá pas?//.* **5** **tie (sb) (with sb) (for sth)** *[baráye do tan varzewkár] barábar wodan/ barábar kardan. //Án do goruh e varzewi báham barábar kardand/ barábar wodand.* [the two teams tied.]*//.* **6** *(musiqi) behambastan; barbastan*; //tied crochets *[musiqi] siyáhhá ye behambaste/ barbaste//.* **7** tie oneself into/ (up) in knots: *sardargom wodan; gogije wodan [parvá konid "gohgije" dorost nist.]//.* **tie the knot** *(anáyin) zanáwuyi kardan; zanowouhar gawtan//.* **8** **tie sb/ oneself down(to sth)** *dastopá ye kasi/ xod rá bastan. //Baccehá dastopáyat rá basteand./ Baccehá páyágiwat hastand, na?//.* **tie in (with sth)** *jur budan; beham xordan. //In gováh bá ánce ke tá konun midánim jur darmiáyad.* [this evidence ties in with...]*//.* **tie (sth) up; moor (sth)** *bastan; barbastan; band kardan. //Qáyeq/ karji rá (bá rismán) kenár e forz* [quay] *bastim.//.* **tie sb up** (**a**) *kasi rá bá tanáb bastan. //Dozdán pás e wab rá* [night-watchman] *rá bá tanáb baste, dahánaw rá porkardand* [gag]*.//.* (**b**) *(biwtar náwenáxte) sargarm/ gereftár budan. //Tá tasu* [o'clock] *ye se ye pasin gereftár e yek newast* [meeting] *hastam.//.* **tie sth up** (**a**) *bá tanáb/ rismán bastan.* (**b**) *pul e xod rá sarmáyegozári kardan va bastan/ band kardan. //Pulaw rá dar xáne va zamin* [tie up in property] *band karde/ sarmáyegozári karde.//.* (**c**) *bandhá va peimánháyi baráye foruw (e xáne, zamin va mánand e án) nehádan.//.* (**d**) *jelo ye kári rá gereftan./ bázistándan. //Bastnewini baráye yek hafte jelo ye sáxt e farávardehá rá* [production] *rá gereft.//*

tie-beam n (horizontal beam connecting rafters) *sarin* [<Gilaki, sarin]*

tie-breaker, tie-break n *bázi ye barande pas az barábar wodan.* //the first set was won on the tie-break: *dast e noxost, pas az barábar wodan bá yek bázi borde wod.//*

tied adj *(baráye xáne) keráye (wode) dar barábar e kár (baráye xánexá/* landlord*).* //a tied cottage: *kolbeyi ke be keráye dáde wode be peimán ke keráyenewin baráye xodávand e án kár konad./ Kári ke kárfarmá dar barábaraw be kárgar otáq/ xáne ham midahad.//*

tied house *(dar Engelestán) saráy e hamegáni (ke az án e ábejousázi-st). bengarid be* “free house”
tie-dye v *párce rá tábdáde rang kardan; banrazidan*[ban/ band + razidan]*
tiedyeing n *banrazi*/ párce rá tábdáde rang kardan*
tie-on adj *(baráye barcasb yá hamánand e án) ke bá band baste tavánad wod, bandi, bandaki*
tie-pin (US, **stickpin, tie-tack**) *tokme/ sanjáq e ko-er*/ kerávát*
tier n *raj, rade, xan (ZBP, C5255) (áwkub e páyini ye kawti ast); taxt. //*a box in the first tier: *newimi/ sandaliyi dar raj e noxost./* a three-tier wedding-cake: *yek kák e bayugáni ye se áwkube.//*
tiered (adj) *..-raje; ...-láye; ...-taxte*
-tiered *(dar setáyhá* ye serewte/* compound adjs*) ...-áwkube; -raje; -rade; -láye; -taxte. //*tiered seating: *newimháyi ke rajberaj yeki bálátar az digari áráste wode./* a three-tiered cake: *káki setaxt/ seáwkube;* a two-tiered system: *dastgáhi dorade; dastgáhi do áwkube/ do láye//*
tie-up n **1 tie-up (with sb/ sth)** *hanbázi, peivand.* **2** *(beviże dar Ámriká) bázistádan; ... bandán. //*a traffic tie-up: *ráhbandán.//*
tiff n *begumagu ye/ setize miyán e dustán va áwnáyán. //Bá dust e pesaraw begumaguyaw wod.//*
tig n = tag 6
tiger n **1** *babr.* **2 fight like a tiger** *bengarid be* “fight 1”; **a paper tiger** *bengarid be* “paper”
tigerish adj *babri, babrsán; warze*
tigress n *mádebabr, máyebabr*
tigerlily n *susan e xánegi ye ásiyáyi be nám e dánewik e* Lillium tigrinum
tiger-moth n *guneyi bit* [moth] *az xáneváde ye* tigridae
tight adj (**tighter**, **tightest**) **1** *seft. //yek gereh ye seft/ estaft; Nemitavánam cubpanbe rá az botri darávaram, xeili seft ast./ Kewo xeili seft ast.; tanáb/ rismán rá seft becasb* [keep a tight hold on]*.//.* **2** (**a**) *tang, seft, staft; kip. //bandgáhi kip/ seft* [a tight joint]*./ In kafwhá/ muzehá baráyam xeili tang ast./* a tight ship: *kawtiyi ke xub ábbandi wode./* tight control: *seftosaxt zir e dast gereftan.//.* (**b**) *(dar setáyhá ye serewte) kip, rexnenápazir. //*air tight: *kip/ rexnenápazir be havá./* watertight: *rexnenápazir be áb.//.* **3** (**a**) *kip (e ham); tang (e ham); por; kez. //*a tight mass of fibers: *tudeyi rewte ye kez./* a tight schedule: *barnámeyi tang/ por.//.* (**b**) *(baráye báziha) tangátang. //yek takrobáyi* [race] *ye, hamávardi; yekdast bázi* [match] *ye/ yek ávard e/ hamávard e* [contest] *tangátang.//.* **4** *kewide, tanide, tanude. //rismáni, kamarbandi, afsári* [rein] *tang./ tanide./ Sineam* [chest] *tang ast/ tangi mikonad.//.* **5** *(anáyin) mast. //Kami dar mehmáni/ wappási* mast wode.* [got a bitt tight at the party]*.//.* **6** (**a**) *(hirbáni/* economy*) (vámi ke gereftanaw) saxt/ dowvár (ast).* (**b**) *(baráye bázár e pul) tang.* **7** *zoft, náxon xowk; cosxor; con cub e azgil. //Án bánu xeili zoft ast.//.* **8 keep a tight rein on sb/ sth** *kasi rá nagozáwtan jonbidan; bar kasi saxt/ tang gereftan; kasi rá dar mowt e xod/ zir e dast negahdáwtan.* **a tight squeeze** *tang. //Harjur bud hame ye camedánhá rá dar ráde*/ máwin capándam, ammá xeili tang bud.//*
tight adv **1** *tang, tangátang; seft/ tang e ham bastebandi wode; seft bastebandi wode; //*Hold tight!: *seft negahdár!//.* **2 sit tight** *bengarid be* “sit”. **sleep tight** *bengarid be* “sleep 2”
tighten v **1 tighten (sth) up** (**a**) *tanudan, tanidan; tang/ seft kardan/ wodan. //In pic rá báyad seft kard./ tanábhá rá kewidan va seft kardan./ Bázuyaw rá seftar caspid.* [tighten his grip on sb's arm]*.//.* (**b**) *saxtgir wodan/ kardan; seftosaxt kardan/ wodan. //*controls have gradually tightened: *saxtgirihá/ dasturihá kamkam saxttar wode./ Imeni rá seftosaxttar kardan.//.* **2 loosen/ tighten the purse-strings** *sar e kise rá wol/ seft kardan. //kamarband e xod rá seft kardan [kamtar xordan/ kamtar pul rixtan]/ bexod saxt tang gereftan./ Sarparasti* [the management] *bim dád* [warn] *ke báyad kamarbandhá rá biwtar seft kard.//.* **3 tighten up (on sth)** *bá kasi saxtgirtar wodan. //Wahrbáni bá kasáni ke mast ránandegi mikonand saxtgirtar miwavad.//*
tight-fisted adj *zoft, kenes, náxonxowk, cosxor*
tight-lipped adj *xiwtandár*
tightly adv *seft, saxt, tang. //kasi rá saxt/ tang fewordan./* tightly sealed: *seftosaxt mohromum wode; saxt... baste/ káqaz/ párce-bandi wode//*
tightness n *bázgardid be* “tight”
tightrope n *rismán e bandbázi/* a tightrope walker *bandbáz//.* **2 tread/ walk a tight rope** *bandbázi kardan; ru ye labe ye tiq ráh raftan*

tights n **1** (*niz* **pantihose, pantyhose**) *jurábwalvári ye casbán. //yek dast jurábwalvári ye casbán./* a pair of cotton tights: *yek dast jurábwalvári ye casbán e panbeyi.//. niz bengarid be* "stocking". **2** *jáme ye casbán e yekpárce*

tike = tyke

tilde n **1** *newán e* "~" *ke ru ye "n" gozárand con* "cañon" *dar Espániyáyi va "kányon" xánde wavad, yá ru ye "o" gozárand con dar Portoqáli, con "*Saõ Paolo", *ke tudamáqi xánde wavad. [con* "n" *dar* "non" *e Fáránsavi].//.* **2** *newán e* "~" *ke dar farhanghá yá nevewtehá bekár ravad, be maini* [meaning] *ye "hamán" ke vážeyi rá dobáre nanevisand.*

tile n **1** *káwi, xewt. harjá juri tarjome miwavad. //Divár rá bá xewthá ye cubpanbeyi puwándan./ Ásmáne/ saqf e otáq rá bá xewthá ye abr e polyestyrene puwándan./* carpet tiles: *qálice ye xewti//.* **2** **on the tiles** *(zabán e kuce) (birun az xáne) wádxári kardan, lawbázi darávardan*

tile v *bá káwi/ xewt ... puwándan. //garmábeyi káwipuw/ káwifarw/ káwikári wode//*

till[1] *bengarid be* "until"

till[2] n **1** *kewo ye pul; kewo ye piwxán.* **2** **have, etc one's fingers in the till** *bengarid be* "finger"

till[3] v *woxm zadan; barzidan (riwe ye aknun "barz-"); wumizidan, basárdan*

tillage n **1** *varz, barz, barze, xiwkári, kewtár, kewván (ZBP, C5260 MK).* **2** *zamin e woxmzade/ bardide/ wumizide/ basárde/ kewtár**

tiller n *barzegar, barzigar [M. Moqaddam]*

tiller n *(daryánavardi) hiw [<Kordi, hiw]. besanjid bá* "helm"

tilt v **1** *kaj kardan/ wodan. //In miz kaj miwavad/ yekvari miwavad./ Manewte ye mardom besu ye sosiyálizm/ áyin e Mazdaki gawte./ Newaste saraw rá kami be yek su xam karde guw farádád./ Newimat/ sandaliyat rá kaj nakon vagarna miyofti!/ Baráye inke celik rá tohi koni án rá be piw/ bejelo xam kon/ kaj kon!//.* **2** **tilt (at sb/ sth)** *neize zadan; neize partáb kardan*. **3** **tilt at windmills** *wamwir be gávego [goh e gáv] zadan [<Gilaki].* **4** **tilt at sb/ sth** *be kasi táxtan; bar kasi oftádan/ kaftan. //riwnámeyi* [a satirical magazine] *ke be kallegondehá band mikonad.//*

tilt n **1** *kaji, xamew. //bá gardani/ sari/ kalleyi kaj; Miz kami kaj ast.* [The table is on a slight tilt.]//. **2** *partáb e neyze* [tilting with a lance]. **3** **full pelt/ speed/ tilt** *bengarid be* full". **have a tilt at sb** *bá panbe sar boridan; dustidusti pust e kelle ye kasi rá kandan*

tilth n *kewván* [<kewván, Pahlavi, (ZBP, C5260 MK)]. //zamini rá baráye kewt e toxm tá kewván* xub wenkew zadan* [rake a seed-bed to a good tilth].//

timber n **1** *(*US/ *dar Ámriká* **lumber**) *alvár, tir. //*dressed timber: *alvár (e boride); alvár e ámáde ye kár;* a timber merchant: *soudágar e alvár; alvárforuw./* a timber-yard: *alvárforuwi//.* **2** *deraxt e alvár. //Deraxtáni ke baráye sáxtan e alvár bekár miravad./ deraxt e alvári rá andáxtan* [cut down/ fell timber]*; yeksad jerib/ geri zamin rá deraxt e alvári káwtan* [put a 100 acres of land under timber].//. **3** *tir, alvár. //tirhá ye bám/ kaf e otáq//*

timber! interj *(wegeftváže) //beppá deraxt dárad miyoftad!//*

timbered adj **1** *sáxte wode bá alvár/ tir e cubi.* **2** *(zamini puwide as) deraxtán e alvári; zamin e jangali*

timber-line n = tree-line (tree)

timber-wolf n *guneyi gorg e Ámriká ye abáxtari* [northern] *be nám e dánewik e* Canis lupus lycaon

timbre n *zang (e viže ye ává)*

time n **1** *zamán, "zamán ke dar fársi be cem e har ciz ast ke bálá ye zamin dar gardew ast va az ánhá "hengám" wenáxte miwavad, Tázi cegune wod? va agar án dar rásti Tázi báwad, zamin cegune Fársi tavánad bud?" (ZBP, L7455 DTH); keyi, "va ammá kaleme dalil bovad ba ma'ni va keyi ye án ma'ni conánk [e] guyi bezad delid bovad bar zadan va baránk[e] andar zamán e gozawte bovad." (ZBP, L1489 DA). //zamán e gozawte/ aknun/ áyande./ Jahán dar espáw** [space] *va zamán nehāde ast/ hasti miyábad* [the world exists in space and time.]//. **2** *gozawt e zamán; zamáne. "zamáne rá co neku bengari hame pand ast". //Gozawt e zamán./ Zamáne bá roxsáraw cehá ke nakarde!/* (old) Father Time *(ZBP, C6686), zarmán.* **3** *zamán (e áyande). //Zamán hame ye zaxmhá rá xub mikonad/ juw midahad.//.* **4** *zamán, gáh, "ke az gáh e birun ámadan e Ádam ..." (ZBP, L1965 TB); "agar gáh e bár áyad ar nimwab -- be pásox resad con gowáyad do lab." (ZBP, L5699 SF); ruzgári; bar... ruzgár e deráz barámadan, "barámad bar in ruzgári deráz -- nabod Gordiye rá be cizi niyáz." (ZBP, L4735 SF); pás, "Ze Bahrám dáram be baxwew sepás -- niyáyew konam ruzowab dar se pás." (ZBP, L5983 SF). //*That will take time: *In kár bederázá mikewad./ In*

kár zamángir ast mibarad./ Inruzhá nemitavánanim zamán rá az dast dahim./ What a waste of time!: *Ce tabáh kardani zamán rá!/ Biwtar e zamán e xod rá be gawtogozár separi kardam.* [spend in sightseeing]./ *Zamánam tang ast/ dar wetáb-am./ Nazd e dandánpezewk budam va ruzgári bas saxt dáwtam.//.* **5** *zamán, gáh, "wámgáh, wabángáh, cáwtgáh. "hame dud o xákestar o xun xori -- gah ámad ke lawkar be hámun bari" (ZBP, L6030 SF). //Ce zamán/ gáh ast?/ Pangán** [watch] *dári?; Doxtaram táze yád gerefte zamán rá beguyad/ pangán* rá bexánad.//.* **6** *zamán, gáh, "ke az gáh e birun ámadan e ádam..." (ZBP, L1965 TB); "gofte budim dar in ketáb k-az gáh e Zolqarneyn tá vaqt e Ardawir e Pápák..." (ZBP, L114 TB). //*The winner's time was 11.6 seconds: *Zamán e barande 11/6 vipál* bud./ Yek mil rá tontar az har válin* e piwin* [record time] *david./ Garce dovvom wod ammá vágardun* [difference] *e zamánewán tanhá yekdahom e vipál* bud* [Although she came second, their times were only a tenth of a second apart.]//. **7** *zamán, gáh. //*be on short time: *hafte ye kár e kutáhi dáwtan./* paid time and a half/ double time: *baráye kár tasuyi yekonim/ yá do barábar e nerx e hanjár* [common] *(dastmozd) gereftan.//.* **8** *zamán, bár, pastá, gáh, "agar gáh e bár áyad ar nimewab -- be pásox resad con gowwáyad do lab." (ZBP, L5699, SF). //Zamáni ke be xáne/ sará residim./ Bár e piw ánjá budam./ Har bár mibinamaw./ cáwtgáh; gáh e náhár* [lunch-time]./ *Aknun zamán e/ gáh e piwkewidan e/ bemiyán ávardan e in dástán/ zamine nist./ Aknun pastá* [turn] *ye to-st./ Zamán e/ gáh e án faráreside ke beravim.; Zamán páyán yáfte/ gerefte.//.* **9** *bár, herew; yek herew (ZBP, C848 FM). //inbár, ánbár, báredigar; bár e piw; vápasin bár./ baráye noxowtin/ dovvomin/ vápasin bár./ Dar ázmun e ránandegi/ ránandegiyaw panj bár/ panj herew nákám wod/ forumánd./* told sb umpteen, a dozen, countless, etc time: *hezárbár, dahbár, bárhá be kasi goftan ke kári rá nakonad.//.* **10** (**a**) *(biwtar be rixt e candgáni) ruzgár, "va to conán natavání kardan ke to rá na candin qovvat va na candin ruzgár bovad..." (ZBP, L1523 TB), "goft candin ruzgár kojá budi?" (ZBP, L3788 GS). //be ruzgár e pádewáhi ye* Stuart *há./ dar ruzgár e kohan, piw az tárix* [ancient/ prehistoric]./ in recent times: *tázegihá./ Ruzgári ke ánjá kár mikardam, áqá ye Borzu kixá* [manager] *bud./ Án xáne/ sará kohne ast ammá/ bá inhame tá zamáni ke man zendeam sarpá xáhad bud* [it will last my time]*.//.* (**b**) *ruzgár, behengám e...; //Dar dánewgáh ruzgár e xubi dáwtam./ Zendegi ye/ ruzgár e bikárán dowvár ast./* In times of...: *Hengám e bim, saxti, feráxi/ afzuni.//.* **11** *(dar musiqi) gáh. //*common time: *gáhhá ye hanjár 2/4, 4/4;* three eight time: *se cang./* in waltz/ march time: *be gáh e váls; válsgáh; begáh e raje/ reźe.//.* (**b**) *(dar musiqi)* tempo, *tajá*, áhang [bengarid be* "speed"*]. //*quick time: *áhang e tond; tiztajá*//.* **12** **(and) about time (too)** *wáyad dir ham wode. //Wanidam ke páye ye/ páygáh e Fereidun rá hafte ye piw barkewidand- wáyad zamánaw ham gozawte bud.* **ahead of time** *zudtar az hengám.* **ahead of one's time** *az zamán e/ ruzgár e xod piw/ piwtar budan.* **all the time** (**a**) *dar sárásar e án zamán. //Námeyi rá ke peyaw/ donbálaw budam/ migawtam* [searching for] *hamiwe dar jibam bude!!//.* (**b**) *hamiwe, harjá juri tarjome miwavad. //Soudágari-st* [businessman] *ke joz soudágari cizi dar sar nemiparvaránad.//.* **at all times** *hamiwe, peivaste. //Hamiwe guw be farmán e to-am* [at your service]*.//.* **(even) at the best of times** *bengarid be* “best[3]”. **at one time** *ruzgári; ruzi ruzgári. //Ruzi ruzgári* [at one time] *har sál zemestán yaxkaxwak* [skiing] *miraftam.//.* **at other times** *gahgáh, gáhgáh, gáhobigáh, "... gáhobigáh dar safar budam." (ZBP, L3665 GS); "gáhgáh ezhár mikard tá wabi bexáb did..." (ZBP, L2520 AT). //Gáhi bá u budan máye ye sargarmi ast ammá gahgáh xeili baddamáq* [very moody] *miwavad.//.* **at the sane time** *bengarid be* “same”. **at a time** *jodájodá; yekiyeki; //Hame ye kárhá rá yekbáre nakon. Kárhá rá yekiyeki bekon./ hewkhá*/ qorshá rá dotá dotá báham bexor.//.* **at the time** *dar án zamán. //Dar án zamán hamdástáni nemudam* [agree], *ammá sepastar ráyam gawt* [change my mind]*./ Án zamán dar Páris mizistim.//.* **at my, your, his, etc time of life** *be senn o sál e man, to, u. //Be sennosál e u kasi nabáyad pátapká*/ futbál bázi konad.//.* **at times** *gáhi, gáhgáh, "gáhgáh ezhár mikard tá wabi bexáb did" (ZBP, L2520 AT); gáhobigáh. "gáhobigáh dar safar budam..." (ZBP. L3665 GS).* **before one's time** *piw az ruzgár e/ zamán e kasi. //Bitelhá kami/ andaki piw az ruzgár e man budand* [a bit before my time]./ *Setád* [the headquarters] *dar Kermán bud ammá án piw az ruzgári bud ke ánjá kár mikardam.//.* **behind the time** *dir; bá derang. //Havápeimá yek tasu* [hour] *dir kard/ derang dáwt.* [behind time]*; dar pardáxt e keráye hamiwe derang mikonad* [be always behind time]*.//.* **behind the times** *kohne, varoftáde.* **better luck next time** *bengarid be* “better[1]”. **bide one's time** *bengarid be* “bide”. **the big time** *bengarid be* “big”. **borrowed time** *bengarid be* “borrow”. **buy time** *bengarid be* “buy”. **do time** *(zabáne kuce) ruzgár e zendáni rá separi kardan. //Con dozdi bá zinabzár karde bud* [armed robbery] *zendáni wode va zendániyaw rá separi karde.//.* **everytime** *hamiwe, hargáh. //Har kasi yekjur estár* dust dárad, ammá baráye man kenár e daryá hamiwe xub ast.//.* **for a time** *baráye andak zamáni; baráye zamáni kutáh.* **for the time being** *baráye aknun. //Womá (saranjám) daftari baráye xod xáhid dáwt, ammá aknun báyad dar in daftar bá yeki hanbáz báwid* [partner]*.//.* **from time to time**

gahgáh, "gáhgáh ezhár mikard tá wabi be xáb did." (ZBP, L2520 AT); gáhobigáh. **gain time** *bengarid be* “gain[2]”. **give sb/ have a rough, hard, etc time (of it)** *kasi rá ázár dádan; az kasi xarkári kewidan; ázár didan; xarkári kardan.* **from/ since time immemorial** *(dastán) "az zamán e Bábá Ádam", "az sane ye buq".* (**in**) **half the time** (**a**) *dar yek cewmbehamzadan; con barq/ bád. //Agar án kár rá beman midádi dar yek cewmbehamzadan bepáyánaw miresándam.//.* (**b**) *peivast, basi, "va má niz basi injá budeyim." (ZBP, L2443 AT); dir ast ke/ tá...; "...va dir ast tá ma rá in ma'ni andarun miranjánad." (ZBP, L2740 AT). //Dar wegeft nawodam ke ázmun rá xub nadád/ be páyán naresánd, basi az panjere birun (rá) minegarist.//.* **have an easy time** *bengarid be* “easy”. **have, etc good time** *xow gozarándan/ xow budan.* **have a lot of time for sb/ sth** *baráye... sari porwur dáwtan.* **have no time for sb/ sth** *az... bizár budan. //Az mardomán e tanbal/ az tanbali bizár-am.//.* **have a thin time** *bengarid be* “thin”. **have the time of one's life** *(anáyin) saxt sarwád budan; xeili xow budan/ gozarándan. //Kudakán dar sirk/ korang* saxt sarwád budand* [the children had the time of their lives at...].*//.* **have time on one's hands/ time to kill** *magas parándan; in dast rá ru ye án dast nehádan/ gozáwtan.* **(it is) high/ about time** *xeili az zamán e... gozawte (budan), bar... ruzgár barámadan, "barámad barin ruzgár e deráz -- Nabod Gordiye rá be cizi niyáz." (ZBP, L4735 SF). //Dir ham wode* [it's high time...] *báyad dast az velgardi bardáwte pei ye kári begardi* [stop fooling around and...].*//.* **in course of time** *bengarid be* “course[1]”. **in the fullness of time** *bengarid be* “fullness (full)”. **in good time** *zud, na dir; diri napáyid ke. //Xeili ámadowod/ ráhbandán nabud azinru zud be ánjá residim* [we got there in good time].*//.* **(all) in good time** *pas az candi/ behengám/ begáh, "Án wab án kár sáxte wod begáh beraftam" (ZBP, L2339 AT); yek candi, "cun yek candi in kár kardam..." (ZBP, L2329 AT). //"Miwavad aknun náhár bexorim- gorosneam.", "Behengám/ be gáhaw (ammá na dar zamán)"* [All in good time.]*//.* **in the nick of time** *bengarid be* “nick[1]”. **in (less than) no time** *zud.* **in one's own good time** *dar zamán e delxáh e/ bekám e xod. //Sudi narárad bá u az dar e náwekibáyi darávi* [get impatient with him/ her/ sb].*/ U kár rá dar zamán e ázádi ye/ delxáh e xod bepáyán miresánad.//.* **in one's own time** *dar zamán e ázádi/ bikári.* **in one's own sweet time** *bengarid be* “sweet[1]”. **in one's time** *dar gozawte (dar ruzgár e xiw). //Gozawte (dar ruzgár e xiw) kárgarán e tanbal/ kondkár dideam, ammá in goruh rudast hame-and.//.* **in time** *saranjám. //Saranjám yád xáhi gereft ke cegune án kár rá anjámm dahi.//.* **in time (for sth/ to do sth**) *begáh, "Án wab án kár sáxte wod, begáh beraftam." (ZBP, L2339 AT); behengám, "gorizi be hengám bá sar bejáy -- beh az razm jostan be nám o be ráy." (ZBP, L6189 SF). //Be kárvándudi miresam?/ Begáh/ behengám kárvándudi xáham resid?//.* **in/ out of time** *(dar musiqi) begáh, bigáh. //bá angowtán e xod begáh bá musiqi reng gereftan/ ru ye miz daqdaq kardan.//.* **It's only a matter of time** *bengarid be* “matter[1]”. **keep time** (**a**) *dorost kár kardan (baráye pangán*/* watch*). //Pangánam* hamiwe dorost kár mikonad.//.* (**b**) *hamáhang ... áväzxándan/ raqsidan/ vawtan.* **keep up, move, etc with times** *bá ravand e ruz piw raftan/ hamáhangi kardan.//.* **kill time** *bázgardid be* “kill”. **long time no see** *bengarid be* “long[1]”. **lose/ waste no time (in doing sth**) *biderang kári rá anjám dádan; tá tanur dáq ast nán rá casbándan.* **make good, etc time** *safari rá/ ráhi rá zud be páyán resándan*. **make up for lost time** *bengarid be* “lost[2]. **many's the time (that); many a time** *bárábár; bárhá; basi, "va má niz basi injá budeyim." (ZBP, L2443 AT); "basi bavazad mowkbu báhá -- ke má rafte báwim az yádhá.". //Páris rá bárhá/ basi dideam.//.* **mark time** *bengarid be* “mark[2]”. **near her time** *pábemáh.* **nine times out of ten**; **ninety-nine times out of a hundred** *nazdik be hamiwe.* **(there is) no time like the present** *(dastán) (bedugoft kutáh wod dávari) -- ke giti se ruz ast con bengari; co dey raft o fardá nayámad hanuz -- nabáwim zandiwe emruz kuz." (PAF, #4218);* **once upon a time** *bengarid be* “once”. **on time** *begáh, "Án wab án kár sáxte wod, begáh beraftam." (ZBP, L2339 AT); behengám, "gorizi be hengám, bá sar bejáy -- beh az razmjostan be nám o be ráy." (ZBP, L6189 SF). //kárvándudi dorost be gáh resid.//.* **pas the time of day** *bengarid be* “pass[2]”. **play for time** *inpá ánpá kardan/ indast ándast kardan.* **proscrastination is the thief of time** *bengarid be* “procrastination (procrastinate)”. **a race against time** *bengarid be* “race[1]”. **quite some time/ a sign of times** *bengarid be* “sign[1]”. **a stitch in time saves nine** *bengarid be* “stitch”. **take one's time (over sth/ to do sth/ doing sth)** (**a**) *nawetáftan; wetáb nakardan. //nawetáb; Jáy e wetábi nist.//.* (**b**) *áheste kár kardan. //Rásti ke baráye residan be injá xeili wetáfti/ wetáb kardi!//.* **tell the time** *bengarid be* “tell”. **time after time; time and (time) again; times without number** *bárábár; bárhá.* **time and tide wait for no man** (*dastán) "asbáb jam' dári yo kári nemikoni." (PAF #3673); dam qanimat ast; Kár e emruz be fardá mafekan.; "bekuwid o baxwande báwid niz -- ze xordan be fardá mamánid ciz." (SF);* **time flies** *(dastán) "na marg az tan xiw betván sepuxt -- na xawm e zamán kas be suzan beduxt." (SF, PAF #8583). //*Oh Dear- hasn't time flown!: *Xodáyá! (zamán) ce tond gozawt!//.* **time hangs/ ties heavy on one's hands** *"wab deráz ast o qalandar bidár." (PAF #6239).* **time is on sb's side** *tavánestan biyusidan/*

dast negahdáwtan. //Garce dar ázmun kámyáb nawod ammá zamán dárad/ mitavánad bebiyusad./ Hanuz xeili javán ast va mitavánad sál e digar ázmun rá bedahad.//. **the time is ripe for sth/ sb to do sth** *zamán e án faráreside ke...; gah e... ámadan, "hame dud o xákestar o xunxori -- gah ámad ke lawkar be hámun bari." (ZBP. L6030 SF).* **the time of day** *zamán, gáh.* **time presses** *jáy e derang nist; zamán tang ast.* **time was (when)** ... *ruzi, ruzgári. //*Time was you could get a...: *ruzi/ ruzi-ruzgári miwod bá kamtar az yek dolár yek cáwt sepáre* [a three-course meal] *xord/ xarid.//.* **time (alone) will tell, etc** *(gozawt e) zamán newán midahad. //Zamán newán midahad kodám yek az má rást migofte/ awá*/ haq bá ki/ ke bude.//.* **watch the time** *bengarid be* "watch 2". **work, bet against time** *tondtond kár kardan tá begáh be páyán resándan*

time[2] v **1** *(beviże berixt e náwenáxte) zamán e... rá bargozidan/ nehádan. harjá juri tarjome miwavad. //Zamán e estárat** [holiday/ vacation] *rá xeili zirakáne bargozideyi, con ángáh havá xeili xub ast./* His remark was well-/ badly timed: *Soxanaw bejá/ bigáh/ nábejá bud./ Áqáz e pátapká/ futbál tasu* [o'clock] *ye se o nim ast./ Kárvándudi juri miáyad/ miravad ke bá lenj* [ferry] *hamzamán báwad.; Bomb rá conán gozáwte budand ke hengámi ke raftoámad az hame biwtar ast* [during the rush-hour] *betarekad.//.* **2** *(dar varzew) behengám (tup rá) zadan. //Tup rá xeili zibá behengám zad.//.* **3** *zamán rá sanjidan. //In toxmemorq seft wode- dorost zamán nagerefti/ rá nasanjidi!/ Man ke derázá ye extaxr rá miravam/ wená mikonam zamán rá besanj/ begir.//*

time bomb *"bomb e sá'ati"*

time-card (also **time-sheet**) n *kárnáme*

time-consuming adj *gáhgir. //barxi kárhá ke (dar gozawte) xeili gáhgir bud aknun bá carxe/ carxowt* [machines] *tond anjám miwavad.//*

time-exposure *peikare bardári ye zamánmand; peikare bardári bá pahang** [the shutter] *e báz*

time-fuse n *bandik* e zamánmand*

time honoured (US, **time-honored**) *kohanarj**

time keeper n **1** *gahwomár.* **2** *pangán*, pagni (ZBP, C5867 FM). //pagani xub/ bad//*

time-lag n *derang. //derang e miyán e ázaraxw va tondar; derang e miyán e paźuhew va parvarew* [development]*//*

timeless adj **1** *azarmán; azarmi [besanjid bá "azarmidoxt* = ázarmidoxt*]. //zibáyi ye azarmikaw; cewmandázi bá cuniyi jávid* [a landscape with a timeless quality.]*//.* **2** *jávid, bipáyán. //dádhá ye jávidán e sepehr* [the timeless laws of nature.]*//*

timelessly adv *bázgardid be* "timeless"

timelessness n *bázgardid be* "timeless"

time-limit n *zamán e neháde. //zamáni baráye bepáyán resándan e kári nehádan//*

timeliness n *bázgardid be* "timely"

timely adv (**timelier, timeliest**) *behengám, "gorizi be hengám bá sar bejáy -- beh az razmjostan be nám o be ráy." (Ferdousi). //dar sáye ye dastbekár wodan behengám e womá.* [your timely intervention]*; In xod yádávari ye behengámi bud ke peivaste báyad behuw báwad.//*

timepiece n *pangán*; sarje (ZBP, C363); [gáhwomár*. bengarid be* "time-reckoning"*]*

timer n *(dar vážehá ye serewte) zamánsanj. //*an egg-timer: *zamánsaj baráye poxtan e toxm e morq//*

time-reckoning n *gáhwomári [M. Moqaddam]*

times prep *bár, barábar, cand, "ke dah bá be qovvat va zur cand e u bud.", "ki har do ciz ki barábar báwand bá yek ciz ki har yeki cand e vey bovand yek bá digar niz barábar bovand." (ZBP, L1939 DA); mar, "ze asp o ze wamwir o gorz o kamar -- bebaxwam ze har ciz besyár mar." (ZBP, L6006 SF). //In náme/ ketáb se barábar/ se candán deráztar/ se bár deráztar az án yeki ast.//*

time-scale n *zamánbandi; barnáme ye zamánbandi*

time-server n *(xárdári) az harvar bád miáyad behamán su bád dádan*

time-serving adj *az harvar/ harsu bád miáyad behamán su bád dádan. //*time-serving politicians: *xawáyágaráni ke az har su bád miáyad behamán su bád midahand.//*

time-sharing n **1** *hanbázi.* **2** *hanbázi [con az yek kolbe do xánevár dar do zamán e jodá az ham baráye gardew bahre girand.]*

time-sheet n = time-card

time-signal n *zang; ává ye newán e zamán*

time-switch n *kelid e xodkár; kelid e zamánmand. //garmáyew e nápik** [central heating] *bá kelid e xodkár/ zamánmand [nápik] kár mikonad.//*

time table (US, **schedule**) *barnáme ye zamánbandi. //barnáme ye zamánbandi ye dabestán/ ámuzewgáh* [school]*./ barnáme ye zamánbandi ye kárvándudi, masráde** [bus]*, lenj* [ferry] *va mánand e án./ In hafte xeili kár dáram/ barnáme ye káram por ast* [busy timetable]*.//*

time warp *(dar afsánehá ye dánewik) zarmáni* [az "zarmán"]/*

time-worn adj *kohne, pir, farsude; zarmán. //*a time-worn expression *roxsári pir/ takide//*

time zone *navár e marz e zamáni. bandváźeháyi ke baráye zamán bekár miravad:*

in *dar báre ye páreha ye ruz (na wab) bekár miravad.*

on *Baráye ruzhá ye hafte, tárix, ruzhá ye viźe bekár miravad.*

at *Baráye zamán ke az ruy e pangán** [clock] *xánde miwavad. wab, ruzhá ye estár** [holiday] *yá ruzhá ye jawn bekár miravad.*

timid adj *bozdel, kamru, morqdel, con woqál [be Pársi "woqál" namád e bozdeli ast. "wál e guztars" [<(Gilaki) woqáli ke az guz ham mitarsad.]. //*as timid as a rabbit: *bozdel; woqál; wál e guztars//*

timidity n *bázgardid be* "timid"

timidly adv *baráye nemune bengarid be* "timorous"

timidness ns *bázgardid be* "timid"

timing n **1** *zamánsanji; zamán rá sanjidan. //Zamán e paxw e án ágáhi tá andázeyi nábiyuside bud./* valve timing: *zamán e bázobaste wodan e darice.//*. **2** *zamánsanji. //Tuphá rá xub bázi nemikonad, zamánsanjiyaw dorost nist ákmand* [faulty] *ast./ Yek honarpiwe* [actor] *ye xub báyad honar e zamánsanji rá ra farágirad* [the art of timing]*.//*

timorous adj (fml) *bozdel, morqdel, "goft ey Abolhasan to mardi morqdeli, sar e dowmanán conin báyad..." (ZBP, L468 TBH)*

timorously adv *bázgardid be* "timorous"

timorousness n *bázgardid be* "timorous"

timpani n [sing or pl v] *naqáre*

timpanist n *naqárezan; naqáreci*

tin n **1** *arziz. //qutihá ye/ kivehá* ye arzizin./ yek sut e arziz/arzizin* [a tin whistle]*//*. **2** (**a**) (also esp US, **can**) *//yek kive* ye arzizin e lubiyá rá bázkardan.//*. (**b**) *yek kive/ quti. //Yek quti/ kive por lubiyá xord.//*. **3** (**a**) *(xárdári) halabi, perperi; bonjoli; henzerpenzeri. //*a cheap tinny radio: *yek rádio ye arzán e henzerpenzeri.//*. (**b**) *áhanpáre (dárá ye ává ye áhanpáre) //*a tinny piano: *yek piyáno ye áwqáli/ dárá ye ává ye áhanpáre./ yek quti/ yek kive por xorw/ xorewt xord.//*. **4** **a (little) tin god** *(anáyin) bot e bozorg; "aziz e bijahat"*. **a (little) tin god** *(anáyin) bot e bozorg, "aziz e bijahat"*

tin v (**tinned, tinning**) *dar kive ye/ quti ye azizin kardan/ negahdáwtan. //(máhi ye) rizekuli, noxod, holu ye kiveyi*/ dar quti//*

tincture n, **tincture (of sth)** *ávite* ye/ tantur e alkoli; ávite* ye yod.* **2** *bu; buyi. //buyi az nirang; buyi az zandiki* [heresy]*//*

tincture v, **tincture sth (with sth)** *buyi yá mazeyi az... dádan/ zadan be…*

tinder n *giráne/ girune; hud (ZBP, C792 FM); xef (ZBP C1609); buk (ZBP, C2768); pife, puk, "gar barfekanam garm dam e xiw be gugerd -- bi puk ze gugerd zabáne zanad átaw." (Menjik, ZBP, C5820 FM)*

tinder-box n *kive* ye/ quti ye giráne/ afruze; nárenjak. //(pendárin) Miyán e mardom náárámi ye neźádi faráván ast va sarásar e injá con nárenjak ast.//*

tine n **1** *wáx, cang, xár.* **2** *wáxe*

tin foil *patar e arzizi. //yek lule* [a roll of] *patar e arziz*

ting n *(ává ye) zang*

ting v *(ává ye) zang zadan*

ting-a-ling n *dingding*

ting-a-ling adv, //the bell went ting-a-ling: *zang dingding kard.//*

tinge n *(beviźe yekáni) fám, bu. //*There was a tinge of sadness in her voice.: *Buyi az anduh az ávázaw miyámad./ Áyá dorost mifahmam/ darmiyábam buyi az riwxand* [irony] *az in miáyad?//*

tinge v, **tinge sth (with sth)** *fámidan*. //*hair tinged with grey: *mu ye xákestari//*. **2** *ámixtani bá...; ke buyi az ... dádan. //Setáyewi ke buyi az rawk* [tinged with envy] *midahad.//*

tingle v **1** **tingle (with sth)** *murmur/ gezgez kardan. //Az siliyi ke az u xord/ beruyaw zad guneaw be gezgez oftád./ Angowtáni ke az sarmá gezgez mikonad.//.* **2** *(pendárin) harjá juri tarjome miwavad. //Az wur qand dar del e kasi áb wodan; az xawm suxtan; az wokná** [shock] *kasi rá cendew wodan.//*

tingle n *gezgez, murmur, suzew, cendew. //Dar nok e angowtán e xod docár e gezgez wodand./*feel a tingle of anticipation: *az biyusew/ az ánce ke piw xáhad ámad dar wur/ wuride budan/ kayk be tonbán e kasi oftádan.//*

tin hat *(zabán e kuce dar ártew) koláhxud e áhani/ halabi/ arzizin*

tinker n **1** *(cini) bandzan; ...-sáz.* **2** **tinker (at/ with sth)** *varraftan (baráye dorost kardan e cizi/ vásác** [repair] *e cizi), //bá rádiyoyat/ vákiveat* varraftam, ammá natavánestam dorostaw konam.//*

tinker v *varraftan; angulak kardan. //Bá pangán** [clock] *e azkároftádeyi/ xarábi* [broken] *varraftan baráye dorost kardanaw./ Dust dárad bá márád*/ kámpiyuter varravad/ márád* rá angulak konad./ Ki/ ke be simkewi* [the wiring] *angulak karde?//*

tinkle n (esp sing) **1** *dingding, zang, jerengjereng. //jereng e/ jering e wekastan e wiwe/ deling-deling/ jerengjereng e yacxi ke dar nuwábeyi behamzade miwavad* [stirred in a drink]*.//.* **2** *(anáyin- dar Engelestán) zang. //Xáne ke residi yek zangi be man bezan* [give me a tinkle]*//*

tinkle v *dingding/ jerengjereng/ jiringjiring kardan*

tinny adj (**tinnier, tinniest**) *(xárdáni) halabi; sabok; arzán*

tin-opener *kivebázkon; qutibázkon*

tin-pan alley *(anáyin, gáh xárdári) (kuy e) mezqunciyán e ruhouzi; kuy e tárotanburciyán. //Bist sál ast ke tárotanburci ast/ dar kuy e mezqunciyán ast.//*

tin-plate (n) *áhan yá fulád e arzizandud* [coated with tin]

tinpot adj *(xárdári) bonjol, arzán, henzerpenzeri, forumáye; káqazi, bi arzew. //*a tinpot dictator: *xodkámeyi forumáye//*

tinsel n **1** *parváze. //deraxt e zádruz e masih/ krismasi ke bá parváze áráste wode./ pirhani ke parváze/ pulakduzi wode.//.* **2** *(xárdári) zarqobarq*

tinselled, tinselly adj **1** *pulakduzi; parvázeduzi.* **2** *(xárdári) porzarqobarq*

tinsmith n *arzizgar*

tint n **1** *tahrang, árang. //tahrang/ árang e sabz e ásemán hengám e gorgomiw* [at dawn]*./ Honarmandi ke dar áranghá ye tan e mardom ostád ast* [excel at flesh tints]*./ qermez bá tahrang e ábi* [bluissh tint]*.//.* **2** *(be) mu tahrang/ árang (zadan). //*She had a tint: *Muyaw tahrang dáwt.//*

tint v *tahrang/ árang zadan. //Barghái ke áranghá ye páyizi gerefte./ Muyi ke tahrang e/ árang e ábi be án zade wode* [blue-tinted hair]*./ (pendárin) soxanánaw buyi az riwxand* [sarcasm] *midád.//*

tin-tack *mix e arzizandud*

tiny adj (**tinier, tiniest**) **1** *xord, riz, kuculu, rizemize. //wirxári kuculu./ dar kolbeyi kuculumuculu zistan./ Emruz yek kam/ yek rize behtar-am* [a tiny bit better]*.//.* **2** the patter of tiny feet. *bengarid be* "patter 2"

-tion *bázgardid be* "-ion"

tip[1] n **1** *nok. //nok e angowtán e kasi; nok e bini ye kasi./ pávarcin ráhraftan; ru ye nok e pá ráh raftan; sar e/ nok e abáxtari* [northern] *ye ádá/ jazire/ gazire.//.* **2** *nok, tok, sar. //kafwi bá panje ye felezzi/ áhani/ yuwostin*.* [shoes wtih metal tips]*./ cubdasti* [a cane] *bá nok e lástiki* [rubber]*//.* **3** **(have sth) on the tip of one's tongue** *sar e/ tok e zabán e kasi budan. //Námaw sar e zabánam ast ammá yádam nemiáyad.//.* **the tip of the iceberg** *sar e bozorge zir e láháf-e. //Har máh biw az yeksad qalam dozdi gozárew miwavad, va in newángar e án ast ke sar e bozorge zir e laháf ast.//*

tip[1] v **(tipped, tipping), tip sth (with sth)** *ru ye cizi nok/ sarpuw zadan. //sigári ke nokaw pálune* [filter-tipped] *dárad./ Páyehá ye miz nok e lástiki dáwt./ Jangjuyán* [warriros] *e bumi nok e neyzeháyewán rá zahrágin mikardand.//*

tip[2] v (**tipped, tipping**) **1** (**a**) **tip (sth) (up) (cause sth to) rise** *yekvari kardan/ wodan; kaj kardan/ wodan; cappe kardan/ wodan; váźgun kardan/ wodan. //Ru ye mizam lam nade* [lean on] *cappe miwavad./ Quti/ kive* rá váźgun karde tohi/ xáli kon!//.* (**b**) **tip (sth) (over)** *cappe kardan/ wodan; várune kardan/ wodan. //Beppá! Qáyeq rá cappe mikoni* [tip the boat over]*.//.* **2** *(dar Engelestán) kaj kardan va birun rixtan; //Injá áwqál narizid* [tip]*./ Áb e cerk/ álude rá dar dastwuyi/ ávandwuyi* [bowl into the sink] *beriz/ tohi kon!/ Hamsáyeam barghá ye xowk rá az bálá ye divár tu ye báq e man mirixte./ Kárvándudi nágahán istád va nazdik bud ma rá az taxtexábam cappe karde biyandázad* [tip me out of my bunk]*//.* **3** **tip the balance/**

scale *kafe/ kape ye terázu rá be suy e... gardándan./ par e káhi ke kamar e wotor rá miwekanad. //Con piwine ye kári* [experience] *ye biwtari dáwt kape ye terázu besuy e u gawte* [tip the balance in her favor] *azinru án kár rá gereft.//.* **tip/ turn the scale at sth** *bengarid be* "scale[3]".

tip n **1** *zobálegáh; jáygáh e áwqál. //jáygáh e áwqál e wahrdári* [the municipal refuse tip]./ *yaxcál e kohne ye az károftádeyi rá be zobálegáh/ jáygáh e áwqál bordan.//. besanjid bá* "dump". **2** *(anáyin) áwqáldáni; soturxáne; tavile; já ye darhambarham va palawt. //Saráyewán/ xáneyewán be soturxáne mimánad.//*

tip[3] v (**tipped, tipping**) **1** (**a**) *áheste zadan/ xordan. //Tup áheste be labe ye dasceleaw** [racket] *xord.//.* (**b**) *rándan, gozarándan. //Tup rá be saxti az bálá ye tur gozaránd.//.* **2** *be kasi dáwan/ pádáw/ faqyáz/ baqyáz/ watali/ watal dádan/ bure/ burak dádan [bure va burak tanhá baráye qomár bekár miravad]. //Panjáhh riál be darbán dáwan dádan.//.* **3** **tip sb/ sth (as sth/ to do sth)** *(beviże be rixt e náwenáxte) pand dádan; ráhnamáyi kardan. //*tip the winner: *nám e barande rá piw az hamávard* [race] *sarenax dádan. //Biwtar gofteand ke u jánewin e farbod** [president] *xáhad wod.//.* **4** **tip sb the wink** *(anáyin) sarenax dádan; //penháni howdár dádan; zirjoli ágáhi dádan//.* **5** **tip sb off** *(anáyin) sar e nax dádan; az piw ágáhi dádan. //Yek kasi be wahrbáni/ kalántari az piw darbáre ye dozdi ágáhi dád.//*

tip n **1** *dáwan, dáwn, watal, watali, faqyáz, baqyáz, miláve, bure, burak [bure va burak tanhá baráye qomár bekár miravad]. //Dáwni zir e bowqábaw nehád.//* **2** (**a**) *pand, ráhnamáyi , sarenax. //Baráye zodudan e lakke az párce in yek ráhnamáyi ye sudmandi-st.//.* (**b**) *sarenax, ágáhiye viże/ penháni; pand; ráhnamáyi. //Az man in pand rá beguw gerefte in bahrhá rá aknun bexar!//*

tip-off n *howdár, sarenax, gozárew, ágáhi. //Kalántari/ wahrbáni az ruy e sare naxi* [acting on a tip-off] *ke dádand qácáqciyán e dáruhá ye xeradpuw* [drug smugglers] *rá bázdáwt kard.//*

tipper lorry/ truck (also **tipper truck**) *ráde ye bárkew* [truck] *e bárandáz; yek bárkew e bárandádáz*

tippet n **1** *wálegardan e xaz e zanáne.* **2** *wál*

tipple v *meybáregi kardan; meygosári kardan; wádxári kardan. //Pas az in ke zanaw raháyaw kard be meigosári/ meybáregi pardáxt.//*

tipple n *(anáyin) mey, báde, nuwábe ye meimand. //Womá cegune bádeyi minuwid./ Báde ye delxáhaw viski/ marzbuze* ast.//*

tippler (n) *meygosár, meybáre, wádxár*

tipsily adv *bázgardid be* "tipsy"

tipsiness n *bázgardid be* "tipsy"

tipster n *kasi ke dar barábar e pul be mardom sarenax/ ágáhi ye zirjoli midahad.*

tipsy adj (**tipsier** , **tipsiest**) *giaj, mast, pátil, mastuk*

tiptoe n, **on tiptoe** *ru ye nok e pá. //Pávarcin/ Ru ye nok e pá istádan tá az bálá ye sar e mardom cizi rá didan./ Pávarcin pávarcin áheste invaránvar raftan.//*

tiptoe v *pávarcin-pávarcin raftan. //Pávarcinpávarcin xodaw rá be bestari resánd ke bacce ánjá xábide bud.//. Baráye wive ye kárbord e váże bengarid be* "prawl".

tiptop adj *dareje ye yek; (cuni ye/* quality*) dareje ye yek. //Án xorák dareje ye yek bud.//*

tip-up adj *sandali/ newim e táwo*

tirade n *soxanráni ye deráz e xawmgin e/ átawin*

tire[1] v **1** *sotuh gardánidan/ wodan, "va u mardom rá gomráh mikard tá hame ye mardom az u sotuh wodand." (ZBP, L176 TB); "na kapás e jáyi derid án goruh -- na mardom wodi az kewidan sotuh." (ZBP, L5717 SF); mánde wodan, "bedar e soume'e ye ráhebi wodand va forudámadanand va Parviz mánde wode bud..." (ZBP, L224 TB); bestuh wodan, "va ham namord pas malek bestuh wod con az dig barávardandaw..." (ZBP, L98 TB); farsude gardánidan/ gardidan, "ke az xu ye badaw farsude gardi..." (ZBP, L3608 GS); navánidan; návidan (ZBP, C6720 FM). //Candán amavar*/ amávand*/ amavand** [energetic] *ast ke hargez bestuh/ sotuh/ mánde nemiwavad./ Pirán/ sálxordegán zud mánde/ farsude miwavand./ Ráhpeimáyi ye deráz ma rá bestuh gardánid/ navánid* [tired me out]*.//.* **2** **tire of sth/ doing sth** *delzade wodan. //Pas az yek hafte xordan e máhi delzade wodam./ Hargez az ává ye xodaw bestuh nemiwavad./ Az ává ye xodaw xowaw miáyad* [He never tires of the sound of his own voice]*.//*

tire[2] (US) = tyre

tired adj **1** *bestuh, "va ham namord pas malek bestuh wod cun az dig barávardandaw." (ZBP); forumánde, mánde "bedar sume'e ye ráhebi wodand forud ámadand va Parviz mánde wode bud." (ZBP, L224 TB); nawár, "kardeandam xodáy náásán -- dar yeki závi ye ze habs newár." (Masud e Sa'd e Salmán); farsude,*

"ke az xuy e badaw farsude gardi." (ZBP, L3608 GS). //Az kuhpeimáyi ye deráz ke bázgawt pák bestuh/ mánde/ newár bud./ Saxt mándeam/ bestuham/ newár-am./ Morde va forumánde-am [I am dead tired]*.//.* **2** *(xárdári) kohne; piwepá oftáde. //Dástán e án celpard*/ film tá andázeyi piwepáoftáde bud* [rather tired plot]*./ Hamán roxsárhá ye pir va kohne ye hamiwegi rá dar har wappási** [party]*/ mehmáni didan.//.* **3 be (sick and) tired of sb/ sth doing sth** *az... farsude gardidan; newár gawtan; del e kasi az... behamxordan. (Baráye nemunehá be bálátar bázgardi.). //Az guw dádan be/ wanidan e xordegiriháyetán* [criticism] *besotuh ámadeam/ newár gawteam/ delam behamxorde.//*

tired out *bestuh, sotudh, mánde, newár, farsude*

tiredness n *bestuhi, mándegi, "va goft doruq guyid ke xodá ye azzovajal rá ásudan nayáyad va u rá mándegi nabáyad va ásudan án kas rá bovad ke u rá mándegi bovad." (ZBP, L1940 TB)*

tiring adj *sotuhande. //safari sotuhande./ Án kár saxt sotuhande ast.//*

tireless adj *mándeginápazir, nastuh. //kárgari nastuh; dar sáye ye kuwewhá ye nastuh e womá* [thanks to your...] *baráye má...//*

tirelessly adv *bázgardid be* "tireless"

tiresome adj *delázár, delafgár. //Foruw e xáne gáh kári sotuhande/ delázár ast./ Kudakán tá andázeyi máye ye ázár gawtand/ sotuhande gawtand.//*

tiresomely adv *bázgardid be* "tiresome"

tiro n (*niz* **tyro**) (pl **tyros**) *wágerd, tázekár; noupá; kárámuz, nouce*

tissue n **1** *báft. báft e máhiceyi/ pei/ hambandi. //báfthá/ báft nábudwode va dáqi/ dáq* [scar] *padidd ámade.//.* **2** *dastmál e káqazi. //yek quti/ kive dastmál e káqazi; dastmál e káqazi viże ye roxsár* [face/ facial tissues]*.//.* **3** (also **tisssue-paper**) *káqaz e bastebandi.* **4** *párce ye názok.* **5 tissue (of sth)** *(pendárin) harjá juri tarjome miwavad. //Dástánaw doruqbáfi ast.* [a tissue of lies]*./ Báfti* [tissue] *picide az afsáne va rásti.//*

tit[1] n *carx e risak (ZBP, C5726). //*titmouse; tom tit; blue tit: *guneká ye gunágun e carxrisak [guneyi parande]*

tit[2] n, **tit for tat** *in be án dar; har háyi huyi dáre. //Ma rá zad, man ham zadamaw- in be án dar.//*

tit[2] n **1** *(zabán ekuce)* (**a**) *mame.* (**b**) *nok e pestun.* **2** *(dar Engelestán, zabán e kuce, downám) kun e xar.* //He's a stupid little tit!: *Kunexar e fesqeleyi/ cosqeleyi ast!//*

Titan n (*niz* **titan**) *qul*

titanic adj *qulásá. //Án do tan baráye bedast gereftan e dálá** [company] *dargir e peikári qulásá-yand* [a titanic struggle]*.//*

titbit (US, **tidbit**) n **1** *qázi, tekke ye xowmaze. //Hamiwe qázihái dárad ke be gorbeaw bedahad.//.* **2 tidbit (of sth)** *ávázeyi/ ágáhiyi xord/ xorde ammá wegeftangiz*

tithe n *dahyek e darámad e yeksál e kewtzárhá (ke dar gozawte be kelisá va dinvarán* [the clergy] *dáde miwod)*

tithebarn n *anbár e dahyek, bengarid be* "tithe"

titillate v *qelqelak dádan. //Án ketáb arzew e honari nadárad, tanhá ámáj e á qelqelak dádan e xánande ast.//*

titillating adj *qelqelak dahande. //celpardi*/ filmi ke andaki (binande rá) qelqelak midahad.//*

titillation n *bázgardid be* "titillate

titivate v *xod rá targolvargol/ xowgel kardan; be saroru ye xod residan. //Piw az birun raftan yek tasu* [hour] *xod rá haft qalam árást.//*

titivation n *bazakduzak; áráyew; haft qalam áráyew*

title n **1** *nám.* **2** *nántre* [az Nántran Sanskrit, newángar e páygáh, piwe va ... e kasi con wáh, wahrdár; sarhang, va mánand e án...]*.* **3 title (to sth/ to do sth)** *(dátikán*)* [law] *beyle, beylak, cák, cáknáme (ZBP, C4240 FM). //Áyá beyle ye/ beylak e án zamin rá dárad* [have title to the land]*?/ Cálew* [disputing] *bá beyle ye/ sanad e/ nazrade* [title-deed] *ye kewvari baráye jazireháyi/ ádáháyi dar Oqyánus e Hend.//.* **4** *(varzew) qahremáni, gordi. //qahremáni/ gordi ye jaháni ye geránsangán rá bordan* [win the world heavyweight title]*./ ávardi baráye nám e qahremáni/ gordi* [a title fight]*//*

titled adj, //having a title of nobility: *az aviżegán budan; nántre* [be bálátar bázgarid]*./* a titled lady: *bánuyi az aviżegán*/ bánuyi dárá ye nántre*//*

title-deed n *beyle, beylak (ZBP, C251 FM); cák, cáknáme (ZBP. C4240 FM); nazrade, "ey be kas e xiw nazrade benháde va qáye." (Rudaki) (ZBP. C6858 FM)*

title-holder n *(varzew) qahremán, gahremán, gord. //qahremán/ gord e do ye hawtsad metr e Engelestán./ Liverpuliyán/ Liverpulihá aknun nám e gordi dárand/ qahremán-and* [current title-holders]*//*

title-page n *sarnáme*

title-role n *bázi ye/ naqw e varnám/ noxost (ZBP, L1658 FM). //Dar namáyew e Rostam o Esfandiyár naqw e varnám/ noxost* [title-role] *rá dáwt//*

titmouse n (pl **titmice**) *carxrisak (parandehá ye gunáguni az xáneváde ye* Paridae *beviże gune ye* parus)

titter n *xande ye zirlabi, puzxand*

titter v *zirlabi xandidan; puzxand zadan. //Báwandegán* [the audience] *hukerdáráne** [politely] *xandidand/ puzxand zadand.//*

tittle-tattle n *carandoparand goftan, soxancini kardan; źáźxáyidan*

titular adj **1** *(beáyin) benám (na bekerdár/ dar konew). //wahriyári benám/ benám wahriyár budan.//.* **2** *nám e viże, páygáh; benám. //wahriyári benám* [titular sovereignty]*//*

tizzy n *(anáyin) sardargomi; wuridegi; ásimegi. //sardargom/ wudirde/ ásime budan/ gawtan* [be in/ get in(to) a tizzy]*//*

T-junction = **T***, seráh; seráhi*

TM (*kutáhwode baráye* "trademark") *newán e bázargáni*

TNT (*kutáhwode baráye* "trinitrotoluene") *dinámit*

to[1] prep **1** (**a**) *be, f*a*rá, "Kelile darnegarid sine ye wir did xaste va powt o kuhán e gáv darhamwekaste ... fará Demne goft: Ey..." (ZBP, L1725 DB); zi, "kas ferestádand zi Johudán e Xeybar va Johudán e Arab va Hejáz..." (ZBP. L29TB); bar/ bar e. "conán ke moridán rá bar e u ferestádand..." (ZBP, L2361 AT). Gáh tarjome nemiwavad va gáh harjá juri digar tarjome miwavad. //be daftar/ be su ye daftar/ fará daftar/ zi daftar gám zadan/ raftan./ Dáram miravam xarid/ dáram miravam (be) maqáze* [I'm going to the shops/ I'm going shopping]./ *(be) zamin (foru) oftádan; zamin oftádan/ zamin xordan; sar e ráh (be) istgáh* [on the way to the station]./ point to sth: *besu ye cizi newáne raftan; cizi rá newán dádan./* hold it (up) to the light: *jelo ye rouwanáyi gereftan.;* turn to the left/ right: *be (su ye) cap/ rást carxxidan/ gawtan./ az wahri be wahri, az jáyi be jáyi digar raftan/ safar kardan./ Baráye estár** [holidays/ vacation] *e xiw be Yunán raftan; baráye darmán be bimárestánaw bordand.//.* (**b**) **to the sth(of sth)** *az suy e.../ dar...: //az suy e abáxtar* [north]*/ nimruz* [south]*/ xoráyán* [east]*/ xorvarán* [west] *./ Ahváz dar xorvarán e Espahán ast./ Panáhgáh* [the shed] *pahlu ye/ nazdik e/ bar e xáne/ saráy ast* [to the side of the house]*//.* **2** *be; suy e; fará. harjá juri tarjome miwavad. //jonbewi besuy e/ fará cap./ kasi rá be kár barangixtan* [stir sb to action]*./ kasi rá geryándan/ be gerye andáxtan/ awk e kasi rá darávardan* [bring/ reduce/ move sb to tears/ move sb to tears]*./ niru rá be dast gereftan/ zurmand gawtan* [rise to power]*./ náme rá rizriz/ tekkepáre kard* [tear to pieces]*./ Mádar candán áváz xánd tá wirxár rá xábánd* [The mother sang the baby to sleep]*./ Candán bebiyus* [wait!] *tá ceráq e ráhnamáyi* [the traffic lights] *az qermez sabz wavad.//.* **3** (**a**) *tá; be. //báq tá rudbár/ karáne ye rud miresad/ gostarde ast* [extend to]*./ Pirhanaw tá moc e páyaw/ quzak e páyaw miresid.* [reach down to]*//.* (**b**) *(beviże pas as* from sth*) tá. //az sar tá tah; az áqáz tá páyán; Az noxostin tá vápasin; az áqáz tá páyán./ vafádár/ bávarmand tá dam e vápasin* [faithful to the end/ last]*./* wet, soaked, drenched to the skin: *"con muw e ábkewide"./ maqzpoxt; besyár xub-poxte./ (az yek) tá dah womordan; hame ye ranghá az qermez tá banafw./ Az Dowanbe tá Ádine./ az bám tá wám; Cand [tasu/* hour*] be nahár mánde/ tá nahár candi mánde?//.* **4** *be, tá. //yekcahárom e tasu** [hour]*/ pánzdah pál** [minute] *(mánde) be do.//.* **5** *be, rá. //Án rá be xáharaw dád./ Ketáb rá be ki/ be ke/ zi ki/ fará ki/ ke ferestád?; Be má goft/ má rá goft ke saxt dar wegeft wode./ Baráyat rowan mikonam/ bázminamáyam ke jáy e har ciz kojá-st./ Be dustaw dád zade goft* [shouted to sb] *báde rá farámuw nakonad.//.* **6** *"e" dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. //kelid e dar./ menewtá* ye kixá* budan* [be secretary to the director]*./ sorud e yek naqme* [the words to a tune]*//.* **7** *(newángar e sanjew yá* ratio*) be; az. harjá juri tarjome miwavad. //Ráhpeimáyi rá az kuhpeimáyi biwtar dust dáram* [I prefer walking to climbing]*./ wew be se bordim* [We won by six goals to three]*./ In párce az án pasttar/ bartar* [inferior/ superior] *ast./ Dar sanjew bá man* [compared to me...] *u puldár ast./* odds of 100 to 1: *baxt e sad be yek.//.* **8** *harjá juri tarjome miwavad. //Har lire yeksad pens ast./ har toman dah riyál ast./ har metr 100 sántimetr ast.//.* **9** *newáne ye nerx ast. //litri dah kilometr peimudan./ dah dolár baráye yek tasu* [hour] *gereftan.//.* **10** *tá. //bist tá si sále; be derázá ye 3 tá 4 sántimetr.//.* **11** in honour of (sb/ sth): *be sarafrázi ye ...: //be tandorsti ye kasi nuwidan* [a toast to the cook]*./ nuwánuw baráye áwpaz./ Yádmáni* [a memorial monument] *be sarafrázi ye sarbázán e kowtewode dar jang.//.* **12** *(nazdik) be. //*cheek to cheek dancing: *vawt e/ gunebegune casbide raqsidan/*

vawtan./ guw e xod rá bedar casbándan; powtbepowt newastan; raj e rádeháyi/ máwinháyi ke separ be separ dar wáhráh gir kardeand.//.* **13** *(pas az kárváżehá ye newángar e jonbew* come, go, rush*) be komak e/ yári ye/ raháhi ye kasi ámadan.* **14** *harjá juri tarjome miwavad. //*a right to the throne: *kasi rá be taxt e wáhi dast budan; ráhi/ gowáyewi baráye porsemáni./ Sarseporde ye xáneváde ye xiw ast.* [devoted to]*.//.* **15** causing (sth)/ *máye ye...; //*to my surprise, delight, annoyance: *Máye ye wegeft e/ wádmáni ye/ ranjew e man gawt ke.../* to my shame ...: *Máye ye warmsári ye man ast ke zádruzaw rá farámowtam.//.* **16** *bá kárváżehá ye* seem, appear, feel, look, smell. *harjá juri tarjome miwavad. //*It feels like velvet to me.: *bedast e man/ baráye man engár/ con maxmal ast./* Does it look to you like gold?: *Áyá dar cewm e womá in zar ast./ be zar mimánad?/* It seemed like crying to him.: *Engár kasi migarist.//.* **17** *delxáh e/ pasand e. harjá juri tarjome miwavad. //*Not really to my liking: *berásti delxáham nist/ nabud./* Quite nice, but not to her taste: *Xeili xub bud ammá pasandaw nabud/ nakard.//*

to[2] *(bá kárváże/ riwe bekár rafte, kárváże ye xám misázad). Dar zir tanhá cand kárbord e kárváże ye xám rá barresi mikonim.*

to[3] (adv part/ *band e kárváże*). *Baráye kárbordhá ye viże ye án bá kárváżehá mánand e* bring sb to, come to; set-to; leant-to *be án kárváżehá bázgardid.* **1** *(baráye dar) bastan*: //Push the door to: *Dar rá piwkon/ beband./* leave it to: *bogzár baste bemánad.//.* **2** (idm) **to and fro** *pasopiw. //*walking to and fro: *pasopiw gám zadan./ Pasopiw be Landan va Páris raftan.//*

toad n **1** *kalá; kaláv (ZBP, C2997).* **2** *(downám) cendewávar; gand. //*You repulsive little toad!: *Ey calquz e gand!//*

toad in-the-hole *(dar Engelestán) guwtágand* [sausage] *e sorxwode dar máye* [batter]

toad-stool n *samáruq, "U rá samáruq guyand va cand nou' ast... va digar quwane, sedigar kawax ... kowande ... qawi árad va dastopáy sard wavad ... az vey dur báyad bud ...." (ZBP, L5282 ZX)*

toady n *(xárdári) cáplus; bande o cáker, "Ey amiri ke amirán e jahán xáso ám -- bande 1o cáker o mouláy va sagband o qolám"; xáyemál; xáye-dastmálkon; korwe/ karaw kardan, "Harke bá doulat e to karde karaw -- karde dar gardanaw zamáne karaw (Pur Bahá ye Jámi) (ZBP. C3054 FM); warfá (ZBP. C2237 FM)*

toady v (pt, pp **toadied**) *cáplusi kardan; xáyemáli kardan; xáye ye kasi rá dastmál e abriwomi málidan/ dastmál kardan; warfá kardan (ZBP. C2237 FM); korwe, karaw, "harke bá doulat e to karde karaw -- karde dar gardanaw zamáne karaw." (ZBP.C3054 FM, Purbahá ye Jámi). //xáye ye kixá* [boss] *rá dastmál kardan; jelo ye kixá domdom zadan.//*

toadysim n *cáplusi, xáyemáli; karwe; warfáyi*

toast[1] n **1** *(borew) nán e berewte. //baráye náwtáyi cand borew nán berewte kardan./ toxmemorq e ábpaz bá nán e berewte./ do borew nán e berewte bá kare.//.* **2** **have sb on toast** *(anáyin) kasi rá ruy e angowt e xod carxándan; kasi rá pák dastxow gardánidan; kasi rá pák dar mowt e xod dáwtan.* **warm as toast** *bengarid be* "warm[1]".

toast v *berewtan. //bazmávard e panir va nán e berewte.; (pendárin) dáq kardan; xod rá/ páy e xod rá piw e átaw dáq kardan.//*

toast[2] v *nuwánuw, "waráb e xánegi az bim e ohtasab xordan -- beru ye yár benuwim o báng e nuwánuw" (Háfez); be tandorosti/ kámyábi ye... nuwidan. //*toast the bride and groom: *Baráye bayu* [bride] *va dámád báng e nuwánuw sar dádan./ Baráye kámyábi ye dálá* ye nou nuwánuw kardan* [toast the success of a new company]*.//*

toast n **1** *nuwánuw, be tandorosti ye/ wádkámi ye... nuwidan. //nuwánuw baráye sarsepordegi be wahrbánu* [propose a loyal toast to the queen]*./ dar pásox (báng) e nuwánuw e kasi soxan rándan.//.* **2** *kasi yá cizi ke baráyaw nuwánuw konand. //Hamegi ye hamsáyegán baráyaw báng e nuwánuw sardádand/ be u wádbáw gofte setáyewaw kardand.//*

toaster n *berijan; nánberij* [az berewtan]*

toasting-fork (n) *cangál baráye berewtan e nán; cangál e berijan*

toast-rack n *jánáni; já ye nán e berewte*

toast-master n *nuwánuwsálár**

tobacco n (pl **tobaccos**) **1** *tanbáku; tutun; faraj (tanbáku ye kubide) (ZBP, C4786 FM).* **2** *(giyáh e) tanbáku*

tobacconist n *tutuni; sigárforuw; sigári/ Tanbákuforuw; tanbákuyi*

toboggan n *tobogan, (guneyi) surtme (ye deráz va bárik va nok e bargawte)*

toboggan v *surtmesavári kardan*

Toby jug *juwak [ávand e nuwidan e ábejo berixt e pirmardi bá koláh e seguw]*

toccata n *(baráye* harpsichord *yá org) (musiqi)* Toccata*; sabk e ázád*

tocsin n **1** *(kohne wode yá beáyin) (zang e) áźir.* **2** *(pendárin) howdár*

tod n *(dar Engelestán- anáyin) tanháyi; be tanháyi; dast-tanhá. //Báz wab rá tanháyi separi kardam.* [I spent the evening on my tod again]./ *Rásti hame ye án kár rá tanháyi/ dasttanhá kardi?* [You mean you did it all on your tod?]//

today adv, n **1** *emruz. //Emruz ce(kár) mikonim?/ Yek hafte ye digar az emruz miravim./ Emruz zádruzam ast.; Ruznáme ye emruz rá didi/ dideyi?//.* **2** *//Emruze zanán conin raftári rá barnemitáband.//*

toddle v **1** *táti. //tátitáti karde bedarune otáq ámad.//.* **2** *(anáyin) (piyáde) raftan. //piyáde raftan va soráq e dusti rá gereftan; Gománam báyad piyáde beravim.//*

toddler n *(kudak e) noupá*

toddy n *nuwábe ye dáq va wirin e meimand*

to-do n (pl **to-dos**) *janjál/ qouqá/ gardoxák (kardan). //In hame janjál baráye ci-st?* [What's all the to-do about?]*./ Az inke wuyaw zádruzaw rá farámuw karde bud qouqáyi bepá kard/ xeili gardoxák kard.* [she made a lot of to-do about his forgetting her birthday.]//

toe n **1** (**a**) *angowt e pá.* (**b**) *angowt e pá (ye jánevarán); panje* **2** *panje (ye jurá b/ kafw/ muze).* **3** **dig one's heels/ toes in** *bengarid be* "dig[1]". **on one's toes** *ámáde, áźir, behuw.* //The constant threat of danger kept us all on pour toes.: *Patew* e peivaste ye bim, máye ye án gawt ke áźir báwim./ Az ánjá ke peivaste bim miraft áźir budim.//.* **tread on sb's corns/ toes** *bengarid be* "tread"

toe v (pt, pp, **toed**, pres p. **toeing**) (idm) **toe the (party) line**; (US) also **toe the mark** *az ráh va ravew e kumal* [party] *e xod/ goruh e xod peirovi kardan*

toe-cap n *qáb e panje ye muze/ kafw/ cakme*

toe-hold n *jáyepá; já ye girdádan e nok e pá. //(pendárin) dar sáye ye in sávew** [contact]*/ peimánnáme* [contract] *bongáh tavánest jáy e páyi dar bázár e Cin biyábad.//*

toe-nail n *náxon (e angowt e pá)*

toff n *(kohnewode, zabán e kuce dar Engelestán) xarpuli xowpuw/ puldár; áqá; áqázádeh*

toffee (*dar Engelestán*) (US, also **taffy**) **1** *táfi, wokolát/ ábnabát e kewi//.* **2** **can't do sth for toffee** *(anáyin) harjá juri tarjome miwavad. //zebardasti yá tavánáyi ye kári rá nadáwtan./* She can't sing for toffee!: *In dastaw be án dastaw miguyad goh naxor!//*

toffee-apple n *(dar Engelestán) sib e táfiandud*

toffee-nosed adj *(dar Engelestán- zabán e kuce) fisu*

tog v (**togged, togging**) (phr v) **tog oneself out/ up (in sth)** *xowpuwidan; wikopik kardan. //kudakáni ke behtarin jáme ye yekwanbeyewán rá puwideand.//*

toga n *woulá/ radá ye (mardán e Rumi ye bástán)*

together adv **1** *báham, faráham. //Báham beravim gardew./ Wanideam (ke) báham miziyand/ zendegi mikonand./ piw az (áqáz e) poxtan hame ye poxtafzárhá rá gerdehamávar!//.* **2** *báham; beham; ruyeham. //do taxte rá beham casbándan/ mix kardan./ Máse va sáru* [cement] *rá báham biyámiz, sepas áb biyafzáy./ (pendárin) pulaw az hamegi ye má ruyeham biwtar ast.//.* **3** *báham. harjá juri tarjome miwavad. //goftoguháyi ke ámáj e án nazdiktar kardan e do suy e setize* [two sides of the dispute] *báham ast./ Hamvandán e kumal** [party] *darbáre ye in dástán pák báham hamdástán-and.//.* **4** *báham, hamzamán. //Engár hame ye gereftárihá báham/ yekjá be saram ámade/ miáyad.; sepelewk áyad o zan záyad o mehmáhn e azizat beresad./ Hamegi dáwtand báham soxan migoftand va nemitavánestam hic (ciz) befahmam.//.* **5** *yekband, ázegár, yeksare. //Se ruz ázegár/ se ruz yekband bárán bárid./ U mitavánad tasuhá/ sá'athá powtesareham/ yeksar/ yekband newaste bexánad/ bexándan newinad.//.* **6** **get sth/ it together** *(zabán e kuce) sarosámán dádan. //Agar betavánad xodaw rá hambekewad bázigar e xubi miwavad.//.* **together with** *hamráh; va niz; va ham. //In cemhá ye nou, hamráh e gowáh, digar bigonáhi ye zendáni rá ostovár midárad.//*

together adj *(zabán e kuce- beviźe dar Ámriká- newán e pasandidegi ast) tavánáá; besámán. //Bá inke xeili javán ast/ bá in sen o sál e kam bávarnakardani ádami tavánáá-st./ sázmáni berásti besámán.//*

togetherness n *hambastegi; báhambudegi; cegunegi*

toggle n *bange* [<Kordi, banga] cub e kutáhi ke án rá az suráxi yá halqeyi az rismán gozaránand va baráye seft kardan va negahdáwtan e cizi bekár barand.*

toggle-switch n *kelid e bange* [kelidi ke án rá bálá va páyin zanand va bá án gardew e barq rá báz karde yá bebandand. Niz bengarid be* "toggle"*]*

togs n *(anáyin) raxt, jáme. //*games togs: *jáme ye/ raxt e varzew./ jáme ye tábestáni//*

toil v **1** **toil away (at/ over sth)** *ranj bordan/ kewidan; toxwidan (ZBP, C6047 FM); ranjidan, "beranjad yeki digari bar xorad -- be dád o be baxwew kasi nangarad." (ZBP, L4955 SF). //Dánewjuyáni ke ruy e kárhá ye nevewtani ye wab e xod ranj mikewand/ saxt mikuwand./ Sarásar e pasin* [afternoon] *ranj kewidim tá xáne/ sará rá baráye mehmánán ámáde sázim.//.* **2** *áheste va be dowvári ráh raftan. //Masráde*/ otobus áheste va bedowvári az tappe ye porwib báláraft./ Zamin geli va náhamvár bud ammá/ bá inhame áheste va be dowvári ráh peimudim.//*

toil n *kár e saxt, ranj, "basi ranj bordam bedin sál e si -- Ajam zende kardam bedin Pársi." (SF); baráye wive ye kárbord bengarid be* "work"

toiler n *ranjbar, toxwá*

toilet n **1** *ábrizgáh. //Mitavánid beman beguyid ábrizgáh(há) kojá-st?//.* **2** *(kohne wode) bazak(duzak); //*a toilet set: *yek dast abzár e bazak;* toilet articles: *abzár e bazak//*

toilet-paper n *dastmál e káqazi ye ábrizgáh*

toiletries n *farávardehá ye viże ye garmábe/ wostowu va bazak*

toilet-roll n *yek tup dastmál e káqazi ye ábrizgáh*

toilet-train v *be kudak ámuxtan mize va sergin xiw rá negahdárad. //Hanuz yád nagerefte/ nayámuxte mize ye/ wáw e/ sergin e xod rá negahdárad.//*

toilet-training n *bengarid be* "toilet-train"

toilet water *lád (ZBP, C560 FM); hubu; goláb; atr; odkolon [az faránsavi* eau de cologne*]. wive ye kárbord e váże ye* "toilet"*: Nazd e Engelisihá ábrizgáh e darun e saráy/ xáne rá* "toilet" *yá* "wc" *va gáh* "loo" *mixánand. Dar jáhá ye hamegáni ábrizgáh rá* "the Gents", "the Ladies" *yá* "public conveniences" *xánand. Dar Ámriká* "the lavatory", "toilet or bathroom" *va dar saráy e mardom* "washroom" *xánand.*

toils n [pl] *dám. //dar dám e/ tale ye dátikán** [the law] *oftádan.//*

toing n (idm) **toing and froing** *pasopiw; pasboropiwbiyá. //Pas az pasboro piwbiyá ye faráván saranjám baccehá rá be xáneyewán resándand.//*

token n **1** *newán; newáne. //darafw e/ parcam e sepid newán e separandáxtan* [surrender] *ast./ In golhá newán e kucaki az sepásmandi ye man ast.//.* **2** *máre [(ZBP, C7309) ke dar máwinhá andáxte, az án ciz mixarand]. //Máre* ye viże ye carxowt e sigár* [cigaret machine] *dar meixáne* [the bar] *beforuw miresad./Máre* ye viże ye xarid e wir dar Engelestán.//.* **3** *(beviże dar vážehá ye serewte/* compound*) pate. //pateyi be arzew e panjáh dolár baráye xarid e ketáb/ piwkew* [gift]*/ valg** [record].*//.* **4** **by the same token** *bázgardid be* "same[1]". **in token of sth** *be newán e...: //Xáhewmand-im in dahew/ piwkewi* [gift] *rá be newán e mehrabáni ye má/ mehremán be womá* [our affection for you] *bepazirid.//*

token adj **1** *newán; be newán e; newángar e. //*a token of payment: *piwpardáxt./* a token strike: *bastnewiniyi howdárdahande.//.* **2** *jozyi; náciz. //Sepáhiyánemán tanhá bá páydári ye nácizi ruberu gawtand.* [a token resistance]*./ dastyáziyi, kuwewi, piwnahádi jozyi/ náciz.* [a token attempt/ effort etc]*./* the token woman on the committee: *tanhá zani./ bánuyi dar goruh e gozin baráye newán dádan e in ke zanán rá niz bázi migirand.//*

told pt, pp*/ zamán e gozawte va setáy e kárváże az* "tell"

tolerate v **1** *ravádáwtan, "gar az man jodá mánd farzand e man -- ravá dáram ar bogsalad band e man." (ZBP, L6291 SF); "nám e divánegi bar má sabt kardand va má ravá dáwtim." (ZBP, L2473 AT); bardáwtan, "nabardáwtand az kasi sarkawi -- bolandi yo tondi yo bidánewi." (ZBP. L3281 SF); "co bidád e u dádgar barnadáwt -- yeki dádgar rá bar u bargomáwt." (ZBP. L6406 SF); bordan, "besiri mordan, beh ke gorosnegi bordan" (ZBP, L3615 GS); bartáftan, "biw az in setam e famánraváyán rá barnatáftand." (ZBP, L4607, NKZZF); bá kasi yá cizi sarkardan. //warvini*/ sarrewtedáriyi* [a government] *ke hamestári* rá ravánemidárad/ hamestári* barnemidárad.* [refuse to tolerate opposition]*./ Conin raftári rá az womá barnemitábam/ ravánemidáram.//.* **2** *páy dáwtan, "bedin sepás ke majles monavvar ast bedust -- garat co wam' besuzand, páy dár o besáz!" (Háfez); kewidan, "qam o wádmáni bebáyad kewid -- ze har wur o talxi bebáyad cewid." (ZBP, L4766 SF); "va wádi va qam va andiwe niz mibáyad kewid." (ZBP, L5243 ZX);*

xordan, "...án wahámat bin ke án dard bexord va dar ma'reke ezhár nakard." (ZBP, L523 TBH); bardáwtan, "na bardáwtand az kasi sarkawi -- bolandi yo tonid yo bidánewi." (ZBP, L3281 SF); táb dáwtan, "va án bozorgi va heibat bedid ... va tábaw besarámad." (ZBP, L304 TB); bordan, "be siri mordan beh ke gorsnegi bordan." (ZBP, L3615 GS); bartáftan. //Cegune táb e án zanake rá dári [awful woman]*?; garmá, hayáhu, dard rá xub bardáwtan/ kewidan/ bartáftan.//.* **3** *//Tan (e mardom)* [the body] *nemitavánad in andáze ye kalán partou* [radiation] *rá bekewad/ bartábad.//*

tolerable adj **1** *bartáftani; kewidani; ravádáwtani. //Wabhá garmá barnataftani bud./ Wabhá miwod garmá rá bartáft ammá ruzhá xafekonande bud./ Nahár e xeili xubi xordim.* [very tolerable lunch]*//*

tolerably adv *bartáftani, xub, na badak/ tá andázeyi. //Tá andázeyi az cizi bigomán budan* [tolerably certain]*./ Piyáno rá badak neminavázad* [play the piano tolerably well]*.//*

tolerance n **1** *ravádári [M. Moqaddam]; táb; xordan; bardáwtan; bordan; bartáftan; kewidan. Baráye nemunehá bengarid be* "tolerate"*. //Ravádári ye dini/ neźádi./ Hamconán ke táb e/ kewew* [tolerance] *e xugar afzáyew miyábad, be candi ye* [dose/ quantity] *biwtari dáru ye xeradpuw* [narcotics] *niyáz peidá mikonad.//.* **2** *(dar mohandesi) táv/ táb (dáwtan/ ávardan). //Tá 0.0001 inc táv dáwtan va dorost kár kardan./* fine tolerances: *táv e besyár kami/ báriki dáwtan.//*

tolerant adj, **tolerant (of/ towards sb/ sth)** *ravádár; bordár; wekibá. //Man ádam e/ mard e ravádári/ wekibáyi/ bordbári hastam ammá raftáretán badtar az án ast ke betavánam bartábam./ Laqzewháyi ke xod kard máye ye án gawt ke dar barábar e (laqzewháhá ye/ kutáhihá ye) digarán ravádár/ bordbár/ wekibá gardad.//*

tolerantly adv *ravádáráne, bordbáráne; wekibáyáne*

toleration n *ravádári; páydáwtan; bordbári. Baráye nemunehá bengarid be* "tolerate".

toll[1] n **1** *báź.* **2** *ásib, ziyán, margomir. //(womár e) margomirhá ye zaminlarze dar ráhhá, pas az kowtár e hamegáni/ bekow-bekow* [massacre]*.//.* **3** **take a heavy toll/ take its toll (of sth)** *máye ye ásib e/ ziyán e/ margomir e gerán/ kalán gawtan. //Jang máye ye margomir e besyári az mardom gawt./ Harsále ránandegi bá masti behengám e zádruz e Masih/ Krismas ziyán va margomir bármiyávarad* [takes its toll]*.//*

toll[2] v **1** **toll (for sb/ sth)** **1** *źax/ źaxár kardan (ZBP. C6696 FM); zang zadan hengám e xáksepári.* **2** **toll (for sb/ sth)** *baráye kasi/ cizi źax/ źaxár kardan*

toll n *źax; źaxár*

toll-bridge n *báźpol [besanjid bá, "gereftand peikár bá báźxáh -- ke kawti kodám ast bar báźgáh?" (ZBP, L6682 SF)]*

toll-gate n *báźgáh "gereftand peikár bá báźxáh -- ke kawti kodám ast bar báźgáh?" (ZBP, L6682 SF)*

toll-house n *báźgáh, [bázgardid be* "toll-gate"]

Tom n **(any/ every) Tom, Dick and Harry** *harkasi; har kasonákasi; "Are o Ure, Wamsi kure!"; har bisaropáyi. //Nemixáhim har kasonákasi be meikade ye báwgáh biyáyad* [use the club bar]*.//*

tom = tom-cat

tomahawk n *najak (ZBP, C6496 FM)*

tomato n (pl **tomatoes**) **1** *goujefarangi.* **2** *(giyáh e) gouje farangi*

tomb n *gur, daxme, "negahbán dar e daxme rá báz kard -- zan e pársá muye áqáz kard." (ZBP, L4869 SF); návus, "Fereidun taxt, xábgáh va návus e xiw befarmud be zamine Tamiwe va Tabarestán" (ZBP, C6722 FM, Majma'oltavárix valqesas); árámgáh; xák, "va xákaw be Marv ast..." (ZBP, L2429 AT)*

tombola n *(dar Engelestán) guneyi baxtázmáyi*

tomboy n *naruk/ doxtar e naruk/ pesarnamá*

tomboyish adj *naruk*

tombstone n *sang e gur/ árámgáh*

tomcat (also **tom**) *gorbe ye nar*

tome n *ketáb e/ náme ye setabr; kalnáme* [kal + náme], ["kal" besanjid bá "gerán, qara, qol, gol = bozorg; gonde]*

tomfool adj *kallexar, koudan, káná. //kári saxt kánáyáne kardan//*

tomfoolery n *xariyat, kallexari, nábexradi, kánáyi*

tommy-gun n *(guneyi) tirbár e sabok; tirbár e dasti*

tommy-rot n *(anáyin) carand, yáve, cartopart. //*Don't talk such tommy-rot!: *Conin carand nagu!//*

tomorrow n **1** *fardá. //Emruz sewanbe ast pas/ azinru fardá cahárwanbe ast./ bar páye ye gozárew e havávenási* [the weather forecast] *fardá báyad havá xub báwad./ Án ágahi dar ruznáme ye fardá cáp miwavad./ fardá bámdád/ pasin/ ivár/ wab//.* **2** *fardá; áyande ye nazdik. //Ki/ ke midánad fardá ce piw miáyad./ jahán e fardá.//.* **3 the day after**

tomorrow *bengarid be* "day"

tomorrow adv *fardá. //Fardá wohar mikonad./ Pas, fardá hamin zamán mibinamat.//*

tomtit n *carxrisak e áb [bázgardid be* "tit"]

tom-tom n **1** *tanbik (ZBP. C5949 FM) [tonbak e deráz o bárik e Ásiyáyi yá Áfriqáyi].* **2** *tanbik kusi hamánand e in ke dar goruh e jáz navázand*

ton n **1** = **long ton** *yekán e sang/ geráni barábar e hezár kilo.* **2** *(yekán e gonjáyew) yek ton.* **3** (**a**) *(daryánavardi) yekán e andáze ye kawi yek ton.* (**b**) *yekán e andáze ye taván e bárgiri ye kawtihá "yek ton".* **4 tons (of sth)** *tábexáhi/ yek xarvár. //*they've got tons of money: *Xeili xarpul-and./* I've still got tons of work to do.: *Hanuz xeili kár dáram.//.* **5 do a/ the ton** *(zabán e kuce) xeili tond rándan/ sar bordan. //*got caught doing a ton on the motorway: *hengámi ke xeili dar wáhráh tond rándan gereftár wodan.//.* **(come down on sb) like a ton of bricks** *(anáyin) saxt xorde gereftan; saxt guwmál dádan*

tonal adj **1** *navá.* **2** *navá, naváyi*

tonality n *(musiqi) kelid*

tone[1] n **1** *navá, áhang. //navá ye zangdár e/ zangmand* e yek soxanrán* [the ringing tones of .an orator's voice].*; navá ye dorowt e zang e Áźir.//.* **2** *áhang. //bá áhangi xawmin, náwekibáyáne* [impatient], *lábegaráne* [entreating] *soxan goftan./* a tone of command, reproach, regret, etc: *áhangi farmánraváyáne, nekuhewgaráne, afsusmandáne./ Bá conán áhangi (náxowáyand, gostáxáne, xordegiráne) bá man soxan nagu!//.* **3** *//violoni/ galgacaki bá naváyi dareje ye yek/ besyár xub* [excellent tone]*//.* **4** *máye, zamine. //ruyehamrafte máye ye án ketáb* [the tone of the book] *riwxand ast.* [satirical]*./* set the tone for/ of the meeting with a conciliatory speech: *Bá yek soxanráni ye áwtijuyáne máye ye newast rá faráhamávardan./ zamine ye goftoguyi/ sáni* [situation]*/ sázmáni rá badtar/ behtar kardan.//.* **5** *(musiqi) parde.* **6** (**a**) *rangmáye, sáye:* "tone value" *arzew e sáyegáni. //qáliyi be rang e/ máye ye/ dar máye ye qahveyi va nárenji//.* (**b**) *rangmáye; máye. //peikareyi be rangmáyehá ye/ dar máye ye qahveyi va nárenji./* an artist's fine painting of skin tones: *negáwtan e máyehá ye rang e pust e tan be dast e honarmandi taváná.//.* **7** *sefti. //sefti ye xub e máhicehá* [good muscular tones]*.//.* **8** *(baráye telefon/ vákubar*) buq.* **the dialing tone** *buq e ázád.* **the ringing tone** *buq e newángar e zang zadan. //Buqbuq (zadan); Án buq(buq) newángar e án ast ke womáre ráh nemidahad/ gir ast./ Xáhewmand-am pas az wanidan e buq soxan beguyid/ payám bogzárid.//.* **9** *(zabánwenási) áhang e ává*

tone[2] v **1** *naváyi viźe/ áhangi viźe be... dádan; rangmáye ye/ zamine ye viźe be... dádan.* **2 tone (sth) down** *narmtar kardan/ wodan; árámtar kardan/ wodan; xábidan; xábándan. //Pas az inke daryáftand cand hazine barmidárad wurewán* [enthusiasm] *xábid/ átawewán newast./ Behtar ast soxanán e ranjánande ye goftáretán rá narmtar gardánid.//.* **tone in (with sth**) *xordan, ámadan. //Pardehá ye nou xeili xub be qáli mixorad/ miáyad.//.* **tone (sth) up** *rouwantar/ saxttar/ nirumandtar kardan/ wodan. //varzew máhicehá rá sefttar mikonad.//*

-toned *(setáyhá ye serewte misázad) ...-navá; ...-áhang. //*silver-toned trumpets: *weipurhá ye zir(navá)//*

tone-deaf adj *kar/ náwenavá baráye pardehá ye musiqi*

tone language *(zabánwenási) zabán e áhangvar* [con Cini]*

toneless adj *xámuww, kar, biramaq. //bá áváyi biramaq/ kar pásox dádan.//*

tone-poem n *dástáni rá berixt e áhang darávardan; bá musiqi dástáni rá sorudan*

tongs n *anborak. //*a pair of tongs: *yek anborak;* sugar/ coal/ ice tongs: *anborak e qand/ yax; anbor e zoqál.//* **2 be/ go at it/ each other hammer and tongs** *bengarid be* "hammer"

tongue n **1** *zabán, zofán.* **tip of the tongue** *kák "nok e zabán bebáyad boridan vará dastokák -- ke tá cun nayámadw in kár kák." (ZBP. C3132 FM, SF).* **2** *zabán. //bazm-ávard/ sándevic e guwt e xuk va zabán.//.* **3** *(beáyin yá soxanvari) zabán, soxan. //Engelisi soxan miguyad ammá zabán e mádariyaw álmáni ast.//.* **4** (**a**) *zabáne. harjá juri tarjome miwavad. //barge/ zabáne ye kafw/ muze* [the tongue of a shoe]; *zabáne ye zang./* a narrow bell of land jutting out into the sea: *damáqeyi ke dar daryá piwravi karde.//.* (**b**) *zabáne ye átaw. //zabánehá ye átaw ke az kenárehá ye bute ye átaw* [bonfire] *zabáne mikewad.//.* **5 bite one's tongue** "bite[1]". **the tip of one's tongue** "tip[1]". *sar e zabáne kasi.* **put/ stick one's tongue out** *zabán e xod rá darávardan; be kasi dahankaji kardan. //Agar beman dahankaji koni pust az kalleat mikanam!//.* **a silver**

tongue *bengarid be* “silver”. **tongues wag** *(anáyin) sar e zabánhá) oftáde; ávázeyi bar sar e zabánhá-st. //Dástán e peivand e rosváyiyewán* [scandalous affair] *bar sar e zabánhá oftáde.//.* **a slip of the tongue** *bengarid be* “slip[1]”. **with (one's) tongue in (one's) cheek** *riwxand/ guwe (zadan). //Bá soxanán e setáyewámizaw* [complimentary] *xar nawavi/ gul naxori, hame rá be riwxand gofte.//.* **with one's tongue hanging out** (**a**) *lahlah zadan/ tewnámár.* (**b**) *tewne, cewmberáh*

tongued *(dar váźehá ye serewte) -zabán. //*sharp-tongued: *tondzabán; badzabán//*

tongue-in-cheek adj *bewuxi, beriwxand, guwe.* **tongue-in-cheek remarks** *wuxi, riwxand; guwe; "táze zabáni ze sar e riwxand -- goft be piri ke kamánat becand?; Pir bexandid o begoft ei javán -- carx torá niz dahad in kamán!"*

tongue-lashing n *sarzanew; nekuhew*

tongue-tied (adj) *xámuw, zabánband (ámade); bizabán*

tongue-twister n *váźeyi ke (tond-tond) goftanaw dowwvár báwad; zabánaw* [besanjid bá "páyágiw"] con "Dar Lorestán noh lor or har noh lori, noh korre Lor/ noh korreLor/ noh korreLor/ nohkorreLor"*

tonic n **1** *dáru ye nirubaxw/ tavánbaxw/ tuwmand*.* **2** *(pendárin) nirubaxw; jánbaxw; tuwmand*. //Setáyew/ sotudan "nirubaxw" e xubi tavánad bud./ Án ágáhi ye xow/ xub hamegi ye má rá ján baxwid./ Kárkard e nirubaxw e/ tuwmand* e havá ye daryá/ havá ye kenár e daryá.//.* **3** tonic water. **4** *(dar musiqi* "tonic"*) bonang**

tonic water (also **tonic**) *áb e CANiyi ke be án ganegane/ kinin zade báwand; áb e káni ye tavánbaxw. //Xáhew mikonam dotá liván áb e káni be má bedahid.//*

tonight n *emwab. //va aknun hude ye ávardhá ye pátapkáye*/ futbál e emwab./ Emwab. havá abri ast/ xáhad bud.//*

tonight adv *emwab. //Pas to rá emwab mibinam.//*

tonnage n **1** *(daryánavari)* (**a**) *(kawti ye) ...toni.* (**b**) *... ton-bár.* (**c**) *(bázargáni) návgán e tarábari ye... toni.* **2** *...toni; baráye (tarábari ye) har ton*

tonne n *ton, yekhezár kilogram. Bengarid be* “ton 1”

tonsil n *bádámak (ZBP. C206); //dádan bádámakhá ye xod rá darávardan.//*

tonsillectomy n *darávardan e/ váboridan e bádámakhá*

tonsillitis n *ámás e bádámak(há ye galu)*

tonsure n **1** *taráwidan e tárek e sar yá hameye sar (baráye kasi ke mixáhad káźenewin* (priest/ monk*) gardad).* **2** *sar e taráwide*

tonsured *(sar e) taráwide*

ton-up adj *xeili tond rándan; sar bordan. //*One of the ton-up boys: *(Án javán) engár sar mibord.//*

too adv **1** *niz, ham, hamconin, hamidun, "va man in rá xod nawnásam hamidun va án pádewáh rá didam ke moteqayyer gawt..." (ZBP. C4095 FM, cahár maqále ye Aruzi ye Samarqandi). //Man ham be páris rafteam./ Gitár minavázad áváz ham mixánad.//.* **2** *xeili, besyár, basi* (adj/ adv). *//Xeili tond rándan./ In kafwhá/ muzehá xeili baráyam tang ast.; Hanuz baráye daryá raftan havá xeili sard ast./ In nask* [text] *baráye u besyár dowvár ast./ Nemitavánim laxwakbázi* [ski] *konim zirá barf xeili/ besyár kam ast./ Ráhi basi deráz ast ke betaván ánrá yekruze sepord/ peimud./ (beáyin) káraw baráye zamáni bas deráz nádide mánd.//.* **3** *(newán e wegeft yá náxownudi) niz, ham. //Hafte ye piw sarmá xordam, dar estár** [holiday/ vacation] *ham budam.//.* **4** *xeili* (adv). *//Xeili xub nemidánam* [I'm not too sure if...] *ke in dorost báwad.//.* **5** **be too much for sb** (**a**) *(az didgáh e tavánáyi, zur, zebardasti* [skill]*) xeili sar budan* [be superior]. *//Dar án ávard e huw* [the quiz] *goruh e Hárvárd xeili az Wikágo sar bud./ Estári* án ham bá docarxesavári* [a cycling vacation/ holiday] *baráye ádam e návarzideyi con man xeili zur dárad.//.* (**b**) *biw az andáze ye (taván e)...; //Ánhame herher o pecpec* [giggling and whispering] *biw az andázeyi bud ke betavánam bekewam- azinru az otáq (birun) raftam.//*

took pt of/ *zamán e gozawte az* “take[1]”

tool n **1** *abzár. //Tanhá abzári ke niyázdári yek ácár/ picguwti va yek cakkow ast./ abzárhá ye báqbáni.; Aknun/ emruze dar besyári az kárhá márád** [computer] *abzári ast ke bedun e án nemitaván kárkard/ sarkard.//.* **2** *abzár e dast. //Noxostvaxir abzári dar dast e farbod** [president] *e kewvar bud.//.* **3** *(zabán e kuce- zewt!) kir.* **4** **down tools** *bengarid be* “down[3]”

tool v *abzár zadan; dáq kardan, taráwidan, boridan, sudan. harjá juri tarjome miwavad.* //hand-tooled leather: *carmi ke bá dast ruyaw naqwonegár andáxteand/ kár kardeand.//* **tool along** *xowxowak/ xowxowán rándan.* **tool sth up** *sázobarg dádan; abzár dádan*

toot n *sut*

toot v *sut zadan/ kewidan; buq zadan. //Ránande sar e pic ke resid buq zad.//*

tooth n (pl **teeth**) **1** *dandán. //Noxostin dandánhá ye piwin e wirxár táze dárad niw mizanad/ darmiáyad./ dádan dandáni rá kewidan* [have a tooth out]*./ Hanuz hame ye danánhá ye xod rá dárad.//.* **2** *dandáne, "dandáne ye har qasri, pandi dahadat nounou -- pand e sar e dandáne bewnou ze bon e dandán."; dande; dand; gade [dandáne ye kelid ast] (ZBP. C502 FM); taz; taże [dandáne ye kelid ast] (ZBP, C6023 FM); madang (dandáne ye kelid va mánand e án) (ZBP. C6063 FM).* **3** **teeth** (pl/ infml) *(anáyin) niru. //Agar mixáhim jelo ye ágrefthá* [crime] *xub gerefte wavad báyad be dátikán** [the law] *niru ye biwtari dád.//.* **4** **armed to the teeth** *bengarid be* "arm[3]". **bare its teeth** *bengarid be* "bare[2]". **cast, fling, throw, etc sth in sb's teeth** *nekuhidan.* **cut a tooth** *dandán darávardan.* **cut one's tooth on sth** *dar cizi/ kári kárázmude wodan.* **draw sb's, sth's teeth/ fangs** *bengarid be* "draw[2]". **fight, etc tooth and nail** *bá cangodandán jangidan; beján zadan.* **get one's teeth into sth** *dastopanje narm kardan. //Aknun ke midáni in kár dar ce máye ast, in kár rá gerefte bá án dastopanje narm kon* [get your teeth into]*.//.* **have a sweet tooth** *bengarid be* "sweet[1]". **in the teeth of sth** (**a**) *bá inke; bá ánke. //*The new policy was adopted in the teeth of fierce criticism.: *In ravew rá bá inke bá xordegiri ye saxt ruberu bud bargozidand.//.* **set sb's teeth on edge** *nágovár ámadan; cendew wodan*

toothache n *dandádard. //Dandádard dáram.//*

toothbrush n *mesvák*

toothed adj *dar vážehá ye serewte; dandánedár; dandándár; dandánmand*

toothily adv *bengarid be* "toothy"

toothless adj *bidandán*

toothpaste n *xamirdandán*

toothpick n *dandánafriw*

tooth-powder n *gard e dandánwuyi*

toothsome adj *xowmaze*

toothy (adj) (**toothier, toothiest**) *pordandán; besyár dandán; dandándorowt; gázu. harjá juri tarjome miwavad. //*a toothy grin: *xandeyi ke dandánhá rá namáyán sázad.//*

tootle v **1** *sutsut zadan; narmnarmak sut zadan.* **2** *xowxowak raftan; xowxowán raftan. //Xowxowk be wahr raftan; savár e docarxe xowxowak raftan.//*

top[1] n *tárek, sar, cakád; bálest (ZBP, C5421).* at the top of the hill: *kuhsar, "az án kuhsar suy e hámun kewid -- hami neyze az kine dar xun kewid." (ZBP, L6147, SF). //sar e tappe/ tappesárán e pirámun e ánjá./ Panj raj az bálá ye barg/ sát* [page]; *Daftaram/ daftar e káram bálá ye/ dar tárek e sáxtemán ast.//.* **2** *ru; ruye. //ru ye miz rá pardáxtan* [polish]*./ bárobone rá ru ye ráde*/ máwin nehádan/ ru ye bárband e bálá ye ráde nehádan//.* **3** **top (of sth)** *bálest*/ bálábáláhá; tárek. //Be bálábáláhá/ tárek residan./ Goruh e varzewi ye Kanzás bázihá rá dar bálátarin rade az miyán e goruhhá ye varzewi be páyán resánd./ Dar piwe ye xiw bálátarin/ bálest* ast./ Xeili kár(há) dárim (bekonim), ammá bastan e bárhá dar dareje ye noxost ast/ ammá piw az har kári báyad bárhá rá bast./* the top of the table: *sar e miz/ bálá ye miz/ bálest* e miz.//.* **4** (**a**) *sar, dar, bálá, ru, nehanban. harjá juri tarjome miwavad. //sarwir/ ruye ye wir; dar e/ sar e/ nehanban e án qalam e noknamadi rá beband vagarna xowk miwavad./* She took off the top of her bikini.: *Pestánband e/ bálá ye bikiniyaw/ raxt e wená ye do tekkeaw rá kand.//.* (**b**) *dar, nehanban; sar, puwine. //dar e in quti ye/ kive* ye rang kojá-st?; botriyi ke dar e pici* [screw-top] *dárad.//.* (**c**) *(beviże baráye zanán) nimtane/ bálátane. //Yek nimtane mixáham ke be in walvár bexorad* [to go with...]*.//.* **5** = **top gear** //*nabáyad dande ye sabok/ bálá bezanid/ dande ye bálá báwi.//.* **6** *barg. //*turnip tops: *barg e walqam.//.* **7** **at the top of the tree** *bálest*; dar bálátarin marz e...;* **at the top of one's voice** *bolandboland; bá ává ye boland.* **blow one's top blow!** *bengarid be* "blow[1]". **from top to bottom** *az sar tá tah; sarásar; pák. //Saráy/ xáne rá az sar tá tah gawtim.//.* **from top to toe** *sartápá/ az sartápá.* **in the first/ top flight** *bengarid be* "flight[1]". **off the top of one's head** *(anáyin) bi ámádegi; haminjuri; harjá juri tarjome miwavad. //Haminjuri/ bedun e ámádegi nemitavánam bewomá beguyam.//.* **on top** *bálá ye; ru ye; zebar e...: //Ketáb e sabz dar tah va ketáb e qermez ru ye án daste ketáb ast./ Leilá dar sarásar e ávard* [contest] *dastebálá dáwt.//.* **on the top of sth/ sb** (**a**) *ru ye, bálá ye. //In ketáb rá ham bogzár ru ye ketábhá ye*

diagar!/ besyári az mardom hengámi ke sáxtemán ru ye sarewán forurixt [collapsed on...] *leh wodand.//.* (**b**) *fozun bar. //Fozunbar dastmozdaw* [salary] *kármozd* [commission] *ham migirad./ Fozun bar inke sad dolár az man vám gereft, mixást rádeam*/ máwinam rá niz be u/ behew vámdaham!/ Xánehá rá ánsán/ ánjur misázand/ conán nazdik e ham misázand, digar ádam angowt tu ye damáqaw ham nemitavánad bekonad* [there is no privacy as...]*//.* **(be/ feel) on top of the world** *az wádi dar pust e xod nagonjidan; qand dar del e kasi áb wodan.* **over the top** *(anáyin, beviże dar Engelestán) biw az andáze, gazáf. //Páyán e ázárewi* [violent] *ye án film/ celpard* pák borun az andáze bud* [was over the top]*.//.* **(the) top brass** *(zabán e kuce) afsarán e bolandpáye; sarkardegán; kallegondehá. //Besyári az sarkardegán e/ afsarán e bolandpáye be jawn ámade budand.//.* (**be) top dog** *zabán e kuce) kallegonde; sar e...; sarkarde; sálár.* **the top storey** *(bewuxi) báláxáne, maqz e/ kalle ye kasi. //Báláxneaw xub kár nemikonad* [a bit weak in the top storey].*//*

top adj *bálátarin/ bozorgtarin bálest*. //otáqi dar bálátarin áwkub/ áwkub e bálest./ yeki az barjestetarin dánewmandán e Engelestán;* top job: *behtarin kárhá;* top people: *mardomán e rade ye bálá./ bá tajá** [speed] *ye bálest/ tondtarin ráh peimudan/ ráh sepordan.//*

top[2] v (**topped, topping**) **1** *ru ye cizi ... dádan/ sáxtan/ dorost kardan. harjá juri tarjome miwavad. //Kelisáyi ke ruyaw yek menár hast* [topped by/ with a steeple]*./ Bastaniyi ke ruyaw wokoláti ast.//.* **2** *be bálá ye qolle ye/ tárek e ... residan. //Hengámi ke saranjám be tárek e tappe residim cewmandáz e zibáyi didim.//.* **3** (**a**) *bartarin budan; bálátarin budan; az... gozawtan. //fewnád** [exports] *az sad milion dolár gozawte.//.* (**b**) *(dar ráyporsi/* a poll*) noxost wodan/ darámadan.* [a chart-topping record]. **4** *pirástan/ zadan/ cidan e nok (e bálá ye deraxti rá); //sar o dom e angurfarangihá* [gooseberries] *rá zadan.//.* **5** *(dar cougán camani/* golf*) bálá ye tup rá zadan (ke nádorost ast.).* **6** *(zabán e kuce) bedár ávixtan; dár zadan.* **7** **head/ top the bill** *bengarid be* "bill[1]". **8** **top (sth) out** *//sáxtemáni rá be páyán resándan va sang e báláyi ye án rá nehádan.//.* **top (sth) up** *tá lab por kardan. //bá benzin/ roqan por kardan.;* top up a battery: *sar e bátriyi/ amávand* e rádeyi*/ máwini rá bá áb por kardan./ Bogzár sar e livánat/ jámat rá porkonam* [let me top you up.]*//*

top[3] n **1** *gerdálu; helivi (ZBP, C825); fermuk (ZBP. C3228). "Del ey del ey zamune, yek pirezan namune! -- Mage pirezan ci karde? -- Qerqerebázi karde!".* **2** **sleep like a top/ log** *bengarid be* "sleep[2]"

topaz n **1** *yáqut e zard.* **2** *hargune gouhari ke dar án yáqut e zard bekár rafte báwad*

top-boot *cakme*

topcoat n **1** *láye ye rang e ruyi.* **2** *(kohne wode) pálto*

top drawer *az má behtarun; bálátarin rade ye mardom/ tude dar kewvar; kasáni ke xunewán az digarán rangintar ast. //*His son is out of the top drawer: *Pesaraw az mábehtarun ast.//*

top-dress v *ru ye zamin (rá) kud dádan*

top-dressing n *ru ye zamin kud rixtan*

top-flight adv *bálábálá; bálátarin dareje. //barjestetarin dánewmandán e ximiyá** [chemistry]*//*

topgear n *dande ye sabok (4 yá 5). //Agar bexáhid ráde*/ máwin rá bá dande ye 4 yá 5 ráh andázid xámuw miwavad* [stall].*//*

top hat (also **topper**) *koláh e deráz e siyáh yá xákestari ye mardáne ke bá jáme ye siyáh e beáyin* [formal dress] *puwand.; koláh e digi*/ ostováneyi*

top-heavy adj *sarsangin va tahsabok*

topi n *koláhxud e áftábgir* [sun-helmet]

topiary n *(honar e) pirávew (e butehá con wemwád be rixt e jánevarán). //*topiary work: *pirávew e deraxtán//*

topic n *dar, "malek goft filsuf rá ke in dar ke yád kardi dar án ma'ni ke..." (ZBP. L1798 DB); "az har dari soxan peivastim." (ZBP, L3683 GS); dar, "payámi rasánid nazd e pedar -- soxon yádgiri hame dar be dar." (ZBP. L4818 SF); dástán, zamine, "az ánsuy ingune zaminehá bá yekbár nevewtan rouwan nagardad..." (ZBP. L3981 NKZZF). //zamineyi baráye goftogu* [a topic of conversation]*./ Áyá kárbord e nádorost e dáruhá ye xeradpuw zamineyi wáyeste baráye goftowonud dar dabestán ast?//*

topical adj **1** *dar zamine ye vábaste be...; //namáyewi ágande az guwehávi dar zamine ye vábaste be mardom e sarwenás* [topical allusions to well-known people.]*//.* **2** *(pezewki) barnehádani, "yá andar cewm bar sar va cewm dáruhá ki dardhá benewánand barnehand." (ZBP. L5301 ZX); //dáru ye serri/ kerexi ye barnehádani* [topical anesthetic]*//*

topicality n *bengarid be* "topical"

topically adv *bengarid be* “topical”

topknot n *kákol*

topless adj **1** *zani/ doxtari bi pestánband; bá pestánhá ye/ sine ye berehne.* **2** *(baráye jáme) sineberehne; bá pestán e berehne; pestánnamá. //*a topless dress: *pirhani sine-namá/ sinecák ke pestánhá rá berehne namáyew dahad.//*

topless adv *sinecák; sine berehne; pestán berehne. //*sunbathe topless: *bipestánband/ sineberehne áftáb gereftan.//*

topmost adj *bálátarin; bálátarin dareje; barin; bálest*. //ru ye bálátarin raf/ ru ye raf e bálest* [shelf]*//*

top-notch adj *besyár xub, dareje ye yek; yekeyek. //yek dastur* [lawyer] *e dareje ye yek//*

topographical adj *vábaste be jigánegári*. [be* “topography” *bengarid]. //*a topographical map: *yek naqwe ye jigánegári*//*

topographically adv *vábaste be jigánegári*. [be* “topography” *bengarid]*

topography n *jigánegári* [jigá va jágá <Gilaki (EDPL)]*

topper *(anáyin)* = tophat. *bengarid be* “top[1]”

topping[1] n *ruye ye/ xáme ye ru ye kák. //ruyehá ye gunágun e xámeyi/ miveyi va ájili baráye kák.//. Niz bengarid be* “top[2]”

topping[1] adj *(kohne wode/ dar Engelestán/ anáyin) dareje ye yek; besyár xub*

topple v **1** (**a**) **topple (over)** *laq/ náostovár budan va foruoftádan/ forurixtan; váźgun wodan. //Kume ye ketáb* [the pile of books] *ru ye zamin (foru)rixt.//.* (**b**) *forurixtan; andáxtan. //Terekná** [the explosion] *lule ye boxári ye kohne rá forurixt.//.* **2** *(pendárin) sarnegun kardan. //Girodári* [a crisis] *ke warvin** [the government] *rá sarnegun taván kard.//*

top-ranking adj *taráz e noxost, rade ye bálá*

tops n [pl] **the tops** *(anáyin) behtarin/ behtarinhá. //Biwtar e wahrhá rá dust dáram, ammá dar cewm e man Páris behtarin ast.* [for me Paris is (the) tops]*//*

topsail n *sarbádbán [M. Moqaddam]*

top secret *besyár rázmand. //parvande ye* [file] *ágáhihá ye besyár rázmand.//*

topside n **1** *(dar Engelestán) guwt e bálá ye rán.* **2** *pahlu ye kawti bálá ye áb*

topsoil n *xák e ruyi*

topsy-turvy adj **1** *áwofte, darhambarham, behamrixte. //In degarguni ye nágaháni hame ye barnámeháyemán rá behamrixt.//.* **2** *negunsár, báźgune; váźgun* [upside-down]

top ten, top twenty *dahtá ye tá bisttá ye báláyi/ behtarin (az harcizi beviźe valghá* ye musiqi ye mardompasand* [best-selling pop records/ disks etc]*). //Xánandeyi-st ke haváxáh e faráván dárad ammá valghá ye áväzháyaw* [her records] *hargez jozv e dah porforuwtarin valghá* ye sál nawode.//*

top-up n *báz porkardan e jám e mey. //Ki/ ke mixáhad báz jámaw rá por konam.* [ready for a top-up]*//*

tor n *tappe yá qolle ye kucak e sangi*

torch n **1** (US/ *dar Ámriká* “flashlight”) *ceráqdasti.* **2** (US) = blow-lamp (blow[1]). **3** *aláv/ áláv (ZBP, C66 FM).* **4** **carry a torch for sb** *bengarid be* “carry”

torchlight n *rowanáyi; áláv/ aláv. //nazdik e/ kenár e áláv cádor zadan.* [put up a tent by torchlight.]//

tore pt of/ *zamán e gozawte az* “tear[2]”

toreador n *gávbáz (beviźe savárkár e gávbáz/ dar Espániyá)*

torment n **1** *wekanje, ázár, ázárew (ZBP. C3555). //*be in great torment: *saxt zir e wekanje budan./ Az dandándard ranj bordan.//.* **2** *wekanje, ázár. //Con kamru ast* [shy/ shyness] *soxanráni ye piw e mardom baráyaw wekanje ast./ In bacce ce máye ye wekanje ast.//*

torment v **1** *wekanje dádan; páhakidan (ZBP. C2255 FM); dar ranj budan; picidan, "ze xunaw bepicid ham dowmanaw -- be minu rasánád yazdán tanaw." (ZBP, L5702 SF). //az gorosnegi, delwure, pawe wekanje wodan.//.* **2** *ázordan; ázár dádan. //Xáharat rá nayázár/ ázár nade!; Bá porsewhá ye kánáyáne/ nábexradáne ámuzegár e xod rá ázordan.//*

tormentor n *wekanjedahande; ázárdahande; abarmostgar*; mostabarmand* (ZBP. C7225). //Be wekanjedahandegán e/ mostabarmandán e xiw pásox dádan/ bá ánhá jangidan.//*

torn pp of “tear[2]”/ *setáy az kárváźe*

tornado n (**tornadoes**) *tourune* [<Semnáni, touruna]; sangdule (ZBP. L698 FM). //wahr rá tourune* zad.//*

torpedo n (pl **torpedoes**) *aździar*

torpedo v (pt, pp **torpedoed**, pres p **torpedoing**) **1** *bá aździar zadan.* **2** *(pendárin) darhamwekastan. //Raste ye kárgari rá piwmárde* [accused] *be in ke segálewhá/ goftoguhá rá darham wekaste.//*

torpedo-boat n *aździarafkan [karji ye jangi]*

torpid adj *law, sost, tand* (ZBP, C6284, MK, BF)*

torpidity n *lawi, sosti, tandi**

torpidly adv *bengarid be* "torpid"

torpor n *lawi, sosti, tandi* [(ZBP. C2684 MK, BF) <Pahlavi]. //Sosti ke az garmá ye garmsiri be mardom dast midahad.//*

torque n *gawtávari (Abás Áriyánpur Káwáni)*

torrent n **1** *lur (ZBP. C600 FM); lurhá ye kuhestáni* [mountain torrents]*; lurhá ye báráni. //ragbár* [rain falling in torrents//. **2** *(pendárin) ragbár. //ragbár e downám* [insult], *licár* [abuse], *porsew.//*

torrential adj *lurvár; ragbár; bárán e domasbi*

torrid adj **1** *xeili dáq; taft. //*the torrid zone: *taftán; garmestán*; taftestán*//.* **2** *dáq, átawin. //pardehá ye ewqbázi ye/ mehrvarzi ye dáq/ átawin//*

torsion n **1** *picidegi, pic xordan, "va dard e domal va dard e andámi ke picide wavad* [twisted]*".* **2** *picxordegi; picidegi*

torso n (pl **torsos**) **1** *nimtan, nimtane; bawn (ZBP. C127 FM).* **2** *tandis e nimtane; bawndis**

tort n *(dátikán) venás* [besanjid bá vinás (Pahlavi) va venásá (Sanskrit), EDPL]*

tortilla n *tortiyá (nán e zorrat bá ágane* [filling] *ye guwti, viźe ye Mekzik)*

tortoise n *suráxpá; suláxpá; lákpowt e kucak; kawaf (ZBP. C2973); kawou (ZBP. C2973); kawuk [<Pahlavi, (ZBP. C7798 BF)]; kawtuk (ZBP. C2970 FM)*

tortoiseshell n *lák e kawaf; lák e kawtuk; lák e lákepowt*

torture n **1** *negaráni, delwure, dard.* **2** *máye ye negaráni/ delwure/ dard.* **3** *picew, biráhi*

torture v **1** *picándan, "bepicánad ánrá ke xod parvarad -- agar to wavi pásbán e xerad." (ZBP, L5773 SF). //Sarrewtedári/ Sarrewtedárán* [the regime] *rá be wekanje ye hamestárán* e xawáyáyi* [political opponents] *ye zendáni piwmárdan.* [accuse]*//.* **2** *(pendárin) wekanje dádan; picándan; wekanjidan. //az negaráni/ delwure wekanjidan.//*

torturer n *wekanjegar; mostabarmand* [<Pahlavi, (ZBP. C7225, MK, BF)]*

Tory n, adj *(hamvand e) kumal* e áyinparastán* [conservative party]. **Tory policies** *ravewhá ye kumal* e Áyinparastán dar Engelestán. //hamáyew* [conference] *e kumal* e Áyinparastán//*

toss v **1** (**a**) *part kardan; andáxtan; afkandan; dur afkanda/ andáxtan. //Ketáb rá ru ye miz part kard./ Cizi rá dur afkandan/ andáxtan; Dáwtand tupi rá invar ánvar mizadand* [toss a ball about]*./ sekkeyi baráye gedá part kard.//.* (**b**) *(baráye gáv va mánand e án) bá wáx zadan va bálá andáxtan.* **2** *(sar e xod rá) be newáne ye xárdári yá yeksán budegi takán dádan.* **3** *bálá va páyin raftan; takán takán xordan/ dádan; vul zadan; qaltándan; qaltidan; gardidan (dar bestar), "yeki bi árámi ast va gardidan andar bestar" (ZBP. L5370 ZX). //wáxeháyi ke dar bád takán takán mixorand./ Natavánestam bexábam va hame wab dar bestar gardidam/ qaltidam/ vulzadam; kuhehá ye áb kawti rá insu va ánsu/ pasopiw part mikard/ miandáxt.//.* **4** *takán dádan; beham zadan va áqewtan. //sabzine/ sálád rá dar rouqn zeitun va serke zadan/ áqewtan.//.* **5** **toss (up) (sth); toss (sb) for sth** *wiryáxat kardan. //Do rahbar e/ sarkarde ye goruh e varzewi wiryáxat kardand ke kodám noxost bázi konand./ Ki/ ke emwab wám mipazad? bogzár wiryáxat konim./ Tanhá yek bálew dárim, bogzár wiryáxat konim.//.* **6** (**a**) **toss (oneself) off** *(zabán e kuce dar Engelestán/ zewt =* masturbate*) mowtegán kardan; mowteganidan (nare ye xod rá málidan tá ábaw beparad)* (**b**) **toss sth off** *cizi rá sarkewidan; sarhambandi kardan. //Mitavánam sarotah e goftáram* [article] *rá baráye ruzname ye kuy hamávaram/ goftáram rá baráye ruzname ye kuy sarhambandi konam.//*

toss n **1** (**a**) *partáb, afkanew, wiryáxat. //baráye inke ce báyad kard mibáyast wiryáxat kard.//.* (**b**) *takántakán dádan e sar be newán e xárdári, bizári, nekuhew.* **2** **argue the toss** *bengarid be* "argue". **not give a toss (about sb/ sth)** *(zabán e kuce) parvá nakardan; kasi rá bák e... nabudan; budonabud e... baráye kasi yeksán budan. //[zewt] be kir e kasi ham nabudan be toxm e... nabudan.//.* **win/ lose the toss** *(baráye áqáz e yek bázi) wiryáxat kardan/ dar wiryáxat bordan/ báxtan*

toss-up n **1** *wiryáxat kardan; baxt e panjáh panjáh. //Har do bázigar be yek andáze/ hamcand e ham xub-and, azinru inke ki mibarad panjáh panjáh ast.//*

tot[1] n **1** *noupá, nobáve, kudak, xordsál. //yek barnáme ye jamjám*/ TV baráye baccehá.//.* **2** *yek jám e kucak (mey/ báde)*

tot[1] v (**totted, totting**), **tot (sth) up** *afzudan; afzáyew yáftan. //bijakhá* [the bills] *wegeft tond afzáyew miyáband./ Bogzár/ behel hazinehámán rá ruyeham/ báham biyafzáyim.//.* **tot up to sth** *(anáyin) be... residan; barábar e... wodan. //bijak* [the bill] *ruyeham panjáh dolár wod.//*

total adj *pák, "ke con iwán birun áyand va harce beru ye zamin ta'ám bovad hame pák bexorand." (ZBP, L20 TB); sarásar; hame, "in gozawtan (e máh) agar bar án nehád bovad ke miyán e áftáb va miyán e basar e má báwad u rá az má bepuwánad yá hame, yá páreyi..." (ZBP. L7199 TT); hamegi (va digar wart án ast ki báyad ki andar "hamegi" va "páregi" xaláf nabovad." (ZBP. L1500 DA); hamest* [<Pahlavi, "hamist"] sarásar/ pák xámuw. //womár e hame ye/ hamest e ásibdidegán/ xastegán./ dar vespanágáhi* zistan* [live in total ignorance]*; [besanjid be "harvespágáh; vespágáh].| In pák/ sarásar carand/ yáve ast!/ Án bongáh sud e hamesti/ vespsudi*/ sarásar sudi barábar e 2 milion dolár bord./ jang e sarásari/ farágir; máhgereftegi ye/ xorwid-gereftegi ye sarásari/ hamest*./ pák tabáh sáxtan e zamán.//*

total n **1** *faráyand; hamest* [<Pahlavi, "hamist"], hame. //hame/ faráyand/ hamest* be cand sar mizanad?; Engelestán ruyeham/ hames cahársad ávard* [score 400]//. **2** **in total** *hame ruyeham; vesp; harvesp (ZBP. C7753). //Hame ruyeham baráye womá bist dolár darmiáyad.//*

total v (**totalled, totalling, totaled, totaling**) **1** *yekjá/ ruyeham womordan. //foruw rá hanuz yekjá/ ruyeham nawmordeand.//.* **2** *ruyeham be... residan. //vámháyaw ruyeham be biw az sad dolár miresad.//.* **3** *(dar Ámriká/ zabán e kuce) pák darbodáqun wodan.* [His car was totaled]

totalitarian adj *(dastgáh e) vespkámegi* [besanjid bá xodkámegi + vesp, vesf (Pahlavi) (ZBP. C7753)]*

totalitarianism n *vespkámegi**

totality n **1** *sarásar, pák, "ke cun iwán birun áyand harce beru ye zamin ta'ám bovad hame pák bexorand." (ZBP. L20 TB); be yekbár, "ruz be ruz bar ciregi ye ánán miyafzud tá dar yek jangi be yekbár rewte azham gosixt." (ZBP. L3028 THA).* **2** *hamegi, ruyeham (rafte); hamest* [<Pahlavi, "hamist"]//*

totalizator, totalisator (*anáyin* **tote**) n *(beáyin) hamestgar* [baráye riwe bengarid be* "total"*]*

totally adv *pák; gewt; gewtágewt; beyekjá, "elm va fazli ke be cehel sál delam jam' ávard -- tarsam án narges e mastáne beyekjá bebarad." (Háfez).* //totally blind: *pák kur/ nábiná./ Engár pák farámuwaw kardam.//*

tote[1] n *(anáyin)* = totalizator. //betting on the tote = pari-mututuel: *ruy e hamestgari** [competitor] *wariki ruye ... geroubandi kardan.//*

tote[2] v *(dar Ámriká/ anáyin) bordan. //In kise/ jámedán rá hame ye ruz bá xodam invaránvar mibaram.* [toting round]*//*

totem n *totem (jánevar yá ciz e digari ke namád e xáneváde yá tabári báwad. Nazd e sorxpustán e Ámriká ye abáxtari)*

totem-pole *tir e totem, ke peikare ye namád e xáneváde ye sorxpustán bar án kandekári wode.*

totter v **1** *telotelo xordan; wekarvidan; wekarfidan; wegarv, wekarf. //kudak telotelo-xorán az insu be án su ye otáq raft./ kudak wekarvide az in su be án su ye otáq raft./* She tottered to her feet: *wekarvide barxást/ sarpá istád.//.* **2** *telotelo xordan; wekarvidan. //lule ye boxári ye deráz pasopiw telotelo xorde va sepas oftád/ forurixt.//*

tottery (n) *sosti; náostovári; telotelo xordan*

toucan n *tukáno. Parandegáni az xáneváde ye* Ramphastidae *bumi ye Ámriká ye garmsiri bá ranghá ye daraxwán va noki besyár bozorg názok va sabok.*

touch[1] v **1** *sudan, "ke gar dast e man zin sepas niz rud -- basáyad* [touch] *mabádá be man bar dorud." (ZBP. L4856 SF); "co az meidán barámad átaw e wáh -- hami sud az bolandi sarw bá máh." (ZBP. L7748 VR); dast fará... kardan, "va kas rá zende mamánid va dast fará án xáste makonid..." (ZBP. L59 TB); "cun dast fará án nán kardam." (ZBP, L2972 AT). Pasudan; basudan [riwe ye aknun "pasáy-"/ "basáy-"]. pasávidan, basávidan, "pas monqasem wavad va agar na conin bovad ke miyángin e har yeki rá be hamegi besávad conán ke yeki rá az digar báznadárad." (ZBP. L1574 DA); "conán mabáw narm ke az xowi va narmi bexorandat va niz conán dorowt mabáw ke hargez be dast bisávandat..." (ZBP. L6741 QN); "pas Maryam goft cegune báwad ma rá farzandi va hic ádami ma rá nabasávid be dast va gerd e man*

nagardide?" (ZBP. L6821 TTT); "pas az su ye maqreb (máh) bedu (xorwid) hamiresad va noxostin pasudan e u áftáb rá az in su bovad." (ZBP. L7202 TT); "Conin goft pas ráyzan bá Forud -- ke in rá be tondi nabáyad basud." (ZBP. L6000 SF); xordan; barxordan; parmásidan; majidan/ barmajidan/ barmacidan (riwe ye aknun "maj-"/ "mac-"] "Alnabz ánjá ke tabib barmajad/ bemajad az dast." (ZBP. C655 FM); dast zadan. sávidan; sáyidan. //dosim hamdiga rá sávidand/ beham mixorand. //yeki az wáxehá andaki áb rá misávid [touching]*./ Án do zamin hamsáye-and* [touch]*//.* **2** *dast zadan, basudan; dast fará... kardan; sudan; málidan [be womáre ye 1 bázgardid]. //Án douri rá dast nazan/ masáy- xeili dáq ast!/ Mitaváni bálá ye dar rá dast bezani/ besávi?; Bázuyam rá sávid/ pasu/ basud/ dast zad./ Nagozár nimtaneat* [coat] *be divár málide wavad/ bexorad/ besáyad, con rang hanuz xis ast.//.* **3** *dast zadan; dast fará.... kardan; ásib resándan. //Goftam cizháyam rá dast nazan/ dast fará cizháyam makon!./ Pardehá ye geránbahá az átaw(suzi) hic ásib nadid./ Ánce ke kard pák dádmand bud va wahrbáni nemitavánad dast behew bezanad/ be án dast bezanad.//.* **4** *(dar vákiyámhá* ye ma*) kam xordan yá nuwidan; dast zadan. //be guwt e kabábat dast ham nazadeyi!//.* **5** (**a**) **touch sb/ sth (with sth)** *bewur ávardan; afsordan; wuride sáxtan; kayk kasi rá gazidan. //Dástán e qamangizaw hamegi ye má rá saxt wuride sáxt./ Az ágreftháyi ke be ánhá dast zade engár hargez kaykaw ham nagazide* [slightest remorse]*//.* (**b**) **touch sb/ sth (on sth)** *ranjándan. //Riwxandaw* [sarcasm] *ranjándaw/ u rá ranjánd./ Ru ye já ye dardnákam angowt gozáwti.//.* **6** *(biwtar dar vákiyámhá* ye ma*) bastegi dáwtan; dast zadan; lab zadan. //Peiqárehá ye* [objection] *womá be hakáti** [point] *ke darbáreaw goftogu ast bastegi nadárad./ Man be cizi ke adádmand** [illegal] *ast dast nemizanam/ kári bekárhá ye adádmand* nadáram./ lab be alkol/ nuwábehá ye meymand nemizanad.//.* **7** *(dar vákiyámhá* ye ma*) barábar budan./ barábari kardan ; be páy e... residan; be gard e... residan; náxon kuceke ye kasi wodan. //dar xandestán* [comedy/ comedian] *hickas bepáyaw ham nemiresad./ Baráye afzáyew e árezu ye xorák hic ciz behtar az ábohavá ye kuhestáni nist//.* **8** *be... residan. //tajásanj*/ tizisanj* [speedometer] *dáwt be 120 kilometr dar tasu* [hour] *miresid./* touch the depth of despair: *be páyintarin/ żarfná ye noumidi residan.//.* **9** **not touch sb/ sth with a barge-pole** *(dar Engelestán- anáyin) bá kasi hic kári nadáwtan/ mofti/ ráyegán ham agar bedahand dast be... nazadan. Harjá juri tarjome miwavad. //Nemidánam cerá bá án mard e zewt dárad zanáwwuyi mikonad- az biwohari agar bemiram ham zanaw nemiwavam.//.* **touch bottom** (**a**) *be tah/ kaf e... residan/ xordan. //kawti be kaf e/ tah e daryá xorde- bandargáh báyad kamżarfátar az án báwad ke (mi)andiwidim/ gomán mikardim.//.* (**b**) *(pendárin) siyahruz wodan; gand e cizi darámadan; be páyitarin marz e... residan. harjá juri tarjome miwavad. //Hengámi ke nágozir wod az dustánaw gedáyi konad delaw mixást zamin dahan bázkonad va u rá dar xod forubarad.//.* **touch sb on the raw** *ru ye já ye bad e kasi angowt nehádan/ gozáwtan; ru ye zaxm e kasi namak páwidan.* **touch the right chord** *rag e xáb e kasi rá gir ávardan.* **touch wood** *guw e ahriman kar; bezan be taxte; be taxte zadan/ cewm naxorad..., //Bist sál ast ránandegi mikonam va hargez egnesti** [accident] *baráyam ruynadáde- bezanam be taxte!/ bezan be taxte!/ guw e ahriman/ weitán kar!//.* **touch at sth** *(rixt e náwenáxte nadárad) (andaki) istádan. //Kawtiyemán andaki dar Áten istád.//.* **touch down** (**a**) *forudámadan; newastan [havápeimá].* (**b**) *dar ragbi/ qoltapká*/* [rugby] *darváze rá gowudan./ (zabán e kuce) kasi rá tiq zadan; az kasi pul setándan. //Mixást sad toman guwam o/ guwam rá beborad/ mixást sad toman tiqam bezane/ bezanad.//.* **touch sth off** (**a**) *tarekándan; átaw zadan; tarekidan; átaw gereftan.* (**b**) *(pendárin) áqázidan; máye ye... gawtan. //Bázdáwtaw máye ye wurew gawt.//.* **touch on/ upon sth** *darbáre ye... kutáh soxan goftan. //Az án dástán besaxti soxani raft.* [hardly touched on]*./ (zabán e kuce) be kasi angowt resándan; be kasi varraftan/ dast málidan.//.* **touch sth up** *behtar sáxtan, xowgeltar kardan, puwándan. //Mixáham án xaráwhá rá/ xaráwidegihá rá bá kami rang bepuwánam.//*

touch[2] n **1** *sávew; basávew; basudan; sáyew; zadan; resándan; xordan [baráye nemunehá be* "touch[1]" *bázgardid.]; //Engár kasi bázuyam rá dast zad./ Ábsavár bá kamtarin sávewi mitarakad* [a bubble will burst...]*./ Harjur bud dasti be tup zad/ rasánd.//.* **2** *basáváyi, parmásáyi, "niru ye buyáyi ..., niru ye bináyi ..., niru ye parmásáyi ..., niru ye wenaváyi ..., niru ye guyáyi." (ZBP. L7640 DTH). //Kurán/ nábináyán saxt be basáváyi/ parmásáyi* [touch] *vábaste-and./ sahew e basáváyi ye saxt bálide* [a highly developed sense of touch/ palpation]*//.* **3** "way sth feels when touched" *gáh tarjome nemiwavad, harjá juri tarjome miwavad. //*soft to the touch: *báft e narm./ (báft e) án párce narm va maxmali ast./* the cold touch of marble: *báft e sard e sang e marmar//.* **4** *rizekári, dastkári. //rizekárihá ye páyáni ye kári* [finishing touches] *rá anjám dádan./* [humorous touches] *rizekárihá ye xandeávar* [humorous touches]*; Án kári zirakáne bud.* [clever touch]*//.* **5** **a touch (of sth)** *andaki, yek rize, kami, bu, buyi az. //In xoráki andaki sir mixáhad/ niyáz dárad* [a touch more garlic]*./ "wekar mixori/ mixáhi?", "yek rize"* [just a touch]*./ havá bu ye barf/ yaxbandán midahad* [a touch of frost in...]*./ Yek kami sarmá xordeam.; Kami áftáb xordan/ áftáb*

zade wodan [have a touch of the sun]*.//.* **6** *ravew, wive, dast, ciregi. //*the touch of a master: *dast e ostád/ ravew e ostádáne./ Piáno rá narm, sangin, ostovár, naqz naváxtan* [light, heavy, firm, delicate touch]*./ káraw ostádáne nist/ káraw án ravew e/ dast e ostádáne rá nadárad* [lack the professional touch]*.//.* **7** *ostádi, tavánáyi, kár e ostádáne, rang. //Emruz nemitavánam jadval kár konam* [do the crossword]- *engár ostádiyam rá az dast dádeam* [lose my touch]*./ tavánáyi ye/ ostádi ye piwin e xod rá bázyáfte?* [regain his touch]*.//.* **8** *(dar pátapká*/ futbal va ragbi/ qoltapká*) meidán. //*The ball is out of/ in touch: *Tup birun e/ dar meidán ast./* kick the ball into touch: *tup rá (lagad) zadan va bedarun e meidán rándan.//.* **9** **at a touch** *sávew, barmaj, barmac. //Án carxowt* [machine] *bá kamtarin sávewi/ barmaji/ dastzadani bázistáde va báz bekármiyoftad.//.* **the common touch** *bengarid be* "common[1]". **an easy/ a soft touch** *dastodelbáz.* **in/ out of touch (with sb)** *ágáhi dáwtan az; ágáhi nadáwtan az. //Bogzár az hamdigar ágáh báwim/ xabar dáwte báwim./ Az xodat zud ágáhi bede/ má rá biyágáhán./ Masdaftar* e má* [our head office] *mitavánad womá rá bá yeki az wáxeháyaw* [branch] *dar barzanetán* [area] *áwná sázad./ Báz nazdik e páyán e hafte az xodam be womá ágáhi midaham* [I'll be in touch again...]; *(aknun) sálhá-st az Sirus hic ágáhi nadárim.//.* **in/ out of touch with sth** *ágáhi dáwtan/ nadáwtan; dánestan/ nadánestan. //Mikuwam bá xándan e ruznámehá az ruydádhá ye ruz ágáh báwam.//.* **lose touch** *bázgardid be* "lose". **a touch** (+ adj/ adv) *kami, andaki. //Emruz kami/ andaki sardtar ast./ Tup rá andaki saxt zad/ tup rá kami seft zad* [a touch too hard]*//*

touch-and-go adj *(anáyin) baxtaki. //baxtaki bud ke (áyá) behengám/ begáh be forudgáh berasim/ miresidim yá na.; Baráye án bimár aknun bimi nemiravad/ bim e ján nemiravad* [be out of danger], *ammá candgáhi dáneste nabud ke zende mimánad yá mimirad/ ammá tá candgáhi sánaw/ hálaw baxtaki bud* [be touch-and-go for a while]*//*

touchdown n **1** *(be zamin) newastan; forudámadan.* **2** *(dar qoltapká* ragbi/ futbál e Ámrikáyi) bázkardan e darváze*

touché interj *(wegeftváźe) //xubzad!, áfarin!/ bezan qadew!, eivol!/ (dar wamwirbázi) xord!//*

touched adj **1** *wuride, bewur ámade; wád va sepásmand. //Az daryáft e náme ye pormehretán/ mehrangizetán saxt wád va sepásmand-am.* **2** *(anáyin) xol, kosxol*

touchiness n *wuridegi*

touching adj *máye ye delsuzi; delsuz. //cewmandázi* [a sight], *dástáni, pardeyi* [scene] *delsuz/ máye ye delsuzi./ (be riwxand) be wekastnápaziri ye xiw bávari kurkuráne va máye ye delsuzi dáwt* [have a touching faith in her own invincibility.]*//*

touching prep *(bandváźe/ beáyin) darbáre ye...; kári. Harjá juri tarjome miwavad. //Kárháyi ke/ dasturáti ke ruy e bahrevari ye kár e má kárgar miyoftad/ kár e má rá misázad.* [measures touching our interests].//

touchingly adv *bengarid be* "touching"

touch-judge *(dar tapká** [baseball] *ye Ámrikáyi/ qoltapká*/ ragbi/*) dávar*

touch-line (n) *rástá ye kenár e meidán e pátapká*/ futbál.*

touch-type v *(nusiyák*/ táyp rá) cewmbaste zadan/ máwin kardan*

touchy adj (**touchier, touchiest**) **1** *zudranj, gandedamáq; //Candán zudranj nabáw!//.* **2** *vásarangi [harce ke niyáz be xerad va piwbini dáwte báwad]. //neźádparasti* [racism] *hanuz dástáni vásarangi ast [va soxan darbárew niyáz be xerad va piwbini dárad].//*

tough adj (**tougher, toughest**) **1** *seft, saxt, pustkoloft; kári. //saxt con carm./ Baráye wiweye jelo ye/ piwáni ye máwin/ ráde*, wiwe ye saxt niyáz ast./ yek cakme ye kári.//.* **2** *pust koloft. //Baráye zendegi va zendemándan dar jangal, con* Henry David Thoreau *báyad pustkoloft bud/ báwid./ Kárgarán e kán e zoqálsang mardománi/ az neźádi pustkoloftand.* [are a tough breed]*.//.* **3** *(beviźe dar Ámriká) bad, sangdel. //yeki az badtarin/ ázárewmandtarin* baxwhá ye wahr./ rifteyi sangdel* [a tough criminal]*.//.* **4** *(xárdári) (baráye guwt) seft, con carm. //guwt e rán e kabábi* [steak] *con carm/ taxt e kafw.//.* **5** *seft, saxt. //Gámháyi seftosast* [tough measures] *baráye peikár bá harásgari** [terrorism]*./ Dar barábar e xosirgarán* seft/ saxt gereftan/ istádan* [take a tough line with offenders]*.//.* **6** *dowvár, saxt. //Emruze kár yáftan dowvár ast./ yek bázi ye, kár e/ ráh e/ safar e/ porsemán e dowvár.//* **7** **tough (on sb)** *(anáyin) bad, badbaxti, badbiyári. //ce bad/ ce badbiyáriyi!; Dorost hengámi ke mixást be estár** [vacation] *beravad bimár wod. ce badbiyári!//.* **Oh, tough luck!** *Ey baxt e bad!/ badaxtari!/ Ey baxt bexowki!.* **8** **be/ get tough(with sb)** *bá kasi saxt gereftan. //*a get-tough policy: *saxtgiri.//.* **a hard/ tough nut** *bengarid be* "nut". **(as) tough as old boots** *(anáyin) beviźe baráye guwt. //seft, zel, con carm, con taxt e kafw/ muze//.* **a tough customer** *xaridári/ gomáwtári saxtgir*

tough (also **toughie**) n *dorowtraftár va ázárgar. //goruhi javánán e dorowt raftár va ázárgar* [a group of young tough]*//*

tough v, **tough sth out** *(anáyin) saxti rá bexubi bartáftan/ kewidan/ bar xod hamvár kardan. //Dátikán* rá báyad saxttar kard* [the law needs toughening (up)]./ toughened glass: *wiwe ye nawkan.//*

toughen v, **toughen (sth/ sb) (up)** *saxttar/ sefttar/ dowvártar wodan/ kardan; //Dátikán* rá* [the law] *báyad saxttar kard./ wiwe ye nawkan//*

toughness n *bengarid be* "tough"

toupee n *koláh-gis e kucak*

tour n **1** *gawt, jahángardi; gardw; gerd e jahán gawtan; "Torá áz gerd e jahán gawtan ast -- kas ázordan o pádewá kowtan ast." (ZBP. C5774 SF). //gardew/ gawt e gerd e jahán; gardew gerd e Yunán bá ráde*/ máwin./ yek gawt e bá docarxe/ piyáde./ rahbarán/ gardánandegán e gawthá ye goruhi* [tour operators]*//.* **2** *gawt, gardew, didár e kutáh; kasi rá gerd e cizi barávardan, "va pas Xiltáw rá Qotloqtagin behewti va mowref va sáheb e barid gerd e hame ye saráyhá barávardand..." (ZBP. L1283 TBH). //be gawt e yek káx, ganjine* [museum]*/ viránehá* [ruins] *va mánand e án raftan./ yek gawt e (goruhi ye) bá ráhnamá* [a conducted/ guided tour]*//.* **3** *gardew/ gawt e (varzewi/ namáyewi). //Án bahárang* [orchestra] *aknun dar Álmán dar gawt ast./ Kixá/ sarparast fardá baráye gawt va didár e wáxehá ye farámarzi* [overseas branches] *rahsepár miwavad.//.* **4** *pastá ye kár e birun az kewvar* [period of work abroad]. *//pastá ye kár e se sále dar páye ye ostádi dar Sudán.//*

tour v, **tour (in sth)** *gawt zadan, gawtan, gardew kardan, gerd e jahán gawtan, "torá áz gerd e jahán gawtan ast -- kas ázordan o pádewá kowtan ast." (ZBP. L5774 SF); kasi rá gerd e cizi barávardan, "va pas Xiltáw rá Qotloqtagin e behewti va moref va sáheb barid kard, hame saráyhá barávardand..." (ZBP. 1283 TBH). //Dárand dar hendustán migardand* [touring].*; Án goruh e namáyewdahande máh e áyande dar ostánhá* [provinces] *gawt xáhad zad.//*

tour de force (pl **tours de force**) *(Fayánsavi) namáyew yá dastávardi zebardastáne va cewmgir*

tourism n *jahángardi; gerd e jahán gawtan, "torá áz gerd e jahán gawtan ast -- kas ázordan o pádewá kowtan ast." (ZBP. L5774 SF). //Hirbáni* [economy] *ye án kewvar vábaste be jahángardi ast.//*

tourist n **1** *jahángar. //Tábestánhá Landan por az/ ágande az jahángardán ast./ yek bongáh e jahángarid* [agency]*//.* **2** *(dar varzew yá namáyew) varzewkár yá namyewgar dar gardew. //varzewkárán e Ostráliyáyi dar gardew//*

tourist class *dareje ye do dar havápeimá yá kawti*

tourist trap *já ye tiqzani ye jahángardán*

touristy adj *(anáyin; xárdári) por az jahángard; jahngardzade. //Karáne ye daryá aknun jahángardzade ast.//*

tournament n **1** *hamázmáyihá [M. Moqaddam]. //hamázmáyihá ye celtapká/ tenis/ watrang/ cougánrumizi* [snooker].//. **2** *(dar gozawte) hamázmáyihá [beviże bá neize yá wamwir] miyán e wahsavárán*

tourniquet n *ragband, "... va mardom e martub rá nawáyad ki ragband zud barárad..." (ZBP. L5334 ZX). //be bázu ye zaxmi ye/ xaste ye mardi ragband bastan.//*

tousle v *áwoftan, żulidan, guridan (ZBP. C1314). //Doxtari bá muhá ye żulide.//*

tout v **1** **tout (for sth)** *con gedá ye sámere/ con kane bemardom darávixtan va kálá ye xod rá foruxtan.* //touting one's wares: *con kane bemardom casbidan va kálá ye xod rá bezur foruxtan//.* **2** *(dar Engelestán) patehá* [tickets] *ye varzewi, sangitá* [concert] *va mánand e án rá) dar bázár e siyáh foruxtan*

tout n *kasi ke bezur kálá ye/ pate* [ticket] *ye bezur yá gerán foruwad. //*a ticket tout: *kasi ke dar bázár e siyáh pate foruwad.//*

tow v *yadak kewidan/ kardan, "bá sisad tan bar wotorán e báraftár newaste asbán e xod rá yadak kardand va..." (ZBP. L7539 DTH). //yek kawti ye ásib dide rá yadak kardan va be bandar kewidan/ darávardan; agar rádeat*/ máwinat rá injá negahdári pásbán án rá yadak kewide mibarad.//*

tow n **1** *(biwtar be rixt e yekáni) yadak kardan/ kewidan. //rádeam*/ máwinam ráh nemiyoftad- mitaváni ma rá yadak bekewi/ koni?//.* **2** **in tow** (**a**) *yadak, donbál, az pey e. //Xánevádeaw ham hamráhaw bud.//.* (**b**) **on tow** *//kawti ye bárkew* [freighter] *e ásibdide rá yadak kewide bordand.//.* **on tow** *yadak, ráde ye/ máwin e bárkew* yadak kewide miwod* [was on tow]

tow[2] n *kákol e/ rewtehá ye katán*

towards (= **toward**) prep **1** *be, besu ye, su ye, zi, "az wáh zi faqih conán bud raftanam -- kaz kám e mur dar dahan e aźdahá wodam." (NáserXosro); "por az rouqan e gáv jámi bozorg --ferestád zi filsuf e setorg" (SF); fará, "ruy fará ketábhá kard." (ZBP, L2484 AT). //besu ye/ zi rud/ rudxáne raftan./ be/ su ye daryá negaristan.* [look out towards]*./ kudak davándaván su ye man ámad./ powtaw rá be áftáb kard/ gardánd.//.* **2** *besu ye. //Án newast rá noxostin gám besu ye peivand e/ hambastegi ye biwtar miyán e kumalhá** [parties] *miwomárand./ Tá andázeyi besu ye hamdástáni* [agreement] *piwrafteyim/ piwraft kardeyim.//.* **3** *bá, be. //Bumiyán hamiwe bá jahángardán raftári besyár dustáne dárand.; bá farzandánaw besyár mehrabán raftár kard.; bá afzáyew sen manewteaw/ negarewaw* [attitude towards] *be marg degargun gawt.//.* **4** *baáye; be. //Án pul baráye hazine ye yek dabestán e nou bekár miravad.; Sad dolár dar máh be kise ye/ turag e/ tobre ye báznewastegi* [pension fund] *mirizad.//.* **5** *nazdik e (zamán). //Kambud e xoráki* [food shortages] *nazdik e páyán e sade badtar xáhad wod./ Aknun ke dárad be sennosál e báznewastegi miresad bázi ye cougáncamani*/ golf rá áqáz karde.//*

tow-bar n *yuq e yadak(kew)*

towel n **1** *houle, bawgir; ábcin, "be peimán ke cizi naxáhi ze man -- nadáram be marg ábcin o kafan." (ZBP. L5924 SF); houle ye/ ábcin e dastoru/ garmábe; houle ye/ bawgir e káqazi//.* **2** **throw in the towel** *(anáyin) separ/ long andáxtan. Niz bengarid be* "throw up the sponge"

towel v (**towelled, towelling,** (US) **toweled, toweling**) *párce ye houleyi*

towel-rail n *áviz e houle/ bawgir/ ábcin*

tower n **1** *borj, rox, varde. //Borj e Landan./ borj e zang e kelisá/ goldaste ye kelisá//.* **2** **an ivory tower** *bengarid be* "ivory". **3** **a tower of strength** *sotun*

tower v, **tower above/ over sb/ sth** **1** *xeili (az digarán) bolandtar budan; yek sarogardan az digarán bolandtar budan. //ásmánxaráwháyi ke dar Niyuyork sar be ásemán kewide./ Báláyáw/ qaddaw 180 sántimetr as va az mádaraw yeksarogardan bolandtar ast* [he towers over his mother]*.//.* **2** *(pendárin) yek sarogardan az... bolandtar budan; xeili bartar budan. //Ferdousi az hame ye cámesoráyán e Párs yek sarogardan bolandtar ast.//*

tower block *(dar Engelestán) borj (baráye zendegi yá daftar e kár)*

towering adj **1** *xeili boland, xeili barjeste. //gonbad e/ ábe ye* [dome] *xeili boland e maskelisá* [Cathedral]*//.* **2** *[xawm e...] saxt/ átawin.* **3** *(pasandide) barjeste. //Einwtain yeki az huwmandán e barjeste ye ruzgár* [one of the towering intellects of the age]*//*

towhead n, adj *gisgolábatun; zardmuy; zari/ mutaláyi. // yek doxtar e gis golábatun//*

tow-line, toe-rope (n) *rismán e yadak kew*

town n **1** (**a**) *wahrak, wahrestán; kure (ZBP. C471); xore; wár; kand (ZBP. C7791). //az miyán e cand wahrak/ kure/ wár e sátvuni** [industrial town] *ye bozorg rándan va gozawtan.; wahr e/ tárixi ye Rom//.* (**b**) *wahrak, kure. //hame ye mardom e wahrak baráye xowámadguyi ye goruh e varzewi be xáne birun rixtand.//.* **2** *wahr/ dar wahr zendegi mikoni yá rustá?;* town life: *zendegiye wahri.//.* **3** (**a**) (**the town/ a town**) *wahr, bázár. //Emruz bámdád miravam wahr/ bázár, mixáhi cizi baráyat bexaram?//.* (**b**) *wahr. //Xosro dar wahr nist/ az wahr birun rafte; emruz bámdád raft wahr; páyán e hafte rá dar wahr separi mikonad.//.* **4** **go to town (on sth)** *(anáyin) sar az pá nawnáxte (pul rixtan), wur e cizi rá darávardan/ gand e cizi rá darávardan. //Hengámi ke wappási*/ wabnewini midahand berásti sar az pá nawnáxte pul rixte wuraw rá darmiyávarad* [they really go to town]*./ xordegirán rásti darbáre ye vápasin filmaw/ celpardaw* gandaw rá darávardand* [went to town on...]./ (out) on the town, esp at night: *wahr rá gawtan va wabzendedári kardan./ Baráye zádruzaw be wabzendedári dar wahr mehmánaw kardand* [took him out on the town]./ paint the town red: *bengarid be* "paint[2]".//

town centre *(beviźe dar Engelestán) náf e/ del e/ miyán e wahr*

town clerk *báygán e/ daftardár e wahrdári*

town council *(anjoman e) wahrdári*

town councillor *hamvand e/ kármand e wahrdári*

town crier *[dar gozawte] járci*

townee (also **townie, towwny**) n *(xárdári) muw e wahri*

town hall *tálár e/ sáxtemán e wahrdári*

townhouse (n) *xáneyi dar wahrak*

town planning *wahrárástári*

townsfolk, townspeople *wahriyán*

township n **1** *wahrak, wahraknewinán; kure; kurenewinán.* **2** *(dar Árfiqá ye nimruzi/* southern*) wahrak e siyáhpustán.* **3** *(dar Ámriká va Kánádá) wahrak, kure, kond;kand*

townsman n (pl **townsmen**) *wahri*

tow-path n *ráh e yadak-kew*

toxaemia, toxemia (n) *cerk kardan e xun; ráhyáftan e zahr yá cerk dar xun; bewxuni* [“bew” <Pahlavi, (ZBP. C7052 BF)]*

toxic adj *zahri, bewnák* [<Pahlavi (ZBP, C7652 BF)]; zahrnák (ZBP. C334 FM). //*toxic drugs: *dáruhá ye bewnák*/ zahrnák./* the toxic effects of alcohol: *kárhá ye zahri ye/ bewnák * e alkol//*

toxicity n *zahrnáki; bewnáki*. //zahrnáki/ bewnáki* ye sanjewi ye dáruhá ye xarfastarkow* [insecticide]*//*

toxicology n *zahrwenási, bewwenási* ["bew", bengarid be* “toxic”*]*

toxin n *zahr, raz (ZBP. C334 FM); bew [<Pahlavi (ZBP. C7652 BF)]; zahráb, “bepuwid xeftán o xud barnewast -- yeki tiq e zahráb dáde bedast.” (SF); warang, "ce sud ast ar labaw nuw e jahán ast -- ke jánam rá warang e jávdán ast." (ZBP. L7766 VR)*

toy n **1** *bázice, "Abdolláh Abbás goft Áyewe andar miyán e zanán e peiqambar newaste bud va az hame ye zanán e peiqambar xordtar bud ke cun u rá suy e peiqambar ávardand nohsále bud va Ensebn e Malek conin raváyat mikonad... goft Áyewe bázice ye doxtarakán bá xiwtan ávarde bud..." (ZBP. L1915 TB); káye** [toy] *[<guyew e Gonuyi].* **2** *(biwtar xárdári) bázice. //vápasin báziceaw márád e xánegi* [personal computer] *ast.//*

toy adj **1** *bázice, káye*. //ráde* ye/ máwin e, tofang e, telefon e/ vákubar* e bázice; káyeráde* [máwin e asbábbázi]; káyetofang*; káyevákubar** [toy phone/ telephone]./ toy soldier: *sarbáz e bázice; káyesarbáz.//.* **2** *(baráye sag) kuculu. //*a toy spaniel: *lápguw* kuculu//*

toy v, **toy with sth** **1** *(bázi) bázi kardan; sarsari gereftan. //Bá in andiw ke baráye zendegi az kewvar bekucam bázi-bázi mikardeam.//.* **2** *bázi-bázi kardan. //bá medádi bázibázi kardan./ Engár rásti árezu ye xorák nadáwt/ gorosne nabud va bá xorákaw bázibázi mikard.//*

toyshop (n) *káyeforuwi*; báziceforuwi; geiwe*foruwi*

trace n **1** *newán, newáne, rad, tor* [<Lori, (ZBP. C2636)]. //newáneháyi* [traces] *az zistgáh e mardom piw az tárix./ wahrbáni/ ágáhi natavánest newáneyi az án goruh e tabahkár bedastávarad.; Hic newáneyi/ tori* az u nadárim./ Án kawti bedun e newáneyi/ tori* nápadid gawt.//.* **2** *andak, náciz, xord, newáne; pesk (ZBP. C2653). //dar ázmáyew pas az marg peski* az zahr dar komaw** [stomach] *yáft wod./ Hic kakaw/ kaykaw nagazide, bedun e newáneyi az sahew* [trace of emotion] *soxan goft.//*

trace[2] v **1** (**a**) **trace sb/ sth (to sth)** *//Nemitavánam rad e/ tor* e námeyi rá ke womá az án yád mikonid begiram./ Bástánwenásán newánehá ye besyári az ráhhá ye rumi rá dar Engelestán yáfteand./ Rad e rifte* [criminal] *rá be Qucán yáftan.//.* (**b**) *rad e... rá gereftan; tor* e... rá gereftan; ravand e... rá donbál kardan. //Án ketáb ravand e forupáwi ye wahriyári ye Rum rá donbál mikonad* [the decline of the Roman Empire]*.//.* **2** **trace sth (back) (to sth)** *rad e/ tor* e... rá gereftan. //Rad e dude ye xiw rá tá yek xáneváde ye kohan e Giláni/ Gilak gerefte./ Tarsaw rá az áb mitaván be egnesti* [accident] *dar zamán e kudaki radyábi kard./ Máye ye átawsuzi rá radgerefte be kive* ye bandik* e xarábi* [trace to a faulty fuse-box] *residand.//.* **3** **trace sth (out)** (**a**) *newáne zadan. //ráhemán rá ru ye naqwe newáne zadim./ (pendárrin) Ánán ke sepastar ámadand ravewháyi rá ke u newán dáde bud donbál kardand.//.* (**b**) *besaxti kewidan. //Besaxti dastineaw rá kewid.//.* **4** *pácinidan* [baráye riwe bengarid be* "copy"]

trace[3] n **1** *párdom [tasme yá zanjir yá rismáni ke bá án asbi rá be gári micasbánad tá u bekewad]. "Sufi ye wahr bin ke cun loqme ye wobhe mixorad -- párdomaw deráz bád án hayaván e xow-alaf" (Háfez).* **2** **kick over the traces** *bengarid be* “kick[1]”

trace element *peskáxwij* [pesk <guyew e Jahromi + áxwij]*

tracer n **1** *radgir; toryáb*.* **2** *tormand* [baráyew riwe bengarid be* “trace”]. //tracer bullets: *golulehá ye tormand*.//.* **3** *radyáb; toryáb* [baráye "tor "bengarid be* “trace”*]*

tracery n **1** *áráyew e sangi con gerd e panjere ye kelisá.* **2** *turi. //yaxbandán e/ bawm e ru ye panjere berixt e turi ye názok/ naqz//*

tracing n *pácin* [baráye riwe bengarid be* “copy”*]*

tracing paper *káqaz e pácin**

trachea n (pl **tracheas; tracheae**) *(kálbodwenási) náy*

tracheotomy n *(pezewki) wekáftan/ sonbew e náy*

trachoma (n) *(pezewki) taráxom, tute (ZBP. C6130 FM)*

track n **1** *rad, pei, hand, xu, xust (ZBP. C1030); tor* [<Lori, tor]; raste, "ammá (seyl) besyár kárvánsaráy ke bar raste ye vey bud virán kard va bázárhá hame náciz wod." (ZBP. TBH). //rad e/ tor* e karak* dar gel* [tyre tracks in the mud]*./ rad e páyaw* [his tracks] *rá dar barf gereftim./ rad e pá ye táze ye xers* [fresh bear tracks]*.//.* **2** *hand, tor* [<Lori, tor]. //raste ye/ hand e/ tor* e tufán/ yek setáre ye donbáledár/ máhváre./ pá dar já ye pá ye puyandegán e piwin* [earlier explorers] *nehádan/ hand e [puyandeán e piwin]/ piwiniyán rá donbál kardan./ kureráh e geli az miyán e jangal/ ráh e gusfandrou/ málrou dar butezár./* a single/ double track: *ráh áhan e yekraste/ do raste; kárvándudi az ráháhan birun oftád.//.* **3** *(dar Ámriká) sakku ye ráháhan. //kárvándudi ye ráhi ye Wiráz az sakkuye 8 miravad.//.* **4** *meidán e (hamávard/* race*). //meidáne hamávard e docarxesavári/ dou/ davidan/ sag e tázi/ motorsiklet/ docarxedudi* [a cycling/ running etc track]./ track racing: *hamávard e dou va meidáni.//.* **5** (**a**) *áváz, baxw. //daftar e/ álbom e tázeaw do áváz e/ naqme ye xeili qawang* [great] *dárad.//.* (**b**) *(dar márád*/ kámpiyuter) hand* [section of a disk, etc]. **6** *tasme ye zanjir [con dar buldozer/ tánk].* **8** *mil e parde; tor* [<Lori, tor]; //tor e dar e áwpazxáne.//.* **7** **in one's tracks** *darjá; nágahán. //darjá mord/ varparid* [he fell dead in his tracks].*; Porsewat u rá darjá xowk zad/ kard/ Az porsewat darjá xowk wod/ xowkaw zad.//.***8** **keep track of sb/ sth** *rad e kasi/ cizi rá gereftan/ gomkardan. //Rad e/ tor* e hame ye dustán e kohan e dabestáni ye xod rá gereftan dowvár ast./* lose track of time: *zamán rá gom kardan.//.***9** **make tracks (for...)** *raváne ye... wodan. //zamán e án reside ke raváne (ye xáne) wavim* [make tracks for home]*./ Zamánaw faráreside raváne ye bimárestán wavim.//.* **on the right/ wrong track** *dar ráh e rást/ dorost/ nádorost/ nárást. //Hanuz (ráh e) cáre rá nayáfteyim ammá gománi nist/ gománi nadáram ke dar ráh e rást/ dorost gám barmidárim.//.* **on sb's track** *az pei ye; dar pei ye; donbál e...: //Wahrbáni dar pei ye án goruh e tabahkár ast.//*

track v **1** *pei gereftan; donbál kardan; be dom e kasi raftan, "va Hárun rá be wahr ávardand va savárán beraftand be dom." (ZBP. L1041 TBH); pei andar gereftan. "pei andar gereftam hame dawt o kuh -- ke az táxtan wod samandam sotuh." (ZBP. L6292 SF); //rad/ tor* e máhváreyi/ muwaki rá bá rádár gereftan./ Wahrbáni/ ágáhi harásgarán** [terrorists] *rá dar penhángáhewán* [hide-out] *yáft./ rad e/ tor e jánevari rá be konámaw* [lair] *gereftan/ jánevari rá be konámaw peiandargereftan.//.* **2** *(dar sinemá/ celparde*) bá dastgáh e peikarebardári donbál kardan. //*a tracking shot *bá dastgáh e peikarebardári donbál kardan.//.* **3** **track sb/ sth down** *rad e... rá gereftan; peiandargereftan. //kasi rá jostan va yáftan./ saranjám án váguye/ ábewxor* [the reference] *rá dar yek farhang e pand o dastán yáftam.//*

track and field *(dar Ámriká) varzewhá ye do va meidáni*

tracked adj *tasmezanjiri. //*tracked vehicles: *xodrohá ye dárá ye tasme ye zanjiri//*

tracker n *radgir e jánevarán. //*tracker dog: *sag e dozdyáb/ rifteyáb* [criminals]*/ radyáb.//*

tracking station *istgáh e radyábi*

track record *piwine. //piwine ye foruwandegi ye besyár xubi dárad* [track record as a salesman]*.//*

track suit *jáme ye varzewi; jáme ye varzewhá ye do va meidáni; jáme ye wol/ gowád va garm*

tract[1] n **1** *bum, gostare, sarzamin. //sarzaminhá ye/ gostarehá ye pahnávar e jangal, biábán, kewtzár.//.* **2** *(kálbodwenási) ráh, gozar, "va con qazá be andámhá resad biwtari az áb bázgardad va be gozarhá ye boul bázáyad." (ZBP. L5228 ZX). //ráh e govárew; ráh e damzadan; mizeráh//*

tract[2] n *koráse (ye dini yá xawáyágari*/* political*) (ZBP. C424 FM)*

tractability n *bázgardid be* "tractable"

tractable adj *rám, farmánbordár*

traction n *kewew. //kewew/ kewidan bá niru ye barq/ boxár/ dame//.* **2** *(pezewki) kewidan, "va behtar va ásántar án ast ki rán rá be navári bebandad va mardi qavi án navár bar duw e xiw afkanad va kewad." (ZBP. L5616 ZX); "qánun e bozorg andar (darmán e wekastegihá) ... do kár ast yek kewidand ast va digar bastan..." (ZBP. L5622 ZX). //Powtaw ásib did va yek máh dar kewew ast.//.* **3** *kewew. //karak e zemestáni** [winter tyre] *dar gel o barf kewew e biwtari dárad.//*

traction-engine *ás e kewande ye boxári/ dizel*

tractor n **1** *teráktor, gardun e xákbardár; gardun e xákandáz.* **2** *jáyegáh e ránande/ otáqak e ránande dar gardun e xákandáz*

tractor-trailer n (US/ *dar Ámriká*) = articulated lorry

trad n *(anáyin) jáz (e sálhá ye 1920 biwtar berixt e zudandáz/* improvisation*)*

trade[1] n **1** (**a**) **trade (with sb/ sth)** *dádosetad; xaridoforuw; soudágari; xaridoforuxt, "por az xord o dád o xarid o foruxt -- to gofti zamán cewm e iwán beduxt." (ZBP. L5719 SF). //Dadosetad e/ xaridoforuw e Engelestán bá bázár e hamegáni/ bá Orupá saxt afzáyew yáfte./ Bázár e dádosetad zamán Krismas/ zádruz e Mehr* hamiwe xeili garm ast./ yek peimán e dádosetad.//.* **trade (in sth)** *dádosetad. //dádosetad e panbe, kácál va ketáb kardan./ Án kewvar biwtar e darámadaw rá az ráh e jahángardi/ dádosetad bá jahángardán bedast miyávarad./ Án maqáze ye nou bá foruw e puwák e arzán* [cut-price clothes] *bázár e garmi dárad/ dáwte.//.* **2** (**a**) *piwe, piwegáni, "andar áyin va rasm e dehqáni va har piwegáni..." (ZBP. L6669 QN); piwe; kár. //piwe ye guwtforuwi, dorudgari, darzigari dáwtan./ Sabadbáfi az piweháyi ast ke dárad varmiyoftad./ Án dánewsará* [college] *doureháyi dar piwehá ye gunágun dárad* [offer courses in a variety of trades]*.//.* (**b**) *bázargáni; dádosetad(gari)/ dádosetadgarán [M. Moqaddam]; soudágarán. //Má be dádosetadgarán/ bázarganihá/ soudágarán ráde*/ máwin miforuwim na be mardom/ tude ye mardom* [general public]*./ be dádosetadgarán/ bázarganihá be bahá ye káste/ kástár foruxtan* [offer discounts to the trade]*.//.* **3** **a jack of all trades** *bengarid be* "jack[1]". **the tricks of the trade** *bengarid be* "trick"

trade[2] v **1** **trade (in sth) (with sth)** *dádosetad kardan; xaridan va foruxtan. //Án bongáh dar dádosetad sud karde/ ziyán karde./ Hanbázán e dádosetad* [trade partners] *e Engelstán dar Orupá./ Engelestán jangafzár, párce, gandom/ dáne dádosetad mikonad./ Kawtiháyi ke baráye dádosetad miyán Landan va Xoráyán e Dur* [Far East] *ámadowod mikonand./ Afzáyew e womár e bongáhháyi ke bá Cin dádosetad mikonand.//.* **2** **trade at sth** *xaridan az. //Az kodám maqáze xarid mikonid?//.* **3** **trade (sb) sth for sth** *dádan va gereftan; dádosetad kardan; goránidan [az guyew Xuzestán] (ZBP. C7441). //Páqerqere** [roller-skates] *ye xod rá bá rádio ye/ vákive* ye Maryam gouránid* [traded]*/ ... Maryam rá gereft./ Káram rá bá hic ciz nemigoránam*/ táq nemizanam/ káram rá nemidaham hic ciz e digar begiram.//.* **4** **trade sth in (for sth)** *...rá dádan va saráne ham dádan/ va cizi ham sar dádan va ciz e digari rá gereftan. //Rádeaw*/ máwinaw rá dáde cizi ham sar dád va yek ráde* ye parhib e nou* [new model] *xarid.//.* **trade on sth** *(beviźe xárdári) bahrejostan; bahrejuyi kardan; bahrekewi kardan. //Hargez nabáyad az delsuziyaw* [sympathy] *bahrekewi koni/ bahrejuyi koni./ Az bolandávázegi ye/ námonang e pedaraw bahrejuyi mikonad.//.* **trade sth off (against sth)/ trade in sth for sth** //He traded in his car for a new model: *rádeaw* rá dáde cizi ham sar dád va ye ráde* ye parhib e nou xarid.//.* **trade on sth** *(beviźe xárdári) bahrejuyi/ bahrekewi kardan. //*You ought not trade on her sympathy: *Az delsuziyaw nabáyad bahrekewi koni.//*. **trade sth off** *dádan va bejá ye án...*

trade gap *wekáf e bozorg miyán e bavardát** [imports] *va fewnád** [exports]

trade-in n *ciz e kohneyi ke bá saráne dáde wavad va bá án ciz e nouyi bexarand. //bahá ye yek ojáq e kohne ke bá saráne betaván bá án cizi nou xarid.//*

trademark n **1** *newán e viźe ye sáxt e...;* **2** *(pendárin) newán e viźe; daxw. //newán e viźe ye/ daxw e kár e án honarmand kárbord e wegeftangizi az xat/ rástá va rang ast.//*

trade name **1** *nám e bázargáni. //In dáru benámhá ye bázargáni ye gunágun beforuw miresad.//.* **2** *nám e viźe ye dádosetadgari/ bongáh/ bázargáni*

trade-off n, **trade-off (between sth and sth)** *tarázmandi. //tarázmandi miyán e káráyi* [efficiency] *va zibáyi*[elegance]*//*

trade price *bahá ye bonakdári [sázande yá qolforuw* (wholesaler) *na xordeforuw]*

trader n *dádosetadgar [M. Moqaddam]*

trade secret **1** *ráz e bázargáni.* **2** *(pendárin) ráz*

tradesman n (pl **tradesmen**) **1** *dádosetadgar [M. Moqaddam]; soudágar; foruwande. //Dar e pahluyi baráye ámadowod e foruwandegán e douregard.//.* **2** *maqázedár. //*He is a carpenter by trade: *Piweaw dorudgari ast.//*

trade union (*niz* **trades union, union,** (US) **labor union**) *raste ye kárgari*

trade unionism n *dam o dastgáh e raste ye kárgari; haváxáhi az raste ye kárgari*

trade wind *tondbádi ke peivaste az nimruz e xoráyáni* [southeast] *yá abáxtar e xorvaráni* [northwest] *be suy e kamarestán** [the equator] *mivazad.//*

trading n *dádosetad; xaridoforuw; soudágari; xaridoforuxt, "por az xord o dád o xarid o foruxt -- to gofti zamán cawm e iwán beduxt." (ZBP. L5719 SF), [baráye nemunehá bengarid be* "trade[1,2]". *//Bázár e dádosetad dar berwutbarwind*/* the Stock Exchange *emruz xeili dáq bud.//*

trading estate *(dar Engelestán) zamin baráye bongáhhá ye sátvuni** [industrial] *vayá bázargáni* [commercial]*; zamin e bázargáni. Besanjid be* "industrial estate".

trading stamp *pate (ye pádáw), ke dar maqázehá be xaridár dahand ke baráye xarid be kár ravad.*

tradition n **1** *áyin, "niyákán e má án ke budand piw -- negah dáwtandi ham áyin o kiw." (ZBP. L3274 SF); ráh, "conin goft xarrád barzin ke ráh -- be Hend andarun gáv wáh ast o máh." (ZBP. L3301 SF); "azirá ke bi farr o borz ast wah -- nadárad hami ráh e wáhán negáh."(ZBP. L6673 SF). //Áyin án ast ke mardom ruz e yekom e* April *báham wuxihá ye kárband* [practical jokes] *mikonand./ Bar án wodand ke ráh rá negah nadárand/ áyin rá bewkanand.//.* **2** *ráh/ áyin/ rasm án ast ke wab e sál e nou* "Auld Kang Syne" *bexánand./ Dástán e Wáhnáme kár e Ferdousi áyin e soxan e ruzgár e xiw rá be cálew gereft.//*

traditional adj *áyinmand; áyin-párine* [besanjid bá Sanskrit* " paranparina"*], //párine*/ áyin/ rasm án ast ke ruz e Krismas dar Engelestán/ zádruz e Mehr*/ Masih mardom pilmorq/ buqalamun mixorand./ rustáyiyán dar jáme ye párine* ye/ áyinmand e xiw.//*

traditionalism n *peirovi az áyin e bástán; áyinparasti*

traditionalist (n) *áyinparast*

traditionally adv *//Dar Engelestán rasm/ áyin ast ke ruz e Krismas/ zádruz e Mehr* pilmorq/ buqalamun bexorand.//*

traduce v *kasi rá badnám kardan; palmas/ palme kardan* (ZBP. C5642 FM); darbáre ye... źáź xáyidan* [slander, gossip].

traducer n *badnám konande, palmasgar, palmegar*

traffic n **1** *ámadowod e/ áyandoravand e rádehá*/ máwinhá;* ***áyoro****, "ke giti sepanjist por áyoro -- kohan wod yeki digar árand no." (ZBP. L6545 SF). //dar biwtar e bárehá in zamán e/ gáh e ruz raftoámad/ ámadowod faráván ast./ ámadowod e sangin/ sabok./ Egnesti** [an accident] *máye ye ráhbandán gawt./ Ráh e rádeháyi/ máwinháyi ke dárand be suy e Wiráz miravand gardánde az Espahán migozaránand./ Egnest* e rádehá** [a traffic accident]*.//.* **2** *ámadowod e kawtihá/ havápeimáhá. //ámadowod e kawtihá az tange ye Hormoz be daryá ye Hend./ patew* e bastnewini ye pásbánán e parváz* [a threatened strike by air-traffic]//. **3** *ámad o wod/ raftoámad/ áyoro. //afzáyew e ámadowod e bárkewi/ káláhá/ ráhiyán//.* **4** **traffic (in sth)** *bedebestán, qácáq; soudágari. //qácáq e/ soudágari ye dáruhá ye xeradpuw* [narcotics]*/ jangafzár/ káláhá ye dozdi* [stolen goods]*./ qácáq e bardehá ye sefidpust* [the white slave traffic]*//*

traffic v (pt, pp **trafficked**, pres p **trafficking**), **trafficking in sth** *//qácáq e dáruhá ye xeradpuw./ dar kár e qácáq e/ soudágari ye nuwábehá ye meymand dast dáwt.//*

trafficator n *niz* **traffic indicator/ traffic light** *ceráq/ newán e ráhnamá (ye ráde*/ máwin)*

traffic circle (US) = roundabout

traffic island (island, refuge, safety island) *dar Ámriká* **safety zone** *(piyádero ye) miyán e do ráh**

traffic jam *ráhbandán*

trafficker n *qácáqci, soudágar*

traffic light, stoplight n *ceráq e ráhnamáyi*

traffic warden *afsar e wahrbáni viźe ye ráhnamáyi va ránandegi*

tragedian n *sugcámenevis; sugnámenevis; barmestánárá*. //yek honarpiwe* [actor] *ye barmestáni*//*

tragedienne n *yek duwize/ zan e honarpiwe ye* [actor] *barmestáni**

tragedy n **1** *ruydád e qambár. //Bázjuyán pei ye xordepárehá ye havápeimá migardand tá daryáband máye ye in ruydád e qambár ce bude./ Baráye in kewvar ruydádi qambár bewomár miáyad ke (u) hargez noxostvazir nawod.//.* **2** (**a**) *sugcáme [M. Moqaddam]; sugnáme [M. Moqaddam]; barmestán* [<barme + -están, bengarid be* "comedy"]. //*sugnámehá ye/ sugcámehá ye/ barmestánhá* ye/ xandestánhá* ye Wekespir.//.* (**b**) *barmestán*. //yek barmestán* e bástáni* [classical] *ye Pársi.//. besanjid bá* "comedy"

tragic adj **1** *siyáh, qambár, dardávar, delxaráw. //ruydádi* [accident]*, laqzewi, ásibi siyáh/ qambár/ dardávar./ Án zan/ u dástáni qambár/ siyáh dárad./ Kárkard e áludegi ru ye karánehá ye daryá pák qambár ast./ Saxt dardávar ast ke javánmarg wod/ javán mord.//.* **2** *barmestán*, barmestáni*, barmestánik*. //yeki az behtarin honarpiwegán e barmestáni*//*

tragically adv *//Zendegániyaw delxaráw kutáh bud.//*

tragicomedy n *talxowirin; barm-xanestán*; xowobew*

tragicomic adj *talxowwirin; barm-xanestán*; xowobew*

trail n **1** *rad e pá; tor* [<Lori, tor]; peixust; peixu (ZBP. C1030 FM); newán. //*vapor trails: *tor* e boxár/ dame./ Án tondbád* [hurricane] *peixusti az viráni* [a trail of destruction] *az xod bejáy gozáwt./ Jahángardáni ke az harjá migozarand radepáyi/ tori*/ newáni az áwqál bejá/ powtesar migozáránd.//.* **2**

kureráh. //kureráhi dar jangal.; a nature trail: *ráh e báriki dar jáhá ye zibá ye birun e wahr.//.* **3** *rad, tor*. //pásbánán radepá ye dożvardeyi** [convict] *rá ke gorixte bud gereftand.//.* **4** **blaze a trail** *bengarid be* "blaze[3]". **hot on sb's tracks/ trail; hot on the trail** *bengarid be* "hot".

trail v **1** *(az pei...) kewidan/ kewide wodan. //Dáman e derázaw ru ye zamin kewide miwod./ Parandeyi ke bál e wekasteaw rá bedonbál mikewid* [trailing]*./ Haminjur ke karji bá áb borde miwod* [drifted along] *dastam rá az pei ye án dar áb negahdáwte mikewidam.//.* **2** **trail along behind (sb/ sth), etc** *kewánkewán az pei ye... raftan. //Kudakán e mánde/ bestuh/ xaste kewán-kewán az pei ye pedaromádarewán raván budand./ (pendárin) In kewvar hanuz dar rewte ye pażuhew e atomi az kewvarhá ye digar pasmánde/ con xar e langi az pei ye kewvarhá ye digar miáyad.* [behind in... research]*.//.* **3** **trail (by/ in sth)** *pas budan. //dar nimegáh do be yek gol pas budan* [trailing by two goals to one at half-time]*./ Án kumal** [party] *dar ráyxáhi az mardom saxt pas oftáde* [trailing badly in the opinion polls]*.//.* **4** *(baráye giyáhán) xazidan. //gol e sorxháhi ke ru ye divár ruyide xazideand.//.* **5** *rad e/ tor* e kasi/ cizi rá gereftan. //Rad e/ tor* e rifteyi* [criminal]*/ jánevar e dożágáhi* [wild] *rá gereftan.//.* **6** **trail away/ off (of sb's speech)** *(az kamruyi yá sardargomi) kamkam xámuw wodan va az soxan goftan bázistádan.*

trail-blazer n *piwtáz, piwgám*

trail-blazing (adj/ *setáy*) *(pasandide) piwtáz, piwgám. //*a trail-blazing scientific discovery: *Yáftári dánewik va piwgám//*

trailer n **1** (**a**) *yadakkew. //Sázobarg rá dar yadakkew neháde bastand.//.* (**b**) *(dar Ámriká)* "caravan". **2** *ágahi ye kutáh piw az namáyew e yek celparde*/ film.*

train n **1** *kárvándudi/ kárvánbarqi, "Ei kárván áheste rou kárám e jánam miravad -- án del ke báxod dáwtam bá delsetánam miravad." (Sa'di). //yek kárvándudi ye ráhibar/ mosáferbar/ kálábar/ bárkew./ yek kárvándudi ye tiztak* [express]*/ yek kárvándudi ye pázan** [stopping]*./ Biwtar bá kárván dudi ye tasu* [o'clock] *ye 8 be Wiráz miravam./ Báyad dar Tabriz az in kárvándudi piyáde wode kárvándudi ye digari rá savár wavid./ Bá kárván dudi safar kardan ásudetar ast tá bá ránandegi [kardan].//.* **a train driver** *sárván, "wotor xást pormá ye dah kárván -- behar kárván bar, yeki sárván" (ZBP. L5885 SF).* **2** *raj, raje, dax (ZBP. C325 FM). //yek kárván wotor* (a camel train)*; kárván e bárobone* [the baggage train]//. **3** *hamráhán. //be donbál e án honarpiwe yek raj/ dax/ kárván az haváxáhánaw miraftand.//.* **4** **train (of sth)** *rewte. //Zang ke zad, rewte ye andiweam gosixt./ Án kudetá/ wárkus* payámadhá ye badximi az pei ávard.//.* **5** *dámankewán/ donbále ye pirhan/ jáme; dáman e deráz.* **6** **in train** *ámáde budan/ wodan. //*Arrangements for the ceremony have been put in train.: *barnáme(rizi) ye jawn ámáde wode ast.//*

train[2] v **1** (**a**) **train sb (as sth/ in sth)** *ámuxtan, ámuzew dádan; parvardan. //Kambudi* [shortage] *dar (womár e) parastárán e ámuzewdide/ kárdide hast./ [U/ án mard] ámuzew e mohandesi dide* [trained as an engineer]*./ Be sagam ámuxteam dampáyiháyam rá biyávarad.//.* (**b**) **train (as sth/ in sth)** *ámuzew didan, ámuxtan, farhixtan. //Yek sál ámuzew e monwigari/ menewtágari* did./ Ámuzew did pezewk gardad* [he trained to be a doctor]*.//.* **2** **train (sb/ sth) (for sth)** *farhixtan, varzidan. //Án pahlaván yeksál ázgár, saxt varzew mikarde* [train hard]*./ asbi rá baráye takrobáyi* [a race] *varzidan.//.* **3** **train sth on sb/ sth** *newáne raftan/ gereftan [tofang, durbin va mánand e án]. //Bá durbinaw be peikarhá ye durdast newáne raft* [train one's binoculars on sth]*.//.* **4** *parvardan. //golesorxhá rá juri parvardan* [train] *ke ru ye divárhá naxazand/ naravand/ bexazand/ beravand.//*

train-bearer n *donbálekew; dámanbar; dombar; donbálebar [con jáme ye arus/ bayu]*

trainee n *kárámuz, kárvarz, varzidár; pasxiz (wágerd dar kawti); farhixtár; ámuxtár. //kárvarz e/ kárámuz e foruwandegi/ foruxtári.//*

trainer n **1** *ámuzgár, ámuzewgar, farhixtár; ostád.* **2** *havápeimá ye ámuzewi.* **3** *biwtar* **trainers** (**training shoe**) *muze ye/ kafw e lástiki ye pahlavánán/ varzewkárán. //yek joft kafw e/ muze ye lástiki//*

training n *ámuzew, kárvarzi, varzew, kárámuzi. //baráye hamávard* [contest] *e áyande dárad saxt varzew mikonad va nabáyad ábejo/ fugán benuwad.//*

training-college n *dánewsará, honarkade (ye fanni); ámuzewgáh e fanni*

trainman n (pl **trainmen**) *(dar Ámriká) kárgar e kárvándudi/ ráháhan*

train set *kárvándudi ye bázice [bengarid be* "toy"*]*

traipse v *langlangán/ kewánkewán ráh raftan; parse zadan. //Pasin* [afternoon] *rá dar kucebázár separi karde az yek maqáze be maqáze ye digar parse zadim.//*

trait n *rag, "Ánán hamegi yek rag e divánegi dárand" (ZBP. L6658 JGS); serewt, newáne, viźegi, gune, "va cun porsi ki siyáhi va sepidi va sorxi ce-and javáb dahad ki gune-and va..." (ZBP. L1519 DA); //Yeki az viźegihá* [traits] *ye nápasandaw án ast ke az zanaw jelo ye/ nazd e mardom xorde migirad.//*

traitor n, **1** **traitor (to sb/ sth)** *tarskár, "conin dád pásox vará tarskár -- ke man bár kardam hami xástár?" (ZBP. L6622 SF); nábekár "kaz in do yeki gar wavad nábekár -- az án pas ke xánad mará wahriyár?" (ZBP. L6621 SF); tarsande, "co Wiruye tarsande o xám bud -- hamán piw andaraw dám bud." (ZBP. L4908 SF); kungohi; kasi ke rigi be kafw/ muze dárad; rosvákonande. //*He is a traitor to himself: *U bexod nábekári ravá dáwte; u xod tarskár e xiwtan ast.//.* **2** **turn traitor** *tarskár/ nábekár wodan/ az áb darámadan.*

traitorous (adj) *tarskár, nábekár, tarsande. //rigi be kafw dáwtan; raftár e tarskáráne (dáwtan)//*

trajectory n *pargál. //pargál e ye fewang/ golule//*

tram, tramcar, (US) **streetcar** (n) *ráháhan e barqi ye darun e wahri*

tramlines n **1** *ráháhan.* **2** *(anáyin) bi-arwan* [bi/ by = do + arwan (bengarid be EDPL)]. //dar meidán e bázi ye tenis e cahártane.//*

trammel v (**tramelled, tramelling**/ *dar Ámriká* **trameled, trameling**) *(beviźe berixt e náwenáxte) (beáyin yá soxanvari) jelogiri kardan; dastopágire budan/ jelo ye dast yá pá ye... rá bastan. //(anáyin) jelo ye dast yá pá ye... rá bastan.//*

tramp v **1** *bá gámhá ye sangin/ gerán ráh raftan; gorop-gorop/ gorpgorp ráh raftan. //gorop-gorop/ gorpgorp ráh raftanaw rá bálá/ dar áwkub e bálá mitavánestim bewnavim./ Bá gámhá ye gerán az áwpazxáne gozawte já ye pá ye geli/ xáki az xod bejá gozáwtand.//.* **2** *besaxti invar ánvar raftan; parse zadan. //dar bátláqhá* [the moors] *besaxti invar ánvar raftan./ Kilometrhá parse zadim va hic jáyi baráye mándan nayáftim* [to stay]*./ xiyábánhá rá baráye yáftan e kár zir e pá gozáwtan//*

tramp n **1** *áváre; velgard, xánebeduw; bixánemán.* **2** *parse (zadan); gaz kardan; ráhpeimáyi. //be tanháyi baráye ráhpeimáyi be birun e wahr/ kuhodawt* [the country] *raftan.//*

trample v **1** **trample sth/ sb (down)** *lagadmál kardan; peixastan. //Orduzanán* [campers] *gandomhá rá lagadmál karde budand./ Mardom ásime gawte* [panicked] *dah tan lagadmál/ peixaste gawte (zire pá) mordand.//.* **2** (**a**) *lagad kardan; zir e pá leh kardan. //angowt e pá ye kasi rá lagad kardan//.* (**b**) *(pendárin) sahewhá ye* [feelings]*/ awá* ye/ haqq e kasi rá) páymál kardan/ zirepá gozáwtan. //Digar nemigozáram/ nemihelam kasi haqq e/ awá* ye ma rá lagadmál konad!/ Sahewhá* [feelings] *ye kasi rá/ awá* ye/ haqq e kasi rá páymál kardan.//.* **3** *bá gámhá ye sangin/ gerán ráhraftan; lagadmál kardan. //Nemixáham in hame mardom ámade báqce ye gol e ma rá lagadmál konand.//*

trampoline n *turi ye fanari (viźe ye dárbázi/ źimnástik)*

trampoline v *ru ye turi ye fanari varzew kardan. //az varzew kardan ru ye turi ye fanari xeili xowaw miáyad.//*

trance n **1** *anus* [<Lori, anus* (ZBP. C2083)]; xáb. //be anus*/ xáb raftan; kasi rá xáb kardan* [put/ send sb into a trance]*; az anus*/ xáb birun ámadan//.* **2** *anus. //sarásar e ruz dar anus*/ xáb bude, engár deldáde ye kasi wode.//*

tranquil adj *árám, "ke noubat mará bud bi kám e man -- cerá rafti yo bordi árám e man?" (ZBP. L4671 SF); newast, "Mará bord báyad bedin kár dast -- nawáyad to bá ranj o man bá newast." (ZBP. L6040 SF); hál, "delaw gawt por átaw az mehr e Zál -- az u dur wod xord o árám o hál" (ZBP. L6524 SF); "mará diváne pendárand o bihál -- ke diváne co man báwad be har hál" (ZBP. L7750 VR). //Birun e wahr/ dar rustá* [in the country] *zendegi ye árámi dáwtan.//*

tranquilize, tranquilise v *árám kardan; xábándan. //wekárbánán* [the game wardens] *án kargadan rá bá peikán e dáruyi/ dárumand árám kardand/ xábándand./ Kárkard e/ asar e árámbaxw e musiqi ye narm* [gentle music]*.//*

tranquillity, (US) **tranquility** n *árám, árámew, newast, hál*

tranquillizer (US **tranquilizer**), **tranquiliser** (n) *árámbaxw. //Án zan dáru ye árámbaxw mixorad.//*

tranquilly adv *bá árámi; bá árámew; árám*

trans-, (pref/ *piwvand*) **1** *(bá setáyhá* bekár miravad) az in su be án su; pará-, [con parákuh (ZBP, P7)]; tará-, [besanjid bá "tar-, tarest" (Pahlavi)] (ZBP. C5959). //*transatlantic: *pará-atlas./* trans-siberian: *az in su be án su ye Siberi.//.* **2** *az jáyi be já ye digar*

transact v, **transact sth (with sb)** *dádosetad kardan; be anjám resándan. //In gune kár rá tanhá dar nehán mitaván be anjám resánd* [transact in private].*//*

transaction n **1** **transaction (of sth)** *dádosetad be anjám resándan.* **2** *dádosetad. //pardáxt bá cek xeili biwtar az dádosetadhá ye dastádast* [cash transactions] *ast./ dádosetadháyi dar berwutberwind** [the Stock Exchange].*//.* **3** **transactions** *runevewt e soxanránihá va goftoguhá dar newast e anjomanhá ye dánewik. //runevewt e soxanránihá ye Anjoman e Bástánwenási.//*

transatlantic adj **1** *pará-atlas; fará-atlas; az yeksu be su ye digar e Zeráh* e Atlas.*[Atlantic Ocean]. *//Farwin** [president] *e Ámriká hambastegi ye xod rá bá hampeimánán* [allies] *e faráatlas/ paráatlas* ostovár dáwt* [affirm].*/ Dosál dar Niyu York mánde va aknun guwáY** [accent] *e paráatlasi/ ánvar e Zeráh* Atlas yáfte.//.* **2** *pará-Atlas*; az insu be án su ye Zeráh* e Atlas. //Yek parváz e/ safar e/ telefon e pará-atlasi*/ az insu be ánsu ye Atlas./ yek peimán e bázargáni ye/ dádosetad (miyán e kewvarhá ye) Paráatlasi.//*

trans *kutáhwode baráye* "translation"/ *"tarjome ye"*

transcend v **1** *farásuy e (daryáft e mardom) budan/ raftan; nágoftani budan; mainavi** [transcendental] *budan. //In zaminehá farásuy e dánew e ádam ast.//.* **2** **transcend sb/ sth (in sth)** *bartar budan. //Xeili az digarán zibátar ast* [transcend others in beauty].*//*

transcendency n *váláyi; barin/ bartarin budegi*

transcendent adj *(beáyin; pasandide) válá; barin; bartarin. //nevisandeyi bá wáygari* ye barin* [of transcendent genius]*//*

transcendental adj *vaxwák* [<Pahlavi (ZBP. C1995 MK, BF)]; mainavi (ZBP. C7290).//Xire wodan* [gazing] *be án parde ye wokuhmand* [majestic] *baráye man árvini vaxwák*/ mainavi* [transcental experience] *bud.//. besanjid bá* "empirical"

transcendental world *jahán e dar parde (ZBP. C5754 FM)*

transcendentalism n *vaxwákgari* [<vaxwák (Pahlavi) (ZBP. C1995 MK, BF)]*

transcendentalist n *vaxwákgar* [<vaxwák (Pahlavi) (ZBP. C1995 MK, BF)]*

transcendentally adv *vaxwákgaráne* [<vaxwák (Pahlavi) (ZBP. C1995 MK, BF)]*

transcendental meditation *źarfandiwi ye vaxwák**

transcontinental adj *taráhámkewvar*. //yek wáhráh e/ parváz e/ safar e taráhámkewvar*//*

transcribe v **1** **transcribe sth (into sth)** *runevis kardan; báznevewtan. //cand yáddáwti bardáwte sepas ánhá rá dar daftar e mawq e/ daftar e varz e xod runevisi kard.//.* **2** **trans-cribe sth (as sth)/ transcribe sth (as sth)** *ávánevisi/ ávánegári kardan/ bá dabire ye áváyi nevewtan.* **3** **transcribe sth (for sth)** *(musiqiyi rá) baráye sázi digar/ ávázi digar báznevewtan. //pardeyi* [a piece] *baráye piyáno ke baráye gitár báznevisi wode.//.* **transcribe sth (on/ onto sth)** *báz darnegáwtan. //Musiqiyi ke aknun ruy e cegálak* [compact disc] *báz darnegáwte gawte.//*

transcript n **1** *runevewt, pácin* [az paccin yá pácin (ZBP. C5748 MK, BF)]; //runevewt e dádrasi* [a transcript of the trial]//. **2** *(dar Ámriká) kárnáme ye yek dánewámuz*

transcription n **1** *runevisi; báznevisi. //laqzewháyi ke hengám e runevisi/ báznevisi piwwámade.//.* **2** (**a**) *runevewt.* (**b**) *ávánegári; ávánevisi. //ávánegári ye ánce ke gofteand.//.* **3** *negáwtár e barnámehá ye rádio/ vákive* ye* BBC.

transept n *rázgari* [architecture] *(dar sáxtemán e kelisá) bál. //bál e abáxtari* [northern] *ye/ nimruzin* [southern] *e maskelisá* [cathedral]*//*

transfer v (**transferred/ transferring**) **1** *bordan; ferestádan; jábejá kardan. //masdaftar*/ daftar e bozorg rá az Tehrán be Espahán bordeand./ Dárand u rá be wáxe ye Wirázemán* [branch] *miferestand./ (pendárin) mehr e xod rá bedigari varzidan/ bá digari hampeimán gawtan* [one's allegiance]*//.* **2** **transfer sth (from sb) (to sb)***vágozár kardan [M. Moqddam]. pardáxtan, "harke ámad emárati nou sáxt -- raft o manzel be digari pardáxt." (Sa'di). //awá* ye/ haqq e/ dasturi ye xod rá bedigari vágozár kardan./ vágozáwtan.//.* **3** **transfer sth (from sth) (to sth)** *jábejá kardan; //dar já ye digari negáwtan; ruy e... por kardan/ bordan./ Dádehá* [data] *ye márád*/ kámpiyuter rá ru ye navár* [tape]*/ gerde* [disk] *bordan.//.* **4** **transfer (from...) (to...)** (**a**) *jábejá kardan, bordan, ferestádan. //Az anbár* [warehouse] *be daftar e hamárgari* [accounts office] *rafte* [transferred].*//.* (**b**) *az ráhi be ráh e digar raftan. //rádeyi* [máwini]/ kárvándudi ye digari rá gereftan/ savár wodan/ az ráh e digari raftan/ gozawtan.//*

transfer n **1** *jábejáyi; ferestádan; bordan; harjá juri tarjome miwavad. //Darvázebán e báwgáh injá rá xow nadárad/ injá xow nist va darxást e jábejáyi (be báwgáh e digari) karde (ast)./ ferestádan e/ jábejáyi ye pul az yek kewvar be kewvari digar.//.* **2** (**a**) *gozar. //Xáhew mikonim hame ye ráhiyáni ke báyad az yek havápeimá piyáde wode havápeimá ye digari rá savár wavand be piwxán e gozar* [transfer desk] *e forudgáh beravand.//.* (**b**) *(beviźe dar Ámriká) pate* [ticket] *ye viźe baráye savár e... digar wodan.//.* **3** *(beviźe dar Engelestán) peikare/ peikar bargardán*

transferability (*dar Ámriká niz* **transferal**) *gozar, jábejáyi; vágozári. //jábejáyi ye garmá; gozar e garmá az yek tan/ karp*/ be tani/ karpi digar./ vágozári ye/ vágozár kardan e/ pardáxt e niru* [power]*./ dasturi be yek warvin*/ sarrewtedári ye wahri* [to a civilian government]//

transferable adj *vágozár kardani; vágozárdani. //In pate* [ticket] *vágozárdani nist.//*

transfer fee *hazine ye/ kármozd e jábejáyi/ gozar*

transfer list *fehrest e (nám e futbálbázáni/ pátapkábázáni* ke mixáhand be báwgáh e digari) beravand/ vágozár wavand)./ (beviźe dar Ámriká) pate ye viźe baráye savár e... digar wodan.//*

transfigure v *(beáyin) rixt e cizi rá behtar/ zibátar kardan; hudisidan* [hu = xub con hutan/ human + dis (con goldis)]. //Az wádi gol az golaw wekoft.* [Her face was transfigured by happiness]//

transfiguration n **1** *ruz e degardisi ye Masih/ Mehr [M. Moqaddam], (ruz e wewom e* August*) be yádbud e padid ámadan e Masih/ Mehr* nazd e se tan az hávewtán** [disciple] *e xiw berixti rázváráne* [mystically changed form]

transfix v **1** *be six kewidan; suráx kardan; anjirdan. //máhiyi ke bá mak/ mok* [harpoon] *suráx wode/ anjirde gawte/ be six kewide wode.//.* **2** **transfix sb (with sth)** *(biwtar be rixt e náwenáxte) dar já mixkub kardan/ xowk kardan; kasi rá angowt bekun heyrán kardan. //Istáde be parhib* [ghost] *xire wod va az tars darjá mixkub gawt/ wod.//*

transform v, **transform sb/ sth (from sth) (into sth)** *degargunsáxtan/ degargunesáxtan, gahulidan (ZBP. C565 FM); gardidan, "áxar be hame hál asl va nahád va gouhar e onsor benagardad." (ZBP. L1795 DB); "bár e digar malek be didan e u reqbat kard, ábed rá did az heyat e noxostin begardide va sorx o sepid barámade..." (ZBP. L3659 GS); degardisidan; gawtan, "be razm andarun piw e man kowte wod -- conin axtar o ruz e man gawte wod." (ZBP. L6225 SF). //Yek (láye/* coat*) rang e táze mitavánad otáq rá pák degargunsázad./ piwtar(há) saxt kamru bud ammá yek sál zendegi birun az kewvar u rá pák degargun sáxte./ degarguni ye źarf e ábohavá án bum rá az rixt e biábán darávarde bátláqi* [a swamp] *gardánd./ ravand e degardisi ye kermederaxti* [caterpillars] *be parváne.//*

transformable (adj) *degargunipazir, gardidani, gawtani, degardis*

transformation n *degarguni, gardew, degardisi, gawtár*. //Pas az zanáwuyi engár manewaw pák degargun gawte.//*

transformer (n) *teráns [váźe ye sepanji]; gawtár* [bengarid be* "transform"]

transfusion n *az kasi xun gereftan va bedigari dádan. //Mard e ásibdide/ xaste faráván xunrizi karde bud va mibáyast be u xun dád.//*

transgress v **1** *az... gozawtan/ gozarándan; pá farátar nehádan; ... rá zir e pá nehádan; //*transgress the bounds of decency: *az marz e hukerdári gozarándan./ az marz e hukerdári gozarándan./ marz e hukerdári rá zir e pá nehádan.//.* **2** **transgress (against sth)** *dast-bord zadan be...; gonáh kardan; kár e zewt kardan; yek bonest hukerdári rá* [moral principle] *zir e pá nehádan*

transgression n *(beáyin)* **1** *dastbord.* **2** *gozar.* **3** *gonáh, bezeh//*

transgressor n *gonáhkár, bezehkár*

transience, transiency ns *gozaráyi, saboksáyegi; gozawtan, "va hásel e hame ye kárhá ye jahán bar gozawtan dán va..." (ZBP. L6731 QN); //gozawtan/ gozaráyi ye zendegi ye mardom/ ádam//*

transient adj *zudgozr, gozará; bargozar, "faráván wegefti residam be sar -- jahán rá nadidam magar bar gozar." (ZBP. L6405 SF); candgáhe, "va án rá joz candgáhi nemiwomárdan." (ZBP. L4391 THA); raván, "zamáne be marg o be kowtan yekist -- vafá bá sepehr e raván andakist." (ZBP. L6409 SF); saboksáye. //*transient success: *yek ámyábi ye gozará./ Xowbaxtiyewán/ wádiyewán badbaxtán saboksáye/ gozará bud.//*

transient n *(kárgar e) mehmán. //kárgarán/ mardomán e mehmán//*

transistor n **1** *rasának*.* **2** = **transistor radio** *girande/ rádiyo/ vákive**

transistorized, transistorised adj *rasánaki*; rasánakmand*; dárá ye rasának**

transit n **1** *gozar, "gozarju va candin jahán rá majuy -- golaw zahr dárad na siri, mabuy!" (ZBP. L336 SF, FM); "va taqyir e nabz az waráb zud padid áyad az bahr e ánke waráb zud gozar yábad." (ZBP. L5200 ZX); tarábari. //kálaháyi ke hengám e gozar/ tarábari dir reside yá gom wode ast./ dastgáh e tarábari ye wahri ye tiztak* [an urban rapid-transit system]*.//.* **2** *(setárewenási) gozar (az barábar e/ az ruy e setáreyi). //gozar e Náhid* [Venus] *rá (az barábar e xorwid) negaridan.//.* **3** = a theodolite *guweyáb*

transit camp *ordugáh e (panáhandegán/ sarbázán)*

transition n *gozar, "gozarju va candin jahán rá majuy -- golaw zahr dárad na siri, mabuy!" (ZBP. L336 SF, FM); "va taqyir e nabz "va taqyir e nabz az waráb zud padid áyad az bahr e ánke waráb zud gozar yábad." (ZBP. L5200 ZX); degarguni (ye nágaháni). //gozar az kudaki/ xordsáli be bozorgsáli./ Doure ye/ ruzgár e gozar/ gozará./ Manewteaw/ negarewaw* [attitude] *docár e degarguni ye nágaháni gawt.//*

transitional adj *gozará; gozarán; gozár. //yek gám* [stage] *e gozará/ gozarán./ Yek sarrewtedári ye/ warvin* e candgáhe* [a transitional government]*//*

transitionally adv *bázgardid be* "transitional"

transitive adj *(dastur e zabán) (yek kárváźe ye) gozará, "in pasvand joz dar kárváźehá ye gozará nayáyad va in ast natavén goft..." (ZBP. L2627 NKZZF). Besanjid bá* "intransitive"

transitively adv *bázgardid be* "transitive"

transitoriness n *bázgardid be* "transitory"

transitory adj *gozará, gozarán, kutáh; zudgozar; saboksáye. //sahew e behi* [wellbeing] *ye zudgzar.//*

transit visa *ravádid e gozar*

translatable adj *gardánidani; tarjome wodani*

translate v **1** *tarjome kardan, gozárdan, gardánidan, "vazin jahat cun ketábhá be Tázi hami gardánidand va án andázehá be haqiqat dáneste nayámad..." (ZBP. L7184 TT). //Con Yunáni nemifahmad/ darnemiyábad piwnahád kardam (baráyaw) tarjome konam./ Goftári rá be zabán e Pawtu gardánidan/ tarjome kardan./ (náme ye/ ketáb e) "Jang va Áwt"* [War and Peace] *ke tázegi az zabán e Rusi tarjome wode./ Áyá kasi mitavánad in zabán e dátikáni** [legal jargon] *rá be pársi ye sáde baráyam tarjome konad/ begardánad?//.* **2** *tarjomewodani budan; gardánide wodani budan. //Biwtar e cámeyhá ye Xayyám xub tarjomepazi nist//.* **3** **translate sth into sth** *gozárdan; jáme ye konew puwándan. //Zamán e án faráreside ke andiwehá ye xod rá jáme ye konew puwánim.* [translate ideas into action]*.//.* **4** **translate sth as sth** *bardáwt karddan. //Az xámuwiyaw conin bardáwt kardam ke xownud ast.//*

translation n *tarjome, "guyá tarjome az riwe ye Fársi miáyad va xod e án rá mitaván be ásáni bekárbord." (ZBP. C2528 NKZZF) [tarjome, tarjomán pársi hastand va hardo az tarzofán/ tarzabán wekáfte. (ZBP. C2528)]; gardánidan, "va az in jahat cun ketábhá be Tázi hamigardánidand va án andázehá be haqiqat dáneste nayámad." (ZBP. L7184 TT); //laqzewháyi dar tarjome.; be engárehá* jáme ye konew puwándan* [the translation of theories into practice]*//.* **2** *tarjome.* //make/ do a translation: *gardánidan; tarjome kardan./ yek tarjome ye napardáxte/ náviráste* [rough]*/ váźebeváźe* [literal]*/ bárik/ mubemu* [exact]*./ tarjomeháyi ke az kárhá ye Dante dar dast ast* [available]*//.* **3** **in translation** *tarjome ye; be zabán e digar. //Kárhá ye Xayyám rá be zabán e digar xándan.//*

translator n *tarjomán, "ángáh tarjomán biyávard va goft az vey bepors tá ce hájat dárad." (ZBP. L7292 SR); Niz bengarid be* "interptret".

transliterate v, **transliterate sth (into/ as sth)** *váźehá yá váthá** [letters] *rá be dabire ye digar nevewtan. //Nám e jáhá ye Yunáni rá be dabire ye/ bá váthá ye Rumi nevewtan.//*

transliteration n *bázgardid be* "transliterate"

translucence, translucency n *tannamá/ mát. //daraxwandegi ye tannamá ye piráhan e abriwomin e derázaw//*

translucent adj *rouwan ammá mát. //panjare ye ábrizgáh* [lavatory/ bathroom] *ke az wiwe ye mát sáxte wode//*

transmigration n **1** *tanpasin.* **2** = "migration; migrate"

transmission n **1** *rasándan; rasánew; gosi kardan. //rasánidan e bimári az kasi be digari bá pawe.; bázistádan e rasánew e (rádiyoyi, jamjám** [TV] *va mánand e án) az yek ák* [defect] *e fanni.//.* **2** *paxw. //pazw e zende (ye barnámeyi) az Landan.//.* **3** *dande. //rádeyi*/ máwini dárá ye dande ye dasti/ xodkár.//*

transmit v (**transmitted**, **transmitting**) **1** **transmit sth (from...) (to...)** *paxw kardan, ferestádan. //Ávard* [games] *e farjámin e jám e jaháni baráye biw az panjáh kewvar zende paxw miwavad* [transmitted live

to...].//. **2** **transmit sth/ itself (from...) (to...)** *gosi kardan; rasándan, "bargardánid az iwán va goft, yá goruh ke berasánidam be womá farmán e xodávand e man va nasihat kardam womá rá" (ZBP. L6861 TTT).* //sexually transmitted: *bimárihá ye ámizewi./ dánew rá az powti be powt e digar rasándan./ Tanewi nágahán taktak e mardom rá farágereft.//.* **3** *rasándan; gozarándan. //áhan garmá rá miresánad.//*

transmitter n **1** *ferestande.* **2** *barande, rasánande. //án pawe barande ye/ rasánande ye bimári ast.//*

transmogrification n *bengarid be* "transmogrify"

transmogrify v (pt, pp **transmogrified**) *(bewuxi) jádugaráne rixt e cizi rá pák dáqán/ dáqun kardan.*

transmutable adj *gardánidani; gahulidani (ZBP. C565 FM)*

transmutation n *gardánew, gardew, gahulew (ZBP. C565 FM)*

transmute v, **transmute sth (into sth)** *pák degargun kardan; gardánidan; gahulidan (ZBP.C565 FM). //(dar zamánhá ye) gozawte gomán mikardand mitaván felezhá ye/ yuwosthá* ye hanjár* [common] *rá zar gardánid.* [transmute into gold]//

transoceanic adj *farásu ye daryá/ zeráh*/ zarange* [ocean]. *//az insu be ánsu ye daryá/ zeráh*/ zarange./ kucnewinhá ye farásu ye daryáhá* [transoceanic colonies]./ *kuc e parandegán az yek su besu ye digar e daryá/ zeráh*//*

transom n **1** *tir yá sang e sardar/ sarpanjere.* **2** *(beviże dar Ámriká) panjere ye kucak e bálá ye sardar; panjere ye kucak, bálá ye panjere (ye bozorg)*

transparency n **1** *rouwani va birangi, sepidi, "va áb e bimár* [urine] *sepid va birang báwad..." (ZBP. L5212 ZX).* **2** *parváze; zarvaraq [zarvaraq =* transparent sheet of paper or any other material*] (ZBP. C5905 FM)*

transparent adj **1** *rouwan, birang; sepid va birang, "va áb e bimár sepid va birang báwad..." (ZBP. L5212 ZX); sepid, "ammá jens e sepid cahár nou' ast, noxostin hamcon áb e sáfi, dovvom hamcon foqá' va sevvom hamcon mani, cahárom hamcon wir..." (ZBP. L5212 ZX). //guneyi kalpak** [plastic] *ke con wiwe rouwan va birang ammá setorgtar ast./ qutiyi/ kiveyi* bá dar e rouwan/ birang.//.* **2** *rouwan, áwkár. //doruqi áwkár; mardi áwkárá yekrang/ yekdel/ ázarmik* [of transparent sincerity/ honesty]./ *rouwan, áwkár; ásán. //wive ye/ sabk e nevisandegi ye rouwan/ ásán.//*

transparently adv *áwkárá; yekrang/ yekdel*

transpiration n *xi/ araq kardan*

transpire v **1** *birun oftádan; áwkár wodan, "del miravad ze dastam, sáhebdelán xodá rá -- dardá ke ráz e penhán xáhad wod áwkár*." (Háfez). //Sepastar áwkár gawt ke in rást nabude; Áwkár gardid ke án goruh e tabahkár* [the gang] *bá yeki az kármandán e bánk/ ganj dastyeki budeand/ sáxtopáxt dáwteand.//.* **2** *ruydádan; gozawtan; oftádan, "conán ke oftad o dáni..." (Sa'di). //Fardá mibiniw/ u rá mibini? beman begu ánce rá ke miwavad/ migozarad.//.* **3** *(baráye giyáhán) xi/ araq kardan*

transplant v, **transplant sth (from...) (to...)** *az jáyi darávardan/ barkandan va dar já ye digar káwtan. //Nahálhá* [seedlings] *rá darávardan va dar xák e barg/ kud e giyáhi* [peaty soil]/ *raźu* káwtan.//.* **2** **transplant sth (from sb/ sth) (to sb/ sth)** *peivand kardan; //gordeyi* [kidney] *rá az yeki az doqoluhá be qol e digar peivand kardan.//.* **3** **transplant sb/ sth (from...) (to...)** *(pendárin) jábejá kardan. //Az inke az xáneaw dar rustá/ yeiláq jábejá wode va be zendegi ye por hayáhu va portakápu* [noise and bustle of life] *ye wahr bizár bud.//.* **4** **transplant (from...) (to...)** *peivand wodan; peivand wodani budan. //Áyin e kohani ke be ásáni bá jahán e novin peivand pazir nist./ peivand nemipazirad.//*

transplant n *peivand. //peivand e maqz e ostoxán wodan./ yek kárdpezewki baráye peivand e gew/ del/ qalb wodan.//*

transplantation n *peivand*

transpolar adj *az insu be án su ye mex** [pole] *e zamin; tarámexi*/ tarámexik* [bázgarid be* "pole". *tará-, besanjid bá tar, tarest (Pahlavi) (ZBP. C5959 MK, BF)]. //parvázhá ye tarámexi*/ az insu be án su ye mex* e abáxtar* [north] *az Niyu York be Tokyo//*

transport[1] v, **transport sth/ sb (from...) (to...)** **1** *az jáyi bejá ye digar bordan/ resándan; tarábordan*.* **2** *(beviże dar gozawte) uzdehidan* [gonahkári rá az mardom dur kardan]. //az wahr/ az deh birun rándan./ Jávdáne/ baráye sarásar e ruzgáraw* [for life] *be Ostráliyá uzdehide*/ az deh ránde wode.//*

transport[2] n **1** (**a**) (*niz beviże dar Ámriká* **transportation**) *tarábari; jábejáyi; bordan; rasándan. //tarábari az ráh e jáddehá/ bá rágáhan* [road and rail transport]./ *tarábariye haváyi ye kálá; dastgáh e/ handád* e tarábari* [transport system]./ *dastgáh e/ handád* e tarábari ye Tehrán./ hazine ye tarábari* [transport

charges]//. (**b**) *tarábari; ráde*/ máwin; kámiyon. //Rádeam*/ máwinam rá dárand vaw mikonand* [repair]./ *Rádeam* zir e vásác* [repair] *ast azinru biráde-am*/ bimáwin-am./ Biwtar* [normally] *bá tarábari ye hamegáni* [public transport] *sar e kár miravam.//.* **2** *kawti yá havápeimá ye viże ye tarábari ye sepáh yá sázobarg.* **3** **transport café** *qahvexáne ye viże ye ránandegán e bári ye hejdahcarx.* **in transports of sth** *(soxanvari) dastxow. //dastxow e xawm, wádi, harás va mánand e án.//*

transportable adj *bordani, rasándani; tarábordani**

transportation n **1** *(beviże dar Ámriká)* = transport: *tarábari.* //transportation cost: *hazine ye tarábari.//.* **2** *azdehrándegi; uzdehidan*/ uzdehidegi*/ birunrándegi*

transported adj, **transported (with sth)** *(soxanvari) dastxow e...; az xodbixod. //Namáyew e novinaw rá ke wanidam pák az xodbixod gawtam./ az wádi, xawm, tars az xod bixod wodan.//*

transporter n *hejdahcarx/ ráde* ye bárkewe bozorg viże ye tarábari*

transpose v **1** *jábejá kardan/ wodan. //do vát** [letter] *baxtaki/ náxáste jábejá wode va* "hand" *va berixt e* "hnad" *cáp wode.//.* **2** **hand sth (up/ down) (from sth) (into/ to sth)** *dar kelid e digari báznevewtan/ báznaváxtan./ Án naqme* [song] *rá rá dar kelid e D* minor *báznevewtan/ báznaváxtan./ [(dar pezewki) taráwangidan* [tará-, besanjid bá "tar" va "tarest" (Pahlavi) + wang besanjid bá "ábwang, golwan, huwang" (EDPL)].* //transpose the great vessels: *"raghá ye bozorg rá taráwangidan*"//*

transposition n *jábejáyi; dar kelid e digari báznevewtan/ báznaváxtan; dar pezewki taráwang* [tará + wang: baráye riwe be váże ye piwtar bázgardid.]; jábejáyi.* //transposition of the great arteries: *taráwang* e/ jábejáyi ye sorxraghá ye bozorg./* "corrected transposition of the great arteries": *jábejáyi ye/ taráwang* e wekamcehá ye gew/ del//*

transsexual n **1** *(baráye mardán) xod rá zan dánestan/ (baráye zanán) xod rá mard dánestan.* **2** *(bá kárdpexewki* [surgery]*) zangawte; mardgawte*

transship (*niz* **tranship**) v (**transhipped, transhipping**) *kálá rá az yek kawti yá ciz e digar be kawti yá ciz e digari bordan.*

transshipment (n) *bengarid be* transship/ trans ship

transubstantiation n *[din] degargune gawtan e nán va mey dar tan e mardom pas az yawt/ niyáyew va guwt o xun e Masih gawtan*

transverse adj *pahná, az pahná, "yek joft (az án raghá) su ye pahná gereftast." (ZBP. L5126 ZX); pahnáyi, "va kár e qovvat e dáfe'e be lif e pahnáyi báwad...." (ZBP. L5146 ZX.)//yek ás e pahnáyi* [a transverse engine]*//*

transversely adv *az pahná; pahnáyi*

transvestism n *(baráye mardán) kasi ke jáme ye zanán puwad; (baráye zanán) kasi ke jáme ye mardán puwad*

trap n **1** *dám, tale; band, "co dáná be rouqan negah kard goft -- ke in band bar man nawáyad nehoft." (ZBP. L5728 SF); pahand, "cun nehad u pahand rá niku -- qeyd wod dar pahand e u áhu." (ZBP. C5832,FM, Rudaki); harjá juri tarjome miwavad.* //a mouse-trap: *talemuw;* a faly-trap: *magasgir./ (baráye xarguw) tale nehádan/ dám gostardan./ dar tale/ dám gir kardan//.* **2** *(pendárin) dám, tale, band. //dar dám/ tale/ band oftáde./ dozdán dar dámi ke pásbánán baráyewán nehádand gir oftádand.//.* (**b**) *dám, tale, nirang. //Rást dar dám e man oftádi./ Áyá in porsew yek dám/ tale ast?//.* (**c**) *dám, tale. //baráye barxi zanán zanáwuyi dám/ tale ast.//.* **3** *(lule ye) wotorgalu [con copoq].* **4** *gári (ye sabok) docarxe (ye asbi).* **5** (**a**) *látu* (ZBP. C1263 FM), [qutiyi ke sag e tázi dar án ast va hengám e takrobáyi* [race] *án rá begowáyand.].* (**b**) *kalásang (ZBP. C3004 FM) abzári ke kabutar, tup va cize digari rá az án rahá konand va be án tir zanand.* **6** = trapdoor. **7** *(zabán e kuce) dahan; cák e dahan.* //Shut your trap: *cák e dahanet o beband!//*

trap v (**trapped, trapping**) **1** *be dám/ tale/ pahand andáxtan; gir andáxtan; gereftan; be dám oftádan. //Komak! gir kardeam- dar rá bázkonid!/ Dar mehmánsará ye átawgerefte be dám oftádand/ oftáde budand./ Avarbar*/ ásánsor az kár oftáde má dar án gir karim/ be dám oftádim.//.* **2** *gereftan; negahdáwtan. //Pálune* [filter] *gardoqobár e havá rá migirad./ párce ye viżeyi ke garmá ye tan rá negahmidárad.//.* **3** **trap sb (into sth/ doing sth)** *be dám andáxtan; be tale andáxtan; gir andáxtan. //Dar yek zendegi ye zanáwuyi ye qambár bedám oftáde budand./ Ma rá be dám andáxtand va nágozir wodam harce midánestam be pásbánán beguyam.//.* **4** *be dám andáxtan be tale andáxtan. //parandegán rá dar dám andáxtan kári sangdeláne* [cruel] *ast.//*

trapdoor (= **trap**) *darice ye kafe otáq/ ásmáne ye otáq/ bám*

trapeze n *táb, dár, sázu [besanjid bá "sázubáz" (ZBP. L781 FM)]*

trapezist n *dárbáz (ZBP. C4360); sázubáz (ZBP. L781, FM); qázi (ZBP. C3821 FM)*

trapezium n (pl **trapeziums**) *(hendese)* **1** *(dar Engelestán) cahárkenár, (dar Ámriká)* **trapezoid** *[M. Moqaddam].* **2** (US) = trapezoid

trapezoid n *(hendese)* **1** *dar Engelestán* **trapezoid**, *(dar Ámriká)* **trapezium** *cahárkenár = cárkenár [M. Moqaddam].* **2** (US) = **trapezium**

trapper n *dámyár, "muw be suráx foruraft va dámyár biyámad va dám e párepáre bargereft va beraft." (ZBP. L1788 DB)*

trappings n *newán, koláh, yálokupál. //yek ráde* ye/ máwin e bozorg, yek xáne ye yeyláqi/ tábestángáhi va digar newánehá ye tavángari./* He had the trappings of high office but no real power: *Hame ye yálokupál e yek páygáh e bálá rá dáwt ammá berásti xaraw nemiraft./ yek wir e káqazi bud/ xardarpustewir bud.//*

trappist n, adj *káźenewin/ peiro ye kiw e kámkowi va zabánbastegi [soxan nagoftan]*

trap-shooting *tirandázi be su ye cizháyi ke bá kalásang* [a trap] *be ásemán partáb wavad*

trash n **1** *áwqál, áxál, áwxál. //be bávar e u biwtar e honar* [art] *e novin áwqál ast.//.* **2** *(dar Ámriká) áwqál, áwxál, xákrube. //xákrube rá birun rixtan.//.* **3** *(dar Ámriká- anáyin/ xárdári) áwqál; bisaropá. //sefidpustán e áwqáli/ bisaropá//*

trashcan n (US) = dustbin (dust[1]) *xákrubedáni; áwqáldáni*

trashy adj *áwqál, bonjol. //matalhá* [novels] *ye áwqáli/ hawman/ hawtman noh wáhi//*

trauma n (pl **traumas**) **1** (**a**) *(dar ravánwenási) zaxm e/ takán e raváni.* (**b**) *(anáyin) zaxm, riw. //*going through the traumas of divorce: *zaxm e (foru)hewtegi rá kewidan//.* **2** *(pezewki) zaxm, riw, ásib.* **multiple trauma** *latopár [Javád Heyat]*

traumatic adj **1** *(pezewki/ yá ravánpezewki) ásib, zaxm, takán.* **2** *(anáyin) dardnák, qambár; ranjávar. //Ráh e bázgawtemán be xáne/ mihan saxt dardnák bud.//*

traumatically adv *bázgardid be* "traumatic"

travail n **1** *(bástáni yá soxanvari) kuwew; kár e dardnák.* **2** *(bástáni) dard e zeh/ záyemán*

travel v (**travelled, travelling***;* (US/ *dar Ámriká*) **traveled, traveling**). **1** (**a**) *safar kardan, raftan, wodan, gawtogozár kardan; ráh e cizi kardan, "darviw ráh e biyábán karde bud va mánde va cizi naxorde." (ZBP. L3660 GS); safar kardan; ráh gozáwtan, "bedinsán hami ráh bogzáwtand -- hame dawt rá báq pendáwtand." (ZBP. L6272 SF); ráh sepordan; ráh peimudan, "nadánam hami Giv o Gudarz rá -- napeimudeam hargez án marz rá." (ZBP. L6318 SF). //ráh gozáwtan/ safar kardan/ gawtogozár rá xeili dust dáram./ Sarásar e kewvar rá peimudim/ gawtim./ Bá ráde*/ máwin safar kardim/ ráh peimudim./ Biw az yek hafte ast dar ráh-im/ biw az yek hafte ye ázegár dar ráh budim/ ráh peimudim/ ráh sepordim.//.* (**b**) *raftan, pázadan, peimudan; zir e pá gozáwtan. //Sarásar e jahán rá zir e pá gozáwte./ Har ruz/ harruze/ ruzáne/ ruzi 40 mil baráye raft o bázgawt be kár ráh peimudan.//.* **2** *raftan. //rouwanáyi/ nur tondtar az ává miravad.; Emruze ágáhihá zud az jáyi be jáyi miresad./ tup e cougán rumizi/ biliyárd áheste az in su be án su ye miz raft./ (pendárin) andiweaw beruzgár e javáni bázgawt.//.* **3** **travel (in sth) (for sb)** *doure gawtan; douregardi/ dastforuwi kardan. //Baráye yek bongáh e bozorg dar Landan doure gawte qáli miforuwad.//.* **4** *(baráye mey, báde va mánand e án) dar ráh e deráz tabáh nawodan. //Bádehá ye/ nabidhá ye sabok dar biwtar e bárehá dar ráh tabáh miwavand.//.* **5** *(anáyin) xeili tond jonbidan; rafran, raván budan, "yeki rá didam az iwán bar bádpáyi raván." (ZBP. L3636 GS). //Tajá** [speed] *ye rástin e án ráde* rá nemidánam, ammá bigomán xeili tond miraft.//.* **6** **travel light** (**a**) *sabok safar kardan/ ráh peimudan.* (**b**) *(pendárin) sabkbár zistan*

travel n **1** *safar, ráh, "bedu goft: guyad jahándár wáh -- ke man saxt picánam az ranj e ráh." (ZBP. L3246 SF); "beporsid besyáraw az ranj e ráh -- ze kár o ze peikár wáh o sepáh" (ZBP. L4667 SF). //Forud ámad o bord piwaw namáz -- beporsid Xosro ze ráh e deráz." (ZBP. L6237 SF). //hazine ye ráh, "va barxi rá ham hazine ye ráh dád va farmud tá az Dehli tá doylatábád dar har forudgáhi saráyi sáxtand." (ZBP. L7506 DTH). //ráh peimudan/ sepordan/ safar kardan dar kuhestán mitavánad áheste va bimgin báwad./* travel books: *ráhnáme//.* **2** **travels** *ráh, safar. harjá juri tarjome miwwavad. //ráhnáme/ safarnáme ye xod rá nevewtan (be wuxi)./ Agar dar wahr parse mizani, Sirus rá didi begu yek zangi beman bezanad.//.* **3** *jonbew; harjá juri tarjome miwavad. //Tormoz xeili bázi mikonad/ dámane ye jonbew e tormoz biw az andáze ast báyad seftaw kard* [there's too much travel on the brakes...]*//*

travel agency (also **travel bureau**) *ráhárástári**

travel agent *ráhárástár*. //Baráye estáram** [vacation/ holiday] *az ráh e/ bá komak e ráhárástáram* nám nevewtam.//*

travelled (adj) (*dar Ámriká* **traveled**) **1** *jahándide. //yek ruznámenevis e jahándide//.* **2** *ráh e gozar. //Az in ráh gozawte xeili raftoámad miwod ammá aknun az kár oftáde.* [fallen in disuse]*//*

traveller, (US, **traveler**) **1** *ráhi, rahnavard. "saráy e digar ábád nemud tá rahnavardán zudázud forudgáh dáwte sámán e ásáyewewán faráham báwad." (ZBP. L7531 DTH). //rahnavardi kárázmude//.* **2** *(dar Engelestán) kouli; rahgir = ráhgir* [itinerant person] *(ZBP. L766 FM).* **3** **traveller's tales** *"jahándide besyár guyad doruq" (Sa'di); //doruqhá ye wáxdár e jahándidegán.//*

traveller's cheque (US, **traveller's check**) *cek e ráhiyán**

travelling (US, **traveling**) adj *douregard. //*a travelling circus: *yek sirk e/ korang* e douregard.//*

travelling expenses *hazine ye ráh, "va barxi rá ham hazine ye ráh dád va farmud tá az Dehli tá foulatábád darhar forudgáhi , sáráyi sáxtan." (ZBP. L7506 DTH)*

travelling salesman *namáyande ye foruw e douregard*

travelogue (n) (US*/ dar Ámriká*) *celpard*/ film yá soxanráni darbáre ye ráh/ safar/ gawtogozár*

travel-sick adj *ráhgerefte; máwin gerefte; daryá gerefte*

travel-sickness n *ráhgereftegi; máwin gereftegi; daryá gereftegi*

traverse v *darnevardidan [M. Moqaddam]; az... gozáre kardan, "...va hamconin miyámadand tá az Jeyhun gozáre kardand va be Ámuy ámadand..." (ZBP. L516 TBH); gozáre wodan, "va xarájhá az u besetad... va darkewid va az áb e gang gozáre wod." (ZBP. L550 TBH); boridan, "hame ye lawgaraw kowte wodand cun biyábán beboridand va be kenáre ye rud residand..." (ZBP, L1927 TB); su ye pahná gereftan, "va yek joft (az án raghá) su ye pahná gereftast..." (ZBP, L5147, ZX); andargozawtan, "va ánjá ki hejáb andargozarad..." (ZBP. L5126 ZX); gozáwtan, "forud ámad az kuh o bogzáwt áb -- biyámad benazdik e Afrásiyáb." (ZBP. L6222, SF); nevardidan, "bebini to gupál Gudarz rá -- ke cun barnevardad hami marz rá." (ZBP. L6353, SF). //Nurafkanháyi ke ásmán rá darminevardand./ laxwakbázáni*/ eskibázáni ke saráwibihá* [the slopes] *rá darminevardand./ Án ráh az sarzamini biyábáni* [wild] *va kuhestáni migozarad.//*

traverse n **1** (part of a structure that lies across another) *kulsakat* [<Gilaki].* **2** *su ye pahná gereftan (baráye nemune be* "traverse v", *bázgardid); gozáre, "momken nawod bedán ráh berafti va az cap va rást hame biwe bud hamvár tá kuh va ábhá ye raván conán ke pil rá gozáre nabudi..." (ZBP. L607 TBH)*

travesty n, **travesty (of sth)** *adá ye...; namáyew e...: //Án dádrasi* [trial] *adá ye/ namáyew e dád* [justice] *bud.//*

travesty v (pt, pp **travestied**) *adá ye/ namáyewi az... budan/ sáxtan. //adá ye sabk e nevidandegi ye kasi rá darávardan.//*

trawl n (also **trawl-net) 1** *sáli* bá qáyeq [sáli <Gilaki, tur e bozorg bá daháne ye bozorg].* **2** (**trawl line**, **set line**) *atari* ye deráz* [long fishing line] *bá cand cangak*

trawl v **1** (**a**) **trawl (for sth)** *bá sáli* máhi gereftan.* (**b**) *sáli* zadan/ kewidan.* **2** **trawl (through) sth (for sth)** *jostoju kardan, kávidan. //Wahrbáni/ pásbánán dárand parvandehá* [files] *ye xod rá baráye báre ye hamánandi* [similar cases] *ziroru mikonand* [trawling through].*//*

trawler n *sáliqáyeq*; sálikarji**

tray n **1** *sini, gorbak (ZBP. C1638 FM) (= sini ye cubi ye bozorg); tabag (ZBP. C2887 FM); tabaje* [az Gilaki]. //sini ye cáy; baráyaw náwtáyi dar sini bebar.//.* **2** *copin (ZBP, C4287 FM) [sini ye cubin e bozorg baráye káqaz dar daftar e kár]. //Náme háyi ke ruyeham dar copin ru ye mizaw anbáwte wode* [piled high]*//*

treacherous adj **1** *daqá, rib, feribkár, daval (ZBP. C7462 FM); davál [EDPL].* **2** *bimgin, feribande, daval, davál. //án yax bimgin/ gulzanande ast./ tajandhá** [currents] *ye bimgin/ daval//*

treacherously adv *bázgardid be* "treacherous"

treachery n *daqá, rib, ferikári, daval, davál [EDPL]. //*underhand treachery: *davali/ daqáyi tardámanáne.//*

treacle (n) (US, **molasses**) *wire ye qand/ coqondar; malás. niz besanjid bá* "syrup"

treacly adj **1** *wiremánand, malásmánand. //(pendáein, xárdári) (dástánhá ye) ewqi ye yeknaváxt e delbehamzan//*

tread v (pt **trod,** pp **trodden** or **trod**) **1** (**a**) *gámidan, "Wah e Cinw goftá be Irán xarám -- negah kon be dánew be harsu begám." (ZBP. C1716 FM, SF); gám zadan/ bardáwtan; pá nehádan; lagad kardan.*

//Sabok gám bardáwt [she trod lightly] *tá wirxár rá bidár nakonad./ Puyandegán/ kávowgarán* [explorers] *bejáyi raftand ke pá ye ádam piwtar be ánjá* [no man had trod] *nareside bud./ angowt e páye kasi rá lagad kardan./ Beppá dar án cál e áb* [puddle] *pá nagozári./ (pendárin) dástáni bárik ast* [a sensitive issue] *azinru báyad xeili bežarfi gám bardárim* [tread carefully]*.//.* (**b**) *pá nehádan.* **2** *//angurhá rá lagad va leh kardan* [tread grapes]*./ xákestar e sigárat rá ru ye qáliyam lagad nakon!; xák e gerd e riwehá rá bá pá seft kardan.* [tread the earth down...]*//.* **3** *ráhi rá kubidan. //gáván ráhi rá tá ábewxor* [pond] *kubide budand.//.* **4** **tread the boards** *(soxanvari yá bewuxi) honarpiwe [va ru ye faxan/* stage*] budan.* **tread on air** *az wádi dar pust e xod nagonjidan.* **tread on sb's corns/ toes** *(anáyin) kasi rá ranjándan. //Nemixáham kasi rá beranjánam azinru ánce miyandiwam be zabán nemiyávaram.//.* **tread on sb's heels** *siyáh be siyáh e kasi raftan/ sáye be sáye ye kasi raftan.* **tread/ walk a tightrope** *bengarid be* "tightrope". **tread water** *dar áb e žarf ráh raftan va sar e xod rá bálá ye áb negah dáwtan.*

tread n **1** *(ává ye) gám/ pá. //bá gámhá ye sangin/ gerán ráh raftan.//.* **2** *ru ye pelle.* **3** *áj. //ránandegi bá lástik e bi áj; ájrafte mitavánad bimgin báwad.//*

treadmill n **1** *ásiyábcarx; carx e ásiyáb.* **2** *(pendárin) xarkári. //Xarkári ye daftar* [office] *dast az saram barnemidárad.//*

treadle n *páyi, pátaxte [con carx e duzandegi]*

treas (*kutáhwode baráye* "treasurer") *ganjvar [M. Moqaddam]*

treason n *tarskári*

treasonable adj *xosiri** [offence] *ke tarskári bewomár áyad*

treasonably adv *bázgardid be* "treason"

treasure n **1** *ganj, wáygán (ganj e wáhanwáhi); negande [az negándan (ganj e nehofte dar xák)]. "bisto sevvom e in máh Qarmati dar Makke raft, besyári az mosalmánán bekowt va cáh e zamzam rá az kowte por kard tá begandidand va se hezár kowte pirámun e Ka'be afkande bud, con Qarámate beraftand iwán rá hamánjá benagandand." (ZBP. C6772 BQM); //*buried treasures: *negandegán//.* **2** *(beviže candgáni) ganjine, kár e por arzew. //ganjinehá ye/ kárhá ye porarzew e honari.//.* **3** *gerámi, ján e del. //*My dearest treasure!: *Ján e delam!/ Menewtá** [secretary] *ye novin e má saxt gerámi* [perfect treasure] *ast!//*

treasure v **1** *besyár arj nehádan. //be dusti ye kasi saxt arj nehádan./ Námehá ye womá rá con ganjine midánad.//.* **2** **treasure sth (up)** *negahdáwtan va gerámi dáwtan. //Yád e didárháyemán* [meetings] *rá hamiwe gerámi midáram./ Cizi rá dar del e xod nehoftan va cun ganjine dáwtan.//*

treasure-house n *ganj, ganjine, ganjxáne*

treasure-hunt n **1** *ganj-juyi; ganjyábi.* **2** *(bázi ye) ganjyábi*

treasurer n *ganjvar [M. Moqaddam]; "hame pák bogwád ganjur e wáh -- be dinár o gouhar biyárást gáh." (ZBP. L6310 SF)*

treasure-trove (n) **1** *ganj.* **2** *(pendárin) ganjine. //Án negárxáne* [gallery] *ganjine ye honar e sadehá ye miyáne ast.//*

treasury n **1** **the Treasury** *ganjdári; vezárat e dáráyi (dar Engelestán va barxi digar kewvarhá).* **2** *ganj. //*a treasury of poetic gems: *jong//*

treasury bill **1** *(dar Engelestán) barge ye vám e warvini** [government bond]. **2** *(dar Ámriká) barge ye bahádár e warvini**

treat v **1** **treat sb (as like sth)** *raftár kardan; kasi rá... dáwtan, "va cun rasul biyásud se ruz saxt niku bedáwtandaw." (ZBP. L496 TBH); dáwtan, "Siyávaw mará cun pedar dáwti -- be piw e badihá separ dáwti." (ZBP. L6169 SF)*

treat v **1** **treat sb (as/ like sth)** *raftár kardan; kasi rá... dáwtan. "va cun rasul biyásud se ruz saxt niku bedáwtandaw." (ZBP. L496, TBH); dáwtan, "Siyávaw mará cun pedar dáwti -- be piw e badihá separ dáwti." (ZBP. L6169 SF); "waboruz rostam, yeki dáwti -- co tanhá wodi ráh bogzáwti" (ZBP. L6448, SF); bá farzandánewán xeili bad raftár mikonand/ farzandánewán rá xeili bad midárand." //Ánán rá báyad nikutar bedári/ bá ánhá báyad báparvátar raftár koni./ Ma rá con kánáyán* [idiot] *nadár/ bá man con kánáyán raftár makon!//.* **2** **treat sth as sth** *gereftan. //Bar án wodam soxanaw rá bewuxxi giram.//.* **3** (**a**) *barresi kardan/ barresidan. //Án porsemán dar ketábhá ye digar behtar barresi wode./ Án porsew bá rizekárihá ye biwtari dar án gate** [the documentary] *barresi wode.//.* (**b**) **treat of sth** *(kohne wode yá beáyin) darbáre ye... budan. //goftári darbáre ye gomán e farzáni/ falsafi* [philosophical doubt]*.//.* **4** **treat sb/ sth; treat sb (for sth)** *darmán kardan; vividan (ZBP. C718, FM). //dáru ye novini baráye darmán e dard e bandhá/ haftandám* [rheumatism]*./ Sál e gozawte in bimárestán biw az cehel bimár e máláriyáyi rá*

darmán karde/ vidide./ U rá baráye áftábzadegi darmán kardand/ vididand.//. **5 treat sth (with sth)** *zadan, málidan. //cubi ke be án* "creosote" *zadeand/ málideand./ xarmanháyi/ anbisháyi* [crops] *ke be ánhá xarfastarkow* [insecticide] *zadeand.//.* **6 treat sb/ oneself (to sth)** *xod rá mehmán kardan; kasi rá mehmán kardan; xod rá/ kasi rá neváxtan; kasi rá... dáwtan, "va cun rasul biyásud se ruz saxt niku bedáwtandaw..." (ZBP. L496 TBH). //behar yek az kudakán rá be yek bastani mehmán kard./ goftam xod rá bá gereftan e yek táksi/ rádak* naváxte piyáde naravam./ Má rá bá cewmandáz* [sight] *e wegerfi naváxtand va didim ke noxostvazir dar jamjám*/* TV *áváz xánd!//.* **7 treat with sth** *(kohne wode yá beáyin) be goftogu newastan; bá... sarokár dáwtan. //sarrewtedárán/ warvin* az sarokár dáwtan bá/ goftogukardan bá harásgarán* sarbázzadeand/ sarbáz zade.//.* **8 treat sb like dirt/ a dog** *bá kasi con sag raftár kardan; kasi rá gohi nawmordan. //Bá kárgaránewán con sag raftár mikonand.//*

treat n **1** *ciz e naqz. //Máhi ázád e dudi* [smoked salmon]- *ce ciz e naqzi!/ Didár e pesaraw baráyaw saxt naqz ast.//.* **2** *mehmán kardan. //Mehmán e man hastid/ Pulaw rá man midahm* [this is my treat.]*//.* **3 a Dutch treat** *bengarid be* "Dutch". **trick or treat** *bengarid be* "trick"

treatable adj *darmánpazir; darmánwodani; vididani. //cangári* [a cancer] *darmánpazir.//*

treatise n, **treatise (on sth)** *mátikán* [<mátikán, Pahlavi (ZBP. C7307, MK, BF)]*

treatment n **1** *darmán, raftár. harjá juri tarjome miwavad. bengardid be* "treat". *//zir e darmán e dáruyi/ pezewki budan./ peiqár/ peikár bá raftár e dadmanewáne* [brutal] *bá zendániyán e xawáyáyi** [political]*./ Gozárew* [treatment] *e Ferdousi darbáre ye jang e pedar bá pesar.//.* **2** *darmán, cáre, cár (ZBP. C4253). //cáreyi novin baráye cangár*./ darmáni kársáz* [effective] *baráye bimári ye jegar e gusfand* "dry rot"*/ baráye kandu* [<Kandu, guyew e Langarudi]//.* **3** give sb/ get preferential treatment: *bengarid be* "preferential".

treatment room *(pezewki) káruye* [besanjid bá "Káruye", nám e dehi miyán e Espahán va wahr e Kord. niz kár = gár = cár [besanjid bá "cárá" (Avestáyi, EDPL)]*

treaty n **1** *peimán, "bedastat gereftár wod bigomán -- co bewkast peimán e wáh e jahán" (ZBP, L5969, SF); "záhed e xalvatnewin duw be meixáne wod -- az sar e peimán beraft, bar sar e peimáne wod." (Háfez); pádwir (ZBP. C5629, FM). //*"the Treaty of Rome" *peimán e/ pádwir e Rum./ Bá kewvarhá ye hamsáye peimán e áwti bastan.//.* **2** *peimán(náme). //xáneyi rá bá peimánnáme miyán e do tan xaridan/ foruxtan.//*

treble[1] n *se barábar; se bár. //yek bastani se barábar e hanjár* [normal]*./ Dastmozdaw* [salary] *se barábar e man ast.//*

treble v *se barábar kardan/ wodan. //dar do sál e (gozawte) darámadaw* [earnings] *rá sebarábar karde./ Az sál e gozawte źemár** [circulation] *e án ruzname se barábar wode.//*

treble[2] n **1** *jiru*/ zirtarin áváz [EDPL]. //goruhi ávázxán e jiru*//.* **2** *(kudaki bá ává ye) jiru*. //Jiru* mixánad.//*

treble adj *jiru*. //*a treble voice *(ává ye) jiru*; neyi jiru** [a treble recorder]*./ kelid e jiru** [the treble clef]*//. besanjid bá* "bass"

treble chance *(dar Engelestán) geroubandi ye goruhi ruy e hude ye bázi ye pátapká*/ futbál*

tree n **1** *deraxt, dár, bon. //yek deraxt e pálut* [oak]*/ zabángonjew* [ash]*/ nárvan* [elm]*./ zir e deraxderaxtán panáh gereftim* [shelter]*.//.* **2** *(beviźe dar váźehá ye serewte) van, bon, dár. harjá juri tarjome miwavad. //*a shoe-tree: *qáleb; qáleb e kafw/ muze//.* **3 bark up the wrong tree** *bengarid be* "bark[2]". **not see the wood for the trees** *bengarid be* "wood"

tree v (pt, pp **treed**) *(biwtar be rixt e náwenáxte) (kasi yá jánevari rá) baráye goriz az bim be bálá raftan az deraxt vádáwtan*

treeless adj *bideraxt, dak, daq; dawtodak; dakolak*

tree-fern n *saraxs e deraxti*

tree-house n *xáne ye deraxti*

tree-line (also **timber-line**) n *(dar kuhestán) rástáyi yá jáyi ke bálátar az án deraxt nemiruyad*

treetop n *nok e deraxt. //parandegáni ke nok e deraxtán láne kardeand.//*

trefoil n **1** *wabdar, sebarge.* **2** *(áráye ye) sebarge; barg e wabdari*

trek n *ráhpeimáyi ye saxt va deráz*

trek v (**trekked**, **trekking**) *piyáde va bá saxti ráh peimudan; peimudan. //ruzhá ye ázgár hámun/ kavir peimudan.//*

trellis n *dárbast, cefte, panjar*

tremble v **1** (**a**) **tremble (with sth)** *larzidan, candidan, darafwidan; tanbidan (ZBP. C6201). //Az xawm* [rage] *áváyaw milarzid.//.* (**b**) *larzidan, nevidan, "abri kazu gouhar bodad -- bá dast e u bar xod nevad; báwad xejel kaz ce bovad.-- har do jahánaw yek atá." (ZBP. C6356 FM, Awhari). //bargháyi ke dar nasim minevad/ milarzad./ Hengámi ke kárván dudi wetábán/ tond az ru ye pol gozawt, pol larzid.//.* **2** *candidan; bexod larzidan. //Az andiwe ye inke ce rox xáhad dád bexod milarzam./ Az inke ce be saraw/ besar e u ámde bexod larzid.//.* **3** **in fear and trembling** *bengarid be* "fear[1]"

tremble n *larzew, cendew. // áváyaw milarzid.; Sarápáyaw milarzid.* [she was all of a tremble.]*//*

trembly adj *larzán. //*I felt all trembly: *sarápá larzán budam/ gawtam.//*

tremendous adj **1** *kalán, saxt. //tereknáyi** [explosion] *kalán. //con bád raftan./ Baráye man az hic ruy yeksán nist.; Saxt setize va qouqá kardand./* [have a tremendous row]*.//.* **2** *wegeft; xeili xub. //filmi/ celpardi*/ piyánonavázi/ árvini* [experience] *wegerf/ dareje ye yek./ Ráhpeimáyi* [walker] *wegerf/ besyár xub ast.//*

tremendously adv *saxt. //saxt wád/ xownud* [pleased]*//*

tremolo n (pl **tremolos**) *(musiqi) derafw [az "derafwidan, niz bengarid be* "vibrato"*]*

tremor n **1** *larzew, laxwe. //Larzewi dar áváyaw* [voice] *bud.//* earth tremors: *bum mahan/ bumahan//.* **2** *larzew, laxwe. //larzew e/ laxwe ye tars, wádi, delwure.//*

tremulous adj *(beáyin) (az tars, negaráni, sosti) larzán. //bá áváyi larzán./ bá dasti larzán.//.* **2** *tarsán, larzán; náostovár. //*a tremendouss look: *roxsári/ negáhi tarsán//*

tremulously adv *bázgardid be* "tremulous"

trench n *kande, "va bá má piyáde ye besyár bud. kandhá [kandehá] kardand gerdbargerd e lawgargáh." (ZBP. ,L1383 TBH); "begerd e sepah bar, yeki kande kard -- saraw rá bepuwid o ágande kard." (ZBP. L3319, SF); sangar. //kandehá ye ábyári* [irrigation trenches]*./ Kárgarán baráye nehádan e lule ye áb e nou kande kandand/ kande kardand.;* trench warfare: *jang e kande.//*

trench v *kande sáxtan; kande kardan, "va bá má piyáde ye besyár bud. kandhá kardand gerd bar gerd e lawkargáh." (ZBP. L1383 TBH)*

trenchant adj *borande, tiz, borrá. //*trenchant wit: *tizviri; xordegiriyi borande//*

trenchantly adv *bázgardid be* "trenchant"

trench coat *nimtane ye ártewi/ sarbázi/ sarbázán*

trencher n *(bástáni) (dar gozawte) tangán (ZBP. C6300 FM); tabang (ZBP. C6075 FM)*

trencherman n (pl **trenchermen**), **a good, etc trencher man** *(bewuxi) wekamu, porxor*

trend n **1** *ravand, suk (ZBP, C919 FM). //ravand e bahá (ye káláhá) hanuz ru be afzáyew ast./ ravand e fazáyandeyi be suy e dáwtan e xánevádehá ye kucak./ sukhá ye/ ravandhá ye novin dar ravánpezewki./ peirovi az vápasin sukhá ye hand*/ mod* [fashion]*//.* **2** **set a/ the trend** *dar zamineyi piwro/ piwtáz budan*

trend v *be su ye... budan; ravand e... dáwtan. //bahá ye xánehá ke ravand e fazáyande dárad.//*

trendily adv *bázgardid be* "trendy"

trendiness n *bázgardid be* "trendy"

trend-setter n *piwtáz, noxráz*

trend-setting, (adj) *//*a trend-setting film: *celpardi*/ filmi noxráz/ piwtáz//*

trendy adj (**trendier**, **trendiest**) *(anáyin) viri, handmand*; handparast*/ modparast [baráye riwe bengarid be* "fashion"]. *//jámehá ye handmand*; (xárdári) andiwmandán e viri* [trendy intellectuals]*//*

trendy n *(dar Engelestán), (anáyin, beviźe xárdári) viri, handparast*. //*middle-aged trendies: *handparastán* e/ viriyán e miyánsál/ domuy.//*

trepan v (**trepanned, trepanning**), **1** *(pezewki)* = trephine: *parmáh, "va agar ostoxán [e sar] qavi bovad án rá noxost be meṫqabhá besonband va meṫqab rá be Pársi parmáh guyand." (ZBP. L5629 ZX).* **2** *(mohandesi) parmáh e mile ye cáh* [mine shaft]*; parmáh e cáhkan*

trepan n **1** *(pezewki) parmáh* [drill] *e matte ye pezewki ye kohan.* **2** *(mohandesi) parmáh e mile ye cáh/ cáhkan*

trephine v (medical/ *pezewki*) (also **trepan**) *ostoxán e káse ye sar yá nináki* [cornea] *ye cewm rá bá parmáh sonbidan/ softan*

trepidation n *delhore, delvápasi, delwure, negaráni. //Bim e yek hamegiri máye ye harás va negaráni ye bozorg gawt.//*

trespass v **1** **trepass (on sth)** *be zamin yá saráy e kasi bi dasturi pá nehádan.; pá farátar nehádan. //Mará piwmárd*/ palmas kard* [accused] *be inke bi dasturi be zaminaw pá farátar nehádeam.//. [newáne bar zamin yá xáne/ tu nayáyid/ pá farátar nagozárid/ tu nayáyid!!].* **2** **trespass on sth** *(beáyin) bahre jostan az...; pá fará ... nehádan. //Az zamán e kasi/ mehmánnavázi ye kasi bahre jostan; be zendegi ye daruni ye kasi* [privacy] *pá fará nehádan//.* **3** **trespass (against sb)** *(bástáni yá dar Enjil) gonáh/ bezeh kardan*

trespass n **1** (**a**) *bi dasturi be zamin yá saráy e kasi pá nehádan. //dád e/ dátikán* e bi dasturi pá be zamin yá saráy e kasi nehádan.//.* (**b**) *bi dasturi pá be zamin yá saráy e kasi nehádan.* **2** *(bástáni yá dar Enjil) gonáh, bezeh, kár e náwáyest*

trespasser n *kasi ke bi dasturi be zamin yá xáne ye kasi pá nehad. //Kasáni ke bi dasturi be in zamin/ xáne/ sará pá nehand peigard e dátikáni** [prosecute] *miwavand./ Az kasáni ke bi dasturi pá farátar nehand* [trespassers] *dádxáhi/ dádgáhi miwavand* [prosecute]*.//*

tress n **1** *(beáyin) naqule; "har yek az doxtarán e zohrejabin ... barfaráz e sarv ... naqulehá bast..." (ZBP. C6787 FM, Zafarnáme ye Yazdi).* **2** **tresses** *gisu. //gisován e siyáh e xod rá wánekonán.//*

trestle n *xarak*

trestle-table n *miz e xarakdár* [trestles]

trews n *walvár e picázi ye casbán/ tang*

tri-, *(piwvand) (bá setáyhá* va námváźehá) se...; //*triangle: *sebar;* tricolor: *serang;* trilingual: *sezabáne//*

triad n **1** *segán.* **2** (*niz* **Triad**) *sázmán e tabahkárán e zirzamini ye Cini*

trial n **1** *dádrasi. //Án dádrasi yek hafte be derázá kewid.; dádrasi bá dádgán** [trial by jury]*./ kasi rá baráye dádrasi bázdáwt kardan./ piwmár** [defendent] *goft/ dávid* [claimed] *ke dádrasiyaw dádmand nabude* [fair trial]*./ Án báre/ parvande* [case] *máh e áyande dádrasi miwavad.//.* **2** *ázmun, ázmáyew. //az darxástkonandegán e/ xástárán e kári ázmun gereftan./ ávard/ ázmun e niru* (a trial of strength)*; tuw. //rádeyi*/ máwini rá baráye imeni ázmudan* [safety trials]*./*f or trial purposes: *tanhá baráye ázmudan/ ázmáyew./ tanhá ázmáyewi ast./ kasi rá candgáhe ázmáyewi bekár gomáwtan./* a trial separation: *jodáyi ye ázmáyewi ye (yek zan o wouhar).//.* **3** *ázmun e varzewi (piw az gozinew e bázigarán e xub).* **4** **trial (to sb)** *saxti/ ranj/ máye ye dard e sar/ negaráni/ gereftári/ var. //Farzandaw máye ye ranj e/ dardesar e ámuzgáránaw ast./* life trials: *ranjhá ye/ saxtihá ye /varhá ye zendegi.//.* **5** **go on trial/ stand trial (for sth)** *dádgáhi wodan. //Baráye ádamkowi* [murder] *dádgáhi wod.//.* **on trial** *zir e ázmáyew; baráye ázmáyew. //Carxowti* [a machine] *rá yek hafte baráye ázmáyew bordan./ (pendárin) In kewvar baráye noxostin bár baráye gozinew e ázád ámáde miwavad va in xod ázmáyewi baráye mardomsálári* [democracy] *ast.//.* **put sb/ be on trial (for sth)** *kasi rá be dádgáh kewidan; be dádgáh kewide wodan. //Baráye koláhbardári* [fraud] *be dádgáh kewide wod.//.* **trial and error** *bá ázmáyew va laqzew yád gereftan. //wivehá ye yádgiri bá laqzew va ázmáyew//.* **trials and tribulations** *gereftárihá; dardesarhá.* **trial run** *ázmáyew; ázmáyewi. //Ráde*/ máwin rá ázmáyewi savár wavid, bebinid dustaw dárid yá na./ Án barnáme rá ázmáyewi piyáde kardand tá vákonew e binandegán rá besanjand./ Dárad án ázmun rá yeksál zudtar midahad (tá baráye ázmun e rástin ámáde wavad.)//*

triangle n **1** *sebar, seguw.* **2** *seguw, sekonj, "tewne rá del naxáhad áb e zolál -- kuze bogzawt bar dahán e sekonj." (ZBP, L692 FM, Sa'di). //Rusariyi ke az yek tekke abriwom e ábi ye seguw borideand./ yek seguw e/ sekonj e sabze/ caman kenár e ráh* [beside the path]*./ Nimkatháyi ke berixt e sebar áráyew yáfte.//.* **3** *(musiqi) sekonj* [kusi/ tabli ke cubak e án yek mile ye puládi ast ke berixt e sebar xam wode va án rá bá yek mile ye puládi minavázand.]//.* **4** a love triangle: *se .../ mehr e sesar; mehr e sesuye [besanjid bá "ce xow bi mehrabuni har dosar bi -- ke yeksar mehrabuni dardesar bi" (Bábá-Táher)]; //mehrabáni ye/ ewq e se sar//.* **5** **the eternal triangle** *bengarid be* "eternal"

triangular adj **1** *sebbar; seguw; se konj/ sekonj. //ávard* [contest] *e setane dar yek gozinew//*

tribal *(vábaste be) tire; dudemán, "ey mardomán má biyáfaridim womá rá az nari va mádeyi va kardim womá rá wáxhá va dudmánhá ye bozorg tá...." (ZBP. L150 TTT); "va in tire be candin daste miwod." (ZBP. L446 THA); "az zádegán e xáne ye balále ke u niz az goruh e Rájput magar az tire ye digar." (ZBP. L7499 DTH). //sarsepordegi/ geravewhá* [loyalties] *ye/ vawthá ye = raqshá ye; xodáyáne, janghá ye dudmáni/ tireyi.//*

tribalism n **1** *dudmángaráyi; tiregaráyi; dudmáni; tireyi.* **2** *raftár yá manewte ye dudmán-garáyi/ tiregaráyi*

tribe n **1** *dudmán, "Ey mardomán má biyáfaridim womá rá az nari va mádeyi va kardim womá rá wáxhá va dudmánhá ye bozorg tá..." (ZBP. L150, TTT); tire, "az zádegán e xáne balále ke u niz az goruh e Rájput*

*magar az tire ye digar..." (ZBP. L7499 DTH). //*Zulu tribes: *tirehá ye Zulu./ davázdah tire ye Esráyil e bástán.//.* **2** *(dar radebandi ye jánevarán va giyáhán) (anáyin- beviże bewuxi) goruh, lawgar; bor. //Yek bor kasáni ke be estár** [holiday/ vacation] *ámadeand./ yek bor estáriyán*./* What a tribe they've got!: *Xánevádeyewán yek lawkar ast!//.* **3** *(biwtar xárdári) goruh; lawkar; gewt. //Gewti* [on the whole]*/ az hame ye xawáyágarán bizáram!//*

tribesman n (pl **tribesmen**) *az tire ye...; az dudemán e...*

tribulation n **1** *(soxanvari) dard, patyár, ranj, "ze ráz e sepehri kas ágáh nist -- nadánand kin ranj kutáh nist." (SF).* **2** **trials and tribulations** *bengarid be* "trial". *//Ranj e xod rá deliráne bartáft.; Ruzgári po ranj/ patyár.* [a time of great tribulation]*//*

tribunal n *diván; dádgáh. //divåne/ dádgáh e keráye* [a rent tribunal]*./* the tribunal of public opinion: *(pendárin) diván e manewte ye mardom//*

tributary n *wáxáb, rud, rudak. //Sepidrud cand wáxáb dárad.//*

tributary adj **1** **tributary (to sth)** *wáxáb.* **2** *dastnewánde*

tribute n **1** *newán e sepás/ sepásmandi/ arjwenási. //golháyi be newán e sepás.* [floral tributes]*./ Az sarásar e jahán baráye rahbar e dargozawte arjwenásihá wode./ Sugvárán* [the mourners] *hengámi ke gáhuk/ paw rá dar árámgáh minehádand* [when the coffin was laid] *hamegi xámuw istáde budand* [the mourners stood silent]*//.* **2** **a tribute to sth** *newán e kári budan...: //Behbudaw newán e zebardasti ye pezewkán ast.//.* **3** *(beviże dar gozawte) báź, sáv.* **4** **pay tribute to sb/ sth** *bengarid be* "pay[2]"

trice n, **in a trice** *dar yek cewm behamzadan; tond; nágahán; biderang. //Dar yek cewmbehamzadan nazdat xáham ámad./ Dar yek cewm behamzadan; raft/ nápadid gawt.//*

triceps n (pl **triceps**) *máhice ye sesar [e powt e bázu]. besanjid bá* **biceps**

trick n **1** *nirang, gul, árang, ferib, kalak, band, "co dáná be rouqan negah kard goft -- ke in band bar man nawáyad nehoft." (ZBP. L5728, SF); tonbol, ourand. "hami mar torá band o tonbol foruxt -- be ourand cewm e xerad rá beduxt." (ZBP. L6648 SF). //*play a trick on sb: *kasi rá gul zadan/ feriftan/ be kasi nirang zadan./ Báyad kalaki savár karde/ kalaki zade az pásdárán* [the guards] *bogzarim.; Nemitaváni bá án nirang e kohan befaribi!/* a trick of the light: *(pendárin) (cewm e kasi rá) gál dádan (ZBP. C1703 FM)./* a trick question: *porsewi feribande/ gulzanande./* trick photography *peikarebardári bá tarfand baráye ferib dádan.//.* **2** *lem, tarfand. //Lemaw án ast ke hengámi ke newáne migiri/ miravi* [to aim] *dam nazani/ damat rá negahdári./ Nemitavánam án kive*/ quti rá bázkonam- lamaw ci-st?/ Piw az inke honarmandán dar tarfandhá ye durnamá ciredast wavand* [master the tricks of perspective]*./ Hargez tarfand e ásán dust wodan/ yáftan rá yád nagerefteam.//.* **3** *tarfand. //*conjuring tricks: *cewmbandi./ Bogzár cand tarfand bá ganjafe/ varaq behet/ be to newán daham./ Be sagaw ámuxte bud honarháyi az xod newán dahad* [to do tricks]*.//.* **4** *xu, gir. harjá juri tarjome miwavad. //Xu ye ázárdahandeyi dárad va peivaste pas az har vákiyámi** [sentence] *miguyad "midáni?"./ Rádeam*/ máwinam giri peidá karde* [developed a trick] *va sar e sarbláyihá* [on steep hills] *tond xámuw mikonad* [stall]*.//.* **5** *(dar bázi ye ganjafe/ bargbázi) yek dast. //yek dast rá bordan* [take/ win a trick]*./ cand dast báxtim?* [How many tricks did we lose?]*.//.* **6** **be up to one's (old) tricks** *kalak e hamiwegi ye xod rá zadan/ savár kardan. //Nim e pulam raft- báz kalak e xodat rá zadi/ savár kardi?//.* **do the job/ trick** *bengarid be* "job[1]". **every/ any trick in the book** *har tarfandi zadan; behar nirangi wode. //Har tarfandi bud zadam ammá natavánestam vádárewán konam/ bebávaránamewán* [to persuade]*./ Be har nirangi wode dast mizanad tá to rá bázdárad.* [to stop you]*//.* **have a trick up one's sleeve** *naqweyi/ barnámeyi/ andiweyi rá baráye ruz e mabádá dáwtan.* **how's trick?** *(zabán e kuce) cuni?.* **teach an old dog new tricks** *bengarid be* "teach". **trick or treat** *(beviże dar Ámriká) (wab e jawn e Hálovein hamánand e cahárwanbesuri ye Iråniyán) qáwoqzani (va darxást e wirini yá pul).* **the tricks of the trade** (**a**) *wegerd.* (**b**) *(wive ye) bázárgarmi. //Yek máh biw nist ke bá má kár mikonad va azinru hanuz dárad ráhorasm e kár rá miyámuzad/ yád migirad.//.* **the whole bag of tricks** *bengarid be* "whole".

trick v **1** *gul zadan; gál dádan; tonbol foruxtan, "hami mará taráband o tonbol foruxt -- be ourand cewm e xerad rá beduxt." (ZBP. L6648 SF); feriftan; gerisidan (ZBP. C1445 FM); ourandidan (ZBP. C3677 FM); //To rá ferifteand/ sarat koláh gozáwteand* [You've been tricked.]. **2** (**a**) **trick sb into sth/ doing sth** *bá nirang bekári vádáwtan/ gál dádan; tonbol foruxtan. //U rá gál dáde vádáraw kard bá u zanáwuyi konad.//.* (**b**) **trick sb out of sth** *sar e kasi koláh gozáwtan. //Hanbázaw* [partner] *xást/ kuwid saraw koláh gozáwte bahraw* [share] *rá az cangaw darávarad.//.* **3** **trick sb/ sth out/ up (in/ with sth)** *árástan. //Xod rá bá hame ye jámehá ye zibáyaw árást* [trick oneself out in one's finery].*//*

trickery n *nirang, gul, ferib, band, tonbol*

trickily adv *bázgardid be* “tricky”

trickiness n *bázgardid be* “tricky”

trickle v **1** *cekcek raván budan/ sáxtan; //Con wáw e muw raván budan/ sáxtan/ pálidan./ Xun cekcek az zaxm raván bud.; awk cekcek az guneaw sarázir bud./ dar ávite** [mixture] *cekcek rouqan rixt* [trickle bit by bit]*.//.* **2** *taktak ámadan/ raftan; áheste áheste raftan/ ámadan. //Mardom taktak be darun e tálár miámadand./ Tup áheste áheste rafte dar suráx oftád.//*

trickle n **1** *cekcek. harjá juri tarjome miwavad. //Tábestánhá án rud* [the stream] *wáw e muwi miwavad.* [be reduced to a mere trickle]*.//.* **2** *(biwtar yekáni)* **trickle (of sth)** *kami, andaki. //xorde/ andaki ágáhi* [a trickle of information]*//*

trickle charger *dastgáh e porkonande ye anbárak* [accumulator]

trickster n *ábzirekáh; kalak, haftrang, nirangbáz, koláhbardár, feriftár*

tricky adj (**trickier**, **trickiest**) **1** *porárang, zirakáne, tonbol, ardád, rimen. //nahewi* [situation]*, porsemáni* [problem]*, áhangi/ kári* [decision] *rimen.//.* **2** *pornirang, feribande, gulzanande, ábzirekáh. //Ádami haftrang/ ábzirekáh ast va dádosetad/ kár bár u ásán nist.//*

tricolour, (US) **tricolor** n **1** *derafw e se rang.* **2** *parcam e/ derafw e serang e Faránse*

tricycle (*anáyin* **trike**) n *secarxe*

trident n *neyze ye sewáxe (ke* Neptune *va* Britannia *án rá bedast dárand va namád e ciregi bar daryá-st.)*

tried pt, pp of try / *zamán e gozawte , va setáy e kárváže az* “try[1]”

tried adj *ázmude, kárázmude, kári. //darmáni* [remedy] *ázmude; dusti ázmude va yekrang* [true]*//*

triennial adj *har se sál yekbár; sesále*

triennially adv *//In bázihá har se sál yek bár anjám miwavad.//*

trier n *kuwá, saxtkuw, "goft ásángir bar xod kárhá, kazru ye tab' -- saxt migirad jahán bá mardomán e saxtkuw." (Háfez). //Xeili xub nist ammá berásti saxtkuw* [a real trier] *ast.//*

trifle n **1** *hicopuc; ciz e xord/ bi arzew; bázi, "na Irán na Tork o na Tázi bovad -- soxonhá bekerdár e bázi bovad." (SF); bázice, "kamkam soxan rá bázice gerefte." (ZBP. L4142 NKZZF); //baráye souqáti/ rahávard* [souvenir] *xertoperth''áyi xaridam./ Sar e hicopuc setizidan az nádáni* [silly] *ast./ Hame ye zamánaw rá sar e jadval va digar bázicehá migozárad.//.* **2** *yek wáhi; yek pul e siyáh; moft, arzán. //*It cost a mere trifle.: *moft darámad/ bud.//.* **3** *guneyi wirini ye/ kák* [cake] *e esfanji ye miveyi ye xámedár.* **4** **a trifle** *kami, andaki. //In pirhan kami kutáh ast./ Áyá in guwt kami seft* [tough] *nist?; Kelid rá kami biwtar becarxán* [a trifle more]*!//*

trifle v *be bázi gereftan; bázice gereftan; bá... bázi kardan; bázi dádan. //Mardi-st ke nemitaván dastekamaw gereft./ Mardi nist ke betaván báziceaw dánest./ Dorost nist ke bá mehraw bázi koni!//*

trifler n *kasi ke cizhá/ kárhá/ mardom rá bázi midahad/ sarsari migirad.*

trifling adj *náciz, xord, biarzew náciz, xord; bi arze. //cand laqzew e náciz./ In dástán e xordi/ nácizi nist.//*

trigger n *máwe* [váže ye sepanji]. //*squeeze the trigger: *máwe* rá kewidan/ fewordan./ angowt e xod rá ru ye máwe dáwtan/ negahdáwtan/ nehádan//*

trigger v, **trigger sth (off)** *átaw ... rá afruxtan/ ráh andáxtan/ bepá kardan. //dastgiri ye cand tan be dast e wahrbáni átaw e wurewhá rá barafruxt.* [the riots were triggered off by...]*./ Dud áźir rá rouwan kard/ afruxt.//*

trigger-happy adj *(anáyin, xárdári) Kasi ke bá kamtarin angizeyi tirandázi mikonad/ tir mizanad.*

trigonometric, trigonometrical, adjs. *bázgardid be* “trigonometry”

trigonometrically *(*adv*/ band e kárváže) bázgardid be* “trigonometry”

trigonometry n *seguwegán*; sebargán**

trike n *(anáyin)* = tricycle/ *secarxe*

trilateral adj *sebar, sesuye. //goftoguhá ye sesuye//*

trilaterally adv *bázgardid be* “trilateral”

trilby n *koláh e namadi ye labebárik*

trilingual adj *sezabáne*

trill n **1** *(áváz) cahcahe; (parande) cahcahe.* **2** *(dar musiqi) golxuce*.* **3** *(áváwenási) derouw* [<guyew e Lári, derauweda], [larzew e zabán hengám e goftan e "rrrr" dar Pársi]*

trill v **1** *cahcahe zadan. //qanári dar qafasaw cahcahe mizad.//.* **2** *váti* [letter] *rá bá derouw* con "r" dar pársi bá larzew e zabán xándan*

trillion *(dar Engelestán) yek milion milion* 10^{18}. **2** *(dar Ámriká) yek milion milion* 10^{12}

trillionth (n, pron, det) *trilion, trilioni, trilionemi*

trilobite n *selapak* (bandpáyán* [arthropod] *e daryáyi ye varoftáde* [extinct] *ye párinezisti* [paleozoic]*)*

trilogy n *sekár, se diván; se...*

trim[1] adj (**trimmer, trimmest**) **1** *besámán, pákize, áráste, siyábide*. //*a trim ship: *kawtiyi taráz/ tarázmand; báqaw rá xeili pákize va áráste negahmidárad.//.* **2** *láqar, zibá, xowandám. //*a trim waistline: *kamari láqar va zibá/ kamar bárik./ a trim figure xow andám; hoźir//*

trim[2] v (**trimmed, trimming**) **1** (**a**) *pirástan, cidan, gereftan. //sar e capari* [a hedge] *rá cidan va pirástan./ riw e xod rá qeici kardan va pirástan.//.* (**b**) **trim sth (off sth/ off)** *cidan, boridan, zadan, kutáh kardan. //Án goftár* [article] *xeili deráz ast mitaváni yek caháromaw rá bezani?/ Pih e fozuni ye guwt rá xáhew mikonam beborid./ Az labe* [hem] *ye in dáman 3 sántimetr boridam./ Nágozir wodim xeili az sarotah e pul e safaremán* [travel budget] *bezanim.//.* **2** **trim sth (with sth)** *árástan. //pirhani rá bá labe ye turi árástan* [trim a dress with lace]*./ koláhi be gol áráste.//.* **3** *(qáyeq, kawti yá havápeimá rá) taráz kardan.* **4** *bádbánhá rá darxor e bád árástan*

trim n **1** *cidan, kutáh kardan, piráyew. //caman rá báyad pirást/ caman rá piráyew báyad.//.* **2** *piráye ye turi va mánand e án. //yek metr turi ye/ labe ye zarrin* [gold trim]*./ In ráde*/ máwin bá tuduziy e qermez yá mewki* [with black or red trim] *(baráye foruw) dar dastras ast.//.* **3** **be in/ get into trim** *ámáde/ áráste/ besámán budan. //xub, wáyeste, besyár xub/ besámán/ áráste/ ámáde* [in excellent trim]*./ Yek máh dárad ke baráye takrobáyi* [race] *ámáde wavad* [to get into trim for the race]*.//*

trimaran n *qáyeq e/ karji ye sekelek* [bengarid be* "catamaran"*]*

trimly adv *bázgardid be* "trim"

trimmer n *pirástár; piráyewgar; piráye/ ...-cin; ...-zan; ...-piráy. //*a hedge trimmer: *caparzan/ caparpiráy/ pirástár e capar//*

trimming n **1** *áráye.* **2** **trimmings** (**a**) *xorderize, xorde páre. //xorderize ye wirini* [pastry] *ke hengám e piráyew e án forurizad.//.* (**b**) *piráye. //*roast turkey and trimmings: *buqalamun/ pilmorq e berewte bá hame ye piráyehá ye án//*

trimness n *bázgardid be* "trim"

trinitrotoluene n *dinámit, trinitrotoluen. niz bengarid be* T.N.T.

trinity n **1** *(beáyin) setan; setane; segán; segánegi.* **2** **the Trinity** *(dar áyin e tarsáyi) segáni [M. Moqaddam], (pedar, pesar va soruw ke xodá rá padid miyávarand.)*

Trinity Sunday *yekwanbe ye pas az restáxiz e Masih/ Mehr**

trinket n *zivar/ áráye ye kucak va kamarzew*

trio n (pl **trios**) **1** *segán; setane; se.* **2** *(dar musiqi) senavázi. //*a piano trio: *yek senavázi ye piáno//*

trip v (**tripped, tripping**) **1** (**a**) **trip (over/ up)** *sekandar(i) xordan; laqzidan; báfidan e pá, "baráwoft bá xiwtan cun palang -- ze báfidan e páy ámadw nang." (ZBP. L6054 SF); wekarvidan (ZBP. C4559); sekandari raftan. //Páyaw be gorbe girkard/ ru ye gorbe wekarvide/ sekandari xorde oftád/ zamin xord./ Beppá ru ye pádari* [trip up on the mat] *sekandari naxori/ nawkarvi.; Páyam báfid va siniyi rá ke dáwtam mibordam oftád [zamin].//.* (**b**) **trip sb (up)** *powte pá zadan; kasi rá sekandar dádan; laqzándan; pá ye kasi rá báfidan. //Xást be man powtepá bezanad* [He tried to trip me up.]*//.* **2** *tondtond ráh raftan, vawtan/ raqsidan/ páykubi kardan. //Bá gámhá ye tond/ (tondtond) az kucebáq* [garden path] *páyin ámad* [She came tripping down...]*./ (pendárin) taráneyi bá áhang e sabok va tond* [(a melody) light tripping rhythm]*.//.* **3** *bekár andáxtan; rahá kardan; zadan. //*trip the shutter of...: *pádgáne (ye dastgáh e peikarebardári) rá zadan./ Agar kasi be in dar angulak konad* [tamper with] *áźir mikewad.//.* **4** **trip (out)** *(kohnewode/ zabán e kuce) gardew raftan.* **5** **trip (sb) up** *kasi rá be laqzew andáxtan; kasi rá vádáwtan ke rázi rá áwkár konad. //Dastur/ qázi mixást gováh rá ferifte vádár konad rázi rá áwkár sázad./ Dar handemán** [interview] *laqzide cizi kánáyáne goftam.//*

trip n **1** *gardew/ didár/ safari kutáh. //gardewi/ safari kutáh be karáne ye daryá.; dar vápasin gardewam be/ didáram az Páris; safar e kutáh e máh e angabin be Veniz.//.* **2** *(zabán e kuce) lul wodan, parváz. //*an acid trip: *LSD xordan/ zadan va lul wodan./* a good trip: *lul wodan;* a bad trip: *parváz e bad.//.* **3** *sekandari (raftan/ xordan).* **4** *kelid baráye ráh andáxtan e cizi*

tripartite adj *(beáyin) sebaxwe, setane. //goftoguhá ye sesuye/ setane; yek peimán e se suye//*

tripe n *wekanbe, sirábi, rudegán.* **2** *(zabán e kuce)* (**a**) *carand. //*Don't talk trip!: *Carand nagu!//.* (**b**) *(nevewte ye) band e tonbáni/ (musiqi ye) ruhouzi. //Án nevewte ye bandetonbáni rá nemixánam!//*

triple adj **1** *se...; segán; setáyi; setane. //Án naqwe sekáre ast* [have a triple purpose]./ *sezamáne* [triple time]./ a triple alliance: *hamdasti ye se kewvar báham/ setan báham/ sesuye.//.* **2** *se barábar. //bá tajá** [speed] *ye se barábar e ánce wáyad raftan; yek jám viski ye/ marzbuze* ye siki [siki = se yeki]. //*a triple murderer: *kasi ke se tan rá kowte.//*

triple v *sebarábar/ se candán budan/ wodan/ kardan*

the triple jump *parew e segám [bá se gám paridan va dar sevvomin gám bá do pá hamzamán piyáde wodan]*

triplet n **1** *seqolu. //zanaw seqolu záyid.//.* **2** *segán; setáyi.* **3** *(musiqi) seqolu*

triplicate n, (idm) **in triplicate** *dar/ bá se runevewt/ pácin*. //darxástnámeyi* [application] *rá dar se pácin** [copy] *dádan.//*

triply adv *se candán. //bázdeh* [output] *secandán/ sebarábar wode//*

tripod n *sepáye; dizandán; digpá; digpáy*

tripper n *ráhi. //karáne ye daryá por az mardománi bud ke yekruze ráhi ye daryá wode budand.* [packed with day trippers]*//*

tripping adj *(jonbew e) tond va sabok*

trippingly adv *tond va sabok*

triptych n *peikare ye/ kandekári ye setaxte beviźe dar kelisá*

trip-wire n *tale ye simi*

trisect v *sepáre/ sebaxw kardan*

trisection n *bázgardid be* "trisect"

trismus n *barham newastan e dandánhá, "(dar gazidan e kaźdom) báwad ki dandánhá barham newinad va natavánad az ham bardáwtan..." (ZBP. L5648 ZX); kelid wodan e dandánhá.*

trite adj *kohan, "hamáná ke tá rastxiz in soxan -- miyán e bozorgán nagardad kohan." (ZBP. L6939 SF); kohne, piwepá oftáde*

triumph n **1** *piruzi, firuzi, ciregi, wádkámi, "goftand ke nuhe nabáyad kardan ke báz e guw e Mohammad resad va asháb e vey bar má wádkámi konand…" (ZBP. L7371 SR). //faryádhá ye piruzi/ wádkámi; Goruh e barande piruzmandáne be xáne bázgawt.//.* **2** *piruzi, firuzi. //Yeki az piruzihá ye dánew e novin./ Bar hamál e xiw piruzi ye cewmgiri yáft.* [She scored a resounding triumph over her rival]*//*

triumph v, **triumph (over sb/ sth)** *piruz gawtan; piruzmand wodan, cire wodan; cirestan* [<Pahlavi (ZBP. C4307, MK)]. //saranjám xerad (e ásnide*)* [common sense] *piruz gawt./ Bar gereftárihá ye xiw piruz wodan/ cire wodan/ cirestan*//*

triumphal adj **1** *piruzi. //*a triumphal arch: *táq e piruzi//.* **2** *piruzi. //sarvád* e piruzi* [a triumphal chorus]*//*

triumphant adj *piruz, piruzmand; parviz; aparviz (ZBP. C4407)*

triumphantly adv *piruzmandáne. //faryádi piruzmandáne//*

triumvirate n *farmándehi ye setane. //Án dálá** [company] *rá se kixá** [director]*/ setane migardánand.//*

trivet n **1** *sepáye; dizandán; digpá (ZBP. L1149, FM).* **2** **right as a trivet** *bengarid be* "right[1]"

trivia n *(biwtar xárdári) xord, bi arzew, bi arj*

trivial adj *(biwtar xárdári) xord, sabok, kamarj, náciz. //laqzewi, ziyáni, xosiri** [offence] *náciz/ sabok./ be cizi peiqárehá ye sabok/ kamarj kardan* [raise trivial objections to sth]; *(beáyin) javáni saboksar//*

triviality n *(xárdári)* **1** *xordi, saboki, saboksári.* **2** *náciz, biarj, kamarj. //zamán rá sar e cizhá ye kamarj tabáh kardan//*

trivialize, trivialise (v) *(xárdári) xord newán dádan; sabok/ biarj/ kamarj gereftan/ newán dádan. //Besyári filmhá/ celpardhá* ázárew* [violence]*/ xawm rá sabok migiran/ kamarj newán midahand.//*

trivially adv *bázgardid be* "trivial"

trod pt of*/ zamán e gozawte az* "tread"

trodden pp*/ setáy e kárváźe az* "tread"

troglodyte n *mardomán e noxostin; qárnewinán*

troika n **1** *troyká, gári ye kucak e se asbe.* **2** *setan, setane. //rahbari ye setane//*

Trojan n, adj **1** *bumi ye* Troy*; Jang e Troy.* **2** *bengarid be* "black[2]"
Trojan horse *"Ke az cangál e gorgam darrobudi -- valiken áqebat gorgam to budi." (Sa'di)*
troll[1] v, **troll (for sth)** *bá atari** [rod and line] *kewánkewán powtesar e karji máhi gereftan. //bá atari* kewánkewán powt e karji ordakmáhi* [pike] *gereftan.//*
troll[2] n *(dar afsánehá ye Eskándinávi) qul e badxim; kutule ye mehrabán ammá zebel*
trolley n (pl **trolleys**) **1** *gári, gárice, carx e dasti. //carx/ gári baráye camedán/ bár./* a shopping trolley: *carx/ gárice ye xarid (dar bázár).//.* **2** *miz e raván, miz e carxdár. //*tea trolley: *miz e carxdár e cáy.//.* **3** *gári [ye ráh áhan].* **4** *(niz* **trolley-wheel***) qerqere ye barqi.* **5** *dar Ámriká* = tram
trolleybus n *ototbus e/ masráde* ye barqi*
trollup n *(kohne wode, xárdári) jeh, jende*
trombone n *trombon, napur* (ZBP. C6877 FM)*
trombonist n *trombonzan; napurzan; napurci; napurnaváz*
troop n **1** *goruh, rame, galle. //goruhi az baccehá ye dabestáni./gallehá ye gavazn* [deer]*.//.* **2** *sepáhiyán, lawkar, gond. //bázpaskewidan e sepáhiyán e bigáne rá xástár wodan* [demand withdrawal of]*.//.* **3** *hang.* **4** *goruh e piwáhangán*
troop v *goruhi/ rameyi/ galleyi ámadan/ gerdámadan. //Kudakáni ke galleyi/ gallevár az dabestán birun miravand.//*
trooper n *pásbán e (ostán);* swear like a trooper. *bengarid be* "swear"
troop-ship n *náv e viźe ye bordan e sepáh e sarbázán; náv e sepáhbar*
trope n *(beáyin) soxan dar parde*
trophy n **1** *baram* [<Gilaki, baram]; jám. //baram* e/ jám e Vimbeldon dar celtapká*/ tenis.//.* **2** *baram*, burom*; newán e piruzi. //Yek wáx e gavazn va digar baramhá* [trophies]*./ newán e piruzi//*
tropic n **1** *suw. //suw e abáxtari* [northern]*, 27 dareje va 27 daqiqe/ pál; suw* e cangár* [the tropic of cancer]*.; suw e nimruzin/ rapivin** [southern]*/ raftungáhi*./ suw* e behi [M. Moqaddam]; suw* e boz.//*
the tropics *garmsiri*
tropical adj *garmsir, garmsiri. //mive ye garmsiri./ Emsál máh e* August *xeili garm bud.//*
tropically adv *bázgardid be* "tropical"
troposphere n *(biwtar* **the troposphere***) gawtváyu* [gawtan* = tropos + *váyu <Avestáyi (EDPL 5.1535)]*
trot n *(zabán e kuce- xárdári)* **1** (**a**) *be torát* raftan ["torát" az guyew e Lori ye Fársuni]; yortme raftan.* (**b**) *(be) torát raftan.* **2** (**a**) *bá gámhá ye kucak davidan; (be) torát raftan; //An kudak kenár e pedaromádaraw/ zádáránaw* (be) torát*/ bá gámhá ye kucak midavid.//.* (**b**) *raftan. //Dáram miravam be meixáne/ xomestán.//.* **3** **trot sth out** *(xárdári) hamán bahánehá rá ávardan/ newán dádan. //Hamiwe hamán bahánehá ye piwin rá baráye dir ámadanaw miyávarad.//*
Trot n *haváxáh e Trotsky/* Trotskyist
trot v *torát* [<guyew e Lori ye Fársuni], [Bahrám Eslámi]; candi be torát* raftan.; //*go at a steady trot: *be torát*, peivaste raftan.//.* **2** *candi/ yek cand be torát* raftan* [period of trotting]. **3** *delpice, wekamravew. //*get the trots: *delpice gereftan//.* **4** **on the trot** (**a**) *yeki pas az digari; ázegár. //hawt tasu ye ázegár* [for 8 hours on the trot]*.//.* (**b**) *gereftár; davidan. //*I've been on the trot all day: *Hame ye ruz dáwtam midavidam/ xeili kár dáwtam/ sagdou zadam./ Sar e kár e tázeaw peivaste dárad midavad/ sagdou mizanad.//*
troth n *(bástáni)* = fidelity. **plight one's troth** *bengarid be* "plight[2]"
Trotskyism n *Ttrotskigari; peirovi az áyin e Trotski (farvard** [revolution] *e sosiyálisti e/ Mazdaki ye sarásar e jahán); Trotskigaráyi*
Trotskyist (*niz* **Trotskiyite**) *Trotskigará; haváxáh e/ peiro ye Trotski*
trotter n **1** *báre ye/ asb e tiztak.* **2** *páce ye gusfand yá xuk*
troubadour n *cámezan va xánande ye douregard dar faránse dar sadehá ye 11 tá 13*
trouble n **1** *ranj, "ze ráz e sepehri kas ágáh nist -- nadánand kin ranj kutáh nist."; "Yeki ranj bardár o z-idar bero -- bebar náme ye man bar e wáh e no." (ZBP. L3296, SF); dowvári; saxti, "beguyi ke Biźan be saxti dar-ast -- agar dir giri wavad kár past." (ZBP. L6320 SF). //Bá ráde* ye/ máwin e noyam gereftári dáram.; Dandánháyam ranjam midahad./ Agar dir konim docár e gereftári miwavim./ gereftárihá ye xánevádegi.; ranjhá ye/ gereftárihá ye má hanuz be páyán nareside./ Án andiwe be dowvári barxord/ docár e gereftári gawt./ Gereftári ye to án ast ke.../ Ce wode?/ Gereftári ci-st?//.* **2** **trouble (to sb)** (**a**) *ranj, ranje, ranje dáwtan, "va malek e Yaman xod ce arzad ke má kawkari ranje dárim va be ánjá ferestim?"*

(ZBP. L7297, SR). //Nemixáham womá rá ranje dáram/ máye ye ranj e womá gardam./ Baccehá womá rá xeili ranj dádand/ xeili ranje dáwtand?/ Mitavánam fardá biyáyam- hic ranje/ dowvár nist./ Repairing it is more trouble than it's worth.: *"Áftábe xarj e lahim ast."/ Az inke inhame womá rá ranje midáram puzew mixáham.//.* (**b**) *(beáyin) máye ye ranj, ranje, dardesar, gereftári. //In xorák xowmaze ast ammá dorost kardanaw máye ye dardesar ast./ Zud barxástan* [getting up] *baráyam saxt máye ye ranj ast.//.* **3** *áwub, áwoftegi, bimári. //áwubhá ye táze dar Áfriqá ye nimruzin/ rapivin** [south]*./ Án bongáh* [firm] *tázegi docár e áwubhá ye/ áwoftegihá ye kárgari ye faráváni wode.//.* **4** (**a**) *bimári. //bimári ye kom** [stomach]*/ gew/ del; jegar./ piwine ye* [a history of] *bimári ye raváni.//.* (**b**) *gereftári, xarábi. //Rádeam*/ máwinam gereftári ye ás** [engine trouble] *dárad.//.* **5 ask for trouble/ it** *bengarid be* "ask". **get into trouble** *docár e dardesar wodan, gereftár wodan; dar ranj oftádan. //Hamáná kuhnavard e kárázmude (niz) mitavánad gereftár wavad./ Bá kalántari/ wahrbáni dargir wod va dastgir gawt.//.* **get sb into trouble** (**a**) *kasi rá be dardesar andáxtan/ gereftár kardan. //Nám e ma rá nabar* [mention sb] *vagarna ma rá be dardesar miyandázi.//.* (**b**) *(anáyin) ábestan kardan. //Dust e doxtaraw rá ábestan kard/ be dardesar andáxt.//.* **give (sb) (some, no, any, etc) trouble** *ranj dádan, gereftár kardan; dardesar dádan. //Ráde* ye/ máwin e tázeyemán xeili be má dard e sar midahad.//.* **go to a lot of, considerable, etc./ trouble (to do sth)** *saxti kewidan; docár e gereftári/ ranj e faráván wodan. //Az inke baráye yáftan e ánce ke peiyaw budam/ jostojuyaw mikardam bexod candán ranj dádid sepásgozár-am.//.* **in trouble** (**a**) *saxti kewidan; docár e gereftári/ ranj gawtan. //Agar natavánim barábar e barnáme ye zamánbandi kárkonim* [keep to the schedule] *docár e gereftári ye bozorg miwavim./ Bá kalántari/ wahrbáni darbáre ye dáruhá ye xeradpuw* [narcotics] *dargiri dáram.//.* (**b**) *ábestan [zan e biwuy].* **look for trouble** *sari ke dard nemikoand dastmál bastan/ donbál e dardesar gawtan. //Javánán e masti ke dar kuce-xiyábánhá velgawte* [roaming] *donbál e darde sar migardand.//.* **make trouble (for sb)** *áwoftan, áloftan (riwe ye zamán e aknun "áloy-"); gereftári dorost kardan baráye ...; //Agar beguyam na, kixá** [the boss] *tanhá baráyam dardesar dorost mikonad.//.* **take trouble over sth/ with sth/ to do sth/ doing sth** *bexod ranj dádan; ranj bardáwtan, "Yeki ranj bardár o u rá bebin -- soxonhá ye dánandegán bargozin." (ZBP. L3296 SF); be xod ranj bargereftan, "yeki ranj bargir o z-idar boro -- bebar náme ye man bar e wáh e no." (ZBP, L6208 SF); //bexod xeili ranj dádand/ be xod ranj e faráván bargereftand tá ádam e wáyesteyi rá baráye án kár biyábanid.//.* **take the trouble to do sth** *ranj bardáwtan; ranj bargereftan [be bálátar bázgardid]. be xod ranji gereftan, "Mixáham ke to ánjá kár koni, agar ranji bexod giri va biyáyi va nazari barafkani mennati báwad..." (ZBP. L7286 SR); xod rá ranje dáwtan. //Ruznámenevisán e xub báyad ranj bargerefte bebinand cemháyewán* [their facts] *dorost ast yá na.//*

trouble v **1** *ranje dáwtan, "va malek e Yaman xod ce arzad ke má lawkari ranje dárim va be ánjá ferestim?" (ZBP, L7297 SR); ranj dádan; ranj bordan; dar saxti budan; ázár dádan. //az bimári, dodeli/ wak, yek ágáhi ye bad ranj bordan.; Powtam ázáram midahad./ roxsári ázorde/ ranjur* [a troubled look]*./ Ánce ma rá ranje midárad/ ma rá ranj midahad án ast ke.../ Puzew mixáham ke womá rá ranje midáram./ ranj midaham ammá, ...//.* **2 trouble sb for sth** (**a**) *(beáyin) (bá* may *yá* might *baráye darxást e/ porsew e hukerdáráne** [polite] *bekár miravad) miwavad...? //Miwavad namakdán rá beman bedahid?; Miwavad* [might I trouble you to...] *ma rá tá istgáh beresánid?//.* (**b**) *(hamráh e* I'll *yá* I must *bekár miravad baráye xáhew be riwxand yá dast andáxtan). //Xáhew mikonam raftár e xod rá bepáyid!* [I'll trouble you to watch...]*.//.* **3 trouble (about sth)** *(beáyin) delvápas e... wodan./ bexod ranj dádan; kasi rá ce budan ke...; //Beman ce ke in rá rouwan gardánam* [explain]*.//.* **4 fish in troubled waters** *az áb e gelálud máhi gereftan. bengarid be* "fish[2]". **pour oil on troubled waters** *bengarid be* "pour"

trouble-maker n *máye ye dardesar/ ázár/ áwub*

trouble-shooter n *gerehgowá*

troublesome adj *ázárde; ázár dahande; máye ye ranj/ dardesar/ gereftári; ranjávar. //sardardi ranjávar/ ázárdahande./ Sorfe emruz xeili ázáram midahad.//*

trouble-spot n *sarzamin e ná-árám/ áwubzade; //sarzaminhá ye áwubzade ye/ ná-árám e jahán.//*

trough n **1** *áxor, lávak, náv, náve.* **2** *náve.* **3** *náve/ goudi ye miyán e do mouj e áb.* **4** *(dar haváwenási) náve [já ye kam fewár miyán e do já ye porfewár dar havá]*

trounce v **1** *saxt wekast dádan; darhamkuftan. //Lohestán goruh e Engelestán rá panj be hic darhamkubid.//.* **2** *(kohne wode) saxt guwmál dádan; leholavarde kardan*

troupe n *goruh e honari; goruh e honarpiwegán. //*a dance troupe: *goruh e honarpiwegán e páykub.//*

trouper n **1** *(kohne wode) hamvand e goruh e namáyewi/ honarpiwe.* **2** *(anáyin- pasandide) yár, yávar. //sepás az komak e womá, rásti ke yávari!//*
trousers n **1** *walvár, tonbán , ránin, "Qobád muze o ránin o dastár -- be rang e nil karde bud hamvár" (ZBP. L7683 VR).* **2** **catch sb with his pants/ trousers down** *bengarid be* "catch[1]". **wear the pants/ trousers** *bengarid be* "wear[2]"
trouser adj *(vábaste be) walvár. //*trouser button, legs, pockets: *dogme ye/ páceye/ jib e walvár//*
trouser-suit n *nimtane va walvár (e zanáne)*
trousseau n (pl **trousseaus , trousseaux**) *bāváni* [<guyew e Kordi]*
trout n (pl **trout**) **1** *áskalak [<Gilaki, áskalak]; máhi ye az xánevádey e* Salmonidae. *//yek tekke guwt e máhi ye eskalak* e dudi//.* **2** **an old trout** *bengarid be* "old"
trowel n **1** *andáye; andáve (ZBP, C2486 FM), mále.* **2** *bilce.* **3** **lay it on thick/ with a trowel** *bengarid be* "thick (adv)"
troy weight *dastgáh e sanjidan e Engelisi baráye kewidan e zar, sim va gouharhá. Dar in dastgáh har yek pond = 12 ons = 5760* grain.
truancy n *az dabestángorizi; az dabestán gorixtan; vireki*; az zir e kár darraftan*
truant n **1** *kudak e gorizpá az dabestán; virek* [<Pahlavi, virek (ZBP. C7304, MK)].* **2** *ádam e gorizán az kár; az zirekár darrou; virek*.* **3** **play truant** *az dabestán gorizi,* (US, play hooky)*; az dabestán gorixtan; vireki**
truce n **1** *áwti, átawbas. //*declare/ negotiate/ break a truce: *átawbas kardan; baráye átawbas goftogu kardan; peimán e áwti/ átawbas rá wekastan.//.* **2** *yek átawbas/ áwti. //yek átawbas e seruze//*
truck n **1** *(dar Engelestán) (ráh-áhan) deliján/ vágon e rubáz e bári/ bárkew.* **2** *(dar Ámriká) ráde* ye/ máwin e bári/ bárkew; kámiyon.* **3** *zanbe, zanbar, gári ye dasti*
truck[2] n **1** *(dar Ámriká) sabziját va mive viże ye bázár.* **2** **have no truck with sb/ sth** *kári bekár e kasi nadáwtan; az kasi duri kardan*
trucker n *(beviże dar Ámriká) ránande ye ráde* ye/ máwin e bárkew/ bári; kámiyonrán*
truck farm (US), market garden. *bengarid be* "market[1]"
truck farmer, **truckfarming** n *bázgardid be* "truck farm"
trucking n *tarábari ye kálá az ráh e zamini*
truckle v, **truckle to sb** *tarsuyáne farmán bordan; jelo ye kasi muw wodan/ dom lá ye pá ye xod nehádan. //*refusing to truckle to bullies.: *jelo ye gardankolofthá/ zurguhá muw nawodan.//*
truckle-bed (US, **trundle-bed**) *taxt e carxdár e kutáh (ke zir e taxt e digari penhán tavánad wod)*
truculence n *bázgardid be* "truculent"
trunculent adj *gardankew, parxáwju. //*trunculent behaviour: *gardankewi, parxáwjuyi./ Parxáwju wode bá man be begumagu/ peiqáre pardáxt* [protest].*//*
trunculently adv *bázgardid be* "truculent"
trudge v *besaxti va bá vámándegi ráh raftan; langlangán gám bardáwtan. //az miyán e/ dar barf e żarf langlangán ráh peimudan.* [trudge through].*/ Si kilometr langlangán ráh peimud.//*
trudge n *ráhpeimáyi ye dowvár, deráz va sotuhande*
true adj (**truer**, **truest**) *rást, rástaki. //Rást ast ke dári zanáwuyi mikoni?; dástani rást/ rástaki; Xorák[ewán]* [the food] *xub ast va xub ham be mardom miresand* [service].*/ "Piwtar hamiwe yek jáyi baráye mándan yáfteyim.", "Dorost ast ammá hamiwe baxt bá má yár natavánad bud."//.* **2** (**a**) *dorost, ostovár. //yek dávari ye, arzyábi* [assessment] *ye, váwekáft e* [analysis] *dorost//.* (**b**) *rást, rástine, "va in miyán e rástine miyán ast ke hame ye cizhá ye gerán su ye u davand..." (ZBP. L7145 TT). //mehri/ ewqi rástin./ Qurbáqe yek xazande ye rástin nist./ dáv e án zadan ke morderigxár e rástin ast/ budan* [claim to be the true heir]*//.* **3** *rástin; dorost. //yek runevewt* [copy] *e rástin/ dorost az yek gate* [document].*/ Yek tarázu ye dorost/ taráz.* [a true pair of scales].//. **4** *bejá, ostovár, ostá. //Áyá carx dorost já oftáde/ carx ostá-st?* [Is the wheel true?].*/ Bepáyid* [make sure] *piw az seft wodan e sáru* [concrete sets] *tir ostá báwad* [post to be true].//. **5** **true (to sth)** *rástin, páyband, jáni. //mihanparasti rástin/ páyband* [a true patriot].*/ Be bonesthá* [principles] *ye xiw páypand budan./ sar e soxan e xiw istádan./ be soxan e xiw páyband budan* [true to one's word/ promise].*//.* **6** *rást/ dorost az áb darámadan* [come true]*; rást ámadan, "vaz án xáb e nádide ke gofte bud va Yusef mar án rá gozárde bud va rást ámad..." (ZBP. L2026 TB). //Engár xábi ast ke rást ámade/ darámade.*[come true]*//.* **one's true colours** *(biwtar xárdári) gouhar e rástin (e kasi). //Hamin*

ke zurmand wod/ niru gereft [achieve power] *gouhar e rástin e xiw rá newán dád.//.* **true to sth** *mánand e hamiwe, rást, rástin. //Con hamiwe dir ámad/ dir resid./ Án celpard*/ film xeili rástaki ast.* [very true to life]*//*

true adv **1** *rásti, berásti.* **2** *rást, dorost. //Peikán dorost be newáne xord.//*

true n, **out of true** *na ostá. //Án dar ostá nist.//*

true-blue n, adj *ostovár, páyband; //*a True-blue Tory of the old school: *hawáxáh e ostovár e dabestán [M. Moqaddam] e kohan.//*

true-hearted adj *yekdel, yekrang, rástin, páyband, ostovár*

true-life adj *rástin, rástaki. //*a true-life adventure: *kári bimgin va rástin/ rástaki//*

true-love n *delband, deldár*

true north *abáxtar e rástin na meqnátisi/ áhanrobáyi*

truffle n **1** *(qárc) donbalán.* **2** *(guneyi) wokolát*

trug n *sabad*

truism n *rásti ye áwkár; soxani ke niyáz be goftan e án nist, con "ádamizáde toxm e marg ast."*

truly adv **1** *rásti, berásti, "xáje Bunasr e Xváfi/ Xáfi án ázádmard e berásti, vey rá niku forudávard..." (ZBP. L512 TBH); ávar, ávari, ári. //Rástaw rá begu ce minuwi?//.* **2** *rásti, berásti. //berásti sepásgozár-am.//.* **3** *rásti, berásti. //rádiyi rástin* [a truly generous act]*./ Vápasin matalaw* [novel] *rásti xeili bad bud.//.* **4** **well and truly** *bengarid be* "well[3]"

trump[1] n **1** *(dar bázi ye ganjafe/ bargbázi) bezur; barande (bejá ye váže ye "hokm" yá "átu"). //Takxál e ma rá bá yek bar bezur gereft/ bord.//.* **2** *(anáyin/ kohne wode) dastodelbáz; yávar.* **3** **come/ turn up trumps** *(anáyin)* (**a**) *xeili rád/ dastodelbáz budan. //Hickas az xáneváde baráye foruw e xertoperthá* [for the jumble] *cizi nadád joz xáharam ke rásti dastodelbázi kard* [come up trumps]*.//.* (**b**) *xub ávardan. //Án goruh e varzewi xeili xub ávard.* [turn up trumps]*.//.* **declare trumps** *bengarid be* "declare". **draw trumps** *bengarid be* "draw[2]"

trump v **1** **trump sth (with sth)** *(dar bázi ye ganjafe/ bargbázi) bargi rá bá barg e digar ke bezur/ barande ast gereftan. //Takxál e ma rá bá xál e wew gereft/ bord.//.* **2** **trump sth up** *(biwtar be rixt e náwenáxte) baháne ávardan; doruq pardáxtan; doruq bastan be. //bázdáwt wodan* [arrested on] *bar páye ye yek gonáhi ke bedoruq be kasi baste wode.//*

trump[2] n *(bástáni) (ává ye) weipur*

trump-card n **1** *(dar bázi ye ganjafe/ bargbázi) barg e yá xál e bezur/ barande.* **2** *(pendárin) be sim e áxar zadan; vápasin barg e xod rá ru kardan. //Saranjám be sim áxar zad va patest*/ bim dád ke az kár kenáre xáhad jost.//*

trumpery adj *(xárdári/ kohne wode) ciz e kamarzew va porzarqobarq; bonjol. //áráyehá* [ornaments] *ye kamarzew/ bonjol va porzarqobarq.//*

trumpet n **1** *weipur. //az dur ává ye weipuri wanidan* [distant trumpet]*//.* **2** *weipuri (con gol yá ciz e digar).* **3** **blow one's own trumpet** *bengarid be* "blow[1]"

trumpet v **1** *buqokorná zadan. //Hamiwe manewteháyaw* [opinions] *rá bá buqokorná miparákanad.//.* **2** *baráye pil, "buq zadan"*

truncate v *(biwtar berixt e náwenáxte) kol kardan; nok e... rá cidan. //nok e/ sar e xuciyi** [cone/ pyramid] *rá cidan/ boridan./* a truncated cone/ pyramid: *suciyi*/ xuciyi* sarboride//*

truncheon (*niz* **baton**) n *kováze [cubdast e kutáh va koloft baráye zadoxord]*

trundle v *pecxizidan, pecxizándan (ZBP, C2740 FM); gerán raftan. //Yek kárván dudi ye bári az... pecxizid* [A goods train trundled past.]*./ Forquni/ gári-dastiyi/ pawangi rá az ráhi bárikall* [path] *pecxizándan.//*

trundle-bed n *(dar Ámriká)* = Truckle-bed (truckle)

trunk n **1** *tane ye deraxt, bouz (ZBP, C145 FM); bon; bewkal.* **2** *tane, nimtane, nimtan (berixt e yekáni biwtar bekár miravad).* **3** *sanduq e bozorg bá dar e louládár; yáwak* [<Gilaki, Yáwak].* **4** *lonj* [long (guyew e Gonuyi)].* **5** **trunks** *garde (ZBP. C1653); toneke (ye pahlaváni/ varzewi).* **6** *sanduq e powt e ráde*/ máwin*

trunk-call *kohne wode. bengarid be* (US) long-distance call

trunk-road n *bozorgráh; wáhráh*

truss n **1** *fatqband.* **2** *xarpá.* **3** *(dar Engelestán) baste ye káh yá váw* [hay]

truss v **1** **truss sth/ sb (up) (with sth)** *pá va bál e juje rá (baráye poxtan) bastan. //dozdán negahbán/ pás rá bá rismán seft baste budand.//.* **2** *(beviże be rixt e náwenáxte) xarpá zadan*

trust[1] n **1** **trust (in sb/ sth)** *bávar (dáwtan); omid; sepordan, "jahánjuy cun wod sarafráz o gord -- sepah rá be dowman nawáyad sepord." (ZBP. L5988,SF); ostovári, "va bar qoul va goftári ke guyad ostovári nabovad." (ZBP, L1717 DB). //Yek zanáwuyi ye xub bar páye ye bávar (behamdigar) ostovár ast.* [based on trust]./ *Be (zebardasti ye/* skill*) pezewkán saxt bávar dáram./ Xodam rá be womá misepáram/ be womá powtgarm-am./ Bávar e ma rá be xodetán darham wekastid/ beman nárou zadi* [betrayed my trust].*//.* **2** *pásoxguyi. //kári/ páygáhi* [a position] *dárá ye pásoxguyi ye gerán.//.* **3** *(dátikán) seporde (ye puli); neháde. //Dar pandnáme ye xiw* [will] *puli seporde baráye farzandánaw gozáwt.//.* **4** **anti-trust-laws** *(dád/ dátikán*) jelogiri az dastbeyeki wodan e cand bongáh e bázargáni baráye bedast gereftan e bázár.//.* **5** *bongáh (viże ye negáhdáwt e...). //Bonyád e viże ye negahdáwt e parandegán e dożágáh.//.* **6** **in trust** *pul e seporde/ neháde. //Án pul rá tá zamáni ke 21 sále wavad, neháde negahmidárand* [hold in trust].*//.* **on trust** (**a**) *cewmbaste. //Womá báyad ánce rá ke miguyam haminjuri/ biporsoju/ cewmbaste ostovár dárid.//.* (**b**) *pasádast. //káláháyi rá pasádast dádan.//*

trust[2] v **1** *cizi rá be kasi ostovár dáwtan, "va Maryam Isá rá be kas ostovár nadáwti va gáhváreyi powt-andar baste budi va xuwe micidi..." (ZBP. L17, TB). ostovár dáwtan, "Iwán rá niku dáwt...; ostovár nadáwtandi va nagereftandi..." (ZBP, L291 TB); bekasi omidvár budan; be kasi powtgarm budan. //Be ánán nemitavánad omidvár/ powtagarm bud./ Mardomi nistand ke betavánam be ánán powtgarm báwam./ Nágofte* [implicitly] *womá rá ostovár midáram* [I trust you.]*//.* **2** *be kasi powtgarm budan; be kasi omidvár budan; kasi rá ostovár dáwtan. //Án pesar rá nemitavánam az zir e cewm dur dáram va powtgarm báwam ke kár rá xub anjám dahad./ Ádam e dorosti ast va tá páy e ján ostováraw midáram.* [I trust him with my life.]*; Miwavad be womá omidvár báwam in náme rá be peik andázid?/ (beriwxand) Gománi nadáram ke con hamiwe zádruzam rá farámuw koni!//.* **3** *omidvár budan; omid dáwtan. //Omidvár-im harce zudtar betavánid ceki be má bedahid/ beferestid./ Omidvár-am xeili bimár nabáwad./ Omidvár-am peiqáreyi* [protest] *nadáwte báwi/ peiqáre nakoni!//.* **4** **trust in sb/ sth** *ostovár dáwtan; sepordan, "jahánjuy cun wod sarafráz o gord -- sepah rá bedowman nawáyad sepord." (ZBP, L5988 SF). //Xod rá be xodá* [providence] *sepordan./ Báyad dávari/ xerad e xod rá ostovár dári/ be xerad e xod* [judgement] *powtgarm báwi.//.* **trust to sth** *xod rá be dast e... (sarnevewt) sepordan/ harce bádábád goftan; del bedaryá zadan. //(xod rá) be dast e baxt, sarnevewt, baxt sepordan./ Dar conin zamánháyi/ hengámi báyad xod rá be xerad e ásnide** [the instinct] *bespári.//*

trust company (esp US/ *beviże dar Ámriká*) *bongáh e bázargáni/ dálá* ye vabarigáni* [>Pahlavi, vábarigán = ávarigáni* (ZBP. C4025 MK)]*

trustee n **1** *dastur.* **2** *vábarigán*/ ávarigán* [<Pahlavi, vábarigán* (ZBP. C4025, MK)]*

trustee n **1** *dastur.* **2** *vábarigán**

trusteeship n **1** *dasturi; dastur budan.* **2** *dastur budegi. be váże ye* "trustee" *bázgardid*

trustful, trusting adj *(xow)bávar; ostovár; omidvár*

trustfully adv *bázgardid be* "trustful"

trustfulness n *bázgardid be* "trustful"

trust fund *pul e neháde/ seporde*

trustingly adv *bázgardid be* "trust"

trustworthiness n *bázgardid be* "trustworthy"

trustworthy adj *ostván; dorost; dorostkár; rástkár; ávarigán* [<Pahlavi, "vábarigán"]*

trusty adj (**trustier**, **trustiest**) *(bástáni yá bewuxi) ostvár. //bar báre ye ostovár e xiw newast/ savár wod./ n; ostovár; dorostkár, rástkár; docarxe ye kohne ye xubam.//*

trusty n *zendáni ye nemune (zendániyi ke raftár e xub newán dáde be pásoxguyihá va kárháyi seporand.)*

truth n (pl **truths**) **1** *rásti, "bedánest Xosro ke u rást goft -- kasi rásti rá nayárad nehoft." (ZBP. L4790 SF); "derang ávarad rástihá padid -- ze ráh e xerad sar nabáyad kewid." (ZBP. L5867 SF). //Dar ánce (ke) miguyad buyi ham az rásti nemiáyad.//.* **2** (**a**) *rásti. //hame ye rásti./ pei ye rásti gawtan; rásti rá pażuhidan./ rásti rá darbáre ye u yáftim./ rásti ye náb./ rásti ye biparde./ Rástaw rá bexáhi farámuw kardam/ farámowtam.//.* (**b**) *rásti, bovew, bonest*. //Yeki az bonesthá* ye bonyádin e dánew e novin.//.* **tell sb the bitter truth** *áb e páki rá ru ye dast e kasi rixtan.//.* **3** **a home truth** *bengarid be* "home[1]". **in truth** *(beáyin) rásti, berásti; rásti rá [A. Kasravi]. //berásti/ rásti rá ke varji* [miracle] *bud.//.* **the moment of truth** *bengarid be* "moment". **the naked truth** *bengarid be* "naked". **to tell the truth** *bengarid be* "tell"

truthful adj **1** *rástgu, sáde, rást, "xodávand e baxwande o dád o rást -- fozuni kasi rá dahad kaw sezást." (ZBP. L5748 SF); rástán, "kasi ku barin nist hamdástán -- agar kaź báwid agar rástán" (ZBP, L3261, SF); "conin guyad az náme ye bástán -- ze goftár e án dánewi rástán" (ZBP, L3417, SF).* **2** *rást, dorost*

truthfully adv *bázgardid be* "truthful"

truthfulness n *bázgardid be* "truthful"

try[1] v (pt, pp **tried**) **1** *kuwidan. //Nemidánam mitavánam biyáyam yá na, ammá kuwew mikonam/ mikuwam./ Candán kuwidam tá mánde wodam./ Bekuw/ bekuwid behengám/ begáh injá báw/ báwid./ Tá ánjá ke betavánad/ mitavánad dárad mikuwad./ Kuwidam jelo ye xande ye xod rá begiram./ Hic nakuwideyi án rá bargiri/ boland koni.; Nakuw az insu be ánsu ye rudxáne wená koni.//.* **2** *ázmudan, cewidan. harjá juri tarjome miwavad. //In barhuh* e nou* [new detergent] *rá ázmudeam va hudeyi besyár xub dáde.* [with excellent results].*; "Mixáhi kami máhi ye xám becewi?", "cerá (ke na), har cizi rá yek bár miyázmáyam./ Hargez vávarmak** [windsurfing] *bázi kardeyi/ savárwodeyi?/ Az án dar boro/ ányeki dar rá biyázmáy, bebin báz ast yá na?; Sarbesar e man nagzár!/ Bogzár miz rá yek jur e digar/ yek já ye digar bogzárim!; Gomán mikonam xub ast u rá ázmáyewi sar e in kár bogzárim!* [try her/ him for the job].*/ Be womáre ye xáneaw zangi bezan!//.* **3** (**a**) *(beviźe berixt e náwenáxte) (dar dádgáh) barresi kardan; var dádan. //Án parvande rá jelo ye dádgán* barresi kardand/vardádand** [try before a jury]*//.* (**b**) **try sb (for sth)** *kasi rá dádrasi kardan; vardádan*. //Baráye ádamkowi dádrasiyaw kardand/ varaw* dádand.//.* **4** *bestuh kardan; sotuhidan. Harjá juri tarjome miwavad. //Cáp e riz* [small print] *cewm rá misotuhad* [tries the eyes]*./ Wekibáyi ye ma rá nasotuh/ besar nayávar!/ Dar án var** [ordeal] *deliriyaw be bute ye ázmáyew neháde wod.* [His courage was tried by his ordeal.]*//.* **5** **do/ try one's damnedest** *bengarid be* "damned". **try one's hand (at sth)** *baráye noxostin bár cizi rá ázmudan; dast e carb e xod rá sar e kacal e kasi málidan. //Delam mixáhad bebinam dar kár bá márád*/ kámpiyuter baráye noxostin bár ce mikonam?//.* **try one's luck (at sth)** *baxt e xod rá ázmudan, "Má ázmudeyim dar in wahr baxt e xiw -- báyad borun kewid az in varte raxt e xiw." (Háfez). //Mixáham baxtam rá dar bázi ye mohre va tás/ rulet* [roulette] *biyázmáyam.//.* **6** **try for sth** *kuwidan ... rá bedast ávardan. //kuwidan komakhazine ye ámuzewi* [scholrship]*/ newán e Olampik* [Olympic medal], *kári dar diván e kewvar* [Civil Service] *gereftan.//.* **try sth on** (**a**) *cizi rá ázmáyewi puwidan. //Piw az xaridan e kafw/ muze án rá ázmáyewi bepuw!//.* (**b**) *(anáyin) kalak zadan. harjá juri tarjome miwavad. //Be man kalak nazani/ baráye man kalak savár nakoni vagarna gerye miyofti/ pawimán miwavi* [you'll be sorry!].*/* (US*/ dar Ámriká) ázmudan/ ázmáyew kardan/ ázmáyewi kári kardan./ Agar ázmáyew kár nakonid goruh e varzewi xub az áb darnemiáyad.; Azmáyewi kár e/ naqw e Kliopátrá rá bázi mikonad.* [try out for the part of sb]*//.* **try sb/ sth out (on sb)** *ázmudan. //Kasi rá baráye kári ázmudan./ Án dáru hanuz ruy e mardom ázmáyew nawode/ ruy e mardom nayázmudeand.//*

try[2] n **1** **try (at sth/ doing sth)** *ázmáyew, kuwew, dastzadan be. //Yek ázmáyewaw mikonam/ arzew e ázmáyew dárad./ Se bár kuwid án kupale/ qofl rá dorost konad/ vaw konad ammá sepas raháyaw kard.//.* **2** *[dar ragbi/ qoltapká*/ xartapká*] dast va kust**

trying adj *tavánfarsá. //Kasi ke kár bá u tavánfarsá-st.; Ruz e tavánfarsáyi rá besarávardan/ separi kardan.//*

try-on n *(anáyin) (kári rá ke dast zadan be án nawáyad) ázmudan*

try-out n *ázmáyew. //cizi/ kasi rá ázmudan//*

tsar (also **tzar**, **czar**) n *tezár (wahriyár e Rusiye piw az 1917)*

tsarina (also **tzarina**, **czarina**) n *hamsar e tezár/ wahriyár e Rusiye*

tsetse n (also **tsetse fly**) *magas e tsetse barande ye bimári ye xáb*

T-shirt *bengarid be* **T, t**

tsp (pl **tsps**) (abbr/ *kutáhwode) yek qáwoq e morabbáxori. //do qáwoq e morabbáxori wekar biyafzáyid.//*

T-square *bengarid be* "square[2] 5"

TT abbr **1** teetotal(er). **2** *(dar Engelestán) bengarid be* "tourist; trophy". //*takrobáyihá* [races] *bá docarxe dudi/ motorsiklet dar Espahán.//.* **3** *(baráye wir) ázmude wode baráye sel/ yámán** [tuberculosis]

tub n **1** (**a**) *(biwtar dar váźehá ye serewte) tawt.* //wash-tubs: *tawt(há ye) raxtwuyi./ lávak/ tawt e cubi baráye giyáhán.//.* (**b**) *tawtak, káse. //yek káse/ tawtak bastani/ panir e narm, karenam** [margarine]*.//.* (**c**) (**tubful**) *yek tawt, yek tawtak, yek káse.* **2** (**a**) = bath-tub (bath). (**b**) = bath 1, *garmábe. //Piw az náwtáyi ábtani/ garmábe ye sard kardan.//.* **3** *(anáyin/ bewuxi) qáyeqi tanbal va gonde.* //a leaky old tub: *qáyeqi kond va lakanti//*

tuba n *tubá, abzár e musiqi, deráz, berenjin, bá ává ye bam*

tubby adj (**tubbier**, **tubbiest**) *xepel, xepele. //mard e kutule ye xepele//*

tube n **1** *lule; lulehá ye ázmáyewgáhi/ piwyárhá (ZBP, C3979). //*an inner tube: *lástik e tuyi./ Xun az lule bedarun e botri raván gawt.//.* **2** **tube (of sth)** *yek lule...; //yek lule casb/ máyonez xamirdandán rá az lule fewordan.//.* **3** **the tube** (also **the underground)** *(zabán e kuce dar Engelestán) ráháhan e zirezamini ye Landan. //Bá ráháhan e zirezamini sar e kár raftan./* tube trains, tickets, etc: *kárvánhá ye ráháhan e zirzamini/ pate ye ráháhan e zirzamini.//. niz bengarid be* "subway". **4** = cathode ray tube (cathode). **5** *(biwtar candgáni)* **tubes** *lule, náyźe. //*bronchial tubes: *náycehá./* Fallopian tubes: *lulehá ye Fállop/ zehdán.; lulehá ye estákiyo* [Eustachian]/ *ostáw/ darun e guw be galu//*

tubeless *(baráye karak*/* tyre*) bituyi*

tuber n *gude* [<guyew e Gilaki, gude]; tokme, qode; qonde; sux*

tubercular adj *yámáni*; selli/ seli. //tafnu* ye selli/ yámáni* [tubercular infection]; *wow e selli/ yámáni*//*

tuberculosis n (abbr **TB**) *sel, yámán** [*<Gilaki, yaman/* tubercular bovine tuberculosis]

tuberous **1** *suxsán [sux (ZBP, C369 FM)]; tokmeyi; qodeyi; gudeyi*.* **2** *suxmand; tokmedár; qodeyi; gudeyi**

tubing n *lule. //do metr lule ye mesi/ kalpaki [pelástiki]//*

tub-thumper n *(anáyin/ xárdári) kus e miyántohi*

tub-thumping n, adj *bázgardid be* "tubthumper"

tubular adj **1** *luleyi. //*a tubular container: *ávandi luleyi//.* **2** *dárá ye lule; sáxtewode az lule; luleyi. //*a tubular scaffolding: *yek dárbast e luleyi./ kácáli ke bá lule sáxte wode/ kácál e luleyi/ neyi* [tubular furniture]*//*

tuck[1] n **1** *cin dádan; tuzadan; tugereftan. //pirhani rá cin dádan; cin e pirhani rá báz kardan.//.* **2** *(kohne wode/ dar Engelestán) qáqálili. //*a school tuck-shop: *maqázeyi ke baráye baccehá ye dabestáni qáqálili miforuwad.//*

tuck[2] v **1** (**a**) **tuck sth into sth; tuck sth in/ up** *tuzadan/ kardan; dar… tu já dádan. harjá juri tarjome miwavad. //Walvárat rá bekon tu ye cakmeat./ Ástin e pirhanaw rá bálázad./ Pirhanat rá bezan/ bekon tu (ye walvárat).; Labe ye wamadhá rá xeili qawang zir e towak karde budand./ Labe ye pecná* rá tu ye án kardan* [tuck the flap of an envelope in]*.//.* (**b**) *gerd ávardan va já dádan. //Án parastár muháyaw rá gerd karde zir e koláhaw jádád./ cár/ cahár zánu newaste bud./ Newaste páháyaw rá zire xodaw karde bud.//.* **2** *picidan. //patuyi gerd e zánován/ sáqhá ye xod picidan.//.* **3** *xub já kardan; xub darjá nehádan; darjá nehádan. //Morqe saraw rá zir e bálaw já kard./ Naqwe rá zad zir e baqalaw/ kawaw jádád./ Naqwe rá tu ye piwkive*/ já dastkewi* [glove box] *já kard.//.* **4** **nip and tuck** *bengarid be* "nip". **5** **tuck sth away** *(por) xordan.* **tuck sth/ oneself away** *anbáwtan; tappecál kardan. //pul e kaláni dar yek womár e bánki dar Suyis anbáwte./ án kewtzár dar del e kuhhá/ tappehá penhán bud.//.* **tuck into sth/ in** *(dar Engelestán) lonbándan; xordan. //Bá gorosnegi guwt e xuk rá lonbánd./* Come on everybody, tuck in everything!: *Hame biyáyid, belonbánid!/ xub puwándan/ picidan./ Baccehá rá xub dar bestar puwándan.//*

tuck-in n *(biwtar yekáni) (dar Engelestán) cáwt e jánáne. //cáwti jánáne xordan.//*

tucker n, **one's best bib and tucker** *bengarid be* "best[1]"

tucker v, **tucker sb (out)** *ostuh/ sotuh/ bestuh kardan; sotuhidan. //Az pá oftádeam/ bestuh wodam/ ostuh gawtam.//*

Tue, Tues *kutáh wode baráye* "Tuesday"*/ sewanbe. //sewanbe nohom e Xordádmáh//*

Tuesday n *sewanbe*

tuft n *bow (ZBP. C5560); (baráye mu) kavile; pup (baráye par e táj e morqán); mangule; naqule, "har yek az doxtarán e zohrejabin ... bar faráz e sarv ... naqulehá baste..." (ZBP, C678 FM, Zafarnáme ye Yazdi)*

tufted adj *kákoli, maguledár. harjá juri tarjome miwavad. //yek qáli ye manguledár.//*

tug v (**tugged, tugging**) **1** **tug (at sth)** *saxt/ bezur kewidan. //Tanáb/ rismán rá candán saxt kewidim ke gosast./ árenj e/ ástin e kasi rá saxt kewidan.//.* **2** *besu ye... kewidan. //Nazdik bud bád catram rá az dastam begirad.* [tug out]*./ Invar ánvar kewidan e baccehá bá xodam az maqázeyi be maqázeyi kár e saxti ast.//*

tug n **1** *kewidan e nágaháni. //Engár kasi nágahán ástinam rá kewid* [I felt a tug at my sleeve.]*; Behruz mu ye xáharaw rá kewid./ (pendárin) U/ án mard ke raft qam e jahán bedewlaw newast/ band e delaw páre wod.//.* **2** **tug/ tugboat** *qáyeq e yadak-kew*

tug of love *(anáyin/ dar Engelestán) kewákew miyán e pedar va mádar baráye sarparasti ye kudak hengám e jodáyi yá foruhewtegi*

tug of war *ávard e tanábkewi; ávard e kewovákew*

tuition n **1** *ámuzew e taki yá ámuzew e goruhhá ye kucak. //Ámuzew e viże ye taki/ viże dar goruhi kucak baráye zabán e Faránse gereftan.//.* **2** *máhiyáne (baráye ámuzew, beviże dar dánewgáh)*

tulip n *lále [gol]*

tulle n *párcce ye turi ye abriwomi beviże pirhani yá pice* [veil], *yá rusari.*

tumble v **1** (**a**) *foruoftádan; afkandan; zamin xordan; daroftádan, "páyaw belaqzid va be houz daroftád." (ZBP. L3711 GS). //az pellehá, docarxe, deraxt, (ru ye) yek pelle (dar)oftádan./ Noupáyán* [toddlers] *tondtond/ táptáp zamin mixorand./ baccehá hamdigar rá dar barf hol dáde zamin mizadand.* [tumble each other]*.//.* (**b**) *foru oftádan; saxt páyin ámadan. //Bahá ye bahrhá* [shares] *dar bázár e bahrhá saxt foruoftád/ páyin ámad.//.* **2** *foruqaltidan. //Tulesaghá ru ye zamin darmiqaltidand* [tumbling about on...]*./ Rud bar sanghá foruqaltid; Kuhehá ye áb forurixte be karáne ye daryá miyámad.//.* **3** **tumble into/ out of sth; tumble in/ out** *tapidan, birun rixtan. harjá juri tarjome miwavad. //Raxtháyam rá darávarde dar raxtexáb tapidam./ Baccehá peivaste tu ye ráde*/ máwin tapide báz birun miámadand.//.* **4** *behamrixtan; żulidan. //Bád muyaw rá żulid./ Wamadhá behamrixte engár kasi dar án xábide bude báwad.//.* **5** **tumble down** *foruqaltidan; forurixtan; azhampáwidan. //Án anbár e bonu* [the barn] *rá ke xaridim tá bejáyaw saráce* [apartment] *besázim rásti dáwt forumirixt.//.* **tumble to sb/ sth** *rásti ye cizi penháni rá daryáftan. az... sardarávardan. //Hengámi ke cand tá az námeháyi ke be Susan nevewte bud yáftam táze fahmidam/ daryáftam ce xabar ast/ douzárim oftád.//*

tumble n **1** *daroftádan; foruoftádan; foruqaltidan; (saxt) zamin xordan. //*have/ take a nasty fall: *xeili bad oftádan/ zamin xordan/ sekandari raftan/ xordan//.* **2** *behamrixte, áwofte, żulide. //raxtexáb darhamrixte ru ye zamin.//*

tumbledown adj *forupáwide, behamrixte, virán, darbodáqán. //kolbeyi kohne va darbodáqán* [a tumbledown old shack]*//*

tumble-drier, tumbler-drier n *(raxt)xowk kon e qaltaki*

tumbler n **1** (**a**) *liván.* (**b**) *niz* **tumblerful** *yek liván (por). //yek liván wir.//.* **2** *(dar qofl/ kupale) xár.* **3** *dárbáz (i ke ru ye zamin wirinkári mikonad/ powtakváru mizanad)*

tumbler-drier = tumble-drier (tumble)

tumbleweed n *xárbon; botte ye xár (ke bád án rá qaltánde con tup insu ánsu miránad)*

tumbrel, tumbril n *(beviże dar zamán e farvard** [revolution] *e Faránse) gári ye rubáz (viże ye bordan e varyáftegán** [condemned people] *páy e tiq). //gáriháyi ke az kucehá migozawtand.//*

tumescence n *bád, bádkardegi*

tumescent adj *(beáyin) bád karde (beviże baráye andámhá ye warm hengám e marzemán** [coitus]*.)*

tumid adj *(beáyin) bád karde (beviże baráye andámhá ye warm hengám e marzemán** [coitus]

tummy n *(biwtar be zabán e kudakán) wekam, del, wekambe. //deldard dáwtan.//* **tummy-button** *náf*

tumour, tumor (US/ *dar Ámriká*) *qodde (wekáfte az qonde); gondak (ZBP, C8548 FM) (besanjid bá qodde/ qonde) [dar váżehá ye serewte pil/ pel (ZBP, C252, FM)]. Qoddehá ye badxim/ cangári. //qoddehá ye badxim/ cangári/ dożpel./ qoddehá ye nikxim/ badxim; qodde ye/ qonde ye/ gondak e wow.//. besanjid bá* "growth 4"

tumorous adj *bázgardid be* "tumour"

tumult n **1** (**a**) *áwub. //Ráhpeimáyi* [demonstration] *be áwub anjámid./* the tumult of battle: *áwub e jang//.* (**b**) *hengáme //Baráye inke ává ye kasi dar án hengáme bejáyi berasad mibáyast dád/ faryád zad./ Soxanrániyaw hengámeyi dar kahestán* [parliament] *bepá kard va xeilihá be peiqáre barxástand* [tumult of protest]*.//.* **2** *wuridegi, áwoftegi, áwofte. //Pedaraw wuride bud* [his mind was in a tumult]*./ docár e áwoftegi ye andiwe bud./* tumult of passion, jealousy, excitement, etc: *wuridegi ye ewq, rawk, barangixtegi./ Hengámi ke wuridegiyaw* [tumult] *forunewast/ árám gereft* [subside]*.//*

tumultuous adj **1** *áwofte, wuride, bewuride, "va qázi xáste bud ke báz az áb gozar konad tá in lawgar imen wavad. Momken nagawt ke bád xáste bud va Jeyhun bewuride..." (ZBP, L415 TB); saxtjuw, "az in átawin xáne ye saxtjuw -- kasi ján bedar bord ku bu saxtkuw." (Warafnáme, Nezám). //*tumultuous crowds: *hengáme.;* tumultuous upheavals: *wurew./* tumultuous passions: *wuridegi/ saxtjuwi.//.* **2** *hengáme; porhayáhu. //kafzadanhá* [applause] *ye/ powtibáni ye* [support]*/ peiqáreyi* [protest] *porhayáhu./ Baráye xowámad(guyi)* [welcome] *ye kasi hayáhu/ hengáme kardan.//*

tumulus n (pl **tumuli**) **1** *ávaj [besanjid bá "-ábe" (EDPL)], besanjid bá* "barrow[2]". **2** *hengáme, hayáhu. //kafzadanhá ye porhayáhu./ powbáni ye porhayáhu./ peiqáreyi* [protest] *porhayáhu./ baráye xowámad(guyi) ye kasi hayáhu/ hengáme kardan.//*

tundra n *tundrá (biyábánhá ye bideraxt e pároháyi az abáxtar* [north] *e Orupá, Ásiá va Ámriká ke xákaw peivaste fosorde* [frozen] *ast.)*

tune n **1** *dastán, naqme, reng. //dastáni/ naqmeyi girá rá bá sut zadan* [whistle a catchy tune].; hymn tunes: *naqmehá ye/ sorudhá ye yawt* [prayer]*./ dastáni/ naqmeyi yawtan./ Bá violonaw/ galgacakaw* naqmeyi baráye mán naváxt./ Musiqi ye novin reng nadárad* [has no tune to it]*.//*. **2 call the shots/ the tunes** *bengarid be* "call[2]". **change one's tune** *bengarid be* "change[1]". **dance to sb's tune** *bengarid be* "dance[2]". **in/ out of tune (with sb/ sth)** (**a**) *kuk/ nákuk; sázkarde/ sáz nákarde; beráh/ biráh. //In violon/ galgacak* bá piáno xub kuk nist* [not quite in tune with...]*./ Án savád** [the choir] *dar páreyi jáhá pák nákuk/ násáz mixánd.//*. (**b**) *(pendárin) sáz, násáz. //bá pirámun/ pirámuniyán e xod* [surroundings/ companions] *násáz/ nászgár budan//.* **to the tune of sth** (**a**) *hamdastáne...; beráh e...: //In bandhá* [lines] *rá hamdastán e/ beráh e* [to the tune of] Yankee Doodle *xándim.//.* (**b**) *(anáyin) barábar e/ be andáze ye. //Vádáwtandaw barábar e sad dolár baráye tond rándan táván bedahad.//*

tune v **1** *kuk kardan, parde bastan (ZBP. L1443 FM); sáz kardan; rud sáxtan, "be barbat co báyast, barsáxt rud -- barávard mázandaráni sorud." (ZBP. L6565 SF); //gitári rá kuk kardan//.* **2** *sáz kardan.* **3 (be) tuned (in) to sth** *áhixtan, áházidan. //Be barnámehá ye má áházid* [stay tuned to us...] *tá vápasin hudehá ye varzewi rá bewnavid./ Vákiveyetán*/ rádioyetán xub áhixte/ áházide nist* [not properly tuned]*.//*. **4 tune in (to sth)** *sáz kardan; áházidan (ZBP. C2482); (rádiyo/ vákive* rá) be barnáme ye jaháni ye BBC sáz kardan/ áházidan./ Hafte ye digar hamin zamán (rádio/ vákive ye xod rá) sázkonid/ biyáházid!//.* **tune sb in to sth** *hamsáz/ hamdástán gardánidan. //Ráydahandegán hamiwe án námzadi rá barmigozinand ke biw az hame be niyázháyewán hamsáz báwad.* [most tuned in to their needs]*.//.* **tune (sth) up** *báham kuk kardan; rudsáxtan, "be barbat co báyast barsáxt rud -- barávar Mázandaráni sorud." (ZBP. L6565 SF). //Má ke bedarun e tálár ámadim bahárangiyán*/ orkestr rudmisáxtand/ sázháyewán rá kuk mikardand.//*

tuneful adj *xownavá*

tunefully adv *bázgardid be* "tuneful"

tunefulness n *bázgardid be* "tuneful"

tuneless adj *(biwtar xárdári) násáz; nákuk*

tunelessly adv *bázgardid be* "tuneless"

tuner n **1** *(beviże dar vážehá ye serewte) piáno-kuk kon; kukgar; rudsáz, "be barbat co báyast barsáxt rud -- barávard Mázandaráni sorud." (ZBP. L6565 SF).* **2** *(dar rádio,* TV*) áháze* [<áházidan (ZBP. C2482 FM)]*

tune-up n *sáz kardan; áházew. //Rádeam*/ máwinam rá báyad sáz konam/ áházew mixáhad.//*

tuning-fork n *duxál* [besanjid bá kerduxále/ va duxálecu <Gilaki]*

tungsten (*niz* **wolfram**) *tangsten*

tunic n **1** *nimtane; tanzib [M. Moqaddam].* **2** *nimtane bá kamarband; tanzib [M. Moqadam]*

tunnel n **1** (**a**) *áhon, áhun (ZBP, L7610, 2497). //*the Channel Tunnel: *áhun e* Channel *ábráh e miyán e Faránse va Engelestán.//.* (**b**) *áhun, somj = som (ZBP, C6489 FM). //muwkurhá* [moles] *zir e caman* [lawn] *áhun/ somj kandand.//.* **2 light at the end of the tunnel** *bengarid be* "light[1]"

tunnel v (**tunnelled, tunnelling,** (US) **tunneled, tunneling**) **1 tunnel (into. through, under, etc)** *zir e/ dar... áhun kandan. //Zendániyán áhun zade gorixte budand./ Zir e divárhá áhun zade be biweyi* [the woods] *án su ye divárhá residand.//.* **2 tunnel one's way into/ through/ under sth** *áhun zadan. //Faryádrasán* [the rescuers] *áhun zade be qárpeimáyán* [pot holers] *residand./ suráxi, somji, somi, mileyi* [shaft]*/ gozari* [passage] *kandan.//*

tunnel vision **1** *did e luleyi.* **2** *tangcewmi, kurdeli, kutahbini*

tunny n = tuna 1

tup n *(beviże dar Engelestán) quc*

tuppence n **1** *do pens* = two pence. **2 not care/ give tuppence for sb/ sth** *be andázeye yek pul e siyáh arzew nadáwtan/ bahá nadádan/ arj nanehádan*

tuppeny adj = two penny *yek daj* [stamp] *e do pensi*

turban n **1** *dastár, "az án afyun ke sáqi dar mei afkand -- harifán rá na sar mánd o na dastár" (Háfez); "má dastáraki dar sar dáwtim da ráh e iwán nehádim..." (ZBP. L2468 AT); pute (dastár e Zartowtiyán) (ZBP. C7971 FB).* **2** *dastár/ koláh e dastári ye zanáne*

turban, turnbaned adj *dastárband. //Siki* [a sikh] *dastárband//*

turbid adj **1** *tár, tire, "va bebáyad dánest ki tire ábi rá guyand ki cizi garib joz gouhar e áb [piwáb] bá vey ámixte báwad...." (ZBP, L5210, ZX). //áb e tire ye láxiz* [flood] *e rud.//.* **2** *(pendárin) voruq, "biyár sáqi án áb e átawforuq -- ke az del barad zang o az ján voruq." (Faxr e Gorgáni); wuride; áwofte. //pendári voruq/ áwofte* [a turbid imagination]/. turbid thoughts: *andiwehá ye áwofte.//*

turbidity, turbidness n *áwoftegi, náárámi, voruq*

turbine n *turbin*

turbo-jet n *havápeimá ye jet*

turbo-prop; prop-jet *turbin; havápeimá ye jet*

turbulence n **1** *áwoftegi; náárámi. //áwoftegi ye/ náárámi ye xawáyáyi* [political]*/ hanvari** [social]*/ dini.../ (pendárin) áwoftegi; wuridegi//.* **2** *tufán; kulák, //Hengám e parváz az ru ye zeráh** [ocean] *e Atlas az cand tufán e kucak gozawtim.//*

turbulent adj **1** *tufáni; kulák. //ábohavá ye tufáni//.* **2** *áwofte, ná-árám. //goruhhá ye/ tudehá ye* [mob/ crowd] *anbuh e mardom./ goruhakhá ye ná-árám./ wahri bá gozawte ye/ piwine ye náárám//*. **3** *náárám, wuride. //xuyi* [mood] *áwofte; wuride; ná-árám/ delwuride//*

turbulently adv *bázgardid be* "turbulent"

turd n *(zabán e kuce) sende. //sende ye sag//.* **2** *(downám) sende, goh; goh e sag. //*You turd!: *Ey goh/ goh e sag/ sende!//*

tureen n *supxori/ áwxori*

turf n (pl **turfs** or **turves**) **1** (**a**) *caman, xák e camani. //xák e camani ye taráwide, fanari, tuppi/ luleyi./* lay turf: *bá xák e camani puwándan.//.* (**b**) *xák e camani.* **2** *(dar Irland) (páreyi) raźu** (turf) *//[<Kordi ye abáxtar/* north*] baráye suxt.//.* **3** *meidán e asbdaváni; asbdaváni. //(anáyin- beviźe dar Ámriká) bum; sarzamin; xák; mihan. //dar sarzamin e/ xák e xodam//*

turf v *bá xák e camani puwándan. //camani ke táze pahnkarde báwand* [a newly-turfed lawn]*.//.* **2** **turf sb/ sth out (of sth)** *(dar Engelestán/ anáyin) birun rándan/ kardan. //Agar mixáhi dar án newim/ sandali benewini gorbe rá biyandáz birun/ birun kon/ piwt kon* [turf the cat out of it!]*./ Agar hame ye raxthá ye kohneat rá dur biyandázi dar ewkáfat* [wardrobe] *já ye biwtari xáhi dáwt.//*

turf accountant *(dar Engelestán) (beáyin) daftar e geroubandi ruy e asbán; womárdár* e geroubandi ye asbán*

turgid adj **1** *(xárdári) porbád; dowvár; deltang konande. //goftári dowvár va deltang konande darbáre ye dád dar sadehá ye miyáne* [on medieval law]*//.* **2** *porbád; bádkarde*

turgidity n *bázgardid be* "turgid"

turgidly adv *bázgardid be* "turgid"

turkey n (pl **turkeys**) **1** (**a**) *buqalamun; pilmorq.* (**b**) *guwt e buqalamun/ pilmorq. //yek borew guwt e buqalamun e kabábi/ kabáb e pilmorq//.* **2** *(zabán e kuce/ dar Ámriká)* (**a**) *rosváyi; wekast e bozorg. //vápasin celpardaw*/ filmaw berásti rosváyi bud.//.* (**b**) also a stupid, foolish or inept person. **3** **cold turkey** *bengarid be* "cold[1]". **talk turkey** *bengarid be* "talk[2]"

Turkish n *(zabán e) torki*

Turkish bath *garmábe ye torki; táváne (ZBP, C6132 FM)*

Turkish coffee *qahve ye tork*

Turkish delight *zakine* [baráye riwe bengarid be* "gelatine"*] [źelátin e wekarpuw]*

turmeric n **1** *zardcube, zarcube; hard (ZBP. C845 FM).* **2** *riwe ye zardcube/ zarcube/ hard e kubide baráye xorák*

turmoil n *áwub, hengáme, girodár. //Hengám e bastnewini kewvar áwubzade/ áwofte bud.//*

turn v **1** *carxidan, gawtan; carxándan; gardándan. //Nárehá ye pangán* [the hands of a clock] *xeili áheste migardad./ Zamin har 24 tasu* [hour] *yek bár gerd e áseaw/ mexvaraw migardad./ carxhá ye ráde*/ máwin áqáz be gawtan kard./ Carxándan in wir* [tap] *ásán ast./ Daste rá carxánd/ gardánd ammá dar báz nawod./ Kelid rá dar kupal/ qofl* [lock] *gardánd/ carxánd./ Farmán rá tond be cap carxánd/ gardánd tá be docarxesavár* [a cyclist] *nazanad.//.* **2** **turn (sb/ sth) (over)** *gardándan, gawtan, carxándan, carxidan, az*

inru ánru kardan/ wodan./ Agar az inru ánru wavi ásántar bexáb miravi./ Yek var/ ru rá sorx kon sepas án rá becarxán/ az inru ánru kon tá ru ye digaraw sorx wavad./ Bikár newaste ketábi rá barg mizad [turn the pages]*./ Newim/ sandali rá be yek pahlu xábánd tá án rá vaw* konad/ bázsázad.*[repair]*./ Pirhanat rá powt o ru puwideyi* [inside out]*./ Navár rá begardán va án ruyaw rá bogzár.//.* **3** (**a**) *gawtan, gardándan, carxándan, carxidan, bázgawtan, bázgardándan; bargawtan; nemidan, "vaqt e marg va dard ánsu minemi -- cun ke dardat raft- pas cun a'jami." (ZBP. C767, FM, Molavi). //*About/ Left/ Right *(dar ártew) vápas gard!; be cap cap!; be rást rást!/ Zamánaw faráreside ke bázgawte be xáne ravim./ Bargawt tá beman negarad/ nemid tá ma rá negarad./ Be suy e u gawt/ bargawt/ nemid./* We turned off the highway: *Az wáhráh birun ámadim./ Dar Wiráz az wáhráh birun ámadim./ (pendárin) be yád e wuy e mordeaw oftád./ Powt bedivár kard/ powtaw rá bedivár gardánd./ Az warsári/ dastpácegi* [embarrassment] *ruyaw rá bargardánd.//.* (**b**) *(baráye* tide/ *avarkár) bázgawtan. //Avarkár** [the tide] *dárad miáyad/ bázmigardad, behtar ast bázgardim.//.* **4** *gardándan. //Pásbánán lule ye ábpáw* [water-cannon] *rá besu ye wurewiyán* [rioters] *gardándand./ Saghá rá be má kiw dádand.; cewmánaw rá su ye u gardánd./ Zamán e án faráreside ke be porsemán e pul bázgardim./ be su ye viźeyi ferestádan yá newáne raftan.//.* **5** *raváne ye... kardan. //asbi rá raváne ye meidán/ kewtzár* [a field] *kardan./ qáyeqi rá be áb andáxtan* [turn a boat adrift.]*/ Ázád kardan e conin mardi va andáxtan e u be ján e mardom newáne ye harak*/ velengári* [irresponsibility] *ast.//.* **6** *tá kardan; bálá zadan; páyin zadan. //Patuhá rá tá karde páyin zad va bedarun e bestar raft./ Yaqe ye kotaw/ yumuyaw* rá bálázade wetábán zir e bárán raft.//.* **7** **turn (round) sth** *gawtan, gardidan, carxidan. //ráde*./ máwin sar e pic gawte (az did) nápadid wod./ Sar e pic ke miraft be man dast takán dád* [wave to sb]*.//.* **8** *(baráye rud, ráh va mánand e án) carxidan, gawtan. //rudxáne dar injá suy e abáxtar migardad* [turn north]*./ Ráh piw az deraxtán tond be rást migardad* [turn sharply right]*./ Ráh pas az kelisá be cap migardad.//.* **9** *gawtan; bargawtan. //*turn cartwheels/ somersaults: *az pahlu powtak zadan/ powtakváru zadan./ Con ferfere ru ye yax carxid* [She turned a pirouette on the ice.]*//.* **10** (**a**) *wodan, kardan, gawtan, geravidan, vawtan, vastidan. //Wir dar garmá torw wod/ torwid; garmá wir rá torwánd./ Hengámi ke az dádan e pul be u sarbáz zadim, xawmgin gawt* [he turned nasty]*./ Barg e deraxtán páyiz qahveyi miwavad./ Havá sard va bádi wode./ Án ágáhi rá ke wanid rangaw con gac/ morde gawt./ U yek áxund ast ke xawáyágar* [politician] *gawte.//.* (**b**) *(be zamánhá ye hamáregi* [progressive tense] *baste nemiwavad) wodan; gawtan. //Mehrmáh e gozawte cehel sále wod/ gawt./ Nimewab wode/ gawte.//.* **11** **turn (sb/ sth) (from A) to/ into B** *gawtan, wodan; gardándan; kardan. //Kermhá parváne migardand./ Áb dar sarmá yax mizanad./ Áb ke mifosorad* [freeze] *yax miwavad./ Hamin ke fahmid ce rox dáde roxsáraw az wegeft/ háźi be harás garáyid./ Án dardi ke kewid u rá mardi afsorde va talx* [embittered] *gardánide./ Jádugar wáhzáde rá qurbáqe gardánid/ kard./ Án matal* [novel] *rá dar Holivud celpardi*/ filmi kámyáb gardánidand.//.* **12** *carx kardan; carxándan* [shape on a lathe]. *//bá carx e taráw, páyeyi baráye newim*/ sandali carx kardan.//.* **13** *torw kardan/ wodan. //Wir torw wode.//.* **14** *del e kasi rá behamzadan; del behamxordan; manewgawtan. //Didan e án xorew e carb/ carbocili delaw rá behamzad.//.* **15** **as it/ things turned out** *az áb darámadan; wodan; peidá budan. //Injur ke peidá-st be catr niyázi nadáwtim.//.* **be well, badly, etc turned out** *xow/ bad/ xub puwidan; xowpuw/ badpuw budan. //Bacceháyaw hamiwe xowpuw-and.* [Her children are always smartly turned.]*.//.* **turn round and do sth** *(anáyin) bargawtan va...; //Pas az in hame kárháyi ke baráyaw kardam cegune mitavánad/ ruyaw miwavad, bargardad va conin cizi beguyad?//. Baráye digar govewhá** [idioms], *ke* "turn" *rá dar bardárand be án námváźehá va setáyhá* bázgardid; baráye nemune baráye* "not turn a hair" *be* "hair" *bengarid, baráye* "Turn a deaf ear" *bengarid be* "deaf". **16** **turn about**, *biwtar berixt e* **about turn** *bekár miravad (farmán e ártewi) Vápasgar!/ bargawtan. //*The colonel ordered the troops to turn about.: *Sarhang be sepáhiyán dastur dád bar-gardand./ Páyvar* [sergeant-major] *faryád zad* "About turn!", *"vápas gard!"//.* **turn (sb) against sb** *kasi rá bá kasi dowman kardan; dowman wodan. //Bá dust e piwinaw dowman wod./ Pas az hewtegi/ foruhewtegi* [divorce] *kuwid baccehá rá bá mádarewán dowman gardánad.//.* **turn around** = turn round. **turn away (from sb/ sth)** *ruy gardánidan, "ruy az án muze' begardánidam..." (ZBP, L2525 AT); powt bargáwtan, "torá pák yazdán bar án bargomáwt -- bad u ze Irán o Turán begáwt." (ZBP, C1738 SF); bizár wodan, "... va az molk e xod bizár wodam tá har ke..." (ZBP, L57, TB). //Az didan e án hame xun bá harás powt bargáwt/ ruy gardánid* [turn away]*.//.* **turn sb away (from sth)** *bázgardándan; ráh nadádan; komak/ powtibáni nakardan. //Nágozir sadhá tan az mardom rá az meidán e varzewi* [stadium] *bázgardándand (con por bud.)./ Gedáyi rá náomid kardan va be u pul nadádan./ Yek pezewk/ pezewkán nemitavánad be kasi ke dárad mimirad powt konad/ powt bargárad.//.* **turn (sb/ sth) back** *bázgardándan; bázgawtan. //Havá candán bad wod ke bargawtan/ nágozir gawtand bázgardand./ (pendárin) án barnáme* [project]

báyad piwravad [go ahead]- *bázgawti nadárad./ Ráde* ye/ máwin e má rá sar e marz* [frontier] *bázgardándand.//.* **turn sb/ sth down** *napaziroftan. //Mixást/ mikuwid be ártew peivandad, ammá rástárást/ yeksare napaziroftandandaw* [turn down flat] *zirá bimár bud./ Az Maryam xástegári kard ammá piwnahádaw* [his proposal] *rá napaziroft.//.* **turn sth down** *kam kardan, kástan, páyin kewidan. //Farámuw nakoni pas az yek tasu va andi* [an hour or so] *gáz rá páyin bekewi/ kam koni./ Ává ye jamjám*/* TV *rá bekáh/ kamkon- mixáham kami bexábam.//.* **turn in** (**a**) *be tu bargawtan/ negaristan. //Ráh ke miravad páháyaw be tu barmigardad.//.* (**b**) *xábidan, be bestar raftan. //Dirgáh ast. Gománam báyad be bestar ravam/ báyad bexábam.//.* **turn sb in** *(anáyin) be kalántari sepordan/ dádan; dastgir kardan. //Bim dád ke/ patest* ke midahad* [threaten] *dastgiraw konand.//.* **turn sth in** (**a**) *cizi rá bázgardándan/ pas dádan. //Piw az raftan az ártew* [leave the army] *báyad sázobargetán* [kit] *rá pas dahid/ bázgardánid.//.* (**b**) *rahá kardan, vel kardan, hewtan. //Án kár candán bimáraw kard ke nágozir án rá hewt/ ke nágozir wod raháyaw konad.//.* (**c**) *anjám dádan. //Teymur namáyewi saxt naqz dáde hamávardhá* [tournament] *ye celtapká*/ tenis rá bord.//.* **turn in on oneself** *dar xod foruraftan; darungará gawtan. //Az zamáni ke/ pas az in ke Parviz raháyaw kard/ velaw kard saxt dar xod forurafte.//.* **turn sth inside out** *váru/ powtoru kardan. //Bád catram rá váru/ powtoru kard./ Hame ye jibháyaw rá pei ye kelidháyaw powtoru/ ziroru kard.//.* **turn off** *(az wáhráhi) birun raftan (va be ráh e digar raftan). //Baráye in ke be Wiráz beravim báyad injá az wáhráh birun ravim?//.* **turn sb off** *(anáyin) bizár kardan/ wodan. "... va az molk e xod bizár wavam tá har ke womá xáhid..." (ZBP, L57, TB); hál e kasi rá behamzadan. kir e waq rá xábándan. ruygardán kardan, "ruy az án muze' begardánidam." (ZBP, L2525 AT). //Inhame goftogu darbáre ye kowtárgáhhá* [abattoirs] *pák hálam rá gereft/ delam rá behamzad!/ Kasi ke dahanaw bu ye bad/ gand dahad bigomán har zani rá ruygardán mikonad.!//.* **turn sth off** (**a**) *bastan, xámuw kardan. Harjá juri tarjome miwavad. //ceráq, ojáq rá xámuw kardan; wir rá bastan* [turn off the tap]*./ Baráye inke lule ye tarekide rá dorost konand áb rá basteand.//.* (**b**) *xámuw kardan. //Bogzár jamjám*/* TV *rá xámuw konim, dusttar dáram ketábi bexánam.//.* **turn on sb** *//Sagaw ke hamiwe biramaq/ árám ast nágahán bar u kafte/ táxte* [turned on him] *páyaw rá gazid./ Cerá hame be man miparid?* [Why are you all turning on me?]*.//.*
turn on sth *gerd e... gawtan; bázgawtan be...; soxan az... budan. "Duw dar halqe ye má qesse ye gisu ye to bud -- tá del e wab soxan az selsele ye mu ye to bud." (Háfez). //Soxan az behtar sáxtan e behdáwt va darmán/ behdári ye mardom* [public health] *bud.//.* **turn on sth/ doing sth** *bastegi be... dáwtan. //Xub darámadan* [success] *e tuwi* [picnik] *biwtar bastegi be havá dárad.//.* **turn sb on** *(anáyin) barangixtan; sar e hál ávardan; hálibeháli kardan/ wodan* [stimulate sexually]. *//Musiqi ye jáz hargez ma rá sarehál nemiyávarad./ Mardán e riwu rá ke mibinad hálibeháli miwavad* [turned on]*.//.* **turn sth on** [oven, radio etc] *rowan kardan; bázkardan. //ceráq/ jamjám** [TV]*/ boxári rá rouwan kardan./ (aknun ke) bálá hasti mitaváni áb e garmábe rá baráyam bázkoni?//.* **turn out** (**a**) *ámadan, peidá wodan. //anbuhi az mardom baráye didár e/ didan e ávard* [race] *ámadand/ gerd ámadand./Hame ye mardom e deh baráye xowámadguyi be Páp peidáyewán wod.//.* (**b**) *az áb darámadan; wodan; piw ámadan. //Agar havá báráni wavad báyad barnámeyemán rá degargun sázim./ "wappási** [the party] *cejuri az áb darámad", "Xeili xub wod/ xeili xub darámad./ Omidvár-am ruzgár e xowi baráyetán piw áyad.//.* **turn (sth) out** *ru be birun negaristan/ gardádan/ gawtan. //Angowtán e páyaw be birun gawte/ minegarad./ Angowtán e páyaw rá be birun gardánd.//.* **turn sb/ sth out** *sáxtan; birun dádan. //Án kárxáne hafteyi pánsad ráde*/ máwin misázad* [turn out]*./ Án dánewkade tá konun candin dánewmand e taráz e yek* [some first-rate scholars] *birun dáde.//.* **turn sth out** (**a**) *xámuw kardan. //Farámuw nakoni piw az inke bexábi ceráqhá rá xámuw koni.//.* (**b**) *tohi kardan. //tábuk/ otáqak e zir e wirváni* [attic] *rá tohi kardan; kewohá ye xod rá tohi kardan./ Ámuzgár dastur dád jibháyaw rá tohi konad.//.* **turn sb out (of/ from sth)** *birun rándan/ kardan. //Xánexá/ xánexáyam/ xodávand e xáneam páyán in máh ma rá az xáne birun miránad./ Ábestan wod/ wekamaw bálá ámad va pedaromádaraw/ zádáránaw az xáne birunaw kardand.//.* **turn out to be sb/ sth; turn out that ...** *az áb darámadan. //Án bánu dust e xáharam az áb darámad./ Án kár* [job] *saxttar az ánce ke miyandiwidam az áb darámad.//.* **turn (sb/ sth) over** *qaltidan/ qaltándan va az inru be ánru wodan/ kardan; cappe wodan/ kardan; váźgun kardan/ wodan. //Az insu be ánsu qaltide bexáb raft.* [she turned over and...]*./ Án ráde*/ máwin sorxorde, cappe wod/ sarbetah wod* [skidded, turned over] *va átaw gereft* [burst into flames]*./ Án parastár pirmard rá qaltánd/ damáru/ damaru kard* [turned hte old man over] *tá powtaw rá bewuyad.//.* **turn sth over** (**a**) *kár kardan; sáxtan. //Án dálá** [company] *biw az sáli sad milion dolár misázad/ kár mikonad.//.* (**b**) *Káláhá ye anbár rá foruxtan va báz án rá porkardan. //Bázárce kálháá ye anbáraw rá zud beforuw resánde báz jáyaw rá pormikonad.//.* **turn sb over to sb** *kasi rá bedast e... sepordan. //Afsarán e gomrok án mard rá be wahrbáni* [police] *sepordand.//.* **turn sth over to sb** *be...*

vágozárdan/ sepordan. //Kár rá be doxtaraw vágozárd/ vágozár kard/ sepord.//. **turn round/ turn around** (**a**) *bárandázi va bárgiri kardan; bár rá tohi kardan; báz bár gereftan va ámáde ye daryánavardi wodan. //*These cruise ships can turn round in two days: *bárandázi va bárgiri ye in návhá do ruz be derázá mikewad.//.* (**b**) *(bázargáni) várune wodan; az inru be ánru wodan. //Yek hafte piw bázár e Ámriká az inru ánru wod.//.* **turn (sb/ sth) round** *bargawtan/ bargardándan. //Bargard, bogzár powtat rá bebinam./ Newimat/ sandaliyat rá bargardán su ye átaw.//.* **turn to** *be... kamar bastan. //Kamarbaste hame ye saráy/ xáne rá dar yek pasin pák kardim.//.* **turn to sb/ sth** *ruy ávardan be...; ruy kardan be...; panáh bordan be...; //Hickas nadárad ke be u ruyávarad/ panáh bord./ Pristár e barzan* [the parish priest] *kasi ast ke mardom behengám e saxti be u ruy miyávarand./ Harce afsordetar gawt biwtar be bádegosári ruyávard/ panáh bord./ Kudak baráye deldári be mádararaw panáh bord.* [turned to its mother for comfort]*.//.* **turn up** (**a**) *(bázargáni) afzáyew yáftan; behtar wodan. //sarmáyegozári (dárad) xeili tond afzáyew miyábad.//.* (**b**) *ámadan; peidá wodan. //Peimán kardim celparde*/ sinemá tasu* [o'clock] *ye 8:00 didár konim, ammá peidáyaw nawod./ Be wám mehmánaw kardim/ nevidaw dádim* [invite] *ammá bexod ranji nadád ke biyáyad.//.* (**c**) *peidá wodan. //gománi/ waki nadáram yeki az in ruzhá pangánat** [watch] *peidá miwavad.//.* **turn sth up** (**a**) *bálá zadan; bargardándan. //jelo ye bád e sard yaqeaw rá bálá zad.//.* (**b**) *(bá) tu zadan (jámeyi rá kutáh kardan). //In walvár xeili deráz ast báyad páceaw rá tuzad.//.* (**c**) *az zir e xák darávardan/ yáftan; bargardándan. //Kewávarz hengám e woxmzadan e kewtzár káse ye sar e mordeyi rá az xák darávard./ xák rá bá xiw* [plough] *bargardánde budand* [turn up]*.//.* (**d**) *boland(tar) kardan. //Ává ye rádio/ vákive* rá nemitavánam xub bewnavam, mitaváni kami án rá bolandtar koni?//*

turn[2] n **1** *carxew, gardew, vawt. harjá juri tarjome miwavad. //Daste rá cand bár becarxán!//.* **2** *carxew; carxewgán. //nágahán be cap carxid/ gawt.//.* **3** *dar ráh yá xiyábán cam; xam; pic. //kureráhi* [a lane] *porpicoxam./ sar e pic tond naro!//.* **4** *gardew, degarguni. //gardewi/ degarguniyi harásangiz* [an alarming turn] *dar peivand e miyán e kewvarhá ye jahán./* an unfortunate turn of events: *negunbaxti./ Kárhá nágahán va nábiyuside docár e degarguni gawtand./* Business has taken a turn for the better/ worse: *Károbár nágahán behtar/ badtar wode.//.* **5** *pastá, "Man az ásiyáb miyám, to migi pastá nist?"; bár; kew [yek kew; do kew]; karat; herew (ZBP, C848, FM); //Xáhew mikonam bebiyusid* [wait] *tá pastá be womá berasad, káretán anjám wavad.* [wait for your turn to be served]*./ Pastá ye ki-st ke ávandhá/ kásebowqábhá rá bewuyad?/ Man ham be pastá ye xod powt e farmán minewinam.//.* **6** *gawt, gardew. //Delam mixáhad gawti dar báq bezanam.//.* **7** *namáyew e kutáh. //*a comedy turn: *namáyew e xandestáni ye kutáh./* a song-and-dance turn: *namáyew e kutáh e sáz o áváz o raqs./* a variety turn: *yek wirinkári ye kutáh.//.* **8** (**a**) *//injur ke nágahán tu ámadi* [bursting in like that] *takán xordam* [you gave me quite a turn]*//.* (**b**) *náxowi. //Bázham náxow wode.//.* **9** **at every turn** *hamejá; hamiwe, peivaste. harjá juri tarjome miwavad. //Peivaste be u barmixoram/ hamiwe mibinamaw./ Naqweháyaw peivaste naqw bar áb miwavad/ naqw bar áb wode.//.* **by turns** *yeki pas az digari; yekáyek; gáh... gáh; pastáyi. //Kár rá pastáyi anjám dádim./ Gáh wád va gáh afsorde miwavad.//.* **do sb a good/ bad turn** *be kasi komak kardan/ nakardan.* **done, etc to a turn** *(baráye guwt va mánand e án) maqzpoxt.* **have, etc an enquiring, etc turn of mind** *garáyew ... dáwtan. //Hamiwe garáyew e dánewgáhi dáwte/ hamiwe garáyew dáwte ke dánewgáhi báwad.* [show an academic turn of mind]*.//.* **in turn** *yekáyek, pastáyi. //Doxtarán yekáyek/ pastáyi nám e xod rá be ává ye boland goftand.//.* **on the turn** *dar hál e degarguni. Harjá juri tarjome miwavad. //Baxtaw darhál e degarguni ast. Nazdik ast badbaxt/ xowbaxt wavad.//.* **not do a hand turn** *bengarid be* "hand[1]". **on the turn** *darhál e degarguni. Harjá juri tarjome miwavad. //Baxtaw dar hál e degarguni ast/ nazdik ast badbaxt/ xowbaxt wavad./ In wir dárad torw miwavad* [this milk is on the turn.]*.//.* **one good turn deserves another** *(dastán) az in dast bede, az án dast begir!; "to niki mikon o dar Dejle andáz -- ke izad dar biyábánat dahad báz." (Sa'di).* **out of turn** (**a**) *náhengám, bijá, bipastá.* (**b**) *bijá, náhnegám. //bijá/ náhnegám soxan goftan.//.* **take turns (at sth)** *pastáyi/ yekbeyek kár kardan. //Har do nemitavánid báham/ yekjá/ hamzamán docarxe savár wavid./ Báyad pastáyi/ yekbeyek savár wavid.//.* **a/ the turn of events** *degarguni ye nágaháni ye kárhá; sarnevewt.* **(do sth) turn and turn about** *yeki pas az digari; yekáyek.* **a turn of phrase** *soxan rándan; be zabáni digar...; //wive ye besyár xubi baráye kutáh va sudmand soxan goftan dárad* [have an apt turn of phrase for summing up a situation]*.//.* **a turn of the screw** *fewár e biwtar, setam e biwtar; biwtar celándan.* **a turn of speed** *tondtar (kár kardan); pá rá ru ye gáz gozáwtan; gáz dádan. //Nágahán pá rá gozáwt ru ye gáz tá az digarán piwoftad/ biyoftad.//.* **the turn of the year/ century** *áqáz e sál e nou/ sade ye nou//*

turn-about n *az inru be ánru wodan/ kardan. //Nágahán az inru be ánru wodan e ravew e warvin** [government] *dar kár e bájxáhi/ báźxáhi* [taxation] *hame ye gozárewgarán e xawáyáyi* [political commentators] *rá dar wegeft kard.//*

turn-around (*niz* **turn-round**) *degarguni ye nágaháni; ziroru wodan. //Degargun kardan e rahbari máye ye ziroru wodan va nikbaxti ye kumal* e kár* [Labour Party] *gawt.//*

turncoat n *(xárdári) peimánwekan; mehrodruj (EDPL)*

turner n *carxkár, taráwkár. //*a metal- turner/ wood-turner: *taráwkár e áhan/ yuwost*/ cub//*

turning *//darro* [exit] *ye nádorost rá gereftan va raftan./ darrou ye dovvom dast e cap rá begir va boro!//*

turning-circle n *gerdkardan, //kucaktarin gerdi ke mitaván bá yek ráde*/ máwin zad.//*

turning-point n *vawtgáh*/ bázgawtgáh. //Án didár* [meeting] *vawtgáhi* dar zendegiyaw bud/ gawt./ Yáftan e máye* [vaccine] *vawtgáhi* dar peikár bá áble bud.//*

turnip n **1** (**a**) *walqam.* (**b**) *//walqam e zard e bozorg.//.* **2** *//riwe ye walqam baráye xorák e gáv./* mashed turnip: *walqam e kubide; turnip soup; sup e/ ábguwt e walqam//*

turnkey adj *ámáde, sáxte va pardáxte; //*a turnkey apartment: *saráceyi sáxte va pardáxte.//*

turn-off (n) **1** *dar-rou* [exit]. //*In darrou be Ahváz miravad.//.* **2** *(anáyin/ biwtar yekáni) máye ye bizári. //pá ye badbu del e ádam rá beham mizanad.//*

turn-on n *(biwtar yekáni) barangixtan; hálibeháli kardan. //Gomán mikonad sine ye pawmálu ádam rá hálibeháli mikonad!//*

turn-out n **1** *báwandegán. harjá juri tarjome miwavad. //Dar newast e diruz xeilihá ámade budand.//.* **2** *tohi kardan; xánetakáni. //in kewohá por az áwqál ast, zamánaw ast ke xánetakáni ye xubi konim.//.* **3** *jáme. //Dabsár** [the headmaster] *pesarán rá baráye jáme ye pákizeyewán* [neat turn-out] *sotud.//*

turnover n **1** *kárkard; sáxtan. //Án bongáh kárkard e sáliyáneyi barábar e 70 milion dolár dárad/ sáli 70 milion dolár misázad.//.* **2** *(nerx e) foruw. //Xást e má án ast ke ánce ke dar anbár e maqázeháyemán dárim zud beforuwim* [quick turnover of stock].//. **3** *womár e kármandáni ke dar zamáni viźe az jáyi rafte jáyewán kasán e digari miáyand. //Cerá dálá** [company] *ye womá conin tondtond kármandánewán rafte digarán jáyewán miáyand?* [rapid turnover of staff].//. **4** *koluce ye morabbáyi; koluce ye miveyi. //*an apple turn-over: *koluce ye sib.//*

turnpike n **1** *(dar Ámriká) wáhráh e báźgirán. //wáhráh e báźgirán e Miami.//.* **2** **Pike** *(dar gozawte, dar Engelestán) ráh e báźgirán*

turn-round n **1** (also **turn-around**) *bárandázi va bárgiri (ye kawti).* **2** = turn-around

turnstile n *narde ye gardán [M.R. Báteni]*

turntable n **1** *gardune.* **2** *gardune ye lokomotiv/ kárvándudi*

turn-up n **1** *labe ye bálázade ye páce ye walvár. //Walvárháyi ke labe ye páceyewán bálá zade wode engár beásá/ mod wode.//.* **a turn-up (for the book)** *(anáyin) ruydád e wegeft yá nábiyuside* [unxpected]*; já ye wegeft ast ke...! //Gord/ qahremán dar dast e noxost wekast xord? Xeili jáy e wegeft ast!* [that's a turn-up for the book!]//

turpentine *(anáyin),* **turps** n *trebánin, sakez (ZBP, C6426 FM)*

turpitude n *(beáyin) badi, badmanewi*

turquoise n **1** *firuze. //*a turqoise brooch: *yek gol e sine ye firuze.* **2** *firuzeyi. //*pale turquoise: *firuzeyi ye kamrang//*

turquoise adj *firuzeyi. //yek pirhan e firuzeyi//*

turret n **1** *borj.* **2** *borjak e kawti, havápeimá, tánk, ke tuphá daránjá nehádeand. //razmnávi dárá ye zinávand be borjak e doqolu* [twin turret]*//*

turreted adj *borjakdár; borjakmand*

turtle n **1** *lákpowt, suláxpá; báxe.* **2** *(dar Ámriká) lák e hargune xazande ye lákdár* [tortoise, terrapin]. **3** **turn turtle** *váźgun wodan, cappe wodan*

turn-dove n *kabutar e qomri az gune ye* <u>Streptopelia</u>

turtle-neck n *(jáme ye) yaqeboland/ garibánband*

turtle-necked adj *yaqeboland. //yek kaźágand* [sweater] *e yaqeboland//*

turves pl of/ *rixt e candgáni ye* "turf"

tusk n *pilastu (ZBP, L2146); pilosto/ pilosta [Jami Shakibi]; pilás; pilostagin, "mazan pilostagin do dast bar ruy -- makan az máh e tábán anbarin muy." (ZBP, L7795 VR). besanjid bá* "ivory"

tussle n *dast be yaqe wodan baráye gereftan e cizi; kalokowti gereftan baráye darávardan az cang e kassi; galáviz wodan/ kelenjár raftan baráye bedast ávardan. //Baráye inke kárd rá az dastaw begiram nácár bá u galáviz wodam./ Harsále baráye inke bedánim baráye estár** [vacation] *kojá beravim bá ham kelenjár dárim.//*

tussle v, **tussle (with sb) (about/ for/ over sth)** *galáviz wodan; dast be yaqe wodan; garibán e kasi rá gereftan; kalokowti gereftan; kelenjár raftan baráye gereftan e cizi. //sar (e gereftan) e sekkehá galáviz wodand.//*

tussock n *jáyi ke alafháyaw/ váwháyaw*/ urvarháyaw* bolandtar yá anbuhtar az pirámunaw ast*

tut (also **tut-tut**) (interj, n) *váhváh.* //Tut-tut, the boy's late again!: *váhváh pesare báz dirkarde!./* a tut of disapproval: *váhváhi newángar e nápasandidegi.//*

tut (also **tut-tut**) v (**tutted, tutting**) *váhváh kardan/ goftan, harjá juri tarjome miwwavad. //Zanaw bá ranjidegi váhváh kard/ goft.//*

tutelage n **1** *sarparasti, lalegi; dáyegi; dáygáni, "hamán kehtar o dáyegán e to bud. -- be lawgar ze pormáyegán e to bud.." (ZBP, L7026 SF); kudaki laledár; kudaki zir e sarparasti* [a child in tutelage]*./ dáyegáni ye wáháne; pápáne* [pope]*;wáhzádegáne.//.* **2** *wágerdi. //wágerdi ye yek ostádkár* [master craftsman]*.//*

tutelary adj **1** *sarparast, lale, dáygáni, "hamán kehtar o dáyegán e to bud -- hamán kehtar o dáyegán e to bud." (ZBP, L7026 SF).* **2** *vábaste be sarparast, lale, dáyegán.* //tutelary authority: *dáygágni.//*

tutor n **1** *ámuzgár e viże/ sar e xáne; lale; dáyegán, "hamán kehtar o dáyegán e to bud -- be lawgar ze pormáyegán e to bud." (ZBP, L7026 SF); yek ámuzegár e viże hengámi ke kudakán bestari dar bimárestán hastand be ánán miyámuzad.//.* **2** (**a**) *(dar Engelestán) dáyegán e dánewgáhi. //dáyegán e dánewgáhiyaw* [her tutor] *miguyad piwraftaw xub ast.//.* (**b**) *(dar Ámriká) ostádyár* [assistant lecturer]. **3** *(beviże dar musiqi) xodámuz. //xodámuz e violon/ galgacak*//*

tutor v **1** (**a**) **tutor sb (in sth)** *ámuzgár e sar e xáne/ viże budan; lalegi kardan; dáygáni kardan/ ámuxtan. //be kasi baráye ázmuni ámuzgári ye viże kardan./ be kasi dánew e womár ámuxtan//.* (**b**) *dáygáni*; ámuzgári ye viże kardan. //Káraw dopáre bud, páreyi ámuzew e viże ye/ dáygáni ye dánewgáhi va páreyi pażuhew.//.* **2** *(beáyin) xiwtandári kardan; bar sahewhá* [feelings] *ye xod cire wodan. //*tutor one's passions: *xiwtandári kardan; bar sahewhá* [feelings] *ye xod cire wodan./ bexod wekibáyi ámuxtan; wekibáyi kardan.//*

tutorial adj *(vábaste be) ámuzgár e sarexáne; lale, dáyegán; ámuzewi. //dourehá ye ámuzewi ye viże; kárhá ye ámuzewi ye viże; ke kasi be gardan dárad.; pásoxguyhihá ye yek ámuzgár e sarexáne/ lale/ dáyegán./ dár páygáh e ámuzgári ye viże/ dáyegáni.* [in a tutorial capacity]//

tutorial n **1** *ámuzew e viże, dáyygáni*. //be doure ye ámuzew e viże/ dáygáni* raftan; yek doure ámuzew e viże/ dáygáni* dádan; yek doure ámuzew e viże/ dáygáni* rá az dast dádan* [miss]*./ zir e sarparasti ye wáh, páp, wáhzáde.//.* **2** *zir e sarparasti budan.* **3** *wágerdi. //wágerdi ye zir e dast ye ostádkár.//*

tutti-frutti n, **tutti-frutti ice cream** *bastani ye mivedár/ miveyi/ ájili*

tuxedo n (pl **tuxedos**) = dinner-jacket: *askun (ZBP, C3277)*

TV (abbr) television set: *jamjám*. //Emwab jamjám* ce barnáme dárad?/ dárim yek jamjám* e nou mixarim.//*

twaddle n *kalkal, "dar safar bá gerdakánam dar jovál -- mikewam az kalkal e u qiloqál" (Rawidi); yáve, carand, carandoparand. //Hargez conin kalkali/ yáveyi nanwnide budam.!; Án matal* [novel] *yáveyi ewqi ast.//*

twang n **1** *dangdang (ává ye kewidan va rahá kardan e zeh, tár yá sim).* **2** *//zeh* (the bow) *dangi karde peikán* [arrow] *sutkewán be havá raft./ Yek kasi dar otáq e pahluyi/ hamsáye* [next room] *dáwt zerpzerp gitár mizad.//*

twat n **1** *(zewt, anáyin) kos.* **2** *(xárdári) kosxol, kun e xar*

tweak v *niwgun gereftan (va picándan); ewkonje kardan; ewkonjidan. //guwaw rá az sar e wuxi* [playfully] *niwgun gereft (va picánd)//*

tweak n *niwgun; kewidan va picándan; ewkonj. //guw e pesarak rá saxt kewid/ picánd.//*

tyrannical adj **1** *bidád; bidágari; setam.* **2** *kewvari ziredast e bidádgarán; bidád; setamgari; sástári**

tyranny n **1** (**a**) *sástári* [<Pahlavi (ZBP, C3557 MK, BF)]; setamgari, bidád. "be wahri ke bidád wod pádewá -- nadárad xeradmand budan ravá." (ZBP. L3421, SF). //Dar sarásar e ruzgár e xiw az bidád bizári nemudan./ bidád e/ bidádgari ye/ sástári* ye wahriyári ye ártewiyán/ pásdádárán.* [the tyranny of military rule]*./ (pendárin) barnáme ye kár dar in daftar degarguninápazir* [inflexible] *ast va be bidád e án báyad gardan nehád.//.* (**b**) *(beviże candgáni) bidád; bidádgari; setam. //setam kewidanhá ye biarj e ravand e hamiwegi ye xáne* [domestic routine]*.//.* **2** *kewvari zirdast e yek bidádgar; bidád; setamgari; sástári**

tyrant n *bidádgar, setamkár, setamgar, sástár* [<Pahlavi, (ZBP, C3557, MK, BF)]*

tyre (US, **tire**) *karak* [<Gilaki, karak]. //karak* e docarxe./ karak* e yadak/ yadaki./ yek karak* e tarekide/ pancar/ suráx./ karakháyat saxt sáyide/ farsude wode./ fewár e darun e karak** [tyre pressure]*//*

tyro = tiro

tzar, tzarina *bengarid be* "tsar"

Uu

U[1]**, u** (pl **U's. u's**) *bistoyekomin vát** [letter] *e dabire ye Engelisi. //*"Umbrella" *bá (yek) vát* e "U" áqáz miwavad.//*
U² adj *(anáyin- pasandide yá be wuxi) az má behtarun; ánháyi ke xunewwán az digarán rangintar ast. //raftár e az má behtarun* [very U behavior]*.//*
U *(dar Engelestán) kutáhwode baráye* "universal" *(baráye celpard*/ film bekár miravad); hamegáni; baráye hame/ baráye xord o kalán. //yek parváne* [certificate] *ye hamegáni.//*
UAE *kutáhwode baráye* "United Arab Emirates"*/ Amirnewinán e Tázik e Hamdast*
UAR *kutáhwode baráye* **United Arab Emirates** *Hegmatán e Táziyán e Hamdast*
ubiquitous adj *(beáyin yá bewuxi) hamejáyi; harce ke dar yek zamán dar hame yá cand já yáft wavad; harvesf*; harvesp* [EDPL]. //Áyá az dud e sigár e dar hame ye resutáránhá/ sofrexánehá gorizi nist?/ Afsarán / pásbánán e ráhnamáyi ke hamejá hastand.//*
ubiquitty n *harvesf*; harvesp*; hamejáyi*
U-boat *be viźe dar jang e jaháni ye dovvom zirdaryáyi ye Álmáni*
udder n *cocu/ pestán e gáv; gouni [<Semnáni "gouni"]*
UFO, ufo abbr (pl **UFOS**) *bowqáb e parande* [unidentified flying object]
ugh *(wegeftváźe) ah, oq; vik, "máde goftá hic warmat nist, vik -- con saboksári na bad dáni na nik" (Rudaki); viwk [az guyew e Birjandi]. //ah/ oq [ugh] vik, ráb** [snailss] *mixori!//*
ugli n (**uglis, uglies**) = **ugli fruit** *ágli; párengi* [az pátábi + nárengi], [guneyi bahár e Irán ke az peivand e pátábi va nárengi bedast miáyad, xálhá ye sabz va zard dárad va dar* West Indies *miruyad.]*
ugliness n *bengarid be* "ugly"
ugly adj (**uglier, ugliest**) **1** *zewt, birixt, badrixt, názibá, "zewt báwad dabiqi yo dibá -- ke bovad bar aruz e názibá" (ZBP. L3782 GS); sahmgin, faźgen, estanbe. //yek roxsár e zewt/ yek bacce ye zewt; yek sáxtemán e birixt/ badrixt/ zewt; yek zaxm e faźgen* [ugly]; *yek cák* [gash] *e sahmgin; yek dáq* [scar] *e badrixt/ zewt./ jiqhá ye estanbe ye/ zewt e* [ugly screeching] *tutihá/ babqáhá//.* **2** *sahmgin, doźximáne, zewt, cendewávar. harjá juri tarjome miwavad. //patewnhá** [threats] *ye, sahmgin; ávázehá* [rumors] *ye zewt./ guwezadanhá ye zewt (be kasi)* [insinuations]*./ xandeyi doźximáne/ cendewávar, negáhi sahmgin; cewmaki* [wink] *zewt va mánand e án./ sán* [situation] *e xiyábánhá dáwt zewt/ cendewávar miwod./ mardom/ anbuh e mardom be xawm ámade budand* [ugly mood]; *tufán e sahmgini dárad barmixizad.//.* **3** **miserable, ugly sin** *bengarid be* "sin". **ugly customer** *ádam e doźxu.* **an ugly duckling** *gar sabr koni ze qure halvá sázam.*
UHF *kutáhwode baráye "abar-"/* ultra-highfrequency: *abarbasámad. besanjid bá* VHF
UHT *(kutáhwode baráye "wirafzár") barjuwide, abarjuwide. //wir e barjuwide*
UK *kutáhwode baráye* "United Kingdom" *beviźe dar newánihá, Engelestán, va Irland e abáxtari* [northern]
ukulele n *gitár e Háváyi [gitári kucak dárá ye 4 zeh]; gitárce*; yukleili. //zerpzerp* [strumming tunes] *bá/ ruy e gitárce* ye xod naqmeháyi zadan.//*
ulcer n *zaxm; riw, "va riw e rude az vey [az áb e cáh yá káriz] tavallod konad..." (ZBP, L5256 ZX); riw, "va qorhe be Pársi riw ast..." (ZBP, L5482 ZX); //*gastric ulcer: *riw e kom*.; riw e sáq e pá./ zaxm e/riw e dahánam sar báz kard/ tarakid//.*
ulcerate v *riw/ zaxm wodan; riw/ zaxm kardan/ gardánidan, "cun hawtsad sál az pádewáhi ye u bogzawt án guwt páre ke bar sar e duw dáwt riw gawt va dard gereft...." (ZBP, L2001, TB); "nohom tewnegi va xowki ye zabán va damidan e guwt e bon e dandánhá va dahán va riw gawtan."; zaxm wodan/ kardan. //Áspirin mitavánad lirwáme** [mucous membrane] *ye/ ástar e daruni ye kom** [inner layer of the stomach] *rá riw gardánad/ zaxm konad.//*
ulceration n *riw, zaxm. //riw wodan/ riwhá ye saxt e sáq e pá//*
ulcerous adj *riwnák, zamu, riw*

ulna n (pl **ulnae**) *(kálbodwenási) zand e zirin. Niz bengarid be* “radius”.

ulterior adj *(beáyin) penháni, neháni, nehofte. //In ahrom* [lever] *báyad kárbordi neháni dáwte báwad./ Biźan dar xaridan e nuwábe baráye man angize ye penháni* [ulterior motives] *dáwt- mixást ráde ye/ máwin e bárkewam rá* [van] *bevám girad.//*

ultimate adj **1** *afdom, afdomin; avdom; anjámin, "báz hengám e vádid e anjámin in hame qalat/ laqzew barámad. Pas báyad dánest ke ingune qalathá tanhá az farviw** [negligence] *e negáh e man áwkár nagardide ce basá hast ke..." (ZBP, L7557, DTH); vápasin. //vápasin/ afdomin barámad* [outcome]*/ hude, ráy* [conclusion]*./ sarrewtedárán* [management] *báyad afdomin pásoxguyi ye bastnewini* [strike] *rá begardan girand./ Bázdárande* [deterrent] *tanhá jangafzárhá ye hasteyi ast.//.* **2** *bonyádin. //bonesthá* ye bonyádin* [ultimate princnciples]*; porsewhá ye boyádin; sar e máyehá* [ultimate causes]*./ rástihá ye bonyádin e farzán va dánew.* [the ultimate truths of philosophy and science.//. **3** *(anáyin) bartari; ...tarin. //Geràntarin va xowáyandtarin/ delpazirtarin páre ye gardew* [trip] *parváz bá* Concord *bud.//*

ultimate n, **the ultimate (in sth)** *(anáyin) afdomin, anjámin, bartarin. harjá juri tarjome miwavad. //In káwihá afdomin/ behtarin káwi dar nerang** [design] *e áwpazxánehá ye novin-and.//*

ultimately adv **1** *saranjám. //Saranjám hame ye kewvarhá ye dastnewánde* [colonies] *xodistá/ jodásar xáhand gawt.//.* **2** *dar bon. //harmáddeyi dar bon az atom/ parmánu* sáxxte wode.//*

ultimatum (pl **ultimatums ultimata**) n *howdár/ vápasin darxást/ soxan; afdomin soxan/ peimán. //howdári /afdomin soxani rá paziroftan, napaziroftan;vápasin peimáni rá piwnahád kardan/ dádan* [ultimatum]//

ultra-, (pref) *bá xeili setáyhá* bekár miravad.* **1** *biw az andáze; abar-, //*ultra-conservative: *abaráyinparast*; biw az andáze/ besyár áyinparast*; besyár beásá* [fashionable]*//.* **2** *farásu ye, ánsu ye; abar-; bar-, //*ultraviolet: *farásu ye banafw./* ultra-high: *besyár boland; abarborz*.//. besanjid bá* “infra”

ultramarine adj, n *ábi ye xeili sir*

ultrasonic *(vábaste be) abarvák* [abar + vák <vac, Avestáyi, (EDPL)]*

ultrasound n *abarvák* [baráye riwe bengarid be* “ultrassonic”*]. //radyáb e abarvák*/ abarváki*//*

ultraviolet adj **1** *(cehrwenási) (vábaste be parto ye) farásu ye banafw. //parto(há ye) farásu ye banafw.//.* **2** *yek lámp e/ jalvand* e farásu ye banafw. //darmán bá parto ye farásu ye banafw.//. besanjid bá* “infrared, infra”

ululate v *(beáyin) zuze kewidan, faqán kardan; wivan va zári kardan; muyidan*

ululation n *zuze, faqán, wivan, nále va zári, muye. //muye ye/ nále va zári ye zanán e sugvár* [mourning]*//*

umber n *(guneyi gel e) oxrá ye qahveyi ye suxte. //*burnt umber: *(rangdáne ye) oxrá ye qahveyi; oxrá ye qahveyi ye suxte//*

umber adj *(rang e oxrá ye) qahveyi ye zard yá qermezfám*

umbilical adj *náfi; (vábaste be) náf*

umbilical cord *band e náf. (pendárin) vábastegi, //Az xáne ye pedari rafte band e náfam rá boridam/ vábastegiyam rá bá xáneváde gosastam.//*

umbilicus n *(kálbodwenási) náf, źaqáre (náf e jánevarán beviźe gáv)*

umbra n (pl **umbrae** or **umbras** *(dar setárewenási) sáye. besanjid bá* “penumbra”

umbrage n, **give umbrage, take umbrage (at sth)** *(beáyin yá be wuxi) xár kardan/ wodan; ranjidan; ranjándan; ázordan, ázorde wodan. //U rá (ham) mehmán kardam con mitarsidam (agar nakonam) beranjad./* He took umbrage at my remarks and left.: *Az soxanánam ranjide, raft.//*

umbrella n **1** *catr. //put up/ take down an umbrella./ catri rá báz kardan; bastan.//. besanjid bá* “parasol, sunshade (sun)”. **2** *(pendárin) catr, puwew, panáh. //zir e catr e/ puwew e hasteyi ye Ámriká panáh gereftan./ Pásbánán zir e puwew e/ zir e catr e/ dar panáh e niruhá ye imeni be kár (e xod) pardáxtand.//.* **3** *puwew-dahande. //yek sázmán e/ yek goruh e/ yek barnáme ye puwewdahande.//*

umlaut n *dar zabánhá ye xáneváde ye Álmáni, "ajvar*" [<ajuvarnah, Sanskrit] con* “männer” *= mardán, dar Álmáni. besanjid bá* “diaresis”

umpire n **1** *(dar varzew) dávar.* **2** *dávar; dádvar. bengarid be* “referee”

umpire v *dávari kardan; be dávari newastan. //dar yek ávard/ hamávard; setize(yi) dávari kardan//*

umpteen pron, det (infml) *xeili, farávàn; yek bor; harjá juri tarjome miwavad. //Yek borrewán raftand/ xeiliháyewán raftand; cemhá* [reason] *ye farávàváni baráye dir kardan dáwtand.//*

umpteenth pron, det *(harvenám) hezáromin. harjá juri tarjome miwavad. //Baráye hezáromin bár behet miguyam, nemidánam!/ Zabánam mu darávard, candán ke behet goftam nemidánam!//*

'un pron (infml) *(anáyin) yek, yeki, ciz. //*that's a good 'un!: *xub-e!/ ciz e xubi-ye!/ Raft máhigiri va yek máhi ye gonde/ yek ciz e gonde gereft* [caught a big 'un!]*.//*

un-, *piwvand* **1** *(bá setáyhá*, band e kárváźehá bekár miravad) na-; ne-; a-; aná-; bi-; abi-; ná-; ni-; vá-; harjá juri tarjome miwavad. //*unable: *nátaván;* unconsciously: *náxodágáh;* untruth: *nárásti//.* **2** (**a**) *(bá kárváźehá, kárváźehá ye nou misázad.) //*unlock: *vágowudan; qofli rá bázkardan;* undo: *gowudan/ bázkardan//.* (**b**) *(bá námváźehá, námváźehá ye nou misázad.) harjá juri tarjome miwavad. //*unearth: *az zir e xák darávardan;* unmask: *parde az... bardáwtan;* unhorse: *az asb piyáde wodan [az asb piyáde wo, bar nat' e zamin rox ne -- gámi do se bar má ne, awki do se ham befwán"]//*

unabashed adj *bibákáne; bá biparváyi; biparváyáne; bá porruyi. //Bá inke hame ye cewmhá be Turaj duxte wode bud dastpáce nabud/ nawod.//*

unabated adj *(baráye tufán, goftáre* [argument]*, girodár* [crisis] *va mánand e án) árám nawode, forukew nakarde, bi amán, káhew nayáfte!. //kulák* [the gales] *band nayámade (hamconán) biamán mitufid./ wur* [enthusisam] *e má forunanewaste hamconán barpá bud.//*

unable adj, **unable to do sth** *nátaván budan; forumándan, "samand e bádpáye az tak forumánd -- wotorbán hamconán áheste miránd." (ZBP, L3801 GS); "Pir e Musá goft ke forumándam ki cegune tavánam gozárdan...." (ZBP, L2585 AT). Niz harjá juri tarjome miwavad. //Nemitavánad ráh beravad. /Kuwidam be u zang bezanam/ bá u besávam* [to contact] *ammá natavánestam.//*

unabridged adj *(baráye matal* [novel]*, namáyewnáme, soxanráni va mánand e án) kutáhnawode. //(rixt e) kutáhnawode ye dástán e "Jang va Áwti"* [War and Peace]*//*

unacceptable adj *napaziroftani. //bandhá ye, piwnahádát e/ cemhá* [facts] *ye/ ávandhá* [arguments] *ye/ ráhhá ye napaziroftani./ dar yek (kewvar e) mardomsálári* [democratic] *zendáni kardan (e mardom) bedun e dádrasi* [trial] *pák napaziroftani ast.//*

unacceptably adv *//ostáhá* [standards] *ye besyár páyin* [low] *va napaziroftani.//*

unaccompanied adj **1** *tanhá; tanháyi; bedun e/ bi hamráh. //Kudakán bedun e hamráhi ye bozorgsál rá ráh nemidahand./ Baccehá rá tanháyi bi bozorgtar ráh nemidahand./ bár e/ camedán* [luggage/ baggage] *e bedun e hamráh.//.* **2** *(dar musiqi) bedun e hamráhi; bi hamráhi ye...; //áváz xándan bedun e musiqi/ bi hamráhi ye musiqi.//*

unaccountable adj **1** *nadánest. harjá juri tarjome miwavad. //Afzáyew e marg e nágaháni ye nouzádán/ afzáyew e varparidan* [sudden death] *e nouzázádán bedun e inke cemi* [reason] *baráye án yáft./ Nemidánim cerá án náme harzgez naresid* [arrive]*.//.* **2** **unaccountablte (to sb/ sth)** *(beáyin) pásoxgu ye... nabudan.*

unaccountably adv *bewiveyi nadánest; nawnáxte. //dar newast nabud/ be newast nayámad va nemidánim cerá.//*

unaccounted adj, **unaccounted for** **1** *nabudan. harjá juri tarjome miwavad. //Yek tan ráhi hanuz peidáyaw nist.//.* **2** *nadánest, nawnáxte. harjá juri tarjome miwavad. //Nápaid wode, hic kas nemidánad cerá va cegune.//*

unaccustomed adj, **1** **unaccustomed to sth** *xu nadáwtan be; xu nákarde. //con be soxanráni jelo ye mardom xu nadáram.//.* **2** *wegeft, na cun hamiwe. //xámuwi ye wegeft e u/ na cun hamiwe xámuw bud./ Safar e arzán e be birun az kewvar.; afzuniyi ke hamiwe dar dastras nabude* [the unaccustomed luxury of...]//

unacknowledged adj *náwenáxte, nawnáxte. //ostád e fann e xiw ammá náwenáxte/ nawnáxte./ komak u be paźuhew náwenáxte mánd.//*

unadopted adj *(dar Engelestán) (baráye ráhhá) bisarparast; bixávand*

unadulterated adj **1** *(beviźe baráye xorákihá) náb.* **2** *(anáyin) pák, yeksare; sare. //pák carand goftan* [pure unadulterated nonsense]*./* unadulterated bliss: *hurámi sare//*

unaffected adj **1** **unaffected (by sth)** *harjá juri tarjome miwavad. //awáháyi** [rights] *ke dádhá ye novin kárkardi bar ánhá nadárad./ Baccehá engár az foruhewtegi ye/ jodáyi ye pedaromádarewán/ zádáránewán* az didgáh e sahewi** [emotionally] *ázorde nawodand.//.* **2** *sáde, biáláyew, pák. //be kasi xowámad goftan va pákdeláne wádi nemudan* [unaffected pleasure]*.//*

unalloyed adj *(beáyin) náb, pák, sare. harjá juri tarjome miwavad. //sarmasti* [joy] *ye pákdeláne; arawk e náb* [enthusisam]*; wuri náb* [excitment]*//*

unalterable adj *degarew nápazir [M. Moqaddam]*

unAmerican adj **1** *ná-Ámrikáyi; nákÁmrikáyi*. //dastnehádan e warvin** [State control] *bar kárhá andiweyi* [notion] *pák náÁmrikáyi ast.//*. **2** *náÁmrikáyi; bedowmani bá Ámriká. //kárháyi* [activities] *náÁmrikáyi/ bedowmani bá Ámriká.//*

unanimity n *yeksoxani; yekdeli, yekzabáni*

unaninous adj, **unanimous (in sth)** *yekdel, yekzabán, "mabáwid joz yekdel o yekzabán -- maguyid kaz má ke wod badgomán." (ZBP, L4804 SF); yeksoxan, "in pustbázkarde bedán goftam tá xábi dide nayáyad in mehtarán ke newasteand bá man dar in soxan-and." (ZBP, L515, TBH). //Hame ye rustáyiyán dar hamestári* bá* [opposition to] *sáxtan e yek ráh e kamarbandi dekdel va yekzabán-and./ yeksar, "ze hargune goftim o andáxtim -- saranjám yeksar bar in sáxtim* [unanimous] *(ZBP, L4915, SF); yek ruye "beyekruye hamewahr e sepáhán -- wodand án pákdáman rá gováhán." (Xosro-Wirin, Nezámi). //yeksar/ yekruye bargozide wod.; Án piwnahád rá yeksar/ yekruye/ yekdel va yekzabán ostovár dáwte, paziroftand.* [unaninous approval]*//*

unaninously adv *bengarid be* “unanimous”

unannounced adj *bedun e piwágahi; bedun e ágahi ye piwin; nágahán; sarzade. //bedun e ágahi ye piwin/ nágahán; sarzade dastgáhi rá az didgáh e imeni várasi kardan./ bedun e ágáhi ye piwin/ sarzade ámad/ resid/ sarresid.//*

unanswerable adj *pásoxnápazir; bicunocerá; cunocerá nadáwtan. //jate** [case] *ye padáfand e u cunocerá nadárad.* [His case/ defence is unanswerable.]*//*

unapproachable adj *badbarxord; xowk*

unarmed adj **1** *bizinabzár. //Engelestán/ Engelisián be niru ye wahrbáni ye bizinabzár e xod* [unarmed police force] *mibálad/ mibáland/ sarafráz ast/ sarafráz-and./ Bizinabzár be ordugáh ámad.//*. **2** *bizinabzár. //sarbázáni ke baráye razm e bizinabzár/ bijangafzár ámuzew dideand.//*

unashamed adj *bidastpácegi; biwarmsári; biwarm. //Bá wádmáni va bi warmsári yekdigar rá budisand* [with unashamed delight]*./ Bi ánke warmewán wavad hamdigar rá busidand.//*

unashamedly adv *biwarmáne. //Biwarmáne tanhá pei ye/ donbál e sud e xod budan.//*

unasked adj *náxáste, náxánde, naporside. //Newast páyán gereft va arjdártarin porsew naporside mánd./ Náxánde be mehmáni ámad* [come to the party unasked].*//*

unasked for *naxáste, náxáste, natalabide. //komakhá ye (puli ye) natalabide.//*

unassailable adj **1** *wekastnápazir; rexnenápazir. //yek báru ye/ deź e wekast-nápazir/ rexnenápazir.//*. **2** *(pendárin) bicunocerá; wekastnápazir. //Páygáh* [position] *e u/ ávand* [argument] *e u cunocerá nadárad* [is unassailable].//

unassuming adj *kamru; forutan. //*a gentle, quiet and unassuming manner: *raftári narm, árám va forutanáne//*

unassumingly adv *bedun e piwdávari*

unattached adj **1** *bedun e vábastegi; návábaste. //mardomi bedun e hicgune vábastegi/ be hic sázmán e xawáyáyi** [politcial].*//*. **2** *bizan, biwouhar; ázád*

unattended adj **1** *bisáháb*; bixávand. harjá juri tarjome miwavad. //rádehá* ye/ xodrouhá ye bisarnewin va camedánhá ye bixávand* e gomán-barangiz/ máye ye badgománi.//*. **2** **unattended (to)** *bisarparast. //piwsán e maqáze* [the shop-counter]*/ vákubar*/ telefom/ va mánand e án rá bisarparast rahá kardan./ rahá kardan/ vel kardan/ mándan./ Sarásar e wab bacce rá dar xáne bisarparast rahá kardand./ Námehá ye kohne ke hanuz bipásox mánde/ ke hanuz be ánhá naresideand.//*

unavailing adj *bihude; bejáyi naresidan. //zurzadanháyaw/ kuwewháyi bihude baráye kenár gozáwtan e sigár/ dud nakardan./ Hame ye peiqárehá* [protest] *ye má bihude bud/ bejáyi naresid.//*

unavoidable adj *nácár; nágozir. //nácári; kárháyi ke az zir e án nataván darraft.//*

unavoidably adv *nabudi* [absence] *cárenápazir/ nágozir; //derangi* [delay] *nácár/ nágozir//*

unaware adj, **unaware (of sth/ that...)** *náágáh; nágahán; anágáhán; xáb; bardelnágozawte, "va án bar del e má nágozawte va hilathá sáxtand tá ráy e niku ye u rá dar báb e má begardánidand." (ZBP, L402, TBH). //az didgáh e hanvari** [socially]*; xawáyáyi* [political] *náágáh./ Nemidánest ke man hastam; az budan e man ágáh nabud./ Az án gereftári/ porsemán náágáh/ anágáhán* nistam.//*

unawares adv **1** *nágahán; nábiyusán; nábiyuside. //Hamin ke/ haminjur ke dáwt otáqaw (otáq e u) rá mijurid* [searching]*/ jostoju mikard nágahán sarresid.//*. **2** *náxodágáh. //Báyad náxodágáh/ báyad bedun e*

inke xodam dáneste báwam dastekelidháyam rá andáxte/gom karde báwam. [dropped my keys unawares]*//.* **3** **catch/ take sb unawares** *nágahángir kardan. //Bá xeili zud ámadan e xod má rá nágahángir kardid. Xeili zud ámadi va má rá nágahán gerefti.//*

unbalance v *nátarázmand kardan; náostovár kardan. //marg e u/ zanaw tarázmandi ye raváni ye Kámrán rá behamzad./ Bázdeh e biw az andáze ye hirbáni** [economy] *bázár e hamegáni e farangestán/ Orupá rá saxt nátarázmand/ náostovár migardánad.//*

unbalanced adj **1** *diváne, xol, kosxol. //maqzaw pársang mibarad./ Dami divánegi bar vey cire wode u rá/ án zan rá tir zad (va kowt).//.* **2** *(baráye manewtehá va mánand e án) gazáf. //gozárewhá ye gazáf e ruznámehá ye mardompasand.* [popular tabloids]*//*

unbar v (**unbarred, unbarring**) *(dar, darváze va mánand e án rá) gowádan; ráh rá baráye... bázkardan. //(pendárin) ráh rá baráye jaháni bedun e zinabzárhá ye/ jangabzá há ye hasteyi báz kardan.//*

unbearable adj *barnatáftani; tavánfarsá. //Ma rá taván e bartáftan e gostáxi ye u nist./ Gostáxiyaw baráyam barnatáftani ast.//*

unbearably adv *//garm va tavánfarsá; dardnák va tavánfarsá; xodpasandi tavánfarsá//*

unbeatable adj *birudast; wekastnápazir. harjá juri tarjome miwavad. //Goruh e varzewi ye Brezil rá wekastnápazir midánand./ Miguynand Goruh e varzewi ye Brezil rudast nadárad./ Baháháyi ke rudast nadárad; candán arzán ke rudast nadárad.; Kástárháyi* [discounts] *ke* rudast nadárad.; Piwnahádáti* [offers] *ke rudast nadárad.//*

unbeaten adj *birudast; rudast nadáwtan; //hargez ruy e wekast nadide./ yek goruh e varzewi ke ruy e wekast nadide./ válin* e/ rekord e parew e bolandi/ parew e borzá* ke tákonun wekaste nawode./ Válin** [record] *e se pál** [minutes] *va 2 vipál** [second] *e u tákonun rudast nadáwte/ wekaste nawode.//*

unbecoming adj **1** *názibá; názibande; náwáyest; na wáyán. //yek pirhan e; yek parhib e/ sabki* [style]*; yek rang e názibá/ názibande.//.* **2** **unbecoming (to/ for sb)** *náwáyest; na wáyán. //raftári náwáyest; na wáyán e yek afsar/ yek áqá./ Dud kardan/ sigár kewidan rá baráye bánován e javán náwáyewst midánestand.//*

unbelief n *(beáyin) nágeravidegi; bawm; visotud; monbel. Besanjid bá* "disbelief/ disbelieve".

unbelievable adj *bávarnakardani. //hazineyi, zebardastiyi* [skill]*/ baxti* [luck] *bávar nakardani.//. Besanjid bá* "incredible".

unbelievably (adv) *(be wiveyi) bávarnakardani garm, arzán, káná*

unbeliever n *nábávar; nágeravide; bawm; visotud; monbel*

unbelieving adj *badgomán; nábávaráne. //bá cewmáni/ negáhi nábávaráne be man xire wod/ zol zad.//*

unbend v (pt, pp **unbent**) **1** *rást kardan/ wodan.* **2** *(pendárin) raftár e xodemáni peidá kardan; xodemáni wodan; narm wodan. //Biwtar e ostádán birun e tálár e soxanráni raftár(i) xodemáni peidá mikonand* [unbend outside the lecture hall]*.//*

unbending adj *seft, saxt, xowk, degarguninápazir. //raftár e xowk/ seftosast e warvin** [government] *dar barábar e bastnewinán* [strikers]*//*

unbiased adj = impartial: *nalángi [<lángir (az Kordi ye Hourámi)]*

unbidden adv *náxáste, náxánde, nátalabide. //náxánde tu ámadan; náxáste/ xodbexod(i)./ yádháyi/ peikareháyi/ námháyi ke náxáste/ xodbexodi be maqz e/ yád e kasi áyad.//*

unblushing adj *biwarm, gostáx. //xastuyi* [admission, confession] *ye biwarmáne be gonáh.//*

unblushingly adv *biwarmáne, gostáxáne*

unborn adj *názáde; dar áyande. //baccehá ye názáde; gusálehá ye názáde; powthá ye* [generations] *áyande/ názádegán/ áyandegán//*

unbounded adj *bikarán; bimarz; biandáze. //jáhjuyi ye bikarán/ bimarz; konjkávi ye biandáze./ afzuni va náz e bikarán; náz e biandáze//*

unbowed adj *nawkaste; sarkubnawode; wekastnaxorde. //ásib dide/ zaxmiwode ammá nawkast/ wekast naxorde*

unbreakable adj *nawkan; nawkastani; wekastnápazir. //cizhá ye/ kalpak** [plastics] *e nawkan; bázicehá ye nawkan./ (pendárin) wekastnápaziri/ manew* [spirit] *e wekast-nápazir e hamestárán* [resistance]*.//*

unbridled adj *legámgosixte. //varani* [passion] *legám gosixte; arawki* [enthusisam] *legám gosixte; rawki* [jealousy] *legám gosixte; legámgosixte soxan goftan* [unbridled tongue]*.//. Besanjid bá* "bridle".

unbroken adj **1** *peivaste, yekband; yeksare; nágosaste. //dah tasu* [hour] *xáb e peivaste; xámuwi ye nágosaste ye jangal//.* **2** *(dar varzewhá va mánand e án) [válin*/ rekord e náwekaste* [record]*/ ke rudast nadáwte.//.* **3** *(baráye asb va mánand e án) tousan; rámnawode*

unbuckle v *gowádan; gowudan; bázkardan; wol kardan (con kamarband rá)*

unburden v, **unburden oneself/ sth (of sth) (to sb)** *qam e del e/ bár e del e xod rá sabok kardan va be dusti goftan. //bár e diná ye/ vojdán e xod rá sabok kardan/ bár e del e xod rá sabok kardan./ bá áwkár kardan e/ bá goftan e rázi del e xod rá sabok kardan/ bári az wáne ye xod/ duw e xod bardáwtan.//*

unbusinesslike adj *(beviże dar kárhá ye bázargáni) bisámán; nápasand; nádorost. //ráhhá ye nádorost; dádosetadhá ye nádorost; raftár e/ manewte* [attitude] *ye nádorost./ Dar kárhá ye bázargáni be newasthá dirámadan kári nápasand ast.//*

unbutton v *dokme ye... rá bázkardan*

unbuttoned adj *(pendárin) ázád; ásude; xodemáni. //wive ye ázád e/ xodemáni ye u dar gardándan e kárhá* [management]*//*

uncalled-for adj *nábáyaste, bijá. //dorowti ye bijá./ Soxanánat pák nábáyaste/ bijá bud.//*

uncannily adv *//piwguyiyi saxt bárik va dorost* [accurate]*//*

uncanny adj (**uncannier**, **uncanniest**) **1** *náhanjár; rázámiz. //(án xámuwi) náhanjár bud./ Sahewi* [feeling] *rázámiz/ náhanjár dáwte gomán mikardam dárand ma rá mipáyand.//.* **2** *borun az andáze; nábiyuside; náhanjár; saxt. //hamzamáni ye/ barxordi nábiyuside* [an uncanny coincidence]*; hamánandegiyi* [resemblance] *borun az andáze.//*

uncared-for *raháwode; vel. //baccehá ye vel va bisarparast.; Báqháyi bisarparast ke be hál e xod rahá wodeand.; jánevarán e dastámuz e vel/ bisarparast.//*

unceasing adj *yekband; peivaste, peigir. //zurzadanhá ye/ kuwewhá* [efforts] *ye, peiqárehá* [protests] *ye yekband/ peivaste/ peigir./ Parastári az u bá delbastegi ye peigir* [unceasing devotion]*.//*

unceasingly adv *bengarid be* "unceasing"

unceremonious adj **1** (**a**) *bá dożáyini. //Foruhewtegi ye ánán (az ham)* [their divorce] *bá dożáyini anjám wod* [unceremonious affair]*.//.* (**b**) *anáyin; xodemáni. //yek mehmáni ye wám e hewte* va xodemáni/ anáyin* [a relaxed unceremonious...] *bud.//.* **2** *dorowt, tond, tond va dorowt. //raftanaw* [departure] *be tondi va dorowti./ birun kardan e u az kár* [dismissal] *bá tondi va dorowti.; bardáwtan e u az sar e kár bá tondi va dorowti//*

unceremoniously adv *(xárdári) //U rá bá tondi va dorowti birun rándand./ Bá tondi va dorowti tá dam e dar donbál e man ámadand.//*

uncertain adj **1** (**a**) **uncertain (about/ of sth)** *andarvá; (be dorosti) nadánestan; varman* [<Pahlavi, "varumand" (ZBP, C4000 MK, BF)]. //andarvá budan va nadánestan ce báyad kard./ andarváyi darbáre ye awá* ye dátikáni* ye xiw* [uncertain about/ of one's legal rights]*.//.* (**b**) *nadánestan; andarvá. //Farjám e kár hanuz dáneste nist/ hanuz andarváy ast.//.* **2** *nápáydár; náostovár. //ármáne/ xást e u nápáydár/ náostovár* [uncertain] *ast.//.* **3** *nápáydár; degargunipazir. //yek ábohavá ye nápáydár./ mardi bá xuy e nápáydár* [uncertain temper]*.//.* **4** *náostovár; az ruy e dodeli. //áváyi* [voice]*/ labxandi az ruy e dodeli./ noxostin gámhá ye náostovár e yek kudak/ yek noupá//.* **5** **in no certain terms** *rowan, ostovár; áwkárá. //áwkárá/ ostovár be u goftam ke darbáreaw ce miyandiwam!//*

uncertainly adv *andarvá; náostovár; nápáydár; dodel. //bá náostovári/ dodeli soxan goftan; bá dodeli biyusidan/ cewmberáh budan.//*

uncertainty n **1** *náostovári; nápáydári; dodeli; andarváyi. //Dodeli/ andarváyi barnatáftani* [unbearable] *ast!//.* **2** *andarvá; nápáydár; náostovár.* **the uncertainties of life on the dole** *andarváyi/ nápáydári ye zendegi ye ádami bikár ke bá jirexári miziyad.*

uncharitable adj *dorowt, saxt; rok. //soxanáni, andiweháyi rok va dorowt./ Nemixáham dorowt soxan beguyam/ dorowt báraw konam ammá áwpaz e xeili xubi (ham) nist!//*

uncharitably adv *bengarid be* "uncharitable"

uncharted adj **1** *biráh, "biyábán e biráh o jáy e dade -- sarápardeyi did jáyi zade." (ZBP, L3268 SF). //Ánce ke ru ye naqwe nakewide báwand/ nayámade báwad./ jazireyi/ gazireyi/ ádáyi/ ádáki ke ru ye naqwe nayámade.//.* **2** *biráh. //sarzamini biráh; navári/ marzi biráh* [area/ zone]*. //(pendárin) żarfná ye biráh e/ nayázmude ye sahewhá ye mardomádami* [uncharted depths of human emotions]*./ Pażuhew e má con/ mánand e peimudan e biyábáni biráh ast.//*

unchecked adj *(baráye xárdári) bigodár; bijelodár; legámgosixte. //piwraft e legámgosixte ye dowman./ parákandegi ye legámgosixte ye ávázehá* [rumors]*./ Xarid e pasádast e legámgosixte/ bijelodár afzáyew miyábad* [grows unchecked].//

unchristian adj *nátarsá; dorowt; saxt. //kerdári na darxor e yek Tarsá; kerdári dorowt./ manewteyi* [attitude]*/ kerdári na darxor e yek Tarsá/ dorowt//*

uncivil adj *biyábáni; anir; dadnahád, "omidvár-am dar ávardgáh e án bum e badáhang e palidhandám va dadnehád bá deli ágande az ewq be zendegi...." (Bahrám e Moezzi ye Qájár). //Bá hamsáyegán e xod raftár e biábáni kardan/ dáwtan./ Goftan e án (soxan) newán e/ newángar e biyábánigari/ aniri/ dadnehádi ye to bud.//*

uncle n **1** (**a**) *barádar e pedar e kasi; avdar; afdar (ZBP, L7510, DTH); amu; "raft va az afdar e mehrabán e xod Eslám Xán parvarewhá yáft." (ZBP, L7510, DTH). dáda* [az Lori ye Baxtiyári ye Celgerd yá Surou]. **2** *(barádar e mádar e kasi) dáyi; ábu; káku; xál, "kojá har do xálán e Xosro bodand -- be mardánegi dar jahán nou bodand." (ZBP, L3460, SF) "conin goft kin wide xál e man ast -- be bálá va mardi hamál e man ast." (ZBP, L6444 SF).* **3** *wouhar e amme/ wouhar e xobder*.* **4** *wouhar e xále/ wouhar e xomer*. //Jim dadeam/ amuyam/ dáyiyam/ wouhar e xobderam*/ wouhar e xámeram*/xáleam./ aknun (digar) káku/ dáyi wodeyi.//.* **5** *(anáyin) (beviże baccehá ánrá piw az nám e mardáni ke dust e pedar va mádarewán báwand bekár mibarand) dáyi/ amu/ dáde*/ káku//.* **6** **talk like a Dutch uncle** *bengarid be* "talk[2]"

Uncle Sam *(anáyin) káku Sám/ dade Sám/ Amu Sám (mardom yá warvin* e/ doulat e Ámriká). //*fighting for Uncle Sam: *baráye káku sám/ baráye (warvin* e) Ámriká jangidan//*

Uncle Tom *(dar Ámriká/ anáyin/ xárdári) káká (siyáh e) noukarmanew*

unclean adj **1** *(baráye xorákihá) nápák; riman.* **2** *nápák; palid, palawt. //manewhá* [minds] *ye palid/ palawt./ delhá ye palid; andiwehá ye nápák/ palawt/ palid.//*

uncoil v *báz wodan/ kardan; gowudan; gowude wodan; rást wodan/ kardan. //máre/ án már canbare ye xod rá rást kard./ sim e barq rá rást kardan/ bázkardan; welangi rá rást kardan/ bázkardan//*

uncoloured, uncolored (US) (adj) *(pendárin) sáde, pustkande; bedun e...; bi...; //yek gozárew e rást va pustkande az ruydádhá/ roxdádhá./ Dávari ye u bedun e piwdávari* [prejudice] *anjám gereft/ bud.//*

uncomfortable adj **1** *sandalihá ye, kafwhá ye, otáqhá ye náásude. //dar nahew e náásudeyi budan/ jádáwtan.; dar nahew e/ nehád e náásudeyi xábidan/ deráz kewidan.//.* **2** *máye ye ázár yá náásudegi. //baccehá/ kudakán baráye barxi (mardom) máye ye ázár-and./ Án náme bedehkáriháyam rá be yádam ávarde máye ye ázár/ ázordegi gawt.//*

uncomfortably adv **1** *náásude, náásán. //tang va náásude/ ázárdahande.//.* **2** *máye ye ázár yá náásudegi. //Tárix e ázmunhá dárad xeili nazdik va delázár migardad.//*

uncommitted adj, **uncommitted (to sth/ sb)** *bipeimán; bisarsepordegi; návábaste; ázád. //Barxi kárgarán rá bá in barnáme* [project] *peimáni nist.; Kumalhá** [parties] *az ráydahandegán e ázád/ návábaste* [uncommitted voters] *darxásteand.//*

uncommon adj **1** *wegarf; ... ke kam piw áyad. //Tondbád* [hurricanes] *dar Engelestán piw miáyad.//.* **2** *(beáyin) xeili nazdik; biw az andáze. //Án do pesar(bacce) biw az andáze beham mimánand.//*

uncommonly adv *(beáyin) bewiveyi cewmgir, saxt, xeili. //saxt huwmand; saxt kánа́; besyár/ bewiveyi dowvár//*

uncompromising adj *sarsaxt, xowk, násázewkár; sázewnápazir. //goftogugari* [negotiator] *sázewnápazir/ násázewkár; manewte yá kerdári* [character] *násázewkárάne; sázewnápazir; kasi ke morqaw yek pá dárad; az páygáh e násázewkári/ sázewnápaziri; az ruy e násázewkári.//bar sázewnápaziri ye warvin** [government] *dar zamine ye káhew e hazinehá ye ámuzew va parvarew* [education] *táxtan//*

uncompromisingly adv *bengarid be* "uncompromising"

unconcern n *biparváyi; bitimári. //Az marg e u ágáh wod ammá kaykaw nagazid/ ammá biparváyi nemud.//*

unconcerned adj **1** **unconcerned (with sth/ sb)** *biparvá. //biparvá be porsemánhá ye dini, humanewi yá hukerdári* [morality]*//.* **2** **unconcerned (at/ by sth)** *ásude, bixiyál; kasi rá az... báki nabudan; bi negaráni. //biwtar e jahángardán* [tourists] *rá az badi ye havá báki nabud.//*

unconcernedly adv *bibákáne*

unconditional adj *bicunocerá. //separandáxtani* [surrender] *bicunocerá, vásarangi* [refusal] *bicunocerá; piwnahádi* [offer] *bicunocerá//*

unconditionally adv *bengarid be* "unconditional"

unconditioned adj *ásnide.* Cf "conditioned reflex (condition[2])"

unconfirmed adj *náostovár. //gozárewhá ye/ áválezehá* [rumors] *ye náostovár e yek kudetá/ wárkus** [a coup]*//*

unconscionable adj *(beáyin yá bewuxi) nábexradáne; biw az andáze; saxt. //Tá to biyáyi cosánfesán koni/ tá to biyáyi raxt tanat koni, domb e wotor miyád páyin!//*

unconscionably adv *//(mard e) javáni saxt kamru; javáni ke az kamruyi báyad qarbil/ qarbál jelo ye ruyaw begirad.//*

unconscious adj **1** (**a**) *bihuw, "biyámad ze lawkar basi kowte did -- basi bihow az razm-bargawte did." (ZBP, L6110 SF); bixiwtan, "u rá did dar gurestán be miyán e rig foruwode va bixiwtan* [unconscious] *oftáde..." (ZBP, L2910 AT); bixod, "az bas haráside az xod birun rafte bud va bixod soxanáni migoft…" (ZBP, L4436, NKZZF); anáźir; nááźir. //*knock sb unconscious: *kasi rá zadan/ kuftan va bihuw/ anáźir* gardánidan.//.* **2** **unconscious of sb/ sth** (**a**) *nágahán; náágáh; ágáh nabudan az...; //az hic degarguniyi ágáh nabudan//.* (**b**) *náxodágáh. //náxodágáh xárdáwtan* [slight]*, va ranjándan./ yek wuxi ye/ xawm e/ bizári ye náxodágáháne.//*

unconscious, the unconscious n *(dar ravánwenási) (raván e) náxodágáh. bengarid be* "subconscious"

unconsciously adv *náxodágáh. //náxodágáháne adá ye pedaraw rá darávard* [imitate]*//*

unconsciousness n **1** *bihuwi, bixiwtani; bixodi; anáźiri; nááźiri; bihowi, "va agar newánehá ye bad cun bihowi va hazyán ... va tab ... padid áyad." (ZBP, L5369, ZX). Baráye nemunehá ye biwtar bengarid be* "unconscious". *//dami cand bihuw/ anáźir wodan; docár e bihuwi/ anáźiri* gawtan//.* **2** *náxodágáhi*

unconsidered adj **1** *biandiw, nayandiwide, nasanjide.* **2** *bewomárnayámad; kamarzew*

uncooperative adj *kasi ke hamkári nemikonad; násázvár. //gováhán/ bimárán/ wágerdán e násázvár; gováháni, bimáráni, wágerdáni ke hamkári nemikonand.//*

uncouple v, **uncouple sth (from sth)** *jodá kardan; bázkardan az*

uncouth adj *(baráye mardom, didár va raftár) dorowt, bad-; doź-,*

uncouthness n *bengarid be* "uncouth"

uncover v **1** *parde az ru ye ... bardáwtan; peidá kardan; áwkár kardan; báznemudan; dar e... rá bardáwtan.* **2** *(pendárin) parde az... bardáwtan peidá kardan. //Kárágáhán az davangi* [a plot] *baráye farbod** [the President] *parde bardáwtand.//*

uncritical adj, **uncritical (of sth/ sb)** *(beviźe xárdári) náxordebin; kurkuraki; kurkuráne. //(manewte/* view *yá kerdári/* attitude*) kurkuráne; (didgáhhá ye) kurkuráne. //kasáni ke kurkuráne az warvin** [government] *powtibáni mikonand./ Án barresi ye náxordebináne* [uncritical] *xawmi rá ke dar film/ celpard* benamáyew gozáwteand nádide gerefte.//*

uncritically adv *bengarid be* "uncritical"

uncrossed adj *(dar Engelestán) ceki ke váźe ye "barande" rá dar án xat nazadeand.*

uncrowned adj **1** *tájgozárinakarde.* **2** **the uncrowned king/ queen (of sth)** *(pendárin) wáh e (bi táj o taxt)/ ostád e…; //wáh e watrangbázán; wáh e ostád e watrang//*

unction n **1** *rouqan málidan (baráye áyin e dini).* **2** *(beáyin/ xárdári) =* unctuousness

unctuous adj *(xárdári) cáplusi; carbzabáni; carbzabáni kardan. //*unctuous assurances: *bá carbzabáni kasi rá delgarm kardan.//*

unctuously adv *bengarid be* "unctuous"

unctuousness, unction *carbzabáni*

uncurl v, **uncurl(sth/ oneself)** *rást kardan/ wodan; picoxam e... rá bázkardan. //Gorbehe/ án gorbe (be wiveyi) delangiz tan e xod rá rást kard./ Páyaw rá ke xamkarde (ruyaw newaste) bud az zir e xod darávarde rást kard.//*

uncut adj **1** *(baráye náme/ ketáb) naboride; báznawode; napiráste.* **2** *(baráye ketáb; celpard*/ film va mánand án) kutáh nawode; na-iráxte*. //gozárewhá ye/ gune ye = rixt e, namáyewhá ye kutáhnawode/ na-iráxte*.//.* **3** *(baráye sanghá ye geránbahá/ gouhar) nataráwide*

undaunted adj *(dar soxanvari) natars, bibák. //Bá in ke oftád bibákáne be báláraftan/ barwodan pardáxt* [continued the climb]*//*

undeceive v *(beáyin) kasi rá az gomráhi darávardan. //Diri napáyid ke raftáraw u rá/ án zan rá az gomráhi darávarde áhang e rástin e u rá daryáft/ fahmid ke ce dar sar dárad/ fahmid rásti ce mixáhad.//*

undecided adj **1** *farjám nayáfte; sámán nagerefte/ nayáfte; báznanomude. //Án porsemán/ dástán hanuz sámán nayáfte/ bejáyi nareside./ Barande ye án ávard rá hanuz báznanomudeand* [undecided]*.//.* **2** **undecided (about sth/ sb)** *dodel. //hanuz dodel-am va nemidánam be ke/ ki ráy daham.//*

undeclared adj *(baráye káláháyi ke baráye ánhá báyad gomrok dád) (be afsarán e/ kármandán e gomrok) newán dáde nawode/ nagofte/ báznanemude.*

undemonstrative adj *tudár; xiwtandár*

undeniable adj *bigomán; bicunocerá. //ávandhá ye/ bonesthá* ye bicunocerá* [undeniable facts]*./ sangháyi/ gouharháyi bicunocerá gerânbahá/ arzewmand* [of undeniable worth]*./ Bigomán mardi girá-st* [his charm is undeniable]*/ delrobá-st ammá hanuz be u badgomán-am.//*

undeniably adv *bicunocerá; bicunocerá dowvár. //bigomán dowvár./ bigomán vápasin gám sarnevewtsáz ast.//*

under prep **1** *zir. //Gorbehe/ án gorbe zir e miz bud./ Zir e taxt rá negáh kardi/ negaristi?/ Beravim zir e deraxthá panáh begirim./ Xodaw rá andáxt/ afkand/ part kard zir e masráde*/ otobus./ Áb az zir e pol miravad./ (pendárin) dar ce borji/ dari* [what sign of the Zodiac] *záyide wodi/ wodeyi?/ Setáreat ci-st?//.* **2** *//zir e án/ in kuh dámi az qár* [a network] *gostarde ast./ Biwtar e yaxcál* [iceberg] *zir e áb ast./ Xazide zir e wamad* [bedclothes] *rafte baqalaw xábid.; Muháyaw rá zir e cárqad kard.//.* **3** *páy e...; //páy e báru ye kuwk* [under the castle wall]*./ dehkadeyi dar kuhpáye ye/ páy e tappe.//.* **4** (**a**) *zir e, kamtar az. //Besyári az nobávegán e zir e 5 sál be kudakestán miravand./ Foruw e tutun/ sigár/ tanbáku be kudakán e zir e 16 sál nawáyad./ Agar kamtar az 26 sál dári mitaváni pate ye ráháhan e arzán* [cheap rail tickets] *bexari.//.* (**b**) *zir e.../ kamtar az...; //harkasi ke darámad e sáliyáneaw zir e/ kamtar az 5000 pond/ lire ast mitavánad darxást bedahad./ Az injá tá daftar e peik/ peikxáne kamtar az do kilometr ast./ Baráye má/ baráyemán kamtar az yek tasu* [hour] *bederázá kewid.//.* **5** (**a**) *zir e; páyin e; zirdast e...; //Hickas zir e dareje ye sarváni* [under the rank of captain] *nabáyad be án otáq beravad./ Nuzdah tan (kármand) ziredastaw kár mikonand.//.* (**b**) *dar zamán e; dar ruzgár e (farmánraváyi ye). //Engelestán be ruzgár e farmánraváyi ye* Cromwell*./ Án bahárang* [orchestra] *beruzgár e rahbari ye novin áváze ye jaháni yáft.//.* (**c**) *barpáye ye…; //Bar páye ye bandhá ye keráyenáme* [under the terms of the lease] *nemitavánesti/ nemibáyast án zamin/ xáne/ dárák rá bedigari keráye dahi.//.* **6** *zir e bár e...; //Zir e bár e se camedán zur mizad/ dastopá mizad* [struggling]*./ Dánestan e rásti cun bár e geráni/ sangini bud ke besaxti miwod zir án raftári hanjár* [normal] *dáwt.//.* **7** (**a**) *dar dast e... budan; zir e... budan. //sáxtemánháyi dar dast e vawkard** [repair]*/ sáxtemán* [construction]*./ Máyeháyi/ cemháyi* [subject] *ke dar dast e barresi/ dar dast e goftogu ast.//.* (**b**) **being affected by (sb/ sth)** *zir e kárkard e...; Harjá juri tarjome miwavad. //Xeili be dast e pesarán e bozorgtar minegarad/ negáh mikonad* [under the influence of the older boys]*./ Zir e dáru ye bihuwi (xáhi bud va) hic ciz rá nemifahmi/ darnemiyábi.//.* **8** (**a**) *zir e...; zir e nám e...; be nám e...; //Be nám e/ zir e yek nám e doruqin womár e bánki báz kardan./ zir e nám e doruqin/ zir e wálenám* e/ zir e nám e sepanji ye Jahángiri matali* [novel] *nevewtan.//.* (**b**) *zir e (rade ye...). //agar zir e (rade ye varzew) peidáyaw nemikoni án rá nemiyábi, zir e sar-gozawtnámehá/ zivnámehá* [biography] *negáh kon/ begard!//.* **9** *zir e kewt e…; //zaminhá ye zir e kewt e gandom* [fields under wheat]*//*

under adv **1** *zir e áb. //Agar yek dam e źarf bekewi mitaváni biw az yek pál** [minute] *zir e áb bemáni./ Án kawti/ náv dar noxostin safaraw/ ráhaw* [voyage] *zir e áb foruraft.//.* **2** *bihuw. //daryáft ke dárad bihuw miwavad.//*

under adj *zirin; láyehá* [layers] *ye zirin/ forusu*

under-, **1** *piwvand (bá námváźehá bekármiravad); zir, páyin. //*undergrowth: *pájuw./* undercurrent: *vágard*//.* **2** *zirdast; kehpáye; keh +...; //*under-secrectary: *dastyár e vazir./* undergraduate: *dánewju ye źányári*/ vidyári*.//*

under-, (adj, vs/ *bá setáyhá* va kárváźehá va wekáftehá ye ánán*)*. harjá juri tarjome miwavad.; //náras; xub nareside; kál./* underestimate: *kam(tar az ánce hast) arzyábi kardan; dastekam gereftan./* under-developed: *nabálide; kambálide.//* Cf "sub-"

underachieve v *(soxan dar parde) (beviźe dar dabestán va dabirestán) tanbali kardan*

underachiever *(wágerd e) tanbal*

underact v *bad bázi kardan; biramaq bázi kardan; xub bázi nakardan. //naqw e noxost rá xeili biramaq bázi kard.//*

underarm **1** adj *(vábaste be) kaw; zir e baqal. //mu ye kaw/ zir e baqal./ xi* [perspiration] *ye kaw/ zir e baqal.; buzodá* [deodorant] *ye kaw/ zirebaqal.//*. **2** adj; adv (also **underhand**) *(dar tapkáye** [cricket] *va mánand e án) az páyin (zadan). //*underarm bowling: *partáb e tup az páyin./* bowl, serve, throw, etc underarm: *az páyin/ az zir (tup rá) partáb kardan/ zadan/ andáxtan.//. Besanjid bá* "overarm".
underbelly n **1** *zirewekam; takewekam.* **2** *(pendárin) tak/ tag e xik. //girodár e berwut-berwind** [the stock-market crisis] *zad be tak e hirbáni* [economy] *ye Ámriká* [struck at the soft underbelly of...]*//*
underbid v (**underbidding, underbidded**; pt, pp **underbid**) *bahá ye kamtari piwnahád kardan (con dar haráji). //(dar bázi ye brij va mánand e án) kamtar (az ánce ke ádam mitavánad) xándan//*
underbrush n (US) = undergrowth
undercarriage (also **landing-gear**) n *carx e havápeimá. //carxhá ye (havápeimá) rá bálá bordan/ páyin ávardan//*
undercharge v, **undercharge (sb) (for sth)** *moft yá arzán foruxtan/ az kasi pul e kamtari gereftan. //Án ketáb rá yek dolár be man arzántar foruxt.//. Besanjid bá* "overcharge".
underclothes n (also fml **underclothing**) = underwear: *zirjáme*
underclothing n *zirjáme; tawkane* [<tawkanak*, Pahlavi (ZBP, C6234, BF)]. //(zirjáne ye) garmkon./ yekdast zirjáme dar camedán/ boqce ye xod nehád.//*
undercoat n **1** *(baráye rang) ástar/ ástari.* **2** (US) = underseal
undercover adj **1** *penháni, dozdaki, zirjoli. //zirjoli/ penháni pul dádan./ penháni/ dozdaki. harjá juri tarjome miwavad./ kárágáhán* [undercover agents]*./ kárhá ye zirjoli* [activities]*./ sázmánhá ye penháni/ zirzamini./ kárágáháni ke zir e nám e piweháyi digar kár mikonand.//*
undercurrent n **1** *vágard*. //vágardhá* ye nirumand, sahmgin, tiz, bimgin.//.* **2** **undercurrent (of sth)** *(pendárin) nehofte. harjá juri tarjome miwavad. //Án barnáme rá/ naqwe rá paziroftand ammá dar paziroftanewán xawmi nehofte bud.* [an undercurrent of resentment]*//*
undercut[1] n *(guwt e) kewále. Besanjid be* "tenderloin (tender)"
undercut[2] v (**undercutting**, pt, pp **undercut**) *ruy e dast e digarán ámadan va arzántar foruxtan yá gereftan. //Ruy e dastemán ámade va basteyi yek dolár arzántar miforuwand.* [undercutting us by...]*//*
underdeveloped adj **1** *nabálide. //máhicehá ye nabálide//.* **2** *(kewvarhá ye) nabálide*
underdog n (esp **the underdog**) *(ádam yá kewvar e) tusarixor/ riqune/ bipá. //Mardomi ke az goruh e varzewi ye/ varzewkár e tusarixor/ bázmánde/ vámánde powtibáni mikardand.//*
underdone adj *xubnapoxt; nipoxte; nimekáre. Harjá juri tarjome miwavad. //sabziját e nimpoxte/ nimsorxkarde va xub, ábdár./ Án guwt e gusále* [beef] *xub napoxte bud va hic xordani nabud.//*
underestimate v *cizi rá kamtar az ánce hast arzyábi kardan/ gereftan; dast e kam gereftan; xord dáwtan, "bediwán conin goft Bahrám e Hur -- ke in kár yeksar madárid xord." (ZBP, L6012 SF); cizi rá xord/ xár gereftan, "conin goft bá razmdide Taxár -- ke Tus án soxonhá gereftast xár" (ZBP, L6013, SF). //hazine ye, bim e, dowvári ye án viyand** [expedition] *rá xord gereftan/ dastekam gereftan./ Zamáni rá ke baráye anjám e án kár niyáz dáwtim si darsad kamtar arzyábi kardam./ Harges dowman/ hamestár** [opponent] *e xod rá dastekam nagirid/ xord nawmorid.//. "Dowman nataván haqir o bicáre [xár o bicáre] womord." (Sa'di)*
underestimate n *dastekam gereftan; xordgereftan; xorddáwtan; xárgereftan. //ziyánhá ye berwut-berwind** [Stock Exchange] *rá saxt dastekam gereftan/ xord pendáwtan.//. Besanjid bá* "overestimate"
underexpose v *kam nur dádan. Besanjid bá* "overexpose".
underexposure n *kam nur dádan*
underfed adj *gorosne va riqu. //gáván e/ sepáhiyán e/ sarbázán e/ kudakán e nezár/ gorsone va riqu//*
underfelt n *namad e zir e qáli/ farw. Besanjid bá* "underlay"
underfloor adj *zir kaf (e otáq); //simkewi ye barq zir e kaf e otáq; garmáyew (az) zir e kaf e otáq)//*
underfoot adv *zirepá; páyin; ru ye zamin. //barf zir e pá narm va źarf bud./ zamin zir e pá gel ast./ savárkárán zaminxorde zir e pá ye asbán e tizrou lagadmál gawtand.* [trampled underfoot by the charging horses]*//*
undergarment n *(kohne yá beáyin) zirjáme*
undergo v (pt **underwent**, pp **undergone**) **1** *ázmudan; kewidan. //besyár saxti kewidan/ ranj kewidan; bibahregi/ deriqidegi kewidan//.* **2** *zir e... raftan; dastxow e... gawtan; ... wodan/ gardidan; ázmudan. //zir e salyáni*/ yek ápang* [surgery] *e/ yek kárdpezewki ye bozorg raftan; dastxow e vátáw e (bozorgi) gawtan*

[reform]./ *zir e vásáce/ vawkard** [reform/ repair] *raftan./ vásác*/ vawkard* wodan/ gawtan./ Án kawti dar ábhá ye karáne(yi) ázmáyew wod* [undergo sea trial] *va xub az áb darámad./ Pas az kenáregiri ye farwin** [chairman] *dastur e kár* [agenda] *e má betondi dastxow e degarguni gawt.//*

undergraduate n *dánewju ye źányári/ vidyári*. //Dánewjuyán e źányári/ vidyári* ye dánewgáh e Oksford//*

underground[1] adv **1** *zirezamin.* **2** *(pendárin) penháni, neháni, zirzamini, nehánravewi, "va Sásán wabán e Pápak bud va hamváre bá guspandán bud va az toxme ye dárá ye dáráyán bud va andar dowxodáyi ye Aleskandar be goriz va nehánravewi bud va bá Kord wapánán besarmibord..." (ZBP, L7826, ZVY). //baráye inke gir e wahrbáni nayoftad/ baráye inke gereftár e kalántari/ pásbánán nawavad zirzamini wod/ nehánravewi piwekard.//*

underground[2] adj **1** *zirzamin; zirzamini. //gozarhá ye/ ráhrohá ye/ qárhá ye zirzamini.//.* **2** *(pendárin) zirzamini. //jonbew e páydári ye zirzamini* [underground resistance movement]*./ ruznámehá ye/ cápák e/ cizhá ye cápi ye zirzamini//*

underground n **1 the underground** *(dar Engelestán* **the tube**; *dar Ámriká* **subway**) *ráháhan e zirzamini. //bá ráháhan e zirzamini (safar) raftan./ hazine ye ráh bá/ dar ráh áhan e zirzamini ye Landan./ istgáhhá ye ráh áhan e zirzamini//.* **2** *sázmán e penháni/ sázmán e/ kárhá ye zirzamini. //baráye yek sázmán e zirzamini kár kardan; be yek sázmán e zirzamini peivastan; bá yek sázmán e zirzamini sávidan* [contact]*.//*

undergrowth (US); **underbrush** n *pájuw. //pájuwhá rá zadan va az miyán e ánhá ráhi bázkardan.//*

underhand adj (also **underhanded**) **1** *tardáman; bá wilepile; feribkár. //niranghá ye feribkáráne; ráhhá ye feribkáráne; wilepile* [underhand means]*.//.* **2** adj, adv = "underarm 2"

underlay n *namad e zirefarwi; zirfarwi. Besanjid bá* "underfelt"

underlie v (pt **underlay**, pp **underlain**) **1** *(dar) zir e... budan/ neháde budan. //gel e/ sang e zirin.//.* **2** *(pendárin) dar bon e... budan; máye ye... budan. harjá juri tarjome miwavad. //Miyán e panáhandegán/ baráye panáhandegán* [refugees] *kár mikonad va dar bon e in (kár) bávar e źarfi/ riwedári nehofte ast./ Cem* [reason] *e bonyádini ke máye ye sarbázadan e u miwavad./ Cemi ke dar bon e nápazroftári* [refusal] *ye u-st.//*

underline, underscore v **1** *zir e váźeyi yá cizi xat kewidan.* **2** *(pendárin) ostovártar kardan; jáy e wak báz nagozáwtan/ nanehádan. //bast newastan e zendánbánán jáy e wakki báznemigozárad ke niyáz be vátáw** [reform] *e ámájháyemán* [our goals] *dárim/ ke ámáj-háyemán niyáz be vátáw*dárad.//*

underling n *(xárdári) noukar, qolám, nouce, noxodi. //noucehá ye dastmozdbegir/ noucehá ye bemozd/ mozdurán e yek qolondor/ qoldor.//*

undermanned adj *dasttanhá; kamkármand. //geleháyi/ garzeháyi* [complaints] *ke bimárestánhá ye má xeili kármand kam dárand.//*

undermentioned adj *(beáyin) (dar Engelestán) (ke) dar zir yád wode.* **the undermentioned** *námborde dar zir. //Námbordegán dar zir, gováh e in peimán-and* [are witness to this contract]*.//.* Cf/ *besanjid bá* "above-mentioned".

undermine v **1** *zir e jáyi rá tohi kardan/ boridan. //zir e jáyi rá áhun* [tunnel] *zadan; wekávidan; bon e cizi rá sost kardan./ Gurkanhá* [badgers] *bon e kelisá rá kande budand/ zir e bon e kelisá rá tohi karde budand/ zir e bon e kelisá rá wekávide budand./ Tondeháyi* [cliffs] *ke daryá zirewán rá tohi karde.//.* **2** *(pendárin) kasi rá kamkam sost kardan va páyin kewidan; zir e páy e kasi pust e xarboze gozáwtan; gelim az zir e páy e kasi kewidan; máye ye sostbonyádi ye... gawtan/ wodan./ kasi rá páyin kewidan/ ávardan; zir e páy e kasi rá sost kardan va u rá páyin kewidan/ ávardan./ gelim az zir e pá ye kasi kewidan; zert e kasi rá qamsur kardan./ Ziráb e kasi rá zadan. //wekasthá ye payápei máye ye sosti ye manew/ sostmanewi migardad.//*

underneath prep *zir. //Án sekke qaltid va raft zir e piyáno./ Zir e qáli gardoxák e faráván yáft./ Mardán e Eskátlandi zir e dáman e xod ce mipuwand?//*

underneath adv *zir. //án guwe yek daste/ kume ruznáme hast./ ziraw rá negaristi/ negáh kardi?/ Án negár rá ke pák kardand ziraw yek kár e Rámbránt yáftand./ (pendárin) Zir e doźxuyi ye/ tondxuyi ye u deli narm/ mehrabán nehofte ast.//*

underneath n *zir e...; //zir e ráde*/ xodru/ máwin./ zir e raf* [shelf]*; zir e nimkat* [sofa]*//*

undernourished adj *náhár; nezár; docár e kambud e xorák; gorosne. //xeili bad, saxt, vaxim nezár/ náhár/ docár e kambud e xorák.//. Besanjid bá* "malnourished".

undernourishment n *nezári; nezár; náhár*

underpants, *(anáyin)* **pants** n *zirwalvár e/ zirwalvári ye mardáne; tonbán; toneke. //yek zirwalvári ye pákize bepuw!; Yek káre bá yek zirwalvári ánjá istáde bud.//. Besanjid bá* “nickers”

underpass n **1** *zirgozar. Besanjid bá* “overpass”. **2** *dálán e zirzamini (baráye piyádegán)*

underpay v (pt, pp **underpaid**), **underpay sb (for sth)** *kam dastmozd dádan. //Az parastárán xeili kárkewide* [overwork] *be ánán kam dastmozd midahand./ (dah lire) baráye (án) kári ke kardam beman kam dastmozd dád.//*

underpin v (**underpinned, underpinning**) **1** *pei ye (divári yá cizi digar rá) (bá sang va ájor cidan); (az zir) seft kardan.* **2** *(pendárin) ostovár/ nirumand kardan; bon e... rá sáxtan/ ostovár kardan. //gováhi ke baráye jate* ye báre* [case] *ye xod ávard ostovár bud* [The evidence underpinning his case was sound.]*//*

underplay v *be... kam arj nehádan/ kucak jelve dádan. //be barxi ruyhá* [aspects]*, cemhá* [factors]*, bonesthá** [elements] *kam arj nehádan.//.* Cf “overplay”

underprivileged adj *deriqide [besanjid bá "drigu" Avestáyi, (EDPL)]. //xánevádehá ye/ goruhhá ye deriqide*//*

underprivileged, the underprivileged n [pl v] *deriqidegán*. //deriqidegán* niyázmand e powtibáni/ negáhdáwt e viźe-and* [special support]*//*

underrate v *dast e kam gereftan; xár dáwtan/ womordan. //dowmai/ hamestári* [opponent] *rá dast e kam gereftan.; dastávardi* [achievement] *rá dast e kam gereftan.; namáyew/ námeyi/ honarpiweyi ke dast e kamaw gerefteand./ Dar kár e honarpiwegi u rá saxt dast e kam gerefteand.//*

underscore v = underline

undersea adj *zir e daryá. //kávow e ziredaryáhá)* [exploration]*//*

underseal n (US, **undercoat**) *ástar e qiri yá lástiki (ke baráye jelogiri az zang zadan e zir e ráde*/ xodro zanand). //zir e... rá qirandud kardan/ qirandudan.//*

underseal v *(zir e ráde*/ máwin yá ciz e digari rá) qir andudan/ qirandud kardan.*

under-secretary n **1** *dastyár e vazir; kehdabir*.* **2** *(dar Engelestán) vazir. //vazir e dáráyi ye kahestán budan.* [under-secretary to the Treasury]*//*

undersell v (pt, pp **undersold**) *arzántar forxtan; az hamálán* [competitors] *e xod arzántar foruxtan. //Kasi nemitavánad in kálához rá az má arzántar beforuwad./ Dárand (kálháyewán rá) az má arzántar miforuwand.//*

undersexed adj *(baráye zanán) sard; (baráye mardán) bigáde*. besanjid bá* “over-sexed”

undershirt n (US) = vest

underside n *tah, tak, zir. //tupaw* [his shot] *xord be zir e mile ye pahnáyi* [the under-side bar]*//*

undersigned adj *dastinegozár*

the undersigned n (pl **the undersigned**) *//Má dastinegozárán e zir, be ágáhi miresánim/ miguyim ke...//*

undersized adj *(biwtar baráye xárdári) kucak, rize, riqune. //(baráye xoráki) Yekrize/ xorde; bexorim yá negáh konim?/ Tule(sag)há riqune va riz budand.//*

underslung adj **1** *darávite* [az "derávite*" (Semnáni)].* **2** *(baráye ráde*/ máwin va mánand e án) xábide*

undersold (pt, pp) *Bengarid be* “undersell”.

understaffed adj *kamkármand. //Án dabestán xeili kármand kam dárad.//. Besanjid bá* “overstaffed; undermanned”

understand v (pt, pp **understood**) **1** (**a**) *(be zamánhá ye hamáregi baste nemiwavad); daryáftan; "az 5, 6 qarn e piw daryáfteand..." (ZBP, L4351, NKZZF); "jemá'at hame bá yekdigar negaristand ke in soxan ke rá miguyad, darnayáftand." (ZBP, L2597 AT); "goft xámuwi kon tá ma'ni ye án dan nayábi..." (ZBP, L2407 AT); "ke mardom ma'ná ye án rá daryáfte az ruy e xást va árezu pá darnehádand." (ZBP, L4462 THA); andaryáftan, "va guw dád tá elm va hekmat bewnavand va del dád tá andaryáband." (ZBP, L1950, TB); fahmidan; sar e kasi wodan. //Nemidánam ke xub ánce rá ke miguyi darmiyábam/ mifahmam yá na./ dasturát* [instructions]*, áyinhá* [rules]*, bandhá* [conditions] *rá daryáftan./ (zabán e) Faránse/ Fáránsavi rá xeili xub darmiyábam/ mifahmam./ Hic saram nemiwavad ce miguyi; Az ánce miguyi yek váźe ham nemifahmam.//.* (**b**) *daryáftan; sar e kasi wodan. //Sarat miwe ce gereftári dáram?/ Darnemiyábam/ nemifahmam/ sar darnemiyávaram cerá ámad./ Nemifahmam/ sar darnemiyávaram gereftári ci-st./ Hic nemifahmam/ sardarnemiyávaram cerá án pul rá gereft.//.* **2** *daryáftan; fahmidan; wenáxtan; dánestan sar e kasi wodan; az... sar darávardan. harjá juri tarjome miwavad. //baccehá rá xub wenáxtan/ daryáftan/ fahmidan./ az carxowtgán** [machinery] *sar darávardan./ musiqi ye novin rá daryáftan/ fahmidan/ az*

musiqi ye novin sar darávardan./ Bá ánke hamiwe báham kenár nemiáyim [agree] *báz/ bázham hamdigar rá xub mifahmim/ darmiyábim./ Niyáz e to rá be yek degarguni xub darmiyábam./ Xub midánad/ darmiyábad/ mifahmad ke tá ce andáze ruzgárat dowvár bude.//.* **3** (**a**) *(biwtar beáyin) dánestan. harjá juri tarjome miwavad. //Tá ánjá ke midánam dar Wiráz ast/ engár dar Wiráz ast./ dorost mifahmam ke/ mixáhi beguyi ke nemipaziri?/ Tá ánjá ke midánam havá xeili pas ast/ kári saxt bimgin ast./ Tá ánjá ke man midánam hamkári xáhad kard.//.* (**b**) *goftan nadárad; bigomán. //Goftan nadárad ke hazine* [expenses] *ye womá pardáxt miwavad.//.* **4** *(beviże berixt e náwenáxte) daryáftan; daryáfte wodan; dáneste budan. //dar vákiyám** [sentence] *e "man ránandegi/ rándan nemidánam." dáneste ast ke/ niyáz be goftan nadárad ke xást az ránande "ráde*/ xodro/ máwin" ast.//.* **5 give sb to understand (that)...** *(beáyin) bávarándan; be... dáwtan; fahmándan; pendáwtan. //pendáwtim (ke) otáq ráygán ast.//.* **make oneself understood** *fahmándan; resándan. //Xeili (xub) engelisi soxan nemiguyad ammá mitavánad xodaw rá befahmánad/ mitavánad xást e xodaw rá beresánad.//*

understandable (adj) *daryáftani; fahmidani. //Án dasturát rá nemiwod be ásáni daryáft./ Án dasturát be ásáni daryáftani nabud./ derangháyi, peiqáreháyi* [protests]*; angizeháyi* [motives] *daryáftani/ fahmidani/ ke betaván cem* [reason] *e ánhá rá daryáft.//*

understandably adv *//ázorde wod/ ranjid. jáyaw ham bud ke ázorde/ ranjide wavad; xub mitaván daryáft/ fahmid cerá ázorde wod/ ranjid.//*

understanding n **1** *daryáft, "na tanhá kalemehá beham ámixte va bigáne va xodi yeki wode, daryáfthá niz kond gardide va az kár oftáde." (ZBP, L3891, NKZZF); yábegi* [<Pahlavi, (ZBP, C1900 BF)]. xerad, "mará káw in xerad nisti -- xod andiwe ye nikobad nisti" (ZBP, C2213, SF). //ázhá ye farásu ye daryáft e mardom/ ádami.//.* **2 understanding (of sth)** *dánew; sar e kasi wodan/ fahmidan. //Dánew e man az zabán e Álmáni andak ast; xeili kam Álmáni saram miwavad.//.* **3** *sázew, ravádári, daryáft; hamdardi. //násázgári miyán e zan o wouhar./ daryáft e behtar e má az zendegi dar Rusiye./ baráye ravádári ye behtar miyán e dinhá ye jahán* [better understanding] *kuwidan/ kár kardan.//.* **4** (**a**) **understanding (of sth)** *(biwtar beáyin) dánestan; ágáhi. //tá ánjá ke midánam mibáyast injá didár konim.//.* (**b**) *(biwtar berixt e yekáni bekár miravad) be sázew dastyáftan/ residan.* **come to/ reach an understanding** *//bá sarparasti* [management] *darbáre ye dastmozd(há) be sázew residan./ Báham sázew kardeyim/ miyán e xodemán sázew kardeyim ke be xaridárán* [customers] *e hamdigar ciz naforuwim.//.* **5 on the understanding that...; on this understanding** *be peimán ke...; //Dah dolár be u/ behew vám dádam be peimán ke emruz be man báz pasdahad.//*

understanding adj *ravádár; fahmide; daryábande, "va in do kas báyad ki az hame mardán e jahán kámeltar va áqeltar va daryábandetar báwand va sáheb e xabar va barid be sar e xiw mansabi bozorg dáwti." (ZBP, L7890 FEB); daryáfte, "va Soltán Mas'ud ... dáhitar va bozorgtar va daryáftetar az án bud ke tá xáje Ahmad bar jáy bud vezárat be kasi digar dádi." (ZBP, L1224, TBH). //barxordi* [approach] *ravádáráne; labxandi ravádáráne; pedaromádari/ zádáráni ravádár/ daryáfte/ daryábande/ fahmide.//*

understate v **1** *jeloye... rá gereftan va darbáre ye... kam soxan goftan; kam newán dádan. //Didgáhhá* [views] *ye xod kam soxan goftan; sahewhá ye/ vákonewhá ye xod rá kam newán dádan/ beru ye xod nayávardan./ Dar naqw e* Ophelia *bázi karde namáyewi besyár zibá dád ammá án rá bozorg jelve nadád* [understated performance]*.//.* **2** *be ru ye xod nayávardan; cizi rá kamtar az ánce berásti hast goftan/ nemudan. //ziyánhá ye xod rá be ru ye xod nayávardan/ ziyánhá ye xod rá kamtar az ánce hast báznemudan/ newán dádan.//*

understatement n **1** *beru ye xod nayávardan; az cizi kam soxan goftan; kam newán dádan/ jelve dádan. //Zirakáne cizi rá kamtar az ánce hast newán dádan (baráye residan be kárkard e delxáh)//.* **2** *kam goftan. //agar beguyim náxownud bud kam gofteyim (zirá berásti xawmgin bud)//*

understudy n, **understudy (to sb)** *honarpiwe ye jánewin. //(pendárin) dastyár e farbod** [The Vice-President] *naqw e farbod* rá bázi mikonad.//*

understudy v (pt, pp **understudied**) *(dar namáyew) jánewin e... budan. //jánewin e honarpiweyi bud ke naqw e Rostam rá bázi mikard.//*

undertake v (**undertook**, pp **undertaken**) **1** *piw gereftan, "pas Iwi barxást va xerqe puwid va xedmat e in táyefe piwgereft." (ZBP, L2501 AT); be gardan gereftan; paziroftan; faráz gereftan. //awtagiyi** [a mission]*, kári, barnámeyi rá begardan gereftan./ Sázmándehi ye sarásar e barnáme rá begardan gereft/ farázgereft.//.* **2** *be gardan gereftan; zabán dádan. //Be gardan gereft/ zabán dád* [promise] *kár rá tá Ádine be páyán resánad.//*

undertaker, (US, also **mortician**) n *nasásálár* [<nasá sálár (Pahlavi va Avestáyi) (Xordád yawt, Avestá hát 2, yawthá 1, Purdávud, sát e 153)]*

undertaking n **1** *kár (i ke kasi gardan gerefte/ piwgerefte). //yek kár e bázargáni/ hirbánik** [economic]*./ Bázargánihá ye xordepá kári bimginand./ zanáwuyi (kardan)/ zan gereftan/ wouhar kardan kári xord nist.//.* **2 undertaking (that... to do sth)** *zabán dádan/ begardan gereftan; faráz gereftan. //bázpardáxt e vámi rá be gardan gereftan./ Ázarmik* [solemnly]*/ zabán dád* [promise] *ke harce ánán áhang e án konand arj neháde be án gardan nehad.//*

undertaking n *nasásálári**

undertone n **1** *(biwtar candgáni bekár miravad) árám; áhang. //árám soxangoftan./ zirelab soxangoftan./ áhangi tarsávar; áhangi deljuyáne* [sympathetic]*; áváhá ye árám e sapili** [sibilant undertones]*./ áhangi tarsávar; áhangi deljuyáne; áváhá ye árám e sapili*//.* **2 undertone (of sth)** *sahew, cuni yá bardáwt e nehofte. harjá juri tarjome miwavad. //Hamin ke didárkonandegán raftand engár bári az wánehá bardáwte wod.//.* **3** *tahrang be ...-i zadan. //goli bá tahrang e zerewki; rang e goliyi ke be zerewki* [mauve] *mizanad.//*

undertow n *zirkaw*. //*caught in an undertow: *dar zir e mouj e daryá ke az ruberu miáyad , wekaste va barmigardad gir kardan./ dar zirkaw* gir kardan./ Niru ye zirkawá/ zirekewande mitavánad wenágarán rá kewánde be daryá barad.//*

undertunic n *zirtanzib [M. Moqaddam]*

undervalue v, **undervalue sb/ sth (as sth)** *kam arzew nehádan bar; bahá ye/ arzew e cizi rá kam gereftan; dastekam gereftan. //Bahá ye án saráce* [flat/ apartment] *rá panjhezár dolár kam gerefte budim./ Komak e Jávid rá be án paźuhew dast e kam nagirid !/ Rouwan ast ke be nám e hamvand e goruh e xod u rá dastekam gerefte budim* [undervalue sb as a member of a team]*//*

underwater adj *zir e áb; zirábi. //qárhá ye zirábi; durbin e peikarebardári ye/ kahhá* ye zirábi/ bástánwenási ye zir e ábhá//*

underwater adv *//án ordak/ ordake zir e áb nápadid gawt.//*

underwear n = (**underclothes** pl) *(beáyin) zirjáme*

underweight adj *saboktar az ánce ke báyad; saboksang; kam budan. //Baráye ádami be bolandbáláyi ye to/ be bálá ye to/ be bawn e/ qadd e to kami saboktar az ánce ke báyad báwi hasti./ Án (bár e) zoqálsang wew pond kamtar/ saboktar az ánceke báyad báwad hast./ Án (bár e) zoqálsang wew pond kam ast.//. Besanjid bá* "overweight"

underwent pt of "undergo"

underworld n, **the underworld** **1** *(dar afsánewenási/* mythology*) zirzamin e fravahar e mordegán* [souls of the dead]. **2** *tabahkárán. //sarenaxhá ye wahrbáni bá tabahkárán e Landan./ tabahkárán e bozorg.//*

underwrite v (**underwrote**, pp **underwritten**) **1** *(beviźe baráye kawti) bime kardan.* **2** *(hirbáni/* economy*) xarid e hame ye bahrhá* [shares] *ye bázmánde ye yek dálá** [company] *rá ke mardom naxarideand va bázmánde rá be gardan gereftan. //Bánk e Engelestán xarid e hame ye bahrhá ye bázmánde ye án dálá* rá be gardan gereft./ Bánk Engelestán án bahrhá rá pazire nevewte.//.* **3** *hazine ye kári rá be gardan gereftan/ pazire nevewtan. //Warvin** [government] *hazinehá ye áqáz e/ áqázin e án kár rá be gardan gerefte ast/ pazire nevewte (ast).//*

underwriter n *bimegar (e kawti); pazirenevis*

undeserved adj *nasezá; násezá. //guwmáli* [punishment]*/ nekuhewi* [rebuke]*/ pádáwi* [reward] *násezá./ In ke be nám e Romeo bolandáváze gawte pák násezá-st* [undeserved]*.//*

undeservedly adv *bengarid be* "undeserved"

undesirable adj **1** *náxáste; nápasand. //Án/ in dáru kárkardhá ye náxáste* [side-effects] *nadárad. /lawkarkewi* [military intervention] *pák/ besyár nápasand ast.//.* **2** *nápasand; náxowáyand. //Raftári saxt nápasand/ náxowáyand dárad.//*

undesirable n *nákerdár [= nák-kerdár*]. //mastán/ meybáregán, velgardán va digar nák-kerdárán*./ (bewuxi) án báwgáh mozdur dárad ke nákkerdárán* rá birun miyandázand/ nemigozárad tu biyáyand.//*

undesirably adv *bengarid be* "undesirable"

undeterred adj *biparvá be; bibák; az... naharásidan. //az wekast naharásidan./ saxt mibárid ammá u biparvá (be án) birun raft.//*

undeveloped adj **1** *nabálide, naparvarde. //miveħá ye náras; máhiceħá ye nabálide; andámhá ye nabálide/ naparvarde//.* **2** *nasáxte; dastnaxorde. harjá juri tarjome miwavad. //zaminhá ye nasáxte* [undeveloped land]*; sarmáyehá ye/ jáhá ye dastnaxorde* [resources/ sites]*//*

undid pt of "undo"

undies n *(anáyin) zirjáme; toneke va zirpuw (beviże zanáne). //bá toneke va zirpuw birun ámad/ padidár gawt.//*

undignified adj *warmávar, birixt. //yek pasnewini* [retreat]*/ yek forupáwi* [collapse]*; yek wekast* [failure] *e warmávar./ Cerá eskiháyaw ruyeham raft va xeili birixt bezamin newast.//*

undischarged adj **1** *(baráye vám) bázpardáxt nawode.* **2** *(beviże baráye mardom yá bongáh e varwekaste) bedehkár. Besanjid bá* "discharge"*. (baráye bár) nayandáxte, tohi nawode, páyin nayávarde; (baráye golule va tir) darnawode*

undisputed adj **1** *bicunocerá. //bonesthá** [facts] *ye, arvandihá* ye/ tavánáyihá* [talents] *ye/ awáhá** [rights] *ye bicunocerá//.* **2** *bicunocerá. //Qahremán e/ gord e, barande ye biborobargard/ bicunocera./ Rahbar e bicunocerá ye bázár.//*

undistinguished adj *xármáye; forumáye; bad. //piweyi/ zendegi ye piwegániyi* [career] *forumáye.;* undistinguished appearance: *bisaropáyi./ xawáyágar* e xármáye budan/ dar kár e xawáyáyi* xármáye budan* [be undistinguished as a diplomat]*//*

undivided adj, **give one's undivided attention (to sth/ sb); get/ have sb's undivided attention** *sarápá guw budan. //sarápá guwam báwomá-st./ Mádar e Xosro ke hame ye zamán va kuwew e xod rá ruy e u/ Xosro migozáwt.//*

undo v (pt **undid**, pp **undone**) **1** *bázkardan, gowudan (tokme, gereh, baste, pecná** [envelope] *va mánand e án); wekáftan (con báftani rá). //zipam bázwode; Band e kafwam/ kafwháyam/ muzeháyam rá nemitavánam bázkonam/ bogwáyam./ báftani* [some knitting] *rá wekáftan.//.* **2** *az miyán bardáwtan; zadan, nábud kardan; uwidan* [az Pahlavi* "cancel" *(ZBP, C7855, BF)]. bázistádan, "ke az goftár báztaván istád va az nebewtan báz nataván istád, va nebewte báz nataván garánid* [change]*..." (ZBP, L1031 TBH). //Biwtar e kárhá ye niki/ xubi rá ke piwini ye u karde bud* [predecessor] *nábud kard/ uwid*/ az miyán bord.//.* **3** *báznámadan; báznagawtan. "*what is done cannot be undone."*: "áb e rafte báznáyad bejuy."; Tiri ke az wast rahá wod báznemigardad" (PAF, #841); "soxan e gofte va qazá ye rafte va tir e andáxte báznagardad (PAF, #841); "na ba'd az wodan bázgardad zamán -- na tiri ke birun jahid az kamán." Amir Xosro)*

undoing n *(máye ye) nábudi, viráni, tabáhi, be xák e siyáh newándan. //meybáregi máye ye tabáhiyaw gawt/ be xák e siyáhaw newánd./ máye ye tabáhi ye kasi gawtan; komak be nábudi ye/ tabáhi ye kasi kardan//*

undone adj **1** *gowude; báz (wode). //hame ye dogmeháyat báz wode.//.* **2** *nimekáre; yale(karde)* [unfinished]*; forumándan; "soltán goft, "ey xáje har vaqt ki má rá bá to woqli báwad va to rá bexáhim guyand Qorán mixánad yá namáz migozárad va woql forumimánad." (ZBP, 2953, AT). //Án kár rá nimekáre rahá kardan/ án kár nimekáre mánd.//*

undoubted adj *bigomán, "gorizán o lawkar pas andar damán -- bedám andráyi hami bigomán" (ZBP, L6107 SF); bicunocerá, "nist dar dáyere yek noqte xaláf az kamobiw -- ke man in mas'ale bicunocerá mibinam." (Háfez); biwak. //Pahlaváni ke dar zebardasti, páygáh e tavánáyi ye u gománi/ cunocár(yi) nist./ Bigomán behtar wodeam/ hálam behtar wode./ Ostádi ye u dar in máye/ zamin bicunocerá-st.//*

undoubtedly adv *//Án negár/ án parde biwak/ bigomán rástin* [genuine] *ast./* undoubtedly so: *bicunocerá; bigomán//*

undreamed of, undreamt-of adj *bicunocerá; bigomán; bávarnakardani. //tavángari ye/ rig e/ dáráyi ye bávarnakardani; yek piruzi ke xábaw rá ham nemididim./ Emruze mitavánim gerd e jahán begardaim, beguneyi ke dar gozawte xábaw rá ham nemididim.//*

undress v **1** *loxt/ berehne wodan; raxt e xod rá kandan. //loxt wodan va be bestar raftan.//.* **2** *loxt/ berehne kardan; raxt e kasi/ cizi rá kandan. //kudaki/ bacceyi rá, arusaki rá loxt kardan.//*

undressed adj *loxt, berehne. //hanuz loxti?/ raxt napuwidi/ berehneyi?/ Zamánaw ast ke baccehá loxt wavand.//*

undrinkable adj *nánuwidani. //In mei pák nánuwidani ast/ in mei hic bedard e nuwidan nemixorad.//*

undue adj *biw az andáze; náravá; náwáyest. //bá wetábi biw az andáze; baráye kasi/ cizi biw az andáze negarán budan./ Fewár e biw az andáze be kasi ávardan tá ráyaw rá begardánad* [change one's mind]*//*

undulate v *derafwidan* (ZBP, C7185, MK, BF, FM); pastoboland wodan; páyinobálá raftan; zirobam wodan. //gandomzári ke dar nasim miderafwad./ tappehá ye pastoboland; kewtzárhá ye pastoboland.//*

undulation n **1** *kuhe, mouj, wekanj; kolj, "feri zán zolf e mowkinaw co zanjir -- fetáde sad hezárán kolj bar kolj." (ZBP, C5010, FM, Rudaki).* **2** *kuhe, mouj, wekanj, kolj. //*The downs fell in gentle undulations to the sea: *Moujhá/ kuhehá* [= downs] *kamkam pastoboland gawte be daryá miresidand/ miresid.//*

unduly adv *biw az andáze; náravá; náwáyest. //Bedun e in ke biw az andáze badbin/ badgomán báwim...;/ na candán/ zir e gozárew e rasánehá* [the media]*//*

undying adj *námirá; namir; anuw; amir*; jávdán. //mehri/ duwármi*/ ewqi, ávázeyi/ kini/ kineyi* [hatred] *námirá/ anuw/ jávdán//*

unearned adj **1** *náborderanj; bádávarde. //pul e bádávarde/ náborderanj.//.* **2** not deserved: *biranj, náborderanj. //náborderanj sotude wodan//*

unearth v, **unearth sth (from sth)** **1** *kandan va az zir e xák darávardan. //ganji rá az zir e xák darávardan./ sage/ án sag cand ostoxán az zir e xák darávarde.//.* **2** *(pendárin) az tappecál birun kewidan; az lábelá ye... darávardan va áftábi kardan. harjá juri tarjome miwavad. //Án peikare rá az tappecál/ az lábelá ye cizhá dar tábuk** [attic] *darávardam/ birun kewidam./ Xamocamhá ye novini rá darbáre ye Háfez az lábelá ye cizhá darávardan va áftábi kardan.//*

unearthly adj **1** *duzaxi. //xamnhá** [visions] *ye duzaxi; jiqhá ye duzaxi./ Án xámuwi dizaxi bud.//.* **2** *(anáyin) duzaxi. //Cerá báyad dar conin zamán e duzaxi az xáb barxizam?/ zamán e/ tasu* [hour] *ye duzaxi ye 2.5 e bámdád.//*

uneasy adj (**uneasier, uneasiest**) **1** **uneasy (about/ at sth)** *áwofte, náárám; badárám, "ke kudak bud o dardel karde ke u rá bar ruy... barkewad ke ziyádat az didár jelfi va badárámi dáwt." (ZBP, L579 TBH). //diná* [conscience] *ye áwofte dáwtan./ Tah e delam negarán e áyande ast/ negarán e áyande-am.//.* **2** *náárám, badárám, áwofte, nápedrám, "agarce ráh nápedrám báwad -- bepedrámad co xowfarjám báwad." (Vis o Rámin); //yek átawbas* [truce] *e/ xámuwi ye badárám/ áwofte./ wabi rá áwofte/nápedrám separi kardan/ bad xábidan.//.* **3** *áwubande; pariwande. harjá juri tarjome miwavad. //Badgomán va pariwide budand ke kárhá xub piw naravad.//*

unease, uneasiness ns *badárámi [bengarid be* "uneasy"*]; tars; náárámi. //Bá badárámi/ bá tarsi fazáyande biyusán e/ cewmberáh e bázgawt e u/ bázgawtaw budam.//*

uneasily adv *bedowvári. //Bedowvári dar sandali ye xod jonbid.//*

uneasiness *bengarid be* "unease"

uneatable adj *náxordani. Besanjid bá* "inedible".

uneconomic adj *ánásud*. //kárxánehá ye, sátvunhá** [industry] *ye/ dádosetadhá ye násud*./ bastan e kánhá ye (zoqálsang e) násud.//*

uneconomical adj *násud*. //wive ye xánedári ye násud** [uneconomical]*//*

uneconomically adv *násud*

uneducated adj *náfarhixte, nápasand; doź-; //yek soxanráni ye náfarhixte; yek dastnebewte ye náfarhixte/ xám./ doźpasandi//.* **2** *náfarhixte*

unemployed adj **1** *bikár; "behar su ke bikár mardom bodand -- be náni hame bande ye u wodand." (ZBP. L4721, SF).* **2** *xábide, bikár, bekár narafte. (dar hirbáni/* economy*) sarmáye ye xábide*

unemployed, the unemployed n *bikárán; mardom e bikár; bikárgawetegán*

unemployment n **1** *bikári. //Sisad kárgar bá bikári ruberu hastand./ dar sarásar e zamán e/ ruzgár e bikáriyat/ bikáriyetán.//.* **2** *bikári, bikárán. //bikári rá kástan; az womár e bikárán kástan; afzáyew e bikári; afzáyew e womár e bikárán./ womár e/ ámár e máhiwomár e/ ámár e máhiáne ye bikárán/ bikári.//*

unemployment benefit (US, **unemployment compensation**) *(pul e) bexornamir (i ke warvin be bikárán mipardázad)*

unending adj **1** *bipáyán, jávdán; páyán nápazir. //peikár e bipáyán/ páyánnápazir e niki va badi//.* **2** *dambedam, damádam. //az gelehá ye dambedam e to besotuh ámadeam.//*

unequal adj **1** **unequal (in sth)** *nábarábar. harjá juri tarjome miwavad. //Án/ in doqoluhá hambawn/ hamqad nistand.//.* **2** *nábarábar. harjá juri tarjome miwavad. //peimáni* [bargain]*/ hamázmáyiyi* [contest]*/ kewákewi* [struggle] *nábarábar./ dastmozd e nábarábar.//.* **3** **unequal to sth** *(beáyin) nadarxor; na wáyán e...; //xod rá wáyán e/ darxor e án kár nemiyábam.//*

unequalled adj *bihamtá. //Válin* e u* [her/ his record] *dar parew bá asb bihamtá-st./ sag e Eskimo az didgáh e tuw* [stamina] *va táv/ páydári* [endurance] *bihamtá-st.//*

unequally adv *bengarid be* "unequal"

unequivocal adj *(beáyin) bicunocerá; rouwan. //manewteyi** [attitude] *rouwan; jáygáhi/ páygáhi* [position] *rouwan va bicunocerá; xásti* [demand] *bicunocerá/ rouwan//*

unequivocally adv *//áhang* [intentions] *e xod rá bicunocerá/ rouwan goftan/ báznemudan* [state]//

unerring adj *laqzewnápazir; biradxor; harjá juri tarjome miwavad. //Xowpasandi ye laqzewnápaziraw dar gozinew e puwák* [unerring taste in clothes]*./ xerad e ásnide ye biradxor/ laqzewnápazir e u dar dádosetad* [instinct for a bargain]*./ sahew e biradxor e u dar suyábi* [sense of direction]*./ Berásti ke xorus e bihengámi ast.; dar goftan e cizhá ye nádorost/ nábejá ostád ast* [unerring knack of saying the wrong thing]*./ ámájaw* [aim] *laqzewnápazir bud.//*

unerringly adv *bengarid be* "unerring"

UNESCO (also **Uneses**) *sázmán e ámuzewi, dánewi va farhangi ye sázmán e jaháni* [United Nations]

unethical adj *kaź; nádorost. //áhanghá* [decisions] *ye nádorost; kaźáhangihá ye/ ravewhá ye kaź/ nádorost; nádorostári.//*

unethically adv *bengarid be* "unethical"

uneven adj **1** *náhamvár; pápáz; dorowt, "be piw andarun wahr o daryá be powt -- deźi bar sar e kuh o o ráhi dorowt." (ZBP, L5814 SF). //páy e/ kenár e dámani* [hemline] *náhamvár./ piyádero ye náhamvár/ pápáz; kaf e (otáqi) náhamvár/ pápáz.//.* **2** *nábesámán; wekaste; zirobam. harjá juri tarjome miwavad. //yek zaxme ye rag e nábesámán dáwtan* [uneven/ irregular pulse]*; tapew e del e nábesámán dáwtan; tapew (e del) dáwtan./ Az wur* [emotion] *áváyaw wekast/ zirobam miwod./ az wur áváyaw milarzid./ kári ke yek jáyaw xub va yekjáyaw bad anjámwode./ kári bá cuni ye náhamgen.//.* **3** *(baráye hamázmáyi va hamávard/* contest*) nábarábar*

unevenly adv *bengarid be* "uneven"

unevenness n *bengarid be* "uneven"

unexceptionable adj *besyár xub; bi ák; ánce rá ke az án xorde nataván gereft. //raftár e, kerdár e besyár xubaw; raftáraw, kerdáraw conán ast ke az án xorde nataván gereft.//*

unexceptionably adv *bengarid be* "unexceptional"

unexceptional adj *hanjár, sáde, piwepáoftáde*

unexceptionallly adv *bengarid be* "unexceptional"

unexpected adj *nábiyusán, "va in marg e nábiyusán ham yeki bud az ettefáq e bad ke digar kas nayárast goft u rá." (ZBP, L1378 TBH); "beharhál in raftár e nábiyusán va nábejá ye u máye ye wegeft e mardom gardid va rewte ye kárhá az sámán oftád." (ZBP, L3095, THA); nábiyuside. //mihmánán e/ porsewhá ye/ piwkewhá ye nábiyusán/ nábiyuside./ ruydádhá ye, degargunihá ye, hudehá ye nábiyusán/ nábiyuside.//*

unexpected, the unexpected n *(ruydádi) nábiyusán/ nábiyuside. //baráye ruydádhá ye nábiyusán/ nábiyuside ámáde budan//*

unexpectedly adv *bengarid be* "unexpected"

unexpectedness n *bengarid be* "unexpected"

unfailing adj **1** *bipáyán; ostovár; páydár. //sarcewme ye bipáyán e vaxw** [inspiration]*./ kuwew e bipáyán e ánán baráye áwti/ sepandármaz** [peace]*./ bordbári, xowxuyi, sarsepordegi ye* [patience] *páydár.//.* **2** *ostovár; páydár; hamiwegi. //hamkári ye, powtibáni ye ostovár e u/ hamiwegi ye u.//*

unfailingly adv *hamiwe. //hamiwe humanew/ human* [courteous]*//*

unfair adj, **1 unfair (on/ to sb)** *bidád, "ánk cun baxwewi ast bidád." (ZBP, L138, TTT); "be bidád kardan jang ar bedád -- negar tá ze pirán ke dárad be yád." (ZBP, L3281SF); nádorost; náxub; nák. //raftári bidád/ náxub./ ávardi* [competition] *bidád/ nádorost./ áhangi* [intentions] *bidád; sanjewi nádorost; yek piwdasti* [advantage] *ye bidád/ nádorosrt./ Agar barxi pahlavánán* [athletes] *dáru bekár barand bedigarán setam miravad* [unfair to others]*/ bidádi be digarán ast./ kárfarmáyaw* [employer] *u rá bedádgáh kewid* [sue]*, zirá u rá be bidád az kár birun ránde bud* [for unfair dismissal]*.//.* **2** *(be) bidád; nádorost; bidádgaráne. //wegerdhá* [tactics] *ye nádorost; yek bázi ye nádorost/ be bidád* [unfair play]*./ (dar bázargáni) dádosetad e nádorost/ be bidád/ bidád/ bidádgaráne.//*

unfairly adv *bengarid be* "unfair"

unfairness n *bengarid be* "unfair"

unfaithful adj, **unfaithful (to sb/ sth)** **1** *nabahre, "na mubad joft e man budi na Rámin -- nebahre dustán e dowman áyin" (ZBP, L7738, VR); lán, "miáyadam ze rang e to ey yár buy e lán -- barkandeyi ze xawm del e yár e mehrabán." (ZBP, L1241, FM, Moulavi]. bá digari ruyehamrixtan. //wouharaw bá digari ruyehamrixte.//.* **2** *(kohne wode) nebahre; kaź, "kasi ku bar in nist hamdástán -- agar kaź báwid [bebáwad] agar rástán" (ZBP, L3261 SF); kaźmanew; peimánwekan; bizár, "havváriyán 12 tan budand, yek Wam'un ke az Isá bizár wode bud..." (ZBP, L119, TB). //yek noukar e/ zirdadast e kaźmanew* [unfaithful]*/ peimánwekan//*

unfaithfully adv *bengarid be* "unfaithful"

unfaithfulness n *bengarid be* "unfaithful"

unfamiliar adj **1** **unfamiliar (to sb)** *bigáne; nááwná. //cehreaw baráyam nááwná/ bigáne bud./ dar jáyi nááwná va nou kár kardan.//.* **2** **unfamiliar with sth** *nááwná; náwenás. //Bá injur márád*/ kámpiyuter áwná nistam.//*

unfamiliarity n *bengarid be* "unfamiliar"

unfathomable adj *(beáyin).* **1** *źarf va dastnayáftani. //źarfná(há) ye dastnayáftani ye daryáhá/ zeráhhá** [oceans]*//.* **2** *(pendárin) darnayáftani. //angizehá* [motives] *ye/ rázhá ye darnayáftani//*

unfavorable adj **1** = *bengarid be* "opposed, contrary". **2** *náxub; //pas budan e havá//*

unfeeling adj *sangel, xonak, sard. //raftári sard./ ádami sangdel/ sard.; soxani sangdeláne.; manewteyi** [attitude] *sard.; vákonewi* [reaction] *sard/ sangdeláne//*

unfeelingly adv *bengarid be* "unfeeling"

unfeigned adj *rástin; yekrang; pákdeláne. //be kasi bá wádmáni, bá hamdardi/ hamdeli pákdeláne dorud dádan* [greet sb with unfeigned pleasure, delight, sympathy]*//*

unfeignedly adv *az tahe del; bá yekrangi; pákdeláne*

unfit adj **1** **unfit (for sth/ to do sth)** (**a**) *náwáyest; ná + kávźe ye xám* [infinitive]*; nawáyestan. harjá juri tarjome miwavad. //yek xorák e náxordani baráye mardom; xoráki ke xordan e án mardom rá nawáyad./ xáneyi/ sapáyi ke zendegi dar án nawáyad.//.* (**b**) *nátaván; be dard e... naxordan; natavánestan. harjá juri tarjome miwavad. //U be dard e in páygáh ke darxor e bozorgtarhá-st* [a senior position] *nemixorad./ Dar sán e konuni* [present state] *nemitavánad ránandegi konad/ dar sán e konuni ránandegi rá nawáyad.//.* **2** *na darxor e...; nátandorost; na wáyán e...; //ártew radaw kard* [reject] *zirá varzide nabud/ nátandorost* [medically unfit] *bud.//*

unflagging adj *mándeginápazir; xasteginápazir; bestuhinápazir. //*unflagging energy, zeal, devotion: *delbastegiyi/ sarsepordegiyi bestuhinápazir./* listen with unflagging attention/ interest/ concentration: *sarápá guw budan va bestuhi napaziroftan.//*

unflaggingly adv *bengarid be* "unflagging"

unflappability n *xunsardi; xiwtandári; ostovári*

unflappable adj *(anáyin/ beviźe dar Engelestán) xunsard; xiwtandár; ostovár. //Sarparasti* [manager] *ke xeili kár dárad/ gereftár ast, menewtáyi** [secretary] *mixáhad ke xunsard/ xiwtandár báwad.//*

unflinching adj *bibák; natars. //*unflinching courage, determination, resoluteness: *sar e natars dáwtan; sarsaxt budan; áhangi ostovár (dáwtan)* [determination].*/ morq e kasi yek pá dáwtan* [resoluteness]*//*

unflinchingly adv *//(ámuzgár bá tarke "cane" kaf e dast e u mizad va u) bi ánke xam be abru biyávarad/ beru ye xodaw biyávarad/ bibákáne dast e xod rá báz negahdáwte tarke mixord.//*

unfold v **1** *gostardan; bázkardan; gowádan; gowudan; tá ye/ lá ye... rá báz kardan. //In newim*/ sandali ye báqi/ báqce* [garden chair] *báz wode taxtexáb migardad./ naqweyi rá/ sofreyi rá gostardan/ gowudan./ wáhin bálháyaw rá gowud.//.* **2** **unfold sth (to sb)** *(pendárin) báz wodan; báz kardan; gostardan; áwkár wodan/ kardan. //Án cewmandáz* [landscape] *piw e (cewmán e) má bázwod./ Haminjur ke án dástán, cewmandáz, bázporsi* [enquiry] *gowude/ gostarde miwavad./ Naqweháyaw/ barnámeháyaw rá baráyam bázgowud.//*

unforeseen adj *piwbini nawode; nábiyusán. //cegunegihá ye/ sánhá* [circumstances] *ye/ degargunihá ye/ gereftárihá ye nábiyusán/ nábiyuside/ piwbini nawode.//*

unforgettable adj *farámuw nawodani. //árvini* [experience]*/ dami* [moment]*/ cewmandázi* [scene] *farámuw nawodani//*

unformed adj *nabálide, náras, napoxte, naparvarde. //dastnebewte ye napoxte ye u./ manew* [character] *e án kudak hanuz naparvarde ast.//*

unforutnate adj *násezá, "co ruz andaráyad beruz e deráz -- wavad násezá wáh e gardanfaráz." (ZBP, L4954, SF); gomwode baxt; "ayá gomwode baxt, bicáregán -- hame zár o bá dard o qamxáregán." (ZBP, L6194, SF); "ze Gorgin soxon goft bá wahriyár -- az án gomwode baxt o badruzgár." (ZBP, L6305, SF); badruzgár [be band e piwin bázgardid]. //bargawteruz, "hame morde budim o bargawte ruz -- be to zende gawtim o gitiforuz." (ZBP, L6203, SF); badaxtar, "kerá az pas e parde doxtar bovad -- agar táj dárad, badaxtar bovad." (ZBP, L6284 SF); náfarxonde; badfarjám. harjá juri tarjome miwavad. //Xeili badávardam, kelidháyam rá gom kardam./ viyandi náfarxonde* [an unfortunate expedition]./ *áqázi náfarxonde baráye estáremán** [holiday]//. **2** *náwáyest; máye ye pawimáni; náfarxonde; máye ye afsus; násezá. //soxani* [remark] *náwáyest; do ruydád e hamzamán* [coinicidence] *e náfarxonde.; yek badbiyári ye máye ye afsus./ gozinewi az soxanán e/ vážegán e besyár náwáyest/ násezá./ Máye ye afsus ast ke natavánesti be newast biyáyi.//*

unfortunate n *(beviże candgáni) násezá; badbaxt; bargawteruz; baxtbargawte. //bevárune ye besyári baxtbargawtegán e bicáre man kár dáram.*[I have a job]*//*

unfortunate adv, **unfortunate (for sb)** *badbaxtáne. //badbaxtáne án ágahi/ baxwnáme* [notice] *rá xeili bad nevewte budand* [phrased]*./ Badbaxtáne nemitavánam biyáyam./ Badbaxtáne kaź rafte bud/ laqzide bud* [he was wrong]*//*

unfounded adj *bipáye; bipá. "hamin ... goftan wáh-Abbás Armanestán rá... afsáne ye bipáye digarist ke dar delhá jáy gerefte va in nemuneyi az badbaxti ye mardom e Irán ast ke tárix e kewvar e xod rá nemidánand." (ZBP, L7564, KK). //vázehá* [rumors] *ye, badgománihá* [suspicions] *ye/ árezuhá ye bipá/ bipáye.//*

unfreeze v (pt **unfroze**, pp **unfrozen**) **1** *áb wodan/ kardan (con yax yá barf). //kami guwt e yaxzade/ fosorde rá ábkardan.//.* Besanjid bá "defrost". **2** *(dar hirbáni/* economy*) band az... bardáwtan; az... ázád kardan. //dastmozdhá, bahá ye káláhá rá ázád kardan./ bandhá ye/ jelogirhá ye bázargáni rá az miyán bardáwtan.//*

unfriendly adj (**-ier**, **-iest**) **unfriendly (to/ towards sb)** *nádustáne; sard; sarsangin; dowman áyin, "na mubad joft e man budi na Rámin -- nebahre dustán e dowman-áyin" (ZBP, L7738, VR). //negáhi sard/ nádustáne; adáyi/ cami* [gesture] *nádustáne/ sard; sarsangini* [attitude]*./ áwkárá bá man sarsangin bud.//*

unfrock, defrock v *(beviże be rixt e náwenáxte) (pristári* [priest] *rá baráye kerdár e náwáyest) (az kewiwi) (birun) rándan (va jáme ye kewiwán az tan e vey barkandan)- az anjoman e áturiyán birun rándan.*

unfurl v *gowádan; gostardan. //derafwi, peikari, bádbáni rá gowádan (va barafráwtan)//*

ungainliness n *bengarid be* "ungainly

ungainly adj *birixt; (dastopá) colofti; anar. //coloftivár ráh raftan e ordakhá birun e áb/ dar xowki./ bá welanghá ye birixt ráh miraft/ raft.//*

ungettable adj *dastnayáftani- jáyi ke dastyábi be án dowvár báwad*

ungodly adj **1** *(kohne yá beáyin) gonahkár; zewt, bad; bidin. //be gonáh álude budan; bidini piwe kardan.//.* **2** *(anáyin) ... rá ke xodá xowaw nemiáyad. //Xodá rá xow nemiáyad ke dar in hengám e wab zang mizani; xodá rá xow miáyad ke conin dirhengám zang mizani?//*

ungovernable adj *(beáyin) legámgosixte; náfarmán; sarkaw. //saxt juw ávardan./ mardi bá varani*/ kámháyi legámgosixte* [ungovernable passions]*//*

ungracious adj *xawmágin; dorowt; zewt, bicewmoru. harjá juri tarjome miwavad. //piwnahád e ma rá bedorowti/ bá bicewmoruyi paziroft./ kár e badi/ bicewmoruyi kardam ke az womá sepásgozári nakardam.//*

ungraciously adv *bengarid be* "ungracious"

ungrammatical adj *(dar zabán) bidastur; na az ruy e dastur. //vákiyámhá ye bidastur./ sáxtárháyi* [constructions] *na az ruy e dastur//*

ungrammatically adv *bengarid be* "ungrammatical"

ungrateful adj, **ungrateful (to sb) (for sth)** *násepás, "... rá bovad ke ruzi ye bidánewán va násepásán rá rá dahad va..." (ZBP, L6713, QN); nánkur. //Ei badbaxt e nánkur!* [You ungrateful wretch!]

ungratefully adv *bá násepási; bá bicewmoruyi*

unguarded adj **1** *bipás. //Zendáni rá bipás mándand/ gozáwtand./ Hargez bár e/ camedánhá ye xodat rá bipás nagozár!//.* **2** *nasanjide. harjá juri tarjome miwavad. //*unguarded criticisms: *xordegiriháyi*

nasanjide./ Kasi rá nágahán girandáxtan/ kasi rá nágahán gir andáxtan [catch sb in an unguarded moment.]//

unhappily adv **1** *bá afsordegi; qamgin.* **2** *badbaxtáne. //Badbaxtáne emruz injá nist//*

unhappiness n *náwádi; badbaxti; wurbaxti; badbiyári*

unhappy adj (**unhappier; unhappiest**) **1** (**a**) *náwád, "koláh e barádar be sar barnehád -- hami bud az án marg náwád o wád." (ZBP, L5906, SF); zár. //didári/ roxsári/ áwázi/ áwáyi náwád/ zár dáwtan. //gáhi, háli, roxsári náwád.//.* (**b**) **unhappy (about/ at sth)** *náwád; náxownud; wuride. //sarmáyegozárán* [investors] *az bim (e kár) náxownud budand.//.* **2** (**a**) *máye ye afsus; máye ye pawimáni; náfarxonde. //ruydádháyi hamzamán va náfarxonde* [unhappy coincidence, chance, etc]*.//.* (**b**) *wurbaxti/ badbiyári/ negunbaxti. //ce (ciz) máye ye in bisámáni ye u gawte?/ Ce ciz ruzgári conin náfarxonde baráyaw padid ávarde?//.* **3** *(beáyin) násezá; nasanjide; náwáyest. //soxani/ ezári** [comment]*/ áhangi* [decision]*/ gozinewi* [choice] *násezá/ náwáyest/ nasanjide.//*

unhealthily adv *bengarid be* “unhealthy”

unhealthiness n *bengarid be* “unhealthy”

unhealthy adj (**-ier**, **-iest**) **1** *bimár; bimárgune; nátandorost, "conin goft yek ruz kaz mard e sost -- nayáyad magar kár e nátandrost." (ZBP, L4711, SF). //rangparidegi* [pallor] *ye roxsári* [complexion]*/ sorfeyi bimárgune/ nátandorost./ (pendárin) (sán* [condition] *e nátandrorost e hirbáni/* economy) *yek hirbáni ye bimárgune.//.* **2** *nátandorost. //ábohaváyi, xoráki, wive ye zendegiyi nátandorost./ dar jáyi namnák* [damp] *va nátandorost zistan//.* **3** *bimár; bimárgune; nátandorost. //Bewiveyi bimárgune darbáre ye ádamkowiyi* [murder] *konjkávi kardan//.* **4** *(anáyin) nátandorost; bimgin. //Tak e/ táxtotáz e harásgarán** [terrorists] *pák má rá dar bim afkand.//*

unheard adj *parvá nawode; guw nadáde. harjá juri tarjome miwavad. //sálárán/ sarrewtedárán/ dastandarkárán* [authorities] *be jate* ye/ báre ye u* [her case] *parváyi nakardand.//*

unheard-of *nawnide; náwonude. //partogiri/ partodehi be andázeyi resid ke hargez piwine nadáwte./ Tákonun piwine nadáwte/ wanide nawode bud ke kasi gele konad/ begarzad.//*

unhinge v *picomohrehá ye maqz e kasi rá wol kardan; báláxune ye kasi rá xáli kardan; tarázmandi ye raváni ye xod rá az dast dádan va bimár/ xol wodan. //*The shock unhinged his mind: *mouji wode/ án takán picomohrehá ye maqzaw rá wol karde./ Az marg e u tarázmandi ye raváni ye xod rá az dast dáde bimár gawt.//*

unholiness n *bengarid be* “unholy”

unholy adj (**unholier, unholiest**) **1** *angra* [besanjid bá "angramainyu" va "spenta mainiyu" Avestáyi]; nasepantá. //Hamdasti ye angrayi* [besanjid bá “angramainu”]/ násepantáyi** [unholy] *miyán e komunisthá/ Mazdakiyán va fáwisthá/ abarxodkámegán* [fascists)]*.//.* **2** *(anáyin) bad, zewt; harjá juri tarjome miwavad. //cizhá/ kárhá rá saxt zewt darham va barham hewtan/ rahá/ vel kardan./ qouqáyi/ calapi/ hengámeyi* [row/ din/ racket] *zewt barpá kardan.//*

unhoped-for adj *nábiyuside. //nikbaxtiyi nábiyuside//*

uni-, *(dar váźehá ye serewte) tak...; yek...; //*unisex: *yekvisani**//*

UNICEF *kutáhwode baráye* United Nationss Children's Fund/ *yunisef, sarmáye ye sázmán e jaháni baráye kudakán/ xordsdálán*

unicellular adj *(zistwenási) takyáxteyi*

unicorn n *asb e wáxdár*

unidentified adj *náwenáxte, bigáne, náwenás; binámonewán. //*an unidentified species: *yek sarde ye náwenáxte./* an unidentified submarine *yek zirdaryáyi ye náwenáxte./ ágáhiyi az ábewxorhá ye/ sarcewmehá ye náwenáxte//*

unidentified flying object (abbr UFO) *bowqáb e parande*

uniform[1] adj *yeksán; yeknaváxt; yekdast; yek...; harjá juri tarjome miwavad. //be derázá ye yeksán; hamejá yek andáze; yekdast; yekrixt; yekrang. /Án raj xánehá hame yeksán/ yekrixt bud./ dar garmá ye yeknaváxt negahdári wodan./ paxwidári* ye yeksán/ yekdast e sang/ vazn/ sangini* [uniform distribution of weight]*//*

uniform[2] n **1** *jáme ye yekdast/ yeknaváxt. //baccehályi ke jáme ye yekdast e dabestáni betan dárand.//.* **2 in uniform** (**a**) *bá raxt e/ jáme ye yekdast. //afsaráni bá raxt e/ bá jáme ye yekdast.//.* (**b**) *ártewi; (raxt e)*

sarbázi. //Candgáh sarbázi bud?; Candgáh/ cand sál dar ártew bud?/ Candgáh raxt e sarbázi betan dáwt?//

uniformed adj *bá/ dar raxt e/ jáme ye viże/ yekdast. //kármandáni bá jáme ye yekdast./ Kármandán e wahrbáni ke jáme ye viże ye yekdast be tan dárand (na kárágáhán ke jáme ye sáde ye wahri mipuwand)//*

uniformity n *(beviże xárdári) yeknaváxti. //*a depressing uniformity of taste: *yeknaváxt-pasandi ye máye ye deltangi.//*

uniformly adv *yekdast; yeknaváxt; yeksán; yekpárce. //vákonew e (kármandán/ mardom) be káhew e (dastmozdhá) yekpárce/ sarásar sard bud* [was uniformly negative]*//*

unification n *yekpárcegi. //dar pei ye yekpárcegi ye kelisáhá ye Tarsáyán budan.//*

unify n (pt, pp **unified**) *behambastan; yek kardan; yekpárce kardan; yeksán kardan. //Álmán be sál e 1871 yekpárce gawt./ Án bastnewini* [strike] *máye ye yekpárcegi ye parastárán gawte./ Engelestán va Eskátland dádgostari ye/ dastgáh e dátikáni ye yeksán/ yekpárce* [unified legal system] *nadárand.//*

unilateral adj *yeksun, "womá rá hamán beh ke birun wavid -- sar e xiw girid o yeksun wavid." (ZBP. C3290, SF). yeksuye; yeksu; yeksar, "ce xow bi mehrabuni hardosar bi -- ke yeksar mehrabuni dardesar bi." (BábáTáher). //Áhanghá ye, peimánhá ye/ hamdástánihá* [agreement] *ye farnámewhá** [declarations] *ye yeksun/ yeksuye./ Názinávandi* ye hasteyi ye yeksuye/ yeksun* [unilateral nuclear disarmament]*//. bengarid be* "bilateral; multilateral"

unilaterally adv *bengarid be* "unilateral"

unimpeachable adj *(beáyin; pasandide) bicunocerá; bigomán; harjá juri tarjome miwavad. //ázarm* [honor] *e/ dorostkári ye/ páknehádi ye bicunocerá/ raftári/ kerdári dorost./ gováh* [evidence] *az ábewxori/ sarcewmeyi dorost va bicunocerá.//*

unimpeachably adv *bengarid be* "unimpeachable"

uninformed adj **1** *nááagáh; bidánew, "co pásox biyáyad konun z-anjoman -- be bidánewi barnehi in soxan." (ZBP, L6362, SF); biágáhi, "va soxan e biágáhi va kálá ye bisexávat va dust e bivafá va zendegáni ye bi tandorosti va imeni va wádmáni behic kári báznayáyad." (ZBP, L1727, DB). //yek arzyábi* [estimate] *ye, yek manewte** [opinion] *ye/ yek xordegiri az ruy e nááagáhi/ bidánewi./ Hamkáránaw dáneste/ dastdasti u rá dar biágáhi* [uninformed] *negahdáwte budand./ Hamkáránaw dáneste u rá dar táriki negahdáwte budand//.* **2** *nádán; náfarhixte; harjá juri tarjome miwavad. //Jostárhá ye xawáyáyi* ye náfarhixteyi* [uninformed political discussions] *ke dar meixánehá miwenavi.//. (beáyin yá bewuxi)* **Quercus** *(yá baráye mardom e kuce) náfarhixte; deraxt e balut*

uninspired adj *nadelkaw; nadelangiz; doźrám; nápedrám, ágarce ráh nápedrám, báwad -- bepedrámad co xowfarjám báwad." (Vis-o-Rámin); yek soxanráni ye, yek namáyew e, yek parde ye/ yek negár e doźrám*/ nadelkaw/ nadelangiz.//*

uninspiring adj *doźrám*/ nadelkaw/ nadelangiz/ nápedrám. //Án ketáb bá ánke námi doźrám* dárad, ammá saxt delangiz/ delkaw ast.//*

unintelligibility adv *bengarid be* "unintelligible"

unintelligible adj *darnayáftani; harjá juri tarjome miwavad. //Yek dastnebewte ye náxáná./ lutaráyi** [jargon] *darnayáftani/ ke án rá nataván fahmid/ daryáft./ goftoguyi dareguwi conánke engár darnayáftani báwad.* [an unintelligible whisper]*//*

uninterested adj, **uninterested (in sb/ sth)** *yeksán; sard; yax; xunsard; xowk; biparvá*

uninviting adv *delsepuz*. //yek bowqáb/ yek xorák e/ yek cáwt e máhi va sibzamini ye sorx karde ye yax/ sard/ yaxkarde ye delsepuz* ke del e ádam rá behm mizanad.//*

union n **1** **union (of A with B/ between A and B)** *peivand; peivastan; yeki wodan; ayuzew* (ZBP, C3355). //peivastan/ peivand/ ayuzew e se wahr báham va yeki wodan e ánán bá ham./ Az peivand e/ ayuzew* do kumal** [party] *e má rá powtibáni kardan.//.* **2** (**a**) *(beviże dar xawáyá*/* politics*) hambovew* [<Pahlavi (ZBP, C3976, MK)]. //Hambovew* e hegmatánhá* ye/ anjomanhá ye kárgari ye sosiyálisti/ Mazdaki** [the Union of Soviet Socialist Republics]*//.* (**b**) *anjoman. //*the National Union of Working Men's Clubs: *anjoman e tudeyi ye báwgáhhá ye kárgarán./ hamvandán e anjomanhá ye dánewjuyi* [Student's Union]*./ be anjoman e mádarán peivastan* [join the Mothers' Union]*//.* (**c**) = trade union (trade[1]). **3** (**a**) *(beáyin yá bewuxi) sázew. //*live together in perfect union: *(beáyin) bá sázewi bavande báham zistan./ (bewuxi) sareham rá xub taráwwidan.//.* (**b**) *peivand; sázew. harjá juri tarjome miwavad. //Yek peivand e zanáwuyi bá nikbaxti* [a happy union blessed with] *ke wew farzand be án arzáni gawte.//.* **4** coupling for rods or pipes: *buwan* (baráye peivand e do lule yá do mile* [rod]*)*

the Union Jack/ the Union flga *derafw/ parcam e Engelestán*

unionism n *haváxáhi az hambastegi ye xawáyáyi**

unionist n **1** *hamvand e rastehá ye piweyi; haváxáh e rastehá ye piweyi.* **2 Unionist** *haváxáh e hambastegi ye xawáyáyi** [political] *(Beviźe kasi ke haváxáh e hambastegi ye Engelestán va Irland e abáxtari* [Northern Ireland] *ast.)*

unionization, unionisation n *bengarid be* "unionize"

unionize, unionise v *sázmán dádan e raste ye piweyi. //kármandán e bongáhi rá sázmán dádan va raste ye piweyi padid ávardan./* a unionized work-force: *kárgaráni ke raste ye piweyi/ piwegáni dárand./ niru ye kárgari ye rastemand//*

unique adj **1** (**a**) *bicun; bihamtá; tak; yegáne. //yek kár e honari ye bicun/ bihamtá/ tak/ yegáne//.* (**b**) *bihamtá; bimánand; bihamál. //*a unique opportunity: *meidányáftani/ sáni* [situation] *bihamtá/ bihamál./ tavánáyiyi/ taváni* [ability] *bimánand.//.* **2 unique to sb/ sth** *viźe ye...; //gereftárihá ye viźe ye kurán/ nábináyán.//.* **3** *(anáyin) wegerf; ewgarf, //yek sofrexáne* [restaurant] *ye kucak e wegerf.//*

uniquely adv *tanhá ... va bas. //Tanhá u be in kár mibarázad o bas!//*

uniqueness n *bicuni; bihamtáyi; yegánegi; bihamáli*

unisex (n) *yeksán baráye mardán va zanán; takvisani*. //handhá* ye yekvisani** [unisex fashions]./ *yek salmáni ye/ áráyewgáh e takvisani./ yek salmáni ye mardáne va zanáne báham.* [unisex hairdressing salon]*//*

unison n, **in unisdon (with sb/ sth)** **1** *hamáváyihá ye/ hát e vápasin* [the last verse] *rá báyad báham xánd.* **2** *(pendárin/ beáyin) hamáhang; hamgám. //Bánkhá/ ganjhá bá anjomanhá ye sáxtemáni/ sáxtemángari hamgámi/ hamáhangi karde nerx e bahrehá* [interest rates] *rá páyin ávardand/ kástand.//*

unit n **1** *yekán. //Xáneváde yekán e hanvar** [society] *ast./ Án doure ketáb dah yekán dárad.//.* **2** *yekán/ yegán. //Metr yekán e derázá-st./ Yekán e puli ye Ámriká dolár ast.//.* **3** (**a**) *(beviźe dar váźehá ye serewte) páre, baxw, dastgáh; yek; tá; yekán; harjá juri tarjome miwavad. //*a filter unit: *yek dastgáh e pálune./.* the central processing unit in a computer: *yekán e/ páre ye dádepardáz dar yek márád*.//.* (**b**) *goruh (e viźe); yekán. //yek yekán sarbáz/ sarbázán e besyár kárázmude./ yek goruh e viźe ye/ yekán e bombzodáyi.//.* **4** *tekke; tiká* [<Kordi ye Hourámi]. //Tekkehá ye/ tikáhá ye áwpazxáne ke beham joft miwavand/ beham mixorand* [matching kitchen units]*.//.* **5** (**a**) *tak, yek. //Womár e 34 az 3 dahtáyi va 4 yeki sáxte wode./ az 3 dahgán va 4 yekán/ yegán sáxtewode.//.* (**b**) *har womár az seft tá noh/ tak/ yek. //sotun e dahgán va sotun e yegán/ yekán* [column of tens an units]*.//*

unit price *hardáne; har yeki; bahá ye har dáne/ har yek*

Unitarian n, adj *yektáparasti; yektáparast (kiwi az din e Tarsáyi ke dar án segánegi rá bávar nadárand)*

Unitarian Church, the Unitarian Church *Kelisá ye yektáparasti*

unitarianism n *yektáparasti*

unite v **1 unite (sb/ sth) (with sb/ sth)** *peivastan; yeki wodan; yeki gawtan, "yeki gawt bá sálxorde goráz -- ze kewvar be kewvar bepeivast ráz." (ZBP, L4795, SF); "to bá xosrovi wum gawti yeki -- jahándideyi kardi az kudaki." (ZBP, L3252 SF); yeki kardan, "mixást ke hame ye bumiyán e Hendustán rá yeki konad va doyi va bigánekiwi rá az..." (ZBP, L7496, DTH); yegáne wodan, "bedin náme má bi baháne wodim -- hami Rum o Irán yegáne wodim." (ZBP, L3295, SF); hamdast wodan/ kardan. //Án do kumal** [parties] *behampeivaste/ báham yeki gawte darsáxteand./ Pas az (separi kardan e) se sál dar zendán báz bá zan va xánevádeaw peivast./ Hambastegiháyi/ hambahrháyi ke do kewvar e má rá beham mipeivandad.* [the common interests that unite]./ *Bim e jang máye ye án gawte ast ke sarásar e mardom e kewvar pei ye rahbaránewán báham yeki wavad/ beham peivandand.//.* **2 unite (in sth/ doing sth)** *peivastan; yeki wodan; dast be dast e ham dádan; hamdast wodan; bá... anbáz gawtan, "ke Faqfur e Cin bá vey anbáz gawt -- hame ruy e kewvar poráváz gawt." (ZBP, L6452, SF). "dastyeki kardan" va "ettehád", "yegánegi" va "dast yeki kardan" ast." (ZBP, L2411, NKZZF). //báyad baráye peikár bá tohidasti* [poverty] *va bimári behampeivandim/ dastbedast e ham bedahim/ dastyeki konim.//*

united adj **1** *hamdast; behampeivaste; hampowt, "co hampowt báwid bá hamrahán -- yeki kuh kandan ze bon bar taván." (ZBP, L4801 SF). //xánevádeyi saxt/ xeili hampowt.//.* **2** *yeki budan, "az in pas yeki báwad Irán o Rum -- jodáyi najuyim ain marzobum." (ZBP, L3288, SF); "dastyeki kardan" va "ettehád", " yegánegi" va "dastyeki kardan" ast." (ZBP, L2411, NKZZF). harjá juri tarjome miwavad. //*make a united effort: *yekdel kuwidan./* present a united front to the enemy: *dar barábar e dowman hamdast/ dastyeki*

wodan.//. **3** joined politically: *yegáne/ dastyeki/ yekpárce az didgáh e xawáyáyi. //nebard* [the campaign] *baráye yek Irland e yekpárce.//*
the United Kingdom (abbr (the) **UK**) *Engelestán va Irland e abáxtri* [northern]
the United Nations (abbr (the) **UN**) *sázmán e Jaháni*
the United States (**of America**) (abbr (the) **US, USA**) *ostánhá ye behampeivaste ye Ámriká; Ámriká*
unitedly adv *dastyeki*
unit trust, (unit) (US, **Mutual fund**) *(dar Engelestán/ Ámriká) bongáh e sarmáye-gozári ye páyápáy*
unity n **1** (**a**) *yekdast, "va dowmanán e har do jáneb cun hál e yekdeli va yekdasti ye má bedánand dandánháwán kond wavad." (ZBP, L384, TBH). //Án peikare* [figure] *dar dast e cap, yekdasti ye negár/ parde rá tabáh mikonad.//*. (**b**) *báhami, yekpárcegi, yekpárce, yegánegi.* **2** *yek; yeki "va besyári barábar e yeki ast, cun dánesti ke yeki cand ast, dánesti ke besyári cand ast." (ZBP, L1537, DA).* **3** *hambastegi, yekdast, yegánegi, "va ettehád va yegánegi va dast yeki kardand ast..." (ZBP, L2410. NKZZF); sázgári; hamáhangi...; //bá hamáhangi zistan./ Yegánegi ye/ hambastegi ye Tarsáyán.; hambastegi/ yekdasti ye xawáyáyi** [political]./ National unity: *yegánegi/ yekpárcegi/ hamdasti ye mardom/ tude dar zamán e jang darbáyast ast* [is essential]*//*
Univ *kutáhwode baráye* "university", *"dánewgáh"*
universal adj *hamegáni. //Jamjám*/* TV *baráye hamegán sargarmi faráham miyávarad.; Jamjám* yek sargarmi ye hamegáni ast./ jang máye ye badbaxti ye hamegáni migardad* [cause universal misery]./ universal suffrage: *ráy dádan e hamegáni./ Dar in báre hamegán hamdástán-and* [universal agreement]./ *Piwnadewán bá nekuhew e hamegáni* [universal condemnation] *ruberu gawt.//*
universality n *hamegáni budan; amarkáni* [<amarkáni, Pahlavi, (ZBP, C4605 MK, BF)]*
universal joint, universal coupling *bandgáh e/ kuple ye harzegard*
universally adv *hamegáni. //Hamegán bar in bávar-and ke.../ hamegán pazirofteand* [acknowledge] *ke.../ In áyinhá* [rules] *hamegáni nist/ baráye hamejá/ baráye hamegán kárbord nadárad* [apply universally]*.//*
Universe n **1 the universe** *gardun [M. Moqaddam].* **2** *gardun, kahkewán. //bejoz kahkewán e má kahkewánhá ye digari niz hast?//*
university n **1** *dánewgáh. //Omidvár ast sál e digar be dánewgáh beravad./ dánewju ye, dabir e/ ostád e dánewgáh/ dánewgáhi//.* **2** *dánewgáhiyán; dánewgáh; dánewgáhi*
unjust adj *náravá; biráh; adád*, bidád, "be bidád kardand jang ar bedád -- negar tá ze pirán ke dárad be yád?" (ZBP, L3281 SF). //yek piwmári náravá/ bidád* [an unjust accusation]*//*
unjustifiable adj *náravá; násezá. //Raftáraw pák náravá/ násezá bud.//*
unjustifiably adv *bengarid be* "unjustifiable"
unjustly adv *be bidád, "konun az gozawte nayárim yád -- be bidád wod kowte u, gar bedád." (ZBP, L6039, SF). //bidádrasi va be bidád zendániyaw kardand.//*
unkempt adj *źulide; harjá juri tarjome miwavad. //muye źulide./ Bedidár źulide bud* [unkempt appearance]*/ didári źulide dáwt./ Be án báq hic nareside budand.//*
unkind adj *bimehr, námehrabán; badmehr, "mará guyand bihude ce náli? -- cará candin ze badmehri segáli?" (ZBP, L7775, VR). //soxani az sar e bimehri/ badmehri/ námehrabáni./ Bá barádarat candán námehrabán nabáw!//*
unkindly adv *az sar e bimehri/ badmehri/ námehrabáni. //Xáhew mikonam soxan e ma rá az sar e bimehri nagir.//*
unkindness n *bimehri; badmehri; námehrabáni*
unknowingly adj *náágáh; nadáneste. //U xod nadáneste máye ye hame ye estizegihá** [misunderstandings] *gardid/ bud.//*
unknowingly adv *nadáneste; náágáh. //nadáneste zamáni deráz/ tasuhá* [hours] *dar jáyi nádorost biyusán (gawte) bud.* [wait]*//*
unknown adj **1 unknown (to sb)** *nádánest; "bahr e nádáneste ráhi-st ki be vey dáneste wavad, ammá andarresidan va tasavvor kardan rá ráh e hadd ast." (ZBP, L1501, DA); náwenáxte. //Kárkardhá ye náxáste* [the side-effects] *ye in/ án dáru hanuz (baráye dánewmandán) náwenáxte ast./ niruhá ye náwenáxteyi dast andarkár e váźgun kardan e warvin** [government] *budand.//.* **2** *náwenáxte, binám-o-newán; binám, "ze gordán kasi rá ke binámtar -- ze jang e savárán bi árámtar." (ZBP, L6358 SF). //setáre ye án celpard** [film] *piwtar honarpiweyi náwenáxte/ binám bud.//.* **3 an unknown quantity** *náwenáxte;*

nádáneste; "behar nádáneste ráhi-st ki be vey dáneste wavad, ammá andarresidan va tasavvor kardan rá ráh e hadd ast." (ZBP, L1501, DA); arzyábinawod. harjá juri tarjome miwavad. //Hanuz nemidánim/ hanuz dáneste nist ke sarparast e/ kixá ye foruw e novin candmarde halláj ast.//.* **unknown to sb** *bedun e ágáhi ye kasi; bedun e inke ... bedánad. //bedun e inke man bedánam/ bedun e ágáhi ye man (sar e xod) rafte va baráye estár** [holiday] *já gerefte.//*

unknown n **1** (*biwtar* **the unknown**) *bigáne, náwenás; náwenáxte. //safari be sarzaminhá ye náwenáxte.//.* **2** *binám, "ze gordán kasi rá ke binámtar -- ze jang e savárán biárámtar." (ZBP, L6358, SF); binámonewán. //Naqw e noxost rá honarpiweyi pák binámonewán bázi karde.//.* **3** *(dar dánew e womár/* mathematics *) nádánest, "behar nádáneste ráhi-st ki be vey dáneste wavad. ammá andar residan va tasavvor kardan rá ráh hadd ast." (ZBP, L1501, DA). //X va Y nádánesteand/ nánáneste ast.//*

unlace v *(band e... rá) gowudan/ bázkardan/ wol kardan*

unladen adj *bibár. //*unladen weight: *sang e/ geráni ye/ vazn e bibár.//*

unlawful adj *adád* (ZBP, C3390,MK); adádmand*; bidád, "be bidád kardand jang ar bedád -- negar tá ze pirán ke dárad be yád?" (ZBP, L3281 SF). //yek var* be kowtan/ kowtár e bidád* [a verdict of unlawful killing]*//*

unlawfully adv *adádmandáne*; be bidád*

unlearn v *váámuxtan. //Noxost báyad hame ye xuhá ye badi rá ke ostád e piwin e piánoyat be to ámuxte váámuzi!//*

unleash v, **unleash sth (against/ on sb/ sth)** **1** *az band rahá kardan; ázád kardan. //saghá ye negahbán* [guard dogs] *rá az band rahá kardan./ (pendárin) ázád kardan; band az ... bardáwtan/ gowádan; legám az... bargereftan.//. harjá juri tarjome miwavad. //*unleash the forces of nuclear power: *Zur e niru ye atomi rá ázád kardan./ Az zur e niruye atomi/ parmánuyi* legám bargereftan./ wágerd e maqáze ye bicáre rá be bád e downám gereft.* [unleash a torrent of abuse against sb]*//*

unleavened adj *varnayámade; drun [nán e varnayámade* (raising agent)*]*

unless conj *(tá) magar; "tá magar hamco sabá báz be zolf e to rasam -- háselam duw bejoz nále ye wabgir nabud." (Háfez); agar ... na + kárváže; tá... na + kárváže. //Tá/ agar biwtar kár nakoni dar ázmun e Faránse rad miwavi/ dar ázmun e Faránse rad miwavi, magar biwtar kár koni./ Tá/ agar Engelisihá báziyewán rá behtar nakonand ávard rá mibázand* [to lose the match]*/ magar báziyewán rá behtar konand./ Tá agar sadarsad (bonesthá** [facts]*)rá nemidánestam nemigoftam./ Tasu* [o'clock] *ye hawt biyá magar inke be to/ behet zang bezanam./ Hamiwe wab ke mixábam panjere/ panjerehá rá bázmigozáram magar inke havá xeili sard báwad.//*

unlettered adj *kasi ke xándan va nevewtan nemidánad; náfarhixte; nánevisá (ZBP, L1902 FM).* Cf "illiterate"

unlike adj *náhamánand; nájur. //Candán náhamánand-and ke agar kasi nadánad bávar nemikonad ke xáhar-and.//*

unlike prep **1** *na mánand e...; harjá juri tarjome miwavad. //Vápasin matal* [novel] *e u hic be kár e áqázinaw/ piwtaraw nemimánad./ Án cewmandáz be hic ciz ke piwtar dide budam nemimánd./ Jawnhá ye ánán hengám e zádruz e Mehr*/ Krismas mánand e jawnhá ye xodemán ast/ be jawnhá ye xodemán mimánad.//.* **2** *dur az...; //Xeili az u dur ast ke conin raftár e tondi dáwte báwad* [it is very unlike him to be so...]*.//.* **3** *//bevárune ye man wouharam dust dárad dar bestar bemánad./ bevárune ye besyári az dánewjuyán xeili az án soxanráni xowam (mi)ámad./ bevárune ye biw az nimi az hamávarán* [contestant]*, behar jánkandani bud, takrobáyi rá be páyán resánd* [finish the race]*.//*

unlikely adj (**unlikelier, unlikeliest**) **1** *dur ast ke...; gomán nemiravad ke...; //Gomán nemiravad ke bebárad/ bárán bebárad./ Dur ast ke/ gomán nemiravad ke havá fardá báráni báwad./ Gomán nemiravad behbud yábad/ behtar wavad./ Gomán nemiravad ke bastnewini* [strike] *piwáyad, ammá agar conin wavad bázdeh saxt miyoftad.//.* **2** *na rást; besaxti ...; harjá juri tarjome miwavad. //Dástáni ke bávarkardanaw saxt báwad./ baháneyi* [excuse] *na rást; gozárewi/ zandi/ vicári** [explanation] *na rást/ ke bávar kardanaw dowvár báwad.//.* **3** *kasi ke besaxti piruz tavánad wod. //Námzadi* [candidate] *ke saxt betavánad piruz az áb daráyad./ Yek zanowohari ke hic beham nemixorand/ saxt nájur.//*

unlimited adj *bikarán; bikaráne, "zebar cist ey mehtar o zir cist? -- hamán bikaráne ce o xár kist?" (ZBP, L5972, SF). //Káw ádam pul e bikaráni midáwt!//; biwomár*

unlined adj **1** *biástar; bituyi. //nimtaneyi arzán va biástar./ Án kive*/ quti náhamvár bud va tuyi nadáwt* [unlined]*.//.* **2** *bixat. //káqaz e bixat./ guneyi/ roxsári* [complexion] *hamvár/ bixat/ bicoruk; hámcorde*//*

unlisted adj **1** *(beviże darbáre ye bahá ye bahrhá dar hubder** Stock Exchange*) cápnawode (dar fehrest).* *//Dáláyi** [a company] *ke námaw dar fehrest cáp nawode.//*. **2** (US) = Ex-Directory: *cápnawode.* *//womáreaw/ womáre ye telefonaw dar daftar e telefon cáp nawode/ nemiwavad.//*

unload v **1** (**a**) **unload sth (from sth)** *piyáde kardan e bár; andáxtan e bár; darávardan. //bárandázán* [dockers] *bekár e piyáde kardan e bár (e kawti) pardáxtand./ bár rá/ xarid rá az ráde*/ máwin piyáde kardan/ darávardan//.* (**b**) *darávardan va tohi kardan (con fewang rá az tofang yá film rá az keh** [durbin]. **2** *(baráye ráde*, ráde* ye bárkew va mánand e án) piyáde kardan e bár. //Rádehá* ye bárkew/ rádehá* ye bári/ kámiyonhá tanhá hengám e bárandázi* [loading and unloading] *mitavánand injá beyistand/ negahdárand.//*. **3** **unload sth/ sb (on/ onto sb)** *(anáyin) sar e kasi xaráb kardan/ rixtan. //Miwavad emruz pasin baccehá rá sarat berizam/ xaráb konam?//. besanjid bá* "offload"

unlock v **1** *qofl rá bázkardan/ gowudan. //qofl e darváze rá gowudan.//*. **2** *gowudan. //Kávowi baráye gowudan e ráz e bestar e daryáhá/ zeráhhá** [oceans]*//*

unlooked-for adj *(beáyin) nábiyuside. //setáyewhá ye/ gereftárihá ye nábiyuside.//*

unloose (*niz* **unloosen**) v *wol kardan; bázkardan; gowudan. //tanáb e gerd e kamar e xiw rá wol kardan./ Yaqeaw rá wol kard.//*

unluckily adv *badbaxtáne; bicáre. //(badbaxtáne baráye Behruz) án kár rá be u nadádand.//*

unlucky adj *várun, "az án taxt e wáháne bogzáwtam -- ke az baxt e várun sotuh ámadam." (ZBP, C3430, FM, Labábbolalbáb]; badávardan; náfarxonde; badfarjám. //Sar e bázi/ dar bázi ye ganjafe/ bargbázi hamiwe badmiyáram/ bad miyávaram./ Xeili badávard kelidháyaw rá gom kard./ 13 rá náfarxonde midánand/ womáre ye/ nomreye 13 rá biwtar (e mardom/ jáhá) náfarxonde midánand./ kuwewi/ ázmáyewi náfarxonde/ badfarjám.//*

unmade adj *nayáráste, napardáxte; nábesámán dorostnakarde [con bestar va mánand e án]. //Raxtexábaw rá darham barham rahá karde wetábán sar e kár raft.//*

unman v (**unmanned; unmanning**) *(bástáni yá soxanvari) az mardi andáxtan; sost gardánidan; axte kardan; tuy e del e kasi rá xáli kardan; báxtan. //*Unmanned by grief he broke down and wept: *zir e bár e gerán e anduh xod rá báxte/ zahretarak wod va garist.//*

unmanly adj *(baráye raftár) nájavánmardáne; na wáyeste ye/ wáyán e mardán. //Zamáni mipendáwtand/ ruzgári gomán mikardand agar mardi meygosári nakarde va dud nakonad mard nist.//*

unmanned[1] pt, pp of "unman"/ *zamán e gozawte va setáy e kárváże az* "unman"

unmanned[2] adj *bisarnewin; xodkár. //*unmanned railway signals: *suzanbáni ye xodkár./ Espáwnavardi** [spacecraft] *bisarnewin be Bahrám* [Mars] *ferestádan.//*

unmannerly adj *(beáyin, xárdári) doź-, dorowt. //doźkerdári; dorowtkerdári//*

unmarried adj *bizan; biwuy; wuynákarde; biwouhar; zanáwuyi nakarde. //mádari wuynákarde/ biwouhar; zan va mardi/ pesar va doxtari zanáwuyi nakarde//*

unmask v **1** *panám /parde az... bardáwtan; gowádan; nemudan. //nimewab wádxárán* [reverllers] *panám az ru ye xod bargereftand/ bardáwtand.//*. **2** *parde bardáwtan az...; áwkár gardánidan; áftábi kardan. //gonáhkár rá áftábi kardan; parde az davangi/ duzokalaki/ gávbandiyi* [plot] *bargereftan/ bardáwtan.//*

unmatched adj *bimánand, bihamál; bitá. //kár e bozorgi/ dastávardi ke tá be emruz bimánand ast.//*

unmentionable adj *bezabán nayávardani; nagoftani. //bimáriyi ke námaw rá bar zabán nawáyad ávard.//*

unmentionables n [pl] *(bástáni; soxan dar parde yá bewuxi) mardomi yá cizháyi ke námewán rá nataván bar zabán ávard (beviże toneke; zirpuw)*

unmindful adj, **unmindful of sb/ sth** *(beáyin) biparvá; farámuwkár. //zamán rá farámuw karde/ biparvá be zamán bekár pardáxt.//*

unmistakable adj *áwkár; laqzewnápazir; bicunocerá; bigomán. //Áváyi ke áwkárá/ bicunocerá az án e yek kárvándudi-st ke dárad nazdik miwavad.//*

unmistakably adv *bigomán; áwkár*; berouwani*

unmitigated adj *(beviże baráye cizhá ye bad) náb, árámnayáfte; harjá juri tarjome miwavad. //yek bimári ye/ patyár* [disaster] *e/ nábekári* [scoundrel] *náb/ ábnakewide.//*

unmoved adj *biparvá; náafsorde; náwuride; harjá juri tarjome miwavad. //Nawodani ast ke ádam az gozárewháyi ke az dowyári** [famine] *miresad afsorde nawavad./ Beresad barxord konad va be án biparváyi namáyad.//*

unnatural adj **1** *náhanjár; bevárune ye hamiwe. //roxsáraw sorx e náhanjári gawt./ Án otáq bevárune ye hamiwe saxt besámán va áráste* [tidy] *bud.//.* **2** *(xárdári) náhanjár. //Kámhá ye/ árezuhá ye varanik** [sexual] *e náhanjár.//.* **3** *sangdel; bad. //kowtan e sangdeláne ye pedar e xiw.//.* **4** *sáxtegi; zurzuraki. //xandeyi boland va zurzuraki.//*

unnaturally adv *náhanjár; harjá juri tarjome miwavad. //Áwkár ast ke az marg e nágaháni ye pedaraw/ az varparidan* [die suddenly] *e pedaraw saxt wuride gawt./ raftári wuxowang* [jovial] *va náhanjár.//*

unnecessarily adv *bázgardid be* "unnecessary"

unnecessary adj **1** *nábáyaste; nabáyaste; nádarvá; harjá juri tarjome miwavad. //Emwab niyázi nist wám e bozorgi/ xeili wám poxt* [cook a big meal]*.//.* **2** *gazáf; biw az andáze; nabáyaste. //hazineyi nabáyaste/ gazáf.//.* **3** *nábejá; nabáyaste; nádarvá. //Yádávari ye nádarváyi/ nábejáyi az piwine ye ágrefti ye u* [his criminal past]//

unnerve v *tuy e del e kasi rá xáli/ tohi kardan; tarsándan; xod rá báxtan; harjá juri tarjome miwavad. //Az barxord bá sag e pásbán* [the guard dog] *pák xodaw rá báxt.//*

unnerving adj *//án goftowonud/ handemán* baráyaw pák/ sarásar tarsávar minemud/ bud.//*

unnoticed adj *nádide; harjá juri tarjome miwavad. //Án ruydád rá engár kasi nadid./ Nemigozáram án mehrabáni ke darbáre ye má wod nádide bemánad/ bogzarad.//*

unnumbered adj **1** *biwomáre; binomre. //patehá ye/ sandalihá ye/ jáhá ye biwomáre.//.* **2** *(bástáni yá soxanvari) bimar; biwomár. //setáregán e bimar/ biwomár.//*

UNO *kutáh wode baráye* "United Nations Organization"/ *sázmán e (tudehá ye) jaháni*

unobtrusive adj *(biwtar be rixt e pasandide bekár miravad) na candán áwkár*; na candán cewmgir; bisarosedá; bi ánke/ bedun e ánke kasi befahmad; yaváwaki; harjá juri tarjome miwavad. //negári* [design]*/ nerangi* na candán cewmgir ammá delpazir./ Candán bisarosedá va árám bud ke besaxti gomán miraft ánjá (bude) báwad!//*

unobtrusively adv *//bedun e inke kasi befahmad/ yaváwaki az mehmáni raft.//*

unoccupied adj **1** *tohi. //yek miz e tohi yáftan./ cand sál dar án xáne kasi neminewast./ Án xáne candin sál tohi rahá wode bud.//.* **2** *(bumi ye sarzamini yá kewvari) ázád; na zir e negin e...; //sarzamini ázád/ na zir e negin e wahriyári.//.* **3** *bikár; ázád. //Besyár kam piwmiáyad ke bikár báwad.; dorost dar hamán dam e bikári...//*

unofficial adj *nádivánik*; na rasmi. //yek bastnewini* [strike] *ye nádivánik*./ yek soxan e* [statement] *narasmi/ nádivánik*./ ágáhihá ye narasmi/ nádivánik*//*

unofficially adv *narasmi; nádivánik**

unorthodox adj *cap; anáyin; áwmuq; harjá juri tarjome miwavad. //bávarhá ye/ manewtehá ye anáyin/ cap/ capi./ fann e/ wive ye anáyini dárad ammá navázande ye besyár* [player] *xubi-st./ fann e anáyini dárad ammá besyár xub minavázad.//. besanjid bá* "heterodox"

unpack v **1** *bázkardan; tohi kardan. //Bogzár/ behel piw az xábidan camedánhá rá/ bárhá rá bázkonim/ tohi konim./ Camedáni/ jámedáni ke nimekáre bázwode/ tohi wode* [half-unpacked]*.//.* **2** **unpack sth (from sth)** *az... darávardan. //ketábhá rá az quti/ kive* darávardan.//*

unpacked pp, adj *bázgardid be* "unpack"

unpaid adj **1** (**a**) *napardáxte; (báz)pardáxtnawode. //yek bijak* [bill] *e/ vám e bázpardáxt nawode./ Án ráde* se sál ast kár mikonad ammá hanuz baháyaw pardáxt nawode.//.* **2** (**a**) *kasi ke mozdaw/ dastmozdaw dáde nawode. //dáyeyi/ kudakbáni** [baby-sitter] *ke dastmozdaw pardáxt nawode.//.* (**b**) *(baráye kár) bigári; kár e bidastmozd; majarg. //*unpaid labor: *bigári; majarg.//*

unpalatable adj **1** *badmaze, nágovár; nápasan. //Án máhiye beviže/ xeili badmaze bud.//.* **2** *nápasand. //(pendárin) didgáhhá ye u darbáre ye (pádafre ye) margarzáni* [capital punishment] *baráye besyári (az mardom) nágovár/ nápasand ast.//*

unpalatably adv *bázgardid be* "unpalatable"

unparalleled adj *bitá; bimánand; bihamál. harjá juri tarjome miwavad. //girágir/ girodár e hirbániki** [economic] *ke hamánand e án dar in ruzgárán dide nawode.//*

unparliamentary (adj) *(baráye xárdári) na wáyande ye/ náwáyest (baráye namáyande ye kahestán** [Parliament] *yá mahestán* [Senate]*). //soxanáni, raftári na wáyande ye yek namáyande ye kahestán*//*

unpick v, **pick sth (from sth)** *(baxiyehá rá) darávardan/ kewidan. //kukhá ye parde* [stitches] *rá darávardan/ kewidan/ wekáftan./ darzi rá wekáftan./ baxiyehá ye labe ye dámani rá wekáftan/ kewidan* [unpick a hem seam]*//*

unplaced adj *(dar ávardhá va hamávardhá/* tournaments*) az se bepáyin; na yek, na do na se*

unplayable adj **1** *(dar bázihá ye tupi) bázinawodani; nazadani.* **2** *(baráye zamin e bázi) zamini ke nataván dar án bázi kard./ (dar musiqi) ráhi ke neváxtanaw besyár dowvár báwad/ neneváxtani*

unpleasant adj *nádelpazir, "magu ic goftár e nádelpazir -- to Banduy rá sar be áquw gir." (ZBP, L4662 SF); saxt, "wabánzáde rá del por az taxt bud -- vará pand e án mubadán saxt bud." (ZBP, L4903, SF); náxow, "soxonhá ye náxow ze man dur dár -- be badhá del e div ranjur dár." (ZBP, L6946, SF); nápedrám, "agarce ráh nápedrám báwad -- bepedrámad co xowfarjám báwad." (Vis o Rámin). //buhá ye náxow/ nádelpazir; buhá ye gand./ ábohavá ye nádelpazir/ náxow./* an unpleasant surprise: *wegefti saxt/ nádelpazir./ Raftáraw rá saxt náxow/ nádelpazir yáftam.//*

unpleasantly adv *bázgardid be* "unpleasant"

unpleasantness n *dargiri; setize; delxori. //(Tá ánjá ke miwavad) mixáham az dargiri bá hamsáyegán duri konam.//*

unplug v (**unplugged; unplugging**) **1** *dowáxe rá az barq kewidan; xámuw kardan. //Xáhew mikonam piw az xábidan dowáxe ye jamjám*/* TV *rá az barq bekew!./ jamjám* rá xámuw kon.//.* **2** *tuppi rá darávardan; ráh e... rá bázkardan. //lule ye zehkewi/ lule ye gandáb* [the drain] *bandámade báyad bázaw kard/ ráhaw rá bázkard.* [need unplugging]*//*

unpopular adj, **unpopular (with sb)** *ánce rá ke mardom napasandand; //áhangi/ áhang e kári kardan ke mardom án rá napasandand; In ruzhá az cewm e kixáyaw** [her boss] *oftáde.//*

unpopularity n *mardom nápasandandi*

unpractised adj *xámdast; nákárázmud(e)*

unprecedented adj *ke tákonun hamánand e án dide nawode; na + kárváźe...; //Zine* [level] *ye bikári (tá án andáze bálá-st) ke tákonun hamánand e án dide nawode./ Nahewi* [a situation] *ke dar tárix e in dabestán/ ámuzewgáh hamánand e án dide nawode.//*

unpredictable adj **1** *piwbininápazir; hudeyi piwbininápazir.* **2** *piwbininápazir; damdami. //Xeili damdami ast./ Hicgáh nemitaván dánest ke ce vákonewi mikonad.//*

unprejudiced adj *bipiwdávari; yeksán*

unpremeditated adj *nayandiwide; bedun e barnáme(rizi ye piwin); xodbexodi. //táxt/ táxtani/ kafti/ kaftani nayandiwide/ xodbexodi.//*

unprepossessing adj *(beáyin) nádelpazir; náxowáyand. //garce be didár nádelpazir ast* [though unprepossessing to look at] *ammá saxt huwmand ast.//*

unpretentious adj *(bewive ye pasandide bekár miravad) kamru; bizarqobarq; forutan. //Ketábi kucak va bizarqobarq ke dástáni sáde rá bexubi bázmiguyad.//*

unprincipled adj *tardáman; tarmanew; kaź. //tarmanewi; kaźraftári./ litaki* [rogue] *tarmanew.//*

unprintable adj *zewt va cáp nakardani. //Gománam didgáhhá* [views] *ye man darbáre ye zendegi ye daruni* [private life] *ye ánán cápkardani nabáwad.//*

unprofessional adj **1** *(beviźe dar raftár) náwáyest; na wáyán e...; //bádgán* e/ báyján** [the board] *e/ anjoman e sarparasti raftár e womá rá saxt náwáyest midánad.//.* **2** *básmekári; sarhambandi; náwiyáne; náostádáne. //Án anbári* [the shed] *rá dar báq baráye má savár kard/ dorost kard* [put up] *ammá káraw xeili básmekári/ sarhambandi/ náwiyáne bud.//*

unprofessionally adv *bázgardid be* "unprofessional"

unprompted adj *xodbexod; xodbexodi. //piwnahád e komak e xodbexodi//*

unpronounceable adj *(baráye váźehá va námhá*) farágunákardani; zabánpic**

unprovided adj *(beáyin)* **unprovided for** *biciz. //án bive biciz mánd/ rahágawt.//*

unprovoked adj *bixod, bixodi; nayangixte. //táxtotázi/ áfandi bixod/ nayangixte; táxtotázhá ye bixodi/ nayangixte.//*

unpunished adj *(baráye ketáb va mánand e án) ke nataván án rá forugozáwt/ saxt girá.*

unqualified adj **1** (**a**) **unqualified (as sth/ for sth/ to do sth)** *bihonar, "wavad bande ye bihonar wahriyár -- neźád o bozorgi nayáyad bekár." (SF); náwáyán; na wáyande ye...; //ámuxtári* [instructor] *bihonar./ na wáyande ye ámuzgári.//.* (**b**) **unqualified to do sth** *nawáyande ye/ na darxor e...; //Xod rá wáyande ye*

soxanráni darbáre ye án dástán/ dar án máye nemidánam/ nemiyábam.//. **2** *bicunocerá; rouwan; páv; ávari. //setáyewi* [praise] *ávari; piruziyi bicunocerá.//*

unquestionable adj *bicunocerá; wakki nist ke. //dorostkári ye/ pákdámani* [honesty] *ye u bicunicerá-st.//*

unquestionably adv *bázgardid be* "unquestionable"

unquestioned adj *bicunocerá. //bonesti** [fact] *bicunocerá./ Ostádi* [authority] *ye u bicunocerá-st.//*

unquestioning adj *gusfandvár; bicunocerá. //Az peirován e xiw farmánbordári ye bicunocerá/ gusfandvár mixást.//*

unquestioningly adv *(beáyin) náárám; pariw; áwofte; wuride. //hame ye newánehá ye yek manew e/ raván e wuride/ pariwán.//*

unquote n, **quote...(unquote)** *bengarid be* "quote"

unraval (**unravelled, unravelling;** (US) **unraveled, unraveling)** **1** *(baráye ciz e báftani yá gerexorde) wekáftan; bázwodan; darraftan; gowudan. //Báftaniyam* [my knitting] *wekáfte/ darrafte./ yek wavi* [cardigan] *ye kewbáf rá wekáftan.;* unravel a ball of string: *gerehá ye yek tup nax rá báz kardan.//.* **2** *(pendárin) áwkár wodan/ kardan; rouwan wodan/ kardan;(báz)gowdan; gowádan. //Án ráz* [mystery] *áheste áheste áwkár miwavad./ áheste áheste gereh az án ráz gowude miwavad./ duzokalaki/ davangi* [a plot] *rá áwkár kardan./ cistáni* [puzzle] *rá bázgowudan//*

unread adj **1** *naxánde; xánde nawode [con náme]. //kumeyi az matalhá* [novels] *ye xánde nawode.//.* **2** *(baráye mardom) ketábnaxáne. //candán midánad ke man piw e/ nazd e u xod rá xeili ketábnaxánde miyábam.//*

unreadable adj **1** *(baráye xárdári) (cizi nágovár yá besyár dowvár va az inru) arzew e xándan nadáwtan.* **2** illegible: *náxáná*

unreal adj *pendárin; na rástin; (cun) xáb. //sarásar e án wab saxt wegerf/ pendárin minemud./ Án wab sarásar be xábi mimánd.//*

unreality n *pendár; xáb*

unreasonable adj **1** *(baráye mardom) nábexrad; nábexradáne; bixod; bixodáne, "bar digarán ke án rá anjám midahand xawm girand va bixodáne be dowmani barxizand..." (ZBP, L3031, THA).* **2** *biw az andáze; yáve. //az kasi darxásthá ye yáve kardan.//*

unreasonably adv *bázgardid be* "unreasonable"

unreasoning adj *(beáyin) (baráye mardom, bávarhá, manewtehá) nábexradáne. //tarsi nebexaradábe az bigánegán.//*

unreel v *(az qerqere) báz wodan/ kardan. //welang rá piw az bekárgereftan xub az qerqere bázkon!//*

unrelenting adv **1** *peigir; biamán; yekband. //fewár e peigir/ biamán//.* **2** *(baráye mardom) saxtgir sangdel; yekdande. //Áqáyi/ xánexáyi* [master] *sangdel va saxtgir//*

unrelentingly adv *//Diruz biamán/ yekband bárán bárid.//*

unremitting adj *peigir, biamán, yekband; seftosaxt. //parastári* [care] *ye peigir/ seftosaxt./ deltangi* [boredom] *ye biamán.; xarkári* [drudgery] *ye biamán.//*

unrepeatable adj **1** *ánce ke báz yáft nawavad yá dobáre natastván kard. //ciz(há ye) besyár arzáni ke digar yáft nawavad./ xaridháyi/ xaridaniháyi ke digar be án arzáni yáft nawavad* [unrepeatble bargains/ offers]*.//.* **2** *báznagoftani; váguye nákardani. //Soxanánaw saxt (bad va) takándahande bud, juri ke ánhá rá váguye nataván kard/ báz nataván goft.//*

unrequite adj *bipásox, bipádáw; (baráye ewq) nákám. //*unrequited passion: *nákámi/ árezuyi/ tafti* [passion] *nákám.//*

unreserved adj **1** *báz, ázád, az piw gerefte nawode; námnevisi nawode. harjá juri tarjome miwavad. //(má) hamiwe cand tá miz rá báz negahmidárim (va ánhá rá az piw benám e kasi neminevisim.)//.* **2** *darbast; harjá juri tarjome miwavad. //Áyá guwat darbast bá man ast* [your unreserved attention]*?//.* **3** = **frank, open** *rok, biparde*

unreservedly adv *biparde, rok, báz, ázád. // biparde puzew xástan; rok puzidan//*

unrest n *náárámi; áwub; áwoftegi. //náárámihá ye wahri* [civil]*/ wahrvandán/ darunmarzi; sátvuni** [industrial]*/ xawáyáyi** [political]*/ hanvari** [social]

unrestrained adj *legám gosixte. //xawmi, dożxuyiyi* [temper] *himsáyi** [violence] *legámgosixte./ legámgosixte niru ye ártew rá bekár gereftan.//*

unripe adj *sabz; kál; náras; xám; sotor (baráye dánehá). //mouz e náras/ kál//*

unrivalled, (US) **unrivaled** adj, **unrivaled (in sth)** *bihamál; bihamimál; bimánand. //dar xownámi* [reputation] *bihamál budan/ rudast nadáwtan./ bihamál dar delávari; delávari ye bihamál; deliri ye bimánand.//*

unroll v *(baráye ciz e lule wode) báz kardan/ wodan. //yek qáli ye lulewode/ yek naqwe ye lule wode; yek kise ye xáb e lule wode rá báz kardan/ gostardan.//.* Cf/ *besanjid bá* "roll[2]"

unruffled adj *barnayáwoftani; pariwáninápazir. //bá árámewi barnayáwoftani pásox goft./ Az cizháyi ke be u bastand barnayáwoft/ az án piwmárhá*/ sepazgihá** [accusations] *barnayáwoft.//*

unruliness n *bázgardid be* "unruly"

unruly adj *sarkaw; náfarmán; farmánsepuz; toxs; áwofte. //*unruly behaviour: *náfarmáni./ anbuhi sarkaw* [an unruly mob]*./ anbuhi az mardomán e náfarmán./ ráhpeimáyiyi* [demonstration] *áwofte./* unruly hair: *(pendárin) muyi ke be ásáni gerd nayáyad/ xáb barnadárad.//*

unsaid adj *(anáyin)* **1** *nágofte. //barxi cizhá rá behtar ast nágofte gozáwt/ mánd; ce guyam ke nágoftanam behtar ast.//.* **2** pt, pp/ *zamán e gozawte va setáy e kárváže az* "unsay"

unsaturated adj **1** *sirnawode.* **2** *(dar ximiyá*/ wimi) tasal* [<Kordi, tasa]. Besanjid bá* "polyunsaturated".

unsavour (US, **unsavory**) adj **1** *badmaze; badbu; deláwub. //Ámizeyi badmaze va deláwub az áw va rouqan e zeitun.//.* **2** *(beáyin yá bewuxi) zewt, bad, zanande, náwáyest, badnám. //ávázeháy* [rumors] *e zewt; rizekárihá* [details] *ye zanande; xuhá ye zewt.//*

unsay v (pt, pp **unsaid**) *(beviže berixt e náwenáxte bekár miravad) (beáyin) soxan e xod rá pas gereftan. "soxan e gofte va qazá ye rafte va tir e andáxte báznagardad." (PAF, #841)*

unscathed adj *ásibnadide. //Gerougánhá* [the hostages] *ásibnadide az var** [ordeal] *ján bedar bordand.//*

unscramble v **1** *sámán dádan; ramz e... rá gowudan.* **2** *(anáyin) sámán dádan; árástan. //pas az dami/ pas az cand vipál** [second] *be andiwehá ye xiw sámán/ pásox dádam.* [unscramble my thoughts]*//*

unscrew v **1** *(pic e... rá) bázkardan/ gowudan/ wol kardan/ darávardan. //pic e daste ye dar rá bázkardan.//.* **2** *báz wodan/ kardan. //dar e in wiwe ye ricár/ morabbá báz nemiwavad.//*

unscripted adj *(baráye soxanráni yá soxanparákani) bedun e nevewte; nanevewte. "havámáh e toam jáná va midánam ke midáni -- ke ham nádide midáni va ham nanvewte mixáni." (Háfez). //yek doure zabán bar páye ye vácáhá* [dialogues] *ye/ goftoguhá ye nanevewte/ bedun e nevewte//*

unscrupulous adj *kaź-; tar-; harjá juri tarjome miwavad. //kaźráhi* [unscrupulous methods]*/ kaźraftári ./ Dar dádosetad/ raftár* [dealings] *bá bongáhhá ye hamál* [rival firms] *pák tarmanewi piwe kard.//*

unscrupulously adv *bázgardid be* "unscrupulous"

unscrupulousness n *bázgardid be* "unscrupulous"

unseat v **1** *(az asb, docarxe va mánand e án) part kardan/ andáxtan/ foruafkandan.* **2** *(birun) rándan; barkenár kardan (beviže az kahestán*/* parliament*); //piwnahádi baráye rándan e/ barkenár kardan e zurguyán/ setizejuyán e kumal* e kár* [to unseat Labour militants]//

unseemliness n *bázgardid be* "unseemly"

unseemly adj *(beáyin) (baráye raftár va mánand e án) náwáyest, zewt, dorowt, tond; bad; gast, "ce áweq báwad andar ewq ce mast -- kojá bar cawm e u niku bovad, gast." (ZBP, C1420 VR). laháwom, "bar nátaván karam kon o in qesse rá bexán -- harcand xat mozaver o káqaz laháwom ast." (ZBP, C3740, Xáqáni); náwáyest; palidhandám, "omidvár-am ke dar ávardgáh án bum e badáhang e palidandám va dadneźád bá deli ágande az ewq be zendegi ... ruzgár bogzaráni." (Bahrám Moezzi Qájár). //wetábi náwáyest* [unseemly rush] *baráye raftan (az sar e) kár* [to leave work]*./ piwnahádhá ye gasti/ náwáyesti kardan* [suggestions]*; saxt baddahani kard/ soxanaw/ soxanánaw saxt laháwom/ gast/ zewt bud.//*

unseen adj **1** *bedun e inke kasi bebinad; nádide, "havámáh e toam jáná va midánam ke midáni -- ke ham nádide midáni va ham nanvewte mixáni." (Háfez). //bedun e inke kasi bebinad az otáq jim wodam.//.* **2** *(baráye tarjome) tarjome bedun e ámádegi ye piwin; tarjome ye zudandáz;* [spontaneous].

unseen *bengarid be* "sight[1]"

unseen n *(dar Engelestán) rah* (baráye tarjome ye zudandáz) (az yek zabán e bigáne tarjome bedun e ámádegi ye piwin). //*German unseens: *rahháyi az zabán e Álmáni (baráye tarjome ye zudandáz)//*

unserviceable adj (abbr US, u/s) *(beáyin yá bewuxi) azkároftáde; wekaste; darbodáqun; bedardnaxor. //yek docarxe ye/ vákubar* e [telefon e]/ yek qutibázkon e/ kivegowá** [tin/can-opener] *ye wekaste/ darbodáqun.//*

unsettle v **1** *pariwidan; wibidan; wibánidan; wividan; wivánidan; áwoftan; áwub kardan; barhamzadan. //jábejá wodan e má baccehá rá wibid/ áwoft./ xorák(há ye) daryáyi delam rá áwub mikonad/ behammizanad/ miyáwubad.//.* **2** *pariwidan; áwoftan; wibidan. //Tanhá-zistan ravánaw rá pariwid/ az tanházivi ravánaw pariwid.//*

unsettled adj **1** (**a**) *áwofte; darhambarham. //berwut-berwind** [the stock-market] *saxt, áwofte bázár bud./ kár e berwut-berwind* saxt áwofte bud.//.* (**b**) *Delbehamxorde; pariwide. //dar zistbum e novin e xod pariwide budan//.* **2** *áwofte; darhambarham; piwbininápazir. //ábohaváyi nápáydár/ piwbininápazir./ barnámehá ye áyande ye má hanuz darhambarham ast.//.* **3** *(baráye goftár e/ gováź* [argument] *e) farjám nayáfte; páyán nagerefte.* **4** *(baráye bijak* [a bill] *va mánand e án) (báz)pardáxt nawode/ napardáxte.*

unshakeable adj *ostovár; pábarjá. //bávari* [conviction]*, yázewi* [resolve]*/ kiwi* [faith] *ostovár.//*

unsightliness n *zewti; zanandegi; gasti*

unsightly adj *zewt, zanande; gast, "ce áweq báwad andar ewq ce mast -- kojá bar cawm e u niku bovad gast." (ZBP, C1420, VR). //riwopawm e/ mu ye zewt/ zanande ba roxsár (con zanán)./ gostarew e zewt e/ gast e Landan be pirámun e wahr* [unsightly suburban sprawl]*//*

unskilled adj *xámdast. //kárgarán e sáde/ xámdast./* unskilled labour: *niru ye kárgari ye sáde/ xám.//*

unsociable adj *sard; gorizán az mardom; mardomgoriz. Besanjid bá* "antisocial"

unsocial adj **1** *sard; gorizán az mardom; mardomgoriz.* **2** *bihengám; badhengám; dożhengám. //zamán e badhengám/ dożhengám* [unsocial hours]*//*

unsolicited adj *náxáste; darxástnawode. //komaki, pandi náxáste./ soxanáni/ evázháyi** [comments]*/ xordegiriháyi náxáste./ peik e/ námehá ye áwqáli/ náxáste* [junk/ unsolicited mail]*//*

unsophisticated adj **1** *(gáh baráye xárdári) sáde, biwilepile; hálu; cewmoguw baste; colman. //... dehátí/ dehátivári; sádepasandi/ manewteyi sáde/ biwilepile; didári/ roxsári sád./ baráye biwtar e/ biwtari ye binandegán e cewmoguw baste/ sádedel.//.* **2** *sáde. //abzárhá ye sáde/ ráhhá ye sáde/ neranghá* ye/ wivehá* [methods] *ye, negárhá* [design] *ye sáde/ napicide//*

unsound adj **1** *sost; xaráb; tabáh; na dorost; nátandorost; náxow; bimár. //Bám e án xáne (az didgáh e sáxtemáni) dorost nabud.//.* **2** *nádorost. //segálewi/ dávariyi/ pandi/ ráyi nádorost/ biráh./ Yáftehá ye án pażuhew engár nádorost/ biráh ast.//.* **3** of unsound mind: *(dátikán) diváne*

unsparing adj, **unsparing (in sth)** **1** *rád; bideriq; dastodelbáz; gowádedast. //*be unsparing in one's efforts: *az hic kuwewi forugozár nakardan/ bideriq kuwidan.//.* **2** *saxtgir; sangdel; bigozawt. //Nijinsky dar xást e xod baráye pardáxtegi/ farzám saxtgir bud* [unsparing in his demands for perfection]*//*

unsparingly adv **1** *bideriq; rádmanewáne. //zamán va pul e xod rá bideriq/ rádmanewáne (dar ráh e...) dádan.//.* **2** = mercilessly: *bá saxtgiri, sangdeláne, bigozawt. //Bá saxtgiri ye harce biwtar xod rá bekár gomáwt/ bekár pardáxt.//*

unspeakable adj *nágoftani; nagoftani; be zabán nayávardani. //Sangdeliyi* [cruelty]*/ raftári/ dastpácegiyi nagoftani./ wádi/ wádmáni/ sarmastiyi nágoftani//*

unspeakably adv *//xuyi saxt zewt va nágoftani.//*

unstable adj **1** *nápáydár, "conin goft kin ruz e nápáydár -- gahi bazmsázad gahi kárzár" (ZBP, L6207 SF). //*an unstable load: *yek bár e laq/ nápáydár./ Yek kume* [pile] *sandali/ newim ke ruyeham anbáwte báwand va laq va nápáydár báwad.//.* **2** *nápáydár; sostnehád, "Maju dorosti ye ahd az jahán e sost nehád -- ke in ajuze arus e hezár dámád ast." (Háfez). //bahá ye nápáydár e bahrhá./ Sán e xawáyáyi** [the political situation] *saxt nápáydár/ sost nehád ast.//.* **3** *nápáydár; sost; sostnehád. //Andaki sostnehád ast./ Dar manew andaki sost/ nápáydár ast.//*

unsteadily adv *sost budan va laqlaq zadan; laqlaq xordan; sost o laq budan. //*tilt unsteadily: *kaj va nápáydár kardan./* rock unsteadily: *nápáydár návidan./* sway unsteadily: *tábidan va náostovár budan/ kardan//*

unsteadiness n *bengarid be* "unsteady"

unsteady adj (**unsteadier, unsteadiest**) **1** *wol, larzán, náostovár; nápáydár, "conin goft kin ruz e nápáydár -- gahi bazm sázad gahi kárzár." (ZBP, L6207, SF). //Wew (jám e) marzbuze*/ viski zade, telotelo mixord/ zade azinru ru ye pá band nist./ dasti/ áváyi larzán/ sost/ náostovár./ sost/ náostovár budan e já ye pá ru ye nardebán* [unsteady footing on...].//. **2** *larzán; náyeknaváxt. //zabáne ye/ bal* e larzán e wam** [candle]*./ tapew e del e u/ zaxme ye rag u náyeknaváxt bud/ yeknaváxt nabud* [steady]//

unstinting adj, **unstinting (in sth)** *gowáde (dast); dastodelbáz; bideriq. //rádi va gowádedasti ye/ rádi ye bideriq* [unstinting generosity]./ *powti ye bideriq* [unstinting support]./ *setáyew e bideriq* [unstinting praise]./ *bideriq dar komakresáni kuwid.* [unstinting efforts to help]//

unstintingly adv *bideriq*

unstop v (**unstopped; unstopping**) *(gir e luleyi rá) báz kardan. //ráh áb e lagan e dastwuyi* [a sink]/ *ábrizgáh* [toilet]/ *gandáb* [a drain] *va mánand e án rá bázkardan.//*

unstoppable adj *(beviźe anáyin) ánce rá ke nataván bázdáwt/ bázistánd. Harjá juri tarjome miwavad. //Fil ham dar doure ye sevvom jeloudár e komunisthá nist.//*

unstuck adj **1** *jodá; nacasbide; varámade. //casb e labe ye pecná** [envelope] *varámade bud.//.* **2 come unstuck** *(anáyin) teleng e... darraftan; gand e... darámadan. //Sáxte bud/ rixte bud* [plan to] *ke bezanad becák ammá (bad juri)gandaw darámad.//*

unstudied adj *sáde; biwilepile; biriyá. //gawi ye sáde* [unstudied elegance]./ *afsun/ delrobáyi ye sáde* [grace]./ *sáde va sahi./ sahigi**(grace) *ye sáde/ náz e biwilepile* [unstudied charm]//

unsuccessful adj *lang; benákám, "hame jang o parxáw bod kám e uy -- ke hargez mabádá raván, nám e uy; benákám razmi gerán karde wod -- faráván kas az axtar ázorde wod." (ZBP, L3231 SF); náxub az áb darámadan; náanjám mándan, "vali án ruznámehá hame náanjám mánd." (ZBP, L4081, NKZZF)*

unsung adj *gomnám; náwenáxte; násotude. //Gordiháyaw* [his exploits] *násotude mánd./ qahremániháyaw náwenáxte mánd./ Kasi arj e gordiháyaw/ delávariháyaw/ qahremániháyaw rá nawenáxt.//*

unsure adj **1 unsure (of oneself)** *sostpei; náostovár (dar manew); //Andaki sostpei ast.//.* **2 unsure (about/ of sth)** *na bigomán; na berásti; na dorost dánestan; na bedorosti dánestan. //Rástihá* [the facts] *rá bedorosti nemidánam./ Bedorosti nemidánestim zir e sar e ke/ ki bud./ Bedorosti nemidánestim ce kasi rá mibáyast nekuhid/ nekuhew kard* [to blame].//

unsuspecting adj *nágomán; xowbávar. //Án xuni/ ádamkow narmnarmak xazide xod rá be wekár/ be barxi* [victim] *e nágomán e/ xowbávar e xod resánd.//*

unswerving adj, **unswerving (in sth)** *ostovár; rást; cost, " va hamcun digar peiqambarán ... xod rá be qadam e tasabbot va tawammor bázdáwt va cost istád va da'vat e xalq áqáz kard." (ZBP, L7321, SR).* //unswverving loyalty, devotion, belief: *geravewi ostovár.; delbastegi/ sarsepordegi ye ostovár.; bávari ostovár./ Dar peigiri ye ámájháye xiw ostovár/ cost ast.//*

untangle v *gere(h) az... bázgowudan; bázgowudan. //gerehá ye muyaw rá az muxowkkon bázgowud./ (pendárin) az duzokalaki/ davangi* [a plot] *sardarávardan./ Az in womárhá/ womárehá sar darnemiyávaram* [I can't untangle these accounts/ figures.]//

untapped adj *dastnaxorde; bekár nagerefte. //sarmáyeyi dastnaxorde.; arvandi* [talent] *ye bekárnagerefte; vaxwi** [inspiration] *bekárnagerefte./ Sarmáyehá ye dastnaxorde ye niru rá bekár gereftan* [draw on untapped reserves of strength.]//

untenable adj *(baráye engáre* [hypothesis] *va mánand e án) padáfandnápazir. //cemhá ye/ ávandhá ye* [arguments, claims] *padáfandnápazir.; dávhá* [claims] *ye padáfandnápazir.; piwnahádáti* [propositions] *padáfandnápazir./ didgáh e/ engáre ye padáfandnápazir e anjoman e kasáni ke bávar dárand zamin hamvár va pax ast* [the Flat Earth Society]//

unthinkable adj *bávarnakardani. //Bávarnakardani ast ke bogzárim/ behelim kowtári hasteyi ruydahad* [allow a nuclear holocaust to occur.]//

unthinking adj *biandiwe; nayandiwide. //soxanáni, xordegiriháyi* [criticism] *biandiwe/ nayandiwide./ Nayandiwide kebrit e rouwan e xod rá dar sabad e áwqáli andáxt.//*

unthinkingly adv *nayandiwide*

untidily adv *bengarid be* "untidy"

untidiness n *bengarid be* "untidy"

untidy adj (**untidier**, **untidiest**) *behamrixte; áwofte; źulide; bacal (ZBP, C5516). Niz harjá juri tarjome miwavad. //yek mize, yek áwpaz e, yek xáne ye, yek ewkáf e behamrixte/ áwofte./ mu ye źulide; nevewteyi bisarotah/ bacal./ Kárgar e bacali ast, abzár e káraw rá harjá dastaw beresad miyandázad/ rahá mikonad.//*

until (also **till**) (*bandváźe/* conj) *tá [*"till" *anáyintar ast; dar áqáz e vákiyám** [sentence] *behtar ast* "until" *rá bekárbord.]. //Bebiyus/ dast negahdár tá bárán band áyad/ biyáyad./ Naro tá man biyáyam/ Tá man nayámadam naro!/ dar hamin rástá/ haminjur boro tá yek newáne rá bebini./ Tá dahan báznakarde bud/ tá*

soxan nagofte bud nemidánestam ke bigáne ast/ az kewvari digar ast./ Tá nagozári/ tá neheli beravam haminjur/ yekband faryád mizanam!/ Tá be xiwávandán ágáhi nadádeand/ nagofteand námhá rá ru nemikonand [release].//.

until (also **till**) *(bandváźe)* **1** *tá. //Tá fardá bebiyus./ Tá fardá dast negahdár./ Báwad ke/ wáyad tá ádine bederázá bekewad./ tá/ piw az tasu* [o'clock] *ye panj cizi rox nadád/ piwnayámad./ Án xiyábán az bám tá wám por az ráde*/ máwin ast/ por az ámadowod e rádehá-st./ Tákonun hamiwe tanhá zisteam./ Mixáham/ delam mixáhad tá Krismas/ zádruz e Mehr* injá bemánam.//.* **2** *tá. //Án ráz rá tá pas az marg e án piremard áwkár nakardand./ Tá zádruzat (nareside/ nawode) bázaw nakon!/ Tá piw az jang nusá* ye/ kármand e daftari* [clerk] *ye bánk/ ganj* bud, ammá pas az jang ámuzew dide* [trained] *parastár wod.//*

untimeliness n *bengarid be* "untimely"

untimely adj **1** *náhengám; bigáh; bijá; dożhengám. //Nágahán (sar) resian; soxani náhengám; bijá; bihengám; dożhengám./ bihengám bemiyán ámadan//.* **2** *náhengám; zudras. //Marg e zudras e u dar 25 sálegi.//*

untiring adj, **untiring (in sth)** *mándegi/ xastegi nápazir; xasteinápazir. //peikárgarán e xasteginápazir/ mándeginápazir baráye sepandármaz*/ áwti (ye jaháni)./ Dar kuwew e xod baráye komak be bixánománhá mándeginápazir/ xastegi nápazir ast.//*

untiringly adv *bengarid be* "untiring"

untold adj **1** *nágofte, nehán. //rázaw tá (be) emruz nágofte/ nehán mánde//.* **2** *(beviże baráye xárdári) nágoftani; biwomár; bimar; bi andáze. //ranji, ásibi, sangdeli(yi) biandáze.//.* **2** *Hezárán, milionhá milion, bimar. //yek mard e besyár xarpul; mardi ke án sar e pulaw nápeidá//*

untouchable n, adj *(dar Hendustán) nápák; nápákán (neżádgán e palid ke dastzadan be ánán nawáyad) [Gándiji bejá ye in váźe, váźe ye* "Harijan" *háriján yá "baccehá ye xodá" rá padid ávard.]*

untoward adj *(beáyin) bad, náfarxonde. //ruydádhá ye, degargunihá ye, yáftárhá ye bad/ náfarxonde./ Agar ciz e badi, nágovári piw nayáyad miáyam.//*

untrammelled (US, also **untrammeled**) adj *(beáyin) bibaźkam. //bári begardan nadáwtan va zendegiyi bi baźkam (dáwtan/ kardan)//*

untried adj *nayázmude; táze. //farávardehá ye, dastgáhhá ye, ráhhá ye táze/ nayázmude.//*

untrue adj **1** *nebahre, "na mubad joft e man budi na Rámin -- nebahre dustán e dowman áyin." (ZBP, L7738, VR); nádorost.* **2** **true (to sb/ sth)** *nebahre; bimehr; badmehri. //be u nebahre bud/ be u badmehri nemud.//*

untruth n **1** (pl **truths**) *(beáyin; soxan dar parde) doruq. //doruqi áwkár báftan* [tell a patent/ obvious untruth]*//.* **2** *doruq; nárásti; każi, "najostam hamiwe joz az rásti -- ze man dur bod każi yo kásti." (ZBP, L4864 SF)*

untruthful adj *kaź; nádorosst; nárást*

untruthfully adv *bengarid be* "untruthful"

unturned adj, **leave no stone unturned** *bengarid be* "leave[1]"

untutored adj *(beáyin yá bewuxi) náfarhixte; ámuzewnadide/ ...- nayáfte; sáde. //Beguw e náfarhixte ye man áváz e to mánand e ostádkárán* [professional] *ast.//*

unused[1] adj *bekárnarafte; nou; táze; nábasud. //yek pecná** [envelope]*/ yek daj/ dáj* [stamp] *e nou/ bekárnarafte/ nábasud//*

unused[2] adj, **unused to sth/ sb** *nááwná; xu-nagerefte. //(án) baccehá be zendegi ye wahri ámuxte nawode/ zendegi ye wahri xu nagerefteand.//*

unusual adj **1** *wegerf; ewgarf. //In parande zemestán(há) kam be Engelestán sarmizanad/ miáyad./ Kam piw miáyad ke jámi be u bedahand va nagirad/ napazirad.//.* **2** *(beviże bewive ye pasandide bekár miravad) wegerf; ewgarf. //Án sáxtemán saxt/ besyár wegerf ast.//*

unusually adv *wegerf; besyár. //bárew (e bárán) e biw az andáze baráye máh e Xordád./ Wegeftá ke koer/ kerávát zade bud.//*

unutterable adj *(beáyin) canddán saxt, bozorg yá ... ke bar zabán nataván ávard; nágoftani; Harjá juri tarjome miwavad. //dardi, wádmániyi, deltangiyi candán saxt ke bar zabán nataván ávard./ ásudegiyi candán bozorg ke bázgoftanaw nawáyad./ muy e damáqi ast ke ánsaraw nápeidá* [an untterable bore.]//

unutterably adv //unutterably foolish: *candán káná ke án saraw nápeidá!//*

unvarnished adj **1** *pardáxt(dáde) nawode; napardáxte; rouqan e jalá naxorde.* **2** *(pendárin) sáde, rok; biparde. //rásti ye biparde; rurást; rok va biparde./ Ánce rá ke rox dáde rurást (báz)goftan//*
unveil v **1** *parde az... bardáwtan; parde az... bargereftan, "sáqi biyá ke yár ze rox parde bargereft -- kár e ceráq e xalvatiyán báz dargereft." (Háfez).* **2** (**a**) *(az... beviźe tandisi yá mánand e án) pardebardári kardan. //az tandisi, yádmáni, patari** [plaque], *peikareyi pardebardári kardan.//.* (**b**) *parde az... bardáwtan; nemudan; newán dádan. //Baráye noxostin bár parhibhá* [models] *ye novini rá dar namáyewgáh e ráde*/ máwin newán dádan./ Az naqwehá ye xod baráye vátáw** [reform] *parde bardáwt.//*
unversed adj, **unversed in sth** *nááwná; nayázmude. //Bigánegáni ke bá wive ye zendegi ye Engelisihá áwnáyi nadárand./ Nááwná be áyin e hanvari** [social etiquette]/ *nááwná be hukerdári* ye hanvari** [social etiquette]*//*
unvoiced adj *nágofte, neháni. //gománi, wakki nágofte/ neháni//*
unwaged adj *(dar Engelestán/ soxan dar parde) bidastmozd e peivast; bi áb e bárike. //Hamvandán e bikár/ hamvandáni* [members] *ke gahgodár kár mikonand./ Hamvandáni ke dastmoad e peivaste nadárand darwi* ye kamtari mipardázand* [pay a lower entrance fee].*//*
the unwaged n [pl verb] *patehá* [tickets] *ye nimbahá baráye kasáni ke áb e bárike nadárand.*
unwanted adj *náxáste. //yek ábestaniy e náxáste./ xod rá fozuni/ náxáste yáftan//*
unwarily adv *bengarid be* "unwary"
unwariness n *bengarid be* "unwary"
unwarrantable adj (*beáyin) bixod; bijá. //Dastandázi/ andarámadan e ánán be zendegi ye daruni ye má bijá-st.//*
unwarranted adj *bijá; bixod. //tars e/ gomán e/ negaráni ye bijá/ bixod/ bixodi//*
unwary adj *anáźir*; nááźir; náágáh. //cále/ cálecule mitavánad be bahá ye ján e docarxesavárán e anáźir tamám wavad.//*
the unwary n *mardom e anáźir*/ nááźir/ náágáh. //nevewtehá ye cápi ye riz dar gatehá/ cekhá. mitavánad baráye mardom e anáźir*/ nááźir* [the unwary] *dámi (dar bar dáwte) báwad.//*
unwholesome adj **1** *ziyánbár. //ábohavá ye ziyánbár/ xoráki ye ziyánbár/ xándani ye ziyánbár baráye kudakán.//.* **2** *bimárgune; nátandorost. //roxsári* [complexion] *bimárgune//*
unwieldiness n *bengarid be* "unwieldy"
unwieldy adj *badqaváre; badrixt; gonde; sangin; dastopágir/ dastopágire. //ouru*há* [punt poles] *ye deráz va sangin./ (pendárin) divánsálári ye dastopágir dar kewvardári* [central government]./ *wahriyári ye markazi* [central government].*; hengámi ke hame ye kárhá ye kewvar zir e yek derafw darávarde wavad, divánsálári dastopágir miwavad.//*
unwilling adj *naxástan; del e kasi naxástan; náxáhán, "va har cand soltán náxáhán ast Aryáq rá va qázi rá xáhán..." (ZBP, l1405, TBH); na az bon e dandán;"va pesar e Káku az bon e dandánsar bezir midárad..." (ZBP, L489, TBH); zuraki. //dávtalabán e náxáhán/ zuraki./ barxiyán* [victims] *e náxáhán./ hamgonáhán* [accomplices] *e/ hamdastán e náxáhán./ Hamkári ye man dar án barnáme na az bon e dandán./ Bedun e dáwtan e ágáhi ye biwtar nemixástam hamkári konam./ Delam nemixást bedun e (dáwtan e) ágáhi ye biwtar hamkári konam.//*
unwillingness adv *//náxáhán/ na az bon e dandán, darxásti rá paziroftan.//*
unwind v (pt, pp **unwound**) **1 unwind sth (from sth)** *(az qerqere, tup) báz wodan/ kardan/ gowudan/ gowádan. //yek golule ye nax/ yek qerqere nax/ tár; yek golule navár e zaxmbandi/ zaxmband rá bázkardan/ gowudan./ wál e gardan/ wál rá az gardan e xiw gowudan.//.* **2** *(anáyin) (dami) barásudan; mándegi/ xastegi darkardan. //(ketáb/ ciz) xándan ráh e xubi baráye barásudan ast./ Pas az (zadan e) cand jám e mey/ cand jám e mey ke zad zabánaw yaváw-yaváw bázwod/ damaw garm gawt/ besoxan darámad.//.* **3** *nábexrad; andak xerad, "ayá pur e kamruz e andak xerad -- ravánat ze andiwe rámew barad." (ZBP, L4832, SF). //Áhangi, kári, gámi nábexradáne/ az ruy e kamxeradi/ andakxeradi./ In ke piwnahádaw rá napazirofti az nábexradiyat bud.//*
unwise adj *nábexrad; nádán. Bengarid be* "wise"
unwisely adv *bengarid be* "unwise"
unwitting adj **1** *(beáyin); anágáh; náágáh; nadáneste*
unwittingly adv *(beáyin) anágáh; náágáh; nadáneste. //Agar womá rá ranjándam nadáneste/ náxáste bud.//*

unwonted adj *na cun hamiwe dar ... andarámadan; na cun hamiwe miyán e... davidan; cizi rá boridan na cun hamiwe*

unworkable adj *nawodani. //barnámeyi/ piwnahádi/ kári nawodani//*

unworldliness n *bengarid be* "unworldly"

unworldly adj *mainavi [in hamán váźe ast ke be Tázi rafte,"ma'ni" va "ma'navi" gawte.]. //mardi/ manewteyi/ jahánbiniyi, ármángaráyi* [idealism] *mainavi.//*

unworthily adv *bengarid be* "unworthy"

unworthiness n *bengarid be* "unworthy"

unworthy adj **1** *náwáyest, "ay nábáyeste ye/ náwáyeste ye porferib e nárástkár va nábesámán ruzgár..." (ZBP, L1779 DB); násezávár, "bedu goft kin násezávár ciz -- begir o bexáh ánce báyadt niz." (ZBP, L4702, SF); ná-arz, "savárán parákande kardam be marz -- padid ámad aknun ze náarz, arz." (ZBP, L4834, SF). biarzew. //Baráye bonesti** [principle], *ármáni, náarz* [unworthy]/ *biarzew jangidan.//.* **2** **unworthy (of sth)** *biarzew; na darxor e; na wáyeste ye...; //cizhá ye nácizi/ piwepáoftádeyi ke na darxor e án ast ke be ánhá parvá konid./* I am unworthy of such an honor.: *Man na darxor e/ na wáyeste ye conin ázarmi/ námonangi* [honor] *hastam.//.* **3** **worthy (of sb/ sth)** *na wáyeste ye; na wáyande ye; na darxor e. //raftári/ kerdári na darxor e/ na wáyande ye yek wahrvand e nik/ niv.//*

unwound pt, pp of "unwind"

unwritten adj *nánevewte; nanevewte. //áyini/ dád e nanevewte//*

unyielding adj **1** **unyielding (in sth)** *seft; saxt. //Án towak seft/ saxt bud.//.* **2** *(pendárin) gardan nagozáwtan bar; tan darnadádan be...; harjá juri tarjome miwavad. //Bá án naqwe hamestári karde* [oppose]/ *morqaw yek pá dárad* [unyielding in her opposition to the plan].*//*

up (adv part/ *band e kárváźe*) *[baráye kárbordhá ye viźe ye in váźe bá besyári az kárváźehá, con* "pick sth up" *va yá* "wind sth up, screw sth up", *be xod e kárváźehá bázgardid].* **1** (**a**) *bar; abar; fará-; var-; Harjá juri tarjome miwavad. //Barxástam ke cizi beporsam/ porsewi bekonam./ Az jáyaw/ sandaliyaw varjast* [jumped up]*//.* (**b**) *bar-; abar-; Harjá juri tarjome miwavad. //Pedrám hanuz (az xáb) barnaxáste?/ Diwab dir xábidam/ diwab tá dirgáh bidár budam.* [I was up late last night.]*/ Zamán e barxástan ast!/ Bacce bimár bud va tá bámdád bidár budam.//.* **2** *bar, bálá; far-; var-; boland; ru ye. //Sarat rá boland kon./ Jurábháyat rá bálá bekew!/ Se áwkub bálátar miziyad./ Xáneaw se áwkub bálátar ast./ Bahá ye káláhá haanuz dárad bálá(tar) miravad./ Baste rá ru ye/ bar raf bene/ bogzár!/ Má ke raftim xorwid dáwt darmiyámad* [coming up]*./ Dar nime ye noxost e bázi dotá gol/ darváze jelotar budim.//.* **3** **up (to sb/ sth)** *bar-; nazd; piw; jelo ye-; //Nazd e man ámade zamán rá porsid/ porside ce zamán ast./ Rást raft jelo ye dar va boland* [loudly] *kubid/ daq kard./ Rádeyi*/ máwini jelo/ piw ámad va u savár wod/ raft tu.//.* **4** (**a**) *be/ yá dar jáyi arjdár. //beviźe baráye yek ruz be wahr e Landan raftan./ Dar Landan-and/ hastand* [They are up in London]*.//.* (**b**) *//Fardá be Tehrán miravad.//.* (**c**) *be yá dar abáxtar e kewvar* [to or in the north of the country]. *//be abáxtar e kewvar rafteand.* [moved up north]*.//.* **5** *Harjá juri tarjome miwavad. //Káqaz rá párepáre/ tekke-páre/ rizriz kard./* the road is up.: *Jádde rá/ ráh rá ziroru kardeand.//.* **6** (**a**) *sarásar, hame, pák, separi wodan, "ke cun ne'mat separi wavad saxti bari...." (ZBP, L3859, GS); be sar ámadan, "harkas midánest ke Mohammad Ali Mirzá rá zamán besar ámade." (ZBP, L4055, THA); "vazin ruy Rostam be Irániyán -- conin goft kaknun sarámad zamán." (ZBP, L6155, SF); be karáne residan, "midánam ke kár e man be karáne resid va ruzgár e man tabáh wod..." (ZBP, L273, TB). Harjá juri tarjome miwavad. //Hame ye xorák rá xordim.* [We ate all the food up.]*/ Án rud pák xowk wode.//.* (**b**) *seft, saxt, xub. //seft/ xub qofl kardan/ ostovár kardan/ casbándan* [fasten/ stick]*/ mix (kub kardan).//.* **7** *(anáyin) Harjá juri tarjome miwavad. //xeili dádofaryád bud/ wanidam, ce wode?/ Hamin ke roxsárewán rá didam daryáftam/ fahmidam ke cizi wode. Haminke tuy e ruyewán negaristam dánestam ke...//.* **8** **be on the up-and-up** (**a**) *(anáyin/ dar Engelestán) behtar o behtar wodan; garm budan e bázár. //*Business is on the up-and-up: *Bázár garm e garm ast/ ruzberuz behtar ast.//.* (**b**) *(dar Engelestán) dorostkár budan.* **9** **be up to sb** (**a**) *bar kasi budan; be gardan e... budan; Harjá juri tarjome miwavad. //Bar má-st ke be niyázmandán komak konim./ Be to ce ke be man beguyi káram rá cejuri bekonam?//.* (**b**) *bar kasi budan; cizi rá miyán baste budan, "U rá bekowtand va harb e to rá miyán bastand..." (ZBP, L71, TB); bar án budan, "va bar ziyán e u mikuwidand va in zamán az Tehrán niz náxownudi newán dádand va doulat bar án wod digari rá be jáy e u ferestad." (ZBP, L3018 TMK). ráy kardan, "makon ráy e viráni ye wahr e xiw -- ze giti co bardáwti bahr e xiw" (ZBP, L3220, SF); miyán be... bastan, "tá wokr e... bozorgán rá miyán be xedmat bebastami." (ZBP, L3842, GS); áhang e... dáwtan; "vali hic yek be conán kári áhang nadáwtand." (ZBP,*

L4037, THA). dar pei ye... budan, "báyad dánest ke má dar pei ye dasturnevisi nistim." (ZBP, L4581, NKZZF). sar e... dáwtan, "va agar bini ke owtorán bár barnehádе báwand va savárán barnewasteand pas bedán ke iwán sar e án dárand ke báz e Makke ravand..." (ZBP, L7391,S R); sar e... dáwtan, "barham co mizad án sar e zolfin e mowkbár -- bá má sar e ce dáwt ze bahr e xodá begu." (Háfez). //Cáwt e/ xorák e Hendi yá Cini? bar to-st har kodám rá ke mixáhi.//. **10 be up with sb** *kasi rá ce budan yá ce wodan. //Xeili rangparide ast/ xeili rangaw paride/ ce-aw/ ce-w ast/ cewmiwe/ u rá ce miwavad?//.* **not be up to much** *xeili bá arzew/ xub nabudan. //káraw candán arzew nadárad.//.* **up against sth** (**a**) *dam e...; be...; Harjá juri tarjome miwavad. //(sar e) nardebán be divár ast.//.* (**b**) *(anáyin) docár e... wodan; bá... ruberu wodan; be... barxordan. //Be pásbán e kuy barxord./* She's really up against it.: *Rásti ke gereftár wode./ Rásti ke docár e dard e sar e bozorgi gawte.//.* **up and about; up and doing** *(pas az bimári) sarpá wodan/ budan va bekár pardáxtan/ behbud yáftan.* **up and down** (**a**) *pasopiiw; bálá va páyin. //birun e xáneyemán pasopiw raftan//.* (**b**) *bálá va páyin. //Qáyeqe/ Án qáyeq dar áb bálá va páyin miraft.//.* **up before sb/ sth** *be dádgán/ nazd e dávar/ kolu* ámadan. //Baráye tond rándan be dádgáh/ nazd e kolu* ámad./ jate* ye u/ dádbáre ye u* [his case] *rá be dádgáh ávardand/ kewidand.//.* **up for sth** (**a**) *dádgáhi wodan. //baráye tond rándan dádgáhi wodan.//.* (**b**) *baráye... budan/ nehádan/ gozáwtan; Harjá juri tarjome miwavad. //Án peimán(náme rá)/ rá báyad nou kard./ Án xáne/ saráy baráye haráj** [auction]*/ foruw ast.//.* **up to sth** (**a**) *tá. //Tá cahár tan rá mitavánam bá rádeam*/ máwinam/ xodroyam bebaram./ Tá bist áheste womordan.//.* (**b**) = **up until sth** *tá. //tá sát e 100 bexán./ Tákonun u xámuw bude* [he's been quiet]*./ Tá (zamán e) jang hargez tanhá/ tanháyi naziste bud.//.* (**c**) *sanjidani bá...; Harjá juri tarjome miwavad.* (**d**) *tavánáyi ye... rá dáwtan. //Tavánáyi ye bázi ye naqw e Otello rá nadárad./ Emruz tavánáyi ye/ hál e raftan e sar e kár rá nadáram.* [I don't feel up to going to work today.]//. (**e**) *(anáyin) sargarm e... budan; be... pardáxtan. //Sargarm e ce kári-st?/ Be kár e badi pardáxte./ Sargarm e zadan e ce nirangháyi ast?* [what trickss has she been up to?]//

up prep/ *bandváźe.* **1** *bálá. Harjá juri tarjome miwavad .//az (ráh)pellehá bálá davidan./ bálá ye darre* [further up the valley]*.; ráh peimudan; farárâh raftan; faráraftan.; bá qáyeq e bádbáni várune ye áb e rud báláraftan.//.* **2** *pasopiw; bálá o páyin. //ru ye sakku* [platform] *pasopiw raftan.//.* **up yours!** *(soxan e kuce; zewt/ dar Engelestán) (baráye newán dádan e xawm, bizári, ázordegi) bilá́x/ bilax!*

up v (**-upped**, **upping**) **1** *varjastan; barxástan. //Varjast va bi ánke cizi beguyad raft.//.* **2** *(anáyin) bálábordan; afzudan. //bahá ye cizi rá bálá bordan./ be piwnahád e xod afzudan.//.* **3 up sticks** *bárobone ye xod rá/ bárobandil e xod rá bastan va bejá ye digari raftan; bejá ye digari kucidan*

up n **1** *hengám e bálá raftan e tup. //Bekuw tup rá hengámi ke bálá miravad bezani.//.* **2 ups and downs** *farázonewib, "basi gawteam bar farázonewib -- be ruyam nayámad az insán nehib." (ZBP, L6134, SF); "ze mowkelát e tariqat enán matáb ey del -- ke mard e ráh nayandiwwad az newib o faráz." (Háfez). //Dar hame ye/ sarásar e farázonewib(há ye) zendegi be u casbid/ dar kenáraw mánd/ raháyaw nakard.//*

up-, *(piwvand), (bá námváźehá, kárváźehá va wekáftehá ye ánán bekár miravad). Harjá juri tarjome miwavad. //*upheaval: *áwub, xizew./* upland: *sardsir./* upgrade: *barkewidan//*

up-and-coming adj *(anáyin) (baráye mardom) kasi ke áyandeaw rouwan/ daraxwán ast. //Dádvari* [barrister] *javán ke áyande ye rouwani/ daraxwáni dárad.//*

upbeat n *(musiqi) vákust* [vá- + kust]*.* Cf "downbeat"

upbeat adj *(pendárin) wád; xowbin*

upbraid v, **upbraid sb (for sth)** *(kohan, beáyin) nekuhidan. //kasi rá baráye gonáhi* [wrong-doing] *bihonari/ nátaváni* [incompetence] *nekuhidan//*

upbringing n *bárávardan; parvarew; farhixt. //saxt dini bárávardan./ Án doqoluhá rá yekjur bárnayávardand./ Dar rustá/ dar deh bárámade/ bozorg wode azinru áwkárá vádá** [nature] *rá dust midárad.//*

up-country adj, adv *(beviźe dar kewvarhá ye kam mardom) dar/ besu ye darun e (kewvar). //*up-country districts: *baxwhá ye daruni ye/ pormardom(tar e kewvar)./ be baxwhá ye daruni ye kewvar safar kardan/ raftan//*

up-date v **1** *nou kardan. //farhangi* [dictionary]*, parvandeyi* [a file] *dádi* rá nou kardan./ ráhhá ye sáxtan/ farávardan rá nou kardan* [production methods]*./ dastgáhhá ye márád*/ kámpiyuter rá nou kardan.//.* **2 up-date sb (on sth)** *vápasin ágáhihá rá bekasi dádan. //vápasin ágáhihá rá darbáre ye piwraftemán/ piwraft e káremán be án karád/ goruh e gozin* [committee] *dádam.//*

update n *nousázi; nou kardan; nounevisi; harjá juri tarjome miwavad. //naqwehá rá báyad peivaste nou kard; vápasin ágáhi darbáre ye nahew e xawáyáyi** [political situation]*//*

up-end v *barnewándan; rást istándan. //sanduq/ kive** [crate] *rá rást istánde ruyaw newastam.//*

up-grade v, **up-grade sb/ sth (to sb/ sth)** *barkewidan; bálá bordan. //U rá barkewide, kixá* ye baxw e foruw* [sales director] *kardand./ Án Konsulgari/ ferestekade* rá barkewide bayaspáni** [embassy] *gardánidand.//.* Besanjid *bá* "downgrade".

upgrade n *faráz, "conin ast rasm e saráy e ferib -- farázaw boland o newibaw newib." (ZBP, L4909, SF)*

upheaval n **1** *barfewándan. harjá juri tarjome miwavad. //átawfewáni (ye átawfewánhá)//.* **2** *(pendárin) degarguni ye saxt va nágaháni; áwub; wurew; xizew. //degargunihá ye/ áwubhá ye xawáyáyi** [political]/ *hanvari** [social]./ *Az xáneyi be xáne ye digar raftan saxt máye ye áwub/ áwoftegi ast/ migardad.//*

uphill adj **1** *faráz, "conin ast rasm e saráy e ferib -- gahi bar faráz o gahi bar newib." [SF]; farwib* [besanjid bá "wib" va "newib"; ne + wib]; sarbálá; sarbáláyi. //yek ráh e sarbáláyi; sarbáláyi./* climb uphill: *sarbáláyi raftan./ Vápasin mil hameaw sarbáláyi/ faráz/ farwib ast.//.* **2** *(pendárin) sarbáláyi; saxt; dowvár. //savárkári yádgereftan hameaw kári dowvár ast./ kári/ kuwewi dowvár/ gerán.//*

uphill adv *sarbáláyi; faráz; fará-; //*walk uphill: *farázraftan; sarbáláyi raftan.//*

uphold v (pt, pp **upheld**) **1** *powtibáni kardan az; powti kardan az vari*/ camegiyi** [verdict/ policy]/ *bonesteyi** [principle] *powtibáni kardan//.* **2** *dáwtan; negahdáwtan. //Áyinhá ye dirine/ párine rá negahdáwtan.//*

upholster v, **upholster sth (in/ with sth)** *towak/ towakce zadan va rukew kardan. //kati* [sofa] *rá towak zadan va bá carm rukew kardan./ dárá ye rukew e maxmal/ maxmali//*

upholsterer n *rukewgar*

upholstery n **1** *rukewgari.* **2** *towakce; towak va párce ye rukewi*

upkeep n *(hazine yá abzár e) negahdár; negahdáwt. //Az pas e hazine ye negahdári ye yek xáne ye bozorg va báq barnemiáyam./ Ma rá sáz e hazine ye negahdári ye yek xáne ye bozorg va báq nist.//*

upland n *(biwtar candgáni) (sarzaminhá ye) sardsir. //sarzaminhá ye boland va sardsair e miyáne ye Espániyá./ sarzamin e sardsiri.//*

uplift v *bálá bordan; afráwtan. //bá dastán e barafráwte; pandguyiyi* [sermon] *ke máye ye delgarmi ast* [uplifting sermon]*//*

uplift n *delgarmi; harjá juri tarjome miwavad. //Powtgarmiyi ke be man dád saxt ma rá delgarm kard.//*

upon prep **1** (fml) = on^2 (1, 4b, 9, 10, 13). **2** **once upon a time** *bengarid be* "once". **(almost) upon him, them, us, etc** *faráresidan. //Zádruz e Mehr*/ Krismas báz dárad zud farámiresad./ Krismas/ Zádruz e Mehr* báz faráreside.//*

upper adj **1** *bálá; bálátar; bartar; báláyi; barsuyin, "va lezzat e barsu mawquli azirá ke hargez ruy az barsu be forusu nakonad..." (ZBP, L1563, DA). //lab e bálá(yi)/ lab e barsu(yin); árváre ye bálá(yi)/ barsu(yin)./ Yeki az otáqhá ye bálá./ Yeki az áwkubhá ye bálá/ bálátar.; yeki az panjerehá ye bálá(yi)./ dareje ye garmá dar zinehá ye báláye 30-40 sántigrád.//.* **2** *baxw e báláyi, daruni, abáxtari* [northern]. *//Baxw e báláyi ye Gebt/ Mesr./ Rud e* Thames *e bálá/ baxwhá ye báláyi ye* Thames*.//.* **3** *mardomán e rade ye bálátar/ azmábehtarun. //Mardomi bá dastmozdhá ye rade ye bálá.//.* **4** **gain, get, etc the upper hand (over sb)** *rudast e... ámadan; bar... cire wodan/ gawtan; savár e.... wodan. //Goruh e (varzewi ye) má dar nime ye dovvom e bázi rudast ámad/ zad./ Nagozár sahewháyat* [feelings] *bar to cire gardad* [get the upperhand over you]*.//.***a stiff upper lip** *bengarid be* "stiff". **the upper crust** *azmábehtarun; kasáni ke az má/ digarán xunewán rangintar ast./ az má behtarun budan; jozv e kasáni budan ke xunewán az má/ digarán rangintar ast.*

upper n **1** *ruyi (ye kafw); sáq (e cakme).* **2** *(anáyin) bast (yek bast az dáruhá ye xeradpuw* [narcotics] *ke máye ye wanguli gardad.).* Cf "downer". **3** **be on one's uppers** *(anáyin) tohidast budan; kampul/ bipul budan; nádár budan*

upper case *kalvát* (e cápi). //*titles in upper case: *nántere* ke be kalvát* nevewte/ cáp wode báwad./ nántereháyi* ke be kalvát* nevewte/ cáp wode//*

Upper Chamber, the Upper Chamber (also the **Uppper House)** *mahestán*

upper-cut n *(dar mowtzani) (mowt az) zir*

uppermost adv *bálá; bálátarin. //In sar rá bálá bogzárid.* [Store this side upper most.]*/ Dar cewm e man áyande ye baccehá/ kudakán bálátarin arj rá dárad.//*

uppish adj (also esp US, **uppity**) *abartan. //*Dont' get uppish with me, young lady!: *Xánumxánumá (ye javán), bá man abartani nakon!//*

upright adj **1** *rást, six, sahi, waqoraq, hac (ZBP, C703, FM). //*his upright bearing/ posture/ stance: *raftár e/ ráhraftan e rást/ sixsix* [bearing] *e u./ sahi (baráye* "stance, posture"*)//.* **2** *rást, "wanidam ke Busahl dar sar e soltán nehúde bud ke Xárazmwáh Áltuntáw rást nist..." (ZBP, L501, TBH); "qázi mardi rást va bekárámade..." (ZBP, L474, TBH); dorost; dorostkár; báázarm; ázarmik. //wahrvandi rást/ dorost/ ázarmik./ dar dádosetadhá ye xod dorostkár/ rást/ ázarmik budan* [be upright in...]*//.* **3** **bolt upright** *bengarid be* "bolt[3]"

upright adv *rást, six, sahi; waqoraq. rást newastan/ istádan; xod rá rást negahdáwtan. //Tirak e/ sotun e cádor* [tent-pole] *rá kewidan va rást kardan.//*

upright n **1** *sotun, mile. //Tup be sotun/ mile ye cap e darváze xorde bázpasparid/ jast.//.* **2** = upright piano

uprightness n *bengarid be* "upright"

upright piano (= **upright**) *piyáno ye hac/ rást /rástistáde na pahn*

uprising n *wurew, xizew, barxástan. //xizewi zinávand* [armed]*/ wurewi bá jangabzár//*

uproar n *qariv, qariv e xawm; xawm; qouqá; janjál; xole, "baráyad yeki bád bá zelzele -- ze giti barárad xoruw o xole." (ZBP, L7925, SF). //Án newast bá qouqá(yi) páyán gereft./ Afzáyew e bájhá* [tax] *máye ye janjál gawt.//*

uproarious adj **1** *hengáme. //xowámadguyiyi hengáme; yek wab e hengáme; segálewi hengáme./ Dáwtand az xande rudebor miwodand; qáhqáh zadand zir e xande//.* **2** *//wuxihá ye/ varhameháyi* [disguises]*/ laqzewhá ye xeili xandedár.//*

uproariously adv *//*shout uproariously: *qouqá bepá kardan./* uproariously funny: *saxt xandedár//*

uproot v **1** *(biwtar be rixt e náwenáxte bekár miravad) riwekan kardan; bix e... rá barávardan, "bix e tabár e iwán barávardan..." (ZBP, L3767, GS); az bix gosalidan, "be gardunw az bix nagsali" (ZBP, L3772, GS); barkandan, "separqam yekáyek ze bon barkanand -- hame wáx e nár o behi bewkanand." (ZBP, L4835, SF); "har deraxt... ke didi be zur e sapanje barkandi." (ZBP, L3825, GS); zirozebar kardan; barandáxtan, "goft in sag e náxiwtanwenás e nimkáfer Bolhasan e Afwin be hokm e án xedmati pasandide kard va Bábak e xorramdin rá barandáxt..." (ZBP, L1245, TBH).* **2** **uproot sb/ oneself (from sth ...)** *xod rá az jáyi/ kasi rá az jáyi riwekan kardan. //Xod rá az rustá riwekan/ bonkan karde be Landan raft.//*

upset v (pt, pp **upset**) **1** *váźgun kardan/ wodan; negunidan; negunsár wodan/ kardan; várune wodan/ kardan; harjá juri tarjome miwavad. //fenján e wir rá várune kardan; wir rá rixtan; (yek) bowqáb kák* [cake] *rá várune kardan/ rixtan./ Mouj e bozorgi/ kuhe ye bozorgi qáyeq rá váźgun kard/ negunid.//.* **2** *beham/ barham zadan/ rixtan; áwurdan/ áwuridan; áwubidan. //Taráz e bázargáni rá barhamzadan/ áwurdan* [upset the balance of trade]*./ U soráq e má ámad va (hame ye) barnámehá ye má rá baráye páyán e hafte behamrixt./ Meh* [fog] *barnáme ye zamánbandi e/ (ámadowod) e kárvándudi rá behamrixt.//.* **3** (**a**) *áwoftan, ázordan, pariwidan, wamidan/ wamánidan, "Co Keixosro án goft e iwán wenid -- zamáni biyásud o andarwamid." (ZBP, L6478 SF); del tang dáwtan, "yeki zán miyán goft: "az in soxon ke wanidi del tang madár..." (ZBP, L3705 GS); beham barámadan, "behambarámad va ruy az u darhamkewid..."; wuride budan. (ZBP, L3565 GS); ravánpariwi (dáwtan). //Del tang madár ziyáni nareside./ Áwofte nawod, cizi nawode./ Didan e/ didár e ásibhá ye cehrik* [physical] *hamiwe ma rá áwofte/ pariwán mikonad./ Az inke u rá be mehmáni (fará-)naxándand wamid/ ázorde gawt//.* (**b**) *del e kasi rá áwoftan/ barhamzadan. //Panir ke mixorad delaw beham-mixoarad/ áwub miwavad.//.* **4** **upset the/ sb's applecart** (**a**) *naqw bar áb kardan; áwoftan; kásekuze ye... rá behamrixtan. //Inke az komak kardan sar báz zad pák kásekuzehá rá behamrixt.//.* (**b**) *newán dádan ke engáreyi* [a theory] *bipáye ast...//*

upset n **1** *áwoftegi, áwub; pariwáni. //Degargunihá ye dam e vápasin máye ye áwub e/ áwoftegi ye fareván gawt./ Saxt wuride gawt/ saxt beham barámad/ docár e ravánpariwi ye saxti bud.//.* **2** *rudel. //Rudel karde va bestari ast.//.* **3** *(dar varzew)* unexpected result: *con hamávard* [contest] *e xardaváni*

upshot n, **the upshot (of sth)** *farjám; páyán e kár. //Farjám e (hame ye) kár in ke az kár kenáregiri kard.//*

upside-down adj, adv **1** *várune, váźgun; báźgun; negunsár, "piw e u wodand va u rá be din e Isá xándand, vey iwán rá negunsár bar dár kard tá bemordand." (ZBP, L117, TB); sarnegun, "xodá ye rá ta'álá ferestegánand ke sarnegun ebádat konand." (ZBP, L2478 AT); váźgune, "hame váźgune bovad kár e div -- ke faryádras bád keihán xadiv." (ZBP, L6247, SF). //Án peikare váźgune/ várune ast./ ketábi rá váźgune/ várune negahdáwtan.//.* **2** *(anáyin/ pendárin) áwofte, darhambarham; behamrixte; sardargom; várune;*

váźgune; Harjá juri tarjome miwavad. //Káraw várune ast/ káraw kár e div ast./ Dozdán xáne rá ziroru/ zirozebar kardebudand.//

upstage adj, adv **1** *powt e faxan* [theater stage]. *//dar e powt e faxan*./ be baxw e powt e faxan* raftan.//.* **2** *(anáyin) barmanew, abartan, az damáq e fil oftáde. //Inruzhá xeili xodewán rá baráye má migirand./ Inruzhá engár az damáq e fil oftádeand.//*

upstage v **1** *bázigari rá be powt e faxan* rándan (va az jelo ye cewm e binandegán dur kardan) va xod rá jelo andáxtan.* **2** *(pendárin) xod rá jelo andáxtan; (bá namáyew dádan) rudast e digarán ámadan. //Con bá soxanráni e xod esláyd/ parváze* newán dád ruy e dast e digar e soxanránán ámad.//*

upstairs adv **1** *bálá (ye pellehá). //az pellehá báláraftan; bálájastan* [leap]*; (dar áwkub e) bálá xábidan./ Hengámi ke in rox dád man bálá budam.//.* *besanjid bá* "downstairs". **2** *bálá; áwkub e bálá. //otáq e bálá; panjere ye bálá./ Xánevádeháyi ke bálá/ dar áwkub e bálá miziyand./ Báláyihá//*

upstairs n *áwkub e bálá; báláxáne. //bangale* [a bungalow] *báláxáne nadárad.//*

upstanding adj **1** *(beáyin yá dar soxanvari) rást, sahi, sahik, six, waq. //andám e sahi ye yek mard.//.* **2** *ázarmik, dorostkár, pákmanew. //hamvandán e dorostkár e anjoman e wahr/ wahrdári* [the city council]*//*

upstart n *(xárdári) noukise; táze bedourán-reside. //Nemitaváni/ nabáyad bá án javán e noukise/ táze bedourán-reside zanáwuyi koni!/ divánsálárán* [bureaucrats]*/ sarmáyegozárán* [financiers]*/ páyvarán* [officials] *e noukise//*

upstream adv, adj *besu ye sarcewme ye rud(xáne); ...bálá; várune ye tajand** [current] *e áb; báládast. //várune ye tajand* e áb/ besu ye bálá ye rud páru zadan/ wená kardan/ ráhraftan* [walk]*./ Kárxánehá ye báládast (e má) áb rá miáláyand/ álude mikonand.//.* Cf/ *besanjid bá* "downstream"

upsurge n **1 upsurge (in sth)** *jahew; afzáyew e nágaháni. //jahew/ afzáyew e nágaháni ye foruw/ hazinehá/ bahá/ sarmáyegozárihá* [investments]*//.* **2 upsurge (of sth)** *juw (zadan); juw ávardan; bejuw ámadan; //*an upsurge of anger: *juwávardan./* an upsurge of enthusisam: *bejuwámadan; arawk./* an upsurge of violence: *himsá*/ bejuw ámadan./ Kerm e/ angize ye parvá be zistbum va negáhdáwt e án* [an upsurge of interest in the environmental protection]*//*

upswing (n) **upswing (in sth)** *afzáyew (e nágaháni); behtar wodan. //In ravew/ camegi** [policy] *máye ye án gawt ke mardom nágahán be in kumal* [party] *ruy ávarand.//.* *besanjid bá* "upturn"

uptake n (idm) **quick/ slow on the uptake** *(zud/ dir/ kond) daryáftan/ zud/ dir az cizi sar darávardan. //Báyad beźarfi negariste án rá baráyam báznamáyi/ bezandi* [describe]*/ vicári** [explain]- *zirá man zud darnemiyábam/ zud sardarnemiyávaram.//*

uptight adj **1 uptight (about sth)** *wuride; tanide*. //baráye ázmunhá, handemánhá** [interviews] *wuride gawtan.//.* **2** *ázorde; ranjide. //Piwnahád e komak be u dádan máye ye ázordegiyaw migardad./ Agar kasi bexáhad be u yári dahad miranjad.//.* **3** *(dar Ámriká) saxt áyinparast/ kohneparast.*

up-to-date adj **1** *emruzi; nou; tázetarin; beruz //puwákhá ye/ andiwwehá ye/ ármánhá ye/ ketábhá ye/ námehá ye emruzi/ táze.//.* **2** *dárá ye vápasin/ tázetarin ágáhihá; //vápasin ágáhihá; ágáhihá ye ruz./ yek farhang e/ gozárew e táze; vápasin farhang e ruz; vápasin gozárew e ruz.//*

up-to-the-minute adj **1** *besyár táze/ nou; emruzi; tázetarin.* **2** *dárá ye vápasin/ tázetarin ágáhihá; vápasin ... e ruz. //vápasin gozárewhá darbáre ye wurewhá* [riots]*//*

uptown adj, adv *(dar Ámriká) pirámun e wahr, birun e wahr. //*uptown New York: *birun e wahr e Niyu York./* go, drive, stay uptown: *be birune wahr raftan, rándan./ dar birun e wahr mándan//*

upturn n, **upturn (in sth)** *behtari, ábádáni; afzáyew. //afzáyew e (womár e) foruw./ Engár setáre ye baxtaw deraxwidan gerefte.* [Her luck seems to be on the upturn]*//*

upturned adj *picide be bálá; sarbálá; rubebálá (gardánde). //yek bini ye/ damáq e andaki sarbálá./ Be bálá ke negarist cekkehá ye bárán rá ru ye roxsáraw sahid** [feel]*./* sitting on an upturned crate: *newaste bar/ ru ye yek sanduq e/ kive* ye cubin e bozorg e sarpá.//*

upward adj *(besu ye) bálá; bálátar; fazáyande; Harjá juri tarjome miwavad. //negáhi (ru) be bálá; báláraftan/ barwodan./ ravand e fazáyande ye bahá ye káláhá.//*

upward (also **upwards**) adv *bálá; bálátar; Harjá juri tarjome miwavad. //Muwak be ásmán raft./ Muwake dar ásmán báláraft./ Qáyeqe/ án qáyeq váźgun/ negunsár wenávar bud.//*

upwardly mobile *kasáni yá kasi ke bázáraw garm ast; kasi ke sari tuy e sarhá ávarde. //Sarrewteárán* [executives] *e javáni ke táze sari tuy e sarhá ávardeand.//*

upward mobility *behtar wodan e károbár e kasi; garm budan e bázár e kasi; saritusarhá ávardan*

upwards of *biw az. //biw az yeksad tan be án newast ámadand.//*

upwind (adj, adv) **upwind (of sb/ sth)** *hamsu ye (vazew e) bád. //Agar hamsu ye (vazew e) bád báwim án jánevar bu ye má rá darmiyábad/ mifahmad.//*

Uranium n *urániyom (áxwije* [element] *ximiyáyi* ke berang e xákestari bude, felezi geránsang ast. Partoumand/ wabceráq bude baráye bedast ávardan e niru ye hasteyi bekár miravad.*

urban adj *(vábaste be, dar/ neháde, báwande ye) wahr, wahri. //baxwhá ye wahri* [urban areas]*./ mardom e wahrnewin; wahriyán* [urban population]*./ nousázi ye wahr* [urban renewal]*./ cerikhá ye wahri* [urban guerrillas]*//. Besanjid bá* "rural".

urbane adj *(beáyin; gáh baráye xárdári) bánáz; "desanfetile"* [sarcastic use of the French word "desinfecté"; trying to impress people by using a foreign word]. *//mardi otu kewide* [an urbane man]*./ Mardi ke engár az láye zarvaraq bázaw kardeand.; soxan goftan e az mábehtarun.* [urbane wit]*./ labxandi makow margemá* [urbane smile]*.; goftoguyi bá náz va pormaini*/* meaningful [urbane conversation]//

urbanely adv *bázgardid be* "urbane"

urbanity n *bázgardid be* "urbane"

urbanization, urbanisation n *bázgardid be* "urbanize"

urbanize, urbanise (v) *be rixt e wahr(i) darávardan*

urchin n **1** (**a**) *(beviże kohan) (pesar) (bacce ye) toxm e sag, pedarsuxte; varparide. //Ey toxm e sag e yekvajabi!//.* (**b**) (also **street-urchin**) *bacce ye velgard.* **2** = sea-urchin (sea). *Bengarid be* "sea".

Urdu *(vábaste be zabán e) Ordu beviże dar Pákestán*

-ure suff **1** *(pasvand ast be kárváżehá peivaste, námváże misázad); newángar e kár yá ravandi ast va harjá juri tarjome miwavad. //*closure: *baste wodan./* failure: *wekast./* seizure: *girew, gereftan//.* **2** *(be kárváżehá yá námváżehá peivaste námváże misázad) newángar e goruh yá cizi ast ke kár e viżeyi az án barmiáyad. Dar Pársi harjá juri tarjome miwavad. //*legislature: *dádárástárán;* prefeture: *barzanbáni//*

urea n *ure (mádde ye ximiyáyi ye sepid e boluri ke dar mize ye/ wáw e pestándárán yáft miwavad.)*

ureter n *mizenáy; muri; "bebáyad dánest ki álathá ye boul gorde ast va massáne va majráhá ki miyán e har do ast va in majrá há rá... guyand va be zabán e ahl e Xorásán muri ast." (ZBP, L5553, ZX)*

urethra n (pl **urethras** *yá dar nebewtár e dánewik* **urethrae**) *mizeráh*

urge v **1** *(asb yá mánand e án rá) bezur besuyi rándan; mehmiz zadan. //tatuyi rá bezur cárnal* rándan/ rá bezur sarbáláyi rándan./ asb e xod rá mehmiz zadan/ bezur piw/ jelo, besu ye abáxtar* [north] *rándan./ Mádiyán e xod rá mehmiz zad tá az capar* [the fence] *beparad.//.* **2** *vádáwtan; vádár kardan; fewárávardan. //fewár ávarde goft, "aknun dast barnadár"/ "aknun velnakon"/ "aknun separ nayandáxz"./ Má rá vádáwt ke beravim.//.* **3** **urge sth (on/ upon sb/ sth)** *darxástan. //Sefárew kardim/ darxástim durandiw báwand./ Warvin** [government] *az sátvunihá** [the industry] *xást ke bá dastmozd e kamtari kenár áyand.* [low pay settlements]*./ sázmánhá ye ránandegi* [motoring organizations] *az ránandegán darxásteand ke tá ánjá ke miwavad/ ke agar miwavad az ránandegi dar ráhhá/ jáddehá xoddári konand.//.* **4** **urge sb on** *vádáwtan; vádár kardan; angixtan; barangixtan. //Sarparast/ kárfarmá* [the manager] *kármandán e xod rá (be kuwidan e/ kuwew e biwtar) barangixt/ vádáwt./ Hamkáránaw be u zur ávardand/ vádáraw kardand va xod rá námzad e gozinew kard.* [stand for election]*./ Angize ye u niyáz be yáftan e ráhi bud.* [The need to find a solution urged him on.]*./ Angize ye u niyáz be yáftan e ráhi bud.//*

urge n *árezu, xáhew, kám, niyáz, angize, vir, kerm, Harjá juri tarjome miwavad .//*sexual urges: *kámjuyi; angizehá ye varanik*./ Nágahán angize ye/ vir e/ kerm e safar yáftan/ dáwtan/ dar xod yáftan/ sahidan** [to feel]*./ Dastxow e angize ye nágaháni wodan va be safar raftan.//*

urgency n *biderang. //Dástáni/ cemi/ máyeyi saxt biderang/ derangnápazir* [a matter of great urgency]*./ Dar áváyaw* [voice] *áhangi yáftam ke jáy e derang nist.//*

urgent adj **1** *biderang. //yek payám e bderang; yek báre ye/ jate** [case] *ye biderang, faryád e komak (-xáhi ye) biderang./ Báyad biderang dastbekár wavim./ Ráde* ye/ máwin e man biderang niyáz be vawkard** [repair] *dárad.//.* **2** *peigir; biamán. //Peigir/ biamán dareguwi soxan goftan.//*

urgently adv *biderang; harcezudtar. //Harcezudtar be ránandegán e ámboláns/ xastekew/ bimárkew niyáz hast/ dárim.//*

uric adj *(vábaste be) wáw, mize, piwáb. //*uric acid [acidum uricum]: *jouhar e mize*//*

urinal n *ábriz; ábrizgáh; wáwdán/ mizedán (beviże baráye mardán)*

urinary adj *(vábaste be) wáw, mize va yá ráhhá ye gozar e mize dar tan. //*urinary infections: *vawtegi* ye mize; andámhá ye mize//*

urinate v *wáwidan; mixtan (riwe ye aknun "miz-"); mizidan; gomixtan; áb táxtan, "va masáne án rá negáh dárad tá mardom tavánad ki áb táxtan be extiyár e xiw konad." (ZBP, L5156 ZX); cámidan; áb afkandan, "gar in asb sergin o áb afkanad -- vagar xewt e in xáne rá bewkanad; be wabgir serginw birun koni -- berubi yo xákaw be hámun koni." (ZBP, L5925 SF)*

urination (n) *cámewn; mizew**

urine n *wáw; mize (dar pezewki); áb (dar nevewtehá ye kohan); piwáb; piwyár = piwyáre (nemune ye mize ast baráye ázmáyew) (ZBP, C3979 ZX)*

urn n **1** *xákestardán [besanjid bá "ostoudán"].* **2** *-dán (pasvand); jám; (baráye cáy) samávar; cáydán; (baráye qahve) qahvejuw. Harjá juri tarjome miwavad.*

urticaria n *kahir*

us *(harvenám e tan) (baráye wavande ye kárváźehá va yá bandváźehá bekár miravad- niz betanháyi yá pas az* "be" *bekár miravad.) má; má rá; be má; bá má; bá xodemán. //Be má/ má rá yek dastgáh e raxtwuyi dád./ Sage rá bá xodemán mibarim./ Dorud báz (má) ámadim* [Hello, it's us back again!]*//*

US abbr **1** United States (of America) *(ostánhá ye hampeimán e) Ámriká. //*a US citizen: *yek Ámrikáyi; yek wahrvand e Ámriká//.* **2** *(niz* US) = unserviceable, useless: *(anáyin) bedardnaxor. //In qalam/ xáme bedardnaxor ast, yeki digar be man bede ke benevisad!//*

USA *kutáhwode baráye* "United States Army" *sepáh e Ámriká.* **2** *(beviźe dar newánihá) (ostánhá ye hampeimán e) Ámriká*

usable adj *(be) kár bordani; (bi) sud. //In karak** [tyre] *candán farsude/ kohne gawte ke digar bisud ast.//*

USAF = United States Air Force: *Niru ye haváyi ye Ámriká*

usage n **1** *wive ye kárbord. //Án teráktor/ gardun e xákbardári az wive ye kárbord e bad/ dorowt* [rough usage] *ásib dide.* [damaged]*//.* **2** *(wive ye) kárbord. //dastur e zabán e Engelisi va (wive ye) kárbord e án./ Zabánhá peivaste dar kárbord degargun migardand/ degarguni mipazirand./ Án váźe kárbord e faráváni nadárad./ Án váźe raváj nadárad./ Farhang bemá komak mikonad ke wive ye kárbord e dorost va nádorost e váźehá rá bewnásim.//*

use[1] v (pt, pp **used**) **1 use sth (for sth/ doing sth); use sth (as sth)** *bekár bordan; bekár bastan; bá ... kárkardan; bekár dáwtan, "u rá be talab e qeble ye namáz va rást kardan e u bekár dáran." (ZBP, L7171, TT). xástan kasi rá az cizi, "darnegar ke dáni ke az xordán e to ma rá ce xizad?" (ZBP, L1764, DB). raván gardánidan, "má án rá be in ma'ni raván gardánidim ..." (ZBP, L4400, NKZZF). //Mitaváni bá carx e taráwkári kár koni?/ Kár bá carx e taráwkári rá midáni?* [to use a lathe]*./ Xeradat rá bekár bebar!/ Xeradat kojá rafte?/ Agar Engelisi kár nakoni yádat miravad/ farámuwat migardad./ Miwavad az telefon e/ vákubar* e womá zang bezanam?/ cakkow rá baráye foru kardan e mix bekár mibarand* [drive in nails]*./ Sar e káraw nám e doxtaregi/ duwizegi ye xiw rá bekár mibarad./ Án pul rá baráye sáxtan e yek dastgáh e ábresáni* [irrigation system] *bekár bordim./ Bezur gardanaw gozáwtand./ Baráye inke u rá be án kár vádárand dast be zur yázidand./ Áyá mitavánam nám e womá rá be nám e yeki az wenásháyam* [as a reference] *bekárbaram?//.* **2** *bá ... raftár kardan. //*Use one's friends well.: *Bá dustán e xod xowraftári kardan./ Bá doxtar e biwarmáne raftár karde* [He has used her shamefully.]*./ Gomán mikonad be u badraftári/ dożraftári wode* [He thinks himself ill-used.]*//.* **3 use sb/ sth (as sth)** *az... bahrejuyi kardan. //Daryáft engár án zan az u bahrejuyi karde./ Az má baráye residan be ármánhá ye xod bahrejuyi kard./ Má rá tanhá baráye dastyábi be xásthá ye xod mixást./ Badi ye havá rá baháne karde nayámad.//.* **4** *xordan; bekár bordan; suzándan; Harjá juri tarjome miwavad. //wir kam bexor/ wir kam bekár bebar, xeili namánde./ Án ráde*/ máwin dar án ráh/ safar yek gálon benzin xord/ suzánd.//.* **5** *(anáyin)* (**a**) *be xiwtan bardáwtan, "va be osáre ye barg e murd tar konand va pawmpáreyi bed-án álude konand va (be xod) bardárand." (ZBP, L5697, ZX); "dáruyi ki be pawmpáreyi be xiwtan bardárand az suy e piw ámás e garm rá benewánad..." (ZBP, L5697, ZX).* (**b**) *(sigár) kewidan; dud kardan.* **6 I, etc could use a drink, etc** *xeili delam yek nuwábe ye xonak mixáhad./ Áh ke ce delam yek garmábe (ye dáq) mixáhad!//.* **use one's loaf** *(anáyin) xerad e xod á bekár bastan.* **7 use sth up** (**a**) *tah e... rá bálá ávardan; Hic bejá nagozáwtan; bekár bordan. //Tah e casb rá bálá ávardam./ Hame ye ostoxánhá ye juje rá baráye poxtane sup/ ábguwt bekár bord.//.* (**b**) *bestuh kardan. //xod rá bestuh kardan; xod rá bituw gardánidan.//*

use[2] n **1 use (of sth)** *kárbord; bekár bastan; sud, "biyávard baste be kerdár e yuz -- ce sud az honarhá co bargawt ruz." (ZBP, L6286, SF); "buse dádan be ru ye dust ce sud..." (ZBP, L3795 GS); kár (kardan); dast*

be... zadan/ yázidan; Niz harjá juri tarjome miwavad. //kárbord e barq baráye garmáyew./ kár (kardan) bá carx e taráwkári rá farágereftan/ yád gereftan/ ámuxtan./ kárbord e huwmandáne ye [ingenious] *niru ye bád./ dast be zur yázidan; dast be harásgari** [terrorism]; *dast be bájsetáni zadan* [the use of blackmail]./ *Cizi rá baráye xod bardáwtan/ negahdáwtan./ máye/ puli baráye ruz e mabádá* [emergencies]./ *In rouqan [pomád] rá tanhá ru ye pust mitaván bekár bord/ baráye kárbord e biruni ast (na daruni)./ xaride wode baráye kár na pirávew* [for use, not for ornament]./ *Án qofl candán peivaste kár kard/ karde tá wekast.//.* **2** *kárbord. //Abzári ke candin gune kárbord dárad./ Baráye cizi kárbord e novini/ kárbordi yáftan* [find a (new) use for sth]*.//.* **3 use (of sth)** (**a**) *gozáwtan/ hewtan/ sud jostan az cizi/ kár kardan bá cizi; harjá juri tarjome miwavad. //Keráyenewini rá hewtan/ gozáwtan ke az báqce ham sud juyad./ In hafte ráde*/ máwin dast e man ast.//.* (**b**) *taván e kárbord/ bahrebardári; Harjá juri tarjome miwavad. //*have full use of one's faculties: *az hame ye tavánáyihá ye/ honarhá ye xiw bahrebardári kardan.//* **4** *sud, "biyávard baste be kerdár e yuz -- ce sud az honarhá co bargawt ruz." (ZBP, L6286, SF); xástan kasi rá az cizi, "darnegar ke dáni az xordán e to ma rá ce xizad?" (ZBP, L1764, DB). //Az delwure baráye án ce sud?/ Sudi nadárad vánamud koni nemidánesti./ To yek ank** [a note] *rá ham nemitaváni bexáni! bedard e sarvád** [choir] *nemixori!/ Sarvád* rá az to ce sud, to ke yek ank** [note] *rá ham nemitaváni bexáni!/ Biwtar e máddehá ye/ cizhá ye hágite** [recycled materials] *kárbord e karánmandi dárand.//.* **5** *(beáyin) xu; áyin; kár; oxt (wodan). //Candán bá án kár kardeam ke be án xu kardeam/ ke bá án oxt wodeam.//.* **6 come into/ go out of use** *raván gawtan; raváj yáftan; bekár naraftan; az raváj oftádan. //In váže kei raván gawt?/ raváj yáft?/ be zabán e hamegán oftád?/ Otáqakhá ye telefon/ vákubar* e konuni sál e digar/ áyande az raváj xáhad oftád.//.* **have no use for sb** *bizár budan az. //az mardomi ke kuwá nistand bizár-am.//.* **have no use for sth** *bá... kári nadáwtan; bekár e kasi nayámadan. //In nusiyák** [typewriter] *digar bekár e man nemiáyad/ digar bedard e man nemixorad/ womá mitavánid án rá bardárid.//.* **in use** *darkár; bekár.* **make the best use of sth** *bengarid be* "best[1]". *bahrebardári kardan. //Harjá páyaw biyoftad./ Engelisi soxan begu va xub az án bahrebardári kon/ va ánrá xub bekár band./ Az arvandi* ye u* [her talents] *xub bahrebardári xáhim kard/ besyár bahremand xáhim gawt./ Arvandi* ye u rá xub bekár xáhim bast.//.* **no earthly use** *bengarid be* "earthly". **of use** *sudmand. //dar ráhi/ safari ke dar piw dári in naqwehá mitavánand baráyat sudmand báwad.//.* **put sth to good use** *sud bordan; bahre jostan. //az kárázmudegi* [experience] *ye xiw mitavánad dar kár e tázeaw sud barad/ bahre juyad.//*

used[1] adj *nimdár; dast e dovvom; kohne; kárkarde*

used[2] adj, **used to sth/ doing sth** *xu kardan; oxt wodan bá. //be/ bá saxtkuwi xu kardan./ Pas az se hafte be garmá ye saxt* [extreme heat] *xu kard./ Xorák dar Engelestán dar áqáz wegerf minamáyad, ammá zud be án xu mikoni.//*

used to modal v (neg **used not to**, *rixt e kutáh wode* **usedn't to; usen't to**) *(kárváže ye miyánji) (newángar e kári payápei dar gozawte ast. dar porsewhá va vákiyámhá* ye ma** [negative sentences] *bá* "did" *bekár miravad) [dar Pársi bá zamán e gozawte ye hamáregi ye kárvážehá tarjome miwavad.]. //*I used to live in London: *(Piwtar) dar Landan mizistam/ zendegi mikardam./ Zendegi injá aknun xeili ásántar az gozawte ast/ xeili ásántar az ánce dar gozawte mibud ast./ (to ke) copoq/ pip mikewidi, na?//*

useful adj **1** *sudmand; bekárámade, "va az ahvál e masáleh e molk bá vey soxan gofti va emruz má rá bekárámadetar yádgári-st va..." (ZBP, L383, TBH); bekár, "ze yáqut vaz gouhar e wáhvár -- ze dinár candán ke budaw bekár." (ZBP, L5795, SF); bekár ámadan, "tá haq az bátel jodá wavad va ánce bekár áyad bardárad va ánce nayáyad darandázad." (ZBP, L1406, TBH). "asb e láqar-miyán bekáráyad..." (ZBP, L3550, GS); "bedu dád o goft in ze man yádgár -- hamidár tá xod kei áyad bekár." (ZBP, L6008, SF). //yek abzár e/ yek náme ye/ ketáb e, sarenax* [hint] *e/ yek áwnáyi ye sudmand/ bekárámade./ Zendegi ye xod rá bekár e sudmandi bastan./ dáwtan e vidyo/ celpardak* dar yáne** [classroom] *sudmand ast.//.* **2** *(anáyin) taváná. //Yeki az hamvandán e taváná ye goruh (e varzewi)* [team] *ast.//.* **3 come in handy/ useful** *bengarid be* "handy". **make oneself useful** *komak kardan. //xáharzádegánam/ barádarzádegánam dar kárhá ye xáne beman komak kardand.//*

usefully adv *bekár; sudmand; harjá juri tarjome miwavad. //Injá kári az (dast e) man barmiáyad?//*

usefulness n *sudmandi, kárávi. //Án ráde* ye/ máwin e kohne xeili kár karde va digar kárávi nadárad.//*

useless adj **1** *násudmand, "vazán razm jáyi fetad durdast -- beparhiz zán mard e násudmand."; nábekár, "bedastur goft ánzamán wahriyár -- ke badgouhari báyado nábekár." (ZBP, L4736, SF); bibar, "be goftár e bibar co niru koni -- raván o xerad rá porâhu koni." (ZBP, L4824 SF); bikár, "giyáhán e kuhi faráván dorud -- biyafgand zu harce bikár bud." (ZBP, L5731, SF). bisud; xire, "va ze goftár e xire parhiz kon..." (ZBP, L6726 QN); "be yek ruz kaz má najostand jang -- makon del ze andiwe bar, xire tan." (ZBP, L6127,*

SF). bedardi naxordan. //Yek ráde ye/ máwin e bi benzin násudmand ast/ be hic dardi nemixorad/ behic kári nemiáyad./ Bá ánán sarbesar gozáwtan* [argue] *sudi nadárad.; Hame ye kuwewhá ye má násudmand/ bisud/ barxire bud.//.* **2** *(anáyin) bedardnaxor; faláde, "yek falád hami naxáham goft -- xod soxon bar faláde bud mará." (ZBP, C2691, FM, Abuwakur). //Bázigar e bedardnaxori* [useless] *ast./ dar dánew e womár* [mathematics] *faláde-am/ be hic dard nemixoram.//*

uselessly adv *bázgardid be* "useless"

uselessness n *bázgardid be* "useless"

user n *kárbordár*; kárband; ...-kárband; ...-xor; harjá juri tarjome miwavad. //Kasáni ke dáruhá ye xeradpuw* [narcotics] *bekár mibarand; kasáni ke bá jáddehá sarokár dárand./ Man az kárbordárán* e bozorg e tarábari ye hamegániyam/ hamegáni hastam* [public transport]*./ Yeki az bozorgtarin zoqálsangsuzán e Engelestán puládsázi/ sátvun* e pulád* [steel industry] *ast.//*

user-friendly adj *(in váźe beviźe baráye kámpiyuter/ márád*, va narmafzár e án bekár miravad) ásán. //*a user-friendly keyboard: *yek angowti ye ásán./ Farhang báyad tá ánjá ke miwavad kárbordaw ásán báwad.//*

usher n **1** *ráhnamá (dar celparde*/ sinemá; kelisá; tálárhá ye hamegáni yá .* **2** *darbán e dádgáh*

usher v **1** *(kasi rá be jáyaw) ráhnamáyi/ hamráhi kardan. //Án doxtar ma rá dar ráhro borde bejáyam ráhnamáyi kard./ Ma rá bá ráhnamá darun borde dar piwgáh e wahrbánu bár dádand.//.* **2** **usher sth in** *(pendárin) áqáz e cizi rá newán dádan; ávardan. //Warvin** [government] *e nou bá xod farávání/ afzuni* [prosperity] *ávard.//*

usherette n *doxtar yá zani ke (dar celparde*/ sinemá yá namáyewxáne) mardom rá be jáyewán ráhnamáyi/ hamráhi mikonad.*

USSR (*kohne wode,* abbr) Union of Soviet Socialist Republics: *Hambovew* e hegmatánhá* ye/ anjomanhá ye kárgari ye/ sosiyálisti/ mazdaki**

usual adj **1** *hamiwegi; con hamiwe; hamiwe. //con hamiwe baháne(há) ávardan./ Dirtar az hamiwe resid./ Con hamiwe baccehá zud mánde/ xaste gawtand./ Án ruydád ke piw ámad mardom con hamiwe gerdámadand./ Xod e hamiwegiyaw nabud* [He wasn't his usual self.]*./ (anáyin)* I'll have my usual, please.: *Mánand e/ con hamiwe [xorák] baráye man biyávarid.//.* **2** **as usual** *con hamiwe; mánand e hamiwe; //Con hamiwe dir ámadi./ Con hamiwe xeili mardom be án newast nayámadand.//.* **business as usual** *bengarid be* "business".

usually adv *biwtar ... //biwtar yekwanbehá ce mikoni?/ biwtar (e ruzhá) xeili zud miyad/ xeili zud az xáb barmixizad./ Emruz nahárxori biwtar az har ruz woluq ast.//*

usufruct n **1** the legal right of using and enjoying the fruits or profits of sth belonging to another: *sudobár (M. Moqadam).* **2** the right to use or enjoy sth: *sudobár (M. Moqadam)*

usurer n *(kohne yá baráye xárdári) vawgar* [<Pahlavi, vawgar (ZBP, C4137, BF, MK1)]*

usurp v *(beáyin) (be zur) setándan; "setánad ze to digari rá dahad..." (SF). //*usurp the throne: *be zur tájotaxt rá setándan.//*

usurpation n *bázgardid be* "usurp"

usurper n *bázgardid be* "usurp"

usury n *(kohne wode yá baráye xárdári) vawgari* [<Pahlavi, vawgar (ZBP, C4137, MK, BF)]*

utensil n *afzárxáne, "az afzárxáne, kácál* [furniture] *va dárák harce didand táráj kardand." (ZBP, L4137, TMK); ...-abzár; ...-afzár; lákolivak* [guyew e Sangesari, lákolivak ("Áyande, Esfand e 72, sát e 1085) A'zami]. //*writing utensils: *nevewtafzár;* cooking/ kitchen utensils: *afzár e poxtopaz; káse-bowqáb/ digobádiye; lákolivak*//*

uterine adj *(vábaste be) zehdán/ posdán*. //zehdáni/ posdáni*//*

uterus n (**uteruses;** scientific, **uteri**) *zehdán; posdán* [<Pahlavi (ZBP, C2160, MK, BF)]*

utilitarian adj **1** *(gáh baráye xárdári) kári; baráye kár na áráyew yá zibáyi. //Otáq e dánewjuyán xeili sáde ast.//.* **2** *(vábaste be yá havázáh e farzán/ falsafe/ jahánbini) sudgari**

utility n **1** *kárbord, sudmandi. //*a utility car: *rádeyi*/ máwini ke be kárhá ye sudmand e gunágun áyad/ gardun e candkáre./ arzew e kárbordi ye yek ávandwuy* [the utility value of a dishwasher]*.//.* **2** = public utility

utility room *raxtwuyxáne; harjá juri tarjome miwavad.*

utilization, utilisation n *bázgardid be* "utilize"

utilize, utilise (v) *bekár bordan/ bastan; ázmudan; bekár zadan/ gereftan. //abzárhá ye (dar) dastras rá bekár bordan/ ázmudan./ sarmáyehá ye dam e dast/ dastras rá ázmudan/ bekár gereftan./ niru ye xorwid(i) rá baráye bedast ávardan e ama** [energy] *bekár bordan.//*

utmost, uttermost adj *saxt, biwtarin, bartarin, bálátarin. //saxt dar bim* [in the utmost danger]; *saxt páyidan; tá bálátarin marz e páydári zir e fewár nehádan.//*

the utmost, the uttermost n **1** *tá bálátarin marz; tá ánjá ke miwavad. //tá ánjá ke miwavad xow gozarándan./ niru ye páydári ye má* [our endurance] *tá bálátarin marz ázmude gawt.//.* **2 do/ try one's utmost (to do sth)** *tá ánjá ke tavánestan...; tá ánjá ke já dáwtan...; tá ánjá ke dar taván dáwtan...; //tá ánjá ke dar taván dáwtam kuwidam ánán rá bázdáram* [to stop them]//

utopia n *minuwahr [M. Moqaddam]; behewt; farxár, "zamin e máh rá didam co farxár -- por az piráye o dibá ye wahvár" (ZBP, L7698, VR). //minuwahri xawáyáyi** [a political utopia] *padid ávardan/ sáxtan/ áfaridan.//*

utopian adj *(biwtar xárdári) dastnayáftani; behewti; minuyi. //*utopian ideas: *ármánhá ye dastnayáftani/ behewti/ minuyi//*

utter[1] adj *pák, náb, páv, qáw. Harjá juri tarjome miwavad. //táriki con qir; yáveyi náb/ qáw* [utter nonsense]./ *táriki con qir; doruqi wáxdár* [utter lie]./ *patyári qáw* [utter disaster]./ *bá wádi ye/ wegeftiye birun az andáze ye man* [to my utter delight/ astonishment]./ *Baráye/ bá man pák bigáne ast/ hic nemiwenásamaw.//*

utter[2] v **1** *... kewidan. //áhi kewidan./ az dard jiqi kewidan.//.* **2** *goftan; harjá juri tarjome miwavad. //*utter threats: *tarsándan./* utter slanders: *zewt goftan/ downám dádan./ Hargez peiqáre nakard* [utter a word of protest]//

utterance n **1** *(beáyin) bezabán ávardan; goftan. //sahewhá ye xod, andiwehá ye xod, didgáhhá ye xod rá be zabán ávardan./ Án soxanrán mardi saxt zabánávar bud* [have great powers of utterance].//. **2** *gofte; soxan; govewt (ZBP, C1319). //*private/ public utterances: *soxanán e hamegáni/ xodemáni//*

utterly adv *pák, az bix, az bon. //U rá saxt xár midárad./ Az hic ruy natavánestim dar sar e ánán nehim* [convince them]//

uttermost = utmost

U-turn n **1** *dour zadan; 180 dareje carxidan; dour zadan va sarotah kardan; gerd kardan. //(dar ráhnamáyi va ránandegi) (injá) dour zadan nawáyad; (injá) dour nazanaid/ gerd nakonid!//.* **2 do a u-turn** *(anáyin) pák várune gardánidan/ kardan; degarguni ye bonyádi dádan; az in ru be án ru wodan; //Warvin** [government] *ravew e/ camegi** [policy] *ye xod rá pák az in ru be án ru gardánide/ karde.//*

uvula n (pl **uvulas, uvulae**) *zabán e kucak; kode (ZBP, C425 FM); maláze "*

Vv

V, v *n* (pl **V's, v's**) **<u>1</u>** *bistoyekkomin vát* [letter] *e dabire ye Engelisi. //*"vigor" *bá vát e* "v" *áqáz miwavad.//.* **<u>2</u>** *be rixt e "v". //Qázhá be rixt e/ bá áráyew e "V" dar parváz budand.; parváz bá áráyew e "V".*

V abbr **<u>1</u>** *kutáhwode baráye* "victory"/ *piruzi. //bá angowtán e dovvom va sevvom newán e "V" yá piruzi rá newán dádan (Agar kaf e dast ruberu yá birun báwad newán e "piruzi" ast, va agar kaf e dast be darun báwad, zewt va newán e, "wekast"/ "málidi" ast.)//.* **<u>2</u>** *kutáhwode baráye "*volt(s)"

V, *niz* **v** *womár e Rumi "5"*

V, v *kutáhwode* **<u>1</u>** (pl **vv**) *baráye* "verse" = *há, hát Enjil e Sant Luk karte ye 12, há ye 4 tá 10.* **<u>2</u>** *kutáhwode baráye* "verso" *barg yá sát e dast e cap e ketáb dárá ye womárehá ye tak/ táq.//.* **<u>3</u>** = **vs** *(beviże dar hamávardhá* [games] *ye varzewi) bá; dar barábar e...; //Irán dar barábar e Hendustán//.* **<u>4</u>** *(anáyin) xeili; saxt. //Az daryáft e námeat xeili wád gawtam* [v pleased].*//.* **<u>5</u>** *az Látin,* "vide" *bázgardid be, bengarid be* "vide"

vac n **<u>1</u>** = vacation. **<u>2</u>** = vacuum cleaner

vacancy n **<u>1</u>** *já ye tohi; otáq e xáli. //*No vacancies: *já ye tohi nadárim; Otáq e xáli nadárim.//.* **<u>2</u>** *já ye tohi. //baráye máwinnevis*/ nusiyá** [typist]*, já ye tohi dárim.//.* **<u>3</u>** *bimaqzi; tohigi; miyántohigi. //negáh e/ xiregi ye tohi ye u* [the vacancy of his stare]*./ Tohigi ye roxsáraw* [the vacancy of his expression].//

vacant adj **<u>1</u>** *tohi, xáli. //Dar ábrizgáh kasi nist?/ Ábrizgáh tohi-st?/* a vacant situation: *nahewi tohi; jáyi tohi./* a vacant hotel room: *otáq e mehmánsaráyi tohi.//.* **<u>2</u>** (**<u>a</u>**) *tohi. //*a vacant stare: *negáhi/ roxsári tohi.//.* (**<u>b</u>**) *tohi; biandiwe; yáve. //maqzi tohi (az andiwe)/ yáve* [a vacant mind]*//*

vacantly (adv) *//*stare, look, gaze etc vacatly: *yáve xire wodan/ negaristan; zol zadan//*

vacant possession *(dar ágahihá va mánand e án) tohi/ xáneyi ke kasi dar án nemiziyad.//*

vacate v *tohi kardan, vel kardan, rahá kardan, hewtan. //xáneyi rá, otáqi rá dar mehmánsará tohi kardan./já ye xod rá/ sandali ye/ newim e xod rá/ já ye kár e xod rá hewtan/ tohikardan va raftan./ Dastur dáde wod záqenewinán ánjá rá tohi konand.* [the squatters were ordered to vacate the premises.]//

vacation n **<u>1</u>** (also **recess**, Brit infml **vac**) *estár* [<Kordi. "star"]. //*The Christmas, Easter vacation: *estár e zádruz e Masih/ Mehr*./ estár* e deráz/ tábestáni./* vacation work: *kár e tábestáni/ kár e estár* e tábestáni//.* **<u>2</u>** = holiday 2. //take a vaction: *[beviże dar Ámriká] be estár* raftan.//.* **<u>3</u>** *tohi kardan; hewtan. //Án xáne/ saráy rá báyad harce zudtar tohi kard.//.* **<u>4</u>** **on vacation** *be estár* raftan; dar estár* budan. Baráye kárbord e váże bengarid be* "holiday".

vacation v, **vacation (at/ in...)** *be jáyi baráye estár* raftan*

vaccinate v, **vaccinate sb/ sth (against sth)** *máye kubidan; máyekubi kardan; kasi rá dar barábar e... máye kubidan/ zadan. //sag e xod rá dar barábar e/ baráye hári/ divánegi máye kubidan.//. bengarid be* "immunize (immune), inoculate"

vaccination n *máyekubi*

vaccine n *máye ye...; //máye ye áble, polio / divánegi ye sag/ hári sáxtan.//. besanjid bá* "serum[2]"

vacillate v, **vacillate (between sth and sth)** *dodeli kardan; jonbew e ávangi* [pendular] *dáwtan/ kardan. //dar bim o omid mizist.* [She vacillated bewtween hope and fear.]//. *Besanjid bá* "oscillate".

vacillation n (fml usu derog.) *(beáyin, biwtar baráye xárdári) dodeli; jonbew e ávangi* [pendular]. *//jávdáne dodel budan* [eternal...]*, yekband dodeli kardan* [continual...], *peivaste* [constant] *dodel budan.//*

vacua *bengarid be* "vacuum"

vacuity n **<u>1</u>** *(beáyin) veng. //andiwehá ye, soxanán e pák veng e u.//.* **<u>2</u>** *(biwtar be rixt e candgáni) vengán* [veng + án]; veng*

vacuole n *mawkize (ZBP, C6582)*

vacuous adj *(beáyin) veng. //xiregi ye veng* [a vacuous stare]; *soxani* [remark] *veng; xandeyi veng; rixti/ roxsári* [expression] *veng.//*

vacuously adv *bengarid be* "vacuous"

vacuousness n *bengarid be* “vacuous”

vacuum n (pl **vacuums**; *dar kárhá ye dánewik* **vacua**) **1** *kolák (ZBP, C442 FM); havágiri. //*create a perfect vacuum: *koláki pardáxte padid ávardan.//.* **2** *(biwtar yekáni) (pendárin) tohigi. //Pas az dargozawt e zanaw zendegiyaw pák tohi gawt.//.* **3** *(anáyin)* vacuum cleaner: *járuyebarqi//.* **4** **in a vacuum** *dar pile ye xod. //*live, work, etc in a vacuum: *dar pile ye xod zistan/ kárkardan.//*

vacuum v, **vacuum sth (out)** *(anáyin) bá járubarqi roftan. //ráhpellehá, qálihá rá bá járubarqi roftan/ rubidan. //ráde*/ máwin rá bá járubarqi roftan/ rubidan//*

vacuum cleaner *járubarqi*

vacuum flask (*niz* **flask,** US **vacuum bottle**) *dureká* [<Semnáni, dureká]*

vacuum-packed adj *kákband* [az "kák" (ZBP, C418, FM)]*

vacuum pump *tolonbe ye havágir; tolonbe ye kákgar**

vacuum tube (US) (Brit, **radio valve**) *jalvand*

vade-mecum n *jong. //farhang e dorostnevisi ye vážegán jong e hame ye nusiyágán** [secretaries] *ast.//*

vagabond n *velgard; xánebeduw. //*lead a vagabond life: *xánebeduwi; xánebeduw zistan; velgard zistan; velgardi kardan//*

vagary n *nápáydári, havas, havasnáki; damdami budan; harjá juri tarjome miwavad. //mod/ hand** [fashion] *har ruz yekjur ast; damdami budan e havá; delbexáhi budan e/ hardambil budan [hardambil = hardambehel*] e kár e peik/ námeresáni.//*

vagina n (pl **vaginas**/ *dar kárhá ye dánewik* **vaginae**) *(dar kálbodwenási) zehgir*, ráh e zeh*, "Nayáyad be giti ze ráh e zehew* [vagina/ delivery passages] -- *be farmán e dádár e nukidahew (ZBP, L6542, SF) (niz pendárin); sormedán; hávan*

vaginal adj *vábaste be zehgir*/ ráh e zeh*

vagrancy n *velgardi. //mastáni ke be gonáh e velgardi bázdáwt wodeand.//*

vagrant n *(beáyin yá dar dád/ dátikán*) velgard; áváre; xánebeduw; darbedar. //*vagrant tribes *tirehá ye xánebeduw./* lead a vagrant life: *xánebeduw budan/ darbedar budan/ zistan//*

vague adj (**vaguer, vaguest**) **1** *gong. //pásoxi gong; darxásti gong; ávázeyi gong./ yádhá ye/ árezuhá ye/ tarshá ye gong./ Hic nemifahmam ce mixáhi* [have the vaguest idea]*.//.* **2** *gong. //arzyábi* [estimate] *ye gongi az hazinehá./ Bandhá ye peimánnáme rá* [the terms of the agreement] *dasti-dasti gong nevewtand./ Kasi rá ke be u táxt/ kaft tanhá be gongi/ xeili gong mitavánad báznamáyad* [give a vague description]*/ bezandad.//.* **3** (**a**) *(ádami) gong, gij. //barnámehá ye gongi dáwtan/ dar barnámehá ye xiw gij budan./ Hanuz gij-am va nemidánam ce mixáhi* [I am vague about what you want.]*//.* (**b**) *gij, gong. //labxandi, adáyi/ cami* [gesture] *gong.//.* **4** *tár; tárik; tárán; gong. //vimand* e yek kawti* [the outline of a ship]*./ vimand* e yek kawti dar meh* [a vague outline of a ship in the fog.]*//*

vaguely adv *gong; beginagi [beguyi-naguyi]. //Roxsáraw (baráyam) gong/ beginagi áwná-st* [vaguely familiar]*.//.* **2** *bewiveyi gong; beginagi. //Be wiveyi gong bá angowt/ bá dast/ bá sar ma rá newán dád./ Itáliyá beginagi be cakme mimánad.//.* **3** *gong. //gong labxand zadan/ adáyi darávardan* [smile, gesture vaguely.]*//*

vain adj (**vainer**, **vainest**) **1** *barmanew, "co nazdik dárad mawo barmanew." (ZBP, L3383, SF).* **2** *(beviže dar soxanvari) beharze, "beharze bi mey o ma’wuq omr migozarad -- betálatam bas, az emruz kár xáham kard." (?Háfez); "ey del beharze dánew o dinat ze dast raft -- sadmáye nadáwti yo nakardi kefáyati" (?Háfez); "xástam ke to rá ágáh konam ma rá makámat beharze kardi." (ZBP, L274, TB); xire, "cun ranjhá ye besyár barkewi va án xabarw be xodávand bázdehi ranji xire be to bemánad va án mard behic ruy az to mennat nadárad." (ZBP, L6767, QN). biarj, biarzew. //zabándádanhá* [promises] *ye, piruzihá* [triumphs] *ye, rámewhá ye/ urváxthá** [pleasures] *ye xire, biarj, beharze.//.* **3** *bihude; barxire, "tan e xiw barxire rosvá makon -- ke bar to sarárand zud in soxon." (ZBP, L4902, SF); "bedu goft Bahrám key pahlaván -- makon hic barxire tire raván." (ZBP, L610 SF). //kuwewi barxire/ bihude./ omidi barxire/ bihude baráye vádáwtan e u be...//.* **4** **in vain** (**a**) *barxire; bihude. //barxire/ bihude kuwidan be xoftan//.* (**b**) *bihude, barxire. //Hame ye káremán bar bád raft- hame ye kár e má barxire/ bihude bud.//.* **take sb's name in vain** *bengarid be* “name[1]”.

vainly adv **1** *bá barmanewi.* **2** *barxire; bihude; beharze*

vainness n *bengarid be* “vain”

vainglory n *(kohne yá beáyin) abarmanewi; abartani*

vainglorious adj *abarmanew; abartan*

valance n **1** *pardagak.* **2** *(beviźe dar Ámriká)* = pelmet

vale n *(bástáni ast- bá nám e jáhá bekár nemiravad) darre. //*The Vale of White Horse: *darre ye asb e sepid.//*

valediction n *(beáyin) pedrud, "to pedrud báw o biázár báw -- ze bahr e tan e wah be timár báw." (SF). //*utter a valediction: *pedrud goftan./* bow in valediction: *namáz bordan va pedrud goftan/ kardan.//*

valedictorian n *(dar Ámriká) behtarin dánewju (ye dánewgáh ke pedrudnáme rá mixánad)*

valedictory adj *hengám e pedrud; vábaste be pedrud; baráye zamán e pedrud. //yek soxanráni, yek payám e/ yek piwkew e hengám e pedrud.//*

valedictory n *(dar Ámriká) pedrudnáme (ke behtarin dánewjuyán hengám e jawn e váfarhixtegi* [graduation] *va páyán e sál án rá mixánand.)*

valence n *(ximiyá*/ wimi)* **1** *gonj. //Angewt/ kárbon gonj e cahár dárad.//.* **2** *(dar Ámriká)* = valency

Valentine n **1** (*niz* **Valentine card**) *Námeyi mehrámiz yá xandenák ke ruz e* St Valentine *14 fevriye baráye deldárán ferestand va biwtar nám e ferestande bar án nist.* **2** *deldár/ delbar. //Deldár/ delbar e man miwi/ miwavi?//*

valerian n **1** *giyáháni az gune ye* "valeriana". *botteháyi ke dárá ye kárkard e darmániy-and.* **2** *dáruyi ke riwe ye xowkwode ye* Valeriana officinalis *sonboletib/ sonbol e hendi ast. [Alabniye anelhaqáyeqeladviye-Alheravi- Páknevis e Ahmad e Bahmanyár, sát 184, entewárárát e dánewgáh e Tehrán -sále 1163- ganjine ye motun e Iráni- 63- sál e 1364]*

valet n **1** *noukar.* **2** *pádo ye mehmánxáne/ mehmánsará*

valet v **1** *(jáme/ rukew e newim/ sandali/ sandali ye ráde* va mánand e án rá) pák va rofu kardan; nougari [M. Moqaddam]. //(dar xowkwuyihá yá dar vawgáhhá/* dry-cleaners*) nougari ham mikonim.//.* **2** *baráye kasi noukari kardan*

valetudinarian n *(beáyin) jántars. Besanjid bá* "hypochondriac (hypochondria)".

valgus adj, n *gác* [<Gilaki, (gác) con záhuhá <> dar barábar e valgus con zánuhá><; Niz bengarid be* "bowlegs".*]*

valiant adj *delir, delávar, horv, kondávar. //*valiant resistance: *távi/ páydáriyi deliráne/ kondávaráne./* valiant efforts: *kuwewhá ye deláváráne./ Deliráne/ kondávaráne kuwid bexandad.//*

valiantly adv *//Tahmures deliráne/ kondávaráne kuwid (mard e) xenik** [drowning man] *rá raháyi dahad.//*

valid adj **1** (**a**) *báarzew; darxásti/ piwmári báarzew* [a valid claim]*./ yek peimánnáme ye báarzew* [a valid contract]*./ Án gováhgirán/ zanáwuyi* [marriage] *rá báarzew dánestand.//.* (**b**) *pazirofte; paziroftani. //yek pate/* ticket *(baráye savárwodan e otobus/ masráde ke baráye yek hafte/ baráye dah ráh* [ten journeyes] *paziroftani ast./ ganjbarg/ cek* [a cheque] *ávand e wenásáyi* [proof of identity] *ye pazirofteyi nist.//.* **2** *dorost; ostovár. //Peiqárehá ye dorosti/ báarzewi baráye barnámeyi piw kewidan.* [raise valid objections]*./ Baháneaw* [excuse] *dorost/ paziroftani nabud.//*

validate v **1** *báarzew/ dorost dánestan. //*validate a contract, marriage, passport: *peimánnámeyi/ gováhgiráni/ gozarnámeyi rá báarzew dorost dánestan.//.* **2** *ostovár dáwtan. //engáreyi* [theory]*, gováźeyi* [argument]*, farbandi** [a thesis] *rá ostovár dáwtan.//*

validation *bengarid be* "validate"

validity n **1** *dorosti, ostovári. //Ostovári ye áhang e kári* [decision] *rá ázmudan.//.* **2** *dorosti, ostovári. //dorosti ye gováźeyi*/ engáwti* [argument, assumption] *rá porsidan.//*

valise n *(kohne wode) camedán (e carmi ye kucak)*

Valium n *válium (nám e bázargáni ye yek dáru ye árámbaxw;* valium = valiums*); hewk** [tablet] *e váliyom.*

valley n **1** *darre; (agar rud dáwte báwad) takáb.* **2** *darre; takáv (ZBP, L1011). //takáv e Nil* [the Nile valley]//

valour (US **valor**) *(soxanvari) kondávari; kondáyi; delávari. //kondávari ye cewmgir az xod newán dádan; saxt delávari nemudan./ Sarbázán rá baráye delávariyewán/ kondávariyewán newán dádand.//.* **discretion is the better part of valour** *bengarid be* "discretion"

valuable adj **1** *gerán; geránbahá; arzande. //ganjineyi arzande/ geránbahá az pardehá/ negárhá* [paintings]*./ arzewmand, geránmáye; gerámi./ pandi/ komaki/ ágáhiyi arzewmand./ hadar dádan/ tabáh kardan e zamán va kuwew* [effort] *e arzewmand./ Arzewmandtarin yáfte ye/ yáftár e má* [our most valuable find/ discovery] *án ostoxán e árváre bud.//*

valuables n *cizhá ye geránbahá. //cizhá ye geránbahá ye dozdi/ dozdide wode rá bázyáftan* [recover]*//*

valuation n **1** (**a**) *arzyábi kardan. //arzyábi ye dárák* [property]*, zamin, hubadr* [stock]*./ Arzyábán xáne ye/ saráy e má rá arzyábi kardand.//.* (**b**) *arzyábi. //Gouharhá* [jewellery] *ye xod rá be arzyábi nehádan/ dádan arzyábi kardan./ Kárwenásán án parde* [painting] *rá xeili gerán(bahá) arzyábi kardand.//.* **2** *(pendárin) arzyábi. //Kasi rá be hamán arzewi ke xodaw bar xiwtan minehad paziroftan/ gereftan.//*

value n **1** (**a**) *arzew (e barábari ye...); bahá. //káhew e arzew e (barábari ye) dolár./ Bálá ye/ zir e arzew e bázár* [market value] *cizi rá xaridan./ afzáyew e bahá ye bahr, zamin, dárák* [property]*./ gerán wodan; afzáyew yáftan e bahá ye/ arzew e.../ káste wodan e/ páyin ámadan e bahá ye/ arzew e.../ Narmafzári be bahá ye 800 lire dastur e (e xarid) dádan.//.* (**b**) *arzidan. //In cáy be basteyi 25 sent xub miyarzad./ parvázhá ye darbast/ darbasti* [charter flights] *be puli ke midahid xub miyarzad.//.* **2** *arj, arzew. //arj e/ arzew e sámánmand* [regular]*./ baráye kasi xeili/ kami, candi arj/ arzew dáwtan; baráye kasi hic arj/ arzew nadáwtan./ xeili tázegi dáwtan* [have a high novelty]*, va azinru xeili arzew dáwtan./ baráye mardom e kuce-xiyábán arzew e fáraván dáwtan; az didgáh e sargarm kardan* [entertainment value] *e mardom arzew e fáraván dáwtan./ dárá ye ama** [energy] *ye budan; arzew e xorewnik* [nutritional] *e faráváni dáwtan./ arzew e dástán e deldádegi ye darbáriyán* [royal romance] *baráye ruznámehá.//.* **3** *arzew. //arzewhá ye honari,* [artistic]*, dátikáni*, dánewik./ Bázgawti be arzewhá ye ruzhá ye Viktoriyáyi./ arzew e dádvari va mardomsálári* [justice and democracy]*./ arzewháyi/ yekdast arzewháyi rá baráye xod negahdáwtan, arj nehádan, paziroftan, bargozidan* [hold/ adopt/ respect a set of values]*//.* **4** (**a**) *(dar dánew e womár/* mathematics*) arzewn* //*find the value of X if Y = 12: *arzewn* e X rá biyábid, agar y = 12 báwad.//.* (**b**) *(dar musiqi) arzewn*. //esvar** [note] *siyáh* [semibreve] *rá arzewn* e nábaw rá dádan.//.* (**c**) *(dar zabán) arzewn*. //vážeyi rá bá hame ye arzewn* e cámegániyaw* [poetic value] *bekár bordan.//.* (**d**) *dar honar) arzewn* e sáyegáni*; sáyewrouwan. //arzewn* e sáyegáni/ sáye-rouwan dar negárgari.//.* **face value** *bengarid be* "face[1]"

value v **1 value sth (at sth)** *arzyábi kardan. //Xánehe/ án xáne rá baráyam sadhezár dolár arzyábi kard.//.* **2 value sth/ sb (as sth)** *(bar) ...arj nehádan. //Pand e kasi rá arj nehádan./ Be rásti biw az har ciz arj nehádan./ gomáwtári** [client]*, xaridári* [customer] *arzewmand//*

value added tax (abbr **VAT**) *báj e afzude; sáv*

value judgement *(baráye xárdári) bedávari newastan*

valueless adj *biarzew*

valuer n *arzyáb*

valve n **1** *darice* (ye yeksu); wir; Niz harjá juri tarjome miwavad. //*the inlet/ outlet valves *daricehá ye tuwo* va birunro* dar ru ye yek ás e benzini yá boxári* [a petrol or steam engine]*./ wir e/ darice ye imeni* [safety valve]*./ wir e/ darice ye darrou/ dudkew* [exhaust valve]*//. Besanjid bá* "tap[1]". **2** *darice (dar rag yá del/ gew).* **3** *darice.* **4** *(dar zistwenási) lat.* **5** = vacuum tube

valvular adj *(vábaste be) darice(há ye del/ gew). //bimárihá ye dariceyi ye (gew/ del)//*

vamoose v *(anáyin/ kohne wode, dar Ámriká) (biwtar be rixt e farmáyew bekár miravad) emwi!!*

vamp[1] n *damáq e kafw yá cakme*

vamp[2] v **1** *(beviže baráye xárdári) zudandáxtan (beviže ruy e piáno).* **2 vamp sth up** *sarhambandi kardan. //Az ruy e yáddáwthá ye kohne soxanrániyi sarhambandi kardan.//*

vamp[3] n *(kohne- anáyin) (beviže dar sálhá ye 1920 tá 1030 bekár miraft) zan e bekkan/ zani ke mardán rá miduwad*

vamp v *(bá mardi) lásidan va az u pul kandan/ u rá duwidan*

vampire n **1** *morde ye az gur darrafte ye xunáwám.* **2** *ádam e xunáwám e sangdel.* **3 vampire, vampire bat** *wabkur/ wabpare ye xunáwám [guneháyi az wabkurhá ye Ámriká ye nimruzin az gune ye* <u>Desmodus</u>, *va* <u>Diphylla</u>. *[ke xunxár bude az xun e jánevarán va mardom mixorand. In wabkurhá mizbán e hári va angal e guneyi bimári ye* <u>Trypanosomiasis</u> *e asbán hastand.]*

van[1] n **1** *deliján; ráde* ye/ máwin e bárkew e sarpuwide (ye bipanjere). //deliján e nánváyi.//.* **a furniture van** *deliján e kácálkaw. //*a removal van: *deliján e bárkaw./* a police van: *deliján e/ ráde* ye/ máwin sarpuwide ye kalántari./ ránande ye deliján//.* **2** *(dar ráháhan) deliján. //*the luggage van: *deliján e camedán/ bár./* the guard's van: *deliján e pás//*

van[2] n, **the van** *(kohne wode) yazak; piwtáz. //*positioned in the van: *(nehádе) dar yazak//*

vanadium n *vánádiyom (guneyi felez/ yuwost*/ ayoxwost ke gáh baráye sáxtan e hambandihá ye pulád* [steel alloys] *bekár miravad.*

vandal n *tabáhkár; tabahkár. //*telephone vandals: *tabahkáráni ke vákubarhá*/ telefonhá ye hamegáni rá miwekanand.//*

vandalism n *tabahkár; tabáhkári*

vandalize, vandalise v *(beviźe bezamánhá ye náwenáxte baste miwavad) tabáh kardan (beviźe dárák e hamegáni rá). //deliján e ráháhan/ ábrizgáh e hamegáni/ avarbar** [elevator] *rá tabáh kardan./ (tabahkárán) sarácehá ye hamkaf* [the ground-floor flats] *rá saxt tabáh kardeand.//*

vane n **1** *(peikán* [arrow] *yá náre* [pointer] *ye) bádnamá.* **2** *parre (ye parváne ye yek kawti yá yek ásiyá ye bádi/ ábi va mánand e án)*

vanguard n, **the vanguard** **1** *piwáni ye sepáh; yazak.* **2** *(pendárin) rahbarán e yek jonbew* [movement]*/ yá hand* [fashion]; *piwrován, piwtázán. //piwrován/ piwtázán e piwrafthá va paźuhewhá ye dánewik.//. besanjid bá* "rearguard (rear[1])"

vanilla n *vánil/ rupás* [guneyi giyáh ke mive ye puwinedár dárad beviźe* Vanilla planifolia *ke az xáneváde ye rubáhiyán e garmsiri bude va mádde ye xowbuyi az án bedast miyávarand.], [<rupás, Pahlavi, (EDPL)]. //yek bastani ye vánili/ rupási*./* vanilla essence: *xim e/ rouqan e vánil/ rupás*//*

vanish v **1** *nápadid wodan; áb wodan; va dar zamin foruraftan/ zamin dahan báz-kardan va nápadid gawtan. //Engár dozde dar miyán e mardom áb wod va dar zamin foruraft./* vanish into thin air: *dar zamin foruraftan/ zamin dahan báz-kardan va nápadid gawtan.//.* **2** *(pendárin) barbád wodan. //Árezuháyam baráye dastyábi be piruzi bar bád wod.//*

vanishing-point n *(dar hendese) jáyi ke dar án xathá ye hamro* [parallel] *(dar yek talan/* plane*) behammiresand.; anaqr* [<anaqra (Avestáyi), EDPL]. //Tuw e má* [our morale] *engár pák az dast rafte be páyintarin marz e xod reside bud.//*

vanity n **1** *bádsar; abarmanewi. //Xeili xáki-ye.; Newáni ke bád dar sar dáwte báwad dar raftáraw nist./* tickle sb's vanity: *zir e baqal e kasi hendeváne gozáwtan./* injured vanity: *Be wepew e kasi maniźe xánum goftan./ Be asb e wáh yábu goftan va az in ru ranjándan yá ranjide budan.//.* **2** *(beáyin)* (**a**) *bihudegi; bádram. //bihudegi/ puci/ bádram e dastávardhá ye mardom/ ádami* [the vanity of human achievements]*.//.* (**b**) **vanities** [pl] *bihude, puc, xire, bádram*

vanity bag, vanity case *har haft; haft piráye; kise ye/ kif e abzárhá ye áráyew e zanán*

vanquish v, **vanquish sb (at/ in sth)** *wekast dádan; zadan; cir(e) wodan bar. //dowman rá dar jang wekastan/ wekast dádan./ hamál e xod rá/ dáv e xod rá* [rival] *dar watrang, celtapká** [tennis] *wekast dádan//*

vantage n **1** *cálák. //*a point of vantage: *cálák//.* **2** *(dar celtapká*/ tenis) cálák*

vantage-point (n) *cálák; didgáh. //*from their vantage point on the cliff: *Az cálák/ didgáh e xod bar tondeyi* [a cliff]...; *Az cálák/ didgáh e xod bar tondeyi mitavánestand ámad o wod e kawtihá rá bepáyand./ (pendárin) jamg az cálák e/ didgáh e sálhá ye 1980.//*

vapid adj *(beáyin) xonak, lus, bimaze. //soxanán e, guwehá ye/ evázhá** [comments] *ye xonak/ lus./ Goftogu bá u/ soxanánaw saxt/ xeili lus bud* [was vapid in the extreme]*//*

vapidity n **1** *lusi, xonaki; bimazegi.* **2** *soxanán e xonak/ lus/ bimaze*

vaporization, vaporisation n *damew**

vaporize, vaporise n *boxár wodan; boxár kardan; damidan*

vaporizer, vaporiser n *miqgar*

vaporous adj *pordame; por az boxár; con dame. //*vaporous clouds of mist, smoke, mist: *abri az miq, dud, dame//*

vapour *(dar Ámriká* **vapor**) n **1** *boxár; dame. //boxár e; dame ye yek garmábe ye Torki.//.* **2** *boxár; dame. //*water vapor: *boxár e/ dame ye áb.//.* **3** **the vapours** *(bástáni yá bewuxi) //boxár e wekam yá rude conán ke be sar zanad va máye ye sosti yá gereftegi ye sar wavad.//*

vapour trail (*niz* **condensational trail**) *miqkewán* [besanjid bá "kahkewán"]*

variability n *gardandegi, jonbán budan; gardán budan; nápáydári; ruzgardi; ruzvardi**

variable adj **1** *gardande, "negah kon bed-in kár e gardande dahr -- mar án rá ke az xiwtan kard bahr." (ZBP, L6398, SF); "conin ast áyin e gardande dahr -- gahi nuw bárávard gáh zahr." (ZBP, L800 SF); gardán, "delálat e har borji bar xuhá va ravewhá: "saratán: káhel va gong va motelavven va gardán..."*

(ZBP, L7234, TT); nápáydár; ruzgard; jonbán. "vagar sál istáde bovad va nagardad án ruzhá niz nagardand vagar sál jonbán bovad gáh piwtar wavad va gáh pastar, con sálhá ye Johudán." (ZBP, L720, TT). Niz harjá juri tarjome miwavad. //fewár e, bárew e, havá [weather] *ye, tajá** [speed] *ye nápáydár/ ruzgard./ bád biwtar sabok va ruzgard/ nápáydár ast./ [U ádami] damdami ast* [variable mood/ temper]*./ xorák e án mehmánsará gáhi xub va gáhi bad ast./ Cuni ye xorák e án mehmánsará be wiveyi cewmgir* [distinctly] *ruzgard/ nápáydár ast.//.* **2** *(setárewenási) ruzvard* [<Pahlavi, (ZBP C4822, MK, BF)]*

variable n *biwtar candgáni* **variables** *ruzgard. domdár (dar dánew e womár) "va farq e digar án ast ki tállue mottasel mováfeq bovad bá moqaddam va domdár e vey bovad..." (ZBP, L1497 DA); (dar dánew e womár) peiro/ ruzgard. //Bá in hame cizhá ye ruzgard bahá ye/ hazine ye rástin rá besaxti betaván arzyábi/ barávard kard./ Dar án ázmáyew dareje ye garmá gardande/ gardán/ ruzgard bud.//.* Cf "constant"

variably adv *bengarid be* "variable"

variance n, **at variance (with sb/ sth)** *sarwáxi, sarwáx budan; násázgári; vádoyi; fádoyi; kewákew. //Afsáne va Maryam (báham) sar e keráyenewinánewán* [lodger] *fádoyi/ kewákew dárand./ Án/ in engáre* [theory] *bá bonestehá** [facts] *ye wenáxte (wode) násázgári/ fádoyi dárad.//*

variant n *guneyi digar; juri digar; vágard*. //Án dástán gunehá ye jurájur/ vágardhá* ye gunáguni dárad./ cehel gune ye jurájur kabutar/ cehel vágard e kabutar./ yekjur e digar vájvi** [variant spelling]*/ xánew* [pronunciation]*//*

variation n **1** **variation(in/ of sth)** *degarguni. //Bahá ye káláhá emsál candán degarguni(yi) newán nadáde./ nerx e barábari ye arz(há) hamiwe dastxow e degarguni ast./ Án dastgáh degargunihá ye xeili náciz e fewár rá minegárad/ darminegárad.//.* **2** **variation (on sth)** *(dar musiqi) várang*. //váranghàyi* az yek beháde* [a theme] *ye Motsárt./ várangháyi* baráye piáno baráye bahárang** [orchestra/ orkestr]*/ (Pendárin) Harce gelemikonad, hamán sáz rá mizanad* [are all variations on a theme]*.//.* **3** (**a**) *(zistwenási) vágardán*.* (**b**) *(dar dánew e womár/* mathematics*) vágardán.* (**c**) *vágardán*

varicose adj *daváli, "daváli, ellati ast ki raghá ye sáq setabr wavad con gereh-gereh bar án raghá padid áyad... hammálán va piyáderován rá fetad va kasáni rá ki piw e moluk be páy istand niz oftad..." (ZBP, L5580, ZX). //*varicose ulcers *riwhá ye daváli.;* varicose veines *(raghá ye) daváli//*

varied adj **1** *jurájur; gunágun. //manewtehá* [opinions] *ye/ cewmandázhá* [scenes] *ye; xorákhá* [menus] *ye gunágun./ Kárháyi ke zamán e estár** [holiday jobs] *yáft miwavad faráván va jurájur ast.//.* **2** *gunágun ; jurájur. //saxt sargarm budan va be kárhá ye gunágun pardáxtan./ Dar in zamine hame juraw rá beandáze ye basande nayázmudeam.//*

variegated adj *rangárang; rangovárang; vawi, "Wápur piráhan e ásmángun va walvár e vawi va táj e sorx dar sar istáde, va neyze dar dast gerefte bud." (Zinabzár- PurDávud, ZBP, L6659). //barghá ye wamdáni./ golhá ye banafwe ye rangárang./ In sarde* [specimen] *saxt rangárang/ vawi ast.//*

variegation n *rangovárangi; rangárangi; vawi*

variety n **1** *jurájuri; rangárangi; gunáguni. Harjá juri tarjome miwavad. //jurhá ye gunágun dáwtan; jurájur budan; yeknaváxt nabudan; gunágun nabudan./ Zendegiyi porfaráz o newib va gunágun* [full of change and variety]*./ Xorák e ádam/ mardom báyad gunágun báwad./ Hamegi be gunáguni ye xorák niyázmand-im.//.* **2** **variety (of sth)** *cand jur; candin jur. //Raftanaw cemhá* [reason] *ye gunáguni dáwt./ Rixthá ye gunáguni (dárad) ke mitaván az miyánewán bargozid.//.* **3** **variety (of sth)** (**a**) *sartak [<sareda (Avestáyi), EDPL]. //Sartakhá* ye kamyáb e daj*/ dáj** [rare varieties of stamps] *rá gerdávari kardan.//.* (**b**) *(dar zistwenási) sartak*. //candin sartak* káhu, pawe, áhu.//.* **4** *(dar Ámriká* **vaudeville**) *wirinkári, //*a variety show, theater, artist: *yek namáyw e wirinkári; yek namáyewxáne ye wirinkári; yek (honarpiwe ye) wirinkár.//.* **a variety store** *(dar Ámriká) pilevari*

various adj **1** *gunágun; jurájur; az har dasti, "bá nadimán va besyár mardom az har dasti va saxt andiwmand bud..." (ZBP, L1166, TB); "va házeráni ke budand az har dasti bartar án farmánhá rá be tá'at... piwraftand." (ZBP, L1209, TBH). //Cádorháyi berixthá va andázehá ye gunágun. //Az har dasti sargarmihá ye faráván dárand.//.* **2** *biw az yek; cand; harjá juri tarjome miwavad. //*for various reasons: *be cand cem; be cemhá ye gunágun. //zir e cand nám (ciz) nevewtan/ nevisandegi kardan.//*

variously adv *(beáyin) jurájur, gunágun. harjá juri tarjome miwavad. //Harkas u rá juri sotude/ báznemude* [describe] *gáh u rá qahremán, gáh u rá wáygar** [genius] *va gáh gul* [a fool] *xándeand.//*

varnish n **1** (**a**) *(rouqan e) jalá. //puwewi, láyeyi, pardeyi az rouqan e jalá./ rouqan e jalá ye (ru ye) mizi rá xaráw dádan* [scratch/ scrape/ chip]*.//.* (**b**) *rouqan e jalá. //jalá ye sáde* [natural gloss], *barqi; baluti; polyuretán.//. Bengarid be* "lacquer 1". **2** *(beviże dar Engelestán)* nail varnish: *lák e náxon*

varnish v *rouqan e jalá zadan/ málidan; (rouqan e) jalá. //puwewi, láyeyi, pardeyi az rouqan e jalá./ rouqan e jalá ye (ru ye) mizi rá xaráw dádan/ labpar kardan/ taráwidan./ yek sandali rá sombáde va rouqan e jalá zadan./ Yek parde ye rangorouqan* [an oil -painting] *rá rouqan e jalá zadan./ Barxi zanán náxon e páyewán rá lák mizanand.//*

varsity n **1** *(kohne wode baráye dánewgáh e Oksford yá Kambrij) dánewgáhi. //*a varsity match/ contest [given both/ dinner: *yek ávard e/ wám e dánewgáhi.//.* **2** *(dar Ámriká) goruh e varzewi (ye yek dabestán, dánewkade yá dánewgáh)*

Varsus (n); **varus** (adj) *lár* [<Korid,y e Hourámi, lár] con lárzánu be in rixt "><" bengarid be* "genu, pes valgus, pes varus"

vary v (pt, pp **varied**) **1 vary (in sth)** *gunágun budan; jurájur budan; residan. //Manewtehá* [opinions] *dar in zamine* [this point] *jurájur/ gunágun ast./ geráni ye/ vazn e in máhihá az 2 tá 4 kilo miresad./ Hudehá ye ázmáyew xeili jurájur/ gunágun bud.//.* **2 vary (with sth); vary (from sth to sth)** *degargun wodan. //Ravand e kár* [routine] *e má hargez degargun nemiwavad./ Bahá ye káláhá bá gáh e sál* [seasons] *bálá va páyin miravad./ Xuyaw* [mood] *az xowbini tá badbini degargun miwavad/ viri ast/ viri kár mikonad.//.* **3** *degargun kardan/ sáxtan; gardándan. //barnámeyi rá degargun kardan; ráhi rá gardándan./ Áhang* [pace] *e tajá** [speed] *ye/ wetáb e kár (e xod rá) degargun sáxtan.//*

vascular adj *(vábaste be) rag, siyáhrag, sorxrag, ávand, ávandi (baráye giáhán). //*vascular tissue: *báft e ragdár/ ragmand*/ ávandi.//.* ["vas deferens" *wosrnáy*. bázgardid be* "semen"]

vase n *jám, goldán, ávand*

vasectomy (n) *váboridan e wosrnáy (baráye piwgiri az baccedár wodan)*

Vaseline n *(nám e bázargáni) vázelin*

vassal n **1** *(dar sadehá ye miyáne) mozdur; bande; kewávarz e mozdur.* **2** *(pendárin) dastnewánde. //ostánhá ye/ kewvarhá ye dast newánde.//*

vassalage n *dastnewándegi. //Duknewini* [Dukedome]/ *Amirnewini* [Emirate] *rá be dastnewándegi kewándan.//*

vast adj **1** *pahnávar; dámanedár; kalán. //gostare ye pahnávari az hámun/ biyábán, áb, barf* [a vast expanse of...]*./ Károbár e bázargáni ye u berásti kalán bud./ Gostar eye bázargáni ye u berásti pahnávar bud./ anbuh e kaláni az mardom/ mardom e dopowte; gerdehamáyi* [gathering] *ye kalán//.* **2** *(anáyin) kalán. //dáráyi* [fortune] *ye kalán; hazineyi/ sudi/ puli kalán./ vágarduni/ jodáyiyi saxt bozorg* [a vast difference]*//*

vastly adv *saxt, xeili, faráván, besyár; sarwár. Harjá juri tarjome miwavad. //huwi sarwár* [vastly superior intellect]*./ saxt sargarm wodan; saxt badgomán wodan/ saxt gománbarangiz* [suspicious]*wodan.//*

vastness n *gostare ye pahnávar. //dar gostare ye pahnávar e espáw* [space] *gomgawte//*

vat n *xom, xonb*

VAT (= **Vat**) *kutáhwode baráye* "value added tax" *báj e afzude; sáv. //bahá ye in kálá 15 dar sad sáv niz dar bar dárad.//*

Vatican n, **the Vatican** **1** *Vátikán, saráye Páp dar Rum.* **2** *warvin* e páp/ wahriyári ye Páp* [Papal government]

vaudeville n (US) = variety 4

vault[1] n **1** *táq e kamáni; táqnamá. //*fan vaulting: *táq e kanáni ye parváneyi.//.* **2** (**a**) *sardáb; sardábe. //sardáb e xomrehá ye mey//.* (**b**) *daxme. //dar daxme ye xánevádegi.//.* **3** *kamrá.* **4** *táq, kamánxáne. //(dar soxanvari) kamánxáne, "del ke az návak e możgán e to dar xun migawt -- báz mowtáq e kamánxáne ye abru ye to bud." (Háfez). //kamánxáne ye ásemán; gonbad e nilgun//*

vault[2] v, **vault (over sth)** *paridan (az ru ye xarak); paridan (bá neyze). //az ru ye capari* [fence] *paridan./ savárkár sabok jeste bar zin newast./ (pendárin) jáhjuyi ye bimarz* [vaulting/ boundless ambition]*//*

vault n *parew (bá neyze yá az ru ye xarak)*

vaulted adj *dárá ye táq e kamáni. //ásmáne ye kamáni; yek otáq bá ásmáne ye kamáni; kamánxáne.//*

vaulter n *parewgar. //*a pole-vaulter: *parewgar bá neyze//*

vaulting horse *xarak*

vaunt v *(beáyin- xárdári) láfidan; láf e cizi rá zadan; xodnamáyi kardan; xodsetáyi kardan; be... názidan. //Dastgáh e imeni ye bánk/ ganj ke candán láfaw rá mizadand gandaw darámad./* [much-vaunted security...]*./ Be delrobáyi/ zibáyi, garmi ye bázár/ dáráyi xod rá be rox e digarán kewidand.//*

vauntingly adv *bengarid be* "vaunt"

VC **1** *(kutáh wode baráye)* vice-chairman: *jánewin yá dastyár e farwin*; farwinyár*.* **2** Vice-Chancellor: *dastyár e mahsálár*/ mahsáláryár*.* **3** Vice-Consul: *dastyár e fereste*/ feresteyár*.* **4** (*dar Engelestán) "newán e xáj e Viktoriá". //newán e xáj e Viktoriá gereftan./* Col Samuel Parker VC: *sarhang samuel párker dárá ye newán e xáj e Viktoriyá//*

VCR (abbr) video cassette recorder: *celpardaknegár**

VD (abbr) venereal disease: *kutáhwode baráye bimári ye ámizewi/ marzewi*

VDU *(dar márád*/ kámpiyuter) kárnamá. //parvandeyi* [a file] *rá ru ye kárnamá barresi kardan./* a VDU operator: *kárnamáci//*

veal n *guwt e gusále. //wánkabáb e gusále* [veal cutlets]*//*

vector n **1** *(dar dánew e womár) bordár.* **2** *(dar zistwenási) barande, bordár. besanjid bá* "carrier 4"

veer v **1** (**a**) *(beviże baráye ráde*/ máwin) picidan. //Havápeimá xeili bad picid./ Ráde*/ máwin nágahán az ráh birun raft./ Bád picide várune mivazad* [veer round]*.//.* (**b**) *(pendárin) degargun gawtan. //Soxan* [discussion] *az din gawte be xawáyágari** [politics] *resid.//.* **2** *gawtan e suy e vazew e bád (hamsu ye gardew e náre ye pangán* [in a clockwise direction] *dar Nimkore ye Abáxtari* [in the Nothern hemisphere] *va várune ye gardew e náre ye pangán** [in an anti-clockwise direction] *dar Nimkore ye Rapivin/* southern*). //Bád gawte besu ye abáxtar* [north] *vazidan gereft.//*

veg n *(anáyin, dar Engelestán) sabzi, sabziját. //guwt va do jur sabzi//*

vegan n *giyáhxár. //yek xorák e giyáhi; yek sofrexáne ye* [restaurant] *giyáhi; yek kák e miveyi giyáhi//*

vegetable n **1** *sabzi, sabziját, fariż. //sabziját e táze; tarine* ye/ sálád e sabziját e xám./ xorew e sabziját; báqce ye sabzi/ sabzikári; kárd e sabzixordkoni./ rouqanhá ye giyáhi.//.* **2** *(pendárin)* (**a**) *medád [yek ádam e kamxerad, bimár, nátaván]. //Az ásiib e maqzi ye saxt con medád/ deraxt gawte./* lead a vegetable existence: *zendegi ye giyáhvár/ giyáhi kardan/ dáwtan.//.* (**b**) *kasi ke zendegi ye yeknaváxt va delafgári* [boring] *dárad; medád. //candán tu ye xáne mánde ke kapak zade.//*

vegetable marrow *(beáyin)* = marrow

vegetarian n **1** *giyáhxár; giyáhi. //yek cáwt* [meal] *e giyáhi, xorák e giyáhi; yek sofrexáne** [restaurant] *ye giyáhi//.* **2** *kasi ke zendegi ye yeknaváxt va delafgári* [boring] *dárad; medád. //Candán tu ye xáne mánde/ tapide ke kapak zade.//*

vegetarianism n *giyáhxári*

vegetate v **1** *rostan; ruyidan; sabz wodan; guwt e fozuni ávardan.* **2** *(pendárin) zendegi ye giyáhi dáwtan; zendegi ye yeknaváxt va delafgári* [boring, depressing] *dáwtan; harjá juri tarjome miwavad. //*the unemployed vegetating at home: *bikárháyi ke konj e xáne kapak zadeand.//*

vegetation n **1** *giyáhán; rostanihá; ruyák, "baráye didan va ázmudan e giyáhhá va deraxthá va digar ruyákhá ye Ámriká rafte bud." (ZBP, L7571, KK). //dar hámun/ kavir rostanihá kam/ kamyáb ast./ giyáhán e/ rostanihá ye anbuh e/ gown e jangalhá ye báráni ye garmsiri//.* **2** *ruyew*; fozuni [guwt e fozuni; ostoxán e fozuni]. "ammá anvá' e fozunihá barxi mardomán rá dar bini padid áyad va ba'zi zanán rá bar rahem padid áyad va ánce bar maq'ad báwad dogune ast..." (ZBP, L5545, ZX)*

vehemence n *wur, tondi, tizi*

vehement adj *porwur; tond; tiz. //peikáreyi*/ peiqáreyin* [objection]*, vádangi* [denial]*, taki* [attack]*/ táxti/ táxtotázi porwur/ tond/ tiz./ niyázi/ viri* [urge]*, angizewi* [impulse]*, árezuyi/ kámi* [desire] *tond/ tiz./ Bá cami xawmálu* [with a vehement gesture] *dar rá beham kuft.//*

vehemently adv *porwur; tond; tiz; besaxti. //Án piwmár** [plaintiff] *besaxti vádang gawt* [deny]*/ besaxti zir e án piwmár* zadand/ Besaxti án piwmár rá be doruq dáwtand.* [the charge was vehemently denied.]*.//*

vehicle n **1** *(beviże beáyin) ráde* [baráye riwe bengarid be* "car"*]; gardun. //*motor vehicles: *ásrádegán*; ásgardun*. //dátikán* e parváne ye rádegán*/ gardunhá** [vehicle licensing laws]*./ espáwgardun** [a space vehicle]*.//.* **2** **vehicle (for sth)** *(pendárin) abzár. //Az honar mitaván con abzár e farnáft** [a vehicle for propaganda] *bahre gereft./ Án namáyew/ namáyewnáme abzár e xubi baráye newán dádan e arvandi** [talents] *ye án doxtar/ xánom e honarpiwe* [actress] *bud.//*

vehicullar adj *(beáyin) ráde*; rádegán*; gardun. //ráh e/ jádde ye ráderou*/ gardunrou** [vehicular access].*/ Án ráh beru ye rádegán*/ gardunhá* [vehicular traffic] *baste ast.//*

veil n **1** (**a**) *pice, ayázi, parde, váwám. //*a bridal veil: *váwám e bayu/ arus [váźe ye "arus" Iráni ast va nevewtan e án bá "eyn" e Tázik nádorost ast]./ váwám/ ayázi az roxsár bargereft* [raised]*./ Váwám/ ayázi beroxsár foruhewt.*[lower]*//.* (**b**) *cárqad, rusari, mekná (beviźe baráye xáharán e dini)//.* **2** *parde, puwew, "con parde baroftand na to máni yo na man." (Xayyám). //pardeyi az meh bar kuhsárán./ Penhánkáráne duzokalak cidan./ dar pas e parde/ nehánkáráne nirang sáxtan./ Zir e puwew e bigonáhi duzokalak cidan* [plot under the veil of innocence]*.//.* **3** **draw a curtain/ veil over sth** *bengarid be* "draw[2]". **take the veil** *(baráye zanán) káźenewin* [nun] *wodan*

veil v **1** *ru ye ... parde kewidan; cárqad/ rusari/ mekná puwándan. //Yek zan e mosalmán e cádori/ cárqadi//.* **2** *(pendárin) puwide; penháni; nehofte. //*a thinly veiled threat: *baráye kasi áwkárá xattonewán kewidan./ Patewi** [threat] *na candán puwide./ Áwkárá be kasi dorowt/ licár goftan* [a thinly veiled indsult]*; licári na candán puwide./ áwkárá sarenaxi be dast e kasi dádan./ sarenaxi na candán sarpuwide* [a thinly veiled hint]*./ Nádáni ye ma rá xár dáwte natavánest beruy e xodaw nayávarad* [veil his contempt]*//*

vein n **1** *rag, siyáhrag. //xun e wáhán dar rag dáwt; dar ragháyaw xun e pádewáhán raván bud.//. bengarid be* "artery". **2** *rag, ávand, ragbarg.* **3** *rage (dar sang, panir, marmar yá ciz e digar).* **4** *yek rage ye zar.* **5** **vein (of sth**) *(pendárin) rag; harjá juri tarjome miwavad. //yek rag e divánegi* [melancholy] *dáwtan./ dástánháyaw wuxmanewi ye setorgi dar bardáwt/ newán midád* [a rich vein of humor]*.//.* **6** *ravew, sabk, hál, xu, ráh. Harjá juri tarjome miwavad. //az rah e/ az sar e afsordegi* [in a sad vein]*./ az rah e/ az sar e xandenáki* [comic]*./ az rah e/ az sar e honarmandi* [in a creative vein]*./ hamán sáz e hamiwegi rá kuk kardan va gele kardan* [complaints continued in the same vein]*./ hamán sáz e hamiwegi rá kuk kardan va gele nemudan.//*

veined, veiny adj *dárá ye rag/ ávand; ragmand; ragedár. //dasti ragmand/ marmari./ ragmand/ marmar e ragedár./ panir e dárá ye ragehá ye ábi///*

velar adj *(dar áváwenási) (áváhá ye) náki*/ az powt e kám con "g", "k", "q"*

velcro n *(nám e bázargáni) velkro/ kanak*. kanaki* [JGS]; qurtmás [Guyew e Táleqáni]*

veld, veldt n *ráq. Besanjid bá* "pampas/ prairie/ savannah/ steppe"

vellum n **1** *pust e barre, bozqále, gusále baráye ketábduzi.* **2** *káqaz e dareje ye yek*

velocity n **1** *(beviźe dar cehrwenási*/ fizik) biwtar baráye cizhá ye biján) tajá* [besanjid bá "ta-eźa" (Avestáyi); tij (Sanskrit), EDPL]. //*gain velocity: *tajáyidan*/ tiz gawtan/ raftan./* lose velocity: *vátajáyidan/ kondtar raftan/ kardan./* the velocity of a projectile: *tajá* ye yek muwak va mánand e án.//.* **2** *(beáyin) cáboki. //Qazál mitavánad bá cáboki ye wegeftávari/ wegeftangizi bedavad.//*

velour (also **velours**) n *maxmal, maxmalnamá. //rukew e newim* e/ sandali ye maxmali; nimtane ye maxmali; koláh e maxmali/ maxmalnamá//*

velvet n **1** *maxmal. //yek nimtane ye/ yek parde ye maxmal//.* **2** **an iron fist/ hand in a velvet glove** *bázgardid be* "iron[1]"

velveteen n *(párce ye panbeyi ye) maxmalnamá*

velvety adj *maxmali; narm con maxmal; harjá juri tarjome miwavad. //damáq e maxmali ye (yek) asb; cewmán miwiyaw/ tiyekál* [az Lori ye Surávi]//*

venal adj **1** *(beáyin) párexár; mozdur; pulaki. //dávarán e párexár, xawáyágarán* [politicians *e*] *mozdur.//.* **2** *prexár; pulaki/ puleki; ...-foruw. //*venal practices: *mozduri; párexári//*

venality n *párexári; mozduri; ...-foruwi*

venally adv *bengarid be* "venal"

vend v *(beviźe dar dátikán*) xordeforuwi kardan*

vendee n *(dátikán*) xaridár*

vendetta n **1** *pedarkowtegi; barádarkowtegi.* **2** *pedarkowtegi. //Bá diván e peik pedar kowtegi dáwtan.* [wage a vendetta against the Post Office]//

vending-machine n *meruwun* [<Semnáni, meruwun]*

vendor n **1** *(beviźe dar váźehá ye serewte) foruwande; -foruw; xordeforuw; dastforuw. //*street vendors: *dastforuwán (e kenár) e rahgozar.//.* **2** *(dar dátikán*) foruwande; foruxtár. Niz besanjid bá* "purchaser" (purchase[2])

veneer n **1** *rukew; puste [rukew e cubi yá kalpak* (plastic) *ke ru ye taxte casbánand].* **2 veneer (of sth)** *(pendárin) ...-namá. //andaki faranginamá* [a thin layer of western civilization]*//*
veneer v, **veneer sth (with sth)** *(taxteyi rá) rukew kardan. //miz e qomári* [a deal desk] *rá rukew e gerdu kardan//*
venerability n *bozorgvári; gerámigi**
venerable adj **1** *(beáyin) gerámi; darxor e niyáyew. //dánewmandi bozorgvár./ viránehá ye ábeyi/ ávaji* [the ruins of an abbey] *darxor e niyáyew//.* **2** (**a**) *(dar dinhá/ dar kelisá ye Engelestán) farnám* e abarhirbedán* [title of an archdeacon] *gerámi.* (**b**) *dar kelisá ye kátolik e Rumi. //gerámi (farnám* e mardi dinvar ke hanuz be páygáh e "mári"* [saint] *nareside.)//*
venerate v *yawtan [riwe ye aknun "yaz-"] gerámi dáwtan. //yád e/ nám e/ fravahar* [spirit] *e Motsárt/* Mozart *rá gerámi dáwtan/ yawtan/ bozorg dáwtan.//*
veneration n *yazew; gerámidáwt; bozorgdáwt. //Án yádgárhá rá gerámi dáwtand/ miyazidand.//*
venereal disease (abbr **VD**) *bimári ye ámizewi/ marzewi*/ máyewi**
venesection n *ragzani*
Venetian blind *parde ye/ kerkere*
vengeance n **1** *kin, kine. //baráye bombárán kin xástan/ kin tuxtan/ sougand be kinexáhi xordan.//.* **2 with a vengeance** *(anáyin) saxt. //saxt bekár pardáxtan* [set to work with a vengeance]*./ bárán gorgor mibárid/ saxt mibárid.//*
vengeful adj *kinvar; kinevar*
vengefully adv *kinevaráne*
venial adj *(baráye gonáh, bezeh/ laqzew) sabok; baxwudani*
venison *guwt e áhu. //áhukabáb; kabáb e guwt e áhu//*
venom n **1** *zahr.* **2** *(pendárin) talxi. //be talxi goft* [with venom] *"ey doruqzan/ doruqgu!"//*
venomous adj **1** *zahrdár; zahrnák, "Hendován gofteand ke az in divce [zálu] ba'zi zahrnák va ziyánkár ast." (ZBP, L5341, ZX).* **2** *(pendárin) talx. //negáhi talx./ soxani* [remark] *talx/ niwdár//*
venomously adv *betalxi; bá talxi*
venous adj **1** *(kálbodwenási) (vábaste be) rag, siyáhrag, siyáhragi.* **2** *(dar giyáhwenási) dárá ye ragbarg yá ávand. //yek barg e dárá ye ragbarg* [a venous leaf]*//*
vent[1] n **1** *bádkew, bádqar; (Farhang e Nezám ; BQM); dudáhang; dudáhanj; havákew; rouzan; darji [Guyew e Táleqáni].* **2** *sule, suráx e kun e parande, máhi, xazande yá pesstándár e kucak.* **3 give (full) vent to sth** *áwkárá goftan; del e xod rá tohi kardan; deqedeli darávardan. //Dar yek soxanráni ye porwur* [an impassiopned speech] *harce dar nehánxáne ye del dáwt birun rixt.//*
vent v, **vent sth (on sb)** *deq e del e xod rá sar e kasi darávardan. //xawm e xod rá (bar) sar e zan e ranjdideaw xáli kard* [long suffering wife]*.//*
vent[2] n *cák (e powt yá pahlu ye nimtane)*
ventilate v **1** *havá dádan; havá resánidan. //dálánhá ye/ ráhrohá* [galleries] *ye yek kán e zoqálsang rá havá dádan./ Daftar e kár e man haváresáni ye xubi/ badi dárad.//.* **2** *(pendárin) áwkár kardan, áftábi kardan. //In porsemánhá/ dástánhá* [issues] *rá xub áftábi kardeand.//*
ventilation n **1** *haváyew* [<"haváyidan*", besanjid bá "garmáyew", va "sarmáyew"]; havá dádan; haváresáni; havágiri; bádgiri; bád dádan. //panjere ye miyáni ye bálá ye/ bám e deliján* [the carriage] *rá báz kardan tá haváresáni/ bádgiri afzáyew yábad./ bádxan ye kán e zoqálsang.//.* **2** *haváyew*; dastgáh e haváresáni. //dastgáh e haváyew*/ haváresáni kár nemikonad.//*
ventilation shaft *bádxan (Farhang e Nezám, BQM)*
ventilator n *bádqar; (dar pezewki) damás* [<dam + ás]*
ventral adj *(zistwenási) (vábaste be) "wekam, wekami, "va in hame ye ostoxánhá andar hame yeki andak máye xamegi ast va powt e xam suy e dast ast va wekam (e xam) suy e kaf." (ZBP, L5073, ZX). //bálehá ye wekami ye máhi* [ventral fins]*//*
ventrally adv *besu ye wekam. Besanjid bá* "dorsal"
ventricle n **1** *wekamce.* **2** *kávák, káváki, "va miyán e in jesm [maqz] ... se káváki ast va har káváki az in se, be do qesm as yeki berást va yeki be cap va be tázi [Tázik] in kávákhá rá botun xánand." (ZBP, L6993, ZX)*
ventriloquism n *tarzofáni**

ventriloquist n *tarzofán*. //*a ventriloquist's dummy *ádamak e xeimewabbázi//*

venture n **1** *qomár, kár e bimgin; yázew*; varmand*. //qomári bimgin/ varmand* kardan; be áb o átaw zadan./ Yek bongáh e ráde* ye/ máwine keráyeyi barpá kardeand va in (digar) vápasin qomári ast ke dar án báham hamdast wodeand./ Pul yá sarmáyeyi ke baráye qomárhá ye bázargáni bekárbarand* [venture capital]*.//. besanjid bá* "enterprise 1". **2 at a venture** *baxtaki; del bedaryá zadan*

venture v **1** *del bedaryá zadan; bar daryá zadan, "má tavakkol bar xodá kardim o bar daryá zadim."; //be áb zadan; del bedaryá zadan va az divár paridan./ del bedaryá zadan va tá lab e partgáh/ tonde raftan* [venture too near the edge of a cliff]*./ Muwe hicgáh/ hargez nayárast* [venture] *az dam e suráxaw dur(tar) wavad./ Dar in bárán nayáram* [I'm not venturing out] *birun raft/ birun raftan rá nayáram.//.* **2** (**a**) *goftan; yárastan; //del e goftan e... rá dáwtan; toxm e goftan e... rá dáwtan. //Manewteyi** [opinion]*, peikáreyi** [objection]*, vicári** [explanation] *rá goftan yárastan; delaw rá dáwtan baráye goftan; delaw rá dáwtan baráye dádan e manewteyi*, peikáreyi*, vicári*./ Miwavad man (ham) zabánderázi karde piwnahádi baráye degarguni ye kár bedaham?/ Miwavad man ham yek zabánderázi konam?* [May I venture to suggest...]*./ Delbedaryá zade miguyam hamdástán nistam* [I disagree]*.//.* (**b**) *del e... rá dáwtan; toxm e... rá dáwtan; yárastan; del be daryá zadan va...; //del be daryá zade va nazd e pezewk raftan.//.* **3 venture sth (on sth)** *qommár kardan; bázi kardan. //Ruy e án asb gero ye kucaki bastam/ qomár e kucaki kardam.* [venture a small bet on...]*.//.* **4 nothing venture, nothing gain/ win** *(dastán) "bedaryá-dar gohar joft e nahang ast -- co nuw andar dahán joft e warang ast." (PAF #3084, VR); "bedaryá ye źarf ánke juyad sadaf -- bebáyadw ján barnehádan be kaf." (Asadi). "Az xatar xizad xatar zirá ke sud e dah-cehel -- barnabandad gar betarsad az xatar bázárgán.".* **5 venture on/ upon sth** *yárastan; del e... rá dáwtan; toxm e ... rá dáwtan. //Safari dar Ámázon rá yárasan/ toxm e/ del e án rá dáwtan va be Ámázon raftan.//*

venturesome adj **1** *pordel, jegarávar, toxmdár. //sar e natars dáwtan.* **2** *bimgin; sahmgin. //*risky: *bimgin//*

venue n *didárgáh; ávardgáh. //dam e vápasin didárgáh/ ávardgáh rá bejá ye digar bordan.//*

Venus n *(setárewnási) náhid, anáhid, "co Keiván o Bahrám o Náhid o Wir -- co xorwid o Tir az bar o máh zir." (ZBP, L6297, SF)*

veracious adj *(beáyin)* **1** *dorost, dorostkár; rástgu; dorostkerdár.* **2** *rást; dorost*

veraciously adv *dorost; rást*

veracity n *rásti, dorosti. //dar rásti ye/ dorosti ye gozárewetán gománi/ wakki nadáram.//*

veranda (*niz* **verandah**) (US, *niz* **porch**) *eiván. //dar eiván newaste (budan)//. Besanjid bá* "patio"

verb n *konew, "padid kardan e ma'ni ye nám va konew va harf. Har lafzi mofrad yá nám bovad yá konew yá harf..." (ZBP, L1488, DA); kárváźe, "niz midánim ke váźehá be se gune ast; námváźe (esm), kárváźe (fe'l), bandváźe (harf) (ZBP, L2624, NKZZF); ["gahváźe" va "zamánváźe" niz nevewteand.]*

verbal adj **1** *bezabán, "va ruy bed-án mohem árid va án xavárej rá beramánand va amir vey rá bezabán benaváxt va nikuyi goft." (ZBP, L582, TBH); "u bezabán án rá paziroft vali be kár nabast." (ZBP, L4052, THA); "va goft to niz bá má biyáy va be zabán má rá yári deh!" (ZBP, L7381, SR); zabáni, "kár konand va zabáni be u farmud ke yá Bengál rá begirid yá dast e kam Dávud rá báj gozárand." (ZBP, L7540 DTH). //zabánámuzi* [verbal skills]*, xándan va nevewtan./* non-verbal communication: *//rasánew bedun e goftár; adá va cam.//.* **2** *zabáni, bezabán. //yek zand/ vicár** [explanation]*/ peimán* [agreement]*/ howdár/ yádávari ye zabáni.//.* **3** *váźe be váźe. //yek tarjome ye váźe be váźe.//.* **4** *(dar dastur e zabán) (vábaste be kárváźe). //námváźeyi ke kár e yek kárváźe rá anjám midahad.//*

verbalize, verbalise v *goftan; be zabán ávardan// dowvár betaván be zabán ávardan/ dowvár be zabán ávardan tavánestan.//*

verbally adv *zabáni; bezabán. Baráye nemune bengarid be* "verbal"

verbal noun (also **gerund**) *setáy az kárváźe. Baráye nemune* "swimming"

verbatim adj, adv *váźe be váźe. //yek gozárew e váźe be váźe./ Yek soxanráni* [speech] *rá váźe be váźe gozárew dádan.//*

verbena n *gol e wáhpasand (Abbás Áriyánpur e Káwáni)*

verbiage n *(beáyin/ xárdári) rudederáz; kárafzáyi (ZBP, L1341, FM). //Soxanrán bá rudederázi sardargom gawt./ Rudederázi ye yek gozárew e divánik rá ziroru kardan//*

verbose adj *rudederáz. //yek soxanrán e rudederáz./* a verbose speech: *rudederázi/ yek soxanráni bá rudederázi./* a verbose style: *wive ye/ sabk e rudederázi/ kárafzáyi//*

verbosely adv *bázgardid be* "verbose"

verbosity n *rudederázi; kárafzáyi*

verdancy n *xorrami; sarsabzi*

verdant adj *(beáyin yá dar soxanvari) sarsabz. //camanhá ye sarsabz./ deraxtán e sarsabz./ bá barghá ye táze* [young leaves]*//*

verdict n **1** *var* [<var, Avestáyi ye/ Pársi ye Bástán]. //dorosti ye vari* rá zir e porsew bordan; bá vari* be peikár barxástan./ Dádgán** [the jury] *var e xod rá* [verdict] *bázgardánd/ soruwid/ dád* [announce a verdict]./ *var* e gonahkári/ bigonáhi* [a verdict of guilty/ not guilty]./ *hokm e/ var e 8 be 4* [a majority verdict of 8 to 4]//. **2** *(pendárin) ráy; harjá juri tarjome miwavad. //ráy e ráydahandegán* [the verdict of the electors]./ *(anáyin) Zanam áwpazi ye ma rá xeili pasandid* [verdict on my cooking].//

verdigris n *zangár (e mes, berenj* [brass] *va parang* [bronze]*)*

verge n **1** (**a**) = soft shoulder (softy) *dámane (ye narm yá sabz e ráhhá). //Bárkewhá/ rádehá* ye bárkew/ kámiyonhá ye sangin dámane ye sabz e ráhhá rá ásib zadeand.* [damage the grass verge].//. (**b**) *dámane (ye golkári wode).* **2** **on/ to the verg of sth** *lab e...; dam e...; var, "var e panj daryá" (ZBP, C4056 FM); ástáne; harjá juri tarjome miwavad. //dar ástáne ye jang./ lab e partgáh e varwekastegi./ az badbaxti nazdik bud awkaw darbiyáyad/ bezanad zir e gerye.* [bring sb to the verge of tears]*//*

verge v, **verge on sth** *dáwtan + kárváźe; nazdik be... budan; dar ástáne ye... budan; dam e... budan. //Digar dárad wuraw darmiáyad./ Digar ádam awkaw darmiáyad./ Digar dárad juri miwavad ke sag sáhábaw rá nemiwenásad./ Dárad be 80 sálegi miresad* [he's verging on 80] *va peivaste niyáz be parastári dárad.//*

verger n **1** *seráydár e kelisá (dar Engelestán).* **2** *(dar Engelestán) derafwbar*

verifiable adj *ostovárdáwtani; ázmudani. //rástiháyi* [truths]/ *bonestháyi** [facts] *sarmáyeháyi* [assests] *ke betaván dorosti ye ánhá rá ázmud.//*

verification n **1** *gováh, "agar gováh, rásti ye soxan mibud, kasáni ..." (ZBP, L4322 NKZZF); ázmáyew. //Kár be páy e ázmáyew ke miresad, peimánhá ye zinávandi* [arms agreement] *be gereftári/ geráte* barmixorad/ mikewad* [verification could be an obstacle].//. **2** *ávand, "gar ávand xáhi be tiqam negar" (SF)*

verify v (pt, pp **verified**) **1** *ázmudan, "Án kas ke xabari dahad napaziram va be soxan e u in rá oqubat nakonam tá in rá biyázmáyam." (ZBP, L2069, TB); dorost kardan, "be kárágahán goft ráz az noxost -- ze lawkar hami kard báyad dorost.; ke bá u yekiyand o lawgar bejang.? -- vagar gardad in kár e man báderang" (ZBP, L3171 SF); dorost wodan, "va hamconán ke in hál az tariq e qiyás dorost ast az tariq e tajrobe niz dorost wodast." (ZBP, L5195, ZX). //Soxanáni rá/ cizháyi rá ke be kasi basteand* [allegation]./ *Sánháyi* [situations] *rá/ bonestháyi* [principles] *rá ázmudan./ rizekárihá ye yek gozárew rá ázmudan./ Márád*/ kámpiyuter ázmude newán dád ke dádehá* [the data] *rá dorost porkardeand* [loaded].//. **2** *dorost wodan/ kardan; ostovár dáwtan*

verisimilitude n *rástakinamáyi. //In kárhá namáyángar e páybandi ye honarmand be án ast ke kárháyaw rástakinamá báwad.//*

veritable adj *berásti; bigazáfe; rástin. //tabahkári* [villain] *rástin./ Bárán berásti/ rástaki estár** [holiday] *e má rá be badaxtari* [disaster] *kewánd.//*

verity n **1** *(bástáni) rásti, dorosti (ye yek soxan).* **2** *(beáyin) (biwtar berixt e candgáni bekár miravad) bonest*. //bonesthá* ye hamegáni* [universal], *dánewik, manewi/ humanewi va hukerdári.* [moral verities]//. **3** **the eternal verities** *bengarid be "*eternal".

vermicelli n *rewte-farangi*

vermiform (adj) *kermi, kermdis. //rude ye kermdis* [appendix]//

vermilllion n *wangarf, qermez e daraxwán. //yek kamarband* [sash] *e wangarf/ qermez e rouwan//*

vermin n **1** *xarfastar. //Xarfastarán rá zadan/ kowtan/ nábud kardan.//.* **2** *xastar. //otáqi ágande az xastar/ otáqi ke xastar tuyaw lul mizanad.//.* **3** *xarfastar; angal; moftxor*

verminous adj **1** *xastarnák*; por wepew; por kane; por kayk yá sás; wepewu; kayku. //*verminous children: *baccehá ye wepewu; bacceháyi ke wepew az sarokalleyewán bálá miravad.//.* **2** *xastarvand*. //*verminous diseases: *bimáriháyi xastarvand* ke az xastar padid áyad//*

vermouth n **1** *vermut (nabid e sepid ke con piwpáre* [aperitif] *bekár ravad.).* **2** *yek jám vermut/ nabid e sepid e puneyi*

vernacular n *guyew e/ zabán e bumi. //guyewhá ye Tázik* [Arabic vernacular]./ *soxan e/ adab e/ adabiyát e bumi zud já ye Látin rá gereft./* a vernacular poet: *cámegu ye/ cámezan e guyewvar//*

vernal adj *(beáyin yá dar soxanvari) bahári; ábsálán. //nasim e bahári/ ábsálán./ golhá ye bahári/ ábsálán//*

veronica n *sizáb (Abbás e Áriyánpur e Káwáni). giyáh e orupáyi benám e dánewik e* Veronica officinalis *dárá ye golhá ye ábi ye kucak*

verruca n (pl **verruca**, *dar kárbord e pezewki* **verrucae**) *zegil*

versatile adj *tardast; tarzabán. //yek áwpaz e tardast; yek nevisande ye tardast/ ciredast; pahlaváni* [athlete] *tardast;* a versatile mind: *maqzi taváná//.* **2** *(baráye abzárhá, carxowthá* [machines] *va mánand e án) candkáre. //yek parmáh* [drill] *e candkáre; yek gáridasti ye/ zanbari/ zanbeyi candkáre.//*

versatility n *baráye maini* [meaning] *bengarid be* "versatile"

verse n **1** *cáme. //Biwtar e án parde* [the scene] *be cáme nevewte wode ammá barxi páreháyaw be cáne* [prose] *ast./* blank verse [without rhymes]: *cáme ye bitantaná/ cáme ye nou./ tarjome ye Iliad e Homer be cáme.* [a verse translation]*//.* **2** *há; hát [<haiti, Avestáyi]. //sorudi (dini) dar/ bá wew hát* [a hymn of/ with six verses.]*//.* **3 verses** *(kohne wode) cáme. //yek ketáb e cámehá ye xandenák [con "Obeyd e Zákáni"]//.* **4** *karde, karte [az kareta (Avestáyi), EDPL].* **5 chapter and verse** *bengarid be* "chapter"

versed adj, **versed in sth** *áwná; kárkowte. //kárkowte dar dánew e womár* [mathematics]*/ honarhá, va mánand e án./ xub áwná be ravew e/ kár e ruznámenevisán* [journalists]*//*

versicle n *haiti [haiti (Avestáyi) EDPL]. besanjid bá* "response 3"

versification n **1** *(beáyin) soráyew; cámezani, cámesoráyi/.* **2** *pasávand*

versifier n *(gáh baráye xárdári) cámezan e band e tonbáni. //*amateur versifiers: *cámezanhá ye band e tonbáni//*

versify v (pt, pp **versified**) **1** *(cáme) sorudan; soráyidan.* **2** *kárestán* [legend] *e kohani rá cáme gardánidan/ be cáme sorudan.*

version n **1** *gozárew (e viże). //har kasi az ánce ke ruydáde bud yekjur gozárew midád./ harkasi az ánce (rá) farbod** [president] *gofte bud gozárew e viże ye xod rá midád.//.* **2** (**a**) *jur/ gune (ye viże); rixt. //gune ye noupardáxte ye/ farjámin* [final version] *e án namáyew./ gune ye hanjár* [standard] *e/ naqzak** [deluxe] *e in ráde*./ rixt e noupardáxte ye/ farjámin e án namáyew.//.* (**b**) *viráyew/ vánevewt (e ketáb, musiqi va mánand e án) baráye...; //viráyew e/ vánevewte ye "Otello" viże ye rádio/ vákive*, film/ celpard*./* an orchestral version of a suite for strings: *viráyew e viże ye yek dastávand** [suite] *e sázhá ye zehi baráye bahárang*./ viráyew e/ vánevewt e cámehá be do zabán/ dozabáne ye cámehá; viráyew e/ vánevewte e cámehá bá peikare/ peikaremand e cámehá.//.* **3** *tarjome. //tarjome ye gováhi wode ye/ báznegariste ye Enjil* [revised version of the Bible]*//*

verso n (pl **versos**) *cap; barghá ye (dast) e cap e ketáb ke dárá ye womárehá ye joft ast. Besanjid bá "*recto".

versus prep (abbr **v, vs**) *(az zabán e Látin) dar barábar e; dar sanjew bá. //bartari (dáwtan)/ kár e behtar dar sanjew bá ranj e bárobone bastan va dustán e xod rá rahá kardan./* Kent v/ versus Surrey.*/ (goruh e varzewi) Kent dar barábar e* Surrey.*//*

vertebra n (pl **vertebrae**) *mohre, "bezad bar miyán e Paláwán e gord -- hame mohre ye powt bewkast xord." (ZBP, L6033 SF); kazuq (mohre ye gardani)*

vertebral adj *(vábaste be) mohre/ mohreyi. //*the vertebral column: *sotun e mohreyi; sotun e powt; kerk//*

vertebrate n, adj *(jánevar e) mohredár*

vertex n (pl **verices**) **1** *(beáyin) tárek, cagád; cakád. //(dar kálbodwenási) targ "zad az bád bar sarw rumi sotun -- forurixt az targ e u maqz o xun.; pas az powt e báre darámad negun -- hame tan poráhan dahan por ze xun" (ZBP, L6424, SF).* **2** *(dar dánew e womár)* (**a**) *tárek.* (**b**) *tárek; boridangáh [con dar yek sebar yá candbar* (polygon)*]*

vertical adj **1** *sahik* [besanjid bá "sahi" <Pahlavi]; rást, six, sixaki. //mehvar e/ áse ye sahik* yek artang** [a graph].*/ Partgáh/ tonde kamábiw sahik*/ sahi bud./ havápeimáyi ke sahi/ sahik*/ sixaki barmixizad* [a vertical take-off aircraft].*//.* **2** *(dar peikare yá cizi hamánand e án) sahik*. //*the vertical clues of a crossword: *kelidhá ye sahik* e yek jadval (e vážegán e hambor)*

vertical n *(rástá ye) sahik*. //*out of the vertical: *násahik*//*

vertically adv *sahik*, sixaki*

vertices *rixt e candgáni az* "vertex"

vertigo n *sargije; sargawtan, "tab va sargawtan... [waráb] dard e sar árad va manewgawtan", "... haftom sargawtan va be Tázi davvár guyand." (ZBP. L5288, L5371, ZX). //docár e sargije ye nágaháni wodan.//*

vertiginous adj *(vábaste be) sargije; (pendárin) sarsámávar. //oft* [drop] *e sarsámávar/ sarsámávar oftádan; sarsámávar forudámadan//*

verve n *wur, zendedeli. //wur nevewtan, ávázxáni ye/ honarpiwegi ye porwur./ Án namáyew wuri nadáwt* [lacked verve]*//*

very[1] adv **1** *(piw az setáyhá, band e kárváźe, va harvenámhá bekár miravad va kárkard e ánhá rá miyafzáyad) basi, xeili, saxt, "táqi bud saxt boland dar án sume'e" (ZBP, L2390 AT). //xeili/ saxt/ basi kucak, dáq, sudmand./ xeili tond, zud, dur./ xeili/ saxt faráván, kam./ "Xeili kár dári?", "na xeili/ na candán".//.* **2** *(piw az setáy e bartari yá váźe ye "xod"* (own) *bekár miravad) [dar Pársi be rixt e setáy e bartarin tarjome miwavad va yá dobár setáy e bartar, yá "xod" bekár miravad.]. //*the very best quality: *behtrin cuni; behine; behtarobehtar./* the very first to arrive: *noxostin kasi ke resid./ dirtar e dirtar/ dirtarin tasu* [o'clock] *ye 6 e bámdád./* your very own cheque-book: *daftarce ye cek e xod e xodat.//.* **3** exactly: *dorost. //dorost (dar) hamánjá newaste.* [sitting in the very same seat]*//.* **very high frequency** (abbr VHF) *saxt porbasámad*

very[2] adj **1** *dorost hamán/ hamin; xodexod; harjá juri tarjome miwavad. //In dorost hamán ketábi ast ke mixáham!/ Dorost hamán dam vákubar*/ telefon zang zad/ zangid./ Womá dorost hamán kasi hastid ke mixáham bebinam./ In naxu** [pills] *dorost behtarin dáru baráye sarmáxordegi ye womá-st./* at the very beginning/ end: *dorost dar áqáz/ dorost dar páyán.//.* **2** *baráye fewár gozáwtan ruy e námváźehá bekár miravad. dar Pársi har já juri tarjome miwavad. //*He knows our very thoughts: *az tah e del e má/ az bon e andiwehá ye má ágáh ast./* the very idea of...: *xod e hamin andiwe ye birun raftan az kewvar u rá delwád gardánid./* the very idea/ thought!: *dige haminemán kam ast!/ dorost hamán kári ke nabáyad bekonim!//.* **3** **under/ before one's very eyes** *bengarid be* "eye[1]"

very light *bá ceráq (az kawti) newáne (ye gereftári)* [distress] *dádan*

vesicle n **1** *ábdának; tabal.* **2** blister: *tával, áble, "suxtegi ye átaw ki bardamad va áble konad." (ZBP, L5413, ZX); "va agar áble bozorg va besyár áb báwad" (ZBP, L5694, ZX)*

vesicular adj *áble. //*swine vesicular disease: *áble ye xuki//*

vespers n *namáz e ivár* [evening]. *besanjid bá* "matins"

vessel n **1** *(beáyin) kawti, náv. //kawtihá ye/ návhá ye daryápeimá/ zeráhpeimá** [ocean-going]./ cargo vessels: *kawtihá ye/ návhá ye bárkew.//. Niz bengarid be* "craft 2". **2** *(beáyin) ávand, jám.* **3** *rag, ávand. //*blood-vessels: *raghá ye xuni//*

vest[1] n **1** (**a**) *(dar Ámriká* **undershirt***) zirpirhan; pirhanzir. //pirhanzirhá ye garmkon/ kewbáf,* [thermal] *panbeyi, rekábi* [string]*//.* (**b**) *jeliqe. //jeliqe ye zedd e golule* [bullet-proof]*//.* **2** (US) = waist-coat

vest[2] v **1** **vest sth in sb/ sth; vest sb/ sth** *dádan; nehádan. //kárháyi ke be dast e pristár* [priest] *nehádeand/ sepordeand./ dastur az án e mardom ast.* [Authority is vested in the people]*./ dáráki rá be dast e kasi dádan/ bekasi vágozár kardan./ awá ye/ haqq e dáráki rá be dast e kasi dádan/ be kasi sepordan/ vágozár kardan./* Parliament is vested with the power of making laws: *dádárástári rá bedast e kahestán* sepordeand/ dádeand.//.* **2** *(bástáni yá dar din) (jáme ye jawn yá áyin e viźe) puwidan.* **3** **have a vested interest (in sth)** *barxordári az/ sudi be kasi residan*

vestibule n **1** *(beáyin) sarsará; hawti. //sarsará ye/ hawti ye yek namáyewxáne, mehmánsará va mánand e án.//.* **2** *[dar Ámriká/ dar kárvándudi] dehliz. //*a vestibule train: *kárvándudi ye dehlizdár, ke já ye mardom rá az ham jodá mikonad.//*

vestige n **1** *newáne, yádgár. //newáneyi az án káźe* [abbey] *bejáy namánde.//.* **2** *hic newáneyi. //Hamáná hic newáneyi az rásti/ xerad e ásnide** [common sense] *dar án gozárew nist.//.* **3** *(dar kálbodwenási) cuze* [<Kordi "cuze"]. //cuze* ye dom e ádam//*

vestigial adj *(vábaste be) newáne, newán, yádgár, cuze**

vestment n *jáme (beviźe jáme ye pristárán* [priests] *baráye jawn yá áyin e viźe)*

vest-pocket adj *jibi. //yek durbin e/ ka* ye jibi//*

vestry n *jámexáne va raxtkan (e kelisá)*

vet[1] n *(anáyin) = dámpezewk e kárdpezewk* [veterinary surgeon]

vet[2] v [vetted, vetting], **vet sth/ sb (for sth)** *(dar Engelestán) zir e rizbin gozáwtan. //Hame ye kármandán rá piw az bekár gomáwtan az zir e rizbin migozaránand tá mabádá bá goruhhá ye bonyádgará* [extremist groups] *peivandi dáwte báwand./ Az zir e rizbin (bexubi) gozawtan va wáyán e kár e divánik** [government post] *darámadan/ budan.//*

vet n *(anáyin dar Ámriká) bengarid be* "veteran 2"

vetch n *bonumáw [giyáháni az gune ye* vicia *ke xorák e dám bude niz án rá baráye nirumand gardánidan e zamin mikárand.]*

veteran n **1** *razmázmude, "conin mei hamixord bá bexradán -- bozorgán o razmázmude radán." (ZBP, L4735, SF); kárdide, "dosad kárdide delávar sarán -- befarmud tá zange ye Wávarán" (ZBP, L6399, SF); kohnekár; kárkowte; dirine, "saharam hátef e meixáne be doulatxáhi -- goft bázáy ke dirine ye in dargáhi" (Háfez).* //war veterans: *razmázmudegán./ razmázmudegán e do jang e jaháni./ kárdidegán e/ kárkowtegán e peikár dar ráh e haq e mardom/ marsawá** [civil rights]./ *yek xawáyágar** [politician] *e kohnekár/ yek gorg e bárándide.; yek golfbáz e/ cougáncamanibáz e kohnekár//.* **2** = **vet** *sarbáz e/ ártewi ye dirine.* //Veterans Day: *ruz e sarbázán e/ ártewiyán e dirine//*

veterinarian *bengarid be* "veterinary surgeon"

veterinary adj *(vábaste be) dámpezewki, bimárihá ye dámi*

veterinary medicine *dámpezewki. //barresihá* [studies] *ye dámpezewki//*

veterinary surgeon (*anáyin* **vet,** (US) **veterinarian**) *dámpezewk; soturpezewk. "dar án az mozd e pezewk va soturpezewk ke cárpáyán rá tandorost sázad" (ZBP, L7913, PurDávud)*

veto n (pl **vetoes**) **1** *varahrán* [besanjid bá "veretraqna" (Avestáyi), EDPL]. //varahrán e vazirán* [the ministerial veto]./ exercisse the power/ right of veto: *varahránidan*./ hamvandán* [members] *e hamiwegi ye sázmán e jaháni mitavánand har piwnahádi* [proposal] *rá varahrán-and*/ varahrán* konand.//.* **2** *varahrán*. //Engelestán baráye jelogiri az án áhang* [block the resolution] *varahrán* e xod rá bekár gereft.//*

veto v (pres p **vetoing**) *varahránidan*. //Farbod** [The President] *káhew e bájhá rá varahránid*./ (bewuxi) Jávid bar sar e án bud ke motorsiklet/ docarxedudi bexarad ammá pedaromádaraw kásekuzeaw rá behamrixtand* [vetoed his plan]*//*

vex v **1** *ázordan, ranjidan verver e kánáyáneaw sang rá ham mitarekánad* [his silly chatter would vex a saint]./ *Az dir ámadan e/ dir kardan e man ranjid.//.* **2** *(beviże berixt e náwenáxte) ázordan, "az án goftam in bá to ey pahlaván -- ke u az to ázorde dárad raván." (ZBP, L6939, SF). //Az wekast e u ázorde wod/ ázorde gawt.//.* **3** **a vexed question** *gereftári ye bozorg; Sar e gáv dar xomre gir karde. //Sar e gáv dar xomre gir karde va nemitaván dánest ki/ ke báyad hazine ye ásibhá rá bepardázad.//*

vexation n **1** *ázordegi, ranjew.* **2** *máye ye ázordegi/ ranjew. //gereftárihá ye/ ázárhá ye kucak e zendegi* [life's little vexations].//

vexatious adj *(kohan yá beáyin) máye ye dardesar; dastopágir/ dastopágire; máye ye ázár/ ranjew/ ranjidegi. //áyinhá ye máye ye dardesar/ dastopágir//*

Vg abbr *[nevewte ye] besyár xub*

VHF *(kutáhwode) (dar rádio/ vákive* va mánand e án)* very high frequency: *besyár porbasámad./* a VHF radio *rádioyi/ vákiveyi* ke girande ye besyár porbasámad. dárad.*

via prep *az, az ráh e, b-, be, "báz parid va be rouzan birun wod." (ZBP, L2438 AT). //Az ráh e Niyu York az Landan be Wáwington / Wáwengton raftan/ wodan./ Mitavánam bá peik e daruni yáddáwti be u beferestam.//*

viable adj **1** *dorost; bekár. //naqweyi* [plan] *dorost; piwnahádi dorost; piwnahádi bekár./ dorost/ bekár az didgáh e dánewik*/ xawáyáyi** [politically]/ *hirbánik** [economic].//. **2** *(dar zistwenási) zendemándani; zivár*. //toxmhá ye zivár** [viable eggs/ seeds]*; dawtakhá* ye zivár** [viable foetuses]//

viability n *kàráyi; zivári*. //Káráyi ye niru ye xorwidi rá az didgáh e bázargáni* [commercial viability] *ázmudan.//*

viaduct n *pol, ful [besanjid bá Dezful. (EDPL 9.1620)]; niz "siyose pol"; ...-pol*

vial n = phial

vibes n **1** *(anáyin) santurce*. //yek santurce*naváz.//.* **2** *(zabán e kuce) hál; harjá juri tarjome miwavad.* //get good, bad, weird, etc vibes from sth: *az ... sarxow gawtan; az... del e kasi behamxordan; az... del e kasi behambarámadan; az... dar wegeft wodan.//*

vibrancy n *bázgardid be* "vibrant"

vibrant adj **1** *patánmand* [<patán (Pahlavi) (ZBP, C4365, BF)]; larzán. //ává ye larzán e/ nálehá ye larzán e yek gacak** [a cello]./ *cahcah e yek bamzenu** [the vibrant notes of a contralto]./ *cahcahe ye yek qanári* [the vibrant notes of a canary]//. **2** *porwur. harjá juri tarjome miwavad. //háli porwwur* [a vibrant

atmosphere]./ *sari porwur* [a vibrant personality]./ *namáyewi porwur* [a vibrant performance]./ *Tandorost, wádáb va porwur bud.* [be vibrant with health and enthusisam]//. **3** *(baráye ranghá) rouwan* [bright]. //*ábi va zard e rouwan//*

vibraphone n *santurce**

vibrate v **1** *larzánndan, larzidan; be larzew darámadan/ darávardan. //Hargáh yek ráde* ye/ máwin e bárkew e sangini / geránbári az injá migozarad hame ye xáne milarzad.//.* **2** *larzidan; larzándan. //Tárhá ye piyáno bá kust* [impact] *e angowtihá* [the keys] *milarzand./ Áváyaw/ sedáyaw az taft* [passion] *milarzid/ miderafwid./ Ává ye "r" larzán/ derouw** [trilled "r"] *bá larzándan e zabán ru ye dandánhá ye báláyi padid miáyad.//*

vibration n **1** *larzew. //áshá* ye kawti* [the ship's engines] *bá bálátarin tajá*/ tizi* [speed] *niz xeili kam milarzánand.//.* **2** *(dar cehrwenási*/* Physics*) larzew. //*middle C: *ank* e* C *ye miyáni 256 larzew dar vipál** [per second] *ast.//.* **3** **vibrations** *(dar zabán e kuce* vibes *hálohavá. Harjá juri tarjome miwavad.*

vibrato n [pl **vibratos**] *(dar musiqi) derouw* [<derauweda, guyew e Lári, besanjid bá "derafwidan"]. besanjid bá* "tremolo"

vibrator n *derafwe* [az "derafwidan"] baráye málew dádan; carmine (baráye zanán); macácang (baráye zanán)*

vibratory adj *(beáyin) bá larzew; bá larzándan; bá derafwidan; mahan. //*a vibratory massage: *málew bá larzew; mahanmál*./* a vibratory heart murmur: *xoruw e derouw* az del/ az gew//*

viburnum n *giyáháni az gune ye* viburnum *ke be rixt e bute bude yá deraxtáni ke mánand e paláxuriyán bude barghá ye sáde va golhá ye sepid va gáh goli dárand.*

vicar n *pristáryár* [besanjid bá pristár, be* "priest" *bázgardid]; jánewin*

vicar of Christ *Masihgán* [besanjid bá xodáygán] [gáh be Páp jánewin e Masih guyand]; Mehryár**

vicarage n *xáne ye/ sará ye pristáryár**

vicarious adj **1** *be jánewini ye...; jánewin e...; harjá juri tarjome miwavad. //*vicarious pleasure/ satisfaction, etc: *Az rán e xod kabáb xordan./ Pesaraw darváze rá bázkarde bázi rá bord, ammá u engár xodaw zade saxt sarxow gawt.//.* **2** *be jánewini ye...; bejá ye...; be namáyandegi ye...; //*vicarious punishment: *benamáyandegi az suy e digari guwmál dádan./* vicarious suffering: *bejá ye digari ranj kewidan; "gonah kard dar Balx áhangari..."//*

vicariously adv *bázgardid be* "vicarious"

vice[1] n **1** (**a**) *ák, zewti. //ák va tarmanewi dar (diván e kár) ágáhi*[the Secret Service]//. (**b**) *ák, kaźi. //Áz ák e harásnáki ast* [greed is a terrible vice].//. **2** *(anáyin yá bewuxi) ák, xu ye zewt. //Meyzadan/ meygosári az ákhá ye kucak e man ast!//.* **3** *tabahkári. //*vice squads: *goruhán e peikár bá tabahkárán./ Kárágáhán* [detectives] *tabahkárán rá táromár/ tálomál kardand* [smash a vice ring].//. **4** **a den of iniquity/ vice** *bengarid be* "den"

vice[2] n (US, **vise**) *gire. //(pendárin) saxt/ tang. //Gerehvár bázu ye ma rá casbide bud/ tang bázu ye ma rá casbide (bud).//*

vice-, *dar váźehá ye serewte* **1** *...-yár; dastyár e...; Harjá juri tarjome miwavad. //*vice-president: *farbodyár*//*

viceroy n *badaxw* (ZBP, C5505, MK,BF); wáhyár [MM]; wáhyár [MM]*

vice-regal adj *vábaste be badaxw*/ wáhyár*

vicereine n *badaxw*/ hamsar e badaxw**

vice versa *va bevárune ...; harjá juri tarjome miwavad. //Má darbáre ye ánán soxancini mikonim* [gossip] *va ánán niz baráye má!//*

vicinity n, **in the vicinity (of sth)** *hamsáyegi; nazdik; nazdikihá. //(dar) in nazdikihá/ dar hamsáyegi ye injá dabestán e xub nist/ yáft nemiwavad./ anbuh e mardom dar nazdiki ye/ dourobar e meidán Tráfálgár./ tudeyi (az mardom) nazdik e yeksadhezár tan.//*

vicious adj **1** *doźmanew; doźkerdár; harjá juri tarjome miwavad. //Riftegán* e doźkerdár* [vicious thugs] *bar sar e piremardi táxtand; lagadi/ ordangi doźximáne* [a vicious kick]./ *wurcawmi; negáhi badxim/ badximáne./ soxani doźmanewáne* [a vicious remark]//. **2** given up to vice[1] *(dastxow e) doźkerdári; doźkerdár. //*a vicious life: *doźkerdári//.* **3** *doźágáh.* **4** *(anáyin) siyáh; bad...; wur...; sag...; xaraki; qara-... [in do váźe na az "oláq" va na az "siyáh" wekáfte (az zabán e Torki nist). az "gerán" bedast ámade va be maini** [meaning] *ye bozorg va sangin ast, con "qarabáq" báq e bozorg ast na "báq e siyáh", va*

"qaracaman", "caman e bozorg" ast na "caman e siyáh".[Be farhang e riwewenási “A Concise Etymologic Dictionary of the Persian Language” (JGS) *bengarid]. //*a vicious wind: *qarabád/ sagbád;* a vicious headache: *yek sardard e xaraki./* a vicious flu-virus: *yek sarmáxordegi ye xaraki/ yek siyáhviwan*e sarmáxordegi.//.* **5** **a vicious cycle/ circle/ state** *gerdáb. //baráye yáftan e kár báyad piwine ye kár dáwte kárázmude báwam, bedun e kár ham ázmudegi bedast nemiáyad- engár/ mánand in ast ke dar gerdáb gir karde báwam.//.* **a vicious spiral** *dáman zadan be cizi*

viciously adv *badximáne, doźximáne*

viciousness n *bázgardid be* “vicious”

vicissitude n *(beáyin) negunbaxti, negunsári; farázonewib. //Bá negunbaxtihá (ye zendegi)/ farázonewibhá ye zendegi dastopanje narm kardan* [battling against]*.//*

victim n **1** *wekár, barxi. harjá juri tarjome miwavad. //besyári az jánevarán e dastámuz (xánegi)* [pets] *barxi ye porxori migardand/ az porxori mimirand./ barxiyán e* [the victims of] *ádamkowi/ zurmarzi** [rape]*./ barxiyán e zaminlarze; barxiyán e egnest** [accident]*/ bastnewini* [strike]*./* He is the victim of his own success: *(pendárin), "vabál e man ámad hame dánew e man."//.* **2** *wekár, ferifte, feribxorde. //*the victim of a hoax: *kasi ke koláh saraw rafte/ kasi ke antarmantar wode./ kasi rá ke dastandáxteand* [the victim of a practical joke]*./* the victim of a conspiracy: *wekár e yek sáxtobáxt gawte.//.* **3** *barxi, qorbáni [garce Doktor Mohammad e Moqaddam "qorbán" rá az riwe ye "karpan" e Avestáyi midánad, man "barxi" rá wáyestetar midánam JGS]. //*a sacrifical victim: *barxi; qorbáni.//.* **4** **fall victim (to sth)** *wekár wodan; barxi ye... wodan; dastxow e... wodan* [succumb to sth]. *Harjá juri tarjome miwavad. //Diri napáyid ke bedám e afsungari oftád* [He soon fell victim to her charms.]//

victimize, victimise v, **victimize sb (for sth)** **1** *be bidád guwmál dádan; / násezá nekuhidan* ; *"kos dádan e Káwi va badnámi ye Qomi."; "gonah kard dar Balx áhangari -- be Wuwtar zadand gardan e mesgari."; "dande rá owtor wekast va táván rá xar dád."; //*Union leaders claimed that some members had been victimized for taking part in the strike. *Rahbarán e raste ye kárgari dávzadeand/ piwmárdeand* ke barxi az hamvandán rá baráye hamdasti dar bastnewini be bidád guwmál dádeand.//.* **2** *ázár dádan. //hamkelásihá án pesarak e cáq/ fareb rá ázár dádand* [the fat boy was victimized by his classmates.]*//*

victimization, victimisation n *be bidád guwmál dádan; násezá nekuhidan. //bastnewinán paziroftand sar e kár bázgardand, be peimán ke rahbaránewán rá nayázárand//*

victor n *qahremán; kahremán; gord. //*emerge the victors: *qahremán az áb darámadan//*

Victorian adj **1** *vábaste be ruzgár e wahriyári ye* “Victoria”. **2** *vábaste be mardom e miyánhál e Engelestán dar sade ye 19; Viktoriyáyi*

Victorian n *kasi ke dar ruzgár e* “Victoria” *miziste*

victorious adj, **victorious (in sth); victorious (over sb/ sth)** *piruz, parviz, piruzmand; piruzgar, "nabáwi to zin jang piruzgar -- nayábi magar zaxtar e nik bar" (ZBP, L3318, SF). //wahrbáni/ pásbánán hamiwe dar peikár e xod bá ágreft** [crime] *piruz nistand.//*

victoriously adv *piruzmandáne*

victory n **1** *sepáhián rá be piruzi rahbar gawtan.* **2** *piruzi. //*a narrow, decisive, resounding victory: *yek piruzi bezur; yek piruzi ye bicunocerá; yek piruzi ye poráváze./* gain, win, score, etc a victory over one's rivals: *bar hamálán e xod piruz wodan/ gawtan.//*

victual v (**victualled, victualling**, (US) also **victualed, victualing**) *tuwe dádan, bá tuwe ágandan; ázuqe dádan. //kawtiyi rá bá tuwe ágandan.//*

victualler (US also **victualer**) (n) *xárobárforuw. (dar Engelestán) yek xárobárforuw dárá ye parváne dar sáxtemánhá ye bozorg*

victuals n *(kohne wode) xárbár; tuwe, ázuqe*

vicuna n **1** *qaźuc [qaź = kaź = kaj = xaz; Niz besanjid bá qaźqáv + uc <Baráhuyui]; wotor e bikuhán e dárá ye pawmi abriwomin, bumi ye Ámriká ye rapivin* [southern]*//.* **2** *qaźuc*, qaźucine* [besanjid bá palangine, zarine, carmine]. //qarucinegán* ; //nimtanehá ye qarucine** = vicuna jackets//

vide v *(beáyin- az zabán e Látin) (tanhá berixt e farmáyew bekár miravad) bebinid ...; bázgardid be...*

video n (pl **videos**) **1** *celpardak** [*baráye riwe bázgardid be* “cinema/ film”]. //video in schools: *dabestánhá/ ámuzewgáhháyi ke dar ánhá celpardak* bekár miravad./* amateur, commercial video: *celpardakhá* ye kámegaráne*, bázári/ bázargáni./ dozdi ye bánk ruy e celpardak** [video] *negáwte wod./* video frequencies: *basámadhá ye viże ye celpardak*./ Bá máhváre va celpardak Káx e Sefid va Kremlin beham ráh dárand.//.* **2** *celpardak*. //celpardak*/* video *negaristan/ seyl kardan/ sáxtan/ gereftan/ newán dádan//*

video v (pres p **videoing**) *ruy e celpardak* darnegáwtan/ porkardan; berixt e celpardak* darávardan/ celpardakidan*. //yek barnáme ye jamjám*/* TV *rá ruy e celpardak* porkardan/ celpardakidan*.//*

videocassette recorder/ video/ video recorder *(*abbr VCR*) celpardaknegár**

videodisc n *gerde ye celpardak**

videogame *jámká* [az jamjám* =* television *va "ká" az "káye"; az Pahlavi, guyew e Gonuyi* va guyew e Ámoli (besanjid bá tapká)]*

video nasty *celpardakhá* ye palawt. //celpardakhá* ye bokonbokon yá bezanbezan/ bezanobekow//*

videotape n *navár e celpardak**

videotape v = video v *ruy e navár e celpardak porkardan/ rixtan*

vie v (pt, pp **vied**, pres p **vying**) **vie with sb (for sth/ to do sth); vie for sth** "rival sb for sth": *piwijostan, "Ánán dar in kár bar yekdigar piwi mijostand." (ZBP, L4124, TMK); cewmhamcewmi kardan. //*old rivals vying for firstt place: *Hamálán e kohani ke baráye avval wodan bá yekdigar piwimijuyand/ mijostand./ Dokkándárán baráye kewidan e xaridárán besu ye xod/ xiw bar yekdigar piwi mijostand.//*

view[1] n **1** *did, didár, "va harkas ke án hamidid hic az didár e án sir nemiwod." (ZBP, L1660, TTT). //az sar e pic ke gozawtim daryáce padidár/ áwkár/ namáyáyán wod/ gawt./ Xor/ xorwid powt e abr raft va nápadid gawt/ tekkeabri xor/ xorwid rá az did penhán kard./ Diri napáyid ke mián e anbuh e mardom (az did) nápadid gawt* [lost from view]*./ Án mardi ke jeloyam bud, did e ma rá kur karde nemihewt/ nemigozáwt meidán e bázi rá bebinam.//.* **2** *cewmandáz. harjá juri tarjome miwavad. //Az qolle ye/ tárek e kuh cewmandázhá ye wokuhmandi rá didan va sarxow gawtan./ Dah cewmandáz e gunágun az (wahr e) Landan./ Agar (ru ye pá) beyisti/ agar barxizi navázande ye piyáno rá behtar mitaváni bebini.//.* **3** *(niz* **viewing**) *didár. //piw az haráj baráye mardom gouharhá rá viźe didár kardim* [we had a private view of...]*.//.* **4 view (about/ on sth)** *ráy, "dar invaqt be Harát ráyaw conán oftád ke lawkar be Mokrán ferestad." (ZBP, L1318, TBH); //ráyhá ye xawáyáyi** [political] *ye seftosaxti dáwtan; dáwtan; báznemudan; áwkárá goftan./ Bá bonyádgaráyi/ bá manewtehá ye bonyádgaráne ye kasi peikár kardan* [oppose]*./ Bá ráy e goruh e gozin/ karád** [committee] *hamdástán gawtim./ Ráy e goruh e gozin/ karád* rá pasandidim.//.* **5** *az dide ye...; "yá fársi budan e án, az dide ye zabán e fársi yeksán mibáwad." (ZBP, L4349, NKZZF); be cewme...; "án rá be cewm e... motále'e, báyad kard." (L2397, ZBP, AT); negarew e...; didgáh. //negarew az dide ye dánewik, dátikáni*, pezewki.../ negarewi/ didgáhi saxt setizangiz* [controversial] *darbáre ye honar e novin/ emruzi./ porsemáni** [problem] *rá az dide ye/ be cewm e bovewkárbandi** [realistic]*, xowbináne, badbináne negaristan./ In ketáb/ náme be xánandegán negarewi az darun e M15 midahad.//.* **6 have, etc sth in view** *be dide/ cewm dáwtan. //Ánce rá ke farbod** [president] *dar did dárad jaháni bedun e senáhhá ye/ zinabzárhá* [weapons] *ye hasteyi-st./ Peivaste ármánhá ye piwegáni/ piweyi** [career aims] *ye xod rá dar cewm dár/ bedide gir!//.* **in full view** *bengarid be* **full in my, etc view** *be manewte ye man; be bávar e man; az cewm e/ did e man...;* **in view of sth** *con...; vá dar cewm dáwtan e...; //bá dar cewm dáwtan e havá, az birun raftan cewm mipuwim/ gardew (e birun) rá vámixánim* [cancel]*//.* **on view** *be namáyew gozáwtan. //Hamejur rádehá* ye/ máwinhá ye sáxt e (kárxáne ye) má aknun dar namáyewgáh e kuy/wahr be namáyew gozáwte wode.//.* **a point of view** *bengarid be* "point[1]". **take a dim, poor, serious, etc view of sb/ sth** *az darice ye badbini, bad, rástaki negaristan; bá dide ye badbináne, bad, rástaki negaristan. //Ma rá az dide ye badbini negarist, piwnahád e ma rá az darice ye badbini negarist.//.* **take the long view** *bengarid be* "long[1]". **with a view to doing sth** *be omid e... kári kardan. //bá omid e inke xáne rá beforuwad dárad án rá miáráyad* [decorate]*.//*

view[2] v **1** *negaristan, barresi kardan, gereftan, dánestan. //Gomán mikoni baxt báhát yári konad?/ Gomán mikoni baxt tá kojá bá to yári knad?/ Hamegi xeili mixáhand bedánand ce piw miáyad.* [view with interest]*./ Áyá án cem/ dástán rá az didgáh e bájdahandegán/ bájgozárán* [taxpayers' viewpoint] *barresi kardeand?/* Viewed from the outside, the company seemed genuine: *Az birun rástaki yek dálá** [company] *bud./ Táxt e be án náv/ bar sar e án náv rá jangafruzi* [warmongering] *dánestand.//.* **2** *źarf negaristan. //bar faráz e tappeyi/ az sar e tappe, razmi rá bá durbin negaristan./ Iráxtár** [the censor] *án celparde*/ film rá źarf nadide/ nanegariste.//.* **3** *bázdid kardan; varandáz kardan/ bá cewm e xaridári be cizi negaristan. //Án sará/ xáne baráye bázdid az 10 tá 12 báz ast.//.* **4** *jamjám*/* TV *negaristan. //*the viewing public: *binandegán [e jamjám yá digar cizhá]//.* **5 an order to view** *bengarid be* "order[1]"

viewer n **1** *barresikonande. //barresikonandegán e ruydádhá ye xawáyáyi* e ruz* [political scene]*//.* **2** *binande (ye jamjám*/* TV*). //*device for viewing photographic transparencies/ slides: *vinu* [<Kordi ye Hourámi]./* a slide viewer: *vinu*//*

viewfinder n *didgáh ru ye durbin*

viewpoint = point of view (point)

vigil n **1** *pás (dádan); wab bidár mándan (baráye namáz). //Wabhá bar bálin e pesaraw candán pás dáde ke bestuh gawte* [tired out]*./ Wabi bá wam** [candle-light] *e afruxte baráye áwti ye jaháni/ sepandármaz* pás dádan.//.* **2** *wabzendedári hamráh e niyáyew va ruze ye wab e piw az restáxiz e Masih/ Mehr[M. Moqaddam]*

vigilance n *huw gomárdan; behuw budan; howyári; bidári; áźiri; qebráqi, //*exercise constant vigillance: *peivaste behuw/ áźir budan; hamiwe behuw/ áźir budan; Áźiri ye/ howyári ye pásbánán saranjám bejáyi resid.* [be rewarded]*//*

vigilant adj *behuw, howdáráne, bidár, qebráq, áźir. //zir e cewmán e áźir e bázras.//*

vigilante n *(beviźe baráye xárdári) hamvand e gawt e, "amr e be ma'ruf va nahy e az monker"; comáqdár, fozulbáwi*

vigilantly adv *bázgardid be* "vigilant"

vignette n **1** (**a**) *peikare (ye powt e ketáb).* (**b**) *peikare ye/ negár e (sar va wáne ye kasi ke pirámunaw rá sáye zade báwand.).* **2** *(pendárin) gozárewi kutáh darbáre ye manew e kasi yá cizi. //*charming vignettes: *gozárewhá ye kutáh va delangizi darbáre ye/ az zendegi ye mardom be ruzgár e wahriyári ye* Edward//

vigorous adj **1** *nirumand, tavánmand, tanávar, porzur. //az varzew e/ kár e saxt parhizidan; haváxáhán e nirumand e marsdád** [human rights]*.//.* **2** *tond, saxt, nirumand, porzur. //yek xordegir* [criticism] *ye/ hamestári* [opposition] *ye saxt/ tond/ porzur./ Tantaná ye nirumand e yek cáme* [the poem's vigorous rhythms]//

vigorously adv *saxt, porrzur. //dast e kasi rá saxt fewordan/ takán dádan; saxt baráye cizi caxidan/ ewtalam kardan* [argue]*//*

vigour, (US) **vigor** n **1** *niru, tanávari, zurmandi. //dar cehelsálegi dar bahár e zendegi va bálátarin marz e tanávari bud.//.* **2** *tavánmand/ tavánmandi. //Dar barábar e peiqáre* [protest] *ye, padáfand* [defence] *e, kaft* [attack] *e u istádegi kardan./ musiqiyi/ cámeyi saxt tavánmand.//*

Viking n *váyking. jangjuyán va dozdán e daryáyi ye Eskándinávi dar abáxtar* [north] *e Orupá. //táxtotázgarán e Váyking//*

vile adj (**viler, vilest**) **1** *zanande, zewt, bad. Harjá juri tarjome miwavad. //yek bu ye gand; yek maze ye bad./* use vile language: *soxan e zanande/ zewt goftan.//.* **2** *zewt, palid, warmávar, nangin. //niranghá ye/ feribhá ye, piwmárhá* [accusations] *ye, doźyádhá* [slanders] *ye zewt/ warmávar/ nangin./ Párexári* [bribery] *kári nangin ast.//.* **3** *(anáyin) besyár bad. //havá ye besyár bad./ az dande ye sag/ bad/ cap barxástan* [be in a vile mood etc]*.//*

vilely adv *bázgardid be* "vile"

vileness n *bázgardid be* "vile"

vilification n *doźyád*

vilify v (pt, pp **vilified**) *doźyád kardan; doźyádidan** [slander]*; jáme ye kasi rá siyáh kardan, "má naguyim bad o meil be náhaq nakonim -- jáme ye kas siyah o dalq e xod azraq nakonim." (Háfez); be áludegi nám bordan, "zan e páktan rá beáludegi -- barad nám o árad be bihudegi." (ZBP, L5962, SF). //Ruznámehá jáme ye u rá baráye didgáhhá ye setizbarangizaw* [controversial views] *siyáh kardand*. [vilified]*//*

villa n **1** *peckam (ZBP, C2742 FM).* **2** *peckam; tábestángáh. //peckamhá ye keráyeyi dar Espániyá//.* **3** *peckam. //Yek peckam dar Damávand.//.* **4** *[dar Rum e bástán] xáneyi dar kewtmand* [farm] *va zamin e gerd e án//*

village n **1** (**a**) *ábádi, deh, rustá. //dabestán e deh/ bázár e deh/ kelisá ye deh/ ábádi.//.* (**b**) *ábádi, deh, mardom e deh. //Hame ye mardom e deh./ Hame ye deh az án rosváyi ágáh wodand.//. niz bengarid be* "hamlet, town". **2** *(dar Ámriká) ábádi, deh, rustá*

villager n *deháti, rustáyi*

villain n **1** (**a**) *tabahkár.* (**b**) *(dar Engelestán- zabán e kuce/ beviźe dar soxan e pásbánán) sag.* (**c**) *nákas. //Nákas, az docarxe ye man piyáde wo/ biyá páyin!//.* **2** *(dar dástán, namáyew, va mánand e án). tabahkár, nákas, badzát. Besanjid bá* "hero". **3 the villain of the piece** *(beviźe bewuxi) weytun/ nákes/ nákas. //yek bandig** [fuse] *xub kár nemikard va bázi darmiyávard.//*

villainous adj **1** *tabahkáráne, ahrimani. //yek labxand e tabahkáráne, yek duzokalak e ahrimani.//.* **2** *xeili bad, ahrimani, jahannami. //yek dastnebewte* [handwriting] *ye ahrimani/ yek havá ye jahannami//*

villainously adv *bázgardid be* "villainous"

villainy n *kár e ahrimani; nákas [= nákkas (JGS)]; ádami badxim*
villein n *(dar Orupá ye sadehá ye miyáne) kewávarz e mozdur*
villeinage n *kewávarzi ye mozduri*
villosity n **1** *porzmandi.* **2** *yek já yá tekkeyi porzdár*
villus n *porz; kise, "va in kisehá rá ki yádkarde ámad be Tázi xomal guyand." (ZBP, L5379, ZX)*
vim n *(kohan, anáyin) zur/ zurmand, taván/ portaván, porzur. //Dar namáyewat kami biwtar zur bezan!//*
vinaigrette n (= **vinaigrette sauce**) *cáwni ye serke*
vindicate v **1** *kasi rá bigonáh dánestan. //Án gozárew newán dád (ke) rastehá ye kárgari* [the unions] *gonáhi nadárand./ Gomán mikonam pák bigonáh wenáxte wodeam.//.* **2** *ostovár dáwtan; berást dáwtan. //ruydádhá ye sepastar/ ánce ke sepastar ruy dád badgománi ye u rá* [his suspicions] *berást dáwt/ newándád badgomániyaw bejá bude.//*
vindication n *(beáyin) ostovár dáwtan; berást dáwtan; bigonáh dánestan. //*speak in vindication of one's conduct: *Darbáre ye dorost budan e kerdár e/ raftár e xod soxan rándan./ berást dáwtan e/ ostovár dáwtan e bigonáhi ye u./ Hude ye/ farjám e kár ánke hame ye kuwewhá ye má berást dáwte wod.* [vindication of all our efforts]*//*
vindictive adj *kinetuz. //mardomi kinetuz; kárháyi az ruy e kinetuzi; angizehá* [urges] *ye kinetuzi/ soxanán e kinetuzáne* [comments]*//*
vindictively adv, **vindictiveness** n, //He withheld the letter out of sheer vindictiveness.: *Án náme rá pák az ruy e/ az sar e kinetuzi negahdáwt/ nadád/ naferestád.*//
vindictiveness n *bázgardid be* "vindictive"
vine n **1** *mou, ták; raz, "jáy e án ast ke dar aqd e vesálaw girand -- doxtar e raz ke be xom in hame masturi kard." (Háfez). //*vine-grower: *razbán; tákestánbán./* vine leaves: *barg e mou.//.* **2** *[har giyáhi ke sáqehá ye bárik e báláravande dárad] veyre, boze*
vinegar n *serke, sek*
vinegary adj **1** *(vábaste be yá con) serke; serkeyi; sek-, " basá sekbá ke sagbán poxt o sag xord".* **2** *(pendárin) torwru*
vineyard n *tákestán; moestán; raz; vin, "agar zendegáni bovad diryáz -- barin vin xorram bemáni deráz; yeki mivedári bemánad ze man -- ke názad hami bár e u bar caman [SF]*
vingt-et-un n *(anáyin) (bewuxi) báde; (dar Engelestán anáyin) (bewuxi) báde*
vinous (adj) *(cun yá vábaste be) mey, meivaw. //maze ye mey/ meivaw*; meyzade; "jahán rá áb borde-Hasani rá xáb borde"//*
vintage n **1** (**a**) *bardáwt e angur baráye meysázi; angurcini. //Emsál angurcini dirtar az hamiwe bud.//.* (**b**) *mey e sál e...; (sál e); //Án mey ye* "claret"- *mey e kamyábi bud./ Ánjur meye* "claret" *kamyáb ast./ mey e 1959 besyár xub bud./ In mei/ nabid e ce sáli ast?; mey e* claret *[keláre]; mey e qermez* [port]*./* a vintage year for champagne: *sál e mey e wámpány//.* **2** (**a**) *(pendárin) viże (ye yek sál/ doure/ ruzgár). //*vintage jokes: *(pendárin) wuxihá ye viże ye yek ruzgár./ afsánehá ye dánewik* [vintage science fiction of...] *e viże ye sálhá ye...//.* (**b**) *(dar Engelestán) (baráye ráde*/ máwin) sáxt e sálhá ye 1917 tá 1930. //*vintage Fords: *Fordhá ye sáxt e 1917 tá 1930//.* **3** *wáhkár (anáyin) (beviże pas az nám e mardom bekár miravad.) wáhkár. //Án celpard*/ film wáhkár e Cáplin ast.* [this film is vintage Chaplin]*//*
vintner n *(kohne wode) meyforuw, "kardam so'ál sobhdam az pir e meiforuw." (Háfez)*
vinyl n *"vaynil" [guneyi kalpak/ pelástik ke baráye sáxtan e báráni, valg** [records] *va puwine ye ketáb bekár miravad.]*
viola[1] n *viyolá; gace* [besanjid bá "gacak", "ze har mu con gacak mikard faryád -- del e asháb migawt az qam ázád." (Xárazmi)]*
viola[2] n *vanuwe* [<vanuwa <guyew e Ámoli], giyáháni az xáneváde ye* <u>violets, viola</u>, *banafwegiyán dárá ye golhá ye sefid yá banafw, kucaktar az banafwe ye báqceyi ye hanjár* [common violet]
violate v **1** *wekastan, zir e pá gozáwtan, gosastan, barhamzadan. //In yáftehá engár sámánhá ye fiziki/ cehrwenási* rá barhammizanad/ miwekanad.//.* **2** [*jáy e sepantáyi* [a sacred place] *rá parde daridan, "beján e dust ke qam parde ye womá nadarad -- gar e'temád be altáf e kársáz konid." (Háfez). //parde ye guri* [tomb]*, árámgáhi/ áyati** [shrine] *rá deridan.//.* **3** *barham zadan; dastbord didan, "niyá pir e jangi, pedar Giv e gord -- hamaknun bebini ze man dastbord." (ZBP, L6029, SF); "sepordan, "degar harce dárid zán marzobum -- az Irán kasi nasporad marz e Rum." (ZBP, L3287, SF); dastderázi, "ze hengám e razm e*

Manucehr báz -- nabod dast e Irán be Turán deráz." (ZBP, L6335, SF); be kasi/ yá cizi dast yázidan, "agar má be Gostahm yázim dast -- be giti nayábim já ye newast." (ZBP, L3166, SF); "be ciz e kasán , kas mayázid dast -- haránkas ke u hast yazdánparast." (ZBP, L5849, SF). //árámew rá barhamzadan./ zendegi ye daruni ye kasi rá barhamzadan./ dastyázi be zendegi ye daruniye kasi [violate sb's privacy]*./ haqq e/ be awá* ye/ ázádi ye soxan e kasi rá dast yázidan/ dastderázi kardan; marz e ázádi ye soxan e kasi rá/ mardom rá sepordan //.* **4** *(beáyin yá soxan dar parde) parde (ye zani yá doxtari rá) daridan*

violation n *wekastn; zirepá gozáwtan; barham zadan; dastbord; dastderázi; dastyázi; pardedari; ázárew, "conán dáwtam molk rá piwopas -- ke ázárewi námad az kas be kas." (Warafnáme, Nezámi). //peimáni rá áwkárá/ biwarmáne gosastan/ zir e pá gozáwtan./* gross violations of human rights: *haqq e/ awá* ye/ ázádi ye mardom rá gostáxáne zir e pá nehádan.//*

violator n *dastyáz*, dastbordár**

violence n **1** (**a**) *ázárew, "conán dáwtam molk rá piwopas -- ke ázárewi námad az kas be kas." (Warafnáme, Nezámi); xawm, himsá* [<Sanskrit, "himsá"]; ázár; ázordan, "xod ázordani nist dar din e má -- mabádá badi kardan áyin e má." (ZBP, L3286, SF); most; dastandázi; dastderázi; zur. //*crimes, acts, outbreaks, etc of violence: *ágrefthá* [crimes] *ye/ kerdár e, wurewhá ye most/ ázárewi/ himsá*/ himsáyi*/ xawmin./ be táxtárán* e/ kaftárán* e xiw bá zur/ himsá** [violence] *pásox dádan./ namáyewhá ye most/ himsáyi*/ xawmin dar jamjám*/* TV*//.* (**b**) violent feeling: *divánevár, tond, mostgaráne. //*We expressed our views with some violence: *Didgáhhá ye xod rá tá andázeyi tond/ divánevár/ mostgaráne* báznemudim.//.* **2** = severity; harshness: *divánegi; tondi. //*the violence of the gale, collision, outrage: *tondi ye/ divánegi ye kulák/ barxord/ ázár.//.* **3** **do violence to sth** *zirepá gozáwtan/ nehádan, wekastan, gosastan. //Agar guwt bexorad engár bonestháyaw* rá gosaste* [It would do violence to his principles to eat meat.]//

violent adj **1** (**a**) *mostgar (ZBP, C1906, MK); porzur; beniru, "va jang peivastand az cáwtgáh tá gáh e do namáz va kári raft saxt beniru." (ZBP, L617, TBH); be xawm. //riftegán** [criminals] *e/ ráhpeimáyán* [demonstrators] *e, kuwmanhá** [activists] *ye mostgar* [violent]*./ táxti/ kafti* [attack]*/ peiqáreyi* [protest]*/ cálewi* [struggle] *porzur/ bezur/ beniru./ Kár e dánewjuyán bá pásbánán be bezanbezan/ zadoxord kewid./ be marg e xawmini docár ámadan* [meet with/ die a violent death]*//.* (**b**) *tond, divánе, divánevár. //tafti* [passions]*/ xawmi* [rages]*, kafthá* [fits] *ye divánevár* [violent]*./ soxani tond; downámi tond./* violent language: *zabáni/ soxani tond;* violent abuse: *downámi tond./* in a state of violent shock: *saxt behambarámade va takánxorde./ saxt az dabestán bizár ast* [have a violent dislike of school]*.//.* **2** *saxt, tond, divánе, divánevár. //bád e/ bádhá ye divánevár; sagbád; tufán e tond; zaminlarzehá ye saxt./ dandándardi saxt; dardi saxt/ jánkáh* [a violent pain]*./* a violent contrast: *saxt tuy e cewm zadan/ saxt dar barábar e... nemud dáwtan./ degargunihá ye saxt/ xánemánbarandáz* [violent changes]*//*

violently adv *saxt, tond, divánevár, most. //saxt/ most (bar...) táxtan; saxt/ most bá... nászgári nemudan; saxt/ most vákonew kardan./ dar saxt behamxord* [the door slammed violently.]*,/ Divánevár be u del báxt./ Yekdel na saddel áweq e u wod.//*

violet n **1** *banafwe [giyáháni az xánevádе ye benafwegiyán az gune ye* viola *dárá ye golhá ye kucak e yekrang; [*viola *va* Pansy *golhá ye dorowttar dárand].* **2** *rang e banafw.* **3** **a shrinking violet** *bengarid be* "shrink"

violet adj *banafw. //cewmán e banafw//*

violin n *violon; galgacak* [baráye riwe bengarid be* "viola"*]*

VIP *(kutáhwode) kallegondehá* [very important person]*; bozorgán. //bá kasi con kallegondegán raftár kardan; az kasi con bozorgán paziráyi kardan; con kallegondegán/ bozorgán paziráyi wodan./* the VIP lounge: *tálár e kallegondegán/ bozorgán//*

viper n **1** *garze; aźi.* **2** *(pendárin) aźdahá*

viperish (adj/ fig) *aździaháfaw. //zabáni gazande/ aździaháfaw dáwtan//*

virago n (pl **viragos**) *(zan e) patyáre*

viral adj *(vábaste be, yá hamánand e) virus, virusi, viwan**

virgin n **1** *duwize, "hanuz án marz duwize bemándast -- bar u yek wáh kám e del naránd-ast." (ZBP, L7792, VR); "goft wuy e man in báyad ke báwad ke doxtar e duwize rá wuy e duwize báyad."; "ammá agar doxtarat duwize báwad dámád e duwize kon..." (ZBP, L7243, QN); "pesarán e pákize va doxtarán e duwize be dast e... u gereftár" (ZBP, L3852 GS); "va rahem náraside va duwize, kucak báwad." (ZBP, L5158, ZX).* **2** **the (Blessed) Virgin** *awu Maryam.* **the virgin birth** *soruwzád**

virgin adj *duwize, "hanuz duwize bemánd-ast (ZBP, L7792 VR); dastnaxorde; násofte, sarbemohr. //barf e dastnaxorde* [virgin snow]./ *yek jangal e dastnaxorde;* virgin soil: *xák e mohr/ dastnaxorde.//*

virginal adj *duwizegáne, con pupagán; con doxtarán. //páki/ bigonáhi ye duwizegáne/ pupagáne//*

virginals n *guneyi arqanun e kohan bi páye ke dar sadehá ye 16 va 17 raváj dáwt.*

Virginia n *tanbáku ye Virjiniyáyi; tanbáku ye zarrin e Virjiniyá. //*Virginia cigarettes: *sigár e Virjiniyá//*

Virginia creeper *(dar Ámriká niz* **woodbine***) yásaman e zard (Abbás e Áriyánpur e Káwáni) [guneyi giyáh e pic e Ámriká ye abáxtari* [northern] *be nám e dánewik e* Parthenocissus quinquefolia *az xáneváde ye anguriyán bá barghá ye pahn va dánehá ye ábisiyáh- nám e Ámrikáyi ye án* "woodbine" *ast.]*

virginity n *duwizegi, doxtari, doxtaragi. //doxtaragi/ duwizegi ye xod rá negahdáwtan/ az dast dádan//*

Virgo n **1** *dar e xuwe; borj e xuwe.* **2** *kasi ke dar borj e/ dar e xuwe záde wode*

Virgo n, adj *xuwe. Bengarid be* "Zodiac".

virile n *(biwtar beravew e pasandide, baráye mardán bekármiravad).* **1** *mardáne, nar, gown, narimán. //javánán e gown/ narimán.//.* **2** *narimán; mardáne. //kárhá ye/ varzewhá ye mardáne con páruzani, va kuhnavardi./ Anjám e naqw e Rostam (bewiveyi xeili) mardáne.//*

virility n **1** *nari, gowni, mardánegi. //niyáz baráye newán dádan e/ be taxt newándan* [prove/ assert] *e mardánegi ye xod.//.* **2** *nari, gowni, mardánegi*

virological adv *bázgardid be* "virology"

virologist n *viruswenás*

virology n *viruswenási*

virtual adj *bekerdár; berásti. //xodkámeyi bekerdár/ bekerdár e xodkámegán* [a virtual dictator]./ *sarparast e baxw e má berásti xodkámeyi ast./ Miyán e án do kewvar bekerdár jangi darkár ast.//*

virtually adv *bekerdár. //bekerdár bigomán budan; bekerdár nawodani budan; bekerdár ostovár/ hamdástán* [agreed] *budan./ bekerdár zabán dád* [promised] *ke án kár rá beman midahad./ digar bekerdár cizi bejá-namánde/ báznamánde.//*

virtue n **1** (**a**) *dahm, karfe, karpe; pársáxuyi; nikgouhari; pársáyi; ázarm. //pársá zistan; pársáyi piwe kardan; zendegi rá dahm sepordan./ (beviże bewuxi) cewm naxorad ádam e nemuneyi-st.//.* (**b**) *dahm, karfe, dar biwtar e jáhá tarjome nemiwavad. //*[saying] patience is a virtue: *(dastán) "anuwah kasi ku bovad bordbár" (PAF, #2202, SF)./* extol, praise the virtues of thrift: *kadxodáyi rá bozorg dáwtan/ sotudan.//. besanjid bá* "vice[1]". **2 the virtue (of sth/ being sth/ doing sth)** *xubi. //Xubi ye in já/ in newim/ sandali án ast ke bálá va páyin miravad/ kajorást miwavad/ kucakobozorg miwavad* [adjustable]./ *Xubi ye ordu raftan* [camping] *án ast ke arzán ast/ arzán darmiáyad.//.* learn the virtue of keeping one's mouth shut.: *"soxan besyár dáni andaki guy" (PAF); "ey zabán to bas ziyáni mar mará -- con toyi guyá, ce guyam mar torá?" (Moulavi).* **3** *(beáyin yá bewuxi) pákdámani, pársáyi, páktani; lakedár wodan e dáman (baráye zanán); pákdámani ye xod rá negahdáwtan (zanán)* [lose/ preserve one's virtue]. **4 by virtue of sth** *az ruy e...; cun/ con...; //Con xeili javán bud/ az ruy e xordsáli u rá bigonáh dánestand.//.* **make a virtue of necessity** *"gorbe az gorosnegi gewniz mixorad.", "dar xáne-mándan e bibi az bicádori-st.". //Con pul nadáram, sigár rá kenár gozáwtam, "dar xáne-mándan e bibi az bicádori-st."* [a woman of easy virtue]. *Bengarid be* "woman"//. **virtue is its own reward** *(dastán) "to bandegi cogedáyán be wart e mozd makon!" (Háfez), "To niki mikon o dar Dejle andáz." (Sa'di)*

virtuosity n *ostádi, ostádkári, xownavázi, ábdasti, "qalamzan cáboki, suratgari cost -- ke bi kelk az xiyálaw naqw mirost.; conán dar lotf budaw ábdasti -- ke bar áb az letáfat naqw basti." (nezámi-XosroWirin)*

virtuoso n (pl **virtuosos** *yá* **virtuosi***) xownaváz, "co rámewgari div, zi pardedár -- biyámad ke xáhad bar e wáh bár; conin goft kaz wahr e Mázandarán -- yeki xownavázam ze rámewgarán" (ZBP. L6564, SF); ostád; ábdast, "qalamzan cáboki, suratgari cost -- ke bi kelk az xiyálaw naqw mirost; conán dar lotf budaw ábdasti -- ke bar áb az letáfat naqw basti." (Nezámi). //*a cello, trumpet ,etc virtuoso: *ostád e/ xownaváz e cello/ gacak*, trompet/ weipur.//*a jazz virtuoso: *ostád e/ xownaváz e jáz./* great virtuosos of the keyboard: *ostádán e/ xownavázán e bozorg e arqanun e barqi/ piáno va mánand e án./* virtuoso players: *xownavázán; ostádán e...;* **2** *(pendárin) ostád. //*His handling of the meeting was quite a virtuoso performance: *Newast rá ostádáne gardánd/ rahbari kard.//*

virtuous adj **1** *dahm; dahmán; hukerdár; ázarmi; ázarmik; pák, pársá, pákize; honarávand. harjá juri tarjome miwavad.* **2** *(bewuxi yá xárdári) xod rá bartar dánestan. harjá juri tarjome miwavad. //*Feel

virtuous at/ about having done the dishes/ the washing-up: *Kásebowqábhá rá woste, engár kir e qul rá wekaste!//*

virtuously adv *bázgardid be* "virtuous"

virtuousness n *bázgardid be* "virtuous"

virulence n *ziyánkári, viwnáki**

virulent adj **1** *ziyánkár, "Hendován gofteand ke az in divce [zálu] ba'zi zahrnák va ziyánkár ast." (ZBP, L5341, ZX); bewnák*. //*a virulent strain of flu virus: *suye ye ziyánkári/ bewnáki* az viwan* e cáyemán.//.* **2** *kinvaráne, xuni. //*virulent abuse: *downámi kinvaráne./ kinvaráne be ruznámehá táxtan./ rixt e besyár kinvaráneyi az neźádparasti* [a particularly virulent form of racism]//

virulently adv *ziyánkáráne, viwnákáne**

virus n (pl **viruses**) **1** *virus, viwan* [<Sanskrit, viwan]. //virus e/ viwan* e cáyemán/ sarmáxordegi/ hári/ divánegi ye sag* [rabies]/ AIDS/ *mus*./ docár e yek bimári ye virusi/viwani* gawtan.; virus,viwan* gereftan* [attacked by, suffering from a virus infection].//. *Niz bengarid be* "microbe". **2** *(anáyin) sarmáxordegi, cáyemán/ anfluenzá. //yek cáyemáni/ sarmáxordegi dar daftar e kár e má peidá wode hame rá gerefte.//*

visa n *ravádid. //ravádid e turaftan/ andarwodan/ gozar/ birun raftan/ wodan./ ravádid e Faránse (rá) gereftan./ ravádid e (xod) rá nou kardan* [renew]*./ ravádid e nou gereftan; ravádid e xod rá estanidan** [extend]/ *deráztar kardan//*

visa v (pt, pp **visaed**) *(be gozarnámeyi mohr e) ravádid dádan/ zadan*

visage n *(bewuxi yá soxanvari) rox, ruy, "del e man por az xun wod o ruy zard -- dahán xowk o labhá wode láźvard." (SF); ...-majje (bewuxi) [con "bozmajje"]. //roxsár e qambár e nesásálár* [the funerla director's gloomy visage]//

vis-à-vis prep **1** *(váźe ye Faránsavi) az did e...; //barnámehá ye dálá** [company] *rá az did e peivand bá yek dálá* ye digar be goftogu nehádan/ barresi kardan.//.* **2** *dar sanjew bá; dar barábar e...; "Ke con lawkar e Gowtásp bá lawkar e Xezrásp barábar ámadand." (ZBP, L78, TB); "yeki án ast ke pirán rá dar barábar e javánán minewáni va xordán rá dar kárhá bá bozorgán barábar midári." (ZBP, L2791, AT). //Dastmozd e zanán dar sanjew bá/ dar barábar e mardán baráye kár e yeksán kamtar ast./ Dastmozdaw dar barábar e/ dar sanjew bá miyángin e dastmozd e mardom e kewvar xeili bálá-st.//*

viscera n [pl] *(biwtar* the viscera*) andarune, andámhá ye andarun, "yá dar tabháyi mirad ki sabab e án ámási báwad anddar andámhá ye andaruni" (ZBP, L5387, ZX); wiyáb* [<Gikali]; rudegán*

visceral adj **1** *(kálbodwenási) (vábaste be) andarune, wiyáb*, rudegáni.* **2** *(pendárin- beáyin) (baráye sahewhá) (bá xerad e) ásnide. //nábávari ye ásnide* [a visceral mistrust] *darbáre ye áwtijuyi ye ánán.//*

viscoelastic adj *kewsán va dusgen* [*dusgen* = viscous]

viscoelasticity n *kewsáni va dusgeni* [*dusgen* = viscous]

viscose n **1** *seriw e abriwom e sáxtegi (ke az seluloz bedast miáyad).* **2** *abriwom e sáxtegi*

viscosity n *dusgeni*

viscount n **1** *viskont; visbed [EDPL].* **2** *farnám** [title] *e pesar e bozorg e visbed. //viskont/ visbed Xawáyár//*

viscountcy n *viskonti; visbedi*

viscountess n **1** *zan, hamsar yá bive ye viskont/ visbed*.* **2** *visbánu**

viscous adj *duwgen, dusgen, "az qazáhá harce xowk báwad yá solb yá duwgen, qaliz báwad. duwgen rá be Tázi lazej guyand va solb rá be Pársi saxt guyand..." (ZBP, L5264, ZX). //estaxrhá ye/ tálábhá* [pools] *ye xun, naft, gel* [mud] *e dusgen//*

vise (US) = vice[2]

visibility n **1** *padidári, hoveydáyi, namáyáni, áwkári.* **2** *rouwani, sahigi* [<sahik (Pahlavi, ZBP, C2611, MK, BF). //Sahigi* dar meh be 100 metr resid./ Havápeimáháyi ke baráye rouwan nabudan e havá/ baráye badbudan e sahigi* zamingir gawtand./ Havápeimáháyi ke cun sahigi* bad bude natavánesteand parváz konand.//*

visible adj, **visible (to sb/ sth)** **1** *hoveidá, namáyán, didani. //az miyán e meh tappehá besaxti namáyán bud./ In setáre bá cewm e názinávand/ bisenáh** [naked] *didani/ padidár nist.//.* **2** *(pendárin) áwkár, áwkárá, rouwan. //áwkárá behtar wodan (e kárhá)* [improvements]*./ vágardunhá ye/ jodáyihá ye áwkár*

[differences]./ *degargunihá ye áwkár/ rouwan* [changes]./ *bá biparváyi, náomidi, náwakibi ye áwkár soxan goftan.//*

visibly adv *áwkárá. //áwkárá ranjide* [offended]/ *bimár del dar gero ye... dáwtan.//*

vision n **1** (**a**) *did, cew, bináyi, "dánestam ke u az in hic báznemidárad joz in lezzati cand haqir ke [be] vey miresad az in panj dar e gowáde cun wenaváyi va bináyi va yá yábáyi va cewáyi va barmacáyi." (ZBP, L1677, DB). //bináyi/ did e kasi besyár xub, bad, tár* [blurred] *budan./ Kusti* [blow] *ke bar saraw ámad didaw/ bináyiyaw/ cewmaw rá tabáh kard./ birun az meidán e didam/ dar meidán e didam//.* (**b**) *(pendárin) binew. //xawáyágari** [a statesman] *bá binew e źarf/ pahnávar.//.* **2** (**a**) *xáb; (dar dinhá va mánand e án) xamn* [<xv́aman, Pahlavi (ZBP, C5097 MK); niz xvafno (Avestáyi) (EDPL)]. //*Jesus came to Paul in a vision: *Masih/ Mehr [M. Moqaddam] dar xamni* bar* Paul *áwkár wod.] Masih/ Mehr* dar xáb be didan e* Paul *ámad./ Xáb didam ke restáxiz wode/ restáxiz rá be xáb/ xamn* didam.//.* (**b**) *//xábhá ye/ xamnhá* ye áweqánne ye javáni./ Zende kardan e/ be yád ávardan e xábhá ye yek zanáwuyi ye huram/ hurám* [conjure up visions of married bliss]./ *Pendáwtam ke bast newasteyim.//.* **3** **dream of sth** *(soxanvari) be xáb didan. //Candán zibá-st ke engár ádam bexáb mibinad.//.* **4** *peikare (con dar jamjám*/* TV*). //Bá in dastgáh (e jamjám*) peikare rá xub migirim ammá ává/ sedá rá bad migirim.//*

visionary adj **1** *binewvar, xeradmand, naqz. //rahbarán e, nevisandegán e binewvar/ xeradmand./ pardehá* [paintings] *ye, ármánhá ye naqz* [ideals]*.//.* **2** *xamni* [<xamn (Pahlavi), niz "xvafno" (Avestáyi); EDPL] ke dar xáb báyad did.*

visionary n *(biwtar be wive ye pasandide bekár miravad) binewvar. //Mardom kasáni rá ke berásti binewvar-and be ruzgár e xod/ xodewán xub darnemiyáband.* [True visonaries are misunderstood by their own generation].//

visit v **1** (**a**) *bedidár e kasi raftan; didár kardan; soráq e kasi raftan; be didan e kasi raftan; nazd e... raftan. //Dar rá báz nemikonand/ kasi guwi rá barnemidárad- báyad (az xáne) birun va soráq e kasi rafte báwand./ Gáh e didár/ tasu* [hour] *ye didár dar yek bimárestán; soráq e dusti raftan; nazd e dandánpezewk/ fálgir/ piwgu raftan./ Besyári az jahángardán dar Páris be didan e muze ye* Louvre *miravand.//.* (**b**) *bázdid kardan. //Páyvarán* [officers] *e behdáwt án sofrexáne rá har candgáh yekbár bázdid mikonand.//.* **2** *baráye didár ámadan/ dar jáyi mándan. //Má injá zendegi nemikonim, baráye didár ámadeyim./ Bufhá cand ruzi be ráź* [the barn] *ámadeand bemánand./ Cand ruzi be didár e xobder*/ xomer* [aunt] *miravam.//.* **3** **visit with sb** *(anáyin/ dar Ámriká) soráq e kasi raftan; bedidár e kasi raftan/ didár kardan/ xowobew kardan. //Xáhew mikonam bemánid kami didár konim/ kami xowobew konim.//.* **4** **visit on/ upon sb/ sth** *(bástáni) guwmál dádan. //*Visit the sins of fathers upon the children: *"márán konand rudán kewand."//*

visit n **1** **visit (to sb/ sth) (from sb/ sth)** *didár, gardew, bázdid. //Án noxostin didáraw bá pedaromádar e/ zádárán* e zanaw bud./ Be didár e dusti raftan; nazd e pezewk raftan./ Be didár e kasi ke guyá xaridár báwad* [a prospective customer] *raftan; nazd e pezewk raftan./ baráye gardew kenár e daryá budan/ raftan/ ámadan* [be, come, go on a visit to the seaside]./ *Didár e divánik* e Wahrbánu az Cin.* [The Queen's state visit to China]./ *bázdid e har candgáh yebár az suy e xánexá/ xánexázan* [the landlord]*//.* **2** *(dar Ámriká, anáyin) xowobew; gab. //powwt e telefon/ vákubar* xub xowobew kardim/ gab zadim.//*

visiting card (US, **calling card**) *daxwbarg* [daxw, besanjid bá dakwá (Sanskri*

visiting professor *ostád e mehmán*

visitation n **1** **visitation(of sb/ sth)** *bázdid. //Bázdid az bimárán//.* **2** **visitation (from sb/ sth)** *sarexar. //(anáyin) bázras e báj/ bázras e diván e báj cand bár con sarexar peidáyaw wod.* [we had sundry visitations from the tax inspector]*//.* **3** **visitation(of sth)** *(beáyin) patyár e/ balá ye ásemáni. //dowyári* [the famine] *patyári ásmáni bud ke xodá dar pásox e gonáhháyewán/ bezehewánn bar sarewán forud ávard* [a visitation of God]*//*

visitor n, **visitor (to sb/ sth)(from sb/ sth)** **1** (**a**) *mehmán; didárgar, didár konande; bázdid konande. harjá juri tarjome miwavad. //Hickas soráq e án pirezan rá nemigirad./ Az didárkonandegán e peivaste* [a frequent visitor] *ye án namáyewgáh e honari* [gallery] *bud./ bázdidkonandegán e dálá** [company] *ye bime//.* (**b**) *mehmán, jahángard. //Sáliyáne/ harsále milionhá mehmán be Rom miáyad.//.* **2** *parande ye kucande. //Parandegán e kucandeyi ke tábestánhá/ zemestánhá be karánehá ye Engelestán miáyand.//*

visitors' book *náme ye/ daftar e yádbud mehmánán*

visor n *padváz. //Motorsavár padváz e xod rá bálábord/ bálázad/ páyin kewid.//*

vista n **1** *cewmandáz; durnamá. //Az in xiyábán maskelisá* [cathedral] *durnamá ye/ cewmandáz e zibáyi dárad.//.* **2** *cewmandáz. //In yáftár* [discovery] *cewmandázhá ye novini baráye paźuhewgarán e zistwenási bázmikonad.//*

visual adj **1** *did, bináyi, namáyew, namáyewi, didári, engáwti. //*visual images, effects, etc: *engárehá ye bináyi./ honarhá ye namáyewi./ wuxihá ye namáyewi* [visual humour]./ *Neranghá ye/ negárhá ye u* [her designs] *saxt cewmgir ast./* a good visual memory: *vir e cewmi/ bináyi ye besyár xub.//.* **2** visual acuity: *tizbini, "osáre ye u andar [cewm] kewand bináyi ye cewm rá tiz konad..." (ZBP, L5459, ZX)*

visual aid *vinyár* [<vin, guyew e Vajguni]*

visual display unit (abbr "VDU") *kárnamá**

visualization, visualisation n *engárdan, engáwtan; engáwt. //taván e/ niru ye engáwt//*

visualize, visualise v, **visualize sb/ sth (as sth)** *engáwtan, engárdan. //Yádam miáyad ke u rá dideam ammá nemitavánam roxsáraw rá biyengáram./ Nemitavánam xod rá biyengáram ke hargez betavánam zanbegiram/ wouhar konam/ zanáwuyi konam./ Yusef án xáne rá viráneyi afsáneyi* [a romantic ruin] *engáwt* [visualized]*//*

visually adv **1** *be cewm, az cewm; az didgáh e bináyi. //ák e bináyi/ azkároftádegi ye cewm.//.* **2** *bedidár; harjá juri tarjome miwavad. //*Visually the decor was striking: *Áráyew e faxan* [stage] *xeili cewmgir bud/ xeili tu cewm mizad.//*

vital adj **1** *vábaste be/ darbáyast baráye zendegi/ zist; besyár arjdár; harjá juri tarjome miwavad. //Del/ gew kári saxt arjdár dar tan anjám midahad./ Yek zaxm e kári bardáwt./ (pendárin) Án jeraqqe ye besyár arjdári ke mibáyast be namáyew ján dahad, peidá nabud.* [bring the play to life]*//.* **2** **vital (to/ for sth)** *darbáyast, darbáyaste. //yek ágáhi ye/ paźuhew e/ dádárástári* [legislation] *ye darbáyast./ Kelidi darbáyast* [a vital clue] *baráye wenásáyi ye kowande/ ádamkow./ Wahrbáni* [the police] *dar hanvar* e má* [our society] *kár e báyasteyi* [vital role] *mikonad/ anjám midahad./ Saxt darbáyast ast ke án dástán* [matter] *puwide bemánad.//.* **3** *sarwád, sarzende, jándár, zistár*. //Ádam e besyár sarzendeyi-st.//*

vital signs *newánehá ye zisti; newán e zendegi*

vital statistics **1** *ámár e zisti.* **2** *(dar Engelestán/ anáyin) andáze ye sine, kamar va kapal (e zanán va doxtarán)*

vitality n **1** *sarzendegi; jándári; tuw; uwtáni*/ owtáni*. //Sage tandorost va sarzende insu va ánsu miparid./* the ballet sparked with vitality.: *Án namáyew e bále sarwár az tuw/ sarzendegi bud.//.* **2** *(pendárin) (baráye bonyádhá va mánand e án) mándegári, ján. //mándegári ye án jonbew dar bim ast./ Bim e án miravad ke án jonbew* [movement] *mándegár nabáwad.//*

vitally adv *saxt, besyár. //saxt arjdár/ darbáyast./ Saxt negarán e/ darband e bedastávardan e komak (az) mardom hastim.* [to win public support]*.//*

vitals, the vitals n pl *(kohne wode yá bewuxi) del, tak e xik; harjá juri tarjome miwavad. //Dáwtam zahretarak miwodam* [Fear gripped my vitals.]./ She kneed her attacker in the vitlas.: *Bá zánu zad tuy e toxm e/ xáye ye mardi ke be u dastderázi karde bud va gorixt.//*

vitamin n *vitámin. //vitámin e A, B, C./ vitáminháyi ke ruzáne báyad xord./ Kambud e vitámini/ vitáminhá mitavánad bimárizá báwad/ máye ye bimári gardad.//*

vitaminize, vitaminise v *be... vitámin afzudan/ zadan; vitaminidan*

vitiate v *(beáyin)* **1** *tabáh kardan. //havá ye tabáh e (darun e) wahrhá ye álude ye má./ Án xunábe/ serom* [serum] *dar havá mánde tabáh gawte.//.* **2** *kástan e (arzew yá niru ye cizi); az niru andáxtan. //*vitiate a claim, contract, theory: *az arzew e dávi*/ peimán-námeyi/ engáreyi kástan.//*

vitiation n *bengarid be* "vitiate"

viticulture n *razbáni* [besanjid bá "báqbáni"]; angurkári (beviźe baráye meysázi); tákestánbáni*

vitreous adj **1** *wiweyi; wiwemánand; wiwesán. //*vitreous enamel, china, porcelain: *miná ye, káse-bowqáb e cini./ cini ye wiweyi/ wiwesán//.* **2** *(baráye sanghá) wiweyi; wiwesán*

vitreous humor *korzak* [<Semnáni "korzeka"]*

vitrification, **vitrifaction** n *áb e wiweyi/ áb e wiwesán zadan/ bekár bordan*

vitrify v (pt, pp **vitrified**) *wiweyi; wiwesán gawtan/ kardan. //*vitrified glazes, eg on ceramics: *áb e wiweyi/ wiwesán//*

vitriol **1** *(kohne wode) zák, záj, kát. //*blue vitriol: *kát e kabud.//.* **2** *(pendárin) soxani az sar e dowmani. //táxt e u bar warvin** [his attack on the government] *pák az sar e dowmani bud.* [pure vitriol]*//*

vitriolic adj *dowmanáne; az sar e dowmani. //xordegiriyi, táxtháyi* [attacks] *az sar e dowmani./ Soxanán e dowmanáneaw máye ye afsus (e má) ast.//*

vitro n *wiwe/ lule ye ázmáyewgáhi;* "in vitro" in the test tube/ *dar ázmáyewgáh*

vituperate v, **vituperate (against sb/ sth)** *zabán be badguyi gowudan; lankák; badzabáni kardan; dowyád kardan; badguyi kardan. //Wáhzáde be badguyi az besázobefruwháyi* [developers] *ke durnamáye Landan* [London's skyline] *rá nábud/ tabáh mikonand zabán gowud.//*

vituperation n *badguyi, badzabáni; lankák; dowyád*

vituperative adj //vituperative debate/ criticism: *segálewi hamráh e lankák; xordegiri hamráh e badzabáni//*

viva n = viva voce

vivace adv *(dar musiqi) viváce*/ zivár*[<zi + ziv]*

vivacious adj *(beviże baráye zanán) wuxowang; wádáb; sarzende; begubexan. //doxtari (mu)bur, wádáb va wuxowang dar jostoju ye mardi-st kámrán* [fun-loving gent]*./ bá wuxowangi labxandi (wádáb) zad//*

vivaciously adv *bázgardid be* "vivacious"

vivacity, **vivaciousness** n *bázgardid be* "vivacious"

viva voce *(anáyin* **viva***)* n *ázmun e zabáni. //ázmun e zabáni dáwtan, dádan, kardan (beviże dar dánewgáh* [have/ take]*)//*

viva voce *(anáyin* **viva***)* adj, adv *(vábaste be "ázmun e") zabáni*

vivid adj **1** *(baráye nur yá rang) rouwan, tábnák; porrang. //ázaraxwi* [flash of lightning] *tábnák. //yek walvár e sabz e rouwan//.* **2** *rouwan, zende. //báznamudani* [description] *rouwan; yádávariyi* [recollection] *rouwan; xábi* [dream] *rouwan./ Án ruydád/ ánce oftád con ruz baráyam rouwan mánde.* [the incident left a vivid impression on me]*//*

vividly adv *bázgardid be* "vivid"

vividness n *bázgardid be* "vivid"

viviparous adj *(zistwenási) zendezá*

vivisection n *kálbod wekáfi ye zendezende/ kálbod wekáfi ruy e jánevarán e zende. //Hávdase** [lobby] *ye zedd e kálbodwekáfi ruy e jánevarán e zende//*

vivisectionist n **1** *kálbodwekáf e jánevarán e zende.* **2** *kasi ke kálbodwekáfi ye jánevarán e zende rá kári dorost midánad.*

vixen n **1** *rubáh e mádde; mádderubáh.* **2** *(beviże kohne) zan e patyáre/ zan e pácegir. //*a real little vixen: *berásti zani patyáre va rizemize//*

vixenish adj *raftár e zewt va patyár e án zan/ patyáregiyaw*

viz *(in váże kutáhwode ast az váże ye látini ye* **videlicet** *va hengám e xándan e boland, án rá* "namely" *mixánand) ... ke báwad/ báwand. //*these three persons, viz landlord, lessee and tenant: *//In se tan ke xánexá* [landlord]*, keráygar* [lessee] *va keráyenewin* [tenant] *báwand.//*

vizier n *vazir e bozorg, sarvazir. //*the grand vizier: *vazir e bozorg, sarvazir//*

vocabulary n **1** *Besanjid bá* "lexicon"*. (sarásar e) váżegán (e yek zabán).* **2** *váżegán e (yek náme, dástán va mánand e án); sarmáye ye váżegáni (ye kasi). //váżgáni pahnávar, karánmand* [limited]*/ andak, gunágun./ sarmáye ye váżegáni ye xod rá tavángar sáxtan/ afzudan/ gostardan//.* **3** = **vocab** *váżenáme. Besanjid bá* "glossary"

vocal adj **1** *ává; áváyi. //andámhá ye ává(yi)./ baxw e áváyi* [vocal score] *ye án vaf*/* cantata *dowvár ast.//*

vocation n *kár e del. //parastári ham kár e del ast* [vocation] *ham piwe* [profession]*.//.* **2** **vocation (for sth)** *baráye kári sáxte wode budan. //Baráye ámuzgári/ ostádi* [teaching] *sáxte nawode.*[have little vocation for teaching].//. **3** *piwe, ráh. //Piwe ye rástin e xod rá (dar zendegi) yáftan./ Ráh e xodat rá gom kardeyi, to mibáyast honarpiwe miwodi.//*

vocational adj *piwegáni. //ráhnamáyi ye* [guidance]*, ámuzew e* [training] *piwegáni//*

vocative n *(dar dastur e zabán) ruye* ye*/ rixt e hambudi* [<Sanskrit, sanbodhanan]*

vocative adj *berixt e/ be ruye ye hambudi**

vociferate v *qarividan, báng zadan*

vociferous adj *janjáli; qouqá; qouqáyi;bá qariv. //gelehá ye, peiqárehá* [protest] *ye por qariv/ qouqáyi/ janjáli./ ráhpeimáyán* [demonstrators] *e janjáli/ qariván/ porqariv//*

vociferously adv *porjanjál; qouqáyi; porqouqá*

vodka n *vodká; //yek jám vodká; yek jám vodká bá limu//*

vogue n **1 vogue (for sth)** *beásá. //kafw e/ muze ye páwnekutáh tázegi beásá gawte.//.* **2** *pá gereftan; raváj dáwtan. //Dahsál piw/ piwtar matalháyaw* [novels] *xeili raváj dáwt/ matalháyaw verd e zabán e mardom bud.//.* **be all the vogue** *raváj dáwtan; beásá budan.* **be in/ come into vogue** *beásá budan/ wodan/ gawtan. //Mu ye kutáh nazdik e dahsál e piw báz beásá gawt.//*

vogue-word n *verd e zabánhá. //Emruze dar xawáyágari** [politics] *váže ye pásoxguyi* [accountability] *verd e zabánhá-st.//*

voice n **1** (**a**) *ává, áváz, báng, "conin goft zán pas be báng e boland -- ke harkas ke hast az womá arjmand." (ZBP, L3253 SF). //Az ánvar e/ az powt e divár áváyi miwenavam./ Báng nazan/ áváyat rá árám gardán/ yaváw (soxan begu)./ ává ye kasi rá wenáxtan./ báng zadan; bá ává ye boland soxan goftan; bá ává ye dorowt/ xowk/ narm soxan goftan./ Ávázaw xub ast./ Ávázaw baráye ávázxáni xub ast* [good singing voice]./ raise/ lower one's voice: *ává ye xod rá boland kardan/ báng zadan/ ává ye xod rá páyin ávardan/ narm kardan./* His voice has broken: *Áváyaw koloft/ mardáne wode./ Az wur* [emotion] *áváyaw milarzid.//.* (**b**) *ává; áváz; báng. //farmánhá rá bá áváyi setorg dádan* [give commands in a firm tone of voice].//. **2** (**a**) **voice (in sth)** *(pendárin) harjá juri tarjome miwavad. //*have little, some, no, a voice in sth: *Dar in/ án báre koláh e kasi pawm nadáwtan/ Dar in/ án báre kasi baráyaw tare xord nimikonad./ xar e kasi dar ... raftan/ dar ... dast dáwtan./ Kárgarán mixáhand dar vacarhá** [decisions] *ye sarparasti dasti dáwte báwand.//.* (**b**) *ává, harjá juri tarjome miwavad. //be ává ye xerad, ázmudegi* [reason, experience]*/ náxorsandi* [dissent] *guw (fará-) dádan./ Ruznámehá ye má namáyande ye xást e mardom* [the voice of people] *ast.//.* **3** *(dar dastur e zabán) rixt e/ ruye ye wenáxte; rixt e náwenáxte* [active/ passive voice]. *//be rixt e wenáxte/ rixt e náwenáxte//.* **4** *(dar áváwenási/* phonetics*) hená* [<hená, Lori, (ZBP, C2122)].* **5 at the top of one's voice** *xeili boland, guwxaráw. //xeili boland qariv e wádi sar dádan; báng zadan; jiq kewidan.//.* **find/ lose one's voice/ tongue** *bengarid be* "find[1]". **give voice to sth** *báznemudan. //xawm, noumidi, negaráni, delwure ye xod rá báznemudan.//.* **in good, poor, etc voice** *harjá juri tarjome miwavad. //*the bass soloist was in excellent voice.: *dam e/ ává ye taksorá ye bam* [the bass soloist] *con hamiwe dami xow/ garm dáwt.//.* **make one's voice heard** *ává ye xod rá beguw e mardom resándan. //Dar in barnáme migozárand binandegán (e hanjár)* [ordinary viewers] *ham soxan e xod rá beguw e hamegán beresánand.//.* **with one voice** *yekdel o yekzabán. //Kárgarán yekdel o yekzabán be sud e bastnewini ráy dádand.//*

voice v **1** *goftan, báznemudan. //Soxanguyi* [a spokesman] *náxownudi ye kárgarán rá báznemud.//.* **2** voiced consonants eg. d, v, z (*dar áváwenási/* phonetics)

voice-box n = larynx

-voiced *(dar setáyhá ye serewte) -ává. //dorowtává//*

voiceless adj *(dar áváwenási) bihená*. //t, f, s bihená*-yand/ ast.//*

voice-over n *soxanguyi (cond dar film)*

void n **1** *(beáyin yá dar soxanvari) tohigi; kolák; já ye tohi. //koláki/ tohigi ye nilguni ke ásemán xánimaw./ (pendárin) já ye tohi ye* [an aching void...] *farzand e mordeaw.//.* **2 void of sth** *bedun e ...; bi...; tohi az...; //Roxsáraw newáni az xáhew nadáwt./ Roxsáraw tohi az har gune delbastegi bud.//. besanjid bá* "devoid". **3 null and void** *bengarid be* "null"

void v **1** *(dar dátikán) váxándan.* **2** *(beáyin) mixtan, mizidan (= wáwidan); damiwtan* [<Semnáni, damiwtan]; kárkardan e wekam; ábtáxtan*

voile n *(párce ye) vál*

vol abbr **1** (pl **vols**) *(kutáhwode) daftar, "va Omar dabirpiwe bud va daftarhá dánesti xándan" (ZBP, L7342 SR). //cáp wode dar se daftar./ Diván e Byron- daftar e 2//.* **2** *gonj; gonjáyew, "az bahr e án ke mádde rá gonj bávad." (ZBP, L5302, ZX). //*vol 125 ml: *gonj/ gonjáyew 125 mililitr//*

volatile adj **1** *vawm (ZBP, C727, FM).* **2** *(beviže xárdári) (baráye mardom) damdami, viri, kasi ke zud az já darmiravad. //*volatile personality, disposition, nature: *(beviže baráye xárdári) damdami, viri, kasi ke zud azjá darmiravad./* a highly volatile personality, disposition, nature, etc: *manewi, serewti, ximi saxt damdami/ viri/ nápáydár.//.* **3** *(dar kárhá ye bázargáni) nápáydár. //*volatile stock-markets: *berwut-berwindi* e saxt nápáydár; nerxhá ye barábari ye arz* [exchange rates] *e saxt nápáydár./ sán e xawáyáyi* ye nápáydár* [volatile political situation]//

volatility n *nápáydári*

vol-au-vent n *[Faránsavi] (guneyi) piráwki*

volcanic adj *átawfewáni; vábaste be átawfewán. //gázhá ye/ dud e átawfewáni./ (pendárin) farvard** [revolution]*/ con átawfewán./ Farvard e Faránse xizewi* [upheaval] *átawfewáni dar tárix e farangestán/ orupá bud.//*

volcano n (pl **volcanoes**) //an active volcano/ a dormant volcano: *yek átawfewán e rouwan, átawfewán e xofte/ xámuw/ morde.//*

vole n *galemuw* [<Gilaki, galemuw], [gunehá ye jurájuri az javandegán e kucak e Ásiyáyi az xáneváde ye* Cricetidae *va beviźe gune ye* Microtus *dárá ye andámi setorg, bini ye pax, guwhá ye kutáh ke ham dar marqzárhá ye namnák va ham dar sarzaminhá ye sardsiri va xowk ziste ásib e faráván be xarmanhá mizanad.]. //*a water-vole: *golmuw e ábi//*

volition n **1** *xást, gozinew.* **2** **of one's own volition** *bexást e xod; xodxáste; xodkarde. //xodaw xást/ xáste raft.//*

volitional (adj) *xodxáste. //kári xodkarde* [act] *[xodkarde rá tadbir nist]//*

volley n **1** (**a**) *ragbár. //Pásbánán ragbár e haváyi bar sar e mardom kardand./ Pásbánán mardom rá be ragbár e haváyi basand.//.* (**b**) *ragbár [e golule, sang va mánand e án]. //be ragbár e golule-barf bastandaw.//. niz bengarid be* "salvo". **2** *(pendárin) ragbár; con rig. //*He let out a volley of oaths: *powtesareham/ con rig downám dád.//.* **3** *(dar celtapká*/ tenis va pátapká*/ futbál) bol [besanjid bá "bol gereftan", gereftan yá zadan e tup piw az ánke bezamin bexorad]. //*a forehand/ backhand/ overhead volley: *bol* e rudast/ bol* e powtedasti/ bol* e az bálá./* play, return, miss, etc an opponent's volley: *bol* e dávi*/ hamestári** [an opponent's volley] *rá zadan* [play], *bázgardándan* [return], *natavánestan gereftan* [miss]//

volley v **1** *(golule) ragbár báridan.* **2** *(dar celtapká*/ tenis, pátapká*/ futbál) bol* zadan. //Bol zade tup rá be ánsu ye zamin partáb kard/ andáxt.//*

volley-ball n *válibál/ boltapká* [niz bengarid* "football, baseball"*]*

volt n (abbr/ *kutáhwode* **v**) *volt [az nám e dánewmandi be nám e* Alessandro Volta *gerefte wode]*

voltage n *voltáź/ voltá* [besanjid bá derázá, pahná, źarfá va mánand e án]. //barvoltá*; porvoltá; kamvoltá** [high/ low voltage]*./ (piw az zadan e dastgáh be barq) voltá ye dastgáhi/ xanvari* [appliance] *rá bá barq e wahr sanjidan//*

volte-face n *(beáyin) azinru be ánru wodan. //Vápasin soxanrániyaw newángar e án ast ke wive ye andiwe dar warvin** [government thinking] *pák azinru be ánru gawte.//*

volubility n *bázgardid be* "voluble"

voluble adj *(beáyin beviźe xárdári)* **1** *ververu; rudederáz; (kasi ke) kalle gonjewk xorde.* **2** *(baráye soxan) tond, ásán, raván, tondtond. //*voluble protests, excuses, etc: *tondtond/ payápei peiqáre kardan* [protest], *baháne ávardan//*

volubly adv *bázgardid be* "voluble"

volume n **1** *daftar. harjá juri tarjome miwavad. //farhangestáni* [encyclopedia] *dar bist daftar./ daftar e dovvom az wáhnáme nist/ gom wode; deźenepewti*/ ketábxáneyi bá biw az 14000 daftar/ náme/ ketáb.//.* **2** *gonj, gonjáyew. //Án wir 5 litr bud./ xomrehá* [jar] *gonjhá ye/ gonjáyewhá ye gunágun dárand./ Án xomrehá harkodám yek gonji dárand.//.* **3** (**a**) *xarvár, kuh, andáze (ye bozorg). //yek xarvár náme, yek kuh kár./ Peiqárehá* [protests] *bálá gereft/ foruxábid.//.* (**b**) *qolop-qolop. //Dud e siyáh qolop-qolop az dudkew birun mirixt.//.* **4** (**a**) *borzá/ bolandi ye ává. //Jamjám*/* TV *rouwan bud va picaw rá tá tah báz/ boland karde budand./ Borzá ye ává ye musiqi do candán bolandtar gawt* [the music doubled in volume.]//. (**b**) a volume control knob: *pic e borzá [ye ává]; (pic e) borzá. //pic e borzá rá carxándan va borzá ye ává rá biwtar kardan/ kástan//.* **5** **speak volumes** *bengarid be* "speak"

voluminous adj **1** *(beáyin yá bewuxi) feráx, gowád, galogowád, gonde. //picide lá ye táhá ye gonde ye patu./ dámanhá ye feráx* [skirts]*/ zirdámanhá ye feráx* [petticoats].//. **2** *(cun nevewte) kuh, xarvár. harjá juri tarjome miwavad. //Haftádman kárhá ye Ferdousi.//*

volumninously adv //*dar daftar e yáddáwt e ruzáne ye xod yek xarvár nevewtan//*

voluntarily adv **1** *bexást e xod, xodxáste; barárezu.* **2** *bimozd, ráyegán, mofti*

voluntary[1] adj **1** *bexást e xod; az del, "candán qolám va nesár va jáme ávardand ke mánand e án hic vaziri rá nadide budand ba'zi taqarrob rá az del va ba'zi az bim" (ZBP, L1226, TBH); bexást, "conánk jánvari va xandenáki ye mardom rá ki haryeki vará bivásete-and ámtar, na cun jonbew e bexást ki mardom rá az qebál e jánevari-st va jánvari az mardom ámtar..." (ZBP, L1475 DA); az bar e xiw "va mardomán e Yaman in hadis va ahvál bedánestand va jomle az bar e xiw Mosalmán wodand va imán ávardand." (ZBP,*

L6837, TTT); barárezu, "co Dárá biyávard lawkar beráh -- sepáhi na bar árezu razmxáh." (ZBP, L7044, SF); delbexáh; be delxáh e xiw. //Án zenáni bexást e xod/ az bar e xiw soxan goft./ Ámadan be án newast pák delxáh ast./ Bonyádhá ye nikukári be dahew/ awudád e mardom* [voluntary donations] *powtgarm-and./ Án bongáh az bar e xiw/ bexást e xod barcide gawt* [went into liquidation]*.//.* **2** *bimozd, "bimozd bud o mennat- har xedmati ke kardam -- yá rab mabád kas rá maxdum e bienáyat." (Háfez); dávtalab/ dávxáh. //komak konandegán e/ yáridahandegán e bimozd/ dávtalab./ Bimozd/ dávtalabáne komakhá ye mardomi/ hanvari* [do social work] *mikonad./ Án sázmán bá komakhá ye mardomi/ hanvari kár mikonad.//*

voluntary[2] (n) *taknavázi (pa, piw yá hengám e namáz dar kelisá). //*organ, trumpet voluntaries: *taknavázi ye arqanun, weipur (dar kelisá)//*

volunteer n **1** **volunteer (for sth/ to do sth)** *xáhande, dávtalab, basiji, dávxáh. //xáhandegán/ dávtalabán e bimozd páygáh e ganjvari/ dávtalabán e ganjvari* [volunteer treasurer]*/ xáhandegán/ dávtalabán e bimozd./ basijián baráye bargozári ye namáyew e zádruz e Masih/ Mehr*./ basijián e/ dávtalabán e andaki/ angowtwomári piwámadand./* volunteer social workers: *marsyárán* e bimozd/ basiji/ dávtalab./ goruhhá ye dávtalab/ basiji/ basijiyán.//.* **2** *dávtalab e ártewi/basiji. //Án sázmán rá kármandán e bimozd/ dávtalabán/ basijián migardánand.//.* **3** *jonbew e tan yá máhicehá bexást e xod. Niz bengarid be* "involuntary"

volunteer v **1** **volunteer (sth) (for sth)** *bimozd xáhán e... gawtan; bimozd kári rá kardan, "bimozd bud o mennat, har xedmati ke kardam -- yá rab mabá kas rá maxdum e bi enáyat." (Háfez); dávtalab gawtan. //Dávtalabáne/ bimozd xáhán e komak rasáni wod* [relief work]*./ Dávtalabáne/ bexást e xod goft "Parviz kárdárad, ammá man miáyam."/* volunteer information, advice, financial support: *dávtalabáne pand dádan, komak e puli kardan./ Man dávtalab e ránandegi gawtam.//.* **2** **volunteer (for sth)** *be (sepáh e) basij/ basijián peivastan*

voluptuary n *(beáyin/ xárdári) kámráni; tanparvari, "Álemi ku kámráni va tanparvari konad u xiwtan kam ast ke rá rahbari konad?" (ZBP, L3467 GS)*

voluptuous adj **1** (**a**) *kámrán, tanparvar; kámeangiz*, havasangiz, varanangiz* [<varan (Pahlavi), EDPL]. //andiwehá ye havasangiz/ varanangiz*; navázewhá ye, labxandhá ye varanangiz*/ havasangiz./ sarxowi ye tanparvaráneyi ke az yek garmábe ye dáq dast midahad.//.* (**b**) *(beviże baráye xárdári) tanparvari, kámráni, varanik*. //*voluptuous tastes: *tanparvari, kámráni. //*voluptuous indulgences: *tanparvari, kámráni./* voluptuous urges: *angizehá ye kámráni va tanparvari//.* **2** *(bewive ye pasandide) (beviże baráye zanán va doxtarán) havasangiz, varanangiz*. //mamehá ye, kunokapal e havasangiz; dárá ye barjestegi va foruraftegihá ye havasangiz/ varanangiz*./ pardehá* [paintings] *ye havasangiz/ varan-angiz* zanán e berehne kár e Renoir.//*

voluptuously adv *bázgardid be* "voluptuous"

voluptuousness n *bázgardid be* "voluptuous"

volute n **1** *(dar rázgari/* architecture*, beviże dar sarsotunhá ye Yunáni) gacbori ye canbare.* **2** *(dar zistwenási) canbare*

voluted adj *canbari. //yek guwmáhi* [sea-shell] *ye canbari//*

vomit v **1** **vomit sth (up)** *bálá ávardan; haráwidan; vámidan* [<Pahlavi (ZBP, C4139 MK)]; haráwidan. //ává ye haráw/ vámew** [the noise of vimiting]*./ Nuwábehá ye behamámixte delam rá behamzad va bálá ávardam/ haráwidam*/ vámidam*./ xun bálá ávardan/ haráwidan*/ vámidan./ harce xorde bud bálá ávard/ haráwid*/ vámid*.//.* **2** **vomit sth (out/ forth)** *(pendárin) birun rixtan. //dudkewhá ye kárxáne ke dud birun mirizad.//*

vomit n, **vomitus** *akmák (BQM, Farhang e Nezám). //bá akmák e xod xafe wodan va mordan.* [choke to death on one's own vomit/ vomitus]*//*

vomitus n *akmák (BQM, Farhang e Nezám)*

voodoo (also **voodooism**) n *(kiw/ din e) jáduparasti*

voracious adj **1** *porxor, wekamu, sirnawodani. //árezu ye xoráki sirinápazir; gorosnegiyi sirnawodani./* a voracious eater: *porxor, wekamu//.* **2** *(pendárin) sirinápazir. //*voracious reader: *ketábxáni/ námexáni sirinápazir; juyandegáne rásti ye sirinápazir* [voracious seekers after truth]//

voraciously adv *bázgardid be* "voracious"

voracity n *bázgardid be* "voracious"

vortex n (**vortexes**) (*dar kárhá ye dánewik* **vortices**) **1** *gerdáb; bauź; bouź.* **2** *(pendárin) gerdáb, bouź.* //a whirl of activity: *gerdáb e/ bouź e kuwáyi*./ drawn helplessly into the vortex of society, party politics, etc: *nátaván dar kám e gerdáb e hanvari** [social] *ye/ foruraftan.//*

votary n, **votary (of sb/ sth)** *wágerd, haváxáh, hávewt, "nán ke be hirbedán va hávewtán nánbordárand badxáh e yekdigar báwand, va xordegiri konand..." (ZBP, L7806, ZVY); niz harjá juri tarjome miwavad. //hávewtán e sepandármaz*/ haváxáhán e áwti ye jaháni* [votaries of peace]./ *hávewtán e/ haváxáhán e názinávandi* [disarmament]./ *(bewuxi) dívánegán e cougán camani* [votaries of golf]//

vote n **1** **vote (for/ against sb/ sth)**; **vote (on sth)** *ráy e (xod rá) andáxtan. //*take/ hold a vote on the motion: *baráye piwnahádi ráy gereftan/ piwnahádi rá be ráy gozáwtan./* settle/ decide/ resolve the matter by a vote: *dástáni/ cemi rá bá ráygiri sámán dádan/ yeksare/ yeksu ye kardan./* a majority/ minority vote: *ráy e mahinegán*/ kehinegán*./ ráyhá rá womordan* [counting]/ *radebandi kardan* [sorting]/ *bázrasi kardan* [checking]./ *ráy dádan/ gereftan bá peik./ Námzad e jomhurixáh dah hezár ráy ávard./ Án kár/ gám* [measure] *bá 9 ráy be 6 ráy gozawt/ ostovár dáwte wod/ rad wod/ wekast xord* [passed/ defeated]./ The vote went against him.: *bevárune ye xást e/ piwnahád e u ráy dáde wod.;* the vote went against accepting the plan: *ráy dádand ke án barnáme rá napazirand./* a vote of confidence/ censure: *ráy dádan va ostovár dáwtan/ ráy dádan va nekuhidan/ ostovár nadáwtan//.* **2** **the vote** *ráy e...; //kuwew baráye bedast ávardan e ráy e bornáyán/ noujavánán, kucandegán, xorásánihá./ ráy e pádewáhi-xáhán rá 5 dar sad afzudan/ kástan./ Sosiyálisthá/ Mazdakiyán* 40 dar sad ráyhá rá bedast ávardand.//.* **3** **the vote** *tavánestan ráy dádan. //wahrvandán e Engelestán dar 18 sálegi mitavánand ráy dahand.//.* **4** **put sth to the vote** *cizi rá be ráy gozáwtan/ nehádan.* **(propose) a vote of thanks** *darxást e kaf zadan kardan baráye....*

vote v **1** **vote (for/ against sb/ sth)** *ráy dádan. //*vote by ballot: *bá barge ye (ráy) penháni ráy dádan./* vote by proxy: *bá gomáwtári ráy dádan./ bá peik ráy dádan./ Bist namáyande* [delegates] *besud e/ bevárune ye/ bar zedd e án piwnahád ráy dádand./ Agar nemitavánim báham kenár áyim/ hamdástán gardim bogzár/ behel ráy dahim./ Ruz e ráygiri baráye Dáriyuw ráy bede/ kumal* [party] *e Mazdaki** [socialist]*ráy bede!/ Dar hameporsi* [referendum] *ráy e "na" dádam./ Ráy dádim ke hamconán bast newinim* [continue the strike]//. **2** *bá ráy (dádan) kasi rá be kári/ páygáhi* [position] *bargozidan. //Ráy dáde ma rá be farwini** [chairman] *bargozidand.//.* **3** *bá ráy dádan (puli rá be...) dádan. //Tázegi namáyandegán e kahestán** [parliament] *ráy dáde dastmozd e xod rá afzudand./ Ráy dáde yeksad hezár dolár baráye paźuhew be án bimárestán dádand.//.* **4** *hamegán goftan...: //Hamegán goftand ke án namáyew* [show] *xub bud va gereft* [be a success]//. **5** *goftan; piwnahád kardan. //Man piwnahád mikonam ke haminjá bemáni.//.* **6** **vote sb/ sth down** *bá ráy dádan kasi yá cizi rá az miyán bardáwtan yá wekast dádan* [to defeat]/ *be kasi yá cizi ráy e "na" dádan.* **vote sb in/ out/ off; vote sb into/ out of/ onto sth** *bá ráy dádan kasi rá... kardan/ gardánidan/ kasi rá sar e kár ávardan. //bá ráy dádan kasi rá az sar e kári bardáwtan./ Bá ráy dádan kumal e Mazdakiyán*/ Komunisti rá sar e kár ávardan./ Ráy dáde u rá az sar e án kár bardáwtand; Ráy dáde u rá az bádgán*/ báyján* bardáwtand* [vote out of office/ off the board].//. **vote sth through** *bá ráy dádan gozarándan. //Kahestán* án piwdád* rá bedun e segálew gozaránd.* [Parliament voted the bill through without a debate.]//

voter n *ráydahande. //*floating, marginal, tactical, etc voters: *ráydahandegán e ruzvard*, kamarj, wegerdbáz va mánand e án.//*

votive adj *niyázi [piwkew be xodá]. //*votive offerings: *barxi;* votive candles: *wam* e niyázi//*

vouch v **1** **vouch for sb/ sth** *pásoxguyi ye... rá begardan gereftan; begardan gereftan; páyandáni ye... rá kardan; gováhi kardan. //Man páyandán e u miwavam/ dorostkári ye u rá man gováhi mikonam.* [I vouch for him/ his honesty.].//. **2** **vouch for sth** *gováhi kardan. //Kárwenásán gováhi kardeand/ mikonand ke án parde/ negár* [painting] *rástin/ sare ast.//*

voucher n **1** *pate, gováhi, nebewte; barge ye...; //*gift vouchers: *pate ye piwkew./* discount vouchers: *pate ye kástár* e viźe./ pate ye/barge ye náhár/ wám//.* **2** *resid.*

vouchsafe v, **vouch safe sth (to sb)** *(kohan yá beáyin) (piwkew) dádan/ kardan; baxwidan; harjá juri tarjome miwavad. //*be vouchsafed a vision of the future: *cewm e jahánbin e xodádád dáwtan./ Barxi rázhá ye dívánik* rá bá u dar miyán nehádan* [vouchsafe certain official secrets to sb]//

vow n *padest* [<padest, Pahlavi (ZBP, C2167)]; sougand (xordan); (bá xodá ye xod) peimán (kardan). //*recite/ pronounce/ renew one's marriage vows: *padest* e/ sougand e zanáwuyi (ye xod rá) xándan/ farágun kardan* [recite]/ *bázxándan./* keep/ break a solemn vow: *Padest e sangini rá negahdáwtan/*

wekastan./ Nuns are under vows of poverty, chastity and obedience: *Zanán e káźenewin/ doxtarán e káźenewin/ káźenewinán sougand e nádári, páktani va farmánbordári xordeand.//*

vow v *sougand e... xordan; (bá xodá ye xod) peimán ... kardan; padestádan* [<Pahlavi, padestátan, (ZBP C2167 MK, BF)]. //Sougand xordand/ padestádand* ke kin e xod az dowmanán besetánand/ betuzand* [vow revenge on their enemies]./ *Sougand xord/ peimán kard ke láqar wavad./ Sougand xord/ padestád* ke digar bá u soxan naguyad.//*

vowel n **1** *váki* [<vák] [<vac (Avestáyi), vác (Sanskrit), EDPL 47.0910]. //*a vowel system: *dastgáh e váki.//.* **2** *váthá ye váki con a, e, i, o, u, ee, oa. Besanjid bá* "consonant[1]"

vox populi *(látini) (niz anáyin,* **vox pop***) soxan e mardom e kuce; az zabán e mardom e kuce va bázár*

voyage n *daryánavardi; espáwnavardi** [space voyage]*; daryábori, "begáh e kuh kandan áhanin som -- gah e daryá boridan xeizarán dom" (Nezámi- XosroWirin); daryá boridan; az ráh e daryá raftan. //*on the outward/ homeward voyage: *behengám e daryánavardi va az xáne durwodan/ va bázgawt e be xáne./ daryá ye/ zeráh*/ oqyánus e Atlas rá pahnávári boridan/ peimudan/ navardidan.* [make a voyage across the Atlantic.]*./ az ráh e daryá az Mombásá be Goa raftan* [go on a voyage from... to...]*./ daryáborihá ye/ daryánavardihá ye Sandbád e Daryánavard* [the voyages of Sindbad the Sailor]*//*

voyage v *az ráh e daryá raftan; daryá navardidan; espáw** [space] *navardidan. //daryá ye/ zeráh*/ oqyánus e Hend rá pahnávár* [across] *boridan/ navardidan./ espáw navardidan* [voyaging through space]//

voyager n *daryánavard (bejáhá ye náwenáxte). //*the Voyager 2 spacecraft: *espáwnavard* e* "Voyager2"

voyeur n *dale, cewmcarán*

voyeurism n *dalegi;cewmcaráni*

voyeuristic adj *bá dalegi/ cewmcaráni. //bá dalegi/ cewmcaráni xow gozarándan* [voyeuristic pleasures]./ voyeuristic pursuits: *dalegi//*

VP, VPres *kutáhwode baráye* "Vice President"

vs abbr "versus"

VTOL (abbr), vertical take-off and landing: *(kutáhwode baráye havápeimá ye carxbál e sixaki). //*a VTOL jet: *yek jet e sixaki; havápeimá ye/ jeti ke sixaki barxáste va minewinad./* fly VTOLS *sixaki parváz kardan/ barxástan va newastan.//*

vulcanite n *lástik e ábdide*

vulcanization, vulcanisation n *ábdide kardan*

vulcanize, vulcanise v *ábdide kardan*

vulgar adj **1** *piwepá oftáde; past; forumáye; bisaropá, "árezaw rá be masal máh e falak natván xánd -- nesbat e dust behar bisaropá natván kard". Harjá juri tarjome miwavad. //namáyew e saboksaráneyi az dáráyi ye xod./ áráye ye arzán va ajaqvajaq be tan dáwtan./ xandeyi boland va saboksaráne/ boland va zanande//.* **2** *zanande, zewt. //cami* [gesture]*, piwnahádi* [suggestion]*/ wuxiyi zewt/ zanande.//*

vulgar fraction = **simple fraction** *barxe, //barxe ye hanjár* [common] *con 3/4, 5/8//. Niz bengarid be* "decimal"

vulgarism n *váźe/ soxan e zewt/ zanande. //"kun"* [arse] *váźe ye zewti bejá ye "sorein" ast.//*

vulgarity n **1** *soxani yá kári zewt/ zanande.* **2** *bisaropáyi, "árezaw rá be masal máh e falak natván xánd -- nesbat e dust behar bisaropáyi natván kard." (Háfez); forumáyegi, zewti, zanandegi, saboksari.* **3** *(dar pasand kardan) bisaropáyi. //zanandegi ye jámeaw/ bisaropáyi ye puwákaw; bisaropáyi ye kerdáraw* [manners]*//*

vulgarization, vulgarisation n *bázgardid be* "vulgarize"

vulgarize, vulgarise v **1** *bisaropá kardan; az arzew e... kástan.* **2** *sabok ... kardan; piwepá oftáde kardan; az arzew e... kástan*

vulgarly adv **1** *bisaropáyi, forumáyegi.* **2** *(be zabán e) mardom. //Ahriman rá (be zabán e) mardom Weytun xánand/ guyand.//*

Vulgate n, **the Vulgate** *tarjome ye Enjil be zabán e Látin*

vulnerability n *ásibpaziri; zaxmpaziri*

vulnerable adj, **vulnerable (to sth/ sb)** **1** *ásibpazir, zaxmpazir. //Juje ye parandegán xeili ásibpazir bude dastxow e parandegán e wekári/ wekárci miwavand./ Docarxesavárán az motorsavárán ásibpazirtar-and./ (pendárin) Pas az marg e zanaw xaste va afsorde gawte//.* **2** *(pendárin) dastxow, zaxmpazir, ásibpazir.*

//dastxow e ásib [abuse]*/ bájsetáni* [blackmail]*, xordegiri* [criticism]*./ jáyi ásibpazir* [a vulnerable point] *dar yek peimán e padáfandi ye* "NATO" [defence pact]*//*

vulnerably adv *bázgardid be* "vulnerable"

vulpine adj *(vábaste be) rubáh; rubáhsán; rubaháne. //*vulpine cunning, stealth, etc: *nirangi rubaháne; dastbordi rubaháne./ roxsári/ didári rubáhsán//*

vulture n **1** *karkas [parandegán e bozorg az xáneváde ye* Catharidae *ke vábaste be báz va wáhin va áloh hastand ammá panjeyewán kamzurtar ast va sarogardanewán berehne ast va biwtar láwe mixorand.].* **2** *láwxor, magasán e gerd e wirini; "In daqaldustán ke mibini -- magasán-and gerd e wirini." (Sa'adi). //Láwxoráni ke bar bálin e xarpuli dar ástáne ye marg gerd ámadeand.//*

vulva n (plural **vulavas**, *dar kárhá ye dánewik* **vulvae**) *(kálbodwenási) kos; warm e zan, warmgáh e zan; náz; wekufe*

vv *kutáh wode baráye* "verses"

vying pres p*/ setáy e kárváźe az* "vie"

Ww

w, w (pl **w's, w's**) *bistosevvomin vát** [letter] *e dabire ye Engelisi*

W (abbr) **1** watt(s). *kutáhwode baráye "vát". //yek afruze** [light bulb] *ye 60 váti//.* **2** **west/ western** *xorvarán*; xorvaránik*. //Irán dar xorvarán e Hendustán ast.//.* **3** *(beviźe baráye jámehá ye zanáne) andáze ye zanán/ zanáne*

WAC, Wac *kutáh wode baráye* "Women's Army Corps" *dar Ámriká sepáh e zanán. //*join the Wacs: *be sepáh e zanán peivastan.//*

wacky adj (**wackier**, **wackiest**) *(anáyin, beviźe dar Ámriká) kosxol, dalqak. //yek xandestángar* [comedian] *e/ xonyágar* [entertainer] *e kosxol//*

wad n **1** *puwál; pucál, ágan (ágan va ágane baráye por kardan e suráxi yá bastan e jáyi); tuppi; anbire. harjá juri tarjome miwavad. //candán qouqá bud ke guwháyaw rá panbe kard.//.* **2** *golule, baste, mowte (eskenás, bijak* [banknotes/ bills]*). //yek baste, mowte (eskenás/ bijak e) sad dolári az jibaw birun kewid.//.* **3** *(dar Engelestán/ zabán e kuce) kák,* [bun]*/ bazmávard* [sandwich]*). //yek fenján cáy va kák.//*

wad v (**wadded, wadding**) **1** (**a**) *gerd e/ dour e cizi rá... puwál/ pucál/ anbire goxáwtan.* (**b**) *jáyi rá bá puwál/ pucál/ anbire porkardan/ áqostan//.* **2** *ástar (e narm e panbeyi yá pawmi) kardan; láyi ye (e narm e panbeyi yá pawmi) gozáwtan. //yek jáme ye xáb e/ yek nimtane ye/ yek patu ye pawmágand* [a wadded jacket, quilt]//

wadding n *puwál, pucál, anbire, ástar, láyi*

waddle v *(biwtar baráye xárdári) ordakvár/ bá langar ráh raftan. //Zan e farbeh va kutuleyi bá langar miyámad/ dar xiábán ráh miraft.//. niz bengarid be* "shuffle"

waddle n *ordakvár/ bá langar ráh raftan.* **walk with a waddle** *ordakvár/ bá langar ráh raftan*

wade v **1** (**a**) *(dar áb, lajan, gel va mánand e án) besaxti ráhraftan; langlangán(ráh) raftan; be áb zadan. //Bá in cakmehá nemitavánam ráh beravam./ (rudxáne) pol nadárad báyad be áb zade beravim ánvar/ ánsu./ Máhigir be áb zade xod rá be miyán e rud resánd./ baráye residan be/ dastyábi be barxiyán* [the victims] *nágozir gawtand tá zánu dar gel va áxál ravand* [wade knee-deep through mud etc]*.//. bengarid be* "paddle[2]". (**b**) *be áb zadan va gozawtan. //(Áyá) mitavánim be áb zade az rud begozarim?//.* **2** **wade in** *(anáyin) be anjám e kári kamar/ miyán bastan. //Inkár báyad anjám wavad, pas behtar ast ke harce zudtar kamarhá rá bebandim/ beanjámaw kamar bandim* [wade in immediately]*.//.* **wade into sb/ sth** *saxt bekasi yá cizi táxtan; rást tuy e del e... raftan. //Dar hamán áqáz e soxanráni rást raft tuy e del e kasáni ke az u/ azaw xorde migereftand.//.* **wade through sth** *bá ján kandan xándan. //Ámárhá ye delázár* [boring statistics] *rá barg-pas-e-barg bá jánkandan xándan.* [wade through]//

wader n **1** = wading bird. **2** **waders** *cakme ye boland tá rán. //yek joft cakme ye boland tá rán//*

wadi n *darre [dar xávar e miyáne* [middle East] *va abáxtar/* north *e Áfriqá]*

wading bird *laklakiyán [guneháyi az parandegán e páderáz az ráste ye* ciconiiformes *ke dar áb micarand.]*

WAF, Waf *(kutáhwode dar Ámriká)* "Women in the Air Force" *zanán dar niru ye havávi. //be* WAF, Waf *niru ye haváyi ye zanán peivastan//*

wafer n **1** *nán e panjere, nán e bastani.* **2** *dorun, nán e fatir dar kelisá.* **3** *newán e gerd va qermezi ke bejá ye mohr powt e gatehá* [documents]*casbánand tá newán dahand ke divánik** [official] *ast.*

wafer-thin adj *xeili názok, pustepiyázi. harjá juri tarjome miwavad. //Bazmávardhá ye/ sándevichá ye xeili názok/ áźándide./* a wafer-thin majority: *womár e haváxáhán e andak;mahinegi ye andak//*

waffle[1] n *koli (ZBP, C5164) [keyk/* cake *e kucaki ke bá warbat xorand]*

waffle[2] v *(dar Engelestán; anáyin; xárdári) ásmánrismán báftan; cartopart nevewtan/ goftan va rudederázi kardan. //*What is she waffling about now?": *"ci ásmun-rismun mibáfe dige?"/ Tasuhá* [hours]*/ xeili rudederázi kard ammá kasi guw nemidád.//*

waffle n *ásmánrismán; rudederázi. //Án gozárew engár cewmgir* [impressive] *bud ammá berásti ásmánrismáni biw nabud.//*

waffle-iron n *qáleb e kolipazi*

waft v *daftan; damidan; vazidan; bevazew darávardan; vazándan; wenávar kardan/ budan. harjá juri tarjome miwavad. //Áváyewán* [the sound of their voice] *az án su ye daryáce vazide beguw e má resid./ Buhá ye xowi* [delicious] *az áwpazxáne miámad./ Nasimi vazide bu ye xow e golhá rá miyávard.//*

waft n *bu (yi ke bá nasim áyad); nasim, "nasimi kaz bon e án kákol áyo -- mará xowtar ze buy e sonbol áyo" (Bábá Táher). //bu ye xow e atr/ hubu; nasim e/ bu ye xow./ bu ye tanbáku//*

wag[1] v (**wagged, wagging**) *jonbándan, jonbidan, takántakán dádan/ xordan. //Dom e sage mijonbid./ sage domaw rá mijonbánd/ takántakán midád./* wag one's finger at sb: *Angowt e xod rá besu ye kasi takán-takán dádan.//.* **tongue wag** *bengarid be* “tongue”

wag[1] n *jonbjonb xordan; jonbidan; jonbándan. //sage domaw rá jonbánd.//*

wag[1] n *(kohne wode) ádam e wux. //*He's a bit of a wag: *Ádam e wuxi ast.//*

waggish adj *(kohne wode) az sar e wuxi; bámaze. //soxanán e, niranghá ye/ tarfandhá ye/ baccehá ye bámaze//*

waggishly adv *bázgardid be* “waggish”

waggishness n *bázgardid be* “waggish”

wage[1] n *dastmozd, mozd, ruzi, "harcand ke dád konid va ra’yat ábádán dárid xaráj e man zudtar baráyad va ruzihá taxi nawavad." (ZBP, L2066 TB); "va monádi báng kard harkasi ke xáhad ruzi ye malek begirad va nám e u dar jaride ye atá dorost wavad..." (ZBP, L255 TB). //Hafteyi sad dolár dastmozd./ Dastmozdhá rá ádinehá mipardázand./ Báj va bime rá az dastmozdetán mikáhand./ Baráye yek ruz kár e xub* [fair], *yek dastmozd e xub* [fair] *cewm dárim./ Kárgarán dastmozdi mixáhand ke betavánand bá án ruzgár bogzaránand* [a living wage]*./* a minimum wage: *dastmozd e kamine/ boxoronamir./ hafteyi dah dolár afzáyew e dastmozd.//. niz bengarid be* “income”

wage[2] v, **wage sth (against/ on sth)** *pardáxtan be...; //hic kewvari xáhán e pardáxtan be yek jang e hasteyi nist./ Warvin** [the government] *be peikár bá jodáyi nehádan miyán e zanán va mardán dar sátvunhá** [industry] *pardáxte./ Barxord e kárxánehá bá zanán va mardán yek barxord e yek bám o do havá-st va sarrewtedárán bá án be peikár pardáxteand.* [wage a campaign against sex discrimination in industry]*//*

wage-claim n *darxást e afzáyew e dastmozd [baráye kárgarán az suy e raste ye kárgari/* union*]*

wage-earner n **1** *dastmozdbegir; mozdur; ruzmozd. //*Are you a wage-earner or salaried?: *ruzmozdi hasti yá dáreyi? [dáre]//.* **2** *nánávar. //dar án xáneváde do tan nánávar-and.* [wage-earner]*//*

wage freeze *jelogir (ye dátikáni*/ qánuni) az afzáyew e dastmozdhá*

wager v, **wager sth (on sth)** *(kohne yá beáyin) gerou bastan. //Behtar az in kálá* [goods] *hic já nemiyábi, gerou mibandan./* wager 100 dollars on a horse: *ruy e asbi 100 dolár gerou bastan. //(harcand bexáhi) (báhát/ bá to) gerou mibandam ke nemiáyad.//*

wager n *(kohne yá beáyin) gerou, "ze gurán tak robudam dar davidan -- gerou bordam ze morqán dar paridan" (Nezámi). //gerou bastan; gerouyi rá paziroftan* [take up/ accept]*//*

waggle v *jonbándan; jonbidan. harjá juri tarjome miwavad. //(Hengámi ke ráh miravad/ ráh ke miravad/ hengám e ráh raftan kunaw/ kapalháyaw qermiáyad./ Mitavánad guwháyaw rá bejonánad* [She can waggle her ears]*.//. bengarid be* “wag/ wiggle”

waggle n *jonbew, takán, qer*

wagon, (**waggon** *dar Engelestán)* n **1** *arrábe. niz bengarid be* “cart”. **2** *(dar Ámriká)* **freight car** *deliján (dar kárvándudi). //Kárván dudiyi ke ham deliján baráye ráhiyán/ mardom va ham deliján e bárkew dárad.//.* **3** *arrábe ye dasti yá miz e carxdár.* **4** **on the wagon** *(anáyin) digar sar be xomre nazadan. //*be/ go on the wagon: *digar sar be xomre nazadan//*

wagoner, waggoner n *(dar engelestán) arrábeci*

wagon-lit n (pl **wagon-lits**) *(dar kárván dudi) deliján e taxtexábdár*

wagtail n *domjonbának (parandegán e Ásiyáyi az xáneváde ye* Motacillidae *dárá ye andámi bárik va domi deráz ke peivaste bálá va páyin mijonbad.)*

waif n **1** *áváre; bacce ye sareráhi. //gedáxáne/ xáneyi baráye kudakán e sargardán va sareráhi./ Cun baccehá ye sareráhi riqu/ láqaru bude engár dáwtand az gorosnegi mimordand.//.* **2** *dárák e/ mál e/ jánevar e bi xodávand/ bixávand/ bisáháb**

wail v **1** (**a**) **wail (about/ over sth)** *wivan kardan, nálidan; záridan, geristan, muyidan "bedánsán ke Iránián sarbesar -- azinpas nabinand joz muyegar." (ZBP, L6139, SF). //bá/ az anduh nálidan* [wail with grief]./ *Kudak e bimá zár minálid* [wailed miserably]./ *Kár az kár gozawte va pawimáni sudi nadárad.* [no use wailing about/ over mistakes made in the past]//. (**b**) *(pendárin) zuze kewidan; nálidan. //rádehá ye/ máwin e bimárkaw*/ bimárkawhá*/ ámbolánshá bá áźir zuzekewán wetábán miraftand./ Zuze ye bád rá dar dudkew* [wind wailing in the chimney] *mitavánid bewnavid/ mitaván wanid.//.* (**c**) *nálidan; nálán goftan; naván goftan; "sepáh e jávdán az to ramide -- negár e ciniyán az to wamide; be wab tá ruz picán o navánam -- co mári cubxorde dar miyánam." (ZBP, L7711, VR). //Nálán/ naván/ nálide goft, "hame ye pulam rá gom kardam/ gom kardeam."; Án bacce/ baccehe minálid o migoft ke páyaw rá xaste/ ásib zade.//.* **2** **wail for sb** *baráye marg e... muyidan; "Bedánsán ke Iróniyán sarbesar -- az inpas nabinand joz muegar" (ZBP, L6139, SF). be sug newastan. //baráye bacce ye/ farzand e mordeaw/ az dast rafteaw mimuyid/ muye mikard.//. niz bengarid be* "cry"

wail n **1** *nále, zári, muye, gerye. //Án bacce/ baccehe zad zir e gerye* [burst into loud wails]./ *Az anduh nálid/ muyid/ zár zad/ zárid.//.* **2** *nále, zári, muye, zuze. //*the wail of sirens: *zuze ye áźirhá//*

wainscot n *taxtekubi (ye nime ye páyin e divár e otáq/ xáne); lamekubi*

wainscoted adj *(divár e) dárá ye taxtekubi/ lamekubi*

wainscoting n *taxtekubi; lamekubi*

waist n **1** *kamar, miyán; gerd e kamar. //yek kamarband e pahn (gerd e kamaraw) baste bud. Gerd e kamaraw 60 sántimetr ast./ Kárgarán tá kamar/ az kamar be bálá loxt/ berehne budand./ andázehá ye (gerd e) kamar//.* **2** (**a**) *kamar. //Agar dáman xeili gowád ast mitavánim az gerd e kamaraw tu bezanim* [take in the waist]./ *kamaraw baráyam xeili tang ast* [too tight]./ *walvári bá kamar e 70 sántimetr.//.* (**b**) *nim tane ye/ yal e zanáne. bengarid be* "shirt waist". **3** (**a**) *kamar, baxw e bárik, galugáh. //Galugáh e yek pangán* e/ sá'at e weni; kamar e yek violon/ galgacak*; kamar e yek zanbur/ monj//.* (**b**) *(dar kawti) miyán; deli* [<deli, Kordi ye Hourámi]*

waistband n *life/ nife (ye dáman yá walvár). //Tá kamar tu ye/ dar áb budand./* wade waste-deep into a stream: *az rudxáne besaxti gozawtan va tá kamar dar áb foruraftan.//*

waisted adj *kamarbárik. //yek nimtane ye/ kot e kamarbárik.//*

-waisted *(setáyhá* ye serewte misázad) ...-kamar. //*narrow-waisted: *kamarbárik; xeili kamarbárik; kamar e Jináyi/ Jináluluyi;* a high-waisted garment: *yek jáme ye kamarbálá//*

waist-high adj, adv *//tá kamaralafhá/ urvarhá* bálá ámade/ ruyide tá kamar e ádam miresid.//*

waistline n **1** *kamar; gerd e kamar; //kamar e bárik* [narrow], *yek kamar e xowtaráw* [a slim waistline]//. **2** *kamar, kamargáh. //pirhani ke kamaraw/ kamargáhaw bálátar az kamar e ádam miyistad.* [with a high waistline]//

wait[1] v **1** (**a**) **wait (for sb/ sth)** *cewmberáh e... mándan; biyusidan; páyidan, "garat ráy e jang ast, jang ázmáy -- varat ráy e bargawtan, idar mapáy!" (ZBP, L6355, SF); "agar wab resad rouwani rá mapáy -- ham andarzamán* [immediately] *suy e farmán garáy." (ZBP, L5722 SF). //"Xeili cewmberáh mándi?", "Ári 20 pál** [minute] *biyusideam."./ Behew/ be u beguyid aknun nemitavánam bebinamaw. Báyad bebiyusad/ báyad cewmberáh bemánad./ Xáhew mikonam ma rá/ baráye man bebiyusid.; Cewmberáh e/ biyusán e bandámadan e báránim./ Báyad tá páyán e máh bebiyusi/ bepáyi tá betavánam pulat rá bepardázam./ (anáyin) midánestam ke conin xáhad wod, biyusánaw budam./ Farwin** [chairman] *biyusán e áqáz kardan e newast* [meeting] *ast./ Biyusán e daryáft e/ wanidan e hudeam* [result]./ *ru ye pá band nistam tá vápasin matal* [novel] *e u rá bexánam.//.* (**b**) *cewm nehádan, "va hamiwe cewm neháde budi tá pádewáhi bozorg va jabbár bar cákeri xawm gerefti..." (ZBP, L465 TB); cewm dáwtan, "va womá rá cewm hamidáwtam tá key birun áyid..." (ZBP, L41 TB); guw dáwtan, "pas wabi án zan peiqám ferestád ke man be arusi miwavam to guw dár tá man cun bázáyam to rá bebinam." (ZBP, L2377 AT). //*Wait one's opportunity/ chance to do sth: *cewm nehádan/ guw dáwtan tá páreyi baráye anjám e kári dast dahad.; Cáreyi nadári joz in kebiyusán e pastáyat báwi* [to wait your turn]*.//.*(**c**) *derang kardan, "xoruwid key námdárán e jang -- zamáni degar kard báyad derang." (ZBP, L3228 SF); báw, budan, "báw tá dastaw bebandad ruzgár" (ZBP, L3784 GS); mándan; páyidan, "be Gostahm gu icgune mapá -- co in náme ye man bexáni biyá" (ZBP, L4720, SF); "bexor harce dári befardá mapáy -- ke fardá magar digar áyadw ráy" (ZBP, L4883, SF). //dar án dástán wetábi nist, mitavánad tá newast e digar bemánad* [wait]*.//.* **2** **with sth (for sb)** *(cáwti rá) dir kardan. //Emwab dir miáyam xáne, azinru womá wámetán rá bexorid/ wámetán rá dir nakonid//.* **3** *(bá ráde*/ máwin) derang kardan./ kenár kewidan. //"injá derang nawáyad!"//.* **4** **keep sb waiting** *kasi rá cewmberáh*

gozáwtan; kasi rá káwtan. //Az in ke womá rá cewmberáh gozáwtam puzew mixáham/ mipuzam./ Dáwt camedánaw rá mibast [pack his luggage] *va má rá candán káwt ke zir e páyemán alaf sabz wod.//.* **ready and waiting** *bengarid be* "ready". **wait and see** *báw, "báw tá dastaw bebandad ruzgár." (ZBP, L3784, GS); páyidan; dast negahdáwtan tá...; //Aknun hic kári az dastemán barnemiáyad báyad dast negahdárim./ bepáyim va bebinim ce miwavad..//.* **wait at table** (US, **wait on table**) *dast be sine istádan va peristidan/ noukari yá kolfati kardan.//.* **wait for the cat to jump/ to see which way the cat jumps** *bebin az kodámvar bád miáyad hamánvar bádew bede!.* **wait for it** *(anáyin) dast negahdár tá...;* **(play) a waiting game** *báw; báw tá...; "báw tá dastaw bebandad ruzgár." (ZBP, L3784, GS).* **wait on sb hand and foot** *dast be sine baráye kasi nokari kardan; //Engár cewm dárad hame nokariyaw rá bekonand.//.* **what are we waiting for?** *(anáyin) (pas) biyusán e ci-stim/ cewmberáh e ci-stim? (bezan berim!).* **what are you waiting for?** *(anáyin beriwxand) (digar) Biyusán e ci-sti/ cewmberáh e ci-sti?/ Digar ce mixáhi?.* **(just) you wait** *//Báw tá pust az kalleat bekanam!; In xatt o in newán/ newun; agar... nakonam bacce ye bábám nistam!//.* **5** **wait about/ around** *sargardán mándan/ wodan.* **wait behind** *mándan (tá digarán beravand). //Xáhew mikonam emruz pas az in ke hame ye wágerdán raftand bemánid.//.* **wait in** *dar xáne cewmberáh e... mándan. //Hame ruz/ hame ye ruz/ sarásar e ruz dar xáne cewmberáh mándam ammá nayámadand/ naresidand.//.* **wait on sb** (**a**) *peristidan*; nokari yá kolfati ye kasi rá kardan; //dastbesine ámáde ye dastur e kasi istádan//.* (**b**) *(kohne wode) be didár e kasi raftan.* **wait up (for sb)** *bidár mándan tá kasi biyáyad. //Emwab xeili dir be xáne miáyam,b ará ye man bidár namánid.//*

wait[2] n **1** **wait (for sth/ sb)** *biyusew, mánadan; cewm dáwtan; guw cewm dáwtan; budan; páyidan; káwtan. [bengarid be* "wait[1]"*]. niz harjá juri tarjome miwavad. //Ámáde budam ke ma rá bekárand.; Xeili cewmberáh e masráde*/ otobus wodim.//.* **2** **lie in wait** *bengarid be* "Lie[2]"

waiter n (fem **waiteress**) *peristande*. bázgarid be* "priest"

waiting-list (n) *fehrest e cewberáhán; fehrest e pastáyiyán*. //(Nám e) kasi rá baráye gereftan e pate* [ticket] *ye namáyewxáne dar fehrest e pastáyiyán* nevewtan;* a hospital waiting-list: *fehrest e pastáyiyán* e bimárestán.//*

waiting-room n **1** *mángáh*.* **2** *jáy e/ otáq e cewmberáhán; mángáh*

waive v *cewm puwidan az; hewtan. //az piwmáriyi/ abarmándi** [claim], *awáyi*/ haqqi* [right], *dasturi* [rule] *cewm puwidan./ Bar án wodim ke darbáre ye womá az (marz e) sen/ sál e darxástkonandegán* [age-limit for applicants] *cewm bepuwim//*

waiver n *(dátikán) hewtan; hewtenáme. //Ánán rá vádáwtand ke hewtenámeyi rá darbáre ye piwmár e xod baráye xánexá* [to sign a waiver of claims against the landlord] *dastine nehand.//*

wake[1]v (pt **woke** *yá bástáni;* **walked**, pp **woken)** (*yá bástáni* **waked**) **1** (**a**) **wake (up)** *bidár gawtan/ wodan; barxástan. //Ruzhá/ bámdádhá biwtar key/ ce hengám bidár miwavi?/ Táze az xáb e sangini/ źarfi barxástebud/ bidár wode bud./ Emruz bámdád zud* [early] *bidár wodam/ barxástam./ Bidár wo/ barxiz! tasu* [o'clock] *ye hawt ast./ Wab az sarmá bidár wodam./ Dar ke behamxord* [slam] *nágahán az xáb parid./ Bidár ke wod did dar xáne tanhá/ tanhá ye tanhá-st.//.* (**b**) **wake sb (up)** *kasi rá az xáb bidár kardan. //bacce rá bidár nakon!; Áváyi/ sedáyi/ sarosedáyi dar otáq ma rá az xáb paránd.//.* bengarid be "awake, awaken". **2** **wake sb/ sth (up)** *barangixtan; bidár kardan. //Yek wornáv** [shower] *e/ ábtani ye sard zud bidárat mikonad/ zud xáb rá az kalleat miparánad./ Án ruydád yád e ranjhá ye gozawteaw rá barangixt/ bidár kard./ Wenavandegán rá* [the audience] *báyad barangixt/ bidár kard.//.* **3** *(beáyin) barangixtan, bidár kardan. //Faryádaw va báztáb e án xámuwi ye darre va kuhestán rá barhamzad.* [His echoing cry woke the mountain valley.]*//.* **4** **wake the dead** *candán boland ke kalle ye... rá tarekándan. //Conán qouqáyi barpá karde budand ke kalle ye ádam mitarekid.//.* **one's waking hours** *zamán e bidári; ruzgár. //Hame ye ruzgáraw negarán e káraw ast.//.* **5** **wake up to sth** *bidár wodan, fahmidan, daryáftan. //Zamán e án faráreside ke bidár wavi va in bonest** [fact] *rá daryábi ke* [wake up to the fact that] *mardom xeili dustat nadárand./ Hanuz nafahmide ke havá candi pas ast* [seriousness of the situation]*./ Hanuz dozáriw nayoftáde ke havá xeili pas-e.//*

wake[2] n **1** *wab bar sar e mordeyi bidár mándan.* **2** *(beviźe dar Irland) wab e piw az xáksepári bar sar e morde bidár mándan va wabcare kardan.*

wake[3] n **1** *radd e ...; //radd e sefid va kafdár e kawti//.* **2** **in the wake of sth** *dar pei ye; pas az; be donbál e. //Pas az/ dar pei ye xowksáli hamegiri ye bimárihá rox dád./ Jang bedonbál e xod degargunihá ye hanvari** [social changes] *ye farááváni (hamráh) ávard.//*

wakeful adj **1** *bixáb, bidár.* **2** *bidár, howyár, áźir.* (**c**) *(wab) bixábi; bidár. //wabi rá bidár mánde be niyáyew pardáxtan.//*

wakefully adv *bázgardid be* "wakeful"

wakefullness n *bázgardid be* "wakeful"

waken v *bidár kardan/ wodam; barxástan; barxizándan*

walk[1] v **1** (**a**) *ráh raftan; gám zadan. //In bacce candmáhegi ráh oftád* [started to walk]*?/ Áheste (-áheste) be xáne raftim./ Bedarun e otáq raftim* [walk into]*; Be darun e otáq ámad./ bálá va páyin/ pasopiw raftan/ gám zadan/ kenár e rud/ rudxxáne ráh raftand; Emruz 20 kilometr ráh raftam/ rafte-am.//.* (**b**) *piyáde raftan. //"Cejuri be injá ámadi/ residi?", "piyáde!"/ be masráde*/ otobus naresidam nágozir piyáde be xáne raftam.//.* (**c**) (*biwtar* **go walking**) *gardew kardan/ raftan; piyáderavi kardan; ráhpeimáyi kardan. //Piyáderavi rá dust dáram.; Emsál tábestán dar Álp gardew/ ráhpeimáyi miravim.//.* (**d**) *baráye cárpáyán (cahár dastopá) ráh raftan. niz bengarid be* "gallop, trot". **2** *bá... raftan; hamráhi kardan; bordan. //Pas az takrobáyi* [a race] *báyad bá asbán candgáhi piyáde raft./ Rafte birun sagcaráni/ sage rá becaránad.* [He's out walking the dog.]*./ Asbe rá piyáde tá bálá ye tappe bord./ Tá dam e/ nazdike rádeaw* án bánu rá hamráhi kard./ Dast dar kamar e man andáxte ma rá az ánjá bord.* [He put hiss arm round me and walked me away.]./ *Hamráhat tá xáne(at) miáyam/ miresánam.* [I'll walk you home.]//. **3** *ráh raftan dar pahná ye, sarásar e yá kenár e...; peimudan. //Kewtzárhá rá pei ye golhá ye biyábáni peimudan.//.* **4** *(kohne wode) (baráye fravaharhá* [ghosts] *va mánand e án) birun ámadan. //Az án wabháyi bud ke mordehá az gur birun miáyand/ ke sáyehá ráh miyoftand.//.* **5** **be on/ walk the streets** *begarid be* "street". **run before one can walk** *naxunde mollá wodan; qure nawode maviz wodan; áb nadide wenágar e qábeli wodan. //*Don't try to run before you can walk!: *Qure nawode maviz wodi?/ Naxunde mollá wodi?//.* **walk before one can run** *"hic qannádi nawod ostádkár -- tá ke wágerd e wekar-rizi nawod" (PAF, #7779).* **a walking dictionary, encyclopedia, etc** *farhangestán e/ farhang e/ ketáb e jándár/ pádár. //Engár farhangestán e pezewki ye jándár ast.//.* **walk one's legs off** *candán ráh raftan tá az pá darámadan.* **walk sb off his feet** *kasi rá xeili yá tond ráh bordan va az pá andáxtan.* **walk the plank** *be daryá andáxtan, va kowtan.* **walk tall** *xarámidan.* **walk/ tread a tight rope** *bengarid be* "tight". **6** **walk away from sb/ sth** *(dar hamávardhá/* contests*) //powt e sebil e kasi rá mowt zadan (va zud xák kardan)//.* **walk away/ off with sth** (**a**) *ásán/ con áb-xordan bordan. //Do baram** [prize] *e noxost rá con ábxordan bord.//.* (**b**) *dozdidan, robudan. //Engar (yek) kasi qalam e ma rá dozdide/ robude.//.* **walk into sth** *(anáyin)* (**a**) *tuy e hacal oftádan; docár e... gawtan; dar... gereftár wodan/ ámadan. //Baráyaw dámi gostardand va u ham rást oftád tuy e hacal* [he walked right into it]*.//.* (**b**) *bá kun tu ye mordabhá oftádan; na cak zadan/ zade na cune/ cáne, arus umad be xune. //Hamin ke az dánewkade birun ámad dar bánk kár gereft, na cak zade na cune/ cáne, arus umad be xune.//.* **walk into sth/ sb** *be kasi xordan; be kasi tane zadan. //Negáh nemikard kojá miraft/ dáwt miraft va rást be man tane zad* [straight walked into me.]//. **walk out** *nágahán bast newastan/ dast az kár kewidan.* **walk out (of sth)** *(báxawm) az... birun raftan.* **walk out (with sb)** *(kohan- anáyin) báham raftoámad dáwtan; bá ham dust budan. //Sálhá piw az inke zanowohar wavand báham dust budand.//.* **walk out on sb** *hewtan; rahá kardan; gozawtan va raftan. //Bá zanaw setizid/ begumaguyaw wod va gozástaw va raft/ hewtaw va raft.//.* **walk over sb** (**a**) *(dar hamávardi/* contest*) kasi rá málidan/ xord kardan. //Goruh e varzewi ye mehmán* [visiting team] *xeili porzur bud va má rá málid.//.* (**b**) *kasi rá xár/ xord kardan. //Nabáyad bogzári injur/ bedinsán xárat konad.//.* **walk up** *(biwtar berixt e farmáyew) ámadan va didan. //Biyá o bebin!/ Biyá o bebin! Namáyew dárad áqáz miwavad!//.* **walk up (to sb/ sth)** *be... nazdik wodan. //Bigáneyi be man nazdik wode (be man) dast dád./ Nazdik e miz* [desk] *ámade xást kárfarmá* [manager] *rá bebinad.//*

walk[2] n **1** (**a**) *gardew (va piyáderavi). //be gardew va piyáderavi raftan./ Dar kewtzárhá gardew e delpaziri kardan./ Sage rá bord becaránad/ bord bedavánad.//.* (**b**) *ráh. //Istgáh tá xáne ye man dah pál** [minute] *ráh ast.//.* **2** (**a**) *(wive ye) ráhraftan. //Az ruy e ráhraftanaw tondi wenáxtamaw* [recognize]*.//.* (**b**) *gám zadan, gorázidan. //Asbe pas az táxt e derázáhangi* [long gallop] *áheste karde gámzadan/ gámidan/ gorázidan gereft./ Pas az dah pál* davidan be gámzadan pardáxt.//.* **3** *ráh. //Ráhi ke dar jangal ast az ráhhá ye delxáh e man baráye piyáderavi-st./ Barxi az ráhhá ye in bum/ marz* [some of the walks in this area] *rá tanhá dar ábohavá ye xowk mitaván peimud./ Án báq rá xeili xub pardáxteand* [well laid]- *besyári ráhhá ye qawang/ delpazir dárad* [many pleasant walks]*//.* **cock the walk** *bengarid be* "cock[1]". **a walk of life** *piwe. //Bá hardast mardom goftowonud mikonand./ Bá mardom az har piweyi ke báwand goftogu mikonand/ mihandand** [interview people from all walks of life]*.//*

walkabout n **1** *(nazd e bumiyán e Ostráliyá) biyábángardi. //*go walkabout: *biyábángardi raftan/ kardan.//.* **2** *bázdid (beviże wáháne). //be bázdid raftan* [go on a walkabout]*//*

walker n **1** *ráhpeimá; ravande.* **2** *gardu* [<Gilaki "gardu"] carx e dasti baráye komak be ráh raftan*

walk-in adj *(beviże dar Ámriká) (baráye ewkáfhá) candán bozorg ke betaván tuyaw raft. //*a walk-in closet: *ewkáfi bozorg ke betaván tuyaw raft.//.* **2** *(dar Ámriká) saráce ye/ ápártemán e dárá ye dar e jodágáne. //*a walk-in apartment: *saráce ye dárá ye dar e jodágáne//*

walking papers *(dar Ámriká) birun rándan; jol o palás e kasi rá barcidan; kasi rá tipá/ ordangi zadan va birun rándan/ kardan. //birun wodan az kár* [be given one's walking papers]*//*

walking-rein = Leading Rein (leading)

walking-stick (n) *asá, báze, cubdast*

walking-tour n *piyáderavi va jahángardi; gardew e piyáde va jahángardi*

Walkman n (pl **Walkmans**) *(nám e bázargáni) (navárnegár e xawábi/ wáneyi ke be kamarband bandand va hengám e ráh raftan guw dahand.)*

walk-on adj *(dar namáyew) siyáhilawkar/ siyáhiyelawkar*

walk-out n *bastnewastan e nágaháni (ye kárgarán); dast az kár kewidan*

walk-over n *(piruzi) (con) ábxordan. //Án ávard* [match] *baráye goruh e varzewi ye mehmán* [visiting team] *mánand e ábxordan bud.//*

walk-up adj *(dar Ámriká) (saráce/* apartment*) dárá ye pellekán bedun e abarvar** [elevator/ lift]

walk-up n *sáxtemán e/ saráce/* apartment *ye bedun e abarvar** [elevator/ lift]

walkway n *gozargáh*

walkie-talkie n *bisim e dasti/ jibi*

wall n **1** (**a**) *divár, báru, cine. //Án wahr e bástáni bar faráz e tappe báruyi dáwt./ Kewtzárhá rá bá cine ye sangi* [stone walls] *az ham jodá karde budand./ Deraxtán e mive/ mivedárán gal e divár ruyide budand* [grew against the garden wall]*.//.* (**b**) *divár, báre. //Bárehá ye kuwk* [castle] *xeili setabr bud./ Peikare rá be divár e ruberu ye panjere biyáviz!;* a wall light: *yek ceráq e divári.//.* **2** *(pendárin) divár, báre, tará. harjá juri tarjome miwavad. //Án kuh con divári/ tará ye sangi ye tizi sar barafráwte bud./ Bázjuyán bá divár e xámuwi ruberu gawtand./ Hame cun divár e xámuw bá bázjuyán barxord kardand./ Kuhe ye avarkár** [the tidal wave] *con báreyi sahmgin* [a terrifying wall] *bud.//.* **3** *divár; diváre (baráye yáxte); pargán* [<pargán, Pahlavi, (ZBP, C7862, BF)] (baráye yáxte va diváre ye wekam/ pargán* e wekam, va andámhá ye darun e án). //diváre ye sorxrag; diváre ye rag e xuni//.* **4** **bang, etc one's head against a brick wall** *bengarid be* "head[1]". **have one's back to the wall** *bengarid be* "back[1]". **a hole in the wall** *bengarid be* "hole". **to the wall** *gereftári; bicáregi. //Tázegi(há) cand bongáh* [firm] *be bicáregi oftádeand* [go to the wall]*.//* **push sb to the wall** *wekast dádan; bicáre kardan.* **up the wall** *(anáyin) juw ávardan; divâne (kardan). //Án qouqá/ sarosedá dárad ma rá diváne mikonad* [send sb up the wall]*./ Agar bas nakonad/ band nayáyad/ báz nayistad diváne miwavam.//.* **walls have ears** *(dastán) divár muw dárad, muw (ham) guw dárad. //Beppá ci migi/ ce miguyi divár muw dárad, muw (ham) guw dáre!.//.* **the writing on the wall** *bengarid be* "writing"

wall v **1** *gerd e cizi rá divár kewidan. //*a walled city: *arg;* a walled garden: *báqi bá divár;* a walled town: *wahri bá báru//.* **2** **wall sth in/ off** *divár kewidan va jodá kardan. //Páreyi az parvast** [yard] *rá divár kewide jodá karde budand.//.* **wall sth up** *kur kardan. //*a walled-up door, fireplace, passage: *dari, daháne ye boxáriyi/ gozargáhi rá kur kardan//*

wallaby n *volábey az zabán e bumiyán e Ostráliyá; páceqarapá** [<páce, besanjid bá "páce báqelá" (Gilaki) + qarahpá*. bengarid be "kangaroo"], [gunehá ye kucaki az qarapá*/ kángáru dárá ye ranghá ye rouwan va andám e kucak. az gune ye Macropus]*

wallah n *(anáyin/ dar Hendustán) ...-i; ...-ci; ...-gar. //*bank wallahs: *bánkihá/ bánkcihá//*

wallet (US, **billfold, pocket-book**) n *kif e baqal/ baqali; kif e pul. Niz bengarid be* "purse[1]"

wall-eyed adj *kalápise; [sepidcawm]*

wall flower n **1** *xiri, wab-bu [gunehá ye gunáguni az giyáhán e hamiwe bahár, az gune ye* Cheiranthus *az xáneváde ye xardaliyán beviże* Cheiranthus cheiri *ke baráye zibáyi ye golháyaw va bu ye xowaw káwte miwavad, niz az gune ye* Erysimum *ke golhá ye zard dárad.].* **2** *(anáyin) (kasi yá beviże) zan yá doxtari ke dar bazm e páykubi va dastafwáni hampá nadárad.*

wallop v **1** *(anáyin) kotak zadan; kubidan; (táláp-táláp) zadan. //Agar un toxm e sag* [the rascal] *becangam biyofte xub mikubamaw./ Agar dastam be un toxm e sag berese xub mimálunamew!/ Kilometrhá tup rá kubid/ zadoraft.* [She walloped the ball for kilometers.]*//.* **2** *(dar hamávardhá) saxt wekast dádan; málidan/ málándan. //*I walloped him at darts.: *Dar Taluk bázi saxt wekastew dádam.//*

wallop n **1** *táláp, kust. //*He crashed down on the floor with a wallop.: *Tálápi paxw e zamin wod/ gawt.//.* **2** *(zabán e kuce, dar Engelestán) ábejou, fugán*

walloping adj *(anáyin) kalán, gonde. //Mibáyast táván e kaláni bepardázad.* [a walloping/ great fine]*//*

walloping n *(anáyin)* **1** *kotak zadan. //*She threatened the children with a walloping: *baccehá rá kotak zade, tarsánd.//.* **2** *saxt wekast xordan. //diruz goruh e (varzewi ye) má saxt wekast xord.//*

wallow v **1** **wallow (about/ around) (in sth)** *gálidan; qaltidan. //Baccehá az didan e asb e ábi* [hippopotamus] *ke dar lajan/ geloláy* [mud] *migálid sarxow wodand/ gawtand./ Kawti dar kulák* [rough sea] *migálid.//.* **2** *qaltidan, qalt zadan. //dar áb e dáq/ garmábe ye dáq qalt zadan; dar náz qaltidan* [wallowing in luxury]*./ tuy e pul qalt mizanand./ Bejá ye inke bekuwad az badaxtari* [disaster] *birun áyad dar anduh e xod dastopá/ cakopar mizanad.//*

wallow n **1** *gál, gálew, qalt, gálidan.* **2** *gálestán* [jáyi ke jánevarán xod rá be xák mimáland]*

wall-painting n *negár bar divár; parde ye gaci** [fresco or mural]

wall paper n *káqaz e divári*

wall paper v *bá káqaz e divári puwándan; káqaz e divári kardan*

Wall Street *bázár e berwut-berwind*. //Emruz dar "*Wall Street*" bahá ye bahrhá oftád/ káhew yáft./* Wall Street: *biderang be án ágáhi vákonew newán dád./* The Wall Street Journal: *Ruznáme ye válestrit//*

wall-to-wall adj, adv *sartásar; sarásari. //qáli ye/ farw e sarásari./ otáqi/ ke sarásar qálifarw wode.//*

wally n *(dar Engelestán) koudan, kánâ. //*Don't be such a wally!: *Káná nabw!/ Xar nawo!//*

walnut n **1** *gerdu, gouz, jouz.* **2** (**a**) also/ *niz* **walnut tree** *deraxt e gerdu; gerdubon; gouzbon, "biyámad bar án gouzbon barnewast -- biyáyad hamaknun be baxtat bedast" (ZBP, L5940 SF).* (**b**) *cub e gerdu*

walrus n *fil e ábi [do gune pestándár e bozorg e daryáyi be námhá ye dánewik e* Odobenus rosmarus, *va* Odobenus divergens *az xáneváde ye* "Odobenidae" *ke dar daryáhá ye abáxtar* [north] *ziste bá* "seals" *az yek xánevádeand.]*

walrus moustache *(anáyin) sebil e cangizi*

Walz n **1** *vawt e/ raqs e váls.* **2** *musiqi ye váls*

Walz v **1** *váls raqsidan/ vawtan; váls raqsándan/ vawtándan; //Zibá váls miraqsad/ mivisad./ Váls vawtán u rá gerd e otáq gardánd.//.* **2** *gorázidan. //gorázide/ gorázán nazd e má ámade goft (ke) dárad miravad./ Conán gorázán/ gorázide miravad va miáyad ke engár xáne ye bábáw-e/ ast.//.* **3** **waltz off with sth** *(anáyin)* (**a**) *dozdidan va darraftan. //Fandak e ma rá dozdide darraft.//.* (**b**) *robudan. //baramhá** [prizes] *ye dánew e womár* [mathematics] *va dánew* [science] *e dabirestáni rá beásáni robud.//*

wampum n **1** *vampan [rewte yá kamarband e guwmáhi ye sefid pardáxte ye sorxpustán ke bejá ye pul va gáh baráye áráyew yá áyinhá ye viže bekár miraft.].* **2** *(zabán e kuce) pul, máye*

wan adj (**wanner**, **wannest**) *(baráye mardom va roxsár e ánán) rangparide, takide, zardanbu/ zardambu; biramaq. //labxandi biramaq./ (pendárin) áftáb e biramaq e bámdád e zemestáni.//*

wand n **1** *tarke (ye pariyán va jádugarán). //Paribánu tarke ye (jáduyi ye) xiw rá takán dád.//.* **2** = light pen (light[1])

wander v **1** (**a**) *vel gawtan; parse zadan; sarhál budan; veylán budan; veylán gawtan; sargardán budan; puyande gawtan, "ke puyande gawtim gerd e jahán -- be wam ámadim az kehán o mahán." (ZBP, L3278, SF). //birun e wahr/ dar rustáhá parse zadan./ dar wahr e bigáneyi gawtan/ xow gawtan* [enjoy wandering...]*./ yáve be ráhi vel migawt./ (pendárin) candán nátaván bud ke hengám e nevewtan qalamaw ru ye káqaz vel migawt/ az dastaw darmiraft* [pen kept wandering over...]*./ Tasuhá* [hours] *dar jostoju ye án sará/ xáne sargardán gawtim/ puyidim.//.* (**b**) *langlangán ámadan/ raftan; wolwolaki ámadan/ raftan; puyande gawtan. //Yek tasu wolwolaki/ langlangán sar e kár bázgawtand* [wander back to work...]*./ Engár bikár bude langlangán be didan e man ámad./ Lang-langán dar táriki birun raftand/ wodand./ (pendárin) Be yád e ruzgár e javániyaw oftád.//.* **2** *velgawtan; ávára budan; parse zadan. //(pendárin) do sál gerd e jahán parse zadeam./ Án bacce rá tanháyi dar xiyábán veylán yáftand.//.* **3** *(baráye rudhá va ráhhá) picidan; márpic raftan. //Ráh az miyán e tappehá márpic miravad.//.* **4** **wander (from/ off sth); wander (away/ off)** *ávára wodan; veilán wodan; gom wodan; az... dur oftádan; biráh wodan. //Cupáne/ án cupán*

be jostoju ye gusfand e gomwode pardáxt/ be jostoju ye gusfandi ke az galle dur oftáde bud pardáxt./ Engár biráh wodeyim./ Án bacce/ baccehe velgawte gom wod./ (pendárin) (con kaláq) az in wáx be án wáx napar, az ánce ke báyad beguyi durnayoft!//. **5** *part wodan/ budan. //Daryáft ke wenavandegán dárand part miwavand./ Engár part bud va má rá nawnáxt.//*

wander n *(anáyin) veyláni; sargardáni, parse, sarháli. //Raft kami dar báq/ gardewgáh parse bezanad.//*

wanderer n *sargardán, veilán; puyande, "ke puyande gawtim gerd e jahán -- be warm ámadim az kehán o mahán." (ZBP, L3278 SF)*

wanderings n **1** *parse, salandari; invar-ánvar raftan. //Pas az panj sál qalandari/ parsezadan bázgawt.//.* **2** *hazyán*

wanderlust (n) *velgardi*

wane v **1** *(baráye máh) kástan; káste wodan, "Áftáb baráyad́ va foru wavad́ va máh biyfzáyad' va bekáhad́ ..." (ZBP, L1469 DA). bengarid be* "wax[2]". **2** *kamkam káste/ kucaktar wodan. //Dar in zamán/ ruzgár* [period] *niru ye zamindárán kamkam káste wod./ Wur e u baráye raftan be án goruh e paźuhewi/ viand** [expedition] *tond ru bekáhew miraft.//.* **3** *alvár e puk*

wane n, **on the wane** *rubekáhew; kamkam káste wodan*

wangle v **1** **wangle sth (out of sb)** *bá duzokalak/ daqalbázi bedast ávardan/ jur kardan/ dastopá kardan. //Xeili dust dáram fardá be án ávard* [match] *beravam- mitaváni bá duzokalak jurew koni?/ Bá har duzokalaki bud* [she managed] *xodaw rá be án mehmáni benavid gereft* [invite]*./ Zurmizad/ mikuwid bá har duzokalai wode ráh e xod rá be án goruh e gozin/ karád* [committee] *bázkonad./ Mikuwam be har duzokalaki wode yek komak e puli azaw begiram* [to wangle a contribution out of sb]*./ Be har duzokalaki bud yek hafte biwtar estár** [vacation] *baráye xodaw dastopá kard.//.* **2** **wangle out of sth/ doing sth** *(bá daqalbázi/ duzokalak) az zir e... darraftan. //Mehmáni ye delafgári* [boring] *xáhad bud, bogzár duzokalaki zade az ziraw darberavim.//*

wangle n *bá duzokalak jur kardan/ dastopá kardan va az zir e... darraftan; bá duzokalak/ daqalbázi cizi rá bedast ávardan.*

wank v *(zabán e kuce/ zewt/dar Engelestán) mewtagán* kardan; mewtagánidan*. bengarid be* "masturbate"

wank n *(zabán e kuce/ zewt/ dar Engelestán) mowtegán*. bengarid be* "masturbate"

wanker n *(zabán e kuce/ zewt/ dar Engelestán).* **1** *tanbal va bikáre; koudan.* **2** *mowtegán-gar* [bengarid be* "masturbate"*]*

wanly adv //smile wanly: *biramaq labxand zadan//*

wanna *kutáh wode beviże dar Ámriká* **1** want to: *mixáham. //*I wanna hold your hand.: *Mixáham dastat rá begiram.//.* **2** want a: *mixáhi. //*You wanna cigarette?: *sigár mixáhi?//*

want[1] v **1** *xástan, báyastan. //saráce** [flat/ apartment] *ye bozorgari mixáhand./ (saranjám) midáni ce mixáhi?/ midáni to rá ce báyad?/ Kármandán afzáyew e dastmozd* [a pay rise] *mixáhand./ Kármandán rá afzáyew e dastmozd báyad./ Mixáhad be Fará̈nse beravad./ Mixáhad (man) báháw/ hamráhaw beravam./ Nemixástam conin cizi piw áyad./ Mixáham in kár harce zudtar anjám wavad.; Nemixáham dir berasi./ Mardom mixáhand u rahbarewán* [leader] *báwad.//.* **2** *xástan, báyastan, niyáz dáwtan. //Baráye daftar e nou be kármandán e biwtari niyáz dárim./ Be man begu/ ágáhi bede cand pácin** [copy] *mixáhi/ niyáz dári./ Án pesare niyáz* [deserve] *be yek cak e jánáne dárad!/ Án giyáhán/ golhá har ruz niyáz be áb/ ábdádan dárand* [watering]*./ Midánam (ke) niyázi nist sefárew konam ke báyad xeradmand báwi* [reminding of the need for discretion]*.//.* **3** *báyastan. //Báyad biwtar beppáyi/ báyad durandiwtar báwi* [to be more careful]*./ Báyad bedánand ke dárand bá ke/ ki soxan miguyand!//.* **4** *niyáz dáwtan, xástan, kam dáwtan, nadáwtan. //delaw rá/ jegaraw rá nadárad ke rásti rá beguyad./ Pas az án badaxtari xeilihá/ besyári kasán xorák va sarpanáh* [shelter] *nadáwtand.//.* **5** *(biwtar berixt e náwenáxte bekár miravad) budan, báyastan, xástan. //Emruz pasin* [afternoon] *niyázi nist ke báwi/ biyáyi./ To rá xásteand harce zudtar be daftar e kixá** [director] *beravi./ Kalántari u rá baráye bázjuyi xáste.//.* **6** *del e kasi, kasi rá xástan [con "delam to rá mixáhad"]; kámestan* (ZBP, C1547, MK) [to rá kámam*]*.* **7** *[bá* "it" *bekár miravad]. kam dáwtan; mándan. //Hanuz nim tasu* [hour] *tá nimewab mánde./ Hanuz tá nimewab nim tasu dárim.//.* **8** **have/ want it/ things both ways** *[bengarid be* "both"*]. kasi rá bák e... nabudan. //Saxt niyáz be komak dáwt ammá engár kasi rá bák e (án) nabud/ engár kasi bákaw nabud.//.* **waste not, want not** *bengarid be* "waste[2]". **9** **want for sth** *(beviże dar vákiyámhá* ye porsewi yá ma*) kambud dáwtan; az kambud e cizi dar ranj budan. //Án baccehá hic ciz kam nadárand./ Az dustánaw niyáz be komak nadáwt.//.* **want in/ out of sth** *(anáyin- beviże dar Ámriká) naxástan dar kári dast dáwtan*

want[2] n **1** (**a**) *kám, niyáz, xáhew, árezu. //mard e kamniyázi-st/ mard e kehkáme*yi-st./ In náme/ ketáb niyázi rá ke az dirbáz dar in zamine dar kár bude ast barmiyávarad./ Az dirbáz jáy e in ketáb tohi/ xáli bude ast.//.* (**b**) *//Harce mixástand mizbánewán faráham ávard.//.* **2 want of sth** *kambud, niyáz. //Panáhandegán* [the refugees] *az kambud e xorák va dáru dar ranj-and./ Giyáhán az kambud e áb xowkidand.; Con ciz e behtari nabud án piwnahád rá paziroft/ bar án wod ke án piwnahád rá bepazirad./ "káci beh az/ ba'z e hici."/ Xeili kuwid ammá jáyi baráye zistan nayáft.//.* **3** *tohidasti; nádári. //dar tohidasti zistan* [live in want]*./ Sálhá tohidasti máye ye bimáriyewán gawte bud./ Ravewi/ camegiyi** [a policy] *baráye peikár bá tohidasti va deriqidegi** [want and deprivation]*//.* **4 in want of sth** *niyázmand e...; be... niyáz dáwtan. //Án xáne niyázmand e vásác** [repair] *ast./ Án xáne niyáz be vásác* dárad.//*

want ads *(anáyin, dar Ámriká) ágahi ye niyázmandihá*

wanting adj **1 wanting (in sth)** *(beáyin) kamdáwtan; kambud (dáwtan). harjá juri tarjome miwavad. //Raftári dorowt dáwt. Báyad hukerdári* [politeness] *biyámuzad/ yád begirad.//.* **2 be found wanting** *bengarid be "*find[1]"

wanton adj **1** *saboksar(i); saboksaráne. //*wanton cruelty, damage, waste: *setamgari; ásib (resándan/ zadan); hadar dádan az ruy e saboksari./ Nábud kardan e yek sáxtemán e tárixi az ruy e saboksari.//.* **2** *báziguw; damdami. harjá juri tarjome miwavad. //nasimi ke har dam az suyi vazad* [a wanton breeze]*./* in a wanton mood: *damdami budan; hardambil budan//.* **3** *faráván. //faráván alaf/ urvar* e harze ruyid* [grow in wanton profusion]*.//.* **4** *(kohne wode)harze, lacar. //yek ádam e harze* [a wanton creature]*./ harzegi, lacari.//*

wanton n *(kohne wode) (zan e) harze/ harjáyi*

wantonly adv //wantonly destructive: *virángari ye saboksaráne//*

wantonness n *saboksari*

wapiti *vápiti; merál [guneyi gavazn e Ámriká ye abáxtari/* northern *be nám e dánewik e* <u>Cervus canadensis</u> *hamánand e kahar e Orupáyi/ Farangi ast], [nám e sorxpusti be maini** (meaning) *ye sefid, con inán kapal va domi sepid dárand]*

war n **1** (**a**) *jang, "Omar sa'd e Vaqqás rá bá sepáh -- ferestád tá jang juyad ze wáh." (ZBP, L4886, SF). //harás e jang* [the horrors of war]*./ áqáz e jang* [the outbreak of war]*; Án ruydád e marzi* [the border incident] *be jang miyán e do kewvar kewid./ razmáráyi* [the art of war]*./ Ánce dar jang piw áyad* [the fortunes of war]./ *Warvin** [the government] *bar sar e án bud ke be har baháyi az jang beparhizad./ jang e xánegi/ daruni* [civil war]*./ (dar ruzgár e) jang e jaháni ye dovvom./ dar do jang jangide bud./ Agar jang wavad/ jang dargirad xeili kewvarhá ye digar docár xáhand gawt* [be affected]*//.* **2** (**a**) *nebard. //*the class war: *nebard e neźádgán; nebard e bázargáni* [a trade war]*; miyán e hamálán* [rivals] *nebardi dargir bud.//.* (**b**) **war (against) sb/ sth** *peikár bá...; //gámi mahin/ bozorg* [a major step] *dar peikár bá cangár./ candán piwrafti dar peikár bá soudágarán e dáruhá ye xeradpuw* [the drug traffickers] *bedast nayámade//.* **3 at war** *bá... dar jang budan. //Án kewvar do sál bá hamsáyeaw dar jang bud.//.* **carry the war into the enemy's camp** *bázgardid be* "carry". **declare war** *bengarid be* "declare". **go to war (against sb/ sth)** *bá... bejang pardáxtan; jang jostan az...; "Omar Sa'd e Vaqqás rá bá sepáh -- ferestád tá jang juyad ze wáh." (ZBP, L4886 SF). //(anáyin yá bewuxi) engár az jang bázgawte budan.//.* **make/ wage war on sb/ sth** (**a**) *bá... (bá zinabzár/* weapons*) jangidan.* (**b**) *az miyán bardáwtan; peikár kardan. //bá ágreft* [crime]*, bimári, tohidasti peikár kardan.//.* **a war of nerves** *jang e raváni.* **a war of words** *jang e zabáni/ jang e zargari. //Hamin ke zamán e gozinew nazdik miwavad/ farámiresad jang e zabáni miyán e kumalhá ye xawáyáyi* [political parties] *ruzafzuntar migardad.//.* **act of war** *jangafruzi*

war v (**warring**) *(bástáni) jangidan. //*warring tribes: *tireháyi ke báham dar jang-and.//*

warble v **1** *xándan, marqul, "to o dast e dastán o marqul e morqán -- ke qul e sad-dast, dastán namáyad." (Xáqáni); marqulidan*. //Cakávakhá* [larks]*/ marqulán* dar ásemán/ ke dar ásemán mixánand.//.* **2** *áváz, xándan, marqul*

warble n *marqul/ marqul e/ cahcah e tuká* [blackbird]

warbler n *tuká [parandegán e kucak e Ásiyáyi az xánevád ye* <u>Sylvidae</u> *ke biwtarewán xowxán-and. Niz parandegán e kucak e rangárang e Ámrikáyi az xáneváde ye* <u>Parulidae</u> *ke ávázewán candán xow nist.]*

war bonnet *koláh e razmi ye pardár e sorxpustán*

war chat *(dar Ámriká) pul yá sarmáye baráye jang jostan az... yá peikár bá...*

war-cry n **1** *wul* [<Gilaki, wul].* **2** [catchword used in a contest/ slogan] *wul**

ward n **1** *(dar bimárestán)* [“floor” *dar Ámriká] baxw; (dar zendán) band. //baxw e kudakán; baxw e záyemán, baxw e kárdpezewki/ salyáni*//.* **2** *barzan. //dar in barzan se tan xod rá baráye gozinew námzad kardeand.//.* **3** *(kasi ke) zir e sarparasti (ast); xordsál. //Án pul rá az su ye xordsáli/ kudaki/ kasi ke zir e sarparastiyaw ast sarmáyegozári kard./ Án bacce rá be dádgáh sepordand/ zir e sarparasti ye dádgáh gozáwtand* [the child was made a ward of court.]//. **4** *(biwtar be rixt e candgáni) boridegi va barjestegi (ru ye labeye kelid).* **5** **a ward in chancery** *(dar Engelestán) kudaki yá xordsáli (ke pas az marg e pedar va mádaraw) zir e sarparasti ye dádsetáni ye kewvar ast.*

ward v, **ward sb/ sth off** *(dur) rándan. //kusthá* [blows] *rá, bimári rá, bim* [danger]*, dastandázán* [intruders] *rá dur rándan.//*

-ward suff (*az* adv, adjs *misázad) (pasvand) besu ye; ru; -run; -su. //*backward: *várun;* eastward: *besu ye xoráyán;* homeward: *besuye xáne//*

war-dance *(dar miyán e tirehá) raqs e jang; árt-vawt* [<árt, Pahlavi (ZBP, C7675) + vawt/ vawtan]*

warden n **1** *...bán; ...-vál; sarparast. //*a game warden: *naxcirvál, wekárbán, afsar e wahrbáni viźe ye ráhnamáyi va ránandegi./ sarparast e xáne ye javánán* [youth hostel]*//.* **2** *farnám** [title] *e sarparast e barxi dánewkadehá va bonyádhá. //*The Warden of Oxford: *sarparast e dánewkade ye Oksford.//.* **3** *(dar Ámriká) zendánbán*

warder n, (**wardress**) *zendánbán (e mard/ zan)*

wardrobe n **1** *ewkáf. //*a built-in wardrobe: *ewkáf e tudivári//.* **2** *(biwtar be rixt e yekánI) raxt, jáme. //ewkáfi ágande az pirhanhá ye zibá./ jámehá ye zemestáni ye nou xaridan//.* **3** *raxthá ye honarpiwegán (dar yek namáyewxáne).* **wardrobe master, wardrobe mistress** *jámesálár* (dar namáyewxáne), [besanjid bá nasásálár, (Pahlavi). bengarid be* “mortician”]

wardroom n *náhárxori (dar razmnáv)*

-wards *(niz dar Ámriká* **-ward**) *(band e kárváźe misázad) //*onward: *bepiw;* towards *besu ye//*

ware n **1** *(beviźe dar váźehá ye serewte)* (**a**) *-afzár; //*ironware: *áhanafzár/ áhanabzár;* hardware: *saxtabzár;* software: *narmabzár;* silverware: *simabzár/ qáwoqcangál//.* (**b**) //pottery or porcellain: *sofáline;* ovenware: *cini ye átawxár.//.* **2** **wares** *kálá (ye dast e dovvom, baráye foruw ammá na dar maqáze). //Kálá há ye dast e dovvom e xod rá baráye foruw ágahi dádan, benamáyew nehádan, dastforuwi kardan.//*

warehouse n **1** *anbár(e kálá).* **2** *anbár e kácál* [furniture] *e keráye/ anbár e axriyán*

warehouse v *dar anbár negahdáwtan. //Hazine ye anbárdári ye kálá//*

warfare *bengarid be* “war”

warfare n **1** *jang. //jang/ razmávari ye cerik; bá wivehá ye novin, hasteyi//.* **2** *jang. //miyán e haváxáhán va hamestárán** [opponents] *e án barnáme jang e áwkári dargerefte.* [there is open warfare...]*//*

war-game n **1** *sarbáz-bázi.* **2** *jangbázi; jang e ázmáyewi*

warhead n *garzin; yásej; koláhak e muwak yá aźdar. //dárá ye koláhak e/ garzin e/ yásej e hasteyi//*

war-horse n **1** *báre, báregi, raxw.* **2** *sarbáz yá xawáyágari** [politician] *kárdide/ kárázmude*

warily, wariness *bengarid be* “wary”

warlike adj *jangju, jangázmá. //mardománi jangju./* a warlike appearance: *didári/ roxsári jangjuyáne; be didár e jangjuyán./* a warlike mood: *jangjuyi./* a warlike state *nahewi jangi/ jangjuyáne.//*

war-lord n *(kohan yá beáyin) sardár, farmánde*

warm[1] adj (**warmer, warmest**) **1** (**a**) *garm, "na garm o na sard o hamiwe bahár" (SF). //Emruz havá andaki garmtar ast./* gusts of warm air: *fudáz*; taft; garmew* [<Gilaki, garmew, nám e rustáyi ast]./ xorák e nouzád báyad garm báwad na dáq.//.* (**b**) *(baráye mardom) garm. //Bimár rá báyad garm negahdáwt./ Biyá nazdik e/ jelo ye átaw garm wo!/ Injá xeili garmam ast.* [I'm much too warm] *xáhew mikonam panjere rá bázkon./* have warm hands and feet: *dastopá ye kasi garm budan//.* (**c**) *(baráye puwák) garm. //yek pirhan e kewbáf e pawmi ye garm* [a warm woolen pullover]*./ Birun barf ast, piw az birun raftan garmtarin raxtat rá bepuw!//.* (**d**) *garmázá, harjá juri tarjome miwavad. //Konde* [logs] *arre kardan kári garmázá-st./ Tá qolle ye/ tárek e (kuh raftan) ádam rá garm mikonad./ Tá tárek e kuh bálá raftim va garm wodim.//.* **2** *garm, porwur. //kafzadanhá ye garm* [applause], *wádbáwhá ye porwur, sepáshá ye garm/ porwur./ sefárewnámeyi porwur/ saxt garm* [a warm recommendation]*./ kasi rá saxt porwur xowámad goftan/ pazirá wodan./ navidbari/ be navidi* ye garm mehmán kardan e (kasi) nazd e xod./ saxt garm va xub paziráyi wodan.//.* **3** *garm, mehrabán, delsuz. //*He has a warm heart.: *Ádami xungarm va mehrabán ast./ Mehrabán/ xungarm ast./* warm feeliings of love and gratitude.: *sahew e mehr va sepásmandi* [love and

gratitude].//. **4** *(baráye rang, ává/ sedá va mánand e án) garm, delcasb. //Kácál* [furniture] *e án otáq berangha ye garm qermez va qahveyi bud./ Bahárang** [orchestra] *naváyi garm va xow dáwt./ Bahárang* rá naváyi garm va xow bud.//.* **5** (**a**) *(dar wekár) (bu ye wekár e) táze.* (**b**) *(dar bázihá veviźe qáyem-muwak/ qáyem-báwak) nazdik. //*You're getting warm!: *Dári be ciz e penhán wode nazdik miwavi.//.* **6 keep sb's seat, etc warm (for him**) *(anáyin) já ye kasi rá baráyaw negahdáwtan.* **make it/ things warm for sb** *(anáyin) baráye kasi áw poxtan.* **(as) warm as toast** *(anáyin) garm e garm. //Átawi afruxtim/ rouwan kardim va diri napáyid ke garm e garm wodim.//*

warm[2] v **1 warm (sth/ sb) (up)** *yek nuwábe ye garm/ garmkonande. //Wir dárad ru ye ojáq garm miwavad./ Xáhew mikonam wir rá garm kon!; Kenár e átaw xod rá garm kardan; dam e átaw dastán e xod rá garm kardan//.* **2 warm the cockles (of sb's heart**) *kasi rá delwád kardan.* **3 warm sth over** *(dar Ámriká)* (**a**) *(xoráki rá) báz garm kardan; garm kardan.* (**b**) *(andiwehá ye/ soxanhá ye) kohne rá nowxár kardan (va ciz e tázeyi bar án nayafzudan).* **warm to/ towards sb** *az kasi (kamkam) xow ámadan. //Dar dam/ dar zamán az u xowam ámad./ Juri nist ke/ ádami nist ke bewavad zud bá u garm gereft./ Juri nist ke ádam zud azaw xowaw biyáyad.//.* **warm to/ towards sth** *az... biwtar xow ámadan.* **warm up** (**a**) *piw az... baráye varzew, raqs, naváxtan e piáno va mánand e án varzidan va dast/ tan yá... xod rá garm kardan.; dastgarmi bázi kardan/ naváxtan/ vawtan/ raqsidan//.* (**b**) *(baráye carxowthá* [machines]*, áshá* [engines] *va mánand e án) garm kardan.* **warm (sb/ sth) up** *be wur ámadan/ ávardan; sar e hál ávardan, garm wodan/ kardan. //bá (goftan e) cand wuxi wenavandegán/ báwandegán rá be wur ávardan./* the party soon warmed up: *mehmáni/ bazm zud garm wod.//.* **warm sth up** *(xorák e piwpoxte rá) báz garm kardan. //*warmed up stew: *Xorewi ke dobáre garmaw kardeand.//*

warm[3] n **1 the warm** *garmá; havá ye garm. //az xiyábán e sard be já ye/ havá ye garm ámadan.//.* **2** *garm kardan. //Wamadhá rá piw az pahn kardan ru ye átaw garm kard.//*

warm-blooded adj **1** *(jánevarán e) xungarm.* **2** *(baráye mardom) xungarm, mehrabán, átawin*

warmer n *(beviźe dar vááehá ye serewte) ...-garmkon. //*a foot-warmer: *págarmkon//*

warm-hearted adj *mehrabán, xungarm*

warm-heartedness n *mehrabáni, xungarmi*

warming-pan n *manqal/ átawdán e dastedár va dardár*

warmly adv *garm, begarmi. //garm puwide./ Az hame ye má garm sepásgozári kard./ (Tanhá mitavánam beguyam ke) án rá garm pazirá wavid.* [I can warmly recommmend it.]//

war memorial *yedemán e jang/ jangi*

warmonger n *(xárdári) jangafruz*

warmth n **1** (also **warmness**) *garmá. //garmá ye havá//.* **2** *garmá. //garmá baráye javáne zadan e dáne/ dánehá darbáyast ast.//.* **3** *porwur, garm. //Az xowámadguyi/ paziráyi ye garm e ánán be wur ámad./ Án piwmár* [accusation] *rá bá wur e harce biwtar vádang kard* [deny]*/ bedoruq dáwt.//*

warm-up n *dastgarmi bázi kardan/ neváxtan (piw az bázi yá naváxtan) ...xod rá garm kardan*

warn v **1** (**a**) **warn sb (of sth)** *howdár dádan; bim dádan; bim kardan, "bim kardam womá rá átaw ke zabáne zanad..." (ZBP, L162 TTT); az piw ágáhi dádan; guwzad kardan; yádávari kardan. //howdár dád, "pelle rá beppá!"* [mind the step!]*./ Kuwidam u rá howdár daham/ bim daham ammá guw nadád/ naniyuwid./ Be u bim/ howdár dádeand ke dar conán sáni/ háli* [that state] *ránandegi bimgin tavánad bud./ Ráhnamáyi va ránandegi* [the police] *(be ránandegán) howdár dáde ast ke mitavánad ráhbandán báwad va raftoámad bederázá bekewad./ Agar az piw be man yádávari koni ánce rá dastur dádeyi baráyat ámáde mikonam./ Be u/ behew howdár dádand ke agar báz án kár rá bekonad be zendánaw xáhand ferestád./ Be man howdárdáde budand/ guwzad karde budand ke ce dar piw ast* [to expect]*.//.* (**b**) **put sb about/ against sb/ sth; put sb against doing sth** *howdárdádan; bim dádan. //Be má howdár/ bim dád ke (ánjá) jibbor hast./ Kalántari be dokándárán howdár dáde ke wahravá* [banknotes] *ye sáxtegi peidá wode./ Pezewk be má howdár dád ke bimár rá biw az andáze mánde/ xaste nakonim.//.* (**c**) *bim dádan; howdár dádan. //Be ánán/ behewán bim dádand/ howdár dádand ke dar conin havá ye badi* [weather] *kuhpeimáyi naravand/ nakonand./ Be ánán/ behewán guwzad kard/ bim dád/ bim kard ke bepáyand.//.* **2 warn sb off (sth/ doing sth)** *bim dádan; bim kardan; guwzad kardan. //Be man guwzad karde budand ke tá zamáni ke/ ke tá hargáh hálaw xow nist didáraw nakonim/ be didáraw naram.//*

warning n **1** *howdár, guwzad, yádávari; bim (dádan); bim konande, "bal ke ajab ámad bediwán bimkonandeyi az iwán." (ZBP, L152, TTT). //nevewte be u howdár dádand ke raftár e xodaw rá bepáyad./* Her warnings were ignored.: *be howdárháyaw parváyi nawod/ nakardand./ howdár e kulák be kawtiránihá*

[gale warning to shipping]./ *In báyad pandi baráyat báwad./ Az in báyad pand giri./ howdári baráye gereftárihá ye áyande./ ceráqhá ye, tirhá ye howdár dahande/ bim konande/ áźirán//.* **2** *howdár, guwzad; bimdahande/ bimkonande; nágahán, "berafti xod az ganj e má nágahán -- Masihá wod u, nisti dar jahán." (ZBP, L4840, SF). //Án tak/ táxtotáz/ kaft* [attack] *bedun e howdár (az piw/* advance, prior warning) *roxdád/ ruydád./ To báyad az ánce bar sar e man ámad pand giri.* [you should take warning from what...]./ *Soxanrán bimi rá guwzad kard./ Soxanrán goft bim e án miravad ke...//*

warp[1] (v) **1** *xamándan, xamidan, návánidan, návidan, táb dádan, tábidan; táb bardáwtan. //Án cub e tar* [damp wood] *táb bardáwtan gereft./ Puwine ye ketáb az áftáb e dáq návid/ táb bardáwt.//.* **2** *(pendárin) áláyidan; álude gawtan; be kaźi garáyidan/ garáyándan. //Az xodxáhi/ xodparasti xerad e dávariyaw* [His judgement] *bekaźi garáyid.; manewi kaź* [a warped mind]./ *wuxi ye kaźmanewáne* [a warped sense of humor]//

warp[1] n *táb (bardáwtan/ dádan) xamew, návew, kaźi, //be kaźi garáyidan e zamán* [a time warp]//

warp[2] n *(dar báfandegi) tár, tán*

war-paint n **1** *(nazd e sorxpustán va digar tirehá) rangámizi ye tan (piw az jang jostan).* **2** *(anáyin, bewuxi) bazakduzak. //Hicgáh/ hargez bazakduzak nakarde be mehmáni nemiravad!//*

war-path n, **(be/ go) on the war-path** *ámáde ye jang yá setiz; parxáwju. //Beppá, kixá** [the boss] *báz emruz az dande ye cap boland wode!//*

warrant n **1** **warrant (for sth)** (**a**) *vacar*. //baráye bázdáwt e kasi vacar* dádan* [issue a warrant]./ a death-warrant: *margarzáni/ marqazani;/ vacar baráye jostoju ye xáne ye/ daftar e kasi* [a search-warrant]./ *Vacar* dádeand ke harjá bebinandaw bázdáwtaw konand.//.* (**b**) *cek; geroubarg*. //geroubarg* baráye ráh/ safar* [a travel warrant]./ a warrant for dividends on shares: *cek e/ geroubarg* baráye sud e bahr* [dividends on shares]//. **2** **warrant for sth/ doing sth** *wáyestan. //conin kári rá nemiwáyest konad.//*

warrant v **1** *wáyestan, sezidan. //Hic ciz nemitavánad conin guwmál e saxti* [severe punishment] *rá sezávár/ wáyán gardánad./ dastyázi ye/ dastandázi ye u (be án kár) na wáyeste na sezá/ sezávár bud./ Án girodár* [crisis] *wáyán e/ sezávár e gámhá ye viźeyi-st./ Án girodár* [crisis] *gámhá ye viźeyi rá wáyad.//.* **2** *páyandáni kardan; páyandán gawtan; guváhi kardan. //Guváhi miwavad ke in párce abriwom e náb ast.//.* **3** **I'll warrant (you)** *(kohne wodan) kucaktarin gománi nadáwtan ke...; //Kucaktarin gománi nadáram ke gereftári hanuz bepáyán nareside.//*

warrantee n *páyandánide*

warrant-officer n *(dar Engelestán / dar Ámriká) afzármand e boland páye dar ártew/ niru ye haváyi/ niru ye daryáyi.//*

warrantor n *páyandán*

warranty n **1** *páyandán. //Xaridan rádeyi*/ máwini bedun e páyandán kánáyi ast* [foolish]//. **2** *dastur. //bar ce páyeyi/ be dastur e ke/ ki* [what warranty] *conin kardi?//*

warren n **1** *xarguwestán.; láne ye zirzamini ye xarguwán* **2** *(pendárin) sagsará. //gomwode dar kucepaskucehá ye sagsará* [lost in a warren of narrow streets]//

warrior n *(beáyin) artiwdár, artewtár, artewdár, razmju, mard e jangi/ lawkari, "tá ze wahri yo lawkari harkas -- fetadadaw bar, co man arus, havas." (Nezámi). //mardomi razmi/ razmik/ razmju//.* **2** *mard e jangi. //yek mard e jangi az tire ye Zulu//*

warship n *razmnáv*

wart n **1** (**a**) *zegil, varu (ZBP, C748 FM).* (**b**) *(baráye giyáhán) váru, váruk (ZBP, C748 FM).* **2** **warts and all** *(anáyin) bá hame ye xubihá va badihá; zewt yá zibá; harjá juri tarjome miwavad. //*You agreed to marry me, warts and all!: *Gofti zanam miwi, xáh zewt báwam xáh zibá/ xáh kacal báwam yá bidandán; conin nehádi ke bá man zanáwuyi koni, bá hame ye badihá va xubiháyam!//*

wart-hog n *goráz e Áfriqáyi [benám e* Phacochoerus *dárá ye dandánhá ye dorowt va do joft barjestegi ye zegilmánand bar roxsár], verazexi* [<Semnáni]*

wartime n *ruzgár e/ zamán e jang. //be ruzgár e/ dar zamán e jang áyinhá ye viźeyi/ nehádand/ barpá kardand./ jirebandi* [rationing] *dar zamán e jang./ Kambudhá ye ruzgár e jang dar Engelestán.//*

warty adj *zegilu, zegildár*

wary adj (**warier, wariest**), **wary (of sb/ sth)** *negarán. //*keep a wary eye on sb: *negarán e kasi budan./ Az bigánegán negarán bud/ negarán e bigánegán bud./ páyidan ke máye ye ranjew e kasi nawodan* [give offence]//

warily adv //*bá negaráni be án bigáne nazdik wodand.//*
wariness n *bengarid be* "wary"
was *bázgardid be* "be"
wash n **1** *wostan; wostowu. //*He looks as if he needs a good wash: *Engár niyáz be yek wostowu ye xub dárad./* Please give the car a wash.: *Xáhew mikonam ráde*/ máwin rá bewuy!; Tanhá pas az do bár wostan rangaw rafte; wostowu bá áb e sard.//.* **2** (**a**) **the wash** *raxtwuyi, gázori. //Hame ye pirhanháyam rafte raxtwuyi.//.* (**b**) *(raxt e) wostani. //In hafte wostani farávān ast./ Raxthá rá/ wostanihá rá key az raxtwuyi/ gázori miyávarand?//.* **3** *walapwalap, fewfew. //walap walap e barxord e kuhehá ye áb/ moujhá be pahlu ye qáyeq./ walap-walap e áb az barxord bá parváne ye kawti.//.* **4** *(dar ábrang) tahrang.* **5** *zipou.* **6 (come out in the wash)** *(anáyin) dorost wodan, saranjám xub az áb darámadan bedune inke ziyáni yá ásibi be kasi yá cizi resad*
wash[2] v **1** (**a**) *wostan; wostowu dádan. //In raxthá báyad woste wavad; Boro xodat rá bewuy!//.* (**b**) *//mibáyast wetábán dastoru ye xod rá woste, raxt bepuwam.//.* (**c**) *(baráye párce, puwák) wostani; //agar jámeyi bá áb wostani nabáwad báyad xowksuyiyaw kard.//.* **2** *(baráye daryá, rud va mánand e án) tá... residan/ bálá ámadan. //Daryá tá páy e tondehá* [cliffs] *miresad.; Láxiz* [flood] *tá divár e báq reside/ rá gerefte.//.* **3** (**a**) *raván budan (con áb); be... xordan; wostan. //kuhehá ye/ narehá ye áb ke be pahlu ye qáyeq mixord./ Áb válád e kawti rá wost* [washed over the deck]*//.* (**b**) *wostan o bordan/ ávardan. //áwqálháyi ke láxiz bá xod woste va ávarde.* [debris washed along by the flood.]*/ Án nasá* [corpse/ body] *rá áb woste be daryá bord* [washed out to sea]*./ Tekke-párehá ye kawti ye wekaste* [the wreckage] *rá áb woste be karáne (ye daryá) ávard.; Tufán wod/ kulák wod va áb u rá az kawti andáxxte board.* [be washed overboard]*.//.* **4 wash sth (out)** *wostan va... dorost kardan/ darávardan/ padid ávardan. //Rud wenhá rá woste ráhi/ ábráhi* [channel] *dar wen padid ávarde bud.//.* **5** *wostan; wostowu dádan. //sanghá ye káni* [ores] *rá wostan//.* **6** *duqáb zadan* [cover with water-paint]. **7** *(tanhá dar porsewhá yá dar vákiyámhá* ye ma*)* **wash (with sb)** *(anáyin) pazirofte woodan, bávar kardan, xar kardan. //Án baháne kasi rá xar nemikonad./ Án baháne rá nemitaván paziroft.* [that excuse simply won't wash anybody]*.//.* **8 wash one's dirty linen in public** *nazd e hamegán/ har kasonákasi dardedel kardan/ setizidan/ behamdigar parxáw kardan.* **wash one's hands of sb/ sth** *dast az... wostan. //Pák az án kár e past dast wosteam* [of the whole sordid busines]*.//.* **9 wash sb/ sth away** *wostan o bordan/ pák kardan. //Bacceaw rá láxiz* [flood] *wost o bord; Já ye páhá* [footprints] *rá áb e bárán woste va borde/ pák karde./ Tondehá* [cliffs] *rá daryá kamkam woste mibarad.//.* **wash sth down (with sth)** (**a**) *bá áb wostan. //váládhá** [the decks] *rá wostan va pák kardan./ Rádeyi*/ máwini rá bá welang* [hose] *wostan.//.* (**b**) *wostan va forudádan. //Náhár nánopanir dáwtam/ xordam va bá ábejo/ fugán wostamaw tá foruberavad/ páyin beravad.//.* **wash (sth) off** *wostan (va bordan)/ wostan (va az miyán bordan); wostan (va raftan). //Án lakkehá ye carbi* [grease stains] *bá wostan pák nemiwavad/ nemiravad* [won't wash off]*./ Piw az inke tu biyáyi xáhew mikonam gel e cakmeháyat rá bewur/ bewuy!//.* **wash out** *bá wostan pák wodan/ raftan. //In lakkehá ye jouhar bá wostan pák nemiwavad/ nemiravad.//.* **wash sth out** (**a**) *tu ye/ darun e cizi rá wostan. //tu ye botrihá ye tohi rá wostan./ Agar raxthá ye cerk rá emruz bewuyam tá fardá bámdád xowk miwavad.//.* (**b**) *(baráye bárán va mánand e án, yek bázi rá) behamzadan/ az áqáz e án jelogiri kardan. //Bárán ámad/ bárid va ávard* [match] *rá pák behamzad./ báránhá ye seylásá* [torrential rains] *biwtar e barnámehá ye páyán e hafte rá behamzad/ behamrixt.//.* **wash over sb** *(anáyin) con par e morqábi budan va tar nawodan; be kasi hic kárgar nayoftádan. //In xordegirihá* [criticism] *ke tázegi az u wode hic behew/ be u kárgar nayoftáde/ az in guw gerefte az án guw darkarde.//.* **wash up** *(dar Engelestán) (pas az cáwt/ wám/ nahár) káse bowqábhá rá wostan. (dar Ámriká) dastoru ye xod rá wostan.* **wash sth up** *wostan va ávardan. //avarkár** [tide] *káláhá ye kawtiye wekste rá woste be kenár e daryá ávarde bud.//*
washable adj *wostani. //raxthá ye, párcehá ye wostani/ woste wodani//*
wash-basin; wash-hand-basin; basin, *dar Ámriká* **wash-bowl** *(lagan e) dastwuyi*
washboard n *gurak (ZBP, C1333)*
wash-cloth n *(dar Ámriká)* = face-cloth (face[1])
wash-day n *(kohne wode) ruz e raxtwuyi*
wash-drawing n *(negár e) áberang e siyáh, xákestari yá ranghá ye digar mánand e in*
washed out **1** *(baráye párce yá rang) rangorurafte. //yek rupuw* [overalls] *e ábi ye rangorurafte; yek pirhan* [dress] *e rangorurafte.//.* **2** *(baráye mardom, didár va roxsárewán) rangoruparide; rang paride; takide. //Pas az bimári zeváraw darrafte/ takide wode/ rang be roxsár nadárad.//*

washed up *(anáyin) wekastxorde; behamxorde; wekaráb. //Az dirbáz piw az inke azham jodá wavand zanáwuyiyewán behamxorde bud./ Sálhá piw az inke az ham jodá wavand miyánewán wekaráb bud.//*

washer n **1** *arambune* [<guyew e behdinán e Ardakán; arambune]. bengarid be* "bolt". **2** *(anáyin) carxowt e raxtwuyi* [washing machine]

washing n **1** *wostowu, wostan. //Án kaźágand* [sweater] *pas az woste wodan e payápei, ábraft* [shrunk]*./ Wostowu xod dardesari-st/ gereftáriyi-st* [washing is a chore]*.//.* **2** *raxt e cerk; raxthá ye woste. //Raxthá ye woste rá ruye rismán/ tanáb* [line] *ávixtan tá xowk wavad./ Raxt e cerkhá rá dar carxowt e raxtwuyi nehádan./ raxthá ye/ raxt e cerkhá ye xod rá be raxtwuyxáne/ gázori* [laundry] *ferestádan.//*

washing facilities *wostkade**

washing machine n *carxowt e raxtwuyi*

washing-powder n *gard e raxtwuyi*

washing-soda n = "sodium bicarbonate" *juw e wirin*

washing-up n **1** *(pas az cáwt/ wám/ náhár) káse-bowqábhá/ ávandhá rá wostan. //*do the washing-up: *káse-bowqábhá rá wostan.//.* **2** *káse-bowqábhá, ávandhá, jámhá ye cerk. //káse-bowqábhá ye cerk/ wostani rá dar dastwuyi* [sink] *gozáwte budand./* washing-up liquid: *sábun e ábgune/ ábaki//*

wash-leather n *jir (baráye pák kardan va pardáxt dádan e wiwe va digar cizhá)*

wash-out n *(anáyin) wekast, nákámi. harjá juri tarjome miwavad. //sarparast e/ kárfarmá ye táze pák nátaván ast./ Án mehmáni pák gandaw darámad.//*

washroom n *(Ámriká, soxan dar parde) ábrizgáh (beviźe hamegáni). bengarid be* "toilet"

wash-stand n *(beviźe dar gozawte- dar xánehá ye bedun e lulekewi ye áb) áftábe-lagan (ke ru ye miz yá cárpáye savár báwad)*

wash-tub n *(beviźe dar gozawte) tawt e raxtwuyi*

washy adj **1** *(xárdári) (baráye ranghá) kamrang; rang paride; rangoru rafte.* **2** *(baráye ábgunehá) (xeili) ábaki; ábezipou; (con) wáw e xar. //ye qahveyi ye ábaki/ zipou//.* **3** *tuxáli, bimáye, sost, ábaki, alaki, toxmi. //deldári* [encouragement] *ye, andiwehá ye, barnámehá ye alaki/ bimáye/ ábduqxiyári.//. besanjid bá* "wishy-washy"

wasp n *zanbur, darbur (ZBP, C2878); mong, "lafz e nabát Arabi ast... az inke án rá nabát xándeand va be rostani va giyáh e (neiwekar) peivasteand, wáyad dar moqábel e asal báwad va mádde ye wirin e heiváni ast az zanbur e asal, monj mo'arrab e mong, zanbur e asal ast." (ZBP, L6655, Purdávud, Hormozdnáme)*

waspish adj *(xárdári) gazande, niwdár; parxáwju. //soxanán e niwdár//*

waspishly adv *bengarid be* "waspish"

waspishness n *bengarid be* "waspish"

wasp-waisted adj *(kohnewode) (beviźe baráye doxtarán va zanán) kamarbárik; dárá ye kamar e Jináluluyi*

WASP (*niz* **Wasp**) *(beviźe dar Ámriká/ xárdári) xuk e sefid/ Protestán e sefidpust az neźád e Ánglosákson; az mábehtarun. //*a typically Wasp attitude: *manewte ye viźe ye ánán ke xunewán az digarán rangintar ast.//*

wassail n *(bástáni) (beviźe dar zamán e zádruz e Masih/ Mehr* [MM]*. wádxári*

wassail v *be wádxári raftan/ pardáxtan*

wastage n **1** *tofále, áwqál, az dast rafte, tabáh wode, báxte, yáb, "joz be madh e u soxon goftan hame bád ast o dam -- joz be mehre u honar jostan hame yáv ast o yáb." (ZBP, C1874, FM, Suzani). //panj dar sad (kálá) rá dar tarábari báyad azdastrafte begiri/ báxte begiri.//.* **2** *azdastrafte; báxte. //xordeforuw* [retailer] *báyad hazine ye/ bahá ye kálá ye báxte/ azdastrafte rá xod bepardázad/ bepazirad./* natural wastage: *az dast raftan e hanjár* [normal] *e kármandán.//*

waste[1] adj **1** *(baráye zamin) biyábán; biyábáni; yáb, "joz be madh e u soxon goftan hame bádast o dam -- joz be mehr e u honar jostan hame yáv ast o yáb." (ZBP, C1874 FM, Suzani). //zamin e biyábáni//.* **2** *áwqál; áxál; tofále. //áwqál e/ tofálehá ye kárxáne//.* **3** **lay the waste** *(beáyin) nábud kardan; tabah gardidan/ gardánidan, "tabah gardad in ranjhá ye deráz -- newibi deráz ast piw e faráz." (ZBP, L4954, SF). //kewtmandháyi/ kewtzárháyi ke be dast e sepáhiyán e táxtotázgar/ táxtár* [the invading army] *tabáh gawte (ast).//*

waste[2] v **1** (**a**) **waste sth (on sb/ sth)** *gazáfkári kardan, "va zeytun va anár e mánande va joz mánande najurid az bahr e án ke cun bárgirad va bedahid bahre ye án ruz dorudan e án va ma gazáfkári konid ke u na dust dárad gazáfkárán rá." (ZBP, L6852 TTT); "yá farzandán e ádam begirid áráyew womá nazdik e*

har masjedi va bexorid va biyáwámid va ma gazáfkári konid. ke u na dust dárad gazáfkárán rá." (ZBP, L6859, TTT); tabáh kardan; bád dádan. "be xire made xiwtan rá be bád -- bebáyad ke pand e man áyadt yád." (ZBP, L6090 SF). "zolf bar bád made tá nadahi bar bádam -- náz bonyád nakon tá nakani bonyádam." (Háfez); nefle kardan; xire wodan, "ke baxt e ajam az arab tire wod -- hame farr e Sásbiyán xire wod." (ZBP, L4620 SF). //Bewetáb, dárim zamán rá be bád midahim/ tabáh mikonim [to waste]./ *Wir e ábi ke cekke mikonad* [a dripping tap] *áb rá be bád/ hadar midahad.; Xoráki rá tabáh makon./ Hame ye kuwewháyemán be bád raft/ tabáh gawt* [wasted].*; Afsus ke safarat xire/ tabáh gawt./ Biw az in digar dar in báre soxan e xire nemiguyam./ Pulaw rá baráye cizháyi ke niyáz nadárad be bád dáde.; (pendárin) wuxi rá nemifahmand va nefle mikonand.//.* (**b**) *tabáh kardan; gazáfkári kardan; xub/ dorost bekár nabordan; bihude budan; nefle kardan/ wodan. //Dar kári ke aknun dárad tavánáyiyaw harz miravad.//.* **2** *neháridan; guwtrafte wodan; godáxtan, "va kasi rá ki az ranj yá az qam pih e u godáxte wavad..." (ZBP, L5015, ZX). //bimári ye derázáhang tan e u rá godáxt./ Az bimári ye dirpá(yi) tanaw áb wod/ tanaw nehárid./ yek bimári ye godázande/ áb konande ye tan./ andámháyi/ bázován va páháyi ke az gorosnegi godáxte/ neháride/ pust-o-ostoxán gawte.//.* **3** **lose/ waste no time in doing sth** *bengarid be* "time[1]". **waste one's breath (on sb/ sth)** *cáne ye xod rá xaste kardan; áb dar hávan sáyidan; //Guw nemidahad, bihude cáne ye xod rá xaste nakon!//.* **waste not, want not** *(dastán) "harán ciz ku xár áyadat- negahdár ruzi bekár áyadat."; "ke yaxni bod harce náxordeyi." (Nezámi).* **4** **waste away** *láqar wodan; godáxtan, "va kasi ki az ranj yá az qam pih e u godáxte wavad..." (ZBP, L5015, ZX); áb wodan; neháridan.*

waste[3] n **1** *gazáfkári, "yá farzandán e ádam begirid áráyew e womá nazdik e har masjedi va bexorid va biyáwámid va ma gazáfkári konid ke u na dust dárad gazáfkárán rá." (ZBP, L6090, TTT); be bád dádan, "be xire made xiwtan rá be bád- bebáyad ke pand e man áyadt yád."(ZBP, L6090 TTT); "zolf bar bád made tá nadahi bar bádam -- náz bonyád makon tá nakani bonyádam." (Háfez); tabáhi; neflegi; xiregi. //camegiyi* [a policy] *baráye kástan e gazáfkári/ neflegi/ xiregi* [waste]./ *Az nefle kardan e/ be bád dádan e pul e mardom* [the waste of public money] *dar án barnáme xordegiri wod./ Conin kári kardan zamán rá tabáh kardan ast./ Be bávar e u estár** [holidays/ vacations] *nefle kardan e/ be bád dádan e pul va zamán ast.//.* **2** *áwqál, áxál, tofále. //Pit e áwqál/ sabad e áwqál rá baráye áwqál e xáne bekár mibarand./ áyin-náme* [regulations] *baráye sámán dádan e wive ye dur rixtan e tofálehá ye sátvuni** [industrial waste]./ *tofálehá* ye gawavá*/ wabceráq* [radioactive waste] *az nirugáhhá ye hasteyi.//.* **3** (**a**) *biyábán, wurezár, kavir. harjá juri tarjome miwavad. //biyábánhá ye yaxbandán e mex* e rapivin** [the Antarctica]*/ kavirhá ye xowk e/ barahut e sahrá* [the Sahara]//. (**b**) *biyábán ; cewmandáz e harásangiz. //biyábán e kárxánehá ye bikár/ azkároftáde* [the derelict wast of disused factories]*//.* **4** **go/ run to waste** *tabáh wodan; nefle wodan; xire wodan. //Jáy e/ máye ye afsus ast ke án hame xoráki tabáh/ nefle wavad/ gardad.//*

waste-basket, waste-bin n = *sabad e káqaz e áwqáli*

wasteful adj **1** *máye ye tabáhi/ neflegi; máye ye bebád raftan.* **wasteful habits** *báddasti. "nasihatgari goftaw ey bád dast -- be yek rah pariwán makon harce hast." (Sa'di);* wasteful methods: *wivehá ye neflegaráne;* wasteful processes: *ravandhá ye xire//.* **2** *báddasti; (be)xire. //*wasteful luxury: *zarqobarq e bexire;* wasteful expenditure: *hazinehá ye xire/ bexire;* wasteful housekeeping: *nákadbánuyi.// "va az dast e zan e bád-dast va zofánderáz va nákadbánu begoriz...." (ZBP, L6782, QN)*

wastefully adv *bengarid be* "wasteful"

wastefulness n *bengarid be* "wasteful"

wasteland n **1** *biyábán, wurezár, zamin e bisud. //zamini ke az kárhá ye sátvuni** [industrial] *wurezár/ bisud gawte.//.* **2** *(pendárin) zendegi ye afarhangi*/ bifarhangi*

wastepaper n *áxál /áwqál e káqaz; káqaz e áwqáli*

waste-paper basket *(dar Engelestán),* (*dar Ámriká,* **waste basket; waste-bin**) *sabad e káqaz e áwqáli/ áxál e káqaz*

waste-pipe n *lule ye gandáb*

waste product *tofále*

waster n *(xárdári)* **1** *báddast, "va az dast e zan e báddast, va zofándár va nákadbánu begoriz!" (ZBP, L6782, QN).* **2** = wastrel

wastre, waster n *(beáyin) (ádam e) tanbal va bihude*

watch[1] n **1** (**a**) *(dar kawti) (zamán e) pás (e goruhi az jáwován). //*the middle watch: *pás e nimewab tá 4 e bámdád./* the dog watch: *pás e ivár/ pás az 4-6 yá 6-8 e wab.//.* (**b**) *pás (e nimi az jáwován).* **2** (**a**) **the watch** *pás (e wab); pahre (ZBP, C5827). //pásbánán e gawti ye wab./* call out the watch: *gawtihá ye wab*

rá faráxándan.//. (**b**) *hárun; pahre; gawti. //Kalántari baráye xáne ye án delpis* [suspect] *pási/ háruni/ pahreyi gomáwt.//.* **3** *(bástáni yá beáyin) bidári, xáb naraftan; bidárihá ye derázáhang; "derázi ye wab az moźgán e man pors -- ke yekdam xáb dar cewmam narafte.".* **4** **keep watch (for sb/ sth)** *pás dádan; pádan; páyidan; pásidan*. //Hengámi ke digarán xáb-and negahbáni/ pási rá bekár e pásbáni gomáwtan.//.* **keep a close eye/ watch on sb/ sth** *bengarid be* "close[1]". **on watch** *sar e pás/ kewik.* **(be) on (the) watch (for sb/ sth)** *páyidan, pádan, pásidan, negahdáwtan, "negahdár tá mardom e eybjuy -- najuyad be nazdik e to áberuy." (ZBP, L5870 SF). //bimári rá baráye degarguni ye háhaw páyidan./ Kalántari mardom rá howdár dáde ke xod rá az mehmánán e náxánde* [intruders] *bepáyand.//*

watch[2] v **1** (**a**) *negaristan; negáh kardan, páyidan. //Hengámi ke kárdpezewk ápang** [operation] *anjám midád dánewjuyán minegaristand/ mipáyidand.; Negáh mikard/ mipáyid bebinad ce rox midahad/ piw miáyad./ Ma rá xub beppá/ bengar!/ Negáh kon/ bebin ce va cegune mikonam./ Sahewi dáwt* [have a feeling] *ke engár dárand u rá mipáyand.; Baccehá rá ke az (pahná ye) xiyábán migozawtand minegarist/ negáh mikard./ Páyid tá baccehá az xiyábán begozarand/ gozawtand.//.* (**b**) *negaristan; negáh kardan. //To (ham) bázi mikoni yá (mixáhi) tanhá negáh koni?/ Bázi ye pátapká*/ futbál rá dar jamjám*/* TV *didi/ negaristi?/ Án ávard* [match] *rá biw az bisthezár tan negaristand.//.* **2** **watch (over) sb/ sth** *páyidan. //Man ke miravam wená mitaváni raxtháyam rá bepáyi?/ Gomán mikard xodá dárad u rá mipáyad/ xodá dáwt u rá mipáyid./ Báyad baccehá rá bepáyim (ke) xeili mánde/ xaste nawand.//.* **3** **watch for sth** *páyidan. //xub dárand mipáyand bebinand ce piw miáyad./ Báyad biyusán e behin hengám báwi* [the right moment]*./ Báyad biyusán e hengám e dorost báwi.//.* **4** *páyidan; negáh dáwtan, "negahdár tá mardom e eybjuy -- najuyad be nazdik e to áberuy." (ZBP, L5870 SF); soxan e xod rá/ raftár e xod rá/ zabán e xod rá negahdáwtan/ páyidan. //Xodat rá beppá!/* Watch every penny: *womár e yek qerun-douzár rá dáwtan./ Hengámi ke darbáre ye án barnáme soxan miguyi zabánat rá beppá/ negahdár, az xordegiri xowewán nemiáyad!.//.* **5** **watch (at sth)** *(beviźe bástáni) bidár mándan.* **6** **mind/ watch one's step** *bengarid be* "step[2]". **watch it!** *beppá!/ xodat rá beppá!.* **watch the clock** *(anáyin, xárdári) peivaste páyidan ke key kár be páyán miresad.* **watch this space** *(anáyin- pand) //sar e gondehe zir e láháf-e!/ Kojáw o didi!/ báw tá bebini!/ Nawáwide wab deráz-e!//.* **watch the time** *zamán rá páyidan; negarán e gozawt e zamán budan; páyidan ke dir nawavad.* **watch the world go by** *dourobar e xod rá páyidan.* **7** **watch out** *pádan, páyidan. //Beppá! máwin/ ráde* dárad miáyad!//.* **watch out for sb/ sth** *bidár/ áźir budan. //be kármandán goftand baráye wahraváhá/ eskenáshá ye sáxtegi áźir báwand.//*

watch[3] n *sarje; pangán* (e moci yá jibi) (ZBP. C363 FM). //*a wrist-watch: *sarje ye/ pangán* e moci./ Sarje ye to ce zamáni rá newán midahad?/* What does your watch say? *tasu* [time] *cand ast?//. besanjid bá* "clock[1]"

watchdog n **1** *mánbán* [<Pahlavi].* **2** *(pendárin) pásdár...; //*a watchdog committee: *goruh e gozin e pásdár...; karád e pásdár...//*

watcher n *negarande*

watchful adj *howyár, bidár. //cizi rá xub páyidan.//*

watchfully adv *bengarid be* "watchful"

watchfulness n *bengarid be* "watchful"

watching brief *parvande ye dádbáre*; komak e dávar be kasi ke báyad bázjuyi wavad*

watchmaker n *sarjesáz; pangánsáz**

watchman n (pl **watchmen**) *seráydár; negahbán; gawti (ye wab); hárun; pahre; didebán; "yeki didebán ámad az didgáh -- soxon goft bá u ze Irán sepáh." (ZBP, L5994, SF). //páykár (negahbán e báq yá kewtzár), "be báq andarun bod yeki páykár -- ke nawnáxti cehre ye wahriyár." (ZBP, L4814, SF)*

watch-night service *namáz e wám piw az sál e nou*

watch-strap *(dar Engelestán) (dar Ámriká* **watch-band**) *band e sarje; band e pangán**

watchtower n *didgáh, "xoruwi boland ámad az didgáh -- be Sohráb goftand kámad sepáh." (ZBP, L6598 SF); borj e* <u>*didbáni*</u>

watchword n **1** *"parvard*", "na wurew"* [evolution, not revolution]. **2** = password (pass[1]) *nám e ramz*

water[1] n **1** (**a**) *áb. //Áb bá garmá boxár/ dame gawte va dar dar sarmá yax mizanad./ Máhi dar áb miziyad./ áb e xordan; áb e nuwidani./ áb e káni//.* (**b**) *áb, áb e lulekewi. //dar xowksáli ruzáne/ har ruz cand tasu* [hour] *áb band miyámad/ áb rá mibastand./ Xánehá ye in rustá áb (e lulekewi) nadárad./ áb e garm va sard./ áb e lulekewi./ jirebandi ye áb; kambud* [shortage] *e áb//.* (**c**) *áb. //tu ye áb oftád va xenikid** [drowned]*./ Áb/ láxiz* [the flood water] *hamejá rá gereft/ puwánd.//.* (**d**) *//ru ye áb (e daryá/ daryáce/ rud)./*

ru ye áb wenávar mándan/ budan./ zir e áb/ zirábi wená kardan./ Zir e áb máhi rá mididim.//. **2** *(beviże dar váźehá ye serewte) ...-áb. //áb e...;* rose-water: *goláb./* lavender-water: *áb e banafwe/ áb e ostoxodus./* soda-water: *áb e juwán; áb e gázdár.//.* **3** **waters** (**a**) *áb, ábhá; harjá juri tarjome miwavad. //sarcewme ye ábewxor e rud e nil* [the Nile]*./ Áb e daryáce az ábwár e bozorgi raván miwavad./ Ábhá ye tufáni ye/ kulákhá ye Atlas.//.* (**b**) *áb, daryá ye nazdik e yek kewvar. //Ábhá ye Engelestán./* in home waters: *dar daryáhá ye/ dar ábhá ye kewvar* [in home waters]*./ dar ábhá ye kewvarhá ye bigáne.//.* **4** state or level of the tide: *avarkár*/ ukár*. //*(at) high water: *behengám e/ dar avarkár*./* (at) low water: *behengám e/ dar ukár*//.* **5** **be in/ get into hot water** *bengarid be* "hot". **bread and water** *bengarid be* "bread". **by water** *az ráh e ábi, bá kawti. //tarábari az ráh e ábi./ Az ráh e ábi mitaváni be án xáne berasi.//.* **hell or high water** *bengarid be* "hell". **take the waters** *//be (cewme ye) ábegarm raftan//.* **fish in troubled waters** *bengarid be* "fish[2]". **a fish out of water** *bengarid be* "fish[1]". **hold water** *(anáyin) mu lá ye darzaw naraftan; ostovár budan; dorost budan.* **in deep water** *bengarid be* "deep[1]". **in smooth water** *bengarid be* "smooth[1]". **keep one's head above water** *bengarid be* "head". **like water** *con áb; mánand e rig. //con áb/ rig pul rixtan./ Dar án mehmáni mey mánand e áb raván bud.//.* **a lot of/ much water has flowed, etc under the bridge** *án sabu bewkast o án peimáne rixt; án daftar rá gáv xord/ án mame rá lulu bord.* **make water** *(baráye kawti) nawt kardan. //*We're making water fast: *Dar kawti dárad tond áb nawt mikonad.//.* **make/ pass water** *(beáyin) wáwidan; áb táxtan; mewtan; mizidan/ mixtan.* **muddy waters** *bengarid be* "mud, nuddy". **pour/ throw cold water on sth** *bengardid be* "cold[1]". **still waters run deep** *bengarid be* "still[1]". **throw the baby with the bath water** *bengarid be* "baby". **under water** (**a**) *zir e áb. //*swimming under water: *zirábi raftan/ wená kardan//.* (**b**) *zir e áb (forurafte). //pas az bárandegi ye sangin candin kewtzár zir e áb rafte.//.* **(like) water off a duck's back** *be ruy e xod nayávardan; kárgar nayoftádan; parvá nakardan. //be xordegirihá ye ánán az raftáraw parváyi nakard.//.* **water under the bridge** *"kár az kár gozawte va pawimáni sudi nadárad."; "bud ánce bud, ámad ánce ámad, xire ce qam dári?" (Náser Xosro); (ze faryádat natarsad hokm e yazdán) -- nagardad bázpas gardun e gardán (VisoRámin). //setiz e/ caxew e hafte ye piw aknun digar kohne wode, kár az kár gozawte va pawimáni sudi nadárad.//.* **you can take a horse to water, but you can't make it drink** *bengarid be* "horse"

water[2] v **1** *áb dádan; ábyári kardan. //báqceyi, camani, giyáhi rá áb dádan//.* **2** *áb dádan. //asbhá rá áb dádan//.* **3** *áb afzudan be...; dar ... áb kardan. //Xodávand e meixáne/ meixánedár rá be áb/ dar ábejou/ fugán kardan piwmárdand* [accused]*.//.* **4** *(baráye cewmán) por awk wodan; (baráye dahán) áb oftádan. //Az dud cewmánam por awk wod.; Bu ye xowi ke az áwpazxáne miyámad dahánemán rá áb andáxt.//.* **5** *(beviże baráye rudhá) raván budan dar; ábyári kardan; pasánidan. //Kewvari ke candin rudxáne/ rudxánehá ye faráváni dar án raván ast.//.* **6** **water sth down** (**a**) *dar ... áb bastan; dar ... áb kardan; bá áb ámixtan; (bá afzudan e áb) tanok kardan* [dilute]*. //Dar án wir áb baste/ áb karde budand./ Piw az xordan e dáru báyad án rá bá áb biyámizi/ tanok gardáni.//.* (**b**) *narm/ ábaki kardan. //Xordegirihá rá narm kardand conánke be kasi barnaxorad/ conánke kasi naranjad./ Be ruznámehá yek dástán e ábaki az ánce ruydáde bud goftand./ Baráye ruznámehá yek dástán e ábaki az ánce ruy dáde bud báftand.//*

water-bed n *towak e ábi*

water-bird n *parande/ parandegán e ábi; morq e ábi*

water-biscuit n *pakand [nán e wirin e berewte bá kare va panir]*

water-borne adj **1** *(baráye kálá) ávarde wode bá kawti; az ráh e ábi.* **2** *(baráye bimárihá) ábzád**

water-bottle n **1** *tong e áb.* **2** (*dar Ámriká* **canteen**) *qomqome*

water-buffalo n *gávmiw e rám e Hendi [gávmiw e rám e Ásiyáyi be nám e dánewik e* <u>Bubalus bubalis</u>]

water-butt = butt[1] 2

water-cannon n *welang e áb [baráye parákandan e mardom]*

water-closet n (abbr **WC**) *kohnewode* = lavatory/ *ábrizgáh*

water-colour, (US, **water-color**) n **water-colours** *negár e áberang; ourang*

water-cooled adj *sarmáyew e ábi. //yek ás** [engine] *e, kure ye hasteyi bá sarmáyew e ábi//*

watercourse n *lar, kahas, ju/ juy/ jub*

watercress n *wáhi ye ábi; vande (ZBP, C2535); tartizak e ábi; kakej [giyáhi az gunehá ye gunágun e ábtarehá beviże wáhi ye ábdust, be nám e dánewik e* <u>Nasturium officinale</u> *ke dar xonsárhá/ cewmesárhá va yá ábhá ye raván roste xoráki ast va niz dar goldán mikárand.]; ábtare (guyew e Táleqáni)*

water-diviner n = diviner (divine[2])

waterfall (n) *ábwár, ábwib (ábwár e kucak)*

water-fowl n *morq e ábi*
waterfront (n) *(xiyábán/ wahr/ kuy e) daryábár/ kenár e daryá*
water-hammer n *oukus*/ ábkust*
water-hole n *ábewxor*
water-ice n *áláská*
water-jump n *(dar namáyew e savárkári) parew az ru ye áb yá kandag* [a ditch]
waterless adj *xowk; bi áb. //hámunhá/ kalákhá/ kavirhá ye xowk.//*
water-level n **1** *ábtalan* [baráye riwe bengarid be* "surface"*]. //ábtalan* rá bálá bordan; zir e ábtalan*.//.* **2** *bolandi ye ábtalan**
water-lily n *nilufar e ábi; nilupal*
water-line n *bankám* [besanjid bá "pangán"]. //bankám* e bá bár; bankám* e bi bár/ tohi//*
water-logged adj **1** *(baráye alvár) tar; (baráye kawti) ágande az áb; xik e áb*. **2** *(baráye zamin yá xák) xis, tar. //Ávard* [the match] *rá nágozir rahá kardand zirá zamin pák xis xorde bud* [waterlogged].*//*
water-main n *wáhlule (ye áb)*
waterman n (pl **watermen**) *karjibán*
watermark n **1** *(dar sáxt e káqaz) cawn* [<Kordi, cawn].* **2** *xatt e áb (dar divár e kenár e rud, áb-band va daryáce)*
water-meadow n *marqzár e porbár (ke har candgáh, yekbár láxiz girad)*
water melon n *hendeváne; páwná [hendeváne ye toxmi ke baráye toxmaw negahdárand]. //yek borew e/ qác e hendeváne xordan.//*
water-mill n *ásiyáb; helivi (ásiyáb e bázice)*
water-pistol n *ábdozdak*
water-polo n *outapká* [ou = áb + tapká , baráye riwe bengarid be* "football"*]*
water-power n *niru ye/ barq e áb*
waterproof adj *nátarává. //*waterproof fabric: *bagras, párce ye nátarává//*
waterproof n *báráni*
waterproof v *nátarává gardánidan; bagras kardan/ gardánidan*
water-rat n *muw e ábi*
water-rate n *(dar Engelestán) áb bahá; pul e áb*
watershed n **1** *(pendárin) celgerd* [besanjid bá "Celgerd", nám e rustáyi dar Kuhrang e Baxtiyári. baráye "cel" bengarid be* "cinema"]. **2** *celgerd*; azinru be ánru. //Didár e u az Hendustán zendegiyaw rá az inru be ánru kard.//*
waterside n *daryábár; rudbár. //dar daryábár/ rudbár gawtan/ xarámidan./ xánesázi* [housing development] *dar daryábár/ rudbár//*
water-ski n (pl **waterskis**) *oulaxwak* [besanjid bá* "ski"/ *"yaxlaxwak"]. //yek joft cub e oulaxwak*//*
water-skiing (n) *oulaxwak* kardan; oulaxwidan**
water-softener n *áhakgir e áb [dastgáh yá mádeyi ke áhak e áb rá gerefte áb e saxt rá narm gardánad.]*
water spout n *kuqak* [<Kordi, kuqak]*
water supply n *(biwtar yekáni)* **1** *lulekewi (ye áb)*. **2** *ábewxor, ábanbár*
water-table n *saráván*. //xowksáli máye ye páyin raftan e saráván* gawte//*
watertight adj **1** *nátarává. //otáqak* [compartment]*/ bandgáh* [joint]*/ batune* [seal] *ye nátarává.//* **2** (**a**) *(pendárin) (baráye baháne) ... ke mu lá ye darzaw nemiravad.* (**b**) *(baráye peimán) ... conán ke mu lá ye darzaw naravad./ conán ke jáy e cunocerá nadáwte báwad.*
water-tower n *ábanbár; borj e ábanbár*
water-vole n *golmuw e ábi (bázgardid be* "vole"*)*
waterway n *ábráh (e kawtirou); kahas* [<Pahlavi (ZBP, C5100, MK, BF)]; kanál*
water-wheel n *ásiyáb; ábás [besanjid bá dastás, páyás]*
water-wings n *(do) bádkonak (ke ru ye wáne puwand baráye yádgiri ye wená)*
waterworks n **1** *(baráye wahr) tolombexáne.* **2** *(anáyin, soxan dar parde) welang (e áb). //welang e ábat/ welangat xub kár mikonad?//.* **3** **turn on the waterworks** *(anáyin/ xárdári) awk e kasi dam e mawkaw budan; zadan zir e gerye.*

watered silk *parniyán*

watering-can n *ábpáw (e báqbáni)*

watering-place n **1** *ábewxor.* **2** *(kohne wode/ dar Engelestán) kenár e daryá; daryákenár. //Yeki az daryákenárhá ye xeili delxáh e mardom dar Yunán.//*

Waterloo n, **meet one's Waterloo** *bengarid be* "meet[1]"

watery adj **1** (**a**) *(vábaste be yá cun) áb, ábi. //*a watery consistency: *ábaki./ (pendárin)* a watery grave: *dar áb xafe wodan; xenikidan*//.* (**b**) *(biwtar baráye xárdári) ábaki, (áb e) zipou; yek qahve ye ábaki; yek sup e ábezipou; yek kalam e ábaki.* **2** *(baráye ranghá) rangparide.* **3** (**a**) *newángar e bárán. //yek máh e, áftáb e, ásmán e newángar e bárán//*

Watt n *vát (yekán e niru ye barq). //yek afruze ye/ lámp e 60 váti//*

wattage n *vátá*. //yek boxári ye barqi ke bá vátá* ye kami kár mikonad* [very low wattage]//

wattle[1] n **1** *capar.* **2** *wabxosb/ kikar e Ostráliyáyi [giyáhi az gune ye* Acacia *ke dar ábohavá ye garm ruyide, golhá ye sefid yá zard dárad.]*

wattle[2] (n) *bálu* (ZBP, C5403); cine-pusti ye guwtmánand e kalle va galu ye buqalamun*

wattle and daub *capar e káhgeli*

wave[1] v **1** *darafwidan; garáyidan "sar e bitanán o tan e bisarán -- garáyidan e gorzhá ye gerán." (ZBP, C1572 SF); takán takán xordan; farvidan* [<Pahlavi (ZBP, C7724 BF)]. //darafwidan e parcam/ darafw dar nasim./ takán takán xordan e/ farvidan* e wáxehá dar bád./ gandomzári farván*/ darafwán*//.* **2** (**a**) **wave (at/ to sb)** *(be kasi) dast takán dádan. //Má rá ke did dastaw rá bemá takán-takán dád./ Az án su ye otáq be má dast takán dádand.//.* (**b**) **wave sth (at sb); wave sth about** *takán-takán dádan; garáyidan. //*wave a magic wand: *tarke ye jádu/ jáduyi rá garáyidan takán-takán dádan; bá dast, darafw, catr be su ye kasi garáyidan/ takán-takán dádan./ (Az otáq) birun ámade va nebewteyi/ gateyi* [document] *rá jelo ye mardom* [the crowd] *takán-takán dádan/ garáyidan./ Bázován e xod rá (dar havá) takán-takán dádan/ garáyidan./ be má dast takán dáde goftand hamán já ke hastim bemánim.//.* (**c**) **wave sth (to sb)** *(baráye pedrud yá dorud) be kasi dast takán dádan. //Dast takán dáde kasi rá pedrud goftan./ Dast takán dáde pedrud goftand.//.* **3** *táb dádan/ xordan; marqulidan*, "ze mowk e mu ye u marqul panjáh -- foruhewte ze farqaw tá kamargáh." (ZBP, L7674, VR); ferdádan/ ferzadan/ ferxordan. //Muyaw xub/ qawang fer mixorad./ táb barmidárad./ Dáde muháyaw rá fer zadeand/ marqulideand*.//.* **4** **fly/ show/ wave the flag** *bengarid be* "flag[1]". **5** **wave sb/ sth along, away, on, etc** *bá takán dádan/ farvidan* e dast be kasi ráh newán dádan. //Bá náwekibáyi dast takán dáde ánán rá az ánjá dur ránd/ sáxt./ Pássbán e ráhnamáyi bá takándádan e/ farvidan* e dast be má newán dád ke beravim* [waved us on].//. **wave sth aside** *biarj/ bihude dánestan; be kenár zadan; vádádan; vádád kardan (ZBP, C4155, FM). //(Án) xordegirhá ye ánán rá vádád kardand/ biarj dánestand.//.* **wave sth/ sb down** *bá takán dádan e/ farvidan* e dast (ránandeyi yá rádeyi*/ máwin) rá vádár be istádan kardan.//*

wave[2] n **1** (**a**) *kuhe (ye áb), "az kuhe ye qam wokuh begreft -- con kuhe-gerefte kuh begreft." (Leyli va Majnun, Nezámi); xizáb; mouj, "zamin wwod bekerdár e daryá ye qir -- hame moujaw az xanjar o gorz o tir." (ZBP, L6574 SF); nare ye áb, "menfouqehi mouj, az zir e án mouj, mouji digar, va mouj nare ye áb báwad ..." (ZBP, C6847). //kulák áb rá táziyáne zade kuhehá ye qulásá (bar)angixt.//.* (**b**) *kuhe (ye áb); xizáb; mouj, nare ye áb; varemew [<Avestáni, varemew]. //kuhehá ye áb/ moujháyi ke bar karáne ye daryá miwekanand.//.* (**c**) *kuhe, "mánand e kuhe ye qam". [bengarid be 1 bálátar]; mouj e...; //kuhe ye/ mouj e digari az sepáhiyán e kaft** [assault troops]*./ diri napáyid ke kuhe ye/ mouj e digari az didárkonandegán árámew e ánán rá behamzad/ áwoft.//.* **2** **the waves** [pl] *(beáyin) daryá.* **3** *(dast) takán(-takán) dádan; garáyew [<garáyidan]; derafwew. //bá takán-takán dádan e/ garáyew e/ derafwew e dast be ánán dorud/ xowámad goft./ (Án) jádugar bá takán dádan e/ garáyew e tarke ye xod xarguwe rá nápadid kard.//.* **4** (**a**) *kolj; "feri zán zolf e mowkinaw co zanjir -- fetáde sar hezárán kolj bar kolj." (ZBP, C5010, FM); fer; marqul, "ze mowk e mu ye u marqul panjáh -- foruhewte ze farqaw tá kamargáh." (ZBP, L7674, VR); wast, "be zir e náf táb wast bar wast -- dah angowtaw co máhi bud dar wast." (ZBP, L7769 VR). //Mu ye án bacce feri ye qawangi darámad* [grew]*./ Muyaw xodbexod kolj/ fer dárad/ muyaw feri ast.* [natural wave]//. (**b**) *fer (zadan/ dádan). //*a permanent wave: *fer e wewmáhe.//.* **5** *kuhe, mouj. //kuhe ye xawm;* a wave of enthusiasm: *vir./* a wave of hysteria: *talváse./* a wave of sympathy: *hamdardi/ timár(dári)/ qam(xári)./* a crime wave: *afzáyew nágaháni ye ágreft./ horm//.* **6** *kuhe, mouj. //*radio waves: *kuhehá ye/ moujhá ye rádioyi/ vákivik*//.* **7** *(dar cehrwenási/* physics*) kuhe.* **8** **in waves** *goruh pas e goruh; dastdaste; kuhe pas e kuhe; wast bar wast. //Engár áwoftegihá goruh goruh/ wast bar wast piw miáyad.* [the disturbances occur

in waves]./ *táxtárán*/ táxtotázgarán/ kaftárán* goruh pas e goruh be darun e kewvar rixtand.//.* **on the crest of a wave** *bengarid be* "crest".

wavelet n *kuhe ye kucak e áb; kuhak; moujak*

waveband n = band 4

wavelength n *bord*

waver v **1** *sost wodan; harjá juri tarjome miwavad. //Hargez xodaw rá nabáxt./ Dodel nawod./ Bi ánke sost wavad xire minegarist/ yekband zol zade bud./ Hargez dar powtibáni az u sosti nanemudand/ newán nadádand.//.* **2** **waver (between sth and sth)** *dodel budan. //Haminke má dodel budim yeki digar án saráy/ xáne rá xarid.; miyán e do didgáh e dodel budim.* [waver between two points of view]//. **3** *susu zadan*

waverer n *dodel. //setorgi ye ávand* [argument] *e u vápasin kasáni rá ke dodel budand, ostovár gardánid* [convince].*//*

waveringly (adv) *bá dodeli/ dodeláne*

wavily adv *bengarid be* "wavy"

waviness n *bengarid be* "wavy"

wavy adj (**wavier, waviest**) *(baráye mu) feri; ker, "muyi dáwt na ja'di ye ja'd va na tizi ye tiz, miyáne ye in har do bud na ker va na tiz..." (ZBP, L7349, SR); dárá ye cinowekan, marqul (baráye nemune be* "wave[2]" *bázgardid); mouji, moujdár; kuhedár; kuhesán; koljbarkolj, "feri zán zolf e mowkinaw co zanjir -- fetáde sehezárán kolj bar kolj" (ZBP, C5010 FM, Rudaki). //*a wavy line: *yek xatt e mouji/ moujdár/ kuhedár./* wavy hair: *mu ye feri/ marqul/ koljbarkolj/ wastbarwast.//*

wax[1] n **1** (**a**) **beeswax** *mum.* (**b**) *wam* [<Lori, wam].* **2** *páráfin. //*paraffin wax: *páráfin;* sealing wax: *lák;* a wax candle: *wam*;* wax polish: *váks/ rouqan e pardáxt.//.* **3** earwax: *mum e guw*

wax[2] v **1** *pardáxtan; pardáxt dádan. //kaf e otáq az taxte ye pardáxte.//.* **2** *mumi kardan; bá mum/ váks puwándan. //*waxed paper: *káqaz e mumi/ wam-i;* waxed thread: *nax e mumi//*

wax[2] v **1** *(baráye máh) afzudan, "áftáb baráyaz va foru wavaz va máh biyafzáyaz" (ZBP, L1469 DA); fozudan, "va niz sáye ye u rá negáh dár be nime ye digar az ruz cun áqázad fozudan tá az* [dáyere] *birun áyad." (ZBP, L7155, TT).* Cf "wane 1". **2** *(kohne wode yá soxanvari) wodan; gawtan. //*wax eloquent, lyrical, etc on the subject: *darbáre ye án dástán soxanávar gawtan/ soxanvari kardan./ Darbáre ye án dástán bewur ámadan.//.* **3** **wax and wane** *afzudan va kástan (baráye nemune be womár ye 1 bázgardid.). //dar sarásar e tárix (e jahán) wahriyáríhá barxáste va forupáwideand* [empires have waxed andd waned].*//*

wax and wane *bengarid be* "wax[2]"

waxen adj *mumi. //roxsári zard e mumi* [a waxen complexion]//

waxiness n *con mum*

waxwork n **1** *tandis e mumi.* **2** **wax works** [sing or pl v] *ganjine/ ganj e tandishá ye mumi. //baccehá rá be ganjine ye tandishá ye mumi bordan//*

waxy adj *mumi. //pusti mumi; sibzamini ye mumi//*

way n **1** (**a**) *(biwtar dar vážehá ye serewte) ráh. //ráhi az miyán e kewtzárhá/ kewtmandhá./ dálán; ráh e sarpuwide, sabát [<Abyánaki, sabát].* across/ over the way: *dar ráh. //*a highway: *wáhráh, bozorgráh./* the highways and byways: *wáhráhhá va ráhhá ye karánji/ va xalráhhá*./* a waterway: *kahas./* a railway: *ráháhan//.* (**b**) **way** *ráh (nám e barxi ráhhá va xiyábánhá). //*the Appian Way: *xiyábán e Apian//.* **2** (**a**) way (from...) (to...): *//behtarin, tondtarin, kutáhtari ráh az A be B./ Biwtar az ce ráhi be xáne miravi?/ ráh e xáne ye xod rá yáftan./ be kasi ráh rá goftan/ newán dádan./ Az man porsid behtarin ráh be Kermán kodám ast?/* the way down, in, out, up, etc: *ráh be páyin, darun, birun, bálá./ (pendárin) baráye birun ámadan az gereftári ye xod ráhi yáftan./ (pendárin) bá gováźidan/ caxidan/ owtalam kardan* [argue] *bá cáxán/ xálibandi/ láf zadan* [bluff]./ *bá zabán rixtan* [talk] *bá nirangbázi* [trick] *xod rá dar... já kardan/ já zadan yá az .... gorixtan/ darraftan./ (pendárin) bá jang/ jangidan, bá zur, bá tirandázi az jáyi gozawtan/ be darun e jáyi ráh yáftan.//.* (**b**) *ráh. //Az miyán e pájuwhá ráhi boridan/ báz kardan* [cut a way through the undergrowth]./ *Mibáyast jábejá/ golebegole dar án ráh e bárik e gelálu* [muddy] *ráhi baráye xod biyábim./ Ráde* ye/ máwin e bárkewi/ kámiyoni ráh rá baste bud./ Az sar e ráham boro kenár!* [get out of my way!]*/ emwi! (zabán e kuce)//.* (**c**) *dar vacanhá** [phrases] *ye pas az* which, this, that *va mánand e án) su, var, run; harjá juri tarjome miwavad. //"Az kodám var/ su raft?", "az ánsu/ var"./ az ánsu/az ánvar./ Xáhew mikonam insu bengar/ invar negáh kon!/ Bánován va áqáyán xáhew mikonam az in su/ var beravid*

[kindly step this way]./ *Piw az gozawtan az xiyábán har do var/ su rá bengar/ bengarid./ Má rá nemididan/ be suy e má neminegaristand/ negáh nemikardand.* [they were not looking our way]./ *Xub parvá kon ke án newáne* [the sign] *saraw bálá báwad.; Án peikán* [arrow] *saraw besu ye qalati/ nádorost/ harak/ carand ast./ Agar án deraxt az án var/ su biyoftad xáne rá nábud/ xaráb mikonad./ (pendárin) be ke/ ki ráy midahi?* [which way will you vote?].//. **3** (**a**) *(biwtar be rixt e yekáni bekár miravad) ráh, sabk, govás (ZBP, C538, FM); jur, gun; harjá juri tarjome miwavad. //Behtarin ráh baráye pák kardan e in ci-st/ kodám ast?/ Ráhaw rá be ánán newán dád.; Behtarin ráh baráye kardan e in (kár)/ ráh e dorost/ nádorost baráye kardan e in (kár); In jur/ juri ke muyat rá dorost kardeyi dust dáram./ Anjám e in kár cand ráh dárad/ In kár rá cand jur mitaván anjám dád./ Ráh e novini baráye andbárdan/ anbár kardan* [storing] *e ágáhihá./ Ketábháyaw rá ke mixáni, darmiyábi ke maqzaw cegune kár mikonad./ Delsuzáne soxan goft.//.* (**b**) *(pas az* my, his, her *va mánand e án) ráh. harjá juri tarjome miwavad. //Harce ham ke beguyi, Xar e xodaw rá savár ast, to harce xáhi gu/ harce mixáhi begu./ Har kasi baráye anjám dádan e barxi kárhá ráh e (viźe ye) xod rá dárad./ Hanuz/ hanuz ham/ bázham gomán mikonam/ miyandiwam ráh e man behtar ast./ Bekuw baráye bázneumdan án andiwe ráh e xodat rá biyábi/ peidá koni.//.* (**c**) *ravew, ráh, kerdár, raftár. harjá juri tarjome miwavad. //kerdár e/ raftár e wegerf e xodaw rá dárad* [odd ways]*./ Naranj, in raftár/ kerdár e hamiwegi ye u-st./ dar nehádaw xodxáhi nist./ Ánjuri ke be man minegard dust nadáram./ Raftáraw/ kerdáraw bá mádaraw warmávar ast./ Ravew e raxt puwidan e beásá* [a fashionable way]*; U rá baráye ravewi ke bá án girodár dastopanje narm kard/ barxord kard sotudand.//.* **4** *(beviźe pas az* long, little *va mánand e án) ráh. //*We are a long way from the coast.: *Az karáne ye daryá xeili dur-im./ Tá karáne ye daryá xeili mánde/ xeili rá dárim./* There is quite a way still to go.: *Hanuz xeili ráh mánde/ dárim./ Riwehá xeili dar zamin foru miravand.* [go a long way down]*./ Tá Farvardin xeili mánde.* [be a long way off/ away]*; tá piruzi hanuz xeili mánde./* better by a long way: *xeili behtar.//.* **5** *nazdik e...; harjá juri tarjome miwavad. //Yek jáyi nazdik e/ nazdikihá ye xiyábán e Wáh miziyad/ zendegi mikonad./* The crops are doing well down our way: *Nazdikihá ye má bár e kewtzárhá xub ast./ Bár e digar az invarhá migozari soráq e má rá begir/ sari be má bezan.//.* **6** *ráh, ravew, jur. //(Áyá) hic juri mitavánam behet/ be to komak konam?/ Az hicruy gonáhi ndárad.* [She is in no way to blame.]*/ Az har ráhi ke miwod bemá komak kard.//.* **7** **all the way** *hame ye ráh; sarásar e ráh.* **be/ be born/ be made that way** *(anáyin, baráye mardom) tu ye xun e kasi budan. [niw e każdom na az rah e kin ast "dar xor e xim e u hamiwe cun in ast"* (JGS)*]. //Gománam dar gouharaw ast/ tu ye xunew-e//.* **be set in one's ways** *(anáyin/ baráye mardom) tu ye xun e kasi budan. //gománam dar gouharaw ast./ tu ye xunew-e.//.* **be set in one's ways** *morq e kasi yek pá dáwtan; xar e xod rá savár budan; guw e kasi bedehkár nabudan.* **both ways/ each way** *[be har rahi ke ravi sud e Eslám ast!], (dar takrobáyi* [race]*, asbdaváni) báxt nadáwtan. //*have 100 dollars each way on the favorite [horse]: *ruy e án asb e delxáh e xod 100 dolár gerou bastan va bardande budan./ báxt nadáwtan/ be har taraf ke wavad sud e eslám ast!!//.* **by the way** (**a**) *kenár e ráh. //kenár e ráh baráye tuwi/ picnic istádan.//.* (**b**) *rásti...; //Áh, rásti yek payám e telefoni/ az ráh e vákubar* ham baráyat dáram/ hast/ ámade./ Rásti gofti námat ci-ye/ ci-st?//.* **by way of** (**a**) via: *(beáyin) az ráh e. //Az ráh e Landan be Faránse miravand.//.* (**b**) *baráye...; //*Let's eat out tonight, by way of a change: *baráye darámadan az yeknaváxti (bogzár) emwab birun wám bexorim./ Baráye estár** [holiday] *miguyi emsál ce konim?/ Baráye áwná wodan* [by way of introduction] *be dástán/ baráye piwdarámad kami piwine ye tárixi rá bázminamáyam.//.* (**c**) *baráye dánestan e/ áwná wodan e bá xamo-camhá ye báre/ dádbáre** [the case] *porsojuháyi kardan.* **change one's ways** *bengarid be* "change". **come one's way** *peidá wodan; piw ámadan. //Kamtar baráyam conán páyi miyoftad.//.* **cut both/ two ways** *con kárd e dolabe budan. //*divide, split, etc, sth two, three, etc ways: *cizi rá miyán e do, se yá cand tan baxw kardan/ baxwidan//.* **each way** *bengarid be* "both ways". **the error of one's/ sb's ways** *bengarid be* "error". **find one's way; find its way to ...** *bengarid be* "find[1]". **get into/ out of the way of (doing) sth** *xuyi gereftan/ be dast ávardan; xuyi rá az dast dádan.* **get/ have one's own way** *xar e xod rá savár budan./ kár e xod rá kardan./ guw e kasi bedehkár e... nabudan. //Saranjám kár e xodaw rá mikonad./ Hamiwe saranjám xar e xodaw rá savár ast.//.* **give way** *forurixtan; foruxábidan; forunewastan. //Án pol zir e bár e ráde ye/ máwin e bárkew/ kárvándudi forurixt./ Nágahán zánovánaw foruxábide* [gave way] *naqw e zamin gawt/ wod* [fell to the floor]*.//.* **give way (to sb/ sth)** (**a**) *noxost be... ráh dádan. //be rádeháyi*/ máwinháyi ke az (dast e) rást miáyand ráh dádan//.* (**b**) *dastxow e ... gawtan. //dastxow e noumidi gawtan//.* (**c**) *be... gardan nehádan. //Nabáyad be xásthá ye ánán gardan nehim.//.* **give way to sth** *já ye xod rá be .... dádan. //Tufán já ye xod rá be áftábi daraxwán dád.//.* **go far/ a long way** *bengarid be* "far[2]". **go out of one's way (to do sth)** *bexod ranj e biw az andáze dádan. //Wágerd e maqáze baráye yáftan e ánce ke mixástim xodaw rá berásti beranj*

andáxt.//. **go one's own way** *xar e xod rá savár budan; guw e kasi bedehkár e... nabudan. //Harce beguyi u xar e xodaw rá savár ast/ guwaw bedehkár nist.//.* **go sb's way** (**a**) *az hamán ráh e (kasi) raftan. //Man ham hamán ráh (e womá) rá miravam, to rá ham mitavánam bebaram.//.* (**b**) *be sud e... budan. //Engár hame ciz dárad bá má hamráhi mikonad.//.* **go the way of all flesh** *(dastán) "Marg wotori-st ke dar e xáne ye hame zánu mizanad.", "Xák wod ánkas ke dar in xák zist." (PAF, Nezámi).* **the hard way** *bengarid be* “hard[1]”. **have come a long way** *bengarid be* “long[1]”. **have/ want it/ things both ways** *bengarid be* “both[1]”. **have it/ things/ everything one's own way** *har kári rá xástan kardan. //*All right, have it your own way- I'm tired of arguing: *Az begumagu* [arguing] *beján ámadam- har kári delat mixáhad bekon.//.* **have a way with one** *ráh e xáb e... rá dánestan.* **have a way with sb/ sth** *rag e xáb e ... rá dánestan; ráh e... rá xub dánestan; harjá juri tarjome miwavad. //Rag e xáb e baccehá ye báziguw rá dánestan./ Xamocam e ducarxedudi/ motorsiklet/ motor rá xub dánestan.//.* **in a bad way** (**a**) *saxt bimár/ náxow/ gereftár.* (**b**) *(anáyin) mast e mast.* **in a big way** *faráván, saxt. //Xodaw rá saxt be dardesar/ gereftári andáxte.//.* **in a small way** *kam/ xorde. //kami/ xordexorde cizhá ye bástáni/ párine gerd miyávarad.//.* **in the family way** *bengarid be* “family”. **in more ways than one** *(baráye newán dádan e inke soxani dopahlu ast) cewm naxore; harjá juri tarjome miwavad. //*He's a big man- in more ways than one!: *Cewmnaxore, mard e gondeyi-st!/ Mard e bozorgi-ye!//.* **in a way; in one way; in some ways** *tá andázeyi. //In degargunihá xod tá andázeyi behbudi bewomár miáyad.//.* **in one's own sweet way** *bengarid be* “sweet”. **in the way** *dastopágire; sareráh; miyán e ráh. //Ráde* ye/ máwin e womá sar e ráh ast/ ráh rá band ávarde./ Tanháyewán gozáwtam, zirá gomán mikardam ke mu ye damáqewán hastam* [I felt I was in the way]*.//.* **know one's way around** *bengarid be* “know”. **lead the way** *bengarid be* “lead[3]”. **a little goes a long way** *bengarid be* “Little”. **look the other way** *zirsebili darkardan; nádide gereftan; ruygarándan az...; //duwize ye ráhnamá* [the usherette] *ruy gardánd tá baccehá bedun e xarid e pate* [ticket]*/ bedun e dádan e pul betavánand be sinemá/ celpard* beravand.//.* **lose one's way** *bázgardid be* “lose”. **make one's way (to/ towards sth)** *raftan be. //Aknun be xáne miravam/ aknun rahsepár e xáne miwavam./* make one's way in life: *ráh e xod rá dar zendegi bázkardan/ yáftan/ peidá kardan//.* **make way (for sb/ sth)** *ráh dádan ke (kasi beravad/ bogzarad).* **(there are) no two ways about it** (saying*/dastán*) *"be rah nayárad diváne rá magar zanjir." (PAF, #3414, Moezzi); cunocerá nadáwtan; ráh e pasopiw kardan nadáwtan. "Yá biyá bá Yazid bey'at kon, yá boro Kangevar zerá'at kon!".* **no way** *(anáyin) azhicruy; harjá juri tarjome miwavad. //*Give up our tea break! No way!” *Az zang e cáyi bogzarim, powt e guwat rá bebini!/ Bázham baráye án mard/ mardeke/ martike kár konam, powt e guwaw rá bebinad!//.* **one way and another** *harjur ke bengari/ az har didgáhi ke bengari. //Az har didgáhi ke bengari dar kár e xodaw piruz bude.//.* **one way or another** *harjur (ke) wode; ce bexáhi ce naxáhi. //harjur (ke) wode báyad in kár rá in hafte be páyán rasánim.//.* **on one's/ the way** *sar e ráh, ráh (oftádan), rahsepár (wodan). //Behtar ast harce zudtar beravam/ rah-sepár wavam/ ráh biyoftam./ Sar e ráham be xáne* [on the/ my way home] *báyad nán bexaram.//.* **on the way** *(anáyin) tuy e ráh (dáwtan/ budan). //do tá bacce dárad, yeki digar ham tuy e ráh ast.//.* **on the way out** (**a**) *sar e ráh e birun raftan/ hengám e birun raftan. //Hengám e birun raftan behew tanezadam/ xordam behew//.* (**b**) *(pendárin) kohne wodan.* **the other way round** (**a**) *várune.* (**b**) *várune ye ánce ke báyad o wáyad. //Be man bastand* [accuse] *ke án pul rá dozdideam./ Ma rá be dozdidan án pul piwmárdand* [accused] *ammá berásti várune ye án (dar kár) bud.//.* **out of harm's way** *bengarid be* “harm” n. **out of the way** (**a**) *dur; durdast. //rustáyi kucak va duroftáde nazdik e Dezful//.* (**b**) *wegerf. //Hanuz kár e wegerfi nakarde.//.* **a/ the parting of the ways** *bengarid be* “parting”. **pave the way for sth** *bengarid be* “pave”. **point the way** *bengarid be* “point[2]”. **put sb in the way of (doing) sth** *be kasi ráh dádan ke kári bekonad; zamine rá baráye kasi ámáde sáxtan.* **see one's way (clear) to doing sth** *ráh rá hamvár didan/ tavánestan.../ ráh e dast e kasi budan. //ráh e dastam nist ke/ ráh rá hamvár nemibinam ke emsál betavánam án kár rá be anjám berasánam./ Ráh e dastat hast ke baráye cand ruz sad dolár beman vám dahi?* [Could you see your way to lending me...]//. **see which way the wind is blowing** *didan ke ce xáhad wod; dar kamin newastan.* **show the way** *bengarid be* “show[2]”. **(not) stand in sb's way** *jelo ye (ráh e) kasi rá gereftan/ nagereftan. //Agar mixáhi pezewki bexáni, jeloyat rá nemigiram.//.* **take the easy way out** *bengarid be* “easy”. **that's the way the cookie crumbles** *(anáyin, beviże dar Ámriká) "owtori dar marqzári raft, raft."; "be kárxáne ye xodá dast nemitaván zad.", "ze xák-im o ham xák rá zádeyim." (PAF, #5913, SF).* **to my way of thinking** *be bávar e man; be manewte ye man.* **under way** *áqázide/ áqáz wode va dar piraft budan. //Án barnáme aknun áqáz wode va dárad anjám miwavad./* be/ get under way: *áqáz wodan; (beviże baráye kawti) ráh oftádan.//.* **wait for the cat to jump/ to see which way the cat jumps** *bengarid be* “wait[1]”. **a/ sb's way of life** *ráhorasm e zendegi ye kasi yá mardomi. //Be ásáni bá ráh o rasm*

e zendegi ye Faránsaviyán xu kard.//. **the way of the world** *ráhorasm e hamegán.* **ways and means** *ráh/ abzár va sarmáye.* **where there's a will, there's a way** *bengarid be* "will[4]". **work one's way (through college, ect)** *ham dánewkade raftan, ham kár kardan; //hengám e... raftan niz kár kardan./ Nágozir bud dánewkade ye dátikán** [law school] *ke miraft kár ham bekonad.//.* **work one's way through sth** *az sar tá tah xándan. //Dar goruh e sarparasti/ bádgán* / báyján** [the board] *dárand bargehá ye darxást* [the application forms] *rá barresi mikonad.//.* **work one's way up** *az jáy e páyin/ az páyinhá be bálá/ bálá báláhá residan. //az nusáyi*/ kármand e daftari* [junior clerk] *be kixáyi** [managing director] *resid.//*

way[2] adv **1** *(band e kárváźe) (anáyin) (rixt e má nadárad.), xeili dur; harjá jurii tarjome miwavad. //Dar takrobáyi* [the race] *az digar davandegán jelo oftáde/ zade az hame bord./ Án tir* [the shot] *xeili dur az ámáj xord/ raft/ xeili part bud./ bahá/ án bahá saxt/ xeili bálátar az ánce ast ke dar taván e má-st.* [afford]*; Arzyábi ye áqázin* [the initial estimate] *xeili part bud* [inaccurate]*.//.* **2** **way back** *xeili piwtar; xeili piw(há). //Baráye noxostin bár xeili piwhá* [wayback] *dar sálhá ye 1950 didamaw.//*

way-bill n *fehrest e kálá va ráhián va jáyi ke báyad piyádeyewán kard*

wayfarer n *rahro, rahnavard*

wayfaring adj *rahro, rahnavard. //mardi rahro/ rahnavard//*

waylay v (pt, pp **waylaid**) *sar e ráh... kamin kardan va wabixun zadan/ ruzxun zadan. //Ráhdárán/ dozdán sar e ráh e gawti* [the patrol] *kamin karde be u wabixun zadand./ Be man wabixun zade az man darxást e vám kard.//*

way-out adj *wegerf; harjá juri tarjome miwavad. //*way-out clothes: *jámehá ye ajaqvajaq; modhá ye/ handhá ye ajaqvajaq/ wegerf./ andiwehá* [ideas] *ye partopalá; musiqi ye náhanjár/ ajaqvajaq./ cámehá ye* [poetry] *wegerf/ haparuti//*

-ways (suff/ *pasvand/ bá námváźehá setáy* va band e kárváźe misázad) "az ...-á". //*lengthways: *az derázá./* sideways: *az pahná/ az pahlu//*

wayside n **1** *kenár e ráh. //golhá ye kenár e ráh//.* **2** **fall by the wayside** *(soxan dar parde) biráh wodan; gomráh wodan*

wayward adj *sarsaxt, xodráy, xodsar, camuw. //yek bacce ye camuw./* a wayward disposition: *sarsaxti; xodráyi; camuwi.//*

waywardness n *sarsaxti; xodráyi; camuwi*

WC abbr **1** *ábrizgáh.* **2** *baxw e miyáni va xorvaráni** [west Central]. *//Tehrán* WC3*//*

we (pers pron *harvenám e tan*) **1** *má , amá, manoto. //*We've moved to Tehrán: *xáneyemán/ já ye káremán rá bordim Tehrán./* Why don't we go and see it?: *beravim, bebinimaw.//.* **2** *(beáyin) [wáhán, wahbánován, Páp yá nevisande ye sargoftárhá* [editorials] *dar ruznámehá, bejá ye "man", "má" bekár mibarand], [niz dar Pársi kucakhá, con wágerdán nazd e ostádán bejá ye "man", "má" bekár mibarand.]*

weak adj (**weaker**, **weakest**) **1** (**a**) *sost, "konun tá bebenim ke bá jám e mey -- yeki sost báwi, agar saxtpei." (ZBP, L4734, SF); kák; harjá juri tarjome miwavad. //Pas az bimári hanuz ján nadáwt* [weak]*/ dar dorváx* [recuperation] *bud./ Ján/ zur nadáwtan va natavánestan xeili ráh raftan./ Páháyaw sosti minemud./ Páyehá/ án páyehá* [the supports] *baráye negahdáwtan e án bár sost bud./ yek geráte* [barrier] *ye, padáfand* [defence] *e, goruh e varzewi ye sost/ sostpei/ kamzur./ dahanlaqqi ke newán e sostpeiyi* [weakness of character] *tavánad bud./* identify the weak points in an argument: *dar peiqáreyi* [objection] *camhá ye/ ávandhá* [argument] *ye lang/ sost rá yáftan//.* (**b**) *(dar bázargáni) bipowtváne; bimárgune. harjá juri tarjome miwavad. //*a weak currency: *yek pul e bipowtváne/ kampowtváne./* a weak economy: *yek hirbáni* ye bimárgune./* a weak market: *yek bázár e taqolaq//.* **2** *sost, nezár, ...ke xub kár nemikonad. harjá juri tarjome tavánad wod. //did e/ bináyi ye bad, cewmán e kamsu/ ke xub kár nemikonad./ yek del e bimár/ gewi* [heart] *ke xub kár nemikonad./ Yek kom** [stomach] *e bimár/ komi* ke xub kár nemikonad.//.* **3** *sost, bipá. //camhá ye/ ávandhá* [arguments] *ye sost/ bipá//.* **4** *sost, kamzur, kam-...; harjá juri tarjome miwwavad. //*a weak light: *kursu./* a weak signal: *nomuni/ dawtáyi* sost/ kamzur./* aweak sound: *áváyi ke engár az tah e cáh birun áyad./ labxandi biramaq.//.* **5** *ábaki; áb e tortor [farhang e Nezám]; tanok, cáy e (áb e) zipou* [a weak tea]*; ábaki. harjá juri tarjome miwavad. //udan* ábnamak e tanok* [weak]*//.* **6** **weak at (sth, in/ on sth)** *bád dádan ; sost budan; kammáye budan. //Kárnámeaw/ kárnáme ye dabestániyaw newán midahad ke dar dánew e womár* [arithmetic] *va zistwenási sost ast/ bád midahad./ Án náme/ ketáb dar zamine ye tárix e sadehá ye miyáne kammáye/ sost ast.//.* **7** *(dastur e zabán) (baráye kárváźehá) besámán.* **8** **weak at the knees** *(anáyin) sost wodan dast va páy az...; "forumánd gardun e gardán bejáy -- wode sost xorwid rá dastopáy." (ZBP, L6260 SF); be dastopáy morde (wodan/ gawtan); "Afwin barxást*

wekaste va be dastopáy e morde beraft." (ZBP, L1228, TBH). //Az án takán [shock] *dastopáyam sost wod./* the weaker sex: *(kohne wode, dar zabán e mardsálárán) zanán; ájezak* [<Baluci, ájezak]//.* **weak in the head** *(anáyin) kamxerad; harjá juri tarjome miwavad. //Agar án rá bávarkoni báyad báláxuneat rá keráye dáde báwi!/ báláxuneat pársang mibarad!//.* **a weak moment** *havá. harjá juri tarjome miwavad. //*In a weak moment, I agreed to pay for her holiday: *Bihavá/ Engár weytun tu pustam raft, paziroftam pul e estáraw** [vacation] *rá bedahm!//*

the weak n *binaváyán; tohidastán; bimárán; nátavánán; deriqidegán [besanjid bá Avestáyi "drigu-" (EDPL 9.1530)]. //Conin goft ke bar sarrewtedárán/ bar warvinhá- st* ke az binaváyán/ tohidastán/ nátavánán powti konand* [protect]*./ Peikár e binaváyán/ deriqidegán bá setamkárán/ sástárán*.//*

weaken v **1** *kam máye kardan/ wodan; sost kardan/ wodan; nátaván kardan/ wodan. //U bá piwraft e bimári zir e cewmewán nátavántar va nátavántar gawt./ Dolár dar dádosetad e jaháni kammáyetar gawte./ Gorosnegi va bimári u rá bituw sáxte/ gardánide bud.* [weakened his constitution]*//.* **2** *sost wodan; dodel gawtan/ wodan. //Hanuz darxásthá ye má rá napazirofteand, ammá áwkárá dárand sost migardand.//*

weakling n *(xárdári) lakant, lakantu, riqu. //*Don't be such a weakling!: *Candán riqu/ xálexamire nabáw!//*

weakly adv *biramaq, bihál, biján. //labxand e bijáni zadan.//*

weakness n **1** *sosti, nátaváni, bipáyegi; nátavánáyi, "hargez do tan rá bálá va pahná va tavánáyi va nátavánáyi, va delávari va baddeli va hic beham namánad." (ZBP, L5005, ZX); bituwi, "bedán ey pesar ke man pir wodam va zayifi va biniruyi va bituwi bar man cire wod." (ZBP, L666, QN). //sosti ye padáfand e yek kewvar./* weakness of character: *sostmanewi; sostpeiyi; sosti./ gováh e nou/ novin newán dád ke án piwmári* [prosecution's case] *bipáye ast.//.* **2** *sosti (dar manew); cam. //Harkas dar manew e xod guneyi sosti dárad/ harkas cami dárad.//.* **3 weakness for sth/ sb** *del e kasi baráye cizi raftan. //Delaw baráye kare ye pestewámi* [peanut butter] *miravad./ Delaw baráye rádehá* ye/ máwin e tiztak* [race car] *miravad./ Delaw baráy zanán e bolandbálá miravad.//*

weak form *(dar áváwenási/* phonetics*) sete* [<Pahlavi, setak (ZBP, C7889, BF)] con* "and" *rá* "ən" *yá* "n" *xándan/ [baráye nemune* "bread and butter" *ke* "bred n bʌtə(r) *xánand]*

weak-kneed adj *sostpei; gidi*

weak-minded adj **1** *sostpei, "konun tá bebinim ke bá jám e mey -- yeki sost báwi agar saxt-pei" (ZBP, C4734, SF).* **2** *gul; kamxerad*

weak-mindedly adv *bengarid be* "weak-minded"

weak-mindedness n *bengarid be* "weak-minded"

weal n *bowtar [já ye kust e tarke yá táziyáne]*

wealth n **1** *xáste, "xástehá va xazáyen va gouharhá bed-u sepord va lawkar kewid suy e Kermán va Párs." (ZBP, L79 TB); dáráyi, dárák, máye, ganj, pul, mál, sarmáye, tavángari; rig. //mardi saxt tavángar, mard e deram, mard e ganj, "ce darviw báwi ce mard e deram -- ce afzun bovad zendegán ce kam."; "agar mard e ranji agar mard e ganj -- ce az árezu tan be xári bovad." (ZBP, L4621 SF). //yek mard e xarpul; //Hickas nemidánest án hame pul/ xáste rá az kojá/ cegune bedast ávarde bud./ Xáste/ pul/ mál máye ye xowbaxtiyewán nagawt./ Sarmáye ye án kewvar bar páye ye bázargáni ast.//.* **2 wealth of sth** *faráván, ganjine. //ketábi bá peikarehá ye faráván/ ketábi bá ganjineyi az peikarehá ye faráván./* a wealth of opportunity: *sámánhá ye xub va faráván//.* **3** *hir,* Cf. A Concise Etymologic Dictionary of the Persian Language

wealthily adv *bengarid be* "wealthy"

wealthy adj (**wealtheir, wealthiest**) *tavángarr, puldár/ bá xáste, "yeki ánke bá warm o bá xáxtast -- ke joftaw bedu xáne árástast." (ZBP, L4865 SF); dárande, "bedarviw baxwim besyár ciz -- ze dárande cizi naxáhim niz." (ZBP, L5700 SF); máyevar, "Yeki máyevar pur e Esfandiyár -- ke nuwázaraw xánadi wahriyár." (ZBP, C6548, SF)*

wean v **1 wean sb/ sth (off sth) (onto sth)** *az wir gereftan, "con dosále wod Halime, u rá az wir bázgereft." (ZBP, L293, TB); az (wir) bázkardan, "bedowvári az wir kardand báz -- hami dáwtandaw be bar bar be náz." (ZBP, L5909 SF); xu báz boridan (be womáre ye 2 bázgardid).* **2 wean sb (away) from sth/ doing sth** *az... bázkardan (be womáre ye 1 bázgardid); xu bázboridan, "xu bázboridam az xorewhá -- fáreq wodeam ze parvarewhá." (Leyli va Majnun, Nezámi). //kasi rá az dáruhá ye xeradpuw* [narcotics]*, az meybáregi, az qomárbázi/ mengiyágari [bargbázi] bázgereftan/ xu bázboridan.//*

weapon n **1** *zinabzár; zinafzár; jangabzár; senáh* [<Pahlavi, sneh, snáh, (ZBP, C4608 MK, BF)]; seni [<Avestáyi, snaitiw (EDPL)]. //bá xod zinabzár/ jangabzár dáwtand./* armed with weapons: *zinávand./* a

deadly weapon: *zinabzári/ jangabzári/ yek senáh* e margbár.//.* **2** *zinabzár, jangabzár, senáh*. //Vápasin senáh*/ jangabzár e ánán bud ke yeksare bast newinand* [an all-out strike]./ *Dar barábar e dowmani ye ánán tanhá senáhaw*/ jangabzáraw xande/ wuxi* [humor] *bud.//*

weaponry n *zinabzár, jangabzár, zinafzár; seni. niz bengarid be* "weapon". *//zarrádxáneyi* [arsenal] *az jangabzárhá ye piwrafte.//*

wear[1] n **1** *puwidan. //Jámeyi ke baráye har ruz puwidan xub/ darxor ast.; Jáme ye panbe(yi) baráye puwidan dar tábestán xub/ darxor ast//.* **2** *(beviże dar vážehá ye serewte) raxt, puwák. //raxt/ puwák e baccegáne/ zanáne./ puwák e mardáne./ zirpuw, zirjáme/ pápuw./ raxt e varzewi//.* **3** *farsudegi, kohnegi, naxnamáyi, sáyidegi. //In kafwhá dárand kohne/sáyide miwavand./ Án qáli xeili páxor ast* [gets very heavy wear]*.//.* **4** *jáy e puwidan/ kárkardan dáwtan. harjá juri tarjome miwavad. //Án nimtane ye kohne hanuz xeili jáy e puwidan dárad.//.* **5** **wear and tear** *farsudegi/ farsáyew; kohnegi; sáyidegi. //Án bime/ peimánnáme ye bime ásibi ke az kohnegi/ farsáyew e hanjár* [normal] *barxizad nemipardázad.//.* **the worse for wear** *bengarid be* **"**worse"

wear[2] v (pt **wore**, pp **worn**) **1** *"ma rá goft jáme darpuw!..." (ZBP, L2522, AT); bar kasi rást kardan, "va mádaraw zereh bar u rást mikard va baqalgáh miduxt." (ZBP, L380 TBH); zadan, nehádan, bar sar nehádan, "koláh e wokufe bar sar neháde..." (ZBP, L3508 GS); dar bar kardan, "pársá bin ke xerqe dar barkard- jáme ye ka'be rá jol e xar kard." (ZBP, L3706, GS); harjá juri tarjome miwavad. //*wear a beard: *riw gozáwtan./ nimtane* [coat] *puwidan; angowtar dast kardan* [wear a ring]*./ pangán e moci** [watch]*/ sarje* bastan./ Emruze mardom digar/ xeili komásu* [bowler hat] *bar sar neminehand./ Áynak e áftábi zade bud./ Yek zanjir e zarrine be gardanaw andáxte bud./ hicgáh/ hargez sabz nemipuwad./ muyaw rá deráz negahmidárad./ muyaw deráz ast/ migozárad muyaw deráz wavad* [she wears her hair long]*.//.* **2** have a certain look on one's face. *harjá juri tarjome miwavad. //Roxsáraw axmu va wegeftzade bud.* [His face wore a puzzled frown.]*./ (pendárin) Hic be án xáne/ sará nareside budand* [wear a neglected look]*.//.* **3** *(anáyin) (beviże dar porsewhá va vákiyámhá* ye ma*) zir e bár e... naraftan. //Mixást dasttanhá/ betanháyi bá qáyeq e bádbáni beravad, ammá pedaromádaraw zir e bár naraftand.//.* **4** *farsudan; farsude wodan; sáyidan/ sáyide wodan; bordan/ raftan; kohne kardan/ wodan; sudan. //miyán e wamadhá rafte* [the sheets have worn thin in the middle]*./ Qálihá dárand naxnamá miwavand* [the carpets are starting to wear]*./ Án nimtane dárad kohne miwavad./ nevewtehá ye ru ye án sang e gur saxt sude gawte va digar nemiwod án rá xánd./ Candán jurábháyam rá puwideam ke suráx wode./ Gardew e peivaste* [flow] *ye áb sanghá rá sáyide/ farsude hamvár karde bud.//.* **5** *farsudan, sudan, raftan, kandan. //jurábháyam suráx wode/ rafte./ Candán jurábháyam rá puwideam ke rafte./ Suráxhá ye in qáli ye kohne rá bengar!/ Bebin in qáli ce farsude va suráx-suráx wode./ Ráhi rá ke baccehá az kewtzár har ruz az án/ az ánjá be dabestán miravand candán pá xorde ke jáyaw mánde* [wear a path across the field]*./ Áb sang rá sude/ farkande/ suráx karde kánáli/ kanáli/ ábráhi padid ávarde.//.* **6** *mándan, bá davám budan; harjá juri tarjome miwavad. //Báyad párceyi* [fabric] *bargozini/ bardári ke xub bemánad/ zud naravad/ bá davám báwad* [wear well]*./ (pendárin) bá inke xeili sáli azaw gozawte ammá xub mánde.* [Despite her age she had worn well.]//. **7** **wear one's heart on one's sleeve** *sahewhá ye/ mehr e ... xod rá newán dádan.* **wear thin** *be páyán residan, tah kewidan, kohne wodan; harjá juri tarjome miwavad. //Kam mánde juw biyávaram/ digar dáram náwekib miwavam./ Gomán nemikoni ke án wuxi digar dárad bimaze/ kohne miwavad?//.* **wear the pants/ trousers** *(biwtar baráye xárdári) (biwtar baráye zanán e mardmanew/ naruk bekár miravad) mádarwáhi budan; savár e xar budan. //Xub peidá-st ke dar án xáne ki/ ke savár e xar/s avár e kár ast!//.* **8** **wear (sth) away** *farsudan; sudan; sáyidan; farkandan; kohne kardan; názok kardan/ wodan; sáyidan; sáyide wodan; láqar kardan/ wodan //Nevewte ye ru ye sekke/ deram sáyide wode bud./ Pá ye hezárán didárgar* [visitors] *pellehá rá sáyide bud.//.* **wear (sth) down** *názok kardan/ wodan, farsudan, sáyidan, sáyide wodan; láqar wodan/ kardan. //Áj e karak** [the tread on the tyres] *xeili bimgin sude gawte/ rafte bud* [worndown]*//.* **wear sb/ sth down** *(tan, raván e kasi rá) kástan, pokándan, az páy darávardan, sotuhidan. //az porkári/ kár e biw az andáze pokide bud* [worn down]*./ Án wegerd rá conán zadand* [the strategy was designed] *ke dowman rá káste* [wear down] *az páy afkanand.//.* **wear (sth) off** *kamkam zodudan/ bordan; az miyán raftan/ bordan/ raftan. //Carxowt e jámwuyi/ jámwuy/ ávandwuy* [dishwasher] *láv e* [glaze] *cinihá rá kamkam borde/ zodude ast* [wear the glaze off the china.]*/ Tázegiyaw* [the novelty] *rá zud az dast midahad./ Án dard dárad kamkam miravad/ sabok miwavad.//.* **wear on** *mulidan, bá gozawt e zamán kástan. //Haminjur ke wab mimulid pariwántar o pariwántar/ wuridetar* [nervous] *migawt./ Áftábaw lab e bám bud/ yek páyaw lab e gur bud.//.* **wear (sth) out** *kohne kardan, naxnamá kardan, harjá juri tarjome miwavad. //Do joft putin/ muze rá dar ráhpeimáyi kohne kardam./*

Saranjám az kure darraft/ juw ávard.//. **wear sb out** *xaste kardan, az pá andáxtan, besotuh ávardan, kaláfe kardan, zert e kasi rá qamsur kardan.*

wearable adj *puwidani, "ze puwidani yo ze gostardani -- ze afkandani yo parágandani." (ZBP, L5710, SF). //ewkáfi ágande az/ por az jámeháyi ke digar puwidani nist.//*

wearer n *puwande, harjá juri tarjome miwavad. //Harke in kafwhá/ muzehá rá pákonad pedar e páyaw darmiyáyad.//*

wearily adv *bengarid be* "weary"

weariness n *bengarid be* "weary"

wearing adj *sotuhand; ...-káh. //Baráye án bánu ye pir/ pirbánu xarid kardan/ xarid kári sotuhande ast.//*

wearisome adj *gelehá ye, xiwkárihá* [duties] *ye, kárhá* [tasks] *ye sotuhande. //be sotuhávarande; sotuhánande; máye ye mándegi, "va bedorosti ke biyáfaridim ásmánhá va zamin va ánce miyán e án do ast andar wew ruz va na rasid be má hic mándegi." (ZBP, L141, TTT)*

weary adj (**wearier**, **weariest**) **1** (**a**) *besuth, peixast, mánde, "be sume'e ye ráhebi wodand va forudámadand va Parviz mánde wode bud..." (ZBP, L224, TB); zert e kasi qamsur wode. //*weary in body and mind: *peixaste va ravánkáste./ Pas az án hame kár e dowvári ke kardand bestuh gawtand/ zertewán qamsur wod.//.* (**b**) **weary of sth** *peixaste, bestuh az...; //Mardom az jang betang ámadeand/ be sotuh ámadeand./ Az wanidan e gereftáriháyat betang ámadeam.//.* **2** *bestuh konande; sotuhande. //ráhi sotuhande; cewmberáhiyi/ biyusewi sotuhande./* the last weary mile of the climb: *vápasin mil e sotuhande ye án kuhnavardi//.* **3** *bihál, biramaq. //yek áh e/ labxand e/ áhi/ labxandi biramaq//*

weary v **1** *sotuhánidan; besotuh ávardan; bestuhánidan; beján ávardand. //Báznomudan e/ bázgoftan e hameciz bá rizekáriháyaw ma rá beján miyávarad./ Az qouqá ye peivaste besotuh ámad/ sotuhid/ beján ámad./ Kasi rá bá darxásthá ye farávân/ payápey beján ávardan.//.* **2** **weary of sb/ sth** *az... beján ámadan. //Az dast e dustán e/ hamdamán e xod sotuhid/ beján ámad./ Az zendegi dar bigánebum bezudi beján miáyi/ misotuhi/ be sotuh miáyi.//*

weasel n *rásu [guneháyi az pestándárán e kucak e bárikandám e guwtxár az gune ye* "Mustela" *az xánevâde ye rásuyiyán* Mustelidae *ke parandegán va pestándárán e kucak rá xorde niz muwhá rá farávân xorde biwtarewán qahveyi ye qermezfám bude, zir e sine va wekamewán sepid yá zardfám ast. Gunehá ye abáxtari* [northern] *ye án dar zemestán be rang e sepid darmiáyand. Niz besanjid bá* "ermine, ferret, stoat".

weasel v, **weasel out (of sth)** *(beviźe darÁmriká- baráye xárdári) az zir e... darraftan.*

weasel word *(anáyin/ beviźe dar Ámriká) soxan e dopahlu; jáy e "ammá" gozáwtan; ráh e darrou dáwtan*

weather[1] n **1** *havá. //havá ye sard, áftábi, garm, báráni, gelowol, bádi./ Dar estáremán** [holiday] *havá xub bud./ Havá xeili nápáydár/ ruzgard ast./* the success of the crop depends on...: *Inke bardáwt xub báwad yá na bastegi be havá dárad./* If the weather breaks/ holds...: *agar havá degargun wavad/ haminjur bemánad./ Agar havá xub báwad fardá bázi mikonim.//.* **2** **in all weathers** *havá ce xub báwad ce bad. //agar sang ham az ásemán bebárad.//.* **keep a weather eye open** *howyár budan.* **make heavy weather of sth** *begarid be* "heavy". **under the weather** *náxow/ afsorde/ angewtál.* **feel under the weather** *náxow, afsorde, angewtál budan.* **feel under the weather** *náxow, afsorde, angewtál budan./ afsorde/ náxow budan. //sarehál nabudan/ xod rá náxow yáftan./ Án bánu tázegihá kami náxow/ afsorde/ angewtál ast.//*

weather adj *suyi ke az án bád miáyad. //besuyi/ dar jáyi ke az án/ ánjá bád mivazad.* [on the weather side]*//*

weather[2] v **1** *(cub rá) havásánidan; (cub rá) dar havá xowk kardan; farsáyidan.* **2** *havásidan; havásánidan; //az bárán va tábew e áftáb va bád badrixt wodan/ gawtan./ cub sáj/ ság* [teak] *haváside xákestari miwavad./ sangháyi ke az bádobárán farsáyew yáfte.//.* **3** *az... ján bedar bordan; gozarándan, "wabhá ye hejr rá gozarándim o zendeyim -- márá be saxtjáni ye xod in gomán nabud." (Wakibi- Amsálo hekam e Dehxodá); powt e sar gozáwtan. //girodári/ tufáni/ áwubi rá gozarándan/ powte sar nehádan.//.* **4** *(dar daryánavardi) az bádrun** [windward side] *e (cizi yá jáyi gozawtan). //*the ship weathered the cape.: *Án kawti/ náv az bádrun* e damáqe gozawt.*

weather-beaten adj *(baráye pust) áftábsuxte. //roxi/ roxsári/ ruyi áftábsuxte./ roxsár e áftábsuxte ye yek daryánavard e kohansál.//*

weather-board n *bárángir (e páy e dar)*

weather-boarding (US, **clapboard**) *bárángir (e páy e dar); parál* [par + ál]*

weather-bound adj *az badi ye ábohavá dar ráh mánde/ gir karde*

weather-chart, weather-map *jadval* [diagram] *e havávenási (ye yek bum e pahnávar)*
weather cock n *bádnamá (ZBP, C3022); boluc*
weather forecast *piwbini ye havá*
weatherman n (pl **weathermen**) *havávenás, gozárewgar e havá*
weatherproof adj *ánce ke az bádobárán va áftáb gazand nayábad. "... ke az bád o bárárán nayáband gazand." (SF); gazandnápazir az ábohavá. //yek panáhgáh* [shelter] *e gazandnápazir az ábohavá/ az bád o bárárán//*
weather-vane n *bádnamá*
weave v (pt **wove**/ in sense 4 **weaved**, pp **woven** in sense 4 **weaved**) **1** (**a**) **weave sth (from sth)** *báftan, "biyámuxtwán rewtan o táftan -- be tár andarun pud rá báftan." (ZBP, L6491, SF). Harjá juri tarjome miwavad. //yek párce ye riz/ seft* [tight] *báft./ párceyi abriwomin/ pawmin; párceyi ke az abriwom/ kaź va pawm báfte wode./ yek metr párce ye fástuni* [weed cloth] *báftan.//.* (**b**) *báftan; ...-báfi; báfandegi kardan. //(dar/ az) baccegi báfandegi yád gereft./ Án zanán az báfandegi/ az... -báfi ruzgár/ zendegi rá migozaránand.//.* (**c**) **weave sth (into sth)** *báftan; beham báftan; //az nax e pawm párce báftan; naxhá rá beham báftan//.* **2** (**a**) **weave sth (into sth)** *báftan (va táj e gol/ basák dorost kardan).* (**b**) **weave sth (out of/ from sth)** *báftan. //az golhá ye pámcál* [primroses] *basák* [garland] *báftan.//.* **3** **weave sth (into sth)** *báftan, sáxtan, darávardan, dorost kardan. Harjá juri tarjome miwavad. //*weave a plot: *duzokalak cidan/ áwi baráye kasi poxtan./* weave a magic spell: *ajji-majji látarajji xándan./ andiwehá ye xod rá báfte berixt e dástán darávardan.//.* **4** *qeiqáj raftan. //az lábelá ye anbuh e mardom qeiqáj raftan./ Án ráh/ jádde az miyán e rewte ye tappehá márpic miravad* [weaves through]*./ az lábelá ye rádehá*/ máwinhá qeiqáj raftan* [weave in and out through the traffic]*.//.* **5** **get weaving (on sth)** *(anáyin/ dar Engelestán) zud be... pardáxxtan; zud dast bekár wodan. //In kár báyad in hafte bepáyán resad, pas behtar ast ke) zudtar dast bekár wavim* [we'd better get weaving]*.//*
weave n *báft; ...báf. //dorowt, riz, wol, seftbáf/ seftbáft./* diagonal weave: *báft e orib//*
weaver n **1** *báfande, jouláh (ZBP, L2153); párcebáf; tártan.* **2** **weaver-bird** *morq e Joulá (A. Ariyanpur Káwáni) [parandegáni kucande az xánevádey e* Ploceidae *ke hamánad e sehre bude az giyáháni ke beham mibáfand láne ye qawangi misázand.]*
web n **1** *tár (e tanandu); tár e tártana; kártonak; taneste. //tár e tanandu; kártonak.//.* **2** *(biwtar pendárin) dám. Harjá juri tarjome miwavad. //*a web of deceit: *feribkári./* a web of lies: *doruqbáfi/ pardázi./* a web of intrigue: *powtehamandázi, suse.* **3** *parde (ye pá ye qáz, qurbáqe va mánand e án).* **4** *tup e káqaz, káqaz e tupi*
webbed adj *(baráye pá ye jánevarán va mánand e án) pardedár/ bá parde*
web-footed, web-toed *páparde*
webbing n *zevár e párceyi, con baráye farw, kamarband*
Web site, web site *newáni ye kámpiyuteri/ márádik**
we'd *kutáh wode baráye* **1** we had. **2** we would. *Bengarid be* "will[1], would[2]"
wed v (pt, pp **wedded, wed**) *(kohne wode yá dar ruznáme) (bezamánhá ye hamáregi baste nemiwavad) peivand e zanáwuyi bastan, gováhgirán, bayugáni (kardan); kávin bastan/ kardan, "basi sougand xord o ahdhá bast -- ke bi kávin nayázad suy e u dast.; bozorgán e jahán rá jam' sázad -- be kávin kardanaw gardan farázad.", "soxon rá naqw bar áyin e u bast -- be rasm e mubadán kávin e u bast." (Nezámi, Xosro va Wirin); zanáwuyi kardan. //Peivand e zanáwuyi/ bayugáni ye setáre ye sinemá/ celpard bá yek parhib e/ model e dareje ye yek.//*
wedded adj, **wedded to sth** *(beáyin)* **1** *peivaste. //zibáyi ye peivaste bá sádegi.* **2** *sarseporde, jánsepár. //Sarseporde ye káraw ast./ Sarseporde ye manewtehá* [opinions] *ye xiw ast./Morqaw yek pá dárad va hic ciz nemitavánad u rá az án(há) bázdárad.//*
Wed, Weds *kutáhwode ye* "Wednesday"*/ cárwanbe/ cahárwanbe. //*Wed 4 May: *cárwanbe cahárom e* May*//*
wedding n **1** *bayugáni, arusi, zanáwuyi/ bazm e dámádi, "konun kin bazm e dámádi bedidi -- sorud o áfarin har do wanidi." (ZBP, L7691, VR). //Wanbe dar kelisá ye dehkade bazm e dámádi/ arusi/ bayugáni xáhad bud./ Má rá be (jawn e) bayugáni/ arusi* ye doxtarewán nevid dádeand* [invited]*./ sálgard e zanáwuyi* [a wedding anniversary]*./ pirhan e bayugáni/ arusi; mehmán e bazm e/ jawn e dámádi/ mehmán*

e arusi [guest]*; be navid e arusi** [invitation], *piwkewi ye/ cewmrouwani ye zanáwuyi* [present]./ *zanáwuyi/ arusi*/ bayugáni//.* **2** **a shotgun wedding** *bengarid be* "shotgun (shot[1])"

wedding breakfast *cáwt e/ wám e bayugáni/ arusi*/ dámádi*

wedding-cake *kák e arusi*/ bayugáni*

wedding-ring n *angowtar e bayugáni/ arusi*/ zanáwuyi/ wuymandi. //Dar Engelestán mardom biwtar angowtar e bayugáni rá be angowt e sevvom e dast e capewán mikonad.//*

wedge n **1** (**a**) *gava, gave, mix e páne, páne, "va powt suy e wekáf e cub kard va xáye forugozáwte bud be wekáf e taxte foruraft. con mix e páne barkand ke digari bezanad taxte faráham ámad va xáye rá forufeword." (ZBP, L1710, DB).* (**b**) *qác, qáw, borew (e seguw); suce; yek borew e se guw kák/ yek borew e suce panir.//.* **2** **drive a wedge between A and B** *bengarid be* "drive[1]". **the thin end of the wedge** *bengarid be* "thin"

wedge v **1** *mix e páne zadan ; bá mix e páne seft kardan; gove zadan. //Án panjere kip nemiwavad magar inke goveaw bezani./* wedge a door open: *bá mix e páne zadan dari rá báz kardan/ negahdáwtan.//.* **2** *tapidan, tapándan, capidan, capándan, harjá juri tarjome miwavad. //Án panjere kip nemiwavad magar inke goveaw bezani* [unless you wedge it]*./ Bá mix e pánezan dari rá báz kardan/ negahdáwtan//.* **3** *tapidan/ tapándan, capidan/ capándan, harjá juri tarjome miwavad. //Dourobar e yek goldán puwál capándan./ Miyán e to tan ráhi ye digar* [passengers] *conán tang gir karde budam ke nemitavánestam az masráde*/ otobus piyáde wavam.//*

wedlock n *zanáwuyi. //*born out of wedlock: *nápákzáde/ harámzáde budan//*

Wednesday n *cahárwanbe. //baráye wive ye kárbord e in váźe bázgardid be* "monday"

wee[1] adj **1** *(beviźe dar Eskátland) kuculu. Harjá juri tarjome miwavad. //*the poor wee fellow: *Heyvunaki.//.* **2** *(anáyin) yek rize. //yekrize xáme bá qahveam mixoram* [a wee drop of cream]*./ Yekrize delnegaránew-am; Yekrize dir mirasim* [We'll be a wee bit late.]*//*

wee[2] (also **wee-wee**) n *(anáyin) (beviźe dar hengám e soxan goftan bá kudakán) jiw (kardan). //*do (a) wee-wee: *jiw kardan//*

wee (also **wee-wee**) v (pt **wee-, weed)** *jiw kardan; jiwidan*

weed n **1** *xou, xau, "mará goft bidádgar wahriyár -- yeki xou bovad piw e báq e bahár." (ZBP, L6868, SF); "konun razm e Arjásp rá nou konim -- be tab' e [xim e (*JGS*)] raván báq bixou konim." (ZBP, L6903, SF); váw [<Gilaki, niz Pahlavi] (ZBP, C2583, BF); alaf/ urvar* [<Avestáyi, urvaro (EDPL)]. //Dar/ tu ye báq xeili xou/ váw/ alaf darámade/ ruyide./ Pasin rá bekár e vejin kardan e báqcehá pardáxt/ gozaránd.//.* (**b**) *giyá, "ke dánest hargez ke sarv e boland -- be báq az giyá yáft xáhad gazand?" (ZBP, L4873, SF). jolvazaq; laháf e qurbáqe. //Estaxr por az jolvazaq/ laháf e qurbáqe ast/ wode//.* **2** (**a**) *(ádam e) riqu, láqaru.* (**b**) *(ádam e) sostpei. //*Dont' be such a weed!: *Candán sostpei nabáw!//.* **3** (**a**) *(anáyin) (kohne wode yá bewuxi) sigár/ tanbáku. //Delam mixást sigárkewidan rá rahá konam* [give up the weed]*/ dast az sigár(kewidan)/ dudkardan bardáram.//.* (**b**) *marijuana; bang*

weed v **1** *vejin kardan; barkandan, "bustán e to gandená zárist -- baske barmikani va miruyad." (ZBP, L3875, GS); bixou kardan, "konun razm e Arjásp rá nou konim -- be tab' e raván báq bixou konim." (ZBP, L6903 SF). //dáwtam dar báq vejin mikardam/ dáwtam báq rá vejin mikardam.//.* **2** **weed sth/ sb out** *kalak e... rá kandan; barkandan (be womáre ye 1 bázgardid); zodudan; az miyán bardáwtan. //nahálhá ye názok/ riqu rá barkandan./ riquhá ye galle rá az miyán bardáwtan* [weed out the herd.]*./ Rahbar e novin* [the new conductor] *noxost navázandegán e kam máye rá az miyán bardáwt.//*

weed-killer n *xatár* (ZBP, C964, FM). //yek xatár* e farágir* [a systematic weed-killer]; *dáruye alafkow//*

weeds n *jáme ye siyáh e sugvári (ye bivezanán)*

weedy adj (**weedier**, **weediest**) **1** *poralaf; porxou.* **2** *(anáyin- baráye xárdári) riqu, láqaru; mordani; nezár. //yek mard e javán e nezár/ láqaru//*

week n **1** *hafte. //hafte ye piw/ gozawte, áyande; in hafte.../ sál e piw dovvom e Xordád cand wanbe bud?/ páyán e hafte ye piw; áqáz e hafte ye áyande./ Hafteyi yek bár* [once a week] *be didan e má miáyad./ Yekwanbe noxostin ruz e hafte ast.//.* **2** *hafte. //yek estár** [vacation] *e 6 hafteyi./ yek hafte piw haminruz./ se hafte ye piw az diruz* [three weeks ago yesterday]*./ Baráye do hafte be estár* miravand./ Raftanam/ nabudanam biw az yek hafte be derázá naxáhad kewid.//.* **3** (**a**) *hafte (6 ruz joz ádine yá yekwanbe). //Sarásar e in hafte ráh xeili porámadowod* [busy] *ast, ammá yekwanbehá raftoámad/ ámadowod* [traffic] *xeili kam ast.//.* (**b**) *miyán e hafte (5 ruz joz wanbe/ yekwanbe/ panjwanbe/ ádine). //Panj ruz e hafte rá dar Landan miziyand va páyán haftehá be rustá* [country] *miravand./ miyán e hafte hargez zamáni/ yáreyi*

[opportunity]/ *pastáyi baráye raftan be celpard*/ sinemá nadárad.//.* (**c**) *hafte ye kári. //hafte ye kári ye 35 tasuye/ tasuyi/ sá'ate./ Warvin** [government]/ *sarrewtedárán mixáhad/ mixáhand hafte ye kári rá kutáhtar konad/ konand./ Dar yek hafte ye kári dar dabestán/ dabirestán/ ámuzewgáh cand (tá) ámuzák* [lesson] *midahand?//.* **4 this day week** *bengarid be* "day". **today, tomorrow, Monday,** *yek hafte/ haft ruz pas az emruz, fardá, dowanbe.* **week after week** *haftehá, hafte pas e hafte. //Xowksáli/ Biábi haftehá/ hafte pas e hafte bederázá kewid/ dastbardár nabud.//.* **weekin, weekout** *har hafte; haftehá ye ázegár. //har hafte, haftehá ye ázegár har yekwanbe be pedaromádaraw náme minevisad.//.* **a week last Monday, yesterday, etc** *yek hafte piw az dowanbe, diruz...; //Yek hafte piw(tar) az diruz án ágáhi rá wanidim.* [It was a week yesterday (that)]//

weekday n *har ruz e hafte joz yekwanbe/ ádine./ hameruze/ har ruz. //Har ruz e hafte ketábxáne/ deźenepewt báz ast joz yekwanbehá./ Injá har ruz e hafte woluq ast.* [Weekdays are always busy here.]//

week end (US, **weekend**) n **1** *panjwanbe, ádine, wanbe yekwanbe, páyán e hafte. //Án/ in daftar páyán e haftehá baste ast./ Páyán e haftehá/ panjwanbe, ádinehá báyad kár konad.//.* **2** *wanbe-yekwanbe/ panjwanbe-ádine/ páyán e hafte. //páyán e hafteyi dar rustá/ birun e wahr./ páyán e hafte rá dar xáne gozarándan/ separi kardan./* a weekend house: *xáne ye yeyláqi (baráye páyán e haftehá). //Mehmáni/ didári dar páyán e hafte* [a weekend visit]//

week end (US, **weekend**) v *(beviźe be zamánhá ye hamáregi baste miwavad) //páyán e hafte be gardew yá mehmáni raftan./* They are weekending at the seesaide.: *Páyán e hafte rá be kenár e daryá rafteand.//*

weekender n *kasi ke páyán e hafte baráye gardew bejáyi miravad; gawtogozár e páyán e hafte, mihmán e panjwanbe, va ádine. //Wahrihá ke páyán e hafte rá be gawtogozár mipardázand va besyári kolbehá ye rustáyi rá xarideand.//*

weekly adj, adv *hafteyi, har hafte; hafteyi, yekbár; haftegáne.* //weekly payments: *pardáxt e hafteyi (yekbár)/ haftegáne/ haftegi./ dastmozd e hafteyi sad dolár./ haftegáne sad dolár./ xarid e hafteyi (yekbár)* [a weekly shopping trip]./ *dastmozdhá rá hafteyi/ haftegáne mipardázand.* [wages are paid weekly.]/ *Án carxowt* [machine] *rá báyad har hafte yekbár/ hafteyi yekbár/ haftegáne barresi kard.//*

weekly n *haftenáme*

weeny adj (**weenier, weeniest**) *kuculu; rize; rizemize. Besanjid bá* "teeny"

weep v (pt, pp **wept**) **1** (**a**) **weep (for/ over sb/ sth)** *garistan; gerye kardan, awk rixtan; muyidan; moźgán poráb kardan, "wahanwáh moźgán por az áb kard -- conin goft bá námdárán bedard." (ZBP, L4972 SF). //Án cewmandáz* [sight] *dáwt ma rá be gerye miyandáxt./ Nazdik bud az ánce didam begeryam./ Az wádi geristan; awk e wádi rixtan./ Mádari ke bar marg e farzandaw migeryad/ mimuyad./ Az inke did u be conin ruzi oftáde gerist.//.* (**b**) weep tears of joy: *awk e wádi rixtan.* **2** *(beviźe baráye zaxmhá) (áb/ xun/ cerk) pas dádan/ nawt kardan. //Án boridegi digar xun/ xunábe pas nemidahad* [no longer weeping] *va dárad xub miwavad.//*

weep n *gerye, muye, geryezári. //Yek gerye ye/ geryezári ye sir, báwad ke/ wáyad hálat rá behtar konad.//*

weeping adj *(baráye barxi deraxtán) dárá ye wáxehá ye várune/ sarpáyin; majnun. Harjá juri tarjome miwavad. //*a weeping birch: *deraxt e qán e catri/* a weeping willow: *fiká/ bid e majnun//*

weepy adj (**weepier, weepiest**) **1** *geryán; gerye-u; zerzeru. //Hanuz awkaw miáyad/ geryán ast.//.* **2** *(baráye celparde*/ film/ dástán va mánand e án) geryeávar. //*a weeping ending: *con páyán e Wáhnáme/ farjámi geryeávar//*

weevil n *wepewak; wepewe*

weft n, **the weft** *pud, pi [dar barábar e tár]*

weigh v **1** *kewidan, saxtan (riwe ye zamán e aknun "sanj-); "ze xormá hezár o ze wekkar hezár -- bovad saxte o rást karde womár." (ZBP, L4914, SF); "sedigar be kappán besaxtid sim -- zan e bive o kudakán e yatim." (ZBP, L5970, SF); "hame ganj e Arjásp dar báz kard. -- be kappán deram saxtan áqáz kard." (ZBP, L6933, SF). //Xod rá ruye terázu ye garmábe kewid./ saxt./ raxthá rá piw az andáxtan dar raxtwuyi báyad kewid/ saxt./ Án sang rá bá dast sabok-sangin kard.//.* **2** *be sang e... budan; ...vazn dáwtan; ...kilo budan. //*She weighs 60 kilos.: *[be sang e/ geráni ye] "60 kilo ast"./ Cand kilo-yi?/ [be sang e] 60 kilo ast./ In tekke guwt 4 pond ast//.* **3** (**a**) **weigh sth (with/ against sth)** *sanjidan; saxtan; segálidan; sabok-sangin kardan. //*weigh one plan against another: *yek barnáme rá bá barnáme ye digar sanjidan./ sudhá va ziyánhá ye ... rá/ kári rá/ cizi rá sanjidan/ sabok-sangin kardan./* weigh the advantages of the operation against the risks involved: *sudhá ye kári rá bá bimháyi ke az án miravad saxtan/ sanjidan.//.* (**b**) **weigh sth (up)** *segálidan; sabok-sangin kardan; barresi kardan/ barresidan.* //weigh the consequences of an action:

payámadhá ye kári rá segálidan/ sabok-sangin kardan.//. **4** **weigh (with sb) (against sb/ sth)** *behengám e dávari saxt sangin/ gerán budan/ xeili bozorg budan; harjá juri tarjome miwavad. //*His criminal record weighed heavily against him (with the jury/ *Dádgán**: *piwine ye ágrefti ye u rá saxt gerán yáftand./* Her past achievements weighed in her favor as a candidate.: *Behengám e námzadi baráye án kár, dastávardhá ye piwinaw xeili be sudaw wod.//.* **5** **weigh anchor** *langar kewidan/ barkewidan. [baráye áqáz e daryánavardi].* **weigh the evidence** *arzew e gováhi rá sanjidan/ saxtan.* **weigh a ton** *yek xarvár budan. //In sanduqhá* [cases] *yek xarvár-e, tuwun ci kardi/ ci dári?//.* **weigh one's words** *sanjide soxan goftan. //baráye inke az soxanam bardáwt e badi nakonand báyad xub sanjide soxan guyam.//.* **6** **weigh sb/ sth down** *zir e bár e... xam wodan. //Bárbar zir e bár e án hame camedán xam wode bud./ Wáxehá zir e bár e sangin e sibhá ye reside xamwode bud/ budand.//.* **weigh sb down** *kasi rá negarán yá afsorde kardan, paźmordan. //paźmorde az negaráni va kár e biw az andáze./ Bár e gerán e (pásoxguyihá ye) án kár ruy e duwaw sangini mikonad.* [are weighing her down].//. **weigh in (at sth)** *(dar asb savári, mowtzani va mánand e án) (gord rá) piw az hamávard* [tournament] *kewidan. //(Piw az hamávard) u rá kewidand cand pond kamtar az marz* [limit] *bud.//.* **weigh in (with sth)** *(anáyin) soxani saxt arjdár goftan. //Be ánjá ke resid farwin** [chairman] *saxt az ravew e dálá** [company policy] *padáfand karde soxanáni arjdár goft.//.* **weigh on sb/ sth** *beduw e kasi sangini kardan. //Kárháyi begardan dárad ke/ pásoxguyihá beduwaw sangini mikonad.; Cand ruz ast beduwam sangini mikonad ke behew begam yá nagam/ ke be u beguyam yá naguyam.//.* **weigh sth out** *... kewidan. //yek kilo goujefarangi kewidan*. [weigh out a kilo of...]*; Piw az poxtan/ dast bekár wodan be poxtan e kák* [cake] *hame ye cizháyi rá ke báyad dar án rixt/ berizi* [ingredients] *bekew.//*

weighbridge n *qapán, kapán*

weigh-in n (pl **weigh-ins**) *(biwtar berixt e yekáni bekár miravad) kewidan (e mowtzan, savárkár va mánand e án piw az hamázmáyi/ hamávard/* tournament)

weighing-machine n *qapán, kapán*

weighing-scale n *terázu*

weight[1] n **1** *geráni,"... ke afkanande ye saqf án geráni-st ke andar vey ast valáken..." (ZBP, L1547, DA); "... hamiwe cun nesbat e geráni ye náre ast be geráni ye bár..." (ZBP, L7128, TT); "va geráni bar vey nist láken az vey jodá-st." (ZBP, L5136, ZX); sang, "conán bargereftam ze zin e xadang -- ke gofti nadáram be yek pawwe sang." (ZBP, L7854, SF); harjá juri tarjome miwavad. //Mouz rá biwtar (e jáhá) kiloyi miforuwand./ Án mard be sang do candán e man ast.; gerániyaw/ vaznaw haftád kilo wode./ Án do pesar hamsang-and/ hamvazn-and./ Ham bozorg wode/ ham bolandbálá wode ham geránsang/ be geráni va báláyaw afzude (gawte).//.* **2** *geráni, sangini, "... hamiwe cun nesbat geráni ye náre ast be geráni ye bár." (ZBP, L7128 TT); geránsang, "co dalv e geránsang por áb gawt -- parastande rá ruy portáb gawt." (ZBP, L5839, SF). //Sorb rá biwtar baráye gerániyaw/ geráni ye sangaw bekár mibarand./ Án juqá*/ pálto* [overcoat] *geránsang/ sangin ast va puwidanaw dowvár.//.* **3** *(dar cehrwenási/ fizik) geráni, "...ke afkanande ye saqf án geráni-st ke andar vey ast valáken..." (ZBP, L1547 DA); "va geráni bar vey nist láken az vey jodá-st." (ZBP, L5136, ZX).* **4** *yekkán yá dastgáh e sanghá/ geráni/ geránsangi. //jadval(há ye) sanghá va andázehá* [tables of weights and measures]./ avoirdupois/ troy weight: *dastgáh e sang be* avoirdupois/ troy/ *noxod...//.* **5** (**a**) *pársang. //yek pársang e do pondi.//.* (**b**) *pársang. //pangáni*/ sá'ati ke bá pársang kár mikonad* [a clock worked by weights]./ a paper weight: *pársang; sangál*./ Darzi/ duzande sanghá ye kucaki dar labe ye (pirhan)* [hem] *duxt./ Pezewk goft ke nabáyad cizhá ye sangin/ gerán bardárad/ boland konad.//.* **6** **weight (of sth)** (**a**) *bár, geráni, "... ke afkanande ye saqf án geráni-st ke andar vey ast valáken..." (ZBP, L1547, DA); "va geráni bar vey nist, va láken az vey jodá-st." (ZBP, L5136, ZX). //sotunhá báyad bár e/ geráni ye bám rá bartáband/ bekewand./ Lule tarekide, áb ámade, bár e áb ásmáne* [ceiling] *rá forurixt.//.* (**b**) *(pendárin) bár e...; //Hame ye bár e in ke ce báyad kard be gardan e u-st./ Ágáhi resid ke (u) tandorost ast va engár bári az duw e u bardáwte wod.* [a weight off her mind].//. **7** *geránmáye; pormáye; barmáye. //*arguments of great weight: *ávandháyi/ cemháyi/ soxanáni geránmáye./ Ánceke tázegihá ruydáde be arzew e peikár e ánán miyafzáyad./ peikárewán rá pormáytar migardánad.* [give added weight to their campaign]*./ Bár e gerán e gováhháyi ke beziyán e u dáde wod, bar dádgán* dorost wod/ dádgán* rá háxt** [The jury were convinced by the weight of the evidence against him.]//. **8** **be/ take a load/ weight off sb's mind** *bengarid be* "mind". **carry weight** *bengarid be* "carry". **Lose/ take off weight** *láqar wodan, nezárestan*; káhew, "conán bod ke ruzi biyámad pezewk -- ze káhew newán yáft andar serewk." (ZBP, L5733, SF); "co afzun koni káhew afzun konad. -- ze sosti tan e mard bixun konad." (ZBP, L59945 SF); taráwide wodan, "ruzberuz taráwide wodam. Xodam rá ke dar áyne negáh mikardam*

guneháyam sorx va rang e guwt e jelo ye dokkán e qassábi wode bud." (Sádeq e Hedáyat- Buf e Kur). **over weight** *xeili cáq.* **under weight** *na xeili cáq budan; láqar budan.* **pull one's weight** *bengarid be* "pull[2]". **put on weight** *farbeh/ cáq wodan. //Az zamáni ke dudkardan/ sigár (kewidan) rá kenár gozáwte farbe wode.//.* **take the weight off one's feet** *(anáyin) newastan.* **throw one's weight about/ around** *(anáyin) gostáxáne raftár kardan; gostáxi nemudan.* **weight of numbers** *bezur e in ke womár e... biwtar budan. //Tanhá bezur e inke womárewán biwtar bud dar in peiqáre* [argument] *piruz gawtand.//.* **worth one's/ its weight in gold** *bengarid be* "worth".

weight[2] v **1** (**a**) *be cizi pársangi bastan.* (**b**) **weight sth (down) (with sth)** *cizi rá bá bastan e pársang(há) páyin negahdáwtan. //Be án tur pársang basteand tá zir (e talan*/* surface*) e áb bemánad.//.* (**c**) **weight sth (with sth)** *be... pársang bastan va án rá sangin kardan. //be án cub* [the stick] *páreyi sorb baste án rá gerán/ sangin kardeand.//.* **2** *(párce rá) áw dádan (va sangin kardan). //abriwom e áwdáde* [weighted silk]*//.* **3** *be sud e.../ be ziyán e... dorost kardan/ budan* [plan/ organize]. *//dádi/ dátikáni* ke be ziyán e/ be sud e zamindárán ast/ budan//.* **4** **weight sb dowwn (with sth)** *zir e bár e ... budan/ kamar xam kardan. //Zire bár e bastehá* [parcels] *[kamaraw] xam wode bud.//*

weightily adv *gerán*

weightiness n *geráni, geránsangi*

weighting n *(dar Engelestán) dastmozd e fozuni (beviże baráye kasáni ke dar jáhá ye gerán miziyand.). //*a London weighting allowance: *dastmozd e fozuni baráye zendegi/ kár dar Landan//*

weightless adj *bivazn; bisang; sabok, na gerán*

weightlessness n *bisangi, nágeráni, bivazni. //Be bisangi/ bivazni dar espáwnavard* [spacecraft] *xu kardan.//*

weight-lifter n *vaznebardár*

weight-lifting n *vaznebardári; sang bargereftan, "...cun ráh raftan be wetáb va davidan va sang bargereftan, va kamán kewidan va guy zadan." (ZBP, L7062, HM); "zur ázmudan va sang bardáwtan va kowti gereftan va ánce bedin mánad." (ZBP, L1285, TBH)*

weighty adj (**weightier, weightiest) 1** (**a**) *gerán; geránsang.* (**b**) *máye ye dardesar.* **2** *geránmáye; pormáye; gerán. //*weighty arguments: *cemháyi/ ávandháyi geránmáye./* weighty decisions: *vacarháyi/ áhangháyi geránmáye./* weighty matters *dástánháyi/ máyeháyi geránmáye//*

weir n **1** *cal (ZBP, C4236). divár/ bandi ke dar rud sázand tá páreyi az áb rá bejáyi barand.* **2** *cal az wáxobarg e deraxtán ke bar rudi bandand va án rá be rixt e ábgir sázand, tá máhihá dar án gerdáyand va wekár wavand.*

weird adj (**weirder**, **weirdest**) **1** *(tarsávar va) wegerf. //jiqhá ye wegerf va tarsávari dar táriki beguw resid/ miresid.//.* **2** *(anáyin/ biwtar xárdári) wegerf. harjá juri tarjome miwavad. //jámehá ye wegerf/ áráyew e wegerf baráye mu/ gisován* [hairstyles]*./ pasandi wegerf* [weird taste]*./ pasandi* wegerf/ Cámeháyaw baráyam amdaki wegeftangiz bud.//*

weirdly adv *bengarid be* "weird"

weirdness n *bengarid be* "weird"

weirdo n (pl **weirdos**), *niz* **weirdie** *(anáyin/ biwtar xárdári) kosxol*

welcome adj **1** *xub, delpazir, xowáyand, bejá. //yek degarguni ye xub* [a welcome relief]; *qamgosári ye/ ranjgosári ye delpazir./* a welcome rest, sight, visitor: *ásáyewi, cewmandázi, mehmáni xub/ delpazir./ yek ágáhi ye delpazir/ xub; Piwnahád e womá baráye vámdádan ham aknun besyár bejá-st./ Conán daryáftim ke budan e má dar án newast xowáyand nabud.//.* **2** **welcome to sth/ to do sth** (**a**) *befarmáyid...; harjá juri tarjome miwavad. //Hargáh bexáhid ráde* ye/ máwin e ma rá savár wavid/ bebarid./ Xáne ye xodaw ast, hargáh bexáhad mitavánad injá biyáyad bemánad./ Befarmáyid harkodám az in ketábhá rá bexáhid mitavánid vám girid* [borrow]*//.* (**b**) *(beriwxand yá soxan dar parde) Ráh báz o jáde deráz; In riw o in qeici; Befarmáyid ástinetán rá bálá bezanid!; Biyá tu ye goud [lengew kon]!; Besmellá!, harjá juri tarjome miwavad. //Agar har kasi gomán mikonad ke in kár rá mitavánad behtar anjám bedahad biyáyad tu ye goud!/ In riw o in qeici!/ Agar miz e kár e ma rá mixáhad, man soxani nadáram, in táq e wál az án e u!//.* **3** **make sb welcome** *kasi rá bázgereftan, "Amir dar waráb bud, Xáje rá va ma rá bázgereft va besyár newát raft." (ZBP, L532, TBH); garm pazirá wodan; kasi rá garm porsidan. "cun nazdik e xáje residam yáftam vey rá saxt dar táb va xawm, va xedmat kardam. saxt garm beporsid." (ZBP, L4966, TBH); kasi rá pazire ámadan, "fardá ke sepáh to rá pazire áyand va zamin buse dahand agar..." (ZBP, L108 TB)*

you're welcome *(dar pásox e sepásgozári guyand- beáyin) xáhew mikonam; arzewi nadárad.*

welcome! (interj/ *wegeftváźe*) *xowámadid!; cewm e má rouwan!. //xowámadid! Befarmáyid tu pedaromádar e ma rá bebinid!/ Báz be xáne xowámadid!/ Be kawti/ havápeimá xowámadid!* [welcome on board!]./ *Be Irán xowámadid!//*

welcome n **1** *xowámad(guyi); paziráyi; pazire raftan/ wodan, "co bewnid Sa'd án geránmáye mard -- pazire wodaw bá sepáhi co gard." (ZBP, L1237, SF). //yek xowámadguyi ye/ paziráyi ye/ pazireyi porwur/ az tah e del/ garm./ Goruh e varzewi ye piruzmand ke be mihan bázgawt, mardom be ánán saxt xowámad goftand./ Az paziráyi ye garm e ánán bewur ámad* [be touched].//. **2** **outstay/ overstay one's welcome** *"mehmán aziz ast tá se ruz."; já xow kardan; "az siram o miram báyad tarsid."*

welcome v **1** *xowámad goftan, pazire ámadan, "fardá ke sepáh to rá pazire áyand va zamin buse dahand agar...." (ZBP, L108, TB); pazire raftan; pazire wodan, "co bewnid Sa'd án geránmáye mard -- pazire wodaw bá sepáhi co gard." (ZBP, L1237, SF). Harjá juri tarjome miwavad. //labxandi garm va newángar xowámadguyi./ Dar e dar baccehá be má xowámad goftand./ Má rá pazire ámadand./ Be mehmánán begarmi xowámad goft./ Jáy e wádmáni-st ke bázgawt e womá rá be namáyew* [the show] *xowámad guyim.//.* **2** (**a**) *xowáyand budan; bejá budan. Harjá juri tarjome miwavad. //Án degargunihá baráye hamegán xowáyand bud./ Hamegán az án degargunihá xowewán ámad./ Xeili wád miwavim agar betavánim sepásgozári konim/ sepásmandi ye xod rá báznamáyim.//.* (**b**) *pazirá wodan; paziroftan. //Ágáhi rá bá wegeft, sardi* [indifference], *báwur* [enthusiasm] *paziroftan/ pazirá wodan./ piwnahádi* [suggestion] *rá bá sardi, bá wur, bá garmi paziroftan/ pazirá wodan.//*

weld v **1** (**a**) **weld A and B (together); weld A (on) to B** *behamjuw dádan. //do páre yuwost/ felez rá beham juw dádan; do páre ye yek áse / vardane ye* [axis/ axle/ roller] *wekaste rá beham juw dádan./ Párehá rá beham juw dádan./ Be án ráde*/ máwin yek otáqak e táze juw dádeand.//.* (**b**) *bá juwkári... sáxtan.* (**c**) *juw xordan, juwpazir. //barxi felezát/ yuwosthá* rá behtar mitaván juw dád/ juwpazirtar-and.//.* **2** **weld sb/ sth into sth** *peivastan va... padid ávardan. //Goruhi az basijiyán e ámuzew nadide* [untrained recruits] *rá beham peivaste niru ye jangávar e kárámadi* [an efficient fighting force] *padid ávardan.//. niz bengarid be "*forge[2] 1"

weld n *juwgáh; já ye juwkári wode/ juw dáde wode*

welder n *(kárgar e) juwkár; juwgar*

welfare n **1** *behi, behzivi. //pedarán va mádarán/ zádárán pásoxgu ye behzivi* [welfare] *ye farzandán e xiw-and./ behzivi ye/ behi ye mardom/ tude./ Má negarán e tandorosti va behi ye u hastim.//.* **2** *behzisti. //behzisti ye kudakán/ noubávegán./ yek darmángáh e behzisti ye kudakán* [a child welfare clinic]*//.* **3** **social security** *padixi* [JGS] (***social security** *dar Engelestán/* **welfare** *dar Ámriká) [(ZBP, C1988, MK) <Pahlavi]. besanjid bá* "supplementary benefit"

welfare state *biwtar* **the Welfare State** *yek kewvar e padixi**

welfare work (**a**) *(kárhá ye sázmán yáfte baráye) behzivi (ye mardom); padixigari* [bázgardid be* "welfare"]. (**b**) (US) **social work** *behzivi/* **welfare worker** *behgar*; padixgar* [bázgardid be* "welfare"*]*

well[1] n **1** (**a**) *cáh (e áb). // cáhi kandan* [dig/ drive/ sink a well] *Án rustáyiyán áb e xod rá az cáh migirand./ áb e cáh* [well water]*//.* (**b**) = oil well (oil): *cáh e naft.* **2** *...-án; ...-gáh. harjá juri tarjome miwavad. //-gáh, con: pelle, ráhpelle; ásánsor/ avarbargáh*/ pellekán //.* **3** (**a**) **well of sth** *(kohnewode- pendárin, beáyin) kán, sarcewme. //kán e ágáhihá; sarceme ye ágáhihá.//.* **4** *(dar Engelestán) (dar dádgáh) jáygáh e dávarán*

deep well *jarur (ZBP, C1373 FM)*

test well *gománe (ZBP, C1373)*

trail well *gománe (ZBP, C1373)*

well v **1** **well (out/ up)** *juwidan. harjá juri tarjome miwavad. //xun az zaxm mijuwid./ Cewmánaw az awk por wod./ Xunaw dáwt bejuw miyámad.//.* **2** **well over** *labriz wodan*

well[2] (**better**, **best** *setáy e bartar va bartarin)* **1** *tandorost, xub, dorost, "goft Bunasr rá beguy ke emruz dorostam va dar in do-se ruz bár dáde áyad..." (ZBP, L659 TBH); tandorost budan; sarehál budan; hál e kasi xub budan; xub/ tandorost wodan. //*feel well: *damáq e kasi cáq budan./ xub wodan/ tandorost wodan./* look well: *sarehál budan ; tandorost budan; hál e kasi xub budan; xub/ tandorost wodan./ damáq e kasi cáq budan; Hálet xub-e?/ damáqet cáq-e?/ Hálew (candán) xub hast ke betavánad be ráh/ safar beravad?/ Aknun behtar-am, sepás./ mard e/ ádam e tandorosti nist.//.* **2** *xub.* (saying) All's well that ends well.: "*agarce ráh nápedrám* [unpleasant] *báwad, bepedrámad* [it becomes pleasant] *co xowfarjám báwad." (Vis o Rámin). //Haminjá (ke hastim) xub e xub-im.//.* **all is not well at home** *//Engár dar mihan/ xáne áwub ast/ kárhá nábesámán ast.//.* **3** *xub. //Xub ast ke zud áqáz konim/ wavad.//.* **4** **all very well (for**

sb)... *(anáyin-gováže* [ironic]*) baráye amme ye kasi xub budan;/ (zewt) //"kun e man/ to ... wavad páre, az man/ to/ ...ce zarar dáre!".; Xeili xube ke piwnahád mikoni baráye estár** [holiday] *be eski beravim, ammá (in) man-am ke báyad pulaw rá bedam/ bedaham. Kun e man wavad páre, az to ce zarar dáre!!//.* **all well and good** *(anáyin) xub ammá ... ce. //Kár anjám wode, xob ammá pádáwháyi* [bonus] *ke be má goftand midahim ce wod?//.* **(just) as well (to do sth)** *xub ast ke...; //Xub ast ke.zang zade beguyim dir miresim.//*

well[3] adv (**better, best**) **1** (**a**) *xub, hu, xow, beráh. Harjá juri tarjome miwavad. //Baccehá xowraftár budand/ sarberáh budand./ Engelisi rá xeili xub soxan miguyad./ (Án) soxanráni rá xeili xub sázmán dáde budand./ Biáynak xeili xub mitavánam bexánam./* well done!: *Áfarin!/* well played!: *(xeili xub) áfarin, xub namáyew dádid!/* well run!: *áfarin! xeili xub bargozár kardid!/* I hope everything is going well with you.: *Omidvár-am hálat va károbárat xub báwad./ Dar áqáz károbáremán xub nabud ammá aknun hameciz ruberáh ast./ In ranghá xub beham miáyad/ mixorad* [go well together]*?/ Án barnáme xub piw naraft./ Puli ke ádam dar kárhá ye sátvuni** [industrial] *sarmáyegozári konad jáy e badi narafte* [well spent].*//. niz bengarid be* "ill[1]". (**b**) *xub; bá mehrabáni. //Bá man xeili xub/ bá mehrabáni raftár kardand.//. Besanjid bá* "ill". (**c**) *xub. //Ávite** [the mixture] *rá xub takán bede!/ Piw az dastine nehádan, (án) gate* [document] *rá xub bexán!; Án máhitábe rá piw az gozáwtan dar ewkáf báyad xub xowk kard./ Kafwháyaw/ muzeháyaw hamiwe barq mizanad* [polished]*./ Xub nemiwenásadaw./ Xub mitavánam betanháyi az pas e án/ kárhá baráyam.//.* **2** *az kasi bexubi yád kardan* [speakwell of sb]. *//Kasi rá az did e xub negaristan./ kasi rá xub dánestan//.* **3** *pas az* can, could, may, might *wáyad.../ báwad ke...; harjá juri tarjome miwavad. //Wáyad/ báwad ke to rást beguyi./ Wáyad awá*/ haq bá to báwad./ Wáyad sepastar/ candgáhi digar be án pardázam./ Wáyad aknun natavánam beravam* [I can't very well leave now.]*./ Mitavánam az komak be iwán xoddári konam? na./ "Miduni/ rásti az ham jodá wodeand." "Hic bávaram nemiwe."; Báwad ke kárvándudi dir karde báwad/ dir konad.//.* **4** *xeili, carbtar. Harjá juri tarjome miwavad. //Nemidánam cand sál dárad, ammá az roxsáraw barmiáyad ke 40 sál rá carb dáwte báwad/ ke xeili bálátar/ biwtar az 40 sál báwad./ Xeili tondtar az tajámarz** [the speed limit] *miránd./ dar sandali ye/ newim e xod newastan va xeili bejelo xam wodan* [lean forward]*./ dar sandali ye/ newim e xod xub lam dádan* [lean well back in...]*./ Dareje ye garmá xeili báláhá ye 40 ast./ Arzew e án rá dáwt ke/ miyarzid ke cewmberáhaw wavim/ biyusánaw gardim.//.* **5** **as well (as sb/ sth)** *ham, niz. //*Are they coming as well?: *Ánhá ham miáyand?/* he grows flowers as well as vegetables: *Ham sabzi mikárad ham gol./* She is a talented musician as well as being a photographer.: *Ham peikarebardár ast va ham navázandeyi arvand** [talented]*.//.* **be well out of sth** *(anáyin) baxt bá kasi yár budan ke docár e... nabudan.* **be well up in sth** *xub ágáh budan.* //He is well up in all the latest developments in the industry.: *Az vápasin piwrafthá ye/ degargunihá ye sátvuni* bexubi ágáh ast.//.* **bloody well** *bengarid be* "bloody". **bode well/ ill** *bengarid be* "bode". **deserve well/ ill of sb** *bengarid be* "deserve". **do oneself well** *az xod xub paziráyi kardan; baráye xod hamejur ásáyew faráham ávardan.* **do well** (**a**) *piwraft kardan; gol kardan; harjá juri tarjome miwavad. //Sirus dar dabestán (xub) gol karde* [doing well at...]//. (**b**) *xub wodan, behbud yáftan. //Hál e bimár xub ast./ Bimár dárad xub miwavad./ Mádar va nouzád/ bacce (hardo) xub-and/ hálewán xub ast.//.* **do well by sb** *bá kasi bá gowádedasti raftár kardan.* **do well for oneself** *károbár e kasi xub budan.* **do well out of sb/ sth** *az cizi yá kasi sud bordan/ az... pul e kaláni bejib zadan.* **do well to do sth** *(beviže baráye bim dádan be kasi) xub ágáh budan; cewm o guw e xod rá xub báz kardan.* **fucking well** *bengarid be* "fuck". **Jolly well** *bengarid be* "Jolly". **leave/ let well alone** *(be hál e xod) rahá kardan; dast be rixt e... nazadan. //Padid ávardan e hargune degarguni kári besyár dowvár ast, az inru behtar ast dast be rixt e án nazanand/ nazanim.//.* **may/ might (just) as well do sth** *ziyáni nadárad ke...; //con hic kas án kár rá nemixáhad, ziyáni nadárad ke be u bedahimaw.//.* **one may/ might as well be/ hung for a sheep as a lamb** *bengarid be* "hang[1]". **mean well** *bengarid be* "mean[1]". **mean well by sb** *bengarid be* "mean[1]". **pretty much/ nearly/ well by sb** *bengarid be* "mean[1]". *bengarid be* "pretty". **speak well for sb/ sth** *bengarid be* "speak". **stand well with sb** *be sud e kasi budan.* **very well** *(baráye newándádan e inke kasi mipazirad yá farmán mibarad) xeili xub/ xob/ báwad; (ruy e) cewm. //Cawm áqá ye pezewk, mikuwam biwtar varzew konam./ Agar to páfewári mikoni/ agar to mixáhi báwad/ xeili xub/ xob/ cawm.//.* **well and truly** *pák. //Ángáh digar pák berásti gom wode budim.//.* **well aware of sth/ that** *//Az bimháyi* [risk] *ke miravad xub ágáh-am.//.* **well away** (**a**) *xub piwraft karde budan. //Tá páyán e máh báyad xub piwraft karde (bude) báwim.//.* (**b**) *wangul/ mast wodan.* **well in (with sb)** *dust e junjuni budan. //bá ádamaw ke barxord konad, engár sálhá báham dust e junjuni budeand.* [to be well in with sb]//. **well off** *puldár budan; károbár e kasi xub budan. //Xánevádeaw xeili pudár nistand./ To, haminjá ke hasti károbárat xub ast, niyázi nist donbál e kár e digari begardi.//.* **well off for sth** *faráván dáwtan. //Dar in saráce* [apartment] *ye táze, jáye anbári faráván dárim* [be well off for

storage space].//. **wish sb/ sth well/ ill** *bengarid be* "wish"./ **all's well, that ends well**: *"agarce ráh náppedrám báwad, bepedrámad co xowfarjám báwad."*

well[1] interj **1** *(baráye newán dádan e wegeft) xob!. //Xob! ki mitunest fekrew o bekone!?/* well, well (I should never have guessed it)!/ *xob/ xob! (hargez gománaw rá ham nemitunestam bekonam)./* Well, you do surprise me!: *Xob! az to/ az kárat dáram wáx darmiyáram!//.* **2** *Xob! (baráye newán dádan e ásudegi* [relief]. //Well, thanks goodness that's over!: *Xob! xodá rá sepás ke án rá powt e sar gozáwtim/ ke be páyán resid!/ Xob! saranjám residim!//.* **3** *(niz* **oh well***) (baráye newán dádan e inke kasi vádáde va separ andáxte) Xob ce miwavad kard? //*Oh well, there's nothing we can do about it!: *Ce miwavad kard. Hic kári az dast e má/ kasi barnemiáyad!//.* **4** **well, very well** *(baráye newán dádan e hamdástáni) besyár xob/ xub; xeili xob. //Besyár xob/ xub/ pas, aknun ke injur ast piwnahádat rá mipaziram.//.* **5** *(hengámi ke dar goftáreyi* [argument] *kasi gardan be cizi nehad) xob. //Xob engár haq/ awá* bá to-st!//.* **6** *(baráye áqázidan yá padisár* [resume]*/ az sar gereftan e soxan va yá digar gardánidan e soxan) xob...; //*Well, as I was saying...: *xob (hamánjur ke) dáwtam migoftam..../ Xob bogzár be qalam e digar* [next item] *bepardázim!//.* **7** *(baráye newán dádan e dodeli, gomán va mánand e án) rástaw rá bexáhi...; //"Mixáhi/ dust dári biyáyi?",* "Well- I'm not sure.", "*rástaw rá bexáhi, nemidánam."//.* **8** **well I never (did)!** *(anáyin/ baráye newán dádan e wegeft va ázordegi yá wegeft va xownudi.) ce xub!, Na bábá!*

we'll (*rixt e kutáh wode baráye* we shall *yá* we will)*"xáhim"/ "xáham"*

well-advised adj *xeradmandáne. //Xeradmandáne ast agar be ánce ke dar sar dári/ bar sar e án hasti báznegari./ yek kár e xeradmandáne* [a well-advised move]//

well-appointed adj *(yek saráce, mehmánsará, daftar e) dárá ye hameciz. //yek saráce* [apartment] *ye, mehmánsará ye, daftar e xub/ dárá ye hameciz//*

well-balanced *(baráye mardom) xeradmand va ostovár. //baccehá ye xeradmand va ostovár./ baráye dastopanje narm kardan bá fewár* [to cope with the stress] *conán kári* [job] *báyad xeili xeradmand va ostovár báwi./ (baráye xorákihá) tarázmand; dárá ye hame ciz.//*

well-being n *behi, behzivi (ye tanáni/ raváni)*

well-born adj *aviźe*

well-bred adj *huraftár, hukerdár, nikkerdár. //Candán hukerdár ast ke nagozáwt náomidiyaw áwkár/ nemudár gardad.//. besanjid bá* "ill"

well-built adj *piltan; tanumand; hukard* [<Pahlavi (ZBP, C7774, BF)]*

well-connected adj *dust e domkolofthá*

well-developed adj *vájbume* [<Gilaki, vájbume laku]*

well-disposed adj **1** **well-disposed (towards sb/ sth)** *dust, dustáne, delsuz. harjá juri tarjome miwavad. //Engár raftáraw bá má delsuzáne ast.//.* **2** *pazirá. //Án goruh e gozin/ karád* [the committee] *pazirá ye in andiwe ast.//. besanjid bá* "ill-disposed (ill[1])"

well-done adj *xub-poxte (xoráki, guwt); jáoftáde; hupoxt* (ZBP, C7775, BF). //Dust dárad kabábaw xubexub poxte/ hupoxt báwad.//*

well-established adj *pábarjá; ostovár; jáoftáde. //yek bongáh* [firm] *e bá piwine ye deráz/ jáoftáde./* well-established procedures: *ravewhá ye/ ravandhá ye jáoftáde.//*

well-fed adj *xowxorák*

well-founded adj *ostovár. //wakháyi/ badgomániháyi* [suspicions] *ke páye ye ostovári dárad.//*

wellhead, well-spring n *sarcewme; xonsár, xánsár*

well-heeled adj *(anáyin) puldár, xarpul. //sofrexáneyi/ resturáni dárá ye mehmánán e puldár/ xarpul//*

well-informed adj *áwná, ágáh; huágáh [besanjid bá "doźágáh"]. //*well-informed opinion: *manewteyi* huágáháne*./* well-informed sources: *ábewxorhá ye huágáh/ dárá ye ágáhi ye dorost.//*

well-intentioned adj *humanew, nikxáh,human; humanide*. //Be soxanán e humanide* ye man bá xawm vákonew kard./ Humanew ast ammá dar anjám e kárhá xeili taváná nist.//*

well-known adj *bánám, "va má veláyati dur, saxt bánám bogwáde budim va qasd e Hamedán va Baqdád dáwtim." (ZBP, L1203, TBH); námi, námbordár; námávar, xonide, "ze mardán e Turán xonide toyi -- jahánjuy o ham razmdide toyi." (ZBP, L6586, SF)*

well-meaning adj *humanew; nikxáh*

well-meant adj *az ruy e humanewi; az sar e nikxáhi*

well-nigh adv *(band e kárváźe, beáyin yá dar soxanvari) nazdik. //Án kár nazdik be nawodani ast./ Hengámi ke má residim, mehmáni nadik be páyán bud.//*

well-nourished adj *babráz* [<Gilaki, babráz*]*

well-oiled adj *(zabán e kuce); mast; lulelul*

well-preserved adj **1** *(baráye pirán) xubmánde; javánnamá.* **2** *(baráye káláhá va cizhá ye kohne) xubmánde. //yek parastewgáh* [temple] *e Yunániyi ke xeili xub mánde.//*

well-read adj *ágáh, dáná, ketábxánde*

well-rounded adj **1** *(baráye mardom) topol; topoli.* **2** *farágir. //ámuzewi/ farhixti farágir//*

well-spoken adj *xowsoxan; wirinzabán*

well-thought of adj *(baráye mardom) xownám. //nazd e sarrewtedárán* [government circles] *xownám ast /az u bexubi yád miwavad.//*

well-thumbed adj *(baráye náme/ ketáb) xeili xánde wode*

well-timed adj *behengám, bejá. //Soxanánat bigomán bejá bud./* a well-timed intervention: *dastyáziyi/ dastyázidani/ bemiyán andarámadani behengám/ bejá//. besanjid bá/* Cf "ill-timed"

well-to-do adj *dárá, puldár, máyevar, "Maniże bedu goft kaz kárván -- yeki máyevar mard e bázárgán." (ZBP, L6323, SF); feráxdast, "va hazine dahid iwán rá bar feráxdast be taván e u va bar tangdast be be taván e u." (ZBP, L6809, TTT); dárande, "Maxáhad ze dárandegán báź rum -- na lawkar ferestad bar án marzo bum." (ZBP, L3293, SF); Be darviw baxwim besyár ciz -- ze dárande cizi naxáhim niz." (ZBP, L5700, SF); tavángar*

well-tried adj *...ke ázmunaw rá dáde; wenáxte wode; ázmude. //*a well-tried method: *ráhi/ ravewi/* a well-tried remedy: *darmáni ke ázmunaw rá dáde.//*

well-turned adj *(beáyin) zibá; naqz. //*a well-turned compliment, phrase, etc: *setáyewi/ vacani** [phrase] *zibá/ naqz.//*

well-versed adj, **well-versed (in sth)** *áwná, ázmude. //*well-versed in the art of flattery: *saxt zabánbáz/ carbzabán/ cáplus; xub ázmude dar honar e cáplusi//*

well-wisher n *nikxáh. //Az nikxáhán námehá ye hamdardi ye faráváni be ánán resid.//*

well-worn adj **1** *(baráye vacan** [phrase]*, soxan va mánand e án) kohne, piwepá oftáde*. **2** *kohne, puside, farsude. //nimtaneyi* [a coat] *kohne/ puside.//*

welly n *cakme* //a new pair of green wellies *yek joft cakme ye sabz e nou//*

Welsh adj *vábaste be* Wales*, zabán yá mardom e* Wales. *//káránehá ye* Wales; *cámeháyi be zabán e* Wales//

Welsh n **1** *zabán e Weilzi/ zabán e* Celtic. **2** *mardom e* Wales: *Veilziyán*

welsh v **1** *(xárdári) (dar qomár/ mengiyágari) jer zadan/ dabbe darávardan (va pul nadádan). //*welsh on one's debts: *sar e báz pas dádan e vám e xod jer zadan va dabbe darávardan.//.* **2** **welsh on sb/ sth** *zir e soxan e xod zadan; peimán wekastan. //*She welshed on (the bargain she made with) us.: *Zir e peimáni ke bá má baste bud zad.//*

Welsh dresser *ewkáf bá raf va kewo*

welsher n *jerzan, dabbegar, peimánwekan*

Welshman (pl **Welshmen**, **Welshwoman**, **Welshwomen**) *mardom e Veilzi; mard e/ zan e Veilzi; bumi ye Veilz*

Welsh rarebit (also **rarebit**, **Welsh rabbit**) *nán o panir e berewte (ke bumiyán e* Wales *dorost mikonand)*

welt n **1** *(dar kafwgari) áqáze. láye ye miyán e kaf va rukew e kafw.* **2** *bowtar [jáye táziyáne ru ye pust]*

welter n, **welter of sb/ sth** *qáráwmiw; qaraqáti; [parvá konid ke "qár" va na "qara" hickodám Torki nistand. Har do az riwe ye gerán hastand, con "qarabáq", va "qaracaman". baráye riwe bázgardid be EDPL, 15.1055]; áwoftebázár. //*a welter of unrelated facts.: *qáráwmiwi/ áwoftebázári az bonestháyi* [facts] *ke hicyek báham/ bá digari bastegi nadárad; "ásmánrismán"/* Carried forward by the welter of surging bodies.: *bá anbuh e áwofte ye mardom, be jelo borde wodan.//*

welter v **1** = *bengarid be* "writhe; toss". **2** rise and fall or toss about in or with waves: *gálidan.* **3** *forurafte budan /xiside budan/ saxt dargir e ... budan.* **4** *dar áwub budan*

welter weight n *miyánsang [yek gám bálátar az saboksang]. //Hamiwe miyánsang bude/ dar rade ye miyánsang, mowtzani karde./ yek hamázmáyi ye/ hamávard e miyánsang//*

wen n *dowbel; dowpel, qode ye carbi ye nikxim beviże dar pust e sar*

wench n **1** *(bástáni yá bewuxi) doxtar e reside; zan e javán; vájbume* [<vájbume, besanjid bá vájbune-laku (Gilaki)]*. **2** *zan e harze*

wend v, **wend one's way** *(bástáni yá bewuxi) be cák zadan. //Báyad bezanim be cák/ zamán e án faráreside ke beravim/ bezanim be cák.//*

went *zamán e gozawte az* "go[1]"

wept pt, pp of "weep"

were *bengarid be* "be"

we're *kutáh wode az* "we are". *bengarid be* "be"

werewolf n (pl **werewolves**) *(dar dástánhá) gorgzád*

Wesleyan *(hamvand e) kelisá ye Metodist ke páyegozár e án John Wesley bude*

west n (abbr **W**) **1 the west** *[parvá konid ke váže ye xávar berásti baráye* "west" *dorost ast va na be maini** [meaning] *ye* East *ast. Váže ye báxtar va abáxtar na* "west" *ast va az inru xávar va báxtar dar Pársi nádorost bekár rafte.* North *Abáxtar ast, va* South *nimruz yá rapivin ast va dar avestáyi "rapitvin" ast, va Zartowtiyán án rá "raftungáh" niz guyand, va az inru* East *xorásgán yá xoráyán ast, va* West *xorvarán va xorbarán, va* North *abáxtar va* South *nimruz yá rapivin yá raftungáh ast. [baráye zandi/* explanation *gowáde dar in báre be Kárvand e Kasravi, ke baráye noxostin bár inhá rá báznamude bázgardid. Niz bázgardid be farhang e riwewenási (kár e nevisande* Jami Shakibi*) va niz bengarid be (ZBP, L7584)]; bábel, foruwodangáh (ZBP, L1331, FM); duwastar* [<Pahlavi, (ZBP, C7200, MK, BF)]. //bárán az xorvarán* [the west] *miáyad./ Bristol dar xorvarán e Engelestán ast.//. Niz bengarid be* "east, north, south". **the west** (**a**) *kewvarhá ye nakomunisti/ námazdaki ye Orupá va Ámriká ruyeham.* (**b**) *Orupá, farangestán, na kewvarhá ye siyáyi va xorásgáni//.* **3 the West** *xorvarán* e Ámriká/* USA. *//Dah sál ast ke dar xorvarán e Ámriká miziyad.//.* **4 go west** *(kohne wode/ zabán e kuce) nábud wodan; virán wodan; barbád wodan; tabáh wodan; ride wodan [zewt]. //Átawsuzi wod/ átaw gereft va panj sál kár e pażuhewi tabáh wod/ barbád raft/ ride wod.//*

west adj **1** *(dar /be su ye) xorvarán; xorvaráni. //barzan e xorvaráni ye Landan; Landan e xorvaráni//.* **2** *(bád e) xorvaráni*

west adv *(besu ye) xorvarán. //(besu ye) xorvarán (ráh) raftan/ peimudan./ Se mil xorvarán e injá./ Án sáxtemán ru be xorvarán ast/ xorvaránrun ast.//*

westbound adj *besu ye xorvarán (raftan/ ráh peimudan). //rádeháyi*/ máwinháyi ke besu ye xorvarán miravand./ nime ye xorvaráni ye wáhráh/ baxw e xorvaránik e wáhráh//*

westerly adj **1** *xorvaráni. //karánehá ye xorvaráni./ besu ye xorvarán.//.* **2** *bád e xorvaráni*

westerly n *bád e xorvaráni. //tondbádi/ kuláki xorvaráni//*

westerly adv *besu ye xorvarán. //besu ye xorvarán ráh raftan/ ráh peimudan//*

western adj **1** *xorvarán; xorvaráni; //baxwhá ye/ bumhá ye xorvaráni ye ádáhá ye/ jazirehá ye Engelestán./ Baxw e/ bum e xorvaráni ye Ámriká.//.* **2** *(viże ye) xorvarán. //zendegi be wive ye mardom e xorvarán/ farangi; Manewtehá* [attitudes] *ye xorvaráni/ farangi/ jámehá ye xorvaráni/ farangi./ farzán e/ jahánbini ye/ falsafe ye xorvaráni/ farangi.//*

western n *celparde*/ film/ yá ketábi darbáre ye gávcaránán/ cubdárán e bum e xorvaráni ye Ámriká beviże dar ruzgár e jang bá sorxpustán.*

westerner n **1** *ahl e/ báwande* [resident] *ye bumi ye xorvarán (e Ámriká). //Kewvari dar Ásiyá ke kamtar mardom e Orupá/ farangihá/ mardom e xorvarán ánjá rá dide yá pá bedánjá gozáwteand.//.* **2** *bumi yá báwande ye baxw e xorvaráni ye yek kewvar beviże Ámriká.*

westernization, **westernisation** n *farangi wodan/ kardan*

westernize, **westernise** v *(yek kewvar, yek ádam yá tude ye mardomi rá az rixt e xorásgáni) be rixt e xorvaráni darávardan; farangi kardan. //Án jazire/ ádá/ ádák pas az jang pák xorvaráni/ farangi wod.//*

westernmost adj *durtarin karán/ marz e xorvaráni. //nok e/ guwe ye/ durtarin karáne ye xorvaráni ye án jazire/ gazire/ ádá//*

westward adj *xorvaráni; besu ye xorvarán. //ráhpeimáyi besu ye/ safari be xorvarán//*

westwards (also **Westward**) adv *besu ye xorvarán raftan/ ráh peimudan/ safar kardan*

wet adj (**wetter, wettest**) **1** *xis, tar. //raxthá ye/ jámehá ye, sabzehá ye/ ráhhá ye xis. //roxánaw/ gunehá yaw xis e awk bud.; Tar/ xis wodi/ gawti?/* dripping/ soaking/ wringing (ie thoroughly) wet: *xisexis, pák xis,/ xis con muwe ábkewide.//.* **2** *(baráye ábohavá) báráni. //yek ruz e báráni/ tarotili./ Sálhá bud ke dar máh e*

Oktobr candán nabáride bud.//. **3** *(baráye jouhar, rang, gac va mánand e án) tar, xis. //Beppá/ beppáyid án rang hanuz tar/ xis ast./ Ru ye sáru ye/ cáru ye* [cement] *xis ráh naro!.//.* **4** *(anáyin, dar Engelestán/ xárdári) wol, várafte. //Hengámi ke mitavánesti cizi nagofti, xeili wolbázi darávardi/ xálexamire bud.* [It was rather wet of you to...].*//.* **5** **like a wet rag** *(anáyin) bestuh va xis; xisovámánde.* **soaked/ wet to the skin** *bengarid be* "skin". **(still) wet behind the ears** *dahán e kasi bu ye wir dádan; napoxte.* **a wet blanket** *(anáyin) áyne ye daq [parvá konid in na "deq" ast], [pendárin bekár miravad baráye kasi ke badbin ast va nomid], "mesl e in bud ke surat e dáyeam ru ye yek áyne ye daq mon'akes wode báwad, ánqadr kewide va láqar benazaram jelve kard be wekl e bávarnakardani ye mozheki darámade bud..." (Sádeq e Hedáyat- Buf e Kur); máye ye náomidi. "bedaryá beravad xowk miwavad." (PAF, #3081, Qorratol-eyn). //Conán dar án mehmáni áyne ye daq bud ke digar mehmánaw naxáhand kard.//.* **wet through** *xisexis; muw e ábkewide; //áb az haftlámun [lá ye má] darraft./ Juqám/ juqáyam/ páltoyam xisexis wode./ Áb az haftlá ye juqám darrafte.//*

wet n **1** **the wet** *bárán. //*Come in out of the wet.: *az zir e bárán tu ámadan/ biyá tu.//.* **2** *nam, tari.* **3** *(dar Engelestán/ xárdári) koudan; riqu; nezár.* (**b**) *xawáyágari* [politician] *sostpei yá miyánerou* [moderate]. //wet Democrats: *mardomsálárán e miyánerou.//*

wet v (pt, pp, **wet** or **wetted**) **1** *xis/ tar kardan; xisándan/ taridan. //Piw az táwidan/ qálebgiri gel* [clay] *rá kami biwtar xis kon!//.* **2** **wet the/ one's bed** (not passive, past tense usu **wet**) *(rixt e náwenáxte nadárad va gozawte ye án biwtar* "wet" *ast) dar já ye xod wáwidan; já ye xod rá xis kardan.* **wet one's whistle** *(kohne wode, anáyin) labi tar kardan; sari be xomre zadan*

wet dock *dake ye por áb*

wet dream *ábxos* [áb + xos, Gilaki]; ámadan e mani dar xábi wirin*

wet fish *máhi ye táze*

wether n castrated ram: *quc e axte*

wetlands n [pl] *ábzeh; ábxiz (Farhang e Nezám); xor. //*birds of the wetlands/ wetland birds: *parandegán e xorbumhá//*

wetly adv *//barghá zir e bárán xis wode midaraxwidand.//*

wetness n *xisi*

wet-nurse n *dáye*

wet suit *malajol [<Kordi, mala <ma-la + jol]*

wetting n *tar wodan; xis wodan. //zir e/ dar bárán e tond* [heavy] *xis wodan/ ábkewide wodan//*

we've *kutáh wode az* "we have"

whack v *(anáyin) (saxt) zadan; kustan*

whack n **1** *áva ye kust; kotak. Harjá juri tarjome miwavad. //*heard a sudden whack: *ává ye kusti wanide./* I'll give you such a whack!: *Mizanam tu ye saret (sedá ye sag koni)!//.* **2** **whack (at sth)** *(anáyin) ázmáyew. //Ámádeam tá ázmáyewi dast be án bezanam./ Ámádeam ke ázmáyewaw konam.//.* **3** *bahr, baxw. harjá juri tarjome miwavad. //*Have you all had a fair whack?: *Hame behetun resid?; behame ye ánán resid?/* Some people are not doing their whack.: *Barxi az zir e kárewun darmiran./ Barxi az mardom az zir e kárewán darmiravand.//*

whacked adj *(anáyin) kasi ke zertew qamsur wode/ riqew darámade. //Pák zertam qamsur wode!; Pák riqam darámade!//*

whacking n *(anáyin) kotak, cub. //Án bacce sezávár e kotak ast; Un bacce tanew mixáre!//*

whacking adj *bozorg, kalán, gonde, harjá juri tarjome miwavad. //*a whacking lie: *yek doruq e wáxdár//*

whacking adv *xeili, gonde, bozorg. //yek xunmordegi ye gonde* [a whacking great bruise]*//*

whale n **1** *vál, bál.* **2** **have a whale of a time** *(anáyin) xeili xow budan/ gozarándan. //Be baccehá dar báq e bázi* [the fun fair] *xeili xow gozawt.//*

whale v *(biwtar be zamánhá ye hamáregi baste miwavad) vál wekár kardan*

whalebone n *andám e wáxi ye seft va bárik va fanarsáni ke dar árváre ye báláyi ye barxi válhá yáft miwavad va dar gozawte án rá baráye seft kardan e jámehá con korset bekár mibordand.*

whaler n **1** *kawti ye viže ye wekár e vál.* **2** *naxcirgar e vál; wekárci ye vál*

whaling n *wekár e vál. //*the whaling fleet: *návgán e wekár e vál//*

wham interj, n *(wegeftváže/ anáyin) (adá ye) darq!. //Darq! ráde*/ máwin xord be divár./ wataraq, dar xord bedimew/ tu ye ruyaw.//*

wham v (**whammed, whamming**) *(anáyin)* **1** *saxt xordan be; darq/ wataraq xordan be. //Darq xord be divár.//.* **2** *darq zadan...; //tup rá darqi zad tuy e powt e tur* [into the back of the net]*//*

wharf n (**wharfs** *yá* **wharves**) *bárandáz, eskele*

what[1] *(harvenám e porsewi) ce, kodám. //Ce/ kodám ketábhá rá báyad dar in báre/ zamine bexáni?/* what time is it?: *Ce sá'at-e?/ Ce tasu ast?/ Zamán ci-st?/* what date is it?: *candom e máh ast./ Tárix ci-st?/ Kodám zan rá miguyi?, Be kodám zan miyandiwi?/ Gomán bezan* [guess what] *kodám ádam e námvari in rá gofte?//*

what (interrog pron/ *harvenám e porsewi*) **1** *ce, ci. //Ce/ ci gofti?; Cekáre ast?; (dári) ce mixáni/ miduzi/ miyandiwi?/ Ce zamán ast./ Ce tasu ast./ Sá'at cand-e?/ Tárix emruz ci-st?/ Emruz candom ast?/ Maini* [meaning] *ye án ci-st?/ Mainiw/ mainiyaw ci-ye?* [what does it mean?]*//.* **2 and what not** *(anáyin) va hamánand e án [dar Pársi biwtar bá afzudan e "m" yá "p" bejá ye vát e noxost e váže ye piw in maini rá mirasánand, con "sangmang, cubmub, mixpix"]. //*tools, machines and what not: *abzárhá, carxowthá va hamánandegán e án; abzármabzár; carxmarx; carxowtmarxowt; ácármácár//.* **get/ give sb what for** *//*be punished/ punish sb severely: *(anáyin) saxt guwmál wodan/ didan; haqq e kasi rá kaf e dastaw gozáwtan; pust az kalle ye kasi kandan./ Agar dobáre in kár rá bekonad pust az kalleaw mikanam/ haqqew o kaf e dastew mizáram/ migozáram.* [I'll give her what for if she does that again.]//. **what for** *baráye ce?, be ce kár miáyad? //In abzár baráye ce kári-st/ baráye ci-st?/ In abzár be ce kár miáyad?/* What did you do that for?: *(anáyin) Baráye ce in kár rá kardi?//.* **What if?** *agar be + kárváže ce...?. //*What if the rumor is true?: *Agar án áváze rást báwad ce?//.* **what of it?; So what?** *xob ke ce?. //*Yes, I wrote it. What of it?: *Áre man nevewtam/ nevewtamew, xob ke ce?//.* **what's what** *(anáyin) sardarávardan; sar e kasi wodan/ xub dánestan/ xamocam e... rá dánestan. //*She certainly knows what's what.: *Xub sarew miwe.//.* **what with sth** *(baráye goftan e cand cem* [issue] *e payápei). //*What with weather and my bad leg, I haven't been out for weeks.: *Cand hafte ast ke birun narafteam, **bá** havá (ye bad) o pá ye bimáram **ce konam**?//.* **what-d'you-call-him/ -her/ -it/ -them** (also **what's-his/ -her/ -its/ -their-name**) *(baráye newán dádan e nám e kasi ke ádam beyádaw nemiyáyad.) yáru, ciciz. //*She's just gone out with old what-d'you-call-him.: *Táze bá ciciz rafte birun- bá un yáru táze raft birun.//*

what[2] det *harce; án andak. //*What money I have will be yours when I die.: *Man ke bemiram/ pas az margam harce pul dáram az án e to xáhad bud/ az án e to-st./* I spent what little time had with my family.: *Án andak zamáni rá ke dáwtam bá xánevádeam gozarándam/ separi kardam./* What family and friends I still have live abroad.: *Harce xiwávand va dust (ham) ke dáram birun e kewvar miziyand/ zendegi mikonand.//*

what pron *ánce ke...; //Báwad ánce ke to miguyi dorost e dorost báwad./ Wáyad ánce ke to miguyi pák dorost báwad./ Hickas nemidánad ke ce dar piw ast.//*

what[3] det, adv/ *harvenám, band e kárváže (behengám e wegeft bekár miravad) ce! //Ce havá ye badi!/ Ce cewmandáz e zibáyi!/ Ce ává ye harásangizi!* [horribe noise]./ *Ce páhá ye gondeyi dári!//*

what! interj *(wegeftváže) rásti?, na bábá!, Ci?; //"Yek pate* [ticket] *ye gardew be Niyu York barande wodam. Ci, Rásti?/ 500 dolár áb mixore", "na bábá!"//.* **2** *(anáyin) (agar kasi cizi rá ke digari gofte nawndide báwad in váže rá bekár mibarand) ci?, hán?; //ci/ hán? Miwe dobáre begi?/ Ci gofti?//*

whatever det, pron **1** *harce, harcand ke [baráye nemune bázgardid be* "what"]. *//Harcand ke/,harce ke betavánid komak konid máye ye sepásgozárimye má-st.; Harce ke delat bexáhad mitaváni bexori.; Harceke dáram az án e to-st/ mál e to-st.//.* **2** *harce. //harce carand/ yáve ruznámehá cáp konand barxi (mardom) bávar mikonand./ Mardom harce mixáhand bávar konand/ beguyand, awá*/ haq bá to-st./ Mardom kun e laqqewun! [zewt]./ Harceke piw áyad xunsardiyat rá az dast nade//.* **3 or whatever** *harcedigar; harci digar, //[kun e laqqewun] (zewt)/ haq bá to-st./ Harce ke piw áyad xunsardiyat rá az dast nade!//.* **3 or whatever** *harce digar; harcidige. //Yek varzewi bekon, wená, cougán e yaxi* [ice hockey], *futbál yá harciz e digar.//*

whatever *(harvenám e porsewi) (baráye newán dádan e wegeft) ce, ci, //*whatever do you mean?: *digar ce miguyi?/ Dige ci?/ Digar ce miguy?/* You're going to keep snakes?: *Mixáhi már negahdári? (pas az un) dige ci?//*

whatever, whatsoever *(band e kárváže) hic...; az hicruy...; //*There can be no doubt whatever about it.: *Biborobargard/Hiic jáy e wakki dar án báre nist./ Hic newán e behbudi dide miwavad? "Hic/ az hic ruy"* [None whatsoever]*//*

whatnot n **1** *xertopert, henzerpenzer, másmásak. //*She's put these whatnots in her hair as decoration.: *In xertoperthá ro bemuyaw zade áráyew/ áráste karde bud.//.* **2** *xertopert, táqcemáqce, mizpiz*
wheat n **1** (**a**) *gandom. //yek ton gandom./ nán e gandom* [wheat loaves]/. (**b**) *gandom/ gandomzár, kewtzár e gandom./* wheat farming: *kewt e gandom.//.* **2** **separate the wheat from the chaff** *bengarid be* "separate[2]"
wheatcake n *(dar Ámriká) guneyi xowkár* [wheatmeal]
wheaten adj *gandomin, gandom. //nán e, kák* [cake] *e/ árd e gandom//*
wheatear n *cakcak e kuhi [parande ye kucaki dárá ye kun e sepid ke dar báxtar* [west] *ziste va náme dánewik án* Oenanthe oenanthe *ast.]*
wheat germ *giyáhak e gandom*
wheat louse *pazduk, pazdak*
wheatmeal n *árd e gandom, foruwe (árd e gandom e dorowt); xowkár*
wheedle v **1** *(xárdári) bá cáplusi gereftan; kasi rá xar kardan va az u cizi gereftan; bá carbzabáni gereftan yá kári kardan; bá xáyemáli cizi rá bedast ávardan./ bá áváyi cáplusáne. //Pedaraw rá xarkarde tiqzad/ tiqaw zad./ bá carb zabáni bedarun e sáxtemán ráh yáft.//.* **2** **wheedle sb into doing sth** *kasi rá xar kardan va bekári vádáwtan; sar e kasi wire málidan va bekári vádáwtan; //Baccehá sar e ma rá wire málide vádáram kardand ke begozáram beravand sinemá/ celpard*.//*
wheel n **1** (**a**) *carx* (**b**) *(beviźe dar váźehá ye serewte) carx e...; harjá juri tarjome miwavad. //carx e kuzegari* [a potterr's wheel]*; duk, carx e risandegi* [spinning wheel]*.//.* **2** = steering-wheel (steer): *farmán (e ráde*/ máwin). //Ránande bá wakibáyi powt e farmán newast./ Farmán rá bedast gerefte kawti rá be bandar bord.//.* **3** *carxew, carx.* **4** **at/ behind the wheel (of sth)** (**a**) *powt e farmán. //Hengámi ke ráde*/ máwin xord wod ki/ ke powt e farmán bud?//.* (**b**) *(pendárin) afsár e kár rá bedast dáwtan. //U ke afsár e kár rá bedast gereft, kár e dálá** [company] *bálá gereft.//.* **oil the wheels** *bengarid be* "oil" **put a spoke in sb's wheel** *bengarid be* "spoke[1]". **wheels within wheels** *zadoband, duzokalak*
wheel v **1** (**a**) *(ru ye carx) hol dádan/ kewidan/ ávardan. //*wheel a barrow along the street.: *forquni/ pawangi rá dar xiyábán holdádan va bordan.//.* (**b**) *kasi rá bá carx yá taxteraván* [a trolley] *bordan. //Kasi rá bá taxteraván be kárgáh e kárdpezewki/ salyáni** [operating theatre/ room] *bordan.//.* **2** (**a**) *carxidan, gawtan; gardidan; gerdzadan. //parandegán bálásar e má dar ásemán micarxidand/ gerd mizadand.//.* (**b**) **turn (round/ around)** *bargawtan. //*Left/ Right wheel!: *(dar sarbázxáne: becap-cap!/ berást-rást!).*/ They wheeled round in amazement.: *bá wegeft bargawte, (negaristand.)//.* **3** **wheel and deal** *(anáyin, beviźe dar Ámriká) koláh gozáwtan sar e kasi; koláhbardári kardan; zadoband kardan. //Piw az inke kár be peimán/ bastan e peimán beresad xeili zadobandhá xáhad wod.//*
wheelbarrow (also **barrow**) n *forqun; pawang; arrábe ye dasti ye do carx*
wheelbase n *boná (andáze ye duri ye áse* [axle] *ye do cerax e jelo az áse ye docarx e powti dar ráde*/ máwin va mánand e án) [besanjid bá bona Avestáyi (EDPL)]*
wheelchair n *sandali ye/ newim e carxdár. //dar kudaki luki** [poliomyelitis] *gereft va bázmánde ye ruzgár e xod rá dar sandali ye/ newim e carxdár gozaránd.//*
wheeler-dealer n *(anáyin beviźe dar Ámriká) koláhbardár; zadobandci*
-wheeled *(setáyhá ye serewte misázad) ...-carxe; ...-carx. //yek ráde* ye bárkew e/ kámiyon e 16 carx/ carxe//*
-wheeler *(námváźehá ye serewte misázad) ...-carxe; ...-carx. //Yek motorsiklet e secarxe//*
wheelie n *(zabán e kuce) ruy e docarxe yá motorsiklet/ docarxedudi, conán savár wodan ke carxhá ye powt ru ye zamin va carx e jelo dar havábáwad; //docarxe/ motor rá ceráqpá kardan//*
wheel-house n *farmánxáne; otáqak e farmán e kawti*
wheelwright n *carxsáz; carxgar*
wheeze v **1** (**a**) *xesxes kardan.* (**b**) *fesfes kardan.* **2** *xesxeskonán goftan. //xesxeskonán goft "galudard dáram."//*
wheeze n **1** *xesxes. //sineaw kami/ andaki xesxes dárad/ mikonad.//.* **2** *(kohne wode/ anáyin/ dar Engelestán) yek andiwe ye/ wuxiye/ nirang e xub*
wheeziness n *bengarid be* "wheezy"
wheezingly adv *xesxeskonán; fesfeskonán*

wheezy adj (**wheezier, wheeziest**) *xesxesu, fesfesu. //yek piremard e xesxesu; yek tolombe ye kohne ye fesfesu./ Sarmáxordegiyam xeili behtare ast/ behtar wode ammá hanuz kami xesxes mikonam/ dáram.//*

whelk *ráb** [snail/ *halazun* <*Gilaki*] *e daryáyi ye bozorg [beviże az gune ye* Buccinum, con Buccinum undatum *ke dar Orupá mardom án rá faráván mixorand.]*

whelp n **1** *tule (ye sag).* **2** *(kohnewode yá xárdári) (bacce yá javán e) toxmesag*

whelp v *(beáyin) záyidan (baráye sag va mánandegán e án)*

when (interrogative adv/ *band e kárváże ye porsewi*) *kei?. //Kei mitaváni biyáyi?; Kei mord?/ Nemidánam kei mord.; Kei dar Espániyá mizisti?/ Az kei nápadid wode/ Az kei peidáyaw nist?//*

when (relative adv/ *band e kárváże ye peivandi yá vábastegi*) **1** *ke, harjá juri tarjome miwavad. //*Sunday is the day when few people go to work: *Yekwanbehá ruzi-st **ke** xeili mardom kam bekár/ sar e kár miravand./* There are times when I *wonder...*: ***Gahgáh** in porsew baráyam piw miáyad ke cerá dáram in kár rá mikonam?/* It was the sort of morning when...: *Yeki az ánruzhá/ bámdádhá **bud ke** hameaw sepelewk miáyad.//.* **2** *hamán zamán ke/ haminke/ hamánke...; //Vápasin didár e wahrbánu dar máh e Xordád bud, hamán zamán ke bimárestán e nou rá bázgowud/ bázgowáyi kard.//*

when (conj/ *peivandváże*) *hengámi ke; zamáni ke; hamin ke; con/ cun, "cun áftáb darámad zud beráh oftid." (ZBP, L4570, NKZZF); candánke, "candánke pási az wab gozawt..." (ZBP, L3765, GS). //Hengámi ke* [when] *(má) rasidim bárán miyámad./ Con/ cun/ hamin ke didaw behew/ be u dast takán dád./ Hargáh/ hengámi ke be Landan miravam bá masráde*/ otobus invaránvar miravam* [travel by bus]*.//.* **2** *hengámi ke; candán ke, "candán ke pási az wab gozawt..." (ZBP, L3765 GS). //candán ke/ hengámi ke harce zamán e ázád dárand jamjám*/* TV *negáh mikonand/ minegarand kei/ cejuri mitavánand cizi yád begirand/ biyámuzand?//*

whence adv *(band e kárváże ye bástáni yá beáyin) az hamánjá ke; ke az án (já)...; //be hamánjá ke az án/ ánjá ámadand bázgawtand./ bargawtand sar e já ye avvalewun.//*

whenever (conj/ *peivandváże*) **1** *hargáh, "man be safar miravam va káqaz nevewte va az womá pul xáham xást va hargáh káqaz resid dar zamán pul ferestid." (ZBP, L4572, NKZZF). //Hargáh bexáhi bá to dar án báre be goftogu minewinim.//.* **2** *hargáh. //Hargáh miáyad, dusti rá bá xod (hamráh) miyávarad./ Hargáh bárán mibárad bám cekke mikonad.//.* **3 or whenever** *(anáyin) yá har zamán e digar; yá hargáh e digar. //Kár e derangnápaziri nist./ wetábi nist/ wetábi dar kár nist./ Mitavánim án kár rá hafteyi digar yá hargáh e digar/ digari bekonim.//*

whenever *(band e kárváże ye porsewi) (newángar e wegeft ast) key? cejuri?. //cejuri tavánesti hame ciz (rá) bepazi?; cejuri gáh josti va inhame ciz poxti?/ Az kojá zamán gir ávarde in hame ciz poxti?//*

where (interrog adv/ *band e kárváże ye porsewi*) *kojá? //az kojá miáyad?/ Kojáyi ast?/ Ahl e kojá-st.?/ Nemidánam az kojá miáyad/ kojáyi ast./ Kojá dar womáram* [account] *laqzidam/ laqzew kardam?/ baráye estár** [holidays] *be kojá miravi?/* Where is all this leading?: *In be kojá mianjámad?//*

where (rel adv/ *band e kárváże ye peivandi) **1** (pas az váżehá yá vacanhá** [phrase] *ye newángar e jáhá bekár miravad) jáyi ke; ánjá ke; kojá; harjá juri tarjome miwavad. //Jáyi ke vápasin bár didiw* [the place where you last saw it.]*./ Yeki az andak kewvarháyi ke/ yeki az kewvarhá ye angowtwomári ke mardom dar ánjá az dast e cap miránand.//.* **2** *va dar ánjá; ke dar ánjá. //sepas be Páris rafte va dar ánjá 6 sál zistim.//*

where conj *(peivandváże) jáyi. //Án rá jáyi bene/ jáyi bogzárew ke hame betavánim bebinimaw./ Jáyi ke xoráki saxt yáft wavad/ kamyáb báwad, kamtar parandeyi sarásar e sál ánjá mimánad./ (pendárin) in hamán jáyi ast ke to dar laqzewi.//*

whereabouts *(band e kárváże ye porsewi) kojá, kojáyi, "va yeki kojáyi ke be tázi in xánand." (ZBP, L1523, DA). //Kojá yáftiw/ yáftiyaw?/ Kojáhá* [whereabouts] *peidáyaw kardi?/ Beman nemiguyad kojá nehádaw/ kojá gozáwtaw.//*

whereabouts n *newáni. //kasi ke newániyaw wenáxte/ dáneste nist.//*

whereas conj **1** *(peivandváże) (beviże dar dátikán*) bá dar cewm dáwtan e án ke; cun...;* **2** *(beáyin) ammá. //U 8000 dolár dar sál darmiyávard. ammá/ va hál ánke dust e doxtaraw dastekam sáli 20000 dolár misázad.//*

whereby rel adv *(bande kárváżeye peivandi) ke bá án; ke bá komak e án. //Barnámeyi rixt ke betavánand be komak e án bogrizand.//*

wherein (rel adv/ *band e kárváże ye peivandi*) *ke dar ánjá; kojá. //Jangali tárik ke dar ánjá bimhá dar kamin-and/ ast.//*

whereupon conj *(peivandváźe) az án ru. //(án doxtar/ zan) behew xandid va azánru/ az pei ye án (án mard) az otáq birun raft.//*

wherever conj **1** *harjá (ke); harjá juri tarjome miwavad. //Harjá (ke) delat mixáhad benewin./ Agar zir e sang ham (rafte) báwad peidáw mikonam* [wherever he is]*./ Ahl e Boula ast/ az Boulá miáyad/ Bouláyi-st./ Nemidánam Boulá kodám powte kuh ast/ Nemidánam Boulá kodám nákjáábád ast.//.* **2** *harjá, harkojá //Harjá pá migozárad anbuh e mardom baráye didanaw gerd ámade biyusán e u/ cewmberáhaw hastand./ harjá ke/ har kojá ke bidádi* [injustice] *báwad má mikuwim be komak bewetábim/ komak konim.//.* **3** **or wherever** *(anáyin) harjá ye digar. //Besyári jahángardán e bigáne az Espániyá, Faránse yá har já ye digar.//*

wherever (interrog adv/ *band e kárváźe ye porsewi- newángar e wegeft*) *az kojá. //Án koláh e xandeávar rá az kojá gir ávardi?//*

wherewithal n, **the wherewithal** *(anáyin) pulmul. //Delam mixáhad yek esteriyo ye/ ávác* e nou bexaram, ammá pulmulewo nadáram.//*

whet v (**whetted, whetting**) **1** *tiz kardan (e kárd bá sáyidan be sang).* **2** *(bar)angixtan. //xándan e korásehá ye jahángardi* [travel brochures] *árezu ye ádam/ mardom rá baráye raftan be estár/ gawtogozár barmiyangizad* [whets one's appetite for a holiday/ vacation]*//*

whether conj **1** *(piw az yek band yá kárváźe ye xámi ke newángar e dárá budan e gozir báwad bekár miravad).* (**a**) *(cun wavande ye kárváźeháyi con* know, doubt, wonder*, va mánand e án bekár miravad) yá, áyá. harjá juri tarjome miwavad. //*I don't know whether I'll be able to come.: *Nemidánam mitavánam biyáyam **yá na**./* We'll be told tomorrow whether we should take the exam or not.: *Fardá bemá miguyand ke áyá báyad ázmund bedahim **yá na**./* I asked him whether he had done all the work himself or whether he had any assistance.: *Azaw/ azu porsidam hame ye kár rá xodaw karde **yá** komak gerefte.//.* (**b**) (after adjs and preps) *(pas az setáyhá va bandváźehá) //*She was undecided (about) whether she should accept his offer.: *Dodel bud ke áyá piwnahád e u rá bepazirad yá na./* He hesitated about whether to drive or take the train.: *Dodel bud kke áyá beránad/ bá ráde*/ máwin beravad yá bá kárván dudi./* It all depends on whether she likes the boss or not.: *Xeili bastegi dárad ke sálár/ kixá* [boss] *rá dust dáwte báwad yá na/ az kixá xowaw biyáyad yá na.//.* (**c**) (used as the subject or complement of a sentence) *(con konande ye kár va yá peivand be vákiyámhá bekár miravad) yá. harjá juri tarjome tavánad wod. //*It's doubtful whether there'll be any seats left.: *Gomán nemiravad ke hic jáyi tohi bemánad./* The question is whether to go to Munich or Vienna.: *Porsew in ast ke be Munix báyad raft yá be Viyená. [besanjid bá in dastán e Gilaki, "Áy buwum Rawt. Áy buwum Rawt. Buwum tá Langarud mi tále' bargawt ".//. [Parvá konid ke dar Pársi hamán kár* bedun e váźe ye viźeyi (whether/ or) *anjám miwavad. (JGS)].* **2** **whether or not** *(baráye newán dádan e inke do gozir* [option] *tavánad bud bekár miravad) ce... ce; xáh... xáh/ xáh... yá na. //*Whether or not it rains/ Whether it rains or not, we're playing football on Saturday.: *Xáh bárán bebárad yá nabárad, yekwanbe pátapká*/ futbál bázi mikonim./ Begu xowat miáyad yá na. Begu mixáhi yá na. Begu delat mixáhad yá na./* They'll find out who did it, whether you tell them or not.: *Ce behewán beguyi ce naguyi, xodewán tahotuyaw rá darmiyávarand ke ki án kár rá karde.//*

whetstone n *sáv, afsán. [baráye tiz kardan dás, eskene* [chisel] *va mánand e án]*

whew (also **phew** interj/ *wegeftváźe*) *ávax, áx, uf. //*Phew!/ wao! that car was going fast!: *ávax, áx, uf án ráde* ce tond miraft!/ ávax, áx, uf ce xub darraft/ darraftim/ darrafti!//*

whey n *duqáb (ábi ke ru ye wir e boride mimánad)*

which *(harvenám e porsewi) kodám?, harjá juri tarjome miwavad. //Kodám tondtar .../ tondtar miravad, masráde*/ otobus yá kárvándudi?/ Kodám Áqá ye Esmit/* Smith *rá miguyi, áni ke tárix miyámuzad yá áni ke musiqi yád midahad?/ dar dabestán ce/ kodám zabánhá rá xándi?/ Az u/ az-aw bepors kárván dudi ye Landan az kodám sakku*[platform] *miravad?//*

which (interrog pron/ *harvenám e prsewi*). *//máye ye/ ámuzák* [subject] *e delxáh e to kodám ast?/ Kodámyek az pesarán bolandtar ast?/ Sandalihá inhá/ inháw inhá-st, begu bebinam kodámyek miyarzad ke bexaram?/ Án doqoluhá candán hamánand e ham-and/ candán beham mimánand ke nemitavánam beguyam kodám be kodám ast.//*

which rel det *(harvenám e peivandi) ke. //Hame ye porsewhá darbáre ye operá/ sangitan* bud, cizi ke* [about which] *man hic az án sarrewte nadáram/ nemidánam./ Peik tasu* [o'clock] *ye6:30 e bámdád miáyad, (dorost) hamánzamáni ke* [at which time] *ke man saxt xábam.* [I am fast asleep.]*//*

which rel pron *(harvenám e peivandi) ke; án... ke. //(Án) ketábi ke ru ye miz ast bardár./ Xáneyi ke ru be/ negarán e báq ast gerántar ast./ Án páreyi rá ke dar soxanrániyam az án yád kardand* [refer] *bexán./ Behtarin celpardeaw*/ filmaw ke cand baram*/ jáyeze bord/ barande wod darbáre ye zendegi ye Gándi bud./ Ráde* ye/ máwin e nouyi ke baráyaw sihezár dolár dád hanuz hicci/ hic ciz nawode rafte zir e vásác** [repair]*//*

whichever det, pron *(harvenám)* **1** *har... ke; har kodám ke...; //Har koláhi ke behtar behet miáyad/ mixorad bardár./ Dar har sofrexáneyi ke miz e tohi/ xáli dáwte báwad wám/ náhár/ cáwt mixorim./ Harkodámetán ke noxost/ avval beresad baram*/ jáyeze* [prize] *migirad.//.* **2** *har...; harkodám ....; //harkodám rá ke bexari 6 máh páyandán* [guarantee] *dárad./ Az har/k odám ráhi ke beravi se tasu* [hour] *bederázá mikewad.//*

whichever (interrog det, interrog pron/ *harvenáme porsewi*) *(newángar e wegeft) kodám (yeki). //Kodámyek az in baccehá az án e/ mál e to-st?//*

whiff n, **whiff (of sth)** **1** *bu ye kam; nasim; harjá juri tarjome miwavad. //*catch a whiff of perfume/ cigar smoke: *Bu ye xow e hubuyi* [perfume]*/ sigár e bargi be bini ye kasi xordan./ yek kami nasim e havá ye táze xordan* [have a whiff of fresh air]./ *(pendárin) bu ye bim, rosváyi, badgománi* [a whiff of danger, scandal, suspicion]*.//.* **2** *pof, pok. //*a whiff of anesthetic: *yek pof dáru ye huwbari/ bihuwkonande./ cand pok be sigár/ copoq zad.//.* **3** *(anáyin, soxan dar parde) bu ye gand. //Az pit e áwqál bu ye gand e xeili badi miáyad.//*

while[1] n **1** *yek candi, "con yek candi kár kardam ..." (ZBP, L2329 AT); candgáhi; yek dam, "yek dam biyásud pas ruz wod." (ZBP, L2615 AT); yek candgáh. "dar e ganjhá ye kohan kard báz -- gowád ánce yek candgah bud ráz." (ZBP, L6502, SF). //Piw az dátikán* xándan* [studying law] *candgáhi dar yek bánk/ ganj kár kard./ Candgáhi/ yekcandi/ yekcandgáh az u hic ágáhi nadáwtim./ Dar dam/ yek dam e digar bázmigardam/ zud bázmigardam* [I'll be back a little while.]*./ Yáftan e mehmánsará yekcandi bederázá kewid.* [It took quite a while to...]*./ Se tasu* [hour] *biyusidim va hameaw árezu mikardim/ be in omid budim (ke) kasi biyáyad va má rá bebarad* [fetch us]*.//.* **2** **once in a while** *bázgardid be* "while". **worth sb's while** *bengarid be* "worth"

while v, **while sth away** *zamán rá gozarándan/ separi kardan. //Dar parvázgáh/ forudgáh bá xándan e máhnámehá zamán rá separi kardim./ Cand tasu* [hour] *rá dar ganjine/ muze separi kardan ásán ast.//*

while[2] *niz* **whilst** *(peivandváže/* conj*)* **1** (**a**) *hengámi ke; hamánjur ke. //Haminjur ke/ hamánjur ke/ hengámi ke dáwt mawqaw/ kárhá ye nevewtani ye wabaw* [doing his homework] *rá mikard xábaw bord./ Hengámi ke dar Wiráz budam yek jawnváre* [carnival] *ham bud./ Hengámi ke dar band/ zendán bud, noxostin matal* [novel] *e xod rá nevewt.//.* (**b**) *hengámi ke; hamzamán e án ke. //Hengámi ke Maryam (dáwt) náme minevewt, baccehá (dáwtand) birun bázi mikardand./ Haminjur ke/ hengámi ke rânde sar e kár miravad be rádiyo/ vákive* ham guw midahad./ Hengámi ke dánewámuz budam dar yek wabxáne/ wabáneruzi* [hostel] *zendegi mikardam.//.* **2** *(baráye newán dádan e náhamgeni ye dociz) ammá. harjá juri tarjome miwavad. //Man qahve ye náb* [black coffee] *dust dáram ammá u qahve rá bá xáme dusttar dárad./ Zabán e Englisi rá dar sarásar e jahán mifahmand/ darmiyáband ammá zabán e Torki rá birun az xod e Torkiye angowtwomári* [few] *mardom soxan miguyand.//.* **3** *(beáyin) garce; bá ánke. //Garce xastován/ xastu hastam* [I confess] *ke porsemánháyi/ gereftáriháyi dar kár ast, ammá hamdástán nistam/ bávar nadáram ke nataván ánhá rá bázgowyid/ az miyán bardáwt.* [resolve]//

whim n *havá, "kasi ku bovad bar xerad pádewá -- raván rá nadárad beráh e havá." (ZBP, L3395, SF); "yeki ánke bar to conin gawteam -- xerad rá ze bahr e havá kowteam." (ZBP, L6592 SF); riz, riź (ZBP, C4861 FM); vir. //haváyi/ riźi/ viri biw nist* [a passing whim]*./ Engár ámádeand be har sázaw beraqsand* [They seem ready to indulge his every whim.]//

whimper v **1** *zuze kewidan; vang zadan.* **2** *vang zadan, nálidan. //Nálán goft, "xáhew mikonam ma rá tanhá nagozár."//*

whimper n *vang, nále, zuze*

whimsical adj *riźmand; báziguwáne; barárezuy, "bedu goft key mádar e nikxuy -- na bogzidam in rá bar árezuy." (ZBP, L6567 SF). //*a whimsical sense of humor: *wuxmanewi./ dástáni báziguewáne baráye kudakán.//*

whimsically adv *az ruy e havá; bar e árezu(y)*

whimsy n (*niz* **whimsey**) **1** *havá, riz, riź, vir, bázi, harjá juri tarjome miwavad. //*His speech was full of whimsy.: *soxanánaw bekerdár e bázi bud./ "cerá conin kardi?" "namidunam. viram gereft."//.* **2** *havá, riz; riź. //yeki az riźhá ye wegeft e/ wegeftangiz e u.* [bizarre; whimsies]//

whin n = gorse

whine n *(biwtar yekáni)* **1** *zuze, vang.* **2** *zuze, nále. //nále ye peivaste ye yek arre ye barqi.//*

whine v **1** *zuze kewidan, nálidan. //áváyi con zuze/ nále./ Sage birun e dar newaste zuze mikewid ke tu biyáyad.//.* **2** (**a**) *(baráye xárdári) zer zadan; nálidan. //zer nazan!, nanál!/ nále nakon!/ Án bacce baráye ci zermizane?.//.* (**b**) *(xárdári) náliidan. //Nálide goft, "Mixáham beravam xáne"//*

whiner n *zuzekw, nálán, zerzeru*

whinny n *wihe*

whinny v (pt, pp **whinnied**) *wihe kewidan. //Asbe án asb bá wádi/ xowi wihe kewid.//*

whip[1] n **1** *táziyáne, awtar [(ZBP, C7658; C3468, MK, BF) <Avestáyi, awtraya]. besanjid bá* "horsewhip (horse)". **2** (**a**) *(dar Engelestán va Ámriká/ dar siyásatmadári) afsárdár.* (**b**) *(pendárin) dastur. //*very urgent whip: *yek dastur e xeili biderang.//.* **3** = whipper-in. **4** *nemewk* [xáme, toxmemorq bá mive]. //nemewk* e mowáti*/ wokoláti/ bá tutfarangi//.* **5** **a fair crack of the whip** *bengarid be* "fair[1]". **get, have, hold, etc the whip hand (over sb)** *afsár (e kár) dar dast e kasi budan; riwoqeici dast e kasi budan. //Hamestáránewán* [opponents] *afsár rá bedast dáwtand va páydári bihude bud.//*

whip[2] v (**whipped, whipping**) **1** *táziyáne/ awtar zadan. //Agar gonáhká rá gir ávarand táziyáneaw mizanand.//.* **2** **whip sth (up) (into sth)** *behamzadan/ zadan (xáme, toxme morq va mánand e án). //qahve bá xáme ye zade/ zade wode./ galhá rá* [the ingredients] *xub zade xamir e narmi sáxtan//.* **3** *(dar Engelestán) dozdidan, zadan, kew raftan. //Ki catr e ma rá kew rafte/ zade?//.* **4** *zadan, tond raftan, wetáftan; táziyánevár ... kardan. Harjá juri tarjome miwavad. //Dozd e sar e kuce zad becák va nápadid wod./ Haminke mixást az powt be u/ behew betázad jáxáli dád* [she whipped round]./ *Án wáxe táziyánevár/ con táziyáne bargawte beruyam xord./ Án mehmán e náxánde* [intruder] *nágahán/ tond kárdi az jibaw birun kewid./ Bád zad (va) cand tá az palmehá* [slates] *rá az bám (táziyánevár) kand va bord* [whip off]./ *Án setáre/ honarpiwe rá tondi andáxtand tu ye yek ráde* ye tiztak va bordand* [whipped into a fast car].//. **5** (**a**) *labeduzi kardan; lab e cizi rá kuk zadan tá riwriw nawavad* [fraying]. (**b**) *(tah e tanáb, baxiye yá cizi hamánand e án rá) naxpic kardan.* **6** **whip sb/ sth on** *táziyáne zadan va tondtar rándan yá bekár vádáwtan.* **whip sth/ sb up** (**a**) *barangixtan, dáman zadan; dastopá kardan. //Mikuwand baráye námzad e xod haváxáháni dastopá konand* [whip up support for their candidate]./ *Án soxanrán mardom rá barangixte diváne kard* [whipped up into a frenzy].//. (**b**) *(anáyin) tondi xoráki sareham kardan. //Tondi va be ásáni mitavánam yek xágine/ yek toxmemorqnimru dorost konam.* [whip you up some scrambled egg].//

whipcord n **1** *pál (ZBP, C192).* **2** *goft (párce ye setabr e rizbáf) (ZBP, C1403, FM)*

whiplash n *(kust e) táziyáne; táziyáne zadan; awtar zadan*

whiplash injury *ragberag wodan (beviźe gardan)*

whipper-in n (pl **whippers-in**) (also **whip**) *sagbán (dar wekár); sagband, "Ey amiri ke amirán e jahán xás-o-ám -- bande o cáker o mouláy va sagband o qolám." (Ganzale ye Bádqeysi)*

whipper-snapper n *(kohne wode- anáyin- baráye xárdári) porru; sangepá ye Qazvin*

whippet n *guneyi sag e tázi ye kucak hamánand e* grayhound

whipping n *awtar/ táziyáne xordan*

whipping-boy *kasi ke diváraw az digarán kutáhtar ast; balágardán; guz e nane marg e bacce. //Man ke dige besotuh umadam harki tu ye in daftar laqzewi mikonad man o/ ma rá balágardunaw mikonand./ Man ke digar besotuh ámada, harki dar in daftar laqzewi mikonad hakimbáwi rá/ ma rá deráz mikonand.//*

whipping cream *nemewk (ZBP, C6777 FM)*

whippy adj *fanari. //yek asá ye/ cubdast e/ yek tarkeye* [cane] *fanari.//*

whip-round n *(anáyin- dar Engelestán) káse ye gedáyi dast gereftan, dour gawtan va az mardom darxást e komak e puli kardan. //az hamegán dar daftari baráye roftegarhá darxást e komak e puli kardan (baráye xaridan e cewmrouwani ye Krismas/ zádruz e Mehr* [MM]//*

whirl v **1** *carxidan, carxándan. //parrehá* [blades] *ye carxán e yek bádbezan./ Barghá carxide mirixtand.; Bád barghá ye rixte rá carxánde boland mikard* [whirl up]./ *Rismán rá gerd e saraw carxánd./ Hampá ye raqs e/ vawte xod rá gerdágerd e faxan* carxánd.* [whirl his partner round the dance floor]//. **2** *mánand e ferfere gozarándan; tond gozawtan./ mánand e ferfere raftan/ gozawtan. //Haminjur ke kárvándudi wetáb migereft xánehá mánand e ferfere az jelo ye má migozawt./ ánhá rá dar ráde* ye/ máwin e tiztak e nou ye xod* [his new sport car] *savár karde con ferfere raft.* [whirled them away]//. **3** *(baráye maqz, sahewhá*

[senses] *va mánand e án) gij raftan; sarsám gereftan. //Xábam nemibord/ nemitavánestam bexábam kalleam/ saram hanuz az ánce wanide va dide budam gij miraft.//*

whirl n **1** *carxew. //carxew e tiqehá ye parváne* [propeller blades]//. **2** *... yeki pas e digari; ... pas e...; zanjirvár; sarsámávar. //mehmáni* [party] *pas e mehmáni conánke engár páyáni bar án nabáwad; mehmánihá ye zanjirvár./ kárhá ye gunágun birun e xáne sarsámávar* [the social whirl].//. **3** *sargije, giji, gogije; sarsám. //*My mind is in a whirl: *saram gij oftáde; sarsám geretam.//*. **4** **give sth a whirl** *(anáyin) ázmudan, ázmáyew kardan. //Án kár xeili delangiz/ wurangiz neminamáyad* [sound/ seem] *ammá beharruy ázmáyewi az án mikonam.//*

whirligig n **1** *ferfere.* **2** = roundabout 1

whirlpool n *gerdáb*

whirlwind n **1** *gerdbád, (pendárin) mánand e gerdbád, xeili tond, taroferz. //*a whirlwind affair: *taroferz ruyehamrixtan./* a whirlwind courtship: *námzadbázi ye taroferz./* a whirl-wind romance: *yek del na sad del deldáde ye kasi wodan.//*. **2** **reap the whirlwind** *bengarid be* “reap”

whirr n *(niz beviże dar Ámriká* **whir**) *fer-fer (kardan). //fer-fer (kardan) e yek bádbezan/ yek ás* [motor]*/ parváne* [propeller]*//*

whirr v *(niz beviże dar Ámriká* **whir**) *fer-fer kardan; ferri + kárváże. //Án parande ferri par zad/ parid va gozawt.//*

whisk n **1** *gaviwe [sim e picide baráye hamzadan e xáye/ toxm e morq yá xáme].* **2** *...zan/ ... rub [<roftan]. //*a fly-whisk: *-zan/ -kow con,* a fly-whisk: *magaszan/ magaskow/ xákrub; rubak* [<roftan].//*. **3** *(con dom e asb) takán takán dádan va zadan*

whisk v **1** *(con dom e asb) takán takán dádan va zadan. //Án asb/ asbe bá xawm domaw rá takán dáde insu ánsu mizad.//*. **2** *zadan (con toxm e morq rá).* **3** **whisk sth away/ off** *zadan, parándan. //Magashá rá bá magaskow* [whisk] *parándan/ dur rándan//.* **whisk (sb/ sth) away, off, etc** *nágahán/ ferti ... kardan/ bordan. //Pristande** [the waiter] *piw az inke xorákemán rá bepáyán resánim nágahán/ ferti xorákhá rá barcid./ bá avarbar/ ásánsor ferti bordandaw be owkub e bálá* [whisked up to the top floor]*//*

whisker n **1** **whiskers** *riw. bengarid be* “beard, moustache”. **2** *sebil e (gorbe, muw).* **3** (idm) **be the cat's whiskers/ pyjamas** *bengarid be* “cat”. **by a whisker** *xeili nazdik e...; har já juri tarjome miwavad. //*She missed the first prize by a whisker.: *Baram* e/ jáyeze ye noxost az baqal e guwaw darraft./ Yek rize mánde bud/ xeili nazdik bud avval wavad/ baram* e noxost rá bebarad.//*

whiskered, whiskery adj *riwu, sebilu*

whisky n *(dar Engelestán),* **whiskey** *dar Ámriká yá Irland.* **1** *viski/ marzbuze*. //yek botri viski/ marzbuze//.* **2** *//in viski ye/ marzbuze* ye besyár xubi-st.//.* **3** *yek jám viski/ marzbuze*. //Xáhew mikonam do tá viski/ marzbuze* bedahid/ biyávarid.//*

whisper v **1** (**a**) *danidan; zirguwi/ dareguwi soxan goftan.* (**b**) **whisper (about sb/ sth); whisper sth/ (to sb)** *pecpec kardan; dareguwi goftan; áheste goftan; danidan; forugoftan. "U dahán bar guw e wir nehád va cizi beguw e u forugoft." (ZBP, L2346, AT). //Áyá midáni (ke) pecpec kardan/ dareguwi soxan goftan zewt/ nápasand ast?/ cizi dar guw e man forugoft/ dareguwi cizi beman goft./ Áheste goft/ danide goft "xeili mitarsam."/ Áválzeyi dar dahánhá picide/ oftáde ke xeili zir e vám ast/ vám dárad* [heavily in debt].//. **2** *danidan. //bád dar daraxtán midanid.//*

whisper n **1** *dareguwi/ pecpec (soxan goftan). //Dareguwi/ pecpec soxn goft.//.* **2** *áváze. //Buyaw miáyad* [I've heard] *ke án bongáh nazdik ast varwekaste wavad.//*

whispering campaign *kasi rá badnám kardan, jáme ye kasi rá siyáh kardan, "Má naguyim bad o meyl be náhaq nakonim -- jáme ye kas siyah o dalq e xod azraq nakonim." (Háfez); bá dowyád barkasi táxtan, va u rá badnám kardan*

whist n *[guneyi bázi bá ganjafe hamánand e Bridge baráye 4 tan.].* **whist drive** *bázi ye* whist *e zanjirvár candtane*

whistle n **1** (**a**) *sut; sut e yek ás e boxár* [whistle of a steam engine]. (**b**) *wappal (ZBP, C6481). //woppol e parandegán./ wappal/ woppol/ sut e yek tuká* [blackbird]//. **2** *sut/ sutsutak. //dávar sut zad/ sut kewid/ sutid*//.* **3** **blow the whistle on sb/ sth** *bengarid be* “blow[1]”. **wet one's whistle** *bengarid be* “wet” v

whistle v **1** (**a**) *sut zadan/ kewidan; wepalidan; wepilidan; sutidan. //Án pesarbacce bá wádmáni/ sarwádi* [cheerfully] *sut mizad/ miwepilid./ Kárván dudiyi az dur sut mikewid/ miwepilid./ Bád az miyán e wekáf e dar sut mikewid.//.* (**b**) *sut zadan; wepelidan; wepilidan. //Ráh miraft va naqmeyi wád bá sut mizad/ sutzanán naqme ye wádi sardáde miraft.//.* (**c**) *sut zadan/ kewidan. //Sut zade/ kewide sagaw rá bázxánd*

[whistle sb back]./*Baráye sagaw sut kewid./ Sut kewide bedustaw fahmánd ke penhán bemánad.* [to keep hidden]//. **2** *sut kewidan va tond raftan/ tond gozawtan. //Goluleyi az baqal e guwaw/ az bálá ye saraw sut kewide gozawt.//.* **3** **whistle in the dark** *dar táriki sut zadan yá áváz xándan va tars rá az xod dur kardan/ bar tars e xod cire wodan/ bexod deldári dádan.* **4** **whistle for sth** *(anáyin) xáb e cizi rá didan. //Gománam agar pulaw rá mixáhad, aknun digar báyad xábaw rá bebinad.* [he'll have to whistle for it]//

whistle-stop n **1** *istgáh e suti, dar Ámriká, istgáh e kucak e ráh áhan ast ke tanhá bá sut e negahbán, kárván ánjá miyistad.* **2** *tokepá bejáyi raftan, sar zadan yá didádári kutáh.* //on a whistle-stop tour of the country: (*dar peikárhá ye gozinewi/* election campaign) *tokepá be wahrhá ye kewvar sari zadan.//*

whit n *(biwtar dar vákyámhá* ye ma** [negative sentences] *bekár miravad) rize, xorde; harjá juri tarjome miwavad. //Be toxmam ham nist, xáh bemánad, xáh beravad.* [I don't care a whit (ie in the least)]./ *Án gozárew rá xándam ammá hicci saram nawod.* [I'm no whit the wiser]//

whit n = Whit Sunday: *haftomin Wanbe va Yekwanbe pas az restáxiz e Masih/ Mehr*.* //the Whit weekend: *haftomin Wanbe va Yekwanbe pas az restáxiz e Masih/ Mehr*//*

white[1] adj (**whiter, whitest**) **1** *sepid, sefid, espid. //Divárhá ye sepid (rang wode)/ dandánhá ye sepid e nirumand./ Muyaw sepid gawte/ wode./ Dust dáram qahveam sepid/ bá xáme/ wir báwad.//.* **2** *sefidpust; (az neżád e) sepid/ sefid.* **3** **white (with sth)** *rangparide. //Az xawm rangaw paride bud.//.* **4** **(in) black and white** *bengarid be* "black[2]". **bleed sb white** *bengarid be* "bleed". **show the white feather** *bengarid be* "show[2]". **(as) white as a sheet** *sepid, con gac. //Án ágáhi ke beguwaw rasid con gac sefid gawt.//.* **(as) white as snow** *sepidbarfi, be sepidi ye barf, xeng, "basá asb e siyáh o mard e borná -- ke gawt az gard xeng o pirsimá" (ZBP, L7700 VR); xengsár. (baráye mu) (ZBP, C5289, FM). //pirmardi bá muhá ye sefid e barfi/ pirmardi xengsár.//.* **a white elephant** *"áftábe xarj e lahim"*

white v, **a whited sepulchre** *(beáyin) ádam e doru/ riyákár*

white[2] n **1** *(rang e) sepid/ sefid. //kami biwtar sefid biyámiz/ bezan tá rang kamrangtar wavad.//.* **2** (**a**) *sepid; jáme yá párce ye sepid.* (**b**) **whites** *jáme ye sepid (e varzewi beviże baráye tenis/ celtapká*).* //tennis whites: *jáme ye sepid e tenis/ celtapká*./ Raxthá ye sepid rá bá rangi nabáyad yekjá wost/ wostan e raxthá ye sepid bá rangi yekjá dorost nist.//.* **3** *sepide ye/ sefide ye toxmemorq/ xáye. //dotá sepide ye toxmemorq rá bezan/ bekár bebar.//.* **4** *(ádam e) sefidpust.* **5** *sefide ye cewm. //sefide ye cewmánaw porxun ast* [bloodshot]//. **6** **black and white** *bengarid be* "black"

white ant = termite

whitebait *wáhmáhi kute; kute [<kute, con "siyámáhi kute" (Gilaki)]; kuli (wáhmáhihá ye kucak e simin benámháye dánewik e* <u>Clurpea sprattus</u>, <u>Clurpea harengus</u>)

white cell, white corpuscle *guyce ye sefid. besanjid bá* "red corpuscle" (red[1])

white coffee *qahve bá xáme yá wir*

white-collar adj *kármand e daftari/ powtemiznewin.* Cf "blue-collar" (blue[1])

white dwarf *(setáre ye kucak e sefid, kamnur, porcegál* [dense]*) esterá* [<Semnáni, esterá]; besanjid bá* "red giant" (red[1])

white ensign *parcam e sefid e kawtihá ye niru ye daryáyi ye Engelestán*

white flag *parcam e sefid (newán e separ andáxtan)*

Whitehall n **1** *nám e xiyábáni dar landan ke biwtar e divánhá ye warvini** [government offices] *dar ánjá-st.* **2** *sarrewtedári ye/ warvin* e Engelestán. //sarrewtedári ye/ warvin* e Engelestán az berást dáwtan e/ ostovár dáwtan* [confirm] *e án gozárewát sarbáz zad.* [refuse]./ *Áväzeháyi* [rumors] *dar* Whitehall *picide.* [rumors are circulating]//

white heat *(baráye mes va áhan) garmá ye miyán e 1500 tá 1600 dareje ye sadsad/ sántigerád ke dar án nur e sepid az felez mitábad.; fudáz*. bengarid be* "white-hot"

white hope *(anáyin) cewmoceráq. //Ruzgári/ ruzi cewmoceráq e kumal* e kár* [Labour Party] *bud.//*

white horses *sepidkuhe/ sepid kuhegán [moujhá ye sarsepid e daryá]*

white-hot *besyár dáq; godáxte; fudáz* [fu + dáz, niz nám e rustáyi ast. bengarid be (EDPL); besanjid bá Avestáyi "dażaiti"]*

White House, the White House **1** *káx e sefid (xáne ye farbod*/* president *e Ámriká).* **2** *farbod* e Ámriká va ráyzanán e u./ Káx e sefid. //Káx e sefid án gozárew rá vádang karde* [denied].*//*

White lead *karbonát e sorb/* lead carbonate. *sepiták* ke baráye rangrazi bekár miravad*

white lie *doruq e kucak e biázár; doruq e cáreandiwáne*

white man (fem **white woman**) *mard e/ zan e sefidpust. //Marzhá ye dur oftáde ke pá ye hic ádam e sefidpusti be ánjá nareside.//*

white meat **1** *guwt e sefid [morq/ gusále/ xuk]*. **2** *guwt e sine ye juje yá parandegán. Besanjid bá* "red meat"

whiten v *sefid/ sepid(tar) kardan/ wodan. //kafwhá ye/ muzehá ye tenis e/ celtapká* ye xod rá sefid kardan.//*

whiteness n *sepidi/ sefidi*

white noise *calapcalap [áváháyi bá basámad/* frequency *e gunágun, va yek niru] (ZBP, C4239, FM)*

White Paper, Green Paper *dastur e newast; gozárew e warvin** [government]*/ dar Kahestán** [parliament] *e Engelestán*

white pepper *felfel e kubideye sefid (pustkande)*

white sauce *cáwni ye sefid. //Be cáwni ye sefid panir biyafzáyid.//*

white slave *kaniz e Rumi. //dádosetad e/ tarábari ye kanizán e Rumi//*

white slavery *bardegi ye zanán yá kanizán*

white spirit *(beviże dar Engelestán) naft e sefid. //rang rá az ferce* [brush] *bá naft e sefid pák kardan//*

White Sunday *bengarid be* "whit"

white tie *jáme ye beáyin (mardán bá ko-er*/ kerávát yá parváne ye sefid). //*Is it a white-tie affair?: *Áyá án mehmáni beáyin ast va báyad dar án jáme ye beáyin puwid?//*

whitewash n **1** *duqáb (e áhak yá gac); panbe áb; láv.* **2** *mástmáli (kardan); //kacali zir e mu-e!/ Namáyandegán án gozárew rá napazirofte* [dismiss] *án rá tanhá mástmáli womordand.//*

whitewash v **1** *duqáb/ panbe áb málidan/ zadan; sefid kardan; láv málidan. //Birun e kolbe* [cottage] *rá duqáb/ panbe áb málidan/ zadan.//.* **2** *mástmáli kardan*

white wedding *jawn e bayugáni/ arusi (beviże dar kelisá)*

white wine *nabid e sepid. besanjid bá* "red wine; rosé"

whiting[2] *(niz* **whitening***)* n *narme ye gac/ gard e gac (ke baráye sáxtan e duqáb* [white wash] *yá pardáxt e sim bekár miravad.)*

whitish adj *sefidfám/ sef e rouwan; ánce ke rangaw be sepidi mizanad. //*a whitish blue: *ábi ye sefidfám/ ábiyi ke be sefidi mizanad./ yek pirhan e sefidfám//*

whitlow n *każdome (ámás e bix e náxon e dast yá pá) (ZBP, L832, FH); guwi (ZBP, C531, FM)*

Whitsun (*niz* **Whit**) n *Bengarid be* "whit sunday, whit"

Whitsun Tide = whitsun

whittle v **1** (**a**) *(láyehá ye yá borewhá ye názok az cub) taráwidan.* (**b**) **whittle A (from B); whittle B (into A)** *taráwdian. //Az wáxe ye yek deraxt mix e cubi baráye cádor* [a tent-peg] *taráwidan.//.* **2** **whittle sth away** *taráwidan. //biarzew wodan e/ bádkardan e pul, anduxte ye ánán rá káste.//.* **whittle sth down** (**a**) *bá taráwidan cizi rá názok kardan.* (**b**) *kamkam kucak kardan/ kástan. //Baráye kástan e hazinehá az womár e kármandán dárand kamkam mikáhand.//*

whiz-kid n *(anáyin- gáh baráye xárdári) kasi ke xeili zud be jáhá ye bálá/ bálá-bálá reside; xeili zirak; zebel; kasi ke yek wabe rah e sadsále rafte. //Kixá** [manager] *ye táze berásti ádam e zebeli ast.//*

whizz v (**whizzing, whizzed**) **1** *viz/ viż/ qiż kardan. //goluleyi az bix e guwam viż gozawt.//.* **2** *xeili tand raftan; viźviź raftan. //viźviź dar wáhráh raftan//*

who (interrog pron/ *harvenám e porsewi*) **1** *ke, ki. //zani ke/ bánuyi ke koláh e siyáh bar sar dárad ki-st?/ Nemidánam ki/ ke emruz bámdád zang zad/ telefonid./ Án mardán sefidpuw ki-yand?/ Midáni ki/ ke panjere rá wekast?//.* **2** *(anáyin) ke/ ki rá. //ke/ ki rá dar kelisá didi?/ Be ke/ be ki dári zangmizani/ mitelefoni?/ Be ki/ be ke bedahamaw?/ Án rá be ke bedaham?/ Án pul baráye ki-st/ki-ye?//.* **3** **who am I, are you, is she, etc, to do sth?** *... cekáre budan ke...; sar e piyáz buand yá tahe piyáz...; //To ki hasti ke be man beguyi/ to cekáreyi ke be man beguyi/ to sar e piyázi, yá tah e piyázi ke be man beguyi nemitavánam docarxeam rá injá bogzáram./ Mage/ magar xáne ye to-st/ xáne ye to ke nist.//.* **(know, learn, etc) who's who** *...rá wenáxtan/ yád gereftan. //Diri naxáhad páyid ke hamegi rá dar in baxw bewnási/ zud/ bezudi hamegi rá dar in baxw xáhi wenáxt.//*

who (rel pron) **1** (**a**) *(harvenám e peivandi) ke. //Mardi ke mixást to rá bebinad.; Mardáni ke mixástand to rá/ womá rá bebinand./ Ánháyi ke/ mardomi ke diruz zang zadand/ telefonidand/ sarzadand mixáhand án xáne rá bexarand.//.* (**b**) *ke. //Zanam/ hamsaram (ke) aknun birun ast, hengámi ke bázgawt be womá zang*

xáhad zad/ be womá mitelefonad./ Xánum e/ bánu Smith *ke dar kár e ámuzgári kárkowte/ kárázmude ast (in) bahár be má mipeivandad./* Mary, who we were talking about: *Meri án doxtare ke piwtar (dáwtim) darbáreaw goftogu mikardim hamaknun ámad/ az dar ámad/ tu ámad.//*

WHO *(kutáhwode)* "World Health Organization" *sázmán e bedáwt e Jaháni*

whoa interj *wá!; how!*

who'd *kutáh wode az* **1** who had. *bengarid be* "have". **2** who would: *bengarid be* "will[1], would[2]"

whodunit *niz* **whodunnit** n *(anáyin) dástán yá namáyew e kárágáhi. //*Her latest whodunit: *vápasin dástán e kárágáhiyaw.//*

whoever pron **1** *harke, harki, harkasi ke. //Harkasi ke án rá beguyad doruqguy ast./ To dar barábar e harkasi ke/ to be har kasi ke sarrewtedár e foruw* [in charge of sales] *ast pásoxgu hasti.//.* **2** *harke.../ harkas ke mixáhad báwad...; //Harkas ke mixáhad báwad, agar bexáhad bá man telefoni/ bá vákubar* goftogu konad begu kár dáram/ dastam band ast./ Be harke delat mixáhad begu, baráye man yeksán ast.//*

whoever (interrog pron/ *harvenám e porsew*) *(newángar e wegeft) ki; hicki. //ki/ hicki/ hic kasi conin cizi wanide?!//*

whole adj **1** *dorost, sarásar, ázgár, hame. harjá juri tarjome miwavad. //*three whole days: *se ruz e ázgár./ Harkodám dorost yek botri sarkewidim./ (anáyin) Sarásar e wahr az zaminlarze virán gawt./ (anáyin) sarásar e kewvar/ hame ye mardom e kewvar dar marg e wahrbánu sugvári kardand./ Hame rá foruxteam/ foruxtam./ Rástaw rá be man begu. /Digar bogzár/ behel pák farámuwaw konim.//.* **2** *doroste; dorost, "jahánáwegefti ze kerdár e tost -- hame az to wekast ham az to dorost." (ZBP, L2014, SF). //cizi rá doroste poxtan; cizi rá doroste qurt dádan/ forudádan/ ubárdan./ Kasi rá báz beh gardánidand/ xub/ tandorost kardand/ gardánidand* [make sb whole]*//.* **3** **go the whole hog** *(anáyin) cizi rá sarásar/ tá tah anjám dádan/ kardan. //Noxost áwpazxáne rá rang zadand/ razidand va sepas barán wodand* [to go the whole hog and...] *ke hame ye otáqhá ye digar rá niz bázáráyand.//.* **the whole bag of tricks/ caboodle/ shebang/ shooting match** *(anáyin) hame; sarásar. //Harce budonabud andáxtam powt e ráde*/ máwin* [threw the whole caboodle]*./ xáne, zamin, soturxánehá* [the stables] *sarásar hame ciz rá/ harce budonabud xaridand.//.* **a whole lot (of sth)** *(anáyin) faráván. //Cemhá* [reasons] *ye faráváni baráye dast nazadan be án (kár).//.* **a whole lot of trouble** *gereftárihá ye faráván.* **with all one's heart/one's whole heart** [quite willingly] *bá ján o do del//*

whole n **1** *doroste, dorost, "jahánáwegefti ze kerdár e tost -- ham az to wekaste ham az to dorost." (ZBP, L2014, SF). //cahár cárak* [quarters] *mikone yek doroste/ cahártá yek cahárom miwavad yek doroste./ Har dorosteyi (hamiwe) az párehájaw* [parts] *bozorgtar ast.//.* **2** **whole of sth** *hame, sarásar, ázegár. //yek sál e ázegár rá dar bimárestán separi kard.//.* **3** **as a whole** (**a**) *yekpárce. //Án ganjine* [collection] *rá yekpárce miforuwand yá candbaxw mikonand?//.* (**b**) *ruyehamrafte; sarásar. //Mardom sarásar/ ruyehamrafte haváxáh e vátáw-and.* [reform]*.//.* **onthe whole** *ruyehamrafte. //Ruyehamrafte man haváxáh e án piwnahád-am.//*

wholeness n *bengarid be* "whole"

whole-hearted adj *yekdel; bicunocerá. //*give wholehearted support: *yekdel powtibáni kardan.//*

whole-heartedly adv *yekdel. //*whole-heartedly in favor of the scheme: *yekdel powtibán e án barnáme//*

whole holiday *yek ruz estár**

wholemeal n *árd e bá sabus; xowke (ZBP, L2303, FM). //nán e xowke; nán e bá sabus//*

whole note (music) = semibreve

whole number *(dánew e womár/* mathematics*) womár e dorost/ doroste*

wholesale n, **wholesale trade** *(dádosetad/ bázár) bonakdári. //*wholesale prices: *bahá ye bonakdári; bahá dar bázár e bonakdári//*

wholesale adj, adv **1** *bonakdár; bonakdári. //sázobarg e xod rá* [supplies] *bonakdári mixarim.//.* **2** *(biwtar baráye xárdári) faráván, gostarde. //kowtár gostarde ye mardom e bigonáh.//*

wholesale v *bonakdári foruxtan*

wholesaler n *bonakdár*

wholesome adj **1** *máye ye behi/ tandorosti. //cáwthá ye/ xorákháye sáde ammá behávar* [healthy]*/ máye ye tandorosti./ (pendárin)* a wholesome advice: *pandi xub//.* **2** *newángar e tandorosti/ behi. harjá juri tarjome miwavad. //be didár* [appearance] *tandorost/ beh budan//*

wholesomeness n *behi, tandorosti*

who'll *rixt e kutáh wode az* “who will”. *bengarid be* “will[1]”

wholly adv *pák, sarásar, xeili, harjá juri tarjome miwavad. //Ketábi ke candán xeili nagereft.* [not a wholly successful book]*./ Ávandi* [argument] *ke ávardid bar man candán ostovár nagawt./ Az ávandi ke ávardi naháxtam** [I'm not wholly convinced by your argument.]*//.* **whole food, whole foods** *xorákihá ye xub/ veh; veh//áj* ["veh", besanjid bá veh (Pahlavi), va "vangho" (Avestáyi); áj <riwe ye asah (EDPL)]. //sofrexáneyi ke dar án xorákhá ye "veh" midahand/ sofrexáne ye veh//áj** [a whole-food restaurant]*//*

whom? (interrogative pron/ *harvenám e porsewi*) *(berixt e wavande ye kárváźe yá bandváźehá bekár miravad). //ce kasi, ke rá; be ke; ki rá; be ki. //Ke rá/ ki rá mehmán kardand?;* To whom should I refer the matter?: *Án dástán rá/ cem rá be ke/ be ki bedaham/ in kár rá nazd e ke/ ki beferestam?/ Ki/ ke án dastur rá anjámdád* [executed the order]?*//*

whom (rel pron/ *harvenám e peivandi*) **1***(beáyin) kasi ke; ...ke. //Nevisandeyi ke to dar goftárat az u xorde gerefti námeyi dar pásox (e án) nevewte./ Kasi ke in náme be u nevewte wode se sál e piw mord/ dargozawt.//.* **2** *(beviźe dar zabán e nevewtár beáyin bekár rafte wavande ye kárváźe yá bandváźe dar bandhá ye náviźe migardad) ke. //Pedaromádaram/ zádáránam** *ke bigomán to ánán rá be yád miyávari yeki pas e digari dar yek hafte mordand./ Doxtar e bozorgaw ke xeili be u omid baste bud/ ke biw az hame be u powtgarm bud,* [in whom she placed the greatest trust] *omidháyaw rá barnayávard* [failed to match her expectations]*//*

whoop n **1** *qariv. //bastehá rá bá qariv e wádi bázkardand.//.* **2** *xorusak*

whoop v **1** *qariv (e wádi) barávardan.* **2** **whoop it up** *jawn gereftan va wádi kardan. //Pasaz bordan/ piruzi sarásar e wab rá jawn gerefte qariv e wádi barávardand.//*

whoopee n, **make whoopee** *(kohne wode/ anáyin) qariv e wádi barávardan; jawn e porwádi barpá kardan; hobirov-wábáw (kewidan)*

whooping cough, pertussis n *siyáhsorfe*

whooping crane *dorná ye Ámrikáyi [guneyi laklak e bozorg e sefid e Ámriká ye abáxtari* [northern] *ke neźádaw nazdik be varoftádan ast va xoruw e bolandi dárad, be nám e dánewik e* Grus americana*]*

whooper *(wegeftváźe) (newángar e wádi) zeh!, zehi!, hobirov!*

whoops interj *(wegeftváźe- anáyin)* **1** *(hengámi ke egnesti** [accident] *bexáhad piw áyad yá cizi wekaste wavad va mánand e án) eyváy!; Xodá margam bede!; xáktusaram!/ Xodá margam bede- nazdik bud sini rá biyandázam.//.* **2** *(baráye puzewxáhi yá pawimáni az goftan e soxani ke nemibáyast goft.) eyváy! Xodá margambede!; xák bar dahánam!*

whop v (**whoppoed**, **whopping**) *(anáyin- beviźe dar Ámriká) kasi rá zadan, xák kardan, wekast dádan*

whopper n **1** *(anáyin) xeili gonde. //Máhigir yeki xeili gonde gereft.//.* **2** *doruq e wáxdár. //Agar conin cizi gofte, doruq e wáxdári bude.//*

whopping adj *(anáyin) xeili bozorg, harjá juri tarjome miwavad. //yek doruq e wáxdár//. xeili. //yek surax e/ cále ye xeili gonde (dar zamin)* [a whopping big hole]*//*

who're *rixt e kutáhwode az* "be"*, bengarid be* "be"

whore n **1** *(kohne wode yá baráye xárdári) balábe, "tá yek ruz pesar e malek bedán garmábe andar xást wodan ke bá zani balábe bebáwad." (ZBP, L42, TB); kanqále, "ke ánjá pir o borná wádxárand -- hame kanqálegi rá jánsepárand." (ZBP, C5221 VR); luli, "kin luliyán e wux e wirinkár e wahráwub -- conán bordand sabr az del ke Torkán xán e yaqmá rá." (Háfez); ruspi, jende.* **2** *ruspi, jende, harjáyi, "yá rab be ke betván goft in nokte ke dar álam -- roxsáre be kas nanmud án wáhed harjáyi." (Háfez)*

whoredom n *ruspigari, jendegi, balábegi, kanqálegi, "ke ánjá pir o borná wádxárand -- hame kanqálegi rá jánsepárand." (ZBP, C5221 VR)*

whore-house n *(kohnewode yá xárdári) zaqáru, źaqáru, jendexáne, jehkade**

whoremaster n *zanbáre, ruspibáre, "zohre (delálat konad bar) warifán va tavángarán va zanán e moluk va ruspiyán va ruspibáregán va ruspizádegán..." (ZBP, L7247, TT); jehmarz* [<Pahlavi (ZBP, C6566, MK, BF)]*

whoremonger = whoremaster

whoreson n **1** = bastard. **2** *ruspizáde. "zohre (delálat konad bar) warifán va tavángarán va zanán e moluk va ruspiyán va ruspibáregán va ruspizádegán..." (ZBP, L7247, TT)*

whorish adj *(vábaste be/ darxor e) jendegán/ harjáyiyán. "yá rab be ke betván goft in nokte ke dar álam -- roxsáre be kas nanmud án wáhed harjáyi." (Háfez)*

whorl n **1** *yek pic (az márpic).* **2** *yekpic/ márpic (dar angowtnegári).* **3** *yek pic e barg, golbarg va mánand e gerd e sáqe ye giáhán*

whortleberry n = bilberry

who's **1** *rixt e kutáh wode az* "who is", *bengarid be* "be". **2** *rixt e kutáh wode az* "who has", *bengarid be* "have"

whose *harvenám e porsewi. az ánke/ az án cekasi?; kerá, "va goft Xodáyá ba'd az habawe ye awrár molk e Yaman ke rá xáhad bud? (ZBP, L7298 SR). //Án (xáne) az án e ki-st?/ Nemidánam án (ketáb) az án e ki-st.//*

whose rel det *(harvenám e peivandi) ...i ke. //Pesari ke pedaraw dar zendán ast./ Kasáni ke hafte ye piw xáneyewán rá dozd zad./ Xáneyi ke daraw áynekári dárad* [a door with a glass panel]*//*

who've *kutáhwode az* "who have"

why interrog adv **1** *cerá; az ce ru; bahr e ce? "bahr e ce bebáyast ke báwad pádewáhán e bozorg rá..." (ZBP, L460, TBH). //Cerá dir kardi?/ Be man begu cerá conin (kári) kardi?; Midáni dar cerá qofl ast?//.* **2** *(piw az kárváźe ámade va newángar e án ast ke cizi rá natაván paziroft yá báyaste nist.) //Cerá yek nomre ye bad gerefti candán wuride gawti?* [why get upset because...]*./ Cerá náme benevisim? Fardá mibinimaw.//.* **3** **why ever** *(baráye newán dádan e wegeft) cerá. //Cerá piwtar be má nagofti?//.* **why not** *(baráye piwnahádi kardan yá piwnahádi rá paziroftan) cerá (ke) na...; //*Why not go now?: *Cerá hamaknun naravim?/ "bogzár/ behel beravim sinemá/ celpard*", "cerá (ke) na"//*

why rel adv *(band e kárváźe ye peivandi) (beviźe pas az cem* [reason] *miáyad.) cerá, az bahr e ánke. //cerá velaw kard.../ az bahr e ce velaw kard?/ Baráye in ast ke/ az bahr e án ast ke zud ámadam.//*

why interj *(wegeftváźe) (baráye newán dádan e wegeft, náwekibi va mánand e án) cerá, na bábá. //Cer, ásun-e, yek bacce ham mitune bekone!//*

why n, **the whys and (the) wherefores** *candocun. //Nemixáham hame ye candocun e án rá bewnavam/ nemixáham az sirdáq-piyázdáqaw bewnavam/ tanhá mixáham bedánam ce piwámade/ roxdáde.//*

wick n **1** *petile, fetile; konne (ZBP, C5077).* **2** **get on ssb's wick** *(anáyin, dar Engelestán) mu ye damáq e kasi wodan*

wicked adj (**-er**, **-est**) **1** *zewt, past, palid; gast, "agar bar carx bá in ádat e gast -- wavi, gardad setáre bá to hamdast." (ZBP, L7762 VR); palidandarun, "ke mardi palidandarun bud va dowman e xodáy" (ZBP, L7425, SR). //xeili pasti kardi; kári gast/ past* [a wicked deed]*./ doruqi tabahkáráne/ past/ zewt./ duzokalaki zewt* [plot]*./* wicked prices: *(pendárin) bahá ye xun e pedarat/ pedaraw./* wicked weather: *havá ye xeili bad/ duzaxi.//.* **2** *nafride. //*a wicked blow: *kusti nafride./* a wicked-looking knife: *kárdi/ cáquyi bá rixti nafride/ birixt//.* **3** *ahrimani. //*a wicked sense of humor: *yek wuxmanewi ye/ wuxi ye ahrimani/ ahrimanáne//*

the wicked n **1** *nafridegán, palidandarun, "...ke mardi palidandarun bud va dowman e xodáy" (ZBP, L7425, SR).* **2** **(there's) no peace, rest, etc for the wicked** *(dastán yá biwtar bewuxi) "badgomán báwad hamiwe zewtkár" (Moulavi) (PAF, #3117)*

wickedly adv *duzaxi, ahrimani, gast. //Án kárd dar (nur e) mahtáb gast/ ahrimani midaraxwid.//*

wickedness n *bengarid be* "wicked"

wicker n *tarke, barze (ZBP, C5613, FM). //yek newim e/ sandali ye buriyáyi/ hasiri//*

wickerwork n //a wickerwork basket: *sabad/ sabadi ke az tarke ye bid báfand; nupán, hasir, buriyá./* wickerwork chairs: *newimhá ye/ sandalihá ye hasiri/ buriyáyi.//*

wicket n **1** *darice; darbacce; panjar.* **2** (**a**) *(dar tapkáye*/* cricket*) darváze. //*take a wicket = dismiss a batsman: *kodangzani rá birun kardan./ Goruh (e varzewi ye) Tehrán cahártá kodangzanewán rá az dast dádeand* [London are four wickets down]./ We won by six wickets, ie won with seven of our batsman not out: *Má bá haft kodangzan* tu, bordim.//.* (**b**) *(dar tapkáye*) meidán (e miyán e do darváze).* //a fast/ slow wicket, ie one on which the ball bounces at a quick/ slow pace when bowled: *tup (dar meidán e miyán e darvázehá)./ (pendárin, anáyin)* be on an easy wicket: *yek kár e kungowádi dáwtan./* be on a good wicket: *nán e kasi dar rouqan budan./* be on a soft wicket: *yek kár e ásán dáwtan./* be on a sticky wicket: *dar saxti va gereftári budan.//.* **3** **keep wicket** *darvázebáni karddan*

wicket-keeper n *(dar tapkáye*/* cricket*) darvázebán*

wide adj (**wider, widest**) **1** (**a**) *feráx, pahn, harjá juri tarjome miwavad. //rudi pahnávar; Wekáf e capar* [the gap in the fence] *canán feráx bud ke gusfandán betavánand az (miyán e) án begozarand./ (pendárin)* a

wide selection: *guneh ye besyár jurájur.//. bengarid be* “broad[1]”. (**b**) *pahná. //Pahná ye án báq bist metr ast./ navári/ rubáni be pahná ye 5 sántimetr.//.* **2** *gowád, feráx, pahnávar, gostarde, harjá juri tarjome miwavad. //*the whole wide world: *sarásar e jahán e pahnávar. //Kixáyi*/ sarparasti* [manager] *ke dar zamineh ye sátvuni* ázmudegi ye gostarde dárad* [wide experience of industry]*.//.* **3** *gowád. //Bácewmán e gowád be u xire gawt.//.* **4** *part. //*His shot was wide (of the target): *tiri ke zad xeili (az ámáj) part bud.//.* **5 be/ fall wide of the mark** *part budan. //Gománháyaw* [guesses] *xeili partopalá bud.//.* **give sb/ sth a wide berth** *az kasi/ cizi duri kardan. //Candán ádam e delázári-st* [boring] *ke dar mehmániha hamiwe mikuwam az u dur báwam.//*

wide adv **1** *gowád, feráx, pahn. //bidár e bidár* [wide awake]./ with legs wide apart: *Páhá rá gowád nehádel patopahn newaste/ galogowád newaste./ Dahanat rá xub bázkon.//.* **2 cast one's net wide** *bengarid be* “cast[1]”. **far and near/ wide** *bengarid be* “far”. **wide open** *(dar ávardhá) bi pahlaván e qahremán.* **3 wide open (to sth)** *dastxow e. //dastxow e ákjuyi/ xordegiri* [criticism]*//.* **wide awake** *áźir, bidár, zebrozerang, howyár. //zan e javáni howyár/ áźir/ ke na ásán ferifte gardad.//*

wide n *(dar tapkáye*/* cricket*) part (tupi ke be bávar e dávar birun az dastras e kodangzan* [batsman] *partáb wode)*

-wide *(dar setáyhá va bandekárváźehá ye serewte) sarásar. //jostojuyi dar sarásar e kewvar./* travelled worldwide: *jahándide; sarásar e jahán rá zir e pá gozáwte/ parsezade//*

wide-angle lens *źále ye gapguwe [gap <Lori ye Surávi]*

wideboy n *(dar Engelestán/ kohne wode) koláhbardár; daqalbáz*

widely adv **1** *saxt, harjá juri tarjome miwavad. //Miyán e ánce bávar dárand jodáyi az zamin tá ásemán ast.//.* **2** *sarásar; gostarde; harjá juri tarjome miwavad. //*widely scatterd: *sarásar parákande;* It's widely known that...: *Hamegán midánand ke...//*

widen v *pahnidan; pahn kardan/ gardánidan/ wodan/ gawtan. //In ráh rá dárand pahn/ pahntar migardánand/ mipahnand./ Mixáhad dánew e xod rá dar zamineh ye sátvuni** [industry] *gostardetar konad.//*

wide-eyed adj *dahán e kasi az wegeft bázmánde; (zewt) angowt bekun heyrán (mánde)*

wide-ranging adj *gostarde. //paźuhewháyi/ bázjuyiháyi* [investigations] *gostarde//*

widespread adj *gostarde, pahnávar. //ásibi* [damage] *gostarde; áwoftegiyi/ sardargomiyi* [confusion] *farágir//*

widgeon n (pl **widgeon** or **widgeons**) = wigeon

widow n *bive, kálome (ZBP, C3111, FM); cakar (zan e biveyi ke bexáhad baráye bár e digar wouhar konad [<Pahlavi, (ZBP, C4244, MK, BF)]. //Dah sál ast bive wode/ ast./ Zan e bive ye barádar e mordeaw rá bezani gereft.//*

widower n *zanmorde, "zan morde rá/ ro zanew din (= dahid), zan hewte rá/ ro anew din (=dahid)" [dastán]*

width n **1** (**a**) *pahná, "be wahr e kojárán be daryá ye Párs -- co guyad ze bálá o pahná ye Párs" (ZBP L6041 SF); “Co ámad barán kuh e hizom faráz -- nadánest bálá* [height] *o pahnáw baz” (ZBP, L6041 SF). //be pahná ye* [in width] *10 metr./ Pahná ye otáq rá andáze gereftan/ kardan.; Án qáli be andázehá ye gunágun hast/ yáft miwavad.//.* (**b**) *pahná; ...-lápahná. //dolá pahná ye án párce rá beham duxteand.//.* **2** *pahn, pahnávar, //Án rud candán pahnávar ast ke besyári kawtihá dar án ámadowod tavánand kard./* width of experience: *(pendárin) gastardegi ye kárázmudegi./* width of knowledge: *gostare ye dánew/ pordánewi./* width of mind *feráxmanewi.//.* **3** *pahná (ye estaxr e wená). //Aknun mitavánad pahná ye estaxr rá dobár powtesareham wená konad.//*

widthways adv *az pahná; dar pahná. //Án párce rá az pahná tá karde budand.* [fold]*//*

wield v *bedast gereftan. //tabar, wamwir, dastcele*/ dascele** [racket] *be dast gereftan./* wield control: *sarrewte ye kárhá rá bedast gereftan; niru rá bedast gereftan.//*

wiener n *(dar Ámriká)* = frankfurter

wife n (pl **wives**) *zan, hamsar; bánu; hanbáz, "vali cun xabar e wouharaw rá bedádand saxt begerist zári kard va goft, "hic marg cun marg e hanbáz nist." (ZBP, L6826, TTT); havu, habu, vasni, amvasni, "dustánam hame mánande ye vasni wodeand -- hame zán ast ke bá man na deram mánd o zar." (Asjodi) (ZBP, C2571 FM). //hamsar e pezewk; ham zan/ hamsar va ham mádar e xubi bud.//.* **2 husband and wife** *bengarid be* “husband”. **an old wive's tale** *bengarid be* “old”. **all the world and his wife** *bengarid be* “world”

wifely adj *zanán, zanáne. //*wifely duties: *kárhá ye, xiwkárihá ye zanán./* wifely support: *powtibáni ye hamsar./* wifely virtues: *pársáxuyihá ye zanán/ zanáne//*

wig n *koláhgis, kasme (ZBP, C429, FM). //Bá yek koláhgis bud va áynak e tire, xod rá varhame kard.* [disguise]*//*

wigeon n = **widgeon** *gilár [gunehá ye gunáguni az ordakhá ye áb e wirin az gune ye* Anas*,* Anas penelope *dárá ye lakkehá ye sepidi ru ye bálhá va sar e nar e án qermez e qahveyi fám ast va kákol ham dárad.//*

wigging n *(kohne wode/ dar Engelestán/ biwtar yekáni bekár miravad) //*get/ give sb a good wigging: *saxt va bederázá nekuhidan/ nekuhide gawtan//*

wiggle v *jonbándan; jonbidan; qer dádan; kácul kardan; vulzadan; lulidan. //Vul nazan, árám benewin/ árum betamarg! [downám]./ wirxár angowtán e páyaw rá mijonbánad.//*

wiggle n *(anáyin) jonbándan; vul zadan; lul; lulidan*

wiggly adj *(anáyin)* **1** *vul/ lul zadan. //kermi ke vul mizanad/ milulad.//.* **2** *qermequzi. //yek xatt e qermequzi.//*

wigwam n *gedám [<Baluci ye Xáw, gedám]*

wilco interj *(wegeftváźe) (newáneyi ke peiqámi daryáft wode va dastur anjám miwavad) be guwam!*

wild adj (**wilder, wildest**) **1** (**a**) *biyábáni, kuhi, dożágáh, "ke rawk ávarad áz o garm o godáz -- dożágáh divi bovad dirsáz." (ZBP, L3312, SF); "su ye marz e Turán co benhád ruy -- co wir e dożágáh e naxcirjuy." (ZBP, L6588, SF). //gorbeyi/ wotorgávpalangi* [giraffe] *dożágáh; yek ordak e dożágáh = xodká [<xudká, Gilaki]./ celpardsázi*/ celpardbardári*/ filmbardári az jánevarán e dożágáh//.* (**b**) *kuhi, biyábáni, dawti, xodru, "co ráy e ewq zadi bá to goftam ey bolbol -- makan ke in gole xodru, beráy e xiwtan ast." (Háfez); "na in zamán del e Háfez dar átaw e talab ast -- ke dáqdár e azal, hamco lále ye xodru-st." (Háfez). //golhá ye xodru; golesorx e xodru = nastaran;* wild strawberries: *tamewk//.* **2** *(baráye mardom) biyábáni, dożágáh, " dożágáh mardi co div e setorg -- sepáhi bekerdár e darrande gorg." (ZBP, L3186 SF); "ke rawk ávarad áz o garmo godáz -- dożágáh divi bovad dirsáz." (ZBP, L3312 SF); "biyámad dożágáh o farmán gozid -- wod án námdár az jahán nápadid." (ZBP, L5805, SF).* **3** *(baráye cewmandázhá, sarzaminhá) biyábáni, kuhi, náábád. //*a wild mountain region: *sarzamini kuhestáni va náábád.//.* **4** *tufáni. //yek wab e tufáni.//.* **5** *legám gosaste; mahár gosaste, "conán did kaz Táziyán sadhezár -- hiyunán e mast o gosaste mahár." (ZBP, L4977, SF). //*wild disorder: *áwubi legámgosaste./ Dar javáni zendegi ye legámgosasteyi dáwt.//.* **6** *źiyán; diváne; divánevár. //xandeyi divánevár./ Mardom/ anbuh e mardom az wádi diváne gawtand./ Az didan e conin setamgari diváne miwavam* [it makes me wild]*./ Roxsári divánevár dáwt.//.* **7** **wild (about sth/ sb)** *diváne ye... budan; cizi yá kasi rá divánevár dust dáwtan. //Baccehá án sag rá divánevár dust dárand./ Xeili ham diváne ye wouhar e tázeaw nistam.//.* **8** *divánevár, divánegáne; dożágáháne. //*a wild guess: *gománi dożágáháne;* a wild scheme: *naqweyi dożágáháne//.* **9** **beyond one's wildest dreams** *...ke hargez gománaw (ham) nemiraft.* **run wild** *xodruyi, harjá juri tarjome miwavad. //Án pesarhá rá bexod rahá karde, gozáwteand xodru/ bibandobár bár biyáyand.//.* **sow one's wild oats** *bengarid be* "sow[2]"

the Wild West *(baxw e xorvaráni* [western] *ye Ámriká dar ruzgári ke farangiyán táze be án sámán kucide va saxt bidádhá dar án marz miraft), //*films about the Wild West: *celpardháyi* darbáre ye sarzamin e xorvarán e legámgosixte ye Ámriká.//*

wild n **1** **the wild** *kuh o biyábán; dawtojangal; harjá juri tarjome miwavad. //Jánevaráni ke dar kuh o biyábán miziyand.//.* **2** **the wilds** *(gáh baráye xárdári) biyábán, powt e kuh; nák-já-ábád [na, "nákojá-ábád"]. //*The wilds of Australia: *Biyábánhá ye Ostráliyá./ powt e kuh zendegi kardan./ dar nákjá-ábád zistan.//*

wild card *(dar bázi ye ganjafe/ bargbázi) (barg e) bewgard (ZBP, C5449, FM, MK)*

wildcat n *do gune gorbe ye jangali,* Felis ssylvestris *dar Orupá va* Felis ocreata *dar Áfriqá, ke az gorbe ye xánegi bozorgtar-and, va gomán miravad az niyákán e gorbe ye xánegi hastand; iwpateká* [<Gilaki, iwpateká]*

wildebeest n (pl **wildebeest** *yá* **wildebeests**) = GNU

wilderness n **1** *biábán, burá* [<Lori, burá]. //*the Arctic wilderness: *biábánhá ye abáxtargán*.//.* **2** **wilderness (of sth)** *biábán, máhur, gur, "ru ye sahrá be zir e somm e sotur -- gur gawti yo bas garive ye gur." (ZBP, C2250, FM); jangal. //Án báq digar dárad jangali miwavad/ jangal wode.//.* **3** **in the wilderness** *(beviźe dar xawáyágari/* politics*) harjá juri tarjome miwavad. //Pas az cand sáli ke sar e kári*

nabud va kasi behew nemigoft xarat becand [in the wilderness] *báz be hamvandi ye vazirgán** [cabinet] *bargozide wod.//*

wild fire n, **spread like wild fire** *bengarid be* "spread"

wild fowl *(parandegáni con) ordak yá qáz e dożágáh/* wild *(ke wekárciyán pei ye ánán-and)*

wild-goose chase *pei ye noxodsiyáh raftan/ budan/ ferestádan. "pas e rafte wetáftan", "Bozorgán pas e rafte nawtáftand -- ke besyár jostand o kam yáftand." (AmirXosro). //Án feriftár** [the hoaxer] *pásbánán rá pei ye noxod siyáh ferestád.//*

wildlife n *ruyák* va ziväk* [<ruyidan va zistan,* JGS*]; giyáná* [besanjid bá "giyán "(Pahlavi) va "gaya" (Avestáyi). bengarid be (EDPL)]. //*the conservation of wildlife: *negáhdáwt e giyáná*/* a wildlife sanctuary: *panáhgáh e giyáná*//*

wildly adv **1** *divánevár, ásime. //divánevár/ ásime/ sarásime az otáqi be otáq e digar davidan./ divánevár soxan goftan.//.* **2** *xeili, saxt. //gozárewi* [account/ report] *saxt gazáf//*

wildness n *bengarid be* "wild"

wiles n [pl] *feribkári, nirangbázi, dámgostari. //bá hame ye dámgostarihóyaw natavánest ánán rá be foruxtan e án zamin/ dárák* [property] *vádárad.//*

wilful, (US) **willful** adj **1** *(baráye kárhá yá cizhá ye bad). dasti, dáneste. //dáneste náfarmáni/ gardankewi kardan./* wilful negligence: *farviwi dáneste;* wilful murder: *dáneste va az ruy e xást kasi rá kowtan;* wilful waste: *dastidasti/ dáneste tabáh kardan.//.* **2** *(baráy mardom) bá ráy; bá ráy o kám, "Yeki doxtaraw bud Maryam be nám -- xeradmand o bá sang o bá ráy o kám." (ZBP, L3304, SF); xodsar; xodráy; yekdande. //yek bacce ye xodsar//*

wilfully adv *bengarid be* "wilful"

wilfulness n *bengarid be* "wilful"

wiliness n *nirang; nirangbázi*

will[1] (modal verb) = (**'ll**, neg **will not**, **won't**; pt **would**, contracted **'d**. neg **would not/ wouldn't**) **1** (**a**) *xástan. //*Next year will be the centenary of this firm.: *sál e digar sadomin sálgard e in bongáh xáhad bud.;* He will start school soon: *Be hamin zudihá báyad be dabestán beravad.;* How long will you be staying in Paris?: *Candgáh dar Páris xáhi mánd?/ Jamwid goft (ke) bezudi xáhad raft/ rahsepár xáhad wod./ Agar bewetábi behengám* [in time] *mirasi./ Agar be menewtá* ye man/ monwi ye man zang bezani be to zamáni baráye didár xáhad dád.//.* (**b**) *(newángar piwguyihá ye nazdik) //*That'll be the postman now!: *Hamaknun sarokalle ye peik/ námerasán peidá miwavad!/ Tákonun báyad digar be xáne reside báwand/ dar xáne báwand.//.* **2** (**a**) *newángar e xáhán/ náxáhán budan. //to rá be xáneat miresánad* [He'll take you home] *tanhá báyad azaw bexáhi./ Digar be womá pul vám nemidahim.//.* (**b**) *newángar e darxást/ xáhew. //*Will you (please) come in?: *Xáhew mikonam biyáyid tu.//.* **3** *(baráye dastur dádan) //*You will carry out these instructions...: *Womá in dasturát rá anjám dáde, emruz pasin* [afternoon] *gozárew dahid./* Will you be quiet!: *Miwavad soxan naguyid/ xámuw báwid!//.* **4** *baráye newán dádan e xuhá. //*She will listen to records, for hours.: *Tanhá dar otáqaw newaste tasuhá musiqi guw midahad.//.* **5** *baráye páfewári ruy e páreyi az dástáni yá máyeyi.* //He would keep telling those dreadful stories.: *Peivaste án dástánhá ye harásangiz rá miguyad.//*

will[2] v *(tanhá be zamán e aknun e sáde bekár rafte va sevvom tan e yekáni ye án* "will" *ast.)* **1** *(kohne/ beáyin) del e kasi xástan. //*Call it what you will, it's still a problem.: *In xod yek gereftári-st, harce delat mixáhad begu/ námaw rá bogzár./ Womá ázád-id harkojá deletán mixáhad dar in kewvar beravid.//.* **2** (idm) **if you will** *yá; be soxani digar. //Filip ráyzan e mehtar e u wode, besoxani digar namáyandeaw wode.* [Parviz became her senior adviser- her deputy, if you will.]

will[3] v **1** *xástan, árezu kardan; kámestan*. //dar kudaki gomán mikard con u árezu karde/ kámeste** [because he had willed it] *mádarbozorgaw morde./ Mardom baráye (asb e) delxáhewán wádi karde u rá be tondtar raftan vámidáwtand va mixástand ke barande wavad.* [The crowd were cheering their favorite on, willing her to win.]//. **2** *(beáyin) xástan. //In dástán piw ámad con Xodá mixást* [God willed it]*./ Xodá mixáhad ke mardom/ ádamhá wád/ xowbaxt báwand.//.* **3** **will sth (to sb)** *(beáyin) andarz kardan, "...con házer áyad yeki rá az womá marg hengám e andarz kardan do gováh, gováhán e rást az womá." (ZBP, L6847 TTT), sefárew, "inhá rá niz beham miyámizand va payám ágáhi yá dasturi ast ke baráye kasi ferestáde wavad va sefárew be ma'ni ye tousiye yá vasiyat mibáwad." (ZBP, L4551, NKZZF); pand, "to pand e man ey mádar e porxerad -- negahdár tá ruz e man bogzarad." (ZBP. L5789, SF); //Pedar xáne rá*

baráye man andarz karde/ sefárew karde va darámad e sarmáyegozárihá [income of investments] *rá baráye xáharam./ Biwtar e pul e xod rá baráye karfe* [charities] *andarz/ sefárew karde.//*

will[4] n **1** *áhang, hang, gozir. //*the freedom of the will: *ázádi dar hang = gozir./* Man has (a) free will: *ádami rá gozir hast/ mardom rá gozir hast//.* **2** (**a**) = **will-power** *...-pei; -hang. //*have a strong will: *saxtpei budan./* have a weak willl: *sostpei budan./ az xod/ xodaw hangi nadárad./ Xeili saxt pei ast.//.* (**b**) *árezu, xást, káme. //Bá inke saxt ásib dide ammá árezu ye/ xást e zende mándan rá az dast nadáde.//.* **3** *xást, kám, árezu. //Kuwidan va xást e Xodá rá anjám dádan.* [try to do God's will.]*//.* **4** (also **testament**) *andarzname, "digari inke u dar yeki az andarznámehá ye xod nevewte bud ke hazine ye bexáksepári ye u rá az cahár Rupie va nimi dahand ke..." (ZBP, L7601, DTH). //*One's last will and testament: *vápasin sefárew va andarzname ye kasi.//.* **5** (idm) **against one's will** *náxáste; na bekám e xiwtan. //Ma rá bezur vádáwtand án peimán-náme rá dastine neham./ Na bexást e xod vádáram kardand án peimánnáme rá dastine neham.//.* **at one's own sweet will** *bengarid be* "sweet". **at will** *ázád, bexást e xod. //Jánevarán rá miheland/ bexod migozárand ázád dar báq begardand va becarand.//.* **of one's own free will** *bengarid be* "free". **where there's a will , there's a way** (saying) *(dastán) "xástan, tavánestan ast.".* **with the best will in the world** *bengarid be* "best!". **with a will** *báwur. //báwur be bilzadan e báqce pardáxt/ báwur be kandan e báq pardáxt.//*

-willed *(setáy e serewte misázad) ...-ráy; ...-pei. //*strong-willed: *saxtpei./* weak-willed: *sostpei; sostráy//*

willful adj *bengarid be* wilful

willies n, **the willies** *(anáyin) wuridegi, delwure. //Tanháyi dar án saráy e qamangiz be delwure oftádam/ mará be delwure andáxt.//*

willing adj **1** (**a**) *ámáde, bexást, "har fá'eli ke fá'el bovad yá be tab' bovad yá be xást yá be arazi ke áyad..." (ZBP, L1548 DA); árezumand, "co ágáh wod xosro az kárewán -- nabud árezumand e didárewán." (ZBP, L4802 DF); az bon e dandán, "va pesar e Káku az bon e dandán sar bezir midárad." (ZBP, L489 TBH). //*willing assistants: *yárán e árezumand e komak kardan.//.* (**b**) **willing (to do sth)** *sar e... rá dáwtan. "likan inán sar e rám wodan namidáwtand..." (ZBP, L6456 TMK); ámádegi ye... rá dáwtan. //áyá xáhán e be gardan gereftan e án hasti?/ Áyá sar e án rá dári ke pásoxguyi rá bepaziri?//.* **2** (**a**) *az del, "candán qolám va nesár va jáme ávardand ke mánand e án hic vaziri rá nadide budand ba'zi taqarrob rá az del va ba'zi az bim." (ZBP, L1226 TBH).* (**b**) *az bon e dandán; árezumand; bexást [baráye nemune be* 1a *bázgardid.]. hamkári* [cooperation], *komak, powtibáni az del/ bexást e xod.//.* **3** **God willing** *bexást e Xodá; agar Xodá bexáhad.* **show willing** *bázgardid be* "show[2]". **the spirit is willing** *bengarid be* "spirit". **a willing horse** *porkár; xarkár. //U xarkár e in daftar ast va azinru biwtar e kárhá rá be u midahand.//*

willingly adv *bengarid be* "willing"

willingness n *ámádegi, xást. //Ámádegi ye xod rá baráye xownud kardan (e kasi) newán dádan.//*

will-o'-the-wisp n **1** *totoq* [<Gilaki, tutuq]. //rouwanáyi ye ábirangi ke wabhá ru ye zaminhá ye bátláqi dide miwavad.//.* **2** *ciz yá kas e dastnayáftani; saráb; "simorq", "kimiyá". harjá juri tarjome miwavad. //Be wádmáni ye xordád/ bavande* [to find perfect happiness] *dast nataváni yáft, zirá sarábi biw nist./ "Beharze táleb e simorq o kimiyá nawavi"//*

willow n (also **willow-tree**) **1** *bid [deraxtán va butehháyi az gune ye* Salix *az xáneváde ye bidiyán* Salicaceae. **a weeping willow** *bid e majnun, fiká (ZBP, C3170 FM).* **2** *con bid (ke beviże baráye sáxtan e kodang dar tapkáye** [cricket bats] *bekár miravad.*

willow-pattern n *bidorud (nerangi* [design] *beviże be rang e ábi va sepid ke bar kásebowqábhá ye sáxt e cin miandáxtand.). //*a willow-pattern dinner service: *yekdast káse bowqáb e cini ye bidorud//*

willowy adj *(baráye mardom) qalami, tarkeyi, con kerduxále [<Gilaki, kerduxále], názokmázok. //yek honarpiwe ye javán va tarkeyi* [a willowy young actress]*//*

will-power n = (will 2a) *hang*

willy n *(anáyin- dar Engelestán) (beviże hengám e soxan goftan bá kudakán) dul, dudul, bol*

willy-nilly adv *xáhi-naxáhi; ce bexáhi ce naxáhi; //Xáhinaxáhi hame mibáyast hanbázi konand* [participate].*//*

wilt v **1** *paźmordan, palásidan. //barghá dárad mipalásad./ (pendárin) binandegán/ tamáwáciyán dar garmá dárand mipalásand.//*

wily adj (**wilier, wiliest**) *nirangbáz. //con rubáh e nirangbáz./* a wily old bird *(pendárin) ádami nirangbáz//*

wimp n *(anáyin- baráye xárdári) (beviźe baráye mardán) bozdel.* //Dont' be such a wimp!: *Candán bozdel nabáw!//*

wimpish adj *(anáyin/ xárdári) bozdel, bozdeláne*

wimple n **1** *mekná [niz dar zabán e Zartowtiyán "mekná"], rusari ye viźe ye doxtarán va zanán e káźenewin/* nuns. *[(váźe ye "maqna'e" dar Tázi az hamin váźe wekáfte)].* (**b**) *"mekná" rusari ye viźe ye doxtarán va zanán e káźenewin*

win v (**winning**; pt, pp **won**) **1** *piruz wodan/ darámadan/ gawtan; bordan; aparvizidan. //*Which team won?: *Kodám goruh e varzewi piruz wod?/* She was determined to win.: *(saxt) áhang e án karde bud ke (dar takrobáyi* [race]*/ dou/ davandegi) barande wavad./* win a bet/ wager: *geroyi rá bordan/ gero bordan//.* **2** **win sth (from sb)** *cizi rá bordan; barande wodan. //baram** [prize] *e avval/ noxost rá (dar baxtázmáyi) bord/ barande wod./ Áyinparastán** [the Conservatives] *dar gozinew e piwin/ dar vápasin gozinew án newim rá az kumal* e kár bordand* [win the seat from Labor]//. **3** (**a**) *bedast ávardan; gereftan. //Dárand mikuwand baráye piwnahád e xod powtibáni dastopá konand.* [trying to win support for their proposal].//. (**b**) **win sth (for sb/ sth)** *máye ye... gawtan; harjá juri tarjome miwavad. //Namáyewi ke dád máye ye án gawt ke honarsanján besyár bar u áfarin (be-)xánanad.* [Her performance won her much critical acclaim.]//. **carry/ win the day** *bengarid be* "day". **gain/ win sb's hand** *bengarid be* "hand". **gain/ win one's laurels** *bengarid be* "laurel". **nothing venture, nothing gain/ win** *bengarid be* "venture" v. **win free** *básaxtkuwi xod rá rahánidan.* **win (sth) hands down** *(anáyin) be ásáni bordan; kunsore* [colloquial]*/ kardan va bordan. //*The local team won the match hands down.: *goruh e varzewi ye bumi án ávard rá be ásáni barande wod/ kunsore kard o bord.//.* **win one's spurs** *(beáyin) sarwenás wodan.* **win or lose** *xáh bordan xáh báxtan/ ce piruz wodan, ce wekast xordan.* **win/ lose the toss** *bengarid be* "toss". **you/ one etc can't win** *(anáyin) dahán e mardom rá nemitaván bast- har kári bekoni bedehkári.* **5** **win sth/ sb back** *kuwidan va bázpas gereftan. //Án kumal** [party] *báyad kuwide haváxáhán e az dastrafte rá báz bedast ávarad./* He hoped to win her love back.: *Omidvár bud ke báz del e u rá narm gardánad.//.* **win sb over/ round (to sth)** *dar guw e kasi foruxándan va powtibáni ye u rá bedast ávardan.* **win out/ through** *saranjám piruz wodan/ piruz az áb darámadan.*

win n *piruzi, bord. // Goruh e (varzewi ye) má panj bord dáwte va hic báxt (nadáwte)//*

wince v, **wince (at sth)** *ruy darhamkewidan; axm kardan; takán xordan; xod rá pas kewidan; kasi rá cendew wodan. //Hengámi ke (u) pá ye ásibdide ye u rá lagad kard u ruy darhamkewid./ Hanuz/ hanuz ke hanuz ast xariyatháyi ke kardeam/ kárhá ye kánáyáneyi* [stupid] *ke kardam yádam miáyad cendewam miwavad* [wince]//

winceyette n *bayram (guneyi párce ye narm e panbeyi yá panbeyi va pawmi ke beviźe baráye jáme ye xáb, páyjáme va raxt e wab bekár miravad.) (ZBP, C5433, FM)*

winch n *jarjare* [<Kordi, jarjare]*

winch v *bá jarjare* kewidan/ jonbándan [<Kordi, jarjare]. //Havápeimá ye bimalaxi* [a glider] *rá bá jarjare* kewidan va az zamin boland kardan./ Helikopter [carxbál]/ havápeimá ye sanjáqaki* bázmándegán/ kasáni rá ke zende mánde budand bá jarjare kewide* [winched] *raháyi dád.//*

wind[1] n **1** = **the wind** *bád. //Nágahán bád koláham rá bord* [a gust of wind]*./ Ruzi bud árám/ besyár árám ke havá hic nemijonbid/ ke hic nasim nemiyámad./* a north wind: *bád e abáxtar* [north]*./ Bádhá ye/ bád e garm e nimruzin* [southern]*; aknun bád az zur oftáde.//.* **2** *bu. //Bu ye má be damáq e án áhu resid.//.* **3** *dam. //Án davande nágozir gawt beyistad tá damaw báz já biyáyad.//.* **4** *bád (dar wekam); ároq. //Nouzádi rá be ároq zadan vádáwtan.//.* **5** *bád (dar havá), guz, yáve. //Kallepuk/ kallexar hameaw yáve miguyad* [He's just full of wind...].//. **6** **the wind** *navázandegán e sázhá ye bádi (dar bahrang*/ orkestr). //*the wind section: *baxw e navázandegán e sázhá ye bádi.//.* **7** **break wind** *guzidan, guz dádan; (soxan dar parde) gar to behtar mizani, bestán bezan! [Guyand neinavázi hengám e nei naváxtan, bádi nálán rahá kard. //Baráwofte nei az dahán bargerefte be newim e xod goft: "gar to behtar mizani, bestán bezan!"].//.* **the eye of the wind/ wind's eye** *bengarid be* "eye[1]". **get one's second wind** *nafas e dovvom rá kewidan. //Hamiwe pas az wám xeili xábálu miwavam, ammá dirgáh engár nafas e/ dam e dovvom rá kewide taván e káram rá bázmiyábam.//.* **get wind of sth** *az... bu bordan. //Hamávarán* [competitors] *e má nabáyad az károbár e má/ naqwehá ye má bu bebarand.//.* **get/ have the wind up (about sth)** *zard kardan/ tarsidan.* **in the wind** *engár cizi mixáhad piwáyad/ ruy dahad/ ábestan e... budan. //Daryáftand/ Bu bordand ke cizi dar piw áyad/ ke buyi miáyad.//.* **it's an ill wind** *bengarid be* "ill[2]". **like the wind** *con bád; tiz/ tond. //Bá docarxe ye nouyaw mánand e bá miravad.//.* **put the wind up sb** *kasi rá tarsándan.* **run/ sail before the**

wind *(daryánavardi) hamsu ye bád raftan/ rándan.* **sail close/ near to the wind** *bengarid be* "sail[2]". **sound in wind and limb** *bengarid be* "sound[1]". **take the wind out of sb's sails** *bád e damáq e kasi rá tohi/ xáli kardan. //fis e kasi rá xábándan; dande ye kasi rá pahn kardan. //Az yek tázekár* [a newcomer] *wekast xorde fisew xábid.//.* **to the four winds** *(soxanvari) parákande gawtan.* **a wind of change** *dastxow e degarguni kardan/ wodan. //manewte ye ráydahandegán dastxow e degarguni gawte.//*

wind[2] v **1** *doźdaft***gardánidan [<duźdaft (EDPL, Pahlavi)]; máye ye tangi ye damzadan gawtan. //*We were winded by the steep climb.: *Az sarbáláyi ye tond doźdaft gawtim./ Sarbáláyi ye tond dam e má rá borid/ gereft./ Az mowti ke tu ye wekamam xord damam band ámad/ borid* [completely winded me]*.//.* **2** *powt e nouzád rá zadan va u rá beároq zadan vádáwtan.* [patting/ stroking]. **3** *bukewidan; bá bu kewidan yáftan. //Saghá ye tázi bu ye rubáh be damáqewán xorde* [the hounds winded the fox].//

wind[3] v (pt, pp **wound**) **1** *picápic kardan/ wodan/ budan. //yek ráh e picápic./ Rud/ rudxáne picápic páyin rafte be daryá miresad/ mirizad.* [wind down to the sea]*./ Pellekán/ ráhpelle gerd e yek sotun e nápik*/ miyáni* [central pillar] *márpic bálá miravad./ Picápic az miyán e mardom ráhi baráye xod bázkard.//.* **2** *picidan; golule kardan; lule kardan, harjá juri tarjome miwavad. //nax e kuk/ duxt* [sewing thread] *rá ru ye qerqere* [a reel] *picidan.//.* **3** (**a**) **wind sth round sb/ sth; wind sb/ sth in sth** *picidan. //navár e zaxmbandi rá gerd e angowt e xod picidan.; Nouzádi/ noubáveyi/ bacceyi rá dar wál picidan.//.* (**b**) **wind itself round sb/ sth** *picxordan, picidan. //celpard*/ film az qerqere darrafte gerd e celpardnamá* [projector] *picid.//.* **4** *picándan; zadan, carxándan, harjá juri tarjome miwavad. //In ásak/ másmásak rá* [machine] *bá carxándan e in daste bekár miyandázi.//.* **5** **wind sth up** *kuk kardan. //pangánat** [watch] *rá kuk kardeyi?//.* **6** **wind sth back, down, forward, in, off, on, up, etc** *...rá picándan; carxándan. //navári rá* [a tape] *picándan/ carxándan va pas raftan/ jeloraftan/ piwraftan./ wiwe ye (panjere ye) ráde*/ máwin rá carxándan va páyin ávardan/ bálábordan.; atari*/ qolláb e máhigiri rá picándan/ picidan va barcidan//.* **wind down** (**a**) *áheste kár kardan va istádan.* (**b**) *barásudan. //Emsál xeili saremán woluq bude divánevár kár kardeyim- yek estári** [vacation] *niyáz dáram tá kami barásáyam.//.* **wind up** *(anáyin) saranjám be... residan; sar az... jáyi darávardan. //Saranjám be yek mehmánsará ye zibá ye noqli dar kenár e daryá residim va ánjá mándim./ Hamiwe migoftam saranjám az zendán sar darmiyávarad.//.* **wind (sth) up** *(soxanráni va mánand e án rá) be páyán resándan. //Piw az inke soxan rá be páyán baram/ resánam do ciz e digar niz báyad beguyam/ gofte wavad.//.* **wind sb/ sth up** *átawi wodan/ kardan; juw ávardan; bewur ámadan. //Hengám e goftáre* [arguing] *saxt juw miyávarad/ átawi miwavad/ bewur miáyad./ Dasti-dasti dári ma rá ázár midahi?; Áyá dáneste mixáhi ma rá átawi koni?//.* **wind sth up** *barcidan. //*wind up one's affairs.: *//károbár e xod rá barcidan.//*

wind n **1** *xam, cam.* **2** *pic, kuk. //Pangán** [clock] *rá yekidobár e digar kuk kon./ Pic e kuk e pangán rá dobár e digar becarxán.//*

windbag n *(anáyin, xárdári) kus e miyántohi; yávegu; carandbáf*

windbreak n *bádpanáh; yek raj deraxt yá capar* [fence] *ke jelo ye bád rá begirad.*

windbreaker n (US, **windbreaker**) *bádwekan*

windchill n *suz, "bá del e sanginat áyá hic dargirad wabi -- áh e átawbár o suz e nále ye wabgir e má?" (Háfez). //*chill factor, windchill factor, windchill index//

winder n *kuk*

windfall n **1** *sarderaxti ye bádzade.* **2** *(pendárin) bádávard; bádávarde*

windgauge n = anemometer

windiness n *bengarid be* "windy"

winding-sheet n = shroud

wind-instrument n *sáz e bádi*

windlass n *carx e cáh; jarjare. Bengarid be* "winch"

windless adj *bi bád, bi nasim. //ruzi bi bád/ bi nasim//*

windmill n **1** *ásiyá ye bádi.* **2** (idm) **tilt at windmills** *bengarid be* "tilt"

window n **1** (**a**) *panjere. //Xáhew mikonam panjere rá bázkon./ Az panjere didamewán* [through the window]*./ Dar ráh dust dárad nazdik e panjere benewinad.//.* (**b**) *rouzan; darice. //rouzan e kucaki dar xawáb** [cassette] *hast va az tu ye/ miyán e án mitaváni navár rá bebini./* the window of an envelope: *rouzan e yek pecná*//.* (**c**) *(wiwe ye) panjere. //tup pajere rá xord kard* [smash]*.//.* (**d**) *ewkáf e áyne. //Án goldán rá dar ewkáf e áyne ye yek maqáze ye káláhá ye bástániforuwi* [an antique shop] *didam./ cidan va namáyew e kálá powt e ewkáf e áyne.//.* **2** *(dar márád*/ kámpiyuter) parde.* **3** **fly/ go out of the window**

(anáyin) nápadid wodan; digar dar kár nabudan; barbád raftan; naqw bar áb wodan. //Bá wekast e goftoguhá ye áwti hame ye árezuhá ye (má/ mardom) baráye páyán e harcezudtar e jang barbád raft/ naqw e bar áb wod.//. **a window on the world** *dariceyi beru ye (mardom e) jahán. //Soxanparákani darbáre ye ágáhihá ye jaháni xod dariceyi beru ye jahán ast.//*

window-box n *goldán e deráz baráye jelo ye panjere*

window-dressing n **1** *honar e áráyew e ewkáf e áyne (ye maqázehá).* **2** *(biwtar baráye xárdári) mardomferibi; feribkári. //Powtibáni ye/ komakhá ye án dálá** [company] *az pazuhewhá ye dánewik tanhá (baráye) mardomferibi ast.//*

window-pane n *wiwe ye panjere*

window shade (US) = blind[3]

window-shopping n *ewkáf e áyne ye maqázehá rá did zadan (va cizi nazaridan; be didan e maqázehá raftan.*

window-sill, window-ledge *raf e/ táqce ye piw e panjere*

windpipe n *náy [dar dastgáh e damzadan]*

windrose n *naqwe ye bád dar yek já ye viże; /bádnamá (M. Moqaddam)*

windscreen (Brit) (US **windshield**) n *wiwe ye jelo yi ye/ piwáni ye máwin/ ráde**

windscreen wiper (Brit) (US **windshieldwiper**) *barfpákkon*

windshield n **1** *dar Ámriká* =windscreen. **2** *wiwe ye jelo (ye docarxedudi/ motorsiklet)*

windsock, windsleeve n *bádnamá*

windsurf v (usu **go windsurfing**) *vávarmak* bázi kardan; vávarmak* savári kardan*

windsurfer n **1** *vávarmak* e bádbáni [baráye riwe bázgardid be* "surf" *va* "surfboard"]; *vávarmak* [vá, besanjid bá (avestáyi) vayo (EDPL) niz bengarid be* "surf"]. **2** *vávarmakbáz*; vávarmaksavár**

windsurfing n *vávarmaksavári*; vávarmakbázi**

wind-swept adj **1** *tufánxiz, dastxow e tondbád/ bádhá ye tond. //kuhpáyeyi* [hillside] *tufánxiz/ dastxow e tondbád.//.* **2** *(baráye didár e mardom) żulide; durwin* [<Gilaki, durwin (áwofte az bád)]*

wind-up n **1** *(anáyin) ázár (dádan).* **2** *be páyán rasándan.* **3** *(piw az partáb e tup dast rá cand bár) táb dádan*

windward adj, adv *bádrun*.* Cf "leeward"

windward adj, adv *bádrun*. //pahlu ye bádrun* e karji.//. [besanjid bá* "lee, leeward" n *(pahlu ye/ su ye) bádrun]. //*sail to windward: *bádrun* e daryá navardidan./ az bádrun* e cizi panáh jostan/ gereftan [con az buyi bad]//*

windy adj (**windier, windiest**) **1** (**a**) *bádi. //yek ruz e bádi//.* (**b**) *bádgir, dastxow e bád.* **2** *(dar Engelestán, kohne wode) tarsu. //az tanhá mándan dar xáne tars baraw/ varaw midárad.//*

windy adv *bengarid be* "windy, adj"

wine n **1** *mei/ mey, "be mey dast bordand o mastán wodand -- ze Rostam suy e yád e Dastán wodand." (ZBP, C2203, FM); nabid, "hamix xord Sohráb candán nabid -- ke cun xiwtan kas be giti nadid." (ZBP, L6545 SF); báde, "Yekdast jám e báde o yek dast zolf e yár -- raqsi conin miyáne ke midáram árezust." (Xayyám). //nabid e qermez/ goli/ sepid* [red/ rosé/ white wine]./ dry wine: *mei ye siki [seyeki]; mei ye talx/ mei ye átawin* [dry wine]./ sweet wine: *mei ye wirin/ xow./ yek bowke* [barrel]*/ botri/ qarrábe = bok/ jám e mei/ báde./ Meiyi ke az movestáni porává́ze* [famous wineyard] *bedast ámade.//.* **2** *mei ye/ báde ye...; //mei ye sib/ mei ye hawfifal* [parsnip wine]//. **3** *meygun. //yek pirhane zanáne ye maxmal e meygun baráye mehmáni ye wab.//.* **4** **wine, woman and song** *wádxári, doxtarbázi va naqnesoráyi. "yek dast jám e báde o yek dast zolf e yár..." (Xayyám)*

wine v, **wine and dine (sb)** *wádxári kardan; bazm o sur baráye kasi barpá kardan. //Mizbánán e má az má xeili xub paziráyi karde bazm o sur barpá kardand./ Az surcaráni* [wining and dining] *farbeh gawte.//*

wine bar *meixáne, "dar e meixáne bebastand xodáyá mapasand -- ke dar e xáne ye tazvir o riyá bogwáyand." (Háfez)*

wine bottle *miná (ZBP, C6610 FM)*

wine-cellar n **1** *xomxáne; meixáne ye zirzamini. //xomxáne/ meixáne ye zirzamini ye xeili xubi dárad.//.* **2** (also **cellar**) *xomxáne; meyi ke dar xomxáne negahdárand. //Xomxáne ye/ meixáne ye zirzamini ye xeili xubi dárad/ mey e xomxáneaw bimánand ast.//*

wineglass n *jám e mey; sáqar; camáne*

winepress n *carxowt e meysázi baráye xord kardan e angur*

wing n **1** (**a**) *bál.* (**b**) *bál, bále [pawe, magas, parváne va mánand e án].* (**c**) *par, bálak ru ye toxm e barxi giáhán.* **2** *bál e havápeimá.* **3** *barváre (ZBP, C7644 BF); otáqak, harjá juri tarjome miwavad. //barváre ye xorásgáni/ xoráyáni/ xorvaráni* [eastern] *ye yek xáne./ barváre ye novini baráye yek bimárestán sáxtan.//.* **4** (US, **fender**) *gelgir (e ráde*/ máwin). //*the nearside wing was damaged in a collision.: *gelgir e cap e ráde*/ gelgir e su ye ránande dar egnest** [collision] *ásib did/ qor wod./* a wing mirror: *áyne ye su ye ránande/ áyne ye baqal//.* **5** *dast e cap o rást e sepáh e ámáde be jang. "pas e powt o dast e cap o dast e rást -- be jang andarávard, zánsu ke xást." (ZBP, L6182, SF); nahád e cap o rást, "az ánpas negah kard já ye sepáh -- nayámadw bar árezu razmgáh.; Bexánd Andarimán o Uxást rá -- nahád e cap e lawkar o rást rá." (ZBP, L6349 SF).* **6** *(dar kumalhá*) dast e rásti yá capi/ bonyádgaráhá ye kumal* e kár* [the radical wing of the Labor Party]*.//. Besanjid bá* "right-wing" (right[5]). **7** (**a**) *(dar pátapká*/ futbál yá cougán e piyáde* [hockey] *va mánand e án) dast e rást yá cap e meidán e (bázi), kenár e rást yá cap e meidán e bázi; guw e rást yá cap. //(dar) guw e/ guwe ye/ kenár e meidán bázi kardan/ guwbázi kardan./ tup rá lagad zade va az guw e/ kenár e meidán birun rándan//.* (**b**) *niz* **winger** *(dar pátapká*/ futbál yá cougán e piyáde) bázigar e guw/ jelo/ jelo ye meidán. //bázigar e táze ye guw e cap e goruh e varzewi//.* **8** *(dar Engelestán)* (**a**) *(dar niru ye haváyi) darbardárande ye do yá biwtare golvawt** (squadron)*/ golvawtán*.* (**b**) **wings**. //get one's wings: *newán e xalabáni dar niru ye havávi ye wáhanwáhi./ newán e xalabáni ye xod rá gereftan//.* **9** **the wings** *(dar namáyewxáne) kang (ZBP, C480 FM). //Dar kang istáde bázi/ namáyew rá minegarist.//.* **10** **clip the wings** *bengarid be* "clip[2]". **(wait, etc) in the wings** *ámáde baráye jánewini ye kasi. //Sál e áyande farwin** [chairman] *az kár báznewaste xáhad wod va jánewinaw az hamaknun ámáde ast./ Sál e áyande farwin* báznewaste xáhad wod, kallepaz rafte, sage jáyaw minewinad.//.* **on the wing** *(dar) parváz. //az parandeyi hengám e parváz peikare bardáwtan* [photograph a bird on the wing]*.//.* **spread one's wings** *bengarid be* "spread". **take wing** *paridan (va dur wodan).* **under sb's/ one's wing** *dar panáh e kasi; zir e parobál e xod gereftan. //darzamán/ tond tázeámadegán/ nouresidegán rá zir parobál e xod gereft.//*

wing v **1** *parváz kardan; paridan. //havápeimáhá hengám e parváz dar ásemán* [winging across the sky]*//.* **2** (**a**) *bál e parandeyi rá xastan/ zaxmi kardan.* (**b**) *(bázu ye) kasi rá andaki xastan/ zaxmi kardan.*

wing-chair n *sandali ye dastedári ke powt e án boland ast va be bál mimánad*

wing commander *sarhang do ye niru ye havávi*

winged adj *(setáyhá* ye serewte misázad) báldár; ...-bál. //xarfastarhá* [insects] *ye báldár./* delta-winged aircraft :*havápeimáhá ye peikáni (ke bálaw be su ye powt xamide)//*

winger n *(dar pátapká*/ futbál, cougán, piyáde va mánand e án) (bázigar e) guw*

-winger *(námhá ye serewte misázad)* **1** *guw e rást; kenár e rást yá cap. //*a left-winger: *guw e cap;* a right-winger: *guw e rást.//.* **2** *dastecapi/ dasterásti [dar xawáyágari/* politics*]*

wingless adj *(beviźe baráye xarfastarhá/* insects*) piyáde, "va in malax piyáde báwad ke iwán rá par nabáwad." (ZBP, L6862, TTT); bipar, bibál*

wing-nut n *mohre ye wasti/ xorusaki*

wing-span *derázá ye miyán e do bál e gostarde. //parandeyi ke derázá ye miyán e do bál e gostardeaw 60 sántimetr ast.//*

wink v **1** **wink (at sb)** *cewmak zadan; pelk zadan. //Be man cewmak zad tá befahmánad ke dárad bá digarán wuxi mikonad/ sarbesarewán migozárad.//.* **2** *(baráye rouwanáyi ye setáregán va mánand e án) cewmak/ susu zadan. //Fánus e daryáyi rá ke az dur susu mizad mitavánestim bebinim./ Ráde* ye/ máwin e jeloyi dárad caráq e ráhnamáyi mizanad* [winking] *mixáhad berást bepicad.//.* **3** **easy as winking** *bengarid be* "easy". **4** **wink at sth** *(kohne wode) zirsebili dar kardan; cewm puwidan. //Zanaw sálhá-st zanbázi ye u rá/ wuyaw rá zirsebili dar karde/ nádide gerefte.//*

wink n **1** *cewmak. //be kasi cewmak e pormainiyi* zadan* [meaningful]*//.* **2** **(have/ take) forty winks** *cort zadan; pinaki zadan.* **a nod is as good as a wink** *bengarid be* "nod". **not get/ have a wink of sleep; not sleep a wink** *yek dam ham naxábidan; cewm ruyham nagozáwtan. //hamsáyehá mehmáni dáwtand va má hame ye wab yek dam ham naxábidim.//.* **tip sb the wink** *bengarid be* "tip 3"

winker[1] n *(dar Engelestán) ceráq e ráhnamá (baráye ráde*/ máwin)*

winkle n = "periwinkle 2"

winkle v, **winkle sb/ sth out (of sth)** *(anáyin) bezur birun kewidan; már rá az suráxaw birun kewidan. //baccehá rá saranjám bezur az jáyi ke dar án penhán wode budand/ az nehángáhewán birun kewidand.//.*

winkle sth out (of sb) *(anáyin) zir e zabán e kasi rá kewidan. //Dar zirezabán kewidan az mardom xeili zebardast ast.* [winking secrets out of people]*.//*

winkle-picker n *(biwtar berixt e candgáni bekár miravad) (kohne wode/ zabán e kuce) cároq; cáruq*

winner n **1** *barande, piruzmand; aparviz; parviz; firuz/ piruz. //Be barande yek jám/ baram** [prize] *dádand.//.* **2** *barande. //Vápasin parhib* [model] *e sáxt e ánán bigomán barande xáhad wod./ Baráye án vápasin parhibi* [model] *ke sáxtand barandegi ruy e wáxewán ast.//.* **3 pick a winner** *bengarid be* "pick[3]"

winning adj **1** *barande, piruz, firuz; piruzmand; aparviz. //asb e barande/ aparviz./ womáre ye pate* [ticket] *ye barande//.* **2** *barande, girá. //*a winning smile: *labxandi girá/ delkaw./ Xub mitavánad xodaw rá tuy e delhá já konad.* [have a winning way]*//*

winning-post n *mil e darváze dar hamávard e davidan. //Asbaw jelotar az hame az mil e darváze gozawte barande wod.//*

winnings n *bord; pul e borde wode. //bord e xod rá bardáwtan/ bejib zadan* [collect]*//*

winnow v **1** *bujári kardan; bádafwán kardan; wándan, wánidan (ZBP, C4540).* **2 winnow sth away/ out; winnow sth from sth** *bujári kardan; wándan; wánidan; bádafwán kardan va sabus rá az dáne/ gandom jodá kardan. //sabus/ puste* [the husks] *rá az gandom/ zorrat bujári kardan/ wándan/ wánidan./ (pendárin) rásti rá az miyán e tude ye newánehá ye/ gováhhá ye jurvájur birun kewidan/ darávardan* [winnow the truth from the mass of conflicting evidence]*//*

winnower n *afwun; páteni (ZBP, C2811 FM); bujárkár; cárwáx*

winnowing fork *cárwáx, cak, cac (ZBP, C3604 FM)*

wino n (pl **winos**) *(anáyin) meybáre*

winsome adj *(beáyin) girá; delpazir. //labxandi girá* [a winsome smile]*./ Doxtari/ zani girá va delangiz bud.//*

winsomely adv *bengarid be* "winsome"

winsomeness n *bengarid be* "winsome"

winter n **1** *zemestán. //besyári az deraxtán hengám e zemestán bargewán mirizad./ Golhá az zemestán ján bedarbordand./ Sarásar e zemestán ruy e án sáxtemán kár kardand./ Zemestánhá rá dar jáyi garmsiri separi mikonand./ Tanháyi dar (án) xáne sarásar e zemestán rá zendegi kard/ zist./ Zemestán e áyande báznewaste xáhad wod* [retire]*./ Dar yek wab e tárik e zemestáni./ zemestángáh (beviże dar gozawte baráye sepáhiyán)//.* **2 in the dead of winter** *bengarid be* "dead"

winter v *zemestán rá separi kardan. //Rasm wod* [become fashionable] *kasáni ke dastewán be dahanewán miresid zemestán rá dar jáhá ye áftábi separi konand./ Parandegáni ke zemestán rá dar nimruz/ rapivin** [south] *separi mikonand.//*

winterize, winterise v *(beviże dar Ámriká) xáne, ráde*/ máwin yá cizi digar rá juri sáxtan ke betavánad dar zemestán páydári konad. ["zemidan*"* [JGS]*, baráye riwe bengarid be EDPL)*

winter sports *varzewhá ye zemestáni*

winter-time n *//zemestán ruzhá kutáhtar ast//*

wintriness n *bengarid be* "wintry"

wintry adj (**wintrier, wintriest**) *zemestáni, sard. //yek cewmandáz e zemestáni; rouwanáyi ye zemestáni; ábohavá ye zemestáni./ (pendárin)* a wintry smile: *yek labxand e/ labxandi sard/ yax//*

wipe v **1** (**a**) **wipe sth (on sth)**; **wipe sth (down/ over)** *pák/ xowk kardan. //bowqábhá rá (pas az wostan) pák va xowk kardan./ miz rá pák kardan./ Xáhew mikonam páháyetán rá/ kafwháyetán rá pák konid./ Cewmán e xod rá pák/ xowk kardan./ bini ye/ damáq e xod rá gereftan/ pák kardan./ dastán e xod rá bá houle/ bawgir/ ábcin pák/ xowk kardan./ Ewkáfhá* [cupboards] *ye áwpazxáne rá az bálá be páyin pák/ xowk kardan.* [wipe down]*./* wipe sth clean/ dry: *cizi rá málidan va pák/ xowk kardan.//.* (**b**) *dastmál málidan/ kewidan. //Esfanj e namnáki be ru ye xod málidan//.* (**c**) *málidan, kewidan. //Án wuwt* [wipe the lotion on] *rá be ru ye xod málid.//.* **2 wipe sth from/ off sth** *dur kardan, "va befarmud ki harce be divár e án saráy nevewte budand dur kardand." (ZBP, L2408, AT); ostordan; sotordan, "Fereidunw farmud tá barnewast -- bebusid o bestord ruyaw bedast." (ZBP, L6512 SF).* **3** *pák kardan; zodudan. harjá juri tarjome miwavad. //Awk rá az cewmán e xod setordan./ Nevewte rá az ru ye taxtesiyáh setordan/ pák kardan./ Wir e rixte rá az ruy zamin setordan/ pák kardan./ Negáwtári rá az navári* [tape] *setordan/ pák kardan./ (pendárin) niwet o beband!/ Niwat rá beband!* [wipe that smile/ grin off your face!]*./ Didár/ roxsár e degargun kon!* [Wipe that expression off your face!]*.//.* **wipe the floor with sb** *(anáyin)*

darpicidan; xák kardan; ruy e kasi rá kam kardan. **wipe sth off the face of the earth** *setordan, "Ze daftar hame námewán bestoram -- sar e taxt e Sásániyán besporam." (ZBP, L3199, SF); az miyán bardáwtan; toxm e... rá az ru ye zamin bardáwtan, "gorbe ye meskin agar par dáwti -- toxm e gonjewk az zamin bardáwti." (Sa'di).* **wipe the slate clean** *gozawtehá rá farámowtan/ az nou áqázidan.* **4** **wipe sth out** (**a**) *málidan, pák kardan, pákidan, roftan, rubidan. //In goldán rá xub pák nakarde sar e jáyaw gozáwtand.//.* (**b**) *pák kardan; az miyán bardáwtan. //vámhá ye xod rá* [one's debts] *pák kardan./ Ziyánhá* [losses] *ye emsál sudhá ye pársál rá málid/ az miyán bardáwt.//.* (**c**) *nábud kardan; setordan. //Dar bombáránhá candin dehkade sarásar/ pák nábud gawt./ Warvin** [government] *bar sar e án ast ke/ sarrewtedárán bar sar e án-and ke xaridoforuw e dáruhá ye xeradpuw rá bestorand/ az miyán bardárand* [wipe out drug trafficking]*//*

wipe n *pák kardan, pákidan, setordan, zodudan. //Xáhew mikonam zirebowqábihá* [the table mats] *rá tond/ tondi pák kon* [give the... a quick wipe]*.//*

wiper n **1** *pákkon, ostore.* **2** = windscreen/ windshield wiper (wind[1])

wire n **1** (**a**) *sim (baráye tár va abzár e musiqi); zir, "má be wádi hame guyim ke ey rud bemuy -- má be pedrám hami guyim ey zir benál." (ZBP, C4386, FM. Farroxi). //*a coil of copper wire: *(yek golule/ tup) sim e mesi; sim e xárdár* [barbed wire]*//.* (**b**) *sim, tár, rewte. //tár e/ sim e bandik*/ fiyuz* [fuse wire]; *sim e vákubar*/ telefon.//.* (**c**) *turi ye simi. //Julemuw** [hamster] *az turi ye jelo ye qafasaw darrafte bud.//.* **2** *(beviźe dar Ámriká) bisim/ telegráf. //be kasi bisim/ telegráf zadan/ ferestádan//.* **3** **get one's wires crossed** *qáti kardan, gij wodan, gogije gereftan. //Engár qáti kardim/ gij wodim. Gomán mikardam diruz miáyi./* a live wire: *sim e barqdár.//.* **pull (the) strings/ wires** *bengarid be* "pull[2]"

wire v **1** (**a**) **wire A (on) to B**; **wire A and B** //A handle had been wired (on) to the box.: *Bá sim yek daste be án quti/ kive* baste budand./ Do tekke ye cub rá bá sim beham baste budand* [wire together]*.//.* (**b**) *(baráye ostovár kardan e cizi) darun yá ru ye cizi sim kár gozáwtan. //Án párce rá ru ye yek sakku ye simi* [on a wired stand] *be namáyew gozáwte budand.//.* **2** **wire sth (up); wire sth (for sth)** *be cizi barq rasándan. //simkewi (ye barq) kardan./ Xánehe/ án xáne/ án saráy hanuz simkewi ye barq nadárad/ nawode./ In kárgáh* [studio] *rá dárand baráye gozáwtan e bolandgu simkewi mikonand.* [wire for sound]*./ Hamin ke (kár e) simkewi ye dastgáh bepáyán resid/ berasad mitaváni án rá bekárbari/ bá án kár koni.//.* **3** (**a**) *(anáyin, beviźe dar Ámriká) be kasi bisim zadan/ bá bisim be kasi payám ferestádan. //Be barádaraw bisim zad (ke) pul beferestad./ Bemá bá bisim payám ferestád ke dir miresad.//.* (**b**) **wire sth to sb** *bá bisim be/ baráye kasi pul ferestádan*

wire-cutter, wire-cutters n *simcin. //*a pair of wire-cutters: *yek simcin//*

wire-haired adj *(beviźe baráye saghá) dárá ye mu ye zebroseft; con mu ye jujetiqi. //yek sag e lánkáv* [terrier] *e zebrmuy//*

wireless n *(kohne wode)* **1** *rasáne ye rádioyi, rasáne bá vákive*/ telefon. //soxanparákani bá rádio/ vákive*//.* **2** *girande ye/ ferestande ye rádioyi/ vákiveyi**

wire netting *turi ye simi; turi (ye morqi)*

wire-tapping n *niyuwe*

wire wool *pawm e sim, pawm e simi. Besanjid bá* "steel wool"

wire-worm n *lise [ye gunehá ye gunágun e suskhá ye* "click beetles" *az xáneváde ye* <u>Elateridae</u> *ke beviźe giyáhán rá nábud mikonand.]*

wiriness n *bengarid be* "wiry"

wiring n *simkewi (ye barq). //simkewi (ye barq) ák dárad* [faulty] *va báyad nouyaw kard.//*

wiry adj (**wirier, wiriest**) **1** *láqar va porzur.* **2** *seft va xamewnápazir; zebr va feri. //mu ye zebr o feri//*

wisdom n **1** (**a**) *xerad, "mará káw in xerad nisti -- gar andiwe ye nik o bad nisti" (ZBP, L4961 SF). //beruzgár e deráz e xiw xerad e faráván anduxte/ (xeili cizhá dide va yád gerefte.)/ xerad-duwegi* [love of wisdom] *[(ZBP, C2215), <Pahlavi].* (**b**) *xerad. //Man in hame pul be bacce dádan rá bexradáne nemidánam./ Ánce ruydád newán xáhad dád ke áhang e ánán* [decision] *bexradáne bude yá na.//.* **2** *xerad, dánáyi. //xerad e piwiniyán* [the ancients]*./ xerad e mardomi/ mardompasand* [conventional]*//.* **wit and wisdom** *bengarid be* "wit". **wisdom tooth** *dandán e xerad, "cahár az har suyi, yeki án rá xerad dandán guyand az bahr e án guyand ki az pas e residegi baráyad." (ZBP, L5046 ZX); "tá vaqt e hájat be sál e kudakán andaki az án máye bekár barad va dandán e xerad barárad." (ZBP, L7066, HM)*

wise adj (**wiser, wisest**) **1** (**a**) *gozini/ goziri bexradáne/ xeradmandáne. //áhangi bexradáne/ ostovárkáriyi/ durandiwiyi* [precaution] *bexradáne./ dusti xeradmand./ kár e xeradmandáneyi nakardi ke án zamin*

[property] *rá foruxti./ Bigomán midánam candán xeradmand hasti ke cand ruz dastnegahdári/ bebiyusi./ Con xeradmandán sar takán dádan/ jonbándan* [a wise nod of the head]*//.* (**b**) *dáná, farzáne. //pirmardi farzáne.//.* **2 be wise after the event** *paz az guzidan rást newastan; "wire rá xord o goft wirin ast", harjá juri tarjome miwavad. //*be/ get wise to sth/ sb (esp US): *xub wenáxtan./ Gomán mikard betavánad/ mitavánad ma rá xar konad/ koláh saram bogzárad ammá xub miwenásamaw/ ammá xub rudastaw zadam* [I got wise to him]./ No/ none the/ not any the wiser: *cizi biwtar dastgir kasi wodan/ nawodan./ hamáná pas az guw dádan be rouwangariháyaw* [explanation] *báz/ niz ciz e biwtari dastgiram nawod.//.* **penny wise pound foolish** *bengarid be* "penny". **put sb wise to sth** *(anáyin, dar Ámriká) bekasi darbáre ye cizi ágáhi dádan.* **sadder but wiser** *bengarid be* "sad". **(as) wise as an owl** *kaláq e pir, xeili xeradmand.*

wise v, **wise (sb) up (to sth)** *az xáb bidár wodan/ kardan. //Zamán e án/ zamánaw faráreside ke az xáb bidár wavad va befahmad/ daryábad ke mardom raftáraw rá xandeávar* [ridiculous] *midánand.//*

-wise *(bá námhá setáy va band e kárváže misázad)* **1** *be wive ye...; ...jur; ...gune; ...sán; ...vár; bekerdár e...; harjá juri tarjome miwavad. //*likewise: *hamán/ haminjur./* clockwise: *hamsu ye gardew e nárehá ye pangán** [clock hands]*; gardew be rást./* anticlockwise: *várune ye gardew e nárehá ye pangán*; gardew be cap./* lengthwise: *az derázá.//.* **2** *(anáyin) az didgáh e...; //az didgáh e dádosetad./* weatherwise: *az didgáh e ábohavá./* profitwise: *az didgáh e sud(ávari)*

wisely adv *xeradmandáne*

wiseacre n *(kohne wode) "daryá ye dánew"*

wisecrack n *(anáyin) soxan e niwdár va bejá; soxan e zirakáne (va niwdár)*

wisecrack v *soxan e niwdár va bejá goftan; soxan e zirakáne (va niwdár) goftan*

wise guy *(anáyin, xárdári) kasi ke gondetar az kalleaw soxan miguyad; xar marde rend*

wish v **1** (**a**) **wish for sth/ sb** *árezu kardan, xástan, "joz az xást (e) yazdán nabáwad soxan -- conin bud tá bud carx e kohan." (ZBP, L4651 SF); kámestan* [<Pahlavi, (ZBP,C1547, MK)]; bar kám e kasi budan, "co bar kám e u gawt gardande carx -- bebaxwid Dárábgerd o Setarx" (ZBP, L4665, SF). //Árezu ye cizháyi rá ke natanán dáwt kardan bihude ast./ Zanaw az án zanháyi ast ke yek mard harce az yek zan bexáhad/ árezu konad dárad.* [...a man could wish for]*./ Digar (biw az in) ce mixáhi?/ Hameciz bar kám ast, digar ce mixáhi?/ Behtar az in ce mixáhi?//.* (**b**) *káw, káwki; kác, káci, káj, káji, "hamigoft káji man in anjoman -- tavánestami bord bá xiwtan." (ZBP, L4681 SF); eykáw; harjá juri tarjome miwavad. //Eykáw/ káwki inhá rá beman nemigofti/ nagofte budi./ Árezu mikard dar xáne mánde bud./ Káw midánestam ce mixáhad piwáyad/ roxdahad./ Káwki puldár (mi)budam.; Delaw mixást ke hame ye in kár* [business] *páyán migereft./ Morde va digar árezu kardan e inke káw zende bud sudi nadárad.//.* (**c**) *xástan, kám e kasi budan, "beporsid zu goft nám e to cist? -- cejuyi wab e tire, kám e to cist?" (ZBP, L6591 SF); "bedu goft Dastán ke nám e to cist? hamibogzari tiz, kám e to cist?" (ZBP, L6941 SF); ráy, "jahándide goft in na jáy e man ast -- bejáyi newinam ke ráy e man ast." (ZBP, L6952 SF); xást, joz az xást [e] yazdán nabáwad soxan -- conin bud tá bud carx e kohan." (ZBP, L4651, SF); del e kasi xástan. //Agar to bexáhi/ agar xást e to báwad mikonam/ án rá anjám midaham./ Mixáham dáráyiyam rá baráye farzandánam bázgozáram./ Delaw mixáhad tanhá báwad./ Mixáham xub rouwan báwad ke cunocerá nadárad* [...the decision is final]*./ Mixáhi aknun wám bedaham?* [serve dinner]*//.* **2** (**a**) *árezu kardan. //baráye má ráh e/ safar e delpaziri árezu kardand.; Hengám e báznewastegi* [retirement] *hamkáránaw baráyaw árezu ye wádkámi kardand./ Baráye man xowbaxti árezu konid/ bexáhid.//.* (**b**) *... árezu kardan; ... goftan; harjá juri tarjome miwavad. //be kasi bámwád* goftan./ kasi rá pedrud goftan./ zádruz e kasi rá wádbáw goftan/ kasi rá xowámad goftan//.* **3** *niyáz kardan; árezu ye cizi kardan. //Hengámi ke neyzak* [a shooting star] *mibini cizi niyáz/ árezu mikoni?//.* **4 (just) as you wish** *bekám e to, "bekám e to ziyam bá to hame sál -- bebaxwáyam be to ján o del o mál." (ZBP, L7677, VR); //harjur ke to bexáhi mitavánim dar xáne ye man/ saráy e man yá to didár konim./ Harjur ke to bexáhi/ harjur ke bekám e to báwad.//.* **wish sb/ sth well/ ill** *baráye kasi árezu ye xub/ bad kardan; baráye kasi nikxáhi kardan. //baráye kasi hukámestan*/ dożkámestan*./ Baráyaw dar kár e tázeaw árezu ye xub/ nik mikonam/ hukámam*./ Goft ke badxáh e hickas nist* [wish nobdy ill]*.//.* **5 wish sth away** *árezu kardan ke cizi nemibud./ Bá árezu kardan az sar báz kardan. //Midáni in gereftárihá rá nemitaván bá árezu kardan az sar báz kard/ az miyán bardáwt.//.* **wish sb/ sth on sb** *(anáyin) be gardan e digari andáxtan. //Kári nist/ nabud ke bexáham be gardan e digari andázam./* It's not a job I'd wish on anybody.: *gomán nemikardam ke nistim/ miravim baccehá rá be gardan e pedaromádarat biyandázim.//*

wish n **1** (**a**) *árezu, xást, "u dar geristan istad va guyad agar be xáste man budi..." (ZBP, L2904 AT); kám, "hame jang o parxáw e badkám e uy -- ke hargez mabádá raván nám e uy." (ZBP, L3231 SF); //Árezu kard*

ke tanhá báwad./ Hic nemixást dar zendegi ye daruni ye ánán andaráyad [intrude on their privacy]*./ Agar se ciz kám e to bud ce (cizhá rá) barmigozidi?/ Dáneste/ dasti-dasti bevárune ye xást e man kár kardeyi.* [deliberately acted against]*.//.* (**b**) **wishes** [pl] **wishes (for sth)** *bá árezu ye...; harjá juri tarjome miwavad. //Bá behtarin árezuhá; dustár e womá (con dar páyán e yek náme)./ Behtarin árezuhá rá karde tandorosti ye womá rá xáhánim.//.* (**c**) *xást, "joz az xást [e] yazdán nabáwad soxan -- conin bud tá bud carx e kohan." (ZBP, L4651 SF). //*you will get your wish: *be xást e xiw dast xáhi yáft. //kámravá xáhi gawt/ kámyáb miwavi.//.* **3** **the wish is father to the thought** *(dastán, beáyin) "az kuze hamán borun tarávad ke dar u-st." [dastán].//.* **your wish is my command** *(beáyin yá bewuxi) guw befarmán e to-am.*

wishbone n *(ostoxán e) jenáq (e sine ye morq) (ke án rá do tan kewide miwekanand va gerou mibandand va yá agar páreyi ke be yeki miresad deráztar az páre ye digar báwad, cizi ke be kám e u-st mixáhad.)*

wishful adj *árezumand. //soxanán e árezumandáne* [wishful statements]*.//.* **wishful thinking** *yube/ yubidan (ZBP, C2769, C2410 FM); "fetádaw yube ye didár e delbar -- co átaw dar del o con tir dar bar." (ZBP, L7754 VR); "wotor dar xáb binad panbedáne". //gománam dárad (hálaw) behtar miwavad, ammá wáyad in yubeyi biw nabáwad.//*

wishy-washy adj *(bistar baráye xárdári) kamrang, ábaki, zipou, harjá juri tarjome miwavad. //*a wishy-washy blue: *ábi ye rangorurafte./* a wishy-washy liberal: *yek ázádixáh e kam máye/ ábaki/ kawki//*

wisp n, **wist (of sth)** **1** (**a**) *daste. //yek daste mu/ carámin* [hay]*/ káh* [straw]*/ urvar/ alaf/ wáw* [grass]*//.* (**b**) *navár, bárike; harjá juri tarjome miwavad. //(navár e) bárikeyi az dud.//.* **2** *láqar, bárikandám; láqaru. //*a wisp of a girl: *doxtari láqaru/ bárimárik.//*

wispy adj (**wispier, wispiest**) *con yá hamándad e, bekerdár e daste/ baste/ navár, harjá juri tarjome miwavad. //yek abr e pari/ mu ye kampowt va járuyi* [wispy hair]*; riw e sepid e járuyi; riw e sepid e pawmaki//*

wistaria, wisteria n *[giyáháni az gune ye* Wisteria *ke biwtar dar Ásiyá ruyide cubi va picande bude, golhá ye ábi, sefid, banafw yá goli ye noxod mánand e xuweyi ye zibá dáwte az bonuhá/ bonwanhá bude barxi az ánhá baráye áráyew káwte miwavand.]*

wistful adj *porárezu, porafsus, xáhán, pożhán. //cewmáni árezumand/ pożhánmand.//*a wistful mood: *árezumandi, pożhán, pożhánmandi//*

wistfully adv *//bá fasus áh kewidan* [sighing]*./ Bá afsus goft: "káw/ ey káw ángáh to rá miwenáxtam."*

wistfulness n *árezumandi, pożhánmandi; afsus*

wit n **1** (**a**) *huw, vir, bánamak va wux. //*have a ready wit: *tizvir budan; sarzabándár va bánamak/ wux budan./ Ruznámenevisi ke mardom u rá baráye tizviriyaw/ baráye sarzabándári va bánamakiyaw misetáyand./ wive ye/ sabk e adabi ye/ soxanvari ye naqz va ágande az soxanán e bejá va huwmandáne* [elegance and wit]*.//.* (**b**) *ádam e sarzabándár, wux va zudandáz. //*a well-known wit and raconteur: *ádami wux, zudandáz va dástánpardázi benám/ bolandáváze.//.* **2** also **wits** *huw, tizhuwi, tizviri. //Candán tizvir nabud ke daryábad bimi dar kár ast.//.* **3** **at one's wits' end** *darmánde, gij, diváne, gogije. //diváne wodeam/ gij wodeam/ gogije gerefteam va nemidánam cejuri báyad bijakhá rá* [the bills] *bepardázam.//.* **a battle of wits** *bengarid be* "battle". **collect/ gather one's wits** *árám gereftan. //Piw az inke u rá báz bebinam/ dobáre bebinam báyad candgáhi bogzarad tá árám begiram* [to gather my wits before...]*.//.* **frighten/ scare sb out of his wits** *Bengarid be* "frighten". **keep/ have one's wits about one** *howyár va ámáde budan. //Bá mardomi mánand e u ke sarokár peidákardi báyad xeili huwyár va ámáde báwi.//.* **live by one's wits** *bengarid be* "live[2]". **sharpen sb's wits** *bengardi be* "sharp, sharpen". **to wit** *(kohne wode, beáyin) hamáná. //Páyán e hengám/ doure* [term] *hamáná siyom e Xordád xáhad raft.//.* **wit and wisdom** *huw o xerad.*

witch n **1** *(zan e) jádugar, jádu.* **2** *(pendárin) zani afsungar; jádu.* **3** *(xárdári) anjuze; sábute; mádar e fuládzereh*

witchcraft n *jádu, jádugari; afsungari*

witch-doctor (also **medicine-man**) *jádugar e darmángar*

witchery n **1** *jádu, jádugari.* **2** *afsungari, jádu*

witch-grass n = couch grass

witch-hazel, wych-hazel n **1** *[guneháyi az* Hamamelis *az xáneváde ye* Hamamelidaceae *ke buteyi bude golhá ye zard bá golbarg e kucak dáwte dar páyán e páyiz yá áqáz e bahár gol mikonad. beviże* Hamamelis virginiana *ke dar xorásgán* [east] *e Ámriká ye abáxtar* [north] *ke dar páyiz gol mikonad.].* **2**

wireyi ke az pust e in deraxt bedast ámade baráye darmán e xaráwidegihá va zaxmhá ye pusti bekár miravad.

witch-hunt n **1** *jádukowi; peikár bá jádugarán va nábud kardan e ánán.* **2** *zandik-kowi; zandiq-kowi; peigard va ázár e zandikán yá kasáni ke áyinhá va bávarhá ye hamegáni rá bávar nadárand. //*The crusade for sexual morality is turning into a witch-hunt: *Peikár baráye hukerdári* ye varanik** [sexual virtue] *berixt e zandik-kowi darámade.//*

witching adj *(kohne wode/ beáyin) jádugari, afsungari. //*the witching hour ie midnight: *nimwab; zamán e jádugari//*

with prep **1** (**a**) *hamráh, bá. //bá pedaromádar/ zádárán* e xiw zistan/ zendegi kardan./ bá/ hamráh e dusti be estár** [vacation] *raftan./ zamán rá bá kudakán separi kardan; barnámehá rá bá yek ádam e kárwenás* [expert] *dar miyán gozáwtan* [discuss]*./ Aknun bá xaridári* [a client] *hastam./ Arusakhá/ geiwehá* rá bá digar báziceháyat yek guwe/ guweyi beneh/ bogzár./ Agar ábi rá bá zard biyámizi sabz bedast miáyad./ Mitavánam in ko-er** [tie] *rá bá pirhan e ábiyam bezanam?/ Fehrest e xarid bá pul ru ye miz ast.//.* (**b**) *nazde...; //Wirxár/ bacce rá har ruz nazd e mádaram migozáram./ Baráye womá payámi nazd e menewtáyetán** [secretary] *gozáwtam./ Kelidhá dar/ nazd e pazirew* [the reception] *ast.//.* **2** *bá, dárá ye, harjá juri tarjome miwavad. //doxtari musorx./ mardi ke dáqi* [a scar] *bar roxsár dárad./ Kasi ke darbáre ye bázárhá ye Orupá/ farangestán midánad./ nimtaneyi* [a coat] *bá kamarband; saráyi/ xáneyi estaxrdár/ bá estaxr./ Mardi dárá ye/ bá yek pá ye cubin./ pesari dárá ye/ bá yek ka*/ durbin* [camera]*; ranjide (-roxsár)/ bá ranjidegi be u negarist.//.* **3** (**a**) *bá, be komak e (newángar e abzári ast ke bekár miravad). //Án rá bá kárd boridan; án rá bá/ be komak e rizbin mitaváni bebini./ Bácakkow án rá zad./ wirxár/ kudak rá bá qáwoq xorándan; bá nax e panbe(yi) duxtan; dar rá be komak e sangi báz negahdáwtan./ ráde* ye bárkew* [truck] *rá alvár* [timber] *bárzade/ karde budand./ Án kise/ anbán por az/ ágande az raxt e cerk bud.//.* **4** (**a**) *bá, hamdástán. //baráye peikár va jelogiri az bastewodan (e bimárestánhá va mánand e án) hame ye parastárán bá má hastand./ Dar in báre/ darbáre ye in porsemán* [issue] *bá sarparasti* [the management] *hamdástán ast* [going along]*./ Sad dar sad bá to hamdástán-am!* [I am with you all the way!].//. (**b**) *bá; hamestári bá...* [against]. //fight, argue, quarrel, etc with sb: *bá kasi jangidan/ bá kasi begumagu kardan/ bá kasi setizidan./ Bá Kámrán begumaguyam wod./* in competition with our rivals: *hamávard bá kasáni ke bá má be cewmhamcewmi barxásteand./ bá kasi celtapá*/ tenis bázi kardan./ dar jang bá kewvar e hamsáye* [at war with ...].//. **5** *az, az ruy e, bá, harjá juri tarjome miwwavad. //*blush with embarrassment: *az dastpácegi sorx wodan./ az tars larzidan* [tremble with fear]*./* shaking with laughter: *az xande takán takán xordan/ candidan./ angowwtánaw az sarmá ser wode bud* [numb with cold].//. (**6**) *bá, harjá juri tarjome miwavad. //Bá xownudi* [with pleasure] *(án kár rá) anjám midaham./ 50 kilo rá bá zur* [with effort] *mitavánam bargiram/ boland konam/ bardáram./* She performed a somersault with ease: *beásáni yek powtakváru zad./ bá bexradi kár kard* [act with discretion]*./ Bá áquw e báz u rá pazire raft/ u rá xowámad goft.; ánjá nayist va dasthá yat rá tu ye jibat nakon!/ Áqá bá dasturi* [permission] *ye womá mixáham soxan beguyam.//.* **7 in the same direction as (sth)** *bá , hamsu ye, dar rástáy, hamrástá ye. //bá bád/ hamsu ye bád daryá navardidan./ bá/ hamsu ye avarkár** [the tide] *wená kardan./ bá tajand* e áb vel raftan* [drift with the current]*./ sáye bá áftáb mijonbad/ ráh miravad* [move with the sun]*.//.* **8** *bá...; harjá juri tarjome miwavad. //Haminjur ke áftáb forumiraft sáyehá deráz miwod./* Skill comes with experience: *Ádam bá kárázmudegi ostád miwavad; kár e niku kardan az por kardan ast./ Mei ye xub bá sálxordegi/ bá gozawt e sálhá behtar miwavad.//.* **9** *bá; darbáre ye; az...; //jámhá/ estekánhá rá beppá!; bá xámerat*/ xáleat wekibá báw!/ xawmgin az dast e baccehá ye man./ xownud az* [pleased with] *hude (ye kár)./ nájur/ náhamgen bá soxan e/ gofte ye piwtar* [inconsistent with]*./* a problem with accommodation: *kambud e já./ Bá man cekár dárad/ az man ce mixáhad?* [want with sb]*./ bá nimdast watrang ce miwavad kard?//.* **10** *bá/ darbáre ye kasi yá cizi. //Bá sorxpustán dar/ sar e govewt** [pronunciation] *gereftári dárand./ Aknun saremán xeili woluq ast/ aknun xeili gereftárim/ aknun zamán e porkári ye má-st./.* **11** *bá, va niz, harjá juri tarjome miwavad. //har cáwt/ xorák bá/ hamráh e mey bist dolár./ Án hafte baráye má biw az hezár dolár darámad, ammá ámuzew e wená rá ham dar bar dáwt/ ham dar án bud.//.* **12** *bá; kármand e jáyi; gomáwtár* e jáyi* [as an employee/ client of...]. *//Wanideam aknun dar yek sofrexáne* [restaurant] *kár mikonad./ Má hanuz dar hamán ganj/ bánk kár mikonim.//.* **13** *(newángar e jodáyi az kasi yá cizi), harjá juri tarjome miwavad. //Hargez nemitvánam az in angowtari jodá wavam* [part with sth]*./* dispense with: *bedun e... sarkardan//.* **14** *bá dar cewm dáwtan e...; bá...; harjá juri tarjome miwavad. //Hameaw do ruz mánde cegune mitaván ásud?/ Bi omid be yek estár** [holiday] *zendegi saxt delafgár* [boring] *ast./ Bá án hame kárhá ye xánevádegi, nemitavánad bemá komak konad.//.* **15** *bá inke...; harjá juri tarjome miwavad.*

//Bá hame ye ákháyaw bázham dustaw dárad/ dáwt.//. **<u>16</u> be with sb** *(anáyin) daryáftan, fahmidan. //I*'m afraid I'm not quite with you.: *Gománam xub womá rá darnemiyábam ce miguyi.//.* **with it** (**<u>a</u>**) *(kohne wode- soxan e kuce) ágáh, howyár, ágáh az hand* [fashion] *o hanjár* [ordinary]. *//*Come on get with it!: *vel kon bábá- be hanjár e ruz báw!/* He's not very with it today.: *Emruz xeili howyár nist.//.* (**<u>b</u>**) *(baráye puwwák va mardom) titiwmámáni. //*She's more with it now than she was 20 years ago.: *Aknun xeili titiwmámánitar az bist sál e piw ast.//.* **with that** *darzamán pas az án. //Andaki menmen karde* [mutter a few words] *puzewxást va darzamán/ biderang pas az án raft.//*

withdraw v (pt **withdrew**, pp **withdrawn**) **<u>1</u> withdraw sb/ sth (from sth)** (**<u>a</u>**) *pas kewidan, andarkewidan, "vaz án jáygah lakar andarkewid -- wod án árezu bar delaw nápaid." (ZBP, L4800 SF); darkewidan, //zabánat darkew ey Háfez zamáni -- hadis e bizabán rá bewno az ney."; bázistádan, "ke az goftár báz taván istad va az nebewtan báz nataván istád, va nebewte báz nataván garánid." (ZBP, L1031 TBU); be yek su kewidan, "por andiwe bod zán soxon wahriyár -- bar án hafte kas rá nadádand bár -- ze naxcir o az mey be yeksu kewid -- bedán cand gah ruy e kas rá nadid." (ZBP, L4750 SF); dast kewidan, "be yek razm kámad womá rá wekast -- kewidid yeksar ze peikár dast." (ZBP, L6415, SF); yeksu/ yeksun wodan, "womá rá hamán beh ke birun wavid -- sar e xiw girid o yeksun wavid." (ZBP, C3290 SF); darnavardidan, "tark e átawparasti bekard va befarmud tá jang darnavardidand va lawkar az Madine barxástand." (ZBP, L7283 SR). //Ártewbod* [the general] *az andarkewidan e/ paskewidan e lawkariyánaw/ sepáhiyánaw* [troops] *sar bázzad./ Sekkehá ye/ deramhá ye kohn rá az gardew* [circulation] *darkewideand./ Kárgarán patesteand** [threaten] *ke az kár dast xáhand kewid.* [withdraw]*.//.* (**<u>b</u>**) *pul bardáwt kardan/ darávardan. //Hame ye pasandázaw* [savings] *rá bardáwte/ birun kewide/ darávarde az kewvar raft.//.* **<u>2</u>** *(beáyin) az sar e... barxástan; pasgereftan; bázkardan, "va cun bedánestam ke zani ast wamwirbáz e xod gereftam va goftam wamwir e Peiqambar Aleyhesalám deriq bovad be zani zadan, ke wamwir e Peiqambar az án aziztar ast ke be xun e zani álude wavad." (ZBP, L7384 SR). //Agar peimánnáme dar zamán dastine neh//áde nawavad, piwnahádam rá pasmigiram* [withdraw]*./ Man saxt páfewári mikonam ke womá soxanán e zanande* [offensive] *ye xod rá darzamán pas begirid.//.* **<u>3</u> withdraw (from sth)** *...raftan; az jáyi raftan. //Yek tasu* [hour] *bá má soxan goft va sepas raft./* withdraw into oneself: *tuy e xod raftan; darungará gawtan. //sepáhiyán/ lawkariyán rá mibáyast be jáyi ke kamtar dar did bávand andarkewid/ paskewid.* [withdraw to a less exposed position]*//*

withdrawal n **<u>1</u>** (**<u>a</u>**) *(báz)paskewidan, andarkewidan, darkewidan, barcidan, dar xod foru raftan; baráye nemunehá bengarid be* "withdraw". *//bázpas kewidan/ andarkewidan e sázobarg* [supplies]*/ powtibáni / komak-lawkar/ lawkariyán./ barcidan e yek farávarde az bázár./ (dar ravánwenási) dárad newánehá ye darxodforuraftegi va afsordegi newán midahad.//.* (**<u>b</u>**) *bardáwt. //Máhi/ máhiyáne mitaváni do bár az in womár/ hamár* [account] *bardáwt konid.//.* **<u>2</u>** *tulidan, tul, tulew (ZBP, C6140 FM), //newánehá ye tulew** [withdrawal symptoms]*//*

withdrawn n *az mardombedur; dar xod forurafte. //Pas az marg e zanaw biw az piw az mardom bedur wode/ dar xod forurafte.//*

wither v **<u>1</u> wither (away); wither (sth) (up)** *xowkidan, xuwidan, xowkándan, huwándan; xuwándan; palásidan; palásándan; harjá juri tarjome miwavad. //Agar golhá rá dar áb nanehi mipalásad./ mixowkad./ (pendárin) kamkam omidewán be noumidi garáyid./* limbs were withered by...: *andámháyi ke az bimári va náhári* [starvation]*/ gorosnegi xowkide/ nezár gawte ast.//.* **<u>2</u>** *tusari zadan, kasi rá xár kardan/ nekuhidan, harjá juri tarjome miwavad. //Be u cewmqorre raft va u ham xeili tulab raft* [She withered him with a glance]*//*

withering adj *(negáh e/ soxan e) xárkonande. //*withering sarcasm: *dast andáxtan/ wuxi va xár kardan//*

witheringly adv *bengarid be* "withering"

withers n *baxw e barjeste ye powt e asb miyán e do ostoxán e wáne. gordak (ZBP, C7448)*

withhold v (pt, pp **withhold**) (pt, pp **withheld**) *(beáyin)* **<u>1</u>** *deriq kardan/ dáwtan; bázgereftan; "va cewm dáram az xáje BuNasr ke conin nasihathá báznagirad." (ZBP, L562, TBH); xoddári kardan; harjá juri tarjome miwavad. //*keep sb back: *nadádan, deriq dáwtan./ xorsandi nadádan./* withold one's permission: *dasturi nadádan./* withold information: *az dádan ágáhi xoddári kardan./ Báyján** [the board] *bar án wode ast/ áhang e án karde ast ke páreyi az komakhazine ye barxi az dánejuyán rá bázgirad.//.* **<u>2</u>** *jelo ye... rá gereftan; bázdáwtan. //natavánestim jelo ye xande ye xod rá begirim* [withhold one's laughter]*.//*

within prep **<u>1</u>** (**<u>a</u>**) *dar. Harjá juri tarjome miwavad. //Yektasuye* bázgawt/ dar yek tasu* [hour] *bázgawt/ dar kamtar az yek tasu bázgawt./ Agar tá yek hafte ágáhiyi nayámad báz zang bezan/ báz betelefonid/*

bázvákuyid.//. (**b**) **within sth (of sth)** *dar...; tá...; harjá juri tarjome miwavad. //xáneyi dar yek mili ye istgáh./ Án rustá se meixáne* [pubs] *dar yeksadmetri az hamdigar dárad./ Dar án rustá se meixáne dar yeksad metri ye yekdigar ast.//.* **2** *dar ...-ras e...; //Aknun dar didras e karáneyi/ karáne ye daryá hastim./ Zangi dar dastras e bimár ast./ Nemitavánad páyaw rá az gelimaw biwtar deráz nakonad.* [to live within his come]./ *dusttar dáram ke in ágáhi rá darun e xáneváde negahdárid va nagozárid darz konad.* [keep information within the family]./ within the limits of my modest talents: *dar marz e arvand* [talent] *e náciz e man.//.* **3** *darun e. //*within the medieval walls of the city: *darun e báru ye wahr ke az sadehá ye miyáne bejá mánde./ Bá hame ye kasáni ke darun e baxwi ke dar naqwe newán dáde wode goftogu kardan.//*

within adv *darun*

without prep **1** *bi, abi-, bedun e, //do ruz bi xorák; se wab bixáb./ bedun e bi gozarnáme nemitaváni az kewvar beravi./ Náme rá bedun e dáj** [a stamp]*/ tamr be peik andáxte budand.; Bipul (az xáne) birun ámadeam./ xábxáneyi/ otáq e xábi bedun e ábrizgáh e/ garmábe ye viźe./ dámani bedun e jib./ Bi ánke be xod biyandiwad dastbekár zad/ wod./ Bi wur* [enthusisam] *soxan goft.//.* **2** *bi, bedun e. //goft bedun e u/ bi u nemitavánad beziyad./ bi sagam xeili tanhá-yam./ bedun e farwinemán** [chairman] *nemitavánim be vacari** [decision] *dast yábim/ áhang e kári konim./ Bi man naro!; Bi áyin e viźe* [ceremony] *paziroftandewán* [receive]//. **3** *bedun e; bi. //Cegune botri rá bedun e botribázkon bázkardi/ gowudi?; Bi áynak nemitavánad bexánad.//.* **4** *(bá rixt e* "-ing" *e kárváźe bekár miravad) bi; bedune. //Bekuw va án rá bedun e laqzew anjám bede!/ Án mehmáni rá bedun e inke u hic az án ágáhi dáwte báwad/ buborde báwad barpá karde budand./ Bedun e inke cizi beguyad az kenár e man gozawt.* [he passed by me]./ *Dar xeili ázmunhá daqalbázi kardeam* [cheat] *bedun e inke mocam rá begirand./ Bedun e dar zadan* [knocking] *ámad tu ye xáne/ otáq.//.* **5** *(bástáni) birun. //birun e Báru ye wahr* [city walls]*.//.* **6** **without so much as** *bengarid be* "so!"

without adv *bedun e; bi. //yek otáq e bá garmábe va yek otáq e bi garmábe dárim./ Agar wekar nist báyad bi wekar sarkonim* [manage]*//*

withstand v (pt, pp **withstood**) *(beáyin) páydári kardan; páy dáwtan, "nadárad be ávardgah pil páy -- co man bá sepáh andaráyam ze já." (ZBP, L3183 SF); bá... basande budan, "goft qovvat e to rá hami ázmudand ke cand ast ke mardomán bá to basande nabáwand." (ZBP, L94 TB); istádegi kardan; táb ávardan. //dar barábar e táxtotázhá/ fewár/ bád istádegi kardan./ kafwi ke/ muzeyi ke xeili kár mikonad.* [withstand hard wear]*//*

withy n *tuz, tarke ye bid ke baráye bastebandi bekár miravad*

witless adj *káná, xol, diváne. //*scare sb witless/ out of his wits: *kasi rá saxt tarsándan.//*

witness n **1** (**a**) (also **eye-witness**) *gováh, "va cun be xerad negáh koni bedáni ke áfarinew e u bar hasti ye u gová-st." (ZBP, L1962, TB); "agar gováh, rásti ye soxan mibud kasáni..." (ZBP, L4322, NKZZF); gováh e cewmi; gováhán (dar jáygáh e)* [at the scene of the accident] *ruydád./ Man xod gováh e setizewán budam.//.* (**b**) *gováh (e sougand xorde); gováh e pasmár* [a defence witness]*./ gováh e piwmár* [a prosecution witness]./ *gováh e pasmár/ piwmár* [a witness for the defence/ prosecution]./ *dávar e pasmár az gováh bázjuyi/ porsoju kard* [The witness was cross-examined by the defending counsel.]./*/.* (**c**) *gováh, gováhi, "Xodá ye ta'lá Maryam rá az án tohmat bari kard, va vey rá saná kard va be páki ye vey gováhi dád." (ZBP, L15, TB); //(Áyá) womá peimán e má rá gováhi mikonid.* [witness to the agreement between us]*./ Áyá womá gováh e peimán e miyán e má miwavid?//.* **2** *baráye pasmár gováhi dádan* [give witness on behalf of an accused person]. //*raxtaw/ puwák e źendeaw gováhi ye tohidastiyaw bud.//.* **3** **bear witness** *bengarid be* "bear[2]"

witness v **1** *gováh e... budan, "agar gováh e rásti soxan mibud kasáni..." (ZBP, L4322, NKZZF). //gováh e egnesti*/ ruydádi* [accident] *budan; gováh e ádamkowiyi* [homicide] *budan; gováh e setizi* [quarrel] *budan./ Má gováh e arjdártarin namád* [development] *e dánewik e in sade mibudim./ Má dáwtim arjdártarin degarunihá ye sade rá mididim./ Hawáwenásán hamiwe dorost nemiguyand, be laqzewháyi ke tázegi kardeand bengar/ negáh kon!//.* **2** *gováhi kardan; dastine nehádan bar gateyi** [a document] *va án rá gováhi kardan. //*witness the signing a contract: *dastine nehádan bar peimáni rá gováhi kardan./ dastineyi* [a signature] *rá peimáni* [treaty] *rá, andarznámeyi* [a will] *rá gováhi kardan.//.* **3** **witness to sth** *gováhi dádan bar...; be gováh gereftan, "va be sougandán e gerán ostovár kard va bed-án gováh gerefte negáh dár va cizi az án taqyir nakonad." (ZBP, L1251 TBH); "jomle be nám e má qabále nebewte wavad va gováh girad bar xiwtan." (ZBP, L366 TBH); //be rásti ye soxani* [statement] *(dar dádgáh) gováhi dádan.//*

witness-box *(dar Engelestán),* (**witness-stand** *dar Ámriká*) *gováhgáh*; gováhestán*; jáygáh e gováhán dar dádgáh*

-witted *(dar vážehá ye serewte setáy* misázad) ...-huw; ...-xerad. //* dim-witted: *kamhuw, koudan./* quick-witted: *tizhuw;* slow-witted: *kondhuw.//*

witter v, **witter (on) (about sth)** *(anáyin/ beviže baráye xárdári) cáne laq kardan; moft ver zadan. //*What are you wittering (on) about?: *Ci ver e moft mizani?//*

witticism *bengarid be* "wit"

wittily adv *bengarid be* "witty"

wittiness n *bengarid be* "witty"

wittingly adv *(biwtar dar vákiyámhá* ye ma*) dáneste; dasti; dastidasti; xáste; xodxáste. //Hargez dáneste/ dastidasti u rá nemiranjánam* [offend]*.//*

witty adj (**wittier**, **wittiest**) *wux o bárikbin. //soxanráni wux o bárikbin./* witty comments: *soxanáni az sar e wuxi va bárikbini./ wuxi ye naqz, soxani naqz.//*

wives *rixt e candgáni az* "wife"

wizard n **1** *jádugar.* **2** *besyár huwmand, jádugar. //jádugar dar hirbáni** [a financial wizard]*./ Bá márád*/ kámpiyuter jádu mikonad./ Jádugar e márád*/ kámpiyuter ast.//*

wizardry n **1** *jádu, jádugari; cewmbandi.* **2** *jádugari. //jádugari (dar kárhá ye) hirbáni** [financial]*//*

wizened adj *xowk va corukide; pir; con pust e gerdu; celeskide. //pirezani bá pusti con pust e gerdu; pirezani xowk va corukide/ celeskide./ roxsári sálxorde va corukide./* wizened apples: *sib e corukide/ celeskide//*

wk *kutáhwode* **1** (pl **wks**) *(kutáhwode baráye) hafte.* **2** **work** *kár*

WO *kutáhwode ye* "warrant officer" *páyvar*

woad n **1** *vasme; rang e giyáhi.* **2** *(giyáh) vasme/ basme [giyáhi farangi/ Orupáyi be nám e dánewik e* <u>Satis tintoria</u> *az xáneváde ye xardaliyán ke dar gozawte az barghá ye án guneyi nil migereftand.] "kas natavánad gereft dáman e doulat bezur -- kuwew e bifáyedast, vasme bar abruy e kur" (Sa'adi)*

wobble v, **wobble (sth) (about/ around)** *tak ántakán xordan/ dádan; telotelo xordan/ dádan; laqlaq zadan/ dádan; larzidan; larzándan; harjá juri tarjome miwavad. //In miz laqlaq mixorad./ Conán tars baram dáwt/ varamdáwt ke pháyam gir nadáwt./ Bá cakmehá ye páwne boland langlangán dar xiyábán/ kuce ráh peimudan./* Her voice sometimes wobbles on high notes: *Gáh áváyaw hengám e xándan e ankhá** [notes] *ye zir milarzad./ Man ke dáram minevisam xáhew mikonam miz rá takán takán nade.//*

wobble n *(biwtar yekáni bekár miravad) takán, larzew, laqlaq*

wobbliness n *bengarid be* "wobbly"

wobbly adj *(anáyin) laq; laqlaq; qermequzi, larzán. //yek dandán e laq; yek xatt e qermequzi* [a wobbly line]*./* wobbly jelly: *larzának. //(pendárin) pas az dorváx/ barxástan az bimári hanuz páyaw gir nadárad//*

wodge n, **wodge (of sth)** *(dar Engelestán/ anáyin) gonde; tal/ yek tal. //yek tekke ye gonde/ bozorg kák* [cake]*; tali az ruznámehá ye kohne.//*

woe n *(kohne wode/ beáyin yá bewuxi)* **1** *váy, "faqán az in qoráb bin o váy e u" (Manucehri); "co báyad bebinad ganj barjáy -- bemána d jávdán bá hasrat o váy." (Manucehri) (ZBP, C4136 FM). //*a cry of woe: *faqán; váy. //Mixást kasi dáwte báwad ke bá u dardedel konad/ tá dástán e qamangizaw rá bewnavad* [to listen her tale of woe]*//.* **2** **woes** *dard, ranj, anduh, qam. //harce dard va ranj dáwt be u goft//.* **3** **woe betide sb** *(bewuxi yá beáyin) váy bar...; //*Woe betide anyone who arrives late! *Váy bar kasi ke dir berasad.//.* **woe is me!** *(wegeftváže/ bástáni/ yá bewuxi) váy bar man!*

woebegone adj *(beáyin) zár, afsorde, qambár. //yek bacce ye/ roxsári* [expression]*/ cehreyi* [face] *zár//*

woeful adj **1** *poranduh, pordard, qambár. //faryádi, negáhi, cewmandzi qambár.//.* **2** *máye ye afsus. //saxt (bad); qamangiz. //*woeful ignorance: *nádáni ye qamangiz.//*

woefully adv *saxt, bad. //Ámádegi saxt nárasá bud.//*

wok n *bádiye (ye dastedár)*

woke pt of "wake[1]"

woken pp of "wake[1]"

wolf n (pl **wolves**) **1** *gorg [benám e dánewik e* <u>Canis lupus</u>*].* **2** **cry wolf** *bengarid be* "cry[1]". **keep the wolf from the door** *dastbedahan zendegi kardan. //Dastmozdewán juri-st ke dastbedahan zendegi mikonand.//.*

a lone wolf *bengarid be* "lone". **a wolf in sheep's clothing** *//Dust dusti mikane pusti.; Bá panbe sar miborad.//.* **throw sb to the wolves** *bipanáh gozáwtan*

wolf v, **wolf sth (down)** *avbáridan; avbárdan; ubárdan* [besanjid bá uzadan va uźanidan, baráye in piwvand bengarid be EDPL 45.0005]. //Gomán mikardam cand golice/ biskuyit (báz)mánde báwad ammá ánhá hame rá xorde budand/ ubárde budand/ forudádebudand!/ Xorákat rá tond tond naxor/ nayubár/ tond forunade!//*

wolf-cub n *tule gorg, gorgbacce*

wolfhound n *sag e gorgi. //*Irish wolfhound: *yek sag e gorgiye Irlandi//*

wolfish adj *con/ hamánand e gorg, gorgsár, gorgsán. //con gorg e gorosne* [a wolfish appetite]./ a wolfish grin: *niwxandi gorgsán//*

wolfram n **1** = tungsten. **2** *sang e káni ye* tungsten

wolf-whistle n *wáftak [baráye zan yá doxtar e xowgeli sut kewidan]*

wolf-whistle v, **wolf-whistle (at sb)** *wáftak kewidan*

wolverine n *xarmáye* [jánevar e guwtxár e takzi benám e dánewik e* Gulogulo *az xáneváde ye rásuhá ke dar jangalhá ye abáxtar* [north] *e Ámriká ziste be rang e siyáh ast va navár qahveyi ye rouwani dar do su ye tan dárad va besyár zurmand ast. [<Baráhuyi, xarmá]*

woman n (pl **women**) **1** (**a**) *zan, narig [<Pahlavi, (ZBP, C2330 MK, BF)]; náiri/ náirg; taráne/ tarának (zan e zibá) (ZBP, C6083, BQM); xáre, zanine (ZBP, L1863 FM); ziyáne, "Ardawir va ziyáne har do cun be án áyne didand starde [wegeftzade] bemándand va gorbe va sag ke andar xáne budand án xorew bexordand va bemordand." (ZBP, L7842 ZVY); ziyuna [dar guyewhá]; yekbaxte (zani ke yek wouhar karde); anjuze (pirezan) (ZBP, C3284 FM); sábute (pirezan); (ZBP, C6457 FM); námuye (zan e wuymand); setáq/ estáq (zani ke baccedár nawavad/ bibar) (ZBP, C6351 FM). //mardán, zanán va kudakán./ zani wuynákarde/ náwuymand./ Biw az án cizi-st ke har zani betavánad bartábad.//.* (**b**) = **lady** *zan e... con zan e ránande./ bánu ye...; ...-bánu. //*a woman driver: *ránande ye zan;* women driver: *bánován e ránande./ dusttar dáram ke yek pezewkbánu ma rá bebinad/ ázmáyew konad./* a woman friend: *yek dust e bánu./ yek bánu ye Faránsavi//.* (**c**) *(biwtar baráye zewt xándan) zan, zanak; zaneke. // zanike/ zanike xafewo/ xafe! [zewt].* [shut up, woman!]*//.* **2** *(bedun e* **a** *yá* **the**) *zan/ ádam e mádine. //honarmandán zanán rá be wivehá ye gunáguni dar kárhá ye honari namáyew dádeand.//.* **3 the woman** *(berixt e yekáni) zan, zanáne; zanánegi. //*Newborn babies bring out the woman in her.: *Nouzádán rá ke mibinad zanánegiyaw bejuw miáyad.//.* **4 be twice the man/ woman** *bázgardid be* "twice". **make an honest woman of sb** *bengarid be* "honest". **a man/ woman of parts** *bengarid be* "part[1]". **wine, women and song** *bengarid be* "wine". **a woman of easy virtue** *(soxan dar parde) ruspi*

-woman *(dar váźehá ye serewte) ...-zan; zan e...; ...-bánu. //*chairwoman: *farwin*/ farwinbánu*/* horsewoman: *doxtar/ zan e savárkár; //*sportswoman: *doxtar/ zan e varzewkár//*

womanhood n *mádegi, zani, zanánegi. //*grow to/ reach womanhood: *bánu/ zan wodan/ gawtan//*

womanish adj *(xárdári) (baráye mardán) eváxáhar; mahinxánum; zanáne. //raftár e eváxáharhá rá dárad/ kerdár e zanáne dárad.//*

womanize, womanise v *(xárdári/ baráye mardán) zanbázi kardan; zanbáregi kardan*

womanizer, womaniser n *zankáme, mádekáme; zanbáz, zanbáre (ZBP, C7823 BF)*

womankind n *zan, zanán. //ranjhá ye zanán* [the sufferings of...]*; setamháyi ke be zanán miravad.//*

womanliness n *zanánegi, bánuyi, náyrigi**

womanly adj *(bewive ye pasandide bekár miravad) zanáne, bánováne, náirigi* [<Pahlavi (ZBP, C7832 BF)]. //yek andám e zanáne* [figure]*./ viźegihá ye náyrigi*/ zanáne* [qualities]*; pársáxuyi ye/ dahm e bánováne/ náyrigi*//*

womb n *(kálbodwenási) zehdán, posdán. [Pahlavi, posdán, pusdán, pusyán]*

wombat n *vámbat [jánevarán e kisedár mánand e xers e kucak az xáneváde ye* Vombatidae *bumi ye Ostráliyá]*

women n *rixt e candgáni az* "woman". **the women's movement** *jonbew e ázádi ye zanán*

womenfolk n *zanán e...; zanán e yek il/ xáneváde va mánand e án. //zanán bar sarbázán e morde/ oftáde sugvári kardand.//*

Women's Liberation *(anáyin* **Women's Lib**) *(jonbew e) ázádi ye zanán.* **Women's Libber** *(anáyin) peiro ye/ haváxáh e jonbew e ázádi ye zanán*

won pt, pp *az* "win"

wonder n **1** (**a**) *wegeft, wegerf, ewgarf //baccehá án jádugar* [conjuror] *rá xámuw va bá wegeft negaristand./ Az didan e án saxt dar wegeft wodand.//.* (**b**) *(cizi) máye ye wegeft, wegefti, wegarfi, varjman (ZBP, C7922, BF). //wegeftihá ye pezewki ye novin./ haft wegeft e jahán./ dáruyi wegeft/ varjmand.//.* **2 a chinless wonder** *bengarid be* "chin". **do/ work miracles/ wonders (for sth)** *bengarid be* "miracle". **it's a wonder (that) ...** *máye ye/ jáy e wegeft ast ke...; //Bá inke hamiwe mibázad máye ye wegeft ast ke bázham qomár mikonad.//.* **no/ little/ small wonder (that...)** *jáy e wegeft nist ke; wegeftávar nist ke...; //wegeftávar nist ke báz dir kardi!/ Jáy e wegeft nist ke candán mánde gawte/ bestuh wode/ xaste wode.//.* **wonders will never cease** *(dastán- biwtar be wuxi) "Máh az kodum var darumade!", "Máwin/ ráde* rá baráyat wostam", "Bebin máh az kodum var darumade!"*

wonder v **1 wonder (at sth)** *dar wegeft wodan; wegeftidan; afdidan (ZBP, C2281 FM). //(darjá) xowk wode/ xowkaw zade/ mátaw borde bud.* [stand and wonder]./ *candán zud/ tond resid ke hame dar wegeft wodim/ mátemán zad./ Dar wegeftam ke cegune kowte nawodi!/ Az wanidan áváyaw/ sedáyaw dar otáq e pahluyi dar wegeft wodam.//.* **2** (**a**) **wonder (about sth)** *az xod porsidan; nadánestan. //Yek hafte ast ágáhi nareside va u dárad kamkam negarán miwavad./ Darbáre ye án niz xodam ham az xodam miporsidam/ xodam ham nemidánestam (ce beguyam).//.* (**b**) *az xod porsidan; nadánestan. //Az xod porsidam u ki-st./ Nemidánestam ki báwad./ Az xod miporsam ke áyá behengám miresand/ miáyand yá na.//.* (**c**) *áyá miwavad...? //*I wonder if/ whether you could...: *áyá miwavad...?//. Harjá juri tarjome miwavad.* **3 I shouldn't wonder** *(anáyin) jáy e/ máye ye wegeft nist...; //*It's paid for with stolen money, I shouldn't wonder.: *pulaw az ráh e dozdi dáde/ pardáxte wode, digar jáy e wegeft nist.//*

wonderful adj **1** *wegeft, wegeftávar; wegefangiz; varjman. //Saxt wegefangiz ast ke tavánestand begorizand./ Zebardasti ye/ tavánáyi ye án kudak bá in xordsáli máye ye wegeft/ varjmand ast.//.* **2** *besyár xub, sotudani; nemune. //Havá besyár xub ast./ U mádar e nemuneyi-st.//*

wonderfully adv **1** *saxt wegeftangiz. //Bá inke sáli azaw/ az u gozawte ammá saxt kuwá-st* [wonderfully active]*.//.* **2** *besyár (xub). //Zendegi ye án do (tan) báham/ zendegi ye dotanewán báham saxt/ besyár bá nikbaxti* [wonderfully happy] *hamráh bude.//*

wonderingly adv *báwegeft; wegeftzade. //wegeftzade porsid, "In az kojá ámad(e)?/ In az kojá peidáyaw wode?//*

wonderland n *sarzamin e pariyán; sarzamin e/ bum e jádu; jádubum*

wonderment n *wegeft. //Az nixkbaxti ye xiw dar wegeft wode áhi kewid.//*

wondrous adj *(bástáni yá beáyin) wegeftangiz; wegeftávar; xeili xub; sotudani. //cewmandázi wegeftangiz//*

wondrously adv *bengarid be* "wondrous"

wonky adj (**wonkier, wonkiest**) *(dar Engelestán) (anáyin) laqlaqu, lakanti/ lakantu; harjá juri tarjome miwavad. //yek newim e/ sandali ye laqlaqu./ Pas az án egnest** [accident] *hanuz telotelo mixorad/ ru ye páye xod ostovár nist.//*

wont adj, **wont to do sth** *(kohne wode yá dar soxanvari) xuy e... rá dáwtan; hamiwe ... kardan. //Xu dárad ke dástán e Hosein Kord beguyad/ hamiwe soxanránihá ye deráz mikonad* [to give lengthy speeches]*//*

wont n *(beáyin yá dar soxanvari) xu, be xuy e hamiwegi; con hamiwe. //Be xuy e hamiwegi pas az náwtáyi be ráhpeimáyi raft/ be piyáderavi raft.//*

won't *kutáh wode az* "will not" *bengarid be* "will[1]".

woo v (pt, pp **wooed**) **1** (**a**) *powtibáni ye kasi rá xástár wodan; del e kasi rá bedast ávardan. //*woo the voters: *xástár e powwtibáni ye ráydahandegán wodan; del e ráydahandegán rá bedast ávardan.//.* (**b**) *kuwidan va bedast ávardan; ...jostan; ...-juyi. //*woo fame: *námjuyi; nám jostan. //*woo fortune: *puljuyi; máljuyi; dárák/ mál jostan./* woo success: *kámjuyi/ kám jostan.//.* **2** *(kohne wode) xástegári kardan; del e doxtari rá bedast ávardan; baráye doxtari domdom zadan/ musmus kardan*

wood n **1** (**a**) *deraxt, cub, taxte, //dar in jangal deraxtán e/ cubhá ye gunáguni miruyad.//.* (**b**) *cub,taxte, hizom. //Miz rá biwtar az taxte/ cub misázand./ Yek kami hizom dar átaw bogzár./ kaf e (otáq) cubi/ cubin.//.* (**c**) *cub. //káj* [pine] *cub e narm va sáj* [teak] *cub e saxt ast./ cub e balut/ sandiyán* [oak] *baráye (sáxtan e) kácál* [furniture] *xub ast.//.* **2** *biwe. //xáneyi dar miyán e yek biwe./ dar biwe be ráhpeimáyi raftan.//.* **3** *(dar varzew)* = bowl 2. **4** *cougán, gorzak.* **5 dead wood** *bengarid be* "dead". **from the wood** *celik. //ábejo ye celiki.* **neck of the woods** *bengarid be* "neck". **not see the wood for the wood** *sardargom wodan; sar e nax rá gom kardan. //bábá injá candán deraxt hast ke jangal dide nemiwavad!/ Agar xeili yáddáwt be án nask* [text] *biyafzáyi xánande sar e nax rá gom mikonad.//.* **out of the wood(s)** *(anáyin)*

ruberáh budan; harjá juri tarjome miwavad. //Garce behuw ámade [regain consciousness] *ammá hanuz ruberáh nist.//.* **touch the wood** *be taxte zadan. Bengarid be* "touch[2]"

woodbine n **1** *guneyi paláxur e kuhi yá biyábáni [gunehá ye gunáguni az paláxur- beviże bute ye Orupáyi ye án be nám e dánewik e* Lonica periclymenum. **2** (US) = virginia creeper *(dar Ámriká) yásaman e zard*

wood-block n **1** *konde.* **2** *taxte. //*a wood-block floor: *kaf e taxteyi//*

woodchuck n *muw e xormá ye kuhi ye Ámrikáyi [*Marmot *e tanumand bumi ye abáxtar e xoráyáni/* northeast*]*

woodcock n (pl **woodcock**) **1** *abyá (ZBP, C5694, PI) [parandeyi dar Ásiá va bum e kohan be nám e dánewik e* Scolopax rusticola, *niz parande ye kucak e Ámrikáyi ke be án vábaste ast va be nám e dánewik e* Philohela minor *ast.].* **2** *guwt e abyá*

woodcraft n **1** *áwnáyi be jangalhá va biwehá va ráhhá ye án beviże dar wekár; biwewenás; (tavánáyi ye xodistá zistan dar jangal) biwezivi.* **2** *dorudgari*

woodcut n *básme ye cubi; cáp e cubi*

woodcutter n *hizomwekan; deraxtafkan*

wooded adj *porderaxt, biwe, deraxtzár, deraxtestán. //darreyi deraxtzár//*

wooden adj **1** *cubi, cubin, cubine, dárin (ZBP, C7194 MK, BF). //kácál* [furniture] *e/ xánehá ye cubin./ bázicehá ye cubi//.* **2** *xowk, cubi, harjá juri tarjome miwavad. //raftár e xeili xowki dárad.* [wooden manner]*./ labxandi sard* [wooden smile]*./ namáyewi xowk/ bihál* [a wooden performance].//

woodenly adv *xowk*

woodenness n, **wooden spoon** = booby prize (booby)

woodland n *biwe, deraxtestán; deraxtzár; //cewmandáz e deraxtzár/ biwe//*

woodlot (US) *deraxtestán; razur (ZBP, C4917 MK, BF)*

woodlouse n (pl **woodlice**) *xarxáki [saxtpust e xákzi* Oniscoidea *ke dárá ye tan e xáidis/ beizi* [oval] *e paxi bude va mitavánad xod rá be rixt e golule darávarad. Niz be nám e* "pill bug" *va* "sow bug" *xánde miwavad.]*

woodman, n (US, **woodsman,** pl **woodsmen**) *jangalbán, deraxtafkan, hizomwekan*

woodpecker n *dárkub, dárewkanak (ZBP, L959 FM) [az xáneváde ye* Picidae*] (ZBP, L959 FM)*

wood-pigeon n *guneyi kabutar e jangali*

wood-pulp n *xamir e cub (ke baráye káqazsázi bekár miravad)*

wood-shed *hizomdán, anbár e hizom*

woodsman n = woodman. **1** *jangalbán.* **2** *dorudgar*

woodwind n *(navázandegán e) sázhá ye bádi ye cubin. //*a woodwind instrument: *yek sáz e bádi ye cubi./* the woodwind section: *baxw e sázhá ye bádi ye cubi//*

woodwork n **1** *kárecub, kár e cubi. //Kár e cubi rá sefid rang kardeand.//.* **2** *dorudgari, kár e cub*

woodworm n **1** *kerm e cub.* **2** *kermxordegi ye cub. //in nardebán sarásar az kerm e cub suráx suráx wode./ In nardebán rá kerm e cub con ábkew karde//*

woody adj **1** *biwezár. //*a woody hillside: *kuhsári biwezár//.* **2** *(vábaste be/ hamánand e) cub/ dár. //giyáhi bá sáqe ye cubin; bu ye cubi* [a woody smell]//

woof[1] n = weft

woof[2] interj, n *(anáyin) háp, hápháp (párs e sag)*

woof v *hápháp kardan; párs kardan*

woofer n *bolandgu ye viże ye ávává ye bam*

wool n **1** (**a**) *pawm. //In bozhá rá beviże baráye pawmewán parvardeand.//.* (**b**) *nax, párce, jáme ye pawmi. //*fine wool: *aláje (ZBP, C3275); guneyi párce ye pawmi ye názok; //*heavy wool: *barak guneyi párce ye pawmi ye setabr;* wool trade: *dádosetad e párce ye pawmi/ dádosetad e pawmine./ yek nimtane* [coat] *ye patu ye pawm/ pawmi//.* **2** *pawm e...; //*cotton wool: *panbe ye zade/ qáź (ZBP, C3885); //*wire wool: *pawm e sim//.* **3** **pull the wool over sb's eyes** *bengarid be* "pull[2]"

wool sheering *pawmcini; varáberim* [az guyew e sangesari, Azami, Máhnáme ye Áyande 1372]*

wool-gathering n *(anáyin) gij, part, gogije*

woollen, (US) **woolen** adj *pawm, pawmi, pawmin, pawmin e, //báfandegán e/ sázandegán e párcehá ye pawmi./ bázargánán e pawmine.//*

woollen, (US) **woolens** n *pawmine; báftani (pawmi); jáme ye pawmi. //wive ye viźe ye wostowu ye báftanihá/ pawminehá.//*

woolliness n *pawmáluyi*

woolly (US, **wooly**) adj (**woollier/ woolier, woolliest/ wooliest**) **1** (**a**) *pawmi, pawmálu. //yek gusfand/ sag e pawmálu;* the dog's woolly coat: *pawm e sag//.* (**b**) *pawmi, pawmin. //párceyi panbeyi ye pawm mánand./ yek koláh e pawmálu//.* **2** (also **woolly-headed**) *gij, áwofte, gogije.*

woolly (n) *pawmi, jáme ye pawmi. //raxthá ye pawmi ye zemestáni ye xod rá puwidan.//*

woozy adj (**-ier**, **-iest**) *(anáyin)* **1** *mast o gij, mang.* **2** *mang, gij*

wop n *(zabán e kuce- zewt) powtekuhi (biwtar be Itálliyáyihá guyand)*

word n **1** (**a**) *váźe, zabán, harjá juri tarjome miwavad. //Án dástán bá váźe va peikare sorude wode./ váźe ye Látini baráye "miz",* "Mensa" *ast./ "miz" be látini* "Mensa" *ast. /Nemitavánest sahewhá* [feelings] *ye xod rá be zabán ávarad.; Nemidánam be ce zabáni sepásgozári konam.//.* (**b**) *váźe. //Án váźe dorost vájvide* [spelled] *nawode./ Váźehá rá dar farhang az ruy e dabire áráyew midahand//.* **2** (**a**) *gofte, soxan, harjá juri tarjome miwavad. //Hic ciz darbáre ye án nagoft./ yek váźe rá ham az dástánaw bávar nadáram/ nemikonam./ pandi cand, cand gofte ye pandmand* [a few words of advice]*; soxanáni newángar e hamdardi./ howdári cand* [a few words of warning]*.//.* (**b**) **words** *goftár (na kerdár). //báyad powtibáni ye xod rá bekerdár newán dahi na goftár.//.* **3** (**a**) *(bedun e* "a" *yá* "the"*). //*word came that...: *Agar tandorost residi payámi (baráyam) beferest.; payám resid ke dar xáne/mihan be man niyáz dárand.//.* (**b**) **the word** *áváze. //Miguyand az kewvar rafte.//.* **4** (*biwtar* **the word**) *goftan, soxan. //tá man nagoftam birun nayá/ áftábi nawo.* [stay hidden]*./ soxan e ánán rá báyad bicunocerá gardan nehád/ soxanewán áye ye qor'án ast.* [their word is law]*.//.* **5** *vaxw; soxan e xodá. //*preach the Word: *vaxw e/ soxan e xodá rá ámuxtan/ ámuzándan; mántra xándan./ vaxw/ soxan e xodá rá wanidan//.* **6** **actions speak louder than words** *"do sad gofte con nim e kerdár nist.".* **at the word of command** *bá farmán e...; hengámi ke farmán dáde miwavad.* **bandy words** *bengarid be* "bandy[1]". **be as good as one's word** *soxan e kasi soxan budan; ruy e soxan e xiw istádan; harjá juri tarjome miwavad. //darxáhi yáft ke soxanaw soxan ast/ páy e soxanaw miyistad/ soxanaw borobargard nadárad.//.* **be not the word for sth/ sb** *...ke jáy e xod dárad...: //*Unkind isn't the word for it! He treats the animals appallingly!: *Námehrabáni ke jáy e xod dárad. U bá jánevarán doźximáne raftár mikonad!//.* **breathe a word** *bengarid be* "breathe". **by word of mouth** *zabáni (na nevewte). //Án ágáhi/ payám zabáni beguwaw rasid.//.* **eat one's words** *bengarid be* "eat". **exchange words** *bengarid be* "exchange[2]". **(right) from the word go** *(anáyin) az hamán áqáz (e kár). //Az hamán áqáz e kár midánest ke dowvár xáhad bud/ ke ásán naxáhad bud.//.* **(not) get a word in edgeways** *yekriz/ yekband ver zadan; hengám e soxan nadamidan.* **give sb one's word (that ...)/ have sb's word for it (that ...)** *zabán dádan, "begoft tá rást istád o dast gereftand va zabán dáde wod tá ingáh ke farmán báwad." (ZBP, L651 TBH). //(be womá) zabán midaham ke kálá behengám miresad/ xáhad resid.//.* **go back on one's word** *peimán wekastan; zir e soxan e xod zadan.* **hang on sb's lips/ words/ every word** *bengarid be* "hang[1]". **(not) have a good word to say for sb/ sth** *(anáyin) az... be xubi/ xub/ bad yád kardan. //Xeili kam piw miáyad ke az Afqánestán bexubi yád konad.//.* **have, etc the last word** *bengarid be* "last[1]". **have a word in sb's ear** *bedun e inke kasi befahmad bá... soxan goftan; bá kasi dard e del kardan; bá kasi xodemáni goftogu kardan.* **have a word (with sb) (about sth)** *soxani cand bá... goftan, "va man piw e vey xáham raftan ke bá vey soxani cand beguyam va cizi bar vey arz konam." (ZBP, L7331 SR). //Piw az án ke be án newast beravi miwavad soxani cand bá to beguyam?//.* **have words (with sb) (about sth)** *darbáre ye... bá... setizidan.* **in a word** *kutáh soxan. //Kutáh soxan, gománam diváne ast.//.* **in other words** *be soxani digar, hamáná.* **(not) in so many words** *na ánjur ke miguyand/ ke gofte wode.* **in words of one syllable** *be zabán e sáde.* **keep/ break one's word** *peimán bejáy ávardan. "gar idunk peimán bejáy ávarid -- sarán rá ze lawkar bepáy ávarid." (ZBP, L6416, SF); peimánwekastan.* **one's last word** *bengarid be* "last[1]". **a man/ woman of his/ her word** *kasi ke mitaván ruy e soxanaw womord/ kasi ke mitaván be soxanaw powtgarm bud/ kasi ke soxanaw soxan ast/ peimándár ast.* **(upon) my word** *(kohne wode yá beáyin) (newáne ye wegeft yá afd. //"Xodá ye man!"/ Xodá ye man zud bázgawti!//.* **not a word (to sb) (about sth)** *"hic ciz nagihá/ naguyihá!"; Mabádád be ... cizi beguyi!; jelo ye ... cizi nagi/ naguyi!/ Mabádá cizi (darbáre ye ánce ke man goftam) (be Maryam) begi/ beguyi!.* **not to mince matters/ words** *bengarid be* "mince". **a play of words** *bengarid be* "play[1]". **put in/ say a (good) word for sb** *be haváxáhi az kasi az u be niki yád kardan. //az kasi be xubi yád kardan va powtibáni kardan.//.* **put words in sb's mouth** *az su ye kasi cizi goftan; soxan dar dahán e kasi gozáwtan. //ruzname-nevishá rá piwmárd* [accused] *ke az suy e u cizhá gofteand.//.* **say the word** *dastur dádan; newáne dádan; ceráq e sabz newán dádan. //Agar mixáhi*

beravam ceráq e sabz newán bede/ newáne bede.//. **swallow one's words** *bengarid be* "swallow[2]". **take sb at his word** *bicunocerá soxan e kasi rá paziroftan.* **take sb's word for it (that...)** *soxan e kasi rá paziroftan yá bávar kardan. //Soxan e womá rá mipaziram ke digar conin cizi ruy naxáhad dád.//.* **take the words (right) out of sb's mouth** *dorost hamán cizi ke digari mixáste beguyad goftan.* **too funny, outrageous, sad, shocking, etc for works** *besyár xandeávar, conán zewt, candán máye ye afsus yá takán dahande ke be zabán nayáyad.* **a war of words** *bengarid be* war. **weigh one's words** *bengarid be* "weigh". **without a word** *bedun e goftan e cizi. //Bi ánke cizi beguyad raft.//.* **word for word** *(dar tarjome) váźe be váźe. //Ánce rá womá goftid váźe be váźe bázgoft./* a word for word account: *gozárewi váźe be váźe./ váźe be váźe bázgoftan/ bázguyi kardan.//.* **sb's word is as good as his bond** *kasi ke ruy e soxanaw mitaván womord va mitaván be án powtgarm bud.* **one's word of honor** *zabán dádan, "begoft tá rást istád va dast gereftand va zabán dáde wod tá ángáh ke farmán báwad." (ZBP, L651, TBH).* **a word to the wise** *"dar xáne agar kas ast yek harf bas ast."*

word v *be zabán ávardan; goftan. //Án pand rá bá bárkbini be zabán nayávardand/ nagoftand./ yádávariyi/ guwzadi* [reminder] *ke bá bárikbini gofte wavad./ Beppá ke cegune pásoxat rá bezabán miyávari.* [to word your answer]//

word-blindness n = dyslexia

wordily adv *bengarid be* "wordy"

wordiness n *bengarid be* "wordy"

wording n *goftár. //Agar jur e digari gofte wavad, báwad ke maini* [meaning] *ye án rouwantar gardad./ Bá wive ye digari az goftár* [different wording] *maini ye án wáyad áwkártar gardad.//*

wordless adj *ke be zabán nayáyad; nágoftani. //anduhi nágoftani./ Hamdardiyi ke be zabán nataván ávard.//*

word-perfect (US, **letter-perfect**) adj *azbarxáni ye bi laqzew*

word processing *váźepardázi*. //*word processing skills: *kár bá váźepardáz rá dánestan/ fann e váźepardázi.//*

word processor *váźepardáz*. Besanjid bá* "typewriter" (type[2])

wordy adj (**wordier**, **wordiest**) *(xárdári) rudederázi. //puzewxáhiyi bá rudederázi* [a wordy expression of apology]*//*

wore pt of/ *zamán e gozawte az* "wear[2]"

work[1] n **1** *kár, "abr o bád o mah o xorwid o falak darkárand...." (ZBP, L3578 GS); harjá juri tarjome miwavad. //bá kár e saxt/ bá saxtkuwi be piruzi dast yáfte./ kár e sáxtemán e án pol wew máh bederázá kewid./ Bá ánke sálhá kár e paźuhewi ruy e án bimári anjám wode darmáni baráye án yáft nawode./ hargez tan be kár nemidahad./ Az kár biw az andáze mánde gawte.//.* (**b**) *kár. //kár bá carxowt* [machines] *jáy e kár e bá dast/ kár e dast/ kár e dasti rá gerefte./ kár e womár e dastmozdhá rá mitaván bá márád*/ kámpiyuter anjám dád.//.* **2** (**a**) *kár, harjá juri tarjome miwavad. //Dar báq xeili kár hast/ báq xeili kár dárad./ Yek kári báhát dáram/ yek kári dáram ke báyad anjám dahi./ Gol káwti, áfarin.//.* (**b**) *kár. //káraw rá bá xod be báq bord./ Biwtar (e bárehá) (ruzhá) az daftar bá xodaw kár be xáne miyávarad./ Kárháyaw hame ru ye zamin paxw/ gostarde bud.//.* **3** (**a**) *kár. //namáyewgáh e kár e tandisgarán e javán.* [young sculptors]*./ Be kár e xodaw mibálid./ In hameaw kár e xodat ast?/ Piwevarán* [craftsmen] *káredasti ye xod rá be didárkonandegán miforuwand./ Dar vápasin ázmun kár e besyár xubi sáxt/ padid ávard.//* (**b**) *kár. //ásib (be) án negár/ parde kár e tabahkárán* [vandals] *ast./ (beriwxand yá bewuxi) Dastet dard nakone, gand zadi!/ Dastet dard nakone!/" man ma ra qurbán!" (Gilaki)//.* **4** (**a**) *kár, piwe. //Dar bázár e konuni yáftan e kár dowvár ast./ Dar sán e hirbánik** [economic] *e konuni yáftan e kár dowvár ast./ Xeilihá donbál e kár migardand./ Besyári az mardom dar jostoju ye kár-and./ kár e bidastmozd/ kár e bedelxáh* [unpaid/ voluntary work]./ work experience: *piwine ye kári; kárázmudegi.* [work experience]*./ raxt e/ jáme ye kár.//.* (**b**) *(já ye) kár. //Emruz báyad zud az sar e kár beravad./ tasu* [o'clock] *ye 8 miravad sar e kár./ bámdádhá kei/ ce tasu* [o'clock, hour] *sar e kár mirasi?/ Dustán e sarekáraw* [friends from work] *dar bimárestán be didanaw ámadand.//.* **5** (**a**) *kár e/ áfarinew e honari. //vápasin kár e u rá xándeyi?/ Kár e novini darbáre ye cámesoráyi beruzgár e Moqolhá./ Án parde* [painting] *yeki az kárháye áqázin e* Degas *ast.//.* (**b**) **works** *diván e...; kárhá ye...; //diván e (bavande ye/* collected/ complete*) Wekespir./ diván e/ kárhá ye Bethofen//.* *besanjid bá* "opus". **6** *(dar cehrwenási*/* physics*) kár (kárbord e niru va padid ávardan e jonbew).* **7** *(dar váźehá ye serewte) ...-kári, harjá juri tarjome miwavad. //*wickerwork: *kár e buriyá; buriyábáfi./* woodwork: *kár cubi;* metalwork: *kár e áhani/ felezi/ yuwosti*/ ayoxwosti*//.* (**b**) *kár;*

*harjá juri tarjome miwavad. //*needlework: *golduzi, suzangerd./* brushwwork: *ábrang, rangoroqan; fercekári.//.* (**c**) *kár e...; harjá juri tarjome miwavad. //*lattice-work: *panjarkári;* paintwork: *pardegari*; rangkári;* filigree work: *golábatunkári.//.* (**d**) *sáxtári viże. //*framework: *cárcub/* network: *dám./* body work: *tane (sázi)//.* **8 the works** *carxemán*/ kárxáne ye yek pangán** [clock]. *//yek já ye kárxáneaw/ carxemánaw* kár nemikonad/ xaráb ast.//.* **9 works** *(beviże dar váźehá ye serewte) ...-sázi. harjá juri tarjome miwavad.* //road-works: *ráhsázi./* public works *behsázi//.* **10 works** *(yekáni yá candgáni) (beviźe dar váźehá ye serewte) kárxáne; ...-sázi. //*the engineering works: *kárxáne ye mohandesi;* a brick-works: *kurepazxáne, ájorpazi, kárxáne ye ájorsázi/ kárxáneye fuládsázi./ Godáz e áhan baráye estár** [holidays] *baste ast./ Dar kárxáne egnesti* ruydád* [an accident at the works]*.//.* **11 the works** *(anáyin) hameciz; harciz harjá juri tarjome miwavad. //Nimtáj zade* [wear a tiara], *gardanband e almás andáxte, dastband e zarrine baste, harce dar cante dáwte bár e xod karde.//.* **12 all in a days' work** *bengarid be* "day". **at work** (**a**) *sar e kár. //Xáhew mikonam sar e kár be man zang nazan/ naváku*!/ Kifam rá sar e kár* [at work] *já gozáwtam.//.* (**b**) *dar kár. //Gomán mibord ke niruhá ye penháni dar kár bude.//.* **at work (on sth)** *sargarm e...; //Hanuz sargarm e bázsázi* [restoration] *ast.//.* **the devil makes work for idle hands** *bengarid be* "devil[1]". **dirty work** *bengarid be* "dirty[1]". **get (down) to/ go to/ set to work (on sth/ to do sth)** *dastbekár wodan; áqázidan; dast gereftan; be... pardáxtan.* **give sb/ sth the works** *(anáyin) hame ciz rá be kasi dádan yá goftan.* (**b**) *harce miwavad/ mitaván baráye kasi kardan. //Harce miwod ruy e án ráde*/ máwin kardand va aknun (án) dorst (mánand e) (yek ráde* ye/ máwin e) nou wode.//.* (**c**) *bá kasi badraftári/ doźraftári kardan.* **go/ set about one's work** *be kár e xod pardáxtan. //Wádmáne be kár e xiw pardáxt//.* **good works** *nikukári; karfe/ karfekári kardan./ awudád* [charity]. //do good works: *karfekári kardan/ nikukári kardan.//.* **gum up the works** *bengarid be* "gum[2]". **have one's work cut out (doing sth)** *(anáyin) kár e dowvári rá beviże dar zamáni karánmand* [limited] *báyast anjám dádan. //Tasu* [o'clock] *ye 9 báyad xodat rá be ánjá berasáni va tá án zamán báyad kárat rá be páyán rasánde báwi.//.* **in work** [having a paid job] *sar e kár. //Xeili delaw mixást báz sar e kár báwad.//.* **out of work** *bikár. //yek sál e ázegár bikár bude./* an out-of-work actor: *yek honarpiwe ye bikár.//.* **make hard work of sth** *bengarid be* "hard[1]". **make short work of sth/ sb** *bengarid be* "short[1]". **nice work if you get it** *bengarid be* "nice". **put/ set sb to work** *kasi rá bekári gomáwtan.* **the work of a moment, second, etc** *dar yek cewm behamzadan. //Penhán kardan e/ penhánidan e án ásib* [damage] *dar yek cewmbehmzadan anjám wod.//*

work[2] v (pt, pp) **worked**, (archaic) **wrought, 1 work (away) (at/ on sth) work (for sb/ sth); work (under sb)** *kár kardan; kuwidan, ranjidan, "beranjad yeki digari barxorard. -- be dád o be baxwew kasi nangarad." (ZBP, L4955 SF). //Besyári az mardom baráye zistan/ baráye gozarándan e zendegi nágozirand kár konand./ Aknun digar kár nemikonad.; Sarásar e ruz (ruy e goftáram* [my essay] *kár mikardam/ sargarm e kár ruy e goftáram budam./ Kángarán* [miners] *hafteyi 38 tasu/ sá'at* [hour] *kár mikonand.; (aknun dárad) ruy e dástán e nouyi kár mikonad./ Baráye yek dálá** [company] *ye mohandesi kár mikonad./ Do sál zir e dastaw/ dast e u kár kardeam* [worked under her]*./ In ostád e carmkár ast./ In kárgar kár e carmi mikonad.* [this craftsman works in leather.]*.//.* **2 work against/ for sth** *kuwidan, peikár kardan. //bá vátáw** [reform] *peikár kardan./ kewvardári* [statesman] *ke baráye áwti peikár mikonad./ Án karád/ goruh e gozin* [committee] *mikuwad zendániyán rá ázád sázad./ (baráye carxowthá, dastgáhhá va mánand e án) kár kardan./ avarbari*/ bálábari* [elevaator]*, zangi/ kelidi ke kár nemikonad./ Dande* [the gears] *narm kár mikonad./ In carxowt* [machine] *bá barq kár mikonad.//.* **3 work (on sb/ sth)** *kár kardan; kári budan; kárgar budan/ oftádan. //Áyá ábgun e pák konande/ zodáyande* [cleaning fluid] *kári oftád/ kári bud (va rang/ lakke rá pák kard?)./ Barnáme ye man kári bud va máye ye án gawt ke ánán hamdástán wavand/ ke ánán bepazirand./ Delrobáyiyaw* [charm] *be man kári nist/ be man kárgar nemiyoftad.//.* **4** *bekár vádáwtan; kár kewidan; kár kardan bá...; //Az xodaw xeili kár mikewad* [work oneself too hard]*./ Mitaváni bá carx e cubtaráwi kár koni* [to work a lathe]*./ In carxowt/ máwin bá barq kár mikonad./ Kármandánat rá az kár nakow!* [work sb to death]*.//.* **5** *kár kardan; sud bordan. //*work a mine: *az káni bahrebardári kardan/ kángari/ kár e kán kardan./ Dar baxw e abáxtari* [northern] *ye Gilán kár mikonad./ az cáh e nafti bahrebardári kardan//.* **6** *máye ye... gawtan; harjá juri tarjome miwavad. //*work sth (into sth) *bá kubidan, mowtan, málidan, celándan, bewordan berixti darávardan./* work gold: *zargari kardan./* work iron: *áhangari kardan./* work clay: *gel rá xamir kardan/ káregel/ kuzegari kardan./* work dough: *xamir rá mowtomál dádan./ áviteyi* [mixture] *rá mowtan/ mowtomál dádan/ xamirmáli kardan./* iron worked into ingot: *áhan rá gahle kardan/ áhangahle kardan.//. besanjid be* "wrought". **8 work sth (on sth)** *duxtan, casbándan; tárkári kardan; harjá juri tarjome miwavad. //negári* [a design] *rá bar rubálewiyi duxtan/ casbándan./ váthá* [letters] *ye noxost e nám e xod rá* [work one's initials on] *ru ye dastmáli*

duxtan.//. **9** *(baráye máyehá/ litakhá*/* yeast*) litan*.* **10** *paridan, larzidan, harjá juri tarjome miwavad. //Hengámi ke mixást xorák rá forudahad/ biyubárad labháyaw miparid* [his lips worked]*./ Az harás be u xire wode va roxsáraw miparid* [her face worked as...]*//.* **11** *rexne kardan, ráh peidá kardan; darámadan; birun ámadan; gonjándan. harjá juri tarjome miwavad. //Bárán az bám rexne karde./ Powt e pirhanat az walvárat darámade./ cub rá dar suráx tapándan./ Án dástán xeili gerán/ sangin* [serious] *ast nemitaváni cand wuxi dar án begonjáni?//.* **12** *... kardan; ....wodan; ázád kardan/ wodan; harjá juri tarjome miwavad. //Ma rá baste budand* [tied up] *ammá harjur bud xodam rá ázád kardam* [work myself free]*./ Án pic kamkam wol wod* [work itself loose]*./ Yek tekke cub zir e dar gir karde- mitaváni daraw biyávari?* [work it clear]*//.* **13** **work it, things, etc** *Mitaváni yek kári koni ke má pate/ bilit* [ticket] *ye ráygán begirim? //*How did you work that?: *cejuri án kár rá kardi?//.* **14** **work around/ round to sth/ sb** *kamkam be... nazdik wodan. //Xeili bederázá kewid tá kamkam be ánce ke rásti mixást beguyad nazdik wavad/ beresad.//.* **work sth off** *(bá kár yá kuwew) xod rá az... rahánidan; az zir e bár e... (besaxti) darámadan. harjá juri tarjome miwavad. //Az zir e vám e bánki ye kaláni/ bozorgi darámadan./ xawm e xod rá bar kasi foruxordan/ forunewándan./ Bá varzew e peivaste pihhá ye/ carbihá ye xod rá áb kardan.//.* **work out** (**a**) *wodan, gawtan. //Ce xáhad wod?/ Xeili xub wod/ xeili xub az áb darámad.//.* (**b**) *tan e xod rá bá varzew e sangin ázmudan/ tansázi kardan. //Baráye inke hutan báwam* [keep fit] *peivaste varzew e sangin mikonam/ tansázi mikonam.* [work out]*//.* (**c**) *dorost nawodan/ wodan; gowude wodan/ nawodan; jur darámadan/ darnayámadan; harjá juri tarjome miwavad. //*a sum that won't work out.: *faráyandi ke jur darnemiáyad./ porsemáni/ gereftáriyi ke dorost/ gowude nemiwavad.//.* **work sth out** (**a**) *womordan. //bahr* [share] *e to az hazinehá rá womorde, dah dolár wode ast.//.* (**b**) *gowudan; pásox e... rá yáftan; sardarávardan. //porsemáni/ cistáni* [puzzle]*/ payám e ramzi rá gowudan./ Mitaváni sardarbiyávari in xarcangqurbáqehá* [squiggles] *ce maini* [meaning] *midahad?//.* (**c**) *cide, rixte, sanjide, harjá juri tarjome miwavad. //barnámeyi ke xub rixte wode; yek barnáme ye sanjide./ Ártewbod* [the general] *barnáme ye nouyi* [a new plan] *baráye táxt rixt.//.* (**d**) *(biwtar be rixt e náwenáxte) be páyán resándan; tohi kardan. //Kán e simi ke tahaw rá darávardeand.* [a worked-out silver mine]*.//.* **work sb out** *az... sardarávardan; daryáftan. //Hargez natavánesteam az (xim e/* character*) u sar darávaram./ Hargez natavánesteam xub bewnásamaw.//.* **work out at sth** *be... residan; wodan. //hame ruyeham be bist dolár miresad.* [the total works out at 20 dollars.]*./ Bahr e to az pádáw* [bonus] *cand miwavad?//.* **work sb over** *(zabán e kuce) kasi rá kotak zadan. //Con be kalántari/ wahrbáni ágáhi dáde bud, án oubáwán/ tabahkárán* [the gang] *u rá saxt kotak zade budand.//.* **work round to sth/ sb** *bengarid be* "work around/ round to sth/ sb". **work to sth** *(barnámeyi yá cizi rá) donbál kardan. //Pul rá beppá va barábar e barnáme/ turag** [budget] *hazine kon./ Ruznámenevisán báyad zamán e dádeyi rá/ barnáme ye zamánbandi wodeyi rá tangátang donbál konand* [work to tight deadlines.]*.//.* **work towards sth** *kuwidan baráye residan/ dast yáftan be...; //Má (hamegi) dárim baráye dast yáftan be yek káme/ ármán* [objective] *mikuwim.//.* **work up to sth** *be... rasidan/ páyán gereftan. //Musiqi be pasdarámadi* [finale] *wurangiz resid./ Án musiqi bá pasdarámadi wurangiz páyán yáft.//.* **work sth up** (**a**) *kamkam behtar kardan; dastopá kardan. //*work up a business: *kamkam behtar wodan/ kardan e károbári.//.* (**b**) *afzudan. //Baráye kumal** [party] *powtibánáni dastopá kardan; be womár e haváxáhán/ powtibánán e kumal* afzudan.//.* **work sb/ oneself up (into sth)** (**a**) *kardan, gardánidan, barangixtan, harjá juri tarjome miwavad. //*work sb into a rage: *kasi rá be xawm ávardan;* work sb into a frenzy: *kasi rá diváne kardan./ Baráye yek cizi conin joyi/ kamarj bixodi juw nayár/ nayávar!//.* (**b**) *be rixt e... darávardan; parvardan. //Dáram yáddáwtháyam rá be rixt e goftári* [dissertation] *darmiyávaram.//*

workable adj **1** //a workable compromise: *sázewi wodani; kári wodani./* a workable plan: *barnámeyi wodani./* a workable scheme: *barnámeyi wodani//.* **2** *sudávar; cizi ke arzew e kardanaw rá dáwte báwad. //Án kán e sim digar/ sudávar nist./ "áftábe xarj e lahim ast."//*

workaday adj *ruzmarre, hanjár; piwepá oftáde. //*workaday concerns: *gereftárihá ye harruze/ ruzmarre.//*

workaholic n *xarkár; kárbáre*. besanjid bá "meybáre"*

work-basket n *sabad e duzandegi; sabad e naxosuzan*

work-bench n *miz e kár*

workbook n *ketáb e ráhnamá*

workday n (also **working day**) **1** *ruz e kár. //Wanbehá kár mikonad./ Wanbehá baráye u ruz e kár ast.//.* **2** *ruzhá ye kár e hafte joz Yekwanbe yá ruzhá ye estár** [holiday]

worker n **1** (**a**) *biwtar dar vážehá ye serewte bekár miravad; kármand; kárgar-; ...-kár, harjá juri tarjome miwavad. //*car workers: *kárgarán e rádesáz*/ rádesázán/ kárgarán e kárxáne;* office workers: *kármandán e daftari./* rescue workers: *raháyibaxwán/ rahábaxwán. //Án dálá** [company] *baráye barxi az kármandánaw xáne midahad//.* (**b**) a good worker: *kárgari xub, huvarz. //*a hard worker: *saxtkuw/ porkár./* a quick worker: *tondkár/ tizkár./* a slow worker: *kondkár//.* (**c**) *(anáyin) saxtkuw. //Án doxtar/ duwize berásti kári/ saxtkuw ast!//.* **2** (**a**) *dastvarz (ZBP, L2177 FM), kárgar. //Be kárgarán/ dastvarzán e kárxáne tasuyi* [hourly] *va be kármandán e daftari* [clerical] *máhiyáne dastmozd midahand./ Miyán e kárgarán va sarparasti* [management] *darbáre ye fozuni ye womár e kárgarán setize miravad* [to be in dispute with sb about redundancies]./ worker participation in decision-making: *hanbázi ye kárgarán dar kárfarmáyi/ áhangew/ áhangidan//.* (**b**) *kárgar. //farvard* e kárgari/kárgarán* [a workers' revolution].*//.* **3** *(murce yá magas e angabin e) kárgar.//. Besanjid bá* "drone 1"

work-force n *(womár e) kárgarán*

work-horse n **1** *yábu, bálád, páláde (ZBP, C5397); anbore (asb e ábkaw) (ZBP, C3263).* **2** *xarkár; kasi ke halim e HájAbbás rá ham-mizanad. //*He's a willing work-horse: *xarkár e xubi-st/ xub savári midahad/ halim e Háj Abbás rá ham mizanad.//*

work-in n *(biwtar berixt e yekáni bekár miravad) guneyi peikár ke dar án kárgarán kárxáneyi rá ke báyad baste wavad bedast gerefte va dar án bezur bekár pardázand.*

working n **1** *(baxwi az yek) kán (ke dar ánjá kár mikonand yá kár miwode va bahrebardári miwode). //*The boys went exploring in some disused workings.: *Pesarán baráye kávow/ jostoju be baxwi az kán raftand ke candgáh ast az kár oftád.//.* **2** **workings**, **workings (of sth)** *dastgáh; wive ye kár. Harjá juri tarjome miwavad. //wive ye kár e maqz e ádam/ mardom./ Sardarávardan az dastgáh e/ wive ye kár e conin divánsálári ye qulásáyi kári nawodani bud.* [the workings of such a bureaucracy]//

working capital *sarmáye ye dargardew*

working class, the working class, the working classes *kárgarán; neźádgán e kárgari; hutoxwán; dastvarzán. "cahárom ke xáni hutaxvawi* [= hutoxwi] -- hamán dastvarzán e bá sarkawi." (SF); //Kár e u/ xiwkári* [duty] *ye u benám e yek xawáyágar** [politician] *án bud ke az kárgarán/ dastvarzán/ hutoxwán* [working class] *powtibáni konad/ ke dar band e kárgarán/ dastvarzán/ hutoxwán va xástehá ye ánán báwad./ Manewtehá ye kárgari/ hutoxwán* [working-class attitudes]./ *xánevádehá ye kárgari* [working-class families]./ *az neźádgán e/ xástgáh e kárgari/ dastvarzán* [working-class origins]//

working adj *kármand, kári, kárgar, harjá juri tarjome miwavad. //*the working-man: *kárgarán, dastvarzán (ZBP, L2177 FM). //Newast rá báyad zamáni gozáwt/ barpá kard ke baráye mádarán e kármand/ kárgar ásude/ xub báwad./ Womár e mardomán e kárgar e kewvar ru be káhew ast.* [the working population of...].//. (**b**) *...e kár. //tasu ye kár* [working hours] *e man az 9 e bámdád tá 5 e pasin* [afternoon] *ast./ Hanuz raxt e kár betan dáwat./ Raste ye kárgari dar goftoguháyaw be hafteyi 35 tasu* [hour] *kár dast yáfte./ hamiwe dar kárxáne kár karde/ harce kár karde hamiwe dar kárxáne bude./ sámán e/ sán e kár dar sátvunhá** [industry] *xeili behtar wode./* a working breakfast/ lunch: *náwtáyi/ náhár hamráh e bá goftogu darbáre ye kár./ Sar e kár bá kixáyaw* peivand e dustáne dárad* [good working relationship with...].//. **2** *kári, kárkon, harjá juri tarjome miwavad. //Parhibi* [model] *az yek ás e boxár ke kár ham mikonad./ Warvin** [government] *az mahdád* barxordár ast va mitavánad kárháyaw rá piwbarad.* [the government has a working majority].*//.* **3** *sudmand/ kári/ bonyádi; (xub) baráye áqáz e kár. Harjá juri tarjome miwavad. //*a working definition: *yek zand e bonyádi/ yek zand baráye áqáz e kár./* a working hypothesis: *yek pendáwt e bonyádi, xub baráye áqáz e kár./* a working theory: *yek engáre ye bonyádi./ Án andáze zabán e Faránse/ Fáránsavi midánad ke gelim e xod rá az áb birun bekewad* [a working knowledge].*//.* **4** **in (full) working order** *(beviźe baráye carxowthá) raván*

working day **1** = workday. **2** *tasu* [hour] *ye kár (e ruzáne). //rastehá ye kárgari baráye kástan e tasu ye kár (e ruzáne) peikár mikonand* [campaigning]//

working-over n *(biwtar be rixt e yekáni bekár miravad) (zabán e kuce) kasi rá xub kotak zadan/ málidan. //Kasi rá xub kotak zadan/ málidan.//*

working party *goruh e gozin. besanjid bá* "committee". //*goruh e gozini rá baráye barresi ye án kár* [matter] *gomáwtan.//*

work-load n *kár. //*have a heavy work-load: *xeili kár dáwtan/ quzebáláquz wodan/ kár e kasi rá afzudan.//*

workman n (pl **workmen**) **1** *kárgar; toxwá (ZBP, C6047, FM, MK). //yek kárgar e xub; hutoxw*.//.* **2** *kárgar; toxwá. //*a neat workman: *yek kárgar e pákize(-kár)./ kárgarán e/ toxwáyán e ámuzewdide./*

unskilled workmen: *kárgar e sáde./ (dastan)* A bad workman blames his tools: *"In dastaw be án dastaw mige goh naxor!"/ "Yeki mizane tu ye sar e xodew, yeki mizane tu sar e kár"/ "sarotah e fil rá az ham nemiwenásad."//*

workmanlike adj *ostádáne; ustákári. //Xeili ustákári kard./ Án goruh namáyew e ostádáneyi dád.//*

workmanship n **1** *ostádi; ostádkári; ustákári. //Xeili ustákári kard.* [do a workmanlike job on sth]*./ Án goruh namáyew e ostádáneyi dád./ ostádkáriyaw rá sotudand.//.* **2** *ustákári. //Carxowt e raxtwuyi ye no ye má peivaste az kár miyoftad/ xaráb miwavad va in pák namád e básmekári-st* [entirely due to shoddy workmanship].//

work of art *kár e honari. //Áráyew e ru ye kák* [cake] *berásti yek kár e honari bud.//*

work-out n *varzew e saxt. //Mowtzani ke harruze dar varzewgáh saxt varzew mikonad.//*

workpeople n *kárgarán*

workpiece n *kár con kár e máwini yá bá ast*

work-room n *kárgáh. //Án pangánsáz** [watchmaker] *kárgáhi powt e maqázeaw dárad.//*

worksheet n *kárnáme*

workshop n **1** *kárgáh, "dar kárgah e kuzegari budam duw" (Xayyám); "Áweq wo ar na ruzi kár e jahán saráyad -- náxánde naqw e maqsud, az kárgáh e hasti." (Háfez); kárestán, "hame gerd kard andar án wárstán -- ke ham wárstán bud o ham kárstán." (ZBP, L3386 SF); "co Gowtásp ámad bedán wárstán -- hami jost jáy e yeki kárstán" (ZBP, L6871 SF).* **2** *kárgáh, kárestán. //*a poetry workshop: *yek kárestán e cámesoráyi./* a theater workshop: *yek kárestán e namáyew//*

work-shy adj *(xárdári) kungowád; az zir e kár darrou; tanásán*

work study *kársanji*

work table *miz e kár dar áwpazáne; piwxán*

work-to-rule n *barábar e áyinnáme kár kardan; biw az andáze ye hanjár kár nakardan (guneyi peikár ke dar á kárgarán tanhá barábar e áyinnnáme kár karde az kár kardan e biwtar xoddári konand.)*

world n **1 the world** (**a**) *jahán, "má dar negárewhá ye xod giti rá be zamin va máh va áftáb va setárehá va jánevarán miguyim, va ádamiyán va zendegi ye iwán rá bedide nemigirim. Likan dar jahán in rá niz be cewm migirim." (ZBP, L4232, NKZZF); "jahán rá bebaxwid bar bar cár bahr -- yekáyek hame nám e rad kard wahr." (ZBP, L4746 SF); giti, "zamin va áftáb va korehá ye digar ast bi zendegi vali jahán hamánhá-st bá zendegi va zendegán" (ZBP, L4614, NKZZF). //*creation of the world: *Áfarinew e jahán/ giti; bondahew e jahán//.* (**b**) *jahán. //gawti/ gardewi gerd e jahán./ sarásar e jahán rá gawtan./ Agar jang e hasteyi dargirad baráye sarásar e jahán bad ast./ rudhá va zeráhhá** [oceans] *ye jahán./ Áludegi ye (zistbum) yeki az arjdártarin porsemánhá* [issues] *ye jahán e emruz ast./ Bozorgtarin wahr e jahán kodám ast?/ Emruze/ aknun Engelisi zabán e jaháni ast.//.* (**c**) *jahán, zamin, bum. //*eastern/ western world: *xoráyán zamin/ xorvaránzamin./* the ancient world *jahán e kohan/ bum e kohan./* the Roman world: *bum e Rum./ jahán e nou/ Ámriká./ Jahán e/ bum e kohan* [the Old World]*./* the English-speaking world: *jahán e Engelisizabán//.* **2** *jahán, giti. //ánsu ye setáregán* [beyond the stars] *gitihá ye/ jahánhá ye náwenáxteyi digar.//.* **3** *jahán. //In jahán va án jahán./ jahán e ostomand* [secular] *va jahán e mainavi* [spiritual]*./* the world to come: *zendegi ye/ jahán e digar/ án jahán./ Bá conin dard o ranji jahán saxt delafgár* [depressing] *ast./ bacceyi be jahán ávardan/ zádan/ záyidan//.* **4 the world** (**a**) *jahán, zendegi. //dar band e (kár e) jahán e pirámun e xiw nabud.* [show no interest in]*./ jahándide budan./* How goes the world with you?: *(soxanvari) károbárat cun ast?//.* (**b**) *jahán, carx, "ze wir e wotor xordan o susmár -- Arab rá bejáyi rasidast kár; ke táj e kiyáni konad árezu -- [ke molk e Ajamwán konad árezu]; tafu bád bar carx e gardán tafu!" (ZBP, L4975 SF). //*the temptations of the world: *doźkámihá* ye jahán./ Bar án wod ke jahán rá hewte/ rahá karde káźenewin gardad* [enter a convent]*.//.* **5 the world** (**a**) *jahán; jahániyán. //Mixást án ágáhi rá be hame ye jahán/ jahániyán beguyad./ Engár hame ye jahán/ jahániyán dar án mehmáni budand/ be án mehmáni ámade budand.; Gomán mikard ke hame ye jahán dowman e u-yand.//.* (**b**) *mardom. //bákam nist ke mardom ce miyandiwand/ miguyand.//.* **6** *(biwtar dar vááźehá ye serewte) mardom. //jahán e honar, xawáyá** [politics], *varzew. //jahán e jánevarán./ jahán e xarfastarán* [the insect world]*./* the racing world: *jahán takrobáyi./ jahán e dánew./* the theater world: *jahán e namáyew./ Jahán e pezewki az in didgáh be do páre baxw miwavad./ Jahán e pezewki dar in báre hamdástán nist.//.* **7 be all the world to sb** *ján e kasi budan/ dáronadár e kasi budan/ nur e cewm e kasi budan.* **be not long for this world** *bengarid be* "long[3]". **be best of both worlds** *bengarid be* "best[3]". **a brave new world** *bengarid be* "brave". **come/ go down/ up in the world** *beruz e badbaxti/ bicáregi kewide wodan/ dárá wodan/*

saritusarhá ávardan. //Az vápasin bári ke didamewán károbárewán xub wode/ sari tu sarhá ávardeand/ ábi zir e pustewán rafte.//. **dead to the world** *bengarid be* "dead". **the end of the world** *bengarid be* "end". **for all the world like sb/ sth/ as if...** *(biwtar newángar e wegeft ast) engár na engár. //Engár na engár ke cizi rox dáde, hamconán bekár e xod pardáxt./ Engár áb az áb takán naxorde hamconán be kár e xod pardáxt!//.* **(not) for (all) the world** *hargez, harjá juri tarjome miwavad. //Agar hame ye jahán rá ham be man bedahand án peikare rá nemiforuwam.//.* **how, what, where, who, etc on earth/ in the world** *bengarid be* "earth". **in the eyes of the world** *bengarid be* "eye!". **(be/ live) in a world of one's own** *dar jahán e xod zistan; dar xáb zendegi kardan.* **It's a small world** *bengarid be* "small". **he John Smiths, etc of this world** *(anáyin) Hosein Qoli Xán. //*"I hear Peter Brown's doing very well.": *"Wanideam* Peter Brown *károbáraw xeili xub ast."/ "Hoseinqolixánhá hamiwe károbárewán xub ast!"//.* **a man/ woman of the world** *jahándide; sardogarm cewide/ kohnekár.* **the next world** *bengarid be* "next". **on the top of the world** *bengarid be* "top!". **out of this world** *minuyi, naqz, zibá. //xorák besyár xowmaze va naqz bud./ Cewmandáz* [scenery] *va jámehá* [costumes] *ye án sangitan/ operá minuyi bud* [out of this world]*.//.* **the outside world** *jahán (e birun). //dar dehkadeyi duroftáde (engár) birun az in jahán kár kardan.//.* **set the world on fire** *(anáyin) hengáme kardan; toxm e dozarde kardan. //*She does the job adequately but she's not going to set the world on fire!: *Án kár rá xub anjám midahad ammá hengáme nemikonad!//.* **think the world of sb/ sth** *bngarid be* "think[1]". **watch the world go by** *bengarid be* "watch[2]". **the way of the world** *bengarid be* "way[1]". **what is the world coming to?** *(baráye newán dádan e wegeft e náxowáyand) takán xordan az cizi, gele va mánand e án) saranjám e jahán ce xáhad wod?/ Kár e jahán be kojá mikewad? //In ruzhá ágáhihá rá ke mixánam nemidánam kár e jahán be kojá mikewad.//.* **a window on the world** *bengarid be* "window". **with the best will in the world** *bengarid be* "best[1]". **(all) the world and his wife** *(anáyin) hengáme. //*The world and his wife were in Isfahan that day.: *An ruz dar Espahán hengámeyi bud.//.* **the world, the flesh and the devil** *(beáyin yá soxanvari) "yekdast jám e báde o yek dast zolf e yár." (Xayam).* **the world is one's oyster** *az zendegi va harce piwáyad barxordár wodan/ harce piw áyad xow áyad. //*She left school feeling that the world was her oyster.: *Dabirestán/ dánewkade rá rahá karde "ráh e harce piwáyad xowáyad" rá piwgereft.//.* **a/ the world of difference, good, meaning, etc** *(anáyin) in kojá o án kojá, harjá juri tarjome miwavad. //*There's a world of difference in the performance of the two cars.: *//In ráde*/ máwin kojá o án ráde*/ máwin kojá!/* The holiday/vacation did him the world of good.: *Án estár* az inru be ánruyaw kard/ hálaw rá já ávard/ xeili behew sáxt.//.* **the (whole) world over** *sarásar e jahán; har já. //"Behar kojá ke ravi ásemán hamán rang ast"; "Mardom e jahán sarotah e yek karbás-and/ ast."//.* **(think) the world owes one a living** *(peiro ye jahán bini ye) "haránkas ke dandán dahad nán dahad."; budan. //Midáni ke "haránkas ke dandán dahad nán dahad." Andiwe ye bihudeyi-st.//.* **(be) world apart** *con ruz o wab/ con áb o átaw/ con áb o rouqan. harjá juri tarjome miwavad. //Didgáhhá ye xawáyáyi* ye má* [our political views] *con áb o rouqan ast.//*

world-beater n *golesare sabad; setáre; sarámad e hamegán. //Dar kár e candán arvand* [talented] *ast ke betavánad setáreyi gardad/ sarámad e hamegán gardad.//*

world-class adj *jaháni. //nevisandeyi jaháni./ pátapkábázi*/ futbálistiyi jaháni//*

world-famous adj *námávar, námbordár, benám. //setáre ye sinemáyi/ celpardi*/ filmi námávar//*

worldliness n *kohnekár, kohankár; kárkowte; gorg e bárándide*

worldly adj (**worldlier, worldliest**) **1** *(vábaste be) jahán; gitigáni [M. M]. //dáráyihá* [goods] *ye gitigáni; delvápasihá* [concerns] *ye gitigáni;* worldly distractions/ preoccupations: *áwoftegihá ye/ andiwegánhá ye/ fiyávárhá ye/ fiyárhá ye gitigáni.//.* **2** *jahándide, kárkowte, jahángawte, "va mardi pir va fázel va jahángawte bud." (ZBP, L1186, TBH). //ádami/ mardi/ kasi jahándide./ soxani cand pandmand.//*

worldly-wise adj *kohnekár, kohankár; kárkowte; gorg e bárándide*

world power n *kewvari nirumandd; abarniru; niruye jaháni.*

world war *jang e jaháni. //peimáni ke baráye piwgiri az jang e jaháni rixte wode./ noxostin/ dovvomin jang e jaháni./* world war one/ two: *noxostin/ dovvomin jang e jaháni//*

world-weary adj *bizár az zendegi/ az jahán*

world-wide adj *jahán, jaháni, dar sarásar e jahán, amargáni* [<amarkán, Pahlavi (ZBP, C4605 MK, BF)]. //ravand e hirbáni* ye jahán/ amargáni** [world-wide economic trends]*./ bázár e jaháni/ amargáni*//*

world-wide adv *sarásar e jahán; amargáni*. //Farávardehá* [products] *ye má dar sarásar e jahán beforuw miresad./ Farávardehá ye má foruw e jaháni/ amargáni* dárad.//*

worm n **1** (**a**) *kerm. //Án xák por e kerm ast./* an earth-worm: *kerm e xáki.//.* (**b**) *kerm (e angali). //Án sag kerm dárad//.* (**c**) *(beviże dar váżehá ye serewte) kerm. //Án sib/ sibhá kermu-yand./* woodworm: *dermane; kerm e cub./* silkworm: *kerm e abriwom//.* **2** *(beviże be rixt e yekáni) (xárdári) sag, kunexar.* **3** *baxw e márpici ye ye pic.* **4** **a can of worms** *bengarid be* "can[1]". **the worm will turn** *"tu ye sar e sag ham bezani, barmigarde pácat o migire."*

worm v **1** *(be sag, gorbe yá jánevari digar) dáru ye kerm dádan. //báyad be án sag dáru ye kerm bedaham.//.* **2** **worm one's way/ oneself along, through, etc** *kermvár/ con kerm xazidan va tu raftan. //Mibáyast kermvár dar áhun e tang* [narrow tunnel] *xazide piwravand.//.* **worm one's way/ oneself into sth** *(xárdári) rexne kardan; baráye xod já bázkardan; del e kasi rá be dast ávardan. //dar... rahi kardan, "dar del e dust behar hile rahi báyad kard..." (Háfez). //Bá cáplusi/ carbzabáni* [flattery] *xodaw rá dar del e u já kard.//.* **worm sth out (of sb)** *(bá nirang va áheste-áheste) tahotu ye cizi rá darávardan; zirezabán e kasi rá kewidaan. //saranjám (bá nirang va áheste-áheste) zir e zabánaw rá kewid.//*

worm-cast n *tappece (yi ke kerm e xáki [yá murce] padid ávarad.)*

worm eaten adj *kermu; kermxorde*

worm-hole n *kermxordegi (ye cub, mive [dandán] va mánand e án)*

wormwood n **1** *dermane [giyáhi farangi/ Orupáyi be nám e dánewik e* <u>absinthium</u> *ke rouqani talx va buymand dárad va dar sáxtan e "absinthe" afsantin bekár miravad.].* **2** *talxi, xári, warm, zahr e már; zahr, "bogzarad in ruzgár e talxtar az zahr..." (Háfez). harjá juri tarjome miwavad.*

wormy adj **1** *kermu, kermdár, porkerm, kermálu. //xák e porkerm/ kermálu//.* **2** *kermu. //kermxorde yek sib e kermu//*

worn[1] (pp of/ *setáy e kárváże*). *Bengarid be* "wear[2]"

worn[2] adj **1** *kohne. //In muzehá/ kafwhá digar kohne wode.//.* **2** *(baráye mardom) bestuh; takide. //Pariwán va takide bázgawt.//.* **3** **worn, etc to a frazzle/ pieces** *bengarid be* "frazzle/ pieces".

worn-out adj **1** *kohne, żende, puside, lakant, lakanti, lakantu; ostuh, bestuh, farqiw, "markabam bud xar e lang o lebásam farqiw." (ZBP, C3224, FM, Moezzi); sude, "Biw az án ast ke ravá báwad bar conin jáyi newastan ke beruzgár sude gardad." (ZBP, L3856 GS). //yek nimtane ye kohne/ żende/ sude/ farqiw.//.* **2** *bestuh; mánde; takide; xaste. //Pas az in ráh e deráz takide wodeyi.//*

worried adj, **worried (about sb/ sth); worried (that...)** *be timár, "delávar ámad az bad-del padidár -- ke in bá xorrami bod án be timár." (ZBP, L7699 VR); delparákande, "weyx goft har del ki dar dusti ye donyá bovad án del parákande bovad..." (ZBP, L2950 AT); wuride; pariwán; delvápas; bimnák; "va bar jáygáh e xod bimnák mizist..." (ZBP, L4580 AT); bim dáwtan. //Az farbehi ye xod be timár/ pariwán/ negaarán budan./ Delvápas/ negarán budam báznagardi./ Jáy e candán delvápasi/ negaráni nist!/ Xiwávandán e pariwán dar forudgáh/ parvázgáh* biyusán / cewmberáh budand.//*

worriedly adv *bengarid be* "worried"

worrier n *pariwán, delparákande/ parákandedel, negarán, timárgar. //Candán pariwán delparákande nabáw!//*

worry v (pt, pp **worried**) **1** **worried (about sb/ sth)** *negarán/ delvápas budan; delwure dáwtan; bar ... bimnák budan/ zistan, "va bar jáygáh e xiw bimnák mizist." (ZBP, L4580, THA); delparákande budan, "Weix goft har del ki dar dusti ye donyá bovad án del parákande bovad." (ZBP, L2950 AT); bák dáwtan, "ce bák az mouj e bahr án rá ke ..." (ZBP, L3571, GS); "Bázuyaw rá gerd e wáne ye u andáxte goft, "delvápas nabw."; //pedar o mádarat/ zádáránat* delvápas hastand/ az to be timár-and: behewán (náme) benevis./ Jáy e negaráni/ delvápasinist.//.* **2** **worry sb/ oneself (about/ sth)** *kasi rá negarán/ delvápas kardan; delvápas wodan. //máye ye negaráni wodan/ budan; delparákande budan; bimnák budan [be bálátar bázgardid]; betimár budan; del por ze timár budan/ gawtan, "konun kár zandáze andargozawt -- delam zin soxan por ze timár gawt." (ZBP, C5814); pariwidan; pariwán wodan/ kardan; be timár budan, "delávar ámad az baddel padidár -- ke in bá xorrami bod án be timár." (ZBP, L7699 SR); "to pedrud báw o bi ázár báw -- ze bahr e tan e wah be timár báw." (ZBP, L4953 SF); bim dáwtan, "nasihat e pádewáhán kardan kasi rá mosallam bovad ke bim e sar nadárad yá omid e zahr." (ZBP, L3864 GS); del rá be... ranje dáwtan. "Bedu goft Banduy kei wahriyár -- delat rá be Bahrám ranje madár." (ZBP, L3234 SF); negarn/ delvápas budan/ gardánidan; pariwidan; pariwándan. //Ánce ke máye ye negaráni ye man ast án ast ke aknun ke hamsaraw morde cekár xáhad kard/ cegune sarxáhad kard* [manage]*./ Nemixáham pariwánat konam, ammá ...;/ Az delwure ye pesar e gomwodeaw xod rá bimár kard* [worried sick about sb/ sth]*./ Besyári (az mardom) az yek egnest* e hasteyi* [a nuclear accident] *negarán-and/ betimár-and/ pariwán-*

and./ Az inke námehá ye ma rá pásox nadádeand pariwán-am.//. **3 worry sb (with sth)** *ázár dádan; kasi rá be timár dáwtan; pariwidan; kasi rá delparákande dáwtan; del e kasi rá be ranj e.../ ranje dáwtan.; bák/ bim dáwtan [baráye nemune be bálátar bengarid]. //Aknun kár dárad, ázáraw nade!/ Engár án qouqá/ sarosedá ázárewán nemidahad.//* **4** *(baráye sag) gáz gereftan va takántakán dádan yá invaránvar kewidan; muwogorbe bázi kardan./ Sage dáwt muwe rá gáz migereft va muwogorbebázi mikard/ takántakán midád.//.* **5 not to worry** *(anáyin) ce bák, "ce bák az mouj e bahr án rá ke báwadw Nuh powtibán." (ZBP, L3571, GS). //be kárván dudi naresidim, ce bák, dah pál** [minute] *e digar yeki digar miáyad."//*

worry n **1** *negaráni, delwure, delvápasi, pariwáni, parákandegi ye del, Weix goft parákandegi ye del az dusti ye donyá bovad." (ZBP, L2951, AT); bák, "ce bák az mouj e bahr án rá..." (ZBP, L2951 AT); ...bim, "bim" áxwij e "omid" ast va ná-ásudegi ke dar del az rahgozar e yek gomán padid áyad án rá guyand, "bim e án dáram ke folán pul e ma rá nadahad." (ZBP, L4556, NKZZF); timár, "co xátun wanid in soxan wád wod -- ze timár e án doxtar ázád wod." (ZBP, L4682 VR); "be timár key bázgardad ze bad -- conin gofte az dánewi kei sezad?" (ZBP, L4751 SF); "xoruwi barámad ze lawkar be zár -- ze timár v-az raftan e wahriyár" (ZBP, L4971 SF). //Az pariwáni/ timár va bimári zud pir wode bud.//.* **2** *máye ye negaráni/ parákandegi ye del/ delwure/ delvápasi/ timár. //Inruzhá xeili negaránihá ye puli* [financial worries] *dárad./ delvápasiháyat/ timárháyat rá bedast e farámuwi seporde xow báw!//.* **3** *(biwtar be rixt e yekáni bekár miravad) máye ye negaráni/ delwure/ timár. //Tarábari/ ámadowod* [transport]? *Hamán ast ke máye ye negaráni ye to-st!//*

worrying adj **1** *máye ye negaráni/ delwure/ delvápasi/ timár/ pariwán konande/ por ze timár. porsemánhá ye por ze timár. "Co xátun wanid án soxon wád wod -- ze timár e án doxtar ázád wod." (ZBP, L4682 SF). //Baráye ánán án ruzhá ruzgári por ze timár bud.//*

worrysome adj *bimnák, "va bar jáygáh e xod bimnák mizist." (ZBP, L4580 THA); máye ye bim; máye ye negaráni/ timár*

worse adj (*setáy e bartar az* "bad[1]") **1 worse (than sth/ doing sth)** *badtar. //Án ruz kamkam havá badtar wod./ Handemán** [interview] *xeili badtar az ánce bud ke gomán mikard./* prevent an even worse tragedy: *az yek barmestán* e badtari/ qambártari piwgiri/ jelogiri kardan./ Girodár/ girágir/ hirovir e hirbánik** [economic] *dárad ruzberuz badtar miwavad./ To dári kárhá rá xarábtar mikoni.//. besanjid bá* "worst". **2** *badtar, náxowtar. //Agar (hálaw) badtar/ náxowtar wavad báyad zangzade, bimárkaw* [ámboláns] bexáhim.//.* **3** (idm) **be none the worse (for sth)** *gazand/ ásib nadide. //*The children were none the worse for their adventure.: *Baccehá bá kár e bimgini ke kardand ásibi nadidand.//.* **better/ worse still** *bengarid be* "still[2]". **be the worse for drink** *mast budan.* **make matters/ things worse** *(bad rá) badtar/ xarábtar kardan. //Na tanhá badkard, az puzewxáhi ham sarbáz zad va kárhá rá badtar (ham) kard.//.* **so much the worse/ better** *bengarid be* "better[3]". **the worse for wear** *(anáyin) kohne, puside, źende, mánde, xaste, harjá juri tarjome miwavad. //Án farhang e to xeili kár karde va digar kohne wode./ Bahman az meixáne bázgawt mast e mast. //* **worse luck!** *(anáyin) badbaxtáne/ ce afsus. //Nemitavánam be mehmáni biyáyam, ce afsus!//*

worse adv **1** *badtar (az inhá/ az ánhá). //Raftáraw az hamiwe ham xeili badtar wode//.* **2** *xeili saxttar az piw. //bárán biw az piw tond mibárad.//.* **3 be worse off** *tohidasttar; náwádtar; badbaxttar; náxowtar az piw budan. Niz harjá juri tarjome miwavad. //afzáyew e bájhá* [tax] *be in maini** [meaning] *ast ke máhiyáne sad dolár az kunemán miyoftad./ Man tanhá dastam/ bázuyam wekaste, bimárán e digar az man xeili badtar-and.//*

worse n **1** *badtar (az inhá/ a ánhá). //Hanuz mitarsam ke badtar az inhá dar piw báwad.//.* **2 can/ could do worse than do sth** *dorost budan; xub budan. //Agar mixáhi dar já ye xubi/ bi bimi sarmáyegozári koni xub ast pulat rá be anjoman e xánesázi* [the building society] *bespári.//.* **a change for the better/ worse** *bengarid be* "better[3]". **go from bad to worse** *"har dam az in báq bari miresad...; //Bá in sarparasti ye novin, hardam az in báq bari miresad...//*

worsen v *badtar kardan/ wodan. //wab hál e bimár badtar wod.; badtar wodan e sán e hirbánik** [economic situation]*./ xowksáli/ doźyári/ dowyári* [drought] *baxt e zende mándan e ánán rá káste.//*

worship n **1** (**a**) *parastew, yawt; ...-yawt; yasná. //*a place of worship: *parastewgáh; yazd*//.* (**b**) *yawt, namáz, jawan. //namáz e/ jawan e bámdád (be) tasu* [o'clock] *ye 11 áqáz miwavad./* a service of divine worship: *áyin e baqyawt*.//.* **2** *parastew; ...-parasti. //*hero-worship: *parastew e gordán; gordparasti.//.* **3**

his, your, etc Worship *(baráye xándan e kolu yá wahrdár) áqá ye...; //*His Worship the mayor of Chester: *Áqá ye Cester wahrdár//*

worship v (**worshipping, worshipped**) **1** (**a**) *parastidan; yawtan; yazidan.* (**b**) *dar áyin e namáz/ ...yawt/ ...yasná hambázi kardan; namáz gozárdan. //kelisáyi ke sálhá ye sál dar án namáz gozárde budand.//.* **2** *parastidan. //U rá parastide va az guw dádan be xordegiránaw sarbázmizad./ dar ráh e dastyábi be piruzi sar az pá nawnáxtan./* worship success: *piruzi parasti; parvizyasná*./* He worships the ground she walks on.: *Xák e páyaw rá sorme ye cewmaw mikonad/ xák e páyaw rá be może (ye cewm) mirubad.//*

worshipful adj **1** *parastande; ...-parast; yawtár.* **2** Worshipful: *(dar Engelestán) áqyáyán; sarán, barmáye. //*The Worshipful Company of Goldsmiths: *Zargarán e Barmáye//*

worshipper, (US) **worshiper** n *parastande; ...-parast; yawtár*

worst adj **1** *(rixt e bartarin e* bad*) badtarin; forumáyetarin. //Pas az sálhá in badtarin tufán e sál bud./ Yeki az badtarin gunehá ye doźraftári bá kudakán* [child abuse] *ke hargez nadide bud./ In badtarin goftári-st ke xándeam.//.* **2** **one's own worst enemy** *xod (badtarin) dowman e xod budan; az má-st ke bar má-st. //Bá dodeliháyaw* [indecisiveness] *xod badtarin dowman e xodaw ast./ az ánce be man goft tars baram/ varam midárad ke mabádá dorost báwad.//*

worst adv *badtarin. //Behruz bad bázi kard* [badly], *Borzu badtar* [worse], *va man badtarin bázi kardam* [I played worst of all]*./ U yeki az badpuwtarin mardáni-st ke miwenásam* [the worst dressed man]*//*

worst n **1** **the worst** *badtarin baxw/ páre...; //badtarin/ saxttarin baxw e tufán aknun (digar) gozawte./ Az u ke ágáhiyi naresid be badtarin cizhá gomán bordand./ Máwin e/ ráde* ye darbodáqán/ wekaste rá ke didam pih e badtarin cizhá rá betanam málidam./ Hatá*/ hamáná dar badtarin ruzgárhá u hamiwe xowbin mibud./ Badtar az hame in ast ke hatá*/ hamáná nemitavánam sad dar sad cek e ma rá daryáft kardeand yá na.//.* **2** **at (the) worst** *Badtar az hame in ast ke digar...; bálátar az hame in ast ke...,* //At worst we'll have to sell the house so as to settle our debts: *Agar kárd be ostoxán berasad báyad xáne rá beforuwim va vámháyemán rá bepardázim/ pák konim.//.* **bring out the best/ worst in sb** *bengarid be* "best[3]". **do one's worst** *har gohi ke xástan xordan; har zahri ke xástan, rixtan; har qalati ke xástan kardan, harjá juri tarjome tavánad wod. //Má kár e xodemán rá barábar e barnáme anjám midahim, bogzár ánhá har qalati ke mixáhand bekonand/ har gohi ke mixáhand bexorand.//.* **get the worst of it** *wekast xordan; riq e... darámadan. //Sage jangide va áwkárá wekast xorde bud/ va áwkár bud ke riqaw darámade* [obviously got the worst of it]*.//.* **if the worse comes to the worst** *agar kárd be ostoxán beresad/ agar kár bejá ye bárik bekewad/ agar gand e kár darbiyáyad. //Agar kár bejá ye bárik bekewad báyad barnáme ye estáremán** [vacation/ holiday] *rá barham bezanim.//*

worst v *wekast dádan. //Goruh e Engelestán dar bázi ye dovvom wekast xord* [were worsted in the replay.]//

worsted n **1** *(nax yá párce ye) kurdi (ZBP, C5263, FM).* **2** *párce ye kurdi. //yek jáme ye kurdi* [a worsted suit]//

worth adj **1** *arzew, arzidan, wáyestan. //saráy e/ xáne ye má nazdik e 60000 dolár miyarzad./ Man hamaw/ hameaw bisthezár dolár bálá ye in ráde* ye/ máwin e dast e dovvom pardáxtam ammá xeili biw az in miyarzad./.* What is the old man worth?: *Án piremard candi málomanál/ dáráyi dárad?/ In peimán be andáze ye káqazi ke ruyaw nevewte wode nemiyarzad.//.* **2** *be... arzidan; arzew e... rá dáwtan; keráye kardan. //Án ketáb be xándanaw miyarzad./ Gomán mikard/ misahid* [he felt that] *ke zendegi digar arzew e zistan nadárad./ be ranjaw nemiyarzad.* [It is not worth the effort/ the trouble]*./ Án barnámeyi-st ke arzew e ázmudanaw rá dárad* [worth a try]*.//.* **3** **a bird in the hand is worth two in the bush** *bengarid be* "bird". **for all one is worth** *(anáyin) bá hame ye taván; harce ...-tar. //dozde (dar xiyábán) david va man bá hame ye taván donbálaw kardam/ powtaw gozáwtam/ harce tondtar donbálaw davidam.* [so chased him for all it was worth]*.//.* **for what it's worth** *xub yá bad. //*And that's my opinion, for what it's worth.: *Xub yá bad, in bávar e man ast.//.* **the game is not worth the candle** *bengarid be* "game[1]". **not worth a damn, a straw, a red cent, a tinker's cuss, etc***. yek pawiz/ yek qáz nayarzidan; bibahá, "bed-u goft kei badtan e bibahá -- bebin in damáhnj, nar aźdahá." (ZBP, L6919, SF). //zabán dádan* [promise] *e iwán/ soxanán e ánán be yek pawiz nemiyarzad.//.* **worth it** *arzidan; arzew e... rá dáwtan; kerá kardan, "ke iwán bandegán-and farmánbordár va ráhhá tang ast, kerá nakonad ke rekáb e áli bartar xarámad." (ZBP, L606 TB); "va agar farmáyi nazdik e vey rafte va panbe az guw e vey birun konam. goft, "kerá nakonad sezá ye xod binad." (ZBP, L545 TBH). //Án ráde* ye/ máwin e nou xeili pul xorde, ammá harce begi/ beguyi miyarze./ dastmálhá rá otu nemikonam/ nemizanam/ arzewaw rá nadárad/ kerá nemikonad dastmálhá rá otu*

konam.//. **worth one's salt** *xub kár kardan, dánestan/ bekár e xod xub áwná budan.* **worth one's/ its weight in gold** *be andáze ye vazn e xod zar arzidan; arjdár, geránmáye, "va az newán dádan e andiwehá ye geránmáye darmimánand." (ZBP, L4272, NKZZF). //*A reliable car is worth its weight in gold.: *Yek ráde* ye/ máwin e xub ke hardam xaráb nawavad be andáze ye vaznaw zar miyarzad.//.* **worth sb's while** //*Zabán dádand ke agar hanbázi konad* [participate]*, pádáw be u xáhand dád/ kári konand ke be sudaw báwad.* [they promised to make it worth her while if...]//

worth n **1** **worth of sth** (**a**) *be arzew e.../ be andáze ye...; //Án dozdán be arzew e yek milion/ yek korur dolár gouhar dozdidand./ beandáze ye 6 dolár benzin.//.* (**b**) *beandáze ye...; //be andáze ye yek ruz suxt.* [a day's worth of fuel]./ *be andáze ye 2 hafte tuwe* [supplies]./ people of worth in the community: *Mardománi arjmand dar anjoman/ Mardománi ke sarewán be tanewán miyarzad.//*

worthily adv *bázgardid be* "worthy"

worthiness n *bázgardid be* "worthy"

worthless adj **1** *dożarz*; kamarj; biváre; biarj; biarzew. //*worthless old rubbish: *áwqál/ xáwák e kohne ye biarj./ In peimánnáme* [contract] *aknun bi arzew ast.//.* **2** *(baráye mardom) bi arzew, bisaropáy, "Olamá rá be gedáyi mansub konand va foqará rá be saropi ma'yub gardánand." (ZBP, L3513, GS); bibahá, "bed-u goft kei badtan e bibahá -- bebin in damáhanj nar ażdahá* (ZBP, L6919, SF). //Ádami* [character] *bisaropá/ bibahá//*

worthlessness n *bázgardid be* "worthless"

worthwhile adj *arjdár, bá arzew, wáyeste, zibá, "jahándár farznd e hormazd wáh -- ke zibá ye táj ast o zibá ye gáh." (ZBP, L4753, SF) azdar, "ferestád bar meimane si hezár -- gozide savár azdar e kárzár." (ZBP, C2358 SF). //be ranjaw miyarzad ke ádam kár rá be kármandán e nou báznamáyad/ xub befahmánad./ Parastári piweyi saxt arjdár ast.//*

worthy adj **(-ier, -iest)** **1** *wáyeste, zibá, "jahándár farzand e Hormazd wáh -- ke zibá ye táj ast o zibá ye gáh" (ZBP, L4753, SF); azdar, "ferestád bar meimane si hezár -- gozide savár azdar e kárzár." (ZBP, C2358 SF); sezidan; sezávár; darxor e... budan; wáyestan, "goft man ráz negáh dáram va negáh dáwte ráz rá wáyam. Ángáh iwán ahvál bá vey begoftand. wabán goft dir ast tá man dar in ráz budam va bákas nemiyárastam goftan." (ZBP, L7335, SR). //Kuwewháyewán wáyán e/ sezávár e powtibáni ye womá-st./ soxani sezávár e xárdári/ soxani ke án rá be do jou natván xarid./ Dastávardhá* [achievements] *ye u darxor e setáyew e faráván ast./ Goft (ke) wáyán e paziroftan e sarafrázi ye piwnahád e ánán nist* [be not worthy to accept the honor...]*.//.* **2** (**a**) *zibá; azdar (be womáre ye 1 bengarid) geránmáye, "va az newán dádan e andiwehá ye geránmáye darmimánand..." (ZBP, L4272 NKZZF); wáyán, wáyeste; arzewmand. //ármáni* [cause] *arzewmand./ kárnámeyi az dastávardhá ye geránmáye* [record of achievements]*.//.* (**b**) *(biwtar be wuxi) (beviże baráye mardom) geránmáye. //*the worthy citizens of the town.: *wahrvandáni ke xunewán az digarán rangintar ast/ sarewán be tanewán miyarzad.//.* **3** **worth of sb/ sth** (**a**) *wáyán, darxor. //Sotudan e ánce roxdád besaxti wodani bud/ dowvár betaván án roxdád rá bá soxani wáyán sotud.//.* (**b**) *darxor, wáyeste ye; wáyá, zibá [bengarid be womáre ye 1 bálátar) azdar, barázande. //namáyewi zibá wáyá ye/ zibande ye/ zibá ye/ azdar e yek ostád bud.//*

worthy n *(beviże bewuxi) kallegonde. //*One of the local worthies has been invited.: *yeki az kallegondehá ye kuy/ barzan rá be jawn faráxándand/ mehmán kardand/ nevididand* [invited]*.//*

-worthy *(dar setáyhá* ye serewte) darxor e...; wáyán e...; -vár; harjá juri tarjome miwavad. //*roadworthy: *ráhvár//*

would[1] (contracted form **'d**; negative **would not**, **wouldn't)** **1** (**a**) *(kárváże ye miyánji) //Agar riwaw rá betaráwad xeili javántar miwavad./ Agar bedidanaw beravi xeili wád miwavad./ Agar jáy e to budam xeili biwtar darbáreaw miyandiwidam.//.* (**b**) *(bá* have *+ setáy* e kárváże baráye báznamudan e yek kár yá ruydádi pendárin dar gozawte). //Agar án ágahi* [advertisement] *rá dide budam darxást e án kár rá midádam/ baráye án kár darxást mikardam./ Agar donbál e náme narafte bud be masráde*/ otobus mirasid.//.* (**c**) *(baráye báznamudan e yek kár yá ruydádi pendárin dar zamán e aknun) //Agar bepazirad nádán/ kánáÏ/ xar ast.* [She'd be a fool to accept.]*./ Aknun be u zang nazan- diremán miwavad* [it would make us late]./ It would be difficult to make an accurate forecast.: *Piwbini ye bárik/ źarf/ dorost dowvár ast./ Máye ye afsus ast agar be celpard*/ film narasim./* I would start from this end.: *Az in sar/ tah miyáqázam//.* **Would I be able to help?** *Áyá kári az dast e man barmiáyad?.* **2** *(baráye darxásthá ye hukerdáráne/* polite*) Xáhew mikonam. //Áyá miwavad be man (pul e) dastádast* [in cash] *bedahid?/ Aknun zamán e zang zadan be u rá nadárid?//.* (**b**) *bá* **imagine**, **say, think** *bekár rafte newáne ye manewte ye/*

*bávar e kasi ast. //*I would imagine the operation will take about an hour.: *Gománam in kár/ ápang* yek tasu bederázá kewad.//.* **3** (**a**) *(baráye nevidhá* [invitations]*/ faráxánihá/ yá piwnahádát bekár miravad.) //*Would you like a sandwich?: *Bazmávard mixáhi?//.* (**b**) *bá* **like love, hate, be happy, be glad, prefer, hate, love, like** *va mánand e án bekár rafte newángar e dusttar dáwtan yá nadáwtan ast. //*I'd/ I would love a coffee: *xeili delam qahve mixáhad.;* I'd/ I would be only too glad to help.: *Xeili delam mixáhad komak konam.//.* **4** *Hengám e soxan rándan az raftári viźe. //*That's just what he would say: *Dorost hamin rá miguyad./ Az u nemitaván cewm dáwt ciz e digari joz in beguyad./* It would rain on the day we chose for a picnic!: *Dorost hamán ruzi ke mixáhim be tuwi*/ picnic beravim bárán migirad!//.* **5** *pas az* **so that, in oder that** *baráye inke*

would[2] *zamán e gozawte az* "will[1]"

would-be adj *...pas az in; juje ...; áyande. //yek honarpiwe pasazin; juje honarpiwe./* a would-be model: *yek parhib e pas az in;* a would-be bride: *arus*/ bayu pas az in//*

wound[1] n **1** (**a**) *zaxm, riw, xastegi, "negah kard morq andar án xastegi -- bedid andar u ráh e peivastegi." (ZBP, L7010 SF); //Pas az do zaxm e tir/ xastegi be tir ke be saraw xord mord./ Án zaxm be áhestegi juw mixorad. Án xastegi be kondi mipeivast/ ráh e peivastegi miraft.//.* (**b**) *zaxm. //zaxmhá ye raváni ye źarf./ Án wekast (barmanewiyaw/* his pride*) zaxmiyaw kard.//.* **3** lick one's wounds: *bengarid be* "lick". **rub salt into the wound/ sb's wound** *bengarid be* "rub[2]"

wound v **1** *xastan, "va bá inhame besyár owtor berobudand xasmán va cand tan bekowtand va xaste kardand." (ZBP, L1382 TBH). //zaxmi kardan; zaxmidan*; xasta be tir "be lawkar conin goft Humán ke bas -- az in mehtarán mafkanim ic kas; hame piw e man dastgir ávarid -- nabáyad ke xaste be tir ávarid." (ZBP, L6111, SF). riw gawtan/ kardan, "con be dar e masjed e jáme' residam páyam dar sang ámad páyam riw gawt." (ZBP. L2504 AT). //dah sarbáz kowte/ afkande va si tan saxt zaxmi/ xaste gawtand./ Pá ye pás* [the guard] *tir xord.//.* **2** hurt (sb's feelings, reputation, etc): *ranjándan; biáberu kardan. //az doźgeravewi** [disloyalty] *ye ánán saxt delafgár gawt* [depressed]./ wounding criticism *xordegiriyi ke máye ye delafgári ye kasi gardad.//*

the wounded n *xastegán, "hame wab hami xaste bardáwtand -- co bigáne bod xár bogzáwtand." (ZBP, L6100 SF). zaxm xorde, "baske dar xák tandorostán rá -- dafn kardim o zaxm xorde namord." (ZBP, L3740 GS). //Bimárestán por az bimár va xaste/ zaxmi/ zaxmxorde bud./ Besyári az xastegán/ zaxmiyán/ zaxmxordegán dar ráh e bimárestán ján sepordand.//*

wound[2] pt, pp of "wind[3]"

wove pt of "weave"

woven pp of "weave"

wow[1] interj *(wegeftváźe) (anáyin) (baráye newán dádan e wegeft va setáyew) bah!; bahbah. //Bahbah! Án ráde*/ máwin berásti ke tond miravad!//*

wow n *(zabán e kuce) hengáme. //Namáyew e tázeyi ke dar Tálár e Rudaki gozáwteand hengáme ast!//*

wow[1] v *(zabán e kuce beviźe dar Ámriká) kasi rá mát bordan/ zadan. //Az án musiqi dar Tálár e Rudaki mátewán bord* [wowed them].*//*

wow[2] n *zirobam wodan e ává (ye yek balg*/* record *yá navár/* tape*)*

WP *kutáhwode baráye váźepardázi/ váźepardáz* [word processing/ word processor]

WPC *kutáhwode dar Engelestán baráye* "Woman Police Constable" *(zan e) pásbán*

wrack[1] n **1** (**a**) *kawti ye wekaste.* (**b**) = wreckage. (**c**) = wreck. (**d**) *(dar guyewhá) darbodáqun kardan/ wodan.* **2** (**a**) *giyáh e daryáyi beviźe "*kelp": *katánjak; katanjak.* (**b**) *katánjak/ katanjak/ alaf e daryáyi ye xowk wode ke beviźe baráye kud bekár ravad.*

wraith n *fravahar. //*a wraith-like figure: *láqar-mordani; con morde ye az gur-darrafte; peikari fravaharvaw//*

wrangle n, **wrangle (with sb) (about/ over sth)** *kewákew/ dádofaryád (kardan); dádobidád (kardan); begumagu; parxáw; setize; estize. //*They were involved in a long wrangle with the company over payment: *Sar e pardáxthá bá án dálá* dargir e yek kewákew e dádgáhi ye deráz e janjáli wodand.//*

wrangle v, **wrangle (with sb) (about/ over sth)** *darbáre ye/ sar e... bá kasi dádofaryád kardan/ dádobidád kardan/ parxáw kardan/ setizidan/ kewákew kardan. //Baccehá sar e án bázice ye nou báham be kewákew pardáxtand.//*

wrap v (**wrapped, wrapping**), **1 wrap sth (up) (in sth)** *picidan; darbar gereftan, "deraxtán rá qabá ye sabz e varaq [barg] darbargerefte. (ZBP, L3572 GS); pixtan, "cun cewmaw bar Zeyd oftád amán talabid,*

ruy az u begardánid va Torki rá befarmud tá gardan e u bezadand va u rá dar cádori pixtand va be gurestán e Gorgán dafn kardand." (ZBP, C5798, FM, Tárix e Tabarestán); nabawtan, "kowte va barkowte cand ruz gozawte -- dar kafan e hic kowte rá nanebewte." (ZBP, C6901 FM, Manucehri). //Bastehá rá picideam va ámáde ye ferestádan bá peik ast./ Cewmrouwanihá ye zádruz e Masih/ Mehr [MM] rá dar káqaz picide budand.//.* **2** (**a**) **wrap sth round/ around sb/ sth** *dar cizi picidan, pixtan; nebawtan. //(gerd e) gardan e xodat rá wál bepic.; Yek kohne ye /párce ye pákize* [a clean rag] *gerd e moc e páyaw picid/ pixt.//.* (**b**) **wrap sb/ sth in sth** *dar... picidan/ pixtan/ nebawtan. //*The nurse carried in a baby wrapped (up) in a warm blanket.: *Parastár nouzádi dar patu ye garm picide tu ávard.//.* **3** **be wrapped in sth** *az... puwide budan; harjá juri tarjome miwavad. //Tappehá puwide az meh bud./ (pendárin) ruydádháyi picide/ rázmand//.* **4** **be wrapped up in sb/ sth** *dar... foruraftan; saxt gereftár e... budan. //Pák gereftár e bacceháyewán hastand.; Candán dar káraw foruraftebud ke nafahmid candán dir wode.//.* **wrap sb in cotton wool** *(anáyin) nagozáwtan (ke) áb dar del e/ tu ye del e kasi takán bexorad/ kasi rá piwpiw-náznáz kardan. //*she keeps her children wrapped up in cotton wool.: *Nemigozárad áb tu ye del e bacceháyaw takán bexorad.//.* **5** **wrap (it) up** *(be rixt e farmáyew) (zabán e kuce) xámuw mándan; xafe wodan [xafe wo!]//.* **wrap (sb/ oneself) up** *(kasi rá/ xod rá) garm puwándan/ picidan. //Garm bepuw!/ Xodat rá xub garm bepuwán! birun xeili sard ast.//.* **wrap sth up** *(anáyin) (kári, goftári, peimáni rá) be páyán resándan. //Nimruz nawode án foruwande do foruw karde bud.//.* **wrap sth up (in sth)** *//bá bekárbordan e váźgán e dowvár yá nábáyaste soxan rá nafahmidani/ darnayáftani kardan./ Cerá bá bekár bordan e conán zabán e dowvári soxan e xod rá juri mikonad ke kasi nafahmad/ natavánad befahmad?//*

wrap n **1** *jáme ye ru; puwew; wál e gardan; juxá; qabá; jol.* **2** **under wraps** *(anáyin) zirjoli, penháni, puwide. //Án gatehá* [documents] *rá tá biw az dah sál [e digar] penhán/ puwide negáh xáhand dáwt.//*

wrapper n *nife. //Xáhew mikonam hame ye nifehá ye ábnabátháyat rá dar áwqáldán biyandáz!//*

wrapping n **1** *puwew, puwe, nife, palvande, harjá juri tarjome miwavad. //palvandehá ye yek mumiyáyi.//.* **2** *puwew, puwe, nife, palvande. //Cinihá rá ke mibandi/ bastebandi mikoni, nife ye faráván gerdewán bogzár.//*

wrapping paper *káqaz e bastebandi*

wrath n *(kohne yá beáyin) qars, qaráw (ZBP, C3866 FM); xawm. //xawm e Xodá./ Náfarmáni ye baccehá qorrew e xawm e sarámuzgár* [the headteacher] *rá barangixt.//*

wrathful adj *bázgardid be* "wrath"

wrathfully adv *bázgardid be* "wrathful"

wreak v *(beáyin)* **1** **wreak sth (on sb)** *(bar kasi) kin tuxtan. //bar dowman e xod kin tuxtan/* wreak one's fury on sb: *xawm e xod rá sar e kasi xáli kardan, bar kasi xawm gereftan.//.* **2** **play/ wreak havoc with sth** *bengarid be* "havoc"

wreath n (pl **wreaths**) **1** (**a**) *táj e gol, basák. //bar yádemán e jangi* [war memorial] *táj e gol/ basák nehádan.//.* (**b**) *basák. //*a laurel wreath: *basák e barg e bu.//.* **2** *pice; halqe. //piceháyi/ piceyi az meh//*

wreathe v **1** **wreathe sth (in/ with sth)** *puwándan, puwidan. //Án ciz rá ke benamáyew gozáwtand* [the display] *rá sarásar bá barg e bu puwánde budand./ tappehá puwide az meh bud./* Her face was wreathed with smiles.: *peivaste labxand mizad.//.* **2** **wreathe oneself/ sth round sb/ sth** *picidan bar. //Án már gerd e wáxe picid.//.* **3** *(baráye dud, meh va mánand e án) picán ...; //dud picán áheste bálá raft.//*

wreck n **1** (**a**) *(baráye ráde*/ máwin yá havápeimá) wekaste, xord, darbodáqán. //dar án egnest** [accident]*/ ruydád ráde* pák darbodáqán wod.//.* (**b**) *kawti ye tufánzade/ wekaste/ virán, "be kawti ye virán gozawtan bar áb -- bebáyad ke bar kár kardan wetáb" (ZBP, L3267 SF). //Do kawti ye wekaste/ tufánzade daháne ye bandar rá baste.//.* **2** *(anáyin) (biwtar yekáni) zamingir, az kár oftáde; az pá oftáde. //pas az hawi** [stroke] *pák zamingir gawt./ Az delwure/ pariwáni baráye károbáraw pák az pá oftáde/ pák xord wode.//*

wreck v *xord kardan; darbodáqán/ darbodáqun kardan; virán kardan; viránidan; tabáh kardan/ tabáhidan. //láwe ye rádehá*/ máwinhá dar ráh parákande bud./ Tabahkárán* [vandals] *pák kárvándudi rá darbodáqán kardand./ Kawtiyewán nazdik e karáne ye Áfriqá wekast/ tufánzade wod; (pendárin) Havá hame ye barnámehá ye má rá tabáh kard/ tabáhid/ havá be hame ye barnámehá ye má rid/ terekmun zad [zewt]* [the weather wrecked...]*.//*

wreckage n *láwe, xordwode. //láwe ye havápimá, xordwode va dar sarásar e baxwi pahnávar parákande gawt/ bud./ (pendárin) kuwewháyi baráye bahregiri az bázmánde ye zendegi ye xawáyáyiyaw* ke pák be tabáhi kewide wode* [wreckage of his political career]*//*

wrecker n **1** *xordkonande, virángar, tabáh konande, tabáhgar.* **2** *(dar Ámriká) rádekew** [tow truck]

wren n *elikáyi (parandegán e faráván e kucak kamábiw qahveyi rang, xowxán az xáneváde ye* troglotidae *beviże az gune ye farangi ye án be nám e dánewik e* Troglodytes troglodytes, *ke domi kutáh va rást dárad va besyár xowxán ast.//*

wrench v **1** **wrench sth off (sth); wrench sb/ sth away** *kandan, picándan va kandan; picándan va kewidan; jákan kardan. //dari rá az loláyaw picándan va darávardan./ Bázuyaw rá picid va birun kewid./ Besaxti tavánest xodaw rá birun bekewad.//.* **2** *(wáne, moc e pá, va mánand e án rá) pic dádan. //Zamin ke xord báyad moc e páyaw pic xorde báwad.//*

wrench n **1** *picew, picxordegi, kewidegi. //Daste rá picánde jákan kard./ Páyaw laqzid/ sekandari raft va moc e páyaw saxt pic xord, va dard ámad.//.* **2** *duri ye/ jodáyi ye dardnák, "Ey káreván áheste rán, k-árám e jánam miravad." (Sa'di). //jodáyi ye dardnák./ Jodá wodan va raftan az xáne va káwáne baráyaw saxt dardnák bud.//.* **3** *beviże dar Ámriká* = spanner

wrest v **1** **wrest sth from sb** *bezur gereftan, qápidan. //tofang rá bezur az mowtaw darávardan//.* **2** **wrest sth from sb/ sth** *bezur az... darávardan/ gereftan. //*wrest a confession: *bezur kasi rá xostovándan/ xastu gardánidan./ sarmáyegozárán e bigáne mikuwand bezuur án bongáh* [firm] *rá az dast e án xáneváde darávarand.//*

wrestle v **1** (**a**) **wrestle (with sb)** *kowti gereftan; zurázmudan, "yeki az sáhebdelán zurázmáyi rá did." (ZBP, L3597 GS); //Mitaváni kowti begiri?; Páshá/ pásbánán bá mehmánhá ye náxánde* [intruders] *zurázmudand.//.* (**b**) *kasi rá xák kardan; powt e kasi rá bexák rasándan. //Hamál e/ hamestár** [opponent] *e xod rá xák kard* [wrestle sb to the floor/ ground]*.//.* **2** **wrestle with sth** *bá... kowti gereftan; zur ázmudan; zur varzidan; "jang o zurávari makon bá mast." (ZBP, L3793 GS). //bá porsemáni* [problem]*, gereftári, diná ye xiw* [one's conscience] *zur ázmudan./ Xalabán (dáwt) bá tokmehá zurázmáyi/ zurvarzi mikard/ kowti migereft.//*

wrestle n **1** *(hamávard e/* contest*) kowti, kowtigiri.* **2** *zurávari, "jang o zurávari makon bá mast" (ZBP, L3793 GS); zurázmáyi; zurvarzi. //zurázmáyi bá diná ye* [conscience] *e xiw.//*

wrestler n *kowtigir, zurázmá, zurvarz*

wrestling n *kowti, zurázmáyi, "yeki az sáhebdelán zurázmáyi rá did..." (ZBP, L3597 GS); (hamávard e/* contest*) kowti rá dar jamjám*/* TV *negaristan.//*

wretch n **1** *paźand, zár, badbaxt, gedá. //badbaxti/ gedáyi gorosne va tohidast/ bicáre//.* **2** *forumáye, zabun. //Forumáyeyi ke pul e pirezane/ pirezane ke rá dozdid.//.* **3** *(anáyin, xárdári yá bewuxi) náqolá. //Ey náqolá! ketábi rá ke man mixástam to bardáwti.//*

wretched adj **1** (**a**) *badbaxt, zár, paźand. //bázmándegán e badbaxt e/ naźand e zaminlarze./ Az deldard sarásar e ruz zár bud.//.* (**b**) *(máye ye) badbaxti, zári, paźandi. //dar halabiábádhá/ dar dożkuyhá** [slums] *be zári/ be badbaxti zistan/ ruzgár sepordan.//.* **2** *xeili bad; harjá juri tarjome miwavad. //ábohaváyi xeili bad./ Xorák e án mehmánsará pák del e ádam rá beham-mizad.//.* **3** *(anáyin) nafride. //In ráde* ye/ máwin e nafride rouwan nemiwavad./ Báz hamán gorbe ye nafride ámade (ast)!//*

wretchedly adv *bázgardid be* "wretched"

wretchedness n *bázgardid be* "wretched"

wriggle v **1** *vul zadan; vulidan; lulidan; be vulzadan/ lulidan vádáwtan; jonbidan; jonbándan. //vul nazan va árum betamarg!* [stop wriggling and sit still!]*./ Agar peivaste vulbezani nemitavánam muyat rá wáne konam./ Kudak /nouzád angowtán e páyaw rá mijonbánd.//.* **2** *bá lulidan ráh raftan/ ráh e xod rá báz kardan. //Dozdán u rá bá tanáb baste rahá karde budand* [left her tied up] *ammá u lulide xodaw rá rahánid* [wriggle oneself free]*./ Án mármáhi/ mármáhiye lulid va az miyán e angowtánam darraft./ Lulide az miyán e capar* [fence] *e setabr gozawtand./ Mibáyast lulide ráhi baráye xod be birun báz konad.//.* **3** **wriggle out of sth/ doing sth** *baháne ye baniesráyili ávardan; nane kunam wal-e goftan; harjá juri tarjome miwavad. //baháne ye baniesráyili nayár/ digar nane kunam wal-e nagu./ be har duzokkalaki bud be hame ye án porsewhá pásox nadád.//*

wriggle n *vul zadan, lulidan, jonbidan*

wriggly adj *vulvulak*

wring v (pt, pp **wrung**) **1** (**a**) **wring sth (out)** *celándan. //piwaz inke raxthá rá ru ye tanáb pahn konad ánhá rá celánd.//.* (**b**) **wring sth out (of sth)** *celándan; fewordan. //raxt e wená ye xisat rá becelán.//.* **2** **wring sth out of/ from sb** *bezur az... birun kewidan/ ...gereftan. Harjá juri tarjome miwavad. //Bezur az kasi xastuyi gereftan* [confession]*; kasi rá bezur xastu/ xastován gardánidan./ Be har duzokalaki/ be har zuri*

bud az u zabán gereftand.//. **3** *dast e kasi rá saxt fewordan.* **4** *(gardan e parandeyi rá) picándan va kowtan.* **5** *del e kasi rá fewordan; gereftan e del e kasi, "delam az vahwat e zendán e Sekandar begereft -- raxt bar bandam o tá molk e Soleimán beravam." (Háfez). //Berássti delam az badbaxti ye panáhandegán gereft.//.* **6 wring one's hands** *dastán e xod rá az delvápasi beham málidan; talváse kardan; con siroserke juwidan. //Talváse kardan/ newastan va dast behm málidan sudi nadárad báyad komaki konim.//.* **wring sb's neck** *(newán e xawm yá bim dádan); kasi rá xafe kardan. //Agar kasi ke in kár rá karde biyábam/ gir biyávaram xafeaw mikonam!//*

wring v *celándan. //houlehá/ bawgirhá rá báz becelán.//*

wringer n *raxtcelán*

wringing adj (*niz* **wring wet**) *xis, pák xis; xisexis*

wrinkle n **1** *cinocoruk; áźang, "hamiraft bá del por az dardo qam -- poráźang rox, didegán por ze qam." (ZBP, L3384, SF). //Kamkam dárad gerd e cewmánaw coruk mixorad.//.* **2** *cin, wekanj, coruk. //dámanaw rá otu kard tá hame ye corukháyaw bázwavad/ beravad/ hamvár wavad.//.* **3** *(anáyin) piwnahádi sudmand; ráhnamáyi; pand*

wrinkle v **1** *cin xordan/ dádan; coruk wodan/ xordan/ kardan. //Ánjáyi az káqaz ke xis wode bud coruk xord./ Xeili dar áftáb xábidan pustat rá coruk mikonad.//.* **2** draw up (the nose, forehead, etc): *cin dádan; (abrován rá) sugurme kardan; anjuxidan; poráźang kardan, "hamiraft bá del por az dard o qam -- poráźang rox, didegán por ze qam." (ZBP, L3384 SF). //Az ágáhihá ye wegerf sardargom va negarán gawte abrovánaw rá darham kewid/ sugurme kard.//*

wrinkled adj *porcinocoruk; coruk; poráźang, "hamiraft bá del por az dard o qam -- poráźang rox, didegán por ze qam." (ZBP, L3384 SF). //roxsár e poráźang o piraw; roxsár e porcinocoruk va piraw.//*

wrinkly adj *porcinocoruk; corukide; anjuxide. //yek sib e kohne ye corukide/ anjuxide.//*

wrist n **1** *moc (e dast); sardast (ZBP, L741, FM).* **2** *moc (e pirhan); sarástin*

wristlet n *mocband, ayáre. (FN, BQM)*

wrist-watch n *pangán* e moci*

writ n *vacar*. //*serve sb with a writ for libel: *be kasi baráye sepazgi** [libel] *vacar dádan//*

writ **1** *(bástáni) setáhá* az kárváźe ye* "write". **2** **writ large** *(beáyin yá dar soxanvari) áwkár, harjá juri tarjome miwavad. //*Disappointment was writ large on the face of the loser: *Náomidi az roxsár e bázande mibárid.//.* **3** *rouwan, áwkár; áwkárá. //*This policy is liberalism writ large.: *In wive áwkárá ázádexuyi ast.//*

write v (pt **wrote**, pp **written**) **1** *nevewtan, nebewtan. //Baccehá/ kudakán dárand xándan va nevewtan miyámuzand./ Dar 7 sálegi bexubi mitavánest benevisad./ Xáhewmand-am har do ru ye káqaz rá nevewte va az nevewtan dar kenáre ye/ labeye káqaz xoddári konid./ Mitavánid bá medád yá xodkár* [in pencil or biro] *benevisid.//.* **2** *negáwtan; nevewtan. //be nevisehá ye/ daxwhá ye cini* [Chinese characters] *negáwtan./ nám e xod rá nevewtan./ Pásoxhá rá dar daftarceyi/ ru ye taxte siyáh nevewtan.//.* **3** *nevewtan. //In qalam neminevisad./ Qalam e nouyam xub minevisad.//.* **4** (**a**) **write sth (for sb/ sth)** *nevewtan, negáwtan, sorudan. //Ketábi nevewtan; nask e celpardi** [a film script] *rá nevewtan; cáme sorudan;/ samatáni** [symphony] *nevewtan/ sorudan./ Mitaváni baráyam dástáni darbáre ye estárat** [holiday] *benevisi?/ Baráye ruznáme ye kuy/ visik*/ yágeyi** [local] *hafteyi yek sotun minevisad* [write a weekly column]*//.* (**b**) **write (about/ on/ sth)** *neviwandegi kardan. //Kár e xod rá dar kárxáne hewt* [gave up]*/ rahá kard tá be nevisandegi pardázad./ Baráye yek haftenáme goftárhá ye xawáyáyi** [political] *minevisad.//.* (**c**) *//dar vápasin ketáb e xod nevewte ke án engáre** [theory] *rá bipáye dánesteand* [disprove]*.//.* **5** (**a**) **writre (sth) (to sb)** *náme nevewtan. //Hengámi ke nisti* [be away] *xáhew mikonam (baráyam) zud náme benevis/ beferest./ (Náme) nevewt ke bezudi miáyad./ Be má náme nevewte baráye án cewmrouwani* [present] *sepásgozári kard./ Náme ye derázi be u nevewt.//.* (**b**) *(dar Ámriká) (be kasi) náme nevewtan. //Be xáne ke residi baráyam náme benevis./ Nevewt ke Cahárwanbe miresad.//.* **6** **write sth (out) (for sb)** *por kardan; nevewtan. //Dar biwtar e bárehá gozárew ke midahad candin barg minevisad./ 50 darxástnáme ye kár* [job application] *por karde./ Pul e dastádast* [cash] *nadáram, báyad baráyat (yek) cek benevisam./ Ruzáne yek pezewk gáh tá 30 govárewn** [prescriptionn] *baráye bimárán minevisad.//.* **7** *//dádehá rá be márád*/ kámpiyuter dádan/ dar márád* zadan.//.* **8** **be written all over sb's face** *báridan. //az roxsáraw gonáh/ gonáhkári* [guilt] *mibárid.//.* **have sb written all over it** *áwkár budan/ áwkárá kár e kasi budan/ rouwan budan ke...;* **nothing (much) to write home about** *piwepá oftáde; harjá juri tarjome miwavad. //Án namáyew áw e dahansuzi nabud/ ciz e xeili dáqi nabud.//.* **9** **write away (to sb/ sth) (for sth)** *bengarid be*

"write off/ away" (to sb/ sth) (for sth). **write back (to sb)** *náme ye kasi rá pásox dádan. //Darzamán (be námeaw) pásox dáde az inke má rá mehmán kardand/ nevid dandánd sepásgozári kardam.//.* **write sth down** (**a**) *nevewtan; yaddáwt kardan. //Piw az inke farámuwat wavad newáni rá benevis/ yáddáwwt kon.//.* (**b**) *(dar hamárgari) (kálá) rá kástan. //Bahá ye námi ye káste ye kálá ye naforuxte dar anbár* [the written-down value of...]*//.* **write in (to sb/ sth) (for sth)** *náme nevewtan va darxást kardan/ goftan //Hezárán tan be má náme nevewte va darxást e yek nemune ye ráyegán kardeand.//.* **write sth/ sb in** *(dar xawáyágari** [politics] *dar Ámriká) nám e námzadi rá ru ye káqaz e ráygiri afzudan. //be námzadi ru ye káqaz e ráygiri ráydádan//.* **write sth into sth** *afzudan. //yek band e keifari be peimán-náme* [contract] *afzude wode.//.* **write off/ away (to sb/ sth) (for sth)** *be... náme nevewtan va cizi dastur dádan yá ágáhi xástan. //be... náme nevewte daftarceyi viže* [special booklet] *rá darxást kardand.//.* **write sth off** (**a**) *afkandan, kástan, harjá juri tarjome miwavad. //vámi rá baxwidan* [write off]*./ ziyni rá paziroftan* [write off a loss]*./ Pánsad lire baráye oft e bahá ye carxabzár* [depreciation of machinery] *kástan.//.* (**b**) *bisud/ tabáh wodan; //Ránande cand ásib e kucak dide gorixt ammá ráde*/ máwin pák tabáh gawt.//.* **written off** *bengarid be* "write off". **write sb/ sth off** *nádide gereftan; bewomár nayávardan; kenár gozáwtan; az... dast wostan. harjá juri tarjome miwavad. //(dorost ast ke) in ávard* [match] *rá báxt/ báxte ammá u rá be nám e yek gord e/ qahremán e áyande nádide nagir* [don't write him off as...]*./ Engár piw az in ke kuwewi baráye áwti bewavad, hamegán dast az az zanáwuyi ye ánán woste budand/ hamegán zanáwuyi ye ánán rá wekastxorde dáneste budand.* [write off sth even...]*.//.* **write sb/ sth off as sth** *be kasi arj nanehádan; be soxan e kasi guw nadádan. //Ásán betaván u rá zeráhdarrafteyi delafgár va náhanjár bewomár ávard* [an eccentric bore]*.//.* **write sth out** (**a**) *cizi rá páknevis kardan; hame ye qalamhá ye cizi rá nevewtan; zir e... gozárewi* [report] *ceki, govárewni** [prescription] *nevewtan. //In váže rá dah bár benevis tá vájvi** [spell] *ye ánrá yád begiri.//.* **write sb out (of sth)** *bázigari rá az namáyew bardáwtan. //Pas az 20 sál bázi dar án dast namáyewhá saranjám kenár gozáwtandaw.//.* **write sth up** (**a**) *nevewtan, yddáwt kardan. //Yáddáwthá ye soxanráni ye xod rá yáddáwt kardan./ Vájváre** [minutes] *ye yek newast* [meeting] *rá yáddáwt kardan./ Daftar e yáddáwthá ye ruzáne ye xod rá nevewtan* [diary]*//.* (**b**) *(baráye ruznámeyi) goftári/ gozárewi nevewtan. //Baráye ruzname ye kuy/ visik** [local] *dáram gozárewi az án celpard*/ film minevisam.//*

written adj *nevewtani; ...-náme. //yek ázmun e nevewtani; yek darxást e nevewte/ yek darxástnáme* [a written request]*./ yek peiqámnáme* [a written message]*./ yek ostovárnáme/ ostovár dáwtani nevewte* [a written confirmation]*./ yek peimánnáme* [a written agreement]; *yek govâhi ye nevewte* [a written evidence]; *gováhi(náme); yek gováhi ye nevewtani.//.* **the written word** *zabán e nevewtári*

write-off n *"áftábe xarj e lahim". //Pas az án egnest** [accident] *ráde*/ máwin pák tabáh gawte/ "áftábe xarj e lahim" wode.//*

writer n **1** (**a**) *nevisande; ...-nevis. //nevisande ye in náme//.* (**b**) *nevisande; ...-nevis. //*a neat writer: *xownevis./ kasi ke xarcangqurbáqe minevisad* [a messy writer]*//.* **2** *nevisande. //cámezan, cámegar; cámeguy* [writer of poetry]*//*

writer's cram *cang wodan e dast az bas nevewtan; nusák* [nus <benusá (Kordi ye Hourámi) +ák [<aka, Avestáyi/ áká Sanskrit (EDPL)]*

write-up n *gozárew. //Pas az vápasin namáyew baráyaw gozárewhá ye porwuri dar ruznámehá ye kuy/ visik** [local press] *nevewtand.//*

writhe v **1** *(az dard be xod picidan) márpic (e yek már); Bimár az ranj dar bestar bexod mipicid.//.* **2** **writhe (at/ under sth); writhe (with sth)** *az... bexod picidan. //az downámhá ye* [insults] *kasi bexod picidan./ Az soxanán e u az warm bexod picid.//*

writing n **1** *nevisandegi, dabiri. //Az nevisandegiyaw candán puli dar nemiyávarad./ Nevisandegi yeki az sargarmiháyi ast ke bá án zamán rá betanháhi mitaván sepord/ sar ávard./ nevewtafzár* [writing materials]*//.* **2** *nevewte. //Cizi án ruy e barg nevewte./ Nevewte ye ruy e án sang xeili rafte/ farsude bud* [very faint]*.//.* **3** *nevewtár, nevisandegi; sabk e nevisandegi. //U rá baráye nevewtár e naqzaw* [elegance] *misetáyand.//.* **4** *dastnebewt/ dastnebewte; dastnevewt; nebewtár; xat.* **5** **writings** *nevewteját, kár. //nevewteját e/ kárhá ye Kasravi./ dar nevewteját e/ kárhá ye cámesoráyán e án ruzgár faráván az Háfez yád wode* [mentioned]*.//.* **6** **in writing** *nevewte; dastnevewte. //Báyad az hamdástáni ye u* [his/ her agreement] *nevewte begiri.//.* **the writing (is) on the wall** *in xatt o in newun/ con ruz rouwan ast ke... tawte... bar zamin oftád. //Con ruz rouwan ast ke án báwgáh e pátapkáye*/ futbál e kuy/ visik* [local] *bigomán varwekaste miwavad.//*

writing-desk n *miz e nevewtár*

writing-paper n *káqaz e náme*

written *bengarid be* “write”

wrong adj **1** **wrong (to do sth)** *bad, gonáh. //Dozdi bad ast./ Bad kári kardi ráde*/ máwin rá bi dasturi* [permission] *bordi./ Be man goft ke hic kár e badi/ gonáhi nakarde* [done nothing wrong].*//. niz bengarid be* “right”. **2** (**a**) *nádorost, part. //U ánhá rá beham afzud ammá pásoxi nádorost bedast ávard./ Arzyábi ye/ barávord e u az hazinehá pák part bud.//.* (**b**) *nádorost, beharze, qalat; part; harak [<Pahlavi, harak]. //Part miguyam ke havá dárad xonaktar miwavad?; Mitaváni ostovár dári* [prove] *ke ánce man goftam beharze/ qalat/ part bude? yá ánce man kardam beharze/ qalat/ part bude?/ Dorost haminjá-st ke parti/ ke yek páy e kárat lang-e./ Hezárán xaridár nemitavánand beharze xorsand báwand./ Pas cerá gard e raxtwuyi ye nou ye má rá nemixari/ nemiázmáyi?//.* **3** *nádorost; na beráhaw; qalati; beharze; váru; várune; bad; haraki*. Niz harjá juri tarjome tavánad wod. //Án kár rá na be ráhaw anjám midahi./ Án kár rá dári várune* [the wrong way] *anjám midahi./ Daryáftim ke savár e kárván dudi ye qalati/ haraki* wodeyim./ Pásbán/ kalántari yek mard e digari rá beharze bázdáwt kard/ kardand./ Az ráh e qalati/ haraki* ámadim./ Sar e pic, ráh e qalati/ haraki*raftim./ Gománam womáre ye nádorost/ qalati/ haraki* gerefteyid./ Pirhan e kewbáfat* [jumper] *rá váru puwideyi* [the wrong way around.]*./ U be dard e in kár nemixorad* [wrong man for the job]*./ Hengámi ke vákonewaw rá didam daryáftam ciz e badi/ qalati/ haraki* gofteam./ Áhang e ánán beharze az áb darámad* [proved to be wrong.]*//.* **4** **wrong (with sb/ sth)** (**a**) *... (rá) ce budan/ wodan. //Án ás* [engine] *ává ye harásangizi mikonad, cewe /ce-aw ast/ án rá ce miwavad?/ Xub nemitavánam bebinam, cewmam (rá) yek cizi wode.//.* (**b**) *bad, nájur, náxow, harjá juri tarjome miwavad. //To rá ce miwavad, engár bimári./ Cet/ ce-at miwe/ miwavad?/ Cet-e? [ce-at ast?]./ Rást goftan ce badi dárad?//.* **5** **back the wrong horse** *bengarid be* “back[4]”. **bark up the wrong tree** *bengarid be* “bark[2]”. **catch sb on the wrong foot** *bengarid be* “catch[1]”. **from/ on the wrong side of the tracks** *(dar Ámriká) dar halabiábád zistan; dar pámenár zendegi kardan; dar goud e zanburak-xune zendegi kardan.* **get (hold of) the wrong side of the stick** *part budan; sarotah e fil rá nawnáxtan; sorná rá az sar e gowádaw zadan; //"Xasan o Xosein har do doxtarán e Ma'áviye budand."./ Part e part-i./ U be man bedehkár nist, man behew/ be u bedehkár-am!//.* **have got out of bed on** *bengarid be* “bed[1]; **rub sb up the wrong way** *bengarid be* “rub[2]”. **wrong side out** *váru; powtoru. //Pirhan e kewbáfat* [sweater] *rá powtoru puwideyi.//*

wrong adv **1** *nádorost, qalat, harak* [<Pahlavi. harak]. //gománat dorost nabud/ harak* gomán zadi./ Nám e ma rá nádorost nevewti/ vájvidi** [spelt]*./ Hame ye án áhang rá qalat naváxt* [play the tune all wrong]*.//.* **get sb wrong** *bad fahmidan/ daryáftan./ Soxan e ma rá bad nafahm, az to xordegiri nemikonam/ xorde nemigiram.//.* **go wrong** (**a**) *laqzidan, harjá juri tarjome miwavad. //Agar dasturát/ ámuxtár* [instructions] *rá bexáni xáhi did ke kojá laqzidi./* You can't go wrong with our new carpet cleaner: *Bá bekár bordan e qáliwu ye má hamiwe káretán dorost az áb darmiáyad.//.* (**b**) *(baráye carxowthá/* machines*) az kár oftádan; xaráb wodan. //Jamjám/* TV *báz az kár oftáde/ xaráb wode.//.* (**c**) *wekaráb wodan/ az ráh bedar wodan; be gereftári xordan/ docár wodan. //Az hengámi ke kári birun az kewvar gereft zendegi ye zanáwuyiyewán docár e gereftári gawt./* The experiment went disastrously wrong.: *Án árvin pák beharze/ qalat raft.//*

wrong n **1** *qalat, harak* [<Pahlavi, harak]; nádorost; beharze. //Jodáyi miyán e dorost o nádorost/ harak*/ qalat rá nemidánad./ Peirovánaw bar in bávar-and ke az u kári qalat/ beharze sarnemizanad.//.* **2** *(beáyin) badi, bidád, setam. //Bemá setam e bozorgi ravádáwteand/ bemá badi ye bozorgi kardeand/ bemá bidád kardeand* [done us a great wrong]*./ Az badiháyi ke/ bidádháyi ke be u rafte gele kard.//.* **3** **in the wrong** *gonáhkár (budan). //Be gonahkári ye xod xastu gawt* [confessed]*/ paziroft ke gonáhkár bude.//*

wrong v **1** *(be kasi) badi kardan; bidádi kardan; setam kardan. //yek zan e setamdide/ zani ke bar u bidádi rafte/ be u badi wode.//.* **2** *be kasi bad/ badi kardan; bidádi kardan/ ráh e nádorost raftan. //Agar gomán koni ke án rá tanhá az sar e xodxáhi/ xodpasandi* [for selfish reasons] *kardam be man bidád/ bidádi kardeyi.//*

wrongdoer n *gonahkár*

wrongdoing n *gonáh, gonáhkári. //conin gonáhkárih※yi/ bezeh-kárih※yi nabáyad bipádafre/ biguwmál bemánad.//*

wrong-foot v *(beviźe dar varzewhá) nágahángir kardan. //Bá tardasti/ kalak zade tup rá haváyi zade nágahángiraw kard.* [lob completely wrong-footed her opponent.]*//*

wrongful adj *na dorost; bad; be bidád; adádmand*. //Az kárfarmá* [employer] *ye xod be dádgáh dádxáhi karde* [to sue] *cerá ke u rá be bidád/ adádmandáne* az kár bikár karde* [for wrongful dismissal.]*//*
wrongfully adv *bebidád; adádmand. //*wrongfully arrested: *be bebidád/ adádmandáne bázdáwt gawte.//*
wrong-headed adj *dożágáh; kallexar, gomráh*
wrongly adv *bebidád; nádorost; beharze, harjá juri tarjome miwavad. //*wrongly accuse: *piwmárde be bidád./* wrongly addressed: *dárá ye newáni ye nádorost./* wrongly informed: *dárá ye ágáhi ye nádorost./ Beharze bávar dárad* [imagine wrongly] *ke án zan/ doxtar dustaw dárad./* rightly or wrongly: *xub yá bad/ dorost yá nádorost az paziroftan e án piwnahád sarbáz zad* [refuse to accept the offer].*//*
wrote *zamán e gozawte az* "write"
wrought pt, pp of/ *zamán e gozawte va setáy* e az* "work[2]"
wrought adj **1** *sáxte, sáxte va pardáxte; áráste, harjá juri tarjome miwavad. //kandekárihá ye xeili picide va zibá* [elaborately wrought carvings].//. **2** *(baráye áhan va áhankári) sáxte, pardáxte*
wrought iron *áhan e ábdide. //yek cárcub e taxt, yek dar/ darváze ye/ yek narde az áhan e ábdide* [wrought iron bedsteade, gate, railing]//. *besanjid bá* "cast iron"
wrung pt, pp of "wring"/ *zamán e gozawte va setáy* az* "wring"
wry adj (**wryer, wryest**) **1** *kaj, kaź, yekvari, harjá juri tarjome miwavad. //*pull a wry face: *dahankaji kardan;* a wry glance: *yek negáh e kajkaj./* a wry grin: *niwxandi kaź;* a wry smile: *labxandi yekvari.//.* **2** *beriwxand. //kurmál kurmál e/ kuwew e gomráháne ye ánán rá beriwxand gerefte az sar e wuxi negarist.* [watch sb's fumbling efforts with amusement]*//*
wryly adv *bázgardid be* "wry"
wryness n *bázgardid be* "wry"
wt *kutáh wode baráye* "weight". //net wt 500 gm: *vazn e náb 500 geram//*
wx *(kutáh wode baráye jáme)* women's extra large: *andáze ye zanáne xeili bozorg*
wych-elm n *guneyi nárvan e bargpahn*
wych-hazel = witch-hazel (witch)

Xx

X, x n (pl **X's**, **x's**) *bist o caháromin vát** [letter] *e dabire ye Engelisi. //Váźe ye* "xylophone" *(bá yek vát* e)* "X/ x" *áqáz miwavad.//*

X, x **1** *womár e Rumi barábar e dah/ 10.* **2** *(beviźe dar náme be maini** [meaning] *va newán e "bus/ buse" ast./ Dustárat Maryam. xxxx/ bus, bus, bus//.* **3** *newán e ráygiri/ ru ye barge ye ráygiri. //Biźan e Xosravi X//.* **4** *(newán e laqzew, ru ye barge) kewe.* **5** (**a**) *(dar dánew e womár) candi ye náwenáxte = x. //3x = x+x+x//.* (**b**) *(pendárin) náwenáxte. //áqá va bánu ye X./ nemidánam ki//.* **6** *(newángar e jáyi dar naqwe) calipá. //dar yek án káx rá ru ye naqwe bá newán e calipá/ X newán dádeand.//.* **7** **x, Xt** *Masih/ Mehr* [M. Moqaddam]*

X chromosome *(dar zistwenási) surkarp* e. //kromozom e X//*

X-mas *jawn e zádruz e Masih/ Mehr**

Xtian = Christian*/ Masihi/ Tarsá*

xenon n *(yeki az áxwijhá* [elements] *ye wimiyáyi ye gázi) zinán =* xenon

Y y

Y, y (pl **Y's**, **y's**) *bist o panjomin vát** [letter] *e dabire ye Engelisi. //Váźe ye* "yes" *bá (vát* e) "y" áqáz miwavad.//*

-y[1]**; -ey** **1** *(pasvand, bá námváźehá setáy* misázad) ...-álu; por-...; harjá juri tarjome miwavad. //*dusty *xákálu/ porqobár;* icy: *yax, yaxbandán;* [clayey] *geli.//.* **2** *(bá kárváźehá setáy* misázad). harjá juri tarjome miwavad. //wol/ ábaki* [runny]; *nuc* [sticky]//

-ily *band e kárváźe misázad.*

-y[2] *pasvand.* **1** *(bá kárváźehá námváźe misázad). Harjá juri tarjome miwavad. //*inquiry: *bázjuyi;* expiry: *sar-resid//.* **2** (*niz* **-ie**) *(bá námváźehá serewte gawte, newángar e kucaki ast va yá nám e jánevarán e dastámuz padid miyávarad.) kuculu; harjá juri tarjome miwavad. //*piggy: *xuk e kuculu;* doggie: *sag e kuculu;* daddy: *bábá kuculu, bábáyi;* Susie: *Susan kuculu//*

y *kutáh wode baráye* **1** *yen (yekkán e pul).* **2** *(dar Ámriká)* = YMCA, YWCA

Y *niz* **y** **1** *(dánew e womár) candi ye náwenáxte. //*x = y + 2//. **2** *(pendárin) dovvomin ciz, ádam yá womár e náwenáxte. //*Mr X met miss Y: *Áqá ye folán duwize bahmán rá did.//*

yacht n **1** *lákume* [<Gilaki]. //yek takrobáyi* [race] *ye lákume*; yek báwgáh e lákume*; jáwuhá ye lakume*; lákume* ye kavir/ wenpeimá.//.* **2** *lákume* ye motori*

yacht v *lákume* rándan. //Tábestán biwtar páyán e haftehá lákumeráni* miravam.//*

yachting n *lákumeráni*. //sázobarg* [equipment] *e lákume-ráni*//*

yachtman n (pl **yachtsmen, yachtswomen**) *lákumrán*. //lákumrán* e jahángard/ jahánpeimá* [round-the-world]

yack v, **yack (away/ on) (about sb/ sth)** *rudederázi kardan, verzadan, ver verzadan, cáne laq kardan. //Jávid peivaste darbáre ye jawn e bayugáni/ arusi ververmizad/ cáne laq mikard.//*

yack n *(biwtar be rixt e yekkáni) (zabán e kuce) ver/ verver; dard e del. //bá hamsáyegán xub dard e del kardan.//*

yackety-yack n *verver, rudederázi, cáne laq kardan*

yahoo n (pl **yahoos**) *yábu, qoltawan. //mánand e yábu; qoltawani* [yahoo attitude]*//*

yak n *qaźgáv, qaźqáv [gáv e kuhi yá rám wode dárá ye mu ye deráz be nám e dánewik e* <u>Bos grunniens</u>*, ke bumi ye Tabbat va digar baxwhá ye powte* [plateau] *ye Ásiyá ye miyáne ast.]*

Yale n (*niz* **Yale lock**) *(nám e bázargáni) qofl e "yál", qofl e "suvici". //dádan yek qofl e yál/ suvici kár gozáwtan; kelid e qofl e "yál"/ "suvici"//*

yam n **1** *"<u>yam</u>" yá "<u>ináme</u>" [giyáhán e gunáguni az gune ye* <u>Dioscorea</u> *az xáneváde ye* <u>Dioscoreaceae</u>*, ke dar sarzaminhá ye garmsiri ruyide va riwe ye gerehi ye án xorák e mardom ast.].* **2** *sibzamini ye halváyi* (ke guwti tar, nárenji rang va wirin dárad.)*

yammer v, **yammer (on) (about sb/ sth)** *(anáyin- xárdári) zerzer zadan; vang zadan; cáne zadan. //Káw kamtar baráye án bijak* [bill] *zerzer mizadand/ cáne mizadand.//*

yang n *"yang" dar farzán* [philosophy] *e Ciniha, bonyád e narine ye giti*

Yank n = Yankee/ *yánki*

yank v *nágahán kewidan. //tanáb rá nágahán kewid va tanáb gosast.; maláfehá rá az ru ye taxt e xod nágahán kewidan.; dandáni rá nágahán az pei birun kewidan//*

yank n *takán, kewidan, źil* [<Lori, (ZBP, C2123 FL)]. //Án zanjir e kohne rá do bár ke nágahán kewidim/ do źil* ke dádim darqi wekast.//*

Yankee, Yank n **1** *yánki, Ámrikáyi. //mehmánnavázi ye Ámrikáyi/ yánkivár.//.* **2** (**a**) (US/ *dar Ámriká) báwande* [resident] *ye ostán e Niyu Engeland; Ámriká ye Abáxtari* [northern], *beviźe Abáxtar e Xorásgáni* [eastern] *ye Ámriká//.* (**b**) *(dar jang e xánegi/ daruni ye Ámriká) sarbáz e federál (rá migoftand.)*

yap v (**yapped**) **1** **yap (at sb/ sth)** *(beviźe baráye saghá ye kucak) vaqvaq kardan; vaqovuq kardan. //be peik/ námeresán vaqovuq kardan//.* **2** *(zabán e kuce) zerzer kardan; zerzer zadan. //Zerzer nazan!//*

yap n *vaqvaq; vaqovuq*

yard[1] n **1** (**a**) *parvast* (EDPL 33.0880).* (**b**) (US), *bengarid be* "backyard". **2** *(dar váźehá ye serewte) anbár; ...-gáh; ...-están. Harjá juri tarjome miwavad. //anbár e ráháhan* [a railway yard]*;* a marshalling yard: *anbár e ráháhan; ráh-áhanestán*; anbár e ráh áhan./ anbár e sáxtemán/ sáxtemángarán/ váládestán** [a builder's yard]*.//*

yard[2] n **1** *(kutáh wode* **yd**) *yekkán e derázá barábar e 0.9144 e metr. //Áyá dar Engelestán hanuz párce rá mitaván yárdi xarid?//.* **2** *dirak (M. Moqaddam) [cub e derázi ke be dagal e kawti casbide, bádebán rá gostarde negahmidárad]*

yardage n *cand yárd. //candin yárd karbás/ rogu* [canvas]//

yard-arm n *sar yá tah e dirak*

yard of ale (n) **1** *ábejo ye/ fugán e luleyi*.* **2** *jám e luleyi*

yardstick n, **yardstick (of sth)** *ostá. //Yeki az ostáhá ye cuni* [quality] *mándegári-st/ páyew* [durability] *ast./ Baráye in ke káráyi* [performance] *ye xod rá besanjim niyáz be yek ostá dárim.//*

yarmulka n *yármulká; araqcin (e namáz e yahudiyán); táqile (ye namáz e yahudiyán)*

yarn n **1** *nax, kámvá.* **2** *(anáyin) dástán; doruq e wáxdár.* **spin a yarn** *doruq báftan*

yarn v *(anáyin) doruqhá ye wáxdár goftan; doruq báftan; ásmán-rismán báftan. //Tá del e wab/ tá nime wab bidár mánde dástánhá báftim.//*

yarrow n *bumádarán; bumárán [giyáhi besyár buymand xánegi wode be nám e dánewik e* <u>Achillea millefolium</u> *bá barghá ye riz va golhá ye sepid.]. //caparháyi* [hedgerows] *por az bumádarán.//*

yashmak n *rubande, pice (yi ke zanán e Mosalmán jelo ye roxsár andázand.)*

yaw v *vardan* [baráye havápeimá yá kawti az ráh e dorost picidan va biráh gawtan; vardan* [<Pahlavi “vartagi” (ZBP, C4009, MK, BF)]*

yaw n *vardegi* [be váźe ye piwtar bengarid. <Pahlavi “vartagi” (ZBP, C4009, MK, BF)]*

yawl n *(daryánavardi)* **1** (**a**) *qáyeq e bádbáni ye do dakale.* (**b**) *guneyi qáyeq e máhigiri ye kucak.* **2** *qáyeq dárá ye 4 páru yá 6 páru, yadaki ye kawti*

yawn v **1** *xamyáze kewidan, dahandarre kardan; náźidan.* **2** *dahan báz kardan; //wekáf / ráxi/ wekáfi źarf zir e páyewán dahan báz karde bud./ darreyi* [chasm] *biyástu/* yawning *(ZBP, C158 FM)//.* **2** *//(pendárin) //wekáfi źarf miyán e tavángarán va tohidastán dar hanvar** [society] *e má.//*

yawn n **1** *xamyáze, dahandarre, fáźe.* **2** *(biwtar be rixt e yekkáni) (anáyin, xárdári) delafgár. //Án newast az áqáz tá páyán pák delafgár bud.//*

yaws n *yáyá*. nám e bumi ye in bimári ast be zabán e mardom e* “Carib”. *Tafnu** [infection] *ye viźe ye sarzaminhá ye garmsiri ke* <u>treponema pertenue</u> *máye ye án ast va dar án riwhá ye pusti hamánand e tamewk peidá wode va sepas ostoxánhá rá docár mikonad.*

Y chromosome *surkarp* e "y" narine; surkarp* e "x" mádine*

y^{d} *kutáh wode baráye* "yard" (pl **y^{ds}**) *yekkán e andáze ye derázá. //dah yárd párce ye abriwom//*

y^{e1} *(harvenám e tan) (bástáni) womá*

y^{e2} *(hamráh e nám e meixánehá, maqázehá va mánand e án be kár rafte va be maini ye* "the" *ast ammá newán midahad ke ánjá kohan ast; dar Pársi tarjome nemiwavad. //*Y^{e} Olde Bull and Bush: *Meixáne ye kohan e* " Bull and Bush"//

yea adv, n *(bamd e kárváźe va námváźe, bástáni) ári*

yeah adv, **1** *(anáyin) áre, hán.* **2** **Oh yeah**? *(baráye newán dádan e nábávari) nabábá!; zeki!; nappare!. //"Dáram miram be didár e noxost vazir.", "Nabábá! Ki mire inhame ráh ro!"//*

year n **1** *sál; (dar váźehá ye serewte) -yári [az yára (Pársi ye Bástán, EDPL, 33.2835); niz Avestáyi, "yáriya", niz maidyairya (EDPL, 9.2415)], [niz besanjid bá "dowyári" xowksáli, (EDPL. 9.2415)].* **2** **calendar year** *sál; davázdah máh. //dar sál e 1765; emsál; se sál e digar; sál e farávání va arzáni ye sabziját.//.* **3** *sál. //(Emruz) dorost yek sál ast ke man ámadeam injá.; Dah sál ast ánjá kár karde.;Yek sál e digar zanáwuyi mikonand./ Yek piwbini baráye panj sál e áyande.//.* **4** *sál... ; ...yári [baráye riwe bengarid be womáre ye "1"]. //sál e farhixti** [academic]*; farhixtyári*; deramyári** [the financial year]*; sál e hirbánik*./ bájyári** [tax year]; *dánewjuyán e sál e dovvom va sevvom.//.* **5** *...sál; ...sále. //si sále; yek mard e 65 sále; Zani bed-in sálvári hanuz javán mánde/ minamáyad.; Dar haftádomin sál e zendegiyaw*

dargozawt.//. **6** **years** *(anáyin) sálhá-st ke. //Sálhá-st ke/ sálhá ye ázegár ast ke dar in bongáh kár kardeam/ mikonam.; Sálhá-st hamdigar rá nadideyim; Sálhá az vápasin didáremán migozarad.//.* **7** **all (the) year round** *sarásar e sál; //sarásar e sál; dar daryá wená mikonad.//.* **man, woman, car, etc of the year** *mard e sál, zan e sál, ráde* ye/ máwin e sál; mard e/ zan e jamjám*/* TV *e sál.* **not/ never in a hundred, etc year** *hargez.* **put years on sb** *kasi rá pir kardan. //Án takáni ke behew/ be u ámad sálhá piraw kard.//.* **take years off sb** *javántar kardan/ gardánidan. //Sigár rá kenár gozáwte cand sál javántar gawte/ wode.//.* **year after year** *sáliyán e deráz/ ázegár. //sáliyán e deráz/ ázegár pul ferestáde be tohidastán komak kard.//.* **year by year** *har sále; har sál ke...; //Az pas e sálhá mehrewán behamdigar biwtar gawt./ Har sál ke migozawt biwtar beham delbastegi peidá mikardand.//.* **the year dot** *(anáyin) sálhá piw. //Az sálhá piw har tábestán ánjá miraftam.//.* **year in year out** *harsále (bi radxor);* **year of grace; year of our Lord** *(beáyin) sál e xojaste (ye pas az zádruz e Masih/ Mehr* [M. Moqaddam].//Dar sál e xojaste ye 1318 pas az záruz e Masih/ Mehr*.//*

year-book (n) *ketáb e sál; sálnáme*

yearling n *(asb e) yek (tá do) sále. //yek hamávard* [tournament] *e asbdaváni baráye korreasbhá ye yeksále; yek korre mádiyán* [filly] *e yeksále//*

year-long adj *sarásar e sál. //yek gawt va soxanráni* [lecture tour] *ye yeksále//*

yearly adj, adv *sáláne, sáliyáne. //yek gerdehamáyi ye/ soxanráni* [conference] *ye sáliyáne//*

yearn v, **yearn (for sb/ sth)** *baráye... tásidan; árezu ye... rá kewidan; saxt del dar gero ye... dáwtan; harjá juri tarjome miwavad. //táse* [yearning desire]*./ Baráye káwáne ye xod mitásid; Baráye bázgawt be mihanaw delaw parpar mizad./ baráye bázgawt be mihanaw ruzwomári mikard.//*

yearning n, **yearning (for sb/ sth); yearning (to do sth)** *tásán; del e kasi baráye... parpar zadan*

yearningly adv *tásán; parparzadan baráye...*

yeast n *buzak (ZBP, C147, FM); buzak (e ábejou); buzak (e nánváyán); xamirmáye; xamirtorw; //máye ye fugán/ ábejou//*

yeastiness adj *kafdár/ kapaki budan*

yeasty adj *kafdár, kapaki//*

yell v **1** **yell (out) (at sb/ sth); yell (out) (in/ with sth)** *qarividan; faryád kewidan. //Be parastár faryád nakew!; Sar e bacce ye nasnásaw/ weytánaw* [mischievous] *faryád kewid./ ze timár* [anguish] *qarividan; az harás faryád kewidan; az dard qariv barávardan./ qariv e wádi barávardan* [yell with laughter]*//.* **2** **yell (at sb) (about/ for sth); yell (out) sth (at sb/ sth)** *sar e kasi dád zadan/ faryád kewidan/ qarividan. //Az inke peivaste mast ast saraw faryád kewid.; Mardom baráye del dádan be bázikonán qariv barávardand.//*

yell n **1** *faryád, dád, qariv. //faryádi az harás; qarivi guwxaráw kewidan./ guwxaráw qarividan//.* **2** *(dar Ámriká) dar dánewkade "qariv, baráye barande"*

yellow adj **1** (**a**) *zard.* (**b**) *(biwtar baráye xárdári) (beviže baráye Ásiyáyihá ye zardpust bekár miravad).* **2** **yellow, yellow-bellied** *(anáyin, xárdári) baddel, bozdel. //Hamiwe gomán mikardam bozdel/ ádam e bad-deli báwad.//.* **a yellow streak** *tarsuyi, bozdeli, baddeli*

yellow n **1** *rang e zard. //candin gune rang e zard dar quti ye/ kive* ye rang//.* **2** *zard, zarde. //zardpuw//*

yellow v *zard kardan; zard wodan. //barghá ye zard e páyizi; án (dast-)nebewte az gozawt e sálhá zard wode bud.//*

yellow card *(dar pátapká*/ futbál va mánand e án) barg e zard (newán e howdár)*

yellow fever *tab e zard*

yellow flag *parcam e zard (bar kawti/ bimárestán) newángar e qarantine* [quarantine]

yellow hammer *zardepare [parandeyi be nám e dánewik e* Emberiza citrinella *ke nar e án be rang e zard e rouwan ast. (ZBP, C5730 FM)]*

yellowish, **yellowy** adj *zard, zardfám*

yellow line *xatt e zard (ke bar kenár e ráhhá kewand va newángar e án ast ke ánjá istádan nawáyad.). //ru ye xat e zard nemitaván ráde*/ máwin rá negahdáwt.//*

yellowness n *zardi*

yellow pages *daftar e ráhnamá ye telefon/ vákubar*; daftar e ráhnamá*

yellow press, the yellow press *(anáyin, xárdári) ruznámehá ye janjáli*

yellowy *bengarid be* "yellowish"

yelp n *zuze. //Panje ye sage rá ke lagad kardam* [tread] *zuzeaw darámad.* [give a yelp]*//*

yelp v *zuze kewidan; láyidan*
yen[1] *yen (yekkán e pul e Źápon)*
yen[2] (n, v) **yen (for sth/ to do sth)** *árezu (kardan). //Hamiwe árezu ye dádár/sázande ye Taxt e Jamwid rá mikewidam.//*
yeomanry (n) **1** *(dar Engelestán) xordezamindárán.* **2** *(dar gozawte) sepáh e saváre ye basij [az kewávarzán]*
yeoman of the Guard *(dar Engelestán) tanpás*
yeoman service *(beviźe dar soxanvari) kár e derázáhang e va delsuzáne; noukari ye derázáhang. //Pas az cehel sál e ázegár/ cehel sál e derázáhang va delsuzáne baráye dálá** [company] *báznewaste wodan.//*
yes *(wegeftváźe)* **1** (**a**) *ári, áre, bale, áhá, áhán, cerá. //"In rparde az Pikáso ast?", "Ári/ áre"; "Nemixáhi bá má biyáyi?", "Ári bigomán/ áre ke mixám/ mixáham.".* (**b**) *ári, áre, //"Engelisi zabán e dowvári/ saxti ast.", "Ári/ áre ammá na be saxti ye/ dowvári ye zabán e cini."; "Doxtar e wirini/ tudelboroyi ast, na?"; "Cerá"//.* (**c**) *ári, áre. //"Miwavad in ceráq rá be vám begiram?", "bigomán, áre."; "Qahve?", "Ári, xáhew mikonam."//.* **3** *bale, befarmáyid. //"Xosro?", "bale áqá", "befarmáyid"; "Pristande* [waiter]*!", "Bale xánum/ befarmáyid bánu!"//.* **4** *ce, ci?, Ce mixáhid? //"Ci/ Ce?"* [yes?], *"do tá pate* [ticket] *xáhew mikonam."//*
yes n (pl **yeses**) *ári, áre. //Mitaváni bi rudarbáyasti/ rok o pustkande be man beguyi áre yá na?//*
yesman n (pl **yesmen**) **1** *(dar Engelestán) (beviźe bástáni) barzegar e xordezamindár* [yesmen farmers]. **2** *(dar gozawte) noukar e darbári; noukar e aviźegán*
yes-man n (pl **yesmen**) *qolám e xánezád, noukar, cáker*
yesterday adv *diruz, di, "va áváz dád ki xodáy az womá xownud bád conán ke dei va duw ázarm e man dáwtid aknun agar xáhid ke…" (ZBP, L7892 FEB); dik, "vaqt e namázhá dar miyán e in do vaqt ast ke dik bá to kardam va emruz bekardam." (ZBP, L7325 SR). //táze diruz resid/ táze hamin diruz reside; conán yádaw baráyam táze ast ke engár hamin diruz bude.; Diruz bámdád/ pasin* [afternoon]*/ diwab/ ivár* [evening] *kojá budi?//*
yesterday n **1** *diruz, du, dine, "tafsil e soxan e dine ba'zi emruz tavánam namud va biwtar fardá nemude wavad, (ZBP, L585, TBH). //Diruz yekwanbe bud.; Ruznáme ye diruz/ dine kojá-st?//.* **2** *kohan, dine, párine. //dar jáme ye kohan/ párine; sarásar e ruzgár e gozawte ye má.* [all our yesterdays]*//*
yesterday week *az diruz yek hafte/ hawt ruz e piw. //Az diruz yek hafte miwe/ miwavad ke nadidamaw/ nadideamaw.//*
yester-year n *(bástáni, yá dar soxanvari) ruzgár e gozawte; ... párine. //estárhá** [vacations] *rá be yád ávardan* [recall]*//*
yet adv **1** (**a**) *hanuz. //Hanuz az u/ azaw námeyi ber man/ behem nareside.; "ámádeyi?", "na hanuz"; Hanuz berásti nemidánest ke áyá mitavánad be u powtgarm báwad yá na.* [trust]*; Nemidánam/ wak dáram ke án rá hanuz xánde yá na.//.* (**b**) *hanuz. //Hanuz naro!; Hanuz niyázi nist ke dast bekár wavi.//.* **2** *hanuz ham/ báwad ke. //Hanuz ham mitavánim barande wavim.; Báwad ke hame ye má rá dar wegeft konad.; Hanuz ham dir nawode va mitavánim be ánjáyi ke mixáhim* [our destination] *beresim.//.* **3** *tákonun. //farágirtarin barresiyi ke tákonun az cámehá ye u anjám wode; bolandtarin sáxtemáni ke tákonun sáxte wode; Behtarin matali* [novel] *ke tákonun nevewte wode.//.* **4** *bázham. //bázham yek nemune ye digar az farviw* [negligence] *e/ velengári ye ágrefti* [criminal negligence].*; bázham yek barxi* [victim] *ye digar az ravew e warvin** [government policy] *dar pardáxt e hazine ye behdáwt va darmán e mardom* [national health funding].*; Engáreyi novin va nawáyá** [improbable]*./ Engáreyi* novin ke cewm e ádam az án áb nemixorad.; Bázham piwtar raftan//.* **5 as yet** *tá konun. //gateyi* [document] *ke hanuz cáp va paxw nawode.; Hanuz/ tákonun darbáre ye* <u>*sar e máye*</u> [source] *ye in bimári xeili kam midánim/ xeili kam wenáxte wode/ xeili kam dáneste wode.//.* **yet again** *//yek bár e digar; bázham hude ye wetábkári/ wetábzadegi rá mitavánim (be cewm) bebinim.//*
yet conj *ammá, bázham. //áheste/ kond ammá źarf* [thorough]*; Sarásar e sál varzid/ varzew kard bázham be behtarin rixti/ táwi** [form] *ke mixást naresid/ be táweyi* ke mixást, dast nayáft.//*
yeti n, *niz* **Abominable Snowman** *yeti [váźe ye Tabbati ast] ádam e barfi, qul e barfi*
yew n **1** *niz* **yew-tree** *deraxtáni az gune ye* Taxus *az xáneváde ye* <u>Taxaceae</u> *ke sartásar e sál sabz bude barghá ye suzani dáwte mivehá ye guwtálu ye qermez dárad, nemune ye Ásiyáyi ye án* <u>Taxaceae baccata</u> *va nemune ye kánádáyi va Ámrikáyi ye án* <u>Taxaceae canadensis</u> *ast.//.* **2** *cub e in deraxt*

y-fronts n *(dar Engelestán- nám e bázargáni) zirwalvári ye mardáne bá parhib e* " ^ ". //*yek zirwalvári ye mardáne* [y-fronts]//

yid n *(zabán e kuce, downám) jud, johud*

Yiddish adj, n *(vábaste be) zabán e jaháni ye Yahudiyán (In zabán ámixteyi az zabán e Álmáni ye kohan va vážehá ye sepanji az Ebri va cand zabán e nou ye digar ast. In zabán rá yahudiyán e Orupá ye Xoráyáni* [eastern] *soxan miguyand; zabán e Yahudi ye Orupáyi. //(be) zabán e Yahudi ye Orupáyi soxan goftan//*

yield v **1** *bar dádan; dádan. //deraxtáni ke digar bar nemidahand; Ázmáyewháyi/ ravandháyi ke máye ye binew/ binewhá ye nou migardad.; Tanxáhhá ye/ hesábhá ye sarmáyegozári dar anjomanhá ye xánesázi bahre ye báláyi midahad.//.* **2 yield to sb/ sth** *separ andáxtan, "Adu co tiq kewad man separ biyandázam -- ke tir e má bejoz az náleyi va áhi nist." (Háfez); "bá u bas nayámad separ biyandáxt, va bargawt." (ZBP, L3807 GS); separ afkandan, "hán tá separ nayafkani az…" (ZBP, L3896 GS); "va áher be yekbáregi separ biyafkand va andáze be tamámi nadánest." (ZBP, L1262 TBH); tan be… nahádan, "tewnegi az had gozawt biyoftádam va tan be marg nahádam." (ZBP, L2369 AT); tan be… nahádan, tan be… dardádan, "va goftand albatte tá tan dar án nahádim." (ZBP, L2880 AT); tan fará … dádan, "va dar molk e Mohammad xod tan fará iwán nadád." (ZBP, L400 TBH); sar forud ávardan, "valikan u sar forud nayávard." (ZBP, L3909 TMK); gardan nahádan. //Pas az in ke baráye zamán e derázi wahr rá forugereftand saranjám wahr nágozir separ andáxt.; Warvin*/ sarrewtedárán hanuz be manewte* [opinion] *ye/ xást e mardom gardan naneháde/ nanehádeand.; Be dożkámi* [temptation] *tan dardáde/ dastxow e dożkámi gawte yek wokolát e digar xord.//.* (**b**) *vádádan, wekastan; vádád kardan. //Harce kuwidim/ bá hame ye zuri ke zadim/ bá hame ye kuwewi ke kardim qofl nawkast/ vánadád va báz nawod./ Bandruq* [dam]*/ ábgir saranjám vádáde zir e fewár e bár kamarwekan wod/ wekast.//.* **3 yield to sth** *(be zur) já ye xod rá be... dádan. //Zaminhá ye kewávarzi ruz be ruz dárad já ye xod rá be xánesázi midahad./ Celparde*/ sinemá biwtar já ye xod rá be celpardak e xánegi** [home video] *dáde ast.//.* **4 yield sb/ sth (up) (to sb)** (**a**) *separ afkandan; vádádan, sar forudávardan; vágozár kardan. //Xuniyán/ harásgarán** [terrorists] *sarforudávarde/ separafkande va do tan az gerougánhá* [hostage] *ye xod rá be wahrbáni vágozáwtand.//.* (**b**) *báznamudan, áwkár sáxtan. //Gardun* [universe] *kamkam (separ afkande) rázhá ye xod rá be dánewmandán bázminamáyad.//.* **5 yield (to sb/ sth)** *(beviże dar Ámriká) ráh (rá be digari) dádan.* **6 yield (to sb/ sth)** *(beáyin) gardan/ tan dar nahádan; tan ... dardádan, "va goftand albatte má tan dar án nahádim." (ZBP, L2880 AT); tan farádádan, "va dar molk Mohammad xod tan fará iwán nadád." (ZBP, L400, TBH). //Kár e u rá saxt misetáyam va dar in zamine be soxan e hic kas tan darnemidaham/ gardan nemigozáram.//*

yield n *bár, bardáwt. //yek bár e/ bardáwt e xub, faráván, andak/ bad az gandom.; Har jerib cand bár midahad?/ Bardáwt e har jerib cand ast?; Bár e wir e sáliyáne//*

yielding adj **1** *xamewpazir, narm, táwodani, táwou. //Yek mádde ye narm va táwou/ xamewpazir//.* **2** *narm, rám. harjá juri tarjome miwavad. //manewi narm va rám; darbáreye conin cizi kam piw miáyad ke tan dardahad.//*

yieldingly adv *bá xamewpaziri, benarmi*

yield-stress *vácamew*; kamarwekan**

yin n *(dar jahánbini/ falsafe ye/ farzán e cini) bonyád e mádine ye giti/ jahán. Bengarid be* "yang".

yippee *(wegeftváże- anáyin) váy, váyváy; hobirov; hobirovwábáw*

YMCA *niz dar Ámriká* **Y** (Young Men's Christian Association), *kutáhwode baráye anjoman e mardán e Tarsá ye javán. //Dar wabxáne ye/ wabáneruzi ye* YMCA *mándan/ zistan//*

yob, yobbo n (pl **yobs**) *(kohne wode/ dar Engelestán; zabán e kuce) javán e bisaropá*

yodel, yodle n, v (pl **yodels, yodles**) *(be wive ye Suyisihá ye kohan) delei-delei xándan*

yodel, yodle n *delei-delei*

yodeller, yodeler n *kasi ke delei-delei áváz mixánad.; delei-deleixán*

yoga n **1** *(dar farzán e/ jahánbini/ falsafe ye hendu) jukkigari/ yogá.* **2** *varzew e yogá; varzew e jukián. //ámuzew e Yogá/ varzew e jukiyán//*

yoghurt, yogurt, yoghourt n *mást; wiráz (mást e cekide); boráni/ buráni (mást e ámixte bá har ciz e digar beviże esfenáj/ bádemján, kadu va cizhá ye digar). //yek kive** [carton] *mást./ Xáhew mikonam do tá mást va tutfarangi/ do tá boráni ye mást va tutfarangi bedahid.//*

yogi n (plural **yogis**) *juki, ostád e yogá*

yoke n **1** (**a**) *yuq.* (**b**) *joft gáv (e nar); joxt. //panj joft/ joxt gáv e nar/ varzá//.* **2** *cáncu* [<Gilaki, Cáncu, cubi ke powt e gardan nehand va bá do bázu negahdárand va az har sar bári be án ávizán báwad.].* **3** *(dar jáme) wáne; kamar.* (**4**) **yoke (of sth/ sb)** *(beáyin, pendárin) yuq; band. //yuq e bandegi rá gosastan; zir e yuq e xávandi/xodávandi* [master] *setampiwe//*

yoke v **1 yoke sth (to sth); yoke sth and sth** *yuq nahádan bar; yuqidan; beham bastan; joxtan [riwe ye aknun "yuz-" <Pahlavi "ayuxtan", riwe ye aknun "ayuz-"]. //gáv e nari/ varzáyi rá be xiw yuqidan/ yuq kardan/ yuq bastan/ joxtan*//.* **2 yoke A (to/ with B) (in sth); yoke A and B (together) (in sth)** *(beáyin) peivastan; dar band e... budan. //Dar band e hanbázi* [partner] *náxáhán/ zuraki* [unwilling] *budan.; (dar) peivand e zanáwuyi* [yoked in marriage]*//*

yokel n *(bewuxi yá xárdári) deháti ye sádedel*

yolk n *zarde (ye toxm e morq). //Zarde ye se toxm e morq rá bezan.//*

Yom Kippur *yom kipur (ruze ye sáliyáne ye yahudiyán)*

yomp v *(dar Engelestán zabán e kuce dar ártew) con xar zir e bár budan. //Dar bátláqi* [moorland] *con xar zir e bár budan va ráh peimudan//*

yonder (det, adj, adv) *(bástáni yá guyew) ánsu, ánvar, ánjá. //án koppe* [clump] *deraxt(há) rá ánjá mibini?; Án kewtzár ánvar* [yonder] *az án e ki-st?//*

yore n, **of yore** *(bástáni yá dar soxanvari) piwin, párine, kohan. //dar ruzegárán e kohan/ párin//*

you *(harvenám e tan).* **1** (**a**) *to, womá. //Goftid ráh rá midánid./ Gofti ráh rá midáni.; gomán kardam be womá/ behet goft.; Miyán e xodemán* [you and me] *báwad.; Gomán nemikonam ánjur áráyew e mu darxor e womá/ to báwad.; Miyán e womá kasi pezewk hast?//.* (**b**) *womá, to. //Womá doxtarán digar gab nazanid/ soxan naguyid!; To káná* [idiot]*, má rá bázándi./ To ye xar má ro bázundi!; To ferewteyi, zádruz e man yádat bude.//.* **2** *to, womá, harkasi, ádam. //Zabán rá behtar mitaván ámuxt agar ádam be kewvari ke án zabán rá soxan miguyand beravad.; Dar áqáz e kár ránandegi az dast e cap wegeft minamáyad ammá ádam be án xu mikonad./ Agar bád az powt (e ádam) biyáyad docarxeráni ásántar ast./ Dar in wahr hickas nist/ yáft nemiwavad ke bexáhad be ádam komak konad.//.* **3 you and yours** *to va xánedánat; womá va xánedánetán. //souqátiyi/ rahávardi baráye womá va xánedánetán ke gerámiyaw dárid,* [cherish]//

you'd **1** *rixt e kutáh wode az* "you had". **2** *rixt e kutáh wode az* "you would". *bengarid be* "will", "would"

you-all *womá/ womáhá (harvenám e tan, beviże dar nimruz* [south] *e Ámriká). //Womá[há] raxt e wená ávardeyid?/ womá hamatun raxt e wená ávardeyid?//*

you'll *rixt e kutáh wode az* "you will"

young adj (**younger, youngest**) **1** *javán, nouxiz, "Do pestán con do simin nár e nouxiz -- bar án pestán gol e bostán deramriz." (Nezámi, Xosro-Wirin); násálxorde, "deláráy ahdi ze Nuwin-raván -- be Hormozd e násálxorde javán." (ZBP, L3423 SF); kamruz, "ayá pur e kamruz o andak xerad -- ravánat ze andiwe rámew barad." (ZBP, L4832 SF); borná. //zani javán; tule/ jánevari javán; deraxti javán; nahál; tudeyi* [nation] *javán.//.* **2** *áqáz; harjá juri tarjome miwavad.* **3 the younger** *(be áyin) kucak, kucaktar, kehtar. harjá juri tarjome miwavad. //Dávud e kehtar/ kehin.// [besanjid bá "Ebráhim e Yenál, barádar e kehin e Soltán Toqrol bud…" (ZBP, L2577 AT)].* **4** (**a**) *pesar, kehtar (baráye jodá kardan e nám e pedar va pesar az ham).* **5** *javán, javánáne, javánán. //Án raxti ke puwide/ be tan dárad hic be senn o sálaw nemiáyad/ nemixorad.//.* **6** *kárnázmude; noupá. //noupá dar ágreft* [Young in crime].//. **7 not so/ as young as one used to be (once) was** *Digar javán nabudan/ pir wodan. //Hafteyi dobár xantapká** [squash] *bázi mikardam. Ammá miduni aknun digar pir wodeam.//.* **not get any younger** *pir/ pirtar wodan. //Bigomán ráhpeimáyi ye deráz mándeat/ xasteat mikonad, javántar ke dári nemiwavi!//.* **young and old (alike)** *pir o borná, hamegán. //In ketáb be dard e pir o borná/ bedard e hamegán mixorad.//.* **young at heart** *zendedel.* **the young idea** *(kohne wode) javánán beviże doxtarán va pesarán (e dabestáni).* **one's young lady** *(kohne wode) dust e doxtar;* **one's young man** *(kohne wode) dust e pesar; //Pas dust e pesarat key/ baráye wám miáyad?//.* **you're only young once** *(dastán) "az u kám e del dar javáni beju -- ke juyad ze to kám dar piri u." (Asadi)*

young n **1** *tule, juje, zák, zaq, záy, bacce. harjá juri tarjome miwavad. //Gorbehe baráye padáfand e/ negahdári az bacceháyaw saxt jangid.//.* **2 the young** *javánán. //javánán e hanvar** [society] *e má/ javánán e má niyázmand e negahdári va powtibáni-yand.//.* **3 (be) with young** *(baráye jánevarán) ábestan (budan)*

youngish adj *iaván; kamsál, kamruz, "Ayá pur e kamruz o andak xerad -- ravánat ze andiwe rámew barad." (ZBP, L4832 SF); násálxorde, "deláráy ahdi ze Nuwinraván -- be Hormozd e násálxorde javán." (ZBP, L3423 SF). //Yek farbod** [President] *e násálxorde/ kamsál/ javán//*

youngster n *bacce, kehtar, javán. //Baccehá cun-and?* [How are...]//

your *(harvenám e azáni*/* possessive*)* **1** *-at; -etán; //Bebaxwid in já ye womá-st?; Muyat dárad xákestari miwavad.; daftar e peik/ peikxáne rá dast rást e xod mibinid.; Kár e tázeat/ tázeyetán rá dust dári/ dárid?//.* **2** *(biwtar xárdári) ...to; ...womá;...-at;...-etán. //In hamán dánewkade ye pezewki ye bolandáváze ye Tehrán e to ast!! In ábohavá ye Engelestán e womá rá xeili dust nadáram.; (be wuxi) In ham to va andiwehá ye bexradáneat!!//.* **3** **you, your** *(hengám e soxan goftan bá xánedán e wáhi/ va mardom e boland páye). harjá juri tarjome miwavad. //*Your Majesty: *Wáhanwáhá;* Your Excellency *válágohar...//*

you're *rixt e kutáh wode az* "you are"

yours **1** *(harvenám e azáni*/* possessive*) ...e to; ...e womá; ...-at; ...-etán. //Án ketáb az án e to/ womá-st?; U/ án doxtar(e) dustet-e/ dust e to ast/ dustetán ast?//.* **2** (usu **Yours**, *kutáh wode* **yrs**) *(dar páyán e námehá nevisand) harjá juri tarjome miwavad. //*Yours sincerely: *dustárat/ dustáretán/ dustár e womá;* yours faithfully: *dustárat/ dustáretán/ dustár e womá;* yours truly: *dustárat/ dustáretán/ dustár e womá//*

yourself (pl **yourselves**) *(harvenám e bázgawti, baráye gozáwtan e fewár ruy e cizi) xodat, xodetán.* **1** *xodat, xodetán. //Jáyit zaxmi wod?/ Xodat rá ásib zadi?//.* **2** *(baráye fewár ávardan ruy e kasi) xod; xodat, xodetán. //To xod/ xodat, womá xod/ womá xodetán yeki az xosirgarán** [offender] *e bozorg hasit/ hastid.; Mitaváni xod/ xodat án rá baráye xod/ xodat biyázmáyi.; Ma rá gáh nist/ vaqt nadáram/ ma rá yáre nist xodt bekon!//.* **3** **by yourself/ yourselves** (**a**) *tanhá. //Cand gáh dar yáne** [classroom] *tanhá budi?//.* (**b**) *tanhá; tanháyi. //Bigomán in varzewn** [exercise] *rá be tanháyi kardid?//*

youth n (pl **youths**) **1** *javáni, bornáyi, "co benwast bar taxt Wáh Ardawir -- az Irán beraftand borná o pir." (ZBP, L4870 SF). //javáni ye barbádrafte; (dar) javáni biwtar (e gáhhá) ánjá miraftam.; Cewmandázháyi* [scenes] *az ruzegár e javáni ye xod mikewid/ minegáwt.//.* **2** *javáni, bornáyi. //Con javán ast bar digar davandegán piwi/ bartari* [advantage over] *dárad.; Sarwár az javáni va sarzendegi* [vitality] *ast.//.* **3** *(biwtar baráye xárdári) javán. //Dar javáni gomán nemiraft máli báwad/ máli bewavad./ Cand javán e mast án setize rá áqázidand.//.* **4** *niz* **the youth** *javánán. //javánán e kewvar; Emruze javánán biw az har zamáni dar gozawte meidán dárand (ke harce mixáhand bekonand.)//*

youth club *báwgáh e javánán*

youthful (adj) *xeili javán; bacce, javán-namá. //Yek kixá** [boss/ manager] *ye javánnamá; roxsári baccesán/ xeili javán; Dar wastowew sálegi xeili javán-namá-st.//*

youthfully adv *con javánán*

youthfulness (n) *javáni, javán-namáyi*

youth hostel *xáne ye javánán, wabxáne ye javánán*

youth hostelling *Dar xáne ye javánán/ wabxáne ye javánán mándan/ zistan*

you've *kutáh wode baráye* "you have"

yowl n *zuze, wivan, nále, harjá juri tarjome miwavad.*

yowl v *zonuyidan; zuze kewidan, wivan kardan, nálidan. //sarásar e wab az vango vung gorbehá naxábidan.//*

yo-yo n (pl **yoyos**) *youyou. //Bahá ye benzin con yoyo bálá va páyin miravad.//*

yr *(kutáh wode)* **1** (pl **yrs**) *kutáh wode baráye* "year"/ *sál. //arzewmand/ dárá ye arzew baráye se sál; Takrobáyi baráye korreasbhá ye 2 sále* [2-yr olds]*//.* **2** *az án e to/ womá/ -at/ -etán*

yrs *kutáh wode baráye* "yours". *//dar páyán e námehá* "sincerely yours"/ *"dustárat/ Dustár e womá"//*

yucca n *yuká [váže ye Espániyáyi- riwe ye án náwenáxte ast], [giyáhán e gune ye* "Yucca" *az xáneváde ye susaniyán dárá ye barghá ye seft bá labe ye saxt va golhá ye sepid.]*

yuck *(wegeft váže) (zabán e kuce) (baráye newán dádan e ázordegi va bizári) ah!; ax!; tof!*

yucky adj (**yackier**, **yackiest**) *(zabán e kuce) bad, áwqáli. //náhár e áwqáli ye dabestán/ dabirestán!//*

yule, **yuletide** n *(bástáni) jawnváre ye Krismas/ zádruz e Mehr [M. Moqaddam]. //Zádruz e Masih/ Mehr* farxonde bád!//*

yule-log n *konde (ye bozorg ke biwtar wab e piw az zádruz e Masih/ Mehr* misuzándand.)*

yummy adj *(anáyin) (zabán e baccehá) bahbah! //Kák* [cake] *e wokoláti bá cáyi? bahbah!//*

yum-yum *(wegeftváže, anáyin) (biwtar baráye newán dádan e xowmaze budan e cizi ast) bahbah*

yuppie *(anáyin, biwtar baráye xárdári) táze be dourán reside (ye paván e wahrnewin)*
YWCA, (US) (*anáyin* **Y**) *anjoman e zanán e paván e Tarsá; //dar wabxáne ye/ xábgáh* [hostel] *e anjoman e zanán e Tarsá ye paván mándan/ zistan//*

Zz

Z, z n (pl **Z's, z's**) **1** *bistowewomin vát** [letter] *e dabire ye Engelisi*. **2** **from A to Z** *az sar tá tah*
zanily adv *xandedár; máye ye xande*
zaniness n *xandedár; máye ye xande budan*
zany adj (**zanier, zaniest**) *(anáyin/ xandeávar) xandedár. //yek áráyew e mu ye yek salmáni ye xandeávar. Yek wive ye zendegi ye xandeávar; yek ádam e xandedár, loude//*
zany n *loude, xol, kosxol*
zap v (**zapped, zapping**) **1** (**a**) *(bá tir) kowtan/ zadan.* (**b**) *bá kust zadan kasi rá bihuw kardan.* **2** *zerp, zerpi in su va án su raftan, Harjá juri tarjome miwavad. //Didi bá docarxedudi ye noaw/ motorsiklet e noaw cejuri dar wahr zerp/ zerpi invar o ánvar mire?//*
zap n *wádábi, sarwádi, tuw. //(anáyin) berásti (ke) setáyewaw mikonam/ misetáyamaw; yek párce sarwádi-st* [full of zap]*!//*
zappy adj *zende, sarwád, wádáb, portuw*
zeal n, **zeal (for sth)** *wur. //baráye ármáni wur newán dádan./ bá wur e faráván kár kardan; wur e farvardi** [revolutionary]//
zealot n *(gáh baráye xárdári) porwur, xowkandiw, dárá ye sari porwur; (dar xawáyágari*/* politics*) kasi ke kalleaw bu ye qormesabzi midahad; xardin*
zealotry n *wur, xowkandiwi, xardini*
zealous adj *porwur, garm. //porwur baráye (be dast ávardan e) ázádi; porwur baráye piruzi dar kár//*
zealously adv *porwur, garm*
zebra n (pl **zebra**, *yá* **zebras**) *gur, gurexar*
zebra crossing *(dar Engelestán) gozargáh e ráhráh e piyádegán*
Zed, (US, **zee**) n *vát** [letter] *e Zed/ yá Zi vápasin vát* e dabire ye engelisi. //dar váźe ye* "puzzle" *do vát* e Zed/ Zi hast.//*
zeitgeist n *(Álmáni) raval*
zen n *zen. //Budáyigari be wive ye zen* [zen Buddhism]*//*
zenith n **1** *rástá ye sar, "hargáh ki áftáb be noqte ye hámál áyad az samtorra's az rástá ye sar..." (ZBP, L5247 ZX); gonbad, "co xorwid e tábán be gonbad resid -- be jáyi pei ye gur o áhu nadid." (ZBP, L5931 SF); bálest, "con setáre ye urmazd be bálest beresad va Náhid rá forud afkanad gord e biwomár zinávand bá darafw e afráwte biyáyand va..." (ZBP, L7810, ZVY).* **2** *(pendárin) táreg/ tárek, "va má rá be to gerámi kard a sar e in lawkar be jamál e doulat e to be táreg/ tárek e falak resid..." (ZBP, L1835, DB); cakád, ouj, oug. //be tárek e zendegi* [career]*/ niru/ náriye* [influence] *ye xod residan.; Wahriyári ye Rumi/ Rum dar tárek e/ ouj e xod, nazdik be sarásar e Orupá/ Farangestán rá farágereft.//*
zephyr n *(kohne wode yá beáyin) nasim, ayáz, bazán (FN, BQM)*
zeppelin n *bálun, ziplon*
zero (pron, det) **1** *sefr. //Panj, cahár, se, do, yek, sefr-, parváz!* [lift-off]*//.* **2** *sefr, hic, ic, hiw. //vaxw e hirbánik** [economic growth] *sefr ast./ Hic omidi nist ke dar án goftoguhá piruzi be dast áyad.//.* **3** (**a**) *(beviźe dar zinebandihá* [a scale]*) sefr. //diwab garmásanj be sefr resid.//.* (**b**) *sefr. //Diwab berásti sard bud- dah dareje zir e sefr.//.* **4** *(anáyin, beviźe dar Ámriká) hic, ic, hiw. //Hic az xawáyágari** [politics] *xowam nemiáyad/ hic xawáyágari* rá dust nadáram.* [zero interest]//
zero n (pl **zeros**) *sefr*
zero v, **zero in on sb/ sth** **1** *newáne raftan; newáne gereftan.* **2** *(pendárin) bárik wodan (dar/ bar). //baráye jostár* [discussion] *ru ye porsemánhá* ye kelidi bárik wodan.//*
zero growth *vaxw e sefr; bedun e afzáyew. //vaxw* [growth] e bázdeh e sátvuni** [industry] *barábar e sefr; vaxw e hirbánik** [economy] *sefr; vaxw* e (womár e) tude ye mardom barábar e sefr.//*

zero-hour n *zamán e áqáz e kár/ táxt o táz. //zamán e áqáz e kár 3:30 ye bámdád ast.//*
zero-rated adj *nerx e náb bi báj va sáv*
zest n **1** **zest (for sth)** *wur. //Wur e zendegi dar u az har zamáni biwtar ast.; Bá wur e faráváni be barnámehá ye má peivast.//.* **2** *wur. //Xod e (gouhar e/* element*) bim* [risk] *dástán rá wurangiztar gardánid.//.* **3** *xalál e...; par e...; bahár e...; pust e...; //con xalál e bádám/ par e sir/ bahár e nárenj. Harjá juri tarjome miwavad.*
zestful adj *porwur*
zestfully adv *porwur*
zigzag adj *qeiqáj, picoxam, cam, kajkaj, wekaste. //yek jádde ye por picoxam/ porcam; yek ráh* [course] *e por picoxam.; barq* [flash] *e qeiqáj e yek ázaraxw//*
zigzag n *qeiqáj, picoxam, cam*
zigzag v (**zigzagged**, **zigzagging**) *qeiqáj raftan; capandar qeyci raftan/ kardan; cam zadan. //Ráh e bárik tá bálá ye partgáh* [cliff] *qeiqáj miravad/ cam mizanad.//*
zillion n *xeili, korur. //Xeili az man bákalletar* [brainy] *ast.//*
zinc n *ruy, ruyin*
zing *(anáyin) wádábi, wur, niru, Harjá juri tarjome miwavad. //Báyad porwurtar benavázi.//*
Zion n **1** *din e yahudi; seihun.* **2** *kelisá ye tarsáyán; din e tarsáyi.* **3** *Minuwahr* [Kingdom of Heaven]
Zionism n *Seihunism/ Seihungari; Yahudigari*
Zionist n *Seihunist/ Seihungar; peiro ye Yahudigari*
zip n, **zip-fastener** *(dar Engelestán),* (US, **zipper**) **1** *zip. //Zip e bádwekanam gir karde.//.* **2** *(anáyin) wur, tuw, niru. Besanjid bá* "zap". **3** *(anáyin) (con áváz e gozar e golule) viź, zing*
zip v **(zipped, zipping)** **1** *bá zip bastan/ gowudan/ báz kardan. //Zip e kiseaw rá bázkard/ gowud.//.* **2** **zip across, along, through, etc** *tondi ... raftan; harjá juri tarjome miwavad. //Tondi be wahr raft/ rafte ázuqe bexarad.; Áqáz e namáyew kond bud, ammá dar parde ye dovvom dárad ton miravad* [zip along]*.//.* **zip (sb/ sth) up** *bá zip bastan. //Zip e ma rá mibandi?; Án pirhan az powt zip mixorad./ az powt bá zip baste miwavad.//*
zip code (US) *bengarid be* "post code"
zipper n (US) *bengarid be* "zip"
zippy adj (**zippier, zippiest**) *sarwád, wádáb, porwur*
zircon n *zirkon (mádde ye káni ye cahárgonj bá táwak e Zr SiO[4] silikát zirconium dárad va be rixt e wuwehá ye qahveyi yá xákestari ye cárguw ast va con almás midaraxwad.)*
zither n *celtár* [cel = cehel + tár]*
zodiac n **1** **the zodiac** *davázdahán (ZBP, C7177, FM); dar, "va digar ke án pádwáhi marást -- dar e gáv tá powt e máhi marást." (ZBP, L3356 SF); cewme, "co barzad sar az cewme ye wir wid -- jahán gawt con ruy e rumi sepid." (ZBP, L3442 SF); borj.* **2** *záice, zácebini (M. Moqaddam)*
zodiacal adj *dar, cewme, davázdahán*
zombie n **1** *(dar dinhá ye Áfriqáyi va sarzamin e kárib* [carribean] *mordeyi rá ke bá jádugari (be wive ye* "voodoo"*) zende gardánideand).* **2** *(anáyin) morde ye az gur darrafte; morde ye jonbán*
zonal adj *(vábaste be) baxw, marz, navár, ...-están*
zone n **1** *navár.* **2** *baxw, navár, marz, ...-gáh; ...-están, " se ráh ast z-idar, bed-án wárstán -- ke Arjásp xánadw peikárstán." (ZBP, L6915, SF). //baxwhá ye varanangiz** [erogernous] *e tan; varanestánhá* ye tan.; yek navár e bi jangafzár e hasteyi.; máwingáh/ rádegáh*/ xodrogáh.; peikárestán* [war zone]*.; zamánestán*/ gáhestán** [time zone]*; yek navár e sátvuni*/ sátvunestán** [industrial zone]*.; ziyestán*/ kadestán** [residential zone]*./ baxwhá ye bidude ye wahr.; bidudestán** [no smoking room]*; bimestán- tu nayáyid!* [danger zone]*.//.* **3** *yeki az panj baxw e zamin:* torrid zone, North and South Temperate zones and North and South frigid zones./ [*yeki az panj baxw e zamin (kamarestán*): garmestán*, baháréstán* e abáxtari, va baháréstán* e nimruzi, zemestán* e abáxtari va zemestán* e nimruzi.].//.* **4** *(beviźe dar Ámriká) ...-están. //ráháhanestán* [railway zone]; *peikestán** [postal zone]; *váku-stán** [telephone zone]//
zone v **1** *marzhá yá navárhá yá baxwháyi rá newáne zadan yá baxw kardan.* **2** *(cizi rá be) baxw yá navári vágozár kardan/ dádan*
zoning n *marzbandi, baxwbandi*

zonked adj, **zonked (out)** **1** *(zabán e kuce) mang yá mast; mast e mast.* **2** *zert-qamsur ... //Pák zertam qamsur wode//*

zoo n (pl **zoos**), (*niz* **zoological gardens**) *wirwang* [wir + baráye "wang" bengarid be (EDPL. 17:2150)]. //Baccehá xeili dust dárand be wirwang* beravand.//*

zookeeper n *wirwangbán**

zoo-, *jánevar Harjá juri tarjome miwavad. //*zoology: *jánevarwenási//*

zoological (adj) *jánevarwenási*

zoological gardens *bengarid be* "zoo"

zoologically (adv) *az didgáh e jánevarwenási*

zoologist n *jánevarwenás*

zoology n *jánevarsenási*

zoom v **1** *(baráye havápeimá, ráde*/ máwin va mánand e án) viź... raftan. //viźviź dar wáhráh raftan.; Havápeimá ye jet páyin ámade viźźi az bálá ye sar e má raft.//.* **2** *(pendárin, anáyin) sarsámávar báláraftan. //Dádosetad e wabáne* [overnight] *máye ye afzáyew e nágaháni ye bahá ye bahrhá* [shares] *gawt.//.* **3** **zoom in (on sb/ sth)** *(bá komak e yek masvin** [zoom lens] *andáze ye peikare rá) bozorgtar yá kucaktar kardan*

zoom n *viź, viźviź*

zoom lens *masvin* [vin, besanjid bá "vinok"*, bengarid be* "lens" + *mas [<Avestáyi (masyah) (EDPL 27: 0090)]*

zoophyte n *giyáhsán*

zucchini n (pl **zucchini** *yá* **zucchinis** [US]) = courgette: *kadu qalami*

Zulu n **1** *(mardom e) Zulu (az il e* "Bantu"). **2** *zabán e Zulu*

Zulu adj *(vábaste be mardom yá zabán e) Zulu*

zyg-, or **zygo-,** *piwvand.* **1** *joq* [yoke]. //zygomorphic: *joqtáw*//.* **2** *joft* [pair]. //zygodactyl: *joftangowti//.* **3** *peivand, peivaste* [union]; *joq-...; //*zygospor: *joqhág*//*

zygomatic adj *(vábaste be) zam (ZBP, C7026, FM); (ostoxán e) roxsáre, "...va do ostoxán e roxsáre ast ki..." (ZBP, L5043 ZX); gune* [zygoma = *zam/ ostoxán e gune/ ostoxán e roxsáre]*

zygomatic bone *zam (ZBP, C7026 FM); ostoxán e gune; ostoxán e roxsáre, "va do ostoxán e roxsáre ast ki..." (ZBP, L5043, ZX)*

zygote n *toxm yá toxmak (dar váźehá ye serewte) [baste be wive ye kárbord e váźe "toxm", yá "toxmak" tarjome miwavad.]*

-zygous *...toxmi; ...toxmaki. //*homozygous: *yek toxme; yek toxmaki./* heterozygous: *dotoxme; dotoxmaki//*